Holy Bible

Aionian **Edition**®

Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre

Kikuyu Bible

Holy Bible Aionian Edition ®
Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre
Kikuyu Bible

CC Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2024
Source text: eBible.org
Source version: 7/13/2024
Source copyright: CC Attribution ShareAlike 4.0
Biblica, Inc., 2013
Original work available for free at www.biblica.com and open.bible

Formatted by Speedata Publisher 4.19.18 (Pro) on 7/19/2024
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
AionianBible.org

Published by Nainoia Inc
https://Nainoia-Inc.signedon.net

We pray for a modern public domain translation in every language
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Kikuyu at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal… and purple is the color of royalty!

History

Kikuyu at AionianBible.org/History

04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 135 languages.
05/01/24 - 371 translations now available in 151 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Kĩambĩrĩria 1
Thaama 35
Alawii 64
Ndari 86
Gũcookerithia 115
Joshua 140
Atiirĩrĩri 158
Ruthu 175
1 Samũeli 178
2 Samũeli 199
1 Athamaki 217
2 Athamaki 239
1 Maũndũ 261
2 Maũndũ 281
Ezara 306
Nehemia 313
Esiteri 323
Ayubu 329
Thaburi 346
Thimo 388
Kohelethu 403
Rwĩmbo 409
Isaia 412
Jeremia 449
Macakaya 489
Ezekieli 493
Danieli 530
Hosea 541
Joeli 546
Amosi 548
Obadia 552
Jona 553
Mika 555
Nahumu 558
Habakuku 560
Zefania 562
Hagai 564
Zekaria 566
Malaki 572

NEW TESTAMENT

Mathayo 577
Mariko 599
Luka 613
Johana 637
Atũmwo 655
Aroma 679
1 Akorinitho 690
2 Akorinitho 700
Agalatia 707
Aefeso 711
Afilipi 715
Akolosai 718
1 Athesalonike 721
2 Athesalonike 724
1 Timotheo 726
2 Timotheo 729
Tito 731
Filemona 733
Ahibirania 734
Jakubu 742
1 Petero 745
2 Petero 748
1 Johana 750
2 Johana 753
3 Johana 754
Judasi 755
Kũguũrĩrio 756

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

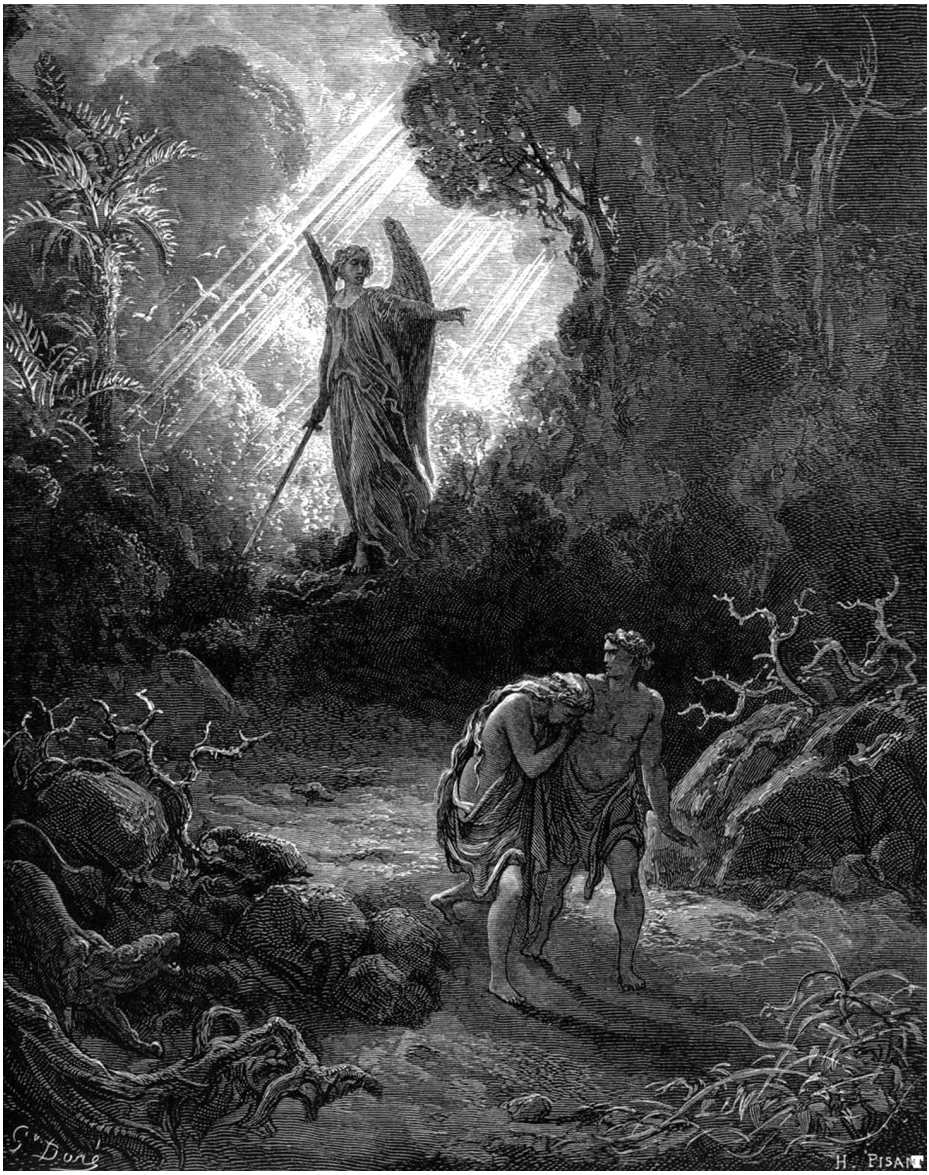

Ngai aarĩkia kũrutũrũra mũndũ ũcio-rĩ, akĩiga akerubi mwena wa irathĩro wa Mũgũnda wa Edeni,
o na rũhiũ rwa njora rwarĩrĩmbũkaga mwaki na rwahenagia mbarĩ ciothe,
nĩ ũndũ wa kũgitĩra njĩra ya gũthiĩ mũtĩ-inĩ ũcio wa muoyo.
Kĩambĩrĩria 3:24

Kĩambĩrĩria

1 Kĩambĩrĩria-inĩ kĩa maũndũ mothe, Ngai nĩombire
igũrũ na thĩ. **2** Hĩndĩ ĩyo thĩ ndĩarĩ ũrĩa yatariĩ na
ndĩarĩ na kĩndũ, nayo nduma yarĩ igũrũ rĩa kũrĩa kũriku,
nake Roho wa Ngai aareerete igũrũ rĩa maaĩ. **3** Nake Ngai
agĩathana, akiuga atĩrĩ, "Nĩkũgĩe ũtheri," na gũkĩgĩa
ũtheri. **4** Ngai akĩona atĩ ũtheri ũcio warĩ mwega, nake
akĩgayũkania ũtheri na nduma. **5** Ngai agĩĩta ũtheri ũcio
"mũthenya," nayo nduma akĩmĩĩta "ũtukũ." Na gũkĩgĩa
hwaĩ-inĩ, na gũkĩgĩa rũciinĩ. Ũcio ũgĩtuĩka mũthenya wa
mbere. **6** Nake Ngai agĩathana, akiuga atĩrĩ, "Nĩkũgĩe
wariĩ mũnene gatagatĩ ka maaĩ ũgayũkanie maaĩ na
marĩa mangĩ." **7** Nĩ ũndũ ũcio Ngai agĩĩkĩra wariĩ ũcio
na akĩgayũkania maaĩ marĩa maarĩ thĩ ya wariĩ ũcio
na maaĩ marĩa maarĩ igũrũ rĩaguo. Na gũgĩtuĩka o
ũguo. **8** Ngai agĩĩta wariĩ ũcio "matu mairũ." Na gũkĩgĩa
hwaĩ-inĩ na gũkĩgĩa rũciinĩ. Ũcio ũgĩtuĩka mũthenya wa
keerĩ. **9** Nake Ngai agĩathana, akiuga atĩrĩ, "Maaĩ marĩa
marĩ thĩ ya matu mairũ nĩ mongane handũ hamwe na
kũgĩe thĩ nyũmũ." Na gũgĩtuĩka o ũguo. **10** Ngai agĩĩta
kũrĩa kũmũ "thĩ," namo maaĩ marĩa maacookanĩrĩire
akĩmeeta "maria." Nake Ngai akĩona atĩ ũndũ ũcio warĩ
mwega. **11** Ningĩ Ngai agĩathana, akiuga atĩrĩ, "Thĩ nĩ
ĩmere mĩmera: Mĩmera ĩrĩa ĩciaraga mbeũ, na mĩtĩ ĩrĩa
ĩciaraga matunda marĩ na mbeũ thĩĩinĩ, kũringana na
mĩthemba yayo." Na gũgĩtuĩka o ũguo. **12** Thĩ ĩkĩmera
mĩmera: Mĩmera ĩgũciara mbeũ kũringana na mĩthemba
yayo, na mĩtĩ ĩgũciara matunda marĩ na mbeũ thĩĩinĩ
kũringana na mĩthemba yayo. Nake Ngai akĩona atĩ
ũndũ ũcio warĩ mwega. **13** Nakuo gũkĩgĩa hwaĩ-inĩ na
gũkĩgĩa rũciinĩ. Ũcio ũgĩtuĩka mũthenya wa gatatũ.
14 Ningĩ Ngai agĩathana, akiuga atĩrĩ, "Nĩkũgĩe imũrĩ
wariĩ-inĩ wa matu mairũ cia kũgayũkania mũthenya
na ũtukũ, na irekwo ituĩke imenyithania cia imera, na
mĩthenya na mĩaka. **15** Na ituĩke imũrĩ wariĩ-inĩ ũcio
wa matu mairũ, itũmage thĩ kũgĩage na ũtheri." Na
gũgĩtuĩka o ũguo. **16** Ngai nĩombire imũrĩ igĩrĩ nene.
Kĩmũrĩ kĩrĩa kĩnenanene, nĩkĩo riũa, kĩarage mũthenya;
nakĩo kĩmũrĩ kĩrĩa kĩninanini, nĩkĩo mweri, kĩarage
ũtukũ. O na ningĩ akĩũmba njata. **17** Ngai agĩciiga
wariĩ-inĩ wa matu mairũ itũmage thĩ kũgĩe ũtheri, **18**
ciarage mũthenya na ũtukũ, na igayũkanagie nduma na
ũtheri. Nake Ngai akĩona atĩ ũndũ ũcio warĩ mwega. **19**
Na gũkĩgĩa hwaĩ-inĩ na gũkĩgĩa rũciinĩ. Ũcio ũgĩtuĩka
mũthenya wa kana. **20** Ningĩ Ngai agĩathana, akiuga
atĩrĩ: "Maaĩ nĩmaiyũrwo nĩ ciũmbe irĩ muoyo, nacio
nyoni nĩciũmbũkagĩre igũrũ rĩa thĩ gũtuĩkania wariĩ wa
matu mairũ." **21** Nĩ ũndũ ũcio Ngai akĩũmba ciũmbe
iria nene cia iria-inĩ na kĩũmbe o gĩothe kĩrĩ muoyo na
kĩongoyaga, ikĩyũra maaĩ-inĩ kũringana na mĩthemba
yacio, na nyoni o yothe ĩrĩ mathagu kũringana na
mũthemba wayo. Nake Ngai akĩona atĩ ũndũ ũcio warĩ
mwega. **22** Ngai agĩcirathima akiuga atĩrĩ, "Ciaranai
mũingĩhe, mũiyũre maaĩ-inĩ marĩa marĩ maria-inĩ,
nacio nyoni nĩcingĩhe thĩ." **23** Na gũkĩgĩa hwaĩ-inĩ na
gũkĩgĩa rũciinĩ. Ũcio ũgĩtuĩka mũthenya wa gatano. **24**
Ningĩ Ngai agĩathana, akiuga atĩrĩ, "Thĩ nĩĩgĩe ciũmbe
irĩ muoyo kũringana na mĩthemba yacio: mahiũ, na
ciũmbe iria ithiiagĩra thĩ, na nyamũ cia gĩthaka, o
nyamũ kũringana na mũthemba wayo." Na gũgĩtuĩka o
ũguo. **25** Ngai akĩũmba nyamũ cia gĩthaka kũringana
na mĩthemba yacio, na mahiũ kũringana na mĩthemba
yamo, na ciũmbe ciothe iria ithiiagĩra thĩ kũringana
na mĩthemba yacio. Nake Ngai akĩona atĩ ũndũ ũcio
warĩ mwega. **26** Ningĩ Ngai agĩathana, akiuga atĩrĩ,
"Nĩtũũmbei andũ na mũhianĩre witũ, mahaanane na
ithuĩ, nao maathage thamaki cia iria na nyoni cia rĩera-
inĩ, na mahiũ ma thĩ yothe, na maathage ciũmbe ciothe
iria ithiiagĩra thĩ." **27** Nĩ ũndũ ũcio Ngai akĩũmba
mũndũ **28** Ngai akĩmarathima, akĩmeera atĩrĩ, "Ciaranai
mũingĩhe, mũiyũre thĩ na mũmĩtoorie. Athagai thamaki
cia iria na nyoni cia rĩera-inĩ, na mwathage ciũmbe
ciothe irĩ muoyo iria ithiiagĩra thĩ." **29** Ningĩ Ngai
akiuga atĩrĩ, "Nĩndamũhe mĩmera yothe ya thĩ ĩrĩa
ĩciaraga mbeũ, na mũtĩ o wothe ũrĩa ũciaraga matunda
marĩ mbeũ thĩĩinĩ. Ĩyo ĩgũtuĩka irio cianyu. **30** Na kũrĩ
nyamũ ciothe cia gũkũ thĩ, na nyoni ciothe cia rĩera-inĩ,
o na ciũmbe ciothe iria ithiiagĩra thĩ, na kĩndũ o gĩothe
kĩrĩ mĩhũmũ ya muoyo-rĩ, ndaacihe mĩmera mĩruru
yothe ĩtuĩke irio ciacio." Na gũgĩtuĩka o ũguo. **31** Ngai
akĩona atĩ kĩndũ kĩrĩa gĩothe oombĩte kĩarĩ kĩega mũno.
Nakuo gũkĩgĩa hwaĩ-inĩ na gũkĩgĩa rũciinĩ. Ũcio ũgĩtuĩka
mũthenya wa gatandatũ.

2 Igũrũ na thĩ ikĩrĩka na ũgemu wacio wothe. **2** Naguo
mũthenya wa mũgwanja wakinya, Ngai agĩkorwo
arĩkĩtie wĩra ũcio aarutaga; nĩ ũndũ ũcio Ngai akĩhurũka
mũthenya ũcio wa mũgwanja kuuma wĩra-inĩ wake
wothe. **3** Nake Ngai akĩrathima mũthenya ũcio wa
mũgwanja na akĩwamũra, tondũ nĩ mũthenya ũrĩa
we aahurũkire kuuma wĩra-inĩ wothe ũrĩa aarutĩte
wa ũũmbi. **4** Ũcio nĩguo ũhoro ũrĩa wĩgiĩ igũrũ na
thĩ rĩrĩa ciombirwo. Rĩrĩa Jehova Ngai ombire thĩ na
igũrũ-rĩ, **5** gũtiarĩ kahinga o na kamwe ga gĩthaka
koonekete thĩ kana mũmera wa gĩthaka ũkamera.
Nĩ tondũ Jehova Ngai ndoirĩtie mbura thĩ na gũtiarĩ
mũndũ wa kũrĩma mũgũnda, **6** no tũrũũĩ twoimaga
na thĩ na tũkaihũgia thĩ igũrũ guothe. **7** Nake Jehova
Ngai akĩũmba mũndũ kuuma rũkũngũ-inĩ rwa thĩ, na
akĩmũhuhĩra mĩhũmũ ya muoyo maniũrũ-inĩ make,
nake mũndũ ũcio akĩgĩa na muoyo. **8** Ningĩ Jehova
Ngai nĩathondekete mũgũnda mwena wa irathĩro, o
kũu Edeni; na kũu nĩkuo aigire mũndũ ũcio oombĩte. **9**
Nake Jehova Ngai agĩtũma thĩ ĩmere mĩtĩ ya mĩthemba
yothe na ĩkũre. Yarĩ mĩtĩ mĩega ĩkĩoneka na maitho
na yaciaraga matunda mega ma kũrĩa. Gatagatĩ ka
mũgũnda ũcio nĩ haarĩ na mũtĩ wa muoyo, na mũtĩ
wa ũmenyo wa gũkũũrana wega na ũũru. **10** Na nĩ
kwarĩ rũũĩ rwathereraga ruumĩte Edeni rũkaihũgia
mũgũnda ũcio; ruoima Edeni rũkagayũkana rũgatuĩka
njũũĩ inya. **11** Rũũĩ rwa mbere rwĩtagwo Pishoni; na
nĩruo rũthiũrũrũkaga bũrũri wothe wa Havila, kũrĩa
kũrĩ thahabu. **12** (Thahabu ya bũrũri ũcio nĩ njega;
ningĩ kũu no kũrĩ maguta manungi wega metagwo
bendora, na tũhiga twa goro twĩtagwo onigithi.) **13**
Rũũĩ rwa keerĩ rwĩtagwo Gihoni; naruo rũthiũrũrũkaga
bũrũri wothe wa Kushi. **14** Rũũĩ rwa gatatũ rwĩtagwo
Hidekela naruo rũgeragĩra mwena wa irathĩro wa bũrũri

wa Ashuri. Naruo rũũĩ rwa kana rwĩtagwo Farati. **15** Jehova Ngai akĩoya mũndũ ũcio oombĩte, akĩmũiga mũgũnda-inĩ ũcio wa Edeni aũrĩmage na aũmenyagĩrĩre. **16** Nake Jehova Ngai agĩatha mũndũ ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, "No ũrĩe maciaro ma mũtĩ o wothe ũrĩ mũgũnda ũyũ; **17** no rĩrĩ, ndũkanarĩe maciaro ma mũtĩ ũrĩa wa ũmenyo wa gũkũũrana wega na ũũru, nĩgũkorwo rĩrĩa ũkaamarĩa, ti-itherũ no gũkua ũgaakua." **18** Ningĩ Jehova Ngai akiuga atĩrĩ, "Ti wega mũndũ ũyũ aikare arĩ wiki. Nĩngũmũmbĩra mũteithia ũrĩa ũmwagĩrĩire." **19** Na rĩrĩ, Jehova Ngai nĩ oombĩte nyamũ ciothe cia gĩthaka na nyoni cia rĩera-inĩ kuuma tĩĩri-inĩ. Agĩcirehe kũrĩ mũndũ ũcio one marĩĩtwa marĩa egũcitua; na ũrĩa mũndũ ũcio aatuire kĩũmbe o gĩothe kĩ muoyo, rĩu rĩgĩtuĩka rĩĩtwa rĩakĩo. **20** Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ũcio akĩhe mahiũ mothe marĩĩtwa, o na nyoni cia rĩera-inĩ na nyamũ ciothe cia gĩthaka. No Adamu ndooneirwo mũteithia ũmwagĩrĩire. **21** Nĩ ũndũ ũcio Jehova Ngai agĩtũma mũndũ ũcio akome toro mũnene mũno; na rĩrĩa aakomete, Jehova Ngai akĩruta rũbaru rũmwe rwa mũndũ ũcio na agĩcookia nyama hau rwarĩ. **22** Hĩndĩ ĩyo Jehova Ngai akĩũmba mũndũ-wa-nja kuuma rũbaru rũrĩa aarutĩte kũrĩ mũndũ ũcio na akĩrehe mũndũ-wa-nja ũcio kũrĩ we. **23** Mũndũ ũcio akiuga atĩrĩ, "Hĩ! Rĩu-rĩ, rĩĩrĩ nĩ ihĩndĩ kuuma mahĩndĩ makwa, na nyama cia mwĩrĩ wakwa. Arĩĩtagwo mũndũ-wa-nja, tondũ aarutirwo kuuma kũrĩ mũndũ mũrũme." **24** Gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmaga mũndũ mũrũme atige ithe na nyina, na anyiitane na mũtumia wake, nao magatuĩka mwĩrĩ ũmwe. **25** Acio eerĩ, mũndũ ũcio na mũtumia wake, maarĩ njaga, na matiaconokaga.

3 Na rĩrĩ, nyoka yarĩ na wara mũingĩ gũkĩra nyamũ ciothe cia gĩthaka iria Jehova Ngai oombĩte. Nyoka ĩyo ĩkĩũria mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, "Ti-itherũ Ngai nĩ oigire mũtikanarĩe maciaro kuuma mũtĩ o wothe wa mũgũnda ũyũ?" **2** Mũndũ-wa-nja ũcio agĩcookeria nyoka ĩyo atĩrĩ, "No tũrĩe matunda ma mĩtĩ ĩrĩa ĩrĩ mũgũnda ũyũ, **3** no Ngai aatwĩrire atĩrĩ, 'Mũtikanarĩe matunda ma mũtĩ ũrĩa ũrĩ gatagatĩ ka mũgũnda ũyũ, na mũtikanaũhutie, nĩguo mũtigakue.'" **4** No nyoka ĩkĩĩra mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, "Ti-itherũ mũtingĩkua. **5** No Ngai nĩoĩ atĩ rĩrĩa mũkaarĩa matunda macio, maitho manyu nĩmakahingũka, mũtuĩke o ta Ngai, mũmenyage wega na ũũru." **6** Rĩrĩa mũndũ-wa-nja ũcio onire atĩ matunda ma mũtĩ ũcio maarĩ mega ma kũrĩa, na ma kwendeka makĩonwo na maitho, o na ma kwĩrirĩrio nĩ ũndũ wa kũũhĩgia mũndũ, agĩtua mamwe, akĩrĩa. Agĩcooka akĩhe mũthuuri wake, ũrĩa maarĩ nake, nake akĩrĩa. **7** Hĩndĩ ĩyo maitho mao eerĩ makĩhingũka, nao makĩmenya atĩ maarĩ njaga; nĩ ũndũ ũcio magĩtumania mathangũ ma mũkũyũ, magĩĩthondekera kĩndũ gĩa kũhumbĩra njaga yao. **8** Hwaĩ-inĩ rĩrĩa riũa rĩarurĩte-rĩ, mũndũ ũcio na mũtumia wake makĩigua makinya ma Jehova Ngai agĩceera kũu mũgũnda-inĩ, nao makĩĩhitha mĩtĩ-inĩ ya mũgũnda nĩguo Jehova Ngai ndakamone. **9** No Jehova Ngai agĩĩta mũndũ ũcio, akĩmũũria atĩrĩ, "Ũrĩ ha?" **10** Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ ngũiguire ũgĩceera mũgũnda-inĩ ndeetigĩra tondũ nyuma njaga; nĩ ũndũ ũcio ndeehitha." **11** Nake Jehova akĩmũũria atĩrĩ, "Nũũ ũkwĩrire atĩ ũrĩ njaga? Kaĩ ũrĩĩte matunda ma mũtĩ ũrĩa ndagwaathire ngĩkwĩra ndũkanaũrĩe?" **12** Mũndũ ũcio akiuga atĩrĩ, "Mũndũ-wa-nja ũrĩa waheire ndũũranie nake nĩwe ũũheire matunda mamwe ma mũtĩ ũcio, na niĩ ndarĩa." **13** Nake Jehova Ngai akĩũria mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, "Atĩ nĩ atĩa wĩkĩte?" Mũndũ-wa-nja ũcio akiuga atĩrĩ, "Nĩ nyoka ĩheenirie na niĩ ndarĩa matunda macio." **14** Nĩ ũndũ ũcio Jehova Ngai akĩĩra nyoka atĩrĩ, "Tondũ nĩwĩkĩte ũguo-rĩ, "Wee ũrogwatwo nĩ kĩrumi gũkĩra mahiũ mothe na gũkĩra nyamũ ciothe cia gĩthaka! Ũrĩthiiaga na nda, na ũrĩrĩĩaga rũkũngũ matukũ mothe ma muoyo waku. **15** Na nĩngũtũma kũgĩe ũthũ gatagatĩ gaku na mũndũ-wa-nja ũyũ, na gatagatĩ ka rũciaro rwaku na rwake; nake nĩagakũhehenja mũtwe, nawe nĩũkamũgũtha ndiira ya kũgũrũ gwake." **16** Ningĩ akĩĩra mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, "Nĩngũkũingĩhĩria ruo mũno hĩndĩ ya gũciara; ũrĩciaraga ciana na ruo. Merirĩria maku marĩkoragwo marĩ harĩ mũthuuriguo, nake nĩarĩgwathaga." **17** Ningĩ Ngai akĩĩra Adamu atĩrĩ, "Tondũ nĩwathĩkĩire mũtumia waku, na warĩa matunda ma mũtĩ ũrĩa ndagwaathire, ngĩkwĩra atĩ, 'Ndũkanarĩe,' "Thĩ nĩyarumwo nĩ ũndũ waku; ũrĩrĩĩaga irio ciayo na ruo rwa mĩnoga matukũ mothe ma muoyo waku. **18** Ĩrĩgũciaragĩra mĩigua na mahiũ ma nyeki-inĩ, nawe ũrĩrĩĩaga mĩmera ya mũgũnda. **19** Ũrĩrĩĩaga irio cia thithino ya mĩnoga yaku, o nginya rĩrĩa ũgaacooka tĩĩri-inĩ, tondũ nokuo warutĩtwo; tondũ wee ũrĩ rũkũngũ na ũgaacooka o rũkũngũ-inĩ." **20** Adamu agĩĩta mũtumia wake Hawa, tondũ nĩwe watuĩkire nyina wa arĩa othe matũũraga muoyo. **21** Jehova Ngai agĩthondekera Adamu na mũtumia wake nguo cia njũũa, akĩmahumba. **22** Nake Jehova Ngai akiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ nĩatuĩkĩte o ta ũmwe witũ, akamenya wega na ũũru. Ndagĩrĩire gwĩtĩkĩrio atue matunda ma mũtĩ wa muoyo o namo, amarĩe nake atũũre nginya tene." **23** Nĩ ũndũ ũcio Jehova Ngai akĩmũingata kuuma Mũgũnda wa Edeni athiĩ akarĩmage tĩĩri-inĩ kũrĩa aarutĩtwo. **24** Ngai aarĩkia kũrutũrũra mũndũ ũcio-rĩ, akĩiga akerubi mwena wa irathĩro wa Mũgũnda wa Edeni, o na rũhiũ rwa njora rwarĩrĩmbũkaga mwaki na rwahenagia mbarĩ ciothe, nĩ ũndũ wa kũgitĩra njĩra ya gũthiĩ mũtĩ-inĩ ũcio wa muoyo.

4 Nake Adamu agĩkoma na mũtumia wake Hawa, nake akĩgĩa nda, agĩciara Kaini. Nake akiuga atĩrĩ, "Ndĩkũgĩa na mwana wa kahĩĩ nĩ ũndũ wa gũteithio nĩ Jehova." **2** Thuutha ũcio agĩciara Habili, mũrũ wa nyina. Habili aarĩ mũrĩithi wa mbũri nake Kaini aarĩ mũrĩmi. **3** Maikarĩte kwa ihinda-rĩ, Kaini akĩrehe maciaro mamwe ma mũgũnda marĩ igongona kũrĩ Jehova. **4** No Habili akĩrehe marigithathi mamwe marĩa manoru ma rũũru rwake. Nake Jehova agĩkenio nĩ Habili na igongona rĩake, **5** no ndaakenirio nĩ Kaini na igongona rĩake. Nĩ ũndũ ũcio Kaini akĩrakara mũno, na agĩtukia gĩthiithi. **6** Nake Jehova Ngai akiũria Kaini atĩrĩ, "Ũrakarĩte nĩkĩ? Na nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũtukie gĩthiithi? **7** Ũngĩka ũrĩa kwagĩrĩire-rĩ, no wage gwĩtĩkĩrĩka? No ũngĩaga gwĩka ũrĩa kwagĩrĩire-rĩ, mehia makuoheirie mũrango-inĩ waku makĩenda gũgwatha; no wee no nginya ũmatoorie." **8** Thuutha ũcio Kaini akĩĩra mũrũ wa nyina Habili atĩrĩ, "Nĩtumagare

tũthiĩ mũgũnda." Na rĩrĩa maarĩ kũu mũgũnda, Kaini agĩtharĩkĩra mũrũ wa nyina Habili, akĩmũũraga. **9** Nake Jehova akĩũria Kaini atĩrĩ, "Arĩ ha mũrũ-wa-nyũkwa Habili?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ ndiũĩ, kaĩ arĩ niĩ mũmenyereri wa mũrũ-wa-maitũ?" **10** Jehova akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa wĩkĩte? Ta thikĩrĩria! Thakame ya mũrũ-wa-nyũkwa nĩĩrangaĩra ĩrĩ tĩĩri-inĩ. **11** Na rĩrĩ, nĩũgwatĩtwo nĩ kĩrumi na ũkaingatwo mũgũnda ũrĩa waathamirie kanua kaguo kwamũkĩra thakame ya mũrũ-wa-nyũkwa kuuma guoko-inĩ gwaku. **12** Rĩrĩa ũrĩũrĩmaga-rĩ, ndũgacooka gũgũciarĩra maciaro maguo. Ũgũtuĩka mũndũ ũtakindagĩria, wa kũũrũũraga gũkũ thĩ." **13** Nake Kaini akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Iherithia rĩakwa nĩ inene gũkĩra ũrĩa ingĩĥota gwĩtiiria. **14** Ũmũthĩ ũyũ nĩũranyingata kuuma mũgũnda ũyũ na ndũũre hithĩtwo ũthiũ waku; ngũtuĩka mũndũ ũtakindagĩria, wa kũũrũũraga gũkũ thĩ, na ũrĩa wothe ũkaanyona nĩakanjũraga." **15** No Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Aca, ti ũguo; mũndũ o na ũrĩkũ angĩkooraga Kaini, nĩakarĩhio maita mũgwanja." Jehova agĩcooka agĩĩkĩra Kaini rũũri nĩgeetha ũrĩa wothe ũngĩmuona ndakamũũrage! **16** Nĩ ũndũ ũcio Kaini akĩehera akiuma harĩ Jehova, na agĩtũũra bũrũri-inĩ wa Nodu, mwena wa irathĩro rĩa Edeni. **17** Kaini agĩkoma na mũtumia wake, na akĩgĩa nda, agĩciara Enoku. Hĩndĩ ĩyo Kaini nĩakaga itũũra inene, na aarĩkia kũrĩaka, akĩrĩĩta Enoku o ta ũrĩa mũriũ eetagwo. **18** Nake Enoku agĩciarĩrwo Iradu, nake Iradu aarĩ ithe wa Mehujaeli, nake Mehujaeli aarĩ ithe wa Methushaeli, nake Methushaeli aarĩ ithe wa Lameku. **19** Lameku ũcio akĩhikia andũ-a-nja eerĩ, ũmwe eetagwo Ada na ũrĩa ũngĩ eetagwo Zila. **20** Ada agĩciara Jabali; na nĩwe ithe wa andũ arĩa matũũraga hema-inĩ na marĩithagia mahiũ. **21** Mũrũ-wa nyina eetagwo Jubali; nake nĩwe ithe wa andũ arĩa othe mahũũraga inanda cia mũgeeto na makahuha mĩtũrirũ. **22** Zila o nake aarĩ na mũriũ, nake eetagwo Tubali-Kaini, na nĩwe waturaga indo cia mĩthemba yothe cia gĩcango na cia kĩgera. Tubali-Kaini aarĩ na mwarĩ wa nyina wetagwo Naama. **23** Lameku akĩĩra atumia ake atĩrĩ, "Ada na Zila, taa thikĩrĩriai; inyuĩ atumia a Lameku, ta iguai ciugo ciakwa. Nĩnjũragĩte mũndũ nĩ ũndũ wa kũndiihia, ngooraga mũndũ mwĩthĩ nĩ ũndũ wa kũnguraria. **24** Angĩkorwo Kaini arĩhagĩrio maita mũgwanja-rĩ, Lameku nake akarĩhĩrio maita mĩrongo mũgwanja na mũgwanja." **25** Nake Adamu agĩkoma na mũtumia wake rĩngĩ, nake agĩciara kaana ga kahĩĩ, na agĩgatua Sethi, akiuga atĩrĩ, "Ngai nĩaheete mwana ũngĩ handũ ha Habili, ũrĩa Kaini ooragire." **26** Sethi o nake aarĩ na mũriũ wake, nake akĩmũtua rĩĩtwa Enoshu. Hĩndĩ ĩyo nĩrĩo andũ mambĩrĩirie gũkaĩra rĩĩtwa rĩa Jehova.

5 Ũyũ nĩguo ũhoro ũrĩa wandĩkĩtwo wĩgiĩ njiarwa cia Adamu. Hĩndĩ ĩrĩa Ngai oombire mũndũ-rĩ, amũũmbire na mũhianĩre wa Ngai. **2** Ngai aamoombire mũndũ mũrũme na mũndũ-wa-nja na akĩmarathima. Na aarĩkia kũmomba, akĩmeeta "mũndũ." **3** Adamu aakinyia mĩaka igana na mĩrongo ĩtatũ-rĩ, akĩgĩa na mũriũ wamũtũkĩtie na wa mũhianĩre wake; nake akĩmũtua Sethi. **4** Na thuutha wa Sethi gũciarwo-rĩ, Adamu agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana manana, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **5** Mĩaka yothe ĩrĩa Adamu aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka magana kenda na mĩrongo ĩtatũ, agĩcooka agĩkua. **6** Sethi aakinyia mĩaka igana na ĩtano-rĩ, akĩgĩa na mũriũ wetagwo Enoshu. **7** Na thuutha wa Enoshu gũciarwo-rĩ, Sethi agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana manana na mũgwanja na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **8** Mĩaka yothe ĩrĩa Sethi aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka magana kenda na ikũmi na ĩĩrĩ, agĩcooka agĩkua. **9** Enoshu aakinyia mĩaka mĩrongo kenda-rĩ, akĩgĩa na mũriũ wetagwo Kenani. **10** Na thuutha wa Kenani gũciarwo-rĩ, Enoshu agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana manana na ikũmi na ĩtano, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **11** Mĩaka yothe ĩrĩa Enoshu aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka magana kenda na ĩtano, agĩcooka agĩkua. **12** Kenani aakinyia mĩaka mĩrongo mũgwanja-rĩ, akĩgĩa na mũriũ wetagwo Mahalaleli. **13** Na thuutha wa Mahalaleli gũciarwo-rĩ, Kenani agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana manana na mĩrongo ĩna, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **14** Mĩaka yothe ĩrĩa Kenani aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka magana kenda na ikũmi, agĩcooka agĩkua. **15** Mahalaleli aakinyia mĩaka mĩrongo ĩtandatũ na ĩtano-rĩ, akĩgĩa na mũriũ wetagwo Jaredi. **16** Na thuutha wa Jaredi gũciarwo-rĩ, Mahalaleli agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana manana na mĩrongo ĩtatũ, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **17** Mĩaka yothe ĩrĩa Mahalaleli aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka magana manana na mĩrongo kenda na ĩtano, agĩcooka agĩkua. **18** Jaredi aakinyia mĩaka igana na mĩrongo ĩtandatũ na ĩĩrĩ-rĩ, akĩgĩa na mũriũ wetagwo Enoku. **19** Na thuutha wa Enoku gũciarwo-rĩ, Jaredi agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana manana, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **20** Mĩaka yothe ĩrĩa Jaredi aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka magana kenda na mĩrongo ĩtandatũ na ĩĩrĩ, agĩcooka agĩkua. **21** Enoku aakinyia mĩaka mĩrongo ĩtandatũ na ĩtano-rĩ, akĩgĩa na mũriũ wetagwo Methusela. **22** Na thuutha wa Methusela gũciarwo-rĩ, Enoku agĩtũũra atwaranaga na Ngai mĩaka magana matatũ, akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **23** Mĩaka yothe ĩrĩa Enoku aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka magana matatũ na mĩrongo ĩtandatũ na ĩtano. **24** Enoku agĩtwarana na Ngai nginya akĩagwo tondũ Ngai nĩamuoire. **25** Methusela aakinyia mĩaka igana na mĩrongo ĩnana na mũgwanja-rĩ, akĩgĩa na mũriũ wetagwo Lameku. **26** Na thuutha wa Lameku gũciarwo-rĩ, Methusela agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana mũgwanja na mĩrongo ĩnana na ĩĩrĩ, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **27** Mĩaka yothe ĩrĩa Methusela aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka magana kenda na mĩrongo ĩtandatũ na kenda, agĩcooka agĩkua. **28** Lameku aakinyia mĩaka igana na mĩrongo ĩnana na ĩĩrĩ-rĩ, akĩgĩa mwana wa kahĩĩ. **29** Nake agĩgatua Nuhu, akiuga atĩrĩ, "Nĩarĩtũhooragĩria ruo rwa wĩra na mĩnoga ya moko maitũ rĩrĩa tũkũrĩma, tondũ Jehova nĩarumire thĩ." **30** Thuutha wa Nuhu gũciarwo-rĩ, Lameku agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana matano na mĩrongo kenda na ĩtano, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **31** Mĩaka yothe ĩrĩa Lameku aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka magana mũgwanja na mĩrongo mũgwanja

na mũgwanja, agĩcooka agĩkua. **32** Nuhu aakinyia ũkũrũ wa mĩaka magana matano-rĩ, akĩgĩa na ariũ ake na nĩo Shemu, na Hamu na Jafethu.

6 Rĩrĩa andũ maambĩrĩirie kũingĩha thĩ na magĩciarĩrwo airĩtu-rĩ, **2** ariũ a Ngai makĩona atĩ airĩtu a andũ maarĩ athaka, nao makĩhikia o ũrĩa mũndũ ethuuragĩra. **3** Nake Jehova akiuga atĩrĩ, "Roho wakwa ndegũtũũra agianaga na mũndũ nginya tene, tondũ mũndũ nĩ wa gũkua; matukũ make marĩkoragwo marĩ mĩaka igana na mĩrongo ĩĩrĩ." **4** Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio, o na thuutha ũcio, rĩrĩa Anefili matũũraga gũkũ thĩ, nĩrĩo ariũ a Ngai maakomire na airĩtu a andũ na magĩciara ciana nao. Ciana icio nĩcio ciarĩ njamba cia tene na andũ arĩa maarĩ igweta. **5** Jehova akĩona ũrĩa waganu wa andũ waingĩhĩte gũkũ thĩ, na atĩ meriirĩria ma meciiria ma ngoro ciao maarĩ mooru hĩndĩ ciothe. **6** Jehova akĩnyiitwo nĩ kĩeha nĩ ũndũ wa kũũmba mũndũ gũkũ thĩ, na ngoro yake ĩkĩiyũrwo nĩ ruo. **7** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akiuga atĩrĩ, "Nĩngũniina andũ, o arĩa niĩ ndombire, mathire kuuma thĩ, andũ na nyamũ, na ciũmbe iria ithiiagĩra thĩ, o na nyoni cia rĩera-inĩ, nĩgũkorwo ndĩ na kĩeha nĩ ũndũ wa gũciũmba." **8** No Nuhu agĩĩtĩkĩrĩka maitho-inĩ ma Jehova. **9** Ũyũ nĩguo ũhoro wa Nuhu. Nuhu aarĩ mũndũ mũthingu, ũtaarĩ na ũcuuke kũrĩ andũ a hĩndĩ yake, na nĩatwaranaga na Ngai. **10** Nuhu aarĩ na ariũ atatũ: nĩo Shemu, na Hamu na Jafethu. **11** Thĩ nayo yarĩ thũku maitho-inĩ ma Jehova na yaiyũrĩtwo nĩ maũndũ ma ũhinya. **12** Ngai nĩonire ũrĩa thĩ yathũkĩte, nĩgũkorwo andũ othe a thĩ nĩmathũkĩtie mĩthiĩre yao. **13** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩĩra Nuhu atĩrĩ, "Nĩnduĩte itua kũniina andũ aya othe, nĩgũkorwo thĩ nĩ ĩiyũrĩtwo nĩ maũndũ ma ũhinya nĩ ũndũ wao. Ti-itherũ nĩngũmaniinanĩria hamwe na thĩ. **14** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, wĩyakĩre thabina ya mĩtĩ ya mĩthithinda; na ũthondeke tũnyũmba thĩĩnĩ, na ũmĩhake rami thĩĩnĩ na nja. **15** Na ũkũmĩaka ũũ: Ũraihu wa thabina ũkorwo ũrĩ buti magana mana na mĩrongo ĩtano, na wariĩ wa buti mĩrongo mũgwanja na ithano na buti mĩrongo ĩna na ithano, kũraiha na igũrũ. **16** Ũmĩgite igũrũ, no ũtigie buti ĩmwe na nuthu mwena wa igũrũ wa thingo. Wĩkĩre mũrango mwena-inĩ wa thabina, na ũmĩake ĩrĩ na ngoroba ya thĩ, na ya gatagatĩ, na ya igũrũ. **17** Nĩngũrehe mũiyũro wa maaĩ gũkũ thĩ wa kũniina kĩndũ gĩothe kĩrĩ muoyo gũkũ thĩ, kĩũmbe o gĩothe kĩrĩ na mĩhũmũ ya muoyo thĩĩnĩ wakĩo. Indo ciothe irĩ thĩ nĩikũniinwo. **18** No nĩngũthondeka kĩrĩkanĩro nawe. Wee nĩũgatoonya thabina, wee mwene na ariũ aku na mũtumia waku, na atumia a ariũ aku. **19** Ningĩ nĩũkaingĩria ciũmbe cia mĩthemba yothe thĩĩnĩ wa thabina, o mũthemba ciũmbe igĩrĩ, wa njamba na wa nga, nĩguo itũũre muoyo, o hamwe nawe. **20** O mũthemba wa nyoni, na o mũthemba wa nyamũ ciothe na ciũmbe ciothe iria ithiiagĩra thĩ, nĩigooka kũrĩ we igĩrĩ igĩrĩ nĩguo itũũre muoyo. **21** Nĩũkamaatha mĩthemba yothe ya irio iria irĩĩagwo, ũciige irĩ irio ciaku na ciacio." **22** Nuhu agĩĩka maũndũ mothe o ta ũrĩa Ngai aamwathĩte eeke.

7 Ningĩ Jehova akĩĩra Nuhu atĩrĩ, "Toonya thabina thĩĩnĩ, wee na nyũmba yaku yothe, tondũ nĩnyonete ũrĩ mũthingu rũciaro-inĩ rũrũ. **2** Na ũtoonye thĩĩnĩ na nyamũ mũgwanja mũgwanja cia mĩthemba yothe ĩrĩa ĩtarĩ thaahu, o njamba na nga yayo, na igĩrĩ igĩrĩ cia mĩthemba yothe ĩrĩa ĩrĩ thaahu, o njamba na nga yayo, **3** o na ningĩ ũtoonye na nyoni mũgwanja mũgwanja cia mĩthemba yothe, o njamba na nga yayo, nĩgeetha mĩthemba yacio ĩtũũrio muoyo thĩ yothe. **4** Thikũ mũgwanja kuuma rĩu, nĩnguuria mbura, yure gũkũ thĩ matukũ mĩrongo ĩna mũthenya na ũtukũ, na niine ciũmbe ciothe iria irĩ muoyo iria nĩĩ ndombire, ithire thĩ." **5** Nake Nuhu agĩĩka ũrĩa wothe Mwathani aamwathĩte eeke. **6** Nuhu aarĩ na mĩaka magana matandatũ rĩrĩa mũiyũro ũcio wa maaĩ waiyũrire thĩ. **7** Nake Nuhu na ariũ ake na mũtumia wake na atumia a ariũ ake magĩtoonya thabina morĩre mũiyũro ũcio wa maaĩ. **8** Nyamũ igĩrĩ igĩrĩ iria itarĩ thaahu na iria irĩ thaahu cia nyoni o na cia ciũmbe ciothe iria ithiiagĩra thĩ, **9** njamba na nga-rĩ, igĩũka kũrĩ Nuhu igĩtoonya thabina, o ta ũrĩa Ngai aathĩte Nuhu. **10** Na thuutha wa matukũ mũgwanja mũiyũro wa maaĩ ũkĩiyũra thĩ. **11** Na rĩrĩ, mũthenya wa ikũmi na mũgwanja, mweri wa keerĩ, mwaka ũrĩa Nuhu akinyirie mĩaka magana matandatũ-rĩ, mũthenya ũcio nĩguo ithima cia maaĩ ciothe cia kũrĩa kũriku ciatuthũkire, nacio ihingo cia mũiyũro wa igũrũ ikĩhingũrwo. **12** Nayo mbura ĩkiura thĩ matukũ mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ. **13** Mũthenya o ro ũcio nĩguo Nuhu na ariũ ake, Shemu, na Hamu na Jafethu, hamwe na mũtumia wake na atumia a ariũ ake atatũ maatoonyire thabina. **14** Nao maarĩ na mĩthemba yothe ya nyamũ cia gĩthaka, o nyamũ kũringana na mũthemba wayo, na mahiũ mothe kũringana na mĩthemba yamo, na ciũmbe ciothe iria ithiiagĩra thĩ kũringana na mĩthemba yacio, na nyoni ciothe kũringana na mĩthemba yacio, na kĩndũ gĩothe kĩrĩ mathagu. **15** Ciũmbe ciothe iria irĩ mĩhũmũ ya muoyo igĩũka kũrĩ Nuhu igĩtoonya thabina igĩrĩ igĩrĩ. **16** Nyamũ iria ciatoonyire thĩĩnĩ ciarĩ njamba na nga cia mĩthemba yothe ya indo iria irĩ muoyo, o ta ũrĩa Ngai aathĩte Nuhu. Nake Jehova akĩmũhingĩrĩria thĩĩnĩ. **17** Handũ ha matukũ mĩrongo ĩna, mũiyũro ũcio ũgĩthiĩ na mbere kuongerereka thĩ, na o ũrĩa maaĩ macio maingĩhaga makĩoya thabina ĩyo na igũrũ mũno na ĩkĩreera igũrũ rĩa maaĩ. **18** Maaĩ macio makĩambatĩra na makĩongerereka mũno gũkũ thĩ, nayo thabina ĩkĩreera maaĩ igũrũ. **19** Maaĩ macio makĩambatĩra mũno igũrũ wa thĩ, nacio irĩma ciothe iria ndaaya na igũrũ gũkũ mũhuro wa matu guothe ikĩhumbĩrwo nĩmo. **20** Maaĩ macio maambatire makĩhumbĩra irĩma na makĩria ma buti mĩrongo ĩĩrĩ. **21** Kĩndũ gĩothe kĩarĩ muoyo na gĩathiiaga gũkũ thĩ gĩgĩkua, nyoni, na mahiũ na nyamũ cia gĩthaka, na ciũmbe ciothe iria ciahunjĩte thĩ, o na andũ othe. **22** Kĩndũ gĩothe kĩarĩ thĩ nyũmũ na kĩarĩ na mĩhũmũ ya muoyo maniũrũ-inĩ makĩo gĩgĩkua. **23** Kĩndũ gĩothe kĩarĩ muoyo gũkũ thĩ guothe gĩkĩniinwo biũ; andũ na nyamũ na ciũmbe iria ithiiagĩra thĩ na nyoni cia rĩera-inĩ ikĩniinwo ciothe gũkũ thĩ. No Nuhu watigarire hamwe na andũ arĩa maarĩ nake thĩĩnĩ wa

thabina. **24** Maaĩ macio magĩikara mahumbĩrĩte thĩ matukũ igana rĩmwe na mĩrongo ĩtano.

8 No rĩrĩ, Ngai nĩaririkanire Nuhu o hamwe na nyamũ ciothe cia gĩthaka o na mahiũ marĩa mothe aarĩ namo thĩĩinĩ wa thabina, na agĩtũma rũhuho rũhurutane gũkũ thĩ, namo maaĩ makĩambĩrĩria kũhũa. **2** Nacio ithima cia kũrĩa kũriku na ihingo cia mũiyũro wa igũrũ ikĩhingwo, nayo mbura ĩgĩtiga kuura. **3** Namo maaĩ magĩthiĩ makĩhũũaga, magĩthiraga thĩ. Thuutha wa matukũ igana na mĩrongo ĩtano-rĩ, maaĩ magĩkorwo manyihanyiihĩte, **4** naguo mũthenya wa ikũmi na mũgwanja wa mweri wa mũgwanja, thabina ĩkĩrũgama irĩma-inĩ cia Ararati. **5** Maaĩ macio magĩthiĩ na mbere na kũhũa o nginya mweri wa ikũmi, na mũthenya wa mbere wa mweri wa ikũmi-rĩ, tũcũmbĩrĩ twa irĩma tũkĩambĩrĩria kuoneka. **6** Na thuutha wa matukũ mĩrongo ĩna, Nuhu akĩhingũra ndirica ĩrĩa aakĩte thabina-inĩ, **7** na akĩrekereria ihuru na nja, narĩo rĩgĩtũũra rĩũmbũkaga kũndũ na kũndũ o nginya rĩrĩa maaĩ maahũire thĩ. **8** Ningĩ akĩrekereria ndutura ĩthiĩ ĩkarore kana maaĩ nĩmahũĩte gũkũ thĩ. **9** No ndutura ĩyo ndĩonire handũ ha kũũmba tondũ thĩ yothe yaiyũrĩtwo nĩ maaĩ; nĩ ũndũ ũcio ĩgĩcooka thabina-inĩ kũrĩ Nuhu. Nake agĩtambũrũkia guoko akĩmĩoya, akĩmĩtoonyia thabina thĩĩinĩ kũu we aarĩ. **10** Ningĩ agĩeterera matukũ mangĩ mũgwanja, na maathira akĩrekereria ndutura rĩngĩ yume nja ya thabina. **11** Rĩrĩa ndutura ĩyo yamũcookereire hwaĩ-inĩ-rĩ, yakuuĩte ithangũ rĩa mũtamaiyũ na mũkanye wayo, rĩatuĩtwo o hĩndĩ ĩyo! Nuhu agĩkĩmenya atĩ maaĩ nĩmahũĩte thĩ. **12** Nuhu agĩeterera matukũ mangĩ mũgwanja, agĩcooka akĩrekereria ndutura ĩyo yume nja rĩngĩ, no hĩndĩ ĩno ndĩigana kũmũcookerera. **13** Na rĩrĩ, mũthenya wa mbere, mweri wa mbere wa mwaka ũrĩa Nuhu akinyirie mĩaka magana matandatũ na ũmwe-rĩ, mũthenya ũcio nĩguo maaĩ maahũire biũ gũkũ thĩ. Nake Nuhu akĩeheria kĩrĩa kĩagitĩte thabina, agĩkĩona atĩ thĩ nĩyaniarĩte. **14** Gũgĩkinya mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ na mũgwanja wa mweri wa keerĩ-rĩ, thĩ nĩyaniarĩte biũ. **15** Ningĩ Ngai akĩĩra Nuhu atĩrĩ, **16** "Uma thabina, wee na mũtumia waku, na ariũ aku na atumia ao. **17** Hingũrĩra mĩthemba yothe ya ciũmbe iria irĩ muoyo icio ũrĩ nacio: irĩ nyoni, na nyamũ, na ciũmbe iria ithiiagĩra thĩ, nĩgeetha ciongerereke thĩ, na iciarane cingĩhe gũkũ thĩ." **18** Nĩ ũndũ ũcio Nuhu akiuma thabina hamwe na ariũ ake, na mũtumia wake, na atumia a ariũ ake. **19** Nyamũ ciothe na ciũmbe ciothe iria ithiiagĩra thĩ, na nyoni ciothe, na kĩndũ o gĩothe gĩthiiagĩra gũkũ thĩ, ciothe cikiuma thabina, mũthemba o mũthemba. **20** Nake Nuhu agĩakĩra Jehova kĩgongona, na akĩoya nyamũ imwe cia iria ciothe itarĩ thaahu, na nyoni iria itarĩ thaahu, akĩrutĩra Ngai igongona rĩa njino ho. **21** Nake Jehova agĩkenio nĩ mũtararĩko ũcio, akiuga atĩrĩ na ngoro yake: "Ndirĩ hĩndĩ ngaacooka kũruma thĩ rĩngĩ nĩ ũndũ wa mũndũ, o na gũtuĩka meriĩria ma ngoro yake nĩ mooru kuuma ũnini-inĩ wake. Na ndirĩ hĩndĩ ngaacooka kũniina ciũmbe ciothe iria irĩ muoyo ta ũguo njĩkĩte. **22** "Mahinda mothe marĩa thĩ ĩgũtũũra-rĩ, kũrĩkoragwo na hĩndĩ ya kũhaanda na ya magetha, na hĩndĩ ya heho na ya ũrugarĩ, na hĩndĩ ya themithũ na ya gathano, na mũthenya na ũtukũ."

9 Hĩndĩ ĩyo Ngai akĩrathima Nuhu na ariũ ake, akĩmeera atĩrĩ, "Ciaranai na mũingĩhe na mũiyũre thĩ. **2** Nyamũ ciothe cia thĩ, na nyoni cia rĩera-inĩ, ciothe nĩ irĩmwĩtigagĩra na imakage nĩ inyuĩ, ciũmbe ciothe iria ithiiagĩra thĩ, na thamaki ciothe cia iria-inĩ; nĩndacineana moko-inĩ manyu. **3** Kĩndũ gĩothe gĩtũũraga muoyo na gĩthiiaga-rĩ, gĩgũtuĩka irio cianyu. O ta ũrĩa ndamũheire mĩmera ĩrĩa mĩruru mũrĩĩage, rĩu nĩ ndamũhe indo ciothe ituĩke irio cianyu. **4** "No rĩrĩ, mũtikanarĩe nyama irĩ na thakame, tondũ thakame nĩyo muoyo. **5** Na ti-itherũ nĩngarĩhanĩria gũitwo gwa thakame yanyu. Ndĩmĩrĩhanĩrie o na kuuma kũrĩ nyamũ o na ĩrĩkũ. Nake mũndũ angĩita thakame ya mũndũ ũngĩ, o nake nĩakarĩhio thakame ĩyo. **6** "Mũndũ o wothe ũgaita thakame ya mũndũ ũngĩ, thakame yake o nayo ĩgaitwo nĩ mũndũ; nĩgũkorwo Ngai ombire mũndũ na mũhianĩre wake. **7** No inyuĩ-rĩ, ciaranai na mũingĩhe; muongerereke thĩ na mũiyũre kuo." **8** Ningĩ Ngai akĩĩra Nuhu hamwe na ariũ ake atĩrĩ, **9** "Rĩu niĩ nĩngũthondeka kĩrĩkanĩro gĩakwa na inyuĩ, na njiaro cianyu iria igooka thuutha wanyu, **10** o na hamwe na kĩũmbe gĩothe kĩrĩ muoyo kĩa iria mũraarĩ nacio; nĩcio nyoni, na mahiũ o na nyamũ cia gĩthaka ciothe iria cioimire thabina hamwe na inyuĩ, ici nĩcio ciũmbe ciothe irĩ muoyo gũkũ thĩ. **11** Nĩndathondeka kĩrĩkanĩro gĩakwa na inyuĩ: Gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ muoyo wothe ũkaaniinwo na mũiyũro wa maaĩ; gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ gũkaagĩa mũiyũro wa maaĩ wa kũniina thĩ." **12** Ningĩ Ngai akiuga atĩrĩ, "Gĩkĩ nĩkĩo kĩmenyithia gĩa kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndĩrarĩkanĩra na inyuĩ na ciũmbe ciothe irĩ muoyo irĩ hamwe na inyuĩ, kĩrĩkanĩro kĩa njiarwa ciothe iria igooka: **13** Nĩndekĩra mũkũnga-mbura wakwa matu-inĩ, na nĩguo ũgũtuĩka kĩmenyithia gĩa kĩrĩkanĩro gatagatĩ gakwa na andũ a thĩ. **14** Hĩndĩ ĩrĩa yothe ngaarehe matu igũrũ rĩa thĩ, naguo mũkũnga-mbura woneke matu-inĩ macio, **15** nĩndĩĩririkanaga kĩrĩkanĩro gĩakwa gatagatĩ kanyu na niĩ, na gatagatĩ ga ciũmbe cia mĩthemba yothe iria itũũraga muoyo. Gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ maaĩ magatuĩka mũiyũro wa kũniina mĩoyo yothe. **16** Rĩrĩa rĩothe mũkũnga-mbura ũrĩonekaga itu-inĩ-rĩ, ndĩĩwonaga ngarirkana kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩa gũtũũra nginya tene gatagatĩ ka Ngai na ciũmbe cia mĩthemba yothe iria itũũraga muoyo gũkũ thĩ." **17** Nĩ ũndũ ũcio Ngai akĩĩra Nuhu atĩrĩ, "Gĩkĩ nĩkĩo kĩmenyithia gĩa kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndathondeka gatagatĩ gakwa na kĩndũ gĩothe kĩrĩ muoyo gũkũ thĩ." **18** Ariũ a Nuhu arĩa moimire thabina maarĩ Shemu, na Hamu na Jafethu. (Hamu nĩwe warĩ ithe wa Kaanani). **19** Acio atatũ nĩo maarĩ ariũ a Nuhu, na kuuma kũrĩ o gũkiuma andũ arĩa othe maahurunjirwo thĩ yothe. **20** Nuhu aarĩ mũrĩmi, na nĩahaandire mũgũnda wa mĩthabibũ. **21** Rĩrĩa aanyuire ndibei ya mĩthabibũ ĩyo, akĩrĩĩo, na agĩkoma thĩĩinĩ wa hema yake atehumbĩrĩte. **22** Hamu, ithe wa Kaanani, nĩonire njaga ya ithe, na akĩĩra ariũ a nyina eerĩ arĩa maarĩ nja. **23** No Shemu na Jafethu makĩoya nguo makĩigĩrĩra ciande; magĩthiĩ na kĩĩhutaatĩ, makĩhumbĩra njaga ya ithe. Mothiũ mao maahũgũkĩte na kũngĩ nĩguo

matikoone njaga ya ithe wao. **24** Rĩrĩa Nuhu aarĩĩũkirwo na akĩmenya ũrĩa mũriũ wake ũrĩa mũnini aamwĩkĩterĩ, **25** akiuga atĩrĩ, "Kaanani aronyiitwo nĩ kĩrumi! Agaatuĩka ngombo ya kũhinyĩrĩrio biũ nĩ ariũ a nyina." **26** Ningĩ akiuga atĩrĩ, "Jehova arogaathwo, o we Ngai wa Shemu! Kaanani arotuĩka ngombo ya Shemu. **27** Ngai aroaramia mĩhaka ya Jafethu; Jafethu arotũũra hemainĩ cia Shemu, na Kaanani arotuĩka ngombo yake." **28** Thuutha wa mũiyũro wa maaĩ gũthira-rĩ, Nuhu aatũũrire muoyo mĩaka magana matatũ na mĩrongo ĩtano. **29** Mĩaka yothe ĩrĩa Nuhu aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka magana kenda na mĩrongo ĩtano, agĩcooka agĩkua.

10 Ũyũ nĩguo ũhoro wa njiarwa cia Nuhu, nĩo Shemu, na Hamu, na Jafethu, arĩa o ene maagĩire na ariũ thuutha wa mũiyũro wa maaĩ. **2** Ariũ a Jafethu nĩ aya: Gomeri, na Magogu, na Madai, na Javani, na Tubali, na Mesheki, na Tirasi. **3** Ariũ a Gomeri nĩ aya: Ashikenazu, na Rifathu, na Togarima. **4** Ariũ a Javani nĩ aya: Elishahu, na Tarishishi, na Kitimu, na Rodanimu. **5** (Kuuma kũrĩ o gũkiuma andũ arĩa matũũraga ndwereinĩ cia iria, o andũ na rũgongo rwao kũringana na mĩhĩrĩga yao, mabũrũri-inĩ mao, na o andũ na rũthiomi rwao.) **6** Nao ariũ a Hamu nĩ aya: Kushi, na Miziraimu, na Putu, na Kaanani. **7** Ariũ a Kushi nĩ aya: Seba, na Havila, na Sabita, na Raama, na Sabiteka. Nao ariũ a Raama nĩ: Sheba, na Dedani. **8** Kushi nĩwe warĩ ithe wa Nimurodi, ũrĩa wakũrire agĩtuĩka njamba ya hinya ya ita gũkũ thĩ. **9** Aarĩ mũguĩmi warĩ hinya mbere ya Jehova; na nĩkĩo kwĩragwo atĩrĩ, "O ta Nimurodi, mũguĩmi ũrĩ hinya mbere ya Jehova." **10** Matũũra ma mbere ma ũthamaki wake maarĩ Babeli, na Ereku, na Akadi na Kaline, kũu Shinaru. **11** Kuuma bũrũri ũcio wa Shinaru agĩthiĩ bũrũri wa Ashuri, nakuo kũu agĩaka matũũra ma Nineve, na Rehobothu-Iru, na Kala, **12** na Reseni, itũũra rĩrĩ gatagatĩ ka Nineve na Kala; rĩu nĩrĩo rĩarĩ itũũra inene. **13** Nake Miziraimu nĩwe warĩ ithe wa Aludi, na Aanami, na Alehabi, na Anafituhi, **14** na Apathirusi, na Akasuluhi (Afilisti moimire kuuma harĩ o), na Akafitori. **15** Kaanani nĩwe warĩ ithe wa Sidoni irigithathi rĩake, na Ahiti, **16** na Ajebusi, na Aamori, na Agirigashi, **17** na Ahivi, na Ariki, na Asiniti, **18** na Aarivadi, na Azemari, na Ahamathi. Thuutha ũcio mĩhĩrĩga ya Kaanani ĩkĩhurunjũka, **19** mĩhaka ya Akaanani yoimĩte Sidoni ĩrorete Gerari ĩgakinya Gaza, ningĩ ĩkarora Sodomu, na Gomora, na Adima, na Zeboimu, o nginya Lasha. **20** Acio nĩo ariũ a Hamu kũringana na mĩhĩrĩga yao, na thiomi ciao, marĩ ng'ongo ciao, na mabũrũri-inĩ mao. **21** Shemu o nake nĩaciarĩirwo ariũ ake. Mũrũ wa nyina na Shemu ũrĩa warĩ mũkũrũ eetagwo Jafethu. Shemu nĩwe warĩ ithe wa rũruka ruothe rwa ariũ a Eberi. **22** Ariũ a Shemu nĩ aya: Elamu, na Ashuri, na Arafakasadi, na Ludi, na Aramu. **23** Nao ariũ a Aramu nĩ aya: Uzu, na Hulu, na Getheru, na Mesheki. **24** Arafakasadi nĩwe warĩ ithe wa Shela, nake Shela aarĩ ithe wa Eberi. **25** Eberi nake nĩaciarĩirwo ariũ eerĩ: Ũmwe eetagwo Pelegu, tondũ hĩndĩ yake thĩ nĩyagayũkanire; mũrũ wa nyina eetagwo Jokitani. **26** Jokitani nĩwe warĩ ithe wa Alimodadi, na Shelefu, na Hazarimavethu, na Jera, **27** na Hadoramu, na Uzali, na Dikila, **28** na Obali, na Abimaeli, na Sheba, **29** na Ofiri, na Havila, na Jobabu. Acio othe nĩo maarĩ ariũ a Jokitani. **30** Rũgongo rũrĩa maatũũraga ruoimĩte Mesha rũgathiĩ rũrorete Sefari, kũu mwena wa irathĩro wa bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma. **31** Acio nĩo ariũ a Shemu kũringana na mĩhĩrĩga yao, na thiomi ciao, marĩ ng'ongo ciao na mabũrũri-inĩ mao. **32** Ĩyo nĩyo mĩhĩrĩga ya ariũ a Nuhu kũringana na njiaro ciao, marĩ mabũrũri-inĩ mao. Kuuma kũrĩ o, ndũrĩrĩ ikĩhurunjũka thĩ yothe thuutha wa mũiyũro wa maaĩ.

11 Hĩndĩ ĩyo ya tene-rĩ, andũ othe a thĩ maarĩ na rũthiomi rũmwe na mwario o ũmwe. **2** Na rĩrĩa andũ maathiiaga na mwena wa irathĩro, magĩkinya werũ-inĩ ũrĩa mwaraganu wa Shinaru, na magĩtũũra kuo. **3** Nao makĩĩrana atĩrĩ, "Ũkai tũũmbe maturubarĩ na tũmacine wega." Magĩtũmĩra maturubarĩ handũ ha mahiga, na rami handũ ha thimiti. **4** Ningĩ magĩcooka makiuga atĩrĩ, "Ũkai, rekei twĩyakĩre itũũra inene, rĩna mũthiringo mũraaya na igũrũ, ũkinye o matu-inĩ, nĩgeetha twĩgĩĩre igweta, na nĩguo tũtikaanahurunjwo thĩ yothe." **5** No rĩrĩ, Jehova agĩikũrũka oke one itũũra rĩu na mũthiringo ũcio andũ acio maakaga. **6** Jehova akiuga atĩrĩ na ngoro yake, "Angĩkorwo na ũndũ wa ũrũmwe wa kwaria rũthiomi rũmwe andũ aya nĩmambĩrĩria gwĩka ũũ-rĩ, gũtirĩ ũndũ makaabanga gwĩka ũkaamarema. **7** Ũkai, tũikũrũke tũkahĩngĩcanie rũthiomi rwao, nĩgeetha matigacooke kũiguithania mĩario mũndũ na ũrĩa ũngĩ." **8** Nĩ ũndũ ũcio, kuuma hau Jehova akĩmahurunja thĩ yothe, nao magĩtiga gwaka itũũra rĩu inene. **9** Na nĩkĩo itũũra rĩu rĩetirwo Babeli, tondũ nĩkuo Jehova aahĩngĩcanĩirie rũthiomi rwa andũ a thĩ yothe. Kuuma kũu, Jehova akĩmahurunja thĩ yothe. **10** Ũyũ nĩguo ũhoro wa Shemu. Mĩaka ĩĩrĩ thuutha wa mũiyũro wa maaĩ-rĩ, rĩrĩa Shemu aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka igana rĩmwe-rĩ, nĩguo aatuĩkire ithe wa Arafakasadi. **11** Shemu aatũũrire muoyo mĩaka magana matano thuutha wa gũtuĩka ithe wa Arafakasadi, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **12** Nake Arafakasadi aakinyia mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩtano, agĩtuĩka ithe wa Shela. **13** Na thuutha wa gũtuĩka ithe wa Shela, Arafakasadi agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana mana na ĩtatũ, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **14** Nake Shela aakinyia mĩaka mĩrongo ĩtatũ, agĩtuĩka ithe wa Eberi. **15** Na thuutha wa gũtuĩka ithe wa Eberi, Shela agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana mana na ĩtatũ, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **16** Nake Eberi aakinyia mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩna, agĩtuĩka ithe wa Pelegu. **17** Na thuutha wa gũtuĩka ithe wa Pelegu, Eberi agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana mana na mĩrongo ĩtatũ, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **18** Nake Pelegu aakinyia mĩaka mĩrongo ĩtatũ, agĩtuĩka ithe wa Reu. **19** Na thuutha wa gũtuĩka ithe wa Reu, Pelegu agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana meerĩ na kenda na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **20** Nake Reu aakinyia mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩĩrĩ, agĩtuĩka ithe wa Serugu. **21** Na thuutha wa gũtuĩka ithe wa Serugu, Reu agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana meerĩ

na mũgwanja na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **22** Nake Serugu aakinyia mĩaka mĩrongo ĩtatũ, agĩtuĩka ithe wa Nahoru. **23** Na thuutha wa gũtuĩka ithe wa Nahoru, Serugu agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana meerĩ na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **24** Nake Nahoru aakinyia mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na kenda, agĩtuĩka ithe wa Tera. **25** Na thuutha wa gũtuĩka ithe wa Tera, Nahoru agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ igana na ikũmi na kenda, na akĩgĩa na ciana ingĩ cia aanake na cia airĩtu. **26** Thuutha wa Tera gũkinyia mĩaka mĩrongo mũgwanja, agĩtuĩka ithe wa Aburamu, na Nahoru na Harani. **27** Ũyũ nĩguo ũhoro wa Tera. Tera nĩwe warĩ ithe wa Aburamu, na Nahoru na Harani. Nake Harani agĩtuĩka ithe wa Loti. **28** Ithe wao Tera arĩ o muoyo-rĩ, Harani nĩakuire arĩ bũrũri-inĩ wa Uri-kwa-Akalidei, kũrĩa aaciarĩirwo. **29** Aburamu na Nahoru o eerĩ nĩmahikanirie. Mũtumia wa Aburamu eetagwo Sarai, nake mũtumia wa Nahoru eetagwo Milika; Milika aarĩ mwarĩ wa Harani. Harani nĩwe warĩ ithe wa Milika na Isika. **30** Na rĩrĩ, Sarai aarĩ thaata; ndaarĩ na ciana. **31** Nake Tera akĩoya mũriũ wake Aburamu, na Loti mũrũ wa mũrũwe Harani, na Sarai mũtumia wa mũriũ wake Aburamu; nao makiumagara hamwe moime bũrũri wa Uri-kwa-Akalidei mathiĩ Kaanani. No rĩrĩa maakinyire bũrũri wetagwo Harani, magĩtũũra kuo. **32** Tera agĩtũũra muoyo mĩaka ĩngĩ magana meerĩ na ĩtano, na agĩkuĩra kũu Harani.

12 Nake Jehova nĩeerĩte Aburamu atĩrĩ, "Thaama uume bũrũri wanyu na ũtige andũ anyu, na nyũmba ya thoguo, ũthiĩ bũrũri ũrĩa ngaakuonia. **2** "Niĩ nĩngagũtua rũrĩrĩ rũnene, na nĩngakũrathima; nĩngatũma rĩĩtwa rĩaku rĩgĩe igweta, nawe nĩũgatuĩka kĩrathimo. **3** Nĩngarathima arĩa magaakũrathima, na ũrĩa o wothe ũgaakũruma na niĩ nĩngatũma anyiitwo nĩ kĩrumi; nao andũ othe a thĩ nĩmakarathimwo nĩ ũndũ waku." **4** Nĩ ũndũ ũcio Aburamu akiumagara agĩthiĩ, o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte; nake Loti agĩthiĩ nake. Aburamu aarĩ na mĩaka mĩrongo mũgwanja na ĩtano rĩrĩa oimire Harani. **5** Nake nĩathiire na mũtumia wake Sarai, na Loti, mũriũ wa mũrũ wa nyina, na indo ciothe iria maagĩte nacio, na andũ arĩa maagĩte nao kũu Harani, na makiumagara marorete bũrũri wa Kaanani, na magĩkinya kuo. **6** Aburamu agĩtuĩkanĩria bũrũri ũcio agĩkinya handũ haarĩ na mũtĩ mũnene wa More kũu Shekemu. Hĩndĩ ĩyo Akaanani nĩo maatũũraga bũrũri ũcio. **7** Nake Jehova akiumĩrĩra Aburamu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Bũrũri ũyũ nĩguo ngaahe rũciaro rwaku." Nĩ ũndũ ũcio Aburamu agĩakĩra Jehova kĩgongona hau, o we Jehova ũcio wamuumĩrĩire. **8** Kuuma hau agĩthiĩ erekeire irĩma iria irĩ mwena wa irathĩro wa itũũra rĩa Betheli, na akĩamba hema yake, Betheli ĩgĩkorwo ĩrĩ mwena wa ithũĩro na itũũra rĩa Ai rĩrĩ mwena wa irathĩro. Hau nĩho aakĩire Jehova kĩgongona na agĩkaĩra rĩĩtwa rĩa Jehova. **9** Thuutha-inĩ Aburamu akiumagara rĩngĩ agĩthiĩ na mbere na rũgendo arorete Negevu. **10** Na rĩrĩ, nĩ kwagĩire ng'aragu bũrũri ũcio, nake Aburamu agĩikũrũka athiĩ Misiri agaikare kuo kwa ihinda, tondũ ng'aragu nĩ yarĩ nene mũno. **11** Arĩ o hakuhĩ gũtoonya Misiri-rĩ, akĩĩra mũtumia wake Sarai atĩrĩ, "Nĩnjũũĩ atĩ ũrĩ mũndũ-wa-nja kĩĩrorerwa. **12** Na rĩrĩ, andũ a Misiri makuona mekuuga atĩrĩ, 'Ũyũ nĩ mũtumia wake,' tondũ ũcio manjũrage no wee makũreke ũtũũre muoyo, makuoe. **13** Nĩ ũndũ ũcio wee uga atĩ ũrĩ mwarĩ wa baba, nĩgeetha ũhonokie muoyo wakwa na manjĩke wega nĩ ũndũ waku." **14** Rĩrĩa Aburamu aakinyire Misiri, andũ a Misiri makĩona atĩ mũtumia wake aarĩ kĩĩrorerwa biũ. **15** Nao anene a Firaũni mamuona, makĩmũgaathĩrĩria kũrĩ Firaũni, na makĩmuoya makĩmũtwara nyũmba-inĩ yake ya ũthamaki. **16** Nake Firaũni agĩtuga Aburamu nĩ ũndũ wa Sarai, na Aburamu akĩgĩa na mbũri na ng'ombe, na ndigiri cia njamba na cia nga, ndungata cia arũme na cia airĩtu, na ngamĩĩra. **17** No Jehova akĩnyamaria Firaũni na nyũmba yake na mĩrimũ mĩũru nĩ ũndũ wa Sarai, mũtumia wa Aburamu. **18** Nĩ ũndũ ũcio Firaũni agĩtũmanĩra Aburamu akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa ũũ ũnjĩkĩte? Nĩ kĩĩ kĩagiririe ũnjĩĩre atĩ ũyũ nĩ mũtumia waku? **19** Nĩ kĩĩ gĩatũmire uuge, 'Ũyũ nĩ mwarĩ wa baba,' na nĩkĩo ndaamuoire atuĩke mũtumia wakwa? Mũtumia waku nĩwe ũyũ! Muoye mũthiĩ!" **20** Hĩndĩ ĩyo Firaũni agĩathana akĩĩra andũ ake ũrĩa megwĩka Aburamu, nao makĩmumagaria arĩ na mũtumia wake na indo ciothe iria aarĩ nacio.

13 Nĩ ũndũ ũcio Aburamu akĩambata akiuma Misiri agĩthiĩ Negevu, arĩ na mũtumia wake na indo ciothe iria aarĩ nacio, na Loti agĩthiĩ hamwe nake. **2** Aburamu nĩatongete mũno na ũtonga wa mahiũ, na wa betha, na wa thahabu. **3** Kuuma kũu Negevu nĩathiire kũndũ na kũndũ o nginya agĩkinya Betheli, o harĩa aambĩte hema yake rĩa mbere gatagatĩ ka Betheli na Ai, **4** na hau nĩho aakĩte kĩgongona ihinda rĩa mbere. Na Aburamu agĩkaĩra rĩĩtwa rĩa Jehova ho. **5** Na rĩrĩ, Loti, ũrĩa matwaranaga na Aburamu, o nake aarĩ na ndũũru cia mbũri, na cia ng'ombe, na ndungata nyingĩ. **6** Nĩ ũndũ ũcio bũrũri ũcio ndũngĩahotire kũmaigania ũrĩithio marĩ hamwe, nĩ tondũ indo ciao ciarĩ nyingĩ mũno, ũndũ matangĩahotire gũikarania hamwe. **7** Na nĩ kwagĩire ngũĩ gatagatĩ ka arĩithi a Aburamu na arĩithi a Loti. Akaanani na Aperizi o nao maatũũraga o bũrũri-inĩ ũcio hĩndĩ ĩyo. **8** Nĩ ũndũ ũcio Aburamu akĩĩra Loti atĩrĩ, "Nĩtũtige kũgĩa na ngũĩ gatagatĩ gaitũ nawe, kana gatagatĩ ka arĩithi aku na arĩithi akwa, nĩ tondũ tũrĩ andũ a nyũmba ĩmwe. **9** Githĩ bũrũri ũyũ wothe ndũrĩ mbere yaku? Reke tũtigane. Wathiĩ mwena wa ũmotho, na niĩ ngũthiĩ mwena wa ũrĩo; wathiĩ mwena wa ũrĩo, na niĩ ngũthiĩ mwena wa ũmotho." **10** Loti nĩatiirire maitho, akĩbaara, akĩona atĩ kĩaragana gĩothe kĩa Jorodani kĩarĩ na maaĩ maingĩ, gĩgakĩhaana o ta mũgũnda ũrĩa wa Jehova, na o ta bũrũri wa Misiri, ũrĩa ũng'etheire Zoari. (Hĩndĩ ĩyo nĩ mbere ya Jehova kũnũha Sodomu na Gomora.) **11** Nĩ ũndũ ũcio Loti agĩithuurĩra kĩaragana kĩa Jorodani gĩothe na akiumagara erekeire irathĩro. Andũ acio eerĩ magĩtigana: **12** Aburamu agĩtũũra bũrũri wa Kaanani, nake Loti agĩtũũra matũũra-inĩ ma kĩaragana kĩu, akĩamba hema ciake hakuhĩ na Sodomu. **13** Na rĩrĩ, andũ a Sodomu maarĩ aaganu, na makehagĩria Jehova mũno. **14** Aburamu na Loti maatigana-rĩ, Jehova akĩĩra Aburamu atĩrĩ, "Ta tiira maitho maku na igũrũ ũrĩ o hau ũrĩ, ũrore mwena wa gathigathini na gũthini, irathĩro

na ithũĩro. **15** Bũrũri ũrĩa wothe ũkuona nĩngũkũhe ũtuĩke waku, na wa rũciaro rwaku nginya tene. **16** Nĩngaatũma rũciaro rwaku rũingĩhe o ta rũkũngũ rwa thĩ, na kũngĩkorwo kũrĩ mũndũ ũngĩhota gũtara rũkũngũ rwa thĩ-rĩ, o na rũciaro rwaku no rũgĩtarĩke. **17** Ũkĩra ũthiĩ, ũtuĩkanie bũrũri ũyũ ũraihu waguo na wariĩ waguo, tondũ nĩngũkũhe guo." **18** Nĩ ũndũ ũcio Aburamu akĩambũra hema ciake, agĩthiĩ gũtũũra hakuhĩ na mĩtĩ ĩrĩa mĩnene ya mĩgandi ya Mamure kũu Hebironi, na agĩakĩra Jehova kĩgongona hau.

14 Ihinda-inĩ rĩu, Amurafeli mũthamaki wa Shinaru, na Arioku mũthamaki wa Elasaru, na Kedorilaomeri mũthamaki wa Elamu, na Tidali mũthamaki wa Goimu, **2** nĩmathiire ita kũrũa na Bera mũthamaki wa Sodomu, na Birisha mũthamaki wa Gomora, na Shinabu mũthamaki wa Adima, na Shemeberi mũthamaki wa Zeboimu na mũthamaki wa Bela (na nokuo Zoari). **3** Athamaki acio othe a gĩkundi gĩa keerĩ nĩmacookanĩrĩire hamwe Gĩtuamba-inĩ gĩa Sidimu (na nokuo Iria rĩa Cumbĩ). **4** Ihinda rĩa mĩaka ikũmi na ĩĩrĩ maatũire matungatagĩra Mũthamaki Kedorilaomeri, no mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩtatũ makĩregana na watho wake. **5** Mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩna-rĩ, Mũthamaki Kedorilaomeri na athamaki arĩa maarĩ hamwe nake magĩthiĩ makĩhoota Arefai kũu Ashiterothu-Karinaimu, na Azuzi kũu Hamu, na Aemi kũu Shave-Kiriathaimu, **6** nao Ahori makĩmahootera bũrũri-inĩ wa irĩma wa Seiru, o nginya Eli-Parani gũkuhĩ na werũ. **7** Ningĩ athamaki acio makĩgarũrũka, magĩthiĩ Eni-Mishipatu (na nokuo Kadeshi), magĩtooria rũgongo ruothe rwa Amaleki, o hamwe na Aamori arĩa maatũũraga kũu Hazazoni-Tamaru. **8** Ningĩ mũthamaki wa Sodomu, na mũthamaki wa Gomora, na mũthamaki wa Adima, na mũthamaki wa Zeboimu, na mũthamaki wa Bela (na nokuo Zoari) magĩthiĩ makĩhaarĩria ita rĩao rĩa mbaara o kũu Gĩtuamba-inĩ gĩa Sidimu, **9** mahũũrane na Kedorilaomeri mũthamaki wa Elamu, na Tidali mũthamaki wa Goimu, na Amurafeli mũthamaki wa Shinaru, na Arioku mũthamaki wa Elasaru, athamaki acio ana mahũũrane na athamaki acio angĩ atano. **10** Na rĩrĩ, Gĩtuamba kĩu gĩa Sidimu kĩaiyũrĩte marima ma rami, na rĩrĩa athamaki a Sodomu na Gomora mooraga-rĩ, andũ amwe ao makĩgũa kuo nao arĩa angĩ makĩũrĩra irĩma-inĩ. **11** Athamaki acio ana magĩtunyana indo ciothe cia Sodomu na Gomora o na irio ciakuo ciothe; magĩcooka magĩĩthiĩra. **12** Ningĩ magĩtaha Loti, mũriũ wa mũrũ wa nyina na Aburamu, na indo ciake, tondũ aatũũraga kũu Sodomu. **13** Na rĩrĩ, mũndũ ũmwe wahonokete gũtahwo-rĩ, agĩũka na akĩĩra Aburamu ũrĩa Mũhibirania ũhoro ũcio. Na rĩrĩ, Aburamu aatũũraga hakuhĩ na mĩtĩ ĩrĩa mĩnene ya mĩgandi ya Mamure ũrĩa Mũamori, mũrũ wa nyina na Eshikoli na Aneri, na othe maarĩ rũmwe na Aburamu. **14** Rĩrĩa Aburamu aiguire atĩ mũndũ ũcio wao nĩanyiitĩtwo agatahwo-rĩ, agĩĩta andũ magana matatũ na ikũmi na anana arĩa maarutĩtwo kũrũa mbaara na maaciarĩirwo gwake mũciĩ, makĩingatithia thũ icio o nginya Dani. **15** Ũtukũ-rĩ, Aburamu akĩgayania andũ ake mamatharĩkĩre, nake akĩmahoota na akĩmaingatithia nginya Hoba, itũũra rĩrĩ gathigathini wa Dameski. **16** Aburamu agĩcookithia indo ciothe iria ciatahĩtwo, na Loti mũndũ ũcio wao, na indo ciake ciothe, hamwe na andũ-a-nja na andũ arĩa angĩ. **17** Aburamu acooka kuuma kũhoota Kedorilaomeri na athamaki arĩa maarĩ rũmwe nake-rĩ, mũthamaki wa Sodomu agĩthiĩ kũmũtũnga Gĩtuamba-inĩ gĩa Shave (na no kĩo gĩĩtagwo Gĩtuamba-kĩa-Mũthamaki). **18** Nake Melikisedeki mũthamaki wa Salemu akĩrehe mĩgate na ndibei. We aarĩ mũthĩnjĩri wa Mũrungu Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno. **19** Na akĩrathima Aburamu, akiuga atĩrĩ, "Aburamu arorathimwo nĩ Mũrungu Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, o we Mũmbi wa igũrũ na thĩ. **20** Ningĩ Mũrungu Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno arogaathwo, o ũcio ũraneanire thũ ciaku moko-inĩ maku." Nake Aburamu akĩhe Melikisedeki gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo ciothe iria aatunyĩte athamaki arĩa ana. **21** Nake mũthamaki wa Sodomu akĩĩra Aburamu atĩrĩ, "Niĩ nengera o andũ tu, ũrigie na indo ituĩke ciaku." **22** No Aburamu akĩĩra mũthamaki ũcio wa Sodomu atĩrĩ, "Nĩnyambararĩtie guoko gwakwa na igũrũ na ngehĩta na mwĩhĩtwa kũrĩ Jehova Mũrungu Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, Mũmbi wa igũrũ na thĩ, **23** atĩ ndingĩĩtĩkĩra kuoya kĩndũ o na kĩmwe gĩaku, o na karũrigi kana kamũkwa ga kĩraatũ, nĩgeetha ndũkanoige atĩrĩ, 'Nĩ niĩ ndatongirie Aburamu.' **24** Ndingĩĩtĩkĩra kuoya kĩndũ, o tiga kĩrĩa kĩrĩĩtwo nĩ andũ akwa, na igai rĩa andũ arĩa tũrathiĩte nao, na nĩo Aneri, na Eshikoli, na Mamure. Acio nĩmooe rũgai rwao."

15 Thuutha wa maũndũ macio, ndũmĩrĩri ya Jehova ĩgĩkinyĩra Aburamu na kĩoneki, akĩmwĩra atĩrĩ: "Aburamu, ndũgetigĩre. Niĩ nĩ niĩ ngo yaku, na nĩ niĩ kĩheo gĩaku kĩnene." **2** No Aburamu akĩmũũria atĩrĩ, "Mwathani Jehova, hihi nĩ kĩĩ ũkũũhe, kuona atĩ ndirĩ mwana, na ũrĩa ũkaagaya mũciĩ ũyũ wakwa nĩ Eliezeri wa Dameski?" **3** Ningĩ Aburamu akiuga atĩrĩ, "Nĩwagĩte kũũhe ciana; nĩ ũndũ ũcio ndungata ya mũciĩ wakwa nĩyo ĩkaangaya." **4** Hĩndĩ ĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩgĩkinyĩra Aburamu, akĩĩrwo atĩrĩ, "Aca, Eliezeri tiwe ũgaakũgaya, no mũrũguo ũrĩa ũkoima mũthiimo waku nĩwe ũgaakũgaya." **5** Akiumia Aburamu nja, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ta tiira maitho ũrore igũrũ na ũtare njata, angĩkorwo ti-itherũ no ũcitare." Ningĩ akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũguo nĩguo rũciaro rwaku rũkaigana." **6** Aburamu agĩĩtĩkia Jehova. Nake Jehova agĩkenio nĩ wĩtĩkio ũcio, akĩmũtua mũthingu. **7** Ningĩ akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ niĩ Jehova ũrĩa wakũrutire bũrũri wa Urikwa-Akalidei, nĩgeetha ngũhe bũrũri ũyũ ũtuĩke igai rĩaku." **8** No Aburamu akĩmũũria atĩrĩ, "Mwathani Jehova, ũngĩĩmenyithia nakĩ atĩ nĩũgatuĩka igai rĩakwa?" **9** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Ta ndeehera moori, na mbũri, na ndũrũme, na o ĩmwe yacio ĩkorwo ĩrĩ na mĩaka ĩtatũ, o hamwe na ndutura, na gĩcui kĩa ndirahũgĩ." **10** Aburamu akĩrehera Jehova indo icio ciothe, agĩciatũrania njatũ igĩrĩ, na agĩciara mũhari, o rwatũ rũkaringana na rwatũ rũrĩa rũngĩ; no nyoni-rĩ, aaciũraga ndaaciatũranirie. **11** Nacio nderi ikĩharũrũkĩra nyama icio, no Aburamu agĩcingata, agĩciũmbũra. **12** Riũa rĩgĩthũa-rĩ, Aburamu agĩkoma toro mũnene, nayo nduma nene na ya kũmakania ĩkĩmũnyiita. **13** Ningĩ Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Menya na ma atĩ njiaro ciaku

nĩigatũũra irĩ ageni bũrũri ũtarĩ wacio, na nĩigatuuo ngombo na inyariirwo mĩaka magana mana. **14** No nĩngaherithia rũrĩrĩ rũu igatungata irĩ ngombo, na thuutha ũcio nĩikoima kuo irĩ na ũtonga mũingĩ. **15** No wee-rĩ, ũgaakua na thayũ, na ũgaathikwo ũrĩ na ũkũrũ mwega. **16** Rũciaro-inĩ rwa kana-rĩ, njiaro ciaku nĩigacooka gũkũ, nĩgũkorwo mehia ma Aamori matikinyĩte harĩa ho." **17** Na rĩrĩ, riũa rĩathũa na kwagĩa nduma-rĩ, hakĩoneka nyũngũ ya mwaki yatoogaga ĩrĩ na kĩmũrĩ gĩkĩrĩrĩrĩmbũka gĩgĩtuĩkanĩria gatagatĩ ka njatũ icio. **18** Mũthenya ũcio, Jehova akĩrĩĩkanĩra na Aburamu kĩrĩkanĩro, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩndahe njiaro ciaku bũrũri ũyũ, kuuma rũũĩ rwa Misiri nginya rũũĩ rũrĩa rũnene rwa Farati: **19** bũrũri wa Akeni, na wa Akenizi, na wa Akadimoni, **20** na wa Ahiti, na wa Aperizi, na wa Arefai, **21** na wa Aamori, na wa Akaanani, na wa Agirigashi, na wa Ajebusi."

16 Na rĩrĩ, Sarai mũtumia wa Aburamu ndaamũciarĩire ciana. No nĩ aarĩ na mũirĩtu Mũmisiri wamũtungatagĩra wetagwo Hagari; **2** tondũ ũcio Sarai akĩĩra Aburamu atĩrĩ, "Jehova nĩagirĩtie ngĩe na ciana. Thiĩ ũkome na ndungata yakwa ya mũirĩtu; hihi kwahoteka ngĩe na rũciaro nĩ ũndũ wake." Nake Aburamu agĩĩtĩkania na ũrĩa Sarai oigire. **3** Nĩ ũndũ ũcio, thuutha wa Aburamu gũkorwo atũũrĩte Kaanani mĩaka ikũmi-rĩ, mũtumia wake Sarai akĩoya Hagari Mũmisiri ũrĩa warĩ ndungata yake ya mũirĩtu, akĩmũneana kũrĩ mũthuuriwe atuĩke mũtumia wake. **4** Nake Aburamu agĩkoma na Hagari, nake akĩgĩa nda. Na rĩrĩa aamenyire atĩ nĩagĩĩte nda-rĩ, akĩambĩrĩria kũnyarara Sarai mwathi wake. **5** Hĩndĩ ĩyo Sarai akĩĩra Aburamu atĩrĩ, "Ũũru ũyũ ũrathĩĩnia-rĩ, ũrogũcookerera arĩ we. Ndaneanire ndungata yakwa moko-inĩ maku, na rĩu tondũ nĩĩmenyete atĩ ĩrĩ na nda, no kũũnyarara. Jehova arotũtuithania niĩ nawe." **6** Aburamu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndungata yaku ĩrĩ moko-inĩ maku. Ĩka nayo ũrĩa ũkuona kwagĩrĩire." Nake Sarai akĩnyamaria Hagari mũno; nĩ ũndũ ũcio Hagari akĩmũũrĩra. **7** Mũraika wa Jehova agĩkora Hagari hakuhĩ na handũ haatherũkaga maaĩ werũ-inĩ; gathima kau kaarĩ mũkĩra-inĩ wa njĩra ĩrĩa ya gũthiĩ Shuri. **8** Mũraika akĩmũũria atĩrĩ, "Hagari ndungata ya Sarai, uuma kũ na wathiĩ kũ?" Hagari akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ kũũrĩra ndĩroorĩra Sarai ũrĩa mwathi wakwa." **9** Ningĩ mũraika wa Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Cooka kũrĩ mũtumia ũcio mwathi waku na ũmwĩnyiihĩrie." **10** Ningĩ mũraika agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩngaingĩhia njiaro ciaku ũndũ itagaatarĩka." **11** Mũraika wa Jehova ningĩ akĩmwĩra atĩrĩ: "Rĩu ũrĩ na nda, na nĩũgaciara kaana ga kahĩĩ, na ũgaagatua Ishumaeli. Nĩgũkorwo Jehova nĩaiguĩte ũhoro wa mĩnyamaro yaku. **12** Mũrũguo agaatuĩka wa mbũrũrũ ta ndigiri ya gĩthaka; guoko gwake gũgookagĩrĩra andũ othe, nao andũ othe mamũũkagĩrĩre: agaatũũra na ũthũ na ariũ a ithe othe." **13** Nake Hagari akĩhe Jehova ũcio wamwarĩirie rĩĩtwa rĩĩrĩ: "Wee nĩwe Ngai ũrĩa ũnyonaga," nĩgũkorwo oigire atĩrĩ, "Rĩu niĩ ndĩkuona Ũrĩa ũnyonaga." **14** Nĩkĩo gĩthima kĩu gĩetirwo Biri-Lahai-Roi, na kĩrĩ o ho, kũu gatagatĩ ga Kadeshi na Beredi. **15** Nĩ ũndũ ũcio Hagari agĩciarĩra Aburamu mwana wa kahĩĩ, nake Aburamu agĩtua kaana kau aaciarĩirwo Ishumaeli. **16** Aburamu aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩnana na ĩtandatũ rĩrĩa Hagari aamũciarĩire Ishumaeli.

17 Na rĩrĩ, rĩrĩa Aburamu aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo kenda na kenda-rĩ, Jehova nĩamuumĩrĩire, akĩmwĩra atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ Mũrungu Mwene-Hinya-Wothe; tũũra ũnjathĩkagĩra, na ũtarĩ na ũcuuke. **2** Na niĩ nĩngũtũũria kĩrĩkanĩro gatagatĩ gakwa nawe, na nĩngaingĩhia mũigana waku mũno." **3** Aburamu agĩturumithia ũthiũ wake thĩ, nake Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, **4** "Hakwa-rĩ, gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro gĩakwa nawe: Wee nĩũgatuĩka ithe wa ndũrĩrĩ nyingĩ. **5** Ndũgũcooka gwĩtwo Aburamu; ũrĩĩtagwo Iburahĩmu, nĩgũkorwo nĩngũtuĩte ithe wa ndũrĩrĩ nyingĩ. **6** Nĩngũtũma ũciare mũno; na ndũme ũtuĩke ithe wa ndũrĩrĩ nyingĩ, nao athamaki nĩmakoima thĩinĩ waku. **7** Nĩngũthondeka kĩrĩkanĩro gĩakwa kĩrĩ kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra tene na tene gatagatĩ gakwa nawe na njiaro ciaku iria igooka thuutha waku, na nginya njiarwa ciaku cia thuutha, nĩguo nduĩke Ngai waku na Ngai wa njiaro iria igooka thuutha waku. **8** Nĩngakũhe bũrũri ũyũ wothe wa Kaanani, kũrĩa ũrĩ mũgeni rĩu, ũtũũre ũrĩ igai rĩaku na rĩa njiaro ciaku iria igooka thuutha waku; na nĩngatuĩka Ngai wao." **9** Ningĩ Ngai agĩcooka akĩĩra Iburahĩmu atĩrĩ, "Wee-rĩ, no nginya ũmenyagĩrĩre kĩrĩkanĩro gĩakwa, wee na njiaro iria igooka thuutha waku, harĩ njiarwa na njiarwa iria igooka. **10** Gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro gĩakwa nawe na njiaro iria igooka thuutha waku, kĩrĩkanĩro kĩrĩa ũrĩmenyagĩrĩra: Arũme othe thĩinĩ wanyu nĩmarĩruaga. **11** Mũrĩruaga nĩguo ũndũ ũcio ũtuĩke kĩmenyithia gĩa kĩrĩkanĩro gatagatĩ gakwa nawe. **12** Harĩ njiarwa iria igooka thuutha, mũndũ mũrũme wothe thĩinĩ wanyu no nginya arue arĩ na ũkũrũ wa thikũ inyanya, kũrutia arĩa maciarĩtwo thĩinĩ wa nyũmba yaku kana arĩa magũrĩtwo na mbeeca kuuma kũrĩ andũ a kũngĩ-arĩa matarĩ a rũciaro rwaku. **13** Mũndũ ũcio, wagũciarĩrwo nyũmba-inĩ yaku kana wakũgũrwo na mbeeca ciaku-rĩ, no nginya arue. Kĩrĩkanĩro gĩakwa kĩa mĩĩrĩ yanyu gĩgũtuĩka kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra tene na tene. **14** Mũndũ mũrũme wothe ũtarĩ mũruu, ũrĩa ũtaruithĩtio mwĩrĩ wake-rĩ, nĩakeherio harĩ andũ ao; ũcio ndahingĩtie kĩrĩkanĩro gĩakwa." **15** Ningĩ Ngai akĩĩra Iburahĩmu atĩrĩ, "Ha ũhoro wa Sarai mũtumia waku-rĩ, ndũgũcooka kũmwĩta Sarai; arĩĩtagwo Sara. **16** Nĩngũmũrathima, na ti-itherũ nĩngũkũhe mwana wa kahĩĩ ũciarĩirwo nĩwe. Nĩngũmũrathima nĩguo atuĩke nyina wa ndũrĩrĩ; athamaki a ndũrĩrĩ makoima harĩwe." **17** Iburahĩmu agĩturumithia ũthiũ wake thĩ, agĩcooka agĩtheka, akĩĩyũria na ngoro atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩ na mĩaka igana nĩegũciara mwana wa kahĩĩ? Sara no aciare mwana arĩ na mĩaka mĩrongo kenda?" **18** Nake Iburahĩmu akĩĩra Ngai atĩrĩ, "Naarĩ korwo Ishumaeli atũũra arathimagwo nĩwe!" **19** Nake Ngai akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩĩ nĩguo, no mũtumia waku Sara nĩagagũciarĩra kahĩĩ, na nĩũgaagatua Isaaka. Nĩngathondeka kĩrĩkanĩro nake gĩa gũtũũra tene na tene harĩ njiaro ciake iria igooka thuutha wake. **20** Na ha ũhoro wa Ishumaeli, nĩndakũigua: Ti-itherũ nĩngũmũrathima; nĩngũtũma

aciarane, aingĩhe mũno. Nĩagatuĩka ithe wa aathani ikũmi na eerĩ, na nĩngamũtua rũrĩrĩ rũnene. **21** No kĩrĩkanĩro gĩakwa ngaathondeka na Isaaka, ũrĩa Sara egũgũciarĩra mwaka ũyũ ũgũũka, ihinda-inĩ ta rĩĩrĩ tũrĩ." **22** Ngai aarĩkia kwaria na Iburahĩmu, akĩambata, akĩmũtiga. **23** Mũthenya o ro ũcio, Iburahĩmu akĩoya mũriũ wake Ishumaeli, na arĩa othe maciarĩirwo gwake, o na arĩa magũrĩtwo na mbeeca ciake, mũndũ mũrũme wothe wa nyũmba yake, akĩmaruithia, o ta ũrĩa Ngai aamwĩrĩte. **24** Iburahĩmu aarĩ wa mĩaka mĩrongo kenda na kenda rĩrĩa aaruire, **25** nake mũriũ wake Ishumaeli aarĩ wa mĩaka ikũmi na ĩtatũ. **26** Iburahĩmu na mũriũ wake Ishumaeli maaruire hamwe mũthenya o ro ũcio. **27** Na mũndũ mũrũme wothe thĩĩnĩ wa nyũmba ya Iburahĩmu, arĩa maciarĩirwo gwake, kana mũndũ wagũrĩtwo kuuma kũrĩ mũndũ wa kũngĩ, maaruanĩire hamwe nake.

18 Mũthenya ũmwe Jehova nĩ oimĩrĩire Iburahĩmu rĩrĩa aikarĩte mũromo-inĩ wa hema yake hakuhĩ na mĩtĩ ĩrĩa mĩnene ya mĩgandi ya Mamure, ihinda rĩa mĩaraho. **2** Na rĩrĩ, Iburahĩmu aatiira maitho-rĩ, akĩona andũ atatũ marũgamĩte o hakuhĩ nake. Rĩrĩa aamoonire, akĩhiũha akiuma mũromo-inĩ wa hema yake, agĩthiĩ kũmatũnga, na agĩturumithia ũthiũ wake thĩ. **3** Akiuga atĩrĩ, "Mwathi wakwa, angĩkorwo nĩndetĩkĩrĩka maitho-inĩ maku, ndũkahĩtũke ndungata yaku. **4** Reke tũĩĩ tũnini tũrehwo, na inyuĩ inyuothe mwĩthambe magũrũ na mũhurũke kĩĩruru-inĩ kĩa mũtĩ ũyũ. **5** Na niĩ thiĩ ndĩmũrehere kĩndũ gĩa kũrĩa, nĩgeetha mũcookwo nĩ hinya, kuona atĩ nĩmwagĩũka kwa ndungata yanyu, nĩguo mũcooke mwĩthiĩre." Makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ wega mũno, ĩka o ũguo woiga." **6** Nĩ ũndũ ũcio Iburahĩmu akĩhiũha agĩthiĩ hema-inĩ kũrĩ Sara, akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya ibaba ithatũ cia mũtu ũrĩa mũhinyu wega, ũũkande na ũruge mĩgate naihenya." **7** Ningĩ Iburahĩmu agĩteng'era rũũru-inĩ, agĩthuura njaũ njega na njororo, akĩmĩnengera ndungata, nayo ĩkĩmĩthĩnja naihenya. **8** Ningĩ Iburahĩmu akĩmarehera iria imata na iria rĩa mwĩtha, na nyama cia njaũ ĩyo yathĩnjĩtwo, agĩciiga hau mbere yao. Nake akĩrũgama hakuhĩ nao mũtĩ-inĩ rĩrĩa maarĩĩaga. **9** Maarĩkia kũrĩa makĩmũũria atĩrĩ, "Sara mũtumia waku-rĩ, arĩ kũ?" Iburahĩmu akĩmacookeria atĩrĩ, "Arĩ kũũrĩa hema thĩĩnĩ." **10** Nake Jehova akiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩngooka kũrĩ we rĩngĩ hĩndĩ o ta ĩno mwaka ũyũ ũroka, na Sara mũtumia waku nĩagaciara kaana ga kahĩĩ." Nake Sara nĩathikagĩrĩria arĩ hau mũromo-inĩ wa hema ĩrĩa yarĩ thuutha wa Iburahĩmu. **11** Na rĩrĩ, Iburahĩmu na Sara maarĩ akũrũ na magatindĩka mĩaka yao ma, nake Sara akahĩtũkia mĩaka ya gũciara. **12** Nĩ ũndũ ũcio, Sara agĩithekera, akĩĩyũria atĩrĩ, "Thuutha wa gũkũra ũũ-rĩ, na mwathi wakwa nĩ mũkũrũ-rĩ, no ngĩgĩe na gĩkeno kĩu?" **13** Nake Jehova akĩũria Iburahĩmu atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩatũma Sara atheke na eyũrie, 'Ti-itherũ no ngĩe na mwana ndĩ mũkũrũ ũguo?' **14** Kaĩ kũrĩ ũndũ ũngĩrema Jehova? Mwaka ũyũ ũroka-rĩ, nĩngacooka ihinda rĩrĩa rĩamũre, nake Sara nĩagaciara kaana ga kahĩĩ." **15** Sara agĩĩtigĩra mũno, nĩ ũndũ ũcio akĩheenania, akiuga atĩrĩ, "Niĩ ndinatheka." Nowe Jehova akiuga atĩrĩ, "Nĩ ma nĩwatheka." **16** Rĩrĩa andũ acio mookĩrire mathiĩ-rĩ, makĩerekera na Sodomu, nake Iburahĩmu agĩtwarana nao amoimagarie. **17** Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩĩyũria atĩrĩ, "No hithe Iburahĩmu ũrĩa ndĩrenda gwĩka? **18** Ti-itherũ Iburahĩmu nĩagatuĩka rũrĩrĩ rũnene na rwa hinya, na ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ nĩikarathimwo nĩ ũndũ wake. **19** Nĩgũkorwo nĩndĩmũthuurĩte nĩgeetha onagĩrĩrie ciana ciake, na nyũmba yake, na arĩa magooka thuutha wake, kũrũmagia mĩthiĩre ya Jehova na ũndũ wa gwĩkaga ũrĩa kwagĩrĩire, na kĩhooto, nĩgeetha Jehova akaahingĩria Iburahĩmu ũrĩa aamwĩrĩire." **20** Ningĩ Jehova akiuga atĩrĩ, "Mũkayo wĩgiĩ Sodomu na Gomora nĩ mũnene mũno, naguo wĩhia wao nĩ mũũru mũno. **21** Nĩ ũndũ ũcio niĩ nĩngũikũrũka thiĩ nyone kana ũũru ũrĩa mekĩte nĩũigana ikaya rĩrĩa rĩnginyĩire. Na aakorwo tiguo-rĩ, nĩngũmenya ũrĩa ngwĩka." **22** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio makiuma hau magĩthiĩ merekeire Sodomu, no Iburahĩmu agĩtigwo arũgamĩte mbere ya Jehova. **23** Nake Iburahĩmu agĩkuhĩrĩria Jehova akĩmũũria atĩrĩ, "Andũ arĩa athingu ũkũmaniinanĩria hamwe na arĩa aaganu? **24** Ĩ kũngĩkorwo kũrĩ na andũ mĩrongo ĩtano athingu itũũra-inĩ rĩu inene? Ti-itherũ no ũrĩniine na ndũrĩhonokie nĩ ũndũ wa andũ acio mĩrongo ĩtano athingu marĩ kuo? **25** Ũroaga gwĩka ũndũ ta ũcio, wa kũũraganĩria arĩa athingu hamwe na arĩa aaganu, arĩa athingu na arĩa aaganu ũmataranĩrie ũndũ ũmwe. Ũroaga gwĩka ũndũ ta ũcio! Mũtuanĩri ciira wa thĩ yothe-rĩ, githĩ ndagĩrĩirwo nĩ gwĩka ũrĩa kwagĩrĩire?" **26** Nake Jehova akiuga atĩrĩ, "Ingĩkora andũ mĩrongo ĩtano athingu kũu itũũra rĩu inene rĩa Sodomu-rĩ, nĩngũhonokia kũndũ kũu guothe nĩ ũndũ wao." **27** Ningĩ Iburahĩmu akĩaria rĩngĩ, akiuga atĩrĩ: "Rĩu tondũ nĩngĩĩũmĩrĩirie nginya ndaaria na Mwathani, o na gũtuĩka ndĩ o rũkũngũ na mũhu-rĩ, atĩrĩ, **28** ĩ hangĩaga andũ atano a acio mĩrongo ĩtano athingu? Nĩ ũngĩniina itũũra rĩu inene rĩothe nĩ ũndũ wa kwaga acio atano?" Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Ingĩkora andũ mĩrongo ĩna na atano kuo, ndikũrĩniina." **29** O rĩngĩ Iburahĩmu akĩmwarĩria akĩmũũria atĩrĩ, "Ĩ ũngĩkora andũ mĩrongo ĩna tu kuo?" Nake akiuga atĩrĩ, "Nĩ ũndũ wa acio mĩrongo ĩna-rĩ, ndikũrĩniina." **30** Ningĩ Iburahĩmu akiuga atĩrĩ, "Mwathani aroaga kũrakara, no areke njarie. Ĩ ũngĩkora andũ mĩrongo ĩtatũ kuo?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndikũrĩniina ingĩkora andũ mĩrongo ĩtatũ kuo." **31** Iburahĩmu akiuga atĩrĩ, "Rĩu tondũ nĩngĩĩũmĩrĩirie nginya ndaaria na Mwathani-rĩ, ĩ kũngĩoneka o andũ mĩrongo ĩĩrĩ kuo?" Nake Jehova akiuga atĩrĩ, "Nĩ ũndũ wa acio mĩrongo ĩĩrĩ, ndikũrĩniina." **32** Ningĩ akiuga atĩrĩ, "Mwathani aroaga kũrakara no areke njarie rĩngĩ rĩmwe. Ĩ kũngĩoneka o andũ ikũmi kuo?" Nake Jehova agĩcookia, akiuga atĩrĩ, "Nĩ ũndũ wa acio ikũmi-rĩ, ndikũrĩniina." **33** Rĩrĩa Jehova aarĩkirie kwaria na Iburahĩmu, agĩithiĩra, nake Iburahĩmu agĩcooka mũciĩ.

19 Nao araika acio eerĩ magĩkinya Sodomu hwaĩ-inĩ, nake Loti aikarĩte kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩu inene. Rĩrĩa aamoonire-rĩ, agĩũkĩra nĩguo amatũnge, na agĩturumithia ũthiũ wake thĩ. **2** Akĩmeera atĩrĩ, "Aathi akwa, ndamũthaitha ũkai mũtoonye nyũmba ya ndungata yanyu. No mwĩthambe magũrũ na

mũraarĩrĩre, na rũciinĩ tene mũrooke gũthiĩ na mbere na rũgendo rwanyu." No-o makĩmũcookeria atĩrĩ, "Aca, ithuĩ tũkũraara nja kĩhaaro-inĩ." **3** Nowe Loti akĩmaringĩrĩria na hinya mũno mathiĩ gwake mũciĩ, nginya magĩtĩkĩra. Magĩthiĩ nake, magĩtoonya nyũmba gwake. Nake akĩmathondekera irio, akĩruga mĩgate ĩtaarĩ ndawa ya kũimbia, nao makĩrĩa. **4** Matanathiĩ gũkoma-rĩ, arũme othe a kuuma ituri ciothe cia itũũra rĩu rĩa Sodomu, arĩa ethĩ na arĩa akũrũ, makĩrigiicĩria nyũmba ya Loti. **5** Nao magĩĩta Loti, makĩmũũria atĩrĩ, "Andũ arĩa mookire gwaku ũtukũ ũyũ-rĩ, marĩ-kũ? Marehe na gũkũ nja, tũkome nao." **6** Loti akiuma na nja amatũnge, na akĩhinga mũrango, **7** akĩmeera atĩrĩ, "Aca, arata akwa; mũtigeke ũndũ ũcio wa waganu. **8** Atĩrĩrĩ, ndĩ na airĩtu akwa eerĩ matarĩ maakoma na mũndũ mũrũme. Rekei ndĩmarehe na gũkũ nja, na inyuĩ mwĩke o ũrĩa mũkwenda nao. No mũtigeke ũndũ o na ũrĩkũ kũrĩ andũ aya, tondũ mokĩte gwakwa na no nginya ndĩmagitĩre." **9** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ehera." Na makiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ ookire gũkũ arĩ mũgeni, na rĩu arenda gũtũciirithia! Wee nĩwe tũgwĩka ũũru gũkĩra acio!" Magĩkĩrĩrĩria kũhatĩrĩria Loti, na magĩkuhĩrĩria nĩguo moinange mũrango. **10** No ageni acio maarĩ thĩinĩ magĩtambũrũkia moko, makĩguucia Loti, makĩmũcookia nyũmba na makĩhinga mũrango. **11** Magĩcooka makĩhũũra andũ acio maarĩ nja ya mũrango wa nyũmba, ethĩ na akũrũ, na ũtumumu nĩgeetha mage kuona mũrango. **12** Andũ acio eerĩ makĩũria Loti atĩrĩ, "Ũrĩ na andũ angĩ aku gũkũ, ta arĩa mahikĩtie airĩtu aku, aanake kana airĩtu aku, kana mũndũ ũngĩ waku o wothe ũrĩ itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene? Moimagarie muume gũkũ, **13** tondũ nĩtũkwananga kũndũ gũkũ. Mũkayo ũrĩa ũkaĩirwo Jehova okĩrĩre andũ a gũkũ nĩ mũnene mũno, na nĩatũtũmĩte tũũke tũrĩanange." **14** Nĩ ũndũ ũcio Loti akiumagara, agĩthiĩ akĩaria na athoni ake, arĩa maarĩ mahikie airĩtu ake. Akĩmeera atĩrĩ, "Mwĩhĩkei muume kũndũ gũkũ, nĩ ũndũ Jehova arĩ hakuhĩ kwananga itũũra rĩĩrĩ inene!" No athoni ake magĩĩciiria nĩ itherũ aamaringaga. **15** Rũciinĩ ruoro rũgĩtema-rĩ, araika acio makĩhĩkahĩka Loti, makĩmwĩra atĩrĩ, "Wĩhĩke! Oya mũtumia waku na airĩtu aku eerĩ arĩa marĩ gũkũ, kana mũniinanĩrio na itũũra rĩĩrĩ rĩkĩherithio." **16** Rĩrĩa Loti aahindahindire-rĩ, andũ acio makĩmũnyiita guoko, na moko ma mũtumia wake na ma airĩtu ake eerĩ, na makĩmoimagaria o wega nginya nja ya itũũra rĩu inene, nĩgũkorwo Jehova nĩamaiguĩrĩire tha. **17** Na maarĩkia kũmaruta nja ya itũũra, ũmwe wao akĩmeera atĩrĩ, "Mwĩtharei mũhonokie mĩoyo yanyu! Mũtikehũgũre, na mũtikarũgame handũ o na ha gũkũ kĩaragana-inĩ gĩkĩ! Ũrĩrai irĩma-inĩ, kana mũniinwo!" **18** No Loti akĩmeera atĩrĩ, "Aca, aathi akwa, ndamũthaitha! **19** Tondũ ndungata yanyu nĩ ĩtĩkĩrĩkĩte maitho-inĩ manyu, na nĩmũnyonetie ũtugi mũnene wa kũhonokia muoyo wakwa, no ndingĩhota kũũrĩra irĩma-inĩ; mwanangĩko ũyũ nĩũkũngorerera, na nĩngũkua. **20** Ta rorai, haarĩa harĩ na itũũra rĩrĩ hakuhĩ ingĩũrĩra, na nĩ inini. Rekei njũrĩre kuo, nĩ itũũra inini mũno, githĩ tiguo? Naguo muoyo wakwa nĩũkũhonoka." **21** Nake mũraika akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ wega mũno, nĩngũkũiguĩra ihooya rĩu o narĩo; Ndikũharagania itũũra rĩu waria ũhoro warĩo. **22** No rĩrĩ, ũrĩra kuo na ihenya, nĩ ũndũ gũtirĩ ũndũ ingĩĩka nginya ũkinye kuo." (Nĩkĩo itũũra rĩu rĩĩtagwo Zoari.) **23** Loti agĩkinya Zoari-rĩ, riũa nĩrĩarĩkĩtie kũratha. **24** Nake Jehova akiurĩria Sodomu na Gomora mwaki wa ũbiriti uumĩte igũrũ kũrĩ Jehova. **25** Nake akĩharagania matũũra macio manene, na kĩaragana kĩu gĩothe, o hamwe na arĩa othe maatũire matũũra-inĩ macio manene, o na mĩmera yothe ya bũrũri ũcio. **26** No mũtumia wa Loti nĩehũgũrire na thuutha, nake agĩtuĩka gĩtugĩ gĩa cumbĩ. **27** Mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene-rĩ, Iburahĩmu agĩũkĩra na agĩcooka handũ harĩa aarũgamĩte mbere ya Jehova. **28** Agĩcũthĩrĩria mwena wa Sodomu na Gomora, bũrũri wothe wa kĩaragana kĩu, nake akĩona ndogo ndumanu yambatĩte na igũrũ kuuma bũrũri-inĩ ũcio, ĩhaana ta ndogo yumĩte icua-inĩ. **29** Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa Jehova aanangire matũũra macio manene ma kĩaragana kĩu, nĩaririkanire Iburahĩmu, na akĩruta Loti mwanangĩko-inĩ ũcio waharaganirie matũũra macio manene kũrĩa Loti atũire. **30** Thuutha ũcio Loti akiuma Zoari, agĩthiĩ gũtũũra kĩrĩma-inĩ arĩ hamwe na airĩtu ake eerĩ, tondũ nĩetigĩrire gũikara Zoari. We na airĩtu ake eerĩ magĩtũũra ngurunga-inĩ. **31** Mũthenya ũmwe-rĩ, mũirĩtu ũrĩa warĩ mũkũrũ akĩĩra ũrĩa warĩ mũnini atĩrĩ, "Ithe witũ nĩ mũkũrũ, na gũtirĩ mũndũ mũrũme ũrĩ hakuhĩ wa gũkoma na ithuĩ, ta ũrĩa arĩ mũtugo kũndũ guothe gũkũ thĩ. **32** Reke tũhe ithe witũ ndibei anyue nĩgeetha tũkome nake, na tũtũũrie rũciaro rwitũ na ũndũ wa ithe witũ." **33** Ũtukũ ũcio magĩtũma ithe wao anyue ndibei, na mũirĩtu ũrĩa mũkũrũ agĩtoonya na agĩkoma nake. Nowe Loti ndaamenyire rĩrĩa mũirĩtu aakomire kana rĩrĩa ookĩrire. **34** Mũthenya ũyũ ũngĩ, mũirĩtu ũrĩa mũkũrũ akĩĩra ũrĩa mũnini atĩrĩ, "Hwaĩ ũtukũ nĩ niĩ ndĩrakomire na ithe witũ. Reke tũmũhe ndibei rĩngĩ anyue ũtukũ wa ũmũthĩ, nawe ũthiĩ ũkome nake, nĩgeetha tũtũũrie rũciaro rwitũ na ũndũ wa ithe witũ." **35** Nĩ ũndũ ũcio magĩtũma ithe wao anyue ndibei ũtukũ ũcio o naguo, nake mũirĩtu ũrĩa warĩ mũnini agĩtoonya agĩkoma nake. O rĩngĩ Loti ndaamenyire rĩrĩa mũirĩtu aakomire kana rĩrĩa ookĩrire. **36** Nĩ ũndũ ũcio airĩtu acio eerĩ a Loti makĩgĩa nda na ithe wao. **37** Mũirĩtu ũrĩa mũkũrũ agĩciara kahĩĩ na agĩgatua Moabi, na nĩwe ithe wa andũ a Moabi gwata ũmũthĩ. **38** Mũirĩtu ũrĩa mũnini o nake agĩciara kahĩĩ, nake agĩgatua Beni-Ami, na nĩwe ithe wa Aamoni arĩa marĩ kuo nginya ũmũthĩ.

20 Na rĩrĩ, Iburahĩmu nĩoimire kũu aarĩ, agĩthiĩ mwena wa Negevu, na agĩtũũra gatagatĩ ga Kadeshi na Shuri. Gwa kahinda nĩatũũrire Gerari **2** na arĩ kũu Iburahĩmu oigaga atĩrĩ ha ũhoro wa mũtumia wake Sara, "Ũyũ nĩ mwarĩ wa baba." Tondũ ũcio Abimeleku mũthamaki wa Gerari agĩtũmanĩra Sara na akĩmuoya. **3** No rĩrĩ, Ngai akiumĩrĩra Abimeleku ũtukũ na kĩroto, akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee-rĩ, no ta ũkuĩte tondũ mũndũ-wa-nja ũcio woete nĩ mũtumia wene." **4** No Abimeleku ndaakoretwo akuhĩrĩirie Sara, nĩ ũndũ ũcio akĩũria atĩrĩ, "Mwathani, no wanange rũrĩrĩ rũtehĩtie? **5** Githĩ ti we wanjĩĩrire, 'Ũyũ nĩ mwarĩ wa baba?' Na ningĩ o nake Sara githĩ ndoigire atĩrĩ, 'Ũyũ nĩ mũrũ wa baba?' Njĩkĩte ũndũ ũcio na ũrũngĩrĩru wa ngoro na moko matarĩ ũcuuke." **6**

Ningĩ Ngai akĩmwĩra atĩrĩ kĩroto-inĩ, "Ĩĩ, nĩnjũũĩ ũrekĩte ũguo na ũrũngĩrĩru wa ngoro, na nĩkĩo ndĩrakũgiririe ũnjĩhĩrie. Nĩkĩo itanareka ũmũhutie. **7** Rĩu-rĩ, cookeria mũndũ ũcio mũtumia wake, nĩgũkorwo nĩ mũnabii, nake nĩegũkũhooera, na nĩũgũtũũra muoyo. No waga kũmũcookia-rĩ, ũmenye ti-itherũ wee nĩũgũkua, na andũ aku othe nĩmegũkua." **8** Mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene, Abimeleku agĩtũmanĩra anene ake othe, na aarĩkia kũmeera maũndũ marĩa mothe meekĩkĩte, andũ acio magĩĩtigĩra mũno. **9** Abimeleku agĩcooka agĩĩta Iburahĩmu na akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa ũguo ũtwĩkĩte? Nĩ atĩa ngwĩhĩirie, nĩguo ũndeherere niĩ na ũthamaki wakwa ũũru mũnene ũguo? Ũnjĩkĩte maũndũ mataagĩrĩire gwĩkwo." **10** Ningĩ Abimeleku akĩũria Iburahĩmu atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩatũmire wĩke ũguo?" **11** Iburahĩmu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndeĩrire atĩrĩ, 'Kũndũ gũkũ andũ matiĩtigĩrĩte Ngai, na nĩmekũnjũraga nĩ ũndũ wa mũtumia wakwa.' **12** O na kũrĩ ũguo, ti-itherũ nĩ mwarĩ wa-baba, mũirĩtu wa baba; no tũtirĩ a nyina ũmwe, nĩkĩo aatuĩkire mũtumia wakwa. **13** Na rĩrĩa Ngai aandutire kuuma nyũmba-inĩ ya baba thĩĩ ngorũũrage, ndeerire mũtumia wakwa atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo ũrĩnyonagia wendo waku: Kũrĩa guothe tũrĩthiiaga, uugage atĩrĩ ũhoro-inĩ ũnjĩgĩĩ, "Ũyũ nĩ mũrũ wa baba."'" **14** Iburahĩmu aarĩkia kwaria, Abimeleku akĩruta ng'ondu na ng'ombe, na ngombo cia arũme na cia andũ-a-nja, na agĩcihe Iburahĩmu, na akĩmũcookeria Sara mũtumia wake. **15** Ningĩ Abimeleku akĩmwĩra atĩrĩ, "Bũrũri wakwa ũrĩ mbere yaku; tũũra harĩa hothe ũngĩenda." **16** Nake Abimeleku akĩĩra Sara atĩrĩ, "Nĩngũhe mũrũ-wa-thoguo cekeri 1,000 cia betha ituĩke cia kũrĩhĩria ihĩtia rĩrĩa ũhĩtĩirio mbere ya andũ aya othe mũrĩ nao; we ndũrĩ ũũru wĩkĩte." **17** Nake Iburahĩmu akĩhooya Ngai, nake Ngai akĩhonia Abimeleku, na mũtumia wake, na ngombo ciake cia airĩtu nĩguo mahote gũciara ciana rĩngĩ, **18** nĩgũkorwo Jehova nĩahingĩte nda cia andũ-a-nja othe a nyũmba ya Abimeleku, makaaga kũgĩa ciana, nĩ ũndũ wa Abimeleku kuoya Sara mũtumia wa Iburahĩmu.

21 Nake Jehova agĩtuga Sara o ta ũrĩa oigĩte, na Jehova akĩhingĩria Sara kĩrĩkanĩro kĩrĩa aamwĩrĩire. **2** Sara akĩgĩa nda, na agĩciarĩra Iburahĩmu kaana ga kahĩĩ ũkũrũ-inĩ wake, o ihinda rĩrĩa Jehova aamwĩrĩte. **3** Iburahĩmu agĩtua kaana kau ga kahĩĩ aaciarĩirwo nĩ Sara, Isaaka. **4** Na rĩrĩa mũriũ ũcio wake Isaaka akinyirie thikũ inyanya-rĩ, Iburahĩmu akĩmũruithia, o ta ũrĩa Ngai aamwathĩte. **5** Iburahĩmu aarĩ na mĩaka igana rĩmwe rĩrĩa mũriũ wake Isaaka aaciarirwo. **6** Sara akiuga atĩrĩ, "Ngai nĩatũmĩte theke, na mũndũ o wothe ũrũĩguaga ũhoro ũcio nĩarĩthekaga hamwe na niĩ." **7** Agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Nũũ ũngĩerire Iburahĩmu atĩ Sara nĩakongithia ciana? No rĩrĩ, nĩndĩmũciarĩire kaana ga kahĩĩ ũkũrũ-inĩ wake." **8** Nako kaana kau gagĩkũra na gagĩtigithio kuonga; naguo mũthenya ũrĩa Isaaka aatigithirio kuonga-rĩ, Iburahĩmu akĩrugithia iruga inene. **9** No Sara akĩona atĩ mũriũ wa Hagari ũrĩa Mũmisiri aaciarĩire Iburahĩmu aarĩ na kĩnyũrũri. **10** Nake akĩĩra Iburahĩmu atĩrĩ, "Ingata ngombo ĩno ya mũndũ-wa-nja hamwe na mũriũ, tondũ mũriũ ũcio wa ngombo ĩyo ya mũndũ-wa-nja ndakagayana igai na mũriũ wakwa Isaaka." **11** Naguo ũhoro ũcio ũgĩthĩĩnia Iburahĩmu mũno tondũ wakoniĩ mũriũ. **12** No Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga gũthĩĩnĩka mũno nĩ ũndũ wa kĩmwana kĩu, na ndungata ĩyo yaku ya mũndũ-wa-nja. Thikĩrĩria ũrĩa wothe Sara egũkwĩra, tondũ rũciaro rũrĩa rũgeetanio nawe rũkoima harĩ Isaaka. **13** O na ningĩ nĩngatũma mũriũ wa ndungata ĩyo ya mũndũ-wa-nja atuĩke rũrĩrĩ rũnene, tondũ nĩ rũciaro rwaku." **14** Mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene Iburahĩmu akĩoya irio na mondo ya rũũa ĩrĩ na maaĩ, na agĩcinengera Hagari. Akĩmũigĩrĩra ciande-inĩ ciake, agĩcooka akĩmumagaria hamwe na kĩmwana kĩu. Nake Hagari agĩĩthiĩra, na agĩturĩrwo nĩ njĩra arĩ kũu werũ-inĩ wa Birishiba. **15** Na rĩrĩa maaĩ marĩa maarĩ rũũa-inĩ maathirire-rĩ, Hagari akĩiga kĩmwana kĩu rungu rwa kĩhinga kĩmwe. **16** Nake agĩthiiathiia, agĩikara thĩ handũ hataarĩ haraihu, ta ha rĩikia rĩa mũguĩ, tondũ eeciirirje atĩrĩ, "Ndingĩĩrorera kĩmwana gĩakwa gĩgĩkua." Na aikarĩte hau hakuhĩ, akĩambĩrĩria kũgirĩka. **17** Nake Ngai akĩigua kĩmwana kĩu gĩkĩrĩra, nake mũraika wa Ngai agĩĩta Hagari arĩ kũu igũrũ akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩragũthĩĩnia Hagari? Tiga gwĩtigĩra; Ngai nĩaiguĩte kĩrĩro gĩa kĩmwana kĩu kĩrĩ o hau kĩrĩ. **18** Tiira kĩmwana kĩu na igũrũ, na ũkĩnyiitĩrĩre na guoko, nĩgũkorwo nĩngagĩtua rũrĩrĩ rũnene." **19** Hĩndĩ ĩyo Ngai akĩmũhingũra maitho, nake akĩona gĩthima kĩa maaĩ. Agĩthiĩ ho, akĩiyũria rũũa maaĩ, na akĩhe kĩmwana kĩu kĩnyue. **20** Ngai nĩakorirwo hamwe na kĩmwana kĩu o ũrĩa gĩakũraga. Gĩatũũrire werũ-inĩ, na gĩgĩtuĩka mũrathi na ũta. **21** Hĩndĩ ĩyo aatũũraga Werũ-inĩ wa Parani-rĩ, nyina akĩmwethera mũtumia kuuma Misiri. **22** Ihinda-inĩ-rĩu Abimeleku na Fikolu mũnene wa mbũtũ ciake cia ita makĩĩra Iburahĩmu atĩrĩ, "Ngai arĩ hamwe nawe maũndũ-inĩ mothe marĩa wĩkaga. **23** Rĩu-rĩ, wĩhĩte ũrĩ mbere ya Ngai atĩ ndũkanjuukanĩrĩra, kana ũcuukanĩre ciana ciakwa, o na kana njiaro ciakwa. Nyonagia ũtugi niĩ na bũrũri ũyũ we ũtũũraga ũrĩ mũgeni o ta ũrĩa niĩ nguonetie ũtugi." **24** Iburahĩmu agĩcookia atĩrĩ, "Nĩndehĩta." **25** Ningĩ Iburahĩmu agĩtetia Abimeleku nĩ ũndũ wa gĩthima kĩa maaĩ kĩrĩa ndungata cia Abimeleku ciamũtunyĩte. **26** No Abimeleku akiuga atĩrĩ, "Ndiũĩ nũũ wĩkĩte ũndũ ũcio. Wee ndwanjĩĩrire, na ndaigua ũhoro ũcio ũmũthĩ." **27** Nĩ ũndũ ũcio Iburahĩmu akĩrehe ng'ondu na ng'ombe akĩhe Abimeleku, nao andũ acio eerĩ makĩgĩa na kĩrĩkanĩro. **28** Iburahĩmu akĩamũra mĩatĩ mũgwanja kuuma rũũru-inĩ rwake. **29** Nake Abimeleku akĩũria Iburahĩmu atĩrĩ, "Mĩatĩ ĩno mũgwanja-rĩ, wamĩamũra kuuma rũũru-inĩ nĩkĩ?" **30** Iburahĩmu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩtĩkĩra kuoya mĩatĩ ĩno mũgwanja kuuma kũrĩ niĩ, ĩtuĩke ũira atĩ nĩ niĩ ndenjire gĩthima gĩkĩ." **31** Tondũ ũcio handũ hau hagĩĩtwo Birishiba tondũ hau nĩ ho andũ acio eerĩ mehĩtĩire mwĩhĩtwa. **32** Thuutha wa kũrĩkanĩra kĩrĩĩko kĩu kũu Birishiba, Abimeleku na Fikolu mũnene wa mbũtũ ciake cia ita, magĩcooka bũrũri wa Afilisti. **33** Nake Iburahĩmu akĩhaanda mũtĩ wa mũbinde kũu Birishiba, na agĩkaĩra rĩĩtwa rĩa Jehova, o we Mũrungu Ũrĩa-Ũtũũraga-Tene-na-Tene, arĩ handũ hau. **34** Nake Iburahĩmu agĩikara bũrũri-inĩ ũcio wa Afilisti ihinda iraaya ma.

22 Thuutha wa maũndũ macio-rĩ, Ngai nĩageririe Iburahĩmu. Ngai akĩmwĩta atĩrĩ, "Iburahĩmu!" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha." **2** Nake Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya mũriũ waku, o we ũrĩa wa mũmwe Isaaka, ũrĩa wendete, ũthiĩ rũgongo rwa Moria, na ũmũrute ta igongona rĩa njino kuo kĩrĩma-inĩ kĩmwe kĩa iria ngaakuonia." **3** Nĩ ũndũ ũcio mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene, Iburahĩmu agĩũkĩra, agĩtandĩka ndigiri yake. Akĩoya ndungata ciake igĩrĩ na mũriũ wake Isaaka. Aarĩkia gwatũra ngũ cia kũigana igongona rĩa njino-rĩ, akiumagara erekeire handũ harĩa Ngai aamwĩrĩte. **4** Mũthenya wa gatatũ, Iburahĩmu agĩtiira maitho na akĩona handũ hau harĩ o kũraya. **5** Akĩĩra ndungata ciake atĩrĩ, "Ikaragai haha na ndigiri ĩno, na niĩ na kĩmwana gĩakwa tũthiĩ haarĩa tũkahooe Ngai, na tũcooke tũmũcookerere." **6** Iburahĩmu agĩkĩoya ngũ icio cia igongona rĩa njino, agĩciigĩrĩra mũriũ wake Isaaka, nake agĩkuua mwaki na kahiũ. Na rĩrĩa o eerĩ mathiiaga hamwe, **7** Isaaka akĩaria, agĩĩta ithe Iburahĩmu atĩrĩ, "Baba!" Iburahĩmu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ ũyũ, mũrũ wakwa." Isaaka akiuga atĩrĩ, "Ndĩrona tũrĩ na mwaki na ngũ! No rĩrĩ, gatũrũme ka igongona rĩa njino karĩ ha?" **8** Iburahĩmu agĩcookia atĩrĩ, "Mũrũ wakwa, Ngai we mwene nĩekũheana gatũrũme ka igongona rĩa njino." Nao eerĩ magĩthiĩ na mbere marĩ hamwe. **9** Maakinya handũ harĩa Ngai aamwĩrĩte-rĩ, Iburahĩmu agĩaka kĩgongona ho na akĩara ngũ igũrũ rĩakĩo. Agĩcooka akĩoha mũriũ wake Isaaka na akĩmũkomia kĩgongona-inĩ kĩu igũrũ rĩa ngũ. **10** Ningĩ akĩoya kahiũ, agĩtambũrũkia guoko gwake, oorage mũriũ. **11** No mũraika wa Jehova akĩmwĩta kuuma igũrũ, akiuga atĩrĩ, "Iburahĩmu! Iburahĩmu!" Nake Iburahĩmu agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha." **12** Akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũkahutie kĩmwana kĩu na guoko gwaku, na ndũgagĩĩke ũndũ o na ũrĩkũ. Rĩu nĩndamenya atĩ nĩwĩtigĩrĩte Ngai, tondũ ndũnarega kũruta mũrũguo, o we mũrũguo waku wa mũmwe, arĩ igongona." **13** Nake Iburahĩmu agĩtiira maitho, na hau kĩhinga-inĩ akĩona ndũrũme ĩnyiitĩtwo hĩa nĩ mĩrita. Agĩthiĩ ho, akĩoya ndũrũme ĩyo na akĩmĩruta ĩrĩ igongona rĩa njino handũ ha mũriũ. **14** Nĩ ũndũ ũcio Iburahĩmu agĩĩta handũ hau Jehova-Nĩarĩheanaga. Na nginya ũmũthĩ kuugagwo atĩrĩ, "Kĩrĩma-inĩ kĩa Jehova-rĩ, nĩarĩtũheaga." **15** Nake mũraika wa Jehova arĩ igũrũ, agĩĩta Iburahĩmu hĩndĩ ya keerĩ, **16** akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: Nĩndĩhĩtĩte na niĩ mwene, atĩ tondũ nĩwĩkĩte ũndũ ũyũ na ndũnarega kũndutĩra mũrũguo, o mũrũguo waku wa mũmwe-rĩ, **17** ti-itherũ nĩngakũrathima na ndũme njiaro ciaku cingĩhe ta njata cia matu-inĩ na ta mũthanga ũrĩa ũrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria. Njiaro ciaku nĩ ikegwatĩra matũũra marĩa manene ma thũ ciacio, **18** na nĩ ũndũ wa rũciaro rwaku, ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ nĩikarathimwo, tondũ wee nĩũnjathĩkĩire." **19** Nake Iburahĩmu agĩcookerera ndungata ciake, magĩthiĩ hamwe marorete Birishiba. Nake Iburahĩmu agĩtũũra kũu Birishiba. **20** Thuutha wa maũndũ macio Iburahĩmu agĩkinyĩrwo nĩ ũhoro, akĩĩrwo atĩrĩ, "Milika o nake nĩagĩĩte na ciana; nĩaciarĩire mũrũ-wa-nyũkwa Nahoru ciana: **21** Uzu nĩwe wa irigithathi, na mũrũ wa nyina nĩ Buzu, na Kemueli (ithe wa Aramu), **22** na Kesedu, na Hazo, na Pilidashu, na Jidilafu, na Bethueli." **23** Bethueli nĩwe watuĩkire ithe wa Rebeka. Acio nĩo ariũ arĩa anana Milika aaciarĩire Nahoru, mũrũ wa nyina na Iburahĩmu. **24** Thuriya yake, ĩrĩa yetagwo Reuma, o nayo yarĩ na ariũ ake, nĩo Teba, na Gahamu, na Tahashu na Maaka.

23 Sara aatũũrire muoyo agĩkinyia mĩaka igana rĩmwe na mĩrongo ĩĩrĩ na mũgwanja. **2** Nake aakuĩrĩire Kiriathu-Ariba (na nokuo Hebironi), bũrũri-inĩ wa Kaanani; nake Iburahĩmu agĩthiĩ, agĩcakaĩra Sara na akĩmũrĩrĩra. **3** Ningĩ Iburahĩmu agĩũkĩra akiuma hau mwĩrĩ wa mũtumia wake warĩ, agĩthiĩ akĩarĩria Ahiti akĩmeera atĩrĩ, **4** "Niĩ ndĩ mũgeni na mũgendi gũkũ kwanyu. Nyenderiai handũ gũkũ ha gũthikana nĩgeetha hote gũthika mũtumia wakwa ũrĩa ũkuĩte." **5** Nao Ahiti magĩcookeria Iburahĩmu atĩrĩ: **6** "Mũthuuri ũyũ, ta tũthikĩrĩrie. Wee ũrĩ mũthamaki ũrĩ hinya gatagatĩ-inĩ gaitũ. Thika mũtumia waku mbĩrĩra-inĩ ĩmwe ya iria njega ciitũ. Gũtirĩ mũndũ witũ ũngĩkũgiria mbĩrĩra ya gũthika mũtumia waku." **7** Iburahĩmu agĩũkĩra akĩinamĩrĩra mbere ya Ahiti, andũ acio ene bũrũri. **8** Akĩmeera atĩrĩ, "Angĩkorwo nĩmwĩtĩkĩrĩte thike mũtumia wakwa-rĩ, gĩĩthikĩrĩriei, na mũthaithanĩrĩre kũrĩ Efironi mũrũ wa Zoharu, **9** nĩguo anyenderie ngurunga ya Makipela, ĩrĩa yake ĩrĩ mũthia-inĩ wa gĩthaka gĩake. Mũũriei anyenderie na thogora ũrĩa ũmĩigana, ĩtuĩke handũ hakwa ha gũthikana gũkũ kwanyu." **10** Nake Efironi ũcio Mũhiti aikarĩte thĩ o hau gatagatĩ-inĩ ka andũ arĩa angĩ; tondũ ũcio agĩcookeria Iburahĩmu akĩiguagwo nĩ Ahiti othe arĩa mookĩte kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩu rĩake. **11** Akĩmwĩra atĩrĩ, "Aca, mwathi wakwa, thikĩrĩria; nĩndakũhe gĩthaka kĩu, na nĩndakũhe ngurunga ĩyo ĩrĩ thĩinĩ wakĩo. Ndakũhe andũ akwa makĩonaga. Thika mũtumia waku." **12** O rĩngĩ Iburahĩmu akĩinamĩrĩra mbere ya andũ acio ene bũrũri, **13** na akĩarĩria Efironi andũ acio makĩiguaga, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ĩtĩkĩra gũũthikĩrĩria. Nĩngũrĩha thogora wa gĩthaka kĩu. Amũkĩra mbeeca kuuma kũrĩ niĩ, nĩgeetha hote gũthika mũtumia wakwa kuo." **14** Efironi agĩcookeria Iburahĩmu atĩrĩ, **15** "Ta thikĩrĩria, mwathi wakwa; gĩthaka kĩu kĩngiuma cekeri magana mana ma betha, no rĩrĩ, kĩu nĩ kĩĩ gatagatĩ gaku na niĩ? Thiĩ ũthike mũtumia waku." **16** Iburahĩmu agĩĩtĩkĩra thogora wa Efironi na akĩmũthimĩra betha iria aagwetete andũ a Ahiti othe makĩiguaga; cekeri magana mana cia betha cia mũigana wa gĩthimo kĩa onjorithia. **17** Nĩ ũndũ ũcio, gĩthaka kĩa Efironi kĩu kĩarĩ Makipela hakuhĩ na Mamure-gĩthaka na ngurunga ĩyo, na mĩtĩ yothe ĩrĩa yarĩ mĩhaka-inĩ ya gĩthaka kĩu ikĩgarũrĩrwo **18** Iburahĩmu mbere ya Ahiti othe arĩa mookĩte kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩu inene. **19** Thuutha wa ũguo, Iburahĩmu agĩthika Sara mũtumia wake ngurunga-inĩ ĩyo yarĩ gĩthaka-inĩ kĩa Makipela hakuhĩ na Mamure (ĩrĩa ĩrĩ Hebironi), bũrũri-inĩ wa Kaanani. **20** Nĩ ũndũ ũcio gĩthaka kĩu na ngurunga ĩyo yarĩ kuo ikĩgarũrĩrwo Iburahĩmu nĩ Ahiti irĩ handũ ha gũthikanaga.

24 Na rĩrĩ, Iburahĩmu aarĩ mũkũrũ na agatindĩka mĩaka. Nake Jehova nĩamũrathimĩte maũndũ-inĩ make mothe. **2** Nake akĩĩra ndungata ĩrĩa yarĩ nene mũciĩ-inĩ wake, o ĩrĩa yarũgamĩrĩire indo ciothe iria

aarĩ nacio atĩrĩ, “Ta iga guoko gwaku rungu rwa kĩero gĩakwa. **3** Nĩngwenda wĩhĩte na rĩĩtwa rĩa Jehova, o we Ngai wa igũrũ na Ngai wa thĩ, atĩ ndũgethera mũrũ wakwa mũtumia kuuma kũrĩ airĩtu a Akaanani aya ndũũraga thĩinĩ wao, **4** no nĩũgathiĩ bũrũri-inĩ wakwa na kũrĩ andũ a nyũmba iitũ, na wethere mũrũ wakwa Isaaka mũtumia kũu.” **5** Ndungata ĩyo ĩkĩmũũria atĩrĩ, “Ĩ mũndũ-wa-nja ũcio angĩkaarega gũũka na niĩ bũrũri-inĩ ũyũ? Ngaacookia mũrũguo bũrũri ũrĩa woimire?” **6** Iburahĩmu akĩmwĩra atĩrĩ, “Menyerera, ndũkanacookie mũrũ wakwa kũu! **7** Jehova, o we Ngai wa igũrũ ũrĩa wandutire kuuma nyũmba ya baba na kuuma bũrũri ũrĩa ndaciarĩirwo na akĩnjarĩria na akĩnjĩĩra na mwĩhĩtwa atĩrĩ, ‘Rũciaro rwaku nĩngarũhe bũrũri ũyũ’ we nĩwe ũgaatũma mũraika wake mbere yaku nĩguo ũkoonera mũrũ wakwa mũtumia kuuma kuo. **8** Mũndũ-wa-nja ũcio angĩkaarega gũũka nawe-rĩ, ndũkoohwo nĩ mwĩhĩtwa ũyũ wakwa; no ndũkanacookie mũrũ wakwa kũu.” **9** Nĩ ũndũ ũcio ndungata ĩyo ĩkĩiga guoko kwayo rungu rwa kĩero kĩa Iburahĩmu ũcio mwathi wayo, na ĩkĩĩhĩta na mwĩhĩtwa harĩ we kũringana na ũhoro ũcio. **10** Ndungata ĩyo ĩgĩcooka ĩkĩoya ngamĩĩra ikũmi cia mwathi wayo na ĩkiumagara ĩkuĩte mĩthemba yothe ya indo njega kuuma kũrĩ mwathi wayo. Ĩgĩthiĩ ĩgĩkinya itũũra rĩrĩa Nahoru aatũũraga mwena wa gathigathini-ithũĩro wa Mesopotamia. **11** Nayo ĩgĩtũma ngamĩĩra ikome nja ya itũũra hakuhĩ na gĩthima kĩa maaĩ; kwarĩ kĩhwaĩ-inĩ rĩrĩa andũ-a-nja maathiiaga gũtaha maaĩ. **12** Ĩgĩcooka ĩkĩhooya, ĩkiuga atĩrĩ, “Wee Jehova, Ngai wa Iburahĩmu mwathi wakwa, tũma ngaacĩre ũmũthĩ na ũtuge mwathi wakwa Iburahĩmu. **13** Rora, ndũgamĩte haha gĩthima-inĩ kĩa maaĩ, nao airĩtu a ene itũũra nĩ maroka gũtaha maaĩ. **14** Kũrotuĩka atĩrĩ, atĩ rĩrĩa ndĩrĩĩra mũirĩtu atĩrĩ, ‘Ndakũhooya, he ndigithũ yaku nyue maaĩ,’ nake oige atĩrĩ, ‘Nyua na nĩngũtahĩra o na ngamĩĩra ciaku,’ reke ũcio atuĩke nĩwe ũthuurĩire ndungata yaku Isaaka. Na ũndũ ũcio ũtũme niĩ menye atĩ nĩũtugĩte mwathi wakwa.” **15** Ĩtanarĩkia kũhooya-rĩ, Rebeka agĩũka akuuĩte ndigithũ kĩande-inĩ. Aarĩ mũirĩtu wa Bethueli mũrũ wa Milika, ũrĩa warĩ mũtumia wa Nahoru mũrũ wa nyina na Iburahĩmu. **16** Mũirĩtu ũcio aarĩ mũthaka mũno, mũirĩtu gathirange; gũtirĩ mũndũ mũrũme wakomete nake. Agĩikũrũka gĩthima-inĩ kĩa maaĩ, akĩiyũria ndigithũ yake maaĩ, agĩcooka akĩambata rĩngĩ. **17** Nayo ndungata ĩyo ĩkĩhiũha ĩkamũtũnge, na ĩkĩmwĩra atĩrĩ, “Ndagũthaitha, he tũũĩ tũnini twa kũnyua kuuma ndigithũ-inĩ yaku.” **18** Nake agĩcookia atĩrĩ, “Mwathi wakwa, nyua,” nake akĩruta ndigithũ mũtwe na ihenya, akĩmĩnyiita na moko, na akĩmũhe maaĩ. **19** Na aarĩkia kũmũhe maaĩ ma kũnyua, agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Nĩngũtahĩra ngamĩĩra ciaku, o nacio o nginya ciiganie kũnyua.” **20** Agĩkĩonoreria maaĩ marĩa maarĩ ndigithũ yake mũharatĩ-inĩ na ihenya, agĩcooka agĩteng’era gĩthima-inĩ gũtaha maaĩ mangĩ, agĩtaha ma kũigana ngamĩĩra ciake ciothe. **21** Mũndũ ũcio akĩmwĩrorera atekwaria, nĩguo amenye kana Jehova nĩagacĩrithĩtie rũgendo rwake kana ndaarũgacĩrithĩtie. **22** Rĩrĩa ngamĩĩra ciarĩkirie kũnyua maaĩ-rĩ, mũndũ ũcio akĩruta gĩcũhĩ kĩa iniũrũ gĩa thahabu kĩa ũritũ wa nuthu cekeri, na bangiri igĩrĩ cia thahabu cia ũritũ wa cekeri ikũmi, akĩmwĩkĩra. **23** Agĩcooka akĩmũũria atĩrĩ, “Wee ũrĩ mwarĩ wa ũ? Ndagũthaitha ta njĩĩra atĩrĩ, mũciĩ gwa thoguo-rĩ, he handũ tũngĩrarĩrĩra?” **24** Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Niĩ ndĩ mwarĩ wa Bethueli, mũriũ ũrĩa Milika aaciarĩire Nahoru.” **25** Ningĩ akĩmwĩra atĩrĩ, “Tũrĩ na riya na nyeki nyingĩ, o na handũ wee ũngĩrarĩrĩra.” **26** Mũndũ ũcio akĩinamĩrĩra thĩ, akĩhooya Jehova, **27** akiuga atĩrĩ, “Jehova arogaathwo, o we Ngai wa Iburahĩmu mwathi wakwa, o ũcio ũtatigĩte kuonania ũtugi na wĩhokeku wake kũrĩ mwathi wakwa. Hakwa-rĩ, Jehova nĩandongoretie rũgendo-inĩ, akanginyia kwa andũ a nyũmba ya mwathi wakwa.” **28** Nake mũirĩtu ũcio agĩteng’era, agĩthiĩ akĩhe andũ a nyũmba ya nyina ndeto icio. **29** Na rĩrĩ, Rebeka aarĩ na mũrũ wa nyina wetagwo Labani, nake akiumagara ahiũhĩte, agĩthiĩ kũrĩ mũndũ ũcio hau gĩthima-inĩ kĩa maaĩ. **30** Rĩrĩa onire gĩcũhĩ kĩu kĩa iniũrũ na bangiri irĩ moko-inĩ ma mwarĩ wa nyina, na aigua Rebeka akiuga ũrĩa mũndũ ũcio aamwĩrĩte-rĩ, agĩthiĩ kũrĩ mũndũ ũcio, akĩmũkora arũgamĩte harĩ ngamĩĩra ciake hakuhĩ na gĩthima kĩa maaĩ. **31** Akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũka tũthiĩ mũciĩ, wee ũrathimĩtwo nĩ Jehova. Ũrũgamĩte haha nja nĩkĩ? Nĩhaarĩirie nyũmba yaku na handũ ha ngamĩĩra.” **32** Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ũcio agĩtoonya nyũmba, nacio ngamĩĩra ikĩaũrwo mĩrigo. Ngamĩĩra ikĩreherwo riya na nyeki, nake mũndũ ũcio na andũ arĩa aarĩ nao makĩreherwo maaĩ ma gwĩthamba magũrũ. **33** Ningĩ akĩreherwo irio, nowe akiuga atĩrĩ, “Niĩ ndingĩrĩa, itambĩte kũmwĩra ũndũ ũrĩa ũndehete gũkũ.” Nake Labani akĩmwĩra atĩrĩ, “Gĩtwĩre.” **34** Nake agĩkiuga atĩrĩ, “Niĩ ndĩ ndungata ya Iburahĩmu.” **35** “Jehova nĩarathimĩte mwathi wakwa mũno, na nĩ atongete mũno. Nĩamũheete ng’ondu na ng’ombe, betha na thahabu, ndungata cia arũme na cia andũ-a-nja, na ngamĩĩra o na ndigiri. **36** Nake Sara mũtumia wa mwathi wakwa nĩamũciarĩire kĩmwana arĩ o mũkũrũ, nake nĩakĩheete indo ciake ciothe. **37** Nake mwathi wakwa agĩtũma ndĩĩhĩte akĩnjĩĩra atĩrĩ, ‘Ndũkanethere mũriũ wakwa mũtumia kuuma kũrĩ airĩtu a Akaanani, a gũkũ bũrũri ũyũ ndũũraga, **38** no ũthiĩ kũrĩ nyũmba ya baba na kũrĩ mũhĩrĩga wakwa, na ũrutĩre mũriũ wakwa mũtumia kuo.’ **39** “Ningĩ ngĩũria mwathi wakwa atĩrĩ, ‘Ĩ mũndũ-wa-nja ũcio angĩrega gũũka na niĩ?’ **40** “Nake akĩnjookeria atĩrĩ, ‘Jehova ũrĩa ndũire thiiaga mbere yake, nĩagatũma mũraika wake athiĩ nawe, na atũme rũgendo rwaku rũgaacĩre, nĩgeetha ũkaarutĩra mũriũ wakwa mũtumia kuuma kũrĩ mũhĩrĩga wakwa na kuuma kũrĩ andũ a nyũmba ya baba. **41** Ningĩ wathiĩ kũrĩ mũhĩrĩga wakwa-rĩ, nĩũkohorwo kuuma kũrĩ mwĩhĩtwa wakwa; o na mangĩkaarega kũmũnengerana kũrĩ we, nĩũkohorwo kuuma kũrĩ mwĩhĩtwa ũcio wakwa.’” **42** Agĩthiĩ na mbere, akiuga atĩrĩ, “Ũmũthĩ rĩrĩa nginyire gĩthima-inĩ kĩa maaĩ, njugire atĩrĩ, ‘Wee Jehova Ngai wa Iburahĩmu mwathi wakwa, ũngĩenda, ndagũthaitha, gaacĩrithia rũgendo rũrũ njũkĩte. **43** Ta kĩone, nũngiĩ haha gĩthima-inĩ kĩa maaĩ; mũirĩtu angĩũka gũtaha maaĩ na niĩ ndĩmwĩre atĩrĩ, “Ĩtĩkĩra nyue tũũĩ tũnini kuuma ndigithũ-inĩ yaku,” **44** nake angĩnjĩĩra atĩrĩ, “Nyua na nĩngũtahĩra ngamĩĩra ciaku o nacio,” nĩagĩtuĩke nĩwe mũndũ-wa-nja ũrĩa Jehova athuurĩire mũriũ

wa mwathi wakwa.' **45** "Itanarĩkia kũhooya ũguo na ngoro-rĩ, Rebeka oka arĩ na ndigithũ yake kĩande. Nake aikũrũka gĩthima-inĩ kĩa maaĩ, aataha maaĩ na niĩ ndamwĩra atĩrĩ, 'Ndagũthaitha he maaĩ nyue.' **46** "Aaruta ndigithũ yake kĩande o naihenya anjĩĩra atĩrĩ, 'Nyua, na nĩngũnyuithia o na ngamĩĩra ciaku.' Nĩ ũndũ ũcio ndanyua maaĩ na ahe ngamĩĩra o nacio. **47** "Na niĩ ndamũũria atĩrĩ, 'Ũrĩ mwarĩ wa ũ?' "Nake anjookeria atĩrĩ, 'Ndĩ mwarĩ wa Bethueli mũrũ wa Nahoru, ũrĩa Milika aamũciarĩire.' "Na niĩ ndakĩmwĩkĩra gĩcũhĩ iniũrũ, na bangiri moko, **48** ndacooka ndainamĩrĩra ndahooya Jehova. Ndagatha Jehova, o we Ngai wa Iburahĩmu mwathi wakwa, ũrĩa ũndongoretie na njĩra ĩrĩa njagĩrĩru nyonere mũrũ wa mwathi wakwa mwarĩ wa mũriũ wa mũrũ wa nyina nake. **49** Na rĩrĩ, angĩkorwo nĩ mũkuonania ũtugi na wĩhokeku kũrĩ mwathi wakwa, njĩĩrai; na angĩkorwo tiguo, mũnjĩĩre nĩgeetha na niĩ menye na kũrĩa ngũrora." **50** Labani na Bethueli magĩcookia atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ uumĩte kũrĩ Jehova; ithuĩ tũngĩgĩkwĩra atĩa? **51** Rebeka nĩwe ũyũ; muoe mũthiĩ agatuĩke mũtumia wa mũriũ wa mwathi waku, o ta ũrĩa Jehova oigĩte." **52** Rĩrĩa ndungata ya Iburahĩmu yaiguire ũrĩa moigire, ĩkĩinamĩrĩra, ĩgĩturumithia ũthiũ wayo thĩ mbere ya Jehova. **53** Ningĩ ndungata ĩyo ĩkĩruta thahabu, na mathaga ma betha na nguo, na ĩgĩcihe Rebeka; ĩgĩcooka ĩkĩhe Labani mũrũ wa nyina, o na nyina, iheo cia goro. **54** Ndungata ĩyo na andũ arĩa yarĩ nao makĩrĩa na makĩnyua, na makĩraara kũu ũtukũ ũcio. Na rĩrĩa mookĩrire mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene, ĩkiuga atĩrĩ, "Rekei ndĩthiĩre kũrĩ mwathi wakwa." **55** No Labani mũrũ wa nyina na mũirĩtu, o na nyina, makiuga atĩrĩ, "Reke mũirĩtu ũyũ aikare na ithuĩ ta matukũ ikũmi; mũcooke mũthiĩ." **56** No yo ĩkĩmeera atĩrĩ, "Tigai kũngiria thiĩ, kuona atĩ Jehova nĩagacĩrithĩtie rũgendo rwakwa. Rekei ndĩthiĩre kũrĩ mwathi wakwa." **57** Nao makiuga atĩrĩ, "Rekei twĩte mũirĩtu tũmũũrie ũhoro ũcio." **58** Nĩ ũndũ ũcio magĩĩta Rebeka, makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩũgũthiĩ na mũndũ ũyũ?" Nake akiuga atĩrĩ, "Nĩngũthiĩ." **59** Nĩ ũndũ ũcio magĩtĩkĩria Rebeka mwarĩ wa nyina ũcio ethiĩre, hamwe na mũmũrori, na ndungata ya Iburahĩmu na andũ ake. **60** Nao magĩkĩrathima Rebeka makĩmwĩra atĩrĩ, "Mwarĩ wa maitũ, ũroingĩha ũtuĩke nyina wa ngiri maita ngiri, naruo rũciaro rwaku rũroĩgwatĩra ihingo cia thũ ciao." **61** Nake Rebeka na ndungata ciake, cia andũ-a-nja, makĩĩhaarĩria na makĩhaica ngamĩĩra, na magĩthiĩ na mũndũ ũcio. Nĩ ũndũ ũcio ndungata ĩyo ĩkĩoya Rebeka ĩgĩithiĩra. **62** Na rĩrĩ, Isaaka nĩoimĩte Biri-Lahai-Roi, nĩ ũndũ aatũũraga Negevu. **63** Hwaĩ-inĩ ũmwerĩ, nĩathiire na kũu mũgũnda-inĩ agecũũranganie, na aatiira maitho, akĩona ngamĩĩra ciũkĩte. **64** O nake Rebeka agĩtiira maitho akĩona Isaaka. Akiuma ngamĩĩra igũrũ, **65** na akĩũria ndungata ĩyo atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa ũrĩ kũũrĩa mũgũnda ũroka gũtũtũnga nũũ?" Ndungata ĩyo ĩgĩcookia atĩrĩ, "Nĩ mwathi wakwa." Nake Rebeka akĩoya taama wake akĩĩhumbĩra. **66** Nayo ndungata ĩyo ĩkĩĩra Isaaka ũrĩa wothe yekĩte. **67** Nake Isaaka agĩtoonyia Rebeka hema-inĩ ya nyina Sara, akĩmũhikia. Nĩ ũndũ ũcio agĩtuĩka mũtumia wake, na akĩmwenda; nake Isaaka akĩhoorerio ihooru rĩa gĩkuũ kĩa nyina.

25 Thuutha ũcio Iburahĩmu nĩ aahikirie mũtumia ũngĩ, wetagwo Ketura. **2** Nake akĩmũciarĩra ariũ atandatũ, na nĩo Zimirani, na Jokishani, na Medani, na Midiani, na Ishibaku na Shua. **3** Jokishani nĩwe warĩ ithe wa Sheba na Dedani; nacio njiaro cia Dedani nĩcio ciarĩ Aashuri, na Aletushi na Aleumi. **4** Nao ariũ a Midiani maarĩ Efa, na Eferi, na Hanoku, na Abida na Elidaha. Acio othe maarĩ njiaro cia Ketura. **5** Nake Iburahĩmu akĩgaĩra Isaaka indo ciothe iria aarĩ nacio. **6** No arĩ o muoyo-rĩ, akĩhe ariũ a thuriya ciake iheo, agĩcooka akĩmeheranĩria na mũriũ Isaaka magĩthiĩ na kũu bũrũri wa irathĩro. **7** Mĩaka yothe ĩrĩa Iburahĩmu aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka igana rĩmwe na mĩrongo mũgwanja na ĩtano. **8** Iburahĩmu agĩtuĩkana na agĩkua arĩ mũthuuri mũniaru, arĩ mũkũrũ na akaingĩhia mĩaka, agĩthikwo hamwe na andũ ao arĩa maakuĩte. **9** Nao ariũ ake, Isaaka na Ishumaeli, makĩmũthika ngurunga-inĩ ya Makipela hakuhĩ na Mamure, gĩthaka-inĩ kĩa Efironi mũrũ wa Zoharu ũrĩa Mũhiti, **10** gĩthaka kĩrĩa Iburahĩmu aagũrĩte kuuma kũrĩ Ahiti. Hau nĩho Iburahĩmu aathikirwo hamwe na Sara mũtumia wake. **11** Thuutha wa gĩkuũ kĩa Iburahĩmu-rĩ, Ngai nĩarathimire mũriũ Isaaka ũrĩa watũũraga hakuhĩ na Biri-Lahai-Roi. **12** Ũyũ nĩguo ũhoro wa Ishumaeli mũrũ wa Iburahĩmu, ũrĩa waciarĩirwo Iburahĩmu nĩ Hagari ũrĩa Mũmisiri, ndungata ya Sara. **13** Maya nĩmo marĩĩtwa ma ariũ a Ishumaeli, maandĩkĩtwo kũringana na ũrĩa maarũmanĩrĩire gũciarwo: Irigithathi rĩa Ishumaeli rĩarĩ Nebaiothu, rĩkarũmĩrĩrwo nĩ Kedari, na Adubeeli, na Mibisamu, **14** na Mishima, na Duma, na Masa, **15** na Hadadi, na Tema, na Jeturu, na Nafishu, na Kedema. **16** Acio nĩo maarĩ ariũ a Ishumaeli, na macio nĩmo marĩĩtwa ma aathani ikũmi na eerĩ a mĩhĩrĩga yao kũringana na kũrĩa maatũũraga na kambĩ ciao. **17** Mĩaka yothe ĩrĩa Ishumaeli aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka igana rĩmwe na mĩrongo ĩtatũ na mũgwanja. Agĩcooka agĩtuĩkana agĩkua, na agĩthikwo hamwe na andũ ao arĩa maakuĩte. **18** Njiaro cia Ishumaeli igĩtũũra kuuma Havila nginya Shuri, gũkuhĩ na mũhaka wa Misiri werekeire bũrũri wa Ashuri. Nao magĩtũũra na rũmena na ariũ arĩa angĩ othe a ithe wao. **19** Ũyũ nĩguo ũhoro wa Isaaka mũrũ wa Iburahĩmu. Iburahĩmu nĩwe waciarire Isaaka, **20** nake Isaaka aarĩ na mĩaka mĩrongo ĩna rĩrĩa aahikirie Rebeka, mwarĩ wa Bethueli ũrĩa Mũsuriata wa Padani-Aramu, na aarĩ mwarĩ wa nyina na Labani ũrĩa Mũsuriata. **21** Isaaka agĩthaitha Jehova nĩ ũndũ wa mũtumia wake tondũ aarĩ thaata. Nake Jehova akĩigua mahooya make, na Rebeka mũtumia wake akĩgĩa nda. **22** Natuo twana tũu tũkĩgianĩra kũu nda yake, nake akĩĩyũria atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ ũrekĩka kũrĩ niĩ nĩkĩ?" Nĩ ũndũ ũcio agĩthiĩ gũtuĩria ũhoro harĩ Jehova. **23** Nake Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũrĩrĩ igĩrĩ irĩ nda yaku, na andũ a mĩthemba ĩrĩ kuuma nda yaku nĩmagatigithanio; gĩthemba kĩmwe nĩgĩgakĩria kĩrĩa kĩngĩ hinya, na ũrĩa mũkũrũ nĩagatungatĩra ũrĩa mũnini." **24** Na rĩrĩa ihinda rĩake rĩakinyire rĩa gũciara, agĩkorwo nĩ tũhĩĩ twa mahatha aarĩ natuo nda. **25** Karĩa kaambire gũciarwo kaarĩ gatune na mwĩrĩ wako wothe wahaanaga ta nguo ya maguoya; tondũ ũcio magĩgatua Esaũ. **26** Thuutha ũcio mũrũ wa nyina agĩciarwo guoko gwake kũnyiitĩte ndiira ya Esaũ; tondũ ũcio agĩtuuo Jakubu. Isaaka

aarĩ na mĩaka mĩrongo ĩtandatũ rĩrĩa Rebeka aaciarire twana tũu. **27** Natuo tũmwana tũu tũgĩkũra, nake Esaũ agĩtuĩka mũguĩmi mũũgĩ, mũndũ wa werũ, no Jakubu aarĩ mũndũ mũhooreri, waikaraga hakuhĩ na mũciĩ. **28** Isaaka eendete Esaũ tondũ nĩ eendete nyama cia ũguĩmi, no Rebeka eendete Jakubu. **29** Mũthenya ũmwe Jakubu nĩarugaga gĩtoero kĩa ndengũ ndune, nake Esaũ agĩũka kuuma werũ-inĩ ahũtiĩ mũno. **30** Akĩĩra Jakubu atĩrĩ, "Ta he gĩtoero kĩu ũraruga! Ndĩ mũhũtu mũno!" (Nĩkĩo gĩatũmire acooke gwĩtwo Edomu.) **31** Jakubu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Amba ũnyenderie ũrigithathi waku!" **32** Nake Esaũ akiuga atĩrĩ, "Ngirie gũkua, ũrigithathi ũyũ ũkaang'una na kĩ?" **33** No Jakubu akĩmwĩra atĩrĩ, "Amba wĩhĩte kũrĩ niĩ." Nake akĩĩhĩta na mwĩhĩtwa, akĩenderia Jakubu ũrigithathi wake. **34** Nake Jakubu akĩhe Esaũ mũgate na gĩtoero kĩa ndengũ. Nake akĩrĩa na akĩnyua, agĩcooka agĩũkĩra agĩĩthiĩra. Tondũ ũcio Esaũ akĩnyarara ũrigithathi wake.

26 Na rĩrĩ, nĩ kwagĩire ng'aragu ĩngĩ bũrũri-inĩ ũcio, tiga ĩrĩa ya mbere ya hĩndĩ ya Iburahĩmu, nake Isaaka agĩthiĩ Gerari kũrĩ Abimeleku mũthamaki wa Afilisti. **2** Jehova akiumĩrĩra Isaaka, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũgaikũrũke ũthiĩ Misiri; tũũra bũrũri o ũrĩa ndĩrĩkwĩra ũtũũre. **3** Ikara bũrũri-inĩ ũyũ kwa ihinda, na nĩngũkorwo hamwe nawe na nĩngũkũrathima. Nĩgũkorwo nĩwe na njiaro ciaku ngũhe mabũrũri maya mothe na hingie mwĩhĩtwa ũrĩa ndehĩtire kũrĩ thoguo Iburahĩmu. **4** Nĩngatũma njiaro ciaku cingĩhe ta njata cia matu-inĩ na nĩngamahe mabũrũri maya mothe, na nĩ ũndũ wa rũciaro rwaku, ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ nĩikarathimwo, **5** tondũ Iburahĩmu nĩanjathĩkĩire na akĩrũmia ũrĩa ndendaga, akĩrũmĩrĩra maathani makwa, na matuĩro makwa ma kũrũmĩrĩrwo, na mawatho makwa." **6** Nĩ ũndũ ũcio Isaaka agĩikara o kũu Gerari. **7** Rĩrĩa andũ a kũu maamũririe ũhoro wa mũtumia wake-rĩ, we akiuga atĩrĩ, "Nĩ mwarĩ wa baba," tondũ nĩetigĩrire kuuga, "Nĩ mũtumia wakwa." Eeciiririe atĩrĩ, "Andũ a gũkũ mahota kũnjũraga nĩ ũndũ wa Rebeka, tondũ aarĩ mũthaka." **8** Na thuutha wa Isaaka arĩkĩtie gũikara kũu kahinda karaihu-rĩ, Abimeleku mũthamaki wa Afilisti nĩacũthĩrĩirie nja na ndirica, nake akĩona Isaaka akĩhambata mũtumia wake Rebeka. **9** Nĩ ũndũ ũcio Abimeleku agĩtũmanĩra Isaaka, akĩmũũria atĩrĩ, "Ti-itherũ ũyũ nĩ mũtumia waku! Nĩ kĩĩ gĩatũmire uuge atĩ, 'Ũyũ nĩ mwarĩ wa baba'?" Isaaka akĩmũcookeria atĩrĩ, "Tondũ ndeciiririe ndahota kũũragwo nĩ ũndũ wake." **10** Ningĩ Abimeleku akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa ũguo ũtwĩkĩte? Ĩ mũndũ mũrũme ũmwe wa gũkũ angĩrakorirwo akomete na mũtumia waku, nawe ũgĩtũme tũnyiitwo nĩ ihĩtia?" **11** Nĩ ũndũ ũcio Abimeleku akĩruta watho kũrĩ andũ othe, akiuga atĩrĩ, "Mũndũ o na ũrĩkũ ũngĩthĩĩnia mũndũ ũyũ kana mũtumia wake no kũũragwo akooragwo." **12** Nake Isaaka akĩhaanda irio bũrũri ũcio, na mwaka o ro ũcio akĩgetha maita igana, tondũ Jehova nĩamũrathimire. **13** Nake Isaaka agĩtonga, naguo ũtonga wake ũgĩthiĩ o ũkĩingĩhaga o nginya agĩtonga mũno. **14** Aarĩ na ndũũru nyingĩ cia mbũri na cia ng'ombe, na ndungata nyingĩ, o nginya Afilisti makĩmũiguĩra ũiru. **15** Tondũ ũcio, ithima iria ciothe ndungata cia ithe cienjete hĩndĩ ya ithe Iburahĩmu-rĩ, Afilisti magĩciyũria tĩĩri. **16** Ningĩ Abimeleku akĩĩra Isaaka atĩrĩ, "Ũkĩra ũthiĩ, ũtweherere, tondũ nĩũgĩĩte na hinya mũno gũtũkĩra." **17** Nĩ ũndũ ũcio Isaaka agĩthaama, akĩehera kũu, agĩthiĩ kwamba hema Gĩtuamba-inĩ kĩa Gerari, na agĩtũũra kuo. **18** Isaaka agĩthikũria ithima iria cienjetwo hĩndĩ ya ithe Iburahĩmu, o icio Afilisti maathikĩte thuutha wa Iburahĩmu gũkua, na agĩciĩta marĩĩtwo o marĩa ithe aacihete. **19** Na rĩrĩ, ndungata cia Isaaka nĩcienjire kũu gĩtuamba-inĩ na igĩkora gĩthima kĩa maaĩ mega kuo. **20** No rĩrĩ, arĩithi a Gerari makĩnegenania na arĩithi a Isaaka, makĩmeera atĩrĩ, "Maaĩ maya nĩ maitũ!" Nake agĩĩta gĩthima kĩu Eseku, tondũ nĩmakararanirie nake. **21** Ningĩ ndungata icio ciake ikĩenja gĩthima kĩngĩ, no-o nakĩo makĩnegenanĩria, nake Isaaka agĩgĩĩta Sitina. **22** Nake agĩthaama kũu, agĩthiĩ akĩenja gĩthima kĩngĩ, na matianegenanirie na mũndũ. Nake agĩgĩĩta Rehobothu, akiuga atĩrĩ, "Rĩu Jehova nĩatũheete ũikaro mũiganu, na nĩtũgũtheeremera bũrũri-inĩ ũyũ." **23** Agĩcooka akiuma kũu, agĩthiĩ Birishiba. **24** Ũtukũ ũcio aakinyire kũu, Jehova akĩmuumĩrĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ niĩ Ngai wa thoguo Iburahĩmu. Ndũkanetigĩre, tondũ ndĩ hamwe nawe; nĩngũkũrathima na nyingĩhie njiaro ciaku nĩ ũndũ wa Iburahĩmu ndungata yakwa." **25** Isaaka agĩaka kĩgongona kũu, na agĩkaĩra rĩĩtwa rĩa Jehova. Akĩamba hema yake o kũu, nacio ndungata ciake ikĩenja gĩthima o kuo. **26** Hĩndĩ ĩyo Abimeleku agĩthiĩ kũrĩ Isaaka oimĩte Gerari, marĩ na Ahuzathu ũrĩa wamũtaaraga, na Fikolu mũnene wa ita ciake. **27** Isaaka akĩmooria atĩrĩ, "Muoka kũrĩ niĩ nĩkĩ, kuona atĩ nĩmwathũũrire na mũkĩnyingata?" **28** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩtuonete hatarĩ nganja atĩ Jehova arĩ hamwe nawe, na nĩ ũndũ ũcio tuoiga atĩrĩ, 'Nĩ kwagĩrĩire tũgĩe na mwĩhĩtwa wa ũiguano gatagatĩ gaitũ': ĩĩ, gatagatĩ gaitũ nawe. Reke tũgĩe na kĩrĩkanĩro nawe, **29** atĩ ndũgatwĩka ũũru, o ta ũrĩa o na ithuĩ tũtaagũthĩĩnirie, no hĩndĩ ciothe twagwĩkaga wega, na tũgĩkumagaria ũthiĩ na thayũ. Na rĩu nĩũrathimĩtwo nĩ Jehova." **30** Isaaka akĩmarugithĩria iruga, nao makĩrĩa na makĩnyua. **31** Mũthenya ũyũ ũngĩ, rũciinĩ tene, andũ acio na Isaaka makĩĩhĩtanĩra mwĩhĩtwa mũndũ na ũrĩa ũngĩ. Isaaka agĩcooka akĩmoimagaria, magĩĩthiĩra, makĩmũtiga na thayũ. **32** Mũthenya o ro ũcio maathiire, ndungata cia Isaaka igĩũka, ĩkĩmwĩra ũhoro wa gĩthima kĩrĩa cienjete, ikiuga atĩrĩ, "Nĩtwakinyĩra maaĩ!" **33** Nake agĩĩta gĩthima kĩu Shiba, na nginya ũmũthĩ itũũra rĩu rĩtũũraga rĩĩtagwo Birishiba. **34** Esaũ aakinyia mĩaka mĩrongo ĩna, akĩhikia Judithi mwarĩ wa Beeri ũrĩa Mũhiti, o na ningĩ akĩhikia Basemathu mwarĩ wa Eloni ũrĩa Mũhiti. **35** Nao magĩtuĩka kĩhumo gĩa kĩeha kũrĩ Isaaka na Rebeka.

27 Rĩrĩa Isaaka aakũrire na maitho make makĩaga hinya ũndũ atangĩahotire kuona-rĩ, agĩtũmanĩra Esaũ mũriũ wake ũrĩa mũkũrũ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrũ wakwa." Nake Esaũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha." **2** Isaaka akĩmwĩra atĩrĩ, "Rĩu niĩ ndĩ mũkũrũ na ndiũĩ mũthenya ũrĩa ingĩkua. **3** Rĩu-rĩ, oya indo ciaku cia ũguĩmi; ũta na mĩguĩ yaku, na uumagare ũthiĩ werũ-inĩ ũkanguĩmĩre nyamũ cia gĩthaka. **4** Thondekera irio njega

iria nyendete na ũndehere ndĩe, nĩgeetha ngũrathime na kĩrathimo gĩakwa itanakua." **5** Na rĩrĩ, Rebeka agĩkorwo nĩathikĩrĩirie Isaaka akĩhe mũriũ Esaũ ũhoro ũcio. Na rĩrĩa Esaũ aathiire werũ-inĩ kũguĩma nyamũ nĩguo amĩinũkie-rĩ, **6** Rebeka akĩĩra mũriũ Jakubu atĩrĩ, "Nĩ ndaigua thoguo akĩĩra Esaũ mũrũ wa nyũkwa atĩrĩ, **7** 'Ndehere nyamũ ya kũguĩma na ũthondekere irio njega ndĩe, nĩgeetha ngũrathime na kĩrathimo gĩakwa ndĩ mbere ya Jehova itanakua.' **8** Rĩu, wee mũrũ wakwa-rĩ, thikĩrĩria wega na wĩke ũrĩa ngũkwĩra: **9** Thiĩ rũũru-inĩ rwa mbũri ũndehere tũũri twĩrĩ twa mbũri tũrĩa twega biũ, nĩguo thondekere thoguo irio njega, o ta ũrĩa endaga ithondekwo. **10** Ũcooke ũcioe ũcitwarĩre thoguo arĩe nĩgeetha akũrathime na kĩrathimo gĩake atanakua." **11** No Jakubu akĩĩra nyina Rebeka atĩrĩ, "Esaũ mũrũ wa maitũ nĩ wa mwĩrĩ ũrĩ guoya, na mwĩrĩ wakwa ndũrĩ guoya. **12** Ĩĩ baba angĩĩhaambata? Ingĩonekana ngĩmũheenia na niĩ ndĩĩreherere kĩrumi handũ ha kĩrathimo." **13** Nyina akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrũ wakwa, reke kĩrumi kĩu kĩnjookerere, wee ĩka o ũrĩa ndĩrakwĩra; thiĩ ũndehere tũũri tũu." **14** Nĩ ũndũ ũcio Jakubu agĩthiĩ, akĩgĩĩra tũũri, na agĩtũrehere nyina, nake agĩthondeka irio njega o ta iria ithe eendete. **15** Ningĩ Rebeka akĩoya nguo iria ciarĩ njega cia Esaũ mũriũ wake ũrĩa mũkũrũ iria aarĩ nacio nyũmba agĩcihumba Jakubu mũriũ wake ũrĩa mũnini. **16** Agĩcooka akĩhumbĩra moko make na ngingo kũrĩa gũtaarĩ guoya na njũũa cia tũũri tũu. **17** Agĩcooka akĩnengera Jakubu mũriũ wake irio icio ciarĩ njega na mũgate ũrĩa aathondekete. **18** Nake Jakubu agĩthiĩ kũrĩ ithe, akiuga atĩrĩ, "Baba." Nake Isaaka agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ũyũ, mũrũ wakwa; wee nĩwe ũ?" **19** Jakubu akĩĩra ithe atĩrĩ, "Nĩ niĩ Esaũ mũriũ waku wa irigithathi. Njĩkĩte o ta ũrĩa ũnjĩĩrire. Ndagũthaitha wĩtiire ũrĩe nyama imwe cia ũguĩmi wakwa nĩgeetha ũndathime na kĩrathimo gĩaku." **20** Nake Isaaka akĩũria mũriũ atĩrĩ, "Mũrũ wakwa, kaĩ waciona narua atĩa?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ tondũ Jehova Ngai waku nĩaheire ũhootani." **21** Ningĩ Isaaka akĩĩra Jakubu atĩrĩ, "Ta ũka hakuhĩ mũrũ wakwa, nĩguo ngũhambate menye kana ti-itherũ nĩwe Esaũ mũrũ wakwa kana tiguo." **22** Nĩ ũndũ ũcio Jakubu agĩkuhĩrĩria ithe Isaaka, nake akĩmũhambata, akiuga atĩrĩ, "Mũgambo nĩ wa Jakubu, no moko nĩ ma Esaũ." **23** Na ndaigana kũmũkũũrana tondũ moko make maarĩ na guoya ta ma mũrũ wa nyina Esaũ; nĩ ũndũ ũcio akĩmũrathima. **24** O rĩngĩ akĩmũũria atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩwe mũrũ wakwa Esaũ?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ nĩ niĩ." **25** Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrũ wakwa ndehere nyama imwe cia ũguĩmi waku ndĩe nĩgeetha ngũrathime na kĩrathimo gĩakwa." Jakubu akĩmũrehera nake akĩrĩa, na akĩmũrehera ndibei na akĩnyua. **26** Ningĩ ithe Isaaka akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrũ wakwa, ũka haha ũũmumunye". **27** Nake agĩthiĩ harĩ we na akĩmũmumunya. Rĩrĩa Isaaka aiguire kĩheera kĩa nguo ciake, akĩmũrathima, akiuga atĩrĩ, "Hĩ, kĩheera kĩa mũrũ wakwa nĩ ta kĩheera gĩa gĩthaka kĩrĩa kĩrathimĩtwo nĩ Jehova. **28** Ngai arokũhe ime rĩa igũrũ o na ũnoru wa thĩ, na ũingĩ wa ngano na wa ndibei ya mũhihano. **29** Ndũrĩrĩ irogũtungatagĩra nayo mĩhĩrĩga ya andũ ĩkũinamagĩrĩre. Tuĩka mwathi wa ariũ a thoguo, nao ariũ a nyũkwa marokũinamagĩrĩra. Arĩa mangĩkũruma na kĩrumi marocookererwo nĩkĩo, nao arĩa magaakũrathima marorathimagwo." **30** Na rĩrĩ, Isaaka aarĩkia kũmũrathima na Jakubu aarĩkia kuuma harĩ ithe o ro ũguo-rĩ, mũrũ wa nyina Esaũ agĩũka kuuma kũguĩma. **31** O nake agĩthondeka irio njega na agĩcirehere ithe. Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Baba, wĩtiire ũrĩe nyama imwe cia ũguĩmi wakwa nĩgeetha ũndathime na kĩrathimo gĩaku." **32** Nake ithe Isaaka akĩmũũria atĩrĩ, "We nĩwe ũ?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ niĩ Esaũ, mũrũ waku wa irigithathi." **33** Isaaka agĩkĩinaina mũno akĩũria atĩrĩ, "Nũũ ũcio ũngĩ ũkũguĩmĩte, na andehera nyama? Ndacirĩa o ro rĩu ũtanooka, na ndamũrathima, na ti-itherũ nĩ mũrathime." **34** Rĩrĩa Esaũ aiguire ciugo cia ithe, agĩtumũka na kĩrĩro kĩnene na kĩa ruo, akĩĩra ithe atĩrĩ, "Ndaathima! O na niĩ baba ndaathima!" **35** No ithe akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa nyũkwa okire na wara, aheenia, na oya kĩrathimo gĩaku." **36** Esaũ akiuga atĩrĩ, "Githĩ nĩ ma nĩkĩo etagwo Jakubu? Arĩ kũũheenia maita maya meerĩ; nĩoire ũrigithathi wakwa, na rĩu nĩoya kĩrathimo gĩakwa!" Agĩcooka akĩũria ithe atĩrĩ, "Ndũnandigĩria kĩrathimo o na kĩmwe?" **37** Isaaka agĩcookeria Esaũ atĩrĩ, "Ndĩmũtuire mwathi waku na andũ ao othe ndaamatua ndungata ciake, na ndamũhe ngano na ndibei ya mũhihano imũtũũragie. Nĩ ũndũ ũcio nĩ atĩa ingĩhota gũgwĩkĩra, mũrũ wakwa?" **38** Esaũ akĩũria ithe atĩrĩ, "Baba, ndũrĩ na kĩrathimo o na kĩmwe ũndigĩirie? Ndaathima o na niĩ, baba!" Na hĩndĩ ĩyo Esaũ akĩrĩra anĩrĩire. **39** Nake ithe Isaaka akĩmũcookeria atĩrĩ, "Wee ũgaatũũraga kũraihu na ũnoru wa thĩ, kũraihu na ime rĩrĩa riumaga igũrũ. **40** Ũgaatũũragio nĩ rũhiũ rwa njora na nĩũgatungataga mũrũ wa nyũkwa. No rĩrĩ, rĩrĩa ũkaaremwo nĩgũkirĩrĩria-rĩ, nĩũkeruta icooki rĩake ngingo, ũrĩte." **41** Esaũ agĩthũũra Jakubu nĩ ũndũ wa kĩrathimo kĩu aaheirwo nĩ ithe. Nake akiuga na ngoro atĩrĩ, "Matukũ ma gũcakaĩra baba makiriĩ gũkinya; maathira nĩguo ngooraga mũrũ wa maitũ Jakubu." **42** Rĩrĩa Rebeka eerirwo ũrĩa Esaũ mũriũ ũcio wake mũkũrũ oigĩte, agĩtũmanĩra Jakubu mũriũ wake ũrĩa mũnini, akĩmwĩra atĩrĩ, "Esaũ mũrũ wa nyũkwa arehooreria marakara na gwĩciiria ũrĩa egũkũũraga. **43** Rĩu mũrũ wakwa-rĩ, ĩka o ũrĩa ngũkwĩra. Thiĩ o ro rĩu ũũrĩre Harani, kwa mũrũ wa maitũ Labani. **44** Nawe ũikare nake kwa ihinda nginya mang'ũrĩ ma mũrũ wa nyũkwa mahũahũe. **45** Rĩrĩa mũrũ wa nyũkwa agaatiga gũkũrakarĩra, na ariganĩrwo nĩ ũrĩa wamwĩkire-rĩ, nĩngagũtũmanĩra ũcooke mũciĩ. Ingĩkĩũrwo nĩ inyuĩ mũrĩ eerĩ mũthenya o ro ũmwe nĩkĩ?" **46** Ningĩ Rebeka akĩĩra Isaaka atĩrĩ, "Nĩnogetio nĩ mũtũũrĩre nĩ ũndũ wa andũ-a-nja aya a Ahiti. Jakubu angĩhikania kuuma kũrĩ andũ-a-nja aya a Ahiti a bũrũri ũyũ-rĩ, ta andũ-a-nja aya Esaũ ahikĩtie-rĩ, hatirĩ bata wa gũtũũra muoyo."

28 Tondũ ũcio, Isaaka agĩĩta Jakubu akĩmũrathima na akĩmwatha, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũkanahikie mũndũ-wa-nja wa kuuma gũkũ Kaanani. **2** Ũkĩra ũthiĩ Padani-Aramu, kwa nyũmba ya Bethueli ithe wa nyũkwa. Wĩcarĩrie mũtumia kuuma kũrĩ airĩtu a Labani, mũrũ wa nyina na nyũkwa. **3** Ngai Mwene-Hinya-Wothe arokũrathima na atũme ũciarane mũno na ũingĩhe o nginya ũgaatuĩka rũrĩrĩ rwa andũ aingĩ.

4 Ngai arokũhe kĩrathimo kĩrĩa aaheire Iburahĩmu hamwe na njiaro ciaku, nĩgeetha wĩgwatĩre bũrũri ũyũ ũratũũra rĩu ũrĩ ta mũgeni, o bũrũri ũyũ Ngai eerĩire Iburahĩmu." **5** Isaaka akĩĩra Jakubu athiĩ, nake agĩthiĩ Padani-Aramu kwa Labani mũrũ wa Bethueli ũrĩa Mũsuriata, mũrũ wa nyina na Rebeka, nyina wa Jakubu na Esaũ. **6** Na rĩrĩ, Esaũ nĩamenyire atĩ Isaaka nĩarathimĩte Jakubu na akamũtũma Padani-Aramu akahikanie kuo, na atĩ rĩrĩa aamũrathimire nĩamwathire, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũkanahikie mũndũ-wa-nja wa kuuma gũkũ Kaanani." **7** O na akĩmenya atĩ Jakubu nĩathĩkĩire ithe na nyina na nĩathiĩte Padani-Aramu. **8** Ningĩ Esaũ agĩkũũrana atĩ andũ-a-nja acio a Ahiti matiakenagia ithe, Isaaka; **9** nĩ ũndũ ũcio, agĩthiĩ gwa Ishumaeli na akĩhikia Mahalathu, mwarĩ wa nyina na Nebaiothu, mũirĩtu wa Ishumaeli mũriũ wa Iburahĩmu, akĩmuongerera harĩ atumia arĩa angĩ aarĩ nao. **10** Jakubu oima Birishiba aathiire erekeire Harani. **11** Na aakinya handũ hana-rĩ, akĩraarĩrĩra ho tondũ riũa nĩ rĩathũĩte. Akĩoya ihiga rĩmwe hau, agĩĩtiira narĩo mũtwe nĩguo akome. **12** Nake akĩroota, akĩona ngathĩ ĩturumĩte thĩ, na mũthia wayo ũgakinya igũrũ matuinĩ, nao araika a Ngai mambataga magĩikũrũkaga nayo. **13** Jakubu akĩona Jehova arũgamĩte igũrũ rĩa ngathĩ ĩyo akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ niĩ Jehova, Ngai wa thoguo Iburahĩmu na Ngai wa Isaaka. Bũrũri ũyũ ũkomete nĩngakũhe, wee hamwe na njiaro ciaku. **14** Njiaro ciaku ikaingĩha ta rũkũngũ rwa thĩ, na nĩũgatambũrũka na mwena wa ithũĩro, na mwena wa irathĩro, na wa gathigathini, o na wa gũthini. Andũ a mĩhĩrĩga yothe ya thĩ nĩmakarathimwo nĩ ũndũ waku, na nĩ ũndũ wa rũciaro rwaku. **15** Na niĩ ndĩ hamwe nawe, na nĩndĩkũmenyagĩrĩra kũrĩa guothe ũrĩthiiaga, na nĩngagũcookia bũrũri ũyũ. Ndigagũtiganĩria nginya ngaahingia maũndũ marĩa ndakwĩrĩra." **16** Rĩrĩa Jakubu ookĩrire, agĩĩciiria atĩrĩ, "Ti-itherũ Jehova arĩ handũ haha, na ndiikũũĩ." **17** Agĩkĩigua guoya, akiuga atĩrĩ, "Kaĩ handũ haha nĩ ha kũmakania-ĩ! Haha nĩho nyũmba ya Ngai; na gĩkĩ nĩkĩo kĩhingo kĩa igũrũ-kwa-Ngai." **18** Mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene, Jakubu akĩoya ihiga rĩrĩa etiirĩte narĩo mũtwe, akĩrĩrũgamia ta gĩtugĩ, akĩrĩitĩrĩria maguta. **19** Agĩcooka agĩĩta handũ hau Betheli, o na gũtuĩka mbere ĩyo itũũra rĩu rĩetagwo Luzu. **20** Ningĩ Jakubu akĩĩhĩta na mwĩhĩtwa, akiuga atĩrĩ, "Ngai angĩkorwo hamwe na niĩ, na aamenyerere rũgendo-inĩ rũrũ ndĩrathiĩ, na aaheage irio cia kũrĩa na nguo cia kwĩhumba, **21** nĩguo ngaacooka nyũmba-inĩ ya baba na thayũ-rĩ, Jehova nĩagatuĩka Ngai wakwa, **22** narĩo ihiga rĩrĩ ndaarũgamia ta gĩtugĩ rĩgaatuĩka nyũmba ya Ngai, na kĩrĩa o gĩothe ũkaahe, nĩngakũhe gĩcunjĩ gĩa ikũmi."

29 Thuutha ũcio Jakubu agĩthiĩ na mbere na rũgendo rwake, agĩkinya bũrũri wa andũ a mwena wa irathĩro. **2** Na rĩrĩ, akĩona gĩthima werũ-inĩ, na ndũũru ithatũ cia mbũri ikomete hakuhĩ nakĩo, tondũ cianyuithagio maaĩ kuuma gĩthima-inĩ kĩu. Narĩo ihiga rĩrĩa rĩakunĩkĩte mũromo wa gĩthima kĩu rĩarĩ inene mũno. **3** Na ndũũru ciothe ciarĩkia kũrũrũngana hau, arĩithi nao maagaragaragia ihiga rĩkeherio mũromo-inĩ wa gĩthima, makahe ndũũru maaĩ. Magacooka magacookia ihiga handũ harĩo mũromo-inĩ wa gĩthima. **4** Jakubu akĩũria arĩithi acio atĩrĩ, "Ariũ a baba, muumĩte kũ?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Tuumĩte Harani." **5** Akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ mũũĩ Labani mũrũ wa Nahoru?" Nao magĩcookia "Ĩĩ, nĩ tũmũũĩ." **6** Ningĩ Jakubu akĩmooria atĩrĩ, "No mwega?" Makiuga atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩ mwega. Na rĩrĩ, mwarĩ Rakeli-rĩ, nĩwe ũũrĩa ũroka na ng'ondu." **7** Nake Jakubu akĩmeera ũũ, "Atĩrĩrĩ, riũa rĩrĩ o igũrũ; na ti ihinda rĩa gũcookanĩrĩria ndũũru. Heei ng'ondu maaĩ, mũcooke mũthiĩ mũgacirĩithie." **8** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Tũtingĩĩka ũguo o nginya ndũũru ciothe icookanĩrĩrio, narĩo ihiga rĩgaragario kuuma mũromo wa gĩthima, tũcooke tũhe ng'ondu maaĩ." **9** O akĩmaragĩria-rĩ, Rakeli agĩkinya na ng'ondu cia ithe, tondũ aarĩ mũrĩithi. **10** Rĩrĩa Jakubu onire Rakeli mwarĩ wa Labani, mũrũ wa nyina na nyina, na ng'ondu cia Labani, agĩthiĩ, akĩgaragaria ihiga, akĩrĩeheria mũromo-inĩ wa gĩthima na akĩhe ng'ondu cia mamawe maaĩ. **11** Ningĩ Jakubu akĩmumunya Rakeli, na akĩrĩra anĩrĩire. **12** Jakubu nĩeerĩte Rakeli atĩ nĩ metainwo na ithe, na atĩ aarĩ mũrũ wa Rebeka. Nĩ ũndũ ũcio Rakeli agĩteng'era akĩĩra ithe ũhoro ũcio. **13** Labani aarĩkia kũigua ũhoro wa Jakubu, mũriũ wa mwarĩ wa nyina, akĩhiũha agĩthiĩ kũmũtũnga. Akĩmũhĩmbĩria akĩmũmumunya, na akĩmũtwara mũciĩ, na arĩ kũu mũciĩ Jakubu akĩhe Labani ũhoro ũcio wothe. **14** Nake Labani akĩmwĩra atĩrĩ, "Ti-itherũ, ũrĩ wa mũthiimo wakwa na thakame yakwa." Thuutha wa Jakubu gũikara nake mweri mũgima, **15** Labani akĩmũũria atĩrĩ, "Ũrĩndutagĩra wĩra o ũguo tũhũ tondũ ũrĩ wa mbarĩ ciitũ? Njĩĩra mũcaara ũrĩa ũkwenda." **16** Na rĩrĩ, Labani aarĩ na airĩtu eerĩ; ũrĩa mũkũrũ eetagwo Lea, nake ũrĩa mũnini eetagwo Rakeli. **17** Lea aarĩ na maitho mataarĩ na hinya, no Rakeli oombĩtwo arĩ kĩĩrorerwa na aarĩ mũthaka. **18** Jakubu eendete Rakeli, nake akiuga atĩrĩ, "Nĩngũgũtungatĩra mĩaka mũgwanja, ũndĩhe na kũũhe Rakeli, mwarĩguo ũrĩa mũnini." **19** Labani agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ kaba ndĩmũheanĩte kũrĩ we gũkĩra ndĩmũhe mũndũ ũngĩ. Ikara gũkũ na niĩ, ũndungate." **20** Nĩ ũndũ ũcio Jakubu agĩtungata mĩaka mũgwanja nĩguo aheo Rakeli, no harĩ we yarĩ o ta matukũ manini nĩ ũndũ wa ũrĩa aamwendete. **21** Mĩaka ĩyo yathira Jakubu akĩĩra Labani atĩrĩ, "Rĩu kĩĩhe mũtumia wakwa ndĩmũhikie, tondũ nĩndĩrarĩkirie ihinda rĩakwa rĩa gũtungata." **22** Nĩ ũndũ ũcio Labani agĩkĩũngania andũ a kũu othe, akĩmarugĩra iruga. **23** No rĩrĩa hwaĩ-inĩ wakinyire-rĩ, akĩoya mwarĩ Lea, akĩmũnengera Jakubu, nake Jakubu agĩkoma nake. **24** Ningĩ Labani akĩheana Zilipa, ndungata yake ya mũirĩtu kũrĩ mwarĩ ĩmũtungatagĩre. **25** Na gwakĩa rũciinĩ-rĩ, Jakubu akĩona atĩ aaheetwo Lea! Tondũ ũcio Jakubu akĩũria Labani atĩrĩ, "Hĩ nĩ atĩa ũũ wanjĩka? Githĩ ndiragũtungatagĩra nĩ ũndũ wa Rakeli? Ũũheenetie nĩkĩ?" **26** Labani akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ti mũtugo witũ gũkũ kũheana mũirĩtu ũrĩa mũnini ahike mbere ya ũrĩa mũkũrũ: **27** Rĩĩkia kiumia kĩa mũirĩtu ũyũ wahikia, na nĩtũgũcooka tũkũhe o na ũcio ũngĩ mũnini, nawe ũndutĩre wĩra mĩaka ĩngĩ mũgwanja." **28** Nake Jakubu agĩĩka o ũguo. Akĩrĩkia kiumia kĩa Lea, nake Labani akĩmũnengera mwarĩ Rakeli atuĩke mũtumia wake. **29** Labani akĩheana Biliha, ndungata

yake ya mũirĩtu, kũrĩ Rakeli ĩmũtungatagĩre. **30** Jakubu agĩkoma na Rakeli o nake, na akĩenda Rakeli gũkĩra Lea. Na akĩrutĩra Labani wĩra mĩaka ĩngĩ mũgwanja. **31** Rĩrĩa Jehova onire atĩ Lea ndendeetwo-rĩ, akĩhingũra nda yake, no Rakeli aarĩ thaata. **32** Lea akĩgĩa nda na agĩciara kahĩĩ. Nake agĩgatua Rubeni, akiuga atĩrĩ, "Nĩ tondũ Jehova nĩonete mĩnyamaro yakwa. Ti-itherũ, rĩu mũthuuri wakwa nĩekũnyenda." **33** Na akĩgĩa nda rĩngĩ, na rĩrĩa aaciarire kahĩĩ, akiuga atĩrĩ, "Tondũ Jehova nĩaiguire atĩ ndirĩ mwende-rĩ, nĩaheete gaka o nako." Nake agĩgatua Simeoni. **34** O rĩngĩ akĩgĩa nda na rĩrĩa aaciarire kahĩĩ, akiuga atĩrĩ, "Ihinda rĩĩrĩ mũthuuri wakwa no ekwĩohania na nĩĩ tondũ nĩndĩmũciarĩire ihĩĩ ithatũ." Nĩ ũndũ ũcio agĩgatua Lawi. **35** Agĩcooka akĩgĩa nda rĩngĩ, agĩciara kahĩĩ kangĩ, akiuga atĩrĩ, "Ihinda rĩĩrĩ nĩ ngũgooca Jehova." Nĩ ũndũ ũcio agĩgatua Juda. Agĩcooka akĩrũgama kũgĩa ciana.

30 Rĩrĩa Rakeli onire atĩ ndaraciarĩra Jakubu ciana-rĩ, akĩiguĩra mwarĩ wa nyina ũiru. Nĩ ũndũ ũcio akĩĩra Jakubu atĩrĩ, "He ciana kana ngue!" **2** Jakubu akĩrakario nĩ Rakeli akĩmũũria atĩrĩ, "Kaarĩ niĩ ndĩ ithenya rĩa Ngai ũrĩa ũkũimĩte ciana?" **3** Rakeli akĩmwĩra atĩrĩ, "Biliha ndungata yakwa ya mũirĩtu ĩrĩ haha; koma nayo nĩgeetha ĩnjiarĩre ciana, na niĩ ngĩe na nyũmba na ũndũ wayo." **4** Nĩ ũndũ ũcio akĩmũhe Biliha ndungata yake ya mũirĩtu ĩrĩ ta mũtumia wake. Jakubu agĩkoma nayo, **5** nake Biliha akĩgĩa nda, akĩmũciarĩra kahĩĩ. **6** Rakeli akiuga atĩrĩ, "Ngai nĩandĩhĩria na nĩaiguĩte gũthaithana gwakwa, na nĩaheete kahĩĩ." Na tondũ ũcio, agĩgatua Dani. **7** Biliha ndungata ĩyo ya Rakeli ĩkĩgĩa nda ĩngĩ, na ĩgĩciarĩra Jakubu kahĩĩ ga keerĩ. **8** Nake Rakeli akiuga atĩrĩ, "Nĩ ngoretwo na kũgiana kũnene na mwarĩ wa maitũ, na nĩ hootanĩte." Nĩ ũndũ ũcio agĩgatua Nafitali. **9** Na rĩrĩa Lea onire atĩ nĩarũgamĩte kũgĩa ciana-rĩ, akĩoya Zilipa ndungata yake ya mũirĩtu akĩmĩhe Jakubu ĩrĩ ta mũtumia wake. **10** Nake Zilipa, ndungata ĩyo ya Lea, ĩgĩciarĩra Jakubu kahĩĩ. **11** Nake Lea akiuga atĩrĩ, "Hĩ, kaĩ ũyũ nĩ mũnyaka-ĩ!" Nĩ ũndũ ũcio agĩgatua Gadi. **12** Zilipa ndungata ĩyo ya Lea ĩgĩciarĩra Jakubu kahĩĩ ga keerĩ. **13** Ningĩ Lea akiuga atĩrĩ, "Kaĩ ndĩ mũkenu-ĩ! Andũ-a-nja marĩnjĩtaga 'mũkenu.'" Nĩ ũndũ ũcio agĩgatua Asheri. **14** Na rĩrĩ, hĩndĩ ya kũgetha nganorĩ, Rubeni agĩthiĩ mũgũnda-inĩ na akĩona mĩmera ya mandarĩki, na akĩrehera nyina Lea. Nake Rakeli akĩĩra Lea atĩrĩ, "Ndagũthaitha he mandarĩki mamwe ma mũrũguo." **15** Nake Lea akĩmũcookeria atĩrĩ, "Kaĩ arĩ ũndũ mũnini kũndunya mũthuuri wakwa? Rĩu ningĩ nĩũkuoya mandarĩki ma mũriũ wakwa o namo?" Rakeli akĩmwĩra atĩrĩ, "He mandarĩki ma mũrũguo, nake Jakubu akome nawe ũmũthĩ." **16** Na rĩrĩa Jakubu ookire hwaĩ-inĩ oimĩte mũgũnda-rĩ, Lea agĩthiĩ kũmũtũnga. Akĩmwĩra atĩrĩ, "No nginya ũkome na niĩ, tondũ nĩngũgũrire na mandarĩki ma mũriũ wakwa." Nĩ ũndũ ũcio agĩkoma nake ũtukũ ũcio. **17** Nake Ngai akĩigua mahooya ma Lea, nake akĩgĩa nda na agĩciarĩra Jakubu kahĩĩ ga gatano. **18** Ningĩ Lea akiuga atĩrĩ, "Ngai nĩaheete kĩheo nĩ ũndũ wa kũheana ndungata yakwa ya mũirĩtu kũrĩ mũthuuri wakwa." Nĩ ũndũ ũcio agĩgatua Isakaru. **19** Lea agĩcooka akĩgĩa nda ĩngĩ, na agĩciarĩra Jakubu, kahĩĩ ga gatandatũ. **20** Ningĩ Lea akiuga atĩrĩ, "Ngai ekũhe kĩheo kĩa goro mũno. Rĩu mũthuuri wakwa nĩarĩheeaga gĩtĩĩo tondũ ndĩmũciarĩire ihĩĩ ithathatũ." Nĩ ũndũ ũcio agĩgatua Zebuluni. **21** Thuutha ũcio agĩciara mũirĩtu na akĩmũtua Dina. **22** Thuutha ũcio Ngai akĩrirkana Rakeli, akĩmũigua, na akĩhingũra nda yake. **23** Nake akĩgĩa nda na agĩciara kahĩĩ, akiuga atĩrĩ, "Ngai nĩanjehereria thoni." **24** Nake agĩgatua Jusufu, akiuga atĩrĩ, "Ngai arohe kahĩĩ kangĩ!" **25** Thuutha wa Rakeli gũciara Jusufu, Jakubu akĩĩra Labani atĩrĩ, "Ndekereria ndĩthiire, nĩguo njooke bũrũri witũ. **26** Nengera atumia akwa na ciana ciakwa, arĩa ngũtungatĩire nĩ ũndũ wao, na niĩ ndĩthiire. Wee nĩũũĩ wĩra ũrĩa ngũrutĩire." **27** No Labani akĩmwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte maitho-inĩ maku-rĩ, ndagũthaitha ikaranga. Nĩmenyete na ũndũ wa ũragũri atĩ Jehova nĩandathimĩte nĩ ũndũ waku." **28** Agĩthiĩ na mbere, akiuga atĩrĩ, "Njĩĩra mũcaara ũrĩa ũkwenda na nĩ ngũkũrĩha." **29** Jakubu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Wee nĩũũĩ ũrĩa ngũrutĩire wĩra na ũrĩa menyereire mahiũ maku nginya makaingĩha. **30** Kĩrĩa kĩnini warĩ nakĩo itaanoka nĩkĩingĩhĩte mũno, nake Jehova nĩakũrathimĩte kũrĩa guothe ngoretwo. No rĩrĩ, ngeekĩra nyũmba yakwa ũndũ rĩ?" **31** Labani akĩmũũria atĩrĩ, "Ũkwenda ngũhe kĩ?" Jakubu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndũkahe kĩndũ o na kĩ. Korwo no ũnjĩkĩre ũndũ ũyũ ũmwe tu, no thĩĩ na mbere na kũrĩithia ndũũru ciaku na gũcimenyerera: **32** Naguo ũndũ ũcio nĩ ũyũ: Njĩtĩkĩria thĩĩ ndũũru-inĩ ciaku ciothe ũmũthĩ, na njeherie thĩĩnĩ wacio ng'ondu iria ciothe irĩ maara kana irĩ marooro, na ndũrũme ciothe iria njirũ na mbũri ciothe iria irĩ maara na irĩ marooro. Icio nĩcio igũtuĩka mũcaara wakwa. **33** Naguo wĩhokeku wakwa nĩguo ũkaanjarĩrĩria thuutha-inĩ, rĩrĩa rĩothe ũngĩũka kuona mũcaara ũrĩa ũndĩhĩte. Mbũri o yothe ĩtarĩ maara kana maroro, kana ndũrũme o yothe ĩtarĩ njirũ, ingĩgaakorwo nacio, igaatuĩka nĩ cia ũici." **34** Nake Labani akiuga atĩrĩ, "Nĩndetĩkĩra; reke gũtuĩke o ro ũguo woiga." **35** Mũthenya o ro ũcio-rĩ, Labani akĩeheria thenge ciothe iria ciarĩ maara na iria ciarĩ na maroro, na mĩgoma yothe ĩrĩa yarĩ maara na ĩrĩa yarĩ na marooro (iria ciothe ciarĩ na handũ herũ), na ndũrũme ciothe iria ciarĩ njirũ agĩcineana kũrĩ ariũ ake macirĩithagie. **36** Ningĩ agĩcieheranĩria na iria ingĩ na ũraihu wa rũgendo rwa mĩthenya ĩtatũ gatagatĩ gake na Jakubu. Nake Jakubu agĩthiĩ na mbere kũrĩithia ndũũru iria ingĩ cia Labani ciatigarire. **37** No rĩrĩ, Jakubu agĩtema thanju njigũ cia mũribina, na mũrothi, na cia mũarimaũ, agĩciĩkĩra mĩcoora mĩerũ na ũndũ wa kũnũra igoko agatũma werũ wa thĩĩnĩ wa thanju icio wonekane. **38** Agĩcooka akĩiga thanju icio oonũrĩte mĩtaro-inĩ yothe ĩrĩa yanyuuagĩrwo maaĩ, nĩgeetha ikoragwo irĩ mbere ya mbũri rĩrĩa cioka kũnyua maaĩ. Rĩrĩa ndũũru icio ciakorwo irĩ na mũrukĩ na cioka kũnyua maaĩ-rĩ, **39** igakĩhaicanĩra hau mbere ya thanju icio. Thuutha ũcio igaciara tũũri tũrĩ na manyaga, kana maara, kana marooro. **40** Jakubu akĩamũrania tũũri tũu kuuma rũũru-inĩ rwa Labani, na tũgetindia, no agatũma icio ingĩ ing'ethere iria ciarĩ na maroro na iria njirũ cia Labani. Nĩ ũndũ ũcio agĩĩthondekera ndũũru ciake mwene, na ndaacituranĩrire na cia Labani. **41** Hĩndĩ ĩrĩa yothe mbũri iria ciarĩ na hinya ciagĩa na mũrukĩ-rĩ,

Jakubu aigaga thanju icio mĩtaro-inĩ ya maaĩ mbere yacio, nĩgeetha cihaicanĩre hakuhĩ na thanju icio; **42** no ingĩakorirwo nĩ iria itaarĩ na hinya, ndaigaga thanju icio ho. Nĩ ũndũ ũcio mbũri iria ciarĩ mocu igĩtuĩka cia Labani, na iria ciarĩ hinya igĩtuĩka cia Jakubu. **43** Nĩ ũndũ wa gwĩka ũguo, mũndũ ũcio ti Jakubu agĩkĩrĩrĩria kũgĩa na indo nyingĩ, akĩgĩa na mahiũ maingĩ, na ndungata cia airĩtu na cia arũme, o na ngamĩĩra na ndigiri.

31 Jakubu nĩaiguire ariũ a Labani makiuga atĩrĩ, "Jakubu nĩoete indo iria ciothe iraarĩ cia baba na ũtonga ũrĩa wothe arĩ naguo eyoneire kuuma indo-inĩ cia baba." **2** Ningĩ Jakubu akĩona atĩ Labani ndaamwendete ta ũrĩa aamwendete mbere ĩyo. **3** Nake Jehova akĩĩra Jakubu atĩrĩ, "Cooka bũrũri wa maithe manyu na kũrĩ andũ anyu, na nĩndĩrĩkoragwo hamwe nawe." **4** Nĩ ũndũ ũcio Jakubu agĩtũmanĩra Rakeli na Lea mathiĩ kũrĩ we kũu werũ-inĩ kũrĩa mahiũ make maarĩ. **5** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Nĩnyonete atĩ wendo wa thoguo harĩ niĩ ti ta ũrĩa ararĩ naguo hau mbere, no Ngai wa baba nĩakoretwo hamwe na niĩ. **6** Inyuĩ eerĩ nĩmũũĩ atĩ ndutĩire thoguo wĩra na hinya wakwa wothe, **7** no thoguo nĩaheenetie na akagarũra mũcaara wakwa maita ikũmi. No rĩrĩ, Ngai ndarĩ aamwĩtĩkĩria anjĩke ũũru. **8** Thoguo angĩoigire atĩrĩ, 'Mbũri iria irĩ maara nĩcio mũcaara waku,' hĩndĩ ĩyo mahiũ mothe magaciara tũũri tũrĩ na maara; na angĩoigire atĩrĩ, 'Iria irĩ marooro nĩcio mũcaara waku,' namo mahiũ magaciara tũũri tũrĩ na marooro. **9** Nĩ ũndũ ũcio, Ngai nĩatunyĩte thoguo mahiũ make na akamaheana kũrĩ niĩ. **10** "Ihinda rĩrĩa mahiũ maahaicanaga, rĩmwe nĩndarootire kĩroto na ndarora na igũrũ ngĩona atĩ thenge iria ciahaicaga mahiũ ciarĩ na manyaga, na ciarĩ na maara, o na ciarĩ na marooro. **11** Nake mũraika wa Ngai akĩnjarĩria ndĩ kĩroto-inĩ, akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Jakubu.' Na niĩ ngĩcookia atĩrĩ, 'Niĩ ũyũ haha.' **12** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Ta tiira maitho na igũrũ wone atĩ thenge iria ciothe irahaica mahiũ nĩ iria irĩ na manyaga, na iria irĩ na maara, na iria irĩ na marooro; nĩgũkorwo nĩnyonete maũndũ marĩa mothe Labani agwĩkĩte. **13** Nĩ niĩ Ngai wa Betheli, kũrĩa waitĩrĩirie gĩtugĩ maguta, na nokuo wehĩtĩire na mwĩhĩtwa nĩ ũndũ wakwa. Rĩu uma bũrũri ũyũ narua ũcooke bũrũri ũrĩa waciarĩirwo.'" **14** Nake Rakeli na Lea makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ithuĩ-rĩ, no anga tũrĩ na kĩndũ kana igai indo-inĩ cia baba? **15** Githĩ ndatũtuaga o ta tũrĩ andũ a kũngĩ? To gũtwendia aatwendirie, no rĩu nĩarĩkĩtie kũhũthĩra indo iria twagũrirwo nacio. **16** Ti-itherũ ũtonga ũrĩa wothe Ngai atunyĩte baba nĩ witũ na ciana ciitũ. Nĩ ũndũ ũcio ĩka ũrĩa wothe Ngai akwĩrĩte wĩke." **17** Nĩ ũndũ ũcio Jakubu akĩĩhaarĩria, akĩigĩrĩra ciana ciake na atumia ake igũrũ rĩa ngamĩĩra, **18** na akiumagaria mahiũ make mothe mathiĩ mbere yake hamwe na indo ciake ciothe iria aagĩte nacio kũu Padani-Aramu, nĩguo athiĩ kũrĩ ithe Isaaka o kũu bũrũri wa Kaanani. **19** Hĩndĩ ĩyo, Labani aathiĩte kwenja ng'ondu ciake guoya-rĩ, Rakeli akĩiya ngai cia ithe cia mĩhianano. **20** Nĩ ũndũ ũcio Jakubu akĩheenia Labani ũcio Mũsuriata tondũ ndaamwĩrire nĩ kũũra aroora. **21** Nake akĩũra na kĩrĩa gĩothe arĩ nakĩo, na aringa Rũũĩ rwa Farati, akĩerekera bũrũri wa irĩma wa Gileadi. **22** Mũthenya wa ĩtatũ kuuma Jakubu oora, Labani akĩĩrwo atĩ Jakubu nĩorĩte. **23** Agĩkĩoya andũ a nyũmba yao, akĩingatana na Jakubu matukũ mũgwanja na akĩmũkinyĩra kũu bũrũri wa irĩma wa Gileadi. **24** No Ngai akiumĩrĩra Labani ũcio Mũsuriata kĩroto-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Menya wĩre Jakubu ũndũ o na ũrĩkũ, ũrĩ mwega kana ũrĩ mũũru." **25** Na rĩrĩ, Jakubu aambĩte hema yake kũu bũrũri wa irĩma wa Gileadi rĩrĩa Labani aamũkinyĩrire, nake Labani na andũ a nyũmba yao makĩamba hema ciao kuo. **26** Nake Labani akĩũria Jakubu atĩrĩ, "Nĩ atĩa ũũ wĩkĩte? Nĩũũheenetie, na ũgathiĩ na airĩtu akwa ta andũ matahĩtwo mbaara-inĩ. **27** Nĩ kĩĩ gĩatũmire ũre na hitho, na ũũheenie? Waregire kũnjĩĩra nĩkĩ, nĩguo ngumagarie na gĩkeno na gũkũinĩra nyĩmbo na ihembe na inanda cia mũgeeto? **28** O na ndwarekire mumunye ciana cia ciana ciakwa, kana njugĩre airĩtu akwa ũhoro. Nĩwĩkĩte ũndũ wa ũrimũ. **29** Ndĩ na hinya wa gũkũgera ngero; no rĩrĩ, ũtukũ wa ira Ngai wa thoguo aranjĩĩrire atĩrĩ, 'Menya wĩre Jakubu ũndũ, ũrĩ mwega kana ũrĩ mũũru.' **30** Rĩu-rĩ, nĩumagarĩte nĩ ũndũ nĩũrerirĩria gũcooka nyũmba-inĩ ya thoguo. No rĩrĩ, ũrakĩiyire ngai ciakwa nĩkĩ?" **31** Jakubu agĩcookeria Labani atĩrĩ, "Nĩndetigĩrire tondũ ndeciiririe wahota kũndunya airĩtu aku na hinya. **32** No rĩrĩ, ũrĩa ũgũkora arĩ na ngai ciaku-rĩ, ndegũtũũra muoyo. Tuĩria wone kana kũrĩ kĩndũ gĩaku ndĩ nakĩo andũ aya aitũ marĩ ho; na wakĩona-rĩ, ũkĩoe." No Jakubu ndooĩ atĩ Rakeli nĩaiyĩte ngai icio. **33** Nĩ ũndũ ũcio Labani agĩtoonya hema ya Jakubu, na hema ya Lea, o na hema ya ndungata iria igĩrĩ cia andũ-a-nja, no ndaigana kuona kĩndũ. Oima hema ya Lea, agĩtoonya ya Rakeli. **34** Rakeli oete ngai icio cia mĩhianano na agacikia matandĩko-inĩ ma ngamĩĩra thĩinĩ na akamaikarĩra. Labani akiururia kĩrĩa gĩothe kĩarĩ hema-inĩ ĩyo na ndaigana kuona kĩndũ. **35** Nake Rakeli akĩĩra ithe atĩrĩ, "Mwathi wakwa, ndũkandakarĩre nĩ ũndũ ndinakũrũgamĩra; nĩgũkorwo nĩ maũndũ ma andũ-a-nja ndĩ namo." Nĩ ũndũ ũcio akiururia no ndaigana kuona ngai icio. **36** Jakubu agĩkĩrakara na agĩtetia Labani, akĩmũũria atĩrĩ, "Ihĩtia rĩakwa nĩ rĩrĩkũ? Nĩ rĩhia rĩrĩkũ njĩkĩte rĩtũmĩte ũnyingatithie ũguo? **37** Rĩu tondũ nĩwoiruria indo ciakwa ciothe-rĩ, nĩ kĩĩ wona kĩa indo cia gwaku mũciĩ? Kĩige haha mbere ya andũ aya anyu na mbere ya andũ akwa nĩguo matũtuithanie ciira. **38** "Ngũrutĩire wĩra mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ. Ng'ondu ciaku na mbũri ciaku itirĩ ciahuna, na ndirĩ ndarĩa ndũrũme cia mahiũ maku. **39** Ningĩ ndirĩ ndakũrehera iria ciatambuuragwo nĩ nyamũ cia gĩthaka; no nĩ niĩ ndaarĩhaga ngathiĩ hathara. Ningĩ-rĩ, nĩwandĩhagia ĩrĩa yothe yaiywo kũrĩ mũthenya kana kũrĩ ũtukũ. **40** Ũguo nĩguo ndũũrĩte: Ndaarugagwo nĩ ũrugarĩ wa mũthenya na ngarĩĩo nĩ heho ya ũtukũ, naguo toro ũkĩnjũrĩra. **41** Ũguo nĩguo ndũũrĩte gwaku mũciĩ handũ-inĩ ha mĩaka ĩyo mĩrongo ĩĩrĩ. Ndakũrutĩire wĩra mĩaka ikũmi na ĩna nĩ ũndũ wa airĩtu aku eerĩ, na mĩaka ĩtandatũ nĩ ũndũ wa mahiũ maku; no rĩrĩ, wagarũrire mũcaara wakwa maita ikũmi. **42** Korwo Ngai wa baba, o we Ngai wa Iburahĩmu na nĩwe wĩtigĩrĩtwo nĩ Isaaka, ndaraakoragwo hamwe na niĩ-rĩ, ti-itherũ ũngĩranyumagaririe moko matheri. No Ngai nĩonete gũthĩĩnĩka gwakwa na wĩra wa moko makwa, na nĩkĩo arakũrũithirie ũtukũ wa ira." **43** Nake

Labani agĩcookeria Jakubu, akĩmwĩra atĩrĩ, “Atumia aya aku nĩ airĩtu akwa, ciana ici o nacio nĩ ciana ciakwa, namo mahiũ maya-rĩ, no mahiũ makwa. Kĩrĩa gĩothe ũroona nĩ gĩakwa. No rĩrĩ, nĩ atĩa ingĩhota gwĩka airĩtu aya akwa kana njĩke ciana ici maciarĩte ũmũthĩ? **44** Rĩu gĩũke, reke tũgĩe na kĩrĩkanĩro nĩĩ nawe, na ũreke gĩtuĩke mũira gatagatĩ gaitũ.” **45** Nĩ ũndũ ũcio Jakubu akĩoya ihiga na akĩrĩhaanda ta gĩtugĩ. **46** Akĩĩra andũ a nyũmba yake atĩrĩ, “Cookanĩrĩriai mahiga.” Nĩ ũndũ ũcio makĩũngania mahiga makĩmaiganĩrĩra hĩba, magĩcooka makĩrĩanĩra irio hau hakuhĩ na hĩba ĩyo. **47** Labani akĩmĩĩta Jagari-Sahadutha, nake Jakubu akĩmĩĩta Galeedi. **48** Labani akiuga atĩrĩ, “Ũmũthĩ hĩba ĩno nĩ mũira gatagatĩ gakwa nawe.” Kĩu nĩkĩo gĩatũmire hetwo Galeedi. **49** O na ningĩ hagĩĩtwo Mizipa, tondũ oigire atĩrĩ, “Jehova arotũmenyagĩrĩra rĩrĩa tũraihanĩrĩirie. **50** Wee ũngĩgaathĩĩnia airĩtu akwa kana ũmahikĩrĩrie atumia angĩ, o na hangĩgakorwo hatarĩ mũndũ ũngĩ-rĩ, ririkana atĩ Ngai nĩwe mũira gatagatĩ gakwa nawe.” **51** Ningĩ Labani akĩĩra Jakubu atĩrĩ, “Ĩno nĩ hĩba, na gĩkĩ nĩ gĩtugĩ kĩrĩa ndahaanda gatagatĩ gaku na niĩ. **52** Hĩba ĩno nĩ mũira, na gĩtugĩ gĩkĩ nĩ mũira, atĩ ndigakĩra hĩba ĩno njũke mwena waku ngũgere ngero, na atĩ nawe ndũgakĩra hĩba ĩno, kana ũkĩre gĩtugĩ gĩkĩ ũũke mwena wakwa ũngere ngero. **53** Ngai wa Iburahĩmu, na Ngai wa Nahoru, o we Ngai wa ithe wao-rĩ, arotũtuithania ciira.” Nĩ ũndũ ũcio Jakubu akĩĩhĩta na mwĩhĩtwa rĩĩtwa-inĩ rĩa ũcio Wĩtigĩrĩtwo nĩ ithe Isaaka. **54** Jakubu akĩruta igongona kũu bũrũri-inĩ ũcio wa irĩma, na agĩĩta andũ a nyũmba yake marĩĩanĩre. Na marĩkia kũrĩa-rĩ, makĩraara o kũu. **55** Mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene, Labani akĩmumunya ciana cia ciana ciake o na airĩtu ake, akĩmoigĩra ũhoro na akĩmarathima. Agĩcooka akĩmatiga agĩcooka gwake mũciĩ.

32 Jakubu nĩathiire na mbere na rũgendo rwake, na agĩtũngwo nĩ araika a Ngai. **2** Na rĩrĩa Jakubu aamoonire, akiuga atĩrĩ, “Ĩno nĩ mbũtũ ya Ngai!” Nĩ ũndũ ũcio agĩĩta handũ hau Mahanaimu. **3** Ningĩ Jakubu agĩtũma andũ mathiĩ mbere yake kũrĩ mũrũ wa nyina Esaũ kũu Seiru, bũrũri-inĩ wa Edomu. **4** Akĩmataara, akĩmeera atĩrĩ, “Ũũ nĩguo mũgũthiĩ kwĩra mwathi wakwa Esaũ: ‘Ndungata yaku Jakubu ĩkuuga atĩrĩ, ndĩraikaraga na Labani, na ngoretwo kuo nginya rĩu. **5** Ndĩ na ng’ombe na ndigiri, na ng’ondu na mbũri, ndungata cia arũme na cia andũ-a-nja. Na rĩu ndagũtũmĩra ndũmĩrĩri, we mwathi wakwa, nĩgeetha njĩtĩkĩrĩke maitho-inĩ maku.’” **6** Rĩrĩa atũmwo maacookire kũrĩ Jakubu makĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩtũrathiire kũrĩ mũrũ wa nyũkwa Esaũ, na rĩu nĩarooka gũgũtũnga, na arĩ na andũ magana mana.” **7** Jakubu akĩmaka mũno na akĩnyamarĩka, akĩgayania andũ arĩa aarĩ nao ikundi igĩrĩ, o na ndũũru cia mbũri na ndũũru cia ng’ombe o na ngamĩĩra nacio. **8** Agĩĩciiria atĩrĩ, “Esaũ angĩũka atharĩkĩre gĩkundi kĩmwe-rĩ, gĩkundi kĩu kĩngĩ no kĩũre.” **9** Ningĩ Jakubu akĩhooya, akiuga atĩrĩ, “Wee Ngai wa baba Iburahĩmu, o Wee Ngai wa baba Isaaka, Wee Jehova ũrĩa wanjĩĩrire atĩrĩ, ‘Cooka bũrũri waku na wa andũ anyu, na nĩngatũma ũgaacĩre,’ **10** ndirĩ mwagĩrĩru wa kuonio ũtugi ũyũ wothe na wĩhokeku ũrĩa ũnyonetie niĩ ndungata yaku. Ngĩringa Jorodani-rĩ, ndaarĩ o na rũthanju rwakwa rwiki, no rĩu nduĩkĩte ikundi igĩrĩ. **11** Ndagũthaitha honokia kuuma moko-inĩ ma mũrũ wa maitũ Esaũ, nĩgũkorwo nĩndĩretigĩra ndagoke gũũtharĩkĩra, niĩ hamwe na ciana ici, na manyina maacio. **12** No nĩ uugĩte atĩrĩ, ‘Ti-itherũ nĩngatũma ũgaacĩre na ndũme njiaro ciaku cingĩhe ta mũthanga wa iria-inĩ, ũrĩa ũtangĩtarĩka.’” **13** Akĩraara hau ũtukũ ũcio, na kuuma kũrĩ kĩrĩa aarĩ nakĩo, agĩthuurĩra mũrũ wa nyina Esaũ kĩheo gĩkĩ; **14** mbũri magana meerĩ cia mĩgoma na thenge mĩrongo ĩĩrĩ, ng’ondu magana meerĩ na ndũrũme mĩrongo ĩĩrĩ, **15** ngamĩĩra mĩrongo ĩtatũ cia mĩgoma na njaũ ciacio, ng’ombe mĩrongo ĩna na ndegwa ikũmi, na ndigiri mĩrongo ĩĩrĩ cia mĩgoma na ikũmi cia njamba. **16** Agĩcinengera ndungata ciake, o rũũru mwanya, na akĩĩra ndungata icio ciake atĩrĩ, “Thiiagai mbere yakwa, na mũtigithũkanie rũũru na rũũru rũrĩa rũngĩ.” **17** Ningĩ agĩtaara ũrĩa wamatongoretie, akĩmwĩra atĩrĩ, “Rĩrĩa mũrũ wa maitũ Esaũ arĩgũtũnga na akũũrie atĩrĩ, ‘Wee ũrĩ waũ? Na wathiĩ kũ? Na ũhiũ ũyũ wothe ũrĩ mbere yaku nĩ waũ?’ **18** Nawe nĩũrĩmũcookeria ũmwĩre atĩrĩ, ‘Nĩ cia ndungata yaku Jakubu. Nĩ kĩheo gĩa kũhe mwathi wakwa Esaũ, na Jakubu arĩ thuutha witũ agĩũka.’” **19** Agĩcooka agĩtaara wa keerĩ na wa gatatũ, na arĩa othe marũmagĩrĩra ndũũru icio, akĩmeera atĩrĩ, “Ũguo nĩguo mũrĩĩraga Esaũ mwamũtũnga. **20** Na mũtikanaage kũmwĩra atĩrĩ, ‘Jakubu ndungata yaku arĩ thuutha witũ agĩũka.’” Tondũ eeciirirje atĩrĩ, “Ngũmũhooreria na iheo ici ngũtũma mbere yakwa; thuutha-inĩ ndamuona-rĩ, hihi ahota kũnyamũkĩra.” **21** Nĩ ũndũ ũcio iheo icio Jakubu aaheanĩte igĩthiiaga mbere yake, nowe akĩraara kũu kambĩ ũtukũ ũcio. **22** Na ũtukũ o ro ũcio, Jakubu agĩũkĩra, akĩoya atumia ake eerĩ, na ndungata iria igĩrĩ cia andũ-a-nja, na ariũ ake ikũmi na ũmwe, na akĩmaringĩria iringĩro rĩa Jaboku. **23** Aarĩkia kũmaringia, akĩringia indo iria ciothe aarĩ nacio. **24** Nake Jakubu agĩtigwo arĩ o wiki, na hagĩũka mũndũ maagianire nake o nginya gũgĩthererũka. **25** Na rĩrĩa mũndũ ũcio onire atĩ ndangĩmũhoota-rĩ, akĩmũhutia ihĩndĩ rĩa gĩtina gĩa kũgũrũ, nakuo kũgũrũ kwa Jakubu gũgĩthenyũkĩra hau gĩtina-inĩ, o makĩgianaga na mũndũ ũcio. **26** Na mũndũ ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Reke ndĩthiire tondũ nĩ gwathererũka.” No Jakubu akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndingĩreka ũthiĩ ũtandathimĩte.” **27** Nake mũndũ ũcio akĩmũũria atĩrĩ, “Wĩtagwo atĩa?” Jakubu akĩmũcookeria atĩrĩ, “Njĩtagwo Jakubu.” **28** Ningĩ mũndũ ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndũgũcooka gwĩtwo Jakubu, no ũrĩĩtagwo Isiraeli, tondũ nĩũgianĩte na Ngai o na andũ, na ũkahootana.” **29** Jakubu akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndagũthaitha, njĩĩra rĩĩtwa rĩaku.” Nowe akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ũranjũũria rĩĩtwa rĩakwa nĩkĩ?” Agĩcooka akĩmũrathima marĩ o hau. **30** Nĩ ũndũ ũcio Jakubu agĩĩta handũ hau Penieli, akiuga atĩrĩ, “Tondũ nĩnyonete Ngai ũthiũ kwa ũthiũ, na akahonokia muoyo wakwa.” **31** Narĩo riũa rĩkĩmũrathĩra akĩhĩtũka hau Penieli, na nĩathuaga nĩ ũndũ nĩathenyũkĩtwo nĩ ihĩndĩ rĩa gĩtina gĩa kũgũrũ. **32** Nĩ tondũ ũcio, nginyagia ũmũthĩ ũyũ andũ a Isiraeli matirĩĩaga mũkiha ũrĩa ũnyiitanĩte na ihĩndĩ rĩa gĩtina gĩa kũgũrũ, tondũ ihĩndĩ

rĩa gĩtina gĩa kũgũrũ kwa Jakubu rĩahutĩirio hakuhĩ na mũkiha ũcio.

33 Na rĩrĩ, Jakubu agĩtiira maitho, akĩona Esaũ agĩũka arĩ na andũ ake magana mana; nĩ ũndũ ũcio akĩgayania ciana kũrĩ Lea na Rakeli na kũrĩ ndungata iria igĩrĩ cia andũ-a-nja. **2** Akĩiga ndungata cia andũ-a-nja na ciana ciacio mbere, nake Lea na ciana ciake makĩrũmĩrĩra, nake Rakeli na Jusufu makĩrigia thuutha. **3** Nake we mwene akĩmatongoria, na rĩrĩa aakuhĩrĩirie mũrũ wa nyina, akĩinamĩrĩra, agĩturumithia ũthiũ wake thĩ maita mũgwanja. **4** No Esaũ akĩhanyũka agatũnge Jakubu na akĩmũnyiita, akĩmũhĩmbĩria, akĩmũmumunya. Nao makĩrĩranĩra. **5** Ningĩ Esaũ agĩtiira maitho akĩona atumia na ciana. Akĩũria Jakubu atĩrĩ, "Andũ aya mũrĩ nao nĩ a ũ?" Jakubu agĩcookia atĩrĩ, "Ici nĩ ciana iria Ngai aheete ndungata yaku nĩ ũndũ wa ũtugi wake." **6** Hĩndĩ ĩyo ndungata icio cia andũ-a-nja na ciana ciacio igĩkuhĩrĩria na makĩinamĩrĩra. **7** Lea na ciana ciake makĩrũmĩrĩra, magĩũka na makĩinamĩrĩra. Marigĩrĩrio, Jusufu na Rakeli magĩũka, o nao makĩinamĩrĩra. **8** Esaũ akĩũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmi gĩa kũndũmĩra ikundi icio ndatũnga?" Nake Jakubu agĩcookia atĩrĩ, "Nĩgeetha njĩtĩkĩrĩke maitho-inĩ maku, wee mwathi wakwa." **9** No Esaũ akiuga atĩrĩ, "Mũrũ wa maitũ, niĩ ndĩ na indo cia kũnjigana. Ikara na icio ũrĩ nacio wee mwene." **10** Jakubu akiuga atĩrĩ, "Aca, ndagũthaitha! Angĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte maitho-inĩ maku-rĩ, amũkĩra kĩheo gĩkĩ kuuma kũrĩ niĩ. Nĩ ũndũ kuona ũthiũ waku no ta kuona ũthiũ wa Ngai, tondũ nĩ wanyamũkĩra na gĩkeno. **11** Ndagũthaitha ĩtĩkĩra kĩheo kĩu ũreheirwo, tondũ Ngai nĩanjĩkĩte wega, na ndĩ na indo cia kũnjigana." Na tondũ Jakubu nĩamũringĩrĩirie-rĩ, Esaũ agĩciĩtĩkĩra. **12** Ningĩ Esaũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩtũthiĩ; nĩngũtwarana nawe." **13** No Jakubu akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathi wakwa nĩoĩ atĩ twana tũtũ tũtirĩ na hinya, na no nginya menyerere ng'ondu na ng'ombe iria irongithia. Ingĩtwarwo na ihenya o na mũthenya ũmwe, nyamũ ciothe no ikue. **14** Nĩ ũndũ ũcio mwathi wakwa nĩathiiage mbere ya ndungata yake, na niĩ thiĩ o kahora kũringana na mũthiĩre wa ikundi ici, o na wa ciana, nginya rĩrĩa ngaakinya kwa mwathi wakwa kũu Seiru." **15** Esaũ akĩmwĩra atĩrĩ, "No kĩreke ngũtigĩre ndungata imwe ciakwa." Jakubu akĩmũũria atĩrĩ, "Ũgwĩka ũguo nĩkĩ? Reke niĩ njĩtĩkĩrĩke maitho-inĩ ma mwathi wakwa." **16** Nĩ ũndũ ũcio Esaũ akĩhũndũka mũthenya o ro ũcio agĩthiĩ arorete Seiru. **17** Nowe Jakubu, agĩthiĩ Sukothu, kũrĩa eyakĩire nyũmba, na agĩthondeka ciugũ cia mahiũ make. Nĩkĩo handũ hau hetagwo Sukothu. **18** Thuutha wa Jakubu kuuma Padani-Aramu, agĩkinya o wega itũũra-inĩ rĩrĩa inene rĩa Shekemu kũu Kaanani, na akĩamba hema hakuhĩ na itũũra rĩu inene. **19** Nake akĩgũra gĩcunjĩ kĩa mũgũnda na betha igana rĩmwe kuuma kũrĩ ariũ a Hamoru ithe wa Shekemu, harĩa aambire hema yake. **20** Agĩaka kĩgongona handũ hau, na agĩgĩĩta Eli-Elohe-Isiraeli.

34 Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe, Dina mũirĩtu ũrĩa Lea aaciarĩire Jakubu, nĩathiire gũceerera andũ-a-nja a bũrũri ũcio. **2** Na rĩrĩa Shekemu mũrũ wa Hamoru ũrĩa Mũhivi, mũnene wa gĩcigo kĩu aamuonire, akĩmũnyiita, agĩkoma nake na hinya. **3** Na ngoro yake ĩkĩguucĩrĩirio nĩ Dina mwarĩ ũcio wa Jakubu, na akĩenda mũirĩtu ũcio na akĩmwarĩria wega. **4** Nake Shekemu akĩĩra ithe Hamoru atĩrĩ, "Njarĩrĩria harĩ ithe wa mũirĩtu ũyũ atuĩke mũtumia wakwa." **5** Rĩrĩa Jakubu aiguire atĩ mwarĩ Dina nĩarĩkĩtie gũthũkio-rĩ, na tondũ ariũ ake maarĩ gĩthaka-inĩ na mahiũ make, agĩkira na ũhoro ũcio o nginya rĩrĩa mainũkire. **6** Hĩndĩ ĩyo Hamoru ithe wa Shekemu agĩthiĩ kwaria na Jakubu. **7** Nao ariũ a Jakubu nĩmainũkĩte kuuma mĩgũnda-inĩ maigua ũrĩa gwekĩkĩte. Nao makĩiyũrwo nĩ kĩeha na mang'ũrĩ, tondũ Shekemu nĩekĩte ũndũ wa thoni thĩinĩ wa Isiraeli, nĩ gũkoma na mwarĩ wa Jakubu, ũndũ ũrĩa ũtagĩrĩirwo nĩ gwĩkwo. **8** No Hamoru akĩmeera atĩrĩ, "Ngoro ya mũrũ wakwa Shekemu nĩĩguucĩrĩirio nĩ mwarĩ wanyu. Ndamũthaitha ĩtĩkĩrai amũhikie atuĩke mũtumia wake. **9** Rekei tũhikanagie; mũtũheage airĩtu anyu na inyuĩ tũkamũheaga airĩtu aitũ. **10** Inyuĩ no mũtũũre hamwe na ithuĩ; bũrũri ũyũ gũtirĩ handũ mũrigĩrĩirio. Tũũrai kuo, mwonjorithagie kuo, na mwĩgĩĩre na indo ciaguo." **11** Ningĩ Shekemu akĩĩra ithe wa Dina na ariũ a ithe atĩrĩ, "Rekei njĩtĩkĩrĩke maitho-inĩ manyu na nĩngũmũhe o kĩrĩa gĩothe mũngĩnjĩtia. **12** Njĩtiai rũracio rwa mũhiki na kĩheo kĩrĩa ingĩrehe, o mũigana ũrĩa mũngĩenda, na nĩngũrĩha o kĩrĩa gĩothe mũngĩnjĩtia. No ndamũthaitha mũũhe mũirĩtu ũyũ atuĩke mũtumia wakwa." **13** Na tondũ mwarĩ wa nyina Dina nĩarĩkĩtie gũthũkio-rĩ, ariũ a Jakubu rĩrĩa maaragia na Shekemu na ithe Hamoru, magĩcookia ũhoro ũcio na njĩra ya maheeni. **14** Makĩmeera atĩrĩ, "Tũtingĩĩka ũndũ ta ũcio; tũtingĩheana mwarĩ witũ kũrĩ mũndũ ũtarĩ mũruu. Ũndũ ũcio no ũtuĩke wa gũtũnyararithia. **15** Tũkũmwĩtĩkĩria tondũ wa gĩtũmi o kĩmwe tu; inyuĩ mũtuĩke ta ithuĩ na ũndũ wa kũruithia arũme anyu othe. **16** Hĩndĩ ĩyo nĩmũrĩhikagia airĩtu aitũ na nĩtũrĩhikagia airĩtu anyu. Nĩtũgũtũũrania na inyuĩ na tũtuĩke andũ amwe. **17** No angĩkorwo mũtigwĩtĩkĩra kũrua-rĩ, tũkuoya mwarĩ witũ twĩthiĩre." **18** Ũhoro ũcio ũkĩoneka ũrĩ mwega nĩ Hamoru na mũriũ Shekemu. **19** Tondũ nĩwe warĩ mũtĩĩe mũno kũrĩ andũ othe a nyũmba ya ithe, mwanake ũcio ndaateire ihinda rĩa gwĩka ũrĩa moigire, tondũ nĩakenetio nĩ mwarĩ wa Jakubu. **20** Nĩ ũndũ ũcio Hamoru na mũriũ Shekemu magĩthiĩ kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩao inene makaarie na andũ ao a itũũra rĩu. **21** Nao makiuga atĩrĩ, "Andũ aya nĩ arata aitũ; rekei matũũre bũrũri-inĩ witũ na monjorithagie kuo; bũrũri ũyũ nĩ mũnene wa kũmaigana. Ithuĩ no tũhikie airĩtu ao, nao no mahikie airĩtu aitũ. **22** No andũ acio mangĩtĩkĩra gũtũũrania na ithuĩ ta rũrĩrĩ rũmwe angĩkorwo arũme aitũ othe nĩmekũrua, o ta ũrĩa o maruĩte. **23** Githĩ mahiũ mao, na indo ciao ciothe, o na nyamũ iria ingĩ ciao ciothe itigũgĩtuĩka ciitũ? Nĩ ũndũ ũcio rekei tũmetĩkĩre, na nĩ megũtũũrania na ithuĩ." **24** Arũme arĩa othe maathiĩte kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩu inene magĩĩtĩkania na Hamoru na mũriũ Shekemu, na arũme othe a itũũra rĩu makĩrua. **25** Thuutha wa mĩthenya ĩtatũ, hĩndĩ ĩrĩa othe maarĩ na ruo ariũ eerĩ a Jakubu, Simeoni na Lawi, ariũ a nyina na Dina, makĩoya hiũ ciao cia njora magĩtharĩkĩra itũũra rĩu hĩndĩ ĩrĩa rĩtekũũaga makĩũraga arũme othe. **26** Ningĩ makĩũraga Hamoru na mũriũ Shekemu na rũhiũ rwa njora, na makĩruta Dina nyũmba-inĩ ya Shekemu,

magĩithiĩra. **27** Ariũ arĩa angĩ a Jakubu magĩkinya kũu ciimba ciarĩ, na magĩĩtahĩra indo cia itũũra rĩu mwarĩ wa ithe wao aathũkĩirio. **28** Nao magĩtaha ndũũru cia mbũri na cia ng'ombe na ndigiri, na indo iria ingĩ ciao ciothe iria ciarĩ itũũra-inĩ rĩu inene, na iria ciarĩ mĩgũnda-inĩ. **29** Na magĩkuua ũtonga wothe wa itũũra, na atumia othe na ciana, magĩtaha indo ciothe iria ciarĩ nyũmba-inĩ icio. **30** Nake Jakubu akĩĩra Simeoni na Lawi atĩrĩ, "Nĩmwandehera thĩĩna nĩ ũndũ wa gũtũma menwo nĩ Akaanani na Aperizi, andũ arĩa matũũraga bũrũri ũyũ. Ithuĩ tũrĩ anini tũgĩtarwo, na mangĩnyiitana manjũkĩrĩre na matharĩkĩre-rĩ, niĩ na nyũmba yakwa no tũniinwo." **31** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩkũraagĩrĩire atue mwarĩ wa maitũ ta mũmaraya?"

35 Thuutha wa ũguo Ngai akĩĩra Jakubu atĩrĩ, "Ambata, ũthiĩ Betheli ũgatũũre kuo, na wakĩre Ngai kĩgongona kuo, o we ũrĩa wakuumĩrĩire rĩrĩa woragĩra mũrũ wa nyũkwa Esaũ." **2** Nĩ ũndũ ũcio Jakubu akĩĩra andũ a nyũmba yake, na arĩa othe maarĩ nao, atĩrĩ, "Eheriai ngai cia mĩhianano iria mũrĩ nacio, na mwĩtherie inyuĩ ene, na mwĩkĩre nguo ingĩ. **3** Mũcooke mũũkĩre, mũreke tũthiĩ twambate Betheli, ngaakĩre Ngai kĩgongona kuo, ũrĩa wanjĩtĩkire mũthenya ũrĩa ndaarĩ thĩĩna-inĩ, na ũrĩa ũkoretwo na niĩ kũrĩa guothe ndanathiĩ." **4** Nĩ ũndũ ũcio makĩnengera Jakubu ngai cia mĩhianano iria maarĩ nacio, na irengeeri iria ciarĩ matũ mao, nake Jakubu agĩcithika gĩtina-inĩ kĩa mũgandi kũu Shekemu. **5** Nao makiumagara, magĩĩthiĩra, namo matũũra marĩa maamathiũrũrũkĩirie makĩnyiitwo nĩ guoya wa Ngai, nĩ ũndũ ũcio gũtirĩ o na ũmwe wamaingatithirie. **6** Jakubu na andũ arĩa othe aarĩ nao magĩkinya Luzu (na nĩkuo Betheli), bũrũri-inĩ wa Kaanani. **7** Agĩaka kĩgongona kũu, na agĩĩta handũ hau Eli-Betheli, tondũ hau nĩho Ngai aamwĩguũrĩirie rĩrĩa ooragĩra mũrũ wa nyina. **8** Nake Debora mũreri wa Rebeka agĩkua na agĩthikwo gĩtina-inĩ kĩa mũgandi mũhuro wa Betheli. Nĩ ũndũ ũcio handũ hau hagĩĩtwo Aloni-Bakuthu. **9** Thuutha wa Jakubu gũcooka kuuma Padani-Aramu, Ngai akĩmuumĩrĩra rĩngĩ na akĩmũrathima. **10** Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, "Rĩĩtwa rĩaku nĩ Jakubu, no ndũgũcooka gwĩtwo Jakubu rĩngĩ; ũrĩĩtagwo Isiraeli." Nĩ ũndũ ũcio akĩmwĩta Isiraeli. **11** Nake Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ Ngai Mwene-Hinya-Wothe; ciaranai na mũingĩhe. Rũrĩrĩ na gĩkundi kĩa ndũrĩrĩ nĩikoima harĩwe, na athamaki nĩmakoima mwĩrĩ-inĩ waku. **12** Bũrũri ũrĩa niĩ ndaheire Iburahĩmu na Isaaka, o nawe nĩngakũhe guo, na nĩngaheana bũrũri ũyũ kũrĩ njiaro ciaku iria igooka thuutha waku." **13** Hĩndĩ ĩyo Ngai akĩambata akĩmweherera kuuma handũ hau aamwaragĩria. **14** Jakubu akĩhaanda gĩtugĩ kĩa ihiga handũ hau Ngai aarĩtie nake, agĩgĩitĩrĩrĩria ndibei; agĩcooka agĩgĩitĩrĩrĩria maguta. **15** Jakubu agĩĩta handũ hau Ngai aamwarĩirie Betheli. **16** Thuutha ũcio Jakubu na andũ ake makiuma Betheli magĩthiĩ na mbere na rũgendo. Na matigairie hanini makinye Efiratha-rĩ, Rakeli akĩambĩrĩria kũrũmwo na agĩkorwo arĩ na thĩĩna mũingĩ mũno. **17** Na tondũ aarĩ na thĩĩna mũingĩ mũno wa gũciara, mũmũciarithia akĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra, tondũ ũrĩ na kahĩĩ kangĩ." **18** Na atanatuĩkana, tondũ nĩ gũkua aakuaga, agĩtua kahĩĩ kau Beni-Oni. No ithe agĩgatua Benjamini. **19** Nĩ ũndũ ũcio Rakeli agĩkua na agĩthikwo mũkĩra-inĩ wa njĩra ya gũthiĩ Efiratha (na nokuo Bethilehemu.) **20** Jakubu akĩhaanda gĩtugĩ igũrũ rĩa mbĩrĩra yake, na nginya ũmũthĩ ũyũ gĩtugĩ kĩu nĩkĩo kĩonanagia mbĩrĩra ya Rakeli. **21** Isiraeli agĩthiĩ o na mbere na rũgendo na akĩamba hema yake mwena ũrĩa ũngĩ wa Migidali-Ederi. **22** Hĩndĩ ĩyo Isiraeli aatũũraga bũrũri ũcio-rĩ, Rubeni agĩthiĩ, agĩkoma na Biliha, thuriya ya ithe, nake Isiraeli akĩigua ũhoro ũcio. Jakubu aarĩ na ariũ ikũmi na eerĩ: **23** Ariũ a Lea maarĩ: Rubeni irigithathi rĩa Jakubu, na Simeoni, na Lawi, na Juda, na Isakaru, na Zebuluni. **24** Ariũ a Rakeli maarĩ: Jusufu na Benjamini. **25** Ariũ a Biliha ndungata ya mũirĩtu ya Rakeli maarĩ: Dani na Nafitali. **26** Ariũ a Zilipa ndungata ya mũirĩtu ya Lea maarĩ: Gadi na Asheri. Acio nĩo maarĩ ariũ a Jakubu, arĩa aaciarĩirwo arĩ kũu Padani-Aramu. **27** Na Jakubu agĩkinya mũciĩ kũrĩ ithe Isaaka kũu Mamure, hakuhĩ na Kiriathu-Ariba (nĩkuo Hebironi), kũrĩa Iburahĩmu na Isaaka maatũũrĩte. **28** Isaaka aatũũrire muoyo mĩaka igana na mĩrongo ĩnana. **29** Agĩcooka agĩtuĩkana agĩkua na agĩthikwo hamwe na andũ ao arĩa maakuĩte, arĩ mũkũrũ na arĩ na mĩaka mĩingĩ. Nao ariũ ake Esaũ na Jakubu makĩmũthika.

36 Na rĩrĩ, ũyũ nĩguo ũhoro wa Esaũ (na nowe Edomu). **2** Esaũ ahikirie atumia ake kuuma kũrĩ andũ-a-nja a Kaanani: Ada aarĩ mwarĩ wa Eloni ũrĩa Mũhiti, na Oholibama mwarĩ wa Ana ũrĩa warĩ mwarĩ wa Zibeoni ũrĩa Mũhivi, **3** o na ningĩ Basemathu ũrĩa warĩ mwarĩ wa Ishumaeli na mwarĩ wa nyina na Nebaiothu. **4** Ada agĩciarĩra Esaũ Elifazu, na Basemathu agĩciara Reueli, **5** nake Oholibama agĩciara Jeushu, na Jalamu na Kora. Acio nĩo maarĩ ariũ a Esaũ, arĩa aaciarĩirwo kũu Kaanani. **6** Na rĩrĩ, Esaũ akĩoya atumia ake na ariũ ake na airĩtu ake na andũ othe a nyũmba yake, o na mahiũ make na nyamũ iria ingĩ ciake, na indo ciothe iria aagĩte nacio kũu Kaanani, na agĩthiĩ bũrũri waraihanĩrĩirie na mũrũ wa nyina Jakubu. **7** Indo ciao ciarĩ nyingĩ mũno ũndũ matangĩahotire gũikarania hamwe; bũrũri ũrĩa maatũũraga ndũngĩahotire kũmaigana eerĩ nĩ ũndũ wa mahiũ mao. **8** Nĩ ũndũ ũcio Esaũ (na nowe Edomu) agĩthiĩ gũtũũra bũrũri wa irĩma wa Seiru. **9** Ũyũ nĩguo ũhoro wa Esaũ ithe wa andũ a Edomu kũu bũrũri-inĩ wa irĩma wa Seiru. **10** Maya nĩmo marĩĩtwa ma ariũ a Esaũ: nĩ Elifazu, mũrũ wa Ada mũtumia wa Esaũ, na Reueli, mũrũ wa Basemathu mũtumia wa Esaũ. **11** Ariũ a Elifazu nĩ aya: nĩ Temani, na Omari, na Zefo, na Gatamu, na Kenazu. **12** Elifazu mũrũ wa Esaũ o nake nĩ aarĩ na thuriya yetagwo Timina, ĩrĩa yamũciarĩire Amaleki. Acio nĩo maarĩ ariũ a mũrũ wa Ada mũtumia wa Esaũ. **13** Ariũ a Reueli nĩ aya: nĩ Nahathu, na Zera, na Shama, na Miza. Acio nĩo maarĩ ariũ a mũrũ wa Basemathu mũtumia wa Esaũ. **14** Ariũ a Esaũ arĩa aaciarĩirwo nĩ Oholibama mũtumia wake mwarĩ wa Ana ũrĩa warĩ mwarĩ wa Zibeoni: nĩ Jeushu, na Jalamu, na Kora. **15** Nao aya nĩo maarĩ anene thĩĩnĩ wa njiaro cia Esaũ: Ariũ a Elifazu irigithathi rĩa Esaũ: Anene maarĩ Temani, na Omari, na Zefo, na Kenazu, **16** na Kora, na Gatamu, na Amaleki. Acio nĩo anene arĩa Elifazu

aaciarĩire kũu Edomu; maarĩ a mũrũ wa Ada. **17** Ariũ a Reueli mũrũ wa Esaũ: Anene maarĩ Nahathu, na Zera, na Shama, na Miza. Aya nĩo anene arĩa Reueli aaciarĩire kũu Edomu; maarĩ a mũrũ wa Basemathu mũtumia wa Esaũ. **18** Ariũ a Oholibama mũtumia wa Esaũ: Anene maarĩ Jeushu, na Jalamu, na Kora. Aya nĩo anene arĩa maaciarirwo nĩ Oholibama mũtumia wa Esaũ mwarĩ wa Ana. **19** Aya nĩo maarĩ ariũ a Esaũ (na nowe Edomu), na acio nĩo maarĩ anene ao. **20** Aya nĩo maarĩ ariũ a Seiru ũrĩa Mũhori arĩa maatũũraga bũrũri ũcio: Lotani, na Shobali, na Zibeoni, na Ana, **21** na Dishoni, na Ezeri, na Dishani. Ariũ acio a Seiru nĩo maarĩ anene a Ahori kũu Edomu. **22** Ariũ a Lotani maarĩ: Hori, na Homani. Timina aarĩ mwarĩ wa nyina na Lotani. **23** Ariũ a Shobali maarĩ: Alivani, na Manahathu, na Ebali, na Shefo, na Onamu. **24** Ariũ a Zibeoni maarĩ: Aia, na Ana. Ũyũ nĩwe Ana ũrĩa wonire ithima cia maaĩ mahiũ werũ-inĩ rĩrĩa arĩithagia ndigiri cia ithe Zibeoni. **25** Ciana cia Ana ciarĩ: Dishoni, na Oholibama mwarĩ wa Ana. **26** Ariũ a Dishoni maarĩ: Hemudani, na Eshibani, na Itharani, na Cherani. **27** Ariũ a Ezeri maarĩ: Bilihani, na Zaavani, na Akani. **28** Ariũ a Dishani maarĩ Uzu, na Arani. **29** Aya nĩo maarĩ anene a Ahori: nĩ Lotani, na Shobali, na Zibeoni, na Ana, **30** na Dishoni, na Ezeri, na Dishani. Acio nĩo maarĩ anene a Ahori, kũringana na ikundi ciao kũu bũrũri wa Seiru. **31** Aya nĩo maarĩ athamaki arĩa maathamakaga Edomu o mbere ya Isiraeli gũtanagĩa na mũthamaki o na ũmwe: **32** Bela mũrũ wa Beori nĩwe watuĩkire mũthamaki wa Edomu. Itũũra rĩake inene rĩetagwo Dinihaba. **33** Rĩrĩa Bela aakuire, Jobabu mũrũ wa Zera wa kuuma Bozira agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **34** Rĩrĩa Jobabu aakuire, Hushamu wa kuuma bũrũri wa Atemani agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **35** Rĩrĩa Hushamu aakuire, Hadadi mũrũ wa Bedadi, ũrĩa wahootire Midiani kũu bũrũri wa Moabi, agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. Itũũra rĩake inene rĩetagwo Avithu. **36** Rĩrĩa Hadadi aakuire, Samala wa kuuma Masereka agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **37** Rĩrĩa Samala aakuire, Shauli wa kuuma Rehobothu, kũu gũkuhĩ na Rũũĩ rwa Farati, agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **38** Rĩrĩa Shauli aakuire, Baali-Hanani mũrũ wa Akibori agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **39** Rĩrĩa Baali-Hanani mũrũ wa Akibori aakuire, Hadadi agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. Itũũra rĩake inene rĩetagwo Pau, na mũtumia wake eetagwo Mehetabeli mwarĩ wa Matiredi, ũrĩa warĩ mwarĩ wa Mezahabu. **40** Aya nĩo maarĩ anene kuuma kũrĩ njiaro cia Esaũ, kũringana na marĩĩtwa mao, na mĩhĩrĩga, na ng'ongo ciao: Timina, na Aliva, na Jethethu, **41** na Oholibama, na Ela, na Pinoni, **42** na Kenazu, na Temani, na Mibizaru, **43** na Magidieli, na Iramu. Acio nĩo maarĩ anene a Edomu, kũringana na kũrĩa maatũũraga bũrũri-inĩ ũrĩa watuĩkĩte wao. Esaũ ũcio nĩwe warĩ ithe wa andũ a Edomu.

37 Jakubu nĩatũũrire bũrũri-inĩ ũrĩa ithe aaikarĩte, nĩguo bũrũri wa Kaanani. **2** Ũyũ nĩguo ũhoro wa Jakubu. Jusufu arĩ mwanake mũnini wa mĩaka ikũmi na mũgwanja aarĩithagia mbũri marĩ na ariũ a ithe, na ariũ a Biliha, na ariũ a Zilipa, atumia a ithe, nake agĩtwarĩra ithe wao ũhoro mũũru ũkonĩĩ ariũ a ithe. **3** Na rĩrĩ, Isiraeli nĩendeete Jusufu gũkĩra ariũ arĩa angĩ ake othe, tondũ aamũciarire arĩ mũkũrũ; na nĩamũtumithĩirie kanjũ ya goro ng'emie wega mũno. **4** Na rĩrĩa ariũ a ithe moonire atĩ ithe nĩamwendete kũmakĩra-rĩ, makĩmũmena na matingĩamwarĩirie kiugo o na kĩmwe kĩega. **5** Ũtukũ ũmwe Jusufu nĩarootire kĩroto, na rĩrĩa eerire ariũ a ithe ũhoro wakĩo, makĩmũmena makĩria. **6** Akĩmeera atĩrĩ, "Thikĩrĩriai ũhoro wa kĩroto gĩkĩ ndootete: **7** Tũrohaga itĩĩa cia ngano tũrĩ mũgũnda-inĩ, na o rĩmwe gĩtĩĩa gĩakwa kĩrehaanda na igũrũ, nacio itĩĩa cianyu irathiũrũrũkĩria gĩakwa, na irakĩinamĩrĩra." **8** Ariũ a ithe makĩmũũria atĩrĩ, "Anga nĩũrenda gũtũthamakĩra? Anga ti-itherũ nĩũgatwatha?" Nao magĩkĩrĩrĩria kũmũmena nĩ ũndũ wa kĩroto kĩu gĩake, na nĩ ũndũ wa ciugo ciake. **9** Ningĩ Jusufu akĩroota kĩroto kĩngĩ, na akĩĩra ariũ a ithe ũhoro wakĩo. Akĩmeera atĩrĩ, "Thikĩrĩriai, nĩndĩraarootire kĩroto kĩngĩ, na ihinda rĩĩrĩ, ndĩraarootire riũa, na mweri, na njata ikũmi na ĩmwe ikĩnyinamĩrĩra." **10** Rĩrĩa eerire ithe o na ariũ a ithe ũhoro ũcio, ithe akĩmũkũma, akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩroto kĩa mũthemba ũrĩkũ kĩu ũrotete? Anga nyũkwa, na nĩĩ, na ariũ a thoguo nĩtũgooka, na tũinamĩrĩre thĩ mbere yaku?" **11** Ariũ a ithe nĩmamũiguĩrĩire ũiru, no ithe agĩikara agĩĩciiragia ũhoro wa irooto icio. **12** Na rĩrĩ, ariũ a ithe nĩmathiĩte kũrĩithia mbũri cia ithe wao gũkuhĩ na Shekemu, **13** nake Isiraeli akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "O ta ũrĩa ũũĩ, ariũ a thoguo nĩmararĩithia mbũri gũkuhĩ na Shekemu. Ũka, nĩngũgũtũma kũrĩ o." Nake akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũguo noguo." **14** Nĩ ũndũ ũcio Isiraeli akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ ũkarore kana ariũ a thoguo marĩ o ho o wega, o ũndũ ũmwe na mbũri, na ũnjookerie ũhoro." Nake akĩmũtũma kuuma Gĩtuamba-inĩ kĩa Hebironi. Rĩrĩa Jusufu aakinyire Shekemu, **15** mũndũ ũmwe akĩmuona akĩũrũũra mĩgũnda-inĩ, akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ ũracaria?" **16** Nake Jusufu agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ ariũ a baba ndĩracaria. No ũnjĩĩre kũrĩa mararĩithia mbũri ciao?" **17** Mũndũ ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩmoimĩte gũkũ. Ndĩraiguire makiuga atĩrĩ, 'Rekei tũthiĩ Dothani.'" Nĩ ũndũ ũcio Jusufu akĩrũmĩrĩra ariũ a ithe, na akĩmakora hakuhĩ na Dothani. **18** No makĩmuona arĩ haraaya, na ataanakinya harĩa maarĩ, magĩciirĩra kũmũũraga. **19** Makĩĩrana atĩrĩ, "Mũroti ũrĩa nĩokĩte! **20** Ũkai; rekei tũmũũrage na tũmũikie irima rĩmwe rĩa maya, na tuuge atĩ nĩ nyamũ njũru ĩmũrĩĩte. Nĩtũkĩone ũrĩa irooto icio ciake ikaahinga." **21** No rĩrĩa Rubeni aiguire ũguo, akĩgeria kũhonokia Jusufu kuuma moko-inĩ mao. Akiuga atĩrĩ, "Rekei tũtige kũmũũraga. **22** Mũtigaite thakame. Mũikiei irima-inĩ rĩĩrĩ rĩ gũkũ werũ-inĩ, no mũtikamwĩke ũũru." Rubeni oigaga ũguo nĩgeetha amũhonokie kuuma kũrĩ o, nĩguo amũcookie kũrĩ ithe. **23** Na rĩrĩa Jusufu aakinyire harĩ ariũ a ithe, makĩmũruta kanjũ yake ĩrĩa eekĩrĩte, o ĩrĩa yarĩ ya goro na ng'emie wega mũno. **24** Makĩmũnyiita, makĩmũikia irima rĩu. Na rĩrĩ, irima rĩu rĩarĩ rĩũmũ; rĩtiarĩ na maaĩ. **25** Magĩcooka magĩikara thĩ kũrĩa irio ciao, magĩtiira maitho makĩona gĩkundi kĩnene kĩa Aishumaeli gĩgĩũka kiumĩte Gileadi. Ngamĩĩra ciao ciakuuithĩtio mahuti manungi wega, na ũbani, na ũũkĩ-wa-ngoma ũrĩa wĩtagwo manemane, na maikũrũkĩte mathiĩ matware indo icio Misiri. **26** Juda akĩĩra ariũ

a ithe atĩrĩ, “Nĩ uumithio ũrĩkũ tũkuona tũngĩũraga mũrũ wa ithe witũ na tũhithe gĩkuũ gĩake? **27** Rekei tũmwenderie Aishumaeli aya, no tũtikamwĩke ũũru na moko maitũ, tondũ ũyũ nĩ mũrũ wa ithe witũ, tũrĩ a mũthiimo ũmwe na thakame o ĩmwe.” Nao ariũ a ithe magĩtĩkĩra. **28** Nĩ ũndũ ũcio hĩndĩ ĩrĩa onjorithia acio Amidiani maahĩtũkagĩra hau, ariũ a ithe makĩruta Jusufu irima, na makĩmwendia cekeri mĩrongo ĩĩrĩ cia betha kũrĩ Aishumaeli acio, nao makĩmũtwara Misiri. **29** Rĩrĩa Rubeni aacookire irima-inĩ na akĩona atĩ Jusufu ndaarĩ ho, agĩtembũranga nguo ciake. **30** Agĩcooka kũrĩ ariũ a ithe akĩmeera atĩrĩ, “Kamwana karĩa gatirĩ ho! Niĩ ngwĩka atĩa?” **31** Nao makĩoya kanjũ ya Jusufu, magĩthĩnja mbũri na magĩtobokia kanjũ ĩyo thĩĩinĩ wa thakame ĩyo. **32** Magĩcooka makĩoya kanjũ ĩyo yagemetio, makĩmĩtwarĩra ithe wao makĩmwĩra atĩrĩ, “Kanjũ ĩno nĩ kũmĩona tũramĩonire. Mĩrore wega wone kana hihi nĩ kanjũ ĩrĩa ya mũrũguo.” **33** Nake akĩmĩmenya, akiuga atĩrĩ, “Nĩ kanjũ ya mũrũ wakwa! Nyamũ njũru nĩĩmũrĩĩte. Ti-itherũ Jusufu nĩarĩkĩtie kũũragwo, agatambuurwo icunjĩ.” **34** Ningĩ Jakubu agĩtembũranga nguo ciake, agĩĩkĩra nguo ya ikũnia, na agĩcakaĩra mũriũ matukũ maingĩ. **35** Ariũ ake othe na airĩtu ake magĩũka kũmũhooreria, no akĩrega kũhoorerio, akiuga atĩrĩ, “Aca! Ngathiĩ mbĩrĩra kũrĩ mũrũ wakwa ngĩrĩraga.” Nĩ ũndũ ũcio ithe agĩthiĩ na mbere kũmũrĩrĩra. **(Sheol h7585)** **36** Nao Amidiani acio makĩendia Jusufu kũu Misiri kũrĩ Potifaru, ũmwe wa anene a Firaũni, nake aarĩ mũrũgamĩrĩri wa arangĩri a Firaũni.

38 Ihinda-inĩ rĩu-rĩ, Juda agĩtiga ariũ a ithe agĩikũrũka agĩthiĩ gũikara na mũndũ wa Adulamu wetagwo Hira. **2** Juda arĩ kũu agĩcemania na mwarĩ wa Mũkaanani wetagwo Shua. Akĩmũhikia na agĩkoma nake; **3** nake akĩgĩa nda na agĩciara kahĩĩ, gagĩtuuo Eri. **4** Akĩgĩa nda ĩngĩ, agĩciara kahĩĩ kangĩ gagĩtuuo Onani. **5** O na ningĩ agĩciara kahĩĩ kangĩ, agĩgatua Shela. Aagaciarĩire kũu Chezibu. **6** Maagimara Juda akĩgũrĩra Eri ũrĩa warĩ irigithathi rĩake, mũtumia wetagwo Tamaru. **7** No Eri, irigithathi rĩa Juda, aarĩ mwaganu maitho-inĩ ma Jehova; nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩmũũraga. **8** Nake Juda akĩĩra Onani atĩrĩ, “Koma na mũtumia wa mũrũ wa nyũkwa, ũmũhingĩrie ũrĩa wagĩrĩirwo nĩkũmwĩka ũrĩ mũrũ wa nyina na mũthuuri wake, nĩguo ũciarĩre mũrũ wa nyũkwa rũciaro.” **9** Nake Onani nĩamenyaga atĩ rũciaro rũu rũtigatuĩka rwake; nĩ ũndũ ũcio o akoma na mũtumia wa mũrũ wa nyina, agaita mbeũ ya ũciari thĩ, nĩguo ndagaciarĩre mũrũ wa nyina rũciaro. **10** Ũndũ ũcio eekire warĩ mũũru maitho-inĩ ma Jehova; nĩ ũndũ ũcio o nake akĩũragwo nĩ Jehova. **11** Juda akĩĩra Tamaru mũtumia wa mũriũ atĩrĩ, “Thiĩ ũtũũre ũrĩ wa ndigwa gwa thoguo mũciĩ nginya mũrũ wakwa Shela agimare.” Tondũ eeciiririe atĩrĩ, “O nake Shela ahota gũkua ta ariũ a nyina.” Nĩ ũndũ ũcio Tamaru agĩthiĩ gũtũũra mũciĩ gwa ithe. **12** Thuutha wa ihinda iraaya, mũtumia wa Juda, mwarĩ wa Shua, agĩkua. Na kahinda ka macakaya gaathira na Juda athirwo nĩ kĩeha, akĩambata agĩthiĩ Timina kũrĩ andũ arĩa meenjaga ng’ondu ciake guoya, na agĩthiĩ hamwe na mũrata wake, Hira wa Adulamu. **13** Na rĩrĩa Tamaru eerirwo atĩrĩ, “Ithe wa mũthuuriguo erekeire Timina kwenja ng’ondu ciake guoya,” **14** akĩruta nguo ciake cia mũtumia wa ndigwa, akĩĩhumbĩra na taama nginya ũthiũ nĩguo ndakae kũmenyeka, agĩikara thĩ itoonyero-inĩ rĩa Enaimu, rĩrĩa rĩarĩ njĩra-inĩ ya gũthiĩ Timina. Nĩgũkorwo nĩonire atĩ, o na gũtuĩka Shela aarĩ mũndũ mũgima, Juda ndaheanĩte Tamaru kũrĩ we atuĩke mũtumia wake. **15** Rĩrĩa Juda aamuonire-rĩ, agĩĩciiria atĩ Tamaru aarĩ mũmaraya tondũ nĩehumbĩrĩte ũthiũ. **16** Na tondũ ndooĩ atĩ aarĩ mũtumia wa mũriũ, agĩthiĩ harĩ we mũkĩra-inĩ wa njĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũka, ĩtĩkĩra ngome nawe.” Mũtumia ũcio akĩmũũria atĩrĩ, “Na nĩ kĩĩ ũkũũhe nĩguo ngome nawe?” **17** Juda akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩngũgũtũmĩra koori kuuma rũũru-inĩ rwakwa.” Mũtumia ũcio akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩũkũndigĩra kĩndũ gĩa kũrũgamĩrĩra kĩĩranĩro gĩaku nginya rĩrĩa ũgaakaneana?” **18** Juda akĩmũũria atĩrĩ, “Ũkwenda ngũtigĩre kĩĩ gĩa kũrũgamĩrĩra?” Mũtumia ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ndigĩra gĩcũhĩ kĩa rũũri rwaku na rũrigi rwakĩo, o na rũthanju rũu rũrĩ guoko-inĩ gwaku.” Nĩ ũndũ ũcio Juda agĩtigĩra mũtumia ũcio indo icio na agĩkoma nake; na Tamaru akĩgĩa nda yake. **19** Mũtumia ũcio aarĩkia gwĩthiĩra, akĩaũra taama wake, akĩĩhumba nguo ciake cia mũtumia wa ndigwa rĩngĩ. **20** Rĩrĩa Juda atũmire mũratawe ũcio wa kũu Adulamu na koori nĩgeetha acookerio indo icio cia kũrũgamĩrĩra kuuma kũrĩ mũtumia ũcio-rĩ, ndaamuonire. **21** Nake akĩũria andũ arĩa maatũũraga kũu atĩrĩ, “Arĩ ha mũmaraya ũrĩa ũraarĩ haha mũkĩra-inĩ wa njĩra ya gũthiĩ Enaimu?” Nao magĩcookia atĩrĩ, “Haha hatirĩ hakorwo na mũmaraya.” **22** Nĩ ũndũ ũcio agĩcooka kũrĩ Juda, akĩmwĩra atĩrĩ, “Niĩ ndinamuona. Hamwe na ũguo-rĩ, andũ arĩa matũũraga hau moigire atĩrĩ, ‘Haha hatirĩ hakorwo na mũmaraya.’” **23** Nake Juda akiuga atĩrĩ, “Nĩakĩrekwo aikare na kĩrĩa arĩ nakĩo, kana tũtuĩke a gũthekererwo. Ningĩ-rĩ, nĩngũmũtũmĩire koori gaka, no ndũnamuona.” **24** Thuutha wa mĩeri ĩtatũ, Juda akĩĩrwo atĩrĩ, “Tamaru mũtumia wa mũrũguo nĩehĩtie, akahũũra ũmaraya, na nĩ ũndũ ũcio arĩ na nda.” Juda akiuga atĩrĩ, “Mumiei mũmũrehe, acinwo akue!” **25** Na rĩrĩa oimagio-rĩ, agĩtũma ndũmĩrĩri kũrĩ ithe wa mũthuuriwe, akĩmwĩra atĩrĩ, “Niĩ ndĩ na nda ya mũndũ ũrĩa mwene indo ici.” Agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Ta rora kana no ũmenye nũũ mwene gĩcũhĩ gĩkĩ kĩ na mũhũũri, na rũrigi rũrũ, o na rũthanju rũrũ.” **26** Juda agĩcimenya, na akiuga atĩrĩ, “Mũtumia ũyũ nĩ mũthingu kũngĩra; akĩte ũguo nĩgũkorwo ndiamũheanire kũrĩ mũrũ wakwa Shela.” Juda ndaacookire gũkoma nake rĩngĩ. **27** Rĩrĩa ihinda rĩake rĩakinyire rĩa gũciara-rĩ, kwarĩ na tũhĩĩ twĩrĩ twa mahatha nda yake. **28** Na rĩrĩa aaciaraga-rĩ, kamwe gatuo gagĩcomora guoko; nake mũmũciarithia akĩoya uthi mũtune, akĩwoherera guoko-inĩ gwako, na akiuga atĩrĩ, “Ũyũ nĩwe woima mbere.” **29** No rĩrĩa aacookirie guoko na thĩĩinĩ, mũrũ wa nyina akiuma, nake mũciarithania akiuga atĩrĩ, “Githĩ nĩguo weturĩra njĩra!” Nake agĩtuuo Perezu. **30** Nake mũrũ wa nyina ũrĩa warĩ na uthi mũtune guoko-inĩ gwake akiuma, nake agĩtuuo Zera.

39 Na rĩrĩ, Jusufu nĩaikũrũkirio o nginya bũrũri wa Misiri. Nake Potifaru, Mũmisiri ũmwe wa anene a Firaũni, na mũrũgamĩrĩri wa arangĩri a Firaũni, akĩmũgũra kuuma kũrĩ Aishumaeli arĩa maamũtwarĩte kũu. **2** Nake Jehova aarĩ hamwe na Jusufu, nake akĩgaacĩra, na agĩtũũra nyũmba-inĩ ya Mũmisiri ũcio mwathi wake. **3** Na rĩrĩa mwathi wake onire atĩ Jehova aarĩ hamwe nake, na atĩ Jehova nĩatũmĩte Jusufu agaacĩre maũndũ-inĩ mothe marĩa ekaga-rĩ, **4** Jusufu agĩĩtĩkĩrĩka maitho-inĩ make na agĩtuĩka wa kũmũtungatĩra. Potifaru akĩmũtua mũrori wa nyũmba yake na akĩmwĩhokera ũmenyereri wa kĩrĩa gĩothe aarĩ nakĩo. **5** Kuuma hĩndĩ ĩrĩa aamũtuire mũrori wa nyũmba yake na kĩrĩa gĩothe aarĩ nakĩo, Jehova akĩrathima nyũmba ya Mũmisiri ũcio nĩ ũndũ wa Jusufu. Kĩrathimo kĩa Jehova kĩarĩ igũrũ wa indo ciothe cia Potifaru, iria ciarĩ nyũmba o na iria ciarĩ mũgũnda. **6** Nĩ ũndũ ũcio agĩtigĩra Jusufu indo ciothe iria aarĩ nacio acimenyagĩrĩre; rĩrĩa rĩothe Jusufu aarĩ mũrũgamĩrĩrirĩ, Potifaru ndarũmbũyanagia na kĩndũ o nakĩ tiga o irio iria aarĩĩaga. Na rĩrĩ, Jusufu aarĩ mũthaka na wa mwĩrĩ mwega, **7** na thuutha wa ihinda, mũtumia wa mwathi wake akĩmwĩrirĩria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka ũkome na niĩ!" **8** No Jusufu akĩrega. Akĩmwĩra atĩrĩ, "Niĩ ndĩ mũrorirĩ, mwathi wakwa ndarũmbũyanagia na kĩndũ o nakĩ kĩa nyũmba, indo iria ciothe arĩ nacio nĩanjĩĩhokeire ndĩcimenyagĩrĩre. **9** Gũtirĩ mũndũ ũngĩ mũnene nyũmba ĩno ũngĩrĩte. Mwathi wakwa ndangirĩrĩirie kĩndũ o nakĩ, tiga wee wiki, tondũ ũrĩ mũtumia wake. Ndaakĩhota atĩa gwĩka ũndũ ta ũyũ wa waganu njĩhĩrie Ngai?" **10** Na o na gũtuĩka nĩaringagĩrĩria Jusufu mũthenya o mũthenya akome nake-rĩ, Jusufu nĩaregire gũkoma nake o na kana gũkorwo hamwe nake. **11** No mũthenya ũmwe Jusufu nĩaingĩrire nyũmba kũruta wĩra wake, na gũtiarĩ ndungata o na ĩmwe ya nyũmba yarĩ kũu thĩinĩ. **12** Mũtumia ũcio akĩnyiita nguo ya Jusufu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka ũkome na niĩ!" No Jusufu agĩtiga nguo yake guoko-inĩ kwa mũtumia ũcio, akiuma nyũmba akĩũra. **13** Na rĩrĩa mũtumia ũcio onire atĩ Jusufu nĩatiga nguo yake guoko-inĩ gwake na oora-rĩ, **14** agĩĩta ndungata cia nyũmba yake, agĩciĩra atĩrĩ, "Ta kĩonei Mũhibirania ũyũ aarehirwo kũrĩ ithuĩ nĩgeetha atũnyarare! Egũũkĩte haha nĩguo akome na niĩ, na niĩ ndakaya. **15** Na rĩrĩa aigua ngĩkaya ndeithio, aatiga nguo yake haha, oima nyũmba na oora." **16** Nake agĩikara na nguo ĩyo nginya rĩrĩa mwathi wa Jusufu aainũkire. **17** Nake mũtumia ũcio akĩmũhe rũgano rũu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ngombo ĩrĩa ya Mũhibirania, ĩrĩa watũreheire ĩgũũkĩte kũrĩ niĩ kũnyarara. **18** No rĩrĩa njugire mbu ndeithio, yatiga nguo ĩno harĩ niĩ, yoima nyũmba na yora." **19** Rĩrĩa mwathi wa Jusufu aiguire rũgano rũu aaheirwo nĩ mũtumia wake, rĩrĩa aamwĩrire, "Ũguo nĩguo ngombo yaku ĩnjĩkire," agĩcinwo nĩ marakara. **20** Nake mwathi wa Jusufu akĩnyiita Jusufu akĩmũikia njeera, kũndũ kũrĩa gwaikagio andũ arĩa oohe a mũthamaki. No hĩndĩ ĩyo Jusufu aarĩ kũu njeera-rĩ, **21** Jehova aarĩ hamwe nake; akĩmũtuga na agĩtũma etĩkĩrĩke maitho-inĩ ma mũnene wa njeera. **22** Nĩ ũndũ ũcio mũnene wa njeera agĩtuua Jusufu mũrori wa arĩa othe moohetwo njeera, na agĩtuuo mũmenyereri wa maũndũ mothe marĩa meekagwo kũu. **23** Mũnene ũcio wa njeera ndaarũmbũyagia ũndũ o na ũmwe wa marĩa maamenyagĩrĩrwo nĩ Jusufu, tondũ Jehova aarĩ hamwe na Jusufu na akĩmũhe ũgaacĩru maũndũ-inĩ mothe marĩa ekaga.

40 Thuutha ũcio-rĩ, mũndũ ũrĩa watwaragĩra mũthamaki ndibei, na mũndũ ũrĩa wathondekagĩra mũthamaki wa Misiri mĩgate-rĩ, makĩhĩtĩria mwathi wao, ũcio mũthamaki wa Misiri. **2** Firaũni mũthamaki ũcio akĩrakario nĩ anene acio ake eerĩ, mũnene wa arĩa maamũtwaragĩra ndibei na mũnene wa arĩa maamũthondekagĩra mĩgate, **3** na akĩmahingĩrithia nyũmba ya mũnene wa arĩa arangĩri njeera, o ĩrĩa Jusufu oheetwo. **4** Mũnene wa arangĩri akĩmaneana kũrĩ Jusufu amarorage, nake Jusufu akĩmatungatĩra. Na thuutha wa gũikara kĩoho-inĩ kwa ihinda-rĩ, **5** o ũmwe wa acio eerĩ, ũrĩa watwaragĩra mũthamaki ndibei na mũthondeki wa mĩgate ya mũthamaki wa Misiri, o acio maahingĩirwo njeera, makĩroota irooto ũtukũ ũmwe, na o kĩroto kĩarĩ na mũtaũrĩre wakĩo. **6** Rĩrĩa Jusufu aathiire kũrĩ o rũciinĩ rwa mũthenya ũyũ ũngĩ-rĩ, akĩona marĩ na kĩeha. **7** Nĩ ũndũ ũcio akĩũria anene acio a Firaũni, o acio moohetwo hamwe nake nyũmba-inĩ ya mwathi wake, atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũtukie ithiithi cianyu ũmũthĩ?" **8** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ithuĩ ithuerĩ nĩtũrotete irooto, na gũtirĩ mũndũ wa gũcitaũra." Jusufu akĩmooria atĩrĩ, "Githĩ ũtaũri ti wa Ngai? Njĩĩrai irooto cianyu." **9** Nĩ ũndũ ũcio mũnene wa arĩa maatwaragĩra mũthamaki ndibei akĩĩra Jusufu kĩroto gĩake. Akĩmwĩra atĩrĩ, "Kĩroto-inĩ gĩakwa ndĩronire mũthabibũ ũrĩ mbere yakwa, **10** na ũraarĩ na honge ithatũ. Nacio iraaruta kĩro o ũguo iracanũka, nacio imanjĩka cia thabibũ irerua. **11** Na niĩ ndĩrakorwo nyiitĩte gĩkombe kĩa Firaũni na guoko, ndĩrooya thabibũ icio, ndĩraacihihĩra gĩkombe-inĩ kĩa Firaũni, na ndĩramũnengera." **12** Jusufu akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũtaũri wakĩo nĩ ũyũ: Honge icio ithatũ nĩ mĩthenya ĩtatũ. **13** Mĩthenya ĩtatũ ĩtanathira-rĩ, Firaũni nĩegũgũtũũgĩria na agũcookie wĩra-inĩ waku, na ũcooke kũnengagĩra Firaũni gĩkombe gĩake, o ta ũrĩa wekaga rĩrĩa warĩ mũmũhei ndibei. **14** No rĩrĩa maũndũ maku makaagaacĩra-rĩ, ũkandirikana ũnjiguĩre tha, ũngweete harĩ Firaũni, ũndute gũkũ njeera. **15** Tondũ nĩkũnyiitwo ndaanyiitirwo na hinya, ngĩrutwo bũrũri wa Ahibirania, na ningĩ o na gũkũ gũtirĩ ũndũ mũũru ndeekĩte wa gũtũma njikio njeera." **16** Na rĩrĩa mũnene wa arĩa athondeki mĩgate onire atĩ Jusufu nĩataũra kĩroto kĩu wega-rĩ, akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "O na niĩ nĩndĩrarootete: Ndĩrakuuĩte ikabũ ithatũ cia mĩgate na mũtwe. **17** Gĩkabũ kĩrĩa kĩrarigĩtie igũrũ kĩraarĩ na mĩgate ya mĩthemba yothe ĩthondekeirwo Firaũni; no nacio nyoni iramĩrĩĩaga ĩrĩ o gĩkabũ-inĩ ndĩgĩkuuĩte na mũtwe." **18** Jusufu akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũtaũri wakĩo nĩ ũyũ: Ikabũ icio ithatũ nĩ mĩthenya ĩtatũ. **19** Mĩthenya ĩtatũ ĩtanathira-rĩ, Firaũni nĩagagũtinithia mũtwe na akwambithie mũtĩ igũrũ. Nacio nyoni nĩikarĩa nyama cia mwĩrĩ waku." **20** Na rĩrĩ, mũthenya wa gatatũ warĩ wa kũrirĩkana gũciarwo kwa Firaũni, nake akĩrugithĩria anene ake iruga inene. Nake akĩrirĩkana mũnene wa arĩa maamũtwaragĩra ndibei na mũnene wa arĩa

maamũthondekagĩra mĩgate mbere ya anene arĩa angĩ ake: **21** Agĩcookia mũnene wa arĩa maamũtwaragĩra ndibei wĩra-inĩ wake, nĩgeetha acooke gũtwarĩra Firaũni gĩkombe rĩngĩ. **22** No rĩrĩ, mũnene wa arĩa maamũthondekagĩra mĩgate-rĩ, akĩmũcuria mũtĩ igũrũ o ta ũrĩa Jusufu aamerĩte ũtaũri-inĩ wake. **23** No mũnene ũcio wa arĩa maatwaragĩra Firaũni ndibei ndaigana kũrirkana Jusufu; nĩariganĩirwo nĩwe.

41 Na rĩrĩ, mĩaka ĩĩrĩ mĩgima yathira-rĩ, Firaũni akĩroota kĩroto: Akĩona arũgamĩte rũteere-inĩ rwa Rũũĩ rwa Nili; **2** na rĩrĩ, gũkiumĩra ng'ombe mũgwanja njega na noru kuuma thĩĩnĩ wa rũũĩ rũu, na igĩitĩka kũrĩa nyeki ithanjĩ-inĩ. **3** Thuutha wacio rĩ, hakiumĩra ng'ombe ingĩ mũgwanja, njong'i na hĩnju, kuuma rũũĩ rũu rwa Nili, na ikĩrũgama mwena-inĩ harĩa icio ingĩ ciarũgamĩte hũgũrũrũ-inĩ cia rũũĩ. **4** Na rĩrĩ, ng'ombe icio njong'i na hĩnju ikĩrĩa ng'ombe iria mũgwanja njega na noru. Hĩndĩ ĩyo Firaũni akĩũrwo nĩ toro. **5** Ningĩ Firaũni agĩkoma rĩngĩ na akĩroota kĩroto gĩa keerĩ: Magira mũgwanja mega ma ngano, maiyũrĩte ngano, maakũraga kamũtĩ-inĩ kamwe ka ngano. **6** Thuutha wamo gũgĩthethũka magira mangĩ mũgwanja ma ngano mahĩnju, mahaana ta macinĩtwo nĩ rũhuho rwa mwena wa irathĩro. **7** Magira macio mahĩnju ma ngano makĩmeria magira marĩa mũgwanja maarĩ mega na maiyũrĩte ngano. Hĩndĩ ĩyo Firaũni akĩũrwo nĩ toro, agĩũkĩra agĩkora nĩ kũroota ekũrootaga. **8** Rũciinĩ agĩtangĩka meciiria, na nĩ ũndũ ũcio agĩtũmanĩra andũ-ago othe na andũ arĩa oogĩ a Misiri. Firaũni akĩmeera irooto ciake, no gũtirĩ wao o na ũmwe wahotire kũmũtaũrĩra. **9** Hĩndĩ ĩyo mũnene wa arĩa maamũtwaragĩra ndibei akĩĩra Firaũni atĩrĩ, "Ũmũthĩ nĩndaririkanio mahĩtia makwa. **10** Hĩndĩ ĩmwe-rĩ, Firaũni nĩarakarĩtio nĩ ndungata ciake; na nĩĩ hamwe na mũnene wa arĩa athondeki mĩgate-rĩ, agĩtuohithia njeera nyũmba-inĩ ya mũnene wa arangĩri. **11** Ũtukũ ũmwe-rĩ, o ũmwe witũ akĩroota kĩroto, na o kĩroto kĩarĩ na ũtaũri wakĩo mwanya. **12** Na rĩrĩ, kũu njeera twarĩ na mwanake Mũhibirania, ndungata ya mũnene wa arangĩri. Na ithuĩ tũkĩmwĩra irooto ciitũ, nake agĩtũtaũrĩra; akĩhe o mũndũ ũtaũri wa kĩroto gĩake. **13** Namo maũndũ magĩkĩka o ta ũrĩa aatũtaũrĩire. Nĩĩ ngĩcookio wĩra-inĩ wakwa, nake mũndũ ũcio ũngĩ agĩcuurio mũtĩ igũrũ." **14** Nĩ ũndũ ũcio Firaũni agĩtũmanĩra Jusufu, nake akĩrutwo kũu njeera narua. Na aarĩkia kwĩyenja na kũruta nguo iria arĩ nacio na gwĩkĩra ingĩ-rĩ, agĩthiĩ mbere ya Firaũni. **15** Nake Firaũni akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Ndĩrarootire kĩroto na gũtirĩ mũndũ ũrahota gũgĩtaũra. No nĩnjiguĩte gũkĩĩrwo atĩrĩ, wee ũngĩĩrwo kĩroto no ũhote gũgĩtaũra." **16** Jusufu agĩcookeria Firaũni atĩrĩ, "Nĩĩ mwene ndingĩhota, no Ngai nĩekũhe Firaũni macookio marĩa arenda." **17** Hĩndĩ ĩyo Firaũni akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Kĩroto-inĩ gĩakwa-rĩ, ndĩrarũgamĩte hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Nili, **18** rĩrĩa haroimĩrire ng'ombe mũgwanja njega na noru kuuma rũũĩ, na iraitĩka kũrĩa kũu ithanjĩ-inĩ. **19** Thuutha wacio kũracooka kũroimĩra ng'ombe ingĩ mũgwanja hinyaru, njong'i mũno na hĩnju. Ndirĩ ndona ng'ombe njong'i ta icio bũrũri-inĩ wothe wa Misiri. **20** Nacio ng'ombe icio hĩnju na njong'i irarĩa ng'ombe iria mũgwanja noru iria iroimĩrĩte mbere. **21** No rĩrĩ, o na ciarĩkia gũcirĩa-rĩ, gũtirĩ mũndũ ũngĩramenyire atĩ nĩĩrarĩĩte; tondũ ironekaga irĩ o njong'i o ta mbere. Hĩndĩ ĩyo ndĩrokĩra. **22** "Ningĩ irooto-inĩ ciakwa-rĩ, nĩndĩronire magira mũgwanja mega ma ngano na maiyũrĩte ngano, magĩkũũra kamũtĩ-inĩ ka ngano. **23** Thuutha wamo, magira mangĩ mũgwanja marathethũka, marĩ mahoohu na macinĩtwo nĩ rũhuho rwa mwena wa irathĩro. **24** Namo magira macio mahĩnju marameria magira marĩa mũgwanja mega. Ndĩraheire andũ-ago ũhoro ũcio, no gũtirĩ o na ũmwe ũrahotire kũndaũrĩra irooto icio."
25 Nake Jusufu akĩĩra Firaũni atĩrĩ, "Irooto cia Firaũni cierĩ no kĩroto kĩmwe. Ngai nĩaguũrĩirie Firaũni ũrĩa akiriĩ gwĩka. **26** Ng'ombe iria mũgwanja njega nĩ mĩaka mũgwanja, na magira marĩa mũgwanja mega ma ngano nĩ mĩaka mũgwanja; kĩroto kĩu no kĩmwe. **27** Nacio ng'ombe icio mũgwanja hĩnju na njong'i iria cioimĩrire thuutha nĩ mĩaka mũgwanja, na no taguo magira marĩa mũgwanja matarĩ ngano macinĩtwo nĩ rũhuho rwa mwena wa irathĩro: ĩyo nĩ mĩaka mũgwanja ya ng'aragu. **28** "Na o ta ũrĩa ndeera Firaũni: Ngai nĩ oneetie Firaũni ũrĩa akiriĩ gwĩka. **29** Nĩgũgũkorwo na mĩaka mũgwanja ya bũthi mũnene bũrũri wothe wa Misiri, **30** no nĩgũgũcooka kũrũmĩrĩrwo nĩ mĩaka mũgwanja ya ng'aragu. Naguo bũthi ũcio wothe wa Misiri nĩũkariganĩra, nayo ng'aragu nĩĩkananga bũrũri ũyũ. **31** Bũthi wa bũrũri ndũkarirkanwo, tondũ ng'aragu ĩrĩa ĩgacooka kũgĩa nĩĩgakorwo ĩrĩ nene mũno. **32** Gĩtũmi kĩa Firaũni aheo kĩroto kĩu maita meerĩ, nĩ tondũ Ngai nĩatuĩte nĩegwĩka ũndũ ũcio, na ekũwĩka o narua. **33** "Rĩu Firaũni nĩacarie mũndũ ũũĩ gũkũũrana maũndũ na mũndũ mũũgĩ, amũtue mũrũgamĩrĩri wa bũrũri wa Misiri. **34** O na ningĩ Firaũni nĩagĩthuure atabarĩri a bũrũri a kuoyaga gĩcunjĩ gĩa ithano kĩa magetha ma Misiri mĩaka-inĩ ĩyo mũgwanja ya bũthi. **35** Nao nĩmacookanĩrĩrie irio icio ciothe cia mĩaka ĩyo mĩega ĩrooka, na ngano ĩyo ĩkorwo watho-inĩ wa Firaũni, ĩigwo matũũra-inĩ ĩrĩ irio. **36** Nacio irio icio ciagĩrĩire kũigwo irĩ mũthiithũ wa bũrũri, ikaahũthĩrwo hĩndĩ ĩrĩa ya mĩaka mũgwanja ya ng'aragu ĩrĩa ĩkaagĩa Misiri, nĩgeetha bũrũri ndũkanathũkio nĩ ng'aragu ĩyo." **37** Firaũni na anene ake makĩona mũbango ũcio ũrĩ mwega. **38** Nĩ ũndũ ũcio Firaũni akĩmooria atĩrĩ, "No tuone mũndũ ũngĩ ta ũyũ, mũndũ ũrĩ na roho wa Ngai thĩĩnĩ wake?" **39** Firaũni agĩkĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Kuona atĩ Ngai nĩakũmenyithĩtie maũndũ maya mothe-rĩ, gũtirĩ mũndũ ũngĩ ũngĩkũũrana maũndũ na mũũgĩ ta we. **40** Wee nĩwe ũkũrũgamĩrĩra nyũmba yakwa ya ũthamaki, na andũ akwa othe marĩathĩkagĩra watho waku. Ũndũ ngũgũkĩra naguo no atĩrĩ, niĩ nĩ niĩ Mũthamaki." **41** Nĩ ũndũ ũcio Firaũni akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Kuuma rĩu nĩndagũtua mũrũgamĩrĩri wa bũrũri wothe wa Misiri." **42** Ningĩ Firaũni akĩruta gĩcũhĩ gĩake kĩa mũhũũri kuuma kĩara gĩake agĩgĩĩkĩra kĩara-inĩ kĩa Jusufu. Agĩcooka akĩmũhumba nguo cia gatani njega, na kĩrengeeri gĩa thahabu ngingo. **43** Ningĩ agĩtũma akuuo na ngaari yake ya ita, arĩ mũndũ wa keerĩ harĩ we wathani-inĩ, nao andũ magĩthiĩ makĩanagĩrĩra marĩ mbere yake atĩrĩ, "Eherai njĩra-inĩ!" Nĩ ũndũ ũcio Firaũni agĩtua Jusufu mũrũgamĩrĩri wa bũrũri wothe

wa Misiri. **44** Ningĩ Firaũni akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Nĩ niĩ Firaũni, no rĩrĩ, hatarĩ na rũtha rwaku, gũtirĩ mũndũ ũgeeka ũndũ atarĩ na rũtha rwaku gũkũ Misiri guothe." **45** Nake Firaũni agĩĩta Jusufu Zafenathu-Panea, na akĩmũhe Asenathu mwarĩ wa Potifera, mũthĩnjĩri-ngai wa Onu, atuĩke mũtumia wake. Nake Jusufu agĩtuĩkania bũrũri wothe wa Misiri. **46** Jusufu aarĩ na mĩaka mĩrongo ĩtatũ rĩrĩa atoonyire ũtungata-inĩ wa Firaũni mũthamaki wa Misiri. Nake Jusufu akĩehera mbere ya Firaũni, agĩtuĩkania bũrũri wothe wa Misiri. **47** Na rĩrĩ, ihinda rĩa mĩaka ĩyo mũgwanja ya bũthi, bũrũri ũcio ũgĩciara maciaro maingĩ mũno. **48** Nake Jusufu agĩcookanĩrĩria irio ciothe cia bũrũri wa Misiri iria ciagĩire kuo mĩaka ĩyo mũgwanja ya bũthi, na agĩciigithia matũũra-inĩ marĩa manene. O itũũra inene akaiga irio iria ciakũragio mĩgũnda-inĩ ĩrĩa yarĩthiũrũrũkĩirie. **49** Jusufu agĩkĩigithia ngano nyingĩ mũno, o ta mũthanga wa iria-inĩ; yarĩ nyingĩ mũno, o nginya agĩtiga kũiga maandĩko ma mũigana wayo tondũ ndĩngĩathimĩkire. **50** Mĩaka ya ng'aragu ĩtaanakinya-rĩ, Jusufu nĩaciarĩirwo tũhĩĩ twĩrĩ nĩ Asenathu mwarĩ wa Potifera, mũthĩnjĩri-ngai wa Onu. **51** Jusufu agĩĩta irigithathi rĩake Manase, akiuga atĩrĩ, "Nĩ tondũ Ngai nĩatũmĩte ndiganĩrwo nĩ thĩĩna wakwa wothe na nyũmba ya baba yothe." **52** Nako kahĩĩ ga keerĩ, agĩgeeta Efiraimu, akiuga atĩrĩ, "Nĩ tondũ Ngai nĩatũmĩte ngĩe na maciaro bũrũri-inĩ wa mĩnyamaro yakwa." **53** Nayo mĩaka mũgwanja ya bũthi kũu Misiri ĩgĩthira, **54** na mĩaka mũgwanja ya ng'aragu ĩkĩambĩrĩria, o ta ũrĩa Jusufu oigĩte. Kwarĩ na ng'aragu mabũrũri-inĩ marĩa mangĩ mothe, no bũrũri wa Misiri wothe warĩ na irio. **55** Na rĩrĩa andũ a Misiri othe maambĩrĩirie kũigua ng'aragu-rĩ, magĩkaĩra Firaũni amahe irio. Nake Firaũni akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi kũrĩ Jusufu na mwĩke ũrĩa ekũmwĩra." **56** Rĩrĩa ng'aragu yagĩire bũrũri wothe-rĩ, Jusufu akĩhingũra makũmbĩ ma irio, akĩenderia andũ a Misiri ngano, nĩgũkorwo ng'aragu yarĩ nene mũno Misiri guothe. **57** Namo mabũrũri mothe magĩũka Misiri kũrĩ Jusufu kũgũra ngano, tondũ ng'aragu ĩyo yarĩ nene mũno thĩ yothe.

42 Rĩrĩa Jakubu aamenyire atĩ Misiri nĩ kwarĩ na ngano, akĩĩra ariũ ake atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũikare o ro ũguo mũcũthanĩrĩirie?" **2** Agĩthiĩ na mbere akĩmeera atĩrĩ, "Nĩnjiguĩte atĩ Misiri kũrĩ na ngano. Ikũrũkai kuo mũgatũgũrĩre irio, nĩgeetha tũtũũre muoyo tũtigakue." **3** Nao ariũ ikũmi a ithe na Jusufu magĩikũrũka, magĩthiĩ kũgũra ngano Misiri. **4** No Jakubu ndaatũmire Benjamini mũrũ wa nyina na Jusufu athiĩ na arĩa angĩ, tondũ nĩetigagĩra ndakone mũtino. **5** Nĩ ũndũ ũcio ariũ a Isiraeli magĩthiĩ marĩ hamwe na arĩa angĩ maathiĩte kũgũra ngano Misiri, tondũ bũrũri wa Kaanani o naguo warĩ na ng'aragu. **6** Na rĩrĩ, Jusufu nĩwe warĩ mwathi wa bũrũri wa Misiri na nĩwe wendagĩria andũ othe a bũrũri ngano. Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa ariũ a ithe maakinyire kuo-rĩ, makĩmũinamĩrĩra, magĩturumithia mothiũ mao thĩ. **7** Na rĩrĩa Jusufu onire ariũ a ithe, o ro rĩmwe akĩmamenya, no agĩĩtua ndamooĩ na akĩmaarĩria arĩ na ũũru, akĩmooria atĩrĩ, "Mumĩte kũ?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Tuumĩte bũrũri wa Kaanani tũgooka kũgũra irio." **8** O na gũtuĩka Jusufu nĩamenyire ariũ a ithe-rĩ, o matiigana kũmũmenya. **9** Ningĩ akĩrirkana irooto ciake iria aarootete imakoniĩ, akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ mũrĩ athigaani! Mũũkĩte kũrora bũrũri witũ kũrĩa ũtarĩ mũgitĩre." **10** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Aca, mwathi witũ! Ndungata ciaku ciũkĩte o kũgũra irio tu. **11** Ithuĩ ithuothe tũrĩ ariũ a mũthuuri ũmwe. Ithuĩ ndungata ciaku tũrĩ andũ ehokeku, tũtirĩ athigaani." **12** Nake Jusufu akĩmeera atĩrĩ, "Aca! Mũũkĩte kũrora bũrũri witũ kũrĩa ũtarĩ mũgitĩre." **13** No makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndungata ciaku ciarĩ andũ ikũmi na eerĩ, ariũ a mũthuuri ũmwe, ũrĩa ũtũũraga bũrũri wa Kaanani. Ũrĩa mũnini biũ nĩwe ũrĩ na baba rĩu, na ũmwe witũ ndarĩ ho." **14** Jusufu akĩmeera atĩrĩ, "No ta ũrĩa ndamwĩra: Inyuĩ mũrĩ athigaani! **15** Na ũũ nĩguo mũkũmenyeka atĩ mũrĩ andũ a ma: Ti-itherũ, o ta ũrĩa Firaũni atũũraga muoyo-rĩ, mũtingiuma kũndũ gũkũ nginya ũrĩa mũnini wanyu oke. **16** Tũmai ũmwe wanyu athiĩ agĩĩre mũrũ wa thoguo ũcio ũngĩ; inyuĩ aya angĩ nĩ mũgũikio njeera nĩgeetha ciugo cianyu icio mwarĩtie irorwo kana nĩ ũhoro wa ma. Mũngĩkorwo ũguo muugĩte tiguo-rĩ, o ta ũrĩa Firaũni atũũraga muoyo, inyuĩ mũrĩ athigaani!" **17** Nake akĩmaikia othe njeera, magĩikara kuo mĩthenya ĩtatũ. **18** Mũthenya wa ĩtatũ Jusufu akĩmeera atĩrĩ, "Tondũ ndĩ mwĩtigĩri Ngai-rĩ, ĩkai ũũ nĩguo mũtũũre muoyo: **19** Angĩkorwo mũrĩ andũ ehokeku, ĩtĩkĩrai ũmwe wanyu aikare gũkũ njeera, na inyuĩ arĩa angĩ mũthiĩ mũtwarĩre andũ anyu ngano nĩ ũndũ wa ng'aragu ĩrĩa marĩ nayo. **20** No rĩrĩ, no nginya mũndehere mũrũ wa thoguo ũcio mũnini biũ, nĩgeetha ciugo cianyu ciĩtĩkĩrĩke kũna atĩ nĩ cia ma, na nĩguo mũtigakue." Nao magĩĩka o ũguo. **21** Nao makĩĩrana atĩrĩ, "Ti-itherũ tũraherithio nĩ ũndũ wa mũrũ wa ithe witũ. Nĩtuonire ũrĩa aarĩ na thĩĩna rĩrĩa atũthaithaga tũhonokie muoyo wake, no tũkĩrega kũmũigua; na no kĩo tũnyiitĩtwo nĩ thĩĩna ũyũ." **22** Rubeni akĩmacookeria atĩrĩ, "Githĩ ndiamwĩrire mũtikehĩrie kamwana kau? No inyuĩ mũkĩrega gũũthikĩrĩria! Rĩu no nginya tũrĩhio thakame yake." **23** No matiamenyaga atĩ Jusufu nĩaiguaga ũrĩa moigaga, tondũ we aatũmagĩra mũtabuti akĩmaarĩria. **24** Jusufu akĩmahutatĩra akĩmeherera, akĩambĩrĩria kũrĩra; ningĩ agĩcooka agĩthiĩ akĩmaarĩria rĩngĩ. Akĩnyiitithia Simeoni akĩeherio harĩo na akĩohwo makĩonaga. **25** Jusufu agĩathana makũnia mao maiyũrio ngano, na betha cia o mũndũ icookio ikũnia-inĩ rĩake, na maheo rĩĩgu wa rũgendo. Thuutha wa gwĩkĩrwo maũndũ macio, **26** makĩigĩrĩra ndigiri ciao mĩrigo ĩyo ya ngano na makiumagara. **27** Harĩa maarũgamire mararĩrĩre-rĩ, ũmwe wao agĩtumũra ikũnia rĩake ahe ndigiri yake irio, nake akĩona betha ciake hau mũromo-inĩ wa ikũnia rĩake. **28** Akĩĩra ariũ a ithe atĩrĩ, "Haiya, nĩnjookeirio betha ciakwa; ĩ ici haha ikũnia-inĩ rĩakwa." Ngoro ciao ikĩnyiitwo nĩ ihooru na makĩrorana makĩinainaga, makĩũrania atĩrĩ, "Nĩ atĩa ũũ Ngai atwĩkĩte?" **29** Na rĩrĩa maakinyire kũrĩ ithe wao Jakubu kũu bũrũri wa Kaanani-rĩ, makĩmwĩra maũndũ marĩa mothe monete. Makĩmwĩra atĩrĩ, **30** "Mũndũ ũrĩa mwathi wa bũrũri ũcio aatwarĩirie na ũũru mũingĩ na agĩtũtua ta twathiĩte gũthigaana bũrũri ũcio. **31** No ithuĩ tũkĩmwĩra atĩrĩ, 'Ithuĩ tũrĩ andũ ehokeku; tũtirĩ athigaani. **32** Twarĩ

andũ ikũmi na eerĩ, ariũ a mũthuuri ũmwe. Ũmwe ndarĩ ho, na ũrĩa mũnini biũ arĩ na ithe witũ kũu Kaanani.' **33** "Ningĩ mũndũ ũcio mwathi wa bũrũri agĩtwĩra atĩrĩ, 'Gĩkĩ nĩkĩo gĩgũtũma menye kana mũrĩ andũ ehokeku: Ndigĩrai mũrũ wa thoguo ũmwe gũkũ, muoe irio mũthiĩ mũcitwarĩre andũ a nyũmba cianyu acio marĩ na ng'aragu. **34** No mũndehere mũrũ wa thoguo ũrĩa mũnini biũ na noguo ngaamenya atĩ mũtirĩ athigaani, mũrĩ andũ ehokeku. Hĩndĩ ĩyo nĩngamũcookeria mũrũ wa thoguo, na nĩmũgetĩkĩrio kuonjorithagia bũrũri-inĩ ũyũ.'" **35** Na rĩrĩa moonoragia makũnia mao-rĩ, o mũndũ agĩkora kĩohe kĩa betha ciake ikũnia-inĩ rĩake! Nao na ithe wao mona ciohe icio cia mbeeca, makĩmaka. **36** Ithe wao Jakubu akĩmeera atĩrĩ, "Mũrĩ kũũniinĩra ciana ciakwa. Jusufu ndarĩ ho, na Simeoni ndarĩ ho, na rĩu mũrenda kuoya Benjamini. Maũndũ maya mothe nĩ niĩ mokĩrĩire!" **37** Hĩndĩ ĩyo Rubeni akĩĩra ithe atĩrĩ, "Nĩũkooraga ariũ akwa eerĩ ingĩkaaga gũcookia Benjamini harĩwe. Reke akorwo ũmenyereri-inĩ wakwa, na nĩngamũcookia." **38** No Jakubu akiuga atĩrĩ, "Mũrũ wakwa ndegũikũrũka athiĩ na inyuĩ; mũrũ wa nyina nĩ mũkuũ na nowe wiki ũtigarĩte. Angĩnyiitwo nĩ mũtino mũna rũgendo-inĩ rũu mũrathiĩ-rĩ, mwatũma mbuĩ ici ciakwa ithiĩ mbĩrĩra-inĩ na kĩeha." **(Sheol h7585)**

43 Na rĩrĩ, ng'aragu ĩyo ĩkĩneneha mũno bũrũri-inĩ wa Kaanani. **2** Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa maarĩire ngano yothe ĩrĩa maagũrĩte Misiri ĩgĩthira-rĩ, ithe wao akĩmeera atĩrĩ, "Cookai Misiri rĩngĩ mũgatũgũrĩre irio ingĩ nini." **3** No Juda akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũndũ ũcio aatwĩhĩtĩire agĩtwĩra atĩrĩ, 'Mũtikoona ũthiũ wakwa rĩngĩ tiga mũrũ wa thoguo ũcio ũngĩ akorirwo arĩ hamwe na inyuĩ.' **4** Akorwo nĩũgũtũtũma hamwe na mũrũ wa ithe witũ Benjamini, nĩtũgũikũrũka tũthiĩ tũkũgũrĩre irio. **5** No akorwo ndũkũmũtũma na ithuĩ, tũtigũikũrũka, tondũ mũndũ ũcio aatwĩrire atĩrĩ, 'Mũtikoona ũthiũ wakwa rĩngĩ tiga no mũrũ wa thoguo akorirwo arĩ hamwe na inyuĩ.'" **6** Nake Isiraeli akĩmooria atĩrĩ, Mwandehereire thĩĩna ũyũ nĩkĩ, na ũndũ wa kwĩra mũndũ ũcio atĩ nĩ mũrĩ na mũrũ wa ithe wanyu ũngĩ? **7** Makĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũndũ ũcio aatũũragia ciũria itũkoniĩ ithuĩ ene o na cia nyũmba ciitũ abarĩrĩire mũno. Agĩtũũria atĩrĩ, 'Ithe wanyu arĩ o muoyo? Nĩ mũrĩ na mũrũ wa thoguo ũngĩ?' Ithuĩ no gũcookia twacookagia ciũria ciake. Tũngĩamenyire atĩa atĩ no oige, 'Thiĩi mũrehe mũrũ wa thoguo gũkũ?'" **8** Ningĩ Juda akĩĩra Isiraeli ithe atĩrĩ, "Njĩtĩkĩria thiĩ na kamwana gaka, na nĩtũgũthiĩ o ro rĩmwe, nĩgeetha wee na ithuĩ na ciana ciitũ tũtũũre muoyo, na tũtigakue. **9** Niĩ mwene nĩngũmũrũgamĩrĩra wega; na nĩ niĩ ũkooria ũhoro wake. Ingĩkaaga kũmũcookia kũrĩ wee, na ndĩmũrũgamie mbere yaku-rĩ, nĩ ngaacookererwo nĩ ihĩtia rĩu matukũ ma muoyo wakwa wothe. **10** Ũrĩa kũrĩ nĩ atĩ, korwo tũtinatindĩrĩra ũhoro ũyũ tũngĩthiĩte rĩa keerĩ na tũgacooka." **11** Nake Isiraeli, ithe wao akĩmeera atĩrĩ, "Kũngĩkorwo no nginya athiĩ-rĩ, ĩkai ũũ: Ĩkĩrai maciaro marĩa mega mũno ma bũrũri ũyũ mondo-inĩ cianyu, mũikũrũkĩrie mũndũ ũcio marĩ kĩheo, na mahuti manini marĩa manungi wega na kaũũkĩ kanini, na ũbani na ũũkĩ-wa-ngoma ũrĩa wĩtagwo manemane, na njothi na rothi. **12** Na mũkuue betha maita meerĩ, tondũ no nginya mũcookie betha iria ciacooketio mĩromo-inĩ ya makũnia manyu. No gũkorwo ũndũ ũcio wekirwo na mahĩtia. **13** Oyai mũrũ wa thoguo o nake, mũcooke kũrĩ mũndũ ũcio o narua. **14** Nake Ngai Mwene-Hinya-Wothe arotũma mũiguĩrwo tha nĩ mũndũ ũcio, nĩgeetha etĩkĩre mũcooke na mũrũ wa thoguo wanyu ũcio ũngĩ o na Benjamini. Hakwa-rĩ, akorwo nĩ ngũkuĩrwo-rĩ, nĩ nguĩrwo." **15** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio makĩoya iheo icio na betha maita meerĩ, na magĩthiĩ na Benjamini. Magĩikũrũka na ihenya Misiri na makĩĩneana kũrĩ Jusufu. **16** Rĩrĩa Jusufu onire Benjamini arĩ hamwe nao-rĩ, akĩĩra mũnene wa nyũmba yake atĩrĩ, "Twara andũ aya gwakwa mũciĩ, ũthĩnje na ũthondeke irio cia mĩaraho; tondũ nĩ mekũrĩanĩra na niĩ mĩaraho." **17** Nake mũndũ ũcio agĩĩka o ta ũrĩa Jusufu aamwĩrĩte, na akĩmatwara kwa Jusufu mũciĩ. **18** Nao andũ acio nĩmamakire maatwarwo gwake mũciĩ. Magĩiciiria atĩrĩ, "Twarehwo gũkũ nĩ ũndũ wa betha iria ciacookirio makũnia-inĩ maitũ hĩndĩ ya mbere. Arenda gũtũtharĩkĩra atũtoorie na atũtue ngombo ciake, na oe ndigiri ciitũ." **19** Tondũ ũcio makĩambata magĩthiĩ kũrĩ mũnene wa nyũmba ya Jusufu, makĩmwarĩria marĩ hau mũromo-inĩ wa nyũmba. **20** Makĩmwĩra atĩrĩ, "Twagũthaitha mwathi witũ, nĩ tuokire gũkũ hĩndĩ ya mbere kũgũra irio. **21** No harĩa twarũgamire tũrarĩrĩre-rĩ, twatumũra makũnia maitũ o mũndũ agĩkora betha yake, o ũrĩa yoheetwo ĩrĩ mũromo-inĩ wa ikũnia. Nĩ ũndũ ũcio nĩ twacooka nacio. **22** Na ningĩ nĩtuoka na betha ingĩ cia kũgũra irio. Tũtiũĩ nũũ wekĩrire betha ciitũ makũnia-inĩ maitũ." **23** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Gũtirĩ na thĩĩna, tigai gwĩtigĩra. Ngai wanyu, o we Ngai wa ithe wanyu, nĩwe wamũheire kĩgĩĩna makũnia-inĩ manyu; betha cianyu nĩndacĩamũkĩire." Agĩcooka akĩmarehera Simeoni. **24** Ningĩ mũnene ũcio wa nyũmba ya Jusufu akĩmatwara mũciĩ kwa Jusufu, akĩmahe maaĩ ma gwĩthamba magũrũ, na akĩhe ndigiri ciao gĩa kũrĩa. **25** Nao makĩhaarĩria iheo ciao cia kũhe Jusufu ooka mĩaraho, tondũ nĩmaiguĩte atĩ nĩmekũrĩa irio kuo. **26** Rĩrĩa Jusufu ookire mũciĩ-rĩ, makĩmũhe iheo iria maarehete kũu nyũmba-inĩ, na makĩinamĩrĩra, magĩturumithia mothiũ mao thĩ mbere yake. **27** Nake akĩmahooya ũhoro, akĩmooria, "Mũkũrũ ũrĩa mwaheire ũhoro wake-rĩ, nĩ mũhoro? Arĩ o muoyo?" **28** Makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndungata yaku ũcio ithe witũ arĩ o muoyo na ndarĩ na ũũru." Nao makĩinamĩrĩra mamũhe gĩtĩĩo. **29** Na aaroranga akĩona mũrũ wa nyina Benjamini, ũrĩa maaciaranĩirwo nake; akĩmooria atĩrĩ, "Ũyũ nĩwe mũrũ wa thoguo ũrĩa mũnini biũ, ũrĩa mwaheire ũhoro wake?" Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrũ wakwa, Ngai arogũtuga." **30** Na rĩrĩ, aigua ta ekumwo nĩ ngoro nĩ kuona mũrũ wa nyina Benjamini-rĩ, Jusufu agĩkiuma na ihenya agĩthiĩ gũcaria handũ angĩrĩrĩra. Nake agĩthiĩ kanyũmba gake ga thĩinĩ akĩrĩrĩra kuo. **31** Na aarĩkia gwĩthamba ũthiũ akiuma, akĩĩyũmĩrĩria, akiuga atĩrĩ, "Igai irio metha-inĩ." **32** Makĩigĩra Jusufu irio ciake arĩ wiki, na ariũ a ithe marĩ oiki, nao andũ a Misiri marĩ oiki, tondũ andũ a Misiri matingĩarĩanĩire na Ahibirania tondũ warĩ thaahu harĩo. **33** Andũ acio maaikarĩtio mbere yake kũringana na ũkũrũ wao, kuuma irigithathi nginya ũrĩa

warĩ mũnini biũ; nao makĩrorana o mũndũ na mũndũ nĩ kũgega. **34** Rĩrĩa maihũrĩirwo irio kuuma metha-inĩ ya Jusufu-rĩ, rwĩga rwa Benjamini rwarĩ maita matano gũkĩra rwa arĩa angĩ. Nao makĩrĩa na makĩnyuuanĩra nake mategwĩtigĩra.

44 Nake Jusufu agĩatha mũnene wa nyũmba yake, akĩmwĩra atĩrĩ, "Iyũria makũnia ma andũ aya irio nyingĩ o ta ũrĩa mangĩhota gũkuua, na wĩkĩre betha ya mũndũ o mũndũ mũromo-inĩ wa ikũnia rĩake. **2** Ningĩ wĩkĩre gĩkombe gĩakwa kĩrĩa kĩa betha mũromo-inĩ wa ikũnia rĩa ũrĩa mũnini biũ wao, hamwe na betha cia ngano yake." Nake mũnene ũcio agĩĩka o ũrĩa Jusufu aamwĩrire. **3** Rũciinĩ gwakĩa-rĩ, andũ acio makiumagario hamwe na ndigiri ciao. **4** Matanathiĩ kũraya na itũũra rĩu inene-rĩ, Jusufu akĩĩra mũnene wa nyũmba yake atĩrĩ, "Rũmĩrĩra andũ acio o rĩu, na wamakinyĩra ũmoorie atĩrĩ, 'Mwarĩha wega na ũũru nĩkĩ? **5** Githĩ gĩkombe gĩkĩ tikĩo mwathi wakwa anyuuaga nakĩo na akaragũra nakĩo? Ũndũ ũyũ mwĩkĩte nĩ ũndũ mũũru mũno.'" **6** Na rĩrĩa aamakinyĩrire-rĩ, agĩcookera ciugo icio kũrĩ o. **7** Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Mwathi witũ ekwaria maũndũ ta macio nĩkĩ? Ithuĩ ndungata ciaku tũroaga gwĩka ũndũ ta ũcio! **8** Ithuĩ o na nĩtũragũcookeirie betha iria twakorire mĩromo-inĩ ya makũnia maitũ kuuma bũrũri wa Kaanani; nĩ kĩĩ kĩngĩtũma tũiye betha kana thahabu kuuma nyũmba ya mwathi waku? **9** Ndungata o na ĩmwe yaku yakorwo ĩrĩ nakĩo-rĩ, no ĩgũkua, na ithuĩ aya angĩ tũtuĩke ngombo cia mwathi witũ." **10** Nake akiuga atĩrĩ, "Nĩ wega, nĩgũtuĩke o ũguo mwoiga. Ũrĩa ũgũkorwo nakĩo nĩwe ũgũtuĩka ngombo yakwa; inyuĩ arĩa angĩ mũtirĩ na ũcuuke." **11** O mũndũ o mũndũ agĩikũrũkia ikũnia rĩake thĩ na ihenya na akĩrĩtumũra. **12** Nake mũnene ũcio wa nyũmba ya Jusufu akĩambĩrĩria gũcaria gĩkombe, ambĩrĩirie harĩ ũrĩa mũkũrũ wao na akĩrĩkĩrĩria harĩ ũrĩa mũnini biũ. Nakĩo gĩkombe kĩu gĩkĩoneka ikũnia-inĩ rĩa Benjamini. **13** Nao moona ũguo-rĩ, magĩtembũranga nguo ciao. Magĩcooka makĩhaicia mĩrigo yao ndigiri igũrũ magĩcooka na thuutha kũu itũũra-inĩ inene. **14** Jusufu aarĩ o kũu nyũmba rĩrĩa Juda na ariũ a ithe maatoonyire kuo. Nao makĩĩgũithia thĩ mbere yake. **15** Jusufu akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ ũndũ ũrĩkũ ũyũ mwĩkĩte? Kaĩ mũtooĩ atĩ mũndũ ta niĩ no ahote kũmenya maũndũ na njĩra ya ũragũri?" **16** Juda akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ atĩa tũngĩĩra mwathi witũ? Tũngiuga atĩa? Tũngĩhota atĩa kuonania atĩ tũtiĩhĩtie? Ngai nĩwe ũguũrĩtie mahĩtia ma ndungata ciaku. Rĩu ithuĩ tũrĩ ngombo cia mwathi witũ, ithuothe ũndũ ũmwe na ũrĩa ũkorirwo na gĩkombe kĩu." **17** No Jusufu akiuga atĩrĩ, "Ndĩroaga gwĩka ũndũ ta ũcio! Mũndũ ũrĩa ũkorirwo na gĩkombe kĩu nowe ũgũtuĩka ngombo yakwa. Inyuĩ aya angĩ, cookai kũrĩ ithe wanyu na thayũ." **18** No Juda agĩthiĩ harĩ we, akiuga atĩrĩ, "Ndagũthaitha mwathi wakwa, ĩtĩkĩria ndungata yaku yarĩrie mwathi wakwa. Ndũkarakarĩre ndungata yaku o na gũtuĩka ũiganaine na Firaũni we mwene. **19** Mwathi wakwa, wee woririe ndungata ciaku atĩrĩ, 'Nĩ mũrĩ ithe wanyu kana mũrũ wa thoguo wanyu ũngĩ?' **20** Na ithuĩ tũgĩgũcookeria atĩrĩ, 'Tũrĩ na ithe witũ mũthuuri mũkũrũ mũno, na kũrĩ kamwana kanini aaciarĩirwo ũkũrũ-inĩ wake. Mũrũ-wa-nyina na kamwana kau nĩ mũkuũ, na nowe wiki wa ariũ a nyina ũtigarĩte, na ithe nĩamwendete mũno.' **21** "Hĩndĩ ĩyo ũkĩĩra ndungata ciaku atĩrĩ, 'Thiĩi mũmũikũrũkie mũmũrehe ndĩmwĩonere.' **22** Na ithuĩ tũkĩĩra mwathi witũ atĩrĩ, 'Kamwana kau gatingiuma harĩ ithe; kangiuma harĩ we, ithe no gũkua angĩkua.' **23** No wee werire ndungata ciaku atĩrĩ, 'Tiga mũũkire na mũrũ wa thoguo ũcio mũnini biũ, mũtikoona ũthiũ wakwa rĩngĩ.' **24** Na twainũka kũrĩ ndungata yaku ũcio ithe witũ, tũkĩmwĩra ũrĩa wee mwathi witũ woigĩte. **25** "Ningĩ ithe witũ agĩtwĩra atĩrĩ, 'Cookai, mũthiĩ mũgũre irio ingĩ nini.' **26** No ithuĩ tũkĩmwĩra atĩrĩ, 'Tũtingĩikũrũka kuo. No gũkorirwo nĩtũgũthiĩ na mũriũ waku ũyũ mũnini biũ. Tũtingĩona ũthiũ wa mũndũ ũcio tiga mũriũ waku ũyũ akorirwo na ithuĩ.' **27** "Nayo ndungata yaku ũcio ithe witũ agĩtwĩra atĩrĩ, 'Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ mũtumia wakwa Rakeli aanjiarĩire ariũ eerĩ. **28** Ũmwe wacio nĩathiire na ndacooke, na niĩ ngiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩatambuurĩtwo nĩ nyamũ!" Na kuuma hĩndĩ ĩyo ndirĩ ndamuona rĩngĩ. **29** Mũngĩoya ũyũ ũngĩ nake akoone mũtino-rĩ, mwatũma mbuĩ ici ciakwa ithiĩ mbĩrĩra na kĩeha.' **(Sheol h7585)** **30** "Na rĩrĩ, kamwana gaka kangĩaga gũthiĩ na niĩ tũgacooka kũrĩ ndungata yaku ũcio baba, o baba ũcio muoyo wake wohanĩtio na muoyo wa kamwana gaka-rĩ, **31** oone atĩ kamwana gaka tũtirĩ nako, no gũkua agaakua. Ithuĩ ndungata ciaku tũgĩikũrũkie mbuĩ cia ithe witũ mbĩrĩra-inĩ na kĩeha. **(Sheol h7585)** **32** Niĩ ndungata yaku-rĩ, nĩnderutĩire kũrĩ baba gũkamenyerera. Ngiuga atĩrĩ, 'Ingĩkaaga gũgacookia kũrĩ we-rĩ, nĩngacookererwo nĩ ihĩtia rĩĩrĩ ndĩ mbere ya baba, matukũ mothe ma muoyo wakwa!' **33** "Na rĩu ndagũthaitha ũreke niĩ ndungata yaku ndigwo gũkũ nduĩke ngombo ya mwathi wakwa handũ ha kamwana gaka, na wĩtĩkĩrie kamwana gaka kainũke na ariũ a ithe. **34** Ingĩhota atĩa kũinũka kũrĩ baba itarĩ na kamwana gaka? Aca! Ndũkareke ngoone kĩeha kĩrĩa kĩngĩnyiita baba."

45 Hĩndĩ ĩyo Jusufu akĩremwo nĩ kwĩyũmĩrĩria mbere ya arĩa othe maamũtungataga, akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, "Andũ othe nĩmehere harĩ niĩ!" Tondũ ũcio, hatiarĩ mũndũ o na ũmwe warĩ na Jusufu rĩrĩa emenyithanirie kũrĩ ariũ a ithe. **2** Na akĩrĩra anĩrĩire o nginya andũ a Misiri makĩmũigua, o na andũ a nyũmba ya Firaũni makĩigua ũhoro wa kĩrĩro kĩu. **3** Jusufu akĩĩra ariũ a ithe atĩrĩ, "Nĩ niĩ Jusufu! Baba arĩ o muoyo?" No ariũ a ithe matiahotire kũmũcookeria, nĩgũkorwo nĩmamakĩte mũno marĩ mbere yake. **4** Ningĩ Jusufu akĩĩra ariũ a ithe atĩrĩ, "Ta nguhĩrĩriai." Meeka ũguo-rĩ, akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ niĩ mũrũ wa thoguo Jusufu, ũrĩa mwendirie Misiri! **5** Na rĩu, mũtigathĩĩnĩke kana mwĩrakarĩre nĩkũnyendia gũkũ, tondũ nĩ Ngai wandũmire njũke mbere yanyu nĩgeetha honokie mĩoyo. **6** Handũ-inĩ ha mĩaka ĩĩrĩ rĩu gũkoretwo na ng'aragu bũrũri-inĩ, na mĩaka ĩtano ĩgũũka gũtigũkorwo na kũrĩma kana kũgetha. **7** No Ngai aandũmire mbere yanyu nĩguo ndũme matigari manyu matũũre gũkũ thĩ, na honokie mĩoyo yanyu na kũhonokania kũnene. **8** "Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ti inyuĩ mwandũmire gũkũ, no nĩ Ngai. Na nĩanduĩte ta ithe wa

Firaũni, na mwathi wa nyũmba yake yothe o na mwathi wa bũrũri wothe wa Misiri. **9** Na rĩu hiũhai mũcooke kũrĩ baba mũmwĩre atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo mũrũguo Jusufu ekuuga: Ngai nĩanduĩte mwathi wa bũrũri wa Misiri guothe. Ikũrũka ũũke kũrĩ nii; ndũgaikare. **10** Ũgũtũũra bũrũri wa Gosheni na ũkorwo ũrĩ hakuhĩ na nii, wee na ciana ciaku, na ciana cia ciana ciaku, na ndũũru ciaku cia mbũri na cia ng'ombe, na kĩrĩa gĩothe ũrĩ nakĩo. **11** Kũu nĩkuo ndĩrĩgũteithagĩria tondũ kũrĩ na mĩaka ĩngĩ ĩtano ya ng'aragu ĩtigarĩte. Kwaga ũguo wee na nyũmba yaku na andũ arĩa othe makwĩgiĩ nĩmũgũtuĩka athĩĩnĩki.' **12** "Inyuĩ nĩmũreyonera, o na Benjamini mũrũ wa maitũ akeyonera, atĩ nĩ nii mwene ndĩramwarĩria. **13** Na mwĩre baba ũhoro wa gĩtĩĩo kĩrĩa gĩothe heetwo gũkũ Misiri, na ũrĩa wothe mwĩoneire, na mũikũrũkie baba gũkũ narua." **14** Ningĩ akĩhĩmbĩria mũrũ wa nyina Benjamini na akĩrĩra, o nake Benjamini akĩmũhĩmbĩria akĩrĩraga. **15** Na akĩmumunya ariũ a ithe othe na akĩmahĩmbĩria akĩrĩraga. Thuutha ũcio ariũ a ithe makĩaranĩria nake. **16** Na rĩrĩa ũhoro ũcio waiguirwo nyũmba-inĩ ya ũthamaki ya Firaũni, atĩ ariũ a ithe na Jusufu nĩmokĩte-rĩ, Firaũni na anene ake othe magĩkena. **17** Firaũni akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Ĩra ariũ a thoguo atĩrĩ, 'Ĩkai ũũ: Igĩrĩrai nyamũ cianyu mĩrigo mũcooke bũrũri wa Kaanani, **18** na mũndehere ithe wanyu na andũ a nyũmba cianyu. Na nii nĩngamũhe kũndũ kũrĩa kwega mũno bũrũri-inĩ wa Misiri, na mũkenagĩre ũnoru wa bũrũri ũyũ.' **19** "Ningĩ nĩwathĩrĩrio ũmeere atĩrĩ: 'Ĩkai ũũ: Oyai makaari mamwe kuuma gũkũ Misiri nĩ ũndũ wa ciana na atumia anyu, mũgĩĩre ithe wanyu mũũke. **20** Na mũtigatindanĩre na indo cianyu tondũ maũndũ mothe marĩa mega mũno ma Misiri megũtuĩka manyu.'" **21** Nĩ ũndũ ũcio ariũ a Isiraeli magĩĩka o ro ũguo. Jusufu akĩmahe makaari o ta ũrĩa Firaũni aathanĩte na agĩcooka akĩmahe rĩĩgu wa rũgendo rwao. **22** Ningĩ akĩhe o mũndũ o mũndũ wao nguo njerũ, no Benjamini-rĩ, akĩmũhe betha magana matatũ, na nguo ithano cia kũgarũrĩra. **23** Na indo ici nĩcio aatũmĩire ithe: Ndigiri ikũmi ikuuĩte indo iria njega mũno cia Misiri, na ndigiri ingĩ ikũmi cia mĩgoma ikuuĩte ngano na mĩgate na rĩĩgu wake wa rũgendo. **24** Agĩcooka akiumagaria ariũ a ithe, na magĩthiĩ akĩmeera atĩrĩ, "Mũtikanegenanie mũrĩ njĩra-inĩ!" **25** Nĩ ũndũ ũcio makĩambata makiuma Misiri, magĩthiĩ magĩkinya kũrĩ ithe wao Jakubu kũu bũrũri-inĩ wa Kaanani. **26** Nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Jusufu arĩ o muoyo! Na nĩwe mwathi wa bũrũri wothe wa Misiri." Jakubu akĩgegeara; akĩaga kũmetĩkia. **27** No rĩrĩa maamwĩrire maũndũ marĩa mothe Jusufu aamerĩte, na rĩrĩa onire makaari marĩa Jusufu aatũmĩte ma kũmũkuua mamũtware Misiri-rĩ, roho wa Jakubu ithe wao ũkĩarahũka. **28** Nake Isiraeli akiuga atĩrĩ, "Nĩndetĩkia! Mũrũ wakwa Jusufu arĩ o muoyo. Nĩngũthiĩ ngamuone itanakua."

46 Nĩ ũndũ ũcio Isiraeli akiumagara na indo ciothe iria aarĩ nacio, na aakinya Birishiba-rĩ, akĩrutĩra Ngai wa ithe Isaaka magongona. **2** Nake Ngai akĩarĩria Isiraeli na kĩoneki ũtukũ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Jakubu! Jakubu!" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha." **3** Ngai akiuga atĩrĩ, "Nĩ niĩ Ngai, Ngai wa thoguo. Ndũgetigĩre gũikũrũka ũthiĩ Misiri, tondũ nĩngagũtua rũrĩrĩ rũnene mũno kũu. **4** O na nĩngũikũrũkania nawe kũu Misiri, na ti-itherũ nĩ ngagũcookia gũkũ rĩngĩ. Nakuo guoko kwa Jusufu kuo kwene nĩkuo gũgaakũhinga maitho wakua." **5** Hĩndĩ ĩyo Jakubu akiuma Birishiba, nao ariũ a Isiraeli magĩkuua ithe wao Jakubu na ciana ciao na atumia ao na makaari marĩa Firaũni aatũmĩte ma kũmũkuua. **6** O na ningĩ magĩthiĩ na mahiũ mao na indo iria ciothe maagĩĩte nacio marĩ kũu Kaanani, na Jakubu na rũciaro rwake ruothe magĩthiĩ Misiri. **7** Aathiire Misiri na ariũ ake na tũmwana twa ariũ ake, agĩthiĩ na airĩtu ake na tũirĩtu twa airĩtu ake, ũguo nĩ kuuga rũciaro rwake ruothe. **8** Maya nĩmo marĩĩtwa ma ariũ a Isiraeli (Jakubu na njiaro ciake) arĩa maathiire Misiri: Rubeni irigithathi rĩa Jakubu. **9** Ariũ a Rubeni maarĩ: Hanoku, na Palu, na Hezironi, na Karimi. **10** Ariũ a Simeoni maarĩ: Jemueli, na Jamini, na Ohadi, na Jakini, na Zoharu, na Shauli mũrũ wa mũtumia ũrĩa Mũkaanani. **11** Ariũ a Lawi maarĩ: Gerishoni, na Kohathu, na Merari. **12** Ariũ a Juda maarĩ: Eri, na Onani, na Shela, na Perezu, na Zera (no Eri na Onani nĩmakuĩrĩire bũrũri wa Kaanani.) Nao ariũ a Perezu maarĩ: Hezironi na Hamuli. **13** Ariũ a Isakaru maarĩ: Tola, na Puya, na Jashubu, na Shimuroni. **14** Ariũ a Zebuluni maarĩ: Seredi, na Eloni, na Jahaleeli. **15** Acio nĩo ariũ arĩa Lea aaciarĩire Jakubu kũu Padani-Aramu, hamwe na mwarĩ Dina. Ariũ acio na airĩtu ake othe maarĩ mĩrongo ĩtatũ na atatũ. **16** Ariũ a Gadi maarĩ: Zifioni, na Hagi, na Shuni, na Eziboni, na Eri, na Arodi, na Areli. **17** Nao Ariũ a Asheri maarĩ: Imuna, na Ishiva, na Ishivi, na Beria. Mwarĩ wa nyina aarĩ Sera. Ariũ a Beria maarĩ: Heberi na Malikieli. **18** Icio nĩcio ciana iria ciaciarĩirwo Jakubu nĩ Zilipa, ũrĩa Labani aaheete mwarĩ Lea; ciothe ciarĩ ciana ikũmi na ithathatũ. **19** Ariũ a Rakeli mũtumia wa Jakubu maarĩ: Jusufu na Benjamini. **20** Nake Jusufu arĩ kũu Misiri, nĩaciarĩirwo Manase na Efiraimu nĩ Asenathu mwarĩ wa Potifera, mũthĩnjĩrĩ-ngai wa Onu. **21** Nao ariũ a Benjamini maarĩ: Bela, na Bekeri, na Ashibeli, na Gera, na Naamani, na Ehi, na Roshu, na Mupimu, na Hupimu, na Aradi. **22** Acio nĩo ariũ a Rakeli arĩa maaciarĩirwo Jakubu othe maarĩ andũ ikũmi na ana. **23** Mũriũ wa Dani aarĩ: Hushimu. **24** Nao Ariũ a Nafitali maarĩ: Jahazeeli, na Guni, na Jezeri, na Shilemu. **25** Acio nĩo ariũ arĩa maaciarĩirwo Jakubu nĩ Biliha ũrĩa Labani aaheete mwarĩ Rakeli, othe maarĩ mũgwanja. **26** Andũ othe arĩa maathiire na Jakubu Misiri, arĩa maarĩ a njiaro ciake tũtegũtara atumia a ariũ ake, maarĩ andũ mĩrongo ĩtandatũ na atandatũ. **27** Hamwe na ariũ arĩa eerĩ a Jusufu arĩa aaciarĩire Misiri, andũ a nyũmba ya Jakubu arĩa maathiire Misiri maarĩ mĩrongo mũgwanja. **28** Nake Jakubu agĩtũma Juda athiĩ mbere yake kũrĩ Jusufu nĩgeetha athĩrĩrwo njĩra ya gũthiĩ Gosheni. Rĩrĩa maakinyire bũrũri wa Gosheni, **29** Jusufu akĩhaarĩria ngaari yake ya mbarathi, na agĩthiĩ Gosheni gũtũnga ithe Isiraeli. Na Jusufu aakinya o ũguo harĩ ithe, akĩmũhĩmbĩria na akĩrĩra ihinda inene. **30** Nake Isiraeli akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Rĩu no ngĩkue, kuona atĩ nĩndeyonera niĩ mwene atĩ ũrĩ o muoyo." **31** Hĩndĩ ĩyo Jusufu akĩĩra ariũ a ithe na andũ a nyũmba ya ithe atĩrĩ, Nĩngwambata thiĩ njarie na Firaũni, ndĩmwĩre atĩrĩ, Ariũ a baba, na nyũmba ya baba, arĩa maratũũraga bũrũri wa Kaanani, nĩmokĩte kũrĩ niĩ. **32** Andũ acio

nĩ arĩithi; marĩithagia mahiũ, na mokĩte na ndũũru ciao cia mbũri na cia ng'ombe, na indo ciothe ciao. **33** Na rĩrĩa Firaũni arĩmwĩta na amũũrie atĩrĩ, "Inyuĩ mũrutaga wĩra ũrĩkũ?" **34** mwagĩrĩirwo mũmũcookerie atĩrĩ, "Ithuĩ ndungata ciaku tũtũũraga tũrĩithagia mahiũ kuuma ũnini witũ, o ta ũrĩa maithe maitũ meekaga." Hĩndĩ ĩyo nĩmũgetĩkĩrio mũtũũre mwena wa Gosheni, tondũ arĩithi othe moonagwo marĩ thaahu nĩ andũ a Misiri.

47 Jusufu agĩthiĩ akĩĩra Firaũni atĩrĩ, "Baba na ariũ a baba hamwe na ndũũru ciao cia mbũri na cia ng'ombe na indo ciao ciothe nĩmokĩte kuuma bũrũri wa Kaanani, na rĩu marĩ Gosheni." **2** Ningĩ agĩthuura ariũ a ithe atano na akĩmatwara mbere ya Firaũni. **3** Firaũni akĩmooria atĩrĩ, "Mũrutaga wĩra ũrĩkũ?" Nao magĩcookeria Firaũni atĩrĩ, "Ithuĩ ndungata ciaku tũrĩ arĩithi, o ta ũrĩa maithe maitũ maarĩ." **4** Ningĩ makĩmwĩra atĩrĩ, "Tũũkĩte gũikara gũkũ kwa ihinda, tondũ ng'aragu ĩno nĩ nene kũu Kaanani, na ndũũru cia ndungata ciaku nĩ ciagĩte ũrĩithio. Nĩ ũndũ ũcio twagũthaitha wĩtĩkĩrie ndungata ciaku itũũre Gosheni." **5** Firaũni akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Thoguo na ariũ a thoguo mokĩte kũrĩ we, **6** na bũrũri wa Misiri ũrĩ mbere yaku; he thoguo na ariũ a thoguo mwena ũrĩa mwega mũno wa bũrũri ũyũ. Reke maikare Gosheni. Na rĩrĩ, angĩkorwo nĩũũĩ amwe ao marĩ na ũũgĩ wa mwanya-rĩ, matue arũgamĩrĩri a mahiũ makwa." **7** Ningĩ Jusufu akĩrehe ithe Jakubu mbere ya Firaũni. Na Jakubu aarĩkia kũrathima Firaũni-rĩ, **8** Firaũni akĩmũũria atĩrĩ, "Ũrĩ na mĩaka ĩigana?" **9** Nake Jakubu akĩĩra Firaũni atĩrĩ, "Mĩaka yakwa ya kũũrũũra nĩ igana rĩmwe na mĩrongo ĩtatũ. Mĩaka yakwa ĩkoretwo ĩrĩ mĩnini na ya mĩtangĩko, na ndĩigana mĩaka ya kũũrũũra kwa maithe makwa." **10** Jakubu agĩcooka akĩrathima Firaũni na akĩehera akiuma hau Firaũni aarĩ. **11** Nĩ ũndũ ũcio Jusufu akĩhe ithe na ariũ a ithe ũtũũro kũu Misiri na akĩmahe mĩgũnda mwena ũrĩa mwega mũno wa bũrũri ũcio, rũgongo rwa Ramesese o ta ũrĩa Firaũni aathanĩte. **12** Ningĩ Jusufu nĩaheaga ithe na ariũ a ithe na andũ a nyũmba ya ithe othe irio kũringana na mũigana wa ciana ciao. **13** Na rĩrĩ, gũtiarĩ irio mwena ũcio wothe, tondũ ng'aragu yarĩ nene mũno; na Misiri na Kaanani cierĩ nĩ ciahinyĩrĩrĩkĩte nĩ ũndũ wa ng'aragu ĩyo. **14** Jusufu akĩũngania mbeeca iria ciothe ingĩonekire bũrũri wa Misiri na wa Kaanani, irĩ irĩhi rĩa ngano ĩrĩa andũ maagũraga, nake agĩcitwara nyũmba-inĩ ya ũthamaki ya Firaũni. **15** Na rĩrĩa mbeeca cia andũ a Misiri na cia andũ a Kaanani ciathirire-rĩ, andũ a Misiri othe magĩthiĩ kũrĩ Jusufu, makĩmwĩra atĩrĩ, "Tũhe irio. Tũngĩgĩkua ũtwĩroreire nĩkĩ? Mbeeca ciitũ nĩithirĩte biũ." **16** Nake Jusufu akĩmacookeria atĩrĩ, "Ndeherai mahiũ manyu, na nĩngũmwenderia irio nĩ ũndũ wa mo tondũ mbeeca nĩ thiru." **17** Nĩ ũndũ ũcio magĩtwarĩra Jusufu mahiũ mao, nake akĩmakũũranĩria irio na mbarathi ciao, na ng'ondu na mbũri ciao, na ng'ombe na ndigiri ciao. Nake Jusufu akĩmateithĩrĩria mwaka ũcio wothe na irio, magĩcikũũrania na mahiũ mao mothe. **18** Naguo mwaka ũcio wathira-rĩ, magĩũka kũrĩ we mwaka ũyũ ũngĩ, makĩmwĩra atĩrĩ, "Tũtingĩhota kũhitha mwathi witũ ũndũ, kuona atĩ mbeeca ciitũ nĩithirĩte, na mahiũ maitũ rĩu nĩ maku, na gũtirĩ kĩndũ gĩtigaire kĩa mwathi witũ tiga mĩĩrĩ iitũ na ithaka ciitũ. **19** Tũngĩgĩkua ũtwĩroreire nĩkĩ, ithuĩ na ithaka ciitũ hamwe? Tũgũranĩrie hamwe na ithaka ciitũ, ũtũhe irio, na ithuĩ na ithaka ciitũ tũtuĩke ngombo cia Firaũni. Tũhe mbeũ nĩgeetha tũtũũre muoyo, tũtigakue, na nĩguo bũrũri witũ ndũkanangĩke." **20** Nĩ ũndũ ũcio Jusufu akĩgũrĩra Firaũni bũrũri wothe wa Misiri. Nao andũ a Misiri makĩendia ithaka ciao, mũndũ o mũndũ, nĩ ũndũ ng'aragu nĩyamahatĩrĩirie mũno. Naguo bũrũri wothe ũgĩtuĩka wa Firaũni. **21** Nake Jusufu agĩgĩtua andũ ngombo kuuma mwena ũmwe wa Misiri nginya ũrĩa ũngĩ. **22** No rĩrĩ, ndaigana kũgũra ithaka cia athĩnjĩrĩ-ngai akuo, tondũ o maarĩ na igai maaheagwo nĩ Firaũni, na maarĩ na irio cia kũmaigana kuuma kũrĩ igai rĩu Firaũni aamaheaga. Kĩu nĩkĩo gĩatũmire mage kwendia ithaka ciao. **23** Nake Jusufu akĩĩra andũ acio atĩrĩ, "Rĩu tondũ ũmũthĩ nĩndamũgũra hamwe na ithaka cianyu mũtuĩke a Firaũni-rĩ, mbeũ cianyu nĩcio ici; oyai mũkahaande mĩgũnda. **24** No rĩrĩa mũkaagetha, mũkaahe Firaũni gĩcunjĩ gĩa gatano. Icunjĩ icio ingĩ inya harĩ ithano no mwĩigĩre irĩ mbeũ cia kũhaanda na irio cianyu ene na cia nyũmba cianyu, na cia ciana cianyu." **25** Nao makiuga atĩrĩ, "Nĩwahonokia mĩoyo iitũ. Tũroogĩtĩkĩrĩka maitho-inĩ ma mwathi witũ; ithuĩ tũgũtũũra tũrĩ ngombo cia Firaũni." **26** Nĩ ũndũ ũcio Jusufu akĩruta watho ũkonĩĩ ithaka cia Misiri, na nĩũtũire nginya ũmũthĩ, atĩ gĩcunjĩ gĩa gatano kĩa magetha nĩ kĩa Firaũni. No ithaka cia athĩnjĩri-ngai akuo itaatuĩkire cia Firaũni. **27** Nao andũ a Isiraeli magĩtũũra Misiri bũrũri-inĩ wa Gosheni. Makĩgĩa na indo kuo na magĩciarana, makĩingĩha mũno. **28** Jakubu aikarire Misiri mĩaka ikũmi na mũgwanja, nayo mĩaka yake ĩrĩa aatũũrire muoyo yarĩ mĩaka igana rĩmwe na mĩrongo ĩna na mũgwanja. **29** Na rĩrĩa ihinda rĩa Isiraeli rĩa gũkua rĩakuhĩrĩirie-rĩ, agĩtũmanĩra mũriũ wake Jusufu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte maitho-inĩ maku-rĩ, iga guoko gwaku rungu rwa kĩero gĩakwa, na ũnjĩĩre atĩ nĩũkanjĩka maũndũ ma ũtugi na ma wĩhokeku. Ndũkanaathike gũkũ Misiri, **30** no rĩrĩa ngaahurũka hamwe na maithe makwa, ũkanguua, ũndute Misiri, ũgaathike o harĩa mathikĩtwo." Nake Jusufu akiuga atĩrĩ, "Nĩngeeka o ũguo woiga." **31** Nake Isiraeli akĩmwĩra atĩrĩ, "Wĩhĩte na mwĩhĩtwa." Nake Jusufu akĩhĩta harĩ we na mwĩhĩtwa, nake Isiraeli akĩhooya enyiitĩrĩire mũthĩgi wake.

48 Thuutha-inĩ ũcio Jusufu akĩĩrwo atĩrĩ, "Thoguo nĩ mũrũaru." Nĩ ũndũ ũcio akĩoya ariũ ake eerĩ, Manase na Efiraimu, agĩthiĩ kũmũrora. **2** Na rĩrĩa Jakubu eerirwo atĩrĩ, "Mũrũguo Jusufu nĩoka gũkuona," Isiraeli akĩĩyũmĩrĩria, agĩikara thĩ ũrĩrĩ-inĩ. **3** Jakubu akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Ngai Mwene-Hinya-Wothe nĩanyumĩrĩire ndĩ Luzu bũrũri-inĩ wa Kaanani, na akĩndathima, **4** akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Nĩngatũma ũciarane na ũingĩhe. Nĩngagũtua kĩrĩndĩ kĩa andũ, na nĩngaheana bũrũri ũyũ kũrĩ njiaro ciaku iria igooka thuutha waku ũtuĩke wacio tene na tene.' **5** "Rĩu-rĩ, ariũ aku eerĩ arĩa maaciarĩirwo gũkũ Misiri itanooka kũrĩ we-rĩ, megũtuuo ta marĩ akwa; Efiraimu na Manase meegũtuĩka akwa, o

ta ũrĩa Rubeni na Simeoni marĩ akwa. **6** Ciana iria ingĩ
ũngĩciarĩrwo thuutha wao nĩ ciaku; kũrĩa makagaya
mageetanagio na marĩĩtwa ma ariũ a ithe wao. **7** Na
rĩrĩa ndacookaga kuuma Padani, ngĩnyiitwo nĩ kĩeha
gĩa gũkuĩrwo nĩ Rakeli kũu bũrũri-inĩ wa Kaanani
tũrĩ o rũgendo-inĩ, hakuhĩ na Efiratha. Nĩ ũndũ ũcio
ngĩmũthika hau mũkĩra-inĩ wa njĩra ya gũthiĩ Efiratha"
(na nokuo Bethilehemu). **8** Na rĩrĩa Isiraeli onire ariũ a
Jusufu, akĩũria atĩrĩ, "Aya nĩ a?" **9** Jusufu akĩĩra ithe atĩrĩ,
"Nĩ ariũ akwa arĩa Ngai aaheete ndĩ gũkũ". Nake Isiraeli
akiuga atĩrĩ, "Mareharehe harĩ niĩ ndĩmarathime." **10**
Na rĩrĩ, maitho ma Isiraeli nĩmoorĩte nĩ gũkũra, na
ndoonaga wega. Jusufu agĩkĩrehe ariũ ake hakuhĩ na
Isiraeli, nake Jakubu akĩmamumunya na akĩmahĩmbĩria.
11 Isiraeli akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Ndieciragia nĩngona
ũthiũ waku rĩngĩ, na rĩu Ngai nĩanjĩtĩkĩrĩtie nyone o
na ciana ciaku." **12** Nake Jusufu akĩmaruta maru-inĩ
ma Isiraeli, akĩinamĩrĩria ũthiũ akĩũturumithia thĩ. **13**
Jusufu akĩoya ariũ ake eerĩ, Efiraimu arĩ mwena wake wa
ũrĩo aamwerekeirie guoko-inĩ kwa ũmotho gwa Isiraeli,
na Manase arĩ mwena wake wa ũmotho aamwerekeirie
guoko-inĩ kwa ũrĩo gwa Isiraeli, akĩmarehe hakuhĩ nake.
14 No Isiraeli agĩtambũrũkia guoko gwake kwa ũrĩo
agĩkũigĩrĩra mũtwe wa Efiraimu, o na gũtuĩka nĩwe warĩ
mũnini, na akĩhĩtũkania moko make, akĩigĩrĩra guoko
gwake kwa ũmotho mũtwe-inĩ wa Manase, o na gũtuĩka
Manase nĩwe warĩ irigithathi. **15** Ningĩ akĩrathima
Jusufu, akiuga atĩrĩ, "Ngai ũrĩa maithe makwa Iburahĩmu
na Isaaka maatungatagĩra, Ngai ũrĩa ũkoretwo arĩ
mũrĩithi wakwa mũtũũrĩre-inĩ wakwa wothe nginya
ũmũthĩ, **16** na Mũraika ũrĩa ũũhonoketie kuuma
mĩtino-inĩ yothe, arorathima imwana ici. Iroetanagio
na rĩĩtwa rĩakwa, na ciĩtanagio na marĩĩtwa ma maithe
makwa, Iburahĩmu na Isaaka, na maroingĩha mũno gũkũ
thĩ." **17** Na rĩrĩa Jusufu onire atĩ ithe aigĩrĩire guoko
gwake kwa ũrĩo mũtwe-inĩ wa Efiraimu-rĩ, ndaakenire;
akĩnyiita guoko gwa ithe akweherie kuuma mũtwe-
inĩ wa Efiraimu, akũigĩrĩre mũtwe-inĩ wa Manase. **18**
Jusufu akĩmwĩra atĩrĩ, "Aca, baba ũyũ nĩwe irigithathi;
mũigĩrĩre guoko gwaku kwa ũrĩo mũtwe." **19** No ithe
akĩrega, akiuga atĩrĩ, "Nĩnjũũĩ ũguo mũrũ wakwa,
nĩnjũũĩ. O nake nĩagatuĩka rũrĩrĩ, na nĩakaneneha.
No rĩrĩ, mũrũ wa nyina ũrĩa mũnini nĩakaneneha
kũmũkĩra, nacio njiaro ciake ituĩke gĩkundi kĩa ndũrĩrĩ."
20 Akĩmarathima mũthenya ũcio, akiuga atĩrĩ, "Isiraeli
akaarathimanaga akĩgwetaga rĩĩtwa rĩaku akoiga atĩrĩ:
'Ngai arotũma ũtuĩke o ta Efiraimu na Manase.'" Nĩ
ũndũ ũcio akĩgweta Efiraimu mbere ya Manase. **21**
Ningĩ Isiraeli akĩĩra Jusufu atĩrĩ, "Ndĩ hakuhĩ gũkua, no
Ngai nĩegũkorwo hamwe na inyuĩ, na nĩakamũcookia
bũrũri-inĩ wa maithe manyu. **22** Nawe, ũrĩ ta mwathi
wa ariũ a thoguo-rĩ, nĩndakũhe rũgongo rwa bũrũri
ũrĩa ndaatunyire Aamori na rũhiũ rwakwa rwa njora na
ũta wakwa."

49 Ningĩ Jakubu agĩtũmanĩra ariũ ake, akĩmeera
atĩrĩ: "Cookanĩrĩrai haha nĩgeetha ndĩmwĩre
ũrĩa gũgekĩka kũrĩ inyuĩ matukũ-inĩ marĩa magooka.
2 "Ũnganai na mũthikĩrĩrie, inyuĩ ariũ a Jakubu;
thikĩrĩriai Isiraeli ithe wanyu. **3** "Rubeni, ũrĩ irigithathi
rĩakwa, ũhoti wakwa, kĩonithania kĩa mbere kĩa
hinya wakwa; ũkĩrĩte arĩa angĩ na gũtĩĩka, ũkamakĩra
na hinya. **4** Wagagĩte ta maaĩ, na nĩ ũndũ ũcio
ndũgũcooka gũkĩra arĩa angĩ, tondũ nĩwahaicire ũrĩrĩ
wa thoguo, ũgĩthaahia ũrĩrĩ wakwa. **5** "Simeoni
na Lawi nĩ a nyina ũmwe, hiũ ciao cia njora
nĩ indo cia mbaara cia ũhinya. **6** Ngoro yakwa
ndũkanatoonye ndundu-inĩ yao, ndũkananyiitane na
kĩũngano kĩao, nĩgũkorwo nĩmooragĩte andũ marakarĩte,
na magatemanga ndegwa magũrũ macithuithie o
ũrĩa mangĩendire. **7** Marakara mao mahiũ mũno, na
mang'ũrĩ mao matarĩ tha, maronyiitwo nĩ kĩrumi.
Ngaamaharagania thĩinĩ wa Jakubu na ndĩmahurunjĩre
thĩinĩ wa Isiraeli. **8** "Juda, ariũ a thoguo nĩmagagũkumia;
nakuo guoko gwaku nĩgũgatooria thũ ciaku; ariũ a
thoguo nĩmagakũinamĩrĩra. **9** Juda, we ũrĩ kĩana kĩa
mũrũũthi, mũrũ wakwa; we ũcookaga kuuma ũguĩmi-
inĩ ũhũũnĩte ũguĩmi waku. O ta mũrũũthi-rĩ, ethunaga
na agakoma thĩ, o ta mũrũũthi wa mũgoma-rĩ, nũũ
ũngĩthĩgĩrĩria kũmwarahũra? **10** Rũthanju rwa ũthamaki
rũtikoima harĩ Juda, o na kana rũthanju rwa ũnene
rũthenge gatagatĩ-inĩ ka magũrũ make, o nginya agooka
ũrĩa mwene ruo, o we ũrĩa ũgaathĩkagĩrwo nĩ thĩ. **11**
Akoohagĩrĩra ndigiri yake mũthabibũ-inĩ, nayo njaũ
yake ya ndigiri amĩohagĩrĩre rũhonge-inĩ rũrĩa rwega
mũno. Agaathambagia nguo ciake na ndibei, na kanjũ
ciake na ũtune wa thabibũ. **12** Maitho make makaira
gũkĩra ndibei, namo magego make merũhe gũkĩra iria.
13 "Zebuluni agaatũũra hũgũrũrũ-inĩ cia iria, na atuĩke
handũ hega ha gũikaragwo nĩ marikabu; mĩhaka yake
ĩgaakinya o Sidoni. **14** "Isakaru nĩ ndigiri ĩrĩa ĩrĩ hinya
ĩkomete gatagatĩ ka mĩrigo ĩĩrĩ. **15** Rĩrĩa akoona ũrĩa
ũhurũko wake ũrĩ mwega, na ũrĩa bũrũri wake wagĩrĩte-
rĩ, no rĩo akainamĩrĩria kĩande gĩake akuue mĩrigo, na
etĩkĩre kũruta wĩra ũtarĩ mũcaara. **16** "Dani agaaciirĩrĩra
andũ ake na kĩhooto, arĩ ta mũhĩrĩga ũmwe wa Isiraeli.
17 Dani agaatuĩka ta nyoka ĩrĩ mũkĩra-inĩ wa njĩra, atuĩke
ta nduĩra ĩrĩ gacĩra-inĩ, ĩrĩa ĩrũmaga ndiira cia mbarathi,
na tondũ ũcio mũmĩtwarithia akagũa na ngara. **18**
"Wee Jehova-rĩ, njetereire kũhonokania gwaku. **19**
"Gadi nĩagatharĩkĩrwo nĩ ikundi cia atunyani, nowe
nĩagacitharĩkĩra aciingatithie. **20** "Irio cia Asheri nĩ cia
kũguna mwĩrĩ; na akaaheanaga irio njega ingĩkenia
mũthamaki. **21** "Nafitali nĩ ta thiiya ya mũgoma
ĩrekereirio, ĩrĩa ĩciaraga tũthiiya tũthaka. **22** "Jusufu
nĩ mũthabibũ ũrĩa ũciaraga, mũthabibũ ũrĩa ũciaraga
ũrĩ hakuhĩ na gĩthima, ũrĩa honge ciaguo itambagĩrĩra
rũthingo. **23** Aikia a mĩguĩ nĩmamũtharĩkĩire marĩ na
marũrũ; makĩmũikĩria mĩguĩ marĩ na ũũru mũingĩ.
24 No ũta wake ndwenyenyekire, moko make marĩ
hinya magĩikara merũmĩtie nĩ ũndũ wa guoko kwa
Mwene-Hinya wa Jakubu, na nĩ ũndũ wa Mũrĩithi, o
we Ihiga rĩa Isiraeli, **25** nĩ ũndũ wa Ngai wa thoguo,
ũrĩa ũgũteithagia, na tondũ wa Mwene-Hinya-Wothe,
ũrĩa ũkũrathimaga na irathimo cia igũrũ, na irathimo
cia kũrĩa kũriku mũhuro wa thĩ, o na irathimo cia
nyondo na cia nda. **26** Irathimo cia thoguo nĩ makĩria
ma irathimo cia irĩma iria cia tene, na nĩ makĩria ma
ũtonga wa tũrĩma tũrĩa tũkũrũ. Ici ciothe nĩirekwo
ihurũke mũtwe-inĩ wa Jusufu, o thiithi-inĩ wa ũcio

ũhaana ta mwana wa mũthamaki harĩ ariũ a ithe. **27** "Benjamini ahaana ta njũũi ĩrĩa ngoroku; kĩrokoinĩ atambuuraga kĩrĩa aguĩmĩte, hwaĩ-inĩ akagayania kĩrĩa atahĩte." **28** Ĩyo yothe nĩyo mĩhĩrĩga ĩrĩa ikũmi na ĩĩrĩ ya Isiraeli, na ũguo nĩguo ithe wao aameerire rĩrĩa aamarathimaga, akĩhe o mũndũ kĩrathimo kĩrĩa kĩamwagĩrĩire. **29** Ningĩ Jakubu akĩmahe mawatho maya: "Ndĩ hakuhĩ gũkua. Mũgaathika harĩa maithe makwa mathikĩtwo, ngurunga-inĩ ĩrĩa ĩrĩ gĩthaka-inĩ kĩa Efironi ũrĩa Mũhiti, **30** ngurunga ĩrĩa ĩrĩ gĩthaka-inĩ kĩa Makipela hakuhĩ na Mamure kũu Kaanani, ĩrĩa Iburahĩmu aagũranĩirie na gĩthaka kĩu, ĩrĩ handũ ha gũthikana, kuuma kũrĩ Efironi ũrĩa Mũhiti. **31** Hau nĩho Iburahĩmu na mũtumia wake Sara maathikirwo, na no ho Isaaka na Rebeka mũtumia wake maathikirwo, na no ho ndaathikire Lea. **32** Gĩthaka kĩu na ngurunga ĩyo ciagũrirwo kuuma kũrĩ Ahethi." **33** Nake Jakubu aarĩkia kũhe ariũ ake ũhoro ũcio-rĩ, agĩthuna magũrũ make arĩ o gĩtanda-inĩ, agĩtuĩkana, agĩcookanĩrĩrio kũrĩ andũ ao arĩa maakuĩte.

50 Nake Jusufu agĩkĩĩgũithia thĩ mbere ya ithe, akĩmũrĩrĩra na akĩmũmumunya. **2** Ningĩ agĩcooka agĩatha athondekani arĩa maarĩ ndungata ciake mathondeke mwĩrĩ wa ithe Isiraeli nĩguo ndũkabuthe. Nĩ ũndũ ũcio athondekani makĩmũthondeka, **3** handũ ha ihinda rĩa thikũ mĩrongo ĩna, tondũ rĩu nĩrĩo ihinda rĩrĩa rĩabatarainie rĩa kũũthondeka. Nao andũ a Misiri makĩmũcakaĩra matukũ mĩrongo mũgwanja. **4** Namo matukũ ma kũmũcakaĩra maathira-rĩ, Jusufu akĩĩra kĩama kĩa Firaũni atĩrĩ, "Angĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte maitho-inĩ manyu-rĩ, njarĩrĩriai kũrĩ Firaũni. Mwĩrei atĩrĩ, **5** 'Baba nĩatũmire ndĩĩhĩte na mwĩhĩtwa, akiuga atĩrĩ, "Ndĩ hakuhĩ gũkua; na ndakua ũgaathika mbĩrĩra-inĩ ĩrĩa nĩĩ mwene ndeyenjeire bũrũri-inĩ wa Kaanani." Rĩu rekei nyambate thĩĩ ngathike baba; na nĩngũcooka hũndũke.'" **6** Nake Firaũni akĩmũtũmanĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ambata, ũthiĩ ũgathike thoguo, o ta ũrĩa aatũmire wĩhĩte." **7** Nĩ ũndũ ũcio Jusufu akĩambata agĩthiĩ gũthika ithe. Nao anene othe a Firaũni magĩthiĩ nake, andũ a gĩtĩĩo othe a kĩama kĩa Firaũni o na andũ arĩa atĩĩku a Misiri othe, **8** o hamwe na andũ othe a nyũmba ya Jusufu, na ariũ a ithe, na arĩa othe maarĩ a nyũmba ya ithe. No ciana ciki na ndũũru ciao cia mbũri na cia ng'ombe ciatigĩtwo Gosheni. **9** Thigari cia ngaari cia ita na cia mbarathi o na cio igĩthiĩ nake. Kĩarĩ gĩkundi kĩnene mũno kĩa andũ. **10** Nao maakinya ihuhĩro-inĩ rĩa ngano rĩa Atadi, hakuhĩ na Jorodani, makĩrĩra manĩrĩire marĩ na ruo; na hau Jusufu agĩcakaĩra ithe matukũ mũgwanja. **11** Na rĩrĩa Akaanani arĩa maatũũraga kũu moonire macakaya macio hau ihuhĩro-inĩ rĩa ngano rĩa Atadi, makĩĩrana atĩrĩ, "Andũ a Misiri marĩ na igongona rĩa macakaya ma kĩeha." Na nĩkĩo handũ hau hakuhĩ na Jorodani heetagwo Abeli-Miziraimu. **12** Nĩ ũndũ ũcio ariũ a Jakubu magĩĩka o ũrĩa aamaathĩte: **13** Makĩmũkuua makĩmũtwara bũrũri wa Kaanani, na makĩmũthika ngurunga-inĩ ĩrĩa yarĩ gĩthaka-inĩ kĩa Makipela, hakuhĩ na Mamure, ĩrĩa Iburahĩmu aagũranĩirie na gĩthaka kĩu kĩrĩ handũ ha gũthikanwo kuuma kũrĩ Efironi ũrĩa Mũhiti. **14** Thuutha wa gũthika ithe-rĩ, Jusufu agĩcooka Misiri hamwe na ariũ a ithe na arĩa othe maathiĩte nake gũthika ithe. **15** Na rĩrĩa ariũ a ithe moonire atĩ ithe wao nĩakua, makiuga atĩrĩ, "Ĩ angĩkorwo Jusufu nĩatũũire atũiguagĩra ũũru, na atũrĩhie maũru marĩa mothe twamwĩkire?" **16** Nĩ ũndũ ũcio magĩtũmana kũrĩ Jusufu makiuga atĩrĩ, "Thoguo atanakua nĩatigire oiga atĩrĩ: **17** 'Ũũ nĩguo mũkeera Jusufu: ndagũthaitha ũrekere ariũ a thoguo mehia na mahĩtia marĩa meekire nĩ ũndũ nĩmagwĩkire ũũru mũno.' Na rĩu twagũthaitha wohere ndungata cia Ngai wa thoguo mehia macio." Na rĩrĩa ndũmĩrĩri yao yamũkinyĩire, Jusufu akĩrĩra. **18** Ariũ a ithe magĩcooka magĩthiĩ kũrĩ we, makĩĩgũithia thĩ mbere yake, makiuga atĩrĩ, "Tũrĩ ngombo ciaku." **19** No Jusufu akĩmeera atĩrĩ, "Tigai gwĩtigĩra. Kaĩ niĩ akĩrĩ niĩ Ngai? **20** Inyuĩ mwaciirĩte kũnjĩka ũũru, no Ngai aanjiirĩire ũndũ mwega nĩguo akinyanĩrie ũrĩa kũrekĩka rĩu, ũhoro wa kũhonokia mĩoyo ya andũ aingĩ. **21** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũtigetigĩre. Nĩndĩĩmũheaga irio cianyu na cia ciana cianyu." Nake akĩmomĩrĩrĩria na akĩmarĩria wega. **22** Jusufu agĩikara Misiri, hamwe na andũ othe a nyũmba ya ithe. Aatũũrire muoyo mĩaka igana rĩmwe na ikũmi, **23** na akĩona rũciaro rwa gatatũ rwa ciana cia Efiraimu. O na ciana cia Makiru mũrũ wa Manase ciaciarwo nĩciaigĩrĩirwo maru-inĩ ma Jusufu. **24** Ningĩ Jusufu akĩĩra ariũ a ithe atĩrĩ, "Ndĩ hakuhĩ gũkua. No rĩrĩ, ti-itherũ Ngai nĩagooka kũmũrora amũteithie na amũrute kuuma bũrũri ũyũ, amũtware bũrũri ũrĩa erĩire Iburahĩmu, na Isaaka na Jakubu na mwĩhĩtwa." **25** Nake Jusufu agĩtũma ariũ a Isiraeli mehĩte na mwĩhĩtwa, akĩmeera atĩrĩ, "Ti-itherũ Ngai nĩagooka kũmũteithia, na hĩndĩ ĩyo yakinya no nginya mũgaakuua mahĩndĩ makwa kuuma kũndũ gũkũ." **26** Nĩ ũndũ ũcio Jusufu agĩkua, arĩ na ũkũrũ wa mĩaka igana rĩmwe na ikũmi. Thuutha wa kũmũthondeka ndakabuthe, makĩmũiga ithandũkũ-inĩ rĩa gũthikwo narĩo o kũu Misiri.

Thaama

1 Maya nĩmo marĩĩtwa ma ariũ a Isiraeli arĩa maathiire
bũrũri wa Misiri hamwe na Jakubu, o mũndũ na andũ
a nyũmba yake: **2** Nao nĩ Rubeni, na Simeoni, na Lawi,
na Juda; **3** Isakaru, na Zebuluni na Benjamini; **4** Dani na
Nafitali; Gadi na Asheri. **5** Njiaro cia Jakubu ciothe ciarĩ
mĩrongo mũgwanja; nowe Jusufu, aarĩ bũrũri wa Misiri
o na mbere ĩyo. **6** Na rĩrĩ, Jusufu na ariũ a ithe othe, na
rũciaro rũu ruothe rwa ihinda rĩu magĩkua, **7** no andũ
a Isiraeli magĩciarana na makĩingĩha mũno, magĩtuĩka
aingĩ makĩria, o nginya makĩiyũra bũrũri ũcio. **8** Na rĩrĩ,
mũthamaki ũngĩ ũtooĩ ũhoro wa Jusufu akĩambĩrĩria
gũthamaka kũu bũrũri wa Misiri. **9** Nake akĩĩra andũ ake
atĩrĩ, "Onei, andũ a Isiraeli nĩmaingĩhĩte mũno makĩria,
magatũkĩria hinya. **10** Gĩũkei, no nginya tũmathiĩ na
wara nĩguo matikae kũingĩha mũno gũkĩra ũũ, tondũ
kũngĩgĩa mbaara, no manyiitane na thũ ciitũ na marũe
na ithuĩ, na macooke moore moime bũrũri ũyũ." **11** Nĩ
ũndũ ũcio andũ a Misiri makĩmaigĩra arori a ngombo
mamahinyĩrĩrie na ũndũ wa kũmarutithia wĩra wa
hinya, nao andũ a Isiraeli magĩaka Pithomu na Ramesese
marĩ matũũra manene ma kũigwo indo cia Firaũni. **12**
No o ũrĩa maathiire na mbere kũhinyĩrĩrio-rĩ, noguo
maaciaranire na makĩiyũra bũrũri-inĩ ũcio; nĩ ũndũ ũcio
andũ a Misiri makĩambĩrĩria gwĩtigĩra andũ a Isiraeli
mũno, **13** na makĩmahinyĩrĩria na wĩra matekũmaiguĩra
tha. **14** Andũ a Misiri magĩtũma mũtũũrĩre wa andũ
a Isiraeli ũgĩe na ruo rũkĩru nĩ ũndũ wa wĩra mũritũ
wa gũthondeka maturubarĩ na thimiti, hamwe na
mawĩra ma mĩthemba yothe mĩgũnda-inĩ; andũ a Misiri
maamahinyagĩrĩria matekũmaiguĩra tha mawĩra-inĩ
mao mothe. **15** Mũthamaki wa bũrũri wa Misiri akĩĩra
Shifira na Pua, aciarithania arĩa maateithagia atumia
a Ahibirania, atĩrĩ, **16** "Rĩrĩa mũrĩteithagia atumia a
Ahibirania makĩgĩa ciana, na mwamarora marĩ gĩtanda-
inĩ gĩa kũgĩĩra mwana-rĩ, mũngĩona nĩ kahĩĩ kooragei,
no kangĩkorwo karĩ kairĩtu, mũkareka gatũũre muoyo."
17 Na rĩrĩ, aciarithania acio tondũ nĩmetigĩrĩte Ngai,
matiigana gwĩka ũrĩa mũthamaki wa bũrũri wa Misiri
aamerĩte meke; makĩreka tũhĩĩ tũu tũtũũre muoyo.
18 Nake mũthamaki ũcio wa bũrũri wa Misiri agĩĩta
aciarithania acio, akĩmooria atĩrĩ, "Mwĩkĩte ũũ nĩkĩ?
Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũreke tũhĩĩ tũtũũre muoyo?" **19** Nao
aciarithania acio magĩcookeria Firaũni atĩrĩ, "Atumia
a Ahibirania matihaana ta atumia a Misiri; o nĩ ahiũ
magĩaga ciana aciarithania matanakinya." **20** Nĩ ũndũ
ũcio Ngai agĩgĩtanahĩra aciarithania acio, nao andũ a
Isiraeli makĩongerereka o na makĩingĩha makĩria. **21** Na
rĩrĩ, tondũ aciarithania acio nĩmetigĩrĩte Ngai, akĩmahe
ciana ciao kĩũmbe. **22** Nake Firaũni agĩatha andũ ake
othe atĩrĩ: "Kahĩĩ o gothe gaaciarwo nĩ Mũhibirania no
nginya mũgagaikia Rũũĩ rwa Nili, no mũreke kairĩtu o
gothe gatũũre muoyo."

2 Na rĩrĩ, mũndũ ũmwe wa nyũmba ya Lawi nĩahikirie
mũtumia wa mũhĩrĩga wa Alawii, **2** nake akĩgĩa
nda, agĩciara kahĩĩ. Rĩrĩa onire kaarĩ kaana gathaka-rĩ,
agĩkahitha nyũmba mĩeri ĩtatũ. **3** No rĩrĩa aaremirwo
nĩgũkahitha rĩngĩ-rĩ, agĩgathondekera gĩkabũ gĩa ithanjĩ
na agĩgĩthinga na rami. Agĩcooka agĩkomia kaana kau
thĩinĩ wakĩo, agĩkahitha mathanjĩ-inĩ kũu hũgũrũrũ-inĩ
cia Nili. **4** Mwarĩ wa nyina na kaana kau aarũgamaga
haraaya nĩguo one ũndũ ũrĩa ũngĩgakora. **5** Na rĩrĩ,
mwarĩ wa Firaũni agĩikũrũka Nili nĩguo agethambe,
nacio ndungata ciake ciaceerangaga kũu hũgũrũrũ-
inĩ cia rũũĩ rũu. Nake akĩona gĩkabũ kĩu kũu ithanjĩ-
inĩ, na agĩtũma ngombo yake ya mũirĩtu ĩkĩgĩĩre. **6**
Agĩkunũra gĩkabũ kĩu na akĩona kaana kau. Agĩkaiguĩra
tha tondũ nĩkarĩraga. Nake akiuga atĩrĩ, "Gaka nĩ kaana
kamwe ga twana twa Ahibirania." **7** Nake mwarĩ wa
nyina na kaana kau akĩũria mwarĩ wa Firaũni atĩrĩ,
"Ngacarie mũtumia ũmwe Mũhibirania akũrerere kaana
gaka?" **8** Nake agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, thiĩ." Nake mũirĩtu
ũcio agĩthiĩ, akĩgĩĩra nyina wa kaana kau. **9** Mwarĩ wa
Firaũni akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya kaana gaka ũkanderere,
nĩndĩrĩkũrĩhaga." Nĩ ũndũ ũcio mũtumia ũcio akĩoya
kaana kau agĩkarera. **10** Rĩrĩa kaana kau gaakũrire-rĩ,
agĩgatwarĩra mwarĩ wa Firaũni nako gagĩtuĩka ta mũriũ.
Agĩgeeta Musa, akiuga atĩrĩ, "Nĩ tondũ ndakarutire
maaĩ-inĩ." **11** Thuutha wa Musa gũtuĩka mũndũ mũgima-
rĩ, mũthenya ũmwe nĩathiire gũceera harĩa andũ ao
maarĩ, nake akĩmabaara makĩrutithio wĩra na hinya.
Ningĩ akĩona Mũmisiri akĩhũũra Mũhibirania, ũmwe wa
andũ ake mwene. **12** Nake acũthĩrĩrĩria mĩena yothe na
ndone mũndũ-rĩ, akĩũraga Mũmisiri ũcio, na akĩmũthika
mũthanga-inĩ. **13** Mũthenya ũyũ ũngĩ akiumagara na
akĩona Ahibirania eerĩ makĩrũa. Akĩũria ũrĩa wogitanĩte
atĩrĩ, "Ũraringa Mũhibirania wanyu nĩkĩ?" **14** Nake
mũndũ ũcio akĩmũũria atĩrĩ, "Nũũ wagũtuire mwathi
na mũtuithania wa maciira maitũ? Anga nĩũreciiria
kũnjũraga o ta ũrĩa ũrooragire Mũmisiri?" Nake Musa
agĩĩtigĩra na agĩĩciiria atĩrĩ, "Ũrĩa ndĩrekire no nginya
ũkorwo nĩũmenyekete." **15** Rĩrĩa Firaũni aiguire ũhoro
ũcio, akĩgeria kũũragithia Musa, nowe Musa akĩũrĩra
Firaũni agĩthiĩ gũtũũra Midiani, kũrĩa aikarire thĩ
hakuhĩ na gĩthima. **16** Na rĩrĩ, Jethero mũthĩnjĩri-ngai
wa Midiani aarĩ na airĩtu ake mũgwanja, nao magĩũka
gũtaha maaĩ na kũiyũria mĩharatĩ manyuithie rũũru
rwa mbũri rwa ithe wao. **17** Arĩithi amwe nĩmookire na
makĩingata airĩtu acio, no Musa agĩũkĩra, akĩmateithũra
na akĩhe ũhiũ wao maaĩ. **18** Rĩrĩa airĩtu acio maainũkire
kũrĩ ithe wao Reueli-rĩ, akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩatũma
mũcooke narua ũguo ũmũthĩ?" **19** Makĩmũcookeria
atĩrĩ, "Mũmisiri ũmwe nĩatũteithũrire kũrĩ arĩithi; o na
nĩwe ũtũtahĩire maaĩ na atũheera mbũri ciitũ maaĩ." **20**
Jethero akĩmooria atĩrĩ, "Na akĩrĩ kũ?" "Mũmũtigire
nĩkĩ? Thiĩi mũmwĩte, oke arĩĩanĩre na ithuĩ." **21** Nake
Musa agĩĩtĩkĩra gũikara kwa mũndũ ũcio, nake akĩmũhe
mwarĩ wetagwo Zipora amũhikie. **22** Zipora agĩciara
kaana ga kahĩĩ, nake Musa agĩgeeta Gerishomu, tondũ
oigire atĩrĩ, "Nduĩkĩte mũgeni bũrũri wene." **23** Thuutha
wa ihinda iraaya-rĩ, mũthamaki wa bũrũri wa Misiri
nĩakuire. Andũ a Isiraeli magĩcaaya nĩ ũndũ wa ũkombo,
na makĩrĩrĩra Ngai; nakĩo kĩrĩro kĩao atĩ mateithio nĩ
ũndũ wa ũkombo gĩgĩkinyĩra Ngai. **24** Nake Ngai akĩigua
gũcaaya kwao nake akĩririkana kĩrĩkanĩro gĩake na
Iburahĩmu, na Isaaka na Jakubu. **25** Nĩ ũndũ ũcio Ngai
akĩona gũtangĩka kwa andũ a Isiraeli, nake akĩrũmbũiya
ũhoro wao.

3 Na rĩrĩ, Musa nĩ kũrĩithia arĩithagia rũũru rwa mbũri rwa mũthoni-we Jethero, mũthĩnjĩri-ngai wa Midiani, nake agĩtongoria rũũru rũu rwa mbũri mwena ũũrĩa ũngĩ wa werũ kũraya ma, na agĩkinya Horebu, kĩrĩma-inĩ kĩa Ngai. **2** Arĩ kũu-rĩ, akiumĩrĩrwo nĩ mũraika wa Jehova arĩ nĩnĩmbĩ-inĩ cia mwaki ikiuma kĩhingainĩ. Musa akĩona atĩ o na gũtuĩka kĩhinga nĩgĩakanagarĩ, gĩtiahĩaga. **3** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩĩciiria atĩrĩ, "Nĩngũthiĩ ho nĩgeetha nyone ũndũ ũyũ mũgeni, menye kĩrĩa kĩragiria kĩhinga kĩhĩe." **4** Rĩrĩa Jehova onire atĩ nĩathiĩ hau gũcũthĩrĩria, Ngai akĩmwĩta arĩ kĩhinga-inĩ, "Musa! Musa!" Nake Musa agĩĩtĩka, akiuga atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha." **5** Nake Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũgakuhĩrĩrie haha. Ruta iraatũ ciaku magũrũ, nĩgũkorwo handũ hau ũrũgamĩte nĩ handũ hatheru." **6** Ningĩ akĩmwĩra atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ Ngai wa thoguo, Ngai wa Iburahĩmu, Ngai wa Isaaka, o na Ngai wa Jakubu." Kahinda kau Musa akĩhitha ũthiũ wake, tondũ nĩetigĩrire kũrora Ngai. **7** Jehova akiuga atĩrĩ; "Ti-itherũ nĩnyonete mĩnyamaro ya andũ akwa kũu bũrũri wa Misiri. Nĩnjiguĩte kĩrĩro kĩao nĩ ũndũ wa arũgamĩrĩri a ngombo arĩa mamahinyagĩrĩria, na nĩngũrũmbũiya ũhoro wa kũnyamarĩka kwao. **8** Nĩ ũndũ ũcio nĩnjikũrũkĩte nĩguo ndĩmateithũre kuuma moko-inĩ ma andũ a Misiri, ndĩmarute bũrũri ũcio, ndĩmatware bũrũri mwega na mwarĩĩ, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ, kũrĩa gũtũũragwo nĩ Akaanani, na Ahiti, na Aamori, na Aperizi, na Ahivi, na Ajebusi. **9** Na rĩu kĩrĩro kĩa andũ a Isiraeli nĩkĩnginyĩire, na nĩnyonete ũrĩa andũ a bũrũri wa Misiri maramahinyĩrĩria. **10** Nĩ ũndũ ũcio, thiĩ. Ndĩragũtũma kũrĩ Firaũni ũkarute andũ akwa a Isiraeli moime bũrũri wa Misiri." **11** No Musa akĩũria Ngai atĩrĩ, "Niĩ ndĩ ũ wa gũthiĩ kwa Firaũni ngarute andũ a Isiraeli moime bũrũri wa Misiri?" **12** Nake Ngai agĩcookia atĩrĩ, "Ndĩrĩkoragwo hamwe nawe. Naguo ũndũ ũyũ nĩguo ũgaatuĩka kĩmenyithia gĩa atĩ nĩ niĩ ngũtũmĩte: Rĩrĩa ũkaaruta andũ a Isiraeli moime bũrũri wa Misiri, nĩmũkahooyagĩra Ngai kĩrĩma-inĩ gĩkĩ." **13** Musa akĩĩra Ngai atĩrĩ, "Ingĩthiĩ kũrĩ andũ a Isiraeli ndĩmeere atĩrĩ, 'Nĩ Ngai wa maithe manyu wandũma kũrĩ inyuĩ,' nao manjũũrie atĩrĩ, 'Ngai ũcio etagwo atĩa?' ngaamacookeria atĩa?" **14** Ngai akĩĩra Musa atĩrĩ, "NIĨ NDŨIRE O TA ŨRĨA NDŨIRE. Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, Ũrĩa wĩtagwo 'NIĨ NDŨIRE nĩwe ũndũmĩte kũrĩ inyuĩ.'" **15** Ningĩ Ngai agĩcooka akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, 'Jehova, o we Ngai wa maithe manyu, Ngai wa Iburahĩmu, na Ngai wa Isaaka na Ngai wa Jakubu nĩandũmĩte kũrĩ inyuĩ.' Rĩĩrĩ nĩrĩo rĩĩtwa rĩakwa nginya tene, rĩĩtwa rĩrĩa ndĩĩrirĩkanagwo narĩo kuuma njiarwa na njiarwa. **16** "Thiĩ, ũcookanĩrĩrie athuuri a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ, 'Jehova, Ngai wa maithe manyu o we Ngai wa Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu nĩanyumĩrĩire akanjĩĩra atĩrĩ: Nĩndorete na ngoona maũndũ marĩa mwĩkĩtwo kũu bũrũri wa Misiri, **17** na nĩnduĩte nĩngũmũruta kuuma mĩnyamaro-inĩ yanyu kũu bũrũri wa Misiri, ndĩmũtware bũrũri wa Akaanani, na Ahiti, na Aamori, na Aperizi, na Ahivi, na Ajebusi, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ.' **18** "Athuuri acio a Isiraeli nĩmagagũthikĩrĩria. Ningĩ wee na athuuri acio nĩmũgathiĩ kũrĩ mũthamaki wa bũrũri wa Misiri na mũmwĩre atĩrĩ, 'Jehova, o we Ngai wa Ahibirania, nĩarĩtie na ithuĩ. Nĩ ũndũ ũcio twĩtĩkĩrie tũthiĩ rũgendo rwa mĩthenya ĩtatũ werũ-inĩ tũkarutĩre Jehova Ngai witũ magongona.' **19** No nĩnjũũĩ atĩ mũthamaki ũcio wa bũrũri wa Misiri ndakamwĩtĩkĩria mũthiĩ, tiga guoko gwakwa kwa hinya kũmũhatĩrĩirie gwĩka ũguo. **20** Nĩ ũndũ ũcio nĩngatambũrũkia guoko gwakwa hũũre andũ a Misiri na maũndũ mothe ma magegania marĩa ngeeka thĩinĩ wao. Thuutha ũcio, nĩakamwĩtĩkĩria mũthiĩ. **21** "Na nĩngatũma mwĩtĩkĩrĩke nĩ andũ a Misiri, nĩgeetha rĩrĩa mũkoimagara, mũtikanathiĩ moko matheri. **22** Mũndũ-wa-nja o wothe Mũisiraeli nĩakahooya mũndũ wa itũũra rĩake, na ahooe mũndũ-wa-nja o wothe matũũranagia nake gwake nyũmba indo cia betha na thahabu o na nguo, iria mũkaahumba ciana cianyu cia aanake na cia airĩtu. Na nĩ ũndũ ũcio nĩmũgataha andũ acio a Misiri."

4 Musa akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩ mangĩrega kũnjĩtĩkia kana kũnjigua, na manjĩĩre atĩrĩ, 'Jehova ndakuumĩrĩire?'" **2** Nake Jehova akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩu ũrĩ nakĩo guoko?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ rũthanju." **3** Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Rũikie thĩ." Musa akĩrũikia thĩ, naruo rũgĩtuĩka nyoka, nake akĩmĩũrĩra. **4** Nake Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Tambũrũkia guoko ũmĩnyiite mũting'oe." Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩtambũrũkia guoko akĩmĩnyiita, nayo ĩkĩgarũrũka, ĩgĩtuĩka rũthanju guoko-inĩ gwake. **5** Nake Jehova akiuga atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ nĩguo wa gũtũma metĩkie atĩ Jehova, o we Ngai wa maithe mao Ngai wa Iburahĩmu, na Ngai wa Isaaka, na Ngai wa Jakubu nĩakuumĩrĩire." **6** Ningĩ Jehova akiuga atĩrĩ, "Ikia guoko nguo-inĩ yaku." Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩikia guoko nguo-inĩ yake, na rĩrĩa aakũrutire kwarĩ na mangũ, gũkeerũha ta ira. **7** Jehova agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Cookia guoko nguo-inĩ yaku." Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩcookia guoko nguo-inĩ, na rĩrĩa aakũrutire kwagarũrũkĩte gũkahaanana na mwĩrĩ ũcio ũngĩ wake. **8** Ningĩ Jehova akiuga atĩrĩ, "Mangĩaga gũgwĩtĩkia na kũrũmbũiya kĩama kĩa mbere, no gũkorwo nĩmagetĩkia gĩa keerĩ. **9** No mangĩaga gwĩtĩkia ciama ici cierĩ kana mage gũkũigua-rĩ, ũgaataha maaĩ kuuma Rũũĩ rwa Nili na ũmaite thĩ. Maaĩ macio ũgaataha kuuma rũũĩ nĩmagatuĩka thakame maitwo thĩ." **10** Musa akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Wee, Mwathani, nĩũũĩ niĩ ndirĩ ndatuĩka mũndũ mwaria wega, kuuma o tene o na kuuma wambĩrĩria kwaria na niĩ ndungata yaku. Niĩ ndirĩ mĩtũkĩ ya mĩario, na ndĩ rũrĩmĩ rũritũ." **11** Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Nũũ waheire mũndũ kanua? Nũũ ũtũmaga mũndũ aage kũigua kana aremwo nĩ kwaria? Nũũ ũtũmaga mũndũ one kana atuĩke mũtumumu? Githĩ ti niĩ, Jehova? **12** Na rĩrĩ, thiĩ; nĩngakũhotithia kwaria na ngũrute ũrĩa ũkoiga." **13** No Musa akiuga atĩrĩ, "Mwathani, ndagũthaitha tũma mũndũ ũngĩ akaarie." **14** Namo marakara ma Jehova makĩrĩrĩmbũkĩra Musa, akĩmũũria atĩrĩ, "Ĩ mũrũ wa nyũkwa Harũni, ũrĩa Mũlawii-rĩ, ndangĩaria? Nĩnjũũĩ no aarie wega. Arĩ njĩra-inĩ agĩũka gũgũtũnga, na nĩegũkena akuona. **15** Ũrĩmwaragĩria na ũkamwĩra ũrĩa ekuuga, na nĩngamũhotithia inyuĩ eerĩ kwaria, na ndĩmũrute ũrĩa mũgeeka. **16** Nĩakaarĩria andũ handũ haku, na agaatuĩka taarĩ we kanua gaku, nawe ũtuĩke ta ũrĩ Ngai harĩ we. **17** No oya rũthanju

rũrũ nĩguo ũhotage kũringa ciama naruo." **18** Nake Musa agĩcooka kwa Jethero mũthoni-we, akĩmwĩra atĩrĩ, "Njĩtĩkĩria njooke bũrũri wa Misiri kũrĩ andũ aitũ, ngarore kana nĩ kũrĩ matũire muoyo." Jethero akiuga atĩrĩ, "Thiĩ, ndakũhoera thayũ." **19** Na rĩrĩ, Jehova nĩarĩĩrie Musa arĩ o kũu Midiani, akĩmwĩra atĩrĩ, "Cooka bũrũri wa Misiri, nĩgũkorwo andũ othe arĩa meendaga gũkũũraga nĩmakuĩte." **20** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩoya mũtumia wake na ariũ ake, akĩmahaicia ndigiri na makĩambĩrĩria rũgendo rwa gũcooka bũrũri wa Misiri. Nake akĩoya rũthanju rwa Ngai akĩrũnyiita na guoko. **21** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Wacooka bũrũri wa Misiri-rĩ, tigĩrĩra nĩ weka morirũ mothe marĩa ngũhotithĩtie gwĩka mbere ya Firaũni. No nĩngomia ngoro yake nĩgeetha ndagetĩkĩrie andũ mathiĩ. **22** Ningĩ wĩre Firaũni atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Isiraeli nĩwe mũriũ wakwa wa irigithathi, **23** na nĩndakwĩrire atĩrĩ, "Reke mũriũ wakwa athiĩ akaahooe." No nĩwaregire kũmwĩtĩkĩria athiĩ; nĩ ũndũ ũcio nĩngooraga mũriũ waku wa irigithathi.'" **24** Marĩ handũ harĩa mararĩrĩire marĩ rũgendo-inĩ-rĩ, Jehova akiumĩrĩra Musa, na aarĩ hakuhĩ kũmũũraga. **25** No Zipora akĩoya kahiga kaarĩ kogĩ ta kahiũ, akĩruithia mũriũ, na akĩhutithia gĩkonde kĩu nyarĩrĩ cia Musa. Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Ti-itherũ ũrĩ mũthuuri wakwa wa thakame." **26** Nĩ ũndũ ũcio Jehova agĩtigana nake. (Hĩndĩ ĩyo mũtumia ũcio wake oigire "ũrĩ mũthuuri wakwa wa thakame" aaragia ũhoro wa irua.) **27** Nake Jehova akĩĩra Harũni atĩrĩ, "Thiĩ werũ-inĩ ũgathaagane Musa." Nĩ ũndũ ũcio Harũni agĩtũnga Musa kĩrĩma-inĩ kĩa Ngai, akĩmũhĩmbĩria. **28** Nake Musa akĩĩra Harũni ũrĩa wothe Jehova amũtũmĩte akoige, o na ningĩ ũhoro wa ciama ciothe iria aamwathĩte aringe. **29** Musa na Harũni magĩcookanĩrĩria athuuri a Isiraeli othe, **30** nake Harũni akĩmeera ũrĩa wothe Jehova eerĩte Musa. O na ningĩ Musa akĩringa ciama mbere yao; **31** nao magĩĩtĩkia. Na rĩrĩa maiguire atĩ Jehova nĩameciirĩtie na akona mĩnyamaro yao-rĩ, makĩinamĩrĩra, magĩthathaiya.

5 Thuutha-inĩ Musa na Harũni nĩmathiire kũrĩ Firaũni, makĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova, o we Ngai wa Isiraeli, oigĩte ũũ: 'Reke andũ akwa mathiĩ, nĩgeetha makagĩe na gĩathĩ gĩakwa werũ-inĩ.'" **2** Nake Firaũni akĩmooria atĩrĩ, "Jehova nĩwe ũ, atĩ ndĩmwathĩkĩre na ndekererie andũ a Isiraeli mathiĩ? Niĩ ndiũĩ Jehova na ndikũrekereria andũ a Isiraeli mathiĩ." **3** Ningĩ makĩmwĩra atĩrĩ, "Ngai wa Ahibirania nĩatwarĩirie. Nĩ ũndũ ũcio twĩtĩkĩrie tũthiĩ rũgendo rwa mĩthenya ĩtatũ werũ-inĩ tũkarutĩre Jehova Ngai witũ magongona, kwaga ũguo no atũrehithĩrie mĩthiro kana atũniine na rũhiũ rwa njora." **4** No mũthamaki wa bũrũri wa Misiri akĩmooria atĩrĩ, "Musa na Harũni, nĩ kĩĩ kĩratũma mũrute andũ wĩra-inĩ wao? Cookai wĩra-inĩ wanyu!" **5** Nake Firaũni akiuga atĩrĩ, "Ta rorai, andũ a bũrũri rĩu nĩmaingĩhĩte, na inyuĩ nĩmũragiria marute wĩra." **6** Mũthenya o ũcio Firaũni agĩatha arũgamĩrĩri a ngombo o na nyabaara cia andũ, akĩmeera atĩrĩ, **7** "Mũtigacooke kũhe andũ a Isiraeli nyeki ya gũthondeka maturubarĩ; nĩmathiĩ magecarĩrie nyeki o ene. **8** No mũmeere atĩ no nginya mathondeke maturubarĩ mũigana o ta wa mbere; mũtikamanyiihĩrie gĩthimo. Nĩ igũũta; nĩkĩo mararĩra makoiga atĩrĩ, 'Nĩtũrekwo tũthiĩ tũkarutĩre Ngai witũ igongona.' **9** Maritũhĩriei wĩra nĩgeetha makoragwo makĩruta wĩra hĩndĩ ciothe, na mũtige gũthikĩrĩria ũhoro wa maheeni." **10** Nao arũgamĩrĩri a ngombo na nyabaara cia andũ magĩthiĩ makĩĩra andũ atĩrĩ, "Firaũni ekuuga ũũ: 'Ndigũcooka kũmũhe nyeki rĩngĩ. **11** Thiĩi mũgecarĩrie nyeki yanyu kũrĩa guothe mũrĩmĩona, no wĩra wanyu ndũkũnyihanyiihio o na hanini.'" **12** Nĩ ũndũ ũcio andũ makĩhurunjũkĩra bũrũri wa Misiri guothe kũngania makoni ma ngano mamatũmĩre ta nyeki. **13** Arũgamĩrĩri a ngombo makĩmahinyĩrĩria mũno, makameeraga atĩrĩ, "Rĩĩkiai wĩra ũrĩa mwagĩrĩirwo wa o mũthenya, o ta ũrĩa mwekaga rĩrĩa mwaheagwo nyeki." **14** Nao andũ a Isiraeli arĩa maarĩ nyabaara arĩa maathuurĩtwo nĩ anene a ngombo a Firaũni magakĩhũũragwo, makoorio atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩragiririe mũhingie mũigana wa maturubarĩ ma ira kana ma ũmũthĩ, ta ũrĩa mũrekaga mbere?" **15** Nao andũ a Isiraeli arĩa maarĩ nyabaara magĩthiĩ kũrĩ Firaũni kũmũthaitha, makĩmũũria atĩrĩ: "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte wĩke ndungata ciaku maũndũ maya? **16** Ndungata ciaku itiraheo nyeki, na no tũrerwo, 'Thondekai maturubarĩ!' Ndungata ciaku nĩirahũũrwo, no andũ aku nĩo marĩ na mahĩtia." **17** Nake Firaũni agĩcookia atĩrĩ, "Igũũta ici! Inyuĩ mũrĩ igũũta! Nĩkĩo mũraikara mũkiugaga atĩrĩ, 'Nĩtũrekwo tũkarutĩre Jehova igongona.' **18** Cookai wĩra-inĩ. Mũtikũheo nyeki, na no nginya mũthondeke mũigana wa maturubarĩ marĩa mwagĩrĩirwo." **19** Nao andũ a Isiraeli arĩa maarĩ nyabaara makĩmenya atĩ maarĩ thĩĩna-inĩ rĩrĩa meerirwo atĩrĩ, "Mũtikũnyiihĩrio mũigana wa maturubarĩ marĩa mwagĩrĩirwo gũthondeka o mũthenya." **20** Rĩrĩa moimire harĩ Firaũni-rĩ, magĩkora Musa na Harũni arĩa maametereire, **21** nao anyabara acio makĩmeera atĩrĩ, "Jehova aromuona na amũtuĩre ciira! Mũtũmĩte tũtuĩke kĩndũ kĩnungu kũrĩ Firaũni na anene ake, na mũkamane rũhiũ rwa njora mokoinĩ mao matũũrage." **22** Musa agĩcooka kũrĩ, Jehova akĩmũũria atĩrĩ, "Mwathani, nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũrehithĩrie andũ aya thĩĩna? Gĩkĩ nĩkĩo gĩatũmire ũndũme? **23** Kuuma rĩrĩa ndaathiire kũrĩ Firaũni kũmwarĩria thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩaku, nĩareheire andũ aya thĩĩna, nawe ũkaaga gũteithũra andũ aku o na hanini."

6 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Rĩu nĩũkuona ũrĩa ngwĩka Firaũni: Nĩ tondũ wa guoko gwakwa kũrĩ hinya-rĩ, nĩakamarekereria mathiĩ; na ningĩ nĩ tondũ wa guoko gwakwa kũrĩ hinya, nĩakamaingata moime bũrũri wake." **2** Ngai agĩcooka akĩĩra Musa atĩrĩ, "Nĩ niĩ Jehova. **3** Nĩ niĩ ndoimĩrĩire Iburahĩmu, na Isaaka, o na Jakubu ndĩ Mũrungu Mwene-Hinya-Wothe, no matiamenyire na rĩĩtwa rĩu rĩakwa Jehova. **4** O na nĩndathondekire kĩrĩkanĩro gĩakwa nao atĩ nĩngamahe bũrũri wa Kaanani, kũrĩa maatũũraga marĩ ageni. **5** Na makĩria-rĩ, nĩnjiguĩte gũcaaya kwa andũ a Isiraeli, arĩa matuĩtwo ngombo nĩ andũ a Misiri, na nĩndirikanĩte kĩrĩkanĩro gĩakwa nao. **6** "Nĩ ũndũ ũcio, ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ: 'Niĩ nĩ niĩ Jehova, na nĩngamwaũra icooki rĩu mũigĩrĩirwo nĩ andũ a Misiri. Nĩngamuohora mũtige gũcooka gũtuĩka ngombo ciao, na nĩngamũkũũra ndambũrũkĩtie guoko na ciĩko nene cia ũtuanĩri ciira. **7** Ngaamuoya ta andũ akwa kĩũmbe, na nduĩke Ngai

wanyu. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu ũrĩa wamũrutire icooki-inĩ rĩa andũ a Misiri. **8** Na nĩngamũtwara bũrũri ũrĩa ndeeraníire na mwĩhĩtwa nyambararĩtie guoko atĩ nĩngaahe Iburahĩmu, na Isaaka, o na Jakubu. Nĩguo ngũmũhe mũwĩgwatĩre ũtuĩke wanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova.'" **9** Musa agĩkĩheana ũhoro ũcio kũrĩ andũ a Isiraeli, no matiamũiguire nĩ ũrĩa maakuĩte ngoro nĩkũhinyĩrĩrio nĩ ũkombo. **10** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **11** "Thiĩ wĩre Firaũni, mũthamaki wa bũrũri wa Misiri arekererie andũ a Isiraeli moime bũrũri wake." **12** No Musa akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Angĩkorwo andũ a Isiraeli matingĩnjigua-rĩ, nĩkĩ kĩngĩtũma Firaũni anjigue, kuona njaragia ngĩtondoiraga?" **13** Ngai nĩacookire akĩaria na Musa na Harũni ũhoro wĩgiĩ andũ a Isiraeli na Firaũni mũthamaki wa bũrũri wa Misiri na akĩmaatha marute andũ a Isiraeli moime bũrũri wa Misiri. **14** Aya nĩo maarĩ atongoria a nyũmba ciao: Ariũ a Rubeni ũrĩa irigithathi rĩa Isiraeli maarĩ Hanoku na Palu, na Hezironi, na Karimi. Acio nĩo maarĩ mbarĩ cia Rubeni. **15** Ariũ a Simeoni maarĩ Jemueli, na Jamini, na Ohadi, na Jakini, na Sohari, na Shauli ũrĩa warĩ mũriũ wa mũtumia Mũkaanani. Acio nĩo maarĩ mbarĩ cia Simeoni. **16** Maya nĩmo maarĩ marĩĩtwa ma ariũ a Lawi kũringana na maandĩko mao: Gerishoni, na Kohathu, na Merari. Lawi aatũũrire muoyo mĩaka 137. **17** Ariũ a Gerishoni kũringana na mbarĩ ciao maarĩ Libini na Shimei. **18** Ariũ a Kohathu maarĩ Amuramu, na Iziharu, na Hebironi, na Uzieli. Kohathu aatũũrire muoyo mĩaka 133. **19** Ariũ a Merari maarĩ Mahali na Mushi. Acio nĩo maarĩ mbarĩ cia Lawi kũringana na maandĩko mao. **20** Amuramu nĩahikirie mwarĩ wa nyina na ithe wetagwo Jokebedi, ũrĩa wamũciarĩire Harũni na Musa. Amuramu aatũũrire muoyo mĩaka 137. **21** Ariũ a Iziharu maarĩ Kora, na Nefegu, na Zikiri. **22** Ariũ a Uzieli maarĩ Mishaeli, na Elizafani, na Sithiri. **23** Harũni nĩahikirie Elisheba, mwarĩ wa Aminadabu, o ũrĩa warĩ mwarĩ wa nyina na Nahashoni, nake akĩmũciarĩra Nadabu na Abihu, na Eleazaru, na Ithamaru. **24** Ariũ a Kora maarĩ Asiri, na Elikana, na Abiasafu. Acio nĩo mbarĩ cia Akora. **25** Eleazaru mũrũ wa Harũni nĩahikirie mũirĩtu ũmwe wa Putieli, nake akĩmũciarĩra Finehasi. Acio nĩo maarĩ atongoria a nyũmba cia Alawii, o mbarĩ o mbarĩ. **26** Harũni o ũcio, marĩ na Musa, nĩo meerirwo nĩ Jehova atĩrĩ, "Rutai andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri kũringana na ikundi ciao." **27** Nĩo maarĩirie Firaũni, mũthamaki wa bũrũri wa Misiri, ũhoro wa kũruta andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri. Maarĩ Musa o ũcio na Harũni. **28** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa Jehova aarĩirie Musa arĩ kũu bũrũri wa Misiri-rĩ, **29** aamwĩrire atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ Jehova. Ĩra Firaũni mũthamaki wa bũrũri wa Misiri ũrĩa wothe ngũkwĩra." **30** No Musa akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Kuona njaragia ngĩtondoiraga-rĩ, Firaũni angĩkĩnjigua nĩkĩ?"

7 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "We ngũtuĩte ta Ngai harĩ Firaũni, nake mũrũ wa nyũkwa Harũni egũtuĩka mũnabii waku. **2** Wee ũriugaga ũrĩa wothe ndĩgwathaga, nake mũrũ wa nyũkwa Harũni nĩwe ũrĩĩraga Firaũni arekererie andũ a Isiraeli moime bũrũri wake. **3** No nĩngũtũma ngoro ya Firaũni yũme, na o na ndaingĩhia ciama ciakwa na morirũ gũkũ bũrũri wa Misiri-rĩ, **4** ndakamũigua. Ningĩ nĩngatambũrũkia guoko gwakwa kũu bũrũri wa Misiri, na ndute ikundi cia andũ akwa a Isiraeli moime kuo na ũndũ wa ciĩko nene cia ũtuanĩri ciira. **5** Nao andũ a Misiri nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, rĩrĩa ngataambũrũkia guoko gwakwa njũkĩrĩre bũrũri wa Misiri na ndute andũ a Isiraeli moime kuo." **6** Musa na Harũni magĩĩka o ũrĩa Jehova aamaathĩte meke. **7** Musa aarĩ na mĩaka mĩrongo ĩnana nake Harũni mĩaka mĩrongo ĩnana na ĩtatũ hĩndĩ ĩrĩa maaragia na Firaũni. **8** Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, **9** "Rĩrĩa Firaũni arĩmwĩra atĩrĩ, 'Ringai kĩama,' nawe Musa wĩre Harũni atĩrĩ, 'Oya rũthanju rwaku, ũrũikie thĩ o hau mbere ya Firaũni,' naruo rũtuĩke nyoka." **10** Nĩ ũndũ ũcio Musa na Harũni magĩthiĩ kũrĩ Firaũni, nao magĩĩka o ta ũrĩa maathĩtwo nĩ Jehova. Harũni agĩikia rũthanju rwake thĩ mbere ya Firaũni na anene ake, naruo rũgĩtuĩka nyoka. **11** Nake Firaũni agĩĩta andũ arĩa oogĩ o na ago, na aringi ciama a Misiri, nao magĩĩka o ũguo magĩtũmĩra maũgĩ mao ma ũgo. **12** O mũndũ agĩikia rũthanju rwake thĩ na rũgĩtuĩka nyoka. No rũthanju rwa Harũni rũkĩmeria thanju ciao. **13** No rĩrĩ, ngoro ya Firaũni ĩkĩũma nake akĩrega kũmaigua, o ta ũrĩa Jehova oigĩte. **14** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ngoro ya Firaũni ndĩngĩororoa; nĩaregete kũrekereria andũ mathiĩ. **15** Nĩũgathiĩ kũrĩ Firaũni rũciinĩ agĩthiĩ rũũĩ. Weterere mũcemanie nake hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Nili, na ũthiĩ na rũthanju rũrĩa rwagarũrũkĩte rũgatuĩka nyoka. **16** Ũcooke ũmwĩre atĩrĩ, 'Jehova, o we Ngai wa Ahibirania, nĩandũmĩte ngwĩre ũũ: Rekereria andũ akwa mathiĩ nĩgeetha makandungatĩre marĩ werũ-inĩ. No nginya rĩu nĩũregete gũthikĩrĩria. **17** Jehova ekuuga atĩrĩ: Ũndũ ũyũ nĩguo ũgũtũma ũmenye atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova: Ngũgũtha maaĩ ma Rũũĩ rwa Nili na rũthanju rũrũ rũrĩ guoko-inĩ gwakwa, namo magarũrũke matuĩke thakame. **18** Thamaki iria irĩ thĩĩnĩ wa Rũũĩ rwa Nili nĩigũkua, naruo rũũĩ rũnunge; andũ a Misiri maremwo nĩ kũnyua maaĩ maruo.'" **19** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ĩra Harũni atĩrĩ, 'Oya rũthanju rwaku na ũtambũrũkie guoko igũrũ rĩa maaĩ ma bũrũri wa Misiri, na igũrũ rĩa tũrũũĩ, na mĩtaro, na tũmaria o na kũrĩa guothe kũhingĩrĩrie maaĩ nakuo guothe gũtuĩke thakame. Thakame ĩkaiyũra kũndũ guothe bũrũri wa Misiri, o na kũu ndoo-inĩ cia mĩtĩ na mĩtũngi-inĩ ya mahiga.'" **20** Musa na Harũni magĩĩka o ũrĩa Jehova aathanĩte. Agĩkĩambararia rũthanju rwake arĩ mbere ya Firaũni na anene ake, nake akĩgũtha maaĩ ma Rũũĩ rwa Nili, namo maaĩ mothe makĩgarũrũka magĩtuĩka thakame. **21** Thamaki iria ciarĩ Rũũĩ rwa Nili igĩkua, naruo rũũĩ rũkĩnunga ũũru mũno, nginya andũ a bũrũri wa Misiri makĩremwo nĩ kũnyua maaĩ maruo. Bũrũri wa Misiri wothe ũkĩiyũra thakame. **22** No aringi ciama a bũrũri wa Misiri magĩĩka maũndũ o ta macio na ũndũ wa maũgĩ mao ma ũgo, nayo ngoro ya Firaũni ĩkĩũma; akĩrega kũigua Musa na Harũni, o ta ũrĩa Jehova oigĩte. **23** Handũ ha kũigua-rĩ, akĩhũndũka agĩthiĩ nyũmba-inĩ yake ya ũthamaki, na ndaigana kũrũmbũiya ũhoro ũcio ngoro-inĩ yake. **24** Nao andũ othe a Misiri makĩenja ithima gũkuhĩ na Rũũĩ rwa Nili nĩguo mone maaĩ ma kũnyua, tondũ matingĩahotire kũnyua maaĩ ma rũũĩ

rũu. **25** Mĩthenya mũgwanja nĩyahĩtũkire thuutha wa Jehova kũgũtha maaĩ ma Nili.

8 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Thiĩ kũrĩ Firaũni ũmwĩre atĩrĩ, 'Jehova oigĩte ũũ: Rekereria andũ akwa mathiĩ, nĩgeetha makandungatĩre. **2** Ũngĩrega kũmarekereria mathiĩ, nĩngũhũũra bũrũri waku wothe na mũthiro wa ciũra. **3** Rũũĩ rwa Nili rũkũiyũra ciũra. Igũũka ciambate o nginya nyũmba yaku ya ũthamaki o na nyũmba yaku ya toro o nginya ũrĩrĩ waku igũrũ, itoonye nyũmba cia anene aku, o na irũgĩrĩre andũ aku o ene, ikorwo kuo o na mariiko-inĩ maku na mĩharatĩ-inĩ ya gũkandĩrwo mũtu. **4** Ciũra icio ikũrũgĩrĩre na irũgĩrĩre andũ aku o na anene aku.'" **5** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ĩra Harũni atĩrĩ, 'Tambũrũkia guoko gwaku na rũthanju igũrũ rĩa tũrũũĩ, na mĩtaro, na tũmaria, ũtũme ciũra ciũke bũrũri-inĩ wa Misiri.'" **6** Nĩ ũndũ ũcio Harũni agĩtambũrũkia guoko gwake igũrũ rĩa maaĩ ma bũrũri wa Misiri, nacio ciũra ikiumĩra ikĩiyũra bũrũri. **7** No aringi ciama a bũrũri wa Misiri magĩĩka maũndũ o ta macio na ũndũ wa maũgĩ mao ma ũgo, o nao magĩtũma ciũra ciũke bũrũri wa Misiri. **8** Firaũni agĩĩta Musa na Harũni, akĩmeera atĩrĩ, "Hooyai Jehova anjehererie na ehererie andũ akwa ciũra ici, na nĩngũrekereria andũ anyu mathiĩ makarutĩre Jehova magongona." **9** Musa akĩĩra Firaũni atĩrĩ, "Wee nĩwe ngũhe gĩtĩĩo gĩa gũtua ihinda rĩa gũkũhoera, wee na anene aku o na andũ aku nĩguo inyuĩ na nyũmba cianyu mwehererwo nĩ ciũra, itigare o iria irĩ thĩĩnĩ wa Rũũĩ rwa Nili." **10** Firaũni akiuga atĩrĩ, "Mũkaahooera rũciũ." Nake Musa akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩgũtuĩke ũguo woiga, nĩgeetha ũmenye atĩ gũtirĩ mũndũ ũhaana ta Jehova Ngai witũ. **11** Ciũra nĩcigũkweherera na ciehere nyũmba ciaku, cieherere anene aku na andũ aku; itigare o iria irĩ rũũĩ-inĩ rwa Nili." **12** Na rĩrĩa Musa na Harũni mehereire Firaũni, Musa agĩkaĩra Jehova ũhoro wĩgiĩ ciũra iria aarehithĩirie Firaũni. **13** Nake Jehova agĩĩka o ũrĩa Musa aahooete. Ciũra iria ciarĩ nyũmba, na iria ciarĩ nja na iria ciarĩ mĩgũnda igĩkua. **14** Ikĩũnganio ikĩigwo irũndo, nacio ikĩnungia bũrũri. **15** No rĩrĩa Firaũni onire atĩ marĩkũhoorerwo nĩ thĩĩnarĩ, akĩũmia ngoro na akĩrega kũigua Musa na Harũni, o ta ũrĩa Jehova oigĩte. **16** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ĩra Harũni atĩrĩ, 'Tambũrũkia rũthanju rwaku ũgũthe rũkũngũ rũrĩa rũrĩ thĩ,' na bũrũri-inĩ wothe wa Misiri-rĩ, rũkũngũ rũu rũgũtuĩka rwagĩ." **17** Nao magĩĩka ũguo; na rĩrĩa Harũni aatambũrũkirie guoko anyiitĩte rũthanju-rĩ, agũtha rũkũngũ naguo, rwagĩ rũgĩtambĩrĩra andũ na nyamũ. Rũkũngũ ruothe bũrũri-inĩ wa Misiri rũgĩtuĩka rwagĩ. **18** No hĩndĩ ĩrĩa aringi a ciama a bũrũri wa Misiri maageririe kũrehe rwagĩ na maũgĩ mao ma ũgo-rĩ, nĩmaremirwo. Naruo rwagĩ rũgĩtambĩrĩra andũ na nyamũ. **19** Aringi acio a ciama makĩĩra Firaũni atĩrĩ, "Ũyũ nĩ hinya wa kĩara kĩa Ngai." No Firaũni akĩũmia ngoro akĩrega kũigua, o ta ũrĩa Jehova oigĩte. **20** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ũkĩra rũciinĩ tene, uumĩrĩre Firaũni agĩthiĩ Rũũĩ rwa Nili, ũmwĩre atĩrĩ, 'Jehova ekuuga ũũ: Rekereria andũ akwa mathiĩ nĩgeetha makandungatĩre. **21** Ũngĩaga kũreka mathiĩ-rĩ, ngũkũrehera mĩrumbĩ ya ngi, ndehere anene aku na andũ aku, o na ndĩcirehe nyũmba-inĩ cianyu. Nyũmba cia andũ a Misiri ikũiyũra ngi, o na ningĩ ciyũre thĩ kũrĩa guothe marĩ. **22** "'No rĩrĩ, mũthenya ũcio ngeeka ũndũ ũrĩ ngũrani bũrũri-inĩ wa Gosheni, kũrĩa andũ akwa matũũraga; gũtikagĩa na mĩrumbĩ ya ngi kũu, nĩgeetha ũmenye atĩ nĩĩ, Jehova, ndĩ bũrũri-inĩ ũyũ. **23** Nĩngekĩra ngũũrani gatagatĩ ka andũ akwa na aku. Rũciũ nĩrĩo kĩama gĩkĩ gĩgekĩka.'" **24** Na ũguo noguo Jehova eekire. Ngi mĩrumbĩ mĩnene ikĩiyũra nyũmba ya ũthamaki ya Firaũni na igĩtoonya nyũmba cia anene ake, naguo bũrũri wa Misiri wothe ũkĩanangwo nĩ ngi icio. **25** Ningĩ Firaũni agĩĩta Musa na Harũni, akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi mũkarutĩre Ngai wanyu iruta gũkũ bũrũri-inĩ." **26** No Musa akĩmwĩra atĩrĩ, "Gũtingĩagĩrĩra gwĩka ũguo. Magongona marĩa tũkũrutĩra Jehova Ngai witũ nĩ mekuoneka marĩ magigi nĩ andũ a Misiri. Tũngĩkĩruta magongona marĩ magigi maitho-inĩ maorĩ, githĩ matigũtũhũũra na mahiga nyuguto? **27** No nginya tũthiĩ rũgendo rwa mĩthenya ĩtatũ werũ-inĩ tũkarutĩre Jehova Ngai witũ magongona, o ta ũrĩa atwathĩte." **28** Firaũni akiuga atĩrĩ, "Nĩngũmũrekereria mũthiĩ mũkarutĩre Jehova Ngai wanyu magongona werũ-inĩ, no mũtigathiĩ kũraya mũno. Na rĩu, hooerai." **29** Musa agĩcookia atĩrĩ, "Ndaarĩkia kuuma harĩwe, nĩngũhooya Jehova, na rũciũ ngi nĩikoima kũrĩ Firaũni na anene ake, na andũ ake. No ũkĩmenyerere atĩ Firaũni ndageke ũndũ wa kũheenania rĩngĩ, na ũndũ wa kwaga kũrekereria andũ mathiĩ makarutĩre Jehova magongona." **30** Musa agĩkiuma harĩ Firaũni, akĩhooya Jehova, **31** nake Jehova agĩĩka ũrĩa Musa aamũhoire; nacio ngi ikĩeherera Firaũni, na anene ake, na andũ ake, na gũtirĩ ngi yatigarire. **32** No rĩrĩ, o na ihinda rĩrĩ Firaũni akĩũmia ngoro yake akĩrega kũrekereria andũ mathiĩ.

9 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Thiĩ kũrĩ Firaũni ũkamwĩre atĩrĩ, 'Jehova, o we Ngai wa Ahibirania ekuuga ũũ: "Rekereria andũ akwa mathiĩ, nĩgeetha makandungatĩre." **2** Ũngĩrega kũmarekereria, na ũthiĩ na mbere kũmarigĩrĩria-rĩ, **3** guoko kwa Jehova nĩgũkũrehithĩria ũhiũ waku ũrĩa ũrĩ ũrĩithio-inĩ mũthiro mũũru mũno kũrĩ mbarathi cianyu na ndigiri, na ngamĩĩra, na ng'ombe cianyu, na ng'ondu na mbũri. **4** No Jehova nĩagekĩra ngũũrani gatagatĩ ka ũhiũ wa andũ a Isiraeli na andũ a Misiri, nĩgeetha gũtikagĩe nyamũ ya Mũisiraeli ĩgũkua.'" **5** Jehova agĩtua ihinda, na akiuga atĩrĩ, "Rũciũ Jehova nĩageeka ũndũ ũyũ gũkũ bũrũri-inĩ." **6** Na mũthenya ũyũ ũngĩ Jehova agĩgĩka o ũguo: Ũhiũ wothe wa andũ a Misiri ũgĩkua, no gũtirĩ nyamũ o na ĩmwe ya Mũisiraeli yakuire. **7** Firaũni agĩtũma andũ magatuĩrie ũhoro, nao makĩona atĩ gũtiarĩ nyamũ o na ĩmwe ya andũ a Isiraeli yakuĩte. No rĩrĩ, ngoro yake ndĩororoire na ndaigana kũrekereria andũ mathiĩ. **8** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, "Oyai ngundi cia mbiro kuuma riiko rĩrĩa inene, nake Musa amĩikie igũrũ mbere ya Firaũni. **9** Mbiro ĩyo nĩĩgatuĩka rũkũngũ rũhinyu, naruo rũiyũre bũrũri wothe wa Misiri, rũcooke rũtuĩke mahũha ma ironda mĩĩrĩ-inĩ ya andũ na ya nyamũ bũrũri-inĩ ũcio wothe." **10** Nĩ ũndũ ũcio magĩkĩoya mbiro kuuma riiko inene,

makĩrũgama mbere ya Firaũni. Musa akĩmĩĩkia igũrũ, namo mahũha ma ironda makiumĩra mĩĩrĩ-inĩ ya andũ o na ya nyamũ. **11** Aringi ciama a Misiri matingĩahotire kũrũgama mbere ya Musa nĩ ũndũ wa mahũha marĩa maarĩ namo, hamwe na andũ othe a bũrũri wa Misiri. **12** No Jehova akĩũmia ngoro ya Firaũni, akĩrega kũigua Musa na Harũni, o ta ũrĩa Jehova eerĩte Musa. **13** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ũkĩra rũciinĩ tene, ũkarũgame mbere ya Firaũni ũmwĩre atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova Ngai wa Ahibirania ekuuga: Rekereria andũ akwa mathĩĩ, nĩgeetha makahooe, **14** kana ihinda rĩĩrĩ ngũtũmĩre mĩthiro yakwa yothe ya hinya, we o hamwe na anene aku na andũ aku, nĩguo ũmenye atĩ gũtirĩ ũngĩ ũhaana ta niĩ gũkũ thĩ guothe. **15** Nĩgũkorwo nginya rĩu nĩingĩhotete gũtambũrũkia guoko gwakwa, ngakũhũũra na ngahũũra andũ aku na mũthiro ũrĩa ũngĩmũniinĩte inyuothe thĩ. **16** No ngũrũgamĩtie nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ kĩũmbe, atĩ nguonie hinya wakwa, na atĩ rĩĩtwa rĩakwa rĩhunjio thĩ yothe. **17** No wĩyũmĩtie kũhinyĩrĩria andũ akwa na ũkagiria mathiĩ. **18** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, rũciũ ihinda ta rĩĩrĩ ngoiria mbura ya mbembe njũru mũno, ĩtarĩ yoira ĩngĩ tayo gũkũ bũrũri wa Misiri kuuma rĩrĩa Misiri kwambĩrĩirie gũtũũrwo nginya rĩu. **19** Gĩathane rĩu atĩ ũhiũ waku na indo ciothe iria ũrĩ nacio mũgũnda itoonyio handũ ingĩĩgitia, tondũ mbura ĩyo ya mbembe yoirĩra mũndũ o wothe ũrĩ nja kana nyamũ ĩtarehetwo mũciĩ o yothe na ĩrĩ kũu mũgũnda no ĩgũkua.'" **20** Anene acio a Firaũni arĩa meetigĩrĩte kiugo kĩa Jehova makĩhiũha gũtoonyia ngombo ciao na ũhiũ wao nyũmba thĩinĩ. **21** No arĩa mateetigĩrire kiugo kĩa Jehova maatigire ngombo ciao na ũhiũ wao mĩgũnda-inĩ. **22** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Tambũrũkia guoko ũkũroretie matu-inĩ nĩgeetha mbura ya mbembe yure bũrũri wa Misiri guothe; yurĩre andũ, na nyamũ na yurĩre kĩndũ gĩothe kĩrakũra mĩgũnda-inĩ ya bũrũri wa Misiri." **23** Rĩrĩa Musa aatambũrũkirie rũthanju arũroretie matu-inĩ, Jehova agĩtũma kũgĩe na marurumĩ hamwe na mbura ya mbembe, naruo rũheni rũkĩhenũka thĩ. Nĩ ũndũ ũcio Jehova akiuria mbura ya mbembe kũu bũrũri wa Misiri; **24** mbura ya mbembe ĩgĩkiura, naruo rũheni rũkĩhenũka kũndũ guothe. Nĩkĩo kĩarĩ kĩhuhũkanio kĩrĩa kĩũru mũno kĩonekanĩte bũrũri wothe wa Misiri kuuma wambĩrĩria gũtũũrwo nĩ andũ. **25** Mbura ĩyo ya mbembe ĩkiura bũrũri wothe wa Misiri, ĩkiurĩra kĩndũ gĩothe kĩarĩ mũgũnda, andũ o hamwe na nyamũ; ĩgĩthũkia kĩndũ gĩothe kĩarĩ mũgũnda na ĩgĩkahũra mĩtĩ yothe. **26** Kũndũ kũrĩa mbura ĩyo ya mbembe ĩtoirire no bũrũri wa Gosheni, kũrĩa andũ a Isiraeli maarĩ. **27** Nake Firaũni agĩĩta Musa na Harũni, akĩmeera atĩrĩ, "Ihinda rĩĩrĩ nĩnjĩhĩtie. Jehova nĩwe wa ma; niĩ na andũ akwa nĩtũhĩtĩtie. **28** Hooyai Jehova, nĩgũkorwo nĩtũiganĩtie marurumĩ na mbura ya mbembe iria tuonete. Nĩngũmũrekereria mũthiĩ; mũtigũikara gũkũ rĩngĩ." **29** Musa akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndoima itũũra rĩĩrĩ inene, nĩngũtambũrũkia moko hooe Jehova. Marurumĩ nĩmegũthira, na gũtigũkorwo na mbura ĩngĩ ya mbembe, nĩgeetha ũmenye atĩ thĩ nĩ ya Jehova. **30** No nĩnjũũĩ atĩ wee na anene aku mũtirĩ mũretigĩra Jehova Ngai." **31** (Ũguta na cairi nĩciathũkirio, nĩ ũndũ cairi nĩyarutĩte magira, naguo ũguta ũkaruta kĩro. **32** No rĩrĩ, ngano o na guthemethu itiathũkirio, tondũ itiarĩ ngũrũ.) **33** Hĩndĩ ĩyo Musa akĩehera harĩ Firaũni na akiuma nja ya itũũra inene. Agĩtambũrũkia moko amaroretie na kũrĩ Jehova; marurumĩ na mbura ya mbembe igĩthira, na gũtiacookire kuura. **34** Rĩrĩa Firaũni onire atĩ mbura ya mbembe na marurumĩ nĩciathira akĩĩhia rĩngĩ; we na anene ake makĩũmia ngoro ciao. **35** Nĩ ũndũ ũcio ngoro ya Firaũni yarĩ nyũmũ na ndangĩarekereirie andũ a Isiraeli mathiĩ, o ta ũrĩa Jehova aarĩtie na kanua ka Musa.

10 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Thiĩ kũrĩ Firaũni, nĩgũkorwo nĩnyũmĩtie ngoro yake na ngoro cia anene ake nĩgeetha ninge ciama ici ciakwa gatagatĩ-inĩ kao; **2** nĩguo mũkeeraga ciana cianyu na ciana ciacio ũrĩa ndokĩrĩire andũ a Misiri, na ũrĩa ndaringire ciama ciakwa gatagatĩ-inĩ kao, nĩguo mũmenye atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova." **3** Nĩ ũndũ ũcio Musa na Harũni magĩthiĩ kũrĩ Firaũni makĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova Ngai wa Ahibirania ekuuga ũũ: 'Ũgũikara nginya rĩ ũregete kũnjĩnyiihĩria? Rekereria andũ akwa mathiĩ, nĩgeetha makandungatĩre. **4** Warega kũmarekereria-rĩ, rũciũ nĩngarehithia ngigĩ bũrũri ũyũ wanyu. **5** Ikaiyũra thĩ, imĩhumbĩre yage kuoneka. Nĩikarĩa kĩrĩa gĩothe gĩtigĩtio nĩ mbura ya mbembe, o na irĩe mĩtĩ yothe ĩrĩa ĩrakũra mĩgũnda-inĩ yanyu. **6** Ikaiyũra nyũmba ciaku, na cia anene aku, na cia andũ othe a Misiri, ũndũ maithe manyu kana maguuka manyu matarĩ mona kuuma rĩrĩa mambĩrĩirie gũtũũra bũrũri ũyũ nginya rĩu.'" Nake Musa akĩgarũrũka akĩeherera Firaũni. **7** Anene a Firaũni makĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ nginya rĩ mũndũ ũyũ egũtũũra arĩ mũtego harĩ ithuĩ? Rekereria andũ aya mathiĩ, nĩgeetha makahooe Jehova Ngai wao. Ndũramenya atĩ bũrũri wa Misiri nĩwanangĩtwo?" **8** Musa na Harũni magĩcookio kũrĩ Firaũni. Nake akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi mũkahooe Jehova Ngai wanyu; no rĩrĩ, nĩ arĩkũ megũthiĩ?" **9** Musa akĩmũcookeria atĩrĩ, "Tũgũthiĩ na andũ aitũ arĩa ethĩ o na arĩa akũrũ, tũthiĩ na aanake na airĩtu aitũ, na tũthiĩ na ũhiũ witũ wothe, tondũ tũrathiĩ gũkũngũĩra Jehova na iruga inene." **10** Firaũni akiuga atĩrĩ, "Hĩ! Kaĩ Jehova arogĩikara na inyuĩ ingĩmũrekereria mũthiĩ na atumia anyu na ciana cianyu-ĩ! Hatirĩ nganja mũrĩ na muoroto mũũru. **11** Aca! Thiĩi o arũme oiki, mũthiĩ mũhooe Jehova, nĩgũkorwo ũguo nĩguo mũkoretwo mũkĩenda." Nao Musa na Harũni makĩingatwo, makĩehera mbere ya Firaũni. **12** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Tambũrũkia guoko gwaku igũrũ rĩa bũrũri wa Misiri nĩgeetha ngigĩ ciũke ciyũre bũrũri ũyũ wothe, nacio irĩe kĩndũ gĩothe kĩrakũra mĩgũnda-inĩ, kĩrĩa gĩothe gĩatigirio nĩ mbura ya mbembe." **13** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩtambũrũkia rũthanju rwake igũrũ rĩa bũrũri wa Misiri, nake Jehova agĩtũma rũhuho ruumĩte irathĩro rũhurutane kũu bũrũri ũcio mũthenya wothe na ũtukũ wothe. Gũgĩkinya rũciinĩ rũhuho rũu nĩ rwarehete ngigĩ. **14** Nacio ngigĩ icio ikĩhithũkĩra bũrũri wa Misiri wothe na igĩikara kũndũ guothe bũrũri-inĩ irĩ nyingĩ mũno. Mbere ĩyo gũtiagĩte mũthiro wa ngigĩ ta ũcio na gũtikagĩa ũngĩ ta ũcio. **15** Ikĩhumbĩra thĩ yothe o nginya ĩkĩira. Ikĩrĩa kĩrĩa gĩothe gĩatigarĩtio nĩ mbura ya mbembe, kĩrĩa gĩothe gĩakũraga mĩgũnda o na matunda marĩa maarĩ mĩtĩ-inĩ.

Gũtirĩ kĩndũ kĩigũ gĩatigarire mũtĩ-inĩ kana mũmera bũrũri-inĩ wothe wa Misiri. **16** Nake Firaũni agĩĩta Musa na Harũni narua, akĩmeera atĩrĩ, "Nĩnjĩhĩirie Jehova Ngai wanyu, o na inyuĩ nĩndĩmwĩhĩirie. **17** Rĩu ndekerai mehia makwa o rĩngĩ na mũhooe Jehova Ngai wanyu anjehererie mũthiro ũyũ mũũru." **18** Hĩndĩ ĩyo Musa akĩeherera Firaũni agĩthiĩ akĩhooya Jehova. **19** Nake Jehova akĩgarũra rũhuho, akĩrũtua rũhuho rũnene rwa kuuma ithũĩro, naruo rũkĩũmbũra ngigĩ icio, rũgĩcitwara Iria-inĩ Itune. Gũtirĩ gakigĩ o na kamwe gaatigarire bũrũri wa Misiri. **20** No Jehova akĩũmia ngoro ya Firaũni, nake akĩrega kũrekereria andũ a Isiraeli mathiĩ. **21** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Tambũrũkia guoko ũkũroretie igũrũ matu-inĩ nĩgeetha nduma ĩiyũre bũrũri wa Misiri, nduma ĩngĩhutĩka." **22** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩtambũrũkia guoko akũroretie igũrũ matu-inĩ, nayo nduma nene ĩkĩiyũra bũrũri wa Misiri mĩthenya ĩtatũ. **23** Gũtirĩ mũndũ ũngĩahotire kuona ũrĩa ũngĩ kana oime gwake handũ ha mĩthenya ĩtatũ. No andũ a Isiraeli, othe kũrĩa maikaraga kwarĩ na ũtheri. **24** Ningĩ Firaũni agĩĩta Musa, akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩi mũkahooe Jehova. O na atumia anyu na ciana no mathiĩ na inyuĩ; no rĩrĩ, mũtige ndũũru cianyu cia mbũri na cia ng'ombe." **25** No Musa akĩmwĩra atĩrĩ, "No nginya ũtwĩtĩkĩrie tũkarutĩre Jehova Ngai witũ magongona na maruta ma njino. **26** Ũhiũ witũ no nginya tũthiĩ naguo; gũtirĩ o na ihũngũ tũgũtiga na thuutha. No nginya tũhũthĩre imwe ciacio tũkĩhooya Jehova Ngai witũ, na tũtingĩmenya nĩ irĩkũ irĩbatarania mahooya-inĩ nginya tũkinye kũu." **27** No Jehova akĩũmia ngoro ya Firaũni, nake akĩrega kũmarekereria mathiĩ. **28** Firaũni akĩĩra Musa atĩrĩ, "Uma, ũnjeherere! Wĩmenyerere ndũkanooke mbere yakwa rĩngĩ! Mũthenya ũrĩa ũkoona ũthiũ wakwa, no gũkua ũgaakua." **29** Musa akĩmũcookeria atĩrĩ, "O ta ũguo woiga, ndigooka mbere yaku rĩngĩ."

11 Na rĩrĩ, Jehova nĩeerĩte Musa atĩrĩ, "Nĩngũrehere Firaũni na bũrũri wa Misiri mũthiro ũngĩ ũmwe. Thuutha ũcio, nĩakamũrekereria mũthiĩ mume gũkũ, na rĩrĩa ageeka ũguo, nĩkũmũingata akaamũingata biũ. **2** Ĩra arũme othe, o hamwe na andũ-a-nja mahooe andũ a matũũra mao indo cia betha na cia thahabu." **3** (Jehova agĩtũma andũ acio metĩkĩrĩke nĩ andũ a Misiri, na Musa we mwene aarĩ mũtĩĩku mũno kũu bũrũri wa Misiri nĩ anene a Firaũni o na andũ arĩa angĩ.) **4** Nĩ ũndũ ũcio Musa akiuga atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: 'Kũrĩ ta ũtukũ gatagatĩ nĩngatuĩkania bũrũri wa Misiri wothe. **5** Mwana wothe wa kahĩĩ wa irigithathi gũkũ bũrũri wa Misiri nĩagaakua, kwambĩrĩria irigithathi rĩa Firaũni, rĩrĩa rĩikaragĩra gĩtĩ kĩa ũnene, nginya irigithathi rĩa ngombo ya mũirĩtu, ũrĩa ũrutaga wĩra gĩthĩi-inĩ, na marigithathi mothe ma ng'ombe o namo. **6** Nĩgũkaagĩa kĩrĩro kĩnene bũrũri wa Misiri wothe, kĩrĩro kĩũru gĩtarĩ gĩakorwo kuo, na gĩtakagĩa kuo rĩngĩ o na rĩ. **7** No gatagatĩ ka andũ a Isiraeli, gũtirĩ ngui ĩgaakũgĩra mũndũ, kana ĩkũgĩre nyamũ.' Hĩndĩ ĩyo nĩũkamenya atĩ Jehova nĩekĩrĩte ngũũrani harĩ andũ a Misiri na andũ a Isiraeli. **8** Anene aya aku othe magooka kũrĩ nĩĩ, manyinamĩrĩre makiugaga atĩrĩ, 'Thiĩ, we mwene o na andũ arĩa makũrũmĩrĩire!' Thuutha ũcio nĩngathiĩ." Hĩndĩ ĩyo Musa, acinĩtwo nĩ marakara, akĩeherera Firaũni. **9** Jehova nĩeerĩte Musa atĩrĩ, "Firaũni nĩakarega gũkũigua, nĩgeetha morirũ makwa gũkũ bũrũri wa Misiri mongerereke." **10** Musa na Harũni nĩmaringire morirũ maya mothe mbere ya Firaũni, no Jehova akĩũmia ngoro ya Firaũni, na ndaigana kũrekereria andũ a Isiraeli moime bũrũri-inĩ wake.

12 Jehova akĩĩra Musa na Harũni marĩ kũu bũrũri wa Misiri atĩrĩ, **2** "Mweri ũyũ nĩguo ũgũtuĩka mweri wa mbere harĩ inyuĩ, ũtuĩke mweri wa mbere wa mwaka wanyu. **3** Ĩrai andũ othe a Isiraeli atĩ mũthenya wa ikũmi mweri ũyũ, o mũndũ akanyiitĩra andũ a nyũmba yake gatũrũme; o nyũmba gatũrũme kamwe. **4** Nyũmba ĩngĩgakorwo ĩrĩ nini mũno, ũndũ ĩtangĩniina gatũrũme kamwe-rĩ, nĩmanyiitanĩre gatũrũme kamwe na nyũmba ĩrĩa mahakanĩte nayo, marĩkĩtie gwĩtara mũigana wao meturanĩire. Rorai na mũtue wega nĩ tũtũrũme tũigana tũkabatarania kũringana na mũrĩĩre wa o mũndũ. **5** Nyamũ iria mũgũthuura no nginya ikorwo irĩ tũtũrũme twa ũkũrũ wa mwaka ũmwe, na itarĩ na kaũũgũ, na mũgaaciruta kuuma harĩ ng'ondu kana mbũri. **6** Cimenyererei nginya mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri, hĩndĩ ĩrĩa andũ othe a Isiraeli magaacithĩnja hwaĩ-inĩ. **7** Hĩndĩ ĩyo makooya thakame ĩmwe ya tũtũrũme tũu, nao mamĩhake hingĩro-inĩ cia igũrũ na cia mĩena ya mũrango wa nyũmba ĩrĩa makaarĩĩra tũtũrũme tũu. **8** Ũtukũ o ũcio makaarĩa nyama icio ihĩhĩtio na mwaki, marĩĩanĩrie na nyeni ndũrũ na mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia. **9** Mũtikanarĩe nyama irĩ njĩthĩ kana itherũkĩtio na maaĩ, no ihĩhio na mwaki, mũtwe, na magũrũ o na nyama cia nda. **10** Mũtikanatigie imwe ciacio ikinyĩrie rũciinĩ; iria ingĩtigara nginya rũciinĩ, no nginya mũgaacicina. **11** Ũũ nĩguo mũkaarĩa nyama icio: mũkorwo mwĩhotorete mĩcibi yanyu njohero, na iraatũ cianyu irĩ magũrũ, na mĩtirima yanyu ĩrĩ moko. Mũgaacirĩa naihenya; ĩyo nĩyo Bathaka ya Jehova. **12** "O ũtukũ ũcio nĩngatuĩkanĩria bũrũri wa Misiri, na nĩngooraga marigithathi mothe ma andũ na ma nyamũ, na nĩngatuĩra ngai cia bũrũri wa Misiri ciothe ciira. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **13** Thakame ĩyo ĩgaatuĩka rũũri rwanyu nyũmba-inĩ iria mũgaakorwo mũrĩ, na rĩrĩa ngoona thakame-rĩ, no kũmũhĩtũka ngaamũhĩtũka. Gũtirĩ mũthiro ũkamũhutia hĩndĩ ĩrĩa ngaahũũra bũrũri wa Misiri. **14** "Mũthenya ũcio nĩmũrĩũririkanaga; ũkũngũyagĩrei harĩ njiarwa iria igooka ũrĩ wa gĩathĩ kĩa Jehova, ũrĩ ũndũ wathanĩtwo wa gũtũũra. **15** Ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja, mũkaarĩĩaga mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia. Mũthenya wa mbere mũkeeheria ndawa ya kũimbia kuuma nyũmba cianyu, nĩgũkorwo mũndũ o wothe ũngĩrĩa kĩndũ kĩrĩ ndawa ya kũimbia kuuma mũthenya wa mbere nginya wa mũgwanja-rĩ, nĩakaingatwo eherio harĩ andũ a Isiraeli. **16** Gĩai na kĩũngano gĩtheru mũthenya wa mbere, na mũgĩe na kĩngĩ mũthenya wa mũgwanja. Mũtikanarute wĩra o na ũrĩkũ mĩthenya ĩyo, tiga o wa kũhaarĩria irio cia kũrĩĩo nĩ mũndũ wothe, ũguo noguo mũngĩĩka. **17** "Kũngũĩrai Gĩathĩ kĩa Mĩgate Ĩtarĩ Ndawa ya Kũimbia, tondũ nĩ mũthenya ũyũ kĩũmbe ndamũrutire mũrĩ

ikundi kuuma bũrũri wa Misiri. Kũngũĩrai mũthenya ũyũ ũrĩ ũndũ wathanĩtwo wa gũtũũra nginya njiarwa iria igooka. **18** Mweri wa mbere mũrĩrĩĩaga mĩgate ĩtarĩ na ndawa ya kũimbia, kwambĩrĩria hwaĩ-inĩ wa mũthenya wa ikũmi na ĩna, nginya hwaĩ-inĩ wa mũthenya wa mĩrongo ĩrĩ na ũmwe. **19** Handũ ha matukũ mũgwanja, gũtikoneke ndawa ya kũimbia mĩgate nyũmba-inĩ cianyu. Na rĩrĩ, mũndũ o wothe ũngĩrĩa kĩndũ kĩrĩ na ndawa ya kũimbia nĩakaingatwo athengio mũingĩ-inĩ wa Isiraeli, arĩ mũgeni, kana aciarĩtwo arĩ Mũisiraeli. **20** Mũtikanarĩe kĩndũ gĩĩkĩrĩtwo ndawa ya kũimbia. Kũrĩa guothe mũgaatũũra, mũkaarĩĩaga mĩgate ĩtarĩ ndawa ya kũimbia." **21** Nake Musa agĩĩta athuuri a Isiraeli othe, akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi o narua mũgathuure nyamũ nĩ ũndũ wa nyũmba cianyu na mũthĩnje gatũrũme ka Bathaka. **22** Oyai kĩohe kĩa mahuti ma mũthobi, mũgĩtobokie karaĩ-inĩ karĩ na thakame, mũcooke mũmĩhake hingĩro ya igũrũ ya mũrango, o na mĩena yeerĩ ya hingĩro cia mũrango. Gũtikagĩe mũndũ o na ũmwe wanyu ũkuuma nja ya nyũmba yake nginya rũciinĩ. **23** Hĩndĩ ĩrĩa Jehova arĩtuĩkania bũrũri nĩguo orage andũ a Misiri-rĩ, nĩarĩona thakame ĩyo ĩrĩ igũrũ na mĩena ya hingĩro cia mĩrango, nake ahĩtũke mũromo wa nyũmba ĩyo, na nĩakagiria mũniinani atoonye nyũmba cianyu amũũrage. **24** "Athĩkĩrai ũrutani ũyũ taarĩ watho wa gũtũũra wathĩkagĩrwo nĩ inyuĩ na njiaro cianyu. **25** Rĩrĩa mũgaatoonya bũrũri ũrĩa Jehova akaamũhe ta ũrĩa eranĩire-rĩ, mũkaamenyagĩrĩra gĩathĩ gĩkĩ. **26** Na rĩrĩa ciana cianyu ikamũũria atĩrĩ, 'Gĩathĩ gĩkĩ kiugĩte atĩa harĩ inyuĩ?' **27** Mũgaaciĩra atĩrĩ, 'Nĩ igongona rĩa Bathaka rĩa kũrutĩra Jehova, ũrĩa waagararire nyũmba cia andũ a Isiraeli kũu bũrũri wa Misiri, na akĩhonokia andũ a nyũmba ciitũ hĩndĩ ĩrĩa ooragire andũ a Misiri.'" Nao andũ makĩinamĩrĩria mothiũ mao, makĩhooya. **28** Andũ a Isiraeli magĩgĩka o ũrĩa Jehova aathire Musa na Harũni. **29** O ũtukũ gatagatĩ Jehova akĩũraga marigithathi mothe kũu bũrũri wa Misiri, kwambĩrĩria irigithathi rĩa Firaũni, ũrĩa waikaragĩra gĩtĩ kĩa ũnene, nginya irigithathi rĩa mũndũ muohe ũrĩa warĩ njeera na marigithathi ma mahiũ mothe. **30** Firaũni na anene ake othe o na andũ a Misiri othe, magĩũkĩra kũrĩ o ũtukũ, nakuo gũkĩgĩa kĩrĩro kĩnene kũu bũrũri wa Misiri, nĩgũkorwo gũtiarĩ nyũmba ĩtaarĩ na mũndũ wakuĩte. **31** O ũtukũ ũcio, Firaũni agĩĩta Musa na Harũni, akĩmeera atĩrĩ, "Ũkĩrai! Ehererai andũ akwa, inyuĩ o na andũ a Isiraeli othe! Thiĩi mũgatungatĩre Jehova o ta ũrĩa mũũrĩtie. **32** Oyai ndũũru cianyu cia mbũri na cia ng'ombe o ta ũrĩa mũroigĩte na mũthiĩ. Na mũndathime o na niĩ." **33** Nao andũ a Misiri makĩhĩka andũ acio moime bũrũri ũcio na ihenya, nĩgũkorwo moigire atĩrĩ, "Kwaga ũguo, tũgũkua ithuothe!" **34** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli makĩoya kĩmere kĩao gĩtanekĩrwo ndawa ya kũimbia, na magĩgĩkuua na ciande, nayo mĩharatĩ yoohereirwo nguo-inĩ. **35** Nao andũ a Isiraeli magĩĩka o ta ũrĩa meerĩĩtwo nĩ Musa na makĩhooya andũ a Misiri mamahe indo cia betha na cia thahabu, o na nguo. **36** Jehova agĩtũma andũ acio metĩkĩrĩke nĩ andũ a Misiri nao makĩmahe kĩrĩa gĩothe meetirie; nĩ ũndũ ũcio magĩtaha indo cia andũ a Misiri. **37** Andũ a Isiraeli makĩambĩrĩria rũgendo kuuma Ramesese magĩthiĩ Sukothu. Arũme arĩa metwaraga na magũrũ maarĩ ta 600,000 hategũtarwo atumia na ciana. **38** Na andũ angĩ aingĩ nĩmathiire na makĩambatania nao, hamwe na ndũũru nene cia mahiũ ma mbũri na ng'ombe. **39** Kĩmere kĩrĩa maarutĩte bũrũri wa Misiri nĩkĩo maatũmĩrire gũthondeka mĩgate ĩtarĩ ndawa ya kũimbia. Kĩmere kĩu gĩtiarĩ na ndawa ya kũimbia tondũ nĩkũingatwo maingatirwo bũrũri wa Misiri, na matiigana kũgĩa na ihinda rĩa kũhaarĩria irio ciao. **40** Ihinda rĩrĩa andũ a Isiraeli maatũũrire bũrũri wa Misiri nĩ mĩaka 430. **41** Harĩa mĩaka ĩyo 430 yathirĩire-rĩ, mũthenya o ro ũcio, nĩguo ikundi ciothe cia andũ a Jehova cioimire bũrũri wa Misiri. **42** Tondũ ũtukũ ũcio nĩguo Jehova aikarire eiguĩte nĩguo amarute bũrũri wa Misiri-rĩ, na ũtukũ ũyũ nao andũ a Isiraeli othe nĩmarĩikaraga meiguĩte nĩguo matĩĩage Jehova njiarwa-inĩ ciothe iria igooka. **43** Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, "Maya nĩmo mawatho ma Bathaka: "Gũtirĩ mũgeni ũngĩrĩa Bathaka ĩyo. **44** Ngombo o yothe ũgũrĩte no ĩrĩe Bathaka ĩyo thuutha wa kũmĩruithia, **45** no mũrarĩrĩri kana mũruti wĩra wa mũcaara ndakanamĩrĩe. **46** "No nginya ĩrĩĩagĩrwo thĩinĩ wa nyũmba o ĩmwe, mũtikanoimie nyama o na ĩrĩkũ nja ya nyũmba. Mũtikanoine ihĩndĩ o na rĩmwe rĩayo. **47** Mũingĩ wothe wa Isiraeli no nginya ũkũngũĩre Bathaka. **48** "Mũgeni ũtũũrĩte thĩinĩ wanyu na nĩekwenda gũkũngũĩra Bathaka ya Jehova, no nginya aruithie arũme othe a nyũmba yake; thuutha ũcio nĩrĩo angĩkũngũĩra Bathaka ta mũndũ ũciarĩirwo bũrũri-inĩ. Gũtirĩ mũndũ mũrũme ũtarĩ mũruu ũngĩrĩa Bathaka. **49** Watho o ũcio noguo ũgwatha arĩa maciarĩtwo marĩ a bũrũri, o na ageni arĩa matũũranagia na inyuĩ." **50** Andũ a Isiraeli othe magĩĩka o ũrĩa Jehova aathĩte Musa na Harũni. **51** Na mũthenya o ro ũcio, Jehova akĩruta andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri na ikundi ciao.

13 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Nyamũrĩra marigithathi mothe ma twana twa tũhĩĩ. Maciaro ma mbere ma nda o yothe gatagatĩ-inĩ ka andũ a Isiraeli nĩ makwa, marĩ ma mũndũ kana ma nyamũ." **3** Nake Musa akĩĩra andũ atĩrĩ, "Ririkanagai mũthenya ũyũ, mũthenya ũrĩa mwoimire bũrũri wa Misiri, mũkiuma bũrũri wa ũkombo, tondũ Jehova nĩamũrutire kuo na guoko kwa hinya. Mũtikarĩĩage kĩndũ kĩrĩ na ndawa ya kũimbia. **4** Ũmũthĩ, mweri-inĩ ũyũ wa Abibu, nĩguo mũroimagara mũthiĩ. **5** Rĩrĩa Jehova akaamũkinyia bũrũri wa Akaanani, na Ahiti, na Aamori, na Ahivi, na Ajebusi bũrũri ũrĩa eehĩtire mbere ya maithe manyu ma tene atĩ nĩakamũhe bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ-rĩ, mũkaamenyagĩrĩra gĩathĩ gĩkĩ mweri-inĩ ũyũ: **6** Ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja mũkaarĩĩaga mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia na mũthenya wa mũgwanja mũthondeke iruga inene nĩ ũndũ wa Jehova. **7** Rĩĩagai mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia ihinda rĩa mĩthenya ĩyo mũgwanja; gũtikoneke kĩndũ kĩrĩ na ndawa ya kũimbia gatagatĩ kanyu, kana ndawa ya kũimbia yoneke handũ o hothe mĩhaka-inĩ yanyu. **8** Mũthenya ũcio o mũndũ ere mũriũ atĩrĩ, 'Ndĩreka ũũ tondũ wa ũrĩa Jehova aanjĩkĩire rĩrĩa ndoimire bũrũri wa Misiri.' **9** Kũmenyerera mũthenya ũyũ nĩkuo kũrĩtuĩkaga ta rũũri guoko-inĩ gwaku, na kĩrirkania

ũthiũ-inĩ waku, atĩ watho wa Jehova nĩũrĩikaraga iromo-inĩ ciaku. Nĩgũkorwo Jehova nĩakũrutire bũrũri wa Misiri na guoko gwake kwa hinya. **10** No nginya mũrũmie watho ũyũ mwathane ihinda rĩaguo rĩakinya, mwaka o mwaka. **11** "Thuutha wa Jehova kũmũkinyia bũrũri wa Akaanani na amũhe guo, o ta ũrĩa eeranĩire na mwĩhĩtwa kũrĩ inyuĩ o na maithe manyu ma tene-rĩ, **12** nĩmũkahe Jehova maciaro ma mbere ma nda ciothe. Marigithathi ma njamba mothe ma ũhiũ wanyu nĩ ma Jehova. **13** Mũgaakũũraga irigithathi o rĩothe rĩa ndigiri na gatũrũme, no mũngĩaga kũrĩkũũra-rĩ, mũriune ngingo. Kũũragai marigithathi mothe manyu ma aanake. **14** "Matukũ-inĩ marĩa magooka, rĩrĩa mũrũguo agaakũũria atĩrĩ, 'Ũũ nĩ kuuga atĩa?' mwĩre atĩrĩ, 'Jehova aatũrutire bũrũri wa Misiri, agĩtũruta bũrũri wa ũkombo, na guoko gwake kwa hinya. **15** Rĩrĩa Firaũni omirie mũtwe akĩrega gũtũrekereria-rĩ, Jehova nĩooragire marigithathi ma bũrũri wa Misiri mothe, andũ o na nyamũ. Ũndũ ũcio nĩguo ũtũmaga ndutĩre Jehova igongona rĩa njamba ciothe iria ciambaga kuuma nda, na ngakũũra mũriũ wakwa wothe wa irigithathi. **16** Naguo ũndũ ũcio ũrĩtuĩkaga ta rũũri guoko-inĩ gwaku, o na ũtuĩkage kĩonania gĩĩkĩrĩtwo ũthiũ-inĩ waku, atĩ Jehova nĩatũrutire bũrũri wa Misiri na guoko gwake kwa hinya.'" **17** Rĩrĩa Firaũni aarekereirie andũ a Isiraeli mathiĩ-rĩ, Ngai ndaamatongoreirie njĩra-inĩ ya kũhĩtũkĩra bũrũri wa Afilisti, o na gũtuĩka ĩyo nĩyo yarĩ njĩra ĩrĩa nguhĩ. Nĩgũkorwo Ngai oigire atĩrĩ, "Mangĩcemania na mbaara-rĩ, maahota kwĩricũkwo, macooke bũrũri wa Misiri." **18** Nĩ ũndũ ũcio Ngai agĩgĩtongoria andũ acio mathiũrũrũkĩire njĩra ya werũ-inĩ merekeire Iria Itune. Andũ a Isiraeli maambatire makiuma bũrũri wa Misiri meeohete indo cia mbaara. **19** Musa nĩakuuire mahĩndĩ ma Jusufu, nĩ ũndũ Jusufu nĩehĩtithĩtie ariũ a Isiraeli na mwĩhĩtwa. Oigĩte atĩrĩ, "Ti-itherũ Ngai nĩakamũteithia, na inyuĩ hĩndĩ ĩyo no nginya mũgaakuua mahĩndĩ makwa kuuma kũndũ gũkũ." **20** Thuutha wa kuuma Sukothu maambire kambĩ ciao Ethamu ndeere-inĩ cia werũ. **21** Mũthenya, Jehova aathiiaga mbere yao arĩ gĩtugĩ-inĩ gĩa itu gĩa kũmoonereria njĩra, na ũtukũ-rĩ, aathiiaga mbere yao arĩ gĩtugĩ-inĩ kĩa mwaki amamũrĩkĩire njĩra, nĩgeetha mahote gũthiĩ mũthenya o na ũtukũ. **22** Gĩtugĩ gĩa itu mũthenya kana gĩtugĩ kĩa mwaki ũtukũ, gũtirĩ kĩeheraga handũ hakĩo mbere ya andũ acio.

14 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Ĩra andũ a Isiraeli macooke na thuutha, na mambe hema gũkuhĩ na Pi-Hahirothu, gatagatĩ ka Migidoli na iria. Nĩmambe hema hũgũrũrũ-inĩ cia iria, kũng'ethanĩra na Baali-Zefoni. **3** Firaũni nĩageciiria atĩrĩ, 'andũ a Isiraeli marĩ na kĩrigiicano no kũũrũũra mararũũra bũrũri-inĩ, mahingĩrĩirio nĩ werũ.' **4** Na nĩngomia ngoro ya Firaũni, nake nĩakamaingatithia. No niĩ mwene nĩngegĩĩra na riiri nĩ ũndũ wa Firaũni na mbũtũ yake yothe ya ita, nao andũ a Misiri nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova." Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli magĩĩka o ũguo merĩtwo. **5** Rĩrĩa mũthamaki wa bũrũri wa Misiri eerirwo atĩ andũ acio nĩmorĩte-rĩ, Firaũni na anene ake makĩĩricũkwo ũhoro ũcio, magĩkiuga atĩrĩ, "Hĩ! Tweka atĩa? Twarekereria andũ a Isiraeli mathiĩ na ithuĩ tuorĩrwo nĩ ũtungata wao?" **6** Nĩ ũndũ ũcio akiuga ngaari yake ya ita ĩhaarĩrio, na agĩthiĩ na mbũtũ yake ya ita. **7** Agĩthiĩ na ngaari cia ita 600 iria njega mũno, o hamwe na ngaari cia ita iria ingĩ ciothe cia bũrũri wa Misiri, ciothe irũgamĩrĩirwo nĩ anene. **8** Jehova akĩũmia ngoro ya Firaũni mũthamaki wa bũrũri wa Misiri, na nĩ ũndũ ũcio akĩrũmĩrĩra andũ a Isiraeli na ihenya arĩa moimagarĩte makinyũkĩtie na ũcamba. **9** Andũ a Misiri, hamwe na mbarathi ciothe cia Firaũni na ngaari cia ita, na andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi, na thigari, makĩrũmĩrĩra andũ a Isiraeli na ihenya makĩmakinyĩra harĩa maambĩte hema rũteere-inĩ rwa iria, hakuhĩ na Pi-Hahirothu kũng'ethera Baali-Zefoni. **10** Firaũni akuhĩrĩria-rĩ, andũ a Isiraeli makĩĩhũgũra, makĩona andũ a Misiri mamoimĩte thuutha makĩmaka mũno, magĩkaĩra Jehova. **11** Makĩĩra Musa atĩrĩ, "Nĩ mbĩrĩra gũtaarĩ bũrũri wa Misiri, nĩguo ũtũrehe tũkuĩre gũkũ werũ-inĩ? Nĩ atĩa ũũ ũtwĩkĩte ũgatũruta bũrũri wa Misiri? **12** Githĩ tũtiakwĩrire tũrĩ o bũrũri wa Misiri atĩ ũtigane na ithuĩ, ũreke tũtungatĩre andũ a bũrũri wa Misiri? Kũngĩarĩ wega tũtungatĩre andũ a Misiri kũrĩ gũkuĩra werũ-inĩ!" **13** Musa agĩcookeria andũ acio atĩrĩ, "Tigai gwĩtigĩra. Mwĩhaandei wega, na nĩmũkuona ũhonokio ũrĩa Jehova ekũmũrehere ũmũthĩ. Andũ a Misiri aya mũrona ũmũthĩ, mũtikamona rĩngĩ. **14** Jehova nĩekũmũrũũrĩra, mũbatie o gũikara mũhooreire." **15** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ũrangaĩra nĩkĩ? Ĩra andũ a Isiraeli mathiĩ na mbere. **16** Oya rũthanju rwaku, na ũtambũrũkie guoko igũrũ wa iria ũgayanie maaĩ nĩgeetha andũ a Isiraeli matuĩkanĩrie iria-inĩ, mathiĩrĩire thĩ nyũmũ. **17** Nĩngũũmia ngoro cia andũ a Misiri nĩgeetha o nao mamarũmĩrĩre. Na nĩngegĩĩra riiri nĩ ũndũ wa Firaũni na mbũtũ yake ya ita, o na nĩ ũndũ wa ngaari ciake cia ita, o na andũ ake arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi. **18** Nao andũ a Misiri nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova hĩndĩ ĩyo ngegĩĩra riiri nĩ ũndũ wa Firaũni, na ngaari ciake cia ita na andũ ake arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi." **19** Hĩndĩ ĩyo mũraika wa Ngai ũrĩa wathiiaga atongoretie mbũtũ ya thigari cia Isiraeli, akĩehera agĩcooka thuutha wao. Gĩtugĩ gĩa itu nakĩo gĩkiuma hau mbere, gĩkĩrũgama thuutha wao, **20** gĩkĩgĩa gatagatĩ ga thigari cia Misiri na cia Isiraeli. Ũtukũ wothe itu rĩu rĩgĩĩkĩra nduma mwena ũmwe, na ũtheri mwena ũrĩa ũngĩ; nĩ ũndũ ũcio gũtirĩ andũ makuhĩrĩirie arĩa angĩ ũtukũ wothe. **21** Ningĩ Musa agĩtambũrũkia guoko igũrũ wa iria, na ũtukũ wothe Jehova agĩtindĩka iria na thuutha na ũndũ wa rũhuho rwa kuuma mwena wa irathĩro, na agĩtũma hau hatuĩke thĩ nyũmũ. Maaĩ macio makĩgayũkana, **22** nao andũ a Isiraeli makĩringa iria mahĩtũkĩire thĩ nyũmũ, maaĩ marũgamĩte mwena wao wa ũrĩo na wa ũmotho. **23** Nao andũ a Misiri makĩmarũmĩrĩra na ihenya, nacio mbarathi ciothe cia Firaũni na ngaari cia ita, na andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi makĩmarũmĩrĩra nginya iria-inĩ. **24** Rũciinĩ ruoro rũgĩtema-rĩ, Jehova agĩcũthĩrĩria mbũtũ ya ita ya andũ a Misiri arĩ gĩtugĩ-inĩ kĩa mwaki na gĩa itu, nake akĩmĩrigiica. **25** Agĩtũma magũrũ ma ngaari ciao cia ita macomoke nĩgeetha makorwo na thĩĩna wa gũcitwarithia. Nao andũ a

Misiri makiuga atĩrĩ, “Nĩtũũrei twehere harĩ andũ aya a Isiraeli! Jehova nĩwe ũramarũĩrĩra kũrĩ andũ a Misiri.” **26** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, “Tambũrũkia guoko igũrũ wa iria nĩgeetha maaĩ macooke mahubanĩrie andũ a Misiri na ngaari ciao cia ita, na andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi.” **27** Musa agĩtambũrũkia guoko gwake igũrũ wa iria, na gũgĩkĩa-rĩ, iria rĩgĩcooka gũtherera o ta mbere. Nao andũ a Misiri makĩgeria kũrĩũrĩra, no Jehova akĩmahubanĩria iria-inĩ thĩĩnĩ. **28** Maaĩ magĩcookana, magĩthika ngaari cia ita na andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi; nĩo mbũtũ yothe ya Firaũni ĩrĩa yarũmĩrĩĩre andũ a Isiraeli iria-inĩ. Gũtirĩ o na ũmwe wao wahonokire. **29** No andũ a Isiraeli maaringire iria magereire njĩra nyũmũ, rũthingo rwa maaĩ rũrũgamĩte mwena wao wa ũrĩo na wa ũmotho. **30** Mũthenya ũcio Jehova akĩhonokia Isiraeli kuuma mokoinĩ ma andũ a Misiri, nao andũ a Isiraeli makĩĩonera ciimba cia andũ a Misiri kũu hũgũrũrũ-inĩ cia iria. **31** Na rĩrĩa andũ a Isiraeli moonire hinya mũnene ũrĩa Jehova onirie andũ a Misiri-rĩ, andũ acio magĩĩtigĩra Jehova na makĩmwĩhoka o na makĩĩhoka Musa ndungata yake.

15 Hĩndĩ ĩyo Musa na andũ a Isiraeli makĩinĩra Jehova rwĩmbo rũrũ: “Nĩngũinĩra Jehova, nĩgũkorwo nĩwe ũtũũgĩrĩtio mũno. Mbarathi amĩikĩtie iria-inĩ hamwe na mũmĩhaici. **2** Jehova nĩwe hinya wakwa na rwĩmbo rwakwa; nĩwe ũtuĩkĩte ũhonokio wakwa. Nĩwe Ngai wakwa na nĩndĩĩmũgoocaga, Nĩwe Ngai wa baba na nĩndĩĩmũtũũgagĩria. **3** Jehova nĩ njamba ya ita; Jehova nĩrĩo rĩĩtwa rĩake. **4** Ngaari cia ita cia Firaũni na mbũtũ yake aamĩikirie iria-inĩ. Anene arĩa ega mũno a Firaũni moorĩire maaĩ-inĩ ma Iria Itune. **5** Maaĩ marĩa mariku nĩmamathikĩte; Nao magakĩrikĩra kũrĩa kũriku ta ihiga. **6** “Wee Jehova, guoko gwaku kwa ũrĩo kwarĩ gwa kũgegania, gũkagĩa hinya. Wee Jehova, guoko gwaku kwa ũrĩo nĩ gwathuthangire thũ. **7** Nĩ ũndũ wa ũnene waku wa magegania, nĩwakurumanirie arĩa magũũkĩrĩire. Nĩwaitũrũrire marakara maku mahiũ; makĩmacina taarĩ mahuti. **8** Na ũndũ wa mũrurumo wa mĩhũmũ ya maniũrũ maku-rĩ, maaĩ nĩmeiganĩrĩire hĩba. Makũmbĩ ma maaĩ makĩrũgama ta rũthingo; maaĩ ma kũrĩa kũriku makĩnyiitana gatagatĩ ka iria. **9** “Thũ nayo yetĩĩte, ĩkoiga atĩrĩ, ‘Nĩngamarũmĩrĩra na ihenya, ndĩmakinyĩre. Ngagayania indo iria matahĩte, ndĩĩhũũnĩrĩrie nacio. Nĩngũcomora rũhiũ rwakwa rwa njora, nakuo guoko gwakwa kũmaniine.’ **10** No wahuhire rũhuho rũkĩhurutana, narĩo iria rĩkĩmathika, makĩrika ta kĩgera maaĩ-inĩ maingĩ. **11** “Wee Jehova-rĩ, nũũ ũhaana tawe harĩ ngai ciothe? Nũũ ũhaana tawe, wee ũrĩ ũtheru wa magegania, wee wĩtigĩrĩtwo nĩ ũndũ wa riiri waku, wee wĩkaga maũndũ ma magegania? **12** Watambũrũkirie guoko gwaku kwa ũrĩo, nayo thĩ ĩkĩmameria. **13** “Nĩ ũndũ wa wendo waku ũtathiraga, nĩũgũtongoria andũ arĩa ũkũũrĩte. Nĩũkamatongoria na ũndũ wa hinya waku, ũmatware nginya gĩikaro gĩaku gĩtheru. **14** Ndũrĩrĩ ikaigua, nacio ciinaine; ruo rũnyiite andũ a Filistia. **15** Aathani a Edomu nĩmakamaka mũno, na atongoria a Moabi manyiitwo nĩ kũinaina, andũ a Kaanani makaiyũrwo nĩ maaĩ nda; **16** guoya na kĩmako nĩikamakinyĩrĩra. Na ũndũ wa hinya wa guoko gwakurĩ, makahaana ta ihiga matekwĩnyagunyia, nginya andũ aku, Wee Jehova, maringe, nginya andũ arĩa wegũrĩire maringe. **17** Ũkaamarehe thĩinĩ na ũmahaande kĩrĩmainĩ kĩa igai rĩaku, o handũ harĩa, Wee Jehova, wombire hatuĩke gĩikaro gĩaku, handũ-harĩa-haamũre, harĩa Wee Jehova, wahaandire na moko maku. **18** Jehova agaathamaka tene na tene.” **19** Hĩndĩ ĩrĩa mbarathi cia Firaũni, na ngaari cia ita, na andũ arĩa maathiiaga mahaicĩte mbarathi maatoonyire iria-inĩ-rĩ, Jehova agĩcookania maaĩ ma iria, makĩmathika. No rĩrĩ, andũ a Isiraeli maatuĩkanirie iria-inĩ mathiĩrĩire thĩ nyũmũ. **20** Hĩndĩ ĩyo Miriamu ũrĩa mũnabii mũndũ-wa-nja, mwarĩ wa nyina na Harũni, akĩoya kĩhembe gĩa kũinio, nao atumia othe makĩmuuma thuutha marĩ na ihembe ciao makĩinaga. **21** Miriamu akĩmainĩra atĩrĩ: “Inĩrai Jehova, nĩgũkorwo nĩwe ũtũũgĩrĩtio mũno. Mbarathi amĩikĩtie iria-inĩ, hamwe na mũmĩhaici.” **22** Ningĩ Musa agĩtongoria Isiraeli kuuma Iria Itune magĩthiĩ Werũ wa Shuri. Magĩthiĩ rũgendo rwa mĩthenya ĩtatũ werũ-inĩ na matekuona maaĩ. **23** Rĩrĩa maakinyire Mara, matingĩahotire kũnyua maaĩ makuo tondũ maarĩ marũrũ. (Nĩkĩo handũ hau hetagwo Mara.) **24** Nĩ ũndũ ũcio andũ magĩtetia Musa, makiuga atĩrĩ, “Tũkũnyua kĩ?” **25** Nake Musa agĩkaĩra Jehova, nake Jehova akĩmuonia kamũtĩ. Agĩgaikia maaĩ-inĩ, namo makĩgĩa mũcamo mwega. O hau Jehova agĩathana, akĩmathondekera watho na uuge wa kũrũmagĩrĩrwo, na akĩmagereria ho. **26** Akiuga atĩrĩ, “Mũngĩthikĩrĩria mũgambo wa Jehova Ngai wanyu wega, na mwĩke maũndũ marĩa magĩrĩire maitho-inĩ make, mũngĩrũmbũiya maathani make na mũmenyerere wathani wake wothe-rĩ, ndikamũrehera mũrimũ o na ũmwe wa ĩrĩa ndareheire andũ a Misiri, nĩgũkorwo niĩ nĩ niĩ Jehova, ũrĩa ũmũhonagia.” **27** Ningĩ magĩkinya Elimu, harĩa haarĩ ithima ikũmi na igĩrĩ, na mĩtende mĩrongo mũgwanja, nao makĩamba hema hau hakuhĩ na maaĩ.

16 Mũingĩ wothe wa Isiraeli nĩwoimagararire ũkiuma Elimu ũgĩkinya Werũ wa Sini, ũrĩa ũrĩ gatagatĩ ka Elimu na kĩrĩma gĩa Sinai, mũthenya wa ikũmi na ĩtano wa mweri wa keerĩ thuutha wao kuuma bũrũri wa Misiri. **2** Kũu werũ-inĩ, mũingĩ ũcio wothe nĩwatetirie Musa na Harũni. **3** Andũ a Isiraeli makĩmeera atĩrĩ, “Naarĩ korwo Jehova aatũũragĩire bũrũri wa Misiri na guoko gwake! Kũu twaikaraga tũthiũrũrũkĩirie nyũngũ cia nyama, na tũkarĩĩaga o kĩrĩa gĩothe twendaga, no inyuĩ mũtũrehete gũkũ werũ-inĩ nĩguo mũũrage kĩũngano gĩkĩ gĩothe na ng’aragu.” **4** Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, “Ngũmuurĩria mĩgate kuuma igũrũ ta mbura. Andũ mariumaga nja o mũthenya makongania mĩgate ya kũmaigana o mũthenya ũcio. Ngũmageria na njĩra ĩyo nyone kana nĩmekũrũmĩrĩra ũrutani wakwa. **5** Mũthenya wa gatandatũ-rĩ, marĩharagĩria kĩrĩa mainũkia, nakĩo gĩkoragwo kĩrĩ maita meerĩ ma kĩrĩa monganagia mĩthenya ĩrĩa ĩngĩ.” **6** Nĩ ũndũ ũcio Musa na Harũni makĩĩra andũ othe a Isiraeli atĩrĩ, “Hwaĩ-inĩ-rĩ, nĩmũrĩmenya atĩ nĩ Jehova wamũrutire bũrũri wa Misiri, **7** na rũciinĩ nĩmũkona riiri wa Jehova, tondũ nĩaiguĩte ũrĩa mũmũtetetie. Ithuĩ tũkĩrĩ a, atĩ nĩguo mũtũtetie?” **8** O na ningĩ Musa akĩmeera atĩrĩ, “Nĩmũkamenya atĩ

ũcio nĩ Jehova, rĩrĩa akaamũhe nyama mũrĩe hwaĩ-inĩ na amũhe mĩgate ĩrĩa yothe mũkwenda rũciinĩ, tondũ nĩaiguĩte ũrĩa mũmũtetetie. Ithuĩ tũkĩrĩ a? Ti ithuĩ mũratetia, no nĩ Jehova mũratetia." **9** Ningĩ Musa akĩĩra Harũni atĩrĩ, "Ĩra mũingĩ wothe wa Isiraeli atĩrĩ, 'Ũkai mbere ya Jehova, nĩgũkorwo nĩaiguĩte gũteta kwanyu.'" **10** Hĩndĩ ĩrĩa Harũni aaragĩria mũingĩ wothe wa Isiraelirĩ, makĩrora na mwena wa werũ-inĩ, na kũu makĩona riiri wa Jehova ũrĩ itu-inĩ. **11** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **12** "Nĩnjiguĩte gũteta kwa andũ a Isiraeli. Meere atĩrĩ, 'Hwaĩ-inĩ mũrĩrĩĩaga nyama na rũciinĩ mũkarĩa mĩgate mũkahũũna. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ nĩĩ, nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu.'" **13** Hwaĩ-inĩ ũcio gũgĩũka tũnyoni tũrĩa twĩtagwo tũmakia-arũme tũkĩiyũra kambĩ ciao. Naguo rũciinĩ kwarĩ ime rĩathiũrũrũkĩirie kambĩ ciao. **14** Ime rĩaitĩka-rĩ, gũkĩoneka tũthendũ twa gĩthiũrũrĩ tũhaana maaĩ magandie nĩ mbaa, tũgwĩte thĩ kũu werũ-inĩ. **15** Rĩrĩa andũ a Isiraeli maatuonire, makĩũrania atĩrĩ, "Gĩkĩ nĩ kĩĩ?" nĩgũkorwo matiamenyaga nĩ kĩĩ. Musa akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ mĩgate ĩrĩa Jehova amũheete mũrĩe. **16** Jehova aathanĩte ũũ: 'O mũndũ nĩonganie o ĩrĩa ĩkũmũigana. Oyagai o kĩbaba kĩmwe kĩa omeri kĩa o mũndũ wothe ũrĩ hema-inĩ cianyu.'" **17** Andũ a Isiraeli magĩĩka o ta ũrĩa meerirwo; amwe makĩũngania mĩingĩ, na amwe makĩũngania mĩnini. **18** Na rĩrĩa yathimirwo na kĩbaba kĩa omeri, gũkĩoneka atĩ ũrĩa wonganĩtie mĩingĩ-rĩ, ndaarĩ na mĩingĩ makĩria; nake ũrĩa wonganirie mĩnini, ndaarĩ na mĩnini makĩria. O mũndũ oonganĩtie mũigana wa ũrĩa aabataire. **19** Ningĩ Musa akĩmeera atĩrĩ, "Gũtikagĩe mũndũ ũkũiga kĩndũ o na kĩnini kĩayo nginya rũciinĩ." **20** No rĩrĩ, amwe matiigana kũrũmbũiya ũrĩa Musa oigire; makĩĩigĩra ĩmwe yayo nginya rũciinĩ, nayo ĩgĩkorwo ĩiyũrĩte igunyũ na ĩkambĩrĩria kũnunga. Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩrakario nĩo. **21** O rũciinĩ mũndũ o mũndũ nĩoyaga ĩrĩa abatairio nĩyo, narĩo riũa rĩahiũha ĩgatweka. **22** Mũthenya wa gatandatũ-rĩ, nĩmoonganagia maita meerĩ; ibaba igĩrĩ cia omeri harĩ o mũndũ. Nao atongoria a mũingĩ magĩũka makĩĩra Musa ũhoro ũcio. **23** Nake Musa akĩmeera atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Jehova aathanĩte, 'Rũciũ nĩ mũthenya wa kũhurũka, Thabatũ Theru ya Jehova. Nĩ ũndũ ũcio rugai ĩrĩa yothe mũkwenda kũruga, na mũcamũkie kĩrĩa gĩothe mũkwenda gũcamũkia. Kĩrĩa gĩgũtigara-rĩ, mũkĩige nginya rũciinĩ.'" **24** Nĩ ũndũ ũcio makĩiga imwe nginya rũciinĩ, o ta ũrĩa maathĩtwo nĩ Musa, nacio itiigana kũnunga, kana kũgĩa na igunyũ. **25** Musa akĩmeera atĩrĩ, "Cirĩei ũmũthĩ, tondũ ũmũthĩ nĩ mũthenya wa Thabatũ ya Jehova. Ũmũthĩ mũtigũciona igwĩte thĩ. **26** Mĩthenya ĩtandatũ nĩguo mũrĩciũnganagia, no mũthenya wa mũgwanja-rĩ, ũcio wa Thabatũ, gũtirĩkoragwo kũrĩ kĩndũ o na kĩ." **27** No rĩrĩ, andũ amwe makiumagara mũthenya ũcio wa mũgwanja, magĩthiĩ gũciũngania, nao matiigana kuona kĩndũ. **28** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Nĩ nginya hĩndĩ ĩrĩkũ mũgũtũũra mũregete kũmenyerera maathani makwa na kũigua ũrutani wakwa? **29** Menyai atĩ Jehova nĩamũheete Thabatũ; na nĩkĩo amũheaga mĩgate ya mĩthenya ĩĩrĩ mũthenya ũcio wa gatandatũ. Mũndũ o wothe nĩaikarage harĩa arĩ mũthenya ũcio wa mũgwanja; gũtikanagĩe mũndũ ũkumagara." **30** Nĩ ũndũ ũcio andũ makĩhurũka mũthenya wa mũgwanja. **31** Andũ a Isiraeli magĩĩta mĩgate ĩyo mana. Maarĩ merũ ta mbegũ cia korianda, na maacamaga ta tũmĩgate tũthondeketwo na ũũkĩ. **32** Musa akiuga atĩrĩ, "Jehova aathanĩte atĩrĩ; 'Oyai kĩbaba kĩa omeri ĩmwe ya mana na mũkĩige nĩ ũndũ wa njiarwa iria igooka thuutha, nĩgeetha makoona mĩgate ĩrĩa ndaamũheire mũrĩe mũrĩ werũ-inĩ, rĩrĩa ndamũrutire bũrũri wa Misiri.'" **33** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩĩra Harũni atĩrĩ, "Oya ndigithũ na wĩkĩre omeri ĩmwe ya mana thĩinĩ wayo. Ningĩ ũcooke ũmĩige mbere ya Jehova ĩigĩrwo njiarwa iria igooka thuutha." **34** O ta ũrĩa Jehova aathire Musa-rĩ, Harũni akĩiga mana mbere ya ithandũkũ rĩa Ũira, nĩguo matũũre ho. **35** Andũ a Isiraeli maarĩire mana mĩaka mĩrongo ĩna nginya magĩkinya bũrũri ũrĩa watũũragwo nĩ andũ; maarĩire mana nginya rĩrĩa maakinyire mũhaka-inĩ wa Kaanani. **36** (Omeri ĩmwe ĩigana ta gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa eba ĩmwe.)

17 Mũingĩ wothe wa Isiraeli ũkiumagara kuuma Werũ wa Sini, ũkoimaga handũ hamwe ũgathiĩ harĩa hangĩ o ta ũrĩa Jehova aathanaga. Makĩamba hema ciao Refidimu, no gũtiarĩ maaĩ ma kũnyuuo nĩ andũ acio. **2** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio makĩnegenia Musa, makĩmwĩra atĩrĩ, "Tũhe maaĩ ma kũnyua." Nake Musa akĩmacookeria atĩrĩ, "Mũranegenia nĩkĩ? Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũgerie Jehova?" **3** No andũ nĩmanyootire marĩ kũu, nao magĩtetia Musa makĩmũũria atĩrĩ, "Watũrutire bũrũri wa Misiri nĩkĩ, tũũke ũtũũrage na nyoota ithuĩ na ciana ciitũ na ũhiũ witũ?" **4** Nake Musa agĩkaĩra Jehova akĩmũũria atĩrĩ, "Ngwĩka atĩa na andũ aya? Marĩ hakuhĩ kũhũũra na mahiga nyuguto." **5** Jehova agĩcookeria Musa, akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ mbere ya andũ aya. Thiĩi na athuuri amwe a Isiraeli na ũkuue rũthanju rũrĩa wagũthire Nili naruo. **6** Niĩ ngũrũgama hau mbere yaku, o hau hakuhĩ na rwaro rwa ihiga kũu Horebu. Gũtha ihiga, na maaĩ nĩmekuuma thĩinĩ warĩo nĩguo andũ manyue." Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩĩka ũguo athuuri a Isiraeli makĩonaga. **7** Nake agĩĩta handũ hau Masa na Meriba, tondũ nĩho andũ a Isiraeli maanegenirie na makĩgeria Jehova, makĩũragia atĩrĩ, "Ĩĩ Jehova arĩ hamwe na ithuĩ kana aca?" **8** Andũ a Amaleki nĩmookire makĩhithũkĩra andũ a Isiraeli kũu Refidimu. **9** Musa akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Thuura andũ amwe aitũ mumagare mũkahũũrane na andũ a Amaleki. Rũciũ ngaarũgama kĩrĩma igũrũ nyiitĩte rũthanju rwa Ngai na guoko." **10** Nĩ ũndũ ũcio Joshua akĩhũũrana na andũ a Amaleki o ta ũrĩa Musa aathanĩte; nake Musa, na Harũni na Huri makĩhaica kĩrĩma-inĩ. **11** Rĩrĩa rĩothe Musa akoragwo oete moko make na igũrũ-rĩ, andũ a Isiraeli makahootana, no rĩrĩa agũithia moko make, andũ a Amaleki makahootana. **12** Rĩrĩa Musa aanogire mokorĩ, makĩoya ihiga makĩiga thĩ akĩrĩikarĩra. Harũni na Huri magĩkĩnyiitĩrĩra moko make, o ũmwe akanyiitĩrĩra guoko kũmwe, na ũcio ũngĩ kũu kũngĩ. Nĩ ũndũ ũcio moko ma Musa magĩikara mambarairio nginya riũa rĩgĩthũa. **13** Nĩ ũndũ ũcio Joshua akĩhoota mbũtũ cia andũ a Amaleki na rũhiũ rwa njora. **14** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Andĩka ũndũ ũyũ ibukuinĩ rĩa gĩkũnjo ũrĩ ũndũ wa gũtũũra ũririkanagwo

na ũreke Joshua aũigue, tondũ nĩngeheria rĩĩtwa rĩa Amaleki biũ nao matigacooka kũririkanwo gũkũ thĩ." **15** Musa agĩaka kĩgongona na agĩgĩĩta atĩrĩ "Jehova Nĩwe Bendera yakwa." **16** Akiuga atĩrĩ, "Nĩgũkorwo moko nĩmambararirĩo na igũrũ kwerekera gĩtĩ-inĩ kĩa ũnene kĩa Jehova. Jehova arĩhũũranaga na andũ a Amaleki kuuma njiarwa na njiarwa."

18 Na rĩrĩ, Jethero, ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri ngai wa Midiani na mũthoni-we wa Musa, akĩigua maũndũ mothe marĩa Ngai eekĩire Musa na andũ ake a Isiraeli, na ũrĩa Jehova aarutire andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri. **2** Thuutha wa Musa gũcookia mũtumia wake Zipora, mũthoni-we Jethero nĩamwamũkĩrire, **3** hamwe na ariũ ake eerĩ. Mũriũ ũmwe eetagwo Gerishomu, nĩgũkorwo Musa oigire atĩrĩ, "Nĩnduĩkĩte mũgeni bũrũri-inĩ wene"; **4** mũriũ ũcio ũngĩ eetagwo Eliezeri, nĩgũkorwo oigire atĩrĩ, "Ngai wa baba nĩwe warĩ mũteithia wakwa; nĩahonokirie kuuma rũhiũ-inĩ rwa Firaũni." **5** Jethero, mũthoni-we wa Musa, hamwe na mũtumia wa Musa na ariũ ake, magĩũka kũrĩ we kũu werũ-inĩ, kũrĩa aambĩte hema hakuhĩ na kĩrĩma kĩa Ngai. **6** Jethero nĩamũtũmanĩire akoiga atĩrĩ, "Nĩĩ, mũthoni-guo Jethero, nĩndĩrooka kũrĩ we tũrĩ na mũtumia waku na ariũ aku eerĩ." **7** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩkiumagara agatũnge mũthoni-we, akĩinamĩrĩra, akĩmũmumunya. Makĩgeithania, na magĩcooka magĩtoonya hema thĩinĩ. **8** Musa akĩhe mũthoni-we ũhoro wothe wa ũrĩa Jehova eekire Firaũni na andũ a Misiri nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli na, akĩmwĩra mathĩĩna mothe marĩa moonete rũgendo-inĩ, na ũrĩa Jehova aamahonoketie. **9** Jethero nĩakenirio nĩ kũigua maũndũ macio mothe mega marĩa Jehova eekĩire Isiraeli, nĩ ũndũ wa kũhonokia andũ a Isiraeli kuuma guoko-inĩ kwa andũ a Misiri. **10** Jethero akiuga atĩrĩ, "Jehova arogoocwo, ũrĩa wamũteithũrire kuuma guoko-inĩ kwa andũ a Misiri na gwa Firaũni, na agĩteithũra andũ kuuma guoko-inĩ kwa andũ a Misiri. **11** Rĩu niĩ nĩmenyete atĩ Jehova nĩ mũnene gũkĩra ngai iria ingĩ ciothe, nĩgũkorwo ũguo nĩguo eekire arĩa maahatĩrĩirie Isiraeli metĩĩte." **12** Hĩndĩ ĩyo Jethero, mũthoni-we wa Musa, akĩrehe maruta ma njino na magongona mangĩ ma kũrutĩra Ngai, nake Harũni agĩũka marĩ na athuuri othe a Isiraeli nĩguo marĩĩanĩre irio na mũthoni-we wa Musa, marĩ mbere ya Ngai. **13** Mũthenya ũyũ ũngĩ Musa agĩikarĩra gĩtĩ nĩguo atuithanie andũ ciira, nao andũ makĩrũgama mamũthiũrũrũkĩirie kuuma rũciinĩ nginya o hwaĩ-inĩ. **14** Rĩrĩa mũthoni-we onire wĩra ũrĩa wothe Musa aarutagĩra andũ, akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ wĩra ũrĩkũ ũyũ ũrarutĩra andũ aya? Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ũrute wĩra wa gũtuithania ciira ũrĩ o wiki, nao andũ aya othe matindage marũngĩĩ magũthiũrũrũkĩirie kuuma rũciinĩ nginya o hwaĩ-inĩ?" **15** Musa akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Tondũ andũ aya marokaga kũrĩ niĩ nĩguo mamenye wendi wa Ngai. **16** Rĩrĩa rĩothe marĩ na ũndũ matekũiguanĩra, ũrehagwo kũrĩ niĩ, na niĩ ngamatuithania na ngamamenyithia uuge wa Ngai na mawatho make." **17** Mũthoni-we wa Musa akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũrĩa ũreka ti wega. **18** Wee, na andũ aya marooka kũrĩ we nĩmũkwĩnogia na mĩnoga. Wĩra ũyũ nĩ mũritũ mũno makĩria harĩwe; ndũngĩũhota ũrĩ wiki. **19** Rĩu-rĩ, ta thikĩrĩria ngũtaare, na Ngai aroikara nawe. Wee tuĩka mũtũmwo wa Ngai kũrĩ andũ aya, na ũkamũtwaragĩra maũndũ marĩa matekũiguanĩra. **20** Marute uuge wa Ngai na mawatho make, na ũmoonie njĩra njega ya mũtũũrĩre na mawĩra marĩa magĩrĩire kũruta. **21** No rĩrĩ, thuura andũ marĩ na ũhoti kuuma andũ-inĩ aya, andũ etigĩri Ngai, na andũ ehokeku arĩa mathũire kwamũkĩra ihaki, na ũmatue anene a kũrũgamagĩrĩra ikundi cia ngiri, na ikundi cia magana, na ikundi cia mĩrongo ĩtano, na ikundi cia makũmi. **22** Reke matuĩke a gũtuithania andũ aya ciira mahinda mothe, no makũrehagĩre maciira marĩa maritũ; marĩa mahũthũ makamatuithanagia arĩ o. Ũndũ ũcio nĩũgũkũhũthĩria mũrigo, tondũ nĩmarĩgayanaga nawe. **23** Ũngĩka ũguo na Ngai agwathe, nĩũrĩhotaga gwĩtiiria mĩnoga, na andũ aya othe marĩinũkaga maiganĩire." **24** Musa nĩathikĩrĩirie mũthoni-we na agĩĩka ũrĩa wothe aamũtaarire. **25** Agĩthuura andũ marĩ na ũhoti kuuma Isiraeli guothe, akĩmatua atongoria a andũ acio; akĩmatua anene a ikundi cia ngiri, na ikundi cia magana, na ikundi cia mĩrongo ĩtano, na ikundi cia makũmi. **26** Magĩtuĩka a gũtuithanagia andũ ciira hĩndĩ ciothe. Maciira marĩa maritũ magatwarĩra Musa, no marĩa mahũthũ magatuithanagia arĩ o. **27** Musa agĩcooka akiugĩra mũthoni-we ũhoro, nake Jethero agĩcooka bũrũri wake mwene.

19 Mweri wa gatatũ thuutha wa andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri, mũthenya o ũcio-rĩ, magĩkinya Werũ wa Sinai. **2** Thuutha wa kuuma Refidimu, magĩtoonya werũ wa Sinai, nao andũ a Isiraeli makĩamba hema ciao kũu werũ-inĩ, magũrũ-inĩ ma kĩrĩma kĩu kĩa Sinai. **3** Ningĩ Musa akĩambata kĩrĩma-inĩ harĩ Ngai, nake Jehova akĩmwĩta arĩ kĩrĩma-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũũ nĩguo ũkwĩra nyũmba ya Jakubu, na wĩre andũ a Isiraeli: **4** 'Inyuĩ ene nĩmweyoneire ũrĩa Ndeekire bũrũri wa Misiri, o na ũrĩa ndahaanire ta ndamũkuuire na mathagu ma nderi, ngĩmũrehe harĩ niĩ. **5** Na rĩrĩ, mũngĩnjathĩkĩra biũ na mũmenyerere kĩrĩkanĩro gĩakwa-rĩ, gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ ciothe, inyuĩ mũgaatuĩka andũ akwa a goro. O na gũtuĩka thĩ yothe nĩ yakwa-rĩ, **6** inyuĩ mũgaatuĩka ũthamaki wakwa wa athĩnjĩri-Ngai na rũrĩrĩ rwamũre.' Ciugo icio nĩcio ũkwĩra andũ a Isiraeli." **7** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩcooka, na agĩĩta athuuri arĩa matongoragia andũ, akĩmahe ũhoro wothe ũrĩa Jehova aamwathĩte ameere. **8** Nao andũ acio magĩĩtĩkanĩria hamwe makiuga atĩrĩ, "Nĩtũgwĩka ũrĩa wothe Jehova oigĩte." Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩcookeria Jehova ũhoro ũrĩa moigire. **9** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Nĩngũũka kũrĩ inyuĩ ndĩ thĩinĩ wa itu itumanu, nĩgeetha andũ maanjigue ngĩaria nawe, nao nĩ megũtũũra makwĩhokete." Musa agĩcooka akĩĩra Jehova ũrĩa andũ moigĩte. **10** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Thiĩ kũrĩ andũ ũmatherie ũmũthĩ na rũciũ. Meere mathambie nguo ciao, **11** na makorwo mehaarĩirie mũthenya wa gatatũ, tondũ mũthenya ũcio Jehova nĩagaikũrũka igũrũ rĩa Kĩrĩma gĩa Sinai andũ othe makĩonaga. **12** Ĩkĩra mĩhaka ĩthiũrũrũkĩrie kĩrĩma, na ũmeere ũũ, 'Mwĩmenyererei mũtikahaice kĩrĩma kana mũhutie magũrũ-inĩ ma kĩo. Ũrĩa wothe

ũkaahutia kĩrĩma ti-itherũ nĩakooragwo. **13** Ti-itherũ nĩakahũũrwo na mahiga nyuguto, kana arathwo na mĩguĩ; hatirĩ guoko gũkaamũhutia. Ndagetĩkĩrio atũũre muoyo, arĩ mũndũ kana nyamũ.' No rĩrĩa coro wa rũhĩa rwa ndũrũme ũrĩgamba, no rĩo marĩhaica kĩrĩma igũrũ." **14** Thuutha wa Musa gũikũrũka oimĩte kĩrĩma-inĩ agĩthiĩ kũrĩ andũ, akĩmatheria, nao magĩthambia nguo ciao. **15** Ningĩ akĩmeera atĩrĩ, "Mwĩhaarĩriei nĩ ũndũ wa mũthenya wa gatatũ. Mũtigakome na andũ-a-nja." **16** Rũciinĩ rwa mũthenya wa gatatũ, gũkĩgĩa ngwa o na heni, na itu itumanu rĩgĩikara igũrũ rĩa kĩrĩma, gũkĩiguuo mũgambo mũnene wa coro. Andũ othe arĩa maarĩ kambĩ, makĩinaina. **17** Hĩndĩ ĩyo Musa agĩtongoria andũ kuuma kambĩ magacemanie na Ngai, nao makĩrũgama magũrũ-inĩ ma kĩrĩma. **18** Kĩrĩma gĩa Sinai kĩahumbĩrĩtwo nĩ ndogo, tondũ Jehova aikũrũkire igũrũ wakĩo arĩ mwaki-inĩ. Nayo ndogo ĩgĩtoogororoka kuuma igũrũ rĩa kĩrĩma ta ndogo ĩkuuma riiko-inĩ inene; nakĩo kĩrĩma gĩgĩthingitha na hinya, **19** naguo mũgambo wa coro ũgĩkĩrĩrĩria kũneneha. Nake Musa akĩaria, naguo mũgambo wa Ngai ũkĩmũcookeria. **20** Jehova agĩikũrũka igũrũ rĩa Kĩrĩma gĩa Sinai na agĩĩta Musa ahaice kũu kĩrĩma igũrũ. Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩhaica, **21** nake Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Ikũrũka na ũkaanie andũ matikehatĩrĩrie kwambata gũũka kuona Jehova, nĩguo aingĩ ao matigakue. **22** O na athĩnjĩri-Ngai arĩa me gũthengerera Jehova, no nginya metherie kana Jehova amahithũkĩre, amaniine." **23** Musa akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Andũ matingĩhaica Kĩrĩma gĩa Sinai tondũ we mwene nĩwatũkaanirie, ũgĩtwĩra atĩrĩ, 'Îkĩra mũhaka ũthiũrũrũkĩrie kĩrĩma, na ũkĩamũre gĩtuĩke gĩtheru.'" **24** Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ikũrũka, mwambate na Harũni. No athĩnjĩri-Ngai na andũ matikehatĩrĩrie kwambata mathiĩ kũrĩ Jehova kana amahithũkĩre amaniine." **25** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩikũrũka kũrĩ andũ acio, akĩmahe ũhoro ũcio.

20 Nake Ngai akĩaria ciugo ici ciothe, akiuga atĩrĩ: **2** "Nĩ niĩ Jehova Ngai waku, ũrĩa wakũrutire bũrũri wa Misiri, kuuma bũrũri wa ũkombo. **3** "Ndũkanagĩe na ngai ingĩ tiga niĩ. **4** "Ndũkanethondekere mũhianano mũicũhie wa mũhianĩre wa kĩndũ o gĩothe kĩrĩ kũũrĩa igũrũ kana gũkũ thĩ, kana kĩrĩ maaĩ-inĩ marĩa marĩ mũhuro wa thĩ. **5** Ndũkanacinamĩrĩre kana ũcihooe, nĩgũkorwo niĩ, Jehova Ngai waku, ndĩ Ngai ũrĩ ũiru, herithagia ciana nĩ ũndũ wa mehia ma maithe mao nginya rũciaro rwa gatatũ na rwa kana rwa andũ arĩa maathũire, **6** no ngonania wendo kũrĩ njiarwa ngiri na ngiri cia andũ arĩa manyendete na magaathĩkĩra maathani makwa. **7** "Ndũkanagwete rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai waku na itherũ, nĩgũkorwo Jehova ndagatua atĩ mũndũ ndehĩtie ũrĩa ũgwetaga rĩĩtwa rĩake na itherũ. **8** "Ririkanaga mũthenya wa Thabatũ ũwamũrage. **9** Rutaga wĩra waku wothe mĩthenya ĩtandatũ, **10** no mũthenya wa mũgwanja nĩ Thabatũ ya Jehova Ngai waku. Mũthenya ũcio ndũkanarute wĩra o na ũrĩkũ, wee mwene, kana mũrũ-guo, kana mwarĩ-guo, kana ndungata yaku ya mũndũ mũrũme, kana ya mũndũ-wa-nja, kana ũhiũ waku, kana mũgeni ũrĩ gwaku mũciĩ. **11** Nĩgũkorwo Jehova ombire igũrũ na thĩ, na iria rĩrĩa inene na indo ciothe iria irĩ kuo, na mĩthenya ĩtandatũ, no akĩhurũka mũthenya wa mũgwanja. Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩrathima mũthenya ũcio wa Thabatũ, akĩwaamũra. **12** "Tĩĩa thoguo na nyũkwa, nĩgeetha ũtũũre matukũ maingĩ bũrũri ũrĩa Jehova Ngai waku egũkũhe. **13** "Ndũkanoragane. **14** "Ndũkanatharanie. **15** "Ndũkanaiye. **16** "Ndũkanaigĩrĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ kĩgeenyo. **17** "Ndũkanacumĩkĩre nyũmba ya mũndũ ũrĩa ũngĩ. Ndũkanacumĩkĩre mũtumia wa mũndũ ũngĩ, kana ũcumĩkĩre ndungata yake ya mũndũ mũrũme kana ya mũndũ-wa-nja, kana ndegwa yake kana ndigiri yake, o na kana kĩndũ gĩothe gĩake." **18** Rĩrĩa andũ maiguire marurumĩ, na makĩona rũheni, na makĩigua coro ũkĩgamba, na makĩona kĩrĩma gĩgĩtoga ndogo, makĩinaina nĩ guoya. Magĩikara o haraaya, **19** na makĩĩra Musa atĩrĩ, "Twarĩrie arĩ we, na nĩtũgũkũigua, no tiga kũreka twarĩrio nĩ Ngai, tũtigakue." **20** Musa akĩĩra andũ acio atĩrĩ, "Tigai gwĩtigĩra. Ngai okĩte kũmũgeria, nĩgeetha mũtũũre mwĩtigĩrĩte Ngai, mwagage kwĩhia." **21** Andũ acio magĩgĩikara o haraaya, nowe Musa agĩthengerera harĩa haarĩ nduma ndumanu, harĩa Ngai aarĩ. **22** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Îra andũ a Isiraeli ũndũ ũyũ: 'Nĩmweyonera inyuĩ ene atĩ ndaaria na inyuĩ ndĩ o igũrũ: **23** Mũtikanathondeke ngai ingĩ cia kũhooyagwo hamwe na niĩ; mũtikanethondekere ngai cia betha kana ngai cia thahabu. **24** "'Njakĩrai kĩgongona gĩa tĩĩri, na mũrutĩre ng'ondu na mbũri na ng'ombe cianyu ho irĩ magongona manyu ma njino na ma ũiguano. Kũrĩa guothe ngaatũma rĩĩtwa rĩakwa rĩtĩĩagwo, nĩndĩũkaga kũrĩ inyuĩ na ngamũrathima. **25** Mũngĩnjakĩra kĩgongona kĩa mahiga, mũtigagĩake na mahiga marĩa maacũhie, nĩgũkorwo mũngĩgaatũmĩra kĩndũ gĩa gwacũhia nĩmũgagĩthaahia. **26** Mũtikanahaice kĩgongona gĩakwa na ngathĩ, nĩguo njaga yanyu ndĩkanonekanĩre ho.'

21 "Maya nĩmo mawatho marĩa ũkũhe andũ a Isiraeli: **2** "Ũngĩgũra Mũhibirania arĩ ndungata, agaakũrutĩra wĩra mĩaka ĩtandatũ. No mwaka wa mũgwanja, nĩũkamũrekereria athiĩ, na ndagakũrĩha kĩndũ. **3** Angĩgooka arĩ wiki, akaarekererio athiĩ arĩ o wiki; no angĩgooka arĩ na mũtumia, makaarekererio mathiĩ marĩ hamwe. **4** Mwathi wa ndungata ĩyo angĩmĩhe mũtumia nake mũtumia ũcio amũciarĩre ciana cia aanake na airĩtu, mũtumia ũcio na ciana ciake magaatuĩka a mwathi ũcio wake, na no ndungata ĩyo ya mũndũ mũrũme ĩkaarekererio ĩthiĩ. **5** "No ndungata ĩyo ĩngĩkaaria, ĩmwĩre atĩrĩ, 'Nĩnyendete mwathi wakwa, na mũtumia wakwa na ciana na ndikwenda kũrekererio thiĩ,' **6** hĩndĩ ĩyo mwathi wa ndungata ĩyo nĩakamĩtwara mbere ya atuithania ciira. Akaamĩtwara mũrango-inĩ, kana hingĩro-inĩ ya mũrango, na amĩtũre gũtũ na mũkuha. Nayo ndungata ĩyo ĩgaatuĩka ya mwathi ũcio matukũ ma muoyo wayo wothe. **7** "Mũndũ angĩendia mwarĩ agatuĩke ndungata, ndĩkarekererio ĩthiĩ ta ũrĩa ndungata cia arũme ciĩkagwo. **8** Îngĩaga gũkenia mwathi ũrĩa wamĩthuurĩte, no nginya etĩkĩre ndungata ĩyo ĩkũũrwo. Ndarĩ na kĩhooto gĩa kwendia ndungata ĩyo kũrĩ ageni, tondũ nĩagĩte kwĩhokeka harĩ yo. **9** Angĩmĩũrĩria mũriũ, no nginya amĩtue ta ĩrĩ mwarĩ wake mwene.

10 Mũriũ angĩhikia mũtumia ũngĩ, ndakaime ũrĩa wa mbere irio na nguo, na ndakamũime kĩhooto gĩake ta mũtumia wake. **11** Angĩaga kũmũhingĩria maũndũ maya matatũ-rĩ, akĩrekererio athiĩ, gũtarĩ na mbeeca ikũrĩhwo. **12** "Mũndũ ũrĩa ũngĩgũtha mũndũ amũũrage, ti-itherũ o nake no akooragwo. **13** No rĩrĩ, angĩkorwo ekĩte ũguo atekwenda-rĩ, no gũtuĩke nĩ Ngai ũtũmĩte ũndũ ũcio wĩkĩke, nake mũndũ ũcio nĩakoorĩra kũndũ kũrĩa ngaathuura. **14** No mũndũ angĩtũmĩra mawara na oorage mũndũ ũrĩa ũngĩ akĩendaga-rĩ, mweheriei kĩgongona-inĩ gĩakwa, na mũmũũrage. **15** "Mũndũ ũrĩa ũngĩtharĩkĩra ithe kana nyina no nginya ooragwo. **16** "Mũndũ ũngĩiya mũndũ ũngĩ na hinya akamwendie, kana o na anyiitwo arĩ nake atanamwendia-rĩ, no nginya ooragwo. **17** "Mũndũ ũrĩa ũngĩruma ithe kana nyina no nginya ooragwo. **18** "Andũ mangĩũgitana na ũmwe aringe ũrĩa ũngĩ na ihiga kana na ngundi na aage gũkua, no akome ũrĩrĩ kwa ihinda-rĩ, **19** ũcio mũringani ndagacookererwo nĩ mahĩtia angĩkorwo ũrĩa waringĩtwo nĩakehota na etware nja na mũtirima wake. No rĩrĩ, no nginya arĩhe mahinda ma mũndũ ũcio mũtihie marĩa morĩte na one atĩ nĩahona biũ. **20** "Mũndũ angĩhũũra ngombo yake ya mũndũ mũrũme kana ya mũndũ-wa-nja na rũthanju, nayo ngombo ĩyo ĩkue nĩ ihũũra rĩu-rĩ, no nginya aherithio, **21** no ndangĩherithio ngombo ĩyo ĩngĩarahũka thuutha wa mũthenya ũmwe kana ĩĩrĩ, tondũ ngombo ĩyo nĩ kĩndũ gĩake. **22** "Andũ mangĩkorwo makĩrũa, maringe mũtumia ũrĩ nda, ahune no ndagĩe na thĩĩna ũngĩ-rĩ, ũrĩa ũmũringĩte nĩakarĩha kĩrĩa gĩothe mũthuuri wa mũtumia ũcio ageetia, igooti rĩetĩkĩria. **23** No mũtumia ũcio angĩtihio ũũru, muoyo nĩũrĩhagio na muoyo, na **24** riitho rĩrĩhagio na riitho, na igego rĩrĩhagio na igego, na guoko kũrĩhagio na guoko, na kũgũrũ kũrĩhagio na kũgũrũ, na **25** ihĩa rĩrĩhagio na ihĩa, na itihia rĩrĩhagio na itihia, naruo rũhara rũrĩhagio na rũhara. **26** "Mũndũ angĩgũtha ndungata ya mũndũ mũrũme kana ya mũndũ-wa-nja riitho narĩo rĩthũke-rĩ, no nginya akaarekereria ndungata ĩyo ĩĩthiĩre, ũndũ ũcio ũtuĩke nĩguo irĩhi rĩa riitho. **27** Na angĩkũũra igego rĩa ndungata ya mũndũ mũrũme kana ya mũndũ-wa-nja, no nginya arekererie ndungata ĩyo ĩĩthiĩre, ũndũ ũcio ũtuĩke nĩguo irĩhi rĩa igego. **28** "Ndegwa ĩngĩtheeca mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja na rũhĩa akue, ndegwa ĩyo no nginya ĩhũũrwo na mahiga nginya ĩkue, na nyama ciayo itikarĩĩo. No mwene ndegwa ndangĩũrio. **29** No rĩrĩ, angĩkorwo ndegwa ĩyo nĩĩmenyerete gũtheeca andũ na rũhĩa, na mwene nĩamenyithĩtio ũhoro ũcio nake akaaga kũmĩhingĩra, nayo ĩcooke yũrage mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja-rĩ, ndegwa ĩyo no nginya ĩhũũrwo na mahiga ĩkue, na mwene o nake no nginya ooragwo. **30** Na rĩrĩ, angĩtuĩka nĩ gwĩtio irĩhi-rĩ, no akũũre muoyo wake na kũrĩha kĩrĩa gĩothe angĩĩtio. **31** Watho ũyũ noguo ũrũgamĩrĩire ndegwa ĩngĩtheeca mwanake kana mũirĩtu wa mũndũ na rũhĩa. **32** Ndegwa ĩngĩtheeca ngombo ya mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja, mwene no nginya arĩhe cekeri mĩrongo ĩtatũ cia betha kũrĩ mwathi wa ngombo ĩyo, nayo ndegwa ĩyo no nginya ĩhũũrwo na mahiga. **33** "Mũndũ angĩkunũra irima, kana enje rĩmwe na aage kũrĩkunĩka, nayo ndegwa kana ndigiri ĩgwe thĩĩinĩ warĩo, **34** mwene irima rĩu no nginya arĩhe hathara ĩyo; no nginya arĩhe mwene nyamũ, nayo nyamũ ĩyo ĩkuĩte ĩtuĩke yake. **35** "Ndegwa ya mũndũ ĩngĩtihia ndegwa ya mũndũ ũngĩ ĩkue, andũ acio nĩmakendia ndegwa ĩrĩa ĩrĩ muoyo, magayane mbeeca na magayane nyamũ ĩyo ĩkuĩte. **36** No rĩrĩ, kũngĩkorwo nĩkũmenyekete atĩ ndegwa ĩyo nĩĩmenyerete gũtheecana na rũhĩa, nake mwene akaaga kũmĩhingĩra-rĩ, no nginya mwene arĩhe, nyamũ ĩrĩhio na nyamũ ĩngĩ, na ĩrĩa ĩkuĩte ĩtuĩke yake.

22 "Mũndũ angĩiya ndegwa kana ng'ondu, na amĩthĩnje kana amĩendie-rĩ, no nginya arĩhe ndegwa ithano nĩ ũndũ wa ndegwa ĩyo na ng'ondu inya nĩ ũndũ wa ng'ondu ĩyo. **2** "Mũici angĩnyiitwo agĩtua nyũmba nake agũthwo akue-rĩ, mũmũgũthi ndarĩ na ihĩtia rĩa gũita thakame; **3** no ũndũ ũcio ũngĩkĩka thuutha wa riũa kũratha, mũndũ ũcio wagũthana arĩ na ihĩtia rĩa gũita thakame. "Mũici no nginya arĩhe kĩrĩa aiyĩte, no angĩkorwo ndarĩ na kĩndũ, no nginya endio nĩguo kĩrĩa aiyĩte kĩrĩhwo. **4** "Nyamũ ĩrĩa ĩiyĩtwo ĩngĩonekana ĩrĩ muoyo moko-inĩ make, ĩrĩ ndegwa kana ndigiri kana ng'ondu no nginya arĩhe maita meerĩ. **5** "Mũndũ angĩrĩithia ũhiũ wake mũgũnda wene o na kana arĩithie mũgũnda wene wa mĩthabibũ, aũrekererie ũrĩe mũgũnda wa mũndũ ũngĩ-rĩ, no nginya arĩhe na indo iria njega cia mũgũnda wake o na arĩhe na thabibũ iria njega mũno cia mũgũnda wake. **6** "Mwaki ũngĩtuthũka na ũcine ihinga cia mĩigua nginya ũkinyĩre itĩĩa cia ngano kana ngano ĩrũngĩ, kana ũcine mũgũnda wothe, mwakia wa mwaki ũcio no nginya arĩhe ngano ĩyo. **7** "Mũndũ angĩhithia mũndũ wa itũũra rĩake betha kana indo amũigĩre-rĩ, nacio indo icio ciywo kuuma nyũmba yake, mũici ũcio angĩnyiitwo no nginya arĩhe indo icio maita meerĩ. **8** No mũici ũcio angĩaga kũnyiitwo, mwene nyũmba no nginya athiĩ mbere ya aciirithania nĩguo kũmenyeke kana nĩwe ũiyĩte indo icio cia mũndũ ũcio ũngĩ. **9** Ha ũhoro o wothe wa mũndũ gũkorwo na kĩndũ na njĩra ĩrĩa ĩtagĩrĩire, kĩrĩ ndegwa, kana ndigiri, kana ng'ondu, kana nguo, kana kĩndũ kĩngĩ gĩothe kĩũrĩte kĩrĩa mũndũ ũngĩ angiuga atĩrĩ, 'Kĩndũ gĩkĩ nĩ gĩakwa,' andũ acio eerĩ no nginya marehe ũhoro wao mbere ya aciirithania. Mũndũ ũrĩa aciirithania magatua atĩ nĩehĩtie-rĩ, no nginya arĩhe mũndũ ũcio ũngĩ maita meerĩ. **10** "Mũndũ angĩhithia mũndũ wa itũũra rĩake ndigiri, kana ndegwa, kana ng'ondu kana nyamũ o yothe amũigĩre, nayo ĩkue, kana ĩtihio, kana ĩiywo, hatarĩ mũndũ ũroona-rĩ, **11** ũhoro ũcio wao ũgaatuuo na njĩra ya kwĩhĩta mwĩhĩtwa mbere ya Jehova atĩ ũrĩa ũhithĩtio tiwe ũiyĩte indo icio. Mwene nake etĩkĩre mwĩhĩtwa ũcio, na hatikagĩa ũhoro wa kũrĩhania. **12** No angĩkorwo nyamũ nĩkũiywo yaiirwo kuuma kũrĩa yahithĩtio-rĩ, no nginya mũndũ ũcio arĩhe mwene. **13** Angĩkorwo yatambuurirwo nĩ nyamũ cia gĩthaka, nĩakonania matigari matuĩke ũira, na ndakaarĩhio nyamũ ĩyo ĩtambuurĩtwo nĩ nyamũ. **14** "Mũndũ angĩgwatio nyamũ ya mũndũ ũngĩ, nayo ĩtihio kana ĩkue mwene atarĩ hakuhĩ, no nginya amĩrĩhe. **15** No nyamũ ĩyo ĩngĩkorwo ĩrĩ na mwene-rĩ, ũrĩa ũgwatĩtio ndangĩĩmĩrĩha. Angĩkorwo nyamũ nĩgũkomborithio yakomborithĩtio, mbeeca iria ĩkomboretwo nĩĩrĩhĩte

hathara ĩyo. **16** “Mũndũ angiuha mũirĩtu gathirange
ũtoorĩtio kũhikio, nake akome nake, no nginya arĩhe
rũracio, nake mũirĩtu ũcio atuĩke mũtumia wake. **17**
Ithe wa mũirĩtu angĩrega biũ kũmũheana kũrĩ mũndũ
ũcio, no nginya mũndũ ũcio arĩhe rũracio rwa airĩtu
gathirange. **18** “Mũtigetĩkĩrie mũndũ-wa-nja mũrogi
atũũre muoyo. **19** “Mũndũ ũngĩgwata nyamũ no nginya
ooragwo. **20** “Mũndũ ũkaarutĩra ngai ingĩ iruta tiga
Jehova nĩakaniinwo. **21** “Mũtigeke mũgeni ũũru kana
mũmũhinyĩrĩrie, nĩgũkorwo o na inyuĩ mwarĩ ageni
bũrũri wa Misiri. **22** “Mũtikanahinyĩrĩrie mũtumia wa
ndigwa kana mwana wa ngoriai. **23** Mũngĩĩka ũguo
nao mangaĩre, hatirĩ nganja nĩngaigua kĩrĩro kĩao. **24**
Nĩngacinwo nĩ marakara, na nĩngamũũraga na rũhiũ
rwa njora, nao atumia anyu matuĩke a ndigwa na ciana
cianyu ituĩke cia ngoriai. **25** “Ũngĩkombera mũndũ ũmwe
wakwa gatagatĩ-inĩ kanyu mbeeca abatairio nĩcio-rĩ,
ndũgatuĩke ta mũkombanĩri wa mbeeca; ndũkamũrĩhie
uumithio wacio. **26** Mũndũ ũngĩ angĩkũnengera nguo
yake ya igũrũ ĩrũgamĩrĩre thiirĩ, mũcookerie riũa
rĩtanathũa, **27** tondũ noyo arĩ nayo ya kwĩhumbĩra.
Angĩkĩĩhumbĩra nakĩ agĩkoma? Angaĩra, nĩngamũigua,
nĩgũkorwo ndĩ mũigua tha. **28** “Ndũkanarume Ngai
kana ũrume mũnene wa andũ anyu. **29** “Ndũgacerithĩrie
maruta kuuma makũmbĩ-inĩ maku kana mahihĩro-inĩ
maku ma ndibei. “No nginya ũũheage marigithathi ma
ariũ aku. **30** Wĩkage o ũguo mwena-inĩ wĩgiĩ ng’ombe
na ng’ondu ciaku. Iria ciaciarwo ũrekage igaikara na
manyina mĩthenya mũgwanja, mũthenya wa ĩnana
ũgacineana kũrĩ niĩ. **31** “Inyuĩ mũgũtuĩka andũ akwa
aamũre. Nĩ ũndũ ũcio mũtikanarĩe nyama cia nyamũ
ndamburange nĩ nyamũ cia gĩthaka; ciikagĩriei ngui.

23 “Ndũkanamemerekie ndeto cia maheeni.
Ndũgateithĩrĩrie mũndũ mwaganu na ũndũ wa
kũrũgamĩrĩra ũira wa maheeni. **2** “Ndũkarũmanĩrĩre
na mũingĩ gwĩka ũũru. Ũngĩruta ũira igooti-inĩ,
ndũkogomie kĩhooto ũkĩnyiitanĩra na mũingĩ, **3** na
ndũkonanie kĩmenyano harĩ mũndũ mũthĩĩni ciira-
inĩ wake. **4** “Ũngĩona ndegwa kana ndigiri ya mũndũ
mũrĩ ũthũ nake yũrĩte-rĩ, tigĩrĩra atĩ nĩwamĩcookia
kũrĩ we. **5** Ũngĩona ndigiri ya mũndũ ũgũthũire ĩgwĩte
ĩkaremererwo nĩ mũrigo wayo-rĩ, ndũkamĩtige hau;
no nginya ũmũteithie kũmĩũkĩria. **6** “Ndũkanaime
andũ anyu arĩa athĩĩni kĩhooto ciira-inĩ wao. **7**
Ndũkahutanie na thitango ya maheeni, na ndũkoorage
mũndũ ũtarĩ na mahĩtia kana mũndũ mwĩhokeku,
nĩgũkorwo ndikarekereria mũndũ mwĩhia. **8** “Ndũkoe
ihaki, nĩgũkorwo ihaki nĩrĩtũmaga arĩa monaga matuĩke
atumumu, na rĩkoogomia ciugo cia andũ arĩa athingu.
9 “Ndũkahatĩrĩrie mũgeni; inyuĩ nĩmũũĩ ũrĩa mũgeni
aiguaga, tondũ mwarĩ ageni bũrũri wa Misiri. **10**
“Haandaga irio mĩgũnda yaku mĩaka ĩtandatũ, na
ũkagetha irio iria iciarĩte mĩaka ĩyo, **11** no mwaka wa
mũgwanja ũkarekaga mũgũnda ũikare ũguo ũtarĩmĩtwo
na ũtekũhũthĩrwo. Nao arĩa athĩĩni gatagatĩ ka andũ
anyu makonaga irio kuuma mũgũnda ũcio, nacio nyamũ
cia gĩthaka ikarĩĩaga kĩrĩa marĩtigagia. Ĩkaga o ũguo na
mũgũnda waku wa mĩthabibũ na wa mĩtamaiyũ. **12**
“Rutaga wĩra waku mĩthenya ĩtandatũ, no mũthenya
wa mũgwanja ndũkanarute wĩra, nĩgeetha ndegwa
na ndigiri yaku ihurũke, nayo ngombo ĩrĩa ĩciarĩirwo
gwaku, kana mũgeni, o nao magĩage na ihinda rĩa
kũnogoka. **13** “Menyagĩrĩra wĩkage maũndũ marĩa
mothe ngwĩrĩte. Ndũkanagwete marĩĩtwa ma ngai
ingĩ; ndũkareke maiguuo makĩgwetwo na kanua gaku.
14 “Gĩagai na gĩathĩ gĩa gũkũngũĩra maita matatũ o
mwaka. **15** “Kũngũyagĩra Gĩathĩ kĩa Mĩgate Ĩtarĩ na
Ndawa ya Kũimbia; handũ ha mĩthenya mũgwanja
ũrĩĩage mĩgate ĩtarĩ na ndawa ya kũimbia, o ta ũrĩa
ndagwaathire. Ĩkaga ũndũ ũyũ hĩndĩ ĩrĩa ĩtuĩtwo mweri-
inĩ wa Abibu, tondũ nĩ mweri-inĩ ũcio woimire bũrũri
wa Misiri. “Gũtikanagĩe mũndũ ũrĩũkaga mbere yakwa
moko matheri. **16** “Kũngũyagĩra Gĩathĩ kĩa Magetha na
maciaro ma mbere ma irio iria ũhaandĩte mĩgũnda yaku.
“Kũngũyagĩra Gĩathĩ kĩa Igetha mũthia-inĩ wa mwaka,
rĩrĩa ũgũcookanĩrĩria irio ciaku kuuma mũgũnda. **17**
“Arũme othe nĩmarĩthiiaga mbere ya Mwathani Jehova
maita matatũ o mwaka. **18** “Ndũkanandutĩre thakame
ya igongona hamwe na kĩndũ kĩrĩ na ndawa ya kũimbia.
“Maguta ma maruta makwa ma gĩathĩ matikaigwo
nginya rũciinĩ. **19** “Rehaga indo iria njega cia maciaro ma
mbere nyũmba-inĩ ya Jehova Ngai waku. “Ndũkanaruge
koori na iria rĩa nyina. **20** “Na rĩrĩ, niĩ nĩndĩratũma
mũraika athiĩ mbere yanyu, amũrangĩre njĩra-inĩ na
amũkinyie handũ harĩa ndĩmũhaarĩirie. **21** Iguagai
na mwathĩkagĩre ũrĩa ekũmwĩra. Mũtikanamũkararie
tondũ ndakamũrekera ũremi wanyu, nĩgũkorwo Rĩĩtwa
rĩakwa rĩrĩ thĩĩinĩ wake. **22** Mũngĩmũigua kũna ũrĩa
aroiga, na mwĩke ũrĩa wothe ngaamwĩra, nĩngatuĩka
thũ kũrĩ thũ cianyu, na njũkĩrĩre arĩa makaamũũkĩrĩra.
23 Mũraika wakwa nĩagathiĩ mbere yanyu, na amũkinyie
bũrũri wa Aamori, na Ahiti, na Aperizi, na Akaanani,
na Ahivi, na Ajebusi, na niĩ nĩngamaniina biũ. **24**
Mũtikanainamĩrĩre ngai ciao, kana mũcihooe, kana
mũrũmĩrĩre mĩtugo yao. No nginya mũcianange, nayo
mĩhianano ya ngai ciao cia mahiga mũmiunange tũcunjĩ.
25 Hooyagai Jehova Ngai wanyu nake, nĩarĩrathimaga
irio cianyu na maaĩ manyu. Nĩndĩĩmweheragĩria mĩrimũ
gatagatĩ-inĩ kanyu, **26** na gũtirĩ mũndũ ũkaahuna kana
atuĩke thaata bũrũri-inĩ wanyu. Nĩndĩĩmũkinyagĩria
matukũ marĩa mwathĩrĩirio ma gũtũũra muoyo. **27**
“Nĩngũtũma kĩmakania gĩakwa mbere yanyu, na ndũme
ndũrĩrĩ iria mũrĩĩkoragĩrĩra inyiitwo nĩ kĩrigiicano.
Nĩndĩtũmaga thũ cianyu imũũragĩre. **28** Nĩngatũma
magi mbere yanyu, maingate Ahivi, na Akaanani na
Ahiti mamweherere. **29** No rĩrĩ, ndikamaingata o mwaka
ũmwe, tondũ bũrũri wahota gũcooka gĩthaka, nacio
nyamũ cia gĩthaka imũingĩhĩre mũno. **30** Ndĩmaingataga
o kahora o kahora, nginya rĩrĩa mũkaingĩha mũhote
kwĩnyiitĩra bũrũri ũcio. **31** “Nĩngekĩra mĩhaka yanyu
kuuma Iria Itune, ndĩmĩĩkũrũkie nginya Iria rĩa Afilisti,
na kuuma werũ-inĩ nginya Rũũĩ rwa Farati. Andũ arĩa
maikaraga kũu nĩngamaneana moko-inĩ manyu, na
inyuĩ mũmaingate mamweherere. **32** Mũtikagĩe na
kĩrĩkanĩro nao kana na ngai ciao. **33** Mũtikareke matũũre
bũrũri-inĩ wanyu; nĩ tondũ no matũme mũnjĩhĩrie, nĩ
tondũ kũhooya ngai icio ciao ti-itherũ nĩgũkamũtoonyia
mũtego-inĩ.”

24 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, “Ambata, ũũke kũrĩ
Jehova, wee na Harũni, na Nadabu, na Abihu,
na athuuri mĩrongo mũgwanja a Isiraeli, mũinamĩrĩre
mũhooe mũrĩ haraaya, **2** no Musa wiki ũgaakuhĩrĩria
Jehova; acio angĩ matigooke hakuhĩ. Nao andũ acio
angĩ a Isiraeli matikambate nawe.” **3** Nake Musa agĩthiĩ
na akĩĩra andũ ciugo ciothe cia Jehova na mawatho
make, nao andũ magĩĩtĩkanĩria na mũgambo ũmwe,
makiuga atĩrĩ, “Ũrĩa wothe Jehova oigĩte, nĩtũgwĩka.”
4 Nake Musa akĩandĩka ũhoro wothe ũrĩa Jehova
aarĩtie. Mũthenya ũyũ ũngĩ agĩũkĩra rũciinĩ tene, agĩaka
kĩgongona magũrũ-inĩ ma kĩrĩma, na akĩrũgamia itugĩ
ikũmi na igĩrĩ cia mahiga irũgamĩrĩire mĩhĩrĩga ikũmi na
ĩĩrĩ ya Isiraeli. **5** Ningĩ agĩtũma aanake amwe a Isiraeli,
nao makĩruta magongona ma njino, na magĩthĩnja
tũtegwa tũrĩ igongona rĩa ũiguano kũrĩ Jehova. **6** Musa
akĩoya nuthu ya thakame yatuo akĩmĩĩkĩra mbakũri-inĩ,
na nuthu ĩrĩa ĩngĩ akĩmĩminjaminjĩria kĩgongona kĩu. **7**
Ningĩ akĩoya Ibuku rĩa Kĩrĩkanĩro, na akĩrĩthomera andũ.
Nao andũ magĩĩtĩkanĩria, makiuga atĩrĩ, “Nĩtũgwĩka ũrĩa
wothe Jehova oigĩte; nĩtũgwathĩka.” **8** Musa agĩcooka
akĩoya thakame ĩyo, akĩmĩminjaminjĩria andũ, na
akiuga atĩrĩ, “Ĩno nĩ thakame ya kĩrĩkanĩro kĩrĩa Jehova
aarĩkanĩire na inyuĩ kũringana na ciugo ici ciothe.”
9 Musa na Harũni, na Nadabu na Abihu hamwe na
athuuri acio mĩrongo mũgwanja a Isiraeli makĩambata,
10 na makĩona Ngai wa Isiraeli. Rungu rwa makinya
make haarĩ handũ haakĩtwo wega na mahiga ma yakuti
ya bururu, matherete o ta igũrũ rĩo rĩene. **11** No Jehova
ndaigana kũhũũra atongoria acio a Isiraeli; nĩmoonire
Ngai, na makĩrĩa na makĩnyua. **12** Nake Jehova akĩĩra
Musa atĩrĩ, “Ambata, ũũke kũrĩ nĩĩ kĩrĩma igũrũ, na ũikare
ho, na nĩngũcooka ngũnengere ihengere cia mahiga, irĩ
na maandĩko ma watho na maathani marĩa nyandĩkĩte
nĩguo ũmarutage andũ a Isiraeli.” **13** Ningĩ Musa
akiumagara marĩ na mũteithĩrĩria wake Joshua, nake
Musa akĩambata kĩrĩma-inĩ kĩa Ngai. **14** Akĩĩra athuuri
acio atĩrĩ, “Twetererei haha nginya rĩrĩa tũgaacooka.
Harũni na Huri marĩ hamwe na inyuĩ, mũndũ o wothe
ũrĩa ũngĩgĩa na ciira nĩathiiage kũrĩ o.” **15** Rĩrĩa Musa
aambatire kĩrĩma-inĩ, itu rĩkĩhumbĩra kĩrĩma, **16** naguo
riiri wa Jehova ũgĩikara igũrũ rĩa Kĩrĩma gĩa Sinai.
Kĩrĩma gĩkĩhumbĩrwo nĩ itu rĩu mĩthenya ĩtandatũ, na
mũthenya wa mũgwanja Jehova agĩĩta Musa arĩ itu-inĩ
rĩu. **17** andũ a Isiraeli moonaga riiri wa Jehova ũtarĩĩ ta
mwaki wa kũniinana ũrĩ kĩrĩma igũrũ. **18** Hĩndĩ ĩyo Musa
agĩtoonya itu-inĩ o akĩambataga kĩrĩma. Agĩikara kũu
kĩrĩma-inĩ matukũ mĩrongo ĩna, ũtukũ na mũthenya.

25 Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** “Ĩra andũ a Isiraeli
mandehere iruta. Nĩwe ũkwamũkĩra iruta rĩu
handũ hakwa kuuma kũrĩ mũndũ o wothe ũrĩa ngoro
yake ĩkwenda kũheana. **3** Maruta marĩa ũrĩamũkagĩra
kuuma kũrĩ o nĩmo maya: thahabu, na betha na gĩcango;
4 na ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi,
na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa njega, o
na guoya wa mbũri; **5** na njũa cia ndũrũme itoboketio
rangi-inĩ mũtune, na njũa cia pomboo, na mbaũ cia
mũgaa; **6** na maguta ma mũtamaiyũ ma gwakia tawa;
na mahuti manungi wega ma gũthondeka maguta ma
gũitanĩrĩrio, na ũbumba ũrĩa mũnungi wega; **7** na
tũhiga twa onigithi, na tũhiga tũngĩ twa goro twa
gwĩkĩrwo ebodi-inĩ na gakuo ga gĩthũri. **8** “Ningĩ
ũnjakithĩrie handũ haamũre, na niĩ nĩngatũũranagia
nao. **9** Thondekai hema ĩno nyamũre, na mwĩkĩre
indo cia thĩinĩ kũringana na mũhano ũrĩa ngũkuonia.
10 “Nĩmathondekere ithandũkũ rĩa mbaũ cia mũgaa.
Ũraihu warĩo ũkorwo ũrĩ mĩkono ĩĩrĩ na nuthu, na
kwarama kwarĩo gũkorwo kũrĩ mũkono ũmwe na nuthu,
na kũraiha na igũrũ kwarĩo gũkorwo nĩ mũkono ũmwe
na nuthu. **11** Ithandũkũ rĩu rĩgemio na thahabu therie
mĩena yeerĩ nja na thĩinĩ, na mũrĩtirihe na mũcibi wa
thahabu mĩena yothe. **12** Rĩtwekerie icũhĩ inya cia
thahabu, na ũcioherere magũrũ-inĩ marĩo mana, icũhĩ
igĩrĩ mwena ũmwe na icũhĩ igĩrĩ mwena ũrĩa ũngĩ. **13**
Ũcooke ũthondeke mĩtĩ mĩraaya ya mũgaa ũmĩgemie na
thahabu. **14** Toonyia mĩtĩ ĩyo mĩraaya icũhĩ-inĩ iria irĩ
mĩena ya ithandũkũ nĩgeetha rĩkuuĩkage. **15** Mĩtĩ ĩyo
mĩraaya ĩrekwo ĩikarage icũhĩ-inĩ cia ithandũkũ rĩĩrĩ, na
ndĩkeheragio. **16** Ũcooke wĩkĩre thĩinĩ wa ithandũkũ
rĩu Ũira, ũrĩa ngũkũhe. **17** “Thondeka gĩtĩ gĩa tha gĩa
thahabu therie, gĩkorwo kĩrĩ kĩa ũraihu wa mĩkono ĩĩrĩ
na nuthu, na wariĩ wa mũkono ũmwe na nuthu. **18** Na
ũture makerubi meerĩ ma thahabu, ũmekĩre mĩthia-
inĩ ya gĩtĩ kĩu gĩa tha. **19** Thondeka ikerubi rĩmwe
rĩikare mũthia-inĩ ũmwe, na ikerubi rĩu rĩngĩ rĩikare
mũthia-inĩ ũrĩa ũngĩ wa gĩtĩ gĩa tha; thondeka makerubi
macio maanyiitanĩte na gĩtĩ gĩa tha mĩthia-inĩ yeerĩ. **20**
Makerubi macio makorwo matambũrũkĩtie mathagu
mamo na igũrũ, magathiĩka gĩtĩ kĩu gĩa tha namo.
Makerubi macio makorwo maroranĩte, na marorete
gĩtĩ kĩu gĩa tha. **21** Igĩrĩra gĩtĩ kĩu gĩa tha igũrũ rĩa
ithandũkũ, na wĩkĩre thĩinĩ wa ithandũkũ rĩu Ũira ũrĩa
ngũkũhe. **22** Na hau igũrũ wa gĩtĩ gĩa tha, gatagatĩ
ka makerubi macio meerĩ marĩ igũrũ wa ithandũkũ
rĩa Ũira nĩngacemania nawe ngũhe maathani makwa
mothe nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli. **23** “Thondeka metha
na mbaũ cia mũgaa, ũraihu wayo ũkorwo ũrĩ wa mĩkono
ĩĩrĩ, na wariĩ wayo ũkorwo ũrĩ wa mũkono ũmwe,
na kũraiha na igũrũ ĩkorwo ĩrĩ na mũkono ũmwe na
nuthu. **24** Ũmĩgemie na thahabu therie, na ũmĩtirihe
na mũcibi wa thahabu. **25** Mĩthondekere karũbaũ
gaceke ka wariĩ wa rũhĩ gathiũrũrũkĩrie metha ĩyo,
na ũgatirihe na mũcibi wa thahabu. **26** Thondekera
metha ĩyo icũhĩ inya cia thahabu, ũcioherere koona-inĩ
iria inya o harĩa magũrũ macio mana marĩ. **27** Icũhĩ
icio ikorwo irĩ hakuhĩ na mũcibi wa karũbaũ karĩa
gaceke, nĩgeetha inyiitagĩrĩre mĩtĩ ĩrĩa ya gũkuuaga
metha ĩyo. **28** Thondeka mĩtĩ mĩraaya ya mbaũ cia
mũgaa, ũmĩgemie na thahabu na ũkuuage metha nayo.
29 Na ũthondeke thaani ciayo, na thaani nene cia
thahabu therie na ndigithũ, na mbakũri cia gũitaga
maruta. **30** Iga mĩgate ĩrĩa ĩigagwo mbere yakwa
igũrũ rĩa metha ĩyo, nayo ĩikarage hau mbere yakwa
mahinda mothe. **31** “Thondeka mũtĩ wa kũigĩrĩrwo
matawa ma thahabu therie, kĩrũgamo o na gĩtina kĩaguo
iturwo inyiitanĩte; ikombe ciaguo ihaana ta mahũa, na
tũkonyo twaguo o na mahũa ikorwo irĩ kĩndũ kĩmwe
inyiitanĩte naguo. **32** Honge ithathatũ ciumĩre mĩena-
inĩ ya mũrũgamo wa mũtĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa,

ithatũ mwena ũmwe na ithatũ mwena ũrĩa ũngĩ. **33** Ikombe ithatũ iturĩtwo na mũhiano wa mahũa ma mũrothi irĩ na tũkonyo na mahũa ikorwo irĩ rũhongeinĩ rũmwe, nacio ithatũ ikorwo rũu rũngĩ; honge icio ciothe ithathatũ ikorwo ihaana o ũguo, ciumĩte mũtĩinĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa. **34** Na mũtĩ-inĩ ũcio wa kũigĩrĩra matawa hagĩe ikombe inya cia mũhiano wa mahũa ma mũrothi irĩ na tũkonyo na mahũa. **35** Gakonyo kamwe gakorwo karĩ rungu rwa honge cia mbere igĩrĩ ciumĩte mũrũgamo-inĩ wa mũtĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa, nako gakonyo ga keerĩ kagĩe rungu rwa honge cia keerĩ igĩrĩ, nako gakonyo ga gatatũ kagĩe thĩ wa honge cia gatatũ igĩrĩ, ciothe nĩ honge ithathatũ. **36** Tũkonyo tũu na honge icio ikorwo irĩ kĩndũ kĩmwe na mũtĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa, iturĩtwo na thahabu therie. **37** "Ningĩ ũthondeke matawa mũgwanja maguo na ũmaigĩrĩre igũrũ rĩaguo nĩgeetha mamũrĩke hau mbere ya guo. **38** Magathĩ ma gũtinia ndaambĩ na thaani cia mũrarĩ wa ndaambĩ ikorwo irĩ cia thahabu therie. **39** Taranda ya thahabu therie ĩhũthĩrwo gũthondeka mũtĩ wa kũigĩrĩrwo matawa o na indo icio ciothe. **40** Ũtigĩrĩre atĩ nĩwacithondeka kũringana na mũhianĩre ũrĩa wonirio ũrĩ kĩrĩma-inĩ.

26 "Thondeka hema nyamũre ĩrĩ na itambaya ikũmi cia gũcuurio itumĩtwo na gatani yogothetwo wega ya ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na igemio na makerubi nĩ mũtumi mũũgĩ na wĩra ũcio. **2** Itambaya icio cia gũcuurio ciothe ikorwo ciiganaine, mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ na ĩnana kũraiha na mĩkono ĩna kwarama. **3** Itambaya ithano-rĩ, itumanio hamwe, na icio ingĩ ithano itumanio hamwe. **4** Kundĩka ciana cia gĩtambaya kĩa rangi wa bururu mũthia-inĩ wa gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩrĩa kĩrĩ mũico wa mwena ũmwe, na wĩke o ro ũguo harĩ gĩtambaya kĩa mũico kĩa mwena ũcio ũngĩ. **5** Kundĩka ciana mĩrongo ĩtano gĩtambaya-inĩ kĩmwe gĩa gũcuurio, na ingĩ mĩrongo ĩtano gĩtambaya-inĩ kĩa mũico kĩa mwena ũcio ũngĩ, na ũringithanie o kĩana na kĩrĩa kĩngĩ. **6** Ningĩ ũthondeke ngathĩka mĩrongo ĩtano cia thahabu, na ũcihũthĩre na kuohithania itambaya icio cia gũcuurio nĩguo hema ĩyo nyamũre ĩtuĩke kĩndũ kĩmwe. **7** "Tuma itambaya ikũmi na kĩmwe cia guoya wa mbũri ituĩke hema ya kũhumbĩra hema ĩrĩa nyamũre. **8** Itambaya icio ciothe ikũmi na kĩmwe ikorwo ciiganaine, ikorwo irĩ mĩkono mĩrongo ĩtatũ kũraiha na mĩkono ĩna kwarama. **9** Tumania itambaya ithano cia icio cia gũcuurio ituĩke kĩndũ kĩmwe, nacio icio ingĩ ithathatũ itumanio hamwe. Kũnja gĩtambaya gĩa gatandatũ maita meerĩ mwena wa mbere wa hema. **10** Kundĩka ciana mĩrongo ĩtano mũthia-inĩ wa itambaya cia gũcuurio cia mwena ũmwe, ningĩ wĩke o ũguo mũthia-inĩ wa itambaya icio cia mwena ũrĩa ũngĩ. **11** Ningĩ ũthondeke ngathĩka mĩrongo ĩtano cia gĩcango, na ũcitoonyie ciana-inĩ nĩgeetha hema ĩyo ĩtuĩke kĩndũ kĩmwe. **12** Harĩ ũraihu wa gĩtambaya gĩa gũcuurio ũrĩa ũngĩtigara, nuthu ya gĩtambaya kĩrĩa gĩtigaire nĩ gĩcunjuure mwena wa thuutha wa hema ĩyo nyamũre. **13** Itambaya cia gũcuurio cia hema ikorwo iraihĩte kũrĩ icio ingĩ na mũkono ũmwe mĩena yeerĩ; kĩrĩa gĩgũtigara gĩcunjuure kĩhumbĩre mĩena ya hema ĩyo nyamũre. **14** Thondekera hema ĩyo kĩandarũa kĩa njũa cia ndũrũme itoboketio rangi-inĩ mũtune igatunĩha, na igũrũ wakĩo ũkĩhumbĩre na njũa cia pomboo. **15** "Thondeka mbaũ cia kũrũgama cia mũtĩ wa mũgaa cia gwaka hema ĩyo nyamũre. **16** O rũbaũ-inĩ rũkorwo rũrĩ rwa mĩkono ikũmi kũraiha na mũkono ũmwe na nuthu kwarama, **17** mbaũ icio igĩe na tũhocio tũcomokete tũiganaanĩirie. Thondeka mbaũ icio ciothe cia Hema-ĩrĩa-Nyamũre na njĩra ĩyo. **18** Thondeka mbaũ mĩrongo ĩĩrĩ cia mwena wa gũthini wa hema ĩyo nyamũre, **19** na ũthondeke itina cia betha mĩrongo ĩna cia gũikarĩrwo nĩ mbaũ icio mĩrongo ĩĩrĩ, o rũbaũ rũmwe rũgaikarĩra itina igĩrĩ, o rũmwe rũkorwo rũrĩ rungu rwa kahocio. **20** Ningĩ mwena ũcio ũngĩ, mwena wa gathigathini wa hema ĩyo nyamũre, thondeka mbaũ mĩrongo ĩĩrĩ **21** na itina mĩrongo ĩna cia betha o igĩrĩ igaikarĩrwo nĩ rũbaũ rũmwe. **22** Thondeka mbaũ ithathatũ cia mwena wa na thuutha, nĩguo mwena wa mũthia wa ithũĩro wa hema ĩyo nyamũre, **23** na ũthondeke mbaũ igĩrĩ cia koine cia mwena wa na thuutha. **24** Koine-inĩ icio cierĩ no nginya ikorwo irĩ mbaũ igĩrĩ igĩrĩ kuuma thĩ nginya igũrũ, na ciohanio na mũrĩnga ũmwe; koine cierĩ igakorwo itarĩĩ ũguo. **25** Nĩ ũndũ ũcio hegũkorwo na mbaũ inyanya, na itina ikũmi na ithathatũ cia betha, o igĩrĩ igaikarĩrwo nĩ rũbaũ rũmwe. **26** "Ningĩ ũthondeke mĩgamba ya mbaũ cia mũgaa: ĩtano yayo nĩ ũndũ wa mbaũ cia mwena ũmwe wa hema ĩyo nyamũre, **27** na ĩtano nĩ ũndũ wa mbaũ cia mwena ũcio ũngĩ, na ĩtano nĩ ũndũ wa mbaũ cia mwena wa ithũĩro mũthia-inĩ ũrĩa wa na thuutha wa hema ĩyo nyamũre. **28** Mũgamba wa gatagatĩ uume mũthia ũmwe nginya ũrĩa ũngĩ, ũgereire gatagatĩ ka mbaũ icio. **29** Gemia mbaũ icio na thahabu, na ũthondeke mĩrĩnga ya thahabu ya kũnyiitĩrĩra mĩgamba ĩyo. O nayo mĩgamba ĩyo nĩĩgemio na thahabu. **30** "Aka hema ĩyo nyamũre kũringana na mũhianĩre ũrĩa wonirio rĩrĩa warĩ kĩrĩma-inĩ. **31** "Tuma gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩa ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na cia gatani ĩrĩa yogothetwo wega na ĩkagemio na makerubi nĩ mũbundi mũũgĩ. **32** Cuuria gĩtambaya kĩu na tũcuurio twa thahabu ikĩngĩ-inĩ inya cia mũgaa iria igemetio na thahabu, na ikarũgama igũrũ rĩa njikarĩro inya cia betha. **33** Cuuria gĩtambaya kĩu gĩa gũcuurio na ngathĩka, na ũcooke ũige ithandũkũ rĩa Ũira thuutha wa gĩtambaya kĩu gĩa gũcuurio. Gĩtambaya kĩu gĩa gũcuurio kĩhakanie Handũ-harĩa-Hatheru na Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno. **34** Igĩrĩra gĩtĩ gĩa tha igũrũ rĩa ithandũkũ rĩa Ũira thĩinĩ wa Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno. **35** Iga metha nja ya gĩtambaya kĩu gĩa gũcuurio mwena wa gathigathini wa hema ĩyo nyamũre, naguo mũtĩ wa kũigĩrĩra matawa ũũige mwena wa gũthini ũng'ethanĩre na metha ĩyo. **36** "Itoonyero-inĩ rĩa hema, thondeka gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩa rangi wa bururu, na rangi wa ndathi, na rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa yogothetwo wega, kĩgemetio nĩ mũgemia mũũgĩ. **37** Thondekera gĩtambaya kĩu gĩa gũcuurio tũcuurio twa thahabu na itugĩ ithano cia mũgaa igemetio na thahabu. Na ũcitwekerie itina ithano cia gĩcango.

27 “Aka kĩgongona na mbaũ cia mũgaa, kĩa mĩkono
ĩtatũ kũraiha na igũrũ; gĩkorwo kĩiganaine mĩena
yothe, mĩkono ĩtano kũraiha na mĩkono ĩtano kwarama.
2 Thondeka hĩa inya, o rũmwe koine-inĩ ĩmwe ya
kĩgongona, nĩgeetha hĩa icio na kĩgongona ikorwo irĩ
kĩndũ kĩmwe, nakĩo kĩgongona kĩu ũkĩgemie na gĩcango.
3 Thondeka indo ciothe cia kĩgongona irĩ cia gĩcango,
ũgĩthondekere nyũngũ cia kũrutaga mũhu, na icakũri
na mbakũri cia gwĩkĩrwo thakame ya kũminjaminja,
na njibe cia kũnyiita nyama, na ngĩo cia mwaki. **4**
Thondekera kĩgongona kĩu gĩtara, na ningĩ ũthondeke
mũkwa wa gĩcango, na ũthondeke mĩrĩnga ya gĩcango,
o ũmwe wĩkĩrwo koine-inĩ iria inya cia mũkwa ũcio. **5**
Ũige gĩtara kĩu rungu wa muoho wa kĩgongona nĩgeetha
rũkinye nuthu ya ũraihu wa kĩgongona. **6** Thondeka
itugĩ cia mũgaa nĩ ũndũ wa kĩgongona na ũcigemie na
gĩcango. **7** Itugĩ icio itoonyio mĩrĩnga-inĩ ĩyo nĩgeetha
ĩgakoragwo ĩikarĩire mĩena-inĩ yeerĩ ya kĩgongona hĩndĩ
ya gũgĩkuua. **8** Thondeka kĩgongona kĩu na mbaũ
nĩguo kĩgĩe na irima gatagatĩ. Ũgĩthondeke o ta ũrĩa
wonirio rĩrĩa warĩ kĩrĩma-inĩ. **9** “Thondeka nja ya
hema ĩrĩa nyamũre; mwena wa gũthini ũkorwo ũrĩ wa
mĩkono igana kũraiha na ũgĩe na itambaya cia gũcuurio
cia gatani ũrĩa mwogothe wega, **10** ũkorwo na itugĩ
mĩrongo ĩĩrĩ na itina mĩrongo ĩĩrĩ cia gĩcango, irĩ na
tũcuurio na tũmĩkwa twa betha itugĩ-inĩ. **11** Mwena
wa gathigathini o naguo ũkorwo ũrĩ na mĩkono igana
kũraiha na ũgĩe na itambaya cia gũcuurio, ũgĩe na itugĩ
mĩrongo ĩĩrĩ na itina mĩrongo ĩĩrĩ cia gĩcango, irĩ na
tũcuurio na tũmĩkwa twa betha itugĩ-inĩ. **12** “Mwena wa
ithũĩro wa nja ĩyo ũkorwo ũrĩ wa mĩkono mĩrongo ĩtano
kwarama na ũgĩe na itambaya cia gũcuurio na itugĩ
ikũmi na itina ikũmi. **13** Mwena wa irathĩro, kwerekera
kũrĩa riũa rĩrathagĩra, nja ĩyo ĩkorwo ĩrĩ ya warĩĩ wa
mĩkono mĩrongo ĩtano. **14** Itambaya cia gũcuurio ikorwo
irĩ cia ũraihu wa mĩkono ikũmi na ĩtano na ikorwo irĩ
mwena ũmwe wa itoonyero rĩa nja ĩyo, na ikorwo na
itugĩ ithatũ na itina ithatũ, **15** na itambaya ingĩ cia
gũcuurio cia ũraihu wa mĩkono ikũmi na ĩtano ikorwo
mwena ũcio ũngĩ wa itoonyero, na ikorwo irĩ na itugĩ
ithatũ na itina ithatũ. **16** “Naguo ũhoro wa itoonyero
rĩa nja ĩyo, wĩkĩre gĩtambaya gĩa gũcuurio gĩkorwo kĩrĩ
kĩa ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ, kĩa ndigi cia rangi
wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune
ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa yogothetwo wega, wĩra wa
mũgemia mũũgĩ, na gĩkorwo na itugĩ inya na itina inya.
17 Itugĩ ciothe gũthiũrũrũkĩria nja ĩyo, igĩe na tũmĩkwa
na tũcuurio twa betha na itina cia gĩcango. **18** Nja ĩyo
ĩkorwo na ũraihu wa mĩkono igana, na mĩkono mĩrongo
ĩtano kwarama, na ĩkorwo na itambaya cia gũcuurio cia
gatani yogothetwo wega ya mĩkono ĩtano kũraiha na
igũrũ, na ĩrĩ na itina cia gĩcango. **19** Indo iria ingĩ ciothe
cia gũtũmĩrwo wĩra-inĩ wa hema ĩrĩa nyamũre, irĩ cia
wĩra o na ũrĩkũ, o hamwe na higĩ cia kwamba hema na
cia nja ciothe, nĩikorwo irĩ cia gĩcango. **20** “Atha andũ
a Isiraeli makũrehere maguta marĩa makeere wega
ma ndamaiyũ hihe ma gũkũheaga ũtheri, nĩgeetha
matawa maikarage maakanĩte. **21** Thĩinĩ wa Hema-
ya-Gũtũnganwo, nja ya gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩrĩa
kĩrĩ mbere ya ithandũkũ rĩa Ũira, Harũni na ariũ ake
nĩmaigage matawa maakanĩte mbere ya Jehova kuuma
hwaĩ-inĩ o nginya rũciinĩ. Ũndũ ũyũ ũtuĩke watho wa
kũrũmagĩrĩrwo tene na tene thĩinĩ wa Isiraeli njiarwa-
inĩ ciothe iria igooka.

28 “Tũmanĩra Harũni mũrũ wa nyũkwa oke harĩwe
kuuma gatagatĩ ka andũ a Isiraeli, hamwe na ariũ
ake Nadabu na Abihu, na Eleazaru na Ithamaru, nĩgeetha
mandungatagĩre marĩ athĩnjĩri-Ngai. **2** Tumĩra Harũni
mũrũ wa nyũkwa nguo nyamũre, cia kũmũnenehagia
na kũmũtĩĩithagia. **3** Arĩria mabundi marĩa marĩ na
ũũgĩ wa gũtuma, nguo arĩa niĩ heete ũũgĩ maũndũ-inĩ
ta macio, nĩguo matumĩre Harũni nguo cia kwĩhumba
akĩamũrwo, nĩguo andungatagĩre arĩ mũthĩnjĩri-Ngai.
4 Nacio ici nĩcio nguo iria megũtuma: gakuo ga
gĩthũri, na ebodi, na nguo ndaaya, na kanjũ ya
taama ng’emie wega, na kĩremba, na mũcibi. Nguo ici
nyamũre megũcitumĩra Harũni mũrũ wa nyũkwa na
ariũ ake nĩguo mandungatagĩre marĩ athĩnjĩri-Ngai. **5**
Nĩ mahũthĩre thahabu, na ndigi cia rangi wa bururu, na
cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ,
hamwe na gatani ĩrĩa njega. **6** “Tuma ebodi ya ndigi
cia rangi wa thahabu na ndigi cia rangi wa bururu, na
cia rangi wa ndathi na cia rangi mũtune ta gakarakũ
na ya gatani ĩrĩa yogothetwo wega, wĩra wa mũbundi
mũũgĩ. **7** Nĩ wega ebodi ĩyo ĩgĩe na tũmĩkwa twĩrĩ twa
kũmĩnyiitithanĩria ciande-inĩ, tũtumĩrĩirwo mĩthia-inĩ
yeerĩ yayo nĩgeetha ndaamĩ ciayo cierĩ inyiitane. **8**
Naguo mũcibi wayo wa njohero ũrĩa mũtume wega
ũkorwo ũhaana tayo na ũrĩ wa gĩcunjĩ kĩmwe na ebodi
ĩyo na ũthondeketwo na ndigi cia rangi wa thahabu, na
ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia
rangi mũtune ta gakarakũ, hamwe na gatani njogothe
wega. **9** “Oya tũhiga twĩrĩ twa onigithi ũkurure marĩĩtwa
ma ariũ a Isiraeli igũrũ rĩatuo **10** marũmanĩrĩire ũrĩa
maaciarirwo, ũkurure marĩĩtwa matandatũ kahiga-inĩ
kamwe, na matandatũ kau kangĩ. **11** Kurura marĩĩtwa
ma ariũ a Isiraeli tũhiga-inĩ tũu twĩrĩ ta ũrĩa mũrengi
wa tũhiga twa goro akururaga kahengere ga gwĩkĩra
mũhũũri. Ũcooke ũtũtumĩrĩre tũkonyo-inĩ twa thahabu,
12 na ũtuoherere ndaamĩ-inĩ cia kĩande cia ebodi,
tũrĩ tũhiga twa kĩririkania kĩa ariũ a Isiraeli. Harũni
nĩarĩkuuaga marĩĩtwa macio ciande-inĩ ciake matuĩke
kĩririkania mbere ya Jehova. **13** Thondeka tũkonyo
tũgemu twa thahabu **14** na irengeeri igĩrĩ cia thahabu
therie, ihaana ta mũkanda, nacio ũcinyiitithanie na
tũkonyo tũu. **15** “Thondekithia gakuo ga gĩthũri ga
gwĩkagĩrwo ituĩro-inĩ rĩa ciira, nako gatumwo nĩ mũtumi
mũũgĩ. Gathondeke ta ebodi: karĩ ka ndigi cia rangi
wa thahabu na ka ndigi cia rangi wa bururu, na cia
rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ na
gatani ĩrĩa yogothetwo wega. **16** Gakuo kau gakorwo
kaiganaine mĩena yothe ĩna inji kenda kũraiha na inji
kenda kwarama, na koinanĩrwo maita meerĩ. **17** Ũcooke
ũgatumĩrĩre mĩhari ĩna ya tũhiga twa goro. Mũhari wa
mbere hakorwo kahiga ka wakiki ũrĩa mũtune, na ka
yakuti ĩrĩa ĩhaana ngoikoni, na ka baregethu; **18** mũhari
wa keerĩ ũtumĩrĩre kahiga ga thumarati, na ka yakuti
ĩrĩa ya rangi wa bururu, na ka arimathi; **19** mũhari
wa gatatũ ũtumĩrĩre kahiga ka wakiki ũrĩa wa bururu,

na ka yacimu, na ka amethuthito; **20** naguo mũhari wa kana ũtumĩrĩrwo kahiga ga thumarati ĩrĩa theru, na ka onigithi, na ka njathibi. Ũtũtumĩrĩre tũkonyoinĩ tũgemu twa thahabu. **21** Hagĩkorwo harĩ na tũhiga ikũmi na twĩrĩ, o kamwe karũgamĩrĩre marĩĩtwa ma ariũ a Isiraeli, o kamwe gakururwo rĩĩtwa rĩa mũhĩrĩga ũmwe wa ĩrĩa ikũmi na ĩĩrĩ ya Isiraeli, o ta ũrĩa kahengere ka mũhũũri gakururagwo. **22** "Thondekera gakuo kau ga gĩthũri irengeeri njogothe cia thahabu therie ihaana ta mũkanda. **23** Gathondekere mĩrĩnga ĩĩrĩ ya thahabu, ũmĩoherere mĩthia-inĩ ĩĩrĩ ya gakuo kau ga gĩthũri. **24** Ohania irengeeri igĩrĩ cia thahabu mĩrĩngainĩ hau mĩthia-inĩ ya gakuo ga gĩthũri, **25** nayo mĩthia ĩrĩa ĩngĩ ya irengeeri yohithanio na tũkonyo tũrĩa twĩrĩ, ũmĩnyiitithanie na ndaamĩ cia kĩande cia ebodi mwena wa na mbere. **26** Thondeka mĩrĩnga ĩĩrĩ ya thahabu ũmĩnyiitithanie na mĩthia ĩrĩa ĩngĩ ĩĩrĩ ya gakuo ga gĩthũri mwena wa na thĩĩinĩ kũrigania na ebodi. **27** Thondeka mĩrĩnga ĩngĩ ĩĩrĩ ya thahabu na ũmĩnyiitithanie magũrũ-inĩ ma ndaamĩ cia kĩande mwena-inĩ wa mbere wa ebodi, hakuhĩ na rũtumo, igũrũ hanini wa mũcibi wa njohero ya ebodi. **28** Mĩrĩnga ya gakuo ga gĩthũri ĩrĩohithanagio na mĩrĩnga ya ebodi na rũrigi rwa bururu, na inyiitithanio na mũcibi wa njohero, nĩgeetha gakuo ga gĩthũri gatikarekanie na ebodi. **29** "Rĩrĩa rĩothe Harũni arĩĩtoonyaga Handũharĩa-Hatheru, arĩkuuaga marĩĩtwa ma ariũ a Isiraeli marĩ gĩthũri-inĩ gĩake gakuo-inĩ ga gĩthũri ga ituĩro rĩa ciira, arĩ kĩririkania gĩa gũtũũra mbere ya Jehova. **30** Ningĩ wĩkĩre Urimu na Thumimu thĩĩinĩ wa gakuo kau ga gĩthũri, nĩgeetha ciikarage gĩthũri-inĩ kĩa Harũni rĩrĩa rĩothe arĩĩtoonyaga agathiĩ mbere ya Jehova. Ũguo nĩguo Harũni arĩkuuaga ũhoti wa gũtuagĩra andũ a Isiraeli ciira gĩthũri-inĩ gĩake arĩ mbere ya Jehova. **31** "Tuma nguo ndaaya ya ebodi ya taama wa bururu mũtheri, **32** na ĩkorwo na harũkĩrio ya mũtwe gatagatĩ kayo. Ĩkorwo ĩtirihĩtwo mĩthia-inĩ ta kara ya ngingo gũthiũrũrũkĩria iharũkĩrio rĩu rĩa mũtwe, nĩgeetha ndĩgatarũke. **33** Thondeka tũcunjuura tũtarĩĩ ta matunda ma makomamanga twa ndigi cia rangi wa bururu, na rangi wa ndathi, na rangi mũtune ta gakarakũ gũthiũrũrũka rũtumo rwa magũrũ-inĩ rwa nguo ĩyo, tũhakanĩtio na ngengere cia thahabu. **34** Ngengere cia thahabu na makomamanga macio mathiĩ mahakanĩtio gũthiũrũrũka rũtumo rwa magũrũ-inĩ rwa nguo ĩyo ndaaya. **35** Harũni no nginya ehumbage nguo ĩyo hĩndĩ ciothe rĩrĩa egũtungata. Ngengere nĩirĩiguagwo ikĩgamba rĩrĩa egũtoonya Handũ-harĩa-Hatheru o hau mbere ya Jehova na rĩrĩa ekuuma ho, nĩgeetha ndagakue. **36** "Thondeka gatanji ga thahabu therie, na ũgakurure ta ũrĩa mũhũũri ũkururagwo, ũkurure ciugo ici: MŨTHERU MWAMŨRĨRE JEHOVA. **37** Koherere rũrigi rwa rangi wa bururu nĩguo ũkanyiitithanie na kĩremba, gakorwo karĩ mwena wa mbere wa kĩremba. **38** Karĩkoragwo karĩ thiithi-inĩ wa Harũni, nake agakuuaga mahĩtia makoniĩ iheo iria theru, iria andũ a Isiraeli mangĩkorwo mamũrĩire Jehova, o na irĩ cia mũthemba o na ũrĩkũ. Gatanji kau gakoragwo karĩ thiithi-inĩ wa Harũni hĩndĩ ciothe nĩgeetha magetĩkĩrĩkaga nĩ Jehova. **39** "Kanjũ nĩĩtumwo ĩrĩ ya gatani ĩrĩa njega mũno, o na ũtume kĩremba na gatani ĩrĩa njega mũno. Mũcibi ũtumwo nĩ mũgemia ũrĩa mũũgĩ na wĩra ũcio. **40** Tumĩra ariũ a Harũni kanjũ, na mĩcibi, na tũmĩcibi twa kĩongo, cia gũtũma manenehagio na maheagwo gĩtĩĩo. **41** Warĩkia kũhumba mũrũ wa nyũkwa na ariũ ake nguo icio-rĩ, ũmaitĩrĩrie maguta na ũmaamũre. Ũmaamũre nĩgeetha mandungatagĩre marĩ athĩnjĩri-Ngai. **42** "Matumithĩrie thuruarĩ cia thĩĩinĩ cia gatani, cia kũhumbĩra njaga ya mĩĩrĩ yao kuuma njohero nginya ciero-inĩ. **43** Harũni na ariũ ake no nginya maciĩhumbage rĩrĩa rĩothe marĩtoonyaga Hema-ya-Gũtũnganwo kana magĩthengerera kĩgongona marutĩre wĩra Handũ-harĩa-Hatheru nĩgeetha matikahĩtie, nao makue. "Ũyũ nĩũtuĩke watho wa kũrũmagĩrĩrwo tene na tene nĩ Harũni na njiaro ciake.

29 "Na rĩrĩ, ũũ nĩguo ũgwĩka nĩgeetha wamũre Harũni na ariũ ake, nĩguo mandungatagĩre marĩ athĩnjĩri-Ngai: Oya gategwa kamwe na ndũrũme igĩrĩ itarĩ kaũũgũ. **2** Na kuuma mũtu-inĩ mũhinyu mũno wa ngano ũtarĩ ndawa ya kũimbia, ũthondeke mĩgate na keki itukanĩtio na maguta na tũmĩgate tũhũthũ tũhakĩtwo maguta. **3** Ĩkĩra indo icio gĩkabũ-inĩ na ũcinenganĩre ũguo hamwe na ndegwa ĩyo na ndũrũme icio cierĩ. **4** Ũcooke ũrehe Harũni na ariũ ake itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, ũmathambie na maaĩ. **5** Oya nguo icio, ũhumbe Harũni kanjũ, na nguo ndaaya ya ebodi, na ebodi yo nyene na gakuo ga gĩthũri. Muohe ebodi na mũcibi wayo wa njohero ũrĩa mũtume wega. **6** Mwĩkĩre kĩremba mũtwe, nako gatanji karĩa kaamũre ũgekĩre kĩremba-inĩ kĩu. **7** Oya maguta ma gũitanĩrĩrio ũmũitĩrĩrie mũtwe ũmwamũre. **8** Rehe ariũ ake na ũmahumbe kanjũ, **9** na ũmoohe tũmĩcibi twa mũtwe. Ningĩ wohe Harũni na ariũ ake mĩcibi. Ũthĩnjĩri-Ngai nĩ wao ũrĩ watho wa kũrũmagĩrĩrwo tene na tene. Ũguo nĩguo ũkaamũra Harũni na ariũ ake. **10** "Rehe ndegwa ĩyo mwena wa mbere wa Hema-ya-Gũtũnganwo, nake Harũni na ariũ ake mĩigĩrĩre moko mao mũtwe wayo. **11** Ũcooke ũmĩthĩnjĩre mbere ya Jehova o hau itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **12** Ningĩ woe thakame ĩmwe ya ndegwa ĩyo, ũmĩhake hĩa cia kĩgongona na kĩara gĩaku, ĩyo ĩngĩ ũmĩite gĩtina-inĩ gĩa kĩgongona. **13** Ningĩ woe maguta mothe marĩa mahumbĩire nyama cia nda, na marĩa mahumbĩire ini, na higo cierĩ na maguta ma cio ũmacinĩre hau kĩgongona-inĩ. **14** No nyama cia ndegwa ĩyo hamwe na rũũa na mahu ũcicinĩre nja ya kambĩ. Rĩu nĩ iruta rĩa mehia. **15** "Oya ndũrũme ĩmwe nake Harũni na ariũ ake mamĩigĩrĩre moko mao mũtwe igũrũ wayo. **16** Mĩthĩnje na woe thakame, ũmĩminjaminjĩrie kĩgongona mĩena yothe. **17** Tinangia ndũrũme tũcunjĩ, na ũthambie nyama cia nda, na magũrũ mayo, ũciige hamwe na mũtwe na tũcunjĩ tũu tũngĩ. **18** Ũcooke ũcinĩre ndũrũme ĩyo yothe igũrũ wa kĩgongona. Rĩu nĩ iruta rĩa njino rĩa kũrutĩra Jehova, rĩrĩ mũtararĩko mwega rĩrutĩirwo Jehova, rĩrĩ iruta rĩrutĩirwo Jehova rĩa gũcinwo na mwaki. **19** "Oya ndũrũme ĩyo ĩngĩ, nake Harũni na ariũ ake mamĩigĩrĩre moko mao mũtwe. **20** Mĩthĩnje, woe thakame ĩmwe yayo ũmĩhake moni cia matũ ma ũrĩo ma Harũni na ariũ ake o na ciara iria nene cia moko

mao ma ũrĩo, na ciara iria nene cia magũrũ mao ma ũrĩo. Ũcooke ũminjaminjĩrie kĩgongona thakame mĩena yothe. **21** Na woe thakame ĩmwe kuuma kĩgongona-inĩ na maguta ma gũitanĩrĩrio ũciminjaminjĩrie Harũni na nguo ciake, na ariũ ake na nguo ciao. Hĩndĩ ĩyo Harũni na ariũ ake hamwe na nguo ciao nĩmagatuĩka aamũre. **22** "Oya maguta mamwe ma ndũrũme ĩyo, maguta ma mũting'oe ũrĩa mũnoru, na maguta marĩa mahumbĩire nyama cia nda, na maguta marĩa mahumbĩire ini, na higo cierĩ na maguta ma cio, na kĩero kĩa mwena wa ũrĩo. (Ĩyo nĩyo ndũrũme ya igongona rĩa kwamũrana.) **23** Kuuma gĩkabũ-inĩ kĩa mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia kĩrĩa kĩrĩ mbere ya Jehova, oya mũgate ũmwe na keki ĩthondeketwo na maguta, na woe kamũgate kahũthũ. **24** Indo ici ciothe cineane moko-inĩ ma Harũni na ariũ ake, ũcooke ũcithũngũthie mbere ya Jehova ĩrĩ Igongona rĩa gũthũngũthio. **25** Ningĩ ũcooke woe indo icio kuuma moko-inĩ mao, ũcicinĩre kĩgongona-inĩ igũrũ hamwe na iruta rĩa njino, ituĩke mũtararĩko mwega harĩ Jehova, rĩrĩ iruta rĩrutĩirwo Jehova rĩa gũcinwo na mwaki. **26** Warĩkia kũruta gĩthũri kĩa ndũrũme ĩyo ya kĩamũrano kĩa Harũni, gĩthũngũthie mbere ya Jehova rĩrĩ iruta rĩa gũthũngũthio, nakĩo gĩtuĩke rwĩga rwaku. **27** "Amũra icunjĩ cia ndũrũme ĩyo ya kĩamũrano iria irĩ cia Harũni na ariũ ake nacio nĩ: gĩthũri kĩrĩa gĩathũngũthĩtio na kĩero kĩrĩa kĩaheanĩtwo. **28** Indo icio ituĩke rwĩga rwa kũheagwo Harũni na ariũ ake nĩ andũ a Isiraeli hĩndĩ ciothe. Nĩrĩo iruta rĩrĩa andũ a Isiraeli marĩrutagĩra Jehova kuuma maruta-inĩ ma ũiguano. **29** "Nguo iria nyamũre cia Harũni igũtuĩka cia njiaro ciake, nĩgeetha magaitagĩrĩrio maguta na makaamũragwo maciĩhumbĩte. **30** Mũriũ ũrĩa ũkamũgaya atuĩke mũthĩnjĩri-Ngai na oke gũtungata thĩĩnĩ wa Handũ-Harĩa-Hatheru, Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo arĩĩhumbaga nguo icio mĩthenya mũgwanja. **31** "Oya ndũrũme ĩyo ya kĩamũrano nacio nyama ciayo ũcirugĩre handũ harĩa hatheru. **32** Harũni na ariũ ake marĩrĩagĩra nyama cia ndũrũme ĩyo na mĩgate kuuma gĩkabũ-inĩ o hau itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **33** Nĩmarĩrĩĩaga indo icio irutĩtwo cia horohio nĩ ũndũ wa kwamũrwo kwao na gũtherio. No itikanarĩĩo nĩ mũndũ ũngĩ, nĩ ũndũ nĩ theru. **34** Na rĩrĩ, nyama cia ndũrũme ĩyo ya kĩamũrano kana mĩgate ingĩtigara nginya rũciinĩ-rĩ, nĩicinwo. Itikanarĩĩo tondũ nĩ theru. **35** "Ĩka Harũni na ariũ ake maũndũ mothe marĩa ngwathĩte, na ũniine mĩthenya mũgwanja ũkĩmaamũra. **36** Rutagai ndegwa ĩmwe o mũthenya, ĩrĩ iruta rĩa mehia rĩa kũhorohanĩria. Theria kĩgongona na ũndũ wa gũkĩhoroheria na gũgĩitĩrĩria maguta, ũkĩamũre. **37** Gĩa na horohio ya kĩgongona mĩthenya mũgwanja ya gũkĩamũra. Thuutha ũcio kĩgongona kĩu nĩgĩgũtuĩka gĩtheru mũno, nakĩo kĩrĩa gĩothe kĩrĩkĩhutagia kĩrĩtuĩkaga gĩtheru. **38** "Gĩkĩ nĩkĩo kĩndũ kĩrĩa ũrĩĩrutaga hĩndĩ ciothe kĩgongona-inĩ o mũthenya: tũtũrũme twĩrĩ, o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe. **39** Gatũrũme kamwe gakarutwo rũciinĩ na karĩa kangĩ hwaĩ-inĩ kũrĩ mairia. **40** Gatũrũme ka mbere gakarutanagĩrio na mũtu mũhinyu mũno gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa eba ũtukanĩtio na maguta ma mũtamaiyũ gacunjĩ ka inya ka hini ĩmwe na ndibei gacunjĩ ka inya ka hini ĩmwe, irĩ kĩndũ gĩa kũnyuuo. **41** Ruta gatũrũme kau kangĩ igongona hwaĩ-inĩ kũrĩ mairia, hamwe na iruta rĩa mũtu na rĩa kĩndũ gĩa kũnyuuo o ta cia rũciinĩ, arĩ guo mũtararĩko mwega, rĩrĩ iruta rĩrutĩirwo Jehova rĩa gũcinwo na mwaki. **42** "Harĩ njiaro iria igooka, iruta rĩĩrĩ rĩa njino rĩkaarutagwo hĩndĩ ciothe itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo mbere ya Jehova. Hau nĩho ndĩĩcemanagia nawe na njaragie nawe; **43** ningĩ hau no ho ndĩcemanagia na andũ a Isiraeli, naho nĩhakaamũrwo nĩ riiri wakwa. **44** "Nĩ ũndũ ũcio nĩngamũra Hema-ĩyo-ya-Gũtũnganwo na kĩgongona na nyamũre Harũni na ariũ ake mandungatagĩre marĩ athĩnjĩri-Ngai. **45** Ningĩ nĩngatũũrania na andũ a Isiraeli na nduĩke Ngai wao. **46** Nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wao, ũrĩa wamarutire bũrũri wa Misiri nĩgeetha ndũũranagie nao. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wao.

30 "Thondeka kĩgongona kĩa mbaũ cia mũgaa gĩa gũcinagĩra ũbumba. **2** Nĩgĩkorwo kĩiganaine mĩena yothe mũkono ũmwe kũraiha na mũkono ũmwe kwarama na mĩkono ĩĩrĩ kũraiha na igũrũ, hĩa ciakĩo ituĩke kĩndũ o ro kĩmwe na kĩgongona. **3** Kĩgemie igũrũ, o na mĩena yothe, o na hĩa ciakĩo, na thahabu therie, na ũgĩtirihe na mũcibi wa thahabu ũgĩthiũrũrũkĩrie. **4** Thondekera kĩgongona kĩu mĩrĩnga ĩĩrĩ, ũmĩoherere thĩ wa mũcibi ũcio, ĩĩrĩ mwena ũmwe, na ĩĩrĩ mwena ũrĩa ũngĩ ĩnyiitagĩrĩre mĩtĩ ĩrĩa mĩraaya ĩtũmagĩrwo gũgĩkuua. **5** Thondeka mĩtĩ mĩraaya ya mbaũ cia mũgaa, na ũmĩgemie na thahabu. **6** Iga kĩgongona kĩu mbere ya gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩrĩa kĩrĩ mbere ya ithandũkũ rĩa Ũira, mbere ya gĩtĩ gĩa tha kĩrĩa kĩrĩ igũrũ rĩa ithandũkũ rĩa Ũira, harĩa ngaacemania nawe. **7** "Harũni no nginya acinĩre ũbumba mũnungi wega hau igũrũ rĩa kĩgongona o rũciinĩ rĩrĩa egũthondeka matawa. **8** No nginya acine ũbumba rĩngĩ agĩakia matawa hwaĩ-inĩ kũrĩ mairia, nĩgeetha ũbumba ũikarage ũgĩcinagwo mahinda mothe mbere ya Jehova, njiarwa na njiarwa iria igooka. **9** Ndũkanacinĩre ũbumba wa mũthemba ũngĩ kĩgongona-inĩ gĩkĩ kana ũrutĩre ho iruta rĩa njino, kana rĩa mũtu, na ndũkanaitĩrĩrie iruta rĩa kũnyuuo igũrũ rĩakĩo. **10** Harũni nĩarutage horohio hĩa-inĩ cia kĩgongona kĩu o mwaka riita rĩmwe. Horohio ĩno ya o mwaka no nginya ĩrutagwo na thakame ya iruta rĩa kũhoroheria mehia, nginya njiarwa iria igooka. Horohio ĩyo nĩ igongona itheru mũno harĩ Jehova." **11** Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **12** "Rĩrĩa ũgũtara andũ a Isiraeli-rĩ, o mũndũ no nginya arutagĩre Jehova kĩndũ gĩa gũkũũra muoyo wake rĩrĩa egũtarwo. Na gũtirĩ mũthiro ũkaamakora ũkĩmatara. **13** Mũndũ o wothe ũrĩkĩraga agathiĩ mwena wa andũ arĩa marĩkĩtie gũtarwo, nĩarĩrutaga nuthu ya cekeri kũringana na ũrĩa cekeri ya harĩa haamũre ĩtariĩ ĩrĩa ĩrĩ na ũritũ wa geera mĩrongo ĩĩrĩ. Nuthu ĩyo ya cekeri nĩ iruta kũrĩ Jehova. **14** Arĩa othe marĩkĩraga magathiĩ mwena wa arĩa marĩkĩtie gũtarwo, marĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, no nginya maheage Jehova iruta rĩu. **15** Arĩa atongu matirĩheanaga makĩria ya nuthu ya cekeri, nao arĩa athĩĩni matirĩheanaga kĩndũ kĩnini gũkĩra nuthu ya cekeri hĩndĩ ya kũrutĩra Jehova horohio ya mĩoyo yao. **16** Amũkĩra mbeeca cia horohio kuuma kũrĩ andũ a Isiraeli nawe ũcihũthĩre ũtungata-inĩ wa Hema-ya-

Gũtũnganwo. Ũguo ũgaatuĩka kĩririkano kĩa andũ a Isiraeli mbere ya Jehova makĩrutĩra mĩoyo yao horohio.” **17** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **18** “Thondeka kĩraĩ gĩa gwĩthambagĩra gĩa gĩcango, kĩrĩ na kĩgũrũ gĩakĩo gĩa gĩcango. Ũkĩige gatagatĩ ka Hema-ya-Gũtũnganwo na kĩgongona, na ũgĩĩkĩre maaĩ. **19** Harũni na ariũ ake marĩĩthambaga moko mao na nyarĩrĩ na maaĩ macio. **20** Rĩrĩa rĩothe marĩtoonyaga Hema-ya-Gũtũnganwo, marĩĩthambaga na maaĩ nĩgeetha matigakue. O na ningĩ rĩrĩa mathengerera kĩgongona nĩguo marutĩre Jehova iruta rĩa gũcinwo na mwaki, **21** marĩĩthambaga moko na nyarĩrĩ nĩgeetha matigakue. Ũndũ ũcio ũgaatuĩka watho wa kũrũmĩrĩrwo tene na tene nĩ Harũni na njiaro ciake, na njiarwa ciao ciothe iria igooka.” **22** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **23** “Oya mahuti maya manungi wega: cekeri 500 cia manemane ĩrĩa ndwekie, nuthu yamo (nacio icio nĩ cekeri 250) cia ndarathini nungi wega, na cekeri 250 cia karamathi nungi wega, **24** cekeri 500 cia mwĩnũ, ciothe kũringana na cekeri ya handũ-harĩa-haamũre, na hini ya maguta ma mĩtamaiyũ. **25** Indo ici ũcithondeke ituĩke maguta matheru ma gũitanĩrĩrio matukanĩtio makanunga wega marutĩirwo wĩra nĩ mũthondeki mũũgĩ wa maguta. Macio matuĩke maguta matheru ma gũitanagĩrĩrio. **26** Ningĩ ũhũthĩre maguta macio gũitĩrĩria Hema-ya-Gũtũnganwo, na ithandũkũ rĩa Ũira, **27** na metha na indo ciayo ciothe, na mũtĩ wa kũigĩrĩrwo matawa na indo ciaguo, na kĩgongona gĩa gũcinĩra ũbumba, na **28** kĩgongona kĩa iruta rĩa njino na indo ciakĩo ciothe, na kĩraĩ na kĩgũrũ gĩakĩo. **29** Nĩũgaciamũra nĩgeetha ituĩke theru mũno makĩria, nakĩo kĩrĩa gĩothe gĩgacihutia nĩgĩgatuĩka gĩtheru. **30** “Itĩrĩria Harũni na ariũ ake maguta ũmaamũre nĩgeetha mandungatagĩre marĩ athĩnjĩri-Ngai. **31** Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, ‘Maya nĩmo maguta makwa marĩa matheru ma gũitanagĩrĩrio ma njiarwa iria igooka. **32** Ndũkanamaitĩrĩrie mĩĩrĩ ya arũme, na ndũkanathondeke maguta mangĩ na mũthondekere ũcio. Nĩ matheru na nĩ wega ũmatuage atĩ nĩ matheru. **33** Mũndũ wothe ũrĩthondekaga maguta manungi wega mahaana ta maya, na mũndũ o wothe ũngĩmaitĩrĩrĩria mũndũ ũtarĩ mũthĩnjĩri-Ngai, nĩakaingatwo kuuma kũrĩ andũ ao.’” **34** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, “Oya mahuti manungi wega marĩa metagwo thitakiti, na onuka na garibane, hamwe na ũbani ũrĩa mwega mũno, mothe mathimĩtwo maiganaine, **35** na ũthondekithie magĩe na mũtararĩko mwega wa ũbumba; wĩra ũcio ũrutwo nĩ mũthondeki mũũgĩ wa maguta. Makorwo mekĩrĩtwo cumbĩ, na marĩ matheru na makaamũrwo. **36** Thĩithia mahuti mamwe matuĩke mũtu, naguo ũũige mbere ya ithandũkũ rĩa Ũira thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo, harĩa ndĩĩcemanagia nawe. Ũgaakorwo ũrĩ mũtheru mũno harĩwe. **37** Mũtikanethondekere ũbumba wa mũthemba ũyũ nĩ ũndũ wa inyuĩ ene; ũtuagei mũtheru nĩ ũndũ wa Jehova. **38** Mũndũ o na ũrĩkũ ũrĩa ũgathondeka ũngĩ taguo nĩguo ekenagie na mũtararĩko waguo nĩakaingatwo kuuma kũrĩ andũ ao.”

31 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** “Ta rora wone, nĩthuurĩte Bezaleli mũrũ wa Uri ũrĩa mũriũ wa Huri wa mũhĩrĩga wa Juda, **3** na nĩndĩmũiyũrĩtie na Roho wa Ngai, na ũũgĩ na ũhoti na ũmenyo mawĩra-inĩ ma mĩthemba yothe ya moko; **4** ya gũcora mĩcoro ya ũũgĩ indo-inĩ cia thahabu, na betha na gĩcango, na **5** gwacũhia tũhiga twa goro twa gũthecererwo indo-inĩ, na kũruta wĩra wa gũkaaya mbaũ, na kũruta mawĩra ma mĩthemba yothe ya ũbundi. **6** O na rĩrĩ, nĩthuurĩte Oholiabu mũrũ wa Ahisamaku, wa mũhĩrĩga wa Dani, nĩguo ateithagie Bezaleli wĩra. Ningĩ nĩheete mabundi mothe ũũgĩ wa gũthondeka indo ciothe iria ngwathĩte: **7** nacio nĩ Hema-ya-Gũtũnganwo, na ithandũkũ rĩa Ũira, na gĩtĩ gĩa tha kĩrĩa kĩrĩ igũrũ rĩarĩo, na indo iria ingĩ ciothe cia hema, **8** nacio nĩ metha na indo ciayo, na mũtĩ wa thahabu therie wa kũigĩrĩrwo matawa na indo ciaguo ciothe, na kĩgongona gĩa gũcinĩra ũbumba, na **9** kĩgongona kĩa iruta rĩa njino na indo ciakĩo, na kĩraĩ na kĩgũrũ gĩakĩo, **10** o na nguo iria ndume, iria theru cia kwĩhumbwo nĩ Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai na nguo cia kwĩhumbwo nĩ ariũ ake rĩrĩa megũtungata marĩ athĩnjĩri-Ngai, **11** na maguta ma gũitanĩrĩrio, na ũbumba mũnungi wega wa Handũ-harĩa-Hatheru. Mathondeke indo icio o ta ũrĩa ngwathĩte.” **12** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **13** “Ĩra andũ a Isiraeli ũũ: ‘No nginya mũrũmagie Thabatũ ciakwa. Rũrũ nĩruo rũgatuĩka rũũri gatagatĩ gakwa na inyuĩ njiarwa iria igooka, nĩguo mũmenye atĩ nĩĩ nĩ nĩĩ Jehova ũrĩa ũmũtheragia. **14** “‘Menyagĩrĩrai Thabatũ tondũ nĩ mũthenya mũtheru harĩ inyuĩ. Mũndũ ũngĩũthaahia no nginya ooragwo; mũndũ ũngĩruta wĩra mũthenya ũcio nĩakaingatwo kuuma kũrĩ andũ ao. **15** Wĩra nĩũrutagwo mĩthenya ĩtandatũ, no mũthenya wa mũgwanja nĩ Thabatũ theru ya Jehova ya andũ kũhurũka. Ũrĩa wothe ũkaaruta wĩra mũthenya wa Thabatũ no nginya ooragwo. **16** andũ a Isiraeli nĩmathĩkagĩre Thabatũ, mamĩkũngũyagĩre ĩtuĩke kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra njiarwa iria igooka. **17** Rũrũ nĩruo rũgaatuĩka rũũri gatagatĩ gakwa na andũ a Isiraeli nginya tene, nĩgũkorwo Jehova ombire igũrũ na thĩ na mĩthenya ĩtandatũ na mũthenya wa mũgwanja ndaigana kũruta wĩra, akĩhurũka.’” **18** Rĩrĩa Jehova aarĩkirie kwaria na Musa kũu igũrũ rĩa Kĩrĩma gĩa Sinai, akĩmũnengera ihengere icio igĩrĩ cia Ũira, o ihengere icio cia mahiga, o icio ciandĩkĩtwo na kĩara kĩa Ngai.

32 Rĩrĩa andũ moonire atĩ Musa nĩaikarire mũno ataikũrũkĩte kuuma kĩrĩma-inĩ, magĩcookanĩrĩra harĩ Harũni makĩmwĩra atĩrĩ, “Ũka, tũthondekere ngai iria irĩtũtongoragia. Ha ũhoro wa mũndũ ũyũ ũgwĩtwo Musa, ũrĩa watũrutire bũrũri wa Misiri, tũtiũĩ ũrĩa oonete.” **2** Harũni akĩmacookeria akĩmeera atĩrĩ, “Rutai icũhĩ cia thahabu iria irĩ matũ ma atumia anyu, na aanake na airĩtu anyu mũndehere.” **3** Nĩ ũndũ ũcio andũ othe makĩruta icũhĩ cia thahabu icio ciarĩ matũ-inĩ mao magĩcirehere Harũni. **4** Nake akĩoya indo iria maamũreheire, agĩcitwekia agĩtũmĩra indo cia ũbundi gũcithondeka mũhianano wa njaũ. Nao andũ makiuga atĩrĩ, “Ici nĩcio ngai ciaku, wee Isiraeli, iria ciakũrutire bũrũri wa Misiri.” **5** Rĩrĩa Harũni onire ũguo, agĩaka kĩgongona mbere ya njaũ ĩyo, na akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Rũciũ nĩgũgakorwo na gĩathĩ kĩa Jehova.” **6** Nĩ ũndũ ũcio mũthenya ũyũ ũngĩ andũ magĩũkĩra rũciinĩ tene, makĩruta magongona ma njino na ma ũiguano.

Thuutha ũcio magĩikara thĩ kũrĩa na kũnyua, magĩcooka magĩũkĩra kũina na gwĩkenia. **7** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ikũrũka, tondũ andũ aku arĩa warutire bũrũri wa Misiri nĩmethũkĩtie. **8** Nĩmagarũrũkĩte narua magatiga ũrĩa ndaamathĩte, na nĩmethondekeire mũhianano wa gũtwekio ũhaana njaũ. Nĩmaũinamĩrĩire na makaũrutĩra iruta makiugaga atĩrĩ, 'Ici nĩcio ngai ciaku, wee Isiraeli, iria ciakũrutire bũrũri wa Misiri.'" **9** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Nĩnyonete andũ aya, nĩ andũ momĩtie ngingo. **10** Rĩu tigana na niĩ nĩgeetha marakara makwa mamarĩrĩmbũkĩre, nĩgeetha ndĩmaniine. Nĩngacooka ngũtue rũrĩrĩ rũnene." **11** No Musa agĩthaitha Jehova Ngai wake, akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee Jehova, ũngĩcinwo nĩ marakara ũũkĩrĩre andũ aku nĩkĩ, o arĩa warutire kuuma bũrũri wa Misiri na guoko gwaku kũrĩ ũhoti na ũkĩmaruta kuo na hinya mũnene? **12** Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma andũ a Misiri moige atĩrĩ, 'Aamarutire bũrũri wa Misiri arĩ na muoroto wa kũmeka ũũru amooragĩre irĩma-inĩ, na amaniine mathire gũkũ thĩ'? Tiga kũrakara mũno; wĩricũkwo ndũkarehere andũ aku mwanangĩko. **13** Ririkana ndungata ciaku Iburahĩmu, na Isaaka, na Isiraeli, arĩa wee wehĩtire kũrĩ o na mwĩhĩtwa ũkĩĩgwetaga, ũkiuga atĩrĩ: 'Nĩngatũma njiaro ciaku cingĩhe ta njata cia matu-inĩ, na nĩngaahe njiaro ciaku bũrũri ũyũ wothe ũrĩa ndaamerĩire, naguo ũgaatuĩka igai rĩao nginya tene.'" **14** Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩĩricũkwo, na ndaigana kũrehere andũ ake mwanangĩko ũrĩa oigĩte atĩ nĩekũmarehera. **15** Musa akĩhũndũka, agĩikũrũka kuuma kĩrĩma igũrũ akuuĩte ihengere icio igĩrĩ cia Ũira na moko make. Ciarĩ nyandĩke mĩena yeerĩ, mbere na thuutha. **16** Ihengere icio ciarĩ wĩra wa Ngai; maandĩko macio maarĩ maandĩko ma Ngai makururĩtwo ihengere-inĩ icio. **17** Rĩrĩa Joshua aiguire inegene rĩa andũ makiugĩrĩria akĩĩra Musa atĩrĩ, "Kũrĩ mbugĩrĩrio ya mbaara kambĩ-inĩ." **18** Musa akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ti mĩgambo ya ũhootani, na ti mĩgambo ya kũhootwo; nĩ mĩgambo ya kũina ndĩraigua." **19** Rĩrĩa Musa akuhĩrĩirie kambĩ, na akĩona njaũ na ndũrũhĩ ĩrĩa yarĩ kũndũ kũu, agĩcinwo nĩ marakara, nake agĩikia ihengere icio thĩ, ikiunĩkanga icunjĩ o hau magũrũ-inĩ ma kĩrĩma. **20** Nake akĩnyiita njaũ ĩyo maathondekete, akĩmĩcina na mwaki, agĩcooka akĩmĩthĩa, ĩgĩtuĩka mũtu, akĩũikia maaĩ-inĩ na agĩatha andũ a Isiraeli manyue maaĩ macio. **21** Nake Musa akĩũria Harũni atĩrĩ, "Andũ aya maragwĩkire atĩa nĩgeetha ũmatoonyie mehia-inĩ manene ũũ?" **22** Nake Harũni akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga kũrakara, mwathi wakwa; wee nĩũũĩ ũrĩa andũ aya mendete gwĩka ũũru. **23** Maanjĩĩrire atĩrĩ, 'Tũthondekere ngai iria irĩtũtongoragia. Ha ũhoro wa mũndũ ũyũ ũgwĩtwo Musa, ũrĩa watũrutire bũrũri wa Misiri-rĩ, tũtiũĩ ũrĩa oonire.' **24** Nĩ ũndũ ũcio ngĩmeera atĩrĩ, 'Ũrĩa wothe ũrĩ na mathaga ma thahabu, nĩarute.' Nao makĩĩnengera indo icio cia thahabu, ngĩciikia riiko, nacio ikiuma njaũ ĩno!" **25** Musa akĩona atĩ andũ nĩmakararĩtie, na atĩ Harũni nĩamarekereirie meke ũrĩa mekwenda, nginya magaatuĩka andũ a gũthekagĩrĩrwo nĩ thũ ciao. **26** Nĩ ũndũ ũcio akĩrũgama itoonyero-inĩ rĩa kambĩ, akiuga atĩrĩ, "Ũrĩa wothe ũrĩ mwena wa Jehova-rĩ, nĩoke haha." Nao Alawii othe makĩrũgama mwena wake. **27** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ, 'O mũndũ nĩeyohe rũhiũ rwa njora njohero. Hungurai kambĩ ĩno kuuma mwena ũmwe nginya ũrĩa ũngĩ, o mũndũ nĩoorage mũrũ wa nyina na oorage mũratawe na mũndũ wa itũũra rĩake.'" **28** Alawii magĩĩka ta ũrĩa maathirwo nĩ Musa, na mũthenya ũcio gũkĩũragwo andũ ta 3,000. **29** Nake Musa akiuga atĩrĩ, "Nĩmwarĩkia kwamũrĩrwo Jehova ũmũthĩ, nĩgũkorwo nĩmwareganire na ariũ anyu na mũkĩregana na arĩa mũciaranĩirwo nao, na Jehova nĩamũrathima ũmũthĩ." **30** Mũthenya ũyũ ũngĩ Musa akĩĩra andũ atĩrĩ, "Nĩmwĩhĩtie mũno. No rĩu, nĩngwambata kũrĩ Jehova; hihi no kũhoteke ndĩmũrutĩre horohio nĩ ũndũ wa rĩhia rĩanyu." **31** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩcooka kũrĩ Jehova, akĩmwĩra atĩrĩ, "Hĩ, kaĩ andũ aya nĩmekĩte rĩhia inene-ĩ! Nĩmethondekeire ngai cia thahabu. **32** No rĩu-rĩ, ndagũthaitha marekere mehia mao; angĩkorwo ndũkũmarekera, o na niĩ tharia ibuku-inĩ rĩrĩa wandĩkĩte andũ aku." **33** Nake Jehova agĩcookeria Musa atĩrĩ, "Ũrĩa wothe ũnjĩhĩirie, nĩngamũtharia ibuku-inĩ rĩakwa. **34** Rĩu gĩthiĩ, ũtongorie andũ acio mathiĩ bũrũri ũrĩa ndaaririe ũhoro waguo, nake mũraika wakwa nĩakamũtongoria. Na rĩrĩ, hĩndĩ ya kũmaherithia yakinya-rĩ, no ngaamaherithia nĩ ũndũ wa mehia mao." **35** Nake Jehova akĩhũũra andũ acio na mũthiro nĩ tondũ wa ũrĩa meekire na njaũ ĩyo yathondeketwo nĩ Harũni.

33 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Umai handũ haha, wee na andũ arĩa warutire kuuma bũrũri wa Misiri, mwambate bũrũri ũrĩa nderĩire Iburahĩmu, na Isaaka na Jakubu na mwĩhĩtwa ngiuga atĩrĩ, 'Nĩngaũhe njiaro ciaku.' **2** Nĩngũtũma mũraika mbere yanyu na nĩngaingata Akaanani, na Aamori, na Ahiti, na Aperizi, na Ahivi, na Ajebusi. **3** Ambatai mũthiĩ bũrũri ũcio ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ. No niĩ ndigathiĩ na inyuĩ, tondũ mũrĩ andũ momĩtie ngingo na ndahota kũmũniinĩra njĩra-inĩ." **4** Rĩrĩa andũ acio maiguire ciugo icio cia kũmathĩĩnia ngoro, makĩambĩrĩria gũcakaya na gũtirĩ mũndũ wacookire kwĩhumba mathaga. **5** Nĩgũkorwo Jehova nĩeerĩte Musa atĩrĩ, "Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, 'Inyuĩ mũrĩ andũ momĩtie ngingo. Ingĩtwarana na inyuĩ o na kahinda kanini, ndahota kũmũniina. Rĩu rutai mathaga manyu, na nĩngũmenya ũrĩa ngwĩka na inyuĩ.'" **6** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli makĩrutĩra mathaga mao hau kĩrĩma-inĩ kĩa Horebu. **7** Na rĩrĩ, Musa nĩamenyerete kuoya hema akamĩamba nja ya kambĩ ĩyo handũ haraaya na kambĩ, akamĩĩta "Hema-ya-Gũtũnganwo." Mũndũ o wothe ũngĩendire gũtuĩria ũhoro kũrĩ Jehova, aathiiaga hema-inĩ ĩyo ya gũtũnganwo kũu nja ya kambĩ. **8** Na rĩrĩa rĩothe Musa aathiiaga hema-inĩ, andũ othe mookĩraga makarũgama nja ya hema ciao, magacũthĩrĩria Musa nginya rĩrĩa arĩtoonya hema ĩyo. **9** Musa agĩtoonya hema ĩyo, gĩtugĩ gĩa itu gĩaikũrũkaga gĩgaikara itoonyero-inĩ Jehova akĩaria na Musa. **10** Rĩrĩa andũ mona gĩtugĩ kĩu gĩa itu kĩrũgamĩte itoonyero-inĩ rĩa hema ĩyo, othe maarũgamaga makahooya o mũndũ arĩ itoonyero-inĩ rĩa hema yake. **11** Jehova agakĩaria na Musa makĩonanaga ũthiũ kwa ũthiũ o ta ũrĩa mũndũ maaragia na mũratawe. Thuutha ũcio Musa agacooka kambĩ, no Joshua mũrũ wa Nuni, mwanake ũrĩa wamũteithagia, ndoimaga hema-inĩ ĩyo. **12** Musa akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Ũkoretwo ũkĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Tongoria andũ aya,' no ndũũmenyithĩtie

ũrĩa ũkũndũmĩra tũthiĩ nake. Nĩũnjĩrĩte atĩrĩ, 'Nĩngũũĩ na rĩĩtwa, na wĩ mwĩtĩkĩrĩku harĩ niĩ.' **13** Angĩkorwo nĩũkenetio nĩ niĩ, menyithia njĩra ciaku nĩgeetha ngũmenye na thiĩ na mbere gwĩtĩkĩrĩka nĩwe. Ririkana atĩ rũrĩrĩ rũrũ nĩ andũ aku." **14** Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩĩ Mwene nĩngũtwarana na inyuĩ na ndĩmũhe ũhurũko." **15** Nake Musa akĩmwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo ndũgũtwarana hamwe na ithuĩ, ndũgatũme tuume haha. **16** Mũndũ o na ũrĩkũ angĩkĩmenya atĩa atĩ nĩũkenetio nĩ niĩ, na ũgakenio nĩ andũ aku, tiga no ũtwaranire na ithuĩ? Nĩ kĩĩ kĩngĩ kĩngĩonania ngũũrani yakwa na ya andũ aku kuuma kũrĩ andũ arĩa angĩ othe marĩ thĩ ĩno?" **17** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Nĩngwĩka o ũrĩa ũnjũũrĩtie njĩke, tondũ nĩngenetio nĩwe, na nĩngũũĩ na rĩĩtwa rĩaku." **18** Ningĩ Musa akiuga atĩrĩ, "Nyonia riiri waku ũrĩa ũtariĩ." **19** Nake Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩngũtũma wega wakwa wothe ũhĩtũkĩre mbere yaku, na nĩngwanĩrĩra rĩĩtwa rĩakwa, Jehova, mbere yaku: Nĩndĩiguagĩra tha ũrĩa ndenda kũiguĩra tha, na nĩndĩcaayagĩra ũrĩa ndenda gũcaĩra." **20** No Jehova akiuga atĩrĩ, "Ndũngĩona ũthiũ wakwa, nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũngĩona ũthiũ wakwa na acooke atũũre muoyo." **21** Ningĩ Jehova akiuga atĩrĩ, "Nĩ harĩ handũ hakuhĩ na niĩ, harĩa ũngĩrũgama igũrũ rĩa mwaro rwa ihiga. **22** Rĩrĩa riiri wakwa ũrĩkorwo ũkĩhĩtũkĩra hau-rĩ, nĩndĩgũtoonyia mwanya-inĩ wa rwaro rũu rwa ihiga, ngũhumbĩre na guoko gwakwa nginya hĩtũke handũ hau. **23** Rĩrĩa ndĩrĩeheria guoko gwakwa, nawe nĩũrĩnyona na thuutha; no ũthiũ wakwa ndũngĩonwo."

34 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Icũhia ihengere igĩrĩ cia mahiga o ta iria cia mbere, na nĩngũciandĩka ciugo iria ciaandĩkĩtwo ihengere-inĩ iria cia mbere, iria woragire. **2** Wĩhaarĩrie rũciinĩ, ũcooke wambate kĩrĩma gĩa Sinai. Ũrũgame mbere yakwa hau kĩrĩma igũrũ. **3** Gũtikagĩe mũndũ ũkwambatania hamwe nawe kana onekane handũ o hothe kũu kĩrĩma-inĩ; o na gũtikagĩe ndũũru cia mbũri kana cia ng'ombe ingĩrĩithio kũu mbere ya kĩrĩma." **4** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩicũhia ihengere igĩrĩ cia mahiga o ta iria cia mbere na akĩroka kwambata kĩrĩma gĩa Sinai rũciinĩ tene, o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte; agĩthiĩ akuuĩte ihengere icio igĩrĩ na moko. **5** Nake Jehova agĩikũrũka arĩ itu-inĩ, akĩrũgama hau harĩ we, na akĩanĩrĩra rĩĩtwa rĩake, Jehova. **6** Agĩkĩhĩtũkĩra mbere ya Musa akĩanagĩrĩra akoiga atĩrĩ, "Jehova, Jehova, Ngai ũrĩa mũcaayanĩri na mũtugi, ũtahiũhaga kũrakara, ũiyũrĩtwo nĩ wendani na wĩhokeku, **7** ũtũũragia wendani kũrĩ andũ ngiri na ngiri, na akohanagĩra waganu, na ũremi, o na mehia. No rĩrĩ, ndaagaga kũherithia arĩa mehĩtie; nĩaherithagia ciana na ciana ciacio nĩ ũndũ wa mehia ma maithe mao, nginya rũciaro rwa gatatũ na rwa kana." **8** Musa agĩkĩinamĩrĩra thĩ o rĩmwe, akĩhooya. **9** Akiuga atĩrĩ, "Wee Mwathani, angĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte maitho-inĩ maku, ndagũthaitha Mwathani twarana na ithuĩ. O na gũtuĩka aya nĩ andũ momĩtie ngingo-rĩ, tuohere waganu witũ o na mehia maitũ, na ũtũme tũtuĩke igai rĩaku." **10** Ningĩ Jehova akiuga atĩrĩ, "Nĩngũgĩa na kĩrĩkanĩro nawe. Nĩndĩrĩĩkaga morirũ matarĩ mekwo rũrĩrĩ-inĩ o na rũrĩkũ thĩĩnĩ wa thĩ yothe mbere ya andũ aya aku othe. Andũ arĩa mũtũũranagia nao nĩmakeyonera ũrĩa niĩ, Jehova, ngeeka ũndũ wa kũmakania nĩ ũndũ waku. **11** Athĩkĩra ũrĩa ngũgwatha ũmũthĩ. Nĩngarutũrũra Aamori, na Akaanani, na Ahiti, na Aperizi, na Ahivi na Ajebusi mbere yaku makweherere. **12** Wĩmenyerere ndũkagĩe kĩrĩĩko na andũ arĩa matũũraga bũrũri-inĩ ũcio ũrathiĩ, matigatuĩke mũtego harĩwe. **13** Nĩmũkoinanga igongona ciao, na mũthethere mahiga mao maamũre, na mũtemange itugĩ ciao cia Ashera. **14** Mũtikanahooe ngai ĩngĩ o na ĩrĩkũ, nĩgũkorwo Jehova, ũrĩa rĩĩtwa rĩake arĩ Mũigua Ũiru, nĩ Ngai ũrĩ ũiru. **15** "Mwĩmenyererei mũtikagĩe kĩrĩĩko na andũ arĩa matũũraga bũrũri-inĩ ũcio; nĩgũkorwo rĩrĩa maahũũra ũmaraya na ngai ciao na magacirutĩra iruta, nĩmarĩmwĩtaga, na inyuĩ nĩmũrĩrĩĩaga indo cia magongona macio mao. **16** Na rĩrĩa mũngĩthuura airĩtu amwe ao matuĩke atumia a aanake anyu, nao airĩtu acio mahũũre ũmaraya na ngai ciao, nĩmakonereria ariũ anyu gwĩka ũguo. **17** "Ndũkanathondeke mĩhianano ya gũtwekio. **18** "Kũngũyagĩra Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia. Handũ-inĩ ha mĩthenya mũgwanja, rĩĩagai mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia, o ta ũrĩa ndaamwathire. Ĩkagai ũndũ ũyũ ihinda rĩaguo rĩakinya mweri-inĩ wa Abibu, nĩgũkorwo nĩguo mweri ũrĩa mwoimire bũrũri wa Misiri. **19** "Irigithathi rĩa nda o yothe nĩ rĩakwa, hamwe na marigithathi mothe ma njamba ma mahiũ manyu, marĩ ma kuuma ndũũru-inĩ cia ng'ombe kana cia mbũri. **20** Irigithathi rĩa ndigiri ũrĩrĩkũũraga na gatũrũme, no ũngĩaga kũrĩkũũra, riune ngingo. Nao ariũ aku a marigithathi ũmakũũrage. "Gũtikanagĩe mũndũ o na ũmwe ũrĩũkaga mbere yakwa moko matheri. **21** "Rutaga wĩra mĩthenya ĩtandatũ, no mũthenya wa mũgwanja ũhurũkage; o na hĩndĩ ya icimba na ya magetha no nginya ũhurũke. **22** "Kũngũyagĩra Gĩathĩ-gĩa-Ciumia, na maciaro ma mbere ma magetha ma ngano, na Gĩathĩ-gĩa-Gũcookereria irio makũmbĩ-inĩ mũthia-inĩ wa mwaka. **23** Arũme anyu othe no nginya mokage mbere ya Mwathani Jehova, o we Ngai wa Isiraeli, maita matatũ o mwaka. **24** Nĩngarutũrũra ndũrĩrĩ imweherere, na nĩnganenehia mĩhaka ya bũrũri wanyu na gũtirĩ mũndũ ũgaacumĩkĩra bũrũri wanyu rĩrĩa mũrĩkoragwo mũkĩambata maita matatũ o mwaka mbere ya Jehova Ngai wanyu. **25** "Ndũkanandutĩre thakame ya igongona ĩtukanĩte na kĩndũ gĩĩkĩre ndawa ya kũimbia, na mũtikanareke kĩndũ kĩa igongona rĩa Bathaka kĩraare nginya rũciinĩ. **26** "Rehagai maciaro ma mbere marĩa mega mũno ma mĩgũnda yanyu, mũmarehage nyũmba ya Jehova Ngai wanyu. "Mũtikanaruge koori na iria rĩa nyina." **27** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Andĩka ciugo ici, nĩgũkorwo kũringana na ciugo ici, nĩndagĩa na kĩrĩkanĩro nawe o na Isiraeli." **28** Musa aikarire na Jehova hau matukũ mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ, atekũrĩa irio kana akanyua maaĩ. Na agĩkĩandĩka ihengere-inĩ icio ciugo cia kĩrĩkanĩro kĩu, na nĩcio Maathani marĩa Ikũmi. **29** Rĩrĩa Musa aikũrũkire kuuma kĩrĩma gĩa Sinai arĩ na ihengere igĩrĩ cia Ũira moko-inĩ make, ndaamenyaga atĩ ũthiũ wake nĩwakengaga nĩ ũndũ nĩarĩtie na Jehova. **30** Rĩrĩa Harũni na andũ a Isiraeli othe moonire Musa, ũthiũ

wake nĩwakengaga, nao magĩĩtigĩra kũmũkuhĩrĩria. **31** No Musa akĩmeeta; nĩ ũndũ ũcio Harũni na atongoria othe a mũingĩ magĩcooka harĩ we, nake akĩmaarĩria. **32** Thuutha ũcio andũ a Isiraeli othe makĩmũkuhĩrĩria, nake akĩmahe mawatho mothe marĩa Jehova amũheete kũu Kĩrĩma-inĩ gĩa Sinai. **33** Rĩrĩa Musa aarĩkirie kũmaarĩria, akĩĩhumbĩra ũthiũ wake na taama wa kwĩhumbĩra ũthiũ. **34** No rĩrĩa rĩothe aatoonyaga harĩ Jehova maranĩrie, nĩarutaga taama ũcio wa kwĩhumbĩra ũthiũ nginya oime ho. Na rĩrĩa oka kũrĩ andũ a Isiraeli na aameera ũrĩa aathĩtwo, **35** makona ũthiũ wake o ũkengete. Nake Musa agacookia taama ũcio wa kwĩhumbĩra ũthiũ nginya rĩrĩa rĩngĩ agaathiĩ kwaria na Jehova.

35 Musa nĩonganirie mũingĩ wothe wa andũ a Isiraeli, akĩmeera atĩrĩ, "Maya nĩmo maũndũ marĩa Jehova aamwathĩte mwĩkage: **2** Wĩra nĩũrutagwo mĩthenya ĩtandatũ, no mũthenya wa mũgwanja ũrĩkoragwo ũrĩ mũthenya wanyu mũtheru, Thabatũ ya Jehova ya kũhurũka. Ũrĩa ũkaaruta wĩra mũthenya ũcio no nginya ooragwo. **3** Mũtigaakagie mwaki mũthenya ũcio wa Thabatũ kũrĩa guothe mũrĩtũũraga." **4** Musa akĩĩra mũingĩ wothe wa andũ a Isiraeli atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Jehova aathanĩte: **5** Rutĩrai Jehova maruta kuuma indo-inĩ iria mũrĩ nacio. Mũndũ ũrĩa wothe ũkũigua akĩenda, nĩarehere Jehova iruta rĩa thahabu, na rĩa betha na rĩa gĩcango; **6** na rĩa ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ; o na gatani ĩrĩa njega; na guoya wa mbũri; **7** njũa cia ndũrũme itoboketio rangi-inĩ mũtune igatunĩha, na njũa cia pomboo; na mbaũ cia mũgaa; **8** na maguta ma mũtamaiyũ ma gwakia tawa; na mahuti manungi wega ma gwĩkĩrwo maguta-inĩ ma gũitanĩrĩrio, na ma ũbumba ũrĩa mũnungi wega; **9** na tũhiga twa onigithi na tũhiga tũngĩ twa goro twa gũtumĩrĩrwo nguo ya ebodi na gakuo ga gĩthũri. **10** "Arĩa othe marĩ na ũũgĩ wa ũbundi gatagatĩ-inĩ kanyu, nĩmoke mathondeke indo ciothe iria Jehova aathanĩte, nacio nĩ: **11** Hema ĩrĩa nyamũre na hema yayo o na kĩndũ gĩa kũmĩhumbĩra, na ngathĩka cia kũnyiita, na mbaũ ciakĩo, na mĩgamba yakĩo, na itugĩ na itina ciayo; **12** na ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro hamwe na mĩtĩ yarĩo, na gĩtĩ gĩa tha, hamwe na gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩrĩa gĩa kũhakania; **13** metha na mĩtĩ yayo, na indo ciayo ciothe, hamwe na mĩgate ya kũigwo mbere ya Jehova, **14** na mũtĩ wa kũigĩrĩrwo matawa ma kũmũrĩkaga, hamwe na indo ciaguo, na matawa hamwe na maguta ma kũmaakia; **15** na kĩgongona kĩa ũbumba na mĩtĩ yakĩo, na maguta ma gũitanĩrĩrio, na ũbumba mũnungi wega; na gĩtambaya gĩa gũcuurio mũrango-inĩ wa itoonyero-inĩ rĩa hema ĩyo nyamũre; **16** na kĩgongona kĩa iruta rĩa njino hamwe na gĩtara gĩakĩo gĩa gĩcango, na mĩtĩ yakĩo, na indo ciakĩo ciothe; na kĩraĩ gĩa gĩcango na kĩgũrũ gĩakĩo; **17** na itambaya cia gũcuurio cia itoonyero rĩa nja hamwe na itugĩ na itina ciacio na gĩtambaya gĩa gũcuurio gĩa itoonyero rĩa kuuma nja ya hema **18** na higĩ cia hema ĩrĩa nyamũre, na cia nja yayo, na mĩkanda yayo; **19** na nguo ndume cia kwĩhumbagwo mũndũ agĩtungata arĩ handũ-harĩa-haamũre; nĩcio nguo iria nyamũre cia Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai o na cia ariũ ake rĩrĩa megũtungata marĩ athĩnjĩri-Ngai." **20** Naguo mũingĩ wothe wa andũ a Isiraeli ũkĩehera harĩ Musa, **21** na mũndũ o wothe ũrĩa weyendeire na ngoro yake yahĩĩahĩaga, nĩokire na akĩrehera Jehova kĩndũ gĩa kũmũrutĩra nĩ ũndũ wa wĩra wa hema-ya-Gũtũnganwo na mawĩra mayo mothe, o na nĩ ũndũ wa nguo iria nyamũre. **22** Arĩa maiguire metĩkĩra ũhoro ũcio, arũme na andũ-a-nja o ũndũ ũmwe, nĩmookire na makĩrehe mathaga ma thahabu ma mĩthemba yothe: namo nĩ mbini ng'emie cia gwĩkĩrwo nguo-inĩ, na icũhĩ cia matũ, na icũhĩ cia ciara na mathaga mangĩ. Othe nĩmarehire thahabu yao ĩtuĩke iruta rĩa gũthũngũthio harĩ Jehova. **23** Ũrĩa wothe warĩ na ndigi cia rangi wa bururu, kana cia rangi wa ndathi, kana cia rangi mũtune ta gakarakũ, kana gatani ĩrĩa njega, kana guoya wa mbũri, kana njũa cia ndũrũme itoboketio rangi-inĩ mũtune igatunĩha, kana njũa cia pomboo, nĩacireehire. **24** Andũ arĩa maarehire iruta rĩa betha kana rĩa gĩcango, maarĩrehire rĩrĩ iruta harĩ Jehova, na ũrĩa wothe warĩ na mbaũ cia mũgaa nĩ ũndũ wa wĩra ũcio nĩacireehire. **25** Mũndũ-wa-nja o wothe warĩ mũũgĩ wĩra-inĩ wa kuogotha ndigi na moko make, akĩrehe kĩrĩa ogothete, ndigi cia rangi wa bururu, kana cia rangi wa ndathi, kana cia rangi mũtune ta gakarakũ, kana gatani ĩrĩa njega. **26** Nao andũ-a-nja othe arĩa meyendeire na nĩ maarĩ na ũũgĩ ũcio, nĩmoogothire ndigi cia guoya wa mbũri. **27** Atongoria marehire tũhiga twa onigithi na tũhiga tũngĩ twa goro tũtumĩrĩrwo nguo-inĩ ya ebodi na gakuo ga gĩthũri. **28** Nĩmacookire makĩrehe mahuti manungi wega, na maguta ma mĩtamaiyũ ma gwakia tawa, na maguta ma gũitanĩrĩrio o na ma gũthondeka ũbumba ũrĩa mũnungi wega. **29** Andũ a Isiraeli othe, arũme na andũ-a-nja arĩa meyendeire, nĩmareheire Jehova maruta ma kwĩyendera nĩ ũndũ wa wĩra ũrĩa Jehova aamaathĩte na kanua ka Musa marute. **30** Ningĩ Musa akĩĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, "Onei, Jehova nĩathuurĩte Bezaleli mũrũ wa Uri ũrĩa mũriũ wa Huri, wa mũhĩrĩga wa Juda, **31** na nĩamũiyũrĩtie na Roho wa Ngai, na ũũgĩ, na ũhoti, na ũmenyo wa mawĩra mothe ma ũbundi **32** nĩgeetha athugunde mĩcoro ya ũũgĩ ya indo-inĩ cia thahabu, na betha, na gĩcango, **33** na gwacũhia tũhiga twa goro twa gũthecererwo indo-inĩ, na kũruta wĩra wa gũkaaya mbaũ, na kũruta mawĩra ma mĩcoro ma mĩthemba yothe ya ũbundi. **34** Na eerĩ, we marĩ na Oholiabu mũrũ wa Ahisamaku wa mũhĩrĩga wa Dani, nĩamaheete ũhoti wa kũruta andũ arĩa angĩ. **35** Nĩamaiyũrĩtie na ũũgĩ wa kũruta mawĩra mothe, marĩ mabundi, na acori, na agemia na ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa njega, o na atumi: othe marĩ mabundi moogĩ, na acori oogĩ.

36 "Nĩ ũndũ ũcio Bezaleli, na Oholiabu, na mũndũ o wothe warĩ mũũgĩ na wĩra, arĩa Jehova aheete ũũgĩ na ũhoti wa kũmenya kũruta wĩra ũcio wothe wa gwaka handũ-harĩa-haamũre, makĩruta wĩra ũcio o ta ũrĩa Mwathani aathanĩte ũrutwo." **2** Ningĩ Musa agĩĩta Bezaleli na Oholiabu na mũndũ o wothe warĩ mũũgĩ, ũrĩa Jehova aheete ũhoti, na ũrĩa warĩ na wendo wa gũũka kũruta wĩra ũcio. **3** Nao makĩamũkĩra kuuma kũrĩ

Musa maruta mothe marĩa andũ a Isiraeli maarehete ma kũruta wĩra wa gwaka handũ-harĩa-haamũre. Nao andũ magĩthiĩ o na mbere kũrehe maruta ma kwĩyendera rũciinĩ o rũciinĩ. **4** Nĩ ũndũ ũcio mabundi mothe marĩa maarĩ na ũũgĩ, arĩa maarutaga wĩra wothe wa gwaka handũ-harĩa-haamũre, makĩamba gũtiga wĩra wao, **5** na makĩĩra Musa atĩrĩ, "Andũ nĩmararehe indo makĩria ya iria ibatarainie wĩra-inĩ ũrĩa Jehova aathanĩte ũrutwo." **6** Nake Musa akĩruta watho, nao magĩtwara ũhoro ũcio kambĩ-inĩ guothe: "Gũtirĩ mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja ũgũcooka kũrehe iruta rĩngĩ nĩ ũndũ wa handũ-harĩa-haamũre." Nĩ ũndũ ũcio andũ makĩrigĩrĩrio gũcooka kũrehe indo ingĩ, **7** tondũ indo iria maarĩ nacio ciarĩ nyingĩ makĩria ma iria ciabatarainie kũruta wĩra ũcio wothe. **8** Andũ othe arĩa maarĩ oogĩ thĩinĩ wa aruti a wĩra magĩthondeka hema nyamũre na itambaya ikũmi cia gũcuurio itumĩtwo na gatani yogothetwo wega na ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na ikĩgemio na makerubi nĩ mũtumi mũũgĩ wa wĩra ũcio. **9** Itambaya ciothe cia gũcuurio nĩciaiganaine, ciarĩ cia mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ na ĩnana kũraiha, na mĩkono ĩna kwarama. **10** Makĩnyiititha itambaya ithano hamwe, na magĩĩka o ro ũguo na icio ingĩ ithano. **11** Ningĩ magĩkundĩka ciana cia gĩtambaya kĩa rangi wa bururu mũthia-inĩ wa gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩrĩa kĩrĩ mũico-inĩ wa mwena ũmwe, na magĩĩka o ro ũguo harĩ gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩa mũico kĩa mwena ũcio ũngĩ. **12** Magĩcooka magĩkundĩka ciana ingĩ mĩrongo ĩtano gĩtambaya-inĩ kĩmwe gĩa gũcuurio kĩa mwena ũmwe, na ingĩ mĩrongo ĩtano gĩtambaya-inĩ gĩa gũcuurio kĩa mũico kĩa mwena ũcio ũngĩ, o kĩana kĩringaine na kĩrĩa kĩngĩ. **13** Ningĩ magĩthondeka ngathĩka mĩrongo ĩtano cia thahabu na magĩcihũthĩra kũohithania itambaya icio cia gũcuurio cia mĩena yeerĩ, nĩ ũndũ ũcio hema ĩyo nyamũre ĩgĩtuĩka kĩndũ kĩmwe. **14** Ningĩ magĩtuma itambaya cia gũcuurio ikũmi na kĩmwe cia guoya wa mbũri igĩtuĩka cia kũhumbĩra hema ĩrĩa nyamũre. **15** Itambaya icio ciothe cia gũcuurio ikũmi na kĩmwe nĩciaiganaine; ciarĩ cia mĩkono mĩrongo ĩtatũ kũraiha, na mĩkono ĩna kwarama. **16** Magĩtumithania itambaya ithano cia gũcuurio igĩtuĩka kĩndũ kĩmwe, na cio icio ingĩ ithathatũ igĩtumithanio hamwe. **17** Ningĩ magĩkundĩka ciana mĩrongo ĩtano mũthia-inĩ wa gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩa mũico kĩa mwena ũmwe, na magĩĩka o ũguo mũthia-inĩ wa gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩa mũico kĩa mwena ũrĩa ũngĩ. **18** Ningĩ magĩthondeka ngathĩka mĩrongo ĩtano cia gĩcango cia kuohania hema ĩtuĩke kĩndũ kĩmwe. **19** Magĩcooka magĩthondekera hema kĩhumbĩri kĩa njũa cia ndũrũme itoboketio rangi-inĩ mũtune igatunĩha, na igũrũ wakĩo hakĩhumbĩrwo na njũa cia pomboo. **20** Ningĩ magĩthondeka buremu cia kũmĩrũgamia cia mbaũ cia mũtĩ wa mũgaa nĩ ũndũ wa hema ĩyo nyamũre. **21** O buremu yarĩ ya mĩkono ikũmi kũraiha, na mũkono ũmwe na nuthu kwarama, **22** natuo tũhocio tũgĩcomoka tũigananiirie. Maathondekire buremu ciothe cia hema ĩyo nyamũre na njĩra ĩyo. **23** Ningĩ magĩthondeka buremu mĩrongo ĩĩrĩ cia mwena wa gũthini wa hema ĩyo nyamũre, **24** na magĩthondeka itina mĩrongo ĩna cia betha cia gwĩkĩrwo rungu rwacio; o itina igĩrĩ ikanyiitĩrĩra buremu ĩmwe, rungu rwa kahocio kamwe. **25** Cia mwena ũcio ũngĩ, mwena wa gathigathini wa hema ĩyo nyamũre, magĩthondeka buremu mĩrongo ĩĩrĩ **26** na itina mĩrongo ĩna cia betha, o igĩrĩ igaikarĩrwo nĩ buremu ĩmwe. **27** Ningĩ magĩthondeka buremu ithathatũ cia mwena wa na thuutha, nĩguo mwena wa mũthia wa ithũĩro wa hema ĩyo nyamũre, **28** na buremu igĩrĩ igĩthondekwo nĩ ũndũ wa tũkoine-inĩ twa hema ĩyo nyamũre cia mwena wa na thuutha. **29** Koine-inĩ ici cierĩ, buremu ciarĩ igĩrĩ igĩrĩ, kuuma thĩ nginya igũrũ, ikoohanio na mũrĩnga ũmwe; nacio cierĩ igakorwo ihaanaine. **30** Nĩ ũndũ ũcio haarĩ na buremu inyanya na itina ikũmi na ithathatũ cia betha; o igĩrĩ igaikarĩrwo nĩ buremu ĩmwe. **31** Magĩcooka magĩthondeka mĩgamba ya mbaũ cia mũgaa: ĩtano yayo nĩ ũndũ wa buremu cia mwena ũmwe wa hema ĩyo nyamũre, **32** na ĩtano nĩ ũndũ wa buremu cia mwena ũcio ũngĩ, na ĩtano nĩ ũndũ wa buremu cia mwena wa ithũĩro, mũthia-inĩ wa na thuutha wa hema ĩyo nyamũre. **33** Maathondekire mũgamba wa gatagatĩ uumĩte mũthia ũmwe nginya ũrĩa ũngĩ hau gatagatĩ ga buremu icio. **34** Nĩmagemirie buremu icio na thahabu, na magĩthondeka mĩrĩnga ya thahabu ya kũnyiitĩrĩra mĩgamba ĩyo. Magĩcooka makĩgemia mĩgamba ĩyo na thahabu. **35** Nĩmatumire gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩa ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa njogothe wega, na gĩkĩgemio na makerubi nĩ mũbundi mũũgĩ. **36** Makĩmĩthondekera itugĩ inya cia mbaũ cia mĩgaa na magĩcigemia na thahabu. Magĩcooka magĩthondeka tũcuurio twa thahabu, na magĩtwekia itina inya ciacio cia betha. **37** Itoonyero-inĩ rĩa hema makĩrĩthondekera gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩa ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa njogothe wega, nakĩo kĩagemetio nĩ mũgemia mũũgĩ; **38** na magĩthondeka itugĩ ithano irĩ na tũcuurio twacio. Makĩgemia itugĩ icio na igũrũ na mĩcibi yacio na thahabu, na magĩcithondekera itina ithano cia gĩcango.

37 Bezaleli nĩathondekire ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro rĩa mbaũ cia mũgaa, mũigana wa mĩkono ĩĩrĩ kũraiha, na mũkono ũmwe na nuthu kwarama, na mũkono ũmwe na nuthu kũraiha na igũrũ. **2** Akĩrĩgemia na thahabu therie thĩinĩ na nja, na akĩrĩtiriha na mũcibi wa thahabu mĩena yothe. **3** Nĩarĩtwekeirie icũhĩ inya cia thahabu na agĩciohania na magũrũ marĩo mana, o icũhĩ igĩrĩ mwena ũmwe na icũhĩ igĩrĩ mwena ũrĩa ũngĩ. **4** Ningĩ agĩthondeka mĩtĩ mĩraaya ya mũgaa na akĩmĩgemia na thahabu. **5** Agĩcooka agĩtoonyia mĩtĩ ĩyo mĩraaya mĩrĩnga-inĩ ĩyo yarĩ mĩena-inĩ ya ithandũkũ ĩrĩ ya kũrĩkuua. **6** Nĩarĩthondekeire gĩtĩ gĩa tha gĩa thahabu, therie kĩa ũraihu wa mĩkono ĩrĩ na nuthu, na warĩi wa mũkono ũmwe na nuthu. **7** Agĩcooka agĩtura makerubi meerĩ ma thahabu akĩmekĩra mĩthia-inĩ ya gĩtĩ kĩu gĩa tha. **8** Nĩathondekire ikerubi rĩmwe rĩikare mũthia-inĩ ũmwe na ikerubi rĩu rĩngĩ rĩikare mũthia-inĩ ũrĩa ũngĩ; mĩthia-inĩ ĩyo yeerĩ akĩmathondeka marĩ kĩndũ kĩmwe na gĩtĩ gĩa tha. **9** Mathagu ma makerubi macio matambũrũkĩtio na igũrũ, magathiĩka gĩtĩ kĩu gĩa

tha. Makerubi macio maathondeketwo maroranĩte, na marorete gĩtĩ kĩu gĩa tha. **10** Nĩmathondekire metha ya mbaũ cia mũgaa, ũraihu wayo warĩ mĩkono ĩĩrĩ, na warĩĩ wayo warĩ mũkono ũmwe, na kũraiha na igũrũ kwayo kwarĩ mũkono ũmwe na nuthu. **11** Ningĩ makĩmĩgemia na thahabu therie, na makĩmĩtiriha na mũcibi wa thahabu. **12** Magĩcooka makĩmĩthondekera karũbaũ gaceke ka warĩĩ wa rũhĩ, gagĩthiũrũrũkĩria metha ĩyo, na magĩgatiriha na mũcibi wa thahabu. **13** Magĩtwekeria metha ĩyo mĩrĩnga ĩna ya thahabu, na makĩmĩoherera koine-inĩ inya ciayo, o harĩa magũrũ mayo mana maarĩ. **14** Icũhĩ icio ciekĩrirwo hakuhĩ na mũcibi wa karũbaũ karĩa gaceke, nĩgeetha ĩnyiitagĩrĩre mĩtĩ ĩrĩa mĩraaya yahũthagĩrwo gũkuua metha ĩyo. **15** Mĩtĩ ĩyo mĩraaya ya gũkuua metha yarĩ ya mbaũ cia mũgaa, na ĩkagemio na thahabu. **16** Ningĩ magĩthondeka indo cia thahabu therie, cia kũigagĩrĩrwo metha, na nacio nĩ: thaani, na thaani nene, na mbakũri, na ndigithũ cia gũitaga iruta rĩa kũnyuuo. **17** Nĩmathondekire mũtĩ wa kũigĩrĩrwo matawa wa thahabu therie. Mũrũgamo waguo na gĩtina kĩaguo igĩturwo inyiitanĩte o hamwe na ikombe ciaguo na mahũa maguo, na tũkonyo twaguo; ciothe igĩkorwo irĩ kĩndũ kĩmwe naguo. **18** Mũtĩ ũcio warĩ na honge ithathatũ ciumĩte mĩena-inĩ ya mũrũgamo wa mũtĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa; ithatũ mwena ũmwe, na ithatũ mwena ũrĩa ũngĩ. **19** Ikombe ithatũ ciaturĩtwo ihaana ta mahũa ma mũrothi, irĩ na tũkonyo na mahũa, igakorwo rũhonge-inĩ rũmwe, nacio ithatũ igakorwo rũhonge-inĩ rũu rũngĩ; honge icio ciothe ithathatũ ciahaanaga ũguo ciumĩte mũtĩ-inĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa. **20** Na mũtĩ-inĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa haarĩ na ikombe inya ciathondeketwo ihaana ta mahũa ma mũrothi, irĩ na tũkonyo na mahũa. **21** Gakonyo kamwe kaarĩ rungu rwa honge igĩrĩ ciumĩte mũrũgamo-inĩ wa mũtĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa, nako gakonyo ga keerĩ kaarĩ rungu rwa honge cia keerĩ igĩrĩ, na gakonyo ga gatatũ kaarĩ rungu rwa honge cia gatatũ igĩrĩ; ciothe ciarĩ honge ithathatũ. **22** Tũkonyo na honge ciarĩ kĩndũ kĩmwe na mũtĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa, iturĩtwo kuuma thahabu therie. **23** Nĩmathondekire matawa mũgwanja maguo, o ũndũ ũmwe na magathĩ ma gũtinia ndaambĩ, na thaani cia mũrarĩ wa ndaambĩ, cia thahabu therie. **24** Maahũthĩrire taranda ĩmwe ya thahabu therie gũthondeka mũtĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa na indo ciaguo ciothe. **25** Nĩmathondekire kĩgongona gĩa gũcinĩra ũbumba na mbaũ cia mũgaa. Kĩaiganaine mĩena yothe, mũigana wa mũkono ũmwe kũraiha, na mũkono ũmwe kwarama, na mĩkono ĩĩrĩ kũraiha na igũrũ. Hĩa ciakĩo ciarĩ kĩndũ kĩmwe na kĩgongona. **26** Magĩkĩgemia igũrũ na mĩena yothe o na hĩa ciakĩo na thahabu therie na magĩgĩtiriha na mũcibi wa thahabu ũgĩgĩthiũrũrũkĩria. **27** Magĩthondeka mĩrĩnga ĩĩrĩ ya thahabu mũhuro wa mũcibi ũcio, ĩĩrĩ mwena ũmwe na ĩĩrĩ mwena ũrĩa ũngĩ. Mĩrĩnga ĩyo nĩyo yatoonyagio mĩtĩ ĩrĩa mĩraihu yatũmagĩrwo gũgĩkuua. **28** Magĩcooka magĩthondeka mĩtĩ ĩngĩ mĩraaya ya mũgaa na makĩmĩgemia na thahabu. **29** O na ningĩ magĩthondeka maguta matheru ma gũitanĩrĩrio na ũbumba mũnungi wega ũrĩa mũtherie, wĩra wa mũthondeki mũũgĩ wa maguta.

38 Nĩmakire kĩgongona kĩa iruta rĩa njino kĩa mbaũ cia mũgaa, kĩa mĩkono ĩtatũ kũraiha na igũrũ; kĩaiganaine mĩena yothe; mĩkono ĩtano kũraiha na mĩkono ĩtano kwarama. **2** Nĩmathondekire hĩa inya, o rũmwe koine-inĩ ĩmwe ya kĩgongona, nĩ ũndũ ũcio hĩa icio na kĩgongona igĩtuĩka kĩndũ kĩmwe, na makĩgemia kĩgongona kĩu na gĩcango. **3** Nĩmathondekire indo ciakĩo ciothe irĩ cia gĩcango; na nĩcio nyũngũ, na icakũri, na mbakũri cia wĩra wa kũminjaminjĩria, na njibe cia nyama, na ngĩo cia mwaki. **4** Nĩmathondekire kĩrũtara gĩa kĩgongona gĩa gĩcango, gĩa kũigwo rungu rwa muoho wakĩo, rũkinye nuthu ya ũraihu wa kĩgongona. **5** Magĩtwekia mĩrĩnga ya gĩcango ya kũnyiitĩrĩra mĩtĩ ĩrĩa mĩraaya ya koine inya cia kĩrũtara gĩa gĩcango. **6** Magĩthondeka mĩtĩ mĩraaya ya mbaũ cia mũgaa na magĩcigemia na gĩcango. **7** Magĩtoonyia itugĩ icio mĩrĩnga-inĩ nĩguo ikoragwo mĩena-inĩ ya kĩgongona nĩ ũndũ wa gũgĩkuua. Maagĩthondekire na mbaũ, kĩrĩ na ihoro thĩinĩ. **8** Nĩmathondekire kĩraĩ gĩa gwĩthambĩra gĩa gĩcango na kĩgũrũ gĩakĩo gĩa gĩcango kuuma icicio-inĩ cia andũ-a-nja arĩa maarutaga wĩra itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **9** Thuutha ũcio magĩthondeka nja ya hema ĩyo nyamũre. Mwena wa gũthini ũgĩĩkĩrwo ũrĩ wa mĩkono igana kũraiha, na warĩ na itambaya cia gũcuurio cia gatani yogothetwo wega. **10** Itambaya icio ciarĩ na itugĩ mĩrongo ĩĩrĩ, na itina ciacio mĩrongo ĩĩrĩ cia gĩcango, na tũcuurio na tũmĩkwa twa betha, twĩkĩrĩtwo itugĩ-inĩ icio. **11** Mwena wa gathigathini o naguo warĩ wa mĩkono igana kũraiha, na warĩ na itugĩ mĩrongo ĩĩrĩ na itina ciacio mĩrongo ĩĩrĩ cia gĩcango, na warĩ na tũcuurio na tũmĩkwa twa betha twĩkĩrĩtwo itugĩ-inĩ. **12** Mwena wa ithũĩro wa njia ĩyo warĩ wa mĩkono mĩrongo ĩtano kwarama na warĩ na itambaya cia gũcuurio, na itugĩ ikũmi na itina ikũmi na warĩ na tũcuurio na tũmĩkwa twa betha twĩkĩrĩtwo itugĩ-inĩ. **13** Mwena wa irathĩro o naguo warĩ wa mĩkono mĩrongo ĩtano kwarama. **14** Itambaya cia gũcuurio ciarĩ cia ũraihu wa mĩkono ikũmi na ĩtano, na ciarĩ mwena ũmwe wa itoonyero rĩa nja ĩyo, irĩ na itugĩ ithatũ na itina ithatũ; **15** na itambaya cia gũcuurio ciarĩ cia ũraihu wa mĩkono ikũmi na ĩtano na ciarĩ mwena ũcio ũngĩ wa itoonyero, irĩ na itugĩ ithatũ na itina ithatũ. **16** Itambaya ciothe cia gũcuurio iria ciathiũrũrũkĩirie nja ciarĩ cia gatani yogothetwo wega. **17** Itina cia itugĩ icio ciarĩ cia gĩcango. Tũcuurio na tũmĩkwa tũrĩa twekĩrĩtwo itugĩ-inĩ twarĩ twa betha na igũrũ wacio ciagemetio na betha; Nĩ ũndũ ũcio itugĩ ciothe cia nja ĩyo ciarĩ na tũmĩkwa twa betha. **18** Itambaya cia gũcuurio cia itoonyero rĩa nja ĩyo ciarĩ cia ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa njogothe wega; wĩra wa mũgemia mũũgĩ. Yarĩ ya mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ kũraiha, na mĩkono ĩtano kũraiha na igũrũ, o ta ũrĩa itambaya cia gũcuurio cia nja ĩyo ciatarĩĩ. **19** na ĩgĩkorwo na itugĩ inya na itina inya cia gĩcango. Tũcuurio na tũmĩkwa twacio twarĩ twa betha, na igũrũ wacio ciagemetio na betha. **20** Higĩ ciothe cia hema ĩyo nyamũre na cia nja ĩrĩa yamĩthiũrũrũkĩirie ciarĩ cia gĩcango. **21** Ũyũ nĩguo mũigana wa indo iria ciahũthĩrirwo gwaka hema ĩyo nyamũre, Hema-ĩrĩa-ya-Ũira, iria ciandĩkirwo nĩ Alawii

o ta ũrĩa Musa aathanĩte matongoretio nĩ Ithamaru mũrũ wa Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai. **22** (Bezaleli mũrũ wa Uri, ũrĩa warĩ mũrũ wa Huri, wa mũhĩrĩga wa Juda, nĩathondekire kĩrĩa gĩothe Jehova aathĩte Musa; **23** nake aarĩ hamwe na Oholiabu mũrũ wa Ahisamaku, wa mũhĩrĩga wa Dani, ũrĩa warĩ mũbundi na mũcori mũũgĩ, na wamenyete kũgemia na ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa njega.) **24** Mũigana wa thahabu yothe ĩrĩa yarutirwo kuuma kũrĩ iruta rĩa gũthũngũthio ĩrĩa yahũthĩrirwo kũruta wĩra wothe wa handũ-harĩa-haamũre, yarĩ taranda 29 na cekeri 730, kũringana na cekeri ya handũ-harĩa-haamũre. **25** Betha ĩrĩa yarehirwo nĩ mũingĩ ũrĩa watarirwo hĩndĩ ya itarana yarĩ taranda 100 na cekeri 1,775, kũringana na cekeri ya handũ-harĩa-haamũre, **26** o mũndũ aarutĩte beka ĩmwe, nayo nĩ ũndũ ũmwe na nuthu ya cekeri, kũringana na cekeri ya handũ-harĩa-haamũre, nayo yarutirwo nĩ mũndũ o wothe wakĩraga agathiĩ harĩ arĩa maatarĩtwo, arĩa maarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, nao othe maarĩ arũme 603,550. **27** Taranda icio 100 cia betha ciahũthĩrirwo gũtwekia itina cia handũ-harĩa-haamũre na itina cia itambaya cia gũcuurio; taranda 100 igĩaka itina 100, ũguo nĩ ta kuuga taranda ĩmwe ĩgaaka gĩtina kĩmwe. **28** Nĩmahũthĩrire cekeri icio 1,775 gũthondeka tũcuurio twa itugĩ, na kũgemia itugĩ na igũrũ, na gũthondeka tũmĩkwa twacio. **29** Gĩcango kĩrĩa kĩarutĩtwo kuuma iruta rĩa gũthũngũthio kĩarĩ gĩa taranda 70 na cekeri 2,400. **30** Maahũthĩrire gĩcango kĩu na gũthondeka itina cia itoonyero rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, na gwaka kĩgongona gĩa gĩcango hamwe na kĩrũtara gĩakĩo gĩa gĩcango na indo ciakĩo ciothe, **31** na gwaka itina cia nja ĩrĩa yamĩthiũrũrũkĩirie na itina iria cia itoonyero rĩayo, na higĩ ciothe cia hema ĩyo nyamũre, na higĩ cia nja ĩrĩa yamĩthiũrũrũkĩirie.

39 Nĩmatumire nguo na ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, cia kũrutaga wĩra nacio handũ-harĩa-haamũre. Magĩcooka magĩtumĩra Harũni nguo theru, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **2** Nĩmatumire ebodi na ndigi cia rangi wa thahabu, na ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na cia gatani ĩrĩa yogothetwo wega. **3** Nĩmahũũrire thahabu makĩmĩtua tũbaati tũhũthu, magĩtũtinangia nguucio cia gũtumanio na ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa njega, wĩra wa mũbundi mũũgĩ. **4** Ningĩ nĩmatumire ndaamĩ cia ciande cia ebodi, nacio ikĩohererwo koine-inĩ igĩrĩ ciayo, nĩguo inyiitithanio nayo. **5** Naguo mũcibi wayo wa njohero watumĩtwo wega ũkahaanana nayo, na warĩ o gĩcunjĩ kĩmwe na ebodi, na ũgathondekwo na ndigi cia rangi wa thahabu, na ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa yogothetwo wega, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **6** Nao magĩtumĩrĩra tũhiga twa onigithi tũkonyo-inĩ twa thahabu, na magĩtũkurura marĩĩtwa ma ariũ a Isiraeli, o ta ũrĩa mũndũ akururaga kahengere ka mũhũũri. **7** Magĩcooka magĩtuoherera ndaamĩ-inĩ cia ciande cia ebodi tũrĩ twa kĩrirakania kĩa ariũ a Isiraeli, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **8** Magĩthondeka gakuo ga gwĩkĩrwo ga gĩthũri; karĩ wĩra wa mũbundi mũũgĩ. Magĩgathondeka o ta ebodi ĩyo: karĩ ga thahabu, na ka ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa yogothetwo wega. **9** Gakuo kau kaiganaine mĩena yothe ĩna, karĩ ka inji kenda kũraiha na inji kenda kwarama, na gakoinanĩrwo maita meerĩ. **10** Ningĩ magĩgatumĩrĩra mĩhari ĩna ya tũhiga twa goro. Mũhari wa mbere magĩtumĩrĩra kahiga ka wakiki ũrĩa mũtune, na ka yakuti ĩrĩa ĩhaana ngoikoni, na ka baregethu; **11** mũhari wa keerĩ magĩtumĩrĩra kahiga ga thumarati, na ka yakuti ĩrĩa ya rangi wa bururu, na ka arimathi; **12** mũhari wa gatatũ magĩtumĩrĩra kahiga ka wakiki ũrĩa wa bururu, na ka yacimu, na ka amethuthito; **13** mũhari wa kana magĩtumĩrĩra kahiga ga thumarati ĩrĩa theru, na ka onigithi, na ka njathibi. Natuo tũgĩtumĩrĩrwo tũkonyo-inĩ tũgemie twa thahabu. **14** Tũgĩkorwo tũrĩ tũhiga ikũmi na twĩrĩ, o kamwe gakarũgamĩrĩra rĩmwe rĩa marĩĩtwa ma ariũ a Isiraeli, o kamwe gagakururwo rĩĩtwa rĩa mũhĩrĩga ũmwe wa ĩrĩa ikũmi na ĩĩrĩ ya Isiraeli, o ta ũrĩa kahengere ka mũhũũri gakururagwo. **15** Nĩmathondekeire gakuo kau ga gĩthũri mĩgathĩ ya thahabu therie, ĩhaana ta mũkanda. **16** Ningĩ magĩthondeka tũkonyo twĩrĩ tũgemie twa thahabu, na mĩrĩnga ĩĩrĩ ya thahabu, na makĩoherera mĩrĩnga ĩyo koine-inĩ igĩrĩ cia gakuo kau ga gĩthũri. **17** Makĩnyiitithania mĩgathĩ ĩyo ĩĩrĩ ya thahabu na mĩrĩnga ĩrĩa yarĩ koine-inĩ cia gakuo kau ga gĩthũri, **18** na mĩthia ĩrĩa ĩngĩ ya mĩgathĩ makĩmĩnyiitithania na tũkonyo tũu twĩrĩ twarĩ tũgemie twa thahabu, magĩtuohania na ndaamĩ cia kĩande kĩa ebodi mwena wa mbere. **19** Magĩthondeka mĩrĩnga ĩĩrĩ ya thahabu na makĩmĩnyiitithania na koine igĩrĩ cia gakuo ga gĩthũri mũico-inĩ wa na thĩinĩ, kũrigania na ebodi. **20** Magĩcooka magĩthondeka mĩrĩnga ĩngĩ ĩĩrĩ ya thahabu na makĩmĩnyiitithania na mwena wa magũrũ-inĩ ma ndaamĩ cia kĩande mwena-inĩ wa mbere wa ebodi, hakuhĩ na rũtumo, igũrũ hanini wa mũcibi wa ebodi. **21** Makĩohania mĩrĩnga ya gakuo ga gĩthũri kũrĩ mĩrĩnga ya ebodi na rũrigi rwa rangi wa bururu, magĩcinyiitithania na mũcibi wa njohero nĩgeetha gakuo ga gĩthũri gatikarekanie na ebodi, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **22** Nĩmatumire nguo ndaaya ya ebodi ya taama wa bururu mũtheri, nayo yatumĩtwo nĩ mũtumi mũũgĩ. **23** Yarĩ na harũkĩrio ya gũtoonyeria mũtwe gatagatĩ kayo, ningĩ ĩgĩtirihwo mĩthia-inĩ ta kara, nĩgeetha ndĩgatarũke. **24** Ningĩ magĩthondeka tũcunjuura tũtariĩ ta matunda ma makomamanga, twa ndigi cia rangi wa bururu, na twa ndigi cia rangi wa ndathi, na twa rangi mũtune ta gakarakũ, na gatani ĩrĩa yogothetwo wega, tũgĩthiũrũrũka rũtumo rwa magũrũ-inĩ ma nguo ĩyo ndaaya. **25** Magĩcooka magĩthondeka ngengere cia thahabu therie magĩcitumĩrĩra rũtumo-inĩ rũu gatagatĩ ga tũcunjuura tũu tũhaana matunda ma makomamanga. **26** Ngengere na tũcunjuura tũu tũhaana matunda ma makomamanga igĩthiĩ ihakanĩtio gũthiũrũrũka rũtumo rwa nguo ĩyo ndaaya; ya kwĩhumbwo nĩ mũndũ agĩtungata, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa.

27 Nĩmatumĩire Harũni na ariũ ake kanjũ cia gatani njega, itumĩtwo nĩ mũtumi mũũgĩ. **28** Makĩmatumĩra iremba cia gatani njega, na tũkũbia twa gatani, na thuruarĩ cia thĩinĩ cia gatani ĩrĩa yogothetwo wega. **29** Mũcibi warĩ wa gatani ĩrĩa njogothe wega na ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, wĩra wa mũgemia mũũgĩ, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **30** Magĩthondeka gatanji kaamũre ga thahabu therie, na igũrũ rĩako magĩkurura, o ta ũrĩa mũhũũri ũkururagwo, ciugo ici: MŨTHERU MWAMŨRĨRE JEHOVA. **31** Ningĩ makĩoherera gatanji kau na rũrigi rwa rangi wa bururu, magĩkanyiitithania na kĩremba, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **32** Nĩ ũndũ ũcio wĩra wothe wa gwaka hema ĩyo nyamũre na Hema-ya-Gũtũnganwo ũkĩrĩka. Andũ a Isiraeli magĩĩka maũndũ mothe o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **33** Ningĩ makĩrehe hema ĩyo nyamũre kũrĩ Musa: hema na indo ciayo ciothe na ngathĩka ciayo, na buremu, na mĩgamba, na itugĩ na itina ciayo; **34** na kĩhumbĩri kĩa njũa cia ndũrũme itoboketio rangi-inĩ mũtune, igatunĩha, na kĩhumbĩri kĩa njũa cia pomboo, na gĩtambaya gĩa gũcuurio gĩa kũhakania; **35** ithandũkũ rĩa Ũira na mĩtĩ mĩraaya yarĩo, hamwe na gĩtĩ gĩa tha; **36** metha na indo ciayo ciothe, na mĩgate ya kũigwo Mbere ya Jehova; **37** mũtĩ wa thahabu therie wa kũigĩrĩrwo matawa, hamwe na mĩhari ya matawa na indo ciaguo ciothe, o na maguta ma kũmaakia; **38** kĩgongona gĩa thahabu, na maguta ma gũitanĩrĩrio, na ũbumba mũnungi wega, na gĩtambaya gĩa gũcuurio gĩa itoonyero-inĩ rĩa hema; **39** kĩgongona gĩa gĩcango hamwe na kĩrũtara gĩakĩo gĩa gĩcango na itugĩ ciakĩo na indo ciakĩo ciothe; na kĩraĩ gĩa gwĩthambĩra na kĩgũrũ gĩakĩo; **40** itambaya cia gũcuurio cia nja, na itugĩ ciacio, na itina ciacio, na gĩtambaya gĩa gũcuurio gĩa itoonyero rĩa kuuma nja wa hema; na mĩkanda na higĩ cia nja; na indo ciothe cia hema ĩrĩa nyamũre, na Hema-ya-Gũtũnganwo; **41** na nguo ndume cia kwĩhumbwo nĩ mũndũ agĩtungata thĩinĩ wa handũ-harĩa-haamũre, nguo iria theru cia Harũni ũrĩa mũthĩinjĩri-Ngai, o na cia ariũ ake cia kwĩhumba rĩrĩa mekũruta wĩra wa mũthĩinjĩri-Ngai. **42** Andũ a Isiraeli maarutire wĩra wothe o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **43** Musa akĩona wĩra ũrĩa warutĩtwo nake akĩona atĩ nĩmaũrutĩte o ta ũrĩa Jehova aathanĩte. Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩmarathima.

40 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: **2** "Ũgaaka hema ĩyo nyamũre, nĩo Hema-ya-Gũtũnganwo, mũthenya wa mbere wa mweri wa mbere. **3** Nĩũkaiga ithandũkũ rĩa Ũira thĩinĩ wayo, na ũhakanie ithandũkũ rĩu na gĩtambaya gĩa gũcuurio. **4** Ningĩ nĩũgatoonyia metha na ũmĩigĩrĩre indo ciayo, na ũcibange wega. Ningĩ ũtoonyie mũtĩ wa tawa, na ũũigĩrĩre matawa maguo. **5** Ningĩ ũige kĩgongona gĩa thahabu gĩa gũcinĩrwo ũbumba mbere ya Ithandũkũ rĩu rĩa Ũira, na wĩkĩre gĩtambaya gĩa gũcuurio itoonyero-inĩ rĩa hema ĩyo nyamũre. **6** "Iga kĩgongona kĩa maruta ma njino mbere ya itoonyero rĩa hema ĩyo nyamũre, na nĩyo Hema-ya-Gũtũnganwo; **7** ũige kĩraĩ gĩa gwĩthambĩrwo gatagatĩ ka Hema-ya-Gũtũnganwo na kĩgongona, na ũgĩĩkĩre maaĩ. **8** Aka nja ĩmĩthiũrũrũkĩrie, na wĩkĩre gĩtambaya gĩa gũcuurio itoonyero-inĩ rĩa nja ĩyo. **9** "Oya maguta ma gũitanĩrĩrio, na ũitĩrĩrie hema ĩyo nyamũre na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩinĩ wayo; mĩamũre na indo ciayo ciothe, na nĩĩgatuĩka theru. **10** Ningĩ ũitĩrĩrie maguta kĩgongona kĩa maruta ma njino na indo ciakĩo ciothe; wamũre kĩgongona kĩu, nakĩo nĩgĩgatuĩka gĩtheru mũno. **11** Itĩrĩria kĩraĩ gĩa gwĩthambĩrwo na kĩgũrũ gĩakĩo maguta, ũciamũre. **12** "Rehe Harũni na ariũ ake itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, na ũmathambie na maaĩ. **13** Ningĩ ũhumbe Harũni nguo iria theru, ũmũitĩrĩrie maguta, na ũmwamũre nĩguo andungatĩre arĩ mũthĩinjĩri-Ngai. **14** Rehe ariũ ake, ũmahumbe kanjũ. **15** Maitĩrĩrie maguta o ta ũrĩa ũitĩrĩirie ithe wao, nĩguo mandungatĩre marĩ athĩinjĩri-Ngai. Gũitĩrĩrio maguta kwao nĩkũmatoonyia ũtungata-inĩ wa ũthĩinjĩri-Ngai ũrĩa ũgũtũũra njiarwa-inĩ ciothe iria igooka." **16** Nake Musa agĩĩka maũndũ mothe o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte. **17** Nĩ ũndũ ũcio hema ĩyo nyamũre ĩgĩakwo mũthenya wa mbere wa mweri wa mbere, mwaka-inĩ wa keerĩ. **18** Rĩrĩa Musa aakire hema ĩyo nyamũre, nĩaigire itina handũ ha cio, na akĩrũgamia buremu, agĩtoonyia mĩgamba na akĩrũgamia itugĩ. **19** Ningĩ agĩtambũrũkia hema igũrũ rĩa hema ĩyo nyamũre na akĩigĩrĩra kĩhumbĩri igũrũ rĩa hema o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte. **20** Agĩcooka akĩoya ihengere cia Ũira, na agĩciiga thĩinĩ wa ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro. Akĩnyiititha mĩtĩ ĩrĩa mĩraaya na ithandũkũ, na akĩiga gĩtĩ gĩa tha igũrũ rĩa ithandũkũ rĩu. **21** Ningĩ akĩrehe ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro thĩinĩ wa hema ĩyo nyamũre, na agĩĩkĩra gĩtambaya gĩa kũhakania na akĩhakania ithandũkũ rĩa Ũira o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte. **22** Musa akĩiga metha thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo mwena wa gathigathini wa hema ĩyo nyamũre, nja ya gĩtambaya gĩa gũcuurio **23** na akĩigĩrĩra mĩgate igũrũ rĩayo o hau mbere ya Jehova, o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte. **24** Akĩiga mũtĩ wa kũigĩrĩrwo matawa thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo ũng'etheire metha mwena wa gũthini wa hema ĩyo nyamũre, **25** na agĩakia matawa macio mbere ya Jehova, o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte. **26** Musa agĩtoonyia kĩgongona gĩa thahabu thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo hau mbere ya gĩtambaya gĩa gũcuurio, **27** na agĩcinĩra ũbumba ũrĩa mũnungi wega ho o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte. **28** Ningĩ agĩcuuria gĩtambaya itoonyero-inĩ rĩa hema ĩyo nyamũre. **29** Ningĩ akĩiga kĩgongona kĩa maruta ma njino hakuhĩ na itoonyero rĩa hema ĩyo nyamũre, nĩyo Hema-ya-Gũtũnganwo, na akĩrutĩra magongona ma njino igũrũ rĩakĩo o na magongona ma ngano, o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte. **30** Nĩaigire kĩraĩ gĩa gwĩthambĩrwo gatagatĩ ka Hema-ya-Gũtũnganwo na kĩgongona na agĩgĩĩkĩra maaĩ ma gwĩthamba, **31** nake Musa na Harũni na ariũ ake magĩtũmĩra maaĩ macio gwĩthamba moko na magũrũ. **32** Nĩmethambaga hĩndĩ ciothe magĩtoonya Hema-ya-Gũtũnganwo kana magĩkuhĩrĩria kĩgongona o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **33** Ningĩ Musa agĩaka nja gũthiũrũrũka hema ĩyo nyamũre na kĩgongona na agĩĩkĩra gĩtambaya gĩa gũcuurio itoonyero rĩa nja ĩyo. Na nĩ ũndũ ũcio Musa akĩrĩkia wĩra ũcio. **34** Hĩndĩ ĩyo itu rĩkĩhumbĩra Hema-ya-Gũtũnganwo, naguo riiri wa Jehova ũkĩiyũra hema ĩyo nyamũre. **35** Musa ndangĩahotire gũtoonya Hema-ya-Gũtũnganwo tondũ

itu rĩaikarĩte igũrũ rĩayo, naguo riiri wa Jehova ũkaiyũra hema ĩyo nyamũre. **36** Ng'endo-inĩ ciothe cia andũ a Isiraeli-rĩ, hĩndĩ ĩrĩa yothe itu rĩoyagwo na igũrũ kuuma hema ĩyo nyamũre, nĩguo moimagaraga; **37** no itu rĩĩaga kuoywo na igũrũ, nao makaaga kuumagara, nginya mũthenya ũrĩa rĩkoywo na igũrũ. **38** Nĩ ũndũ ũcio itu rĩa Jehova rĩaikaraga igũrũ wa hema ĩyo nyamũre mũthenya, naguo mwaki wakoragwo itu-inĩ rĩu ũtukũ, rĩgakĩonagwo nĩ nyũmba yothe ya Isiraeli mahinda mothe ng'endo-inĩ ciao ciothe.

Alawii

1 Nake Jehova agĩĩta Musa akĩmwarĩria arĩ Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo, akĩmwĩra atĩrĩ, **2** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Rĩrĩa mũndũ wanyu o na ũrĩkũ arĩĩrutagĩra Jehova iruta, nĩarehage maruta ma nyamũ kuuma rũũru-inĩ rwa ng'ombe o na kana rwa mbũri. **3** "'Angĩkorwo iruta rĩu nĩ iruta rĩa njino kuuma rũũru-inĩ rwa ng'ombe-rĩ, nĩarutage nyamũ ya njamba ĩtarĩ na kaũũgũ. No nginya amĩneane mũromo-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo nĩgeetha etĩkĩrĩke harĩ Jehova. **4** Mũndũ ũcio akaigĩrĩra guoko gwake igũrũ rĩa mũtwe wa nyamũ ĩyo ya iruta rĩa njino, nayo nĩĩgetĩkĩrwo handũ-inĩ hake, ĩtuĩke ya kũmũhoroheria. **5** Nake nĩagethĩnjĩra gategwa kau arĩ mbere ya Jehova, nao ariũ a Harũni arĩa athĩnjĩri-Ngai moe na marehe thakame yako, mamĩminjaminjĩrie kĩgongona mĩena yothe mũromo-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **6** Nĩakaruta nyamũ ĩyo ya iruta rĩa njino rũũa na amĩtinangie tũcunjĩ. **7** Ariũ a Harũni ũcio mũthĩnjĩri-Ngai nĩmagaakia mwaki igũrũ rĩa kĩgongona na maare ngũ igũrũ rĩa mwaki ũcio. **8** Ningĩ ariũ a Harũni, acio athĩnjĩri-Ngai, matandaiye tũcunjĩ tũu twa gategwa, o ro hamwe na mũtwe na maguta, igũrũ rĩa ngũ icio irakanĩra hau kĩgongona-inĩ. **9** Ningĩ no nginya athambie nyama cia nda na mathagiro na maaĩ nake mũthĩnjĩri-Ngai acicinĩre ciothe hau kĩgongona-inĩ. Nĩ iruta rĩa njino, iruta rĩa gũcinwo na mwaki, rĩrĩ na mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **10** "'Angĩkorwo iruta rĩu rĩa njino nĩ kuuma rũũru-inĩ, rĩrĩ iruta rĩa ng'ondu kana rĩa mbũri, akaaruta nyamũ ya njamba ĩtarĩ na kaũũgũ. **11** Nake akaamĩthĩnja arĩ mbere ya Jehova, hau mwena wa gathigathini wa kĩgongona, nao ariũ a Harũni, acio athĩnjĩri-Ngai, moe thakame yayo, mamĩminjaminjĩrie kĩgongona kĩu mĩena yothe. **12** Nĩagatinangia nyamũ ĩyo tũcunjĩ, nake mũthĩnjĩri-Ngai atandaiye tũcunjĩ tũu twa nyamũ ĩyo, o ro hamwe na mũtwe na maguta, igũrũ rĩa ngũ icio irakanĩra hau kĩgongona-inĩ. **13** Ningĩ no nginya athambie nyama cia nda na mathagiro na maaĩ, nake mũthĩnjĩri-Ngai amĩrehe yothe na amĩcinĩre hau kĩgongona-inĩ. Nĩ iruta rĩa njino, iruta rĩa gũcinwo na mwaki, rĩrĩ na mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **14** "'Angĩkorwo iruta rĩu rĩa njino rĩa kũrutĩra Jehova nĩ rĩa nyoni-rĩ, akaaruta ndirahũgĩ, kana kĩana kĩa ndutura. **15** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamĩrehe kĩgongona-inĩ, amĩthiore ngingo ĩtinĩke mũtwe, amĩcinĩre kĩgongona igũrũ; nayo thakame yayo ĩitwo hau mwena-inĩ wa kĩgongona. **16** No ambe arute kabutu kayo hamwe na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩĩnĩ wako, agaikie mwena-inĩ wa irathĩro wa kĩgongona, harĩa mũhu ũitagwo. **17** Nĩakamĩatũrania, na ũndũ wa kũguucia mathagu atekũmĩtinania biũ, nake mũthĩnjĩri-Ngai amĩcinĩre igũrũ rĩa ngũ icio irakanĩra igũrũ rĩa kĩgongona. Nĩ iruta rĩa njino, rĩa gũcinwo na mwaki, rĩrĩ na mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova.

2 "'Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ arĩrehagĩra Jehova iruta rĩa ngano-rĩ, iruta rĩake no nginya rĩkorwo rĩrĩ rĩa mũtu ũrĩa mũhinyu mũno. Nĩaũitĩrĩrie maguta na awĩkĩre ũbani, **2** acooke aũtwarĩre ariũ a Harũni acio athĩnjĩri-Ngai. Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakarũma ngundi ya mũtu ũcio mũhinyu mũno ũrĩ na maguta hamwe na ũbani ũcio wothe, na aũcinĩre igũrũ rĩa kĩgongona ũtuĩke gĩcunjĩ gĩa kĩrirĩkano, ũrĩ iruta rĩa gũcinwo na mwaki, rĩrĩ na mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **3** Mũtu ũrĩa ũrĩtigaraga wa iruta rĩu rĩa mũtu nĩ wa Harũni na ariũ ake; nĩ gĩcunjĩ gĩtheru mũno kĩa iruta rĩrĩa rĩrutĩirwo Jehova na mwaki. **4** "'Mũngĩrehe iruta rĩa mũtu rĩhĩhĩirio riiko, nĩrĩkorwo rĩrĩ rĩa mũtu mũhinyu mũno, keki irugĩtwo itarĩ na ndawa ya kũimbia, itukanĩtio na maguta, kana tũmĩgate tũhũthũ tũtarĩ na ndawa ya kũimbia tũhakĩtwo maguta. **5** Angĩkorwo iruta rĩanyu rĩa mũtu nĩ mũgate ũkarangĩirwo igũrũ wa rũgĩo-rĩ, no nginya ũthondekwo na mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, na ũtarĩ na ndawa ya kũimbia. **6** Ũwenyũrange cienyũ, ũũitĩrĩrie maguta; rĩu nĩ iruta rĩa mũtu. **7** Igongona rĩanyu rĩa mũtu rĩngĩgakorwo nĩ mũgate ũkarangĩirwo igũrũ rĩa rũgĩo-rĩ, igongona rĩu nĩrĩthondekwo na mũtu ũrĩa mũhinyu mũno na maguta. **8** Reherai Jehova iruta rĩa mũtu rĩthondeketwo na indo icio; rĩneanwo kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai, nake arĩtware kĩgongona-inĩ. **9** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakaruta gĩcunjĩ gĩa kĩrirĩkano kuuma iruta rĩu rĩa mũtu na arĩcinĩre igũrũ rĩa kĩgongona kĩu, rĩrĩ iruta rĩa gũcinwo na mwaki, rĩrĩ na mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **10** Mũtu ũrĩa ũrĩtigaraga wa iruta rĩu rĩa mũtu nĩ wa Harũni na ariũ ake; nĩ gĩcunjĩ gĩtheru mũno kĩa iruta rĩrĩa rĩrutĩirwo Jehova na mwaki. **11** "'Iruta o rĩothe rĩa mũtu rĩrĩa mũrĩrehagĩra Jehova no nginya rĩthondekagwo rĩtarĩ na ndawa ya kũimbia, nĩgũkorwo mũtigaacina ndawa ya kũimbia kana ũũkĩ mũkĩrutĩra Jehova iruta rĩa gũcinwo na mwaki. **12** Indo icio no mũcirutĩre Jehova irĩ iruta rĩa maciaro ma mbere, no itikarutwo kĩgongona-inĩ irĩ ta mũtararĩko mwega. **13** Nĩ mũgekĩraga cumbĩ marutainĩ manyu mothe ma mũtu. Mũtikanaage gwĩkĩra cumbĩ wa kĩrĩkanĩro kĩa Ngai wanyu maruta-inĩ manyu ma mũtu; ĩkĩragai cumbĩ maruta-inĩ manyu mothe. **14** "'Mũngĩkarehere Jehova iruta rĩa mũtu rĩa maciaro ma mbere-rĩ, heanai mũtu wa ngano ya mũgethano ĩrĩ hĩhie na mwaki. **15** Na mwĩkĩre maguta na ũbani igũrũ rĩayo; rĩu nĩ iruta rĩa mũtu. **16** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩagacina gĩcunjĩ gĩa kĩrirĩkano kĩa ngano thĩye ĩrĩ na maguta hamwe na ũbani wothe, rĩrĩ iruta rĩrutĩirwo Jehova na mwaki.

3 "'Iruta rĩa mũndũ rĩngĩkorwo nĩ iruta rĩa ũiguano-rĩ, nake arute nyamũ rũũru-inĩ rwa ng'ombe, ĩrĩ ya njamba kana ya nga, nĩakĩnengere Jehova nyamũ ĩtarĩ na kaũũgũ. **2** Mũndũ ũcio nĩaigĩrĩrie guoko gwake igũrũ rĩa mũtwe wa nyamũ ĩyo ya iruta rĩake, na acooke amĩthĩnjĩre hau mũromo-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. Nao ariũ a Harũni, athĩnjĩri-Ngai, nĩmakaminjaminjĩria kĩgongona thakame yayo mĩena yothe. **3** Kuuma irutainĩ rĩu rĩa ũiguano, nĩakarutĩra Jehova nyama imwe cia gũcinwo na mwaki: nacio nĩ rũambũ rũrĩa ruothe rũhumbĩire nyama cia nda na rũrĩa rũnyiitaine nacio, **4** higo cierĩ hamwe na maguta marĩa macihumbĩire hakuhĩ na honge, na maguta marĩa mahumbĩire ini, amarutanĩrie na higo icio. **5** Nao ariũ a Harũni macicinĩre kĩgongona-inĩ igũrũ, ciigĩrĩirwo igũrũ rĩa iruta rĩu rĩa njino rĩrĩa narĩo rĩigĩrĩirwo igũrũ rĩa

ngũ irakana, rĩrĩ iruta rĩa gũcinwo na mwaki, rĩrĩ na mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **6** "'Mũndũ angĩkaaruta nyamũ rũũru-inĩ rwa mbũri, ĩrĩ ya kũrutĩra Jehova iruta rĩa ũiguano, nĩakaruta ndũrũme kana mwatĩ itarĩ na kaũũgũ. **7** Angĩkaaruta gatũrũme-rĩ, nĩagakaneana mbere ya Jehova. **8** Nĩakaigĩrĩra guoko gwake igũrũ rĩa mũtwe wa nyamũ ĩyo ya iruta rĩake, na acooke amĩthĩnjĩre mbere ya Hema-ya-Gũtũnganwo. Nao ariũ a Harũni moe thakame yako mamĩminjaminjĩrie kĩgongona kĩu mĩena yothe. **9** Kuuma harĩ iruta rĩu rĩa ũiguano, nĩakarutĩra Jehova nyama imwe cia gũcinwo na mwaki: nacio nĩ maguta mako, na mũting'oe wothe ũrĩa mũnoru ũtinĩirio gĩtina-inĩ kĩa rũcuthĩ, na maguta ma rũambũ mothe marĩa mahumbĩire nyama cia nda, na marĩa manyiitaine nacio, **10** higo cierĩ hamwe na maguta marĩa macihumbĩire hakuhĩ na honge, na marĩa mahumbĩire ini, amarutanĩrie na higo icio. **11** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩagacicinĩra kĩgongona-inĩ irĩ irio, rĩĩrĩ nĩ iruta rĩrutĩirwo Jehova rĩa gũcinwo na mwaki. **12** "'Na angĩkorwo iruta rĩake nĩ mbũri, nĩamĩneane mbere ya Jehova. **13** Nĩaigĩrĩre guoko gwake igũrũ rĩa mũtwe wayo, na acooke amĩthĩnjĩre mbere ya Hema-ya-Gũtũnganwo. Nao ariũ a Harũni moe thakame yayo, mamĩminjaminjĩrie kĩgongona mĩena yothe. **14** Kuuma harĩ kĩrĩa akaaheana, nĩakarutĩra Jehova iruta rĩa gũcinwo na mwaki: na nĩ maguta mothe ma rũambũ marĩa mahumbĩrĩte nyama ciothe cia nda na marĩa manyiitaine nacio, **15** higo cierĩ na maguta marĩa macihumbĩire hakuhĩ na honge, na maguta marĩa mahumbĩire ini, amarutanĩrie na higo icio. **16** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩagacicinĩra kĩgongona-inĩ irĩ irio, rĩĩrĩ nĩ iruta rĩa gũcinwo na mwaki, rĩrĩ na mũtararĩko mwega. Maguta mothe nĩ ma Jehova. **17** "'Ũndũ ũyũ ũgaatuĩka watho wa gũtũũra ũrũmagĩrĩrwo nĩ njiaro iria igooka, kũrĩa guothe mũgaatũũra: Mũtikanarĩe maguta kana thakame.'"

4 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: **2** "Ĩra andũ a Isiraeli ũũ: 'Rĩrĩa mũndũ o na ũrĩkũ angĩĩhia atekwenda, na eke ũndũ ũrĩa mũkananie thĩĩnĩ wa maathani mothe ma Jehova: **3** "'Kũngĩkorwo nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũitĩrĩrie maguta wĩhĩtie na atũme andũ mahĩtie-rĩ, no nginya arehere Jehova ndegwa ĩtarĩ ngũrũ na ĩtarĩ na kaũũgũ, ĩrĩ iruta rĩa kũhoroheria mehia macio ekĩte. **4** No nginya aneane ndegwa ĩyo mũromo-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo arĩ mbere ya Jehova. Nĩakaigĩrĩra guoko gwake igũrũ rĩa mũtwe wayo, na acooke amĩthĩnjĩre hau mbere ya Jehova. **5** Ningĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũitĩrĩrie maguta nĩakoya thakame ĩmwe ya ndegwa ĩyo amĩtware thĩĩnĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **6** Na nĩagatobokia kĩara gĩake thakame-inĩ ĩyo, aminjaminje ĩmwe yayo mbere ya Jehova maita mũgwanja, hau mbere ya gĩtambaya kĩrĩa gĩa gũcuurio kĩa handũ-harĩa-haamũre. **7** Ningĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakoya thakame ĩmwe ahake hĩa cia kĩgongona kĩa ũbani ũrĩa mũnungi wega kĩrĩa kĩrĩ mbere ya Jehova kũu Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo. Thakame ya ndegwa ĩyo ĩrĩa ĩgaatigara nĩakamĩita thĩ gĩtina-inĩ gĩa kĩgongona kĩa iruta rĩa njino hau mũromo-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **8** Nĩakaruta maguta mothe ma ndegwa ĩyo ya igongona rĩa kũhoroherio mehia, namo nĩmo rũambũ rũrĩa ruothe rũhumbĩire nyama cia nda na rũrĩa rũnyiitaine nacio, **9** higo cierĩ hamwe na maguta marĩa macihumbĩire hakuhĩ na honge, na maguta marĩa mahumbĩire ini, amarutanĩrie na higo icio, **10** akaaruta maguta macio o ta ũrĩa marutagwo ndegwa ĩrĩa ĩthĩnjagwo ĩrĩ iruta rĩa ũiguano. Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩagacicinĩra kĩgongona-inĩ kĩa igongona rĩa njino, **11** na rũũa rwa ndegwa ĩyo, na nyama ciayo ciothe hamwe, na mũtwe na mathagiro, na nyama cia nda na mahu, **12** ũguo nĩ ta kuuga nyama icio ingĩ ciothe cia ndegwa ĩyo, no nginya agaaciruta nja ya kambĩ, acitware handũ hatarĩ thaahu, harĩa mũhu ũitagwo, na acicinĩre na mwaki wa ngũ hau mũhu-inĩ ũcio. **13** "'Na kĩrĩndĩ gĩothe kĩa Isiraeli kĩngĩkehia gĩtekwenda, gĩĩke ũndũ ũrĩa mũkananie thĩĩnĩ wa maathani mothe ma Jehova, o na angĩkorwo kĩrĩndĩ kĩu gĩtiũĩ ũndũ ũcio, nĩkĩhĩtĩtie. **14** Rĩrĩa gĩkaamenya mehia marĩa gĩĩkĩte, kĩũngano kĩu nĩgĩkaruta gategwa ka igongona rĩa kũhoroherio mehia, kaneanwo mbere ya Hema-ya-Gũtũnganwo. **15** Athuuri a kĩrĩndĩ kĩu nĩmakaigĩrĩra moko mao igũrũ rĩa mũtwe wa ndegwa ĩyo mbere ya Jehova, nayo ndegwa ĩyo ĩthĩnjĩrwo o ro hau mbere ya Jehova. **16** Ningĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũitĩrĩrie maguta nĩakoya thakame ĩmwe ya ndegwa ĩyo amĩtoonyie thĩĩnĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **17** Nĩagatobokia kĩara gĩake thakame-inĩ ĩyo, amĩminjaminje mbere ya Jehova maita mũgwanja hau mbere ya gĩtambaya kĩrĩa gĩa gũcuurio. **18** Nĩakoya thakame ĩmwe ahake hĩa cia kĩgongona kĩrĩa kĩrĩ hau mbere ya Jehova kũu Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo. Thakame ĩrĩa ĩgaatigara nĩakamĩita thĩ gĩtina-inĩ gĩa kĩgongona kĩa iruta rĩa njino hau mũromo-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **19** Nĩakamĩruta maguta mayo mothe amacinĩre igũrũ rĩa kĩgongona, **20** na eke ndegwa ĩyo o ta ũrĩa eekire ndegwa ya iruta rĩa kũhoroherio mehia. Ũguo nĩguo mũthĩnjĩri-Ngai akamahoroheria mehia mao, nao nĩmakarekerwo. **21** Ningĩ nĩakoimia ndegwa ĩyo amĩtware nja ya kambĩ na amĩcine o ta ũrĩa aacinire ndegwa ĩrĩa ya mbere. Rĩu nĩrĩo igongona rĩa kũhoroheria mehia ma kĩrĩndĩ kĩu. **22** "'Rĩrĩa mũtongoria angĩĩhia atekwenda, na eke ũndũ ũrĩa mũkananie thĩĩnĩ wa maathani mothe ma Jehova Ngai wake, nĩahĩtĩtie. **23** Rĩrĩa angĩmenyithio mehia marĩa ekĩte, no nginya arehe thenge ĩtarĩ na kaũũgũ ĩrĩ iruta rĩake. **24** Nĩakaigĩrĩra guoko gwake igũrũ rĩa mũtwe wa thenge ĩyo na acooke amĩthĩnjĩre harĩa iruta rĩa njino rĩthĩnjagĩrwo hau mbere ya Jehova. Rĩĩrĩ nĩrĩo iruta rĩa kũhoroherio mehia. **25** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩakoya thakame ĩmwe ya iruta rĩu rĩa mehia na kĩara gĩake, na amĩhake hĩa cia kĩgongona kĩa iruta rĩa njino, nayo thakame ĩyo ĩngĩ amĩite gĩtina-inĩ gĩa kĩgongona. **26** Ningĩ nĩagacinĩra maguta mothe kĩgongona-inĩ igũrũ o ta ũrĩa aacinire maguta ma iruta rĩa ũiguano. Ũguo nĩguo mũthĩnjĩri-Ngai akaahoroheria mehia ma mũndũ ũcio, nake nĩakarekerwo. **27** "'Mũndũ ũmwe thĩĩnĩ wa kĩrĩndĩ angĩĩhia atekwenda na eke ũndũ ũrĩa mũkananie thĩĩnĩ wa maathani mothe ma Jehova, nĩahĩtĩtie. **28** Rĩrĩa angĩmenyithio amenye mehia marĩa ekĩte, no nginya arehe harika ĩtarĩ na kaũũgũ arĩ iruta rĩake nĩ ũndũ wa mehia macio ekĩte. **29** Nĩakaigĩrĩra guoko

gwake igũrũ rĩa mũtwe wa harika ĩyo ya iruta rĩa kũhoroherio mehia, na amĩthĩnjĩre harĩa iruta rĩa njino rĩthĩnjagĩrwo. **30** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩakoya thakame ĩmwe na kĩara gĩake, na amĩhake hĩa cia kĩgongona kĩa iruta rĩa njino, nayo thakame ĩyo ĩngĩ amĩite gĩtina-inĩ gĩa kĩgongona. **31** Nĩakaruta maguta mothe o ta ũrĩa maguta marutagwo kuuma iruta rĩa ũiguano, nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamacinĩra kĩgongona-inĩ igũrũ matuĩke mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. Ũguo nĩguo mũthĩnjĩri-Ngai akaahoroheria mũndũ ũcio, nake nĩakarekerwo. **32** "'Angĩkaarehe kagondu karĩ iruta rĩake rĩa kũhoroherio mehia, nĩakarehe kamwatĩ gatarĩ na kaũũgũ. **33** Nĩakaigĩrĩra guoko gwake igũrũ rĩa mũtwe wako, na agathĩnje gatuĩke iruta rĩa kũhoroherio mehia, agathĩnjĩre harĩa iruta rĩa njino rĩthĩnjagĩrwo. **34** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩakoya thakame ĩmwe ya iruta rĩu rĩa mehia na kĩara gĩake, nayo amĩhake hĩa cia kĩgongona kĩa iruta rĩa njino, nayo thakame ĩyo ĩngĩ amĩite gĩtina-inĩ gĩa kĩgongona. **35** Nĩakaruta maguta mothe, o ta ũrĩa maguta marutagwo kuuma kũrĩ kagondu ka iruta rĩa ũiguano, na mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamacinĩra kĩgongona-inĩ, maigĩrĩirwo igũrũ rĩa maruta marĩa marutĩirwo Jehova na mwaki. Ũguo nĩguo mũthĩnjĩri-Ngai akaamũhoroheria nĩ ũndũ wa mehia marĩa ekĩte, nake nĩakarekerwo.

5 "'Mũndũ angĩaga kũruta ũira rĩrĩa etĩtwo arute ũira igũrũ rĩa ũndũ oonete kana akaigua, mũndũ ũcio nĩehĩtie, na nĩagacookererwo nĩ wĩhia ũcio wake. **2** "'Kana mũndũ angĩhutia kĩndũ o nakĩ kĩrĩ thaahu, kĩrĩ kĩimba kĩa nyamũ ya gĩthaka ĩrĩ thaahu kana kĩa ũhiũ ũrĩ thaahu, kana gĩa ciũmbe iria itambaga thĩ irĩ thaahu, o na aakorwo ndooĩ ũndũ ũcio, mũndũ ũcio nĩanyiitĩtwo nĩ thaahu na nĩahĩtĩtie. **3** "'Kana angĩhutia kĩndũ kĩrĩ thaahu kiumĩte harĩ mũndũ, kĩndũ o nakĩ kĩrĩa kĩngĩmũthaahia, o na akorwo ũndũ ũcio ndaũũĩ-rĩ, hĩndĩ ĩrĩa akaaũmenya, nĩagatuĩka nĩahĩtĩtie. **4** "'Kana mũndũ angĩĩhĩta gwĩka ũndũ o na ũrĩkũ atawĩcirĩtie wega, ũrĩ ũndũ mwega kana mũũru, ũndũ-inĩ o wothe ũrĩa mũndũ angĩhiũha kwĩhĩta, o na angĩkorwo atekũũmenya-rĩ, rĩrĩa akaaũmenya, nĩagatuĩka nĩahĩtĩtie ũndũ-inĩ ũcio. **5** "'Rĩrĩa mũndũ ahĩtĩtie na njĩra ĩmwe ya macio-rĩ, no nginya oimbũre ũndũ ũrĩa ehĩtie naguo, **6** na nĩ ũndũ wa rĩĩhia rĩu ekĩte, no nginya arehere Jehova kamwatĩ kana mbũri kuuma rũũru-inĩ, rĩrĩ iruta rĩa kũhoroherio mehia; nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamũhoroheria mehia make. **7** "'Angĩkorwo ndangĩona kagondu, nĩakarehera Jehova ndirahũgĩ igĩrĩ kana tũtutuura twĩrĩ, rĩrĩ irĩhi rĩa wĩhia wake, ĩmwe ĩrĩ ya iruta rĩa kũhoroherio mehia na ĩrĩa ĩngĩ ĩrĩ ya iruta rĩa njino. **8** Nĩagacirehera mũthĩnjĩri-Ngai, ũrĩa ũkaamba kũruta ĩrĩa ya iruta rĩa kũhoroherio mehia. Nĩakamĩthiora ngingo yunĩke no ndakamĩtinanie, **9** na nĩagacooka aminjaminje thakame ĩmwe ya iruta rĩu rĩa mehia mwena-inĩ wa kĩgongona, na thakame ĩyo ĩngĩ amĩite thĩ gĩtina-inĩ gĩa kĩgongona. Rĩu nĩrĩo iruta rĩa kũhoroherio mehia. **10** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩagacooka arute ĩyo ĩngĩ ĩrĩ iruta rĩa njino o ta ũrĩa gũtuĩtwo, na amũhoroherie mehia marĩa ekĩte, nake nĩakarekerwo. **11** "'No rĩrĩ, angĩkorwo ndangĩona ndirahũgĩ igĩrĩ kana tũtutuura twĩrĩ, nĩakĩrute gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa eba ya mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũrĩ iruta rĩa mehia make. Ndakawĩkĩre maguta kana ũbani, nĩ ũndũ rĩu nĩ iruta rĩa kũhoroherio mehia. **12** Nĩakaũtwarĩra mũthĩnjĩri-Ngai, nake arũme ngundi yaguo ũtuĩke gĩcunjĩ gĩa kĩrirĩkano acooke aũcinĩre kĩgongona-inĩ igũrũ rĩa maruta marĩa marutĩirwo Jehova na mwaki. Rĩu nĩrĩo iruta rĩa kũhoroherio mehia. **13** Ũguo nĩguo mũthĩnjĩri-Ngai akaahoroheria mũndũ ũcio rĩĩhia o rĩothe rĩa macio angĩkorwo ekĩte, nake nĩakarekerwo. Matigari ma iruta rĩu magaatuĩka ma mũthĩnjĩri-Ngai, o ta ũrĩa gwĩkagwo hĩndĩ ya iruta rĩa mũtu.'" **14** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: **15** "Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ angĩhĩtia na ehie atekwenda wĩhia ũkoniĩ indo iria nyamũrĩre Jehova-rĩ, nĩakarehera Jehova ndũrũme ĩrĩ iruta rĩa irĩhi rĩa ihĩtia kuuma rũũru-inĩ, ndũrũme ĩtarĩ na kaũũgũ, ĩkorwo ĩrĩ ya thogora ũrĩa mũiganĩru wa betha, kũringana na cekeri ya handũ-harĩa-haamũre. Rĩu nĩrĩo iruta rĩa ihĩtia. **16** No nginya arĩhe irĩhi nĩ ũndũ wa ũndũ ũrĩa aagĩte kũhingia ũkoniĩ indo iria nyamũre, na ongerere gĩcunjĩ gĩa ithano gĩa thogora wa kĩndũ kĩu ararĩha, na acinengere mũthĩnjĩri-Ngai ciothe, ũrĩa ũkamũhoroheria na ndũrũme ĩyo ya iruta rĩa mahĩtia, nake nĩakarekerwo. **17** "Mũndũ angĩĩhia eke ũndũ ũrĩa mũkananie thĩinĩ wa maathani mothe ma Jehova o na angĩkorwo ndaraũmenya-rĩ, nĩagacookererwo nĩ mahĩtia macio ekĩte. **18** Nĩakarehera mũthĩnjĩri-Ngai ndũrũme ya iruta rĩa mahĩtia kuuma rũũru-inĩ, ndũrũme ĩtarĩ na kaũũgũ na ya thogora ũrĩa wagĩrĩire. Ũguo nĩguo mũthĩnjĩri-Ngai akaahoroheria mũndũ ũcio nĩ ũndũ wa mahĩtia marĩa ekĩte atekwenda, nake nĩakarekerwo. **19** Rĩu nĩrĩo iruta rĩa mahĩtia; ti-itherũ mũndũ ũcio nĩahĩtĩirie Jehova."

6 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: **2** "Mũndũ o wothe angĩĩhia aage kwĩhokeka harĩ Jehova na ũndũ wa kũheenia mũndũ ũrĩa ũngĩ igũrũ rĩa kĩndũ ehokeirwo kana atigĩirwo amenyerere, kana kĩndũ kĩiyĩtwo, kana amũheenie, **3** kana angĩona kĩndũ kĩũrĩte na aheenanie ũhoro wakĩo, kana ehĩte na maheeni, kana eke rĩĩhia o rĩothe rĩrĩa rĩĩhagio nĩ andũ, **4** rĩrĩa angĩkorwo ehĩtie ũguo na atuĩke mũhĩtia-rĩ, no nginya acookie kĩrĩa aiyĩte, kana atunyanĩte, kana kĩrĩa ehokeirwo, kana kĩndũ kĩorĩte agĩkĩona, **5** kana ũndũ wothe ehĩtĩte na maheeni ũhoro-inĩ wakĩo. No nginya agaacookia kĩndũ kĩu gĩothe o ũrĩa kĩaiganaga, na ongerere gĩcunjĩ gĩa ithano gĩa thogora wakĩo, na ciothe acinengere mwene mũthenya ũrĩa akaaneana iruta rĩake rĩa mahĩtia. **6** Nĩakarehera mũthĩnjĩri-Ngai irĩhi, ũguo nĩ kuuga arute kĩndũ gĩake gĩa kũrutĩrwo Jehova nĩ ũndũ wa mahĩtia make, arute ndũrũme kuuma rũũru-inĩ, ndũrũme ĩtarĩ na kaũũgũ na ya thogora ũrĩa wagĩrĩire. **7** Ũguo nĩguo mũthĩnjĩri-Ngai akaahoroheria mũndũ ũcio mehia hau mbere ya Jehova, nake nĩakarekerwo ũndũ o wothe wa marĩa ekĩte wa gũtũma atuĩke mũhĩtia." **8** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **9** "Atha Harũni na ariũ ake, ũmeere ũũ: 'Ĩno nĩyo mĩtabarĩre ya iruta rĩa njino: Iruta rĩa njino rĩrĩraaraga riiko hau kĩgongona-inĩ igũrũ ũtukũ wothe o nginya rũciinĩ, naguo mwaki ũikare ũgĩakanaga hau kĩgongona-inĩ. **10** Ningĩ mũthĩnjĩri-Ngai nĩakehumba nguo ciake cia gatani, o na nguo cia thĩinĩ cia gatani

iriganĩtie na mwĩrĩ wake; nake nĩakeheria mũhu wa iruta rĩu rĩa njino rĩrĩa rĩcinĩtwo nĩ mwaki wa kĩgongona na aũige mwena-inĩ wa kĩgongona kĩu. **11** Ningĩ acooke arute nguo icio, ehumbe ingĩ, eherie mũhu ũcio aũtware nja ya kambĩ handũ hatarĩ thaahu. **12** Mwaki ũrĩa ũrĩ kĩgongona-inĩ no nginya ũikare o ũgĩakanaga; ndũkanarekwo ũhore. Hĩndĩ ciothe o rũciinĩ, mũthĩnjĩri-Ngai nĩarĩongagĩrĩra ngũ, na nĩarĩtandayagia iruta rĩu rĩa njino igũrũ rĩa mwaki ũcio, na acinĩre maguta ma maruta ma ũiguano ho. **13** Mwaki ũcio no nginya ũikare o ũgĩakanaga kĩgongona-inĩ hĩndĩ ciothe; ndũkanarekwo ũhore. **14** "'Ĩno nĩyo mĩtabarĩre ya iruta rĩa mũtu: Ariũ a Harũni nĩmarĩũrehaga mbere ya Jehova, hau mbere ya kĩgongona. **15** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩarĩrũmaga ngundi ya mũtu ũcio mũhinyu mũno ũrĩ na maguta, hamwe na ũbani wothe ũrĩ iruta-inĩ rĩu rĩa mũtu, na acinĩre gĩcunjĩ gĩa kĩririkano hau kĩgongona-inĩ kĩrĩ mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **16** Nake Harũni na ariũ ake marĩĩage ũrĩa ũrĩtigaraga, no ũrĩĩagwo ũtarĩ na ndawa ya kũimbia, na ũrĩĩagĩrwo handũ hatheru; maũrĩagĩre nja ya Hema-ya-Gũtũnganwo. **17** Mũtu ũcio ndũkanarugwo na ndawa ya kũimbia; ndĩmaheete ũrĩ gĩcunjĩ kĩao kĩa maruta marĩa njinagĩrwo na mwaki. O ta ũrĩa iruta rĩa kũhoroherio mehia na iruta rĩa mahĩtia marĩ matheru mũno makĩria, no taguo iruta rĩĩrĩ rĩrĩ itheru mũno makĩria. **18** Mũndũ mũrũme o wothe wa rũciaro rwa Harũni no aũrĩe. Nĩ gĩcunjĩ gĩake kĩa hĩndĩ ciothe kĩa maruta marĩa marĩcinagĩrwo Jehova na mwaki harĩ njiarwa iria igooka. Kĩrĩa gĩothe gĩkaahutia maruta macio nĩgĩgatuĩka gĩtheru.'" **19** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **20** "Rĩĩrĩ nĩrĩo iruta rĩrĩa Harũni na ariũ ake marĩrehagĩra Jehova mũthenya ũrĩa egũitĩrĩrio maguta: nĩ gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa eba ĩmwe ya mũtu ũrĩa mũhinyu mũno, ũrĩ iruta rĩrĩa rĩrutagwo rĩa mũtu, nuthu ĩmwe rũciinĩ na ĩrĩa ĩngĩ hwaĩ-inĩ. **21** Ũũkarange na maguta rũgĩo-inĩ; ũũrehe ũtukanĩtio wega, na ũneane iruta rĩu rĩa mũtu rĩenyũrangĩtwo cienyũ, rĩtuĩke mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **22** Mũriũ ũrĩa ũgaacooka ithenya rĩake arĩ mũthĩnjĩri-Ngai mũitĩrĩrie maguta nĩwe ũkaarĩhaarĩria. Gĩkĩ nĩ gĩcunjĩ kĩa Jehova kĩa hĩndĩ ciothe, nakĩo kĩrĩcinagwo biũ. **23** Iruta o rĩothe rĩa mũtu rĩrutĩtwo nĩ mũthĩnjĩri-Ngai rĩrĩcinagwo biũ; rĩtikanarĩĩo." **24** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **25** "Ĩra Harũni na ariũ ake atĩrĩ, 'Ĩno nĩyo mĩtabarĩre ya iruta rĩa kũhoroherio mehia: Iruta rĩu rĩrĩthĩnjagĩrwo mbere ya Jehova o harĩa iruta rĩa njino rĩthĩnjagĩrwo; rĩĩrĩ nĩ iruta itheru mũno makĩria. **26** Nake mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa ũkaahorohanĩria mehia narĩo nĩwe ũkaarĩrĩa; na rĩrĩĩagĩrwo handũ harĩa hatheru, nja ya Hema-ya-Gũtũnganwo. **27** Kĩrĩa gĩothe gĩkaahutia nyama icio gĩgaatuĩka gĩtheru, na thakame o yothe ĩkaaminjũkĩra nguo no nginya ũkaamĩthambĩria handũ hatheru. **28** Nayo nyũngũ ya rĩũmba ĩrĩa ĩkaaruga nyama icio no nginya yũragwo; no ingĩkaarugwo na nyũngũ ya gĩcango-rĩ, nyũngũ ĩyo nĩĩgakumuthwo, ĩcooke ĩkamũrwo na maaĩ. **29** Mũndũ mũrũme o wothe wa nyũmba ya mũthĩnjĩri-Ngai no arĩe nyama icio; iruta rĩu nĩ itheru mũno makĩria. **30** No iruta o rĩothe rĩa mehia rĩrĩa thakame yarĩo ĩtwarĩtwo thĩĩnĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo, ĩrĩ ya kũhorohanĩria thĩĩnĩ wa Handũ-Harĩa-Hatheru-rĩ, rĩtikanarĩĩo; no nginya rĩcinwo.

7 "'Ĩno nĩyo mĩtabarĩre ya iruta rĩa irĩhi rĩa mahĩtia, narĩo nĩ itheru mũno makĩria: **2** Iruta rĩu rĩa irĩhi rĩa mahĩtia rĩgaathĩnjagĩrwo o harĩa iruta rĩa njino rĩthĩnjagĩrwo, na thakame yarĩo ĩminjaminjĩrio kĩgongona mĩena yothe. **3** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩarĩrutaga maguta mothe marĩo: maguta ma mũting'oe ũrĩa mũnoru, na maguta marĩa mahumbĩire nyama cia nda, **4** higo cierĩ na maguta ma cio marĩa macihumbĩire hakuhĩ na honge, na maguta marĩa mahumbĩire ini, marutanagĩrio na higo icio. **5** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamacinĩra kĩgongona-inĩ, matuĩke iruta rĩrutĩirwo Jehova rĩa gũcinwo na mwaki. Rĩu nĩrĩo iruta rĩa irĩhi rĩa mahĩtia. **6** Mũndũ mũrũme o wothe wa nyũmba ya mũthĩnjĩri-Ngai no arĩe nyama cia iruta rĩu, na no nginya rĩrĩĩrwo handũ hatheru; nĩ iruta itheru mũno makĩria. **7** "'Watho wa iruta rĩa kũhoroherio mehia na wa iruta rĩa irĩhi rĩa mahĩtia no ũmwe: nyama ciamo nĩ cia mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa ũkũhorohanĩria nacio. **8** Mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa ũraruta iruta rĩa njino rĩa mũndũ o wothe we no arigie na rũũa. **9** Iruta rĩothe rĩa mũtu rĩrugĩirwo riiko-inĩ kana rĩgakarangwo na rũgĩo kana na kĩbaati nĩ rĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa ũrĩrĩrutagĩra Jehova, **10** narĩo iruta o rĩothe rĩa mũtu ũtukanĩtio na maguta kana rĩtarĩ maguta o narĩo nĩ rĩa ariũ othe a Harũni, marĩgayane rĩiganaine. **11** "'Ĩno nĩyo mĩtabarĩre ya iruta rĩa ũiguano rĩrĩa mũndũ angĩneana kũrĩ Jehova: **12** "'Angĩkorwo ekũruta nĩ ũndũ wa gũcookia ngaathorĩ, nĩ arutanĩrie iruta rĩu rĩa gũcookia ngaatho hamwe na tũmĩgate tũrugĩtwo tũtarĩ na ndawa ya kũimbia tũtukanĩtio na maguta na tũmĩgate tũrĩa tũhũthũ tũrugĩtwo tũtarĩ na ndawa ya kũimbia tũrĩ tũhake maguta, na tũmĩgate twa mũtu ũrĩa mũhinyu mũno, ũkimanĩtio wega na ũgatukanio na maguta. **13** Ningĩ hamwe na iruta rĩake rĩa ũiguano rĩa gũcookia ngaathorĩ, nĩakarĩrutanĩria na tũmĩgate tũrugĩtwo na ndawa ya kũimbia. **14** Nĩakarehe o kĩndũ kĩmwe kĩmwe kĩrĩ iruta, kĩheo kĩheanĩtwo harĩ Jehova; nĩ kĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa ũminjaminjaga thakame ĩyo ya iruta rĩu rĩa ũiguano. **15** Nyama icio cia iruta rĩu rĩake rĩa ũiguano rĩa gũcookia ngaatho no nginya irĩĩo mũthenya o ro ũcio ikaarutĩrwo Jehova; ndakanatigie gĩcunjĩ o na kĩmwe gĩkinyie rũciinĩ. **16** "'No rĩrĩ, angĩkorwo iruta rĩake riumanĩte na ũndũ wa mwĩhĩtwa ehĩtĩte, kana nĩ rĩa kwĩyendera-rĩ, iruta rĩu rĩkaarĩĩo mũthenya o ro ũcio akaarĩruta, no kĩrĩa gĩothe gĩgaatigara no kĩrĩĩo mũthenya ũyũ ũngĩ. **17** Nyama ciothe cia igongona rĩu ĩngĩtigara ĩkinyie mũthenya wa gatatũ-rĩ, no nginya ĩcinwo na mwaki. **18** Nyama cia iruta rĩa ũiguano ingĩrĩĩo mũthenya wa gatatũ-rĩ, iruta rĩu rĩtigetĩkĩrĩka. Mũndũ ũcio ũrĩrutĩte agaatarwo ta atarutĩte kĩndũ, tondũ ti rĩtheru; ũrĩa wothe ũkaarĩa o na kanini karĩo nĩagacookererwo nĩ wĩhia ũcio. **19** "'Nyama iria ingĩhutania na kĩndũ o ro gĩothe kĩrĩ na thaahu itikanarĩĩo; no nginya icinwo na mwaki. No nyama icio ingĩ mũndũ o ro wothe ũtethaahĩtie no acirĩe. **20** No mũndũ o wothe wĩthaahĩtie angĩkaarĩa nyama cia iruta rĩu rĩa ũiguano rĩrutĩirwo Jehova-rĩ, mũndũ ũcio no nginya akaingatwo kuuma kũrĩ andũ

ao. **21** Mũndũ o wothe angĩkaahutia kĩndũ kĩrĩ na thaahu, arĩ thaahu uumĩte harĩ mũndũ, kana nyamũ ĩrĩ na thaahu, kana kĩndũ o ro gĩothe kĩũru biũ kĩrĩ na thaahu, na acooke arĩe nyama o yothe ya iruta rĩu rĩa ũiguano rĩrutĩirwo Jehova-rĩ, mũndũ ũcio no nginya aingatwo kuuma kũrĩ andũ ao.'" **22** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **23** "Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, 'Mũtikanarĩe maguta o na marĩkũ, ma ng'ombe kana ma ng'ondu, o na kana ma mbũri. **24** Mũngĩgaakora nyamũ ĩkuĩte, kana ĩkooragwo nĩ nyamũ cia gĩthaka, maguta mayo no mahũthĩrwo na ũndũ ũngĩ o wothe, no mũtikanamarĩe. **25** Mũndũ o wothe angĩrĩa maguta ma nyamũ ĩrutĩirwo Jehova iruta rĩa gũcinwo na mwaki, no nginya aingatwo kuuma kũrĩ andũ ao. **26** Na kũrĩa guothe mũgaatũũrarĩ, mũtikanarĩe thakame ya mũthemba o na ũrĩkũ, ĩrĩ ya nyoni kana ya nyamũ. **27** Mũndũ o wothe angĩkaarĩa thakame, no nginya aingatwo kuuma kũrĩ andũ ao.'" **28** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **29** "Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, 'Mũndũ o wothe ũngĩrehere Jehova iruta rĩa ũiguano, akaarehe gĩcunjĩ kĩarĩo kĩrĩ igongona rĩake mwene kũrĩ Jehova. **30** Kĩrĩa akaaruta agaakĩrehe na moko make we mwene gĩtuĩke iruta rĩa kũrutĩrwo Jehova na gũcinwo na mwaki; nĩakarehe maguta, hamwe na gĩthũri, na agĩthũngũthie mbere ya Jehova gĩtuĩke iruta rĩa gũthũngũthio. **31** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩagaacinĩra maguta macio kĩgongona-inĩ, no gĩthũri gĩtuĩke kĩa Harũni na ariũ ake. **32** No nginya mũheage mũthĩnjĩri-Ngai kĩero kĩa ũrĩo kĩa maruta manyu ma ũiguano kĩrĩ kĩheo kĩanyu kũrĩ o. **33** Mũriũ wa Harũni ũrĩa ũrahorohanĩria na thakame na maguta ma iruta rĩu rĩa iruta rĩa ũiguano-rĩ, nĩakaheo kĩero kĩa mwena wa ũrĩo kĩrĩ rwĩga rwake. **34** Kuuma harĩ iruta rĩa ũiguano rĩa andũ a Isiraeli, nĩnjoete gĩthũri kĩrĩa gĩthũngũthĩtio, na kĩero kĩrĩa kĩneanĩtwo kũrĩ nĩĩ, ngacihe Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai na kũrĩ ariũ ake ituĩke rwĩga rwao rwa hĩndĩ ciothe kuuma kũrĩ andũ a Isiraeli.'" **35** Gĩkĩ nĩkĩo gĩcunjĩ kĩa maruta marĩa maarutagĩrwo Jehova macinĩtwo na mwaki, kĩrĩa kĩagaĩirwo Harũni na ariũ ake mũthenya ũrĩa maamũrirwo matungatagĩre Jehova marĩ athĩnjĩri-Ngai. **36** Mũthenya ũrĩa maaitĩrĩirio maguta, Jehova nĩathanire atĩ andũ a Isiraeli mamaheage nyama icio hĩndĩ ciothe ituĩke rwĩga rwao nginya njiarwa iria igooka. **37** Ĩno nĩyo mĩtabarĩre ya maruta ma njino, na ma mũtu, na ma kũhoroherio mehia, na ma mahĩtia, na ma kĩamũrano, na ma ũiguano, **38** marĩa Jehova aaheire Musa arĩ Kĩrĩma-inĩ gĩa Sinai, mũthenya ũrĩa aathire andũ a Isiraeli marehagĩre Jehova maruta mao kũu Werũ-inĩ wa Sinai.

8 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Rehe Harũni na ariũ ake, na nguo ciao, na maguta ma gũitanĩrĩrio, na ndegwa ya iruta rĩa kũhoroherio mehia, na ndũrũme igĩrĩ, na gĩkabũ kĩa mĩgate ĩrugĩtwo ĩtarĩ na ndawa ya kũimbia, **3** ũcooke ũcookanĩrĩrie kĩũngano gĩothe kĩa andũ a Isiraeli mũromo-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo." **4** Musa agĩĩka o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte, nakĩo kĩũngano kĩu gĩgĩcookanĩrĩra mũromo-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **5** Nake Musa akĩĩra kĩũngano kĩu atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Jehova aathanĩte gwĩkwo" **6** Nake Musa akĩrehe Harũni na ariũ ake hau mbere, akĩmathambia na maaĩ. **7** Agĩcooka akĩhumba Harũni kanjũ, na akĩmuoha mũcibi, na akĩmũhumba nguo ĩrĩa ya igũrũ ndaaya, na akĩmwĩkĩra ebodi. Ningĩ akĩmuoherera ebodi na mũcibi wa njohero ũrĩa watumĩtwo wega; nĩ ũndũ ũcio ũkĩohererwo harĩ we, akĩmũhotora naguo. **8** Agĩcooka akĩmwĩkĩra gakuo ga gĩthũri, na gakuo-inĩ kau agĩĩkĩra Urimu na Thumimu. **9** Ningĩ akĩoha Harũni kĩremba mũtwe, na agĩĩkĩra gathuuma ga thahabu, nako nĩ tanji nyamũre, akĩmĩĩkĩra mwena wa mbere wa kĩremba o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **10** Ningĩ Musa akĩoya maguta marĩa ma gũitanĩrĩrio na akĩmaitĩrĩria Hema-ĩrĩa-Nyamũre na kĩrĩa gĩothe kĩarĩ thĩinĩ wayo, na nĩ ũndũ ũcio agĩciamũra. **11** Nĩaminjaminjĩirie kĩgongona kĩu maguta mamwe ma macio maita mũgwanja, agĩitĩrĩria kĩgongona kĩu maguta hamwe na indo ciakĩo ciothe, na mbakũri hamwe na mĩrũgamo yakĩo, agĩciamũra. **12** Nĩaitĩrĩirie Harũni maguta mamwe mũtwe akĩmũitĩrĩria maguta nĩgeetha amwamũre. **13** Ningĩ akĩrehe ariũ a Harũni hau mbere na akĩmahumba kanjũ, akĩmooha mĩcibi na akĩmekĩra tũkũbia mũtwe, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **14** Ningĩ akĩneana ndegwa ya iruta rĩa kũhoroherio mehia, nake Harũni na ariũ ake makĩigĩrĩra moko mao igũrũ rĩa mũtwe wa ndegwa ĩyo. **15** Musa agĩthĩnja ndegwa ĩyo, na akĩoya thakame ĩmwe yayo na kĩara gĩake, akĩmĩhaka hĩa ciothe cia kĩgongona nĩgeetha atherie kĩgongona. Agĩcooka agĩita thakame ĩyo ĩngĩ gĩtina-inĩ gĩa kĩgongona. Nĩ ũndũ ũcio agĩkĩamũra nĩguo akĩhoroherie. **16** Ningĩ Musa akĩoya maguta mothe marĩa maahumbĩire nyama cia nda, na marĩa maahumbĩire ini, na higo cierĩ na maguta ma cio, akĩmacinĩra kĩgongona-inĩ. **17** No ndegwa ĩyo, hamwe na rũũa rwayo na nyama ciayo na mahu mayo agĩcicinĩra nja ya kambĩ, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **18** Agĩcooka akĩneana ndũrũme ya iruta rĩa njino, nake Harũni na ariũ ake makĩigĩrĩra moko mao igũrũ rĩa mũtwe wa ndũrũme ĩyo. **19** Musa agĩcooka agĩthĩnja ndũrũme ĩyo, na akĩminjaminjĩria thakame yayo mĩena yothe ya kĩgongona. **20** Agĩcooka agĩtinangia ndũrũme ĩyo icunjĩ, na agĩcina mũtwe na icunjĩ icio na maguta. **21** Musa nĩathambirie nyama cia nda na mathagiro na maaĩ, na agĩcinĩra ndũrũme ĩyo yothe kĩgongona-inĩ, ĩgĩtuĩka iruta rĩa njino rĩrĩ na mũtararĩko mwega, narĩo nĩ iruta rĩrutĩirwo Jehova rĩa gũcinwo na mwaki, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **22** Ningĩ Musa akĩneana ndũrũme ĩyo ĩngĩ, nĩyo ndũrũme ya kĩamũrano, nake Harũni na ariũ ake makĩigĩrĩra moko mao igũrũ rĩa mũtwe wayo. **23** Musa agĩthĩnja ndũrũme ĩyo, na akĩoya thakame ĩmwe yayo akĩmĩhaka moni ya gũtũ kwa ũrĩo kwa Harũni, na kĩara gĩake kĩrĩa kĩnene gĩa guoko gwake kwa ũrĩo, na kĩara gĩake kĩrĩa kĩnene gĩa kũgũrũ gwake kwa ũrĩo. **24** Ningĩ Musa akĩrehe ariũ a Harũni hau mbere, na akĩmahaka thakame ĩmwe moni cia matũ mao ma ũrĩo, na ciara ciao iria nene cia moko mao ma ũrĩo, na ciara ciao iria nene cia magũrũ mao ma ũrĩo. Ningĩ akĩminjaminjĩria kĩgongona thakame mĩena yothe. **25** Agĩcooka akĩoya maguta, maguta ma mũting'oe mũnoru, na maguta mothe marĩa mahumbĩire nyama cia nda, na marĩa mahumbĩire ini, na higo cierĩ na maguta ma cio, o na kĩero kĩa mwena wa ũrĩo. **26** Ningĩ kuuma gĩkabũ-inĩ kĩa mĩgate ĩrĩa yarugĩtwo ĩtarĩ ndawa

ya kũimbia, kĩrĩa kĩarĩ hau mbere ya Jehova, akĩoya kamũgate, na kamũgate kangĩ kaarugĩtwo na maguta, na kamũgate kangĩ kahũthũ; agĩtũigĩrĩra igũrũ rĩa icunjĩ cia maguta macio na kĩero-inĩ kĩu kĩa ũrĩo. **27** Indo icio ciothe agĩciigĩrĩra moko-inĩ ma Harũni na ma ariũ ake, agĩcithũngũthĩria mbere ya Jehova ituĩke iruta rĩa gũthũngũthio. **28** Ningĩ Musa agĩcooka agĩcioya kuuma moko-inĩ mao, agĩcicinĩra kĩgongona-inĩ igũrũ rĩa iruta rĩa njino, irĩ iruta rĩa kĩamũrano rĩrĩ na mũtararĩko mwega, nĩrĩo iruta rĩrutĩirwo Jehova rĩa gũcinwo na mwaki. **29** Musa agĩcooka akĩoya gĩthũri kĩrĩ rwĩga rwake thĩinĩ wa ndũrũme ĩyo ya kĩamũrano, agĩgĩthũngũthĩria mbere ya Jehova gĩtuĩke iruta rĩa gũthũngũthio, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **30** Ningĩ Musa akĩoya maguta mamwe ma macio ma gũitanĩrĩrio, na thakame ĩmwe kuuma kĩgongona-inĩ agĩciminjaminjĩria Harũni hamwe na nguo ciake, na ariũ ake hamwe na nguo ciao. Nĩ ũndũ ũcio akĩamũra Harũni na nguo ciake, na ariũ ake na nguo ciao. **31** Ningĩ Musa akĩĩra Harũni na ariũ ake atĩrĩ, "Rugĩrai nyama icio itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo na mũcirĩĩre o hau hamwe na mĩgate kuuma gĩkabũ-inĩ kĩa iruta rĩa kĩamũrano, o ta ũrĩa njathanĩte ngoiga atĩrĩ, 'Harũni na ariũ ake nĩmacirĩĩage.' **32** Ningĩ mũcooke mũcine nyama na mĩgate ĩrĩa ĩgũtigara. **33** Mũtikehere itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja, nginya matukũ manyu ma kwamũrwo mahinge, nĩ ũndũ kwamũrwo kwanyu gũgaikara mĩthenya mũgwanja. **34** Ũrĩa gwĩkĩtwo ũmũthĩ, gwathanĩtwo nĩ Jehova nĩguo mũhoroherio. **35** No nginya mũikare itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo mĩthenya mũgwanja, mũthenya na ũtukũ, nĩguo mũhingie ũrĩa Jehova arenda, nĩguo mũtigakue; nĩgũkorwo ũguo nĩguo njathĩtwo." **36** Nĩ ũndũ ũcio Harũni na ariũ ake magĩĩka maũndũ marĩa mothe Jehova aathĩte Musa mekwo.

9 Mũthenya wa ĩnana wakinya, Musa agĩĩta Harũni na ariũ ake, na athuuri a Isiraeli. **2** Akĩĩra Harũni atĩrĩ, "Oya njaũ ya ndegwa ya iruta rĩaku rĩa kũhoroherio mehia na ndũrũme ya iruta rĩaku rĩa njino, cierĩ itigakorwo na kaũũgũ, ũcineane hau mbere ya Jehova. **3** Ũcooke wĩre andũ a Isiraeli atĩrĩ: 'Oyai thenge ya iruta rĩa kũhoroherio mehia, na gacaũ na gatũrũme, twerĩ twa ũkũrũ wa mwaka ũmwe na tũtarĩ na kaũũgũ, tũtuĩke iruta rĩa njino, **4** na muoye ndegwa na ndũrũme cia iruta rĩa ũiguano irutwo igongona mbere ya Jehova, hamwe na iruta rĩa mũtu ũtukanĩtio na maguta. Nĩgũkorwo ũmũthĩ Jehova nĩekũmuumĩrĩra.'" **5** Nao magĩtwara indo icio Musa aathanĩte irutwo mbere ya Hema-ya-Gũtũnganwo, nakĩo kĩũngano kĩa andũ a Isiraeli gĩothe gĩgĩkuhĩrĩria, gĩkĩrũgama hau mbere ya Jehova. **6** Musa agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Jehova aathanĩte mwĩke, nĩguo riiri wa Jehova ũmuumĩrĩre." **7** Musa akĩĩra Harũni atĩrĩ, "Ũka kĩgongona-inĩ ũrute igongona rĩaku rĩa kũhoroherio mehia na iruta rĩaku rĩa njino, wĩhoroherie wee mwene na ũhoroherie andũ aya; ũcooke ũrute igongona rĩa indo iria andũ marehete ũmahoroherie, o ta ũrĩa Jehova aathanĩte." **8** Nĩ ũndũ ũcio Harũni agĩũka kĩgongona-inĩ, agĩthĩnja gacaũ ka iruta rĩa kũhoroherio mehia, nĩ ũndũ wake mwene. **9** Ariũ ake makĩmũrehere thakame ĩyo, nake agĩtobokia kĩara gĩake thakame-inĩ ĩyo, akĩmĩhaka hĩa cia kĩgongona; nayo thakame ĩyo ĩngĩ akĩmĩiita hau gĩtina-inĩ gĩa kĩgongona. **10** Agĩcooka agĩcinĩra maguta hau kĩgongona igũrũ, na higo cierĩ na maguta marĩa mahumbĩire ini, ma kuuma iruta-inĩ rĩu rĩa kũhoroherio mehia, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa; **11** nacio nyama cia iruta rĩu na rũũa agĩcicinĩra nja ya kambĩ. **12** Ningĩ agĩthĩnja iruta rĩa njino. Nao ariũ ake makĩmũnengera thakame ĩyo, nake akĩmĩminjaminjĩria kĩgongona mĩena yothe. **13** Nao makĩmũnengera iruta rĩu rĩa njino gĩcunjĩ kĩmwe gwa kĩmwe, o hamwe na mũtwe, nake agĩcicinĩra kĩgongona-inĩ. **14** Ningĩ agĩthambia nyama cia nda na mathagiro na agĩcicinĩra igũrũ rĩa iruta rĩa njino hau kĩgongona-inĩ. **15** Ningĩ Harũni akĩrehe iruta rĩrĩa rĩarĩ rĩa kũrutĩrwo andũ. Akĩoya thenge ĩrĩa ya kũrutĩrwo andũ ĩrĩ iruta rĩa kũmahoroheria mehia akĩmĩthĩnja akĩmĩruta nĩ ũndũ wa iruta rĩa kũhoroheria mehia, o ta ũrĩa ekĩte ĩyo ya mbere. **16** Harũni akĩrehe iruta rĩu rĩa njino akĩrĩruta o ta ũrĩa gwatuĩtwo. **17** Agĩcooka akĩrehe iruta rĩa mũtu, akĩrũma ngundi yaguo, na akĩũcinĩra igũrũ rĩa kĩgongona hamwe na iruta rĩa njino rĩa rũciinĩ. **18** Ningĩ agĩthĩnja ndegwa na ndũrũme irĩ iruta rĩa ũiguano nĩ ũndũ wa andũ. Ariũ ake makĩmũnengera thakame yacio, nake akĩmĩminjaminjĩria kĩgongona mĩena yothe. **19** No maguta ma ndegwa, na ma ndũrũme, na ma mũting'oe mũnoru, na ma rũambũ, na higo cierĩ na maguta marĩa mahumbĩire ini, **20** icio magĩciigĩrĩra ithũri-inĩ, nake Harũni agĩcinĩra maguta macio kĩgongona-inĩ. **21** Harũni agĩcooka agĩthũngũthia ithũri icio na kĩero kĩa mwena wa ũrĩo mbere ya Jehova ĩrĩ iruta rĩa gũthũngũthio, o ta ũrĩa Musa aathanĩte. **22** Ningĩ Harũni akĩambararia moko make amaroretie na kũrĩ andũ akĩmarathima. Na tondũ nĩarĩkĩtie kũruta iruta rĩu rĩa kũhoroherio mehia, na iruta rĩa njino, na iruta rĩa ũiguano, agĩikũrũka kuuma kĩgongona-inĩ. **23** Musa na Harũni magĩthiĩ magĩtoonya Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo. Rĩrĩa moimire nja, makĩrathima andũ; naguo riiri wa Jehova ũkiumĩrĩra andũ othe. **24** Mwaki ũkiuma harĩ Jehova ũgĩcina iruta rĩu rĩa njino na maguta marĩa maarĩ kĩgongona-inĩ. Na rĩrĩa andũ othe maawoonire makĩanĩrĩra nĩ gũkena, makĩinamĩrĩra maturumithĩtie mothiũ mao thĩ.

10 Na rĩrĩ, ariũ a Harũni, nĩo Nadabu na Abihu, nĩmoire ngĩo ciao cia ũbani, magĩciikĩra mwaki na makĩongerera ũbani; na makĩrehe mwaki ũteetĩkĩrĩtio mbere ya Jehova, ũrĩa wareganĩte na watho wa Jehova. **2** Nĩ ũndũ ũcio mwaki ũkiuma kũrĩ Jehova, ũkĩmaniina, nao magĩkuĩra o hau mbere ya Jehova. **3** Ningĩ Musa akĩĩra Harũni atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ nĩguo Jehova aarirje, rĩrĩa oigire atĩrĩ: "'Gatagatĩ-inĩ ka andũ arĩa marĩĩthengagĩrĩra, nĩndĩrĩĩonanagia ndĩ mũtheru; nĩndĩrĩtĩĩagwo mbere ya andũ othe.'" Nake Harũni agĩkira ki. **4** Musa agĩĩta Mishaeli na Elizafani, ariũ a Uzieli, ithe mũnini wa Harũni, akĩmeera atĩrĩ, "Ũkai haha, muoye ciimba cia ariũ a ithe wanyu, mũciumie nja ya kambĩ haraihu na itoonyero rĩa handũ-harĩa-haamũre." **5** Nĩ ũndũ ũcio magĩũka, makĩmakuua, marĩ o na kanjũ ciao,

makĩmatwara nja ya kambĩ, o ta ũrĩa Musa aathanĩte. **6** Ningĩ Musa akĩĩra Harũni na ariũ ake Eleazaru na Ithamaru atĩrĩ, "Mũtikanareke njuĩrĩ cianyu ciikare itarĩ njanũre, kana mũtembũrange nguo cianyu, nĩguo mũtigakue, na mũtũme Jehova arakarĩre kĩrĩndĩ gĩkĩ gĩothe. No rĩrĩ, rekei andũ a nyũmba yanyu, nyũmba yothe ya Isiraeli, macakaĩre acio Jehova aniinĩte na mwaki. **7** Mũtikehere itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo nĩguo mũtigakue, tondũ nĩmũũitĩrĩirio maguta ma Jehova." Nĩ ũndũ ũcio magĩĩka o ta ũrĩa Musa aameerire. **8** Ningĩ Jehova akĩĩra Harũni atĩrĩ, **9** "Wee na ariũ aku-rĩ, mũtikananyue ndibei kana kĩndũ o gĩothe kĩngĩtũma mũndũ arĩĩo rĩrĩa rĩothe mũrĩtoonyaga Hema-ya-Gũtũnganwo, nĩguo mũtigakue. Ũndũ ũcio nĩ ũtuĩke watho mwandĩke wa gũtũũra nginya njiarwa-inĩ iria igooka. **10** No nginya mũkũũranage indo iria nyamũre na iria itarĩ nyamũre, o na iria irĩ thaahu na iria itarĩ thaahu, **11** na no nginya mũrutage andũ a Isiraeli watho wothe wa kũrũmagĩrĩrwo, ũrĩa Jehova aamaheire na kanua ka Musa." **12** Ningĩ Musa akĩĩra Harũni na ariũ ake arĩa maatigaire, nĩo Eleazaru na Ithamaru, atĩrĩ, "Oyai iruta rĩu rĩa mũtu rĩatigarĩte kuuma harĩ maruta marĩa maarutĩirwo Jehova ma gũcinwo na mwaki, mũrĩrĩre rĩthondeketwo rĩtarĩ na ndawa ya kũimbia, mũrĩĩre hau mwena-inĩ wa kĩgongona, nĩ ũndũ nĩ iruta rĩtheru mũno makĩria. **13** Mũrĩrĩĩre handũ hatheru, tondũ nĩ rwĩga rwaku na rwa ariũ aku kuuma maruta-inĩ marĩa marutĩirwo Jehova ma gũcinwo na mwaki; tondũ ũguo nĩguo njathĩtwo. **14** No wee, na ariũ aku na airĩtu aku no mũrĩe gĩthũri kĩrĩa gĩathũngũthĩtio, na kĩero kĩrĩa kĩaheanĩtwo. Mũcirĩĩre handũ hatarĩ thaahu; icio nĩwe ũheetwo hamwe na ciana ciaku ituĩke rwĩga rwanyu rwa maruta ma ũiguano ma andũ a Isiraeli. **15** Kĩero kĩu kĩarutĩtwo, na gĩthũri kĩu gĩathũngũthĩtio, no nginya irehanĩrio na maguta ma maruta ma gũcinwo na mwaki, na ithũngũthio mbere ya Jehova, ituĩke igongona rĩa gũthũngũthio. Rũrũ nĩruo rwĩga rwaku na rwa ciana ciaku hĩndĩ ciothe, o ta ũrĩa Jehova aathanĩte." **16** Rĩrĩa Musa oorĩrĩirie ũhoro wa mbũri ĩrĩa ya iruta rĩa kũhoroherio mehia, na akĩmenya atĩ nĩyarĩkĩtie gũcinwo biũ-rĩ, akĩrakarĩra Eleazaru na Ithamaru, ariũ a Harũni arĩa maatigaire, akĩmooria atĩrĩ, **17** "Nĩ kĩĩ kĩgiririe mũrrĩĩre iruta rĩu rĩa kũhoroheria mehia handũ-harĩa-haamũre? Nĩ iruta itheru mũno makĩria; mwaheirwo iruta rĩu rĩa kweheragia mahĩtia ma kĩrĩndĩ rĩrĩa mũkũmahoroheria hau mbere ya Jehova. **18** Kuona atĩ thakame yayo ndĩnatoonyio thĩinĩ wa Handũ-hau-Hatheru-rĩ, nĩmũkwagĩrĩirwo nĩkũrĩĩra mbũri ĩyo Handũ-hau-Haamũre, o ta ũrĩa ndaathanire." **19** Harũni agĩcookeria Musa, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũmũthĩ nĩmarutire igongona rĩao rĩa kũhoroherio mehia, na iruta rĩao rĩa njino hau mbere ya Jehova, no maũndũ ta macio o na niĩ manangora. Ingĩkũrĩĩte iruta rĩu rĩa kũhoroherio mehia ũmũthĩ-rĩ, ũndũ ũcio nĩũngĩkenirie Jehova?" **20** Hĩndĩ ĩrĩa Musa aiguire ũhoro ũcio-rĩ, akĩiganĩra.

11 Nake Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, **2** "Ĩrai andũ a Isiraeli ũũ, 'Gatagatĩ-inĩ ka nyamũ ciothe iria irĩ bũrũri-inĩ-rĩ, ici nĩcio mũngĩrĩa: **3** No mũrĩe nyamũ o yothe ĩrĩ mahũngũ marekanĩtie gatagatĩ biũ na ĩcookagia ithagumia. **4** "'Nĩ kũrĩ nyamũ imwe icookagia o ithagumia tu, na ingĩ irĩ o mahũngũ marekanĩtie; icio mũtikanacirĩe. Ngamĩĩra o na aakorwo nĩĩcookagia ithagumia-rĩ, mahũngũ mayo matirekanĩtie; ĩyo ĩrĩ thaahu harĩ inyuĩ. **5** Gĩkami o na aakorwo nĩgĩcookagia ithagumia-rĩ, mahũngũ makĩo matirekanĩtie; kĩu kĩrĩ thaahu harĩ inyuĩ. **6** Mbũkũ o na aakorwo nĩĩcookagia ithagumia-rĩ, mahũngũ mayo matirekanĩtie; ĩyo ĩrĩ thaahu harĩ inyuĩ. **7** Nayo ngũrwe o na akorwo mahũngũ mayo nĩmarekanĩtie biũ-rĩ, ndĩcookagia ithagumia; ĩyo ĩrĩ thaahu harĩ inyuĩ. **8** Mũtikanarĩe nyama ciacio kana mũhutie ciimba ciacio; icio irĩ thaahu harĩ inyuĩ. **9** "'Harĩ ciũmbe ciothe iria itũũraga maaĩ-inĩ ma iria na ma tũrũũĩ-rĩ, no mũrĩe ciothe iria irĩ mathagu manyiitaine na nĩ irĩ ngaracũ mwĩrĩ. **10** No ciũmbe ciothe iria irĩ iria-inĩ kana tũrũũĩ-inĩ, na itirĩ mathagu manyiitaine o hamwe na ngaracũ mwĩrĩ, irĩ imwe cia iria ithiiaga irĩ hamwe, kana irĩ ciothe cia iria irĩ muoyo kũu maaĩ-inĩ; no nginya mũcithũũre biũ. **11** Na tondũ no nginya mũcithũũre-rĩ, mũtikanarĩe nyama ciacio, na no nginya mũthũũre ciimba ciacio biũ. **12** Kĩndũ o gĩothe gĩtũũraga maaĩ-inĩ na gĩtirĩ mathagu manyiitaine kana ngaracũ mwĩrĩ, nĩciagũthũũrwo nĩ inyuĩ biũ. **13** "'Ici nĩcio nyoni iria mwagĩrĩirwo nĩgũthũũra na mũtangĩrĩa tondũ nĩ thũũre; nacio nĩ nderi, na ndiyũ, na ndiyũ iria njirũ, **14** na hũngũ ĩrĩa ndune, na mũthemba o wothe wa hũngũ iria njirũ, **15** na mahuru mothe, **16** na ndundu ĩrĩa ĩrĩ rũhĩa, na ndundu ĩrĩa ĩgambaga, na nyoni ya iria-inĩ ĩrĩa ĩrĩ mathagu maraaya, na mũthemba o wothe wa rwĩgĩ, **17** na gatundu karĩa kanini, na nyoni ya iria-inĩ ĩrĩa ĩrĩ ngingo ndaaya, na ndundu ĩrĩa nene, **18** na ndundu ĩrĩa njerũ, na ndundu ya werũ-inĩ, na hũngũ ya iria-inĩ, **19** na karoga-ngunũ, na mĩthemba yothe ya cũcũ-wa-njoka, na hudihuda, o na rũhuhu. **20** "'Tũnyamũ tuothe tũrĩa tũmbũkaga na tũthiiagĩra thĩ na magũrũ mana nĩ mwagĩrĩirwo nĩ gũtũthũũra mũno. **21** No nĩ kũrĩ tũnyamũ tũmwe tũrĩ mathagu na tũthiiaga na magũrũ mana tũrĩa mũngĩrĩa; natuo nĩ tũrĩa tũrĩ na magũrũ marĩ nyunĩro ma gũtũteithia kũrũga. **22** Thĩinĩ wa tuo no mũrĩe mĩthemba yothe ya ngigĩ, na ndararĩki, na ngiria, o na kana ndaahi. **23** No tũnyamũ tũu tũngĩ tuothe tũrĩ mathagu na tũrĩ na magũrũ mana no nginya mũtũthũũre mũno. **24** "'Nĩmũgethaahia na maũndũ maya; ũrĩa wothe ũngĩhutia ciimba ciatuo agaatinda arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **25** Mũndũ o wothe ũkooya kĩimba gĩatuo no nginya athambie nguo ciake, na nĩagatinda arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **26** "'Nyamũ o yothe ĩrekanĩtie mahũngũ no matirekanĩtie biũ, kana ĩrĩa ĩtacookagia ithagumia, ĩyo ĩrĩ thaahu harĩ inyuĩ; mũndũ o wothe ũkaahutia kĩimba kĩa ĩmwe yacio nĩakanyiitwo nĩ thaahu. **27** Harĩ nyamũ ciothe iria ithiiaga na magũrũ mana-rĩ, iria ikinyaga na ithu irĩ thaahu harĩ inyuĩ; mũndũ ũrĩa wothe ũkaahutia ciimba ciacio agaatinda arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **28** Mũndũ o wothe ũngĩoya ciimba ciacio no nginya athambie nguo ciake, na atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. Icio irĩ thaahu harĩ inyuĩ. **29** "'Harĩ nyamũ ciothe iria ithiiagĩra thĩ, ici nĩcio irĩ thaahu harĩ inyuĩ: mũrũngũru na mbĩa, na njagathi iria nene cia mĩthemba yothe, **30** na gĩthenyũka, na kĩgurumũki, na

njagathi, na gĩcagathi kĩrĩa kĩa mahiga-inĩ, na kĩĩmbu. **31** Harĩ iria ciothe ithiiagĩra thĩ, ici irĩ thaahu harĩ inyuĩ. Mũndũ o wothe ũngĩcihutia ikuĩte-rĩ, agaatinda arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **32** Rĩrĩa ĩmwe yacio ĩngĩkua na ĩgũĩre kĩndũ, kĩndũ kĩu o na kĩngĩkorwo kĩrĩ kĩa wĩra ũrĩkũ, nĩgĩkanyiitwo nĩ thaahu, o na aakorwo gĩthondeketwo na mbaũ, kana gĩtambaya, kana rũũa kana ikũnia. Nĩkĩrindwo maaĩ-inĩ; gĩgaakorwo kĩrĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ, na nĩgĩgacooka gĩthirwo nĩ thaahu. **33** Nyamũ ĩmwe ya icio ĩngĩgũa thĩinĩ wa nyũngũ ya rĩũmba-rĩ, kĩndũ kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩinĩ wayo nĩgĩkanyiitwo nĩ thaahu, na no nginya mũũrage nyũngũ ĩyo. **34** Irio o ciothe ingĩrĩĩo no ikorwo irĩ na maaĩ moimĩte nyũngũ-inĩ ta ĩyo irĩ na thaahu, na kĩndũ o gĩothe gĩa kũnyuuo kiumĩte thĩinĩ wayo kĩrĩ na thaahu. **35** Kĩndũ o gĩothe kĩngĩkaagwĩrwo nĩ kĩimba kĩmwe gĩacio, nĩgĩkanyiitwo nĩ thaahu; riiko kana nyũngũ ya kũruga no nginya ciũragwo. Indo icio irĩ na thaahu, nacio indo icio nĩigatuĩka thaahu harĩ inyuĩ. **36** No rĩrĩ, gĩthima kana irima rĩa maaĩ, icio itingĩnyiitwo nĩ thaahu, no mũndũ o wothe ũkaahutia kĩimba kĩmwe kĩa indo icio irĩ thaahu nĩakanyiitwo nĩ thaahu. **37** Kĩimba kĩngĩkaagwĩra mbeũ o na irĩkũ cia kũhaandwo, itikanyiitwo nĩ thaahu. **38** No mbeũ icio ingĩkorwo irindĩtwo maaĩ-inĩ, nakĩo kĩimba gĩcigũĩre, mbeũ icio irĩ na thaahu harĩ inyuĩ. **39** "'Nyamũ ĩrĩa mwĩtĩkĩrĩtio kũrĩa ĩngĩkua, mũndũ o wothe ũkaahutia kĩimba kĩayo agaatinda arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **40** Mũndũ o wothe ũngĩrĩa nyama cia kĩimba kĩu no nginya athambie nguo ciake, nake agaatinda arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. Mũndũ o wothe ũngĩoya kĩimba kĩu no nginya athambie nguo ciake, nake atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **41** "'Kĩũmbe gĩothe kĩrĩa gĩtambaga thĩ nĩgĩthũũre; ti gĩa kũrĩĩo. **42** Mũtikanarĩe kĩũmbe gĩothe kĩrĩa gĩtambaga thĩ, kana gĩthiiaga na nda, kana na magũrũ mothe mana, kana magũrũ maingĩ; icio mũcithũũre mũno. **43** Mũtikanethaahie na kĩũmbe o na kĩmwe gĩacio. Mũtikaneĩkĩre thaahu nĩ ũndũ wacio kana mũreke imũgwatie thaahu. **44** Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu; mwĩamũrei na mwĩtherie, tondũ niĩ ndĩ mũtheru. Mũtikanethaahie na kĩũmbe o gĩothe kĩrĩa gĩtambaga thĩ. **45** Niĩ nĩ niĩ Jehova ũrĩa wamũrutire kuuma bũrũri wa Misiri nduĩke Ngai wanyu; nĩ ũndũ ũcio mwĩtheriei, tondũ niĩ ndĩ mũtheru. **46** "'Macio nĩmo mawatho marĩa makoniĩ nyamũ, na nyoni, na kĩndũ gĩothe kĩrĩ muoyo kĩrĩa gĩthiiagĩra maaĩ-inĩ, na kĩũmbe o ro gĩothe kĩrĩa gĩtambaga thĩ. **47** No nginya mũkũũranage nyamũ iria irĩ thaahu na iria itarĩ thaahu, na mũkũũranage ciũmbe iria irĩ muoyo ingĩrĩĩo na iria itangĩrĩĩo.'"

12 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Ĩra andũ a Isiraeli ũũ: 'Mũndũ-wa-nja angĩgĩa nda aciare kahĩĩ, nĩagaikara arĩ na thaahu mĩthenya mũgwanja o ta ũrĩa aikaraga arĩ na thaahu ihinda rĩake rĩa mweri. **3** Na mũthenya wa kanana wakinya, kahĩĩ kau nĩgakaaruithio. **4** Nake mũndũ-wa-nja ũcio no nginya eterere mĩthenya mĩrongo ĩtatũ na ĩtatũ nĩguo atherio thaahu wa kuura thakame. Ndakanahutie kĩndũ kĩamũre kana atoonye handũ-harĩa-haamũre o nginya matukũ ma gũtherio gwake mathire. **5** No angĩciara mwana wa kairĩtu, agaaikara arĩ na thaahu ciumia igĩrĩ, o ta ũrĩa aikaraga arĩ na thaahu ihinda rĩake rĩa mweri. Ningĩ no nginya eterere mĩthenya mĩrongo ĩtandatũ na ĩtandatũ nĩguo atherio thaahu wa kuura thakame. **6** "'Hĩndĩ ĩrĩa matukũ make ma gũtherio, marĩ ma kahĩĩ kana ma kairĩtu, makahinga-rĩ, nĩakarehera mũthĩnjĩri-Ngai gatũrũme ka mwaka ũmwe hau itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, karĩ iruta rĩa njino, na atware gatutura kana ndirahũgĩ ya iruta rĩa kũhoroherio mehia. **7** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩagacirutĩra hau mbere ya Jehova nĩguo amũhoroherie, nake mũndũ-wa-nja ũcio nĩagathirwo nĩ thaahu wa kuuma gwa thakame. "'Macio nĩmo mawatho ma mũndũ-wa-nja ũrĩa ũciarĩte kahĩĩ kana kairĩtu. **8** Angĩkorwo ndangĩhota kũruta gatũrũme, nĩakaruta ndirahũgĩ igĩrĩ kana tũtutuura twĩrĩ, kamwe ka iruta rĩa njino na karĩa kangĩ ka iruta rĩa kũhoroherio mehia. Ũguo nĩguo mũthĩnjĩri-Ngai akaamũhoroheria, nake mũndũ-wa-nja ũcio nĩagathera.'"

13 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, **2** "Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ o wothe angĩgĩa na handũ haimbu, kana mũtũnda, kana handũ hakaragacũku ngoothi-inĩ yake, harĩa hangĩtuĩka mũrimũ wa ngoothi ũngĩgwatanio-rĩ, no nginya atwarwo kũrĩ Harũni, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, kana kũrĩ ũmwe wa ariũ ake ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai. **3** Nake mũthĩnjĩri-Ngai arore kĩronda kĩu kĩrĩ ngoothi-inĩ yake, na angĩkorwo njuĩrĩ ya handũ hau harũaru nĩĩgarũrũkĩte ĩkerũha, na kĩronda kĩu kĩonwo kĩrikĩire thĩinĩ wa mwĩrĩ gũkĩra harĩa ngoothi yakinya-rĩ, ũcio nĩ mũrimũ wa ngoothi ũngĩgwatanio. Nake mũthĩnjĩri-Ngai aarĩkia kũmũrora, nĩagacooka atue atĩ mũndũ ũcio arĩ na thaahu. **4** Angĩkorwo kĩmeni kĩu arĩ nakĩo ngoothi-inĩ yake nĩkĩerũhĩte na gĩtirikĩire ngoothi-inĩ, nayo njuĩrĩ yaho ndĩerũhĩte-rĩ, mũthĩnjĩri-Ngai nĩakaiga mũndũ ũcio mũrũaru handũ mwanya mĩthenya mũgwanja. **5** Mũthenya wa mũgwanja, mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamũrora na angĩkoona atĩ kĩronda gĩtigarũrũkĩte na gĩtithegeete-rĩ, nĩakamũiga handũ mwanya mĩthenya ĩngĩ mũgwanja. **6** Mũthenya wa mũgwanja mũthĩnjĩri-Ngai, nĩakamũrora o rĩngĩ, na angĩkorwo kĩronda kĩu nĩkĩrathira na gĩtithegeete ngoothi-inĩ-rĩ, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua atĩ mũndũ ũcio ndarĩ na thaahu; ĩyo no mĩtũnda. Mũndũ ũcio no nginya athambie nguo ciake, nake nĩagathera, athirwo nĩ thaahu. **7** No mũtũnda ũcio ũngĩthegea ngoothi-inĩ yake thuutha wa kwĩonania harĩ mũthĩnjĩri-Ngai, nĩguo atuĩke ndarĩ na thaahu, no nginya acooke kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai rĩngĩ. **8** Mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakamũrora, na angĩkorwo mũtũnda ũthegeete ngoothi-inĩ, nĩakamũtua atĩ arĩ na thaahu; ũcio nĩ mũrimũ wa ngoothi ũrĩa ũngĩgwatanio. **9** "Rĩrĩa mũndũ o wothe angĩgĩa na mũrimũ wa ngoothi ũngĩgwatanio-rĩ, no nginya atwarwo harĩ mũthĩnjĩri-Ngai. **10** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamũrora, na hangĩkorwo harĩ na handũ haimbu hakeerũha ngoothi-inĩ hagatũma njuĩrĩ yerũhe, na angĩkorwo handũ hau haimbu nĩhatũrĩkĩte hakagĩa kĩronda-rĩ, **11** ũcio nĩ mũrimũ wa ngoothi ũtangĩhona, nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua atĩ mũndũ ũcio arĩ na thaahu. Ndakamũiga handũ mwanya, tondũ mũndũ ũcio nĩarĩkĩtie kũgĩa na thaahu. **12** "No rĩrĩ, mũrimũ

ũcio ũngĩhunja ngoothi-inĩ yake yothe, na harĩa hothe mũthĩnjĩri-Ngai angĩhota kuona oone atĩ mũrimũ ũcio ũiyũrĩte ngoothi-inĩ ya mũndũ ũcio mũrũaru kuuma mũtwe nginya magũrũ-rĩ, **13** mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakamũrora, na aakorwo mũrimũ ũcio nĩ ũiyũrĩte mwĩrĩ wake wothe, nĩagatua atĩ mũndũ ũcio ndarĩ na thaahu. Kuona atĩ nĩerũhĩte kũndũ guothe-rĩ, ndarĩ na thaahu. **14** No hĩndĩ ĩrĩa yothe mũndũ ũcio angĩonwo arĩ na ironda-rĩ, nĩagatuĩka arĩ na thaahu. **15** Rĩrĩa mũthĩnjĩri-Ngai angĩona kĩironda-rĩ, nĩagatua atĩ mũndũ ũcio arĩ na thaahu. Kĩironda kĩu kĩrĩ na thaahu; mũndũ ũcio arĩ na mũrimũ ũngĩgwatanio. **16** No kĩironda kĩu kĩngĩgarũrũka kĩerũhe, no nginya mũndũ ũcio athiĩ harĩ mũthĩnjĩri-Ngai. **17** Nake mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakamũrora, na aakorwo ironda nĩcierũhĩte-rĩ, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua atĩ mũndũ ũcio mũrũaru ndarĩ na thaahu, nake nĩagatuĩka ndarĩ na thaahu. **18** "Rĩrĩa mũndũ angĩgĩa na ihũha ngoothi-inĩ yake na rĩcooke rĩhone, **19** naho hau ihũha rĩraarĩ haimbe na herũhe, kana hagĩe na kameni gatune-rĩ, no nginya athiĩ akeyonanie kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai. **20** Mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakarora handũ hau, na hangĩoneka nĩ harikĩire gũkĩra ngoothi, na njuĩrĩ ciaho ikerũha, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua atĩ mũndũ ũcio arĩ na thaahu. Nĩ mũrimũ wa ngoothi ũngĩgwatanio ũtuthũkĩte harĩa ihũha rĩu rĩraarĩ. **21** No, mũthĩnjĩri-Ngai angĩrora handũ hau one hatirĩ na njuĩrĩ njerũ thĩinĩ waho, na hatirikĩire gũkĩra ngoothi, na nĩhahohete-rĩ, hĩndĩ ĩyo mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamũiga handũ mwanya ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja. **22** Kũngĩkorwo kĩironda kĩa ihũha rĩu nĩkĩrathegea ngoothi-inĩ, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua atĩ mũndũ ũcio arĩ na thaahu; ũcio nĩ mũrimũ ũngĩgwatanio. **23** No handũ hau hangĩkorwo hatigarũrũkĩte na hatithegeete, kĩu no kĩrema kĩa ihũha, nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua atĩ mũndũ ũcio ndarĩ na thaahu. **24** "Mũndũ angĩgĩa na ihĩa ngoothi-inĩ yake, narĩo ihĩa rĩu rĩgĩe na kĩironda gĩtunĩhe kana kĩerũhe-rĩ, **25** mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakarora handũ hau, na angĩkorwo njuĩrĩ ciaho nĩcierũhĩte, na hakorwo hakĩoneka harikĩire gũkĩra ngoothi-rĩ, ũcio nĩ mũrimũ ũngĩgwatanio ũtũrĩkĩire ihĩa-inĩ rĩu. Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua atĩ mũndũ ũcio arĩ na thaahu; ũcio nĩ mũrimũ wa ngoothi ũngĩgwatanio. **26** No mũthĩnjĩri-Ngai angĩkaarora one atĩ hatirĩ na njuĩrĩ njerũ kĩrema-inĩ kĩu na ti harikĩru gũkĩra ngoothi yake na nĩhahohete-rĩ, thuutha ũcio mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamũiga handũ mwanya mĩthenya mũgwanja. **27** Mũthenya wa mũgwanja mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamũrora rĩngĩ, naguo mũrimũ ũcio ũngĩkorwo nĩũrathegea ngoothi-inĩ-rĩ, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua atĩ mũndũ ũcio arĩ na thaahu; ũcio nĩ mũrimũ wa ngoothi ũngĩgwatanio. **28** No handũ hau hangĩkorwo hatigarũrũkĩte, na hatithegeete ngoothi-inĩ, no nĩhahohete, ũcio nĩ ũimbu wa ihĩa rĩu, nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua atĩ mũndũ ũcio ndarĩ na thaahu; kĩu no kĩrema kĩa ihĩa. **29** "Mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja angĩkorwo na kĩironda mũtwe kana kĩreru-rĩ, **30** mũthĩnjĩri-Ngai nĩakarora kĩironda kĩu, na kĩngĩoneka kĩrikĩire gũkĩra ngoothi, nayo njuĩrĩ yaho ĩkorwo nĩ ya rangi wa ngoikoni, na ĩkorwo ĩrĩ njeke, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua atĩ mũndũ ũcio arĩ na thaahu; ũcio nĩ ũhere, nĩ mũrimũ wa mangũ ma mũtwe kana ma kĩreru. **31** No hĩndĩ ĩrĩa mũthĩnjĩri-Ngai angĩrora kĩironda kĩa mũthemba ũcio, na gĩkorwo ti kĩrikĩru gũkĩra ngoothi, na hatirĩ njuĩrĩ njirũ thĩinĩ wakĩo, hĩndĩ ĩyo mũthĩnjĩri-Ngai nĩakaiga mũndũ ũcio mũrũaru handũ mwanya mĩthenya mũgwanja. **32** Mũthenya wa mũgwanja, mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakarora kĩironda kĩu rĩngĩ na angĩkorwo ũhere ũcio ndũthegeete na hatirĩ njuĩrĩ cia rangi wa ngoikoni, na gĩtikuoneka kĩrikĩire gũkĩra ngoothi-rĩ, **33** no nginya mũndũ ũcio enjwo tiga o harĩa harũaru, nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamũiga handũ mwanya mĩthenya ĩngĩ mũgwanja. **34** Mũthenya wa mũgwanja, mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakarora ũhere ũcio o rĩngĩ, na angĩkorwo ndũthegeete ngoothi-inĩ na ndũkuoneka ũrikĩire gũkĩra ngoothi-rĩ, mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩagatua atĩ mũndũ ũcio ndarĩ na thaahu. No no nginya athambie nguo ciake, na nĩagatuĩka ndarĩ na thaahu. **35** No, ũhere ũcio, ũngĩthegea ngoothi-inĩ thuutha wa mũndũ ũcio gũtuuo atĩ ndarĩ na thaahu-rĩ, **36** mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakamũrora na angĩkorwo ũhere ũcio nĩũthegeete ngoothi-inĩ, mũthĩnjĩri-Ngai ũcio ndakabatario nĩkũrora njuĩrĩ cia rangi wa ngoikoni; mũndũ ũcio arĩ na thaahu. **37** No mũthĩnjĩri-Ngai angĩkoona atĩ hatirĩ na ũgarũrũku na nĩhamerete njuĩrĩ njirũ, ũhere ũcio nĩũhonete. Mũndũ ũcio ndarĩ na thaahu, nake Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamũtua ndarĩ na thaahu. **38** "Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja angĩgĩa na tũmeni twerũ ngoothi-inĩ-rĩ, **39** mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatũrora, na tuo tũngĩkorwo ti twerũ mũno-rĩ, ũcio nĩ mũtũnda ũtangĩrwaria mũndũ ũtuthũkĩte ngoothi-inĩ; mũndũ ũcio ndarĩ na thaahu. **40** "Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ angĩmunyũka njuĩrĩ na agĩe na kĩhara-rĩ, ũcio ndarĩ na thaahu. **41** Angĩkorwo amunyũkĩte njuĩrĩ ĩrutĩtie na thiithi akagĩa kĩhara kĩa na mbere, ũcio ndarĩ na thaahu. **42** No angĩkorwo arĩ na kĩironda gĩtune kĩhara-inĩ kana thiithi-inĩ wake-rĩ, ũcio nĩ mũrimũ ũngĩgwatanio ũratuthũka kĩhara-inĩ kana thiithi-inĩ wake. **43** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamũrora, na angĩkorwo kĩironda kĩu kĩimbĩte kĩhara-inĩ kana thiithi-inĩ nĩ gĩtune gĩkahaana ta mũrimũ wa ngoothi ũngĩgwatanio-rĩ, **44** mũndũ ũcio nĩ mũrũaru na arĩ na thaahu. Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamũtua arĩ na thaahu nĩ ũndũ wa kĩironda kĩu kĩrĩ mũtwe wake. **45** "Mũndũ ũrĩ na mũrimũ ta ũcio ũngĩgwatanio-rĩ, no nginya ehumbe nguo ndarũku, na arekererie njuĩrĩ yake, na ahumbĩre kanua gake, athiĩ akĩanagĩrĩra akiugaga atĩrĩ, 'Ndĩ na thaahu! Ndĩ na thaahu!' **46** Rĩrĩa rĩothe mũndũ ũcio arĩ na mũrimũ ũcio, arĩkoragwo arĩ na thaahu. No nginya atũũrage wiki, na no nginya atũũrage nja ya kambĩ. **47** "Nguo o na ĩrĩkũ ĩngĩguma, ĩrĩ ya guoya wa ng'ondu kana ya gatani, **48** kana ya taama o wothe ũtumĩtwo na ndigi njogothe kana taama wa gatani, kana guoya wa ng'ondu, kana rũũa o ruothe, kana kĩndũ o gĩothe gĩthondeketwo na rũũa-rĩ, **49** na angĩkorwo ũgumu ũcio ũrĩ nguo-inĩ, kana rũũa-inĩ, kana taama-inĩ wa ndigi njogothe, kana taama-inĩ o wothe mũtume, kana kĩndũ-inĩ o gĩothe gĩtumĩtwo na rũũa-rĩ, ũgumu ũcio ũngĩkorwo na rangi ta wa nyeki nduru kana mũtune, ũcio nĩ ũgumu ũrathegea, na no nginya wonio mũthĩnjĩri-Ngai. **50** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakarora ũgumu ũcio, na aige kĩndũ kĩu kĩrĩ na ũgumu handũ mwanya mĩthenya mũgwanja.

51 Mũthenya wa mũgwanja nĩakarora kĩndũ kĩu, na angĩkorwo ũgumu ũcio nĩũthegeete nguo-inĩ, kana ndigi-inĩ njogothe, kana taama-inĩ mũtume, kana rũũa-inĩ, rũrĩ rwa kũrutĩrwo wĩra o na ũrĩkũ, ũcio nĩ ũgumu wa kwananga; kĩndũ kĩu kĩrĩ na thaahu. **52** No nginya acine nguo ĩyo, kana ndigi icio njogothe, kana taama ũcio mũtume na guoya wa ng'ondu kana gatani, kana kĩndũ kĩngĩ gĩothe kĩa rũũa rũrĩa rũgwatie ũgumu ũcio, nĩ ũndũ ũgumu ũcio nĩ wa kwananga; kĩndũ kĩu no nginya gĩcinwo. **53** "No rĩrĩ, rĩrĩa mũthĩnjĩri-Ngai angĩrora kĩndũ kĩu, ũgumu ũcio ũkorwo ndũthegeete nguo-inĩ ĩyo, kana ndigi-inĩ icio njogothe kana taama-inĩ ũcio mũtume, kana kĩndũ kĩa rũũa-rĩ, **54** nĩagaathana kĩndũ kĩu kĩgwatĩtio ũgumu gĩthambio. Ningĩ nĩagakĩiga handũ mwanya mĩthenya ĩngĩ mũgwanja. **55** Thuutha wa kĩndũ kĩu kĩgwatie ũgumu gũthambio-rĩ, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagakĩrora, na angĩkorwo ũgumu ũcio ndũrĩ ũndũ ũgarũrũkĩte, o na gũtuĩka ndũthegeete-rĩ, kĩndũ kĩu kĩrĩ na thaahu. Nĩgĩcinwo na mwaki, o na aakorwo ũgumu ũnyiitĩte mwena ũmwe kana ũrĩa ũngĩ. **56** Hĩndĩ ĩrĩa mũthĩnjĩri-Ngai angĩrora kĩndũ kĩu na akore ũgumu ũcio ũnyihanyiihĩte thuutha wa kĩndũ kĩu gũthambio-rĩ, nĩagatembũra nguo ĩyo eherie hau he na ũgumu kuuma nguo-inĩ ĩyo, kana rũũa-inĩ, kana ndigi-inĩ icio njogothe, kana taama-inĩ ũcio mũtume. **57** No ũgumu ũcio ũngĩcooka woneke nguo-inĩ, kana harĩ ndigi icio njogothe, kana taama ũcio mũtume, kana kĩndũ kĩa rũũa, ũgumu ũcio nĩgũthegea ũrathegea, na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ na ũgumu ũcio no nginya gĩcinwo na mwaki. **58** Nguo ĩyo, kana ndigi icio njogothe, kana taama mũtume, kana kĩndũ kĩa rũũa kĩrĩa gĩthambĩtio gĩkaniinwo ũgumu ũcio no nginya gĩthambio rĩngĩ, na nĩ gĩgaathirwo nĩ thaahu." **59** Macio nĩmo mawatho marĩa makoniĩ indo inyiitĩtwo nĩ ũgumu, irĩ cia guoya wa ng'ondu, kana taama wa gatani, kana ndigi njogothe, kana taama mũtume, kana kĩndũ o gĩothe kĩa rũũa, nĩmo mawatho ma gũtua kana indo icio irĩ na thaahu kana itirĩ na thaahu.

14 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Maya nĩmo mawatho makoniĩ mũndũ mũrũaru hĩndĩ yake ya gũtherio thaahu, rĩrĩa aarehwo kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai: **3** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakoima nja ya kambĩ amũrore. Angĩkorwo mũndũ ũcio nĩahonete mũrimũ ũcio wa kũgwatanio wa ngoothi, **4** mũthĩnjĩri-Ngai nĩagaathana areherwo nyoni igĩrĩ irĩ muoyo na itarĩ na thaahu, na kamũtĩ ka mũtarakwa, na rũrigi rwa rangi wa gakarakũ, na mũthobi irehwo nĩ ũndũ wa mũndũ ũcio ũgũtherio. **5** Mũthĩnjĩri-Ngai acooke aathane atĩ nyoni ĩmwe yacio ĩthĩnjĩrwo igũrũ rĩa nyũngũ ya rĩũmba ĩrĩ na maaĩ matahĩtwo o hĩndĩ ĩyo. **6** Ningĩ acooke oe nyoni ĩyo ĩrĩ muoyo, amĩtobokie, hamwe na kamũtĩ kau ka mũtarakwa, na rũrigi rũu rwa gakarakũ na mũthobi thĩĩinĩ wa thakame ya nyoni ĩyo ĩthĩnjĩirwo igũrũ wa maaĩ macio matahĩtwo o hĩndĩ ĩyo. **7** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakaminjĩria mũndũ ũcio ũratherio mũrimũ ũcio ũngĩgwatanio thakame ĩyo maita mũgwanja, na acooke oige atĩ mũndũ ũcio ndarĩ na thaahu. Ningĩ acooke arekererie nyoni ĩyo ĩngĩ ĩrĩ muoyo yũmbũke ĩthĩĩ werũinĩ. **8** "Mũndũ ũcio ũtheretio no nginya athambie nguo ciake, no nginya enjwo njuĩrĩ yake yothe na ethambe na maaĩ nĩguo athirwo nĩ thaahu. Thuutha ũcio, no atoonye kambĩ; no rĩrĩ, no nginya aikare nja ya hema yake mĩthenya mũgwanja. **9** Mũthenya wa mũgwanja no nginya enjwo njuĩrĩ yake yothe; no nginya enjwo mũtwe, na nderu, na ngobe, na njuĩrĩ iria ingĩ ciake ciothe. Na no nginya athambie nguo ciake na ethambe na maaĩ, nake nĩagathirwo nĩ thaahu. **10** "Mũthenya wa kanana wakinya, no nginya atwarĩre mũthĩnjĩri-Ngai tũtũrũme twĩrĩ na kamwatĩ, o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, na ciothe ikorwo itarĩ na kaũũgũ, atware hamwe na icunjĩ ithatũ cia ikũmi cia eba ya mũtu mũhinyu ũtukanĩtio na maguta nĩ ũndũ wa iruta rĩa mũtu, na kabakũri kamwe ka maguta. **11** Mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa ũgaatua atĩ mũndũ ũcio ndarĩ na thaahu nĩagatwara mũndũ ũcio ũratherio hamwe na maruta make mbere ya Jehova hau itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **12** "Ningĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakoya gatũrũme kamwe gatuo, akarute karĩ iruta rĩa mahĩtia, hamwe na kabakũri kau ka maguta; nĩagacithũngũthĩria hau mbere ya Jehova ituĩke iruta rĩa gũthũngũthio. **13** Nĩagathĩnjĩra gatũrũme kau handũ harĩa hatheru, harĩa iruta rĩa kũhoroherio mehia na iruta rĩa njino ithĩnjagĩrwo. O ta ũrĩa iruta rĩa kũhoroherio mehia rĩrĩ rĩa mũthĩnjĩri-Ngai-rĩ, no taguo iruta rĩa mahĩtia rĩrĩ rĩake, rĩu nĩ iruta itheru mũno makĩria. **14** Mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakoya thakame ĩmwe ya iruta rĩu rĩa mahĩtia na amĩhake moni ya gũtũ kwa ũrĩo kwa mũndũ ũcio ũratherio, na kĩara kĩrĩa kĩnene gĩa guoko gwake kwa ũrĩo, na kĩara kĩrĩa kĩnene gĩa kũgũrũ gwake kwa ũrĩo. **15** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩagacooka oe maguta mamwe marĩa marĩ kabakũri-inĩ amaitĩrĩre rũhĩ rwake rwa mwena wa ũmotho, **16** acooke atobokie kĩara gĩake kĩa muoroto kĩa ũrĩo maguta-inĩ macio marĩ rũhĩ rwake, aminjaminje maguta mamwe ma macio marĩ kĩara gĩake mbere ya Jehova maita mũgwanja. **17** Mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakoya maguta mamwe ma marĩa matigaire rũhĩ rwake amahake moni ya gũtũ kwa ũrĩo kwa mũndũ ũcio ũratherio, na kĩara kĩrĩa kĩnene gĩa guoko gwake kwa ũrĩo, na kĩara kĩrĩa kĩnene gĩa kũgũrũ gwake kwa ũrĩo, igũrũ rĩa thakame ĩyo ya iruta rĩa mahĩtia. **18** Namo maguta macio mangĩ marĩ rũhĩ rwake, mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamahaka mũtwe wa mũndũ ũcio ũratherio nĩguo amũhoroherie hau mbere ya Jehova. **19** "Ningĩ mũthĩnjĩri-Ngai nĩakaruta igongona rĩa kũhoroherio mehia ahoroherie mũndũ ũcio ũratherio thaahu wake. Thuutha ũcio, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagathĩnja iruta rĩa njino **20** na arĩrutĩre kĩgongona-inĩ, hamwe na iruta rĩa mũtu nĩguo amũhoroherie, nake athirwo nĩ thaahu. **21** "No rĩrĩ angĩkorwo mũndũ ũcio nĩ mũthĩĩni na ndangĩhota kũruta indo icio, no nginya arute gatũrũme kamwe gatuĩke iruta rĩa mahĩtia rĩa gũthũngũthio nĩguo rĩmũhoroherie, hamwe na gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa eba ya mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, rĩtuĩke iruta rĩa mũtu, na kabakũri ka maguta, **22** na ndirahũgĩ igĩrĩ kana tũtutuura twĩrĩ, o iria angĩhota kũruta, ĩmwe ĩtuĩke ya iruta rĩa kũhoroherio mehia, na ĩrĩa ĩngĩ ya iruta rĩa njino. **23** "Mũthenya wa kanana wakinya no nginya acirehe kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai hau itoonyero rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo nĩgeetha athererio

hau mbere ya Jehova. **24** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩakoya gatũrũme kau ka iruta rĩa mahĩtia, hamwe na kabakũri ka maguta, acithũngũthĩrie mbere ya Jehova ituĩke iruta rĩa gũthũngũthio. **25** Nĩagathĩnja gatũrũme ka iruta rĩa mahĩtia na acooke oe thakame ĩmwe yako amĩhake moni ya gũtũ kwa ũrĩo kwa mũndũ ũcio ũratherio, na amĩhake kĩara kĩrĩa kĩnene gĩa guoko gwake kwa ũrĩo na kĩara kĩrĩa kĩnene gĩa kũgũrũ gwake kwa ũrĩo. **26** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩagekĩra maguta mamwe rũhĩ rwa mwena wake wa ũmotho, **27** na aminjaminje maguta mamwe ma macio marĩ rũhĩ rwake na kĩara kĩa muoroto gĩa guoko gwake kwa ũrĩo, hau mbere ya Jehova, maita mũgwanja. **28** Maguta mamwe ma macio marĩ rũhĩ rwake amahake o harĩa aahakĩte thakame ya iruta rĩa mahĩtia, moni-inĩ ya gũtũ kwa ũrĩo kwa mũndũ ũcio ũratherio, na kĩara kĩrĩa kĩnene gĩa guoko gwake kwa ũrĩo na kĩara kĩrĩa kĩnene gĩa kũgũrũ gwake kwa ũrĩo. **29** Namo maguta macio mangĩ marĩ rũhĩ rwake, mũthĩnjĩri-Ngai nĩakamahaka mũtwe wa mũndũ ũcio ũratherio, nĩguo amũhoroherie hau mbere ya Jehova. **30** Ningĩ nĩakaruta igongona rĩa ndirahũgĩ kana tũtutuura, o iria mũndũ ũcio angĩhota kũruta, **31** ĩmwe ĩrĩ iruta rĩa kũhoroherio mehia na ĩyo ĩngĩ ĩrĩ iruta rĩa njino, o hamwe na iruta rĩa mũtu. Ũguo nĩguo mũthĩnjĩri-Ngai akaahoroheria mũndũ ũcio ũratherio hau mbere ya Jehova." **32** Macio nĩmo mawatho makoniĩ mũndũ o wothe ũrĩa ũrĩ na mũrimũ wa ngoothi ũngĩgwatanio, na ndangĩhota kũruta iruta rĩrĩa rĩathanĩtwo rĩa gũtherio gwake. **33** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, **34** "Rĩrĩa mũgaakinya bũrũri wa Kaanani, ũrĩa ngũmũhe ũtuĩke igai rĩanyu, na niĩ njĩkĩre ũgumu ũgũthegea nyũmba thĩĩinĩ bũrũri-inĩ ũcio-rĩ, **35** mwene nyũmba ĩyo no nginya athiĩ akeere mũthĩnjĩri-Ngai atĩrĩ, 'Nĩnyonete kĩndũ kĩhaana ta ũgumu thĩĩinĩ wa nyũmba yakwa.' **36** Mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩagaathana indo ciothe irutwo nyũmba ĩyo atanatoonya kũrora ũgumu ũcio, nĩgeetha gũtikagĩe kĩndũ o na kĩmwe kĩrĩ nyũmba ĩyo kĩngĩtuuo atĩ kĩrĩ na thaahu. Thuutha wa ũguo mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatoonya arore nyũmba ĩyo. **37** Nĩakarora ũgumu rũthingo-inĩ, na aakorwo rũrĩ na tũrima twa rangi ta wa nyeki nduru kana wa rangi mũtune tũhaana ta tũtoonyete thĩĩinĩ wa rũthingo-rĩ, **38** mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakoima nja ya nyũmba ĩyo na acooke amĩhinge gwa kahinda ka mĩthenya mũgwanja. **39** Mũthenya wa mũgwanja wakinya, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagacooka athiĩ arore nyũmba ĩyo. Angĩona ũgumu ũcio nĩũthegeete thingo-inĩ, **40** nĩagaathana mahiga marĩa marĩ na ũgumu mamomorwo na mateo handũ hatarĩ hatheru na kũu nja ya itũũra. **41** Nĩagaathana thingo ciothe ikũrũrwo mwena wa na thĩĩinĩ, namo makũrũro macio mateo kĩara-inĩ na kũu nja ya itũũra. **42** Ningĩ moe mahiga mangĩ make namo mathenya macio mamomoretwo, na macooke moe rĩũmba rĩerũ mathinge nyũmba ĩyo narĩo. **43** "Ũgumu ũcio ũngĩcooka woneke rĩngĩ nyũmba-inĩ ĩyo, thuutha wa mahiga macio kũmomorwo, na thingo icio gũkũrũrwo na igathiingwo rĩngĩ-rĩ, **44** mũthĩnjĩri-Ngai nĩagacooka athiĩ amĩrore rĩngĩ, na angĩona ũgumu ũcio nĩũthegeete nyũmba-inĩ ĩyo, ũcio nĩ ũgumu wa kwananga; nyũmba ĩyo ĩrĩ na thaahu. **45** No nginya ĩmomorwo: mahiga mayo, na mbaũ, na thingo ciothe, nacio indo icio itwarwo handũ hatarĩ hatheru na kũu nja ya itũũra. **46** "Mũndũ o wothe ũngĩtoonya nyũmba ĩyo hĩndĩ ĩyo ĩrĩ hinge nĩakanyiitwo nĩ thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **47** Mũndũ o wothe ũngĩkoma kana arĩĩre irio nyũmba ĩyo, no nginya athambie nguo ciake. **48** "No rĩrĩ, mũthĩnjĩri-Ngai angĩũka kũmĩrora akore atĩ ũgumu ũcio ndũthegeete thuutha wa nyũmba ĩyo gũthingwo rĩngĩ-rĩ, nĩagatua atĩ nyũmba ĩyo ndĩrĩ na thaahu, nĩgũkorwo ũgumu ũcio nĩũthirĩte. **49** Nĩgeetha atherie nyũmba ĩyo, nĩakoya nyoni igĩrĩ, na kamũtĩ ka mũtarakwa, na rũrigi rwa rangi wa gakarakũ, na mũthobi. **50** Nĩagathĩnjĩra nyoni ĩmwe ya icio igũrũ rĩa nyũngũ ya rĩũmba ĩrĩ na maaĩ matahĩtwo o hĩndĩ ĩyo. **51** Acooke oe kamũtĩ ka mũtarakwa, na mũthobi, na rũrigi rwa rangi wa gakarakũ na nyoni ĩyo ĩrĩ muoyo, acitobokie thĩiinĩ wa thakame ĩyo ya nyoni ĩyo thĩnje, na maaĩ-inĩ macio matahĩtwo o hĩndĩ ĩyo, aminjaminjĩrie nyũmba ĩyo maita mũgwanja. **52** Nĩagatheria nyũmba ĩyo na thakame ya nyoni ĩyo, na maaĩ macio matahĩtwo o hĩndĩ ĩyo, na nyoni ĩyo ĩrĩ muoyo, na kamũtĩ kau ka mũtarakwa, na mũthobi ũcio, na rũrigi rũu rwa rangi wa gakarakũ. **53** Acooke arekererie nyoni ĩyo ĩrĩ muoyo yũmbũke ĩthiĩ na kũu werũ-inĩ, nja ya itũũra. Ũguo nĩguo akaahoroheria nyũmba ĩyo, nayo nĩĩgathirwo nĩ thaahu." **54** Macio nĩmo mawatho makoniĩ mũrimũ o ro wothe wa ngoothi ũrĩa ũngĩgwatanio, na ũhere, **55** na ũgumu ũrĩ nguo-inĩ kana thĩiinĩ wa nyũmba, **56** na handũ haimbu, na handũ harĩ na mũtũnda, kana handũ hakaragacũku, **57** nĩguo kũmenyekage rĩrĩa kĩndũ gĩtarĩ na thaahu na rĩrĩa kĩrĩ na thaahu. Macio nĩmo mawatho makoniĩ mĩrimũ ya ngoothi ĩrĩa ĩngĩgwatanio, na makoniĩ ũgumu.

15 Nake Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, **2** "Arĩriai andũ a Isiraeli, mũmeere ũũ: 'Rĩrĩa mũndũ mũrũme o wothe angĩkorwo akiura kuuma njaga-inĩ yake, kuura kũu nĩ thaahu. **3** Mũndũ ũcio arĩkoragwo arĩ na thaahu hĩndĩ ĩrĩa angĩkorwo akiura hĩndĩ ciothe, o na kana angĩtiga kuura. Kuura kũu arĩ nakuo kũrĩĩtũmaga athaahe na njĩra ici: **4** "'Ũrĩrĩ o wothe mũndũ ũcio ũkuura angĩkomera nĩũkanyiitwo nĩ thaahu, na kĩndũ o gĩothe kĩrĩa angĩikarĩra nĩgĩkanyiitwo nĩ thaahu. **5** Mũndũ ũrĩa ũngĩhutia ũrĩrĩ ũcio no nginya athambie nguo ciake na ethambe na maaĩ, na atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **6** Mũndũ o wothe ũngĩikarĩra kĩndũ gĩikarĩirwo nĩ mũndũ ũcio ũroira, no nginya athambie nguo ciake na ethambe na maaĩ, na atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **7** "'Mũndũ o wothe ũngĩhutia mũndũ ũcio ũroira no nginya athambie nguo ciake na ethambe na maaĩ, na atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **8** "'Mũndũ ũcio ũroira angĩtuĩra mũndũ ũtarĩ na thaahu mata-rĩ, mũndũ ũcio no nginya athambie nguo ciake na ethambe na maaĩ, na atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **9** "'Matandĩko mothe marĩa mũndũ ũcio ũroira angĩikarĩra akuuĩtwo nĩ nyamũ, nĩmakanyiitwo nĩ thaahu, **10** nake mũndũ o wothe ũngĩhutia kĩndũ o na kĩmwe gĩikarĩre nĩ mũndũ ũcio, nĩakanyiitwo nĩ thaahu o nginya hwaĩ-inĩ; ũrĩa wothe ũngĩũngania indo icio no nginya athambie nguo ciake na ethambe na maaĩ, na atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **11** "'Mũndũ

ũcio ũkuura angĩhutia mũndũ atethambĩte moko na maaĩ, mũndũ ũcio ahutia no nginya athambie nguo ciake na ethambe na maaĩ, na atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **12** "'Nyũngũ ya rĩũmba ĩrĩa mũndũ ũcio angĩhutia, no nginya yũragwo, na kĩndũ gĩothe kĩa mbaũ no nginya gĩkamũrwo na maaĩ. **13** "'Rĩrĩa mũndũ ũcio angĩhonio mũrimũ ũcio wa kuura, nĩageterera mĩthenya mũgwanja nĩguo ambĩrĩrie gũtherio gwake; no nginya athambie nguo ciake na ethambe na maaĩ, matahĩtwo o hĩndĩ ĩyo, nake nĩagathirwo nĩ thaahu. **14** Mũthenya wa kanana wakinya, no nginya arute ndirahũgĩ igĩrĩ kana tũtutuura twĩrĩ, athiĩ mbere ya Jehova hau itoonyero rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo na acinengere mũthĩnjĩri-Ngai. **15** Nake mũthĩnjĩri-Ngai nĩagaciruta igongona, ĩmwe ĩrĩ iruta rĩa kũhoroherio mehia na ĩrĩa ĩngĩ irĩ iruta rĩa njino. Ũguo nĩguo akaahoroheria mũndũ ũcio hau mbere ya Jehova, nĩ ũndũ wa kuura gwake. **16** "'Rĩrĩa mũndũ mũrũme angiumwo nĩ hinya wa arũme, no nginya ethambe mwĩrĩ wothe na maaĩ, na atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **17** Nguo o yothe kana rũũa ingĩitĩkĩrwo nĩ hinya wa arũme handũ, no nginya ithambio na maaĩ, na itiinde irĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **18** Rĩrĩa mũndũ mũrũme akomania na mũndũ-wa-nja, nake oimwo nĩ hinya wa arũme, o eerĩ no nginya methambe na maaĩ, nao matiinde marĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **19** "'Rĩrĩa mũndũ-wa-nja ekuura ihinda-inĩ rĩake rĩa mweri, nĩagaikara mĩthenya mũgwanja arĩ na thaahu, nake mũndũ o wothe ũngĩmũhutia, atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **20** "'Kĩndũ o gĩothe angĩkomera ihinda-inĩ rĩake rĩa mweri nĩgĩkanyiitwo nĩ thaahu, na kĩndũ o gĩothe angĩikarĩra nĩgĩkanyiitwo nĩ thaahu. **21** Mũndũ o wothe ũngĩhutia ũrĩrĩ wake no nginya athambie nguo ciake na ethambe mwĩrĩ na maaĩ, nake atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **22** Mũndũ o wothe ũngĩhutia kĩndũ o gĩothe aikarĩire no nginya athambie nguo ciake na ethambe mwĩrĩ na maaĩ, nake atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **23** Kĩndũ kĩu kĩngĩkorwo nĩ ũrĩrĩ, kana o kĩndũ kĩngĩ mũndũ-wa-nja ũcio aikarĩire, hĩndĩ ĩyo mũndũ wothe angĩkĩhutia, nĩagatinda arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **24** "'Mũndũ mũrũme angĩkoma nake na ahutio nĩ thakame ya ihinda rĩake rĩa mweri, nĩagaikara arĩ na thaahu mĩthenya mũgwanja; naguo ũrĩrĩ o wothe angĩkomera nĩũkanyiitwo nĩ thaahu. **25** "'Rĩrĩa mũndũ-wa-nja angiura thakame ategũtigithĩria mĩthenya mĩingĩ ihinda rĩtarĩ rĩake rĩa mweri, kana kuura kũngĩ gũkĩrĩte ihinda rĩake rĩa mweri, nĩagaikara arĩ na thaahu rĩrĩa rĩothe ekuura ũguo, o ta ũrĩa akoragwo arĩ na thaahu ihinda-inĩ rĩake rĩa mweri. **26** Ũrĩrĩ wothe ũrĩa angĩkoma rĩrĩa rĩothe ekuura ũguo, nĩũkanyiitwo nĩ thaahu, o ta ũrĩa ũrĩrĩ wake ũkoragwo na thaahu ihinda-inĩ rĩake rĩa mweri, na kĩrĩa gĩothe angĩikarĩra nĩ gĩkaanyiitwo nĩ thaahu, o ta ũrĩa gũkoragwo ihinda-inĩ rĩake rĩa mweri. **27** Mũndũ o wothe angĩcihutia nĩakanyiitwo nĩ thaahu; nake no nginya athambie nguo ciake na ethambe mwĩrĩ na maaĩ, na atiinde arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **28** "'Aarĩkia gũtiga kuura, nĩageterera mĩthenya mũgwanja, na thuutha ũcio nĩagathirwo nĩ thaahu. **29** Mũthenya wa kanana wakinya, no nginya arute ndirahũgĩ igĩrĩ kana tũtutuura twĩrĩ, acirehere mũthĩnjĩri-Ngai hau itoonyero rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **30** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakaruta ĩmwe ĩrĩ iruta rĩa kũhoroherio mehia, nayo ĩyo ĩngĩ ĩrĩ iruta rĩa njino. Ũguo nĩguo mũthĩnjĩri-Ngai akaamũhoroheria hau mbere ya Jehova nĩ ũndũ wa thaahu wa kuura kũu gwake. **31** "'No nginya mwehanĩrĩrie andũ a Isiraeli na indo iria ingĩmagwatia thaahu, nĩgeetha matikanakue marĩ na thaahu nĩ ũndũ wa gũthaahia gĩikaro gĩakwa kĩrĩa kĩrĩ gatagatĩ kao.'" **32** Macio nĩmo mawatho marĩa makoniĩ mũndũ ũrĩa ũkuura, na ma mũndũ o wothe ũrĩa ũnyiitĩtwo nĩ thaahu nĩ ũndũ wa kuumwo nĩ hinya wa arũme, **33** na ma mũndũ-wa-nja nĩ ũndũ wa ihinda rĩake rĩa mweri, na ma mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja ũrĩa ũkuura, na ma mũndũ mũrũme ũrĩa ũngĩkoma na mũndũ-wa-nja ũrĩa ũrĩ na thaahu.

16 Nake Jehova akĩarĩria Musa thuutha wa gĩkuũ kĩa ariũ arĩa eerĩ a Harũni arĩa maakuire rĩrĩa mookire magĩkuhĩrĩria mbere ya Jehova. **2** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: "Ĩra mũrũ wa nyũkwa Harũni ndagatoonyage o rĩrĩa enda Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, hau thuutha wa gĩtambaya gĩa gũcuuria kĩrĩa kĩrĩ mbere ya gĩtĩ gĩa tha kĩrĩa kĩrĩ igũrũ wa ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro ndakae gũkua, tondũ hau nĩho ndĩyumagĩria ndĩ thĩinĩ wa itu hau igũrũ wa gĩtĩ gĩa tha. **3** "Ũũ nĩguo Harũni arĩĩtoonyaga harĩa haamũre: arĩĩtoonyaga na gategwa ka iruta rĩa kũhoroherio mehia, na ndũrũme ĩmwe ya iruta rĩa njino. **4** Nĩarĩhumbaga kanjũ ya gatani ĩrĩa nyamũre, na thuruarĩ cia thĩinĩ cia gatani iriganie na mwĩrĩ wake, nĩarĩĩhotoraga mũcibi ũrĩa wa gatani, na akeoha kĩremba kĩrĩa gĩa gatani. Icio nĩcio nguo iria nyamũre; nĩ ũndũ ũcio no nginya ethambe na maaĩ mbere ya gũciĩhumba. **5** Nĩakoya thenge igĩrĩ cia iruta rĩa kũhoroherio mehia, na ndũrũme ya iruta rĩa njino kuuma kũrĩ kĩrĩndĩ kĩa andũ a Isiraeli. **6** "Harũni nĩakaruta ndegwa ĩyo ĩrĩ iruta rĩa kũhoroherio mehia make mwene nĩguo ehoroherie we mwene na nyũmba yake. **7** Ningĩ nĩakoya thenge icio cierĩ acineane hau mbere ya Jehova itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **8** Nĩagacuukĩra thenge icio cierĩ mĩtĩ, ũmwe nĩ wa Jehova, naguo ũcio ũngĩ nĩ wa mbũri ya kũrekererio ĩkuuithĩtio mehia. **9** Harũni nĩakaruta thenge ĩrĩa ĩkaagũĩrwo nĩ mũtĩ wa mwena wa Jehova, amĩrute ĩrĩ igongona rĩa kũhoroherio mehia. **10** No thenge ĩrĩa ĩkaagũĩrwo nĩ mũtĩ ĩtuĩke ya kũrekererio ĩkuuithĩtio mehia nĩĩkaneanwo mbere ya Jehova ĩrĩ muoyo, ĩtuĩke ya kũhorohanĩria, na ũndũ wa kũmĩrekereria ĩĩthiĩre werũ-inĩ, ĩrĩ yo ya kũrekererio ĩkuuithĩtio mehia. **11** "Harũni nĩakarehe ndegwa ĩyo ĩtuĩke ya iruta rĩa mehia make mwene, nĩguo ehoroherie we mwene na nyũmba yake, na nĩagathĩnja ndegwa ĩyo nĩ ũndũ wa iruta rĩa kũhoroherio mehia make mwene. **12** Nĩakoya rũgĩo rwa ũbani rũiyũrĩtio makara ma mwaki marutĩtwo kĩgongona-inĩ mbere ya Jehova, na ngundi igĩrĩ cia ũbani mũhinyu ũrĩa ũtararĩkaga wega, na acitware na kũu thuutha wa gĩtambaya gĩa gũcuurio. **13** Nĩagekĩra ũbani ũcio mwaki-inĩ mbere ya Jehova, nayo ndogo ya ũbani ũcio nĩĩgathiĩka gĩtĩ kĩu gĩa tha, kĩu kĩrĩ igũrũ rĩa ithandũkũ rĩa Ũira, nĩguo ndagakue. **14** Ningĩ nĩakoya thakame ĩmwe ya ndegwa ĩyo na kĩara gĩake, amĩminjaminje mwena wa mbere

wa gĩtĩ kĩu gĩa tha; ningĩ nĩakaminjaminja ĩmwe yayo na kĩara gĩake maita mũgwanja hau mbere ya gĩtĩ kĩu gĩa tha. **15** "Ningĩ nĩagathĩnja thenge ĩrĩa ya iruta rĩa kũhoroherio mehia makoniĩ andũ acio, na atware thakame yayo thuutha wa gĩtambaya gĩa gũcuurio, eke nayo o ta ũrĩa eekire thakame ya ndegwa ĩyo: amĩminjaminje igũrũ rĩa gĩtĩ kĩu gĩa tha o na mbere yakĩo. **16** Ũguo nĩguo akaahoroheria Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno tondũ wa thaahu na ũremi wa andũ a Isiraeli, kũringana na mehia mao mothe. Na ũguo noguo ageeka nĩ ũndũ wa Hema-ya-Gũtũnganwo, ĩrĩa ĩrĩ gatagatĩ kao na thaahu wao. **17** Gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũgaakorwo thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo kuuma ihinda rĩrĩa Harũni agaathiĩ kũhoroheria Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno nginya hĩndĩ ĩrĩa akoima ho, arĩkĩtie kwĩhoroheria we mwene, na akahoroheria nyũmba yake na akahoroheria kĩrĩndĩ gĩothe gĩa Isiraeli. **18** "Ningĩ nĩakoima athiĩ kĩgongona-inĩ kĩrĩa kĩrĩ hau mbere ya Jehova akĩhoroherie. Nĩakoya thakame ĩmwe ya ndegwa ĩyo, na thakame ĩmwe ya thenge, amĩhake hĩa ciothe cia kĩgongona kĩu. **19** Nĩakaminjaminja thakame ĩmwe na kĩara gĩake igũrũ rĩakĩo maita mũgwanja, agĩtherie na akĩamũre nĩguo gĩthirwo nĩ thaahu wa andũ a Isiraeli. **20** "Harũni aarĩkia kũhoroheria Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, na Hema-ya-Gũtũnganwo na kĩgongona kĩu, nĩakarehe thenge ĩrĩa ĩrĩ muoyo. **21** Nĩakaigĩrĩra moko make meerĩ igũrũ rĩa mũtwe wa thenge ĩyo ĩrĩ muoyo, na oimbũrĩre hau igũrũ rĩayo waganu wothe na ũremi wa andũ a Isiraeli, oimbũre mehia mao mothe, amacookererie igũrũ rĩa mũtwe wayo. Nĩakarekereria thenge ĩyo ĩĩthiĩre werũ-inĩ ĩmenyereirwo nĩ mũndũ ũrĩa ũthuurĩirwo wĩra ũcio. **22** Thenge ĩyo nĩĩgakuuithio mehia mao mothe, ĩmatware kũndũ kũrĩa gũtatũũragwo nĩ Andũ; nake mũndũ ũcio nĩakarekereria thenge ĩyo na kũu werũ-inĩ. **23** "Harũni nĩagacooka atoonye Hema-ya-Gũtũnganwo arute nguo icio cia gatani iria eekĩrire mbere ya gũtoonya Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, nake acitige kuo. **24** Nĩagethamba mwĩrĩ na maaĩ, arĩ handũ hatheru na acooke ehumbe nguo ciake cia ndũire. Acooke oime nja na erutĩre iruta rĩa njino nĩ ũndũ wake mwene, na arute iruta rĩa njino nĩ ũndũ wa andũ, nĩguo ehoroherie we mwene na ahoroherie andũ arĩa angĩ. **25** Ningĩ nĩagacinĩra maguta ma iruta rĩa kũhoroherio mehia igũrũ rĩa kĩgongona. **26** "Mũndũ ũcio ũrekagĩrĩria thenge ĩyo ya gũkuuithio mehia no nginya athambie nguo ciake na ethambe mwĩrĩ na maaĩ; thuutha ũcio acooke atoonye kambĩ. **27** Ndegwa ĩyo na thenge, iria cia iruta rĩa kũhoroherio mehia, iria thakame yacio yatwarĩtwo Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno ya kũhorohanĩria, no nginya ciumio nja ya kambĩ; njũa ciacio na nyama, na mahu ciothe icinwo ihĩe biũ. **28** Mũndũ ũrĩa ũgacicina no nginya agaathambia nguo ciake na ethambe mwĩrĩ na maaĩ; thuutha ũcio no acooke atoonye kambĩ. **29** "Ũndũ ũyũ ũgũtuĩka watho mwandĩke wa kũrũmagĩrĩrwo hĩndĩ ciothe nĩ inyuĩ: Mũthenya wa ikũmi mweri-inĩ wa mũgwanja no nginya mwĩimage irio, na mũtikarutage wĩra o na ũrĩkũ, arĩ mũndũ ũciarĩirwo bũrũri wanyu, kana arĩ mũgeni ũrĩa ũtũũranagia na inyuĩ, **30** tondũ mũthenya ũcio nĩmũkahoroherio, nĩguo mũtherio. Hĩndĩ ĩyo nĩmũgatherio kuuma kũrĩ mehia manyu mothe mũrĩ hau mbere ya Jehova. **31** Ĩyo nĩ Thabatũ ya kũhurũka, na no nginya mwĩimage irio; ũyũ nĩ watho mwandĩke wa kũrũmagĩrĩrwo hĩndĩ ciothe. **32** Mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũitĩrĩrie maguta na akaamũrwo gũcooka ithenya rĩa ithe ta mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene nĩwe ũkaahoroheria andũ. Nĩakehumbaga nguo iria nyamũre cia gatani **33** na ahoroherie Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, na Hema-ya-Gũtũnganwo, na kĩgongona, na athĩnjĩri-Ngai, na andũ othe a mũingĩ wa Isiraeli. **34** "Ũndũ ũyũ ũgũtuĩka watho mwandĩke wa kũrũmagĩrĩrwo hĩndĩ ciothe nĩ inyuĩ; horohio ĩrĩrutagwo riita rĩmwe o mwaka nĩ ũndũ wa mehia mothe ma andũ a Isiraeli." Na gũgĩĩkwo o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa gwĩkagwo.

17 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Arĩria Harũni, na ariũ ake na andũ othe a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Ũũ nĩguo Jehova aathanĩte: **3** Mũndũ o wothe Mũisiraeli ũrĩĩrutaga igongona rĩa ndegwa, kana rĩa gatũrũme, kana rĩa mbũri thĩinĩ wa kambĩ kana nja ya kambĩ, **4** handũ ha kũrĩrehe itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, arĩrute rĩrĩ igongona rĩa kũrutĩrwo Jehova hau mbere ya Hema-ĩrĩa-Nyamũre ya Jehova-rĩ, mũndũ ũcio nĩagatuuo arĩ na mahĩtia ma gũita thakame; mũndũ ũcio nĩaitĩte thakame, na no nginya aingatwo kuuma kũrĩ andũ ao. **5** Ũndũ ũyũ nĩwagũtũma andũ a Isiraeli matwaragĩre Jehova magongona marĩa rĩu mararutĩrwo werũ-inĩ. No nginya mamarehagĩre mũthĩnjĩri-Ngai, ũguo nĩ kuuga kũrĩ Jehova, hau itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, marutwo marĩ maruta ma ũiguano. **6** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakaminjaminja thakame kĩgongona-inĩ kĩa Jehova hau itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, na acine maguta marĩ mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **7** Matikanacooke o na rĩ kũruta magongona mao o na marĩkũ kũrĩ mĩhianano ya mbũri ĩrĩa mahũũraga ũmaraya nayo. Ũyũ nĩ watho mwandĩke wa kũrũmagĩrĩrwo hĩndĩ ciothe kũrĩ o, na kũrĩ njiarwa iria igooka.' **8** "Meere atĩrĩ: 'Mũisiraeli o wothe, kana mũgeni o na ũrĩkũ ũtũũranagia nao, ũkaaruta iruta rĩa njino, kana arute igongona, **9** na ndarĩtware hau itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo arĩrutĩre Jehova-rĩ, mũndũ ũcio no nginya aingatwo kuuma kũrĩ andũ ao. **10** "'Mũisiraeli wothe kana mũgeni o wothe ũtũũranagia nao ũkaarĩa thakame o yothe, nĩngahũgũkĩra mũndũ ũcio ũrĩĩte thakame, na nĩngamũingata kuuma kũrĩ andũ ao. **11** Nĩgũkorwo muoyo wa kĩũmbe ũrĩ thĩinĩ wa thakame, na nĩyo ndĩmũheete mwĩhorohagĩrie nayo kĩgongona-inĩ; thakame nĩyo ĩhorohagĩria muoyo wa mũndũ. **12** Nĩ ũndũ ũcio ngwĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, "Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe thĩinĩ wanyu wagĩrĩirwo nĩ kũrĩa thakame, o na mũgeni ũrĩa ũtũũranagia na inyuĩ ndakanarĩe thakame." **13** "'Mũisiraeli o wothe, kana mũgeni o wothe ũtũũranagia na inyuĩ, ũkaaguĩma nyamũ kana nyoni o yothe ĩngĩrĩĩo, no nginya agaita thakame yayo thĩ, acooke amĩthike na tĩĩri, **14** tondũ muoyo wa kĩũmbe gĩothe nĩ thakame yakĩo. Nĩkĩo njĩrĩĩte andũ a Isiraeli atĩrĩ, "Mũtikanarĩe thakame ya kĩũmbe o gĩothe, tondũ muoyo wa kĩũmbe nĩ thakame yakĩo; mũndũ o wothe ũngĩmĩrĩa no nginya aingatwo." **15** "'Mũndũ o

wothe, arĩ wa gũciarĩrwo bũrũri wanyu kana arĩ mũgeni, angĩkaarĩa nyamũ ĩkuĩte kana ĩtambuurangĩtwo nĩ nyamũ cia gĩthaka-rĩ, no nginya agaathambia nguo ciake na ethambe na maaĩ, na atiinde na thaahu nginya o hwaĩ-inĩ; thuutha ũcio nĩagathirwo nĩ thaahu. **16** No angĩkaaga gũthambia nguo ciake na aage gwĩthamba-rĩ, nĩagacookererwo nĩ ũũru ũcio wake.'"

18 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **3** Mũtikaneke maũndũ marĩa andũ a Misiri, kũrĩa mwatũũraga, meekaga, na mũtikaneke maũndũ marĩa mekagwo bũrũri wa Kaanani, kũrĩa ndĩramũtwara. Mũtikarũmĩrĩre mĩthiire yao. **4** No nginya mwathĩkagĩre mawatho makwa na mũmenyagĩrĩre gwathĩkĩra kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **5** Tũũrai mũrũmĩtie kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho makwa, nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa ũrĩĩmathĩkagĩra nĩarĩtũũrio muoyo nĩmo. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **6** "'Gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũgaathengerera mũndũ wa nyũmba yake nĩguo makomanie; niĩ nĩ niĩ Jehova. **7** "'Ndũkanaconorithie thoguo nĩ ũndũ wa gũkoma na nyũkwa. Ũcio nĩ nyũkwa; ndũkanakome nake. **8** "'Ndũkanakome na mũtumia wa thoguo; ũguo nĩ gũconorithia thoguo. **9** "'Ndũkanakome na mwarĩ wa nyũkwa, kana mwarĩ wa thoguo ũrĩa mũciarĩtwo nĩ ithe ũmwe kana mwarĩ wa nyũkwa ũrĩa mũtarĩ a ithe ũmwe. **10** "'Ndũkanakome na mwarĩ wa mũrũguo kana mwarĩ wa mwarĩguo; ũguo nĩ gwĩconorithia. **11** "'Ndũkanakome na mwarĩ wa mũndũ-wa-nja wa thoguo, ũrĩa ũciarĩtwo nĩ thoguo; ũcio no ta mwarĩ wa nyũkwa. **12** "'Ndũkanakome na mwarĩ wa nyina na thoguo; ũcio nĩ mũndũ wa nyũmba ya thoguo. **13** "'Ndũkanakome na tataguo, ũcio nĩ mũndũ wa nyũmba ĩmwe na nyũkwa. **14** "'Ndũkanaconorithie mũrũ wa nyina na thoguo, na ũndũ wa gũthengerera mũtumia wake nĩguo mũkomanie; ũcio nĩ tataguo. **15** "'Ndũkanakome na mũtumia wa mũrũguo. Ũcio nĩ mũtumia wa mũrũguo; ndũkanakome nake. **16** "'Ndũkanakome na mũtumia wa mũrũ wa nyũkwa; ũguo nĩgũconorithia mũrũ wa nyũkwa. **17** "'Ndũkanakome na mũndũ-wa-nja ũcooke ũkome na mwarĩ. Ndũkanakome na mwarĩ wa mũriũ, kana mwarĩ wa mwarĩ; acio nĩ andũ a nyũmba yake. Ũcio nĩ waganu. **18** "'Ndũkanahikie mwarĩ wa nyina na mũtumia waku atuĩke mũiru wa mũtumia waku, ũkomage nake mũtumia waku arĩ muoyo. **19** "'Ndũkanathengerere mũndũ-wa-nja mũkomanie rĩrĩa arĩ na thaahu wa hĩndĩ yake ya mweri. **20** "'Ndũkanakome na mũtumia wa mũndũ ũngĩ, ndũgethaahie nake. **21** "'Mũtikananeane ciana cianyu irutĩrwo Moleku igongona, mũtikanathaahie rĩĩtwa rĩa Ngai wanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **22** "'Ndũkanakome na mũndũ mũrũme ta ũrĩa mũndũ akomaga na mũndũ-wa-nja; ũndũ ũcio ũrĩ magigi. **23** "'Ndũkanakome na nyamũ nawe wĩthaahie nayo. Mũndũ-wa-nja ndakanetware harĩ nyamũ akome nayo; gwĩka ũguo nĩ waganu mũkĩru njano. **24** "'Mũtikanethaahie na ũndũ o na ũmwe wa macio, tondũ ũguo nĩguo ndũrĩrĩ iria ngũingata imweherere ciethaahirie. **25** O naguo bũrũri nĩwathaahirio; nĩ ũndũ ũcio ngĩũherithĩria mehia maguo, naguo bũrũri ũcio ũgĩtahĩka arĩa maatũũraga kuo. **26** No inyuĩ, no nginya mũrũmie kĩrĩra kĩa watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho makwa. Andũ arĩa maciarĩirwo bũrũri wanyu, kana ageni arĩa matũũranagia na inyuĩ, matikaneke ũndũ o na ũrĩkũ wa macio marĩ magigi, **27** nĩgũkorwo maũndũ macio mothe nĩmo meekagwo nĩ andũ arĩa maatũũraga bũrũri ũcio mbere yanyu, naguo bũrũri ũcio ũkĩnyiitwo nĩ thaahu. **28** O na inyuĩ mũngĩgwatia bũrũri ũcio thaahu, nĩũkamũtahĩka o ta ũrĩa watahĩkire arĩa maatũũraga kuo mbere yanyu. **29** "'Mũndũ o wothe ũngĩka ũndũ o na ũmwe wa maũndũ macio marĩ magigi, andũ ta acio no nginya maingatwo kuuma kũrĩ andũ ao. **30** Rũmiai maũndũ marĩa ndĩmwathĩte na mũtikanarũmĩrĩre mĩtugo ĩyo ĩrĩ magigi, ĩrĩa yekagwo mũtaanoka, na mũtikanethaahie nayo. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu.'"

19 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Arĩria kĩũngano gĩothe kĩa Isiraeli, ũmeere atĩrĩ, 'Tuĩkai atheru tondũ niĩ, Jehova Ngai wanyu, ndĩ mũtheru. **3** "'O mũndũ wanyu no nginya atĩĩe nyina na ithe, na no nginya mũrũmagie Thabatũ ciakwa. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **4** "'Mũtikanandirike, mũhooyage mĩhianano kana mwĩthondekere ngai cia kĩgera gĩtweketio. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **5** "'Rĩrĩa mũkũrutĩra Jehova igongona rĩa ũiguano, rĩrutagei na njĩra ĩrĩa ĩngĩtũma igongona rĩu rĩanyu rĩĩtĩkĩrĩke. **6** Igongona rĩu mũrĩrĩage o mũthenya ũcio rĩarutwo, kana mũthenya ũyũ ũngĩ; kĩndũ o gĩothe kĩa rĩo kĩngĩtigara gĩkinyie mũthenya wa gatatũ, no nginya gĩcinwo kĩhĩe biũ. **7** Kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩarĩo kĩngĩkaarĩĩo mũthenya wa gatatũ, igongona rĩu ti rĩtheru na rĩtigetĩkĩrwo. **8** Mũndũ o wothe ũngĩrĩrĩa mũthenya wa gatatũ, nĩagacookererwo nĩ ũũru ũcio ekĩte, tondũ nĩathaahĩtie kĩndũ kĩarutĩirwo Jehova kĩrĩ gĩtheru; mũndũ ũcio no nginya aingatwo kuuma kũrĩ andũ ao. **9** "'Rĩrĩa mũkũgetha irio bũrũri-inĩ wanyu, mũtikanagethe nginya ndeere-inĩ cia mĩgũnda yanyu, o na mũtikanonganie rũitĩki rwa magetha manyu. **10** Mũtigacookage rĩngĩ kũhaara mĩgũnda-inĩ yanyu ya mĩthabibũ, o na mũtikahaarage thabibũ iria igũĩte thĩ. Citigagĩriei andũ arĩa athĩĩni na arĩa ageni. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **11** "'Mũtikanaiye. "'Mũtikanaheenanie. "'Mũndũ ndakanaheenie ũrĩa ũngĩ. **12** "'Mũtikanehĩte na maheeni mũkĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa, na nĩ ũndũ ũcio mũthaahie rĩĩtwa rĩa Ngai wanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **13** "'Mũtikaheenie mũndũ ũrĩa ũngĩ, muoe indo ciake kana mũmũtunye indo ciake. "'Mũtikanaikarie mũcaara wa mũruti wa wĩra ũkinyie rũciũ. **14** "'Mũtikanarume mũndũ ũtaiguaga, kana mũigĩre mũtumumu kĩndũ gĩa kũmũhĩnga, no mwĩtigagĩrei Ngai wanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **15** "'Mũtikanoogomie kĩhooto; ndũkanacaĩre mũndũ tondũ nĩ mũthĩĩni kana mũndũ mũnene ũrĩ igweta, no tuagĩrai mũndũ ũrĩa ũngĩ ciira na kĩhooto. **16** "'Mũtikanorũũre mũgĩcambanagia gatagatĩ-inĩ ka andũ anyu. "'Mũtikaneke ũndũ ũngĩrehere mũndũ ũrĩa ũngĩ ũgwati. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **17** "'Ndũkanathũũre mũrũ wa thoguo ngoro-inĩ yaku. Kaanagia mũndũ ũrĩa ũngĩ maũndũ ũtekũhithĩrĩra nĩgeetha ndũkanagwatanĩre nake mahĩtia-inĩ make. **18** "'Ndũkanerĩhĩrie kana ũtume

mũndũ wanyu ũthũ, no endaga mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩyendete wee mwene. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **19** "'Rũmagiai uuge wakwa. "'Ndũkanaciarithanie nyamũ itarĩ cia kĩruka kĩmwe. "'Ndũkanahaande mũgũnda waku mbeũ mĩthemba ĩĩrĩ. "'Ndũkanehumbe nguo ĩtumĩtwo na ndigi mĩthemba ĩĩrĩ ĩtahaanaine. **20** "'Mũndũ mũrũme angĩkoma na mũndũ-wa-nja ngombo, nake aakorwo nĩmũũrie nĩ mũndũ ũngĩ, no ndakũũrĩtwo kana akarekererio, no nginya maherithio ta ũrĩa kwagĩrĩire. No matikooragwo, tondũ mũndũ-wa-nja ũcio ndatigĩte gũtuĩka ngombo. **21** Nake mũndũ mũrũme ũcio-rĩ, no nginya arute ndũrũme, amĩtware itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo ĩtuĩke iruta rĩa kũrutĩrwo Jehova rĩa kũhoroherio mahĩtia. **22** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakahoroheria mũndũ ũcio na ndũrũme ĩyo ya iruta rĩa mahĩtia, ĩrutĩrwo hau mbere ya Jehova nĩ ũndũ wa rĩĩhia rĩu ehĩtie, nake nĩakarekerwo rĩĩhia rĩake. **23** "'Rĩrĩa mũgaatoonya bũrũri ũcio wa Kaanani, na mũhaande mĩtĩ ya mĩthemba yothe ĩciaraga maciaro-rĩ, nĩ mũgaatua atĩ maciaro macio marĩ na thaahu. Ihinda rĩa mĩaka ĩtatũ nĩmũkamatua atĩ marĩ na thaahu, na matikanarĩĩo. **24** Mwaka wa kana, maciaro mothe mayo nĩmagatuĩka matheru, matuĩke maruta ma kũgoocithia Jehova. **25** No mwaka wa gatano, no mũrĩe maciaro mayo. Ũguo nĩguo magetha manyu makoongerereka. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **26** "'Mũtikanarĩe nyama ĩrĩ na thakame thĩinĩ wayo. "'Mũtigekage maũndũ ma kũragũra kana ma kũrogana. **27** "'Mũtikanenje njuĩrĩ cianyu thikĩrĩrio-inĩ kana mũrenge mĩthia ya nderu cianyu. **28** "'Mũtikanetemange mĩĩrĩ yanyu nĩ ũndũ wa andũ arĩa akuũ, kana mwĩkĩre marũũrĩ mĩĩrĩ-inĩ yanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **29** "'Ndũkanaagithie mwarĩguo gĩtĩĩo na ũndũ wa kũmũrekereria atuĩke mũmaraya, kana ũndũ ũcio ũtũme bũrũri ũgarũrũkĩre ũmaraya, na ũiyũrwo nĩ waganu. **30** "'Menyagĩrĩrai Thabatũ ciakwa, na mũtĩĩage handũ hakwa harĩa haamũre. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **31** "'Mũtikanatuĩrie maũndũ kũrĩ andũ arĩa marĩ maroho ma kũragũra kana arogi, nĩgũkorwo nĩmakamũgwatia thaahu. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **32** "'Rũgamagĩrai andũ arĩa akũrũ, mũmatĩĩage; heagai andũ arĩa akũrũ gĩtĩĩo, na mwĩtigagĩre Ngai wanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **33** "'Hĩndĩ ĩrĩa mũgeni aatũũrania na inyuĩ bũrũri-inĩ wanyu, mũtikanamwĩke ũũru. **34** Mũgeni ũrĩa ũtũũranagia na inyuĩ no nginya atuagwo taarĩ mũndũ ũciarĩirwo bũrũri wanyu. Mwendei ta ũrĩa mwĩendete inyuĩ ene, nĩgũkorwo o na inyuĩ mwarĩ ageni bũrũri wa Misiri. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **35** "'Mũtikahũthagĩre ithimi itarĩ cia kĩhooto rĩrĩa mũgũthima ũraihu, kana ũritũ, kana ũingĩ. **36** Hũthagĩrai ithimi cia kĩhooto, na mahiga ma gũthima ma kĩhooto, na eba ya kĩhooto, na hini ya kĩhooto. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri. **37** "'Rũmagiai irĩra ciakwa cia watho ciothe na mawatho makwa mothe, na mũmarũmagĩrĩre. Niĩ nĩ niĩ Jehova.'"

20 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ: 'Mũisiraeli o wothe kana mũgeni o wothe ũrĩa ũtũũraga bũrũri wa Isiraeli ũkaaheana ũmwe wa ciana ciake kũrĩ ngai ĩrĩa ĩtagwo Moleku, no nginya akooragwo. Mũingĩ wothe nĩ ũkaamũhũũra na mahiga nyuguto. **3** Nĩngahũgũkĩra mũndũ ũcio, na nĩngamũingata kuuma kũrĩ andũ ao; tondũ wa kũheana ciana ciake kũrĩ Moleku, nĩathaahĩtie handũ hakwa harĩa haamũre na agathaahia rĩĩtwa rĩakwa itheru. **4** Mũingĩ ũcio wa andũ ũngĩkaaga kũherithia mũndũ ũcio ũheanĩte ũmwe wa ciana ciake kũrĩ Moleku, mage kũmũũraga-rĩ, **5** nĩngahũgũkĩra mũndũ ũcio, hamwe na andũ a nyũmba yake, na ndĩmaingate kuuma kũrĩ andũ ao, we mwene na arĩa othe mamũrũmagĩrĩra na kũhũũra ũmaraya na Moleku. **6** "'Nĩngahũgũkĩra mũndũ ũrĩa ũtuĩragia maũndũ kuuma kũrĩ andũ arĩa marĩ na maroho ma kũragũra na kuuma kũrĩ arogi, nĩguo ahũũre ũmaraya na ũndũ wa kũmarũmĩrĩra, na nĩngamũingata kuuma kũrĩ andũ ao. **7** "'Mwĩyamũrei mũtuĩke atheru tondũ niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **8** Rũmagiai irĩra ciakwa cia watho na mũcirũmagĩrĩre. Niĩ nĩ niĩ Jehova, ũrĩa ũmũtheragia. **9** "'Mũndũ o wothe ũngĩruma ithe kana arume nyina, no nginya ooragwo. Nĩarumĩte ithe kana akaruma nyina, na thakame yake nĩĩkamũcookerera. **10** "'Mũndũ mũrũme angĩtharia na mũtumia wa mũndũ ũngĩ, atharie na mũtumia wa mũndũ wa itũũra rĩake, itharia icio cierĩ, mũndũ mũrũme ũcio na mũtumia, no nginya mooragwo. **11** "'Mũndũ mũrũme angĩkoma na mũtumia wa ithe, nĩaconorithĩtie ithe. Mũndũ mũrũme ũcio na mũtumia ũcio eerĩ no nginya mooragwo; thakame yao nĩĩkamacookerera. **12** "'Mũndũ mũrũme angĩkoma na mũtumia wa mũriũ, eerĩ no nginya mooragwo. Ũndũ ũcio mekĩte nĩ waganu ũkĩrĩte njano; thakame yao nĩĩkamacookerera. **13** "'Mũndũ mũrũme angĩkoma na mũndũ mũrũme ũngĩ ta ũrĩa mũndũ akomaga na mũndũ-wa-nja-rĩ, andũ acio eerĩ nĩmekĩte ũndũ ũrĩ magigi. No nginya mooragwo; thakame yao nĩĩkamacookerera. **14** "'Mũndũ mũrũme angĩhikia mũndũ-wa-nja na ahikie nyina, ũcio nĩ waganu. Mũndũ mũrũme ũcio na andũ-a-nja acio eerĩ no nginya macinwo na mwaki, nĩgeetha gũtikanakorwo na waganu thĩinĩ wanyu. **15** "'Mũndũ mũrũme angĩkoma na nyamũ-rĩ, no nginya mũndũ ũcio ooragwo, na no nginya mũũrage nyamũ ĩyo. **16** "'Mũndũ-wa-nja angĩitwarĩrĩra harĩ nyamũ nĩguo akome nayo-rĩ, nĩmũkooraga mũndũ-wa-nja ũcio hamwe na nyamũ ĩyo. No nginya mũndũ-wa-nja ũcio ooragwo na nyamũ ĩyo yũragwo; thakame yake nĩĩkamũcookerera, na thakame ya nyamũ ĩyo ĩmĩcookerere. **17** "'Mũndũ mũrũme angĩhikia mwarĩ wa ithe, arĩ mwarĩ wa ithe kana wa nyina, na makomanie, icio nĩ njono. No nginya maingatwo mehere kuuma kũrĩ andũ ao. Nĩaconorithĩtie mwarĩ wa ithe. Na nĩagacookererwo nĩ ũũru ũcio ekĩte. **18** "'Mũndũ mũrũme angĩkoma na mũndũ-wa-nja hĩndĩ yake ya mweri, nĩaguũria riurĩro rĩake, o nake mũndũ-wa-nja ũcio agakĩguũria riurĩro rĩa thakame yake. Andũ acio eerĩ nĩmakaingatwo kuuma kũrĩ andũ ao. **19** "'Ndũkanakome na tataguo kana mwarĩ wa nyina na thoguo, nĩ ũndũ gwĩka ũguo nĩ gũconorithia mũndũ ũrĩa mũrĩ rũrĩra; inyuĩ eerĩ nĩmũgacookererwo nĩ ũũru ũcio mwĩkĩte. **20** "'Mũndũ angĩkoma na tatawe-rĩ, nĩaconorithĩtie mamawe. Nĩmagacookererwo nĩ ũũru ũcio mekĩte; magaakua matarĩ magĩa mwana. **21** "'Mũndũ angĩhikia mũtumia

wa mũrũ wa nyina ũcio nĩ thaahu, nĩaconorithĩtie mũrũ wa nyina. Megũtũũra matarĩ magĩa mwana. **22** "'Rũmagiai irĩra ciakwa ciothe cia watho, na mawatho makwa mũmarũmagĩrĩre, nĩguo mũtũũre bũrũri ũrĩa ndĩramũtwara, na nĩgeetha ndũkanamũtahĩke. **23** Mũtikanatũũre kũringana na mĩtugo ya ndũrĩrĩ iria ngũingata imweherere. Ndacimenire nĩ tondũ nĩciekire maũndũ macio mothe. **24** No niĩ ngĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩmũkegwatĩra bũrũri wao; nĩngamũhe guo ũtuĩke igai rĩanyu, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ." Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu, ũrĩa wamwamũrire kuuma kũrĩ ndũrĩrĩ. **25** "'Nĩ ũndũ ũcio no nginya mũkũũranage nyamũ iria itarĩ thaahu na iria irĩ thaahu, na nyoni iria itarĩ thaahu na iria irĩ thaahu. Mũtikanethaahie na nyamũ kana nyoni o na ĩrĩkũ, kana kĩndũ o gĩothe gĩthiiagĩra thĩ, iria ciothe ndaamũranirie tondũ irĩ thaahu harĩ inyuĩ. **26** No nginya mũtuĩke atheru harĩ niĩ, tondũ niĩ, Jehova, ndĩ mũtheru, na nĩndĩmwamũranĩtie na ndũrĩrĩ iria ingĩ mũtuĩke akwa kĩũmbe. **27** "'Mũndũ mũrũme kana mũndũ-wanja ũrĩ maroho marĩa maragũraga kana mũrogi thĩinĩ wanyu, no nginya makooragwo. Mũmahũũre na mahiga nyuguto. Thakame yao nĩĩkamacookerera.'"

21 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Arĩria athĩnjĩri-Ngai, nĩo ariũ a Harũni, ũmeere atĩrĩ: 'Mũthĩnjĩri-Ngai ndakanethaahie nĩ ũndũ wa mũndũ wao ũkuĩte, **2** tiga no akorirwo arĩ mũndũ wa nyũmba yake, ta nyina kana ithe, kana mũriũ kana mwarĩ, kana mũrũ wa nyina, **3** kana mwarĩ wa nyina ũtarĩ mũhiku ũrĩa ateithagia nĩ ũndũ ndarĩ na mũthuuri, nĩ ũndũ wakerĩ, no ethaahie. **4** Ndakanethaahie nĩ ũndũ wa athoni ake, na nĩ ũndũ ũcio anyiitwo nĩ thaahu. **5** "'Athĩnjĩri-Ngai matikanenjwo mĩtwe, kana marengerere mĩthia ya nderu ciao kana metemange mĩĩrĩ yao nĩ ũndũ wa gũkuĩrwo. **6** No nginya makorwo marĩ atheru harĩ Ngai wao, na matikanathaahie rĩĩtwa rĩa Ngai wao. Tondũ nĩo matwaragĩra Jehova indo iria arutĩirwo irĩ iruta rĩa njino, nĩcio irio cia Ngai wao, no nginya makorwo marĩ atheru. **7** "'Athĩnjĩri-Ngai matikanahikie andũ-a-nja arĩa methaahĩtie na ũmaraya, kana arĩa matiganĩte na athuuri ao, tondũ athĩnjĩri-Ngai nĩ atheru harĩ Ngai wao. **8** Matuagei atheru, tondũ nĩo marutagĩra Ngai wanyu irio iria arutĩirwo igongona. Matuagei atheru, tondũ niĩ Jehova ndĩ mũtheru, o niĩ ũrĩa ũmũtheragia. **9** "'Mwarĩ wa mũthĩnjĩri-Ngai angĩĩthaahia na gũtuĩka mũmaraya, nĩaconorithĩtie ithe; no nginya acinwo na mwaki. **10** "'Mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, ũrĩa ũrĩ gatagatĩ ka ariũ-a-ithe, na ũitĩrĩirio maguta mũtwe na akaamũrwo nĩguo ehumbage nguo cia ũthĩnjĩri-Ngai, ndakanarekererie njuĩrĩ yake ĩikare ĩtarĩ njanũre kana atembũrange nguo ciake. **11** Ndakanatoonye handũ harĩ kĩimba. Ndakanethaahie o na aakorwo nĩ ũndũ wa ithe kana nyina, **12** o na ndakanoime handũ-harĩa-haamũre ha Ngai wake, kana ahathaahie, tondũ nĩamũrĩtwo, agaitĩrĩrio maguta ma Ngai wake. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **13** "'Mũndũ-wanja ũrĩa akaahikia no nginya agaakorwo arĩ mũirĩtu gathirange. **14** Ndakanahikie mũtumia wa ndigwa, kana mũtumia matiganĩte na mũthuuriwe, kana mũndũ-wa-nja wĩthaahĩtie na ũmaraya, no akaahikia mũirĩtu gathirange wa andũ ao, **15** nĩgeetha ndakanathaahie rũciaro rwake gatagatĩ ka andũ ao. Niĩ nĩ niĩ Jehova, ũrĩa ũmũtheragia.'" **16** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **17** "Ĩra Harũni atĩrĩ: 'Harĩ njiarwa iria igooka, gũtirĩ mũndũ wa njiaro ciaku ũrĩ na kaũũgũ ũgaakuhĩrĩria nĩguo arutĩre Ngai wake irio cia igongona. **18** Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũrĩ na kaũũgũ ũgaakuhĩrĩria: mũndũ mũtumumu kana gĩthua, kana mũndũ mũthũku ũthiũ, kana ũrĩ na wonje, **19** mũndũ mwonju kũgũrũ kana guoko, **20** mũndũ ũrĩ iguku kana mũhomu, mũndũ ũrĩ na kaũũgũ ka riitho, kana mũndũ ũrĩ na ironda iratogota kana iroira, kana mũthũku nyee. **21** Gũtirĩ mũndũ wa njiaro cia Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩ kaũũgũ ũgaakuhĩrĩria nĩguo atware maruta marĩa marutĩirwo Jehova ma njino. Ũcio ũrĩ na kaũũgũ ndakanakuhĩrĩrie atĩ nĩguo arute irio icio cia Ngai wake cia igongona. **22** We no arĩe irio iria theru mũno cia Ngai wake, o na irio iria theru; **23** no rĩrĩ, nĩ ũndũ wa ũũgũ ũcio wake, ndakanakuhĩrĩrie gĩtambaya gĩa gũcuurio kana athengerere kĩgongona, nĩgeetha ndagathaahie handũ hau hakwa harĩa haamũre. Niĩ nĩ niĩ Jehova, ũrĩa ũmatheragia.'" **24** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩĩra Harũni na ariũ ake ũguo, o na akĩĩra andũ a Isiraeli othe.

22 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Ĩra Harũni na ariũ ake matĩĩage maruta marĩa matheru marĩa andũ a Isiraeli maanyamũrĩire, nĩgeetha matikanathaahie rĩĩtwa rĩakwa itheru. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **3** "Meere atĩrĩ, 'Njiarwa iria igooka thuutha, mũndũ o na ũrĩkũ wa njiaro cianyu angĩgakorwo ethaahĩtie, nake akuhĩrĩrie maruta marĩa matheru marĩa andũ a Isiraeli maamũrĩire Jehova, mũndũ ũcio no nginya aingatwo, ehere mbere yakwa. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **4** "'Mũndũ wa njiaro cia Harũni angĩkorwo arĩ na mũrimũ wa ngoothi ũngĩgwatanio, kana mwĩrĩ wake ũkoira, ndakaarĩa indo iria theru irutĩtwo cia maruta, nginya agaathirwo nĩ thaahu. Ningĩ nĩakanyiitwo nĩ thaahu angĩkaahutia kĩndũ gĩthaahie nĩ kĩimba, kana ahutie mũndũ o wothe ũrĩa uumĩtwo nĩ hinya wa arũme, **5** o na kana angĩhutia kĩndũ o gĩothe kĩrĩa gĩtambaga thĩ kĩrĩa kĩngĩmũgwatia thaahu, kana ahutie mũndũ o na ũrĩkũ ũngĩtũma anyiitwo nĩ thaahu, o na thaahu ũcio ũngĩkorwo nĩ ũrĩkũ. **6** Mũndũ ũrĩa ũngĩhutia kĩndũ o na kĩrĩkũ ta kĩu nĩakanyiitwo nĩ thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. Ndakanarĩe kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩa maruta marĩa maamũre, no akorirwo ethambĩte mwĩrĩ na maaĩ. **7** Riũa rĩathũa nĩagathirwo nĩ thaahu, na thuutha ũcio no arĩe maruta marĩa maamũre, tondũ nĩcio irio ciake. **8** Ndakanarĩe nyama cia nyamũ ĩkuĩte, kana nyama cia nyamũ ĩtambuurĩtwo nĩ nyamũ cia gĩthaka, nĩguo ndakae gũthaahio nĩcio. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **9** "'Athĩnjĩri-Ngai nĩmarũmagie mawatho makwa nĩgeetha matikahĩtagie, nao makue nĩ ũndũ wa kwaga gũtĩĩa mawatho macio. Niĩ nĩ niĩ Jehova ũrĩa ũmatheragia. **10** "'Gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũtarĩ wa nyũmba ya mũthĩnjĩri-Ngai wagĩrĩirwo nĩ kũrĩa maruta marĩa matheru, o na mũgeni wa mũthĩnjĩri-Ngai, kana mũruti wa wĩra gwake o nao matigacirĩe. **11** No mũthĩnjĩri-Ngai angĩgũra ngombo na mbeeca, kana ngombo ĩciarĩrwo gwake mũciĩ, ngombo ĩyo no ĩrĩe irio ciake. **12** Mwarĩ wa

mũthĩnjĩri-Ngai angĩhikio nĩ mũndũ ũtarĩ mũthĩnjĩri-Ngai, ndakanarĩe kĩndũ o na kĩmwe kĩa maruta macio matheru. **13** No mwarĩ wa mũthĩnjĩri-Ngai angĩtuĩka mũtumia wa ndigwa, kana matigane na mũthuuriwe na ndarĩ ciana, nake acooke agaikare gwa ithe o ta rĩrĩa aarĩ mwĩthĩ, no arĩe irio icio nyamũre cia ithe. No mũndũ ũtetĩkĩrĩtio, ndakanarĩe kĩndũ o na kĩmwe gĩacio. **14** "'Mũndũ o wothe angĩrĩa maruta matheru atekũmenya, no nginya acookerie mũthĩnjĩri-Ngai kĩndũ kĩu kĩamũre arĩĩte na ongerere gĩcunjĩ gĩa gatano gĩa thogora wakĩo. **15** Athĩnjĩri-Ngai matikanathaahie maruta marĩa matheru marĩa andũ a Isiraeli marutagĩra Jehova, **16** na ũndũ wa kũmetĩkĩria marĩe maruta macio matheru, na ũguo ũtũme mũcookererwo nĩ mahĩtia marĩa mũngĩrĩhio. Niĩ nĩ niĩ Jehova ũrĩa ũmatheragia.'" **17** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **18** "Arĩria Harũni na ariũ ake, na warĩrie andũ a Isiraeli othe, ũmeere atĩrĩ: 'Mũndũ o na ũrĩkũ thĩinĩ wanyu, arĩ Mũisiraeli kana arĩ mũgeni ũtũũraga Isiraeli, angĩkaarutĩra Jehova kĩheo kĩa iruta rĩa njino nĩ ũndũ wa kũhingia mwĩhĩtwa, kana kĩrĩ kĩa iruta rĩa kwĩyendera, **19** no nginya akaaruta njamba ĩtarĩ na kaũũgũ kuuma kũrĩ ng'ombe, kana ng'ondu, kana mbũri, nĩgeetha kĩheo kĩu gĩĩtĩkĩrĩke handũ-inĩ hanyu. **20** Mũtikanarehe kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩrĩ na kaũũgũ, tondũ gĩtigeetĩkĩrĩka handũ-inĩ hanyu. **21** Rĩrĩa mũndũ arĩĩrutaga kĩndũ kiumĩte rũrũ-inĩ rwake rwa ng'ombe kana rwa mbũri, kĩrĩ kĩa iruta rĩa ũiguano rĩa kũrutĩrwo Jehova, nĩguo ahingie mwĩhĩtwa wa mwanya, kana kĩa iruta rĩa kwĩyendera, no nginya gĩkoragwo gĩtarĩ na kaũũgũ kana kameni nĩguo gĩĩtĩkĩrĩke. **22** Mũtikanarutĩre Jehova nyamũ ndumumu kana ndihie, kana ĩrathua, kana kĩndũ o gĩothe kĩrĩ na mbatata, kana kĩrĩ na ironda iratogota kana iroira. Mũtikanaigĩrĩre o na ĩmwe ya icio kĩgongona-inĩ ĩtuĩke ya iruta rĩa gũcinwo na mwaki harĩ Jehova. **23** No rĩrĩ, no mũrute ndegwa, kana ng'ondu nyonju kana homu, ĩrĩ ya igongona rĩa kwĩyendera, no ĩyo ndĩngĩtĩkĩrwo ĩtuĩke ya kũhingia mwĩhĩtwa. **24** Mũtikanarutĩre Jehova nyamũ ĩrĩa ĩtihĩtio nyee, kana ĩkamendereka, kana ndarũre, kana hakũre. Mũtikanarute magongona ta macio bũrũri-inĩ wanyu, **25** na mũtikanamũkĩre nyamũ ta icio kuuma kũrĩ mũndũ mũgeni atĩ nĩguo mũcirute ituĩke irio cia Ngai wanyu. Nyamũ ta icio itingĩtĩkĩrĩka handũ-inĩ hanyu, nĩ ũndũ nĩ nyonju, na irĩ na ũũgũ.'" **26** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **27** "Rĩrĩa gacaũ, kana gatũrũme, kana koori gaaciarwo, karĩikaraga na nyina mĩthenya mũgwanja. Kuuma mũthenya wa kanana na thuutha ũcio, nĩgagetĩkĩrĩka gatuĩke iruta rĩa gũcinwo na mwaki harĩ Jehova. **28** Mũtikanathĩnje ng'ombe kana ng'ondu hamwe na mwana wayo mũthenya ũmwe. **29** "Rĩrĩa mũkũruta igongona rĩa gũcookeria Jehova ngaatho, rĩrutagei na njĩra ya gũtũma rĩtĩkĩrĩke nĩ ũndũ wanyu. **30** No nginya rĩrĩĩo mũthenya o ro ũcio rĩarutwo; mũtikanatigie kĩndũ kĩarĩo gĩkinyie rũciinĩ. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **31** "Rũmagiai maathani makwa na mũmarũmagĩrĩre. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **32** Mũtikanathaahie rĩĩtwa rĩakwa itheru. No nginya andũ a Isiraeli mamenyage atĩ ndĩ mũtheru. Niĩ nĩ niĩ Jehova ũrĩa ũmũtheragia, **33** na ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri nduĩke Ngai wanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova."

23 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Ici nĩcio ciathĩ ciakwa iria ciathanĩtwo, o iria ciathanĩtwo cia Jehova, iria mũkaahunjanĩria ũhoro wacio atĩ nĩ ciũngano theru. **3** "'Kũrĩ na mĩthenya ĩtandatũ rĩrĩa mũngĩruta wĩra, no mũthenya wa mũgwanja nĩ Thabatũ ya kũhurũka, mũthenya wa kĩũngano gĩtheru. Mũtikanarute wĩra o na ũrĩkũ; kũrĩa guothe mũgaatũũra, ĩyo nĩ Thabatũ ya Jehova. **4** "'Ici nĩcio ciathĩ iria ciathanĩtwo cia Jehova, nĩcio ciũngano iria theru, iria mũrĩhunjanagĩria mahinda ma cio makinya. **5** Bathaka ya Jehova ĩrĩambagĩrĩria hwaĩ-inĩ kwaira, mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri wa mbere. **6** Mũthenya wa ikũmi na ĩtano, wa mweri ũcio nĩguo gĩathĩ kĩa Jehova kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia kĩrĩambagĩrĩria, na kwa ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja no nginya mũrĩĩage mĩgate ĩtarĩ na ndawa ya kũimbia. **7** Mũthenya wa mbere mũgĩe na kĩũngano gĩtheru, na mũtikarute wĩra ũrĩa mũrutaga. **8** Mĩthenya mũgwanja rutagĩrai Jehova iruta rĩa gũcinwo na mwaki. Na mũthenya wa mũgwanja, mũgĩage na kĩũngano gĩtheru, na mũtikanarute wĩra ũrĩa mũrutaga.'" **9** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **10** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Rĩrĩa mũgaatoonya bũrũri ũcio ngũmũhe na mũgethe magetha maguo, nĩmũkarehere mũthĩnjĩri-Ngai kĩohe kĩa mbere kĩa ngano ĩrĩa mũkaagetha. **11** Nake athũngũthie kĩohe kĩu mbere ya Jehova nĩguo gĩĩtĩkĩrĩke handũ-inĩ hanyu; mũthĩnjĩri-Ngai agagĩthũngũthia mũthenya ũrĩa ũrũmĩrĩire Thabatũ. **12** Mũthenya ũcio mũgaathũngũthia kĩohe kĩu, no nginya mũkaarutĩra Jehova iruta rĩa njino rĩa gatũrũme ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe gatarĩ na kaũũgũ, **13** hamwe na iruta rĩarĩo rĩa mũtu wa gĩthimi gĩa icunjĩ igĩrĩ cia ikũmi cia eba ĩmwe ya mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, nĩrĩo iruta rĩrutĩirwo Jehova rĩa gũcinwo na mwaki, rĩrĩ na mũtararĩko mwega, na iruta rĩa kũnyuuo, rĩrĩ gacunjĩ kamwe ka inya ka hini ĩmwe ya ndibei. **14** Mũtikanarĩe mũgate o na ũrĩkũ, kana ngano ya kũhĩĩhio, kana ya mũgethano, o nginya mũthenya ũrĩa mũkaarehera Ngai wanyu iruta rĩĩrĩ. Ũndũ ũyũ ũtuĩke watho mwandĩke wa gũtũũra nginya kũrĩ njiarwa iria igooka, kũrĩa guothe mũgaatũũra. **15** "'Kuuma mũthenya ũrĩa ũrũmĩrĩire Thabatũ, mũthenya ũrĩa mwatwarire kĩohe kĩa iruta rĩa gũthũngũthio, mũgatara ciumia ingĩ mũgwanja. **16** Mũtare matukũ mĩrongo ĩtano kuuma mũthenya ũrĩa ũrũmĩrĩire Thabatũ ya kũhingithia mũgwanja, mũcooke mũrutĩre Jehova iruta rĩa mũtu wa ngano ya mũgethano. **17** Kuuma kũrĩa guothe mũtũũraga, mũrehe mĩgate ĩĩrĩ ĩthondeketwo na tũcunjĩ twĩrĩ twa ikũmi twa eba ĩmwe ya mũtu ũrĩa mũhinyu mũno, ĩrugĩtwo na ndawa ya kũimbia, ĩtuĩke ya iruta rĩa gũthũngũthio rĩa maciaro ma mbere marutĩirwo Jehova. **18** Rutanĩriai mĩgate ĩyo na tũtũrũme mũgwanja, o kamwe karĩ na ũkũrũ wa mwaka ũmwe, na tũtarĩ na kaũũgũ, na gategwa kamwe, na ndũrũme igĩrĩ. Nacio igaatuĩka iruta rĩa njino rĩrutĩirwo Jehova, hamwe na maruta macio ma mũtu na ma kũnyuuo, rĩĩrĩ nĩ iruta rĩa gũcinwo na mwaki, rĩrĩ na mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **19** Mũcooke mũrute thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia, na tũtũrũme

twĩrĩ, o kamwe karĩ na ũkũrũ wa mwaka ũmwe, twa
iruta rĩa ũiguano. **20** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩagathũngũthia
tũtũrũme tũu tweerĩ mbere ya Jehova, tũtuĩke iruta rĩa
gũthũngũthio, hamwe na mĩgate ĩyo ya maciaro ma
mbere. Macio nĩ maruta matheru marutĩirwo Jehova
nĩ ũndũ wa mũthĩnjĩri-Ngai. **21** Mũthenya o ro ũcio,
nĩmũkahunjanĩria kĩũngano gĩtheru, na mũtikanarute
wĩra ũrĩa mũrutaga. Ũyũ nĩguo ũgaatuĩka watho
mwandĩke wa gũtũũra nginya harĩ njiarwa iria igooka,
o kũrĩa guothe mũgaatũũra. **22** "'Rĩrĩa mũkaagetha irio
bũrũri-inĩ wanyu, mũtikanagethe nginya ndeere-inĩ
cia mĩgũnda yanyu, o na mũtikanonganie rũitĩki rwa
magetha manyu. Rũtigagĩriei andũ arĩa athĩĩni na arĩa
ageni. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu.'" **23** Ningĩ Jehova
akĩĩra Musa atĩrĩ, **24** "Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ: 'Mũthenya
wa mbere wa mweri wa mũgwanja-rĩ, nĩmũrĩgĩaga
na mũthenya wa kũhurũka, kĩũngano gĩtheru, na
ũririkanagwo na ũndũ wa kũhuha tũrumbeta. **25**
Mũtikanarute wĩra ũrĩa mũrutaga, no mũrutagĩre
Jehova iruta rĩa gũcinwo na mwaki.'" **26** Ningĩ Jehova
akĩĩra Musa atĩrĩ, **27** "Mũthenya wa ikũmi wa mweri
ũyũ wa mũgwanja, nĩguo Mũthenya wa Kũhoroherio
Mehia. Mũgĩage na kĩũngano gĩtheru na mwĩimage
irio, na mũrutagĩre Jehova iruta rĩa gũcinwo na
mwaki. **28** Mũtikanarute wĩra mũthenya ũcio, tondũ
nĩguo Mũthenya wa Kũhoroherio Mehia, hĩndĩ ĩrĩa
mũrahoroherio mehia mbere ya Jehova-Ngai wanyu. **29**
Mũndũ o na ũrĩkũ ũrĩa ũtakeima irio mũthenya ũcio
nĩakaingatwo kuuma kũrĩ andũ ao. **30** Mũndũ o wothe
ũkaaruta wĩra mũthenya ũcio nĩngamũniina kuuma
thĩinĩ wa andũ ao. **31** Mũtikanarute wĩra o na ũrĩkũ.
Ũyũ ũgũtuĩka watho mwandĩke wa gũtũũra nginya harĩ
njiarwa iria igooka, o kũrĩa guothe mũgaatũũra. **32** Ĩyo
nĩ Thabatũ yanyu ya kũhurũka, na no nginya mwĩime
irio. Kuuma hwaĩ-inĩ wa mũthenya wa kenda wa mweri
o ro ũcio nginya hwaĩ-inĩ wa mũthenya ũcio ũngĩ,
nĩmũrĩmenyagĩrĩra Thabatũ yanyu." **33** Ningĩ Jehova
akĩĩra Musa atĩrĩ, **34** "Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ: 'Mũthenya
wa ikũmi na ĩtano wa mweri wa mũgwanja nĩguo Gĩathĩ
kĩa Jehova gĩa Ithũnũ gĩkaambĩrĩrĩria, na gĩgaaikara
mĩthenya mũgwanja. **35** Mũthenya wa mbere nĩ wa
kĩũngano gĩtheru; mũtikanarute wĩra ũrĩa mũrutaga.
36 Mĩthenya mũgwanja mũkaarutagĩra Jehova maruta
ma gũcinwo na mwaki, naguo mũthenya wa ĩnana-
rĩ, mũgĩe na kĩũngano gĩtheru, na mũrutĩre Jehova
iruta rĩa gũcinwo na mwaki. Mũthenya ũcio nĩguo wa
kũhinga kĩũngano; mũtikanarute wĩra ũrĩa mũrutaga.
37 ("'Ici nĩcio ciathĩ cia Jehova iria ciathanĩtwo, iria
mũkaahunjanĩria irĩ ciũngano theru cia kũrehere Jehova
maruta ma gũcinwo na mwaki, na nĩmo maruta ma
njino, na maruta ma mũtu, na magongona na maruta
ma kũnyuuo marĩa marĩbataranagia o mũthenya. **38**
Maruta maya nĩ ma kuongererwo harĩ marĩa mangĩ ma
Thabatũ cia Jehova na nyongerera ya iheo cianyu na
kĩrĩa gĩothe mwĩranĩire na mwĩhĩtwa, na maruta mothe
ma kwĩyendera marĩa mũrutagĩra Jehova.) **39** "'Nĩ ũndũ
ũcio, kwambĩrĩrĩria mũthenya wa ikũmi na ĩtano wa
mweri wa mũgwanja, mwarĩkia kũgetha irio bũrũri-
inĩ, nĩ mũgaakũngũĩra gĩathĩ kĩu kĩa Jehova mĩthenya
mũgwanja. Mũthenya wa mbere nĩ wa kũhurũka, na
mũthenya wa ĩnana o naguo no wa kũhurũka. **40**
Mũthenya wa mbere nĩmũkooya maciaro marĩa mega
mũno ma mĩtĩ, na mathĩgĩ ma mĩtende, na honge
cia mĩtĩ ĩrĩa ĩrĩ na mathangũ maingĩ, na cia mĩtĩ ĩrĩa
ĩmeraga tũrũũĩ-inĩ, na mũkene mũrĩ mbere ya Jehova
Ngai wanyu mĩthenya mũgwanja. **41** Kũngũyagĩrai ũndũ
ũyũ arĩ gĩathĩ kĩa Jehova mĩthenya mũgwanja o mwaka.
Ũndũ ũyũ nĩ ũtuĩke watho mwandĩke wa gũtũũra nginya
harĩ njiarwa iria igooka; kũngũyagĩrai ũndũ ũcio mweri-
inĩ wa mũgwanja. **42** Ikaragai ithũnũ-inĩ mĩthenya
mũgwanja. Andũ a Isiraeli arĩa othe maciarĩirwo Isiraeli
magaaikaraga ithũnũ-inĩ, **43** nĩ ũndũ ũcio njiaro cianyu
nĩikamenya atĩ nĩ niĩ ndaatũmire andũ a Isiraeli maikare
ithũnũ-inĩ hĩndĩ ĩrĩa ndaamarutire bũrũri wa Misiri.
Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu.'" **44** Nĩ ũndũ ũcio Musa
akĩanĩrĩra kũrĩ andũ a Isiraeli ũhoro wa ciathĩ icio
ciathanĩtwo cia Jehova.

24 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Atha andũ a
Isiraeli makũrehere maguta marĩa makeere wega
ma ndamaiyũ hihe ma gũkũheaga ũtheri, nĩgeetha
matawa maikarage maakanĩte hĩndĩ ciothe. **3** Nja ya
gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩrĩa kĩrĩ mbere ya ithandũkũ
rĩa Ũira o kũu Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo-rĩ, Harũni
nĩamenyagĩrĩre matawa macio mbere ya Jehova kuuma
hwaĩ-inĩ o nginya rũciinĩ, hĩndĩ ciothe. Ũndũ ũyũ
ũgaatuĩka watho mwandĩke wa gũtũũra wa njiarwa
iria igooka. **4** Matawa macio marĩ mbere ya Jehova, o
macio maigĩrĩirwo mũtĩ-inĩ wa matawa wa thahabu ĩrĩa
therie no nginya mamenyagĩrĩrwo hĩndĩ ciothe. **5** "Oya
mũtu ũrĩa mũhinyu mũno, ũthondeke mĩgate ikũmi
na ĩĩrĩ, o mũgate ũmwe ũrugwo na tũcunjĩ twĩrĩ twa
ikũmi twa eba ĩmwe. **6** Ũcooke ũmĩare mĩhari ĩĩrĩ, o
mũhari mĩgate ĩtandatũ, ũmĩigĩrĩre igũrũ rĩa metha ya
thahabu therie hau mbere ya Jehova. **7** Na o mũhari-
inĩ nĩhaigwo ũbani ũrĩa mũtherie ũtuĩke gĩcunjĩ gĩa
kĩririkano ũrũgamĩrĩire mĩgate ĩyo, na ũtuĩke iruta
rĩa njino rĩrutĩirwo Jehova na mwaki. **8** Mĩgate ĩyo nĩ
ĩigagwo mbere ya Jehova hĩndĩ ciothe, o Thabatũ o
Thabatũ, ĩrũgamagĩrĩre andũ a Isiraeli, ĩtuĩke kĩrĩkanĩro
gĩa gũtũũra. **9** Mĩgate ĩyo nĩ ya Harũni na ariũ ake, nao
mamĩrĩagĩre handũ hatheru, nĩ tondũ mĩgate ĩyo nĩ
gĩcunjĩ gĩtheru mũno harĩ rwĩga rwao rwa maruta marĩa
marutĩirwo Jehova ma gũcinwo na mwaki." **10** Na rĩrĩ,
mũrũ wa mũtumia Mũisiraeli, no ithe aarĩ Mũmisiri,
nĩathiire gũceerera andũ a Isiraeli, nake mũndũ ũcio
na Mũisiraeli makĩrũa marĩ kũu kambĩ. **11** Ũcio mũrũ
wa mũtumia Mũisiraeli nĩarumire Rĩĩtwa rĩa Ngai na
kĩrumi; nĩ ũndũ ũcio makĩmũtwarĩra Musa. (Nyina wa
mũndũ ũcio eetagwo Shelomithu, mwarĩ wa Dibiri ũrĩa
Mũdani.) **12** Makĩmũikia thĩinĩ, makĩmũrangĩra nginya
rĩrĩa mangĩamenyire wega wendi wa Jehova. **13** Nake
Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: **14** "Twara mũrumani ũcio
nja ya kambĩ. Andũ arĩa othe maamũiguire akĩrumana
mamũigĩrĩre moko mũtwe, nakĩo kĩũngano gĩothe
kĩmũhũũre na mahiga nyuguto. **15** Ĩra andũ a Isiraeli
atĩrĩ, 'Mũndũ o na ũrĩkũ angĩkaaruma Ngai wake, no
nginya agaacookererwo nĩ ũũru ũcio ekĩte: **16** Mũndũ
o na ũrĩkũ ũkaaruma rĩĩtwa rĩa Jehova no nginya
akooragwo. Kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli no nginya

gĩkaamũhũũra na mahiga nyuguto. Aakorwo arĩ mũgeni kana arĩ mũndũ ũciarĩirwo bũrũri-inĩ wanyu, rĩrĩa akaaruma Rĩĩtwa rĩu rĩa Jehova, no nginya akooragwo. **17** "'Mũndũ o na ũrĩkũ angĩkooraga mũndũ ũngĩ, no nginya nake akooragwo. **18** Mũndũ o na ũrĩkũ angĩũraga nyamũ ya mũndũ ũrĩa ũngĩ, no nginya akaamĩrĩha, nyamũ ĩrĩhwo na nyamũ ĩngĩ. **19** Mũndũ o na ũrĩkũ angĩgatiihia ũrĩa ũngĩ, o ũrĩa ekanĩte no nginya nake ekwo o ũguo: **20** Mũndũ oina mũndũ ũrĩa ũngĩ ihĩndĩ, nake akoinwo ihĩndĩ, riitho rĩrĩhagio na riitho, igego rĩrĩhagio na igego. O ũrĩa mũndũ atiihĩtie mũndũ ũngĩ, o nake atiihio o ro ũguo. **21** Mũndũ ũrĩa ũkooraga nyamũ nĩakamĩrĩha, no ũrĩa ũkooraga mũndũ ũrĩa ũngĩ no nginya akooragwo. **22** Mũrĩkoragwo na watho o ro ũmwe ũkoniĩ mũgeni na mũndũ ũrĩa ũciarĩirwo bũrũri wanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu.'" **23** Nake Musa akĩarĩria andũ a Isiraeli, nao magĩtwara mũndũ ũcio warumĩte Ngai nja ya kambĩ, makĩmũhũũra na mahiga nyuguto. Nao andũ a Isiraeli magĩĩka o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa.

25 Nake Jehova akĩĩra Musa Kĩrĩma-inĩ gĩa Sinai atĩrĩ, **2** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ, 'Hĩndĩ ĩrĩa mũgaatoonya bũrũri ũrĩa ngaamũhe-rĩ, bũrũri ũcio guo mwene no nginya ũkaagĩaga na Thabatũ ĩrĩa yamũrĩirwo Jehova. **3** Mũkaahaandaga mĩgũnda yanyu mĩaka ĩtandatũ, na mũcehage mĩgũnda yanyu ya thabibũ mũkamĩcehaga mĩaka ĩtandatũ mũgĩcookanagĩrĩria maciaro mayo. **4** No mwaka wa mũgwanja wakinya, bũrũri ũcio nĩũkagĩa na Thabatũ ya kũhurũka, Thabatũ yamũrĩirwo Jehova; mũtikanahaande kĩndũ mĩgũnda kana mũcehe mĩthabibũ yanyu. **5** Irio iria ikeemeria, nĩcio cia maitĩka-rĩ, mũtikanacigethe kana mũgethe thabibũ cia mĩthabibũ yanyu ĩyo ĩtarĩ mĩrutĩre wĩra. Bũrũri ũcio no nginya ũkaagĩa na mwaka wa kũhurũka. **6** Kĩrĩa gĩothe bũrũri ũcio ũgaaciara mwaka-inĩ ũcio wa Thabatũ gĩgaatuĩka irio cianyu, inyuĩ ene na cia ndungata cianyu cia arũme na cia andũ-a-nja, na cia aruti anyu a wĩra wa mũcaara, na mũraarĩrĩri ũrĩa mũikaranĩtie nake, **7** o hamwe na mahiũ manyu na nyamũ cia gĩthaka iria itũũraga bũrũri wanyu. Kĩrĩa gĩothe bũrũri ũcio ũgaaciara no kĩrĩĩo. **8** "'Tarai Thabatũ mũgwanja cia mĩaka, mĩaka mũgwanja maita mũgwanja, nĩguo Thabatũ icio mũgwanja cia mĩaka ihinge mĩaka mĩrongo ĩna na kenda. **9** Ningĩ mũcooke mũhuhe karumbeta kũndũ guothe mũthenya wa ikũmi wa mweri wa mũgwanja; Mũthenya wa Kũhoroherio Mehia, mũkaahuha karumbeta kũndũ guothe bũrũri-inĩ wanyu. **10** Amũrai mwaka ũcio wa mĩrongo ĩtano, na mũhunjanĩrie ũhoro wa kũohorwo kwa andũ othe arĩa matũũraga bũrũri ũcio wothe. Mwaka ũcio ũgaatuĩka wa Jubilii nĩ ũndũ wanyu; o mũndũ wanyu nĩagacooka kũrĩa ithaka cia nyũmba yao irĩ, na kũrĩa andũ a mũhĩrĩga wao marĩ. **11** Mwaka ũcio wa mĩrongo ĩtano ũgaatuĩka wa Jubilii kũrĩ inyuĩ; mũtikanahaande na mũtikanagethe kĩrĩa gĩĩkũrĩtie kĩo kĩene, kana mũgethe mĩthabibũ ĩrĩa ĩtarĩ mĩrutĩre wĩra. **12** Nĩgũkorwo ĩyo nĩ Jubilii, na nĩyo ĩgaatuĩka theru kũrĩ inyuĩ; rĩĩagai o kĩrĩa gĩĩkũrĩtie mĩgũnda-inĩ. **13** "'Mwaka-inĩ ũyũ wa Jubilii, o mũndũ no nginya acooke gĩthaka-inĩ gĩake. **14** "'Mũngĩkenderia mũndũ wa bũrũri wanyu mũgũnda kana mũgũre mũgũnda kũrĩ we, mũtikanaheenanie mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **15** Mũrĩgũraga mũgũnda wa mũndũ wa bũrũri wanyu kũringana na ũrĩa mĩaka ĩthirĩte thuutha wa Jubilii. Nake mwendia akaawendagia kũringana na mĩaka ĩrĩa ĩgakorwo ĩtigarĩte ya magetha. **16** Mĩaka ĩngĩkorwo ĩtigarĩte mĩingĩ, mũkongerera thogora, na mĩaka ĩngĩkorwo ĩtigarĩte mĩnini, mũkanyiihia thogora, nĩ ũndũ kĩrĩa arakwenderia nĩ mũigana wa magetha. **17** Mũtikanaheenanie mũndũ na ũrĩa ũngĩ, no mwĩtigagĩre Ngai wanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **18** "'Rũmagĩrĩrai kĩrĩra kĩa watho wakwa na mwĩmenyagĩrĩre nĩguo mwathĩkagĩre mawatho makwa, na inyuĩ nĩ mũgaatũũra bũrũri ũcio mũrĩ na thayũ. **19** Naguo bũrũri ũcio nĩũgaciaraga maciaro maguo, na inyuĩ nĩmũkarĩĩaga mũkahũũna na mũtũũre kuo mũrĩ na thayũ. **20** Mwahota kũũria atĩrĩ, "Tũkaarĩa kĩ mwaka wa mũgwanja aakorwo tũtikahaanda kana tũgethe?" **21** Nĩngamũtũmĩra kĩrathimo mwaka-inĩ ũcio wa gatandatũ nĩguo mĩgũnda yanyu ĩgaaciara maciaro ma kũmũigana mĩaka ĩtatũ. **22** Mũkĩhaanda mwaka-inĩ wa kanana, mũkaarĩĩaga irio iria mwaigĩte mũthiithũ, na mũgaacirĩa nginya mũgethe maciaro ma mwaka wa kenda. **23** "'Mĩgũnda ndĩkanendio biũ, tondũ bũrũri nĩ wakwa na inyuĩ mũrĩ o ageni kuo, na nĩ niĩ ndĩmũkomborithĩtie. **24** Bũrũri wothe ũrĩa mwĩnyiitĩire ũgaatuĩka wanyu, no nginya kũgĩe na mweke wa gũkũũraga mĩgũnda ĩyo. **25** "'Mũndũ wa bũrũri wanyu angĩthĩĩna na endie gĩcunjĩ kĩa mũgũnda wake, mũndũ ũrĩa wa hakuhĩ mũno wa nyũmba yake nĩagooka na akũũre mũgũnda ũcio mũndũ wao eendetie. **26** No rĩrĩ, mũndũ angĩkorwo ndarĩ na mũndũ wa kũmũkũũrĩra mũgũnda, na we mwene atonge agĩe na indo ciiganĩte kũũkũũra, **27** nĩwe ũgaatua thogora kũringana na mĩaka ĩrĩa mĩthiru kuuma rĩrĩa aawendirie, na acookie mbeeca icio ingĩ kũrĩ mũndũ ũrĩa eendeirie; thuutha ũcio no acooke mũgũnda-inĩ wake. **28** No angĩaga kũgĩa na indo cia kũmũrĩha-rĩ, gĩcunjĩ kĩrĩa eendirie gĩgũtũũra kĩrĩ kĩa mũgũri nginya Mwaka wa Jubilii. Gĩgaacookio hĩndĩ ya Jubilii, na hĩndĩ ĩyo no acooke gĩthaka-inĩ gĩake. **29** "'Mũndũ angĩkeendia nyũmba ĩrĩ itũũra-inĩ inene rĩirigĩre, nĩarĩkoragwo arĩ na kĩhooto gĩa kũmĩkũũra ihinda rĩa mwaka mũgima kuuma amĩendia. Thĩinĩ wa ihinda rĩu no amĩkũũre. **30** Ĩngĩaga gũkũũrwo mwaka ũmwe ũtanathira, nyũmba ĩyo ĩrĩ itũũra-inĩ inene rĩirigĩre nĩĩgatuĩka ya mũmĩgũri na njiaro ciake nginya tene. Nyũmba ĩyo ndĩgaacookerio mwene Mwaka wa Jubilii. **31** No nyũmba cia tũtũũra-inĩ tũrĩa tũtarĩ tũirigĩre, irĩtuagwo ta mĩgũnda ya kũndũ gũtarĩ kũirige. Icio no ikũũrwo, na nĩ igaacookio Mwaka wa Jubilii. **32** "'Alawii hĩndĩ ciothe nĩ marĩ na kĩhooto gĩa gũkũũraga nyũmba ciao iria irĩ matũũra-inĩ ma Alawii, marĩa megwatĩire. **33** Nĩ ũndũ ũcio indo cia Alawii no ikũũrwo, ũguo nĩ ta kuuga atĩ, nyũmba nyendie itũũra-inĩ o rĩothe rĩao, nĩĩgacookio Mwaka wa Jubilii, tondũ nyũmba iria irĩ matũũra-inĩ ma Alawii nĩcio igai rĩao thĩinĩ wa andũ a Isiraeli. **34** No ithaka cia ũrĩithio cia matũũra mao itikanendio; icio nĩ ciao nginya tene. **35** "'Mũndũ wa bũrũri wanyu angĩthĩĩna nginya aremwo nĩ kwĩrũgamĩrĩra gatagatĩ kanyu, mũteithagiei

o ta ũrĩa mũngĩteithia mũgeni kana mũndũ ũrarĩrĩire kwanyu, nĩgeetha ahote gũtũũrania na inyuĩ. **36** Mũtikanamũrĩhie uumithio o na ũrĩkũ, no mwĩtigagĩre Ngai wanyu, nĩgeetha mũndũ wa bũrũri wanyu ahote gũtũũrania na inyuĩ. **37** Mũtikanamũkombere mbeeca nĩguo acookie na maciaro, kana mũmwenderie irio nĩguo muone uumithio. **38** Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu, ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri nĩguo ndĩmũhe bũrũri wa Kaanani na nduĩke Ngai wanyu. **39** "'Mũndũ wa bũrũri wanyu angĩthiĩna arĩ gatagatĩ kanyu, nake eyendie harĩ inyuĩ, mũtikanamũrutithie wĩra ta ngombo. **40** Mũkaamũtua ta mũruti wa wĩra wa mũcaara kana ta mũndũ ũrarĩrĩire kwanyu; mũndũ ũcio akaamũrutĩra wĩra nginya Mwaka wa Jubilii. **41** Thuutha ũcio mũndũ ũcio na ciana ciake nĩmakarekererio, nake acooke kũrĩ andũ a mũhĩrĩga wake, na gĩthaka-inĩ kĩa maithe make ma tene. **42** Tondũ andũ a Isiraeli nĩ ndungata ciakwa, iria ndaarutire bũrũri wa Misiri, matikanendio matuĩke ngombo. **43** Mũtikamaathage mũtekũmaiguĩra tha, no mwĩtigagĩrei Ngai wanyu. **44** "'Ngombo cianyu cia arũme na cia andũ-a-nja iriumaga ndũrĩrĩ-inĩ iria imũrigiicĩirie; kuuma kũrĩ ndũrĩrĩ icio no mũgũrage ngombo. **45** O na ningĩ no mwĩgũrĩre ngombo kuuma kũrĩ andũ arĩa mararĩrĩire kwanyu na kuuma kũrĩ andũ a mĩhĩrĩga yao arĩa maciarĩirwo bũrũri wanyu, nao matuĩke indo cianyu. **46** Andũ acio no mũmeegaĩre kũrĩ ciana cianyu matuĩke igai rĩrĩa mũmagaĩire, na no mũmatue ngombo rĩrĩa rĩothe marĩ muoyo, no mũtikanaathe andũ anyu a Isiraeli mũtekũmaiguĩra tha. **47** "'No rĩrĩ, mũgeni kana mũndũ ũrĩa ũrarĩrĩire kwanyu angĩtonga arĩ gatagatĩ kanyu, nake mũndũ wa bũrũri wanyu athĩĩne na eyendie kũrĩ mũgeni ũrĩa ũtũũranĩtie na inyuĩ, kana kũrĩ mũndũ wa mũhĩrĩga wa mũndũ ũcio mũgeni-rĩ, **48** mũndũ ũcio no arĩkoragwo arĩ na kĩhooto gĩa gũkũũrwo thuutha wa kwĩyendia. Mũndũ wa nyũmba yao no amũkũũre: **49** Ithe mũnini kana ithe mũkũrũ, kana mũrũ wa ithe, kana mũndũ wa rũrĩra rwa mũhĩrĩga wao no amũkũũre; kana we mwene angĩgaacĩra, no ekũũre. **50** Mũndũ ũcio na mũmũgũri magaatara ihinda rĩrĩa rĩthiru kuuma mwaka ũrĩa eyendirie nginya rĩrĩa Mwaka wa Jubilii ũgaakinya. Thogora wa kũrekererio gwake ũkaaringana na irĩhi rĩa mũndũ wa mũcaara thĩinĩ wa mĩaka ĩyo. **51** Angĩkorwo nĩ mĩaka mĩingĩ ĩtigarĩte, nĩakarĩha gĩcunjĩ kĩnene gĩa thogora ũrĩa aagũrĩtwo naguo. **52** No angĩkorwo no mĩaka mĩnini ĩtigarĩte Mwaka wa Jubilii ũkinye, ĩyo noyo agaatara arĩhe gũkũũranio gwake kũringana na ũrĩa kwagĩrĩire. **53** Agaatuuo ta mũndũ wa mũcaara mwaka o mwaka; na no nginya mũmenyagĩrĩre atĩ mũmũgũri ndarĩmwathaga atekũmũiguĩra tha. **54** "'O na angĩaga gũkũũrwo na njĩra ĩmwe ya icio, we na ciana ciake no nginya makaarekererio Mwaka wa Jubilii wakinya, **55** nĩgũkorwo andũ a Isiraeli nĩ ndungata ciakwa. Acio nĩ ndungata ciakwa, iria ndaarutire bũrũri wa Misiri. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu.

26 "'Mũtikanethondekere mĩhianano kana mwĩrũgamirie mũhianĩre wa kĩndũ kana ihiga rĩamũre rĩa kũhooywo, mũtikaige ihiga rĩacũhie bũrũri-inĩ wanyu atĩ nĩguo mũrĩinamagĩrĩre. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **2** "'Menyagĩrĩrai Thabatũ ciakwa na mũtĩĩage handũ hakwa harĩa haamũre. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **3** "'Mũngĩrũmĩrĩra kĩrĩra kĩa watho wakwa na mũmenyagĩrĩre gwathĩkagĩra maathani makwa, **4** nĩngamuuragĩria mbura imera ciayo ciakinya, na mĩgũnda yanyu nĩrĩciaraga irio, nayo mĩtĩ ya mĩgũnda yanyu ĩciarage maciaro mayo. **5** Mũrĩhũũraga ngano yanyu mũgakinyĩria magetha ma thabibũ, namo magetha ma thabibũ magakinyĩria hĩndĩ ya mahaanda, na mũrĩrĩĩaga irio mũkahũũna, na mũtũũre bũrũri wanyu mũrĩ na thayũ. **6** "'Nĩngatũma bũrũri wanyu ũgĩe na thayũ, na mũrĩkomaga gũtarĩ mũndũ ũngĩtũma mwĩtigĩre. Nĩnganiina nyamũ njũru ciehere bũrũri-inĩ wanyu. Nacio itigacooka kuoneka bũrũri-inĩ wanyu. **7** Nĩmũkaingatithia thũ cianyu, na mũcihoote mbaara-inĩ. **8** Andũ atano anyu makaahũũra andũ igana, nao andũ anyu igana makaahũũra andũ ngiri ikũmi, nacio thũ nĩ mũgaacihoota mũciũrage na rũhiũ rwa njora. **9** "'Nĩngamuonia ũtugi wakwa, na ndũme mũciarane na mũingĩhe, na nĩngatũũria kĩrĩkanĩro gĩakwa na inyuĩ. **10** Mũgaakoragwo o mũkĩrĩa magetha ma mwaka mũthiru nginya rĩrĩa mũkaamaruta nja nĩguo mũgĩe na handũ ha kũiga magetha marĩa maragethwo. **11** Ngaiga gĩikaro gĩakwa gatagatĩ kanyu, na ndikamũthũũra. **12** Ngaathiiaga ndĩ gatagatĩ kanyu, nduĩke Ngai wanyu, na inyuĩ mũtuĩke andũ akwa. **13** Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu, ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri, nĩguo mũtige gũtuĩka ngombo cia andũ a Misiri; ndoinangire macooki ma ngingo cianyu ngĩtũma mũhotage gũthiĩ mwĩhaandĩte wega. **14** "'No mũngĩkaaga kũnjigua, mwage kũhingia maathani macio mothe, **15** na mũngĩrega kĩrĩra gĩakwa kĩa watho na mũthũũre mawatho makwa, na mwage kũhingia maathani makwa, na nĩ ũndũ ũcio mũthũkie kĩrĩkanĩro gĩakwa-rĩ, **16** Niĩ na niĩ nĩngamwĩka maũndũ maya: Nĩngamũrehere kĩmako, na ndĩmũrehere ndwari cia kũmũniina na ũndũ wa kũhiũha kwa mĩĩrĩ kũrĩa gũkaamũte maitho, na gũtũme mũũrwo nĩ hinya. Mũkaahaanda mbeũ tũhũ, nĩ ũndũ ikaarĩagwo nĩ thũ cianyu. **17** Nĩngamũrũithia ndĩmũũkĩrĩre nĩguo mũhootwo nĩ thũ cianyu; arĩa mamũthũire nĩo makaamwathaga, na mũkooraga hatarĩ mũndũ ũmũingatithĩtie. **18** "'Angĩkorwo o na mwekwo maũndũ macio mũtikanjigua-rĩ, ngaakĩrĩrĩria kũmũherithia nĩ ũndũ wa mehia manyu maita mũgwanja. **19** Nĩnganiina rũng'athio rwa mwĩtĩo wanyu, na ndũme matu matuĩke ta cuuma, nayo thĩ yũme ĩtuĩke ta gĩcango. **20** Mũkaahũthĩra hinya wanyu o tũhũ, tondũ tĩĩri wanyu ndũkagethwo kĩndũ, kana mĩtĩ ya bũrũri wanyu ĩciare maciaro mayo. **21** "'Ningĩ mũngĩthiĩ na mbere na mĩthiĩre ya kũnemera, na mwage kũnjigua, nĩngakĩrĩrĩria kũmũingĩhĩria mahũũra mangĩ maita mũgwanja o ũrĩa mehia manyu magĩrĩirwo nĩ kũherithio. **22** Nĩngamũrehere nyamũ cia gĩthaka imũũkĩrĩre, nacio imũtunye ciana cianyu, na iniine ng'ombe cianyu, o na itũme mũigana wanyu ũnyiihe ũũ atĩ barabara cianyu ciage andũ. **23** "'Ningĩ kũngĩkorwo o na mwekwo maũndũ macio no mũkaarega kũnjookerera na mũgĩthiĩ na mbere kũnjũkĩrĩra-rĩ, **24** niĩ na niĩ nĩngamũũkĩrĩra, na nĩngakĩrĩrĩria kũmũhũũra nĩ ũndũ wa mehia manyu maita mangĩ mũgwanja. **25**

Nĩngamũrehithĩria rũhiũ rwa njora rũrĩhĩrie kĩrĩkanĩro kĩrĩa mũthũkĩtie. Muorĩra matũũra-inĩ marĩa manene manyu, nĩngamũrehithĩria mũthiro thĩinĩ wanyu, na ndĩmũrekererie moko-inĩ ma thũ cianyu. **26** Rĩrĩa ngaamwehereria makũmbĩ manyu ma irio, andũ-a-nja ikũmi makaarugagĩra mĩgate yanyu riiko rĩmwe, nao macooke kũmũrehera mĩgate ĩyo ĩthimĩtwo na ratiri. Mũkaamĩrĩĩaga na mũtihũũne. **27** "'Ningĩ kũngĩkorwo o na mwekwo maũndũ macio mũtikanjigua-rĩ, no mũthiĩ o na mbere kũnjũkĩrĩra, **28** niĩ na niĩ nĩngamũũkĩrĩra na marakara na niĩ mwene ngĩrĩrĩrie kũmũherithia maita mangĩ mũgwanja nĩ ũndũ wa mehia manyu. **29** Mũkaarĩĩaga nyama cia ariũ na aarĩ anyu. **30** Ningĩ nĩngananga kũndũ kwanyu kũrĩa gũtũũgĩru, na ndemange magongona manyu ma ũbani na njooke njigĩrĩre ciimba cianyu igũrũ rĩa mĩhianano ĩyo yanyu ĩtarĩ muoyo, na ndĩmũthũũre. **31** Matũũra manyu marĩa manene nĩngamananga na handũ hanyu harĩa haamũre ndĩhoonũhe, o na ndigakenio nĩ mũtararĩko mwega wa maruta manyu. **32** Nĩngonũha bũrũri ũcio, nginya thũ cianyu iria itũũraga kuo igege. **33** Nĩngamũharagania ndũrĩrĩ-inĩ na njomore rũhiũ rwakwa rwa njora ndĩmũingatithie. Naguo bũrũri wanyu ndĩũnũhe, namo matũũra manyu marĩa manene ndĩmanange. **34** Thuutha ũcio, bũrũri ũcio nĩũgakenera mĩaka ya Thabatũ hĩndĩ ĩyo yothe ũgaakorwo ũkirĩte ihooru, na inyuĩ mũrĩ bũrũri-inĩ wa thũ cianyu; naguo bũrũri nĩũkahurũka, na ũkenere thabatũ ciaguo. **35** Ihinda rĩrĩa bũrũri ũcio ũgaakorwo ũkirĩte ihooru, nĩũkahurũka kũrĩa wagĩte kũhurũka hĩndĩ ya Thabatũ iria mwatũũrĩte kuo. **36** "'Nao arĩa anyu magaatigara, nĩngatũma ngoro ciao inyiitwo nĩ guoya marĩ mabũrũri-inĩ macio ma thũ ciao, o nginya ithangũ rĩabarabario nĩ rũhuho rĩgatũma moore. Nao makooraga o ta ũrĩa mũndũ ooragĩra rũhiũ rwa njora, na nĩmakagũũaga o na gũtarĩ mũndũ ũmaingatithĩtie. **37** Makaahĩnganaga makĩũra o ta andũ maroorĩra rũhiũ rwa njora o na gũtarĩ mũndũ ũmaingatithĩtie. Nĩ ũndũ ũcio mũtikahota gwĩtiiria thũ cianyu. **38** Mũgaathirĩra kũu ndũrĩrĩ-inĩ; bũrũri wa thũ cianyu ũkaamũrĩa ũmũniine. **39** Nao andũ anyu arĩa magaatigara nĩmakoorwo nĩ hinya marĩ kũu bũrũri-inĩ ũcio wa thũ ciao nĩ ũndũ wa mehia mao; o na ningĩ nĩ ũndũ wa mehia ma maithe mao, nĩ makoorwo nĩ hinya. **40** "'No mangĩkoimbũra mehia mao na mehia ma maithe mao, o na mehia ma kũnemera na ma kũnjũkĩrĩra, **41** kũrĩa gwatũmire ndĩmookĩrĩre nginya ngĩmatwarithia bũrũri wa thũ ciao, thuutha ũcio rĩrĩa ngoro icio ciao nyũmũ ikenyiihia na ciĩtĩkĩre ihũũra rĩa mehia mao-rĩ, **42** nĩngaririkana kĩrĩkanĩro gĩakwa na Jakubu, na kĩrĩkanĩro gĩakwa na Isaaka, na kĩrĩkanĩro gĩakwa na Iburahĩmu, na ndirikane bũrũri ũcio. **43** Nĩgũkorwo bũrũri ũcio nĩũgatiganirio nĩo, naguo nĩũgakenera Thabatũ ciaguo rĩrĩa ũgaakira ihooru ũtarĩ nao. Nĩmakarĩhio mehia mao nĩ ũndũ nĩmaregire mawatho makwa na magĩthũũra kĩrĩra gĩakwa kĩa watho. **44** No rĩrĩ, o na gũtarĩĩ ũguo, hĩndĩ ĩyo marĩ bũrũri-inĩ wa thũ ciao, ndikamarega kana ndĩmathũũre biũ ũndũ ũngĩtũma ndĩmaniine biũ, thũkie kĩrĩkanĩro gĩakwa nao. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wao. **45** No nĩ ũndũ wao, nĩngaririkana kĩrĩkanĩro gĩakwa na maithe mao, arĩa ndaarutire bũrũri wa Misiri mbere ya ndũrĩrĩ nĩgeetha nduĩke Ngai wao. Niĩ nĩ niĩ Jehova.'" **46** Icio nĩcio irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo, na matuĩro ma ciira na mawatho marĩa Jehova aarĩkanĩire na andũ a Isiraeli Kĩrĩma-inĩ gĩa Sinai, akĩĩra Musa amamenyithanie kũrĩ andũ a Isiraeli.

27 Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Mũndũ o wothe angĩkeehĩta mwĩhĩtwa wa mwanya wa kwamũrĩra Jehova andũ, na ũndũ wa kũruta indo iria ciiganĩire iruta rĩu, **3** nĩũgaatua irĩhi rĩa mũndũ mũrũme wa kuuma mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ nginya mĩaka mĩrongo ĩtandatũ rĩkorwo rĩrĩ cekeri mĩrongo ĩtano cia betha, kũringana na cekeri ya handũ-harĩa-haamũre, **4** na aakorwo nĩ mũndũ-wa-nja, ũgaatua irĩhi rĩkorwo rĩrĩ cekeri mĩrongo ĩtatũ. **5** Aakorwo nĩ mũndũ wa kuuma mĩaka ĩtano nginya mĩrongo ĩĩrĩ, ũgaatua irĩhi rĩa mũndũ mũrũme rĩtuĩke nĩ cekeri mĩrongo ĩĩrĩ, na irĩhi rĩa mũndũ-wa-nja nĩ cekeri ikũmi. **6** Aakorwo nĩ mũndũ wa kuuma mweri ũmwe nginya mĩaka ĩtano, ũgaatua irĩhi rĩa kahĩĩ rĩtuĩke nĩ cekeri ithano cia betha, na irĩhi rĩa kairĩtu nĩ cekeri ithatũ cia betha. **7** Aakorwo nĩ mũndũ wa mĩaka mĩrongo ĩtandatũ kana makĩrĩa, ũgaatua irĩhi rĩa mũndũ mũrũme rĩtuĩke nĩ cekeri ikũmi na ithano, na rĩa mũndũ-wa-nja nĩ cekeri ikũmi. **8** Angĩkorwo mũndũ ũrĩa wĩhĩtĩte mwĩhĩtwa nĩ mũthĩĩni mũno ndaangĩhota kũrĩha irĩhi rĩrĩa rĩtuĩtwo, nĩagatwara mũndũ ũcio kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai, ũrĩa ũgaatua irĩhi rĩrĩa mũndũ ũcio wĩhĩtĩte mwĩhĩtwa angĩhota kũrĩha. **9** "'Angĩkorwo kĩndũ kĩrĩa eeranĩire na mwĩhĩtwa nĩ nyamũ ĩngĩĩtĩkĩrĩka ĩrĩ iruta kũrĩ Jehova, nyamũ ta ĩyo ĩheanĩtwo kũrĩ Jehova ĩrĩtuĩkaga nĩ nyamũre. **10** Ndakanamĩkũũranie kana amĩgarũranie, aige ĩrĩa njega ithenya rĩa ĩrĩa njũru, kana aige ĩrĩa njũru ithenya rĩa ĩrĩa njega; angĩgakũũrania nyamũ ĩyo na ĩngĩ, cierĩ ĩyo ya mbere na ĩyo ya gũkũũranio nĩigatuĩka nyamũre. **11** Angĩkorwo kĩndũ kĩu ehĩtĩte kũruta nĩ nyamũ ĩrĩ na thaahu, ĩrĩa ĩtangĩĩtĩkĩrĩka ĩrĩ iruta kũrĩ Jehova, nyamũ ĩyo no nginya ĩtwarĩrwo mũthĩnjĩri-Ngai, **12** ũrĩa ũgaatua kana nĩ njega kana ti njega. Thogora ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai agaatua, ũcio nĩguo ũgaatuĩka thogora wayo. **13** Angĩkorwo mwene no ende gũkũũra nyamũ ĩyo, no nginya ongerere gĩcunjĩ kĩngĩ gĩa ithano harĩ thogora ũrĩa ũtuĩtwo. **14** "'Mũndũ angĩamũra nyũmba yake ĩrĩ kĩndũ kĩamũrũirwo Jehova, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua itua kana nĩ njega kana ti njega. Thogora ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai agaatua, ũcio nĩguo ũgaatuĩka thogora wayo. **15** Mũndũ ũrĩa wamũrĩte nyũmba yake angĩmĩkũũra-rĩ, no nginya ongerere gĩcunjĩ kĩngĩ gĩa ithano gĩa thogora wayo, nayo nyũmba ĩyo nĩĩgatuĩka yake rĩngĩ. **16** "'Angĩkorwo mũndũ nĩakamũrĩra Jehova gĩcunjĩ kĩa mũgũnda wa nyũmba yao, thogora waguo ũgaatuuo kũringana na mbeũ iria ingĩhaandwo, nacio nĩ cekeri mĩrongo ĩtano cia betha, iria arĩ kĩbaba kĩmwe kĩa omeri ya mbeũ cia cairi. **17** Angĩkaamũra mũgũnda wake Mwaka-inĩ wa Jubilii, thogora ũrĩa ũtuĩtwo nĩguo ũgaatuĩka thogora waguo. **18** No angĩamũra mũgũnda wake thuutha wa Jubilii, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatua thogora kũringana na mĩaka ĩrĩa ĩtigarĩte

Jubilii ĩrĩa ĩngĩ ĩgĩgaakinya, naguo thogora waguo
nĩũkanyihanyiihio. **19** Mũndũ ũcio wamũrĩte mũgũnda
wake angĩenda kũũkũũra, nĩakongerera gĩcunjĩ kĩngĩ
gĩa ithano harĩ thogora waguo, mũgũnda ũcio ũcooke
ũtuĩke wake rĩngĩ. **20** No rĩrĩ, angĩkorwo ndegũkũũra
mũgũnda ũcio, kana aakorwo nĩawendeirie mũndũ
ũngĩ, mũgũnda ũcio ndũrĩ hĩndĩ ũgaakũũrwo o na rĩ.
21 Rĩrĩa mũgũnda ũcio ũkaarekererio Mwaka-inĩ wa
Jubilii, nĩũgatuĩka mwamũre, o ta mũgũnda wamũrĩirwo
Jehova; ũgaatuĩka mũgũnda wa athĩnjĩri-Ngai. **22** "'Ningĩ
mũndũ angĩkaamũrĩra Jehova mũgũnda ũrĩa agũrĩte,
na ti mũgũnda wa nyũmba yao, **23** mũthĩnjĩri-Ngai
nĩagatua thogora waguo nginya Mwaka wa Jubilii,
nake mũndũ ũcio nĩakarĩha irĩhi rĩu mũthenya ũcio
taarĩ kĩndũ kĩamũrĩirwo Jehova. **24** Mwaka-inĩ wa
Jubilii, mũgũnda ũcio nĩũgacookerera mwene ũrĩa
wamwendeirie, ũrĩa warĩ mwene mũgũnda ũcio. **25**
Thogora wothe ũrĩtuagwo kũringana na cekeri ya
handũ-harĩa-haamũre, nacio nĩ geera mĩrongo ĩĩrĩ harĩ
cekeri ĩmwe. **26** "'Na rĩrĩ, gũtirĩ mũndũ ũngĩamũrĩra
Jehova irigithathi rĩa nyamũ, nĩ ũndũ marigithathi
mothe nĩ ma Jehova; arĩ ndegwa, kana ng'ondu, icio nĩ
cia Jehova. **27** Angĩkorwo nĩ nyamũ ĩmwe ya iria irĩ
thaahu, no amĩgũre na thogora ũrĩa ĩtuĩrĩirwo, ongerere
gĩcunjĩ kĩngĩ gĩa ithano harĩ thogora ũcio. Aakorwo
ndekũmĩkũũra, nyamũ ĩyo nĩĩkeendio na thogora ũrĩa
ũtuĩtwo. **28** "'No gũtirĩ kĩndũ kĩa mũndũ kĩrĩa aamũrĩire
Jehova, arĩ mũndũ, kana nyamũ, kana mũgũnda wa
nyũmba yao, kĩngĩendio kana gĩkũũrwo; indo ciothe
ciamũrĩirwo Jehova nĩ nyamũre harĩ Jehova. **29** "'Na
rĩrĩ, gũtirĩ mũndũ wamũrĩirwo kũũragwo ũngĩkũũrwo;
no nginya ooragwo. **30** "'Gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo
ciothe cia kuuma mũgũnda, arĩ ngano ya mũgũnda kana
maciaro ma mĩtĩ, nĩ kĩa Jehova; gĩcunjĩ kĩu kĩamũrĩirwo
Jehova. **31** Mũndũ angĩgakũũra gĩcunjĩ gĩake gĩa ikũmi,
no nginya akongerera gĩcunjĩ kĩngĩ gĩa ithano harĩ
thogora ũrĩa ũtuĩtwo. **32** Gĩcunjĩ gĩa ikũmi gĩothe kĩa
rũũru rwa ng'ombe kana rwa mbũri, nyamũ ya ikũmi
yothe ĩrĩa ĩhĩtũkagĩra rungu rwa rũthanju rwa mũrĩithi
nĩĩkamũrĩrwo Jehova. **33** Mũndũ ndagathuure ĩrĩa njega
kana ĩrĩa njũru, kana akũũranie. Angĩgakũũrania nyamũ
ĩyo na ĩngĩ, cierĩ, ya mbere na ĩyo ya gũkũũranio, nĩ
igaatuĩka nyamũre, na icio itingĩkũũrwo.'" **34** Macio
nĩmo maathani marĩa Jehova aaheire Musa Kĩrĩma-inĩ
gĩa Sinai makoniĩ andũ a Isiraeli.

Ndari

1 Na rĩrĩ, Jehova akĩarĩria Musa arĩ Hema-inĩ ya
Gũtũnganwo kũu Werũ-inĩ wa Sinai mũthenya wa
mbere wa mweri wa keerĩ, mwaka-inĩ wa keerĩ kuuma
andũ a Isiraeli moima bũrũri wa Misiri. Akĩmwĩra atĩrĩ:
2 "Tara kĩrĩndĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli, ũmatare na
mbarĩ ciao, na nyũmba ciao ũrĩa itarĩĩ, mũndũ mũrũme
o mũndũ mũrũme andĩkwo rĩĩtwa rĩake. **3** Wee mũrĩ
na Harũni mũtare ikundi cia arũme othe arĩa marĩ
Isiraeli, arĩa makinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria,
arĩa mangĩhota gũthiĩ ita-inĩ. **4** Mũndũ ũmwe kuuma o
mũhĩrĩga, na akorwo arĩ mũtongoria wa nyũmba yao,
nĩo mekũmũteithia. **5** Maya nĩmo marĩĩtwa ma andũ
arĩa marĩmũteithagĩrĩria: kuuma mũhĩrĩga wa Rubeni,
nĩ Elizuru mũrũ wa Shedeuru; **6** kuuma mũhĩrĩga wa
Simeoni, nĩ Shelumieli mũrũ wa Zurishadai; **7** kuuma
mũhĩrĩga wa Juda, nĩ Nahashoni mũrũ wa Aminadabu;
8 kuuma mũhĩrĩga wa Isakaru, nĩ Nethaneli mũrũ wa
Zuaru; **9** kuuma mũhĩrĩga wa Zebuluni, nĩ Eliabu mũrũ
wa Heloni; **10** kuuma ariũ a Jusufu: kuuma Efiraimu,
nĩ Elishama mũrũ wa Amihudu; kuuma Manase, nĩ
Gamalieli mũrũ wa Pedazuru; **11** kuuma mũhĩrĩga wa
Benjamini, nĩ Abidani mũrũ wa Gideoni; **12** kuuma
mũhĩrĩga wa Dani, nĩ Ahiezeri mũrũ wa Amishadai; **13**
kuuma mũhĩrĩga wa Asheri, nĩ Pagieli mũrũ wa Okirani;
14 kuuma mũhĩrĩga wa Gadi, nĩ Eliasafu mũrũ wa Deueli;
15 kuuma mũhĩrĩga wa Nafitali, nĩ Ahira mũrũ wa
Enani." **16** Acio nĩo andũ arĩa maathuurirwo kuuma kũrĩ
kĩrĩndĩ gĩa Isiraeli, marĩ atongoria a mĩhĩrĩga ya maithe
mao ma tene. Nĩo maarĩ atongoria a mĩhĩrĩga ya Isiraeli.
17 Musa na Harũni makĩoya andũ acio maaheetwo
marĩĩtwa mao. **18** Magĩcooka magĩĩta kĩrĩndĩ gĩothe
hamwe mũthenya wa mbere wa mweri wa keerĩ. Andũ
makĩonania rũruka rwao kũringana na mbarĩ na nyũmba
ciao, nao arũme arĩa maakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ
na makĩria makĩandĩkwo, o mũndũ o mũndũ na rĩĩtwa
rĩake, **19** o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. Nĩ ũndũ ũcio
akĩmatara marĩ kũu Werũ-inĩ wa Sinai: **20** Kuuma njiaro-
inĩ cia Rubeni, mũriũ wa irigithathi wa Isiraeli: Arũme
othe arĩa maakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria,
arĩa mangĩahotire gũthiĩ ita-inĩ, makĩandĩkwo o mũndũ
o mũndũ na rĩĩtwa rĩake, kũringana na maandĩko ma
mbarĩ na nyũmba ciao. **21** Kuuma mũhĩrĩga wa Rubeni
maarĩ andũ 46,500. **22** Kuuma njiaro-inĩ cia Simeoni:
Arũme othe arĩa maakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na
makĩria, arĩa mangĩahotire gũthiĩ ita-inĩ, magĩtarwo
na makĩandĩkwo o mũndũ o mũndũ na rĩĩtwa rĩake,
kũringana na maandĩko ma mbarĩ na nyũmba ciao. **23**
Kuuma mũhĩrĩga wa Simeoni maarĩ andũ 59,300. **24**
Kuuma njiaro-inĩ cia Gadi: Arũme othe arĩa maakinyĩtie
mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, arĩa mangĩahotire
gũthiĩ ita-inĩ, makĩandĩkwo o mũndũ o mũndũ na
rĩĩtwa rĩake, kũringana na maandĩko ma mbarĩ ciao
na nyũmba ciao. **25** Kuuma mũhĩrĩga wa Gadi maarĩ
andũ 45,650. **26** Kuuma njiaro-inĩ cia Juda: Arũme othe
arĩa maakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, arĩa
mangĩahotire gũthiĩ ita-inĩ, makĩandĩkwo o mũndũ o
mũndũ na rĩĩtwa rĩake, kũringana na maandĩko ma
mbarĩ ciao na nyũmba ciao. **27** Kuuma mũhĩrĩga wa Juda
maarĩ andũ 74,600. **28** Kuuma njiaro-inĩ cia Isakaru:
Arũme othe arĩa maakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na
makĩria, arĩa mangĩahotire gũthiĩ ita-inĩ, makĩandĩkwo
o mũndũ o mũndũ na rĩĩtwa rĩake, kũringana na
maandĩko ma mbarĩ ciao na nyũmba ciao. **29** Kuuma
mũhĩrĩga wa Isakaru maarĩ andũ 54,400. **30** Kuuma
njiaro-inĩ cia Zebuluni: Arũme othe arĩa maakinyĩtie
mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ kana makĩria, arĩa mangĩahotire
gũthiĩ ita-inĩ makĩandĩkwo o mũndũ o mũndũ na rĩĩtwa
rĩake kũringana na maandĩko ma mbarĩ ciao na nyũmba
ciao. **31** Kuuma mũhĩrĩga wa Zebuluni maarĩ andũ
57,400. **32** Kuuma kũrĩ ariũ a Jusufu: Kuuma njiaro-
inĩ cia Efiraimu: Arũme othe arĩa maakinyĩtie mĩaka
mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria arĩa mangĩahotire gũthiĩ ita-
inĩ, makĩandĩkwo o mũndũ o mũndũ na rĩĩtwa rĩake,
kũringana na maandĩko ma mbarĩ ciao na nyũmba
ciao. **33** Kuuma mũhĩrĩga wa Efiraimu maarĩ andũ
40,500. **34** Kuuma njiaro-inĩ cia Manase: Arũme othe
arĩa maakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, arĩa
mangĩahotire gũthiĩ ita-inĩ makĩandĩkwo o mũndũ o
mũndũ na rĩĩtwa rĩake kũringana na maandĩko ma
mbarĩ ciao na nyũmba ciao. **35** Kuuma mũhĩrĩga-inĩ
wa Manase maarĩ andũ 32,200. **36** Kuuma njiaro-inĩ
cia Benjamini: Arũme othe arĩa maakinyĩtie mĩaka
mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, arĩa mangĩahotire gũthiĩ ita-
inĩ, makĩandĩkwo o mũndũ o mũndũ na rĩĩtwa rĩake,
kũringana na maandĩko ma mbarĩ ciao na nyũmba
ciao. **37** Kuuma mũhĩrĩga wa Benjamini maarĩ andũ
35,400. **38** Kuuma njiaro-nĩ cia Dani: Arũme othe
arĩa maakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, arĩa
mangĩahotire gũthiĩ ita-inĩ, makĩandĩkwo o mũndũ o
mũndũ na rĩĩtwa rĩake, kũringana na maandĩko ma
mbarĩ ciao na nyũmba ciao. **39** Kuuma mũhĩrĩga wa
Dani maarĩ andũ 62,700. **40** Kuuma njiaro-inĩ cia Asheri:
Arũme othe arĩa maakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na
makĩria, arĩa mangĩahotire gũthiĩ ita-inĩ, makĩandĩkwo
o mũndũ o mũndũ na rĩĩtwa rĩake, kũringana na
maandĩko ma mbarĩ ciao na nyũmba ciao. **41** Kuuma
mũhĩrĩga wa Asheri maarĩ andũ 41,500. **42** Kuuma
njiaro-inĩ cia Nafitali: Arũme othe arĩa maakinyĩtie
mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ kana makĩria, arĩa mangĩahotire
gũthiĩ ita-inĩ, makĩandĩkwo o mũndũ o mũndũ na
rĩĩtwa rĩake, kũringana na maandĩko ma mbarĩ ciao na
nyũmba ciao. **43** Kuuma mũhĩrĩga wa Nafitali maarĩ
andũ 53,400. **44** Acio nĩo andũ arĩa maatarirwo nĩ
Musa na Harũni na atongoria arĩa ikũmi na eerĩ a
Isiraeli, o ũmwe wao arũgamĩrĩire nyũmba yake. **45**
Andũ othe a Isiraeli arĩa maakinyĩtie mĩaka mĩrongo
ĩĩrĩ kana makĩria, arĩa mangĩahotire gũthiĩ ita-inĩ,
magĩtarwo kũringana na nyũmba ciao. **46** Andũ acio
othe marĩ hamwe maarĩ 603,550. **47** No rĩrĩ, andũ a
nyũmba ya mũhĩrĩga wa Lawi matiataranĩirio hamwe
na andũ arĩa angĩ a Isiraeli. **48** Jehova nĩeerĩte Musa
atĩrĩ, **49** "Mũtigatare andũ a mũhĩrĩga wa Lawi kana
mũmataranĩrie na andũ arĩa angĩ a Isiraeli. **50** Handũ
ha ũguo-rĩ, amũrai Alawii matuĩke arori a hema ya Ũira,
mamenyagĩrĩre indo ciothe ciayo, na kĩndũ o gĩothe kĩa
hema ĩyo. Nĩo marĩkuuaga hema ĩyo o na indo ciothe
ciayo; na mamĩmenyagĩrĩre na mamĩthiũrũrũkagĩrie na

hema ciao. **51** Rĩrĩa rĩothe hema ĩyo ĩgũthaamio, Alawii acio nĩo marĩmĩambũraga, na rĩrĩa rĩothe hema ĩyo ĩĩkwambwo-rĩ, Alawii acio nĩo marĩmĩambaga. Mũndũ ũngĩ o na ũrĩkũ angĩkamĩkuhĩrĩria nĩakooragwo. **52** Andũ a Isiraeli marĩambaga hema ciao kũringana na ikundi ciao, o mũndũ kambĩ-inĩ yake harĩa bendera yake ĩrĩ. **53** No rĩrĩ, Alawii marĩambaga hema ciao mathiũrũrũkĩirie hema ya Ũira nĩgeetha kĩrĩndĩ kĩu kĩa Isiraeli gĩtigakorererwo nĩ mang'ũrĩ ma Ngai. Alawii nĩo marĩĩhokagĩrwo ũmenyereri wa hema ĩyo ya Ũira." **54** Nao andũ a Isiraeli magĩĩka maũndũ macio o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa.

2 Nake Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, **2** "Andũ a Isiraeli nĩmambage hema ciao irigiicĩirie Hema-ya-Gũtũnganwo no irĩ haraaya nayo, o mũndũ arĩ harĩa bendera yake ĩrĩ ĩrĩa ĩrĩ na marũũri ma nyũmba yao." **3** Mwena wa irathĩro, kũrĩa riũa rĩrathagĩra-rĩ, nĩho ikundi cia kambĩ ya mũhĩrĩga wa Juda ikaamba hema harĩa bendera yao ĩrĩ. Mũtongoria wa andũ a Juda nĩ Nahashoni mũrũ wa Aminadabu. **4** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 74,600. **5** Mũhĩrĩga wa Isakaru ũkaamba hema ciao mariganĩtie na andũ a Juda. Mũtongoria wa andũ a Isakaru nĩ Nethaneli mũrũ wa Zuaru. **6** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 54,400. **7** Mũhĩrĩga wa Zebuluni nĩguo ũgaacookerera. Mũtongoria wa andũ a Zebuluni nĩ Eliabu mũrũ wa Heloni. **8** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 57,400. **9** Andũ othe arĩa maagaĩirwo gũikara kambĩ ya Juda, kũringana na ikundi ciao-rĩ, nĩ andũ 186,400. Acio nĩo makaamba kuumagara. **10** Mwena wa gũthini nĩho ikundi cia kambĩ ya mũhĩrĩga wa Rubeni igaakorwo, harĩa bendera yao ĩrĩ. Mũtongoria wa andũ a Rubeni nĩ Elizuru mũrũ wa Shedeuru. **11** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 46,500. **12** Mũhĩrĩga wa Simeoni ũkaamba hema ciao mariganĩtie na Rubeni. Mũtongoria wa andũ a Simeoni nĩ Shelumieli mũrũ wa Zurishadai. **13** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 59,300. **14** Mũhĩrĩga wa Gadi nĩguo ũgũcookerera. Mũtongoria wa andũ a Gadi nĩ Eliasafu mũrũ wa Deueli. **15** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 45,650. **16** Andũ othe arĩa magaĩirwo gũikara kambĩ ya Rubeni, kũringana na ikundi ciao-rĩ, nĩ andũ 151,450. Acio nĩo magaatuĩka a keerĩ kuumagara. **17** Nayo Hema-ya-Gũtũnganwo na kambĩ ya Alawii moimagare marĩ gatagatĩ ga kambĩ icio ingĩ. Makoimagara marũmanĩrĩire kũringana na ũrĩa hema cia kambĩ ciao ciambĩtwo, o kambĩ ĩrĩ handũ hayo nyene o harĩa bendera yao ĩrĩ. **18** Mwena wa ithũĩro nĩkuo ikundi cia kambĩ ya mũhĩrĩga wa Efiraimu igũkorwo, o harĩa bendera yao ĩrĩ. Mũtongoria wa andũ a Efiraimu nĩ Elishama mũrũ wa Amihudu. **19** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 40,500. **20** Mũhĩrĩga wa Manase nĩguo ũkũrigania nao. Mũtongoria wa andũ a Manase nĩ Gamalieli mũrũ wa Pedazuru. **21** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 32,200. **22** Mũhĩrĩga wa Benjamini nĩguo ũgũcookerera. Mũtongoria wa andũ a Benjamini nĩ Abidani mũrũ wa Gideoni. **23** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 35,400. **24** Andũ othe arĩa maagaĩirwo gũikara kambĩ ya Efiraimu, kũringana na ikundi ciao-rĩ, nĩ andũ 108,100. Acio nĩo marĩthiiaga marĩ a gatatũ. **25** Mwena wa gathigathini nĩkuo ikundi cia kambĩ ya mũhĩrĩga wa Dani igũkorwo, harĩa bendera yao ĩrĩ. Mũtongoria wa andũ a Dani nĩ Ahiezeri mũrũ wa Amishadai. **26** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 62,700. **27** Mũhĩrĩga wa Asheri ũkaamba hema ciao mariganĩtie nao. Mũtongoria wa andũ a Asheri nĩ Pagieli mũrũ wa Okirani. **28** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 41,500. **29** Mũhĩrĩga wa Nafitali nĩguo ũgũcookerera. Mũtongoria wa andũ a Nafitali nĩ Ahira mũrũ wa Enani. **30** Gĩkundi gĩake nĩ kĩa andũ 53, 400. **31** Andũ othe arĩa magaĩirwo gũikara kambĩ ya Dani nĩ andũ 157,600. Acio nĩo magaakorwo marĩ a mũthia kuumagara, marĩ harĩa bendera ciao irĩ. **32** Acio nĩo andũ a Isiraeli, arĩa maatarirwo kũringana na nyũmba ciao. Arĩa othe maarĩ kambĩ-inĩ kũringana na ikundi ciao-rĩ, maarĩ andũ 603,550. **33** No rĩrĩ, Alawii matiataranĩirio na andũ arĩa angĩ a Isiraeli, ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **34** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli magĩĩka maũndũ mothe marĩa Jehova aathĩte Musa, na tondũ ũcio maambire hema harĩa bendera ciao ciarĩ, na ũguo noguo moimagarire, o mũtongoria na andũ a mũhĩrĩga wake na nyũmba yake.

3 Ũyũ nĩguo ũhoro wa njiaro cia Harũni na Musa hĩndĩ ĩrĩa Jehova aaririe na Musa Kĩrĩma-inĩ gĩa Sinai. **2** Marĩĩtwa ma ariũ a Harũni maarĩ Nadabu ũrĩa warĩ irigithathi, na Abihu, na Eleazaru, na Ithamaru. **3** Macio nĩmo marĩĩtwa ma ariũ a Harũni, nao maarĩ athĩnjĩri-Ngai aitĩrĩrie maguta, arĩa maamũrĩtwo matungatage marĩ athĩnjĩri-Ngai. **4** Na rĩrĩ, Nadabu na Abihu nĩmakuire marĩ mbere ya Jehova rĩrĩa maarutaga igongona na mwaki ũtarĩ mwĩtĩkĩrie mbere yake Werũ-inĩ wa Sinai. Matiarĩ na ciana cia aanake; nĩ ũndũ ũcio, Eleazaru na Ithamaru nĩo maatungataga marĩ athĩnjĩri-Ngai hĩndĩ ĩrĩa yothe ithe wao Harũni aarĩ muoyo. **5** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **6** "Rehe andũ a mũhĩrĩga wa Lawi ũmaneane kũrĩ Harũni mũthĩnjĩri-Ngai, nĩguo mamũteithagie. **7** Marĩĩrutaga wĩra wa kũmũtungatĩra, na matungatagĩre kĩrĩndĩ kĩu gĩothe hau Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo na ũndũ wa kũruta wĩra wa hema ĩyo. **8** Nao marĩmenyagĩrĩra indo ciothe cia Hema-ya-Gũtũnganwo, mahingagie maũndũ marĩa magĩrĩire nĩ gwĩkwo nĩ andũ a Isiraeli na ũndũ wa kũruta wĩra wa hema ĩyo. **9** Neana Alawii acio kũrĩ Harũni na ariũ ake; nĩo andũ a Isiraeli arĩa mekũneanwo kũrĩ we biũ. **10** Amũra Harũni na ariũ ake matungatage marĩ athĩnjĩri-Ngai; mũndũ ũngĩ o wothe ũrĩa ũrĩkuhagĩrĩria harĩa haamũre no nginya ooragwo." **11** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **12** "Nĩ nĩ nĩĩ thuurĩte Alawii kuuma kũrĩ andũ a Isiraeli ithenya rĩa marigithathi ma arũme arĩa marigithathĩtwo nĩ andũ-a-nja othe a Isiraeli. Alawii nĩ akwa, **13** nĩgũkorwo marigithathi mothe nĩ makwa. Hĩndĩ ĩrĩa ndooragire marigithathi mothe ma Misiri, noguo ndeyamũrĩire marigithathi mothe ma Isiraeli, marĩ ma mũndũ kana ma nyamũ. Macio nĩ makwa kĩũmbe. Nĩĩ nĩ nĩĩ Jehova." **14** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa kũu Werũ-inĩ wa Sinai atĩrĩ, **15** "Tara Alawii kũringana na nyũmba ciao na mbarĩ ciao. Tara arũme othe arĩa makinyĩtie mweri ũmwe na makĩria." **16** Nĩ ũndũ ũcio, Musa akĩmatara o ta ũrĩa aathĩtwo nĩ kiugo kĩa Jehova. **17** Maya nĩmo marĩĩtwa ma ariũ a Lawi: Nĩ Gerishoni, na Kohathu, na Merari. **18** Maya nĩmo marĩĩtwa ma mbarĩ cia Agerishoni: Nĩ Libini na Shimei.

19 Mbarĩ cia Akohathu ciarĩ: Amuramu, na Iziharu na Hebironi, na Uzieli. **20** Mbarĩ cia Amerari: ciarĩ Mahali na Mushi. Ici nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Alawii, kũringana na nyũmba ciao. **21** Gerishoni aarĩ na mbarĩ cia Alabini na Ashimei; ici nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Agerishoni. **22** Arũme arĩa othe maakinyĩtie mweri ũmwe na makĩria arĩa maatarirwo maarĩ andũ 7,500. **23** Mbarĩ icio cia Agerishoni ciarĩ ciambe hema ciao mwena wa ithũĩro, thuutha wa Hema-ĩrĩa-Nyamũre. **24** Mũtongoria wa nyũmba cia Agerishoni aarĩ Eliasafu mũrũ wa Laeli. **25** Hau Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo-rĩ, Agerishoni nĩo maarĩ na wĩra wa kũmenyerera Hema-ĩyo-Nyamũre na hema, na ciandarũa cia kũmĩhumbĩra, na gĩtambaya gĩa gũcuurio itoonyero rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, **26** na itambaya cia gũcuurio cia kũirigĩra nja, na gĩtambaya gĩa gũcuurio gĩa itoonyero rĩa nja ĩrĩa ĩthiũrũkĩirie Hema ĩyo nyamũre na kĩgongona na mĩhĩndo, na indo ciothe iria ikonainie na wĩra wacio. **27** Kohathu aarĩ na mbarĩ cia Aamuramu, na Aiziharu, na Ahebironi, na Auzieli; icio nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Akohathu. **28** Arũme arĩa othe maakinyĩtie mweri ũmwe na makĩria maarĩ andũ 8,600. Wĩra wa Akohathu warĩ wa kũmenyerera harĩa haamũre. **29** Mbarĩ cia Akohathu ciarĩ ciambage hema mwena wa gũthini wa Hema-ĩrĩa-Nyamũre. **30** Mũtongoria wa nyũmba cia mbarĩ cia Akohathu aarĩ Elizafani mũrũ wa Uzieli. **31** Wĩra wao warĩ wa kũmenyerera ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro, na metha, na mũtĩ ũrĩa wa kũigĩrĩrwo matawa, na igongona, na indo cia gũtũmĩrwo harĩa haamũre, na gĩtambaya gĩa gũcuurio gĩa kũhakania, o na indo ciothe ciakonainie na mũhũthĩrĩre wacio. **32** Mũtongoria mũnene wa Alawii aarĩ Eleazaru mũrũ wa Harũni, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai. Nĩwe watuirwo mũrũgamĩrĩri wa arĩa maamenyagĩrĩra harĩa haamũre. **33** Merari aarĩ na mbarĩ cia Amahali na Amushi; icio nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Merari. **34** Arũme arĩa othe maatarirwo arĩa maakinyĩtie mweri ũmwe na makĩria maarĩ andũ 6,200. **35** Mũtongoria wa nyũmba cia mbarĩ ya Merari aarĩ Zurieli mũrũ wa Abihaili; nao maarĩ maambage hema mwena wa gathigathini wa Hema-ĩrĩa-Nyamũre. **36** Amerari maamũrirwo mamenyagĩrĩre buremu ya hema ĩrĩa yaamũrĩtwo, na mĩgĩĩko yayo, na itugĩ, na itina ciacio, o na indo ciothe ciayo cia wĩra, na indo ciothe ciakonainie na mũhũthĩrĩre wacio, **37** o na mamenyagĩrĩre itugĩ iria ciirigĩte nja yayo hamwe na itina ciacio, na higĩ cia hema na mĩhĩĩndo yayo. **38** Musa na Harũni na ariũ ake maarĩ mambage hema ciao mwena wa irathĩro wa Hema-ĩyo-Nyamũre, mang'etheire irathĩro, o hau mbere ya Hema-ya-Gũtũnganwo. Wĩra wao warĩ wa kũmenyerera harĩa haamũre ithenya rĩa andũ a Isiraeli. Mũndũ ũngĩ o wothe ũngĩakuhĩrĩirie hau haamũre aarĩ ooragwo. **39** Alawii arĩa othe maatarirwo ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa na Harũni kũringana na mbarĩ ciao, hamwe na arũme othe arĩa maakinyĩtie mweri ũmwe na makĩria, maarĩ andũ 22,000. **40** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Tara marigithathi ma arũme othe ma andũ a Isiraeli arĩa makinyĩtie mweri ũmwe na makĩria, na wandĩke marĩĩtwa mao. **41** Nyamũrĩra Alawii handũ ha marigithathi mothe ma andũ a Isiraeli; o naguo ũhiũ wa Alawii ũwaamũre handũ ha marigithathi mothe ma mahiũ ma andũ a Isiraeli. Niĩ nĩ niĩ Jehova." **42** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩtara marigithathi mothe ma andũ a Isiraeli, o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte. **43** Marigithathi mothe ma arũme arĩa maakinyĩtie mweri ũmwe na makĩria, maandĩkwo na marĩĩtwa mao, maarĩ andũ 22,273. **44** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **45** "Amũra Alawii handũ ha marigithathi mothe ma andũ a Isiraeli, naguo ũhiũ wa Alawii ũwaamũre handũ ha mahiũ mao. Alawii megũtuĩka akwa. Niĩ nĩ niĩ Jehova. **46** Gũkũũra marigithathi macio 273 ma andũ a Isiraeli, acio makĩrĩte mũigana wa Alawii-rĩ, **47** oya cekeri ithano irũgamĩrĩre o mũndũ, kũringana na cekeri ya handũ-harĩa-haamũre, ĩrĩa ũritũ wayo ũrĩ gera mĩrongo ĩĩrĩ. **48** Mbeeca icio cia gũkũũra andũ a Isiraeli acio makĩrĩte-rĩ, cinengere Harũni na ariũ ake." **49** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩũngania mbeeca cia gũkũũra andũ acio maakĩrĩte mũigana wa andũ arĩa maakũũrĩtwo nĩ Alawii. **50** Kuuma kũrĩ marigithathi ma andũ a Isiraeli, akĩũngania betha ya ũritũ wa cekeri 1,365 kũringana na cekeri ya handũ-harĩa-haamũre. **51** Musa akĩnengera Harũni na ariũ ake mbeeca icio ciakũũrĩte andũ, o ta ũrĩa aathĩtwo nĩ kiugo kĩa Jehova.

4 Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ: **2** "Thĩinĩ wa Alawii-rĩ, tarai rũhonge rwa Akohathu kũringana na mbarĩ ciao na nyũmba ciao. **3** Mũtare arũme othe a ũkũrũ wa kuuma mĩaka mĩrongo ĩtatũ nginya mĩaka mĩrongo ĩtano arĩa mokaga gũtungata wĩra-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **4** "Ũyũ nĩguo wĩra wa Akohathu thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo: wĩra wao nĩ kũmenyerera indo iria theru mũno. **5** Rĩrĩa kambĩ ĩgũthaama-rĩ, Harũni na ariũ ake marĩtoonyaga thĩinĩ wa hema ĩyo makaruta gĩtambaya gĩa gũcuurio gĩa kũhakania na makahumbĩra ithandũkũ rĩa Ũira nakĩo. **6** Ningĩ marĩhumbĩre na gĩthii kĩa njũũa cia pomboo, na maare gĩtambaya kĩa rangi wa bururu mũtheri igũrũ rĩacio, na matoonyie mĩtĩ ya kũrĩkuua handũ hayo. **7** "Nao maare gĩtambaya kĩa rangi wa bururu igũrũ rĩa metha ya mĩgate ĩrĩa ĩigagwo mbere ya Jehova, na mamĩigĩrĩre thaani, na thaani, nene na mbakũri, na ndigithũ cia magongona ma kũnyuuo; na mĩgate ĩrĩa ĩigagwo hau hĩndĩ ciothe ĩikare o hau igũrũ. **8** Macooke maigĩrĩre gĩtambaya kĩa rangi wa gakarakũ igũrũ rĩa indo icio na ningĩ mahumbĩre gĩtambaya kĩu na njũũa cia pomboo, na matoonyie mĩtĩ ya kũrĩkuua handũ hayo. **9** "Ningĩ moe gĩtambaya kĩa rangi wa bururu, mahumbĩre mũtĩ ũrĩa wa kũigĩrĩrwo matawa marĩa mamũrĩkaga, hamwe na matawa maguo, na magathĩ ma gũtinia ndaambĩ, na thaani cia mũrarĩ wa ndaambĩ, na ndigithũ cia gwĩkĩrwo maguta ma matawa macio. **10** Ningĩ makũnje mũtĩ ũcio na indo ciaguo ciothe ciohetwo na gĩthii kĩa njũũa cia pomboo, na macigĩrĩre igũrũ rĩa gĩkuui gĩacio. **11** "Nĩ maare gĩtambaya kĩa rangi wa bururu igũrũ rĩa kĩgongona gĩa thahabu, na makĩhumbĩre na gĩthii kĩa njũũa cia pomboo, na matoonyie mĩtĩ ĩrĩa ya gũgĩkuua handũ hayo. **12** "Ningĩ moe indo ciothe iria ihũthagĩrwo ũtungata-inĩ wa handũ-harĩa-haamũre, macikũnje na gĩtambaya kĩa rangi wa bururu, macihumbĩre na gĩthii kĩa njũũa cia pomboo, na maciigĩrĩre igũrũ rĩa gĩkuui gĩacio. **13** "Ningĩ

nĩ marute mũhu kuuma kĩgongona-inĩ gĩa gĩcango, na maare gĩtambaya kĩa rangi wa ndathi igũrũ rĩakĩo. **14** Ningĩ maigĩrĩre indo ciothe iria ihũthagĩrwo gũtungata kĩgongona-inĩ, nacio nĩ hamwe na ngĩo cia mwaki, na njibe, na icakũri, na mbakũri cia kũminjaminjĩria. Igũrũ rĩakĩo nĩ maare gĩthii kĩa njũũa cia pomboo na matoonyie mĩtĩ ya gũgĩkuua handũ hayo. **15** "Thuutha wa Harũni na ariũ ake kũrĩĩkia kũhumbĩra indo ciothe theru o na indo ciothe nyamũre, na rĩrĩa andũ a kambĩ mehaarĩria gũthaama-rĩ, ariũ a Akohathu nao moke makuue indo icio. No matikanahutie indo icio nyamũre matigakue. Akohathu acio nĩo magaakuua indo iria irĩ thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **16** "Eleazaru mũrũ wa Harũni, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, nĩwe ũrĩmenyagĩrĩra maguta ma gwakia tawa, na ũbumba ũrĩa ũnungaga wega, na mũtu ũrĩa ũrutagwo hĩndĩ ciothe, o na maguta marĩa maitanagĩrĩrio. Nĩwe ũrĩmenyagĩrĩra Hema-ĩyo-Nyamũre ĩrĩ yothe na indo iria ciothe irĩ thĩinĩ wayo, nĩcio indo iria nyamũre ciĩkĩrĩtwo kuo, na indo cia wĩra." **17** Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, **18** "Menyererai mbarĩ cia mũhĩrĩga wa Akohathu matikaneherio kuuma kũrĩ Alawii. **19** Nĩguo matũũre muoyo na matikae gũkua rĩrĩa mangĩkuhĩrĩria indo iria theru mũno-rĩ, mekagĩrei ũũ: Harũni na ariũ ake nĩo marĩtoonyaga handũ harĩa hatheru, na makagaĩra o mũndũ wĩra wake na kĩrĩa egũkuua. **20** No ariũ a Kohathu matikanatoonye thĩinĩ kuona indo iria theru o na hanini, nĩguo matigaakue." **21** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **22** "Tara Agerishoni o nao kũringana na nyũmba ciao na mbarĩ ciao. **23** Ũtare arũme othe a ũkũrũ wa kuuma mĩaka mĩrongo ĩtatũ nginya mĩaka mĩrongo ĩtano arĩa mokaga gũtungata wĩra-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **24** "Ũyũ nĩguo ũtungata wa mbarĩ cia Agerishoni rĩrĩa mekũruta wĩra na gũkuua mĩrigo: **25** Nĩo marĩkuuaga itambaya cia gũcuurio cia Hema-ĩrĩa-Nyamũre, na Hema-ya-Gũtũnganwo, na indo cia kũmĩhumbĩra, o na gĩthii kĩa njũũa cia pomboo cia kũmĩhumbĩra na igũrũ, na itambaya cia gũcuurio cia itoonyero rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, **26** na itambaya cia gũcuurio iria cia kũirigĩra nja ĩrĩa ĩthiũrũrũkĩirie Hema-ĩyo-Nyamũre na kĩgongona, na gĩtambaya gĩa gũcuurio gĩa itoonyero-inĩ, na mĩhĩndo na indo ciothe itũmagĩrwo ũtungata-inĩ wayo. Agerishoni acio nĩo marĩrutaga wĩra wothe ũrĩa wagĩrĩire kũrutwo na indo icio. **27** Ũtungata wao wothe, ũrĩ wa gũkuua mĩrigo kana wa kũruta wĩra ũngĩ, ũrĩĩrutagwo ũtongoretio nĩ Harũni na ariũ ake. Nĩ inyuĩ mũrĩmagayagĩra wĩra wao wa kĩrĩa gĩothe marĩkuuaga. **28** Ũcio nĩguo ũtungata wa mbarĩ ya Agerishoni Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo. Wĩra wao ũrĩĩrutagwo ũtongoretio nĩ Ithamaru mũrũ wa Harũni, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai. **29** "Tara Amerari kũringana na mbarĩ na nyũmba ciao. **30** Tara arũme othe a ũkũrũ wa kuuma mĩaka mĩrongo ĩtatũ nginya mĩaka mĩrongo ĩtano arĩa mokaga gũtungata wĩra-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **31** Ũyũ nĩguo wĩra wao ũrĩa marĩrutaga magĩtungata Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo: wĩra wao nĩ gũkuuaga buremu cia Hema-ĩyo-Nyamũre, na mĩgĩĩko yayo, na itugĩ na itina ciacio, **32** o ũndũ ũmwe na itugĩ iria ciirigĩte nja hamwe na itina ciacio, na higĩ cia hema na mĩhĩndo, na indo ciothe ciacio na kĩndũ gĩothe gĩkonainie na kũruta wĩra ũcio. Gayagĩra o mũndũ indo iria agĩrĩirwo nĩ gũkuua. **33** Ũcio nĩguo ũtungata wa mbarĩ ya Amerari rĩrĩa marĩrutaga wĩra Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo, matongoretio nĩ Ithamaru mũrũ wa Harũni, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai." **34** Na rĩrĩ, Musa, na Harũni, na atongoria a kĩrĩndĩ nĩmatarire Akohathu acio kũringana na mbarĩ na nyũmba ciao. **35** Arũme othe a ũkũrũ wa kuuma mĩaka mĩrongo ĩtatũ nginya mĩaka mĩrongo ĩtano arĩa mookire gũtungata wĩra-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo, **36** matarĩtwo na mbarĩ ciao, maarĩ andũ 2,750 **37** Ũcio nĩguo warĩ mũigana wa andũ othe arĩa maarĩ a mbarĩ cia Akohathu arĩa maatungataga thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. Musa na Harũni maamatarire kũringana na ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **38** Agerishoni maatarirwo kũringana na mbarĩ na nyũmba ciao. **39** Arũme othe a ũkũrũ wa kuuma mĩaka mĩrongo ĩtatũ nginya mĩaka mĩrongo ĩtano arĩa mookire gũtungata wĩra-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo, **40** matarĩtwo na mbarĩ na nyũmba ciao, maarĩ andũ 2,630. **41** Ũcio nĩguo warĩ mũigana wa mbarĩ cia Agerishoni arĩa maatungataga thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. Musa na Harũni maamatarire kũringana na watho wa Jehova. **42** Amerari maatarirwo kũringana na mbarĩ na nyũmba ciao. **43** Arũme othe a ũkũrũ wa kuuma mĩaka mĩrongo ĩtatũ nginya mĩaka mĩrongo ĩtano arĩa mookire gũtungata wĩra-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo, **44** matarĩtwo na mbarĩ ciao, maarĩ andũ 3,200. **45** Ũcio nĩguo warĩ mũigana wa mbarĩ cia Amerari. Musa na Harũni maamatarire kũringana na ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **46** Nĩ ũndũ ũcio, Musa na Harũni na atongoria a Isiraeli magĩtara Alawii othe kũringana na mbarĩ ciao na nyũmba ciao. **47** Arũme othe a ũkũrũ wa kuuma mĩaka mĩrongo ĩtatũ nginya mĩaka mĩrongo ĩtano arĩa mookire kũruta wĩra wa gũtungata na gũkuua Hema-ya-Gũtũnganwo, **48** mũigana wao warĩ andũ 8,580. **49** Kũringana na watho wa Jehova ũrĩa aathĩte Musa, mũndũ o mũndũ nĩagayagĩrwo wĩra wake, na akeerwo kĩrĩa egũkuua. Ũguo nĩguo maatarirwo, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa.

5 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Atha andũ a Isiraeli maingate kuuma kambĩ-inĩ yao mũndũ o wothe ũrũarĩte mũrimũ wa ngoothi ũrĩa ũngĩgwatanio, kana mũndũ ũrĩ na handũ o na ha he kuura, kana mũndũ ũrĩ na thaahu nĩ ũndũ wa kũhutia kĩimba. **3** Ingata arũme o na andũ-a-nja; ũmaingate nja ya kambĩ nĩguo matigathaahie kambĩ yao kũrĩa niĩ ndũũranagia na inyuĩ." **4** Ũguo noguo andũ a Isiraeli meekire; makĩruta andũ acio nja ya kambĩ. Magĩĩka o ũrĩa Jehova aathĩte Musa gwĩkwo. **5** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **6** "Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, 'Rĩrĩa mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja angĩhĩtĩria mũndũ ũrĩa ũngĩ na njĩra o yothe, na nĩ ũndũ ũcio aage kwĩhokeka harĩ Jehova-rĩ, mũndũ ũcio nĩ mũhĩtia, **7** na no nginya oimbũre mehia marĩa ekĩte. No nginya arute irĩhi rĩothe nĩ ũndũ wa mahĩtia macio make, na ongerere gĩcunjĩ gĩa ithano kũrĩ irĩhi rĩu, anengere mũndũ ũcio ahĩtĩirie. **8** No mũndũ ũcio angĩkorwo ndarĩ na mũndũ wa nyũmba yao ũrĩa ũngĩrĩhwo nĩ ũndũ wa ihĩtia rĩu, irĩhi rĩu rĩrĩtuĩkaga rĩa Jehova, na no nginya rĩnengerwo mũthĩnjĩri-Ngai

rĩrĩ hamwe na ndũrũme ya kũrutwo igongona rĩa horohio nĩ ũndũ wake. **9** Maruta mothe maamũre marĩa andũ a Isiraeli marĩrehagĩra mũthĩnjĩri-Ngai-rĩ, marĩtuĩkaga make. **10** Iheo cia o mũndũ iria nyamũre nĩ ciake we mwene, no kĩrĩa angĩhe mũthĩnjĩri-Ngai, gĩgaatuĩka kĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũcio.'" **11** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **12** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Mũtumia wa mũndũ angĩhĩngĩcania mĩthiĩre yake, atuĩke ti mwĩhokeku harĩ we **13** na ũndũ wa gũkoma na mũndũ ũngĩ, na ũndũ ũcio ũhithwo mũthuuriwe na thaahu wake wage kũmenyeka (tondũ hatirĩ mũira wa kũmuumbũra, na ndaakorereirwo agĩĩka ũndũ ũcio-rĩ), **14** na mũthuuriwe aiguĩre mũtumia wake ũiru na amwĩkũũĩre atĩ nĩethaahĩtie, kana amũiguĩre ũiru na amwĩkũũĩre o na akorwo atethaahĩtie, **15** hĩndĩ ĩyo nĩatware mũtumia wake harĩ mũthĩnjĩri-Ngai. Ningĩ no nginya atware gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa eba ĩmwe ya mũtu wa cairi nĩ ũndũ wa mũtumia wake. Ndagaitĩrĩrie mũtu ũcio maguta kana awĩkĩre ũbumba, nĩ ũndũ rĩu nĩ iruta rĩa mũtu rĩrutagwo nĩ ũndũ wa ũiru, iruta rĩa mũtu rĩa kĩririkano, rĩa kũrirĩkanania ihĩtia rĩu. **16** "'Mũthĩnjĩri-Ngai nĩagatwara mũtumia ũcio amũrũgamie mbere ya Jehova. **17** Acooke oe maaĩ maamũre marĩ ndigithũinĩ ya rĩũmba, na ahakũre rũkũngũ hau thĩ ya Hema-ĩrĩa-Nyamũre arwĩkĩre maaĩ-inĩ macio. **18** Mũthĩnjĩri-Ngai aarĩkia kũrũgamia mũtumia ũcio mbere ya Jehova, nĩakamuohora njuĩrĩ yake, acooke amũnengere iruta rĩu rĩa kĩrirĩkano rĩa mũtu nĩ ũndũ wa ũiru arĩnyiite na moko, nake mũthĩnjĩri-Ngai we mwene akorwo anyiitĩte maaĩ macio marũrũ marĩa marehaga kĩrumi. **19** Mũthĩnjĩri-Ngai acooke ehĩtithie mũtumia ũcio, amwĩre atĩrĩ, "Angĩkorwo hatirĩ mũndũ ũngĩ ũkomete nawe, na ndũhĩngĩcanĩtie mĩthiĩre yaku ũgethaahia hĩndĩ ĩrĩa ũrĩ na mũthuuri-rĩ, maaĩ maya marũrũ marĩa marehaga kĩrumi maroaga gũgwĩka ũũru. **20** No angĩkorwo nĩũhĩngĩcanĩtie mĩthiĩre yaku ũrĩ na mũthuuri na ũgethaahia nĩ ũndũ wa gũkoma na mũndũ ũngĩ tiga mũthuuriguo-rĩ," **21** hĩndĩ ĩyo mũthĩnjĩri-Ngai nĩakehĩtithia mũtumia ũcio na mwĩhĩtwa ũyũ ũrehanagĩra kĩrumi, oige atĩrĩ, "Jehova arotũma andũ anyu makũrume na magũkaane, rĩrĩa agaatũma kĩero gĩaku kĩhinyare na nda yaku ĩimbe. **22** Namo maaĩ maya marehaga kĩrumi marotoonya mwĩrĩ waku, nayo nda yaku ĩimbe na kĩero gĩaku kĩhinyare." "'Nake mũtumia ũcio acooke oige atĩrĩ, "Ameni, nĩgũtuĩke ũguo." **23** "'Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakandĩka irumi icio ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo, acooke acithambĩrie maaĩ-inĩ macio marũrũ. **24** Nĩagatũma mũtumia ũcio anyue maaĩ macio marũrũ marehaga kĩrumi, namo maaĩ macio mamũtoonye na matũme aigue ruo rũnene mũno. **25** Mũthĩnjĩri-Ngai acooke oe iruta rĩu rĩa mũtu nĩ ũndũ wa ũiru kuuma moko-inĩ ma mũtumia ũcio, arĩthũngũthie mbere ya Jehova, na acooke arĩrehe kĩgongona-inĩ. **26** Ningĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũcio arũme ngundi ĩmwe ya mũtu ũcio ũrutĩtwo ũrĩ wa kĩrirĩkano na aũcinĩre igũrũ rĩa kĩgongona; thuutha ũcio atũme mũtumia ũcio anyue maaĩ macio. **27** Angĩkorwo nĩethaahĩtie na ti mwĩhokeku harĩ mũthuuriwe-rĩ, rĩrĩa akaanyuithio maaĩ macio marehaga kĩrumi, nĩ makaamũtoonya matũme aigue ruo rũnene mũno, na nda yake ĩimbe na kĩero gĩake kĩhinyare, nake atuĩke thaahu kũrĩ andũ ao. **28** No rĩrĩ, angĩkorwo mũtumia ũcio ndethaahĩtie na akorwo nĩ mũthingu-rĩ, ndagatuuo mũhĩtia, na nĩakahota kũgĩa na ciana. **29** "'Ũyũ nĩguo watho wa ũiru rĩrĩa mũtumia angĩhĩngĩcania mĩthiĩre yake, ethaahie o arĩ na mũthuuri, **30** kana rĩrĩa mũndũ mũrũme angĩnyiitwo nĩ ũiru nĩ ũndũ nĩegwĩkũũa mũtumia ũcio wake. Mũthĩnjĩri-Ngai arĩmũrũgamagia mbere ya Jehova na arũmĩrĩre watho ũcio wothe. **31** Mũthuuriwe nĩagatuuo ndarĩ na ihĩtia o na rĩrĩkũ, no mũtumia ũcio nĩwe ũgaacookererwo nĩ mehia make.'"

6 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja angĩenda kwĩhĩta mwĩhĩtwa wa mwanya, ũrĩ mwĩhĩtwa wa kwĩyamũrĩra Jehova atuĩke Mũnaziri, **3** no nginya atige kũnyua ndibei o na indo iria ingĩ ngagatu cia kũnyua, na ndakananyue thiki ĩthondeketwo kuuma kũrĩ ndibei kana kĩndũ kĩngĩ kĩgagatu gĩa kũnyua. Ndakananyue maaĩ ma thabibũ, kana arĩe thabibũ, kana thabibũ iria nyũmithie. **4** Hĩndĩ ĩrĩa yothe arĩkoragwo arĩ Mũnaziri, ndakanarĩe kĩndũ gĩa kuuma he mũthabibũ, irĩ mbegũ kana makoni. **5** "'Ihinda rĩothe rĩa mwĩhĩtwa ũcio wa kwĩyamũra, ndakanenjwo mũtwe. No nginya aikarage arĩ mũtheru o nginya ihinda rĩake rĩa kwĩyamũrĩra Jehova rĩthire; no nginya areke njuĩrĩ cia mũtwe wake ikũre iraihe. **6** Ihinda rĩu rĩothe eyamũrĩire Jehova ndakanakuhĩrĩrie kĩimba. **7** O na ithe, kana nyina, kana mũrũ wa nyina, kana mwarĩ wa nyina angĩkua, ndakanethaahie nĩ ũndũ wao, tondũ arĩ na rũũri rwa kwĩyamũrĩra Ngai mũtwe. **8** Ihinda rĩothe rĩa kwĩyamũra gwake arĩkoragwo aamũrĩirwo Jehova. **9** "'Mũndũ angĩkua gĩkuũ kĩa narua arĩ ho, naguo ũndũ ũcio ũthaahie njuĩrĩ ĩrĩa aamũrĩte, no nginya enjwo mũtwe mũthenya wake wa gũtherio, na nĩguo wa mũgwanja. **10** Ningĩ mũthenya wa ĩnana no nginya atware ndirahũgĩ igĩrĩ kana tũtutuura twĩrĩ harĩ mũthĩnjĩri-Ngai hau itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **11** Nake mũthĩnjĩri-Ngai arute ĩmwe ĩtuĩke igongona rĩa kũhoroherio mehia, nayo ĩyo ĩngĩ ĩtuĩke nĩ iruta rĩa njino nĩguo ahoroherio, nĩ ũndũ nĩehĩtie nĩgũkorwo arĩ hamwe na kĩimba. Mũthenya o ro ũcio no nginya aamũrĩre Jehova mũtwe wake rĩngĩ. **12** No nginya eyamũrĩre Jehova ihinda rĩu rĩa kwĩyamũra, na no nginya arute gatũrũme ka mwaka ũmwe gatuĩke ka igongona rĩa mahĩtia. Mĩthenya ĩrĩa mĩhĩtũku ndĩgũtarwo, tondũ nĩathaahirio ihinda rĩrĩa eyaamũrĩte. **13** "'Na rĩrĩ, ũyũ nĩguo watho wa Mũnaziri ihinda rĩake rĩa kwĩyamũrĩra Ngai rĩathira. Nĩakarehwo itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **14** Hau nĩho akaarehe maruta make harĩ Jehova, namo nĩ: gatũrũme ka mwaka ũmwe gatarĩ na kaũũgũ gatuĩke ka iruta rĩa njino, na kamwatĩ ka mwaka ũmwe karĩ igongona rĩa kũhoroheria mehia, na ndũrũme ĩmwe ĩtarĩ na kaũũgũ ĩrĩ iruta rĩa ũiguano, **15** hamwe na maruta ma mũtu na maruta ma kũnyuuo, na gĩkabũ kĩa mĩgate ĩtarĩ na ndawa ya kũimbia, na keki cia mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, na tũmĩgate tũhũthũ tũhakĩtwo maguta. **16** "'Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakaiga indo icio mbere ya Jehova, na acooke arute igongona rĩa

kũhoroheria mehia o na iruta rĩa njino. **17** Nĩakarehe gĩkabũ kĩu kĩa mĩgate ĩtarĩ mĩimbie na arute ndũrũme ĩyo ĩrĩ igongona rĩa ũiguano kũrĩ Jehova, hamwe na igongona rĩayo rĩa mũtu na rĩa indo cia kũnyuuo. **18** "'Ningĩ hau itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, Mũnaziri no nginya enjwo njuĩrĩ ĩrĩa aamũrĩte. Nĩakoya njuĩrĩ ĩyo na amĩĩkie mwaki-inĩ ũrĩa ũrĩ rungu rwa igongona rĩu rĩa ũiguano. **19** "'Thuutha wa Mũnaziri ũcio kwenjwo njuĩrĩ yake ya kwĩyamũra, mũthĩnjĩri-Ngai nĩ akoya kĩande gĩtherũkĩtio kĩa ndũrũme ĩyo, na keki na tũmĩgate tũrĩa tũhũthũ kuuma gĩkabũ-inĩ kĩu, cierĩ itarĩ ndawa ya kũimbia. **20** Mũthĩnjĩri-Ngai acooke acithũngũthie mbere ya Jehova, ituĩke igongona rĩa gũthũngũthio; nĩ nyamũre, na nĩ cia mũthĩnjĩri-Ngai, hamwe na gĩthũri kĩrĩa gĩthũngũthĩtio, o na kĩero kĩrĩa kĩrutĩtwo. Thuutha ũcio Mũnaziri no anyue ndibei. **21** "'Ũcio nĩguo watho wa Mũnaziri ũrĩa wĩhĩtaga kũrutĩra Jehova indo kũringana na ũrĩa eyaamũrĩte, hamwe na kĩrĩa kĩngĩ gĩothe angĩhota kũruta. No nginya ahingie mwĩhĩtwa ũrĩa ehĩtĩte, kũringana na watho wa Mũnaziri.'" **22** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **23** "Ĩra Harũni na ariũ ake atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo mũrĩrathimaga andũ a Isiraeli. Meragei atĩrĩ: **24** "'"Jehova arokũrathima, na akũmenyagĩrĩre; **25** Jehova arotũma ũthiũ wake ũkwarĩre, na agũkinyagĩrie wega wake; **26** Jehova arogũtiirĩra gĩthiithi gĩake, na akũhe thayũ.'" **27** "Nĩ ũndũ ũcio athĩnjĩri-Ngai nĩmarĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa kũrĩ andũ a Isiraeli, na niĩ nĩndĩĩmarathimaga."

7 Rĩrĩa Musa aarĩkirie kũhaanda Hema-ĩrĩa-Nyamũre, nĩamĩitĩrĩirie maguta o na akĩmĩamũrĩra Jehova hamwe na indo ciayo ciothe. Ningĩ agĩitĩrĩria kĩgongona maguta, na agĩkĩamũra hamwe na indo ciakĩo ciothe. **2** Ningĩ atongoria a Isiraeli, atongoria a nyũmba ciao arĩa maarĩ atongoria a mĩhĩrĩga arĩa maarũgamĩrĩire andũ arĩa maatarĩtwo, makĩrehe maruta. **3** Maareheire Jehova iheo ikuuĩtwo nĩ ngaari ithathatũ cia ng'ombe irĩ humbĩre, hamwe na ndegwa ikũmi na igĩrĩ, ndegwa ĩmwe ĩkarutwo nĩ o mũtongoria, na ngaari ĩmwe ĩkarutwo nĩ atongoria eerĩ. Indo icio nĩcio maarehire mbere ya Hema-ĩrĩa-Nyamũre. **4** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: **5** "Ĩtĩkĩra indo icio kuuma kũrĩ o, nĩguo ihũthĩrwo wĩra-inĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo. Ũciheane kũrĩ Alawii o ta ũrĩa wĩra wa mũndũ o mũndũ ũkũbatara." **6** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩoya ngaari icio na ndegwa icio agĩciheana kũrĩ Alawii. **7** Aaheire Agerishoni ngaari igĩrĩ na ndegwa inya, o ta ũrĩa wĩra wao wabataraga, **8** ningĩ akĩhe Amerari ngaari inya na ndegwa inyanya, o ta ũrĩa wĩra wao wabataraga. Othe maatongoragio nĩ Ithamaru mũrũ wa Harũni, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai. **9** No Musa ndaigana kũhe Akohathu kĩndũ o nakĩ, tondũ wĩra wao warĩ wa gũkuuaga indo iria nyamũre na ciande ciao, nĩgũkorwo ũcio nĩguo warĩ wĩra ũrĩa meehokeirwo. **10** Rĩrĩa kĩgongona gĩaitĩrĩirio maguta, atongoria nĩmarehire maruta mao nĩguo kĩamũrwo, na makĩmaiga mbere ya kĩgongona kĩu. **11** Nĩ ũndũ Jehova nĩeerĩte Musa atĩrĩ, "O mũthenya, mũtongoria ũmwe arĩrehaga maruta make nĩ ũndũ wa kwamũrwo gwa kĩgongona." **12** Mũndũ ũrĩa warehire maruta make mũthenya wa mbere aarĩ Nahashoni mũrũ wa Aminadabu wa mũhĩrĩga wa Juda. **13** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩmwe rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe yaiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **14** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **15** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme kamwe ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **16** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **17** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Nahashoni mũrũ wa Aminadabu. **18** Mũthenya wa keerĩ Nethaneli mũrũ wa Zuaru, mũtongoria wa Aisakaru, nake akĩrehe maruta make. **19** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩmwe rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe yaiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **20** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **21** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme kamwe ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **22** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **23** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Nethaneli mũrũ wa Zuaru. **24** Mũthenya wa gatatũ Eliabu mũrũ wa Heloni, mũtongoria wa andũ a Zebuluni, nake akĩrehe maruta make. **25** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩmwe rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe yaiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **26** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **27** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme kamwe ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **28** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **29** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Eliabu mũrũ wa Heloni. **30** Mũthenya wa kana, Elizuru mũrũ wa Shedeuru, mũtongoria wa andũ a Rubeni, nake akĩrehe maruta make. **31** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩmwe rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya kũminjaminjĩria ya betha ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe yaiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **32** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **33** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **34** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **35** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano na tũtũrũme tũtano twa

mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Elizuru mũrũ wa Shedeuru. **36** Mũthenya wa gatano, Shelumieli mũrũ wa Zurishadai, mũtongoria wa andũ a Simeoni, nake akĩrehe maruta make. **37** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe ĩiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **38** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **39** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme kamwe ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **40** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **41** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano, na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Shelumieli mũrũ wa Zurishadai. **42** Mũthenya wa gatandatũ Eliasafu mũrũ wa Deueli, mũtongoria wa andũ a Gadi, nake akĩrehe maruta make. **43** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe ĩiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **44** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **45** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **46** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **47** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano, na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Eliasafu mũrũ wa Deueli. **48** Mũthenya wa mũgwanja Elishama mũrũ wa Amihudu, mũtongoria wa andũ a Efiraimu, nake akĩrehe maruta make. **49** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe ĩiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **50** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **51** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme kamwe ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **52** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **53** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano, na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Elishama mũrũ wa Amihudu. **54** Mũthenya wa kanana Gamalieli mũrũ wa Pedazuru, mũtongoria wa andũ a Manase, nake akĩrehe maruta make. **55** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩa mĩrongo ĩtatũ na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe ĩiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **56** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **57** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme kamwe ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **58** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **59** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano, na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Gamalieli mũrũ wa Pedazuru. **60** Mũthenya wa kenda, Abidani mũrũ wa Gideoni, mũtongoria wa andũ a Benjamini, nake akĩrehe maruta make. **61** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe ĩiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **62** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **63** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme kamwe ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **64** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **65** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano, na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Abidani mũrũ wa Gideoni. **66** Mũthenya wa ikũmi Ahiezeri mũrũ wa Amishadai, mũtongoria wa andũ a Dani, nake akĩrehe maruta make. **67** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe ĩiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **68** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **69** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme kamwe ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **70** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **71** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano, na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Ahiezeri mũrũ wa Amishadai. **72** Mũthenya wa ikũmi na ũmwe, Pagieli mũrũ wa Okirani, mũtongoria wa andũ a Asheri, nake akĩrehe maruta make. **73** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe ĩiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **74** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **75** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme kamwe ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **76** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **77** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano na thenge ithano na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Pagieli mũrũ wa Okirani. **78** Mũthenya wa ikũmi na ĩĩrĩ Ahira mũrũ wa Enani, mũtongoria wa andũ a Nafitali, nake akĩrehe maruta make. **79** Indo iria aarutire ciarĩ thaani ĩmwe ya betha ya ũritũ wa cekeri igana rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri ĩmwe ya betha ya kũminjaminjĩria ya ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja, cierĩ kũringana na gĩthimo gĩa

cekeri ya harĩa haamũre, na o ĩmwe ĩiyũrĩtio mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta, ũrĩ iruta rĩa mũtu; **80** na thaani ĩmwe nene ya thahabu ya ũritũ wa cekeri ikũmi, ĩiyũrĩtio ũbumba; **81** na gategwa kamwe, na ndũrũme ĩmwe, na gatũrũme kamwe ka mwaka ũmwe, nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino; **82** na thenge ĩmwe ya igongona rĩa kũhoroherio mehia; **83** na ndegwa igĩrĩ, na ndũrũme ithano, na thenge ithano, na tũtũrũme tũtano twa mwaka ũmwe, irutwo irĩ igongona rĩa ũiguano. Ici nĩcio indo iria ciarutirwo nĩ Ahira mũrũ wa Enani. **84** Maya nĩmo maarĩ maruta ma atongoria a andũ a Isiraeli nĩ ũndũ wa kwamũrwo gwa kĩgongona rĩrĩa gĩaitagĩrĩrio maguta: ciarĩ thaani cia betha ikũmi na igĩrĩ na mbakũri cia betha cia kũminjaminjĩria ikũmi na igĩrĩ na thaani nene cia thahabu ikũmi na igĩrĩ. **85** Thaani o ĩmwe ya betha yarĩ na ũritũ wa cekeri igana rĩa mĩrongo ĩtatũ, na mbakũri o ĩmwe ya kũminjaminjĩria yarĩ na ũritũ wa cekeri mĩrongo mũgwanja. Thaani cia betha ciothe ciarĩ na ũritũ wa cekeri ngiri igĩrĩ na magana mana, kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre. **86** Thaani iria nene ikũmi na igĩrĩ cia thahabu ciyũrĩtio ũbumba ciarĩ na ũritũ wa cekeri ikũmi o ĩmwe, kũringana na gĩthimo gĩa cekeri ya harĩa haamũre. Thaani icio nene cia thahabu ciothe ciarĩ na ũritũ wa cekeri igana rĩa mĩrongo ĩĩrĩ. **87** Mũigana wothe wa nyamũ cia kũrutwo igongona rĩa njino warĩ tũtegwa ikũmi na twĩrĩ, na ndũrũme ikũmi na igĩrĩ na tũtũrũme ikũmi na twĩrĩ twa mwaka ũmwe, hamwe na maruta ma cio ma mũtu. Thenge ikũmi na igĩrĩ ciarutirwo irĩ igongona rĩa kũhoroherio mehia. **88** Mũigana wa nyamũ ciothe cia igongona rĩa ũiguano ciarĩ ndegwa mĩrongo ĩĩrĩ na inya, na ndũrũme mĩrongo ĩtandatũ, na thenge mĩrongo ĩtandatũ, na tũtũrũme mĩrongo ĩtandatũ twa mwaka ũmwe. Macio nĩmo maarĩ maruta ma kwamũrwo gwa kĩgongona thuutha wa kĩarĩkia gũitĩrĩrio maguta. **89** Rĩrĩa Musa atoonyire Hema-ya-Gũtũnganwo kwaria na Jehova-rĩ, nĩaiguire mũgambo ũkĩmwarĩria kuuma gatagatĩ ka makerubi marĩa meerĩ maarĩ igũrũ rĩa gĩtĩ gĩa tha, igũrũ rĩa ithandũkũ rĩa Ũira. Nake Jehova akĩmwarĩria.

8 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Arĩria Harũni, ũmwĩre atĩrĩ, 'Hĩndĩ ĩrĩa ũrĩbangaga matawa marĩa mũgwanja, mabangage nĩguo ũtheri wamo waragĩre mwena wa na mbere wa mũtĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa.'" **3** Harũni agĩĩka o ta ũguo; akĩbanga matawa macio amaroretie mwena ũrĩa ũtheri wamo watheragĩra hau mbere ya mũtĩ ũcio maaigagĩrĩrwo, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa gwĩkwo. **4** Mũtĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa wathondeketwo ũũ: wathondeketwo na thahabu ya gũturwo, kuuma gĩtina-inĩ kĩaguo o nginya kũrĩa mahũa maguo maarĩ. Mũhianĩre wa mũtĩ ũcio wa kũigĩrĩrwo matawa wathondeketwo o ta ũrĩa mũhianĩre waguo wonetio Musa nĩ Jehova. **5** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: **6** "Oya Alawii ũmeherie kuuma kũrĩ andũ arĩa angĩ a Isiraeli, ũmatherie mathirwo nĩ thaahu. **7** Ũkĩmatheria ũgeekaga ũũ: Maminjaminjĩrie maaĩ ma kũmatheria thaahu; macooke menje njuĩrĩ cia mĩĩrĩ yao kũndũ guothe na mathambie nguo ciao, nĩguo metherie. **8** Ningĩ ũreke moe gategwa hamwe na iruta rĩako rĩa mũtu ũrĩa mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta; nawe ũcooke woe gategwa kangĩ ga keerĩ ga kũrutwo igongona rĩa kũhoroherio mehia. **9** Ũrehe Alawii acio mbere ya Hema-ya-Gũtũnganwo, na ũcooke wĩte kĩrĩndĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli hamwe. **10** Ũrehe Alawii acio mbere ya Jehova, nao andũ a Isiraeli mamaigĩrĩre moko mĩtwe. **11** Nake Harũni arutĩre Jehova Alawii acio hau mbere yake taarĩ igongona rĩa gũthũngũthio rĩrutĩtwo nĩ andũ a Isiraeli, nĩguo maikarage mehaarĩirie kũruta wĩra wa Jehova. **12** "Thuutha ũcio Alawii maigĩrĩre moko mao mĩtwe ya ndegwa icio, ũcirutĩre Jehova, ĩmwe ĩtuĩke ya igongona rĩa kũhoroherio mehia na ĩyo ĩngĩ ĩtuĩke iruta rĩa njino, nĩgeetha Alawii mahoroherio. **13** Reke Alawii marũgame mbere ya Harũni na ariũ ake, na ũcooke ũmarutĩre Jehova taarĩ igongona rĩa gũthũngũthio. **14** Ũguo nĩguo ũkaamũra Alawii, ũmeherie kuuma kũrĩ andũ arĩa angĩ a Isiraeli, nao Alawii acio matuĩke akwa. **15** "Warĩkia gũtheria Alawii acio na kũmaruta matuĩke ta igongona rĩa gũthũngũthio-rĩ, nĩmarutage wĩra wao Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo. **16** Acio nĩo andũ a Isiraeli arĩa mekũheanwo kũrĩ niĩ biũ. Ndĩmeyoeire marĩ akwa ithenya rĩa marigithathi ma ciana cia tũhĩĩ kuuma kũrĩ mũtumia o wothe Mũisiraeli. **17** Irigithathi o rĩothe rĩa njamba gũkũ Isiraeli, kana nĩ rĩa mũndũ kana nĩ rĩa nyamũ-rĩ, nĩ rĩakwa. Rĩrĩa ndooragire marigithathi mothe kũu bũrũri wa Misiri-rĩ, hĩndĩ ĩyo nĩguo ndaamaamũrire matuĩke akwa mwene. **18** Na niĩ nĩ njoete Alawii ithenya rĩa marigithathi mothe ma ciana cia tũhĩĩ thĩinĩ wa Isiraeli. **19** Thĩinĩ wa andũ a Isiraeli othe-rĩ, nĩheanĩte Alawii matuĩke iheo kũrĩ Harũni na ariũ ake, na marutage wĩra Hema-inĩ-ĩno-ya-Gũtũnganwo handũ ha andũ a Isiraeli, na mamahorohagĩrie nĩgeetha andũ a Isiraeli matikae kũniinwo na mũthiro hĩndĩ ĩrĩa mangĩkuhĩrĩria handũ-harĩa-haamũre." **20** Musa, na Harũni marĩ na kĩrĩndĩ kĩu gĩothe kĩa andũ a Isiraeli magĩĩka Alawii o ta ũguo Jehova aathĩte Musa. **21** Alawii acio magĩĩtheria na magĩthambia nguo ciao. Harũni nake agĩcooka akĩmaruta ta igongona rĩa gũthũngũthio mbere ya Jehova, na akĩmahoroheria nĩguo amatherie. **22** Thuutha ũcio, Alawii magĩtoonya Hema-inĩ-ĩyo-ya-Gũtũnganwo marutage wĩra wao marũgamĩrĩirwo nĩ Harũni na ariũ ake. Magĩĩka Alawii acio o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa gwĩkwo. **23** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **24** "Ũndũ ũyũ nĩguo ũkoniĩ Alawii: Atĩrĩ, arũme othe arĩa mahingĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano na makĩria nĩo marĩũkaga kũruta wĩra Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo, **25** no mahingia mĩaka mĩrongo ĩtano-rĩ, no nginya mahurũke kuuma wĩra ũcio wao wa gũtungata, matigacooke kũruta wĩra. **26** No rĩrĩ, no mateithagĩrĩrie ariũ a ithe wao rĩrĩa mekũruta wĩra Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo, no-o ene matikarute wĩra ũcio. Ũguo nĩguo ũrĩgayagĩra Alawii wĩra ũrĩa marĩrutaga."

9 Nake Jehova akĩarĩria Musa kũu Werũ-inĩ wa Sinai mweri-inĩ wa mbere wa mwaka wa keerĩ thuutha wa andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri, akĩmwĩra atĩrĩ, **2** "Ĩra andũ a Isiraeli makũngũyagĩre Gĩathĩ-kĩa-Bathaka ihinda rĩrĩa rĩtuĩtwo. **3** Kũngũyagĩrai gĩathĩ kĩu ihinda rĩrĩa rĩtuĩtwo, hwaĩ-inĩ wa mũthenya wa ikũmi na ĩna

wa mweri ũyũ, kũringana na mawatho makĩo mothe na mũtabarĩre wakĩo." **4** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩĩra andũ a Isiraeli makũngũũre Gĩathĩ-kĩa-Bathaka. **5** Nao magĩĩka o ro ũguo kũu Werũ-inĩ wa Sinai hwaĩ-inĩ wa mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri wa mbere. Andũ a Isiraeli magĩĩka maũndũ mothe o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **6** No amwe ao matingĩakũngũũire Gĩathĩ-kĩa-Bathaka mũthenya ũcio nĩ ũndũ nĩmagwatĩtwo nĩ thaahu nĩ ũndũ wa kũhutania na kĩimba kĩa mũndũ. Nĩ ũndũ ũcio magĩũka kũrĩ Musa na Harũni mũthenya o ro ũcio **7** makĩĩra Musa atĩrĩ, "Nĩ tũnyiitĩtwo nĩ thaahu nĩ ũndũ wa kũhutania na kĩimba kĩa mũndũ, no nĩ kĩĩ gĩgũtũma tũgirio kũneana indo cia kũrutĩra Jehova tũrĩ hamwe na andũ a Isiraeli arĩa angĩ ihinda rĩrĩa rĩtuĩtwo?" **8** Musa akĩmacookeria atĩrĩ, "Etererai nyambe nduĩrie ũhoro wa ũrĩa Jehova egwathana ũhoro wanyu." **9** Jehova agĩcooka akĩĩra Musa atĩrĩ, **10** "Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ: 'Rĩrĩa mũndũ wanyu o na ũrĩkũ kana njiaro cianyu marĩ na thaahu nĩ ũndũ wa kũhutania na kĩimba kĩa mũndũ, kana akorwo arĩ rũgendo-inĩ-rĩ, mũndũ ũcio o nake no akũngũũre Gĩathĩ-kĩa-Bathaka ya Jehova. **11** Marĩkũngũyagĩra gĩathĩ kĩu hwaĩ-inĩ wa mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri wa keerĩ. Marĩrĩĩaga gatũrũme na mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia na nyeni ndũrũ. **12** Matikanatigie gacunjĩ o na kamwe karaare nginya rũciinĩ kana moine ihĩndĩ rĩrĩako o na rĩmwe. Rĩrĩa megũkũngũũra Gĩathĩ-kĩa-Bathaka ĩyo no nginya marũmagĩrĩre mũtabarĩre wakĩo wothe. **13** No mũndũ angĩkorwo ndarĩ na thaahu, na ndathiĩte rũgendo, na aage gũkũngũũra Gĩathĩ-kĩa-Bathaka, mũndũ ũcio nĩakaingatwo athengio kuuma kũrĩ andũ ao, nĩ ũndũ ndaareheire Jehova indo iria arutagĩrwo ihinda rĩrĩa rĩtuĩtwo. Mũndũ ũcio nĩagacookererwo nĩ mehia make mwene. **14** "'Mũgeni ũikaranĩtie na inyuĩ na ende gũkũngũũra Gĩathĩ-kĩa-Bathaka ya Jehova-rĩ, no nginya eke ũguo kũringana na watho na mũtabarĩre wakĩo. No nginya mũgĩage na mĩtabarĩre ya mũthemba ũmwe kũrĩ mũgeni na kũrĩ mũndũ ũrĩa ũciarĩirwo bũrũri wanyu.'" **15** Mũthenya ũrĩa Hema-ĩrĩa-Nyamũre, o Hema-ĩyo-ya-Ũira yaambirwo-rĩ, itu rĩkĩmĩhumbĩra. Kuuma hwaĩ-inĩ nginya rũciinĩ itu rĩu rĩarĩ igũrũ rĩa Hema-ĩyo-Nyamũre na itu rĩu rĩkoonagwo rĩhaana ta mwaki. **16** Ũguo nĩguo gwathiire na mbere gũikara; itu rĩkamĩhumbĩra ũtukũ na rĩkoonagwo rĩhaana ta mwaki. **17** Hĩndĩ ĩrĩa yothe itu rĩu rĩeheraga kuuma harĩ hema ĩyo, andũ a Isiraeli makoimagara magathiĩ; na rĩrĩ, itu rĩu rĩarũgamĩra handũ, andũ a Isiraeli makaamba hema ciao ho. **18** Jehova aathana-rĩ, andũ a Isiraeli makoimagara magathiĩ, na aathana rĩngĩ makaamba hema ciao. Hĩndĩ ĩrĩa yothe itu rĩu rĩaikara igũrũ rĩa Hema-ĩyo-Nyamũre, maikaraga o hau kambĩ. **19** Hĩndĩ ĩrĩa itu rĩaikara igũrũ rĩa Hema-ĩyo-Nyamũre kahinda karaaya-rĩ, andũ a Isiraeli magaathĩkĩra Jehova na makaaga kuumagara. **20** Mahinda mamwe itu rĩu rĩaikaraga igũrũ rĩa Hema-ĩyo-Nyamũre o matukũ manini; no Jehova aathana makaamba hema, na ningĩ aathana, makoimagara magathiĩ. **21** Mahinda mamwe itu rĩu rĩaikaraga o kuuma hwaĩ-inĩ nginya rũciinĩ, na itu rĩehera rũciinĩ-rĩ, makoimagara magathiĩ. Kana nĩ mũthenya kana nĩ ũtukũ, hĩndĩ o yothe itu rĩu rĩehera nao makoimagara magathiĩ. **22** Itu rĩu rĩngĩaikarire igũrũ rĩa hema ĩyo mĩthenya ĩĩrĩ, kana mweri, kana mwaka, andũ a Isiraeli maikaraga kũu kambĩ, na matingĩoimagarire mathiĩ, no itu rĩu rĩehera makoimagara magathiĩ. **23** Jehova aathana makaamba hema, na ningĩ Jehova aathana makoimagara magathiĩ. Maathĩkagĩra watho wa Jehova kũringana na ũrĩa aathaga Musa.

10 Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: **2** "Thondeka tũrumbeta twĩrĩ, ũtũthondeke na betha ndure, tũhũthagĩrwo gwĩtaga kĩrĩndĩ hamwe, o na twa gwĩta andũ moime kambĩ moimagare mathiĩ. **3** Hĩndĩ ĩrĩa tũrumbeta tweerĩ twahuhwo hamwe, kĩrĩndĩ gĩothe gĩkongana harĩwe hau itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **4** Angĩkorwo no karumbeta kamwe kahuhwo-rĩ, atongoria, nĩo anene a mbarĩ cia Isiraeli, nĩo marĩũnganaga harĩwe. **5** Rĩrĩa karumbeta kahuhwo na mũgambo mũnene, mĩhĩrĩga ĩrĩa ĩikarĩte mwena wa irathĩro ĩkoimagara. **6** Karumbeta ga keerĩ kahuhwo na mũgambo mũnene, andũ a kambĩ cia mwena wa gũthini makoimagara. Mũgambo ũcio mũnene nĩguo kĩmenyithia gĩa kuumagara. **7** Nĩgeetha kĩrĩndĩ kĩũngane-rĩ, huhagai tũrumbeta, no ti na mĩhuhĩre ta ĩyo ĩngĩ. **8** "Ariũ a Harũni, acio athĩnjĩri-Ngai, nĩo marĩhuhaga tũrumbeta tũu. Ũndũ ũcio ũtuĩke watho wa gũtũũrio nĩ inyuĩ na njiarwa iria igooka. **9** Rĩrĩa mũgũthiĩ mbaara ĩrĩ bũrũri wanyu kĩũmbe mũkarũe na thũ iria imũhinyagĩrĩria-rĩ, huhagai tũrumbeta na mũgambo mũnene. Hĩndĩ ĩyo Jehova Ngai wanyu nĩakamũrirkana na amũhonokie kuuma kũrĩ thũ cianyu. **10** Ningĩ mahinda manyu ma gũkena, nĩmo ma ciathĩ cianyu iria njathane, na ciathĩ cia Karũgamo ka Mweri, nĩ mũrĩhuhaga tũrumbeta nĩ ũndũ wa maruta ma njino na maruta ma ũiguano, na nĩmo magaatuĩka kĩrirkano kĩanyu mbere ya Ngai wanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai Wanyu." **11** Mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ wa mweri wa keerĩ mwaka-inĩ wa ĩĩrĩ, itu nĩrĩeherire kuuma hema-inĩ ĩrĩa nyamũre ya Ũira. **12** Nao andũ a Isiraeli makiumagara kuuma Werũ wa Sinai magĩthiĩ kuuma handũ hamwe nginya harĩa hangĩ, o nginya rĩrĩa itu rĩu rĩarũgamire Werũ-inĩ wa Parani. **13** Nao makiumagara, arĩ riita rĩa mbere, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **14** Ikundi cia kambĩ ya Juda nĩcio cioimagarire mbere, irũmĩrĩire bendera yao. Nake Nahashoni mũrũ wa Aminadabu nĩwe warĩ mũtongoria wao. **15** Nethaneli mũrũ wa Zuaru nĩwe warĩ mũtongoria wa gĩkundi kĩa mũhĩrĩga wa Isakaru, **16** nake Eliabu mũrũ wa Heloni nĩwe warĩ mũtongoria wa gĩkundi kĩa mũhĩrĩga wa Zebuluni. **17** Ningĩ Hema-ĩrĩa-Nyamũre ĩkĩambũrwo, nao Agerishoni na Amerari, arĩa maamĩkuuaga, makiumagara. **18** Nacio ikundi cia kambĩ ya Rubeni ikĩrũmĩrĩra ikundi cia Juda, irũmĩrĩire bendera yao. Elizuru mũrũ wa Shedeuru nĩwe warĩ mũtongoria wao. **19** Shelumieli mũrũ wa Zurishadai nĩwe warĩ mũtongoria wa gĩkundi kĩa mũhĩrĩga wa Simeoni, **20** nake Eliasafu mũrũ wa Deueli nĩwe warĩ mũtongoria wa gĩkundi kĩa mũhĩrĩga wa Gadi. **21** Nao Akohathu makiumagara makuuĩte indo iria nyamũre. Hema-ĩrĩa-Nyamũre yarĩ ĩkorwo yaambĩtwo matanakinya. **22** Nacio ikundi cia kambĩ ya Efiraimu ikĩrũmĩrĩra ikundi cia Rubeni, irũmĩrĩire bendera yao. Elishama mũrũ wa

Amihudu nĩwe warĩ mũtongoria wao. **23** Gamalieli mũrũ wa Pedazuru nĩwe warĩ mũtongoria wa gĩkundi kĩa mũhĩrĩga wa Manase, **24** nake Abidani mũrũ wa Gideoni nĩwe warĩ mũtongoria wa gĩkundi kĩa mũhĩrĩga wa Benjamini. **25** Kũrigĩrĩria-rĩ, ikundi cia kambĩ ya Dani ikiumagara irĩ thuutha wa icio ingĩ ciothe, ikiumagara ĩrũmĩrĩire bendera yao. Ahiezeri mũrũ wa Amishadai nĩwe warĩ mũtongoria wao. **26** Pagieli mũrũ wa Okirani nĩwe watongoragia gĩkundi kĩa mũhĩrĩga wa Asheri, **27** nake Ahira mũrũ wa Enani nĩwe watongoragia gĩkundi kĩa mũhĩrĩga wa Nafitali. **28** Ũguo nĩguo ikundi cia andũ a Isiraeli ciarũmanĩrĩire ikiumagara. **29** Na rĩrĩ, Musa akĩĩra Hobabu mũrũ wa Reueli ũrĩa Mũmidiani ũrĩa warĩ mũthoni-we atĩrĩ, "Nĩtũroimagara tũthiĩ kũrĩa Jehova aatwĩrire ũhoro wakuo atĩrĩ, 'Nĩngamũhe kũndũ kũu.' Ũka tũthiĩ nawe, na nĩtũgũgwĩka maũndũ mega, nĩ ũndũ Jehova nĩerĩire Isiraeli maũndũ mega." **30** Hobabu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Aca, ndigũũka; no ngũcooka bũrũri witũ na kũrĩ andũ aitũ." **31** No Musa akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndagũthaitha ndũgatũtige. Wee nĩũũĩ kũndũ kũrĩa tũngĩamba hema ciitũ gũkũ werũinĩ, na no ũtuĩke maitho maitũ. **32** Ũngĩtwarana na ithuĩ-rĩ, nĩtũrĩkũgayagĩra kĩrĩa gĩothe kĩega Jehova arĩtũheaga." **33** Nĩ ũndũ ũcio makiumagara moimĩte hau kĩrĩma-inĩ kĩa Jehova, magĩthiĩ rũgendo rwa mĩthenya ĩtatũ. Narĩo ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova rĩgĩthiĩ rĩmatongoretie mĩthenya ĩyo ĩtatũ, nĩguo rĩkamacarĩrie handũ ha kũhurũka. **34** Narĩo itu rĩa Jehova rĩakoragwo igũrũ rĩao o mũthenya makiumagara kuuma kambĩ. **35** Hĩndĩ ĩrĩa yothe ithandũkũ rĩoimagario, Musa akoiga atĩrĩ, "Jehova, arahũka! Thũ ciaku irohurunjũka; thũ ciaku irokũũrĩra." **36** Hĩndĩ ĩrĩa rĩaigwo thĩ, akoiga atĩrĩ, "Jehova cookerera ngiri ici cia Isiraeli itangĩtarĩka."

11 Na rĩrĩ, andũ a Isiraeli magĩteta nĩ ũndũ wa moritũ mao, nakuo gũteta kwao gũkĩiguuo nĩ Jehova, na rĩrĩa aamaiguire, agĩakanwo nĩ marakara, naguo mwaki ũkiuma kũrĩ Jehova, ũgĩakana gatagatĩ kao, na ũgĩcina ndeere imwe cia kambĩ. **2** Rĩrĩa andũ acio maakaĩire Musa, Musa akĩhooya Jehova, naguo mwaki ũcio ũkĩhora. **3** Nĩ ũndũ ũcio handũ hau hagĩĩtwo Tabera, tondũ mwaki ũcio woimĩte kũrĩ Jehova nĩwakanĩte gatagatĩ kao. **4** Kĩrĩndĩ kĩrĩa kĩarũmanĩrĩire nao makiuma bũrũri wa Misiri gĩkĩambĩrĩria kwĩrirĩria irio cia mĩthemba ĩngĩ, na o rĩngĩ andũ a Isiraeli makĩambĩrĩria kũrĩra, makiuga atĩrĩ, "Naarĩ korwo tũrĩ na nyama cia kũrĩa! **5** Nĩtũkũririkana thamaki iria twarĩĩaga kũu bũrũri wa Misiri tũtekũgũra, o na marenge ma mĩthemba mĩthemba, na itũngũrũ cia mahuti, na itũngũrũ iria ndungu, o na itũngũrũ thumu. **6** No rĩu, tũtirĩ na wendo wa kũrĩa; na tũtirĩ kĩndũ o nakĩ tuonaga, tiga o mana maya moiki!" **7** Mana macio maahaanaga ta mbegũ cia mũtĩ ũrĩa wĩtagwo korianda, na mũhianĩre wamo watariĩ ta bedola. **8** Andũ maathiiaga makamongania, magacooka makamathĩa na gĩthĩi kĩa moko, kana makamahũrĩra ndĩrĩ-inĩ na mũũthĩ. Maamarugaga na nyũngũ kana magathondeka tũmĩgate. Na maacamaga ta kĩndũ gĩthondeketwo na maguta ma mũtamaiyũ. **9** Rĩrĩa kwagĩa ime ũtukũ kũu kambĩ-inĩ, mana macio makagũanĩra narĩo. **10** Musa nĩaiguire andũ a nyũmba ciothe makĩrĩra, o mũndũ arĩ mũromo-inĩ wa hema yake. Nake Jehova nĩarakarire mũno makĩria, na Musa agĩthĩĩnĩka. **11** Akĩũria Jehova atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũrehere ndungata yaku thĩĩna ũyũ? Nĩ atĩa njĩkĩte ũkaaga gũgũkenia nĩguo ũnjigĩrĩre mũrigo wa andũ aya othe? **12** Kaĩ arĩ nĩĩ ithe wao? Kaĩ arĩ nĩĩ ndaamaciarire? Nĩ kĩĩ kĩratũma ũnjĩĩre ndĩmakuue na moko makwa, ta ũrĩa mũreri wa mwana akuuaga kaana ka rũkenge, ndĩmatware bũrũri ũrĩa werĩire maithe mao ma tene na mwĩhĩtwa? **13** Ingĩruta nyama cia kũhe andũ aya othe kũ? Marandĩrĩra makiugaga atĩrĩ, 'Tũhe nyama tũrĩe!' **14** Ndingĩhota gũkuua andũ aya othe ndĩ nyiki; mũrigo ũyũ nĩ mũritũ mũno kũrĩ niĩ. **15** Angĩkorwo ũguo nĩguo ũkũnjĩka-rĩ, njũraga o ro rĩu, angĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte nĩwe, na ndũkareke nyone mwanangĩko wakwa mwene." **16** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: "Ndehere athuuri mĩrongo mũgwanja a Isiraeli arĩa wee ũũĩ atĩ nĩ atongoria na anene thĩĩnĩ wa andũ aya. Ũmarehe Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo, nĩguo marũgame hau hamwe nawe. **17** Niĩ na niĩ nĩngũkũrũka ngwarĩrie ho, njoe Roho ũrĩa ũrĩ naguo na ndĩmekĩre Roho ũcio. Nao nĩmarĩgũteithagia gũkuua mũrigo wa andũ aya nĩgeetha ndũkaũkuuage ũrĩ wiki. **18** "Ningĩ wĩre andũ atĩrĩ, 'Mwĩtheriei, mwĩhaarĩrie nĩ ũndũ wa rũciũ, rĩrĩa mũkaarĩa nyama. Jehova nĩaramũiguire rĩrĩa mũrarĩraga, mũkiugaga atĩrĩ, "Naarĩ korwo tũrĩ na nyama cia kũrĩa! Maũndũ maitũ maarĩ mega rĩrĩa twarĩ bũrũri wa Misiri!" Rĩu-rĩ, Jehova nĩekũmũhe nyama, na nĩmũgũciirĩa. **19** Na rĩrĩ, mũtigũciirĩa o mũthenya ũmwe, kana mĩthenya ĩĩrĩ, kana ĩtano, kana ikũmi, kana mĩthenya mĩrongo ĩĩrĩ, **20** no mũgũciirĩa mweri mũgima, o nginya ciume na maniũrũ manyu, na inyuĩ mũcinyire, nĩ ũndũ nĩmũregete Jehova ũrĩa ũrĩ hamwe na inyuĩ, na mũkarĩra mũrĩ mbere yake, mũkiugaga atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmire tuume bũrũri wa Misiri?"'" **21** No Musa akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Andũ arĩa ndĩ nao haha nĩ ngiri magana matandatũ arĩa maretwara na magũrũ, nawe woiga atĩ, 'Nĩngũmahe nyama cia kũrĩa mweri mũgima!' **22** Andũ aya o na mangĩthĩnjĩrwo ndũũru cia mbũri na cia ng'ombe-rĩ, no imaigane? O na mangĩtegerwo thamaki ciothe cia iria-inĩ-rĩ, no imaigane?" **23** Jehova agĩcookeria Musa atĩrĩ, "Anga hinya wa guoko kwa Jehova nĩũnyiihĩte? Rĩu wee, nĩũkuona kana ũrĩa njugĩte nĩũkahingio kana ndũkahingio." **24** Nĩ ũndũ ũcio Musa akiuma nja, akĩĩra andũ acio ũrĩa Jehova oigĩte. Nake agĩcookanĩrĩria athuuri amwe ao mĩrongo mũgwanja, akĩmarũgamia marigiicĩirie Hema ĩyo. **25** Nake Jehova agĩikũrũka na itu akĩaria na Musa, akĩoya Roho ũrĩa warĩ thĩĩnĩ wa Musa, na agĩĩkĩra Roho ũcio thĩĩnĩ wa athuuri acio mĩrongo mũgwanja. Rĩrĩa Roho okire igũrũ rĩao-rĩ, makĩratha mohoro, no matiacookire gwĩka ũguo hĩndĩ ĩngĩ. **26** No rĩrĩ, andũ eerĩ, nĩo Elidadi na Medadi, nĩmatigĩtwo kambĩ. Nao nĩmandĩkĩtwo hamwe na athuuri acio angĩ no matiathiĩte Hema-inĩ ĩyo. No rĩrĩ, Roho nĩ okire igũrũ rĩao, nao makĩratha mohoro marĩ kũu kambĩ. **27** Mwanake ũmwe agĩteng'era akĩĩra Musa atĩrĩ, "Elidadi na Medadi nĩmararatha mohoro kũu kambĩ." **28** Joshua mũrũ wa Nuni, ũrĩa wateithagia Musa kuuma arĩ mũnini, akĩarĩria Musa, akĩmwĩra atĩrĩ, "Musa, mwathi wakwa, makaanie!" **29** No Musa akĩmũcookeria

atīrī, “Kaĩ ũkũigua ũiru nī ũndũ wakwa? Niĩ ingĩenda andũ othe a Jehova makorwo marĩ anabii, na atĩ Jehova amekĩre Roho wake!” **30** Thuutha ũcio Musa na athuuri acio a Isiraeli magĩcooka kambĩ. **31** Na rĩrĩ, rũhuho rũkiuma harĩ Jehova, rũkĩrehe tũmakia-arũme kuuma iria-inĩ. Rũgĩtũgũithia tũthiũrũrũkiirie mĩena yothe ya kambĩ buti ithatũ kuuma thĩ, handũ ha itĩĩna rĩa rũgendo rwa mũthenya mũgima mbarĩ ciothe. **32** Mũthenya ũcio wothe na ũtukũ, na mũthenya ũcio ũngĩ wothe, andũ acio makiumagara makĩũngania tũmakia-arũme. Gũtirĩ mũndũ wonganirie thuutha wa homeri ikũmi. Ningĩ magĩtwanĩka gũthiũrũrũkĩria kambĩ yothe. **33** No rĩrĩ, rĩrĩa nyama icio ciarĩ tũnua-inĩ twao, o na itarĩ ndanuke-rĩ, marakara ma Jehova magĩakanĩra andũ acio, akĩmahũũra na mũthiro mũnene. **34** Tondũ ũcio handũ hau hagĩĩtwo Kibirothu-Hataava, nĩ ũndũ hau nĩho maathikire andũ arĩa maaiguĩte thuti ya irio ingĩ. **35** Kuuma Kibirothu-Hataava, andũ acio nĩmathiire rũgendo, magĩkinya Hazerothu, magĩikara kuo.

12 Nao Miriamu na Harũni magĩtetia Musa, nĩ ũndũ wa mũtumia wake Mũkushi, nĩgũkorwo Musa nĩ ahikĩtie Mũkushi. **2** Ningĩ nao mooragia atĩrĩ, “Anga Jehova angĩaria o na Musa wiki? Githĩ o na ithuĩ to atwarĩrie?” Nake Jehova akĩigua ndeto icio. **3** (Na rĩrĩ, Musa aarĩ mũndũ mwĩnyiihia mũno, mwĩnyiihia gũkĩra andũ arĩa angĩ othe gũkũ thĩ). **4** O rĩmwe Jehova akĩĩra Musa na Harũni na Miriamu atĩrĩ, “Inyuĩ atatũ umai mũũke Hema-inĩ ĩyo-ya-Gũtũnganwo.” Nĩ ũndũ ũcio othe atatũ makiuma magĩthiĩ ho. **5** Ningĩ Jehova agĩikũrũka arĩ thĩinĩ wa gĩtugĩ gĩa itu, akĩrũgama itoonyero-inĩ rĩa Hema ĩyo, na agĩĩta Harũni na Miriamu. Na eerĩ magĩthiathia harĩ we, **6** nake akĩmeera atĩrĩ, “Thikĩrĩriai ciugo ciakwa: “Rĩrĩa mũnabii wa Jehova arĩ gatagatĩ-inĩ kanyu-rĩ, niĩ nĩndĩĩmwĩguũragĩria na cioneki, na ngamwarĩria na irooto. **7** No ha ũhoro wa Musa ndungata yakwa ndiĩkaga ũguo; we nĩ mwĩhokeku thĩinĩ wa nyũmba yakwa yothe. **8** Musa-rĩ, twaranagĩria nake ũthiũ kwa ũthiũ, tũkaaranĩria ũhoro mũtaũku, na ndimwaragĩria na thimo; na nĩwe wonaga ũrĩa Jehova atariĩ. Nĩ kĩĩ kĩgirirje mwĩtigĩre gũtetia Musa ndungata yakwa?” **9** Nake Jehova agĩcinwo nĩ marakara nĩ ũndũ wao, agĩthiĩ akĩmatiga. **10** Rĩrĩa itu rĩu rĩeherire igũrũ rĩa Hema ĩyo, Miriamu agĩkorwo aarũgamĩte o ro hau, arĩ na mangũ, akerũha o ta ira. Nake Harũni ehũgũra akĩona atĩ Miriamu aarĩ na mangũ; **11** nake akĩĩra Musa atĩrĩ, “Ndagũthaitha, mwathi wakwa, ndũgatũrũithĩrie wĩhia ũcio twĩkĩte na ũrimũ. **12** Ndũkareke ahaane ta kĩhuno kiumĩte nda ya nyina mwĩrĩ wakĩo ũbuthĩte mwena ũmwe.” **13** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩkaĩra Jehova, akiuga atĩrĩ, “Wee Ngai, ndagũthaitha, mũhonie!” **14** Nake Jehova agĩcookeria Musa, akĩmwĩra atĩrĩ, “Korwo ithe nĩamũtuĩrĩire mata ũthiũ-rĩ, githĩ ndangĩaikarire na thoni matukũ mũgwanja? Mũhingĩrĩriei na kũu nja ya kambĩ matukũ mũgwanja; na thuutha ũcio no acookio kambĩ.” **15** Nĩ ũndũ ũcio Miriamu akĩhingĩrĩrio na kũu nja ya kambĩ ĩyo matukũ mũgwanja, nao andũ acio angĩ matiathiire na mbere na rũgendo nginya rĩrĩa Miriamu aacookirio kambĩ. **16** Thuutha ũcio, andũ acio a Isiraeli makiuma Hazerothu magĩthiĩ makĩamba hema ciao Werũ-inĩ wa Parani.

13 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** “Tũma arũme amwe mathiĩ magathigaane bũrũri wa Kaanani, ũrĩa ngũhe andũ a Isiraeli. Tũma mũtongoria ũmwe wao, kuuma o mũhĩrĩga o mũhĩrĩga wa maithe mao.” **3** Nake Musa agĩathĩkĩra watho wa Jehova, na agĩtũma andũ acio kuuma Werũ wa Parani. Andũ acio othe maarĩ atongoria a andũ a Isiraeli. **4** Maya nĩmo marĩĩtwa ma atongoria acio: kuuma mũhĩrĩga wa Rubeni, aarĩ Shamua mũrũ wa Zakuri; **5** kuuma mũhĩrĩga wa Simeoni, aarĩ Shafati mũrũ wa Hori; **6** kuuma mũhĩrĩga wa Juda, aarĩ Kalebu mũrũ wa Jefune; **7** kuuma mũhĩrĩga wa Isakaru, aarĩ Igali mũrũ wa Jusufu; **8** kuuma mũhĩrĩga wa Efiraimu, aarĩ Hoshea mũrũ wa Nuni; **9** kuuma mũhĩrĩga wa Benjamini, aarĩ Paliti mũrũ wa Rafu; **10** kuuma mũhĩrĩga wa Zebuluni, aarĩ Gadieli mũrũ wa Sodi; **11** kuuma mũhĩrĩga wa Manase (na nĩguo mũhĩrĩga wa Jusufu), aarĩ Gadi mũrũ wa Susi; **12** kuuma mũhĩrĩga wa Dani, aarĩ Amieli mũrũ wa Gemali; **13** kuuma mũhĩrĩga wa Asheri, aarĩ Sethuri mũrũ wa Mikaeli; **14** kuuma mũhĩrĩga wa Nafitali, aarĩ Nahabi mũrũ wa Vofisi; **15** kuuma mũhĩrĩga wa Gadi, aarĩ Geueli mũrũ wa Maki. **16** Macio nĩmo marĩĩtwa ma andũ arĩa Musa aatũmire magathigaane bũrũri ũcio. Nake Musa akĩgarũra rĩĩtwa rĩa Hoshea mũrũ wa Nuni akĩmũtua Joshua. **17** Rĩrĩa Musa aatũmire andũ acio magathigaane bũrũri wa Kaanani, aameerire atĩrĩ, “Ambatai mũtuĩkanĩrie Negevu, mũthiĩ bũrũri ũcio ũrĩ irĩma. **18** Tuĩriai bũrũri ũcio ũrĩa ũtariĩ, muone kana andũ akuo marĩ na hinya kana matirĩ hinya, o na kana nĩ aingĩ kana nĩ anini. **19** Ningĩ mũmenye bũrũri ũcio matũũraga ũhaana atĩa? Nĩ mwega kana nĩ mũũru? Matũũraga matũũra ma mũthemba ũrĩkũ? Nĩ mairigĩre na thingo cia hinya kana ti mairigĩre? **20** Tĩĩri wakuo ũtariĩ atĩa? Nĩ mũnoru kana nĩ mũhĩnju? Kũrĩ mĩtĩ kana gũtirĩ? Geriai mũno mũrehe maciaro mamwe ma bũrũri ũcio.” (Hĩndĩ ĩyo nĩguo mĩthabibũ yaambagĩrĩria kwĩrua.) **21** Tondũ ũcio makĩambata magĩthigaana bũrũri ũcio kuuma Werũ wa Zini nginya Rehobu, merekeire Lebo-Hamathu. **22** Mambatire matuĩkanĩirie Negevu na magĩkinya Hebironi kũrĩa Ahimani, na Sheshai, na Talimai, njiaro cia Anaki, maatũũraga. (Itũũra rĩa Hebironi rĩakĩtwo mĩaka mũgwanja mbere ya itũũra rĩa Zoani gwakwo bũrũri-inĩ wa Misiri.) **23** Rĩrĩa maakinyire Kĩanda gĩa Eshikoli, magĩtema rũhonge rwarĩ na kĩmanjĩka kĩmwe gĩa thabibũ. Andũ eerĩ ao makĩrũkuuanĩra na mũtĩ, hamwe na makomamanga mamwe, na ngũyũ. **24** Naho handũ hau hagĩĩtwo Kĩanda gĩa Eshikoli nĩ ũndũ wa kĩmanjĩka kĩu gĩa thabibũ kĩrĩa andũ a Isiraeli acio maatemire ho. **25** Matukũ mĩrongo ĩna mathira magĩcooka kuuma gũthigaana bũrũri ũcio. **26** Nao magĩcooka kũrĩ Musa, na Harũni na kĩrĩndĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli kũu Kadeshi o kũu Werũ-inĩ wa Parani. Kũu makĩhe Musa na Harũni, na kĩũngano gĩothe ũhoro ũcio na makĩmoonia maciaro ma bũrũri ũcio. **27** Makĩhe Musa ũhoro ũyũ: “Nĩtwatoonyire bũrũri ũrĩa watũtũmire, naguo nĩ bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ! Maya nĩmo maciaro maguo. **28** No

rĩrĩ, andũ arĩa matũũraga kũu marĩ hinya, na matũũra mao nĩmairigĩre na thingo cia hinya, na nĩ manene mũno. O na ningĩ nĩtuonire njiaro cia Anaki kuo. **29** Aamaleki matũũraga kũu Negevu; Ahiti, na Ajebusi, na Aamori matũũraga bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma; Akaanani nao matũũraga ndwere-inĩ cia iria na hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Jorodani." **30** Nake Kalebu agĩkiria andũ acio o hau mbere ya Musa, akiuga atĩrĩ, "Nĩtwagĩrĩirwo nĩ kwambata tũthiĩ twĩnyiitĩre bũrũri ũcio, nĩ ũndũ no tũhote gwĩka ũguo." **31** No andũ arĩa maambatĩte nake makiuga atĩrĩ, "Tũtingĩtharĩkĩra andũ acio, marĩ na hinya gũtũkĩra." **32** Nao makĩhunjia ũhoro mũũru kũrĩ andũ a Isiraeli ũkoniĩ bũrũri ũcio maathigaanĩte. Makiuga atĩrĩ, "Bũrũri ũcio tũrathigaanire nĩ bũrũri ũgũtambuura andũ arĩa matũũraga kuo ũkamaniina biũ. Andũ arĩa othe tuonire kuo nĩ anene mũno. **33** Nĩtuonire Anefili kuo (njiaro cia Anaki, a kĩruka kĩa Anefili). Tweyonaga tũhaana ta ndaahi, o nao moonaga tũhaana o ta cio."

14 Ũtukũ ũcio andũ othe a kĩrĩndĩ gĩa Isiraeli makĩrĩra maanĩrĩire na mũgambo mũnene. **2** Andũ acio othe a Isiraeli makĩnuguna nĩ ũndũ wa Musa na Harũni, na kĩũngano kĩu gĩothe gĩkĩmeera atĩrĩ, "Naarĩ korwo twakuĩrĩire Misiri! Kana werũ-inĩ ũyũ! **3** Nĩ kĩĩ gĩgũtũma Jehova atũrehe bũrũri ũyũ atũrekererie tũũragwo na rũhiũ rwa njora? Atumia aitũ na ciana ciitũ megũtuĩka a gũtahwo. Githĩ wega ti tũcooke bũrũri wa Misiri?" **4** Nao makĩĩrana mũndũ na ũrĩa ũngĩ atĩrĩ, "Twagĩrĩirwo nĩ tũthuure mũtongoria tũcooke bũrũri wa Misiri." **5** Hĩndĩ ĩyo Musa na Harũni makĩĩgũithia maturumithĩtie mothiũ mao thĩ mbere ya kĩũngano kĩu gĩothe kĩa andũ a Isiraeli kĩrĩa kĩagomanĩte hau. **6** Joshua mũrũ wa Nuni na Kalebu mũrũ wa Jefune, arĩa maarĩ hamwe na arĩa maathiĩte gũthigaana bũrũri ũcio magĩtembũranga nguo ciao. **7** Makĩĩra kĩũngano kĩu gĩothe kĩa andũ a Isiraeli atĩrĩ, "Bũrũri ũrĩa twatuĩkanĩirie na tũkĩũthigana, nĩ bũrũri mwega mũno makĩria. **8** Jehova angĩkorwo nĩakenetio nĩ ithuĩ, nĩegũtũtongoria tũtoonye bũrũri ũcio, bũrũri ũcio ũiyũrĩte bũthi wa iria na ũũkĩ, na nĩegũtũhe guo ũtuĩke witũ. **9** No rĩrĩ, mũtikaremere Jehova. Na mũtigetigĩre andũ a bũrũri ũcio, nĩ ũndũ tũkũmameria biũ. Ũgitĩri wao nĩ mweherie, no Jehova arĩ hamwe na ithuĩ. Mũtikametigĩre." **10** No kĩũngano kĩu gĩothe gĩkĩaria ũhoro wa kũmahũũra na mahiga nyuguto. Hĩndĩ ĩyo riiri wa Jehova ũkiumĩrĩra andũ othe a Isiraeli hau Hema-inĩ ya Gũtũnganwo. **11** Nake Jehova akĩũria Musa atĩrĩ, "Andũ aya megũtũũra maanyararĩte nginya-rĩ? Megũtũũra maregete kũnjĩtĩkia nginya-rĩ, o na ningĩte ciama nyingĩ ũguo gatagatĩ kao? **12** Nĩngũmahũũra na mũthiro ndĩmaniine, no wee ngũgũtua rũrĩrĩ rũnene na rũrĩ na hinya kũmakĩra." **13** Musa akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Andũ a Misiri nĩmakaigua ũhoro ũcio! Nĩwe warutire andũ aya makiuma gatagatĩ kao na ũndũ wa ũhoti waku. **14** Nao nĩmakeera aikari a bũrũri ũyũ ũhoro ũcio. Nĩmaiguĩte atĩ Wee, O Wee Jehova-rĩ, ũkoragwo na andũ aya, na atĩ Wee Jehova, wanonwo ũthiũ kwa ũthiũ, na atĩ itu rĩaku rĩikaraga igũrũ rĩao, o na atĩ Wee ũthiiaga mbere yao thĩinĩ wa gĩtugĩ kĩa itu mũthenya na ũrĩ thĩinĩ wa gĩtugĩ kĩa mwaki ũtukũ. **15** Ũngĩũraga andũ aya othe o ro rĩmwe-rĩ, ndũrĩrĩ iria ciiguĩte ũhoro ũyũ waku nĩikoiga atĩrĩ, **16** 'Jehova nĩaremirwo nĩgũkinyia andũ aya bũrũri ũrĩa aamerĩire na mwĩhĩtwa; nĩ ũndũ ũcio akĩmooragĩra werũ-inĩ.' **17** "Na rĩrĩ, hinya wa Mwathani ũrokĩonekana o ta ũrĩa ugĩte, atĩrĩ: **18** 'Jehova ndahiũhaga kũrakara, aiyũrĩtwo nĩ wendo, na nĩohanagĩra mehia na ũremi. No ndaagaga kũherithia mũndũ ũrĩa wĩhĩtie; nĩaherithagia ciana nĩ ũndũ wa mehia ma maithe nginya rũciaro rwa gatatũ na rwa kana.' **19** Kũringana na wendo waku mũnene-rĩ, ohera andũ aya mehia mao, o ta ũrĩa wanamarekera kuuma hĩndĩ ĩrĩa moimire bũrũri wa Misiri nginya rĩu." **20** Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ ndamarekera o ta ũguo woria. **21** No rĩrĩ, ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, na ti-itherũ o ta ũrĩa riiri wa Jehova ũiyũrĩte thĩ yothe-rĩ, **22** gũtirĩ o na ũmwe wa andũ arĩa moonire riiri wakwa na ciama iria ndaringĩire kũu bũrũri wa Misiri o na gũkũ werũ-inĩ, no makĩĩnemera na makĩĩngeria maita ikũmi-rĩ, **23** gũtirĩ o na ũmwe wa acio ũkoona bũrũri ũcio nderĩire maithe mao ma tene na mwĩhĩtwa. Gũtirĩ o na ũmwe wao wa arĩa maanyararĩte ũkaawona. **24** No tondũ ndungata yakwa Kalebu arĩ na roho wa mũthemba ũngĩ na nĩanũmagĩrĩra na ngoro yake yothe, nĩngamũtwara bũrũri ũcio aathiĩte, nacio njiaro ciake nĩikaũgaya. **25** Na tondũ andũ a Amaleki na a Kaanani matũũraga cianda-inĩ-rĩ, rokai kũgarũrũka mumagare mũrorete na werũ-inĩ, mũthiĩ na njĩra ya Iria Itune." **26** Nake Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ: **27** "Nĩ nginya hĩndĩ ĩrĩkũ kĩrĩndĩ gĩkĩ kĩaganu gĩgũtũũra kĩĩnugunagĩra? Nĩnjiguĩte mateta ma anugunĩki aya a Isiraeli. **28** Nĩ ũndũ ũcio meere atĩrĩ, 'Jehova ekuuga ũũ: Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo-rĩ, nĩ ngũmwĩka o maũndũ macio njiguĩte mũkĩaria. **29** Ciimba cianyu ikaagũa werũ-inĩ ũyũ, inyuĩ arĩa othe mũrĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria arĩa mwatarirwo hĩndĩ ya itarana na arĩa manugunĩte nĩ ũndũ wakwa. **30** Gũtirĩ o na ũmwe wanyu ũgatoonya bũrũri ũcio ndehĩtire nyambararĩtie guoko atĩ nĩũgatuĩka wanyu, tiga o Kalebu mũrũ wa Jefune, na Joshua mũrũ wa Nuni. **31** No ha ũhoro wa ciana cianyu iria mwoigire atĩ nĩ igaatahwo-rĩ, nĩngamakinyia kuo makenagĩre bũrũri ũcio mũregete. **32** No inyuĩ-rĩ, ciimba cianyu ikaagũa werũ-inĩ ũyũ. **33** Ciana cianyu igũtuĩka arĩithi gũkũ werũ-inĩ mĩaka mĩrongo ĩna, igĩthĩnĩkaga nĩ ũndũ wa kwaga kwĩhokeka kwanyu, nginya rĩrĩa kĩimba kĩanyu kĩa mũthia gĩkaagũa werũ-inĩ. **34** Mĩaka mĩrongo ĩna, o mwaka ũmwe ũrũgamĩrĩire mũthenya ũmwe wa mĩthenya mĩrongo ĩna ĩrĩa mwathigaanire bũrũri ũcio, mĩaka ĩyo nĩyo mũgaathĩnĩka nĩ ũndũ wa mehia manyu, na mũmenye ũũru wa gũũkĩrĩrwo nĩ niĩ.' **35** Niĩ Jehova nĩ niĩ njarĩtie, na ti-itherũ nĩngeeka maũndũ macio kũrĩ kĩrĩndĩ gĩkĩ gĩothe kĩaganu, kĩrĩa gĩĩcookanĩrĩirie hamwe kĩnjũkĩrĩre. Gĩgaathirĩra werũ-inĩ ũyũ; gũkũ nĩkuo gĩgaakuĩra." **36** Nĩ ũndũ ũcio, andũ arĩa Musa aatũmĩte magathigaane bũrũri ũcio wa Kaanani, o acio macookire na magĩtũma kĩrĩndĩ gĩothe kĩnugunĩre Musa nĩkũmemerekia ũhoro mũũru wa bũrũri ũcio, **37** andũ acio mamemerekirie ũhoro ũcio mũũru wa bũrũri ũcio makĩhũũrwo na mũthiro, magĩkuĩra hau mbere ya Jehova. **38** Harĩ andũ arĩa maathiĩte gũthigaana bũrũri

ũcio, no Joshua mũrũ wa Nuni, na Kalebu mũrũ wa Jefune maatigarire. **39** Rĩrĩa Musa aaheire andũ othe a Isiraeli ũhoro ũcio, makĩgirĩka mũno. **40** Mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene makĩambata marorete bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma. Makiuga atĩrĩ, "Nĩtwĩhĩtie, nĩtũkwambata tũthiĩ nginya kũrĩa Jehova aatwĩrĩire." **41** No Musa akĩmooria atĩrĩ, "Mũraremera watho wa Jehova nĩkĩ? Ũndũ ũyũ ndũngĩgaacĩra! **42** Mũtikambate tondũ Jehova ndarĩ hamwe na inyuĩ. Nĩmũkũhootwo nĩ thũ cianyu, **43** nĩgũkorwo andũ a Amaleki na Akaanani nĩmakarũa na inyuĩ kũu. Nĩ ũndũ nĩ mũhutatĩire Jehova, nake ndegũkorwo hamwe na inyuĩ, na nĩmũkũũragwo na rũhiũ rwa njora." **44** No rĩrĩ, nĩ ũndũ wa mwĩĩro wao, makĩambata marorete bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma o na gũkorwo Musa ndoimire kambĩ o na kana ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova rĩkiuma kambĩ. **45** No rĩrĩ, andũ a Amaleki na Akaanani arĩa maatũũraga bũrũri ũcio ũrĩ irĩma, magĩikũrũka, makĩmatharĩkĩra, na makĩmahũũra mamaikũrũkĩtie o nginya Horoma.

15 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Thuutha wa gũtoonya bũrũri ũrĩa ngũmũhe ũtuĩke mũciĩ wanyu, **3** na mũrutĩre Jehova maruta ma njino kuuma rũũru rwa ng'ombe kana rwa mbũri, matuĩke mũtararĩko wa gũkenia Jehova, marĩ maruta ma njino, kana magongona, nĩ ũndũ wa mĩĩhĩtwa ya mwanya, kana maruta ma kwĩyendera kana maruta ma ciathĩ-rĩ, **4** ũrĩa ũrĩĩrehaga iruta rĩake, arĩĩrutagĩra Jehova iruta rĩa mũtu gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno, ũtukanĩtio na gĩcunjĩ kĩa inya kĩa hini ĩmwe ya maguta. **5** Harĩ o gatũrũme ka iruta rĩa njino kana igongona, haaragĩria gĩcunjĩ kĩa inya kĩa hini ĩmwe ya ndibei ĩrĩ iruta rĩa kũnyuuo. **6** "'Igongona rĩa ndũrũme-rĩ, haarĩria igongona rĩa mũtu icunjĩ igĩrĩ cia ikũmi cia eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno, ũtukanĩtio na gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa hini ĩmwe ya maguta, **7** na gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa hini ĩmwe ya ndibei ĩrĩ iruta rĩa kũnyuuo. Rĩrutei rĩrĩ mũtararĩko wa gũkenia Jehova. **8** "'Rĩrĩa mũkũhaarĩria gategwa nĩ ũndũ wa iruta rĩa njino kana igongona, nĩ ũndũ wa mwĩhĩtwa wa mwanya kana iruta rĩa ũiguano rĩrutĩirwo Jehova-rĩ, **9** rehagai hamwe na ndegwa ĩyo iruta rĩa mũtu icunjĩ ithatũ cia ikũmi cia eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno, ũtukanĩtio na nuthu ya hini ĩmwe ya maguta. **10** O na ningĩ rehagai nuthu ya hini ĩmwe ya ndibei ĩrĩ iruta rĩa kũnyuuo. Narĩo igongona rĩu rĩgatuĩka iruta rĩa njino rĩrĩ mũtararĩko wa gũkenia Jehova. **11** Ndegwa kana ndũrũme o yothe, kana gatũrũme kana koori o gothe, irĩhaaragĩrio o ro ũguo. **12** Ĩkagai ũguo harĩ o ĩmwe yacio ya iria ciothe mũrĩharagĩria. **13** "'Mũndũ wothe ũciarĩirwo kwanyu no nginya ekage maũndũ macio ũguo rĩrĩa arĩrehaga iruta rĩa gũcinwo na mwaki rĩrĩ mũtararĩko wa gũkenia Jehova. **14** Nĩ ũndũ wa njiarwa iria igooka, rĩrĩa rĩothe mũgeni kana mũndũ ũngĩ o wothe ũtũũranĩtie na inyuĩ arĩĩrutaga iruta rĩa gũcinwo na mwaki rĩrĩ mũtararĩko wa gũkenia Jehova-rĩ, no nginya ekage o ta ũrĩa inyuĩ mwĩkaga. **15** Kĩrĩndĩ gĩkĩ kĩrĩkoragwo na watho o ũmwe wanyu na harĩ mũgeni ũrĩa ũtũũranĩtie na inyuĩ; ũyũ nĩ watho wa gũtũũra nĩ ũndũ wa njiarwa iria igooka. Inyuĩ na mũgeni mũrĩkoragwo mũrĩ o ũndũ ũmwe maitho-inĩ ma Jehova. **16** Mawatho mamwe na mwathanĩre ũmwe nĩguo ũrĩhũthagĩrwo harĩ inyuĩ na harĩ mũgeni ũrĩa ũtũũranĩtie na inyuĩ.'" **17** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **18** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Rĩrĩa mũgatoonya bũrũri ũrĩa ndĩramũtwara, **19** na mũrĩe irio cia bũrũri ũcio, heanai imwe ciacio irĩ iruta harĩ Jehova. **20** Nĩ mũkaaruta tũmĩgate kuuma mũtu-inĩ wanyu ũrĩa mũgaathĩa rĩa mbere na mũtũheane tũrĩ iruta kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano. **21** Nĩmũkaheanaga iruta rĩrĩ rĩa mũtu ũrĩa mũgathĩa rĩa mbere kũrĩ Jehova njiarwa-inĩ cianyu ciothe iria igooka thuutha. **22** "'Na rĩrĩ, mũngĩkaaga kũrũmĩrĩra rĩathani o na rĩmwe rĩa maya Jehova aaheire Musa mũtekwenda-rĩ, **23** rĩathani o rĩothe Jehova aamũheire na kanua ka Musa kuuma mũthenya ũrĩa Jehova aamaheanire na kũrũmĩrĩra nginya njiarwa iria igooka, **24** na ũndũ ũcio ũngĩkorwo wĩkĩtwo mũtekwenda, kĩrĩndĩ gĩtekũmenya ũhoro ũcio, hĩndĩ ĩyo kĩrĩndĩ gĩothe nĩgĩkaruta gategwa gatuĩke igongona rĩa njino rĩna mũtararĩko wa gũkenia Jehova, hamwe na maruta ma mũtu na ma kũnyuuo, marĩa matuĩtwo, na thenge ya igongona rĩa kũhoroheria mehia. **25** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakahoroheria kĩrĩndĩ kĩu gĩothe kĩa andũ a Isiraeli, na nĩmakarekerwo, nĩgũkorwo ũndũ ũcio ndwarĩ wa rũtũrĩko, na nĩ ũndũ wa kũrutĩra Jehova iruta rĩa gũcinwo na mwaki rĩa mahĩtia mao, na iruta rĩa kũhoroherio mehia. **26** Kĩrĩndĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli na ageni arĩa matũũranagia nao nĩmakarekerwo, nĩ ũndũ andũ othe mehĩtie matekwenda. **27** "'No kũngĩkorwo no mũndũ ũmwe wĩhĩtie atekwenda, no nginya arehe kaharika ka mwaka ũmwe ka igongona rĩa kũhoroherio mehia. **28** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakahoroheria mũndũ ũcio wĩhĩtie atekwenda hau mbere ya Jehova na aarĩkia kũhoroherio, nĩakarekerwo. **29** Watho o ro ũmwe nĩguo ũrĩhũthagĩrwo harĩ mũndũ o wothe ũkehia atekwenda, arĩ Mũisiraeli ũciarĩirwo kwanyu kana arĩ mũgeni. **30** "'No mũndũ ũrĩa ũkehia na rũtũrĩko akĩendaga, arĩ wa gũciarĩrwo kwanyu kana arĩ mũgeni, ũcio nĩarumĩte Jehova, na mũndũ ũcio no nginya aingatwo kuuma kũrĩ andũ ao. **31** Nĩ ũndũ nĩ amenete kiugo kĩa Jehova na akoina maathani make, mũndũ ũcio ti-itherũ no nginya aingatwo biũ naguo wĩhia wake nĩũkamũcokerera.'" **32** Hĩndĩ ĩrĩa andũ a Isiraeli maarĩ werũ-inĩ, kũrĩ mũndũ wonirwo akiuna ngũ mũthenya wa Thabatũ. **33** Arĩa maamuonire akiuna ngũ makĩmũtwara kũrĩ Musa na Harũni, o na kũrĩ kĩũngano kĩu gĩothe gĩa Isiraeli, **34** na makĩmũhingĩra nĩ ũndũ gũtiamenyekaga ũrĩa agĩrĩirwo nĩ gwĩkwo. **35** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Mũndũ ũcio no nginya akue. Kĩũngano gĩothe kĩa Isiraeli no nginya kĩmũhũũre na mahiga nyuguto nja ya kambĩ." **36** Nĩ ũndũ ũcio kĩũngano kĩu gĩkĩmũtwara nja ya kambĩ gĩkĩmũhũũra na mahiga nyuguto agĩkua, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **37** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **38** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Njiarwa-inĩ ciothe iria igooka, nĩmũgatumagĩrĩra ciohe cia ndigi koine-inĩ ka nguo cianyu, o kĩohe gĩkohererwo na rũrigi rwa rangi wa bururu. **39** Ciohe icio nĩcio mũrĩroraga nĩguo mũririkanage maathani mothe ma Jehova, nĩguo mũmathĩkagĩre, mũtikanahũũre ũmaraya na ũndũ wa kũrũmĩrĩra meriĩria ma ngoro o na kana

maitho manyu. **40** Ningĩ nĩmũkaririkanaga gwathĩkagĩra maathani makwa mothe na mũtuĩke andũ mamũrĩirwo Ngai wanyu. **41** Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu, ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri nĩguo nduĩke Ngai wanyu. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu.'"

16 Na rĩrĩ, Kora mũrũ wa Iziharu, mũrũ wa Kohathu, ũrĩa warĩ mũrũ wa Lawi, marĩ na andũ amwe a mũhĩrĩga wa Rubeni nĩo Dathani na Abiramu, ariũ a Eliabu, na Oni mũrũ wa Pelethu, magĩtuĩka a kũng'athia. **2** Nao magĩũkĩrĩra Musa. Hamwe nao haarĩ arũme a Isiraeli 250, atongoria mooĩkaine a kĩrĩndĩ kĩu arĩa maathuurĩtwo marĩ a kĩama. **3** Nao magĩũka marĩ gĩkundi makararie Musa na Harũni, makĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ nĩmwĩtũgĩrĩtie mũno! Kĩrĩndĩ gĩkĩ gĩothe nĩ gĩtheru, mũndũ o mũndũ, nake Jehova arĩ hamwe nao. Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mwĩtũũgĩrie igũrũ rĩa kĩũngano gĩkĩ kĩa Jehova?" **4** Rĩrĩa Musa aiguire ũguo-rĩ, akĩgũa, agĩturumithia ũthiũ thĩ. **5** Ningĩ agĩcooka akĩĩra Kora na arũmĩrĩri ake othe atĩrĩ: "Rũciinĩ, Jehova nĩakonania nũũ wake na nũũ mũtheru, na nĩakareka mũndũ ũcio amũkuhĩrĩrie. Mũndũ ũrĩa agaathuura, ũcio nĩwe akaareka amũkuhĩrĩrie. **6** Wee Kora na arũmĩrĩri aku othe, ũũ nĩguo mũgeeka: mũkoya ngĩo cia gũcinĩra ũbumba, **7** na rũciũ mũciĩkĩre mwaki na ũbumba mũrĩ mbere ya Jehova. Mũndũ ũrĩa Jehova agaathuura-rĩ, ũcio agaatuĩka nĩwe mũtheru. Inyuĩ Alawii nĩmwĩtũgĩrĩtie mũno!" **8** Ningĩ Musa akĩĩra Kora atĩrĩ, "Ta thikĩrĩriai inyuĩ Alawii! **9** Anga mũtiganĩire nĩ Ngai wa Isiraeli kũmwamũrania na kĩrĩndĩ kĩrĩa kĩngĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli, akamũrehe hakuhĩ nake nĩgeetha mũrutage wĩra hema-inĩ ĩrĩa nyamũre ya Jehova, na mũrũgamage mbere ya kĩrĩndĩ mũgĩtungatagĩre? **10** Inyuĩ hamwe na Alawii othe a thiritũ yanyu nĩamũrehete hakuhĩ nake, no rĩu mũrageria kuoya wĩra wa ũthĩnjĩri-Ngai o naguo. **11** Wee na arũmĩrĩri aku othe mũnganĩte hamwe mũũkĩrĩre Jehova. Harũni nũũ atĩ nĩguo mũnugune nĩ ũndũ wake?" **12** Musa agĩcooka agĩĩta Dathani na Abiramu, ariũ a Eliabu. No-o makiuga atĩrĩ, "Tũtigũũka! **13** Anga ti kũiganu atĩ nĩwatũrutire bũrũri warĩ bũthi wa iria na ũũkĩ ũũke ũtũũragĩre werũ-inĩ ũyũ? Rĩu ningĩ ũrenda gũtwatha? **14** Ningĩ-rĩ, ndũrĩ ũratũkinyia bũrũri ũrĩ na bũthi wa iria na ũũkĩ, kana ũgatũhe igai rĩa ithaka na mĩgũnda ya mĩthabibũ. Nĩ ũgũkũũra andũ aya maitho ũmaheenie? Aca, tũtigũũka!" **15** Nake Musa akĩrakara mũno, akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Ndũgetĩkĩre maruta mao. Niĩ ndioete o na ndigiri kuuma kũrĩ o, o na ndihĩtĩirie mũndũ wao o na ũmwe." **16** Ningĩ Musa akĩĩra Kora atĩrĩ, "Wee na arũmĩrĩri aku othe mũgooka mbere ya Jehova rũciũ, wee, nao, na Harũni. **17** O mũndũ nĩakoya rũgĩo rwake na arwĩkĩre ũbumba, ngĩo ciothe nĩ 250, na mũcirehe mbere ya Jehova. Wee, na Harũni, o na inyuĩ mũrehe ngĩo cianyu." **18** Nĩ ũndũ ũcio o mũndũ akĩoya rũgĩo rwake, akĩrwĩkĩra mwaki na ũbumba, na makĩrũgamania mbere ya Musa na Harũni itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **19** Rĩrĩa Kora aarĩkirie gũcookereria arũmĩrĩri ake othe nĩguo makararie Musa na Harũni marũngiĩ itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo-rĩ, riiri wa Jehova ũkiumĩrĩra kĩũngano kĩu gĩothe. **20** Nake Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, **21** "Mwĩyamũraniei na kĩũngano gĩkĩ nĩguo ndĩkĩniine o ro rĩmwe." **22** No Musa na Harũni makĩĩgũithia magĩturumithia mothiũ mao thĩ makĩanĩrĩra makiuga atĩrĩ, "Wee Ngai, Ngai wa Maroho ma andũ othe, kaĩ ũngĩrakarĩra kĩũngano gĩkĩ gĩothe hĩndĩ ĩrĩa arĩ o mũndũ ũmwe wĩhĩtie?" **23** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **24** "Ĩra kĩũngano gĩothe atĩrĩ, 'Eherai kuuma hema-inĩ cia Kora na Dathani na Abiramu.'" **25** Musa agĩũkĩra, agĩthiĩ kũrĩ Dathani na Abiramu, nao athuuri a Isiraeli makĩmũrũmĩrĩra. **26** Nake agĩkaania kĩũngano kĩu, agĩkĩĩra atĩrĩ, "Ehererai hema cia andũ aya aaganu! Mũtikahutie kĩndũ o na kĩmwe kĩao, nĩguo mũtikaniinwo nĩ ũndũ wa mehia mao mothe." **27** Nĩ ũndũ ũcio andũ makĩeherera hema icio cia Kora na Dathani na Abiramu. Dathani na Abiramu nĩ moimĩte makarũgama na atumia ao, na ciana cia ngenge itoonyero-inĩ rĩa hema ciao. **28** Ningĩ Musa akiuga atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ nĩguo ũgũtũma mũmenye atĩ Jehova nĩwe ũndũmĩte njĩke maũndũ maya mothe, na atĩ rĩtiarĩ ithugunda rĩakwa: **29** Andũ aya mangĩkua gĩkuũ kĩa ndũire-rĩ, o na kana mone maũndũ o ta marĩa makoraga andũ othe-rĩ, nĩmũkũmenya atĩ ti Jehova ũndũmĩte. **30** No Jehova angĩrehe ũndũ ũngĩ mwerũ biũ, nayo thĩ yathamie kanua kayo ĩmamerie hamwe na indo ciao ciothe, na mathiĩ mbĩrĩra-inĩ marĩ muoyo, nĩmũkamenya atĩ andũ aya nĩ manyararĩte Jehova." **(Sheol h7585)** **31** Na rĩrĩ, Musa aarĩkia kuuga ũguo wothe, thĩ ĩgĩatũka hau maarĩ. **32** Nayo thĩ ĩgĩathamia kanua kayo ĩkĩmameria, hamwe na andũ ao na arũmĩrĩri othe a Kora, na indo ciao ciothe. **33** Nao magĩikũrũka mbĩrĩra marĩ muoyo hamwe na indo ciao ciothe; nayo thĩ ĩkĩmahumbĩra, magĩkua, magĩthengio kĩrĩndĩ-inĩ kĩu. **(Sheol h7585)** **34** Nĩ ũndũ wa kĩrĩro kĩao, andũ othe a Isiraeli arĩa maamarigiicĩirie makĩũra, makĩanagĩrĩra atĩrĩ, "O na ithuĩ thĩ nĩĩgũtũmeria!" **35** Naguo mwaki ũkiuma kũrĩ Jehova ũgĩcina andũ acio 250 arĩa maarehete ũbumba. **36** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **37** "Ĩra Eleazaru mũrũ wa Harũni, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, oe ngĩo icio cia gũcinĩrwo ũbumba, acieherie hau irahĩĩra, na ahurunje makara macio handũ haraaya, nĩ ũndũ ngĩo icio nĩ nyamũre, **38** ngĩo icio cia andũ acio makuĩte nĩ ũndũ wa mehia mao. Ngĩo icio nĩituruwo ituĩke mabati ma kũhumbĩra kĩgongona, nĩ ũndũ nĩciarehetwo mbere ya Jehova, na igatuĩka nyamũre. Nacio nĩ ituĩke kĩmenyithia harĩ andũ a Isiraeli." **39** Nĩ ũndũ ũcio Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai akĩoya ngĩo icio cia gĩcango ciarehetwo nĩ andũ acio maacinĩtwo, nake agĩciturithia ituĩke cia kũhumbĩra kĩgongona, **40** agĩĩka o ta ũrĩa Jehova aathĩrĩire Musa. Ũndũ ũyũ warĩ wa kũririkania andũ a Isiraeli atĩ gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ, tiga wa rũciaro rwa Harũni, wagĩrĩirwo nĩ gũũka gũcina ũbumba mbere ya Jehova, kana atuĩke ta Kora na arũmĩrĩri ake. **41** Mũthenya ũyũ ũngĩ, kĩrĩndĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli gĩgĩtetia Musa na Harũni, gĩkĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ nĩ mũũragĩte andũ a Jehova." **42** Na rĩrĩa kĩũngano kĩu gĩecookanĩrĩirie gĩũkĩrĩre Musa na Harũni, o na gĩkĩerekera na kũrĩa Hema-ya-Gũtũnganwo yarĩ-rĩ, o rĩmwe itu rĩkĩhumbĩra hema ĩyo, naguo riiri wa Jehova ũkĩonekana. **43** Nao Musa na Harũni magĩthiĩ hau mbere ya Hema-ya-Gũtũnganwo, **44** nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **45** "Ehererai mume kĩũngano-inĩ gĩkĩ

nĩguo ndĩkĩniine o ro rĩmwe." No-o makĩĩgũithia thĩ, na magĩturumithia mothiũ mao thĩ. **46** Ningĩ Musa akĩĩra Harũni atĩrĩ, "Oya rũgĩo rwaku ũrwĩkĩre ũbumba hamwe na mwaki wa kuuma kĩgongona-inĩ, na ũthiĩ narua kĩũngano-inĩ kĩu ũkĩhoroherie. Mang'ũrĩ moimĩte kũrĩ Jehova; mũthiro nĩwambĩrĩirie kũmaniina." **47** Nĩ ũndũ ũcio Harũni agĩĩka o ta ũrĩa Musa aamwĩrire, agĩteng'era agĩtoonya thĩinĩ wa kĩũngano kĩu. Mũthiro nĩwarĩĩkĩtie kwambĩrĩria thĩinĩ wa andũ, no Harũni akĩruta ũbumba akĩmahoroheria. **48** Akĩrũgama gatagatĩ ka andũ arĩa maarĩ muoyo na arĩa maakuĩte, naguo mũthiro ũgĩthira. **49** No andũ 14,700 magĩkua nĩ ũndũ wa mũthiro ũcio, kuonganĩrĩria na andũ arĩa maakuĩte nĩ ũndũ wa Kora. **50** Thuutha ũcio Harũni agĩcooka kũrĩ Musa itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, tondũ mũthiro ũcio nĩwathirĩte.

17 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Arĩria andũ a Isiraeli, wĩtie thanju ikũmi na igĩrĩ, rũmwe kuuma kũrĩ o mũtongoria wa mĩhĩrĩga ya maithe mao. Andĩka rĩĩtwa rĩa o mũndũ rũthanju-inĩ rwake. **3** Rũthanju rwa Lawi ũrwandĩke rĩĩtwa rĩa Harũni, nĩ ũndũ no nginya kũgĩe na rũthanju rũmwe rwa mũtongoria wa o mũhĩrĩga wa maithe mao ma tene. **4** Igaai thanju icio thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo hau mbere ya ithandũkũ rĩa Ũira, harĩa ndũnganaga nawe. **5** Rũthanju rwa mũndũ ũrĩa nĩĩ ngaathuura nĩrũgũthundũka, na nĩĩ ndĩyehererie kũnuguna gũkũ ũnugunagĩrwo hĩndĩ ciothe nĩ andũ a Isiraeli." **6** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩarĩria andũ a Isiraeli, nao atongoria ao makĩmũnengera thanju ikũmi na igĩrĩ, o rũmwe kuuma mũtongoria wa o mũhĩrĩga wa maithe mao ma tene, naruo rũthanju rwa Harũni rwarĩ hamwe nacio. **7** Nake Musa akĩiga thanju icio mbere ya Jehova kũu Hema-inĩ-ya-Ũira. **8** Mũthenya ũyũ ũngĩ-rĩ, Musa agĩtoonya thĩinĩ wa Hema-ya-Ũira akĩona atĩ rũthanju rwa Harũni, rũrĩa rwarũgamĩrĩire nyũmba ya Lawi, to gũthundũra rwathundũrĩte, no nĩ rwathuunĩte rũkaruta kĩro, na rũgaciara ndothi. **9** Nake Musa akĩruta thanju icio nja, kuuma hau mbere ya Jehova, agĩciiga mbere ya andũ a Isiraeli othe. Nao magĩcirora, o mũndũ akĩoya rũthanju rwake mwene. **10** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Cookia rũthanju rwa Harũni hau mbere ya Ithandũkũ rĩa Ũira, rũigwo rũrĩ kĩmenyithia kũrĩ andũ acio aremi. Ũndũ ũyũ nĩguo ũkaaniina kũnuguna kwao kũrĩ niĩ, nĩgeetha matigakue." **11** Nake Musa agĩĩka o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte. **12** Andũ a Isiraeli makĩĩra Musa atĩrĩ, "Nĩtũgũkua! Ithuothe nĩtũũrĩte! **13** Mũndũ o wothe o na ũngĩkuhĩrĩrĩria Hema-ĩyo-Nyamũre ya Jehova nĩegũkua. Kaĩ tũgũgĩkua ithuothe?"

18 Nake Jehova akĩĩra Harũni atĩrĩ, "Wee, na ariũ aku, na andũ a nyũmba ya thoguo, nĩ inyuĩ mũrĩcookagĩrĩrwo nĩ mahĩtia marĩa mangĩĩkwo makoniĩ handũ-harĩa-haamũre, na wee na ariũ aku inyuĩ nĩ inyuĩ mũrĩcookagĩrĩrwo nĩ mahĩtia marĩa mangĩĩkwo makoniĩ wĩra wa ũthĩnjĩri-Ngai. **2** Rehe Alawii a mbarĩ yanyu, a mũhĩrĩga wa maithe manyu, nĩguo manyiitane na inyuĩ na mamũteithagĩrĩrie rĩrĩa wee na ariũ aku mũgũtungata mbere ya Hema-ya-Ũira. **3** Acio nĩwe marĩathĩkagĩra na marutage wĩra wothe wa Hema ĩyo, no matikanakuhĩrĩrie indo cia handũ hau haamũre kana kĩgongona, kana wee hamwe nao mũkue. **4** Marĩrutithanagia wĩra na inyuĩ na mamenyagĩrĩre Hema-ya-Gũtũnganwo, marutage wĩra wothe wa Hema ĩyo na gũtikagĩe na mũndũ ũngĩ o wothe ũngĩkuhĩrĩrĩria harĩa mũrĩ. **5** "Nĩ wĩra wanyu kũmenyerera handũ hau haamũre o na kĩgongona, nĩguo mang'ũrĩ ma Jehova matikanakinyĩre andũ a Isiraeli rĩngĩ. **6** Niĩ mwene nĩthuurĩte Alawii athiritũ anyu kuuma thĩinĩ wa andũ a Isiraeli matuĩke kĩheo kĩanyu, maamũrĩirwo Jehova nĩguo marutage wĩra wa Hema-ya-Gũtũnganwo. **7** No rĩrĩ, no wee na ariũ aku mũrĩĩtungataga ta athĩnjĩri-Ngai maũndũ-inĩ mothe ma kĩgongona, na mũtungatage o na mwena ũcio ũngĩ wa gĩtambaya kĩu gĩa kũhakania. Niĩ nĩndamũhe ũtungata wa ũthĩnjĩri-Ngai ta kĩheo. Mũndũ ũngĩ o wothe ũngĩkuhĩrĩrĩria handũ hau haamũre no nginya ooragwo." **8** Ningĩ Jehova akĩĩra Harũni atĩrĩ, "Niĩ mwene nĩngũtuĩte mũmenyereri wa maruta marĩa ndehagĩrwo; maruta mothe maamũre marĩa andũ a Isiraeli marĩndutagĩra nĩ ndakũhe wee na ariũ aku matuĩke gĩcunjĩ gĩaku na rũgai rwaku rwa mahinda mothe. **9** Wee ũrĩheagwo gĩcunjĩ kĩa maruta marĩa maamũre mũno marĩa matarĩ ma gũcinwo na mwaki. Kuuma kũrĩ iheo ciothe iria andũ a Isiraeli marĩndutagĩra irĩ maruta maamũre mũno, marĩ ma mũtu, kana ma kũhoroherio mehia, kana maruta ma mahĩtia, gĩcunjĩ kĩu nĩ gĩaku na ciana ciaku. **10** Rĩĩaga gĩcunjĩ kĩu ta kĩndũ kĩamũre mũno; mũndũ mũrũme o wothe wa nyũmba yaku nĩagakĩrĩĩaga. Wee no nginya ũtuage atĩ gĩcunjĩ kĩu nĩ kĩamũre. **11** "O na ningĩ ici no ciaku: kĩrĩa gĩothe kĩamũrĩtwo kuuma iheo ciothe cia gũthũngũthio cia andũ a Isiraeli. Icio nĩndakũhe wee, na ariũ aku, na airĩtu aku, ituĩke rũgai rwaku rwa hĩndĩ ciothe. Mũndũ o wothe wa nyũmba yaku ũtarĩ na thaahu no acirĩe. **12** "Nĩndakũhe maguta mothe marĩa mega mũno ma mũtamaiyũ na ndibei yothe ĩrĩa njega mũno ya mũhihano, na ngano ĩrĩa maheaga Jehova ĩrĩ maciaro ma mbere ma magetha mao. **13** Maciaro mothe ma bũrũri ma mbere marĩa marĩrehagĩra Jehova marĩtuĩkaga maku. Mũndũ o wothe wa nyũmba yaku ũtarĩ thaahu no amarĩe. **14** "Kĩndũ gĩothe kĩrĩ Isiraeli kĩrĩa kĩamũrĩirwo Jehova nĩ gĩaku. **15** Marigithathi mothe, marĩ ma andũ kana ma nyamũ, marĩa marĩrutagĩrwo Jehova nĩ maku. No rĩrĩ, no nginya ũkũũrithagie irigithathi rĩothe rĩa kahĩĩ, na ũkũũrithagie irigithathi rĩa njamba rĩa nyamũ iria irĩ thaahu. **16** Marigithathi macio marĩ ma mweri ũmwe, no nginya ũkaamakũũrithia na thogora wa gũkũũrana ũrĩa ũtuĩtwo wa cekeri ithano cia betha, kũringana na cekeri ya handũ-harĩa-haamũre, ĩrĩa ĩrĩ na ũritũ wa geera mĩrongo ĩĩrĩ. **17** "No mũtikanakũũrithie marigithathi ma ndegwa, kana ma ng'ondu, kana ma mbũri; icio nĩ nyamũre. Thakame yacio nĩĩminjaminjagwo kĩgongona-inĩ igũrũ, na maguta ma cio macinwo na mwaki nĩguo matuĩke igongona rĩ na mũtararĩko wa gũkenia Jehova. **18** Nyama ciacio nĩ ciaku, o ta ũrĩa gĩthũri kĩa igongona rĩa gũthũngũthio na kĩero kĩa ũrĩo irĩ ciaku. **19** Kĩrĩa gĩothe kĩamũragĩrwo Jehova nĩ andũ a Isiraeli kĩrĩ kĩamũre nĩndakũhe wee mwene, na ariũ aku, na airĩtu aku, kĩrĩ rũgai rwaku

rwa hĩndĩ ciothe. Nĩkĩo kĩrĩkanĩro gĩa tene na tene gĩa cumbĩ mbere ya Jehova kũrĩ wee na njiaro ciaku." **20** Ningĩ Jehova akĩĩra Harũni atĩrĩ, "Wee ndũgakorwo na igai bũrũri-inĩ wao, kana ũgĩe na rũgai thĩĩnĩ wao; nĩĩ nĩ nĩĩ rũgai rwaku o na igai rĩaku thĩĩnĩ wa andũ a Isiraeli. **21** "Nĩndahe Alawii icunjĩ ciothe cia ikũmi thĩĩnĩ wa Isiraeli, arĩ rĩo igai rĩao nĩ ũndũ wa wĩra ũrĩa marutaga rĩrĩa megũtungata Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo. **22** Kuuma rĩu andũ a Isiraeli matigakuhagĩrĩrie Hema-ya-Gũtũnganwo, kana macookererwo nĩ mehia mao, nao makue. **23** Alawii nĩo marĩrutaga wĩra Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo na nĩo marĩcookagĩrĩrwo nĩ mahĩtia marĩa meekĩirwo hau. Ũyũ nĩ watho wa gũtũũrio nĩ njiaro iria igooka. Matikagĩa na igai thĩĩnĩ wa andũ a Isiraeli. **24** Handũ ha ũguo-rĩ, ngũhe Alawii icunjĩ cia ikũmi iria andũ a Isiraeli marehaga irĩ maruta kũrĩ Jehova ituĩke igai rĩao. Nĩkĩo ndoigire igũrũ rĩao atĩrĩ: 'Matikagĩa na igai thĩĩnĩ wa andũ a Isiraeli.'" **25** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **26** "Arĩria Alawii, ũmeere atĩrĩ: 'Rĩrĩa mwamũkĩra icunjĩ cia ikũmi kuuma kũrĩ andũ a Isiraeli iria ndĩmũheete arĩ cio igai rĩanyu-rĩ, no nginya mũrehage gĩcunjĩ gĩa ikũmi gĩa gĩcunjĩ kĩu, kĩrĩ iruta kũrĩ Jehova. **27** Maruta manyu marĩtuĩkaga ta ngano ĩrĩa ĩrutĩtwo kĩhuhĩro-inĩ, kana ndibei ĩrĩa ĩrutĩtwo kĩhihĩro-inĩ. **28** Ũguo nĩguo o na inyuĩ mũrĩrutagĩra Jehova iruta kuuma kũrĩ icunjĩ cia ikũmi iria mũrĩamũkagĩra ciumĩte kũrĩ andũ a Isiraeli. Kuuma kũrĩ icunjĩ icio cia ikũmi, no nginya mũnengagĩre Harũni mũthĩnjĩri-Ngai gĩcunjĩ kĩa Jehova. **29** No nginya mũkarutagĩra Jehova gĩcunjĩ kĩrĩa kĩega mũno na kĩrĩa kĩamũre mũno kĩa indo ciothe iria mũheetwo.' **30** "Ĩra Alawii atĩrĩ, 'Rĩrĩa mwaruta gĩcunjĩ kĩrĩa kĩega mũno-rĩ, kĩrĩtuĩkaga ta iruta rĩanyu riumĩte kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano kana kĩhihĩro-inĩ kĩa ndibei. **31** Inyuĩ na andũ a nyũmba cianyu no mũrĩĩre icio ingĩ handũ o hothe, nĩgũkorwo ũcio nĩ mũcaara wanyu nĩ ũndũ wa wĩra wanyu kũu Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo. **32** Nĩ ũndũ wa kũruta gĩcunjĩ kĩu kĩega mũno gĩacio, mũtigaatuĩrwo mahĩtia nĩ ũndũ wa ũndũ ũyũ; na ningĩ mũtigathaahia maruta marĩa maamũre ma andũ a Isiraeli, na nĩ ũndũ ũcio mũtigaakua.'"

19 Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, **2** "Ũndũ ũyũ nĩ wa kũrũmĩrĩrwo thĩĩnĩ wa watho ũrĩa Jehova aathanĩte: Ĩra andũ a Isiraeli makũrehere moori ndune ĩtarĩ kaũũgũ kana kameni, na ĩtarĩ yekĩrwo icooki. **3** Mũmĩnengere Eleazaru, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai; ĩtwarwo nja ya kambĩ, na ĩthĩnjĩrwo hau mbere yake. **4** Nake Eleazaru, ũcio mũthĩnjĩri-Ngai, oe thakame na kĩara gĩake, na amĩminjaminje maita mũgwanja amĩroretie na mwena wa mbere wa Hema-ya Gũtũnganwo. **5** Nayo moori ĩyo ĩcinwo yothe akĩonaga, ũguo nĩ kuuga rũũa rwayo, na nyama, na thakame, o na taatha wayo. **6** Mũthĩnjĩri-Ngai ũcio oe rũkũ rwa mũtarakwa, na mũthobi, na guoya wa rangi wa gakarakũ, aciikie igũrũ wa moori ĩyo ĩrahĩa. **7** Thuutha wa ũguo mũthĩnjĩri-Ngai ũcio no nginya athambie nguo ciake na ethambe mwĩrĩ na maaĩ. Thuutha ũcio no acooke kambĩ, no arĩ na thaahu o nginya hwaĩ-inĩ. **8** Mũndũ ũrĩa ũrĩcinaga moori ĩyo no nginya athambie nguo ciake na ethambe mwĩrĩ na maaĩ, na o nake atiinde arĩ na thaahu nginya hwaĩ-inĩ. **9** "Mũndũ ũtarĩ na thaahu acooke ahakũre mũhu ũcio wa moori ĩyo na aũige handũ hatarĩ na thaahu nja ya kambĩ. Mũhu ũcio ũigagwo nĩ kĩrĩndĩ kĩa andũ a Isiraeli, nĩgeetha ũhũthagĩrwo maaĩ-inĩ ma kũniina thaahu; ũcio nĩguo wa gũtheranagia kuuma mehia-inĩ. **10** Mũndũ ũrĩa ũrĩhakũraga mũhu wa moori ĩyo, no nginya athambie nguo ciake, o nake atiinde arĩ na thaahu nginya hwaĩ-inĩ. Ũndũ ũyũ nĩ watho wa gũtũũra harĩ andũ a Isiraeli na ageni arĩa matũũranagia nao. **11** "Mũndũ ũrĩa ũngĩhutia kĩimba kĩa mũndũ o na ũrĩkũ arĩikaraga arĩ na thaahu mĩthenya mũgwanja. **12** No nginya etherie na maaĩ mũthenya wa gatatũ, na mũthenya wa mũgwanja; hĩndĩ ĩyo athirwo nĩ thaahu. No angĩaga gwĩtheria mũthenya wa gatatũ na wa mũgwanja, ndagaathirwo nĩ thaahu. **13** Mũndũ o wothe ũngĩhutia kĩimba kĩa mũndũ o na ũrĩkũ na aage gwĩtheria, ũcio nĩathaahĩtie Hema-ĩrĩa-Nyamũre ya Jehova. Mũndũ ũcio no nginya aingatwo oime Isiraeli. Tondũ ndaminjaminjĩirio maaĩ ma kũniina thaahu, mũndũ ũcio arĩ na thaahu; thaahu wake ndũthirĩte. **14** "Ũyũ nĩguo watho wa kũrũmĩrĩrwo rĩrĩa mũndũ akuĩra hema-inĩ: Mũndũ o na ũrĩkũ ũngĩtoonya hema ĩyo, mũndũ o na ũrĩkũ ũrĩa ũgaakorwo thĩĩnĩ wayo-rĩ, nĩakanyiitwo nĩ thaahu mĩthenya mũgwanja, **15** nakĩo kĩndũ o gĩothe kĩa nyũmba gĩgaakorwo gĩtarĩ gĩkunĩke nĩgĩkanyiitwo nĩ thaahu. **16** "Mũndũ o na ũrĩkũ ũrĩ na kũu nja ũngĩhutia mũndũ ũragĩtwo na rũhiũ rwa njora kana mũndũ ũkuĩte gĩkuũ kĩa ndũire, kana mũndũ o wothe ũngĩhutia ihĩndĩ rĩa mũndũ kana mbĩrĩra, ũcio nĩakanyiitwo nĩ thaahu mĩthenya mũgwanja. **17** "Nĩ ũndũ wa mũndũ ũrĩ na thaahu, ĩkĩra mũhu wa moori ĩrĩa yacinĩtwo ĩrĩ ya gũtherania ndigithũ-inĩ, naguo ũitĩrĩrio maaĩ matahĩtwo o hĩndĩ ĩyo. **18** Nake mũndũ ũtarĩ na thaahu nĩoe mũthobi aũtobokie maaĩ-inĩ macio, na aminjaminjĩrie hema ĩyo na indo ciayo ciothe, na andũ arĩa maarĩ kũu thĩĩnĩ. Ningĩ no nginya aminjaminjĩrie mũndũ ũrĩa wothe ũhutĩtie ihĩndĩ rĩa mũndũ, kana mbĩrĩra, kana mũndũ ũragĩtwo, kana mũndũ ũkuĩte gĩkuũ kĩa ndũire. **19** Mũndũ ũrĩa ũtarĩ na thaahu nĩakaminjaminjĩria mũndũ ũcio ũrĩ na thaahu maaĩ macio mũthenya wa gatatũ na wa mũgwanja, naguo mũthenya wa mũgwanja nĩguo akamũtheria. Nake mũndũ ũcio ũgũtherio no nginya athambie nguo ciake na ethambe mwĩrĩ na maaĩ, naguo hwaĩ-inĩ ũcio nĩagakorwo athirĩtwo nĩ thaahu. **20** No rĩrĩ, mũndũ ũrĩ na thaahu angĩaga gwĩtheria, no nginya aingatwo kuuma kũrĩ kĩrĩndĩ, nĩ ũndũ nĩathaahĩtie handũ-harĩa-haamũre ha Jehova. Nĩgũkorwo ndaminjaminjĩirio maaĩ ma kũniina thaahu, nĩ ũndũ ũcio arĩ na thaahu. **21** Ũyũ nĩ watho wao wa gũtũũra. "Mũndũ ũcio wakũminjaminjanĩria maaĩ macio ma kũniina thaahu no nginya o nake athambie nguo ciake, na mũndũ o wothe ũngĩhutia maaĩ macio ma kũniina thaahu nĩagatinda arĩ na thaahu nginya hwaĩ-inĩ. **22** Kĩndũ gĩothe mũndũ ũrĩ na thaahu akaahutia nĩgĩkanyiitwo nĩ thaahu, na mũndũ ũrĩa ũngĩhutia kĩndũ kĩu nĩagatinda arĩ na thaahu nginya hwaĩ-inĩ."

20 Na rĩrĩ, mweri wa mbere, kĩrĩndĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli gĩgĩkinya kũu Werũ-inĩ wa Zini,

na gĩgĩikara Kadeshi. Nake Miriamu agĩkuĩra kũu na agĩthikwo o ro kuo. **2** Na rĩrĩ, handũ hau hatiarĩ maaĩ ma kũnyuuo nĩ kĩrĩndĩ, nao andũ acio makĩũngana, magĩũkĩrĩra Musa na Harũni. **3** Makĩnegenia Musa, makiuga atĩrĩ, "Naarĩ korwo nĩtwakuire rĩrĩa ariũ a ithe witũ maakuire marĩ mbere ya Jehova! **4** Nĩ kĩĩ gĩatũmire mũrehe kĩrĩndĩ kĩa Jehova werũ-inĩ ũyũ, nĩguo ithuĩ na mahiũ maitũ tũkuĩre gũkũ? **5** Mwatũrutire bũrũri wa Misiri nĩkĩ, mũgĩtũrehe kũndũ gũkũ kũũru ũũ? Gũkũ gũtirĩ ngano kana ngũyũ, kana thabibũ, kana makomamanga. O na gũtirĩ maaĩ ma kũnyua!" **6** Musa na Harũni makiuma hau kĩungano kĩarĩ, magĩthiĩ nginya o itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo makĩĩgũithia na magĩturumithia mothiũ mao thĩ, naguo riiri wa Jehova ũkĩmoimĩrĩra. **7** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **8** "Oya rũthanju rwaku, nawe na mũrũ wa nyũkwa Harũni mũcokanĩrĩrie kĩrĩndĩ kĩu hamwe. Arĩria rwaro rũrũ rwa ihiga makwĩroreire, na nĩrũkuuma maaĩ. Nawe ũrutĩre kĩrĩndĩ maaĩ rwaro-inĩ rũrũ rwa ihiga, nĩgeetha kĩnyue hamwe na mahiũ ma kĩo." **9** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩoya rũthanju akĩrũruta hau mbere ya Jehova, o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte. **10** Nake Musa na Harũni magĩcokanĩrĩria kĩrĩndĩ kĩu hamwe hau mbere ya rwaro rwa ihiga, na Musa akĩmeera atĩrĩ, "Ta thikĩrĩriai, inyuĩ aremi aya, no nginya tũmũrutĩre maaĩ kuuma rwaro-inĩ rũrũ rwa ihiga?" **11** Musa agĩcooka akĩoya guoko gwake na igũrũ, akĩgũtha rwaro rũu rwa ihiga na rũthanju rwake maita meerĩ. Maaĩ makĩbororoka, nakĩo kĩrĩndĩ kĩu gĩkĩnyua, o na mahiũ makĩo makĩnyua. **12** No Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, "Tondũ mũtinanjĩtĩkia nĩguo muonanie atĩ niĩ ndĩ mũtheru, mũtũme heo gĩtĩĩo maitho-inĩ ma andũ a Isiraeli, inyuĩ mũtigaakinyia kĩrĩndĩ gĩkĩ bũrũri ũrĩa ndĩmaheete." **13** Macio nĩmo maarĩ maaĩ ma Meriba, kũrĩa andũ a Isiraeli maatetanirie na Jehova na kũrĩa eyonanirie atĩ nĩ mũtheru thĩinĩ wao. **14** Musa agĩtũma andũ kuuma Kadeshi mathiĩ kũrĩ mũthamaki wa Edomu, makamwĩre atĩrĩ: "Mũrũ wa nyũkwa Isiraeli oiga atĩrĩ: Wee nĩũũĩ mathĩĩna marĩa mothe tũkoretwo namo. **15** Maithe maitũ ma tene nĩmaikũrũkire magĩthiĩ bũrũri wa Misiri, na ithuĩ tũgĩtũũra kuo mĩaka mĩingĩ. Andũ a Misiri nĩmatũhiinyĩrĩirie mũno ithuĩ ene o na maithe maitũ, **16** no rĩrĩa twakaĩire Jehova-rĩ, nĩaiguire kĩrĩro giitũ nake agĩtũma mũraika agĩtũruta kũu bũrũri wa Misiri. "Na rĩu tũrĩ gũkũ Kadeshi, itũũra rĩrĩa rĩ mũthia-inĩ wa bũrũri waku. **17** Ndagũthaitha ũtwĩtĩkĩrie tũtuĩkanĩrie bũrũri waku. Tũtikũgerera mĩgũnda-inĩ ya irio, kana ya mĩthabibũ, kana tũnyue maaĩ ma gĩthima o na kĩmwe. Tũkũgerera njĩra ĩrĩa nene ya mũthamaki, na tũtigũkerũra na mwena wa ũrĩo o na kana wa ũmotho, o nginya tũtuĩkanie bũrũri waku." **18** No Edomu akĩmũcookeria atĩrĩ: "Ndũgũtuĩkanĩria gũkũ; na ũngĩgeria-rĩ, tũkuumagara tũmũtharĩkĩre na rũhiũ rwa njora." **19** Andũ a Isiraeli acio makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ithuĩ tũkũgerera o njĩra ĩrĩa nene, na ithuĩ ene kana mahiũ maitũ tũngĩnyua maaĩ manyu-rĩ, nĩtũkũrĩha. Tũrenda o tũtuĩkanie tũthiĩte na magũrũ tu hatarĩ ũndũ ũngĩ." **20** Ningĩ Edomu agĩcookia atĩrĩ: "Aca, mũtigũtuĩkanĩria gũkũ." Hĩndĩ ĩyo Edomu akiumagara akamatharĩkĩre, arĩ mbũtũ nene ĩna hinya mũingĩ. **21** Tondũ Edomu ndaametĩkĩririe matuĩkanĩrie bũrũri waorĩ, andũ a Isiraeli makĩhũndũka, magĩtigana nao. **22** Kĩrĩndĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli gĩkiuma kũu Kadeshi na magĩkinya Kĩrĩma-inĩ kĩa Horu. **23** Marĩ kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Horu, hakuhĩ na mũhaka wa Edomu, Jehova akĩĩra Musa na Harũni atĩrĩ, **24** "Rĩu Harũni nĩegũkua. Ndegũtoonya bũrũri ũrĩa ngũhe andũ a Isiraeli, nĩ ũndũ inyuĩ eerĩ nĩimwaremeire watho wakwa kũu maaĩ-inĩ ma Meriba. **25** Oya Harũni na mũriũ Eleazaru, ũmatware Kĩrĩma-igũrũ kĩa Horu. **26** Ũrute Harũni nguo ciake, ũcihumbe mũriũ Eleazaru, nĩ ũndũ Harũni nĩegũkua, na egũkuĩra o ro kũu." **27** Musa agĩĩka o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte; makĩambata Kĩrĩma-inĩ kĩa Horu makĩonagwo nĩ kĩrĩndĩ kĩu gĩothe. **28** Musa akĩruta Harũni nguo ciake, agĩcihumba mũriũ Eleazaru. Nake Harũni agĩkuĩra kũu kĩrĩma igũrũ. Nake Musa na Eleazaru magĩikũrũka makiuma kũu kĩrĩma igũrũ, **29** na rĩrĩa kĩrĩndĩ kĩu kĩamenyire atĩ Harũni nĩakuĩte, andũ othe a nyũmba ya Isiraeli makĩmũcakaĩra mĩthenya mĩrongo ĩtatũ.

21 Na rĩrĩ, rĩrĩa mũthamaki Mũkaanani wa Aradi, ũrĩa watũũraga Negevu, aiguire atĩ Isiraeli nĩokagĩra njĩra ya Atharimu, agĩthiĩ agĩtharĩkĩra andũ a Isiraeli, na agĩtaha amwe ao. **2** Nao andũ Isiraeli makĩĩhĩta na mwĩhĩtwa ũyũ harĩ Jehova makiuga atĩrĩ: "Ũngĩneana andũ aya moko-inĩ maitũ-rĩ, nĩtũkananga matũũra mao marĩa manene biũ." **3** Nake Jehova akĩigua ihooya rĩa andũ a Isiraeli na akĩneana andũ acio a Kaanani kũrĩ o. Nao makĩananga andũ acio biũ hamwe na matũũra mao; nĩ ũndũ ũcio handũ hau hagĩĩtwo Horoma. **4** Nao andũ a Isiraeli makĩnyiita rũgendo kuuma Kĩrĩma kĩa Horu magereire njĩra ya gũthiĩ Iria Itune, nĩguo mathiũrũrũke bũrũri wa Edomu. No andũ acio magĩthethũka marĩ njĩra-inĩ; **5** nao magĩũkĩrĩra Ngai o na Musa na mĩario makiuga atĩrĩ, "Mwatũrutire bũrũri wa Misiri tũũke tũkuĩre gũkũ werũ-inĩ nĩkĩ? Gũkũ gũtirĩ irio! Na gũtirĩ maaĩ! O na nĩtũthũire irio ici itarĩ kĩene!" **6** Nake Jehova akĩmatũmĩra nyoka ciarĩ na thumu; ikĩrũma andũ a Isiraeli, na aingĩ ao magĩkua. **7** Andũ acio magĩthiĩ kũrĩ Musa makĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩtwehirie rĩrĩa twaaririe tũgĩũkĩrĩra Jehova hamwe nawe. Hooya nĩguo Jehova atwehererie nyoka ici." Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩhoera andũ acio. **8** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Thondeka nyoka ũmĩcuurie gĩtugĩ igũrũ; mũndũ o wothe ũrĩĩrũmagworĩ, aamĩrora nĩarĩtũũraga muoyo." **9** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩthondeka nyoka ya gĩcango, akĩmĩcuuria gĩtugĩ igũrũ. Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa mũndũ o wothe aarũmwo nĩ nyoka na aarora nyoka ĩyo ya gĩcango, agatũũra muoyo. **10** Andũ a Isiraeli makiumagara, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Obothu. **11** Ningĩ makiuma Obothu magĩthiĩ Iye-Abarimu, makĩamba hema ciao werũ-inĩ ũrĩa ũng'ethaniire na Moabi mwena wa irathĩro. **12** Kuuma kũu magĩthiĩ na mbere, makĩamba hema ciao Kĩanda kĩa Zeredi. **13** Moimagara kuuma kũu makĩamba hema kũrigania na Rũũĩ rwa Arinoni, kũu werũ ũrĩa ũthiĩte nginya bũrũri wa Aamori; nĩgũkorwo Rũũĩ rwa Arinoni nĩruo rwarĩ mũhaka wa Moabi na Aamori. **14** Na nĩkĩo Ibuku rĩa Mbaara cia Jehova riugĩte atĩrĩ: "... Wahebu thĩinĩ wa Sufa, na mĩkuru, Arinoni

15 na igaragaro-inĩ cia mĩkuru ĩrĩa ithiĩte o nginya kũu Ari, na ĩgatwarana na mũhaka wa Moabi." **16** Kuuma kũu magĩthiĩ na mbere nginya kũu Biri, gĩthima-inĩ harĩa Jehova erire Musa atĩrĩ, "Cookereria andũ hamwe na nĩngũmahe maaĩ." **17** Hĩndĩ ĩyo Isiraeli makĩĩna rwĩmbo rũrũ: "Therũka maaĩ, wee gĩthima gĩkĩ! Inyuĩ na inyuĩ inai ũhoro wakĩo, **18** ũhoro wa gĩthima kĩrĩa anene menjete, kĩrĩa gĩathikũririo nĩ andũ arĩa marĩ igweta, andũ arĩa marĩ igweta marĩ na njũgũma cia ũnene na mĩthĩĩgi yao." Ningĩ makiuma werũ-inĩ magĩthiĩ Matana, **19** kuuma Matana magĩthiĩ Nahalieli, kuuma Nahalieli magĩthiĩ Bamothu, **20** na kuuma Bamothu magĩthiĩ kĩanda kĩa Moabi, kũrĩa gacũmbĩrĩ ka Pisiga kang'etheire werũ ũrĩa ũtarĩ kĩndũ. **21** Isiraeli nĩatũmire andũ kũrĩ Sihoni mũthamaki wa Aamori makamwĩre atĩrĩ: **22** "Twĩtĩkĩrie tũtuĩkanĩrie bũrũri wanyu. Tũtigũtoonya mĩgũnda yanyu ya irio, kana ya mĩthabibũ, kana tũnyue maaĩ kuuma gĩthima o na kĩmwe. Tũkũgerera njĩra ĩrĩa nene ya mũthamaki o nginya tũtuĩkanie bũrũri wanyu." **23** No Mũthamaki Sihoni akĩgiria andũ a Isiraeli mahĩtũkĩre bũrũri wake. We onganirie mbũtũ ciake ciothe cia ita, akiumagara agĩthiĩ werũ-inĩ agatharĩkĩre andũ a Isiraeli. Rĩrĩa aakinyire Jahazu-rĩ, akĩhũũrana na andũ a Isiraeli. **24** No andũ a Isiraeli makĩmooraga na hiũ cia njora na magĩtunya mũthamaki ũcio bũrũri wake kuuma Arinoni nginya Jaboku, no maakinyire o mũhaka-inĩ wa andũ a Amoni, tondũ warĩ mũirige na hinya mũno. **25** Isiraeli agĩtunya Aamori matũũra mothe mao marĩa manene na magĩtũũra kuo, o hamwe na Heshiboni na tũtũũra tuothe tũrĩa twarigainie nakuo. **26** Heshiboni nĩrĩo rĩarĩ itũũra inene rĩa Sihoni mũthamaki wa Aamori, ũrĩa warũĩte na mũthamaki wa Moabi ũrĩa waathanaga mbere ĩyo, na akamũtunya bũrũri wake wothe o nginya Arinoni. **27** Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga aini a marebeta moige atĩrĩ: "Ũkaai Heshiboni nĩgeetha rĩakwo rĩngĩ; itũũra inene rĩa Sihoni nĩrĩcokererio. **28** "Mwaki nĩwoimire kũu Heshiboni, rũrĩrĩmbĩ rũkiuma itũũra inene rĩa Sihoni. Ũkĩniina itũũra rĩa Ari Moabi, o atũũri a kũrĩa gũtũũgĩru kwa Arinoni. **29** Kaĩ ũrĩ na haaro, wee Moabi-ĩ! Inyuĩ andũ a Kemoshu! Kaĩ mũrĩ aanange-ĩ. Nĩarekereirie ariũ ake magatuĩka eethari, o na airĩtu ake akĩmarekereria matahwo nĩ Sihoni mũthamaki wa Aamori. **30** "No ithuĩ nĩtũmang'aũranĩtie; Heshiboni kwanangĩtwo guothe nginya o Diboni. Tũmamomorete tũgakinya Nofa, itũũra rĩrĩa rĩkuhanĩrĩirie na Medeba." **31** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli magĩtũũra bũrũri ũcio wa Aamori. **32** Thuutha wa Musa gũtũma andũ magathigaane Jazeri, andũ a Isiraeli magĩtunyana tũtũũra tũrĩa twarigiicĩirie itũũra rĩu, na makĩingata Aamori arĩa maarĩ kuo. **33** Ningĩ makĩgarũrũka, makĩambata na njĩra marorete Bashani, nake Ogu mũthamaki wa Bashani na mbũtũ ciake ciothe cia ita makiumagara makahũũrane na Isiraeli kũu Edirei. **34** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ndũkamwĩtigĩre, nĩ ũndũ nĩndĩmũneanĩte moko-inĩ maku, hamwe na mbũtũ ciake ciothe cia ita, o na bũrũri wake. Mwĩke o ũrĩa wekire Sihoni mũthamaki wa Aamori, ũrĩa waathanaga Heshiboni." **35** Nĩ ũndũ ũcio makĩũraga Mũthamaki Ogu hamwe na ariũ ake, o na mbũtũ ciake ciothe cia ita, mategũtigia mũndũ o na ũmwe muoyo. Nao andũ a Isiraeli makĩĩgwatĩra bũrũri wake.

22 Ningĩ andũ a Isiraeli makĩnyiita rũgendo marorete werũ wa Moabi na makĩamba hema ciao hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Jorodani mũrĩmo wa itũũra rĩa Jeriko. **2** Na rĩrĩ, Balaki mũrũ wa Ziporu nĩonete maũndũ marĩa mothe Isiraeli meekĩte Aamori, **3** nao andũ a Moabi magĩĩtigĩra mũno nĩ ũndũ nĩ kwarĩ na andũ aingĩ mũno. Ti-itherũ, andũ a Moabi maiyũrĩtwo nĩ guoya nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli. **4** Andũ a Moabi makĩĩra athuuri a Midiani atĩrĩ, "Mũingĩ ũyũ ũkũrĩa indo ciothe iria itũrigiicĩirie, o ta ũrĩa ndegwa ĩrĩĩaga nyeki ya gĩthaka." Nĩ ũndũ ũcio Balaki mũrũ wa Ziporu, ũrĩa warĩ mũthamaki wa Moabi ihinda rĩu, **5** agĩtũmanĩra Balamu mũrũ wa Beori, ũrĩa warĩ Pethori, hakuhĩ na Rũũĩ rwa Farati, kũu bũrũri wao. Balaki akĩmwĩra atĩrĩ: "Harĩ na andũ mokĩte moimĩte bũrũri wa Misiri; nao maiyũrĩte bũrũri ũyũ wothe, na maikarĩte o hakuhĩ na nĩĩ. **6** Ndagũthaitha ũka ũnumĩre andũ aya manyiitwo nĩ kĩrumi, nĩ ũndũ marĩ na hinya mũno kũngĩra. Ũngĩmaruma kwahoteka ndĩmahoote na ndĩmarutũrũre moime bũrũri ũyũ. Nĩ ũndũ nĩnjũũĩ atĩ arĩa warathima nĩmarathimagwo, nao arĩa waruma nĩ manyiitagwo nĩ kĩrumi." **7** Nao athuuri a Moabi na a Midiani magĩthiĩ makuuĩte irĩhi rĩa kũragũrĩrwo. Maakinya kũrĩ Balamu, makĩmũhe ũhoro ũrĩa Balaki oigĩte. **8** Nake Balamu akĩmeera atĩrĩ, "Raraai gũkũ ũmũthĩ, na nĩngamũcookeria macookio marĩa Jehova ekũhe." Nĩ ũndũ ũcio anene a Moabi makĩraarania nake. **9** Nake Ngai agĩkora Balamu akĩmũũria atĩrĩ, "Andũ aya mũrĩ nao nĩ a?" **10** Balamu agĩcookeria Ngai atĩrĩ, "Balaki mũrũ wa Ziporu, mũthamaki wa Moabi, nĩwe ũrandeheire ndũmĩrĩri ĩno: **11** 'Kũrĩ andũ moimĩte bũrũri wa Misiri makaiyũra bũrũri ũyũ wothe. Ndagũthaitha ũũke ũnumĩre o manyiitwo nĩ kĩrumi, no gũkorwo no hũũrane nao ndĩmaingate moime bũrũri ũyũ!'" **12** No Ngai akĩĩra Balamu atĩrĩ, "Ndũgũthiĩ nao. Ndũkarume andũ acio, tondũ nĩ andũ arathime." **13** Rũciinĩ rũrũ rũngĩ, Balamu agĩũkĩra, akĩĩra anene acio a Balaki atĩrĩ, "Cookai bũrũri wanyu kĩũmbe, nĩ ũndũ Jehova nĩarega kũnjĩtĩkĩria tũthiĩ na inyuĩ." **14** Nĩ ũndũ ũcio anene a Moabi magĩcooka kũrĩ Balaki makĩmwĩra atĩrĩ, "Balamu nĩarega gũũka na ithuĩ." **15** Ningĩ Balaki agĩtũma anene angĩ aingĩ makĩria na maarĩ igweta gũkĩra acio a mbere. **16** Nao magĩthiĩ kũrĩ Balamu makĩmwĩra atĩrĩ: "Ũũ nĩguo Balaki mũrũ wa Ziporu ekuuga: Ndũgetĩkĩre ũndũ o na ũrĩkũ ũgirie ũũke kũrĩ niĩ, **17** tondũ nĩngũkũrĩha wega mũno, na njĩke ũrĩa wothe ũngiuga. Ndagũthaitha ũka ũnumĩre andũ aya." **18** No Balamu akĩmacookeria atĩrĩ, "O na Balaki angĩihe nyũmba yake ya ũnene ĩiyũrĩtio betha na thahaburĩ, ndingĩĩka ũndũ o na ũrĩkũ, mũnene kana mũnini, wagararĩte watho wa Jehova Ngai wakwa. **19** Na rĩrĩ, raraai gũkũ ũmũthĩ, o ta ũrĩa acio angĩ mareekire, na nĩngũtuĩria ũndũ ũrĩa ũngĩ Jehova ekũnjĩĩra." **20** Ũtukũ ũcio Ngai nĩakorire Balamu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Tondũ andũ aya nĩ mokĩte gũgwĩta, thiĩ nao, no wĩke o ũrĩa wiki ngũkwĩra." **21** Balamu agĩũkĩra rũciinĩ, agĩtandĩka ndigiri yake, na agĩthiĩ na anene acio a Moabi. **22** No Ngai nĩarakarire mũno athiĩ, na mũraika

wa Jehova akĩrũgama njĩra nĩguo amũgirĩrĩrie gũthiĩ. Balamu aahaicĩte ndigiri yake, na ndungata ciake igĩrĩ ciarĩ hamwe nake. **23** Na rĩrĩa ndigiri yoonire mũraika wa Jehova arũngiĩ njĩra, acomorete rũhiũ rwa njora, na arũnyiitĩte na guoko, ĩkĩgarũrũka, ĩgĩtoonya mũgũnda. Nake Balamu akĩmĩhũũra nĩguo ĩcooke njĩra. **24** Nake mũraika wa Jehova akĩrũgama njĩra-inĩ yarĩ njeke gatagatĩ ka mĩgũnda ĩĩrĩ ya mĩthabibũ, na o mũgũnda warĩ mũirige. **25** Rĩrĩa ndigiri yoonire mũraika wa Jehova-rĩ, ĩkĩĩhatĩrĩria rũthingo-inĩ, ĩkĩhinyĩrĩria kũgũrũ kwa Balamu rũthingo-inĩ rũu. Nĩ ũndũ ũcio akĩmĩhũũra rĩngĩ. **26** Ningĩ mũraika wa Jehova agĩthiĩ mbere akĩrũgama handũ haarĩ haceke hataarĩ na handũ ha kwĩgarũrĩra, na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho. **27** Rĩrĩa ndigiri yoonire mũraika wa Jehova hau, ĩgĩkoma thĩ Balamu arĩ o igũrũ rĩayo, nake akĩrakara akĩmĩhũũra na rũthanju rwake. **28** Nake Jehova agĩtumũra kanua ka ndigiri, nayo ĩkĩũria Balamu atĩrĩ, "Nĩatĩa ngwĩkĩte tondũ wahũũra maita maya matatũ?" **29** Balamu akĩmĩcookeria atĩrĩ, "Wee ũnduĩte kĩrimũ! Korwo nyuma na rũhiũ rwa njora guoko-inĩ, ingĩakũraga o ro rĩu." **30** Nayo ndigiri ĩkĩũria Balamu atĩrĩ, "Githĩ niĩ ti niĩ ndigiri yaku, ĩrĩa ũtũire ũhaicaga nginya ũmũthĩ? Nĩmenyerete gũgwĩka ta ũũ?" Balamu akiuga atĩrĩ, "Aca." **31** Nake Jehova akĩhingũra maitho ma Balamu, nake akĩona mũraika wa Jehova arũngiĩ njĩra-inĩ acomorete rũhiũ rwa njora. Nĩ ũndũ ũcio akĩinamĩrĩra na akĩĩgũithia, agĩturumithia ũthiũ wake thĩ. **32** Mũraika wa Jehova akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩatũma ũhũũre ndigiri yaku maita macio matatũ? Njũkĩte haha ngũhingĩrĩrie nĩ ũndũ mĩthiĩre yaku nĩ ya ũremi maitho-inĩ makwa. **33** Ndigiri ĩnyonire, yanjeherera maita macio matatũ. Korwo ndĩnanjeherera, hatirĩ nganja nĩingĩgũkũũragĩte, no yo nĩingĩamĩhonokia." **34** Balamu akĩĩra mũraika ũcio wa Jehova atĩrĩ, "Nĩnjĩhĩtie. Ndikũũĩ atĩ nĩũkũrũgamĩte njĩra-inĩ ũhingĩrĩirie. Na rĩrĩ, ũngĩkorwo ndũkenete-rĩ, nĩngũhũndũka." **35** Mũraika ũcio wa Jehova akĩĩra Balamu atĩrĩ, "Thiĩ na andũ acio, no uuge o ro ũrĩa ngũkwĩra." Nĩ ũndũ ũcio Balamu agĩthiĩ na anene acio a Balaki. **36** Rĩrĩa Balaki aiguire atĩ Balamu nĩarooka, agĩthiĩ kũmũtũnga itũũra-inĩ rĩa Moabi, mũhaka-inĩ wa Arinoni, o kũu mũhaka wa bũrũri wake. **37** Balaki akĩũria Balamu atĩrĩ, "Githĩ ndiagũtũmanĩire ũũke narua? Nĩ kĩĩ kĩagiririe ũũke? Anga ndingĩhota gũkũrĩha?" **38** Balamu agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ wega, nĩndagĩũka. No rĩrĩ, niĩ no njuge o ũrĩa ngwenda? Niĩ ngwaria o ũrĩa Ngai angĩnjĩĩra njarie." **39** Hĩndĩ ĩyo Balamu na Balaki magĩthiĩ Kiriathu-Huzothu. **40** Balaki akĩruta igongona rĩa ng'ombe na ng'ondu, na akĩhe Balamu na anene arĩa maarĩ nake nyama imwe. **41** Kwarooka gũkĩa-rĩ, Balaki akĩoya Balamu makĩambata nginya Bamothu-Baali, na marĩ kũu Balamu akĩona gĩcunjĩ kĩmwe kĩa andũ acio.

23 Nake Balamu akĩĩra Balaki atĩrĩ, "Njakĩra igongona mũgwanja haha, na ũhaarĩrie ndegwa mũgwanja na ndũrũme mũgwanja." **2** Balaki agĩĩka o ũrĩa Balamu oigĩte, na igũrũ rĩa o kĩgongona-inĩ makarutĩra igongona rĩa ndegwa ĩmwe na ndũrũme ĩmwe. **3** Ningĩ Balamu akĩĩra Balaki atĩrĩ, "Wee ikara haha hakuhĩ na iruta rĩaku nyambe thiĩ keheri-inĩ. Hihi Jehova nĩegũũka acemanie na niĩ. Ũndũ ũrĩa wothe ekũnguũrĩria nĩngũkwĩra." Nake agĩthiĩ handũ hatheri hatũũgĩru. **4** Ngai agĩcemania nake hau, nake Balamu akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩhaarĩirie igongona mũgwanja, na o kĩgongona-inĩ ngaruta ndegwa ĩmwe na ndũrũme ĩmwe." **5** Nake Jehova agĩĩkĩra ndũmĩrĩri yake kanua ka Balamu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Cooka kũrĩ Balaki ũmũhe ndũmĩrĩri ĩno." **6** Tondũ ũcio Balamu agĩcooka kũrĩ Balaki, akĩmũkora arũngiĩ hakuhĩ na igongona rĩake, marĩ hamwe na anene othe a Moabi. **7** Nake Balamu akĩaria ndũmĩrĩri yake, akiuga atĩrĩ: "Balaki andehithĩtie kuuma bũrũri wa Aramu, mũthamaki wa Moabi akanduta kuuma irĩma-inĩ cia mwena wa irathĩro. Akoiga atĩrĩ, 'Ũka ũnumĩre Jakubu; ũka ũthitange Isiraeli.' **8** Ndaakĩhota atĩa kũruma arĩa Ngai atarumĩte? Ndaakĩhota atĩa gũthitanga arĩa Jehova atathitangĩte? **9** Kuuma tũcũmbĩrĩ twa ndwaro cia mahiga nĩndĩramoona, kuuma kũrĩa gũtũũgĩru nĩndĩramoona. Ndĩrona andũ matũũraga meikarĩtie, nao matiĩtaraga atĩ o nĩ amwe a ndũrĩrĩ. **10** Nũũ ũngĩhota gũtara rũkũngũ rwa Jakubu, kana atare gĩcunjĩ kĩa inya kĩa Isiraeli? Rekei ngue gĩkuũ kĩa arĩa athingu, na marigĩrĩrio makwa-rĩ, marotuĩka ta mao!" **11** Balaki akĩũria Balamu atĩrĩ, "Wanjĩka atĩa? Ngũrehire ũnumĩre thũ ciakwa, no ndũrĩ ũreka ũndũ o tiga kũmarathima!" **12** Balamu akĩmũũria atĩrĩ, "Githĩ ndiagĩrĩirwo njarie o kĩrĩa Jehova ekĩrĩte kanua-inĩ gakwa?" **13** Ningĩ Balaki akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka tũthiĩ nawe handũ hangĩ harĩa ũkũmoona; ũkũmoona o gĩcunjĩ kĩmwe kĩao, no ti othe hamwe. Na ũrĩ hau ũnumĩre andũ acio." **14** Nĩ ũndũ ũcio akĩmũtwara gĩthaka-inĩ gĩa Zofimu, gacũmbĩrĩ ga Kĩrĩma kĩa Pisiga, naho hau agĩaka igongona mũgwanja, na o kĩgongona-inĩ agĩthĩnjĩra ndegwa ĩmwe na ndũrũme ĩmwe. **15** Balamu akĩĩra Balaki atĩrĩ, "Wee ikara haha hakuhĩ na iruta rĩaku nyambe thiĩ ngacemanie nake haarĩa." **16** Jehova agĩcemania na Balamu, agĩĩkĩra ndũmĩrĩri kanua gake, akĩmwĩra atĩrĩ, "Cooka kũrĩ Balaki ũmũhe ndũmĩrĩri ĩno." **17** Tondũ ũcio Balamu agĩcooka kũrĩ Balaki na akĩmũkora arũngiĩ hakuhĩ na iruta rĩake, marĩ hamwe na anene a Moabi. Balaki akĩmũũria atĩrĩ, "Jehova oiga atĩa?" **18** Balamu agĩcooka akĩaria ndũmĩrĩri yake, akiuga atĩrĩ: "Arahũka, wee Balaki na ũigue; Thikĩrĩria, wee mũrũ wa Ziporu. **19** Ngai ti mũndũ, atĩ nĩguo aheenanie, o na ti mũrũ wa mũndũ, atĩ nĩguo ericũkwo. No oige ũndũ na ndawĩike? No eranĩre ũndũ na ndaũhingie? **20** Niĩ njathĩtwo ndathimane; nake arathimanĩte-rĩ, ndingĩhota kũgarũra ũndũ ũcio. **21** "Gũtirĩ mũtino wonekete harĩ Jakubu, gũtirĩ ihooru rĩonetwo thĩĩnĩ wa Isiraeli. Jehova Ngai wao arĩ hamwe nao; kayũ ka mũthamaki karĩ thĩĩnĩ wao. **22** Ngai nĩamarutire bũrũri wa Misiri; marĩ na hinya o ta ndegwa ya gĩthaka. **23** Gũtirĩ ũrogi ũngĩũraga Jakubu, gũtirĩ ũragũri ũngĩthũkia Isiraeli. Rĩu ha ũhoro wa Jakubu na wa Isiraeli kũrĩĩranagwo atĩrĩ, 'Ta kĩonei ũrĩa Ngai ekĩte!' **24** Andũ acio maarahũkaga ta mũrũũthi wa nga; mookagĩra ta mũrũũthi wa njamba, ũrĩa ũtangĩhurũka ũtarĩĩte kĩrĩa ũnyiitĩte, na ũkanyua thakame ya kĩrĩa ũragĩte." **25** Ningĩ Balaki akĩĩra Balamu atĩrĩ, "Ndũkamarume o na atĩa, na ndũkamarathime o na atĩa!" **26** Balamu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Githĩ ndiakwĩrire no nginya njĩke ũrĩa wothe Jehova oigĩte?" **27** Ningĩ

Balaki akĩĩra Balamu atĩrĩ, "Ũka tũthiĩ ngũtware handũ hangĩ. Hihi Ngai no agwĩtĩkĩrie ũnumĩre andũ aya ũrĩ hau." **28** Balaki akĩoya Balamu akĩmũtwara kĩrĩma igũrũ kĩa Peoru, kũng'ethera Werũ ũrĩa ũtarĩ kĩndũ. **29** Nake Balamu akĩmwĩra atĩrĩ, "Njakĩra igongona mũgwanja haha, na ũhaarĩrie ndegwa mũgwanja na ndũrũme mũgwanja." **30** Balaki agĩĩka o ta ũrĩa Balamu oigĩte, na o kĩgongona-inĩ agĩthĩnjĩra ndegwa ĩmwe na ndũrũme ĩmwe.

24 Na rĩrĩ, rĩrĩa Balamu onire atĩ Jehova nĩakenaga nĩ kũrathima Isiraeli-rĩ, ndaacookire kũrũmĩrĩra ũragũri ta ũrĩa ekaga mahinda macio mangĩ, no ehũgũrire akĩrora werũ-inĩ. **2** Rĩrĩa Balamu eroreire akĩona ũrĩa Isiraeli maambĩte hema kũringana na mĩhĩrĩga yao-rĩ, akĩiyũrwo nĩ Roho wa Ngai, **3** nake akĩaria ndũmĩrĩri yake, akiuga atĩrĩ: "Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Balamu mũrũ wa Beori, ndũmĩrĩri ya mũndũ ũrĩa riitho rĩake rĩonaga wega, **4** ndũmĩrĩri ya mũndũ ũrĩa ũiguaga ciugo cia Ngai, ũrĩa wonaga kĩoneki kuuma kũrĩ Mwene-Hinya-Wothe, ũrĩa ũgũũaga agakoma thĩ, namo maitho make makahingũka: **5** "Kaĩ hema ciaku, wee Jakubu, nĩ thaka-ĩ, o na ciikaro ciaku igagĩthakara, wee Isiraeli-ĩ! **6** "Igĩtambũrũkĩte o ta cianda, ikahaana ta mĩgũnda ĩrĩ hũgũrũrũ cia rũũĩ-inĩ, itariĩ ta mĩtĩ ya thubiri ĩhaandĩtwo nĩ Jehova, o na ta mĩtarakwa ĩrĩ hakuhĩ na maaĩ. **7** Maaĩ makaiyũra ndoo ciao nginya maitĩke; o nayo mbegũ yao ĩgakorwo na maaĩ maingĩ. "Mũthamaki wao akaaneneha gũkĩra Agagi; ũthamaki wao nĩũgaatũgĩrio. **8** "Ngai aamarutire bũrũri wa Misiri; marĩ na hinya ta wa ndegwa ya gĩthaka. Matambuuraga ndũrĩrĩ iria imathũire, na makoinanga mahĩndĩ ma cio tũcunjĩ; macitheecaga na mĩguĩ yao. **9** O ta mũrũũthi, methunaga magĩkoma, o ta mũrũũthi wa mũgoma, nũũ ũngĩgeria kũmaarahũra? "Arĩa makũrathimaga marorathimwo, nao arĩa makũrumaga maronyiitwo nĩ kĩrumi!" **10** Nake Balaki agĩcinwo nĩ marakara nĩ ũndũ wa Balamu. Akĩhũũra hĩ ciake, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndagwĩtire ũnumĩre thũ ciakwa, no wee ũcirathimĩte maita macio matatũ. **11** Na rĩrĩ, ũkĩra o rĩu ũinũke! Ndoigĩte nĩngũkũrĩha wega mũno, no Jehova nĩagirĩtie ũrĩhwo." **12** Balamu agĩcookeria Balaki atĩrĩ, "Githĩ ndierire andũ arĩa wandũmĩire atĩrĩ, **13** 'O na Balaki angĩĩhe nyũmba yake ya ũthamaki ĩiyũrĩtio betha na thahabu, ndingĩhota gwĩka ũndũ wakwa mwene, mwega kana mũũru, njagarare watho wa Jehova; no nginya njuge ũrĩa Jehova oigĩte'? **14** Na rĩrĩ, niĩ nĩngũcooka o kũrĩ andũ aitũ, no ũka, ngũmenyithie ũrĩa andũ aya mageeka andũ aku matukũ marĩa magooka." **15** Ningĩ akĩaria ndũmĩrĩri yake, akiuga atĩrĩ: "Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Balamu mũrũ wa Beori, ndũmĩrĩri ya mũndũ ũrĩa riitho rĩake rĩonaga wega, **16** ndũmĩrĩri ya mũndũ ũrĩa ũiguaga ciugo cia Ngai, ũrĩa ũrĩ na ũmenyo uumĩte kũrĩ Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, ũrĩa wonaga kĩoneki kuuma kũrĩ Mwene-Hinya-Wothe, ũrĩa ũgũũaga agakoma thĩ, namo maitho make makahingũka, ekuuga ũũ: **17** "Nĩndĩramuona, no ti rĩu; nĩndĩmũcũthĩrĩirie, no ndarĩ hakuhĩ. Njata nĩĩkoima kũrĩ Jakubu; njũgũma ya ũnene yume kũrĩ Isiraeli. Nĩakahehenja mothiũ ma Moabi, na ahehenje, mahĩndĩ ma mĩtwe ya ariũ othe a Shethu. **18** Edomu nĩgũkahootwo; Seiru, thũ yake, nĩakahootwo, no Isiraeli agakĩrĩrĩrĩria kũgĩa na hinya. **19** Mwathani mũnene akoima kũrĩ Jakubu na aanange andũ arĩa magaakorwo matigaire a itũũra inene." **20** Ningĩ Balamu akĩona Amaleki, na akĩaria ndũmĩrĩri yake, akiuga atĩrĩ: "Amaleki nĩwe warĩ wa mbere harĩ ndũrĩrĩ, no marigĩrĩrio-inĩ nĩakanangwo." **21** Ningĩ akĩona Akeni, na akĩaria ndũmĩrĩri yake, akiuga atĩrĩ: "Gĩikaro gĩaku nĩ kĩgitĩre, gĩtara gĩaku gĩakĩtwo thĩinĩ wa rwaro rwa ihiga; **22** no rĩrĩ, inyuĩ andũ a Akeni nĩmũkanangwo hĩndĩ ĩrĩa Ashuri makaamũtaha." **23** Ningĩ akĩaria ndũmĩrĩri yake, akiuga atĩrĩ: "Hĩ! Nũũ ũngĩtũũra muoyo rĩrĩa Ngai areka ũguo? **24** Meeri nĩigooka ciumĩte hũgũrũrũ-inĩ cia Kitimu; nĩigatooria Ashuri o na Eberi, no rĩrĩ, o nacio nĩĩkaanangwo." **25** Nake Balamu agĩgĩũkĩra, akĩinũka gwake mũciĩ, nake Balaki agĩthiĩ na njĩra ciake.

25 Hĩndĩ ĩrĩa andũ a Isiraeli maikaraga Shitimu-rĩ, arũme a Isiraeli makĩambĩrĩrĩria gũtharia na andũ-a-nja a Moabi, **2** arĩa mameetaga magongona-inĩ ma ngai ciao. Andũ acio a Isiraeli makĩrĩa na makĩinamĩrĩra mbere ya ngai icio. **3** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli makĩnyiitanĩra nao kũhooya ngai ya Baali ya Peori. Namo marakara ma Jehova makĩmarĩrĩmbũkĩra. **4** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Oya atongoria othe a andũ aya, ũmoorage na ũmaanĩke mũthenya barigici mbere ya Jehova, nĩguo marakara mahiũ ma Jehova matigakinyĩrĩre andũ a Isiraeli." **5** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩĩra aciirithania a Isiraeli atĩrĩ, "O mũndũ wanyu no nginya oorage arũme anyu arĩa manyiitanĩire na andũ a Moabi kũhooya Baali ya Peori." **6** O hĩndĩ ĩyo mũndũ mũrũme Mũisiraeli akĩrehe mũndũ-wa-nja Mũmidiani mũciĩ gwake akĩonagwo nĩ Musa na kĩũngano kĩu gĩothe gĩa Isiraeli, o hĩndĩ ĩrĩa maarĩragĩra itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **7** Rĩrĩa Finehasi mũrũ wa Eleazaru, mũrũ wa Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, onire ũndũ ũcio-rĩ, akiuma kĩũngano-inĩ kĩu, akĩoya itimũ, **8** akĩrũmĩrĩra Mũisiraeli ũcio nginya hema-inĩ yake. Akĩmatheeca na itimũ rĩu, akĩmatũrĩkania eerĩ, itimũ rĩu rĩgĩtũrĩkania Mũisiraeli ũcio o na rĩgĩtheeca mũndũ-wa-nja ũcio. Hĩndĩ ĩyo mũthiro ũcio wokĩrĩire andũ a Isiraeli ũgĩthira; **9** no andũ arĩa maakuire nĩ ũndũ wa mũthiro ũcio maarĩ andũ 24,000. **10** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **11** "Finehasi, mũrũ wa Eleazaru, mũrũ wa Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, nĩatũmĩte marakara makwa meherere andũ a Isiraeli; nĩ ũndũ nĩahĩahĩire ngoro o ta ũrĩa ndaiguite nĩ ũndũ wa gĩtĩĩo gĩakwa thĩinĩ wao, na nĩ ũndũ ũcio o na ndahĩahĩa ndiamaniinire. **12** Nĩ ũndũ ũcio ĩra Finehasi atĩrĩ, nĩ ngũthondeka kĩrĩkanĩro gĩakwa gĩa thayũ nake. **13** We na njiaro ciake nĩ makagĩa na kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra kĩa ũthĩnjĩri-Ngai, nĩ ũndũ nĩahĩahĩire ngoro nĩ ũndũ wa gĩtĩĩo kĩa Ngai wake, na akĩhoroheria andũ a Isiraeli." **14** Mũisiraeli ũcio woragirwo marĩ na mũndũ-wa-nja Mũmidiani eetagwo Zimuri mũrũ wa Salu, mũtongoria wa nyũmba ya Asimeoni. **15** Nake mũndũ-wa-nja ũcio Mũmidiani woragirwo, eetagwo Kozibi mwarĩ wa Zuru, mũnene wa mũhĩrĩga thĩinĩ wa nyũmba ĩmwe ya Amidiani. **16** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **17** "Tua andũ a Midiani

thũ cianyu na ũmoorage, **18** tondũ nĩmamũtuire thũ ciao rĩrĩa maamũheenirie ũhoro-inĩ wa kũhoera kũu Peori na wa mwarĩ wa nyina wao Kozibi, mwarĩ wa mũtongoria Mũmidiani, mũndũ-wa-nja ũrĩa woragirwo rĩrĩa mũthiro wokire nĩ ũndũ wa Peori."

26 Na rĩrĩ, thuutha wa mũthiro ũcio Jehova akĩĩra Musa na Eleazaru mũrũ wa Harũni, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai atĩrĩ, **2** "Tarai kĩrĩndĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli kũringana na nyũmba ciao, andũ arĩa othe maakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, arĩa mangĩhota gũthiĩ ita-inĩ marĩ mbũtũ cia Isiraeli." **3** Nĩ ũndũ ũcio, Musa na Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai makĩarĩria andũ a Isiraeli kũu werũ-inĩ wa Moabi hakuhĩ na Rũũĩ rwa Jorodani mũrĩmo wa Jeriko, makĩmeera atĩrĩ, **4** "Tarai andũ arĩa makinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa." Aya nĩo andũ a Isiraeli arĩa moimire bũrũri wa Misiri: **5** Njiaro cia Rubeni, irigithathi rĩa Isiraeli ciarĩ ici: kuuma kũrĩ Hanoku, nĩ mbarĩ ya Ahanoku; kuuma kũrĩ Palu, nĩ mbarĩ ya Apalu; **6** kuuma kũrĩ Hezironi, nĩ mbarĩ ya Ahezironi; kuuma kũrĩ Karimi, nĩ mbarĩ ya Akarimi. **7** Icio nĩcio mbarĩ cia Rubeni; arĩa maatarirwo maarĩ andũ 43,730. **8** Mũrũ wa Palu arĩ Eliabu, **9** nao ariũ a Eliabu maarĩ Nemueli, na Dathani, na Abiramu. Dathani na Abiramu nĩo maarĩ anene a kĩrĩndĩ, na nĩo maaremeire Musa na Harũni na maarĩ amwe a arũmĩrĩri a Kora rĩrĩa maaremeire Jehova. **10** Nayo thĩ ĩgĩathamia kanua kayo ĩkĩmameria hamwe na Kora, ũrĩa arũmĩrĩri ake maakuire rĩrĩa mwaki wacinire arũme arĩa 250. Nao magĩtuĩka kĩonereria gĩa gũkaania arĩa angĩ. **11** No rĩrĩ, rũciaro rwa Kora rũtiathirire. **12** Nacio njiaro cia Simeoni kũringana na mbarĩ ciao nĩ ici: kuuma kũrĩ Nemueli, nĩ mbarĩ ya Anemueli; kuuma kũrĩ Jamini, nĩ mbarĩ ya Ajamini; kuuma kũrĩ Jakini, nĩ mbarĩ ya Ajakini; **13** kuuma kũrĩ Zera, nĩ mbarĩ ya Azera; kuuma kũrĩ Shauli, nĩ mbarĩ ya Ashaulu. **14** Icio nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Simeoni; nao maarĩ andũ 22,200. **15** Nacio njiaro cia Gadi kũringana na mbarĩ ciao nĩ ici: kuuma kũrĩ Zefoni, nĩ mbarĩ ya Azefoni; kuuma kũrĩ Hagi, nĩ mbarĩ ya Ahagi; kuuma kũrĩ Shuni, nĩ mbarĩ ya Ashuni; **16** kuuma kũrĩ Ozini, nĩ mbarĩ ya Aozini; kuuma kũrĩ Eri, nĩ mbarĩ ya Aeri; **17** kuuma kũrĩ Arodi, nĩ mbarĩ ya Aarodi; kuuma kũrĩ Areli, nĩ mbarĩ ya Aareli. **18** Icio nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Gadi; arĩa maatarirwo maarĩ andũ 40,500. **19** Eri na Onani, maarĩ ariũ a Juda, no maakuĩrĩire Kaanani. **20** Nacio njiaro cia Juda kũringana na mbarĩ ciao nĩ ici: kuuma kũrĩ Shela, nĩ mbarĩ ya Ashela; kuuma kũrĩ Perezu, nĩ mbarĩ ya Aperezu; kuuma kũrĩ Zera, nĩ mbarĩ ya Azera. **21** Nacio njiaro cia Perezu ciarĩ ici: kuuma kũrĩ Hezironi, nĩ mbarĩ ya Ahezironi; kuuma kũrĩ Hamuli, nĩ mbarĩ ya Ahamuli. **22** Icio nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Juda; arĩa maatarirwo maarĩ andũ 76,500. **23** Nacio njiaro cia Isakaru kũringana na mbarĩ ciao ciarĩ ici: kuuma kũrĩ Tola, nĩ mbarĩ ya Atola; kuuma kũrĩ Puva nĩ mbarĩ ya Apuva; **24** kuuma kũrĩ Jashubu, nĩ mbarĩ ya Ajashubu; kuuma kũrĩ Shimuroni, nĩ mbarĩ ya Ashimuroni. **25** Icio nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Isakaru; arĩa maatarirwo maarĩ andũ 64,300. **26** Nacio njiaro cia Zebuluni kũringana na mbarĩ ciao ciarĩ ici: kuuma kũrĩ Seredi, nĩ mbarĩ ya Aseredi; kuuma kũrĩ Eloni nĩ mbarĩ ya Aeloni, na kuuma kũrĩ Jahaleeli, nĩ mbarĩ ya Ajahaleeli. **27** Icio nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Zebuluni; arĩa maatarirwo maarĩ andũ 60,500. **28** Nacio njiaro cia Jusufu kũringana na mbarĩ ciao kuuma kũrĩ Manase na Efiraimu ciarĩ ici: **29** Njiaro cia Manase: kuuma kũrĩ Makiru, nĩ mbarĩ ya Amakiru (Makiru nĩwe warĩ ithe wa Gileadi); kuuma kũrĩ Gileadi nĩ mbarĩ ya Agileadi. **30** Ici nĩcio njiaro cia Gileadi: kuuma kũrĩ Iezeri, nĩ mbarĩ ya Aiezeli; kuuma kũrĩ Heleku, nĩ mbarĩ ya Aheleku; **31** kuuma kũrĩ Asirieli, nĩ mbarĩ ya Aasirieli; kuuma kũrĩ Shekemu, nĩ mbarĩ ya Ashekemu; **32** kuuma kũrĩ Shemida, nĩ mbarĩ ya Ashemida; kuuma kũrĩ Heferi, nĩ mbarĩ ya Aheferi. **33** (Zelofehadi mũrũ wa Heferi ndaarĩ na aanake, no airĩtu atheri, namo marĩĩtwa mao maarĩ Mahala, na Noa, na Hogila, na Milika, na Tiriza.) **34** Icio nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Manase, arĩa maatarirwo maarĩ andũ 52,700. **35** Ici nĩcio njiaro cia Efiraimu kũringana na mbarĩ ciao: kuuma kũrĩ Shuthela, nĩ mbarĩ ya Ashuthela; kuuma kũrĩ Bekeri, nĩ mbarĩ ya Abekeri; kuuma kũrĩ Tahani nĩ mbarĩ ya Atahani. **36** Ici nĩcio ciarĩ njiaro cia Shuthela; kuuma kũrĩ Erani, nĩ mbarĩ ya Aerani. **37** Ici nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Efiraimu; arĩa maatarirwo maarĩ andũ 32,500. Icio nĩcio njiaro cia Jusufu kũringana na mbarĩ ciao. **38** Nacio njiaro cia Benjamini kũringana na mbarĩ ciao ciarĩ ici: kuuma kũrĩ Bela, nĩ mbarĩ ya Abela; kuuma kũrĩ Ashibeli, nĩ mbarĩ ya Aashibeli; kuuma kũrĩ Ahiramu, nĩ mbarĩ ya Aahiramu; **39** kuuma kũrĩ Shefufamu, nĩ mbarĩ ya Ashefufamu; kuuma kũrĩ Hufamu, nĩ mbarĩ ya Ahufamu. **40** Nacio njiaro cia Bela kuuma kũrĩ Aridi na Naamani ciarĩ ici: kuuma kũrĩ Aridi, nĩ mbarĩ ya Aaridi; na kuuma kũrĩ Naamani nĩ mbarĩ ya Anaamani. **41** Ici nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Benjamini; arĩa maatarirwo maarĩ andũ 45,600. **42** Nacio njiaro cia Dani kũringana na mbarĩ ciao ciarĩ ici: kuuma kũrĩ Shuhamu nĩ mbarĩ ya Ashuhamu. Icio nĩcio ciarĩ mbarĩ ya Dani. **43** Acio othe maarĩ a mbarĩ cia Ashuhamu: na arĩa maatarirwo maarĩ andũ 64,400. **44** Nacio njiaro cia Asheri kũringana na mbarĩ ciao ciarĩ ici: kuuma kũrĩ Imuna, nĩ mbarĩ ya Aimuna; kuuma kũrĩ Ishivi, nĩ mbarĩ ya Aishivi; kuuma kũrĩ Beria, nĩ mbarĩ ya Aberia; **45** nao aya nĩo maarĩ a njiaro cia Beria: kuuma kũrĩ Heberi, nĩ mbarĩ ya Aheberi; na kuuma kũrĩ Malikieli, nĩ mbarĩ ya Amalikieli. **46** (Asheri aarĩ na mwarĩ wetagwo Sera.) **47** Icio nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Asheri; arĩa maatarirwo maarĩ andũ 53,400. **48** Nacio njiaro cia Nafitali kũringana na mbarĩ ciao ciarĩ ici: kuuma kũrĩ Jahazeeli, nĩ mbarĩ ya Ajahazeeli; kuuma kũrĩ Guni, nĩ mbarĩ ya Aguni; **49** kuuma kũrĩ Jezeri, nĩ mbarĩ ya Ajezeri; kuuma kũrĩ Shilemu, nĩ mbarĩ ya Ashilemu. **50** Ici nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Nafitali; arĩa maatarirwo maarĩ andũ 45,400. **51** Mũigana wa arũme acio othe a Isiraeli maarĩ andũ 601,730. **52** Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **53** "Bũrũri ũyũ nĩguo makagaĩrwo ũtuĩke igai rĩao kũringana na mũigana wa marĩĩtwa mao. **54** Andũ arĩa aingĩ ũmagaĩre igai inene, nao arĩa maanyiiha ũmagaĩre igai inini; o mũhĩrĩga ũheo igai rĩaguo kũringana na mũigana wa andũ arĩa maandĩkĩtwo. **55** Na ũmenyerere wega atĩ, bũrũri ũyũ ũkaaheanwo na ũndũ wa gũcuuka mĩtĩ. Kĩrĩa o gĩkundi gĩkaagaya gĩkaringana na marĩĩtwa ma

mĩhĩrĩga ya maithe mao ma tene. **56** O igai rĩkaheanwo na ũndũ wa gũcuuka mĩtĩ kũrĩ ikundi iria nene na iria nini." **57** Aya nĩo Alawii arĩa maatarirwo kũringana na mbarĩ ciao: kuuma kũrĩ Gerishoni, nĩ mbarĩ ya Agerishoni; kuuma kũrĩ Kohathu, nĩ mbarĩ ya Akohathu; kuuma kũrĩ Merari, nĩ mbarĩ ya Amerari. **58** O nacio ici ciarĩ mbarĩ cia Alawii: mbarĩ ya Alibini, na mbarĩ ya Ahebironi, na mbarĩ ya Amahali, na mbarĩ ya Amushi, na mbarĩ ya Akora. (Kohathu aarĩ guka wa Amuramu; **59** nake mũtumia wa Amuramu eetagwo Jokebedi, wa rũciaro rwa Lawi, waciarĩirwo Alawii kũu bũrũri wa Misiri. Nake Jokebedi agĩciarĩra Amuramu Harũni, na Musa, na mwarĩ wa nyina wao Miriamu. **60** Harũni nĩwe warĩ ithe wa Nadabu na Abihu na Eleazaru na Ithamaru. **61** No Nadabu na Abihu nĩmakuire rĩrĩa maarutĩire Jehova igongona na mwaki ũtaarĩ mwĩtĩkĩrie.) **62** Alawii othe arũme a ũkũrũ wa mweri ũmwe na makĩria arĩa maatarirwo maarĩ andũ 23,000. Matiataranĩirio hamwe na andũ a Isiraeli arĩa angĩ tondũ matiagaire kĩndũ hamwe na andũ arĩa angĩ. **63** Acio nĩo maatarirwo nĩ Musa na Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai rĩrĩa maatarĩire andũ a Isiraeli werũ-inĩ wa Moabi hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Jorodani, mũrĩmo ũyũ wa Jeriko. **64** Hatiarĩ o na ũmwe wa arĩa matarĩtwo nĩ Musa na Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, hĩndĩ ĩrĩa maatarĩire andũ a Isiraeli werũ-inĩ wa Sinai. **65** Nĩ ũndũ Jehova nĩeerĩte andũ a Isiraeli atĩ ti-itherũ no nginya makuĩre werũ-inĩ, na gũtirĩ o na ũmwe wao watigarire, tiga no Kalebu mũrũ wa Jefune, na Joshua mũrũ wa Nuni.

27 Na rĩrĩ, airĩtu acio a Zelofehadi mũrũ wa Heferi mũrũ wa Gileadi, mũrũ wa Makiru, mũrũ wa Manase maarĩ a mbarĩ cia Manase mũrũ wa Jusufu. Marĩĩtwa ma airĩtu acio maarĩ Mahala, na Noa, na Hogila, na Milika, na Tiriza. Nĩmathiire, magĩkuhĩrĩrĩria **2** itoonyero rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo, makĩrũgama mbere ya Musa, na Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na mbere ya atongoria, o na kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli, makiuga atĩrĩ, **3** "Ithe witũ aakuĩrĩire werũ-inĩ. Ndaarĩ ũmwe wa arũmĩrĩri a Kora, arĩa manyiitanire mokĩrĩre Jehova, no aakuire nĩ ũndũ wa mehia make mwene na ndaarĩ na aanake. **4** Nĩ kĩĩ gĩgũtũma rĩĩtwa rĩa awa rĩniinwo mbarĩ-inĩ yao, nĩ ũndũ atĩ ndaarĩ na mwanake? Tũhei igai hamwe na andũ a nyũmba ya ithe witũ." **5** Nĩ ũndũ ũcio Musa agĩtwarĩra Jehova ũhoro ũcio wao, **6** nake Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, **7** "Ũguo airĩtu a Zelofehadi maroiga nĩ kĩhooto. Ti-itherũ nĩ wega ũmaheanĩrie igai rĩao na andũ a nyũmba ya ithe wao, o narĩo igai rĩa ithe wao ũmahe. **8** "Ĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, 'Mũndũ angĩkua na ndatige mwana wa kahĩĩ, mwarĩ nĩaheo igai rĩake. **9** Angĩgakorwo atarĩ na mũirĩtu-rĩ, heagai ariũ a nyina igai rĩake. **10** Angĩgakorwo atarĩ na ariũ a nyina-rĩ, heagai ariũ a nyina na ithe igai rĩake. **11** Angĩkorwo ithe ndaarĩ na ariũ a nyina-rĩ, heagai mũndũ wa mbarĩ yao ũrĩa marĩ a igai rĩake, nĩguo rĩtuĩke rĩake. Ũndũ ũcio ũgũtuĩka watho wa kũrũmagĩrĩrwo nĩ andũ a Isiraeli, o ta ũrĩa Jehova aathire Musa.'" **12** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Ũkĩra wambate kĩrĩma-inĩ gĩkĩ, kũu rũgongo rwa Abarimu, wĩrorere bũrũri ũrĩa heete andũ a Isiraeli. **13** Warĩkia kũwona, we nĩũgũkua o ta ũrĩa Harũni mũrũ wa nyũkwa aakuire, na ũcookanĩrĩrio na andũ anyu, **14** nĩgũkorwo rĩrĩa kĩrĩndĩ kĩanemeire hau maaĩ-inĩ ma Werũ wa Zini, wee na Harũni inyuĩ eerĩ mũtiathĩkĩire watho wakwa, nĩmwagire kũndĩĩithia nĩguo muonanie atĩ ndĩ mũtheru mbere ya maitho mao." (Maaĩ macio nĩ marĩa ma Meriba Kadeshi, Werũ-inĩ wa Zini.) **15** Musa akĩĩra Jehova atĩrĩ, **16** "Jehova-Ngai wa maroho ma andũ othe, nĩagĩthuure mũndũ atuĩke mũrori wa kĩrĩndĩ gĩkĩ, **17** atwaranage nakĩo gĩkiumagara na gĩkĩinũka, ũrĩa ũrĩgĩtongoragia gĩgĩthiĩ na gĩgĩcooka, nĩguo kĩrĩndĩ gĩkĩ kĩa Jehova gĩtigatuĩke ta ng'ondu itarĩ na mũrĩithi." **18** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Oya Joshua mũrũ wa Nuni, mũndũ ũrĩ na roho thĩĩnĩ wake, na ũmũigĩrĩre guoko gwaku. **19** Mũrũgamie mbere ya Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na mbere ya kĩũngano gĩothe ũmũtue mũtongoria wao hau mbere yao. **20** Ũmũhe ũhoti ũmwe waku, nĩgeetha kĩrĩndĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli kĩmwathĩkagĩre. **21** Nake arũgamage mbere ya Eleazaru ũcio mũthĩnjĩri-Ngai, ũrĩa ũrĩmũtuĩragĩria ũhoro na ũndũ wa kũũria Urimu mbere ya Jehova. Rĩrĩa aathana, hamwe na kĩrĩndĩ gĩothe kĩa andũ a Isiraeli makoimagara, ningĩ aathana rĩngĩ makainũka." **22** Musa agĩika o ta ũguo Jehova aamwathĩte. Akĩoya Joshua, na akĩmũrũgamia mbere ya Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai o na mbere ya kĩũngano kĩu gĩothe. **23** Ningĩ akĩmũigĩrĩra moko make na akĩmũtua mũtongoria wao o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa.

28 Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "He andũ a Isiraeli watho ũyũ, ũmeere atĩrĩ: 'Menyagĩrĩrai muone atĩ nĩ mwandehere irio cia maruta makwa ma gũcinwo na mwaki ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire, irĩ mũtararĩko mwega wa kũngenia.' **3** Meere atĩrĩ, 'Rĩĩrĩ nĩrĩo iruta rĩa gũcinwo na mwaki rĩrĩa mũrĩrehagĩra Jehova: nĩ tũtũrũme twĩrĩ, o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, tũtarĩ na kaũũgũ, rĩtuĩke igongona rĩa kũrutagwo rĩa njino hĩndĩ ciothe o mũthenya. **4** Haaragĩriai gatũrũme kamwe rũciinĩ, na karĩa kangĩ hwaĩ-inĩ kũrĩ mairia, **5** hamwe na iruta rĩa mũtu gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno, ũtukanĩtio na gĩcunjĩ gĩa kana kĩa hini ĩmwe ya maguta mahihĩtwo kuuma kũrĩ ndamaiyũ. **6** Rĩu nĩrĩo igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe rĩrĩa rĩaathanirwo Kĩrĩma-inĩ gĩa Sinai, rĩrĩ mũtararĩko mwega, igongona rĩrutĩirwo Jehova rĩa gũcinwo na mwaki. **7** Nakĩo kĩndũ gĩa kũnyuuo kĩrĩa kĩrĩrutanagĩrio na igongona rĩu kĩrĩkoragwo kĩrĩ gĩcunjĩ gĩa kana kĩa hini ĩmwe ya ndibei ngagatu harĩ o gatũrũme kamwe. Itagĩrai Jehova iruta rĩu rĩa kũnyuuo handũ-harĩa-haamũre. **8** Haragĩriai gatũrũme ga keerĩ hwaĩ-inĩ kũrĩ mairia hamwe na iruta rĩa mũtu o na iruta rĩa kĩndũ gĩa kũnyuuo o ta ũrĩa mũharagĩria rĩa rũciinĩ. Rĩu nĩrĩo igongona rĩa gũcinwo na mwaki rĩrĩ na mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **9** "'Mũthenya wa thabatũ-rĩ, rutagai iruta rĩa tũtũrũme twĩrĩ, o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, tũtarĩ na kaũũgũ, hamwe na kĩndũ kĩa iruta rĩa kũnyuuo, na iruta rĩa mũtu icunjĩ igĩrĩ cia ikũmi cia eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta. **10** Rĩĩrĩ nĩrĩo igongona rĩa njino rĩa kũrutagwo o mũthenya wothe wa Thabatũ, hamwe na igongona

rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe, na iruta rĩa kĩndũ kĩarĩo gĩa kũnyuuo. **11** "'Kĩambĩrĩria kĩa o mweri-rĩ, rutagĩrai Jehova igongona rĩa njino rĩa tũtegwa twĩrĩ na ndũrũme ĩmwe na tũtũrũme mũgwanja o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, tuothe tũtarĩ na kaũũgũ. **12** Harĩ o ndegwa hagĩage na iruta rĩa mũtu icunjĩ ithatũ cia ikũmi cia eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno, ũtukanĩtio na maguta; na harĩ ndũrũme hagĩe iruta rĩa mũtu icunjĩ igĩrĩ cia ikũmi cia eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta; **13** na harĩ o gatũrũme hagĩage na iruta rĩa mũtu gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta. Rĩrĩ nĩ igongona rĩa njino, rĩrĩ na mũtararĩko mwega, rĩrutĩirwo Jehova na ũndũ wa gũcinwo na mwaki. **14** Harĩ o ndegwa nĩ harĩkoragwo na iruta rĩa kũnyuuo rĩa nuthu ya hini ĩmwe ya ndibei; na harĩ ndũrũme, nĩ gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa hini ĩmwe; na harĩ o gatũrũme, nĩ gĩcunjĩ kĩa inya kĩa hini ĩmwe. Rĩu nĩrĩo igongona rĩa njino rĩa o mweri rĩrĩa rĩrĩrutagwo o karũgamo ka mweri, mwaka wothe. **15** Hamwe na igongona rĩa njino rĩu rĩa hĩndĩ ciothe na kĩndũ kĩarĩo gĩa kũnyuuo, Jehova nĩarĩrutagĩrwo thenge ĩmwe ĩrĩ ya igongona rĩa kũhoroheria mehia. **16** "'Mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri wa mbere nĩrĩo mũrĩkoragwo na Bathaka ya Jehova. **17** Mũthenya wa ikũmi na ĩtano wa mweri ũcio nĩguo mũrĩgĩaga na gĩathĩ; mĩthenya mũgwanja mũrĩĩage mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia. **18** Mũthenya wa mbere mũgĩage na kĩũngano kĩamũre na mũtikarutage wĩra wa ndũire. **19** Rehagĩrai Jehova iruta rĩa gũcinwo na mwaki, igongona rĩa njino rĩa tũtegwa twĩrĩ, na ndũrũme ĩmwe na tũtũrũme mũgwanja o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **20** Harĩ o ndegwa ĩmwe haaragĩriai iruta rĩa mũtu gĩcunjĩ gĩa ithatũ gĩa ikũmi kĩa eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta; harĩ ndũrũme gĩcunjĩ kĩa igĩrĩ gĩa ikũmi; **21** na harĩ o gatũrũme gĩcunjĩ kĩmwe gĩa ikũmi. **22** Na mũrutage thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũmũhoroheria mehia. **23** Haaragĩriai icio hamwe na maruta ma rũciinĩ ma njino marĩa ma hĩndĩ ciothe. **24** Ũguo nĩguo mũrĩharagĩria irio cia gũcinwo na mwaki o mũthenya matukũ mũgwanja nĩguo ituĩke mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova; rĩrĩharagĩrio hamwe na igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe na iruta rĩarĩo rĩa kũnyuuo. **25** Mũthenya wa mũgwanja mũgĩage na kĩũngano kĩamũre, na mũtikarutage wĩra wa ndũire. **26** "'Mũthenya wa kũruta maciaro ma mbere, rĩrĩa mũrehagĩra Jehova maruta ma ngano ya mũgethano hĩndĩ ya Gĩathĩ gĩa Ciumia-rĩ, gĩagai na kĩũngano kĩamũre, na mũtikarutage wĩra wa ndũire. **27** Rehagai igongona rĩa njino rĩa tũtegwa twĩrĩ, na ndũrũme ĩmwe, na tũtũrũme mũgwanja o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, rĩtuĩke mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **28** Na harĩ o ndegwa hakorwo na iruta rĩa mũtu rĩa icunjĩ ithatũ cia ikũmi cia eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta; nayo ndũrũme ĩrutanĩrio na icunjĩ igĩrĩ cia ikũmi, **29** na gĩcunjĩ kĩmwe gĩa ikũmi kĩrutagwo harĩ o gatũrũme ga tũu mũgwanja. **30** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ya kũmũhoroheria mehia. **31** Haaragĩriai icio hamwe na indo ciacio cia kũnyuuo, hamwe na igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe na maruta marĩo ma mũtu. Na mũmenyagĩrĩre nyamũ icio itikanakorwo na kaũũgũ.

29 "'Mũthenya wa mbere wa mweri wa mũgwanja, gĩagai na kĩũngano kĩamũre na mũtikarute wĩra wa ndũire. Nĩ mũthenya wanyu wa kũhuhaga tũrumbeta. **2** Haaragĩriai igongona rĩa njino, rĩa gategwa kamwe na ndũrũme ĩmwe na tũtũrũme mũgwanja o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ, irĩ ta mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova. **3** Na harĩ o ndegwa ĩyo hakorwo na iruta rĩa mũtu icunjĩ ithatũ cia ikũmi cia eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta; nayo ndũrũme ĩrutanĩrio na icunjĩ igĩrĩ cia ikũmi; **4** na o gĩcunjĩ kĩmwe gĩa ikũmi kĩrutagwo harĩ o gatũrũme ga tũu mũgwanja. **5** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũmũhoroheria mehia. **6** Icio nĩ cia kuongererwo harĩ magongona ma njino ma o mweri, na ma o mũthenya, hamwe na maruta macio ma mũtu na ma indo cia kũnyuuo o ta ũrĩa ũtuĩtwo. Macio nĩ maruta marutĩirwo Jehova macinĩtwo na mwaki, marĩ na mũtararĩko wa kũnunga wega. **7** "'Mũthenya wa ikũmi wa mweri ũyũ wa mũgwanja, gĩagai na kĩũngano gĩtheru. No nginya mwĩimage irio na mũtikarute wĩra. **8** Rehagai igongona rĩa njino rĩna mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova rĩa gategwa kamwe na ndũrũme ĩmwe, na tũtũrũme mũgwanja o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **9** Hamwe na ndegwa ĩyo haragĩriai iruta rĩa mũtu icunjĩ ithatũ cia ikũmi cia eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta; nayo ndũrũme ĩrutanĩrio na icunjĩ igĩrĩ cia ikũmi; **10** na gĩcunjĩ kĩmwe gĩa ikũmi kĩrutagwo harĩ o gatũrũme ga tũu mũgwanja. **11** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũhoroheria mehia, yongererwo harĩ igongona rĩa horohio, na igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe, hamwe na iruta rĩa mũtu, na maruta mao ma kũnyuuo. **12** "'Mũthenya wa ikũmi na ĩtano mweri wa mũgwanja, gĩagai na kĩũngano kĩamũre na mũtikarute wĩra wa ndũire. Kũngũĩrai Jehova na gĩathĩ mĩthenya mũgwanja. **13** Rehagai maruta ma gũcinwo na mwaki marĩ na mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova, igongona rĩa njino rĩa tũtegwa ikũmi na tũtatũ, na ndũrũme igĩrĩ, na tũtũrũme ikũmi na tũna o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **14** Harĩ o ndegwa icio ikũmi na ithatũ-rĩ, haragĩriai iruta rĩa mũtu icunjĩ ithatũ cia ikũmi cia eba ĩmwe ya mũtu mũhinyu mũno ũtukanĩtio na maguta; harĩ o ndũrũme ĩmwe ya icio igĩrĩ, irutanĩrio na icunjĩ igĩrĩ cia ikũmi; **15** na gĩcunjĩ kĩmwe gĩa ikũmi kĩrutagwo harĩ o gatũrũme ga tũu ikũmi na tũna. **16** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũhoroherio mehia, yongererwo harĩ igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe, hamwe na iruta rĩa mũtu na iruta rĩa kũnyuuo. **17** "'Mũthenya wa keerĩ, haaragĩriai tũtegwa ikũmi na twĩrĩ, na ndũrũme igĩrĩ, na tũtũrũme ikũmi na tũna o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **18** Hamwe na ndegwa na ndũrũme, na tũtũrũme tũu, haaragĩriai maruta macio ma mũtu na maruta ma kũnyuuo kũringana na mũigana ũrĩa ũtuĩtwo. **19** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũhoroherio mehia, yongererwo harĩ igongona rĩa

njino rĩa hĩndĩ ciothe, hamwe na iruta rĩa mũtu na iruta rĩao rĩa kũnyuuo. **20** "'Mũthenya wa gatatũ-rĩ, haaragĩriai ndegwa ikũmi na ĩmwe, na ndũrũme igĩrĩ, na tũtũrũme ikũmi na tũna o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **21** Hamwe na ndegwa, na ndũrũme, na tũtũrũme tũu, mũhaaragĩriei maruta macio ma mũtu, na maruta ma kũnyuuo kũringana na mũigana ũrĩa ũtuĩtwo. **22** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũhoroherio mehia, yongererwo harĩ igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe, hamwe na iruta rĩa mũtu na iruta rĩa kũnyuuo. **23** "'Mũthenya wa kana-rĩ, haaragĩriai ndegwa ikũmi, na ndũrũme igĩrĩ, na tũtũrũme ikũmi na tũna o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **24** Hamwe na ndegwa, na ndũrũme, na tũtũrũme tũu, haaragĩriai maruta macio ma mũtu na maruta ma kũnyuuo kũringana na mũigana ũrĩa ũtuĩtwo. **25** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũhoroherio mehia, yongererwo harĩ igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe, hamwe na iruta rĩa mũtu na iruta rĩa kũnyuuo. **26** "'Mũthenya wa gatano, haaragĩriai ndegwa kenda, na ndũrũme igĩrĩ, na tũtũrũme ikũmi na tũna o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **27** Hamwe na ndegwa na ndũrũme, na tũtũrũme tũu, haaragĩriai maruta macio ma mũtu na maruta ma kũnyuuo kũringana na mũigana ũrĩa ũtuĩtwo. **28** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũhoroherio mehia, yongererwo harĩ igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe, hamwe na iruta rĩa kũnyuuo. **29** "'Mũthenya wa gatandatũ-rĩ, haaragĩriai ndegwa inyanya, na ndũrũme igĩrĩ, na tũtũrũme ikũmi na tũna o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **30** Hamwe na ndegwa, na ndũrũme, na tũtũrũme tũu, haaragĩriai maruta macio ma mũtu na maruta ma kũnyuuo kũringana na mũigana ũrĩa ũtuĩtwo. **31** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũhoroherio mehia, yongererwo harĩ igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe, hamwe na iruta rĩa mũtu na iruta rĩa kũnyuuo. **32** "'Mũthenya wa mũgwanja, haaragĩriai ndegwa mũgwanja, na ndũrũme igĩrĩ, na tũtũrũme ikũmi na tũna o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **33** Hamwe na ndegwa, na ndũrũme, na tũtũrũme tũu, haaragĩriai maruta macio ma mũtu na maruta ma kũnyuuo kũringana na mũigana ũrĩa ũtuĩtwo. **34** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũhoroherio mehia, yongererwo harĩ igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe, hamwe na iruta rĩa mũtu na iruta rĩa kũnyuuo. **35** "'Mũthenya wa kanana-rĩ, gĩagai na kĩũngano na mũtikarute wĩra wa ndũire. **36** Rehagai iruta rĩa gũcinwo na mwaki rĩrĩ mũtararĩko mwega wa gũkenia Jehova, igongona rĩa njino rĩa ndegwa ĩmwe, na ndũrũme ĩmwe, na tũtũrũme mũgwanja o kamwe ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **37** Hamwe na ndegwa, na ndũrũme, na tũtũrũme tũu, haaragĩriai maruta macio ma mũtu na maruta ma kũnyuuo kũringana na mũigana ũrĩa ũtuĩtwo. **38** Mũcirutanĩrie na thenge ĩmwe ĩrĩ igongona rĩa kũhoroherio mehia, yongererwo harĩ igongona rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe, hamwe na iruta rĩa mũtu na iruta rĩa kũnyuuo. **39** "'Hamwe na mwĩhĩtwa na maruta manyu ma kwĩyendera-rĩ, haaragĩriai indo icio nĩ ũndũ wa Jehova ciathĩ-inĩ cianyu iria ciathanĩtwo: na nĩcio maruta manyu ma njino, na maruta ma mũtu, na maruta ma kũnyuuo, na maruta ma ũiguano.'" **40** Musa akĩĩra andũ a Isiraeli maũndũ marĩa mothe Jehova aamwathĩte.

30 Musa akĩĩra atongoria a mĩhĩrĩga ya Isiraeli atĩrĩ: "Ũũ nĩguo Jehova aathanĩte: **2** Rĩrĩa mũndũ angĩĩhĩta mwĩhĩtwa harĩ Jehova kana ehĩte mwĩhĩtwa wa kwĩhinga mũhingo na ũndũ wa kĩĩranĩro, ndakanericũkwo, na no nginya eke maũndũ marĩa mothe ehĩtĩte. **3** "Rĩrĩa mũirĩtu ũrĩ gwa ithe mũciĩ angĩĩhĩta mwĩhĩtwa kũrĩ Jehova, kana ehinge na mũhingo na ũndũ wa kĩĩranĩro, **4** nake ithe aigue ũhoro wa mwĩhĩtwa ũcio wake, kana kĩĩranĩro kĩu, no aage kũmwĩra ũndũ hĩndĩ ĩyo, mĩĩhĩtwa yake yothe, na kĩĩranĩro kĩrĩa gĩothe ehingĩte nakĩo we mwene, nĩigatũũra. **5** No ithe angĩmũkaania aigua ũhoro wa mĩĩhĩtwa ĩyo, hatirĩ o na kĩmwe kĩa mĩĩhĩtwa ĩyo yake, kana ciĩranĩro icio ehingĩte nacio we mwene, igatũũra; nake Jehova nĩakamũrekera nĩ ũndũ ithe nĩamũgirĩtie eke ũndũ ũcio. **6** "No angĩhika arĩkĩtie kwĩhĩta, kana thuutha wa kwĩranĩra ũndũ na kanua gake ateciirĩtie ũhoro wa kĩĩranĩro kĩu ehingĩte nakĩo, **7** nake mũthuuriwe aigue ũhoro ũcio na aage kũmwĩra ũndũ, hĩndĩ ĩyo mĩĩhĩtwa yake kana ciĩranĩro icio ehingĩte nacio we mwene nĩigatũũra. **8** No mũthuuriwe angĩmũkaania rĩrĩa aigua ũhoro wa mĩĩhĩtwa ĩyo, nĩakeheria mwĩhĩtwa ũcio ũmuohete, kana kĩĩranĩro kĩrĩa ehingĩte nakĩo we mwene ateciirĩtie, nake Jehova nĩakamũrekera. **9** "Mwĩhĩtwa o wothe kana ũndũ ũrĩa mũtumia wa ndigwa kana mũtumia ũrĩa ũtiganĩte na mũthuuriwe angĩkorwo ehĩtĩte nĩatũũre aũrũmĩtie. **10** "Mũtumia ũrĩ na mũthuuriwe angĩĩhĩta kana ehinge we mwene na kĩĩranĩro kĩa mwĩhĩtwa, **11** nake mũthuuriwe aigue ũhoro ũcio, no aage kũmwĩra ũndũ kana aage kũmũgiria, hĩndĩ ĩyo mĩĩhĩtwa yake yothe, kana ciĩranĩro iria ehingĩte nacio we mwene, nĩigatũũra. **12** No mũthuuriwe angĩregana na ũhoro ũcio hĩndĩ ĩyo aũigua-rĩ, hatirĩ o na kĩmwe kĩa mĩĩhĩtwa kana ciĩranĩro iria ciumĩte kanua gake igaatũũra. Mũthuuriwe nĩareganĩte nacio, nake Jehova nĩakamũrekera. **13** Mũthuuriwe no etĩkĩre kana aregane na mwĩhĩtwa o wothe ũrĩa angĩĩhĩta kana kĩĩranĩro kĩrĩa eranĩire na mwĩhĩtwa gĩa kwĩrega we mwene. **14** No mũthuuriwe angĩaga kũmwĩra ũndũ igũrũ rĩa ũhoro ũcio mũthenya o mũthenya, nĩetĩkĩrĩte mĩĩhĩtwa yake kana ciĩranĩro iria imuohete. Nĩetĩkĩrĩte maũndũ macio nĩ ũndũ wa kwaga kũmwĩra ũndũ rĩrĩa aigua ũhoro ũcio. **15** No angĩrega maũndũ macio thuutha hanini, aarĩkia kũmaigua, nĩwe ũngĩcookererwo nĩ mahĩtia ma mũtumia wake." **16** Macio nĩmo mawatho marĩa Jehova aaheire Musa makoniĩ mũndũ na mũtumia wake, na makoniĩ ithe na mwarĩ ũrĩa ũrĩ gwake mũciĩ.

31 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: **2** "Rĩhĩria andũ a Isiraeli harĩ andũ a Midiani. Na thuutha ũcio nĩũgũcooka ũkue." **3** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩĩra andũ acio atĩrĩ, "Andũ amwe anyu nĩmeohe indo ciao cia mbaara mathiĩ makahũũrane na andũ a Midiani nĩguo marĩhĩrie Jehova kũrĩ o. **4** Tũmai andũ 1,000 kuuma

kũrĩ o mũhĩrĩga wa Isiraeli mbaara-inĩ.” **5** Nĩ ũndũ ũcio andũ 12,000 meeohete indo cia mbaara, o 1,000 kuuma kũrĩ o mũhĩrĩga, makĩneanwo kuuma mĩhĩrĩga ya Isiraeli. **6** Musa akĩmatũma mbaara-inĩ, o 1,000 kuuma harĩ o mũhĩrĩga, marĩ hamwe na Finehasi mũrũ wa Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, ũrĩa wakuuire indo cia handũ-harĩa-haamũre, o na tũrumbeta twa kũhuhwo. **7** Nao makĩhũũrana na andũ a Midiani o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa, na makĩũraga arũme othe. **8** Gatagatĩ ka arĩa mooragire nĩ Evi, na Rekemu, na Zuru, na Huri, na Reba, athamaki arĩa atano a Midiani. O na ningĩ nĩmooragire Balamu mũrũ wa Beori na rũhiũ rwa njora. **9** Nao andũ a Isiraeli magĩtaha andũ-a-nja a Midiani na ciana, na magĩkuua ndũũru ciothe cia andũ a Midiani cia ng’ombe na cia mbũri, na magĩtaha indo iria ingĩ ciothe. **10** Magĩcina matũũra mothe kũrĩa andũ a Midiani maatũũrĩte, o ũndũ ũmwe na kambĩ ciao. **11** Magĩkuua indo ciothe iria maatahĩte na iria maatunyanĩte hamwe na andũ na nyamũ, **12** na magĩtwara andũ arĩa matahĩtwo na indo icio maatunyanĩte, na iria maatahĩte kũrĩ Musa na kũrĩ Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai na kũrĩ kĩũngano kĩa andũ a Isiraeli kũu kambĩ yarĩ werũ-inĩ wa Moabi, hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Jorodani mũrĩmo wa Jeriko. **13** Musa, na Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai na atongoria othe a kĩrĩndĩ magĩthiĩ kũmatũnga nja ya kambĩ. **14** Musa akĩrakarĩra anene a mbũtũ icio cia ita na atongoria a mbũtũ cia o ngiri, ngiri, na atongoria a mbũtũ cia o igana, igana, arĩa moimĩte mbaara-inĩ. **15** Akĩmooria atĩrĩ, “Kaĩ mwĩtĩkĩrĩtie andũ a nja othe matũũre muoyo? **16** Acio nĩo maarũmĩrĩire mataaro ma Balamu, na nĩo maatũmire andũ a Isiraeli matirike Jehova ũhoro-inĩ ũrĩa wekĩkire kũu Peori, naguo ũndũ ũcio ũkĩrehithĩria andũ a Jehova mũthiro. **17** Nĩ ũndũ ũcio, ũragai tũhĩĩ tuothe. Na ningĩ mũũrage mũndũ-wa-nja wothe ũrĩ wakoma na mũndũ mũrũme, **18** no mwĩhonokerie mũirĩtu o wothe ũrĩa ũtarĩ wakoma na mũndũ mũrũme. **19** “Inyuothe arĩa mũũragĩte mũndũ o wothe kana mũkahutia mũndũ o wothe mũũrage no nginya mũikare nja ya kambĩ mĩthenya mũgwanja. Mũthenya wa ĩtatũ na wa mũgwanja, no nginya mwĩtherie inyuĩ ene na arĩa mũtahĩte. **20** Theriai nguo ciothe, o ũndũ ũmwe na kĩndũ gĩothe gĩthondeketwo na rũũa, kana guoya wa mbũri kana mbaũ.” **21** Ningĩ Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai akĩĩra thigari iria ciathiĩte mbaara-inĩ atĩrĩ, “Watho ũrĩa Jehova aaheire Musa uugĩte atĩrĩ: **22** Thahabu, na betha, na gĩcango, na kĩgera, na ibati, na rũbũũa **23** na kĩndũ o gĩothe kĩngĩhota gwĩtiiria mwaki, no nginya kĩhĩtũkagĩrio mwaki-inĩ nĩgeetha gĩthirwo nĩ thaahu. No rĩrĩ, no nginya gĩcooke gĩtherio na maaĩ marĩa ma kũniina thaahu. Nakĩo kĩndũ gĩothe gĩtangĩĩtiiria mwaki no nginya kĩhĩtũkĩrio maaĩ-inĩ macio. **24** Mũthenya wa mũgwanja-rĩ, thambiai nguo cianyu na inyuĩ nĩ mũgaathirwo nĩ thaahu. Thuutha ũcio no mũtoonye kambĩ.” **25** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **26** “Wee na Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai na atongoria a nyũmba cia kĩrĩndĩ gĩkĩ no nginya mũtare andũ othe na nyamũ iria ciatahirwo. **27** Gayaniai indo cia iria ndahe gatagatĩ ga thigari iria ciathiĩte mbaara-inĩ na kĩrĩndĩ kĩrĩa kĩngĩ. **28** Kuuma kũrĩ thigari iria ciarũire mbaara, rutai gĩcunjĩ kĩa Jehova, kĩndũ kĩmwe thĩinĩ wa indo magana matano, marĩ andũ, kana ng’ombe, kana ndigiri, kana ng’ondu, o na kana mbũri. **29** Oya gĩcunjĩ gĩkĩ kuuma harĩ nuthu ya igai rĩao mũkĩnengere Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai kĩrĩ gĩcunjĩ kĩa Jehova. **30** Kuuma kũrĩ nuthu ya gĩcunjĩ kĩa andũ a Isiraeli, thuura kĩndũ kĩmwe kuuma harĩ o gĩkundi kĩa mĩrongo ĩtano, kĩrĩ kĩa andũ, kana ng’ombe, kana ndigiri, kana ng’ondu, kana mbũri o na kana nyamũ ingĩ. Cinengere Alawii arĩa wĩra wao ũrĩ kũmenyerera Hema-ĩrĩa-Nyamũre ya Jehova.” **31** Nĩ ũndũ ũcio Musa na Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai magĩĩka o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **32** Indo cia gũtahwo cia iria ciatigarĩte kuuma kũrĩ indo iria ciatunyanĩtwo nĩ thigari ciarĩ ng’ondu 675,000, **33** na ng’ombe 72,000, **34** na ndigiri 61,000 **35** na andũ-a-nja 32,000 arĩa mataakomete na mũndũ mũrũme. **36** Nuthu ya igai rĩa andũ arĩa maarũĩte mbaara-inĩ ciarĩ: ng’ondu 337,500, **37** na kuuma harĩ icio Jehova akĩrutĩrwo ng’ondu 675; **38** nacio ng’ombe ciarĩ 36,000 na kuuma harĩ icio Jehova akĩrutĩrwo ng’ombe 72; **39** nacio ndigiri ciarĩ 30,500, na kuuma harĩ icio Jehova akĩrutĩrwo ndigiri 61; **40** andũ maarĩ 16,000, na kuuma kũrĩ o Jehova akĩrutĩrwo andũ 32. **41** Musa akĩnengera Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai gĩcunjĩ kĩa Jehova, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **42** Nuthu ĩrĩa yarĩ ya andũ a Isiraeli, ĩrĩa Musa aamũranĩtie na arĩa maathiĩte mbaara-inĩ, **43** nuthu ĩrĩa yaheirwo kĩrĩndĩ ciarĩ ng’ondu 337,500, **44** nacio ng’ombe ciarĩ 36,000, **45** nacio ndigiri ciarĩ 30,500, **46** nao andũ maarĩ 16,000. **47** Kuuma kũrĩ nuthu ĩrĩa yaheirwo andũ a Isiraeli, Musa agĩthuura mũndũ ũmwe kuuma kũrĩ andũ mĩrongo ĩtano, na nyamũ ĩmwe kuuma kũrĩ nyamũ mĩrongo ĩtano, o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte, na agĩcihe Alawii arĩa wĩra wao warĩ kũmenyerera Hema-ĩrĩa-Nyamũre ya Jehova. **48** Ningĩ anene arĩa matongoragia mbũtũ cia ita, acio maathaga ikundi cia o ngiri ngiri, na ikundi cia o igana igana, magĩthiĩ harĩ Musa, **49** nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Ndungata ciaku nĩitarĩte thigari iria twathaga na hatirĩ o na ũmwe ũtarĩ ho. **50** Nĩ ũndũ ũcio nĩtwarehe indo ici cia thahabu ituĩke iruta riitũ kũrĩ Jehova iria o ũmwe witũ eegwatĩire, nacio nĩ icũhĩ cia moko na bangiri cia moko, na icũhĩ cia ciara, na cia matũ, na mĩgathĩ ya ngingo, nĩguo twĩhoroherie mbere ya Jehova.” **51** Musa na Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai makĩamũkĩra thahabu ĩyo kuuma kũrĩ o, indo icio ciothe ciaturĩtwo wega. **52** Thahabu yothe ĩrĩa yoimire kũrĩ anene a ikundi cia o ngiri, ngiri na anene a ikundi cia o igana, igana ĩrĩa Musa na Eleazaru maatwarĩire Jehova kĩrĩ kĩheo, yarĩ ya ũritũ wa cekeri 16,750. **53** O mũthigari nĩetahĩire indo ciake. **54** Musa na Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai makĩamũkĩra thahabu ĩyo kuuma kũrĩ anene a ikundi cia o ngiri, ngiri na anene a ikundi cia o igana, igana magĩcirehe Hema-inĩ ya Gũtũnganwo ituĩke kĩrirĩkania harĩ andũ a Isiraeli mbere ya Jehova.

32 Na rĩrĩ, andũ a mĩhĩrĩga ya Rubeni na Gadi, arĩa maarĩ na ndũũru nene cia ng’ombe na cia mbũri, nĩmoonire atĩ mabũrũri ma Jazeri na Gileadi maarĩ mega na mahiũ mao. **2** Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ kũrĩ Musa na Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, o na kũrĩ atongoria

a kĩrĩndĩ, makiuga atĩrĩ, **3** "Atarothu, na Diboni, na Jazeri, na Nimura, na Heshiboni, na Eleale, na Sebamu, na Nebo, o na Beoni, **4** bũrũri ũyũ Jehova aatooririe andũ akuo mbere ya andũ a Isiraeli, nĩ kũndũ kwega kwa mahiũ, na ithuĩ ndungata ciaku tũrĩ na mahiũ." **5** Makiuga atĩrĩ, "Angĩkorwo nĩtwĩtĩkĩrĩkĩte harĩ inyuĩ-rĩ, rekei bũrũri ũyũ ũheo ndungata cianyu ũtuĩke witũ. Mũtigatũme tũringe Rũũĩ rwa Jorodani." **6** Musa akĩũria andũ a Gadi na a Rubeni atĩrĩ, "Andũ anyu no mathiĩ ita-inĩ mamũtige mũikarĩte gũkũ? **7** Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũũrage ngoro cia andũ a Isiraeli nĩguo matikaringe rũũĩ matoonye bũrũri ũrĩa Jehova amaheete? **8** Ũguo noguo maithe manyu meekire hĩndĩ ĩrĩa ndaamarekirie kuuma Kadeshi-Barinea mathiĩ magathigaane bũrũri ũcio. **9** Thuutha wa kwambata, magĩkinya kĩanda kĩa Eshikoli na makĩĩrorera bũrũri ũcio-rĩ, nĩmatũmire andũ a Isiraeli makue ngoro makĩaga gũtoonya bũrũri ũrĩa Jehova amaheete. **10** Jehova agĩcinwo nĩ marakara mũthenya ũcio, akĩĩhĩta na mwĩhĩtwa ũyũ: **11** 'Nĩ ũndũ nĩmagĩte kũnũmĩrĩra na ngoro ciao kũna, hatirĩ mũndũ o na ũmwe wa ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria wa arĩa moimire bũrũri wa Misiri ũkoona bũrũri ũrĩa nderĩire Iburahĩmu na Isaaka, o na Jakubu na mwĩhĩtwa, **12** gũtirĩ o na ũmwe tiga Kalebu mũrũ wa Jefune, ũrĩa Mũkenizi, na Joshua mũrũ wa Nuni, nĩ ũndũ nĩmarũmĩrĩire Jehova na ngoro ciao kũna.' **13** Jehova agĩcinwo nĩ marakara nĩ ũndũ wa Isiraeli, nake agĩtũma morũũre werũ-inĩ mĩaka mĩrongo ĩna, o nginya rĩrĩa rũciaro rũu ruothe rwehĩtie maitho-inĩ make rwathirire. **14** "Na rĩrĩ, mũrĩ haha inyuĩ, inyuĩ rũciaro rũrũ rwa ehia, mũcookete ithenya rĩa maithe manyu nĩguo mũtũme Jehova akĩrĩrĩrie kũrakarĩra Isiraeli. **15** Mũngĩgarũrũka mũtige kũmũrũmĩrĩra-rĩ, nake Jehova nĩegũtiganĩria andũ aya othe gũkũ werũ-inĩ rĩngĩ, na inyuĩ mũtuĩke gĩtũmi gĩa kũmaniinithia." **16** Nao magĩthiĩ kũrĩ Musa makĩmwĩra atĩrĩ, "Ithuĩ tũkwenda gwakĩra ũhiũ witũ ciugũ gũkũ, na twakĩre andũ-a-nja aitũ na ciana matũũra manene. **17** No rĩrĩ, nĩtwĩhaarĩirie kuoya indo ciitũ cia mbaara na tũthiĩ mbere ya andũ a Isiraeli nginya tũmakinyie kwao. Hĩndĩ ĩyo, andũ-a-nja aitũ na ciana maikarage matũũra manene mairigĩre na hinya, nĩgeetha magitĩrwo kuuma kũrĩ atũũri a bũrũri ũyũ. **18** Tũtigacooka mĩciĩ iitũ o nginya hĩndĩ ĩrĩa Mũisiraeli o wothe akaamũkĩra igai rĩake. **19** Ithuĩ tũtikaamũkĩra igai hamwe nao mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jorodani, nĩ ũndũ igai riitũ tũrĩ narĩo mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani." **20** Nake Musa akĩmeera atĩrĩ, "Mũngĩĩka ũguo-rĩ, na mwĩohe indo cianyu cia mbaara mbere ya Jehova nĩguo mũkarũe, **21** na inyuothe mũngĩthiĩ mwĩohete indo cia mbaara, mũringe Rũũĩ rwa Jorodani mũrĩ mbere ya Jehova o nginya rĩrĩa akaingata thũ ciake ciume mbere yake, **22** hĩndĩ ĩrĩa bũrũri ũcio ũgaakorwo ũtooretio mbere ya Jehova, hĩndĩ ĩyo no mũcooke mĩciĩ yanyu na muohorwo kuuma kĩĩranĩro kĩanyu kũrĩ Jehova o na kũrĩ Isiraeli. Naguo bũrũri ũyũ nĩũgatuĩka wanyu maitho-inĩ ma Jehova. **23** "No mũngĩkaaga gwĩka ũguo, nĩmũkehĩria Jehova; na mũmenye na ma atĩ mehia manyu nĩmakamũcookerera. **24** Akĩrai andũ-a-nja anyu na ciana matũũra manene na ciugũ cia ndũũru cianyu, no hingiai ũguo mweranĩra." **25** Andũ a Gadi na a Rubeni makĩĩra Musa atĩrĩ, "Ithuĩ ndungata ciaku nĩtũgwĩka o ta ũguo mwathi witũ aathana. **26** Ciana ciitũ na atumia aitũ megũikara gũkũ matũũra-inĩ manene ma Gileadi, ũndũ ũmwe na ndũũru ciitũ cia mbũri na cia ng'ombe. **27** No ithuĩ ndungata ciaku-rĩ, o mũndũ eyohete indo ciake cia mbaara, nĩtũkũringa mũrĩmo ũũrĩa tũkarũe tũrĩ mbere ya Jehova, o ta ũguo mwathi witũ oiga." **28** Nake Musa akĩruta watho nĩ ũndũ wao, akĩarĩria Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Joshua mũrũ wa Nuni, na atongoria a nyũmba cia mĩhĩrĩga ya andũ a Isiraeli, **29** akĩmeera atĩrĩ, "Angĩkorwo andũ a Gadi na a Rubeni nĩmekũringa Jorodani, o mũndũ wao eyohete indo cia mbaara, marĩ hamwe na inyuĩ marĩ mbere ya Jehova-rĩ, hĩndĩ ĩrĩa bũrũri ũcio ũgatoorio mbere yanyu, nĩmũkamahe bũrũri wa Gileadi ũtuĩke wao. **30** No mangĩaga kũringa hamwe na inyuĩ meeohete indo ciao cia mbaara, no nginya metĩkĩre igai rĩao hamwe na inyuĩ bũrũri wa Kaanani." **31** Andũ a Gadi na a Rubeni makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndungata ciaku nĩ igwĩka o ta ũguo Jehova oigĩte. **32** Nĩtũkũringa tũrĩ mbere ya Jehova tũtoonye bũrũri wa Kaanani twĩohete indo cia mbaara, no kũndũ kũrĩa ithuĩ tũkaagaya-rĩ, gũgaakorwo kũrĩ mbarĩ ĩno ya Jorodani." **33** Musa akĩhe andũ a Gadi na a Rubeni na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase mũrũ wa Jusufu, bũrũri ũrĩa wothe wathamakagwo nĩ Sihoni mũthamaki wa Aamori, na ũrĩa wothe wathamakagwo nĩ Ogu mũthamaki wa Bashani, akĩmahe bũrũri ũcio wothe, na matũũra manene makuo o na ng'ongo iria ciamarigiicĩirie. **34** Andũ a Gadi nĩmakire Diboni, na Atarothu, na Aroeri, **35** na Atarothu-Shofani, na Jazeri, na Jogibeha, **36** na Bethi-Nimira, na Bethi-Harani, maarĩ matũũra manene mairigĩre na hinya na magĩakĩra ndũũru ciao cia mbũri ciugũ. **37** Nao andũ a Rubeni magĩaka Heshiboni, na Eleale, na Kiriathaimu rĩngĩ, **38** o ũndũ ũmwe na Nebo na Baali-Meoni (marĩĩtwa macio nĩmagarũrirwo) na Sibima. Nao makĩhe matũũra macio manene maakire marĩĩtwa mangĩ. **39** Nacio njiaro cia Makiru mũrũ wa Manase igĩthiĩ Gileadi, magĩkwĩnyiitĩra na makĩingata Aamori arĩa maarĩ kuo. **40** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩheana Gileadi kũrĩ andũ a Makiru, acio njiaro cia Manase, nao magĩtũũra kuo. **41** Na rĩrĩ, Jairu wa rũciaro rwa Manase, akĩĩnyiitĩra tũtũũra twa Gileadi na agĩtwĩta Havothu-Jairu. **42** Nake Noba akĩĩnyiitĩra Kenathu, na tũtũũra tũrĩa twagũthiũrũrũkĩirie agĩtwĩta Noba, o ta ũrĩa we eetagwo.

33 Maya nĩmo matĩĩna ma rũgendo rwa andũ a Isiraeli rĩrĩa moimire bũrũri wa Misiri marĩ ikundi matongoretio nĩ Musa na Harũni. **2** Musa nĩandĩkire matĩĩna ma rũgendo rwao o ta ũrĩa aathĩtwo nĩ Jehova. Maya nĩmo matĩĩna ma rũgendo rwao. **3** Andũ a Isiraeli moimagarire kuuma Ramesese mũthenya wa ikũmi na ĩtano mweri wa mbere, mũthenya ũrĩa warũmĩrĩire Bathaka. Makiumagara momĩrĩirie, makĩonagwo nĩ andũ othe a Misiri, **4** arĩa maathikaga marigithathi mao mothe, marĩa Jehova ooragĩte gatagatĩ kao; nĩgũkorwo Jehova nĩatuĩrĩire ngai ciao ciira. **5** Andũ a Isiraeli moima Ramesese, maambire hema Sukothu. **6** Moima Sukothu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Ethamu, ndeere-inĩ

cia werũ. **7** Moima Ethamu, maacookire na thuutha magĩthiĩ Pi-Hahirothu, mwena wa irathĩro wa Baali-Zefoni, makĩamba hema ciao hakuhĩ na Migidoli. **8** Moima Pi-Hahirothu, magĩtuĩkanĩria iria-inĩ gatagatĩ, magĩkinya werũ-inĩ, na maarĩkia gũthiĩ rũgendo rwa mĩthenya ĩtatũ werũ-inĩ ũcio wa Ethamu, makĩamba hema ciao Mara. **9** Moima Mara maathiire Elimu, kũrĩa kwarĩ na ithima ikũmi na igĩrĩ, na mĩtende mĩrongo mũgwanja, na makĩamba hema kuo. **10** Moima Elimu magĩthiĩ makĩamba hema ciao hakuhĩ na Iria Itune. **11** Moima Iria Itune, magĩthiĩ makĩamba hema ciao werũ-inĩ wa Sini. **12** Moima werũ ũcio wa Sini, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Dofika. **13** Moima Dofika, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Alushu. **14** Moima Alushu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Refidimu, handũ hataarĩ na maaĩ ma kũnyuuo nĩ andũ. **15** Moima Refidimu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Werũ-inĩ wa Sinai. **16** Moima kũu Werũ-inĩ wa Sinai, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Kibirothu-Hataava. **17** Moima Kibirothu-Hataava magĩthiĩ makĩamba hema ciao Hazerothu. **18** Moima Hazerothu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Rithima. **19** Moima Rithima, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Rimoni-Perezu. **20** Moima Rimoni-Perezu magĩthiĩ makĩamba hema ciao Libina. **21** Moima Libina, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Risa. **22** Moima Risa, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Kahelatha. **23** Moima Kahelatha, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Kĩrĩma-inĩ gĩa Sheferu. **24** Moima Kĩrĩma-inĩ gĩa Sheferu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Harada. **25** Moima Harada, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Makelothu. **26** Moima Makelothu magĩthiĩ makĩamba hema ciao Tahathu. **27** Moima Tahathu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Tera. **28** Moima Tera, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Mithika. **29** Moima Mithika, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Hashimona. **30** Moima Hashimona, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Moserothu. **31** Moima Moserothu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Bene-Jaakani. **32** Moima Bene-Jaakani, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Horu-Hagidigadi. **33** Moima Horu-Hagidigadi, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Jotibatha. **34** Moima Jotibatha, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Abirona. **35** Moima Abirona, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Ezioni-Geberi. **36** Moima Ezioni-Geberi, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Kadeshi, Werũ-inĩ wa Zini. **37** Moima Kadeshi, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Kĩrĩma-inĩ kĩa Horu, mũhaka-inĩ wa Edomu. **38** O ta ũrĩa aathĩtwo nĩ Jehova-rĩ, Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai akĩambata Kĩrĩma kĩa Horu, harĩa aakuĩrĩire mũthenya wa mbere wa mweri wa gatano, mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩna kuuma andũ a Isiraeli moima bũrũri wa Misiri. **39** Harũni aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka igana rĩa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtatũ rĩrĩa aakuĩrĩire kũu Kĩrĩma kĩa Horu. **40** Nake Aradi mũthamaki wa Kaanani ũrĩa watũũraga Negevu ya Kaanani, akĩigua atĩ andũ a Isiraeli maarĩ njĩra magĩthiĩ kuo. **41** Moima Kĩrĩma kĩa Horu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Zalimona. **42** Moima Zalimona, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Punoni. **43** Moima Punoni, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Obothu. **44** Moima Obothu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Iye-Abarimu, mũhaka-inĩ wa Moabi. **45** Moima Iyimu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Diboni-Gadi. **46** Moima Diboni-Gadi, magĩthiĩ makĩamba hema ciao Alimoni-Dibilathaimu. **47** Moima Alimoni-Dibilathaimu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao irĩma-inĩ cia Abarimu hakuhĩ na Nebo. **48** Moima irĩma-inĩ cia Abarimu, magĩthiĩ makĩamba hema ciao werũ-inĩ wa Moabi hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Jorodani mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jeriko. **49** Maambire hema hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Jorodani kuuma Bethi-Jeshimothu nginya Abeli-Shitimu, kũu werũ-inĩ wa Moabi. **50** Kũu werũ-inĩ wa Moabi hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Jorodani mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jeriko, nĩkuo Jehova erĩire Musa atĩrĩ, **51** "Arĩria andũ a Isiraeli, na ũmeere atĩrĩ: 'Rĩrĩa mũkaaringa Rũũĩ rwa Jorodani mũtoonye Kaanani-rĩ, **52** mũkaaingata andũ arĩa othe matũũraga bũrũri ũcio, mehere mbere yanyu. Mũkaananga mĩhianano yao yothe ĩrĩa mĩicũhie, na mĩhianano yao ĩrĩa ya gũtwekio, o na mũmomore mahooero mao mothe ma kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru. **53** Mwĩnyiitĩrei bũrũri ũcio ũtuĩke wanyu na mũtũũre kuo, nĩgũkorwo nĩ ndĩmũheete bũrũri ũcio ũtuĩke wanyu. **54** Mũkaagayania bũrũri ũcio na ũndũ wa kũũcukĩra mĩtĩ, kũringana na mĩhĩrĩga yanyu. Kũrĩ gĩkundi kĩnene mũheane igai inene, na gĩkundi kĩnini mũkĩhe igai inini. Kĩrĩa gĩkaamagũĩra na ũndũ wa gũcuuka mĩtĩ nĩkĩo gĩgaatuĩka kĩao. Nĩmũgakũgayania kũringana na mĩhĩrĩga ya maithe manyu ma tene. **55** "'No mũngĩkaaga kũingata atũũri a bũrũri ũcio-rĩ, arĩa mũgeetĩkĩria matigwo magaatuĩka ngaracũ cia kũmũtũraga maitho, o na matuĩke mĩigua ya kũmũtheecaga mbaru. Nao nĩmakamũthĩĩnagia kũu bũrũri ũcio mũgaatũũra. **56** Na rĩrĩ, ũndũ ũrĩa ndaciirĩire kũmeka-rĩ, ũtuĩke nĩguo ngaamwĩka inyuĩ.'"

34 Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Atha andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Rĩrĩa mũgaatoonya Kaanani-rĩ, bũrũri ũcio mũkaagaĩrwo ũtuĩke igai rĩanyu ũgaakorwo na mĩhaka ĩno: **3** "'Mwena wanyu wa gũthini ũkoima Werũ-inĩ wa Zini kũrigania na mũhaka wa Edomu. Mwena wa irathĩro, mũhaka wanyu wa mwena wa gũthini ũkaambĩrĩria mũthia-inĩ wa Iria rĩa Cumbĩ, **4** ũtuĩkanĩirie mwena wa gũthini ũrorete Mwanya wa Akirabimu, ũthiĩte na mbere o nginya Zini, na ũikũrũke na mwena wa gũthini wa Kadeshi-Barinea. Ningĩ ũcooke ũkinye Hazoru-Adari, na uumĩrĩre Azimoni, **5** kũrĩa ũkaarigiicũka, ũnyiitane na karũũĩ ka Misiri, na ũrĩkĩrie Iria-inĩ. **6** "'Mũhaka wanyu wa mwena wa ithũĩro ũgaakorwo ũrĩ hũgũrũrũ cia Iria rĩrĩa Inene. Ũcio nĩguo ũgaatuĩka mũhaka wanyu wa mwena wa ithũĩro. **7** "'Naguo mũhaka wanyu wa mwena wa gathigathini uumĩte Iria rĩrĩa Inene ũgaakinya Kĩrĩma-inĩ kĩa Horu, **8** na kuuma Kĩrĩma kĩa Horu ũgaakinya Lebo-Hamathu. Ningĩ mũhaka ũcio ũgaakinya Zedadi, **9** ũthiĩ na mbere nginya Zifironi, na ũgaathirĩra Hazoru-Enani. Ũcio nĩguo ũgaatuĩka mũhaka wanyu wa mwena wa gathigathini. **10** "'Na rĩrĩ, mũhaka wanyu wa mwena wa irathĩro, ũkoima Hazoru-Enani ũkinye Shefamu. **11** Mũhaka ũcio ũgaaikũrũka kuuma Shefamu nginya Ribila, mwena wa irathĩro wa Aini, na ũthiĩ na mbere ũtwaranĩte na hurũrũka cia mwena wa irathĩro wa Iria rĩrĩa rĩa Kinerethu. **12** Ningĩ mũhaka ũcio ũikũrũkanie na Rũũĩ rwa Jorodani, ũrĩkĩrie Iria-inĩ rĩa Cumbĩ. "'Ũcio

nĩguo ũgaatuĩka bũrũri wanyu, na mĩhaka yaguo mĩena yothe.'" **13** Musa agĩatha andũ a Isiraeli, akĩmeera atĩrĩ: "Mũkaagaya bũrũri ũcio na ũndũ wa kũũcukĩra mĩtĩ ũtuĩke igai rĩanyu Jehova nĩathanĩte akoiga ũkaaheeo mĩhĩrĩga ĩrĩa kenda na nuthu, **14** Tondũ nyũmba cia mũhĩrĩga wa Rubeni, na mũhĩrĩga wa Gadi, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase nĩmarĩkĩtie kwamũkĩra igai rĩao. **15** Mĩhĩrĩga ĩyo yeerĩ na nuthu nĩĩrĩkĩtie kwamũkĩra magai mayo mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani ya Jeriko, kwerekera irathĩro rĩa riũa." **16** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **17** "Maya nĩmo marĩĩtwa ma andũ arĩa makaamũgayania bũrũri ũcio ũtuĩke igai rĩanyu: nĩ Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai na Joshua mũrũ wa Nuni. **18** Na ũthuure mũtongoria ũmwe kuuma kũrĩ o mũhĩrĩga nĩgeetha mateithĩrĩrie kũgayania bũrũri ũcio. **19** Maya nĩmo marĩĩtwa mao: nĩ Kalebu mũrũ wa Jefune, kuuma mũhĩrĩga wa Juda; **20** na Shemueli mũrũ wa Amihudu, kuuma mũhĩrĩga wa Simeoni; **21** na Elidadi mũrũ wa Kisiloni, kuuma mũhĩrĩga wa Benjamini; **22** na Buki mũrũ wa Jogili, ũrĩa mũtongoria kuuma mũhĩrĩga wa Dani; **23** na Hanieli mũrũ wa Efodi, ũrĩa mũtongoria kuuma mũhĩrĩga wa Manase mũrũ wa Jusufu; **24** na Kemueli mũrũ wa Shifitani, ũrĩa mũtongoria kuuma mũhĩrĩga wa Efiraimu mũrũ wa Jusufu; **25** na Elizafani mũrũ wa Paranaki, ũrĩa mũtongoria kuuma mũhĩrĩga wa Zebuluni; **26** na Palitieli mũrũ wa Azani, ũrĩa mũtongoria kuuma mũhĩrĩga wa Isakaru; **27** na Ahihudu mũrũ wa Shelomi, ũrĩa mũtongoria kuuma mũhĩrĩga wa Asheri; **28** na Pedaheli mũrũ wa Amihudu, ũrĩa mũtongoria kuuma mũhĩrĩga wa Nafitali." **29** Acio nĩo andũ arĩa Jehova aathanire makaagaĩra andũ a Isiraeli magai mao kũu bũrũri wa Kaanani.

35 Na rĩrĩ, kũu werũ-inĩ wa Moabi gũkuhĩ na Rũũĩ rwa Jorodani mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa itũũra rĩa Jeriko, Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **2** "Atha andũ a Isiraeli mahe Alawii matũũra mao ma gũtũũraga kuuma kũrĩ igai rĩrĩa andũ a Isiraeli makegwatĩra. Na macooke mamahe ithaka cia kũrĩithia mahiũ mao gũkuhĩ na matũũra macio. **3** Nao Alawii nĩmakaagĩa na matũũra ma gũtũũra, na magĩe na kũndũ gwa kũrĩithagia ng'ombe ciao, na mbũri, o na ũhiũ ũrĩa ũngĩ wao. **4** "Nacio ithaka cia kũrĩithia mahiũ mao iria ithiũrũrũkĩirie matũũra marĩa mũkaahe Alawii, igaatambũrũka buti 1,000 na magana matano kuuma rũthingo-inĩ rwa itũũra. **5** Kuuma nja ya itũũra-rĩ, mũthime buti 3,000 mwena wa irathĩro, na buti 3,000 mwena wa gũthini, na buti 3,000 mwena wa ithũĩro, na buti 1,000 mwena wa gathigathini, narĩo itũũra rĩgĩe gatagatĩ. Gĩcunjĩ kĩu kĩa bũrũri nĩkĩo gĩgaatuĩka ũrĩithio wa matũũra macio. **6** "Matũũra matandatũ ma macio mũkaahe Alawii magaatuĩka ma kũũrĩrwo, kũrĩa mũndũ ũraganĩte angĩũrĩra. Hamwe na macio matandatũ, mahei matũũra mangĩ mĩrongo ĩna na meerĩ. **7** Matũũra mothe marĩa mũkaahe Alawii no nginya magaakorwo marĩ mĩrongo ĩna na manana, hamwe na ithaka cia kũrĩithia mahiũ mao. **8** Matũũra marĩa mũkaahe Alawii kuuma kũrĩ bũrũri ũcio andũ a Isiraeli makegwatĩra, makaaheanwo kũringana na ũrĩa igai rĩa o mũhĩrĩga rĩigana: Oyai matũũra maingĩ kuuma kũrĩ mũhĩrĩga ũrĩa ũrĩ na matũũra maingĩ, na muoe matũũra manini kuuma kũrĩ mũhĩrĩga ũrĩa ũrĩ matũũra manini." **9** Ningĩ Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ: **10** "Arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ: 'Rĩrĩa mũkaaringa Rũũĩ rwa Jorodani mũtoonye bũrũri wa Kaanani-rĩ, **11** nĩmũgathuura matũũra mamwe matuĩke matũũra manene manyu ma kũũrĩrwo, kũrĩa mũndũ ũraganĩte ataciirĩire gwĩka ũguo angĩũrĩra. **12** Macio magaatuĩka kũndũ gwa kũũrĩrwo kuuma kũrĩ mũndũ ũrĩa ũrĩhanagĩria, nĩgeetha mũndũ ũrĩa ũthitangĩirwo kũũragana ndagakue ataambĩte gũciirithio mbere ya kĩrĩndĩ. **13** Matũũra macio matandatũ mũkaaheana nĩmo magaatuĩka matũũra manyu manene ma kũũrĩrwo. **14** Heanai matũũra matatũ mwena ũyũ wa Rũũĩ rwa Jorodani na matatũ kũu Kaanani matuĩke matũũra manene ma kũũrĩrwo. **15** Matũũra macio matandatũ magaatuĩka kũndũ gwa kũũrĩrwo nĩ andũ a Isiraeli, na ageni, o na andũ arĩa angĩ matũũraga thĩĩnĩ wao, nĩgeetha mũndũ ũraganĩte ataciirĩire gwĩka ũguo ooragĩre kuo. **16** "'Mũndũ angĩgũtha ũrĩa ũngĩ na kĩndũ gĩa kĩgera, nake ũcio wagũthwo akue-rĩ, ũcio ũgũthanĩte nĩ mũũragani; mũũragani ũcio no nginya ooragwo. **17** Kana mũndũ o wothe ũngĩkorwo na ihiga rĩngĩũragana guoko, nake agũthe mũndũ narĩo, mũndũ ũcio akue-rĩ, ũcio ũgũthanĩte nĩ mũũragani; mũũragani ũcio no nginya ooragwo. **18** Kana mũndũ o wothe ũngĩkorwo na mũtĩ ũngĩũragana guoko, nake agũthe mũndũ naguo acooke akue-rĩ, ũcio ũgũthanĩte nĩ mũũragani; mũũragani ũcio no nginya ooragwo. **19** Mũrĩhanĩria wa thakame no nginya oorage mũũragani ũcio; angĩmũtũnga no nginya amũũrage. **20** Mũndũ o wothe angĩkorwo aciirĩire rũmena na athinĩkanie ũrĩa ũngĩ, kana amũikĩrie kĩndũ akĩendaga nake mũgũthwo akue, **21** kana amũgũthe ngundi arakarĩte amũũrage, mũndũ ũcio no nginya ooragwo; ũcio nĩ mũũragani. Mũrĩhanĩria wa thakame no nginya akooraga mũũragani ũcio rĩrĩa angĩmũtũnga. **22** "'No rĩrĩ, mũndũ angĩkorwo atarĩ na rũmena, na o rĩmwe athinĩkanie mũndũ ũngĩ kana amũikĩrie kĩndũ atekwenda, **23** kana amũgũithĩrie ihiga rĩngĩmũũraga atekũmuona, nake mũndũ ũcio akue, no tondũ ti thũ yake na ningĩ ndaciirĩire kũmũgera ngero-rĩ, **24** hĩndĩ ĩyo kĩũngano kĩu no nginya kĩmũtuithanie ciira na mũrĩhanĩria wa thakame kũringana na mawatho maya. **25** Kĩũngano kĩu no nginya kĩgitĩre mũndũ ũcio ũthitangĩirwo kũũragana kuuma kũrĩ mũrĩhanĩria wa thakame, na kĩmũcookie itũũra rĩu inene rĩa kũũrĩrwo rĩrĩa oorĩire. Nake no nginya aikare kuo o nginya rĩrĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene agaakua, o ũcio waitĩrĩirio maguta marĩa maamũre. **26** "'No rĩrĩ, mũthitangwo ũcio ũraganĩte angĩgaathiĩ nja ya itũũra rĩu inene rĩa kũũrĩrwo rĩrĩa oorĩire, **27** nake mũrĩhanĩria wa thakame amũkore na kũu nja ya itũũra rĩu inene, mũrĩhanĩria ũcio wa thakame no oorage mũndũ ũcio mũthitange, na ndatuĩrwo ihĩtia rĩa kũũragana. **28** Mũndũ ũcio mũthitange no nginya aikare thĩĩnĩ wa itũũra rĩu rĩake inene rĩa kũũrĩrwo o nginya rĩrĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene agaakua; thuutha wa gĩkuũ kĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene, no acooke gĩthaka-inĩ kĩrĩa eegwatĩire. **29** "'Maya nĩmo megũtuĩka mawatho manyu ma kũrũmagĩrĩrwo hĩndĩ ciothe njiarwa-inĩ

iria igooka, o kũrĩa mũgaatũũra. **30** "'Mũndũ o wothe angĩũraga mũndũ no nginya akooragwo ta mũũragani, no no nginya hagĩe na ũira wa aira aingĩ. No gũtirĩ mũndũ o na ũ ũkooragwo nĩ ũndũ wa ũira wa mũndũ ũmwe. **31** "'Mũtikanamũkĩre indo cia gũkũũra muoyo wa mũũragani, ũrĩa wagĩrĩirwo nĩ gũkua. Ti-itherũ ũcio no nginya ooragwo. **32** "'Mũtikanamũkĩre indo cia gũkũũra muoyo wa mũndũ o wothe ũrĩa ũũrĩire itũũra inene rĩa kũũrĩrwo, atĩ nĩguo mũmwĩtĩkĩrie acooke agatũũre mũgũnda-inĩ wake mbere ya gĩkuũ kĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. **33** "'Mũtikanathaahie bũrũri ũrĩa mũrĩ. Ũiti wa thakame nĩ ũthaahagia bũrũri, na horohio ndĩngĩrutĩrwo bũrũri ũrĩa thakame ĩrĩkĩtie gũitwo, tiga no ĩrutirwo na thakame ya mũndũ ũcio wamĩitire. **34** Mũtikanathaahie bũrũri ũrĩa mũtũũraga na kũrĩa nĩĩ ndũũraga, nĩ ũndũ nĩĩ Jehova ndũũraga gatagatĩ ka andũ a Isiraeli.'"

36 Atongoria a nyũmba cia mbarĩ ya Gileadi mũrũ wa Makiru, mũrũ wa Manase, arĩa maarĩ a mbarĩ cia njiaro cia Jusufu, nĩmathiire na makĩaria marĩ mbere ya Musa na atongoria arĩa matongoragia nyũmba cia andũ a Isiraeli. **2** Makiuga atĩrĩ, "Rĩrĩa Jehova aathire mwathi wakwa aheane bũrũri ũtuĩke igai rĩa andũ a Isiraeli na ũndũ wa gũcuukĩra mĩtĩ-rĩ, Jehova nĩagwathire ũheane igai rĩa mũrũ wa ithe witũ Zelofehadi kũrĩ airĩtu ake. **3** Na rĩrĩ, mangĩkaahikio nĩ andũ a mĩhĩrĩga ĩyo ĩngĩ ya andũ a Isiraeli, hĩndĩ ĩyo igai rĩao nĩrĩkeherio igai-inĩ rĩa maithe maitũ rĩonganĩrĩrio na igai rĩa mũhĩrĩga ũrĩa makaahikĩra. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, gĩcunjĩ kĩa igai rĩrĩa twagaĩirwo nĩrĩkeherio. **4** Rĩrĩa mwaka wa Jubilii wa andũ a Isiraeli ũgaakinya-rĩ, igai rĩao nĩrĩkonganĩrĩrio na igai rĩa mũhĩrĩga ũrĩa makaahikĩra, narĩo igai rĩao rĩeherio kuuma kũrĩ igai rĩa mũhĩrĩga wa maithe maitũ." **5** Nake Musa, kũringana na watho wa Jehova, agĩatha andũ a Isiraeli, akĩmeera atĩrĩ, "Ũguo mũhĩrĩga wa njiaro cia Jusufu ũroiga nĩ ũndũ wa kĩhooto. **6** Ũũ nĩguo Jehova athanĩte nĩ ũndũ wa airĩtu a Zelofehadi: No mahikĩre mũndũ o wothe ũrĩa mangĩĩendera, angĩkorwo mekũhika thĩinĩ wa mũhĩrĩga wa ithe wao. **7** Gũtirĩ igai thĩinĩ wa Isiraeli rĩkoima mũhĩrĩga ũmwe rĩtuĩke rĩa mũhĩrĩga ũngĩ, nĩgũkorwo Mũisiraeli o wothe nĩagatũũria gĩthaka kĩa mũhĩrĩga kĩrĩa maagaire kuuma kũrĩ maithe mao ma tene. **8** Mũirĩtu o wothe ũkaagaya gĩthaka mũhĩrĩga-inĩ o wothe wa Isiraeli, no nginya ahikĩre mũndũ wa nyũmba ya mũhĩrĩga wa ithe, nĩgeetha Mũisiraeli o wothe atũũre enyiitĩire igai rĩa maithe. **9** Gũtirĩ igai rĩkoima mũhĩrĩga ũmwe rĩtuĩke rĩa mũhĩrĩga ũngĩ, nĩgũkorwo o mũhĩrĩga wa andũ a Isiraeli ũrĩtũũragia gĩthaka kĩrĩa ũgaĩte." **10** Nĩ ũndũ ũcio airĩtu acio a Zelofehadi magĩĩka o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **11** Airĩtu a Zelofehadi, nĩo Mahala, na Tiriza, na Hogila, na Milika, na Noa, maahikirio nĩ ariũ a mũrũ wa nyina na ithe wao. **12** Maahikire thĩinĩ wa mbarĩ cia njiaro cia Manase mũrũ wa Jusufu, narĩo igai rĩao rĩgĩikara mbarĩ-inĩ na mũhĩrĩga-inĩ wa ithe wao. **13** Macio nĩmo mawatho na matuĩro ma kũrũmĩrĩrwo marĩa Jehova aathire Musa eere andũ a Isiraeli marĩ kũu werũ wa Moabi hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Jorodani mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jeriko.

Gũcookerithia

1 Ũyũ nĩguo ũhoro ũrĩa Musa aarĩirie andũ a Isiraeli othe kũu werũ-inĩ mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani, na kũu nĩkuo Araba, kũng'ethera Sufi, gatagatĩ ka Parani na Tofeli, na Labani, na Hazerothu na Dizahabu. **2** (Kuuma Horebu gũthiĩ Kadeshi-Barinea, kugerera njĩra ya kĩrĩma gĩa Seiru, nĩ rũgendo rwa mĩthenya ikũmi na ũmwe.) **3** Mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩna kuuma andũ a Isiraeli moima bũrũri wa Misiri mũthenya wa mbere wa mweri wa ikũmi na ũmwe-rĩ, Musa akĩarĩria andũ a Isiraeli akĩmeera ũrĩa wothe Jehova aamwathĩte ameere. **4** Ũndũ ũyũ wekĩkire thuutha wake gũkorwo atooretie Sihoni mũthamaki wa Aamori, ũrĩa wathamakaga Heshiboni, na ningĩ nĩatooretie Ogu mũthamaki wa Bashani, ũrĩa wathamakaga Ashitarothu arĩ kũu Edirei. **5** Musa arĩ kũu mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani bũrũri-inĩ wa Moabi, nĩambĩrĩirie gũtaarĩria ũhoro wa watho ũyũ, akiuga atĩrĩ: **6** Jehova Ngai witũ aatwĩrire tũrĩ kũu Horebu atĩrĩ, "Ihinda rĩrĩa mũikarĩte kĩrĩma-inĩ gĩkĩ nĩrĩiganĩte. **7** Thariai kambĩ mũthiĩ bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Aamori; mũthiĩ kũrĩ ndũrĩrĩ iria ciothe iriganĩtie cia Araba, na irĩma-inĩ, na magũrũ-inĩ ma irĩma cia mwena wa ithũĩro, na Negevu o na gũtwarana na hũgũrũrũ cia iria, gũthiĩ o nginya bũrũri wa Akaanani, o na kũu Lebanoni, o nginya rũũĩ rũrĩa rũnene rwa Farati. **8** Atĩrĩrĩ, nĩndĩmũheete bũrũri ũyũ. Thiĩi kuo mwĩgwatĩre bũrũri ũcio Jehova eehĩtire na mwĩhĩtwa akiuga nĩakaũhe maithe manyu Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu, o na aũhe njiaro ciao iria igooka thuutha wao." **9** Hĩndĩ ĩyo ndaamwĩrire atĩrĩ, "Wĩra wa kũmũrora nĩ mũritũ mũno, ndingĩĩũhota ndĩ o nyiki. **10** Jehova Ngai wanyu nĩamũingĩhĩtie mũno nginya ũmũthĩ mũrĩ aingĩ o ta njata cia igũrũ. **11** Jehova, o we Ngai wa maithe manyu, aromũingĩhia maita ngiri, na amũrathime o ta ũrĩa eeranĩire! **12** No rĩrĩ, ingĩĩhota atĩa gũkuua mathĩĩna manyu, na mĩrigo yanyu, o na maciira manyu ndĩ o nyiki? **13** Thuurai andũ oogĩ, na amenyi maũndũ, o na atĩĩku kuuma kũrĩ mĩhĩrĩga yanyu ndĩmatue anene mamũrorage." **14** Inyuĩ mwanjookeirie atĩrĩ, "Ũndũ ũcio watua nĩ ũgwĩka nĩ mwega." **15** Nĩ ũndũ ũcio ngĩoya atongoria a mĩhĩrĩga yanyu, acio maarĩ oogĩ na atĩĩku, ngĩmatua a kũmwathaga, marĩ atongoria a ikundi cia andũ ngiri ngiri, na cia igana igana, na cia mĩrongo ĩtano na cia ikũmi, matuĩke anene a mĩhĩrĩga. **16** Na nĩndathire atuithania ciira anyu ihinda-inĩ rĩu ngĩmeera atĩrĩ: Thikagĩrĩriai maciira gatagatĩ-inĩ ka ariũ a ithe wanyu, na mũmatuithanagie na kĩhooto, kana nĩ ciira ũrĩ gatagatĩ ka Mũisiraeli na Mũisiraeli ũngĩ, kana Mũisiraeli na mũndũ wa kũngĩ. **17** Mũtikanathutũkanie mũgĩtua ciira; thikagĩrĩriai andũ arĩa anene na arĩa anini o ũndũ ũmwe. Mũtikanetigĩre mũndũ o na ũrĩkũ, nĩgũkorwo ũtuanĩri ciira nĩ wa Ngai. Ndehagĩrai ciira ũrĩa wothe wamũritũhĩra, na nĩndĩũthikagĩrĩria. **18** Na hĩndĩ ĩyo ngĩmwĩra maũndũ mothe marĩa mwagĩrĩirwo nĩ gwĩka. **19** Ningĩ o ta ũrĩa Jehova Ngai witũ aatwathire-rĩ, nĩtwoimire Horebu, tũgĩthiĩ twerekeire bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Aamori tũtuĩkanĩirie werũ-inĩ ũcio mũnene na wa gwĩtigĩrwo, o ũcio mweyoneire, na nĩ ũndũ ũcio tũgĩkinya Kadeshi-Barinea. **20** Hĩndĩ ĩyo ngĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩmũkinyĩte bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Aamori, ũrĩa Jehova Ngai witũ aratũhe. **21** Atĩrĩrĩ, Jehova Ngai wanyu nĩamũheete bũrũri ũcio. Ambatai mũthiĩ mũwĩgwatĩre ũtuĩke wanyu, o ta ũrĩa Jehova Ngai wa maithe manyu aamwĩrire. Mũtikanetigĩre; kana mukue ngoro." **22** Ningĩ inyuĩ, inyuothe mũgĩũka harĩ nĩĩ mũkĩnjĩĩra atĩrĩ, "Reke tũtũme andũ mathiĩ mbere iitũ magatũthigaanĩre bũrũri ũcio, matũcookerie ũhoro ũkoniĩ njĩra ĩrĩa twagĩrĩirwo kũgerera na matũũra marĩa tũgũkora." **23** Rĩciiria rĩu ngĩona rĩ-rĩega; nĩ ũndũ ũcio ngĩthuura andũ ikũmi na eerĩ thĩĩnĩ wanyu, o mũhĩrĩga hakiuma mũndũ ũmwe. **24** Makiumagara makĩambata bũrũri ũcio, wa irĩma, magĩkinya Gĩtuamba kĩa Eshikoli na magĩtuĩria ũhoro wakĩo. **25** Nĩmakuire matunda mamwe ma bũrũri ũcio, magĩtũrehere, na magĩtũcookeria ũhoro atĩrĩ, "Bũrũri ũcio Jehova Ngai witũ araatũhe nĩ mwega." **26** No inyuĩ mũtiendaga kwambata mũthiĩ kuo; nĩ mwaremeire rĩathani rĩa Jehova Ngai wanyu. **27** Mũkĩnugunĩka mũrĩ thĩĩnĩ wa hema cianyu, mũkiuga atĩrĩ, "Jehova nĩatũthũire; nĩkĩo aatũrutire bũrũri wa Misiri oke atũneane moko-inĩ ma Aamori nĩguo matũniine. **28** Tũngĩgĩthiĩ na kũ? Ariũ a ithe witũ nĩmatũmĩte tũũrwo nĩ hinya tondũ maroiga atĩrĩ, 'Andũ acio marĩ na hinya gũtũkĩra, na nĩ araihu kũrĩ ithuĩ; matũũra mao nĩ manene mũno, na mairigĩirwo na thingo ikinyĩte o matu-inĩ. O na nĩtũronire ariũ a Anaki kuo.'" **29** Niĩ na niĩ ngĩmwĩra atĩrĩ, "Mũtikamake, na mũtikametigĩre. **30** Jehova Ngai wanyu, ũrĩa ũrathiĩ amũtongoretie, nĩekũmũrũĩrĩra, o ta ũrĩa aamũrũĩrĩire kũu bũrũri wa Misiri mũkĩonagĩra na maitho manyu, **31** na kũu werũ-inĩ kũu nĩmuonire Jehova Ngai wanyu ũrĩa aamũtwaraga amũkuuĩte, o ta ũrĩa mũndũ athiiaga akuuĩte mũriũ, akĩmũkuua kũrĩa guothe mwagereire nginya mũgĩkinya gũkũ." **32** No o na muonete ũguo-rĩ, mũtiigana kwĩhoka Jehova Ngai wanyu, **33** ũrĩa wathiiaga amũtongoretie mũrĩ rũgendo-inĩ rwanyu arĩ gĩtugĩ-inĩ kĩa mwaki ũtukũ, na arĩ itu-inĩ mũthenya, na akamũcaragĩria kũrĩa mũngĩamba hema o na akamuonagia njĩra ĩrĩa mũkũgera. **34** Rĩrĩa Jehova aaiguire ũrĩa mwoigire, akĩrakara na akĩĩhĩta, akiuga atĩrĩ: **35** "Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa rũciaro rũrũ rwaganu ũkoona bũrũri ũcio mwega ũrĩa ndehĩtire atĩ nĩngaũhe maithe manyu ma tene, **36** tiga o Kalebu mũrũ wa Jefune. Nĩakawona, na nĩngamũhe bũrũri ũcio aakinyĩte na magũrũ make, marĩ na njiaro ciake, tondũ nĩarũmĩrĩire Jehova na ngoro yake kũna." **37** O na niĩ Jehova nĩandakarĩire akĩnjĩĩra atĩrĩ, "O nawe ndũgatoonya bũrũri ũcio. **38** No ndungata yaku, Joshua mũrũ wa Nuni nĩakaũtoonya. Mũmagĩrĩrie, tondũ nĩwe ũgaatongoria Isiraeli mathiĩ makaũgae. **39** Na rĩrĩ, andũ anyu arĩa anini arĩa mwoigire atĩ nĩmagatahwo, na ciana cianyu o icio itakũũranĩte wega na ũũru, nĩigatoonya bũrũri ũcio. Nĩngaũheana kũrĩ o, nao megwatĩre ũtuĩke wao. **40** No inyuĩ-rĩ, hũndũkai, mumagare mũthiĩ na njĩra ya werũ-inĩ mũrorete Iria Itune." **41** Hĩndĩ ĩyo mũkĩnjookeria atĩrĩ, "Nĩtũhĩtĩirie Jehova. Nĩtũkwambata tũkarũe, o ta ũrĩa Jehova Ngai witũ aatwathĩte." Nĩ ũndũ ũcio inyuĩ inyuothe o mũndũ o mũndũ akĩĩoha indo ciake cia mbaara, mwĩciirĩtie atĩ

nĩ ũndũ mũhũthũ kwambata mũthiĩ bũrũri ũcio ũrĩ irĩma. **42** No Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Meere ũũ, 'Tigai kwambata mũkarũe, tondũ ndigũkorwo hamwe na inyuĩ. Nĩmũgũtoorio nĩ thũ cianyu.'" **43** Nĩ ũndũ ũcio na niĩ ngĩmwĩra, no mũtiigana kũnjigua. Nĩmwaremeire watho wa Jehova, na nĩ ũndũ wa rũnano rwanyu mũkĩambata mũgĩthiĩ bũrũri ũcio ũrĩ irĩma. **44** Nao Aamori arĩa maatũũraga kũu irĩma-inĩ makĩmũtharĩkĩra, makĩmũingata ta mĩrumbĩ ya njũkĩ, nao makĩmũhũũra kuuma Seiru o nginya Horoma. **45** Mwacookire mũgĩũka mũkĩrĩraga mbere ya Jehova, no ndaigana kũrũmbũiya kĩrĩro kĩanyu, na akĩrega kũmũthikĩrĩria. **46** Na nĩ ũndũ ũcio mũgĩikara kũu Kadeshi matukũ maingĩ, ihinda rĩu rĩothe mwaikarire kuo.

2 Thuutha ũcio tũkĩhũndũka, tũkiumagara tũrorete na werũ-inĩ, tũgĩthiĩ na njĩra ĩrĩa yerekeire Iria Itune, o ta ũrĩa Jehova anjĩĩrĩte. Tũkĩũrũũra bũrũri ũcio ũrĩ irĩma wa Seiru ihinda iraaya. **2** Nake Jehova agĩcooka akĩnjĩĩra atĩrĩ, **3** "Nĩmũrũũrĩte bũrũri ũyũ ũrĩ irĩma ihinda rĩa kũigana; rĩu garũrũkai mũrorete mwena wa gathigathini. **4** Atha andũ, ũmeere atĩrĩ: 'Mũrĩ hakuhĩ gũtuĩkanĩria bũrũri wa ariũ a ithe wanyu, njiaro cia Esaũ, arĩa matũũraga Seiru. Nĩmekũmwĩtigĩra, no inyuĩ mwĩmenyererei mũno. **5** Mũtikamoogite nĩguo mũrũe, nĩgũkorwo ndikũmũhe bũrũri wao o na hanini, o na handũ mũngĩkinyithia kũgũrũ. Nĩheete Esaũ bũrũri ũcio ũrĩ irĩma wa Seiru ũtuĩke wake mwene. **6** Irio iria mũrĩrĩĩaga na maaĩ marĩa mũrĩnyuuaga mũrĩmarĩhaga na betha.'" **7** Jehova Ngai wanyu nĩamũrathimĩte wĩra-inĩ wothe wa moko manyu. Nĩamũmenyereire rũgendo-inĩ rwanyu werũ-inĩ ũyũ mũnene. Mĩaka ĩyo mĩrongo ĩna ĩthirĩte, Jehova Ngai wanyu akoretwo hamwe na inyuĩ, na mũtirĩ mwaga kĩndũ o na kĩ. **8** Nĩ ũndũ ũcio tũgĩkĩhĩtũkĩra kũu kwa ariũ a ithe witũ, njiaro cia Esaũ, acio maatũire kũu Seiru. Nĩtwatigire barabara ya gũthiĩ Araba ĩrĩa yumĩte Elathu na Ezioni-Geberi, tũkĩnyiita barabara ya werũ ya gũthiĩ Moabi. **9** Ningĩ Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ndũgathĩĩnie andũ a Moabi kana ũmogite nĩguo mũrũe, nĩgũkorwo ndikũmũhe bũrũri wao o na hanini. Nĩndĩkĩtie kũheana Ari kũrĩ njiaro cia Loti gũtuĩke igai rĩao." **10** (Aemi nĩo maatũũraga kuo tene, andũ maarĩ hinya na aingĩ mũno, na makaraiha ta ariũ a Anaki. **11** O nao andũ acio maatuĩtwo Arefai, o ta Anaki, no andũ a Moabi maameetaga Aemi. **12** Aahori tene maatũũraga Seiru, no njiaro cia Esaũ ikĩmarutũrũra, makiuma kuo. Njiaro cia Esaũ ikĩniina Aahori, ikĩmeeheria mbere yao, na magĩtũũra kuo ithenya rĩao, o ta ũrĩa andũ a Isiraeli meekire bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova aamaheire megwatĩre ũtuĩke wao.) **13** Nake Jehova akiuga atĩrĩ, "Rĩu ũkĩrai mũringe Kĩanda gĩa Zeredi." Nĩ ũndũ ũcio tũgĩkĩringa karũũĩ kau. **14** Mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩnana nĩyathirire kuuma hĩndĩ ĩrĩa tuoimire Kadeshi-Barinea nginya rĩrĩa twaringire Kĩanda kĩu gĩa Zeredi. Ihinda-inĩ rĩu rũciaro ruothe rwa andũ arĩa maathiiaga ita rũgĩkorwo rũthirĩte kũu kambĩ-inĩ, o ta ũrĩa Jehova aamerĩte na mwĩhĩtwa. **15** Guoko kwa Jehova nĩ kwamokĩrĩire nginya hĩndĩ ĩrĩa aamaniinire biũ, magĩthira kũu kambĩ-inĩ. **16** Na rĩrĩ, rĩrĩa mũndũ wa mũthia gatagatĩ-inĩ ka andũ acio arĩa maathiiaga ita aakuire-rĩ, **17** Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, **18** "Ũmũthĩ nĩmũkũhĩtũkĩra Ari, bũrũri-inĩ wa Moabi. **19** Mwakinya kũrĩ Aamoni, mũtikamathĩĩnie kana mũmoogite nĩguo mũrũe, nĩgũkorwo ndikũmũhe bũrũri o na ũmwe wa Aamoni. Nĩndĩũheanĩte kũrĩ njiaro cia Loti ũtuĩke igai rĩao." **20** (O naguo ũcio watuĩtwo ta bũrũri wa Arefai, arĩa matũũrĩte kuo, no Aamoni maametaga Azamuzumi. **21** Maarĩ andũ marĩ hinya na aingĩ na makaraiha ta Aanaki. Jehova nĩamaniinire makĩeherera Aamoni, nao makĩmaingata magĩtũũra kuo ithenya rĩao. **22** Ũguo noguo Jehova eekĩire njiaro cia Esaũ arĩa maatũũrĩte Seiru, hĩndĩ ĩrĩa aaniinire Aahori mehere mbere yao. Nĩmamarutũrũrire, na nĩo matũũraga kuo ithenya rĩao nginya ũmũthĩ. **23** Nao Aavi arĩa maatũũraga tũtũũra-inĩ gũthiĩ o nginya Gaza, nĩmaniinirwo nĩ Akafitori arĩa moimĩte Kafitori, nao magĩtũũra kuo ithenya rĩao.) **24** "Umagarai mũringe Kĩanda kĩa Arinoni. Na atĩrĩ, nĩneanĩte Sihoni ũrĩa, Mũamori mũthamaki wa Heshiboni, na bũrũri wake moko-inĩ manyu. Ambĩrĩriai kũrũa nake, mwĩgwatĩre bũrũri ũcio. **25** Mũthenya ũyũ wa ũmũthĩ nĩngwambĩrĩria gũtũma andũ a ndũrĩrĩ ciothe iria itũire gũkũ thĩ inyiitwo nĩ guoya na kĩmako nĩ ũndũ wanyu. Ciaigua ũhoro wanyu nĩikũinaina na inyiitwo nĩ kĩgirĩko kĩnene nĩ ũndũ wanyu." **26** Tũrĩ werũ-inĩ wa Kedemothu nĩndatũmire andũ kũrĩ Sihoni mũthamaki wa Heshiboni ngĩmũũria tũgĩe na thayũ, na ngĩmwĩra atĩrĩ, **27** "Twĩtĩkĩrie tũtuĩkanĩrie bũrũri waku. Tũkũrũmĩrĩra barabara ĩrĩa nene tũtikwahũka na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho. **28** Twenderiei irio cia kũrĩa na maaĩ ma kũnyua, tũrĩhe na betha. No rĩrĩ, ũtwĩtĩkĩrie tũtuĩkanĩrie kũu na magũrũ, **29** o ta ũrĩa njiaro cia Esaũ iria itũũraga Seiru, na andũ a Moabi arĩa matũũraga Ari maatwĩkire, nginya tũringe Rũũĩ rwa Jorodani tũkinye bũrũri ũrĩa Jehova Ngai witũ araatũhe." **30** No Sihoni mũthamaki wa Heshiboni nĩaregire tũtuĩkanĩrie kuo. Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩatũmire roho wake ũng'athie, na akĩũmia ngoro yake, nĩgeetha amũneane moko-inĩ manyu, o ta ũrĩa ekĩte rĩu. **31** Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Nĩndambĩrĩria kũneana Sihoni na bũrũri wake kũrĩ inyuĩ. Ambĩrĩriai kũmahũũra mũmatoorie, nĩgeetha mwĩgwatĩre bũrũri ũcio wake." **32** Hĩndĩ ĩrĩa Sihoni oimagarire na mbũtũ yake yothe nĩguo acemanie na ithuĩ mbaara-inĩ kũu Jahazu, **33** Jehova Ngai witũ nĩamũneanire moko-inĩ maitũ na ithuĩ tũkĩmũhũũra, tũkĩmũũraga hamwe na ariũ ake na mbũtũ yake yothe. **34** Hĩndĩ ĩyo tũkĩnyiita matũũra make mothe tũkĩmaananga biũ, o na tũkĩniina arũme, na andũ-a-nja, o na ciana. Tũtiatigirie mũndũ o na ũmwe. **35** No mahiũ na indo iria twaatahire kuuma matũũra macio twanyiitire nĩtweyoeire tũgĩthiĩ nacio. **36** Kuuma Aroeri mũthia-inĩ wa kĩanda kĩa Arinoni, na kuuma itũũra rĩrĩa rĩarĩ kĩanda-inĩ kĩu, nginya o Gileadi, gũtirĩ itũũra o na rĩmwe rĩatũkĩririe hinya. Jehova Ngai witũ nĩaneanire matũũra mothe kũrĩ ithuĩ. **37** No kũringana na watho wa Jehova Ngai witũ, mũtiigana gũkuhĩrĩria bũrũri o na ũrĩkũ wa Aamoni, kana mũgĩkuhĩrĩria bũrũri ũrĩa wariganĩtie na Rũũĩ rwa Jaboku, o na kana bũrũri ũrĩa ũthiũrũrũkĩirie matũũra marĩa marĩ irĩma-inĩ.

3 Nītwacookire tūkĩgarūrūka na tūkĩambata na njĩra
tūrorete Bashani, nake Ogu mūthamaki wa Bashani
akiumagara na mbūtū ciake ciothe cia ita oke ahūūrane
na ithuĩ kūu Edirei. **2** Nake Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ,
"Ndūkamwĩtigĩre, nĩ ūndū nĩndĩmūneanĩte hamwe
na mbūtū ciake ciothe cia ita na būrūri wake moko-
inĩ maku. Mwĩke o ūrĩa wekire Sihoni mūthamaki
wa Aamori, ūrĩa waathanaga Heshiboni." **3** Nĩ ūndū
ūcio Jehova Ngai witū akĩneana Ogu mūthamaki
wa Bashani moko-inĩ maitū na mbūtū yake yothe.
Tūkĩmooraga na tūtiatigirie mūndū o na ūmwe. **4**
Ihinda-inĩ rĩu tūkĩmatunya matūūra mao mothe. Gūtirĩ
itūūra o na rĩmwe rĩa matūūra mao mĩrongo ĩtandatū
tūtaamatunyire, marĩa maarĩ būrūri-inĩ ūcio wothe wa
Arigobu, ūthamaki-inĩ wa Ogu kūu Bashani. **5** Matūūra
macio mothe maarĩ mairigĩre na hinya, na thingo
ndaaya na igūrū, na ihingo ciarĩ na mĩgĩĩko, na ningĩ no
kwarĩ tūtūūra tūingĩ tūtaarĩ tūirigĩre. **6** Nītwamanangire
biū, o ta ūrĩa twekĩte Sihoni mūthamaki wa Heshiboni,
tūkĩananga matūūra mothe manene, o na tūkĩniina
arūme na andū-a-nja o na ciana. **7** No mahiū mothe na
indo iria twatahire kuuma matūūra macio mao manene
nītwacioire tūgĩthiĩ nacio. **8** Nĩ ūndū ūcio ihinda-inĩ
rĩu nītwatunyanire būrūri ūrĩa warĩ irathĩro rĩa Rūūĩ
rwa Jorodani, kuuma kūrĩ athamaki acio eerĩ a Aamori,
naguo uumĩte kĩanda kĩa Arinoni nginya kĩrĩma-inĩ kĩa
Herimoni. **9** (Kĩrĩma kĩa Herimoni gĩĩtagwo Sirioni nĩ
Asidoni; nao Aamori magĩĩtaga Seniru.) **10** Nītwatahire
matūūra mothe marĩa maarĩ kūndū kwaraganu, na
Gileadi guothe, na Bashani guothe, o nginya Saleka na
Edirei, matūūra ma kūrĩa Ogu aathanaga kūu Bashani.
11 (No Ogu mūthamaki wa Bashani wiki watigarire harĩ
matigari ma Arefai. Gĩtanda gĩake kĩarĩ gĩa cuuma, na
kĩarĩ na ūraihu wa makĩria ma buti ikūmi na ithatū,
na warĩĩ wa buti ithathatū. Gĩtanda kĩu kĩrĩ o kūu
Raba kwa Aamoni.) **12** Naguo būrūri ūrĩa twatunyanire
hĩndĩ ĩyo-rĩ, nĩndagaĩire andū a Rubeni na a Gadi
būrūri ūrĩa warĩ gathigathini wa Aroeri kūnyiitana na
kĩanda kĩa Arinoni, hamwe na nuthu ya būrūri ūrĩa
ūrĩ irĩma wa Gileadi, o hamwe na matūūra makuo. **13**
Nakuo kūrĩa kūngĩ guothe gwatigaire kūu Gileadi o na
Bashani guothe, kūrĩa Ogu aathanaga, ngĩkūhe nuthu
ya mūhĩrĩga wa Manase. (Būrūri wothe wa Arigobu
kūu Bashani hĩndĩ ĩmwe wetagwo būrūri wa Arefai.
14 Jairu, wa rūciaro rwa Manase, nĩegwatĩire būrūri
wothe wa Arigobu o nginya mūhaka-inĩ wa Ageshuru
na Amaakathi; nakuo gūgĩĩtanio nake, nĩ ūndū ūcio
Bashani gwĩtagwo Havothu-Jairu o nginya ūmūthĩ.)
15 Na nĩndaheanire Gileadi kūrĩ Makiru. **16** No andū
a Rubeni na a Gadi ndaamaheire būrūri ūrĩa uumĩte
Gileadi ūgaikūrūka nginya kĩanda kĩa Arinoni (mūhaka
warĩ gatagatĩ ga kĩanda kĩu), ūgacooka ūgakinya rūūĩ-
inĩ rwa Jaboku, arĩ ruo mūhaka wa Aamoni. **17** Mūhaka
wakuo wa mwena wa ithūĩro warĩ Rūūĩ rwa Jorodani
kūu Araba, kuuma Kinerethu nginya Iria-inĩ rĩa Araba
(nĩrĩo Iria rĩa Cumbĩ), mūhuro wa iharūrūka cia Pisiga.
18 Hĩndĩ ĩyo nĩndamwathire ngĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova
Ngai wanyu nĩamūheete būrūri ūyũ mūwĩgwatĩre. No
andū anyu arĩa marĩ na hinya, arĩa meeohete indo
cia mbaara, no nginya maringe mūrĩmo ūrĩa ūngĩ
mbere ya andū a Isiraeli ariũ a ithe wanyu. **19** No
rĩrĩ, atumia anyu, na ciana cianyu, o na ūhiũ wanyu
(nĩnjũũĩ nĩ mūrĩ na ūhiũ mūingĩ) no maikare matūūra-
inĩ marĩa ndĩmūheete, **20** nginya rĩrĩa Jehova akaahe
ariũ a thoguo ūhurūko ta ūrĩa amūheete inyuĩ, nao
makorwo meyoeire būrūri ūrĩa Jehova Ngai wanyu
ekūmahe, mūrĩmo ūrĩa ūngĩ wa Rūūĩ rwa Jorodani.
Thuutha ūcio-rĩ, o mūndū wanyu no acooke handū
harĩa ndĩmūheete mwĩgwatĩre hatuĩke hanyu." **21** Ningĩ
ngĩatha Joshua ngĩmwĩra atĩrĩ: "Nĩwĩoneire na maitho
maku ūrĩa wothe Jehova Ngai wanyu ekĩte athamaki
acio eerĩ. Ũguo noguo Jehova ageeka mothamaki marĩa
mothe marĩ kūndū kūu mūrathiĩ. **22** Ndūkanametigĩre;
Jehova Ngai wanyu nĩwe ūrĩmūrūagĩrĩra." **23** Hĩndĩ ĩyo
nĩndathaithire Jehova ngĩmwĩra atĩrĩ: **24** "We Mwathani
Jehova, nĩwambĩrĩirie kuonia ndungata yaku ũnene
waku na hinya wa guoko gwaku. Nĩ ũndũ-rĩ, nĩ ngai
ĩrĩkũ igũrũ kana thĩ ĩngĩĩka ciĩko cia hinya ta iria wee
wĩkaga? **25** Reke ninge kũndũ kũu mūrĩmo wa Rūūĩ rwa
Jorodani ngeyonere būrūri mwega, būrūri ūcio mwega
ūrĩ irĩma o na būrūri wa Lebanoni." **26** No nĩ ũndũ
wanyu-rĩ, Jehova nĩandakarĩire na ndangĩathikĩrĩirie.
Jehova akiuga atĩrĩ, "Reke ūhoro ūcio ūkinye hau,
ndũkanjarĩrie rĩngĩ ũndũ wĩgiĩ ũhoro ūcio. **27** Ambata
gacũmbĩrĩ ga kĩrĩma kĩa Pisiga wĩrorere mwena wa
ithūĩro, na wa gathigathini, na wa gũthini, o na wa
irathĩro. Wĩrorere būrūri ūcio na maitho maku, nĩ ũndũ
ndũkūringa rūūĩ rūrũ rwa Jorodani. **28** No rĩrĩ, taara
Joshua, na ũmũũmĩrĩrie, na ũmwĩkĩre hinya, nĩgũkorwo
nĩwe ũgaatongoria andũ aya maringe mathiĩ mūrĩmo
ūrĩa ūngĩ, na atũme magae būrūri ūcio ūkuona." **29** Nĩ
ũndũ ūcio tūgĩikara kūu gĩtuamba-inĩ hakuhĩ na Bethi-
Peori.

4 Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ a Isiraeli, iguai watho wa
kūrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa ngũmūruta.
Marũmagĩrĩrei nĩgeetha mũtũũre muoyo na nĩguo
mũthiĩ mũtoonye mwĩgwatĩre būrūri ūrĩa Jehova Ngai
wa maithe manyu aramũhe. **2** Mũtikanongerere ūrĩa
ngũmwatha kana mūrutarute, no rūmagiai maathani ma
Jehova Ngai wanyu marĩa ngũmũhe. **3** Nĩmweyoneire
na maitho manyu ūrĩa Jehova eekire kūu Baali-Peori.
Jehova Ngai wanyu nĩaniinire gatagatĩ-inĩ kanyu ūrĩa
wothe warũmagĩrĩra Baali ya Peori, **4** no arĩa othe
anyu maarũmĩrĩire Jehova Ngai wanyu, marĩ muoyo
nginya ũmũthĩ. **5** Atĩrĩrĩ, nĩndĩmūrutĩte watho wa
kūrũmĩrĩrwo, na mawatho ta ūrĩa Jehova Ngai wakwa
aanjathire, nĩgeetha mũmarũmagĩrĩre būrūri-inĩ ūcio
mũgũtoonya mũwĩgwatĩre. **6** Menyagĩrĩrai maathani
macio wega, nĩgũkorwo ũguo nĩguo ũkoonania ũũgĩ
na ũmenyo wanyu kūrĩ ndūrĩrĩ iria irĩiguaga ũhoro
wa watho ũyũ wa kūrũmĩrĩrwo, ciugage atĩrĩ, "Ti-
itherũ rūrĩrĩ rūrũ rũnene nĩ rũũgĩ na nĩ andũ marĩ
na ũmenyo wa maũndũ." **7** Nĩ rūrĩrĩ rūrĩkũ rūngĩ
rũnene ũũ, rūrĩ na ngai ciao irĩ hakuhĩ nao ta ūrĩa
Jehova Ngai witũ akoragwo hakuhĩ na ithuĩ rĩrĩa rĩothe
tūkūmūhooya? **8** Ningĩ nĩ rūrĩrĩ rūrĩkũ rūngĩ rũnene
ũũ rūrĩ na watho wa kūrũmĩrĩrwo, na mawatho ma
kĩhooto ta maya ndĩramũhe ũmũthĩ? **9** Mwĩmenyererei,
na mũikare mwĩiguĩte nĩgeetha mũtikanariganĩrwo

nĩ maũndũ marĩa muonete na maitho manyu, kana mũreke mehere ngoro-inĩ cianyu matukũ marĩa mothe mũgũtũũra muoyo. Marutagei ciana cianyu o na ciana cia ciana cianyu iria igooka thuutha. **10** Ririkanai mũthenya ũrĩa mwarũgamire mbere ya Jehova Ngai wanyu kũu Horebu, rĩrĩa anjĩrire atĩrĩ, "Cookanĩrĩria andũ mbere yakwa nĩguo maigue ciugo ciakwa, nĩgeetha mamenye kwĩĩndigĩra rĩrĩa rĩothe megũtũũra muoyo bũrũri ũcio, na marute ciana ciao maũndũ macio." **11** Nĩmwakuhĩrĩirie na mũkĩrũgama magũrũ-inĩ ma kĩrĩma hĩndĩ ĩrĩa kĩarĩrĩmbũkaga mwaki wakinyĩte o igũrũ, gũkĩgĩa na matu mairũ na nduma ndumanu. **12** Hĩndĩ ĩyo Jehova nĩamwarĩirie arĩ thĩinĩ wa mwaki ũcio. Nĩmwaiguire mũgambo, no gũtirĩ kĩndũ muonire; mũgambo noguo warĩ ho. **13** Nĩamũmenyithirie ũhoro wa kĩrĩkanĩro gĩake, na nĩmo Maathani marĩa Ikũmi, marĩa aamwathire mũrũmagĩrĩre, na agĩcooka akĩmaandĩka ihengere-inĩ igĩrĩ cia mahiga. **14** Na rĩrĩ, Jehova nĩanjathire o ihinda rĩu ndĩmũrute watho ũcio wa kũrũmagĩrĩrwo, o na mawatho marĩa mũrĩrũmagĩrĩra mũrĩ bũrũri ũcio mũraringa Rũũĩ rwa Jorodani mũkawĩgwatĩre. **15** Mũthenya ũrĩa Jehova aamwarĩirie o kũu Horebu arĩ thĩinĩ wa mwaki, mũtionire mũhianĩre o na ũrĩkũ. Nĩ ũndũ ũcio mwĩmenyagĩrĩrei mũno, **16** nĩgeetha mũtikanethũkie na gwĩthondekera mũhianano mũicũhie, mũhiano wa kĩndũ o gĩothe, ũthondeketwo ũrĩ mũhianĩre wa mũndũ mũrũme kana wa mũndũ-wa-nja, **17** kana wa nyamũ o yothe ĩrĩ gũkũ thĩ, kana wa nyoni o yothe ĩrĩa yũmbũkaga rĩera-inĩ, **18** kana mũhianĩre wa nyamũ o na ĩrĩkũ ĩtambaga thĩ, kana mũhianĩre wa thamaki o na ĩrĩkũ ĩrĩa ĩrĩ maaĩ-inĩ marĩa marĩ mũhuro wa thĩ. **19** Na rĩrĩa mwarora igũrũ, muona riũa, kana mweri na njata, arĩ cio mbũtũ ciothe cia igũrũ, mũtikanaguucĩrĩrio mũciinamĩrĩre, kana mũhooe indo iria Jehova Ngai wanyu aagaĩire ndũrĩrĩ iria ciothe irĩ gũkũ thĩ. **20** No inyuĩ-rĩ, Jehova nĩamũrutire icua-inĩ rĩu rĩa gũtwekia igera akĩmũruta bũrũri wa Misiri, nĩgeetha mũtuĩke andũ ake kĩũmbe, o ta ũrĩa mũtarĩĩ rĩu. **21** Jehova nĩandakarĩire nĩ ũndũ wanyu, na akĩĩhĩta na mwĩhĩtwa akiuga atĩ ndikaringa Rũũĩ rwa Jorodani, ndonye bũrũri ũcio mwega ũrĩa Jehova Ngai wanyu aramũhe ũrĩ igai rĩanyu. **22** Nĩĩ ngaakuĩra bũrũri ũyũ; ndikaringa Rũũĩ rwa Jorodani; no inyuĩ mũkirie kũringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ mwĩgwatĩre bũrũri ũcio mwega. **23** Mwĩmenyererei mũtikariganĩrwo nĩ kĩrĩkanĩro kĩa Jehova Ngai wanyu kĩrĩa aarĩkanĩire na inyuĩ; mũtikanethondekere mũhianano wa kĩndũ o gĩothe kĩrĩa Ngai akaananĩtie. **24** Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩ mwaki ũniinanaga, na nĩ Ngai ũrĩ ũiru. **25** Thuutha wa kũgĩa na ciana, o na ciana cia ciana cianyu, na mũkorwo mũtũũrĩte bũrũri ũcio ihinda iraaya, mũngĩgacooka mwĩthũkie mwĩthondekere mũhianano mũicũhie wa mũthemba o na ũrĩkũ, na mwĩke maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova Ngai wanyu, mũtũme arakare-rĩ, **26** ũmũthĩ ndeeta igũrũ na thĩ ituĩke aira atĩ nĩmũkaniinwo o narua kuuma bũrũri ũcio mũraringa Rũũĩ rwa Jorodani mũkawĩgwatĩre. Mũtigatũũra kũndũ kũu ihinda iraaya na hatirĩ nganja nĩ mũkaaniinwo. **27** Jehova nĩakamũharagania kũrĩ andũ a ndũrĩrĩ, na no andũ anini anyu magaatigara gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ iria Jehova akaamũharaganĩria. **28** Mũrĩ kũu, nĩmũkahooyaga ngai ithondeketwo nĩ andũ cia mĩtĩ na cia mahiga, o iria itangĩhota kuona, kana ciigue, kana irĩe, o na kana ciigue mũrukĩ. **29** No mũngĩgaacaria Jehova Ngai wanyu mũrĩ kũu, nĩmũkamuona, angĩkorwo nĩmũkamũrongoria na ngoro cianyu ciothe na muoyo wanyu wothe. **30** Rĩrĩa mũgaakorwo mũrĩ mathĩĩna-inĩ na maũndũ maya mothe mekĩke kũrĩ inyuĩ, nĩmũgacookerera Jehova Ngai wanyu na mũmwathĩkĩre matukũ-inĩ ma thuutha. **31** Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩ Ngai ũrĩ-tha; ndakamũtiganĩria, kana amũniine, kana ariganĩrwo nĩ kĩrĩkanĩro gĩake na maithe manyu ma tene kĩrĩa aarĩkanĩire nao na mwĩhĩtwa. **32** Na rĩrĩ, ũriai ũhoro wa matukũ marĩa mahĩtũku, o marĩa maarĩ mbere yanyu, kuuma mũthenya ũrĩa Ngai ombire mũndũ gũkũ thĩ; ũriai kuuma gĩturi kĩmwe kĩa igũrũ nginya kĩrĩa kĩngĩ. Nĩ kũrĩ kwahaana ũndũ mũnene ta ũyũ, kana nĩ kũrĩ kwaiguĩka ũndũ ũngĩ taguo? **33** Nĩ kũrĩ andũ angĩ marĩ maigua mũgambo wa Ngai akĩaria arĩ thĩinĩ wa mwaki, ta ũrĩa inyuĩ mũiguĩte, na magatũũra muoyo? **34** Nĩ kũrĩ ngai yanageria kwĩyoera rũrĩrĩ ĩrũrutĩte thĩinĩ wa rũrĩa rũngĩ, na ũndũ wa magerio, na kũringa ciama, na morirũ, na kũhũũrana mbaara, na gwĩka maũndũ na njara ĩrĩ na hinya na guoko gũtambũrũkĩtio; o na kana ciĩko ingĩ nene na cia gwĩtigĩrwo ta maũndũ marĩa mothe Jehova Ngai wanyu aamwĩkĩire kũu bũrũri wa Misiri mũkĩĩonagĩra na maitho? **35** Muonirio maũndũ macio nĩgeetha mũmenye atĩ Jehova nĩwe Ngai; tiga o we wiki gũtirĩ ũngĩ. **36** Nĩatũmire mũigue mũgambo wake kuuma igũrũ nĩguo amũrute. Nakuo thĩ akĩmuonia mwaki wake mũnene, na mũkĩigua ciugo ciake ikiuma mwaki-inĩ ũcio. **37** Tondũ nĩendeete maithe manyu ma tene, na agĩthuura njiaro iria igooka thuutha wao, nĩamũrũtire bũrũri wa Misiri na hinya mũnene, na agĩtwarana na inyuĩ, **38** nĩgeetha amũingatĩre ndũrĩrĩ nene na irĩ hinya kũmũkĩra, amũrehe bũrũri wacio, amũhe guo ũtuĩke igai rĩanyu, ta ũrĩa gũtarĩĩ ũmũthĩ. **39** Menyai na mũnyiite na ngoro cianyu ũmũthĩ atĩ Jehova nĩwe Ngai kũu igũrũ na gũkũ thĩ. Gũtirĩ ũngĩ. **40** Rũmiai watho wake wa kũrũmĩrĩrwo na maathani make marĩa ngũmũhe ũmũthĩ, nĩgeetha muonage maũndũ mega inyuĩ ene na ciana cianyu iria igooka thuutha wanyu, na nĩguo mũtũũre matukũ maingĩ bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe nginya tene. **41** Hĩndĩ ĩyo Musa akĩamũra matũũra matatũ manene mwena wa irathĩro wa Jorodani, **42** marĩa mũndũ o na ũrĩkũ ũragĩte mũndũ angĩorĩire angĩkorwo oragĩte mũndũ wa itũũra rĩake atathugundĩte, na atarĩ na rũthũũro. Nĩangĩorĩire itũũra rĩmwe rĩa macio ahonokie muoyo wake. **43** Matũũra macio nĩmo maya: Bezeri kũu werũ-inĩ ũrĩa mwaraganu, nĩ ũndũ wa andũ a mũhĩrĩga wa Rubeni; na Ramothu kũu Gileadi, nĩ ũndũ wa andũ a mũhĩrĩga wa Gadi; na Golani kũu Bashani, nĩ ũndũ wa mũhĩrĩga wa Manase. **44** Ũyũ nĩguo watho ũrĩa Musa aaheire andũ a Isiraeli maũrũmagĩrĩre. **45** Ici nĩcio irĩkanĩro na watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa Musa aamaheire rĩrĩa moimire bũrũri wa Misiri, **46** na maarĩ gĩtuamba-inĩ gũkuhĩ na Bethi-Peori, irathĩro rĩa Rũũĩ rwa Jorodani, bũrũri-inĩ wa Sihoni mũthamaki wa

Aamori, ũrĩa waathanaga Heshiboni, nĩwe wahootirwo nĩ Musa na andũ a Isiraeli hĩndĩ ĩrĩa moimaga bũrũri wa Misiri. **47** Nĩmegwatĩire bũrũri wake na makĩĩgwatĩra bũrũri wa Ogu mũthamaki wa Bashani, athamaki acio eerĩ a Aamori a kũu irathĩro rĩa Rũũĩ rwa Jorodani. **48** Bũrũri ũcio uumĩte Aroeri, mũthia-inĩ wa kĩanda kĩa Arinoni ũgakinya kĩrĩma-inĩ kĩa Sirioni (na nĩkĩo Herimoni), **49** na ũkanyiita Araba guothe mwena wa irathĩro rĩa Rũũĩ rwa Jorodani, o nginya iria rĩa Araba, mũhuro wa iharũrũka cia Pisiga.

5 Musa nĩetire andũ a Isiraeli othe, akĩmeera atĩrĩ: Inyuĩ Aisiraeli, ta kĩiguei irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa ngũmwĩra ũmũthĩ mũkĩiguaga. Mũmeerute na mũtigĩrĩre nĩ mwamarũmĩrĩra. **2** Jehova Ngai witũ nĩarĩĩkanĩire kĩrĩkanĩro na ithuĩ kũu Horebu. **3** Jehova ndarĩĩkanĩire kĩrĩkanĩro gĩkĩ na maithe maitũ oiki, no nĩarĩĩkanĩire na ithuĩ, ithuothe arĩa tũrĩ muoyo ũmũthĩ. **4** Jehova aaranĩirie na inyuĩ ũthiũ kwa ũthiũ arĩ thĩĩnĩ wa mwaki kĩrĩma igũrũ. **5** (Hĩndĩ ĩyo niĩ ndarũgamĩte gatagatĩ kanyu na Jehova nĩguo ndĩmwĩre ũhoro wa Jehova, nĩ tondũ nĩmwetigagĩra mwaki ũcio, na mũtiigana kwambata kĩrĩma igũrũ.) Nake akĩmwĩra atĩrĩ: **6** "Nĩ niĩ Jehova Ngai waku, ũrĩa wakũrutire bũrũri wa Misiri, kuuma bũrũri wa ũkombo. **7** "Ndũkanagĩe na ngai ĩngĩ tiga niĩ. **8** "Ndũkanethondekere mũhianano mũicũhie wa mũhianĩre wa kĩndũ o gĩothe kĩrĩ kũũrĩa igũrũ, kana gũkũ thĩ, kana kĩrĩ maaĩ-inĩ marĩa marĩ mũhuro wa thĩ. **9** Ndũkanacinamĩrĩre kana ũcihooe, nĩgũkorwo niĩ Jehova Ngai waku ndĩ Ngai ũrĩ ũiru, herithagia ciana nĩ ũndũ wa mehia ma maithe mao nginya rũciaro rwa gatatũ na rwa kana rwa andũ arĩa maathũire, **10** no nĩ ngonania wendo kũrĩ njiarwa ngiri na ngiri cia andũ arĩa manyendete na magaathĩkĩra maathani makwa. **11** "Ndũkanagwete rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai waku na itherũ, nĩgũkorwo Jehova ndagatua atĩ mũndũ ndehĩtie ũrĩa ũgwetaga rĩĩtwa rĩake na itherũ. **12** "Menyagĩrĩra mũthenya wa Thabatũ ũwamũrage, o ta ũrĩa Jehova Ngai waku agwathĩte. **13** Rutaga wĩra waku wothe mĩthenya ĩtandatũ, **14** no mũthenya wa mũgwanja nĩ Thabatũ ya Jehova Ngai waku. Mũthenya ũcio ndũkanarute wĩra o na ũrĩkũ, wee mwene, kana mũrũguo, kana mwarĩguo, kana ndungata yaku ya mũndũ mũrũme kana ya mũndũ-wa-nja, kana ndegwa yaku, kana ndigiri yaku kana nyamũ o na ĩrĩkũ yaku, kana mũgeni ũrĩ gwaku mũciĩ, nĩgeetha ndungata yaku ya mũndũ mũrũme o na ya mũndũ-wa-nja o nacio ihurũke o tawe. **15** Ririkanaga o nawe warĩ ngombo bũrũri wa Misiri, na atĩ nĩ Jehova Ngai waku wakũrutire kuo na njara ĩrĩ hinya na guoko kwa ũhoti gũtambũrũkĩtio. Nĩ ũndũ ũcio Jehova Ngai waku agwathĩte ũmenyagĩrĩre mũthenya wa Thabatũ. **16** "Tĩĩa thoguo na nyũkwa o ta ũrĩa Jehova Ngai waku agwathĩte, nĩgeetha ũtũũre matukũ maingĩ, na maũndũ maku magĩrĩre bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova Ngai waku egũkũhe. **17** "Ndũkanoragane. **18** "Ndũkanatharanie. **19** "Ndũkanaiye. **20** "Ndũkanaigĩrĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ kĩgeenyo. **21** "Ndũkanacumĩkĩre mũtumia wa mũndũ ũrĩa ũngĩ. Ndũkanerirĩrie nyũmba ya mũndũ ũrĩa ũngĩ kana gĩthaka gĩake, kana ndungata yake ya mũndũ mũrũme kana ya mũndũ-wa-nja, kana ndegwa yake kana ndigiri yake, kana kĩndũ o nakĩ kĩa mũndũ ũrĩa ũngĩ." **22** Macio nĩmo maathani marĩa Jehova aarĩirie ũngano wanyu wothe na mũgambo mũnene kĩrĩma-inĩ kĩu arĩ thĩĩnĩ wa mwaki, o na itu-inĩ, o na nduma ndumanu; na ndoongereire ũndũ ũngĩ. Agĩcooka akĩmaandĩka ihengere-inĩ igĩrĩ cia mahiga, akĩĩnengera. **23** Rĩrĩa mwaiguire mũgambo ũkiuma nduma-inĩ ĩyo, na kĩrĩma gĩgĩakanaga mwaki, athuuri na atongoria a mĩhĩrĩga yanyu yothe nĩmookire kũrĩ niĩ. **24** Mũkiuga atĩrĩ, "Jehova Ngai witũ nĩatuonetie riiri wake na ũnene wake, na nĩtũiguĩte mũgambo wake ũkiuma mwaki-inĩ. Ũmũthĩ nĩtwonete atĩ mũndũ no atũũre muoyo o na Ngai aarĩtie nake. **25** No rĩrĩ, tũgũkua nĩkĩ? Mwaki ũyũ mũnene ũũ nĩ ũgũtũniina, na nĩtũgũkua tũngĩigua mũgambo wa Jehova Ngai witũ hĩndĩ ĩngĩ. **26** Nĩ ũndũ-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩkũ ũrĩ muoyo ũrĩ waigua mũgambo wa Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo akĩaria arĩ thĩĩnĩ wa mwaki ta ũrĩa ithuĩ tũiguĩte, na agatũũra muoyo? **27** Wee thiĩ ũkuhĩrĩrie, ũigue ũrĩa wothe Jehova Ngai witũ ekuuga. Ũcooke ũũke ũtwĩre ũrĩa wothe Jehova Ngai witũ egũkwĩra. Nĩtũkũigua na twathĩke." **28** Jehova nĩamũiguire rĩrĩa mwanjaragĩria, nake Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Nĩnjiguĩte ũrĩa andũ aya makwĩrĩte. Ũhoro ũcio wothe maarĩtie nĩ mwega. **29** Naarĩ korwo magĩa na ngoro ya gũtũma meĩndigagĩre na matũũre marũmĩtie maathani makwa hĩndĩ ciothe, nĩguo matũũre monaga maũndũ mega o ene o na ciana ciao nginya tene! **30** "Thiĩ ũmeere macooke hema-inĩ ciao. **31** No wee-rĩ, ikara haha harĩ niĩ nĩgeetha ngũhe ũhoro wa maathani mothe, na irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa ũrĩmarutaga nĩguo mamarũmagĩrĩre marĩ bũrũri ũrĩa ngũmahe mawĩgwatĩre ũtuĩke wao." **32** Nĩ ũndũ ũcio, mwĩmenyererei nĩguo mwĩkage ũrĩa Jehova Ngai wanyu amwathĩte; mũtikarore na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho. **33** Thiiagai na mĩthiĩre ĩrĩa yothe Jehova Ngai wanyu amwathĩte, nĩguo mũtũũre muoyo na mũgaacĩre, na nĩguo mũtũme matukũ manyu maingĩhe ma gũtũũra bũrũri ũcio mũkegwatĩra.

6 Na rĩrĩ, maya nĩmo maathani, na watho wa kũrũmĩrĩrwo na mawatho marĩa Jehova Ngai wanyu aanjathire ndĩmũrute nĩgeetha mũmamenyagĩrĩre mũrĩ bũrũri ũcio mũkũringa Rũũĩ rwa Jorodani mũthiĩ mũkawĩgwatĩre ũtuĩke wanyu. **2** Nĩgeetha inyuĩ na ciana cianyu, na ciana ciao iria igooka thuutha mwĩtigagĩre Jehova Ngai wanyu rĩrĩa rĩothe mũgũtũũra muoyo, na ũndũ wa kũmenyerera watho wake wothe wa kũrũmĩrĩrwo, na maathani marĩa mothe ngũmũhe, na nĩguo mũtũũre mũkenete matukũ maingĩ. **3** Atĩrĩrĩ wee Isiraeli, thikĩrĩria na ũmenyagĩrĩre gwathĩkaga nĩgeetha ũtũũre wonaga maũndũ mega, na ningĩ nĩgeetha mũingĩhe mũno mũrĩ bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ, o ta ũrĩa Jehova Ngai wa maithe manyu aamwĩrĩire. **4** Atĩrĩrĩ, wee Isiraeli, thikĩrĩria: Jehova Ngai witũ, we wiki nowe Jehova. **5** Endaga Jehova Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wothe, na hinya waku wothe. **6** Maathani maya ndĩrakũhe ũmũthĩ ũreke matũũre ngoro-inĩ yaku. **7** Ũmarutage ciana ciaku na kĩyo. Aragia ũhoro wamo rĩrĩa ũikarĩte gwaku mũciĩ na rĩrĩa ũgũthiĩ na njĩra, o na rĩrĩa

ũkomete na rĩrĩa wokĩra. **8** Mohagĩrĩre guoko-inĩ gwaku marĩ imenyithia, na ũmohagĩrĩre ũthiũ-inĩ waku. **9** Maandĩke hingĩro-inĩ cia mĩrango ya nyũmba ciaku, o na ũmaandĩke ihingo-inĩ ciaku. **10** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa Jehova Ngai waku agaagũkinyia bũrũri ũcio erĩire maithe maku na mwĩhĩtwa: akĩĩrĩra Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu, atĩ nĩagakũhe bũrũri ũrĩ na matũũra manene, mega, ũtaakĩte wee mwene, **11** na akũhe nyũmba ciyũrĩte indo njega cia mĩthemba yothe, no tiwe mwene ũciyũrĩtie kuo, na ithima ũteenjete wee mwene, na mĩgũnda ya mĩthabibũ na ya mĩtamaiyũ ĩrĩa ũtaahandĩte wee mwene; hĩndĩ ĩyo warĩa na wahũũna, **12** ũkaamenyerera ndũkanariganĩrwo nĩ Jehova, ũrĩa wakũrutire bũrũri wa Misiri, agĩkũruta bũrũri wa ũkombo. **13** Wĩtigagĩre Jehova Ngai waku, ũmũtungatĩre o we wiki, na rĩrĩa ũkwĩhĩta ũgwetage rĩĩtwa rĩake. **14** Ndũkanarũmĩrĩre ngai ingĩ, ngai cia andũ arĩa makũrigiicĩirie; **15** nĩgũkorwo Jehova Ngai waku, ũrĩa ũrĩ gatagatĩ-inĩ kanyu, nĩ Ngai ũrĩ ũiru, na marakara make nĩmagagũũkĩrĩra magũcine, na makũniine biũ ũthire bũrũri-inĩ ũcio. **16** Mũtikanagerie Jehova Ngai wanyu ta ũrĩa mwekire kũu Masa. **17** Mũtikanaage kũmenyerera maathani ma Jehova Ngai wanyu, na irĩkanĩro, na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo, marĩa akũheete ũrũmagĩrĩre. **18** Ĩkaga maũndũ marĩa moonagwo nĩ Jehova magĩrĩire na mega, nĩgeetha ũtũũre wonaga maũndũ mega, nĩguo ũthiĩ ũkegwatĩre bũrũri ũcio mwega ũrĩa Ngai eerĩire maithe manyu ma tene na mwĩhĩtwa, **19** atĩ nĩakaingata thũ cianyu ciothe ciehere mbere yaku, o ta ũrĩa Jehova oigĩte. **20** Matukũ-inĩ ma thuutha, rĩrĩa mũrũguo agaakũũria atĩrĩ, "Gĩtũmi kĩa irĩkanĩro icio, na kĩrĩra kĩa watho wa kũrũmĩrĩrwo na mawatho marĩa Jehova Ngai aamwathĩte mũrũmagĩrĩre, nĩ kĩĩ?" **21** Ũkaamũcookeria atĩrĩ: "Ithuĩ twarĩ ngombo cia Firaũni kũu bũrũri wa Misiri, no Jehova agĩtũruta bũrũri ũcio wa Misiri na ũndũ wa guoko gwake kwa hinya. **22** Nĩtweyoneire na maitho maitũ Jehova akĩringa ciama na agĩĩka maũndũ ma kũgegania, maũndũ manene mũno na ma kũmakania, akĩmeeka kũu bũrũri wa Misiri, o na kũrĩ Firaũni na andũ a nyũmba yake yothe. **23** No nĩatũrutire kuuma kũu nĩgeetha atũrehe gũkũ nĩguo atũhe bũrũri ũyũ eerĩire maithe maitũ ma tene na mwĩhĩtwa. **24** Nake Jehova agĩtwatha twathĩkagĩre kĩrĩra kĩa watho wothe wa kũrũmĩrĩrwo, na twĩtigagĩre Jehova Ngai witũ, nĩgeetha tũgaacagĩre hĩndĩ ciothe, na tũtũũre muoyo o ta ũrĩa gũtarĩĩ ũmũthĩ. **25** Na ithuĩ tũngĩmenyerera gwathĩkĩra watho ũyũ wothe tũrĩ mbere ya Jehova Ngai witũ, o ta ũrĩa atwathĩte-rĩ, ũcio nĩ ũgaatuĩka ũthingu witũ."

7 Rĩrĩa Jehova Ngai waku agaagũkinyia bũrũri ũrĩa ũratoonya ũkawĩgwatĩre na aingate ndũrĩrĩ nyingĩ ikweherere, nacio nĩ Ahiti, na Agirigashi, na Aamori, na Akaanani, na Aperizi, na Ahivi na Ajebusi, ndũrĩrĩ mũgwanja nene na irĩ hinya gũgũkĩra-rĩ, **2** na rĩrĩa Jehova Ngai waku agaacineana kũrĩ we nawe ũkorwo ũcitooretie, hĩndĩ ĩyo no nginya ũgaciniina biũ. Ndũkanagĩe na kĩrĩkanĩro nacio na ndũkanaciigũire tha. **3** Mũtikanagũrane nacio. Mũtikanaheane airĩtu anyu kũrĩ aanake ao kana aanake anyu mahikie airĩtu ao, **4** nĩgũkorwo nĩmakagarũra aanake anyu matige gũcooka kũnũmĩrĩra, na matuĩke a gũtungatĩra ngai ingĩ, namo marakara ma Jehova nĩmakamũũkĩrĩra, mamũcine na mamũniine o narua. **5** Ũũ nĩguo mũkaameeka: Mũkoinanga igongona ciao, na mũharaganie mahiga ma igongona ciao, na mũtemange itugĩ ciao cia Ashera, o na mũcine mĩhianano yao na mwaki. **6** Nĩgũkorwo inyuĩ mũrĩ rũrĩrĩ rwamũrĩirwo Jehova Ngai wanyu. Jehova Ngai wanyu aamũthurire kuuma ndũrĩrĩ-inĩ ciothe cia thĩ mũtuĩke rũrĩrĩ rwake, rũrĩrĩ rũrĩ bata mũno harĩ we. **7** Jehova ndaamwendire na akĩmũthuura tondũ mwarĩ aingĩ gũkĩra ndũrĩrĩ iria ingĩ, nĩgũkorwo nĩ inyuĩ mwarĩ anini mũno gũkĩra andũ arĩa angĩ othe. **8** No nĩ ũndũ wa Jehova kũmwenda na kũmenyerera mwĩhĩtwa ũrĩa eehĩtĩire maithe manyu ma tene, nĩkĩo aamũrutire na guoko gwake kũrĩ hinya, na akĩmũkũũra akĩmũruta bũrũri wa ũkombo, kuuma hinya-inĩ wa Firaũni mũthamaki wa bũrũri wa Misiri. **9** Nĩ ũndũ ũcio kĩmenyei atĩ Jehova Ngai wanyu nĩwe Ngai; o we Mũrungu ũrĩa mwĩhokeku, ũmenyagĩrĩra kĩrĩkanĩro gĩake kĩa wendo kũrĩ njiaro ngiri cia andũ arĩa mamwendete, na makamenyerera maathani make. **10** No rĩrĩ, arĩa mamũthũire nĩakerĩhĩria na njĩra ya kũmaniina biũ makĩonaga; ndakagĩa thieya kwĩrĩhĩria harĩ andũ arĩa mamũthũire, makĩonaga. **11** Nĩ ũndũ ũcio, mwĩmenyererei mũrũmagĩrĩre maathani na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa ngũmũhe ũmũthĩ. **12** Mũngĩrũmbũiya mawatho macio na mũmamenyerere mũmarũmĩrĩre, nake Jehova Ngai wanyu nĩarĩigaga kĩrĩkanĩro gĩake kĩa wendo na inyuĩ, o ta ũrĩa eehĩtire mbere ya maithe manyu. **13** Nĩarĩmwendaga na amũrathimage na atũmage mũingĩhage. Nĩarĩrathimaga maciaro ma nda cianyu, na maciaro ma mĩgũnda yanyu, marĩ ma ngano, na ma ndibei ya mũhihano, na ma maguta, na ma njaũ cia ndũũru cianyu na ma tũtũrũme twa ndũũru cia ng'ondu cianyu kũu bũrũri-inĩ ũrĩa eehĩtire harĩ maithe manyu atĩ nĩakamũhe. **14** Inyuĩ nĩmũkarathimwo gũkĩra rũrĩrĩ rũngĩ o ruothe; gũtirĩ mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja wanyu ũkaaga mwana, o na kana ũhiũ wanyu o wothe wage gũciara. **15** Jehova nĩakamũgitĩra kuuma kũrĩ mĩrimũ yothe. Ndakamũrehithĩria mĩrimũ mĩũru ta ĩrĩa muoĩ rĩrĩa mwarĩ kũu bũrũri wa Misiri, no rĩrĩ, nĩakamĩrehithĩria andũ arĩa othe mamũthũire. **16** No nginya mũkaaniina ndũrĩrĩ ciothe iria Jehova akaarekereria acineane kũrĩ inyuĩ; mũtikanaciguĩre tha kana mũtungatĩre ngai ciacio, nĩgũkorwo ũndũ ũcio no ũtuĩke mũtego kũrĩ inyuĩ. **17** Mwahota kwĩĩra atĩrĩ, "Ndũrĩrĩ ici irĩ na hinya gũtũkĩra. Tũngĩhota atĩa gũciingata?" **18** No mũtikanaciĩtigĩre; ririkanagai wega ũrĩa Jehova Ngai wanyu eekire Firaũni, o na ũrĩa eekire bũrũri wa Misiri guothe. **19** Nĩmweyoneire na maitho manyu maũndũ manene marĩa andũ acio maageririo namo, o na ciama iria ciaringirwo, na maũndũ ma kũgegania marĩa meekirwo; ningĩ mũrirĩkane ũrĩa Jehova Ngai wanyu aamũrutire bũrũri wa Misiri na guoko kwa hinya na gũtambũrũkĩtio. Ũguo noguo Jehova Ngai wanyu ageeka ndũrĩrĩ icio ciothe mũretigĩra rĩu. **20** O na ningĩ, Jehova Ngai wanyu nĩagatũma magi ma mboora gatagatĩ ga cio, nginya o na matigari

ma cio marĩa makaamwĩhitha makorwo mathirĩte. **21** Mũtikamakio nĩcio, nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu, ũrĩa ũrĩ hamwe na inyuĩ, nĩ Mũrungu mũnene na wa gwĩtigĩrwo. **22** Jehova Ngai wanyu nĩakarutũrũra ndũrĩrĩ icio ciehere mbere yanyu hanini o hanini. Mũtigetĩkĩrio mũciniine o rĩmwe, nĩguo nyamũ cia gĩthaka itikamũingĩhĩre imũrigiicĩrie. **23** No Jehova Ngai wanyu nĩakaneana ndũrĩrĩ icio kũrĩ inyuĩ, atũme igĩe na kĩrigiicano kĩnene o nginya iniinwo. **24** Athamaki ao nĩakamaneana moko-inĩ manyu, na inyuĩ nĩmũkaniina marĩĩtwa mao biũ mehere gũkũ thĩ mũhuro wa riũa. Gũtirĩ mũndũ ũkaahota kũmwĩtiiria; nĩ mũkaamaniina. **25** Mĩhiano ya ngai ciao nĩmũkamĩcina na mwaki. Mũtikanacumĩkĩre betha na thahabu iria ciĩkĩrĩtwo igũrũ rĩayo, kana mũmĩoe ĩtuĩke yanyu, mũtikaguucĩrĩrio nĩyo mũheeneke, nĩgũkorwo nĩĩrĩ magigi kũrĩ Jehova Ngai wanyu. **26** Ndũkanarehe kĩndũ kĩrĩ thaahu nyũmba-inĩ yaku, nĩgeetha ndũkaamũrwo hamwe na kĩndũ kĩu mũniinwo. Kĩrege biũ na ũgĩthũũre, nĩgũkorwo nĩgĩtuĩtwo gĩa kũniinwo.

8 Maathani maya mothe ndĩramũhe ũmũthĩ ma kũrũmĩrĩra mamenyagĩrĩrei nĩgeetha mũtũũre, na mũingĩhe, na mũtoonye mwĩgwatĩre bũrũri ũrĩa Jehova erĩire maithe manyu ma tene na mwĩhĩtwa. **2** Ririkanai ũrĩa Jehova Ngai wanyu aamũtongoririe njĩra-inĩ yothe kũu werũ-inĩ mĩaka ĩyo mĩrongo ĩna, akĩenda mwĩnyiihie na amũgerie nĩguo amenye maũndũ marĩa maarĩ ngoro-inĩ cianyu, kana hihi nĩmũkamenyagĩrĩra maathani make kana aca. **3** Nĩatũmire mwĩnyiihie, na akĩreka mũhũte agĩcooka akĩmũhũũnia na mana, marĩa mũtaamenyete kana makamenywo nĩ maithe manyu, nĩgeetha amũrute atĩ ti irio ciki ingĩtũũria mũndũ muoyo, no nĩ kiugo o gĩothe kĩrĩa kĩngiuma kanua ka Jehova. **4** Nguo cianyu itiigana gũtuĩka kana magũrũ manyu makĩimba ihinda-inĩ rĩu rĩa mĩaka mĩrongo ĩna. **5** Kĩmenyei na ngoro cianyu atĩ o ta ũrĩa mũndũ ahũũraga mũriũ akĩmũrũnga, ũguo noguo Jehova Ngai wanyu amũhũũraga. **6** Menyagĩrĩrai maathani ma Jehova Ngai wanyu, mũthiage na njĩra ciake na mũmwĩtigagĩre. **7** Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu aramũtwara bũrũri mwega mũno, bũrũri ũrĩ tũrũũĩ, na ũrĩ tũria twa maaĩ, na ithima cia maaĩ megũtherera kũu cianda-inĩ o na irĩma-inĩ; **8** bũrũri ũrĩ na ngano na cairi, na ũrĩ na mĩthabibũ na mĩkũyũ, na mĩkomamanga, ningĩ nĩ bũrũri ũrĩ na maguta ma mĩtamaiyũ na ũũkĩ; **9** nĩ bũrũri ũtakanyiihia irio, na inyuĩ mũtirĩ kĩndũ mũkaaga, bũrũri ũrĩa mahiga maguo arĩ igera, na no mwenje icango irĩma-inĩ ciaguo. **10** Rĩrĩa mũkaarĩa mũhũũne, mũkaagooca Jehova Ngai wanyu nĩ ũndũ wa bũrũri ũcio mwega amũheete. **11** Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikanariganĩrwo nĩ Jehova Ngai wanyu, mwage kũmenyerera maathani make na mawatho make, na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo ũrĩa ndĩramũhe ũmũthĩ. **12** Kwaga ũguo, mwarĩa mwahũũna, na mwaka nyũmba njega na mũcitũũre, **13** na rĩrĩa ndũũru cianyu cia ng'ombe na cia mbũri ikaaneneha, nacio betha na thahabu ciongerereke, na indo ciothe iria mũrĩ nacio ikorwo ciongererekete mũno-rĩ, **14** hĩndĩ ĩyo ngoro cianyu nĩikaagĩa na mwĩtĩĩo, na nĩmũkariganĩrwo nĩ Jehova Ngai wanyu, o we ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri, akĩmũruta bũrũri wa ũkombo. **15** Nĩamũtongoririe mũgĩtũĩkanĩria werũ ũcio mũnene na wa kũmakania, bũrũri ũcio mũng'aru ũtarĩ maaĩ, na warĩ na nyoka njũru, o na tũng'aurũ. Nĩamũrutiire maaĩ ihiga-inĩ rĩa nyaigĩ. **16** Nĩamũheire mana mũrĩĩre kũu werũ-inĩ, marĩa maithe manyu mataamenyete ũhoro wamo, nĩguo atũme mwĩnyiihie, na akĩmũgeria nĩgeetha thuutha-inĩ maũndũ manyu makaagĩrĩra. **17** Mwahota gũkeĩĩra atĩrĩ, "Ũhoti witũ na hinya wa moko maitũ nĩcio ituoneire ũtonga ũyũ." **18** No rĩrĩ, ririkanagai Jehova Ngai wanyu, nĩgũkorwo nĩwe ũmũheaga ũhoti wa kwĩgĩĩra na ũtonga, na nĩ ũndũ ũcio agakĩhingia kĩrĩkanĩro gĩake, kĩrĩa aarĩkanĩire na maithe manyu ma tene na mwĩhĩtwa, o ta ũrĩa gũtarĩĩ ũmũthĩ. **19** Mũngĩkariganĩrwo nĩ Jehova Ngai wanyu mũrũmĩrĩre ngai ingĩ, mũcihooe na mũciinamĩrĩre, ngũmumbũrĩra mũthenya wa ũmũthĩ atĩ ti-itherũ no mũkaaniinwo. **20** Mũkaaniinwo o ta ndũrĩrĩ iria Jehova aaniinire agĩcieheria mbere yanyu, nĩ ũndũ wa kwaga gwathĩkĩra Jehova Ngai wanyu.

9 Ta thikĩrĩria wee Isiraeli. Rĩu ũrorete kũringa Rũũĩ rwa Jorodani ũthiĩ ũgatunye ndũrĩrĩ nene na irĩ hinya gũgũkĩra, bũrũri ũrĩ na matũũra manene mũno mathiũrũrũkĩirio na thingo ikinyĩte o igũrũ. **2** Andũ akuo marĩ hinya na nĩ araihu, nĩo Aanaki! Nĩũũĩ ũhoro wao, na nĩũiguĩte gũkĩĩrwo atĩrĩ: "Nũũ ũngĩhota gwĩtiiria andũ a Anaki?" **3** No menya wega ũmũthĩ atĩ Jehova Ngai waku nĩwe ũkũringa athiĩ mbere yaku ahaana ta mwaki wa kũniinana. Nĩakamaniina; amatoorie mbere yaku. Nawe nĩũkamarutũrũra ũmaniine biũ o narua, o ta ũrĩa Jehova aakwĩrĩire. **4** Jehova Ngai waku aarĩkia kũmaingata mehere mbere yaku-rĩ, ndũkaneĩĩre atĩrĩ, "Jehova andehete gũkũ ndĩĩgwatĩre bũrũri ũyũ nĩ ũndũ wa ũthingu wakwa." Aca, ti ũguo, no nĩ tondũ wa waganu wa ndũrĩrĩ icio, nĩkĩo Jehova egũciingata ciehere mbere yaku. **5** Ti ũthingu waku o na kana ũrũngĩrĩru waku ũgũtũma ũkegwatĩre bũrũri wacio; no nĩ tondũ wa waganu wa ndũrĩrĩ icio-rĩ, Jehova Ngai waku nĩekũmarutũrũra mehere mbere yaku nĩguo ahingie ũrĩa eehĩtire kũrĩ maithe maku, nĩo Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu. **6** Nĩ ũndũ ũcio, kĩmenye atĩ ti ũthingu waku ũtũmĩte Jehova Ngai waku akũhe bũrũri ũcio mwega ũwĩgwatĩre ũtuĩke waku, nĩgũkorwo inyuĩ mũrĩ andũ momĩtie ngingo. **7** Ririkanaga na ndũkanariganĩrwo nĩ ũrĩa warakaririe Jehova Ngai waku kũu werũ-inĩ. Kuuma mũthenya ũrĩa woimire bũrũri wa Misiri nginya rĩrĩa mwakinyire gũkũ, mũkoretwo mũkĩremera Jehova. **8** Mũrĩ kũu Horebu nĩmwatũmire marakara ma Jehova maarahũke akĩrakara nginya akĩenda kũmũniina. **9** Rĩrĩa ndaambatire kĩrĩma-inĩ nganengerwo ihengere cia mahiga, ihengere iria ciandĩkĩtwo kĩrĩkanĩro kĩrĩa Jehova aarĩkanĩire na inyuĩ, nĩndaikarire kũu kĩrĩma igũrũ matukũ mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ; ndiarĩire irio kana ngĩnyua maaĩ. **10** Jehova nĩanengerire ihengere igĩrĩ cia mahiga ciandĩkĩtwo na kĩara kĩa Ngai. Ciandĩkĩtwo maathani mothe marĩa Jehova aamwarĩirie kũu kĩrĩma-inĩ arĩ thĩinĩ wa mwaki, mũthenya ũrĩa mwagomanĩte. **11** Hĩndĩ ĩrĩa matukũ macio mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ,

maathirire-rĩ, Jehova nĩanengerire ihengere icio igĩrĩ cia mahiga, ihengere icio cia kĩrĩkanĩro. **12** Jehova agĩcooka akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ikũrũka narua uume gũkũ nĩ ũndũ andũ aku arĩa warutire bũrũri wa Misiri nĩmethũkĩtie. Nĩmagarũrũkĩte o na ihenya magatiganĩria maathani marĩa ndamaathire na nĩmethondekeire mũhianano wa gũtwekio." **13** Ningĩ Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Andũ aya nĩndĩmoonete, ngoona atĩ nĩ andũ momĩtie ngingo mũno! **14** Ndekereria, nĩguo ndĩmaniine na tharie rĩĩtwa rĩao gũkũ thĩ mũhuro wa riũa. Thuutha wa ũguo njooke ngũtue rũrĩrĩ rũrĩ hinya na rũrĩ na andũ aingĩ kũmakĩra." **15** Nĩ ũndũ ũcio ngĩhũndũka ngĩikũrũka kuuma kĩrĩma igũrũ o gĩkĩrĩrĩmbũkaga mwaki. Nacio ihengere icio igĩrĩ cia kĩrĩkanĩro ciarĩ moko-inĩ makwa. **16** Rĩrĩa ndaacũthĩrĩirie, nĩndonire atĩ nĩmwehĩirie Jehova Ngai wanyu; nĩ mwethondekeire mũhianano wa gũtwekio ũhaana ta njaũ. Nĩmwagarũrũkĩte o narua mũgatiga kũrũmĩrĩra njĩra ĩrĩa Jehova aamwathĩte mũrũmagĩrĩre. **17** Nĩ ũndũ ũcio ngĩnyiita ihengere icio igĩrĩ ngĩcirekania kuuma moko-inĩ makwa, nacio ikĩenyũkanga icunjĩ mũkĩĩonagĩra na maitho manyu. **18** Ningĩ ngĩĩgũithia thĩ mbere ya Jehova matukũ mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ; ndiigana kũrĩa irio kana ngĩnyua maaĩ, nĩ ũndũ wa mehia marĩa mothe mwekĩte, mũgeeka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, mũgĩtũma arakare. **19** Nĩndetigagĩra marakara na mang'ũrĩ ma Jehova, nĩgũkorwo nĩamũrakarĩire o kũigana ũndũ angĩamũniinire. No Jehova nĩathikĩrĩirie o rĩngĩ. **20** Nake Jehova nĩarakarĩire Harũni o kũigana ũndũ angĩamũniinire, no ihinda rĩu, nĩndahooeire Harũni o nake. **21** Ningĩ ngĩcooka ngĩoya kĩndũ kĩu kĩanyu kĩa wĩhia, nakĩo nĩkĩo njaũ ĩyo mwathondekete, na ngĩmĩcina na mwaki. Ngĩcooka ngĩmĩthethera ngĩmĩthĩa ĩgĩtuĩka mũtutu mũhinyu ta rũkũngũ, naruo rũkũngũ rũu ngĩrũikia karũũĩ gaathereraga koimĩte kĩrĩma-inĩ. **22** O na ningĩ nĩmwarakaririe Jehova mũrĩ kũu Tabera, na Masa, na Kibirothu-Hataava. **23** Na rĩrĩa Jehova aamũtũmire kuuma Kadeshi-Barinea, aamwĩrire atĩrĩ, "Ambatai mũthĩi mũkegwatĩre bũrũri ũrĩa ndĩmũheete." No nĩ mwaremeire watho wa Jehova Ngai wanyu. Mũtiigana kũmwĩhoka kana kũmwathĩkĩra. **24** Kuuma rĩrĩa ndamũmenyire, mũtũũraga mũremeire Jehova. **25** Nĩndegũithirie thĩ mbere ya Jehova matukũ macio mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ, tondũ Jehova nĩoigĩte atĩ nĩekũmũniina. **26** Ngĩhooya Jehova, ngĩmwĩra atĩrĩ, "Wee Mwathani Jehova, tiga kũniina andũ aya aku, o aya igai rĩaku kĩũmbe arĩa wakũũrire na ũndũ wa hinya waku mũnene, ũkĩmaruta bũrũri wa Misiri na guoko gwaku kwa hinya. **27** Ririkana ndungata ciaku Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu. Tiga kũrora ũmũ wa ngoro cia andũ aya, na waganu wao, o na mehia mao. **28** Kwaga ũguo, bũrũri ũrĩa wee watũrutire ũkoiga atĩrĩ, 'Tondũ Jehova ndangĩahotire kũmakinyia bũrũri ũrĩa aamerĩire, na nĩ tondũ nĩamamenete-rĩ, nĩkĩo aamatwarire werũ-inĩ amooragĩre kuo.' **29** No andũ aya nĩ aku, o igai rĩaku kĩumbe, arĩa warutire kũu na ũndũ wa hinya waku mũnene, na guoko gwaku gũtambũrũkĩtio."

10 Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Acũhia ihengere igĩrĩ cia mahiga ihaana ta iria cia mbere, ũcooke wambate gũkũ kũrĩ niĩ kĩrĩma-inĩ. Na ũcooke ũthondeke ithandũkũ rĩa mbaũ. **2** Nĩngwandĩka ciugo iria ciaandĩkĩtwo ihengere-inĩ iria cia mbere, iria woragire. Nawe nĩũgũcooka ũciikĩre thĩinĩ wa ithandũkũ rĩu rĩa kĩrĩkanĩro." **3** Nĩ ũndũ ũcio ngĩgĩthondeka ithandũkũ rĩu na mbaũ cia mũtĩ wa mũgaa, na ngĩicũhia ihengere igĩrĩ cia mahiga ihaanaine na iria cia mbere, ngĩambata kĩrĩma-inĩ nguuĩte ihengere icio igĩrĩ na moko. **4** Jehova akĩandĩka Maathani macio Ikũmi ihengere-inĩ icio, o ta ũrĩa maandĩkĩtwo hĩndĩ ya mbere, o marĩa aamwarĩirie kũu kĩrĩma-inĩ arĩ thĩinĩ wa mwaki, mũthenya ũrĩa mwagomanĩte. Jehova agĩcooka akĩĩnengera ihengere icio. **5** Na niĩ ngĩcooka ngĩgarũrũka, ngĩikũrũka, ngiuma kĩrĩma igũrũ, ngĩĩkĩra ihengere icio ithandũkũ-inĩ rĩu ndaathondekete o ta ũrĩa Jehova aanjathĩte, na nĩho irĩ o na rĩu. **6** (Andũ a Isiraeli nĩmathiire rũgendo moimĩte ithima-inĩ cia andũ a Jaakani, magĩkinya Mosera. Kũu nĩkuo Harũni aakuĩrĩire, na nokuo aathikirwo; nake mũriũ Eliazaru agĩtuĩka mũthĩnjĩri-Ngai ithenya rĩake. **7** Kuuma kũu magĩthiĩ nginya Gudugoda, na magĩcooka magĩthiĩ magĩkinya Jotibatha, bũrũri ũrĩ tũrũũĩ. **8** Ihinda-inĩ rĩu Jehova nĩamũrire mũhĩrĩga wa Lawi ũkuuage ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, na ũrũgamage mbere ya Jehova, ũtungatage na ũrathimanage ũkĩgwetaga rĩĩtwa rĩake, o ta ũrĩa meekaga ũmũthĩ. **9** Kĩu nĩkĩo gĩtũmi kĩa Alawii gũkorwo matarĩ na igai rĩao kĩũmbe gatagatĩ ka ariũ a ithe wao; Jehova nĩwe igai rĩao, o ta ũrĩa Jehova Ngai wanyu aameerire.) **10** Nĩndaikarire kũu kĩrĩma-inĩ matukũ mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ, o ta ũrĩa ndeekĩte hĩndĩ ya mbere, na ihinda rĩĩrĩ o narĩo Jehova nĩanjiguire. Ndwarĩ wendo wake amũniine. **11** Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Thiĩ ũgatongorie andũ aya kũrĩa megũthiĩ, nĩguo mathiĩ megwatĩre bũrũri ũrĩa nderĩire maithe mao na mwĩhĩtwa atĩ nĩngamahe." **12** Na rĩrĩ, wee Isiraeli, nĩ ũndũ ũrĩkũ Jehova Ngai waku endaga wĩke, tiga o wĩtigagĩre Jehova Ngai waku, na ũthiiage na njĩra ciake ciothe, na ũmwendage, na ũtungatagĩre Jehova Ngai waku na ngoro yaku yothe o na muoyo waku wothe, **13** na ũmenyagĩrĩre maathani ma Jehova, na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo ũrĩa ngũkũhe ũmũthĩ nĩguo maũndũ maku magĩrĩre? **14** Jehova Ngai waku nĩwe mwene igũrũ, o na igũrũ rĩrĩa rĩrĩ kũraya kũu matu-inĩ, o na thĩ no yake na indo ciothe iria irĩ kuo. **15** No rĩrĩ, o na kũrĩ ũguo, Jehova nĩakenirio nĩ maithe manyu ma tene na akĩmeenda, na akĩmũthuura inyuĩ njiaro ciao harĩ ndũrĩrĩ iria ingĩ ciothe, o ta ũrĩa gũtarĩĩ ũmũthĩ. **16** Nĩ ũndũ ũcio, ruithiai ngoro cianyu na mũtigacooke kũũmia ngingo cianyu rĩngĩ. **17** Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩwe Ngai wa ngai iria ingĩ, na Mwathani wa aathani, o we Mũrungu ũrĩa mũnene, ũrĩa ũrĩ hinya mũno na wa kũmakania, ũrĩa ũtathutũkanagia, na ndoyaga mahaki. **18** Nĩarũagĩrĩra ciira wa ciana cia ngoriai na wa atumia a ndigwa, na nĩendaga mũndũ wa kũngĩ, akamũheaga irio na nguo. **19** O na inyuĩ no nginya mwendage andũ a kũngĩ, nĩgũkorwo o na inyuĩ mwatũũire mũrĩ andũ a kũngĩ bũrũri-inĩ wa Misiri. **20** Wĩtigagĩre Jehova Ngai waku na ũmũtungatagĩre.

Wĩnyiitanagie nake, na ũkĩĩhĩta ũgwetage rĩĩtwa rĩake. **21** Ũcio nowe ũrĩgoocaga; na nĩwe Ngai waku, ũrĩa wagwĩkĩire maũndũ macio manene na ma kũmakania marĩa weyoneire na maitho maku. **22** Maithe manyu ma tene arĩa maikũrũkire magĩthiĩ bũrũri wa Misiri maarĩ andũ mĩrongo mũgwanja, na rĩu Jehova Ngai waku nĩakũingĩhĩtie o ta njata cia matu-inĩ.

11 Endaga Jehova Ngai waku na ũmenyagĩrĩre maũndũ marĩa endaga, arĩ kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho make, na maathani make hĩndĩ ciothe. **2** Ririkana ũmũthĩ atĩ ciana ciaku itionire na itiamenyire kũherithania kwa Jehova Ngai waku: o na itionire ũnene wake na guoko gwake kũrĩa kũrĩ hinya, o na guoko gwake gũtambũrũkĩtio; **3** o na ciama iria aaringire, na maũndũ marĩa eekire kũu bũrũri wa Misiri, na kũrĩ Firaũni mũthamaki wa bũrũri wa Misiri, na bũrũri wake wothe; **4** na ũrĩa eekire mbũtũ cia ita cia bũrũri wa Misiri, na mbarathi ciao, na ngaari ciao cia ita, na ũrĩa aamahubĩkanirie na maaĩ ma Iria Itune hĩndĩ ĩyo maathingatanĩte nao, na ũrĩa Jehova aamarehithĩirie mũthiro wa gũtũũra. **5** Ciana cianyu ticio cionire ũrĩa aamwĩkĩire mũrĩ kũu werũ-inĩ, nginya rĩrĩa mwakinyire gũkũ; **6** o na ũrĩa eekire Dathani na Abiramu, ariũ a Eliabu ũrĩa Mũrubeni, rĩrĩa thĩ yamaathamĩirie kanua kayo marĩ gatagatĩ ka andũ a Isiraeli othe, thĩ ĩkĩmameria hamwe na nyũmba ciao, na hema ciao, na kĩrĩa gĩothe maarĩ nakĩo. **7** No nĩ maitho manyu meeyoneire maũndũ macio mothe manene marĩa Jehova ekĩte. **8** Nĩ ũndũ ũcio menyagĩrĩrai maathani mothe marĩa ndĩramũhe ũmũthĩ, nĩgeetha mũgĩe na hinya wa gũtoonya na wa gũtunyana bũrũri ũrĩa mũraringa Rũũĩ rwa Jorodani mũkawĩgwatĩre, **9** na nĩgeetha mũgaatũũra matukũ maingĩ bũrũri ũcio Jehova eehĩtire na mwĩhĩtwa atĩ nĩakahe maithe manyu ma tene na njiaro ciao, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ. **10** Bũrũri ũrĩa mũrathiĩ mũkaũtunyane ndũhaana ta bũrũri wa Misiri, kũrĩa muumĩte, kũrĩa mwahaandaga mbegũ cianyu na mũgaciunithagĩria maaĩ na magũrũ taarĩ mũgũnda wa mboga. **11** No rĩrĩ, bũrũri ũrĩa mũraringa Rũũĩ rwa Jorodani mũkegwatĩre nĩ bũrũri ũrĩ irĩma na cianda iria inyuuaga maaĩ ma mbura kuuma igũrũ. **12** Nĩ bũrũri ũmenyagĩrĩrwo nĩ Jehova Ngai wanyu; maitho ma Jehova Ngai wanyu maikaraga maũcũthĩrĩirie kuuma kĩambĩrĩria kĩa mwaka nginya mũthia waguo. **13** Nĩ ũndũ ũcio mũngĩathĩkĩra maathani marĩa ndĩramũhe ũmũthĩ mũrĩ na wĩhokeku, na mwendage Jehova Ngai wanyu, na mũmũtungatagĩre na ngoro cianyu ciothe na muoyo wanyu wothe-rĩ, **14** hĩndĩ ĩyo nĩngoiria mbura bũrũri wanyu kĩmera kĩayo gĩakinya, mbura ya mũringo na ya gũkũria irio, nĩgeetha mũgaacookagĩrĩria ngano yanyu, na ndibei ya mũhihano na maguta. **15** Nĩngatũma kũgĩe na nyeki ithaka-inĩ nĩ ũndũ wa ng'ombe cianyu, na mũkarĩĩaga mũkahũũna. **16** Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikanaguucĩrĩrio, mũgarũrũke mũhooe ngai ingĩ na mũciinamĩrĩre. **17** Mũngĩkaguucĩrĩrio, marakara ma Jehova nĩmakamũũkĩrĩra mamũcine, na nĩakahinga igũrũ nĩgeetha gũtikoire nayo thĩ yage kũruta maciaro, na inyuĩ nĩmũgathira o narua mwehere bũrũri ũcio mwega Jehova aramũhe. **18** Igaai ciugo ici ciakwa ngoroinĩ cianyu na meciiria-inĩ manyu; ciohagĩrĩrei mokoinĩ manyu irĩ imenyithia, na mũciohagĩrĩre mothiũ-inĩ manyu. **19** Cirutagei ciana cianyu, na mũciaragie rĩrĩa mũikarĩte kwanyu mĩciĩ na rĩrĩa mũrathiĩ na njĩra, na rĩrĩa mũkomete na rĩrĩa muokĩra. **20** Ciandĩkei hingĩroinĩ cia mĩrango ya nyũmba cianyu o na mũciandĩke ihingo-inĩ cianyu, **21** nĩgeetha matukũ manyu na matukũ ma ciana cianyu maingĩhe kũu bũrũri-inĩ ũcio Jehova eehĩtire na mwĩhĩtwa atĩ nĩakahe maithe manyu ma tene; maingĩhe o ta matukũ marĩa igũrũ rĩgũtũũra rĩ igũrũ wa thĩ. **22** Mũngĩmenyerera wega maathani maya mothe ndĩramũhe mũmarũmagĩrĩre, mwendage Jehova Ngai wanyu, na mũthiage na njĩra ciake ciothe na mũikarage mwĩgwatanĩtie nake-rĩ, **23** hĩndĩ ĩyo Jehova nĩakaingata ndũrĩrĩ icio ciothe ciehere mbere yanyu, na inyuĩ mwĩgwatĩre kũndũ kũu kwa ndũrĩrĩ nene na irĩ hinya kũmũkĩra. **24** Kũndũ guothe kũrĩa mũgaakinyithia makinya manyu gũgaatuĩka kwanyu; bũrũri wanyu ũkoima werũ-inĩ ũkinye Lebanoni, na uume Rũũĩ rwa Farati ũkinye iria-inĩ rĩa mwena wa ithũĩro. **25** Gũtirĩ mũndũ ũkaahota kũmwĩtiiria. O ta ũrĩa aamwĩrĩire, Jehova Ngai wanyu nĩagatũma mwĩtigĩrwo nĩ andũ a bũrũri wothe kũrĩa guothe mũgaathiĩ. **26** Atĩrĩrĩ, ũmũthĩ ndĩramũigĩra kĩrathimo mbere yanyu na ngamũigĩra kĩrumi, **27** ndĩramũigĩra kĩrathimo angĩkorwo nĩmũgwathĩkĩra maathani ma Jehova Ngai wanyu marĩa ndĩramũhe ũmũthĩ; **28** na ngamũigĩra kĩrumi angĩkorwo nĩmũrĩagaga gwathĩkĩra maathani ma Jehova Ngai wanyu mũgatiga gũthiĩ na njĩra ĩrĩa ngũmwatha ũmũthĩ, na ũndũ wa kũrũmĩrĩra ngai ingĩ, iria mũtooĩ. **29** Rĩrĩa Jehova Ngai wanyu akaamũkinyia bũrũri ũrĩa mũrathiĩ mũkawĩgwatĩre, nĩmũkanĩrĩra ũhoro wa kĩrathimo kĩu kĩrĩma-inĩ kĩa Gerizimu, nakĩo kĩrumi mũheanĩre ũhoro wakĩo kĩrĩma-inĩ kĩa Ebali. **30** O ta ũrĩa mũũĩ, irĩma icio irĩ kũu mũrĩmo wa Rũũĩ rwa Jorodani, mwena wa ithũĩro wa njĩra kwerekera na kũrĩa riũa rĩthũagĩra, gũkuhĩ na mĩtĩ ĩrĩa mĩnene ya More, kũu bũrũri wa andũ a Kaanani arĩa matũũraga Araba gũkuhĩ na Giligali. **31** Mũrĩ hakuhĩ kũringa Rũũĩ rwa Jorodani mũtoonye mũkegwatĩre bũrũri ũcio Jehova Ngai wanyu aramũhe. Rĩrĩa mũgaakorwo mũwoete na mũgatũũra kuo-rĩ, **32** menyagĩrĩrai gwathĩkĩra kĩrĩra kĩa watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa ndĩramũhe ũmũthĩ.

12 Ici nĩcio irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa mwagĩrĩirwo nĩ kũmenyerera mũmarũmagĩrĩre mũrĩ bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wa maithe manyu amũheete mũwĩgwatĩre, rĩrĩa rĩothe mũgũtũũra bũrũri-inĩ ũcio. **2** Mũkaananga biũ kũndũ guothe kũu igũrũ wa irĩma iria ndaaya na tũrĩma na rungu rwa mũtĩ o wothe mũruru kũrĩa ndũrĩrĩ icio mũkegwatĩra bũrũri wacio ihooyagĩra ngai ciacio. **3** Mũkoinanga igongona ciacio, na mũharaganie mahiga mao marĩa maamũre, na mũcine itugĩ cia Ashera ciacio; mũtemange mĩhianano ya ngai ciao, na mũtharie marĩĩtwa ma cio mehere kũndũ kũu. **4** Mũtikanahooe Jehova Ngai wanyu ta ũrĩa ndũrĩrĩ icio ihooyaga ngai ciacio. **5** No rĩrĩ, no nginya mũgaacaria handũ harĩa Jehova Ngai wanyu agaathuura thĩĩnĩ wa mĩhĩrĩga yanyu

yothe, nĩguo haamũrĩrwo rĩĩtwa rĩake, harĩ gĩikaro gĩake. Hau nĩho mũrĩthiiaga; **6** na nĩho mũrĩtwaraga maruta manyu ma njino na magongona manyu, na icunjĩ cianyu cia ikũmi na maruta ma mwanya, na kĩrĩa gĩothe mũrĩrutaga kĩa mĩĩhĩtwa yanyu, o na maruta manyu ma kwĩyendera, na marigithathi ma ndũũru cianyu cia ng'ombe na cia ng'ondu. **7** Mũrĩ hau mbere ya Jehova Ngai wanyu, inyuĩ na andũ a nyũmba cianyu nĩmũkarĩĩaga na mũgakenera maũndũ mothe marĩa mũrĩĩkaga na moko manyu, nĩ ũndũ Jehova Ngai wanyu nĩamũrathimĩte. **8** Mũtikaneke ta ũrĩa tũreka tũrĩ gũkũ ũmũthĩ, o ũrĩa mũndũ aroona kwagĩrĩire, **9** tondũ mũtirĩ mũraakinya ũhurũko-inĩ kana igai-inĩ rĩrĩa Jehova Ngai wanyu aramũhe. **10** No nĩmũkaringa Rũũĩ rwa Jorodani mũtũũre bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe ũtuĩke igai rĩanyu, na nĩakamũhurũkia harĩ thũ cianyu ciothe iria imũthiũrũrũkĩirie, nĩgeetha mũtũũre mũtarĩ na ũgwati. **11** Hĩndĩ ĩyo handũ harĩa Jehova Ngai wanyu agaathuura haamũrwo ha gũtũũria Rĩĩtwa rĩake, nĩho mũgaatwaraga indo ciothe iria ngũmwatha mũtwarage: nacio nĩ maruta manyu ma njino, na magongona manyu, na icunjĩ cianyu cia ikũmi na maruta manyu ma mwanya, na indo ciothe njega iria mwĩrĩire Jehova na mwĩhĩtwa. **12** Na mũrĩ hau, mũkenage mũrĩ mbere ya Jehova Ngai wanyu, inyuĩ ene, na ariũ anyu, na airĩtu anyu, na ndungata cianyu cia arũme na cia andũ-a-nja, na Alawii a kuuma matũũra-inĩ manyu arĩa matarĩ na mĩgũnda kana igai rĩao ene. **13** Mwĩmenyererei mũtikanarutĩre magongona manyu ma njino handũ harĩa hothe mũngĩenda. **14** Marutagĩrei o handũ harĩa Jehova agaathuura mũhĩrĩga-inĩ ũmwe wa mĩhĩrĩga yanyu, nĩho mũgeekagĩra maũndũ marĩa mothe ndĩmwathĩte. **15** No rĩrĩ, no mũthĩnjĩre nyamũ cianyu itũũra-inĩ rĩanyu o rĩothe na mũrĩe nyama nyingĩ o ũrĩa mũngĩenda, o taarĩ nyama cia thwariga kana cia thiiya, mũrĩe kũringana na kĩrathimo kĩrĩa Jehova Ngai wanyu amũheete. Andũ othe, arĩa marĩ na thaahu o na arĩa matarĩ, no marĩe nyama icio. **16** No mũtikanarĩe thakame; mĩitagei thĩ o taarĩ maaĩ. **17** Mũtikanarĩĩre matũũra-inĩ manyu gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa ngano yanyu, na ndibei ya mũhihano, na maguta, kana marigithathi ma ndũũru cianyu cia ng'ombe na cia ng'ondu, kana kĩndũ o gĩothe mwĩhĩtĩte kũrutaga, kana maruta manyu ma kwĩyendera, o na kana maruta ma mwanya. **18** Handũ ha gwĩka ũguo-rĩ, mũrĩrĩĩagĩra indo icio mbere ya Jehova Ngai wanyu mũrĩ handũ harĩa Jehova Ngai wanyu agaathuura, inyuĩ ene, na ariũ anyu na airĩtu anyu, na ndungata cianyu cia arũme na cia andũ-a-nja, na Alawii a kuuma matũũra-inĩ manyu, na nĩmũrĩkenagĩra maũndũ mothe marĩa mũrĩĩkaga na moko manyu mũrĩ mbere ya Jehova Ngai wanyu. **19** Menyererai mũtikanarekererie Alawii hĩndĩ ĩrĩa yothe mũgũtũũra bũrũri ũcio wanyu. **20** Rĩrĩa Jehova Ngai waku agaakwaramĩria bũrũri waku o ta ũrĩa aakwĩrĩire, nawe wende kũrĩa nyama na uuge atĩrĩ, "Nĩngwenda nyama," hĩndĩ ĩyo no ũrĩe nyama nyingĩ o ũrĩa ũngĩenda. **21** Kũngĩkorwo handũ harĩa Jehova Ngai waku athuurĩte haamũrĩrwo Rĩĩtwa rĩake nĩ hakũraihĩrĩirie-rĩ, no ũthĩnje nyamũ kuuma ndũũru-inĩ ciaku cia ng'ombe na cia ng'ondu iria Jehova akũheete, ta ũrĩa ngwathĩte, na ũrĩ o kũu matũũra-inĩ maku, no ũrĩe nyama nyingĩ o ũrĩa ũngĩenda. **22** Rĩa nyama icio o ta ũrĩa ũngĩrĩa nyama cia thwariga kana cia thiiya. Andũ arĩa marĩ na thaahu na arĩa matarĩ no marĩe nyama icio. **23** No ũmenyerere ndũkanarĩe thakame, tondũ thakame nĩyo muoyo, ndũkanarĩanĩrie muoyo ũcio na nyama. **24** Ndũkanarĩe thakame; mĩite thĩ o ta maaĩ. **25** Ndũkanamĩrĩe, nĩguo maũndũ maku magĩrĩre, o na ma ciana ciaku iria igooka thuutha waku, tondũ ũrĩkoragwo ũgĩĩka maũndũ marĩa magĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova. **26** No rĩrĩ, nĩũkoya indo ciaku iria nyamũre na kĩndũ kĩrĩa gĩothe wĩhĩtĩte atĩ nĩũkaruta, ũthiĩ handũ harĩa Jehova agaathuura. **27** Rutĩra magongona maku ma njino, ma nyama na ma thakame kĩgongona-inĩ kĩa Jehova Ngai waku. Thakame ĩyo ya magongona macio maku no nginya ĩitwo hau mwena-inĩ wa kĩgongona kĩa Jehova Ngai waku, no nyama no ũcirĩe. **28** Menyerera wathĩkĩre mawatho maya mothe ndĩragwatha, nĩgeetha maũndũ maku na ma ciana ciaku iria igooka thuutha waku maagagĩrĩre hĩndĩ ciothe, tondũ ũrĩkoragwo ũgĩĩka wega na ũrĩa kwagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova Ngai waku. **29** Jehova Ngai waku nĩakeheria mbere yaku ndũrĩrĩ iria ũkirĩĩ kũhithũkĩra ũcitunye bũrũri. No rĩrĩa ũgaacingata na ũtũũre bũrũri wacio, **30** na ciarĩkia kũniinwo ciehere mbere yaku, wĩmenyerere ndũkanategwo na ũndũ wa gũtuĩria ũhoro wa ngai ciacio ũkĩũria atĩrĩ, "Ĩ ndũrĩrĩ ici itungatagĩra ngai ciacio atĩa? Tũgwĩka o ta ũrĩa ciĩkaga." **31** Ndũkanahooe Jehova Ngai waku na njĩra icio ciacio, nĩ ũndũ ikĩhooya ngai icio ciacio, nĩciĩkaga maũndũ mothe marĩa marĩ magigi marĩa Jehova athũire. O na nĩicinaga ariũ ao na airĩtu ao na mwaki marĩ magongona ma ngai ciacio. **32** Tigĩrĩra atĩ nĩ weka maũndũ mothe marĩa ngwathĩte; ndũkanongerere ũndũ kana ũrutarute.

13 Mũnabii kana mũroti wa irooto angĩkeyumĩria thĩinĩ wanyu, nake amwĩre ũhoro wa kĩama kana wa ũrirũ, **2** naguo ũhoro ũcio aarĩtie wa kĩama kana wa ũrirũ wĩkĩke-rĩ, acooke oige atĩrĩ, "Nĩtũrũmĩrĩrei ngai ingĩ (ngai iria mũtooĩ) mũreke tũcihooe," **3** mũtikanathikĩrĩrie ndeto cia mũnabii ũcio, kana cia mũroti ũcio wa irooto; Jehova Ngai wanyu nĩkũmũgeria aramũgeria amenye kana nĩmũmwendete na ngoro cianyu ciothe na mĩoyo yanyu yothe. **4** Jehova Ngai wanyu nĩwe mũrĩrũmagĩrĩra, na nĩwe mũrĩĩtigagĩra. Menyagĩrĩrai maathani make na mũmathĩkagĩre; mũtungatagĩrei na mwĩgwatanagie nake. **5** Mũnabii ũcio kana mũroti ũcio no nginya ooragwo, tondũ nĩahunjĩtie ũhoro wa kũremera Jehova Ngai wanyu, ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri, akĩmũkũũra kuuma bũrũri wa ũkombo; nĩageretie kũmũgarũra mwehere njĩra ĩrĩa Jehova Ngai wanyu aamwathire mũrũmagĩrĩre. No nginya mũniine ũũru ũcio wehere gatagatĩ-inĩ kanyu. **6** Mũrũ wa nyũkwa ũrĩa mũciaranĩirwo, kana mũrũguo kana mwarĩguo, kana mũtumia waku ũrĩa wendete, kana mũrataguo ũrĩa mumĩranĩtie ngoro nake angĩkũheenereria, akwĩre atĩrĩ, "Nĩtũthiĩ tũkahooe ngai ingĩ" (ngai iria wee kana maithe manyu matooĩ, **7** ngai cia andũ arĩa mamũthiũrũrũkĩirie, marĩ gũkuhĩ, kana marĩ kũraya, kuuma mwena ũmwe wa bũrũri nginya ũrĩa ũngĩ), **8**

ndũkanetĩkĩre ũhoro ũcio wake, kana ũmũthikĩrĩrie. Ndũkanamũiguĩre tha. Ndũkanamũtige arĩ muoyo kana ũmũhithĩrĩre. **9** No nginya ũkaamũũraga. Guoko gwaku nĩkuo gũgaakorwo kũrĩ kwa mbere ũhoro-inĩ ũcio wa kũmũũraga, gũcooke kũrũmĩrĩrwo nĩ moko ma andũ arĩa angĩ othe. **10** Mũhũũrei na mahiga nyuguto nginya akue, nĩ ũndũ nĩageretie kũmũgarũra amũrute njĩra-inĩ ya Jehova Ngai wanyu ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri, kuuma bũrũri wa ũkombo. **11** Hĩndĩ ĩyo andũ othe a Isiraeli nĩmakaigua ũhoro ũcio nao nĩmagetigĩra, na gũtirĩ mũndũ gatagatĩ kanyu ũgeeka ũndũ mũũru ta ũcio rĩngĩ. **12** Mũngĩkaigua ũhoro ũkĩheanwo ũkoniĩ itũũra rĩmwe rĩa marĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe mũtũũre kuo-rĩ, **13** atĩ andũ aaganu nĩmeyumĩrĩtie thĩĩnĩ wanyu na makahĩtithia andũ a itũũra rĩao njĩra, makameera atĩrĩ, "Nĩtũthiĩi tũkahooe ngai ingĩ" (ngai iria inyuĩ mũtooĩ), **14** hĩndĩ ĩyo no nginya mũkoorĩrĩria ũhoro ũcio, na mũũthuthuurie na mũũtuĩrie wega biũ. Mũngĩona nĩguo kũrĩ na kũmenyeke wega atĩ ũndũ ũcio ũrĩ magigi ũguo nĩwĩkĩkĩte thĩĩnĩ wanyu-rĩ, **15** no nginya mũkooraga andũ arĩa othe matũũraga itũũra rĩu na rũhiũ rwa njora. Itũũra rĩu nĩmũkarĩniina biũ, mũniine andũ a rĩo o na mahiũ makuo. **16** Mũgaacookanĩrĩria indo ciothe iria ndahe cia itũũra rĩu handũ hamwe o kũu gatagatĩ ga kĩhaaro gĩa itũũra, mũcine itũũra rĩu biũ hamwe na indo ciarĩo cia gũtahwo, ituĩke igongona rĩa njino rĩrutĩirwo Jehova Ngai wanyu. Rĩgaatũũra rĩrĩ rĩanange nginya tene, na rĩtigaakwo rĩngĩ. **17** Gũtirĩ kĩndũ o na kĩmwe kĩa indo icio ituĩrĩirwo kũniinwo gĩgaakorwo kĩrĩ moko-inĩ manyu, nĩgeetha Jehova atige gũcinwo nĩ marakara make mahiũ; nake acooke amũiguĩre tha, na amwĩke maũndũ ma ũtugi, na atũme mũingĩhe, o ta ũrĩa erĩire maithe manyu ma tene na mwĩhĩtwa, **18** nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra Jehova Ngai wanyu na kũmenyerera maathani make mothe marĩa ngũmũhe ũmũthĩ, na gwĩka maũndũ marĩa magĩrĩire maitho-inĩ make.

14 Inyuĩ nĩ inyuĩ ciana cia Jehova Ngai wanyu. Mũtikanetemange kana mwenjwo ihara ũthiũ-inĩ nĩ ũndũ wa mũndũ mũkuũ, **2** nĩgũkorwo mũrĩ andũ mamũrĩirwo Jehova Ngai wanyu. Kuuma ndũrĩrĩ-inĩ ciothe cia thĩ, Jehova nĩamũthuurĩte mũtuĩke andũ ake a bata. **3** Mũtikanarĩe kĩndũ o nakĩ kĩrĩ thaahu. **4** Ici nĩcio nyamũ iria mwagĩrĩirwo kũrĩa: nĩ ndegwa, na ng'ondu, na mbũri, **5** na thwariga, na thiiya, na thwara, na mbũri ya werũ, na ndoo, na ngondi, o na ng'ondu cia irĩma-inĩ. **6** No mũrĩe nyamũ o yothe ĩrĩ mahũngũ maatũku na makarekania na nĩĩcookagia ithagumia. **7** No rĩrĩ, harĩ nyamũ iria ĩcookagia ithagumia kana irĩ mahũngũ maatũku marekanĩtie biũ, mũtikanarĩe ngamĩĩra, kana mbũkũ, kana ikami. O na gũtuĩka nĩĩcookagia ithagumia, mahũngũ ma cio ti maatũku, icio irĩ thaahu harĩ inyuĩ. **8** Nayo ngũrwe, o na akorwo mahũngũ mayo nĩmarekanĩtie biũ-rĩ, ndĩcookagia ithagumia; ĩyo ĩrĩ thaahu harĩ inyuĩ. Mũtikanarĩe nyama ciacio kana mũhutie ciimba ciacio. **9** Thĩĩnĩ wa nyamũ ciothe iria itũũraga maaĩ-inĩ, no mũrĩĩage ĩrĩa yothe ĩrĩ mathagu manyiitaine na ĩrĩ ngaracũ mwĩrĩ. **10** No ĩrĩa yothe ĩtarĩ tũthagu na ngaracũ, mũtikanamĩrĩe; nĩgũkorwo ĩrĩ thaahu harĩ inyuĩ. **11** No mũrĩe nyoni o yothe ĩrĩa ĩtarĩ thaahu. **12** No ici mũtikanarĩe: nderi, na ndiyũ, na ndiyũ iria njirũ, **13** na hũngũ ĩrĩa ndune na mũthemba o wothe wa hũngũ iria njirũ, **14** na mũthemba o wothe wa mahuru **15** na ndundu ĩrĩa ĩrĩ rũhĩa, na ndundu ĩrĩa ĩgambaga, na nyoni ya iria-inĩ ĩrĩa ĩrĩ mathagu maraaya, na mũthemba o wothe wa rwĩgĩ, **16** na gatundu karĩa kanini, na ndundu ĩrĩa nene, o na ndundu ĩrĩa njerũ, **17** na ndundu ya werũ, na rwĩgĩ rũnene rũrĩa rũrĩĩaga thamaki, na nyoni ya iria-inĩ ĩrĩa ĩrĩ ngingo ndaaya, **18** na karoga-ngunũ, na mĩthemba yothe ya cũcũ-wa-njoka, na hudihuda, o na rũhuhu. **19** Tũnyamũ tuothe tũrĩa tũrĩ mathagu tũmbũkaga tũrĩ gĩtutu tũrĩ thaahu harĩ inyuĩ, mũtikanatũrĩe. **20** No nyamũ yothe ĩrĩ mathagu na ndĩrĩ thaahu no mũmĩrĩe. **21** Mũtikanarĩe kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩrĩa mũgaakora gĩkuĩte. No mũkĩhe mũndũ wa kũngĩ ũrĩa ũtũũraga itũũra-inĩ o rĩothe rĩa matũũra manyu, nake no akĩrĩe, kana ũkĩenderie mũrũrĩrĩ. No inyuĩ mũrĩ andũ maamũrĩirwo Jehova Ngai wanyu. Mũtikanaruge koori na iria rĩa nyina. **22** Menyererai mũrutage gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa maciaro mothe ma mĩgũnda yanyu mwaka o mwaka. **23** Rĩagĩrai gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa ngano yanyu, na ndibei yanyu ya mũhihano, na maguta manyu, na marigithathi manyu ma ndũũru cianyu cia ng'ombe na cia mbũri mbere ya Jehova Ngai wanyu mũrĩ handũ harĩa agaathuura ha gũtũũria Rĩĩtwa rĩake, nĩgeetha mwĩrute gwĩtigĩra Jehova Ngai wanyu hĩndĩ ciothe. **24** No rĩrĩ, handũ hau hangĩkorwo nĩ haraihu mũno, na Jehova Ngai wanyu nĩamũrathimĩte na mũtingĩhota gũkuua gĩcunjĩ kĩanyu gĩa ikũmi mũtware handũ hau (nĩ ũndũ handũ hau Jehova agaathuura ha gũtũũria Rĩĩtwa rĩake nĩhamũraihĩrĩirie mũno-rĩ), **25** hĩndĩ ĩyo mũgaakũũrania gĩcunjĩ kĩanyu gĩa ikũmi na betha, na inyuĩ mũtware betha ĩyo handũ harĩa Jehova Ngai wanyu agaathuura. **26** Hũthĩrai betha ĩyo na kũgũra kĩrĩa gĩothe mũngĩenda: ng'ombe, kana ng'ondu, kana ndibei o na kana kĩndũ kĩgagatie gĩa kũnyua, kana o kĩndũ gĩothe kĩrĩa mũngĩenda. Ningĩ inyuĩ na andũ a nyũmba cianyu mũkaarĩĩra indo icio o hau mbere ya Jehova Ngai wanyu mũkenete. **27** Na mũtikanarekererie Alawii arĩa matũũraga matũũra-inĩ manyu, nĩgũkorwo matirĩ gĩthaka kana igai rĩao ene. **28** Na rĩrĩ, o mĩaka ĩtatũ yathira, mũrutage icunjĩ cia ikũmi cia uumithio wanyu wothe wa mwaka ũcio, mũgaaciga kũu matũũra-inĩ manyu, **29** nĩgeetha Alawii (arĩa matarĩ agaĩre gĩthaka kana igai rĩao ene), na andũ a kũngĩ, na ciana cia ngoriai, na atumia a ndigwa arĩa matũũraga matũũra-inĩ manyu, magookaga makarĩa na makahũũna, nĩguo Jehova Ngai wanyu amũrathimage wĩra-inĩ wothe wa moko manyu.

15 Na rĩrĩ, mĩaka mũgwanja yathira, no nginya mũkarekanagĩra mathiirĩ. **2** Ũndũ ũcio mũrĩwĩkaga ũũ: mũkombithania o wothe nĩarĩrekanagĩra thiirĩ o wothe ũrĩa akombeire Mũisiraeli ũrĩa ũngĩ. Ndakarandũra Mũisiraeli ũrĩa ũngĩ thiirĩ kana mũrũ wa ithe, nĩ ũndũ ihinda rĩa Jehova rĩa kũrekanĩra mathiirĩ nĩrĩhunjanĩirio. **3** No mũrandũre mũndũ wa kũngĩ thiirĩ, no rĩrĩ, no nginya mũrekanĩre thiirĩ o wothe ũrĩa mũrũ wa thoguo arĩ naguo. **4** No rĩrĩ, gũtiagĩrĩire gũkorwo na

mũndũ mũthĩĩni thĩinĩ wanyu, nĩgũkorwo mũrĩ bũrũri-inĩ ũcio Jehova Ngai wanyu ekũmũhe mũwĩgwatĩre ũtuĩke igai rĩanyu-rĩ, nĩakamũrathima mũno, **5** angĩkorwo nĩmũgwathĩkĩra Jehova Ngai wanyu biũ, o na mũmenyagĩrĩre kũrũmagĩrĩra maathani maya mothe ngũmũhe ũmũthĩ. **6** Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩakamũrathima ta ũrĩa eeranĩire, na nĩmũgakombagĩra ndũrĩrĩ nyingĩ, no inyuĩ mũtigaakombaga harĩ cio. Nĩmũgaathaga ndũrĩrĩ nyingĩ, no cio itikamwathaga. **7** Kũngĩgaakorwo na mũndũ mũthĩĩni gatagatĩ-inĩ ka ariũ a ithe wanyu itũũra-inĩ o rĩothe kũu bũrũri-inĩ ũcio Jehova Ngai wanyu ekũmũhe-rĩ, mũtikanamũmĩrie ngoro, kana mũtuĩke akarĩ kũrĩ mũrũ wa ithe wanyu ũcio mũthĩĩni. **8** No rĩrĩ, nĩ kaba mũmũtambũrũkĩrie guoko, na mũmũkombithie kĩrĩa gĩothe akaabatario nĩkĩo. **9** Mwĩmenyererei mũtikanagĩe na meciiria mooru, mũkoiga atĩrĩ: "Mwaka wa mũgwanja, mwaka ũrĩa wa kũrekanĩra mathiirĩ ũrĩ hakuhĩ," nĩguo mũtikagĩe na ngoro njũru, mwage gũtaanahĩra mũrũ wa ithe wanyu ũrĩa ũbataire, kana mwage kũmũhe kĩndũ. Nake hĩndĩ ĩyo no akaĩre Jehova nĩ ũndũ wanyu, na inyuĩ nĩmũkonwo mwĩhĩtie. **10** Heagai mũndũ ta ũcio na ũtaana, na mwĩkage ũndũ ũcio na ngoro itarĩ na ũũru; na nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, Jehova Ngai wanyu nĩarĩmũrathimaga mawĩra-inĩ manyu mothe, o na maũndũ-inĩ mothe marĩa mũrĩĩkaga. **11** Nĩkũrĩkoragwo na andũ athĩĩni hĩndĩ ciothe bũrũri-inĩ. Nĩ ũndũ ũcio ngũmwatha mũtuĩke ataana kũrĩ ariũ a ithe wanyu, na kũrĩ andũ arĩa athĩĩni o na abatari arĩa marĩkoragwo bũrũri-inĩ wanyu. **12** Mũrũ wa ithe wanyu Mũhibirania, arĩ mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja, angĩĩyendia kũrĩ we na agũtungatĩre mĩaka ĩtandatũ-rĩ, mwaka wa mũgwanja wakinya no nginya ũkaamũrekereria athiĩ. **13** Na rĩrĩa ũkaamũrekereria, ndũkanareke athiĩ moko matheri. **14** Nĩũkamũhe indo na ũtaana kuuma rũũru-inĩ rwaku, o na kuuma kĩhũrĩro-inĩ gĩaku kĩa ngano o na kĩhihĩro-inĩ kĩa ndibei. Ũkaamũhe indo kũringana na ũrĩa Jehova Ngai waku akũrathimĩte. **15** Ririkanaga atĩ o na we warĩ ngombo kũu bũrũri wa Misiri, no Jehova Ngai waku agĩgũkũũra. Kĩu nĩkĩo gĩtatũma ngũhe rĩathani rĩu ũmũthĩ. **16** No rĩrĩ, ndungata yaku ĩngĩgakwĩra atĩrĩ, "Niĩ ndikwenda gũgũtiga," nĩ ũndũ nĩĩkwendete na ĩkenda andũ a nyũmba yaku, na nĩ ũndũ nĩyonaga gwaku gwĩ kwega-rĩ, **17** hĩndĩ ĩyo nĩũgakĩnyiita mũkuha, ũmĩtũrĩkie gũtũ ĩrĩ hau mũrango-inĩ, ĩtuĩke ndungata yaku mũtũũrĩre wayo wothe. Ũguo noguo ũgeeka ndungata yaku ya mũndũ-wa-nja. **18** Ndũkone taarĩ ũndũ ũrĩ hinya kũrekereria ndungata yaku ĩthiĩ, nĩ ũndũ ũtungata ũrĩa ĩgũtungatĩire mĩaka ĩyo ĩtandatũ nĩ ta maita meerĩ ma mũcaara wa mũndũ wa kwandĩkwo. Nake Jehova Ngai waku nĩarĩkũrathimaga maũndũ-inĩ mothe marĩa ũrĩĩkaga. **19** Rutagĩra Jehova Ngai waku marigithathi mothe ma njamba kuuma ndũũru-inĩ ciaku cia ng'ombe na cia mbũri. Ndũkanatware marigithathi maku ma ndegwa wĩra-inĩ, na ndũkanamure marigithathi maku ma ng'ondu guoya. **20** O mwaka, wee na andũ a nyũmba yaku nĩmũgacirĩĩagĩra mbere ya Jehova Ngai waku handũ harĩa agaathuura. **21** Nyamũ ĩngĩgakorwo ĩrĩ na kaũũgũ, ĩkorwo ĩgĩthua kana ĩrĩ ndumumu, kana ĩkorwo na ũũgũ o na ũrĩkũ-rĩ, mũtikanamĩrutĩre Jehova Ngai wanyu igongona. **22** Mũkaamĩrĩĩra o kũu matũũra-inĩ manyu. No ĩrĩĩo nĩ arĩa marĩ na thaahu na arĩa matarĩ na thaahu, o taarĩ thiiya kana thwariga maraarĩa. **23** No mũtikarĩĩage thakame; mĩitagei thĩ o ta maaĩ.

16 Menyagĩrĩrai mweri wa Abibu na mũkũngũyagĩre Bathaka ya Jehova Ngai wanyu, nĩ ũndũ mweri-inĩ wa Abibu nĩguo aamũrutire bũrũri wa Misiri kũrĩ ũtukũ. **2** Nĩmũgathĩnjĩra Jehova Ngai wanyu igongona rĩa Bathaka rĩa nyamũ kuuma rũũru-inĩ rwanyu rwa mbũri kana rwa ng'ombe, mũcithĩnjĩre handũ harĩa Jehova agaathuura ha gũtũũria Rĩĩtwa rĩake. **3** Mũtikanamĩrĩĩanĩrie na mĩgate mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia, no ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja mũrĩe mĩgate ĩtarĩ mĩimbie, arĩ yo mĩgate ya mĩnyamaro, nĩ ũndũ mwoimire bũrũri wa Misiri na ihenya, na nĩgeetha matukũ-inĩ mothe ma muoyo wanyu mũririkanage mũthenya ũcio mwoimire bũrũri wa Misiri. **4** Ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja mũtikanakorwo mũrĩ na ndawa ya kũimbia bũrũri-inĩ wanyu wothe. Mũtikanareke nyama o ciothe cia iria mũkũruta igongona hwaĩ-inĩ wa mũthenya wa mbere iraare nginya rũciinĩ. **5** Mũtikanathĩnjĩre igongona rĩa Bathaka itũũra-inĩ o rĩothe kũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe, **6** tiga o harĩa agaathuura ha gũtũũria Rĩĩtwa rĩake. Hau nĩho mũkaarutĩra igongona rĩa Bathaka hwaĩ-inĩ rĩrĩa riũa rĩthũaga, rĩtuĩke rĩa kũririkana ihinda rĩrĩa mwoimire bũrũri wa Misiri. **7** Mũkaarĩhĩhĩria na mũrĩrĩire handũ hau Jehova Ngai wanyu agaathuura. Ningĩ kwarooka gũkĩa mũcooke hema-inĩ cianyu. **8** Ihinda rĩa mĩthenya ĩtandatũ mũkaarĩĩaga mĩgate ĩtarĩ mĩimbie, naguo mũthenya wa mũgwanja mũgĩe na kĩũngano kĩamũrĩirwo Jehova Ngai wanyu, na mũtikarute wĩra o na ũrĩkũ. **9** Taragai ciumia mũgwanja kuuma mwambĩrĩria kũgetha ngano ĩrĩa ĩtarĩ ngethe. **10** Mũcooke mũkũngũĩre Gĩathĩ gĩa Ciumia nĩ ũndũ wa Jehova Ngai wanyu, na ũndũ wa kũruta maruta ma kwĩyendera maringaine na irathimo iria Jehova Ngai wanyu amũrathimĩte nacio. **11** Na mũkenagĩre Jehova Ngai wanyu mũrĩ handũ harĩa agaathuura ha gũtũũria Rĩĩtwa rĩake, inyuĩ, na ariũ anyu, na airĩtu anyu, na ndungata cianyu cia arũme na cia andũ-a-nja, na Alawii arĩa marĩ matũũra-inĩ manyu, na andũ a kũngĩ, na ciana cia ngoriai, o na atumia a ndigwa arĩa matũũranagia na inyuĩ. **12** Ririkanai atĩ mwarĩ ngombo kũu bũrũri wa Misiri, na mũrũmagĩrĩre wega irĩra icio cia watho wa kũrũmĩrĩrwo. **13** Kũngũyagĩrai Gĩathĩ gĩa Ithũnũ mĩthenya mũgwanja thuutha wa gũcookereria maciaro marĩa moimĩte ihuhĩro-inĩ cianyu cia ngano, na ihihĩro-inĩ cianyu cia ndibei. **14** Kenagĩrai Gĩathĩ kĩu kĩanyu, inyuĩ, na ariũ anyu, na airĩtu anyu, na ndungata cianyu cia arũme na cia andũ-a-nja, na Alawii, na andũ a kũngĩ, na ciana cia ngoriai, o na atumia a ndigwa arĩa matũũraga matũũra-inĩ manyu. **15** Kũngũyagĩrai Gĩathĩ kĩu kĩamũrĩirwo Jehova Ngai wanyu ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja mũrĩ handũ hau Jehova agaathuura. Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩakamũrathima magetha-inĩ manyu mothe, na mawĩra-inĩ mothe ma moko manyu, nakĩo gĩkeno kĩanyu nĩgĩkaiganĩra. **16** Arũme othe anyu no nginya

makeyumĩria mbere ya Jehova Ngai wanyu maita matatũ o mwaka marĩ handũ hau agaathuura: hĩndĩ ya Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩimbie, na ya Gĩathĩ gĩa Ciumia, na ya Gĩathĩ gĩa Ithũnũ. Gũtikanagĩe mũndũ ũkoimĩra mbere ya Jehova moko matheri: **17** O ũmwe wanyu no nginya akarehaga kĩheo kĩringaine na ũrĩa Jehova Ngai wanyu amũrathimĩte. **18** Mũgaathuura aciiri, o na anene a o mũhĩrĩga kuuma mĩhĩrĩga-inĩ yothe yanyu o itũũra-inĩ o rĩothe Jehova Ngai wanyu ekũmũhe, nao nĩmagatuagĩra andũ ciira wega. **19** Mũtikanahotomie ciira kana mũgĩe na gũthutũkania. Mũtikanamũkĩre ihaki, nĩgũkorwo ihaki nĩrĩtũmaga maitho ma mũndũ mũũgĩ matuĩke matumumu, na rĩkoogomia ciugo cia mũndũ ũrĩa mũthingu. **20** Rũmagĩrĩrai kĩhooto kĩo giiki, nĩgeetha mũtũũre muoyo na mwĩgwatĩre bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe. **21** Mũtikanahaande gĩtugĩ kĩa Ashera mwena-inĩ wa kĩgongona kĩrĩa mũgaathondekera Jehova Ngai wanyu, **22** na mũtikanaake ihiga rĩa kũhooyagwo, nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩathũire maũndũ macio.

17 Mũtikanarutĩre Jehova Ngai wanyu igongona rĩa ndegwa kana rĩa ng'ondu ĩrĩ na kaũũgũ kana ũũgũ, nĩgũkorwo ũndũ ũcio ũrĩ thaahu harĩ Jehova. **2** Mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja ũtũũranagia na inyuĩ itũũra-inĩ rĩmwe rĩa kũrĩa Jehova ekũmũhe, angĩoneka agĩĩka ũũru maitho-inĩ ma Jehova Ngai wanyu na ũndũ wa gũthũkia kĩrĩkanĩro gĩake, **3** na agakararia rĩathani rĩakwa akahooya ngai ingĩ, na agaciinamĩrĩra kana akainamĩrĩra riũa, kana mweri, kana njata cia matu-inĩ, **4** na mũmenyithio ũhoro ũcio-rĩ, hĩndĩ ĩyo no nginya mũgaatuĩria ũhoro ũcio wega. Kũngĩkorwo ũhoro ũcio nĩ wa ma, na hakorwo na ũira atĩ ũndũ ũcio ũrĩ thaahu nĩwĩkĩtwo thĩinĩ wa Isiraeli, **5** oyai mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja ũcio wĩkĩte ũndũ ũcio mũũru mũmũtware kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩanyu inene na inyuĩ mũmũhũre na mahiga nyuguto nginya akue. **6** Na ũndũ wa ũira wa andũ eerĩ kana atatũ, mũndũ no oragwo, no gũtirĩ mũndũ ũkooragwo na ũndũ wa ũira wa mũndũ ũmwe. **7** Moko ma aira acio no nginya makorwo marĩ ma mbere ũhoro-inĩ ũcio wa kũmũũraga, na thuutha ũcio marũmĩrĩrwo nĩ moko ma andũ arĩa angĩ othe. No nginya mũniine ũũru ũcio wehere gatagatĩ-inĩ kanyu. **8** Kũngĩkaagĩa maciira magooti-inĩ manyu mũtangĩhota gũtua, marĩ ma ũiti wa thakame, o na ma gũtuithania mũndũ na mũndũ ũrĩa ũngĩ, kana mũndũ ũhũũrĩte ũrĩa ũngĩ, matwaragei handũ harĩa Jehova Ngai wanyu agaathuura. **9** Thĩĩi kũrĩ Alawii arĩa athĩnjĩri-Ngai, na kũrĩ mũtuithania ciira ũrĩa ũrĩ wĩra-inĩ ihinda rĩu. Mũmoorie ũhoro ũcio nao mamuonie ũrĩa ciira ũcio wagĩrĩire gũtuuo. **10** No nginya mwĩke kũringana na matua marĩa makaamũhe mũrĩ handũ hau Jehova agaathuura. Menyagĩrĩrai mwĩkage ũrĩa wothe marĩmwathaga mwĩke. **11** Ĩkagai kũringana na watho ũrĩa mamũrutĩte, na mũrũmĩrĩre matua mao marĩa mekũmũhe. Mũtikanehũgũre mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho, mũtigane na ũrĩa mamwĩrĩte. **12** Mũndũ ũrĩa ũngĩonania kũnyarara mũtuithania ciira kana mũthĩnjĩri-Ngai, ũrĩa ũrũgamaga agĩtungatĩra Jehova Ngai wanyu, no nginya ooragwo. No nginya mũniine ũũru ũcio wehere Isiraeli. **13** Andũ othe nĩmakaigua ũhoro ũcio nao metigĩre, na matigacooka gũkorwo marĩ na kĩnyararo rĩngĩ. **14** Rĩrĩa mũgaathiĩ bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe, na mũkorwo mũwĩgwatĩire na mũgaatũũra kuo, na muuge atĩrĩ, "Rekei tũgĩe na mũthamaki witũ ta ndũrĩrĩ iria ciothe itũthiũrũkĩirie," **15** Menyererai wega mũgaathuura mũthamaki ũrĩa Jehova Ngai wanyu amwamũrĩire. No nginya akoima gatagatĩ-inĩ ka ariũ a ithe wanyu. Mũtigathuure mũndũ wa kũngĩ atuĩke mũthamaki wanyu, mũndũ ũtarĩ mũrũ wa thoguo Mũisiraeli. **16** Mũthamaki ũcio, o nake ndakaneingĩhĩrie mbarathi, kana atũme andũ macooke bũrũri wa Misiri makamũgĩĩrĩre ingĩ, nĩgũkorwo Jehova amwĩrĩte atĩrĩ, "Mũtikanacooke na thuutha, mũgere njĩra ĩyo rĩngĩ." **17** Nake ndakanahikie atumia aingĩ, nĩguo ngoro yake ndĩkanagarũrũke. Ningĩ ndakaneingĩhĩrie betha na thahabu. **18** Rĩrĩa agaikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũthamaki, akoya ibuku rĩa gĩkũnjo, eyandĩkĩre watho ũyũ, aũrutĩte ibuku-inĩ rĩrĩa riumĩte harĩ athĩnjĩri-Ngai, arĩ o Alawii. **19** Narĩo ibuku rĩu nĩaikarage narĩo, arĩthomage matukũ marĩa mothe egũtũũra muoyo nĩguo erutage gwĩtigĩra Jehova Ngai, na arũmagĩrĩre wega ciugo ciothe cia watho ũyũ na irĩra cia watho wa kũrũmagĩrĩrwo, **20** na ndagetuage mwega gũkĩra ariũ a ithe agarũrũke mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho atigane na watho. Hĩndĩ ĩyo, we na njiaro ciake nĩmagathamaka ihinda iraaya ũthamaki-inĩ wake kũu Isiraeli.

18 Athĩnjĩri-Ngai, arĩa Alawii, hamwe na mũhĩrĩga ũcio wothe wa Lawi, matikagĩa na gĩthaka kana igai hamwe na andũ a Isiraeli arĩa angĩ. Magaatũũragio nĩ indo iria irutĩirwo Jehova cia igongona rĩa njino, nĩgũkorwo rĩu nĩrĩo igai rĩao. **2** Matikagaya igai gatagatĩ ka ariũ a ithe wao; nĩgũkorwo Jehova nĩwe igai rĩao, o ta ũrĩa aamerĩire. **3** Indo ici nĩcio athĩnjĩri-Ngai magĩrĩirwo nĩ kũheagwo ciumĩte kũrĩ andũ arĩa marĩrutaga igongona rĩa ndegwa kana rĩa ng'ondu: nĩ guoko, na thĩĩa cierĩ, na nyama cia nda. **4** No nginya mũmaheage maciaro ma mbere ma ngano yanyu, na ma ndibei yanyu ya mũhihano, na maguta, o na guoya wa mbere wa ng'ondu cianyu cienjwo, **5** nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩamathuurĩte hamwe na njiaro ciao kuuma harĩ mĩhĩrĩga yanyu yothe, nĩgeetha marũgamage magatungataga thĩinĩ wa Rĩĩtwa rĩa Jehova hĩndĩ ciothe. **6** Mũlawii angĩthaama, oime kũrĩa atũũraga itũũra-inĩ rĩmwe rĩa matũũra manyu thĩinĩ wa Isiraeli, na oke endete mũno gũkinya handũ harĩa Jehova agaathuura-rĩ, **7** no atungate thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wake, o ta Alawii arĩa angĩ arĩa matungataga hau mbere ya Jehova. **8** Nake akaagaĩrwo indo ciiganaine na cia arĩa angĩ, o na gũtuĩka nĩamũkĩrĩte mbeeca ciumanĩte na kwendia indo cia nyũmba yao. **9** Rĩrĩa mũgaathiĩ bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe, mũtikanerute maũndũ ma kwĩgerekania na mĩthiĩre ĩrĩa ĩrĩ magigi ya ndũrĩrĩ iria irĩ kuo. **10** Rekei gũtikanoneke mũndũ thĩinĩ wanyu ũkũruta igongona rĩa gũcina mũriũ kana mwarĩ, kana ũkũragũra, kana ũkũrogana, kana mũtuĩria wa nyoni ya mũndũ, kana mũndũ-mũgo, **11** kana mũrogani wa ithitũ, kana mũndũ ũrĩ na maroho ma kũragũra, kana mũrogi, o na kana mũndũ ũkaragũra na maroho ma andũ akuũ.

12 Mũndũ ũrĩa wĩkaga maũndũ macio nĩonagwo arĩ magigi nĩ Jehova, na nĩ ũndũ wa maũndũ macio marĩ magigi, nĩkĩo Jehova Ngai wanyu ekũrutũrũra ndũrĩrĩ icio ciehere mbere yanyu. **13** Inyuĩ no nginya mũtuĩke andũ matarĩ ũcuuke mbere ya Jehova Ngai wanyu. **14** Ndũrĩrĩ iria mũgaatunya bũrũri-rĩ, nĩithikagĩrĩria arogi na andũ arĩa maragũraga. No inyuĩ, Jehova Ngai wanyu ndamwĩtĩkĩrĩtie gwĩka ũguo. **15** Jehova Ngai wanyu nĩakamũtũmĩra mũnabii o ta niĩ kuuma harĩ ariũ a thoguo. No nginya mũmũiguage. **16** Nĩgũkorwo ũguo nĩguo mworirrie Jehova Ngai wanyu mũrĩ kũu Horebu mũthenya ũrĩa muonganĩte, rĩrĩa mwoigire atĩrĩ, "Ndũkareke tũigue mũgambo wa Jehova Ngai witũ, kana tuone mwaki ũcio mũnene rĩngĩ, nĩgeetha tũtigakue." **17** Jehova aanjĩĩrire atĩrĩ: "Ũguo moiga nĩ wega. **18** Nĩngamarahũrĩra mũnabii o tawe oime thĩĩnĩ wa ariũ a ithe wao; na nĩngekĩra ciugo ciakwa kanua gake, nake nĩakameera ũrĩa wothe ngaamwatha. **19** Mũndũ o wothe ũkaarega kũigua ciugo ciakwa iria mũnabii ũcio akaaria thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩakwa-rĩ, niĩ mwene nĩ niĩ ngamũũria ũhoro ũcio. **20** No rĩrĩ, mũnabii ũrĩa ũkaaria ũndũ o na ũrĩkũ na mwĩgerero akĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa, oige ũndũ itamwathĩte, kana mũnabii ũrĩa ũkaaria akĩgwetaga rĩĩtwa rĩa ngai ingĩ, no nginya akooragwo." **21** Mwahota kwĩyũria atĩrĩ, "Tũngĩkĩmenya atĩa rĩrĩa ndũmĩrĩri ĩtaarĩtio nĩ Jehova?" **22** Ũndũ ũrĩa mũnabii angĩaria rĩĩtwa-inĩ rĩa Jehova, naguo ũndũ ũcio wage kuoneka kana kũhinga, ĩyo nĩ ndũmĩrĩri ĩtaarĩtio nĩ Jehova. Mũnabii ũcio aarĩtie na mwĩgerero. Mũtikanamwĩtigĩre.

19 Rĩrĩa Jehova Ngai wanyu agaakorwo aniinĩte ndũrĩrĩ iria ekũmũhe bũrũri wacio, na rĩrĩa na inyuĩ mũgaakorwo mũrĩkĩtie kũingata ndũrĩrĩ icio, na mũgaatũũra matũũra ma cio na nyũmba ciacio, **2** hĩndĩ ĩyo nĩmũkamũra matũũra matatũ marĩ handũ gatagatĩ ka bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe mũwĩgwatĩre. **3** Mũgaathondeka barabara cierekeire matũũra macio, naguo bũrũri ũcio Jehova ekũmũhe ũtuĩke igai rĩanyu, mũwatũre icunjĩ ithatũ, nĩgeetha mũndũ o wothe ũngĩũraga mũndũ oragĩre kuo. **4** Ũyũ nĩguo watho ũkonii mũndũ ũrĩa ũngĩũraga mũndũ ũngĩ na oorĩre kuo nĩguo ahonokie muoyo wake, nake nĩ mũndũ ũrĩa ũngĩũraga mũndũ wa itũũra rĩake ataciirĩire gwĩka ũndũ ũcio, na akorwo ndaamũthũire mbere ĩyo. **5** Ta rĩrĩa mũndũ angĩthiĩ mũtitũ marĩ na mũndũ wa itũũra rĩake makoine ngũ, na akĩhiũria ithanwa ateme mũtĩ-rĩ, ithanwa rĩrũke, rĩrũũge, rĩringe mũndũ ũcio wa itũũra rĩake, rĩmũũrage. Mũndũ ũcio no orĩre itũũra rĩmwe rĩa macio nĩguo ahonokie muoyo wake. **6** Angĩaga gwĩka ũguo-rĩ, mũrĩhanĩria wa thakame ahota gũthingatana nake arĩ na marakara amũnyiite, angĩkorwo itũũra rĩa kũũrĩrwo nĩrĩraihĩrĩirie mũno, amũũrage o na gũtuĩka ndagĩrĩire kũũragwo nĩ ũndũ ndaathũire mũndũ ũcio mbere ĩyo. **7** Kĩu nĩkĩo gĩtũmi kĩrĩa gĩatũma ndĩmwathe mwĩyamũrĩre matũũra manene matatũ ma kũũrĩrwo. **8** Jehova Ngai wanyu angĩkongerera mĩhaka ya bũrũri wanyu o ta ũrĩa erĩire maithe manyu na mwĩhĩtwa, amũhe bũrũri wothe ũrĩa aamerĩire, **9** nĩ ũndũ wa ũrĩa mũgaakorwo mũmenyereire wega maathani maya ndĩramwatha ũmũthĩ, atĩ mwendage Jehova Ngai wanyu, na mũthiage na njĩra ciake hĩndĩ ciothe, hĩndĩ ĩyo nĩmũkamũra matũũra mangĩ matatũ ma kũũrĩrwo. **10** Mũgeeka ũguo nĩgeetha gũtikanaitwo thakame ya mũndũ ũtarĩ na ũũru bũrũri-inĩ wanyu, ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe ũtuĩke igai rĩanyu, na ningĩ nĩgeetha mũtikagĩe na mahĩtia ma gũita thakame. **11** No mũndũ angĩkorwo athũire mũndũ wa itũũra rĩake, nake amuoherie njĩra-inĩ, amũtharĩkĩre amũũrage, acooke orĩre itũũra-inĩ rĩmwe rĩa macio-rĩ, **12** athuuri a itũũra rĩake nĩmakamũtũmanĩra, arehwo kuuma kũu itũũra-inĩ, mamũneane kũrĩ mũrĩhanĩria wa thakame nĩguo ooragwo. **13** Mũtikanamũiguĩre tha. No nginya mũniine wĩhia wa ũiti wa thakame ĩtarĩ na ũũru bũrũri-inĩ wa Isiraeli, nĩgeetha maũndũ manyu magĩrĩre. **14** Mũndũ ndakaneherie ihiga rĩa mũhaka rĩa mũndũ ũrĩa mariganĩtie, rĩrĩa rĩahaandirwo nĩ arĩa maarĩ mbere yanyu igai-inĩ rĩrĩa mũkaamũkĩra bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe mũwĩgwatĩre. **15** Mũira ũmwe ti mũiganu wa gũtũma mũndũ atuĩrwo nĩ ũndũ wa ngero kana wa ihĩtia rĩrĩa angĩkorwo ekĩte. No nginya ũhoro ũtuuo nĩ wa ma na ũndũ wa ũira wa andũ eerĩ kana atatũ. **16** Mũira ũrĩ na rũthũũro angĩrũgama gũthitangĩra mũndũ ngero, **17** andũ acio eerĩ magĩte na ngarari, no nginya marũgame harĩ Jehova, mbere ya athĩnjĩri-Ngai na aciirithania arĩa magaakorwo makĩruta wĩra ihinda-inĩ rĩu. **18** Aciirithania acio no nginya matuĩrie ũhoro na kĩyo, na mũira ũcio angĩoneka nĩ wa maheeni, nĩaraigĩrĩra mũrũ wa ithe kĩgeenyo-rĩ, **19** hĩndĩ ĩyo mũmwĩke o ta ũrĩa aciirĩire gwĩka mũrũ wa ithe. No nginya mũniine ũũru ũcio thĩĩnĩ wanyu. **20** Andũ arĩa angĩ nĩmakaigua ũhoro ũcio nao metigĩre, naguo ũndũ ũcio mũũru ndũgacooka gwĩkwo rĩngĩ thĩĩnĩ wanyu. **21** Mũtikanaigue tha; muoyo uumage muoyo, na riitho riumage riitho, na igego riumage igego, na guoko kuumage guoko, o na kũgũrũ kuumage kũgũrũ.

20 Rĩrĩa mũgaathiĩ kũrũa na thũ cianyu na muone irĩ na mbarathi na ngaari cia ita na mbũtũ cia ita nyingĩ gũkĩra cianyu, mũtikanaciĩtigĩre, nĩ ũndũ Jehova Ngai wanyu, ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri, agaakorwo hamwe na inyuĩ. **2** Rĩrĩa mũgaakorwo mũkuhĩrĩirie gũthiĩ mbaara, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagakuhĩrĩria mbũtũ cia ita na aciarĩrie. **3** Aciĩre atĩrĩ, "Thikĩrĩria wee Isiraeli, ũmũthĩ nĩ ũgũthiĩ mbaara-inĩ ũkarũe na thũ ciaku. Ndũgakue ngoro kana wĩtigĩre na ndũkamake kana ũinaine ũrĩ mbere yacio. **4** Nĩgũkorwo Jehova Ngai waku nĩwe ũgũtwarana nawe nĩguo akũrũĩrĩre kũrĩ thũ ciaku, akũhootanĩre." **5** Anene nao nĩmakooria mbũtũ ya ita atĩrĩ: "Nĩ harĩ mũndũ wakĩte nyũmba njerũ na ndamĩrugũrĩtie? Nĩarekwo acooke mũcĩĩ, ndagakuĩre mbaara-inĩ, nake mũndũ ũngĩ atuĩke wa kũmĩrugũria. **6** Nĩ harĩ mũndũ ũhaandĩte mũgũnda wa mĩthabibũ na ndambĩrĩirie gũkenera matunda maguo? Nĩarekwo ainũke ndagakuĩre mbaara-inĩ nake mũndũ ũngĩ atuĩke wa gũkenera matunda macio. **7** Nĩ harĩ mũndũ marĩkanĩire na mũndũ-wa-nja atĩ nĩekũmũhikia na ndamũhikĩtie? O nake nĩ ainũke ndagakuĩre mbaara-inĩ nake mũndũ-wa-nja ũcio ahikio

nĩ mũndũ ũngĩ." **8** Ningĩ anene nĩmagacooka morie atĩrĩ, "Nĩ harĩ mũndũ ũretigĩra kana agakua ngoro? Ũcio nĩarekwo ainũke nĩgeetha ariũ a ithe o nao matigakue ngoro." **9** Rĩrĩa anene makaarĩkia kwarĩria mbũtũ cia ita-rĩ, nĩmagathuura anene a ita a gũtongoria mbũtũ icio. **10** Rĩrĩa mũkaambata mũkahũũre itũũra inene, mũkaamba kũũria andũ a rĩo metĩkĩre kũgĩe thayũ. **11** Mangĩgetĩkĩra na mahingũre ihingo ciao-rĩ, andũ a itũũra rĩu othe magaatuĩka a kũrutithio wĩra na hinya, mamũrutagĩre wĩra. **12** Mangĩkaarega kũgĩe thayũ na mambĩrĩrie kũrũa na inyuĩ, mũgaathiũrũrũkĩria itũũra rĩu. **13** Rĩrĩa Jehova Ngai wanyu akaarĩneana mokoinĩ manyu-rĩ, mũkooraga arũme othe arĩa marĩ thĩinĩ warĩo. **14** No ha ũhoro wa andũ-a-nja, na ciana, na mahiũ, o na kĩndũ kĩrĩa kĩngĩ gĩothe kĩrĩ thĩinĩ wa itũũra rĩu, no mũcitahe ituĩke cianyu. Na rĩrĩ, no mũhũthĩre indo icio Jehova Ngai wanyu amũheete kuuma kũrĩ thũ cianyu. **15** Ũguo nĩguo mũgeeka matũũra manene mothe marĩa marĩ kũraya na kũrĩa mũrĩ no ti ma ndũrĩrĩ iria irĩ gũkuhĩ na inyuĩ. **16** No rĩrĩ, thĩinĩ wa matũũra manene ma ndũrĩrĩ marĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe matuĩke igai rĩanyu, mũtikanatigie kĩndũ o nakĩ, kĩhihagia kana kĩrĩ muoyo. **17** Mũkaamaniina biũ; andũ a Ahiti, na Aamori, na Akaanani, na Aperizi, na Ahivi, na Ajebusi o ta ũrĩa Jehova Ngai wanyu aamwathĩte. **18** Kwaga ũguo nĩmakamũruta kũrũmĩrĩra maũndũ mothe marĩ magigi marĩa mekaga makĩhooya ngai ciao, na inyuĩ nĩmũkehĩria Jehova Ngai wanyu. **19** Mũngĩgaakorwo mũthiũrũrũkĩirie itũũra ihinda iraaya, mũkĩrĩhũũra nĩguo mũrĩtahe, mũtikanathũkangie mĩtĩ yarĩo na kũmĩtemanga na ithanwa, nĩ ũndũ no mũrĩe matunda mayo. Mũtikanamĩteme. Mĩtĩ ya gĩthaka ĩkĩrĩ andũ, atĩ nĩguo mũmĩthiũrũrũkĩrie? **20** No rĩrĩ, no mũteme mĩtĩ ĩrĩa mũkũmenya atĩ ti ya matunda, na mũmĩtũmĩre gwĩthondekera mwĩgitio wa rũirigo nginya itũũra rĩu rĩrarũa na inyuĩ rĩgwe.

21 Mũndũ angĩkooneka oragĩtwo, na akorwo akomete gĩthaka-inĩ kũu bũrũri ũcio Jehova Ngai wanyu ekũmũhe mũwĩgwatĩre, na kwage kũmenyeka mũndũ ũrĩa ũmũũragĩte-rĩ, **2** athuuri anyu na aciirithania nĩmakoimagara magathime itĩĩna rĩa kuuma harĩa mwĩrĩ ũrĩ nginya matũũra-inĩ marĩa marĩ hakuhĩ naguo. **3** Ningĩ athuuri a itũũra rĩrĩa rĩkuhĩrĩirie mũno na harĩa mwĩrĩ ũcio ũrĩ nĩmakanyiita moori ĩtarĩ yarutithio wĩra na ĩtarĩ yohwo icooki, **4** nao mamĩikũrũkie gĩtuamba-inĩ gĩtarĩ kĩarĩmwo kana gĩkahaandwo, na kĩrĩ na karũũĩ gegũtherera. Nĩmakoinĩra moori ĩyo ngingo o kũu gĩtuamba-inĩ kĩu. **5** Nao athĩnjĩri-Ngai, o acio ariũ a Lawi, nĩmakeyumĩria nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩamathuurĩte nĩguo matungatage na makarathimana makĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Jehova na magatuithanagia maciira ma andũ arĩa marĩ na ngarari o na ma andũ maangĩrũa. **6** Ningĩ athuuri othe a itũũra rĩrĩa rĩkuhĩrĩirie mũno harĩa mwĩrĩ ũcio ũrĩ nĩmagethamba moko igũrũ rĩa moori ĩyo yunĩtwo ngingo o kũu gĩtuamba-inĩ, **7** na moige atĩrĩ, "Moko maitũ timo maaitire thakame ĩno, o na kana maitho maitũ makĩona ũndũ ũcio ũgĩĩkwo. **8** Ĩtĩkĩra horohio ĩno nĩ ũndũ wa andũ aku a Isiraeli, arĩa Wee Jehova ũkũũrĩte, na ũtige kũmatua ahĩtia ũndũ-inĩ wa thakame ĩno ya mũndũ ũtarĩ na ũũru." Nayo thakame ĩyo ĩitĩtwo nĩĩkahoroherio. **9** Nĩ ũndũ ũcio nĩmũgetheria ihĩtiainĩ rĩu rĩa gũita thakame ya mũndũ ũtarĩ na ũũru, kuona atĩ nĩmwĩkĩte ũndũ ũrĩa wagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova. **10** Rĩrĩa mũngĩthiĩ kũrũa na thũ cianyu, nake Jehova Ngai wanyu acirekererie moko-inĩ manyu mũcitahe-rĩ, **11** mũngĩcooka muone thĩinĩ wa andũ acio atahe harĩ na mũndũ-wa-nja mũthaka na ũmwe wanyu aguucĩrĩrio nĩwe, no amũhikie atuĩke mũtumia wake. **12** Nĩakamũinũkia gwake mũciĩ acooke atũme enjwo mũtwe na arenge ndwara **13** na arute nguo iria eekĩrĩte rĩrĩa aatahagwo. Thuutha wa gũikara gwake mũciĩ na acakaĩre ithe na nyina ihinda rĩa mweri mũgimarĩ, hĩndĩ ĩyo no athiĩ harĩ we, atuĩke mũthuuri wake nake atuĩke mũtumia wake. **14** Angĩkaaga gũkenio nĩwe, nĩakamwĩtĩkĩria athiĩ o kũrĩa guothe angĩenda. Ndakanamwendie kana amũtue ngombo, kuona atĩ nĩamwagithĩtie gĩtĩĩo. **15** Mũndũ angĩkorwo na atumia eerĩ, na akorwo endete ũmwe na akaaga kwenda ũcio ũngĩ, na eerĩ mamũciarĩre ciana cia ihĩĩ, no mwana wa irigithathi akorwo nĩ wa mũtumia ũrĩa atendete-rĩ, **16** angĩkorwo akĩgaĩra ariũ ake indo, ndakanaheane kĩhooto kĩa irigithathi kũrĩ mũriũ wa mũtumia ũrĩa eendete, handũ ha kũhe mũriũ ũrĩa arĩ we irigithathi kũna, mũriũ ũcio wa mũtumia ũrĩa atendete. **17** No nginya onanie atĩ mũriũ ũcio wa mũtumia ũcio atendete nĩwe irigithathi na ũndũ wa kũmũhe indo maita meerĩ thĩinĩ wa indo iria ciothe arĩ nacio. Mũriũ ũcio nĩwe kĩonereria kĩa mbere kĩa hinya wa ithe. Kĩhooto kĩa mwana wa irigithathi nĩ gĩake. **18** Mũndũ angĩkaagĩa na mũriũ ũtangĩigua na mũremi, ũtaathĩkagĩra ithe na nyina, na ũtangĩmaigua o na mamũhũũra-rĩ, **19** ithe na nyina nĩmakamũnyiita mamũtware kũrĩ athuuri hau kĩhingoinĩ gĩa itũũra. **20** Nao meere athuuri atĩrĩ, "Mũriũ ũyũ witũ ndatũiguaga na nĩ mũremi, ndangĩtwathĩkĩra. Atũũraga arĩ mũmaramari na arĩ mũrĩĩu." **21** Hĩndĩ ĩyo andũ othe a itũũra nao nĩmakamũhũũra na mahiga nyuguto nginya akue. No nginya mũniine ũũru ũcio wehere gatagatĩ-inĩ kanyu. Ũhoro ũcio nĩũkaiguuo nĩ andũ a Isiraeli othe nao meetigĩre. **22** Mũndũ angĩĩhia wĩhia ũngĩtũma ooragwo, nake ooragwo na mwĩrĩ wake ũcuurio mũtĩ igũrũ-rĩ, **23** mũtikanareke mwĩrĩ ũcio ũraare mũtĩ igũrũ ũtukũ ũcio wothe. Tigĩrĩrai nĩ mwamũthika mũthenya o ro ũcio, tondũ mũndũ o na ũrĩkũ mũcuurie mũtĩ-inĩ nĩ mũrume nĩ Ngai. Mũtikanathaahie bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe ũtuĩke igai rĩanyu.

22 Ũngĩkoona ndegwa kana ng'ondu ya mũrũ wa ithe wanyu yũrĩte, ndũkamĩtiganĩrie, no tigĩrĩra wona nĩwamĩcookia kũrĩ we. **2** Mũrũ wa ithe wanyu ũcio angĩkorwo ndaikaraga hakuhĩ nawe, kana ũngĩkorwo ndũmũĩ, ũkaamĩtwara gwaku mũciĩ nginya rĩrĩa agooka kũmĩcaria; hĩndĩ ĩyo ũmũcookerie. **3** Ũgeeka o ũguo, ũngĩkoona ndigiri ya mũrũ wa thoguo, kana kabuti gake, kana o kĩndũ gĩothe atete, ndũkanetue ta ũtacionete. **4** Ũngĩkoona ndigiri ya mũrũ wa thoguo, kana ndegwa yake ĩgũĩte njĩra-inĩ, ndũkanamĩtiganĩrie; mũteithĩrĩrie kũmĩrũgamia. **5** Mũndũ-wa-nja ndakanehumbe nguo

cia arũme, kana mũndũ mũrũme ehumbe nguo cia andũ-a-nja, nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩathũire mũndũ o wothe wĩkaga ũguo. **6** Ũngĩgaakorerera gĩtara kĩa nyoni mũkĩra-inĩ wa njĩra, kĩrĩ mũtĩ igũrũ kana kĩrĩ thĩ, nayo nyoni ĩyo ĩkorwo ĩkomereirie tũcui twayo kana matumbĩ, ndũkanoe nyoni ĩyo na tũcui twayo. **7** No woe tũcui, no no nginya ũkaarekereria nyina yũmbũke, nĩgeetha wonage maũndũ mega na ũtũũre hĩndĩ ndaaya. **8** Hĩndĩ ĩrĩa ũngĩaka nyũmba njerũ, ũkaamĩĩkĩra rũirigo rũmĩthiũrũrũkĩirie igũrũ nĩgeetha ndũkarehithĩrie andũ a nyũmba yaku ũũru wa ũiti wa thakame, mũndũ angĩkaagũa kuuma nyũmba igũrũ. **9** Ndũkahaande mbegũ cia mĩthemba ĩĩrĩ mũgũnda waku wa mĩthabibũ; ũngĩgeeka ũguo nĩũgathaahia mĩmera ĩrĩa ũhaandĩte, o na maciaro ma mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ. **10** Ndũkanarĩmithie ndegwa na ndigiri ciohanĩtio mũraũ ũmwe. **11** Ndũkanehumbe nguo cia guoya wa ng'ondu na cia gatani ciogothanĩtio hamwe. **12** Ohagĩrĩra ciohe cia ndigi mĩthia-inĩ ĩrĩa ĩna ya kabuti karĩa wĩhumbaga. **13** Mũndũ angĩhikia mũtumia na thuutha wa gũkoma nake acooke amũthũũre, **14** na aarie ndeto cia kũmũcambia, nake amũthũkĩrie rĩĩtwa, oige atĩrĩ, "Ndahikirie mũtumia ũyũ, no rĩrĩ, ndamũkuhĩrĩria ndionire imenyithia cia atĩ nĩ mũirĩtu gathirange," **15** hĩndĩ ĩyo ithe na nyina nĩmagatwara maũndũ ma kuonania atĩ nĩ mũirĩtu gathirange harĩ athuuri hau kĩhingo-inĩ gĩa itũũra. **16** Ithe wa mũirĩtu nĩakeera athuuri atĩrĩ, "Ndaheanire mũirĩtu wakwa ahikio nĩ mũndũ ũyũ, no rĩrĩ, rĩu nĩamũthuurĩte. **17** Nĩamũcambĩtie akoiga atĩrĩ, 'Ndiakorire mwarĩguo arĩ mũirĩtu gathirange.' No rĩrĩ, ici nĩcio imenyithia cia kuonania atĩ mũirĩtu wakwa arĩ mũirĩtu gathirange." Hĩndĩ ĩyo aciari a mũirĩtu ũcio nĩmagatambũrũkia gĩtambaya kĩu mbere ya athuuri a itũũra, **18** nao athuuri acio nĩmakanyiita mũndũ ũcio mamũheritheie. **19** Nĩmakamwĩtia thĩnjo ya cekeri igana rĩmwe cia betha, macineane kũrĩ ithe wa mũirĩtu, nĩ ũndũ mũndũ ũcio nĩacambĩtie mũirĩtu gathirange wa Isiraeli. Mũirĩtu ũcio agaathiĩ na mbere gũtuĩka mũtumia wake; ndakanamũte matukũ mothe marĩa egũtũũra muoyo. **20** No rĩrĩ, kũngĩgaatuĩka atĩ thitango ĩyo nĩ ya ma, na kwage kĩmenyithia gĩa kuonania atĩ mũirĩtu ũcio aarĩ gathirange, **21** nĩakarehwo mũrango-inĩ wa nyũmba ya ithe, nao arũme a itũũra rĩake nĩmakamũhũũra na mahiga nyuguto nginya akue. Nĩekĩte ũndũ wa thoni thĩinĩ wa Isiraeli nĩkũhũũra ũmaraya arĩ o nyũmba gwa ithe. No nginya mũniine ũũru ũcio wehere gatagatĩ-inĩ kanyu. **22** Mũndũ mũrũme angĩnyiitwo akomete na mũtumia wa mũndũ ũngĩ, o eerĩ, mũndũ mũrũme ũcio na mũtumia ũcio, no nginya makue. No nginya mũniine ũũru ũcio wehere Isiraeli. **23** Mũndũ angĩcemania na mũirĩtu gathirange itũũra-inĩ orĩtio ahikio, na mũndũ ũcio akome nake, **24** nĩmũkamanyiita eerĩ, mũmoimagarie kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩu, mũmahũũre na mahiga nyuguto nginya makue; mũirĩtu ũcio akooragwo tondũ aarĩ thĩinĩ wa itũũra na ndoigire mbu nĩguo ateithio, nake mũndũ mũrũme ũcio akooragwo tondũ wa gũthũkia mũtumia wa mũndũ ũngĩ. No nginya mũniine ũũru wehere gatagatĩ-inĩ kanyu. **25** No rĩrĩ, mũndũ mũrũme angĩcemania na mũirĩtu ũrĩĩtio ahikio arĩ na kũu nja ya itũũra, na amũnyiite na hinya, mũndũ mũrũme ũcio wĩkĩte ũguo nowe wiki ũgaakua. **26** No rĩrĩ, mũirĩtu ũcio mũtikanamwĩke ũndũ; ndeekĩte rĩhia rĩa gũtũma ooragwo. Ũndũ ũcio nĩ ta wa mũndũ ũrĩa ũtharĩkagĩra akooraga mũndũ wa itũũra rĩake, **27** nĩgũkorwo mũndũ ũcio aacemanirie na mũirĩtu ũcio na kũu nja ya itũũra, o na gũtuĩka mũirĩtu ũcio ũrĩĩtio nĩoigire mbu, hatiarĩ na mũndũ wakũmũteithũra. **28** Mũndũ angĩgacemania na mũirĩtu gathirange ũtoorĩtio ahikio, amũnyiite na hinya nao mamenyeke-rĩ, **29** mũndũ ũcio nĩakarĩha ithe wa mũirĩtu ũcio cekeri mĩrongo ĩtano cia betha. Mũndũ ũcio no nginya ahikie mũirĩtu ũcio, nĩgũkorwo nĩamũthũkĩtie. Ndakanamũte matukũ mothe marĩa egũtũũra muoyo. **30** Mũndũ mũrũme ndagĩrĩirwo nĩkũhikia mũtumia wa ithe; ndakanaconorithie ũrĩrĩ wa ithe.

23 Gũtirĩ mũndũ mũhakũre na ũndũ wa kũhihinywo kana gũtinio kĩĩga gĩake gĩa ũciari ũgaatoonya kĩũngano-inĩ kĩa Jehova. **2** Gũtirĩ mwana ũciarĩtwo kuuma ũhiki-inĩ mũgirie, kana mũndũ o wothe wa rũciaro rwake ũgaatoonya kĩũngano-inĩ kĩa Jehova, o nginya rũciaro rwa ikũmi. **3** Gũtirĩ Mũamoni kana Mũmoabi, kana mũndũ o wothe wa rũciaro rwake, ũgaatoonya kĩũngano-inĩ kĩa Jehova, o nginya rũciaro rwa ikũmi. **4** Nĩgũkorwo matiigana gũũka kũmũtũnga na mĩgate na maaĩ mũrĩ njĩra mũkiuma bũrũri wa Misiri, na ningĩ nĩmarĩhire Balamu mũrũ wa Beori kuuma Pethori kũu Mesopotamia nĩguo oke amũrume. **5** O na kũrĩ o ro ũguo-rĩ, Jehova Ngai wanyu ndaigana gũthikĩrĩria Balamu, no aagarũrire kĩrumi kĩu gĩgĩtuĩka kĩrathimo harĩ inyuĩ, nĩ ũndũ Jehova Ngai wanyu nĩamwendete. **6** Mũtikanagĩe kĩrĩko gĩa gũtũũra ũrata nao hĩndĩ ĩrĩa yothe mũgũtũũra muoyo. **7** Mũtikanamene Mũedomu nĩgũkorwo nĩ mũrũ wa ithe wanyu. Mũtikanamene Mũmisiri, nĩ ũndũ nĩmwatũire mũrĩ ageni bũrũri wake. **8** Andũ a rũciaro rwa gatatũ arĩa magaaciarwo nĩo, no matoonye kĩũngano-inĩ kĩa Jehova. **9** Hĩndĩ ĩrĩa mũngĩamba kambĩ mũng'ethanĩire na thũ cianyu, mũtikahutanie na kĩndũ kĩrĩ thaahu. **10** Mũndũ mũrũme ũmwe thĩinĩ wanyu angĩkorwo nĩathaahĩte nĩ ũndũ wa ũndũ ũrĩa ũmũkorete ũtukũ, nĩakoima na kũu nja ya kambĩ aikare kuo. **11** No rĩrĩ, gwatua gũtuka nĩethambe, na riũa rĩgĩthũa no acooke kambĩ-inĩ. **12** Thondekai handũ nja ya kambĩ harĩa mũrĩthiiaga gwĩteithia. **13** Harĩ indo cianyu cia wĩra-rĩ, gĩagai na kĩndũ gĩa gũcimbaga nakĩo, na rĩrĩa mũndũ athiĩ gwĩteithia, akenja irima agathika kĩoro gĩake. **14** Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩaceraceeraga kũu kambĩ-inĩ yanyu nĩguo amũgitĩre na aneane thũ cianyu kũrĩ inyuĩ. Kambĩ yanyu no nginya ĩtuĩke theru, nĩgeetha ndakanoone ũndũ ũtagĩrĩire gatagatĩ-inĩ kanyu, nake amweherere. **15** Ngombo ĩngĩgakorwo yũrĩire gwaku, ndũkanamĩneane kũrĩ mwathi wayo. **16** Reke ĩtũũre gatagatĩ kanyu kũrĩa guothe ĩngĩenda na itũũra-inĩ o rĩothe rĩrĩa ĩngĩthuura. Ndũkanamĩhinyĩrĩrie. **17** Gũtirĩ Mũisiraeli, mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja, ũgaatuĩka mũmaraya wa ihooero. **18** Mũtikanarehe thĩinĩ wa nyũmba ya Jehova Ngai wanyu mbeeca ithũkũmĩtwo na njĩra ya ũmaraya wa andũ-a-nja kana wa arũme irĩ cia kũhingia

mwĩhĩtwa o na ũrĩkũ, nĩ ũndũ Jehova Ngai wanyu nĩathũire maũndũ macio meerĩ. **19** Ndũkanarĩhie mũrũ wa ithe wanyu uumithio wa kĩndũ ũmũheete, ũrĩ wa mbeeca kana irio kana wa kĩndũ kĩngĩ o gĩothe kĩngĩrehe uumithio. **20** No ũrĩhie mũndũ wa kũngĩ uumithio wa kĩndũ ũmuohoreire, no ti mũrũ wa ithe wanyu Mũisiraeli, nĩgeetha Jehova Ngai wanyu amũrathimage maũndũ-inĩ mothe marĩa mũrĩĩkaga bũrũri-inĩ ũrĩa mũrathiĩ mũwĩgwatĩre. **21** Ũngĩkeehĩta mwĩhĩtwa kũrĩ Jehova Ngai waku, ndũgekĩre mũhũthia kũhingia mwĩhĩtwa ũcio, nĩgũkorwo Jehova Ngai waku ndarĩ hĩndĩ atagakũũria ũndũ ũcio, na nĩũgatuuo nĩwĩhĩtie. **22** No ũngĩaga kwĩhĩta mwĩhĩtwa, ndũgaakorwo wĩhĩtie. **23** Ũndũ ũrĩa wothe mĩromo yaku ĩriugaga no nginya ũũhingagie, nĩ ũndũ wehĩtire mwĩhĩtwa kũrĩ Jehova Ngai waku na kanua gaku wĩyendeire. **24** Ũngĩtoonya mũgũnda wa mĩthabibũ wa mũndũ ũngĩ, no ũrĩe thabibũ nginya ũhũũne, no ndũgekĩre o na ĩmwe kĩondo-inĩ gĩaku. **25** Ũngĩtoonya mũgũnda wa ngano wa mũndũ ũngĩ, no ũbute magira mayo na moko, no ndũkanagethe ngano ĩyo yake.

24 Mũndũ angĩhikia mũtumia na age gũkenio nĩwe nĩ ũndũ wa kũmuona na ũndũ ũtagĩrĩire, nake mũndũ ũcio amwandĩkĩre marũa ma ndigano, amũnengere na amũingate oime gwake mũciĩ, **2** na thuutha wa kuuma gwake mũciĩ, mũtumia ũcio atuĩke mũtumia wa mũndũ ũngĩ, **3** nake mũthuuriwe ũcio wa keerĩ age kũmwenda, na amwandĩkĩre marũa ma ndigano, amũnengere na amũingate oime gwake mũciĩ, kana mũthuuri ũcio wa keerĩ akue, **4** mũthuuri wake ũrĩa warĩ wa mbere, ũrĩa wamũingatire, ndetĩkĩrĩtio kũmũhikia rĩngĩ thuutha wa gũkorwo arĩkĩtie gũthũkio. Ũcio ũngĩtuĩka ũndũ ũrĩ thaahu maitho-inĩ ma Jehova. Mũtikanarehe wĩhia bũrũri-inĩ ũcio Jehova Ngai wanyu aramũhe ũtuĩke igai rĩanyu. **5** Mũndũ angĩkorwo no hĩndĩ arahikanirie, ndakanatũmwo mbaara-inĩ kana aheo wĩra ũngĩ o wothe. Ihinda rĩa mwaka mũgima, nĩarekwo aikare mũciĩ ambe akenie mũtumia wake ũcio ahikĩtie. **6** Ndũkanoe mahiga meerĩ ma gĩthĩi ma mũndũ ũrĩ na thiirĩ waku, o na kana ũthiĩ na ihiga rĩa igũrũ riiki atĩ nĩguo rĩrũgamĩrĩre thiirĩ ũcio, nĩ ũndũ gwĩka ũguo no ta kuoya muoyo wa mũndũ ũcio. **7** Mũndũ angĩnyiitwo aiyĩte mũrũ wa ithe Mũisiraeli akamũtua ta ngombo kana akamwendia, mũici ũcio no nginya ooragwo. No nginya mũniine ũũru wehere gatagatĩ-inĩ kanyu. **8** Ha ũhoro wa mĩrimũ ya mangũ, mwĩmenyagĩrĩrei mũno gwĩka o ũrĩa athĩnjĩri-Ngai, o acio Alawii, makaamũruta. No nginya mũrũmĩrĩre wega ũrĩa ndĩmathĩte. **9** Ririkanai ũrĩa Jehova Ngai wanyu eekire Miriamu mũrĩ njĩra-inĩ mwarĩkia kuuma bũrũri wa Misiri. **10** Hĩndĩ ĩrĩa ũngĩkombithia mũndũ wa itũũra kĩndũ o gĩothe, ndũkanatoonye nyũmba yake, ũgĩire kĩrĩa eranĩire atĩ nĩakaruta kĩrũgamĩrĩre. **11** Ikara nja ũreke mũndũ ũcio ũkombithĩtie kĩndũ akũrehere kĩrĩa eranĩire hau nja. **12** Mũndũ ũcio angĩkorwo arĩ mũthĩĩni, ndũkanaraarie kĩu eeranĩire. **13** Mũcookerie kabuti gake riũa rĩtanathũa nĩgeetha ehumbe agĩkoma. Hĩndĩ ĩyo nĩagagũcookeria ngaatho, naguo ũndũ ũcio nĩũkonwo ũrĩ gĩĩko kĩa ũthingu maitho-inĩ ma Jehova Ngai waku. **14** Ndũkanahinyirĩrie mũndũ wa kũrĩhwo ũrĩa mũthĩĩni na mũbatari, arĩ mũrũ wa ithe wanyu Mũisiraeli kana mũndũ wa kũngĩ ũtũũraga itũũra rĩmwe rĩa matũũra manyu. **15** Mũrĩhe mũcaara wake wa o mũthenya riũa rĩtanathũa, nĩ ũndũ nĩ mũthĩĩni na mũcaara ũcio nĩguo ehokete. Kwaga ũguo, aahota gũkaĩra Jehova igũrũ rĩaku, nawe woneke wĩhĩtie harĩ Jehova. **16** Maithe ma ciana matikooragwo nĩ ũndũ wa mahĩtia ma ciana ciao, kana ciana ciũragwo nĩ ũndũ wa mahĩtia ma maithe; o mũndũ arĩkuaga nĩ ũndũ wa mehia make mwene. **17** Ndũkanaagithie mũndũ wa kũngĩ kana mwana wa ngoriai kĩhooto ciira-inĩ, kana woe kabuti ka mũtumia wa ndigwa karũgamĩrĩre thiirĩ. **18** Ririkanaga warĩ ngombo bũrũri wa Misiri, na Jehova Ngai waku nĩagũkũũrire ũkiuma kuo. Nĩkĩo ndĩragwatha wĩkage ũguo. **19** Rĩrĩa ũkũgetha mũgũnda waku, ũngĩriganĩrwo nĩ gĩtĩĩa, ndũgagĩcookere. Gĩtigĩre mũndũ wa kũngĩ, na mwana wa ngoriai, na mũtumia wa ndigwa, nĩgeetha Jehova Ngai waku akũrathimage wĩra-inĩ wothe wa moko maku. **20** Hĩndĩ ĩrĩa ũkũhũrũra ndamaiyũ kuuma mĩtĩ-inĩ yaku, tigaga gũcookera honge ciaguo riita rĩa keerĩ. Tigagĩria andũ a kũngĩ, na ciana cia ngoriai, na mũtumia wa ndigwa matigari. **21** Hĩndĩ ĩrĩa ũkũgetha thabibũ mũgũnda waku wa mĩthabibũ, ndũgacooke kũhaara rĩngĩ iria ciatigwo. Tigagĩra mũndũ wa kũngĩ, na ciana cia ngoriai, na mũtumia wa ndigwa matigari. **22** Ririkanaga atĩ warĩ ngombo bũrũri wa Misiri. Nĩkĩo ndĩragwatha wĩkage ũguo.

25 Hangĩgĩa ngarari gatagatĩ ka andũ eerĩ, nĩmatware ciira ũcio igooti-inĩ, nao atuithania a ciira mamatuithanie, marekererie mũndũ ũrĩa ũtarĩ na mahĩtia, nake ũrĩa ũrĩ na mahĩtia mamũtuĩre itua. **2** Kũngĩoneka atĩ ũrĩa ũrĩ na mahĩtia nĩagĩrĩire kũhũũrwo, mũtuithania wa ciira nĩagaathana akome ahũũrwo iboko iringaine na mahĩtia make, mũciiri ũcio akĩonaga, **3** no rĩrĩ, ndakamũhũũrithie iboko makĩria ya mĩrongo ĩna. Angĩhũũrwo makĩria ya iboko icio, mũrũ wa thoguo aahota kuoneka arĩ mũmene maitho-inĩ maku. **4** Ndũkanoohe ndegwa kanua hĩndĩ ĩrĩa ĩkũranga ngano ĩkĩmĩhũũra. **5** Mũndũ na mũrũ wa nyina mangĩkorwo matũũranagia hamwe, na ũmwe wao akue atarĩ na mwana wa kahĩĩ, mũtumia ũcio wake ndakanahike nja ya nyũmba ĩyo. Mũrũ ũcio wa nyina na mũthuuriwe nĩakamuoya amũhikie, na amũhingĩrie bata wake o ta mũrũ wa nyina na mũthuuriwe. **6** Mwana wa mbere wa kahĩĩ ũrĩa agaaciara nĩwe ũgaatũũria rĩĩtwa rĩa ũcio ũkuĩte, nĩgeetha rĩĩtwa rĩake rĩtikanathario rĩehere Isiraeli. **7** No rĩrĩ, mũndũ angĩkorwo ndekwenda kũhikia mũtumia wa mũrũ wa nyina, mũtumia ũcio nĩagathiĩ kũrĩ athuuri hau kĩhingo-inĩ gĩa itũũra, ameere atĩrĩ, "Mũrũ wa nyina na mũthuuri wakwa nĩaregete gũtũũria rĩĩtwa rĩa mũrũ wa nyina gũkũ Isiraeli. Nĩaregete kũhingia bata ũrĩa mũrũ wa nyina na mũthuuri wa mũtumia agĩrĩirwo nĩ kũhingia." **8** Hĩndĩ ĩyo athuuri acio a itũũra rĩake nĩmageta mũndũ ũcio mamwarĩrie. Mũndũ ũcio angĩgwatĩria kuuga atĩrĩ, "Ndirenda kũmũhikia," **9** mũtumia ũcio wa mũrũ wa nyina nĩakambata athiĩ harĩ we o hau harĩ athuuri acio, amũrute kĩraatũ kĩmwe gĩake, acooke amũtuĩre mata ũthiũ, amwĩre

atĩrĩ, "Ũũ nĩguo mũndũ ũrĩa warega gwaka nyũmba ya mũrũ wa nyina ekagwo." **10** Rũciaro rwa mũndũ ũcio kũu Isiraeli rũgeetagwo Nyũmba ya Mũndũ Ũrutĩtwo Kĩraatũ. **11** Andũ eerĩ mangĩkorwo makĩrũa, nake mũtumia wa ũmwe wao oke gũteithũra mũthuuri wake kuuma kũrĩ ũcio maraarũa nake, nake amũnyiite kĩĩga gĩake gĩa ũciari, **12** nĩagatinio guoko kũu gwake. Ndakanaiguĩrwo tha. **13** Mũtigaakoragwo na mahiga ma gũthima meerĩ mataiganainie ũritũ mondo-inĩ cianyu, rĩmwe iritũ na rĩngĩ ihũthũ. **14** Mũtigakoragwo na igeri igĩrĩ itaiganaine nyũmba-inĩ cianyu, kĩmwe kĩnene na kĩmwe kĩnini. **15** No nginya mũkoragwo na ithimi na igeri iria ciagĩrĩire na cia kwĩhokwo, nĩgeetha matukũ manyu maingĩhe ma gũtũũra bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe. **16** Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩathũire mũndũ o wothe wĩkaga maũndũ macio, mũndũ o wothe wĩkaga maũndũ matarĩ ma wĩhokeku. **17** Ririkanaga ũrĩa Aamaleki maamwĩkire mũrĩ njĩra-inĩ rĩrĩa mwoimire bũrũri wa Misiri. **18** Hĩndĩ ĩrĩa mwarĩ anogu na mũgathirwo nĩ hinya, nĩmacemanirie na inyuĩ rĩrĩa mwarĩ rũgendo-inĩ na makĩũraga andũ othe arĩa maarigĩtie na thuutha; makĩaga gwĩtigĩra Ngai. **19** Hĩndĩ ĩrĩa Jehova Ngai wanyu akaamũhe ũhurũko kuuma kũrĩ thũ iria ciothe imũrigiicĩirie bũrũri-inĩ ũrĩa ekũmũhe mũwĩgwatĩre ũtuĩke igai rĩanyu-rĩ, mũkaaniina kĩndũ o gĩothe kĩngĩtũma Aamaleki maririkanwo gũkũ thĩ guothe. Mũtikanariganĩrwo nĩ ũndũ ũcio.

26 Rĩrĩa ũgaatoonya bũrũri ũrĩa Jehova Ngai waku egũkũhe ũrĩ igai, na ũwĩgwatĩre na ũtũũre kuo, **2** nĩũkoya maciaro mamwe ma mbere ma kĩrĩa gĩothe ũgaakũria tĩĩri-inĩ wa bũrũri ũcio Jehova Ngai arakũhe na ũmekĩre kĩondo. Ũcooke ũthiĩ handũ harĩa Jehova Ngai waku agaathuura ha gũtũũria Rĩĩtwa rĩake, **3** wĩre mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa ũrĩ wĩra-inĩ hĩndĩ ĩyo atĩrĩ, "Nĩndoiga ũmũthĩ ndĩ mbere ya Jehova Ngai wakwa atĩ nĩndĩkĩtie gũkinya bũrũri ũrĩa Jehova eerĩire maithe maitũ ma tene na mwĩhĩtwa atĩ nĩagatũhe." **4** Nake mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakamũkĩra kĩondo kĩu kuuma moko-inĩ maku, akĩige hau mbere ya kĩgongona kĩa Jehova Ngai waku. **5** Ningĩ nĩũkoiga ũrĩ hau mbere ya Jehova Ngai waku atĩrĩ: "Baba aarĩ Mũsuriata watũũraga orũũraga, nake agĩikũrũka agĩthiĩ bũrũri wa Misiri marĩ na andũ mataarĩ aingĩ, nao magĩtũũra kuo na magĩtuĩka rũrĩrĩ rũnene rũrĩ hinya na rwa andũ aingĩ. **6** No andũ a Misiri nĩmatũnyamaririe na magĩtũma tũthĩĩnĩke, na magĩtũrutithia wĩra wa hinya. **7** Hĩndĩ ĩyo tũgĩkaĩra Jehova, o we Ngai wa maithe maitũ, nake Jehova akĩigua mũgambo witũ, na akĩona mĩtangĩko iitũ, na wĩra mũritũ na ũrĩa twahiinyagĩrĩrio. **8** Nĩ ũndũ ũcio Jehova agĩtũruta bũrũri wa Misiri na guoko gwake kwa hinya, na gũtambũrũkĩtio, akĩhũthĩra maũndũ manene ma kũmakania, na akĩringa ciama, o na agĩĩka maũndũ ma magegania. **9** Nĩatũrehire kũndũ gũkũ na agĩtũhe bũrũri ũyũ, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ; **10** na rĩrĩ, nĩndarehe maciaro ma mbere ma tĩĩri ũrĩa, Wee Jehova, ũheete." Nawe ũkĩige kĩondo kĩu mbere ya Jehova Ngai waku na ũinamĩrĩre mbere yake. **11** Wee mwene, na Alawii, o na andũ a kũngĩ arĩa marĩ thĩĩinĩ wanyu, nĩmũgakenera maũndũ mothe mega marĩa Jehova Ngai wanyu amũheete na akahe andũ a nyũmba cianyu. **12** Rĩrĩa ũgaakorwo ũrĩkĩtie kwamũra gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa maciaro maku mothe mwaka-inĩ wa gatatũ, mwaka ũcio wa kũrutwo gĩcunjĩ gĩa ikũmi, nĩũgakĩheana kũrĩ Alawii, na kũrĩ mũndũ wa kũngĩ, na kũrĩ mwana wa ngoriai, o na kũrĩ mũtumia wa ndigwa, nĩgeetha marĩe mahũũne marĩ kũu matũũra-inĩ manyu. **13** Ũcooke wĩre Jehova Ngai waku atĩrĩ, "Nĩndĩkĩtie kũruta gĩcunjĩ kĩrĩa kĩamũre kuuma nyũmba-inĩ yakwa, na nĩ ndĩkĩheanĩte kũrĩ Mũlawii, na kũrĩ mũndũ wa kũngĩ, na kũrĩ mwana wa ngoriai, na kũrĩ mũtumia wa ndigwa o ta ũrĩa wothe wathanĩte. Nditiganĩirie maathani maku o na kana ngariganĩrwo nĩ rĩmwe rĩamo. **14** Ndirĩte gĩcunjĩ o na kĩmwe gĩa kĩrĩa kĩamũre hĩndĩ ya macakaya, kana ngeheria o na kĩmwe gĩakĩo rĩrĩa ndaarĩ mũthaahu, o na kana ngarutĩra arĩa akuũ kĩmwe gĩakĩo. Nĩnjathĩkĩire Jehova Ngai wakwa, nĩnjĩkĩte o ta ũrĩa wothe ũnjathĩte. **15** Kĩrore ũrĩ o kũu igũrũ, o kũu gĩtũũro gĩaku gĩtheru, ũrathime andũ aku a Isiraeli na bũrũri ũyũ ũtũheete o ta ũrĩa werĩire maithe maitũ ma tene na mwĩhĩtwa, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ." **16** Jehova Ngai waku egũgwatha ũmũthĩ ũrũmagĩrĩre irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho; ũmenyerere kũmaathĩkĩra na ngoro yaku yothe na muoyo waku wothe. **17** Nĩumbũrĩte ũmũthĩ atĩ Jehova nĩwe Ngai waku, na atĩ nĩũrĩthiaga na njĩra ciake, na nĩũrĩathĩkagĩra irĩra cia watho wake wa kũrũmĩrĩrwo, na maathani make, o na mawatho, na atĩ nĩũrĩmwathĩkagĩra. **18** Nake Jehova nĩoimbũrĩte ũmũthĩ atĩ wee ũrĩ rũrĩrĩ rwake, rũrĩrĩ rwa bata mũno o ta ũrĩa eeranĩire, na nĩ ũrĩmenyagĩrĩra maathani make mothe. **19** Nĩoimbũrĩte atĩ nĩagagũtũũgĩria, ũgĩe na ngumo na gĩtĩĩo gũkĩra ndũrĩrĩ ciothe iria oombĩte, na nĩũgatuĩka rũrĩrĩ rũtheru kũrĩ Jehova Ngai waku, o ta ũrĩa eeranĩire.

27 Musa na athuuri a Isiraeli nĩ maathire andũ, makĩmeera atĩrĩ: "Rũmiai maathani maya mothe ndĩramũhe ũmũthĩ. **2** Mwarĩkia kũringa Rũũĩ rwa Jorodani mũtoonye bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe-rĩ, mũkaahaanda mahiga manene na mũmathinge na rĩũmba. **3** Mũkaandĩka igũrũ rĩamo ciugo ciothe cia watho ũyũ mwarĩkia kũringa mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ mũtoonye bũrũri ũcio Jehova Ngai wanyu ekũmũhe, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ, o ta ũrĩa Jehova Ngai wa maithe manyu aamwĩrĩire. **4** Na mwarĩkia kũringa Rũũĩ rwa Jorodani, mũkaahaanda mahiga macio kĩrĩma-inĩ kĩa Ebali, ta ũrĩa ndĩramwatha ũmũthĩ, na mũmathinge na rĩũmba. **5** Ningĩ mũgaakĩra Jehova Ngai wanyu kĩgongona, kĩgongona kĩa mahiga. Mũtikanahũthĩre kĩndũ o gĩothe gĩa kĩgera mahiga-inĩ macio. **6** Mũgaakĩra Jehova Ngai wanyu kĩgongona na mahiga moimĩte mũgũnda, na mũrutĩre Jehova Ngai wanyu maruta ma njino igũrũ wakĩo. **7** Mũkarutĩra indo cia magongona ma ũiguano o hau, mũcirĩe mũgĩkenagĩra o hau mbere ya Jehova Ngai wanyu. **8** Na nĩmũkandĩka ciugo ciothe cia watho ũyũ mahiga-inĩ macio mũkaahaanda na ndemwa ikuoneka wega." **9** Nake Musa na athĩnjĩri-Ngai, arĩa maarĩ Alawii, makĩĩra andũ othe a Isiraeli atĩrĩ, "Ta kirai, inyuĩ andũ a Isiraeli, na mũthikĩrĩrie! Rĩu nĩmũtuĩkĩte andũ a

Jehova Ngai wanyu. **10** Athĩkĩrai Jehova Ngai wanyu na mũrũmĩrĩre maathani make na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo ũrĩa ndĩramũhe ũmũthĩ." **11** Mũthenya o ro ũcio, Musa agĩatha andũ acio, akĩmeera atĩrĩ: **12** Mwarĩkia kũringa Rũũĩ rwa Jorodani, mĩhĩrĩga ĩno nĩĩkarũgama kĩrĩma igũrũ kĩa Gerizimu ĩrathime andũ: Nĩ mũhĩrĩga wa Simeoni, na wa Lawi, na wa Juda, na wa Isakaru, na wa Jusufu na wa Benjamini. **13** Nayo mĩhĩrĩga ĩno nĩĩkarũgama kĩrĩma igũrũ kĩa Ebali yanĩrĩre irumi: Nĩ mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa Gadi, na wa Asheri, na wa Zebuluni, na wa Dani na wa Nafitali. **14** Nao Alawii nĩmakoiga ciugo na mũgambo mũnene, meere andũ othe a Isiraeli atĩrĩ: **15** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũicũhagia mũhianano kana agatwekia mũhianano, kĩndũ kĩ magigi harĩ Jehova, wĩra wa moko ma mũbundi, na akahaanda kĩndũ kĩu na hitho." **16** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũtatĩĩaga ithe kana nyina." **17** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa weheragia ihiga rĩa mũhaka wake na mũndũ wa itũũra." **18** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũhĩtithagia mũtumumu njĩra." **19** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũtaciiragĩra mũndũ wa kũngĩ, kana mwana wa ngoriai, kana mũtumia wa ndigwa na kĩhooto." **20** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkomaga na mũtumia wa ithe, nĩgũkorwo nĩ ũrĩrĩ wa ithe aagĩire gĩtĩĩo." **21** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũngĩkoma na nyamũ o yothe." **22** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkomaga na mwarĩ wa nyina, kana na mwarĩ wa ithe." **23** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkomaga na nyina wa mũtumia wake." **24** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũragaga mũndũ wa itũũra rĩake na hitho." **25** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa wamũkagĩra ihaki nĩguo oorage mũndũ ũtarĩ na ihĩtia." **26** "Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũtarĩrũmagia ciugo cia watho ũyũ na ũndũ wa gũcihingia."

28 Ũngĩathĩkĩra Jehova Ngai waku kũna na ũmenyerere maathani make mothe marĩa ngũkũhe ũmũthĩ, Jehova Ngai waku nĩagagũtũũgĩria igũrũ rĩa ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ. **2** Irathimo ici ciothe nĩ igagũkinyĩra na itwaranage nawe ũngĩathĩkĩra Jehova Ngai waku: **3** Nĩũkarathimĩrwo kũu itũũra-inĩ inene, na ũrathimĩrwo mĩgũnda-inĩ. **4** Ũciari wa nda yaku nĩũkarathimwo, o na ũrathimĩrwo maciaro ma mũgũnda waku na maciaro ma mahiũ maku, nĩmo njaũ cia ng'ombe ciaku na tũũri twa ndũũru ciaku cia mbũri. **5** Kĩondo gĩaku o na ndĩrĩ yaku ya gũkandĩra mũtu nĩĩkarathimwo. **6** Nĩũrĩrathimagwo rĩinũkĩro-inĩ rĩa gwaku mũciĩ o na riumagarĩro-inĩ. **7** Jehova nĩarĩĩtũmaga thũ iria ingĩarahũka igũũkĩrĩre ihootagĩrwo mbere yaku. Irĩkũhithũkagĩra na njĩra ĩmwe, no irĩkũũragĩra na njĩra mũgwanja. **8** Jehova nĩagatũma kĩrathimo kũu makũmbĩ-inĩ maku o na ũndũ-inĩ o wothe ũngĩka na moko maku. Jehova Ngai waku nĩagakũrathimĩra bũrũri-inĩ ũcio arakũhe. **9** Jehova nĩagakũhaanda agũtue rũrĩrĩ rwake rũtheru o ta ũrĩa aakwĩrĩire na mwĩhĩtwa, ũngĩmenyerera maathani ma Jehova Ngai waku na ũthiiage na njĩra ciake. **10** Hĩndĩ ĩyo nacio ndũrĩrĩ ciothe cia gũkũ thĩ nĩcikoona atĩ wĩtanĩtio na rĩĩtwa rĩa Jehova, nacio nĩigagwĩtigĩra. **11** Jehova nĩagakũhe ũgaacĩru mũingĩ, akũgaacĩrithie ũciari-inĩ wa nda yaku, na maciaro-inĩ ma ũhiũ waku, na maciaro-inĩ ma mĩgũnda yaku, kũu bũrũri-inĩ ũrĩa erĩire maithe manyu ma tene na mwĩhĩtwa atĩ nĩagakũhe. **12** Jehova nĩakahingũra igũrũ, o kũu kũrĩ nyũmba cia mũthiithũ wa indo iria aheanaga, nĩguo oirĩrie bũrũri waku mbura hĩndĩ yayo yakinya, na arathime wĩra wothe wa moko maku. Nĩũgakombagĩra ndũrĩrĩ nyingĩ indo, no wee ndũgakomba kuuma kũrĩ mũndũ o na ũrĩkũ. **13** Jehova agaagũtua wa gũtongoria, no ti wa kũrigia. Ũngĩrũmbũiya maathani ma Jehova Ngai waku marĩa ndĩrakũhe ũmũthĩ, na ũmenyerere ũmarũmĩrĩre, ũrĩkoragwo hĩndĩ ciothe ũrĩ wa mbere na ndũgatuĩka wa kũrigagia. **14** Ndũkanehũgũre mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho ũtigane na rĩathani o na rĩmwe rĩa maya ndĩrakũhe ũmũthĩ, kana ũrũmagĩrĩre ngai ingĩ na ũcitungatagĩre. **15** No rĩrĩ, ũngĩaga gwathĩkĩra Jehova Ngai waku, na wage kũrũmĩrĩra wega maathani make mothe na irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo iria ndĩrakũhe ũmũthĩ, irumi ici ciothe nĩigagũkinyĩrĩra: **16** Nĩũkanyiitwo nĩ kĩrumi ũrĩ itũũra-inĩ inene o na ũnyiitwo nĩ kĩrumi ũrĩ mĩgũnda-inĩ. **17** Kĩondo gĩaku na ndĩrĩ yaku ya gũkandĩrwo mũtu nĩĩkanyiitwo nĩ kĩrumi. **18** Ũciari wa nda yaku nĩũkanyiitwo nĩ kĩrumi, o na irio cia mũgũnda waku, na mahiũ maku, ma njaũ cia ng'ombe na tũũri twa ndũũru ciaku cia mbũri. **19** Nĩũkanyiitwo nĩ kĩrumi rĩinũkĩro-inĩ rĩa gwaku mũciĩ, na ũnyiitwo nĩ kĩrumi ũkiumagara. **20** Jehova nĩagakũrehithĩria irumi, na kĩrigiicano, na ikũũma ũndũ-inĩ ũrĩa wothe ũrĩĩkaga na guoko gwaku, nginya akũniine ũthire na ihenya nĩ ũndũ wa wĩhia ũrĩa wĩkĩte wa kũmũtiganĩria. **21** Jehova nĩagakũhũũra na mĩrimũ nginya akũniine wehere bũrũri ũrĩa ũratoonya ũwĩgwatĩre. **22** Jehova nĩagakũhũũra na mũrimũ wa kũhũrũrũka mwĩrĩ, na wa kũhiũha mwĩrĩ, na wa kũrugĩka, na agũcine na ũrugarĩ mũingĩ, na kwaga mbura, na mbaa na mbuu, maũndũ macio makũhũũre nginya makũniine. **23** Matu marĩa marĩ igũrũ wa mũtwe waku nĩmagatuĩka gĩcango, nakuo thĩ waku gũtuĩke kĩgera. **24** Jehova nĩagatũma mbura ya bũrũri waku ĩtuĩke rũkũngũ na mũtutu; ĩgaakuurĩra yumĩte igũrũ nginya ũniinwo. **25** Jehova nĩagatũma ũhootwo nĩ thũ ciaku. Ũgaacihithũkĩra na njĩra ĩmwe, no ũciũrĩre na njĩra mũgwanja, na nĩ ũgaatuĩka kĩndũ kĩ magigi harĩ mothamaki mothe ma thĩ. **26** Ciimba ciaku igaatuĩka irio cia nyoni ciothe cia rĩera-inĩ na cia nyamũ cia gũkũ thĩ, na gũtikagĩa mũndũ wa gũcihahũra ciũre. **27** Jehova nĩagakũhũũra na mahũha marĩa ma bũrũri wa Misiri, na mĩrimũ ya ngaaĩ, na ironda iratogota, na ũhere, na ndũkahona. **28** Jehova nĩagakũhũũra na ũgũrũki na ũtumumu, na kĩrigiicano kĩa meciiria. **29** Nĩũgathiĩ ũkĩhambatagĩria kũrĩ mũthenya barigici ta mũndũ mũtumumu arĩ nduma-inĩ. Ndũkagaacĩra ũndũ-inĩ o wothe ũgeeka; mũthenya o mũthenya nĩũkahinyagĩrĩrio na ũgatunywo indo ciaku, hatarĩ mũndũ ũngĩgũteithũra. **30** Nĩ ũkaagĩa kĩrĩĩko na mũndũ-wa-nja gĩa kũmũhikia, no mũndũ ũngĩ nĩakamuoya akome nake. Nĩũgaka nyũmba no ndũkamĩtũũra. Nĩũkahaanda mũgũnda wa mĩthabibũ no ndũkambĩrĩria gũkenera maciaro mayo. **31** Ndegwa yaku

nĩĩgathĩnjwo ũkĩonaga na maitho maku, no ndũkamĩrĩa. Ũgaatunywo ndigiri yaku na hinya na ndĩgacookio. Ng'ondu ciaku nĩikaneanwo kũrĩ thũ ciaku na gũtirĩ mũndũ ũgaaciteithũkia. **32** Aanake aku na airĩtu aku nĩmakaneanwo kũrĩ rũrĩrĩ rũngĩ, namo maitho maku mathire hinya ũkĩmacũthĩrĩria mũthenya o mũthenya, na ndũkahota gwĩka ũndũ na guoko gwaku. **33** Rũrĩrĩ ũtooĩ nĩrũkarĩa irio cia bũrũri iria ũrutĩire wĩra, na gũtirĩ kĩndũ ũkaagĩa nakĩo, tiga o kũhinyĩrĩrio gũkĩru matukũ maku mothe. **34** Maũndũ marĩa ũkoona nĩ magaatũma ũgũrũke. **35** Jehova nĩakahũũra maru maku na magũrũ maku na mahũha marĩ ruo matangĩhona, namo mahunje kuuma makinya maku nginya ruototia rwa mũtwe waku. **36** Jehova nĩagagũtwara hamwe na mũthamaki ũrĩa wĩrũgamĩirie agwathage kũrĩ rũrĩrĩ ũtooĩ kana rũkamenywo nĩ maithe manyu. Ũrĩ kũu nĩũkahooyaga ngai ingĩ, ngai cia mĩtĩ na cia mahiga. **37** Ũgaatuĩka kĩndũ kĩ magigi, na kĩndũ gĩa gũthekererwo na kũnyararwo nĩ ndũrĩrĩ ciothe kũu Jehova agaagũtwara. **38** Ũkaahaanda mbegũ nyingĩ mũgũnda-inĩ no ũkaagetha o tũnini, nĩ ũndũ nĩikarĩĩo nĩ ngigĩ. **39** Ũkaahaanda mĩgũnda ya mĩthabibũ na ũmĩrĩmĩre, no ndũkanyua ndibei yayo kana ũtue thabibũ, nĩ ũndũ igunyũ nĩigacirĩa. **40** Ũgaakorwo na mĩtĩ ya mĩtamaiyũ bũrũri-inĩ waku wothe, no ndũkahũthĩra maguta mayo, nĩ ũndũ ndamaiyũ nĩigaitĩka thĩ. **41** Ũkaagĩa na aanake na ũgĩe na airĩtu no ndũgatũũra nao, nĩ ũndũ nĩmagatahwo mathiĩ ũkombo-inĩ. **42** Mĩrumbĩ ya ngigĩ nĩĩkegwatĩra mĩtĩ yaku yothe na ĩrĩe irio cia bũrũri waku. **43** Mũndũ wa kũngĩ ũrĩa ũtũũranagia na inyuĩ agaakĩrĩrĩria kwambatĩra igũrũ rĩaku, na we ũkĩrĩrĩrie o kũnyiiha. **44** Nĩ agagũkombagĩra nowe ndũkamũkombagĩra. Agaatuĩka wa gũtongoria nawe ũtuĩke wa kũrigia. **45** Irumi ici ciothe nĩigagũkinyĩrĩra. Nĩigathingatana nawe igũtoorie nginya ikũniine, nĩ tondũ ndwathĩkĩire Jehova Ngai waku, na ndũmenyereire maathani na irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo iria aakũheire. **46** Igaatuĩka kĩmenyithia na igegania harĩwe, o na harĩ njiaro ciaku nginya tene. **47** Tondũ ndũigana gũtungatĩra Jehova Ngai waku ũrĩ na gĩkeno na ũcanjamũkĩte hĩndĩ ya ũgaacĩru, **48** tondũ ũcio ũgaatungatĩra thũ ciaku iria Jehova agaagũtũmĩra igũũkĩrĩre, ũrĩ mũhũtu na ũnyootiĩ, na ũrĩ njaga na ũrĩ mũthĩĩnĩku mũno. Nĩagagwĩkĩra icooki rĩa kĩgera ngingo nginya akũniine. **49** Jehova nĩagakũrehithĩria rũrĩrĩ ruumĩte kũraya, rũgũkĩrĩre, kuuma ituri-inĩ cia thĩ, rũmbũkĩte o ta nderi, rũrĩrĩ ũtangĩmenya rwario rwa ruo, **50** rũrĩrĩ rwa gwĩtigĩrwo, rũtangĩtĩĩa andũ akũrũ kana rũiguĩre andũ ethĩ tha. **51** Nĩmakarĩa njaũ cia mahiũ maku, na marĩe maciaro ma bũrũri waku nginya makũniine. Matigagũtigĩria ngano, kana ndibei ya mũhihano, kana maguta, o na kana magũtigĩre njaũ o na ĩmwe ya ndũũru cia ng'ombe ciaku kana tũũri twa rũũru rwa mbũri ciaku, nginya ũthĩĩnĩke biũ. **52** Nĩmakarigiicĩria matũũra mothe manene guothe bũrũri-inĩ waku, o nginya thingo icio ndaihu ciakĩtwo na hinya na wĩhokete imomoke. Nĩmakarigiicĩria matũũra manene mothe marĩa marĩ bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova Ngai waku egũkũhe. **53** Tondũ wa thĩĩna ũrĩa ũkaareherwo nĩ thũ yaku hĩndĩ ya kũrigiicĩrio, nĩ ũkaarĩa maciaro ma nda, ũrĩe nyama cia ariũ na airĩtu arĩa Jehova Ngai waku akũheete. **54** O na mũndũ ũrĩa mũhooreri mũno na ũrĩ tha gatagatĩ-inĩ kanyu ndakaiguĩra mũrũ wa nyina tha, kana mũtumia wake ũrĩa endete, kana ciana ciake iria itigaire, **55** na ndarĩ mũndũ o na ũmwe wao akaahe nyama cia ciana ciake icio araarĩa. Icio nocio kĩndũ kĩrĩa agaakorwo atigĩtie nĩ ũndũ wa thĩĩna ũrĩa thũ yaku ĩgaakũrehere hĩndĩ ĩrĩa ĩkaarigiicĩria matũũra maku manene mothe. **56** Mũndũ-wa-nja ũrĩa mũhooreri mũno na ũrĩ tha gatagatĩ-inĩ kanyu, ũcio ũrĩ tha mũno na mũhooreri nginya ndangĩũmĩrĩrĩria kũhutia thĩ na ikinya rĩake, nĩakaima mũthuuriwe ũrĩa endete, na mũriũ kana mwarĩ, **57** njogu ĩrĩa yumĩte nda yake na ciana iria agaciara. Nĩgũkorwo no ende gũcirĩa na hitho hĩndĩ ĩyo ya kũrigiicĩrio na ya thĩĩna ũrĩa thũ ciaku igaakũrehere kũu matũũra-inĩ manene manyu. **58** Ũngĩaga kũrũmĩrĩra wega ciugo ciothe cia watho ũyũ, iria ciandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩĩrĩ, na wage gũtĩĩa rĩĩtwa rĩĩrĩ rĩrĩ riiri na rĩa gwĩtigĩrwo, rĩa Jehova Ngai waku, **59** Jehova nĩagakũrehithĩria mĩthiro ya kũmakania, wee na njiaro ciaku, na thĩĩna mũnene na wa ihinda iraaya, o na mĩrimũ mĩũru na ya gũikara mũno. **60** Nĩagakũrehithĩria mĩrimũ yothe ya bũrũri wa Misiri ĩrĩa wetigĩrĩte, nayo nĩĩgakwĩgwatĩrĩra. **61** O na ningĩ Jehova nĩagakũrehithĩria mĩrimũ ya mĩthemba yothe o na mathĩĩna marĩa matarĩ maandĩke Ibuku-inĩ rĩĩrĩ rĩa Watho, nginya ũniinwo. **62** Inyuĩ mwarĩ aingĩ ta njata cia igũrũ, mũgaatigara o andũ anini mũgĩtarwo, nĩ ũndũ wa kwaga gwathĩkĩra Jehova Ngai wanyu. **63** O ta ũrĩa Jehova aakeneire kũmũgaacĩrithia na kũmũingĩhia, noguo agaakena akĩmũharagania na akĩmũniina. Nĩmũkamunywo mweherio bũrũri ũrĩa mũrathiĩ mũwĩgwatĩre. **64** Ningĩ Jehova nĩagakũhurunja ndũrĩrĩ-inĩ ciothe, kuuma gĩturi kĩmwe gĩa thĩ nginya kĩrĩa kĩngĩ. Ũrĩ kũu ũkaahooyaga ngai ingĩ, ngai cia mĩtĩ na cia mahiga, iria wee o na maithe manyu mũtooĩ. **65** Ũrĩ gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ icio ndũkoona ũndũ mwega, kana wone handũ ha kũhurũkia ikinya rĩa kũgũrũ gwaku. Mũrĩ kũu Jehova nĩagatũma ũtangĩke meciiria na maitho mage kuona, o na ũũrwo nĩ hinya. **66** Ũgaatũũra na wagagu, ũiyũrĩtwo nĩ guoya ũtukũ na mũthenya, ũtarĩ na ma ya ũtũũro waku. **67** Rũciinĩ ũkoiga atĩrĩ, "Naarĩ korwo nĩ hwaĩ-inĩ!" Naguo hwaĩ-inĩ ũkoiga atĩrĩ, "Naarĩ korwo nĩ rũciinĩ!" Tondũ wa kĩmakania kĩrĩa gĩgaakorwo kĩmũiyũrĩte ngoro cianyu, na maũndũ marĩa maitho manyu makeyonera. **68** Jehova akaamũcookia bũrũri wa Misiri na meeri, rũgendo rũrĩa ndoigire mũtikanarũthiĩ rĩngĩ. Mũrĩ kũu nĩkuo mũkeneana mũgũrwo nĩ thũ cianyu, mũrĩ ngombo cia arũme na cia andũ-a-nja, no gũtirĩ mũndũ ũkaamũgũra.

29 Ici nĩcio ciugo cia kĩrĩkanĩro kĩrĩa Jehova aathire Musa arĩkanĩre na andũ a Isiraeli kũu Moabi, hamwe na kĩrĩkanĩro kĩrĩa aarĩkanĩire nao marĩ Horebu. **2** Musa nĩetire andũ a Isiraeli othe, akĩmeera atĩrĩ: Maitho manyu nĩmeyoneire ũrĩa wothe Jehova eekire Firaũni kũu bũrũri wa Misiri, na ũrĩa eekire anene ake othe na bũrũri wake wothe. **3** Nĩmweyoneire na maitho manyu magerio macio manene, o na ciama na maũndũ manene ma kũgegania. **4** No nginya ũmũthĩ Jehova ndamũheete meciiria marĩ na ũmenyo, kana maitho me kuona, kana

matũ me kũigua. **5** Ihinda rĩu rĩa mĩaka mĩrongo ĩna ndamũtongoririe werũ-inĩ, nguo cianyu itiigana gũtuĩka, o na kana iraatũ iria ciarĩ magũrũ manyu igĩtarũka. **6** Mũtiigana kũrĩa irio, kana mũkĩnyua ndibei kana kĩndũ kĩngĩ o gĩothe kĩgagatu. Ndeekire ũndũ ũcio nĩgeetha mũmenye atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu. **7** Rĩrĩa mwakinyire gũkũ, Sihoni mũthamaki wa Heshiboni, na Ogu mũthamaki wa Bashani nĩmookire kũhũũrana na ithuĩ, no nĩtwamatooririe. **8** Nĩtwegwatĩire bũrũri wao na tũkĩũheana ũtuĩke igai rĩa andũ a mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa Gadi, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase. **9** Rũmĩrĩrai wega ciugo cia kĩrĩkanĩro gĩkĩ, nĩguo mũgaacĩre maũndũ-inĩ mothe marĩa mũrĩĩkaga. **10** Inyuĩ inyuothe mũrũgamĩte ũmũthĩ mbere ya Jehova Ngai wanyu, na atongoria anyu, na atongoria a mĩhĩrĩga yanyu, na athuuri anyu, na anene anyu, na arũme arĩa angĩ othe a Isiraeli, **11** hamwe na ciana cianyu, na atumia anyu, na andũ a kũngĩ arĩa matũũraga kambĩ-inĩ cianyu, arĩa mamunagĩra ngũ na makamũtahĩra maaĩ. **12** Mũrũgamĩte haha nĩguo mũgĩe na kĩrĩkanĩro na Jehova Ngai wanyu, kĩrĩkanĩro kĩrĩa Jehova ekũgĩa na inyuĩ ũmũthĩ, na akĩhũũre mũhũũri na ũndũ wa mwĩhĩtwa, **13** na agĩĩkĩre hinya kũna atĩ mũrĩ andũ ake ũmũthĩ, na atĩ atuĩke Ngai wanyu, o ta ũrĩa aamwĩrĩire, na ningĩ o ta ũrĩa eehĩtire kũrĩ maithe manyu Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu. **14** Ndirathondeka kĩrĩkanĩro gĩkĩ na mwĩhĩtwa na inyuĩ inyuiki, **15** o inyuĩ mũrũgamĩte haha na ithuĩ ũmũthĩ mbere ya Jehova Ngai witũ, no nĩ hamwe na arĩa matarĩ haha ũmũthĩ. **16** Inyuĩ ene nĩmũũĩ ũrĩa twatũũraga bũrũri wa Misiri na ũrĩa twatuĩkanĩirie mabũrũri-inĩ tũgĩũka gũkũ. **17** Gatagatĩ-inĩ kao nĩmuonire mĩhianano yao ĩrĩ thaahu, na ngai cia kũhooywo cia mĩtĩ na cia mahiga, na cia betha na cia thahabu. **18** Menyererai wega hatigakorwo mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja, kana andũ a nyũmba ĩmwe kana mũhĩrĩga gatagatĩ-inĩ kanyu ũmũthĩ, ũngĩgĩa na ngoro ya kũhutatĩra Jehova Ngai witũ athiĩ akahooe ngai cia ndũrĩrĩ icio; menyererai wega gũtikagĩe mũri mũrũrũ gatagatĩ kanyu ũngĩciara maciaro marũrũ ta nyongo. **19** Rĩrĩa mũndũ ta ũcio aigua ciugo cia mwĩhĩtwa ũyũ, eĩtagĩria kĩrathimo, na nĩ ũndũ ũcio ageciiria atĩrĩ, "Ndikona ũgwati o na ingĩkĩrĩria gũthiĩ na njĩra yakwa mwene." Ũndũ ũcio nĩũkarehe mwanangĩko bũrũri ũrĩa ũrĩ maaĩ, o na ũrĩa mũng'aru. **20** Jehova ndarĩ hĩndĩ akenda kũmũrekera; marakara make na kĩyo gĩake nĩĩkarĩrĩmbũkĩra mũndũ ũcio. Irumi ciothe iria ciandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩĩrĩ nĩikamũkinyĩrĩra, nake Jehova nĩakahuura rĩĩtwa rĩake rĩehere gũkũ thĩ. **21** Jehova nĩakamwamũra kuuma mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli, anyiitwo nĩ mwanangĩko, kũringana na irumi ciothe cia kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩandĩke thĩinĩ wa Ibuku rĩĩrĩ rĩa Watho. **22** Ciana cianyu iria ikaamũrũmĩrĩra njiaro-inĩ iria igooka thuutha, o na ageni arĩa magooka moimĩte mabũrũri ma kũraya nĩmakona mathĩĩna marĩa makorete bũrũri o na mĩrimũ ĩrĩa Jehova ahũũrĩte bũrũri nayo. **23** Bũrũri wothe ũgaatuĩka kũndũ gũtangĩkũra kĩndũ, kũiyũrĩte cumbĩ na ũbiriti, gũtirĩ kĩndũ gĩkahaandwo na gũtirĩ riya rĩgaakũra kuo, kana kĩndũ kĩmere kuo. Gũkahaana ta mwanangĩko wa matũũra ma Sodomu na Gomora, na Adima o na Zeboimu, marĩa Jehova aaharaganirie arĩ na marakara mahiũ. **24** Ndũrĩrĩ ciothe ikooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte Jehova eke bũrũri ũyũ ũguo? Marakara maya mahiũ ũũ, nĩ ma kĩ?" **25** Narĩo icookio rĩgaakorwo rĩrĩ atĩrĩ, "Nĩ tondũ andũ aya nĩmatiganĩirie kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, Ngai wa maithe mao, kĩrĩkanĩro kĩrĩa aagĩire nao rĩrĩa aamarutire bũrũri wa Misiri. **26** Nĩmamwehereire magĩthiĩ kũhooya ngai ingĩ na magĩciinamĩrĩra, ngai matooĩ, na ngai Jehova ataamaheete. **27** Nĩ ũndũ ũcio marakara ma Jehova makĩrĩrĩmbũkĩra bũrũri ũyũ, akĩũkinyĩria irumi iria ciothe ciandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩĩrĩ. **28** Ningĩ Jehova, arĩ na marakara mahiũ na mang'ũrĩ manene, nĩamamunyire kuuma bũrũri wao akĩmaikia bũrũri ũngĩ, ta ũrĩa gũtariĩ rĩu." **29** Maũndũ ma hitho nĩ ma Jehova Ngai witũ, no maũndũ marĩa maguũrie nĩ maitũ na ciana ciitũ nginya tene, nĩguo tũrũmagĩrĩre ciugo ciothe cia watho ũyũ.

30 Rĩrĩa irathimo na irumi ici ciothe njigĩte mbere yaku igaagũkinyĩrĩra, nawe ũciamũkĩre ngoro-inĩ yaku kũrĩa guothe Jehova Ngai waku agaakũhurunjĩra ndũrĩrĩ-inĩ, **2** na rĩrĩa wee mwene na ciana ciaku ũgaacookerera Jehova Ngai waku na ũmwathĩkĩre na ngoro yaku yothe na muoyo waku wothe, kũringana na ũrĩa wothe ngũgwatha ũmũthĩ-rĩ, **3** hĩndĩ ĩyo Jehova Ngai waku nĩagagũcookeria irathimo ciaku na akũiguĩre tha, na nĩagagũcookanĩrĩria rĩngĩ, akũrute ndũrĩrĩ-inĩ ciothe kũrĩa aakũhurunjĩire. **4** O na ũngĩgaakorwo ũthaamĩirio bũrũri ũrĩa ũrĩ kũraya mũno gũkũ thĩ, Jehova Ngai waku nĩagagũcookanĩrĩria, akũrute kuo agũcookie bũrũri-inĩ waku. **5** Nĩagagũcookia bũrũri ũrĩa warĩ wa maithe maku, na we nĩũkawĩgwatĩra. Nĩagatũma ũgaacĩre na ũingĩhe gũkĩra maithe maku. **6** Jehova Ngai waku nĩakaruithia ngoro yaku na aruithie ngoro cia njiaro ciaku, nĩgeetha ũmwendage na ngoro yaku yothe na muoyo waku wothe, nĩguo ũtũũre muoyo. **7** Jehova Ngai waku nĩagakinyĩria irumi ici ciothe kũrĩ thũ ciaku iria igũthũire na ikũnyariiraga. **8** Nĩũgacooka gwathĩkĩra Jehova rĩngĩ, na ũrũmĩrĩre maathani make, o maya ndĩrakũhe ũmũthĩ. **9** Hĩndĩ ĩyo Jehova Ngai waku nĩagatũma ũtheereme mũno wĩra-inĩ wothe wa moko maku na maciaro-inĩ ma nda yaku, o na njaũ cia mahiũ maku na maciaro ma mĩgũnda yaku. Jehova nĩagakena rĩngĩ nĩ ũndũ waku, na atũme ũgaacĩre, o ta ũrĩa aakenire nĩ ũndũ wa maithe maku, **10** ũngĩgaathĩkĩra Jehova Ngai waku, na ũmenyagĩrĩre maathani make na irĩra cia watho wake wa kũrũmĩrĩrwo ũrĩa wandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩrĩ rĩa Watho, na ũcookerere Jehova Ngai waku na ngoro yaku yothe na muoyo waku wothe. **11** Na rĩrĩ, ũrĩa ndĩragwatha ũmũthĩ ti ũndũ ũrĩ hinya, ũngĩkũrema, kana ũndũ ũtangĩhota gwĩka. **12** Ndũrĩ igũrũ matu-inĩ, atĩ no ũrie atĩrĩ, "Nũũ ũkwambata igũrũ, aũgĩire atũrehere, na awanĩrĩre kũrĩ ithuĩ nĩguo tũwathĩkĩre?" **13** O na ndũrĩ mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria, atĩ no ũrie atĩrĩ, "Nũũ ũkũringa iria, aũgĩire atũrehere, na awanĩrĩre kũrĩ ithuĩ nĩguo tũwathĩkĩre?" **14** Aca, ti ũguo, kiugo kĩrĩ hakuhĩ mũno nawe; kĩrĩ o kanua-inĩ gaku na ngoro-inĩ yaku, nĩguo ũgĩathĩkĩre. **15** Atĩrĩrĩ, ũmũthĩ ũyũ nĩndaiga ũhoro wa gũtũũra muoyo na wa ũgaacĩru mbere yaku, o na wa gĩkuũ na wa mwanangĩko. **16** Nĩgũkorwo ndagwatha ũmũthĩ

wendage Jehova Ngai waku, na ũthiiage na njĩra ciake, na ũmenyagĩrĩre maathani make, na irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho; hĩndĩ ĩyo nĩũgatũũra muoyo na ũingĩhe, nake Jehova Ngai waku nĩagakũrathima ũrĩ bũrũri-inĩ ũrĩa ũratoonya ũwĩgwatĩre. **17** No ngoro yaku ĩngĩkagarũrũka wage gwathĩka, na ũguucĩrĩrio, ũinamĩrĩre ngai ingĩ ũcihooe, **18** ngũkwĩra na ma ũmũthĩ atĩ no ũkaaniinwo. Ndũgatũũra matukũ maingĩ bũrũri-inĩ ũrĩa ũraringa Rũũĩ rwa Jorodani ũũtoonye na ũwĩgwatĩre. **19** Ũmũthĩ ndeeta igũrũ na thĩ ituĩke aira atĩ nĩnjigĩte mbere yaku ũhoro wa gũtũũra muoyo na wa gĩkuũ, na wa irathimo na wa irumi. Na rĩrĩ, thuura muoyo, nĩguo wee na ciana ciaku mũtũũre muoyo, **20** na nĩguo mwendage Jehova Ngai wanyu, na mũthikagĩrĩrie mũgambo wake, na mũnyiitane nake. Nĩgũkorwo Jehova nĩwe muoyo waku, na nĩagakũhe mĩaka mĩingĩ ya gũtũũra bũrũri-inĩ ũrĩa eehĩtire atĩ nĩakaũhe maithe maku, nĩo Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu.

31 Nake Musa akiumagara agĩthiĩ akĩarĩria andũ othe a Isiraeli na ciugo ici akĩmeera atĩrĩ, **2** "Rĩu ndĩ na ũkũrũ wa mĩaka igana na mĩrongo ĩĩrĩ, na ndingĩhota kũmũtongoria rĩngĩ. Jehova nĩanjĩĩrĩte atĩrĩ, 'Wee ndũkũringa Rũũĩ rwa Jorodani.' **3** Jehova Ngai wanyu we mwene nĩakaringa arĩ mbere yanyu. Nĩakaniina ndũrĩrĩ icio mbere yanyu na inyuĩ nĩmũkegwatĩra bũrũri wacio. Joshua o nake nĩakaringa arĩ mbere yanyu ta ũrĩa Jehova oigire. **4** Nake Jehova nĩakameka o ta ũrĩa eekire Sihoni na Ogu, athamaki a Aamori, arĩa aaniinire hamwe na bũrũri wao. **5** Jehova nĩakamaneana kũrĩ inyuĩ, na inyuĩ no nginya mũkaameeka ũrĩa wothe ndĩmwathĩte. **6** Gĩai na hinya na mũũmĩrĩrie. Mũtigetigĩre kana mũmake nĩ ũndũ wao, nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩ egũthiĩ hamwe na inyuĩ; ndakamũtiga kana amũtirike." **7** Nake Musa agĩĩta Joshua, akĩmwĩra arĩ mbere ya andũ othe a Isiraeli atĩrĩ, "Gĩa na hinya, nĩgũkorwo no nginya ũthiĩ na andũ aya bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova eehĩtire kũrĩ maithe mao ma tene atĩ nĩakamahe, nawe no nginya ũkaaũgayania gatagatĩ-inĩ kao, ũtuĩke igai rĩao. **8** Jehova mwene nĩegũthiĩ mbere yaku na nĩarĩkoragwo hamwe na we; ndarĩ hĩndĩ agaagũtiga kana agũtirike. Ndũkanetigĩre, o na kana ũkue ngoro." **9** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩandĩka watho ũcio, agĩcooka akĩũnengera athĩnjĩri-Ngai, ariũ a Lawi, arĩa maakuĩte ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, o na akĩũnengera athuuri othe a Isiraeli. **10** Ningĩ Musa akĩmaatha akĩmeera atĩrĩ, "O mũthia-inĩ wa mĩaka mũgwanja, mwaka-inĩ ũrĩa ũtuĩtwo wa kũrekanĩra mathiirĩ, hĩndĩ ya Gĩathĩ gĩa Ithũnũ-rĩ, **11** nĩrĩo andũ othe a Isiraeli mariumagĩra mbere ya Jehova Ngai wanyu handũ harĩa we mwene agaathuura, nĩmũrĩmathomagĩra watho ũyũ mũrĩ mbere yao makĩiguaga. **12** Cookanagĩrĩria andũ othe hamwe: arũme, na andũ-a-nja, na ciana, na andũ a kũngĩ arĩa matũũraga matũũra-inĩ manyu, nĩgeetha mathikĩrĩrie na merute gwĩtigĩra Jehova Ngai wanyu, na marũmagĩrĩre ciugo cia watho ũyũ. **13** Ciana ciao iria itooĩ watho ũyũ, no nginya ciũigue, na ciĩrute gwĩtigĩra Jehova Ngai wanyu rĩrĩa rĩothe mũgũtũũra bũrũri ũcio mũraringa Rũũĩ rwa Jorodani mũthiĩ mũkawĩgwatĩre." **14** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ, mũthenya wa gũkua gwaku ũrĩ hakuhĩ. Ĩta Joshua mũũke nake na mũrũgame Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo, nĩho ngũnengerera Joshua wĩra." Nĩ ũndũ ũcio Musa na Joshua magĩũka makĩrũgama Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo. **15** Hĩndĩ ĩyo Jehova akiumĩra Hema-inĩ ĩyo arĩ thĩinĩ wa gĩtugĩ gĩa itu, narĩo itu rĩu rĩkĩrũgama itoonyero-inĩ rĩa Hema. **16** Nake Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, "Wee nĩũkũhurũka hamwe na maithe maku, nao andũ aya ihinda rĩtarĩ kũraihu nĩmekũhũũra ũmaraya na ngai cia kũngĩ cia bũrũri ũrĩa mũratoonya. Nĩmakandirika na mathũkie kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndaathondekete nao. **17** Mũthenya ũcio nĩngamarakarĩra na ndĩmatirike; nĩngamahitha ũthiũ wakwa, nao nĩmakaniinwo. Nĩmagakorwo nĩ mĩanangĩko mĩingĩ na moritũ maingĩ, nao mũthenya ũcio nĩ makooria atĩrĩ, 'Githĩ mĩanangĩko ĩno ndĩtũkorete nĩ ũndũ Ngai ndakoretwo hamwe na ithuĩ?' **18** Na hatarĩ nganja nĩngamahitha ũthiũ wakwa mũthenya ũcio, nĩ ũndũ wa waganu wao wothe wa gũcookerera ngai ingĩ. **19** "No rĩrĩ, wĩyandĩkĩre rwĩmbo rũrũ, na ũrũrute andũ a Isiraeli, na ũreke marũine, nĩguo rũtuĩke ũira wakwa wa kũmookĩrĩra. **20** Ndaarĩkia kũmatoonyia bũrũri ũcio ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ, bũrũri ũcio nderĩire maithe mao ma tene, na rĩrĩa makaarĩa na mahũũne na matheereme, nĩmakagarũrũkĩra ngai ingĩ macihooe, maamene na mathũkie kĩrĩkanĩro gĩakwa. **21** Na rĩrĩa mĩanangĩko mĩingĩ na moritũ maingĩ makaamakora, rwĩmbo rũrũ nĩrũgatuĩka ũira wa kũmookĩrĩra, nĩ ũndũ njiaro ciao itikariganĩrwo nĩruo. Nĩnjũũĩ ũrĩa maciirĩire gwĩka, o na itarĩ ndĩramatoonyia bũrũri ũrĩa ndaamerĩire na mwĩhĩtwa." **22** Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩandĩka rwĩmbo rũu o mũthenya ũcio, na akĩrũruta andũ a Isiraeli. **23** Jehova nĩaheire Joshua mũrũ wa Nuni rĩathani rĩrĩ: "Gĩa na hinya na ũũmĩrĩrie, nĩgũkorwo nĩwe ũgũkinyia andũ a Isiraeli bũrũri ũrĩa ndamerĩire na mwĩhĩtwa, na Niĩ mwene nĩngũkorwo ndĩ hamwe nawe." **24** Thuutha wa Musa kũrĩĩkia kwandĩka ciugo cia watho ũcio ibuku-inĩ kuuma kĩambĩrĩria nginya mũthia, **25** nĩaheire Alawii arĩa maakuuaga ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova watho ũyũ, **26** akĩmeera atĩrĩ, "Oyai Ibuku rĩĩrĩ rĩa Watho mũrĩige mwena-inĩ wa ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova Ngai wanyu. Rĩgũtũũra hau rĩrĩ ũira wa kũmũũkagĩrĩra. **27** Nĩgũkorwo nĩnjũũĩ ũrĩa mũrĩ aremi na mũkoomia ngingo. Angĩkorwo mũkoretwo mũremeire Jehova ndĩ muoyo na ndĩ hamwe na inyuĩ-rĩ, mũgaakĩrĩrĩria kũrema atĩa ndakua! **28** Cookanĩrĩriai athuuri othe a mĩhĩrĩga yanyu, na anene anyu othe mbere yakwa, nĩgeetha njarie ciugo ici makĩĩiguagĩra, na njĩte igũrũ na thĩ irute ũira wa kũmookĩrĩra. **29** Nĩgũkorwo nĩnjũũĩ ndaarĩkia gũkua inyuĩ nĩ mũgethũkia biũ, na mũgarũrũke mũtige gũthiĩ na njĩra ĩrĩa ndĩmwathĩte. Matukũ marĩa magooka mwanangĩko nĩũkamũkora, nĩ ũndũ nĩmũgeeka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, mũtũme arakario nĩ kĩrĩa mũthondekete na moko manyu." **30** Nake Musa agĩcookera ciugo ici cia rwĩmbo rũrũ kuuma kĩambĩrĩria nginya mũthia, akĩiguagwo nĩ kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli:

32 Ta thikĩrĩria, wee igũrũ, ngũhe ũhoro; o na we thĩrĩ, ta igua ciugo cia kanua gakwa. **2** Reke ũrutani wakwa uure ta mbura, nacio ciugo ciakwa igwe ta ime, ituĩke ta rũthuthuũ rũkiurĩra nyeki ya mũmerano, o na ĩtuĩke ta mbura nyingĩ ĩkiurĩra mĩmera mĩĩthĩ. **3** Nĩngũhunjia ũhoro wa Rĩĩtwa rĩa Jehova. Hĩ, kĩgoocei ũnene wa Ngai witũ! **4** We nĩwe Rwaro rwa Ihiga, mawĩra make nĩ makinyanĩru, nacio njĩra ciake ciothe nĩ cia kĩhooto. Nĩ Ngai mwĩhokeku na ndahĩtagia, nĩ mũrũngĩrĩru, na nĩ wa kĩhooto. **5** Nĩmethaahĩtie harĩ we; ũndũ wa thoni nĩ atĩ ti ciana ciake rĩngĩ, no nĩ rũciaro rũremi na rwaganu. **6** Ũũ nĩguo mũngĩrĩha wega wa Jehova, inyuĩ andũ aya akĩĩgu na mwagĩte ũũgĩ? Githĩ tiwe Ithe wanyu, o we Mũmbi wanyu, ũrĩa wamũmbire na agĩtũma mwĩhaande wega? **7** Ririkana matukũ ma tene; wĩciirie ũhoro wa njiaro iria ihĩtũkĩte. Ũria thoguo na nĩegũkwĩra, O na athuuri anyu na nĩmegũgũtaarĩria. **8** Rĩrĩa Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno aaheire ndũrĩrĩ igai rĩacio, rĩrĩa aagayanirie iruka ciothe cia andũ, nĩekĩrĩire andũ othe mĩhaka, kũringana na mũigana wa ariũ a Isiraeli. **9** Nĩ gũkorwo igai rĩa Jehova nĩ andũ ake, Jakubu nĩwe igai rĩake rĩrĩa eegaĩire. **10** Aamuonire arĩ kũndũ werũinĩ, werũ ũtarĩ kĩndũ, ũgambagwo nĩ nyamũ. Nake akĩmũgitĩra na akĩmũmenyerera; aamũrangagĩra o ta kĩũma kĩa riitho rĩake, **11** o ta ũrĩa nderi yarahũraga tũcui twayo gĩtara-inĩ kĩayo, ĩkareera igũrũ rĩa tũcui twayo, ĩtambũrũkĩtie mathagu mayo nĩguo ituoe, na ĩgatũkuua mathagu-inĩ mayo. **12** Jehova o we wiki nĩwe wamũtongoririe; gũtiarĩ ngai ng'eni yarĩ hamwe nake. **13** Atũmire ahaice kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru bũrũri-inĩ, na akĩmũhũũnia na matunda ma mĩgũnda. Nĩamũheire ũũkĩ uumĩte ihiga-inĩ, na akĩmũhe maguta moimĩte ihiga-inĩ rĩa nyaigĩ; **14** akĩmũhe ngorono na iria kuuma ndũũru-inĩ cia ng'ombe, na cia mbũri na tũtũrũme tũnoru. o na mbũri na ndũrũme iria njega mũno cia Bashani, na ngano ĩrĩa njega mũno. Nĩwanyuire thakame ĩrĩ mũhũyũ ya thabibũ, nĩyo ndibei yacio. **15** Jeshuruni nake aanorire, agĩikia haati; aahũũnire, agĩtunguha, na agĩkenga mwĩrĩ. Agĩgĩtigana na Ngai ũrĩa wamũmbire, na akĩrega Rwaro rwa Ihiga, o ruo Mũhonokia wake. **16** Nĩmatũmire aigue ũiru nĩ ũndũ wa ngai icio ciao ng'eni, na makĩmũrakaria na mĩhianano yao ĩrĩ magigi. **17** Nĩmarutĩire ndaimono magongona, iria itarĩ Ngai: ngai iria matooĩ, ngai iria cieyumĩrĩtie o ica-ikuhĩ, ngai iria iteetigĩrĩtwo nĩ maithe manyu. **18** Nĩwatiganĩirie Rwaro rwa Ihiga, rũrĩa rwagũciarire; ũkĩriganĩrwo nĩ Mũrungu ũrĩa wagũciarire. **19** Jehova nĩonire ũndũ ũcio nake akĩmarega nĩ ũndũ nĩarakarĩtio nĩ ariũ ake na airĩtu ake. **20** Nake akiuga atĩrĩ, "Nĩngũmahitha ũthiũ wakwa, nyone ũrĩa marigĩrĩrio mao magaakorwo matarĩĩ; nĩgũkorwo nĩ rũciaro rũremi, ciana itaangĩĩhokeka. **21** Manjiguithirie ũiru nĩ ũndũ wa ngai itarĩ bata, na makĩndakaria na ngai ciao itarĩ kĩene. Ngaamaiguithia ũiru na rũrĩrĩ hatarĩ; ngaatũma marakario nĩ rũrĩrĩ rũtarĩ na ũmenyo. **22** Nĩ gũkorwo mwaki nĩwakĩtio nĩ mang'ũrĩ makwa, ũrĩa wakanaga ũgakinya mũhuro wa kwa ngoma. Nĩũkaniina thĩ na magetha mayo, na ũmundie itina cia irĩma mwaki. **(Sheol h7585)** **23** "Nĩngamombĩrĩra mĩtino na mĩguĩ yakwa ndĩmĩhũthĩre ngĩmahũũra nayo. **24** Nĩngamarehithĩria ng'aragu ya kũmahinyaria, ndĩmarehithĩrie gĩthĩĩna gĩa kũmaniina na mũthiro wa kũmooraga; Ngaamarehithĩria nyamũ cia gĩthaka irĩ magego moogĩ, ndĩmarehithĩrie ũrũrũ wa nduĩra iria inyororokaga rũkũngũ-inĩ. **25** Rũhiũ rwa njora nĩrũkaniina ciana ciao njĩra-inĩ ya itũũra; kĩmako gĩkaamaiyũra marĩ kwao mĩcĩĩ. Aanake na airĩtu nĩmagathira, o hamwe na ngenge, na andũ arĩa marĩ na mbuĩ. **26** Ndoigire nĩngamaharagania, na tharie kũrirĩkanwo kwao kuuma kũrĩ andũ, **27** no nĩndetigĩrire kĩnyararo gĩa thũ, nĩguo mũmuku ndakaage gũtaũkĩrwo, oige atĩrĩ, 'Guoko gwitũ nĩgũtooranĩtie; Jehova tiwe wĩkĩte ũũ wothe.'" **28** Nĩ rũrĩrĩ rũteciiragia, matirĩ na gũkũũrana thĩinĩ wao. **29** Naarĩ korwo maarĩ oogĩ mahote kũmenya ũguo na makũũrane ũrĩa ũhoro wao wa kũrigĩrĩria ũgaakorwo ũtarĩĩ! **30** Mũndũ ũmwe angĩhota atĩa gũteng'eria andũ ngiri, kana andũ eerĩ matũme andũ ngiri ikũmi moore, tiga makorirwo meendetio nĩ Rwaro rwa Ihiga, tiga Jehova akorirwo amatiganĩirie? **31** Nĩ gũkorwo ihiga rĩao rĩtihaana ta Rwaro rwa Ihiga riitũ, o ta ũrĩa o na thũ ciitũ ciũĩ. **32** Mũthabibũ wao uumĩte mũthabibũ-inĩ wa Sodomu, na ũkoima mĩgũnda-inĩ ya Gomora. Thabibũ ciayo ciyũrĩte thumu, nacio ikũmba ciacio ikarũra. **33** Ndibei yacio nĩ ũrũrũ wa nduĩra, o guo thumu ũrĩa mũũru mũno wa nduĩra. **34** "Githĩ ndikoretwo njigĩte ũndũ ũyũ wega ngaikara ndĩũmenyereire mũthiithũ-inĩ wakwa? **35** Kũrĩhanĩria nĩ gwakwa; nĩ niĩ ngaarĩhanĩria. Ihinda rĩakinya, kũgũrũ kwao nĩ gũgaatenderũka; mũthenya wao wa mwanangĩko ũrĩ hakuhĩ, naguo mũtino wao ũhiũhĩte ũmakore." **36** Jehova nĩagaciirithia andũ ake, na aiguĩre ndungata ciake tha, rĩrĩa akoona nĩmathirĩtwo nĩ hinya, na gũtirĩ o na ũmwe wao ũtigarĩte, arĩ ngombo kana atarĩ ngombo. **37** Nake nĩ akoiga atĩrĩ, "Rĩu ngai ciao ikĩrĩ ha, ihiga rĩu meehithaga harĩ rĩo, **38** ngai iria ciarĩĩaga maguta ma magongona mao, na ikanyua ndibei ya indo iria ciarutagwo cia kũnyuuo? Reke cigĩũkĩre imũteithie! Reke imũhe kĩĩgitio! **39** "Rĩu menyai atĩ niĩ mwene nĩ niĩ Ngai! Gũtirĩ ngai ũngĩ tiga niĩ. Nĩ niĩ njũraganaga na niĩ ndũũranagia muoyo, nĩndiihanĩtie na nĩngũhonia, na gũtirĩ o na ũmwe ũngĩhonokania kuuma guoko-inĩ gwakwa. **40** Nguoya guoko gwakwa na igũrũ njuge atĩrĩ: O ta ũrĩa ndũũraga muoyo nginya tene, **41** rĩrĩa ngaanoora rũhiũ rwakwa rwa njora rũkahenia na ndĩrũnyiite na guoko gwakwa ngĩtua ciira, nĩngerĩhĩria kũrĩ thũ ciakwa, na ndĩĩrĩhĩrie kũrĩ arĩa maathũire. **42** Nĩngatũma mĩguĩ yakwa ĩnyue thakame ĩrĩĩo, Naruo rũhiũ rwakwa rwa njora rũrĩage nyama: ĩyo nĩ thakame ya arĩa moragĩtwo na arĩa matahĩtwo, na mĩtwe ya atongoria a thũ." **43** Inyuĩ ndũrĩrĩ, kenai hamwe na andũ ake, nĩgũkorwo nĩakarĩhanĩria thakame ya ndungata ciake; acirĩhĩrie harĩ thũ ciake, na ahoroherie bũrũri wake, o na andũ ake. **44** Musa nĩmookire na Joshua mũrũ wa Nuni, na makĩaria ciugo ciothe cia rwĩmbo rũrũ andũ makĩiguaga. **45** Rĩrĩa Musa aarĩkirie kũhe andũ a Isiraeli ũhoro ũcio, **46** akĩmeera atĩrĩ, "Ciugo ici ciothe ndaamwĩra ũmũthĩ itarĩ na itherũ, rekei ciikare ngoro-inĩ cianyu, nĩgeetha mũgaatha ciana cianyu gwathĩkĩra wega ciugo icio ciothe cia watho ũyũ. **47** To ciugo o ũguo harĩ inyuĩ, no nĩcio muoyo wanyu. Nĩigatũma mũtũũre matukũ maingĩ bũrũri

ũrĩa mũraringa Rũũĩ rwa Jorodani mũkawĩgwatĩre." **48** Mũthenya o ro ũcio Jehova akĩĩra Musa atĩrĩ, **49** "Ambata, ũkinye mwambato wa Abarimu o, kũu kĩrĩma kĩa Nebo bũrũri-inĩ wa Moabi, kũng'ethanĩra na Jeriko, wĩrorere Kaanani, bũrũri ũrĩa ndĩrahe andũ a Isiraeli ũtuĩke igai rĩao. **50** Kĩrĩma kĩu ũkũhaica nĩkĩo ũgaakuĩra, nawe ũcookanĩrĩrio hamwe na andũ anyu, o ta ũrĩa mũrũ wa nyũkwa Harũni aakuĩrĩire kĩrĩma-inĩ kĩa Horu, nake agĩcookanĩrĩrio hamwe na andũ arĩa manakua. **51** Gĩtũmi kĩa ũguo nĩ tondũ inyuĩ eerĩ nĩmwagire kũnjĩtĩkia mũrĩ mbere ya andũ a Isiraeli o kũu maaĩ-inĩ ma Meriba Kadeshi werũ-inĩ wa Zini tondũ mũtiigana kũrũgamĩrĩra ũtheru wakwa harĩ andũ a Isiraeli. **52** Nĩ ũndũ ũcio, nĩ ũkuona bũrũri ũcio ũrĩ o haraaya; no ndũgatoonya bũrũri ũcio ndĩrahe andũ a Isiraeli."

33 Gĩkĩ nĩkĩo kĩrathimo kĩrĩa Musa mũndũ wa Ngai aarathimire andũ a Isiraeli atanakua. **2** Akiuga atĩrĩ: "Jehova nĩokire kuuma Sinai, na akĩmathererũkĩra kuuma Seiru; akĩmaarĩra kuuma kĩrĩma gĩa Parani. Ookire na ikundi cia arĩa atheru kuuma gũthini, akiuma iharũrũka-inĩ cia irĩma ciake. **3** Ti-itherũ wee nĩwe wendete andũ; arĩa othe atheru marĩ guoko-inĩ gwaku. Othe mainamagĩrĩra magũrũ-inĩ maku, makaamũkĩra ũrutani kuuma harĩwe, **4** watho ũrĩa twaheirwo nĩ Musa, nĩguo igai rĩa ũngano wa Jakubu. **5** Nĩwe warĩ mũthamaki wa Jeshuruni, rĩrĩa atongoria a andũ moonganĩte, marĩ hamwe na mĩhĩrĩga ya Isiraeli. **6** "Rubeni arotũũra na ndagakue, o na kana andũ ake manyiihe." **7** Na ha ũhoro wa Juda akiuga atĩrĩ, "Wee Jehova, thikĩrĩria kĩrĩro kĩa Juda; mũrehe kũrĩ andũ ake. Nĩarũagĩrĩra maũndũ make na guoko gwake. Wee-rĩ, tuĩka wa kũmũteithia akĩrũa na thũ ciake." **8** Ũndũ wĩgiĩ Lawi oigire atĩrĩ: "Thumimu yaku na Urimu yaku nĩ cia mũndũ ũrĩa ũkenagio nĩwe. Nĩwamũgeririe arĩ kũu Masa; ũkĩmũrũithia kũu maaĩ-inĩ ma Meriba. **9** Ũhoro wa ithe na nyina oigire atĩrĩ, 'Ndirameciiria.' Ndaigana kũmenya ariũ a ithe, kana akĩrũmbũiya ciana ciake mwene, no nĩamenyereire kiugo gĩaku, na akĩgitĩra kĩrĩkanĩro gĩaku. **10** Nĩarutaga Jakubu kĩrĩra kĩa watho waku, na akaruta Isiraeli watho waku. Nĩarutagĩra ũbumba mbere yaku, na akarutĩra magongona ma njino marĩ magima kĩgongona-inĩ gĩaku. **11** Rathima ũmenyi wake wa wĩra, Wee Jehova, na ũkenagĩre wĩra wa moko make. Gũtha njohero cia arĩa mekũmũũkĩrĩra; ringa thũ ciake itigacooke kwarahũka rĩngĩ." **12** Ũndũ wĩgiĩ Benjamini oigire atĩrĩ: "Reke ũrĩa wendetwo nĩ Jehova ahurũke atarĩ na ũgwati harĩ we, nĩgũkorwo amũgitagĩra mũthenya wothe, nake ũrĩa Jehova endete ahurũkaga gatagatĩ-inĩ ga ciande ciake." **13** Ũndũ wĩgiĩ Jusufu oigire atĩrĩ: "Jehova arorathima bũrũri wake na ime rĩega rĩa kuuma igũrũ, na maaĩ ma kũrĩa kũriku marĩa marĩ na thĩ; **14** hamwe na indo iria njega mũno ireehagwo nĩ riũa, na kĩrĩa kĩega mũno kĩngiuma kũrĩ mweri; **15** aũrathime na iheo iria thuuranĩre cia irĩma-inĩ cia tene, na maciaro ma tũrĩma twa tene na tene; **16** hamwe na iheo iria njega mũno cia thĩ, na indo iria ciyũrĩte kuo, na ũtugi ũrĩa waikarĩte kĩhinga-inĩ kĩrĩa kĩahĩaga. Maũndũ maya mothe maroikara mũtwe-inĩ wa Jusufu, maroikara ũthiũ-inĩ wa mũriũ wa mũthamaki arĩ harĩ ariũ a ithe. **17** Ũnene-inĩ wake ahaana ta ndegwa ya irigithathi; hĩa ciake igakĩhaana ta cia ndegwa ya gĩthaka-inĩ. Nĩagatheeca ndũrĩrĩ na cio, o na ndũrĩrĩ iria irĩ ituri cia thĩ. Ũguo nĩguo kũrĩ makũmi-inĩ ma ngiri ma Efiraimu; ũguo noguo kũrĩ harĩ ngiri na ngiri cia Manase." **18** Ũndũ wĩgiĩ Zebuluni oigire atĩrĩ: "Kena, wee Zebuluni, ũkiumagara, nawe Isakaru ũkene ũrĩ hema-inĩ ciaku. **19** Nĩmagatũmanĩra andũ moke irĩma-inĩ marutĩre magongona ma ũthingu kuo; nĩmakaarĩa indo nyingĩ cia iria-inĩ, na marĩe mĩthithũ ĩrĩa mĩhithe mũthanga-inĩ." **20** Ũndũ wĩgiĩ Gadi oigire atĩrĩ: "Kũrathimwo nĩ ũrĩa ũkwaramia mĩhaka ya Gadi! Gadi atũũraga kuo ta mũrũũthi, atambuuraga guoko kana mũtwe. **21** Ethuurĩire bũrũri ũrĩa mwega mũno; akĩigĩrwo gĩcunjĩ kĩa mũtongoria. Rĩrĩa anene a andũ moonganire, nĩ eekire maũndũ ma kĩhooto kĩa Jehova, na matua makonii Isiraeli." **22** Ũndũ wĩgiĩ Dani oigire atĩrĩ: "Dani nĩ kĩana kĩa mũrũũthi, kĩguthũkĩte kiumĩte Bashani." **23** Ũndũ wĩgiĩ Nafitali oigire atĩrĩ: "Nafitali nĩaingĩhĩirwo nĩ ũtugi wa Jehova, na aiyũrĩtwo nĩ kĩrathimo gĩake; nĩakagaya mwena wa gũthini o nginya iria-inĩ." **24** Ũndũ wĩgiĩ Asheri oigire atĩrĩ: "Mũriũ ũrĩa mũrathime gũkĩra arĩa angĩ othe nĩ Asheri; ariũ a ithe maroomwendaga, na arothambagia nyarĩrĩ ciake na maguta. **25** Hingĩro cia ihingo ciaku igaakorwo irĩ cia kĩgera na cia gĩcango, naguo hinya waku ũkaaiganana na matukũ maku. **26** "Gũtirĩ ngai ũhaana ta Mũrungu wa Jeshuruni, o we ũgeragĩra igũrũ oke agũteithie, na agaikarĩra matu onanie ũnene wake. **27** Ngai ũrĩa ũtũũraga tene na tene nĩwe kĩĩhitho gĩaku, namo moko make matũũraga nginya tene na tene marĩ mũhuro waku. Nĩakarutũrũra thũ yaku yehere mbere yaku, akiugaga atĩrĩ, 'Mĩniine!' **28** Nĩ ũndũ ũcio Isiraeli agaatũũra arĩ wiki atarĩ na ũgwati; gĩthima kĩa Jakubu nĩkĩgitĩre o kũu bũrũri wa ngano, na ndibei ya mũhihano, kũrĩa ime rĩa igũrũ rĩtataga. **29** Kũrathimwo-rĩ, nĩwe Isiraeli! Nũũ ũkĩhaana ta we, rũrĩrĩ rũhonoketio nĩ Jehova? Nĩwe ngo yaku na mũgũteithia, na nowe rũhiũ rwaku rwa njora rũrĩ riiri. Thũ ciaku nĩikaaigua guoya irĩ mbere yaku, nawe nĩũkarangĩrĩria kũndũ gwacio kũrĩa gũtũũgĩru."

34 Thuutha wa ũguo Musa akĩambata kĩrĩma kĩa Nebo oimĩte werũ-inĩ ũrĩa mwaraganu wa Moabi, agĩkinya gacũmbĩrĩ ka Pisiga, kũng'ethera Jeriko. Arĩ hau, Jehova akĩmuonia bũrũri wothe wa Kaanani, kuuma Gileadi nginya Dani, **2** na Nafitali guothe, na bũrũri wa Efiraimu na wa Manase, na bũrũri wothe wa Juda wothe nginya iria-inĩ rĩa mwena wa ithũĩro, **3** na akĩmuonia kũu Negevu na rũgongo ruothe kuuma Gĩtuamba kĩa Jeriko, na Itũũra inene rĩa Mĩkĩndũ, gũthiĩ o nginya Zoari. **4** Ningĩ Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũyũ nĩguo bũrũri ũrĩa nderĩire Iburahĩmu, na Isaaka na Jakubu na mwĩhĩtwa rĩrĩa ndoigire atĩrĩ, 'Nĩngaũhe njiaro cianyu.' Nĩndareke ũwone na maitho maku, no ndũkũringa ũtoonye kuo." **5** Nake Musa, ndungata ya Jehova agĩkuĩra kũu Moabi, o ta ũrĩa Jehova oigĩte. **6** Nake akĩmũthika kũu Moabi gĩtuamba kĩrĩa kĩang'etheire Bethi-Peori, no nginya ũmũthĩ gũtirĩ mũndũ ũũĩ harĩa mbĩrĩra yake ĩrĩ. **7** Musa aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka igana rĩa mĩrongo ĩĩrĩ agĩkua, na maitho make matiorĩtwo nĩ

hinya kana akoorwo nĩ hinya wa mwĩrĩ. **8** Nao andũ a
Isiraeli magĩcakaĩra Musa kũu werũ-inĩ ũrĩa mwaraganu
wa Moabi ihinda rĩa matukũ mĩrongo ĩtatũ, nginya
matukũ ma kũmũrĩrĩra na kũmũcakaĩra magĩthira.
9 Na rĩrĩ, Joshua mũrũ wa Nuni nĩaiyũrĩtwo nĩ roho
wa ũũgĩ, tondũ Musa nĩamũigĩrĩire moko make. Nĩ
ũndũ ũcio andũ a Isiraeli makĩmũthikĩrĩria, na magĩĩka
ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **10** Kuuma hĩndĩ ĩyo, gũtirĩ
kwagĩa mũnabii ũngĩ ta Musa kũu Isiraeli, ũrĩa Jehova
aamenyanĩte nake ũthiũ kwa ũthiũ, **11** na ũrĩa waringire
ciama na agĩĩka maũndũ ma magegania marĩa Jehova
aamũtũmĩte ageeke kũu bũrũri wa Misiri, na kũrĩ
Firaũni, na kũrĩ anene ake othe, na kũrĩ bũrũri wake
wothe. **12** Nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũrĩ wonania hinya
mũnene kana ageeka ciĩko cia kũmakania ta iria Musa
eekire maitho-inĩ ma andũ a Isiraeli othe.

Joshua

1 Na rĩrĩ, thuutha wa gĩkuũ kĩa Musa ndungata ya Ngai, Jehova akĩĩra Joshua mũrũ wa Nuni, ũrĩa watungatagĩra Musa, atĩrĩ: **2** "Musa ndungata yakwa nĩakuĩte. Na rĩrĩ, wee na andũ aya othe, mwĩhaarĩriei kũringa Rũũĩ rwa Jorodani mũtoonye bũrũri ũrĩa ngũmũhe, o ũcio ngũhe andũ a Isiraeli. **3** Na rĩrĩ, handũ o hothe harĩa mũgaakinya na makinya manyu nĩngamũhe, o ta ũrĩa ndeerire Musa. **4** Bũrũri wanyu ũgaatambũrũka kuuma werũ-inĩ o nginya Lebanoni, na kuuma rũũĩ rũrĩa rũnene rwa Farati, nĩguo bũrũri wothe wa Ahiti, o nginya Iria-inĩ rĩrĩa Inene rĩa mwena wa ithũĩro. **5** Gũtikagĩa mũndũ ũkaahota gũgwĩtiiria matukũ mothe ma muoyo waku. O ta ũrĩa ndaarĩ na Musa, ũguo noguo ngũkorwo hamwe nawe; ndigagũtiganĩria kana ngũtirike. **6** "Gĩa na hinya na ũũmĩrĩrie, nĩgũkorwo nĩwe ũgũtongoria andũ aya mathiĩ makagae bũrũri ũrĩa ndehĩtire na mwĩhĩtwa kũrĩ maithe mao atĩ nĩngamahe. **7** Gĩa na hinya na ũũmĩrĩrie mũno. Menyagĩrĩra gwathĩkagĩra watho wothe ũrĩa ndungata yakwa Musa aagwathire wĩkage; ndũkanagarũrũke na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho ũũtige, nĩgeetha ũgĩĩage na ũhootani kũrĩa guothe ũrĩthiiaga. **8** Ciugo cia Ibuku rĩĩrĩ rĩa Watho itikanatige kwario nĩ kanua gaku; no wĩcũũranagie ũhoro warĩo mũthenya na ũtukũ, nĩgeetha ũmenyagĩrĩre gwĩka maũndũ marĩa mothe maandĩkĩtwo thĩinĩ warĩo. Hĩndĩ ĩyo nĩ ũkaagaacĩra, na ũgĩe na ũhootani. **9** Githĩ ti-nĩĩ ngwathĩte? Wee gĩa o na hinya na ũũmĩrĩrie. Ndũkanetigĩre o na kana; ũũrwo nĩ hinya, nĩgũkorwo Jehova Ngai waku arĩ hamwe nawe kũrĩa guothe ũrĩthiiaga." **10** Nĩ ũndũ ũcio Joshua agĩatha anene arĩa maaroraga andũ atĩrĩ: **11** "Tuĩkanĩriai kambĩ-inĩ mũkĩĩraga andũ atĩrĩ, 'Haarĩriai rĩĩgu mũige, nĩ ũndũ mĩthenya ĩtatũ kuuma ũmũthĩ yathira nĩguo mũkaaringa Rũũĩ rwa Jorodani nĩgeetha mũthiĩ mũtoonye na mwĩgwatĩre bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe ũtuĩke wanyu.'" **12** Ningĩ Joshua akĩarĩria andũ a mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa Gadi, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase, akĩmeera atĩrĩ, **13** "Ririkanai watho ũrĩa mwaheirwo nĩ Musa ndungata ya Jehova, akiuga atĩrĩ, 'Jehova Ngai wanyu nĩamũheete ũhurũko na nĩamũheete bũrũri ũyũ.' **14** Atumia anyu, na ciana cianyu, na ũhiũ wanyu no maikare bũrũri ũrĩa mwaheirwo nĩ Musa mwena wa irathĩro rĩa Rũũĩ rwa Jorodani, no arũme othe anyu othe arĩa njamba cia ita meeohete indo cia mbaara, no nginya maringe mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ matongoretie ariũ a ithe wanyu. No nginya mũgateithie ariũ a ithe wanyu. **15** nginya rĩrĩa Jehova akaamahe ũhurũko o ta ũrĩa amũheete inyuĩ, na nginya rĩrĩa o nao makegwatĩra bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmahe. Thuutha ũcio, no mũcooke mũgaikare bũrũri wanyu inyuĩ ene, ũrĩa mwaheirwo nĩ Musa ndungata ya Jehova mwena wa irathĩro wa Jorodani, ũcio ũrorete mwena ũrĩa riũa rĩrathagĩra." **16** Hĩndĩ ĩyo magĩcookeria Joshua, makĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩtũgwĩka ũrĩa wothe ũgũtwatha na nĩ tũgũthiĩ kũrĩa guothe ũgũtũtũma. **17** O ta ũrĩa twaathĩkĩire Musa maũndũ-inĩ mothe-rĩ, ũguo noguo tũrĩgwathĩkagĩra. No rĩrĩ, Jehova Ngai waku arokorwo hamwe nawe o ta ũrĩa aarĩ hamwe na Musa. **18** Mũndũ wothe ũkaaremera uuge waku na arege gwathĩkĩra maũndũ mothe marĩa ũkaamatha, no nginya mũndũ ũcio akooragwo. No rĩrĩ, gĩa na hinya na ũũmĩrĩrie!"

2 Nake Joshua mũrũ wa Nuni agĩtũma athigaani eerĩ kuuma Shitimu na hitho; akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi mũbaare bũrũri ũcio, na makĩria Jeriko." Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ, magĩtoonya nyũmba ya mũmaraya wetagwo Rahabu, magĩikara kuo. **2** Nake mũthamaki wa Jeriko akĩĩrwo atĩrĩ, "Nĩ kũrĩ andũ amwe a Isiraeli mokire gũkũ ũtukũ ũyũ gũthigaana bũrũri ũyũ ũrĩa ũhaana." **3** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Jeriko agĩtũmana kũrĩ Rahabu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Andũ acio mokire gwaku nyũmba marutũrũre na nja, tondũ mokĩte gũthigaana bũrũri ũyũ wothe." **4** No rĩrĩ, mũndũ-wa-nja ũcio nĩarĩkĩtie kuoya andũ acio eerĩ na akamahitha. Nake akiuga atĩrĩ, "Ĩĩ nĩguo, andũ acio nĩmegũkĩte gwakwa, no ndinamenya kũrĩa mekuumĩte. **5** Hwaĩ-inĩ rĩrĩa kĩhingo gĩa itũũra inene kĩhingagwo-rĩ, andũ acio nĩmathiire. Ndinamenya na kũrĩa mathiire. Marũmĩrĩrei na ihenya. Mwahota kũmakinyĩra." **6** (No rĩrĩ, nĩamatwarĩte nyũmba igũrũ, na akamahitha rungu rwa ũguta ũrĩa aarĩte kũu nyũmba igũrũ). **7** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio maatũmĩtwo nĩ mũthamaki makiumagara, makĩmarũmĩrĩra na njĩra ĩrĩa ĩthiiaga mariũko-inĩ ma Rũũĩ rwa Jorodani, na rĩrĩa andũ acio mamarũmĩrĩire moimire na nja o ũguo-rĩ, kĩhingo gĩkĩhingwo. **8** Athigaani acio eerĩ matanakoma, mũndũ-wa-nja ũcio akĩambata kũu nyũmba igũrũ, **9** na akĩmeera atĩrĩ, "Nĩnjũũĩ atĩ Jehova nĩamũheete bũrũri ũyũ, na atĩ nĩtũnyiitĩtwo nĩ guoya mũnene nĩ ũndũ wanyu, o nginya ithuothe andũ arĩa tũtũũraga bũrũri ũyũ tũkaiyũrwo nĩ maaĩ nda nĩ ũndũ wanyu. **10** Nĩtũiguĩte ũrĩa Jehova aahũithirie maaĩ ma Iria Itune nĩ ũndũ wanyu rĩrĩa mwoimire bũrũri wa Misiri, na ũrĩa mwekire Sihoni na Ogu, athamaki arĩa eerĩ a Aamori o kũu mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani, arĩa mwaninire biũ. **11** Rĩrĩa twaiguire ũhoro ũcio, ngoro ciitũ nĩciaringĩkire na ũmĩrĩru wa mũndũ o mũndũ akĩũrwo nĩ hinya nĩ ũndũ wanyu, nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩwe Ngai wa kũu igũrũ o na wa gũkũ thĩ. **12** Na rĩrĩ, ndamũthaitha mwĩhĩte na mwĩhĩtwa mũkĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Jehova atĩ nĩmũkaiguĩra andũ a nyũmba iitũ tha, na mũmĩĩke wega, tondũ o na niĩ nĩndamũiguĩra tha na ndamwĩka wega. Na mũnyonie ũndũ ũcio na kĩmenyithia kĩa ma **13** kĩa atĩ nĩmũkahonokia baba na maitũ, na ariũ a baba o na aarĩ a baba, na andũ ao othe ciana ciao ciothe, na atĩ nĩmũgatũhonokia kuuma harĩ gĩkuũ." **14** Nao andũ acio makĩmũmĩrĩria, makĩmwĩra atĩrĩ, "Ithuĩ tũrokua tũngĩkaaga kũhonokia mĩoyo yanyu! Waga kuuga ũrĩa tũreeka, nĩtũkaamwĩka maũndũ ma ũtugi na ma kĩhooto rĩrĩa Jehova agaatũhe bũrũri ũyũ." **15** Nĩ ũndũ ũcio akĩmaikũrũkia na mũkanda, akĩmoimĩria ndirica tondũ nyũmba ĩrĩa aikaraga yaakĩtwo rũthingo-inĩ rwa itũũra rĩu inene. **16** Na rĩrĩ, nĩameerĩte atĩrĩ, "Thiĩi kũrĩa irĩma-inĩ nĩgeetha andũ acio mamũrũmĩrĩire matikamuone. Mwĩhithei kũu mĩthenya ĩtatũ o nginya makorwo macookete, mũcooke mwĩthiĩre." **17** Nao andũ acio makĩĩra mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, "Mwĩhĩtwa

ũyũ watwĩhĩtithia ndũgatũcookerera kana ũtwĩke ũũru,
18 o tiga wĩkire ũũ: rĩrĩa tũgaatoonya bũrũri ũyũ-rĩ,
ũgaakorwo wohereire rũrigi rũrũ rũtune ndirica-inĩ
o ĩno watũharũrũkĩria, nawe ũkorwo ũrehete thoguo
na nyũkwa, na ariũ a thoguo, na andũ anyu othe gũkũ
gwaku nyũmba. **19** Mũndũ o wothe ũkoima nja ya
nyũmba yaku athiĩ na kũu barabara-inĩ-rĩ, thakame yake
ĩkamũcookerera we mwene; no ithuĩ tũtigacookererwo
nĩ ũũru nĩ ũndũ wake. No ũhoro wa mũndũ o wothe
ũgaakorwo nyũmba hamwe nawe, thakame yake
nĩĩgatũcookerera angĩgeekwo ũũru nĩ guoko kwa mũndũ
o na ũrĩkũ. **20** No rĩrĩ ũngĩaria ũhoro ũyũ witũ twĩ
naguo, tũtigacookererwo nĩ ũũru ũkonĩĩ mwĩhĩtwa
ũrĩa watwĩhĩtithia." **21** Nake agĩcookia, akĩmeera atĩrĩ,
"Nĩndetĩkĩra; nĩgũtuĩke o ta ũguo mwoiga." Nĩ ũndũ ũcio
agĩkĩmoigĩra ũhoro, nao magĩthiĩ. Na akĩoherera rũrigi
rũu rũtune hau ndirica-inĩ. **22** Maarĩkia kuumagara-rĩ,
magĩthiĩ irĩma-inĩ na magĩikara kuo mĩthenya ĩtatũ,
nginya rĩrĩa andũ arĩa maamarũmĩrĩire maahũndũkire.
Andũ acio maamacarĩtie kũu njĩra-inĩ ĩyo yothe kũrĩa
maathiĩrĩire, no matiigana kũmona. **23** Thuutha wa
ũguo Hĩndĩ ĩyo nao andũ acio eerĩ makĩambĩrĩria
gũcooka. Magĩikũrũka moimĩte na irĩma-inĩ, makĩringa
Rũũĩ rwa Jorodani, magĩkinya harĩ Joshua mũrũ wa
Nuni, na makĩmũhe ũhoro wa maũndũ marĩa mothe
maamakorete. **24** Makĩĩra Joshua atĩrĩ, "Ti-itherũ Jehova
nĩatũheete bũrũri ũcio wothe, akaũneana moko-inĩ
maitũ; andũ othe a kũu nĩmaiyũrĩtwo nĩ guoya mũnene
nĩ ũndũ witũ."

3 Rũciinĩ tene Joshua na andũ othe a Isiraeli
makiuma hau Shitimu, magĩthiĩ nginya Jorodani,
na matanaringa mũrĩmo ũcio ũngĩ magĩikara hau. **2**
Thuutha wa mĩthenya ĩtatũ-rĩ, anene magĩthiĩ kũndũ
guothe gĩikaro-inĩ kĩu, **3** magĩatha andũ, makĩmeera
atĩrĩ: "Rĩrĩa mũrĩona ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa
Jehova Ngai wanyu, na muone athĩnjĩri-Ngai, o acio
Alawii, marĩkuuĩte-rĩ, mumagare muume harĩa mũrĩ na
mũrĩrũmĩrĩre. **4** Hĩndĩ ĩyo nĩguo mũrĩmenya njĩra ĩrĩa
mũrĩĩgera, nĩgũkorwo mũtirĩ mwagera njĩra ĩyo rĩngĩ. No
rĩrĩ, gatagatĩ-inĩ kanyu na ithandũkũ rĩu, nĩhagĩe itĩĩna
ta rĩa mĩkono ngiri igĩrĩ; mũtikarĩkuhĩrĩrie." **5** Nake
Joshua akĩĩra andũ acio atĩrĩ, "Mwĩtheriei, nĩgũkorwo
rũciũ Jehova nĩageeka maũndũ ma magegania gatagatĩ-
inĩ kanyu." **6** Nake Joshua akĩĩra athĩnjĩri-Ngai atĩrĩ,
"Oyai ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro mũthiĩ mbere ya andũ
aya." Nĩ ũndũ ũcio makĩrĩoya, magĩthiĩ mbere yao. **7**
Nake Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Ũmũthĩ nĩngwambĩrĩria
gũgũtũũgĩria maitho-inĩ ma andũ othe a Isiraeli, nĩguo
mamenye atĩ ndĩrĩkoragwo hamwe nawe o ta ũrĩa ndaarĩ
hamwe na Musa. **8** Ĩra athĩnjĩri-Ngai arĩa megũkuua
ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro atĩrĩ: 'Mwakinya hũgũrũrũ-
inĩ cia Rũũĩ rwa Jorodani, mũthiĩ mũrũgame Jorodani
thĩinĩ.'" **9** Nake Joshua akĩĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ,
"Ũkai haha mũigue ciugo cia Jehova Ngai wanyu.
10 Ũhoro ũyũ nĩguo ũrĩmũmenyithia atĩ Ngai ũrĩa
ũrĩ muoyo arĩ hamwe na inyuĩ, na atĩ hatirĩ nganja
nĩakamũingatĩra Akaanani, na Ahiti, na Ahivi, na
Aperizi, na Agirigashi, na Aamori, na Ajebusi. **11** Atĩrĩrĩ,
ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro rĩa Mwathani wa thĩ yothe
nĩrĩkũringa Rũũĩ rwa Jorodani mbere yanyu. **12** Na
rĩrĩ, thuurai andũ ikũmi na eerĩ kuuma mĩhĩrĩga-inĩ
ya Isiraeli, o mũhĩrĩga mũndũ ũmwe. **13** Na rĩrĩa
athĩnjĩri-Ngai arĩa makuuĩte ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro
kĩa Jehova, o we Mwathani wa thĩ yothe, marĩtoboka
thĩinĩ wa Rũũĩ rwa Jorodani-rĩ, maaĩ maruo marĩa
maratherera maikũrũkĩte nĩmarĩtinĩka na meyũmbe
hĩba." **14** Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa andũ moimagarire makiuma
kambĩ nĩguo maringe Rũũĩ rwa Jorodani, athĩnjĩri-
Ngai arĩa maakuuĩte ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro magĩthiĩ
mbere yao. **15** Na rĩrĩ, nĩgũkorwo Rũũĩ rwa Jorodani
nĩrũiyũraga mũno rũgakĩra hũgũrũrũ ciaguo hĩndĩ
ya magetha. No rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa maakuuĩte
ithandũkũ rĩu maakinyire Rũũĩ rwa Jorodani, namo
magũrũ mao magĩtoboka hũgũrũrũ-inĩ cia rũũĩ, **16** maaĩ
marĩa moimaga mwena wa na igũrũ wa rũũĩ magĩtiga
gũtherera maikũrũkĩte; makĩĩyũmba hĩba kũndũ kũraya
mũno nginya itũũra-inĩ rĩetagwo Adamu rĩrĩa rĩ gũkuhĩ
na Zarethani, namo maaĩ marĩa maathererага marorete
Iria-inĩ rĩa Araba (nĩrĩo Iria rĩa Cumbĩ) magĩtinĩka biũ.
Nĩ ũndũ ũcio andũ makĩringa mang'etheire Jeriko. **17**
Athĩnjĩri-Ngai arĩa maakuuĩte ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro
kĩa Jehova makĩrũgama mehaandĩte wega kũndũ kũmũ
gatagatĩ ka Rũũĩ rwa Jorodani, nao andũ a Isiraeli
othe makĩhĩtũka makĩringagĩra thĩ nyũmũ o nginya
rĩrĩa rũrĩrĩ rũu ruothe rwarĩkirie kũringa rũũĩ rũu rwa
Jorodani.

4 Rĩrĩa andũ othe a rũrĩrĩ rũu maarĩkirie kũringa
Rũũĩ rwa Jorodani, Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, **2**
"Thuura andũ ikũmi na eerĩ kuuma gatagatĩ-inĩ ka
andũ aya o mũhĩrĩga mũndũ ũmwe, **3** na ũmeere
moe mahiga ikũmi na meerĩ kuuma gatagatĩ ka Rũũĩ
rwa Jorodani handũ harĩa athĩnjĩri-Ngai maarũgamĩte,
mamakuue maringe namo mũrĩmo mũkamaige harĩa
mũrĩraara ũtukũ ũyũ." **4** Nĩ ũndũ ũcio Joshua agĩĩta
andũ acio ikũmi na eerĩ arĩa aathuurĩte kuuma kũrĩ
andũ a Isiraeli, o mũhĩrĩga mũndũ ũmwe, **5** akĩmeera
atĩrĩ, "Thiĩi mbere ya ithandũkũ rĩu rĩa kĩrĩkanĩro kĩa
Jehova Ngai wanyu, mũthiĩ o gatagatĩ ka Rũũĩ rwa
Jorodani. Mũndũ o mũndũ kũringana na mũigana wa
mĩhĩrĩga ya Isiraeli, oe ihiga rĩmwe arĩigĩrĩre kĩande,
6 rũtuĩke rũũri gatagatĩ-inĩ kanyu. Mahinda marĩa
magooka, rĩrĩa ciana cianyu ikaamũũria atĩrĩ, 'Gĩtũmi
kĩa mahiga maya nĩ kĩĩ?' **7** Mũgaaciĩra atĩ gũtherera kwa
maaĩ ma Jorodani nĩ gwatinithirio mbere ya ithandũkũ
rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova. Hĩndĩ ĩrĩa ithandũkũ rĩu
rĩaringaga Jorodani-rĩ, maaĩ ma Rũũĩ rwa Jorodani
nĩmatinithirio. Mahiga maya megũtuĩka kĩrirĩkania gĩa
kũrirĩkanagia andũ a Isiraeli ũhoro ũcio nginya tene." **8**
Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli magĩĩka o ta ũrĩa maathĩtwo
nĩ Joshua. Makĩoya mahiga ikũmi na meerĩ kuuma
gatagatĩ ka Rũũĩ rwa Jorodani, kũringana na mũigana
wa mĩhĩrĩga ya andũ a Isiraeli, o ta ũrĩa Jehova eerĩte
Joshua; nao magĩkuua mahiga macio nginya kambĩ
yao, makĩmaiga kuo. **9** Nake Joshua akĩhaanda mahiga
macio ikũmi na meerĩ, akĩmaiganĩrĩra hau gatagatĩ ka
Rũũĩ rwa Jorodani harĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa maakuuĩte
ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro maarũgamĩte. Namo marĩ
ho nginya ũmũthĩ. **10** Nĩgũkorwo athĩnjĩri-Ngai arĩa

maakuuĩte ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro maikarire marũngiĩ hau gatagatĩ ka Rũũĩ rwa Jorodani nginya hĩndĩ ĩrĩa andũ meekire maũndũ marĩa mothe Jehova aathĩte Joshua, na magĩĩkwo o ta ũrĩa Musa aathĩte Joshua mekwo. Nao andũ magĩkĩhiũha, makĩringa mũrĩmo, **11** na andũ othe maarĩkia kũringa o ũguo, ithandũkũ rĩa Jehova o narĩo na athĩnjĩri-Ngai makĩringa makĩonagwo nĩ andũ othe. **12** Andũ a mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa Gadi, na nuthu ya Manase makĩringa mũrĩmo, meeohete indo cia mbaara, marĩ mbere ya andũ a Isiraeli, o ta ũrĩa Musa aamaathĩte. **13** Andũ ta 40,000 methagathagĩte na meeohete indo cia mbaara makĩringa mũrĩmo ũcio, marĩ mbere ya Jehova, magĩkinya werũ-inĩ wa Jeriko. **14** Mũthenya ũcio, Jehova agĩtũũgĩria Joshua maitho-inĩ ma andũ a Isiraeli othe; nao makĩmwĩtigĩra matukũ mothe marĩa aatũũrire muoyo, o ta ũrĩa meetigĩrĩte Musa. **15** Ningĩ Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, **16** "Atha athĩnjĩri-Ngai arĩa makuuĩte ithandũkũ rĩa Ũira mambate moimĩre Rũũĩ rwa Jorodani." **17** Nĩ ũndũ ũcio Joshua agĩatha athĩnjĩri-Ngai acio, akĩmeera atĩrĩ, "Ambatai mumĩre Jorodani." **18** Nao athĩnjĩri-Ngai makĩambata, makiuma rũũĩ makuuĩte ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova. Maarĩkia gũkinyithia magũrũ mao thĩ nyũmũ o ũguorĩ, maaĩ ma Rũũĩ rwa Jorodani magĩcookana handũ hamo, ningĩ makĩiyũra hũgũrũrũ ciaruo o ta mbere. **19** Na rĩrĩ, mũthenya wa ikũmi wa mweri wa mbere, andũ acio makĩambata, makiuma Jorodani na makĩamba kambĩ mwena wa irathĩro wa Jeriko, o kũu Giligali. **20** Nake Joshua akĩiga mahiga marĩa ikũmi na meerĩ maarutĩtwo Rũũĩ rwa Jorodani kũu Giligali. **21** Akĩĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, "Mahinda marĩa magooka, rĩrĩa njiaro cianyu ikooria maithe ma cio atĩrĩ, 'Ĩ gĩtũmi kĩa mahiga maya nĩ kĩĩ?' **22** Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenyithia ciana cianyu ũhoro, mũmeere atĩrĩ, 'Andũ a Isiraeli maaringire Rũũĩ rwa Jorodani rũhũĩte rũgatuĩka thĩ nyũmũ.' **23** Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩahũithirie maaĩ ma Jorodani mbere yanyu nginya rĩrĩa mwarikire kũringa. Jehova Ngai wanyu eekire Rũũĩ rwa Jorodani o ta ũrĩa eekire Iria Itune rĩrĩa aarĩhũithirie mbere iitũ nginya rĩrĩa twarĩkirie kũringa. **24** Eekire ũguo nĩgeetha andũ othe a thĩ mamenye atĩ guoko kwa Jehova kũrĩ hinya mũno, na nĩgeetha mũtũũre mwĩtigĩrĩte Jehova Ngai wanyu nginya tene."

5 Na rĩrĩ, rĩrĩa athamaki othe a Aamori arĩa maarĩ kũu mwena wa ithũĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani, na athamaki othe a andũ a Kaanani arĩa maarĩ kũu ndwere-inĩ cia iria maiguire ũrĩa Jehova aahũithĩtie maaĩ ma Jorodani mbere ya andũ a Isiraeli nginya tũkĩrĩĩkia kũringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ, ngoro ciao ikĩiyũrwo nĩ guoya, na matiacookire kũgĩa na ũũmĩrĩru wa kũng'ethanĩra na andũ a Isiraeli. **2** Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Thondeka tũhiũ twa mahiga ma nyaigĩ, ũroke kwerũhia ũhoro wa irua harĩ andũ a Isiraeli." **3** Nĩ ũndũ ũcio Joshua agĩthondeka tũhiũ twa mahiga ma nyaigĩ na akĩruithia arũme a Isiraeli kũu Gibeathi-Haaralothu. **4** Na rĩrĩ, kĩrĩa gĩatũmire Joshua aruithanie nĩ rĩĩrĩ: arũme arĩa othe mooimire bũrũri wa Misiri, o acio othe maakinyĩtie mĩaka ya gũthiĩ mbaara-rĩ, nĩmakuĩrĩire werũ-inĩ marĩ rũgendo-inĩ thuutha wa kuuma bũrũri wa Misiri. **5** Arũme othe arĩa mooimire bũrũri wa Misiri nĩmaruĩte, no andũ othe arĩa maaciarĩirwo werũ-inĩ marĩ rũgendo-inĩ rwa kuuma bũrũri wa Misiri matiaruĩte. **6** Andũ a Isiraeli moorũũrire werũ-inĩ mĩaka mĩrongo ĩna nginya rĩrĩa andũ othe arĩa maakinyĩtie mĩaka ya gũthiĩ mbaara rĩrĩa moimaga bũrũri wa Misiri maakuire, tondũ nĩmaregire gwathĩkĩra Jehova. Nĩgũkorwo Jehova nĩameerire na mwĩhĩtwa atĩ matikoona bũrũri ũrĩa eerĩire maithe mao na mwĩhĩtwa atĩ nĩagatũhe, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ. **7** Nĩ ũndũ ũcio akĩarahũra ariũ ao ithenya rĩao, na acio nĩo maaruithirio nĩ Joshua. Maakoretwo matarĩ aruu nĩ ũndũ matiaruithĩtio marĩ rũgendo-inĩ. **8** Na rĩrĩa maarĩkirie kũruithia arũme a rũrĩrĩ rũu ruothe, magĩikara o kũu maakĩte kambĩ-inĩ o nginya andũ acio makĩhona. **9** Ningĩ Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Ũmũthĩ nĩguo ndeheria rũmena rwa andũ a Misiri kuuma kũrĩ inyuĩ." Nĩ ũndũ ũcio handũ hau hagĩĩtwo Giligali nginya ũmũthĩ. **10** Hwaĩ-inĩ wa mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri ũcio, o maambĩte hema kũu Giligali werũ-inĩ wa Jeriko, andũ a Isiraeli magĩkũngũĩra Gĩathĩ kĩa Bathaka. **11** Mũthenya ũrĩa warũmĩrĩire Bathaka-rĩ, mũthenya oro ũcio, makĩrĩa maciaro mamwe ma bũrũri ũcio; mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia, na ngano hĩhie. **12** Maarĩa irio cia bũrũri ũcio-rĩ, mana makĩrooka kwaga mũthenya ũyũ ũngĩ; andũ a Isiraeli matiacookire kuona mana rĩngĩ, no rĩrĩ, mwaka ũcio nĩmarĩire maciaro ma Kaanani. **13** Rĩrĩa Joshua aarĩ hakuhĩ na Jeriko, agĩtiira maitho akĩona mũndũ warũgamĩte mbere yake acomorete rũhiũ njora, akarũnyiita na guoko. Nake Joshua agĩthiĩ o harĩa aarĩ, akĩmũũria atĩrĩ, "Wee-rĩ, ũrĩ mwena witũ kana ũrĩ mwena wa thũ ciitũ?" **14** Nake agĩcookia atĩrĩ, "Ndirĩ mwena wanyu o na kana wa thũ cianyu, no njũkĩte ndĩ mũnene wa mbũtũ ya ita rĩa Jehova." Nake Joshua akĩĩgũithia, agĩturumithia ũthiũ thĩ, akĩhooya, akĩmũũria atĩrĩ, "Wee, Mwathi wakwa, nĩ ndũmĩrĩri ĩrĩkũ ũkwenda kũũhe niĩ ndungata yaku?" **15** Nake mũnene ũcio wa mbũtũ ya ita rĩa Jehova agĩcookia atĩrĩ, "Amba ũrute iraatũ ciaku magũrũ, nĩgũkorwo handũ hau ũrũgamĩte nĩ haamũre." Nake Joshua agĩĩka o ta ũguo.

6 Rĩu-rĩ, itũũra rĩu rĩa Jeriko rĩahingĩtwo biũ nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli. Gũtirĩ mũndũ woimaga nja kana agatoonya kuo. **2** Nake Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Nĩneanĩte itũũra rĩĩrĩ rĩa Jeriko moko-inĩ maku, o hamwe na mũthamaki wakuo, o na njamba cia hinya ciakuo. **3** Thiũrũrũkai itũũra rĩu inene hamwe na andũ anyu othe a ita riita rĩmwe. Mwĩke ũguo mĩthenya ĩtandatũ. **4** Na athĩnjĩri-Ngai mũgwanja matongorie ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro, makuuĩte macoro mũgwanja mathondeketwo na hĩa cia ndũrũme. Mũthenya wa mũgwanja-rĩ, mũgaathiũrũrũka itũũra rĩu maita mũgwanja, nao athĩnjĩri-Ngai mathiĩ makĩhuhaga macoro. **5** Rĩrĩa mũkaigua mahuha macoro na mũgambo mũnene, ĩra andũ othe makaanĩrĩra na rĩanĩrĩra inene mũno; naruo rũthingo rwa itũũra rĩu nĩrũkamomoka, nao andũ othe matoonye itũũra rĩu, o mũndũ athiĩte na mbere na kũrĩa arorete." **6** Nĩ ũndũ ũcio, Joshua mũrũ wa Nuni agĩĩta athĩnjĩri-Ngai, akĩmeera atĩrĩ,

“Oyai ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, na mũreke athĩnjĩri-Ngai mũgwanja thĩinĩ wanyu makuue macoro mũgwanja ma hĩa cia ndũrũme, matongorie ithandũkũ rĩu.” **7** Nake agĩatha andũ akĩmeera atĩrĩ, “Thiĩi mbere! Mũthiĩ mũthiũrũrũkĩirie itũũra, andũ arĩa meeohete indo cia mbaara matongorie ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova.” **8** Rĩrĩa Joshua aarĩkirie kwarĩria andũ, na athĩnjĩri-Ngai acio mũgwanja maakuuĩte macoro marĩa mũgwanja ma hĩa cia ndũrũme magĩthiĩ marĩ mbere ya Jehova, makĩhuhaga macoro mao, narĩo ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova rĩkĩmarũmĩrĩra. **9** Nacio thigari iria ciarĩ na indo cia mbaara igĩthiĩ itongoretie athĩnjĩri-Ngai acio maahuhaga macoro, nacio thigari ingĩ ikĩrũmĩrĩra ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kuuma na thuutha. Hĩndĩ ĩyo yothe macoro no maahuhagwo. **10** No rĩrĩ, Joshua nĩathĩte andũ akameera atĩrĩ, “Mũtikananĩrĩre na mũgambo wa mbaara, o na kana mũreke mĩgambo yanyu ĩiguo, o na mũtikoige ũndũ o na ũrĩkũ nginya mũthenya ũrĩa ngamwĩĩra mwanĩrĩre. Hĩndĩ ĩyo nĩguo mũkaanĩrĩra!” **11** Nĩ ũndũ ũcio akiuga ithandũkũ rĩu rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova rĩkuuo, rĩthiũrũrũkio itũũra-inĩ rĩu inene, riita rĩmwe. Andũ magĩcooka kambĩ na makĩraara kuo ũtukũ ũcio. **12** Rũciinĩ rũrũ rũngĩ, Joshua agĩũkĩra tene, nao athĩnjĩri-Ngai makĩoya ithandũkũ rĩu rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova. **13** Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa mũgwanja makuuĩte macoro mũgwanja ma hĩa cia ndũrũme magĩthiĩ na mbere, makinyũkĩtie matongoretie ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova o makĩhuhaga macoro. Thigari iria ciarĩ na indo cia mbaara ikĩmatongoria, nacio thigari ingĩ ikĩrũmĩrĩra ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova kuuma na thuutha, o macoro makĩgambaga. **14** Nĩ ũndũ ũcio mũthenya wa keerĩ magĩthiũrũrũka itũũra rĩu inene riita rĩmwe, magĩcooka kambĩ. Meekire ũguo mĩthenya ĩtandatũ. **15** Mũthenya wa mũgwanja-rĩ, magĩũkĩra ruoro rũgĩtema na magĩthiũrũrũka itũũra rĩu maita mũgwanja o ta ũrĩa meekaga mĩthenya ĩyo ĩngĩ, tiga atĩ mũthenya ũcio, maathiũrũrũkire itũũra rĩu inene maita mũgwanja. **16** Nao makĩrĩthiũrũrũka riita rĩa mũgwanja-rĩ, rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai maahuhire macoro, Joshua akĩĩra andũ atĩrĩ, “Anĩrĩrai mũno! Nĩgũkorwo Jehova nĩamũheete itũũra rĩĩrĩ! **17** Itũũra rĩĩrĩ inene na kĩndũ kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩinĩ warĩo nĩikwamũrĩrwo Jehova, cianangwo. No Rahabu ũrĩa mũmaraya wiki, na andũ arĩa othe marĩ hamwe nake thĩinĩ wa nyũmba yake, mekũhonokio, tondũ nĩahithire athigaani arĩa twatũmĩte. **18** Na rĩrĩ, mwĩmenyererei mũtikahutie indo icio ciamũrĩtwo cia kũniinwo, nĩgeetha mũtikerehere mwanangĩko nĩ ũndũ wa kuoya kĩndũ o na kĩrĩkũ gĩacio. Mũngĩcihutia nĩmũgatũma kambĩ ya Isiraeli ĩtuĩke ya kũniinwo, na mũmĩrehere thĩĩna. **19** Betha yothe na thahabu, na indo cia gĩcango na kĩgera, nĩ nyamũrĩre Jehova na no nginya ciigwo kĩgĩĩna-inĩ gĩake.” **20** Rĩrĩa coro wahuhirwo, andũ makĩanĩrĩra, na rĩrĩa andũ maaiguire mũgambo wa coro, makĩanĩrĩra rĩanĩrĩra inene, naruo rũthingo rũkĩmomoka; nĩ ũndũ ũcio o mũndũ o mũndũ agĩtoonya itũũra rĩu, na makĩrĩtunyana. **21** Nao makĩamũrĩra Jehova itũũra rĩu, na makĩananga kĩndũ o gĩothe kĩrĩa kĩarĩ muoyo kuo na rũhiũ rwa njora, arũme na andũ-a-nja, andũ ethĩ na akũrũ, na ng’ombe, na ng’ondu, na ndigiri. **22** Joshua akĩĩra andũ arĩa eerĩ maathiĩte gũthigaana bũrũri ũcio atĩrĩ, “Thiĩi mũtoonye nyũmba ya mũtumia ũrĩa mũmaraya, mũmuumie nja hamwe na andũ ao othe, o ta ũrĩa mwamwĩrire na mwĩhĩtwa.” **23** Nĩ ũndũ ũcio aanake acio maarĩ athigaani magĩtoonya na makiumia Rahabu na nja, hamwe na ithe na nyina, na ariũ a nyina na andũ ao othe. Magĩkiumia andũ a nyũmba yake othe, makĩmaiga handũ kũu nja ya kambĩ ya Isiraeli. **24** Magĩcooka magĩcina itũũra rĩu inene rĩothe, na kĩrĩa gĩothe kĩarĩ thĩinĩ warĩo, no betha na thahabu, na indo cia gĩcango na cia kĩgera, magĩciiga kĩgĩĩna-inĩ kĩa nyũmba ya Jehova. **25** No rĩrĩ, Joshua nĩahonokirie Rahabu ũrĩa mũmaraya, hamwe na andũ a nyũmba yake na andũ ao othe, tondũ nĩahithire andũ arĩa Joshua aatũmĩte magathigaane Jeriko nake atũũranagia na andũ a Isiraeli nginya ũmũthĩ. **26** Ihinda o ro rĩu, Joshua akĩĩhĩtithia andũ acio na mwĩhĩtwa, akiuga atĩrĩ, “Kũgwatwo nĩ kĩrumi maitho-inĩ ma Jehova-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkaageria gwaka itũũra rĩĩrĩ inene rĩa Jeriko rĩngĩ: “Mũndũ ũrĩa ũgaaka mĩthingi ya itũũra rĩĩrĩ, nĩagakuĩrwo nĩ mũriũ wake wa irigithathi; na akĩrũgamia ihingo cia itũũra rĩĩrĩ, akuĩrwo nĩ mũriũ wake wa kĩhinga-nda.” **27** Nĩ ũndũ ũcio Jehova agĩkorwo arĩ hamwe na Joshua, nayo ngumo yake ĩkĩhunja kũndũ guothe bũrũri ũcio.

7 No rĩrĩ, andũ a Isiraeli nĩmagire kwĩhokeka ũhoro-inĩ ũkoniĩ indo iria ciamũrĩtwo cia kũniinwo; nake Akani mũrũ wa Karimi, mũrũ wa Zimuri, mũrũ wa Zera, wa mũhĩrĩga wa Juda, nĩoire imwe ciacio. Nĩ ũndũ ũcio Jehova agĩcinwo nĩ marakara nĩ ũndũ wa Isiraeli. **2** Ningĩ Joshua agĩtũma andũ kuuma Jeriko mathiĩ Ai, itũũra rĩakuhanĩrĩirie na Bethi-Aveni mwena wa irathĩro wa Betheli, akĩmeera atĩrĩ, “Ambatai mũthiĩ mũgathigaane bũrũri ũcio.” Nĩ ũndũ ũcio andũ acio magĩthiĩ na magĩthigaana Ai. **3** Nao magĩcooka kũrĩ Joshua na makĩmwĩra atĩrĩ, “Hatirĩ bata wa andũ othe mambate makahũũre itũũra rĩa Ai. Rekia andũ 2,000 kana ithatũ makarĩtunyane; tiga kũnogia andũ othe, nĩgũkorwo no andũ anini marĩ kuo.” **4** Nĩ ũndũ ũcio no andũ ta 3,000 maambatire, no magĩtoorio nĩ andũ a Ai, **5** nao andũ acio a Ai makĩũraga ta andũ mĩrongo ĩtatũ na atandatũ a Isiraeli. Nĩmaingatire andũ a Isiraeli kuuma kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩu makĩmakinyia o kũrĩa kwenjagwo mahiga, na makĩmahũũrĩra kũu igaragaro-inĩ. Ihũũra rĩu rĩgĩtũma ngoro cia andũ a Isiraeli iringĩke, na makĩiyũrwo nĩ maaĩ nda. **6** Nake Joshua agĩtembũranga nguo ciake, akĩĩgũithia thĩ, agĩturumithia ũthiũ wake thĩ mbere ya ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, agĩikara hau nginya hwaĩ-inĩ. Nao athuuri a Isiraeli magĩĩka o ta ũguo na makĩĩhurĩria rũkũngũ mĩtwe. **7** Nake Joshua akiuga atĩrĩ, “Hĩ, Mwathani Jehova, nĩ kĩĩ gĩatũmire ũrehe andũ aya mũrĩmo ũyũ wa Rũũĩ rwa Jorodani nĩguo ũtũneane moko-inĩ ma Aamori, matũniine? Naarĩ korwo nĩtwaiganĩire tũtũũre mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Rũũĩ rwa Jorodani! **8** Wee Mwathani, ingĩkiuga atĩa, kuona atĩ Isiraeli nĩmatooretio nĩ thũ ciao? **9** Andũ a Kaanani na andũ arĩa angĩ a bũrũri ũyũ nĩmarĩigua ũhoro ũcio, nao matũthiũrũrũkĩrie, matũniine biũ, meherie rĩĩtwa riitũ gũkũ thĩ. Nawe ũgaagĩĩka atĩa nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩu

rĩaku inene?" **10** Nake Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Ũkĩra! Ũkwĩgũithia ũturumithĩtie ũthiũ waku thĩ nĩkĩ? **11** Isiraeli nĩmehĩtie; nĩmathũkĩtie kĩrĩkanĩro gĩakwa kĩrĩa ndamaathire marũmagĩrĩre. Nĩmoete indo imwe iria ciamũrĩtwo cia kũniinwo; nĩmaiyĩte, na makaheenania, o na magaciiganĩria hamwe na indo ciao o ene. **12** Kĩu nĩkĩo gĩtũmi kĩrĩa kĩgirĩtie andũ a Isiraeli meetirie thũ ciao; na nĩkĩo marorĩra thũ ciao tondũ nĩmatuĩkĩte a kũniinwo. Na niĩ ndigũcooka gũkorwo hamwe na inyuĩ o tiga mũniinire kĩndũ kĩu kĩamũrĩtwo gĩa kũniinwo kĩehere thĩinĩ wanyu. **13** "Ũkĩra, ũthiĩ ũtherie andũ acio. Thiĩ ũmeere atĩrĩ, 'Mwĩtheriei mwĩhaarĩrie nĩ ũndũ wa rũciũ; nĩgũkorwo Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ: Nĩ harĩ kĩndũ kĩamũre gĩa kũniinwo kĩrĩ thĩinĩ wanyu, inyuĩ Isiraeli. Mũtingĩhota gwĩtiiria thũ cianyu o nginya rĩrĩa mũgaakĩeheria kiume thĩinĩ wanyu. **14** "'Tondũ ũcio rũciũ kĩroko mũkeyumĩria inyuĩ ene o mũhĩrĩga, o mũhĩrĩga. Na rĩrĩ, mũhĩrĩga ũrĩa Jehova agaathuura nĩũkeyumĩria o mbarĩ, o mbarĩ; nayo mbarĩ ĩrĩa Jehova agaathuura nĩĩkeyumĩria o nyũmba, o nyũmba; nayo nyũmba ĩrĩa Jehova agaathuura nĩĩkeyumĩria o mũndũ, o mũndũ. **15** Mũndũ ũrĩa ũkũnyiitwo na indo icio ciamũrĩtwo cia kũniinwo nĩagacinwo na mwaki hamwe na indo ciake ciothe. Nĩgũkorwo nĩathũkĩtie kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, na nĩekĩte ũndũ wa thoni thĩinĩ wa Isiraeli!'" **16** Mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene, Joshua akĩĩra andũ a Isiraeli moimĩre o ta ũrĩa mĩhĩrĩga yao yatarĩĩ, naguo mũhĩrĩga wa Juda ũgĩthuurwo. **17** Mbarĩ cia Juda ikiumĩra, nake agĩthuura mbarĩ ya Azera. Agĩcooka akiumĩria mbarĩ cia Azera mbere kũringana na nyũmba ciao, nake Zabedi agĩthuurwo. **18** Nake Joshua akiumĩria nyũmba yake mũndũ o mũndũ, nake Akani mũrũ wa Karimi, mũrũ wa Zimuri, mũrũ wa Zera, wa mũhĩrĩga wa Juda, agĩthuurwo. **19** Nake Joshua akĩĩra Akani atĩrĩ, "Mũrũ wakwa, gooca Jehova, o we Ngai wa Isiraeli, na ũmũkumie. Njĩĩra ũrĩa wĩkĩte na ndũkaahithe." **20** Nake Akani agĩcookia akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩnjĩhĩirie Jehova Ngai wa Isiraeli. Na ũũ nĩguo njĩkĩte: **21** Rĩrĩa ndonire kabuti gathaka koimĩte Babuloni, na cekeri magana meerĩ cia betha, na gĩkama gĩa thahabu kĩa ũritũ wa cekeri mĩrongo ĩtano thĩinĩ wa indo iria twatahĩte, nĩndaciĩrirĩirie na ngĩcioya, na ithikĩtwo thĩ kũu hema-inĩ yakwa, nayo betha ĩrĩ rungu wacio." **22** Nĩ ũndũ ũcio Joshua agĩtũma andũ, nao makĩhanyũka magĩthiĩ nginya hema-inĩ yake, na magĩkora indo icio ihithĩtwo thĩinĩ wa hema ĩyo, nayo betha ĩyo yaigĩtwo rungu rwacio. **23** Nao andũ acio makĩruta indo icio kuuma hema-inĩ ĩyo, magĩcitwarĩra Joshua o hamwe na andũ a Isiraeli othe, nao magĩciaragania thĩ mbere ya Jehova. **24** Nake Joshua, hamwe na Isiraeli othe, makĩnyiita Akani mũrũ wa Zera, na makĩoya betha ĩyo, na kabuti, na gĩkama gĩa thahabu, na ariũ ake na airĩtu ake, na ng'ombe ciake, na ndigiri na ng'ondu ciake, na makĩoya hema yake o na indo ciothe iria arĩ nacio, magĩcitwara Gĩtuamba kĩa Akori. **25** Nake Joshua akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũtũrehere thĩĩna ũyũ? Wee nawe ũmũthĩ nĩũkuonio thĩĩna nĩ Jehova." Nao andũ a Isiraeli othe makĩmũhũũra na mahiga nyuguto, na maarĩkia kũhũũra acio angĩ na mahiga, makĩmacina. **26** Magĩcooka makĩhũmbĩra Akani na hĩba nene mũno ya mahiga, namo mahiga macio marĩ o ho nginya ũmũthĩ. Nake Jehova agĩthirwo nĩ marakara marĩa maamũcinĩte. Nĩ ũndũ ũcio handũ hau hagĩcooka gwĩtwo Gĩtuamba kĩa Akori o nginya ũmũthĩ.

8 Ningĩ Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Ndũgetigĩre na ndũgakue ngoro. Thiĩ na mbũtũ yothe ya ita, mwambate mũgatharĩkĩre itũũra rĩa Ai. Nĩgũkorwo nĩneanĩte mũthamaki wa Ai moko-inĩ manyu, hamwe na andũ ake, na itũũra rĩake rĩu inene na bũrũri wake. **2** Ĩkai itũũra rĩa Ai na mũthamaki warĩo o ta ũrĩa mwekire itũũra rĩa Jeriko na mũthamaki warĩo, o tiga atĩrĩ, no muoye indo iria mũgũtaha, o na mahiũ matuĩke manyu. Oheriai andũ a itũũra rĩu inene na mwena wa na thuutha." **3** Nĩ ũndũ ũcio Joshua na mbũtũ yothe ya ita makiumagara magatharĩkĩre Ai. Nake agĩthuura andũ 30,000 arĩa maarĩ njamba mũno akĩmatũma mathiĩ kũrĩ ũtukũ, **4** akĩmeera atĩrĩ: "Ta thikĩrĩriai wega. Inyuĩ mũkuoheria andũ a itũũra rĩu inene na mwena warĩo wa na thuutha. Mũtigaikare haraaya narĩo. Inyuothe mũikare mwĩiguĩte. **5** Niĩ na arĩa othe tũrĩ nao tũgũthengerera itũũra rĩu inene kuuma na mbere na rĩrĩa andũ acio mariumagara gũtũhũũra o ta ũrĩa meekire hĩndĩ ya mbere-rĩ, tũmoorĩre. **6** Nao matũingatithie o nginya tũmaguucĩrĩrie biũ moime itũũra rĩu inene, nĩgũkorwo mariuga atĩrĩ, 'Nĩ ithuĩ maroorĩra ta ũrĩa meekire rĩa mbere.' Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa tũrĩĩmoorĩra-rĩ, **7** inyuĩ na inyuĩ mũkĩre muume kũrĩa mũmooheirie, mũtharĩkĩre itũũra rĩu inene na mũrĩtunyane. Jehova Ngai wanyu nĩekũrĩneana moko-inĩ manyu. **8** Na rĩrĩ, mwarĩkia kwĩgwatĩra itũũra rĩu inene-rĩ, mũrĩcine. Ĩkai o ta ũrĩa Jehova aathanĩte gwĩkwo. Mũtigĩrĩre nĩ mweka ũguo ndamwatha." **9** Nake Joshua akĩmeera moimagare, nao magĩthiĩ harĩa maathiiaga kuoheria andũ a itũũra rĩu, na makĩĩhitha metereire gatagatĩ ka Betheli na Ai, mwena wa ithũĩro wa Ai, no Joshua araaranirie na andũ arĩa angĩ ũtukũ ũcio. **10** Mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene, Joshua agĩcookanĩrĩria andũ ake, nake we mwene hamwe na atongoria a Isiraeli makĩmatongoria marorete Ai. **11** Mbũtũ yothe ya ita ĩrĩa yarĩ hamwe nake ĩgĩthiĩ yambatĩte, ĩgĩkuhĩrĩria itũũra rĩu inene mariumĩte na mbere. Nao makĩamba hema mwena wa gathigathini wa Ai, na hagĩkorwo nĩ haarĩ gĩtuamba gatagatĩ kao na itũũra rĩu inene. **12** Joshua nĩakoretwo oete andũ ta 5,000 na akamaiga moheirie andũ kũu gatagatĩ ka Betheli na Ai, mwena wa ithũĩro wa itũũra rĩu inene. **13** Magĩgĩatha thigari ciikare ciĩhaarĩirie o andũ handũ hao, iria ciothe ciarĩ kambĩ igĩikara mwena wa gathigathini wa itũũra rĩu inene, na iria cioheirie andũ mwena wa ithũĩro warĩo. Naguo ũtukũ ũcio Joshua agĩthiĩ kũraara kũu gĩtuamba-inĩ. **14** Rĩrĩa mũthamaki wa Ai onire ũndũ ũcio, agĩũkĩra na ihenya rũciinĩ tene, akiumagara na ihenya hamwe na andũ othe a itũũra rĩu inene nĩguo agacemanie na Isiraeli marũe mbaara handũ hana haang'ethanĩire na Araba. No rĩrĩ, ndaigana kũmenya atĩ nĩmehithĩirwo na mwena wa thuutha wa itũũra rĩu inene. **15** Nake Joshua na andũ a Isiraeli othe magĩĩtua ta mahũũrĩtwo magatoorio, nao makĩũra marorete na werũ-inĩ. **16** Nao andũ othe a itũũra rĩa

Ai magĩĩtwo nĩguo mamarũmĩrĩre, nao magĩteng'eria Joshua makĩguucĩrĩrio makiuma itũũra rĩao. **17** Gũtirĩ mũndũ mũrũme o na ũmwe wa Ai kana Betheli ũtoimire gũthiĩ gũkinyĩra andũ a Isiraeli. Magĩtiga itũũra rĩu rĩtaahingĩtwo magĩteng'eria andũ a Isiraeli. **18** Nake Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Ambararia itimũ rĩu ũnyiitĩte na guoko, ũrĩrorie mwena wa Ai, nĩgũkorwo nĩngũneana itũũra rĩu inene moko-inĩ manyu." Nĩ ũndũ ũcio Joshua akĩambararia itimũ rĩake akĩrĩroria Ai. **19** Na rĩrĩ, Joshua aarĩkia gwĩka ũguo, arũme arĩa moohetie andũ magĩũkĩra narua, magĩteng'era na ihenya, magĩtoonya itũũra rĩu na makĩrĩtunyana, ningĩ makĩrĩgwatia mwaki o narua. **20** Na rĩrĩa andũ acio a Ai maarorire na thuutha na makĩona ndogo yumĩte itũũra rĩu yambatĩte na igũrũ-rĩ, nao makĩaga mweke wa gwĩthara na mwena o na ũrĩkũ, nĩgũkorwo andũ a Isiraeli arĩa morĩte marorete werũ-inĩ nĩmagarũrũkĩire acio maamateng'eragia. **21** Rĩrĩa Joshua na Isiraeli othe moonire atĩ andũ ao arĩa mooheirie andũ thuutha wa itũũra nĩmarĩtunyanĩte, na makĩona ndogo ĩgĩtoga kuuma itũũra, makĩgarũrũka na makĩũraga andũ acio a Ai. **22** Nao andũ arĩa maamohetie makiuma itũũra rĩu inene matharĩkĩre. Andũ a Ai magĩgĩĩkĩrwo gatagatĩ ka andũ a Isiraeli, makĩmagĩa mbere na thuutha. Andũ a Isiraeli makĩmaniina, na matiatigirie mũndũ o na ũmwe arĩ muoyo, kana makĩreka o na ũmwe ahonoke. **23** No nĩmanyiitire mũthamaki wa Ai arĩ muoyo, makĩmũtwarĩra Joshua. **24** Rĩrĩa andũ a Isiraeli maarĩkirie kũũraga andũ othe a Ai arĩa maarĩ gĩthaka-inĩ na kũu werũ-inĩ, kũrĩa maamateng'ereirie-rĩ, na rĩrĩa andũ acio othe maarĩkirie kũũragwo na rũhiũ rwa njora-rĩ, andũ a Isiraeli othe magĩcooka Ai na makĩũraga andũ arĩa othe maarĩ kuo. **25** Andũ arĩa mooragirwo mũthenya ũcio maarĩ andũ 12,000, arũme na andũ-a-nja; nao nĩo andũ othe a itũũra rĩa Ai. **26** Nĩgũkorwo Joshua ndaigana gũthuna guoko kũrĩa kwambararĩtie itimũ rĩake nginya rĩrĩa aarĩkirie kũniina andũ arĩa othe maatũũraga Ai. **27** Nao andũ a Isiraeli magĩkuuĩra ũhiũ na indo iria maatahĩte kuuma itũũra rĩu inene, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Joshua. **28** Nĩ ũndũ ũcio Joshua agĩcina Ai na akĩrĩtua hĩba ya mwanangĩko ya gũtũũra, gũgĩtuĩka kũndũ gũkirĩte ihooru nginya ũmũthĩ. **29** Joshua agĩcooka agĩcuuria mũthamaki ũcio wa Ai mũtĩ igũrũ, akĩreka aikare ho o nginya hwaĩ-inĩ. Riũa rĩgĩthũa-rĩ, Joshua agĩathana atĩ mwĩrĩ ũcio ũrutwo mũtĩ igũrũ, ũikio hau itoonyero-inĩ rĩa kĩhingo gĩa itũũra rĩu, magĩcooka makĩũigĩrĩra hĩba nene ya mahiga, nayo ĩrĩ o ho nginya ũmũthĩ. **30** Thuutha wa ũguo Joshua agĩakĩra Jehova, o we Ngai wa Isiraeli, kĩgongona o kũu kĩrĩma-inĩ kĩa Ebali, **31** o ta ũrĩa Musa ndungata ya Jehova aathĩte andũ a Isiraeli. Aagĩakire o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo thĩĩinĩ wa Ibuku rĩa Watho wa Musa, kĩgongona kĩrĩ kĩa mahiga matarĩ maicũhie, hatarĩ indo cia wĩra cia kĩgera ikũhũthĩrwo ho. Igũrũ rĩakĩo makĩrutĩra Jehova maruta ma njino na magongona ma ũiguano. **32** Nake Joshua akĩandĩka watho wa Musa igũrũ rĩa mahiga macio, aandĩkire andũ a Isiraeli marĩ ho makĩĩonagĩra. **33** Na rĩrĩ, andũ a Isiraeli othe, na andũ a kũngĩ na ene bũrũri o ũndũ ũmwe, hamwe na athuuri ao, na anene na atuithania ciira, makĩrũgama mĩena yeerĩ ya ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova mang'etheire athĩnjĩri-Ngai, arĩa maarĩ Alawii na nĩo maarĩkuuaga. Nuthu ya andũ yarũgamĩte mbere ya kĩrĩma kĩa Gerizimu, na nuthu ĩyo ĩngĩ ĩkarũgama mbere ya kĩrĩma kĩa Ebali, o ta ũrĩa Musa ndungata ya Jehova aathanĩte mbere ĩyo rĩrĩa aarutanire ũhoro wa kũrathimaga andũ a Isiraeli. **34** Thuutha ũcio, Joshua agĩthoma ciugo ciothe cia Watho, agĩthoma irathimo o na agĩthoma irumi, o ta ũrĩa kwaandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩa Watho. **35** Gũtirĩ kiugo o na kĩmwe kĩa iria ciothe Musa aathanĩte Joshua ataathomeire kĩũngano kĩu gĩothe kĩa Isiraeli, o hamwe na andũ-a-nja na ciana na andũ o kũngĩ arĩa maatũũranagia nao.

9 Na rĩrĩa athamaki othe arĩa maarĩ mwena wa ithũĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani maiguire maũndũ macio, na arĩa maarĩ bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma, na arĩa maarĩ ituamba-ini ciikũrũko cia irĩma cia mwena wa ithũĩro, na kũu hũgũrũrũ-inĩ cia Iria rĩrĩa Inene guothe o nginya Lebanoni (nĩo athamaki a andũ a Ahiti, na Aamori, na Akaanani, na Aperizi, na Ahivi, na Ajebusi), **2** magĩcookanĩrĩra hamwe nĩguo mahũũrane na Joshua na Isiraeli. **3** No rĩrĩ, rĩrĩa andũ a Gibeoni maaiguire ũrĩa Joshua ekĩte itũũra rĩa Jeriko o na rĩa Ai, **4** magĩĩka ũndũ wa wara. Magĩthiĩ marĩ ta andũ matũmĩtwo marĩ na ndigiri ciao ikuuithĩtio makũnia matarũkangu, na mondo ngũrũ mũno cia ndibei irĩ nduĩkangu na igatumwo. **5** Nao arũme acio meekĩrĩte iraatũ ciarĩ ndarũku, ciarĩ na iraka, na makehumba nguo ngũrũ. Irio ciao ciothe iria meekuuĩire rĩĩgu ciarĩ nyũmũ na ikagĩa mbuu. **6** Nao magĩthiĩ kũrĩ Joshua kambĩ-inĩ o kũu Giligali, makĩmwĩra atĩrĩ we mwene hamwe na andũ a Isiraeli, "Tũũkĩte kuuma bũrũri wa kũraya mũno na gũkũ; tondũ ũcio gĩai kĩrĩkanĩro na ithuĩ." **7** Nao andũ a Isiraeli makĩĩra Ahivi acio atĩrĩ, "Hihi no gũkorwo mũtũũraga o gũkũ gũkuhĩ na ithuĩ, tũngĩhota atĩa kũgĩa kĩrĩkanĩro na inyuĩ?" **8** Nao magĩcookeria Joshua atĩrĩ, "Ithuĩ tũrĩ ndungata ciaku." Ningĩ Joshua akĩmooria atĩrĩ, "Inyuĩ mũrĩ a, na muumĩte kũ?" **9** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ithuĩ ndungata ciaku tuumĩte bũrũri wa kũraya mũno na gũkũ, tũũkĩte nĩ ũndũ wa ngumo ya Jehova Ngai wanyu. Nĩgũkorwo nĩtũigua ũhoro wake: o na maũndũ mothe marĩa eekire bũrũri wa Misiri, **10** na ũrĩa wothe eekire athamaki arĩa eerĩ a Aamori kũu irathĩro rĩa Rũũĩ rwa Jorodani, nao nĩ Sihoni mũthamaki wa Heshiboni, na Ogu mũthamaki wa Bashani, ũrĩa wathamakaga Ashitarothu. **11** Nao athuuri atongoria aitũ na andũ arĩa othe matũũraga bũrũri witũ nĩmatwĩrire atĩrĩ, 'Kuuai irio nĩ ũndũ wa rũgendo rwanyu, mũthiĩ mũcemanie na andũ acio, na mũmeere atĩrĩ, "Ithuĩ tũrĩ ndungata cianyu; gĩai kĩrĩkanĩro na ithuĩ."' **12** Irio ici ciitũ cia rĩĩgu ciarĩ hiũ mũthenya ũrĩa tuoimire gwitũ tũke kũrĩ inyuĩ. No rĩu ta kĩonei ũrĩa ciũmĩte na ikagĩa mbuu. **13** Nacio mondo ici ciarĩ njerũ tũgĩciyũria ndibei, no rĩu ta kĩonei ũrĩa ituĩkangĩte. Nacio nguo ciitũ na iraatũ nĩikũrĩte nĩ ũndũ wa rũgendo kũraiha mũno." **14** Nao andũ a Isiraeli makĩrora irio imwe cia andũ acio, no matiigana kũhooya kĩrĩra kuuma harĩ Jehova. **15** Nake Joshua akĩgĩa kĩrĩkanĩro gĩa thayũ nao atĩ areke matũũre muoyo, nao atongoria a kĩũngano kĩu kĩa andũ a Isiraeli

magĩĩkĩra ũhoro ũcio hinya na mwĩhĩtwa. **16** Mĩthenya
ĩtatũ thuutha wa kũgĩa na kĩrĩkanĩro kĩu na andũ
acio a Gibeoni, andũ a Isiraeli makĩigua atĩ andũ acio
maahakanĩte nao, na maatũũraga o hakuhĩ nao. **17** Nĩ
ũndũ ũcio andũ a Isiraeli makiumagara, na mũthenya wa
gatatũ magĩkinya matũũra-inĩ mao manene, na nĩmo:
Gibeoni, na Kefira, na Beerothu, na Kiriathu-Jearimu.
18 No andũ a Isiraeli matiigana kũmahũũra, nĩ ũndũ
atongoria a kĩũngano kĩao nĩmehĩtĩte na mwĩhĩtwa
makĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wa Isiraeli. Nakĩo
kĩũngano kĩu gĩothe gĩkĩnuguna nĩ ũndũ wa atongoria
acio, **19** no atongoria acio othe makĩmacookeria atĩrĩ,
"Nĩtwĩhĩtĩte na mwĩhĩtwa tũkĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Jehova
Ngai wa Isiraeli, na tondũ ũcio tũtingĩmahutia. **20**
Ũrĩa tũngĩmeeka nĩ atĩrĩ: Nĩ tũkũreka matũũre muoyo,
nĩgeetha tũtikanacookererwo nĩ marakara nĩ ũndũ
wa kuuna mwĩhĩtwa ũrĩa twehĩtire nĩ ũndũ wao." **21**
O na ningĩ makĩmeera atĩrĩ, "Rekei matũũre muoyo,
no matuĩke a kuunaga ngũ na a gũtahagĩra kĩrĩndĩ
gĩkĩ gĩothe gĩa Isiraeli maaĩ." Nĩ ũndũ ũcio atongoria
makĩiga kĩrĩko kĩao kũrĩ andũ acio a Gibeoni. **22** Ningĩ
Joshua agĩĩta andũ acio a Gibeoni akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ
gĩatũmire mũtũheenie rĩrĩa mwoigire atĩrĩ, 'Tũtũũraga
kũndũ kũraya mũno na inyuĩ,' o rĩrĩa mũtũũraga o
gũkũ gũkuhĩ na ithuĩ? **23** Tondũ ũcio nĩmwagwatwo
nĩ kĩrumi, na inyuĩ mũtigatiga gũtuĩka ndungata cia
kuuna ngũ na gũtahagĩra nyũmba ya Ngai wakwa maaĩ."
24 Nao magĩcookeria Joshua makĩmwĩra atĩrĩ, "Ithuĩ
ndungata ciaku nĩtwerirwo o wega ũrĩa Jehova Ngai
waku aathire ndungata yake Musa akamũhe bũrũri ũyũ
wothe, na atĩ aniine andũ othe arĩa matũũraga kuo
mehere mbere yanyu. Nĩ ũndũ ũcio tũgĩĩtigĩra mũno,
tweciria ũrĩa mũngĩtũũraga, na nĩkĩo twekire ũndũ ũcio.
25 Na rĩrĩ, rĩu tũrĩ moko-inĩ maku. Twĩke ũndũ ũrĩa
wothe ũkuona ũrĩ mwega na wa kĩhooto." **26** Nĩ ũndũ
ũcio Joshua akĩmahonokia kuuma kũrĩ andũ a Isiraeli,
na matiamoragire. **27** Mũthenya o ro ũcio Joshua agĩtua
andũ acio a Gibeoni oini a ngũ na atahĩri mũingĩ wa
Isiraeli maaĩ, o na atahĩri kĩgongona kĩa Jehova maaĩ o
harĩa hothe Jehova angĩathuurire. Ũguo nĩguo matũire
nginya ũmũthĩ.

10 Na rĩrĩa, Adoni-Zedeki mũthamaki wa Jerusalemu
aiguire atĩ Joshua nĩarĩkĩtie gũtunyana itũũra rĩa
Ai na akarĩananga o biũ, na ageeka Ai na mũthamaki
warĩo o ta ũrĩa ekĩte itũũra rĩa Jeriko na mũthamaki
warĩo, na atĩ andũ a Gibeoni nĩmagĩte kĩrĩkanĩro gĩa
thayũ na Isiraeli na atĩ maatũũraga hakuhĩ nao-rĩ. **2**
Nake, we na andũ ake makĩmaka mũno nĩ ũndũ wa
ũhoro ũcio, nĩgũkorwo Gibeoni rĩarĩ itũũra inene na
rĩa bata, o ta rĩmwe rĩa matũũra marĩa maakoragwo
marĩ ma ũthamaki; na rĩarĩ inene gũkĩra Ai, o na
ningĩ andũ a rĩo othe maarĩ njamba cia ita. **3** Nĩ
ũndũ ũcio Adoni-Zedeki mũthamaki wa Jerusalemu
agĩtũmanĩra Hohamu mũthamaki wa Hebironi, na
Piramu mũthamaki wa Jaramuthu, na Jafia mũthamaki
wa Lakishi, o na Debiri mũthamaki wa Egiloni, **4**
akĩmeera atĩrĩ, "Ambatai mũũke mũndeithie kũhũũra
Gibeoni, nĩ ũndũ nĩmagĩte kĩrĩkanĩro gĩa thayũ na
Joshua na andũ a Isiraeli." **5** Nao athamaki acio atano a
Aamori, nao nĩ athamaki a Jerusalemu, na Hebironi,
na Jaramuthu, na Lakishi, na Egiloni, magĩcookanĩrĩra
hamwe. Makĩambata na mbũtũ ciao ciothe cia ita, nao
makĩamba hema ciao mang'etheire itũũra rĩa Gibeoni,
makĩrĩtharĩkĩra. **6** Nao andũ a Gibeoni magĩtũmanĩra
Joshua o kũu Giligali kambĩ-inĩ yake, makĩmwĩra atĩrĩ,
"Ndũgatiganĩrie ndungata ciaku. Ambata, ũũke gũkũ
narua nĩguo ũtũhonokie! Tũteithie nĩ ũndũ athamaki
othe a Aamori arĩa matũũraga bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma
nĩmacookanĩrĩire matũũkĩrĩre." **7** Nĩ ũndũ ũcio Joshua
akĩambata akiuma Giligali arĩ na ita rĩake rĩothe hamwe
na njamba ciake cia ita iria irĩ hinya. **8** Nake Jehova akĩĩra
Joshua atĩrĩ, "Ndũkametigĩre, nĩ ũndũ nĩndĩmaneanĩte
moko-inĩ maku. Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wao ũkũhota
gũgwĩtiiria." **9** Thuutha wa gũthiĩ ũtukũ wothe kuuma
Giligali, Joshua akĩmahithũkĩra o rĩmwe. **10** Nake
Jehova akĩmarehere kĩrigiicano mbere ya Isiraeli, nao
makĩmatooria o biũ kũu Gibeoni. Ningĩ andũ a Isiraeli
makĩmateng'eria na njĩra ĩrĩa yathiĩte yambatĩte nginya
Bethi-Horoni, magĩthiĩ makĩmooragaga o nginya Azeka
na Makeda. **11** Hĩndĩ ĩyo moragĩra andũ a Isiraeli
maikũrũkĩte kuuma Bethi-Horoni marorete Azeka-
rĩ, Jehova akĩmagũithĩria mahiga manene ma mbura
kuuma igũrũ, nao andũ aingĩ makĩũragwo nĩ mahiga
macio ma mbura o na gũkĩra arĩa mooragĩtwo nĩ andũ a
Isiraeli na rũhiũ rwa njora. **12** Mũthenya ũrĩa Jehova
aaneanire Aamori kũrĩ a Isiraeli-rĩ, Joshua akĩarĩria
Jehova, andũ a Isiraeli makĩiguaga, akĩmwĩra atĩrĩ: "We
riũa-rĩ, rũgama o ũguo wĩhaande igũrũ rĩa Gibeoni, O
nawe mweri-rĩ, rũgama o ro ũguo wĩhaande igũrũ rĩa
Gĩtuamba kĩa Aijaloni." **13** Nĩ ũndũ ũcio riũa rĩkĩrũgama
o ro ũguo, naguo mweri ũkĩrũgama, o nginya rĩrĩa rũrĩrĩ
rũu rwerĩhĩirie harĩ thũ ciao, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo
Ibuku-inĩ rĩa Jasharu. Riũa rĩarũgamire o kũu matu-inĩ
gatagatĩ na rĩkĩamba gũtiga gũthũa handũ ha mũthenya
mũgima. **14** Gũtirĩ kwagĩa mũthenya ũngĩ ta ũcio
mbere ĩyo kana thuutha ũcio, mũthenya ũrĩa Jehova
aacookirie mahooya ta macio. Ti-itherũ Jehova nĩwe
warũagĩrĩra andũ a Isiraeli! **15** Nake Joshua agĩcooka
hamwe na andũ othe a Isiraeli kambĩ-inĩ kũu Giligali.
16 Na rĩrĩ, athamaki acio atano nĩmoorĩte na magathiĩ
makehitha thĩinĩ wa ngurunga kũu Makeda. **17** Rĩrĩa
Joshua eerirwo atĩ athamaki acio nĩmonetwo mehithĩte
ngurunga-inĩ kũu Makeda, **18** akiuga atĩrĩ, "Garagariai
mahiga manene mũhinge mũromo wa ngurunga ĩyo na
mũige arangĩri ho. **19** No inyuĩ mũtigatithie. Teng'eriai
thũ cianyu, mũcitharĩkĩre mũcirutĩtie na thuutha, na
mũtikareke itoonye matũũra macio manene, nĩgũkorwo
Jehova Ngai wanyu nĩacineanĩte moko-inĩ manyu."
20 Nĩ ũndũ ũcio Joshua hamwe na andũ a Isiraeli
makĩmaniina biũ, hakuhĩ kwage mũndũ o na ũmwe
ũgũtigara, no anini arĩa maatigarire nĩmahotire kũũrĩra
matũũra mao manene marĩa maarĩ mairigĩre. **21**
Mbũtũ yothe ya ita ĩgĩgĩcooka kambĩ kũrĩ Joshua o
kũu Makeda na thayũ, na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe
wacookire kwaria kiugo gĩa gũũkĩrĩra andũ a Isiraeli.
22 Joshua agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Hingũrai mũromo
wa ngurunga-inĩ na mũndehere athamaki acio atano."
23 Nĩ ũndũ ũcio magĩĩka o ũguo, makĩruta athamaki
acio atano kuuma ngurunga-inĩ, na nĩo athamaki a

Jerusalemu, na Hebironi, na Jaramuthu, na Lakishi o na Egiloni. **24** Athamaki acio marîkia kũrehwo harî Joshua, agĩĩta andũ othe a Isiraeli na akĩĩra anene a ita arĩa mathiĩte nake atĩrĩ, "Ũkai haha, mũkinye athamaki aya ngingo." Nĩ ũndũ ũcio makiumĩra, magĩkinya athamaki acio ngingo. **25** Joshua akĩmeera atĩrĩ, "Mũtigetigĩre kana mũkue ngoro. Gĩai na hinya na mũũmĩrĩrie. Ũũ nĩguo Jehova arĩĩkaga thũ cianyu ciothe iria mũrĩrũaga nacio." **26** Nake Joshua akĩringa athamaki acio akĩmooraga, agĩcooka akĩmacuuria igũrũ rĩa mĩtĩ ĩtano, nao magĩtinda macunjurĩte mĩtĩ-inĩ ĩyo nginya hwaĩ-inĩ. **27** Riũa rĩgĩthũa-rĩ, Joshua agĩathana, nayo mĩĩrĩ ya andũ acio ĩgĩcuurũrio kuuma mĩtĩ-inĩ, ĩgĩikio ngurunga ĩrĩa meehithĩte; na hau mũromo-inĩ wa ngurunga ĩyo hakĩigwo mahiga manene mũno, namo matũire ho o na ũmũthĩ. **28** Mũthenya ũcio, Joshua agĩtunyana itũũra rĩa Makeda; akĩniina mũthamaki na itũũra rĩu na rũhiũ rwa njora, na akĩniina andũ othe arĩa maarĩ thĩinĩ warĩo biũ. Ndaatigirie mũndũ o na ũmwe arĩ muoyo; na agĩĩka mũthamaki wa Makeda o ta ũrĩa eekire mũthamaki wa Jeriko. **29** Ningĩ Joshua na Isiraeli rĩothe arĩa maarĩ hamwe nake makiuma kũu Makeda magĩthiĩ nginya itũũra rĩa Libina na makĩrĩtharĩkĩra. **30** Nake Jehova akĩneana itũũra rĩu o narĩo na mũthamaki warĩo moko-inĩ ma andũ a Isiraeli. Nake Joshua akĩniina itũũra rĩu na andũ arĩa maarĩ kuo na rũhiũ rwa njora. Ndaigana gũtigia mũndũ o na ũmwe thĩinĩ warĩo arĩ muoyo. Nake agĩĩka mũthamaki warĩo o ta ũrĩa eekire mũthamaki wa Jeriko. **31** Ningĩ Joshua na Isiraeli othe arĩa maarĩ hamwe nake makiuma kũu Libina magĩthiĩ nginya Lakishi; makĩrĩng'ethera, makĩrĩtharĩkĩra. **32** Nake Jehova akĩneana Lakishi kũrĩ Isiraeli, nake Joshua akĩrĩtunyana mũthenya wa keerĩ. Itũũra rĩu akĩrĩniina na rũhiũ rwa njora o hamwe na andũ othe arĩa maarĩ thĩinĩ warĩo, o ta ũrĩa eekire Libina. **33** O hĩndĩ ĩyo, nake Horamu mũthamaki wa Gezeri nĩokĩte gũteithia Lakishi, no Joshua akĩmũhoota hamwe na mbũtũ yake, o nginya gũkĩaga mũndũ watigarire muoyo. **34** Ningĩ Joshua na Isiraeli othe arĩa maarĩ hamwe nake makiuma kũu Lakishi magĩthiĩ nginya Egiloni; makĩrĩng'ethera makĩrĩtharĩkĩra. **35** Nao magĩtunyana itũũra rĩu mũthenya o ro ũcio, na makĩrĩniina biũ na rũhiũ rwa njora, na makĩniina andũ othe arĩa maarĩ thĩinĩ warĩo, o ta ũrĩa meekĩte Lakishi. **36** Ningĩ Joshua na Isiraeli othe arĩa maarĩ hamwe nake, makĩambata kuuma Egiloni magĩthiĩ nginya Hebironi, makĩrĩtharĩkĩra. **37** Magĩtunyana itũũra rĩu, na makĩrĩniina na rũhiũ rwa njora hamwe na mũthamaki warĩo, na tũtũũra twarĩo, na arĩa othe maarĩ thĩinĩ watuo. Matiatigirie mũndũ o na ũmwe arĩ muoyo. Nao makĩrĩananga biũ hamwe na arĩa othe maarĩ thĩinĩ warĩo, o ta ũrĩa meekĩte Egiloni. **38** Ningĩ Joshua na Isiraeli othe arĩa maarĩ nake makĩhũndũka, magĩtharĩkĩra Debiri. **39** Magĩtunyana itũũra rĩu, na mũthamaki warĩo, na tũtũũra twarĩo, makĩmaniina na rũhiũ rwa njora. Makĩananga arĩa maarĩ thĩinĩ warĩo biũ. Matiatigirie mũndũ o na ũmwe arĩ muoyo. Nao magĩĩka Debiri na mũthamaki warĩo o ta ũrĩa meekĩte Libina na mũthamaki warĩo, na noguo meekĩte Hebironi. **40** Nĩ ũndũ ũcio Joshua agĩtooria mwena ũcio wothe, naguo bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma, o na Negevu, na ituamba-inĩ cia irĩma cia mwena wa ithũĩro, o na kũu ciikũrũko-inĩ cia irĩma, hamwe na athamaki othe akuo. Ndaatigirie mũndũ o na ũmwe arĩ muoyo. Nĩanangire arĩa othe maarĩ na mĩhũmũ, o ta ũrĩa Jehova, Ngai wa Isiraeli aathanĩte. **41** Joshua akĩmatooria kuuma Kadeshi-Barinea nginya Gaza na kuuma mwena ũcio wothe wa Gosheni nginya Gibeoni. **42** Athamaki acio othe hamwe na mabũrũri mao-rĩ, Joshua aamahootire na itharĩkĩra rĩmwe, nĩ ũndũ Jehova, Ngai wa Isiraeli nĩwe warũagĩrĩra Isiraeli. **43** Nake Joshua agĩcooka hamwe na andũ othe a Isiraeli kambĩ-inĩ kũu Giligali.

11 Na rĩrĩ, rĩrĩa Jabini mũthamaki wa Hazoru aiguire ũhoro wa maũndũ macio, agĩtũma ũhoro kũrĩ Jobabu mũthamaki wa Madoni, kũrĩ athamaki a Shimuroni na Akishafu, **2** o na kũrĩ athamaki a mwena wa gathigathini arĩa maarĩ irĩma-inĩ, o kũu Araba mwena wa gũthini wa Kinerethu, o na ituamba cia mwena wa ithũĩro, o na kũu Nafothu-Dori mwena wa ithũĩro; **3** na kũrĩ Akaanani arĩa matũire mwena wa irathĩro na wa ithũĩro; na kũrĩ Aamori, na Ahiti, na Aperizi, na Ajebusi o kũu bũrũri ũcio wa irĩma; o na kũrĩ Ahivi kũu mũhuro wa Herimoni rũgongo rwa Mizipa. **4** Nao magĩũka na mbũtũ ciao ciothe cia ita, na gĩkundi kĩnene kĩa mbarathi na ngaari cia ita, maarĩ mbũtũ nene mũno, makaingĩha o ta mũthanga ũrĩa ũrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria. **5** Athamaki acio othe magĩturanĩra mbũtũ ciao, na makĩamba kambĩ hamwe gũkuhĩ na maaĩ ma Meromu, nĩgeetha mahũũrane na Isiraeli. **6** Nake Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Ndũkametigĩre, tondũ rũciũ ihinda ta rĩĩrĩ nĩngamaneana othe kũrĩ Isiraeli, moragĩtwo. Mũgaatinia mbarathi ciao mĩtari ithue, na mũcine ngaari ciao cia ita na mwaki." **7** Nĩ ũndũ ũcio Joshua na mbũtũ yake yothe ya ita, makĩmakorerera o rĩmwe kũu maaĩ ma Meromu, makĩmatharĩkĩra, **8** nake Jehova akĩmaneana moko-inĩ ma Isiraeli. Nao makĩmahoota makĩmaingatithia o nginya Sidoni ĩrĩa Nene, makĩmakinyia Misirefothu-Aimu, o na makĩmakinyia Gĩtuamba kĩa Mizipa kĩrĩa kĩrĩ mwena wa irathĩro, o nginya hakĩaga mũndũ watigirwo arĩ muoyo. **9** Joshua akĩmeeka o ta ũrĩa Jehova aathanĩte: Agĩtinia mbarathi ciao mĩtari, na agĩcina ngaari ciao cia ita na mwaki. **10** Ningĩ Joshua akĩhũndũka na agĩtunyana itũũra rĩa Hazoru na akĩũraga mũthamaki warĩo na rũhiũ rwa njora. (Hazoru nĩrĩo rĩarĩ itũũra inene mothamaki-inĩ macio). **11** Nao makĩũraga andũ arĩa othe maarĩ kuo na rũhiũ rwa njora. Makĩmaniina biũ na matiigana gũtigia kĩndũ o na kĩmwe kĩarĩ na mĩhũmũ, nake agĩcina Hazoru na mwaki. **12** Nake Joshua agĩtunyana matũũra macio mothe ma ũthamaki na athamaki a mo, na akĩmooraga na rũhiũ rwa njora. Akĩmaniina biũ, o ta ũrĩa Musa ndungata ya Jehova aathanĩte. **13** No rĩrĩ, Isiraeli matiigana gũcina itũũra o na rĩmwe rĩa marĩa maakĩtwo ihumbu-inĩ, o tiga itũũra rĩa Hazoru, rĩrĩa Joshua aacinire. **14** Andũ a Isiraeli nĩmekuuĩire indo ciothe iria maatahire, na mahiũ ma matũũra macio, no makĩũraga andũ othe na rũhiũ rwa njora o nginya makĩmaniina biũ, na matiigana gũtiga mũndũ o na ũmwe warĩ na mĩhũmũ. **15** O ta ũrĩa Jehova aathire ndungata yake Musa-rĩ, ũguo noguo nake Musa

aathire Joshua; nake Joshua agĩĩka o ta ũguo; gũtirĩ ũndũ o na ũmwe ateekire wa maũndũ marĩa Jehova aathĩte Musa mekwo. **16** Nĩ ũndũ ũcio Joshua agĩtunyana bũrũri ũcio wothe: nĩguo bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma, na bũrũri wothe wa Negevu, na mwena wa Gosheni wothe, na ituamba cia irĩma cia mwena wa ithũĩro, na bũrũri wa Araba, na irĩma cia kũu Isiraeli o na ituamba ciacio, **17** na kuuma kĩrĩma kĩa Halaku, kĩrĩa kĩrorete mwena wa Seiru, nginya Baali-Gadi kũu Gĩtuamba kĩa Lebanoni mũhuro wa kĩrĩma kĩa Herimoni. Akĩnyiita athamaki ao othe, na akĩmahũũra, akĩmooraga. **18** Joshua nĩarũire mbaara na athamaki acio othe ihinda iraaya. **19** Na tiga o Ahivi arĩa maatũũraga Gibeoni, gũtirĩ itũũra inene o na rĩmwe rĩagĩire kĩrĩkanĩro gĩa thayũ na andũ a Isiraeli, nao andũ a Isiraeli magĩtunyana matũũra macio mothe na ũndũ wa kũrũa mbaara nao. **20** Nĩgũkorwo nĩ Jehova we mwene watũmire, momie ngoro ciao nĩguo makarũe mbaara na andũ a Isiraeli, nĩgeetha amaniine biũ, amaniine o kũmaniina atekũmaiguĩra tha, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **21** O hĩndĩ ĩyo Joshua agĩthiĩ akĩniina andũ a Anaki kuuma bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma: kuuma Hebironi, na Debiri na Anabu, na kuuma bũrũri wothe ũrĩa wa irĩma wa Juda, na kuuma bũrũri wothe ũrĩa wa irĩma wa Isiraeli. Joshua akĩmaniina biũ hamwe na matũũra mao. **22** Na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa Anaki bũrũri ũcio wa Isiraeli; no itũũra rĩa Gaza, na rĩa Gathu, na rĩa Ashidodi nĩ gwatigarire andũ amwe ao. **23** Nĩ ũndũ ũcio Joshua agĩtunyana bũrũri ũcio wothe, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa, nake akĩũhe andũ a Isiraeli ũtuĩke igai rĩao na ũgaywo kũringana na ũrĩa mĩhĩrĩga yagayanĩtio. Naguo bũrũri ũkĩhoorera, gũkĩaga mbaara.

12 Na rĩrĩ, aya nĩo athamaki a bũrũri arĩa maahootirwo nĩ andũ a Isiraeli na makĩĩnyiitĩra bũrũri wao wa mwena wa irathĩro mũrĩmo ũcio ũngĩ wa Jorodani, kuuma mũkuru wa Rũũĩ rwa Arinoni nginya kĩrĩma kĩa Herimoni, o hamwe na mwena wothe wa irathĩro wa Araba: **2** Athamaki acio nĩ Sihoni wa Aamori, ũrĩa wathamakaga Heshiboni. Aathanaga kuuma itũũra rĩa Aroeri rĩrĩa rĩrĩ rũteere-inĩ rwa mũkuru wa Arinoni, o na kuuma itũũra rĩrĩa rĩarĩ gatagatĩ ka mũkuru ũcio o na nuthu ya Gileadi nginya Rũũĩ rwa Jaboku, rũrĩa rũrĩ mũhaka-inĩ wa Aamoni. **3** O na nĩathanaga mwena wa irathĩro wa Araba, kuuma Iria rĩa Kinerethu nginya iria rĩa Araba (nĩrĩo Iria rĩa Cumbĩ), nginya Bethi-Jeshimothu, na ningĩ gũthiĩ na mwena wa gũthini agakinya mũhuro wa kĩanda kĩa iharũrũka cia Pisiga. **4** Ningĩ andũ a Isiraeli magĩtunyana bũrũri wa Ogu mũthamaki wa Bashani, ũmwe wa matigari ma andũ a Refaimu arĩa maatũũraga kũu Ashitarothu na Edirei. **5** Aathanaga Kĩrĩma kĩa Herimoni, na Saleka, na Bashani guothe, o nginya mũhaka-inĩ wa andũ a Geshuru, na wa Maaka, na nuthu ya Gileadi o nginya mũhaka-inĩ wao na Sihoni mũthamaki wa Heshiboni. **6** Musa ndungata ya Jehova hamwe na andũ a Isiraeli nĩmamatooririe. Nake Musa ndungata ya Jehova akĩheana bũrũri wao kũrĩ andũ a Rubeni, na a Gadi, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase, gũtuĩke igai rĩao. **7** Acio nĩo athamaki a bũrũri ũrĩa Joshua na andũ a Isiraeli maatooririe kũu mwena wa ithũĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani, kuuma Baali-Gadi, Gĩtuamba-inĩ kĩa Lebanoni, nginya Kĩrĩma kĩa Halaku, kĩrĩa kĩrorete na mwena wa Seiru (mabũrũri mao nĩmaheanĩtwo nĩ Joshua kũrĩ mĩhĩrĩga ya Isiraeli matuĩke magai mao kũringana na ũrĩa mĩhĩrĩga yao yagayanĩtio, **8** bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma, na ituamba cia mwena wa ithũĩro, na Araba, na kũrĩa kũrĩ ciikũrũko cia irĩma, na kũu werũ-inĩ, o na Negevu, nĩ mo mabũrũri ma Ahiti, na Aamori, na Akaanani, na Aperizi, na Ahivi, na Ajebusi): **9** mũthamaki wa Jeriko, ũmwe, na mũthamaki wa Ai (hakuhĩ na Betheli), ũmwe, **10** na mũthamaki wa Jerusalemu, ũmwe, na mũthamaki wa Hebironi, ũmwe, **11** na mũthamaki wa Jaramuthu, ũmwe, na mũthamaki wa Lakishi, ũmwe, **12** na mũthamaki wa Egiloni, ũmwe, na mũthamaki wa Gezeri, ũmwe, **13** na mũthamaki wa Debiri, ũmwe, na mũthamaki wa Gederi, ũmwe, **14** na mũthamaki wa Horoma, ũmwe, na mũthamaki wa Aradi, ũmwe, **15** na mũthamaki wa Libina, ũmwe, na mũthamaki wa Adulamu, ũmwe, **16** na mũthamaki wa Makeda, ũmwe, na mũthamaki wa Betheli, ũmwe, **17** na mũthamaki wa Tapua, ũmwe, na mũthamaki wa Heferi, ũmwe, **18** na mũthamaki wa Afeku, ũmwe, na mũthamaki wa Lasharoni, ũmwe, **19** na mũthamaki wa Madoni, ũmwe, na mũthamaki wa Hazoru, ũmwe, **20** na mũthamaki wa Shimuroni Meroni, ũmwe, na mũthamaki wa Akishafu, ũmwe, **21** na mũthamaki wa Taanaka, ũmwe, na mũthamaki wa Megido, ũmwe, **22** na mũthamaki wa Kedeshi, ũmwe, na mũthamaki wa Jokineamu itũũra rĩ kũu Karimeli, ũmwe, **23** na mũthamaki wa Dori (kũu Nafothu-Dori), ũmwe, na mũthamaki wa Goimu kũu Giligali, ũmwe, **24** na mũthamaki wa Tiriza, ũmwe; athamaki acio othe maarĩ mĩrongo ĩtatũ na ũmwe.

13 Na rĩrĩ, rĩrĩa Joshua aarĩ mũndũ mũkũrũ na mĩaka yake ĩkaingĩha-rĩ, Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũrĩ mũkũrũ mũno, na no gũtigarĩte bũrũri mũnene mũno wa kwĩgwatĩrwo ũtuĩke wanyu. **2** "Ũyũ nĩguo bũrũri ũrĩa ũtigarĩte: nĩ ng'ongo ciothe cia Afilisti na cia Ageshuru: **3** kuuma Rũũĩ rwa Shihoru mwena wa irathĩro wa bũrũri wa Misiri, o nginya bũrũri wa Ekironi ũrĩa ũrĩ mwena wa gathigathini, ũrĩa wonagwo ũrĩ bũrũri wa Akaanani (nĩguo bũrũri wa aathani arĩa atano a Afilisti arĩa maathanaga kũu Gaza, na Ashidodi, na Ashikeloni, na Gathu, na Ekironi, nĩguo bũrũri wa Aavimu); **4** kuuma gũthini, bũrũri wothe wa andũ a Kaanani, kuuma Ara kwa Asidoni gũthiĩ nginya Afeku, rũgongo rwa Aamori, **5** na bũrũri wa a Gebali; na Lebanoni guothe nginya mwena wa irathĩro, kuuma Baali-Gadi mũhuro wa kĩrĩma kĩa Herimoni nginya Lebo-Hamathu. **6** "Andũ othe arĩa matũũraga bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma kuuma Lebanoni nginya Misirefothu-Maimu, na nĩo Asidoni othe, nĩ niĩ ngaamaingata mehere mbere ya andũ a Isiraeli. Nawe ũtigĩrĩre nĩwagaĩra Isiraeli bũrũri ũcio ũtuĩke igai rĩao o ta ũrĩa ngwathĩte, **7** na ũũgae ũtuĩke igai harĩ mĩhĩrĩga ĩyo kenda, hamwe na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase." **8** Nuthu ĩyo ĩngĩ ya andũ a mũhĩrĩga wa Manase, na wa Rubeni na wa Gadi nĩmarĩkĩtie kwamũkĩra igai rĩrĩa Musa aamaheete kũu mwena wa irathĩro rĩa Rũũĩ rwa Jorodani, ta ũrĩa we Musa ndungata ya Jehova aamaheete. **9** Naguo

mũhaka ũcio woimĩte Aroeri rũteere-inĩ rwa mũkuru wa Arinoni, na kuuma itũũra rĩrĩa rĩarĩ gatagatĩ ka mũkuru ũcio, hamwe na werũ ũrĩa mũtũũgĩru kũu Medeba, nginya o Diboni, **10** na matũũra mothe ma Sihoni mũthamaki wa Aamori, ũrĩa wathamakaga Heshiboni, nginya o mũhaka wa Aamoni. **11** Ningĩ ũgakinya Gileadi, bũrũri wa andũ a Geshuru na Maaka, o na kĩrĩma kĩa Herimoni guothe, na Bashani guothe, o nginya Saleka, **12** ũguo nĩ kuuga ũthamaki wothe wa Ogu kũu Bashani, ũrĩa waathanaga Ashitarothu na Edirei, nake ũcio nĩwe warĩ wa mũico wa matigari ma Arefaimu. Musa nĩamatooretie na agataha bũrũri wao. **13** No rĩrĩ, andũ a Isiraeli matiigana kũingata andũ a Geshuru na Maaka; nĩ ũndũ ũcio matũũraga hamwe na andũ a Isiraeli nginya ũmũthĩ. **14** No ndaigana kũhe Alawii igai, kuona atĩ maruta mothe ma njino marĩa maarutagĩrwo Jehova, Ngai wa Isiraeli, nĩmo maarĩ igai rĩao, o ta ũrĩa aamerĩire. **15** Nake Musa akĩgaĩra mũhĩrĩga wa Rubeni, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ: **16** Bũrũri ũrĩa uumĩte Aroeri rũteere-inĩ rwa mũkuru wa Arinoni, na kuuma itũũra rĩrĩa rĩarĩ gatagatĩ ka mũkuru ũcio, na kũrĩa guothe gũtũũgĩru kũhĩtũka Medeba, **17** nginya Heshiboni na matũũra marĩo marĩa maarĩ werũ-inĩ ũcio mũtũũgĩru, na nĩmo Diboni, na Bamothu Baali, na Bethi-Baali-Meoni, na **18** Jahazu, na Kedemothu, na Mefaathu, na **19** Kiriathaimu, na Sibima, na Zerethu-Shaharu rĩrĩa rĩrĩ kĩrĩma igũrũ kĩrĩa kĩarĩ kũu gĩtuamba kĩu, **20** na Bethi-Peoru, na iharũrũka cia Pisiga, na Bethi-Jeshimothu, **21** o na matũũra mothe marĩa maarĩ werũ-inĩ ũcio mũtũũgĩru o hamwe na ũthamaki wothe wa Sihoni mũthamaki wa Aamori, ũrĩa waathanaga Heshiboni. Musa nĩamũtooretie na agatooria anene a Midiani, na Evi, nao nĩ Rekemu, na Zuru, na Huri, na Reba, anene maanyiitanĩte na Sihoni arĩa maatũire bũrũri ũcio. **22** Hamwe na arĩa mooragĩirwo mbaara-inĩ, andũ a Isiraeli nĩmooragĩte Balamu mũrũ wa Beori ũrĩa warĩ mũragũri na rũhiũ rwa njora. **23** Mũhaka wa mũhĩrĩga wa Rubeni warĩ hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Jorodani. Matũũra macio hamwe na tũtũũra twamo nĩmo maarĩ igai rĩa mũhĩrĩga wa Rubeni, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ. **24** Ũyũ nĩguo bũrũri ũrĩa Musa aaheete mũhĩrĩga wa Gadi, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ: **25** Nĩ bũrũri wa Jazeri, na matũũra mothe ma Gileadi, na nuthu ya bũrũri wa andũ a Amoni o nginya Aroeri, gũkuhĩ na Raba; **26** na kuuma Heshiboni nginya Ramathu-Mizipe na Betonimu, na kuuma Mahanaimu o nginya bũrũri wa Debiri; **27** na kũu gĩtuamba-inĩ, na Bethi-Haramu, na Bethi-Nimira, na Sukothu, na Zafoni hamwe na kũu kũngĩ gwathanagwo nĩ Sihoni mũthamaki wa Heshiboni (mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani, bũrũri ũrĩa ũkinyĩte mũthia-inĩ wa Iria rĩa Kinerethu). **28** Matũũra macio hamwe na tũtũũra twamo nĩmo maatuĩkire igai rĩa mũhĩrĩga wa Gadi, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ. **29** Ũyũ nĩguo bũrũri ũrĩa Musa aaheete nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase, ũguo nĩ kuuga nuthu ya nyũmba ya njiaro cia Manase, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ: **30** Nĩ bũrũri ũrĩa uumĩte o Mahanaimu, hamwe na Bashani guothe, kũrĩa guothe gwathanagwo nĩ Ogu mũthamaki wa Bashani, o na matũũra mothe ma Jairu kũu Bashani, namo mothe nĩ matũũra mĩrongo ĩtandatũ, **31** nuthu ya Gileadi, na Ashitarothu na Edirei (matũũra ma mũthamaki ma Ogu marĩa maarĩ kũu Bashani). Kũu nĩkuo kwarĩ kwa njiaro cia Makiru mũrũ wa Manase, ũguo nĩ kuuga nuthu ya ariũ a Makiru, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ. **32** Rĩĩrĩ nĩrĩo igai rĩrĩa Musa aaheanĩte hĩndĩ ĩrĩa aarĩ kũu werũ-inĩ wa Amoabi mũrĩmo wa Rũũĩ rwa Jorodani, mwena wa irathĩro wa Jeriko. **33** No rĩrĩ, mũhĩrĩga wa Lawi ndwaheirwo igai nĩ Musa; Jehova, Ngai wa Isiraeli, nĩwe igai rĩao, o ta ũrĩa aamerĩire.

14 Maya nĩmo mabũrũri marĩa andũ a Isiraeli maheirwo matuĩke igai rĩao bũrũri-inĩ wa Kaanani, ũrĩa Eleazaru mũthĩnjĩri-Ngai, na Joshua mũrũ wa Nuni, na atongoria a mbarĩ cia mĩhĩrĩga ya Isiraeli maamagaĩire. **2** Magai mao maagairwo na njĩra ya gũcuukĩra mĩtĩ kũrĩ o mĩhĩrĩga ĩyo kenda na nuthu, o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa, **3** nĩgũkorwo Musa nĩaheete mĩhĩrĩga ĩĩrĩ na nuthu igai rĩao mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani. No rĩrĩ, ndaaheete Alawii igai hamwe na andũ acio angĩ, **4** nĩgũkorwo ariũ a Jusufu nĩmatuĩkĩte mĩhĩrĩga ĩĩrĩ, nĩyo mũhĩrĩga wa Manase, na wa Efiraimu. Alawii matiigana kũgaĩrwo ithaka tiga o matũũra ma gũtũũra, na ithaka iria ciarigiicĩirie matũũra macio cia kũrĩithagia ndũũru ciao cia mbũri na ng'ombe. **5** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli makĩgayania bũrũri ũcio o ta ũrĩa Jehova aathĩte Musa. **6** Na rĩrĩ, andũ a mũhĩrĩga wa Juda magĩthiĩ kũrĩ Joshua kũu Giligali, nake Kalebu mũrũ wa Jefune ũrĩa Mũkenizi akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee nĩũũĩ ũhoro ũrĩa Jehova eerire Musa mũndũ wa Ngai ũkoniĩ niĩ nawe tũrĩ kũu Kadeshi-Barinea. **7** Niĩ ndaarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩna hĩndĩ ĩrĩa Musa ndungata ya Jehova aandũmire kuuma Kadeshi-Barinea thiĩ ngathigaane bũrũri ũcio. Nĩndamũcookeirie ũhoro o ta ũrĩa warĩ ngoro-inĩ yakwa, **8** no rĩrĩ, ariũ a ithe witũ arĩa twaambatanĩtie nao nĩmatũmire ngoro cia andũ ciyũrwo nĩ guoya. No o na kũrĩ ũguo-rĩ, niĩ nĩ ndarũmĩrĩire Jehova Ngai wakwa na ngoro yakwa yothe. **9** Nĩ ũndũ ũcio, Musa akĩĩhĩta na mwĩhĩtwa mũthenya o ro ũcio akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Ti-itherũ bũrũri ũcio makinya maku marakinyangire ũgaatuĩka igai rĩaku na rĩa ciana ciaku nginya tene, nĩ ũndũ nĩũrũmĩrĩire Jehova Ngai wakwa na ngoro yaku yothe.' **10** "Na rĩrĩ, o ta ũrĩa Jehova eranĩire nĩageeka-rĩ, nĩandũũrĩtie muoyo mĩaka mĩrongo ĩna na ĩtano kuuma hĩndĩ ĩrĩa aarĩirie Musa akĩmũhe ũhoro ũcio, hĩndĩ ĩyo yothe Isiraeli moorũũraga werũ-inĩ. Na rĩrĩ, ndĩ haha ũmũthĩ, ndĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩnana na ĩtano! **11** Ndĩ na hinya ũmũthĩ o ta ũrĩa ndarĩ naguo mũthenya ũrĩa Musa aandũmire; ndĩ na hinya wa gũthiĩ mbaara-inĩ o ta ũrĩa ndaarĩ naguo hĩndĩ ĩyo, hinya wa gũthiĩ rũgendo kana wa kũinũka mũciĩ. **12** Tondũ ũcio rĩu kĩĩhe bũrũri ũyũ wa irĩma, o ũrĩa Jehova aaririe ũhoro waguo mũthenya ũcio. Wee mwene nĩwaiguire mũthenya ũcio atĩ andũ a Anaki maarĩ kũndũ kũu, namo matũũra mao maarĩ manene na makairigĩrwo na hinya mũno, na rĩrĩ, Jehova angĩkorwo hamwe na niĩ andeithie-rĩ, nĩngũmaingata o ta ũrĩa oigire." **13** Nake Joshua agĩkĩrathima Kalebu mũrũ wa Jefune, na akĩmũhe Hebironi gũtuĩke igai rĩake. **14** Nĩ ũndũ ũcio Hebironi gũtũũire kũrĩ gwa

Kalebu mũrũ wa Jefune ũcio Mũkenizi kuuma hĩndĩ ĩyo, nĩ ũndũ nĩarũmĩrĩire Jehova Ngai wa Isiraeli na ngoro yake yothe. **15** (Hebironi gwetagwo Kiriathu-Ariba nĩ ũndũ gwetanĩtio na Ariba, ũrĩa warĩ mũndũ mũnene mũno gũkĩra arĩa angĩ othe thĩinĩ wa andũ a Anaki). Naguo bũrũri ũkĩhoorera, gũkĩaga mbaara.

15 Naguo bũrũri ũrĩa wagaĩirwo mũhĩrĩga wa Juda, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ, wakinyĩte o mũhaka-inĩ wa bũrũri wa Edomu, o na ũgakinya werũ-inĩ wa Zini gĩturi-inĩ kĩa mwena ũcio wa gũthini. **2** Mũhaka wao wa mwena wa gũthini wambĩrĩirie gĩcongoco-inĩ kĩa mwena wa gũthini kĩa Iria rĩa Cumbĩ, **3** mũhaka ũcio ũkahĩtũkĩra mwena wa gũthini wa Mwanya wa Akirabimu, ũgathiĩ na mbere o nginya Zini, na ũkambatĩrĩra na mwena wa gũthini wa Kadeshi-Barinea. Ningĩ ũgathiĩ wĩgiritanĩtie na Hezironi, ũkambata ũgakinya Adari, ningĩ ũkarigiicũka ũgakinya Karika. **4** Ningĩ wacookete ũgathiĩ o ro ũguo nginya Azimoni, ũkoimĩrĩra karũũĩ ka bũrũri wa Misiri, ũkarĩkĩrĩria iria-inĩ. Ũyũ nĩguo mũhaka wao wa mwena wa gũthini. **5** Mũhaka wa mwena wa irathĩro warĩ Iria rĩa Cumbĩ nginya mũthia wa Rũũĩ rwa Jorodani. Naguo mũhaka wa mwena wa gathigathini wambĩrĩirie gĩcongoco-inĩ kĩa iria mũthia-inĩ wa Rũũĩ rwa Jorodani, **6** ũkambatĩrĩra nginya Bethi-Hogila, na ũgathiĩ ũhĩtũkiire mwena wa gathigathini wa Bethi-Araba, na ũkambata ũgakinya Ihiga-inĩ rĩa Bohani mũrũ wa Rubeni. **7** Ningĩ mũhaka ũcio wacookete ũkambata nginya Debiri uumĩte Gĩtuamba kĩa Akori, ũgacooka ũkerekera gathigathini o nginya itũũra-inĩ rĩa Giligali, rĩrĩa rĩang'ethanĩire na Mwanya wa Adumimu, mwena wa gũthini wa mũkuru ũcio. Wacookete ũgathiĩ na mbere ũgakinya maaĩ-inĩ ma Eni-Shemeshu, na ũkoimĩrĩra o kũu Eni-Rogeli. **8** Ningĩ ũkambatania na Gĩtuamba kĩa Beni-Hinomu ũikũrũkanĩtie na kĩharũrũka kĩa mwena wa gũthini wa itũũra inene rĩa Mũjebusi (na nĩrĩo Jerusalemu). Kuuma hau ũkambata nginya gacũmbĩrĩ ga karĩma karĩa karĩ mwena wa ithũĩro wa Gĩtuamba kĩa Hinomu o kũu mũthia wa gathigathini wa Gĩtuamba kĩa Refaimu. **9** Kuuma gacũmbĩrĩ ga karĩma mũhaka ũcio werekeire gĩthima kĩa maaĩ ma Nefitoa, ũkiumĩrĩra matũũra-inĩ ma kĩrĩma kĩa Efironi, na ũgaikũrũka ũgakinya Baala (na nokuo Kiriathu-Jearimu). **10** Ningĩ mũhaka ũcio ũkarigiicũka na mwena wa ithũĩro uumĩte Baala ũgakinya Kĩrĩma kĩa Seiru, ũgacooka ũgaaikũrũkania na kĩharũrũka kĩa mwena wa gathigathini wa kĩrĩma gĩa Jearimu (nĩkĩo Kesaloni), ũgathiĩ na mbere ũikũrũkĩte nginya Bethi-Shemeshu, na ũgakĩra nginya Timina. **11** Ningĩ mũhaka ũcio ũkoima hau, ũgathiĩ nginya kĩharũrũka-inĩ kĩa mwena wa gathigathini wa Ekironi, ũkehiũria werekeire Shikeroni, ũkahĩtũka, ũgathiĩ kĩrĩma-inĩ kĩa Baala, na ũgakinya Jabuneeli. Mũhaka ũcio wathirĩire o iria-inĩ. **12** Naguo mũhaka wa mwena wa ithũĩro wegiritanĩtie na hũgũrũrũ cia Iria rĩrĩa Inene. Ĩyo nĩyo mĩhaka ĩrĩa yathiũrũrũkĩirie andũ a mũhĩrĩga wa Juda, o ta ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ. **13** O ta ũrĩa Jehova aamwathĩte-rĩ, Joshua nĩaheire Kalebu wa Jefune igai thĩinĩ wa mũhĩrĩga wa Juda, akĩheo Kiriathu-Ariba, na nokuo Hebironi. (Ariba nĩwe warĩ ithe wa Anaki). **14** Nake Kalebu akĩingata Anaki arĩa atatũ kuuma Hebironi, nĩo Sheshai, na Ahimani, na Talimai, arĩa njiaro cia Anaki. **15** Ningĩ agĩcooka agĩthiĩ kũrũa na andũ arĩa maatũũraga itũũra inene rĩa Debiri (kũrĩa tene gwetagwo Kiriathu-Sefari.) **16** Nake Kalebu akiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa ugũtharĩkĩra na atunyane Kiriathu-Sefari, ũcio nĩwe ngũhe mwarĩ wakwa Akisa, amũhikie." **17** Nake Othinieli mũrũ wa Kenazu, mũrũ wa ithe na Kalebu, nĩwe watunyanire itũũra rĩu; nĩ ũndũ ũcio Kalebu akĩmũhe mwarĩ Akisa atuĩke mũtumia wake. **18** Mũthenya ũmwe rĩrĩa Akisa aathiire kũrĩ Othinieli-rĩ, akĩringĩrĩria Akisa ahooe mũgũnda kũrĩ ithe Kalebu. Aarĩkia kuuma igũrũ rĩa ndigiri yake, Kalebu akĩmũũria atĩrĩ, "Ũkwenda ngwĩkĩre atĩa?" **19** Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndagũthaitha ũndathime. Tondũ nĩũũheete bũrũri wa Negevu, he ithima cia maaĩ o nacio." Nĩ ũndũ ũcio Kalebu akĩmũhe ithima cia mwena wa rũgongo na cia mwena wa kĩanda. **20** Rĩrĩ nĩrĩo igai rĩa mũhĩrĩga wa Juda, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ. **21** Matũũra marĩa maarĩ mũthia wa gũthini ma mũhĩrĩga wa Juda thĩinĩ wa Negevu kwerekera mũhaka wa Edomu maarĩ maya: Kabizeeli, na Ederi, na Jaguri, **22** na Kina, na Dimona, na Adada, **23** na Kedeshi, na Hazoru, na Ithinani, **24** na Zifu, na Telemu, na Bealothu, **25** na Hazoru-Hadata, na Keriothu-Hezironi (na norĩo Hazoru), **26** na Amamu, na Shema, na Molada, **27** na Hazoru-Gada, na Heshimoni, na Bethi-Peletu, **28** na Hazoru-Shuali, na Birishiba, na Biziothia, **29** na Baala, na Iimu, na Ezemu, **30** na Elitoladi, na Chesili, na Horoma, **31** na Zikilagi, na Madimana, na Sanisana, **32** na Lebaothu, na Shilihimu, na Aini, na Rimoni; mothe nĩ matũũra mĩrongo ĩrĩ na kenda na tũtũũra twamo. **33** Namo matũũra marĩa maarĩ ituamba-inĩ cia irĩma cia mwena wa ithũĩro: maarĩ Eshitaoli, na Zora, na Ashina, **34** na Zanoa, na Eni-Ganimu, na Tapua, na Enamu, **35** na Jaramuthu, na Adulamu, na Soko, na Azeka, **36** na Shaaraimu, na Adithaimu, na Gedera (kana Gederothaimu); mothe maarĩ matũũra ikũmi na mana na tũtũũra twamo. **37** Zenani, na Hadasha, na Migidali-Gadi, **38** na Dilani, na Mizipe, na Jokitheeli, **39** na Lakishi, na Bozikathu, na Egiloni, **40** na Kaboni, na Lahamasu, na Kitilishu, **41** na Gederothu, na Bethi-Dagoni, na Naama, na Makeda; mothe maarĩ matũũra ikũmi na matandatũ na tũtũũra twamo. **42** na Libina, na Etheri, na Ashani, **43** na Ifita, na Ashina, na Nezibu, **44** na Keila, na Akizibu, na Maresha; mothe maarĩ matũũra kenda na tũtũũra twamo. **45** Na Ekironi na mĩcĩĩ ĩrĩa yarĩthiũrũrũkĩirie, na tũtũũra twamo; **46** ningĩ itũũra rĩa Ekironi, nginya iria-inĩ na kũrĩa guothe gwakuhĩrĩirie Ashidodi, hamwe na tũtũũra twakuo; **47** o na Ashidodi na mĩcĩĩ ĩrĩa yarĩthiũrũrũkĩirie, na tũtũũra twarĩo; na Gaza na mĩcĩĩ ĩrĩa yarĩthiũrũrũkĩirie, na tũtũũra twa rĩo, nginya karũũĩ ka bũrũri wa Misiri, na hũgũrũrũ cia Iria rĩrĩa Inene. **48** Namo matũũra ma bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma nĩ: Shamiru, na Jatiri, na Soko, **49** na Dana, na Kiriathu-Sana (na no kuo Debiri), **50** na Anabu, na Eshitemo, na Animu, **51** na Gosheni, na Holoni, na Gilo; mothe maarĩ matũũra ikũmi na rĩmwe na tũtũũra twamo. **52** Na Araba, na Duma, na Eshani, **53** na Janimu, na Bethi-Tapua, na Afeka, **54** Humuta, na Kiriathu-Ariba (na no

kuo Hebironi), na Zioru; mothe maarĩ matũũra kenda
na tũtũũra twamo. **55** Maoni, na Karimeli, na Zifu, na
Juta, **56** na Jezireeli, na Jokideamu, na Zanoa, **57** na
Kaini, na Gibea, na Timina; mothe maarĩ matũũra ikũmi
na tũtũũra twamo. **58** Na Halihuli, na Bethi-Zuru, na
Gedoru, **59** na Maarathu, na Bethi-Anothu, na Elitekoni;
mothe maarĩ matũũra matandatũ na tũtũũra twamo.
60 Kiriathu-Baali (na nĩkuo Kiriathu-Jearimu), na Raba;
matũũra meerĩ na tũtũũra twamo. **61** Nakuo kũu werũ-
inĩ matũũra maarĩ: Bethi-Araba, na Midini, na Sekaka,
62 na Nibushani, na itũũra inene rĩa Cumbĩ, na Eni-Gedi;
mothe maarĩ matũũra matandatũ na tũtũũra twamo.
63 No rĩrĩ, andũ a Juda matiahotire kũingata Ajebusi,
arĩa maatũũraga Jerusalemu; na Ajebusi matũũranagia
na andũ a Juda kũu Jerusalemu nginya ũmũthĩ.

16 Bũrũri ũrĩa wagaĩirwo ciana cia Jusufu wambĩrĩirie
kuuma Jorodani o kũu Jeriko, mwena wa irathĩro
wa maaĩ ma Jeriko, ũkambata kuuma kũu Jeriko,
ũgatuĩkanĩria kũu werũ-inĩ nginya bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma
ũgakinya Betheli. **2** Wacookete ũgathiĩ na mbere kuuma
Betheli (na nokuo Luzu), ũkaringa ũgakinya bũrũri
wa Aariki o kũu Atarothu, **3** ningĩ ũgaikũrũka na
mwena wa ithũĩro, ũgakinya mũhaka-inĩ wa bũrũri wa
Ajafileti, nginya rũgongo rwa Bethi-Horoni ya Mũhuro,
na ũgacooka ũgathiĩ ũgakinya Gezeri, ũkarĩkĩrĩria iria-
inĩ. **4** Nĩ ũndũ ũcio Manase na Efiraimu, njiaro cia
Jusufu, ikĩĩgwatĩra igai rĩao. **5** Ũyũ nĩguo warĩ bũrũri wa
Efiraimu, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ: mwena
wa irathĩro, mũhaka wa igai rĩao woimĩte Atarothu-
Adari ũgathiĩ nginya Bethi-Horoni ya Rũgongo, **6**
ũgathiĩ na mbere nginya iria-inĩ. Kuuma Mikemethathu
mwena wa gathigathini, ũkarigiicũka na mwena wa
irathĩro ũgakinya Taanathu-Shilo, ũkahĩtũkĩra kuo
ũrorete na mwena wa irathĩro wa Janoa. **7** Ũgacooka
ũgaikũrũka kuuma Janoa nginya Atarothu na Naara,
ũkahutia Jeriko, na ũkoimĩrĩra Rũũĩ rwa Jorodani. **8**
Kuuma Tapua mũhaka ũcio ũgathiĩ ũrorete na mwena
wa ithũĩro, ũgakinya mũkuru wa Kana, na ũkarĩkĩrĩria
iria-inĩ. Rĩĩrĩ nĩrĩo rĩarĩ igai rĩa mũhĩrĩga wa Efiraimu,
kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ. **9** Bũrũri ũcio
wothe warĩ hamwe na matũũra mothe na tũtũũra
twamo tũrĩa Efiraimu maagaĩirwo thĩinĩ wa igai rĩa
andũ a mũhĩrĩga wa Manase. **10** No andũ a mũhĩrĩga wa
Efiraimu matiigana kũrutũrũra andũ a Kaanani arĩa
maatũũraga Gezeri; nginya ũmũthĩ andũ a Kaanani
matũũranagia hamwe na andũ a Efiraimu, nao magĩtuĩka
ndungata marutage wĩra o ũrĩa mangĩathwo marute.

17 Rĩĩrĩ nĩrĩo rĩarĩ igai rĩa mũhĩrĩga wa Manase arĩ
we irigithathi rĩa Jusufu, na rĩa Makiru, ũrĩa warĩ
irigithathi rĩa Manase. Makiru nĩwe warĩ ithe wa andũ
a Gileadi, arĩa maaheirwo Gileadi na Bashani nĩ ũndũ
andũ a Makiru maarĩ njamba cia hinya. **2** Nĩ ũndũ ũcio
igai rĩĩrĩ nĩrĩo rĩarĩ rĩa andũ acio angĩ a Manase, na nĩo
mbarĩ cia Abiezeri, na cia Heleku, na cia Aisiraeli, na cia
Shekemu, na cia Heferi, o na cia Shemida. Icio nĩcio
ciarĩ njiaro iria ingĩ cia arũme cia Manase mũrũ wa
Jusufu kũringana na mbarĩ ciao. **3** No rĩrĩ, Zelofehadi
mũrũ wa Heferi, mũrũ wa Gileadi, mũrũ wa Makiru,
mũrũ wa Manase ndaarĩ na ciana cia aanake o tiga cia
airĩtu, nao marĩĩtwa mao maarĩ Mahala, na Noa, na
Hogila, na Milika, na Tiriza. **4** Nao airĩtu acio magĩthiĩ
kũrĩ Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na kũrĩ Joshua
mũrũ wa Nuni, o na kũrĩ atongoria makĩmeera atĩrĩ,
"Jehova nĩathire Musa atĩ o na ithuĩ tũheo igai hamwe
na ariũ a ithe witũ." Nĩ ũndũ ũcio Joshua akĩmahe
igai mariganĩtie na ariũ a ithe wao o ta ũrĩa Jehova
aathanĩte. **5** Igai rĩa gĩthaka kĩa Manase rĩarĩ thanju
ikũmi tũtegũtara Gileadi na Bashani iria ciarĩ mwena wa
irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani, **6** Na tondũ airĩtu acio a
mũhĩrĩga wa Manase nĩmaheirwo igai hamwe na ariũ a
mũhĩrĩga ũcio, bũrũri wa Gileadi ũgĩtuĩka wa njiaro iria
ingĩ cia Manase. **7** Naguo bũrũri wa Manase woimĩte o
kũu Asheri nginya Mikemethathu mwena wa irathĩro
wa Shekemu. Mũhaka wagereire mwena wa gũthini
kuuma kũu ũgakinya kwa andũ arĩa maatũũraga Eni-
Tapua. **8** (Bũrũri wa Tapua warĩ wa Manase, no itũũra
rĩa Tapu, rĩrĩa rĩarĩ mũhaka-inĩ wa Manase, rĩarĩ rĩa
andũ a Efiraimu). **9** Ningĩ mũhaka ũcio ũgĩthiĩ na mbere
ũrorete mwena wa gũthini ũgĩkinya mũkuru wa karũũĩ
ga Kana. Kũu kwarĩ na matũũra ma Efiraimu o hamwe
na matũũra ma Manase, no mũhaka wa Manase warĩ
mwena wa gathigathini wa mũkuru ũcio, na warĩkĩrĩirie
o iria-inĩ. **10** Mwena wa gũthini bũrũri warĩ wa Efiraimu,
naguo mwena wa gathigathini warĩ wa Manase. Bũrũri
wa Manase wakinyĩte iria-inĩ, na ũkahakana na bũrũri
wa Asheri mwena wa gathigathini, na Isakaru mwena
wa irathĩro. **11** Kũu Isakaru na Asheri, Manase no aarĩ na
matũũra, namo nĩ Bethi-Shani, na Ibileamu, na andũ a
Dori, na Endori, na Taanaka na Megido, hamwe na mĩciĩ
ĩrĩa yamathiũrũrũkĩirie (rĩa gatatũ mũtaratara-inĩ nĩ
Nafothu). **12** No rĩrĩ, andũ a Manase matiahotire kũingata
andũ arĩa maatũũraga matũũra macio, nĩgũkorwo andũ
a Kaanani nĩmehotorete gũtũũra rũgongo rũu. **13**
No rĩrĩ, rĩrĩa andũ a Isiraeli maagĩire hinya mũno,
makĩhatĩrĩria andũ acio a Kaanani, makamarutithagia
wĩra na hinya o ta ũrĩa mangĩamaathire, no matiigana
kũmaingata moime kũu biũ. **14** Ningĩ andũ a Jusufu
makĩũria Joshua atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũtũhe o igai
rĩmwe na gĩcunjĩ o ro kĩmwe kĩrĩ igai riitũ? Tũrĩ
andũ aingĩ na Jehova nĩatũrathimĩte mũno." **15** Nake
Joshua akĩmacookeria atĩrĩ, "Angĩkorwo ũguo nĩguo
mũingĩhĩte-rĩ, na angĩkorwo bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa
Efiraimu nĩ mũnini mũno harĩ inyuĩ-rĩ, ambatai mũthiĩ
kũũrĩa mũtitũ-inĩ na mwĩthererie bũrũri inyuĩ ene
kũu bũrũri-inĩ wa Aperizi na wa Arefaimu." **16** Andũ
a Jusufu makĩmũcookeria atĩrĩ, "Bũrũri ũrĩa wa irima
ndũngĩtũigana, nao andũ a Kaanani arĩa othe matũũraga
werũ-inĩ marĩ na ngaari cia ita cia igera, o ũndũ ũmwe
na arĩa marĩ Bethi-Shani na matũũra makuo, na arĩa
matũũraga gĩtuamba-inĩ kĩa Jezireeli." **17** No Joshua
akĩĩra nyũmba ya Jusufu, nĩo Efiraimu na Manase, atĩrĩ,
"Inyuĩ mũrĩ aingĩ mũno na mũkagĩa na hinya mũno.
Mũtingĩheo o igai rĩmwe, **18** no nĩmũkũheo mũtitũ wa
bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma o naguo. Gũtheriei, nginya o kũrĩa
guothe ũkinyĩte gũgaatuĩka kwanyu; o na akorwo andũ
a Kaanani marĩ na ngaari cia ita cia igera, o na makorwo
marĩ na hinya mũno-rĩ, no mũhote kũmaingata."

18 Nakĩo kĩũngano gĩothe kĩa andũ a Isiraeli gĩkĩũngana kũu Shilo na gĩkĩamba Hema-ya-Gũtũnganwo kuo, tondũ nĩmarĩkĩtie gũtooria bũrũri ũcio ũgakorwo ũrĩ rungu rwao, **2** no nĩ gwatigarire mĩhĩrĩga mũgwanja ya Isiraeli ĩrĩa ĩtegwatĩire igai rĩayo. **3** Nĩ ũndũ ũcio Joshua akĩũria andũ a Isiraeli atĩrĩ, "Nĩ nginya rĩ mũgweterera mũtegũthiĩ kwĩgwatĩra bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wa maithe manyu aamũheire? **4** Thuurai andũ atatũ kuuma kũrĩ o mũhĩrĩga, na niĩ nĩngũmatũma magatuĩrie ũrĩa bũrũri ũcio ũtariĩ na maandĩke ũhoro waguo, wa ũrĩa ũngĩgaĩrwo o mũhĩrĩga. Thuutha ũcio macooke moke kũrĩ niĩ. **5** Na inyuĩ nĩmũkagayania bũrũri ũcio icunjĩ mũgwanja. Mũhĩrĩga wa Juda ũgaikara o kũu bũrũri waguo mwena wa gũthini, nayo nyũmba ya Jusufu ĩikare bũrũri wayo mwena wa gathigathini. **6** Mwarĩkia kwandĩka ũrĩa ng'ongo icio mũgwanja ingĩgayanio-rĩ, mũndehere ũhoro o haha, na niĩ ndĩmũcuukĩre mĩtĩ ndĩ mbere ya Jehova Ngai witũ. **7** No rĩrĩ, Alawii matikagaya igai gatagatĩ kanyu, nĩgũkorwo igai rĩao nĩ gũtungatĩra Jehova na wĩra wa ũthĩnjĩri-Ngai. Nao andũ a Gadi, na a Rubeni, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase nĩmarĩkĩtie kwĩgwatĩra igai rĩao kũu mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani, kũrĩa Musa ndungata ya Jehova aamaheire." **8** Nao andũ acio makĩambĩrĩrĩria kuumagara magatuĩrie bũrũri ũcio. Nake Joshua akĩmaatha, akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi mũgatuĩrie ũrĩa bũrũri ũcio ũtariĩ na mwandĩke ũhoro waguo. Thuutha ũcio mũcooke kũrĩ niĩ, na niĩ ndĩmũcuukĩre mĩtĩ o gũkũ Shilo ndĩ mbere ya Jehova." **9** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio makiumagara magĩtuĩkania bũrũri ũcio, na makĩandĩka ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo ũrĩa bũrũri ũcio watariĩ, o itũũra, maũgaĩte icunjĩ mũgwanja, na magĩcooka kũrĩ Joshua kambĩ-inĩ, o kũu Shilo. **10** Nake Joshua akĩmacuukĩra mĩtĩ o kũu Shilo mbere ya Jehova, na hau nĩho aagaĩire andũ a Isiraeli bũrũri ũcio kũringana na ũrĩa mĩhĩrĩga yao yagayanĩtio. **11** Na rĩrĩ, Joshua aacuukĩra bũrũri ũcio mĩtĩ-rĩ, wa mbere wagwĩrĩire mũhĩrĩga wa Benjamini, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ. Bũrũri ũrĩa maagaĩirwo warĩ gatagatĩ ka mũhĩrĩga wa Juda na wa Jusufu: **12** Naguo mũhaka wa mwena wa gathigathini waambĩrĩirie Rũũĩ rwa Jorodani, ũkahĩtũkĩra kĩharũrũka-inĩ kĩa mwena wa gathigathini wa Jeriko, ũrorete mwena wa ithũĩro ũgakinya bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma, ũkoimĩrĩra werũ wa Bethi-Aveni. **13** Kuuma kũu ũgakĩrania ũrorete na mwena wa kĩharũrũka kĩa gũthini kĩa Luzu (na norĩo Betheli) na ũgaikũrũka nginya Atarothu-Adari gũkuhĩ na kĩrĩma kĩa mwena wa gũthini wa itũũra rĩa Bethi-Horoni ya Mũhuro. **14** Kuuma kĩrĩma kĩrĩa kĩng'etheire Bethi-Horoni mwena wa gũthini, mũhaka ũcio ũkarigiicũka na mwena wa na gũthini ũgereire na mwena wa ithũĩro, ũkiumĩrĩra Kiriathu-Baali (na norĩo Kiriathu-Jearimu), itũũra rĩmwe rĩa andũ a Juda. Ũguo nĩguo mũhaka ũcio watariĩ mwena wa ithũĩro. **15** Naguo mwena wa gũthini mũhaka waambĩrĩirie gĩturi-inĩ kĩa Kiriathu-Jearimu, ũgathiĩ ũrorete mwena wa ithũĩro, ũkoimĩrĩra gĩthima-inĩ kĩa maaĩ ma Nefitoa. **16** Ningĩ mũhaka ũcio waikũrũkĩte o nginya magũrũ-inĩ ma kĩrĩma kĩrĩa kĩang'etheire Gĩtuamba kĩa Beni-Hinomu, gathigathini wa Gĩtuamba kĩa Refaimu. Naguo ũgĩikũrũka na kĩanda gĩa Gĩtuamba kĩa Hinomu, wĩgiritanĩtie na kĩharũrũka kĩa mwena wa gũthini wa itũũra inene rĩa Ajebusi, ũgĩikũrũka nginya Eni-Rogeli. **17** Mũhaka ũcio wacookete ũkegonya na mwena wa gathigathini, ũgathiĩ nginya Eni-Shemeshu, na ũgathiĩ na mbere nginya Galilothu, itũũra rĩrĩa rĩng'etheire Mwanya wa Adumimu, ũgaikũrũka nginya Ihiga-inĩ rĩa Bohani mũrũ wa Rubeni. **18** Mũhaka wathiĩte na mbere nginya kĩharũrũka-inĩ gĩa gathigathini kĩa Bethi-Araba na ũgaikũrũka nginya Araba. **19** Ningĩ ũgacooka ũkarora kĩharũrũka kĩa mwena wa gathigathini kĩa Bethi-Hogila, na ũkoimĩrĩra gĩcongoco-inĩ kĩa mwena wa gathigathini kĩa Iria rĩa Cumbĩ, o kũu mũthia-inĩ wa Rũũĩ rwa Jorodani mwena wa gũthini. Ũcio nĩguo warĩ mũhaka wa mwena wa gũthini. **20** Rũũĩ rwa Jorodani nĩruo rwarĩ mũhaka wa mwena wa irathĩro. Ĩyo nĩyo yarĩ mĩhaka ĩrĩa yathiũrũrũkĩte igai rĩa mbarĩ cia Benjamini mĩena ĩyo yothe. **21** Mũhĩrĩga wa Benjamini, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ, warĩ na matũũra maya: Jeriko, na Bethi-Hogila, na Emeki-Keziza, **22** na Bethi-Araba, na Zemaraimu, na Betheli, **23** na Avimu, na Para, na Ofira, **24** Kefari-Amoni, na Ofini, na Geba; mothe maarĩ matũũra ikũmi na meerĩ na tũtũũra twamo. **25** O na ningĩ warĩ na Gibeoni, na Rama, na Beerothu, **26** na Mizipe, na Kefira, na Moza, **27** na Rekemu, na Iripeeli, na Tarala, **28** na Zela, na Elefu, na Itũũra inene rĩa Ajebusi (na nĩrĩo, Jerusalemu), na Gibeathi, na Kiriathu; mothe maarĩ matũũra ikũmi na mana na tũtũũra twamo. Rĩu nĩrĩo rĩarĩ igai rĩa mũhĩrĩga wa Benjamini kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ.

19 Mũtĩ wa keerĩ wagwĩrĩire mũhĩrĩga wa Simeoni, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ. Igai rĩao rĩarĩ thĩinĩ wa bũrũri wa Juda. **2** Igai rĩu rĩao rĩarĩ na matũũra maya: Birishiba (kana Shiba), na Molada, **3** na Hazari-Shuali, na Bala, na Ezemu, **4** na Elitoladi, na Bethulu, na Horoma, **5** na Zikilagi, na Bethi-Marikabothu, na Hazari-Susa, **6** na Bethi-Lebaothu, na Sharuheni; mothe maarĩ matũũra ikũmi na matatũ na tũtũũra twamo. **7** Matũũra marĩa mangĩ maarĩ Aini, na Rimoni, na Etheri, na Ashani, matũũra mana na tũtũũra twamo, **8** hamwe na tũtũũra tũrĩa tũngĩ tuothe twathiũrũrũkĩirie matũũra macio o nginya Baalathu-Biri (norĩo Rama ya kũu Negevu). Rĩu nĩrĩo rĩarĩ igai rĩa mũhĩrĩga wa andũ a Simeoni, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ. **9** Igai rĩu mũhĩrĩga wa Simeoni wagaĩirwo rĩarutirwo kuuma igai rĩa andũ a Juda, nĩ ũndũ gĩcunjĩ kĩa Juda kĩarĩ kĩnene gũkĩra ũrĩa maabataire. Nĩ ũndũ ũcio andũ a mũhĩrĩga wa Simeoni makĩĩgwatĩra igai rĩao thĩinĩ wa bũrũri wa Juda. **10** Mũtĩ wa gatatũ wagũĩrĩire mũhĩrĩga wa Zebuluni, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ: Mũhaka wa igai rĩao wathiĩte nginya Saridi. **11** Mũhaka ũcio ũkĩambata ũrorete na mwena wa ithũĩro ũgĩkinya Marala, ũkĩhutia Dabeshethu na ũgĩtambũrũka ũgĩkinya karũũĩ karĩa kaarĩ hakuhĩ na Jokineamu. **12** Ũgĩcooka ũkĩrigiicũka na mwena wa irathĩro kuuma Saridi werekeire mwena ũrĩa riũa rĩrathagĩra, ũrorete bũrũri wa Kisilothu-Taboru, na ũkerekera Daberathu, ũkambata ũgakinya Jafia. **13** Ningĩ mũhaka ũcio ũgĩthiĩ na mbere ũrorete mwena wa irathĩro, ũgĩkinya

Gathi-Heferi na Ethi-Kazini; ũkiumĩrĩra Rimoni, na
ũkĩrigiicũka mwena wa Nea. **14** Kuuma hau mũhaka
ũcio ũgĩthiũrũrũka na mwena wa gathigathini, ũgĩkinya
Hanathoni, na ũkĩrĩkĩrĩra gĩtuamba-inĩ kĩa Ifita-Eli. **15**
Matũũra marĩa maanyiitĩtwo nĩ mũhaka ũcio maarĩ
Katathu, na Nahalali, na Shimuroni, na Idala, na
Bethilehemu. Mothe maarĩ matũũra ikũmi na meerĩ na
tũtũũra twamo. **16** Matũũra macio na tũtũũra twamo
nĩmo maarĩ igai rĩa Zebuluni, kũringana na ũrĩa mbarĩ
ciao ciatariĩ. **17** Mũtĩ wa kana wagwĩrĩire mũhĩrĩga wa
Isakaru kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ. **18** Bũrũri
wao warĩ na matũũra maya: Jezireeli, na Kesulothu, na
Shunemu, **19** na Hafaraimu, na Shioni, na Anaharathu,
20 na Rabithu, na Kishioni, na Ebezu, **21** na Remethu, na
Eni-Ganimu, na Eni-Hada, na Bethi-Pazezu. **22** Mũhaka
wahutĩtie Taboru, na Shahazuma, na Bethi-Shemeshu,
na ũkarĩkĩrĩria Jorodani. Mothe maarĩ matũũra ikũmi
na matandatũ na tũtũũra twamo. **23** Matũũra macio
na tũtũũra twamo nĩmo maarĩ igai rĩa mũhĩrĩga wa
Isakaru, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ. **24** Mũtĩ
wa gatano wagwĩrĩire mũhĩrĩga wa Asheri, kũringana na
ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ. **25** Bũrũri wao warĩ na matũũra
maya: Helikathu, na Hali, na Beteni, na Akishafu, **26** na
Alameleki, na Amadi, na Mishali. Mwena wa ithũĩro
mũhaka wahutĩtie Karimeli na Shihoru-Libunathu. **27**
Ũgacooka ũkarigiicũka ũrorete na mwena wa irathĩro,
ũgakinya Bethi-Dagoni, ũkahutia Zebuluni na Gĩtuamba
kĩa Ifita-Eli, ũgacooka ũkerekera mwena wa gathigathini
ũgakinya Bethi-Emeki na Neieli, ũhĩtũkĩire Kabuli
mwena wa ũmotho. **28** Mũhaka ũcio ũgĩthiĩ nginya
Abudoni, na Rehobu, na Hamoni, na Kana, ũgĩkinya
Sidoni ĩrĩa Nene. **29** Mũhaka ũcio ũgĩcooka ũkĩrigiicũka
werekeire Rama, ũgĩthiĩ nginya itũũra inene rĩrĩa rĩirige
na hinya rĩa Turo, ũgĩcooka ũkĩrigiicũka ũgĩkinya Hosa,
na ũkiumĩrĩra iria rĩrĩa rĩrĩ gũkuhĩ na Akizibu, **30** o na
matũũra ma Uma, na Afeku, na Rehobu. Macio maarĩ
matũũra mĩrongo ĩĩrĩ na meerĩ na tũtũũra twamo.
31 Matũũra macio hamwe na tũtũũra twamo nĩmo
maarĩ igai rĩa mũhĩrĩga wa Asheri, kũringana na ũrĩa
mbarĩ ciao ciatariĩ. **32** Mũtĩ wa gatandatũ wagwĩrĩire
mũhĩrĩga wa Nafitali, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao
ciatariĩ: **33** Mũhaka wao woimire Helefu o kũu mũtĩ-inĩ
ũrĩa mũnene thĩinĩ wa Zaananimu, ũkĩhĩtũkĩra Adami-
Nekebu na Jabineeli, ũgĩkinya Lakumu, na ũkĩrĩkĩrĩra
Jorodani. **34** Mũhaka ũcio ũkĩrigiicũka ũrorete mwena
wa ithũĩro ũhĩtũkĩire Azinothu-Taboru, na ũkiumĩrĩra
Hukoku. Nĩwahutĩtie Zebuluni mwena wa gũthini,
na ũkahutia Asheri mwena wa ithũĩro, na ũkahutia
Jorodani mwena wa irathĩro. **35** Matũũra marĩa maarĩ
mairigĩre na hinya maarĩ Zidimu, na Zeri, na Hamathu,
na Rakathu, na Kinerethu, **36** na Adama, na Rama,
na Hazoru, **37** na Kedeshi, na Edirei, na Eni-Hazoru,
38 na Ironi, na Migidali-Eli, na Horemu, na Bethi-
Anathu, na Bethi-Shemeshu. Mothe maarĩ matũũra
ikũmi na kenda na tũtũũra twamo. **39** Matũũra macio
na tũtũũra twamo nĩmo maarĩ igai rĩa mũhĩrĩga wa
Nafitali, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ. **40** Mũtĩ
wa mũgwanja wagwĩrĩire mũhĩrĩga wa Dani, kũringana
na ũrĩa mbarĩ ciao ciatariĩ. **41** Bũrũri wa igai rĩao warĩ
na matũũra maya: Zora, na Eshitaoli, na Iri-Shemeshu,
42 na Shaalabini, na Aijaloni, na Ithila, **43** na Eloni,
na Timina, na Ekironi, **44** na Eliteke, na Gibethoni, na
Baalathu, **45** na Jehudu, na Bene-Beraka, na Gathi-
Rimoni, **46** na Me-Jarikoni, na Rakoni, hamwe na
gĩcunjĩ kĩrĩa kĩng'etheire Jopa. **47** (No rĩrĩ, andũ a
Dani nĩmaremirwo nĩ kwĩgwatĩra bũrũri wao; nĩ ũndũ
ũcio makĩambata magĩtharĩkĩra itũũra rĩa Leshemu,
makĩrĩtunyana na makĩũraga andũ arĩa maatũũraga
kuo na rũhiũ rwa njora, narĩo rĩgĩgĩtuĩka rĩao. Nao
magĩtũũra kũu Leshemu. Makĩrĩtua Dani o ta ũrĩa ithe
wao eetagwo.) **48** Matũũra macio na tũtũũra twamo
nĩmo maarĩ igai rĩa mũhĩrĩga wa Dani, kũringana na ũrĩa
mbarĩ ciao ciatariĩ. **49** Rĩrĩa maarĩkirie kũgaya bũrũri
ũcio kũringana na ũrĩa icunjĩ ciaheanĩtwo-rĩ, andũ a
Isiraeli makĩhe Joshua mũrũ wa Nuni igai gatagatĩ-inĩ
kao, **50** o ta ũrĩa Jehova aathanĩte. Nao maamũheire
itũũra rĩrĩa oorĩtie aheo narĩo nĩ Timuna-Sera o kũu
bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu. Nake agĩaka itũũra rĩu
agĩtũũra kuo. **51** Maya nĩmo mabũrũri marĩa Eleazaru
ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Joshua mũrũ wa Nuni, na
atongoria a mbarĩ cia mĩhĩrĩga ya Isiraeli maaheanire
na njĩra ya gũcuuka mĩtĩ kũu Shilo o mbere ya Jehova
itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. Na nĩ ũndũ
ũcio makĩrĩkia kũgaya bũrũri ũcio.

20 Nake Jehova akĩĩra Joshua atĩrĩ, **2** "Ĩra andũ a
Isiraeli mathuure matũũra manene ma kũũrĩrwo,
marĩa ndamũheire ũhoro wamo rĩrĩa ndaarirle na Musa,
3 nĩgeetha mũndũ o wothe ũrĩa ũngĩũraga mũndũ
na njĩra ya mũtino na atekwenda-rĩ, no orĩre kuo na
agĩe na ũgitĩri kuuma kũrĩ mũrĩhĩria wa thakame ĩrĩa
ĩitĩtwo. **4** "Rĩrĩa orĩra itũũra rĩmwe rĩa macio manene-
rĩ, nĩarĩrũgamaga kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩu inene, nake
akoiga ũrĩa ekĩte arĩ mbere ya athuuri a itũũra rĩu
inene. Nao makamwĩtĩkĩria atũũre itũũra rĩu rĩao na
makamũhe handũ atũũranie nao. **5** Nake mũrĩhĩria wa
thakame ĩyo ĩitĩtwo angĩmuuma thuutha, matikaneane
mũndũ ũcio mũthitange, tondũ oragĩte mũndũ wa itũũra
rĩake atekwenda na ataciirĩire gwĩka ũguo. **6** Mũndũ
ũcio nĩarekwo aikare itũũra rĩu inene nginya hĩndĩ ĩrĩa
akaarũgama mbere ya andũ monganĩte aciirithio, kana
nginya rĩrĩa gĩkuũ kĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene
ũcio ũratungata hĩndĩ ĩyo gĩgaakinya. Thuutha ũcio no
acooke mũciĩ gwake o itũũra-inĩ rĩrĩa oimĩte akĩũra." **7** Nĩ
ũndũ ũcio makĩamũra Kedeshi itũũra rĩrĩa rĩrĩ kũu Galili
bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Nafitali, na Shekemu itũũra rĩa
bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu, na Kiriathu-Ariba
(na nĩkuo Hebironi) itũũra rĩa bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa
Juda. **8** Naguo mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani
mũrĩmo wa Jeriko magĩthuura Bezeri kũu werũ-inĩ
ũrĩa mwaraganu mũhĩrĩga-inĩ wa Rubeni, na Ramothu
kũu Gileadi mũhĩrĩga-inĩ wa Gadi, na Golani thĩinĩ wa
Bashani mũhĩrĩga-inĩ wa Manase. **9** Mũndũ o wothe
Mũisiraeli o na kana mũndũ wa kũngĩ ũtũũranagia
nao ũrĩa ũngĩũraga mũndũ ataciirĩire gwĩka ũguo no
oorĩre matũũra-inĩ macio manene maathuurĩtwo nĩguo
ndakooragwo nĩ mũrĩhanĩria wa thakame ĩyo ĩitĩtwo
atanarũgama mbere ya andũ monganĩte aciirithio.

21 Na rĩrĩ, atongoria a nyũmba cia Alawii magĩthiĩ kũrĩ Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na kũrĩ Joshua mũrũ wa Nuni, o na kũrĩ atongoria a nyũmba cia mĩhĩrĩga ĩrĩa ĩngĩ ya Isiraeli **2** kũu Shilo bũrũri wa Kaanani makĩmeera atĩrĩ, "Jehova nĩathanire na kanua ka Musa atĩ tũkaaheo matũũra ma gũtũũra, marĩ na kũndũ gwa kũrĩithagĩria mahiũ maitũ." **3** Nĩ ũndũ ũcio, andũ a Isiraeli makĩhe Alawii matũũra o hamwe na kũndũ gwa kũrĩithio kuuma magai-inĩ mao o ta ũrĩa Jehova aathanĩte: **4** Na rĩrĩ, mĩtĩ yacuukwo-rĩ, mũtĩ wa mbere wagwĩrĩire mbarĩ ya Akohathu, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ. Alawii arĩa maarĩ a rũciaro rwa Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai maaheirwo matũũra ikũmi na matatũ kuuma mũhĩrĩga ya Juda, na wa Simeoni, na wa Benjamini. **5** Acio angĩ a rũciaro rwa Kohathu maaheirwo matũũra ikũmi kuuma mbarĩ ya mũhĩrĩga wa Efiraimu, na wa Dani, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase. **6** Njiaro cia Gerishoni ciaheirwo matũũra ikũmi na matatũ kuuma mbarĩ cia mũhĩrĩga wa Isakaru, na wa Asheri, na wa Nafitali, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase kũu Bashani. **7** Njiaro cia Merari, kũringana na ũrĩa mbarĩ ciao ciatarĩĩ, ciaheirwo matũũra ikũmi na meerĩ kuuma mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa Gadi, na wa Zebuluni. **8** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli magĩkĩhe Alawii matũũra macio na kũndũ kũrĩa kwamathiũrũrũkĩirie kũrĩ ũrĩithio wao o ta ũrĩa Jehova aathanĩte na kanua ka Musa. **9** Kuuma mũhĩrĩga wa Juda na wa Simeoni andũ a Isiraeli makĩheana matũũra maya magwetetwo na marĩĩtwa **10** (matũũra maya maaheirwo njiaro cia Harũni arĩa maarĩ a mbarĩ cia Akohathu cia mũhĩrĩga wa Alawii, nĩ ũndũ nĩo magwĩrĩirwo nĩ mũtĩ wa mbere): **11** Magĩkĩmahe Kiriathu-Ariba (na no kuo Hebironi), hamwe na kũndũ kũrĩa gwathiũrũrũkĩirie gwa kũrĩithĩrio mahiũ kũu bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Juda. (Ariba nĩwe warĩ ithe wa Anaki). **12** No rĩrĩ, mĩgũnda na tũtũũra tũrĩa twathiũrũrũkĩirie itũũra rĩu inene nĩmaheete Kalebu mũrũ wa Jefune gũtuĩke igai rĩake. **13** Nĩ ũndũ ũcio njiaro cia Harũni ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai magĩcihe Hebironi (itũũra inene rĩa kũũrĩrwo nĩ mũndũ ũrĩa ũraganĩte), na ikĩheo Libina, **14** na Jatiri, na Eshitemoa, **15** na Holoni, na Debiri, **16** na Aini, na Juta, na Bethi-Shemeshu, o hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; matũũra mothe maarĩ kenda kuuma kũrĩ mĩhĩrĩga ĩyo ĩĩrĩ. **17** Na kuuma mũhĩrĩga wa Benjamini makĩheo Gibeoni, na Geba, **18** na Anathothu, na Alimoni o hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra mana. **19** Matũũra mothe ma athĩnjĩri-Ngai, arĩa maarĩ njiaro cia Harũni, maarĩ ikũmi na matatũ o hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio. **20** Nacio mbarĩ icio ingĩ ciatigarĩte cia Kohathu cia mũhĩrĩga wa Alawii ciaheirwo matũũra kuuma kũrĩ mũhĩrĩga wa Efiraimu ta ũũ: **21** Kũu bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu maaheirwo Shekemu (itũũra inene rĩa kũũrĩrwo nĩ mũndũ ũrĩa ũraganĩte), na Gezeri, **22** na Kibizaimu, na Bethi-Horoni hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra mana. **23** Ningĩ kuuma mũhĩrĩga wa Dani makĩheo Eliteke, na Gibethoni, **24** na Aijaloni, na Gathi-Rimoni hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra mana. **25** Kuuma nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase makĩheo Taanaka, na Gathi-Rimoni hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra meerĩ. **26** Matũũra macio mothe ikũmi hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio nĩmo maheirwo mbarĩ icio ingĩ cia Kohathu. **27** Na rĩrĩ, mbarĩ cia Agerishoni cia mũhĩrĩga wa Alawii ciaheirwo ta ũũ: kuuma nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase, nĩ itũũra rĩa Golani kũu Bashani (itũũra inene rĩa kũũrĩrwo nĩ mũndũ ũrĩa ũraganĩte), na Be-Eshitara, hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra meerĩ; **28** kuuma mũhĩrĩga wa Isakaru, ikĩheo Kishioni, na Deberathu, **29** na Jaramuthu, na Eni-Ganimu, hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra mana; **30** kuuma mũhĩrĩga wa Asheri, ikĩheo Mishali, na Abidoni **31** na Helikathu, na Rehobu hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra mana; **32** kuuma mũhĩrĩga wa Nafitali, ikĩheo Kedeshi kũu Galili (itũũra inene rĩa kũũrĩrwo nĩ mũndũ ũrĩa ũraganĩte), na Hamothu-Dori na Karitani, hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra matatũ. **33** Matũũra mothe ma mbarĩ cia Agerishoni maarĩ ikũmi na matatũ hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio. **34** Nacio mbarĩ cia Amerari (nao nĩo Alawii arĩa angĩ maatigaire) makĩheo: kuuma mũhĩrĩga wa Zebuluni, nĩ itũũra rĩa Jokineamu, na Karita, **35** na Dimuna, na Nahalali, hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra mana; **36** kuuma mũhĩrĩga wa Rubeni, ikĩheo Bezeri, na Jahazu, **37** na Kedemothu, na Mefaathu, hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra mana; **38** kuuma mũhĩrĩga wa Gadi, ikĩheo Ramothu kũu Gileadi (itũũra inene rĩa kũũrĩrwo nĩ mũndũ ũrĩa ũraganĩte), na Mahanaimu, **39** na Heshiboni, na Jazeri, hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio; mothe maarĩ matũũra mana. **40** Matũũra mothe marĩa maaheirwo mbarĩ cia Amerari, nao nĩo Alawii arĩa maatigaire, maarĩ ikũmi na meerĩ. **41** Nĩ ũndũ ũcio matũũra ma Alawii thĩinĩ wa bũrũri ũrĩa wegwatĩirwo nĩ andũ a Isiraeli maarĩ mĩrongo ĩna na manana marĩ mothe, hamwe na ithaka ciamo cia ũrĩithio. **42** O itũũra rĩarĩ na ũrĩithio ũrĩa warĩthiũrũrũkĩirie; ũguo nĩguo matũũra macio mothe maatarĩĩ. **43** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩhe Isiraeli ũhurũko mĩena yothe, o ta ũrĩa eerĩte maithe mao na mwĩhĩtwa. Maarĩkia kwĩgwatĩra bũrũri ũcio ũgĩtuĩka wao, magĩtũũra kuo. **44** Nake Jehova akĩmahe ũhurũko na mĩena yothe o ta ũrĩa eerĩte maithe mao na mwĩhĩtwa. Gũtirĩ thũ o na ĩmwe yao yahotire kũmeetiiria, nĩgũkorwo Jehova nĩaciheanĩte moko-inĩ mao. **45** Gũtirĩ kĩrĩkanĩro o na kĩmwe kĩa maũndũ marĩa mega Jehova aameerĩire gĩtaahingirio; ciĩranĩro icio ciothe nĩciahingirio.

22 Ningĩ Joshua agĩĩta andũ a Mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa Gadi. na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase, **2** akĩmeera atĩrĩ, "Nĩmwĩkĩte maũndũ marĩa mothe Musa ndungata ya Jehova aamwathire, na nĩmũnjathĩkĩire maũndũ-inĩ mothe marĩa ndĩmwathĩte. **3** Matukũ macio mothe mathirĩte o nginya ũmũthĩ-rĩ, mũtirĩ mwatiganĩria ariũ a thoguo, no nĩmũrutĩte wĩra ũrĩa Jehova Ngai wanyu aamũheire. **4** Na rĩrĩ, kuona atĩ Jehova nĩaheete ariũ a thoguo ũhurũko o ta ũrĩa eeranĩire-rĩ, cookai mũthĩĩ mĩciĩ kwanyu bũrũri-inĩ

ũrĩa Musa ndungata ya Jehova aamũheire mũrĩmo
ũũrĩa ũngĩ wa Rũũĩ rwa Jorodani. **5** No rĩrĩ, menyerera
mũno mũtikanaage kũhingia maathani na watho
ũrĩa Musa ndungata ya Jehova aamũheire; akĩmwĩra
mwendage Jehova Ngai wanyu, na mũrũmagie njĩra
ciake ciothe, na mwathĩkagĩre maathani make, na
mũtũũre mwĩgwatanĩtie nake, na mũmũtungatagĩre na
ngoro cianyu ciothe na mĩoyo yanyu yothe." **6** Nake
Joshua akĩmarathima, akĩmeera mathiĩ, nao magĩthiĩ,
makĩinũka kwao mĩciĩ. **7** (Musa nĩaheete nuthu ĩmwe
ya mũhĩrĩga wa Manase gĩthaka kũu Bashani, nayo
nuthu ĩyo ĩngĩ ya mũhĩrĩga ũcio Joshua akĩmĩhe gĩthaka
mwena wa ithũĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani hamwe na
ariũ a ithe wao.) Rĩrĩa Joshua aameerire mainũke-rĩ,
nĩamarathimire, **8** akĩmeera atĩrĩ, "Cookai mĩciĩ kwanyu
hamwe na ũtonga wanyu mũnene, wa mahiũ maingĩ,
na betha, na thahabu, na icango, na igera, na nguo
nyingĩ mũno cia kwĩhumba, na mũthiĩ mũgayane indo
icio mũtahĩte kuuma kũrĩ thũ cianyu na ariũ a ithe
wanyu." **9** Nĩ ũndũ ũcio mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa
Gadi, na nuthu ya Manase magĩtiga andũ a Isiraeli
Shilo kũu Kaanani nĩguo macooke Gileadi, bũrũri wao
kĩũmbe, ũrĩa meegwatiire naguo o ta ũrĩa Jehova aathĩte
Musa. **10** Rĩrĩa maakinyire Gelilothu gũkuhĩ na Rũũĩ
rwa Jorodani kũu bũrũri wa Kaanani-rĩ, mũhĩrĩga wa
Rubeni, na wa Gadi, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase
nĩmakire kĩgongona kĩnene biũ o kũu hũgũrũrũ-inĩ
cia Rũũĩ rwa Jorodani. **11** Na rĩrĩa andũ a Isiraeli
maaiguire atĩ nĩmakĩte kĩgongona kĩu mũhaka-inĩ wa
Kaanani kũu Gelilothu gũkuhĩ na Rũũĩ rwa Jorodani
mwena wa andũ a Isiraeli-rĩ, **12** kĩungano gĩothe gĩa
Isiraeli gĩkĩũngana Shilo nĩguo gĩkarũe nao. **13** Nĩ
ũndũ ũcio andũ a Isiraeli magĩtũma Finehasi mũrũ wa
Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai athiĩ bũrũri wa Gileadi;
athiĩ kũrĩ mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa Gadi na nuthu ya
Manase. **14** O hamwe nake, magĩtũma atongoria ikũmi
o mũtongoria ũmwe akarũgamĩrĩra mũhĩrĩga o mũndũ
ũmwe wa Isiraeli, o ũmwe wao nĩwe warĩ mũnene wa
nyũmba ya ithe thĩinĩ wa mbarĩ cia andũ a Isiraeli.
15 Rĩrĩa maathiire Gileadi, magĩthiĩ kũrĩ mũhĩrĩga wa
Rubeni, na Gadi, na nuthu ya Manase, makĩmeera
atĩrĩ, **16** "Kĩũngano gĩothe kĩa Jehova gĩkũmũũria
atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mwage kwĩhokeka harĩ Ngai wa
Isiraeli? Mwahota atĩa kũhutatĩra Jehova mũkeyakĩra
kĩgongona nĩguo mũũkĩrĩre Jehova mũmũremere? **17**
Mehia marĩa meekĩirwo Peori matitũiganĩte? Nginya
ũmũthĩ ũyũ tũtirĩ twetheria mehia macio, o na gũtuĩka
mũthiro nĩwokire igũrũ rĩa kĩrĩndĩ kĩa Jehova! **18**
Rĩu na inyuĩ nĩ Jehova mũrahutatĩra? "'Mũngĩremera
Jehova ũmũthĩ, rũciũ nake nĩakarakarĩra kĩrĩndĩ gĩothe
gĩa Isiraeli. **19** Angĩkorwo bũrũri ũrĩa mwĩgwatĩire
nĩmũthaahu-rĩ, ringai mũũke bũrũri wa Jehova, kũrĩa
hema ya Jehova ĩrĩ, mũgayane bũrũri na ithuĩ. No
rĩrĩ, mũtikaremere Jehova kana mũtũremere na ũndũ
wa kwĩyakĩra kĩgongona kĩanyu inyuĩ ene, o tiga
kĩgongona kĩrĩa kĩrĩ kĩa Jehova Ngai witũ. **20** Rĩrĩa Akani
mũrũ wa Zera aagire kwĩhokeka maũndũ-inĩ makoniĩ
indo iria ciamũrĩtwo cia kũniinwo-rĩ, githĩ mang'ũrĩ
matiakinyĩrĩire kĩrĩndĩ gĩothe gĩa Isiraeli? Mũndũ ũcio
to we wiki wakuire nĩ ũndũ wa mehia make.'" **21** Hĩndĩ
ĩyo andũ a Rubeni, na a Gadi, na a nuthu ya Manase
magĩcookeria anene a mbarĩ cia Isiraeli makĩmeera
atĩrĩ: **22** "Jehova, Ngai, Mwene-Hinya, o we Jehova!
Jehova, Ngai, Mwene-Hinya, o we Jehova! Nĩwe ũũĩ!
Narĩo Isiraeli nĩrĩmenye! Angĩkorwo ũndũ ũyũ nĩ wa
ũremi o na kana kwaga gwathĩkĩra Jehova, mũtigatũtigie
muoyo ũmũthĩ. **23** Angĩkorwo nĩtwakĩte kĩgongona
giitũ ithuĩ ene nĩguo tũhutatĩre Jehova, na tũrutage
maruta ma njino na ma mũtu, o na kana tũkarutagĩra
igongona rĩa ũiguano igũrũ rĩakĩo-rĩ, Jehova aroĩyũrĩria
gĩtũmi kĩa ũhoro ũcio harĩ ithuĩ. **24** "Aca! Ithuĩ twekire
ũguo nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra atĩ mũthenya ũmwe njiaro
cianyu ciahota gũkeera ciitũ atĩrĩ, 'Inyuĩ nĩ ũhoro ũrĩkũ
mũrĩ naguo na Jehova Ngai wa Isiraeli? **25** Jehova
nĩekĩrĩte mũhaka wa Rũũĩ rwa Jorodani ũtuĩke wa
gũtũhakania ithuĩ na inyuĩ, na andũ aya a Rubeni
na Gadi! Gũtirĩ ũndũ mwĩtainwo na Jehova.' Nĩ ũndũ
ũcio njiaro cianyu ciahota gũtũma ciitũ itige gũcooka
gwĩtigĩra Jehova. **26** "Kĩu nĩkĩo gĩatũmire tuuge atĩrĩ,
'Nĩtwĩhaarĩrie twĩakĩre kĩgongona, no ti kĩa maruta ma
njino o na kana magongona mangĩ.' **27** No rĩrĩ, nĩ gĩtuĩke
ũira gatagatĩ gaitũ na inyuĩ na njiarwa iria igooka, atĩ
tũrĩhooyagĩra Jehova hema-inĩ yake tũrĩ na maruta
maitũ ma njino, na magongona na maruta ma ũiguano.
Ningĩ matukũ ma thuutha njiaro cianyu itikeera njiaro
ciitũ atĩrĩ, 'Mũtirĩ na igai harĩ Jehova.' **28** "Na ithuĩ
tũkiuga atĩrĩ, 'Mangĩgaatwĩra ũguo, o na kana meere
njiaro ciitũ ũguo-rĩ, nĩtũkamacookeria, tũmeere atĩrĩ: Ta
rorai muone mũhianĩre wa kĩgongona kĩa Jehova, kĩrĩa
maithe maitũ maakire, gĩtiakirwo nĩ ũndũ wa maruta
ma njino na magongona mangĩ, no gĩakirwo nĩguo
gĩtuĩke ũira gatagatĩ gaitũ na inyuĩ.' **29** "Kũroaga gũtuĩka
ũguo, atĩ no tũremere Jehova tũmũhutatĩre ũmũthĩ na
ũndũ wa gwaka kĩgongona kĩngĩ gĩa keerĩ gĩa kũrutĩra
maruta ma njino, na maruta ma mũtu na magongona
mangĩ, tiga o kĩgongona kĩa Jehova Ngai witũ kĩrĩa
gĩakĩtwo hema-inĩ yake." **30** Rĩrĩa Finehasi, mũthĩnjĩri-
Ngai hamwe na atongoria a kĩrĩndĩ, o acio atongoria
a mbarĩ cia andũ a Isiraeli maaiguire ũrĩa Rubeni, na
Gadi, na Manase moigire-rĩ, magĩkena. **31** Nake Finehasi
mũrũ wa Eleazaru ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai akĩĩra Rubeni,
na Gadi, na Manase atĩrĩ, "Ũmũthĩ nĩtwamenya atĩ
Jehova arĩ hamwe na ithuĩ, tondũ mũtihĩtĩirie Jehova
ũndũ-inĩ ũyũ. Rĩu nĩmũteithũkĩtie andũ a Isiraeli kuuma
guoko-inĩ kwa Jehova." **32** Nake Finehasi mũrũ wa
Eleazaru, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, hamwe na atongoria
magĩcooka Kaanani thuutha wa gũcemania na andũ a
Rubeni na Gadi kũu Gileadi, nao magĩcookeria andũ a
Isiraeli ũhoro. **33** Nĩmakenire nĩ kũigua ũhoro ũcio, na
makĩgooca Ngai. Na matiigana gũcooka kwaria ũhoro
wa kũrũa nao atĩ nĩguo maharaganie bũrũri ũrĩa andũ a
Rubeni na Gadi matũũraga. **34** Nao andũ a Rubeni na
Gadi magĩĩta kĩgongona kĩu ũũ: Mũira Gatagatĩ Gaitũ atĩ
Jehova nĩwe Ngai.

23 Thuutha wa ihinda inene gũthira na Jehova
agĩkorwo aheete andũ a Isiraeli ũhurũko kuuma
kũrĩ thũ ciao ciothe iria ciamathiũrũrũkĩirie, na Joshua
agĩkorwo aarĩ mũkũrũ mũno na akaingĩhia mĩaka-
rĩ, **2** agĩĩta andũ a Isiraeli othe, na athuuri ao, na

atongoria, na atuithania a maciira, na anene, akĩmeera atĩrĩ: “Rĩu niĩ ndĩ mũkũrũ na ngaingĩhia mĩaka. **3** Inyuĩ ene nĩmwĩoneire maũndũ marĩa mothe Jehova Ngai wanyu ekĩte ndũrĩrĩ ici ciothe Nĩ ũndũ wanyu, nĩgũkorwo nĩ Jehova Ngai wanyu wamũrũĩrĩire. **4** Ririkanai ũrĩa ndamũgaĩire ndũrĩrĩ iria ciatigarĩte ituĩke igai rĩa mĩhĩrĩga yanyu, hamwe na mabũrũri ma ndũrĩrĩ iria niĩ mwene ndatooririe, kuuma Rũũĩ rwa Jorodani o nginya Iria rĩrĩa Inene rĩa mwena wa ithũĩro. **5** Jehova Ngai wanyu we mwene nĩagaciingata imweherere. Nĩagacieheria mbere yanyu, na inyuĩ nĩmũkegwatĩra bũrũri wao ũtuĩke wanyu, o ta ũrĩa Jehova Ngai wanyu aamwĩrire. **6** “Gĩai na hinya mũno; mũrũmie na mwathĩkagĩre watho wothe ũrĩa wandĩkĩtwo Ibukuinĩ rĩa watho wa Musa, mũtekũgarũrũka na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho. **7** Mũtikanagwatanĩre na ndũrĩrĩ ici itigaire thĩinĩ wanyu; mũtikanagwete marĩĩtwa ma ngai ciacio kana mwĩhĩte nacio. Mũtikanacitungatĩre kana mũciinamĩrĩre. **8** No inyuĩ no nginya mũrũmie kwĩgwatania na Jehova Ngai wanyu, o ta ũrĩa mũkoretwo mũgĩĩka nginya ũmũthĩ. **9** “Jehova nĩamũingatĩire ndũrĩrĩ nene na irĩ hinya mũno ikamweherera; na nginya ũmũthĩ ũyũ gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũhotete kũmwĩtiiria. **10** Mũndũ ũmwe wanyu atooragia andũ ngiri, Nĩ ũndũ Jehova Ngai wanyu nĩwe ũmũrũagĩrĩra, o ta ũrĩa eeranĩire. **11** Nĩ ũndũ ũcio mwĩmenyererei mũno nĩguo mwendage Jehova Ngai wanyu. **12** “No rĩrĩ, mũngĩgarũrũka na mũnyiitanagĩre na matigari ma ndũrĩrĩ ici itigaire thĩinĩ wanyu na mũhikanie nacio na mũgwatanĩre nacio, **13** hĩndĩ ĩyo na inyuĩ mũmenye wega atĩ Jehova Ngai wanyu ndagacooka kũingata ndũrĩrĩ icio ciehere mbere yanyu. No rĩrĩ, igaatuĩka cia kũmũheenereria o na ituĩke ta mĩtego ya kũmũgwatia, na ituĩke iboko cia kũmũhũũra, na mĩigua ya kũmũtũra maitho, nginya mũthire bũrũriinĩ ũyũ mwega, ũrĩa Jehova Ngai wanyu amũheete. **14** “Rĩu niĩ ngirie gwĩthiĩra na njĩra ĩrĩa andũ othe a thĩ mathiiaga. Nĩmũũĩ na ngoro cianyu ciothe, na maroho manyu atĩ gũtirĩ kĩĩranĩro o na kĩmwe kĩa maũndũ marĩa mothe mega Jehova Ngai wanyu aamwĩrĩire atahingĩtie. Irĩkanĩro ciothe nĩihingĩtio, na gũtirĩ o na kĩmwe gĩtahingĩte. **15** No rĩrĩ, o ta ũrĩa ciĩranĩro ciothe njega iria Ngai eeranĩire ihingĩte-rĩ, ũguo noguo Jehova akaamũrehithĩria ũũru ũrĩa wothe oigĩte nĩakamũrehere, o nginya amũniine mwehere bũrũri-inĩ ũyũ mwega amũheete. **16** Mũngĩthũkia kĩrĩkanĩro kĩa Jehova Ngai wanyu kĩrĩa aamwathire mũrũmagĩrĩre, na mũcooke gũtungatagĩra ngai ingĩ na mũgaciinamĩrĩrarĩ, marakara ma Jehova nĩmakamũrĩrĩmbũkĩra, na inyuĩ nĩmũgakua narua mũthire bũrũri ũyũ mwega amũheete.”

24 Ningĩ Joshua agĩcookanĩrĩria mĩhĩrĩga yothe ya Isiraeli kũu Shekemu. Agĩĩta athuuri, na atongoria, na atuithania a maciira, na anene a Isiraeli, nao magĩthiĩ makĩrũgama mbere ya Ngai. **2** Nake Joshua akĩĩra andũ othe atĩrĩ, “Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ: ‘Tene mũno maithe manyu, nĩo Tera ithe wa Iburahĩmu na Nahoru, maatũũraga mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Rũũĩ rwa Farati na makahooyaga ngai ingĩ. **3** No nĩndarutire ithe wanyu Iburahĩmu, oime bũrũri ũcio ũrĩ mũrĩmo wa rũũĩ rũu rwa Farati, ngĩmũtongoria kũu Kaanani guothe, na ngĩmũhe njiaro nyingĩ. Nĩndamũheire Isaaka, **4** nake Isaaka ngĩmũhe Jakubu na Esaũ. Nĩndagaĩire Esaũ bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Seiru, no Jakubu na ariũ ake magĩikũrũka magĩthiĩ Misiri. **5** “‘Ningĩ ngĩcooka ngĩtũma Musa na Harũni, na ngĩhũũra andũ a Misiri na maũndũ marĩa mothe ndeekire kũu, ngĩcooka ngĩmaruta kuo. **6** Rĩrĩa ndaarutire maithe manyu kũu bũrũri wa Misiri, nĩmwakinyire iria-inĩ, nao andũ a Misiri makĩmarũmĩrĩra na ngaari cia ita, na andũ mahaicĩte mbarathi o nginya Iria Itune. **7** Nao andũ a Isiraeli magĩkaĩra Jehova amateithie, nake agĩĩkĩra nduma gatagatĩ kanyu na andũ a Misiri; ningĩ agĩtũma iria rĩmakorere, akĩmathika narĩo. Nĩmweyoneire na maitho manyu ũrĩa ndeekire andũ a Misiri. Ningĩ mũgĩcooka mũgĩtũũra werũ-inĩ matukũ maingĩ. **8** “‘Ningĩ ngĩmũtwara bũrũri wa Aamori arĩa maatũũraga mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani. Nao makĩrũa na inyuĩ na niĩ ngĩmaneana moko-inĩ manyu. Nĩndamaanangire mamweherere, na inyuĩ mũkĩĩgwatĩra bũrũri wao ũgĩtuĩka wanyu. **9** Na rĩrĩa Balaki mũrũ wa Ziporu mũthamaki wa Moabi eeharagĩria kũrũa na Isiraeli-rĩ, nĩatũmanĩire Balamu mũrũ wa Beori nĩguo oke amũrume. **10** No niĩ ndingĩathikĩrĩirie Balamu; nĩ ũndũ ũcio agĩkĩrĩrĩria kũmũrathima maita maingĩ, na niĩ ngĩmũhonokia kuuma moko-inĩ make. **11** “‘Ningĩ mũkĩringa Rũũĩ rwa Jorodani na mũgĩkinya Jeriko. Nao andũ a Jeriko makĩrũa na inyuĩ, o ta ũrĩa Aamori, na Aperizi, na Akaanani, na Ahiti, na Agirigashi, na Ahivi, na Ajebusi o nao nĩmarũire na inyuĩ, no niĩ ngĩmaneana moko-inĩ manyu. **12** Ngĩcooka ngĩrekia magi marĩ mboora mathiĩ mbere yanyu, marĩa maamaingatire mamweherere, o hamwe na athamaki arĩa eerĩ a Aamori. Ti inyuĩ mwamaingatire na rũhiũ rwanyu rwa njora kana na ũta wanyu. **13** Nĩ ũndũ ũcio ngĩmũhe bũrũri mũtaanogeire na matũũra mũtaakĩte; na nĩkuo mũtũũraga, mũkĩrĩĩaga maciaro ma mĩgũnda ya mĩthabibũ na mĩtamaiyũ ĩrĩa mũtaahaandire.’ **14** “Na rĩrĩ, mwĩtigĩrei Jehova na mũmũtungatagĩre mũtarĩ na ũhinga, na mũrĩ ehokeku kũna. Eheriai ngai iria maithe manyu ma tene maahooyaga kũu mũrĩmo wa Rũũĩ rwa Farati, o na kũu bũrũri wa Misiri, na mũtungatagĩre o Jehova. **15** No rĩrĩ, mũngĩona ũhoro ũcio wa gũtungatagĩra Jehova ta ũtamwagĩrĩire-rĩ, thuurai ũmũthĩ ũrĩa mũrĩtungatagĩra, mũmenye kana nĩ ngai iria maithe manyu maatungatagĩra kũu mũrĩmo wa rũũĩ, kana nĩ ngai cia Aamori arĩa ene bũrũri ũyũ mũtũũraga. No ha ũhoro wakwa mwene na nyũmba yakwa-rĩ, tũrĩtungatagĩra Jehova.” **16** Nao andũ acio magĩcookia makiuga atĩrĩ, “Kũroaga gũtuĩka ũguo, atĩ tũtiganĩrie Jehova atĩ nĩguo tũtungatĩre ngai ingĩ! **17** Nĩgũkorwo nĩ Jehova Ngai witũ we mwene watũrutire bũrũri wa Misiri hamwe na maithe maitũ, tũkiuma bũrũri ũcio wa ũkombo, na akĩringa ciama icio nene ũguo na tũgĩciona na maitho maitũ. Nĩaatũgitĩrire rũgendo-inĩ rwitũ ruothe kũrĩa twagereire, o na tũrĩ gatagatĩ ka ndũrĩrĩ ciothe kũrĩa twatuĩkanĩirie. **18** Nake Jehova nĩaingatire ndũrĩrĩ icio ciothe ciehere mbere iitũ, o hamwe na Aamori arĩa maatũũraga bũrũri-inĩ

ũcio. Tondũ ũcio o na ithuĩ tũrĩtungatagĩra Jehova, nĩ ũndũ nĩwe Ngai witũ." **19** Nake Joshua akĩĩra andũ acio atĩrĩ, "Mũtingĩhota gũtungatĩra Jehova. Jehova nĩ Ngai Mũtheru; we nĩ Ngai ũrĩ ũiru. Ndakamũrekera ũremi wanyu o na kana mehia manyu. **20** Mũngĩgaatiganĩria Jehova na mũtungatĩre ngai cia kũngĩ, nĩakamũgarũrũka na amũrehere mwanangĩko amũniine, o na amwĩkĩte maũndũ mega." **21** No andũ acio makĩĩra Joshua atĩrĩ, "Aca! Ithuĩ tũrĩtungatagĩra Jehova." **22** Nake Joshua akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ ene mũrĩ aira a ũguo mwoiga, atĩ nĩmwathuura gũtungatagĩra Jehova." Nao makĩmũcookeria, makĩmwĩra atĩrĩ, "Ĩĩ, ithuĩ tũrĩ aira." **23** Joshua akĩmeera atĩrĩ, "Rĩu-rĩ, kĩeheriei ngai cia kũngĩ iria irĩ thĩinĩ wanyu, na mũheane ngoro cianyu biũ harĩ Jehova Ngai wa Isiraeli." **24** Nao andũ acio makĩĩra Joshua atĩrĩ, "Ithuĩ tũrĩtungatagĩra Jehova Ngai witũ na tũmwathĩkagĩre." **25** Mũthenya o ro ũcio Joshua agĩthondekera andũ kĩrĩkanĩro, na akĩmandĩkĩra kĩrĩra kĩa watho wa kũrũmĩrĩrwo na mawatho, marĩ o kũu Shekemu. **26** Nake Joshua akĩandĩka maũndũ macio Ibuku-inĩ rĩa Watho wa Ngai. Agĩcooka akĩoya ihiga inene, akĩrĩrũgamia hau gĩtina-inĩ kĩa mũtĩ wa mũgandi hakuhĩ na handũ-harĩa-haamũre ha Jehova. **27** Akĩĩra andũ acio othe atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ! Ihiga rĩĩrĩ nĩrĩo rĩgũtuĩka mũira witũ wa ũrĩa tuoiga. Nĩrĩiguĩte ciugo ciothe iria Jehova atwĩrĩte. Nĩrĩo rĩgũtuĩka mũira wanyu mũngĩkaaga kwĩhokeka harĩ Ngai wanyu." **28** Nake Joshua agĩcooka akĩĩra andũ acio mathiĩ, o mũndũ acooke kũrĩa igai rĩake rĩarĩ. **29** Thuutha wa maũndũ macio Joshua mũrũ wa Nuni, ndungata ya Jehova, agĩkua arĩ na ũkũrũ wa mĩaka igana na ikũmi. **30** Nao makĩmũthika kũu gĩthaka kĩa igai rĩake, o kũu Timinathu-Sera bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu gathigathini wa kĩrĩma kĩa Gaashu. **31** Nao andũ a Isiraeli magĩtungatĩra Jehova matukũ-inĩ mothe ma Joshua na ma athuuri arĩa maatigirwo muoyo Joshua akua, o arĩa maamenyete maũndũ mothe marĩa Jehova ekĩte Nĩ ũndũ wa Isiraeli. **32** Namo mahĩndĩ ma Jusufu, marĩa andũ a Isiraeli maarehete kuuma bũrũri wa Misiri, magĩthikwo kũu Shekemu gacigo-inĩ ga gĩthaka kĩrĩa Jakubu aagũrĩte kuuma kũrĩ ariũ a Hamoru, ithe wa Shekemu. Rĩu nĩrĩo rĩatuĩkire igai rĩa njiaro cia Jusufu. **33** Nake Eleazaru mũrũ wa Harũni agĩkua na agĩthikwo kũu Gibea, kũrĩa kwagaĩirwo mũriũ Finehasi, o kũu bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu.

Atiirĩrĩri

1 Thuutha wa Joshua gũkua, andũ a Isiraeli makĩũria Jehova atĩrĩ, "Nĩ a mekwambata mathiĩ mbere magatũhũũranĩre kũrĩ andũ a Kaanani?" **2** Nake Jehova agĩcookia atĩrĩ, "Andũ a Juda nĩo megũthiĩ, tondũ nĩneanĩte bũrũri ũcio moko-inĩ mao." **3** Hĩndĩ ĩyo andũ a Juda makĩĩra andũ a Simeoni, ariũ a ithe wao, atĩrĩ, "Ũkai mwambatanie na ithuĩ tũtoonye bũrũri ũrĩa twagaĩirwo, tũkahũũrane na andũ a Kaanani, na ithuĩ nĩtũgaacooka tũthiĩ na inyuĩ tũkahũũranĩre igai rĩanyu." Nĩ ũndũ ũcio andũ a Simeoni magĩthiĩ hamwe nao. **4** Rĩrĩa andũ a Juda maamatharĩkiire-rĩ, Jehova akĩneana andũ a Kaanani na Aperizi moko-inĩ mao, nao andũ a Juda makĩũraga arũme 10,000 kũu Bezeki. **5** Kũu nĩkuo maakorire Adoni-Bezeki, makĩhũũrana nake, magĩtooria andũ a Kaanani na Aperizi. **6** Adoni-Bezeki akĩũra, no makĩmũteng'eria, makĩmũnyiita, makĩmũtinia ciara iria nene cia moko na iria nene cia magũrũ. **7** Nake Adoni-Bezeki akiuga atĩrĩ, "Athamaki mĩrongo mũgwanja matinĩtio ciara ciao iria nene cia moko na iria nene cia magũrũ, moonganagia rũitĩki rwa irio rungu rwa metha yakwa. Na rĩrĩ, Ngai nĩandĩhĩte nĩ ũndũ wa ũrĩa ndeekire." Nao makĩmũtwara Jerusalemu, na agĩkuĩra kuo. **8** Ningĩ andũ a Juda magĩtharĩkĩra itũũra rĩa Jerusalemu, o narĩo makĩrĩtunyana, makĩũraga andũ a itũũra rĩu na hiũ cia njora, magĩcooka makĩrĩcina na mwaki. **9** Thuutha wa ũguo, andũ a Juda magĩikũrũka makahũũrane na andũ a Kaanani arĩa maatũũraga bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Negevu na magũrũ-inĩ ma irĩma cia mwena wa ithũĩro. **10** Ningĩ magĩthiĩ kũhũũrana na andũ a Kaanani arĩa maatũũraga kũu Hebironi (kũrĩa tene gwetagwo Kiriathu-Ariba) maathiĩ makĩhoota Sheshai, na Ahimani, na Talimai. **11** Kuuma kũu magĩthiĩ kũrũa na andũ arĩa maatũũraga Debiri (kũrĩa tene gwetagwo Kiriathu-Sefari.) **12** Nake Kalebu akiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa ũgũtharĩkĩra na atunyane Kiriathu-Sefari-rĩ, ũcio nĩwe ngũhe mwarĩ wakwa Akisa, amũhikie." **13** Nake Othinieli, mũrũ wa Kenazu, mũrũ wa ithe na Kalebu ũrĩa mũnini, nĩwe watunyanire itũũra rĩu. Nĩ ũndũ ũcio Kalebu akĩmũhe mwarĩ Akisa atuĩke mũtumia wake. **14** Mũthenya ũmwe Akisa nĩathiire kũrĩ Othinieli, nake akĩringĩrĩria Akisa ahooe mũgũnda kũrĩ ithe Kalebu. Aarĩkia kuuma igũrũ rĩa ndigiri yake, Kalebu akĩũria mwarĩ atĩrĩ, "Ũkwenda ngwĩkĩre atĩa?" **15** Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndagũthaitha ũndathime. Tondũ nĩũũheete bũrũri wa Negevu, he ithima cia maaĩ o nacio." Nĩ ũndũ ũcio Kalebu akĩmũhe ithima cia mwena wa rũgongo na cia mwena wa kĩanda. **16** Nacio njiaro cia mũthoni-we wa Musa, ũrĩa Mũkeni, ikĩambata ikiuma Itũũra Inene rĩa Mĩkĩndũ irĩ hamwe na andũ a Juda, igĩthiĩ gũtũũrania na andũ a werũ wa Juda ũrĩa ũrĩ Negevu gũkuhĩ na Aradi. **17** Nao andũ a Juda magĩthiĩ hamwe na andũ a Simeoni ariũ a ithe wao, na magĩtharĩkĩra andũ a Kaanani arĩa maatũũraga Zefathu, nao makĩananga itũũra rĩu inene biũ. Nĩ ũndũ ũcio rĩgĩtwo Horoma. **18** O na ningĩ andũ a Juda magĩtunyana matũũra manene ma Gaza, na Ashikeloni, na Ekironi, o itũũra inene na bũrũri warĩo. **19** Jehova aarĩ hamwe na andũ a Juda. Magĩkĩĩnyiitĩra bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma, no matiahotire kũingata andũ arĩa maatũũraga kũrĩa kwaraganu, nĩgũkorwo maarĩ na ngaari cia ita cia igera. **20** Na o ta ũrĩa Musa eeranĩire, Hebironi kwaheirwo Kalebu, nake akĩingata ariũ atatũ a Anaki kuuma kuo. **21** No rĩrĩ, andũ a Benjamini nĩmaremirwo nĩ kũingata andũ a Jebusi arĩa maatũũraga Jerusalemu. Andũ a Jebusi matũũranagia na andũ a Benjamini kũu Jerusalemu nginya ũmũthĩ. **22** Na rĩrĩ, andũ a nyũmba ya Jusufu magĩtharĩkĩra Betheli, nake Jehova aarĩ hamwe nao. **23** Rĩrĩa maatũmire andũ magathigaane Betheli (kũrĩa mbere ĩyo gwetagwo Luzu), **24** athigaani acio makĩona mũndũ akiuma kũu itũũra-inĩ rĩu inene, makĩmwĩra atĩrĩ, "Tuonie ũrĩa tũngĩtoonya itũũra rĩĩrĩ inene, na nĩtũgaagwĩka maũndũ mega." **25** Nĩ ũndũ ũcio akĩmoonia, nao makĩũraga andũ a itũũra rĩu inene na rũhiũ rwa njora, no makĩhonokia mũndũ ũcio na nyũmba yake yothe. **26** Mũndũ ũcio agĩcooka agĩthiĩ bũrũri wa Ahiti, kũrĩa aakire itũũra inene, na akĩrĩĩta Luzu, na nĩrĩo rĩĩtwa rĩarĩo o na ũmũthĩ. **27** No andũ a Manase matiaingatire andũ a Bethi-Shani, kana andũ a Taanaka, kana andũ a Dori kana andũ a Ibileamu, kana andũ a Megido na matũũra marĩa maamarigiicĩirie, tondũ andũ a Kaanani nĩmatuĩte itua rĩa gũtũũra bũrũri ũcio. **28** Na rĩrĩ, rĩrĩa andũ a Isiraeli maagĩire na hinya, makĩrutithia andũ a Kaanani wĩra wa hinya, no matiigana kũmaingata biũ. **29** O nao andũ a Efiraimu matiigana kũingata andũ a Kaanani arĩa maatũũraga kũu Gezeri, no andũ acio a Kaanani maathiire o na mbere gũtũũrania hamwe nao. **30** O nao andũ a Zebuluni matiigana kũingata andũ a Kaanani arĩa maatũũraga kũu Kitironi kana Nahaloli, arĩa maatigaire gatagatĩ kao; no nĩmamarutithirie wĩra na hinya. **31** O na andũ a Asheri matiigana kũingata andũ othe arĩa maatũũraga Ako, kana arĩa matũũraga Sidoni, kana arĩa maatũũraga Ahalabu, kana arĩa maatũũraga Akizibu, kana arĩa maatũũraga Heliba, kana arĩa maatũũraga Afeku, kana arĩa maatũũraga Rehobu, **32** na tondũ wa ũguo andũ a Asheri magĩtũũrania na andũ a Kaanani arĩa maatũũraga bũrũri ũcio. **33** O nao andũ a Nafitali matiigana kũingata andũ arĩa maatũũraga kũu Bethi-Shemeshu, o na kana arĩa maatũũraga Bethi-Anathu; no andũ a Nafitali o nao maatũũranirie na andũ a Kaanani arĩa maatũũraga bũrũri ũcio, nao andũ arĩa maatũũraga Bethi-Shemeshu na Bethi-Anathu magĩtuĩka andũ ao a kũrutithagio wĩra wa hinya. **34** Andũ a Aamori makĩhingĩrĩria andũ a Dani kũu bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma, makĩmagirĩrĩria gũikũrũka kũrĩa kwaraganu. **35** Ningĩ Aamori nĩmatuĩte itua rĩa gũtũũra Kĩrĩma-inĩ kĩa Herezu, na kĩa Aijaloni, na kĩa Shaalubimu, no rĩrĩa andũ a nyũmba ya Jusufu maagĩire na hinya, o nao Aamori magĩtuĩka a kũrutithio wĩra wa hinya. **36** Mũhaka wa Aamori woimĩte Ituĩkanĩrio rĩa Akirabimu, ũgakinya Sela na ũkahĩtũka.

2 Na rĩrĩ, mũraika wa Jehova nĩambatire agĩkinya Bokimu oimĩte Giligali, akiuga atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ ndaamwambatirie ngĩmũruta bũrũri wa Misiri na ngĩmũtongoria nginya bũrũri-inĩ ũrĩa ndeerĩire maithe manyu na mwĩhĩtwa atĩ nĩngamahe. Ngiuga atĩrĩ, 'Niĩ

ndirĩ hĩndĩ ngaathũkia kĩrĩkanĩro giitũ na inyuĩ, **2** na inyuĩ mũtikanagĩe na kĩrĩkanĩro na andũ a bũrũri ũyũ, no nĩmũkoinanga igongona ciao.' No inyuĩ mũtiinjathĩkĩire. Mwĩkĩte ũguo nĩkĩ? **3** Nĩ ũndũ ũcio, ndamwĩra atĩrĩ, ndikũmaingata mamweherere; no megũtuĩka ta mĩigua ĩmũtheecage mĩena, nacio ngai ciao ituĩke mũtego harĩ inyuĩ." **4** Rĩrĩa mũraika wa Jehova aarĩkirie kwarĩria andũ a Isiraeli maũndũ macio mothe, andũ makĩrĩra manĩrĩire, **5** nao magĩĩta handũ hau Bokimu. Nao makĩrutĩra Jehova magongona hau. **6** Thuutha wa Joshua kũrekereria andũ a Isiraeli-rĩ, andũ acio magĩthiĩ kwĩgwatĩra bũrũri, o mũndũ igai rĩake. **7** Nao andũ acio magĩtungatĩra Jehova matukũ-inĩ mothe ma Joshua na ma athuuri arĩa maatigirwo marĩ muoyo Joshua akua, arĩa meyoneire maũndũ mothe manene marĩa Jehova eekĩire Isiraeli. **8** Nake Joshua mũrũ wa Nuni, ndungata ya Jehova, aakuire arĩ na ũkũrũ wa mĩaka igana na ikũmi. **9** Nao makĩmũthika kũu gĩthaka-inĩ gĩake o kũu Timinathu-Heresi bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu, mwena wa gathigathini wa Kĩrĩma kĩa Gaashu. **10** Thuutha wa rũciaro rũu ruothe gũkua, gũkĩgĩa na rũciaro rũngĩ rũtooĩ Jehova kana rũkamenya maũndũ marĩa eekĩire Isiraeli. **11** Ningĩ andũ a Isiraeli magĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova na magĩtungatĩra ngai cia Baali. **12** Nao magĩtirika Jehova, Ngai wa maithe mao ũrĩa wamarutĩte bũrũri wa Misiri. Nao makĩrũmĩrĩra na makĩhooya ngai cia mĩthemba mĩingĩ cia andũ arĩa maamarigiicĩirie, magĩtũma Jehova arakare **13** tondũ nĩmatirikĩte Jehova, magatungatagĩra Baali na Maashitarothu. **14** Nake Jehova akĩrakarĩra andũ a Isiraeli, akĩmaneana kũrĩ atharĩkanĩri arĩa maatahire indo ciao. Akĩmarekereria thũ ciao iria ciamathiũrũrũkĩirie, na matiacookire gũciĩtiiria. **15** Rĩrĩa rĩothe andũ a Isiraeli maathiiaga kũrũa, guoko kwa Jehova kwamookagĩrĩra magatoorio, o ta ũrĩa eehĩtĩte na mwĩhĩtwa kũrĩ o. Nao makĩnyamarĩka mũno. **16** Ningĩ Jehova akĩmaarahũrĩra atiirĩrĩri bũrũri arĩa maamahonokirie moko-inĩ ma andũ acio maamatharĩkagĩra. **17** No rĩrĩ, o na kũrĩ ũguo, matiigana kũigua atiirĩrĩri bũrũri acio ao, no nĩmahũũrire ũmaraya na ũndũ wa kũhooya ngai ingĩ. Matiigana gwĩka ta maithe mao, no nĩmagarũrũkire narua, magĩtiga gũthiĩ na mĩthiĩre ĩrĩa maithe mao maathiiaga nayo, nĩyo mĩthiĩre ya gwathĩkĩra maathani ma Jehova. **18** Rĩrĩa rĩothe Jehova aamaarahũragĩra mũtiirĩrĩri bũrũri-rĩ, Jehova aakoragwo hamwe na mũtiirĩrĩri bũrũri ũcio, akamahonokagia moko-inĩ ma thũ ciao hĩndĩ ĩrĩa yothe mũtiirĩrĩri bũrũri ũcio aarĩ muoyo; nĩgũkorwo Jehova nĩamaiguagĩra tha nĩ ũndũ wa ũrĩa macaayaga nĩ kũhinyĩrĩrio nĩ arĩa mamanyariiraga. **19** No mũtiirĩrĩri bũrũri akua, andũ magacookerera maũndũ mooru makĩria kũrĩ marĩa ma maithe mao, makarũmagĩrĩra ngai ingĩ, magacihooyaga na magacitungatĩra. Makĩrega gũtiga mĩtugo ĩyo yao mĩũru na mĩthiĩre yao ya ũremi. **20** Tondũ ũcio, Jehova agĩkĩrakario mũno nĩ andũ a Isiraeli, akiuga atĩrĩ, "Tondũ rũrĩrĩ rũrũ nĩrũthũkĩtie kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndaarĩkanĩire na maithe mao ma tene, na nĩ rwagĩte kũnjigua-rĩ, **21** ndigũcooka kũrutũrũra rũrĩrĩ o na rũmwe rwa iria Joshua aatigire kuo agĩkua. **22** Nĩcio ngũhũthĩra kũgeria andũ a Isiraeli, nĩguo menye kana nĩmekũrũmia mĩthiĩre ya Jehova, na mathiiage nayo o ta ũrĩa maithe mao meekaga." **23** Jehova nĩetĩkĩrirrie ndũrĩrĩ icio itigare kuo, na ndaigana gũcirutũrũra o rĩmwe na ũndũ wa gũcineana moko-inĩ ma Joshua.

3 Ici nĩcio ndũrĩrĩ iria Jehova aatigirie kuo nĩguo ageragie andũ a Isiraeli arĩa mataamenyerete ũhoro wa mbaara cia kũu Kaanani. **2** (Eekire ũguo nĩgeetha arute njiaro cia andũ a Isiraeli ũhoro wa mbaara tondũ njiaro icio itiamenyete ũhoro wa kũrũa mbaara). **3** Ndũrĩrĩ icio nĩcio ici: aathani arĩa atano a Afilisti, na Akaanani othe, na Asidoni, na Ahivi arĩa maatũũraga irĩma-inĩ cia Lebanoni kuuma Kĩrĩma kĩa Baali-Herimoni o nginya Lebo-Hamathu. **4** Ciatigirio nĩgeetha igerie andũ a Isiraeli, nĩguo monwo kana nĩmarĩathĩkagĩra maathani ma Jehova marĩa aaheete maithe mao ma tene na guoko kwa Musa. **5** Andũ a Isiraeli magĩtũũrania na Akaanani, na Ahiti, na Aamori, na Aperizi, na Ahivi, na Ajebusi. **6** Nao makĩhikia airĩtu ao, na makĩheana airĩtu ao mahikio nĩ aanake a andũ acio, na magĩtungatĩra ngai ciao. **7** Andũ a Isiraeli nĩmekire ũũru maitho-inĩ ma Jehova; makĩriganĩrwo nĩ Jehova Ngai wao, na magĩtungatĩra ngai cia Baali na cia Ashera. **8** Namo marakara ma Jehova magĩakanĩra andũ a Isiraeli o nginya akĩmarekereria moko-inĩ ma Kushani-Rishathaimu mũthamaki wa Aramu-Naharaimu, ũrĩa andũ a Isiraeli maatungatĩire mĩaka ĩnana. **9** No rĩrĩa maarĩrĩire Jehova, akĩmaarahũrĩra mũndũ wa kũmahonokia wetagwo Othinieli mũrũ wa Kenazu, mũrũ wa ithe na Kalebu ũrĩa mũnini, nake akĩmahonokia. **10** Roho wa Jehova agĩũka igũrũ rĩake, agĩtuĩka mũtiirĩrĩri bũrũri wa Isiraeli na agĩthiĩ ita-inĩ. Nake Jehova akĩneana Kushani-Rishathaimu mũthamaki wa Aramu moko-inĩ ma Othinieli, nake akĩmũtooria. **11** Nĩ ũndũ ũcio bũrũri ũgĩkorwo na thayũ mĩaka mĩrongo ĩna, nginya rĩrĩa Othinieli mũrũ wa Kenazu aakuire. **12** O rĩngĩ andũ a Isiraeli magĩĩka ũũru maitho-inĩ ma Jehova, na tondũ wa gwĩka ũũru ũcio Jehova akĩhe Egiloni mũthamaki wa Moabi hinya wa gũtooria Isiraeli. **13** Egiloni akĩgĩĩra andũ a Amoni na Amaleki, makĩũngana hamwe nake magĩtharĩkĩra andũ a Isiraeli, na makĩmatunya Itũũra rĩrĩa Inene rĩa Mĩkĩndũ. **14** Andũ a Isiraeli magĩtuĩka ndungata cia Egiloni mũthamaki wa Moabi mĩaka ikũmi na ĩnana. **15** O rĩngĩ andũ a Isiraeli makĩrĩrĩra Jehova, nake akĩmahe mũndũ wa kũmahonokia wetagwo Ehudu, warĩ wa kĩmotho; mũrũ wa Gera ũrĩa Mũbenjamini. Nao andũ a Isiraeli makĩmũtũma na irĩhi rĩa igooti kũrĩ Egiloni mũthamaki wa Moabi. **16** Na rĩrĩ, Ehudu nĩathondekete rũhiũ rwa njora rũũgĩ mĩena yeerĩ, ta rwa buti ĩmwe na nuthu kũraiha rũrĩa oohereire njohero-inĩ yake mwena wa ũrĩo nguo-inĩ thĩĩnĩ. **17** Nake agĩtwarĩra Egiloni mũthamaki wa Moabi igooti, na rĩrĩ, Egiloni aarĩ mũndũ mũnoru mũno. **18** Thuutha wa Ehudu kũmũnengera igooti, akiumagaria andũ arĩa maarĩkuuĩte, magĩthiĩ. **19** Nowe mwene aakinya mĩhianano-inĩ ĩrĩa yarĩ hakuhĩ na Giligali, akĩhũndũka, agĩthiĩ akĩira mũthamaki ũcio atĩrĩ, "Ndĩ na ndũmĩrĩri yaku ya hitho." Nake mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Kirai!" Nao arĩa othe maamũtungatagĩra makĩehera harĩ we. **20** Nake Ehudu akĩmũkuhĩrĩria rĩrĩa aikarĩte arĩ

o wiki nyũmba-inĩ yake ya ũthamaki ya igũrũ, ĩrĩa aikaraga hĩndĩ ya riũa. Akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndĩ na ndũmĩrĩri yaku kuuma kũrĩ Ngai." Na rĩrĩa mũthamaki ookagĩra kuuma gĩtĩ-inĩ kĩrĩa aikarĩire, **21** Ehudu agĩtambũrũkia guoko gwake kwa ũmotho, akĩruta rũhiũ rwa njora kuuma njohero-inĩ yake mwena wa ũrĩo, agĩtheeca mũthamaki ũcio nda. **22** O na mũtĩ waruo ũgĩtoonya na rũhiũ rũkiumanĩra na thuutha. Ehudu ndaacomorire rũhiũ, namo maguta makĩrũhumbĩra. **23** Ningĩ Ehudu agĩthiĩ gĩthaku-inĩ, akĩhinga mĩrango ya nyũmba ĩyo ya igũrũ, akĩmũhingĩrĩria kuo. **24** Ehudu aarĩkia gũthiĩ, ndungata cia mũthamaki igĩũka igĩkora mĩrango ya nyũmba ya igũrũ ĩrĩ mĩhinge, ikiuga atĩrĩ, "No nginya akorwo nĩ gwĩteithia areteithia kanyũmba-inĩ ka na thĩinĩ." **25** Nacio igĩeterera o nginya igĩconoka, no rĩrĩa aagire kũhingũra mĩrango ya nyũmba, ikĩoya hingũro ikĩhingũra mĩrango. Na hau ikĩona mũnene wao agũĩte thĩ arĩ mũkuũ. **26** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo cietereire ihingũrĩrwo-rĩ, Ehudu akĩyũrĩra. Akĩhĩtũkĩra mĩhianano-inĩ akĩũrĩra Seira. **27** Aakinya kuo akĩhuha karumbeta kũu bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu, nao andũ a Isiraeli magĩikũrũkania nake moimĩte irĩma-inĩ, amatongoretie. **28** Akĩmaatha atĩrĩ, "Nũmĩrĩrai, nĩgũkorwo Jehova nĩaneanĩte Moabi thũ yanyu moko-inĩ manyu." Nĩ ũndũ ũcio magĩikũrũka makĩmũrũmĩrĩra, makĩnyiita mariũko ma Rũũĩ rwa Jorodani marĩa maaringagĩrĩra bũrũri wa Moabi, na matiigana gwĩtĩkĩria mũndũ o na ũrĩkũ aringe rũũĩ rũu. **29** Na hĩndĩ ĩyo makĩũraga andũ ta 10,000 a Moabi, na othe maarĩ andũ njamba na maarĩ na hinya; na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wahonokire. **30** Mũthenya ũcio andũ a Moabi magĩtuĩka ndungata cia andũ a Isiraeli, naguo bũrũri ũgĩkorwo na thayũ mĩaka mĩrongo ĩnana. **31** Thuutha wa Ehudu hagĩũka mũndũ wetagwo Shamigari mũrũ wa Anathu, ũrĩa woragire Afilisti magana matandatũ na mũcengi ũrĩa ũtindĩkaga ndegwa. O nake akĩhonokia andũ a Isiraeli.

4 Thuutha wa Ehudu gũkua-rĩ, andũ a Isiraeli o rĩngĩ magĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova. **2** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩmarekereria moko-inĩ ma Jabini, mũthamaki wa bũrũri wa Kaanani ũrĩa waathanaga kũu Hazoru. Nake mũnene wa mbũtũ ciake cia mbaara eetagwo Sisera, ũrĩa watũũraga kũu Haroshethu-Hagoyimu. **3** Jabini aarĩ na ngaari cia ita cia igera magana kenda, na nĩahinyĩrĩirie andũ a Isiraeli atarĩ na tha ihinda rĩa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ, nao andũ a Isiraeli magĩkaĩra Jehova amateithie. **4** Na rĩrĩ, Debora, mũnabii mũndũ-wa-nja, mũtumia wa Lapidothu, nĩwe watongoragia Isiraeli hĩndĩ ĩyo. **5** Nake aarĩ na handũ ha gũciirĩra rungu rwa Mũkĩndũ wa Debora, gatagatĩ ka Rama na Betheli kũu bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu, nao andũ a Isiraeli maathiiaga harĩ we nĩgeetha amatuithanie maciira. **6** Debora agĩtũmanĩra Baraka mũrũ wa Abinoamu kuuma Kedeshi ya Nafitali, akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova Ngai wa Isiraeli nĩaragwatha agakwĩra atĩrĩ, 'Thiĩ, woe andũ 10,000 a kuuma Nafitali na Zebuluni, na ũmatongorie nginya Kĩrĩma-inĩ kĩa Taboru. **7** Niĩ nĩngũguucĩrĩria Sisera, mũnene wa mbũtũ cia ita cia Jabini, hamwe na ngaari ciake cia ita na thigari ciake nginya rũũĩ-inĩ rwa Kishoni, ndĩmũneane moko-inĩ maku.'" **8** Nake Baraka akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩngũthiĩ aakorwo nĩũgũtwarana hamwe na niĩ; no aakorwo ndũgũtwarana hamwe na niĩ-rĩ, o na niĩ ndigũthiĩ." **9** Nake Debora akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ wega, nĩngũtwarana nawe. No rĩrĩ, nĩ ũndũ wa ũrĩa ũroya ũhoro ũyũ-rĩ, gĩtĩĩo gĩtigatuĩka gĩaku, nĩgũkorwo Jehova nĩekũneana Sisera moko-inĩ ma mũndũ-wa-nja." Nĩ ũndũ ũcio Debora agĩtwarana na Baraka nginya Kadeshi, **10** na kũu Baraka agĩĩta andũ a Zebuluni na a Nafitali. Andũ 10,000 makĩmũrũmĩrĩra, o na Debora agĩthiĩ hamwe nake. **11** Na rĩrĩ, Heberi ũrĩa Mũkeni nĩeyamũrĩte agatigana na Akeni arĩa angĩ a rũciaro rwa Hobabu, mũthoni-we wa Musa, na akaamba hema yake mũtĩ-inĩ ũrĩa mũnene kũu Zaananimu gũkuhĩ na Kadeshi. **12** Nao andũ makĩhe Sisera ũhoro, atĩ Baraka mũrũ wa Abinoamu nĩambatĩte agakinya Kĩrĩma gĩa Taboru. **13** Sisera agĩcookanĩrĩria ngaari ciake cia ita cia igera magana kenda, hamwe na andũ othe arĩa maarĩ hamwe nake, kuuma Haroshethu-Hagoyimu nginya Rũũĩ rwa Kishoni. **14** Nake Debora akĩĩra Baraka atĩrĩ, "Thiĩ! Ũyũ nĩguo mũthenya ũrĩa Jehova aneanĩte Sisera moko-inĩ maku. Githĩ Jehova tiwe ũthiĩte arĩ mbere yaku?" Nĩ ũndũ ũcio Baraka agĩikũrũka oimĩte Kĩrĩma-inĩ gĩa Taboru, arũmĩrĩirwo nĩ andũ 10,000. **15** Rĩrĩa Baraka aamakuhĩrĩirie, Jehova akĩingatithia Sisera hamwe na ngaari ciake cia ita ciothe, na mbũtũ yake yothe, akĩmahũũra na rũhiũ rwa njora, nake Sisera agĩtiganĩria ngaari yake ya ita, akĩũra na magũrũ. **16** No Baraka akĩingatithia ngaari icio cia ita o hamwe na mbũtũ cia ita nginya Haroshethu-Hagoyimu. Nacio thigari ciothe cia Sisera ikĩũragwo na rũhiũ rwa njora; na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe watigarire. **17** No rĩrĩ, Sisera agĩithara na magũrũ, akĩũrĩra hema-inĩ ya Jaeli, mũtumia wa Heberi ũrĩa Mũkeni, nĩ ũndũ kwarĩ na ũrata gatagatĩ-inĩ ka Jabini mũthamaki wa Hazoru na mbarĩ ya Heberi ũcio Mũkeni. **18** Jaeli akiumagara agatũnge Sisera, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka, mwathi wakwa, toonya thĩinĩ. Ndũgetigĩre." Nĩ ũndũ ũcio agĩtoonya hema thĩinĩ nake Jaeli akĩmũhumbĩra. **19** Sisera akiuga atĩrĩ, "Ndĩ mũnyootu, ndagũthaitha he maaĩ nyue." Jaeli agĩkunũra mbũthũ ya iria, akĩmũhe anyue, agĩcooka akĩmũhumbĩra. **20** Sisera akĩmwĩra atĩrĩ, "Rũgama mũrango-inĩ wa hema, na hangĩũka mũndũ akũũrie atĩrĩ, 'Kũrĩ mũndũ ũrĩ gũkũ?' uuge atĩrĩ, 'Aca.'" **21** No Jaeli ũcio mũtumia wa Heberi akĩoya higĩ ya hema na nyondo, agĩthiĩ acemete harĩa Sisera aakomete anogete mũno. Akĩhũũrĩrĩra higĩ ĩyo thikĩrĩrio-inĩ, ĩgĩtũrĩkania nginya igĩtoonyerera thĩ, nake agĩkua. **22** Baraka agĩũka aingatithĩtie Sisera, nake Jaeli agĩthiĩ kũmũtũnga. Akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka, nĩngũkuonia mũndũ ũrĩa ũracaria." Nĩ ũndũ ũcio Baraka agĩtoonya hamwe na Jaeli, na agĩkora Sisera akomete thĩ arĩ mũkuũ nayo higĩ ĩmũtũrĩkanĩtie thikĩrĩrio. **23** Mũthenya ũcio-rĩ, nĩguo Ngai aatooririe Jabini, mũthamaki wa andũ a Kaanani, mbere ya andũ a Isiraeli. **24** Nakuo guoko kwa andũ a Isiraeli gũgĩkĩrĩrĩria kũgĩa na hinya igũrũ rĩa Jabini, mũthamaki wa andũ a Kaanani, nginya makĩmũniina biũ.

5 Mũthenya ũcio Debora na Baraka mũrũ wa Abinoamu
makĩina rwĩmbo rũrũ: **2** "Rĩrĩa anene a Isiraeli
maatongoria, rĩrĩa andũ meheana meyendeire-rĩ,
goocai Jehova! **3** "Iguai ũhoro ũyũ, inyuĩ athamaki!
Thikĩrĩrĩai, inyuĩ aathani! Nĩngũiinĩra Jehova, nĩngũina;
nĩngũtungĩra Jehova rwĩmbo, o we Ngai wa Isiraeli. **4**
"Rĩrĩa Wee Jehova woimire Seiru, rĩrĩa woimire bũrũri
wa Edomu, thĩ nĩyainainire, igũrũ rĩkiura, namo matu
magĩita maaĩ. **5** Irĩma nĩciathingithire mbere ya Jehova,
o we Ngai wa Sinai, ikĩinaina mbere ya Jehova, Ngai wa
Isiraeli. **6** "Matukũ-inĩ ma Shamigari mũrũ wa Anathu, o
na matukũ-inĩ ma Jaeli, njĩra nĩciagĩte andũ a kũgerera;
agendi maageraga tũcĩra twa mĩkĩra. **7** Tũtũũra tũkĩaga
andũ kũu Isiraeli, tũkĩaga andũ, o nginya rĩrĩa nĩĩ,
Debora, ndaarahũkire, ngĩarahũka ngĩtuĩka ta nyina wa
Isiraeli. **8** Hĩndĩ ĩrĩa maathuurire ngai ng'eni, mbaara
nĩyokire o ihingo-inĩ cia itũũra inene, na gũtionekire
ngo kana itimũ harĩ andũ 40,000 kũu Isiraeli. **9** Ngoro
yakwa ĩrĩ hamwe na anene a Isiraeli, o hamwe na andũ
arĩa merutĩire na kwĩyendera gatagatĩ-inĩ ka andũ.
Goocai Jehova. **10** "Inyuĩ mũhaicaga ndigiri njerũ,
mũikarĩire matandĩko manyu, na inyuĩ mũthiiaga na
njĩra, cũraniai, **11** kũrĩ na mĩgambo ya aini itahĩro-
inĩ rĩa maaĩ. Mainaga cĩĩko cia ũthingu cia Jehova,
cĩĩko cia ũthingu cia njamba ciake kũu Isiraeli. "Ningĩ
andũ a Jehova magĩikũrũka nginya ihingo-inĩ cia itũũra
inene. **12** 'Wee Debora, ũkĩra! Ĩ ndũgĩũkĩre! Ũkĩra,
ũkĩra, ũkũye rwĩmbo! Arahũka wee Baraka! Wee mũrũ
wa Abinoamu-rĩ, wĩnyiitĩre mĩgwate yaku.' **13** "Ningĩ
andũ arĩa maatigaire, magĩikũrũka kũrĩ andũ arĩa maarĩ
igweta; andũ a Jehova magĩũka kũrĩ nĩĩ hamwe na andũ
arĩa maarĩ hinya. **14** Amwe mookire kuuma Efiraimu,
arĩa iruka ciao ciarĩ kũu Amaleki; Benjamini aarĩ
hamwe na andũ arĩa maakũrũmĩrĩire. Anene a ita cia
mbaara nĩmaikũrũkire kuuma Makiru, nakuo Zebuluni
gũkiuma arĩa maanyiitaga rũthanju rwa mũnene wa
mbũtũ cia ita. **15** Anene a Isakaru maarĩ hamwe na
Debora; Ĩĩ-ni, Isakaru maarĩ na Baraka, mamumĩte
thuutha na ihenya o nginya kĩanda-inĩ. Ng'ongo-inĩ cia
Rubeni nĩ kwarĩ na ũhoro mũnene wa gwĩcookera. **16**
Nĩ kĩĩ gĩatũmire mũikare mĩaki-inĩ mũiguage mahiũ
makĩhuhĩrwo mĩrũrĩ? Ng'ongo-inĩ cia Rubeni nĩ kwarĩ
ũhoro mũnene wa gwĩcookera. **17** Gileadi aikarire o
kũu mũrĩmo wa Rũũĩ rwa Jorodani. Nake Dani-rĩ, nĩ kĩĩ
gĩagĩtũmire atiindage marikabu-inĩ? Asheri aikarire
o kũu ndwere-inĩ cia iria, agĩikara icukĩro-inĩ ciake
cia marikabu. **18** Andũ a Zebuluni nĩmetwarĩrĩire
ũgwati-inĩ wa gĩkuũ; o nake Nafitali agĩĩka o ũguo kũu
gũtũũgĩru werũ-inĩ. **19** "Athamaki magĩũka, makĩrũa;
athamaki a Kaanani makĩrũĩra kũu Taanaka, gũkuhĩ
na maaĩ ma Megido, no matiakuuire betha, o na kana
ndaho. **20** Kũu igũrũ njata nĩciarũire, o kũu njĩra-inĩ
ciacio ikĩrũa mbaara na Sisera. **21** Rũũĩ rwa Kishoni nĩ
rwamathereririe, rũu rũũĩ rwa tene, Rũũĩ rwa Kishoni.
Wee ngoro yakwa wĩtware, na ũgĩe na hinya! **22** Ningĩ
mahũngũ ma mbarathi makĩrumia thĩ, iteng'erete,
mbarathi ciake irĩ hinya igathiĩ iteng'erete. **23** Nake
mũraika wa Jehova akiuga atĩrĩ, 'Merozu ĩrogwatwo nĩ
kĩrumi. Arĩa matũũraga kuo marogwatwo nĩ kĩrumi kĩrĩa
kĩũru, nĩ ũndũ matiokire gũteithia Jehova, gũteithia
Jehova kũrũa na arĩa marĩ hinya.' **24** "Jaeli mũtumia wa
Heberi ũrĩa Mũkeni, arorathimwo gũkĩra atumia arĩa
angĩ, o we mũrathime mũno harĩ atumia arĩa matũũraga
hema-inĩ. **25** Sisera aamũhoire maaĩ, nake akĩmũhe
iria; akĩmũrehera iria imata na mbakũri ĩngĩnyuĩrwo
nĩ andũ arĩa me igweta. **26** Aatambũrũkirie guoko
gwake akĩoya higĩ ya hema, akĩnyiita nyondo ya bundi
na guoko kwa ũrĩo. Akĩringa Sisera, akĩmũhehenja
mũtwe, akĩmũtheeca na agĩthethera thikĩrĩrio yake.
27 Akĩinama magũrũ-inĩ make, akĩgũa; agĩkoma hau.
Akĩinama magũrũ-inĩ make, akĩgũa; o hau ainamire, no
ho aagũire arĩ mũkuũ. **28** "Nyina wa Sisera agĩcũthĩrĩria
na ndirica; akĩanĩrĩra arĩ gatirica-inĩ kau, akiuga atĩrĩ,
'Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ngaari yake ya ita ĩikare ũguo ĩtookĩte?
inegene rĩa magũrũ ma ngaari cia ita-rĩ, rĩcereirwo
kũ?' **29** Atumia ake arĩa oogĩ mũno makamũcookagĩria;
o nake agecookagĩria na ngoro yake atĩrĩ, **30** 'Githĩ
ti gwetha mareetha na makagayana indo cia ndaho:
mũirĩtu ũmwe kana eerĩ harĩ o mũndũ, na nguo cia
marangi maingĩ itahĩirwo Sisera, nguo cia marangi
maingĩ iria ng'emie, nguo iria ng'emie mũno cia ngingo
yakwa, icio ciothe nĩ cia gũtahwo?' **31** "Nĩ ũndũ ũcio
thũ ciaku iroothira, Wee Jehova! No arĩa makwendete-
rĩ, marotuĩka ta riũa rĩkĩratha rĩrĩ na hinya warĩo."
Naguo bũrũri ũcio ũkĩgĩa na thayũ ihinda rĩa mĩaka
mĩrongo ĩna.

6 Andũ a Isiraeli o rĩngĩ nĩmekire maũndũ mooru
maitho-inĩ ma Jehova, na ihinda rĩa mĩaka mũgwanja
Jehova akĩmaneana moko-inĩ ma Amidiani. **2** Na tondũ
hinya wa andũ a Midiani nĩwamahatĩrĩirie mũno, andũ
a Isiraeli nĩmethondekeire kũndũ gwa kwĩhitha mĩanya-
inĩ ya irĩma, na ngurunga-inĩ, na ciĩgitĩro-inĩ iria nũmu.
3 Rĩrĩa rĩothe andũ a Isiraeli maahaandaga irio-rĩ,
Amidiani, na Aamaleki, na andũ angĩ a mwena wa
irathĩro nĩmatharĩkagĩra bũrũri ũcio. **4** Nao nĩmambĩte
hema ciao kũu bũrũri-inĩ, na magĩthũkia irio iria ciarĩ
mĩgũnda kũndũ guothe o nginya Gaza, na matiigana
gũtigĩria andũ a Isiraeli kĩndũ o na kĩmwe kĩrĩ muoyo,
arĩ ng'ondu kana ng'ombe, o na kana ndigiri. **5**
Nĩgũkorwo maambataga kuo na mahiũ mao na hema
ciao mahaana ta ngigĩ kũingĩha. Andũ na ngamĩĩra ciao
matingĩatarĩkire; magĩtharĩkĩra bũrũri ũcio nĩgeetha
mawanange biũ. **6** Amidiani makĩnyariira andũ a Isiraeli
o nginya andũ a Isiraeli magĩkaĩra Jehova amateithie. **7**
Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa andũ a Isiraeli maarĩrĩire Jehova nĩ
ũndũ wa Amidiani-rĩ, Jehova **8** akĩmatũmĩra mũnabii,
ũrĩa wameerire atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Jehova, Ngai wa Isiraeli,
ekuuga: Niĩ ndamũrutire bũrũri wa Misiri, ngĩmũruta
bũrũri wa ũkombo. **9** Nĩ niĩ ndaamũtharire kuuma
guoko-inĩ kwa andũ a Misiri, na kuuma guoko-inĩ kwa
arĩa othe maamũhinyagĩrĩria. Ngĩmarutũrũra mbere
yanyu na ngĩmũhe bũrũri wao. **10** Ngĩmwĩra atĩrĩ,
'Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu; Mũtikanahooe ngai
cia Aamori, arĩa ene bũrũri ũyũ mũtũire.' No inyuĩ
mũtiigana kũnjigua." **11** Nake mũraika wa Jehova
agĩũka agĩikara thĩ gĩtina-inĩ kĩa mũgandi o kũu Ofira,
mũgandi wa Joashu ũrĩa Mũabiezeri, harĩa mũriũ
Gideoni aahũũragĩra ngano kĩhihĩro-inĩ kĩa ndibei nĩguo
amĩhithe ndĩkonwo nĩ Amidiani. **12** Nake mũraika

ũcio wa Jehova akiumĩrĩra Gideoni, akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova arĩ hamwe nawe, njamba ĩno ĩrĩ hinya." **13** Nake Gideoni akĩmũcookeria atĩrĩ, "No rĩrĩ, mwathi wakwa, angĩkorwo Jehova arĩ hamwe na ithuĩ-rĩ, nĩ kĩĩ gĩtũmĩte maũndũ maya mothe matũkore? Makĩrĩ ha morirũ make mothe marĩa maithe maitũ maatwĩraga ũhoro wamo atĩrĩ, 'Githĩ ti Jehova watwambatirie agĩtũruta bũrũri wa Misiri?' No rĩu-rĩ, Jehova nĩatũtiganĩirie agatũneana guoko-inĩ kwa Midiani." **14** Nake Jehova akĩmũgarũrũkĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ na hinya ũcio ũrĩ naguo ũkahonokie Isiraeli, ũmarute guoko-inĩ kwa Midiani. Githĩ ti niĩ ndĩragũtũma?" **15** Gideoni akĩmũũria atĩrĩ, "No rĩrĩ, Mwathani, ingĩkĩhota atĩa kũhonokia Isiraeli? Mũhĩrĩga witũ nĩguo ũtarĩ hinya thĩinĩ wa Manase, na ningĩ nĩ niĩ mũnini mũno nyũmba-inĩ iitũ." **16** Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ nĩngũkorwo ndĩ hamwe nawe, na nĩũkũhũũra Amidiani ũmaniine othe me hamwe." **17** Nake Gideoni akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ingĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte maitho-inĩ maku-rĩ, kĩnyonie kĩmenyithia atĩ ti-itherũ nĩwe ũranjarĩria. **18** Ndagũthaitha ndũkae kuuma haha nginya njooke na ndeehe iruta rĩakwa na ndĩrĩige mbere yaku." Nake Jehova akiuga atĩrĩ, "Nĩngweterera nginya ũcooke." **19** Gideoni agĩtoonya nyũmba, agĩthĩnja koori, ningĩ agĩthondeka mĩgate ĩtarĩ na ndawa ya kũimbia kuuma eba ĩmwe ya mũtu. Agĩĩkĩra nyama icio gĩkabũ-inĩ, naguo thathi wacio akĩwĩkĩra nyũngũ-inĩ, agĩtwarĩra mũraika na akĩmũigĩra hau gĩtina-inĩ kĩa mũgandi. **20** Nake mũraika wa Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya nyama na mĩgate ĩyo ĩtarĩ na ndawa ya kũimbia, ũciigĩrĩre ihiga-inĩ rĩĩrĩ, na ũciitĩrĩrie thathi ũcio." Nake Gideoni agĩĩka ũguo. **21** Nake mũraika wa Jehova akĩhutia nyama na mĩgate ĩyo ĩtaarĩ na ndawa ya kũimbia na mũthia wa rũthanju rwake. Mwaki ũgĩakana uumĩte ihiga-inĩ, ũgĩcina nyama icio o hamwe na mĩgate ĩyo. Nake mũraika wa Jehova akĩbuĩria na ndaacookire kuonwo. **22** Rĩrĩa Gideoni aamenyire atĩ oima mũraika wa Jehova-rĩ, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Ĩiya wakwa-ĩ! Mwathani Jehova! Nĩnyonete mũraika wa Jehova ũthiũ kwa ũthiũ!" **23** Nowe Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Gĩa na thayũ! Tiga gwĩtigĩra. Wee-rĩ, ndũgũkua." **24** Nĩ ũndũ ũcio Gideoni agĩakĩra Jehova kĩgongona hau, agĩgĩĩta Jehova nĩ Thayũ. Nakĩo gĩtũire kũu Ofira kwa Aabiezeri nginya ũmũthĩ. **25** O ũtukũ ũcio Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya ndegwa ya keerĩ kuuma rũũru-inĩ rwa thoguo ya mĩaka mũgwanja. Ũcooke ũgũithie kĩgongona gĩa thoguo kĩa Baali, na ũtemange gĩtugĩ kĩa Ashera kĩrĩa kĩrĩ mwena-inĩ wakĩo. **26** Ũcooke wakĩre Jehova Ngai waku kĩgongona kĩrĩa kĩagĩrĩire hau igũrũ rĩa harĩa hambatĩru. Hũthĩra ngũ cia gĩtugĩ kĩa Ashera kĩrĩa ũtemangire, ũndutĩre ndegwa ĩyo ya keerĩ ĩtuĩke igongona rĩa njino." **27** Nĩ ũndũ ũcio Gideoni akĩoya ndungata ciake ikũmi, agĩĩka o ta ũrĩa Jehova aamwĩrĩte. No rĩrĩ, tondũ nĩetigagĩra andũ a nyũmba yao na andũ a itũũra rĩu-rĩ, eekire maũndũ macio ũtukũ handũ ha mũthenya. **28** Rũciinĩ kwarooka gũkĩa rĩrĩa andũ a itũũra mookĩrire-rĩ, kĩgongona kĩa Baali kĩarĩ kĩmomore, hamwe na gĩtugĩ kĩa Ashera gĩtemangĩirwo hau mwena-inĩ wakĩo, nayo ndegwa ĩyo ya keerĩ ĩrutĩirwo kĩgongona-inĩ kĩu kĩerũ gĩakĩtwo! **29** Makĩũrania atĩrĩ, "Nũũ wĩkĩte ũũ?" Rĩrĩa maatuĩririe wega, makĩĩrwo atĩrĩ, "Nĩ Gideoni mũrũ wa Joashu wĩkĩte ũguo." **30** Andũ acio a itũũra makĩĩra Joashu atĩrĩ, "Umia mũrũguo na nja. No nginya akue, nĩ ũndũ nĩoinangĩte kĩgongona kĩa Baali na agatemenga gĩtugĩ kĩa Ashera kĩrĩa kĩrĩ mwena-inĩ wakĩo." **31** Nowe Joashu agĩcookeria kĩrĩndĩ kĩu kĩamũrigiicĩirie kĩ na ũũru atĩrĩ, "Anga nĩmũkwenda kũrũĩrĩra Baali? Mũrageria kũmũhonokia? Mũndũ ũrĩa ũkũmũrũĩrĩra, ũcio ekũũragwo gũtanakĩa! Angĩkorwo Baali nĩ ngai-rĩ, no ahote kwĩrũĩrĩra rĩrĩa mũndũ angiunanga kĩgongona gĩake." **32** Nĩ ũndũ ũcio mũthenya ũcio magĩtua Gideoni "Jerubu-Baali," makiuga atĩrĩ, "Baali nĩarekwo arũe nake we mwene," nĩ ũndũ nĩoinangĩte kĩgongona kĩa Baali. **33** Na rĩrĩ, Amidiani othe, na Amaleki, na andũ angĩ a mwena wa irathĩro magĩcookanĩrĩria mbũtũ ciao cia ita, makĩringa mũrĩmo wa Jorodani, na makĩamba hema ciao Kĩanda-inĩ kĩa Jezireeli. **34** Hĩndĩ ĩyo Roho wa Jehova agĩũka igũrũ rĩa Gideoni, nake akĩhuha karumbeta, agĩĩta Aabiezeri mamũrũmĩrĩre. **35** Agĩtũma andũ bũrũri wothe wa Manase, akĩmeera meeohe indo cia mbaara, o na agĩtũmana mabũrũri ma Asheri, na Zebuluni, na Nafitali, o nao makĩambata makamatũnge. **36** Nake Gideoni akĩĩra Ngai atĩrĩ, "Ũngĩkorwo nĩũkũhonokia Isiraeli na guoko gwakwa o ta ũrĩa weranĩire-rĩ, **37** atĩrĩ, nĩngũiga rũũa rwa ng'ondu kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano. Ime rĩngĩkorwo rũũa-inĩ rwiki na kũu kũngĩ thĩ gũkorwo kũrĩ kũmũ-rĩ, hĩndĩ ĩyo nĩngamenya atĩ nĩũkũhonokia Isiraeli na ũndũ wa guoko gwakwa, o ta ũrĩa uugĩte." **38** Na ũguo noguo gwatuĩkire. Gideoni akĩroka gũũkĩra rũciinĩ tene mũthenya ũyũ ũngĩ; akĩhiha rũũa rũu ime rũkiuma maaĩ mbakũri ĩmwe. **39** Ningĩ Gideoni akĩĩra Ngai atĩrĩ, "Ndũkae kũrakario nĩ niĩ. Ngirĩrĩria ngũhooe ũndũ ũngĩ ũmwe. Njĩtĩkĩria o igeria rĩngĩ rĩmwe na rũũa rũrũ. Ihinda rĩrĩ reke rũũa rũrũ rũkorwo rũrĩ rũmũ, nakuo thĩ gũkorwo kũhumbĩirwo nĩ ime." **40** Ũtukũ ũcio Ngai agĩĩka o ro ũguo. No rũũa rwiki rwarĩ rũmũ; nakuo thĩ guothe kwarĩ kũhumbĩre nĩ ime.

7 Rũciinĩ tene, Jerubu-Baali (nĩwe Gideoni) na andũ ake othe nĩmambire hema gĩthima-inĩ kĩa Harodi. Kambĩ ya Amidiani yarĩ mwena wao wa gathigathini kũu gĩtuamba-inĩ, hakuhĩ na karĩma ka More. **2** Jehova akĩĩra Gideoni atĩrĩ, "Ũrĩ na andũ aingĩ mũno gũkĩra arĩa ngwenda nĩgeetha neane Amidiani moko-inĩ mao. Nĩgeetha Isiraeli matikanjĩtĩĩre atĩ nĩ hinya wao wamahonokia, **3** Na rĩrĩ, anĩrĩra kũrĩ andũ, ũmeere atĩrĩ, 'Mũndũ o wothe ũrainaina nĩ guoya no ahũndũke, ehere Kĩrĩma-inĩ kĩa Gileadi.'" Nĩ ũndũ ũcio andũ 22,000 na igĩrĩ makĩehera, magĩtigara 10,000. **4** No Jehova akĩĩra Gideoni atĩrĩ, "O na rĩu andũ no aingĩ mũno. Maikũrũkie maaĩ-inĩ, na nĩngũgũthuuranĩria andũ acio ho. Ingiuga atĩrĩ, 'Ũyũ nĩegũthiĩ hamwe nawe,' ũcio nĩwe ũrĩthiĩ nawe; no ingiuga atĩrĩ, 'Ũyũ ndegũthiĩ hamwe nawe,' ũcio ndegũthiĩ nawe." **5** Nĩ ũndũ ũcio Gideoni agĩikũrũkia andũ acio maaĩ-inĩ. Marĩ hau Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Amũrania arĩa mekũnyua maaĩ na rũrĩmĩ ta ũrĩa ngui ĩnyuuaga na arĩa mekũnyua maaĩ na hĩ ciao maturĩtie ndu." **6** Andũ magana matatũ makĩnyua maaĩ na hĩ ciao. Acio angĩ othe magĩturia ndu makĩnyua maaĩ. **7** Jehova akĩĩra Gideoni atĩrĩ,

“Nīngũmũhonokia na ũndũ wa andũ magana matatũ arĩa manyuire maaĩ na hĩ, neane Amidiani moko-inĩ manyu. Reke andũ acio angĩ othe mathiĩ, o mũndũ ainũke gwake.” **8** Nĩ ũndũ ũcio Gideoni akĩĩra andũ acio angĩ a Isiraeli macooke hema-inĩ ciao, no agĩtigwo na andũ magana matatũ, arĩa mooire rĩĩgu na tũrumbeta twa acio mainũkire. Na rĩrĩ, kambĩ ya Amidiani yarĩ mũhuro wake o kũu kĩanda-inĩ. **9** Ũtukũ ũcio Jehova akĩĩra Gideoni atĩrĩ, “Ũkĩra, ũikũrũke ũtharĩkĩre kambĩ ĩyo ya Amidiani, tondũ nĩndĩmĩneanĩte moko-inĩ maku. **10** No angĩkorwo nĩũgwĩtigĩra gũtharĩkĩra-rĩ, gĩikũrũke kambĩ-inĩ mũrĩ na Pura ndungata yaku, **11** na ũthikĩrĩrie ũrĩa maroiga. Thuutha ũcio nĩũkũgĩa na hinya wa gũtharĩkĩra kambĩ ĩyo.” Nĩ ũndũ ũcio Gideoni na Pura ndungata yake magĩikũrũka nginya tũnyũmba-inĩ twa arangĩri a kambĩ ĩyo. **12** Nao Amidiani, na Aamaleki na andũ othe a mwena wa irathĩro maikarĩte kĩanda kĩu maingĩhĩte ta ngigĩ. Ngamĩĩra ciao itingĩatarĩkire nĩ ũndũ ciarĩ nyingĩ ta mũthanga wa hũgũrũrũ-inĩ cia iria ũrĩa ũtangĩtarĩka. **13** Gideoni aakinyire ho o hĩndĩ ĩrĩa mũndũ ũmwe eeraga mũratawe ũhoro wa kĩroto gĩake. Nake oigaga atĩrĩ, “Ndootete kĩroto ngoona mũgate wa cairi wa gĩthiũrũrĩ ũũkĩte ũkagwĩra kambĩ ya Amidiani. Ũragũthire hema na hinya mũnene mũno, nginya hema ĩrang’aũka, ĩragũa.” **14** Mũrata wake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ũyũ ti ũndũ ũngĩ tiga rũhiũ rwa Gideoni mũrũ wa Joashu, ũrĩa Mũisiraeli. Ngai nĩaneanĩte Amidiani na kambĩ yao yothe moko-inĩ make.” **15** Rĩrĩa Gideoni aiguire ũhoro wa kĩroto kĩu na ũtaũri wakĩo, akĩhooya Ngai. Agĩcooka nginya kambĩ-inĩ ya Isiraeli akĩmeeta akĩmeera atĩrĩ, “Ũkĩrai! Jehova nĩaneanĩte kambĩ ya Amidiani moko-inĩ manyu.” **16** Akĩgayania andũ acio magana matatũ ikundi ithatũ, akĩmanengera othe o mũndũ karumbeta na nyũngũ theri, ĩrĩ na kĩmũrĩ thĩinĩ. **17** Nake akĩmeera atĩrĩ, “Ndoraai. Mwĩke o ũrĩa ngwĩka. Hĩndĩ ĩrĩa ndĩrĩkinya mũthia-inĩ wa kambĩ, mwĩke o ũrĩa ndĩrĩka. **18** Hĩndĩ ĩrĩa nĩĩ na arĩa othe ndĩ nao tũrĩhuha tũrumbeta twitũ, hĩndĩ ĩyo inyuothe mũthiũrũrũkĩirie kambĩ mũhuhe twanyu na mwanĩrĩre atĩrĩ, ‘Nĩ ũndũ wa Jehova o na wa Gideoni.’” **19** Gideoni na andũ acio igana rĩmwe arĩa maarĩ nake magĩkinya mũthia wa kambĩ o kĩambĩrĩrĩria-inĩ kĩa ũtukũ gatagatĩ, thuutha hanini wa gũcenjania arangĩri. Makĩhuha tũrumbeta twao na makĩũraga nyũngũ iria ciarĩ moko-inĩ mao. **20** Ikundi icio ithatũ ikĩhuha tũrumbeta, na ikĩũraga nyũngũ. Maanyiitĩte imũrĩ na moko mao ma ũmotho, na makanyiita tũrumbeta twao twa kũhuha na moko mao ma ũrĩo, nao makĩanĩrĩra atĩrĩ, “Rũhiũ rwa njora rwa Jehova na rwa Gideoni!” **21** Na rĩrĩa o mũndũ aarũgamire handũ hake gũthiũrũrũkĩria kambĩ-rĩ, Amidiani othe magĩteng’era, magĩkayaga morĩte. **22** Hĩndĩ ĩrĩa tũrumbeta tũu magana matatũ twahuhirwo, Jehova agĩtũma andũ arĩa maarĩ kambĩ-inĩ yothe mahũũrane na hiũ ciao cia njora mũndũ na mũndũ ũrĩa ũngĩ. Nayo mbũtũ ĩyo yothe ĩkĩũrĩra Bethi-Shita ĩrorete Zerera o nginya mũhaka-inĩ wa Abeli-Mehola gũkuhĩ na Tabathu. **23** Andũ a Isiraeli kuuma Nafitali, na Asheri na Manase guothe nĩmetirwo nao magĩteng’eria Amidiani. **24** Nake Gideoni agĩtũmana bũrũri wothe ũrĩa wa irĩma wa Efiraimu, akiuga atĩrĩ, “Ikũrũkai mũhũũrane na Amidiani na mwĩnyiitĩre maaĩ ma Jorodani mbere yao o nginya Bethi-Bara.” Nĩ ũndũ ũcio andũ othe a Efiraimu nĩmetirwo, na makĩĩnyiitĩra maaĩ ma Rũũĩ rwa Jorodani o nginya Bethi-Bara. **25** O na ningĩ nĩmanyiitire atongoria eerĩ a Midiani, nĩo Orebu na Zeebu. Nao makĩũragĩra Orebu ihiga-inĩ rĩa Orebu, nake Zeebu makĩmũũragĩra kĩhihĩro-inĩ kĩa ndibei kĩa Zeebu. Nao magĩthingatana na Amidiani, na magĩtwara mĩtwe ya Orebu na Zeebu kũrĩ Gideoni, ũrĩa warĩ mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Rũũĩ rwa Jorodani.

8 Na rĩrĩ, andũ a Efiraimu makĩũria Gideoni atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũtwĩke ũguo? Wagire gũtwĩta ũgĩthiĩ kũhũũrana na Amidiani nĩkĩ?” Nao makĩmũtetia mũno. **2** Nowe akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩatĩa niĩ njĩkĩte ngerekanĩtio na inyuĩ? Githĩ kũhaara thabibũ cia Efiraimu ti kwega gũkĩra magetha mothe ma thabibũ cia Abiezeri? **3** Ngai nĩaneanire Orebu na Zeebu, atongoria a Amidiani moko-inĩ manyu. Nĩatĩa niĩ hotete gwĩka ngerekanĩtio na inyuĩ?” Maigua ũguo, marakara marĩa maamũrakarĩire namo magĩthira. **4** Gideoni na andũ ake magana matatũ, o na marĩ anogu, magĩteng’eria thũ ciao magĩkinya Jorodani na makĩringa rũũĩ rũu. **5** Nake akĩĩra andũ a Sukothu atĩrĩ, “Heei ita rĩakwa kĩndũ gĩa kũrĩa; nĩ ũndũ nĩ anogu biũ, na no ndeng’eretie Zeba na Zalimuna, athamaki a Midiani.” **6** No anene a Sukothu makĩmũũria atĩrĩ, “Rĩu-rĩ, ũkĩrĩ ũranyiita Zeba na Zalimuna magakorwo marĩ moko-inĩ maku? Tũkũhe thigari ciaku irio nĩkĩ?” **7** Nake Gideoni akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩ ũndũ wa ũguo mwoiga, rĩrĩa Jehova arĩneana Zeba na Zalimuna moko-inĩ makwa, ndĩĩtembũranga mĩĩrĩ yanyu na mĩigua ya werũ-inĩ na mahiũ ma nyeki-inĩ.” **8** Oima kũu akĩambata nginya Penieli, akĩmooria o ta ũguo oorĩtie andũ a Sukothu, nao magĩcookia o ta ũrĩa andũ a Sukothu maamũcookeirie. **9** Nĩ ũndũ ũcio akĩĩra andũ a Penieli atĩrĩ, “Hĩndĩ ĩrĩa ngaahũndũka hootanĩte-rĩ, niĩ nĩngamomora mũthiringo ũyũ mũraihu na igũrũ.” **10** Nao Zeba na Zalimuna maarĩ kũu Karikori marĩ na ita rĩa andũ ta 15,000, acio oiki no-o maatigaire kuuma kũrĩ mbũtũ ya andũ a irathĩro; andũ 100,000 rĩa mĩrongo ĩĩrĩ arĩa maarũaga na hiũ cia njora nĩ moragĩtwo. **11** Gideoni akĩambata na njĩra ya andũ arĩa maikaraga hema-inĩ mwena wa irathĩro rĩa Noba na Jogibeha, akiumĩrĩra mbũtũ ĩyo hĩndĩ ĩrĩa ĩtegeragĩria kũrĩ na ũgwati. **12** Zeba na Zalimuna, athamaki acio eerĩ a Midiani, makĩũra, nowe akĩmateng’eria, akĩmanyiita, na akĩhoota mbũtũ ĩyo yao yothe. **13** Gideoni mũrũ wa Joashu akĩhũndũka oimĩte mbaara-inĩ, agereire Ihĩtũkĩro rĩa Heresi. **14** Nake akĩnyiita mwanake wa Sukothu, na akĩmũhooya ũhoro, nake mwanake ũcio akĩmwandĩkĩra marĩĩtwa ma anene mĩrongo mũgwanja na mũgwanja a Sukothu, na nĩo athuuri a itũũra rĩu. **15** Hĩndĩ ĩyo Gideoni agĩũka, akĩĩra andũ a Sukothu atĩrĩ, “Aya nĩo Zeba na Zalimuna, arĩa mwanyũrũrĩirie ũhoro wao, mũkiuga atĩrĩ, ‘Anga nĩũkĩnyiitĩte Zeba na Zalimuna magakorwo marĩ moko-inĩ maku? Tũkũhe andũ aya aku anogu irio nĩkĩ?’” **16** Agĩkĩnyiita athuuri acio a itũũra, nake akĩherithia andũ acio a Sukothu na mĩigua ya werũ-inĩ, na mahiũ ma nyeki-inĩ. **17** Ningĩ akĩmomora mũthiringo ũcio mũraihu na igũrũ

wa Penieli, na akĩũraga andũ a itũũra rĩu. **18** Hĩndĩ ĩyo akĩũria Zeba na Zalimuna atĩrĩ, "Andũ arĩa mworagĩire kũu Tabori-rĩ, maahaanaga atĩa?" Nao magĩcookia atĩrĩ, "Nĩ andũ tawe, o ũmwe wao aahaanaga ta mũrũ wa mũthamaki." **19** Gideoni akĩmacookeria atĩrĩ, "Acio maarĩ ariũ a baba, o na ariũ a maitũ. O ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo-rĩ, korwo nĩmwahonokirie mĩoyo yaorĩ, ndingĩamũũraga." **20** Akĩgarũrũkĩra Jetheri, mũriũ wake wa irigithathi, akĩmwĩra atĩrĩ, "Moorage!" Nowe Jetheri ndaigana gũcomora rũhiũ rwa njora, tondũ aarĩ o kamwana kanini, na nĩetigagĩra. **21** Zeba na Zalimuna makĩĩra Gideoni atĩrĩ, "Ũkĩra, ũtũũrage arĩ we. Tondũ o ta ũrĩa mũndũ atarĩĩ noguo hinya wake ũigana." Nĩ ũndũ ũcio Gideoni agĩũkĩra, akĩmooraga, na akĩruta irengeeri iria ciagemetie ngingo cia ngamĩĩra ciao, agĩthiĩ nacio. **22** Andũ a Isiraeli makĩĩra Gideoni atĩrĩ, "Tũthamakĩre, wee, na mũrũguo, na mũrũ wa mũrũguo o nake, nĩgũkorwo wee nĩũtũhonoketie, ũgatũruta moko-inĩ ma Midiani." **23** Nowe Gideoni akĩmeera atĩrĩ, "Niĩ ndikũmũthamakĩra, o na kana mũrũ wakwa. Jehova nĩwe ũkũmũthamakĩra." **24** Ningĩ akĩmeera atĩrĩ, "Harĩ ũndũ ũngĩ ũmwe ngũmũhooya, naguo nĩ atĩ o ũmwe wanyu aahe gĩcũhĩ kĩmwe gĩa gũtũ kĩa iria aatahire." (Ũcio warĩ mũtugo wa Aishumaeli, gwĩkĩra icũhĩ cia thahabu matũ.) **25** Nao magĩcookia atĩrĩ, "Nĩtũgũciheana tũkenete." Nĩ ũndũ ũcio makĩara nguo thĩ, na o mũndũ agĩikia gĩcũhĩ ho kuuma kũrĩ indo iria aatahĩte. **26** Naguo ũritũ wa icũhĩ icio cia thahabu aahooete wakinyire cekeri 1,700, mathaga marĩa mangĩ matatarĩtwo, na nĩmo mĩgathĩ, na nguo cia rangi wa ndathi iria ciehumbagwo nĩ athamaki a Amidiani, kana mĩnyororo ĩrĩa yarĩ ngingo cia ngamĩĩra ciao. **27** Gideoni agĩthondeka thahabu ĩyo ĩgĩtuĩka ebodi, ĩrĩa aigire kũu Ofira, itũũra rĩake. Isiraeli othe makĩhũũra ũmaraya na ũndũ wa kũmĩhooya marĩ kũu, nayo ĩgĩtuĩka mũtego harĩ Gideoni na nyũmba yake. **28** Ũguo nĩguo andũ a Midiani maahootirwo nĩ andũ a Isiraeli, na matiacookire kwambararia mĩtwe rĩngĩ. Matukũ-inĩ marĩa Gideoni aatũũrire muoyo, bũrũri ũcio ũkĩgĩa na thayũ mĩaka mĩrongo ĩna. **29** Jerubu-Baali mũrũ wa Joashu nĩacookire gwake mũciĩ gũtũũra kuo. **30** Na aarĩ na ariũ mĩrongo mũgwanja ake mwene, nĩ ũndũ nĩ aarĩ na atumia aingĩ. **31** Nayo thuriya yake ĩrĩa yaikaraga Shekemu, nĩyamũciarĩire mwana wa kahĩĩ, ũrĩa aatuire Abimeleku. **32** Gideoni mũrũ wa Joashu aakuire arĩ mũkũrũ mũno, na agĩthikwo mbĩrĩrainĩ ya ithe Joashu kũu Ofira ya Aabiezeri. **33** Gideoni akua-rĩ, andũ a Isiraeli o rĩngĩ nĩmahũũrire ũmaraya na Mabaali. Makĩrũgamia Baali-Berithu ĩtuĩke ngai yao, **34** na matiacookire kũrirakana Jehova Ngai wao, ũrĩa wamahonoketie akamaruta moko-inĩ ma thũ ciao ciothe iria ciarĩ mĩena-inĩ yao yothe. **35** O na ningĩ nĩmagire gũcookia ngaatho kũrĩ nyũmba ya Jerubu-Baali (nĩwe Gideoni) nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa mothe mega aamekĩire.

9 Abimeleku mũrũ wa Jerubu-Baali nĩathiire kũrĩ aa mamawe na andũ othe a mbarĩ ya kũrĩa nyina oimĩte kũu Shekemu, akĩmeera atĩrĩ, **2** "Ũriai atũũri othe a Shekemu atĩrĩ, 'Nĩ ũndũ ũrĩkũ mwega na inyuĩ. Nĩ mwathwo nĩ ariũ mĩrongo mũgwanja a Jerubu-Baali, kana mũthamakĩrwo nĩ mũndũ ũmwe?' Ririkanai ndĩ wanyu, tuumĩte mũthiimo ũmwe." **3** Rĩrĩa aa mamawe meerire atũũri a Shekemu ũhoro ũcio wothe, andũ a Shekemu makĩenda kũrũmĩrĩra Abimeleku nĩ ũndũ nĩmoigire atĩrĩ, "Ũcio nĩ mũrũ wa ithe witũ." **4** Nao makĩmũhe cekeri mĩrongo mũgwanja cia betha irutĩtwo hekarũ-inĩ ya Baali-Berithu, nake Abimeleku agĩcihũthĩra kwandĩka andũ matarĩ kĩene na a mbũkĩrĩra, arĩa maatuĩkire arũmĩrĩri ake. **5** Agĩthiĩ gwa ithe mũciĩ o kũu Ofira na akĩũragithĩria ariũ a ithe mĩrongo mũgwanja ihiga-inĩ rĩmwe, nĩo ariũ a Jerubu-Baali. No Jothamu, mũrũ wa Jerubu-Baali ũrĩa warĩ kĩhinga-nda, nĩahonokire nĩ ũndũ nĩehithire. **6** Nao atũũri othe a Shekemu na a Bethi-Milo makĩũngana mũtĩ-inĩ ũrĩa mũnene o hau gĩtugĩ-inĩ kĩrĩa kĩrĩ Shekemu, magĩtua Abimeleku mũthamaki. **7** Hĩndĩ ĩrĩa Jothamu aaheirwo ũhoro ũcio-rĩ, akĩhaica Kĩrĩma-igũrũ kĩa Gerizimu na akĩanĩrĩra, akĩmeera atĩrĩ, "Ta thikĩrĩriai inyuĩ atũũri a Shekemu, nĩgeetha o nake Ngai amũthikĩrĩrie. **8** Mũthenya ũmwe mĩtĩ nĩyoimagarire ĩgaitĩrĩrie ũmwe wayo maguta atuĩke mũthamaki wayo. Nayo ĩkĩĩra mũtamaiyũ atĩrĩ, 'Ũka ũtuĩke mũthamaki witũ.' **9** "No mũtamaiyũ ũcio ũgĩcookia atĩrĩ, 'No ndigane na maguta makwa marĩa matũmaga ngai o na andũ matĩĩo, ngariũnge ũũ na ũũ igũrũ rĩa mĩtĩ ĩrĩa ĩngĩ?' **10** "Thuutha ũcio mĩtĩ ĩyo ĩkĩĩra mũkũyũ atĩrĩ, 'Ũka ũtuĩke mũthamaki witũ.' **11** "No mũkũyũ ũcio ũgĩcookia atĩrĩ, 'No ndigane na ngũyũ ciakwa njega ũguo na irĩ mũrĩo, ngariũnge ũũ na ũũ igũrũ rĩa mĩtĩ ĩrĩa ĩngĩ?' **12** "Ningĩ mĩtĩ ĩkĩĩra mũthabibũ atĩrĩ, 'Ũka ũtuĩke mũthamaki witũ.' **13** "No mũthabibũ ũcio ũgĩcookia atĩrĩ, 'No ndigane na ndibei yakwa ĩrĩa ĩkenagia ngai o na andũ, ngariũnge ũũ na ũũ igũrũ rĩa mĩtĩ ĩrĩa ĩngĩ?' **14** "Kũrĩkĩrĩria mĩtĩ yothe ĩkĩĩra mũtare wa gĩthaka-inĩ atĩrĩ, 'Ũka ũtuĩke mũthamaki witũ.' **15** "Naguo mũtare ũcio wa gĩthaka ũkĩĩra mĩtĩ ĩyo atĩrĩ, 'Kũngĩkorwo ti-itherũ nĩ mũkwenda kũnjitĩrĩria maguta nduĩke mũthamaki wanyu-rĩ, gĩũkei mwĩhithe kĩĩruru-inĩ gĩakwa; no kũngĩkorwo ti ũguo-rĩ, mwaki ũrokiuma mũtare-inĩ wa gĩthaka ũcine mĩtarakwa ya Lebanoni!' **16** "No rĩrĩ, angĩkorwo mwekire ũndũ ũcio na kĩhooto, na mũrĩ na ngoro njega rĩrĩa mwatuire Abimeleku mũthamaki, na angĩkorwo nĩmwĩkĩte Jerubu-Baali na nyũmba yake maũndũ mega, mũkamwĩka ũrĩa agĩrĩirwo nĩ gwĩkwo-rĩ, **17** tondũ baba nĩwe wamũrũĩrĩire, agĩtwarĩrĩria muoyo wake ũgwati-inĩ nĩgeetha amũhonokie moko-inĩ ma Amidiani, **18** (no ũmũthĩ nĩmũũkĩrĩire nyũmba ya baba, mũkooragĩra ariũ ake mĩrongo mũgwanja ihiga-inĩ rĩmwe, na mũgatua Abimeleku, mũrũ wa ngombo yake ya mũirĩtu, mũthamaki wa atũũri a Shekemu tondũ nĩ mũrũ wa ithe wanyu), **19** mũngĩkorwo mwĩkĩte ũndũ ũcio na kĩhooto, na mũrĩ na ngoro njega kũrĩ Jerubu-Baali na nyũmba yake ũmũthĩ-rĩ, Abimeleku arotuĩka gĩkeno kĩanyu, o na inyuĩ mũgĩtuĩke gĩkeno gĩake! **20** No kũngĩkorwo ti ũguo-rĩ, mwaki ũrokiuma harĩ Abimeleku ũmũcine, ũmũniine biũ, atũũri aya a Shekemu na Bethi-Milo, o na mwaki ũrokiuma harĩ inyuĩ atũũri a Shekemu na Bethi-Milo, ũcine Abimeleku, ũmũniine biũ." **21** Hĩndĩ ĩyo Jothamu agĩithara, akĩũrĩra kũu Biri,

nake agĩtũũra kuo nĩ ũndũ nĩetigagĩra mũrũ wa ithe, Abimeleku. **22** Thuutha wa Abimeleku gwathana Isiraeli mĩaka ĩtatũ-rĩ, **23** Ngai agĩtũma roho mũũru gatagatĩ ka Abimeleku na atũũri a Shekemu, arĩa meekire maũndũ mooru ma ũhinga kũrĩ Abimeleku. **24** Ngai eekire ũndũ ũyũ nĩgeetha ngero ĩrĩa yagerirwo ariũ mĩrongo mũgwanja a Jerubu-Baali, ya gũitwo thakame yao, ĩrĩhio mũrũ wa ithe wao, Abimeleku, na ĩrĩhio atũũri a Shekemu arĩa maamũteithirie kũũraga ariũ a ithe. **25** Nĩ ũndũ wa kũregana nake-rĩ, atũũri acio a Shekemu nĩmaigire andũ irĩma-inĩ nĩguo mohie na matunye o mũndũ ũrĩa wahĩtũkaga indo ciake, naguo ũhoro ũcio ũkĩmenyithio Abimeleku. **26** Nake Gaali mũrũ wa Ebedi hamwe na ariũ a ithe magĩthaamĩra kũu Shekemu, nao atũũri akuo makĩmwĩhoka. **27** Thuutha wa gũthiĩ mĩgũnda-inĩ na gũcookereria thabibũ na gũcihiha, makĩgĩa na iruga hekarũ-inĩ ya ngai yao. Rĩrĩa maarĩĩaga na makĩnyuuaga, makĩruma Abimeleku. **28** Nake Gaali mũrũ wa Ebedi akiuga atĩrĩ, "Abimeleku nũũ, na Shekemu nũũ, nĩguo tũtuĩke ndungata ciake? Githĩ ti mũrũ wa Jerubu-Baali, nake Zebuli githĩ tiwe mũnini wake? Tungatĩrai andũ a Hamoru, ithe wa Shekemu! Tũgũgĩtungatĩra Abimeleku nĩkĩ? **29** Naarĩ korwo andũ aya me rungu rwa wathani wakwa! Hĩndĩ ĩyo nĩĩ no ndĩmweherie. No njĩĩre Abimeleku atĩrĩ, 'Ĩta ita rĩaku rĩothe!'" **30** Rĩrĩa Zebuli ũcio mwathi wa itũũra aiguire ũrĩa Gaali mũrũ wa Ebedi oigĩte-rĩ, akĩrakario nĩ ũhoro ũcio mũno. **31** Agĩtũmĩra Abimeleku andũ na hitho, akĩmwĩra atĩrĩ, "Gaali mũrũ wa Ebedi na ariũ a ithe nĩmokĩte gũkũ Shekemu, na nĩmararahũra andũ a itũũra magũũkĩrĩre. **32** Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, ũtukũ wakinya wee na andũ aku mũũke mũmoohie mĩgũnda-inĩ. **33** Rũciinĩ tene riũa rĩkĩratha-rĩ, ũthiĩ ũtharĩkĩre itũũra inene. Na rĩrĩa Gaali na andũ ake mariumĩra magũtharĩkĩre-rĩ, ĩka ũrĩa wothe guoko gwaku kũngĩhota gwĩka." **34** Nĩ ũndũ ũcio Abimeleku marĩ hamwe na mbũtũ ciake ciothe cia ita makiumagara ũtukũ, makĩĩhitha gũkuhĩ na Shekemu marĩ ikundi inya. **35** Nake Gaali mũrũ wa Ebedi nĩoimagarĩte akarũgama itoonyero-inĩ rĩa kĩhingo gĩa itũũra inene, o hĩndĩ ĩyo Abimeleku na thigari ciake moimagĩra kũrĩa meehithĩte. **36** Rĩrĩa Gaali aamoonire-rĩ, akĩĩra Zebuli atĩrĩ, "Ta rora, harĩ na andũ maroka maikũrũkĩte kuuma irĩma igũrũ!" Nake Zebuli agĩcookia atĩrĩ, "Wee ũroona ciĩruru cia irĩma taarĩ andũ." **37** No Gaali akĩaria rĩngĩ, akiuga atĩrĩ: "Ta rora wone andũ maroka maikũrũkĩte moimĩte gatagatĩ ka bũrũri, na mbũtũ ĩrĩa ĩngĩ yũkĩte yumĩte na mwena wa mũtĩ wa mũragũri." **38** Ningĩ Zebuli akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwĩgaatho waku ũkĩrĩ ha rĩu, wee woigire atĩrĩ, 'Abimeleku nũũ atĩ nĩguo atwathe?' Githĩ andũ aya ti o wanyũrũririe. Umagara ũkarũe nao!" **39** Nĩ ũndũ ũcio Gaali agĩtongoria atũũri a Shekemu makĩhũũrana na Abimeleku. **40** Abimeleku akĩmũteng'eria, nao andũ aingĩ makĩgũa magurarĩtio makĩũra kũu guothe o nginya itoonyero-inĩ rĩa kĩhingo. **41** Abimeleku agĩtũũra Aruma, nake Zebuli akĩrutũrũra Gaali hamwe na ariũ a ithe kuuma Shekemu. **42** Mũthenya ũyũ ũngĩ andũ a Shekemu magĩthiĩ mĩgũnda-inĩ, nake Abimeleku akĩmenyithio ũhoro ũcio. **43** Nĩ ũndũ ũcio akĩoya andũ ake, akĩmagayania ikundi ithatũ, akĩmaiga moherie andũ mĩgũnda-inĩ. Hĩndĩ ĩrĩa onire andũ acio magĩũka moimĩte itũũra-inĩ rĩrĩa inene, agĩũkĩra amatharĩkĩre. **44** Abimeleku na ikundi iria aarĩ nacio makĩguthũka mbere nginya hau itoonyero-inĩ rĩa kĩhingo gĩa itũũra inene, nacio ikundi icio ingĩ igĩrĩ ikĩguthũkĩra arĩa maarĩ mĩgũnda-inĩ, ikĩmooraga. **45** Abimeleku akĩhũũrana na itũũra rĩu inene mũthenya wothe nginya akĩrĩtaha na akĩũraga andũ a rĩo othe. Ningĩ akĩananga itũũra rĩu inene, na akĩrĩitĩrĩria cumbĩ. **46** Rĩrĩa maiguire ũhoro ũcio, andũ arĩa maatũũraga mũthiringo-inĩ wa Shekemu magĩtoonya kĩĩhitho-inĩ kĩa hinya kĩa hekarũ ya Eli-Berithu. **47** Rĩrĩa Abimeleku aiguire atĩ nĩmacookanĩrĩire kuo-rĩ, **48** we na andũ ake othe makĩambata Kĩrĩma-inĩ gĩa Zalimuna. Akĩoya ithanwa, agĩtema honge, na agĩciigĩrĩra ciande. Agĩatha andũ arĩa maarĩ nake, akĩmeera atĩrĩ, "Narua! Ĩkai ũguo muona ndeka!" **49** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio othe magĩtema honge, na makĩrũmĩrĩra Abimeleku. Magĩciũmba hĩba kũnyiitana na kĩĩhitho kĩu kĩa hinya magĩcigwatia mwaki andũ marĩ thĩĩnĩ. Nĩ ũndũ ũcio andũ acio othe maarĩ thĩĩnĩ wa mũthiringo ũcio wa Shekemu, ta andũ 1,000, arũme na andũ-a-nja, o nao magĩkua. **50** Abimeleku agĩthiĩ itũũra rĩa Thebezu, akĩrĩrigiicĩria na akĩrĩtunyana. **51** No rĩrĩ, thĩĩnĩ wa itũũra rĩu inene nĩ kwarĩ na mũthiringo mũrũmu kũrĩa arũme othe na andũ-a-nja, na andũ othe a itũũra rĩu inene, moorĩire. Makĩĩhingĩra thĩĩnĩ, na makĩhaica mũthiringo igũrũ. **52** Abimeleku agĩthiĩ mũthiringo-inĩ ũcio, akĩũhithũkĩra. No rĩrĩa akuhĩrĩirie itoonyero rĩa mũthiringo nĩguo aũgwatie mwaki-rĩ, **53** mũtumia ũmwe akĩmũgũithĩria ihiga rĩa gĩthĩi mũtwe, rĩkĩmũhehenja mũtwe. **54** Nake agĩĩta mũkuui wake wa indo cia mbaara na ihenya, akĩmwĩra atĩrĩ, "Comora rũhiũ rwaku rwa njora ũnjũrage, nĩgeetha matikoigage atĩrĩ, 'Ooragirwo nĩ mũndũ-wa-nja.'" Nĩ ũndũ ũcio ndungata yake ĩkĩmũtheeca, agĩkua. **55** Hĩndĩ ĩrĩa andũ a Isiraeli moonire atĩ Abimeleku nĩakuĩte-rĩ, makĩĩinũkĩra. **56** Ũguo nĩguo Ngai aarĩhirie Abimeleku nĩ ũndũ wa waganu ũrĩa ekĩte ithe, wa kũũraga ariũ-a-ithe mĩrongo mũgwanja. **57** Ningĩ Ngai akĩrĩhia andũ a Shekemu nĩ ũndũ wa waganu wao wothe. Kĩrumi kĩa Jothamu mũrũ wa Jerubu-Baali gĩkĩmacookerera.

10 Thuutha wa Abimeleku, mũndũ wa mũhĩrĩga wa Isakaru wetagwo Tola mũrũ wa Pua, mũrũ wa Dodo, akĩarahũka ahonokie Isiraeli. Nake agĩtũũra Shamiru, kũu bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu. **2** Agĩtiirĩrĩra Isiraeli mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtatũ; agĩcooka agĩkua, na agĩthikwo kũu Shamiru. **3** Nake Tola akĩrũmĩrĩrwo nĩ Jairu wa kuuma Gileadi, ũrĩa watiirĩrĩire Isiraeli mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩĩrĩ. **4** Jairu aarĩ na ariũ mĩrongo ĩtatũ arĩa mathiiaga mahaicĩte ndigiri mĩrongo ĩtatũ. Maathaga matũũra mĩrongo ĩtatũ kũu Gileadi, marĩa nginya ũmũthĩ metagwo Havothu-Jairu. **5** Jairu akua aathikirwo kũu Kamonu. **6** O rĩngĩ andũ a Isiraeli nĩmekire maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova. Magĩtungatĩra Mabaali na Maashitorethu, na ngai cia Aramu, na ngai cia Sidoni, na ngai cia Moabi, na ngai cia Aamoni, o na ngai cia Afilisti. Na tondũ andũ a Isiraeli nĩmatiganĩirie Jehova na matiacookire kũmũtungatĩra-rĩ, **7** akĩrakario nĩo. Akĩmaneana moko-inĩ ma Afilisti

na moko-inĩ ma Aamoni, **8** arĩa maamanyariirire na makĩmahinyĩrĩria mwaka-inĩ ũcio. Nao makĩhinyĩrĩria andũ a Isiraeli othe arĩa maarĩ mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani kũu Gileadi, būrũri wa Aamori, mĩaka ikũmi na ĩnana. **9** Ningĩ Aamoni makĩringa Rũũĩ rwa Jorodani nĩguo makarũe na andũ a Juda, na andũ a Benjamini, o na nyũmba ya Efiraimu; nakuo Isiraeli gũkĩgĩa na kĩnyariirĩko kĩnene. **10** Ningĩ andũ a Isiraeli magĩkaĩra Jehova makĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩtwĩhĩtie, tũgatiganĩria Ngai witũ, tũgatungatĩra Mabaali." **11** Jehova akĩmacookeria atĩrĩ, "Hĩndĩ ĩrĩa andũ a Misiri na Aamori, na Aamoni, na Afilisti, **12** na Asidoni, na Aamaleki, o na Amaoni maamũhinyĩrĩirie na mũkĩngaĩra ndĩmũteithie-rĩ, githĩ ndiamũhonokirie kuuma moko-inĩ mao? **13** No inyuĩ nĩmwandiganĩirie na mũgĩtungatĩra ngai ingĩ, tondũ ũcio ndigacooka kũmũhonokia o na rĩ. **14** Thiĩi mũgakaĩre ngai icio mwĩthuurĩire. Nĩimũhonokagie hĩndĩ ĩrĩa mũranyamarĩka!" **15** No andũ a Isiraeli makĩĩra Jehova atĩrĩ, "Nĩtwĩhĩtie. Ĩka na ithuĩ o ta ũrĩa ũkuona kwagĩrĩire, no rĩrĩ, twagũthaitha ũtũhonokie rĩu." **16** Hĩndĩ ĩyo magĩkĩeheria ngai icio cia kũngĩ gatagatĩ-inĩ kao, na magĩtungatĩra Jehova. Nake ndangĩakirĩrĩirie rĩngĩ kuona Isiraeli makĩnyariirĩka. **17** Rĩrĩa Aamoni meerirwo moe indo cia mbaara na makĩamba hema ciao kũu Gileadi-rĩ, andũ a Isiraeli makĩũngana na makĩamba hema ciao kũu Mizipa. **18** Atongoria a andũ a Gileadi makĩĩrana atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa ũkwambĩrĩria kũrũa na Aamoni-rĩ, ũcio nĩwe ũgũtuĩka mũnene wa andũ arĩa matũũraga Gileadi."

11 Na rĩrĩ, Jefitha aarĩ Mũgileadi warĩ njamba yarĩ hinya. Nake ithe wa Jefitha eetagwo Gileadi, na nyina aarĩ mũmaraya. **2** Mũtumia wa Gileadi o nake akĩmũciarĩra aanake, na rĩrĩa maagimarire makĩingata Jefitha. Nao makiuga atĩrĩ, "Wee ndũkagaya igai thĩinĩ wa nyũmba iitũ, tondũ ũrĩ wa mũtumia ũngĩ." **3** Nĩ ũndũ ũcio Jefitha akĩũrĩra ariũ a ithe, agĩthiĩ gũtũũra būrũri wa Tobu, kũrĩa gĩkundi kĩa andũ matarĩ kĩene kĩamũrigiicĩirie na gĩkĩmũrũmĩrĩra. **4** Thuutha wa ihinda inini, hĩndĩ ĩrĩa Aamoni maahaarĩirie mbaara na Isiraeli, **5** athuuri a Gileadi magĩthiĩ kũgĩĩra Jefitha kuuma būrũri wa Tobu. **6** Nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka, ũtuĩke mũnene witũ wa ita, nĩgeetha tũhũũrane na Aamoni." **7** Jefitha akĩmeera atĩrĩ, "Githĩ mũtiathũũrire mũkĩnyingata kuuma nyũmba ya baba? Nĩ kĩĩ kĩratũma mũũke kũrĩ niĩ rĩu mũrĩ na thĩĩna?" **8** Athuuri a Gileadi makĩmwĩra atĩrĩ, "O na kũrĩ ũguo, nĩtwagũcookerera; twarana na ithuĩ tũkahũũrane na Aamoni, na nĩũgũtuĩka mũnene witũ wa gwathaga andũ othe arĩa matũũraga Gileadi." **9** Jefitha akĩmooria atĩrĩ, "Mũngĩnjookia ngahũũrane na Aamoni nake Jehova amaneane kũrĩ niĩ-rĩ, ti-itherũ niĩ nĩngatuĩka mũnene wanyu?" **10** Athuuri acio a Gileadi makĩmũcookeria atĩrĩ, "Jehova nĩwe mũira witũ; nĩtũgwĩka o ta ũrĩa ũkuuga." **11** Nĩ ũndũ ũcio Jefitha agĩthiĩ hamwe na athuuri a Gileadi, na andũ acio makĩmũtua mũnene na mwathi wao. Nake agĩcookera ciugo ciake ciothe mbere ya Jehova o kũu Mizipa. **12** Ningĩ Jefitha agĩtũmana kũrĩ mũthamaki wa Aamoni na kĩũria gĩkĩ: "Nĩ ũhoro ũrĩkũ ũrĩ naguo na ithuĩ nĩgeetha ũtharĩkĩre būrũri witũ?" **13** Mũthamaki wa Aamoni agĩcookeria andũ a Jefitha atĩrĩ, "Hĩndĩ ĩrĩa Isiraeli maambatire kuuma Misiri, nĩmooire būrũri wakwa kuuma Arinoni nginya Jaboku, o na nginya Jorodani. Rĩu njookeriai būrũri ũcio na thayũ." **14** Nake Jefitha agĩtũma andũ rĩngĩ kũrĩ mũthamaki wa Aamoni, **15** akiuga atĩrĩ: "Ũũ nĩguo Jefitha oiga: Isiraeli ndooire būrũri wa Moabi kana būrũri wa Aamoni. **16** No rĩrĩa maambatire makiuma Misiri, Isiraeli maatuĩkanĩirie werũ-inĩ nginya Iria Itune, magĩkinya Kadeshi. **17** Ningĩ Isiraeli agĩtũma andũ kũrĩ mũthamaki wa Edomu, makamwĩre atĩrĩ, 'Twĩtĩkĩrie tũtuĩkanĩrie būrũri-inĩ waku,' no mũthamaki wa Edomu ndaigana gũthikĩrĩria. Ningĩ magĩtũmana kũrĩ mũthamaki wa Moabi, nake akĩrega. Nĩ ũndũ ũcio Isiraeli magĩikara kũu Kadeshi. **18** "Magĩcooka magĩtuĩkanĩria werũ-inĩ, magĩthiũrũrũka būrũri wa Edomu na Moabi, makĩgerera mwena wa irathĩro wa būrũri wa Moabi, na makĩamba hema ciao mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa Arinoni. Nao matiatoonyire būrũri wa Moabi, nĩgũkorwo Rũũĩ rwa Arinoni nĩruo rwarĩ mũhaka wakuo. **19** "Ningĩ Isiraeli agĩtũma andũ kũrĩ Sihoni mũthamaki wa Aamori, ũrĩa waathanaga Heshiboni, makĩmwĩra atĩrĩ, 'Twĩtĩkĩrie tũhĩtũkĩre būrũri-inĩ waku tũthiĩ būrũri witũ.' **20** Na rĩrĩ, Sihoni ndaigana kwĩhoka Isiraeli mahĩtũkĩre būrũri wake. Akĩũngania ita rĩake rĩothe na akĩamba hema kũu Jahazu, na akĩhũũrana na Isiraeli. **21** "Nake Jehova, Ngai wa Isiraeli, akĩneana Sihoni na andũ ake othe moko-inĩ ma Isiraeli, makĩmahoota. Isiraeli makĩĩyoera būrũri wothe wa Aamori arĩa maatũũraga būrũri ũcio, **22** magĩtunyana guothe kuuma Arinoni nginya Jaboku, na kuuma werũ-inĩ nginya Jorodani. **23** "Na rĩrĩ, kuona atĩ Jehova, Ngai wa Isiraeli nĩwe ũingatĩte Aamori akameheria mbere ya andũ ake Isiraeli-rĩ, wee ũkĩrĩ na kĩhooto kĩrĩkũ gĩa kũwĩgwatĩra? **24** Kaĩ ũtangĩoya kĩrĩa Kemoshu ngai yaku ĩkũheete? Ithuĩ na ithuĩ twĩgwatĩre kĩrĩa gĩothe Jehova Ngai witũ atũheete. **25** Anga wee nĩũkĩrĩte Balaki mũrũ wa Ziporu, mũthamaki wa Moabi? Nĩ kũrĩ hĩndĩ arĩ ahaarana na Isiraeli kana akĩrũa nao? **26** Handũ ha mĩaka magana matatũ Isiraeli matũũrĩte kũu Heshiboni, na Aroeri, na matũũra marĩa mothe magũthiũrũrũkĩirie, na matũũra mothe marĩa marĩ hũgũrũrũ-inĩ cia Arinoni. Nĩ kĩĩ kĩagiririe ũmeyoere rĩngĩ hĩndĩ ĩyo? **27** Niĩ ndikũhĩtĩirie, no wee nĩũranjĩka ũũru nĩ ũndũ wa kũndehera mbaara. Reke Jehova, ũrĩa mũtuithania, atuithanie ciira ũyũ ũmũthĩ gatagatĩ ka andũ a Isiraeli na Aamoni." **28** O na kũrĩ ũguo, mũthamaki wa Amoni ndaigana kũrũmbũiya ndũmĩrĩri ĩyo aatũmĩirwo nĩ Jefitha. **29** Hĩndĩ ĩyo Roho wa Jehova agĩũka igũrũ rĩa Jefitha. Akĩringa Gileadi na Manase, akĩhĩtũkĩra Mizipa ya Gileadi, na kuuma kũu agĩthiĩ gũkora Aamoni. **30** Nake Jefitha akĩhĩta mwĩhĩtwa mbere ya Jehova, akiuga atĩrĩ, "Ũngĩneana Aamoni moko-nĩ makwa-rĩ, **31** o kĩrĩa gĩkoima nja na mũrango wa nyũmba yakwa kĩndũnge rĩrĩa ngaacooka hootanĩte kuuma kũrĩ Aamoni, gĩgaatuĩka kĩa Jehova, na nĩngakĩruta gĩtuĩke igongona rĩa njino." **32** Nake Jefitha agĩthiĩ kũhũũrana na Aamoni, nake Jehova akĩmaneana moko-inĩ make. **33** Agĩthũkangia matũũra mĩrongo ĩĩrĩ kuuma Aroeri nginya gũkuhĩ na Minithu, o nginya Abeli-Karamimu. Ũguo nĩguo Isiraeli maatooririe Aamoni. **34**

Hĩndĩ ĩrĩa Jefitha aacookire gwake mũciĩ kũu Mizipa-rĩ, nũũ wagĩũkire kũmũtũnga tiga mwarĩ, akĩmũinagĩra na akĩhũũraga tũhembe! Nake aarĩ mwana wa mũmwe. Tiga o we wiki, Jefitha ndaarĩ na kahĩĩ kana kairĩtu. **35** Rĩrĩa aamuonire-rĩ, agĩtembũranga nguo ciake agĩkaya, akiuga atĩrĩ, "Ũũi! Mwarĩ wakwa! Nĩwandua mũndũ mũthĩĩnĩku na mũnyamarĩku nĩ ũndũ nĩndĩhĩtĩte mwĩhĩtwa harĩ Jehova ũrĩa itangĩaga kũhingia." **36** Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Baba, wee nĩweehĩtire mwĩhĩtwa kũrĩ Jehova. Njĩka o ta ũrĩa weranĩire, kuona atĩ Jehova nĩakũrĩhĩria harĩ Aamoni thũ ciaku." **37** Ningĩ akiuga atĩrĩ, "No nĩngũkũũria ũnjĩtĩkĩrie ũndũ ũyũ ũmwe: Ũũhe mĩeri ĩĩrĩ ngacangacange irĩma-inĩ na ndĩre hamwe na arata akwa, tondũ ndikaahika." **38** Akĩmwĩra atĩrĩ, "No ũthiĩ." Akĩmwĩtĩkĩria athiĩ mĩeri ĩĩrĩ. We marĩ na airĩtu acio angĩ magĩthiĩ irĩma-inĩ, makĩrĩranĩra tondũ ndarĩ hĩndĩ angĩkaahika. **39** Thuutha wa mĩeri ĩyo ĩĩrĩ, agĩcooka kũrĩ ithe, nake akĩmwĩka o ta ũrĩa eehĩtĩte. Nake aarĩ mũirĩtu gathirange. Kuumanagia na ũndũ ũcio, ũgĩtuĩka mũtugo wa andũ a Isiraeli, **40** atĩ o mwaka airĩtu a Isiraeli mathiiage nja mĩthenya ĩna kũrirĩkana mwarĩ wa Jefitha ũcio Mũgileadi.

12 Na rĩrĩ, andũ a Efiraimu magĩcookanĩrĩria ikundi ciao cia ita, na makĩringa mũrĩmo wa Zafoni makĩĩra Jefitha atĩrĩ, "Wathiire kũhũũrana na Aamoni na ndwatwĩtire tũthiĩ nawe nĩkĩ? Tũgũgũcina hamwe na nyũmba yaku." **2** Jefitha akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩĩ na andũ akwa tũraarĩ na kĩgiano kĩnene na Aamoni, na o na gũtuĩka nĩndetanire, inyuĩ mũtiahonokirie kuuma moko-inĩ mao. **3** Rĩrĩa ndonire atĩ mũtindeithia-rĩ, ngĩĩtwarĩrĩra ũgwati-inĩ wa gĩkuũ, ngĩringa mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ ngahũũrane na Aamoni, nake Jehova akĩĩhotanĩra kũrĩ o. Rĩu-rĩ, mũgĩũkĩte ũmũthĩ kũhũũrana na niĩ nĩkĩ?" **4** Jefitha agĩcookanĩrĩria andũ a Gileadi, makĩhũũrana na andũ a Efiraimu. Nao andũ a Gileadi makĩmahũũra mũno tondũ andũ a Efiraimu nĩmoigĩte atĩrĩ, "Inyuĩ Agileadi aya nĩ kũũra mworire kuuma kũrĩ Efiraimu na Manase." **5** Nao Agileadi makĩigwatĩra mariũko ma Rũũĩ rwa Jorodani marĩa maaringĩrĩire kũu Efiraimu, na rĩrĩa rĩothe mũndũ wa Efiraimu ũrĩa watigaire oiga atĩrĩ, "Reke ninge mũrĩmo ũrĩa ũngĩ," Nao andũ a Gileadi makamũũria atĩrĩ, "Wee ũrĩ Mũefiraimu?" Nake angĩacookirie oige, "Aca," **6** makamwĩra atĩrĩ, "Nĩ wega, kiuge, 'Shibolethu'." Nake angĩoigire, "Sibolethu," tondũ ndangĩahotire kũgweta kiugo kĩu wega, makamũnyiita na makamũũragĩra kũu mariũko-inĩ ma Rũũĩ rwa Jorodani. Aefiraimu 42,000 makĩũragwo ihinda-inĩ rĩu. **7** Jefitha agĩtiirĩrĩra Isiraeli mĩaka ĩtandatũ. Jefitha ũcio Mũgileadi agĩcooka agĩkua, na agĩthikwo itũũra-inĩ rĩmwe rĩa kũu Gileadi. **8** Thuutha wake, Ibizani wa kũu Bethilehemu agĩtiirĩrĩra Isiraeli. **9** Nake aarĩ na aanake mĩrongo ĩtatũ na airĩtu mĩrongo ĩtatũ. Akĩheana airĩtu ake mahikio nĩ arĩa maarĩ nja ya mũhĩrĩga wake, nao aanake ake akĩmarehere airĩtu mĩrongo ĩtatũ kuuma nja ya mũhĩrĩga wake matuĩke atumia ao. Ibizani agĩtiirĩrĩra Isiraeli mĩaka mũgwanja. **10** Ibizani agĩcooka agĩkua, na agĩthikwo kũu Bethilehemu. **11** Thuutha wake, Eloni ũrĩa Mũzebuluni agĩtiirĩrĩra Isiraeli mĩaka ikũmi. **12** Eloni agĩcooka agĩkua, na agĩthikwo kũu Aijaloni bũrũri-inĩ wa Zebuluni. **13** Thuutha wake, Abidoni mũrũ wa Hileli, kuuma Pirathoni, agĩtiirĩrĩra Isiraeli. **14** Nake aarĩ na aanake mĩrongo ĩna na ciana ciao mĩrongo ĩtatũ, nao maakuuagwo nĩ ndigiri mĩrongo mũgwanja. Agĩtiirĩrĩra Isiraeli mĩaka ĩnana. **15** Abidoni mũrũ wa Hileli agĩcooka agĩkua, agĩthikwo Pirathoni kũu Efiraimu, bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Aamaleki.

13 O rĩngĩ andũ a Isiraeli magĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, na nĩ ũndũ wa ũguo Jehova akĩmaneana moko-inĩ ma Afilisti handũ ha mĩaka mĩrongo ĩna. **2** Mũndũ ũmwe warĩ wa Zora, wetagwo Manoa kuuma mũhĩrĩga wa Adani, aarĩ na mũtumia warĩ thaata watũũrĩte atarĩ na mwana. **3** Mũraika wa Jehova akĩmuumĩrĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũrĩ thaata na ndũrĩ mwana, no nĩũkũgĩa nda ũciare kahĩĩ. **4** Na rĩrĩ, wĩmenyerere ndũkananyue ndibei kana kĩndũ o gĩothe kĩgagatu, na ndũkanarĩe kĩndũ o gĩothe kĩrĩ thaahu, **5** tondũ wee nĩũkũgĩa nda na ũciare kahĩĩ. Gũtirĩ kanyũi gakaahũthĩrwo mũtwe-inĩ wake, nĩ ũndũ kahĩĩ kau gagaatuĩka Mũnaziri wamũrĩirwo Ngai kuuma gũciarwo, na nĩakambĩrĩria kũhonokia Isiraeli kuuma moko-inĩ ma Afilisti." **6** Hĩndĩ ĩyo mũtumia ũcio agĩthiĩ kũrĩ mũthuuriwe, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũndũ wa Ngai nĩokire kũrĩ niĩ. Ekuonekaga ahaana ta mũraika wa Ngai wa gwĩtigĩrwo mũno. Ndinamũũria kũrĩa oimĩte, nake ndananjĩĩra rĩĩtwa rĩake. **7** No nĩanjĩĩrire atĩrĩ, 'Nĩũkũgĩa nda na ũciare kahĩĩ. Nĩ ũndũ wa ũguo, ndũkanyue ndibei kana kĩndũ kĩgagatu, o na ndũkarĩe kĩndũ o gĩothe kĩrĩ thaahu, tondũ kahĩĩ kau gagaakorwo karĩ Mũnaziri wa Ngai kuuma gũciarwo nginya mũthenya wako wa gũkua.'" **8** Hĩndĩ ĩyo Manoa akĩhooya Jehova: "Mwathani nĩndagũthaitha, reke mũndũ ũcio wa Ngai ũgũtũmĩte kũrĩ ithuĩ oke rĩngĩ nĩguo atũrute ũrĩa tũkũrera kahĩĩ karĩa gagaaciarwo." **9** Ngai akĩigua Manoa, na mũraika wa Ngai agĩũka rĩngĩ kũrĩ mũtumia rĩrĩa aarĩ mũgũnda-inĩ; no mũthuuriwe Manoa ndaarĩ hamwe nake. **10** Nake mũtumia akĩhiũha gũthiĩ kwĩra mũthuuriwe, "Mũndũ ũrĩa wanyumĩrĩire mũthenya ũrĩa ũngĩ-rĩ, arĩ haha!" **11** Manoa agĩũkĩra, akĩrũmĩrĩra mũtumia wake. Rĩrĩa aakinyire harĩ mũndũ ũcio-rĩ, akĩmũũria atĩrĩ, "We nĩwe waririe na mũtumia wakwa?" Nake akiuga atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩ niĩ." **12** Nĩ ũndũ ũcio Manoa akĩmũũria atĩrĩ, "Hĩndĩ ĩrĩa ciugo ciaku ikaahinga-rĩ, watho wa mũtũũrĩre wa kahĩĩ gaka na wĩra wako ũgaakorwo ũrĩ ũrĩkũ?" **13** Mũraika wa Jehova agĩcookia atĩrĩ, "Mũtumia waku no nginya eeke ũrĩa wothe ndĩmwĩrĩte. **14** Ndakarĩe kĩndũ o gĩothe kiumĩte mũthabibũ-inĩ, kana anyue ndibei o yothe, kana kĩndũ kĩngĩ gĩa kũnyua kĩgagatu kana arĩe kĩndũ o gĩothe kĩrĩ thaahu. No nginya eeke maũndũ mothe marĩa niĩ ndĩmwathĩte." **15** Manoa akĩĩra mũraika wa Jehova atĩrĩ, "No twende ũikare nginya tũgũthĩnjĩre koori." **16** Mũraika wa Jehova agĩcookia atĩrĩ, "O na wangiria thiĩ, ndikũrĩa irio ciaku. No wahaarĩria igongona rĩa njino-rĩ, rĩu rĩrutĩre Jehova." (Manoa ndaigana gũkũũrana atĩ ũcio aarĩ mũraika wa Jehova.) **17** Nake Manoa agĩtuĩria ũhoro kuuma kũrĩ mũraika wa Jehova akĩmũũria atĩrĩ, "Wee wĩtagwo atĩa, nĩguo tũgaagũtĩĩa hĩndĩ ĩrĩa kiugo gĩaku gĩgaatuĩka kĩa ma?" **18** Nake agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩgũtũma

ũnjũũrie rĩĩtwa rĩakwa? Ndũngĩhota kũrĩmenya, nĩ rĩa magegania." **19** Hĩndĩ ĩyo Manoa akĩoya koori hamwe na mũtu wa igongona, agĩcirutĩra Jehova igũrũ rĩa ihiga. Nake Jehova agĩĩka ũndũ wa magegania o Manoa na mũtumia wake merореire: **20** O rũrĩrĩmbĩ rũkĩrĩrĩmbũkaga kuuma kĩgongona-inĩ rũrorete igũrũ-rĩ, mũraika wa Jehova akĩambatĩra rũrĩrĩmbĩ-inĩ rũu. Nake Manoa na mũtumia wake mona ũguo, makĩĩgũithia magĩturumithia mothiũ mao thĩ. **21** Rĩrĩa mũraika ũcio wa Jehova aagire gũcooka kwĩyonithania kũrĩ Manoa na mũtumia wake, Manoa akĩmenya atĩ ũcio aarĩ mũraika wa Jehova. **22** Akĩĩra mũtumia wake atĩrĩ, "Ithuĩ rĩu no tũgũkua, tondũ nĩtuonete Ngai!" **23** No mũtumia wake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Korwo Jehova nĩegũtuĩte gũtũũraga-rĩ, ndangĩtĩkĩrire igongona rĩa njino na igongona rĩa mũtu kuuma moko-inĩ maitũ, o na kana atuonie maũndũ maya mothe kana gũtwĩra ũguo aatwĩra rĩu." **24** Mũtumia ũcio agĩciara kahĩĩ na agĩgatua Samusoni. Gagĩkũra, nake Jehova agĩkarathima, **25** nake Roho wa Jehova akĩambĩrĩrĩria gũkaarahũra o hĩndĩ ĩyo kaarĩ kũu Mahane-Dani, gatagatĩ ga Zora na Eshitaoli.

14 Na rĩrĩ, Samusoni agĩikũrũka agĩthiĩ Timina, na kũu akĩona mũirĩtu Mũfilisti. **2** Acooka mũciĩ, akĩĩra ithe na nyina atĩrĩ, "Nĩnyonete mũndũ-wa-nja Mũfilisti kũu Timina; rĩu-rĩ, ngũrĩrai we atuĩke mũtumia wakwa." **3** Ithe na nyina makĩmũcookeria atĩrĩ, "Kaĩ gũtarĩ mũndũ-wa-nja ũngĩĩtĩkĩrĩka gatagatĩ-inĩ ka andũ a mũhĩrĩga wanyu o na kana gatagatĩ-inĩ ka andũ aitũ othe? No nginya ũthiĩ kwa Afilisti acio mataruaga ũgĩĩre mũtumia kuo"? No Samusoni akĩĩra ithe atĩrĩ, "Ngũrĩra ũcio. Ũcio nowe ũnjagĩrĩire." **4** (Aciari ake matiamenyaga atĩ ũndũ ũcio woimĩte kũrĩ Jehova, ũrĩa wacaragia handũ ha kũrutia Afilisti amokĩrĩre, nĩ ũndũ hĩndĩ ĩyo Afilisti nĩo maathaga Isiraeli.) **5** Samusoni agĩikũrũka Timina marĩ hamwe na ithe na nyina. Na rĩrĩa makuhĩrĩirie mĩgũnda ya mĩthabibũ ya Timina-rĩ, o rĩmwe kĩana kĩa mũrũũthi gĩgĩũka na kũrĩ we kĩmũraramĩire. **6** Roho wa Jehova agĩũka igũrũ rĩake na hinya nginya agĩtarũranga mũrũũthi ũcio na moko matheri o ta ũrĩa angĩtarũranga koori. No ndaigana kwĩra ithe o na kana nyina ũrĩa ekĩte. **7** Nake agĩcooka agĩikũrũka makĩaranĩria na mũndũ-wa-nja ũcio, na akĩmwenda. **8** Thuutha ũcio, rĩrĩa aacookaga akamũhikie-rĩ, agĩkerũra oone kĩimba kĩa mũrũũthi ũcio. Thĩinĩ wakĩo haarĩ na mũrumbĩ wa njũkĩ na ũũkĩ, **9** ũrĩa aatahire na hĩ, agĩthiĩ akĩrĩĩaga. Na rĩrĩa aakinyĩrire aciari ake, akĩmagaĩra ũũkĩ ũcio o nao makĩũrĩa. Nowe ndaigana kũmeera atĩ aarutĩte ũũkĩ ũcio kĩimba-inĩ kĩa mũrũũthi. **10** Na rĩrĩ, ithe agĩikũrũka akoone mũndũ-wa-nja ũcio. Nake Samusoni akĩrugithia iruga kũu, o ta ũrĩa warĩ mũtugo wa ahikania. **11** Na rĩrĩa andũ maamuonire, makĩmũhe aanake mĩrongo ĩtatũ maikare nake. **12** Samusoni akĩmeera atĩrĩ, "Rekei ndĩmũgwatie ndaĩ, muona mwamĩtaũra mĩthenya-inĩ ĩno mũgwanja ya iruga-rĩ, nĩngamũhe nguo cia gatani mĩrongo ĩtatũ na nguo cia kũgarũrĩra mĩrongo ĩtatũ. **13** Mwaremwo nĩ kũmĩtaũra-rĩ, no nginya mũũhe nguo cia gatani mĩrongo ĩtatũ, na nguo cia kũgarũrĩra mĩrongo ĩtatũ." Nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Ta gĩtũgwatie ndaĩ ĩyo yaku, tũmĩigue." **14** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Kuuma nyamũ ndĩani, gũkiuma kĩndũ kĩngĩrĩĩo; kuuma kũrĩ nyamũ ĩrĩ hinya, gũkiuma kĩndũ kĩrĩ mũrĩo." Na handũ ha mĩthenya ĩtatũ, matiahotete kũmĩtaũra. **15** Naguo mũthenya wa ĩna wakinya, makĩĩra mũtumia wa Samusoni atĩrĩ, "Heenereria mũthuuriguo nĩguo atũtaũrĩre ndaĩ ĩyo, kana tũgũcine wee na nyũmba ya thoguo nginya mũkue. Anga mũtwĩtĩte gũkũ nĩguo mũtũtunye indo ciitũ?" **16** Nake mũtumia wa Samusoni akĩĩgũithia harĩ we, akĩrĩraga akiugaga atĩrĩ, "Wee nĩũũthũire! Wee ndũnyendete o na atĩa. Ũgwatĩtie andũ aitũ ndaĩ, na nĩũregete kũndaũrĩra ndaĩ ĩyo." Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "O na baba na maitũ ndimataũrĩire, wee-rĩ, ngũgĩgũtaũrĩra nĩkĩ?" **17** Akĩrĩra mĩthenya ĩyo yothe mũgwanja ya iruga rĩu, na mũthenya wa mũgwanja Samusoni akĩmumbũrĩra, nĩ ũndũ wa ũrĩa aikarire akĩmũringagĩrĩria. Nake mũtumia ũcio agĩcooka agĩtaarĩria andũ ao ndaĩ ĩyo. **18** Riũa rĩtanathũa mũthenya ũcio wa mũgwanja, andũ a itũũra rĩu makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩrĩ mũrĩo gũkĩra ũũkĩ? Nĩ kĩĩ kĩrĩ hinya gũkĩra mũrũũthi?" Nake Samusoni akĩmeera atĩrĩ, "Korwo mũtinarĩma na moori yakwa-rĩ, mũtingĩahota gũtaũra ndaĩ yakwa." **19** Nake Roho wa Jehova agĩũka igũrũ rĩa Samusoni na hinya mũno. Nake agĩikũrũka nginya Ashikeloni, akĩũraga andũ mĩrongo ĩtatũ akuo, akĩmatunya indo ciao, na akĩheana nguo ciao kũrĩ arĩa maataũrĩte ndaĩ ĩyo. Na akĩambata agĩthiĩ gwa ithe mũciĩ arakarĩte mũno. **20** Nake mũtumia ũcio wa Samusoni akĩheanwo kũrĩ mũratawe ũrĩa wamũrũgamĩrĩire ũhiki-inĩ wake.

15 Thuutha ũcio, ihinda-inĩ rĩa magetha ma nganorĩ, Samusoni akĩoya koori na agĩthiĩ gũceerera mũtumia wake. Akiuga atĩrĩ, "Ngũthiĩ ndoonye kanyũmba-inĩ ka mũtumia wakwa." No ithe wa mũtumia ũcio akĩmũgiria atoonye kuo. **2** Ithe akĩmwĩra atĩrĩ, "Niĩ ndaarĩ na ma atĩ nĩwamũthũũrire biũ, ngĩkĩmũheana kũrĩ mũrataguo. Githĩ mwarĩ wa nyina ũrĩa mũnini ndakĩrĩ mũthaka kũrĩ we? Kĩmuoe ithenya rĩake." **3** Samusoni akĩmeera atĩrĩ, "Rĩu ndĩ na kĩhooto gĩa kwĩrĩhĩria harĩ Afilisti; ti-itherũ nĩngũmeka ũũru biũ." **4** Nĩ ũndũ ũcio akiumagara, akĩnyiita mbwe magana matatũ, agĩciohithania mĩting'oe igĩrĩ igĩrĩ. Agĩcooka akĩoherera gĩcinga harĩ o mĩting'oe ĩyo ĩĩrĩ ĩĩrĩ, **5** akĩgwatia icinga icio mwaki na akĩrekereria mbwe icio ngano-inĩ ya Afilisti ĩrĩa yarĩ mĩgũnda. Agĩcina itĩĩa cia ngano ĩrĩa yarũgamĩtio mũgũnda na ngano ĩrĩa ĩtaarĩ ngethe, na agĩcina mĩgũnda ya mĩthabibũ na ya mĩtamaiyũ. **6** Rĩrĩa Afilisti mooririe atĩrĩ, "Nũũ wĩkĩte ũũ?" Makĩĩrwo atĩrĩ, "Nĩ Samusoni, mũthoni-we wa mũndũ ũrĩa Mũtimina, tondũ mũtumia wake nĩaheirwo mũratawe." Nĩ ũndũ ũcio Afilisti makĩambata na magĩcina mũtumia ũcio o na ithe nginya magĩkua. **7** Nake Samusoni akĩmeera atĩrĩ, "Kuona atĩ nĩ ũguo mweka, ndikũmũtigithĩria nginya ndĩĩrĩhĩrie kũrĩ inyuĩ." **8** Agĩkĩmatharĩkĩra na ũũru mũnene na akĩũraga aingĩ ao. Agĩcooka agĩikũrũka na agĩikara ngurunga-inĩ ya ihiga rĩa Etamu. **9** Nao Afilisti makĩambata na makĩamba hema kũu Juda, makĩaragana gũkuhĩ na Lehi. **10** Nao andũ a Juda makĩũria atĩrĩ,

“Mũũkĩte kũhũũrana na ithuĩ nĩkĩ?” Nao magĩcookia atĩrĩ, “Tũũkĩte kũnyiita Samusoni, tũmwĩke o ta ũrĩa aatwĩkire.” **11** Hĩndĩ ĩyo andũ ngiri ithatũ kuuma Juda magĩikũrũka nginya ngurunga-inĩ ya ihiga rĩa Etamu na makĩĩra Samusoni atĩrĩ, “Kaĩ wee ũtakũũranĩte atĩ Afilisti nĩo matwathaga? Nĩ atĩa ũtwĩkĩte?” Nake agĩcookia atĩrĩ, “Niĩ ndĩmekĩte o ta ũrĩa maanjĩkire.” **12** Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Tũũkĩte gũkuoha tũkũneane kũrĩ Afilisti.” Samusoni akiuga atĩrĩ, “Mwĩhĩtei atĩ ti inyuĩ mũkũnjũraga.” **13** Nao magĩcookia atĩrĩ, “Nĩtwetĩkĩra, ithuĩ no gũkuoha tũgũkuoha tũkũneane kũrĩ o. Ithuĩ tũtigũkũũraga.” Nĩ ũndũ ũcio makĩmuoha na mĩkanda ĩĩrĩ mĩerũ na makĩmwambatia kuuma rwaro-inĩ rũu rwa ihiga. **14** Rĩrĩa aakuhĩrĩirie Lehi-rĩ, Afilisti acio magĩũka na kũrĩ we makĩanagĩrĩra. Roho wa Jehova agĩũka igũrũ rĩake na hinya mũno. Mĩkanda ĩrĩa oohetwo moko nayo ĩgĩtuĩkanga o ta ũguta mũhiũ, nayo mĩhĩndo ĩyo ĩkĩgũa kuuma moko-inĩ make. **15** Akĩona rũkambucu rwa ndigiri rũtaarĩ rũkũrũ, akĩrũhuria na akĩũraga andũ ngiri ĩmwe. **16** Hĩndĩ ĩyo Samusoni akiuga atĩrĩ, “Njũragĩte andũ na rũkambucu rwa ndigiri hĩba na hĩba. Njũragĩte andũ ngiri ĩmwe na rũkambucu rwa ndigiri.” **17** Rĩrĩa aarĩkirie kwaria-rĩ, agĩte rũkambucu rũu; naho handũ hau hagĩĩtwo Ramathu-Lehi. **18** Na tondũ aarĩ mũnyootu mũno, agĩkaĩra Jehova, akiuga atĩrĩ, “Nĩũheete ndungata yaku ũhootani mũnene ũũ. No nginya rĩu ngue nĩ nyoota ngwe moko-inĩ ma andũ arĩa mataruaga?” **19** Hĩndĩ ĩyo Ngai agĩthikũria irima kũu Lehi, rĩkiuma maaĩ. Rĩrĩa Samusoni aanyuire, agĩcookererwo nĩ hinya na akĩarahũka. Nĩ ũndũ ũcio gĩthima kĩu gĩgĩtwo Eni-Hakore. Na kĩrĩ o ho kũu Lehi. **20** Samusoni aatiirĩrĩire Isiraeli mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ matukũ-inĩ ma Afilisti.

16 Mũthenya ũmwe Samusoni nĩathiire Gaza, akĩona mũmaraya kuo. Agĩtoonya gwake nĩguo akome nake. **2** Andũ a Gaza makĩĩrwo atĩrĩ, “Samusoni arĩ gũkũ!” Nĩ ũndũ ũcio magĩthiũrũrũkĩria handũ hau, makĩraara mamuohetie ũtukũ wothe kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩu inene. Nao matiigana kwehera ho ũtukũ ũcio, nĩ ũndũ moigĩte atĩrĩ, “Rũciinĩ gwakĩa, nĩtũkaamũũraga.” **3** Nowe Samusoni aakomire kuo nginya ũtukũ gatagatĩ. Agĩcooka agĩũkĩra akĩnyiita mĩrango ya kĩhingo gĩa itũũra rĩu inene, hamwe na itugĩ ciayo cierĩ, agĩcimunyanĩria na igera ciothe. Agĩciigĩrĩra ciande, agĩcitwara kĩrĩma-igũrũ kĩrĩa kĩng’etheire Hebironi. **4** Thuutha ũcio, nĩagĩire ũrata na mũndũ-wa-nja kũu gĩtuamba-inĩ gĩa Soreki na rĩĩtwa rĩake eetagwo Delila. **5** Nao aathani a Afilisti magĩthiĩ kũrĩ we, makĩmwĩra atĩrĩ, “Rora kana wahota kũmũheenereria, akwĩre hitho ya hinya ũcio wake mũnene, na ũrĩa tũngĩmũkĩria hinya nĩguo tũmuohe, tũmũtoorie. O ũmwe witũ nĩagakũhe cekeri ngiri ĩmwe na igana rĩmwe cia betha.” **6** Nĩ ũndũ ũcio Delila akĩĩra Samusoni atĩrĩ, “Njĩĩra hitho ya hinya waku mũnene, na ũrĩa ũngĩohwo na ũtoorio.” **7** Nake Samusoni akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ o na ũrĩkũ angĩĩnjoha na nga mũgwanja cia mwogothano itarĩ nyũmithie-rĩ, niĩ ngwaga hinya nduĩke o ta mũndũ ũngĩ o wothe.” **8** Hĩndĩ ĩyo aathani a Afilisti makĩmũrehere nga mũgwanja iria itaarĩ nyũmithie, nake akĩmuoha nacio. **9** Nao andũ mehithĩte thĩinĩ wa nyũmba-rĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Samusoni, ũrĩ mũkore nĩ Afilisti!” Nowe agĩtuanga nga icio na ũhũthũ o ta ũrĩa rũrigi rũtuĩkaga rwahutia rũrĩrĩmbĩ rwa mwaki. Nĩ ũndũ ũcio hitho ya hinya wake ndĩamenyekire. **10** Nake Delila akĩĩra Samusoni atĩrĩ, “Nĩũnduĩte mũndũ mũkĩĩgu; ũkaheenia. Ndagũthaitha njĩĩra kĩrĩa ũngĩohwo nakĩo.” **11** Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ o na ũrĩkũ angĩnjoha wega na mĩhĩndo mĩerũ ĩtarĩ yahũthĩrwo, nĩngwaga hinya nduĩke o ta mũndũ ũngĩ o wothe.” **12** Nĩ ũndũ ũcio Delila akĩoya mĩhĩndo mĩerũ na akĩmuoha nayo. Hĩndĩ ĩyo, andũ mehithĩte nyũmba thĩinĩ-rĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Samusoni, ũrĩ mũkore nĩ Afilisti!” Nowe agĩtuanga mĩhĩndo ĩyo kuuma moko-inĩ make o ta ũrĩa angĩtuanga uthi. **13** Delila agĩcooka akĩĩra Samusoni atĩrĩ, “Nginya rĩu ũkoretwo ũkĩndua mũndũ mũkĩĩgu, ũkaaheenia. Njĩĩra kĩrĩa ũngĩohwo nakĩo.” Nake agĩcookia atĩrĩ, “Ũngĩogotha makundo maya mũgwanja ma njuĩrĩ ya mũtwe wakwa ndigi-inĩ, ũciigĩrĩre mũtambo-inĩ wa gũtuma taama na ũcirũmie na higĩ, niĩ nĩngwaga hinya nduĩke o ta mũndũ ũngĩ o wothe.” Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa aakomete-rĩ, Delila akĩoya makundo mũgwanja ma njuĩrĩ cia mũtwe wake, agĩciogothania na ndigi, **14** na agĩcirũmia na higĩ. Agĩcooka akĩmwĩta o rĩngĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Samusoni, ũrĩ mũkore nĩ Afilisti!” Nake Samusoni akĩarahũka toro, na akĩguucia higĩ ĩyo, o na mũtambo ũrĩa warĩ na ndigi. **15** Agĩcooka akĩmũũria atĩrĩ, “Wahota atĩa kuuga atĩ nĩũnyendete, rĩrĩa ũtangĩĩhoka? Rĩrĩ nĩ riita rĩa gatatũ ũnduĩte mũndũ mũkĩĩgu, na ndũrĩ wanjĩĩra hitho ya hinya ũcio waku mũnene.” **16** Nĩ ũndũ wa ũrĩa aamũgiaga na akamũtindĩrĩra mũthenya o mũthenya, akĩmũnogia o nginya hakuhĩ gũkua. **17** Nĩ ũndũ ũcio Samusoni akĩmwĩra maũndũ mothe. Akiuga atĩrĩ, “Mũtwe ũyũ wakwa ndũrĩ wenjwo nĩ ũndũ-rĩ, niĩ ndũire ndĩ Mũnaziri wamũrĩirwo Ngai kuuma rĩrĩa ndaciarirwo. Ingĩenjwo-rĩ, hinya wakwa no ũnjeherere, na njage hinya nduĩke o ta mũndũ ũngĩ o wothe.” **18** Na rĩrĩa Delila aamenyire atĩ nĩamwĩra maũndũ make mothe, agĩtũmanĩra aathani a Afilisti akĩmeera atĩrĩ, “Cookai riita rĩngĩ rĩmwe, nĩ ũndũ nĩanjĩĩrĩte maũndũ mothe.” Nĩ ũndũ ũcio aathani acio a Afilisti magĩcooka makuuĩte betha na moko. **19** Nake Delila agĩtũma Samusoni akome cieroinĩ ciake, agĩĩta mũndũ ũmwe amwenje makundo mothe mũgwanja ma njuĩrĩ yake, nao makĩambĩrĩrĩra kũmũtooria. Naguo hinya wake ũkĩmuuma. **20** Hĩndĩ ĩyo akĩmwĩra atĩrĩ, “Samusoni, ũrĩ mũkore nĩ Afilisti!” Nake agĩũkĩra kuuma toro, agĩĩciiria atĩrĩ, “Nĩnguuma nja o ta tene na ndĩĩribaribe, ndĩĩohore.” No rĩrĩ, ndaamenyete atĩ Jehova nĩamwehereire. **21** Hĩndĩ ĩyo Afilisti makĩmũnyiita na hinya, makĩmũkũũra maitho na makĩmũikũrũkia Gaza. Makĩmuoha na mĩnyororo ya gĩcango, na makĩmũiga athĩage ngano arĩ kũu njeera. **22** No rĩrĩ, njuĩrĩ ya mũtwe wake ĩkĩambĩrĩria gũkũra rĩngĩ, thuutha wa kwenjwo. **23** Na rĩrĩ, aathani a Afilisti makĩũngana nĩguo marutĩre Dagoni ngai yao igongona inene na makũngũĩre, makiugaga atĩrĩ, “Ngai iitũ nĩĩneanĩte Samusoni thũ iitũ, moko-inĩ maitũ.” **24** Rĩrĩa andũ maamuonire, makĩgooca ngai ĩyo yao makiugaga atĩrĩ, “Ngai iitũ nĩĩneanĩte thũ iitũ moko-inĩ

maitũ, thũ ĩrĩa yathũkangirie bũrũri witũ na ĩkĩũraga andũ aitũ aingĩ.” **25** Na rĩrĩa ngoro ciao ciacanjamũkĩte, makĩanĩrĩra makiuga atĩrĩ, “Rehei Samusoni nĩguo oke atũkenie.” Nĩ ũndũ ũcio makĩruta Samusoni njeera, nake agĩĩka maũndũ ma mathekania. Rĩrĩa maamũrũgamirie gatagatĩ-inĩ ga itugĩ-rĩ, **26** Samusoni akĩĩra ndungata ĩrĩa yamũnyiitĩte guoko atĩrĩ, “Njiga harĩa ingĩhota kũhutia itugĩ iria inyiitĩrĩire hekarũ, nĩgeetha ndĩtiiranie nacio.” **27** Na rĩrĩ, hekarũ ĩyo yaiyũrĩte arũme na andũ-a-nja; na aathani othe a Afilisti maarĩ kuo, na nyũmba igũrũ kwarĩ na arũme na andũ-a-nja ta ngiri ithatũ meroreire Samusoni agĩĩka maũndũ ma kũmakenia. **28** Samusoni akĩhooya Jehova, akiuga atĩrĩ, “Wee Mwathani Jehova, ndirikana. Wee Ngai, ndagũthaitha ũnjĩkĩre hinya o ihinda rĩngĩ rĩmwe, na ũreke ndĩĩrĩhĩrie kũrĩ Afilisti na igũtha rĩmwe nĩ ũndũ wa maitho makwa meerĩ.” **29** Hĩndĩ ĩyo Samusoni akĩnyiita itugĩ icio cierĩ cia gatagatĩ iria ciarũgamĩtie hekarũ ĩyo. Agĩĩtiirania nacio, kĩmwe agĩkĩnyiita na guoko gwake kwa ũrĩo na kĩrĩa kĩngĩ na guoko gwake kwa ũmotho, **30** Samusoni akiuga atĩrĩ, “Reke ngue hamwe na Afilisti!” Agĩcooka agĩcitindĩka na hinya wake wothe, nayo hekarũ ĩkĩgwĩra aathani acio hamwe na andũ othe arĩa maarĩ thĩĩnĩ wayo. Nĩ ũndũ ũcio akĩũraga andũ aingĩ agĩkua gũkĩra arĩa ooragire arĩ muoyo. **31** Nao ariũ a ithe na nyũmba yothe ya ithe magĩikũrũka makamũgĩire. Makĩmũkuua makĩmũinũkia na makĩmũthika gatagatĩ ga Zora na Eshitaoli mbĩrĩra-inĩ ya ithe Manoa. Nake aatirĩrĩire Isiraeli mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ.

17 Na rĩrĩ, mũndũ wetagwo Mika wa kuuma bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu **2** akĩĩra nyina atĩrĩ, “Cekeri ngiri ĩmwe na igana rĩmwe cia betha iria cioirwo kuuma kũrĩ we, na iria ndaiguire ũkĩrumanĩra kĩrumi-rĩ, nĩ nĩĩ ndĩ nacio; nĩ nĩĩ ndacioire.” Nake nyina akiuga atĩrĩ, “Mũrũ wakwa, Jehova arokũrathima.” **3** Rĩrĩa aacookirie cekeri icio ngiri ĩmwe na igana rĩmwe cia betha kũrĩ nyina-rĩ, nyina akiuga atĩrĩ, “Nĩĩ nĩndamũrĩra Jehova betha yakwa kũna nĩgeetha mũrũ wakwa athondeke mũhianano mũicũhie na mũhianano wa gũtwekio. Nĩngũgũcookeria.” **4** Nĩ ũndũ ũcio agĩcookia betha ĩyo kũrĩ nyina, nake nyina akĩoya cekeri magana meerĩ cia betha na agĩcineana kũrĩ mũturi wa betha, ũrĩa wacithondekire mũhianano wa gwacũhio na mũhianano wa gũtwekio. Nayo ikĩigwo thĩĩnĩ wa nyũmba ya Mika. **5** Na rĩrĩ, mũndũ ũcio wetagwo Mika nĩ aarĩ na ihooero, nake agĩthondeka ebodi, na mĩhianano ĩmwe ya gũtwekio na agĩtua mũriũ ũmwe wake mũthĩnjĩri-ngai wake. **6** Matukũ-inĩ macio Isiraeli gũtiarĩ mũthamaki; o mũndũ ekaga ũrĩa oonaga kwagĩrĩire. **7** Mũlawii ũmwe mwanake kuuma itũũra rĩa Bethilehemu ya Juda, watũũraga thĩĩnĩ wa mũhĩrĩga wa Juda, **8** akiuma itũũra-inĩ rĩu agĩthiĩ gwetha kũndũ kũngĩ gwa gũtũũra. Arĩ njĩra-inĩ agĩkora nyũmba ya Mika ĩrĩa yarĩ bũrũri-inĩ ũrĩa wa irĩma wa Efiraimu. **9** Mika akĩmũũria atĩrĩ, “Wee uumĩte kũ?” Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩĩ ndĩ Mũlawii kuuma Bethilehemu ya Juda, na ndĩreetha kũndũ gwa gũtũũra.” **10** Nake Mika akĩmwĩra atĩrĩ, “Tũũrania na nĩĩ ũtuĩke baba na mũthĩnjĩri-ngai wakwa, na nĩndĩrĩkũheaga cekeri ikũmi cia betha o mwaka, na nguo ciaku cia kwĩhumba na irio cia kũrĩa.” **11** Nĩ ũndũ ũcio Mũlawii ũcio agĩĩtĩkĩra gũtũũrania hamwe nake, na mwanake ũcio agĩtuĩka ta ũmwe wa ariũ ake. **12** Ningĩ Mika akĩamũra Mũlawii ũcio, nake mwanake ũcio agĩtuĩka mũthĩnjĩri-ngai wake na agĩtũũra gwake mũciĩ. **13** Nake Mika akiuga atĩrĩ, “Rĩu nĩndamenya atĩ Jehova nĩekũnjĩka wega, nĩgũkorwo Mũlawii ũyũ nĩatuĩkĩte mũthĩnjĩri-ngai wakwa.”

18 Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio Isiraeli gũtiarĩ na mũthamaki. Na matukũ-inĩ macio mũhĩrĩga wa Dani nĩwacaragia kũndũ kwao gwa gũtũũra, tondũ matiegwatĩire igai rĩao gatagatĩ-inĩ ka mĩhĩrĩga ya Isiraeli. **2** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Dani magĩthuura njamba cia ita ithano kuuma Zora na Eshitaoli ithiĩ igathigaane bũrũri ũcio na ituĩrie ũhoro. Andũ a mũhĩrĩga wa Dani makĩmeera atĩrĩ, “Thiĩi, mũgatuĩrie ũhoro wa bũrũri ũcio.” Andũ acio magĩtoonya bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu na magĩkinya mũciĩ wa Mika kũrĩa maararĩrĩire ũtukũ ũcio. **3** Na rĩrĩa maakuhĩrĩirie nyũmba ya Mika, magĩkũũrana mũgambo wa mwanake ũcio Mũlawii; nĩ ũndũ ũcio magĩtoonya kuo makĩmũũria atĩrĩ, “Nũũ wakũrehire gũkũ? Nĩ kĩĩ ũreka kũndũ gũkũ? Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũkorwo ũrĩ gũkũ?” **4** Nake akĩmeera ũrĩa Mika aamwĩkĩire, akĩmeera atĩrĩ, “We nĩanyandĩkĩte na niĩ ndĩ mũthĩnjĩri-Ngai wake.” **5** Nao magĩcooka makĩmwĩra atĩrĩ, “Twagũthaitha ũtũtuĩrĩrie ũhoro kũrĩ Ngai tũmenye kana rũgendo rwitũ nĩrũkũgaacĩra.” **6** Nake mũthĩnjĩri-Ngai ũcio akĩmacookeria atĩrĩ, “Thiĩi na thayũ. Rũgendo rwanyu nĩ rwĩtĩkĩrĩku nĩ Jehova.” **7** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio atano makiuma kuo na magĩkinya Laishi, kũrĩa maakorire atĩ andũ maatũũraga na thayũ matarĩ na ũgwati, o ta andũ a Sidoni, mategwĩkũũa na mategwĩtigĩra. Na tondũ bũrũri wao ndwarĩ kĩndũ waagaga, maarĩ atongu. Ningĩ maatũũraga kũraya na andũ a Sidoni, na matiatarainie na mũndũ o na ũrĩkũ. **8** Na rĩrĩa maacookire Zora na Eshitaoli, ariũ a ithe makĩmooria atĩrĩ, “Mũronire atĩa?” **9** Magĩcookia atĩrĩ, “Ũkĩrai tũthiĩ tũkamatharĩkĩre! Nĩtuonete atĩ bũrũri ũcio nĩ mwega mũno. Anga gũtirĩ ũndũ mũgwĩka? Mũtigatithie gũthiĩ mũkaũtunyane. **10** Mwakinya kuo, nĩmũgũkorerera andũ mategwĩkũũa ũgwati o na ũrĩkũ. Bũrũri ũcio nĩ mũnene ũrĩa Ngai aneanĩte moko-inĩ manyu, bũrũri ũtagaga kĩndũ o na kĩrĩkũ.” **11** Hĩndĩ ĩyo andũ magana matandatũ a kuuma mũhĩrĩga wa Dani, meeohete indo cia mbaara, makiumagara kuuma Zora na Eshitaoli. **12** Marĩ njĩra-inĩ, makĩamba hema ciao gũkuhĩ na Kiriathu-Jearimu kũu Juda. Nĩkĩo gĩtũmaga handũ hau he mwena wa ithũĩro rĩa Kiriathu-Jearimu heetwo Mahane-Dani nginya ũmũthĩ. **13** Kuuma kũu magĩthiĩ na mbere nginya bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu na magĩkinya mũciĩ wa Mika. **14** Ningĩ andũ acio atano arĩa maathigaanĩte bũrũri ũcio wa Laishi makĩĩra ariũ a ithe atĩrĩ, “Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ nyũmba ĩmwe ya ici ĩrĩ na ebodi, na ngai ingĩ cia nyũmba, na mũhianano mũicũhie, na mũhianano wa gũtwekio? Rĩu nĩmwamenya ũrĩa mũgwĩka.” **15** Nĩ ũndũ ũcio magĩtoonya nyũmba ya mwanake ũcio Mũlawii o kũu mũciĩ kwa Mika na makĩmũgeithia. **16** Nao andũ acio a

Dani magana matandatũ meeohete indo cia mbaara makĩrũgama hau kĩhingo-inĩ. **17** Andũ acio atano arĩa maathigaanĩte bũrũri ũcio magĩtoonya thĩinĩ, makĩoya mũhianano ũrĩa mũicũhie, na ebodi, na ngai icio ingĩ cia nyũmba na mũhianano wa gũtwekio, nake mũthĩnjĩri-Ngai o na andũ acio magana matandatũ meeohete indo cia mbaara maarũgamĩte hau kĩhingo-inĩ. **18** Rĩrĩa andũ acio maatoonyire nyũmba ya Mika na makĩoya mũhianano wa gwacũhio, na ebodi, na ngai icio ingĩ cia nyũmba, na mũhianano wa gũtwekio-rĩ, mũthĩnjĩri-ngai ũcio akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ atĩa mũreka?" **19** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Kira ki! Ndũkoige ũndũ. Ũka ũtwarane na ithuĩ, ũtuĩke ithe witũ na mũthĩnjĩri-Ngai witũ. Githĩ ti wega ũgĩtungatĩra rũrĩrĩ na mũhĩrĩga thĩinĩ wa Isiraeli ũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai, handũ ha gũtungatĩra nyũmba ya mũndũ ũmwe?" **20** Nake mũthĩnjĩri-Ngai ũcio agĩkena. Akĩoya ebodi, na ngai iria ingĩ cia nyũmba, na mũhianano ũrĩa mũicũhie, nake agĩthiĩ na andũ acio. **21** Nao makĩhũndũka magĩthiĩ matongoretio nĩ ciana ciao iria nini na mahiũ mao, na indo ciao. **22** Rĩrĩa maakorirwo mathiĩte handũ haraaya kuuma nyũmba ya Mika-rĩ, andũ arĩa maatũũraga hakuhĩ na Mika makĩũngana hamwe na magĩkinyĩra andũ acio a Dani. **23** O andũ acio makĩmoigagĩrĩria-rĩ, andũ a Dani makĩhũgũra makĩũria Mika atĩrĩ, "Kaĩ wona atĩa tondũ weta andũ aku othe marũe?" **24** Akĩmacookeria atĩrĩ, "Muoire ngai iria ndethondekeire, o na mũthĩnjĩri-ngai wakwa, na mwathiĩ. Nĩ kĩĩ kĩngĩ ngĩrĩ nakĩo? Mwakĩhota atĩa kũũria atĩrĩ, 'Kaĩ wona atĩa?'" **25** Andũ acio a Dani magĩcookia atĩrĩ, "Tiga gũkararania na ithuĩ, kana ũtharĩkĩrwo nĩ andũ amwe arĩa me marakara, nawe hamwe na nyũmba yaku mũũrwo nĩ mĩoyo yanyu." **26** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio a Dani magĩthiĩra, nake Mika, ona atĩ maarĩ na hinya mũnene mũno kũmũkĩra, akĩhũndũka agĩcooka mũciĩ. **27** Ningĩ makĩoya kĩrĩa Mika aathondekete, na mũthĩnjĩri-Ngai wake, magĩthiĩ nginya Laishi, magĩũkĩrĩra andũ maarĩ na thayũ na matekũũaga ũndũ. Makĩmatharĩkĩra na rũhiũ rwa njora na magĩcina itũũra rĩao inene. **28** Gũtiarĩ na mũndũ wa kũmahonokia tondũ maatũũraga kũraihu na Sidoni na matiatarainie na mũndũ o na ũrĩkũ. Itũũra rĩu inene rĩarĩ gĩtuamba-inĩ kĩrĩa kĩarĩ hakuhĩ na Bethi-Rehobu. Andũ acio a Dani magĩaka itũũra rĩu inene rĩngĩ na magĩthaamĩra kuo. **29** Makĩrĩĩta Dani o ta ithe wao Dani ũrĩa waciarĩtwo nĩ Isiraeli o na gũtuĩka itũũra rĩu inene rĩetagwo Laishi mbere ĩyo. **30** Andũ a Dani makĩĩhaandĩra mĩhianano kũu, nake Jonathani mũrũ wa Gerishomu, mũrũ wa Musa, na ariũ ake magĩtuĩka athĩnjĩri-Ngai mũhĩrĩga-inĩ wa Dani nginya hĩndĩ ĩrĩa andũ acio maatahirwo makĩrutwo bũrũri ũcio. **31** Magĩthiĩ na mbere kũhũthĩra mĩhianano ĩrĩa Mika aathondekete, ihinda rĩrĩa rĩothe nyũmba ya Ngai yarĩ Shilo.

19 Matukũ-inĩ macio Isiraeli gũtiarĩ na mũthamaki. Na rĩrĩ, Mũlawii watũũraga kũndũ kũraya thĩinĩ wa bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu nĩaigire thuriya ya kuuma Bethilehemu kũu Juda. **2** No thuriya ĩyo ĩkĩaga kwĩhokeka kũrĩ we. Nayo ĩkĩmũtiga ĩgĩcooka mũciĩ gwa ithe kũu Bethilehemu ya Juda. Thuutha wa gũkorwo kũu mĩeri ĩna, **3** mũthuuri wake agĩthiĩ kũrĩ we kũmũringĩrĩria acooke. Aathiire na ndungata yake na ndigiri igĩrĩ. Nake mũtumia ũcio akĩmũtoonyia nyũmba ya ithe, na rĩrĩa ithe aamuonire, akĩmũnyiita ũgeni akenete. **4** Mũthoni-we, ithe wa mũirĩtu ũcio, akĩmũringĩrĩria aikare; nĩ ũndũ ũcio agĩikara hamwe nake mĩthenya ĩtatũ, arĩĩaga na akanyua, na agakoma kuo. **5** Mũthenya wa ĩna magĩũkĩra tene na akĩĩhaarĩria oimagare, no ithe wa mũirĩtu akĩĩra mũthoni-we ũcio atĩrĩ, "Wĩkenie na kĩndũ gĩa kũrĩa; ũgĩcooke ũgĩthiĩ." **6** Nĩ ũndũ ũcio eerĩ magĩikara thĩ kũrĩa na kũnyua. Thuutha-inĩ ithe wa mũirĩtu akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndagũthaitha raara na wĩkenie." **7** Na hĩndĩ ĩrĩa mũndũ ũcio ookĩrire athiĩ, mũthoni-we akĩmũringĩrĩria araare; nĩ ũndũ ũcio akĩraara ũtukũ ũcio. **8** Rũciinĩ rwa mũthenya wa gatano, okĩra athiĩ, ithe wa mũirĩtu ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Wĩkenie. Eterera nginya mĩaraho!" Nĩ ũndũ ũcio eerĩ makĩrĩanĩra. **9** Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ ũcio, hamwe na thuriya yake na ndungata yake, mookĩrire mathiĩ, mũthoni-we, ithe wa mũirĩtu ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, "Rĩu ta thikĩrĩrĩria, nĩ hakuhĩ hwaĩ-inĩ raarĩrĩra nĩ ũndũ gũkirie gũtuka. Ikara ũhurũke. Rũciũ rũciinĩ tene no ũũkĩre ũinũke." **10** No rĩrĩ, tondũ ndendire gũikara ũtukũ ũngĩ, mũndũ ũcio akiuma kuo agĩthiĩ erekeire mwena wa Jebusi (na nĩkuo, Jerusalemu), arĩ na ndigiri ciake cierĩ ciohetwo matandĩko na thuriya yake. **11** Rĩrĩa maakuhĩrĩirie Jebusi na kũrĩ hakuhĩ gũtuka-rĩ, ndungata ĩyo ĩkĩĩra mwathi wayo atĩrĩ, "Rĩu-rĩ, reke tũtithie gũkũ itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene rĩa Ajebusi tũraarĩrĩre kuo." **12** Mwathi wayo agĩcookia atĩrĩ, "Aca. Tũtigũtoonya itũũra inene rĩa andũ ageni, andũ a rĩo ti Aisiraeli. Tũgũthiĩ nginya tũkinye Gibea." **13** Nake akiuga o rĩngĩ atĩrĩ, "Nĩtũthiĩ tũgerie gũkinya Gibea kana Rama na tũrarĩrĩre itũũra rĩmwe rĩamo." **14** Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ na mbere, narĩo riũa rĩgĩthũa magĩkorwo maakuhĩrĩria Gibea, kũu Benjamini. **15** Kũu nĩkuo maatithirie maraarĩrĩre. Nao magĩthiĩ magĩikara thĩ kĩhaaro-inĩ kĩnene gĩa itũũra rĩu inene, no gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wamanyiitire ũgeni mararĩrĩre gwake. **16** Hwaĩ-inĩ ũcio, mũthuuri ũmwe mũkũrũ wa kuuma bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu, watũũraga Gibea, (andũ a kũu maarĩ Abenjamini), agĩũka oimĩte wĩra mĩgũnda-inĩ. **17** Na rĩrĩa aarorire akĩona mũgendi ũcio hau kĩhaaro-inĩ gĩa itũũra inene, mũthuuri ũcio akĩmũũria atĩrĩ, "Wathiĩ kũ na uumĩte kũ?" **18** Agĩcookia atĩrĩ, "Tuumĩte Bethilehemu ya Juda twerekeire kũndũ kũraya thĩinĩ wa bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu kũrĩa ndũũraga. Ndĩrarĩ Bethilehemu ya Juda na rĩu ndĩrathiĩ nyũmba ya Jehova. Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũũnyiitĩte ũgeni gwake. **19** Ithuĩ tũrĩ na mahuti na irio cia ndigiri ciitũ na mĩgate na ndibei nĩ ũndũ witũ ithuĩ ndungata ciaku, niĩ, na ndungata yaku ya mũirĩtu, na mwanake ũyũ tũrĩ nake. Tũtikũbatario nĩ kĩndũ o na kĩ." **20** Nake mũthuuri ũcio mũkũrũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩũnyiitĩtwo ũgeni nyũmba-inĩ ĩno yakwa, reke ngũhe kĩrĩa gĩothe ũbatarĩtio nĩkĩo, no ndũkaraare kĩhaaro." **21** Nĩ ũndũ ũcio akĩmũtoonyia nyũmba yake na akĩhe ndigiri ciake gĩa kũrĩa. Maarĩkia gwĩthamba magũrũ-rĩ, makĩrĩa na makĩnyua. **22** Na hĩndĩ o ĩyo meekenagia-rĩ, andũ amwe aaganu a itũũra rĩu inene makĩrigiicĩria nyũmba ĩyo. Makĩhũũra mũrango, na makĩgũthũkĩra mũthuuri ũcio

mũkũrũ ũrĩa warĩ mwene nyũmba ĩyo, makiuga atĩrĩ, “Ruta mũndũ ũcio ũũkire nyũmba yaku nĩguo tũkome nake.” **23** Mwene nyũmba ĩyo akiuma na nja akĩmeera atĩrĩ, “Aca, arata akwa, mũtigeke ũndũ wa waganu ũguo. Kuona atĩ mũndũ ũyũ nĩ mũgeni wakwa-rĩ, tigai gwĩka ũndũ ũyũ wa thoni ũguo. **24** Thikĩrĩriai, haha harĩ mũirĩtu wakwa gathirange, na thuriya ya mũgeni ũyũ. Nĩngũmaruta na nja kũrĩ inyuĩ rĩu, na no mũmahũthĩre na mũmeke o ũrĩa mũngĩenda. No mũndũ ũyũ-rĩ, mũtikamwĩke ũndũ wa thoni ta ũcio.” **25** No andũ acio matiigana kũmũthikĩrĩria. Nĩ ũndũ ũcio, mũndũ ũcio akĩoya thuriya yake na akĩmĩruta na nja kũrĩ o, nao makĩmĩnyiita na hinya na makĩmĩnyariira ũtukũ wothe, na gwakĩa makĩreka ĩĩthiĩre. **26** Na gũgĩthererũka-rĩ, mũndũ-wa-nja ũcio agĩcooka nyũmba kũrĩa mwathi wake aarĩ, akĩgũa thĩ hau mũrango-inĩ, na agĩkoma ho nginya gũgĩkĩa. **27** Na rĩrĩa mwathi wake ookĩrire rũciinĩ na akĩhingũra mũrango wa nyũmba akiuma nja nĩguo ethiĩre-rĩ, thuriya yake yakomete hau ĩgwĩte mũromo-inĩ wa nyũmba, namo moko mayo maarĩ hingĩro-inĩ. **28** Nake akĩmĩĩra atĩrĩ, “Ũkĩra; reke tũthiĩ.” No ndĩacookirie. Nake mũndũ ũcio agĩcooka akĩmĩoya, akĩmĩigĩrĩra igũrũ rĩa ndigiri yake, makĩinũka. **29** Hĩndĩ ĩrĩa aakinyire mũciĩ-rĩ, akĩoya kahiũ agĩtinangia thuriya yake kĩĩga o kĩĩga icunjĩ ikũmi na igĩrĩ, agĩcitũma ng’ongo ciothe cia Isiraeli, **30** na mũndũ o wothe ũrĩa wonire ũndũ ũcio akiuga atĩrĩ, “Ũndũ ta ũyũ ndũrĩ wonwo kana ũgĩĩkwo, kuuma mũthenya ũrĩa andũ a Isiraeli moimire bũrũri wa Misiri. Teciriei ũhoro ũcio na mũwĩcũũranie, mũtwĩre ũrĩa tũgwĩka!”

20 Na rĩrĩ, andũ a Isiraeli othe kuuma Dani nginya Birishiba, na kuuma bũrũri wothe wa Gileadi magĩũka o taarĩ mũndũ ũmwe, makĩũngana mbere ya Jehova kũu Mizipa. **2** Atongoria a andũ othe a mĩhĩrĩga ya Isiraeli makĩrũgama handũ hao kũu kĩũngano-inĩ kĩa andũ a Ngai, marĩ thigari ngiri magana mana meeohete hiũ cia njora. **3** (Nao andũ Benjamini makĩigua atĩ andũ a Isiraeli nĩmambatĩte nginya Mizipa.) Hĩndĩ ĩyo andũ a Isiraeli makiuga atĩrĩ, “Ta twĩre ũrĩa ũndũ ũcio mũũru wekĩkire.” **4** Nĩ ũndũ ũcio Mũlawii ũcio mũthuuri wa mũtumia ũrĩa woragĩtwo akiuga atĩrĩ, “Niĩ na thuriya yakwa tuokire Gibea ya andũ a Benjamini tũraarĩrĩre kuo. **5** Ũtukũ ũcio andũ a Gibea nĩmaanũmĩrĩire, na magĩthiũrũrũkĩria nyũmba, mehaarĩirie kũnjũraga. Makĩnyiita thuriya yakwa na hinya, nginya ĩgĩkua. **6** Ngĩoya thuriya yakwa, ngĩmĩtinaangia icunjĩ, na ngĩtũma o gĩcunjĩ o rũgongo rwa igai rĩa Isiraeli, nĩ ũndũ nĩmekĩte ũndũ wa thoni na wa gĩconoko thĩinĩ wa Isiraeli. **7** Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ a Isiraeli inyuothe, kĩariei, mũheane itua rĩanyu.” **8** Andũ acio othe magĩũkĩra o taarĩ mũndũ ũmwe, makiuga atĩrĩ, “Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe witũ ũkũinũka. Aca, gũtirĩ o na ũmwe witũ ũgũcooka gwake mũciĩ. **9** No rĩrĩ, ũndũ ũrĩa tũgwĩka Gibea nĩ ũyũ: Tũkwambata kuo tũmookĩrĩre o ta ũrĩa ũcuuki wa mĩtĩ ũgũtuonia. **10** Tũkũruta andũ ikũmi thĩinĩ wa o andũ igana a mĩhĩrĩga yothe ya Isiraeli, na andũ igana thĩinĩ wa o andũ ngiri, na andũ ngiri thĩinĩ wa o andũ ngiri ikũmi, nĩguo magĩĩrĩre mbũtũ cia ita irio. Nĩgeetha rĩrĩa mbũtũ cia ita igaakinya Gibea ya Benjamini, ikaameka maũndũ maringaine na waganu wa andũ akuo ũrĩa meekĩte thĩinĩ wa Isiraeli.” **11** Tondũ ũcio andũ othe a Isiraeli makĩũngana na makĩnyiitana o ta maarĩ mũndũ ũmwe mahũũre itũũra rĩu inene. **12** Mĩhĩrĩga ya Isiraeli ĩgĩtũma andũ mathiĩ kũrĩ mũhĩrĩga wothe wa Benjamini, makamoorie atĩrĩ, “Nĩ ngero ĩrĩkũ ĩno njũru ũũ ĩĩkĩtwo gatagatĩ-inĩ kanyu? **13** Na rĩrĩ, tũnengerei andũ acio aaganu a Gibea nĩgeetha tũmoorage tweherie ũũru ũcio thĩinĩ wa Isiraeli.” No andũ a Benjamini matiigana kũigua andũ acio angĩ a Isiraeli. **14** Moimire matũũra-inĩ mao, makĩũngana hamwe kũu Gibea nĩguo mahũũrane na andũ a Isiraeli. **15** O ro rĩmwe andũ a Benjamini magĩcookanĩrĩria andũ arĩa marũaga na hiũ cia njora 20,060 kuuma matũũra-inĩ mao, mongereirwo harĩ andũ magana mũgwanja arĩa maathuurĩtwo kuuma kũrĩ andũ arĩa maatũũraga kũu Gibea. **16** Gatagatĩ-inĩ ga thigari icio ciothe nĩ kwarĩ na andũ magana mũgwanja maathuurĩtwo a kĩmotho, na o ũmwe wao nĩahotaga gũikia ihiga na kĩgũtha ũndũ angĩringa rũcuĩrĩ na ndahĩtie. **17** Tiga andũ a Benjamini-rĩ, Isiraeli nĩmacookanĩrĩirie thigari 400 arĩa marũaga na hiũ cia njora, na othe maarĩ andũ a ita. **18** Andũ a Isiraeli makĩambata nginya Betheli na magĩtuĩria ũhoro harĩ Ngai makĩũria atĩrĩ, “Nũũ thĩinĩ witũ ũkwambĩrĩria kũhũũrana na andũ aya a Benjamini?” Nake Jehova agĩcookia atĩrĩ, “Juda nĩwe ũkwambĩrĩria.” **19** Rũciinĩ rũrũ rũngĩ andũ a Isiraeli magĩũkĩra na makĩamba hema ciao gũkuhĩ na Gibea. **20** Andũ a Isiraeli makiumagara makahũũrane na andũ a Benjamini, na makĩiga andũ o handũ hao mbaara-inĩ marũe nao kũu Gibea. **21** Nao andũ a Benjamini makiuma kũu Gibea na makĩũraga andũ a Isiraeli 22,000 kũu mbaara-inĩ mũthenya ũcio. **22** No andũ a Isiraeli makĩũmanĩrĩria mũndũ na ũrĩa ũngĩ na makĩrũgama handũ hao rĩngĩ o harĩa meigĩte mũthenya wa mbere. **23** Nao andũ a Isiraeli makĩambata makĩrĩrĩra mbere ya Jehova nginya hwaĩ-inĩ, nao magĩtuĩria ũhoro harĩ Jehova atĩrĩ, “Hihi twambate rĩngĩ tũkahũũrane na andũ a Benjamini, aya ariũ a ithe witũ?” Nake Jehova akĩmacookeria atĩrĩ, “Ambatai mũkahũũrane nao.” **24** Hĩndĩ ĩyo andũ a Isiraeli magĩkuhĩrĩria andũ a Benjamini mũthenya wa keerĩ. **25** Mũthenya ũcio, rĩrĩa Abenjamini mookire moimĩte Gibea mahũũrane nao-rĩ, makĩũraga andũ a Isiraeli angĩ 18,000, othe meeohete hiũ cia njora. **26** Ningĩ andũ a Isiraeli, marĩ othe, makĩambata nginya Betheli, na kũu magĩikara kuo makĩrĩra marĩ mbere ya Jehova. Makĩĩhinga kũrĩa irio mũthenya ũcio o nginya hwaĩ-inĩ, na makĩruta maruta ma njino na maruta ma ũiguano kũrĩ Jehova. **27** Nao andũ a Isiraeli, magĩtuĩria ũhoro harĩ Jehova. (Matukũ-inĩ macio ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Ngai rĩarĩ kũu, **28** nake Finehasi mũrũ wa Eleazaru, mũrũ wa Harũni, nĩwe watungataga mbere yarĩo.) Nao makĩũria atĩrĩ, “Nĩtũkwambata rĩngĩ tũkahũũrane na Abenjamini ariũ a ithe witũ, kana tũtige?” Jehova akĩmacookeria atĩrĩ, “Thiĩi, nĩ ũndũ rũciũ nĩngamaneana moko-inĩ manyu.” **29** Nao andũ a Isiraeli makĩmoheria mathiũrũrũkĩirie Gibea. **30** Nao makĩambata makahũũrane na andũ a Benjamini mũthenya wa gatatũ na makĩrũgama handũ hao nĩguo mahũũrane na Gibea o ta ũrĩa meekĩte hau mbere. **31** Nao

Abenjamini makiumĩra mamatũnge na makĩguucĩrĩrio kũraihu na itũũra rĩu inene. Makĩambĩrĩrĩria kũhũũra andũ a Isiraeli o ta mbere ĩyo, na andũ ta mĩrongo ĩtatũ makĩrũndĩrwo werũ-inĩ na njĩra-inĩ ĩrĩa ĩthiiaga Betheli na ĩrĩa ĩngĩ Gibea. **32** Rĩrĩa andũ a Benjamini meeranaga atĩrĩ, "Nĩtũramahoota o ta mbere," noguo nao andũ a Isiraeli meeranaga atĩrĩ, "Rekei tũcooke na thuutha tũmaguucĩrĩrie moime itũũra-inĩ inene moke njĩra-inĩ." **33** Andũ othe a Isiraeli makĩehera harĩa maarĩ na makĩrũgama handũ hao kũu Baali-Tamaru, nao andũ a Isiraeli arĩa meehithĩire andũ a Benjamini makiumĩra kũrĩa meehithĩte mwena wa ithũĩro wa Gibea. **34** Hĩndĩ ĩyo andũ ngiri ikũmi arĩa maarĩ njamba iria thuure cia Isiraeli magĩtharĩkĩra Gibea kuuma na mbere. Nayo mbaara yarĩ nene ũũ atĩ andũ a Benjamini matiigana gũkũũrana ũrĩa mwanangĩko wamakuhĩrĩirie. **35** Nake Jehova akĩhootera andũ a Benjamini mbere ya Isiraeli, na mũthenya ũcio andũ a Isiraeli makĩũraga andũ a Benjamini 25,100, arĩa meeohete hiũ cia njora. **36** Tondũ ũcio andũ a Benjamini makĩona atĩ nĩmaatooretio. Na rĩrĩ, andũ a Isiraeli nĩmoorĩire andũ a Benjamini, nĩ ũndũ nĩmehokete andũ arĩa maigĩte a kuoheria andũ a Benjamini gũkuhĩ na Gibea. **37** Nao andũ acio moohetie andũ makĩguthũka o rĩmwe magĩtoonya Gibea, makĩaragana kuo na makĩhũũra itũũra rĩu inene rĩothe na rũhiũ rwa njora. **38** Nao andũ a Isiraeli nĩ mabangĩte na andũ acio moohetie andũ atĩ matoogie ndogo nene ĩthiĩ na igũrũ yumĩte itũũra rĩu inene, **39** nĩgeetha hĩndĩ ĩyo andũ a Isiraeli magarũrũke na macooke mbaara-inĩ. Andũ a Benjamini maakorirwo maambĩrĩria kũũraga andũ a Isiraeli (ta andũ mĩrongo ĩtatũ), nao makiuga atĩrĩ, "Ithuĩ nĩtũramatooria o ta ũrĩa twamekire mbaara-inĩ ya mbere." **40** No rĩrĩa ndogo yambĩrĩirie kwambata na igũrũ yumĩte itũũra-inĩ rĩu inene-rĩ, andũ a Benjamini makĩĩhũgũra makĩona ndogo itũũra-inĩ rĩu inene rĩothe yambatĩte na igũrũ matu-inĩ. **41** Hĩndĩ ĩyo andũ a Isiraeli makĩmagarũrũkĩra nao andũ a Benjamini makĩnyiitwo nĩ guoya mũnene, nĩ ũndũ nĩmakũũranire atĩ mwanangĩko nĩwarĩĩkĩtie kũmakora. **42** Nĩ ũndũ ũcio makĩũrĩra andũ a Isiraeli marorete na werũ-inĩ, no matingĩahotire kũũrĩra mbaara. Nao andũ a Isiraeli arĩa mookire moimĩte matũũra-inĩ makĩmooragĩra kuo. **43** Magĩthiũrũrũkĩria andũ a Benjamini acio, makĩmateng'eria, na makĩmakinyĩra na njĩra hũthũ kũu gũkuhĩ na Gibea mwena wa irathĩro. **44** Andũ a Benjamini ngiri ikũmi na inyanya magĩkua, nao othe maarĩ arũi njamba. **45** Na rĩrĩa maagarũrũkire marorete na werũ-inĩ nginya ihiga-inĩ rĩa Rimoni, andũ a Isiraeli makĩũragĩra andũ 5,000 njĩra-inĩ icio. Nao magĩkĩrĩrĩrĩria kũrũmĩrĩra andũ a Benjamini o nginya Gidomu na makĩũraga 2,000. **46** Mũthenya ũcio andũ a Benjamini 25,000 arĩa maarũaga na hiũ cia njora makĩũragwo, na othe maarĩ arũi njamba. **47** No andũ magana matandatũ makĩgarũrũka na makĩũrĩra werũ-inĩ o nginya ihiga-inĩ rĩa Rimoni, na magĩikara kuo mĩeri ĩna. **48** Nao andũ a Isiraeli magĩcooka nginya bũrũri wa andũ a Benjamini na makĩhũũra matũũra mothe na rũhiũ rwa njora, o gwata nyamũ na kĩndũ o gĩothe kĩngĩ kĩrĩa maakorereire. Na matũũra mothe marĩa maakorire makĩmacina na mwaki.

21 Andũ acio a Isiraeli nĩmehĩtĩte mwĩhĩtwa marĩ kũu Mizipa makoiga atĩrĩ, "Gũtirĩ o na ũmwe witũ ũkaaneana mũirĩtu wake ahikio nĩ Mũbenjamini." **2** Andũ acio nĩmathiire Betheli, kũrĩa maikarire mbere ya Ngai o nginya hwaĩ-inĩ, makĩanĩrĩra na mũgambo makĩrĩra na kĩgirĩko kĩnene. **3** Nao makiuga atĩrĩ, "Hĩ! Jehova Ngai wa Isiraeli, nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũndũ ũyũ woneke Isiraeli? Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũhĩrĩga ũmwe ũkorwo ũtarĩ ho thĩinĩ wa Isiraeli ũmũthĩ?" **4** Mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene andũ magĩaka kĩgongona na makĩruta maruta ma njino o na maruta ma ũiguano. **5** Hĩndĩ ĩyo andũ a Isiraeli makĩũria atĩrĩ, "Mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli-rĩ, nũũ ũtokĩte kũngana haha mbere ya Jehova?" Nĩgũkorwo nĩmeehĩtĩte mwĩhĩtwa mũrũmu atĩ ũrĩa ũkwaga gũũka kĩũngano mbere ya Jehova kũu Mizipa ti-itherũ nĩagĩrĩire kũũragwo. **6** Na rĩrĩ, andũ a Isiraeli magĩcakaya nĩ ũndũ wa ariũ a ithe wao, andũ a Benjamini, na makiuga atĩrĩ, "Ũmũthĩ mũhĩrĩga ũmwe nĩmweherie kuuma Isiraeli. **7** Tũngĩhota atĩa kuonera arĩa matigarĩte atumia, kuona atĩ nĩtwĩhĩtĩte mwĩhĩtwa mbere ya Jehova atĩ tũtikaamahe airĩtu aitũ mamahikie?" **8** Magĩcooka makĩũria atĩrĩ, "Nĩ mũhĩrĩga ũrĩkũ wa Isiraeli ũtokĩte kĩũngano-inĩ mbere ya Jehova kũu Mizipa?" Nao makĩmenya atĩ gũtirĩ mũndũ o na ũmwe kuuma Jabeshi-Gileadi wokĩte kambĩ-inĩ ĩyo nĩ ũndũ wa kĩũngano kĩu. **9** Tondũ rĩrĩa maatarire andũ, nĩmamenyire atĩ gũtirĩ mũndũ o na ũmwe kuuma Jabeshi-Gileadi warĩ kuo. **10** Nĩ ũndũ ũcio kĩũngano kĩu gĩgĩtũma andũ a kũrũa 12,000 marĩ na mawatho mathiĩ nginya Jabeshi-Gileadi na moorage arĩa maatũũraga kuo na rũhiũ rwa njora, gwata atumia na ciana. **11** Nao makiuga atĩrĩ, "Ũũ nĩguo mũgwĩka, ũragai mũndũ mũrũme o wothe na mũndũ-wa-nja o wothe ũrĩa ũtarĩ gathirange." **12** Nao magĩkora gatagatĩ-inĩ ka andũ arĩa maatũũraga kũu Jabeshi-Gileadi airĩtu magana mana arĩa mataakomete na mũndũ mũrũme, makĩmatwara kambĩ ĩrĩa yarĩ Shilo kũu Kaanani. **13** Ningĩ kĩũngano gĩothe gĩgĩtũma ihooya rĩa thayũ kũrĩ andũ a Benjamini o hau rwaro-inĩ rwa ihiga rĩa Rimoni. **14** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Benjamini makĩhũndũka ihinda o rĩu na makĩheo andũ-a-nja a Jabeshi-Gileadi arĩa matooragĩtwo. No matingĩamaiganire. **15** Nao andũ magĩcakaĩra andũ a Benjamini, tondũ Jehova nĩatũmire hagĩe na ithenya mĩhĩrĩga-inĩ ya Isiraeli. **16** Nao athuuri arĩa akũrũ a kĩũngano makiuga atĩrĩ, "Tondũ andũ-a-nja a Benjamini nĩanĩine-rĩ, tũkuonera arũme arĩa matigaire atumia kũ?" **17** Makiuga atĩrĩ, "Abenjamini arĩa maahonokire no nginya magĩe na a kũmagaya, nĩguo gũtikagĩe mũhĩrĩga o na ũmwe wa Isiraeli ũkũniinũkio. **18** Tũtingĩmahe airĩtu aitũ matuĩke atumia ao, nĩgũkorwo ithuĩ andũ a Isiraeli nĩtwehĩtire mwĩhĩtwa ũyũ: 'Kũrumwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũngĩhe Mũbenjamini mũtumia.' **19** No rĩrĩ, nĩkũgĩaga gĩathĩ kĩa Jehova o mwaka kũu Shilo, mwena wa gathigathini wa Betheli, na mwena wa irathĩro wa njĩra ĩrĩa ĩthiiaga kuuma Betheli nginya Shekemu, na mwena wa gũthini wa Lebona." **20** Nĩ ũndũ ũcio magĩatha andũ a Benjamini, makĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi mwĩhithe kũu mĩgũnda-inĩ ya mĩthabibũ **21** na mũikare mũkĩroraga. Rĩrĩa airĩtu a Shilo mariumĩra meturanĩre na arĩa angĩ rwĩmbo-inĩ-rĩ, mũguthũke

kuuma mĩgũnda-inĩ ya mĩthabibũ, na o mũndũ ehurĩrie mũtumia kuuma kũrĩ airĩtu acio a Shilo, na mũthiĩ bũrũri wa Benjamini. **22** Rĩrĩa maithe mao kana ariũ a maithe mao magaatũrehera thitango, tũkaameera atĩrĩ, 'Twĩkei wega na kũmateithia, tondũ tũtiamooneire atumia hĩndĩ ya mbaara, no inyuĩ mũtirĩ na mahĩtia, tondũ mũtiamaheire airĩtu anyu.'" **23** Ũguo nĩguo andũ a Benjamini meekire. O rĩrĩa airĩtu maainagarĩ, o mũndũ akĩnyiita ũmwe, na akĩmũkuua agatuĩke mũtumia wake. Hĩndĩ ĩyo magĩcooka kũrĩ igai rĩao, magĩaka matũũra mao rĩngĩ, na magĩtũũra kuo. **24** Na ihinda rĩu andũ a Isiraeli makiuma kũndũ kũu, makĩinũka mũciĩ kũrĩ mĩhĩrĩga yao na nyũmba ciao, o mũndũ kũrĩ igai rĩake. **25** Matukũ-inĩ macio Isiraeli gũtiarĩ na mũthamaki; o mũndũ ekaga ũrĩa oonaga kwagĩrĩire.

Ruthu

1 Na rĩrĩ, matukũ-inĩ marĩa atiirĩrĩri bũrũri maathanaga, nĩ kwagĩire na ng'aragu bũrũri-inĩ, nake mũndũ ũmwe wa Bethilehemu kũu Juda, marĩ na mũtumia wake, na ariũ ake eerĩ, magĩthiĩ gũikara bũrũri wa Moabi kwa ihinda. **2** Mũndũ ũcio eetagwo Elimeleku, nake mũtumia wake eetagwo Naomi, namo marĩĩtwa ma ariũ acio ake eerĩ nĩ Mahaloni na Kilioni. Nao maarĩ Aefiratha kuuma Bethilehemu kũu Juda. Nao magĩthiĩ bũrũri wa Moabi magĩtũũra kuo. **3** Na rĩrĩ, Elimeleku mũthuuri wa Naomi agĩkua, nake Naomi agĩtigwo na ariũ acio ake eerĩ. **4** Nao makĩhikia andũ-a-nja a Moabi, ũmwe eetagwo Oripa, na ũrĩa ũngĩ Ruthu. Thuutha wa gũtũũra kũu ta ihinda rĩa mĩaka ikũmi, **5** Mahaloni na Kilioni o nao magĩkua, nake Naomi agĩtigwo atarĩ na ariũ ake eerĩ, o na kana mũthuuri. **6** Rĩrĩa Naomi aiguire arĩ kũu Moabi atĩ Jehova nĩateithĩtie andũ ake akamahe irio-rĩ, akĩĩhaarĩria hamwe na atumia acio a ariũ ake oime bũrũri wa Moabi acooke kwao. **7** We na atumia acio eerĩ a ariũ ake makiumagara kuuma kũu maatũũraga, makĩnyiita njĩra nĩguo macooke bũrũri wa Juda. **8** Nake Naomi akĩĩra atumia acio eerĩ a ariũ ake atĩrĩ, "Cookai, o mũndũ athiĩ mũciĩ kwa nyina. Jehova aromwĩka maũndũ mega, o ta ũrĩa o na inyuĩ mwekire acio maakuire, o na niĩ mwene. **9** Jehova arotũma o ũmwe wanyu eyonere ũhurũko mũciĩ wa mũthuuri ũngĩ." Agĩcooka akĩmamumunya, nao makĩrĩra maanĩrĩire, **10** makĩmwĩra atĩrĩ, "Ithuĩ tũgũcooka nawe kũrĩ andũ anyu." **11** No Naomi akĩmeera atĩrĩ, "Aarĩ akwa, cookai mũciĩ kwanyu. Mũgũgĩthiĩ na niĩ nĩkĩ? Nĩngũkĩgĩa na ariũ angĩ nĩguo macooke matuĩke athuuri anyu? **12** Aarĩ akwa, cookai kwanyu mũciĩ; niĩ ndĩ mũkũrũ mũno wa kũgĩa na mũthuuri ũngĩ. O na ingĩĩciiria atĩ harĩ na mwĩhoko harĩ niĩ, na ngĩe na mũthuuri ũtukũ ũyũ na njiare aanake-rĩ, **13** mwakĩmeterera o nginya hĩndĩ ĩrĩa makaagimara? No mũikare mũtahikĩte mũmetereire? Aca, aarĩ akwa. Niĩ ndĩ na ruo kũmũkĩra, nĩgũkorwo guoko kwa Jehova nĩgũtambũrũkĩte gũkanjũkĩrĩra!" **14** Nao maigua ũguo makĩrĩra rĩngĩ. Nake Oripa akĩmumunya nyaciarawe, akĩmuugĩra ũhoro. No Ruthu akĩrũmanĩrĩra na nyaciarawe. **15** Nake Naomi akĩmwĩra atĩrĩ, "Ta rora, mũtumia wa mũrũ wa nyina na mũthuuriguo nĩahũndũka acooke kũrĩ andũ ao, o na kũrĩ ngai ciake. Cooka mũthiĩ nake." **16** No Ruthu akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga kũningĩrĩria ngũtige kana ngarũrũke ndige gũkũrũmĩrĩra. Kũrĩa ũgũthiĩ nĩkuo ngũthiĩ, na kũrĩa ũgaatũũra nĩkuo ngaatũũra. Andũ anyu magaatuĩka andũ aitũ, nake Ngai waku atuĩke Ngai wakwa. **17** Kũrĩa ũgaakuĩra nĩkuo ngaakuĩra, na nokuo ngaathikwo. Jehova aronjĩka ũũru makĩria, kũngĩkaagĩa ũndũ o na ũmwe ũgaatũtigithania niĩ nawe, tiga o gĩkuũ giiki!" **18** Rĩrĩa Naomi onire atĩ Ruthu nĩatuĩte itua rĩa gũthiĩ nake, agĩtiga kũmũringĩrĩria acooke. **19** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio a nja eerĩ magĩthiĩ nginya magĩkinya Bethilehemu. Rĩrĩa maakinyire Bethilehemu-rĩ, andũ a itũũra rĩu othe makĩgega nĩ ũndũ wao, nao andũ-a-nja makĩũrania atĩrĩ, "Hĩ! Ũyũ no akorwo arĩ Naomi?" **20** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Tigai gũcooka kũnjĩta Naomi, njĩtagaai Mara, nĩ ũndũ Ngai Mwene-Hinya-Wothe nĩatũmĩte mũtũũrĩre wakwa ũtuĩke wa ruo mũno. **21** Ndoimire gũkũ njiyũrĩrĩire, no Jehova anjookia itarĩ kĩndũ. Mũngĩcooka kũnjĩta Naomi nĩkĩ? Jehova nĩanyariirĩte; Mwene-Hinya-Wothe nĩandehithĩirie mathĩĩna." **22** Nĩ ũndũ ũcio Naomi agĩcooka kuuma Moabi marĩ hamwe na Ruthu ũcio Mũmoabi, mũtumia wa mũriũ, magĩkinya Bethilehemu hĩndĩ ĩrĩa cairi yaambagĩrĩria kũgethwo.

2 Na rĩrĩ, Naomi nĩarĩ na mũndũ wa mbarĩ yao mwena wa mũthuuriwe, kuuma mũhĩrĩga wa Elimeleku, mũndũ warĩ igweta, wetagwo Boazu. **2** Nake Ruthu ũcio Mũmoabi akĩĩra Naomi atĩrĩ, "Reke thĩĩ mĩgũnda-inĩ ngahaare cairi ĩrĩa ĩtigĩtio; ndĩ thuutha wa mũndũ o wothe ũrĩa ingĩĩtĩkĩrĩka maitho-inĩ make." Nake Naomi akĩmwĩra atĩrĩ, "Thĩĩ, mwarĩ wakwa." **3** Nĩ ũndũ ũcio akiumagara agĩthiĩ, akĩambĩrĩria kũhaara cairi kũu mĩgũnda-inĩ arĩ thuutha wa arĩa maagethaga. Na gũgĩkinya atĩrĩ, Ruthu ekorire akĩruta wĩra mũgũnda wa Boazu, ũcio warĩ wa mũhĩrĩga wa Elimeleku. **4** O hĩndĩ ĩyo Boazu agĩkinya oimĩte Bethilehemu, na akĩgeithia acio maagethaga, akĩmeera atĩrĩ, "Jehova aroikara na inyuĩ!" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Jehova arokũrathima!" **5** Boazu akĩũria mũrũgamĩrĩri wa acio maagethaga atĩrĩ, "Mũirĩtu ũũrĩa nĩ wa ũ?" **6** Nake mũrũgamĩrĩri akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ Mũmoabi ũrĩa wokire na Naomi kuuma bũrũri wa Moabi. **7** Nake oigire atĩrĩ, 'Ndagũthaitha ũnjĩtĩkĩrie haare cairi, na nyũnganie ĩrĩa ĩtigĩtio itĩĩa-inĩ ndĩ thuutha wa agethi.' Nake aathiĩ mũgũnda, na arutĩte wĩra ategũtigithĩria kuuma o rũciinĩ nginya rĩu, tiga o ihinda inini ekũhurũkĩte haarĩa kĩĩruru-inĩ." **8** Nĩ ũndũ ũcio Boazu akĩĩra Ruthu atĩrĩ, "Mwarĩ wakwa, ta thikĩrĩria, ndũgathiĩ kũhaara cairi mũgũnda ũngĩ, na ndũkae kuuma gũkũ. Ikara gũkũ mũrĩ na ndungata ciakwa cia airĩtu. **9** Ũrorage mũgũnda ũrĩa arũme aya megũkorwo makĩgetha, na ũtwaranage na airĩtu acio. Nĩndakaania arũme aya matigakũhutie. Na rĩrĩa rĩothe ũngĩnyoota, ũthiĩ ũnyue maaĩ kuuma ndigithũ-inĩ iria arũme aya matahĩrĩire." **10** Rĩrĩa Ruthu aiguire ũguo, akĩinamĩrĩra, agĩturumithia ũthiũ thĩ. Akiuga atĩrĩ, "Nĩ kĩ gĩatũma njĩtĩkĩrĩke maitho-inĩ maku na wenda kũnjĩka maũndũ mega, ndĩ o mũndũ wa kũngĩ?" **11** Boazu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩnjĩĩrĩtwo maũndũ marĩa mothe wĩkĩte nyaciaraguo kuuma hĩndĩ ĩrĩa mũthuuriguo aakuire, na ũrĩa watiganire na thoguo na nyũkwa, o na bũrũri wanyu, ũgĩũka kũrĩ andũ ũtaamenyanĩte nao mbere ĩyo. **12** Jehova arokũrĩha nĩ ũndũ wa ũguo wĩkĩte. Jehova Ngai wa Isiraeli, o ũrĩa wee ũũkĩte kwĩhitha mathagu-inĩ make, arokũrĩha na irĩhi inene." **13** Nake Ruthu akiuga atĩrĩ, "Mwathi wakwa, ndĩrookĩrĩrĩria gwĩtĩkĩrĩka maitho-inĩ maku. Nĩũũhoореretie, na ũkaarĩria ndungata yaku ndeto njega cia tha, o na gũtuĩka niĩ ndirĩ ta ũmwe wa ndungata ciaku cia airĩtu." **14** Hĩndĩ ya kũrĩa irio yakinya, Boazu akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka haha. Oya mũgate ũũtobokie thiki-inĩ ya ndibei." Rĩrĩa Ruthu aikarire thĩ na agethi, Boazu akĩmũhe cairi hĩhie. Nake akĩrĩa akĩhũũna, o nginya agĩtigia. **15** Na hĩndĩ ĩrĩa ookĩrire akahaare-rĩ, Boazu agĩatha andũ ake akĩmeera atĩrĩ, "O

na ahaara kũu itĩĩa-inĩ, mũtikamũtetie. **16** O na nĩ kaba mũrutage cairi ĩmwe kuuma itĩĩa-inĩ, mũmĩrekie thĩ nĩ ũndũ wake, mũmũtigĩre nĩguo oke akĩmĩhaaraga, no mũtikamũtetie." **17** Nĩ ũndũ ũcio Ruthu akĩhaara kũu mũgũnda ũcio nginya o hwaĩ-inĩ. Agĩcooka akĩhũũra cairi ĩrĩa aahaarĩte, ĩgĩkinyia mũigana wa eba ĩmwe. **18** Akĩmĩkuua, agĩcooka itũũra-inĩ, nake nyaciarawe akĩona cairi ĩrĩa yothe aahaarĩte. Ruthu agĩcooka akĩmũrutĩra kĩrĩa aatigĩtie aahũũna, akĩmũnengera. **19** Nyaciarawe akĩmũũria atĩrĩ, "Ũmũthĩ uuma kũhaara kũ? Uuma kũruta wĩra kũ? Kũrathimwo nĩ mũndũ ũcio ũkũmenyire, agwĩka maũndũ mega!" Nake Ruthu akĩhe nyaciarawe ũhoro ũkoniĩ mwene mũgũnda ũcio aatindĩte akĩruta wĩra, akiuga atĩrĩ, "Mwene mũgũnda ũcio ngũrutaga wĩra gwake ũmũthĩ-rĩ, etagwo Boazu." **20** Naomi akĩĩra mũtumia ũcio wa mũriũ atĩrĩ, "Jehova aromũrathima! We ndatigĩte gwĩka maũndũ ma ũtugi kũrĩ arĩa me muoyo, o na arĩa makuĩte." Ningĩ Naomi akĩĩra Ruthu atĩrĩ, "Mũndũ ũcio nĩ wa mbarĩ iitũ; o na nĩ ũmwe wa arĩa mangĩtũmenyerera." **21** Nake Ruthu ũcio Mũmoabi akiuga atĩrĩ, "O na anjĩĩrire atĩrĩ, 'Ikara na aruti akwa a wĩra o nginya marĩkie kũgetha cairi yakwa yothe.'" **22** Naomi akĩĩra Ruthu ũcio mũtumia wa mũriũ atĩrĩ, "Ũndũ ũcio wa gũtwarana na airĩtu ake nĩũgũtuĩka mwega harĩwe, wee mwarĩ wakwa, tondũ mũgũnda-inĩ wa mũndũ ũngĩ wahota kũgerwo ngero." **23** Nĩ ũndũ ũcio Ruthu agĩikara hakuhĩ na ndungata cia airĩtu cia Boazu akĩhaaraga nginya magetha ma cairi na ma ngano magĩthira. Nake agĩtũũra na nyaciarawe.

3 Mũthenya ũmwe-rĩ, Naomi, nyaciarawe wa Ruthu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwarĩ wakwa, githĩ ndiagĩrĩirwo ngũcarĩrie mũciĩ waku, kũrĩa wee ũngĩona maũndũ mega? **2** Githĩ Boazu ũcio wee ũkoretwo na ndungata ciake cia airĩtu ti mũndũ wa rũrĩra rwitũ? Ũtukũ ũyũ nĩguo ekũhuha cairi kĩhuhĩro-inĩ. **3** Wĩthambe na wĩhake maguta mekũnunga wega, ningĩ wĩhumbe nguo ciaku iria njega mũno. Ũcooke ũikũrũke ũkinye kĩhuhĩro-inĩ, no ndũkeyonithie mũndũ ũcio nginya arĩkie kũrĩa na kũnyua. **4** Rĩrĩa arĩkoma, wone harĩa akoma. Ningĩ ũthiĩ ho na ũhumbũrie magũrũ make, ũkome ho. Nake nĩegũkwĩra ũrĩa wagĩrĩirwo nĩ gwĩka." **5** Ruthu akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Maũndũ macio mothe wanjĩĩra no mo ngwĩka." **6** Nĩ ũndũ ũcio agĩikũrũka agĩkinya kĩhuhĩro-inĩ kĩu, na agĩĩka ũrĩa wothe nyaciarawe aamwĩrĩte eeke. **7** Na rĩrĩa Boazu aarĩkirie kũrĩa na kũnyua, na agĩkorwo arĩ mũkenu, agĩthiĩ agĩkoma mũthia-inĩ biũ wa hĩba ya cairi. Nake Ruthu agĩthiĩ acemete, akĩmũhumbũria magũrũ, agĩkoma ho. **8** Ũtukũ gatagatĩ, kĩndũ gĩkĩhahũra Boazu, nake egarũra, agĩkora nĩ mũndũ-wa-nja wakomete magũrũ-inĩ make. **9** Akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩwe ũ?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ niĩ ndungata yaku Ruthu. Tambũrũkia gĩcurĩ kĩa nguo yaku ũũhumbĩre, nĩ ũndũ wee nĩwe ũngĩtũmenyerera." **10** Nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova arokũrathima mwarĩ wakwa. Ũtugi ũrĩa wonania nĩũkĩrĩte ũrĩa wonanirie kĩambĩrĩria-inĩ, nĩ ũndũ ndũnenda kũrũmanĩrĩra na aanake, marĩ athĩĩni kana marĩ itonga. **11** Na rĩrĩ, mwarĩ wakwa, ndũgetigĩre. Nĩngũgwĩkĩra ũrĩa wothe ũkũũhooya. Andũ othe a itũũra rĩĩrĩ riitũ nĩmooĩ atĩ wee ũrĩ mũndũ-wa-nja ngatha. **12** O na gũtuĩka ndĩ ũmwe wa arĩa mangĩkũmenyererarĩ, nĩ harĩ mũndũ ũngĩ ũngĩkũmenyerera wa hakuhĩ kũngĩra. **13** Rĩu kĩraare haha ũtukũ ũyũ, na rũciinĩ gwakĩa angĩkorwo nĩekwenda gũkũmenyerera, nĩ wega; nĩagakũmenyerera. No angĩkorwo ndekwenda, o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, nĩngakũmenyerera. Kĩraare haha nginya rũciũ rũciinĩ." **14** Nĩ ũndũ ũcio Ruthu agĩkoma hau magũrũ-inĩ make nginya rũciinĩ, no akĩroka gũũkĩra rũciinĩ tene kũrĩ mairia, nake Boazu akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũkareke kũmenyeke atĩ nĩ kũrĩ mũndũ-wa-nja ũrokĩte kĩhuhĩro-inĩ." **15** Ningĩ akĩmwĩra atĩrĩ, "Rehe nguo ĩyo wĩigĩrĩire wanĩrĩrie." Rĩrĩa eekire ũguo, Boazu agĩitĩrĩra ibaba ithathatũ cia cairi, akĩmũigĩrĩra. Nake Ruthu agĩcooka itũũra-inĩ. **16** Na rĩrĩa Ruthu aacookire kũrĩ nyaciarawe-rĩ, Naomi akĩmũũria atĩrĩ, "Mwarĩ wakwa, kũraathiire atĩa?" Nake akĩmwĩra maũndũ marĩa mothe Boazu aamwĩkĩire. **17** Ningĩ agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Ibaba ici ithathatũ cia cairi nĩwe ũũheire, na anjĩĩra atĩrĩ, 'Tiga kũinũkĩra nyaciaraguo moko matheri.'" **18** Nake Naomi akĩmwĩra atĩrĩ, "Eterera o ro ũguo, mwarĩ wakwa, nginya ũmenye ũrĩa ũhoro ũcio ũgũthiĩ, nĩgũkorwo mũndũ ũcio ndangĩhurũka nginya rĩrĩa aniine ũhoro ũcio ũmũthĩ."

4 Na rĩrĩ, Boazu akĩambata agĩthiĩ nginya kĩhingo-inĩ gĩa itũũra, agĩikara thĩ ho. Rĩrĩa mũndũ ũrĩa wa mbarĩ yao, ũrĩa Boazu aarĩtie ũhoro wake ookire-rĩ, Boazu akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrata wakwa, ũka haha ũikare thĩ." Nĩ ũndũ ũcio agĩthiĩ hau agĩikara thĩ. **2** Boazu agĩĩta athuuri ikũmi a itũũra akĩmeera atĩrĩ, "Ta ikarai thĩ haha!" Nao magĩĩka o ũguo. **3** Ningĩ akĩĩra mũndũ ũcio wa mbarĩ yao atĩrĩ, "Naomi ũrĩa ũracookire kuuma bũrũri wa Moabi-rĩ, nĩarendia gĩthaka kĩrĩa kĩarĩ kĩa Elimeleku, mũndũ wa mbarĩ ciitũ. **4** Ndagĩĩciiria ngũhe ũhoro ũcio na ngwĩre ũgũre gĩthaka kĩu ũrĩ mbere ya andũ aya maikarĩte haha o na mbere ya athuuri a andũ aitũ. Ũngĩkorwo nĩũgũgĩkũũra, ũgĩkũũre. No angĩkorwo ndũgwĩka ũguo-rĩ, ũnjĩĩre nĩguo menye. Nĩgũkorwo hatirĩ mũndũ ũngĩ ũrĩ na kĩhooto gĩa gwĩka ũguo tiga wee, na niĩ ngagũcooka." Nake akiuga atĩrĩ, "Nĩngũgĩkũũra." **5** Boazu nake akiuga atĩrĩ, "Mũthenya ũrĩa ũkaagũra gĩthaka kĩu kuuma kũrĩ Naomi, na kuuma kũrĩ Ruthu ũrĩa Mũmoabi, nĩũkahikia mũtumia wa ndigwa wa mũndũ ũcio wakuire, nĩgeetha ũtũũrie rĩĩtwa rĩa ũcio ũkuĩte o hamwe na indo ciake." **6** Na rĩrĩa mũndũ ũcio wa mbarĩ yao aiguire ũguo-rĩ, akiuga atĩrĩ, "Ndikũhota gũgĩkũũra, nĩ ũndũ ndahota gwĩthũkĩria ũgai wakwa niĩ mwene. Gĩgĩkũũre arĩ we. Niĩ ndingĩhota gwĩka ũguo." **7** (Matukũ-inĩ ma tene thĩinĩ wa Isiraelirĩ, mũtugo wa gũkũũra kana gũkũũrania indo nĩguo maũndũ mothe marĩkio wega, mũndũ ũmwe wa eene ũhoro aarutaga kĩraatũ gĩake agakĩnengera mũndũ ũcio ũngĩ. Kũu Isiraeli ĩno nĩyo yarĩ njĩra ya gwĩkĩra ũira atĩ ũndũ ũrĩa mũiguanĩre nĩwarĩĩkĩrĩra wega biũ.) **8** Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ũcio wa mbarĩ yao akĩĩra Boazu atĩrĩ, "Kĩgũre wee mwene." Na akĩruta kĩraatũ gĩake, akĩmũnengera. **9** Hĩndĩ ĩyo Boazu akĩĩra athuuri acio na andũ othe atĩrĩ, "Ũmũthĩ mũrĩ aira akwa atĩ nĩndagũra indo ciothe cia Elimeleku, na cia Kilioni, na cia Mahaloni

kuuma kũrĩ Naomi. **10** Ningĩ nĩndahikia Ruthu ũrĩa
Mũmoabi, mũtumia wa ndigwa wa Mahaloni, atuĩke
mũtumia wakwa, nĩguo ndũũrie rĩĩtwa rĩa ũcio ũkuĩte
hamwe na indo ciake, nĩguo rĩĩtwa rĩake rĩtikaanoore
nyũmba-inĩ yao, kana rĩehere maandĩko-inĩ marĩa
maigĩtwo ma itũũra. Ũmũthĩ nĩmwatuĩka aira!" **11** Ningĩ
athuuri acio, o na andũ arĩa othe maikarĩte hau kĩhingo-
inĩ, makiuga atĩrĩ, "Tũrĩ aira. Jehova arotũma mũndũ-
wa-nja ũcio ũroka gwaku mũciĩ atuĩke o ta Rakeli na
Lea, andũ-a-nja arĩa eerĩ maakire nyũmba ya Isiraeli.
Ũromenyeka kũu Efiratha, na ũgĩe igweta inene kũu
Bethilehemu. **12** Ciana iria Jehova egũkũhe kuuma kũrĩ
mũirĩtu ũcio irotũma nyũmba yaku ĩhaane ta ya Perezu,
ũrĩa Tamaru aaciarĩire Juda." **13** Nĩ ũndũ ũcio Boazu
akĩhikia Ruthu, agĩtuĩka mũtumia wake. Ningĩ aakoma
nake, Jehova agĩtũma Ruthu agĩe nda, na agĩciara
kahĩĩ. **14** Nao andũ-a-nja makĩĩra Naomi atĩrĩ, "Jehova
arogoocwo, ũrĩa ũtagũtigĩte ũtarĩ na mũkũmenyereri.
Kahĩĩ kau karogĩa ngumo njega Isiraeli guothe! **15**
Kau nĩko gakerũhia mũtũũrĩre waku, na gagũtũũrie
ũkũrũ-inĩ waku. Nĩ ũndũ mũtumia wa mũrũguo, ũrĩa
ũkwendete na wa bata harĩ we gũkĩra aanake mũgwanja,
nĩwe ũgaciarĩte." **16** Nake Naomi akĩoya kaana kau,
agĩkaigĩrĩra ciero-inĩ ciake, agĩkarera. **17** Nao andũ-
a-nja arĩa maatũũraga kũu makiuga atĩrĩ, "Naomi arĩ
na kahĩĩ." Nao magĩgatua Obedi. Nake nĩwe warĩ ithe
wa Jesii, ũrĩa warĩ ithe wa Daudi. **18** Ici nacio nĩcio
njiaro cia Perezu: Perezu nĩwe warĩ ithe wa Hezironi,
19 nake Hezironi aarĩ ithe wa Ramu, **20** nake Ramu
aarĩ ithe wa Aminadabu, nake Aminadabu aarĩ ithe wa
Nahashoni, nake Nahashoni aarĩ ithe wa Salimoni, **21**
nake Salimoni aarĩ ithe wa Boazu, nake Boazu aarĩ ithe
wa Obedi. **22** nake Obedi aarĩ ithe wa Jesii, nake Jesii
aarĩ ithe wa Daudi.

1 Samũeli

1 Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe wa kuuma Ramathaimu, Mũzofimu kuuma bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu, nake eetagwo Elikana mũrũ wa Jerohamu, mũrũ wa Elihu, mũrũ wa Tohu, mũrũ wa Zufu, Mũefiraimu. **2** Aarĩ na atumia eerĩ; ũmwe eetagwo Hana na ũrĩa ũngĩ eetagwo Penina. Penina aarĩ na ciana, no Hana ndaarĩ na ciana. **3** Mwaka o mwaka mũndũ ũcio nĩambataga kuuma itũũra rĩake agathiĩ Shilo kũhooya na kũrutĩra Jehova Mwene-Hinya-Wothe igongona. Shilo nĩkuo Hofini na Finehasi, ariũ eerĩ a Eli, maarĩ athĩnjĩri-Ngai a Jehova. **4** Rĩrĩa rĩothe mũthenya wa Elikana wakinyaga wa kũruta igongona-rĩ, nĩagayagĩra mũtumia wake Penina nyama, hamwe na aanake ake othe o na airĩtu. **5** No nĩaheaga Hana rũgai maita meerĩ, tondũ nĩamwendete, nowe Jehova nĩamũhingĩte nda. **6** Na tondũ Jehova nĩamũhingĩte nda-rĩ, mũiruwe nĩaikaraga akĩmũthirĩkagia nĩguo amũng'ũrĩkie. **7** Naguo ũndũ ũcio ũgĩthiĩ na mbere mwaka o mwaka. Rĩrĩa rĩothe Hana aambataga athiĩ nyũmba ya Jehova-rĩ, mũiruwe nĩamũthirĩkagia nginya akarĩra, akaaga kũrĩa irio. **8** Nake Elikana mũthuuriwe akamũũria atĩrĩ, "Hana, ũrarĩra nĩkĩ? Ũraaga kũrĩa nĩkĩ? Ũkuĩte ngoro nĩkĩ? Githĩ niĩ ndikĩrĩte ihĩĩ ikũmi harĩwe?" **9** Hĩndĩ ĩmwe maarĩkia kũrĩa na kũnyua marĩ kũu Shilo-rĩ, Hana agĩũkĩra. Na rĩrĩ, Eli, mũthĩnjĩri-Ngai, aikarĩire gĩtĩ itoonyero rĩa hekarũ ya Jehova. **10** Hana akĩrĩra mũno na akĩhooya Jehova, arĩ na ruo rwa ngoro. **11** Nake akĩĩhĩta mwĩhĩtwa, akiuga atĩrĩ, "Wee Jehova Mwene-Hinya-Wothe, ũngĩĩtĩkĩra kũrora thĩĩna wa ndungata yaku na ũndirikane, na ndũkarigana ĩrwo nĩ ndungata yaku, no ũmĩhe mwana wa kahĩĩ-rĩ, hĩndĩ ĩyo na niĩ nĩngamũheana kũrĩ Jehova matukũ mothe ma muoyo wake, na gũtirĩ hĩndĩ rwenji rũkaahutia mũtwe wake o na rĩ." **12** Na rĩrĩa aathiiaga na mbere kũhooya Jehova, Eli akĩmũbara kanua. **13** Hana aahooyaga na ngoro yake, nacio iromo ciake nĩciainainaga, no mũgambo wake ndwaiguĩkaga. Eli agĩĩciiria atĩ nĩ kũrĩĩo arĩĩtwo, **14** akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ nginya rĩ ũgũikara ũrĩ mũrĩĩu? Eheria ndibei ĩyo yaku." **15** Hana akĩmũcookeria, akiuga atĩrĩ, "Tiguo mwathi wakwa, niĩ ndĩ mũndũ-wa-nja ũthĩĩnĩkĩte mũno. Ndinyuĩte ndibei kana njoohi; no nĩ ngoro yakwa ndĩraitũrũrĩra Jehova. **16** Tiga kuona ndungata yaku ta ĩrĩ mũndũ-wa-nja mwaganu; ngoretwo gũkũ ngĩhooya ndĩ na ruo rũingĩ o na kĩeha." **17** Eli akĩmũcookeria atĩrĩ, "Thiĩ na thayũ, na Ngai wa Isiraeli aroĩtĩkĩra gũkũhe kĩrĩa ũmũhooete." **18** Nake akiuga atĩrĩ, "Ndungata yaku ĩroĩtĩkĩrĩka maitho-inĩ maku." Nake Hana agĩthiĩ na akĩrĩa irio, na ndaacookire gũtuka gĩthiithi. **19** Magĩũkĩra mũthenya ũyũ ũngĩ rũciinĩ tene, makĩhooya marĩ mbere ya Jehova, na magĩcooka magĩthiĩ kwao mũciĩ kũu Rama. Elikana agĩkoma na Hana mũtumia wake, nake Jehova akĩmũririkana. **20** Nĩ ũndũ ũcio ihinda rĩgĩkinya Hana akĩgĩa nda na agĩciara kahĩĩ. Agĩgatua Samũeli, akiuga atĩrĩ, "Nĩgũkorwo nĩ kũhooya ndakahooire harĩ Jehova." **21** Rĩrĩa mũndũ ũcio wetagwo Elikana aambatire hamwe na nyũmba yake yothe kũrutĩra Jehova igongona rĩa mwaka o mwaka na akahingie mwĩhĩtwa wake-rĩ, **22** Hana ndaathiire. Eerire mũthuuriwe atĩrĩ, "Kahĩĩ gaka gaatiga kuonga-rĩ, nĩngagatwara na ndĩkaneane kũrĩ Jehova, na gagaatũũraga kũu hĩndĩ ciothe." **23** Mũthuuriwe Elikana akĩmwĩra atĩrĩ, "Ĩka o ũrĩa ũkuona kwagĩrĩire. Ikara gũkũ o nginya rĩrĩa gagaatiga kuonga; we Jehova arotũma kiugo gĩake kĩhinge." Nĩ ũndũ ũcio mũndũ-wa-nja ũcio agĩikara mũciĩ na agĩkongithia nginya rĩrĩa aagatigithirie kuonga. **24** Gaatiga kuonga, Hana akĩoya kahĩĩ kau o karĩ kanini, hamwe na ndegwa ya mĩaka ĩtatũ, na eba ĩmwe ya mũtu, na gĩtete kĩa ndibei agĩgatwara nyũmba ya Jehova kũu Shilo. **25** Maarĩkia gũthĩnja ndegwa-rĩ, magĩtwara kahĩĩ kau kũrĩ Eli, **26** Nake Hana akĩmwĩra atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa wee mwathi wakwa ũtũũraga muoyo-rĩ, nĩ niĩ mũndũ-wa-nja ũrĩa warũgamĩte haha hakuhĩ nawe akĩhooya Jehova. **27** Ndahooire heo kahĩĩ gaka, nake Jehova nĩetĩkĩrĩte kũũhe kĩrĩa ndamũhooire. **28** Tondũ ũcio o na niĩ nĩndakaamũrĩra Jehova. Matukũ mothe marĩa gegũtũũra muoyo-rĩ, gegũtũũra kaamũrĩirwo Jehova." Nake akĩhooya Jehova arĩ o hau.

2 Ningĩ Hana akĩhooya, akiuga atĩrĩ: **2** "Gũtirĩ mũndũ o na ũ mũtheru ta Jehova; **3** "Mũtigacooke kwaria na mwĩĩkĩrĩro ũguo **4** "Mota ma njamba cia ita nĩmoinangĩku, **5** Arĩa maarĩ ahũũnu meyandĩkithagia nĩguo mone irio, **6** "Jehova nĩwe ũrehaga gĩkuũ, na nĩwe ũtũũragia muoyo; **(Sheol h7585)** **7** Jehova nĩwe ũtũmaga andũ mathĩĩne na arĩa angĩ matonge; **8** Ooyaga mũthĩĩni akamũruta rũkũngũ-inĩ, **9** Nĩakamenyerera makinya ma andũ ake arĩa atheru, **10** arĩa makararagia Jehova nĩmagathuthwo. **11** Nake Elikana akĩinũka mũciĩ gwake Rama, no kahĩĩ kau gagĩtungatĩra Jehova karĩ harĩ Eli ũcio mũthĩnjĩri-Ngai. **12** Na rĩrĩ, ariũ a Eli maarĩ andũ aaganu; matiatĩĩte Jehova. **13** Na rĩrĩ, warĩ mũtugo wa athĩnjĩri-Ngai harĩ andũ, atĩ rĩrĩa mũndũ o wothe aruta igongona, na rĩrĩa nyama ikĩrugwo, ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai yokaga na njibe ya mĩtheece ĩtatũ ĩrĩ guoko-inĩ. **14** Yaikagia njibe ĩyo nyũngũ-inĩ ya kĩgera, kana thaburia-inĩ, kana gĩteng'ũ-inĩ, kana nyũngũ-inĩ ya rĩũmba, nake mũthĩnjĩri-Ngai akeyoera o kĩrĩa gĩothe njibe ĩngĩarutire. Ũguo nĩguo meekaga andũ othe a Isiraeli arĩa mookaga Shilo. **15** Na o na mbere ya maguta gũcinwo-rĩ, ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai nĩyokaga na ĩkeera mũndũ ũrĩa ũraruta igongona atĩrĩ, "He mũthĩnjĩri-Ngai nyama imwe ahĩĩhie; ndegwĩtĩkĩra nyama nduge kuuma kũrĩ we, tiga o nyama njĩthĩ." **16** Mũndũ angĩamwĩrire atĩrĩ, "Reke maguta mambe macinwo, ũcooke woe kĩrĩa gĩothe ũkwenda," ndungata yacookagia atĩrĩ, "Aca, nengera o ro rĩu; kwaga ũguo, ndĩmĩoe na hinya." **17** Wĩhia ũcio wa aanake a Eli warĩ mũnene mũno maitho-inĩ ma Jehova, nĩgũkorwo nĩmanyararaga magongona marĩa andũ maarutagĩra Jehova. **18** Nowe Samũeli aatungataga mbere ya Jehova arĩ o mwana mũnini, ehumbĩte ebodi ya gatani. **19** O mwaka nyina nĩamũtumagĩra gakanjũ, akamũtwarĩra rĩrĩa megũthiĩ na mũthuuriwe kũruta igongona rĩa mwaka o mwaka. **20** Eli nĩarathimaga Elikana na mũtumia wake, akoiga atĩrĩ, "Jehova arokũhe ciana na mũndũ-wa-nja ũyũ icooke ithenya rĩa mwana ũyũ

aahooete, na agĩcooka kũmũheana harĩ Jehova." Nao magacooka makainũka kwao mũciĩ. **21** Nake Jehova akĩiguĩra Hana tha; akĩgĩa nda agĩciara aanake atatũ na airĩtu eerĩ. Nake mwana ũcio ti Samũeli agĩkũrĩra hau mbere ya Jehova. **22** Na rĩrĩ, Eli aarĩ mũkũrũ mũno, na nĩaiguaga maũndũ mothe marĩa ariũ ake meekaga Isiraeli guothe, na ũrĩa maakomaga na andũ-a-nja arĩa maatungataga itoonyero-inĩ rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **23** Nĩ ũndũ ũcio akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmaga mwĩke maũndũ ta maya? Nĩndĩraigua kuuma kũrĩ andũ othe ũhoro wa ciĩko ici cianyu cia waganu. **24** Aca, ariũ akwa; ũhoro ũrĩa ndĩraigua ũkĩhunja gatagatĩ ka andũ a Jehova ti mwega. **25** Mũndũ angĩhĩria mũndũ ũrĩa ũngĩ-rĩ, Ngai no amateithũrane; no mũndũ angĩhĩria Jehova-rĩ, nũũ ũngĩmũthaithanĩrĩra?" No rĩrĩ, aanake ake matiigana kũigua magĩkaanio nĩ ithe wao, nĩgũkorwo Jehova nĩatuĩte nĩekũmooraga. **26** Nake mwana ũcio ti Samũeli agĩkũra, akĩnenehaga, akĩendagwo nĩ Jehova o na andũ. **27** Na rĩrĩ, mũndũ wa Ngai nĩokire kũrĩ Eli, akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: 'Githĩ niĩ ndieguũrĩirie nyũmba ya thoguo rĩrĩa maarĩ Misiri watho-inĩ wa Firaũni? **28** Ndathuurire thoguo kuuma mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli atuĩke mũthĩnjĩri-Ngai wakwa, aambatage kĩgongona-inĩ gĩakwa, na acinage ũbumba, na ehumbage ebodi arĩ mbere yakwa. Ningĩ nĩndaheire nyũmba ya thoguo indo iria ciothe irutagwo nĩ andũ a Isiraeli cia maruta ma gũcinwo na mwaki. **29** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũnyarare igongona rĩakwa na iruta, iria ndaathanire irutagwo irĩ cia gĩikaro gĩakwa? Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũtĩĩe ariũ aku kũngĩra, mwĩnoragie na icunjĩ iria njega cia iruta o rĩothe rĩrĩa ndutagĩrwo nĩ andũ akwa a Isiraeli?' **30** "Tondũ wa ũguo-rĩ, Jehova, Ngai wa Isiraeli, oigĩte atĩrĩ, 'Nĩnderanĩire atĩ nyũmba yaku na nyũmba ya thoguo nĩigũtũũra indungatagĩra nginya tene.' No rĩu Jehova oigĩte atĩrĩ, 'Ũndũ ũcio ũrondaihĩrĩria! Arĩa mandĩĩte nĩndĩrĩmatĩĩaga, no arĩa maamenete nĩmarĩmenagwo. **31** Hĩndĩ nĩĩroka rĩrĩa ngaaniina hinya waku na niine hinya wa andũ a nyũmba ya thoguo, nĩgeetha gũtikanakorwo na mũndũ mũkũrũ thĩinĩ wa nyũmba yaku, **32** nawe nĩũkona mĩnyamaro gĩikaro-inĩ gĩakwa. O na gũtuĩka ũndũ mwega nĩũgeekwo Isiraeli, thĩinĩ wa nyũmba yaku gũtirĩ hĩndĩ gũgaakorwo mũndũ mũkũrũ. **33** O mũndũ waku ũrĩa itakeheria kĩgongona-inĩ gĩakwa-rĩ, agaatigio no geetha agũtue mũtumumu na maithori, na aiguithagie ngoro yaku kĩeha, nacio njiaro ciaku ciothe irĩkuuaga o rĩrĩa ciatuĩka andũ agima. **34** "'Naguo ũndũ ũrĩa ũkũhaana kũrĩ ariũ aku eerĩ, Hofini na Finehasi, ũgaatuĩka kĩmenyithia kũrĩ wee na ariũ aku, o eerĩ magaakua mũthenya ũmwe. **35** Na niĩ nĩngethuurĩra mũthĩnjĩri-Ngai mwĩhokeku, ũrĩa ũgeekaga kũringana na ũndũ ũrĩa ũrĩ ngoro-inĩ na meciiria-inĩ makwa. Nĩngahaanda nyũmba yake ĩtũũre ĩrũmĩte, nake nĩagatungataga mbere ya ũrĩa wakwa mũitĩrĩrie maguta hĩndĩ ciothe. **36** Ningĩ mũndũ wothe ũrĩa ũgaatigara wa nyũmba yaku, nĩagooka amũinamĩrĩre nĩ ũndũ wa gĩcunjĩ kĩa betha na kenyũ komũ ka mũgate, amũthaithe amwĩre atĩrĩ, "Ta he wĩra ũmwe wa ũthĩnjĩri-Ngai nĩguo nyonage gĩa kũrĩa."'"

3 Nake mwana ũcio ti Samũeli aatungataga mbere ya Jehova arĩ harĩ Eli. Matukũ-inĩ macio kiugo kĩa Jehova gĩtiaiguagwo kaingĩ, na gũtionekaga cioneki kaingĩ. **2** Ũtukũ ũmwe Eli, ũrĩa maitho make maambĩrĩirie kwaga hinya akaaga kuona wega, aakomete o harĩa aamenyerete. **3** Tawa wa Ngai ndwahorete, nake Samũeli aakomete kũu thĩinĩ wa hekarũ ya Jehova, harĩa ithandũkũ rĩa Ngai rĩarĩ. **4** Hĩndĩ ĩyo Jehova agĩĩta Samũeli. Samũeli agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha." **5** Nake agĩteng'era kũrĩ Eli, akiuga atĩrĩ, "Nĩ wanjĩta; niĩ ũyũ haha." No Eli akiuga atĩrĩ, "Niĩ ndiĩtanĩte; cooka ũgakome." Nĩ ũndũ ũcio Samũeli agĩthiĩ agĩkoma. **6** Jehova agĩĩtana rĩngĩ, "Samũeli!" Nake Samũeli agĩũkĩra, agĩthiĩ kũrĩ Eli, akiuga atĩrĩ, "Nĩ wanjĩta; niĩ ũyũ haha." Eli akiuga atĩrĩ, "Mũrũ wakwa, niĩ ndiĩtanĩte; cooka ũgakome." **7** Hĩndĩ ĩyo Samũeli ndaakoretwo amenyete Jehova, kana akaguũrĩrio kiugo kĩa Jehova. **8** Jehova nĩetire Samũeli riita rĩa gatatũ, nake Samũeli agĩũkĩra agĩthiĩ kũrĩ Eli, akiuga atĩrĩ, "Nĩ wanjĩta; niĩ ũyũ haha." Nake Eli akĩmenya atĩ nĩ Jehova wetaga mwana ũcio. **9** Nĩ ũndũ ũcio Eli akĩĩra Samũeli atĩrĩ, "Thiĩ ũgakome, na wona aagwĩta uuge atĩrĩ, 'Jehova, aria, nĩ ũndũ ndungata yaku nĩĩthikĩrĩirie.'" Nĩ ũndũ ũcio Samũeli agĩthiĩ, na agĩkoma harĩa aakomaga. **10** Nake Jehova agĩũka akĩrũgama hau, agĩĩtana o ta mahinda macio mangĩ atĩrĩ, "Samũeli! Samũeli!" Nake Samũeli akiuga atĩrĩ, "Aria, nĩ ũndũ ndungata yaku nĩĩthikĩrĩirie." **11** Nake Jehova akĩĩra Samũeli atĩrĩ, "Rora, niĩ ndĩ hakuhĩ gwĩka ũndũ thĩinĩ wa Isiraeli ũrĩa ũgaatũma matũ ma mũndũ o wothe ũrĩa ũkaũigua mararake. **12** Hĩndĩ ĩyo maũndũ marĩa mothe ndoigire ma gũũkĩrĩra Eli na nyũmba yake nĩngamahingia kuuma kĩambĩrĩria nginya mũthia. **13** Nĩgũkorwo nĩndamwĩrire nĩngatuĩra nyũmba yake ciira nginya tene nĩ ũndũ wa mehia marĩa we oĩ ũhoro wamo; ariũ ake nĩmetuire andũ a kũmeneka, nake akĩremwo nĩ kũmakaania. **14** Nĩ ũndũ ũcio nĩndehĩtire igũrũ rĩa nyũmba ya Eli ngiuga atĩrĩ, 'Waganu wa nyũmba ya Eli ndũrĩ hĩndĩ ũkaahoroherio na igongona kana iruta.'" **15** Samũeli agĩkoma o nginya rũciinĩ, na okĩra akĩhingũra mĩrango ya nyũmba ya Jehova. Nĩetigagĩra kwĩra Eli ũhoro wa kĩoneki kĩu, **16** no Eli akĩmwĩta, akiuga atĩrĩ, "Samũeli, mũrũ wakwa." Nake Samũeli agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha." **17** Eli akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ ũndũ ũrĩkũ ũcio Jehova arakwĩrire? Ndũkae kũũhitha ũndũ ũcio. Ngai arogwĩka ũndũ mũũru makĩria, ũngĩĩhitha ũndũ o na ũmwe ũrĩa arakwĩrire." **18** Nĩ ũndũ ũcio Samũeli akĩmwĩra maũndũ mothe, na ndaamũhithire ũndũ o na ũmwe. Eli agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Ũcio nĩ Jehova; nĩeke ũndũ ũrĩa ekuona wagĩrĩire maitho-inĩ make." **19** Jehova nĩakoragwo hamwe na Samũeli o ũrĩa aakũraga, na ndaarekire kiugo o na kĩmwe gĩake kĩũrĩre thĩ. **20** Nakuo Isiraeli guothe kuuma Dani nginya Birishiba magĩkũũrana atĩ Samũeli aarĩ mũthuure atuĩke mũnabii wa Jehova. **21** Nake Jehova agĩthiĩ na mbere kuonekana kũu Shilo, na kũu nĩkuo eguũrĩirie kũrĩ Samũeli na ũndũ wa kiugo gĩake.

4 Na rĩrĩ, andũ a Isiraeli nĩmoimagarire makarũe na Afilisti. Andũ a Isiraeli makĩamba hema ciao kũu Ebeni-Ezeri, nao Afilisti makĩamba ciao kũu Afeku. **2**

Afilisti magĩtũma ita rĩao rĩgacemanie na Isiraeli, na o ũrĩa mbaara yathiiaga na mbere-rĩ, noguo Isiraeli maahootagwo nĩ Afilisti, arĩa mooragire andũ ta 4,000 kũu maarũagĩra. **3** Rĩrĩa mbũtũ ciacookire kambĩ-inĩ-rĩ, athuuri a Isiraeli makĩũria atĩrĩ, "Jehova atũma tũhootwo nĩ Afilisti ũmũthĩ nĩkĩ? Nĩ tũgĩĩrei ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova kuuma Shilo, nĩgeetha tũthiĩ narĩo rĩtũhonokie kuuma moko-inĩ ma thũ ciitũ." **4** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio magĩtũma andũ kũu Shilo, nao makĩrehe ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe, ũrĩa ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene gatagatĩ ka makerubi. Nao ariũ eerĩ a Eli, Hofini na Finehasi, maarĩ hamwe na ithandũkũ rĩu rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Ngai. **5** Rĩrĩa ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova rĩakinyire kambĩ-inĩ-rĩ, andũ a Isiraeli othe makiugĩrĩria na mũgambo mũnene o nginya thĩ ĩkĩinaina. **6** Na rĩrĩa Afilisti maaiguire mbugĩrĩrio ĩyo makĩũrania atĩrĩ, "Mbugĩrĩrio ĩyo ĩrĩ kambĩ-inĩ ya Ahibirania nĩ ya kĩĩ?" Hĩndĩ ĩrĩa maamenyire atĩ nĩ ithandũkũ rĩa Jehova rĩakinyĩte kambĩ-inĩ-rĩ, **7** Afilisti magĩĩtigĩra makiuga atĩrĩ, "Ngai nĩyũkĩte kambĩ-inĩ, ithuĩ tũrĩ thĩĩna-inĩ! Gũtirĩ kuoneka ũndũ ta ũyũ mbere ĩno. **8** Wũi-ĩiya-witũ-ĩ! Nũũ ũgũtũhonokia moko-inĩ ma ngai ici irĩ hinya ũũ? Ici nĩcio ngai iria ciahũũrire andũ a Misiri na mĩthiro ya mĩthemba yothe werũ-inĩ. **9** Mwĩyũmĩrĩriei, Afilisti aya! Tuĩkai arũme ki, kana mũtuo ngombo cia Ahibirania, ta ũrĩa matũire marĩ ngombo cianyu. Tuĩkai arũme ki, na mũrũe!" **10** Nĩ ũndũ ũcio Afilisti makĩrũa nao, na andũ a Isiraeli makĩhootwo, nake o mũndũ akĩũrĩra hema-inĩ yake. Nayo njũragano yarĩ nene mũno; thigari cia Isiraeli ngiri mĩrongo ĩtatũ iria ciathiiaga na magũrũ ikĩũragwo. **11** Narĩo ithandũkũ rĩa Ngai rĩgĩtahwo, nao ariũ eerĩ a Eli, Hofini na Finehasi, magĩkua. **12** Mũthenya o ro ũcio Mũbenjamini ũmwe akĩhanyũka oimĩte mbaara-inĩ, agĩthiĩ nginya Shilo, nguo ciake irĩ ndembũkangu na aarĩ na tĩĩri mũtwe. **13** Na rĩrĩa aakinyire-rĩ, agĩkora Eli aikarĩire gĩtĩ gĩake mũkĩra-inĩ wa njĩra, acũthĩrĩirie, tondũ ngoro yake yarĩ na guoya nĩ ũndũ wa ithandũkũ rĩa Ngai. Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ ũcio aatoonyire itũũra-inĩ, na akĩheana ũhoro ũrĩa gwekĩkĩte-rĩ, itũũra rĩothe rĩgĩkayũrũrũka. **14** Rĩrĩa Eli aiguire mũkayũrũrũko ũcio akĩũria atĩrĩ, "Gĩtũmi kĩa inegene rĩu nĩ kĩĩ?" Nake mũndũ ũcio agĩthiĩ narua harĩ Eli, **15** ũrĩa warĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo kenda na ĩnana, ũrĩa maitho make moorĩte, akaagaga kuona. **16** Akĩĩra Eli atĩrĩ, "No hĩndĩ ndooka nyumĩte mbaara-inĩ; ndoora kuuma kuo o ũmũthĩ." Eli akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa gwĩkĩkire mũrũ wakwa?" **17** Mũndũ ũcio warehire ũhoro agĩcookia atĩrĩ, "Andũ a Isiraeli nĩmoorĩire Afilisti, nayo mbũtũ ya ita nĩyũragĩtwo mũno. O na ariũ aku eerĩ, Hofini na Finehasi, nĩ akuũ, narĩo ithandũkũ rĩa Ngai nĩitahe." **18** Rĩrĩa aagwetire ithandũkũ rĩa Ngai, Eli akĩgũa na ngara oimĩte gĩtĩ-inĩ gĩake hau mwena-inĩ wa kĩhingo. Ngingo yake ĩkiunĩka, agĩkua, nĩ ũndũ aarĩ mũndũ mũkũrũ na akaritũha. Aatongoretie Isiraeli mĩaka mĩrongo ĩna. **19** Mũtumia wa mũriũ wake Finehasi aarĩ na nda na aatigĩtie hanini aciare. Na rĩrĩa aaiguire ũhoro ũcio wa atĩ ithandũkũ rĩa Ngai nĩrĩtahĩtwo, na atĩ iciciarawe hamwe na mũthuuriwe nĩmakuĩte-rĩ, akĩnyiitwo nĩ ruo rwa kũrũmwo na agĩciara, no agĩtoorio nĩ ruo rwa gũciara. **20** Na rĩrĩa aakuaga, atumia arĩa maamũteithagĩrĩria makĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga gũkua ngoro; nĩwaciara kahĩĩ." No ndaacookirie ũndũ o na kana kũrũmbũiya ũhoro o na ũrĩkũ. **21** Nake agĩtua kahĩĩ kau Ikabodu, akiuga atĩrĩ, "Riiri nĩweherete Isiraeli," nĩ ũndũ wa ithandũkũ rĩa Ngai gũtahwo, na gũkua gwa iciciarawe na mũthuuriwe. **22** Akiuga atĩrĩ, "Riiri nĩweherete ũkoima Isiraeli, nĩ ũndũ ithandũkũ rĩa Ngai nĩrĩtahĩtwo."

5 Na rĩrĩ, Afilisti maarĩkia gũtaha ithandũkũ rĩa Ngai, makĩrĩruta kũu Ebeni-Ezeri, makĩrĩtwara Ashidodi. **2** Magĩcooka magĩtwara ithandũkũ rĩu thĩĩnĩ wa hekarũ ya ngai yao ĩrĩa yetagwo Dagoni, na makĩrĩiga rĩrĩganĩtie na Dagoni. **3** Rĩrĩa andũ a Ashidodi mookĩrire rũciinĩ tene mũthenya ũyũ ũngĩ-rĩ, magĩkora Dagoni ĩgũĩte ĩgakoma na nda hau mbere ya ithandũkũ rĩa Jehova! Makĩoya Dagoni makĩmĩcookia handũ hayo. **4** No mookĩra rũciinĩ rũrũ rũngĩ-rĩ, magĩkora Dagoni ĩgũĩte ĩgakoma na nda hau mbere ya ithandũkũ rĩa Jehova! Mũtwe na moko mayo meerĩ nĩcioinĩkĩte, ikagũa hau hingĩro-inĩ ya mũrango wa nyũmba; no mwĩrĩ wayo watigarĩte. **5** Nĩkĩo nginya ũmũthĩ gũtirĩ athĩnjĩri-ngai a Dagoni kana andũ angĩ matoonyaga hekarũ ya Dagoni kũu Ashidodi magereire hingĩro-inĩ ĩyo ya mũrango. **6** Nakuo guoko kwa Jehova gũkĩũmĩra andũ a Ashidodi na kũndũ kũrĩa kwariganĩtie nakuo; akĩmarehere mwanangĩko na akĩmahũũra na mĩrimũ ya mahũha. **7** Na rĩrĩa andũ a Ashidodi moonire ũrĩa gwekĩka, makiuga atĩrĩ, "Ithandũkũ rĩa ngai ya Isiraeli rĩtigũikara na ithuĩ gũkũ gwitũ, nĩgũkorwo guoko gwake nĩgũtũũmĩire mũno hamwe na ngai iitũ Dagoni." **8** Nĩ ũndũ wa ũguo magĩcookanĩrĩria aathani othe a Afilisti, makĩmooria atĩrĩ, "Tũgwĩka atĩa na ithandũkũ rĩĩrĩ rĩa ngai ya Isiraeli?" Nao magĩcookia atĩrĩ, "Rekei ithandũkũ rĩĩrĩ rĩa ngai ya Isiraeli rĩthaamĩrio Gathu." Nĩ ũndũ ũcio magĩthaamia ithandũkũ rĩu rĩa Ngai wa Isiraeli. **9** No rĩrĩ, maarĩkia kũrĩthaamĩria kuo, guoko kwa Jehova gũgĩũkĩrĩra itũũra rĩu inene, gũkĩgĩa kĩmako kĩnene. Akĩhũũra andũ a itũũra rĩu inene, arĩa ethĩ na arĩa akũrũ, akĩmarehere mĩrimũ ya mahũha. **10** Nĩ ũndũ ũcio magĩtwara ithandũkũ rĩu rĩa Ngai Ekironi. Na rĩrĩa ithandũkũ rĩu rĩatoonyaga Ekironi-rĩ, andũ a Ekironi makĩanĩrĩra na mũgambo makiuga atĩrĩ, "Nĩmaarehe ithandũkũ rĩa ngai ya Isiraeli gũkũ gwitũ nĩguo matũũrage ithuĩ hamwe na andũ aitũ." **11** Nĩ ũndũ wa ũguo magĩcookanĩrĩria aathani othe a Afilisti makĩmeera atĩrĩ, "Cookiai ithandũkũ rĩĩrĩ rĩa ngai ya Isiraeli rĩehere gũkũ; nĩrĩcookio kũrĩa riumĩte kana rĩtũũrage hamwe na andũ aitũ." Nĩgũkorwo gĩkuũ nĩkĩaiyũrĩtie itũũra rĩu inene kĩmako; guoko kwa Ngai nĩ kwarĩũmĩire mũno. **12** Nao arĩa mataakuire makĩhũũrwo na mĩrimũ ya mahũha, nakĩo kĩrĩro gĩa itũũra rĩu inene gĩgĩkinya o igũrũ kwa Ngai.

6 Na rĩrĩ, ithandũkũ rĩa Jehova rĩarĩkia gũikara bũrũri wa Afilisti mĩeri mũgwanja-rĩ, **2** Afilisti magĩĩta athĩnjĩri-ngai na aragũri, makĩmooria atĩrĩ, "Tũgwĩka atĩa na ithandũkũ rĩĩrĩ rĩa Jehova? Twĩrei ũrĩa tũngĩrĩcookia kũrĩa rĩoimĩte." **3** Nao magĩcookia atĩrĩ, "Mũngĩkorwo nĩ mũgũcookia ithandũkũ rĩa ngai ya

Isiraeli, mũtikarĩcookie rĩrĩ itheri, no nginya mũrĩtũme na kĩndũ gĩa kũrutwo iruta rĩa mahĩtia. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkaahona, na mũmenye kĩrĩa gĩtũmĩte guoko gwake kwage kweherio igũrũ rĩanyu." **4** Afilisti makĩũria atĩrĩ, "Nĩ iruta rĩrĩkũ rĩa mahĩtia tũngĩmĩrutĩra?" Nao magĩcookia atĩrĩ, "Tũmĩhiano tũtano twa thahabu tũhaana mahũha, na tũtano twa thahabu tũhaana tũbĩa o ta ũrĩa aathani a Afilisti maigana, nĩ ũndũ inyuĩ na aathani anyu mũhũũrĩtwo na mũthiro mũthemba o ũmwe. **5** Thondekai tũmĩhiano twa mahũha na twa tũbĩa iria irathũkia bũrũri, na mũtĩĩe ngai ya Isiraeli. No gũkorwo nĩakeheria guoko gwake kuume igũrũ rĩanyu, o na igũrũ rĩa ngai cianyu, o na bũrũri wanyu. **6** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũmie ngoro cianyu ta ũrĩa andũ a Misiri na Firaũni meekire? Rĩrĩa aamahinyĩrĩirie-rĩ, githĩ matiarekereirie andũ a Isiraeli nĩguo mathiĩ? **7** "Na rĩrĩ, haarĩriai ngaari njerũ, na ng'ombe igĩrĩ njiairĩ itarĩ ciohwo icooki. Muoherere ng'ombe icio ngaarinĩ ĩyo, no mweherie njaũ ciacio mũcihingĩre kiugũ. **8** Oyai ithandũkũ rĩa Jehova mũrĩigĩrĩre igũrũ rĩa ngaari, na mũige gathandũkũ mwena-inĩ warĩo na mũgekĩre indo icio cia thahabu icio mũramĩcookeria irĩ cia iruta rĩa mahĩtia. Rekei rĩthiĩ, **9** no mũikare mũrĩrorete. Rĩngĩambata rĩkinye bũrũri warĩo, rĩerekeire Bethi-Shemeshu-rĩ, nĩgũgatuĩka atĩ nĩ Jehova ũtũrehereire mũtino ũyũ mũnene ũũ. No kũngĩkorwo ti ũguo, nĩtũkamenya atĩ ti guoko gwake gwatũhũũrire, no nĩ ũndũ watũkorire o ũguo." **10** Nĩ ũndũ ũcio magĩĩka ũguo. Makĩoya ng'ombe icio igĩrĩ magĩcioherera ngaarinĩ, na makĩhingĩra njaũ ciacio kiugũ. **11** Makĩigĩrĩra ithandũkũ rĩa Jehova igũrũ rĩa ngaari, na hamwe narĩo makĩigĩrĩra gathandũkũ karĩa kaarĩ na tũbĩa tũu twa thahabu na tũmĩhiano tũu twahaanaga mahũha. **12** Ningĩ ng'ombe icio ikĩambata irũngĩrĩirie irorete Bethi-Shemeshu, igĩthiĩ na njĩra yothe ikĩanagia; itiakerũrire na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho. Nao aathani a Afilisti magĩcirũmĩrĩra o nginya mũhaka-inĩ wa Bethi-Shemeshu. **13** Hĩndĩ ĩyo andũ a Bethi-Shemeshu nĩ kũgetha maagethaga ngano yao kĩanda-inĩ, na rĩrĩa maatiirire maitho makĩona ithandũkũ rĩa Ngai, magĩkena nĩkũrĩona. **14** Nayo ngaari ĩgĩkinya mũgũnda-inĩ wa Joshua wa kũu Bethi-Shemeshu, nayo ĩkĩrũgama hakuhĩ na ihiga inene. Andũ acio magĩatũranga mĩtĩ ya ngaari ĩyo, na makĩrutĩra Jehova ng'ombe icio igongona rĩa njino. **15** Nao Alawii makĩruta ithandũkũ rĩa Jehova hamwe na gathandũkũ ka mĩhiano ĩyo ya thahabu, makĩmĩigĩrĩra igũrũ rĩa ihiga rĩu inene. Mũthenya ũcio andũ a Bethi-Shemeshu makĩruta ng'ombe icio irĩ igongona rĩa njino harĩ Jehova. **16** Aathani acio atano a Afilisti makĩonera maũndũ macio mothe, na magĩcooka Ekironi mũthenya o ro ũcio. **17** Ĩno nĩyo mĩhiano ya mahũha ma thahabu ĩrĩa Afilisti maatũmire ĩrĩ igongona rĩa mahĩtia rĩa kũrutĩrwo Jehova: Mũhiano o ũmwe warutagwo nĩ ũndũ wa o itũũra: Ashidodi, na Gaza, na Ashikeloni, na Gathu, na Ekironi. **18** Naguo mũigana wa mbĩa cia thahabu waiganaga o ta matũũra ma Afilisti ma aathani acio atano, matũũra macio maairigĩirwo na thingo cia hinya hamwe na tũtũũra twa bũrũri wao. Narĩo ihiga rĩu inene harĩa maigĩrĩire ithandũkũ rĩa Jehova, nĩ mũira nginya ũmũthĩ rĩrĩ kũu mũgũnda-inĩ ũcio wa Joshua wa kũu Bethi-Shemeshu. **19** No Ngai akĩũraga andũ amwe a kũu Bethi-Shemeshu, akĩũraga andũ mĩrongo mũgwanja nĩ ũndũ nĩmarorire ithandũkũ rĩa Jehova thĩinĩ. Andũ makĩrĩra nĩ ũndũ wa ihũũra rĩu inene Jehova aamahũũrĩte narĩo, **20** nao andũ a Bethi-Shemeshu makĩũria atĩrĩ, "Nũũ ũngĩkĩrũgama mbere ya Jehova, Ngai ũyũ mũtheru? Ithandũkũ rĩkwambatio kũrĩ ũ rĩoima haha?" **21** Ningĩ magĩtũmana kũrĩ andũ a Kiriathu-Jearimu, makĩmeera atĩrĩ, "Afilisti nĩmacookia ithandũkũ rĩa Jehova. Ikũrũkai mũrĩgĩĩre mũrĩambatie kwanyu."

7 Nĩ ũndũ ũcio andũ a Kiriathu-Jearimu magĩthiĩ, makĩgĩĩra ithandũkũ rĩa Jehova, makĩrĩambatia. Makĩrĩtwara mũciĩ wa Abinadabu kĩrĩma-igũrũ, na makĩamũra mũriũ Eleazaru aikaragie ithandũkũ rĩa Jehova. **2** Ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro nĩrĩaikarire Kiriathu-Jearimu ihinda iraaya, ihinda rĩa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ ĩrĩ yothe, nao andũ othe a Isiraeli magĩcakaya na makĩrongooria Jehova. **3** Nake Samũeli akĩĩra nyũmba yothe ya Isiraeli atĩrĩ, "Mũngĩkorwo nĩmũgũcookerera Jehova na ngoro cianyu ciothe-rĩ, tiganai na ngai ng'eni na Maashitarothu, na mwĩneane kũrĩ Jehova, na mũmũtungatĩre o we wiki, nake nĩakamũkũũra amũrute guoko-inĩ kwa Afilisti." **4** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli magĩtigana na Mabaali na Maashitarothu, magĩtungatĩra Jehova o we wiki. **5** Ningĩ Samũeli akiuga atĩrĩ, "Cookanĩrĩriai Isiraeli othe kũu Mizipa, na niĩ nĩngamũthaithanĩrĩra harĩ Jehova." **6** Na rĩrĩa maagomanĩte kũu Mizipa, magĩtaha maaĩ makĩmaita mbere ya Jehova. Mũthenya ũcio makĩĩhinga kũrĩa irio, na makiumbũra mehia mao makiugĩra kũu atĩrĩ, "Nĩ twĩhĩirie Jehova." Nake Samũeli nĩwe warĩ mũtongoria wa Isiraeli kũu Mizipa. **7** Rĩrĩa Afilisti maaiguire atĩ Isiraeli maagomanĩte kũu Mizipa, aathani a Afilisti makĩambata magĩthiĩ makamatharĩkĩre. Na rĩrĩa andũ a Isiraeli maaiguire ũhoro ũcio, makĩnyiitwo nĩ guoya nĩ ũndũ wa Afilisti. **8** Makĩĩra Samũeli atĩrĩ, "Ndũgaatige gũkaĩra Jehova Ngai witũ nĩ ũndũ witũ, nĩgeetha atũhonokie kuuma guoko-inĩ kwa Afilisti." **9** Nake Samũeli akĩoya kagondu koongaga na agĩkarutĩra Jehova igongona rĩa njino karĩ kagima o ro ũguo. Agĩkaĩra Jehova nĩ ũndũ wa Isiraeli, nake Jehova akĩmũcookeria ũhoro. **10** Na hĩndĩ ĩrĩa Samũeli aarutaga igongona rĩa njino-rĩ, Afilisti magĩkuhĩrĩria nĩguo marũe na Isiraeli. No mũthenya ũcio Jehova akĩruruma na marurumĩ manene mũno ma gũũkĩrĩra Afilisti, na agĩtũma mamake mũno o nginya magĩtoorio mũno mbere ya andũ a Isiraeli. **11** Nao andũ a Isiraeli makiuma kũu Mizipa naihenya, magĩteng'eria Afilisti makĩmooragaga kũu njĩra-inĩ, makĩmakinyia mũhuro wa Bethi-Kari. **12** Ningĩ Samũeli akĩoya ihiga na akĩrĩhaanda gatagatĩ ka Mizipa na Sheni. Akĩrĩĩta Ebeni-Ezeri, akiuga atĩrĩ, "Nginyagia hau nĩ Jehova ũtũteithĩtie." **13** Nĩ ũndũ ũcio Afilisti magĩtoorio mũno na matiacookire gũtharĩkĩra bũrũri wa andũ a Isiraeli rĩngĩ. Ihinda rĩothe rĩrĩa Samũeli aatũũrire muoyo, guoko kwa Jehova gwatũũrire gũũkĩrĩire Afilisti. **14** Namo matũũra marĩa Afilisti maatahĩte kũrĩ Isiraeli kuuma Ekironi nginya Gathu magĩcookerera Isiraeli, nao andũ a Isiraeli magĩkũũra

bũrũri ũrĩa wariganĩtie na matũũra macio naguo kuuma kũrĩ watho wa Afilisti. Na gũkĩgĩa thayũ gatagatĩ ka Isiraeli na Aamori. **15** Samũeli agĩthiĩ na mbere gũtiirĩrĩra Isiraeli matukũ mothe ma muoyo wake. **16** Mwaka o mwaka nĩathiũrũrũkaga kuuma Betheli nginya Giligali na Mizipa, agatuithanagia andũ a Isiraeli ciira kũndũ guothe. **17** No nĩacookaga Rama hĩndĩ ciothe, kũrĩa mũciĩ wake warĩ, o na kũu agatuithanagia ciira kũrĩ andũ a Isiraeli arĩ kũu. Nake agĩakĩra Jehova kĩgongona kũu.

8 Rĩrĩa Samũeli aakũrire, nĩathuurire ariũ ake matuĩke atiirĩrĩri bũrũri wa Isiraeli. **2** Mũriũ wake wa irigithathi eetagwo Joeli, nake wa keerĩ eetagwo Abija, nao maatungataga kũu Birishiba. **3** No rĩrĩ, ariũ ake matiathiire na mĩthiĩre ta yake. Nĩmagarũrũkire makĩĩrirĩrĩria ũtonga ũtarĩ wa ma, na makaamũkagĩra mahaki, na makoogomagia kĩhooto. **4** Nĩ ũndũ ũcio athuuri othe a Isiraeli makĩũngana, magĩthiĩ kũrĩ Samũeli o kũu Rama. **5** Makĩmwĩra atĩrĩ, "Wee ũrĩ mũkũrũ, nao ariũ aku matirathiĩ na mĩthiĩre ta yaku; rĩu thuura mũthamaki atũtongoragie o ta ndũrĩrĩ iria ingĩ ciothe." **6** No rĩrĩa maamwĩrire atĩrĩ, "Tũhe mũthamaki atũtongoragie." Ũndũ ũcio ndwakenirie Samũeli; nĩ ũndũ ũcio akĩhooya Jehova. **7** Nake Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Thikĩrĩria ũrĩa wothe andũ aya marakwĩra; tiwe mararega, no nĩ niĩ mararega nduĩke mũthamaki wao. **8** O ta ũrĩa matũire mekaga ũguo kuuma mũthenya ũrĩa ndamambatirie ngĩmaruta bũrũri wa Misiri nginya ũmũthĩ, makandiganĩria magatungatĩra ngai ingĩ, ũguo noguo maragwĩka. **9** Na rĩrĩ, kĩmathikĩrĩrie; no ũmataare, ũtĩtĩrithie na ũreke mamenye ũrĩa mũthamaki ũcio ũkaamathamakagĩra ageekaga." **10** Nake Samũeli akĩĩra andũ acio maamwĩtagia mũthamaki ũhoro wothe wa Jehova. **11** Akĩmeera atĩrĩ, "Ũũ nĩguo mũthamaki ũrĩa ũkaamũthamakagĩra ageekaga: Nĩakoya ariũ anyu amatue a gũtungataga na ngaari ciake cia ita, na mbarathi, na mahanyũkage mbere ya ngaari ciake cia ita. **12** Amwe ao nĩakamatua aathani a thigari ngiri, na aathani a thigari mĩrongo ĩtano, na arĩa angĩ marĩmage mĩgũnda yake na makamũgethera, o na angĩ mathondekage indo cia mbaara na cia ngaari ciake cia ita. **13** Nĩakoya airĩtu anyu amatue athondeki a indo iria inungaga wega, na arugi na athondeki a mĩgate. **14** Nĩakoyaga mĩgũnda yanyu, na mĩgũnda ya mĩthabibũ, na ya mĩtamaiyũ ĩrĩa mĩega mũno amĩhe ndungata ciake. **15** Nĩakoyaga gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa ngano yanyu na gĩa thabibũ cianyu akĩhe anene ake na ndungata ciake. **16** Ndungata cianyu cia arũme na cia andũ-a-nja, na ng'ombe cianyu iria njega na ndigiri nĩagacioya ituĩke cia kũmũrutagĩra wĩra. **17** Nĩakoyaga gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa mahiũ manyu, o na inyuĩ ene nĩ mũgaatuĩka ngombo ciake. **18** Mũthenya ũcio wakinya-rĩ, nĩmũgakaya nĩ ũndũ wa mũthamaki ũcio mwĩthuurĩire, nake Jehova ndarĩ ũndũ akaamũcookeria mũthenya ũcio." **19** No andũ acio makĩrega gũthikĩrĩria Samũeli makiuga atĩrĩ, "Aca! Ithuĩ tũkwenda mũthamaki wa gũtũthamakagĩra. **20** Ningĩ tũtuĩke ta ndũrĩrĩ iria ingĩ ciothe, tũrĩ na mũthamaki wa gũtũtongoragia na wa gũthiiaga mbere iitũ na wa kũrũaga mbaara ciitũ." **21** Rĩrĩa Samũeli aiguire ũhoro ũrĩa wothe andũ acio moigire-rĩ, akĩũcookera mbere ya Jehova. **22** Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Maigue, ũmahe mũthamaki." Nake Samũeli akĩĩra andũ a Isiraeli atĩrĩ, "O mũndũ nĩacooke itũũra-inĩ rĩake."

9 Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ Mũbenjamini ũmwe, mũndũ warĩ igweta wetagwo Kishu mũrũ wa Abieli, mũrũ wa Zeroru, mũrũ wa Bekorathu, mũrũ wa Afia wa Benjamini. **2** Mũndũ ũcio aarĩ na mũriũ wetagwo Saũlũ, mwanake kĩĩrorerwa na gũtirĩ ũngĩ mangĩaigananirio nake harĩ andũ a Isiraeli, nake aarĩ mũraihu gũkĩra andũ arĩa angĩ othe, kuuma ciande ciake gũthiĩ na igũrũ aakĩrĩte andũ arĩa angĩ othe. **3** Na rĩrĩ, ndigiri cia Kishu, ithe wa Saũlũ, ikĩũra, nake Kishu akĩĩra mũriũ Saũlũ atĩrĩ, "Oya ndungata ĩmwe mũthiĩ nayo mũgacarie ndigiri." **4** Nĩ ũndũ ũcio akĩhĩtũkĩra bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu na bũrũri wa Shalisha, no matiacionire. Magĩthiĩ o na mbere magĩkinya rũgongo rwa Shaalimu no ndigiri icio itiarĩ kũu. Agĩcooka akĩgera rũgongo rwa Benjamini, no matiacionire. **5** Rĩrĩa maakinyire rũgongo rwa Zufu, Saũlũ akĩĩra ndungata ĩrĩa aarĩ nayo atĩrĩ, "Ũka, reke tũhũndũke; baba ahota gũtiga gwĩciiria ũhoro wa ndigiri ambĩrĩrie gũtũmakĩra." **6** No ndungata ĩgĩcookia atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ, itũũra-inĩ rĩĩrĩ nĩ kũrĩ mũndũ wa Ngai; na nĩ mũtĩĩe mũno, na ũrĩa wothe oigaga nĩũhingaga. Nĩtũthiĩ kuo o rĩu. Hihi no atwĩrĩre kũrĩa tũngĩciona." **7** Saũlũ akĩĩra ndungata yake atĩrĩ, "Tũngĩthiĩ-rĩ, nĩ kĩĩ tũngĩhe mũndũ ũcio? Irio nĩ thiru makũnia-inĩ maitũ. Tũtirĩ na kĩheo gĩa gũtwarĩra mũndũ wa Ngai. Nĩ kĩĩ tũrĩ nakĩo?" **8** Ndungata ĩyo ĩkĩmũcookeria o rĩngĩ, ĩkiuga atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ, ndĩ na gĩcunjĩ gĩa kana gĩa cekeri ya betha. Nĩngũmĩhe mũndũ wa Ngai nĩgeetha atwĩrĩre kũrĩa tũngĩciona." **9** (Tene thĩinĩ wa Isiraeli, mũndũ angĩathiire kũhooya kĩrĩra kuuma kũrĩ Ngai, oigaga atĩrĩ, "Ũka, tũthiĩ kũrĩ muoni-maũndũ," nĩ ũndũ ũrĩa wĩtagwo mũnabii matukũ maya hĩndĩ ĩyo eetagwo muoni-maũndũ.) **10** Saũlũ akĩĩra ndungata yake atĩrĩ, "Nĩ wega, nĩ tũgĩthiĩ." Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ merekeire itũũra rĩrĩa mũndũ ũcio wa Ngai aarĩ. **11** Na rĩrĩa maambataga kĩrĩma marorete itũũra-inĩ, magĩcemania na airĩtu amwe magĩthiĩ gũtaha maaĩ, makĩmooria atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa muoni-maũndũ arĩ gũkũ?" **12** Nao magĩcookia atĩrĩ, "Ekuo, arĩ hau mbere yanyu. Hiũhai, ooka itũũra-inĩ riitũ o ũmũthĩ, nĩ ũndũ andũ marĩ na igongona rĩkũrutĩrwo handũ harĩa hatũũgĩru. **13** O mwarĩkia gũtoonya itũũra-rĩ, nĩmũkũmuona atanambata handũ hau hatũũgĩru kũrĩa. Andũ matingĩambĩrĩria kũrĩa nginya arĩkinya, tondũ no nginya arathime igongona; thuutha-inĩ arĩa metĩtwo marĩe. Rĩu ambatai; ihinda rĩĩrĩ nĩrĩo mũngĩmuona." **14** Nao makĩambata itũũra-inĩ, na rĩrĩa maatoonyaga kuo-rĩ, makĩona Samũeli agĩũka na kũrĩ o akĩambata athiĩ handũ harĩa hatũũgĩru. **15** Na mũthenya ũmwe mbere ya Saũlũ gũũka-rĩ, Jehova nĩaguũrĩirie Samũeli ũndũ ũyũ akamwĩra atĩrĩ, **16** "Rũciũ ihinda ta rĩrĩ nĩngagũtũmĩra mũndũ kuuma bũrũri wa Benjamini. Mũitĩrĩrie maguta atuĩke mũtongoria wa andũ akwa a Isiraeli; nĩagakũũra andũ akwa kuuma guoko-inĩ kwa Afilisti. Nĩndorete andũ akwa, nĩ ũndũ kĩrĩro kĩao nĩkĩnginyĩire." **17** Hĩndĩ ĩrĩa Samũeli onire Saũlũ, Jehova akĩmwĩra atĩrĩ,

“Ũyũ nĩwe mũndũ ũrĩa ndĩrakwĩrire ũhoro wake; nĩwe ũgaatha andũ akwa.” **18** Saũlũ agĩkuhĩrĩria Samũeli hau itoonyero-inĩ rĩa itũũra, akĩmũũria atĩrĩ, “Ndagũthaitha no ũnjĩĩrĩre harĩa nyũmba ya muoni-maũndũ ĩrĩ?” **19** Nake Samũeli agĩcookia atĩrĩ, “Nĩĩ nĩ nĩĩ muoni-maũndũ. Ambata, ũthiĩ mbere yakwa nginya handũ harĩa hatũũgĩru, nĩgũkorwo ũmũthĩ nĩũkũrĩanĩra na nĩĩ, na rũciinĩ nĩngakũrekereria ũthiĩ, na ngwĩre maũndũ mothe marĩa me ngoro-inĩ yaku. **20** Ha ũhoro wa ndigiri iria wateire mĩthenya ĩtatũ mĩhĩtũku-rĩ, ndũkamake nĩ ũndũ wacio; nĩĩrĩkĩtie kuoneka. Na nĩ kũrĩ ũ wendi wothe wa Isiraeli werekeirio, angĩkorwo ti kũrĩ wee na nyũmba ya thoguo yothe?” **21** Nake Saũlũ agĩcookia atĩrĩ, “Githĩ ndikĩrĩ Mũbenjamini, kuuma mũhĩrĩga ũrĩa mũnini wa Isiraeli? Anga mbarĩ iitũ tiyo nini gũkĩra mbarĩ iria ingĩ cia mũhĩrĩga wa Benjamini? Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ũnjĩĩre ũndũ ta ũcio?” **22** Ningĩ Samũeli akĩrehe Saũlũ na ndungata yake, akĩmatoonyia nyũmba ĩrĩa yarĩagĩrwo, na akĩmaikaria thĩ handũ ha andũ arĩa atĩĩku arĩa meetĩtwo; nao othe maarĩ ta andũ mĩrongo ĩtatũ. **23** Samũeli akĩĩra ũrĩa warugaga atĩrĩ, “Rehe gĩcunjĩ kĩa nyama kĩrĩa ngũnengerire, kĩrĩa ngwĩrire ũige handũ mwanya.” **24** Nake ũcio warugaga akĩoya kũgũrũ kũu na kĩrĩa kĩarĩ kũgũrũ-inĩ, agĩkũiga mbere ya Saũlũ. Samũeli akĩmwĩra atĩrĩ, “Gĩkĩ nĩkĩo ũraigĩirwo. Rĩa, tondũ nĩwe ũkũigĩirwo nĩ ũndũ wa ihinda rĩĩrĩ, kuuma hĩndĩ ĩrĩa ndoigire atĩrĩ, ‘Nĩnjĩtĩte ageni.’” Nake Saũlũ akĩrĩĩanĩra na Samũeli mũthenya ũcio. **25** Maikũrũka kuuma handũ hau hatũũgĩru na maakinya itũũra-inĩ-rĩ, Samũeli akĩaranĩria na Saũlũ marĩ nyũmba igũrũ. **26** Nao makĩrooka gũũkĩra rũciinĩ tene, nake Samũeli agĩĩta Saũlũ kũu nyũmba igũrũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũkĩra wĩhaarĩrie na nĩngũkũrekereria ũthiĩ.” Hĩndĩ ĩrĩa Saũlũ ehaarĩirie, we hamwe na Samũeli makiuma nja. **27** Hĩndĩ ĩrĩa maikũrũkaga makinye mũthia wa itũũra-rĩ, Samũeli akĩĩra Saũlũ atĩrĩ, “Ĩra ndungata ĩno ĩthiiage mbere iitũ, no wee ũtithie hanini ngũhe ndũmĩrĩri ya Ngai.” Nayo ndungata ĩgĩĩka o ũguo.

10 Ningĩ Samũeli akĩoya kĩnandũ kĩa maguta, akĩmaitĩrĩria Saũlũ mũtwe, na akĩmũmumunya, akĩmwĩra atĩrĩ, “Githĩ Jehova ndagũitĩrĩirie maguta ũtuĩke mũtongoria wa igai rĩake? **2** Ũmũthĩ twatigana, nĩũgũcemania na andũ eerĩ hakuhĩ na mbĩrĩra ya Rakeli, kũu Zeliza mũhaka-inĩ wa Benjamini. Nĩmarĩkwĩra atĩrĩ, ‘Ndigiri iria wathiire gũcaria-rĩ, nĩcionekete. Na rĩu thoguo nĩatigĩte gwĩciiria ũhoro wacio na nĩamakĩte nĩ ũndũ waku. Aroria atĩrĩ, “Ngwĩka atĩa nĩ ũndũ wa mũrũ wakwa?”’ **3** “Ningĩ kuuma kũu nĩũgũthiĩ na mbere ũkinye mũtĩ-inĩ ũrĩa mũnene wa Taboru. Nĩũgũcemania na andũ atatũ makĩambata mathiĩ kũu Betheli kũrĩ Ngai. Ũmwe arĩkorwo akuuĩte tũũri tũtatũ, ũrĩa ũngĩ mĩgate ĩtatũ, na ũrĩa ũngĩ mondo ya ndibei. **4** Nao makũgeithie na makũhe mĩgate ĩĩrĩ, ĩrĩa ũrĩamũkĩra kuuma kũrĩ o. **5** “Thuutha ũcio ũthiĩ nginya Gibea ya Ngai, kũrĩa kũrĩ kambĩ ya Afilisti ya arangĩri. Na wakuhĩrĩria itũũra rĩu-rĩ, nĩũgũcemania na mũtongoro wa gĩkundi kĩa anabii maikũrũkĩte makiuma handũ hau hatũũgĩru marĩ na inanda cia kĩnũbi, na tũhembe, na mĩtũrirũ, na inanda cia mũgeeto ikĩgambio mbere yao, na nĩmegũkorwo makĩratha mohoro. **6** Roho wa Jehova nĩegũũka igũrũ rĩaku na hinya, na nĩũkũratha mohoro hamwe nao; nawe nĩũkũgarũrwo ũtuĩke mũndũ ũngĩ. **7** Marũũri macio maarĩkia kũhingio-rĩ, ĩka o ũrĩa guoko gwaku kũngĩhota gwĩka, nĩgũkorwo Ngai arĩ hamwe nawe. **8** “Ikũrũka mbere yakwa nginya Giligali. Ti-itherũ nĩngaikũrũka njũke kũrĩ we ndute magongona ma njino na maruta ma ũiguano. No no nginya weterere mĩthenya mũgwanja nginya njũke harĩ we ngwĩre ũrĩa wagĩrĩirwo nĩ gwĩka.” **9** Na rĩrĩa Saũlũ aahũndũkaga matigane na Samũeli-rĩ, Ngai akĩgarũra ngoro ya Saũlũ, namo marũũri macio mothe makĩhingio mũthenya o ro ũcio. **10** Rĩrĩa maakinyire Gibea-rĩ, mũtongoro wa anabii ũkĩmũtũnga; nake Roho wa Ngai agĩũka igũrũ rĩake na hinya, agĩĩturanĩra nao, na akĩratha mohoro. **11** Rĩrĩa andũ arĩa othe maamũũĩ maamuonire akĩratha mohoro me hamwe na anabii, makĩũrania atĩrĩ, “Nĩ ũndũ ũrĩkũ ũyũ wĩkĩkĩte kũrĩ mũrũ wa Kishu? Kaĩ Saũlũ atuĩkĩte wa thiritũ ya anabii?” **12** Mũndũ watũũraga kũu agĩcookia atĩrĩ, “Nake ithe wao nũũ?” Naguo ũndũ ũcio ũgĩtuĩka ũndũ ũngĩtuĩka thimo, gũkooragio atĩrĩ, “Saũlũ o nake nĩ wa gĩkundi kĩa anabii?” **13** Thuutha wa Saũlũ gũtiga kũratha mohoro, agĩthiĩ handũ hau hatũũgĩru. **14** Hĩndĩ ĩyo ithe mũnini wa Saũlũ akĩũria Saũlũ na ndungata yake atĩrĩ, “Mũraarĩ kũ?” Nake agĩcookia atĩrĩ, “Gwetha ndigiri, no rĩrĩa twaciagire tũgĩthiĩ kũrĩ Samũeli.” **15** Ithe mũnini wa Saũlũ akiuga atĩrĩ, “Njĩĩra ũrĩa Samũeli aakwĩrire.” **16** Saũlũ agĩcookia atĩrĩ, “Nĩatwĩrire o wega atĩ ndigiri nĩcionekete.” No ndeerire ithe mũnini ũrĩa Samũeli aamwĩrire ũhoro ũkoniĩ ũthamaki. **17** Samũeli agĩtũmanĩra andũ a Isiraeli mongane harĩ Jehova kũu Mizipa, **18** akĩmeera atĩrĩ, “Ũũ nĩguo Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga: ‘Nĩĩ nĩ nĩĩ ndaarutire Isiraeli, ngĩmambatia kuuma bũrũri wa Misiri, na nĩ nĩĩ ndaamũkũũrire kuuma watho-inĩ wa Misiri, na mothamaki-inĩ mothe marĩa maamũhinyagĩrĩria.’ **19** No rĩrĩ, nĩmũregete Ngai wanyu, ũrĩa ũmũhonokagia kuuma kũrĩ mĩnyamaro na mathĩĩna manyu mothe, na mũkoiga atĩrĩ, ‘Aca, tũhe mũthamaki atũthamakagĩre.’ Nĩ ũndũ ũcio rĩu mwĩneanei mbere ya Jehova ta ũrĩa mĩhĩrĩga yanyu na mbarĩ cianyu itarii.” **20** Rĩrĩa Samũeli aarehire mĩhĩrĩga yothe ya Isiraeli hakuhĩ-rĩ, mũhĩrĩga wa Benjamini nĩguo wathuurirwo. **21** Ningĩ akĩrehithia mũhĩrĩga wa Benjamini hau mbere, mbarĩ o mbarĩ, na mbarĩ ya Matiri nĩyo yathuurirwo. Mũthia-inĩ Saũlũ mũrũ wa Kishu agĩthuurwo. No maamwetha matiigana kũmuona. **22** Nĩ ũndũ ũcio magĩtuĩria ũhoro makĩria harĩ Jehova, “Mũndũ ũcio nĩokĩte gũkũ?” Nake Jehova akiuga atĩrĩ, “Ĩĩ, ehithĩte harĩa indo ciigĩtwo.” **23** Nao magĩteng’era, makĩmũgĩĩra, na aarũgama gatagatĩ ka andũ-rĩ, nĩwe warĩ mũraihu gũkĩra andũ arĩa angĩ othe. **24** Samũeli akĩĩra andũ othe atĩrĩ, “Nĩmuona mũndũ ũrĩa Jehova athuurĩte? Gũtirĩ mũndũ ũhaana take harĩ andũ aya othe.” Nao andũ makĩanĩrĩra makiuga atĩrĩ, “Mũthamaki arotũũra ihinda iraaya!” **25** Samũeli agĩtaarĩria andũ mawatho ma ũthamaki. Nake akĩmaandĩka gĩkũnjo-inĩ akĩmaiga mbere ya Jehova. Ningĩ Samũeli akĩĩra andũ mathiĩ, o mũndũ gwake mũciĩ. **26** Saũlũ o nake agĩthiĩ gwake mũciĩ kũu Gibea, oimagarĩtio nĩ andũ njamba arĩa ngoro ciao ciahutĩtio

nĩ Ngai. **27** No andũ amwe a thogothogo makiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ aahota atĩa gũtũhonokia?" Makĩmũnyarara na matiigana kũmũrehera iheo. Nowe Saũlũ agĩĩkirĩra ki.

11 Na rĩrĩ, Nahashu ũrĩa Mũamoni nĩambatire agĩthiĩ akĩrigiicĩria Jabeshi-Gileadi. Nao andũ othe a Jabeshi makĩmwĩra atĩrĩ, "Gĩa na kĩrĩĩko kĩa ũiguano, na ithuĩ nĩ tũrĩgũtungatagĩra." **2** Nowe Nahashu ũcio Mũamoni agĩcookia atĩrĩ, "Nĩtũkũgĩa na kĩrĩĩko kĩa ũiguano na inyuĩ mwetĩkĩra ũndũ ũyũ ũmwe: atĩ ngũũre riitho rĩa ũrĩo rĩa o mũndũ wothe nĩgeetha nyararithie andũ a Isiraeli othe." **3** Athuuri acio a Jabeshi makĩmwĩra atĩrĩ, "Tũhe mĩthenya mũgwanja nĩguo tũtũme andũ Isiraeli guothe, kũngĩaga mũndũ wa gũtũhonokia-rĩ, nĩtũkwĩneana kũrĩ we." **4** Rĩrĩa andũ acio matũmĩtwo maakinyire Gibea gwa Saũlũ na makĩheana ũhoro ũcio kũrĩ andũ-rĩ, andũ othe makĩrĩra maanĩrĩire. **5** Na rĩrĩ, Saũlũ nĩgũcooka aacookaga oimĩte mĩgũnda-inĩ, oimĩte ndegwa ciake thuutha, akĩũria atĩrĩ, "Kaĩ andũ aya moonete ũũru ũrĩkũ? Nĩ kĩĩ kĩratũma marĩre?" Nao magĩcookera ũhoro ũcio makĩmwĩra ũrĩa andũ a Jabeshi moigĩte. **6** Rĩrĩa Saũlũ aiguire ũhoro ũcio, Roho wa Ngai agĩũka igũrũ rĩake na hinya mũno, nake agĩcinwo nĩ marakara. **7** Akĩnyiita ndegwa igĩrĩ, agĩcitinangia icunjĩ, na agĩtũma andũ Isiraeli guothe nacio, makĩanagĩrĩra atĩrĩ, "Ũũ nĩguo ndegwa cia mũndũ o wothe igwĩkwo ũrĩa ũtekũrũmĩrĩra Saũlũ na Samũeli." Naguo guoya woimĩte harĩ Jehova ũkĩnyiita andũ acio, nao makiumagara ta maarĩ o mũndũ ũmwe. **8** Hĩndĩ ĩrĩa Saũlũ aamatarire hamwe marĩ kũu Bezeki, andũ a Isiraeli maarĩ andũ ngiri magana matatũ na andũ a Juda ngiri mĩrongo ĩtatũ. **9** Nao makĩĩra andũ acio maatũmĩtwo atĩrĩ, "Ĩrai andũ acio a Jabeshi-Gileadi atĩrĩ, 'rũciũ ihinda rĩrĩa riũa rĩgaakorwo rĩhiũhĩte, nĩguo mũkaahonokio.'" Rĩrĩa andũ acio maatũmĩtwo mathiire makĩheana ũhoro ũcio kũrĩ andũ a Jabeshi-rĩ, andũ acio makĩiyũrwo nĩ gĩkeno kĩnene. **10** Nao makĩĩra andũ a Amoni atĩrĩ, "Rũciũ nĩtũkeneana kũrĩ inyuĩ, na inyuĩ no mũtwĩke ũrĩa wothe mũkoona kwagĩrĩire." **11** Mũthenya ũyũ ũngĩ Saũlũ akĩgayania ita rĩake akĩiga andũ ikundi ithatũ; na hĩndĩ ya ituanĩra rĩa arangĩri rĩa gũgĩkĩa makĩhithũka kambĩ-inĩ ya Aamoni makĩmooraga nginya rĩrĩa riũa rĩakoretwo rĩhiũhĩte. Arĩa maatigarire makĩharaganio. Nĩ ũndũ ũcio gũtiarĩ andũ ao eerĩ maatigĩtwo me hamwe. **12** Andũ acio magĩcooka makĩĩra Samũeli atĩrĩ, "Nĩ a acio mooragia atĩrĩ, 'Saũlũ no atũthamakĩre?' Tũrehere andũ acio tũmoorage." **13** Nowe Saũlũ akiuga atĩrĩ, "Gũtirĩ mũndũ o na ũũ ũkũũragwo ũmũthĩ, nĩ ũndũ mũthenya ũyũ Jehova nĩahonoketie Isiraeli." **14** Hĩndĩ ĩyo Samũeli agĩcooka akĩĩra andũ acio atĩrĩ, "Ũkai, tũthiĩ Giligali na tũrĩ kũu tũkindĩre ũthamaki." **15** Nĩ ũndũ ũcio andũ othe magĩthiĩ Giligali na magĩkindĩra atĩ Saũlũ nĩwe mũthamaki marĩ mbere ya Jehova. Nao marĩ kũu makĩruta maruta ma ũiguano marĩ mbere ya Jehova, nake Saũlũ na andũ othe a Isiraeli magĩkũngũĩra na njĩra nene.

12 Na rĩrĩ, Samũeli akĩĩra andũ a Isiraeli othe atĩrĩ, "Nĩndĩkĩtie gũthikĩrĩria ũrĩa wothe mwanjĩĩrire, na nĩndĩmũthuurĩire mũthamaki wa kũmũthamakagĩra. **2** Rĩu mũrĩ na mũthamaki wa kũmũtongoria. Hakwarĩ, ndĩ mũkũrũ na ngagĩa na mbuĩ, nao ariũ akwa me hamwe na inyuĩ. Ngoretwo ndĩ mũtongoria wanyu kuuma ndĩ mwĩthĩ nginya ũmũthĩ. **3** Niĩ nũngĩĩ haha. Rutai ũira wa kũnyuna mũtĩ mũrĩ mbere ya Jehova, na mũrĩ mbere ya mũndũ ũyũ wake ũitĩrĩirio maguta. Nũũ ndaanatunya ndegwa yake? Nũũ ndaanatunya ndigiri yake? Nũũ ndaanaheenia? Nũũ ndaanahinyĩrĩria? Nĩ kũrĩ mũndũ o na ũ ndĩ ndaamũkĩra ihaki nĩguo nyune maitho nĩ ũndũ warĩo? Kũngĩkorwo ndaneeka ũmwe wa maya-rĩ, nĩngũmũcookeria." **4** Nao magĩcookia atĩrĩ, "Ndũrĩ watũheenia kana ũgĩtũhinyĩrĩria; ndũrĩ woya kĩndũ kuuma guoko-inĩ kwa mũndũ o na ũrĩkũ." **5** Samũeli akĩmeera atĩrĩ, "Jehova nĩwe mũira ũhoro-inĩ wanyu, o na mũndũ ũyũ aitĩrĩirie maguta nĩ mũira ũmũthĩ, atĩ gũtirĩ ũndũ o na ũmwe mũngĩnjuukĩra." Nao makiuga atĩrĩ, "Ĩĩ we nĩ mũira." **6** Samũeli agĩcooka akĩĩra andũ atĩrĩ, "Jehova nĩwe waamũrire Musa na Harũni, na akĩambatia maithe manyu ma tene kuuma bũrũri wa Misiri. **7** Na rĩrĩ, ta rũgamai haha, tondũ nĩngũmũciirithia na ũira mbere ya Jehova nĩ ũndũ wa maũndũ ma ũthingu marĩa Jehova anamwĩkĩra inyuĩ ene o na maithe manyu. **8** "Rĩrĩa ciana cia Jakubu ciathiire Misiri, nĩmakaĩire Jehova amateithie, nake Jehova agĩtũma Musa na Harũni arĩa maarutire maithe manyu ma tene kuuma bũrũri wa Misiri, makĩmathaamĩria kũndũ gũkũ. **9** "No nĩmariganĩirwo nĩ Jehova Ngai wao; nĩ ũndũ ũcio nĩameendirie guoko-inĩ gwa Sisera, mũnene wa mbũtũ cia ita cia Hazoru, na moko-inĩ ma Afilisti, na mũthamaki wa Moabi ũrĩa warũire nao. **10** Nao magĩkaĩra Jehova makiuga atĩrĩ, 'Nĩtwĩhĩtie; nĩtũtiganĩirie Jehova tũgatungatĩra Mabaali na Maashitarothu. No rĩu gĩtũhonokie kuuma moko-inĩ ma thũ ciitũ, na nĩtũrĩgũtungatagĩra.' **11** Jehova agĩcooka agĩtũma Jerubu-Baali, na Baraka, na Jefitha, na Samũeli, na akĩmũhonokia kuuma moko-inĩ ma thũ cianyu mĩena-inĩ yothe; nĩ ũndũ ũcio mũgĩtũũra mũtarĩ na ũgwati. **12** "No hĩndĩ ĩrĩa muonire atĩ Nahashu mũthamaki wa Amoni nĩookaga kũmũhũũra-rĩ, mũkĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Aca, tũkwenda mũthamaki wa gũtũthamakagĩra,' o na gwatuĩka atĩ Jehova Ngai wanyu nĩwe warĩ mũthamaki wanyu. **13** Rĩu ũyũ nĩwe mũthamaki ũrĩa mũthuurĩte, o ũrĩa mwetirie; onei, Jehova nĩarũgamĩtie mũthamaki amũthamakagĩre. **14** Mũngĩĩtigĩra Jehova, mũmũtungatĩre, na mũmwathĩkĩre, na mũtikaremere maathani make, na angĩkorwo inyuĩ na mũthamaki ũrĩa ũkũmũthamakĩra nĩmũrĩrũmagĩrĩra Jehova Ngai wanyu-rĩ, nĩ wega! **15** No mũngĩaga gwathĩkĩra Jehova, na mũremere maathani make-rĩ, guoko gwake nĩgũkamũũkĩrĩra ta ũrĩa guokĩrĩire maithe manyu. **16** "Na rĩrĩ, rũgamai muone ũndũ ũyũ mũnene Jehova akiriĩ gwĩka maitho-inĩ manyu! **17** Githĩ rĩu ti hĩndĩ ya magetha ma ngano? Nĩngũkaĩra Jehova atũme marurumĩ na mbura. Na inyuĩ nĩmũkamenya atĩ nĩ ũndũ mũũru mwekire maitho-inĩ ma Jehova rĩrĩa mwetirie mũthamaki." **18** Ningĩ Samũeli agĩkaĩra Jehova, na mũthenya o ro ũcio Jehova agĩtũma marurumĩ na mbura. Nĩ ũndũ ũcio andũ othe makĩmaka mũno nĩ ũndũ wa Jehova na wa Samũeli. **19** Nao andũ acio othe makĩĩra Samũeli atĩrĩ, "Hooya Jehova Ngai

waku nĩ ũndũ wa ndungata ciaku nĩguo tũtigakue, nĩgũkorwo igũrũ rĩa mehia maitũ mothe nĩtuongereire ũũru wa gwĩtia mũthamaki." **20** Samũeli agĩcookia atĩrĩ, "Tigai gwĩtigĩra, inyuĩ nĩmwĩkĩte ũũru ũyũ wothe; no rĩrĩ, mũtikanahutatĩre Jehova, no tungatĩrai Jehova na ngoro cianyu ciothe. **21** Mũtikanagarũrũkĩre mĩhianano ya kũhooywo ya tũhũ. Ndĩngĩmũguna, o na ndĩngĩmũhonokia, nĩ ũndũ nĩ ya tũhũ. **22** Nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩake inene, Jehova ndagatirika andũ ake, nĩ ũndũ Jehova nĩakenirio nĩ kũmũtua andũ ake. **23** No hakwa niĩ mwene-rĩ, ndĩroaga kwĩhĩria Jehova nĩ ũndũ wa kwaga kũmũhoera. Na nĩngũmũruta njĩra ĩrĩa njega na njagĩrĩru. **24** No mwĩtigagĩrei Jehova na mũmũtungatagĩre mũrĩ na wĩhokeku ngoro-inĩ cianyu ciothe; cũraniai maũndũ manene marĩa amwĩkĩire. **25** No mũngĩkorwo nĩmũkũrũmanĩrĩria gwĩkaga ũũru-rĩ, inyuĩ hamwe na mũthamaki wanyu nĩmũkaniinwo biũ."

13 Na rĩrĩ, Saũlũ aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩtatũ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, na agĩthamakĩra Isiraeli mĩaka mĩrongo ĩna na ĩĩrĩ. **2** Saũlũ nĩathuurire andũ ngiri ithatũ kuuma Isiraeli; ngiri igĩrĩ magĩikara nake kũu Mikimashi na bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Betheli, nao andũ ngiri maarĩ na Jonathani kũu Gibea ya Benjamini. Andũ arĩa angĩ akĩmeera mainũke kwao mĩciĩ. **3** Jonathani agĩtharĩkĩra irangĩro rĩa Afilisti kũu Geba, nao Afilisti makĩigua ũhoro ũcio. Hĩndĩ ĩyo Saũlũ akĩhuhithia karumbeta bũrũri wothe, akiuga atĩrĩ, "Ahibirania nĩ maigue!" **4** Nĩ ũndũ ũcio ũhoro ũyũ ũkĩiguuo Isiraeli guothe, gũkĩĩrwo atĩrĩ, "Saũlũ nĩatharĩkĩire irangĩro rĩa Afilisti, na rĩrĩ, andũ a Isiraeli nĩmatuĩkĩte kĩndũ kĩnungu harĩ Afilisti." Nao andũ magĩĩtwo nĩguo mongane na Saũlũ kũu Giligali. **5** Nao Afilisti makĩũngana nĩguo marũe na andũ a Isiraeli, marĩ na ngaari cia ita ngiri ithatũ, na atwarithia a ngaari icio ngiri ithatũ, nacio thigari ciao ciarĩ nyingĩ ta mũthanga ũrĩa ũrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria. Nao makĩambata magĩthiĩ makĩamba hema ciao kũu Mikimashi, mwena wa irathĩro wa Bethi-Aveni. **6** Hĩndĩ ĩrĩa andũ a Isiraeli moonire atĩ maarĩ handũ hooru mũno, na ita rĩao nĩrĩahatĩrĩirio mũno, makĩĩhitha ngurunga-inĩ na ihinga-inĩ, na gatagatĩ ka ndwaro cia mahiga, na thĩinĩ wa marima, o na marima-inĩ ma maaĩ. **7** O na Ahibirania amwe nĩmaringire mũrĩmo wa Jorodani, magĩkinya bũrũri wa Gadi na Gileadi. Saũlũ we mwene aatigĩtwo Giligali, nacio mbũtũ ciothe cia ita iria ciarĩ hamwe nake nĩciainainaga nĩ guoya. **8** Nake agĩeterera mĩthenya mũgwanja ĩrĩa yatuĩtwo nĩ Samũeli; no Samũeli ndaigana gũũka Giligali, nao andũ a Saũlũ makĩambĩrĩria kũhurunjũka. **9** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ akiuga atĩrĩ, "Ndeherai maruta ma igongona rĩa njino na maruta ma ũiguano." Nake Saũlũ akĩruta igongona rĩa njino. **10** O rĩrĩa aarĩkirie kũruta igongona rĩu, Samũeli agĩkinya, nake Saũlũ agĩthiĩ kũmũtũnga amũgeithie. **11** Samũeli akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa weka?" Nake Saũlũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Rĩrĩa nyonire atĩ andũ nĩmarahurunjũka, nawe ndũnooka ihinda rĩrĩa rĩatuĩtwo, na atĩ Afilisti nĩmegwĩcookanagĩrĩria kũu Mikimashi-rĩ, **12** ndeciiria atĩrĩ, 'Rĩu Afilisti nĩmegũikũrũka moke manjũkĩrĩre gũkũ Giligali, na ndithaithĩte Jehova nĩguo twĩtĩkĩrĩke nĩwe.' Nĩ ũndũ ũcio ndaigua nĩnjagĩrĩirwo nĩkũruta igongona rĩa njino." **13** Samũeli akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩwĩkĩte ũndũ wa ũkĩĩgu. Ndũmenyereire rĩathani rĩrĩa Jehova Ngai waku aakũheire; korwo nĩwĩkĩte ũguo-rĩ, nĩangĩahaanda ũthamaki waku thĩinĩ wa Isiraeli ũtũũre tene na tene. **14** No rĩu ũthamaki waku ndũgũtũũra; Jehova nĩacarĩtie mũndũ moimĩranĩtie ngoro, na akamũthuura atuĩke mũtongoria wa andũ ake, nĩ ũndũ ndũmenyereire watho wa Jehova." **15** Hĩndĩ ĩyo Samũeli akiuma Giligali akĩambata Gibea ya Benjamini, nake Saũlũ agĩtara andũ arĩa aarĩ nao. Nao maarĩ ta andũ magana matandatũ. **16** Saũlũ na mũriũ Jonathani na andũ arĩa maarĩ nao maikaraga Gibea ya Benjamini, rĩrĩa Afilisti maambĩte hema ciao kũu Mikimashi. **17** Nacio ikundi cia atharĩkĩri ikiuma kambĩ-inĩ ya Afilisti irĩ ikundi ithatũ. Kĩmwe gĩkĩerekera mwena wa Ofara gũkuhĩ na Shuali, **18** kĩrĩa kĩngĩ gĩkĩerekera Bethi-Horoni, na gĩa gatatũ gĩkĩerekera mũhaka-inĩ ũrĩa ũng'etheire Kĩanda gĩa Zeboimu kĩrorete werũ-inĩ. **19** Gũtiarĩ mũturi ũngĩonekire bũrũri wothe wa Isiraeli, tondũ Afilisti moigĩte atĩrĩ, "Mangĩgĩa nake, Ahibirania no mathondeke hiũ cia njora na matimũ!" **20** Nĩ ũndũ ũcio andũ othe a Isiraeli maikũrũkaga magathiĩ kũrĩ Afilisti, makanoorerwo hiũ ciao cia mĩraũ, na thururu, na mathanwa, na hiũ cia igetha. **21** Thogora wa kũnoora hiũ cia mĩraũ na thururu warĩ cekeri icunjĩ igĩrĩ cia ithatũ, naguo thogora wa kũnoora theeci, na mathanwa, na kũrũnga mĩcengi warĩ cekeri gĩcunjĩ kĩmwe gĩa ithatũ. **22** Nĩ ũndũ ũcio mũthenya wa mbaara gũtirĩ mũthigari o na ũmwe wa arĩa maarĩ na Saũlũ na Jonathani warĩ na rũhiũ rwa njora kana itimũ guoko-inĩ gwake; Saũlũ na mũriũ Jonathani no-o maarĩ nacio. **23** Na rĩrĩ, gĩkundi gĩa thigari cia Afilisti nĩgĩathiĩte nginya kĩhunguro-inĩ kũu Mikimashi.

14 Mũthenya ũmwe Jonathani mũrũ wa Saũlũ akĩĩra mwanake ũrĩa wamũkuuagĩra indo cia mbaara atĩrĩ, "Ũka tũthiĩ kambĩ-inĩ ya Afilisti mũrĩmo ũrĩa ũngĩ." No ndaigana kwĩra ithe. **2** Saũlũ aikarĩte ndeere-inĩ cia Gibea rungu rwa mũtĩ wa mũkomamanga kũu Migironi. Nao andũ arĩa aarĩ nao maarĩ ta andũ magana matandatũ, **3** ũmwe wao aarĩ Ahija, ũrĩa wehumbĩte ebodi. Aarĩ mũrũ wa Ahitubu mũrũ wa nyina na Ikabodu, mũrũ wa Finehasi, ũrĩa mũrũ wa Eli, mũthĩnjĩri-Ngai wa Jehova kũu Shilo. Gũtiarĩ mũndũ wamenyete atĩ Jonathani nĩathiĩte. **4** Mĩena yeerĩ ya kĩhunguro kĩrĩa Jonathani endaga gũũkĩrĩra nĩguo akinye irangĩro-inĩ rĩa Afilisti nĩ haarĩ na hurũrũka cia ihiga; ĩmwe yetagwo Bozezi, na ĩrĩa ĩngĩ Senehe. **5** Hurũrũka ĩmwe yarĩ mwena wa gathigathini kũng'ethera Mikimashi, na ĩyo ĩngĩ yarĩ gũthini kũng'ethera Geba. **6** Jonathani akĩĩra mwanake ũcio wamũkuuagĩra indo cia mbaara atĩrĩ, "Ũka tũthiĩ irangĩro-inĩ rĩa andũ acio mataruaga. Hihi no gũkorwo Jehova nĩegwĩka ũndũ nĩ ũndũ witũ. Gũtirĩ kĩndũ kĩngĩgiria Jehova ahonokanie, andũ marĩ aingĩ, kana marĩ anini." **7** Mũkuui wake wa indo cia mbaara akĩmwĩra atĩrĩ, "Ĩka maũndũ mothe marĩa wĩciirĩtie gwĩka, ũgĩthiĩ na mbere tondũ niĩ ndĩ hamwe nawe maũndũ-inĩ mothe."

8 Jonathani akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka tũringe mũrĩmo ũrĩa ũngĩ twerekeire harĩ andũ acio tũmeonithie. **9** Mangĩtwĩra atĩrĩ, 'Etererai hau nginya tũũke kũrĩ inyuĩ,' tũgũikara o hau tũrĩ na tũtikwambata tũthiĩ kũrĩ o. **10** No mangĩtwĩra atĩrĩ, 'Ambatai mũũke kũrĩ ithuĩ,' tũkĩambate, nĩ ũndũ kĩu nĩkĩo gĩgũtuĩka kĩmenyithia giitũ atĩ Jehova nĩamaneanĩte moko-inĩ maitũ." **11** Nao eerĩ makĩĩonithania irangĩro-inĩ rĩa Afilisti. Nao Afilisti makiuga atĩrĩ, "Hĩ, ta rorai! Ahibirania makiuma marima-inĩ makurumĩte kũrĩa marehithĩte." **12** Nao andũ a irangĩro-inĩ makĩgũthũkĩra Jonathani na mũkuui wake wa indo cia mbaara makĩmeera atĩrĩ, "Ambatai mũũke kũrĩ ithuĩ na mũtirĩ ũndũ mũtekuona." Nĩ ũndũ ũcio Jonathani akĩĩra mũkuui wake wa indo cia mbaara atĩrĩ, "Ambata, ũnyume thuutha; Jehova nĩamaneanĩte guoko-inĩ gwa Isiraeli." **13** Jonathani akĩambata, agĩthiĩ akurumĩte, na mũkuui wake wa indo cia mbaara amuumĩte thuutha. Nao Afilisti makĩgũa mbere ya Jonathani, nake mũkuui wake wa indo cia mbaara akĩmooraga arĩ thuutha wake. **14** Itharĩkĩra rĩu rĩa mbere rĩa Jonathani marĩ na mũkuui wake wa indo cia mbaara rĩoragire andũ mĩrongo ĩĩrĩ gacigo-inĩ ka nuthu ya ĩka. **15** Hĩndĩ ĩyo kĩmako gĩkĩnyiita andũ othe a ita, arĩa maarĩ kambĩ-inĩ na mĩgũnda-inĩ, o na arĩa maarĩ irangĩro-inĩ, na ikundi cia atharĩkĩrĩ, nayo thĩ ĩgĩthingitha. Kĩmako kĩu kĩarehetwo nĩ Ngai. **16** Arangĩri a Saũlũ arĩa maarĩ Gibea ya Benjamini makĩona andũ a ita rĩu maharaganĩte mĩena yothe. **17** Hĩndĩ ĩyo Saũlũ akĩĩra andũ arĩa maarĩ nake atĩrĩ, "Tarai andũ a ita mũmenye nũũ ũtarĩ ho." Rĩrĩa meekire ũguo, magĩkora nĩ Jonathani na mũkuui wake wa indo cia mbaara mataarĩ ho. **18** Saũlũ akĩĩra Ahija atĩrĩ, "Rehe ithandũkũ rĩa Ngai." (Mahinda macio ithandũkũ rĩu rĩarĩ na andũ a Isiraeli). **19** O hĩndĩ ĩyo Saũlũ aaragĩria mũthĩnjĩri-Ngai-rĩ, ironja rĩrĩa rĩarĩ kambĩ-inĩ ya Afilisti rĩgĩkĩrĩrĩria kũingĩha. Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ akĩĩra mũthĩnjĩri-Ngai ũcio atĩrĩ, "Eheria guoko gwaku." **20** Ningĩ Saũlũ na andũ ake othe makĩũngana, magĩthiĩ mbaara-inĩ. Magĩkorerera Afilisti marĩ na kĩhĩngĩĩcano kĩnene, magĩtemangana o ene na hiũ cia njora. **21** Ahibirania arĩa maarĩ na Afilisti mbere ĩyo na arĩa maambĩte magathiĩ hamwe nao kambĩ-inĩ ciao, makĩgarũrũka magĩcooka mwena wa andũ a Isiraeli arĩa maarĩ hamwe na Saũlũ na Jonathani. **22** Rĩrĩa andũ a Isiraeli arĩa meehithĩte bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu maiguire atĩ Afilisti nĩ kũũra mooraga-rĩ, nao makĩingĩra mbaara-inĩ, makĩmateng'eria. **23** Ũguo nĩguo Jehova aahonokirie Isiraeli mũthenya ũcio, nayo mbaara ĩgĩthiĩ na mbere nginya ĩkĩhĩtũka Bethi-Aveni. **24** Na rĩrĩ, andũ a Isiraeli maarĩ thĩĩna-inĩ mũnene mũthenya ũcio, nĩ ũndũ Saũlũ nĩamehĩtithĩtie na mwĩhĩtwa, akameera atĩrĩ, "Kũgwatwo nĩ kĩrumi nĩ mũndũ ũrĩa ũkũrĩa irio gũtanatuka, iterĩhĩirie harĩ thũ ciakwa!" Nĩ ũndũ ũcio gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa ita rĩu wacamire irio. **25** Ita rĩothe rĩgĩtoonya mũtitũ, na kũu nĩ kwarĩ na ũũkĩ handũ thĩ. **26** Rĩrĩa maatoonyire mũtitũ nĩmoonire ũũkĩ ũgĩtaata, no gũtirĩ mũndũ o na ũmwe waũcamire na kanua nĩ ũndũ nĩmetigagĩra mwĩhĩtwa ũcio. **27** No Jonathani ndaiguĩte atĩ ithe nĩehĩtithĩtie andũ na mwĩhĩtwa; nĩ ũndũ ũcio agĩtambũrũkia rũthanju rũrĩa aanyiitĩte akĩrũtobokia igua-inĩ rĩa ũũkĩ. Akĩũcama na kanua, namo maitho make magĩthera. **28** Nake ũmwe wa thigari icio akĩmwĩra atĩrĩ, "Thoguo nĩehĩtithĩtie andũ aya a ita na mwĩhĩtwa mũrũmu, akoiga atĩrĩ, 'Kũgwatwo nĩ kĩrumi nĩ mũndũ ũrĩa ũkũrĩa irio ũmũthĩ!' Nĩkĩo andũ aya moorĩtwo nĩ hinya." **29** Jonathani akiuga atĩrĩ, "Baba nĩatũmĩte bũrũri ũgĩe na thĩĩna. Ta kĩonei ũrĩa maitho makwa matherire rĩrĩa njamire kaũũkĩ gaka kanini. **30** Githĩ gũtingiuma wega makĩria korwo ũmũthĩ andũ nĩmekũrĩĩte indo imwe cia iria matahĩte kuuma kũrĩ thũ ciao? Githĩ rĩũraga rĩu rĩa Afilisti rĩtingiuma inene makĩria?" **31** Mũthenya ũcio, thuutha wa andũ a Isiraeli kũhũũra Afilisti kuuma Mikimashi nginya Aijaloni, magĩkorwo manogeete mũno. **32** Nao makĩguthũkĩra indo iria maatahĩte, makĩoya ng'ondu, na ng'ombe, na tũcaũ, magĩcithĩnjĩra hau thĩ, na magĩcirĩanĩria na thakame. **33** Hĩndĩ ĩyo mũndũ ũmwe akĩĩra Saũlũ atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ, ta kĩone andũ aya nĩmehĩirie Jehova nĩ kũrĩa nyama irĩ na thakame." Nake akiuga atĩrĩ, "Nĩmwagarara watho. Garagariai ihiga inene mũrĩrehe haha o rĩu." **34** Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi kũrĩ andũ, mũmeere atĩrĩ, 'O mũndũ wanyu nĩandehere ng'ombe yake na ng'ondu, mũcithĩnjĩre haha na mũcirĩe. Tigai kwĩhĩria Jehova nĩ kũrĩa nyama irĩ na thakame.'" Nĩ ũndũ ũcio o mũndũ akĩrehe ndegwa yake ũtukũ ũcio na akĩmĩthĩnjĩra hau. **35** Ningĩ Saũlũ agĩakĩra Jehova kĩgongona; rĩu nĩrĩo rĩarĩ ihinda rĩake rĩa mbere gwĩka ũguo. **36** Saũlũ akiuga atĩrĩ, "Nĩtũikũrũkei tũrũmĩrĩre Afilisti ũtukũ, tũmatahe nginya rũciinĩ, na tũtigatigie mũndũ o na ũmwe wao arĩ muoyo." Nao magĩcookia atĩrĩ, "Ĩka o ũrĩa ũkuona wagĩrĩire mũno harĩwe." No mũthĩnjĩri-Ngai akiuga atĩrĩ, "Rekei tũtuĩrie ũhoro kuuma kũrĩ Ngai o haha." **37** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ akĩũria Ngai atĩrĩ, "Nĩ wega njikũrũke, nũmĩrĩre Afilisti? Nĩũkũmaneana moko-inĩ ma andũ a Isiraeli?" No Ngai ndaigana kũmũcookeria ũhoro mũthenya ũcio. **38** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ akiuga atĩrĩ, "Ũkai haha, inyuothe atongoria a ita, tũmenye wĩhia ũrĩa wĩkĩtwo ũmũthĩ. **39** Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova ũrĩa ũhonokagia Isiraeli atũũraga muoyo-rĩ, o na kũngĩtuĩka nĩ Jonathani mũrũ wakwa wĩkĩte ũguo-rĩ, no nginya akue." No gũtirĩ mũndũ o na thĩĩnĩ wao woigire ũndũ. **40** Saũlũ agĩcooka akĩĩra andũ othe a Isiraeli atĩrĩ, "Inyuĩ rũgamai haarĩa; na nĩi na Jonathani mũrũ wakwa tũrũgame haha." Nao andũ magĩcookia atĩrĩ, "Ĩka ũrĩa ũkuona kwagĩrĩire." **41** Hĩndĩ ĩyo Saũlũ akĩhooya Jehova Ngai wa Isiraeli, akiuga atĩrĩ, "He icookio rĩrĩa rĩagĩrĩire." Mĩtĩ yacuukwo yagwĩrĩire Jonathani na Saũlũ, nao andũ acio makĩoneka matiarĩ na ũcuuke. **42** Saũlũ akiuga atĩrĩ, "Tũcuukĩrei mĩtĩ nĩi na Jonathani, mũrũ wakwa." Nake Jonathani akĩgwĩrwo nĩ mũtĩ. **43** Hĩndĩ ĩyo Saũlũ akĩĩra Jonathani atĩrĩ, "Ta njĩĩra nĩ atĩa wĩkĩte." Nĩ ũndũ ũcio Jonathani akĩmwĩra atĩrĩ, "No gũcama njamire kaũũkĩ kanini na mũthia wa rũthanju rwakwa. Na rĩrĩ, no nginya nĩi ngue?" **44** Saũlũ akiuga atĩrĩ, "Ngai arothũũra na anjĩke ũndũ mũũru makĩria, kũngĩkorwo wee Jonathani ndũgũkua." **45** No andũ acio makĩũria Saũlũ atĩrĩ, "Jonathani nĩagĩrĩirwo nĩ gũkua, arĩ we ũreheire Isiraeli ũhootani mũnene ũũ? Aca, kũroaga gũtuĩka ũguo! Ti-itherũ, o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, gũtirĩ rũcuĩrĩ o na rũmwe rwa mũtwe

wake rũkũgũa thĩ, nĩgũkorwo eekire ũguo ũmũthĩ na ũteithio wa Ngai." Nĩ ũndũ ũcio andũ acio makĩhonokia Jonathani, na ndaigana kũũragwo. **46** Hĩndĩ ĩyo Saũlũ agĩtiga kũingatana na Afilisti, nao magĩcooka bũrũri-inĩ wao. **47** Saũlũ aambĩrĩrĩria gũthamakĩra Isiraeli, nĩarũire na thũ ciao ndwere-inĩ ciothe: akĩrũa na Moabi, na Amoni, na Edomu, na athamaki a Zoba na a Afilisti. Kũrĩa guothe eerekagĩra, nĩamanyariiraga akamaherithia. **48** Akĩrũa na ũcamba, akĩhoota Aamaleki, na akĩhonokia Isiraeli kuuma moko-inĩ ma arĩa maamatahĩte indo. **49** Ariũ a Saũlũ maarĩ Jonathani, na Ishivi, na Maliki-Shua. Mwarĩ wake ũrĩa mũkũrũ eetagwo Merabu, na ũrĩa mũnini eetagwo Mikali. **50** Mũtumia wake eetagwo Ahinoamu mwarĩ wa Ahimaazu. Mũnene wa ita rĩa Saũlũ eetagwo Abineri mũrũ wa Neri, nake Neri aarĩ ithe mũnini wa Saũlũ. **51** Kishu ithe wa Saũlũ, na Neri ithe wa Abineri maarĩ ariũ a Abieli. **52** Matukũ-inĩ mothe ma Saũlũ nĩ kwarĩ na mbaara ndũrũ cia kũrũa na Afilisti, na rĩrĩa rĩothe Saũlũ angĩonire mũndũ ũrĩ hinya kana njamba, aamuoyaga, akamũtoonyia ita-inĩ rĩake.

15 Na rĩrĩ, Samũeli akĩĩra Saũlũ atĩrĩ, "Nĩĩ nĩ niĩ ndatũmirwo nĩ Jehova ngũitĩrĩrie maguta ũtuĩke mũthamaki wa andũ ake a Isiraeli; nĩ ũndũ ũcio rĩu thikĩrĩria ndũmĩrĩri kuuma kũrĩ Jehova. **2** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: 'Nĩngaherithia Aamaleki nĩ ũndũ wa ũrĩa meekire Isiraeli rĩrĩa maamoheirie njĩra-inĩ makĩambata moimĩte bũrũri wa Misiri. **3** Na rĩrĩ, thiĩ ũgatharĩkĩre Aamaleki, na ũniine biũ kĩrĩa gĩothe marĩ nakĩo. Ndũkamatigie; ũraga arũme na andũ-a-nja, na ciana na ngenge, na ng'ombe na ng'ondu, na ngamĩĩra na ndigiri.'" **4** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ agĩĩta andũ, akĩmacookanĩrĩria kũu Telaimu; nao maarĩ thigari cia magũrũ ngiri magana meerĩ na andũ ngiri ikũmi kuuma Juda. **5** Saũlũ agĩthiĩ itũũra inene rĩa Amaleki, agĩikara ooheirie andũ kĩanda-inĩ. **6** Ningĩ akĩĩra Akeni atĩrĩ, "Thiĩi mweherere Aamaleki nĩgeetha ndikamũniinanĩrie nao; nĩ ũndũ inyuĩ nĩmwekire andũ othe a Isiraeli maũndũ mega rĩrĩa maambataga moimĩte Misiri." Nĩ ũndũ ũcio Akeni acio makĩeherera Aamaleki. **7** Nake Saũlũ agĩtharĩkĩra Aamaleki amarutĩtie kuuma Havila nginya Shuri, o nginya mwena wa irathĩro wa Misiri. **8** Akĩnyiita Agagi mũthamaki wa Aamaleki arĩ muoyo, nao andũ ake othe akĩmaniina biũ na rũhiũ rwa njora. **9** No Saũlũ na ita rĩake makĩhonokia Agagi na ng'ondu imwe cia iria njega, na ng'ombe, na njaũ iria ciarĩ noru, na tũtũrũme, na kĩndũ gĩothe kĩrĩa kĩarĩ kĩega. Indo icio njega makĩaga gũciniina biũ, no kĩndũ gĩothe kĩrĩa gĩtangĩendekire na kĩhinyaru magĩkĩniina biũ. **10** Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova ĩgĩkinyĩra Samũeli, akĩĩrwo atĩrĩ, **11** "Ndĩ na kĩeha nĩ gũtua Saũlũ mũthamaki, nĩ ũndũ nĩagarũrũkĩte na akaaga kũhingia mawatho makwa." Samũeli agĩtangĩka na agĩkaĩra Jehova ũtukũ ũcio wothe. **12** Rũciinĩ tene-rĩ, Samũeli agĩũkĩra agĩthiĩ agatũnge Saũlũ, no akĩĩrwo atĩrĩ, "Saũlũ nĩathiĩte Karimeli. Kũu nĩakĩte gĩtugĩ gĩa gũtũma arirĩkanagwo, na nĩahũndũkĩte agaikũrũka agathiĩ Giligali." **13** Rĩrĩa Samũeli aakinyire harĩ we, Saũlũ akiuga atĩrĩ, "Jehova arokũrathima! Nĩhingĩtie mawatho ma Jehova." **14** No Samũeli akĩmũũria atĩrĩ, "Naguo mwanio ũcio wa ng'ondu ndĩraigua nĩ wa kĩĩ? Mwanio ũcio ndĩraigua wa ng'ombe-rĩ, ũkĩrĩ wa kĩĩ?" **15** Saũlũ agĩcookia atĩrĩ, "Thigari ici nĩcio ciacirutire kwa Aamaleki; magĩtigia ng'ondu imwe cia iria njega na ng'ombe cia kũrutĩra Jehova Ngai waku igongona, no icio ingĩ nĩtwaciniinire biũ." **16** Samũeli akĩĩra Saũlũ atĩrĩ, "Ta thikĩrĩria! Reke ngwĩre ũrĩa Jehova anjĩĩrĩte ũtukũ ũyũ." Nake Saũlũ agĩcookia atĩrĩ, "Njĩĩra." **17** Samũeli akiuga atĩrĩ, "O na gũtuĩka hĩndĩ ĩmwe nĩweiiraga-rĩ, githĩ ndwagĩtuĩkire mũtongoria wa mĩhĩrĩga ya Isiraeli? Jehova nĩagũitĩrĩirie maguta ũtuĩke mũthamaki wa Isiraeli. **18** Nake agĩgũtũma ũthiĩ ũkarute wĩra, agĩkwĩra atĩrĩ, 'Thiĩ ũkaniine andũ acio aaganu biũ; ũrũe na Aamaleki acio nginya ũmaniine biũ.' **19** Waregire gwathĩkĩra Jehova nĩkĩ? Nĩ kĩĩ gĩatũmire ũguthũkĩre indo cia ndaho, ũgĩĩka ũũru maitho-inĩ ma Jehova?" **20** Nake Saũlũ akiuga atĩrĩ, "No niĩ nĩndathĩkĩire Jehova; nĩndathiire kũruta wĩra ũrĩa Jehova aandũmire ngarute. Nĩndaniinire Aamaleki biũ, na ngĩrehe Agagi mũthamaki wao gũkũ. **21** Thigari nĩcio cioire ng'ondu na ng'ombe kuuma kũrĩ indo iria ciatahĩtwo, iria ciarĩ njega ikĩamũrĩrwo Ngai, nĩguo irutĩrwo Jehova Ngai waku igongona kũu Giligali." **22** No Samũeli akĩmũcookeria atĩrĩ, "Anga Jehova nĩakenagio nĩ maruta ma njino na magongona ta ũrĩa akenagio nĩ gwathĩkĩra mũgambo wa Jehova? Gwathĩka nĩ kwega gũkĩra igongona, na kũmũigua nĩ kwega gũkĩra maguta ma ndũrũme. **23** Nĩ ũndũ ũremi ũhaana ta mehia ma ũragũri, nakuo kwaga gwathĩka kũhaana ta wĩhia wa kũhooya mĩhianano. Tondũ nĩũregete kiugo kĩa Jehova, nake nĩakũregete ta mũthamaki." **24** Nake Saũlũ akĩĩra Samũeli atĩrĩ, "Nĩnjagararĩte watho wa Jehova na uuge waku. Nĩ andũ ndeetigĩrire ngĩkĩmaathĩkĩra. **25** Rĩu ndagũthaitha, ndekera mehia makwa, na ũhũndũke ũtwarane na niĩ, nĩgeetha ngahooe Jehova." **26** No Samũeli akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndigũcooka hamwe nawe. Nĩũregete kiugo kĩa Jehova, nake Jehova nĩakũregete ũtuĩke mũthamaki wa gũthamakĩra Isiraeli!" **27** Rĩrĩa Samũeli aagarũrũkaga athiĩ-rĩ, Saũlũ akĩnyiita ruuno rwa nguo yake, nayo ĩgĩtarũka. **28** Samũeli akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova nĩatarũra ũthamaki wa Isiraeli kuuma kũrĩ we ũmũthĩ na nĩaũnengera mũndũ ũngĩ wa andũ a itũũra rĩaku, mwega gũgũkĩra. **29** Ũrĩa we Riiri wa Isiraeli ndaheenanagia kana akericũkwo; nĩ ũndũ we ti mũndũ, atĩ nĩguo ericũkwo." **30** Saũlũ agĩcookia atĩrĩ, "Nĩnjĩhĩtie, no ndagũthaitha ndĩĩithia harĩ athuuri a andũ akwa na harĩ Isiraeli; cookania na niĩ, nĩgeetha ngahooe Jehova Ngai waku." **31** Nĩ ũndũ ũcio Samũeli agĩcookania na Saũlũ, nake Saũlũ akĩhooya Jehova. **32** Samũeli agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndehera Agagi mũthamaki wa Aamaleki." Agagi agĩũka kũrĩ we arĩ na ũmĩrĩru, agĩĩciiragia atĩrĩ, "Ti-itherũ ruo rwa gĩkuũ nĩrũthengu." **33** No Samũeli akiuga atĩrĩ, "O ta ũrĩa rũhiũ rwaku rwa njora rũtũmĩte andũ-a-nja moorwo nĩ ciana-rĩ, noguo nyũkwa egũikara thĩinĩ wa andũ-a-nja atarĩ na mwana." Nake Samũeli akĩũragĩra Agagi mbere ya Jehova kũu Giligali. **34** Samũeli agĩcooka agĩthiĩ Rama, no Saũlũ akĩambata mũciĩ gwake Gibea itũũra rĩake. **35** Nginya mũthenya ũrĩa Samũeli aakuire, ndaathiire kuona Saũlũ rĩngĩ, o na gũtuĩka Samũeli

nĩamũcakayagĩra. Nake Jehova akĩigua kĩeha nĩ ũndũ nĩatuĩte Saũlũ mũthamaki wa gũthamakĩra Isiraeli.

16 Nake Jehova akĩũria Samũeli atĩrĩ, "Nĩ nginya rĩ ũkũrĩrĩra Saũlũ, nĩgũkorwo nĩndĩmũregete ta mũthamaki wa Isiraeli? Iyũria rũhĩa rwaku maguta, na umagare, ũthiĩ; ndĩragũtũma ũthiĩ kwa Jesii wa itũũra rĩa Bethilehemu. Nĩthuurĩte ũmwe wa ariũ ake atuĩke mũthamaki." **2** No Samũeli akĩmũũria atĩrĩ, "Ingĩthiĩ kũu atĩa? Saũlũ nĩarĩigua ũhoro ũcio nake anjũrage." Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya moori, ũthiĩ nayo na uuge atĩrĩ, 'Njũkĩte kũrutĩra Jehova igongona.' **3** Na wĩte Jesii oke igongona-inĩ rĩu, na nĩndĩrĩkuonia ũrĩa ũrĩka. Nawe ũitĩrĩrie maguta mũndũ ũrĩa ndĩrĩkuonia." **4** Samũeli agĩĩka o ta ũrĩa Jehova aamwĩrĩte eeke. Rĩrĩa aakinyire Bethilehemu, athuuri a itũũra makĩmũtũnga makĩinainaga. Makĩmũũria atĩrĩ, "Ũũkĩte na thayũ?" **5** Samũeli akĩmacookeria atĩrĩ, "Ĩĩ, njũkĩte na thayũ; njũkĩte kũrutĩra Jehova igongona. Mwĩtheriei, mũũke hamwe na niĩ igongona-inĩ." Agĩcooka agĩtheria Jesii na ariũ ake, akĩmeeta igongona-inĩ rĩu. **6** Rĩrĩa ariũ a Jesii maakinyire-rĩ, Samũeli akĩona Eliabu, agĩĩciiria atĩrĩ, "Ti-itherũ, ũrĩa Jehova aitĩrĩirie maguta arũngiĩ haha mbere ya Jehova." **7** No Jehova akĩĩra Samũeli atĩrĩ, "Tiga kũmũrora gĩthiithi kana ũraihu wake, nĩgũkorwo nĩndĩmũregete, tondũ Jehova ndaroraga maũndũ marĩa mũndũ aroraga. Mũndũ wa gũkũ thĩ aroraga mũndũ gĩthiithi, no Jehova aroraga ngoro thĩinĩ." **8** Ningĩ Jesii agĩĩta Abinadabu akĩmũhĩtũkĩria mbere ya Samũeli. No Samũeli akiuga atĩrĩ, "O na ũyũ tiwe Jehova athuurĩte." **9** Ningĩ Jesii akĩhĩtũkithia Shama, no Samũeli akiuga atĩrĩ, "O na ũyũ tiwe Jehova athuurĩte." **10** Jesii akĩrehe ariũ ake mũgwanja arĩa maahĩtũkĩire harĩ Samũeli, no Samũeli akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova ndathuurĩte aya." **11** Nĩ ũndũ ũcio akĩũria Jesii atĩrĩ, "Ariũ aku othe marĩ haha?" Jesii agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ harĩ ũrĩa mũnini wao; no arĩ rũũru akĩrĩithia ng'ondu." Samũeli akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũtũmanĩre; tũtingĩikara thĩ atookĩte." **12** Nĩ ũndũ ũcio agĩtũmana, nake akĩrehwo. Aarĩ mũtune, akaagĩra gĩthiithi na agathakara mũno akĩoneka. Jehova agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Ũkĩra ũmũitĩrĩrie maguta; ũyũ nĩwe." **13** Nĩ ũndũ ũcio Samũeli akĩoya rũhĩa rwa maguta akĩmũitĩrĩrĩria maguta ariũ a nyina makĩonaga; kuuma mũthenya ũcio Roho wa Jehova agĩũka igũrũ rĩa Daudi na hinya. Nake Samũeli agĩcooka agĩthiĩ Rama. **14** Na rĩrĩ, Roho wa Jehova nĩeherete kũrĩ Saũlũ, na roho mũũru uumĩte kũrĩ Jehova nĩwamũnyariiraga. **15** Nacio ndungata cia Saũlũ ikĩmwĩra atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ, nĩ roho mũũru uumĩte kũrĩ Ngai ũrakũnyariira. **16** Reke mwathi witũ aathe ndungata ciake iria irĩ haha icarie mũndũ ũrĩa ũngĩkũhũũrĩra kĩnanda kĩa mũgeeto. Nĩarĩhũũraga kĩnanda rĩrĩa roho mũũru uumĩte kũrĩ Ngai wagũkora, nawe nĩũrĩiguaga wega." **17** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ akĩĩra ndungata ciake atĩrĩ, "Cariai mũndũ ũũĩ kũhũũra kĩnanda wega na mũmũrehe harĩ niĩ." **18** Ndungata ĩmwe yake ĩgĩcookia atĩrĩ, "Nĩnyonete mũriũ ũmwe wa Jesii kuuma Bethilehemu ũũĩ kũhũũra kĩnanda kĩa mũgeeto. Nĩ mũndũ mũũmĩrĩru na nĩ njamba ya ita. Nĩoĩ kwaria wega na nĩ mũndũ kĩĩrorerwa. Nake Jehova arĩ hamwe nake." **19** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ agĩtũma andũ kũrĩ Jesii, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũmĩra mũrũguo Daudi, ũrĩa ũrarĩithia ng'ondu." **20** Nĩ ũndũ ũcio Jesii akĩoya ndigiri ikuuĩte mĩgate, na mondo ya ndibei, na koori, agĩcinengera mũrũwe Daudi atwarĩre Saũlũ. **21** Daudi agĩthiĩ kũrĩ Saũlũ, akĩingĩra ũtungata-inĩ wake. Saũlũ akĩmwenda mũno, nake Daudi agĩtuĩka ũmwe wa kũmũkuagĩra indo cia mbaara. **22** Ningĩ Saũlũ agĩtũma ũhoro kũrĩ Jesii, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ĩtĩkĩria Daudi aikare ũtungata-inĩ wakwa nĩgũkorwo nĩngenetio nĩwe." **23** Hĩndĩ ĩrĩa yothe roho ũcio mũũru uumĩte kũrĩ Ngai wakoraga Saũlũ, Daudi nĩoyaga kĩnanda gĩake kĩa mũgeeto na agakĩhũũra. Nake Saũlũ akahoorera; akaigua wega, naguo roho ũcio mũũru ũkamweherera.

17 Na rĩrĩ, Afilisti nĩmoonganirie mbũtũ ciao cia mbaara, na magĩcicookanĩrĩria kũu Soko thĩinĩ wa Juda. Makĩamba hema ciao Efesi-Damimu, gatagatĩ ga Soko na Azeka. **2** Saũlũ na andũ a Isiraeli makĩũngana, makĩamba hema ciao kĩanda-inĩ kĩa Ela, makĩĩhaarĩria ũrĩa mekũrũa na Afilisti. **3** Afilisti magĩikara kĩrĩma-inĩ kĩmwe, nao andũ a Isiraeli magĩikara kĩrĩa kĩngĩ, hagakĩgĩa kĩanda gatagatĩ kao. **4** Njamba ĩmwe yetagwo Goliathũ, ũrĩa woimĩte Gathu, akiumĩra hau kambĩ-inĩ ya Afilisti. Nake aarĩ na ũraihu wa makĩria ma buti kenda. **5** Eekĩrĩte ngũbia ya gĩcango mũtwe, na akehumba nguo ya mbaara ya gĩcango ĩrĩ na ũritũ wa cekeri ngiri ithano; **6** eyohete indo cia kũgitĩra mũthiimo cia gĩcango, na agacuuria kĩberethi gĩa gĩcango gatagatĩ ga ciande ciake. **7** Mũtĩ wa itimũ rĩake waiganaga ta mũtĩ wa mũtumi ngoora, nakĩo kĩgera kĩa mũtwe warĩo kĩarĩ na ũritũ wa cekeri magana matandatũ. Nake mũkuui wa ngo yake akamũthiĩ mbere. **8** Goliathũ akĩrũgama, akĩanĩrĩra kũrĩ itungati cia Isiraeli, akiuga atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũũke mwĩyaare mĩhari ya mbaara? Githĩ niĩ ndikĩrĩ Mũfilisti, na inyuĩ githĩ mũtikĩrĩ ndungata cia Saũlũ? Thuurai mũndũ ũmwe mũreke aikũrũke oke kũrĩ niĩ. **9** Angĩhota kũrũa na niĩ na anjũrage-rĩ, ithuĩ tũgũtuĩka ndungata cianyu; no ndamũtooria na ndĩmũũrage-rĩ, inyuĩ mũgũtuĩka ndungata ciitũ na mũtũtungatagĩre." **10** Ningĩ Mũfilisti ũcio akiuga atĩrĩ, "Ũmũthĩ nĩndoogita itungati cia Isiraeli! Heei mũndũ tũrũe nake." **11** Rĩrĩa maiguire ciugo cia Mũfilisti ũcio, Saũlũ na andũ othe a Isiraeli makĩmaka, magĩĩtigĩra mũno. **12** Na rĩrĩ, Daudi aarĩ mũrũ wa Mũefiratha wetagwo Jesii, woimĩte Bethilehemu ya Juda. Jesii aarĩ na ariũ anana, na matukũ-inĩ ma Saũlũ aarĩ mũndũ mũkũrũ, agatindĩkanga mĩaka. **13** Ariũ atatũ a Jesii arĩa akũrũ nĩmathiĩte na Saũlũ mbaara-inĩ: Wa mbere eetagwo Eliabu; na wa keerĩ Abinadabu; na wa gatatũ Shama. **14** Daudi nĩwe warĩ mũnini wao. Acio atatũ akũrũ nĩmarũmĩrĩire Saũlũ, **15** no Daudi agathiiaga gwĩ Saũlũ, na agacooka nĩguo akarĩithie ng'ondu cia ithe kũu Bethilehemu. **16** Ihinda rĩa matukũ mĩrongo ĩna Mũfilisti ũcio nĩoimagĩra o rũciinĩ na hwaĩ-inĩ, akarũgama akeyonithania harĩo. **17** Na rĩrĩ, Jesii akĩĩra mũriũ Daudi atĩrĩ, "Oya eba ĩno ya ngano hĩhie, na mĩgate ĩno ikũmi nĩ ũndũ wa ariũ a nyũkwa, ũhiũhe ũcitware kũu kambĩ-inĩ. **18** Nacio cienyũ ici ikũmi cia ngorono ũcitware kũrĩ mũnene wa gĩkundi kĩao. Ũkĩrore ũrĩa ariũ a nyũkwa matariĩ ũnjookerie ũhoro

wao wa kũnyũmĩrĩria. **19** Na rĩrĩ, marĩ hamwe na Saũlũ na andũ othe a Isiraeli kĩanda-inĩ kĩa Ela makĩrũa na Afilisti." **20** Kwarooka gũkĩa-rĩ, Daudi agĩtiga mbũri irĩ na mũrĩithi, akĩoya mĩrigo, akiumagara agĩthiĩ, o ta ũrĩa Jesii aamwathĩrĩire. Nake agĩkinya kambĩ-inĩ o rĩrĩa mbũtũ cia ita cioimagaraga ikang'ethanĩre, irĩ na mbugĩrĩrio ya mbaara. **21** Andũ a Isiraeli na Afilisti maaharagĩria ita ciao igaikara ing'ethanĩire. **22** Nake Daudi agĩtiga indo iria aakuuĩte harĩ mũndũ ũrĩa wamenyagĩrĩra indo, agĩteng'era harĩa ikundi icio cia mbaara ciarĩ na akĩgeithia ariũ a nyina. **23** Rĩrĩa aaragia nao, Goliathũ, njamba ĩyo ya Afilisti kuuma Gathu, ĩkiumĩra gĩkundi-inĩ kĩayo ĩkĩanagĩrĩra ciugo cia kũmoogita o ta ũrĩa yamenyerete, nake Daudi akĩigua. **24** Rĩrĩa andũ a Isiraeli moonire mũndũ ũcio, othe makĩmũũrĩra marĩ na guoya mũnene. **25** Na rĩrĩ, andũ a Isiraeli mooranagia atĩrĩ, "Nĩmũkuona ũrĩa mũndũ ũyũ aikaraga akiumagĩra? Oimagĩra nĩgeetha oogite Isiraeli. Mũthamaki nĩekũheana ũtonga mũingĩ kũrĩ mũndũ ũrĩa ũngĩmũraga. Nĩegũcooka ahe mũndũ ũcio mũirĩtu wake amũhikie, nayo nyũmba ya ithe ndĩgũcooka kũrĩha igooti thĩinĩ wa Isiraeli." **26** Daudi akĩũria andũ arĩa maarũngiĩ hakuhĩ nake atĩrĩ, "Atĩ mũndũ ũrĩa ũkũũraga Mũfilisti ũyũ, na ehererie Isiraeli thoni ici egwĩkwo atĩa? Mũfilisti ũyũ ũtarĩ mũruu nake nũũ, atĩ nĩguo oogite ita cia Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo?" **27** Nao magĩcookera ũhoro ũcio maaragia, makĩmwĩra atĩrĩ, "Ũguo nĩguo gũgwĩkwo kũrĩ mũndũ ũrĩa ũkũmũũraga." **28** Hĩndĩ ĩrĩa Eliabu, mũrũ wa nyina ũrĩa mũkũrũ, aamũiguire akĩaria na andũ acio-rĩ, agĩcinwo nĩ marakara nĩ ũndũ wake, akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũikũrũke gũkũ? Na nũũ ũratigĩire ng'ondu icio itarĩ nyingĩ kũu werũ-inĩ? Nĩnjũũĩ ũrĩa ũrĩ mwĩtĩĩi, na ũrĩa ngoro yaku ĩrĩ maramari; ũikũrũkĩte gũkũ no ũndũ wa kwĩrorera mbaara." **29** Daudi akiuga atĩrĩ, "Kaĩ ndagĩĩka atĩa? Anga ndiagĩrĩirwo nĩ kwaria?" **30** Nake agĩcooka akĩhũgũkĩra mũndũ ũngĩ na akĩmwarĩria ũhoro o ro ũcio, nao andũ makĩmũcookeria ũhoro o ta mbere. **31** Ũhoro ũcio Daudi oigire nĩwaiguirwo, ũkĩmenyithio Saũlũ, nake Saũlũ agĩtũmana ageetwo. **32** Daudi akĩĩra Saũlũ atĩrĩ, "Ndũkareke mũndũ o na ũmwe akue ngoro nĩ ũndũ wa Mũfilisti ũyũ; ndungata yaku nĩĩgũthiĩ ĩkarũe nake." **33** Saũlũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndũngĩhota gũthiĩ kũrũa na Mũfilisti ũyũ; wee ũrĩ o mũndũ mũnini, nake atũire arũaga mbaara kuuma arĩ o mũnini." **34** No Daudi akĩĩra Saũlũ atĩrĩ, "Nĩĩ ndungata yaku ndũire ndĩithagia ng'ondu cia baba. Na rĩrĩa mũrũũthi kana nduba ĩngĩnyiita na ĩkuue ng'ondu kuuma rũũru-inĩ, **35** ndĩmĩrũmagĩrĩra, ngamĩgũtha, ngateithũra ng'ondu ĩyo kuuma kanua-inĩ kayo. Na rĩrĩa yenda kũndũgĩrĩra ngamĩnyiita nderu, ngamĩgũtha, ngamĩũraga. **36** Ndungata yaku yanooraga mũrũũthi na nduba o cierĩ; Mũfilisti ũyũ ũtarĩ mũruu o nake egũtuĩka o ta ĩmwe yacio, tondũ nĩogitĩte ita rĩa Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo. **37** Jehova ũrĩa wahonokirie harĩ gĩthu kĩa mũrũũthi o na gĩthu kĩa nduba-rĩ, nĩekũhonokia guoko-inĩ kwa Mũfilisti ũyũ." Saũlũ akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Thiĩ, na Jehova arokorwo hamwe nawe." **38** Hĩndĩ ĩyo Saũlũ akĩhumba Daudi nguo ciake na, akĩmwĩkĩra nguo ya kĩgera na ngũbia ya gĩcango mũtwe. **39** Daudi akĩĩoha rũhiũ rwake rwa njora igũrũ rĩa nguo icio, na akĩgeria gũkinyũkia, tondũ ndaacimenyerete. No akĩĩra Saũlũ atĩrĩ, "Ndingĩhota gũthiĩ na indo ici, nĩ ũndũ ndicimenyerete." Nake agĩciruta. **40** Agĩcooka akĩnyiita rũthanju rwake na guoko, agĩthuura tũhiga tũtano tũnyoroku kuuma karũũĩ-inĩ, agĩtwĩkĩra kamũhuko-inĩ gake ka mũrĩithi, akĩnyiita kĩgũtha gĩake na guoko, agĩthiĩ, agĩkuhĩrĩria Mũfilisti ũcio. **41** Hĩndĩ ĩyo Mũfilisti ũcio no gũũka ookaga akuhĩrĩrie Daudi, na mũndũ ũrĩa wamũkuuagĩra ngo arĩ mbere yake. **42** Nake akĩrora Daudi, akĩona atĩ aarĩ o mũndũ mũnini, mũtune mwĩrĩ na agathakara, nake akĩmũira. **43** Akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Kaĩ nĩĩ ndĩ ngui atĩ nĩguo ũgĩũke kũrĩ nĩĩ na thanju?" Nake Mũfilisti ũcio akĩruma Daudi akĩgwetaga ngai ciake. **44** Akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka haha, na nĩngũhe nyoni cia rĩera-inĩ na nyamũ cia gĩthaka nyama ciaku!" **45** Daudi akĩĩra Mũfilisti ũcio atĩrĩ, "Wee ũroka kũrĩ nĩĩ na rũhiũ rwa njora, na itimũ na kĩberethi, no nĩĩ ndĩroka kũrĩ we na rĩĩtwa rĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai ũrĩa mwene ita rĩa Isiraeli, ũrĩa wee ũnyararithĩtie. **46** Ũmũthĩ Jehova nĩegũkũneana kũrĩ nĩĩ, na nĩngũkũgũtha ũgwe thĩ, na ngũtinie kĩongo. Ũmũthĩ nĩngũhe nyoni cia rĩera-inĩ na nyamũ cia gĩthaka ciimba cia ita rĩa Afilisti, nayo thĩ yothe ĩmenye atĩ nĩ kũrĩ Ngai thĩinĩ wa Isiraeli. **47** Arĩa othe moonganĩte haha nĩmekũmenya atĩ Jehova ndahonokanagia na rũhiũ rwa njora kana itimũ; nĩgũkorwo mbaara nĩ ya Jehova, nĩekũmũneana inyuothe moko-inĩ maitũ." **48** Na rĩrĩa Mũfilisti ũcio aamũkuhagĩrĩria nĩguo amũtharĩkĩre-rĩ, Daudi agĩteng'era na ihenya erekeire na kũrĩa mbaara yarĩ nĩguo amũtũnge. **49** Agĩikia guoko mondo-inĩ yake akĩruta kahiga kamwe, akĩhiũria kĩgũtha, nake akĩgũtha Mũfilisti ũcio thiithi. Kahiga kau gagĩtoonyerera thiithi-inĩ wake, akĩgũa, agĩturumithia ũthiũ wake thĩ. **50** Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩhoota Mũfilisti ũcio na kĩgũtha na kahiga; ndaarĩ na rũhiũ rwa njora guoko-inĩ gwake akĩgũtha Mũfilisti ũcio na akĩmũũraga. **51** Daudi agĩteng'era, akĩrũgama igũrũ rĩake. Akĩnyiita rũhiũ rwa njora rwa Mũfilisti ũcio akĩrũcomora njora-inĩ. Thuutha wa kũmũũraga-rĩ, agĩtinia kĩongo gĩake na rũhiũ rũu rwa njora. Rĩrĩa Afilisti moonire atĩ njamba yao nĩ yakua, makĩgarũrũka, makĩũra. **52** Andũ a Isiraeli na Juda makiumĩra maanĩrĩire, makĩingatithia Afilisti nginya itoonyero rĩa Gathu na nginya ihingo-inĩ cia Ekironi. Arĩa moragĩtwo maagwĩte njĩra-inĩ ĩrĩa ĩthiiaga Sharaimu nginya Gathu na Ekironi. **53** Rĩrĩa andũ a Isiraeli maacookire kuuma kũingatithia Afilisti, magĩtaha indo kambĩ-inĩ ciao. **54** Daudi akĩoya mũtwe wa Mũfilisti ũcio, akĩũtwara Jerusalemu, na akĩiga indo cia Mũfilisti ũcio cia mbaara hema-inĩ yake mwene. **55** Na rĩrĩa Saũlũ eroreire Daudi agĩthiĩ gũtũnga Mũfilisti, akĩũria Abina, mũnene wa mbũtũ cia ita, atĩrĩ, "Mwanake ũyũ nĩ mũriũ waũ?" Abina akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa ũtũũraga muoyo wee mũthamaki, nĩĩ ndiũĩ nĩ waũ." **56** Nake mũthamaki akĩmwĩra atĩrĩ, "Ta gĩtuĩrie ũmenye mwanake ũcio nĩ mũriũ waũ." **57** Na thuutha wa Daudi gũcooka kuuma kũũraga Mũfilisti-rĩ, Abina akĩmuoya na akĩmũtwara mbere ya Saũlũ, o anyiitĩte mũtwe wa Mũfilisti ũcio. **58** Saũlũ akĩmũũria atĩrĩ, "Mwanake ũyũ, ũrĩ mũriũ waũ?" Nake Daudi

akĩmwĩra atĩrĩ, “Niĩ ndĩ mũrũ wa ndungata yaku Jesii wa Bethilehemu.”

18 Thuutha wa Daudi kũrĩĩkia kwaria na Saũlũ, Jonathani akiumĩrania ngoro na Daudi, akĩmwenda o ta ũrĩa eyendete we mwene. **2** Kuuma mũthenya ũcio Saũlũ akĩiga Daudi gwake na ndaarekire acooke kũinũka mũciĩ gwa ithe. **3** Nake Jonathani akĩgĩa kĩrĩkanĩro na Daudi nĩ ũndũ nĩamwendete o ta ũrĩa eyendete we mwene. **4** Jonathani akĩruta nguo ĩrĩa ndaaya yake ya igũrũ ĩrĩa eehumbĩte akĩmĩhe Daudi, hamwe na kanjũ yake, na rũhiũ rwake rwa njora, na ũta wake na mũcibi wake. **5** Ũrĩa wothe Saũlũ aatũmaga Daudi ageeke, nĩawĩkaga ũkagaacĩra, nginya Saũlũ akĩmũtua mũrũgamĩrĩri mũnene wa mbũtũ cia ita. Ũndũ ũcio ũgĩkenia andũ othe, na ũgĩkenia anene a Saũlũ o nao. **6** Rĩrĩa andũ mainũkaga, thuutha wa Daudi kũũraga Mũfilisti ũcio-rĩ, andũ-a-nja makiuma matũũra-inĩ mothe ma Isiraeli makĩinaga na makĩrũgarũgaga, nĩguo magatũnge Mũthamaki Saũlũ marĩ na tũhembe na inanda makĩinaga nyĩmbo cia gĩkeno. **7** Makĩrũgarũgaga, makĩina atĩrĩ: “Saũlũ nĩeyũragĩire andũ ngiri nyingĩ, nake Daudi akeyũragĩra andũ ngiri makũmi maingĩ.” **8** Saũlũ nĩarakarire mũno; ikũngũiya rĩu rĩkĩmũiguithia ũiru mũno. Agĩĩciiria atĩrĩ, “Marahe Daudi ũhootani wa kũũraga andũ ngiri makũmi maingĩ, no niĩ ngooraga o ngiri nini. Agĩtigĩtie ũndũ ũngĩ ũrĩkũ, tiga kwĩyoera ũthamaki?” **9** Na kuuma hĩndĩ ĩyo Saũlũ akĩambĩrĩria kũiguĩra Daudi ũiru na kũmwĩkũũa. **10** Mũthenya ũyũ ũngĩ roho mũũru uumĩte kũrĩ Ngai ũgĩũka na hinya mũno igũrũ rĩa Saũlũ. Nake akĩambĩrĩria kwaria ta mũgũrũki arĩ nyũmba yake thĩinĩ, Daudi aahũũraga kĩnanda kĩa mũgeeto, o ta ũrĩa aamenyerete gwĩka. Saũlũ aarĩ na itimũ guoko, **11** nake akĩmũikĩria, eĩĩrĩte atĩrĩ, “Ngũtheecithania Daudi na rũthingo.” Nowe Daudi akĩmweherera maita meerĩ akiuma harĩ we. **12** Saũlũ nĩetigĩrĩte Daudi, nĩ ũndũ Jehova aarĩ hamwe na Daudi, no nĩatiganĩirie Saũlũ. **13** Nĩ ũndũ ũcio akĩeheria Daudi harĩ we akĩmũtua mũnene wa thigari ngiri, nake Daudi agatongoragia mbũtũ icio kũu ita-inĩ ciao. **14** Ũndũ o wothe ũrĩa ekaga nĩwagaacagĩra, nĩ ũndũ Jehova aarĩ hamwe nake. **15** Rĩrĩa Saũlũ onire ũrĩa Daudi aagacĩire, akĩmwĩtigĩra. **16** No andũ othe a Isiraeli na Juda nĩmendete Daudi nĩ ũndũ nĩamatongoragia kũu ita-inĩ ciao. **17** Saũlũ akĩĩra Daudi atĩrĩ, “Ũyũ nĩ Merabu, mũirĩtu wakwa ũrĩa mũkũrũ. Nĩwe ngũkũhe ũmũhikie; wee ndungatĩra na ũcamba, na ũhũũrane mbaara cia Jehova.” Nĩ ũndũ Saũlũ eĩĩrire atĩrĩ, “Niĩ ndikũmũũkĩrĩra na guoko gwakwa. Afilisti nĩ meke ũguo arĩ o!” **18** No Daudi akĩĩra Saũlũ atĩrĩ, “Niĩ ngĩrĩ ũ, nayo nyũmba yakwa kana mũhĩrĩga wa baba thĩinĩ wa Isiraeli, ũkĩrĩ kĩ, atĩ nĩguo niĩ nduĩke mũthoni-we wa mũthamaki?” **19** Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa ihinda rĩakinyire rĩa Merabu, mwarĩ wa Saũlũ kũnengerwo Daudi-rĩ, akĩneanwo ahikio nĩ Adirieli wa Mehola. **20** Na rĩrĩ, Mikali mwarĩ wa Saũlũ nĩendeete Daudi, na rĩrĩa meerire Saũlũ ũhoro ũcio, agĩkena. **21** Nake agĩĩciiria atĩrĩ, “Nĩngũmũhe we, nĩguo atuĩke mũtego harĩ we nĩguo guoko kwa Afilisti kũmũũkĩrĩre.” Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ akĩĩra Daudi atĩrĩ, “Rĩu ũrĩ na mweke wa keerĩ wa gũtuĩka mũthoni wakwa.” **22** Ningĩ Saũlũ agĩatha ndungata ciake, agĩcĩĩra atĩrĩ, “Arĩriai Daudi keheri-inĩ, mũmwĩre atĩrĩ, ‘Atĩrĩrĩ, mũthamaki nĩakenetio nĩwe na ndungata ciake ciothe nĩikwendete; rĩu gĩtuĩke mũthoni-we.’” **23** Nao magĩcookera ciugo icio kũrĩ Daudi. No Daudi akiuga atĩrĩ, “Mũgwĩciiria nĩ ũndũ mũnini gũtuĩka mũthoni-we wa mũthamaki? Niĩ ndĩ mũndũ mũthĩĩni na ndiũĩkaine.” **24** Rĩrĩa ndungata cia Saũlũ ciamwĩrire ũrĩa Daudi oiga-rĩ, **25** Saũlũ agĩcookia atĩrĩ, “Ĩrai Daudi atĩrĩ, ‘Mũthamaki ndekwenda irĩhi rĩngĩ o rĩothe rĩa rũracio o tiga ikonde cia nyama igana cia Afilisti, nĩguo arĩhĩrio kũrĩ thũ ciake.’” Mũbango wa Saũlũ warĩ atĩ Daudi oragwo nĩ Afilisti. **26** Rĩrĩa ndungata cierire Daudi maũndũ macio-rĩ, Daudi agĩkenio nĩ ũhoro wa gũtuĩka mũthoni-we wa mũthamaki. Nĩ ũndũ ũcio mbere ya ihinda rĩrĩa rĩaheanĩtwo rĩtanathira-rĩ, **27** Daudi na andũ ake makiumagara, makĩũraga Afilisti magana meerĩ. Akĩrehe ikonde ciao cia nyama na agĩcineana ciothe kũrĩ mũthamaki nĩgeetha atuĩke mũthoni-we. Saũlũ agĩcooka akĩmũnengera Mikali mũirĩtu wake nĩguo amũhikie. **28** Rĩrĩa Saũlũ aamenyire atĩ Jehova aarĩ hamwe na Daudi, na atĩ mwarĩ Mikali nĩendeete Daudi rĩ, **29** Saũlũ agĩkĩrĩrĩria kũmwĩtigĩra, nake agĩtũũra arĩ thũ yake matukũ make marĩa maatigaire. **30** Anene a ita cia Afilisti magĩthiĩ o na mbere mbaara-inĩ, na o rĩrĩa rĩothe meekaga ũguo, Daudi agĩthiĩ na mbere kũgĩa na ũhootani gũkĩra anene acio angĩ a Saũlũ, narĩo rĩĩtwa rĩake rĩkĩmenyeka mũno.

19 Na rĩrĩ, Saũlũ akĩĩra mũriũ Jonathani na ndungata ciake ciothe moorage Daudi. Nowe Jonathani nĩendeete Daudi mũno, **2** nake akĩmũkunyĩra ũhoro, akĩmwĩra atĩrĩ, “Baba Saũlũ nĩaracaria mweke wa gũkũũraga. Nĩ ũndũ ũcio ũkemenyerera rũciũ rũciinĩ; ũthĩĩ wĩhithe handũ, na ũikare ho. **3** Niĩ nĩngathiĩ ndũgame hamwe na baba kũu mũgũnda-inĩ, kũu ũgaakorwo ũrĩ. Nĩngaaria nake ũhoro ũgũkoniĩ na ũrĩa ngaamenya nĩngakwĩra.” **4** Jonathani akĩĩra ithe Saũlũ wega wa Daudi, akĩmwĩra atĩrĩ, “Reke mũthamaki aage gwĩka Daudi ndungata yake ũũru; ndakwĩhĩirie, na ũrĩa ekĩte ũkoretwo ũrĩ uumithio mũnene kũrĩ we. **5** Nĩetoonyirie ũgwati-inĩ rĩrĩa ooragire Mũfilisti. Nake Jehova akĩhe Isiraeli guothe ũhootani mũnene mũno, ũkĩĩonera ũndũ ũcio na ũgĩkena. Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma wĩke mũndũ ũtarĩ na ihĩtia ta Daudi ũũru, ũmũũrage hatarĩ na gĩtũmi?” **6** Saũlũ nĩathikĩrĩirie Jonathani na akĩĩhĩta akiuga ũũ: “Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, Daudi ndekũũragwo.” **7** Nĩ ũndũ ũcio Jonathani agĩĩta Daudi akĩmwĩra ũhoro ũcio maaragia wothe. Akĩmũtwara kũrĩ Saũlũ, nake Daudi agĩikara na Saũlũ o ta mbere. **8** Nĩ kwagĩire na mbaara rĩngĩ, na Daudi agĩthiĩ akĩrũa na Afilisti. Nake akĩmahũũra na hinya mũno nginya makĩmũũrĩra. **9** No roho mũũru uumĩte kũrĩ Jehova ũgĩkora Saũlũ rĩrĩa aikarĩte gwake nyũmba arĩ na itimũ rĩake guoko-inĩ. Hĩndĩ ĩyo Daudi aahũũraga kĩnanda kĩa mũgeeto. **10** Saũlũ akĩgeria kũmũthecereria rũthingo-inĩ na itimũ rĩake, no Daudi akĩmweherera o rĩrĩa aaikagia itimũ rũthingo-inĩ. Ũtukũ ũcio Daudi akĩũra. **11** Saũlũ agĩtũma andũ kwa Daudi makaraangĩre nyũmba yake na mamũũrage gwakĩa. No

Mikali, mũtumia wa Daudi, akĩmũkunyĩra ũhoro ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, "Waga kũũra ũtukũ wa ũmũthĩ, ũhonokie muoyo waku-rĩ, rũciũ nĩũkooragwo." **12** Nĩ ũndũ ũcio Mikali agĩikũrũkĩria Daudi ndirica-inĩ, nake akĩĩyũrĩra, akĩhonoka. **13** Ningĩ Mikali akĩoya mũhianano na akĩũiga ũrĩrĩ igũrũ, akĩũhumbĩra na gĩtama na akĩwĩkĩra guoya wa mbũri mũtwe. **14** Hĩndĩ ĩrĩa Saũlũ aatũmire andũ makanyiite Daudi, Mikali akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ mũrũaru." **15** Ningĩ Saũlũ agĩtũma andũ acio macooke makarore Daudi, akĩmeera atĩrĩ, "Mũrehei kũrĩ niĩ arĩ o ũrĩrĩ wake, nĩguo ndĩmũũrage." **16** No rĩrĩa andũ maatoonyire kuo, magĩkora no mũhianano warĩ ũrĩrĩ, na ũgekĩrwo guoya wa mbũri mũtwe. **17** Saũlũ akĩĩra Mikali atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũũheenie ũguo, na ũkarekereria thũ yakwa yũre, nĩgeetha ĩhonoke?" Mikali akĩmwĩra atĩrĩ, "Aranjĩĩrire atĩrĩ, 'Reke niĩ ndĩĩyũrĩre. Ngũgĩkũũraga nĩ ũndũ kĩ?'" **18** Nake Daudi akĩũra, akĩhonoka, na agĩthiĩ gwĩ Samũeli kũu Rama, akĩmwĩra ũrĩa wothe Saũlũ aamwĩkĩte. Ningĩ Daudi na Samũeli magĩthiĩ Naiothu, magĩikara kuo. **19** Ũhoro ũgĩkinyĩra Saũlũ, akĩĩrwo atĩrĩ, "Daudi arĩ Naiothu, kũu Rama"; **20** nĩ ũndũ ũcio agĩtũma andũ makamũnyiite. No hĩndĩ ĩrĩa moonire gĩkundi kĩa anabii gĩkĩratha mohoro, matongoretio nĩ Samũeli arũgamĩte hau, Roho wa Ngai agĩkora andũ a Saũlũ, o nao makĩratha mohoro. **21** Saũlũ akĩheo ũhoro ũcio, nake agĩtũma andũ angĩ, nao makĩratha mohoro. Saũlũ agĩtũma andũ riita rĩa gatatũ, o nao makĩratha mohoro. **22** Thuutha wa maũndũ mothe, o nake we mwene agĩthiĩ Rama na agĩkinya irima-inĩ rĩa maaĩ rĩrĩa inene kũu Seku. Nake akĩũria atĩrĩ, "Samũeli na Daudi marĩ ha?" Nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Marĩ Naiothu, kũu Rama." **23** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ agĩthiĩ Naiothu, kũu Rama. No Roho wa Ngai ũkĩmũkora, agĩthiĩ akĩrathaga mohoro nginya agĩkinya Naiothu. **24** Akĩaũra nguo ciake cia igũrũ, o na ningĩ akĩratha mohoro arĩ mbere ya Samũeli. Agĩkoma ũguo mũthenya ũcio wothe, o na ũtukũ. Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga andũ moorie atĩrĩ, "Saũlũ nake no ũmwe wa anabii?"

20 Na rĩrĩ, Daudi akĩũra, akiuma Naiothu kũu Rama agĩthiĩ kũrĩ Jonathani, akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa njĩkĩte? Nĩ ngero ĩrĩkũ niĩ ngerete? Thoguo ndĩmũhĩtĩirie atĩa atĩ nĩkĩo arageria kũnjũraga?" **2** Jonathani akĩmũcookeria atĩrĩ, "Kũroaga gũtuĩka ũguo; wee ndũgũkua! Atĩrĩrĩ, baba ndarĩ ũndũ ekaga o na ũmwe mũnene kana mũnini ataamenyithĩtie. Egũkĩĩhitha ũndũ ta ũcio nĩkĩ? Ũguo ti guo!" **3** No Daudi akĩĩhĩta akiuga atĩrĩ, "Thoguo nĩoĩ o wega mũno atĩ nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte nĩwe, nake nĩeĩrĩte atĩrĩ, 'Jonathani ndagĩrĩirwo nĩ kũmenya ũndũ ũyũ, ndakae kũnyiitwo nĩ kĩeha.' No rĩrĩ, ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, na ũrĩa wee mwene ũtũũraga muoyo-rĩ, hatigaire o ikinya rĩmwe gatagatĩ gakwa na gĩkuũ." **4** Jonathani akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Ũndũ o wothe ũngĩenda njĩke-rĩ, nĩngũgwĩkĩra." **5** Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩmwĩra atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ, rũciũ nĩ gĩathĩ gĩa Karũgamo ka Mweri na nĩnjagĩrĩirwo gũkaarĩanĩra hamwe na mũthamaki, no reke thiĩ ngehithe mĩgũnda-inĩ nginya mũthenya wa gatatũ hwaĩ-inĩ. **6** No thoguo angĩnjaga-rĩ, mwĩre atĩrĩ, 'Daudi nĩarathaithire ndĩmwĩtĩkĩrie aguthũke Bethilehemu itũũra-inĩ rĩao, nĩ ũndũ nĩ kũrĩ na igongona rĩkũrutwo kuo rĩa mwaka nĩ ũndũ wa mũhĩrĩga wao wothe.' **7** Angĩkoiga atĩrĩ, 'Nĩ wega mũno,' hĩndĩ ĩyo ndungata yaku nĩĩgakorwo na thayũ. No angĩkaarakara-rĩ, nĩũkamenya na ma atĩ nĩatuĩte nĩekũngera ngero. **8** No wee rĩ, onania wendani kũrĩ ndungata yaku, nĩ ũndũ nĩũgĩĩte kĩrĩkanĩro nayo mbere ya Jehova. Kũngĩkorwo ndĩ na mahĩtia-rĩ, njũraga wee mwene! Ũgũkĩneana kũrĩ thoguo nĩkĩ?" **9** Jonathani akiuga atĩrĩ, "Kũroaga gũtuĩka ũguo! Korwo nĩ kũrĩ kaũndũ o na kanini njũũĩ atĩ baba nĩatuĩte gũkũgera ngero-rĩ, githĩ to ngwĩre?" **10** Daudi akĩmũũria atĩrĩ, "Thoguo angĩgagũcookeria arĩ na marũrũ-rĩ, ngaaheo ũhoro nũũ?" **11** Jonathani akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka, tũthiĩ na kũu mũgũnda-inĩ." Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ kuo me hamwe. **12** Ningĩ Jonathani akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Nĩ ũndũ wa Jehova o we Ngai wa Isiraeli, ti-itherũ nĩngaaria na baba ihinda ta rĩrĩ mũthenya wa gatatũ! Angĩgakorwo akenetio nĩ wee-rĩ, githĩ to ngũtũmanĩre ngũmenyithie ũhoro ũcio? **13** No baba angĩtua nĩ egũkũgera ngero-rĩ, Jehova aroherithia na anjĩke ũũru makĩria, ingĩkaaga gũkũmenyithia, na ndeke ũthiĩ na thayũ. Jehova arokorwo hamwe nawe o ta ũrĩa akoretwo arĩ hamwe na baba. **14** No nyonia tha iria itathiraga ta iria cia Jehova matukũ marĩa ngũtũũra muoyo, nĩguo ndikanooragwo, **15** na ndũkaneherie tha ciaku o na rĩ kuuma kũrĩ nyũmba yakwa, o na hĩndĩ ĩrĩa Jehova agaakorwo aniinĩte thũ ciothe cia Daudi gũkũ thĩ." **16** Nĩ ũndũ ũcio Jonathani akĩgĩa kĩrĩkanĩro na nyũmba ya Daudi, akiuga atĩrĩ, "Jehova arorĩhĩria Daudi kũrĩ thũ ciake." **17** Nake Jonathani agĩtũma Daudi akiindĩre mwĩhĩtwa wake nĩ ũndũ nĩamwendete, nĩgũkorwo aamwendete o ta ũrĩa eyendete we mwene. **18** Ningĩ Jonathani akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Rũciũ nĩ gĩathĩ gĩa Karũgamo ka Mweri. Wee nĩũkoneka ndũrĩ ho, nĩ ũndũ gĩtĩ gĩaku gĩgaakorwo kĩrĩ gĩtheri. **19** Mũthenya wa gatatũ gwatua gũtuka-rĩ, ũgaathiĩ handũ harĩa wehithĩte hĩndĩ ĩrĩa thĩĩna ũyũ waambĩrĩirie, na weterere hau ihiga-inĩ rĩa Ezeli. **20** Nĩngaikia mĩguĩ ĩtatũ mwena-inĩ warĩo, taarĩ wathi ngwĩgera. **21** Ningĩ nĩngatũma kahĩĩ ndĩkeere atĩrĩ, 'Thiĩ ũgacarie mĩguĩ ĩyo.' Ingĩgakeera atĩrĩ, 'Mĩguĩ ĩrĩ mwena ũyũ waku; mĩrehe haha,' hĩndĩ ĩyo ũgooka, nĩ ũndũ ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, ndũrĩ ũũru ũkoona; no thayũ. **22** No ingĩkeera kahĩĩ kau atĩrĩ, 'Mĩguĩ ĩrĩ mbere yaku,' hĩndĩ ĩyo no nginya ũthiĩ, nĩ ũndũ Jehova nĩakũrekereirie ũthiĩ. **23** Naguo ũhoro ũrĩa twaranĩirie nawe-rĩ, ririkana, Jehova nĩwe mũira gatagatĩ gakwa nawe nginya tene." **24** Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩĩhitha kũu mũgũnda-inĩ, na hĩndĩ ĩrĩa gĩathĩ gĩa Karũgamo ka Mweri gĩakinyire-rĩ, mũthamaki agĩikara thĩ arĩe irio. **25** Agĩikara thĩ handũ harĩa aamenyerete, kũrigania na rũthingo, ang'ethanĩire na Jonathani, nake Abineri agĩikara thĩ kũrigania na Saũlũ, no handũ ha Daudi haarĩ hatheri. **26** Saũlũ ndoigire ũndũ mũthenya ũcio, nĩ ũndũ eeciririe atĩrĩ, "No nginya gũkorwo kũrĩ ũndũ wĩkĩkĩte kũrĩ Daudi akanyiitwo nĩ thaahu; ti-itherũ arĩ na thaahu." **27** No mũthenya ũyũ ũngĩ, mũthenya wa keerĩ wa mweri ũcio, handũ ha Daudi haarĩ o hatheri rĩngĩ. Hĩndĩ ĩyo Saũlũ akĩũria mũriũ Jonathani atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩgirĩtie mũrũ wa Jesii oke iruga-inĩ ira na ũmũthĩ?" **28** Jonathani

agĩcookia atĩrĩ, “Daudi nĩarathaithire ndĩmwĩtĩkĩrie athiĩ Bethilehemu. **29** Aranjĩĩrire atĩrĩ, ‘Reke thiĩ, nĩ ũndũ andũ a nyũmba iitũ marĩ na igongona kũu itũũra-inĩ, na mũrũ wa baba nĩanjathĩte ngorwo ho. Ingĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte nĩwe-rĩ, reke thiĩ ngoone ariũ a baba.’ Ũndũ ũcio nĩguo ũgirĩtie oke metha-inĩ ya mũthamaki.” **30** Marakara ma Saũlũ magĩakanĩra Jonathani, akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee mũrũ wa mũtumia mwaganu na mũremi! Githĩ ndiũĩ atĩ wee nĩũnyiitanĩte na mũrũ wa Jesii nĩguo agũconorithie na aconorithie nyũkwa ũrĩa wagũciarire? **31** Hĩndĩ ĩrĩa yothe mũrũ wa Jesii egũtũũra muoyo gũkũ thĩ, wee ndũkehaanda kana ũthamaki waku wĩhaande. Rĩu mũtũmanĩre oke kũrĩ niĩ, tondũ no nginya akue!” **32** Jonathani akĩũria ithe atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ooragwo? Nĩ atĩa ekĩte?” **33** No Saũlũ akĩmũkĩria itimũ rĩake nĩguo amũũrage. Nake Jonathani akĩmenya atĩ ithe nĩatuĩte itua rĩa kũũraga Daudi. **34** Jonathani agĩũkĩra, akiuma metha-inĩ arĩ mũrakaru mũno; na mũthenya ũcio wa keerĩ wa mweri ũcio, ndaarĩire irio nĩ ũndũ aarĩ na kĩeha nĩ ũrĩa ithe ekĩte Daudi ciĩko cia kũmũconorithia. **35** Rũciinĩ rũrũ rũngĩ Jonathani akiumagara, agĩthiĩ kũu mũgũnda agacemanie na Daudi. Nake agĩthiĩ na kahĩĩ kanini; **36** akĩĩra kahĩĩ kau atĩrĩ, “Teng’era ũgacarie mĩguĩ ĩrĩa ngũikia.” Na rĩrĩa kahĩĩ kau gaateng’eragarĩ, agĩikia mũguĩ mbere yako. **37** Hĩndĩ ĩrĩa kahĩĩ kau gaakinyire harĩa mũguĩ wa Jonathani wagwĩte-rĩ, Jonathani agĩgeeta agĩkeera atĩrĩ, “Githĩ mũguĩ ndũrĩ mbere yaku?” **38** Ningĩ akĩanĩrĩra agĩkeera atĩrĩ, “Hiũha! Hanyũka! Ndũkarũgame!” Kahĩĩ kau gakĩoya mũguĩ ũcio, gagĩcooka kũrĩ mwathi wako. **39** (Kahĩĩ kau gatirĩ ũndũ kaamenyaga ũhoro-inĩ ũcio; tiga Jonathani na Daudi maamenyaga ũhoro ũcio.) **40** Ningĩ Jonathani akĩnengera kahĩĩ kau indo ciake cia mbaara, agĩkeera atĩrĩ, “Kuua, thiĩ na indo ici ũcicookie itũũra-inĩ.” **41** Thuutha wa kahĩĩ kau gũthiĩ-rĩ, Daudi agĩũkĩra akiuma mwena wa gũthini wa ihiga rĩu, akĩinamĩrĩra maita matatũ mbere ya Jonathani, agĩturumithagia ũthiũ wake thĩ. Magĩcooka makĩmumunyana o eerĩ, makĩrĩranĩra, no Daudi nĩwe warĩrire mũno makĩria. **42** Jonathani akĩĩra Daudi atĩrĩ, “Thiĩ na thayũ, tondũ nĩtwehĩtire na mwĩhĩtwa tũtũũrie ũrata gatagatĩ gaitũ thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jehova, tũkiuga atĩrĩ, ‘Jehova nĩwe mũira gatagatĩ gakwa nawe, na gatagatĩ ka njiaro ciaku na njiaro ciakwa nginya tene.’” Daudi agĩũkĩra agĩĩthiĩra, nake Jonathani agĩcooka itũũra-inĩ.

21 Na rĩrĩ, Daudi agĩthiĩ Nobu, kũrĩ Ahimeleku ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai. Ahimeleku aamũtũnga akĩinaina, akĩmũũria atĩrĩ, “Kaĩ ũrĩ wiki nĩkĩ? Nĩ kĩĩ mũtarĩ na mũndũ ũngĩ?” **2** Daudi agĩcookeria Ahimeleku ũcio mũthĩnjĩri-Ngai atĩrĩ, “Nĩ mũthamaki ũnjathĩte ngeke ũndũ mũna na akanjĩĩra atĩrĩ, ‘Mũndũ o na ũ ndakamenye ũndũ ũrĩa ngũtũmĩte na ũrĩa ngwathĩte.’ No andũ akwa-rĩ, nĩ ndĩmerĩte tũcemanie handũ hana. **3** Na rĩrĩ, nĩ kĩĩ ũrĩ nakĩo gĩa kũrĩa? He mĩgate ĩtano, kana o kĩrĩa gĩothe ũngĩhota kuona.” **4** No mũthĩnjĩri-Ngai ũcio agĩcookeria Daudi atĩrĩ, “Ndirĩ na mĩgate ĩrĩa ĩhũthĩirwo kũrĩĩo, no rĩrĩ, haha nĩ harĩ mĩgate ĩrĩa mĩamũre, angĩkorwo andũ acio matihutanĩtie na andũ-a-nja.” **5** Daudi agĩcookia atĩrĩ, “Ti-itherũ tũtikoretwo hamwe na andũ-a-nja, o ta ũrĩa arĩ mũtugo witũ rĩrĩa rĩothe ngumagara. Indo cia andũ aya nĩ theru o na gũtuĩka marĩ mawĩra-inĩ matarĩ maamũre. Ũmũthĩ indo ciao itikĩrĩ nyamũre makĩria!” **6** Nĩ ũndũ ũcio mũthĩnjĩri-Ngai ũcio akĩmũnengera mĩgate ĩyo mĩamũre, nĩgũkorwo hau hatiarĩ na mĩgate ĩngĩ tiga mĩgate ĩrĩa yaigagwo mbere ya Jehova, na nĩyeheretio mbere ya Jehova mũthenya ũcio, na hakaigwo mĩgate ĩngĩ mĩhiũ. **7** Na rĩrĩ, mũthenya ũcio, haarĩ na mũndũ ũmwe warĩ ndungata ya Saũlũ, aahingĩrĩirio hau mbere ya Jehova; nake eetagwo Doegu ũrĩa Mũedomu, ũrĩa warĩ mũnene wa arĩithi a Saũlũ. **8** Daudi akĩũria Ahimeleku atĩrĩ, “Kaĩ ũtarĩ na itimũ kana rũhiũ rwa njora haha? Ndinooka na rũhiũ rwakwa rwa njora kana kĩndũ kĩngĩ kĩa mbaara, nĩ ũndũ wĩra wa mũthamaki uuma wa ihenya.” **9** Mũthĩnjĩri-Ngai ũcio agĩcookia atĩrĩ, “Rũhiũ rwa njora rwa Goliathũ, Mũfilisti ũrĩa woragĩire Gĩtuamba-inĩ kĩa Ela, rũrĩ haha; naruo ruohetwo na taama rũkaigwo thuutha wa ebodi. Angĩkorwo nĩũkũrwenda-rĩ, ruoe; gũtirĩ na rũhiũ rũngĩ rwa njora tiga o rũu.” Daudi akiuga atĩrĩ, “Gũtirĩ rũhiũ rũngĩ taruo; kĩrũũnengere.” **10** Mũthenya ũcio Daudi akĩũrĩra Saũlũ, agĩthiĩ kũrĩ Akishi mũthamaki wa Gathu. **11** No ndungata cia Akishi ikĩmwĩra atĩrĩ, “Githĩ ũyũ ti Daudi, ũrĩa mũthamaki wa bũrũri? Githĩ tiwe mainagĩra nyĩmbo-inĩ ciao atĩrĩ: “‘Saũlũ nĩeyũragĩire andũ ngiri nyingĩ, na Daudi akeyũragĩra andũ ngiri makũmi maingĩ’?” **12** Nake Daudi akĩiga ũhoro ũcio ngoro-inĩ na agĩĩtigĩra Akishi mũthamaki wa Gathu mũno. **13** Nĩ ũndũ ũcio akĩĩgũrũkithia mbere yao; na rĩrĩa aarĩ moko-inĩ mao, agĩĩtua ta mũndũ mũgũrũki, akĩharaga mĩrango ya kĩhingo, agĩitaga rũta rũikũrũkanĩtie na nderu ciake. **14** Akishi akĩĩra ndungata ciake atĩrĩ, “Ta rorai mũndũ ũyũ! Nĩ mũgũrũku! Mwakĩmũrehe kũrĩ niĩ nĩkĩ? **15** Kaĩ nyiihĩtie agũrũki atĩ nĩguo mũndehere mũndũ ũyũ haha eke maũndũ ta maya mbere yakwa? Mũndũ ũyũ no nginya oke nyũmba yakwa?”

22 Na rĩrĩ, Daudi akiuma Gathu na akĩũrĩra ngurunga-inĩ ya Adulamu. Rĩrĩa ariũ a ithe na andũ a nyũmba ya ithe maiguire ũguo-rĩ, magĩikũrũka kũrĩ we. **2** Arĩa othe maarĩ na mĩnyamaro, kana thiirĩ kana makaaga kũiganĩra makĩũngana harĩ we, nake agĩtuĩka mũtongoria wao. Aarĩ na andũ ta magana mana. **3** Kuuma kũu, Daudi agĩthiĩ Mizipa kũu Moabi, akĩũria mũthamaki wa Moabi atĩrĩ, “Nĩũgwĩtĩkĩria baba na maitũ moke maikare nawe nginya rĩrĩa ngaamenya ũrĩa Ngai ekũnjĩkĩra?” **4** Nĩ ũndũ ũcio akĩmatigĩra mũthamaki wa Moabi, nao magĩikara nake ihinda rĩothe rĩrĩa Daudi arĩ kĩĩhitho-inĩ. **5** No mũnabii Gadi akĩĩra Daudi atĩrĩ, “Tiga gũikara kĩĩhitho-inĩ. Thiĩ bũrũri wa Juda.” Nĩ ũndũ ũcio Daudi akiuma kũu agĩthiĩ mũtitũ wa Herethu. **6** Na rĩrĩ, Saũlũ akĩigua atĩ Daudi na andũ ake nĩmonetwo. Nake Saũlũ aikarĩte thĩ gĩtina-inĩ kĩa mũtĩ wa mũbinde Kĩrĩma-inĩ kĩa Gibea anyiitĩte itimũ rĩake na guoko, nao anene ake othe marũgamĩte mamũthiũrũrũkĩirie. **7** Nake Saũlũ akĩmeera atĩrĩ, “Ta thikĩrĩriai, andũ a Benjamini! Anga mũrũ wa Jesii nĩakamũhe mĩgũnda ya irio na ya mĩthabibũ inyuothe? Anga nĩakamũtua anene a ita a kũrũgamĩrĩra andũ ngiri, na a kũrũgamĩrĩra andũ magana? **8** Kĩu nĩkĩo gĩtũmĩte inyuothe mũciire

kũnjũkĩrĩra? Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũngĩnjĩĩra rĩrĩa mũrũ wakwa egũthondeka kĩrĩkanĩro na mũrũ wa Jesii. Gũtirĩ o na ũmwe wanyu wĩciirĩtie ũhoro wakwa kana akanjĩĩra atĩ mũrũ wakwa nĩaikĩrĩirie ndungata yakwa ĩikare ĩnjoheirie, ta ũrĩa ĩreeka ũmũthĩ." **9** No Doegu ũrĩa Mũedomu, ũrĩa warũgamĩte hamwe na anene a Saũlũ, akiuga atĩrĩ, "Nĩndonire mũrũ wa Jesii okĩte kũrĩ Ahimeleku mũrũ wa Ahitubu kũu Nobu. **10** Ahimeleku nĩamũtuĩrĩire ũhoro harĩ Jehova; agĩcooka akĩmũhe irio, na rũhiũ rwa njora rwa Goliathũ ũrĩa Mũfilisti." **11** Ningĩ mũthamaki agĩtũmanĩra mũthĩnjĩri-Ngai Ahimeleku mũrũ wa Ahitubu, na nyũmba ya ithe yothe, arĩa maarĩ athĩnjĩri-Ngai kũu Nobu, nao othe magĩũka kũrĩ mũthamaki. **12** Saũlũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Ta thikĩrĩria rĩu, mũrũ wa Ahitubu." Nake agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, mwathi wakwa." **13** Saũlũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũciirĩre kũnjũkĩrĩra, wee na mũrũ wa Jesii, nawe ũkamũhe mĩgate, o na rũhiũ rwa njora, na ũkamũtuĩrĩria ũhoro harĩ Jehova, nĩgeetha aanemere na aikare anjoheirie, ta ũrĩa ekĩte ũmũthĩ?" **14** Ahimeleku agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Nũũ thĩinĩ wa ndungata ciaku ciothe mwathĩki ta Daudi, mũthoniwe wa mũthamaki, mũrori wa arangĩri aku, na nĩatĩĩkĩte mũno thĩinĩ wa nyũmba yaku? **15** Mũthenya ũcio nĩguo warĩ wa mbere wa kũmũtuĩrĩria ũhoro harĩ Jehova? Aca tiguo! Reke mũthamaki ndageciirĩrie ndungata yaku kana mũndũ o na ũrĩkũ wa nyũmba ya ithe, nĩgũkorwo ndungata yaku ndĩrĩ ũndũ o na ũmwe yũĩ wa maũndũ maya mothe." **16** No mũthamaki akĩmwĩra atĩrĩ, "Ti-itherũ, wee Ahimeleku nĩũgũkua, wee na andũ othe a nyũmba ya thoguo." **17** Ningĩ mũthamaki agĩatha thigari iria ciamũrũgamĩrĩire, agĩcĩĩra atĩrĩ: "Hũgũkaai mũũrage athĩnjĩri-Ngai a Jehova nĩ ũndũ o nao nĩmanyiitanĩire na Daudi. Nĩmamenyire nĩ kũũra ooraga, na matiigana kũnjĩĩra." No anene a mũthamaki makĩrega gũtambũrũkia guoko moorage athĩnjĩri-Ngai a Jehova. **18** Mũthamaki agĩcooka agĩatha Doegu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Hũgũka ũũrage athĩnjĩri-Ngai." Nĩ ũndũ ũcio Doegu ũcio Mũedomu akĩhũgũka akĩmooraga. Mũthenya ũcio akĩũraga andũ mĩrongo ĩnana na atano arĩa meehumbĩte ebodi ya gatani. **19** Agĩcooka akĩhũũra Nobu, itũũra rĩu rĩa athĩnjĩri-Ngai, na rũhiũ rwa njora, akĩũraga arũme na andũ-a-nja, ciana ciarĩo o na ngenge, na ng'ombe ciarĩo, na ndigiri o na ng'ondu. **20** No Abiatharu, mũrũ ũmwe wa Ahimeleku mũrũ wa Ahitubu, akĩhonoka, akĩũra, na akĩrũmĩrĩra Daudi. **21** Akĩĩra Daudi atĩ Saũlũ nĩoragĩte athĩnjĩri-Ngai a Jehova. **22** Nake Daudi akĩĩra Abiatharu atĩrĩ, "Mũthenya ũcio, rĩrĩa Doegu ũcio Mũedomu aarĩ kuo-rĩ, nĩndamenyire atĩ no nginya ere Saũlũ. Nĩ niĩ ndehithĩirie nyũmba yothe ya thoguo gĩkuũ. **23** Ikara hamwe na niĩ; ndũgetigĩre; mũndũ ũrĩa ũracaria muoyo waku, o na wakwa o naguo nĩaraũcaria. Ũrĩ hamwe na niĩ ũrĩ mũmenyerere."

23 Na rĩrĩ, Daudi akĩĩrwo atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ, Afilisti nĩmarariũa na itũũra rĩa Keila, na magatunyana ngano ĩrĩa ĩrĩ mahuhĩro-inĩ." **2** Nake agĩtuĩria ũhoro harĩ Jehova, akĩũria atĩrĩ, "Nĩnjagĩrĩirwo nĩgũthiĩ gũtharĩkĩra Afilisti acio?" Nake Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Thiĩ ũgatharĩkĩre Afilisti nĩguo ũhonokie Keila." **3** No andũ a Daudi makĩmwĩra atĩrĩ, "Gũkũ Juda nĩtũretigĩra. Githĩ tũtigũgĩĩtigĩra makĩria twathiĩ Keila tũkarũe na mbũtũ cia Afilisti!" **4** O rĩngĩ Daudi agĩtuĩria ũhoro harĩ Jehova, nake Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ikũrũka ũthiĩ Keila, nĩ ũndũ nĩngũneana Afilisti guoko-inĩ gwaku." **5** Nĩ ũndũ ũcio Daudi na andũ ake magĩthiĩ Keila, makĩrũa na Afilisti, na makĩmataha mahiũ mao. Akĩrehera Afilisti hathara nene, na akĩhonokia andũ a Keila. **6** (Na rĩrĩ, Abiatharu mũrũ wa Ahimeleku nĩokĩte akuuĩte ebodi rĩrĩa aikũrũkire, akĩũrĩra kũrĩ Daudi kũu Keila.) **7** Saũlũ akĩĩrwo atĩ Daudi nĩathiĩte Keila, nake akiuga atĩrĩ, "Ngai nĩamũneanĩte kũrĩ niĩ, nĩgũkorwo Daudi nĩehingĩrĩirie na ũndũ wa gũtoonya itũũra rĩrĩ na ihingo na mĩgĩĩko." **8** Nake Saũlũ agĩĩta mbũtũ ciake ciothe mathiĩ mbaara, nĩguo maikũrũke Keila makahingĩrĩrie Daudi na andũ ake. **9** Hĩndĩ ĩrĩa Daudi aamenyire atĩ Saũlũ nĩaciirĩire kũmwĩka ũũru-rĩ, akĩĩra Abiatharu mũthĩnjĩri-Ngai atĩrĩ, "Rehe ebodi ĩyo." **10** Daudi akiuga atĩrĩ, "Wee Jehova, Ngai wa Isiraeli, ndungata yaku nĩ ĩiguĩte hatarĩ nganja atĩ Saũlũ nĩarooka Keila aniine itũũra rĩrĩrĩ nĩ ũndũ wakwa. **11** Hihi aikari a Keila nĩmekũũneana kũrĩ we? Hihi Saũlũ nĩegũikũrũka gũkũ, ta ũrĩa ndungata yaku ĩiguĩte? Wee Jehova, Ngai wa Isiraeli, menyithia ndungata yaku ũhoro." Nake Jehova akiuga atĩrĩ, "Nĩegũikũrũka." **12** O rĩngĩ Daudi akĩũria atĩrĩ, "Hihi aikari a Keila nĩmekũneana, niĩ na andũ akwa, kũrĩ Saũlũ?" Nake Jehova akiuga atĩrĩ, "Nĩmegũkũneana." **13** Nĩ ũndũ ũcio Daudi na andũ ake, andũ ta magana matandatũ, makiuma Keila, na magĩikara magĩcangacangaga kũndũ na kũndũ. Rĩrĩa Saũlũ eerirwo atĩ Daudi nĩorĩte akoima Keila, agĩtiga gũthiĩ kuo. **14** Nake Daudi agĩikara cĩihitho cia werũinĩ na irĩma-inĩ cia Werũ wa Zifu. O mũthenya Saũlũ nĩamũcaragia, no Ngai ndaaneanire Daudi moko-inĩ make. **15** Rĩrĩa Daudi aarĩ Horeshu kũu Werũ wa Zifu, akĩmenya atĩ Saũlũ okĩte nĩguo amũũrage. **16** Nake Jonathani mũrũ wa Saũlũ agĩthiĩ kũrĩ Daudi kũu Horeshu na akĩmũteithia kwĩyũmĩrĩrĩria thĩinĩ wa Ngai. **17** Nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra, Baba Saũlũ ndagakũhutia na guoko gwake. Wee nĩũgathamakĩra Isiraeli, na niĩ nduĩke mũnini waku. O na Baba Saũlũ, nĩoĩ ũguo." **18** Nao eerĩ makĩgĩa kĩrĩkanĩro mbere ya Jehova. Thuutha ũcio Jonathani akĩinũka, no Daudi agĩtigwo kũu Horeshu. **19** Nao andũ a Azifu makĩambata magĩthiĩ kũrĩ Saũlũ kũu Gibea makĩmwĩra atĩrĩ, "Githĩ Daudi ndehithĩte gatagatĩ-inĩ gaitũ cĩihitho-inĩ cia gũkũ Horeshu, kĩrĩma-igũrũ kĩa Hakila, mwena wa gũthini wa Jeshimoni? **20** Na rĩrĩ, wee mũthamaki, ikũrũka ũũke o rĩrĩa rĩothe ũngĩenda gũũka, na ithuĩ nĩ igũrũ riitũ kũmũneana kũrĩ mũthamaki." **21** Saũlũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Jehova aromũrathima nĩ ũndũ wa kwĩĩnjiiria. **22** Thĩii mũkehaarĩrie makĩria. Tuĩriai nĩ kũ Daudi amenyerete gũthiiaga, na nũũ ũmuonete kuo. Njĩrĩĩtwo atĩ nĩ mũndũ mwara mũno. **23** Tuĩriai ũhoro wa kũrĩa guothe ehithaga na mũndehere ũhoro mũkinyanĩru. Na niĩ nĩngũcooka thiĩ na inyuĩ; angĩkorwo arĩ kũndũ gũkũrĩ, nĩngamũcaria mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Juda." **24** Nĩ ũndũ ũcio makiumagara magĩthiĩ kũu Zifu, magĩkinya mbere ya Saũlũ. Na rĩrĩ, Daudi na andũ ake maarĩ kũu Werũ-inĩ wa Maoni, kũu Araba mwena wa gũthini wa Jeshimoni.

25 Nake Saũlũ na andũ ake makĩambĩrĩrĩria kũmacaria, na rĩrĩa Daudi eerirwo ũhoro ũcio, agĩikũrũka agĩthiĩ rwaro-inĩ rwa ihiga, agĩikara kũu Werũ-inĩ wa Maoni. Rĩrĩa Saũlũ aiguire ũhoro ũcio-rĩ, o nake agĩthiĩ kũu Werũ-inĩ wa Maoni aingatithĩtie Daudi na ihenya. **26** Saũlũ aagerete mwena ũmwe wa kĩrĩma, nake Daudi na andũ ake makagerera mwena ũrĩa ũngĩ, mahiũhĩte nĩguo morĩre Saũlũ. Na rĩrĩa Saũlũ na thigari ciake maakuhagĩrĩria Daudi na andũ ake nĩguo mamanyiite-rĩ, **27** hagĩũka mũndũ watũmĩtwo kũrĩ Saũlũ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka na ihenya! Afilisti nĩmatharĩkĩire bũrũri." **28** Hĩndĩ ĩyo Saũlũ agĩtiga kũrũmĩrĩra Daudi, agĩthiĩ agacemanie na Afilisti. Nĩkĩo metaga handũ hau Sela-Hamalekothu. **29** Nake Daudi akĩambata akiuma kũu agĩthiĩ gũtũũra ciĩhithoinĩ cia Eni-Gedi.

24 Na rĩrĩ, thuutha wa Saũlũ gũcooka kuuma kũingatithia Afilisti, akĩĩrwo atĩrĩ, "Daudi arĩ Werũ-inĩ wa Eni-Gedi." **2** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ akĩoya andũ ngiri ithatũ arĩa athuure kuuma Isiraeli guothe magĩthiĩ gũcaria Daudi na andũ ake gũkuhĩ na ndwaro cia mahiga kũrĩa gũtũũragwo nĩ Mbũri cia Werũ. **3** Nake agĩkinya ciugũ-inĩ cia ng'ondu iria ciarĩ njĩra-inĩ; naho nĩ haarĩ na ngurunga, nake Saũlũ agĩtoonya thĩinĩ ageteithie. Daudi na andũ ake maarĩ kũu thĩinĩ mũno, ngurunga-inĩ. **4** Nao andũ a Daudi makĩmwĩra atĩrĩ, "Ũyũ nĩguo mũthenya ũrĩa Jehova aaririe ũhoro waguo, agĩkwĩra atĩrĩ, 'Nĩnganeana thũ yaku moko-inĩ maku ũmĩĩke ũrĩa ũkwenda.'" Nake Daudi agĩkuruma atekuonwo, agĩthiĩ agĩtinia gĩcũrĩ kĩa nguo ya Saũlũ. **5** Thuutha-inĩ, Daudi akĩigua ngoro ĩkĩmũciirithia nĩ ũndũ wa gũtinia gĩcũrĩ kĩa nguo ya Saũlũ. **6** Akĩĩra andũ ake atĩrĩ, "Jehova arongiria njĩke ũndũ ta ũcio kũrĩ mwathi wakwa, ũcio mũitĩrĩrie maguta wa Jehova, kana ndĩmwĩke ũũru na guoko gwakwa; nĩ ũndũ nĩwe mũitĩrĩrie maguta wa Jehova." **7** Aarĩkia kwaria ciugo icio, Daudi agĩkaania andũ ake, na ndaamarekire mookĩrĩre Saũlũ. Nake Saũlũ akiuma ngurunga-inĩ, na agĩthiĩra. **8** Ningĩ Daudi akiuma ngurunga-inĩ ĩyo, akĩanĩrĩra agĩĩta Saũlũ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee mwathi wakwa, mũthamaki!" Rĩrĩa Saũlũ eehũgũrire, Daudi akĩinamĩrĩra, agĩturumithia ũthiũ thĩ. **9** Akĩĩra Saũlũ atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmaga ũthikĩrĩrie andũ rĩrĩa mekuuga atĩrĩ, 'Daudi nĩeciiragĩria gũgwĩka ũũru'? **10** Ũmũthĩ nĩweyonera na maitho maku ũrĩa Jehova egũkũneanĩte moko-inĩ makwa kũu ngurunga-inĩ. Kũrĩ andũ amwe maniingĩrĩirie ngũũrage, no ndakũhonokia; ndoiga atĩrĩ, 'Ndikuoya guoko gwaka njĩke mwathi wakwa ũũru, nĩ ũndũ nĩwe mũitĩrĩrie maguta wa Jehova.' **11** Baba, ta kĩone, rora gĩcunjĩ gĩkĩ kĩa nguo yaku, gĩkĩ kĩrĩ guoko-inĩ gwakwa! Ndinirie gĩcunjĩ kĩa nguo yaku, no ndinakũũraga. Rĩu menya na ũkũũrane atĩ niĩ ndirĩ na ihĩtia rĩa gwĩka ũũru kana rĩa ũremi. Niĩ ndikũhĩtĩirie, no wee nĩũranjaria ũnjũrage. **12** Jehova arotũtuithania ciira niĩ nawe. Na Jehova arondĩhĩria maũru marĩa wee ũnjĩkĩte, no guoko gwakwa gũtigakũhutia. **13** O ta ũrĩa kũrĩ thimo yugaga atĩrĩ, 'Waganu uumaga o harĩ arĩa aaganu,' nĩ ũndũ ũcio guoko gwakwa gũtigakũhutia. **14** "Mũthamaki wa Isiraeli oimĩte gwake ookĩrĩre ũ? Nũũ ũingatithĩtie? Nĩ ngui nguũ? Kana nĩ thuya? **15** Jehova arotũtuithania na atue ciira gatagatĩ gaitũ. Aroeciiria ũhoro wakwa na aũrũgamie; arondũĩrĩra na aahonokie kuuma guoko-inĩ gwaku." **16** Rĩrĩa Daudi aarĩkirie kuuga ũguo-rĩ, Saũlũ akĩmũũria atĩrĩ, "Ũcio nĩ mũgambo waku, Daudi mũrũ wakwa?" Nake akĩrĩra aanĩrĩire. **17** Akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee ũrĩ mũthingu kũngĩra. Niũnjĩkĩte wega, no niĩ ngagwĩka ũũru. **18** Nĩwarĩĩkia o rĩu kũnjĩĩra ũndũ mwega ũnjĩkĩte; Jehova nĩekũũneanĩte moko-inĩ maku, no wee ndũnanjũraga. **19** Rĩrĩa mũndũ ona thũ yake-rĩ, nĩarekaga ĩthiĩ atamĩkĩte ũũru? Jehova arogwĩka maũndũ mega nĩ ũndũ wa ũrĩa ũnjĩkĩte ũmũthĩ. **20** Nĩnjũũĩ atĩ ti-itherũ nĩũgatuĩka mũthamaki, na atĩ ũthamaki wa Isiraeli nĩũkehaanda moko-inĩ maku. **21** Rĩu wĩhĩte harĩ niĩ na rĩĩtwa rĩa Jehova atĩ ndũkaniina njiaro ciakwa kana rĩĩtwa rĩakwa rĩthire kuuma nyũmba-inĩ ya baba." **22** Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩĩhĩta harĩ Saũlũ. Nake Saũlũ agĩcooka mũciĩ, no Daudi na andũ ake makĩambata magĩthiĩ kĩĩhitho-inĩ.

25 Na rĩrĩ, Samũeli agĩkua, nao andũ othe a Isiraeli makĩũngana makĩmũrĩrĩra; makĩmũthika mũciĩ gwake kũu Rama. Nake Daudi agĩikũrũka agĩthiĩ Werũ wa Maoni. **2** Mũndũ ũmwe wa kũu Maoni, ũrĩa warĩ na indo kũu Karimeli, aarĩ mũtongu mũno. Aarĩ na mbũri ngiri ĩmwe na ng'ondu ngiri ithatũ, iria aamuraga guoya kũu Karimeli. **3** Nake eetagwo Nabali, na mũtumia wake eetagwo Abigaili. Aarĩ mũtumia mũũgĩ na mũthaka, no mũthuuriwe, ũrĩa warĩ Mũkalebu, aarĩ mũũru na mũkarĩ maũndũ-inĩ make. **4** Daudi arĩ werũ-inĩ nĩaiguire atĩ Nabali nĩ ng'ondu aramura guoya. **5** Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma aanake ikũmi akĩmeera atĩrĩ, "Ambatai mũthiĩ kũrĩ Nabali kũu Karimeli na mũmũgeithie mwĩĩtanĩtie na niĩ. **6** Mwĩrei atĩrĩ; 'Ũrotũũra mĩaka mĩingĩ! Ũrogĩa na ũgima, wee na nyũmba yaku! O na kĩrĩa gĩothe ũrĩ nakĩo kĩroogĩa na ũhooreri! **7** "'Na rĩrĩ, ndĩraigua atĩ nĩ hĩndĩ ya kũmura ng'ondu guoya. Rĩrĩa arĩithi aku maarĩ hamwe na ithuĩ, tũtiamekire ũũru, na ihinda rĩrĩa rĩothe maarĩ Karimeli gũtirĩ kĩndũ o na kĩmwe kĩao kĩorire. **8** Ũria ndungata ciaku na nĩigũkwĩra. Nĩ ũndũ wa ũguo ĩka aanake acio akwa maũndũ mega, nĩgũkorwo tũũkĩte hĩndĩ ya gĩkeno. Ndagũthaitha ũhe ndungata ciaku na mũrũguo Daudi kĩrĩa gĩothe ũngĩmoonera.'" **9** Rĩrĩa andũ a Daudi maakinyire-rĩ, makĩhe Nabali ndũmĩrĩri ĩyo ya Daudi. Nao magĩcooka magĩeterera. **10** Nabali agĩcookeria ndungata cia Daudi atĩrĩ, "Daudi nũũ? Mũrũ wa Jesii ũyũ nĩ ũrĩkũ? Ndungata nyingĩ nĩiroora ikoima kũrĩ aathani acio matukũ maya. **11** Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma njoe mĩgate yakwa, na maaĩ, na nyama iria thĩnjĩire andũ akwa a kũmura ng'ondu guoya, ndĩcihe andũ itooĩ kũrĩa moimĩte?" **12** Andũ acio a Daudi makĩhũndũka, magĩcooka na thuutha. Hĩndĩ ĩrĩa maakinyire, makĩheana ũhoro ũcio wothe. **13** Daudi akĩĩra andũ ake atĩrĩ, "Mwĩohei hiũ cianyu cia njora!" Nao makĩĩoha hiũ ciao cia njora, o nake Daudi akĩĩoha rwake. Andũ ta magana mana makĩambata hamwe na Daudi, nao andũ magana meerĩ magĩtigwo maikarĩtie indo. **14** Na rĩrĩ, ũmwe wa ndungata cia Nabali akĩĩra Abigaili mũtumia wa Nabali atĩrĩ, "Daudi nĩaratũmĩte ndungata ciake kuuma werũ-inĩ irehere mwathi witũ ngeithi, nake araciruma. **15** No andũ acio nĩmatwĩkire

wega. Matiatwĩkire ũũru, ihinda rĩothe rĩrĩa twarĩ kũu mĩgũnda-inĩ hakuhĩ nao, na gũtirĩ kĩndũ kĩorire. **16** Ũtukũ na mũthenya maarĩ ta rũthingo rwatũrigiicĩirie hĩndĩ ciothe rĩrĩa twarĩithagia ng'ondu ciitũ gũkuhĩ nao. **17** Rĩu-rĩ, wĩciirie wone ũrĩa wagĩrĩirwo nĩ gwĩka, nĩ ũndũ mwanangĩko nĩũkuhĩrĩirie mwathi witũ na nyũmba yake yothe. Nĩ mũndũ mwaganu ũũ atĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩmwarĩria." **18** Abigaili ndaateire ihinda. Akĩoya mĩgate magana meerĩ, na mondo igĩrĩ cia ndibei, na ng'ondu ithano ĩrĩ thĩnje, na ibaba ithano cia ngano hĩhie, na imanjĩka igana cia thabibũ nyũmũ, na ikũmba magana meerĩ cia ngũyũ, agĩciigĩrĩra ndigiri igũrũ. **19** Ningĩ akĩĩra ndungata ciake atĩrĩ, "Thiiagai mbere; nĩngũmũrũmĩrĩra." No ndeerire mũthuuriwe Nabali ũhoro ũcio. **20** Na rĩrĩa aathiiaga ahaicĩte ndigiri yake agereire mũkuru warĩ kĩrĩma-inĩ, Daudi na andũ ake magĩũka maikũrũkĩte na kũrĩa aarĩ, agĩcemania nao. **21** Daudi aakoretwo oiga atĩrĩ, "Warĩ wĩra wa tũhũ, nĩĩ ngarorera mũndũ ũcio indo ciake kũu werũ-inĩ, nĩgeetha gũtikagĩe kĩndũ o na kĩmwe gĩake gĩkũũra. Nake andĩhĩte wega na ũũru. **22** Ngai aroherithia Daudi, na amwĩke ũũru makĩria, ingĩgaatigia mũndũ mũrũme o na ũmwe muoyo ũrĩa ũmũkoniĩ rũciũ rũciinĩ!" **23** Rĩrĩa Abigaili onire Daudi, akĩhiũha kuuma igũrũ rĩa ndigiri yake na akĩinamĩrĩra mbere ya Daudi aturumithĩtie ũthiũ thĩ. **24** Akĩĩgũithia magũrũ-inĩ make, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathi wakwa, reke ũũru ũyũ ũnjookerere ndĩ nyiki. Ndagũthaitha, reke ndungata yaku ĩkwarĩrie; ũthikĩrĩrie ũrĩa ndungata yaku ĩrenda kuuga. **25** Mwathi wakwa aroaga kũrũmbũiya mũndũ ũcio mwaganu ti Nabali. Ahaana o ta rĩĩtwa rĩake, rĩĩtwa rĩake riugĩte mũndũ mũkĩĩgu, na akoragwo arĩ o mũkĩĩgu. No nĩĩ ndungata yaku-rĩ, ndionire andũ acio mwathi wakwa aatũmĩte. **26** "Na rĩrĩ, kuona atĩ wee mwathi wakwa, Jehova nĩakweheranĩirie na ũiti wa thakame, na kwaga kwĩrĩhĩria na moko maku-rĩ, ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo na ũrĩa wee ũtũũraga muoyo-rĩ, thũ ciaku na arĩa othe mangĩenda gwĩka mwathi wakwa ũũru marohaana ta Nabali. **27** Na ũreke kĩheo gĩkĩ, kĩrĩa ndungata yaku ĩreheire mwathi wakwa, kĩnengerwo andũ arĩa makũrũmĩrĩire. **28** Ndagũthaitha ũrekere ndungata yaku ihĩtia rĩayo, nĩgũkorwo no nginya Jehova agaatũma nyũmba ya mwathi wakwa ĩtuĩke ya ũthamaki wa gũtũũra, tondũ arũaga mbaara cia Jehova. Gũtikanoneke ũndũ mũũru thĩinĩ waku hĩndĩ ĩrĩa yothe ũgũtũũra muoyo. **29** O na kũngĩkorwo kũrĩ mũndũ ũgũthingatĩte akũrute muoyo-rĩ, muoyo wa mwathi wakwa nĩũgakorwo wohanĩtio wega na kĩohe kĩa arĩa marĩ muoyo nĩ Jehova Ngai waku. No mĩoyo ya thũ ciaku nĩakamĩikia kũraihu ta ĩikĩtio na kĩgũtha. **30** Rĩrĩa Jehova agaakorwo ekĩte mwathi wakwa maũndũ mothe mega marĩa eeranĩire mamũkoniĩ, na akorwo agũtuĩte mũtongoria wa gũtongoragia Isiraeli-rĩ, **31** mwathi wakwa ndakanakorwo arĩ na mũrigo wa kũmũritũhĩra thĩinĩ wa thamiri yake nĩ ũndũ wa gũitithia thakame hatarĩ na gĩtũmi kana akorwo erĩhĩirie. Na hĩndĩ ĩrĩa Jehova akaarehera mwathi wakwa ũhootani-rĩ, ũkaaririkana ndungata yaku." **32** Daudi akĩĩra Abigaili atĩrĩ, "Jehova, Ngai wa Isiraeli, arogoocwo, ũcio ũgũtũmire ũmũthĩ ũũke ũcemanie na niĩ. **33** Ũrorathimwo nĩ ũndũ wa itua rĩaku rĩega na kũngiria ndigaite thakame ũmũthĩ, na ndikerĩhĩrie na moko makwa. **34** Tiga nĩ ũguo-rĩ, ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova, Ngai wa Isiraeli, atũũraga muoyo, ũcio ũgiririe ngũgere ngero, korwo ndũnooka na ihenya kũndũnga-rĩ, gũtirĩ mũndũ mũrũme o na ũmwe ũkoniĩ Nabali ũngĩakorwo arĩ muoyo gũgĩkĩa." **35** Ningĩ Daudi akĩamũkĩra kĩrĩa aamũreheire kuuma guoko-inĩ gwake, na akĩmwĩra atĩrĩ, "Inũka na thayũ. Nĩndaigua ũhoro waku na nĩndetĩkĩra ihooya rĩaku." **36** Rĩrĩa Abigaili aathiire kũrĩ Nabali, akĩmũkora arĩ nyũmba thĩĩnĩ arugithĩtie iruga ta rĩa mũthamaki. Ngoro yake yarĩ njanjamũku na aarĩ mũrĩũ mũno. Nĩ ũndũ ũcio ndarĩ ũndũ aamwĩrire nginya rĩrĩa gwakĩire. **37** Ningĩ rũciinĩ gwakĩa, rĩrĩa Nabali aarĩĩũkirwo, mũtumia wake akĩmwĩra maũndũ macio mothe; ngoro yake ĩgĩkira, akĩhaana ta ihiga. **38** Thuutha wa mĩthenya ta ikũmi, Jehova akĩgũtha Nabali, nake agĩkua. **39** Hĩndĩ ĩrĩa Daudi aaiguire atĩ Nabali nĩakuĩte, akiuga atĩrĩ, "Jehova arogoocwo, ũrĩa ũndũĩrĩire mbaara iitũ na Nabali nĩ ũndũ wa kũũnyarara. Nĩagirĩrĩirie ndungata yake ndĩgeeke ũũru, na agacookereria Nabali ũũru wake we mwene." Daudi agĩcooka agĩtũmanĩra Abigaili, akĩmũũria atuĩke mũtumia wake. **40** Ndungata ciake igĩthiĩ Karimeli, ikĩĩra Abigaili atĩrĩ, "Daudi nĩatũtũmĩte kũrĩ we tũgũtware ũgatuĩke mũtumia wake." **41** Akĩinamĩrĩra, agĩturumithia ũthiũ thĩ, akĩmeera atĩrĩ, "Niĩ ndungata yanyu ya mũndũ-wa-nja ndĩ haha, nĩndĩhaarĩirie gũtungatĩra na gũthambia magũrũ ma ndungata cia mwathi wakwa." **42** Abigaili akĩhaica ndigiri na ihenya, agĩthiĩ na airĩtu ake atano a kũmũtungataga, agĩtwarana hamwe na andũ acio maatũmĩtwo nĩ Daudi, agĩtuĩka mũtumia wake. **43** Daudi nĩahikĩtie Ahinoamu wa Jezireeli, nao eerĩ maarĩ atumia ake. **44** No Saũlũ nĩaheanĩte mwarĩ Mikali, mũtumia wa Daudi, kũrĩ Palitieli wa Laishi, ũrĩa warĩ wa kuuma Galimu.

26 Na rĩrĩ, andũ a Zifu magĩthiĩ kũrĩ Saũlũ kũu Gibea makĩmwĩra atĩrĩ, "Githĩ Daudi ndehithĩte karĩma ka Hakila, karĩa kang'etheire Jeshimoni?" **2** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ agĩikũrũka nginya Werũ wa Zifu, arĩ na andũ ake ngiri ithatũ a Isiraeli arĩa maathuurĩtwo, mathiĩ magacarie Daudi kuo. **3** Saũlũ akĩamba hema ciake njĩra-inĩ hakuhĩ na kĩrĩma kĩa Hakila kĩrĩa kĩng'etheire Jeshimoni, nowe Daudi agĩikara kũu werũ-inĩ. Rĩrĩa onire atĩ Saũlũ nĩamũrũmĩrĩire kũu-rĩ, **4** agĩtũma athigaani na akĩmenya atĩ ti-itherũ Saũlũ nĩakinyĩte kuo. **5** Nake Daudi akiumagara agĩthiĩ harĩa Saũlũ aambĩte hema. Akĩona harĩa Saũlũ na Abineri mũrũ wa Neri, mwathi wa mbũtũ cia ita, maakomete. Saũlũ aakomete thĩĩnĩ wa kambĩ, nacio mbũtũ cia ita ikaamba hema ikamũthiũrũrũkĩria. **6** Daudi agĩcooka akĩũria Ahimeleku ũrĩa Mũhiti, na Abishai mũrũ wa Zeruia, mũrũ wa nyina na Joabu, atĩrĩ, "Nũũ ũgũikũrũkania na niĩ kambĩ-inĩ harĩa Saũlũ arĩ?" Abishai akiuga atĩrĩ, "Nĩtũgũthiĩ nawe." **7** Nĩ ũndũ ũcio Daudi na Abishai magĩthiĩ kũrĩ ita rĩu ũtukũ, nake Saũlũ aarĩ kũu kambĩ thĩĩnĩ akomete toro, na itimũ rĩake rĩhaandĩtwo hakuhĩ na mũtwe wake. Nake Abineri na thigari maakomete makamũthiũrũrũkĩria. **8** Abishai akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Ũmũthĩ Ngai nĩaneanĩte thũ

yaku moko-inĩ maku. Na rĩrĩ, reke ndĩmũthecithanie na thĩ na itimũ rĩakwa, itheeca o rĩmwe; ndikũmũtheeca keerĩ." **9** No Daudi akĩĩra Abishai atĩrĩ, "Tiga kũmũniina! Nũũ ũngĩtambũrũkia guoko ookĩrĩre ũrĩa mũitĩrĩrie maguta wa Jehova, na atuĩke ndehĩtie?" **10** Ningĩ akiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ, o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, Jehova we mwene nĩwe ũkũmũhũũra; kana ihinda rĩake rĩkinye, agĩkue, kana athiĩ mbaara-inĩ, agathiirĩre kuo. **11** No Jehova arongiria ndambũrũkie guoko kũrĩ ũrĩa mũitĩrĩrie maguta wa Jehova, ndĩmũũkĩrĩre. Na rĩrĩ, oya itimũ na mbũthũ ya maaĩ icio irĩ hakuhĩ na mũtwe wake, twĩthiĩre." **12** Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩoya itimũ na mbũthũ ya maaĩ icio ciarĩ hakuhĩ na mũtwe wa Saũlũ, magĩthiĩ. Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wonire kana akĩmenya ũhoro ũcio, o na gũtirĩ mũndũ wokĩrire. Othe maarĩ toro, nĩgũkorwo Jehova nĩatũmĩte manyiitwo nĩ toro mũnene. **13** Daudi agĩcooka akĩringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ, akĩrũgama kĩrĩma-igũrũ handũ haraaya; naho nĩ haarĩ itĩĩna inene gatagatĩ kao. **14** Nake akĩanĩrĩra, agĩĩtana kũrĩ ita rĩu rĩa Saũlũ, na kũrĩ Abineri mũrũ wa Neri, akĩũria atĩrĩ, "Anga ndũkũnjookeria, Abineri?" Abineri akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe ũ ũreta mũthamaki?" **15** Daudi akiuga atĩrĩ, "Githĩ ndũrĩ mũndũ mũrũme? Ningĩ-rĩ, nũũ ũtariĩ ta we thĩinĩ wa Isiraeli? Nĩ kĩĩ kĩagiria ũrangĩre mũthamaki, ũcio mwathi waku? Nĩ harĩ mũndũ ũgũũkĩte kũniina mũthamaki ũcio mwathi waku. **16** Ũguo wee wĩkĩte ti ũndũ mwega. Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo-rĩ, wee na andũ aku mwagĩrĩirwo nĩ kũũragwo, nĩ ũndũ mũtiinarangĩra mwathi wanyu, ũcio mũitĩrĩrie maguta wa Jehova. Ta rorai hau mũrĩ. Itimũ rĩa mũthamaki na mbũthũ yake ya maaĩ iria ciuma hakuhĩ na mũtwe wake irĩ ha?" **17** Saũlũ akĩmenya mũgambo wa Daudi, akĩũria atĩrĩ, "Ũcio nĩ mũgambo waku, Daudi, mũrũ wakwa?" Daudi agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ nĩguo, wee mũthamaki, mwathi wakwa." **18** Agĩcooka akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩratũma mwathi wakwa aingatithie ndungata yake? Nĩ atĩa njĩkĩte, na nĩ ũũru ũrĩkũ nyonetwo naguo? **19** Atĩrĩrĩ, reke mũthamaki mwathi wakwa athikĩrĩrie ũhoro wa ndungata yake. Angĩkorwo Jehova nĩwe ũkũringĩrĩirie ũnjũkĩrĩre-rĩ, aroĩtĩkĩra igongona. No angĩkorwo nĩ andũ mekĩte ũguo-rĩ, marogwatwo nĩ kĩrumi marĩ mbere ya Jehova! Nĩmanyingatĩte, njeherere gĩcunjĩ gĩakwa harĩ igai rĩa Jehova, na makoiga atĩrĩ, 'Thiĩ ũgatungatĩre ngai ingĩ.' **20** Na rĩrĩ, ndũkareke thakame yakwa ĩitĩke thĩ haraaya na harĩa Jehova arĩ. Mũthamaki wa Isiraeli oimagarĩte agacarie thuya, ta ũrĩa mũndũ aguĩmaga ngware irĩma-inĩ." **21** Nake Saũlũ agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ nĩnjĩhĩtie. Cooka, wee Daudi, mũrũ wakwa. Nĩ ũndũ nĩ wonire muoyo wakwa ũrĩ wa goro ũmũthĩ, ndikaageria gũkũgera ngero rĩngĩ. Ti-itherũ nĩnjĩkĩte ta mũndũ mũkĩĩgu, na ngahĩtia makĩria." **22** Nake Daudi agĩcookia atĩrĩ, "Ĩ rĩĩrĩ itimũ rĩa mũthamaki. Reke ũmwe wa aanake acio aku oke arĩgĩĩre. **23** Jehova nĩwe ũrĩhaga o mũndũ nĩ ũndũ wa ũthingu wake, na wĩhokeku wake. Jehova nĩegũkũneanĩte mokoinĩ makwa ũmũthĩ, no niĩ ndingĩtambũrũkia guoko njũkĩrĩre ũrĩa mũitĩrĩrie maguta wa Jehova. **24** Ti-itherũ o ta ũguo niĩ nyonete muoyo waku ũrĩ wa goro ũmũthĩ, Jehova arotũma muoyo wakwa o naguo woneke ũrĩ wa goro, na aahonokie kuuma mathĩĩna-inĩ mothe." **25** Saũlũ agĩcooka akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Ũrorathimwo, wee mũrũ wakwa, Daudi; nĩũgeeka maũndũ manene, na tiitherũ nĩũkahootana." Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩthiĩ, nake Saũlũ akĩhũndũka, akĩinũka.

27 No rĩrĩ, Daudi agĩĩciiria atĩrĩ, "Mũthenya ũmwe nĩndĩrĩniinwo nĩ guoko gwa Saũlũ. Ũndũ ũrĩa mwega ingĩĩka nĩ kũũrĩra bũrũri wa Afilisti. Hĩndĩ ĩyo Saũlũ nĩagatiga kũnjaria kũndũ o na kũ thĩĩinĩ wa Isiraeli, na niĩ nĩngehonokia guoko-inĩ gwake." **2** Nĩ ũndũ ũcio Daudi na andũ magana matandatũ arĩa maarĩ nake makiuma, magĩthiĩ kũrĩ Akishi mũrũ wa Maoku, mũthamaki wa Gathu. **3** Daudi na andũ ake magĩtũũrania na Akishi kũu Gathu. Mũndũ o mũndũ aarĩ na andũ a nyũmba yake, na Daudi aarĩ na atumia ake eerĩ: Ahinoamu wa Jezireeli, na Abigaili wa Karimeli, mũtumia wa ndigwa wa Nabali. **4** Rĩrĩa Saũlũ eerirwo atĩ Daudi nĩorĩire Gathu, ndaacookire kũmũcaria rĩngĩ. **5** Ningĩ Daudi akĩĩra Akishi atĩrĩ, "Angĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte maitho-inĩ maku-rĩ, reke heo handũ itũũra-inĩ rĩmwe rĩa bũrũri ũyũ, ngatũũre kuo. Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ndungata yaku ĩtũũre itũũra rĩa ũthamaki hamwe nawe?" **6** Nĩ ũndũ ũcio Akishi akĩmũhe Zikilagi mũthenya o ro ũcio, narĩo rĩtũire rĩrĩ rĩa athamaki a Juda kuuma hĩndĩ ĩyo. **7** Daudi agĩikara bũrũri wa Afilisti mwaka ũmwe na mĩeri ĩna. **8** Na rĩrĩ, Daudi na andũ ake makĩambata magĩthiĩ magĩtharĩkĩra andũ a Geshuru, na Agirizi na Aamaleki. (Kuuma tene andũ acio maatũũraga thĩinĩ wa bũrũri ũrĩa ũthiĩte ũgakinya Shuri na Misiri.) **9** Rĩrĩa rĩothe Daudi aatharĩkagĩra kũndũ, ndaatigagia mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja muoyo, aamoragaga agataha ng'ondu na ng'ombe, na ndigiri na ngamĩĩra, na nguo. Thuutha ũcio agacooka agathiĩ kũrĩ Akishi. **10** Rĩrĩa Akishi aamũũria atĩrĩ, "Uuma gũtharĩkĩra kũ ũmũthĩ?" Daudi akamwĩra atĩrĩ, "Nyuma gũtharĩkĩra Negevu kũu Juda," kana "Gũtharĩkĩra Negevu ya Jerameeli," kana "Gũtharĩkĩra Negevu ya Akeni." **11** Ndaatigirie mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja muoyo nĩguo matwarwo Gathu, nĩ ũndũ eeciiririe atĩrĩ, "Maahota gũtũcuukanĩrĩra moige atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Daudi ekĩte.'" Na ũcio nĩguo warĩ mũtugo wake hĩndĩ ĩrĩa yothe aatũũrire bũrũri wa Afilisti. **12** Nake Akishi nĩehokete Daudi na akeĩraga atĩrĩ, "Nĩatuĩkĩte kĩndũ gĩthũũre kũrĩ andũ ake a Isiraeli, na egũtuĩka ndungata yakwa nginya tene."

28 Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio Afilisti makĩũngania mbũtũ ciao makarũe na Isiraeli. Akishi akĩĩra Daudi atĩrĩ, "No nginya ũmenye atĩ wee na andũ aku nĩmũgatwarana na niĩ ita-inĩ." **2** Daudi akĩmwĩra atĩrĩ, "Hĩndĩ ĩyo nĩguo ũrĩĩonera ũrĩa ndungata yaku ĩngĩhota gwĩka." Akishi akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ũguo nĩ wega, na niĩ nĩngũgũtua mũnangĩri wa hĩndĩ ciothe." **3** Hĩndĩ ĩyo Samũeli nĩakuĩte, na Isiraeli othe makamũcakaĩra na makamũthika itũũra-inĩ rĩake rĩa Rama. Saũlũ, nake nĩaingatĩte ago na aragũri makoima bũrũri ũcio. **4** Afilisti makĩũngana na magĩthiĩ makĩamba hema ciao kũu Shunemu, nake Saũlũ agĩcookanĩrĩria andũ a Isiraeli othe na akĩamba hema kũu Giliboa. **5** Hĩndĩ ĩrĩa Saũlũ, onire mbũtũ ya ita ya Afilisti, agĩĩtigĩra; ngoro yake ĩkĩiyũrwo nĩ guoya. **6** Nake agĩtuĩria ũhoro kuuma kũrĩ Jehova, no Jehova ndaigana kũmũcookeria na irooto

kana Urimu, o na kana anabii. **7** Saũlũ agĩcooka akĩĩra ndungata ciake atĩrĩ, "Njarĩriai mũndũ-wa-nja mũragũri, nĩguo thiĩ ngatuĩrie ũhoro kuuma kũrĩ we." Nao makiuga atĩrĩ, "Nĩ kũrĩ mũragũri ũmwe kũu Eni-Dori." **8** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ agĩkĩĩgarũra nĩguo ndakamenyeke, akĩĩhumba nguo ingĩ, na we na andũ eerĩ magĩthiĩ ũtukũ kũrĩ mũndũ-wa-nja ũcio. Akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndagũrĩra na roho, na ũndehere mũndũ ũrĩa ngũgweta." **9** No mũndũ-wa-nja ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩũũĩ ũrĩa Saũlũ ekĩte, nĩaniinĩte ago na aragũri kuuma bũrũri ũyũ. Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte wambĩre muoyo wakwa mũtego ũndehere gĩkuũ gĩakwa?" **10** Saũlũ akĩĩhĩta harĩ we na rĩĩtwa rĩa Jehova, akiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo-rĩ, ndũkũherithio nĩ ũndũ wa ũndũ ũyũ." **11** Ningĩ mũndũ-wa-nja ũcio akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ mũndũ ũrĩkũ ngũkũrehithĩria?" Akiuga atĩrĩ, "Rehe Samũeli." **12** Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ-wa-nja ũcio onire Samũeli, agĩkayũrũrũka na mũgambo mũnene, akĩĩra Saũlũ atĩrĩ, "Waheenia nĩkĩ? Wee nĩwe Saũlũ!" **13** Mũthamaki nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra. Nĩ kĩĩ ũroona?" Mũndũ-wa-nja ũcio akiuga atĩrĩ, "Ndĩrona roho uumĩte na thĩ." **14** Akĩũria atĩrĩ, "Ahaana atĩa?" Nake akiuga atĩrĩ, "Nĩ mũndũ mũkũrũ ũraambata ehumbĩte nguo ndaaya." Hĩndĩ ĩyo Saũlũ akĩmenya atĩ ũcio aarĩ Samũeli, akĩinamĩrĩra, agĩkoma na nda, agĩturumithia ũthiũ thĩ. **15** Samũeli akĩũria Saũlũ atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ũũthĩĩnie, ũkandehithia gũkũ?" Saũlũ akiuga atĩrĩ, "Ndĩ mũnyamarĩku mũno. Afilisti nĩmararũa na niĩ, na Ngai nĩanjehereire, akaaga kũnjookeria ũhoro na njĩra ya anabii, kana ya irooto. Nĩ ũndũ ũcio ndagwĩta ũnjĩĩre ũrĩa ngwĩka." **16** Samũeli akiuga atĩrĩ, "Ũgũkĩnjũũria nĩkĩ, kuona atĩ rĩu Jehova nĩakwehereire na agatuĩka thũ yaku? **17** Jehova nĩekĩte o ta ũrĩa oigire na kanua gakwa. Jehova nĩagũtunyĩte ũthamaki uume moko-inĩ maku, na akaũnengera mũndũ wa itũũra rĩaku, nĩwe Daudi. **18** Nĩ ũndũ wee ndwathĩkĩire Jehova, kana ũgĩkinyĩria Amaleki mang'ũrĩ make mahiũ, nĩkĩo Jehova agwĩkĩte ũguo ũmũthĩ. **19** Jehova nĩegũkũneana, wee hamwe na Isiraeli, kũrĩ Afilisti, na rũciũ wee na ariũ aku mũgaakorwo mũrĩ hamwe na niĩ. Jehova nĩagacooka aneane mbũtũ cia ita cia Isiraeli kũrĩ Afilisti." **20** O hĩndĩ ĩyo Saũlũ akĩgũa, agĩĩtambũrũkia thĩ aiyũrĩtwo nĩ guoya nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio wa Samũeli. Hinya wake ũgĩthira, tondũ ndaarĩĩte kĩndũ mũthenya ũcio wothe o na ũtukũ. **21** Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ-wa-nja ũcio okire kũrĩ Saũlũ na akĩona ũrĩa aamakĩte, akĩmwĩra atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ, ndungata yaku ya mũndũ-wa-nja nĩĩgwathĩkĩire. Ndatwarĩrĩria muoyo wakwa ũgwati-inĩ, ndeeka ũrĩa ũnjĩĩrire njĩke. **22** Rĩu ndagũthaitha, thikĩrĩrĩria ndungata yaku, ũreke ngũhe tũirio nĩguo ũrĩe ũgĩe na hinya ũhote gũthiĩ rũgendo." **23** Nake akĩrega, akiuga atĩrĩ, "Ndikũrĩa." No andũ ake makĩnyiitanĩra hamwe na mũndũ-wa-nja ũcio, makĩmũringĩrĩria, nake akĩmaigua. Agĩũkĩra hau thĩ agĩikarĩra ũrĩrĩ. **24** Mũndũ-wa-nja ũcio nĩ aarĩ na njaũ noru kũu nyũmba, ĩrĩa aathĩnjire o narua. Akĩoya mũtu, akĩũkanda na akĩruga mĩgate ĩtarĩ na ndawa ya kũimbia. **25** Agĩcooka agĩtwarĩra Saũlũ na andũ ake, nao makĩrĩa. Na ũtukũ o ro ũcio magĩũkĩra magĩthiĩ.

29 Na rĩrĩ, Afilisti magĩcokanĩrĩria mbũtũ ciao cia ita kũu Afeku, nao Isiraeli makĩamba hema hakuhĩ na gĩthima kĩrĩa kĩarĩ kũu Jezireeli. **2** Na rĩrĩa aathani a Afilisti maahĩtũkaga na ikundi ciao cia magana na cia ngiri, Daudi na andũ ake maathiiaga marĩ thuutha hamwe na Akishi. **3** Anene acio a ita rĩa Afilisti makĩũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa ũhoro wa Ahibirania aya?" Akishi agĩcookia atĩrĩ, "Githĩ ũyũ ti Daudi, ũrĩa warĩ mũnene wa Saũlũ mũthamaki wa Isiraeli? Akoretwo arĩ hamwe na niĩ makĩria ma mwaka ũmwe na kuuma mũthenya ũrĩa oimire gwa Saũlũ, nginyagia ũmũthĩ, ndirĩ ndamuona na ihĩtia." **4** No anene a mbũtũ cia ita cia Afilisti makĩmũrakarĩra, makĩmwĩra atĩrĩ, "Ĩra mũndũ ũyũ ahũndũke nĩguo acooke handũ harĩa wamũheire. Ndegũthiĩ hamwe na ithuĩ mbaara-inĩ ndakae gũtũgarũrũka rĩrĩa tũrarũa. Nĩ ũndũ ũngĩ ũrĩkũ mũndũ ũyũ angĩĩka maiguithanie na mwathi wake, tiga kũũraga andũ aitũ? **5** Githĩ ũyũ ti Daudi ũrĩa mainĩire nyĩmbo-inĩ ciao ũũ: "'Saũlũ nĩeyũragĩire andũ ngiri nyingĩ, nake Daudi akooraga ngiri makũmi maingĩ'?" **6** Nĩ ũndũ ũcio Akishi agĩĩta Daudi, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, nĩũkoretwo ũrĩ mwĩhokeku, na no njigue wega tũgĩtungata hamwe nawe ita-inĩ. Kuuma mũthenya ũrĩa wokire kũrĩ niĩ nginya rĩu, ndirĩ ndoona ihĩtia rĩaku, no anene aya a mbũtũ cia ita matingĩgwĩtĩkĩra. **7** Hũndũka ũthiĩ na thayũ; ndũgeeke ũndũ ũngĩrakaria anene a Afilisti." **8** Daudi akĩũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa njĩkĩte? Nĩ atĩa wonete mũũru na ndungata yaku kuuma mũthenya ũrĩa ndookire kũrĩ we nginya rĩu? Nĩ kĩĩ gĩkũgiria thiĩ ngarũe na thũ cia mũthamaki, mwathi wakwa?" **9** Akishi akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩnjũũĩ atĩ ũkoretwo ũrĩ mwega maitho-inĩ makwa ta mũraika wa Ngai; no rĩrĩ, anene a mbũtũ cia ita rĩa Afilisti moigĩte atĩrĩ, 'Ũcio ndangĩĩtĩkĩrio atwarane na ithuĩ kũu mbaara-inĩ.' **10** Rĩu rooka gũũkĩra rũciinĩ tene, hamwe na ndungata cia mwathi waku iria mũũkĩte nacio, na muume gũkũ rũciinĩ gũgĩthererũka." **11** Nĩ ũndũ ũcio Daudi na andũ ake makĩrooka gũũkĩra rũciinĩ tene nĩguo macooke bũrũri-inĩ wa Afilisti, nao Afilisti makĩambata magĩthiĩ Jezireeli.

30 Na rĩrĩ, Daudi na andũ ake maakinyire Zikilagi mũthenya wa gatatũ. Nao Amaleki magĩkorwo nĩ matharĩkĩire Negevu na Zikilagi. Nĩmahũrĩte Zikilagi na makarĩcina, **2** na nĩmatahĩte andũ-a-nja arĩa othe maarĩ kuo, andũ ethĩ o na arĩa akũrũ. Matiigana kũũraga mũndũ o na ũmwe, no nĩmamakuuire magĩthiĩ nao. **3** Rĩrĩa Daudi na andũ ake mookire Zikilagi, maakorire rĩcinĩtwo na mwaki, na atumia ao na ariũ ao na airĩtu ao magatahwo. **4** Nĩ ũndũ ũcio Daudi na andũ ake makĩrĩra maanĩrĩire nginya makĩaga hinya wa kũrĩra rĩngĩ. **5** Atumia a Daudi eerĩ nĩmatahĩtwo, Ahinoamu wa Jezireeli, na Abigaili ũrĩa warĩ mũtumia wa ndigwa wa Nabali kuuma Karimeli. **6** Daudi akĩnyariirĩka mũno nĩ ũndũ andũ nĩmaciirĩire kũmũhũũra na mahiga; o mũndũ arĩ na marũrũ ngoro nĩ ũndũ wa aanake na airĩtu ake. No Daudi akĩgĩa na hinya thĩĩnĩ wa Jehova Ngai wake. **7** Daudi agĩcooka akĩĩra Abiatharu, mũthĩnjĩri-Ngai, mũrũ wa Ahimeleku atĩrĩ, "Ndeehera ebodi." Nake Abiatharu akĩmũrehera ebodi, **8** nake Daudi agĩtuĩria

ũhoro kũrĩ Jehova, akĩũria atĩrĩ, “Nyingatithie mbũtũ ĩyo ĩtũtharĩkĩire? Nĩngũmĩkinyĩra?” Akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mĩrũmĩrĩre, hatarĩ nganja nĩĩũkũmĩkinyĩra na nĩĩũkũhota gũcookia kĩrĩa gĩtahe.” **9** Daudi na andũ magana matandatũ arĩa maarĩ hamwe nake magĩkinya Mũkuru wa Besori, harĩa amwe ao maatigirwo thuutha, **10** nĩgũkorwo andũ ta magana meerĩ maarĩ anogu mũno, makĩremwo nĩ kũringa mũkuru ũcio. No Daudi na andũ magana mana magĩthiĩ na mbere kũmarũmĩrĩra. **11** Nao magĩkorerera Mũmisiri werũ-inĩ, makĩmũtwara kũrĩ Daudi. Makĩmũhe maaĩ ma kũnyua na irio cia kũrĩa, **12** na kĩenyũ kĩa ngũyũ hihe na imanjĩka igĩrĩ cia thabibũ nyũmithie. Akĩrĩa agĩcookwo nĩ hinya, nĩ ũndũ ndaarĩte irio kana akanyua maaĩ handũ ha mĩthenya ĩtatũ, ũtukũ na mũthenya. **13** Daudi akĩmũũria atĩrĩ, “We ũrĩ wa ũ na uumĩte kũ?” Agĩcookia atĩrĩ, “Ndĩ Mũmisiri, ngombo ya mũndũ Mũamaleki. Mwathi wakwa aandiganĩirie ndarũara, mĩthenya ĩtatũ ĩthirĩte. **14** Nĩtwatharĩkĩire Negevu ya Akerethi, na rũgongo rwa bũrũri wa Juda, na Negevu ya Kalebu, na tũgĩcina Zikilagi.” **15** Daudi akĩmũũria atĩrĩ, “Wahota kũndongoria ũnjikũrũkie kũrĩ mbũtũ ĩyo ĩraatharĩkĩire?” Mũndũ ũcio agĩcookia atĩrĩ, “Wĩhĩte na mwĩhĩtwa mbere ya Ngai atĩ ndũkũnjũraga, kana ũneane kũrĩ mwathi wakwa, na nĩngũgũtwara, tũikũrũke tũthiĩ kũrĩa marĩ.” **16** Agĩtongoria Daudi, magĩikũrũka, nao makĩmakora kũu, maharaganĩte bũrũri-inĩ ũcio, makĩrĩa na makĩnyua, magĩĩkenagia nĩ ũndũ wa ũrĩa maatahĩte indo nyingĩ kuuma bũrũri wa Afilisti, na kuuma Juda. **17** Daudi akĩmahũũra kuuma hwaĩ-inĩ kũrĩ mairia nginya hwaĩ-inĩ wa mũthenya ũyũ ũngĩ, na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe worire, tiga o aanake magana mana arĩa maahaicire ngamĩĩra ciao makĩũra. **18** Daudi agĩcookia indo ciothe iria Aamaleki maakuuĩte, o hamwe na atumia ake eerĩ. **19** Gũtirĩ kĩndũ o na kĩmwe kĩagire: mũndũ mwĩthĩ kana mũkũrũ, kamwana kana kairĩtu, indo iria ciothe ciatahĩtwo kana kĩndũ o gĩothe kĩrĩa maakuuĩte. Daudi agĩcookithia indo ciothe. **20** Nake akĩoya ndũũru ciothe cia mbũri na ng’ombe, nao andũ ake magĩcitwara mbere ya mahiũ marĩa mangĩ, makiugaga atĩrĩ, “Ici nĩ indo iria Daudi aatahĩte.” **21** Ningĩ Daudi agĩkinya harĩ andũ arĩa magana meerĩ arĩa maanogete mũno makaremwo nĩ kũmũrũmĩrĩra na magatigwo thuutha hau mũkuru-inĩ wa Besori. Magĩũka gũthagaana Daudi na andũ arĩa maarĩ nake. Rĩrĩa Daudi na andũ ake maakuhĩrĩirie, akĩmageithia. **22** No andũ arĩa othe aaganu na arĩa a haaro thĩinĩ wa arũmĩrĩri a Daudi makiuga atĩrĩ, “Tondũ matiathiire hamwe na ithuĩ-rĩ, tũtikũgayana nao indo cia gũtahwo iria tũcookithĩtie. No rĩrĩ, o mũndũ no oe mũtumia wake na ciana athiĩ.” **23** Daudi agĩcookia atĩrĩ, “Aca, ariũ a baba, mũtingĩĩka ũguo na indo iria Jehova atũheete. Nĩatũgitĩire na akaneana mbũtũ iria ciatũũkĩrĩire mokoinĩ maitũ. **24** Nũũ ũngĩthikĩrĩria ũguo mũroiga? Igai rĩa mũndũ ũrĩa watigirwo akĩrora indo rĩkũiganana na rĩa ũrĩa waikũrũkire agĩthiĩ mbaara-inĩ. Othe mekũgayana o ũndũ ũmwe.” **25** Daudi agĩtua ũndũ ũcio ũtuĩke kĩrĩra na watho wa kũrũmagĩrĩrwo kũu Isiraeli kuuma mũthenya ũcio nginya ũmũthĩ. **26** Rĩrĩa Daudi aakinyire Zikilagi, agĩtũmĩra athuuri a Juda arĩa maarĩ arata ake indo imwe cia iria ciatahĩtwo, akĩmeera atĩrĩ, “Gĩkĩ nĩ kĩheo kĩanyu harĩ indo iria itahĩtwo kuuma kũrĩ thũ cia Jehova.” **27** Agĩcitũmĩra arĩa maarĩ Betheli, na Ramothu-Negevu, na Jatiri; **28** na arĩa maarĩ Aroeri, na Sifimothu, na Eshitemoa, **29** na Rakali; na arĩa maarĩ matũũra ma Ajerameeli, na Akeni; **30** o na arĩa maarĩ Horoma, na Bori-Ashani, na Athaki, **31** na Hebironi; na arĩa maarĩ kũndũ guothe kũrĩa Daudi na andũ ake moorũũrĩte.

31 Na rĩrĩ, Afilisti makĩhũũrana na Isiraeli; nao andũ a Isiraeli makĩmoorĩra, na aingĩ ao makĩũragĩrwo kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Giliboa. **2** Afilisti makĩhatĩrĩria Saũlũ na ariũ ake mũno, na makĩũraga ariũ acio ake, Jonathani, na Abinadabu, na Malikishua. **3** Na rĩrĩ, mbaara nĩyaneneheire Saũlũ mũno mũno, na rĩrĩa aikia a mĩguĩ maamũkinyĩrire, makĩmũguraria mũno. **4** Nake Saũlũ akĩĩra mũkuui wake wa indo cia mbaara atĩrĩ, “Comora rũhiũ rwaku rwa njora ũũthece naruo, nĩguo andũ aya mataruaga matigooke maatheece na maanyararithie.” No rĩrĩ, mũkuui ũcio wake wa indo cia mbaara agĩĩtigĩra mũno, akĩrega gwĩka ũguo; nĩ ũndũ ũcio Saũlũ akĩoya rũhiũ rwake rwa njora, akĩrũgwĩra. **5** Rĩrĩa mũkuui wake wa indo cia mbaara onire atĩ Saũlũ nĩakua-rĩ, o nake akĩgwĩra rũhiũ rwake rwa njora, agĩkua. **6** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ, na ariũ ake atatũ, na mukuui wake wa indo cia mbaara, na andũ ake othe magĩkua hamwe mũthenya o ro ũcio. **7** Rĩrĩa andũ a Isiraeli arĩa maarĩ mwena ũcio ũngĩ wa kĩanda na arĩa maarĩ mũrĩmo wa Jorodani moonire atĩ mbũtũ ya ita ya Isiraeli nĩyoora, na atĩ Saũlũ na ariũ ake nĩmakuĩte-rĩ, magĩtiganĩria matũũra mao makĩũra. Nao Afilisti magĩthiĩ magĩtũũra kuo. **8** Mũthenya ũyũ ũngĩ, Afilisti magĩthiĩ kũbora ciimba, magĩkora Saũlũ na ariũ ake atatũ makuĩte kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Giliboa. **9** Nao makĩmũtinia mũtwe na makĩoya indo ciake cia mbaara, magĩcooka magĩtũma andũ mathiĩ bũrũri wothe wa Afilisti makaanĩrĩre ũhoro ũcio thĩinĩ wa hekarũ ya mĩhianano yao ya kũhooywo, na kũrĩ andũ ao. **10** Makĩiga indo cia Saũlũ cia mbaara thĩinĩ wa hekarũ ya Ashitarothu, na mwĩrĩ wake makĩwoherera rũthingo-inĩ rwa Bethi-Shani. **11** No rĩrĩa andũ a Jabeshi-Gileadi maaiguire ũrĩa Afilisti meekĩte Saũlũ-rĩ, **12** njamba ciao cia ita igĩthiĩ ũtukũ wothe nginya Bethi-Shani. Makĩruta mwĩrĩ wa Saũlũ na ya ariũ ake atatũ kuuma rũthingo-inĩ rwa Bethi-Shani, na magĩthiĩ nayo Jabeshi, magĩcooka makĩmĩcinĩra kuo. **13** Magĩcooka makĩoya mahĩndĩ macio mao na makĩmathika gĩtina-inĩ kĩa mũtĩ wa mũbinde kũu Jabeshi, na makĩĩhinga kũrĩa irio mĩthenya mũgwanja.

2 Samũeli

1 Na rĩrĩ, thuutha wa gĩkuũ gĩa Saũlũ, Daudi agĩkorwo aacooka kuuma kũhoota Aamaleki na agĩikara kũu Zikilagi mĩthenya ĩĩrĩ. **2** Mũthenya wa ĩtatũ-rĩ, hagĩũka mũndũ oimĩte kambĩ-inĩ ya Saũlũ, arĩ na nguo ndembũkangu na rũkũngũ mũtwe. Hĩndĩ ĩrĩa aakinyire harĩ Daudi, akĩĩgũithia thĩ nĩguo amũhe gĩtĩĩo. **3** Daudi akĩmũũria atĩrĩ, "Wee uumĩte kũ?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ kũũra njũrĩte, ngoima kambĩ-inĩ ya andũ a Isiraeli." **4** Daudi akĩmũũria atĩrĩ, "Kaĩ gwĩkĩkĩte atĩa? Ta njĩĩra." Nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Andũ nĩmorĩte makoima mbaara-inĩ. Na andũ aingĩ nĩmooragĩtwo. Nake Saũlũ na mũriũ Jonathani nĩmakuĩte." **5** Ningĩ Daudi akĩũria mwanake ũcio wamũreheire ũhoro ũcio atĩrĩ, "Ũmenyete atĩa atĩ Saũlũ na mũriũ Jonathani nĩmakuĩte?" **6** Mwanake ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndĩrakorirwo ndĩ hau kĩrĩma-inĩ kĩa Giliboa, na hau nĩho ndĩronire Saũlũ, etiranĩtie na itimũ rĩake, akirĩĩ gũkorererwo nĩ ngaari cia ita na ahaici a mbarathi. **7** Rĩrĩa eehũgũrire, akĩnyona, na akĩnjĩta, na niĩ ngĩmũũria atĩrĩ, 'Ũngĩenda ngwĩkĩre atĩa?' **8** "Nake akĩnjũũria atĩrĩ, 'Wee ũrĩ ũ?' "Ngĩmũcookeria atĩrĩ, 'Niĩ ndĩ Mũamaleki.' **9** "Ningĩ akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Ũka haha ũnjũrage! Niĩ ndĩ na ruo rũnene mũno rwa gĩkuũ, no ndĩ o muoyo.' **10** "Nĩ ũndũ ũcio ngĩthiĩ harĩ we, ngĩmũũraga, tondũ nĩndamenyire atĩ arĩkĩtie kũgũa ndekũhona. Ngĩruta thũmbĩ ĩrĩa yarĩ mũtwe wake, na mũrĩnga ũrĩa warĩ guoko gwake, na nĩcio indo iria ndarehera mwathi wakwa." **11** Hĩndĩ ĩyo Daudi na andũ othe arĩa maarĩ nake makĩnyiita nguo ciao, magĩcitembũranga. **12** Nao magĩcakaya, na makĩrĩra, o na makĩĩhinga kũrĩa irio nginya hwaĩ-inĩ, nĩ ũndũ wa Saũlũ na mũriũ Jonathani, o na nĩ ũndũ wa mbũtũ cia ita cia Jehova, na nyũmba ya Isiraeli, tondũ nĩmooragĩtwo na rũhiũ rwa njora. **13** Daudi akĩũria mwanake ũcio wamũreheire ũhoro atĩrĩ, "Wee uumĩte kũ?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ndĩ mũriũ wa mũndũ wa kũngĩ, Mũamaleki." **14** Daudi akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩragiririe wĩtigĩre gũtambũrũkia guoko gwaku ũũrage mũitĩrĩrie maguta wa Jehova?" **15** Ningĩ Daudi agĩĩta ũmwe wa andũ ake, akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ, ũmũũrage!" Nake akĩmũringa, agĩkua. **16** Nĩgũkorwo Daudi aamwĩĩrire atĩrĩ, "Thakame yaku ĩrogũcookerera. Kanua gaku we mwene nĩko kaaruta ũira wa gũgũũkĩrĩra, rĩrĩa uugire atĩrĩ, 'Nĩndĩrooragire mũitĩrĩrie maguta wa Jehova.'" **17** Nake Daudi agĩcakaĩra Saũlũ na mũriũ Jonathani, **18** na agĩathana atĩ andũ a Juda marutwo icakaya rĩĩrĩ rĩĩtagwo rwĩmbo rwa ũta (narĩo rĩandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩa Jasharu): **19** "Wee Isiraeli, riiri waku ũũragĩtwo irĩma-inĩ ciaku. **20** "Ũhoro ũyũ ndũkaheanwo Gathu, **21** "Atĩrĩrĩ, inyuĩ irĩma cia Giliboa, **22** Kuuma kũrĩ thakame ya arĩa moragĩtwo, **23** "Saũlũ na Jonathani, **24** "Inyuĩ airĩtu a Isiraeli, **25** "Hĩ, kaĩ andũ arĩa njamba nĩmagwĩrĩire mbaara-inĩ-ĩ! **26** Niĩ ndĩ na kĩeha nĩ ũndũ waku Jonathani, wee mũrũ wa baba; **27** "Hĩ, kaĩ andũ arĩa njamba nĩmagwĩte-ĩ!

2 Na rĩrĩ, thuutha wa ihinda rĩu, Daudi agĩtuĩria ũhoro harĩ Jehova, akĩũria atĩrĩ, "Nyambate thiĩ itũũra-inĩ rĩmwe rĩa matũũra ma Juda?" Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Ambata." Nake Daudi akĩũria atĩrĩ, "Nĩ rĩrĩkũ ngũthiĩ?" Nake Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Thiĩ Hebironi." **2** Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩambata agĩthiĩ Hebironi na atumia ake eerĩ, Ahinoamu ũrĩa Mũjezireeli, na Abigaili ũrĩa warĩ mũtumia wa ndigwa wa Nabali ũrĩa woimĩte Karimeli. **3** Ningĩ Daudi agĩthiĩ hamwe na andũ arĩa aarĩ nao, o mũndũ na andũ a nyũmba yake, nao magĩtũũra Hebironi, na matũũra-inĩ makuo. **4** Hĩndĩ ĩyo andũ a Juda magĩũka Hebironi, magĩitĩrĩria Daudi maguta kuo, atuĩke mũthamaki wa nyũmba ya Juda. Rĩrĩa Daudi eerirwo atĩ andũ a Jabeshi-Gileadi nĩo maathikire Saũlũ-rĩ, **5** agĩtũma andũ kũrĩ andũ a Jabeshi-Gileadi makameere atĩrĩ, "Jehova aromũrathima nĩ ũndũ nĩmuonanĩtie ũtugi kũrĩ mwathi wanyu Saũlũ na ũndũ wa kũmũthika. **6** Jehova aromuonia ũtugi na wĩhokeku wake, o na niĩ nĩngũmwĩka maũndũ mega ta macio nĩ ũndũ nĩmwĩkĩte ũndũ ũcio. **7** Na rĩrĩ, ũmĩrĩriai mũtuĩke njamba, nĩgũkorwo Saũlũ mwathi wanyu nĩakuĩte, nao andũ a nyũmba ya Juda nĩmanjitĩrĩirie maguta nduĩke mũthamaki wao." **8** Mahinda macio, Abineri mũrũ wa Neri, mũnene wa mbũtũ cia ita cia Saũlũ, nĩoete Ishi-Boshethu mũrũ wa Saũlũ akamũtwara Mahanaimu. **9** Akĩmũtua mũthamaki wa Gileadi, na wa Aashuri, na Jezireeli, na wa Efiraimu, na Benjamini, na wa Isiraeli guothe. **10** Nake Ishi-Boshethu mũrũ wa Saũlũ aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩna hĩndĩ ĩrĩa aatuĩkire mũthamaki wa Isiraeli, agĩthamaka mĩaka ĩĩrĩ. No rĩrĩ, nyũmba ya Juda yarũmĩrĩire Daudi. **11** Ihinda rĩrĩa Daudi aarĩ mũthamaki kũu Hebironi agĩthamakĩra nyũmba ya Juda, rĩarĩ mĩaka mũgwanja na mĩeri ĩtandatũ. **12** Abineri mũriũ wa Neri, hamwe na andũ a Ishi-Boshethu mũrũ wa Saũlũ, makiuma Mahanaimu magĩthiĩ Gibeoni. **13** Joabu mũrũ wa Zeruia na andũ a Daudi makiumagara, magĩtũngana nao karia-inĩ ka Gibeoni. Gĩkundi kĩmwe gĩgĩikara thĩ mwena ũmwe wa Karia kau na gĩkundi kĩu kĩngĩ gĩgĩikara mwena ũcio ũngĩ. **14** Hĩndĩ ĩyo Abineri akĩĩra Joabu atĩrĩ, "Nĩ tuoe aanake amwe mokĩre marũe marĩ mbere iitũ." Joabu agĩcookia atĩrĩ, "Ũguo nĩ wega, nĩ meeke ũguo." **15** Nĩ ũndũ ũcio makĩrũgama magĩtarwo, andũ ikũmi na eerĩ a Abenjamini na Ishi-Boshethu mũrũ wa Saũlũ, na ikũmi na eerĩ a Daudi. **16** Hĩndĩ ĩyo o mũndũ akĩnyiita mũndũ ũrĩa merekanĩire mũtwe, akĩmũtheeca na rũhiũ mbaru-inĩ ciake, nao makĩgũanĩra thĩ o ro hamwe. Nĩ ũndũ ũcio kũndũ kũu gũgĩĩtwo Helikathu-Hazurimu, na gwĩ kũu Gibeoni. **17** Mbaara ĩkĩrũra mũno mũthenya ũcio, nake Abineri na andũ a Isiraeli makĩhootwo nĩ andũ a Daudi. **18** Nao ariũ atatũ a Zeruia maarĩ ho: Nao nĩ Joabu, na Abishai, na Asaheli. Na rĩrĩ, Asaheli aarĩ mũhũthũ magũrũ, akagĩa ihenya o ta thwariga. **19** Nake agĩteng'eria Abineri atekũgarũrũka na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho, amũingatithĩtie. **20** Nake Abineri akĩrora na thuutha wake, akĩũria atĩrĩ, "Asaheli, kaarĩ we?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ nĩ niĩ." **21** Nake Abineri akĩmwĩra atĩrĩ, "Garũrũka na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho; ũnyiite mwanake ũmwe na ũmũtunye indo ciake cia mbaara." No Asaheli ndaigana gũtiga kũmũhanyũkia. **22** O rĩngĩ, Abineri agĩkaania Asaheli, akĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga kũndeng'eria! Kĩrĩa kĩngĩtũma ngũũrage, nĩ kĩĩ? Ingĩhota

atĩa kũng'ethanĩra na mũrũ wa nyũkwa Joabu?" **23** No Asaheli ndaatigire kũmũhanyũkia; nĩ ũndũ ũcio Abineri agĩtheeca Asaheli nda na mũthia wa itimũ rĩake, narĩo itimũ rĩkiumanĩra na mũgongo. Nake akĩgũa hau agĩkua o hĩndĩ ĩyo. Na mũndũ o wothe aakinya hau Asaheli aagwĩte akuĩte, akarũgama ho. **24** No Joabu na Abishai magĩteng'eria Abineri, narĩo riũa rĩgĩthũa-rĩ, magĩkinya kĩrĩma-inĩ kĩa Ama, kĩrĩa kĩrĩ hakuhĩ na Gia, njĩra ya gũthiĩ werũ-inĩ wa Gibeoni. **25** Hĩndĩ ĩyo andũ a Benjamini magĩcookanĩrĩra hamwe, makĩrũmĩrĩra Abineri. Nao magĩthondeka gĩkundi thĩinĩ wao, makĩrũgama igũrũ rĩa kĩrĩma. **26** Abineri agĩĩta Joabu aanĩrĩire, akĩmũũria atĩrĩ, "Rũhiũ rwa njora rũgũtũũra rũniinanaga nginya tene? Anga ndũramenya atĩ ũhoro ũyũ ũkaarigĩrĩria na ũrũrũ? Ũgũikara nginya rĩ ũterĩte andũ aku matige gũteng'eria ariũ a ithe wao?" **27** Joabu agĩcookia atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Ngai atũũraga muoyo, korwo ndũnaaria-rĩ, andũ aya mangĩathiĩ o na mbere gũteng'eria ariũ a ithe wao nginya rũciinĩ." **28** Nĩ ũndũ ũcio Joabu akĩhuha karumbeta, nao andũ othe makĩrũgama; matiacookire kũhanyũkia Isiraeli kana kũrũa rĩngĩ. **29** Ũtukũ ũcio wothe Abineri na andũ ake magĩtuĩkanĩria Araba. Makĩringa Jorodani, magĩthiĩ na mbere matuĩkanĩirie Bithironi guothe, na magĩkinya Mahanaimu. **30** Nake Joabu agĩtiga gũteng'eria Abineri, akĩhũndũka agĩcookanĩrĩria andũ ake othe. Andũ ikũmi na kenda a Daudi makĩoneka matiarĩ ho, Asaheli atatarĩtwo. **31** No andũ a Daudi nĩmooragĩte andũ a Benjamini magana matatũ ma mĩrongo ĩtandatũ arĩa maarĩ na Abineri. **32** Nao makĩoya Asaheli, makĩmũthika mbĩrĩra-inĩ ya ithe kũu Bethilehemu. Ningĩ Joabu na andũ ake magĩthiĩ ũtukũ wothe, magĩkinya Hebironi gũgĩkĩa.

3 Na rĩrĩ, mbaara gatagatĩ ka nyũmba ya Saũlũ na nyũmba ya Daudi nĩyatũũrire ihinda iraaya. Daudi agĩkĩrĩrĩrĩria kũgĩa hinya; nayo nyũmba ya Saũlũ ĩgĩkĩrĩrĩrĩria kwaga hinya. **2** Nake Daudi nĩagĩire na ciana cia aanake arĩ kũu Hebironi: Mũriũ wake wa irigithathi eetagwo Amunoni ũrĩa waciarĩtwo nĩ Ahinoamu ũrĩa Mũjezireeli; **3** Mũriũ wa keerĩ eetagwo Kileabu ũrĩa waciarĩtwo nĩ Abigaili ũrĩa warĩ mũtumia wa ndigwa wa Nabali ũrĩa Mũkarimeli; na wa gatatũ aarĩ Abisalomu ũrĩa waciarĩtwo nĩ Maaka mwarĩ wa Talimai mũthamaki wa Geshuru; **4** wa kana aarĩ Adonija ũrĩa waciarĩtwo nĩ Hagithu; wa gatano aarĩ Shefatia ũrĩa waciarĩtwo nĩ Abitali; **5** na wa gatandatũ aarĩ Ithireamu mũrũ wa Egila mũtumia wa Daudi. Acio nĩo maaciarĩirwo Daudi kũu Hebironi. **6** Hĩndĩ ya mbaara ya nyũmba ya Saũlũ na nyũmba ya Daudi, Abineri no kũgĩa aagĩaga na hinya arĩ thĩinĩ wa nyũmba ya Saũlũ. **7** Na rĩrĩ, Saũlũ nĩ arĩ na thuriya yetagwo Rizipa mwarĩ wa Aia. Nake Ishi-Boshethu akĩũria Abineri atĩrĩ, "Wakomire na thuriya ya baba nĩkĩ?" **8** Abineri nĩarakarire mũno tondũ wa kwĩrwo ũguo nĩ Ishi-Boshethu, nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Kaĩ ndĩkĩrĩ mũtwe wa ngui mwena-inĩ wa Juda? Ũmũthĩ ũyũ nĩĩ ndĩ rũmwe na nyũmba ya thoguo Saũlũ na andũ a nyũmba yake na arata. Niĩ ndirĩ ndaamũneana kũrĩ Daudi. No rĩu ũranjĩĩra atĩ nĩhĩtĩtie ihĩtia ũhoro-inĩ ũkonĩĩ mũndũ-wa-nja ũyũ! **9** Ngai arothũũra, niĩ Abineri, na anjĩke ũũru makĩria, ingĩaga kũhingĩria Daudi ũrĩa Jehova aamwĩrĩire na mwĩhĩtwa, **10** na ndute ũthamaki nyũmba-inĩ ya Saũlũ, na ndũgamie gĩtĩ kĩa Daudi kĩa ũnene igũrũ wa Isiraeli na Juda, kuuma Dani nginya Birishiba." **11** Ishi-Boshethu ndaigana kwĩra Abineri ũndũ ũngĩ tondũ nĩamwĩtigĩrĩte. **12** Ningĩ Abineri agĩtũma andũ kũrĩ Daudi makamwĩre atĩrĩ, "Bũrũri ũyũ nĩ waũ? Nĩtũgĩe na kĩrĩkanĩro nawe, na nĩngũgũteithia ngũrehere andũ a Isiraeli othe mwena waku." **13** Nake Daudi akiuga atĩrĩ, "Ũguo nĩ wega. Nĩtũkũgĩa na kĩrĩkanĩro nawe. No nĩ harĩ ũndũ ũmwe ngwenda wĩke: ndũkanooke mbere yakwa angĩkorwo ndũkarehe Mikali mwarĩ wa Saũlũ hĩndĩ ĩrĩa ũgooka kũnyona." **14** Ningĩ Daudi agĩtũma andũ kũrĩ Ishi-Boshethu mũrũ wa Saũlũ makamwĩre atĩrĩ, "Nengera mũtumia wakwa Mikali, ũrĩa ndagũrire na ikonde igana rĩmwe cia Afilisti." **15** Nĩ ũndũ ũcio Ishi-Boshethu agĩathana Mikali agĩĩrwo kuuma kũrĩ mũthuuriwe Palitieli mũrũ wa Laishi. **16** No rĩrĩ, mũthuuriwe, agĩtwarana nake, agĩthiĩ amũrũmĩrĩrĩire akĩrĩraga nginya Bahurimu. Hĩndĩ ĩyo Abineri akĩmwĩra atĩrĩ, "Cooka mũciĩ!" Nĩ ũndũ ũcio agĩcooka mũciĩ. **17** Nake Abineri akĩaranĩria na athuuri a Isiraeli akĩmeera atĩrĩ, "Kwa ihinda nĩmũkoretwo mwĩrirĩirie gũtua Daudi mũthamaki wanyu. **18** Mũtigĩĩke ũguo rĩu! Nĩgũkorwo Jehova nĩerire Daudi atĩrĩ, 'Na ũndũ wa ndungata yakwa Daudi nĩngahonokia andũ akwa a Isiraeli kuuma guoko-inĩ kwa Afilisti na kuuma guoko-inĩ gwa thũ ciao ciothe.'" **19** Nake Abineri nĩacookire akĩaranĩria na andũ a Benjamini. Agĩcooka agĩthiĩ Hebironi akeere Daudi maũndũ mothe marĩa Isiraeli na nyũmba yothe ya Benjamini meendaga gwĩka. **20** Rĩrĩa Abineri, ũrĩa warĩ na andũ mĩrongo ĩĩrĩ ookire kũrĩ Daudi kũu Hebironi, Daudi akĩmũrugithĩria iruga hamwe na andũ ake. **21** Hĩndĩ ĩyo Abineri akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Reke thiĩ o ro rĩu ngacookanĩrĩrie andũ a Isiraeli othe nĩ ũndũ wa mũthamaki mwathi wakwa, nĩgeetha marĩkanĩre nawe, na nĩguo ũthamakagĩre o kũrĩa guothe ngoro yaku ĩĩrirĩirie." Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩtũma Abineri athiĩ, nake agĩthiĩ na thayũ. **22** Hĩndĩ o ĩyo andũ a Daudi, na Joabu magĩcooka kuuma mbaara-inĩ, na magĩũka na indo nyingĩ iria maatahĩte. No Abineri ndaarĩ hamwe na Daudi kũu Hebironi, tondũ Daudi nĩamwĩrĩte athiĩ, nake agĩthiĩ na thayũ. **23** Rĩrĩa Joabu na thigari ciothe iria ciarĩ hamwe nake maakinyire-rĩ, akĩĩrwo atĩ Abineri mũrũ wa Neri nĩokĩte kũrĩ mũthamaki, na atĩ mũthamaki nĩarekire athiĩ, nake agĩthiĩ na thayũ. **24** Nĩ ũndũ ũcio Joabu agĩthiĩ kũrĩ mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa ũguo weka? Ta kĩone, Abineri nĩokire kũrĩ wee. Ũrekire athiĩ nĩkĩ? Rĩu nĩagĩthiire! **25** Wee nĩũũĩ atĩ Abineri mũrũ wa Neri egũũkĩte gũkũheenia na gũthigaana mĩthiĩre yaku, na amenye maũndũ marĩa mothe ũreka." **26** Hĩndĩ ĩrĩa Joabu oimire harĩ Daudi, agĩtũma andũ makinyĩre Abineri, nao makĩmũcookia kuuma gĩthima-inĩ gĩa Sira. No Daudi ndaigana kũmenya ũhoro ũcio. **27** Na rĩrĩ, rĩrĩa Abineri aacookire Hebironi, Joabu akĩmũtwara keheri-inĩ kĩhingo-inĩ, ta ekwenda kwaria nake na hitho. Na marĩ hau, akĩmũtheeca nda agĩkua, nĩguo arĩhĩrie thakame ya mũrũ wa nyina Asaheli. **28** Thuutha ũcio, rĩrĩa Daudi aiguire ũhoro ũcio, akiuga atĩrĩ, "Niĩ na ũthamaki wakwa tũtirĩ na ihĩtia nginya tene mbere ya

Jehova ũhoro-inĩ wa thakame ya Abineri mũrũ wa Neri. **29** Thakame yake ĩrocookerera Joabu na nyũmba ya ithe yothe! Nayo nyũmba ya Joabu ndĩkanaage mũndũ ũmwe ũrĩ na kĩronda gĩkuura thakame, kana mangũ, kana mũndũ ũrĩthiiaga na mĩtĩ, kana mũndũ ũũragĩtwo na rũhiũ rwa njora, kana mũndũ wagĩte irio." **30** (Joabu na Abishai mũrũ wa nyina mooragire Abineri tondũ nĩooragĩte Asaheli mũrũ wa nyina wao mbaara-inĩ kũu Gibeoni.) **31** Hĩndĩ ĩyo Daudi akĩĩra Joabu na andũ othe arĩa aarĩ nao atĩrĩ, "Tembũrangai nguo cianyu na mwĩhumbe makũnia, na mũthiĩ mũgĩcakayaga mbere ya Abineri." Nake Daudi ũcio mũthamaki agĩthiĩ arũmĩrĩire ndayaya ĩrĩa yakuuĩte kĩimba. **32** Nao magĩthika Abineri kũu Hebironi, nake mũthamaki akĩrĩra aanĩrĩire hau mbĩrĩra-inĩ ya Abineri. O nao andũ othe makĩrĩra. **33** Mũthamaki akĩina icakaya rĩĩrĩ nĩ ũndũ wa Abineri: "Abineri nĩaragĩrĩirwo nĩgũkua ta andũ arĩa moinaga watho? **34** Moko maku matiarĩ moohe, namo magũrũ maku matiarĩ moohe na nyororo. Wagũire o ta mũndũ ũrĩa ũgũũaga mbere ya andũ arĩa aaganu." Nao andũ othe makĩrĩra rĩngĩ nĩ ũndũ wake. **35** Ningĩ andũ othe magĩũka na makĩringĩrĩria Daudi arĩe irio gũtanatuka, no Daudi akĩĩhĩta na mwĩhĩtwa, akiuga atĩrĩ, "Ngai arothũũra, o na anjĩke ũũru makĩria, ingĩcama irio kana kĩndũ kĩngĩ riũa rĩtanathũa!" **36** Nao andũ acio othe maakĩona ũrĩa gwathiĩ magĩkena; ti-itherũ, maũndũ mothe marĩa mũthamaki eekire nĩmamakenirie. **37** Nĩ ũndũ ũcio andũ othe na Isiraeli guothe makĩmenya mũthenya ũcio atĩ mũthamaki ndaarĩ na itemi ũhoro-inĩ wa gĩkuũ kĩa Abineri mũrũ wa Neri. **38** Ningĩ mũthamaki akĩĩra andũ ake atĩrĩ, "Kaĩ mũtaramenya atĩ mũndũ mũnene na ũrĩ igweta mũno nĩarĩkĩtie gũkua ũmũthĩ thĩinĩ wa Isiraeli? **39** Na rĩrĩ, ũmũthĩ, o na gũkorwo ndĩmũitĩrĩrie maguta nduĩke mũthamaki, ndirĩ na hinya, nao ariũ aya a Zeruia marĩ na hinya mũno kũngĩra. Jehova arorĩhia mwĩki ũũru kũringana na ciĩko ciake njũru!"

4 Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa Ishi-Boshethu mũrũ wa Saũlũ aaiguire atĩ Abineri nĩakuĩrĩire kũu Hebironi-rĩ, akĩũrwo nĩ hinya, nao andũ othe a Isiraeli makĩmaka. **2** Nake mũrũ wa Saũlũ aarĩ na andũ eerĩ arĩa maarĩ atongoria a ikundi cia gũtharĩkanĩra. Ũmwe eetagwo Baana na ũcio ũngĩ Rekabu; maarĩ ariũ a Rimoni ũrĩa Mũbeerothi wa mũhĩrĩga wa Benjamini; Beerothu gũtaragwo ta gĩcunjĩ kĩa Benjamini, **3** tondũ andũ a Beerothu nĩmoorĩire Gitaimu na matũũrĩte kuo ta andũ a kũngĩ nginyagia ũmũthĩ. **4** (Jonathani mũrũ wa Saũlũ aarĩ na mũriũ wonjete magũrũ meerĩ. Aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka ĩtano rĩrĩa ũhoro wa Saũlũ na Jonathani wamakinyĩire kuuma Jezireeli. Nake mũreri wake akĩmũkuua, akĩũra; no rĩrĩa aahiũhĩte akĩũrarĩ, mwana ũcio akĩgũa agĩtuĩka kĩonje. Rĩĩtwa rĩake rĩarĩ Mefiboshethu.) **5** Nake Rekabu na Baana, ariũ a Rimoni ũrĩa Mũbeerothi, magĩthiĩ marorete nyũmba-inĩ ya Ishi-Boshethu, na magĩkinya kuo rĩrĩa gũkoragwo kũrĩ ũrugarĩ mũthenya, rĩrĩa aahurũkĩte mĩaraho. **6** Nao makĩingĩra nyũmba ya thĩinĩ metuĩte ta meendaga gũkuua ngano, makĩmũtheeca nda. Nake Rekabu na mũrũ wa nyina Baana makĩũra. **7** Maingĩrire nyũmba hĩndĩ ĩrĩa aakomete gĩtanda-inĩ nyũmba yake ya toro. Maarĩkia kũmũtheeca na kũmũũraga, magĩtinia mũtwe wake. Makĩũkuua, magĩthiĩ ũtukũ wothe magerete njĩra ya Araba. **8** Magĩtwarĩra Daudi mũtwe wa Ishi-Boshethu kũu Hebironi, makĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Ĩ ũyũ mũtwe wa Ishi-Boshethu mũrũ wa Saũlũ, thũ yaku, ũrĩa wageragia gũkũũraga. Ũmũthĩ nĩguo Jehova arĩhĩria mwathi wakwa mũthamaki gwĩ Saũlũ na rũciaro rwake." **9** Nake Daudi agĩcookeria Rekabu na Baana, mũrũ wa nyina, ariũ a Rimoni ũrĩa Mũbeerothi atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, ũrĩa ũhonoketie kuuma mathĩĩna-inĩ mothe, **10** rĩrĩa mũndũ aanjĩrire atĩrĩ, 'Saũlũ nĩakuĩte', agĩĩciiria atĩ nĩ ũhoro mwega andehera, ndamũnyiitire ngĩmũũragĩra kũu Zikilagi. Kĩu nĩkĩo kĩheo kĩrĩa ndamũheire nĩ ũndũ wa ndũmĩrĩri ĩyo yake! **11** Akĩrĩ makĩria atĩa, hĩndĩ ĩrĩa andũ aaganu moragĩte mũndũ ũtarĩ na ihĩtia thĩinĩ wa nyũmba yake akomete ũrĩrĩ-inĩ wake, githĩ ndiagĩrĩirwo nĩ gwĩtia thakame yake kuuma moko-inĩ manyu na ndĩmweherie muume thĩ!" **12** Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩatha andũ ake, nao makĩmooraga. Makĩmatinia moko na magũrũ, na magĩcuuria mĩĩrĩ yao hau karia-inĩ kũu Hebironi. No rĩrĩ, makĩoya mũtwe wa Ishi-Boshethu na makĩũthika mbĩrĩra-inĩ ya Abineri kũu Hebironi.

5 Na rĩrĩ, mĩhĩrĩga yothe ya Isiraeli ĩgĩthiĩ kũrĩ Daudi kũu Hebironi ĩkĩmwĩra atĩrĩ, "Ithuĩ tũrĩ a mũthiimo waku na thakame yaku. **2** Ihinda rĩrĩa Saũlũ aarĩ mũthamaki witũ-rĩ, wee nĩwe watongoragia mbũtũ cia Isiraeli igĩthiĩ ita. Nake Jehova agĩkwĩra atĩrĩ, 'Wee nĩũgatuĩka mũrĩithi wa andũ akwa a Isiraeli, na ũtuĩke mwathi wao.'" **3** Rĩrĩa athuuri othe a Isiraeli maathiĩte Hebironi kũrĩ Mũthamaki Daudi, mũthamaki nĩagĩire na kĩrĩkanĩro nao mbere ya Jehova o kũu Hebironi, nao magĩitĩrĩria Daudi maguta mũtwe atuĩke mũthamaki wa Isiraeli. **4** Daudi aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩtatũ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, na agĩthamaka mĩaka mĩrongo ĩna. **5** Aathamakĩire Juda mĩaka mũgwanja na mĩeri ĩtandatũ arĩ Hebironi, na agĩthamaka Isiraeli guothe mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩtatũ arĩ Jerusalemu. **6** Mũthamaki na andũ ake magĩthiĩ Jerusalemu magatharĩkĩre Ajebusi, arĩa matũũraga kuo. Nao Ajebusi makĩĩra Daudi atĩrĩ, "Ndũgũtoonya gũkũ; tondũ andũ arĩa megũkũgirĩrĩria ũtoonye nĩ arĩa atumumu na cionje." Tondũ meĩraga atĩrĩ, "Daudi ndangĩhota gũtoonya kuo." **7** No rĩrĩ, Daudi nĩatunyanire kĩĩhitho kĩa hinya gĩa Zayuni, na nĩkĩo gĩĩtagwo itũũra inene rĩa Daudi. **8** Mũthenya o ro ũcio Daudi akiuga atĩrĩ, "Mũndũ wothe ũngĩtooria Ajebusi no agerire mũtaro-inĩ wa maaĩ nĩguo akinyĩre andũ acio 'mathuaga na atumumu' o acio thũ cia Daudi." Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga moige atĩrĩ, "'Andũ atumumu na arĩa mathuaga' matigatoonya nyũmba ya ũthamaki." **9** Nake Daudi agĩtũũra kĩihitho-inĩ kĩu kĩa hinya, agĩgĩtua itũũra inene rĩa Daudi. Nake Daudi agĩakĩrĩra itũũra rĩu inene kuuma Milo arĩcooketie na thĩinĩ. **10** Daudi agĩkĩrĩrĩria kũgĩa na hinya tondũ Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe aarĩ hamwe nake. **11** Na rĩrĩ, Hiramu mũthamaki wa Turo agĩtũmĩra Daudi andũ, hamwe na mĩgogo ya mĩtarakwa, na atharamara, na aaki na

mahiga, nao magĩakĩra Daudi nyũmba ya ũthamaki. **12** Nake Daudi akĩmenya atĩ Jehova nĩamũhaandĩte atuĩke mũthamaki wa Isiraeli na agatũũgĩria ũthamaki wake nĩ ũndũ wa andũ ake a Isiraeli. **13** Aarĩkia kuuma Hebironi, Daudi nĩagĩire na thuriya ingĩ na akĩhikia atumia kũu Jerusalemu, na agĩciarĩrwo aanake na airĩtu angĩ. **14** Maya nĩmo marĩĩtwa ma ciana iria aaciarĩire kũu Jerusalemu: Shamua, na Shobabu, na Nathani, na Solomoni, **15** na Ibiharu, na Elishua, na Nefegu, na Jafia, **16** na Elishama, na Eliada, na Elifeleti. **17** Hĩndĩ ĩrĩa Afilisti maaiguire atĩ Daudi nĩaitĩrĩirio maguta agatuĩka mũthamaki wa Isiraeli, makĩambata magĩthiĩ na mbũtũ ciao ciothe makamũcarie, no Daudi aigua ũhoro ũcio agĩikũrũka agĩthiĩ kĩĩhithio-inĩ kĩa hinya. **18** Na rĩrĩ, Afilisti nĩmokĩte na makeyaragania gĩtuamba-inĩ kĩa Refaimu; **19** nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩtuĩria ũhoro kũrĩ Jehova, akĩmũũria atĩrĩ, "Thiĩ ngatharĩkĩre Afilisti? Nĩũkũmaneana kũrĩ niĩ?" Nake Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Thiĩ, nĩgũkorwo ti-itherũ nĩ ngũneana Afilisti kũrĩ we." **20** Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩthiĩ Baali-Perazimu, na agĩtooreria Afilisti kuo. Akiuga atĩrĩ, "O ta ũrĩa maaĩ moinaga, noguo Jehova aharaganĩtie thũ ciakwa mbere yakwa." Nĩ ũndũ ũcio handũ hau hagĩĩtwo Baali-Perazimu. **21** Nao Afilisti magĩtiganĩria mĩhianano yao kũu, nake Daudi na andũ ake makĩmĩoya magĩthiĩ nayo. **22** Afilisti nĩmambatire o rĩngĩ makĩaragania Gĩtuamba-inĩ kĩa Refaimu; **23** nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩtuĩria ũhoro harĩ Jehova, nake Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Tiga kwambata ũthiĩ ũrũngĩrĩirie, no thiũrũrũka ũmoime na thuutha, ũmatharĩkĩre ũmarutĩtie na mbere ya mĩtĩ ya mĩkũngũgũ. **24** Rĩrĩa ũrĩigua mũkubio uumĩte igũrũ rĩa mĩtĩ ya mĩkũngũgũ-rĩ, thiĩ narua, tondũ ũguo nĩkuonania atĩ Jehova nĩathiĩte mbere yaku nĩguo ahũũre mbũtũ cia Afilisti." **25** Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩĩka o ta ũrĩa Jehova aamwathĩte, akĩhũũra Afilisti amarutĩtie Gibeoni, o nginya Gezeri.

6 O rĩngĩ, Daudi agĩcookanĩrĩria andũ arĩa maarĩ njamba a Isiraeli othe, nao maarĩ ngiri mĩrongo ĩtatũ. **2** Daudi arĩ hamwe na andũ acio ake othe magĩthiĩ moimĩte Baala kũu Juda makambatie ithandũkũ rĩa Ngai marĩrute kuo, ithandũkũ rĩrĩa rĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa Rĩake, naguo ũguo nĩ ta kuuga Rĩĩtwa rĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe, ũrĩa ũikaraga gatagatĩ ka makerubi marĩa marĩ igũrũ rĩa ithandũkũ rĩu. **3** Nao makĩigĩrĩra ithandũkũ rĩa Ngai ngaari-inĩ njerũ ya ng'ombe, makĩrĩruta nyũmba ya Abinadabu, ĩrĩa yarĩ kĩrĩma-inĩ. Nao Uza na Ahio, ariũ a Abinadabu, nĩo maatongoretie ngaari ĩyo njerũ **4** ĩrĩ na ithandũkũ rĩu rĩa Ngai igũrũ rĩayo, nake Ahio nĩwe warĩtongoretie. **5** Nake Daudi na nyũmba yothe ya Isiraeli maarũũhagia na hinya wao wothe marĩ mbere ya Jehova, makaina nyĩmbo na inanda cia kĩnũbi, na inanda cia mũgeeto, na tũhembe, na njingiri na thaani iria ihũũrithanagio ikagamba. **6** Hĩndĩ ĩrĩa maakinyire kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano kĩa Nakoni, ndegwa ikĩhĩngwo, Uza agĩtambũrũkia guoko akanyiitĩrĩra ithandũkũ rĩa Ngai tondũ ndegwa nĩ ciahĩngĩtwo. **7** Namo marakara ma Jehova magĩakanĩra Uza tondũ wa gĩĩko kĩu gĩa kwaga gĩtĩĩo; Nĩ ũndũ ũcio Ngai akĩmũgũtha akĩgũa, agĩkuĩra hakuhĩ na ithandũkũ rĩa Ngai. **8** Nake Daudi akĩrakara tondũ mang'ũrĩ ma Jehova nĩmookĩrĩire Uza, na nginya ũmũthĩ handũ hau hetagwo Perezu-Uza. **9** Nake Daudi agĩĩtigĩra Jehova mũthenya ũcio, akĩũria atĩrĩ, "Ngaahota atĩa kũinũkia ithandũkũ rĩĩrĩ rĩa Jehova?" **10** Nake ndetĩkĩrire gũtwara ithandũkũ rĩu rĩa Jehova kũu aatũire, itũũra-inĩ inene rĩa Daudi. Handũ ha ũguo, aarĩtwarire kwa Obedi-Edomu ũrĩa Mũgiiti. **11** Ithandũkũ rĩu rĩa Jehova rĩgĩikara nyũmba-inĩ ya Obedi-Edomu ũrĩa Mũgiiti mĩeri ĩtatũ, nake Jehova akĩmũrathima hamwe na nyũmba yake yothe. **12** Na rĩrĩ, Mũthamaki Daudi akĩĩrwo atĩrĩ, "Jehova nĩarathimĩte nyũmba ya Obedi-Edomu na kĩrĩa gĩothe arĩ nakĩo, tondũ wa ithandũkũ rĩa Ngai." Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩikũrũka akĩruta ithandũkũ rĩa Ngai kuuma nyũmba ya Obedi-Edomu akĩrĩtwara itũũra inene rĩa Daudi akenete. **13** Na rĩrĩ, andũ acio maakuuĩte ithandũkũ rĩa Jehova maakinya makinya matandatũ-rĩ, Daudi akĩruta igongona rĩa ndegwa na gacaũ kanoru. **14** Daudi akĩina arĩ mbere ya Jehova na hinya wake wothe, ehumbĩte ebodi ya gatani; **15** nĩ ũndũ ũcio Daudi na nyũmba yothe ya Isiraeli makĩambatia ithandũkũ rĩa Jehova makĩanagĩrĩra na makĩhuhaga tũrumbeta. **16** Hĩndĩ ĩrĩa ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova rĩatoonyaga itũũra inene rĩa Daudi-rĩ, Mikali mwarĩ wa Saũlũ agĩcũthĩrĩria arĩ ndirica-inĩ. Na rĩrĩa onire Mũthamaki Daudi akĩrũgarũga akĩinaga mbere ya Jehova, akĩmũnyarara ngoro-inĩ yake. **17** Nao makĩrehe ithandũkũ rĩa Jehova na makĩrĩiga handũ harĩo thĩinĩ wa hema ĩrĩa Daudi aambĩte nĩ ũndũ warĩo, nake Daudi akĩruta maruta ma njino na ma ũiguano mbere ya Jehova. **18** Aarĩkia kũruta magongona ma njino, na maruta ma ũiguano-rĩ, akĩrathima andũ thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe. **19** Ningĩ akĩheana mũgate, na gĩkũmba gĩa thabibũ, na gĩcunjĩ kĩa nyama kũrĩ mũndũ o wothe warĩ gĩkundi-inĩ kĩu gĩa Isiraeli, arũme na andũ-a-nja o ũndũ ũmwe. Nao andũ othe makĩinũka mĩciĩ kwao. **20** Hĩndĩ ĩrĩa Daudi aacookire mũciĩ akarathime andũ a nyũmba yake-rĩ, Mikali mwarĩ wa Saũlũ agĩũka kũmũtũnga, akiuga atĩrĩ, "Kaĩ mũthamaki wa Isiraeli nĩakĩĩonanĩtie ũmũthĩ-ĩ, agakĩruta nguo mbere ya ngombo cia airĩtu cia ndungata ciake, o ta ũrĩa mũndũ ũtarĩ thoni angĩĩka!" **21** Daudi akĩĩra Mikali atĩrĩ, "Nyuma mbere ya Jehova ũrĩa wathuurire niĩ handũ ha thoguo kana mũndũ o na ũmwe wa nyũmba yake, hĩndĩ ĩrĩa aathuurire nduĩke mũthamaki wa gũthamakĩra andũ a Jehova, nĩo andũ a Isiraeli, na nĩ ũndũ ũcio no nginya nyine ndĩ mbere ya Jehova. **22** O na nĩ ngũkĩrĩrĩria kwĩyagithia gĩtĩĩo gũkĩra ũũ, na nĩngwĩnyiihia maitho-inĩ makwa. No rĩrĩ, ndungata icio cia airĩtu wagweta-rĩ, niĩ nĩgũtĩĩo ngũtĩĩo nĩcio." **23** Nake Mikali mwarĩ wa Saũlũ ndaagĩire ciana nginya mũthenya ũrĩa aakuire.

7 Na rĩrĩ, thuutha wa mũthamaki gũikara nyũmba yake ya ũthamaki, nake Jehova akamũhe ũhurũko agatiga gũũkĩrĩrwo nĩ thũ ciake ciothe iria ciamũrigiicĩirie-rĩ, **2** akĩĩra mũnabii Nathani atĩrĩ, "Niĩ njikaraga nyũmba ya ũthamaki yaakĩtwo na mĩtarakwa, o rĩrĩa ithandũkũ rĩa Ngai rĩigĩtwo hema-inĩ." **3** Nathani agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Ũndũ ũrĩa ũreciiria, gwĩka ĩka guo tondũ Jehova arĩ hamwe nawe." **4** Ũtukũ ũcio kiugo

kĩa Jehova gĩgĩkinyĩra Nathani, akĩĩrwo atĩrĩ: **5** "Thiĩ ũkeere ndungata yakwa Daudi atĩrĩ, 'Jehova ekuuga ũũ: Anga we nĩwe ũkũnjakĩra nyũmba nĩguo ndĩmĩtũũre? **6** Niĩ ndirĩ ndatũũra nyũmba kuuma mũthenya ũrĩa ndaarutire andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri nginya ũmũthĩ. Ndũũraga thiiaga kũndũ na kũndũ ndĩ hemainĩ arĩ yo gĩtũũro gĩakwa. **7** Kũrĩa guothe ndanathiĩ na andũ a Isiraeli othe-rĩ, ndĩ ndooria mũtongoria o na ũmwe wao, arĩa ndaathire marĩithagie andũ akwa a Isiraeli, atĩrĩ, "Mwagĩte kũnjakĩra nyũmba ya mĩtarakwa nĩkĩ?"' **8** "Na rĩrĩ, ĩra ndungata yakwa Daudi atĩrĩ, 'Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: Ndaakũrutire rũũru-inĩ ngĩgũtigithia kũrũmĩrĩra mahiũ nĩguo ũtuĩke mwathi wa andũ akwa a Isiraeli. **9** Nĩ ngoretwo nawe o kũrĩa guothe wanathiĩ, na ngakwehereria thũ ciaku ciothe ikeehera mbere yaku. Rĩu nĩngũtũma rĩĩtwa rĩaku rĩtuĩke inene, o ta marĩĩtwa ma andũ arĩa anene mũno a thĩ. **10** Na nĩngaahe andũ akwa a Isiraeli handũ, na ndĩmahaande wega nĩgeetha magĩe na mũciĩ wao kĩũmbe, na matigacooka gũthĩĩnĩka. Andũ aaganu matigacooka kũmahinyĩrĩria rĩngĩ, o ta ũrĩa maatũire meekaga kĩambĩrĩria-inĩ, **11** o na ũrĩa matũire meekaga kuuma rĩrĩa ndathuurire atongoria a gũtongoragia andũ akwa a Isiraeli. Ningĩ nĩngakũhe ũhurũko kuuma kũrĩ thũ ciaku ciothe. "'Jehova egũkwĩra atĩ Jehova we mwene nĩwe ũkaarũgamia nyũmba yaku: **12** Hĩndĩ ĩrĩa matukũ maku magaathira, ũhurũke hamwe na maithe maku, nĩngarahũra mbeũ yaku ĩcooke ithenya rĩaku, ĩrĩa ĩkoima mũthiimo waku wee mwene, na nĩngarũgamia ũthamaki wake. **13** Ũcio nĩwe ũgaaka nyũmba ĩtanĩtio na Rĩĩtwa Rĩakwa, na nĩngarũgamia gĩtĩ kĩa ũnene wake nginya tene. **14** Nĩngatuĩka ithe, nake atuĩke mũrũ wakwa. Hĩndĩ ĩrĩa ageeka ũũru, ngaamũherithia na rũthanju rwa andũ, na ahũũrwo mahũũra nĩ andũ. **15** No rĩrĩ, wendo wakwa ndũrĩ hĩndĩ ũkeeherio kũrĩ we, ta ũrĩa ndaaweheririe harĩ Saũlũ, ũrĩa ndeheririe mbere yaku. **16** Nyũmba yaku na ũthamaki waku igũtũũra mbere yakwa nginya tene; o nakĩo gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene gĩgũtũũra kĩrĩ kĩrũmu wega nginya tene.'" **17** Nake Nathani akĩĩra Daudi ciugo ciothe cia ũguũrio ũcio. **18** Nake Mũthamaki Daudi agĩtoonya, agĩikara thĩ mbere ya Jehova, akiuga atĩrĩ: "Niĩ ndĩkĩrĩ ũ, Wee Mwathani Jehova, nayo nyũmba yakwa-rĩ, ĩkĩrĩ kĩ, atĩ nĩkĩo ũnginyĩtie nginya haha? **19** Na rĩrĩ, Wee Mwathani Jehova, wonete ũndũ ũcio ta ũrĩ mũnini maitho-inĩ maku, nawe ũgacooka kwaria ũhoro wa matukũ marĩa magooka makoniĩ nyũmba ya ndungata yaku. Ningĩ Wee Mwathani Jehova ĩno nĩyo njĩra yaku ĩrĩa waragĩria andũ nayo? **20** "Nĩ atĩa ũngĩ Daudi angĩkwĩra? Nĩgũkorwo Wee Mwathani Jehova, nĩũĩ ndungata yaku. **21** Nĩ ũndũ wa kiugo gĩaku, na kũringana na wendo waku, nĩwĩkĩte ũndũ ũyũ mũnene ũguo, na ũkaũmenyithia ndungata yaku. **22** "Wee Mwathani Jehova, kaĩ ũkĩrĩ mũnenewĩ! Gũtirĩ ũngĩ tawe, na gũtirĩ Ngai ũngĩ tiga wee, o ta ũrĩa tũiguĩte na matũ maitũ. **23** Na nũũ ũhaana ta andũ aku a Isiraeli, rũrĩrĩ rũmwe gũkũ thĩ rũrĩa Ngai waruo aakũũrire rũtuĩke andũ ake, nĩgeetha wĩgĩire igweta, na wĩke maũndũ manene ma magegania na ma gwĩtigĩrwo, na ũndũ wa kũingata ndũrĩrĩ na ngai ciao ciehere mbere ya andũ aku, arĩa wakũũrire kuuma bũrũri wa Misiri? **24** Wee nĩũrũgamĩtie andũ aku a Isiraeli matuĩke andũ aku nginya tene, nawe, Wee Jehova nĩũtuĩkĩte Ngai wao. **25** "Na rĩrĩ, Jehova Ngai, tũma kĩĩranĩro kĩrĩa wĩranĩire gĩkoniĩ ndungata yaku na nyũmba yake kĩrũme nginya tene. Na wĩke o ta ũguo wĩranĩire, **26** nĩgeetha rĩĩtwa rĩaku rĩnenehe nginya tene. Ningĩ andũ nĩmakoiga atĩrĩ, 'Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩwe Ngai wa Isiraeli!' Nayo nyũmba ya ndungata yaku Daudi nĩĩkehaanda mbere yaku. **27** "Wee Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, nĩũguũrĩirie ndungata yaku ũndũ ũyũ, ũkoiga atĩrĩ, 'Nĩngagwakĩra nyũmba.' Nĩ ũndũ ũcio ndungata yaku nĩĩgĩĩte na ũmĩrĩru wa kũhooya ihooya rĩrĩ. **28** Wee Mwathani Jehova, Wee nĩwe Ngai! Ciugo ciaku nĩciakwĩhokwo, na nĩwĩrĩire ndungata yaku maũndũ macio mega. **29** Rĩu nĩwonete kwagĩrĩire ũrathime nyũmba ya ndungata yaku, nĩgeetha ĩtũũre mbere yaku nginya tene maitho-inĩ maku; nĩgũkorwo Wee Mwathani Jehova nĩwe warĩtie, na nĩ ũndũ wa kĩrathimo gĩaku, nyũmba ya ndungata yaku ĩtũũre ĩraathimĩtwo nginya tene."

8 Thuutha wa mahinda macio-rĩ, Daudi nĩatharĩkĩire Afilisti na akĩmatooria biũ, na agĩtunyana Methegi-Amma kuuma watho-inĩ wa Afilisti. **2** Ningĩ Daudi nĩatooririe andũ a Moabi. Agĩtũma makome thĩ na akĩmathima na ũraihu wa rũrigi. Aamathima-rĩ, ithimi igĩrĩ ciao makooragwo, na gĩthimi gĩa gatatũ mageetĩkĩrio matũũre muoyo. Nĩ ũndũ ũcio andũ a Moabi magĩtuĩka ndungata cia Daudi na makamũrehagĩra igooti. **3** Daudi nĩahũũranire na Hadadezeri mũrũ wa Rehobu, mũthamaki wa Zoba, rĩrĩa aathiĩte gũcookia bũrũri ũrĩa aatunyĩtwo gũkuhĩ na Rũũĩ rwa Farati. **4** Nake Daudi akĩmũtunya ngaari ciake cia ita ngiri ĩmwe, na andũ a gũcitwara ngiri mũgwanja, na thigari cia magũrũ ngiri mĩrongo ĩĩrĩ. Nake agĩtemenga mbarathi icio cia mbaara magũrũ agĩtũma ithue ciothe tiga o igana rĩmwe. **5** Rĩrĩa Asuriata a kuuma Dameski mookire gũteithia Hadadezeri mũthamaki wa Zoba, Daudi akĩũraga Asuriata ngiri mĩrongo ĩĩrĩ na igĩrĩ. **6** Akĩiga mbũtũ cia kũrangĩra ũthamaki wa Asuriata kũu Dameski. Nao Asuriata magĩtuĩka a gwathagwo nĩwe makamũrehagĩra igooti. Jehova nĩaheaga Daudi ũhootani kũrĩa guothe aathiiaga. **7** Na rĩrĩ, Daudi agĩkuua ngo cia thahabu iria ciarĩ cia atongoria a Hadadezeri agĩcirehe Jerusalemu. **8** Kuuma matũũra ma Teba na Berothai, marĩa maarĩ ma Hadadezeri, Mũthamaki Daudi agĩkuua kuuma kuo indo nyingĩ mũno cia gĩcango. **9** Rĩrĩa Tou mũthamaki wa Hamathu aaiguire atĩ Daudi nĩahootete mbũtũ ciothe cia mbaara cia Hadadezeri-rĩ, **10** agĩtũma mũriũ Joramu kũrĩ Mũthamaki Daudi akamũgeithie na amũkũngũĩre nĩ ũndũ wa kũhoota Hadadezeri, ũrĩa wakoretwo akĩrũa na Tou. Joramu akĩmũrehera indo cia betha na cia thahabu, o na cia gĩcango. **11** Mũthamaki Daudi akĩamũrĩra Jehova indo icio, o ta ũrĩa aamũrĩte betha na thahabu kuuma ndũrĩrĩ-inĩ ciothe iria aatooretie. **12** Nacio nĩ Edomu na Moabi, na Aamoni na Afilisti, na Amaleki. Ningĩ akĩamũra indo iria aatahĩte kuuma kũrĩ Hadadezeri mũrũ wa Rehobu mũthamaki wa Zoba. **13** Nake Daudi akĩgĩa igweta hĩndĩ ĩrĩa oimire kũũraga andũ a Edomu

ngiri ikũmi na inyanya Gĩtuamba-inĩ gĩa Cumbĩ. **14** Nake akĩiga thigari cia kũrangĩra Edomu guothe, nao andũ a Edomu othe magĩtuĩka ndungata cia Daudi. Nake Jehova nĩaheaga Daudi ũhootani kũrĩa guothe aathiiaga. **15** Daudi nĩathamakire Isiraeli guothe, akahũthagĩra kĩhooto, na akahingĩria andũ ake othe maũndũ marĩa maagĩrĩire. **16** Joabu mũrũ wa Zeruia nĩwe warĩ mũnene wa ita; nake Jehoshafatu mũrũ wa Ehiludu nĩwe warĩ mwandĩki wa maũndũ ma ihinda rĩu; **17** nake Zadoku mũrũ wa Ahitubu na Ahimeleku mũrũ wa Abiatharu maarĩ athĩnjĩri-Ngai; nake Seraia aarĩ mwandĩki. **18** Nake Benaia mũrũ wa Jehoiada nĩwe warĩ mũnene wa Akerethi na Apelethi; nao ariũ a Daudi maarĩ ataari a mũthamaki.

9 Nake Daudi akĩũria atĩrĩ, "Nĩ kũrĩ mũndũ o na ũmwe ũtigarĩte wa nyũmba ya Saũlũ ũrĩa ingĩtuga nĩ ũndũ wa Jonathani?" **2** Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ na ndungata ya mũciĩ wa Saũlũ yetagwo Ziba. Nao makĩmĩĩta ĩthiĩ mbere ya Daudi, nake mũthamaki akĩmĩũria atĩrĩ, "Wee nĩwe Ziba?" Nayo ĩgĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ nĩ niĩ ndungata yaku." **3** Nake mũthamaki akĩũria atĩrĩ, "Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũtigarĩte wa nyũmba ya Saũlũ ũrĩa ingĩonia ũtugi wa Ngai?" Nake Ziba agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Nĩ kũrĩ na mũrũ wa Jonathani; nake nĩ mwonju magũrũ meerĩ." **4** Nake mũthamaki akĩũria atĩrĩ, "Arĩ ha?" Ziba akĩmũcookeria atĩrĩ, "Arĩ mũciĩ kwa Makiru mũrũ wa Amieli kũu Lo-Debari." **5** Nĩ ũndũ ũcio, Mũthamaki Daudi agĩtũmana areehwo kuuma nyũmba ya Makiru mũrũ wa Amieli, kũu Lo-Debari. **6** Rĩrĩa Mefiboshethu mũrũ wa Jonathani, mũrũ wa Saũlũ, ookire harĩ Daudi, akĩinamĩrĩra amũhe gĩtĩĩo. Nake Daudi akĩmwĩta "Mefiboshethu!" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ũyũ ndungata yaku." **7** Nake Daudi akĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra, nĩgũkorwo ti-itherũ nĩngũgũtuga nĩ ũndũ wa thoguo Jonathani. Nĩngũgũcookeria gĩthaka gĩothe kĩrĩa kĩarĩ gĩa gukaguo Saũlũ, nawe ũrĩrĩagĩra irio metha-inĩ yakwa hĩndĩ ciothe." **8** Nake Mefiboshethu akĩinamĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Ndungata yaku ĩkĩrĩ kĩ, atĩ nĩguo ũrũmbũiye ngui nguũ ta niĩ?" **9** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki agĩtũmanĩra Ziba, ndungata ya Saũlũ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩndahe mũrũ wa mũriũ wa mwathi waku indo ciothe iria ciarĩ cia Saũlũ na cia nyũmba yake. **10** Wee, hamwe na ariũ aku na ndungata ciaku, nĩ inyuĩ mũrĩmũrĩmagĩra mũgũnda, na mũkainũkia magetha, nĩgeetha mũrũ wa mũriũ wa mwathi waku oonage irio. Nake Mefiboshethu, mũrũ wa mũriũ wa mwathi waku, arĩrĩagĩra irio metha-inĩ yakwa hĩndĩ ciothe." (Na rĩrĩ, Ziba aarĩ na ariũ ikũmi na atano, na ndungata mĩrongo ĩĩrĩ.) **11** Ningĩ Ziba akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Ndungata yaku nĩĩgwĩka o ũrĩa wothe mũthamaki, mwathi wakwa, egwatha ndungata yake ĩĩke." Nĩ ũndũ ũcio Mefiboshethu aarĩĩagĩra irio metha-inĩ ya Daudi taarĩ ũmwe wa ariũ a mũthamaki. **12** Mefiboshethu aarĩ na kamwana geetagwo Mika, nao andũ othe a mũciĩ wa Ziba maarĩ ndungata cia Mefiboshethu. **13** Nake Mefiboshethu agĩtũũra Jerusalemu, tondũ aarĩĩagĩra irio metha-inĩ ya mũthamaki hĩndĩ ciothe, nake arĩ mwonju magũrũ meerĩ.

10 Thuutha wa mahinda macio, mũthamaki wa Aamoni agĩkua, nake Hanuni, mũriũ, agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **2** Nake Daudi agĩĩciiria atĩrĩ, "Nĩnguonania ũtugi kũrĩ Hanuni mũrũ wa Nahashu, o ta ũrĩa ithe aanjĩkire maũndũ ma ũtugi." Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩtũma andũ kũrĩ Hanuni makamũcakaithie nĩ ũndũ wa gũkuĩrwo nĩ ithe. Rĩrĩa andũ acio maatũmĩtwo nĩ Daudi maakinyire bũrũri-inĩ wa Aamoni-rĩ, **3** andũ arĩa maarĩ igweta a Aamoni makĩũria Hanuni mwathi wao atĩrĩ, "Ũreciiria Daudi nĩ thoguo aratĩĩa nĩ ũndũ wa gũgũtũmĩra andũ magũcakaithie? Githĩ Daudi ndatũmĩte andũ aya kũrĩ we nĩgeetha matuĩrie na mathigaane itũũra rĩĩrĩ inene, nĩguo macooke marĩtunyane?" **4** Nĩ ũndũ ũcio Hanuni akĩnyiitithia andũ acio a Daudi, na akĩmenjithia nderu rwere rũmwe, na agĩtinia nguo ciao irima gatagatĩ ka njikarĩro, na akĩmaingata. **5** Hĩndĩ ĩrĩa Daudi eerirwo ũhoro ũcio, agĩtũma andũ makamatũnge tondũ andũ acio nĩmaconorithĩtio mũno. Mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Ikarai kũu Jeriko nginya nderu cianyu ikũre, mũcooke mũũke." **6** Rĩrĩa Aamoni maamenyire atĩ nĩmatuĩkĩte kĩndũ kĩnungu harĩ Daudi-rĩ, makĩandĩka thigari cia magũrũ cia Asuriata ngiri mĩrongo ĩĩrĩ kuuma Bethi-Rehobu na Zoba, o na mũthamaki wa Maaka arĩ na andũ ake ngiri ĩmwe, o na ningĩ andũ ngiri ikũmi na igĩrĩ kuuma Tobu. **7** Nake Daudi aigua ũhoro ũcio-rĩ, agĩtũma Joabu na ita rĩothe rĩa mbaara. **8** Nao Aamoni makiumagara, makĩara mĩhari ya mbũtũ cia mbaara kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩao inene, nao Asuriata a Zoba na Rehobu, na andũ a Tobu na a Maaka maarĩ oiki kũu werũ-inĩ. **9** Nake Joabu akĩona atĩ thigari nĩciarĩte mĩhari ya mbaara mbere yake o na thuutha wake; nĩ ũndũ ũcio agĩthuura mbũtũ imwe iria ciarĩ njamba mũno kũu Isiraeli, agĩcitũma ikarũe na Asuriata. **10** Andũ acio angĩ akĩmaiga watho-inĩ wa Abishai mũrũ wa nyina, na akĩmatũma makarũe na andũ a Amoni. **11** Joabu akiuga atĩrĩ, "Asuriata mangĩĩngĩria hinya-rĩ, wee ũũke ũndeithie; no Aamoni mangĩgũkĩria hinya-rĩ, nĩngũũka ngũteithie. **12** Wĩyũmĩrĩrie nĩgeetha tũrũe na ũcamba nĩ ũndũ wa andũ aitũ na nĩ ũndũ wa matũũra manene ma Ngai witũ. Jehova nĩegwĩka ũrĩa ekuona kwagĩrĩire maitho-inĩ make." **13** Ningĩ Joabu na mbũtũ ciake magĩtharĩkĩra Asuriata, nao makĩmoorĩra. **14** Rĩrĩa Aamoni moonire atĩ Asuriata nĩmaroora-rĩ, o nao makĩũrĩra Abishai, magĩtoonya thĩinĩ wa itũũra rĩrĩa inene. Nĩ ũndũ ũcio Joabu agĩcooka agĩtiga kũrũa na Aamoni na agĩthiĩ Jerusalemu. **15** Thuutha wa Asuriata kuona atĩ nĩmatoorio nĩ andũ a Isiraeli-rĩ, magĩcookanĩrĩra hamwe rĩngĩ. **16** Hadadezeri aarehithĩtie Asuriata kuuma mũrĩmo wa Rũũĩ rwa Farati; magĩthiĩ nginya Helamu marĩ hamwe, na Shobaki mũnene wa mbũtũ ya ita ya Hedadezeri, amatongoretie. **17** Rĩrĩa Daudi eerirwo ũhoro ũcio-rĩ, agĩcookanĩrĩria ita rĩa Isiraeli rĩothe, makĩringa Rũũĩ rwa Jorodani na magĩthiĩ nginya Helamu. Nao Asuriata makĩara mĩhari ya thigari cia mbaara igatũngane na Daudi, makĩrũa nake. **18** No rĩrĩ, Asuriata acio makĩũrĩra Isiraeli, nake Daudi akĩũraga andũ magana mũgwanja arĩa maatwarithagia ngaari ciao cia ita, na thigari cia magũrũ ngiri mĩrongo ĩna. Ningĩ akĩũraga Shobaki mũnene wa mbũtũ ciao, agĩkuĩra kũu. **19** Rĩrĩa athamaki

arĩa othe maarĩ ndungata cia Hadadezeri moonire atĩ nĩmahootwo nĩ Isiraeli-rĩ, magĩthondeka thayũ na andũ a Isiraeli na magĩtuĩka a gwathagwo nĩo. Nĩ ũndũ ũcio Asuriata magĩĩtigĩra gũcooka gũteithia Aamoni hĩndĩ ĩngĩ.

11 Na rĩrĩ, hĩndĩ ya kĩmera yaakinya ihinda rĩrĩa athamaki maathiiaga mbaara-inĩ-rĩ, Daudi agĩtũma Joabu hamwe na andũ a mũthamaki na mbũtũ ciothe cia mbaara cia andũ a Isiraeli. Makĩananga Aamoni magĩcooka makĩrigiicĩria Raba. Nowe Daudi agĩtigwo Jerusalemu. **2** Hwaĩ-inĩ ũmwe-rĩ, Daudi agĩũkĩra akiuma gĩtanda-inĩ gĩake agĩthiĩ gũceeranga kũu igũrũ rĩa nyũmba ya ũthamaki. Arĩ nyũmba igũrũ akĩona mũndũ-wa-nja agĩĩthamba. Mũndũ-wa-nja ũcio aarĩ mũthaka mũno, **3** nake Daudi agĩtũma mũndũ agatuĩrie ũhoro wake. Mũndũ ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Githĩ ũcio ti Bathisheba, mwarĩ wa Eliamu mũtumia wa Uria ũrĩa Mũhiti?" **4** Hĩndĩ ĩyo Daudi agĩtũma andũ makamũgĩĩre. Mũndũ-wa-nja ũcio agĩũka kũrĩ Daudi, nake agĩkoma nake. (Nĩgũkorwo nĩethereetie ihinda rĩake rĩa mweri), nake agĩgĩĩcookera gwake mũciĩ. **5** Mũndũ-wa-nja ũcio akĩgĩa nda na agĩtũmanĩra Daudi, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndĩ na nda." **6** Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩtũma mũndũ athiĩ kũrĩ Joabu amwĩre atĩrĩ: "Ndũmĩra Uria ũrĩa Mũhiti." Nake Joabu agĩtũma Uria kũrĩ Daudi. **7** Rĩrĩa Uria ookire, Daudi akĩmũũria ũhoro wa ũrĩa Joabu aatarĩĩ, na ũhoro wa ũrĩa thigari ciatarĩĩ, na ũrĩa mbaara yathiiaga na mbere. **8** Ningĩ Daudi akĩĩra Uria atĩrĩ, "Ikũrũka gwaku mũciĩ ũgethambe magũrũ." Nĩ ũndũ ũcio Uria akiuma nyũmba ya ũthamaki, na akĩrũmĩrĩrio kĩheo kuuma kũrĩ mũthamaki. **9** No Uria agĩkoma itoonyero-inĩ rĩa nyũmba ya ũthamaki hamwe na ndungata ciothe cia mwathi wake, na ndaigana gũikũrũka athiĩ gwake mũciĩ. **10** Rĩrĩa Daudi eerirwo atĩrĩ, "Uria ndaanathiĩ mũciĩ," akĩmũũria atĩrĩ, "Githĩ to hĩndĩ woka kuuma kũraya? Nĩ kĩĩ kĩragiririe ũthiĩ mũciĩ?" **11** Uria akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Ithandũkũ rĩa Jehova, na andũ a Isiraeli na a Juda maikarĩte hema-inĩ, na mwathi wakwa Joabu na andũ a mwathi wakwa maikarĩte kambĩ kũu werũ-inĩ. Ingĩrahotire atĩa gũthiĩ mũciĩ gwakwa, ngarĩe na nganyue, na ngome na mũtumia wakwa? Ti-itherũ o ta ũrĩa ũtũũraga muoyo, ndingĩĩka ũndũ ta ũcio!" **12** Ningĩ Daudi akĩmwĩra atĩrĩ, "Ikara gũkũ mũthenya ũngĩ ũmwe, na rũciũ nĩngagũtũma ũcooke." Nĩ ũndũ ũcio Uria agĩikara Jerusalemu mũthenya ũcio na ũcio ũngĩ warũmĩrĩire. **13** Hĩndĩ ĩrĩa Daudi aamwĩtire, akĩrĩĩanĩra na akĩnyuuanĩra nake, ningĩ Daudi agĩtũma arĩĩo nĩ njoohi. No hwaĩ-inĩ Uria agĩthiĩ gũkoma mũgeeka-inĩ wake arĩ hamwe na ndungata cia mwathi wake; ndaigana gũthiĩ gwake mũciĩ. **14** Rũciinĩ Daudi akĩandĩkĩra Joabu marũa, akĩmanengera Uria atware. **15** Marũa macio maandĩkĩtwo atĩrĩ, "Twara Uria harĩa mbaara ĩhĩire mũno. Ũcooke ũmũtiganĩrie nĩgeetha ooragwo." **16** Rĩrĩa Joabu aarigiicĩirie itũũra rĩrĩa inene, akĩiga Uria harĩa aamenyaga nĩho haarĩ agitĩri arĩa maarĩ njamba. **17** Hĩndĩ ĩrĩa andũ a itũũra rĩu inene mookire kũrũa na Joabu-rĩ, andũ amwe a mbũtũ cia ita cia Daudi makĩũragwo; o nake Uria ũrĩa Mũhiti agĩkua. **18** Joabu agĩtũma mũndũ kũrĩ Daudi akamũhe ũhoro wothe wa mbaara ĩyo. **19** Nake agĩatha mũndũ ũcio aatũmire atĩrĩ: "Warĩkia kũhe mũthamaki ũhoro ũyũ wothe wa mbaara, **20** marakara ma mũthamaki maahota kũrĩrĩmbũka, nake aahota gũkũũria atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ gĩtũmire mũkuhĩrĩrie mũno itũũra inene mũkarũe? Kaĩ mũtooĩ atĩ no mamũrathe na mĩguĩ marĩ rũthingo-inĩ? **21** Nũũ woragire Abimeleku mũrũ wa Jerubu-Beshethu? Githĩ ti mũndũ-wa-nja wamũikĩirie ihiga rĩa gĩthĩĩ arĩ rũthingo-inĩ igũrũ? Githĩ ti kĩo gĩatũmire akuĩre kũu Thebezu? Nĩ kĩĩ kĩratũmire mũthiĩ hakuhĩ mũno na rũthingo?' Angĩgakũũria ũguo-rĩ, nawe ũkaamũcookeria atĩrĩ, 'O nayo ndungata yaku, Uria ũrĩa Mũhiti nĩmũkuũ.'" **22** Nake mũndũ ũcio akiumagara agĩthiĩ, na aakinya, akĩĩra Daudi maũndũ mothe marĩa Joabu aamũtũmĩte akoige. **23** Nake mũndũ ũcio watũmĩtwo akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Andũ acio maratũkĩrirrie hinya, marooka kũrũa na ithuĩ werũ-inĩ, no tũrakĩmahũndũra nginya itoonyero-inĩ rĩa kĩhingo gĩa itũũra rĩrĩa inene. **24** Hĩndĩ ĩyo aikia a mĩguĩ maraikĩria ndungata ciaku mĩguĩ marĩ rũthingo igũrũ, na andũ amwe a mũthamaki nĩmakuĩte. O na ningĩ ndungata yaku, Uria ũrĩa Mũhiti, nĩĩkuĩte." **25** Nake Daudi akĩĩra mũndũ ũcio atĩrĩ, "Thiĩ wĩre Joabu atĩrĩ: 'Tiga kũigua ũũru nĩ ũhoro ũcio; rũhiũ rũniinaga mũndũ ũmwe o ta ũrĩa rũniinaga ũrĩa ũngĩ. Thiĩ na mbere gũtharĩkĩra itũũra rĩu inene ũrĩanange.' Wĩre Joabu ũguo nĩgeetha ũmũũmĩrĩrie." **26** Rĩrĩa mũtumia wa Uria aiguire atĩ mũthuuriwe nĩakuĩte-rĩ, akĩmũcakaĩra. **27** Ihinda rĩa gũcakaya rĩathira-rĩ, Daudi akiuga areehwo gwake nyũmba, nake agĩtuĩka mũtumia wake, na akĩmũciarĩra kahĩĩ. No rĩrĩ, ũndũ ũcio Daudi ekĩte nĩwarakaririe Jehova.

12 Nake Jehova agĩtũma Nathani kũrĩ Daudi. Na aakinya harĩ we Nathani akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Itũũra-inĩ rĩmwe nĩ kwarĩ na andũ eerĩ, ũmwe aarĩ gĩtonga na ũrĩa ũngĩ aarĩ mũthĩĩni. **2** Mũndũ ũcio warĩ gĩtonga aarĩ na ndũũru nyingĩ cia ng'ondu na cia ng'ombe, **3** no ũcio warĩ mũthĩĩni ndaarĩ na kĩndũ tiga o kamwatĩ kanini aagũrĩte. Agĩkarera, nako gagĩkũra karĩ hamwe nake na ciana ciake. Kaarĩĩaga irio ciake, na gakanyuuagĩra gĩkombe gĩake na gaakomaga gĩthũri-inĩ gĩake. Nako kaarĩ o ta mwarĩ. **4** "Na rĩrĩ, mũgeni agĩũka gwa gĩtonga kĩu, no gĩtonga kĩu gĩkĩrega kuoya ng'ondu ĩmwe yakĩo kana ng'ombe gĩthondekere mũgeni ũcio wokĩte gwakĩo gĩa kũrĩa. Handũ ha ũguo, gĩkĩoya kamwatĩ karĩa kaarĩ ka mũthĩĩni na gĩgĩthĩnjĩra mũndũ ũcio wokĩte gwakĩo mũciĩ." **5** Daudi agĩcinwo nĩ marakara nĩ ũndũ wa mũndũ ũcio, akĩĩra Nathani atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, mũndũ ũcio wĩkĩte ũguo agĩrĩirwo nĩ gũkua! **6** No nginya arĩhe kamwatĩ kau maita mana, tondũ nĩekĩte ũndũ ta ũcio na akaaga kũiguanĩra tha." **7** Hĩndĩ ĩyo Nathani akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Wee nĩwe mũndũ ũcio! Ũũ nĩguo Jehova, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: 'Ndagũitĩrĩirie maguta ũtuĩke mũthamaki wa Isiraeli, na ngĩkũhonokia kuuma guoko-inĩ gwa Saũlũ. **8** Nĩndakũheire nyũmba ya mwathi waku, o na ngĩkũhe atumia a mwathi waku maikare gĩthũri-inĩ gĩaku. Nĩndakũheire nyũmba ya Isiraeli na Juda. Na kũngĩkorwo maũndũ macio maarĩ manini na matiakũiganĩte-rĩ, nĩingĩakũheire maũndũ mangĩ

maingĩ. **9** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũnyarare kiugo kĩa Jehova, ũgeeka ũũru maitho-inĩ make? Nĩwooragithirie Uria ũrĩa Mũhiti na rũhiũ rwa njora, na ũkĩoya mũtumia wake atuĩke mũtumia waku. Wamũragithirie na rũhiũ rwa njora rwa andũ a Amoni. **10** Na nĩ ũndũ ũcio, rũhiũ rwa njora rũtikeehera nyũmba yaku, nĩ ũndũ nĩwaanyararire niĩ, na ũkĩoya mũtumia wa Uria ũrĩa Mũhiti atuĩke mũtumia waku.' **11** "Jehova ekuuga ũũ: 'Nĩngũkũrehithĩria thĩĩna kuuma nyũmba yaku wee mwene. O maitho-inĩ maku nĩngoya atumia aku, ndĩmahe mũndũ wa nyũmba yaku, nake nĩagakoma na atumia acio aku mũthenya barigici. **12** Wekire ũndũ ũcio na hitho, no Niĩ ngeeka ũndũ ũyũ mũthenya barigici andũ a Isiraeli othe makĩonaga.'" **13** Hĩndĩ ĩyo Daudi akĩĩra Nathani atĩrĩ, "Nĩnjĩhĩirie Jehova." Nathani agĩcookia atĩrĩ, "Jehova nĩakwehereirie mehia maku. Ndũgũkua. **14** No tondũ nĩũtũmĩte thũ cia Jehova imũmene mũno nĩ ũndũ wa gwĩka ũguo-rĩ, mwana ũcio ũciarĩirwo nĩegũkua." **15** Nathani aarĩkia kũinũka mũciĩ-rĩ, Jehova agĩtũma mwana ũcio mũtumia wa Uria aaciarĩire Daudi arũare. **16** Daudi agĩthaitha Ngai nĩ ũndũ wa mwana ũcio. Akĩĩhinga kũrĩa irio, agĩtoonya nyũmba yake, agĩkoma thĩ ũtukũ ũcio wothe. **17** Nao athuuri a nyũmba yake magĩthiĩ hakuhĩ nake nĩguo mamũrũgamie na igũrũ nowe akĩrega, na ndaigana kũrĩanĩra irio nao. **18** Mũthenya wa mũgwanja wakinya-rĩ, mwana ũcio agĩkua. Nacio ndungata cia Daudi igĩĩtigĩra kũmwĩra atĩ mwana ũcio nĩakuĩte. Tondũ cioigire atĩrĩ, "Rĩrĩa mwana oima muoyo, twarĩirie Daudi na akaaga gũtũthikĩrĩria. Twahota atĩa kũmwĩra atĩ mwana nĩakuĩte? Aahota kwĩgera ngero." **19** No Daudi akĩona atĩ ndungata ciake nĩciaheehanaga, akĩmenya atĩ mwana ũcio nĩakuĩte. Nake akĩũria atĩrĩ, "Kaĩ mwana akuĩte?" Nao magĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩakuĩte." **20** Hĩndĩ ĩyo Daudi agĩũkĩra. Aarĩkia gwĩthamba, akĩĩhaka maguta na akĩgarũrĩra nguo ciake, agĩthiĩ nyũmba ya Jehova, akĩinamĩrĩra, na akĩhooya. Ningĩ agĩcooka agĩthiĩ gwake mũciĩ, agĩĩtia irio, nao andũ ake makĩmũrehere, akĩrĩa. **21** Ndungata ciake ĩkĩmũũria atĩrĩ, "Ũreka ũguo nĩkĩ? Rĩrĩa mwana ararĩ muoyo nĩũrehingĩte na ũkarĩra, no mwana akua-rĩ, wokĩra na warĩa irio!" **22** Nake agĩcookia atĩrĩ, "Hĩndĩ ĩrĩa mwana ararĩ muoyo-rĩ, ndĩrehingaga na ngarĩra. ngĩĩciiria atĩrĩ, 'Nũũ ũũĩ? Jehova aahota kũnjiguĩra tha areke mwana ũcio atũũre muoyo.' **23** No rĩu tondũ nĩakuĩte-rĩ, nĩ kĩĩ gĩgũtũma ndĩĩhinge? Ndaahota kũmũriũkia? Nĩ niĩ ngaathiĩ kũrĩ we, no ndangĩcooka kũrĩ niĩ." **24** Hĩndĩ ĩyo Daudi akĩhooreria mũtumia wake Bathisheba, agĩthiĩ kũrĩ we na agĩkoma nake. Nake agĩciara kahĩĩ; nao magĩgatua Solomoni. Nake Jehova agĩkenda; **25** na tondũ Jehova nĩakendete-rĩ, agĩtũma mũnabii Nathani athiĩ agakahe rĩĩtwa Jedidia. **26** Hĩndĩ ĩyo Joabu akĩhũũra Raba itũũra rĩa andũ a Amoni, na agĩtunyana kĩhingo kĩa hinya kĩa ũthamaki. **27** Ningĩ Joabu agĩtũma andũ kũrĩ Daudi, akiuga atĩrĩ, "Nĩhũũranĩte na itũũra rĩa Raba o na ngatunyana maaĩ marĩo. **28** Na rĩrĩ, cookanĩrĩria ikundi icio ingĩ cia mbũtũ cia ita, nĩguo ithiũrũrũkĩrie itũũra rĩu inene irĩigwatĩre. Angĩkorwo ti ũguo nĩngwĩgwatĩra itũũra rĩu inene, narĩo rĩĩtanagio na niĩ." **29** Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩcookanĩrĩria mbũtũ ciake ciothe cia ita agĩthiĩ Raba, na akĩrĩtharĩkĩra, akĩrĩtunyana. **30** Nake akĩoya thũmbĩ ya mũtwe ya mũthamaki wao, na ũritũ wayo warĩ taranda ĩmwe ya thahabu, na nĩ yagemetio na tũhiga twa goro, nayo ĩkĩigĩrĩrwo mũtwe wa Daudi. Nake agĩtaha indo nyingĩ mũno kuuma itũũra rĩu inene, **31** akĩrutũrũra aikari akuo, akĩmahe wĩra wa gwatũra mbaũ na mĩthumeno, na aruti wĩra na harũ cia igera na wa mathanwa, na wĩra wa gũthondeka maturubarĩ. Nake eekire ũguo matũũra-inĩ mothe ma Aamoni. Thuutha ũcio Daudi na mbũtũ ciake ciothe cia ita magĩcooka Jerusalemu.

13 Thuutha wa mahinda macio-rĩ, Abisalomu mũrũ wa Daudi aarĩ na mwarĩ wa nyina mũthaka mũno wetagwo Tamaru, nake Amunoni mũrũ wa Daudi akĩmwenda mũno. **2** Amunoni agĩtangĩka nginya agĩĩtua nĩ mũrũaru nĩ ũndũ wa mwarĩ wa ithe Tamaru, nĩgũkorwo aarĩ mũirĩtu gathirange, na nĩonaga arĩ hinya kũmwĩka ũndũ o na ũrĩkũ. **3** Na rĩrĩ, Amunoni aarĩ na mũratawe wetagwo Jonadabu mũrũ wa Shimea, mũrũ wa nyina na Daudi. Jonadabu aarĩ mũndũ mwara mũno. **4** Akĩũria Amunoni atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte wee mũrũ wa mũthamaki woneke o ũkĩhinyĩrĩrĩka rũciinĩ o rũciinĩ? Kaĩ ũtangĩnjĩĩra gĩtũmi?" Amunoni akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ kwenda nyendeete Tamaru, mwarĩ wa nyina na Abisalomu mũrũ wa baba." **5** Jonadabu akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ ũrĩrĩ na wĩtue atĩ ũrĩ mũrũaru. Rĩrĩa thoguo arĩũka gũkuona, ũmwĩre atĩrĩ, 'No nyende mwarĩ wa baba Tamaru oke aahe kĩndũ gĩa kũrĩa. Andugĩre irio ngĩonaga, nĩguo ndĩmuone, na ningĩ ndĩe acinyiitĩte na guoko gwake.'" **6** Nĩ ũndũ ũcio Amunoni agĩkoma na agĩĩtua nĩ mũrũaru. Na rĩrĩa mũthamaki ookire kũmuona, Amunoni akĩmwĩra atĩrĩ, "No nyende mwarĩ wa baba Tamaru oke aathondekere tũmĩgate ngĩonaga, nĩguo ndĩe anyiitĩte na guoko gwake." **7** Daudi agĩtũmanĩra Tamaru nyũmba-inĩ ya ũthamaki, akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ nyũmba ya mũrũ wa thoguo Amunoni, ũmũthondekere irio." **8** Nĩ ũndũ ũcio Tamaru agĩthiĩ nyũmba ya mũrũ wa ithe Amunoni, akĩmũkora akomete. Akĩoya mũtu, akĩũkanda, agĩthondeka mũgate Amunoni akĩmuonaga, na akĩũruga. **9** Agĩcooka akĩoya rũgĩo, akĩmũihũrĩra mũgate, nowe akĩrega kũrĩa. Amunoni akiuga atĩrĩ, "Andũ othe nĩmeherio haha." Nĩ ũndũ ũcio andũ othe makiuma nja, makĩmũtiga. **10** Hĩndĩ ĩyo Amunoni akĩĩra Tamaru atĩrĩ, "Ndehera irio haha nyũmba yakwa ya toro, nĩguo ndĩe ũcinyiitĩte na guoko gwaku." Nake Tamaru akĩoya mũgate ũrĩa aathondekete, akĩũtwarĩra mũrũ wa ithe Amunoni nyũmba yake ya toro. **11** No rĩrĩa aamũtwarĩire nĩguo arĩe, Amunoni akĩmũnyiita, akiuga atĩrĩ, "Ũka ngome nawe, mwarĩ wa baba." **12** Nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Aca, mũrũ wa baba! Tiga kũnyiita na hinya. Ũndũ ta ũyũ ndwagĩrĩire gwĩkwo Isiraeli! Tiga gwĩka ũndũ ũyũ wa waganu. **13** Ha ũhoro wakwa naguo atĩa? Thoni ciakwa ingĩcitwara nakũ? O nawe-rĩ, ũhoro waku ũgũikara atĩa? Ũkuoneka ũhaana ta mũndũ ũmwe wa andũ arĩa aaganu na akĩĩgu thĩĩnĩ wa Isiraeli. Ndagũthaitha aria na mũthamaki; tondũ ndangĩgiria ũũhikie." **14** Nowe akĩrega kũmũigua, na tondũ aarĩ na hinya kũmũkĩra, akĩmũnyiita na agĩkoma nake na hinya. **15** Ningĩ Amunoni akĩmũthũũra na

rũthũũro rũnene makĩria. Ti-itherũ, aamũthũũrire gũkĩra ũrĩa aamwendete. Amunoni akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũkĩra, wehere haha!” **16** Tamaru akĩmwĩra atĩrĩ, “Aca! Kũnyingata thiĩ nĩ ihĩtia inene makĩria gũkĩra ũguo wanjĩka.” Nowe akĩrega kũmũigua. **17** Nake Amunoni agĩĩta ndungata yake, akĩmĩĩra atĩrĩ, “Eheria mũndũ-wa-nja ũyũ haha, na oima ũhinge mũrango.” **18** Nĩ ũndũ ũcio ndungata yake ĩkĩmũikia na nja, na ĩkĩhinga mũrango. Nake Tamaru eehumbĩte nguo ndaaya yagemetio na magemio ma goro, tondũ airĩtu arĩa gathirange a mũthamaki meehumbaga nguo ta ĩyo. **19** Tamaru akĩĩitĩrĩrĩria mũhu mũtwe, na agĩtarũra nguo ĩyo ndaaya ng’emie ĩrĩa eehumbĩte. Agĩcooka akĩigĩrĩra guoko gwake mũtwe, agĩthiĩ akĩrĩraga aanĩrĩire. **20** Nake mũrũ wa nyina Abisalomu akĩmũũria atĩrĩ, “Kaĩ muuma na Amunoni, mũrũ wa thoguo? Rĩu ta gĩkire, mwarĩ wa maitũ, tondũ we nĩ mũrũ wa thoguo. Tiga kũigua ũũru ngoro nĩ ũndũ wa ũndũ ũcio.” Nake Tamaru agĩtũũra mũciĩ kwa mũrũ wa nyina Abisalomu, arĩ mũndũ-wa-nja ũrĩ na kĩeha kĩnene. **21** Hĩndĩ ĩrĩa Mũthamaki Daudi aiguire maũndũ macio mothe-rĩ, akĩrakara mũno. **22** Abisalomu ndaigana kwaria na Amunoni ũndũ o na ũrĩkũ, mwega kana mũũru; nĩathũũrire Amunoni tondũ nĩaconorithĩtie mwarĩ wa nyina Tamaru. **23** Mĩaka ĩĩrĩ yathira, hĩndĩ ĩrĩa amuri a ng’ondu guoya a Abisalomu maarĩ kũu Baali-Hazoru hakuhĩ na mũhaka wa Efiraimu-rĩ, agĩĩta ariũ a mũthamaki othe mathiĩ kuo. **24** Abisalomu agĩthiĩ kũrĩ mũthamaki, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndungata yaku nĩĩtĩte amuri ng’ondu guoya. Hihi mũthamaki na anene ake no moke tũkorwo hamwe.” **25** Mũthamaki agĩcookia atĩrĩ, “Aca, mũrũ wakwa. Tũtiagĩrĩirwo nĩ gũthiĩ ithuothe; twahota gũtuĩka mũrigo harĩwe.” O na gũtuĩka Abisalomu nĩamũthaithire-rĩ, nĩaregire biũ gũthiĩ, no akĩmũhe kĩrathimo gĩake. **26** Ningĩ Abisalomu akĩmwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo ti ũguo-rĩ, ndagũthaitha ũreke mũrũ wa baba Amunoni athiĩ na ithuĩ.” Nake mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩgũtũma athiĩ na inyuĩ?” **27** Nowe Abisalomu akĩmũringĩrĩria, na nĩ ũndũ ũcio mũthamaki akĩreka Amunoni mathiĩ nake, hamwe na ariũ acio angĩ a mũthamaki. **28** Abisalomu agĩatha andũ ake, akĩmeera atĩrĩ, “Ta thikĩrĩriai! Rĩrĩa Amunoni arĩkorwo akenete nĩ kũnyua ndibei akarĩĩo, na inyuĩ ndĩmwĩre atĩrĩ, ‘Ringai agwe thĩ,’ hĩndĩ ĩyo mũũragei. Mũtigetigĩre. Githĩ ti nĩĩ ndĩmũheete watho ũcio? Ũmĩrĩriai mũtuĩke njamba.” **29** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Abisalomu magĩĩka Amunoni o ta ũrĩa Abisalomu aamaathĩte. Hĩndĩ ĩyo ariũ othe a mũthamaki magĩũkĩra, makĩhaica nyũmbũ ciao, makĩũra. **30** Marĩ njĩra-inĩ makĩũra-rĩ, ũhoro ũcio ũgĩkinyĩra Daudi, akĩĩrwo atĩrĩ, “Abisalomu nĩoragĩte ariũ othe a mũthamaki; gũtirĩ o na ũmwe ũtigarĩte.” **31** Nake mũthamaki agĩũkĩra, agĩtembũranga nguo ciake, agĩkoma thĩ; o nacio ndungata ciake ikĩrũgama hakuhĩ nake, na igĩtembũranga nguo ciacio. **32** No Jonadabu mũrũ wa Shimea, mũrũ wa nyina na Daudi, akiuga atĩrĩ, “Mwathi wakwa, tiga gwĩciiria atĩ moragĩte ariũ othe a mũthamaki; no Amunoni wiki ũkuĩte. Ũndũ ũcio ũtũire ũrĩ muoroto wa Abisalomu kuuma mũthenya ũrĩa Amunoni aanyiitire mwarĩ wa nyina Tamaru na hinya. **33** Mũthamaki mwathi wakwa ndagĩrĩirwo nĩkũrũmbũiya ũhoro ũcio wa atĩ ariũ othe a mũthamaki nĩmakuĩte. Amunoni nowe wiki ũkuĩte.” **34** Hĩndĩ ĩyo Abisalomu nĩakoretwo orĩte. Na rĩrĩ, mũndũ ũrĩa warangagĩra itũũra agĩcũthĩrĩria na akĩona andũ aingĩ njĩra-inĩ mwena wake wa ithũĩro, maikũrũkĩire mwena-inĩ wa kĩrĩma. Nake mũrangĩri agĩthiĩ akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, “Nĩndĩrona andũ mwena ũũrĩa wa Horonaimu, mwena-inĩ wa kĩrĩma.” **35** Jonadabu akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, “Ta kĩone, ariũ a mũthamaki marĩ haha; o ta ũrĩa ndungata yaku ĩkwĩrire, ũguo noguo gũtarĩĩ.” **36** Na aarĩkia kwaria o ro ũguo-rĩ, ariũ a mũthamaki magĩũka makĩrĩraga na mũgambo mũnene. O nake mũthamaki na ndungata ciake ciothe makĩrĩra marĩ na ruo rũnene. **37** Nake Abisalomu akĩũra agĩthiĩ gwa Talimai mũrũ wa Amihudi, mũthamaki wa Geshuru. Nowe Mũthamaki Daudi agĩcakaĩra mũriũ mũthenya o mũthenya. **38** Thuutha wa Abisalomu kũũrĩra Geshuru, aikarire kuo mĩaka ĩtatũ. **39** Nayo ngoro ya mũthamaki nĩyeriragĩria gũthiĩ kũrĩ Abisalomu, tondũ nĩahoореretio ũhoro-inĩ ũkoniĩ gĩkuũ kĩa Amunoni.

14 Na rĩrĩ, Joabu mũrũ wa Zeruia nĩamenyete atĩ ngoro ya mũthamaki nĩyeriragĩria kuona Abisalomu. **2** Nĩ ũndũ ũcio, Joabu agĩtũma mũndũ athiĩ Tekoa akagĩĩre mũndũ-wa-nja warĩ mũũgĩ, areehwo kuuma kũu. Akĩĩra mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, “Wĩtue atĩ nĩũracakaya. Wĩhumbe nguo cia macakaya, na ndũkehake maguta o na marĩkũ. Wĩtue ta mũndũ-wa-nja ũikarĩte matukũ maingĩ akĩrĩrĩra mũndũ mũkuũ. **3** Ũcooke ũthiĩ kũrĩ mũthamaki ũmwarĩrie ciugo ici.” Nake Joabu akĩmwĩra ũrĩa ekuuga. **4** Rĩrĩa mũndũ-wa-nja ũcio wa kuuma Tekoa aathiire kũrĩ mũthamaki, akĩigũithia, agĩturumithia ũthiĩ thĩ nĩguo amũhe gĩtĩĩo, akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee mũthamaki, ndeithia!” **5** Nake mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ kĩragũthĩĩnia?” Nake akiuga atĩrĩ, “Ti-itherũ niĩ ndĩ mũndũ-wa-nja wa ndigwa; mũthuuri wakwa nĩakuĩte. **6** Niĩ ndungata yaku ndĩrarĩ na ariũ eerĩ. Nao maroogitana me mũgũnda, na harakĩaga mũndũ hau wa kũmateithũrana. Ũmwe aragũtha ũrĩa ũngĩ na aramũũraga. **7** Na rĩrĩ, mũhĩrĩga wothe nĩũũkĩrĩire ndungata yaku; ũkoiga atĩrĩ, ‘Tũnengere mũndũ ũrĩa ũragĩte mũrũ wa nyina, nĩgeetha tũmũũrage nĩ ũndũ wa muoyo wa mũrũ wa nyina ũrĩa ooragĩte; tũkĩniine mũgai o nake.’ Nao mangĩĩka ũguo no mahorie ikara rĩrĩa rĩraakana, na no rĩo riiki ndigairie, maniine rĩĩtwa rĩa mũthuuri wakwa, o na maniine njiaro ciake gũkũ thĩ.” **8** Nake mũthamaki akĩĩra mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, “Inũka, na nĩngũruta watho nĩ ũndũ waku.” **9** No mũndũ-wa-nja ũcio wa Tekoa akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthamaki mwathi wakwa, reke ũũru ũcio ũnjookerere hamwe na nyũmba ya baba, na ũreke wee mũthamaki na gĩtĩ gĩaku gĩa ũthamaki wage gũcookererwo nĩ ũũru o na ũrĩkũ.” **10** Nake mũthamaki agĩcookia atĩrĩ, “Mũndũ o na ũ angĩkwĩra ũndũ o na ũrĩkũ, mũrehe kũrĩ niĩ, nake ndagacooka gũgũthĩĩnia rĩngĩ.” **11** Nake mũndũ-wa-nja ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Reke mũthamaki agwete rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wake, nĩguo agirĩrĩrie mũrĩhĩria wa thakame ndakae kũũragana rĩngĩ, nĩgeetha mũriũ wakwa ndakae kũũragwo.” Nake mũthamaki akĩmwĩra atĩrĩ, “Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga

muoyo-rĩ, gũtirĩ rũcuĩrĩ o na rũmwe rwa mũtwe wa mũrũguo rũkũgũa thĩ.” **12** Ningĩ mũndũ-wa-nja ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Reke ndungata yaku ĩkwĩre kiugo wee mũthamaki, mwathi wakwa.” Nake agĩcookia atĩrĩ, “Kĩarie.” **13** Mũndũ-wa-nja ũcio akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte wee ũthondeke ũndũ ta ũyũ wa gũũkĩrĩra andũ a Ngai? Rĩrĩa mũthamaki oiga ũguo-rĩ, githĩ tiwe wĩtuĩrĩire ciira, nĩgũkorwo mũthamaki ndacooketie mũriũ wake ũrĩa mũingate mũciĩ? **14** Ta ũrĩa maaĩ maitĩkaga thĩ, marĩa matangĩoeka-rĩ, no taguo arĩ o nginya ithuĩ tũkue. No Ngai ndarutaga mũndũ muoyo; handũ ha gwĩka ũguo-rĩ, athondekaga njĩra nĩgeetha mũndũ ũrĩa mũingate ndakae gũtũũra ta ateetwo biũ agathengio harĩ we. **15** “Na rĩrĩ, njũkĩte gũkwĩra ũhoro ũyũ wee mũthamaki mwathi wakwa tondũ andũ nĩmatũmĩte niĩ ndĩtigĩre. Ndungata yaku ĩciirĩtie atĩrĩ, ‘Niĩ nĩngwarĩria mũthamaki; no gũkorwo nĩegwĩka ũrĩa ndungata yake ĩkũmũũria; **16** no gũkorwo mũthamaki nĩegwĩtĩkĩra kũhonokia ndungata yake kuuma guoko-inĩ kwa mũndũ ũrĩa ũrageria gũtũniina niĩ hamwe na mũriũ wakwa, matweherie kuuma kũrĩ igai rĩrĩa twaheirwo nĩ Ngai.’ **17** “Na rĩrĩ, ndungata yaku ĩgũkwĩra atĩrĩ, ‘Kiugo gĩaku mũthamaki mwathi wakwa kĩrondeehere ũhurũko, nĩgũkorwo mũthamaki mwathi wakwa ahaana ta mũraika wa Ngai wa gũkũũrana wega na ũũru. Jehova Ngai waku aroikara nawe.’” **18** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki akĩĩra mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, “Ndũkaahithe ũndũ o wothe ũrĩa ngũkũũria.” Nake mũndũ-wa-nja ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthamaki mwathi wakwa nĩakĩarie.” **19** Nake mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, “Githĩ mũtinyiitanĩire na Joabu ũhoro-inĩ ũyũ wothe?” Nake mũndũ-wa-nja akĩmũcookeria atĩrĩ, “Tĩitherũ o ta ũrĩa ũtũũraga muoyo, wee mũthamaki mwathi wakwa, gũtirĩ mũndũ ũngĩĩhũgũra mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho, aregane na ũndũ o wothe ũrĩa mũthamaki mwathi wakwa angiuga. Ĩĩ nĩguo, nĩ ndungata yaku Joabu yanjĩĩrire njĩke ũndũ ũyũ, na nĩwe wĩkĩrĩte ciugo ici ciothe kanua-inĩ ka ndungata yaku. **20** Nake Joabu, ndungata yaku nĩwe wĩkĩte ũguo nĩgeetha agarũre ũndũ ũrĩa ũrĩ ho ihinda rĩĩrĩ. Mwathi wakwa arĩ ũũgĩ ta wa mũraika wa Ngai; nĩamenyaga ũndũ wothe ũrĩa wĩkĩkaga bũrũri-inĩ.” **21** Mũthamaki akĩĩra Joabu atĩrĩ, “Nĩ wega, nĩngwĩka ũguo. Thiĩ, ũcookie mwanake ũcio ti Abisalomu.” **22** Joabu akĩgũithia aturumithĩtie ũthiũ thĩ nĩguo amũhe gĩtĩĩo, na akĩrathima mũthamaki. Joabu akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũmũthĩ ndungata yaku nĩyamenya atĩ nĩĩrĩkĩtie gwĩtĩkĩrĩka maitho-inĩ maku mũthamaki mwathi wakwa, tondũ mũthamaki nĩetĩkĩrĩte ihooya rĩa ndungata yake.” **23** Hĩndĩ ĩyo Joabu agĩthiĩ Geshuru, na agĩcookia Abisalomu Jerusalemu. **24** Nowe mũthamaki akĩmwĩra atĩrĩ, “No nginya athiĩ mũciĩ gwake mwene; ndakarekwo oone ũthiũ wakwa.” Nĩ ũndũ ũcio Abisalomu agĩthiĩ mũciĩ gwake na ndaigana kuona ũthiũ wa mũthamaki. **25** Thĩĩnĩ wa Isiraeli guothe gũtiarĩ mũndũ ũngĩ o na ũmwe waganagwo gũthakara ta Abisalomu. Kuuma rũcuĩrĩ rwake rwa mũtwe nginya nyarĩrĩ ciake ndaarĩ na kameni. **26** Rĩrĩa rĩothe eenjaga njuĩrĩ cia mũtwe wake, nĩenjagwo o mwaka wathira rĩrĩa njuĩrĩ yamũritũhĩra mũno, angĩamĩthimire, ũritũ wayo wakoragwo ũrĩ cekeri magana meerĩ, kũringana na gĩthimi kĩa mũthamaki. **27** Nake Abisalomu nĩaciarire aanake atatũ na mũirĩtu ũmwe. Nake mwarĩ eetagwo Tamaru, na aarĩ mũndũ-wa-nja mũthaka. **28** Abisalomu aatũũrire mĩaka ĩĩrĩ Jerusalemu atarĩ oona ũthiũ wa mũthamaki. **29** Ningĩ Abisalomu agĩtũmanĩra Joabu nĩguo amũtũme kũrĩ mũthamaki, no Joabu akĩrega gũthiĩ kũrĩ we. Ningĩ akĩmũtũmanĩra riita rĩa keerĩ, no akĩrega gũthiĩ. **30** Hĩndĩ ĩyo akĩĩra ndungata ciake atĩrĩ, “Atĩrĩrĩ, mũgũnda wa Joabu ũhakanĩte na wakwa, na arĩ na cairi kuo. Thiĩi mũmĩcine na mwaki.” Nĩ ũndũ ũcio ndungata cia Abisalomu ikĩgwatia mũgũnda ũcio mwaki ũkĩhĩa. **31** Hĩndĩ ĩyo Joabu agĩthiĩ mũciĩ kwa Abisalomu, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩatũma ndungata ciaku icine mũgũnda wakwa?” **32** Nake Abisalomu akĩĩra Joabu atĩrĩ, “Ndagũtũmanĩire, ngĩkwĩra atĩrĩ, ‘Ũka, nĩguo ngũtũme kwa mũthamaki, ũkamũũrie atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩatũmire nyume Geshuru? Ũngĩrĩ ũndũ mwega korwo nĩkuo ndũũraga o na rĩu!”’ Rĩu-rĩ, nĩngwenda kuona ũthiũ wa mũthamaki, na hangĩkorwo nĩ harĩ na ũndũ njĩkĩte mũũru, nĩakĩĩnjũrage.” **33** Nĩ ũndũ ũcio Joabu agĩthiĩ kũrĩ mũthamaki, na akĩmũhe ũhoro ũcio. Hĩndĩ ĩyo mũthamaki agĩĩta Abisalomu, nake agĩũka, akĩinamĩrĩra aturumithĩtie ũthiũ thĩ mbere ya mũthamaki. Nake mũthamaki akĩmumunya Abisalomu.

15 Na rĩrĩ, thuutha wa maũndũ macio, Abisalomu agĩithondekera ngaari cia ita na mbarathi, na andũ mĩrongo ĩtano a gũthiiaga mbere yake mateng’erete. **2** Nake ookĩraga rũciinĩ tene akarũgama mũkĩra-inĩ wa njĩra ĩrĩa yathiiaga kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩrĩa inene. Na rĩrĩa mũndũ o wothe ooka arĩ na mateta ma gũtwarĩra mũthamaki nĩguo atue itua-rĩ, Abisalomu akamwĩta, akamũũria atĩrĩ, “Uumĩte itũũra rĩrĩkũ?” Nake akamũcookeria atĩrĩ, “Ndungata yaku yumĩte mũhĩrĩga-inĩ ũmwe wa Isiraeli.” **3** Ningĩ Abisalomu akamwĩra atĩrĩ, “Atĩrĩrĩ mateta maku nĩ ma kĩhooto na nĩ magĩrĩire, no gũtirĩ mũndũ ũthuurĩtwo wa kũrũgamĩrĩra mũthamaki ũngĩgũthikĩrĩria.” **4** Ningĩ Abisalomu akamwĩra atĩrĩ, “Naarĩ korwo ndaatuuo mũciiri wa bũrũri ũyũ! Hĩndĩ ĩyo mũndũ o wothe ũrĩ na mateta kana ciira no ooke kũrĩ niĩ, na niĩ ngatigĩrĩra ciira wake nĩwatuuo na kĩhooto.” **5** Ningĩ hĩndĩ ciothe rĩrĩa mũndũ wothe amũkuhĩrĩria ainamĩrĩre mbere yake, Abisalomu agatambũrũkia guoko, akamũhĩmbĩria na akamũmumunya. **6** Abisalomu ekaga ũguo kũrĩ andũ othe a Isiraeli arĩa mookaga kũrĩ mũthamaki gũcaria kĩhooto, na nĩ ũndũ ũcio akĩguucĩrĩria ngoro cia andũ a Isiraeli. **7** Na rĩrĩ, mĩaka ĩna yathira, Abisalomu akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, “Njĩtĩkĩria thiĩ Hebironi nĩgeetha ngahingie mwĩhĩtwa ũrĩa ndeehĩtire harĩ Jehova. **8** Hĩndĩ ĩrĩa ndungata yaku yatũũraga Geshuru kũu Suriata, nĩndehĩtire na mwĩhĩtwa ngiuga atĩrĩ, ‘Jehova angĩkanjookia Jerusalemu, nĩngamũhooya ndĩ kũu Hebironi.’” **9** Nake mũthamaki akĩmwĩra atĩrĩ, “Thiĩ na thayũ.” Nĩ ũndũ ũcio Abisalomu agĩthiĩ Hebironi. **10** Hĩndĩ ĩyo Abisalomu agĩtũma andũ na hitho mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli makoige atĩrĩ, “Rĩrĩa mũrĩigua tũrumbeta twahuhwo, hĩndĩ ĩyo muuge atĩrĩ, ‘Abisalomu nĩwe mũthamaki wa Hebironi.’” **11** Andũ magana meerĩ

kuuma Jerusalemu nĩo maathiĩte hamwe na Abisalomu.
Meetĩtwo marĩ ageni, na magĩthiĩ matekũmenya nĩ
ũũru meekaga, matirĩ ũndũ maamenyaga ũhoro-inĩ
ũcio. **12** Na hĩndĩ ĩrĩa Abisalomu aarutaga magongona-
rĩ, agĩtũmanĩra Ahithofeli ũrĩa Mũgiloni, o ũrĩa waheaga
Daudi kĩrĩra, oke kuuma itũũra rĩao rĩa Gilo. Na nĩ ũndũ
ũcio ndundu ya gũũkĩrĩra mũthamaki ĩkĩgĩa na hinya,
nao arũmĩrĩri a Abisalomu magĩkĩrĩrĩrĩria kũingĩha. **13**
Na rĩrĩ, hagĩũka mũndũ ũmwe watũmĩtwo kũrĩ Daudi,
akĩmwĩra atĩrĩ, "Ngoro cia andũ othe a Isiraeli irũmĩrĩire
Abisalomu." **14** Hĩndĩ ĩyo Daudi akĩĩra anene ake
othe arĩa aarĩ nao Jerusalemu atĩrĩ, "Ũkai! No nginya
tũũre; kwaga ũguo gũtirĩ o na ũmwe witũ ũkũhonoka
kũũragwo nĩ Abisalomu. No nginya tũthiĩ o ro rĩu, kana
Abisalomu oke narua atũkorerere, atũhubanĩrie na
atwanange, na ahũũre itũũra rĩĩrĩ inene na rũhiũ rwa
njora." **15** Nao anene a mũthamaki makĩmũcookeria
atĩrĩ, "Ndungata ciaku nĩcĩihaarĩirie gwĩka ũndũ o wothe
ũrĩa mũthamaki mwathi witũ angĩthuura wĩkwo." **16**
Nake mũthamaki akiumagara, arũmĩrĩirwo nĩ andũ
a nyũmba yake yothe; no agĩtiga thuriya ikũmi cia
kũmenyerera nyũmba ya mũthamaki. **17** Nĩ ũndũ ũcio
mũthamaki akiumagara, arũmĩrĩirwo nĩ andũ acio othe,
magĩthiĩ handũ haraaya, makĩrũgama ho. **18** Nao andũ
ake othe makĩmũhĩtũka, hamwe na Akerethi othe,
na Apelethi, na Agiti othe magana matandatũ arĩa
maatwaranĩte hamwe nake kuuma Gathu, makĩhĩtũka
magĩthiĩ mbere ya mũthamaki. **19** Mũthamaki akĩũria
Itai ũrĩa Mũgiiti atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ũthiĩ hamwe na
ithuĩ? Cooka ũgaikare hamwe na Mũthamaki Abisalomu.
Wee ũrĩ mũndũ wa kũngĩ, mũndũ ũthaamĩte akoima
bũrũri wake. **20** Ũrookire o ira. Ingĩgwĩtĩkĩria atĩa
wambĩrĩrie kũũrũũra na ithuĩ, o rĩrĩa itaramenya kũrĩa
ndĩrathiĩ? Hũndũka, woe andũ a bũrũri wanyu ũcooke
nao. Naguo ũtugi na wĩhokeku iroikara hamwe nawe."
21 No Itai agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Ti-itherũ
o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, na o ta ũrĩa wee
mũthamaki mwathi wakwa ũtũũraga muoyo-rĩ, harĩa
hothe mũthamaki mwathi wakwa angĩkorwo arĩ, o na
kũngĩkorwo nĩ gũtũũra muoyo kana gũkua, hau no ho
ndungata yaku ĩgaakorwo ĩrĩ." **22** Nake Daudi akĩĩra
Itai atĩrĩ, "Thiĩ na mbere, ũthiĩ ũhĩtũkĩte." Nĩ ũndũ
ũcio Itai ũrĩa Mũgiiti agĩthiĩ ahĩtũkĩte hamwe na andũ
ake othe, na andũ a nyũmba yake arĩa maarĩ hamwe
nake. **23** Nao andũ othe a bũrũri ũcio makĩrĩra na
mũgambo mũnene rĩrĩa andũ acio othe maahĩtũkaga.
Mũthamaki o nake akĩringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa karũũĩ
ga Kidironi, nao andũ othe magĩthiĩ merekeire werũ-
inĩ. **24** Zadoku o nake aarĩ ho, na Alawii othe arĩa maarĩ
hamwe nake nĩo maakuuĩte ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro
kĩa Ngai. Nao makĩiga ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Ngai
thĩ, nake Abiatharu akĩruta magongona nginya rĩrĩa
andũ othe maarĩkirie kuuma itũũra rĩu inene. **25** Ningĩ
mũthamaki akĩĩra Zadoku atĩrĩ, "Oya ithandũkũ rĩa Ngai
ũrĩcookie itũũra-inĩ rĩu inene. Ingĩĩtĩkĩrĩka maitho-
inĩ ma Jehova-rĩ, nĩakanjookia na atũme ndĩrĩone na
nyone gĩikaro gĩake rĩngĩ. **26** No angĩkiuga atĩrĩ, 'Niĩ
ndikenetio nĩwe,' hĩndĩ ĩyo niĩ nĩndĩhaarĩirie; nĩanjĩke o
ũrĩa wothe angĩona kwagĩrĩire." **27** Ningĩ mũthamaki
akĩĩra Zadoku ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai atĩrĩ, "Githĩ wee
ndũrĩ muoni-maũndũ? Cooka ũthiĩ itũũra-inĩ rĩu inene
na thayũ, mũrĩ na mũrũguo Ahimaazu, na Jonathani
mũriũ wa Abiatharu. Wee na Abiatharu mũthiĩ na ariũ
acio anyu eerĩ. **28** Na niĩ ngũikara njetereire mariũko-
inĩ kũu werũ-inĩ, o nginya hĩndĩ ĩrĩa ũkaandehithĩria
ũhoro ũnjĩĩre ũrĩa maũndũ matarĩĩ." **29** Nĩ ũndũ ũcio
Zadoku na Abiatharu magĩkuua ithandũkũ rĩa Ngai,
makĩrĩcookia Jerusalemu na magĩikara kuo. **30** No Daudi
agĩthiĩ na mbere kwambata kĩrĩma kĩa mĩtamaiyũ, o
akĩrĩraga; nĩehumbĩrĩte mũtwe, na aarĩ magũrũ matheri.
Andũ othe arĩa aarĩ nao-rĩ, o nao nĩmehumbĩrĩte
mĩtwe, nao maambatire o makĩrĩraga. **31** Na rĩrĩ, Daudi
nĩamenyithĩtio atĩrĩ, "Ahithofeli aarĩ hamwe na arĩa
maarĩ ndundu na Abisalomu." Nĩ ũndũ ũcio Daudi
akĩhooya atĩrĩ, "Wee Jehova, garũra kĩrĩra kĩa Ahithofeli,
ũgĩtue ũrimũ." **32** Na rĩrĩa Daudi aakinyire gacũmbĩrĩ
ga kĩrĩma, harĩa andũ maahooyagĩra Ngai-rĩ, Hushai
ũrĩa Mũariki aarĩ hau kũmũtũnga, atembũrangĩte nguo
yake ndaaya, na akeitĩrĩria tĩĩri mũtwe. **33** Nake Daudi
akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũngĩkorwo nĩũgũthiĩ na niĩ, ũgũtuĩka
mũrigo harĩ niĩ. **34** No ũngĩcooka itũũra-inĩ rĩu inene
na wĩre Abisalomu atĩrĩ, 'Nĩngũtuĩka ndungata yaku
wee mũthamaki; ndĩratũire ndĩ ndungata ya thoguo
mbere ĩyo, no rĩu ngũtuĩka ndungata yaku,' hĩndĩ ĩyo
no ũndeithie gũthũkia mataaro ma Ahithofeli. **35** Githĩ
Zadoku na Abiatharu arĩa athĩnjĩri-Ngai matiigũkorwo
kũu hamwe nawe? Meerage ũndũ o wothe ũngĩigua
nyũmba-inĩ ya mũthamaki. **36** Ariũ ao eerĩ, Ahimaazu
mũrũ wa Zadoku, na Jonathani mũrũ wa Abiatharu marĩ
kũu hamwe nao. Matũmage kũrĩ niĩ na ũndũ o wothe
ũngĩigua." **37** Nĩ ũndũ ũcio Hushai mũrata wa Daudi
agĩcooka, na agĩkinya Jerusalemu o rĩrĩa Abisalomu
aatoonyaga itũũra rĩu inene.

16 Na rĩrĩ, Daudi aakorirwo ahĩtũkĩte gacũmbĩrĩ ga
kĩrĩma o hanini-rĩ, agĩkora Ziba, ndungata ya
Mefiboshethu, ĩmwetereire ĩmũtũnge. Aarĩ na ndigiri
igĩrĩ ciatandĩkĩtwo na igakuua mĩgate magana meerĩ
na imanjĩka cia thabibũ nyũmũ igana rĩmwe, na
ikũmba igana cia ngũyũ, o na mondo ya ndibei. **2**
Nake mũthamaki akĩũria Ziba atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte
ũrehe indo ici?" Nake Ziba agĩcookia atĩrĩ, "Ndigiri
nĩ cia gũkuua andũ a nyũmba ya mũthamaki, nayo
mĩgate na matunda nĩ cia kũrĩĩo nĩ andũ, nayo ndibei
nĩyakũnyuuo nĩ arĩa mangĩũrwo nĩ hinya gũkũ werũ-
inĩ." **3** Mũthamaki agĩcooka akĩmũũria atĩrĩ, "Arĩ ha
mũrũ wa mũriũ wa mwathi waku?" Nake Ziba akiuga
atĩrĩ, "Aikarĩte Jerusalemu, tondũ areciiria atĩrĩ, 'Ũmũthĩ
nyũmba ya Isiraeli nĩĩkũnjookeria ũthamaki wa guka.'"
4 Ningĩ mũthamaki akĩĩra Ziba atĩrĩ, "Indo ciothe iria
iraarĩ cia Mefiboshethu kuuma rĩu nĩ ciaku." Nake
Ziba akiuga atĩrĩ, "Nĩndakwĩnyiihĩria; reke njĩtĩkĩrĩke
maitho-inĩ maku, wee mũthamaki, mwathi wakwa." **5**
Mũthamaki Daudi aakuhĩrĩria Bahurimu-rĩ, mũndũ wa
mũhĩrĩga wa nyũmba ya Saũlũ agĩũka oimĩte kuo. Nake
eetagwo Shimei mũrũ wa Gera; agĩũka akĩrumanaga. **6**
Agĩikĩria Daudi na anene othe a mũthamaki mahiga,
o na gũtuĩka mbũtũ ciothe cia ita na arangĩri maarĩ
mwena wa Daudi wa ũrĩo na wa ũmotho. **7** Shimei
akĩrumana, akiuga atĩrĩ, "Thiĩ na kũu, thiĩ na kũu, wee

mũiti wa thakame, wee kĩmaramari gĩkĩ! **8** Jehova
nĩakũrĩhĩtie, thakame yothe ĩrĩa wanaita ya nyũmba ya
Saũlũ, ũrĩa wathanaga ithenya rĩake. Jehova nĩaneanĩte
ũthamaki kũrĩ mũrũguo Abisalomu. Wee nĩũkinyĩrĩirwo
nĩ mwanangĩko tondũ ũrĩ mũiti wa thakame!" **9** Hĩndĩ
ĩyo Abishai mũrũ wa Zeruia akĩũria mũthamaki atĩrĩ, "Nĩ
kĩĩ kĩratũma ngui ĩno nguũ ĩrume mũthamaki mwathi
wakwa? Reke ninge mũrĩmo ndĩmũtinie mũtwe." **10** No
mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Tũnyiitanĩire ũndũ ũrĩkũ niĩ na
inyuĩ, inyuĩ ariũ a Zeruia? Angĩkorwo ararumana tondũ
Jehova nĩamwĩrĩte atĩrĩ, 'Ruma Daudi,' nũũ ũngĩmũũria
atĩrĩ, 'Ũgwĩka ũguo nĩkĩ?'" **11** Ningĩ Daudi akĩĩra
Abishai na anene ake othe atĩrĩ, "Mũrũ wakwa, ũrĩa
uumĩte mũthiimo-inĩ wakwa, nĩwe ũraageria kũnduta
muoyo. Githĩ Mũbenjamini ũyũ ndangĩgĩĩka makĩria
ma ũguo! Tiganai nake; rekei arumane, tondũ Jehova
nĩwe ũmwĩrĩte eke ũguo. **12** Hihi no gũkorwo Jehova
nĩekuona thĩĩna wakwa, na nĩakandĩha na wega nĩ ũndũ
wa irumi ici ndĩrarumwo ũmũthĩ." **13** Nĩ ũndũ ũcio
Daudi na andũ ake magĩthiĩ na mbere magereire njĩra
nake Shimei akagera mwena-inĩ wa kĩrĩma ang'ethanĩire
nao, agĩthiĩ akĩrumanaga, na akĩmũikagĩria mahiga, na
akamũminjagĩria tĩĩri. **14** Nake mũthamaki na andũ
othe arĩa maarĩ nake magĩkinya kũrĩa maathiiaga
manogeete. Na kũu nĩkuo Daudi aahurũkiire, akĩnogoka.
15 Hĩndĩ ĩyo Abisalomu na andũ othe a Isiraeli magĩũka
Jerusalemu, na Ahithofeli agĩkorwo hamwe nao. **16**
Hĩndĩ ĩyo Hushai ũrĩa Mũariki, mũrata wa Daudi, agĩthiĩ
kũrĩ Abisalomu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthamaki arotũũra
nginya tene! Mũthamaki arotũũra nginya tene!" **17**
Abisalomu akĩũria Hushai atĩrĩ, "Ũyũ nĩguo wendo ũrĩa
wonetie mũrata waku? Nĩ kĩĩ kĩragiririe ũthiĩ na mũrata
waku?" **18** Nake Hushai akĩĩra Abisalomu atĩrĩ, "Aca,
ũrĩa ũthuurĩtwo nĩ Jehova, na agathuurwo nĩ andũ aya,
na agathuurwo nĩ andũ othe a Isiraeli, niĩ ndĩ wake,
na njikare nake. **19** Ningĩ-rĩ, njagĩrĩirwo nĩgũtungatĩra
ũũ? Githĩ ndiagĩrĩirwo nĩ gũtungatĩra mũriũ? O ta ũrĩa
ndaatungatĩire thoguo, noguo ngũgũtuungatĩra." **20**
Abisalomu akĩĩra Ahithofeli atĩrĩ, "Tũhe ũtaaro waku.
Twagĩrĩirwo nĩ gwĩka atĩa?" **21** Ahithofeli agĩcookia
atĩrĩ, "Koma na thuriya cia thoguo iria aatigire nĩgeetha
irorage gĩikaro kĩa mũthamaki. Hĩndĩ ĩyo andũ othe a
Isiraeli nĩmakaigua atĩ wee wĩmũthũũre biũ nĩ thoguo,
namo moko ma andũ arĩa othe ũrĩ nao nĩmekũgĩa
hinya." **22** Nĩ ũndũ ũcio makĩambĩra Abisalomu hema
nyũmba igũrũ, nake agĩkoma na thuriya cia ithe mbere
ya andũ othe a Isiraeli. **23** No rĩrĩ, matukũ-inĩ macio
mataaro marĩa Ahithofeli aaheanaga maahaanaga ta
ma mũndũ ũhooete kĩrĩra kũrĩ Ngai. Ũguo nĩguo Daudi
na Abisalomu mooyaga mataaro mothe ma Ahithofeli.

17 Ahithofeli akĩĩra Abisalomu atĩrĩ, "Reke thuure
andũ ngiri ikũmi na igĩrĩ nĩguo tũthiĩ ũtukũ o
ro ũyũ tũgakinyĩre Daudi. **2** Na ndĩmũtharĩkĩre o ro
rĩu arĩ mũnogu na atarĩ na hinya. Ndĩmũmakie, na
andũ arĩa othe arĩa marĩ hamwe nake moore. Njũrage o
mũthamaki we wiki, **3** na hũndũre andũ othe macooke
kũrĩ we. Gĩkuũ kĩa mũndũ ũcio ũracaria gĩgũcookia
andũ othe harĩwe; gũtirĩ mũndũ ũkũgurara." **4** Narĩo
ithugunda rĩu rĩkĩoneka rĩrĩ rĩega nĩ Abisalomu na
athuuri othe a Isiraeli. **5** No Abisalomu akiuga atĩrĩ,
"Tũmanĩrai Hushai ũrĩa Mũariki o nake, nĩguo tũigue
ũrĩa ekuuga." **6** Na rĩrĩa Hushai ookire, Abisalomu
akĩmwĩra atĩrĩ, "Ahithofeli nĩaheanĩte mataaro maya. Nĩ
wega twĩke ũguo aroiga? Angĩkorwo ti ũguo-rĩ, tũhe
woni waku." **7** Hushai agĩcookeria Abisalomu atĩrĩ,
"Itaaro rĩrĩa Ahithofeli aheanĩte ti rĩega ihinda-inĩ rĩĩrĩ.
8 Wee nĩũũĩ thoguo na andũ ake; nĩ andũ njamba, na nĩ
njamba ta nduba ĩtunyĩtwo mwana wayo. Ningĩ thoguo
arĩ na ũmenyo wa mbaara; ndarĩ hĩndĩ angĩraarania
na mbũtũ cia ita. **9** O na rĩu ahithĩtwo ngurunga kana
akahithwo handũ hangĩ. Angĩtharĩkĩra mbũtũ ciaku
cia ita mbere-rĩ, ũrĩa wothe ũkaigua ũhoro ũcio akoiga
atĩrĩ, 'Mbũtũ cia ita cia Abisalomu nĩciũragĩtwo.' **10**
Hĩndĩ ĩyo o na mũthigari ũrĩa njamba, ũrĩa ngoro yake
ĩhaana ta ngoro ya mũrũũthi-rĩ, nĩakaringĩka nĩ guoya,
tondũ Isiraeli othe nĩmooĩ atĩ, thoguo nĩ njamba ya
ita na atĩ andũ arĩa marĩ nake nĩ njamba. **11** "Nĩ ũndũ
ũcio ngũgũtaara atĩrĩ: Reke andũ othe a Isiraeli kuuma
Dani nginya Birishiba, acio aingĩ mũno ta mũthanga
wa hũgũrũrũ cia iria, moonganio othe macookanĩrĩre
harĩwe, na wee mwene ũmatongorie magĩthiĩ ita-inĩ. **12**
Hĩndĩ ĩyo nĩtũkaamũtharĩkĩra harĩa hothe tũngĩmuona,
tũmũmbĩrĩre o ta ũrĩa ime rĩgũaga thĩ. Nĩgũkorwo
we mwene o na kana mũndũ o na ũmwe wake gũtirĩ
ũgaatigara muoyo. **13** O na ningĩ angĩgatoonya itũũra
inene, andũ othe a Isiraeli makaarehe mĩhĩndo itũũra-inĩ
rĩu, tũrĩkururie tũrĩtware gĩtuamba-inĩ, o nginya kwage
gacunjĩ karĩo kangĩoneka." **14** Nake Abisalomu na andũ
othe a Isiraeli makiuga atĩrĩ, "Ũtaaro wa Hushai ũrĩa
Mũariki nĩ mwega gũkĩra wa Ahithofeli." Nĩgũkorwo
Jehova nĩatuĩte atĩ nĩegũthũkia ũtaarani ũcio mwega wa
Ahithofeli nĩgeetha arehithĩrie Abisalomu mwanangĩko.
15 Hushai akĩĩra Zadoku na Abiatharu, acio athĩnjĩri-
Ngai, atĩrĩ, "Ahithofeli nĩataarĩte Abisalomu na athuuri
a Isiraeli meeke ũna na ũna, no niĩ ndĩmataarĩte meke
ũna na ũna. **16** Rĩu tũmana kũrĩ Daudi narua, ũmwĩre
atĩrĩ, 'Ũtukũ ũyũ menya ndũkaraare mariũko-inĩ kũu
werũ-inĩ; ringa mũrĩmo na ndũkaage gwĩka ũguo, kwaga
ũguo mũthamaki na arĩa othe arĩ nao nĩmekũniinwo.'"
17 Jonathani na Ahimaazu maikaraga Eni-Rogeli. Nayo
ndungata ya mũirĩtu nĩyo yarĩ ĩthiĩ ĩkamahe ũhoro
ũcio, nao mathiĩ makeere Mũthamaki Daudi, tondũ
matingĩetĩkĩrire kuonwo magĩtoonya itũũra-inĩ rĩu
inene. **18** No kamwana kanini nĩkamonire na gakĩĩra
Abisalomu. Nĩ ũndũ ũcio andũ acio eerĩ makiumagara na
ihenya magĩtoonya nyũmba ya mũndũ kũu Bahurimu.
Nake aarĩ na gĩthima hau nja ya mũciĩ wake, nao
makĩharũrũka thĩĩnĩ wakĩo. **19** Nake mũtumia wa mũndũ
ũcio akĩoya kĩndũ gĩa kũhumbĩra, agĩgĩtambũrũkia igũrũ
rĩa mũromo wa gĩthima, na akĩanĩka ngano igũrũ rĩakĩo.
Na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wamenyire ũhoro ũcio. **20**
Na rĩrĩa andũ a Abisalomu mookire kũrĩ mũtumia ũcio
kũu nyũmba gwake-rĩ, makĩmũũria atĩrĩ, "Ahimaazu na
Jonathani marĩ ha?" Nake mũtumia ũcio akĩmacookeria
atĩrĩ, "Maringire mũrĩmo ũũrĩa wa karũũĩ." Nao andũ
acio makĩmacaria no mationire mũndũ; nĩ ũndũ ũcio
magĩcooka Jerusalemu. **21** Thuutha wa andũ acio
gũthiĩ, Jonathani na Ahimaazu makiuma gĩthima-inĩ, na
magĩtwarĩra Mũthamaki Daudi ũhoro ũcio. Makĩmwĩra

atĩrĩ, “Wĩhaarĩrie ũringe rũũĩ o narua, Ahithofeli nĩ ataaranĩte ũna na ũna wa gũgũũkĩrĩra.” **22** Nĩ ũndũ ũcio Daudi na andũ othe arĩa maarĩ nake magĩũkĩra na makĩringa Rũũĩ rwa Jorodani. Na gũgĩkĩa gũtirĩ mũndũ ũtaaringĩte Rũũĩ rwa Jorodani. **23** Na rĩrĩa Ahithofeli onire atĩ mataaro make matiinarũmĩrĩrĩrwo-rĩ, agĩtandĩka ndigiri yake, akĩinũka gwake mũciĩ itũũra-inĩ rĩake. Agĩthondeka maũndũ make, agĩcooka akĩĩita. Nĩ ũndũ ũcio agĩkua na agĩthikwo mbĩrĩra-inĩ ya ithe. **24** Daudi agĩthiĩ Mahanaimu, nake Abisalomu akĩringa Rũũĩ rwa Jorodani hamwe na andũ othe a Isiraeli. **25** Abisalomu nĩathuurĩte Amasa atuĩke mũnene wa mbũtũ cia ita ithenya rĩa Joabu. Amasa aarĩ mũriũ wa mũndũ wetagwo Jetheri, Mũisiraeli ũrĩa wahikĩtie Abigaili, mwarĩ wa Nahashu, mwarĩ wa nyina na Zeruia nyina wa Joabu. **26** Andũ a Isiraeli na Abisalomu maambĩte hema ciao bũrũri-inĩ wa Gileadi. **27** Na rĩrĩa Daudi aakinyire Mahanaimu, Shobi mũrũ wa Nahashu wa kuuma Raba kwa Aamoni, na Makiri mũrũ wa Amieli kuuma Lo-Debari, na Barizilai ũrĩa Mũgileadi kuuma Rogelimu **28** makĩrehe indo cia gũkomera, na mbakũri, na indo cia rĩũmba. Ningĩ makĩrehe ngano na cairi, na mũtu na ngano hĩhie, na mboco na ndengũ, **29** na ũũkĩ na ngorono, na ng’ondu na maguta mamata ma iria rĩa ng’ombe, nĩgeetha Daudi na andũ ake marĩe. Tondũ moigire atĩrĩ, “Andũ aya nĩahũũtu, na makanoga, na makanyootera gũkũ werũ-inĩ.”

18 Na rĩrĩ, Daudi akĩũngania andũ arĩa maarĩ nake, na agĩthuura anene a gwatha thigari ngiri ngiri na a gwatha thigari igana igana. **2** Daudi agĩtũma mbũtũ icio cia ita ithiĩ ikarũe, gĩcunjĩ gĩa ithatũ gĩathagwo nĩ Joabu, na gĩcunjĩ gĩa ithatũ gĩathagwo nĩ Abishai mũrũ wa nyina na Joabu, mũrũ wa Zeruia, na gĩcunjĩ kĩngĩ gĩa ithatũ gĩgaathwo nĩ Itai ũrĩa Mũgiiti. Nake mũthamaki akĩĩra mbũtũ icio cia ita atĩrĩ, “Ti-itherũ niĩ mwene nĩngumagarania na inyuĩ.” **3** No andũ acio makĩmwĩra atĩrĩ, “Wee ndũgũthiĩ; tũngĩgaakĩrio hinya tũũre-rĩ, matingĩrũmbũiya ũhoro witũ. O na nuthu iitũ ĩngĩkua-rĩ, matingĩrũmbũiya ũhoro ũcio; no wee ũrĩ bata gũkĩra andũ ngiri ikũmi aitũ. Rĩu nĩ kaba ũtũteithĩrĩrie ũrĩ gũkũ itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene.” **4** Nake mũthamaki agĩcookia atĩrĩ, “Nĩĩ ngwĩka ũrĩa wothe mũkuona kwagĩrĩire.” Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki akĩrũgama kĩhingo-inĩ rĩrĩa andũ acio othe moimagaraga marĩ ikundi cia andũ igana igana, na cia ngiri ngiri. **5** Mũthamaki agĩatha Joabu, na Abishai, na Itai, akĩmeera atĩrĩ, “Menyererai mwanake ũcio ũgwĩtwo Abisalomu nĩ ũndũ wakwa.” Nacio mbũtũ ciothe cia ita nĩciaiguire mũthamaki akĩheana watho nĩ ũndũ wa Abisalomu kũrĩ o ũmwe wa anene a mbũtũ cia ita. **6** Mbũtũ icio cia ita ikĩerekera werũ-inĩ ikarũe na Isiraeli, nayo mbaara ĩkĩrũĩrwo mũtitũ-inĩ wa Efiraimu. **7** Kũu nĩkuo mbũtũ cia ita cia Isiraeli ciatooreirio nĩ andũ a Daudi. Nao arĩa maakuire mũthenya ũcio maarĩ aingĩ mũno, maarĩ andũ ngiri mĩrongo ĩĩrĩ. **8** Mbaara ĩkĩhurunjũka bũrũri wothe, naguo mũtitũ ũkĩniina andũ aingĩ mũthenya ũcio gũkĩra arĩa maaniinirwo nĩ rũhiũ rwa njora. **9** Nake Abisalomu agĩcemania na andũ a Daudi. Nake aahaicĩte nyũmbũ yake, na rĩrĩa nyũmbũ yathiiagĩra rungu rwa honge ndumanu cia mũgandi mũnene, mũtwe wa Abisalomu ũkĩhata mũtĩ-inĩ. Nake agĩtigwo acunjuurĩte rĩera-inĩ, nayo nyũmbũ ĩrĩa aahaicĩte ĩgĩthiĩ o na mbere. **10** Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ ũmwe wao onire ũguo, akĩĩra Joabu atĩrĩ, “Nĩndona Abisalomu acunjuurĩte mũtĩ-inĩ wa mũgandi.” **11** Joabu akĩĩra mũndũ ũrĩa wamwĩrire ũguo atĩrĩ, “Atĩ kĩĩ! Nĩwamuona? Nĩ kĩĩ kĩagiria ũmũgũthe agwe thĩ o ro hau? Nĩingĩakũhe cekeri ikũmi cia betha, na mũcibi wa mũndũ njamba.” **12** No mũndũ ũcio agĩcookia atĩrĩ, “O na ingĩthimĩrwo cekeri ngiri ĩmwe njĩkĩrĩrwo guoko, ndingĩtambũrũkĩria mũrũ wa mũthamaki guoko ndĩmwĩke ũũru. Mũthamaki aagwathire wee, na Abishai, na Itai tũkĩiguaga, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Menyererai mwanake ũcio ũgwĩtwo Abisalomu nĩ ũndũ wakwa.’ **13** Na ingĩtwarĩrĩirie muoyo wakwa thĩĩna-inĩ, na tondũ gũtirĩ ũndũ ũhithagwo mũthamaki, no wĩeherie ũndiganĩrie.” **14** Joabu akiuga atĩrĩ, “Niĩ ndigũte mahinda nĩ ũndũ waku.” Nĩ ũndũ ũcio akĩoya matimũ matatũ, agĩthiĩ, akĩmũtheeca namo ngoro Abisalomu arĩ o muoyo hau mũtĩ-inĩ wa mũgandi-inĩ ũcio. **15** Nao andũ ikũmi arĩa maakuuagĩra Joabu indo cia mbaara makĩrigiicĩria Abisalomu, makĩmũhũũra, makĩmũũraga. **16** Hĩndĩ ĩyo Joabu akĩhuha karumbeta, nacio mbũtũ cia ita igĩtiga gũteng’eria andũ a Isiraeli, tondũ Joabu nĩacirũgamirie. **17** Nao makĩoya Abisalomu, makĩmũikia irima inene kũu mũtitũ, na makĩũmba hĩba nene ya mahiga igũrũ rĩake. Hĩndĩ ĩyo andũ othe a Isiraeli makĩũrĩra kwao mĩciĩ. **18** Hĩndĩ ĩrĩa aarĩ muoyo, Abisalomu nĩeyakĩire gĩtugĩ agĩkĩhaanda Gĩtuamba-inĩ kĩa Mũthamaki kĩrĩ gĩa kĩririkano gĩake, tondũ eeciirĩtie atĩrĩ, “Niĩ ndirĩ na kahĩĩ kangĩtũũria rĩĩtwa rĩakwa.” Agĩĩta gĩtugĩ kĩu rĩĩtwa rĩake, nakĩo gĩĩtagwo Gĩtugĩ kĩa Abisalomu nginya ũmũthĩ. **19** Na rĩrĩ, Ahimaazu mũrũ wa Zadoku akiuga atĩrĩ, “Reke hanyũke ngatwarĩre mũthamaki ũhoro atĩ Jehova nĩamũhonoketie kuuma guoko-inĩ gwa thũ ciake.” **20** Joabu akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee tiwe wagĩrĩirwo nĩ gũtwara ũhoro ũcio ũmũthĩ. Reke ũgaatwara ũhoro ihinda rĩngĩ, no ndũgwĩka ũguo ũmũthĩ, tondũ mũrũ wa mũthamaki nĩakuĩte.” **21** Hĩndĩ ĩyo Joabu akĩĩra Mũkushi ũmwe atĩrĩ, “Thiĩ ũkeere mũthamaki ũrĩa wonete.” Mũkushi ũcio akĩinamĩrĩra mbere ya Joabu na akĩhanyũka agĩthiĩ. **22** Ahimaazu mũrũ wa Zadoku akĩĩra Joabu rĩngĩ atĩrĩ, “O ũrĩa kũrĩtuĩka, reke nũmĩrĩre Mũkushi ũcio.” No Joabu agĩcookia atĩrĩ, “Mũrũ wakwa, ũkwenda gũthiĩ nĩkĩ? Wee ndũrĩ na ũhoro ũrĩa ũngĩheerwo kĩheo.” **23** Nake akiuga atĩrĩ, “O ũrĩa kũrĩtuĩka, nĩngwenda kũhanyũka.” Nĩ ũndũ ũcio Joabu akiuga atĩrĩ, “Kĩhanyũke!” Hĩndĩ ĩyo Ahimaazu akĩhanyũka agereire werũ-inĩ, akĩhĩtũka Mũkushi. **24** Daudi aaikairĩte thĩ gatagatĩ ga kĩhingo kĩa na thĩinĩ na kĩa nja-rĩ, mũrangĩri agĩthiĩ kĩhingo-igũrũ agereire rũthingo-inĩ. Na rĩrĩa aacũthĩrĩirie nja, akĩona mũndũ ahanyũkĩte arĩ o wiki. **25** Nake mũrangĩri agĩĩta mũthamaki na akĩmũmenyithia ũhoro ũcio. Nake mũthamaki akiuga atĩrĩ, “Akorwo arĩ wiki, akĩrĩ na ũhoro mwega.” Nake mũndũ ũcio agĩkuhĩrĩrĩria o gũkuhĩrĩria. **26** Ningĩ mũrangĩri akĩona mũndũ ũngĩ ahanyũkĩte, agĩĩta mũrangĩri wa kĩhingo, akĩmwĩra atĩrĩ, “Atĩrĩrĩ, mũndũ ũngĩ ahanyũkĩte arĩ o wiki!” Nake mũthamaki akiuga atĩrĩ, “No nginya o nake akorwo ararehe ũhoro mwega.” **27** Mũrangĩri akiuga

atīrī, “Ndīrona mūndū ūcio wa mbere akīhanyūka ta Ahimaazu mūrū wa Zadoku.” Mūthamaki akiuga atīrī, “Ūcio nī mūndū mwega, arooka arī na ūhoro mwega.” **28** Ningī Ahimaazu agīīta mūthamaki, akīmwīra atīrī, “Gūtirī na ūūru!” Akīinamīrīra mbere ya mūthamaki aturumithītie ūthiū thī, akiuga atīrī, “Jehova Ngai waku arogoocwo! Nīaneanīte andū arīa maatambūrūkītie moko mookīrīre mūthamaki mwathi wakwa.” **29** Nake mūthamaki akīūria atīrī, “Mwanake ūcio ti Abisalomu arī o thayū?” Nake Ahimaazu agīcookia atīrī, “Nīnyonire kīrigiicano kīnene rīrīa Joabu ekwendaga gūtūma ndungata ya mūthamaki o na nīī, ndungata yaku, no ndinamenya kiuma gīa kīī.” **30** Nake mūthamaki akiuga atīrī, “Rūgama haha mwena-inī weterere.” Nī ūndū ūcio agīthiī mwena-inī, akīrūgama ho. **31** Hīndī īyo Mūkushi agīkinya, akiuga atīrī, “Mūthamaki mwathi wakwa, ta igua ūhoro ūyū mwega! Jehova nīakūhonoketie ūmūthī kuuma kūrī arīa maragūūkīrīire.” **32** Mūthamaki akīūria Mūkushi atīrī, “Mwanake ūrīa ti Abisalomu arī o thayū?” Mūkushi akīmūcookeria atīrī, “Thū ciothe cia mūthamaki mwathi wakwa, na andū arīa othe mangīūkīra makūgere ngero marotūīka ta mwanake ūcio.” **33** Mūthamaki akīinaina. Akīhaica, agīthiī nyūmba ya igūrū ya kīhingo-inī, akīrīra. Agīthiī akiugaga atīrī, “Ūūi mūrū wakwa Abisalomu! Mūrū wakwa, mūrū wakwa Abisalomu! Naarī korwo nī niī ndīrakuire handū haku, ūūi mūrū wakwa, mūrū wakwa!”

19 Nake Joabu akīīrwo atīrī, “Mūthamaki nīararīra agīcakayagīra Abisalomu.” **2** Naguo ūhootani wa mūthenya ūcio wa mbūtū cia ita ciothe ūkīgarūrūka, ūgītuīka macakaya, tondū mūthenya ūcio mbūtū cia ita nīciaiguire gūkīīrwo atīrī, “Mūthamaki arī na kīeha nī ūndū wa mūriū.” **3** Mūthenya ūcio andū magīcooka itūūra-inī inene na hitho, o ta ūrīa andū macookaga na hitho maconokete rīrīa moorīte kuuma mbaara-inī. **4** Nake mūthamaki akīhumbīra ūthiū, akīrīra na mūgambo mūnene akiugaga atīrī, “Ūūi Abisalomu, mūrū wakwa! Ūūi Abisalomu, mūrū wakwa, mūrū wakwa!” **5** Hīndī īyo Joabu agītoonya nyūmba kūrī mūthamaki, akīmwīra atīrī, “Ūmūthī nīūconorithītie andū aku othe, arīa marīkītie kūhonokia muoyo waku, na mīoyo ya ariū aku na ya airītu aku, na mīoyo ya atumia aku o na ya thuriya ciaku. **6** Wee wendete arīa magūthūire, na ūkamena arīa makwendete. Ūmūthī nīwonanītie biū atī ndūrī bata na anene a mbūtū cia ita o na andū ao. Nīī nguona atī wee gīkeno gīaku kīngīrī rīrīa Abisalomu angīrī muoyo ūmūthī na ithuothe tūkorwo tūkuīte. **7** Rīu ūkīra ūthiī ūkoomīrīrie andū aku ūmekīre hinya. Nīī ngwīhīta na rīītwa rīa Jehova atī aakorwo ndūkuuma ūthiī gūtanatuka, gūtirī mūndū o na ūmwe ūgūkorwo mwena waku. Ūndū ūyū ūgūtuīka mūūru kūrī we gūkīra maūndū mothe mooru marīa managūkora kuuma ūrī mūnini nginya rīu.” **8** Nī ūndū ūcio mūthamaki agīūkīra, agīikarīra gītī gīake kīhingo-inī. Hīndī īrīa andū meerirwo atīrī, “Mūthamaki aikarīte kīhingo-inī,” othe magīūka mbere yake. Na rīrī, andū a Isiraeli nīmoorīte magacooka kwao mīciī. **9** Mīhīrīga-inī yothe ya Isiraeli, andū othe maakararanagia makoiga atīrī, “Mūthamaki nīwe watūkūūrire kuuma guoko-inī gwa thū ciitū; nīwe watūhonokirie kuuma guoko-inī kwa Afilisti. No rīu nīorīte akoima būrūri-inī akīūrīra Abisalomu; **10** nake Abisalomu ūrīa twaitīrīirie maguta atūthamakīre-rī, nīakuīrīire mbaara-inī. Nī ūndū ūcio mwagīte kwaria ūhoro wa gūcookia mūthamaki nīkī?” **11** Mūthamaki Daudi nīatūmanire kūrī Zadoku na Abiatharu, athīnjīri-Ngai, makeerwo atīrī, “Ūriai athuuri a Juda atīrī, ‘Nī kīī gīgūtūma mūrigie thuutha harī gūcookia mūthamaki nyūmba-inī yake ya ūthamaki, kuona atī ūrīa kūraario Isiraeli guothe nīgūkinyīire mūthamaki kūrīa aikaraga? **12** Inyuī mūrī ariū a baba, tūrī a mūthiimo ūmwe, na thakame īmwe. Nī kīī kīngītūma mūtuīke a kūrigia thuutha kūinūkia mūthamaki?’ **13** Ningī mwīre Amasa atīrī, ‘Githī wee ndūrī wa mūthiimo wakwa, na thakame yakwa? Ngai arothūūra o na anjīke ūūru makīria, angīkorwo kuuma rīu gūthiī na mbere wee tiwe ūgūtuīka mūnene wa mbūtū ciakwa cia ita ithenya rīa Joabu.’” **14** Nake mūthamaki akīguucīrīria ngoro cia andū othe a Juda ta ciarī ngoro ya mūndū ūmwe. Nao magītūmana kūrī mūthamaki, makiuga atīrī, “Cooka, wee hamwe na andū aku othe.” **15** Hīndī īyo mūthamaki agīcooka agīthiī agīkinya Jorodani. Na rīrī, andū a Juda nīmookīte Giligali nīguo matūnge mūthamaki mamūringie Rūūī rwa Jorodani. **16** Nake Shimei mūrū wa Gera, Mūbenjamini kuuma Bahurimu, agīikūrūka na ihenya marī na andū a Juda nīguo magatūnge Mūthamaki Daudi. **17** Nake aarī na andū a Benjamini ngiri īmwe, o hamwe na Ziba ndungata ya mūciī wa Saūlū, na ariū ake ikūmi na atano, na ndungata mīrongo īīrī. Nao makīhanyūka nginya Rūūī rwa Jorodani harīa mūthamaki aarī. **18** Makīringīra iriūko-inī nīguo maringie andū a nyūmba ya mūthamaki na meeke o ūrīa angīenda. Hīndī īrīa Shimei mūrū wa Gera aaringire Rūūī rwa Jorodani akīīgūithia thī mbere ya mūthamaki, **19** na akīmwīra atīrī, “Mwathi wakwa nī atige kūndua mwīhia. Tiga kūririkana ūrīa ndungata yaku yekire mahītia mūthenya ūrīa mūthamaki mwathi wakwa oimire Jerusalemu. Mūthamaki nīatige kūiga ūhoro ūcio meciiria-inī make. **20** Nīgūkorwo niī ndungata yaku nīnjūūī atī nīnjīhītie, no ūmūthī nīndoka haha ndī mūndū wa mbere wa nyūmba yothe ya andū a Jusufu; ndaikūrūka njūke ndūnge mūthamaki mwathi wakwa.” **21** Ningī Abishai mūrū wa Zeruia akiuga atīrī, “Githī Shimei ndagīrīire nī kūūragwo nī ūndū wa ūrīa ekīte? Nīarumire mūiitīrīrie maguta wa Jehova.” **22** Nake Daudi agīcookia atīrī, “Tūnyiitanīire ūndū ūrīkū na inyuī, inyuī ariū a Zeruia? Ūmūthī nīguo mūgūtuīka thū ciakwa! No kūhoteke mūndū o na ūrīkū ooragwo thīinī wa Isiraeli ūmūthī? Githī niī ndikīūī atī ūmūthī nī niī mūthamaki wa Isiraeli?” **23** Nī ūndū ūcio mūthamaki akīīra Shimei atīrī, “Wee ndūgūkua.” Nake mūthamaki akīmūhe ūhoro ūcio na mwīhītwa. **24** Na rīrī, Mefiboshethu, mwana wa mūriū wa Saūlū, o nake nīaikūrūkire agīthiī gūtūnga mūthamaki. Nake ndethambīte magūrū kana akenja nderu, o na kana akahūūra nguo ciake kuuma mūthenya ūrīa mūthamaki aathiire nginya mūthenya ūrīa aacookire arī na thayū. **25** Rīrīa ooimire Jerusalemu agatūnge mūthamaki, mūthamaki akīmūūria atīrī, “Mefiboshethu, nī kīī kīagiririe ūthiī

na niĩ?" **26** Nake akiuga atĩrĩ, "Mũthamaki mwathi wakwa, nĩgũkorwo niĩ ndungata yaku ndĩ mwonju, 'Ndoigire atĩrĩ, nĩngũigĩrĩra ndigiri yakwa matandĩko na ndĩmĩhaice, nĩguo hote gũthiĩ na mũthamaki'. No Ziba ndungata yakwa akĩngunyanĩra. **27** Na nĩacambĩtie ndungata yaku kũrĩ mũthamaki mwathi wakwa. Mwathi wakwa mũthamaki ahaana ta mũraika wa Ngai; nĩ ũndũ ũcio ĩka ũrĩa ũkuona kwagĩrĩire. **28** Njiaro ciothe cia guka ciagĩrĩirwo nĩ kũũragwo nĩ mũthamaki mwathi wakwa. No wee nĩwaheire ndungata yaku handũ na arĩa marĩĩagĩra metha-inĩ yaku. Nĩ ũndũ ũcio ndĩ na kĩhooto kĩrĩkũ gĩa gũgũkaĩra rĩngĩ mũthamaki wakwa?" **29** Mũthamaki akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma warie makĩria ma ũguo? Ndaathana atĩ wee na Ziba mũgayane mũgũnda." **30** Mefiboshethu akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Reke oe mĩgũnda yothe, kuona atĩ wee mwathi wakwa nĩũcookete mũciĩ na thayũ." **31** Ningĩ Barizilai, ũrĩa Mũgileadi agĩikũrũka kuuma Rogelimu akaringe Rũũĩ rwa Jorodani me hamwe na mũthamaki, na amumagarie njĩra-inĩ ya kuuma kũu. **32** Na rĩrĩ, Barizilai aarĩ mũthuuri mũkũrũ mũno wa mĩaka mĩrongo ĩnana. Nĩwe waheaga mũthamaki irio hĩndĩ ĩrĩa aikarĩte Mahanaimu, tondũ aarĩ mũndũ mũtongu mũno. **33** Nake mũthamaki akĩĩra Barizilai atĩrĩ, "Nĩtũringe mũrĩmo nawe, tũthiĩ ũikare hamwe na niĩ Jerusalemu, na nĩndĩrĩkũheaga irio." **34** Nowe Barizilai agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Nĩ mĩaka ĩngĩ ĩigana atĩa niĩ ngũtũũra muoyo nĩguo nyambate thiĩ Jerusalemu hamwe na mũthamaki? **35** Rĩu ndĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩnana. No menye ũtiganu wa ũndũ mwega na mũũru? Ndungata yaku yahota gũcama kĩrĩa ĩrarĩa na kĩrĩa ĩranyua? No hote kũigua mĩgambo ya arũme na ya andũ-a-nja makĩina? Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma ndungata yaku ĩtuĩke mũrigo ũngĩ kũrĩ mũthamaki mwathi wakwa? **36** Ndungata yaku nĩĩkũringa Rũũĩ rwa Jorodani hamwe na mũthamaki handũ ha itĩĩna inini, no nĩ kĩĩ kĩngĩtũma mũthamaki andĩhe niĩ na njĩra ĩyo? **37** Reke ndungata yaku ĩcooke, nĩgeetha ngaakuĩra itũũra-inĩ rĩakwa hakuhĩ na mbĩrĩra ya baba na maitũ. No rĩrĩ, ndungata yaku Kimuhamu nĩĩringe hamwe na mũthamaki mwathi wakwa. Mĩĩke o ũrĩa ũkuona kwagĩrĩire." **38** Mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Kimuhamu nĩekũringa hamwe na niĩ, na nĩngũmwĩka o ũrĩa ũngĩona kwagĩrĩire. Na ũrĩa wothe ũngĩenda kuuma kũrĩ niĩ nĩ ngũgwĩkĩra." **39** Nĩ ũndũ ũcio andũ othe makĩringa Rũũĩ rwa Jorodani, nake mũthamaki agĩcooka akĩringa. Mũthamaki akĩmumunya Barizilai na akĩmũrathima, nake Barizilai agĩcooka gwake mũciĩ. **40** Rĩrĩa mũthamaki aaringire mũrĩmo agĩkinya Giligali, Kimuhamu akĩringa hamwe nake. Nacio mbũtũ ciothe cia ita cia Juda na nuthu ya mbũtũ cia ita cia Isiraeli ikĩringia mũthamaki. **41** Thuutha wa kahinda kanini andũ othe a Isiraeli nĩmookaga kũrĩ mũthamaki makamwĩra atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩatũmire ariũ a baba, andũ a Juda, matũtunye mũthamaki na wara, na mamũcookie nyũmba yake kuuma mũrĩmo wa Jorodani, hamwe na andũ ake othe?" **42** Andũ othe a Juda magĩcookeria andũ a Isiraeli atĩrĩ, "Twekire ũguo tondũ mũthamaki nĩ wa nyũmba iitũ. Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũrakario nĩ ũhoro ũcio? Nĩ irio tũrĩĩte cia mũthamaki? Nĩ harĩ kĩndũ twĩyoeire ithuĩ ene?" **43** Ningĩ andũ a Isiraeli magĩcookeria andũ a Juda atĩrĩ, "Ithuĩ tũrĩ na icunjĩ ikũmi kũrĩ mũthamaki, na hamwe na ũguo-rĩ, tũrĩ na kĩhooto gĩa gũtuĩka a Daudi gũkĩra inyuĩ. Nĩ ũndũ ũcio nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũtũmene? Githĩ ti ithuĩ twarĩ a mbere kwaria ũhoro wa gũcookia mũthamaki witũ?" No andũ a Juda magĩcookia marĩ na ũũru mũingĩ mũno o na gũkĩra andũ a Isiraeli.

20 Na rĩrĩ, kwarĩ mũndũ wa ngũĩ wetagwo Sheba mũrũ wa Bikiri, Mũbenjamini, nake agĩkorwo aarĩ hau. Akĩhuha karumbeta, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Ithuĩ tũtirĩ na igai harĩ Daudi, tũtirĩ na handũ harĩ mũrũ wa Jesii! O mũndũ nĩacooke hema-inĩ yake, inyuĩ andũ a Isiraeli!" **2** Nĩ ũndũ ũcio andũ othe a Isiraeli magĩtiganĩria Daudi, makĩrũmĩrĩra Sheba mũrũ wa Bikiri. No andũ a Juda makĩrũmĩrĩra mũthamaki wao kuuma Jorodani nginya Jerusalemu. **3** Rĩrĩa Daudi aacookire gĩikaro kĩa nyũmba yake ya ũthamaki kũu Jerusalemu-rĩ, akĩoya thuriya iria ikũmi aatigĩte imenyagĩrĩre nyũmba ya ũthamaki, makĩigwo nyũmba marangagĩrwo. Nĩamaheaga irio, no ndaakomire nao. Maatũũraga marĩ ahingĩre na matariĩ ta atumia a ndigwa nginya mũthenya wa gũkua. **4** Nake mũthamaki akĩĩra Amasa atĩrĩ, "Tũmanĩra andũ a Juda moke kũrĩ niĩ mũira wa matukũ matatũ mataanathira, nawe mwene ũgaakorwo ho." **5** No rĩrĩa Amasa aathiire gwĩta andũ a Juda, agĩikara ihinda iraaya kũrĩ rĩrĩa mũthamaki aamwĩrĩte. **6** Daudi akĩĩra Abishai atĩrĩ, "Rĩu Sheba mũrũ wa Bikiri nĩegũtũgera ngero nene kũrĩ ĩrĩa twagerirwo nĩ Abisalomu. Oya andũ a mwathi waku mũmũteng'erie, kwaga ũguo aahota kuona matũũra mairigĩre oorĩre kuo, na ithuĩ twage kũmuona." **7** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Joabu, na Akerethi, na Apelethi, na njamba ciothe iria ciarĩ hinya makiumagara matongoretio nĩ Abishai. Nao magĩthiĩ moimĩte Jerusalemu, mateng'eretie Sheba mũrũ wa Bikiri. **8** Rĩrĩa maarĩ ihiga-inĩ rĩrĩa inene kũu Gibeoni, Amasa agĩũka kũmatũnga. Joabu eehumbĩte nguo ciake cia mbaara, na akehotora mũcibi na rũhiũ rũrĩ njora thĩinĩ. Rĩrĩa aathiire mbere, rũhiũ rũu rũkiuma njora-inĩ. **9** Joabu akĩĩra Amasa atĩrĩ, "Ũrĩ mwega, mũrũ wa baba?" Hĩndĩ ĩyo Joabu akĩnyiita Amasa nderu na guoko gwake kwa ũrĩo nĩguo amũmumunye. **10** Amasa ndaatindanĩrĩire na rũhiũ rũrĩa Joabu aanyiitĩte na guoko, nake Joabu akĩmũtheeca nda naruo, namo mara make makiuma makĩgũa thĩ, na ndaigana kũmũtheeca rĩngĩ, nake Amasa agĩkua. Ningĩ Joabu na mũrũ wa nyina Abishai magĩteng'eria Sheba mũrũ wa Bikiri. **11** Ũmwe wa andũ a Joabu akĩrũgama mwena-inĩ wa Amasa, akiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa wothe ũrĩ mwena wa Joabu na mwena wa Daudi, nĩarũmĩrĩre Joabu!" **12** Nake Amasa eegaragaragia thakame-inĩ yake arĩ njĩra gatagatĩ, nake mũndũ ũcio akĩona atĩ mbũtũ ciothe cia ita nĩciarũgamaga hau. Rĩrĩa aamenyire atĩ o mũndũ aakinyaga harĩ Amasa akarũgama-rĩ, akĩmũkururia kuuma njĩra-inĩ, akĩmũiga gĩthaka-inĩ, na akĩmũhumbĩra na nguo. **13** Amasa aarĩkia kweherio njĩra-inĩ, andũ othe makĩrũmĩrĩra Joabu, magĩteng'eria Sheba mũrũ wa Bikiri. **14** Sheba akĩhĩtũkĩra mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli, agĩkinya Abeli-Bethi-Maaka, akĩhĩtũkĩra bũrũri-inĩ wothe wa Aberi, arĩa moonganire hamwe

na makĩmũrũmĩrĩra. **15** Nacio mbũtũ ciothe cia ita hamwe na Joabu igĩũka na ikĩrigiicĩria Sheba kũu Abeli-Bethi-Maaka. Magĩthondeka kĩhumbu gĩa tĩĩri kũrigania na itũũra, nakĩo gĩkĩambatio nginya rũthingo rwa na nja rwa ũgitĩri wa itũũra. Na rĩrĩa maahũũraga rũthingo nĩguo marũmomore-rĩ, **16** mũndũ-wa-nja ũmwe mũũgĩ agĩĩtana arĩ thĩĩinĩ wa itũũra rĩu, akiuga atĩrĩ, "Ta thikĩrĩriai! Ta thikĩrĩriai! Ĩrai Joabu oke haha nĩguo njarie nake." **17** Nake agĩthiĩ erekeire harĩ we; nake mũndũ-wa-nja ũcio akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe Joabu?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ nĩ nii." Nake akiuga atĩrĩ, "Gĩthikĩrĩrie ũrĩa ndungata yaku ĩkuuga." Nake akiuga atĩrĩ, "Nĩ thikĩrĩirie." **18** Mũndũ-wa-nja ũcio agĩthiĩ na mbere kwaria, akiuga atĩrĩ, "Tene-rĩ, ciugo ici nĩciaragio, gũkeerwo atĩrĩ 'Andũ makaahooyaga kĩrĩra kũu Abeli.' Naguo ũhoro ũgaathirĩra kuo. **19** Ithuĩ-rĩ, tũrĩ andũ a thayũ na ehokeku thĩĩinĩ wa Isiraeli. Wee ũrageria kwananga itũũra rĩĩrĩ, na nĩrĩo nyina wa Isiraeli. Nĩ kĩĩ gĩgũtũma wende kũniina igai rĩa Jehova?" **20** Joabu agĩcookia atĩrĩ, "Ũhoro ũcio ũrondaihĩrĩria! Ũhoro wa kũniina na kwananga ũrondaihĩrĩria! **21** Ũguo tiguo ũhoro ũtarĩĩ. Mũndũ wĩtagwo Sheba mũrũ wa Bikiri, kuuma bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu, nĩarĩkĩtie kwambararia guoko ookĩrĩre mũthamaki, ookĩrĩre Daudi. Tũnengerei mũndũ ũcio ũmwe tu, na nĩngũtigana na itũũra rĩĩrĩ." Mũndũ-wa-nja ũcio akĩĩra Joabu atĩrĩ, "Nĩũgũikĩrio mũtwe wake kuuma rũthingo-inĩ." **22** Hĩndĩ ĩyo mũtumia ũcio agĩthiĩ kũrĩ andũ othe arĩ na mataaro macio make ma ũũgĩ, nao magĩtinia mũtwe wa Sheba mũrũ wa Bikiri, makĩũkĩria Joabu. Nĩ ũndũ ũcio Joabu akĩhuha karumbeta, nao andũ ake makĩharagana kuuma itũũra-inĩ, o mũndũ agĩcooka gwake mũciĩ. Nake Joabu agĩcooka kũrĩ mũthamaki kũu Jerusalemu. **23** Joabu nĩwe warĩ mũnene wa mbũtũ ciothe cia ita cia Isiraeli; nake Benaia mũrũ wa Jehoiada aarĩ mũnene wa Akerethi, o na Apelethi; **24** Adoniramu aarĩ mũtongoria wa kũrutithia wĩra wa hinya; nake Jehoshafatu mũrũ wa Ahiludu nĩwe warĩ mwandĩki wa maũndũ ma ihinda rĩu; **25** nake Sheva nĩwe warĩ mwandĩki-marũa; Zadoku na Abiatharu maarĩ athĩnjĩri-Ngai; **26** nake Ira, ũrĩa Mũnjairi, aarĩ mũthĩnjĩri-Ngai wa Daudi.

21 Na rĩrĩ, hĩndĩ ya wathani wa Daudi, nĩ kwagĩire na ng'aragu ya mĩaka ĩtatũ ĩrũmanĩrĩire; nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩtuĩria ũhoro harĩ Jehova. Nake Jehova akiuga atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ ũrekĩka nĩ ũndũ wa Saũlũ o na ũndũ wa nyũmba yake ĩrĩa yaitithagia thakame; nĩ ũndũ wa ũrĩa ooragire andũ a Gibeoni." **2** Nake mũthamaki agĩĩta andũ a Gibeoni akĩaria nao. (Na rĩrĩ, andũ acio a Gibeoni matiarĩ amwe na Isiraeli no maarĩ matigari ma Aamori; no andũ a Isiraeli nĩmehĩtĩte atĩ matikamooraga, no Saũlũ nĩ ũndũ wa kĩyo kĩrĩa aarĩ nakĩo nĩ ũndũ wa Isiraeli na Juda nĩagerirrie kũmaniina.) **3** Nake Daudi akĩũria andũ acio a Gibeoni atĩrĩ, "Mũngĩenda ndĩmwĩkĩre atĩa? Nĩ ũndũ ũrĩkũ ingĩĩka tũiguane nĩguo mũrathime igai rĩa Jehova?" **4** Nao andũ a Gibeoni makĩmũcookeria atĩrĩ, "Tũtiagĩrĩirwo nĩ kũũria tũheo betha kana thahabu kuuma kũrĩ Saũlũ, kana nyũmba yake, o na tũtirĩ na kĩhooto gĩa kũũraga mũndũ o na ũmwe thĩĩinĩ wa Isiraeli." Daudi akĩmooria atĩrĩ, "Nĩatĩa mũngĩenda ndĩmwĩkĩre?" **5** Nao magĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Ha ũhoro wa mũndũ ũrĩa watũniinire na agĩtũciirĩra ũũru nĩgeetha tũthire, nĩguo tũtikagĩe na handũ o na ha thĩĩinĩ wa Isiraeli-rĩ, **6** reke tũneo arũme mũgwanja a njiaro ciake nĩgeetha mooragwo na maraganio mbere ya Jehova kũu Gibea ya Saũlũ, ũrĩa mũthuure wa Jehova." Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Nĩngũmaneana kũrĩ inyuĩ." **7** Na rĩrĩ, mũthamaki akĩhonokia Mefiboshethu mũrũ wa Jonathani, mũrũ wa Saũlũ, nĩ ũndũ wa mwĩhĩtwa ũrĩa Daudi na Jonathani mũrũ wa Saũlũ meehĩtanĩire mbere ya Jehova. **8** No mũthamaki agĩkuua Arimoni na Mefiboshethu, ariũ acio eerĩ a Aia, mwarĩ wa Rizipa, arĩa aaciarĩire Saũlũ, hamwe na ariũ atano a Merabu mwarĩ wa Saũlũ, arĩa aaciarĩire Adirieli mũrũ wa Barizilai ũrĩa Mũmeholathu; **9** Nake akĩmaneana kũrĩ Gibeoni, arĩa maamooragire na makĩmaaragania kĩrĩma-inĩ mbere ya Jehova. Acio othe mũgwanja maagũire hamwe; mooragirwo hĩndĩ ya matukũ ma kĩambĩrĩria kĩa magetha, o rĩrĩa magetha ma cairi maambagĩrĩria. **10** Rizipa mwarĩ wa Aia akĩoya nguo ya ikũnia, na akĩmĩara hau ihiga igũrũ. Kuuma kĩambĩrĩria kĩa magetha nginya rĩrĩa mbura yoirĩire mĩĩrĩ ĩyo, ndaarekire ciimba icio ihutio nĩ nyoni cia rĩera-inĩ mũthenya, kana ihutio nĩ nyamũ cia gĩthaka ũtukũ. **11** Hĩndĩ ĩrĩa Daudi eerirwo ũrĩa Rizipa mwarĩ wa Aia, thuriya ya Saũlũ, eekĩte-rĩ, **12** agĩthiĩ, agĩkuua mahĩndĩ ma Saũlũ o na ma mũriũ Jonathani kuuma kwa andũ a Jabeshi-Gileadi. Maamarutĩte na hitho kuuma kĩhaaro-inĩ kĩa mũingĩ kũu Bethi-Shani, harĩa Afilisti maamacuurĩtie, thuutha wa kũũragĩra Saũlũ kũu Giliboa. **13** Daudi agĩkuua mahĩndĩ ma Saũlũ na ma mũriũ Jonathani kuuma kũu, na mahĩndĩ ma andũ arĩa moragĩtwo makaaraganio kũu makĩũnganio. **14** Nao magĩthika mahĩndĩ ma Saũlũ na ma mũriũ Jonathani mbĩrĩra-inĩ ya Kishu, ithe wa Saũlũ, kũu Zela thĩĩinĩ wa Benjamini, na magĩĩka maũndũ mothe marĩa mũthamaki aathanĩte. Thuutha ũcio Ngai agĩcookia mahooya marĩa maahooetwo nĩ ũndũ wa bũrũri. **15** O rĩngĩ nĩ kwagĩire mbaara gatagatĩ ka Afilisti na Isiraeli. Daudi agĩikũrũka agĩthiĩ hamwe na andũ ake makarũe na Afilisti, na akĩnoga mũno. **16** Nake Ishibi-Benobu ũrĩa warĩ ũmwe wa njiaro cia Rafa, ũrĩa mũthia wa itimũ rĩake warĩ na ũritũ wa cekeri magana matatũ, na aarĩ na rũhiũ rwa njora rwerũ, ũcio akiuga nĩekũũraga Daudi. **17** No rĩrĩ, Abishai mũrũ wa Zeruia akĩhonokia Daudi; akĩgũtha Mũfilisti ũcio akĩgũa, akĩmũũraga. Ningĩ andũ a Daudi makĩĩhĩta kũrĩ we makiuga atĩrĩ, "Gũtirĩ hĩndĩ ũgacooka gũthiĩ mbaara-inĩ na ithuĩ, nĩgeetha tawa wa Isiraeli ndũkahorio." **18** Ningĩ thuutha wa mahinda macio, makĩgĩa na mbaara ĩngĩ na Afilisti kũu Gobu. Hĩndĩ ĩyo Sibekai ũrĩa Mũhushathi akĩũraga Safu, ũmwe wa njiaro cia Rafa. **19** Ningĩ mbaara-inĩ ĩngĩ makĩrũa na Afilisti kũu Gobu, Elihanani mũrũ wa Jaare-Oregimu ũrĩa Mũbethilehemu akĩũraga Goliathũ ũrĩa Mũgiiti, ũrĩa warĩ na itimũ rĩarĩ na mũtĩ ũigana ta mũtĩ wa mũtumi ngoora. **20** Ningĩ mbaara-inĩ ĩngĩ ĩrĩa yarĩ kũu Gathu, nakuo kwarĩ na mũndũ mũnene mũno, warĩ na ciara ithathatũ o guoko, na ciara ithathatũ o kũgũrũ, ciothe ciarĩ ciara mĩrongo ĩĩrĩ na inya. O na ningĩ aarĩ

wa rũciaro rwa Rafa. **21** Rĩrĩa aanyũrũririe andũ a Isiraeli, Jonathani mũrũ wa Shimea, mũrũ wa nyina na Daudi, akĩmũũraga. **22** Andũ acio ana maarĩ a rũciaro rwa Rafa kũu Gathu nao makĩgũa moko-inĩ ma Daudi na andũ ake.

22 Daudi nĩainĩire Jehova na ciugo cia rwĩmbo rũrũ rĩrĩa Jehova aamũhonokirie kuuma guoko-inĩ gwa thũ ciake ciothe na kuuma guoko-inĩ gwa Saũlũ. **2** Akiuga atĩrĩ: **3** Ngai wakwa nĩwe rwaro rwakwa rwa ihiga, na nĩwe rĩũrĩro rĩakwa, **4** Ngayagĩra Jehova, ũrĩa wagĩrĩire kũgoocagwo, **5** "Ndiihũ cia gĩkuũ nĩciathiũrũrũkĩirie; **6** Mĩhĩndo ya mbĩrĩra ĩgĩĩthiororokeria; **(Sheol h7585)** **7** Mĩnyamaro-inĩ yakwa ndakaĩire Jehova; **8** "Thĩ ĩkĩinaina na ĩgĩthingitha; **9** Ndogo ĩkiuma maniũrũ-inĩ make ĩkĩambata na igũrũ; **10** Aahingũrire igũrũ agĩikũrũka thĩ; **11** Ombũkire akuuĩtwo nĩ ikerubi; **12** Ehumbĩrire na nduma, **13** Kuuma ũkengi ũrĩa warĩ harĩ we, **14** Jehova akĩruruma arĩ kũu igũrũ; **15** Aikirie mĩguĩ, akĩharagania thũ, **16** Hĩndĩ ĩyo mĩkuru ya iria ĩkĩonekana, **17** "Agĩtambũrũkia guoko gwake kuuma o kũu igũrũ akĩnyiita; **18** Andeithũrire thũ yakwa ĩrĩ hinya, **19** Maanjĩhotoreire mũthenya ũrĩa ndaarĩ na mũtino, **20** Andutire na nja akĩndwara handũ haarĩĩ, **21** "Jehova anjĩkĩire maũndũ kũringana na ũthingu wakwa, **22** Nĩgũkorwo nĩnũmĩtie njĩra cia Jehova; **23** Mawatho make mothe marĩ mbere yakwa; **24** Ngoretwo itarĩ na ũcuuke ndĩ mbere yake, **25** Jehova andĩhĩte kũringana na ũthingu wakwa, **26** "Ũrĩ mwĩhokeku harĩ arĩa makwĩhokete, **27** kũrĩ ũrĩa wĩtheragia wĩonanagia ũrĩ mũtheru, **28** Wee ũhonokagia andũ arĩa enyiihia, **29** Wee Jehova, nĩwe tawa wakwa, **30** Ndĩ na ũteithio waku no hote gũtharĩkĩra mbũtũ ya ita; **31** "Mũrungu-rĩ, njĩra ciake nĩnginyanĩru; **32** Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ Mũrungu tiga Jehova? **33** Nĩ Mũrungu ũũhotoraga hinya na ũhoti, **34** Atũmaga magũrũ makwa mateng'ere o ta ma thwariga; **35** We nĩwe wonagia moko makwa mũrũĩre wa mbaara; **36** Ũũheaga ngo yaku ya ũhootani; **37** Ũnjaramagĩria njĩra ya kũrĩa thiiagĩra, **38** "Ndaingatithirie thũ ciakwa na ngĩcihehenja; **39** Ndacihehenjire biũ, ikĩremwo nĩ gũũkĩra, **40** Wee ũũheaga hinya wa kũrũa mbaara, **41** Watũmire thũ ciakwa ihũndũke ciũre, **42** Maakaire mateithio, no hatiarĩ na wa kũmahonokia, **43** Ndaamahũũrire makĩhaana ta rũkũngũ rũhinyu rwa thĩ; **44** "Nĩũũhonoketie ngaaga gũtharĩkĩrwo nĩ andũ akwa; **45** andũ a kũngĩ mokaga kũrĩ niĩ menyiihĩtie; **46** Othe makuuaga ngoro; **47** "Jehova atũũraga muoyo! O we Rwaro rwakwa rwa Ihiga arogoocwo! **48** We nĩwe Mũrungu ũrĩa ũndĩhagĩria, **49** nĩwe ũũhonokagia kuuma kũrĩ thũ ciakwa. **50** Nĩ ũndũ ũcio, Wee Jehova, nĩndĩkũgoocaga ndĩ gatagatĩ ka ndũrĩrĩ, **51** Aheaga mũthamaki wake ũhootani mũnene;

23 Ici nĩcio ciugo cia kũrigĩrĩria cia Daudi: **2** "Roho wa Jehova nĩaririe na kanua gakwa; **3** Ngai wa Isiraeli nĩaririe, **4** atuĩkaga ta ũtheri wa rũciinĩ rũa rĩkĩratha, **5** "Githĩ nyũmba yakwa ti nũngĩrĩru harĩ Mũrungu? **6** No andũ arĩa aaganu othe magaateo ta mĩigua, **7** Ũrĩa wothe ũhutagia mĩigua **8** Maya nĩmo marĩĩtwa ma andũ a Daudi arĩa maarĩ njamba: Joshebu-Bashebethu ũrĩa Mũtakemoni aarĩ mũnene wa arĩa atatũ; nake oire itimũ rĩake, akĩhũũra andũ magana manana, na akĩmooraga mbaara-inĩ ĩmwe. **9** Mũnini wake eetagwo Eleazaru mũrũ wa Dodai, ũrĩa Mũahohi. Arĩ ũmwe wa arĩa atatũ maarĩ njamba, aarĩ hamwe na Daudi hĩndĩ ĩrĩa moogitire Afilisti arĩa monganĩte hamwe kũu Pasi-Damimu marũe mbaara. Hĩndĩ ĩyo andũ a Isiraeli makĩũra, **10** nowe ndoorire, akĩrũgama hau, akĩhũũra Afilisti acio nginya guoko gwake gũkĩganda kũnyiitĩte rũhiũ rwa njora o ro ũguo. Jehova akĩrehe ũhootani mũnene mũthenya ũcio. Nacio mbũtũ cia ita igĩcooka kũrĩ Eleazaru, magatahe indo cia andũ arĩa akuũ. **11** Ũrĩa warũmĩrĩire aarĩ Shama mũrũ wa Agee ũrĩa Mũharari. Rĩrĩa Afilisti monganire hamwe handũ haarĩ mũgũnda waiyũrĩte ndengũ, ita rĩa Isiraeli rĩkĩmoorĩra. **12** No Shama ndoorire, akĩrũgama gatagatĩ ka mũgũnda ũcio. Akĩũgitĩra na akĩũraga Afilisti acio, nake Jehova akĩrehe ũhootani mũnene. **13** Hĩndĩ ya magetha-rĩ, andũ atatũ thĩinĩ wa arĩa mĩrongo ĩtatũ anene magĩikũrũka kũrĩ Daudi kũu ngurunga-inĩ ya Adulamu, hĩndĩ ĩrĩa mbũtũ ya Afilisti yambĩte hema Gĩtuamba-inĩ kĩa Refaimu. **14** Ihinda-inĩ rĩu Daudi aarĩ kĩĩhitho-inĩ kĩa hinya, nayo mbũtũ ya Afilisti yarĩ Bethilehemu. **15** Daudi akĩĩrirĩria maaĩ, akiuga atĩrĩ, "Naarĩ korwo kũrĩ mũndũ ũngĩndehera maaĩ ma kũnyua kuuma gĩthima-inĩ kĩrĩa kĩrĩ hakuhĩ na kĩhingo kĩa Bethilehemu!" **16** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio atatũ maarĩ njamba magĩtuĩkanĩria gatagatĩ-inĩ ga ita rĩa Afilisti, magĩtaha maaĩ gĩthima-inĩ kĩu kĩarĩ hakuhĩ na kĩhingo kĩa Bethilehemu na makĩmatwarĩra Daudi. No Daudi akĩrega kũmanyua; akĩmaita mbere ya Jehova. **17** Daudi akiuga atĩrĩ, "Jehova, ũhoro ũyũ ũrondaihĩrĩria, njage gwĩka ũguo! Githĩ ĩno ti thakame ya andũ arĩa megũthiĩte magetwarĩrĩria ũgwati-inĩ wa gĩkuũ?" Nake Daudi akĩrega kũnyua maaĩ macio. Maũndũ ta macio nĩmo meekagwo nĩ njamba icio ithatũ. **18** Abishai mũrũ wa nyina na Joabu mũrũ wa Zeruia aarĩ mũnene wa acio atatũ. Nake akĩoya itimũ rĩake agĩtharĩkĩra andũ magana matatũ, akĩmooraga; nĩ ũndũ ũcio akĩgĩa igweta o ta acio Atatũ. **19** Githĩ ndaakĩgĩire na igweta inene gũkĩra acio Atatũ? Nĩwe watuĩkire mũnene wao, o na gũtuĩka ndaataranĩirio nao. **20** Benaia mũrũ wa Jehoiada aarĩ mũrũi njamba wa kuuma Kabizeeli, ũrĩa wekire maũndũ manene ma ũcamba. Nĩooragire njamba nene igĩrĩ cia ita cia Moabi. Ningĩ nĩatoonyire irima mũthenya warĩ na tharunji, akĩũraga mũrũũthi. **21** Nĩooragire Mũmisiri mũndũ warĩ mũnene mũno. O na gũtuĩka Mũmisiri ũcio nĩanyiitĩte itimũ na guoko gwake, Benaia aathiire akĩmũtharĩkĩra na njũgũma. Nake akĩhuria itimũ rĩu rĩarĩ guoko-inĩ kwa Mũmisiri ũcio na akĩmũũraga na itimũ rĩu rĩake. **22** Macio nĩmo maũndũ ma ũcamba marĩa meekirwo nĩ Benaia mũrũ wa Jehoiada; o nake aarĩ igweta o ta andũ arĩa atatũ maarĩ njamba. **23** Nĩatĩĩtwo gũkĩra arĩa Mĩrongo Ĩtatũ, no ndaataranĩirio na acio Atatũ. Nake Daudi akĩmũtua mũnene wa arĩa maamũrangagĩra. **24** Thĩinĩ wa andũ acio Mĩrongo Ĩtatũ, arĩa angĩ maarĩ: Asaheli mũrũ wa nyina na Joabu, na Elihanani mũrũ wa Dodo wa kuuma Bethilehemu, **25** na Shama ũrĩa Mũharodi, na Elika ũrĩa Mũharodi, **26** na Helezu ũrĩa Mũpaliti, na Ira mũrũ wa

Ikeshu kuuma Tekoa, **27** na Abiezeri kuuma Anathothu, na Mebunai ũrĩa Mũhushathi, **28** na Zalimoni ũrĩa Mũahohi, na Maharai ũrĩa Mũnetofathi, **29** na Helebu mũrũ wa Baana ũrĩa Mũnetofathi, na Ithai mũrũ wa Ribai wa kuuma Gibea kũu Benjamini, **30** na Benaia ũrĩa Mũpirathoni, na Hidai wa kuuma tũrũũĩ-inĩ twa Gaashu, **31** na Abi-Aliboni ũrĩa Mũaribathi, na Azamavethu ũrĩa Mũbahurimu, **32** na Eliahaba ũrĩa Mũshaaliboni, na ariũ a Jasheni, na Jonathani **33** mũrũ wa Shama ũrĩa Mũharari, na Ahiamu mũrũ wa Sharari ũrĩa Mũharari, **34** na Elifeleti mũrũ wa Ahasabai ũrĩa Mũmaakathi, na Eliamu mũrũ wa Ahithofeli ũrĩa Mũgiloni, **35** Herezo ũrĩa Mũkarimeli, na Parai ũrĩa Mũaribi, **36** na Igali mũrũ wa Nathani kuuma Zoba, na mũrũ wa Hagili, **37** na Zeleku ũrĩa Mũamoni, na Naharai ũrĩa Mũbeerothi, ũrĩa wakuuagĩra Joabu mũrũ wa Zeruia indo ciake cia mbaara, **38** na Ira ũrĩa Mũithiri, na Garebi ũrĩa Mũithiri, **39** na Uria ũrĩa Mũhiti. Andũ acio othe maarĩ mĩrongo ĩtatũ na mũgwanja.

24 Ningĩ marakara ma Jehova magĩakanĩra Isiraeli, nake agĩĩkĩra Daudi meciiria nĩguo amokĩrĩre, akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ ũgatare andũ a Isiraeli na a Juda." **2** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki akĩĩra Joabu na anene a mbũtũ cia ita arĩa maarĩ hamwe nake atĩrĩ, "Thiĩi kũndũ guothe mĩhĩrĩga-inĩ ya Isiraeli kuuma Dani nginya Birishiba na mũtare andũ arĩa mangĩthiĩ mbaara, nĩgeetha menye ũrĩa maigana." **3** No Joabu agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Jehova Ngai waku angĩrongerera mbũtũ cia ita maita igana, namo maitho ma mũthamaki marokĩĩonera. No nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũthamaki mwathi wakwa ende gwĩka ũndũ ta ũyũ?" **4** No rĩrĩ, mũthamaki, agĩkararia Joabu na anene a mbũtũ cia ita; nĩ ũndũ ũcio makĩehera mbere ya mũthamaki, magĩthiĩ gũtara andũ a Isiraeli arĩa mangĩathiire mbaara. **5** Nao marĩkia kũringa Rũũĩ rwa Jorodani, makĩamba hema hakuhĩ na Aroeri, mwena wa gũthini wa itũũra mũkuru-inĩ ũcio, magĩtuĩkanĩria bũrũri wa Gadi magĩkinya Jazeri. **6** Magĩthiĩ Gileadi na bũrũri-inĩ ũcio wa Tahatimu-Hodishi, magĩkinya Dani-Jaani magĩthiũrũrũka magĩkinya Sidoni. **7** Magĩcooka magĩthiĩ merekeire kĩirigo kĩa hinya gĩa Turo na matũũra-inĩ mothe ma andũ a Ahivi na ma Kaanani. Marigĩrĩrio-ini magĩthiĩ Birishiba kũu Negevu ya Juda. **8** Maarĩkia gũthiĩ bũrũri-inĩ wothe, magĩcooka Jerusalemu thuutha wa mĩeri kenda na matukũ mĩrongo ĩĩrĩ. **9** Joabu agĩcookeria mũthamaki ũhoro wa mũigana wa andũ arĩa mangĩathiire mbaara: Thĩinĩ wa Isiraeli kwarĩ andũ ngiri magana manana andũ marĩ na hinya wa mwĩrĩ na mangĩahotire kũhũthĩra rũhiũ rwa njora, nakuo Juda maarĩ ngiri magana matano. **10** Nake Daudi agĩthĩĩnĩka mũno ngoro thuutha wa gũtara andũ acio a mbaara, akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Nĩnjĩhĩtie mũno nĩ ũndũ wa ũguo njĩkĩte. Rĩu, Wee Jehova-rĩ, ndagũthaitha ũnjehererie mahĩtia, niĩ ndungata yaku. Nĩnjĩkĩte ũndũ wa ũrimũ mũno." **11** Daudi atanokĩra rũciinĩ rũrũ rũngĩ-rĩ, kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinyĩra mũnabii Gadi, ũrĩa wonagĩra Daudi maũndũ, akĩĩrwo atĩrĩ: **12** "Thiĩ ũkeere Daudi ũũ, 'Jehova ekuuga atĩrĩ: Ũrĩ na maũndũ matatũ ma gũthuura. Nawe ũthuure ũmwe wamo ũrĩa ngũkũherithia naguo.'" **13** Nĩ ũndũ ũcio Gadi agĩthiĩ kũrĩ Daudi, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩũkwenda bũrũri waku ũgĩe ng'aragu mĩaka ĩtatũ? Kana ũũrĩre thũ ciaku mĩeri ĩtatũ igũteng'eretie? Kana kũgĩe matukũ matatũ ma mũrimũ wa mũthiro bũrũri-inĩ waku? Rĩu-rĩ, wĩciirie ũhoro ũcio ũtue itua rĩrĩa ngũcookeria ũcio ũndũmĩte." **14** Daudi akĩĩra Gadi atĩrĩ, "Rĩu ndĩ na thĩĩna mũnene mũno. Nĩtũrekwo tũgwĩre moko-inĩ ma Jehova, nĩgũkorwo tha ciake nĩ nyingĩ; no ndũkareke ngwe moko-inĩ ma andũ." **15** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩrehera Isiraeli mũthiro kuuma rũciinĩ rũu nginya ihinda rĩrĩa rĩatuĩtwo; nao andũ ngiri mĩrongo mũgwanja kuuma Dani nginya Birishiba magĩkua. **16** Rĩrĩa mũraika aatambũrũkirie guoko gwake nĩguo aanange Jerusalemu-rĩ, Jehova akĩigua kĩeha nĩ ũndũ wa kĩnyariirĩko kĩu akĩĩra mũraika ũcio wanangaga andũ atĩrĩ, "Tigĩra hau! Eheria guoko gwaku." Hĩndĩ ĩyo mũraika ũcio wa Jehova aarũgamĩte kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano kĩa Arauna, ũrĩa Mũjebusi. **17** Rĩrĩa Daudi onire mũraika ũcio woragaga andũ-rĩ, akĩĩra Jehova atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ njĩhĩtie o na ngeeka ũũru. Andũ aya matariĩ o ta ng'ondu. Nĩatĩa mekĩte? Reke guoko gwaku kũnjũkĩrĩre niĩ na nyũmba yakwa." **18** Mũthenya o ro ũcio-rĩ, Gadi agĩthiĩ kũrĩ Daudi, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ambata, ũthiĩ wakĩre Jehova kĩgongona, hau kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano kĩa Arauna ũrĩa Mũjebusi." **19** Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩambata o ta ũrĩa Jehova aathanĩte na kanua ka Gadi. **20** Rĩrĩa Arauna aacũthĩrĩirie akĩona mũthamaki na andũ ake magĩũka marorete na kũrĩ we, akiuma nja, akĩinamĩrĩra mbere ya mũthamaki aturumithĩtie ũthiũ thĩ. **21** Arauna akiuga atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩatũma mũthamaki mwathi wakwa oke kũrĩ ndungata yake?" Nake Daudi akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndooka kũgũra kĩhuhĩro gĩaku kĩa ngano, nĩguo njakĩre Jehova kĩgongona, nĩgeetha mũthiro ũyũ ũkorete andũ ũthire." **22** Arauna akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Reke mũthamaki mwathi wakwa oe kĩrĩa gĩothe angĩenda akĩrute igongona. Ici nĩ ndegwa cia igongona rĩa njino, na ici nĩcio indo cia kũhuhĩra ngano namo macooki ma ndegwa matuĩke ngũ. **23** Atĩrĩrĩ, wee mũthamaki, Arauna nĩaheana indo icio ciothe kũrĩ mũthamaki." Arauna agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova Ngai waku arogwĩtĩkĩra." **24** Mũthamaki agĩcookeria Arauna atĩrĩ, "Aca, no nginya ngũrĩhe nĩ ũndũ wakĩo. Ndikũrutĩra Jehova Ngai wakwa igongona rĩa njino rĩa kĩndũ kĩrĩa itarĩhĩire thogora." Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩgũra kĩhuhĩro kĩu kĩa ngano na ndegwa icio na cekeri mĩrongo ĩtano cia betha. **25** Daudi agĩakĩra Jehova kĩgongona hau, na akĩruta maruta ma njino na maruta ma ũiguano. Hĩndĩ ĩyo Jehova agĩcookia mahooya nĩ ũndũ wa bũrũri, naguo mũthiro ũrĩa warĩ Isiraeli ũgĩthira.

1 Athamaki

1 Hĩndĩ ĩrĩa Mũthamaki Daudi aakũrire na agatindĩka
mĩaka-rĩ, ndaiguaga ũrugarĩ o na mamũhumbĩra na
nguo. **2** Nĩ ũndũ ũcio ndungata ciake ikĩmwĩra atĩrĩ,
"Reke tũcarie mũirĩtu mwĩthĩ gathirange, atungatagĩre
mũthamaki na ũndũ wa kũmũmenyerera, na akomage
hamwe nake nĩguo mũthamaki, mwathi witũ, aiguage
ũrugarĩ." **3** Magĩetha mũirĩtu mũthaka Isiraeli guothe,
makĩona Abishagi ũrĩa Mũshunami, na makĩmũrehe
kũrĩ mũthamaki. **4** Mũirĩtu ũcio aarĩ mũthaka mũno;
nake akĩmenyerera mũthamaki na akĩmũtungatĩra, no
mũthamaki ndaigana gũkoma nake. **5** Na rĩrĩ, Adonija,
ũrĩa nyina aarĩ Hagithu, akĩĩyumĩria, akiuga atĩrĩ, "Nĩ
niĩ ngũtuĩka mũthamaki." Nĩ ũndũ ũcio agĩthagathaga
ngaari cia ita na mbarathi, na andũ mĩrongo ĩtano
mathiiage mateng'erete marĩ mbere yake. **6** (Ithe
ndaamũkaanĩtie ũndũ, kana akamũũria atĩrĩ, "Wĩkĩte
ũna na ũna nĩkĩ?" Ningĩ aarĩ mũndũ mũthaka mũno, na
nĩwe waciarĩtwo thuutha wa Abisalomu.) **7** Nake Adonija
akĩrĩkanĩra na Joabu mũrũ wa Zeruia, na Abiatharu
mũthĩnjĩri-Ngai, nao magĩtĩkĩra kũmũteithĩrĩria. **8** No
Zadoku mũthĩnjĩri-Ngai, na Benaia mũrũ wa Jehoiada,
na Nathani ũrĩa mũnabii, na Shimei, na Rei, na arangĩri
arĩa a mwanya a Daudi matianyiitanĩire na Adonija.
9 Nake Adonija akĩruta igongona rĩa ng'ondu, na
ng'ombe, na njaũ iria noru Ihiga-inĩ rĩa Zohelethu,
hakuhĩ na Eni-Rogeli. Nake agĩĩta ariũ a ithe othe, na
nĩo ariũ a mũthamaki, na andũ othe a Juda arĩa maarĩ
anene a nyũmba ya ũthamaki, **10** no ndaigana gwĩta
Nathani ũrĩa mũnabii, kana Benaia, kana arangĩri arĩa a
mwanya, o na kana mũrũ wa ithe Solomoni. **11** Nake
Nathani akĩũria Bathisheba, nyina wa Solomoni atĩrĩ,
"Nĩũiguĩte atĩ Adonija mũrũ wa Hagithu nĩatuĩkĩte
mũthamaki, Daudi mwathi witũ atekũmenya? **12** Na
rĩrĩ, reke ngũtaare ũrĩa ũngĩhota kũhonokia muoyo
waku na muoyo wa mũrũguo Solomoni. **13** Ũkĩra
ũthiĩ kũrĩ Mũthamaki Daudi ũmwĩre atĩrĩ, 'Mũthamaki
mwathi wakwa, githĩ ndwehĩtire kũrĩ niĩ, ndungata
yaku ũkĩnjĩĩra atĩrĩ: "Ti-itherũ Solomoni mũrũguo
nĩwe ũgaatuĩka mũthamaki thuutha wakwa, na nĩwe
ũgaikarĩra gĩtĩ gĩakwa gĩa ũthamaki"? Rĩu-rĩ, nĩ kĩĩ
gĩtũmĩte Adonija atuĩke mũthamaki?' **14** Ũrĩ o kũu
ũkĩaria na mũthamaki, na niĩ njũke ndoonye kuo
nĩguo njĩkĩre hinya ũguo ũkũmwĩra." **15** Nĩ ũndũ ũcio
Bathisheba agĩthiĩ kuona mũthamaki ũcio mũkũrũ
kanyũmba gake ga thĩinĩ, kũrĩa aatungatagĩrwo nĩ
Abishagi ũrĩa Mũshunami. **16** Bathisheba akĩinamĩrĩra,
agĩturia ndu mbere ya mũthamaki. Nake mũthamaki
akĩmũũria atĩrĩ, "Ũkwenda atĩa?" **17** Akĩmũcookeria
atĩrĩ, "Mwathi wakwa, wee mwene nĩwehĩtire harĩ niĩ
ndungata yaku na rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai waku, ũkiuga
atĩrĩ: 'Solomoni mũrũguo nĩwe ũgaatuĩka mũthamaki
thuutha wakwa, na nĩwe ũgaikarĩra gĩtĩ gĩakwa kĩa
ũnene.' **18** No rĩrĩ, Adonija nĩatuĩkĩte mũthamaki, na wee
mũthamaki mwathi wakwa ndũmenyete ũhoro ũcio. **19**
Nĩarutĩte igongona inene rĩa ng'ombe nyingĩ, na njaũ
noru, na ng'ondu, na ageeta ariũ a mũthamaki othe, na
Abiatharu ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Joabu ũrĩa mũnene
wa mbũtũ cia ita, no ndetĩte Solomoni ndungata yaku.
20 Mũthamaki mwathi wakwa, andũ a Isiraeli othe nĩwe
macũthĩrĩirie, nĩguo ũmamenyithie nũũ ũgaikarĩra
gĩtĩ kĩa ũnene thuutha waku wee mũthamaki, mwathi
wakwa. **21** Kwaga ũguo-rĩ, rĩrĩa mũthamaki mwathi
wakwa agaakoma ahurũke hamwe na maithe make,
niĩ na mũrũ wakwa Solomoni tũgaatuuo ta andũ ageri
ngero." **22** Hĩndĩ ĩrĩa aaragia na mũthamaki, Nathani
ũrĩa mũnabii agĩkinya. **23** Nao makĩĩra mũthamaki
atĩrĩ, "Mũnabii Nathani arĩ haha." Nĩ ũndũ ũcio
Nathani agĩthiĩ mbere ya mũthamaki, akĩinamĩrĩra,
agĩturumithia ũthiũ thĩ. **24** Nathani akĩũria atĩrĩ, "Wee
mũthamaki mwathi wakwa-rĩ, nĩũtuĩte atĩ Adonija
nĩwe ũgaatuĩka mũthamaki thuutha waku, na atĩ nĩwe
ũgaikarĩra gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene? **25** Ũmũthĩ nĩaikũrũkĩte
na akaruta igongona inene rĩa ng'ombe nyingĩ, na njaũ
noru, na ng'ondu. Na ageeta ariũ a mũthamaki othe,
na anene a thigari othe, na Abiatharu ũrĩa mũthĩnjĩri-
Ngai. Rĩu nĩ kũrĩa maraarĩa na makanyua marĩ hamwe
nake, makiugaga atĩrĩ, 'Mũthamaki Adonija arotũũra
nginya tene!' **26** No rĩrĩ, niĩ ndungata yaku, na Zadoku
ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Benaia mũrũ wa Jehoiada, na
ndungata yaku Solomoni ndanatwĩta. **27** Ũndũ ũyũ-rĩ,
nĩ mũthamaki mwathi wakwa wĩkĩte atamenyithĩtie
ndungata ciake nũũ ũgũikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene kĩa
mũthamaki mwathi wakwa thuutha wake?" **28** Hĩndĩ
ĩyo Mũthamaki Daudi akiuga atĩrĩ, "Ĩtai Bathisheba
oke." Nĩ ũndũ ũcio Bathisheba agĩũka harĩ mũthamaki,
akĩrũgama mbere yake. **29** Nake mũthamaki akĩĩhĩta,
akiuga atĩrĩ: "O ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, ũrĩa
wanaahonokia kuuma mathĩĩna-inĩ mothe, **30** ti-itherũ
ũmũthĩ nĩguo ngũhingia ũrĩa ndehĩtire kũrĩ we na rĩĩtwa
rĩa Jehova Ngai wa Isiraeli, ngĩkwĩra atĩrĩ: Solomoni
mũrũguo nĩwe ũgaatuĩka mũthamaki thuutha wakwa,
na nĩwe ũgaikarĩra gĩtĩ gĩakwa kĩa ũnene handũ hakwa."
31 Nake Bathisheba akĩinamĩrĩra, agĩturumithia ũthiũ
thĩ, na agĩturia ndu mbere ya mũthamaki, akiuga atĩrĩ,
"Mũthamaki mwathi wakwa Daudi arotũũra nginya
tene!" **32** Mũthamaki Daudi akiuga atĩrĩ, "Ĩtai Zadoku
ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Nathani ũrĩa mũnabii, na
Benaia mũrũ wa Jehoiada moke." Rĩrĩa mookire mbere
ya mũthamaki, **33** akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi na ndungata
cia mwathi wanyu na mũhaicie Solomoni mũrũ wakwa
igũrũ rĩa nyũmbũ yakwa, mũmũikũrũkie nginya Gihoni.
34 Mũrĩ kũu, mũreke Zadoku ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai
na Nathani ũrĩa mũnabii mamũitĩrĩrie maguta atuĩke
mũthamaki wa Isiraeli. Ningĩ mũhuhe karumbeta, na
mwanĩrĩre atĩrĩ, 'Mũthamaki Solomoni arotũũra nginya
tene!' **35** Ningĩ mũcooke mwambate nake, oke aikarĩre
gĩtĩ gĩakwa kĩa ũnene, na athamake handũ hakwa.
Nĩndĩmũthuurĩte aathanage Isiraeli na Juda." **36** Benaia
mũrũ wa Jehoiada agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Ameni!
Jehova, Ngai wa mũthamaki mwathi wakwa arotũma
gũtuĩke guo. **37** O ta ũrĩa Jehova akoretwo arĩ hamwe
na mũthamaki mwathi wakwa, aroikara hamwe na
Solomoni na atũme wathani wake ũnenehe gũkĩra
wathani wa mũthamaki mwathi wakwa Daudi!" **38**
Tondũ ũcio Zadoku ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Nathani
ũrĩa mũnabii, na Benaia mũrũ wa Jehoiada, hamwe na
Akerethi na Apelethi, magĩikũrũka, makĩhaicia Solomoni

nyũmbũ ya Mũthamaki Daudi, makĩmumagaria nginya Gihoni. **39** Zadoku ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai akĩruta rũhĩa rwa maguta kuuma hema-inĩ ĩrĩa nyamũre na agĩitĩrĩria Solomoni. Ningĩ makĩhuha karumbeta, nao andũ othe makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, "Mũthamaki Solomoni arotũũra nginya tene!" **40** Andũ othe makĩambata mamũrũmĩrĩire, makĩhuhaga mĩtũrirũ me na gĩkeno kĩnene, nginya thĩ ĩgĩthingitha nĩ mũrurumo. **41** Adonija na ageni othe arĩa maarĩ hamwe nake makĩigua mũrurumo ũcio rĩrĩa maarĩ hakuhĩ kũrĩĩkia iruga rĩao. Rĩrĩa maiguire mũgambo wa karumbeta, Joabu akĩũria atĩrĩ, "Inegene rĩu rĩothe rĩrĩ itũũra-inĩ nĩ rĩa kĩĩ?" **42** O akĩaragia-rĩ, Jonathani mũrũ wa Abiatharu ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai agĩkinya. Adonija akĩmwĩra atĩrĩ, "Toonya thĩinĩ. Mũndũ wa bata tawe no nginya akorwo nĩ ũhoro mwega aatũrehere." **43** Jonathani agĩcookia atĩrĩ; "Aca ti ũguo! Mũthamaki Daudi mwathi witũ nĩatuĩte Solomoni mũthamaki. **44** Mũthamaki nĩoimagarĩtie Solomoni hamwe na Zadoku ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Nathani ũrĩa mũnabii, na Benaia mũrũ wa Jehoiada, na Akerethi na Apelethi, na nĩmahaicĩtie Solomoni nyũmbũ ya mũthamaki, **45** na rĩrĩ, Zadoku ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Nathani ũrĩa mũnabii nĩmamũitĩrĩirie maguta kũu Gihoni atuĩke mũthamaki. Kuuma hau nĩmambatĩte makiugagĩrĩria, narĩo itũũra rĩothe rĩkamaamũkĩria. Rĩu nĩrĩo inegene rĩrĩa mũraigua. **46** O na ningĩ, Solomoni nĩaikarĩire gĩtĩ gĩake kĩa ũnene gĩa ũthamaki. **47** Ningĩ atongoria a ũthamaki nĩmokĩte gũcookeria Mũthamaki Daudi, mwathi witũ, ngaatho, makoiga atĩrĩ: 'Ngai waku arotũma rĩĩtwa rĩa Solomoni rĩgĩe na ngumo gũkĩra rĩaku, naguo ũthamaki wake ũroneneha gũkĩra waku!' Nake mũthamaki nĩainamĩrĩra na aakĩgooca arĩ o gĩtanda-inĩ, **48** oiga atĩrĩ, 'Jehova Ngai wa Isiraeli arogoocwo, ũrĩa wĩtĩkĩrĩtie maitho makwa meyonere mwana ũmwe wakwa agĩikarĩra gĩtĩ gĩakwa kĩa ũnene ũmũthĩ.'" **49** Hĩndĩ ĩyo ageni othe a Adonija makĩmaka, magĩũkĩra, magĩĩthiĩra, o mũndũ na njĩra yake. **50** No rĩrĩ, Adonija, nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Solomoni, agĩthiĩ akĩĩnyiitĩrĩra hĩa cia kĩgongona. **51** Hĩndĩ ĩyo Solomoni akĩmenyithio atĩrĩ, "Adonija nĩaretigĩra Mũthamaki Solomoni, na nĩenyiitĩrĩire hĩa cia kĩgongona. Aroiga atĩrĩ, 'Mũthamaki Solomoni nĩehĩte harĩ nii ũmũthĩ anjĩire atĩ ndekũũraga ndungata yake na rũhiũ rwa njora.'" **52** Solomoni agĩcookia atĩrĩ, "Angĩona atĩ nĩ mũndũ wagĩrĩire, gũtirĩ rũcuĩrĩ rwake rwa mũtwe rũkaagũa thĩ; no angĩoneka na ũũru no agaakua." **53** Ningĩ Mũthamaki Solomoni agĩtũma andũ, nao makĩmũikũrũkia kuuma kĩgongona-inĩ. Adonija akĩinamĩrĩra harĩ Mũthamaki Solomoni, nake Solomoni akĩmwĩra atĩrĩ, "Inũka gwaku mũciĩ."

2 Rĩrĩa ihinda rĩa Daudi rĩakuhĩrĩirie rĩa gũkua-rĩ, agĩatha mũriũ Solomoni, akĩmwĩra atĩrĩ, **2** "Rĩu ndĩ hakuhĩ gũthiĩ na njĩra ĩrĩa ĩgeragwo nĩ andũ othe a thĩ; nĩ ũndũ ũcio-rĩ, gĩa na hinya, wonanie atĩ ũrĩ mũndũ mũrũme ki, **3** na ũmenyagĩrĩre ũrĩa Jehova Ngai waku endaga: Ũthiiage na njĩra ciake, na ũmenyagĩrĩre irĩra cia watho wake wa kũrũmĩrĩrwo na maathani make, na mawatho make na maũndũ marĩa endaga, o ta ũrĩa maandĩkĩtwo Watho-inĩ wa Musa, nĩgeetha ũgaacĩre maũndũ-inĩ mothe marĩa ũrĩĩkaga na kũrĩa guothe ũrĩthiiaga, **4** nĩgeetha Jehova atũũrie kĩĩranĩro kĩrĩa aanjĩĩrĩire, akiuga ũũ: 'Njiaro ciaku ingĩkaamenyerera mũtũũrĩre wacio, na ithiiage irĩ na wĩhokeku mbere yakwa na ngoro ciao ciothe, na meciiria macio mothe, gwaku gũtikaga mũndũ wa gũikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene gĩa Isiraeli.' **5** "Rĩu wee mwene nĩũĩ ũrĩa Joabu mũrũ wa Zeruia aanjĩkire, na ũrĩa eekire anene eerĩ a mbũtũ cia ita cia Isiraeli, nĩo Abineri mũrũ wa Neri, na Amasa mũrũ wa Jetheri. Nĩamooragire, agĩita thakame yao hĩndĩ ya thayũ, o taarĩ hĩndĩ ya mbaara, nayo thakame ĩyo ĩkĩgĩa mũcibi-inĩ wake wa njohero, na iraatũ-inĩ cia magũrũ make. **6** Ĩka ũrĩa ũkuona kwagĩrĩire kũringana na ũũgĩ waku, no ndũkanareke mũtwe ũcio wake ũrĩ mbuĩ ũkinye mbĩrĩra-inĩ na thayũ. **(Sheol h7585)** **7** "No ariũ a Barizilai wa Gileadi ũmatugage wega, na ũreke matuĩke amwe a arĩa mũrĩrĩĩaga nao metha-inĩ yaku. Nĩo mandũgamĩrĩire rĩrĩa ndooragĩra mũrũ wa thoguo Abisalomu. **8** "Na ũrirkane Shimei mũrũ wa Gera, ũrĩa Mũbenjamini kuuma Bahurimu, arĩ gũkũ nawe, na nĩwe wanumire na irumi ndũrũ mũthenya ũrĩa ndaathiiaga Mahanaimu. Rĩrĩa ookire kũndũnga hau Jorodani, nĩndehĩtire kũrĩ we na rĩĩtwa rĩa Jehova, ngĩmwĩra atĩrĩ, 'Ndigakũũraga na rũhiũ rwa njora.' **9** No rĩrĩ, tiga kuona ta atarĩ na ihĩtia. Wee ũrĩ mũndũ mũũgĩ; nĩũkamenya ũrĩa ũkaamwĩka. Ndũkanareke mũtwe ũcio wake ũrĩ mbuĩ ũgaathikwo ũtarĩ na thakame." **(Sheol h7585)** **10** Na rĩrĩ, Daudi akĩhurũka hamwe na maithe make, na agĩthikwo thĩinĩ wa Itũũra inene rĩa Daudi. **11** Aathamakĩire Isiraeli mĩaka mĩrongo ĩna: mĩaka mũgwanja aathamakire arĩ Hebironi, nayo mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩtatũ agĩthamaka arĩ Jerusalemu. **12** Nĩ ũndũ ũcio Solomoni agĩikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene kĩa ithe Daudi, naguo wathani wake ũkĩĩhaanda, ũkĩrũma biũ. **13** Na rĩrĩ, Adonija mũrũ wa Hagithu, agĩthiĩ harĩ Bathisheba nyina wa Solomoni. Bathisheba akĩmũũria atĩrĩ, "Ũũkĩte na thayũ?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, ndooka na thayũ." **14** Agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Ndĩ na ũndũ ngũkwĩra." Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Njĩĩra." **15** Agĩkiuga atĩrĩ, "O ta ũrĩa wee ũũĩ-rĩ, ũthamaki ũyũ warĩ wakwa. Andũ a Isiraeli othe nĩ niĩ meetagĩrĩra nduĩke mũthamaki wao. No maũndũ makĩgarũrũka, naguo ũthamaki nĩũthiĩte kũrĩ mũrũ wa Baba; tondũ ũheanĩtwo kũrĩ we nĩ Jehova. **16** Na rĩrĩ, ndĩ na ihooya ngwenda gũkũhooya, na ndũkarege." Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "No ũrĩhooye." **17** Agĩthiĩ na mbere, akiuga atĩrĩ, "Ĩtĩkĩra kũũria Mũthamaki Solomoni, nĩ ũndũ wee ndangĩkũregera, aahe Abishagi ũrĩa Mũshunami atuĩke mũtumia wakwa." **18** Bathisheba agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ wega, nĩ ngũkwarĩrĩria harĩ mũthamaki." **19** Rĩrĩa Bathisheba aathiire kũrĩ Mũthamaki Solomoni akamũhe ũhoro wa Adonija-rĩ, mũthamaki agĩũkĩra na igũrũ akĩmũtũnga, akĩmũinamĩrĩra, na agĩikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene. Akĩrehithĩria nyina gĩtĩ kĩa ũnene, nake nyina akĩmũikara guoko gwake kwa ũrĩo. **20** Nake nyina akiuga atĩrĩ, "Ndĩ na kaũndũ kanini ngwenda gũkũhooya, na ndũkae kũrega." Mũthamaki akĩmũcookeria atĩrĩ, "Maitũ, ũria ndikũrega." **21** Nĩ ũndũ ũcio nyina akiuga atĩrĩ, "Reke Abishagi ũrĩa Mũshunami ahikio nĩ mũrũ wa thoguo Adonija." **22** Mũthamaki Solomoni akĩĩra nyina

atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ũrie Abishagi ũrĩa Mũshunami ahikio nĩ Adonija? Ndũkĩmũũrĩrie ũthamaki o naguo, o na ti we ũkĩrĩ mũkũrũ kũrĩ niĩ, ĩĩ-ni, ũgĩtuĩke wake, na wa Abiatharu ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai na wa Joabu mũrũ wa Zeruia!” **23** Hĩndĩ ĩyo Mũthamaki Solomoni akĩĩhĩta na rĩĩtwa rĩa Jehova, akiuga ũũ: “Ngai arooherithia o na anjĩhĩre mũno, aakorwo Adonija ndekũrĩha na muoyo wake nĩ ũndũ wa ũndũ ũcio orĩtie! **24** Na rĩrĩ, tiitherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, o we ũtũmĩte ngaacĩre ũthamaki-inĩ wa baba, Daudi, na agetĩkĩra nduĩke wa rũciaro rwa nyũmba ya ũthamaki, o ta ũrĩa eranĩire-rĩ, Adonija no ekũũragwo ũmũthĩ!” **25** Nĩ ũndũ ũcio Mũthamaki Solomoni agĩatha Benaia mũrũ wa Jehoiada, nake agĩthiĩ akĩgũtha Adonija, akĩmũũraga. **26** Mũthamaki akĩĩra Abiatharu ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai atĩrĩ, “Cooka mũgũnda-inĩ gwaku kũu Anathothu. Wee wagĩrĩirwo nĩ gũkua, no ndigũkũũraga rĩu, tondũ nĩwakuuaga ithandũkũ rĩa Mwathani Jehova hĩndĩ ya baba Daudi, na nĩwagwatanĩire na baba moritũ-inĩ make mothe.” **27** Nĩ ũndũ ũcio Solomoni akĩeheria Abiatharu atige gũtuĩka mũthĩnjĩri-Ngai wa Jehova, nakĩo kiugo kĩa Jehova kĩrĩa aarĩirie kũu Shilo, gĩkoniĩ nyũmba ya Eli, gĩkĩhinga. **28** Rĩrĩa ũhoro ũcio wakinyĩire Joabu, ũrĩa waciirĩire gwĩka ũũru marĩ na Adonija, o na gũtuĩka ndaanyiitanĩire na Abisalomu, akĩũrĩra hema-inĩ ya Jehova na akĩĩnyiitĩrĩra hĩa cia kĩgongona. **29** Mũthamaki Solomoni akĩĩrwo atĩ Joabu orĩire hema-inĩ ya Jehova na aarĩ hakuhĩ na kĩgongona. Hĩndĩ ĩyo Solomoni agĩatha Benaia mũrũ wa Jehoiada atĩrĩ, “Thiĩ, ũmũũrage!” **30** Nĩ ũndũ ũcio Benaia akĩingĩra hema ĩyo ya Jehova akĩĩra Joabu atĩrĩ, “‘Mũthamaki oiga atĩrĩ, ‘Uma na nja!’” No Joabu agĩcookia atĩrĩ, “Aca, ngũkuĩra haha.” Benaia agĩcookeria mũthamaki ũhoro, akĩmwĩra atĩrĩ, “Joabu anjĩĩra ũna na ũna.” **31** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki agĩatha Benaia, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ĩka o ũguo oiga. Mũũrage na ũmũthike, nĩgeetha niĩ na nyũmba ya baba tũthirwo nĩ ihĩtia rĩa thakame ĩrĩa yaitirwo tũhũ nĩ Joabu. **32** Jehova nĩegũtũma acookererwo nĩ thakame ĩrĩa aaitire, tondũ nĩatharĩkĩire andũ eerĩ, na akĩmooraga na rũhiũ rwa njora, baba Daudi atooĩ akĩmooraga marĩ eerĩ, Abineri mũrũ wa Neri, ũrĩa warĩ mũnene wa mbũtũ cia ita cia Isiraeli, na Amasa mũrũ wa Jetheri, ũrĩa warĩ mũnene wa mbũtũ cia ita cia Juda, nao maarĩ andũ ega na arũngĩrĩru kũmũkĩra. **33** Ihĩtia rĩu rĩa gũita thakame yao rĩrocookerera Joabu na njiaro ciake nginya tene. No kũrĩ Daudi na njiaro ciake, na nyũmba yake na ũthamaki wake, thayũ wa Jehova ũrogĩa kũrĩ o nginya tene.” **34** Nĩ ũndũ ũcio Benaia mũrũ wa Jehoiada agĩthiĩ akĩgũtha Joabu akĩmũũraga, nake agĩthikwo mũgũnda-inĩ wake kũu werũ-inĩ. **35** Mũthamaki akĩnenehia Benaia mũrũ wa Jehoiada akĩmũtua mũnene wa mbũtũ cia ita handũ ha Joabu, na agĩcookia Zadoku atuĩke mũthĩnjĩri-Ngai ithenya rĩa Abiatharu. **36** Ningĩ mũthamaki agĩtũmana Shimei eetwo, akĩmwĩra atĩrĩ, “Wĩakĩre nyũmba Jerusalemu na ũtũũre kuo, no ndũkanathiĩ kũndũ kũngĩ. **37** Mũthenya ũrĩa ũkoima kuo ũringe Mũkuru wa Kidironi, ũmenye wega no ũgaakua; nayo thakame yaku nĩĩgagũcookerera wee mwene.” **38** Shimei agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, “Ũguo woiga nĩ wega. Ndungata yaku nĩĩgwĩka o ta ũrĩa mũthamaki mwathi wakwa oiga.” Nake Shimei agĩikara Jerusalemu ihinda iraaya. **39** No mĩaka ĩtatũ yathira-rĩ, ngombo igĩrĩ cia Shimei ikĩũra igĩthiĩ kwa Akishi, mũrũ wa Maaka, mũthamaki wa Gathu, nake Shimei akĩirwo atĩrĩ, “Ngombo ciaku irĩ Gathu.” **40** Kũigua ũguo-rĩ, Shimei agĩtandĩka ndigiri yake, agĩthiĩ kwa Akishi kũu Gathu gwetha ngombo ciake. Nĩ ũndũ ũcio Shimei agĩthiĩ na agĩcookia ngombo ciake kuuma Gathu. **41** Rĩrĩa Solomoni eerirwo atĩ Shimei nĩoimĩte Jerusalemu agathiĩ Gathu na agacooka-rĩ, **42** mũthamaki agĩtũmanĩra Shimei, akĩmwĩra atĩrĩ, “Githĩ ndiakwĩhĩtithirie na rĩĩtwa rĩa Jehova na ngĩgũkaania, ngĩkwĩra atĩrĩ, ‘Mũthenya ũrĩa ũkoimagara ũthiĩ handũ hangĩ, ũmenye kũna no ũgaakua’? Nawe hĩndĩ ĩyo ũkĩnjookeria atĩrĩ, ‘Ũguo woiga nĩ wega. Niĩ nĩngwathĩka.’ **43** Rĩu-rĩ, nĩ kĩĩ gĩtũmĩte wage kũhingia mwĩhĩtwa waku harĩ Jehova, na wathĩkĩre watho ũrĩa ndaakũheire?” **44** Ningĩ mũthamaki akĩĩra Shimei atĩrĩ, “Wee nĩũũĩ ngoro-inĩ yaku ũũru ũrĩa wothe wekire baba Daudi. Rĩu Jehova nĩegũtũma ũcookererwo nĩ ũũru waku. **45** No Mũthamaki Solomoni nĩekũrathimwo, nakĩo gĩtĩ kĩa ũnene wa Daudi gĩtũũre gĩkĩgitĩre mbere ya Jehova nginya tene.” **46** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki agĩatha Benaia mũrũ wa Jehoiada, nake agĩthiĩ akĩgũtha Shimei akĩmũũraga. Ũthamaki naguo ũkĩĩhaanda ũrũmĩte biũ moko-inĩ ma Solomoni.

3 Nake Solomoni akĩgĩa ngwatanĩro na Firaũni, mũthamaki wa bũrũri wa Misiri, na akĩhikia mwarĩ. Akĩmũrehe itũũra inene rĩa Daudi, nginya rĩrĩa aarĩkirie gwaka nyũmba yake ya ũthamaki, na hekarũ ya Jehova, na rũthingo rũrĩa rwathiũrũrũkĩirie Jerusalemu. **2** Na rĩrĩ, andũ no maarutagĩra magongona kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, tondũ gũtiarĩ hekarũ yaakĩirwo rĩĩtwa rĩa Jehova hĩndĩ ĩyo. **3** Solomoni nĩonanirie wendo wake kũrĩ Jehova nĩ ũndũ wa gũthiĩ na mĩthiĩre ya kĩrĩra na watho wa ithe Daudi, tiga rĩrĩ, nĩarutagĩra magongona na agacinĩra ũbumba kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru. **4** Mũthamaki agĩthiĩ Gibeoni kũruta magongona, nĩgũkorwo kũu nĩkuo kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gwekĩrĩirwo mũno, na Solomoni akĩrutĩra magongona ngiri ĩmwe ma njino kĩgongona-inĩ kĩu. **5** Nakuo kũu Gibeoni Jehova akiumĩrĩra Solomoni ũtukũ kĩroto-inĩ, nake Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, “Hooya o kĩrĩa gĩothe ũngĩenda ngũhe.” **6** Nake Solomoni agĩcookia atĩrĩ, “Nĩwonirie baba Daudi ndungata yaku ũtugi mũnene, tondũ aarĩ mwĩhokeku harĩ we, na aarĩ mũthingu, na mũrũngĩrĩru ngoro-inĩ. Nĩũthĩire na mbere kũmuonia ũtugi ũcio mũnene, na nĩũmũheete mũriũ wa gũikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene ũmũthĩ. **7** “Na rĩrĩ, Wee Jehova Ngai wakwa nĩũtuĩte ndungata yaku mũthamaki handũ ha baba Daudi. No niĩ ndĩ o mwana mũnini na ndirĩ na ũmenyo wa kũruta wĩra wakwa. **8** Ndungata yaku ĩrĩ haha gatagatĩ ka andũ aya wee wĩthuurĩire, nao nĩ andũ aingĩ matangĩgereka na matangĩtarĩka. **9** Nĩ ũndũ ũcio he ndungata yaku ngoro ĩrĩ na ũmenyo wa gũthamakĩra andũ aku, na gũkũũrana wega na ũũru. Tondũ-rĩ, nũũ ũngĩhota gũthamakĩra andũ aya aku aingĩ ũũ?” **10** Jehova nĩakenire nĩ ũndũ wa Solomoni kũmũũria ũndũ ũcio. **11** Nĩ ũndũ ũcio Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, “Kuona ũguo nĩguo wahooya, na ndũnahooya ũingĩhĩrio matukũ ma gũtũũra muoyo,

kana ũtonga waku wee mwene, o na kana thũ ciaku iniinwo, no wahooya ũmenyo wa kũrũgamĩrĩra kĩhootorĩ, **12** nĩngwĩka o ũguo wahooya. Nĩngũkũhe ngoro ĩ na ũũgĩ na gũkũũrana, nĩguo gũtuĩke atĩ gũtirĩ kwagĩa mũndũ ũngĩ tawe, na gũtirĩ hĩndĩ gũkaagĩa ũngĩ tawe. **13** O na ningĩ nĩngũkũhe maũndũ marĩa ũtanahooya, na nĩmo ũtonga hamwe na gĩtĩĩo, nĩgeetha matukũ marĩa mothe ũgũtũũra muoyo, gũtikanagĩe mũthamaki ũngĩ ũiganaine nawe. **14** Na ũngĩthiiaga na mĩthiĩre yakwa, na wathĩkagĩre kĩrĩra na watho wakwa, ta ũrĩa thoguo Daudi eekire, nĩngakũhe matukũ maingĩ ma gũtũũra muoyo." **15** Hĩndĩ ĩyo Solomoni agĩũkĩra toro, akĩmenya atĩ kĩu kĩarĩ kĩroto. Agĩcooka Jerusalemu, agĩthiĩ mbere ya ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, na akĩruta igongona rĩa njino na rĩa ngwatanĩro. Ningĩ akĩrugithĩria andũ othe a nyũmba ya mũthamaki iruga. **16** Thuutha ũcio andũ-a-nja eerĩ a maraya magĩũka kũrĩ mũthamaki, makĩrũgama mbere yake. **17** Ũmwe wao akiuga atĩrĩ, "Mwathi wakwa, mũndũ-wa-nja ũyũ na niĩ tũikaraga nyũmba ĩmwe. Na nĩndĩraciarire mwana arĩ ho. **18** Mĩthenya ĩtatũ thuutha wa gũciara mwana, mũndũ-wa-nja ũyũ o nake araciara mwana. Tũraarĩ o ithuĩ eerĩ; gũtirarĩ mũndũ ũngĩ thĩinĩ wa nyũmba ĩyo, tiga o ithuĩ ithuerĩ. **19** "Ũtukũ-rĩ, mũndũ-wa-nja ũyũ arakomera mwana wake, arakua. **20** Nĩ ũndũ ũcio arookĩra ũtukũ gatagatĩ, areheria mwana wakwa harĩ niĩ, rĩrĩa niĩ ndungata yaku ndĩrarĩ toro. Aramũiga gĩthũri-inĩ gĩake, na araiga mũrũwe gĩthũri-inĩ gĩakwa arĩ mũkuũ. **21** Rũciinĩ rũrũ rũngĩ, ngĩũkĩra nĩguo nyongithie mwana wakwa, ndĩrona nĩ mũkuũ! No rĩrĩa ndĩramũrorire wega na ũtheri wa rũciinĩ, ndĩrona atĩ ũcio ti mwana ũrĩa ndaciarĩte." **22** Mũndũ-wa-nja ũcio ũngĩ akiuga atĩrĩ, "Aca! Ũyũ ũrĩ muoyo nĩwe mwana wakwa; ũyũ mũkuũ nĩwe waku." No ũcio wa mbere akĩrega biũ, akiuga atĩrĩ, "Aca! Ũyũ mũkuũ nĩwe waku, na ũyũ ũrĩ muoyo nĩwe wakwa." Nĩ ũndũ ũcio magĩkararania mbere ya mũthamaki. **23** Mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Ũyũ aroiga atĩrĩ, 'Mwana wakwa nĩwe ũrĩ muoyo na waku nĩwe mũkuũ,' o rĩrĩa ũrĩa ũngĩ aroiga atĩrĩ, 'Aca! Ũyũ mũkuũ nĩwe waku, na wakwa nĩ ũyũ ũrĩ muoyo.'" **24** Ningĩ mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Ndeherai rũhiũ rwa njora." Nĩ ũndũ ũcio makĩrehera mũthamaki rũhiũ rwa njora. **25** Nake agĩathana, akiuga atĩrĩ: "Mwana ũyũ ũrĩ muoyo nĩatinanio maita meerĩ, nuthu ĩheo mũndũ-wa-nja ũmwe, na nuthu ĩyo ĩngĩ ĩheo mũndũ-wa-nja ũcio ũngĩ." **26** Mũndũ-wa-nja ũrĩa mwana wake aarĩ muoyo akĩringwo nĩ tha nĩ ũndũ wa mwana wake, akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Ndagũthaitha mwathi wakwa, mũnengere mwana ũyũ ũrĩ muoyo, tiga kũmũũraga!" No ũcio ũngĩ akiuga atĩrĩ, "Ndegũtuĩka waku kana wakwa. Nĩatinanio maita meerĩ!" **27** Nake mũthamaki agĩtua ciira atĩrĩ, "Nengerai mũndũ-wa-nja ũyũ wa mbere mwana ũyũ ũrĩ muoyo. Mũtikamũũrage; nĩwe nyina." **28** Rĩrĩa andũ othe a Isiraeli maiguire ũrĩa mũthamaki aatua ciira ũcio, magĩĩtigĩra mũthamaki tondũ nĩmoonire aarĩ na ũũgĩ mũingĩ kuuma kũrĩ Ngai wa gũtua ciira na kĩhooto.

4 Nĩ ũndũ ũcio Solomoni agĩthamaka Isiraeli guothe. **2** Aya nĩo maarĩ anene ake: Azaria mũrũ wa Zadoku aarĩ mũthĩnjĩri-Ngai; **3** nao Elihorefu na Ahija, ariũ a Shisha, nĩo maarĩ aandĩki-marũa; na Jehoshafatu mũrũ wa Ahiludu, ũrĩa waandĩkaga maũndũ ma ihinda rĩu; **4** nake Benaia mũrũ wa Jehoiada nĩwe warĩ mũnene wa mbũtũ cia ita; nao Zadoku na Abiatharu maarĩ athĩnjĩri-Ngai; **5** nake Azaria mũrũ wa Nathani nĩwe warĩ mũrũgamĩrĩri wa anene a ng'ongo; nake Zabudu mũrũ wa Nathani aarĩ mũthĩnjĩri-Ngai na mũtaari wa mũthamaki; **6** nake Ahisharu aarĩ mũrũgamĩrĩri wa nyũmba ya mũthamaki; nake Adoniramu mũrũ wa Abida aarĩ mũrũgamĩrĩri wa arĩa maarutithagio wĩra na hinya. **7** Ningĩ Solomoni aarĩ na abarũthi ikũmi na eerĩ arĩa marũgamĩrĩire ng'ongo ciothe cia Isiraeli, na nĩo maarehaga irio cia kũrĩĩo nĩ mũthamaki na andũ a nyũmba ya ũthamaki. O ũmwe wao aarehaga irio cia kũigana mweri ũmwe thĩinĩ wa mwaka. **8** Maya nĩmo marĩĩtwa ma abarũthi acio: Beni-Huri nĩwe warũgamĩrĩire bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu; **9** na Beni-Dekeri akarũgamĩrĩra Makazu, na Shaalubimu, na Bethi-Shemeshu, na Eloni-Bethihanani; **10** nake Beni-Hesedi akarũgamĩrĩra Arubothu (Soko na bũrũri wothe wa Heferi warĩ wake); **11** na Beni-Abinadabu akarũgamĩrĩra Nafathu-Dori (nake nĩwe wahikĩtie Tafathu mwarĩ wa Solomoni); **12** na Baana mũrũ wa Ahiludu akarũgamĩrĩra Taanaka, na Megido, na Bethi-Shani guothe kũrigania na Zarethani mũhuro wa Jezireeli, kuuma Bethi-Shani nginya Abeli-Mehola kũng'ethera Jokimeamu; **13** Nake Beni-Geberi akarũgamĩrĩra Ramothu-Gileadi (itũũro cia Jairu mũrũ wa Manase kũu Gileadi ciarĩ ciake, o hamwe na ng'ongo cia Arigobu kũu Bashani, o na matũũra manene makuo mĩrongo ĩtandatũ maarigiicĩirio na thingo, na maarĩ na ihingo ciarĩ na mĩgĩĩko ya gĩcango); **14** o nake Ahinadabu mũrũ wa Ido akarũgamĩrĩra Mahanaimu; **15** na Alimaazu akarũgamĩrĩra Nafitali (nake aahikĩtie Basemathu mwarĩ wa Solomoni); **16** na Baana mũrũ wa Hushai akarũgamĩrĩra Asheri na Alothu; **17** nake Jehoshafatu mũrũ wa Parua akarũgamĩrĩra Isakaru; **18** nake Shimei mũrũ wa Ela akarũgamĩrĩra Benjamini; **19** na Geberi mũrũ wa Uri akarũgamĩrĩra Gileadi (bũrũri wa Sihoni mũthamaki wa Aamori, na bũrũri wa Ogu mũthamaki wa Bashani). Nowe wiki warĩ barũthi wa gwatha rũgongo rũu. **20** Andũ a Juda na a Isiraeli maarĩ aingĩ mũno ta mũthanga wa iria-inĩ. Maarĩĩaga, na makanyua, na magakena. **21** Nake Solomoni nĩathamakĩire mothamaki mothe kuuma Rũũĩ rwa Farati nginya bũrũri wa Afilisti, o nginya mũhaka-inĩ wa Misiri. Mabũrũri macio nĩmamũrehagĩra igooti na magĩtũũra maathagwo nĩ Solomoni matukũ make mothe. **22** Mahũthĩro ma Solomoni ma o mũthenya maarĩ maya: kori mĩrongo ĩtatũ cia mũtu ũrĩa mũhinyu mũno, na kori mĩrongo ĩtandatũ cia mũtu, **23** ng'ombe ikũmi cia gũtuĩrwo, na ng'ombe mĩrongo ĩĩrĩ cia rũũru, na ng'ondu na mbũri igana rĩmwe, na thiiya, na thwariga, na thwara, o na nyoni iria noru cia mũciĩ iria irĩĩagwo. **24** Nĩgũkorwo nĩwe wathamakagĩra mothamaki mothe marĩa maarĩ ithũĩro rĩa Rũũĩ rwa Farati kuuma Tifisa nginya Gaza, na nĩ kwarĩ na thayũ mĩena yothe. **25** Rĩrĩa rĩothe Solomoni aarĩ muoyo-rĩ, Juda na Isiraeli, kuuma Dani nginya Birishiba, maatũũraga na thayũ o mũndũ mũgũnda-inĩ wake wa mĩthabibũ na mĩkũyũ. **26**

Solomoni aarĩ na ciugũ cia mbarathi cia ita ngiri inya, na mbarathi ngiri ikũmi na igĩrĩ. **27** Nao anene a ng'ongo, o mũndũ mweri wake nĩarehagĩra Mũthamaki Solomoni mahũthĩro ma kũmũigana hamwe na arĩa othe mookaga metha-inĩ yake. Ningĩ magatigĩrĩra atĩ gũtirĩ kĩndũ o na kĩmwe kĩagaga. **28** Ningĩ nĩmarehaga igeri ciao cia cairi na nyeki, cia kũrĩĩo nĩ mbarathi cia ita na mbarathi icio ingĩ handũ harĩa haagĩrĩire. **29** Ngai nĩaheire Solomoni ũũgĩ na ũmenyi mũingĩ mũno wa maũndũ, na ũtaũku waingĩhĩte ta mũthanga ũrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria. **30** Ũũgĩ wa Solomoni warĩ mũnene gũkĩra ũũgĩ wa andũ othe a mwena wa irathĩro, o na ũgakĩra ũũgĩ wothe wa andũ a Misiri. **31** Aarĩ mũũgĩ gũkĩra mũndũ ũngĩ o wothe, gwata Ethani ũrĩa Mũezara, na aarĩ mũũgĩ gũkĩra Hemani, na gũkĩra Kalikoli, na Darida, ariũ a Maholu. Ngumo yake ĩgĩtaamba kũrĩ ndũrĩrĩ iria ciothe ciathiũrũrũkĩirie kũu. **32** Nĩaathugundire thimo ngiri ithatũ, na nyĩmbo ciake ciarĩ ngiri ĩmwe na ithano. **33** Nĩataaragĩria ũhoro wa mũkũrĩre wa mĩmera, kuuma mũtarakwa wa Lebanoni o nginya mũthobi ũrĩa ũkũraga thingo-inĩ. Ningĩ nĩarutanaga ũhoro wa nyamũ na nyoni, na nyamũ iria itaambaga thĩ, na thamaki. **34** Andũ a ndũrĩrĩ ciothe nĩmookaga gũthikĩrĩria ũũgĩ wa Solomoni matũmĩtwo nĩ athamaki othe a thĩ, arĩa maiguĩte ũhoro wa ũũgĩ wake.

5 Rĩrĩa Hiramu mũthamaki wa Turo aiguire atĩ Solomoni nĩaitĩrĩirio maguta agatuĩka mũthamaki handũ ha ithe Daudi-rĩ, agĩtũma ndungata ciake kũrĩ Solomoni, tondũ we nĩmatũire marĩ ũrata na Daudi. **2** Nake Solomoni agĩcookeria Hiramu ndũmĩrĩri ĩno: **3** "Wee nĩũkũmenya atĩ tondũ wa mbaara iria ciothe cianakora baba, Daudi, ciumĩte mĩena yothe, we ndaahotire gwaka hekarũ ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wake, o nginya rĩrĩa Jehova aigire thũ ciake rungu rwa makinya make. **4** No rĩu Jehova Ngai wakwa nĩaheete ũhurũko mĩena yothe, na gũtirĩ na thũ kana ũgwati. **5** Nĩ ũndũ ũcio nĩnduĩte atĩ nĩngwaka hekarũ ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wakwa, o ta ũrĩa Jehova eerire baba Daudi rĩrĩa oigire atĩrĩ, 'Mũriũ waku ũrĩa ngaikarĩria gĩtĩ kĩa ũnene handũ haku-rĩ, nĩwe ũgaaka hekarũ ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa.' **6** "Nĩ ũndũ ũcio athana nĩguo ndemerwo mĩtarakwa ya Lebanoni. Andũ akwa nĩmarĩrutithanagia wĩra na andũ aku, na nĩndĩrĩkũrĩhaga mũcaara wa andũ aku o ta ũrĩa ũngiuga. Wee nĩũũĩ atĩ tũtirĩ na andũ marĩ na ũmenyo wa gwatũra mbaũ ta andũ a Sidoni." **7** Rĩrĩa Hiramu aiguire ndũmĩrĩri ya Solomoni, agĩkena mũno, akiuga atĩrĩ, "Ũmũthĩ Jehova arogoocwo, nĩgũkorwo nĩaheete Daudi mũriũ mũũgĩ wa gwatha rũrĩrĩ rũrũ rũnene." **8** Nĩ ũndũ ũcio Hiramu agĩtũmana kũrĩ Solomoni, akĩmwĩra atĩrĩ: "Nĩnyiitĩte ndũmĩrĩri ĩrĩa wandũmĩire, na nĩngwĩka ũrĩa wothe ũkwenda harĩ kũrehithia mĩgogo ya mĩtarakwa na ya mĩthengera. **9** Andũ akwa nĩmekũmĩikũrũkia kuuma Lebanoni nginya iria-inĩ, na nĩngũmĩikũrũkia na iria yohanĩtio hamwe o nginya harĩa ũkuuga. Nĩngamĩohoranĩria hau, nawe ũmĩoe, ũthiĩ nayo. Nawe ũkĩĩhingĩrie wendi wakwa na ũndũ wa kũhe nyũmba yakwa ya ũthamaki irio." **10** Ũguo nĩguo Hiramu aathiire na mbere gũtwarĩra Solomoni mĩgogo ya mĩtarakwa na ya mĩthengera ĩrĩa endaga. **11** Nake Solomoni nĩaheaga Hiramu ngano ya kũrĩĩo gwake mũciĩ ya kori ngiri mĩrongo ĩĩrĩ, hamwe na mbathi ngiri mĩrongo ĩĩrĩ cia maguta ma mĩtamaiyũ mahihe wega. Solomoni agĩthiĩ na mbere gwĩka Hiramu ũguo mwaka o mwaka. **12** Jehova nĩaheire Solomoni ũũgĩ, o ta ũrĩa aamwĩrĩire. Na gũkĩgĩa na thayũ gatagatĩ ka Hiramu na Solomoni, nao eerĩ magĩthondeka kĩrĩkanĩro kĩa ũiguano. **13** Mũthamaki Solomoni akĩandĩkithia aruti wĩra 30,000 na hinya kuuma Isiraeli guothe. **14** Aamatũmaga marĩ ikundi cia andũ ngiri ikũmi o mweri, mathiĩ ituanĩra rĩa wĩra kũu Lebanoni; nĩ ũndũ ũcio magaikaraga mweri ũmwe Lebanoni, na mĩeri ĩĩrĩ kwao mũciĩ. Adoniramu nĩwe warĩ mũrũgamĩrĩri wa andũ acio marutithagio wĩra na hinya. **15** Solomoni nĩ aarĩ na andũ 70,000 a gũkuua mĩrigo, na aicũhia a mahiga 80,000 kũu irĩma-inĩ, **16** o ũndũ ũmwe na anyabara 3,300 a kũrũgamĩrĩra wĩra ũcio, na magatongoria aruti acio a wĩra. **17** Mũthamaki agĩathana, nao makĩenja mahiga manene na mega, na maicũhĩtio marĩ ma gwaka mũthingi wa hekarũ. **18** Mabundi ma Solomoni, na ma Hiramu, na andũ a Gebali, nĩmarengire na makĩhaarĩria mbaũ o na mahiga nĩ ũndũ wa gwaka hekarũ.

6 Mwaka-inĩ wa magana mana na mĩrongo ĩnana, thuutha wa andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri, o mwaka-inĩ wa ĩna wa Solomoni gũthamakĩra Isiraeli, mweri-inĩ wa Zivu, naguo nĩguo mweri wa keerĩ-rĩ, Solomoni akĩambĩrĩrĩria gwaka hekarũ ya Jehova. **2** Hekarũ ĩrĩa Mũthamaki Solomoni aakĩire Jehova yarĩ na ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩtandatũ, na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ, na ũraihu wa na igũrũ wa mĩkono mĩrongo ĩtatũ. **3** Gĩthaku kĩa mwena wa mbere wa nyũmba ĩyo nene ya hekarũ nĩkĩongereire wariĩ wa hekarũ, nakĩo kĩarĩ kĩa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ, na gĩgacomoka mĩkono ikũmi kuuma na mwena wa mbere wa hekarũ. **4** Nake agĩakĩra hekarũ ndirica ngundeeru cia na igũrũ. **5** Nĩaakithirie tũnyũmba twa mĩena-inĩ, tũgĩthiũrũrũkĩria hekarũ yothe tũnyiitanĩte na thingo cia nyũmba ĩrĩa nene ya hekarũ na cia handũ-harĩa-haamũre ha na thĩinĩ. **6** Ngoroba ya thĩ mũno yarĩ na wariĩ wa mĩkono ĩtano, na ya gatagatĩ yarĩ na wariĩ wa mĩkono ĩtandatũ, na ya gatatũ yarĩ na wariĩ wa mĩkono mũgwanja. Nĩathondekire mbako ithiũrũrũkĩirie mwena wa na nja wa hekarũ, nĩgeetha mbaũ iria ndungu cia mwako itigatoonyio thingo-inĩ cia hekarũ. **7** Hekarũ ĩgĩakwo-rĩ, mahiga marĩa maicũhĩirio kware no mo maahũthĩrirwo, na gũtiarĩ nyondo, kana ithanwa, kana kĩndũ kĩngĩ gĩa kĩgera kĩaiguirwo hau mwako-inĩ wa hekarũ hĩndĩ ĩrĩa yothe yaakagwo. **8** Mũromo wa gũtoonya ngoroba ya thĩ warĩ mwena wa gũthini wa hekarũ; ningĩ nĩ haarĩ na ngathĩ ya kwambata ngoroba ya gatagatĩ na kuuma hau ĩgathiĩ ngoroba ya gatatũ. **9** Nĩ ũndũ ũcio agĩaka hekarũ na akĩmĩrĩkia, akĩmĩgita na mĩgamba na mbaũ cia mĩtarakwa. **10** Na nĩakĩrĩire tũnyũmba twa rwere tũthiũrũkĩirie hekarũ, ũraihu wa o kamwe warĩ mĩkono ĩtano kũraiha na igũrũ, natuo twanyiitithanĩtio na hekarũ na mĩgamba ya mĩtarakwa. **11** Kiugo kĩa Jehova nĩgĩakinyĩire Solomoni, akĩirwo atĩrĩ: **12** "Ha ũhoro wa hekarũ ĩno ũraaka-rĩ, ũngĩrũmĩrĩra

uuge wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, na ũrũmie mawatho makwa mothe, o na ũmenyerere maathani makwa na ũmathĩkagĩre, nĩngakũhingĩria kĩĩranĩro kĩrĩa ndaaheire thoguo Daudi. **13** Na nĩngatũũrania na andũ a Isiraeli, na ndigatiganĩria andũ akwa a Isiraeli." **14** Nĩ ũndũ ũcio Solomoni agĩaka hekarũ na akĩmĩrĩkia. **15** Nake akĩhumbĩra thingo cia thĩĩnĩ na mbaũ cia mĩtarakwa, ciarĩtwo kuuma thĩ ya hekarũ nginya igũrũ, nakuo thĩ ya hekarũ gũkĩarwo mbaũ cia mũthengera. **16** Mwena wa thuutha wa hekarũ akĩgayania mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ na mbaũ cia mĩtarakwa kuuma thĩ nginya igũrũ, nĩgeetha hekarũ-inĩ hagĩe handũ haamũre thĩĩnĩ, hatuĩke Harĩa-Hatheru-Mũno. **17** Ũraihu wa nyũmba ĩrĩa nene yarĩ mbere ya kanyũmba kau warĩ wa mĩkono mĩrongo ĩna kũraiha. **18** Hekarũ thĩĩnĩ kwahumbĩrĩtwo na mbaũ cia mĩtarakwa, ciicũhĩtio magemio mahaana tũbũũthũ na mahũa macanũku. Indo ciothe ciarĩ cia mĩtarakwa; gũtiarĩ ihiga o na rĩmwe rĩonekaga. **19** Thĩĩnĩ wa handũ-harĩa-haamũre, hekarũ thĩĩnĩ nĩathondekire handũ ha kũigĩrĩra ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova. **20** Hau thĩĩnĩ haamũre, ũraihu waho warĩ mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ, na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ, na mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ kũraiha na igũrũ. Nake nĩagemirie mwena wa thĩĩnĩ na thahabu therie, na ningĩ akĩgemia kĩgongona kĩu na mbaũ cia mĩtarakwa. **21** Solomoni aahumbĩrire hekarũ thĩĩnĩ na thahabu therie, na agĩkĩrania irengeeri cia thahabu mbere ya itoonyero rĩa hau thĩĩnĩ haamũre harĩa haagemetio na thahabu. **22** Nĩ ũndũ ũcio akĩgemia thĩĩnĩ guothe na thahabu. Ningĩ nĩagemirie kĩgongona kĩrĩa kĩarĩ thĩĩnĩ wa handũ-harĩa-haamũre na thahabu. **23** Hau thĩĩnĩ haamũre, agĩthondeka makerubi meerĩ na mbaũ cia mĩtamaiyũ, ikerubi o rĩmwe rĩarĩ rĩa mĩkono ikũmi kũraiha na igũrũ. **24** Ikerubi rĩa mbere rĩarĩ na ithagu rĩa mĩkono ĩtano kũraiha, na rĩu rĩngĩ mĩkono ĩtano; ũguo nĩ kuuga mĩkono ikũmi kuuma mũthia wa ithagu rĩmwe nginya mũthia wa ithagu rĩrĩa rĩngĩ. **25** Ikerubi rĩa keerĩ o narĩo rĩarĩ rĩa mĩkono ikũmi; makerubi macio meerĩ nĩmaiganaine na makahaanana. **26** Ũraihu wa o ikerubi rĩmwe warĩ wa mĩkono ikũmi. **27** Nĩaigire makerubi macio kanyũmba ga thĩĩnĩ mũno ka hekarũ, matambũrũkĩtie mathagu mamo. Ithagu rĩa ikerubi rĩmwe rĩaturumĩte rũthingo rũmwe, narĩo ithagu rĩa ikerubi rĩu rĩngĩ rĩgaturuma rũthingo rũu rũngĩ. Na mathagu mamo magaturumanĩra gatagatĩ ga kanyũmba. **28** Nĩaagemirie makerubi macio na thahabu. **29** Thingo-inĩ iria ciathiũrũrũkĩirie hekarũ, thĩĩnĩ wa tũnyũmba twa thĩĩnĩ na twa na nja, agĩicũhia magemio ma makerubi, na ma mĩtĩ ya mĩtende, na ma mahũa macanũku. **30** Ningĩ akĩhumbĩra thĩ ya tũnyũmba twa thĩĩnĩ na twa nja ya hekarũ na thahabu. **31** Narĩo itoonyero rĩa hau thĩĩnĩ haamũre agĩthondeka mĩrango ya mbaũ cia mĩtamaiyũ, nacio buremu ciayo ciarĩ na mĩena ĩtano. **32** Na mĩrango-ini yeerĩ ya mbaũ cia mĩtamaiyũ agĩicũhia magemio ma makerubi, na ma mĩtĩ ya mĩtende na ma mahũa macanũku, na akĩgemia makerubi na mĩtĩ ya mĩtende na thahabu hũũre. **33** O ũndũ ũmwe nĩathondekire buremu irĩ na mĩena ĩna cia mĩtamaiyũ cia itoonyero rĩa nyũmba ĩrĩa nene. **34** Ningĩ agĩthondeka mĩrango ĩĩrĩ ya mbaũ cia mĩthengera, o mũrango warĩ na icunjĩ igĩrĩ ciekũnjaga wahingũrwo. **35** Nĩacũhirie makerubi, na mĩtĩ ya mĩtende, na mahũa macanũku igũrũ rĩa mĩrango ĩyo, na akĩmĩgemia na thahabu hũũre ĩigananĩirie wega maicũhio-inĩ macio. **36** Na nĩaakire nja ya thĩĩnĩ na mĩhari ĩtatũ ya mahiga maicũhie na mũhari ũngĩ ũmwe wa mĩgamba mĩicũhie ya mĩtarakwa. **37** Mũthingi wa hekarũ ĩyo ya Jehova wakirwo mwaka wa ĩna wa mweri wa Zivu. **38** Mwaka-inĩ wa ikũmi na ũmwe mweri-inĩ wa Bulu, nĩguo mweri wa ĩnana, nĩguo hekarũ yarĩkire hamwe na maũndũ mayo mothe kũringana na ũrĩa yerĩtwo yakwo. Aikarire ihinda rĩa mĩaka mũgwanja akĩmĩaka.

7 No rĩrĩ, Solomoni aambĩrĩria gwaka nyũmba yake ya ũthamaki-rĩ, aaniinire mĩaka ikũmi na ĩtatũ kũrĩĩkia kũmĩaka. **2** Nĩaakire nyũmba ĩngĩ ya ũthamaki yetagwo Nyũmba ya Ũthamaki ya Mũtitũ wa Lebanoni, na yarĩ ya mĩkono igana kũraiha, na mĩkono mĩrongo ĩtano kwarama, na mĩkono mĩrongo ĩtatũ kũraiha na igũrũ. Ningĩ yarĩ na mĩhari ĩna ya itugĩ cia mĩtarakwa iria cianyiitĩrĩire mĩgamba ya mĩtarakwa. **3** Nyũmba ĩyo yagitirwo na mbaũ cia mĩtarakwa iria ciarĩ igũrũ wa mĩgamba ĩrĩa yaigĩrĩirwo igũrũ wa itugĩ, mĩgamba yothe yarĩ mĩrongo ĩna na ĩtano, o mũhari warĩ na mĩgamba ikũmi na ĩtano. **4** Ndirica ciayo ciekĩrĩtwo igũrũ, igagĩĩkĩrwo ithatũ ithatũ, ing'ethanĩire. **5** Mĩrango yothe yarĩ na buremu cia mĩena ĩna; yekĩrĩtwo mwena wa na mbere ĩtatũ ĩtatũ, ĩng'ethanĩire. **6** Nĩathondekire gĩthaku kĩa mũhari wa itugĩ, kĩa ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩtano, na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩtatũ. Mbere yakĩo haarĩ na gĩthaku kĩngĩ, na mbere ya gĩthaku kĩu gĩa keerĩ haarĩ na itugĩ, na hakagitwo igũrũ. **7** Nĩaakire nyũmba ya gĩtĩ kĩa ũnene, na Nyũmba ya Gũciirĩra, kũrĩa aatuithanagĩria ciira. Nake akĩmĩĩkĩra mbaũ cia mĩtarakwa kuuma thĩ nginya igũrũ. **8** Nayo nyũmba yake ya gũikara ya ũthamaki, yaakĩtwo mwena wa na thuutha, na yaakĩtwo o ta ĩyo ĩngĩ. Ningĩ Solomoni nĩaakire nyũmba ĩngĩ ta ĩyo ya ũthamaki, akĩmĩakĩra mwarĩ wa Firaũni ũrĩa aahikĩtie. **9** Mĩako ĩyo yothe, kuuma mwena wa nja nginya nja ĩrĩa nene, na kuuma mũthingi nginya rwembeya-inĩ, yaakĩtwo na mahiga marĩa mega mũno matinĩtio na gĩthimo, na makarengererwo na mũthumeno mwena wa na thĩĩnĩ na wa na nja. **10** Mĩthingi yaakĩtwo na mahiga manene ma mũthemba mwega, mamwe ma mĩkono ikũmi, na mamwe ma mĩkono ĩnana. **11** Igũrũ gwakĩtwo na mahiga marĩa mega mũno matinĩtio na gĩthimo, na mbaũ cia mĩtarakwa. **12** Nayo nja ĩrĩa nene yathiũrũrũkĩirio na rũthingo rwa mĩhari ĩtatũ ya mahiga maicũhie, na mũhari ũmwe wa mĩgamba mĩrengerere ya mĩtarakwa, o ta ũrĩa nja ya hekarũ ya Jehova yatariĩ, na gĩthaku kĩayo. **13** Mũthamaki Solomoni nĩatũmanire Turo nĩgeetha areherwo Huramu, **14** ũrĩa nyina aarĩ mũtumia wa ndigwa wa mũhĩrĩga wa Nafitali, nake ithe aarĩ wa Turo, nake aarĩ mũturi wa icango. Nake Huramu aarĩ mũũgĩ mũno, na akamenya maũndũ mothe ma ũthondeki wa indo cia gĩcango. Nĩookire kũrĩ Mũthamaki Solomoni, na akĩruta mawĩra mothe marĩa aaheirwo. **15** Nĩathondekire itugĩ igĩrĩ cia gĩcango, o kĩmwe kĩarĩ na ũraihu wa mĩkono ikũmi na ĩnana, na rũrigi rũrĩa rũngĩathiũrũrũkĩirie

gĩtugĩ kĩmwe rwarĩ rwa mĩkono ikũmi na ĩĩrĩ. **16** Ningĩ nĩathondekire ciongo cia gĩcango gĩtwekie cia kũigĩrĩra igũrũ rĩa itugĩ icio, o kĩongo kĩmwe kĩarĩ na ũraihu wa mĩkono ĩtano. **17** Irengeeri igathĩkanĩtio ta mĩnyororo igĩcuurio nĩguo igemie ciongo cia itugĩ icio, irengeeri mũgwanja igekĩrwo kĩongo-inĩ kĩmwe. **18** Nĩathondekire makomamanga mĩhari ĩĩrĩ ĩkĩrigiicĩria irengeeri icio ciagathĩkanĩtio ta mĩnyororo cia kũgemia ciongo iria ciarĩ igũrũ rĩa itugĩ. O kĩongo agĩgĩĩka o ũguo. **19** Ciongo iria ciarĩ igũrũ wa itugĩ cia gĩthaku ciathondeketwo na mũhianĩre wa mahũa ma itoka, na ciarĩ na ũraihu wa mĩkono ĩna. **20** Ciongo cia itugĩ icio cierĩ, igũrũ rĩa harĩa hahaanaga ta mbakũri harĩa haariganĩtie na irengeeri iria ciagathĩkanĩtio ta mĩnyororo, haarĩ na makomamanga magana meerĩ mekĩrĩtwo mĩhari mĩhari magathiũrũrũkĩria ciongo icio. **21** Nĩahaandire itugĩ icio gĩthaku-inĩ kĩa hekarũ. Gĩtugĩ kĩa mwena wa gũthini agĩgĩĩta Jakini, nakĩo kĩa mwena wa gathigathini agĩgĩĩta Boazu. **22** Ciongo iria ciarĩ igũrũ wa itugĩ icio ciathondeketwo na mũhianĩre wa mahũa ma itoka. Nĩ ũndũ ũcio wĩra wa itugĩ ũkĩrĩka. **23** Ningĩ agĩaka itangi rĩa gĩthiũrũrĩ rĩa kĩgera gĩtwekie inene mũno rĩrĩa rĩetagwo Karia, rĩarĩ rĩa mĩkono ikũmi kuuma mwena ũmwe wa rũtiriho nginya ũrĩa ũngĩ, na mĩkono ĩtano kũraiha na igũrũ. Itangi rĩu rĩathimwo na rũrigi gĩthiũrũrĩ kĩarĩo kĩarĩ kĩa mĩkono mĩrongo ĩtatũ. **24** Mũhuro wa rũtiriho nĩrĩathiũrũrũkĩirio na magemio maahaanaine na tũbũũthũ, o mũkono ũmwe tũbũũthũ ikũmi. Tũbũũthũ tũu twaigĩtwo mĩhari ĩĩrĩ tũgĩtwekanĩrio na Karia kau, tũgĩtuĩka kĩndũ kĩmwe nako. **25** Nako Karia kau kaigĩrĩirwo igũrũ rĩa mĩhiano ya ndegwa ikũmi na igĩrĩ; ithatũ ciacio ciarorete mwena wa gathigathini, na ithatũ ikarora mwena wa ithũĩro, na ithatũ ikarora mwena wa gũthini, na ithatũ ikarora mwena wa irathĩro. Karia kau kaigĩrĩirwo igũrũ rĩacio, nacio ciĩga cia na thuutha cia ndegwa icio nĩcio ciarorete na kũu thĩĩinĩ. **26** Ũtungu wa Karia kau waiganaine na wariĩ wa rũhĩ. Rũtiriho rwako rwatariĩ ta rũtiriho rwa gĩkombe, kana ta gĩtoka gĩcanũku. Karia kau kaiganagĩra maaĩ mbathi ngiri igĩrĩ. **27** Ningĩ agĩaka makaari ikũmi ma gĩcango mangĩaguucirio; o gĩkaari kĩmwe kĩarĩ kĩa ũraihu wa mĩkono ĩna, na wariĩ wa mĩkono ĩna, na ũraihu wa na igũrũ wa mĩkono ĩtatũ. **28** Makaari macio maakĩtwo ta ũũ: maarĩ na icunjĩ cia mĩena inyiitithanĩtio na buremu. **29** Icunjĩ iria ciarĩ gatagatĩ ka buremu, o na buremu cio nyene, ciarĩ na mĩhiano ya mĩrũũthi, na ya ndegwa, na ya makerubi. Mwena wa igũrũ na wa mũhuro wa mĩhiano ya mĩrũũthi na ya ndegwa nĩ gwekĩrĩtwo magemio ma mahũa mature. **30** O gĩkaari kĩarĩ na magũrũ mana ma gĩcango, maarĩ na igera cia gĩcango cia kũgathĩkania kũgũrũ na kũgũrũ kũrĩa kũngĩ, na o kĩmwe kĩarĩ na kĩraĩ kĩanyiitĩrĩirwo nĩ itugĩ inya iria ciatwekanĩirio na mahũa mature mwena o mwena. **31** Mwena wa thĩĩinĩ wa gĩkaari kĩu kwarĩ na mũromo warĩ na buremu ya gĩthiũrũrĩ ya mũkono ũmwe kũrika. Mũromo ũcio warĩ wa gĩthiũrũrĩ, na hamwe na njikarĩro yaguo yarĩ ya mũkono ũmwe na nuthu. Gũthiũrũrũkĩria mũromo wakĩo nĩ ha kururĩtwo magemio. Icunjĩ cia mĩena ya gĩkaari kĩu nĩciaiganaine mĩena yothe ĩna, na itiarĩ cia gĩthiũrũrĩ. **32** Magũrũ macio mana meekĩrĩtwo rungu rwa icunjĩ cia mĩena, nacio igera cia kũgathĩkania magũrũ cianyiitithanĩtio na gĩkaari kĩu. Naguo wariĩ wa o kũgũrũ warĩ wa mũkono ũmwe na nuthu. **33** Magũrũ macio maathondeketwo ta magũrũ ma ngaari ya ita, nacio igera cia kũgathĩkania kũgũrũ na kũgũrũ kũrĩa kũngĩ, na mĩbara, na mĩrĩnga ya kũgũrũ, na tũgera twa gĩthiũrũrĩ tũrĩa tũkoragwo gatagatĩ ga kũgũrũ, ciothe ciathondeketwo na kĩgera gĩtwekie. **34** O gĩkaari nĩ kĩarĩ na nyiitĩro inya, o koine-inĩ nyiitĩro ĩmwe, icomokete kuuma gĩkaari-inĩ. nĩgũkorwo **35** Mwena wa na igũrũ wa gĩkaari kĩu wathiũrũrũkĩirio na mũcibi wa wariĩ wa nuthu ya mũkono kũrika. Itugĩ na icunjĩ cia mĩena nĩcianyiitithanĩtio na mwena wa na igũrũ wa gĩkaari kĩu. **36** Nake Huramu agĩkururа mĩhiano ya makerubi, na ya mĩrũũthi, na ya mĩtĩ ya mĩkĩndũ mĩena-inĩ ya itugĩ, na icunjĩ-inĩ cia mĩena harĩa hothe hangĩonekire, na hagathiũrũrũkĩrio na mahũa mĩena yothe. **37** Ũguo nĩguo aathondekire makaari macio ikũmi. Mothe maatwekeirio handũ hamwe, na makahaanana biũ na makaiganana. **38** Ningĩ nĩathondekire iraĩ ikũmi cia gĩcango, o kĩmwe kĩaiganagĩra maaĩ mbathi mĩrongo ĩna, na kĩarĩ kĩa mĩkono ĩna kwarama, o kĩraĩ kĩmwe gĩkaigĩrĩrwo gĩkaari-inĩ kĩmwe gĩa icio ikũmi. **39** Nĩaigire ikaari ithano ciacio mwena wa gũthini wa hekarũ, na ikaari ithano mwena wa gathigathini. Nĩaigĩrĩire Karia mwena wa gũthini, agĩkaiga koine-inĩ ya gũthini ya mwena wa irathĩro wa hekarũ. **40** Ningĩ Huramu nĩathondekire iraĩ, na icakũri, na mbakũri cia kũminjaminjĩria. Nĩ ũndũ ũcio Huramu akĩrĩkia wĩra wothe ũrĩa aaheetwo arute nĩ Mũthamaki Solomoni thĩĩinĩ wa hekarũ ya Jehova: **41** itugĩ icio igĩrĩ; na ciongo icio igĩrĩ ciahaanaga ta mbakũri irĩ igũrũ wa itugĩ icio; na irengeeri iria igĩrĩ ciagathĩkanĩtio ta mĩnyororo iria ciagemetie ciongo icio ciarĩ igũrũ wa itugĩ; **42** na makomamanga 400 ma irengeeri iria igĩrĩ ciagathĩkanĩtio ta mĩnyororo (mĩhari ĩĩrĩ ya makomamanga o harĩ kĩrengeeri kĩmwe ĩkagemia ciongo icio ciahanaga ta mbakũri iria ciarĩ igũrũ wa itugĩ); **43** na makaari ikũmi na iraĩ ciamo ikũmi; **44** na Karia na mĩhiano ya ndegwa ikũmi na igĩrĩ rungu rwako; **45** o na nyũngũ, na icakũri, na mbakũri cia kũminjaminjĩria. Indo icio ciothe Huramu aathondekeire Mũthamaki Solomoni cia hekarũ ya Jehova ciarĩ cia gĩcango gĩkumuthe gĩkahenia. **46** Mũthamaki aatwekithagĩria indo icio kũrĩa gwathondekagĩrwo indo cia rĩũmba kũu werũ-inĩ wa Jorodani gatagatĩ ga Sukothu na Zarethani. **47** Solomoni ndaathimire indo icio tondũ ciarĩ nyingĩ mũno; ũritũ wa gĩcango ndwamenyekanire ũrĩa waiganaga. **48** Ningĩ Solomoni nĩathondekithirie indo ciothe iria ciarĩ thĩĩinĩ wa hekarũ ya Jehova: Aathondekire kĩgongona gĩa thahabu; na metha ya thahabu ya kũigĩrĩra mĩgate ĩrĩa yaigagwo mbere ya Jehova; **49** na mĩtĩ ya kũigĩrĩrwo matawa ya thahabu therie (ĩtano ĩkaigwo mwena wa ũrĩo, na ĩtano ĩkaigwo mwena wa ũmotho, mwena wa mbere wa nyũmba ya na thĩĩinĩ); na wĩra wa magemio wa mahũa ma thahabu, na matawa, na mĩĩhato; **50** na iraĩ cia thahabu therie, na magathĩ ma kũrenga ndaambĩ, na mbakũri cia kũminjaminjĩria, na thaani, na ngĩo cia mwaki; na icũhĩ cia thahabu cia mĩrango ya kanyũmba karĩa kaarĩ

thĩĩnĩ mũno, Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, o na icũhĩ cia thahabu cia mĩrango ya nyũmba ĩrĩa nene ya hekarũ. **51** Rĩrĩa wĩra wothe ũrĩa Mũthamaki Solomoni aarutaga wa gwaka hekarũ ya Jehova wathirire-rĩ, akĩrehithia indo iria ithe Daudi aamũrĩte, nĩcio betha, na thahabu, na indo cia nyũmba, agĩciiga harĩa haigagwo igĩĩna cia hekarũ ya Jehova.

8 Ningĩ Mũthamaki Solomoni agĩĩta athuuri a Isiraeli, na atongoria othe a mĩhĩrĩga, na anene a nyũmba cia andũ a Isiraeli moke kũrĩ we Jerusalemu, nĩguo maambatie ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova kuuma Zayuni, Itũũra rĩrĩa inene rĩa Daudi. **2** Nao andũ othe a Isiraeli magĩũka hamwe kũrĩ Mũthamaki Solomoni hĩndĩ ya gĩathĩ kĩa mweri wa Ethanimu, nĩguo mweri wa mũgwanja. **3** Rĩrĩa athuuri othe a Isiraeli maakinyire-rĩ, athĩnjĩri-Ngai makĩoya ithandũkũ rĩu, **4** nao makĩambatia ithandũkũ rĩa Jehova hamwe na Hema-ya-Gũtũnganwo, na indo ciothe iria nyamũre ciarĩ thĩĩnĩ wayo. Nao athĩnjĩri-Ngai na Alawii magĩciambatia, **5** nake Mũthamaki Solomoni na kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli kĩrĩa gĩacemanĩtie harĩ we kĩrĩ mbere ya ithandũkũ rĩu, gĩkĩruta igongona rĩa ng'ondu nyingĩ na ng'ombe nyingĩ mũno, ũũ atĩ itingĩandĩkirwo mũigana wacio kana itarĩke. **6** Nao athĩnjĩri-Ngai magĩcooka makĩrehe ithandũkũ rĩu rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova handũ harĩo thĩĩnĩ wa hekarũ, Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, makĩrĩiga rungu rwa mathagu ma makerubi. **7** Makerubi macio maatambũrũkĩtie mathagu mamo igũrũ rĩa harĩa haigĩtwo ithandũkũ rĩu, na makahumbĩra ithandũkũ, o na mĩtĩ yarĩo ya kũrĩkuua. **8** Mĩtĩ ĩyo yarĩ mĩraihu mũno, ũndũ mĩthia yayo yoonagwo nĩ mũndũ arĩ mbere ya Handũ-harĩa-Hatheru, no ndĩonekaga nĩ mũndũ arĩ nja ya Handũ-harĩa-Hatheru; na ĩrĩ o ho nginya ũmũthĩ. **9** Thĩĩnĩ wa ithandũkũ rĩu gũtiarĩ na kĩndũ kĩngĩ tiga o ihengere iria igĩrĩ cia mahiga iria Musa aigĩte ho rĩrĩa aarĩ Horebu, kũrĩa Jehova aarĩkanĩire kĩrĩkanĩro na andũ a Isiraeli maarĩkia kuuma bũrũri wa Misiri. **10** Rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai meeherire makiuma Handũ-harĩa-Hatheru, itu rĩkĩiyũra hekarũ ya Jehova. **11** Nao athĩnjĩri-Ngai matingĩahotire kũruta wĩra wao nĩ ũndũ wa itu rĩu, nĩgũkorwo riiri wa Jehova nĩwaiyũrĩte hekarũ yake. **12** Ningĩ Solomoni akiuga atĩrĩ, "Jehova oigĩte atĩ nĩarĩikaraga thĩĩnĩ wa itu rĩrĩa itumanu; **13** no rĩrĩ, ti-itherũ nĩngwakĩire hekarũ kĩĩrorerwa, handũ haku ha gũtũũra nginya tene." **14** O hĩndĩ ĩyo kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli kĩrũgamĩte o hau, mũthamaki agĩkĩhũgũkĩra, agĩkĩrathima. **15** Ningĩ akiuga atĩrĩ: "Jehova arogoocwo, o we Ngai wa Isiraeli, ũrĩa ũhingĩtie na guoko gwake mwene ũrĩa eerĩire baba, Daudi, na kanua gake mwene. Nĩgũkorwo oigire atĩrĩ, **16** 'Kuuma mũthenya ũrĩa ndaarutire andũ akwa a Isiraeli kuuma Misiri, ndirĩ ndathuura itũũra inene thĩĩnĩ wa mũhĩrĩga o na ũmwe wa Isiraeli, atĩ nĩguo njakĩrwo hekarũ ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa kuo, no nĩndathuurire Daudi athamakĩre andũ akwa Isiraeli.' **17** "Baba Daudi nĩatuĩte na ngoro yake gwaka hekarũ ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩa Jehova, o we Ngai wa Isiraeli. **18** No Jehova eerire baba, Daudi, atĩrĩ, 'Tondũ nĩwatuĩte na ngoro yaku kũnjakĩra hekarũ ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa-rĩ, nĩ wekire wega nĩ gwĩciiria ũguo ngoro-inĩ yaku. **19** No rĩrĩ, wee tiwe ũgwaka hekarũ ĩyo, no nĩ mũrũguo, ũrĩa uumĩte mũthiimo-inĩ waku na thakame-inĩ yaku, ũcio nĩwe ũgaaka hekarũ ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa.' **20** "Jehova nĩatũũrĩtie kĩrĩkanĩro kĩu, na rĩu nĩnjookete ithenya rĩa baba Daudi, na ngaikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene gĩa Isiraeli, o ta ũrĩa Jehova eeranĩire, na nĩnjakĩte hekarũ ĩrĩa ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wa Isiraeli. **21** Hau nĩho thondekete handũ ha kũiga ithandũkũ rĩrĩa rĩ na kĩrĩkanĩro kĩrĩa Jehova aarĩkanĩire na maithe maitũ, rĩrĩa aamarutire bũrũri wa Misiri." **22** Hĩndĩ ĩyo Solomoni akĩrũgama mbere ya kĩgongona kĩa Jehova, o hau mbere ya kĩũngano gĩothe kĩa Isiraeli, agĩtambũrũkia moko make na igũrũ, **23** akiuga atĩrĩ: "Wee Jehova, Ngai wa Isiraeli, gũtirĩ Ngai ũngĩ ũhaana tawe kũu igũrũ kana gũkũ thĩ, o wee ũhingagia kĩrĩkanĩro kĩa wendo harĩ ndungata ciaku iria irũmagĩrĩra njĩra yaku na ngoro ciacio ciothe. **24** Wee nĩũhingĩirie baba, Daudi ndungata yaku kĩrĩkanĩro gĩaku; ũndũ ũrĩa weranĩire na kanua gaku nĩũhingĩtie na guoko gwaku, o ta ũrĩa kũhaana ũmũthĩ. **25** "Na rĩrĩ, Jehova, Ngai wa Isiraeli, hingĩria baba, Daudi ndungata yaku ciĩranĩro iria wamwĩrĩire rĩrĩa woigire atĩrĩ, 'Ndũkaaga mũndũ wa gũikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Isiraeli arĩ mbere yakwa, angĩkorwo ariũ aku nĩmarĩthiiaga na mĩthiĩre yagĩrĩire mbere yakwa, o ta ũrĩa wee ũtũire ũthiiaga mbere yakwa.' **26** Na rĩrĩ, Wee Ngai wa Isiraeli, reke kiugo gĩaku kĩrĩa werĩire baba, Daudi ndungata yaku, kĩhinge. **27** "No kũhoteke Ngai atũũre gũkũ thĩ? Igũrũ, o na kũrĩa igũrũ mũno-rĩ, wee ndũngĩiganĩra kuo. Hekarũ ĩno njakĩte-rĩ, githĩ ndĩkĩrĩ nini makĩria! **28** No o na kũrĩ ũguo-rĩ, thikĩrĩria ihooya rĩa ndungata yaku, ĩgĩthaithana ĩiguĩrwo tha, Wee Jehova Ngai wakwa. Igua gũkaya na ihooya rĩrĩa ndungata yaku ĩrakũhooya ĩrĩ mbere yaku ũmũthĩ. **29** Maitho maku maroikara marorete hekarũ ĩno ũtukũ na mũthenya, o handũ haha wee woigire atĩrĩ, 'Rĩĩtwa rĩakwa rĩrĩkoragwo ho,' nĩgeetha ũiguage ihooya rĩrĩa ndungata yaku ĩrĩhooyaga ĩrorete handũ haha. **30** Igua gũthaithana kwa ndungata yaku na kwa andũ aku a Isiraeli rĩrĩa mekũhooya marorete handũ haha. Ũigue ũrĩ kũu igũrũ, o kũu gĩikaro gĩaku, na watũigua ũgatũrekera. **31** "Rĩrĩa mũndũ angĩhĩtĩria mũndũ wa itũũra rĩake na gũtuĩke no nginya ehĩte, nake oke ehĩtĩre hau mbere ya kĩgongona gĩaku hekarũ-inĩ ĩno-rĩ, **32** hĩndĩ ĩyo nĩ ũkaigua ũrĩ kũu igũrũ na ũtue itua. Ũtuithanie ndungata ciaku ciira, ũrĩa mũhĩtia atuĩrwo ciira na acookererwo nĩ mahĩtia make marĩa ekĩte. Nake ũrĩa ũtehĩtie ũmũtue ndehĩtie, na nĩ ũndũ ũcio wonanie atĩ ti mwĩhia. **33** "Rĩrĩa andũ aku a Isiraeli mahootwo nĩ thũ nĩ ũndũ nĩmakũhĩtĩirie, nao magũcookerere na moimbũre rĩĩtwa rĩaku, na mahooe magĩgũthaithaga marĩ hekarũ-inĩ ĩno-rĩ, **34** hĩndĩ ĩyo nĩũkamaigua ũrĩ kũu igũrũ, na ũrekere andũ aku a Isiraeli mehia mao na ũmacookie bũrũri ũrĩa waheire maithe mao. **35** "Rĩrĩa igũrũ rĩkaahingwo na mbura yage kuura tondũ wa ũrĩa andũ aku makũhĩtĩirie-rĩ, mangĩkaahooya marorete handũ haha na moimbũre rĩĩtwa rĩaku, na magarũrũke matigane na mehia mao, tondũ nĩũmanyamarĩtie-rĩ, **36** hĩndĩ ĩyo ũkaamaigua ũrĩ o kũu igũrũ, na ũrekere ndungata ciaku, andũ

aku a Isiraeli, mehia mao. Marute mũtũũrĩre ũrĩa mwagĩrĩru, na ũmoirĩrie mbura bũrũri-inĩ ũcio waheire andũ aku ũtuĩke igai rĩao. **37** "Kũngĩkaagĩa ng'aragu kana mũthiro bũrũri-inĩ, kana mĩgũnda ĩhĩe nĩ mbaa kana mbuu, kana gũũke ngigĩ kana ngũnga, kana thũ imarigiicĩrie itũũra-inĩ rĩmwe rĩao, na mwanangĩko o na ũrĩkũ kana mũrimũ ũngĩgooka-rĩ, **38** na rĩrĩa mũndũ o na ũrĩkũ wa andũ aku a Isiraeli angĩkaahooya kana athaithane, o mũndũ aamenya mĩnyamaro ĩrĩa arĩ nayo ngoro-inĩ yake, na atambũrũkie moko make amerekeirie hekarũ-inĩ ĩno-rĩ, **39** hĩndĩ ĩyo ũkaigua ũrĩ kũu igũrũ gĩikaro-inĩ gĩaku, ũmarekere, na ũtuĩre o mũndũ itua kũringana na ũrĩa wothe ekĩte, tondũ we nĩũĩ ngoro yake, (nĩgũkorwo nowe wiki ũũĩ ngoro cia andũ othe), **40** nĩgeetha matũũre magwĩtigĩrĩte matukũ mothe marĩa megũtũũra bũrũri ũrĩa waheire maithe maitũ. **41** "Ha ũhoro wa mũndũ wa kũngĩ ũrĩa ũtarĩ wa andũ aku a Isiraeli, no nĩoimĩte bũrũri wa kũraya nĩ ũndũ wa Rĩĩtwa rĩaku, **42** tondũ andũ nĩmakaigua ngumo ya Rĩĩtwa rĩaku inene, na ũhoro wa ciĩko cia guoko gwaku kũrĩ hinya gũtambũrũkĩtio, rĩrĩa agooka ahooe erekeire hekarũ ĩno, **43** hĩndĩ ĩyo nĩũkamaigua ũrĩ o kũu igũrũ, gĩikaro-inĩ gĩaku, na mũndũ ũcio wa kũngĩ ũkamũhingĩria ũrĩa wothe agakũhooya, nĩgeetha andũ othe a thĩ mamenye rĩĩtwa rĩaku na magwĩtigĩre o ta ũrĩa andũ aku a Isiraeli magwĩtigĩrĩte, na mamenye atĩ nyũmba ĩno njakĩte ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩaku. **44** "Rĩrĩa andũ aku maathiĩ mbaara-inĩ kũrũa na thũ ciao, o kũrĩa ũngĩmatũma, nao mahooe Jehova merekeire itũũra rĩĩrĩ inene ũthuurĩte na hekarũ ĩno njakĩte ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩaku, **45** hĩndĩ ĩyo ũkaigua mahooya na gũthaithana kwao ũrĩ kũu igũrũ na ũmatirĩrĩre ũhoro-inĩ ũcio wao. **46** "Rĩrĩa makwĩhĩria, nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũtehagia, nawe ũmarakarĩre ũmaneane kũrĩ thũ, nacio imatahe imatware bũrũri wacio, ũrĩ kũraya kana ũrĩ gũkuhĩ; **47** nao mangĩĩcookera ngoro-inĩ ciao marĩ o kũu bũrũri ũrĩa maatahĩirwo, na merire, na magũthaithe marĩ o kũu bũrũri wa acio mamatooretie, na moige atĩrĩ, 'Nĩtwĩhĩtie, na nĩtwĩkĩte mahĩtia, na tũgeka maũndũ ma waganu'; **48** na mangĩgagũcookerera na ngoro ciao ciothe, na mĩoyo yao, marĩ bũrũri wa thũ ciao iria ciamatahire, nao mahooe merekeire bũrũri ũrĩa waheire maithe mao, na merekeire itũũra rĩrĩa inene rĩrĩa ũthuurĩte na hekarũ ĩno njakĩte ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩaku-rĩ; **49** hĩndĩ ĩyo ũrĩ o kũu igũrũ, gĩikaro-inĩ gĩaku, ũkaigua ihooya rĩao na mathaithana mao, na ũmatirĩrĩre ũhoro-inĩ ũcio wao. **50** Na ũkarekera andũ aku, o acio makwĩhĩtie; ũmarekere mahĩtia marĩa mothe magwĩkĩte, na ũtũme acio mamatooretie mamaiguĩre tha; **51** tondũ nĩ andũ aku na igai rĩaku, o andũ arĩa warutire bũrũri wa Misiri, ũkĩmaruta kuuma mwaki-inĩ ũcio mũhiũ wa gũtwekia kĩgera. **52** "Ũrohingũra maitho maku na ũigue mathaithana ma ndungata yaku na ma andũ aku a Isiraeli, ningĩ wĩtĩkĩre kũmathikagĩrĩria rĩrĩa rĩothe maagũkaĩra. **53** Nĩgũkorwo nĩwe wamathuurire kuuma thĩinĩ wa ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ matuĩke igai rĩaku kĩũmbe, o ta ũrĩa woimbũrire na kanua ka ndungata yaku Musa, hĩndĩ ĩrĩa wee, Mwathani Jehova, warutire maithe maitũ kuuma bũrũri wa Misiri." **54** Rĩrĩa Solomoni aarĩkirie mahooya macio mothe na gũthaitha Jehova-rĩ, agĩũkĩra, akĩehera mbere ya kĩgongona kĩa Jehova, harĩa aaturĩtie ndu aambararĩtie moko make na igũrũ. **55** Akĩrũgama na akĩrathima kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ: **56** "Jehova arogoocwo, ũrĩa ũheete andũ ake a Isiraeli ũhurũko o ta ũrĩa eranĩire. Gũtirĩ kiugo o na kĩmwe gĩa ciĩranĩro ciothe iria njega iria eeranĩire na kanua ka ndungata yake Musa gĩtahingĩte. **57** Jehova Ngai witũ aroikara hamwe na ithuĩ o ta ũrĩa aarĩ hamwe na maithe maitũ; aroaga gũtũtiganĩria o na kana gũtũtirika. **58** Arotũma ngoro ciitũ imũcookerere, tũthiiage na njĩra ciake ciothe, na tũmenyagĩrĩre maathani make, na kĩrĩra kĩa watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho make marĩa aaheire maithe maitũ. **59** Na rĩrĩ, ciugo ici ciakwa, iria hooete ndĩ mbere ya Jehova, irokuhĩrĩria Jehova Ngai witũ mũthenya na ũtukũ, nĩguo atiiragĩrĩre maũndũ ma ndungata yake na andũ ake a Isiraeli, kũringana na mabataro ma o mũthenya, **60** nĩgeetha andũ othe a thĩ mamenye atĩ Jehova nĩwe Ngai, na gũtirĩ ũngĩ take. **61** No ngoro cianyu no nginya ciiheane biũ kũrĩ Jehova Ngai witũ, mũtũũrage kũringana na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo, na gwathĩkĩra maathani make, ta ũrĩa kũrĩ rĩu." **62** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki na andũ othe a Isiraeli makĩruta magongona hau mbere ya Jehova. **63** Solomoni nĩarutĩire Jehova igongona rĩa ũiguano ta ũũ: ng'ombe ngiri mĩrongo ĩĩrĩ na igĩrĩ, na ng'ondu na mbũri ngiri igana rĩa mĩrongo ĩĩrĩ. Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki na andũ a Isiraeli othe makĩamũra hekarũ ya Jehova. **64** Mũthenya o ro ũcio mũthamaki nĩamũrire gĩcigo gĩa gatagatĩ kĩa nja ĩrĩa ĩrĩ mbere ya hekarũ ya Jehova, na akĩrutĩra igongona rĩa njino ho, na rĩa mũtu na rĩa maguta ma igongona rĩa ũiguano, tondũ kĩgongona gĩa gĩcango kĩrĩa kĩarĩ mbere ya Jehova gĩtingĩaiganĩire magongona ma njino, na magongona ma mũtu na maguta ma magongona ma ũiguano. **65** Nĩ ũndũ ũcio Solomoni agĩkorwo na gĩathĩ hĩndĩ ĩyo arĩ hamwe na andũ a Isiraeli, maarĩ kĩũngano kĩnene, andũ kuuma Lebo-Hamathu nginya Karũũĩ ka Misiri. Magĩkũngũĩra gĩathĩ kĩu mbere ya Jehova Ngai witũ mĩthenya mũgwanja, na mĩthenya ĩngĩ mũgwanja, yothe yarĩ mĩthenya ikũmi na ĩna. **66** Mũthenya ũrĩa warũmĩrĩire akĩĩra andũ acio mainũke. Makĩrathima mũthamaki magĩcooka makĩinũka makenete na maiguĩte wega ngoro, nĩ ũndũ wa maũndũ mothe mega marĩa Jehova ekĩte nĩ ũndũ wa ndungata yake Daudi na nĩ ũndũ wa andũ ake a Isiraeli.

9 Rĩrĩa Solomoni aarĩkirie gwaka hekarũ ya Jehova o na nyũmba ya ũthamaki, na akĩhingia maũndũ marĩa mothe erirĩirie gwĩka-rĩ, **2** Jehova akĩmuumĩrĩra hĩndĩ ya keerĩ, o ta ũrĩa aamuumĩrĩire arĩ Gibeoni. **3** Jehova akĩmwĩra atĩrĩ: "Nĩnjiguĩte kũhooya na gũthaithana kũrĩa ũhooete ũrĩ mbere yakwa; nĩnyamũrĩte hekarũ ĩno, ĩrĩa wee wakĩte, nĩgeetha ndũme Rĩĩtwa rĩakwa rĩtũũre kuo nginya tene. Maitho makwa na ngoro yakwa nĩirĩkoragwo kuo hĩndĩ ciothe. **4** "No wee mwene-rĩ, ũngĩthiiaga mbere yakwa na wĩhokeku wa ngoro na ũrũngĩrĩru ta ũrĩa thoguo Daudi ekaga, na wĩkage ũrĩa ngwathĩte, na ũmenyagĩrĩre kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo na mawatho makwa-rĩ, **5** Nĩngahaanda gĩtĩ

gĩaku kĩa ũnene thĩinĩ wa Isiraeli nginya tene, o ta ũrĩa nderĩire thoguo Daudi rĩrĩa ndoigire atĩrĩ, 'Ndũkaaga mũndũ wa gũikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Isiraeli o naarĩ.' **6** "No wee kana ariũ aku mũngĩkagarũrũka mũtigane na nĩĩ, na mwage kũmenyerera maathani na kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo kĩrĩa nĩĩ ndĩmũheete na mũthiĩ mũgatungatĩre ngai ingĩ na mũcihooe-rĩ, **7** hĩndĩ ĩyo nĩngeheria andũ a Isiraeli bũrũri ũyũ ndĩmaheete na ndiganĩrie hekarũ ĩno nyamũrĩte ĩĩtanio na Rĩĩtwa rĩakwa. Bũrũri wa Isiraeli ũgaatuĩka wa kuunagwo thimo, na kĩndũ gĩa gũthekererwo nĩ andũ othe. **8** Na o na gũtuĩka hekarũ ĩno nĩ ya kũgegania-rĩ, arĩa othe makaahĩtũkagĩra ho nĩmakamakaga na manyũrũrie moige atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte Jehova eke bũrũri ũyũ na hekarũ ĩno ũndũ ta ũyũ?' **9** Andũ nĩmagacookia moige atĩrĩ, 'Nĩ tondũ nĩmatiganĩirie Jehova Ngai wao, ũrĩa warutire maithe mao bũrũri wa Misiri, makahĩmbĩria ngai ingĩ, na magacihooya na magacitungatĩra; nĩkĩo Jehova amareehithĩirie mwanangĩko ũyũ wothe.'" **10** Thuutha wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ, o ihinda rĩrĩa Solomoni aakire nyũmba icio cierĩ; na nĩcio hekarũ ya Jehova na nyũmba ya ũthamaki, **11** Mũthamaki Solomoni nĩaheire Hiramu mũthamaki wa Turo matũũra mĩrongo ĩĩrĩ kũu Galili, tondũ Hiramu nĩamũreheire mĩtarakwa yothe, na mĩthengera, na thahabu iria aabatairio nĩcio. **12** No hĩndĩ ĩrĩa Hiramu ooimire Turo nĩguo akoone matũũra marĩa aaheetwo nĩ Solomoni, ndaakenirio nĩmo. **13** Nake akĩũria Solomoni atĩrĩ, "Mũrũ wa baba, nĩ matũũra matarĩĩ atĩa maya ũũheete?" Akĩmatua Bũrũri wa Kabuli, na noguo metagwo o na ũmũthĩ. **14** Na rĩrĩ, Hiramu nĩarĩkĩtie gũtũmĩra Mũthamaki Solomoni taranda igana rĩa mĩrongo ĩĩrĩ cia thahabu. **15** Ũyũ nĩguo ũhoro wa ũrĩa Mũthamaki Solomoni aarutithirie andũ wĩra na hinya matekwĩyendera wa gwaka hekarũ ya Jehova na nyũmba ya ũthamaki, na mbenji, na rũthingo rwa Jerusalemu, na Hazoru, na Megido, na Gezeru. **16** Firaũni mũthamaki wa Misiri nĩatharĩkĩire na akĩnyiita Gezeru. Agĩgũcina na mwaki, na akĩũraga andũ a Kaanani arĩa maatũũraga kuo, na agĩcooka agĩkũhe mwarĩ, mũtumia wa Solomoni, arĩ kĩheo kĩa ũhiki. **17** Nake Solomoni agĩaka Gezeru rĩngĩ. Nĩaakire Bethi-Horoni ya mũhuro, na **18** Baalathu, na Tadimori rĩa werũ-inĩ, thĩinĩ wa bũrũri wake, **19** o na ningĩ nĩaakire matũũra manene ma kũiga indo ciake na matũũra ma ngaari ciake cia ita na ma mbarathi ciake, na kĩrĩa gĩothe eerirĩirie gwaka Jerusalemu, na Lebanoni, na bũrũri wothe ũrĩa aathanaga. **20** Andũ othe arĩa maatigaire kuuma kũrĩ Aamori, na Ahiti, na Aperizi, na Ahivi, na Ajebusi (andũ acio matiarĩ andũ a Isiraeli), **21** ũguo nĩ kuuga njiaro ciao iria ciatigarĩte bũrũri-inĩ, iria andũ a Isiraeli mataaniinĩte, acio nĩo maandĩkithirio nĩ Solomoni matuĩke ngombo ciake cia kũrutithio wĩra na hinya, na noguo gũtũire nginya ũmũthĩ. **22** No Solomoni ndaatuire mũndũ o na ũmwe wa Isiraeli ngombo; nĩo maarĩ andũ ake a kũrũa mbaara, na atongoria a thirikari yake, na anene ake, na atongoria a thigari, na aathi a ngaari cia ita, na atwari a cio. **23** Ningĩ nĩ kwarĩ atongoria a anene 550 arĩa maarutithagia mawĩra mothe ma Solomoni na makarũgamĩrĩra aruti wĩra. **24** Rĩrĩa mwarĩ wa Firaũni aambatire kuuma itũũra inene rĩa Daudi agĩthiĩ gũikara nyũmba ya ũthamaki ĩrĩa Solomoni aamwakĩire, hĩndĩ ĩyo nĩguo Solomoni aathondekire mbenji cia kũmĩnyiitĩrĩra. **25** Solomoni aarutaga magongona ma njino na ma ũiguano kĩgongona-inĩ kĩrĩa aakĩire Jehova maita matatũ o mwaka, agacinaga ũbumba mbere ya Jehova hamwe namo, na nĩ ũndũ ũcio akahingia watho wa hekarũ. **26** Ningĩ Mũthamaki Solomoni agĩaka marikabu nyingĩ kũu Ezioni-Geberi, gũkuhĩ na Elothu kũu Edomu, hũgũrũrũ-inĩ cia Iria Itune. **27** Nake Hiramu agĩtũma andũ ake, atwarithia a marikabu arĩa maamenyete ũhoro wa iria, nĩguo matungatage marikabu-inĩ marĩ na andũ a Solomoni. **28** Magĩthiĩ nginya Ofiri, na makĩrehe taranda magana mana ma mĩrongo ĩĩrĩ cia thahabu, iria maatwarĩire Mũthamaki Solomoni.

10 Rĩrĩa Mũthamaki mũndũ-wa-nja wa Sheba aiguire ngumo ya Solomoni na ũhoro wa ngwatanĩro yake na rĩĩtwa rĩa Jehova-rĩ, agĩũka kũmũgeria na ũndũ wa kũmũũria ciũria nditũ. **2** Agĩkinya Jerusalemu arũmĩrĩirwo nĩ andũ aingĩ mũno, na ngamĩĩra ikuuĩte mahuti marĩa manungi wega, na thahabu nyingĩ mũno, na tũhiga twa goro, agĩthiĩ harĩ Solomoni, akĩaria nake maũndũ mothe marĩa maarĩ meciiria-inĩ make. **3** Nake Solomoni agĩcookia ciũria ciake ciothe; gũtirĩ ũndũ o na ũmwe mũthamaki aaremirwo nĩkũmũtaarĩria. **4** Rĩrĩa mũthamaki-mũndũ-wa-nja ũcio wa Sheba onire ũũgĩ wothe wa Solomoni o na nyũmba ya ũthamaki ĩrĩa aakĩte, **5** na irio iria ciarĩ metha-inĩ yake, na ũrĩa anene ake maikaraga metha-inĩ, na ũrĩa ndungata iria ciatungataga ciehumbĩte, na arĩa maamũheaga gĩa kũnyua, o na magongona ma njino marĩa aarutagĩra hekarũ-inĩ ya Jehova, agĩkĩgega mũno. **6** Akĩĩra Mũthamaki Solomoni atĩrĩ, "Ũhoro ũrĩa ndaiguire ndĩ bũrũri wakwa ũkonĩĩ maũndũ marĩa wĩkĩte, o na ũũgĩ waku, nĩ ũhoro wa ma kũna. **7** No ndietĩkirie maũndũ macio nginya rĩrĩa ndĩrokire gũkũ, na ndĩreyonera na maitho makwa nĩĩ mwene. Ti-itherũ, o na ndierĩtwo nuthu ya maũndũ macio. Ũhoro wa ũũgĩ waku o na ũtonga waku, nĩikĩrĩte mũno makĩria ũrĩa wothe ndaiguĩte. **8** Kaĩ gũkena nĩ andũ aku-ĩ! Ningĩ gũkena nĩ anene aku arĩa marũgamaga mbere yaku hĩndĩ ciothe makaiguaga ũũgĩ waku! **9** Jehova Ngai waku arogoocwo, ũrĩa ũkenetio nĩwe, agagũikarĩria gĩtĩ kĩa ũnene gĩa Isiraeli. Tondũ wa wendo wa Jehova wa tene na tene kũrĩ Isiraeli, nĩagũtuĩte mũthamaki, nĩgeetha ũtũũrie kĩhooto na ũthingu." **10** Agĩkĩhe mũthamaki taranda igana rĩa mĩrongo ĩĩrĩ, cia thahabu, na mahuti marĩa manungi wega maingĩ mũno, na tũhiga twa goro. Gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ kũrĩ kwarehwo mahuti manungi wega ta marĩa Mũthamaki mũndũ-wa-nja ũcio wa Sheba aaheire Mũthamaki Solomoni. **11** (Marikabu cia Hiramu nĩ ciarehire thahabu kuuma Ofiri, o na ikĩrehe mĩrigo mĩnene ya mĩthandari na tũhiga twa goro kuuma kuo. **12** Mũthamaki aahũthĩrire mĩthandari ĩyo gwaka itugĩ cia gũtiirĩrĩra hekarũ ya Jehova na cia nyũmba ya ũthamaki, na gũthondekera aini inanda cia mũgeeto o na cia kĩnũbi. Kuuma mũthenya ũcio gũtirĩ kwarehwo kuuma na nja kana gũkooneka mĩthandari mĩingĩ ũguo.)

13 Mũthamaki Solomoni nĩaheire mũthamaki ũcio
mũndũ-wa-nja wa Sheba indo nyingĩ cia ũtaana wake na
kĩrĩa kĩngĩ gĩothe eerirĩirie na aahooire. Thuutha ũcio
Mũthamaki mũndũ-wa-nja ũcio akiumagara hamwe
na ndungata ciake agĩcooka bũrũri wake mwene. **14**
Ũritũ wa thahabu ĩrĩa Solomoni aamũkagĩra o mwaka
warĩ wa taranda magana matandatũ ma mĩrongo
ĩtandatũ, **15** ĩtataranĩirio na igooti rĩa athũgũri na
onjorithia na ya kuuma kũrĩ athamaki a Arabia, othe, na
abarũthi a bũrũri. **16** Mũthamaki Solomoni agĩthondeka
ngo nene magana meerĩ cia thahabu hũũre; o ĩmwe
yathondeketwo na ũritũ wa beka magana matandatũ
cia thahabu. **17** Ningĩ agĩthondeka ngo nini magana
matatũ cia thahabu hũũre; o ĩmwe yathondeketwo
na ũritũ wa mina ithatũ cia thahabu. Mũthamaki
agĩciiga Nyũmba ya Ũthamaki ĩrĩa yetagwo Mũtitũ
wa Lebanoni. **18** Ningĩ mũthamaki agĩthondeka gĩtĩ
gĩa ũthamaki kĩnene mũno, kĩgemetio mwena wa na
thĩinĩ na mĩguongo na mwena wa na nja gĩkagemio na
thahabu therie. **19** Gĩtĩ kĩu kĩa ũnene kĩarĩ na ngathĩ ya
makinya matandatũ, na thuutha wakĩo igũrũ kĩarĩ gĩa
gĩthiũrũrĩ. Mĩena-inĩ yeerĩ ya gĩtĩ kĩu kĩarĩ na handũ ha
kũigĩrĩra moko, na nĩ haarĩ na mĩhiano ya mĩrũũthi
ĩrũgamĩte mĩena-inĩ yeerĩ ya moko macio. **20** Mĩhiano
ĩngĩ ikũmi na ĩĩrĩ ya mĩrũũthi yarũgamĩtio ngathĩ-inĩ
ĩyo ya makinya matandatũ. O ikinya rĩa ngathĩ rĩarĩ
na mũhiano wa mũrũũthi o mwena. Gũtirĩ gĩtĩ kĩngĩ
ta kĩu gĩathondeketwo mbere ĩyo gĩa ũthamaki ũngĩ
o na ũrĩkũ. **21** Indo ciothe iria Mũthamaki Solomoni
aanyuuagĩra ciarĩ cia thahabu, na indo ciothe cia
nyũmba iria ciarĩ Nyũmba ya Ũthamaki ĩrĩa yetagwo
Mũtitũ wa Lebanoni ciarĩ cia thahabu therie. Gũtiarĩ
kĩndũ gĩathondeketwo na betha, nĩgũkorwo betha
yatuagwo kĩndũ gĩtarĩ bata mũno matukũ-inĩ macio ma
Solomoni. **22** Mũthamaki aarĩ na marikabu nyingĩ cia
wonjoria iria-inĩ, hamwe na marikabu cia Hiramu. O
riita rĩmwe thĩinĩ wa mĩaka ĩtatũ, nĩciacookaga ikuuĩte
thahabu, na betha, na mĩguongo, na ngĩma, na nũgũ.
23 Mũthamaki Solomoni aarĩ na ũtonga na ũũgĩ mũingĩ
gũkĩra athamaki arĩa angĩ othe a thĩ. **24** Andũ a thĩ yothe
nĩmacaragia ũrĩa mangĩona Solomoni nĩguo maigue
ũũgĩ ũrĩa Ngai eekĩrĩte ngoro-inĩ yake. **25** Andũ arĩa
mookaga kũmuona mwaka o mwaka nĩmamũrehagĩra
iheo; indo cia betha, na cia thahabu, na nguo ndaaya,
na indo cia mbaara, na mahuti manungi wega, na
mbarathi, na nyũmbũ. **26** Solomoni nĩacookanĩrĩirie
ngaari cia ita na mbarathi; aarĩ na ngaari cia ita 1,400,
na mbarathi 12,000 iria aigĩte matũũra-inĩ manene
ma ngaari cia ita, na akaiga iria ingĩ hakuhĩ nake kũu
Jerusalemu. **27** Mũthamaki nĩatũmire betha cingĩhe
Jerusalemu o ta mahiga, mĩtarakwa nayo yarĩ mĩingĩ
o ta mĩtĩ ya mĩkũyũ ĩrĩa ĩrĩ magũrũ-inĩ ma irĩma. **28**
Mbarathi cia Solomoni cioimaga bũrũri wa Misiri na
Kilikia. Onjorithia a mũthamaki macigũraga kuuma
Kilikia. **29** Ngaari ĩmwe ya ita maamĩgũraga kuuma
Misiri, ĩkoima cekeri magana matandatũ cia betha,
nayo mbarathi ĩmwe ĩkoima cekeri igana rĩa mĩrongo
ĩtano. Nao nĩmaciendagĩria athamaki othe a Ahiti na a
Suriata.

11 Mũthamaki Solomoni nĩendire andũ-a-nja aingĩ
a kũndũ kũngĩ o hamwe na mwarĩ wa Firaũni,
nĩahikirie atumia a Amoabi, na a Amoni, na a Aedomu,
na a Asidoni, na a Ahiti. **2** Moimĩte ndũrĩrĩ-inĩ iria
Jehova eerĩte Isiraeli atĩrĩ, "Mũtikanahikanie nao, tondũ
ti-itherũ nĩmakagarũra ngoro cianyu irũmĩrĩre ngai
ciao." No rĩrĩ, Solomoni agĩkĩrĩrĩria kũmeenda. **3**
Aarĩ na atumia magana mũgwanja kuuma nyũmba
cia ũthamaki, na thuriya magana matatũ, nao atumia
acio ake makĩmũhĩtithia. **4** O ũrĩa Solomoni aathiire
agĩkũraga, noguo atumia ake maaguucagĩrĩria ngoro
yake kũrũmĩrĩra ngai ingĩ, nake akĩaga kũheana ngoro
yake kũna kũrĩ Jehova Ngai wake, ta ũrĩa ngoro ya ithe
Daudi yatarĩĩ. **5** Akĩrũmĩrĩra Ashitorethu ngai ya nga ya
andũ a Sidoni, na Moleku ngai ĩrĩa meneku ya Aamoni.
6 Nĩ ũndũ ũcio Solomoni agĩĩka ũũru maitho-inĩ ma
Jehova; ndaarũmĩrĩire Jehova kũna ta ũrĩa ithe Daudi
eekĩte. **7** Solomoni nĩakĩire Kemoshu ngai ĩrĩa meneku
ya Moabi, na Moleku ngai ĩrĩa meneku ya Aamoni
handũ hatũũgĩru, o kũu karima-inĩ karĩa karĩ mwena
wa irathĩro wa Jerusalemu. **8** Eekire o ũguo kũrĩ atumia
arĩa angĩ ake othe a kũngĩ, arĩa maacinaga ũbumba na
makarutĩra ngai ciao magongona. **9** Jehova nĩarakaririo
nĩ Solomoni tondũ ngoro yake nĩyahutatĩire Jehova, o
we Ngai wa Isiraeli, ũrĩa wamuumĩrĩire maita meerĩ.
10 O na gũtuĩka nĩakaanĩtie Solomoni kũrũmĩrĩra ngai
ingĩ-rĩ, Solomoni ndaigana kũrũmia watho wa Jehova.
11 Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩĩra Solomoni atĩrĩ, "Kuona atĩ
ũguo nĩguo wonete arĩ wega, na nĩũregete kũrũmĩrĩra
kĩrĩkanĩro gĩakwa na kĩrĩra kĩa watho wakwa gĩa
kũrũmĩrĩrwo kĩrĩa ngwathĩte-rĩ, ti-itherũ nĩngagũtunya
ũthamaki ndĩũrute kũrĩ we, ndĩũnengere ũmwe wa
ndungata ciaku. **12** No rĩrĩ, nĩ ũndũ wa thoguo Daudi-
rĩ, ndigwĩka ũndũ ũcio hĩndĩ ĩrĩa we ũrĩ muoyo. No
nĩngaũtunya mũrũguo. **13** No ndikamũtunya ũthamaki
wothe, no nĩngamũhe mũhĩrĩga ũmwe nĩ ũndũ wa
Daudi ndungata yakwa, na nĩ ũndũ wa Jerusalemu,
itũũra rĩrĩa thuurĩte." **14** Nake Jehova akĩarahũrĩra
Solomoni thũ, nĩyo Hadadi ũrĩa Mũedomu, wa rũciaro
rwa ũthamaki wa Edomu. **15** Mbere ĩyo rĩrĩa Daudi
aarũaga na Edomu, Joabu mũnene wa ita, ũrĩa wathiĩte
gũthika arĩa maakuĩte-rĩ, nĩooragire arũme othe kũu
Edomu. **16** Joabu na andũ a Isiraeli othe maikarire kũu
mĩeri ĩtandatũ, nginya rĩrĩa maaniinire arũme othe kũu
Edomu. **17** No Hadadi arĩ o kahĩĩ-rĩ, akĩũrĩra bũrũri
wa Misiri marĩ hamwe na anene amwe a Edomu arĩa
maatungatĩire ithe. **18** Nao makiuma Midiani magĩthiĩ
Parani. Ningĩ makĩoya andũ angĩ kũu Parani, magĩthiĩ
bũrũri wa Misiri, kũrĩ Firaũni mũthamaki wa Misiri,
ũrĩa waheire Hadadi nyũmba, na gĩthaka, na akĩmũhe
irio. **19** Firaũni nĩakenirio mũno nĩ Hadadi o nginya
akĩmũhe mwarĩ wa nyina na Tahapenesi, mũtumia wa
mũthamaki, nĩguo amũhikie atuĩke mũtumia wake.
20 Mwarĩ wa nyina na Tahapenesi akĩmũciarĩra kahĩĩ
geetagwo Genubathu karĩa kaarereirwo nyũmba-inĩ
ya mũthamaki nĩ Tahapenesi. Genubathu agĩtũũrania
na ciana cia Firaũni kuo. **21** Hadadi arĩ kũu Misiri
akĩigua atĩ Daudi nĩahurũkĩte hamwe na maithe make,
na atĩ Joabu mũnene wa ita o nake nĩarĩkĩtie gũkua.
Hĩndĩ ĩyo Hadadi akĩĩra Firaũni atĩrĩ, "Njĩtĩkĩria thiĩ,

nĩguo njooke bũrũri witũ." **22** Firaũni akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ wagĩte gũkũ atĩ nĩguo ũcooke bũrũri wanyu?" Hadadi agĩcookia atĩrĩ, "Gũtirĩ, no njĩtĩkĩria thiĩ!" **23** Nake Ngai akĩarahũra thũ ĩngĩ ya gũũkĩrĩra Solomoni, nayo nĩ Rezoni mũrũ wa Eliada, ũrĩa worĩte akoima kũrĩ mũnene wake, Hadadezeri mũthamaki wa Zoba. **24** Akĩĩyũnganĩria andũ, na agĩtuĩka mũtongoria wa gĩkundi kĩa aremi rĩrĩa Daudi aaniinire ita cia Zoba; aremi acio magĩthiĩ Dameski, magĩtũũra kuo, na makĩoya wathani. **25** Rezoni aarĩ thũ ya Isiraeli rĩrĩa rĩothe Solomoni aatũũrire muoyo, akĩongerera thĩĩna ũrĩa warehetwo nĩ Hadadi. Nĩ ũndũ ũcio Rezoni agĩathana kũu Suriata na nĩathũire Isiraeli mũno. **26** Ningĩ Jeroboamu mũrũ wa Nebati akĩremera mũthamaki. Aarĩ ũmwe wa anene a Solomoni, Mũefiraimu wa kuuma Zereda, na nyina eetagwo Zerua na aarĩ mũtumia wa ndigwa. **27** Ũũ nĩguo aaremeire Mũthamaki: Solomoni nĩathondekete mbenji na agacookereria rũthingo rwa itũũra inene rĩa ithe Daudi. **28** Na rĩrĩ, Jeroboamu aarĩ mũndũ mũhoti, na rĩrĩa Solomoni onire mũrutĩre wake wa wĩra ũrĩa warĩ mwega, akĩmũtua mũrũgamĩrĩri wa aruti wĩra othe a nyũmba ya Jusufu. **29** Ihinda-inĩ rĩu, Jeroboamu oimaga Jerusalemu, nake Ahija mũnabii wa Shilo agĩcemania nake, ehumbĩte nguo njerũ. Nao eerĩ maarĩ oiki kũu gĩthaka-inĩ, **30** nake Ahija akĩoya nguo ĩyo njerũ eehumbĩte, akĩmĩtarũra icunjĩ ikũmi na igĩrĩ. **31** Hĩndĩ ĩyo akĩĩra Jeroboamu atĩrĩ, "Wĩyoere icunjĩ ikũmi, nĩgũkorwo ũũ nĩguo Jehova, Ngai wa Isiraeli, oigĩte: 'Atĩrĩrĩ, nĩngweheria ũthamaki guoko-inĩ gwa Solomoni, na nĩngũkũhe mĩhĩrĩga ikũmi. **32** No nĩ ũndũ wa ndungata yakwa Daudi na itũũra inene rĩa Jerusalemu, rĩrĩa thuurĩte kuuma kũrĩ mĩhĩrĩga yothe ya Isiraeli, nĩngũmũtigĩria mũhĩrĩga ũmwe. **33** Ngwĩka ũguo, nĩ tondũ nĩmandiganĩirie, makainamĩrĩra Ashitorethu ngai ya nga ya Asidoni, na Kemoshu ngai ya andũ a Moabi, na Moleku ngai ya andũ a Amoni, na magatiga gũthiĩ na njĩra ciakwa, o na makarega gwĩka ũrĩa kwagĩrĩire maitho-inĩ makwa, o na matirũmagia irĩra ciakwa na mawatho ta ũrĩa Daudi ithe wa Solomoni ekaga. **34** "'No rĩrĩ, ndikweheria ũthamaki wothe guoko-inĩ gwa Solomoni; nĩndĩmũtuĩte mwathani matukũ-inĩ mothe ma muoyo wake, nĩ ũndũ wa Daudi ndungata yakwa, ũrĩa ndathuurire o we warũmirie maathani makwa na irĩra ciakwa. **35** Nĩngeheria ũthamaki moko-inĩ ma mũriũ na ngũhe mĩhĩrĩga ikũmi. **36** Nĩngaahe mũriũ mũhĩrĩga ũmwe, nĩgeetha ndungata yakwa Daudi ĩtũũrie tawa mbere yakwa hĩndĩ ciothe kũu Jerusalemu, itũũra rĩrĩa inene kũrĩa ndathuurire ndũũrie Rĩĩtwa rĩakwa kuo. **37** No wee-rĩ, nĩngakuoya, na nĩũgathamaka maũndũ-inĩ mothe marĩa ngoro yaku ĩkeerirĩria; nĩũgatuĩka mũthamaki wa Isiraeli. **38** Ũngĩka ũrĩa wothe ngũgwatha, na ũthiiage na njĩra ciakwa, na wĩkage ũrĩa kwagĩrĩire maitho-inĩ makwa na ũndũ wa kũrũmia irĩra ciakwa na maathani makwa, o ta ũrĩa ndungata yakwa Daudi yekaga-rĩ, nĩndĩrĩkoragwo hamwe nawe. Nyũmba yaku nĩngamĩtua ya ũthamaki ya gũtũũra, o ta ũrĩa ndaakire nyũmba ya Daudi na nĩngakũhe Isiraeli. **39** Nĩnganyariira njiaro cia Daudi, no ndigacinyariira nginya tene.'" **40** Solomoni nĩageririe kũũraga Jeroboamu, nowe Jeroboamu akĩũrĩra bũrũri wa Misiri kwa Mũthamaki Shishaka, na agĩikara kuo nginya rĩrĩa Solomoni aakuire. **41** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Solomoni, ũrĩa wothe eekire, na ũũgĩ ũrĩa onanirie-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa ciĩko cia Solomoni? **42** Solomoni aathamakĩire Isiraeli rĩothe arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩna. **43** Agĩcooka akĩhurũka hamwe na maithe make, na agĩthikwo itũũra inene rĩa ithe Daudi. Nake mũriũ Rehoboamu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

12 Rehoboamu nĩathiire Shekemu, nĩgũkorwo andũ a Isiraeli othe nĩmathiĩte kuo makamũtue mũthamaki. **2** Rĩrĩa Jeroboamu mũrũ wa Nebati aiguire ũhoro ũcio (aarĩ o Misiri, kũrĩa oorĩire eherere Mũthamaki Solomoni), akiuma Misiri, akĩinũka. **3** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli magĩtũmanĩra Jeroboamu, nake Jeroboamu hamwe na kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli magĩthiĩ kũrĩ Rehoboamu makĩmwĩra atĩrĩ: **4** "Thoguo nĩatũigĩrĩire icooki iritũ, no rĩu tũhũthĩrie wĩra ũcio mũritũ na icooki rĩu iritũ rĩrĩa aatũigĩrĩire, na nĩtũrĩgũtungatagĩra." **5** Rehoboamu akĩmacookeria atĩrĩ, "Thiĩi mũgaacooka kũrĩ niĩ thuutha wa mĩthenya ĩtatũ." Nĩ ũndũ ũcio andũ magĩĩthiĩra. **6** Thuutha ũcio Mũthamaki Rehoboamu akĩhooya kĩrĩra kũrĩ athuuri arĩa maatungatagĩra ithe Solomoni rĩrĩa aarĩ muoyo. Akĩmooria atĩrĩ, "Mũngĩndaara njookerie andũ aya atĩa?" **7** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ũmũthĩ ũngĩĩtĩkĩra gũtuĩka ndungata ya andũ aya na ũmatungatĩre, na ũmacookerie na njĩra njagĩrĩru-rĩ, megũtũũra marĩ ndungata ciaku hĩndĩ ciothe." **8** No Rehoboamu akĩregana na ũtaaro ũrĩa athuuri acio maamũheire, na akĩhooya kĩrĩra kuuma kũrĩ aanake a riika rĩake, arĩa maamũtungatagĩra. **9** Akĩmooria atĩrĩ, "Inyuĩ mũngĩndaara atĩa? Andũ aya maranjĩĩra atĩ, 'Tũhũthĩrie icooki rĩrĩa thoguo aatũigĩrĩire' Ingĩmacookeria atĩa?" **10** Aanake acio a riika rĩake makĩmũcookeria atĩrĩ, "Cookeria andũ acio makwĩrĩte atĩ, 'Thoguo nĩatũigĩrĩire icooki iritũ, nowe tũhũthĩrie icooki rĩu,' ũmeere atĩrĩ, 'kaara gakwa ka mũira nĩ gatungu gũkĩra njohero ya baba. **11** Baba aamũigĩrĩire icooki iritũ; niĩ nĩngũrĩritũhia makĩria. Baba aamũhũũraga na iboko; no niĩ ndĩrĩmũhũũraga na tũng'aurũ.'" **12** Thuutha wa mĩthenya ĩtatũ Jeroboamu na andũ othe magĩcooka kũrĩ Rehoboamu, o ta ũrĩa mũthamaki oigĩte atĩrĩ, "Mũgaacooka kũrĩ niĩ thuutha wa mĩthenya ĩtatũ." **13** Mũthamaki agĩcookeria andũ acio ũhoro ehĩte mũno. Akĩregana na ũtaaro ũrĩa aaheetwo nĩ athuuri, **14** akĩrũmĩrĩra ũtaaro wa aanake, akiuga atĩrĩ, "Baba nĩamũritũhĩirie icooki, no niĩ nĩngũrĩritũhia makĩria. Baba aamũhũũraga na iboko; niĩ ndĩrĩmũhũũraga na tũng'aurũ." **15** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki ndaigana gũthikĩrĩria andũ acio, tondũ maũndũ macio meekĩkire moimĩte kũrĩ Jehova, nĩguo kiugo kĩhingio kĩrĩa Jehova eerire Jeroboamu mũrũ wa Nebati na kanua ka Ahija ũrĩa Mũshiloni. **16** Rĩrĩa andũ othe a Isiraeli moonire atĩ mũthamaki ũcio nĩarega kũmathikĩrĩria, magĩcookeria mũthamaki atĩrĩ: "Tũrĩ na igai rĩrĩkũ harĩ Daudi, na nĩ gĩcunjĩ kĩrĩkũ tũrĩ nakĩo harĩ mũrũ wa Jesii? Cooka hema-inĩ ciaku wee Isiraeli! Wee Daudi-rĩ, menyerera nyũmba yaku wee mwene." Nĩ ũndũ ũcio andũ othe a Isiraeli makĩinũka. **17** No

andũ a Isiraeli arĩa maatũũraga matũũra-inĩ ma Judarĩ, Rehoboamu agĩthiĩ na mbere kũmathamakĩra. **18** Mũthamaki Rehoboamu agĩtũma Adoniramu ũrĩa warĩ mũrũgamĩrĩri wa andũ arĩa maarutithagio wĩra na hinya, no andũ a Isiraeli makĩmũhũũra na mahiga nyuguto, agĩkua. No Rehoboamu agĩĩthara, akĩhaica ngaari-inĩ yake ya ita, akĩũrĩra Jerusalemu. **19** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli matũire maremeire nyũmba ya Daudi nginya ũmũthĩ. **20** Rĩrĩa andũ a Isiraeli othe maaiguire atĩ Jeroboamu nĩacookete kuuma bũrũri wa Misiri, makĩmũtũmanĩra oke kĩũngano-inĩ, na makĩmũtua mũthamaki wa Isiraeli guothe. Mũhĩrĩga wa Juda noguo wiki warũmĩrĩire nyũmba ya Daudi. **21** Rĩrĩa Rehoboamu aakinyire Jerusalemu, akĩũngania andũ othe a nyũmba ya Juda na a mũhĩrĩga wa Benjamini andũ 180,000 a kũrũa mbaara nĩgeetha makarũe na nyũmba ya Isiraeli, nĩguo macookerie Rehoboamu mũrũ wa Solomoni ũthamaki. **22** No rĩrĩ, kiugo kĩa Ngai gĩgĩkinyĩra Shemaia mũndũ wa Ngai akĩĩrwo atĩrĩ: **23** "Thiĩ wĩre Rehoboamu mũrũ wa Solomoni mũthamaki wa Juda, na nyũmba ya Juda yothe o na ya Benjamini na andũ arĩa angĩ othe, ũmeere atĩrĩ, **24** 'Jehova ekuuga ũũ: Tigai kwambata mũkahũũrane na ariũ a ithe wanyu, andũ a Isiraeli. O mũndũ wanyu wothe nĩacooke mũciĩ, nĩgũkorwo nĩ niĩ njĩkĩte ũndũ ũyũ.'" Nĩ ũndũ ũcio magĩathĩkĩra kiugo kĩa Jehova, magĩcooka mũciĩ o ta ũrĩa Jehova aathanĩte. **25** Nake Jeroboamu akĩirigĩra itũũra rĩa Shekemu na rũthingo rwa hinya thĩinĩ wa bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu, agĩtũũra kuo. Kuuma kũu agĩthiĩ agĩaka itũũra rĩa Penieli. **26** Jeroboamu agĩĩciiria atĩrĩ, "Ũthamaki wahota gũcookerera nyũmba ya Daudi. **27** Andũ aya mangĩambata mathiĩ makarute magongona hekarũ-inĩ ya Jehova kũu Jerusalemurĩ, nĩmagacooka gwathĩkĩra mwathi wao Rehoboamu mũthamaki wa Juda. Nĩmakanjũraga na macookerere Mũthamaki Rehoboamu." **28** Thuutha wa kũhooya ũtaaro, mũthamaki nĩathondekire mĩhianano ĩĩrĩ ya njaũ cia thahabu. Akĩĩra andũ atĩrĩ, "Ũhoro wa kwambataga Jerusalemu nĩũkũmũritũhĩra mũno. Atĩrĩrĩ Isiraeli, ici ngai cianyu, iria ciamũrutire bũrũri wa Misiri." **29** Mũhianano ũmwe akĩũiga Betheli, na ũrĩa ũngĩ akĩũiga Dani. **30** Naguo ũndũ ũyũ ũgĩtuĩka mehia; nĩgũkorwo andũ nĩmathiiaga o nginya Dani kũhooya mũhianano ũrĩa warĩ kũu. **31** Jeroboamu nĩaakire mahooero kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na agĩthuura athĩnjĩri-ngai a kuuma kũrĩ andũ a mĩthemba yothe, o na gũtuĩka matiarĩ Alawii. **32** Akĩambĩrĩria gĩathĩ mũthenya wa ikũmi na ĩtano mweri-inĩ wa ĩnana, ũtuĩke ta gĩathĩ kĩrĩa kĩagomanagwo Juda, na akĩrutĩra magongona kĩgongona-inĩ. Eekire ũguo kũu Betheli, akĩrutĩra mĩhianano ĩyo ya njaũ aathondekete magongona. Ningĩ kũu Betheli akĩiga athĩnjĩri-ngai kũndũ kũu gũtũũgĩru aathondekete. **33** Mũthenya wa ikũmi na ĩtano mweri-inĩ wa ĩnana, mweri ũrĩa eethuurĩire we mwene, akĩruta magongona kĩgongona-inĩ kĩrĩa aakĩte kũu Betheli. Nĩ ũndũ ũcio akĩambĩrĩria gĩathĩ kĩu nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli, na akĩambata kĩgongona-inĩ kũruta magongona.

13 Na rĩrĩ, mũndũ ũmwe wa Ngai nĩ oimire Juda arĩ na ndũmĩrĩri ya Ngai, agĩthiĩ Betheli, agĩkora Jeroboamu arũgamĩte kĩgongona-inĩ arute igongona. **2** Akĩanĩrĩra, agĩũkĩrĩra kĩgongona kĩu na ndũmĩrĩri ya Jehova, agĩkĩĩra atĩrĩ, "Wee kĩgongona gĩkĩ, kĩgongona gĩkĩ! Jehova ekuuga ũũ, 'Nyũmba ya Daudi nĩgũgaciarwo kaana ga kahĩĩ, nako gageetwo Josia. Nako nĩgakaruta athĩnjĩrĩ-Ngai a gũkũ gũtũũgĩru igongona haha igũrũ rĩaku, o acio marutagĩra magongona haha, na mahĩndĩ ma andũ nĩmagacinĩrwo igũrũ rĩaku.'" **3** Mũthenya o ro ũcio, mũndũ ũcio wa Ngai akĩheana kĩmenyithia, akiuga atĩrĩ: "Gĩkĩ nĩkĩo kĩmenyithia kĩrĩa Jehova onanĩtie: Kĩgongona nĩgĩgwatũkana, naguo mũhu ũrĩa ũrĩ igũrũ rĩakĩo ũitĩke." **4** Rĩrĩa Mũthamaki Jeroboamu aaiguire ũrĩa mũndũ ũcio wa Ngai aanĩrĩire agokĩrĩra kĩgongona kĩu kĩarĩ Betheli, agĩtambũrũkia guoko gwake arĩ kĩgongona-inĩ, akiuga atĩrĩ, "Mũnyiitei!" No rĩrĩ, guoko kũu aatambũrũkĩirie mũndũ ũcio gũkĩonja, na ndangĩahotire gũgũthuna rĩngĩ. **5** Nakĩo kĩgongona kĩu gĩgĩatũkana, naguo mũhu wakĩo ũgĩitĩka, kũringana na kĩmenyithia kĩrĩa mũndũ ũcio wa Ngai aheanĩte na ũndũ wa ndũmĩrĩri ya Jehova. **6** Ningĩ mũthamaki akĩĩra mũndũ ũcio wa Ngai atĩrĩ, "Thaithanĩra harĩ Jehova Ngai waku, na ũũhooere nĩguo guoko gwakwa kũhonio." Nĩ ũndũ ũcio, mũndũ ũcio wa Ngai agĩthaitha Jehova, nakuo guoko kwa mũthamaki gũkĩhona na gũgĩcooka o ũrĩa kwarĩ mbere. **7** Mũthamaki akĩĩra mũndũ ũcio wa Ngai atĩrĩ, "Ũka tũthiĩ mũciĩ ũkarĩe, na nĩngũkũhe kĩheo." **8** No mũndũ ũcio wa Ngai agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "O na korwo no ũhe nuthu ya indo ciaku-rĩ, niĩ ndingĩthiĩ nawe, o na ndingĩrĩa irio kana nyue maaĩ gũkũ. **9** Nĩgũkorwo nĩnjathĩtwo nĩ kiugo kĩa Jehova, ngeerwo atĩrĩ, 'Ndũkanarĩe irio, kana ũnyue maaĩ, o na kana ũcookere njĩra ĩrĩa wagereire ũgĩthiĩ.'" **10** Nĩ ũndũ ũcio akĩgera njĩra ĩngĩ na ndaacookeire ĩrĩa aagereire agĩthiĩ Betheli. **11** Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ mũnabii mũkũrũ watũũraga Betheli, nao ariũ ake magĩũka makĩmwĩra maũndũ marĩa mothe mũndũ ũcio wa Ngai eekĩte kũu mũthenya ũcio. O na ningĩ makĩhe ithe wao ũhoro ũrĩa eerire mũthamaki. **12** Ithe wao akĩmooria atĩrĩ, "Agereire njĩra ĩrĩkũ?" Nao ariũ ake makĩmuonia njĩra ĩrĩa mũndũ ũcio wa Ngai woimĩte Juda aagereire. **13** Nĩ ũndũ ũcio akĩĩra ariũ ake atĩrĩ, "Ndandĩkĩrai ndigiri." Nao marĩkia kũmũtandĩkĩra ndigiri akĩmĩĩkarĩra **14** na akĩrũmĩrĩra mũndũ ũcio wa Ngai. Akĩmũkora aikarĩte thĩ rungu rwa mũtĩ wa mũgandi, akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe mũndũ wa Ngai ũrĩa uumĩte Juda?" Mũndũ ũcio wa Ngai akĩmwĩra atĩrĩ "Ĩĩ nĩ niĩ." **15** Nĩ ũndũ ũcio mũnabii ũcio mũkũrũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka tũthiĩ mũciĩ ũkarĩe." **16** Mũndũ ũcio wa Ngai akiuga atĩrĩ, "Ndingĩcooka na thuutha tũthiĩ nawe, o na ningĩ ndingĩrĩa irio kana nyuanĩre maaĩ nawe gũkũ. **17** Tondũ nĩnjĩĩrĩtwo nĩ kiugo kĩa Jehova atĩrĩ, 'Ndũkanarĩe irio kana ũnyue maaĩ kũu o na kana ũcookere njĩra ĩrĩa wagereire ũgĩthiĩ.'" **18** Mũnabii ũcio mũkũrũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "O na niĩ ndĩ mũnabii tawe. Mũraika nĩanjarĩirie na kiugo kĩa Jehova anjĩĩra atĩrĩ: 'Mũgĩĩre mũcooke nake gwaku mũciĩ nĩguo arĩe irio na anyue maaĩ.'" (No nĩkũmũheenia aamũheenagia). **19** Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ũcio wa Ngai agĩcooka nake gwake mũciĩ, akĩrĩa na akĩnyua. **20** Maikarĩte o metha-inĩ kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinyĩra mũnabii ũcio mũkũrũ

ũrĩa wacooketie mũnabii wa kuuma Juda na thuutha. **21** Akĩanĩrĩra, akĩĩra mũndũ ũcio wa Ngai ũrĩa woimĩte Juda atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: 'Nĩũreganĩte na kiugo kĩa Jehova, na ũkaaga kũrũmia watho ũrĩa waathirwo nĩ Jehova Ngai waku. **22** No nĩũcookete na thuutha, na ũkarĩa irio na ũkanyua maaĩ kũndũ kũrĩa aakwĩrire ndũkaarĩe na ndũkanyue kĩndũ kuo. Nĩ ũndũ ũcio mwĩrĩ waku ndũgaathikwo mbĩrĩra-inĩ ya maithe maku.'" **23** Rĩrĩa mũndũ ũcio wa Ngai aarĩkirie kũrĩa na kũnyua-rĩ, mũnabii ũrĩa wamũcooketie na thuutha akĩmũtandĩkĩra ndigiri yake. **24** Na agĩthiĩ na njĩra-rĩ, agĩtũngana na mũrũũthi ũkĩmũũraga, naguo mwĩrĩ wake ũkĩgũa thĩ hau njĩra-inĩ, nayo ndigiri na mũrũũthi cierĩ ikĩrũgama hau mwĩrĩ warĩ. **25** Andũ amwe arĩa maahĩtũkagĩra hau makĩona mwĩrĩ ũgũĩte hau thĩ, na mũrũũthi ũrũgamĩte o hau mwĩrĩ warĩ, nao magĩthiĩ makĩheana ũhoro ũcio itũũra-inĩ inene rĩrĩa mũnabii ũcio mũkũrũ aatũũraga. **26** Rĩrĩa mũnabii ũrĩa wamũcooketie na thuutha kuuma rũgendo-inĩ rwake aiguire ũhoro ũcio, akiuga atĩrĩ, "Ũcio nĩ mũndũ ũrĩa wa Ngai ũrĩa ũrareganire na kiugo kĩa Jehova. Jehova nĩamũneanĩte kũrĩ mũrũũthi ũrĩa ũmũtambuurĩte na ũkaamũũraga, o ta ũrĩa kiugo kĩa Jehova kĩamwĩrĩte." **27** Mũnabii ũcio mũkũrũ akĩĩra ariũ ake atĩrĩ, "Ndandĩkĩrai ndigiri." Nao magĩĩka o ũguo. **28** Nake akiumagara agĩthiĩ, agĩkora mwĩrĩ ũgũithĩtio njĩra-inĩ, na mũrũũthi na ndigiri irũgamĩte o hau warĩ. Mũrũũthi ndwarĩte mwĩrĩ ũcio kana ũgatambuura ndigiri. **29** Nĩ ũndũ ũcio mũnabii ũcio akĩoya mwĩrĩ wa mũndũ ũcio wa Ngai, akĩũigĩrĩra igũrũ rĩa ndigiri, akĩũcookia itũũra-inĩ rĩake inene nĩgeetha amũcakaĩre na amũthike. **30** Nake akĩiga mwĩrĩ ũcio mbĩrĩra-inĩ yake mwene, nao makĩmũcakaĩra makiugaga atĩrĩ, "Ũũi mũrũ wa baba-ĩ!" **31** Aarĩkia kũmũthika, akĩĩra ariũ ake atĩrĩ, "Rĩrĩa ngaakua, mũgaathika mbĩrĩra-inĩ ĩno harĩa mũndũ ũyũ wa Ngai athikĩtwo; mũkaiga mahĩndĩ makwa hau mwena-inĩ wa mahĩndĩ make. **32** Nĩgũkorwo ũhoro ũrĩa aaheanire uumanĩte na kiugo kĩa Jehova wa gũũkĩrĩra kĩgongona kĩrĩa kĩrĩ Betheli o na mahooero mothe marĩa maarĩ kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru thĩinĩ wa matũũra ma Samaria-rĩ, ti-itherũ ũndũ ũcio no nginya ũkaahingio." **33** O na thuutha wa maũndũ macio-rĩ, Jeroboamu ndaatiganire na njĩra ciake cia waganu, no aathiire na mbere kwamũra athĩnjĩri-ngai a kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, kuuma kũrĩ andũ a mĩthemba yothe. Mũndũ o wothe ũngĩendire gũtuĩka mũthĩnjĩri-ngai, nĩamwamũraga nĩ ũndũ wa kũndũ kũu gũtũũgĩru. **34** Macio nĩmo maarĩ mehia ma nyũmba ya Jeroboamu marĩa maatũmire ĩgwe na ĩniinwo biũ yeherio gũkũ thĩ.

14 Ihinda-inĩ rĩu, Abija mũrũ wa Jeroboamu akĩrwara, **2** nake Jeroboamu akĩĩra mũtumia wake atĩrĩ, "Wĩgarũre nĩgeetha ndũkae kũmenyeka atĩ nĩwe mũtumia wa Jeroboamu. Ũcooke ũthiĩ Shilo. Ahija ũrĩa mũnabii nĩkuo arĩ, ũrĩa wanjĩĩrire atĩ niĩ nĩngatuĩka mũthamaki wa andũ aya a Isiraeli. **3** Kuua mĩgate ikũmi, na tũmĩgate tũngĩ tũnini na kĩhembe kĩa ũũkĩ, ũthiĩ kũrĩ we. Nĩegũkwĩra ũrĩa ũhoro wa kamwana gaka ũgaikara." **4** Nĩ ũndũ ũcio mũtumia wa Jeroboamu agĩĩka ũguo eerirwo na agĩthiĩ mũciĩ kwa Ahija kũu Shilo. Na rĩrĩ, Ahija ndoonaga; nĩorĩte maitho nĩ gũkũra. **5** Nowe Jehova nĩeerĩte Ahija atĩrĩ, "Mũtumia wa Jeroboamu nĩarooka gũkũũria ũhoro wa mũriũ nĩ ũndũ nĩ mũrũaru, nawe ũmũcookerie ũna na ũna. Aakinya-rĩ, egwĩtua taarĩ mũndũ ũngĩ." **6** Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa Ahija aaiguire mũkinyo wa magũrũ make arĩ mũrango-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Toonya, mũtumia wa Jeroboamu. Ũretua tiwe nĩkĩ? Nĩndũmĩtwo kũrĩ we na ũhoro ũtarĩ mwega. **7** Thiĩ, kũrĩ Jeroboamu ũmwĩre atĩ Jehova, Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ: 'Niĩ ndakũnenehirie kuuma gatagatĩ ka andũ, ngĩgũtua mũtongoria wa andũ akwa a Isiraeli. **8** Ndaatunyanire ũthamaki kuuma kũrĩ nyũmba ya Daudi, ngĩkũnengera, no wee ndũkoretwo ũhaana ta ndungata yakwa Daudi, ũrĩa watũire arũmĩtie maathani makwa, na akanũmĩrĩra na ngoro yake yothe, agekaga o ũrĩa wiki wagĩrĩire maitho-inĩ makwa. **9** Wee nĩwĩkĩte maũndũ maingĩ mooru, gũkĩra andũ arĩa othe makoretwo marĩ mbere yaku. Nĩwĩthondekeire ngai ingĩ, o na mĩhianano ya kũhooywo ĩthondeketwo na kĩgera. Nĩũtũmĩte ndakare na ũkaahutatĩra. **10** "'Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, nĩngũrehere nyũmba ya Jeroboamu mwanangĩko. Nĩngwehereria Jeroboamu mwana o wothe wa kahĩĩ thĩinĩ wa Isiraeli, arĩ ngombo kana atarĩ ngombo. Nĩngacina nyũmba ya Jeroboamu o ta ũrĩa mũndũ acinaga mai nginya magathira. **11** Ngui nĩikaarĩa andũ a Jeroboamu arĩa magaakuĩra itũũra-inĩ inene, nacio nyoni cia rĩera-inĩ irĩe arĩa magaakuĩra mĩgũnda-inĩ. Jehova nĩguo oigĩte!' **12** "No wee-rĩ, cooka mũciĩ. O wakinya itũũra-inĩ inene-rĩ, noguo mwana ũcio arĩkua. **13** Isiraeli othe nĩmakamũcakaĩra na mamũthike. Ũcio nowe wiki wa Jeroboamu ũgaathikwo, tondũ nowe wiki thĩinĩ wa nyũmba ya Jeroboamu, Jehova, Ngai wa Isiraeli, onete ũndũ mwega thĩinĩ wake. **14** "Jehova we mwene nĩakarũgamia mũthamaki ũngĩ wa gũthamakĩra Isiraeli ũrĩa ũkaaniina nyũmba ya Jeroboamu. Ũmũthĩ nĩguo mũthenya! Atĩ atĩa? Ĩĩ, amĩniine o ro rĩu. **15** Nake Jehova nĩakahũũra Isiraeli, nginya mahaane ta ithanjĩ rĩrainaina rĩrĩ maaĩ-inĩ. Nĩakamunya andũ a Isiraeli kuuma bũrũri ũyũ mwega ũrĩa aaheire maithe mao, na amahurunje mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Rũũĩ rwa Farati, tondũ nĩmarakaririe Jehova nĩ ũndũ wa gwĩthondekera itugĩ cia Ashera. **16** Nĩagatiganĩria andũ a Isiraeli nĩ ũndũ wa mehia marĩa Jeroboamu ekĩte, na ningĩ agatũma Isiraeli meehie." **17** Nake mũtumia wa Jeroboamu agĩũkĩra, agĩthiĩ Tiriza. Rĩrĩa aakinyire mũromo-inĩ wa nyũmba, kahĩĩ kau gagĩkua. **18** Nao magĩgathika, na andũ a Isiraeli othe magĩgacakaĩra, o ta ũrĩa Jehova oigĩte na kanua ka ndungata yake Ahija, ũrĩa mũnabii. **19** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jeroboamu, mbaara ciake, na ũrĩa aathanire, nĩmandĩke ibuku-inĩ rĩa athamaki a Isiraeli. **20** Aathamakire mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩĩrĩ, agĩcooka akĩhurũka hamwe na maithe make. Nake mũriũ Nadabu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **21** Rehoboamu mũrũ wa Solomoni nĩwe warĩ mũthamaki wa Juda. Aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩna na ũmwe rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, na agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na mũgwanja, itũũra-inĩ inene rĩrĩa Jehova aathuurĩte kuuma mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli, nĩgeetha Rĩĩtwa rĩake rĩtũũre kuo. Nyina eetagwo Naama, na aarĩ Mũamoni. **22** Nao andũ

a Juda nĩmekire maũndũ ma waganu maitho-inĩ ma Jehova. Nĩ ũndũ wa mehia marĩa meekire, nĩmarahũrire marakara make, akĩigua ũiru nĩ ũndũ nĩmehĩtie, gũkĩra ũrĩa maithe mao meehĩtie. **23** Ningĩ magĩithondekera kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na mahiga maamũre, na itugĩ cia Ashera, o harĩa hothe haarĩ karĩma karaihu, na rungu rwa mũtĩ o wothe waramĩtie honge. **24** O na nĩ kwarĩ maraya ma arũme mahooero-inĩ kũu bũrũri-inĩ; andũ acio magĩĩka maũndũ mothe marĩa maarĩ magigi ma ndũrĩrĩ iria Jehova aaingatĩte mbere ya andũ a Isiraeli matanoka kuo. **25** Mwaka-inĩ wa ĩtano wa Mũthamaki Rehoboamu-rĩ, Shishaka mũthamaki wa Misiri agĩtharĩkĩra Jerusalemu. **26** Nake agĩkuua igĩĩna cia hekarũ ya Jehova na igĩĩna cia nyũmba ya ũthamaki. Aakuuire indo ciothe o hamwe na ngo ciothe cia thahabu iria Solomoni aathondekithĩtie. **27** Nĩ ũndũ ũcio Mũthamaki Rehoboamu agĩthondeka ngo ingĩ cia gĩcango handũ ha icio cia mbere, agĩcinengera anene a arangĩri arĩa maikaraga itoonyero-inĩ rĩa nyũmba ya ũthamaki. **28** Rĩrĩa rĩothe mũthamaki aathiiaga hekarũ-inĩ ya Jehova, arangĩri acio maathiiaga nake makuuĩte ngo icio, na thuutha ũcio magacicookia nyũmba-inĩ ya arangĩri. **29** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ mothe makoniĩ wathani wa Rehoboamu na ũrĩa wothe eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma athamaki a Juda? **30** Hĩndĩ ciothe nĩ gwakoragwo na mbaara gatagatĩ ka Rehoboamu na Jeroboamu. **31** Nake Rehoboamu akĩhurũka hamwe na maithe make, agĩthikwo hamwe nao thĩinĩ wa itũũra inene rĩa Daudi. Nyina eetagwo Naama, na aarĩ Mũamoni. Nake mũriũ Abija agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

15 Mwaka wa ikũmi na ĩnana wa ũthamaki wa Jeroboamu mũrũ wa Nebati-rĩ, nĩguo Abija aatuĩkire mũthamaki wa Juda, **2** na agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ĩtatũ. Nyina eetagwo Maaka mwarĩ wa Abisalomu. **3** Nĩekire mehia marĩa mothe ithe eekĩte mbere yake; ndeyamũrĩire Jehova Ngai wake na ngoro yake yothe, ta ũrĩa ngoro ya ithe Daudi yatariĩ. **4** No rĩrĩ, nĩ ũndũ wa Daudi, Jehova Ngai wake akĩmũhe tawa kũu Jerusalemu na ũndũ wa gũtua mũriũ mũthamaki ithenya rĩake, na gũtũma itũũra rĩa Jerusalemu rĩrũme. **5** Nĩgũkorwo Daudi nĩekĩte ũrĩa kwagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova, na ndaagire kũrũmia watho o na ũmwe wa Jehova matukũ-inĩ mothe ma muoyo wake, tiga ũhoro-inĩ wa Uria ũrĩa Mũhiti. **6** Na rĩrĩ, gwatũũraga mbaara gatagatĩ ka Rehoboamu na Jeroboamu hĩndĩ ĩrĩa yothe Abija aarĩ muoyo. **7** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Abija na ũrĩa wothe eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma athamaki a Juda? Na nĩ kwarĩ mbaara gatagatĩ ka Abija na Jeroboamu. **8** Nake Abija akĩhurũka hamwe na maithe make, na agĩthikwo thĩinĩ wa itũũra inene rĩa Daudi. Nake mũriũ Asa agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **9** Mwaka wa mĩrongo ĩĩrĩ wa ũthamaki wa Jeroboamu mũthamaki wa Isiraeli-rĩ, nĩguo Asa aatuĩkire mũthamaki wa Juda, **10** nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩna na ũmwe. Cũwe wake eetagwo Maaka mwarĩ wa Abisalomu. **11** Asa nĩekire ũrĩa kwagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa ithe Daudi eekĩte. **12** Nĩaingatire maraya ma arũme ma mahooero-inĩ moime bũrũri ũcio, na akĩeheria mĩhianano yothe ya kũhooyagwo ĩrĩa maithe make maathondekete. **13** O na nĩeheririe cũwe wake Maaka atige gũtuĩka mũthamaki-mũndũ-wa-nja, tondũ nĩathondekete gĩtugĩ kĩa Ashera, kĩndũ kĩrĩ magigi mũno. Asa agĩkĩmomora, agĩgĩcinĩra kĩanda-inĩ gĩa Kidironi. **14** O na gũtuĩka ndaathengirie mahooero marĩa maarĩ kũndũ gũtũũgĩru-rĩ, ngoro ya Asa nĩyerutĩire Jehova mũtũũrĩre-inĩ wake wothe. **15** Nĩarehire kũu hekarũ ya Jehova betha, na thahabu, na indo iria ciothe we mwene hamwe na ithe maamũrĩte. **16** Gwatũire mbaara gatagatĩ ka Asa na Baasha mũthamaki wa Isiraeli, hĩndĩ yothe ya wathani wao. **17** Baasha mũthamaki wa Isiraeli nĩambatire agĩũkĩrĩra Juda na agĩaka rũthingo rwa hinya kũu Rama, nĩgeetha agirĩrĩrie andũ matikoime kana matoonye bũrũri wa Asa mũthamaki wa Juda. **18** Ningĩ Asa akĩruta betha na thahabu ciothe iria ciatigarĩte kĩgĩĩna-inĩ kĩa hekarũ ya Jehova na kĩa nyũmba yake ya ũthamaki. Nake agĩciĩhokera anene ake macitwarĩre Beni-Hadadi mũrũ wa Taburimoni, mũrũ wa Hezioni, mũthamaki wa Suriata, ũrĩa waathanaga Dameski. **19** Nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Reke hakorwo harĩ na kĩrĩĩko giitũ nawe, o ta ũrĩa haarĩ kĩrĩĩko gatagatĩ ka baba na thoguo. Ta kĩone, kĩheo kĩa betha na thahabu nĩkĩo ndagũtũmĩra. Rĩu tharia kĩrĩĩko kĩanyu na Baasha mũthamaki wa Isiraeli nĩguo atigane na niĩ." **20** Beni-Hadadi agĩĩtĩkĩra ũhoro wa Mũthamaki Asa, agĩtũma anene a ikundi cia thigari ciake makahũũre matũũra ma Isiraeli. Nake agĩtooria Ijoni, na Dani, na Abeli-Bethi-Maaka, na Kinerethu guothe, hamwe na Nafitali. **21** Hĩndĩ ĩrĩa Baasha aiguire ũhoro ũcio, agĩtiga gwaka Rama, agĩthiĩ gũikara Tiriza. **22** Ningĩ Mũthamaki Asa akĩruta watho kũu Juda guothe, gũtirĩ mũndũ watigĩrĩirwo, nao magĩkuua mahiga na mbaũ iria Baasha aahũthagĩra Rama. Indo icio nĩcio Mũthamaki Asa aakire nacio Geba kũu Benjamini, o na agĩaka kũu Mizipa. **23** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ mothe makoniĩ wathani wa Asa, marĩa mothe aahingirie, na ũrĩa wothe eekire, o na matũũra marĩa aakire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma athamaki a Juda? Na rĩrĩ, Asa aakũra akĩrwara magũrũ. **24** Hĩndĩ ĩyo Asa akĩhurũka hamwe na maithe make, agĩthikwo hamwe nao thĩinĩ wa itũũra inene rĩa ithe Daudi. Nake mũriũ Jehoshafatu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **25** Nadabu mũrũ wa Jeroboamu aatuĩkire mũthamaki wa Isiraeli mwaka wa keerĩ wa Asa mũthamaki wa Juda, nake agĩthamakĩra Isiraeli mĩaka ĩĩrĩ. **26** Nĩekire maũndũ ma waganu maitho-inĩ ma Jehova, akĩrũmĩrĩra mĩthiĩre ya ithe na mehia make marĩa maatũmire andũ a Isiraeli meehie. **27** Baasha mũrũ wa Ahija wa nyũmba ya Isakaru nĩaciirĩire kũmũũkĩrĩra, nake akĩmũũragĩra kũu Gibethoni, itũũra rĩa Afilisti, rĩrĩa Nadabu na Isiraeli othe marĩrigiicĩirie. **28** Baasha ooragire Nadabu mwaka wa gatatũ wa Asa mũthamaki wa Juda na agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **29** Aambĩrĩria gũthamaka-rĩ, nĩooragire andũ a nyũmba ya Jeroboamu othe. Ndaatigĩirie Jeroboamu mũndũ o na ũmwe arĩ muoyo, no aamaniinire othe, kũringana na kiugo kĩa Jehova kĩrĩa aaririe na kanua ka ndungata yake Ahija ũrĩa Mũshiloni, **30** nĩ ũndũ wa mehia marĩa Jeroboamu ekĩte na agĩtũma

Isiraeli mehie, na nĩ ũndũ nĩarakarĩtie Jehova, Ngai wa Isiraeli. **31** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Nadabu, na marĩa mothe eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma athamaki a Isiraeli? **32** Gwatũire mbaara gatagatĩ ka Asa na Baasha mũthamaki wa Isiraeli hĩndĩ yothe ya wathani wao. **33** Mwaka wa gatatũ wa Asa, mũthamaki wa Juda-rĩ, nĩguo Baasha mũrũ wa Ahija aatuĩkire mũthamaki wa Isiraeli guothe arĩ kũu Tiriza, na agĩthamaka mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩna. **34** Nĩekire maũndũ ma waganu maitho-ini ma Jehova, akĩrũmĩrĩra mĩthiĩre ya Jeroboamu, na mehia make marĩa maatũmire andũ a Isiraeli meehie.

16 Ningĩ kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinya kũrĩ Jehu mũrũ wa Hanani gĩa gũũkĩrĩra Baasha, akĩĩrwo atĩrĩ, **2** "Ndakũrutire kuuma rũkũngũ-inĩ ngĩgũtua mũtongoria wa andũ akwa a Isiraeli, no wee ũkĩrũmĩrĩra mĩthiĩre ya Jeroboamu, na ũgĩtũma andũ akwa a Isiraeli meehie, makĩndakaria nĩ ũndũ wa mehia mao. **3** Nĩ ũndũ ũcio ngirie kũniina Baasha na nyũmba yake, na nĩngatũma nyũmba yaku ĩtuĩke ta ĩrĩa ya Jeroboamu mũrũ wa Nebati. **4** Ngui nĩikarĩa andũ a Baasha arĩa magaakuĩra itũũra-inĩ inene, nacio nyoni cia rĩera-inĩ irĩe arĩa magaakuĩra mĩgũnda-inĩ." **5** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Baasha, na ũrĩa eekire o na marĩa aahingirie-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma athamaki a Isiraeli? **6** Baasha akĩhurũka hamwe na maithe make, na agĩthikwo kũu Tiriza. Nake mũriũ Ela agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **7** O na ningĩ kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinya kũrĩ mũnabii Jehu, mũrũ wa Hanani, gĩkoniĩ Baasha na nyũmba yake, tondũ wa waganu wake wothe ũrĩa eekĩte maitho-inĩ ma Jehova, akamũrakaria nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa eekĩte, na nĩ ũndũ wa kũhaana ta nyũmba ya Jeroboamu, o na ningĩ tondũ wa kũmĩniina. **8** Mwaka wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtandatũ wa Asa, mũthamaki wa Juda, nĩguo Ela mũrũ wa Baasha aatuĩkire mũthamaki wa Isiraeli, agĩthamaka arĩ Tiriza mĩaka ĩĩrĩ. **9** Nake Zimuri, ũmwe wa anene ake, ũrĩa waathaga nuthu ya ngaari ciake cia ita, agĩciirĩra ũrĩa ekũmũũkĩrĩra. Hĩndĩ ĩyo Ela aarĩ Tiriza, akĩnyua njoohi mũciĩ kwa Ariza ũrĩa warĩ mũrori wa nyũmba ya ũthamaki kũu Tiriza. **10** Zimuri agĩtoonya kuo, akĩmũgũtha, akĩmũũraga mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩĩrĩ na mũgwanja wa Asa mũthamaki wa Juda. Nake agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **11** Aambĩrĩria gũthamaka o ro ũguo, na agĩikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene-rĩ, akĩũraga andũ a nyũmba ya Baasha othe. Ndaatigirie mũndũ mũrũme o na ũmwe, arĩ mũndũ wao kana mũrata. **12** Nĩ ũndũ ũcio Zimuri akĩniina nyũmba yothe ya Baasha, kũringana na kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩtio na kanua ka mũnabii Jehu gĩa gũũkĩrĩra Baasha. **13** Nĩ ũndũ wa mehia marĩa mothe Baasha na mũriũ Ela meekĩte na magatũma andũ a Isiraeli mehie, na makĩrakaria Jehova Ngai wa Isiraeli, nĩ ũndũ wa mĩhianano yao ya kũhooywo ĩtaarĩ kĩene. **14** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Ela na ũrĩa wothe eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma athamaki a Isiraeli? **15** Mwaka wa mĩrongo ĩĩrĩ na mũgwanja wa Asa mũthamaki wa Juda, Zimuri nĩathamakire kũu Tiriza mĩthenya mũgwanja. Mbũtũ cia ita ciakĩte kambĩ hakuhĩ na Gibethoni, itũũra rĩa Afilisti. **16** Nao andũ a Isiraeli maarĩ kũu kambĩ makĩigua atĩ Zimuri nĩaciirĩire mũthamaki na akamũũraga. Mũthenya o ro ũcio, marĩ o kũu kambĩ makĩanĩrĩra atĩ Omuri ũrĩa warĩ mũnene wa ita nĩwe mũthamaki wa Isiraeli. **17** Hĩndĩ ĩyo Omuri na andũ a Isiraeli othe arĩa maarĩ hamwe nake makĩehera Gibethoni na makĩrigiicĩria itũũra inene rĩa Tiriza marĩtahe. **18** Hĩndĩ ĩrĩa Zimuri onire atĩ itũũra inene nĩrĩanyiitwo-rĩ, agĩtoonya gĩikaro-inĩ gĩa kwĩgitĩra kĩa nyũmba ya ũthamaki, agĩgĩcina na mwaki arĩ kuo thĩĩnĩ. Nĩ ũndũ ũcio agĩkua, **19** nĩ ũndũ wa mehia marĩa eekĩte, ageeka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, na gũthiĩ na mĩthiĩre ya Jeroboamu o na mehia marĩa eekĩte agatũma Isiraeli meehie. **20** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Zimuri, o na maũndũ ma ũremi marĩa eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma athamaki a Isiraeli? **21** Hĩndĩ ĩyo andũ a Isiraeli magĩatũkana ikundi igĩrĩ, nuthu ĩmwe makĩrũmĩrĩra Tibini mũrũ wa Ginathu atuĩke mũthamaki, nayo nuthu ĩyo ĩngĩ makĩrũmĩrĩra Omuri. **22** No rĩrĩ, arũmĩrĩri a Omuri magĩtooria arũmĩrĩri a Tibini mũrũ wa Ginathu; Nĩ ũndũ ũcio Tibini agĩkua, nake Omuri agĩtuĩka mũthamaki. **23** Mwaka wa mĩrongo ĩtatũ na ũmwe wa Asa mũthamaki wa Juda, nĩguo Omuri aatuĩkire mũthamaki wa Isiraeli, nake agĩthamaka mĩaka ikũmi na ĩĩrĩ, ĩtandatũ yayo aathamakire arĩ Tiriza. **24** Nake akĩgũra karĩma ga Samaria kuuma kũrĩ Shemeru na taranda igĩrĩ cia betha, na agĩaka itũũra inene hau karĩma igũrũ, akĩrĩĩta Samaria, arĩĩtanĩtie na Shemeru ũrĩa wakoretwo arĩ mwene karĩma kau. **25** No rĩrĩ, Omuri nĩekire maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, akĩĩhia makĩria ya andũ othe arĩa maarĩ mbere yake. **26** Nĩathiire na mĩthiĩre yothe ya Jeroboamu mũrũ wa Nebati, na mehia-inĩ make marĩa maatũmire andũ a Isiraeli meehie; nĩ ũndũ ũcio makĩrakaria Jehova Ngai wa Isiraeli nĩ ũndũ wa ngai ciao cia mĩhianano yao ya kũhooywo ĩtarĩ kĩene. **27** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Omuri, ũrĩa eekire na marĩa ahingirie-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma athamaki a Isiraeli? **28** Omuri akĩhurũka hamwe na maithe make, agĩthikwo Samaria. Nake mũriũ Ahabu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **29** Mwaka wa mĩrongo ĩtatũ na ĩnana wa Asa, mũthamaki wa Juda, Ahabu mũrũ wa Omuri agĩtuĩka mũthamaki wa Isiraeli, nake agĩthamakĩra Isiraeli arĩ Samaria mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩĩrĩ. **30** Ahabu mũrũ wa Omuri nĩekire maũndũ maingĩ mooru maitho-inĩ ma Jehova, makĩria ya mũndũ o wothe wa arĩa maarĩ mbere yake. **31** We to kuona onire gwĩka mehia ta ma Jeroboamu mũrũ wa Nebati arĩ kaũndũ kanini, no-o na nĩahikirie Jezebeli mwarĩ wa Ethibaali mũthamaki wa Asidoni, na akĩambĩrĩria gũtungata na kũhooya Baali. **32** Nĩathondekeire Baali kĩgongona thĩĩnĩ wa hekarũ ya Baali ĩrĩa aakire kũu Samaria. **33** Ningĩ Ahabu nĩathondekire gĩtugĩ kĩa Ashera, na agĩĩka maũndũ maingĩ mooru gũkĩra ũrĩa athamaki othe a Isiraeli arĩa maarĩ mbere yake meekĩte ma gũtũma Jehova Ngai wa Isiraeli arakare. **34** Ihinda-inĩ rĩa Ahabu, Hieli wa kuuma Betheli nĩacookereirie itũũra rĩa Jeriko. Aahaandire mũthingi wakuo na thogora wa gũkuĩrwo nĩ mũriũ wake wa irigithathi Abiramu,

nacio ihingo ciakuo agĩciaka na thogora wa gũkuĩrwo nĩ mũriũ wake Segubu ũrĩa warĩ mũnini, kũringana na kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩtio nĩ Joshua mũrũ wa Nuni.

17 Na rĩrĩ, Elija ũrĩa Mũtishibi kuuma Tishibi, thĩinĩ wa Gileadi, akĩĩra Ahabu atĩrĩ, "O ta ũrĩa Jehova, Ngai wa Isiraeli, atũũraga muoyo, ũrĩa niĩ ndungatagĩrarĩ, mĩaka ĩrĩa ĩgũũka gũtigũcooka kũgĩa ime kana mbura, tiga na ũndũ wa kiugo gĩakwa." **2** Ningĩ kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinyĩra Elija akĩĩrwo atĩrĩ, **3** "Ũkĩra uume gũkũ, werekere mwena wa irathĩro, ũkehithe mũkuruinĩ wa Kerithu mwena wa irathĩro wa Jorodani. **4** Ũrĩnyuuaga maaĩ karũũĩ-inĩ kau, na nĩnjathĩte mahuru makũrehagĩre irio kuo." **5** Nĩ ũndũ ũcio Elija agĩĩka o ta ũrĩa Jehova aamwĩrire. Agĩthiĩ mũkuru-inĩ wa Kerithu, mwena wa irathĩro wa Jorodani, na agĩikara kuo. **6** Mahuru maamũtwaragĩra mũgate na nyama rũciinĩ, na makamũtwarĩra mũgate na nyama hwaĩ-inĩ, nake akanyuuaga maaĩ ma karũũĩ kau. **7** Thuutha ũcio, karũũĩ kau gakĩhũa tondũ gũtikoretwo kũrĩ na mbura bũrũri ũcio. **8** Hĩndĩ ĩyo kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinyĩra Elija rĩngĩ, akĩĩrwo atĩrĩ, **9** "Thiĩ o rĩmwe nginya Zarefathu kũu Sidoni ũgaikare kuo. Nĩnjathĩte mũtumia wa ndigwa wa kũu akũheage irio." **10** Nĩ ũndũ ũcio agĩthiĩ Zarefathu. Hĩndĩ ĩrĩa aakinyire kĩhingo-inĩ gĩa itũũra, agĩkora mũtumia wa ndigwa hau akĩũngania tũkũ. Akĩmwĩta, akĩmũũria atĩrĩ, "Wahota kũndehera tũũĩ tũnini na gĩkombe nĩgeetha nyue?" **11** Mũtumia ũcio agĩtua gũthiĩ kũmũgĩĩrĩra maaĩ-rĩ, akĩmwĩta, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndagũthaitha ndehera kĩenyũ kĩa mũgate ndĩe." **12** Mũtumia ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova Ngai waku atũũraga muoyo-rĩ, niĩ ndirĩ na mũgate no kamũtu kanini karĩ ndigithũ-inĩ na tũguta tũnini tũrĩ cuba-inĩ. Na rĩu ndĩrongania tũkũ tũtũ ndware mũciĩ, nĩgeetha ngaruge irio ciakwa na mwana wakwa, nĩguo tũrĩe tũcooke tũkue." **13** Elija akĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra. Thiĩ mũciĩ na wĩke o ro ũguo woiga. No wambe ũndugĩre kamũgate kanini kuumanagia na kĩrĩa ũrĩ nakĩo, ũndehere ũcooke wĩthondekere wee na mwana waku. **14** Tondũ ũũ nĩguo Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga: 'Ndigithũ ndĩrĩ hĩndĩ ĩgathira mũtu namo maguta matirĩ hĩndĩ magathira cuba-inĩ, nginya mũthenya ũrĩa Jehova akaheana mbura bũrũri-inĩ ũyũ.'" **15** Nake agĩthiĩ agĩĩka o ũguo Elija aamwĩrire. Nĩ ũndũ ũcio o mũthenya nĩ kwarĩ na irio cia Elija, na cia mũtumia ũcio na nyũmba yake. **16** Nĩgũkorwo ndigithũ ndĩathiraga mũtu nayo cuba ndĩathiraga maguta, kũringana na kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩtio nĩ Elija. **17** Thuutha ũcio mũriũ wa mũtumia ũcio mwene mũciĩ akĩrwara. Nake akĩĩhĩrwo mũno makĩria, nginya agĩtiga kũhihia. **18** Mũtumia ũcio akĩĩra Elija atĩrĩ, "Nĩ ũhoro ũrĩkũ ũrĩ naguo na niĩ, wee mũndũ wa Ngai? Kaĩ wokire kũndirikania mehia makwa, na ũũrage mũrũ wakwa?" **19** Nake Elija akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nengera mũrũguo," akĩmũruta moko-inĩ make, akĩmũtwara kanyũmba ka igũrũ karĩa aikaraga, akĩmũkomia ũrĩrĩ-inĩ wake. **20** Nake agĩkaĩra Jehova, akiuga atĩrĩ, "Wee Jehova Ngai wakwa, kaĩ ningĩ warehere mũtumia ũyũ wa ndigwa mũtino, ũyũ njikarĩte ndĩ mũgeni gwake, na ũndũ wa kũreka mũriũ wake akue?" **21** Nake agĩĩtambũrũkia igũrũ rĩa kahĩĩ kau maita matatũ na agĩkaĩra Jehova, akiuga atĩrĩ, "Wee Jehova Ngai wakwa, reke muoyo wa kahĩĩ gaka ũgacookerere!" **22** Jehova akĩigua gũkaya kwa Elija, naguo muoyo wa kahĩĩ kau ũgĩgacookerera, gagĩcooka muoyo. **23** Elija akĩoya mwana ũcio akĩmũikũrũkia kuuma kanyũmba ka igũrũ, akĩmũtoonyia nyũmba. Akĩmũnengera nyina, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ta kĩrore, mũrũguo arĩ muoyo!" **24** Nake mũtumia ũcio akĩĩra Elija atĩrĩ, "Rĩu nĩndamenya atĩ ũrĩ mũndũ wa Ngai, na atĩ kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kiumĩte kanua gaku nĩ kĩa ma."

18 Thuutha wa ihinda iraaya, mwaka-inĩ wa gatatũ, kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinyĩra Elija, akĩĩrwo atĩrĩ, "Ũkĩra ũthiĩ ũkeyonanie harĩ Ahabu, na thuutha wa ũguo nĩnguuria mbura bũrũri-inĩ ũyũ." **2** Nĩ ũndũ ũcio Elija agĩthiĩ kwĩonania kũrĩ Ahabu. Na rĩrĩ, ng'aragu yarĩ nene mũno kũu Samaria, **3** nake Ahabu nĩatũmanĩire Obadia ũrĩa warĩ mũrũgamĩrĩri wa nyũmba yake ya ũthamaki. (Obadia aarĩ mwĩtĩkia weheanĩte mũno kũrĩ Jehova. **4** Rĩrĩa Jezebeli ooragithagia anabii a Jehova, Obadia nĩoete anabii igana rĩmwe akamahitha ngurunga-inĩ igĩrĩ, o ĩmwe andũ mĩrongo ĩtano, na akamaheaga irio na maaĩ.) **5** Ahabu akĩĩra Obadia atĩrĩ, "Thiũrũrũka bũrũri wothe ũthiĩ ithima-inĩ ciothe, na ituamba-inĩ. No gũkorwo tuona handũ harĩ nyeki ĩngĩtũũria mbarathi na nyũmbũ muoyo, nĩguo tũtikoorage nyamũ o na ĩmwe iitũ." **6** Nĩ ũndũ ũcio makĩgayana bũrũri ũcio o eerĩ o mũndũ kũrĩa egũtuĩkanĩria, Ahabu agĩthiĩ mwena ũmwe na Obadia agĩthiĩ mwena ũrĩa ũngĩ. **7** Rĩrĩa Obadia aathiiaga-rĩ, agĩtũngana na Elija. Obadia akĩmũmenya, akĩinamĩrĩra, agĩturumithia ũthiũ thĩ, akĩmũũria atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩwe, mwathi wakwa Elija?" **8** Nake agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ nĩ niĩ, thiĩ ũkeere Ahabu mwathi waku atĩrĩ, 'Elija arĩ gũkũ.'" **9** Obadia akĩmũũria atĩrĩ, "Kaĩ njĩkĩte ũũru ũrĩkũ, nĩguo ũũneane niĩ ndungata yaku moko-inĩ ma Ahabu njũragwo? **10** Ti-itheru o ta ũrĩa Jehova Ngai waku atũũraga muoyo-rĩ, gũtirĩ rũrĩrĩ kana ũthamaki mwathi wakwa atarĩ aatũmana ũgacario. Na rũrĩrĩ kana ũthamaki o wothe woiga ndũrĩ kuo, nake akehĩtithia andũ akuo moige na ma atĩ matikuonete. **11** Na rĩu ũranjĩĩra thiĩ kũrĩ mwathi wakwa ngamwĩre atĩrĩ, 'Elija arĩ gũkũ.' **12** Niĩ ndiũĩ kũrĩa Roho wa Jehova angĩgũtwara twatigana nawe. Ingĩthiĩ njĩĩre Ahabu ũguo na acooke akwage-rĩ, nĩekũnjũraga. No niĩ ndungata yaku ndũire hooyaga Jehova kuuma ndĩ o mũnini. **13** Wee mwathi wakwa-rĩ, kaĩ ũtarĩ waigua ũrĩa ndeekire rĩrĩa Jezebeli ooragaga anabii a Jehova, ũrĩa ndaahithire anabii a Jehova igana rĩmwe ngurunga-inĩ igĩrĩ, o ĩmwe anabii mĩrongo ĩtano, na ngamaheaga irio na maaĩ? **14** Na rĩu ũranjĩĩra thiĩ kũrĩ mwathi wakwa ngamwĩre atĩrĩ, 'Elija arĩ gũkũ.' Nĩekũnjũraga!" **15** Elija akĩmwĩra atĩrĩ, "O ta ũrĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe ũrĩa ndungatagĩra atũũraga muoyo-rĩ, ti-itherũ nĩngwĩonithania niĩ mwene kũrĩ Ahabu ũmũthĩ." **16** Nĩ ũndũ ũcio Obadia agĩthiĩ gũtũnga Ahabu akĩmwĩra ũhoro ũcio, nake Ahabu agĩthiĩ gũtũnga Elija. **17** Rĩrĩa Ahabu onire Elija, akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee nĩwe, wee mũnyariiri wa Isiraeli?" **18** Elija akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ ndinyariirĩte Isiraeli. No wee na nyũmba ya thoguo,

nĩ inyuĩ mwĩkĩte ũguo. Nĩmwatiganĩirie maathani ma Jehova na mũkĩrũmĩrĩra Baali. **19** Rĩu tũmana andũ moime Isiraeli guothe, moke tũcemanie nao Kĩrĩma-inĩ gĩa Karimeli. Na ũrehe anabii arĩa a Baali magana mana ma mĩrongo ĩtano na anabii a Ashera magana mana, arĩa marĩĩagĩra metha-inĩ ya Jezebeli." **20** Nĩ ũndũ ũcio Ahabu agĩtũmana Isiraeli guothe na agĩcookanĩrĩria anabii Kĩrĩma-inĩ gĩa Karimeli. **21** Elija agĩthiĩ mbere ya andũ akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ nginya rĩ mũgũtũũra mũthanganagĩria njĩra igĩrĩ? Angĩkorwo Jehova nĩwe Ngai-rĩ, mũrũmĩrĩrei, no angĩkorwo Baali nĩwe Ngai-rĩ, mũkĩmũrũmĩrĩre we." No andũ acio matiamũcookeirie ũndũ o na ũmwe. **22** Hĩndĩ ĩyo Elija akĩmeera atĩrĩ, "Niĩ nyiki no niĩ ndigĩtwo ndĩ mũnabii wa Jehova, no Baali arĩ na anabii magana mana ma mĩrongo ĩtano. **23** Tũreherei ndegwa igĩrĩ. Reke methuurĩre ndegwa ĩmwe, na mamĩtinangie icunjĩ, macooke mamĩigĩrĩre ngũ igũrũ, no matigaakie mwaki. Na niĩ haarĩrie ndegwa ĩyo ĩngĩ, na ndĩmĩigĩrĩre ngũ igũrũ, na ndigwakia mwaki. **24** Ningĩ mũcooke mũkaĩre rĩĩtwa rĩa ngai wanyu, na niĩ ngaĩre rĩĩtwa rĩa Jehova. Na ngai ũrĩa ũgũcookia mahooya na ũndũ wa kũrehe mwaki-rĩ, ũcio nĩwe Ngai." Nao andũ othe makiuga atĩrĩ, "Ũguo woiga nĩ wega." **25** Elija akĩĩra anabii a Baali atĩrĩ, "Thuurai ndegwa ĩmwe, mwambĩrĩrie kũmĩhaarĩria, tondũ nĩ inyuĩ mũkĩrĩ aingĩ. Mũkaĩre rĩĩtwa rĩa ngai wanyu, na mũtigaakie mwaki." **26** Tondũ ũcio makĩoya ndegwa ĩrĩa maaheirwo makĩmĩhaarĩria. Magĩkaĩra rĩĩtwa rĩa Baali kuuma rũciinĩ nginya mĩaraho, makĩanĩrĩra makiugaga atĩrĩ, "Wee Baali tũigue!" No matiigana gũcookerio, tondũ gũtiarĩ mũndũ wa kũmacookeria. Nao makĩrũgarũga, makĩinaga, na magĩthiũrũrũkaga kĩgongona kĩu maathondekete. **27** Mĩaraho yakinya-rĩ, Elija akĩambĩrĩria kũmanyũrũria, akĩmeera atĩrĩ, "Anĩrĩrai mũno! Ti-itherũ we akĩrĩ ngai! No gũkorwo e na maũndũ areciiria, kana e na mĩhang'o, kana agathiĩ rũgendo. No gũkorwo nĩakomete na no nginya okĩrio." **28** Tondũ ũcio makĩanĩrĩra mũno, na magĩĩtemanga na hiũ cia njora na matimũ, nginya thakame ĩkĩambĩrĩria kũnyũrũrũka, tondũ ũcio nĩguo warĩ mũtugo wao. **29** Na rĩrĩ, mĩaraho yahĩtũka-rĩ, magĩthiĩ o na mbere na ũrathi wao wa matũhũhũ nginya ihinda rĩa igongona rĩa hwaĩ-inĩ. No gũtiarĩ na macookio, na gũtiarĩ o na ũmwe wa kũmacookeria, na gũtiarĩ o na ũmwe wa kũmarũmbũiya. **30** Ningĩ Elija akĩĩra andũ othe atĩrĩ, "Okokaai hakuhĩ na niĩ" Nao andũ acio magĩthiĩ hakuhĩ nake. Elija agĩcookereria kĩgongona kĩa Jehova tondũ nĩgĩathũkangĩtio. **31** Elija akĩoya mahiga ikũmi na meerĩ kũringana na mĩhĩrĩga ya njiarwa cia Jakubu, ũrĩa wakinyĩirwo nĩ kiugo kĩa Jehova akĩĩrwo atĩrĩ, "Ũrĩĩtagwo Isiraeli." **32** Nake agĩaka kĩgongona na mahiga macio rĩĩtwa-inĩ rĩa Jehova, na akĩenja mũtaro mwariĩ ũngĩiganĩra ibaba igĩrĩ cia mbegũ, ũkĩrigiicĩria kĩgongona kĩu. **33** Akĩara ngũ, agĩtinangia ndegwa ĩyo icunjĩ, na akĩmĩigĩrĩra ngũ igũrũ. Ningĩ akĩmeera atĩrĩ, "Iyũriai mĩtũngi ĩna mĩnene maaĩ, mũmaitĩrĩrie igũrũ rĩa iruta na igũrũ rĩa ngũ." **34** Akĩmeera atĩrĩ, "Ĩkai ũguo rĩngĩ," nao magĩĩka o ro ũguo. Akĩmaatha akĩmeera atĩrĩ, "Ĩkai ũguo riita rĩa gatatũ," nao magĩĩka ũguo riita rĩa gatatũ. **35** Namo maaĩ macio magĩtherera gũthiũrũrũka kĩgongona, o na makĩiyũra mũtaro. **36** Ihinda rĩa kũruta igongona-rĩ, mũnabii Elija agĩokooka hau mbere na akĩhooya atĩrĩ: "Wee Jehova Ngai wa Iburahĩmu, na Isaaka, na Isiraeli, reke kũmenyeke ũmũthĩ atĩ Wee nĩwe Ngai thĩinĩ wa Isiraeli, na ningĩ atĩ niĩ ndĩ ndungata yaku na njĩkĩte maũndũ maya mothe o ta ũrĩa ũnjathĩte. **37** Njigua, Wee Jehova, njigua, nĩgeetha andũ aya mamenye atĩ Wee Jehova nĩwe Ngai, na atĩ nĩũkũgarũra ngoro ciao igũcookerere." **38** Naguo mwaki wa Jehova ũgĩikũrũka ũgĩcina igongona, na ngũ icio, na mahiga, o na tĩĩri, ningĩ ũkĩng'aria maaĩ marĩa maarĩ mũtaro. **39** Hĩndĩ ĩrĩa andũ othe moonire ũndũ ũcio, makĩgũa, magĩturumithia mothiũ thĩ, makĩanĩrĩra makiuga atĩrĩ, "Jehova nĩwe Ngai! Jehova nĩwe Ngai!" **40** Nake Elija agĩatha andũ acio akĩmeera atĩrĩ, "Nyiitai anabii acio a Baali. Mũtikareke o na ũmwe wao oore!" Nao makĩmanyiita, nake Elija akiuga maikũrũkio gĩtuamba-inĩ gĩa Kishoni mooragĩrwo kuo. **41** Nake Elija akĩĩra Ahabu atĩrĩ, "Thiĩ ũrĩe na ũnyue tondũ kũrĩ na mũhũyũko wa mbura nene." **42** Nĩ ũndũ ũcio Ahabu agĩthiĩ, akĩrĩa na akĩnyua, nowe Elija akĩambata Kĩrĩma igũrũ gĩa Karimeli, akĩinamĩrĩra nginya thĩ, agĩtoonyia mũtwe gatagatĩ ka maru make. **43** Nake akĩĩra ndungata yake atĩrĩ, "Thiĩ ũcũthĩrĩrie iria-inĩ," nayo ĩkĩambata ĩgĩcũthĩrĩrĩria. Ĩkiuga atĩrĩ, "Hatirĩ kĩndũ." Nake Elija akĩmĩĩra ĩcooke ho rĩngĩ na rĩngĩ maita mũgwanja. **44** Riita rĩa mũgwanja ndungata ĩyo ĩkĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ harĩ na gatu kanini kaigana guoko kwa mũndũ karoimĩra kuuma iria-inĩ." Nĩ ũndũ ũcio Elija akĩmĩĩra atĩrĩ, "Thiĩ ũkeere Ahabu atĩrĩ, 'Ohania ngaari yaku ya ita, ũikũrũke ũtanahingĩrĩrio nĩ mbura.'" **45** Hĩndĩ ĩyo igũrũ rĩgĩthimba nĩ ũndũ wa matu, na rũhuho rũkĩhurutana, gũkiura mbura nene, nake Ahabu akĩhaica ngaari yake agĩthiĩ Jezireeli. **46** Naguo hinya wa Jehova ũgĩũka igũrũ rĩa Elija, akĩĩhotora akĩrũmia nguo yake na mũcibi, akĩhanyũka e mbere ya Ahabu, o nginya Jezireeli.

19 Na rĩrĩ, Ahabu akĩĩra Jezebeli ũrĩa wothe Elija eekĩte, o na ũrĩa ooragithĩtie anabii othe a Baali na rũhiũ rwa njora. **2** Nĩ ũndũ ũcio Jezebeli agĩtũmĩra Elija mũndũ akamwĩre atĩrĩ, "Ngai ciakwa iroothũũra o na ikĩrĩrĩrie gũthũũra, angĩkorwo ihinda ta rĩrĩ rũciũ, ndigatũma muoyo waku ũhaane ta wa ũmwe wa anabii acio ũrooragire." **3** Elija agĩitigĩra akĩũra nĩguo ahonokie muoyo wake. Aakinya Birishiba kũu Juda, agĩtiga ndungata yake kuo, **4** nowe mwene, agĩthiĩ rũgendo rwa mũthenya ũmwe na kũu werũ-inĩ. Agĩkinya mũtĩ-inĩ wa mwethia, agĩikara thĩ kĩĩruru-inĩ kĩaguo, akĩhooya akue. Akiuga atĩrĩ, "Jehova, nĩnyonete mathĩĩna ma kũnjigana. Oya muoyo wakwa; niĩ ndirĩ mwega gũkĩra maithe makwa ma tene." **5** Agĩkoma toro hau rungu rwa mũtĩ ũcio. O rĩmwe mũraika akĩmũhutia, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũkĩra ũrĩe." **6** Akĩhũgũra, na hau mũtwe-inĩ wake haarĩ na mũgate wahĩhĩtio na makara mahiũ, na nĩ haarĩ na ndigithũ yarĩ na maaĩ. Akĩrĩa na akĩnyua, agĩcooka agĩkoma rĩngĩ. **7** Mũraika ũcio wa Jehova akĩmũkora hĩndĩ ya keerĩ, akĩmũhutia, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũkĩra ũrĩe nĩgũkorwo rũgendo rũrĩa rũrĩ mbere yaku nĩ rũraihu mũno." **8** Nĩ ũndũ ũcio agĩũkĩra akĩrĩa na akĩnyua. Akĩgĩa na hinya nĩ ũndũ

wa irio icio, agĩthiĩ matukũ mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ, nginya agĩkinya Horebu, kĩrĩma-inĩ kĩa Ngai. **9** Kũu agĩthiĩ agĩtoonya ngurunga, akĩraara ho. Nakĩo kiugo kĩa Jehova gĩkĩmũkinyĩra, akĩũrio atĩrĩ, "Elija, ũreka atĩa haha?" **10** Nake agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ngoretwo ndĩ na kĩyo kĩnene nĩ ũndũ wa Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe. Andũ a Isiraeli nao nĩmaregete kĩrĩkanĩro gĩaku, makamomora igongona ciaku, na makooraga anabii aku na rũhiũ rwa njora. No niĩ nyiki ndigarĩte, na rĩu o na niĩ nĩmarageria kũnjũraga." **11** Nake Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Uma ũthiĩ ũrũgame kĩrĩma-inĩ mbere ya Jehova, nĩgũkorwo Jehova akiriĩ kũhĩtũkĩra ho." Hĩndĩ ĩyo rũhuho rũnene rwa hinya rũgĩatũranga irĩma na rũgĩthethera mahiga mbere ya Jehova, no Jehova ndaarĩ rũhuho-inĩ rũu. Thuutha wa rũhuho gũkĩgĩa gĩthingithia, no Jehova ndaarĩ gĩthingithia-inĩ kĩu. **12** Thuutha wa gĩthingithia gũgĩũka mwaki, no Jehova ndaarĩ mwaki-inĩ ũcio, na thuutha wa mwaki ũcio gũgĩũka mũgambo mũceke, mũhooreru. **13** Rĩrĩa Elija aiguire mũgambo ũcio, akĩguucia nguo yake akĩhumbĩra ũthiũ, na akiuma akĩrũgama mũromo-inĩ wa ngurunga. Hĩndĩ ĩyo mũgambo ũkĩmũũria atĩrĩ, "Elija, ũreka atĩa haha?" **14** Nake agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ngoretwo ndĩ na kĩyo kĩnene nĩ ũndũ wa Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe. Andũ a Isiraeli nao nĩmaregete kĩrĩkanĩro gĩaku, makamomora igongona ciaku, na makooraga anabii aku na rũhiũ rwa njora. No niĩ nyiki ndigarĩte, na rĩu o na niĩ nĩmarageria kũnjũraga." **15** Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũkĩra ũcookere o njĩra ĩrĩa wokĩire, ũthiĩ nginya Werũ wa Dameski. Wakinya kuo-rĩ, ũitĩrĩrie Hazaeli maguta atuĩke mũthamaki wa Suriata. **16** Ũcooke ũitĩrĩrie Jehu mũrũ wa Nimushi maguta atuĩke mũthamaki wa Isiraeli, na ũitĩrĩrie Elisha mũrũ wa Shafatu wa kuuma Abeli-Mehola maguta nĩguo atuĩke mũnabii ithenya rĩaku. **17** Jehu nĩakooraga ũrĩa wothe ũkaahonoka rũhiũ rwa njora rwa Hazaeli, nake Elisha nĩakooraga ũrĩa wothe ũkaahonoka rũhiũ rwa njora rwa Jehu. **18** Na rĩrĩ, nĩndĩtigĩirie ngiri mũgwanja thĩinĩ wa Isiraeli, othe arĩa matarĩ maaturĩria Baali ndu, na matarĩ maamĩmumunya." **19** Nĩ ũndũ ũcio Elija akiuma kũu, agĩthiĩ agĩkora Elisha mũrũ wa Shafatu. Aaciimbaga na ndegwa ikũmi na igĩrĩ ciohanĩtio na macooki igĩrĩ igĩrĩ, nowe aatwarithagia icooki rĩa ikũmi na meerĩ. Elija agĩthiĩ harĩ we na akĩmũikĩria nguo yake ya igũrũ. **20** Nake Elisha agĩtiganĩria ndegwa ciake akĩrũmĩrĩra Elija. Akĩmwĩra atĩrĩ, "Njĩtĩkĩria ngoigĩre baba na maitũ ũhoro, njooke njũke tũthiĩ nawe." Nake Elija akĩmũcookeria atĩrĩ, "Cooka, kaĩ arĩ atĩa ndagwĩka?" **21** Nĩ ũndũ ũcio Elisha akĩmũtiga, agĩcooka. Akĩoya ndegwa icio ciake cia macooki, agĩcithĩnja. Agĩakia mwaki na mĩraũ, akĩruga nyama, agĩcihe andũ makĩrĩa. Thuutha ũcio akiumagara, akĩrũmĩrĩra Elija, agĩtuĩka mũteithia wake.

20 Na rĩrĩ, Beni-Hadadi mũthamaki wa Suriata agĩcookanĩrĩria mbũtũ ciake ciothe cia ita, agĩtwarana hamwe na athamaki mĩrongo ĩtatũ na eerĩ, marĩ na mbarathi na ngaari cia ita, akĩambata akĩrigiicĩria itũũra rĩa Samaria na akĩrĩtharĩkĩra. **2** Agĩtũma andũ mathiĩ itũũra rĩu inene kũrĩ Ahabu mũthamaki wa Isiraeli, makamwĩre atĩrĩ, "Beni-Hadadi ekuuga ũũ: **3** 'Betha na thahabu ciaku nĩ ciakwa, nao atumia aku na ciana ciaku, arĩa ega mũno, nĩ akwa.'" **4** Nake mũthamaki wa Isiraeli akĩmũcookeria atĩrĩ, "O ũguo uugĩte, wee mũthamaki mwathi wakwa-rĩ, niĩ mwene ndĩ waku, na kĩrĩa gĩothe ndĩ nakĩo nĩ gĩaku." **5** Nao andũ acio maatũmĩtwo magĩcooka rĩngĩ makiuga atĩrĩ, "Beni-Hadadi ekuuga ũũ: 'Ndaatũmanire ngĩenda betha ciaku, na thahabu, na atumia aku, o na ciana ciaku. **6** No ihinda ta rĩĩrĩ rũciũ nĩngatũma anene akwa moke moiruurie nyũmba ya ũthamaki na nyũmba cia anene aku. Nĩmagataha indo ciothe iria cia bata, macikuue.'" **7** Mũthamaki wa Isiraeli agĩĩta athuuri othe a bũrũri ũcio, akĩmeera atĩrĩ, "Githĩ mũtirona atĩ mũndũ ũyũ nĩ haaro aracaria! Rĩrĩa aatũmanire agĩĩtia atumia akwa na ciana ciakwa, na betha na thahabu ciakwa-rĩ, niĩ ndiamũgiririe." **8** Athuuri na andũ othe makĩmũcookeria atĩrĩ, "Tiga kũmũthikĩrĩria, na ndũgetĩkĩre maũndũ macio mothe arenda." **9** Nake agĩcookeria andũ acio maatũmĩtwo nĩ Beni-Hadadi, akĩmeera atĩrĩ, "Ĩrai mũthamaki, mwathi wakwa atĩrĩ, ndungata yaku nĩĩgwĩka maũndũ marĩa woririe rĩa mbere, no ũndũ ũyũ ũrenda rĩu ndingĩwĩtĩkĩra." Magĩthiĩ magĩcookeria Beni-Hadadi ũhoro ũcio. **10** Ningĩ Beni-Hadadi agĩtũma ũhoro rĩngĩ kũrĩ Ahabu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ngai iroothũũra na ikĩrĩrĩrie gũthũũra, kũngĩtigara rũkũngũ Samaria rũiganu rwa kũhe andũ akwa o mũndũ ngundi ĩmwe." **11** Mũthamaki wa Isiraeli agĩcookia atĩrĩ, "Mwĩrei ũũ: 'Mũndũ ũrĩa ũreyooha indo cia mbaara ndaagĩrĩirwo nĩ gwĩtĩĩa ta mũndũ ũrĩa ũraciruta.'" **12** Hĩndĩ ĩrĩa Beni-Hadadi aiguire ũhoro ũcio rĩrĩa we na athamaki acio manyuuaga me hema-inĩ ciao, agĩatha andũ ake akĩmeera atĩrĩ, "Mwĩhaarĩriei gũtharĩkĩra Samaria." Nĩ ũndũ ũcio makĩĩhaarĩria gũtharĩkĩra itũũra rĩu inene. **13** Ihinda rĩu mũnabii agĩũka kũrĩ Ahabu mũthamaki wa Isiraeli, akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: 'Nĩũrona ita rĩĩrĩ inene ũũ? Ningũrĩneana moko-inĩ maku ũmũthĩ, nĩgeetha ũmenye atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'" **14** Nake Ahabu akĩũria atĩrĩ, "No nũũ ũgwĩka ũguo?" Nake mũnabii ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: Anene ethĩ arĩa matongoragia mbũtũ cia bũrũri nĩo megwĩka ũguo." Ningĩ akĩũria atĩrĩ, "Na nũũ ũkaambĩrĩria mbaara?" Nake mũnabii akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩwe ũkaamĩambĩrĩria." **15** Nĩ ũndũ ũcio Ahabu agĩĩta anene arĩa ethĩ 232 arĩa maatongoragia mbũtũ cia bũrũri. Ningĩ agĩcookanĩrĩria andũ acio angĩ a andũ a Isiraeli othe maarĩ 7,000. **16** Nao makiumagara mĩaraho hĩndĩ ĩrĩa Beni-Hadadi na athamaki acio mĩrongo ĩtatũ na eerĩ arĩa maarĩ rũmwe nake, maanyuuaga njoohi marĩ hema-inĩ ciao. **17** Anene acio ethĩ maatongoragia mbũtũ cia bũrũri nĩo maathiire mbere. Hĩndĩ ĩyo Beni-Hadadi nĩatũmĩte andũ a gũthigaana, nao makĩmũrehere ũhoro atĩrĩ, "Nĩ kũrĩ na andũ marooka moimĩte Samaria." **18** Nake akiuga atĩrĩ, "Angĩkorwo mokĩte na thayũ-rĩ, manyiitei marĩ muoyo; angĩkorwo nĩ mbaara ya marehe-rĩ, manyiitei marĩ muoyo." **19** Anene acio ethĩ atongoria a mbũtũ cia bũrũri makiumagara kuuma itũũra-inĩ marũmĩrĩirwo nĩ mbũtũ ya ita, **20** na o mũndũ akĩũraga thũ yake. Nĩ ũndũ ũcio Asuriata makĩũra maingatithĩtio nĩ andũ a Isiraeli. No Beni-Hadadi mũthamaki wa Suriata akĩũra

ahaicĩte mbarathi me na andũ amwe ake arĩa ahaici a mbarathi. **21** Mũthamaki wa Isiraeli akĩmatindĩka na agĩtooria mbarathi na ngaari cia ita, akĩũraga Asuriata aingĩ mũno. **22** Thuutha ũcio mũnabii agĩkora mũthamaki wa Isiraeli, akĩmwĩra atĩrĩ, "Wĩhaarĩrie wega, na wone ũrĩa kwagĩrĩire nĩ gwĩkwo, tondũ kĩmera kĩrĩa gĩgũũka mũthamaki wa Suriata nĩagagũtharĩkĩra rĩngĩ." **23** Ihinda-inĩ rĩu anene a mũthamaki wa Suriata makĩmũtaara atĩrĩ, "Ngai cia andũ a Isiraeli nĩ ngai cia irĩma-inĩ. Kĩu nĩkĩo gĩatũmire matũkĩrie hinya. No tũngĩhũũrana nao werũ-inĩ, ti-itherũ nĩtũkamakĩrĩa hinya. **24** Ĩka atĩrĩ: Eheria athamaki othe kuuma mbũtũ-inĩ ciao, na ũmakũũranie na anene angĩ. **25** No nginya warahũre ita ta rĩrĩa wateire, mbarathi o harĩ mbarathi, na ngaari ya ita harĩ o ngaari ya ita, nĩgeetha tũhote kũrũa na Isiraeli werũ-inĩ. Ti-itherũ hĩndĩ ĩyo nĩ tũgaakorwo tũrĩ na hinya kũmakĩra." Mũthamaki agĩĩtĩkania nao na agĩĩka o ũguo. **26** Kĩmera kĩrĩa kĩarũmĩrĩire gĩakinya-rĩ, Beni-Hadadi agĩcookanĩrĩria Asuriata, magĩthiĩ Afeki makarũe na andũ a Isiraeli. **27** Rĩrĩa andũ a Isiraeli o nao maacookanĩrĩirio na makĩneo indo ciothe, makiumagara magatũngane nao. Andũ a Isiraeli makĩamba hema ciao ing'ethanĩire nao matarĩĩ ta tũrũũru twĩrĩ twa mbũri. Hĩndĩ ĩyo Asuriata maiyũrĩte bũrũri ũcio wothe. **28** Mũndũ wa Ngai agĩũka, akĩĩra mũthamaki wa Isiraeli atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: 'Tondũ Asuriata mareciiria Jehova nĩ ngai wa irĩma-inĩ na ti ngai wa ituamba-inĩ-rĩ, nĩngũneana mbũtũ ĩno nene ũũ moko-inĩ maku, nawe ũmenye atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'" **29** Ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja maikarire mambĩte hema ciao mang'ethanĩire, na mũthenya wa mũgwanja makĩambĩrĩrĩria mbaara. Andũ a Isiraeli makĩũraga thigari 100,000 cia magũrũ cia Asuriata, mũthenya ũmwe. **30** Acio angĩ makĩũrĩra itũũra inene rĩa Afeki, kũrĩa rũthingo rwagwĩrĩire andũ ao 27,000. Nake Beni-Hadadi akĩũrĩra itũũra inene akĩĩhitha kanyũmba ga thĩĩinĩ. **31** Anene ake makĩmwĩra atĩrĩ, "Ta rora, nĩtũiguĩte atĩ athamaki a nyũmba ya Isiraeli nĩ marĩ tha. Twĩtĩkĩrie tũthiĩ kũrĩ mũthamaki wa Isiraeli twĩhotorete nguo cia makũnia njohero na twĩrigiicĩirie mĩhĩndo mĩtwe iitũ. No gũkorwo nĩagetĩkĩra kũhonokia muoyo waku." **32** Makĩĩhotora nguo cia makũnia njohero, na makĩrigiicĩria mĩhĩndo mĩtwe yao, magĩthiĩ kũrĩ mũthamaki wa Isiraeli, makĩmwĩra atĩrĩ, "Ndungata yaku Beni-Hadadi egũkwĩra atĩrĩ, 'Ndagũthaitha reke ndũũre muoyo.'" Nake mũthamaki akĩmooria atĩrĩ, "Arĩ o muoyo? Ũcio-rĩ, nĩ mũrũ wa baba." **33** Andũ acio makĩigua ũguo meerwo taarĩ kĩmenyithia kĩega, makĩgwatĩria kiugo gĩake, makiuga atĩrĩ, "Ĩĩ nĩguo, Beni-Hadadi nĩ mũrũ wa thoguo." Mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Thĩii mũmũrehe." Rĩrĩa Beni-Hadadi oimĩrire, Ahabu akĩmũingĩria ngaari-inĩ yake ya ita. **34** Beni-Hadadi akĩĩra Mũthamaki Ahabu atĩrĩ, "Nĩngũgũcookeria matũũra marĩa baba aatunyire thoguo, nawe ũthondeke kũndũ kwa wonjoria thĩiinĩ wa Dameski, o ta ũrĩa baba eekĩte Samaria." Nake Ahabu akiuga atĩrĩ, "Kũngĩgĩa na kĩrĩkanĩro kĩa ũiguano witũ nawe, nĩngũrekereria ũthiĩ." Nĩ ũndũ ũcio magĩthondeka kĩrĩkanĩro kĩa ũiguano, akĩmwĩtĩkĩria athiĩ. **35** Na ũndũ wa kiugo kĩa Jehova, mũndũ ũmwe wa ariũ a anabii nĩerire mũndũ wa thiritũ yake atĩrĩ, "Ngũtha na mũtĩ waku wa mbaara," no mũndũ ũcio akĩrega. **36** Nĩ ũndũ ũcio mũnabii akĩmwĩra atĩrĩ, "Tondũ ndũnathĩkĩra Jehova-rĩ, wathiĩ wandiga o ũguo nĩũkũũragwo nĩ mũrũũthi." Na thuutha wa mũndũ ũcio gũthiĩ-rĩ, agĩkorwo nĩ mũrũũthi, ũkĩmũũraga. **37** Ningĩ mũnabii akĩona mũndũ ũngĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndagũthaitha ngũtha," nake mũndũ ũcio akĩmũgũtha na akĩmũtiihia. **38** Mũnabii agĩthiĩ, akĩrũgama mũkĩra-inĩ wa njĩra etereire mũthamaki. Ehumbĩrĩte maitho na gĩtambaya kĩa mũtwe nĩguo ndakamenyeke. **39** Na rĩrĩa mũthamaki aahĩtũkaga-rĩ, mũnabii ũcio akĩmwĩta, akĩmwĩra atĩrĩ, "Niĩ ndungata yaku ndĩrathiĩte harĩa mbaara ĩneneheire, nake mũndũ ũmwe arooka kũrĩ niĩ arĩ na mũndũ mũtahe, aranjĩĩra atĩrĩ, 'Rangĩra mũndũ ũyũ, na angĩũra, wee nĩwe ũkooragwo handũ hake, kana ũrĩhe taranda ĩmwe ya betha.' **40** Hĩndĩ ĩrĩa ndungata yaku yagĩire na mĩhang'o ya haha na harĩa mũndũ ũcio akĩũra." Mũthamaki wa Isiraeli akiuga atĩrĩ, "Rĩu nĩrĩo ituĩro rĩaku, o ta ũguo wee mwene woiga." **41** Hĩndĩ ĩyo mũnabii akĩeheria gĩtambaya maitho-inĩ na ihenya, nake mũthamaki wa Isiraeli akĩmũmenya atĩ nĩ ũmwe wa anabii. **42** Akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: 'Nĩũrekereirie mũndũ ũrĩa niĩ ndĩratuĩte atĩ no nginya akue. Nĩ ũndũ ũcio wee nĩwe ũgũkua handũ hake, nao andũ aku mooragwo handũ ha andũ ake.'" **43** Mũthamaki wa Isiraeli agĩthiĩ Samaria nyũmba-inĩ yake ya ũthamaki athitĩtie gĩthiithi na arĩ mũrakaru.

21 Na rĩrĩ, thuutha ũcio gũkĩgĩa na ũndũ wakoniĩ mũgũnda wa mĩthabibũ wa Nabothu ũrĩa Mũjezireeli. Mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ warĩ kũu Jezireeli, hakuhĩ na nyũmba ya ũthamaki ya Ahabu mũthamaki wa Samaria. **2** Nake Ahabu akĩĩra Nabothu atĩrĩ, "He mũgũnda waku wa mĩthabibũ haandage mboga, tondũ ũrĩ hakuhĩ na nyũmba yakwa ya ũthamaki. Nĩngũgũkũũranĩria na mũgũnda ũngĩ wa mĩthabibũ mwega gũkĩra ũyũ, kana ũngĩona arĩ wega, no ngũhe mbeeca ciiganĩte thogora waguo." **3** No Nabothu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Jehova arogiria ngũhe igai rĩa maithe makwa." **4** Nĩ ũndũ ũcio Ahabu akĩinũka athitĩtie gĩthiithi na arĩ mũrakaru, tondũ Nabothu ũrĩa Mũjezireeli nĩamwĩrire atĩrĩ, "Ndingĩkũhe igai rĩa maithe makwa." Agĩkoma ũrĩrĩ wake ang'athĩtie na akĩrega kũrĩa irio. **5** Nake Jezebeli mũtumia wake akĩingĩra akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũtukie gĩthiithi? Ũrarega kũrĩa irio nĩkĩ?" **6** Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ tondũ njĩĩrire Nabothu ũrĩa Mũjezireeli atĩrĩ, 'Nyenderia mũgũnda waku wa mĩthabibũ, kana ũngĩona kwagĩrĩire, ngũhe mũgũnda ũngĩ wa mĩthabibũ handũ haguo.' No anjĩĩra atĩrĩ, 'Ndingĩkũhe mũgũnda wakwa wa mĩthabibũ.'" **7** Jezebeli mũtumia wake akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũguo nĩguo ũgwĩka arĩ we mũthamaki wa Isiraeli? Ũkĩra ũrĩe! Kena. Nĩ niĩ ngũkũhe mũgũnda wa mĩthabibũ wa Nabothu ũcio Mũjezireeli." **8** Nĩ ũndũ ũcio akĩandĩka marũa na rĩĩtwa rĩa Ahabu, na akĩmahũũra mũhũũri wake, akĩmatũma kũrĩ athuuri na anene arĩa maatũũranagia na Nabothu itũũra-inĩ rĩake inene. **9** Marũa-inĩ macio aandĩkĩte ũũ: "Anĩrĩrai mũthenya wa kwĩhinga kũrĩa irio, na mũikarĩrie Nabothu handũ ekuoneka, gatagatĩ ka andũ. **10** No mũige imaramari igĩrĩ imũng'etheire, mũciĩre

irute ũira wa atĩ nĩarumĩte Ngai na akaruma mũthamaki. Mũcooke mũmuumie nja ya itũũra mũmũhũre na mahiga nyuguto nginya akue." **11** Nĩ ũndũ ũcio athuuri na anene arĩa maatũũraga itũũra-inĩ inene rĩa Nabothu magĩĩka o ta ũrĩa Jezebeli aathanĩte marũa-inĩ macio aamaandĩkĩire. **12** Makĩanĩrĩra mũthenya wa kwĩhinga kũrĩa irio, na magĩikarĩria Nabothu handũ ekuoneka, gatagatĩ-inĩ ka andũ. **13** Ningĩ imaramari igĩrĩ igĩikara imũng'etheire, na ikĩruta thitango ya gũũkĩrĩra Nabothu mbere ya andũ, ikiuga atĩrĩ, "Nabothu nĩarumĩte Ngai, na akaruma mũthamaki." Nĩ ũndũ ũcio makĩmuumia nja ya itũũra inene, makĩmũhũũra na mahiga nyuguto nginya agĩkua. **14** Magĩcooka magĩtwara ũhoro kũrĩ Jezebeli, makĩmwĩra atĩrĩ, "Nabothu nĩmũhũũre na mahiga nyuguto na nĩ mũkuũ." **15** Jezebeli aarĩkia kũigua atĩ Nabothu nĩahũrĩtwo na mahiga nyuguto agakuarĩ, akĩĩra Ahabu atĩrĩ "Ũkĩra wĩgwatĩre mũgũnda wa mĩthabibũ wa Nabothu ũrĩa Mũjezireeli ũcio araregete gũkwenderia. Ndarĩ muoyo, nĩakuĩte." **16** Hĩndĩ ĩrĩa Ahabu aiguire atĩ Nabothu nĩakuĩte, agĩũkĩra, agĩikũrũka akegwatĩre mũgũnda wa mĩthabibũ wa Nabothu. **17** Na rĩrĩ, kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinyĩra Elija ũrĩa Mũtishibi akĩĩrwo atĩrĩ, **18** "Ikũrũka ũgatũnge Ahabu mũthamaki wa Isiraeli, ũrĩa wathanaga Samaria. Rĩu arĩ mũgũnda-inĩ wa mĩthabibũ wa Nabothu kũrĩa athiĩte kwĩgwatĩra mũgũnda ũcio ũtuĩke wake. **19** Mwĩre atĩrĩ, 'Jehova ekuuga ũũ: Githĩ ndũũragĩte mũndũ na ũkaamũtunya indo ciake?' Ningĩ ũmwĩre atĩrĩ, 'Jehova ekuuga ũũ: Handũ harĩa ngui iracũnĩire thakame ya Nabothu-rĩ, hau no ho ngui igaacũnĩra thakame yaku, ĩĩ, yaku wee mwene!'" **20** Nake Ahabu akĩĩra Elija atĩrĩ, "Wee thũ yakwa, anga nĩwangora!" Nake Elija agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩndagũkora, tondũ nĩwĩrutĩire gwĩka ũũru maitho-inĩ ma Jehova. **21** 'Na rĩrĩ, nĩngũkũrehere mwanangĩko. Nĩngũniina njiaro ciaku, na niinĩre Ahabu ciana ciothe cia arũme thĩinĩ wa Isiraeli, arĩ ngombo kana ũrĩa ũtarĩ ngombo. **22** Nĩngatũma nyũmba yaku ĩhaane o ta ya Jeroboamu mũrũ wa Nebati, na ta ya Baasha mũrũ wa Ahija, tondũ nĩũndakarĩtie na ũgatũma Isiraeli mehie.' **23** "Naguo ũhoro ũkoniĩ Jezebeli, Jehova ekuuga ũũ: 'Ngui nĩigatambuurangĩra Jezebeli rũthingo-inĩ rwa Jezireeli.' **24** "Andũ a Ahabu arĩa magaakuĩra itũũra-inĩ, makaarĩĩo nĩ ngui. Nao arĩa magaakuĩra mĩgũnda-inĩ makaarĩĩo nĩ nyoni cia rĩera-inĩ." **25** (Na rĩrĩ, gũtirĩ kuoneka mũndũ ta Ahabu werutĩire gwĩka ũũru maitho-inĩ ma Jehova, aringĩrĩirio nĩ mũtumia wake Jezebeli. **26** Mĩtugo yake yarĩ mĩũru mũno nĩ ũndũ wa kũrũmĩrĩra mĩhianano ya kũhooywo ta ũrĩa Aamori meekaga, arĩa Jehova aingatire akĩmeheria mbere ya Isiraeli.) **27** Hĩndĩ ĩrĩa Ahabu aiguire ciugo icio, agĩtarũranga nguo ciake, akĩĩhumba nguo ya ikũnia na akĩĩhinga kũrĩa irio. Aakomaga ehumbĩte nguo ya ikũnia na agathiiaga enyiihĩtie. **28** Hĩndĩ ĩyo kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinyĩra Elija ũrĩa Mũtishibi, akĩũrio atĩrĩ: **29** "Nĩwonete ũrĩa Ahabu enyiihĩtie mbere yakwa? Tondũ we nĩenyiihĩtie, ndikarehe mwanangĩko ũyũ matukũ-inĩ make, no nĩngaũrehere nyũmba yake matukũ-inĩ ma mũriũ."

22 Na rĩrĩ, kwa ihinda rĩa mĩaka ĩtatũ gũtiarĩ na mbaara gatagatĩ ga Suriata na Isiraeli. **2** No mwaka-inĩ wa gatatũ, Jehoshafatu mũthamaki wa Juda agĩikũrũka, agĩthiĩ gũceerera mũthamaki wa Isiraeli. **3** Mũthamaki wa Isiraeli nĩakoretwo eera anene ake atĩrĩ, "Githĩ mũtiũĩ atĩ Ramothu-Gileadi nĩ itũũra riitũ, na gũtirĩ ũndũ tũreka wa kũrĩoya rĩngĩ kuuma kũrĩ mũthamaki wa Suriata?" **4** Nĩ ũndũ ũcio akĩũria Jehoshafatu atĩrĩ, "Nĩũgũthiĩ na niĩ tũkahũũranĩre itũũra rĩa Ramothu-Gileadi?" Nake Jehoshafatu agĩcookeria mũthamaki wa Isiraeli atĩrĩ, "Niĩ nawe tũrĩ ũndũ ũmwe, andũ akwa no ta andũ aku, na mbarathi ciakwa no ta mbarathi ciaku." **5** No Jehoshafatu agĩcooka akĩĩra mũthamaki wa Isiraeli atĩrĩ, "Amba ũtuĩrie na ũmenye ũtaaro wa Jehova." **6** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli agĩcookanĩrĩria anabii hamwe, nao maarĩ anabii ta magana mana, akĩmooria atĩrĩ, "Thiĩ ngahũũranĩre itũũra rĩa Ramothu-Gileadi, kana ndigathiĩ?" Makĩmũcookeria atĩrĩ, "Thiĩ, nĩgũkorwo Jehova nĩekũneana itũũra rĩu moko-inĩ ma mũthamaki." **7** Nowe Jehoshafatu akĩũria atĩrĩ, "Kaĩ gũkũ gũtarĩ mũnabii wa Jehova ũrĩa tũngĩtuĩria ũhoro kuuma kũrĩ we?" **8** Mũthamaki wa Isiraeli agĩcookeria Jehoshafatu atĩrĩ, "Nĩ kũrĩ mũndũ ũmwe ũrĩa ũngĩtũtuĩrĩria ũhoro kuuma kũrĩ Jehova, no nĩndĩmũthũire tondũ gũtirĩ hĩndĩ andathagĩra ũndũ mwega, no maũndũ mooru hĩndĩ ciothe. Nake nĩwe Mikaya mũrũ wa Imula." No Jehoshafatu agĩcookia atĩrĩ, "Mũthamaki ndagĩrĩirwo nĩ kuuga ũguo." **9** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli agĩĩta ũmwe wa anene ake, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndehera Mikaya mũrũ wa Imula narua." **10** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki wa Isiraeli na Jehoshafatu mũthamaki wa Juda mehumbĩte nguo ciao cia ũthamaki na magaikarĩra itĩ ciao cia ũnene hau kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano, itoonyero-inĩ rĩa kĩhingo gĩa itũũra rĩa Samaria, nao anabii othe maarĩ ho makĩratha me mbere yao. **11** Na rĩrĩ, Zedekia mũrũ wa Kenaana nĩathondekete hĩa cia kĩgera, nake akiuga atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: 'Ici nĩcio mũgatheeca Asuriata nacio nginya mũmaniine.'" **12** Nao anabii acio angĩ othe maarathaga o ũndũ ũmwe, makoiga atĩrĩ, "Tharĩkĩra Ramothu-Gileadi na nĩũgũtooria, tondũ Jehova nĩekũrĩneana moko-inĩ ma mũthamaki." **13** Mũndũ ũrĩa watũmĩtwo ageete Mikaya akĩmwĩra ũũ, "Atĩrĩrĩ, anabii arĩa angĩ othe maarĩtie o ta mũndũ ũmwe, nao mararathĩra mũthamaki ũhootani. Reke kiugo gĩaku gĩĩtĩkanie na kĩao, na warie ũndũ mwega." **14** Nowe Mikaya akiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, niĩ ngũmwĩra o ũrĩa Jehova ekũnjĩĩra." **15** Hĩndĩ ĩrĩa aakinyire-rĩ, mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, "Mikaya, tũthiĩ tũkahũũranĩre itũũra rĩa Ramothu-Gileadi, kana tũtigaathiĩ?" Nake Mikaya akĩmũcookeria atĩrĩ, "Rĩtharĩkĩre na ũhootane, tondũ Jehova nĩekũrĩneana moko-inĩ ma mũthamaki." **16** Mũthamaki akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ maita maigana ngũtũũra ngwĩhĩtithagia ndũkae kũnjĩĩra ũhoro ũngĩ, tiga ũhoro wa ma thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jehova?" **17** Nake Mikaya akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndĩronire andũ a Isiraeli othe mahurunjũkĩire irĩma-inĩ ta ng'ondu itarĩ na mũrĩithi, nake Jehova aroiga atĩrĩ, 'Andũ aya matirĩ na mwathi. O mũndũ nĩarekwo ainũke gwake na thayũ.'" **18** Nake

mũthamaki wa Isiraeli akĩĩra Jehoshafatu atĩrĩ, “Githĩ ndikwĩrire atĩ ndarĩ hĩndĩ angĩndathĩra ũhoro mwega, tiga o ũrĩa mũũru?” **19** Mikaya agĩthiĩ na mbere, akiuga atĩrĩ, “Nĩ ũndũ ũcio thikĩrĩria kiugo kĩa Jehova: Ndĩronire Jehova aikarĩire gĩtĩ gĩake kĩa ũnene arĩ na mbũtũ yothe ya igũrũ ĩrũgamĩte ĩmũthiũrũkĩirie mwena wa ũrĩo na wa ũmotho. **20** Nake Jehova akĩũria atĩrĩ, ‘Nũũ ũkũheenereria Ahabu nĩguo atharĩkĩre Ramothu-Gileadi, nĩgeetha athiĩ agakuĩre kuo?’ “Ũmwe akiuga ũũ, na ũrĩa ũngĩ ũũ. **21** Marigĩrĩrio-inĩ roho ũmwe ũkiumĩra, ũkĩrũgama mbere ya Jehova, ũkiuga atĩrĩ, ‘Nĩ niĩ ngũmũheenereria.’ **22** “Jehova akĩũria atĩrĩ, ‘Ũkũmũheenereria atĩa?’ “Naguo ũkiuga atĩrĩ, ‘Nĩgũthiĩ ngũthiĩ nduĩke roho wa maheeni tũnua-inĩ twa anabii ake othe.’ “Jehova akiuga atĩrĩ, ‘Wee nĩũkũhota kũmũheenereria. Thiĩ ũgeeke ũguo.’ **23** “Nĩ ũndũ ũcio Jehova nĩekĩrĩte roho wa maheeni tũnua-inĩ twa anabii aya aku othe. Jehova nĩagwathĩrĩirie mwanangĩko.” **24** Hĩndĩ ĩyo Zedekia mũrũ wa Kenaana agĩkuhĩrĩria na akĩgũtha Mikaya rũhĩ rwa ũthiũ. Akĩmũũria atĩrĩ, “Kaĩ roho wa Jehova aragereire kũ rĩrĩa aroimire kũrĩ niĩ, nĩguo aarie nawe?” **25** Mikaya agĩcookia atĩrĩ, “Nĩũkamenya mũthenya ũrĩa ũgaathiĩ kwĩhitha kanyũmba ka na thĩinĩ.” **26** Mũthamaki wa Isiraeli agĩathana, akiuga atĩrĩ, “Oyai Mikaya mũmũcookie kũrĩ Amoni mwathi wa itũũra inene, na kũrĩ Joashu mũrũ wa mũthamaki, **27** na muge atĩrĩ, ‘Mũthamaki ekuuga ũũ: Mũndũ ũyũ nĩaikio njeera na ndakaheo kĩndũ gĩa kũrĩa tiga mũgate na maaĩ, nginya rĩrĩa ngaacooka na thayũ.’” **28** Mikaya akiuga atĩrĩ, “Ũngĩgaacooka na thayũ-rĩ, no gũtuĩkire atĩ Jehova ndaarĩtie na niĩ.” Agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Iguai ũhoro wakwa, inyuĩ andũ aya inyuothe!” **29** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli na Jehoshafatu mũthamaki wa Juda makĩambata nginya Ramothu-Gileadi. **30** Nake mũthamaki wa Isiraeli akĩĩra Jehoshafatu atĩrĩ, “Nĩngũtoonya mbaara-inĩ ndĩĩgarũrĩte ndikamenyeke, no wee wĩkĩre nguo cia ũthamaki.” Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli akĩĩgarũra ndakamenyeke na agĩtoonya mbaara-inĩ. **31** Na rĩrĩ, mũthamaki wa Suriata nĩathĩte anene ake mĩrongo ĩtatũ na eerĩ a ngaari cia ita, akoiga atĩrĩ, “Mũtikarũe na mũndũ o na ũmwe, mũnene kana mũnini, tiga o mũthamaki wa Isiraeli.” **32** Rĩrĩa anene a mbũtũ cia ngaari cia ita moonire Jehoshafatu magĩĩciiria atĩrĩ, “Ti-itherũ ũyũ nĩwe mũthamaki wa Isiraeli” Nĩ ũndũ ũcio makĩgarũrũka mamũtharĩkĩre, no rĩrĩa Jehoshafatu aakaire-rĩ, **33** anene acio a ngaari cia ita makĩona atĩ ũcio ti mũthamaki wa Isiraeli, magĩtiga kũmũingatithia. **34** No mũndũ ũmwe akĩgeeta ũta wake, agĩikia mũguĩ o ro ũguo, naguo ũkĩratha mũthamaki wa Isiraeli o gatagatĩ-inĩ ka magathĩkanĩrio ma nguo yake ya mbaara. Nake mũthamaki akĩĩra mũtwarithia wa ngaari yake ya ita atĩrĩ, “Garũra ngaari ũndute mbaara-inĩ. Nĩndagurario.” **35** Nayo mbaara ĩkĩneneha, ĩgĩthiĩ na mbere mũthenya wothe, nake mũthamaki agĩikara anyiitĩrĩirwo ngaari-inĩ yake ya ita ang’etheire Asuriata. Nayo thakame ĩkiura kuuma kĩronda gĩake hau aagurarĩtio, ĩgĩitĩka ngaari-inĩ ya ita, na hwaĩ-inĩ ũcio agĩkua. **36** Riũa rĩgĩthũa, gũkĩanĩrĩrwo kũrĩ mbũtũ cia ita, ikĩĩrwo atĩrĩ, “O mũndũ nĩainũke itũũra rĩake; o mũndũ nĩacooke bũrũri wake!” **37** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli agĩkua na agĩtwarwo Samaria, makĩmũthika kuo. **38** Nao magĩthambĩria ngaari ĩyo ya ita karia-inĩ ga Samaria, (harĩa maraya meethambagĩra), nacio ngui igĩcũna thakame yake, o ta ũrĩa kiugo kĩa Jehova kĩoigĩte. **39** Namo maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Ahabu, hamwe na maũndũ marĩa we eekire, na nyũmba ya ũthamaki ĩrĩa aakithirie na ĩkĩgemio na mĩguongo, o na matũũra marĩa airigire na thingo cia hinya, githĩ maũndũ macio matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma athamaki a Isiraeli? **40** Ahabu akĩhurũka hamwe na maithe make. Nake mũriũ Ahazia agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **41** Jehoshafatu mũrũ wa Asa aatuĩkire mũthamaki wa Juda mwaka-inĩ wa ĩna wa Ahabu mũthamaki wa Isiraeli. **42** Jehoshafatu aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩtano rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, na agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano. Nyina eetagwo Azuba mwarĩ wa Shilihi. **43** No maũndũ-inĩ mothe, aarũmĩrĩire mĩthiĩre ya ithe Asa na ndarĩ hĩndĩ aatiganire nayo; nĩekire maũndũ marĩa magĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova. O na kũrĩ ũguo-rĩ, kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gũtieheririo, nao andũ magĩthiĩ na mbere kũrutĩra magongona na gũcinĩra ũbumba kuo. **44** Ningĩ Jehoshafatu magĩikara marĩ na thayũ na mũthamaki wa Isiraeli. **45** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jehoshafatu, na maũndũ marĩa aahingirie, o na ũhootani wake mbaara-inĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma athamaki a Juda? **46** Nake akĩniina bũrũri-inĩ arũme arĩa maahũũraga ũmaraya na arũme arĩa angĩ mahooero-inĩ, arĩa maatigaire kuo kuuma hĩndĩ ya ũthamaki wa ithe Asa. **47** Hĩndĩ ĩyo gũtiarĩ mũthamaki Edomu; mũnini wa mũthamaki nĩwe waathanaga. **48** Nake Jehoshafatu nĩaakire marikabu nyingĩ cia wonjoria, cia gũthiĩ kũgĩĩra thahabu Ofiri, no itiigana gũthiĩ, tondũ nĩcioinĩkangĩire kũu Ezioni-Geberi. **49** Hĩndĩ ĩyo Ahazia mũrũ wa Ahabu akĩĩra Jehoshafatu atĩrĩ, “Ĩtĩkĩria andũ akwa matherere hamwe na andũ aku,” nowe Jehoshafatu akĩrega. **50** Nake Jehoshafatu akĩhurũka hamwe na maithe make, agĩthikwo hamwe nao itũũra-inĩ rĩa ithe Daudi. Nake mũriũ Jehoramu agĩthamaka ithenya rĩake. **51** Ahazia mũrũ wa Ahabu aatuĩkire mũthamaki wa Isiraeli kũu Samaria mwaka-inĩ wa ikũmi na mũgwanja wa Jehoshafatu, mũthamaki wa Juda, nake agĩthamakĩra Isiraeli mĩaka ĩĩrĩ. **52** Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, tondũ nĩarũmĩrĩire mĩthiĩre ya ithe na nyina na mĩthiĩre ya Jeroboamu mũrũ wa Nebati, ũrĩa watũmire Isiraeli mehie. **53** Nake agĩtungatĩra Baali, akĩmĩinamĩrĩra akĩmĩhooya, na akĩrakaria Jehova Ngai wa Isiraeli o ta ũrĩa ithe eekĩte.

2 Athamaki

1 Na rĩrĩ, thuutha wa gĩkuũ kĩa Ahabu, andũ a Moabi
makĩrega gwathĩkĩra Isiraeli. **2** Na rĩrĩ, Ahazia
nĩagwĩte kuuma ndirica-inĩ ya nyũmba yake ya igũrũ
kũu Samaria, akagurario. Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma andũ,
akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi mũkoorie Baali-Zebubu, ngai ya
Ekironi, kana hihi nĩngũhona nguraro ici." **3** No mũraika
wa Jehova akĩĩra Elija ũrĩa Mũtishibi atĩrĩ, "Ambata,
ũthiĩ ũtũngane na andũ acio matũmĩtwo nĩ mũthamaki
wa Samaria, ũmoorie atĩrĩ, 'Nĩ Ngai gũtarĩ thĩinĩ wa
Isiraeli nĩguo mũthiĩ mũkahooe ũhoro kuuma kũrĩ Baali-
Zebubu, ngai ya Ekironi?' **4** Nĩ ũndũ ũcio Jehova ekuuga
ũũ: 'Ndũkuuma gĩtanda-inĩ hau ũkomete. Ti-itherũ
nĩũgũkua!'" Nĩ ũndũ ũcio Elija agĩthiĩ. **5** Rĩrĩa andũ acio
maatũmĩtwo maacookire kũrĩ mũthamaki, akĩmooria
atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩatũma mũcooke?" **6** Nao makĩmũcookeria
atĩrĩ, "Nĩ harĩ na mũndũ ũũkire gũtũtũnga, aatwĩra atĩrĩ,
'Cookai kũrĩ mũthamaki ũrĩa ũmũtũmĩte, mũmwĩre
atĩrĩ, "Jehova ekũũria atĩrĩ: Nĩ Ngai gũtarĩ thĩinĩ wa
Isiraeli nĩguo ũtũme andũ makahooe ũhoro kuuma kũrĩ
Baali-Zebubu, ngai ya Ekironi? Nĩ ũndũ ũcio ndũkuuma
gĩtanda-inĩ hau ũkomete. Ti-itherũ nĩũgũkua!"'" **7**
Nake mũthamaki akĩmooria atĩrĩ, "Mũndũ ũcio ũũkire
kũmũtũnga na aamwĩra ũguo-rĩ, ekũhaanaga atĩa?"
8 Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ mũndũ wĩhumbĩte
nguo ya guoya, na akeoha mũcibi wa ngoothi njohero."
Nake mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Ũcio oima Elija ũrĩa
Mũtishibi." **9** Nake agĩtũmĩra Elija mũnene wa thigari arĩ
na gĩkundi gĩake kĩa andũ mĩrongo ĩtano; mũnene ũcio
akĩambata kũrĩ Elija, ũrĩa waikarĩte gacũmbĩrĩ ga kĩrĩma,
akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee mũndũ wa Ngai, mũthamaki
ekuuga atĩrĩ, 'Ikũrũka!'" **10** Nake Elija agĩcookeria
mũnene ũcio atĩrĩ, "Akorwo ndĩ mũndũ wa Ngai-rĩ,
mwaki nĩũikũrũke uume igũrũ, ũgũcine hamwe na andũ
aya aku mĩrongo ĩtano!" Hĩndĩ o ĩyo mwaki ũgĩikũrũka
kuuma igũrũ, ũgĩcina mũnene ũcio hamwe na andũ
ake. **11** Ningĩ mũthamaki agĩtũmĩra Elija mũnene
ũngĩ wa thigari arĩ na andũ ake mĩrongo ĩtano. Nake
mũnene ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee mũndũ wa Ngai,
mũthamaki ekuuga atĩrĩ, 'Ikũrũka narua!'" **12** Nake
Elija akĩmũcookeria atĩrĩ, "Akorwo ndĩ mũndũ wa Ngai-
rĩ, mwaki nĩũikũrũke uume igũrũ, ũgũcine hamwe na
andũ aya aku mĩrongo ĩtano!" Hĩndĩ ĩyo mwaki wa Ngai
ũgĩikũrũka kuuma igũrũ, ũgĩcina mũnene ũcio hamwe
na andũ ake mĩrongo ĩtano. **13** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki
agĩtũma mũnene wa gatatũ na andũ ake mĩrongo ĩtano.
Mũnene ũcio wa gatatũ akĩambata, agĩturia ndu mbere
ya Elija. Akĩmũthaitha, akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee mũndũ wa
Ngai, reke muoyo wakwa na wa andũ aya mĩrongo ĩtano
wonwo ũrĩ kĩndũ kĩrĩ bata nĩwe, ithuĩ ndungata ciaku!
14 Kĩone, mwaki nĩũikũrũkĩte kuuma igũrũ, na ũgacina
anene acio eerĩ a mbere hamwe na andũ ao. No rĩrĩ,
reke muoyo wakwa wonwo ũrĩ kĩndũ kĩrĩ bata nĩwe!" **15**
Nake mũraika wa Jehova akĩĩra Elija atĩrĩ, "Ikũrũkania
hamwe nake, na ndũkamwĩtigĩre." Nĩ ũndũ ũcio Elija
agĩũkĩra, agĩikũrũkania nake nginya kũrĩ mũthamaki.
16 Nake akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ:
Nĩ Ngai gũtarĩ thĩinĩ wa Isiraeli wa kũhooywo ũhoro
nĩwe, atĩ nĩkĩo ũgũtũma andũ makahooe ũhoro kũrĩ
Baali-Zebubu, ngai ya Ekironi? Tondũ nĩwĩkĩte ũguo-
rĩ, ndũrĩ hĩndĩ ũkoima gĩtanda-inĩ kĩu ũkomeire. Ti-
itherũ nĩũgũkua!" **17** Nĩ ũndũ ũcio agĩkua, kũringana
na kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩtio nĩ Elija. Na tondũ
Ahazia ndaarĩ na mwana wa kahĩĩ-rĩ, Joramu nĩwe
watuĩkire mũthamaki ithenya rĩake mwaka-inĩ wa keerĩ
wa Jehoramu mũrũ wa Jehoshafatu mũthamaki wa Juda.
18 Maũndũ marĩa mangĩ mothe makoniĩ wathani wa
Ahazia, na marĩa eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-
inĩ rĩa maũndũ ma ihinda rĩa athamaki a Isiraeli?

2 Hĩndĩ ĩrĩa Jehova aarĩ hakuhĩ kuoya Elija amũtware
igũrũ arĩ thĩinĩ wa kĩhuhũkanio kĩa rũhuho-rĩ, Elija
na Elisha maarĩ njĩra-inĩ makiuma Giligali. **2** Nake
Elija akĩĩra Elisha atĩrĩ, "Ikara haha; tondũ Jehova
nĩandũmĩte thiĩ Betheli." Nowe Elisha akĩmwĩra atĩrĩ,
"Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo na o ta
ũrĩa ũtũũraga muoyo-rĩ, niĩ ndigũgũtiga" Nĩ ũndũ ũcio
magĩikũrũka magĩthiĩ Betheli. **3** Hĩndĩ ĩyo thiritũ ya
anabii a kũu Betheli magĩũka kũrĩ Elisha, makĩmũũria
atĩrĩ, "Nĩũmenyete atĩ Jehova nĩekuoya mwathi waku
amweherie harĩwe ũmũthĩ?" Nake Elisha akĩmacookeria
atĩrĩ, "Ĩĩ nĩnjũũĩ, no mũtikaarie ũhoro ũcio." **4** Ningĩ
Elija akĩmwĩra atĩrĩ, "Elisha, ikara haha; tondũ Jehova
nĩandũmĩte thiĩ Jeriko." Nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Ti-itherũ
o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo na o ta ũrĩa wee
ũtũũraga muoyo-rĩ, niĩ ndigũgũtiga." Nĩ ũndũ ũcio
magĩthiĩ Jeriko. **5** Nao andũ a thiritũ ya anabii a kũu
Jeriko magĩkora Elisha makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩũmenyete
atĩ Jehova nĩekuoya mwathi waku amweherie harĩwe
ũmũthĩ?" Nake Elisha akĩmacookeria atĩrĩ, "Ĩĩ nĩnjũũĩ,
no mũtikaarie ũhoro ũcio." **6** Ningĩ Elija akĩmwĩra atĩrĩ,
"Ikara haha, tondũ Jehova nĩandũmĩte thiĩ Jorodani."
Nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova
atũũraga muoyo, na o ta ũrĩa wee ũtũũraga muoyo-
rĩ, niĩ ndigũgũtiga." Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, o eerĩ magĩthiĩ
na mbere na rũgendo. **7** Nao andũ mĩrongo ĩtano
a thiritũ ya anabii magĩthiĩ makĩrũgama haraaya,
marorete harĩa Elija na Elisha maarũngiĩ, hau rũũĩ-
inĩ rwa Jorodani. **8** Nake Elija akĩruta nguo yake ya
igũrũ, akĩmĩkũnja, akĩgũtha maaĩ nayo. Namo maaĩ
makĩgayũkana mwena wa ũrĩo na wa ũmotho, nao eerĩ
makĩringĩra thĩ nyũmũ. **9** Rĩrĩa maarĩkirie kũringa-rĩ,
Elija akĩĩra Elisha atĩrĩ, "Njĩĩra atĩrĩ, nĩatĩa ingĩgwĩkĩra
itaaneherio harĩwe?" Nake Elisha akĩmũcookeria atĩrĩ,
"Ngwenda kũgaya hinya wa roho waku maita meerĩ."
10 Nake Elija akiuga atĩrĩ, "Ũndũ ũcio wahooya nĩ
ũndũ mũritũ, no rĩrĩ, wanyona ngĩeherio harĩwe-
rĩ, nĩũgũtuĩka waku, no Waga kũnyona ndũgũtuĩka
waku." **11** Na rĩrĩ, rĩrĩa maatwaranĩte makĩaragia,
o rĩmwe ngaari yarĩrĩmbũkaga mwaki na mbarathi
ciarĩrĩmbũkaga mwaki ikiumĩra na ikĩmatigithũkania
eerĩ, na Elija akĩambata igũrũ arĩ thĩinĩ wa kĩhuhũkanio
kĩa rũhuho. **12** Elisha ona ũguo agĩkaya, akiuga atĩrĩ,
"Ũũi baba-ĩ! Ũũi baba-ĩ! Ngaari cia ita na ahaici a
mbarathi a Isiraeli!" Nake Elisha ndaacookire kũmuona
rĩngĩ. Hĩndĩ ĩyo akĩaũra nguo ciake, agĩcitembũranga.
13 Nake akĩoya nguo ya igũrũ ĩrĩa yagwĩte kuuma harĩ
Elija na agĩthiĩ akĩrũgama hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa

Jorodani. **14** Ningĩ akĩoya nguo ĩyo ya igũrũ yagwĩte
ĩkoima harĩ Elija, akĩgũtha maaĩ nayo. Akĩũria atĩrĩ,
"Rĩu akĩrĩ ha Jehova, Ngai wa Elija?" Na rĩrĩa aagũthire
maaĩ, makĩgayũkana maita meerĩ mwena wa ũrĩo na
mwena wa ũmotho, nake akĩringa. **15** Andũ a thiritũ ya
anabii kuuma Jeriko arĩa maacũthĩrĩirie makiuga atĩrĩ,
"Roho wa Elija rĩu ũrĩ igũrũ rĩa Elisha." Nao magĩthiĩ
kũmũtũnga, makĩinamĩrĩra thĩ mbere yake. **16** Nao
makiuga atĩrĩ, "Ta kĩrore, ithuĩ ndungata ciaku tũrĩ
na andũ marĩ hinya mĩrongo ĩtano. Metĩkĩrie mathiĩ
magacarie mwathi waku. No gũkorwo Roho wa Jehova
amuoire aamũtwara kĩrĩma-inĩ kana gĩtuamba-inĩ."
Nake Elisha akĩmacookeria atĩrĩ, "Aca, tigai kũmatũma."
17 No makĩmũringĩrĩria o nginya agĩconoka, akĩremwo
nĩ kũrega. Nĩ ũndũ ũcio akiuga atĩrĩ, "Matũmei." Nao
magĩtũma andũ mĩrongo ĩtano, arĩa maamwethire
mĩthenya ĩtatũ, no matiigana kũmuona. **18** Na rĩrĩa
maacookire kũrĩ Elisha, ũrĩa waikaraga Jeriko, akĩmeera
atĩrĩ, "Githĩ ndiamwĩrire mũtigathiĩ?" **19** Andũ a itũũra
rĩu inene makĩĩra Elisha atĩrĩ, "Mwathi witũ, itũũra rĩĩrĩ
rĩrĩ handũ hega, o ta ũrĩa ũreyonera, no maaĩ marĩo
nĩ marũrũ, naguo bũrũri ndũgĩaga kĩndũ." **20** Nake
akiuga atĩrĩ, "Ndeherai mbakũri njerũ, na mũmĩĩkĩre
cumbĩ." Nĩ ũndũ ũcio makĩmũrehere. **21** Nake agĩthiĩ
gĩthima-inĩ, agĩikia cumbĩ maaĩ-inĩ, akiuga atĩrĩ, "Jehova
ekuuga ũũ, 'Nĩndathondeka maaĩ maya. Matigacooka
kũrehe gĩkuũ kana matũme bũrũri wage kũgĩa kĩndũ
rĩngĩ.'" **22** Namo maaĩ macio matũire marĩ mega nginya
ũmũthĩ, kũringana na kiugo kĩrĩa kĩarĩtio nĩ Elisha.
23 Nake Elisha akiuma kũu, agĩthiĩ Betheli. Na rĩrĩa
aarĩ njĩra-inĩ agĩthiĩ-rĩ, imwana imwe ikiuma itũũra-
inĩ, ikĩmũnyũrũria, ikiuga atĩrĩ, "Ambata nakũu, wee
kĩhara gĩkĩ! Ambata nakũu, wee kĩhara gĩkĩ!" **24** Nake
akĩĩhũgũra, agĩcirora, agĩciruma na kĩrumi rĩĩtwa-
inĩ rĩa Jehova. Nacio nduba igĩrĩ ikiuma gĩthaka-inĩ,
igĩtambuura imwana mĩrongo ĩna na igĩrĩ ciacio. **25**
Nake agĩthiĩ Kĩrĩma-inĩ gĩa Karimeli, na kuuma kũu
agĩcooka Samaria.

3 Na rĩrĩ, Joramu mũrũ wa Ahabu agĩtuĩka mũthamaki
wa Isiraeli kũu Samaria mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩnana
wa Jehoshafatu, mũthamaki wa Juda, nake agĩathana
mĩaka ikũmi na ĩĩrĩ. **2** Nake agĩĩka maũndũ mooru
maitho-inĩ ma Jehova, no ti ta ũrĩa ithe na nyina
meekĩte. We nĩeheririe ihiga rĩrĩa rĩamũrĩirwo Baali
rĩrĩa rĩakĩtwo nĩ ithe. **3** No rĩrĩ, nĩarũmĩrĩire mehia ma
Jeroboamu mũrũ wa Nebati, marĩa eehirie na agĩtũma
andũ a Isiraeli o nao meehie, na ndaigana kũmatiga. **4** Na
rĩrĩ, Mesha mũthamaki wa Moabi nĩarĩithagia ng'ondu
na nĩarĩ atwaragĩre mũthamaki wa Isiraeli tũtũrũme
100,000 na guoya wa ndũrũme 100,000. **5** No rĩrĩa Ahabu
aakuire, mũthamaki wa Moabi akĩremera mũthamaki wa
Isiraeli. **6** Nĩ ũndũ ũcio ihinda rĩu Mũthamaki Joramu,
akiuma Samaria na agĩcookanĩrĩria andũ a Isiraeli othe.
7 Ningĩ agĩtũmĩra Jehoshafatu mũthamaki wa Juda
ndũmĩrĩri ĩno: "Mũthamaki wa Moabi nĩanjũkĩrĩire
akanemera. Nĩũgũthiĩ na nĩĩ tũkahũũrane na Moabi?"
Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩngũthiĩ nawe, nĩĩ
nawe tũrĩ ũndũ ũmwe, andũ akwa no ta andũ aku, na
mbarathi ciakwa no ta mbarathi ciaku." **8** Jehoshafatu
akĩmũũria atĩrĩ, "Tũkũgera njĩra ĩrĩkũ tũkamatharĩkĩre?"
Joramu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Tũkũgera njĩra ya werũ-
inĩ wa Edomu." **9** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli
akiumagara, marĩ na mũthamaki wa Juda, na wa Edomu.
Thuutha wa gũthiũrũrũka mĩthenya mũgwanja-rĩ,
thigari itiarĩ na maaĩ ma kũnyua kana maaĩ ma nyamũ
iria maarĩ nacio. **10** Mũthamaki wa Isiraeli akĩũria
atĩrĩ, "Ũũ nĩatĩa! Kaĩ Jehova atwĩtĩte tũrĩ athamaki
atatũ hamwe nĩgeetha atũneane kũrĩ Moabi?" **11** Nowe
Jehoshafatu akĩũria atĩrĩ, "Kaĩ gũkũ gũtarĩ mũnabii
wa Jehova ũrĩa ũngĩtũtuĩrĩria ũhoro harĩ Jehova?"
Nake mũtongoria ũmwe wa mũthamaki wa Isiraeli
agĩcookia atĩrĩ, "Elisha mũrũ wa Shafatu arĩ gũkũ. Nĩwe
waitagĩrĩria Elija maaĩ moko." **12** Jehoshafatu akiuga
atĩrĩ, "Kiugo kĩa Jehova kĩrĩ hamwe nake." Nĩ ũndũ
ũcio mũthamaki wa Isiraeli marĩ na Jehoshafatu na
mũthamaki wa Edomu magĩikũrũka kũrĩ Elisha. **13**
Elisha akĩĩra mũthamaki wa Isiraeli atĩrĩ, "Ndĩ na ũhoro
ũrĩkũ nawe? Thiĩ kũrĩ anabii a thoguo na anabii a
nyũkwa." Nake mũthamaki wa Isiraeli akĩmũcookeria
atĩrĩ, "Aca, tũtingĩthiĩ nĩ ũndũ nĩ Jehova ũtwĩtĩte ithuĩ
athamaki atatũ nĩguo atũneane kũrĩ Moabi." **14** Elisha
akiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova Mwene-Hinya-
Wothe atũũraga muoyo, ũrĩa niĩ ndungatagĩra, tiga
nĩ ũndũ wa gũconokera Jehoshafatu mũthamaki wa
Juda-rĩ, niĩ ndingĩakwĩhũgũrĩra o na kana nyone ta
wĩ ho. **15** No rĩrĩ, ndeherai mũhũũri wa kĩnanda kĩa
mũgeeto." O rĩrĩa mũhũũri wa kĩnanda aahũraga-rĩ,
guoko kwa Jehova gũkĩgĩa igũrũ rĩa Elisha **16** nake
akiuga atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Enjai mĩtaro
ĩiyũre gĩtuamba gĩkĩ. **17** Nĩgũkorwo Jehova ekuuga
ũũ: Mũtikuona rũhuho kana mbura, no rĩrĩ, gĩtuamba
gĩkĩ nĩgĩkũiyũra maaĩ, na inyuĩ, na ng'ombe cianyu na
nyamũ icio ingĩ cianyu mũmanyue. **18** Ũndũ ũyũ nĩ
mũhũthũ maitho-inĩ ma Jehova; na ningĩ nĩekũneana
Moabi moko-inĩ manyu. **19** Nĩmũkang'aũrania itũũra
rĩothe rĩirigĩirwo na rũthingo rwa hinya, na itũũra
rĩothe inene. Nĩmũgatema mũtĩ wothe mwega, na
mũthike ithima ciothe, na mũthũkangie mĩgũnda yothe
mĩega na mahiga." **20** Rũciinĩ rũrũ rũngĩ, ta ihinda
rĩrĩa rĩrutagwo igongona, maaĩ magĩtherera kuuma
mwena wa Edomu! Naguo bũrũri ũcio ũkĩiyũra maaĩ.
21 Na rĩrĩ, andũ a Moabi othe nĩmaiguĩte atĩ athamaki
acio nĩmokĩte kũrũa nao; nĩ ũndũ ũcio mũndũ mũrũme
wothe, mwĩthĩ na mũkũrũ, ũrĩa ũngĩahotire gũkuua
indo cia mbaara, agĩĩtwo na makĩigwo mũhaka-inĩ.
22 Rĩrĩa mookĩrire rũciinĩ tene-rĩ, riũa nĩrĩarĩte maaĩ-
inĩ macio igũrũ. Andũ a Moabi marĩ mũrĩmo ũrĩa
ũngĩ makĩona maaĩ maarĩ matune ta thakame. **23** Nao
makĩĩrana atĩrĩ, "Ĩĩrĩa nĩ thakame! Athamaki acio no
nginya makorwo nĩmarũĩte na makooragana o ene.
Andũ a Moabi, nĩtũthĩĩi tũgatahe indo!" **24** No rĩrĩa andũ
a Moabi mookire kũu kambĩ-inĩ cia Isiraeli-rĩ, Isiraeli
makĩarahũka na makĩhũũrana nao o nginya andũ a
Moabi makĩũra. Nao andũ a Isiraeli magĩtharĩkĩra bũrũri
ũcio na makĩũraga andũ a Moabi. **25** Nao makĩananga
matũũra, na o mũndũ agĩikia ihiga mũgũnda-inĩ wothe
ũrĩa warĩ mwega, o nginya ĩkĩiyũra mahiga. Ningĩ
magĩthika ithima ciothe, na magĩtema mũtĩ o wothe
mwega. Itũũra rĩa Kiriharesethu no rĩo rĩatigarire rĩtarĩ

imomore mahiga, no arũme maarĩ na igũtha o narĩo makĩrĩrigiicĩria, makĩrĩtharĩkĩra. **26** Rĩrĩa mũthamaki wa Moabi onire atĩ mbaara nĩyamũhatĩrĩria-rĩ, agĩthiĩ na andũ magana mũgwanja marĩ na hiũ cia njora makarũe na mũthamaki wa Edomu, no matiahotire. **27** Hĩndĩ ĩyo akĩoya mũriũ wake wa irigithathi, o we ũrĩa ũngĩathamakire ithenya rĩake, akĩmũruta arĩ igongona igũrũ rĩa rũthingo rwa itũũra rĩu inene. Nao andũ a Isiraeli makĩrakara mũno; makĩmweherera, magĩcooka bũrũri wao.

4 Na rĩrĩ, mũtumia wa mũndũ ũmwe wa thiritũ ya anabii agĩkaĩra Elisha, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndungata yaku, mũthuuri wakwa, nĩakuĩte, na wee nĩũũĩ atĩ araarĩ mwĩtigĩri Jehova. No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa araarĩ na thiirĩ wake nĩarooka kũiyĩra tũmwana twakwa tweerĩ tũtuĩke ngombo ciake." **2** Elisha akĩmũũria atĩrĩ, "Ingĩhota gũgũteithia atĩa? Ta njĩĩra atĩrĩ, nĩ kĩĩ ũrĩ nakĩo nyũmba gwaku?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndungata yaku ndĩrĩ na kĩndũ o nakĩ, tiga o tũguta tũnini." **3** Elisha akiuga atĩrĩ, "Thiĩ kũrĩ andũ a itũũra rĩaku othe ũhooe ndigithũ itarĩ kĩndũ. Ũhooe ndigithũ nyingĩ. **4** Ũcooke ũtoonye nyũmba yaku thĩinĩ hamwe na ariũ aku, na ũhinge mũrango. Ũitĩrĩre maguta ndigithũ-inĩ icio ciothe, na o ĩrĩa yaiyũra ũkamĩiga mwena-inĩ." **5** Nake akĩmũtiga, na thuutha ũcio mũtumia ũcio akĩĩhingĩra nyũmba hamwe na ariũ ake. Nao makamũrehagĩra ndigithũ, nake agĩthiĩ na mbere gũitĩrĩra maguta. **6** Rĩrĩa ndigithũ ciothe ciaiyũrire, akĩĩra mũriũ atĩrĩ, "Ndehere ndigithũ ĩngĩ." No mũriũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Hatirĩ ndigithũ ĩngĩ ĩtigarĩte." Namo maguta magĩthira. **7** Agĩthiĩ akĩĩra mũndũ wa Ngai ũhoro ũcio, nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ wendie maguta ũrĩhe mathiirĩ maku. We na ariũ aku-rĩ, mũtũũrio nĩ kĩrĩa gĩgũtigara." **8** Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe Elisha agĩthiĩ Shunemu, na kũu nĩ kwarĩ na mũtumia warĩ mũtongu, ũrĩa wamũringĩrĩirie mathiĩ gwake akarĩe irio. Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa rĩothe aahĩtũkagĩra hau nĩatoonyaga kuo akarĩa irio. **9** Mũtumia ũcio akĩĩra mũthuuriwe atĩrĩ, "Nĩnjũũĩ atĩ mũndũ ũyũ ũhĩtũkagĩra gũkũ gwitũ kaingĩ nĩ mũndũ mũtheru wa Ngai. **10** Reke twake kanyũmba kanini nyũmba-igũrũ na tũige gĩtanda, na metha, na gĩtĩ, na tawa nĩ ũndũ wake. Nĩgeetha aikarage ho rĩrĩa ooka gũkũ gwitũ." **11** Mũthenya ũmwe rĩrĩa Elisha ookire-rĩ, akĩambata kanyũmba-inĩ gake na agĩkoma kuo. **12** Akĩĩra Gehazi ndungata yake atĩrĩ, "Ĩta mũtumia ũcio Mũshunami." Nĩ ũndũ ũcio akĩmwĩta nake akĩrũgama mbere yake. **13** Elisha akĩmwĩra atĩrĩ, "Ĩra mũtumia ũcio atĩrĩ, 'Nĩwĩthĩnĩtie mũno nĩ ũndũ witũ. Na rĩrĩ, ũngĩenda gwĩkĩrwo atĩa? No tũkwarĩrĩrie harĩ mũthamaki kana harĩ mũnene wa mbũtũ ya ita?'" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ndirĩ na thĩĩna, ndũũranagia na andũ aitũ." **14** Ningĩ Elisha akĩũria Gehazi atĩrĩ, "Mũtumia ũyũ angĩĩkĩrwo atĩa?" Gehazi akiuga atĩrĩ, "Ndarĩ mwana wa kahĩĩ, na mũthuuriwe nĩ mũkũrũ." **15** Hĩndĩ ĩyo Elisha akiuga atĩrĩ, "Mwĩte." Nĩ ũndũ ũcio Gehazi akĩmwĩta, nake mũtumia ũcio akĩrũgama mũromo-inĩ. **16** Nake Elisha akĩmwĩra atĩrĩ, "Ihinda ta rĩĩrĩ mwaka ũyũ ũgũũka-rĩ, nĩũkanyiita mwana waku wa kahĩĩ na moko maku." Nake akĩrega, akiuga atĩrĩ, "Aca, mwathi wakwa, tiga kũheenia ndungata yaku, wee mũndũ wa Ngai!" **17** No rĩrĩ, mũtumia ũcio akĩgĩa nda, na mwaka ũcio ũngĩ ihinda o ta rĩu agĩciara kahĩĩ, o ta ũrĩa Elisha aamwĩrĩte. **18** Mwana ũcio agĩkũra, na mũthenya ũmwe akiumagara, agĩthiĩ kũrĩ ithe, ũrĩa warĩ hamwe na agethi. **19** Nake akĩĩra ithe atĩrĩ, "Wũi mũtwe-ĩ! Wũi mũtwe-ĩ!" Nake ithe akĩĩra ndungata atĩrĩ, "Mũkuue ũmũtwarĩre nyina." **20** Na thuutha wa ndungata kũmũkuua na kũmũtwarĩra nyina-rĩ, mwana ũcio agĩikara magũrũ-inĩ ma nyina nginya mĩaraho, agĩcooka agĩkua. **21** Nyina agĩthiĩ, akĩmũkomia ũrĩrĩ-inĩ wa mũndũ wa Ngai, agĩcooka akĩhinga mũrango, agĩthiĩ. **22** Nake agĩĩta mũthuuriwe, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndagũthaitha ũndũmĩre ndungata ĩmwe na ndigiri, nĩguo thiĩ kũrĩ mũndũ wa Ngai na ihenya na njooke." **23** Nake akĩmũũria atĩrĩ, "Ũgũthiĩ kũrĩ we ũmũthĩ nĩkĩ, na ti Karũgamo ka Mweri kana Thabatũ?" Nake akiuga atĩrĩ, "Hatirĩ na thĩĩna." **24** Agĩtandĩka ndigiri, na akĩĩra ndungata yake atĩrĩ, "Teng'eria ndigiri, na ndũgaathiĩ kahora tiga ngwĩrire." **25** Nĩ ũndũ ũcio akĩambĩrĩria rũgendo, agĩkinya kũrĩ mũndũ wa Ngai Kĩrĩma-inĩ gĩa Karimeli. Nake mũndũ wa Ngai rĩrĩa aamuonire arĩ o haraihu akĩĩra ndungata yake Gehazi atĩrĩ, "Ta cũthĩrĩria! Ũũrĩa nĩ mũtumia ũrĩa Mũshunami! **26** Hanyũka ũmũtũnge na ũmũũrie atĩrĩ, 'Wee ũrĩ mwega? Ĩ mũthuuri waku no mwega? Mwana waku no mwega?'" Nake mũtumia ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, "Maũndũ mothe nĩ mega." **27** Mũtumia ũcio aakinya harĩ mũndũ wa Ngai kĩrĩma-inĩ, akĩmũnyiita magũrũ. Nake Gehazi agĩũka kũmweheria, no mũndũ wa Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, "Tigana nake! Arĩ na ruo rũnene mũno ngoro, no Jehova nĩahithĩte ũhoro ũyũ akaaga kũũmenyithia gĩtũmi kĩa guo." **28** Nake mũtumia ũcio akĩmũũria atĩrĩ, "Wee mwathi wakwa, nĩndakũũrĩtie ũhe kahĩĩ? Githĩ ndiakwĩrire, 'Ndũkarahũre mwĩhoko wakwa'?" **29** Nake Elisha akĩĩra Gehazi atĩrĩ, "Wĩohe mũcibi njohero na ũkuue rũthanju rwakwa na guoko, ũhanyũke. Ũngĩcemania na mũndũ o wothe ndũkamũgeithie, na mũndũ o wothe angĩkũgeithia ndũkamũcookerie. Ũthiĩ ũigĩrĩre rũthanju rwakwa ũthiũ-inĩ wa kamwana kau." **30** Nowe nyina wa mwana akiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, na o ta ũrĩa wee ũtũũraga muoyo-rĩ, niĩ ndigũgũtiga." Nĩ ũndũ ũcio Elisha agĩũkĩra, akĩmũrũmĩrĩra. **31** Na rĩrĩ, Gehazi agĩthiĩ arĩ mbere yao, akĩigĩrĩra rũthanju ũthiũ-inĩ wa kahĩĩ kau, no gatiagambire kana kwĩnyagunyia. Nĩ ũndũ ũcio Gehazi akĩhũndũka agatũnge Elisha, na akĩmwĩra atĩrĩ, "Kamwana gatiinokĩra." **32** Rĩrĩa Elisha aakinyire nyũmba, agĩkora kamwana gakomete gĩtanda-inĩ gĩake karĩ gakuũ. **33** Nake agĩtoonya thĩinĩ, akĩĩhingĩra na mũrango marĩ o eerĩ nako, akĩhooya Jehova. **34** Ningĩ akĩhaica ũrĩrĩ, agĩkomera kamwana kau, kanua gwa kanua, maitho kwa maitho, na moko kwa moko. Na rĩrĩa eetambũrũkĩtie igũrũ rĩako, mwĩrĩ wa kamwana kau ũkĩgĩa ũrugarĩ. **35** Nake Elisha agĩũkĩra, akĩehera, akĩũrũũranga kanyũmba thĩinĩ, agĩcooka gĩtanda-inĩ, agĩĩtambũrũkia rĩngĩ igũrũ rĩako. Kamwana kau gagĩathimũra maita mũgwanja, na gakĩhingũra maitho. **36** Nake Elisha agĩĩta Gehazi, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ĩta mũtumia ũcio Mũshunami." Nake

akĩmwĩta. Rĩrĩa mũtumia ookire-rĩ, Elisha akĩmwĩra atĩrĩ, “Oya mũrũguo.” **37** Nake agĩtoonya, akĩĩgũithia thĩ magũrũ-inĩ make, akĩinamia ũthiũ thĩ. Agĩcooka akĩoya mwana wake, akiuma. **38** Nake Elisha agĩcooka Giligali, nakuo kũu bũrũri-inĩ ũcio nĩ kwarĩ na ng’aragu. Rĩrĩa thiritũ ya anabii yacemanagia nake, akĩĩra ndungata yake atĩrĩ, “Hagĩra nyũngũ nene ũrugĩre andũ aya irio.” **39** Hĩndĩ ĩyo ũmwe wa anabii agĩthiĩ mũgũnda gwetha nyeni, agĩkora rũũngũ rwa gĩthaka. Agĩtua maciaro maruo, akĩmaiyũria ruuno-inĩ rwa nguo yake ya igũrũ. Acooka akĩmatinangĩria nyũngũ-inĩ ĩyo yarugaga irio, o na gũtuĩka gũtirĩ mũndũ wamenyire ciarĩ kĩĩ. **40** Andũ acio makĩihũrĩrwo irio icio, no rĩrĩa maambĩrĩirie gũcirĩa-rĩ, magĩkaya makiuga atĩrĩ, “Wũi mũndũ wa Ngai, nyũngũ-inĩ ĩno he na gĩkuũ!” Nao makĩremwo nĩ gũcirĩa. **41** Nake Elisha akiuga atĩrĩ, “Rehei mũtu.” Nake akĩwĩkĩra nyũngũ-inĩ ĩyo, akiuga atĩrĩ, “Ihũrĩra andũ marĩe.” Na hakĩaga kĩndũ kĩngĩmathũkia irio-inĩ icio. **42** Na rĩrĩ, hagĩũka mũndũ oimĩte Baali-Shalisha, akĩrehera mũndũ wa Ngai mĩgate mĩrongo ĩĩrĩ ya cairi, ĩrĩa yarugĩtwo na maciaro ma mbere ma ngano, na igira cia ngano ya mũgethano. Nake Elisha akĩmwĩra atĩrĩ, “Mĩnengere andũ marĩe.” **43** Nayo ndungata yake ĩkĩmũũria atĩrĩ, “Ndaahota atĩa kũhe andũ igana rĩmwe mĩgate ĩno?” No Elisha akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mĩnengere andũ marĩe. Nĩgũkorwo Jehova ekuuga ũũ: ‘Mekũrĩa na matigie.’” **44** Nake akĩnengera andũ, makĩrĩa na ĩgĩtigara, kũringana na kiugo kĩa Jehova.

5 Na rĩrĩ, Naamani aarĩ mũnene wa mbũtũ cia ita cia mũthamaki wa Suriata. Aarĩ mũndũ mũnene maitho-inĩ ma mwathi wake na aarĩ mũndũ watĩĩkĩte mũno, tondũ Jehova nĩamũhũthĩrĩte kũhe andũ a Suriata ũhootani. Aarĩ mũthigari njamba, no aarĩ na mangũ. **2** Na rĩrĩ, mbũtũ cia Suriata nĩciathiĩte nja na igataha mũirĩtu mũnini kuuma Isiraeli, nake aatungatagĩra mũtumia wa Naamani. **3** Nake mũirĩtu ũcio akĩĩra mwathi wake mũndũ-wa-nja atĩrĩ, “Naarĩ korwo mwathi wakwa Naamani no one mũnabii ũrĩa ũrĩ Samaria! No amũhonie mangũ make.” **4** Naamani agĩthiĩ kũrĩ mũthamaki mwathi wake na akĩmwĩra ũrĩa mũirĩtu ũcio woimĩte Isiraeli oigĩte. **5** Nake mũthamaki ũcio wa Suriata akĩmũcookeria atĩrĩ, “Geria ũthiĩ. Nĩngũtũmĩra mũthamaki wa Isiraeli marũa.” Nĩ ũndũ ũcio Naamani akiumagara na agĩkuua taranda ikũmi cia betha, na cekeri 6,000 cia thahabu, na nguo cia magarũrĩra ikũmi. **6** Marũa marĩa atwarĩire mũthamaki wa Isiraeli maandĩkĩtwo atĩrĩ: “Nĩndatũma ndungata yakwa Naamani na marũa maya kũrĩ we, nĩgeetha ũmũhonie mangũ make.” **7** Rĩrĩa mũthamaki wa Isiraeli aathomire marũa macio-rĩ, agĩtembũranga nguo ciake, akiuga atĩrĩ, “Niĩ ndĩ Ngai? Ndaahota kũũraga na gũcookia muoyo rĩngĩ? Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũndũ ũyũ atũme mũndũ kũrĩ niĩ atĩ ahonio mangũ make? Ta kĩone, arageria kũnjũgita!” **8** Rĩrĩa Elisha mũndũ wa Ngai aiguire atĩ mũthamaki wa Isiraeli nĩatembũrangĩte nguo ciake-rĩ, akĩmũtũmĩra ndũmĩrĩri ĩno: “Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ũtembũrange nguo ciaku? Reke mũndũ ũcio oke kũrĩ niĩ, na nĩekũmenya atĩ nĩ kũrĩ mũnabii thĩinĩ wa Isiraeli.” **9** Nĩ ũndũ ũcio Naamani agĩthiĩ hamwe na mbarathi ciake na ngaari cia ita o nginya mũromo-inĩ wa nyũmba ya Elisha. **10** Nake Elisha akĩmũtũmĩra mũndũ amwĩre atĩrĩ, “Thiĩ wĩthambe maita mũgwanja rũũĩ-inĩ rwa Jorodani, na mwĩrĩ waku nĩũkũhonio, na nĩũgũthera.” **11** No Naamani agĩthiĩ arakarĩte, akiuga atĩrĩ, “Ngwĩciiragia atĩ ti-itherũ mũnabii nĩekuuma nja oke kũrĩ niĩ, na arũgame akaĩre rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wake, acooke athũngũthie guoko gwake igũrũ rĩa handũ hau harũaru, aahonie mangũ. **12** Githĩ njũũĩ cia Dameski, na Abana, o na Faripari ti njega gũkĩra maaĩ o mothe ma Isiraeli? Githĩ ndingĩĩthambire thĩinĩ wacio therio?” Nĩ ũndũ ũcio akĩhũndũka, agĩthiĩ arakarĩte mũno. **13** Ndungata cia Naamani igĩthiĩ harĩ we ikĩmwĩra atĩrĩ, “Ithe witũ, korwo mũnabii akwĩrire wĩke ũndũ mũnene gũkĩra ũyũ-rĩ, githĩ ndũngĩwĩkire? Githĩ to wĩke makĩria ũndũ ũyũ aakwĩra, ‘Wĩthambe, ũtherio!’” **14** Nĩ ũndũ ũcio Naamani agĩikũrũka, agĩĩtobokia Jorodani maita mũgwanja, o ta ũrĩa mũndũ wa Ngai aamwĩrĩte, naguo mwĩrĩ wake ũkĩhona, ũgĩthera ũkĩhaana ta wa kaana kanini. **15** Hĩndĩ ĩyo Naamani na arĩa othe maamũteithagia magĩcooka kũrĩ mũndũ wa Ngai. Nake akĩrũgama mbere yake, akiuga atĩrĩ, “Rĩu nĩndamenya atĩ gũtirĩ Ngai ũngĩ thĩ yothe tiga gũkũ Isiraeli. Ndagũthaitha wĩtĩkĩre kuoya kĩheo kuuma kũrĩ ndungata yaku.” **16** Nake mũnabii akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova ũrĩa ndungatagĩra atũũraga muoyo-rĩ, niĩ ndingĩĩtĩkĩra kuoya kĩndũ o na kĩ.” Na rĩrĩ, o na gũtuĩka Naamani nĩamũringĩrĩirie mũno-rĩ, nĩaregire. **17** Nake Naamani akiuga atĩrĩ, “Angĩkorwo ndũngĩoya-rĩ, ndagũthaitha ũreke niĩ ndungata yaku heo tĩĩri ũrĩa wothe ũngĩkuuo nĩ nyũmbũ igĩrĩ, nĩgũkorwo ndungata yaku ndĩrĩ hĩndĩ ĩgacooka kũruta maruta ma njino kana magongona kũrĩ ngai ĩngĩ, tiga o Jehova. **18** No rĩrĩ, Jehova arorekera ndungata yaku ũndũ-inĩ o ũyũ ũmwe: Rĩrĩa mũthamaki mwathi wakwa arĩĩtoonyaga hekarũ ya Rimoni amĩinamĩrĩre etiranĩtie na guoko gwakwa, na niĩ nyinamĩrĩre ho-rĩ, rĩrĩa ngainamĩrĩra ndĩ hekarũ-inĩ ya Rimoni, Jehova arorekera ndungata yaku nĩ ũndũ wa gwĩka ũguo.” **19** Hĩndĩ ĩyo Elisha akĩmwĩra atĩrĩ, “Thiĩ na thayũ.” Thuutha wa Naamani gũkorwo athiĩte itĩĩna-rĩ, **20** Gehazi, ndungata ya Elisha mũndũ wa Ngai, agĩĩciiria atĩrĩ, “Mwathi wakwa nĩahũthĩria Naamani ũcio Mũsuriata maũndũ nĩ kũrega kwamũkĩra indo iria ekũmũreheire. Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo-rĩ, niĩ nĩ ngũhanyũka ndĩmũkinyĩre nĩguo njoe kĩndũ kuuma harĩwe.” **21** Tondũ ũcio Gehazi akĩhiũha nĩguo akinyĩre Naamani. Rĩrĩa Naamani aamuonire ahanyũkĩte arorete na kũrĩ we-rĩ, akiuma ngaari-inĩ ya ita nĩguo amũtũnge. Akĩmũũria atĩrĩ, “Maũndũ mothe nĩ mega?” **22** Nake Gehazi agĩcookia atĩrĩ, “Ĩĩ, maũndũ mothe nĩ mega. Mwathi wakwa aandũma ngwĩre atĩrĩ, ‘Aanake eerĩ kuuma thiritũ-inĩ ya anabii mooka kũrĩ niĩ o rĩu, moimĩte bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu. Ndagũthaitha ũmahe taranda ĩmwe ya betha, na nguo cia magarũrĩra meerĩ.’” **23** Nake Naamani akiuga atĩrĩ, “Ĩtĩkĩra woe taranda igĩrĩ.” Agĩthaitha Gehazi aciĩtĩkĩre, ningĩ akĩoha taranda igĩrĩ cia thahabu agĩciĩkĩra mĩhuko-inĩ ĩĩrĩ hamwe na nguo cia magarũrĩra meerĩ. Nake akĩnengera ndungata ciake igĩrĩ, igĩkuua, igĩthiĩ mbere ya Gehazi. **24** Rĩrĩa Gehazi aakinyire kĩrĩma-inĩ, agĩĩtia

ndungata indo icio, agĩciiga nyũmba. Nake akiugĩra ndungata icio ũhoro, nacio igĩĩthiĩra. **25** Thuutha ũcio agĩtoonya nyũmba akĩrũgama mbere ya mwathi wake Elisha. Nake Elisha akĩmũũria atĩrĩ, "Gehazi uuma kũ?" Nake Gehazi akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndungata yaku ndĩrĩ kũndũ ĩgũthiĩte." **26** Nowe Elisha akĩmwĩra atĩrĩ, "Githĩ roho wakwa nduuma hamwe nawe rĩrĩa mũndũ ũcio oimire ngaari-inĩ ya ita agũtũnge? Nĩ ihinda rĩa kuoya mbeeca, kana kwamũkĩra nguo, na mĩgũnda ya mĩtamaiyũ na ya mĩthabibũ, na ndũũru cia mbũri na ng'ombe, na ndungata cia arũme na cia andũ-a-nja? **27** Mangũ ma Naamani nĩwe mekwĩgwatĩrĩra na njiaro ciaku nginya tene." Hĩndĩ ĩyo Gehazi akĩehera harĩ Elisha arĩ na mangũ na akerũha, akahaana o ta ira.

6 Na rĩrĩ, thiritũ ya anabii ĩkĩĩra Elisha atĩrĩ, "Rora, handũ haha tũgomanaga nawe nĩ hanini mũno. **2** Twĩtĩkĩrie tũthiĩ Jorodani, o mũndũ witũ akuue ĩtugĩ kuo; na ũtwĩtĩkĩrie twake handũ ha gũtũũraga kũu." Nake akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi." **3** Ningĩ ũmwe wao akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndagũthaitha wĩtĩkĩre gũthiĩ na ndungata ciaku." Nake Elisha agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩtũgũthiĩ na inyuĩ." **4** Nake Elisha agĩthiĩ hamwe nao. Nao magĩthiĩ Jorodani na makĩambĩrĩria gũtema mĩtĩ. **5** Na rĩrĩa ũmwe wao aatemaga mũtĩ-rĩ, ithanwa rĩkĩgũa maaĩ-inĩ. Nake agĩkaya, akiuga atĩrĩ, "Mwathi wakwa, riuma rĩa kũhooya!" **6** Nake mũndũ wa Ngai akĩũria atĩrĩ, "Rĩagũa ha?" Na rĩrĩa aamuonirie handũ hau, Elisha agĩtinia kamũtĩ, agĩgaikia ho, narĩo ithanwa rĩkĩrera maaĩ igũrũ. **7** Nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya ithanwa." Nake mũndũ ũcio agĩtambũrũkia guoko, akĩrĩoya. **8** Na rĩrĩ, mũthamaki wa Suriata aarĩ na mbaara na andũ a Isiraeli. Thuutha wa kũrĩkanĩra na anene ake, akĩmeera atĩrĩ, "Ngwamba kambĩ handũ hana na hana." **9** Mũndũ wa Ngai agĩtũmana kũrĩ mũthamaki wa Isiraeli, akĩmwĩra atĩrĩ, "Wĩhũũge, na ndũkagerere handũ hana tondũ andũ a Suriata nĩho maraikũrũkĩra." **10** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli agĩtũma andũ magatuĩrie ũhoro wa handũ hau mũndũ wa Ngai aarĩtie ũhoro waho. Mahinda maingĩ Elisha nĩeragĩra mũthamaki wa Isiraeli kũndũ kũrĩa aagĩrĩirwo nĩ kwĩmenyerera, nake agaikaraga ehũũgĩte. **11** Ũndũ ũcio ũkĩrakaria mũthamaki wa Suriata mũno. Nake agĩĩta anene ake na akĩmeera atĩrĩ, "Ngwenda kũmenya kuuma kũrĩ inyuĩ ũũ, nũũ witũ ũrĩ mwena wa mũthamaki wa Isiraeli?" **12** Nake ũmwe wa anene ake akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthamaki mwathi wakwa, gũtirĩ o na ũmwe witũ ũrĩ mwena wake. No rĩrĩ, Elisha ũrĩa mũnabii kũu Isiraeli nĩwe wĩraga mũthamaki wa Isiraeli ciugo nginya iria waragia ũrĩ nyũmba yaku ya toro." **13** Nake mũthamaki agĩathana, akiuga atĩrĩ, "Thiĩi mũgatuĩrie kũrĩa arĩ, nĩguo ndũme andũ mamũnyiite." Nake mũthamaki agĩcookerio ũhoro akĩĩrwo atĩrĩ, "Elisha arĩ Dothani." **14** Nake mũthamaki agĩtũma mbarathi na ngaari cia ita, na mbũtũ yarĩ na hinya kũu. Igĩthiĩ ũtukũ, ikĩrigiicĩria itũũra rĩu. **15** Na rĩrĩa ndungata ya mũndũ wa Ngai yokĩrire, ĩkiuma nja rũciinĩ tene, ĩkĩona atĩ mbũtũ ya ita, na mbarathi, na ngaari cia ita nĩciarigiicĩirie itũũra. Nayo ndungata ĩkĩũria atĩrĩ, "Wũi, mwathi wakwa-ĩ, tũgwĩka atĩa?" **16** Nake mũnabii akĩmũcookeria atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra, nĩgũkorwo arĩa marĩ mwena witũ nĩ aingĩ gũkĩra arĩa marĩ mwena wao." **17** Nake Elisha akĩhooya atĩrĩ, "Wee Jehova, mũhingũre maitho nĩguo oone." Nake Jehova akĩhingũra maitho ma ndungata ĩyo, nayo ĩkĩrora, ĩkĩona kũu irĩma-inĩ kũiyũire mbarathi na ngaari cia ita irĩ na mwaki, ciothe irigiicĩirie Elisha. **18** Na rĩrĩa thũ ciake ciaikũrũkaga irorete kũrĩ we-rĩ, Elisha akĩhooya Jehova, akiuga atĩrĩ, "Hũũra andũ aya na ũtumumu." Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩmahũũra na ũtumumu, o ta ũrĩa Elisha aahooete. **19** Elisha akĩmeera atĩrĩ, "Ĩno tiyo njĩra, o na rĩĩrĩ tirĩo itũũra. Nũmĩrĩrai, na nĩngũmũtwara kũrĩ mũndũ ũrĩa mũracaria." Nake akĩmatwara nginya Samaria. **20** Maarĩkia kũingĩra itũũra rĩu inene, Elisha akiuga atĩrĩ, "Jehova hingũra andũ aya maitho nĩgeetha mone." Nake Jehova akĩmahingũra maitho, nao makĩona, magĩĩkora marĩ thĩiinĩ wa Samaria. **21** Rĩrĩa mũthamaki wa Isiraeli aamoonire-rĩ, akĩũria Elisha atĩrĩ, "Baba ndĩmoorage? Nĩ wega ndĩmoorage?" **22** Nake Elisha akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndũkamoorage. No ũũrage andũ arĩa wĩnyiitĩire na rũhiũ rwaku rwa njora kana ũta? Mahe irio na maaĩ, marĩe na manyue, macooke mathiĩ kũrĩ mwathi wao." **23** Nĩ ũndũ ũcio akĩmathondekera iruga inene, nao maarĩkia kũrĩa na kũnyua, akĩmoigĩra ũhoro nao magĩcooka kũrĩ mwathi wao. Nĩ ũndũ ũcio mbũtũ cia ita cia Suriata igĩtiga gũtharĩkĩra bũrũri wa Isiraeli rĩngĩ. **24** Na rĩrĩ, thuutha ũcio Beni-Hadadi mũthamaki wa Suriata agĩcookanĩrĩria mbũtũ ciake cia ita ciothe, igĩthiĩ, ikĩrigiicĩria Samaria irĩtunyane. **25** Na gũkĩgĩa na ng'aragu nene mũno itũũra rĩu inene. Kũrigiicĩrio kwarĩo gũgĩikara ihinda iraaya ũũ atĩ mũtwe wa ndigiri wendagio cekeri mĩrongo ĩnana cia betha, nakĩo kĩbaba kĩmwe kĩa mai ma ndutura gĩkeendio cekeri ithano. **26** Na rĩrĩa mũthamaki wa Isiraeli aahĩtũkagĩra rũthingo igũrũ-rĩ, mũtumia ũmwe akĩmũkaĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthamaki, mwathi wakwa, ndeithia!" **27** Nake mũthamaki akĩmũcookeria atĩrĩ, "Angĩkorwo Jehova ndangĩgũteithia-rĩ, niĩ ingĩkũrutĩra ũteithio kũ? Nĩ kuuma kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano, kana nĩ kuuma kĩhihĩro-inĩ kĩa ndibei?" **28** Ningĩ agĩcooka akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩragũthĩĩnia?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Mũtumia ũyũ aranjĩĩrire atĩrĩ, 'Ruta mũrũguo nĩgeetha tũmũrĩe ũmũthĩ, naruo rũciũ tũkaarĩa mũriũ wakwa.' **29** Nĩ ũndũ ũcio tũraruga mũriũ wakwa na tũramũrĩa. Mũthenya ũyũ ũngĩ ndĩramwĩra atĩrĩ, 'Ruta mũrũguo nĩgeetha tũmũrĩe,' no aramũhitha." **30** Na rĩrĩa mũthamaki aaiguire ciugo cia mũtumia ũcio-rĩ, agĩtembũranga nguo ciake. O agĩthiiagĩra rũthingo igũrũ-rĩ, andũ magĩcũthĩrĩria, makĩona atĩ eehumbĩte nguo ya ikũnia thĩinĩ. **31** Nake akiuga atĩrĩ, "Ngai aronjĩka ũũru, na akĩrĩrĩrie kũnjĩka ũũru, angĩkorwo mũtwe wa Elisha mũrũ wa Shafatu nĩũgũkorwo ũnyiitaine na mwĩrĩ wake ũmũthĩ!" **32** Na rĩrĩ, Elisha aikarĩte gwake nyũmba arĩ hamwe na athuuri. Nake mũthamaki agĩtũma mũndũ athiiage mbere yake, no mũndũ ũcio ataanakinya, Elisha akĩĩra athuuri acio atĩrĩ, "Hĩ! Ĩĩ nĩmũrona ũrĩa mũũragani ũyũ andũmĩire mũndũ oke andinie mũtwe? Atĩrĩrĩ, mũndũ ũcio ooka-rĩ, mũhinge mũrango, na mũũnyiitĩrĩre ndakaingĩre. Githĩ mũkubio wa magũrũ ma mwathi wake ndũrĩ o thuutha wake?" **33** O akĩaria nao-rĩ, mũndũ ũcio watũmĩtwo agĩikũrũka, agĩkinya

harĩ we. Nake mũthamaki akiuga atĩrĩ, “Mwanangĩko ũyũ uumĩte kũrĩ Jehova. Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma njeterere Jehova makĩria ma ũguo?”

7 Elisha akiuga atĩrĩ, “Thikĩrĩria kiugo kĩa Jehova. Jehova ekuuga ũũ: Ihinda ta rĩĩrĩ rũciũ-rĩ, kĩbaba kĩmwe kĩa mũtu mũhinyu gĩkeendio cekeri ĩmwe, nacio ibaba igĩrĩ cia cairi ikeendio cekeri ĩmwe hau kĩhingo-inĩ gĩa Samaria.” **2** Nake mũnene ũrĩa wateithagia mũthamaki akĩĩra mũndũ wa Ngai atĩrĩ, “O na Jehova angĩhingũra ndirica cia igũrũ-rĩ, ũndũ ũcio wahoteka?” Nake Elisha akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩũkawona na maitho maku, no ndũkaarĩa o na kĩ!” **3** Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ na andũ ana maarũarĩte mangũ, maaikaraga itoonyero-inĩ rĩa kĩhingo gĩa itũũra inene. Makĩĩrana atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩgũtũma tũikare haha nginya tũkue? **4** Tũngiuga atĩrĩ, ‘Nĩtũgũthiĩ thĩinĩ wa itũũra,’ o nakuo kũrĩ na ng’aragu, na no tũgũkua. Na tũngĩikara haha, no tũgũkua. Nĩ ũndũ ũcio rekei tũthiĩ kũu kambĩ-inĩ ya Asuriata, twĩneane kũrĩĩo. Mangĩtũhonokia, tũgĩtũũre muoyo; mangĩtũũraga, tũgĩkue.” **5** Hwaĩ-inĩ gũkĩira magĩũkĩra, magĩthiĩ kambĩ-inĩ ya Asuriata. Nao maakinya nyumĩrĩra ya kambĩ, magĩkora gũtiarĩ mũndũ o na ũmwe kuo, **6** nĩgũkorwo Jehova nĩatũmĩte andũ a ita rĩa Asuriata maigue mũkubio wa ngaari cia ita, na wa mbarathi, na wa mbũtũ nene; nĩ ũndũ ũcio makĩĩrana atĩrĩ, “Atĩrĩrĩ, mũthamaki wa Isiraeli nĩakomborete athamaki a Ahiti na a Misiri nĩguo matũtharĩkĩre!” **7** Nĩ ũndũ ũcio magĩũkĩra, makĩũra hwaĩ-inĩ na mairia, magĩtiga hema ciao, o na mbarathi, na ndigiri. Magĩtiga kambĩ o ro ũguo yarĩ, na makĩũra nĩguo mahonokie mĩoyo yao. **8** Andũ arĩa maarĩ na mangũ magĩkinya nyumĩrĩra ya kambĩ, na magĩtoonya hema-inĩ ĩmwe. Makĩrĩa na makĩnyua, na magĩkuua betha, na thahabu, o na nguo, magĩthiĩ magĩcihitha. Magĩcooka rĩngĩ magĩtoonya hema ĩngĩ, makĩoya indo iria ciarĩ kuo o nacio magĩcihitha. **9** Magĩcooka makĩĩrana atĩrĩ, “Rĩu tũtireka wega. Mũthenya ũyũ nĩ wa kũheana ũhoro mwega, na ithuĩ no gũkira tũkirĩte naguo. Tũngĩeterera nginya gũkĩe, no tũherithio. Rekei tũthiĩ o ro rĩu, tũkaheane ũhoro ũyũ nyũmba-inĩ ya mũthamaki.” **10** Nao magĩthiĩ magĩĩta arangĩri a ihingo cia itũũra, makĩmeera atĩrĩ, “Nĩtũgũthiĩte kambĩ-inĩ ya Asuriata, na gũtirĩ mũndũ ũrĩ kuo, gũtirĩ o na mũgambo wa mũndũ, no mbarathi na ndigiri ciohetwo, nacio hema igatigwo o ro ũrĩa ciatarĩĩ.” **11** Nao arangĩri a ihingo makĩanĩrĩra ũhoro ũcio, naguo ũgĩkinyĩra nyũmba ya mũthamaki. **12** Nake mũthamaki agĩũkĩra ũtukũ, na akĩĩra anene ake atĩrĩ, “Nĩngũmwĩra ũrĩa Asuriata matwĩkĩte. Nĩmamenyete tũrĩ na ng’aragu, nĩ ũndũ ũcio nĩkĩo matigĩte kambĩ, makeehitha kũu gĩthaka-inĩ, magĩĩciiria atĩrĩ, ‘Ti-itherũ nĩmekuuma itũũra-inĩ na hĩndĩ ĩyo tũmanyiite mĩgwate marĩ muoyo na tũtoonye itũũra-inĩ inene.’” **13** Nake ũmwe wa anene ake agĩcookia atĩrĩ, “Tũma andũ amwe mathiĩ na mbarathi ithano iria itigaire itũũra-inĩ. Ũhoro wao githĩ ndũgũkĩhaana o ta wa Isiraeli othe arĩa marĩ gũkũ thĩinĩ. Ĩĩ-ni, megũkorwo mahaana o ta Isiraeli aya othe makiriĩ gũthira. Nĩ ũndũ ũcio reke tũmatũme magatuĩrie ũrĩa kũhaana.” **14** Nĩ ũndũ ũcio magĩthuura ngaari igĩrĩ cia ita na mbarathi ciacio, nake mũthamaki akĩmatũma marũmĩrĩre mbũtũ cia ita cia Asuriata. Nake agĩatha atwarithia akĩmeera atĩrĩ, “Thiĩ mũgatuĩrie ũrĩa kũhaana.” **15** Makĩmarũmĩrĩra o nginya Jorodani, magĩkora njĩra ĩiyũrĩte nguo na indo iria Asuriata maatete marĩ ihenya-inĩ makĩũra. Nĩ ũndũ ũcio andũ arĩa maatũmĩtwo makĩhũndũka na magĩcookeria mũthamaki ũhoro ũcio. **16** Hĩndĩ ĩyo andũ makiumagara, magĩthiĩ na magĩtaha indo kambĩ-inĩ ya Asuriata. Nĩ ũndũ ũcio kĩbaba kĩmwe kĩa mũtu kĩendagio cekeri ĩmwe, na ibaba igĩrĩ cia cairi ciendagio cekeri ĩmwe o ta ũrĩa Jehova oigĩte. **17** Na rĩrĩ, mũthamaki aigĩte mũnene ũrĩa wamũteithagia akorwo arĩ mũrũgamĩrĩri wa kĩhingo, nao andũ makĩmũrangĩrĩria hau kĩhingo-inĩ, agĩkua, o ta ũrĩa mũndũ wa Ngai oigĩte rĩrĩa mũthamaki aathiĩte gwake mũciĩ. **18** Ũndũ ũcio wekĩkire o ta ũrĩa mũndũ wa Ngai eerĩte mũthamaki: “Ihinda o ta rĩĩrĩ rũciũ, kĩbaba kĩmwe kĩa mũtu gĩkeendio cekeri ĩmwe, nacio ibaba igĩrĩ cia cairi ikeendio cekeri ĩmwe kĩhingo-inĩ gĩa Samaria.” **19** Mũnene ũcio eerĩte mũndũ wa Ngai atĩrĩ, “O na Jehova angĩhingũra ndirica cia igũrũ-rĩ, ũndũ ũcio wahoteka?” Nake mũndũ wa Ngai aamũcookeirie atĩrĩ, “Nĩũkawona na maitho maku, no ndũkaarĩa o na kĩ!” **20** Ũguo noguo gwekĩkire kũrĩ mũnene ũcio, nĩgũkorwo andũ maamũrangĩrĩirie hau kĩhingo-inĩ, agĩkua.

8 Na rĩrĩ, Elisha akĩĩra mũtumia ũrĩa aariũkĩirie mwana atĩrĩ, “Thiĩ hamwe na andũ a nyũmba yaku mũgaikare kwa ihinda kũrĩa mũngĩhota gũikara, tondũ Jehova nĩatuĩte kũgĩe ng’aragu bũrũri-inĩ ũyũ, ĩrĩa ĩkũniina mĩaka mũgwanja.” **2** Nake mũtumia ũcio agĩĩka o ta ũrĩa mũndũ wa Ngai oigĩte. We mwene na andũ a nyũmba yake magĩthiĩ na magĩikara bũrũri wa Afilisti mĩaka mũgwanja. **3** Na rĩrĩ, mĩaka mũgwanja yathira-rĩ, akiuma bũrũri wa Afilisti, agĩthiĩ kũrĩ mũthamaki kũmũthaitha nĩ ũndũ wa nyũmba na gĩthaka gĩake. **4** Mũthamaki aaragia na Gehazi, ndungata ya mũndũ wa Ngai, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ta njĩĩra maũndũ mothe manene marĩa Elisha aaneka.” **5** O rĩrĩa Gehazi eeraga mũthamaki ũrĩa Elisha aariũkirie mũndũ-rĩ, mũtumia ũrĩa wariũkĩirio mũriũ nĩ Elisha agĩũka gũthaitha mũthamaki nĩ ũndũ wa nyũmba na gĩthaka gĩake. Nake Gehazi akiuga atĩrĩ, “Mũthamaki mwathi wakwa, ũyũ nĩwe mũtumia ũcio, na mũriũ ũrĩa wariũkirio nĩ Elisha nĩwe ũyũ.” **6** Nake mũthamaki akĩũria mũtumia ũhoro ũcio, nake akĩmũhe ũhoro. Ningĩ mũthamaki akĩĩra mũnene ũmwe wake ũhoro wa mũtumia ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũcookerie kĩrĩa gĩothe kĩarĩ gĩake, hamwe na uumithio wothe wa gĩthaka gĩake, kuuma mũthenya ũrĩa oimire bũrũri ũyũ o nginya rĩu.” **7** Na rĩrĩ, Elisha agĩthiĩ Dameski, nake Beni-Hadadi mũthamaki wa Suriata aarĩ mũrũaru. Rĩrĩa mũthamaki eerirwo atĩrĩ, “Mũndũ wa Ngai nĩokĩte nginya gũkũ,” **8** akĩĩra Hazaeli atĩrĩ, “Oya kĩheo, ũthiĩ ũtũnge mũndũ wa Ngai. Tuĩria ũhoro harĩ Jehova na ũndũ wake; mũũrie atĩrĩ, ‘Niĩ nĩngũhona ndwari ĩno?’” **9** Nĩ ũndũ ũcio Hazaeli agĩthiĩ gũtũnga Elisha, akuuĩte kĩheo kĩa indo iria njega cia Dameski, ikuuĩtwo nĩ ngamĩĩra mĩrongo ĩna. Hazaeli agĩthiĩ, akĩrũgama mbere ya Elisha, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrũguo Beni-Hadadi mũthamaki wa Suriata nĩwe wandũma

ngũũrie atĩrĩ, 'Niĩ nĩngũhona ndwari ĩno?'" **10** Nake Elisha agĩcookia atĩrĩ, "Thiĩ ũmwĩre atĩrĩ, 'Ti-itherũ nĩũkũhona'; no Jehova nĩanguũrĩirie atĩ no egũkua." **11** Elisha akĩmũkũũrĩra maitho amũrorete nginya Hazaeli agĩconoka. Nake mũndũ wa Ngai akĩambĩrĩrĩria kũrĩra. **12** Nake Hazaeli akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩratũma mwathi wakwa arĩre?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ ũndũ nĩnjũũĩ ũũru ũrĩa ũkaarehere andũ a Isiraeli. Nĩũgacina ciĩgitĩro ciao iria nũmu, na ũũrage aanake ao na rũhiũ rwa njora, ũtungumanie twana twao thĩ, na ũtarũre nda cia andũ-a-nja arĩa marĩ nda." **13** Nake Hazaeli akĩmũũria atĩrĩ, "Ndungata ĩno yaku ĩtarĩĩ ta ngui-rĩ, yahota atĩa gwĩka ũndũ mũnene ũguo?" Nake Elisha akĩmũcookeria atĩrĩ, "Jehova nĩanyonetie atĩ nĩũgatuĩka mũthamaki wa Suriata." **14** Ningĩ Hazaeli agĩtigana na Elisha agĩcooka kũrĩ mwathi wake. Rĩrĩa Beni-Hadadi aamũũririe atĩrĩ, "Elisha akwĩrire atĩa?" Hazaeli akĩmũcookeria atĩrĩ, "Anjĩĩrire ti-itherũ nĩũkũhona." **15** No mũthenya ũyũ ũngĩ Hazaeli akĩoya taama mũritũ, akĩũtobokia maaĩ-inĩ, akĩhumbĩra mũthamaki ũthiũ naguo, o nginya agĩkua. Nake Hazaeli agĩthamaka ithenya rĩake. **16** Mwaka-inĩ wa ĩtano wa wathani wa Joramu mũrũ wa Ahabu mũthamaki wa Isiraeli-rĩ, Jehoramu mũrũ wa Jehoshafatu akĩambĩrĩrĩria gũthamaka Juda. **17** Jehoramu aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, na agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ĩnana. **18** Nĩathiire na mĩthiĩre ya athamaki a Isiraeli, o ta ũrĩa nyũmba ya Ahabu yekĩte, nĩgũkorwo aahikirie mwarĩ wa Ahabu. Nĩekire maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova. **19** No rĩrĩ, nĩ ũndũ wa ndungata yake Daudi, Jehova ndeendaga kwananga Juda. Nĩeranĩire atĩ nĩegũtũũria tawa nĩ ũndũ wa Daudi na njiaro ciake nginya tene. **20** Mahinda ma Jehoramu-rĩ, andũ a Edomu nĩmaremeire Juda na makĩgĩa na mũthamaki wao ene. **21** Nĩ ũndũ ũcio Jehoramu agĩthiĩ Zairu hamwe na ngaari ciake ciothe cia ita. Andũ a Edomu makĩmũrigiicĩria hamwe na anene a ngaari ciake cia ita, no agĩũkĩra na akĩũra ũtukũ; narĩo ita rĩake, o na kũrĩ o ũguo, rĩkĩũra rĩgĩcooka mũciĩ. **22** Nginyagia ũmũthĩ andũ a Edomu matũũraga maremeire Juda. Andũ a Libina o nao makĩrega watho wa Juda o ihinda-inĩ rĩu. **23** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jehoramu, na marĩa mothe eekire, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma mahinda ma athamaki a Juda? **24** Nake Jehoramu akĩhurũka hamwe na maithe make na agĩthikwo hamwe nao itũũra-inĩ rĩa Daudi. Nake mũriũ Ahazia agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **25** Mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩĩrĩ wa wathani wa Joramu mũrũ wa Ahabu mũthamaki wa Isiraeli-rĩ, Ahazia mũrũ wa Jehoramu mũthamaki wa Juda nĩguo ambĩrĩrĩirie gũthamaka. **26** Ahazia aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, na agĩthamaka arĩ Jerusalemu mwaka ũmwe. Nyina eetagwo Athalia, mwarĩ wa mwana wa Omuri mũthamaki wa Isiraeli. **27** Nake Ahazia agĩthiĩ na mĩthiĩre ya nyũmba ya Ahabu, na agĩĩka ũũru maitho-inĩ ma Jehova o ta ũrĩa nyũmba ya Ahabu yekĩte, nĩgũkorwo nĩmatarainie na nyũmba ya Ahabu nĩ ũndũ wa kũhikania kuo. **28** Ahazia nĩmathiire na Joramu mũrũ wa Ahabu nĩguo makarũe na Hazaeli mũthamaki wa Suriata kũu Ramothu-Gileadi. Nao Asuriata makĩguraria Joramu; **29** nĩ ũndũ ũcio Mũthamaki Joramu akĩhũndũka, agĩthiĩ Jezireeli nĩguo akahonie nguraro iria aagurarĩtio nĩ Asuriata kũu Ramothu makĩrũa na Hazaeli mũthamaki wa Suriata. Hĩndĩ ĩyo Ahazia mũrũ wa Jehoramu mũthamaki wa Juda agĩikũrũka, agĩthiĩ Jezireeli akarore Joramu mũrũ wa Ahabu, tondũ nĩagurarĩtio.

9 Na rĩrĩ, mũnabii Elisha agĩĩta mũndũ ũmwe wa thiritũ ya anabii, akĩmwĩra atĩrĩ, "Thinĩkĩra nguo yaku ya igũrũ mũcibi-inĩ, na ũkuue mbũthũ ĩno ya maguta, ũthiĩ nginya Ramothu-Gileadi. **2** Wakinya kũu, ũcarie Jehu mũrũ wa Jehoshafatu, mũrũ wa Nimushi. Ũthiĩ kũrĩ we, ũmũtigithanie na andũ a thiritũ yake, ũmũingĩrie kanyũmba ga thĩinĩ. **3** Ũcooke woe mbũthũ ya maguta ũmũitĩrĩrie mũtwe na uuge atĩrĩ, 'Jehova ekuuga ũũ: Ndagũitĩrĩria maguta ũtuĩke mũthamaki wa Isiraeli.' Ũcooke ũhingũre mũrango ũre; ndũgaikare!" **4** Nĩ ũndũ ũcio mwanake ũcio mũnabii agĩthiĩ nginya Ramothu-Gileadi. **5** Rĩrĩa aakinyire kuo, agĩkora anene a mbũtũ cia ita maikarĩte hamwe. Akĩĩra mũnene wao atĩrĩ, "Mũnene, ndĩ na ndũmĩrĩri yaku." Nake Jehu akĩũria atĩrĩ, "Ithuothe-rĩ, nĩ ũrĩkũ ũrĩ na ndũmĩrĩri yake?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩwe mũnene, ndũmĩrĩri nĩ yaku." **6** Jehu agĩũkĩra, akĩingĩra nyũmba. Nake mũnabii agĩitĩrĩrĩria Jehu maguta mũtwe, akiuga atĩrĩ, "Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga ũũ: 'Ndagũitĩrĩria maguta ũtuĩke mũthamaki wa andũ a Jehova a Isiraeli. **7** Wee-rĩ, nĩũkaniina nyũmba ya Ahabu mwathi waku nĩgeetha ndĩĩrĩhĩrie thakame ya anabii ndungata ciakwa, na thakame ya ndungata cia Jehova ciothe ĩrĩa yaitirwo nĩ Jezebeli. **8** Nyũmba yothe ya Ahabu nĩĩgathira biũ. Nĩnganiina nyũmba yothe ya Ahabu na ndĩmũniinĩre arũme othe, arĩa ngombo na arĩa matarĩ ngombo thĩinĩ wa Isiraeli. **9** Nyũmba ya Ahabu ngaamĩtua o ta nyũmba ya Jeroboamu mũrũ wa Nebati, na ta ya Baasha mũrũ wa Ahija. **10** Ha ũhoro wa Jezebeli-rĩ, agaatambuurangwo nĩ ngui arĩ mũgũnda-inĩ wa Jezireeli, na gũtirĩ mũndũ ũkaamũthika.'" Nake akĩhingũra mũrango akĩũra. **11** Hĩndĩ ĩrĩa Jehu ooimire nja kũrĩ anene a thiritũ yake, mũndũ ũmwe wao akĩmũũria atĩrĩ, "Maũndũ mothe nĩ mega? Mũgũrũki ũcio egũũkĩte kũrĩ we nĩkĩ?" Nake Jehu agĩcookia atĩrĩ, "Wee nĩũũĩ mũndũ ũcio o na maũndũ marĩa aaragia." **12** Nao makiuga atĩrĩ, "Tiga gũtũheenia, twĩre ma." Jehu akiuga atĩrĩ, "Anjĩĩra ũũ: 'Jehova ekuuga atĩrĩ: Ndagũitĩrĩrĩria maguta ũtuĩke mũthamaki wa Isiraeli.'" **13** Nao makĩhiũha kuoya nguo ciao cia igũrũ, magĩciara ngathĩ-inĩ cia nyũmba arũgame ho, magĩcooka makĩhuha karumbeta na makĩanĩrĩra atĩrĩ, "Jehu nĩwe mũthamaki!" **14** Nĩ ũndũ ũcio, Jehu mũrũ wa Jehoshafatu, mũrũ wa Nimushi, agĩciirĩra gũũkĩrĩra Joramu. (Hĩndĩ ĩyo Joramu na Isiraeli yothe maagitagĩra Ramothu-Gileadi, kuuma kũrĩ Hazaeli mũthamaki wa Suriata. **15** No Mũthamaki Joramu nĩacookete Jezireeli akahonie ironda iria aagurarĩtio nĩ Asuriata, rĩrĩa maarũaga na Hazaeli mũthamaki wa Suriata.) Nake Jehu akiuga atĩrĩ, "Angĩkorwo nĩmwetĩkĩra ũguo, mũtikareke mũndũ o na ũmwe oime itũũra-inĩ athiĩ akaheane ũhoro ũcio Jezireeli." **16** Ningĩ Jehu akĩhaica ngaari yake ya ita, agĩthiĩ Jezireeli, tondũ

nĩkuo Joramu aahurũkĩte, na Ahazia mũthamaki wa Juda nĩaikũrũkĩte agathiĩ kũmũrora. **17** Hĩndĩ ĩrĩa mũrori wa itũũra aarũgamĩte mũthiringo-inĩ mũraihu na igũrũ kũu Jezireeli, akĩona mbũtũ cia ita cia Jehu igĩũka, agĩĩtana, akiuga atĩrĩ, "Nĩndĩrona mbũtũ cia ita igĩũka." Nake Joramu agĩathana, akiuga atĩrĩ, "Ethaai mũndũ wa mbarathi, ũmũtũme athiĩ acitũnge, aciũrie atĩrĩ, 'Mũũkĩte na thayũ'?" **18** Nake mũndũ ũcio akĩhaica mbarathi, agĩthiĩ gũtũnga Jehu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũũ nĩguo mũthamaki ekũũria: 'Wee-rĩ, ũũkĩte na thayũ'?" Nake Jehu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ũrĩ na ũhoro ũrĩkũ na thayũ? Nyuma thuutha." Nake mũrori wa itũũra agĩcookia ũhoro, akiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa twatũma nĩakinya harĩo, na ndaracooka na gũkũ." **19** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki agĩtũma mũndũ wa keerĩ wa mbarathi. Aakinya kũrĩ o akĩmeera atĩrĩ, "Ũũ nĩguo mũthamaki eekũũria: 'Mũũkĩte na thayũ?'" Nake Jehu agĩcookia atĩrĩ, "Ũrĩ na ũhoro ũrĩkũ na thayũ? Nyuma thuutha." **20** Nake mũrori wa itũũra agĩcookia ũhoro, akiuga atĩrĩ, "Nĩakinya harĩo, no-o nake ndaracooka na gũkũ. Mũtwarĩre wa ngaari ya ita nĩ ta mũtwarĩre wa Jehu mũrũ wa Nimushi; atwarithagia ta mũgũrũki." **21** Nake Joramu agĩathana, akiuga atĩrĩ, "Ohererai mbarathi ngaari-inĩ yakwa ya ita." Na ciohererwo, Joramu mũthamaki wa Isiraeli na Ahazia mũthamaki wa Juda makiumagara, o mũndũ arĩ ngaari-inĩ yake ya ita, magatũnge Jehu. Magĩcemania nake kamũgũnda-inĩ karĩa kaarĩ ka Nabothu ũrĩa Mũjezireeli. **22** Rĩrĩa Joramu onire Jehu, akĩmũũria atĩrĩ, "Jehu, ũũkĩte na thayũ?" Nake Jehu agĩcookia atĩrĩ, "Kũngĩgĩa na thayũ atĩa, ũhooi wa mĩhianano wothe na ũrogi wa nyũkwa, Jezebeli, ũingĩhĩte ũũ?" **23** Joramu akĩgarũrũka akĩũra, akiugaga atĩrĩ, "Ahazia, kũrĩ na njikanĩrĩrio!" **24** Hĩndĩ ĩyo Jehu akĩruta ũta wake, akĩratha Joramu gatagatĩ ga ciande. Naguo mũguĩ ũgĩtheeca ngoro yake, agĩtungumana ngaari-inĩ yake. **25** Nake Jehu akĩĩra Bidikari mũnene wa ngaari yake ya ita atĩrĩ, "Muoe ũmũikie mũgũnda-inĩ ũrĩa warĩ wa Nabothu ũrĩa Mũjezireeli. Ririkana rĩrĩa niĩ nawe twatwaraga ngaari cia ita tũrĩ thuutha wa ithe Ahabu, rĩrĩa Jehova aaririe ũrathi ũyũ ũmũkoniĩ, akiuga ũũ: **26** 'Mũthenya wa ira nĩndĩronire thakame ya Nabothu na thakame ya ariũ ake, nĩguo Jehova ekuuga, na ti-itherũ nĩngatũma ũmĩrĩhĩre mũgũnda-inĩ o ũyũ, nĩguo Jehova ekuuga.' Rĩu kĩmuoe, ũmũikie mũgũnda-inĩ ũcio, kũringana na kiugo kĩa Jehova." **27** Hĩndĩ ĩrĩa Ahazia mũthamaki wa Juda onire ũrĩa kwahaana, akĩũra na njĩra ya Bethi-Hagani. Nake Jehu akĩmũhanyũkia, akĩanagĩrĩra atĩrĩ, "Mũũragei o nake!" Nao makĩmũgurarĩria arĩ ngaari-inĩ yake ya ita erekeire Guri hakuhĩ na Ibileamu, no akĩũrĩra Megido, agĩkuĩra kuo. **28** Nacio ndungata ciake ikĩmũkuua na ngaari ya ita, ikĩmũtwara Jerusalemu, na makĩmũthika hamwe na maithe make mbĩrĩra-inĩ yake, itũũra-inĩ rĩa Daudi. **29** (Ahazia aatuĩkĩte mũthamaki wa Juda mwaka-inĩ wa ikũmi na ũmwe wa wathani wa Joramu mũrũ wa Ahabu). **30** Ningĩ Jehu agĩthiĩ Jezireeli. Na rĩrĩa Jezebeli aaiguire ũguo-rĩ, akĩhaka maitho make rangi na akĩgemia njuĩrĩ yake, agĩcũthĩrĩria nja arĩ ndirica-inĩ. **31** Rĩrĩa Jehu aatoonyaga kĩhingo-inĩ, Jezebeli akĩmũũria atĩrĩ, "Ũũkĩte na thayũ, Zimuri, wee mũũragi wa mwathi waku?" **32** Nake Jehu akĩrora na igũrũ ndirica-inĩ, agĩĩtana akĩũria atĩrĩ, "Nũũ ũrĩ mwena wakwa? Nũũ?" Nao andũ eerĩ kana atatũ maarĩ ahakũre makĩmũrora arĩ thĩ. **33** Nake Jehu akiuga atĩrĩ, "Mũikiei thĩ!" Nĩ ũndũ ũcio makĩmũikia akĩgũa thĩ, nayo thakame ĩmwe yake ĩkĩminjũkĩra rũthingo o hamwe na mbarathi iria ciamũrangagĩrĩria thĩ na magũrũ ma cio. **34** Jehu agĩtoonya nyũmba ya ũthamaki thĩinĩ akĩrĩa na akĩnyua. Nake akiuga atĩrĩ, "Menyererai mũndũ-wa-nja ũcio mũrume, na mũmũthike tondũ araarĩ mwarĩ wa mũthamaki." **35** No rĩrĩa maathiire nja makamũthike, matiakorire kĩndũ o na kĩmwe kĩa mwĩrĩ wake, tiga o ihĩndĩ rĩa mũtwe wake, na magũrũ, na moko make. **36** Nao makĩhũndũka, makĩĩra Jehu ũhoro ũcio, nake akiuga atĩrĩ, "Gĩkĩ nĩ kiugo kĩa Jehova kĩrĩa aaririe na kanua ka ndungata yake Elija ũrĩa Mũtishibi, akiuga atĩrĩ: Ngui nĩikaarĩa mwĩrĩ wa Jezebeli kamũgũnda-inĩ ka Jezireeli. **37** Nakĩo kĩimba kĩa Jezebeli gĩgaatuĩka o ta rũrua kĩrĩ thĩ kamũgũnda-inĩ ka Jezireeli, nĩgeetha gũtikagĩe mũndũ ũkaahota kuuga atĩrĩ, 'Ũyũ nĩ Jezebeli.'"

10 Na rĩrĩ, Samaria kwarĩ na ariũ a nyũmba ya Ahabu mĩrongo mũgwanja. Nĩ ũndũ ũcio Jehu akĩandĩka marũa akĩmatũma Samaria kũrĩ anene a Jezireeli, na athuuri, na areri a ciana cia Ahabu, akĩmeera atĩrĩ, **2** "Tondũ mũrĩ na ciana cia mwathi wanyu, na ningĩ mũrĩ na ngaari cia ita na mbarathi, na itũũra inene rĩirigĩre na thingo cia hinya, o na indo cia mbaara-rĩ, marũa maya maamũkinyĩra-rĩ, **3** thuurai mũriũ ũrĩa mwega na mwagĩrĩru mũno wa mwathi wanyu, na mũmũikarĩrie gĩtĩ kĩa ũnene gĩa ithe. Mũcooke mũrũĩrĩre nyũmba ya mwathi wanyu." **4** No-o makĩmaka makiuga atĩrĩ, "Angĩkorwo athamaki eerĩ matiigana kũmũtooria-rĩ, ithuĩ twakĩhota atĩa?" **5** Nĩ ũndũ ũcio ũrĩa warĩ mũrori wa maũndũ ma nyũmba ya ũthamaki, na mwathi wa itũũra, na athuuri, na areri a ciana magĩtũmĩra Jehu ndũmĩrĩri ĩno: "Ithuĩ tũrĩ ndungata ciaku, na nĩtũgwĩka ũrĩa wothe ũkuuga. Tũtiigũtua mũndũ o na ũmwe mũthamaki; wee ĩka o ũrĩa ũngĩona kwagĩrĩire." **6** Nake Jehu akĩmaandĩkĩra marũa ma keerĩ akĩmeera atĩrĩ, "Angĩkorwo mũrĩ mwena wakwa na nĩmũkũnjathĩkĩra, ũragai ariũ a mwathi wanyu, mũgooka na ciongo ciao gũkũ Jezireeli ihinda o ta rĩĩrĩ rũciũ." Na rĩrĩ, ariũ a mũthamaki mĩrongo mũgwanja maarĩ na atongoria a itũũra arĩa maamareraga. **7** Na rĩrĩa marũa maakinyire, andũ acio makĩnyiita ariũ acio mĩrongo mũgwanja a mũthamaki na makĩmooraga othe. Magĩĩkĩra ciongo ciao ikabũ-inĩ, magĩcitwarĩra Jehu o kũu Jezireeli. **8** Rĩrĩa mũndũ ũrĩa watũmĩtwo aakinyire, akĩĩra Jehu atĩrĩ, "Nĩmarehe ciongo cia ciana cia mũthamaki." Nake Jehu agĩathana, akiuga atĩrĩ, "Ciigei irũndo igĩrĩ itoonyero-inĩ rĩa itũũra o nginya rũciinĩ." **9** Rũciinĩ rũrũ rũngĩ Jehu akiumagara. Akĩrũgama mbere ya andũ othe, akiuga atĩrĩ, "Inyuĩ mũtihĩtĩtie. Niĩ nĩ niĩ ndaciirĩire ndundu ya gũũkĩrĩra mwathi wakwa na ngĩmũũraga, no nũũ ũragĩte andũ aya othe? **10** Menyai ũũ, atĩ gũtirĩ kiugo o na kĩmwe kĩarĩtio nĩ Jehova igũrũ rĩa nyũmba ya Ahabu gĩtakahingio. Jehova ekĩte o ũrĩa oigĩte na kanua ka ndungata yake Elija." **11** Nĩ ũndũ

ũcio Jehu akĩũraga andũ othe a nyũmba ya Ahabu arĩa maatigaire kũu Jezireeli, o ũndũ ũmwe na atongoria ake othe, na arata ake a hakuhĩ, o na athĩnjĩri-ngai ake, na gũtirĩ mũndũ wahonokire. **12** Jehu agĩcooka akiumagara, agĩthiĩ Samaria. Aakinya Bethi-Ekedi ya Arĩithi-rĩ, **13** agĩtũngana na andũ amwe arĩa maatarainie na Ahazia mũthamaki wa Juda akĩmooria atĩrĩ, "Inyuĩ mũrĩ a?" Nao magĩcookia atĩrĩ, "Ithuĩ tũrĩ a nyũmba ya Ahazia, na tũũkĩte kũgeithia mbarĩ ya mũthamaki, na ya mũtumia wa mũthamaki." **14** Nake agĩathana atĩrĩ, "Nĩmanyiitwo marĩ muoyo!" Nĩ ũndũ ũcio makĩmatwara marĩ muoyo makĩmooragĩra gĩthima-inĩ kĩa Bethi-Ekedi, maarĩ andũ mĩrongo ĩna na eerĩ. Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wahonokire. **15** Nake aarĩkia kuuma kũu, agĩkora Jehonadabu mũrũ wa Rekabu, o nake okĩte kũmũtũnga. Nake Jehu akĩmũgeithia, akĩmũũria atĩrĩ, "Wee ũrĩ na ũiguano na niĩ, o ta ũrĩa ndĩ na ũiguano nawe?" Nake Jehonadabu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩĩ ndĩ naguo." Nake Jehu akiuga atĩrĩ, "Kũngĩkorwo nĩ ũguorĩ, rehe guoko." Nĩ ũndũ ũcio Jehonadabu agĩĩka ũguo, nake Jehu akĩmũteithĩrĩria kũhaica ngaari-inĩ ya ita. **16** Nake Jehu akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka tũthiĩ nawe ũkeonere ũrĩa ndĩĩrutanĩirie na kĩyo nĩ ũndũ wa Jehova." Nake akĩmũkuua na ngaari yake ya ita. **17** Rĩrĩa Jehu aakinyire Samaria-rĩ, akĩũraga andũ othe a nyũmba ya Ahabu arĩa maatigaire, akĩmaniina kũringana na kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩtio nĩ Elija. **18** Ningĩ Jehu agĩcookereria andũ othe hamwe, akĩmeera atĩrĩ, "Ahabu aatungatĩire Baali o hanini; no Jehu ekũmũtungatĩra makĩria. **19** Na rĩrĩ, tũmanĩrai anabii othe a Baali, na atungati othe ayo, o na athĩnjĩri-ngai ayo othe. Tigĩrĩrai atĩ gũtirĩ o na ũmwe ũtarĩ ho, tondũ nĩngũrutĩra Baali igongona inene. Mũndũ wothe ũkwaga gũũka, ndegũtũũra muoyo." Nowe Jehu ekaga ũguo arĩ na wara wa kũũraga atungati othe a Baali. **20** Nake Jehu akiuga atĩrĩ, "Ĩtanai kĩũngano gĩa gũtĩĩithia Baali." Nĩ ũndũ ũcio magĩkĩanĩrĩra kĩũngano kĩu. **21** Nake agĩcooka agĩtũma ũhoro kũndũ guothe Isiraeli, nao atungati othe a Baali magĩũka; na gũtirĩ o na ũmwe watĩĩrire. Makĩgomana hekarũ-inĩ ya Baali o nginya ĩkĩiyũra kuuma mwena ũmwe nginya ũrĩa ũngĩ. **22** Nake Jehu akĩĩra mũikaria wa harĩa nguo ciaigagwo atĩrĩ, "Rehere ndungata ciothe cia Baali nguo." Nĩ ũndũ ũcio agĩcirehere nguo. **23** Hĩndĩ ĩyo Jehu na Jehonadabu mũrũ wa Rekabu magĩtoonya hekarũ ya Baali. Jehu akĩĩra ndungata cia Baali atĩrĩ, "Rorai mĩena yothe muone atĩ gũtirĩ ndungata cia Jehova irĩ haha hamwe na inyuĩ, o tiga ndungata cia Baali." **24** Nĩ ũndũ ũcio magĩtoonya marute magongona, na maruta ma njino. Na rĩrĩ, Jehu nĩaigĩte arũme mĩrongo ĩnana kũu nja akameera atĩrĩ: "Ũmwe wanyu angĩrekereria mũndũ wa arĩa ngũneana moko-inĩ manyu oore-rĩ, we egũkua ithenya rĩa mũndũ ũcio." **25** Rĩrĩa Jehu aarĩkirie kũruta igongona rĩa njino-rĩ, agĩatha arangĩri na anene ao atĩrĩ, "Toonyai thĩinĩ mũmoorage; mũtikareke mũndũ o na ũmwe wao oore." Nĩ ũndũ ũcio makĩmooraga na hiũ cia njora. Nao arangĩri na anene ao magĩikia mĩĩrĩ yao nja, magĩcooka magĩtoonya ihooero rĩa na thĩinĩ rĩa hekarũ ya Baali. **26** Nao makĩruta ihiga rĩrĩa rĩamũre nja ya hekarũ ya Baali na makĩrĩcina. **27** Makĩmomora ihiga rĩrĩa rĩamũre rĩa Baali, na magĩtharia hekarũ ya Baali makĩmĩtua kĩoro o na nginya ũmũthĩ. **28** Nĩ ũndũ ũcio Jehu akĩniina biũ ũhooi wa Baali thĩinĩ wa Isiraeli. **29** No rĩrĩ, ndaatiganire na mehia ma Jeroboamu mũrũ wa Nebati, marĩa aatũmire Isiraeli meehie ma kũhooya mĩhianano ya njaũ ya thahabu kũu Betheli na Dani. **30** Nake Jehova akĩĩra Jehu atĩrĩ, "Tondũ nĩwĩkĩte wega, ũkahingia ũrĩa kwagĩrĩire maitho-inĩ makwa, na ũgeeka nyũmba ya Ahabu ũrĩa ndaatanyĩte kũmeka-rĩ, njiaro ciaku igũtũũra ithamakagĩra Isiraeli nginya rũciaro rwa kana." **31** No Jehu ndaigana kũmenyerera kũiga watho wa Jehova, Ngai wa Isiraeli, na ngoro yake yothe. Ndaigana gũtigana na mehia ma Jeroboamu, marĩa atũmĩte andũ a Isiraeli mehie. **32** Matukũ-inĩ macio, Jehova nĩambĩrĩirie kũnyiihia mĩhaka ya Isiraeli. Hazaeli nĩatooririe andũ a Isiraeli bũrũri-inĩ wao wothe **33** mwena wa irathĩro wa Jorodani na bũrũri-inĩ wothe wa Gileadi, (Bũrũri wa Gadi na Rubeni na Manase), kuuma Aroeri gũtwarana na mũkuru wa Arinoni, kũgerera Gileadi nginya Bashani. **34** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jehu-rĩ, na marĩa mothe eekire, na marĩa mothe ahingirie-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Isiraeli? **35** Nake Jehu akĩhurũka na maithe make na agĩthikwo Samaria. Nake mũriũ Jehoahazu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **36** Narĩo ihinda rĩrĩa Jehu aathamakĩire Isiraeli kũu Samaria rĩarĩ mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩnana.

11 Rĩrĩa Athalia nyina wa Ahazia onire atĩ mũriũ nĩakua-rĩ, agĩthiĩ na mbere kũũraga andũ othe a nyũmba yothe ya ũthamaki. **2** No rĩrĩ, Jehosheba, mwarĩ wa Mũthamaki Jehoramu na mwarĩ wa nyina na Ahazia, akĩoya Joashu mũrũ wa Ahazia akĩmweheria kuuma kũrĩ ariũ a mũthamaki arĩa maakirie kũũragwo. Akĩmũiga hamwe na mũreri wake kanyũmba ga gũkoma, akĩmũhitha kuuma kũrĩ Athalia; nĩ ũndũ ũcio Joashu ndaigana kũũragwo. **3** Aikarire ahithĩtwo hamwe na mũreri wake thĩinĩ wa hekarũ ya Jehova mĩaka ĩtandatũ ĩrĩa Athalia aathamakire bũrũri ũcio. **4** Mwaka-inĩ wa mũgwanja, Jehoiada agĩtũmanĩra anene a ikundi arĩa maathaga thigari igana rĩmwe, thĩinĩ wa andũ arĩa meetagwo Akari, na arangĩri nao magĩũka kũrĩ we kũu hekarũ-inĩ ya Jehova. Nake akĩgĩa kĩrĩkanĩro nao na akĩmehĩtithĩria kũu hekarũ-inĩ ya Jehova. Agĩcooka akĩmoonia mũriũ wa mũthamaki. **5** Akĩmaatha akĩmeera atĩrĩ, "Mũgwĩka ũũ: Inyuĩ arĩa othe mũgaakorwo mũrĩ wĩra mũthenya wa thabatũ-rĩ, gĩcunjĩ kĩmwe kĩanyu gĩa ithatũ gĩkaarangĩra nyũmba ya ũthamaki, **6** nakĩo gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩrangĩre Kĩhingo gĩa Suri, ningĩ gĩcunjĩ gĩa ithatũ gĩkorwo kĩhingo-inĩ kĩrĩa kĩrĩ thuutha wa arangĩri arĩa mateithanagia kũrangĩra hekarũ, **7** na inyuĩ andũ arĩa makoragwo thĩinĩ wa ikundi icio ingĩ igĩrĩ, arĩa matakoragwo wĩra mũthenya wa thabatũ-rĩ, othe makaarangĩra hekarũ nĩ ũndũ wa mũthamaki. **8** Mũikare mũthiũrũrũkĩirie mũthamaki, o mũndũ anyiitĩte indo ciake cia mbaara na guoko. Mũndũ o na ũrĩkũ angĩkaamũkuhĩrĩria no nginya ooragwo. Mũikare hakuhĩ na mũthamaki o harĩa hothe angĩthiĩ." **9** Nao anene a ita arĩa maathaga ikundi cia andũ igana rĩmwe magĩĩka o ta ũrĩa Jehoiada, mũthĩnjĩri-Ngai aathanĩte. O mũnene akĩoya andũ ake, arĩa maathiiaga wĩra

mũthenya ũcio wa thabatũ na arĩa moimagĩra wĩra hĩndĩ ĩyo, othe magĩũka kũrĩ Jehoiada mũthĩnjĩri-Ngai. **10** Nake akĩhe anene acio matimũ na ngo iria ciarĩ cia Mũthamaki Daudi, iria ciakoragwo hekarũ-inĩ ya Jehova. **11** Nao arangĩri, o mũndũ arĩ na indo ciake cia mbaara, magĩthiũrũrũkĩria mũthamaki hau hakuhĩ na kĩgongona, na magĩthiũrũrũkĩria hekarũ kuuma mwena wa gũthini nginya mwena wa gathigathini wayo. **12** Jehoiada akĩrehe mũrũ wa mũthamaki akĩmwĩkĩra thũmbĩ, akĩmũnengera Ibuku rĩa Kĩrĩkanĩro, na akĩmwanĩrĩra atĩ nĩwe mũthamaki. Makĩmũitĩrĩria maguta, nao andũ makĩhũũra hĩ na makĩanĩrĩra makiugaga atĩrĩ, "Mũthamaki arotũũra nginya tene!" **13** Rĩrĩa Athalia aaiguire inegene rĩa andũ na arangĩri, agĩthiĩ kũrĩ andũ hekarũ-inĩ ya Jehova. **14** Agĩcũthĩrĩria na akĩona mũthamaki arũgamĩte gĩtugĩ-inĩ o ta ũrĩa mũtugo warĩ. Nao anene na ahuhi tũrumbeta maarũgamĩte hakuhĩ na mũthamaki, nao andũ othe a bũrũri magakena makĩhuhaga tũrumbeta. Nake Athalia agĩtembũranga nguo ciake cia igũrũ, na akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Ungumania! Ungumania!" **15** Jehoiada mũthĩnjĩri-Ngai agĩatha anene a ita a thigari igana igana arĩa maarĩ arũgamĩrĩri a mbũtũ, akĩmeera atĩrĩ, "Mũrutũrũrei, mũmũrehe arĩ gatagatĩ ga thigari, na mũndũ o wothe ũngĩmuuma thuutha, ooragwo." Nĩgũkorwo mũthĩnjĩri-Ngai nĩoigĩte atĩrĩ, "Ndakooragĩrwo hekarũ-inĩ ya Jehova." **16** Nĩ ũndũ ũcio makĩmũnyiitĩra harĩa mbarathi ciatoonyagĩra igĩthiĩ nja cia nyũmba ya ũthamaki, makĩmũũragĩra hau. **17** Nake Jehoiada akĩgĩa na kĩrĩkanĩro gatagatĩ ka Jehova, na mũthamaki, o na andũ, atĩ o nĩmegũtuĩka andũ a Jehova. Ningĩ agĩcooka agĩthondeka kĩrĩkanĩro gatagatĩ ka mũthamaki na andũ. **18** Nao andũ othe a bũrũri magĩthiĩ hekarũ-inĩ ya Baali na makĩmĩtharia. Makiunanga igongona na mĩhianano, na makĩũragĩra Matani ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri-ngai wa Baali hau mbere ya igongona icio. Ningĩ Jehoiada mũthĩnjĩri-Ngai akĩiga arangĩri hau hekarũ-inĩ ya Jehova. **19** Nake agĩthiĩ na anene a ita arĩa maarũgamagĩrĩra ikundi cia thigari igana igana, na Akari, na arangĩri, o hamwe na andũ othe a bũrũri, na marĩ hamwe makĩruta mũthamaki hekarũ-inĩ ya Jehova makĩmũtwara nyũmba ya ũthamaki matoonyeire kĩhingo-inĩ kĩa arangĩri. Hĩndĩ ĩyo mũthamaki agĩikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene kũu nyũmba-inĩ ya ũthamaki. **20** Nao andũ othe a bũrũri magĩkena. Narĩo itũũra rĩkĩhoorera, tondũ Athalia nĩarĩkĩtie kũũragwo na rũhiũ rwa njora nyũmba-inĩ ya ũthamaki. **21** Joashu aarĩ wa mĩaka mũgwanja rĩrĩa aambĩrĩirie gwathana.

12 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mũgwanja wa Jehu, Joashu agĩtuĩka mũthamaki, na agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩna. Nyina eetagwo Zibia; na oimĩte Birishiba. **2** Joashu nĩekire maũndũ marĩa magĩrĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova mĩaka ĩrĩa yothe Jehoiada mũthĩnjĩri-Ngai aamũtaarire. **3** No rĩrĩ, kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gwa kũrutĩra magongona gũtieherirĩo; andũ mathiire na mbere kũrutĩra magongona na gũcinĩra ũbumba kuo. **4** Joashu akĩĩra athĩnjĩri-Ngai atĩrĩ, "Cookanĩrĩriai mbeeca iria ciothe irehagwo irĩ cia maruta marĩa maamũre ma hekarũ ya Jehova, na mbeeca iria irutagwo cia gwĩtara, na mbeeca iria ciamũkagĩrwo kuuma mĩĩhĩtwa-inĩ ya andũ o na mbeeca iria irehagwo hekarũ na ũndũ wa kwĩyendera. **5** Ĩtĩkĩriai mũthĩnjĩri-Ngai o wothe aamũkagĩre mbeeca kuuma kũrĩ ũmwe wa aigi a kĩgĩĩna, na mũreke ihũthĩrwo na gũcookereria hekarũ kũrĩa guothe ĩngĩkorwo ĩrĩ tharũku." **6** Na rĩrĩ, o na gũkinyĩria mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtatũ wa Mũthamaki Joashu, athĩnjĩri-Ngai magĩkorwo matiacookereirie hekarũ. **7** Nĩ ũndũ ũcio Mũthamaki Joashu agĩĩta Jehoiada ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai na athĩnjĩri-Ngai arĩa angĩ, akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ mũtaracookereria hekarũ kũrĩa ĩtharũkĩte? Mũtigeetie mbeeca ingĩ kuuma kũrĩ aigi kĩgĩĩna, no cineanei nĩguo icookererie hekarũ kũrĩa ĩtharũkĩte." **8** Nao athĩnjĩri-Ngai magĩtĩkĩra atĩ matikũngania mbeeca ingĩ kuuma kũrĩ andũ, na atĩ o ene tio megũcookereria hekarũ. **9** Nake Jehoiada ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai akĩoya ithandũkũ na agĩtũra nguniko yarĩo irima. Akĩrĩiga mwena wa ũrĩo wa mũndũ agĩtoonya hekarũ ya Jehova. Athĩnjĩri-Ngai arĩa maarangagĩra itoonyero magĩĩkĩra mbeeca ciothe ithandũkũ-inĩ iria ciarehagwo hekarũ-inĩ ya Jehova. **10** Hĩndĩ ĩrĩa yothe moonaga mbeeca nĩciaingĩha ithandũkũ-inĩ, mwandĩki-marũa wa mũthamaki na mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene mookaga, magatara mbeeca iria ciakoragwo irehetwo hekarũ-inĩ ya Jehova na magaciĩkĩra mĩhuko. **11** Rĩrĩa mũigana wa mbeeca wahinga, makanengera andũ arĩa maathuurĩtwo matuĩke arori a wĩra wa hekarũ. Mbeeca icio ciarĩhaga aruti a wĩra wa hekarũ ya Jehova na andũ a wĩra wa mbaũ, na aaki, **12** na arĩa maakaga na mahiga, na aicũhia a mahiga. Maagũraga mbaũ na mahiga maicũhie nĩ ũndũ wa gũcookereria hekarũ ya Jehova kũrĩa yatharũkĩte na makarĩha mahũthĩro mothe ma gũcookereria hekarũ. **13** Mbeeca iria ciarehagwo hekarũ-inĩ itiahũthagĩrwo na gũthondeka iraĩ cia betha, kana magathĩ ma gũthima ndaambĩ, kana mbakũri cia kũminjaminja, kana tũrumbeta, kana kĩndũ o gĩothe gĩa thahabu kana gĩa betha nĩ ũndũ wa hekarũ ya Jehova. **14** Mbeeca icio ciarĩhaga aruti a wĩra arĩa maarutaga wĩra wa gũcookereria hekarũ. **15** Matioragia mathabu ma mbeeca kuuma kũrĩ andũ arĩa maanengerete mbeeca marĩhe aruti a wĩra, tondũ andũ acio maarĩ ehokeku biũ. **16** Mbeeca cia maruta ma mahĩtia, na maruta ma mehia itiarehagwo hekarũ-inĩ ya Jehova, icio ciarĩ cia athĩnjĩri-Ngai. **17** Ihinda-inĩ o rĩu Hazaeli mũthamaki wa Suriata akĩambata agĩthiĩ agĩtharĩkĩra Gathu na akĩrĩtaha. Ningĩ akĩhũndũka, agĩthiĩ gũtharĩkĩra Jerusalemu. **18** No rĩrĩ, Joashu mũthamaki wa Juda akĩoya indo ciothe iria ciatheretio ikaamũrwo nĩ maithe make, nao nĩ Jehoshafatu, na Jehoramu na Ahazia, athamaki a Juda o na iheo iria we mwene aamũrĩte, o na thahabu iria ciakoretwo kĩgĩĩna-inĩ kĩa hekarũ ya Jehova, o na iria ciarĩ nyũmba ya ũthamaki, agĩcineana itwarĩrwo Hazaeli mũthamaki wa Suriata, nake agĩthiĩ, agĩtiga gũtharĩkĩra Jerusalemu. **19** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Joashu, na ũrĩa wothe eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Juda? **20** Nao anene ake makĩmũciirĩrĩra ndundu mamũũkĩrĩre, makĩmũũragĩra Bethi-Milo, njĩra-inĩ ya gũthiĩ Sila. **21** Nao anene arĩa maamũũragire nĩ

Jozakaru mũrũ wa Shimeathu, na Jehozabadu mũrũ wa Shomeru. Joashu agĩkua na agĩthikwo hamwe na maithe make itũũra-inĩ rĩa Daudi. Nake mũriũ Amazia agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

13 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtatũ wa wathani wa Joashu mũrũ wa Ahazia mũthamaki wa Juda, Jehoahazu mũrũ wa Jehu agĩtuĩka mũthamaki wa Isiraeli kũu Samaria, nake agĩathana mĩaka ikũmi na mũgwanja. **2** Nĩekire maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova nĩ ũndũ wa kũrũmĩrĩra mehia ma Jeroboamu mũrũ wa Nebati, marĩa aatũmĩte Isiraeli meehie, nake ndaigana kũmatiga. **3** Nĩ ũndũ ũcio Jehova agĩcinwo nĩ marakara nĩ ũndũ wa Isiraeli, nake akĩmaneana ihinda iraaya moko-inĩ ma Hazaeli mũthamaki wa Suriata, na Beni-Hadadi mũriũ wake. **4** Nake Jehoahazu agĩthaitha Jehova, nake Jehova akĩmũigua tondũ nĩonete ũrĩa mũthamaki wa Suriata aahinyagĩrĩria Isiraeli. **5** Nake Jehova akĩhe Isiraeli mũhonokia, akĩmaruta kuuma watho-inĩ wa Suriata. Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli magĩtũũra mĩcĩĩ-inĩ yao o ta tene. **6** No rĩrĩ, matiigana gũtigana na mehia ma nyũmba ya Jeroboamu, marĩa aatũmĩte Isiraeli meehie; na magĩthiĩ na mbere namo, o na ningĩ gĩtugĩ kĩa Ashera gĩgĩtũũra kĩrũgamĩte kũu Samaria. **7** Gũtirĩ kĩndũ gĩatigarĩtio gĩa ita rĩa Jehoahazu, tiga andũ arĩa maathiiaga mahaicĩte mbarathi mĩrongo ĩtano, na ngaari ikũmi cia ita, na thigari cia magũrũ 10,000, nĩgũkorwo mũthamaki wa Suriata nĩathũkĩtie icio ingĩ agĩcitua o ta rũkũngũ rwa kĩhuhĩro-inĩ. **8** Na ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jehoahazu, na ũrĩa wothe eekire, na maũndũ marĩa aahingirie-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Isiraeli? **9** Nake Jehoahazu akĩhurũka hamwe na maithe make, na agĩthikwo Samaria. Nake mũriũ Jehoashu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **10** Mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩtatũ na mũgwanja wa Joashu mũthamaki wa Juda, Jehoashu mũrũ wa Jehoahazu agĩtuĩka mũthamaki wa Isiraeli kũu Samaria, nake agĩthamaka mĩaka ikũmi na ĩtandatũ. **11** Nĩekire maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, na ndaatiganire na mehia o na mamwe ma Jeroboamu mũrũ wa Nebati, marĩa aatũmĩte Isiraeli meehie; aathiire na mbere namo. **12** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jehoashu, na ũrĩa wothe eekire, na maũndũ marĩa aahingirie, o na mbaara yake na Amazia mũthamaki wa Juda-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma Athamaki a Isiraeli? **13** Jehoashu akĩhurũka hamwe na maithe make, nake Jeroboamu agĩikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene. Jehoashu aathikirwo kũu Samaria hamwe na athamaki a Isiraeli. **14** Na rĩrĩ, Elisha aarĩ mũrũaru mũrimũ ũrĩa wamũũragire. Nake Jehoashu mũthamaki wa Isiraeli agĩikũrũka, agĩthiĩ kũmuona na akĩmũrĩrĩra. Akiuga atĩrĩ, "Wũi baba-ĩ! Wũi baba-ĩ! Ngaari cia ita na ahaici a mbarathi a Isiraeli!" **15** Nake Elisha akiuga atĩrĩ, "Oya ũta o na mĩguĩ." nake agĩĩka o ũguo. **16** Nake akĩĩra mũthamaki wa Isiraeli atĩrĩ, "Oya ũta na moko maku," nake aarĩkia kuoya, Elisha akĩigĩrĩra mũthamaki moko. **17** Akĩmwĩra atĩrĩ, "Hingũra ndirica ya irathĩro," Nake akĩmĩhingũra. Elisha akĩmwĩra atĩrĩ, "Ikia mũguĩ!" Nake akĩũikia. Elisha akiuga atĩrĩ, "Ũyũ nĩ mũguĩ wa Jehova wa ũhootani, wa kũhoota Asuriata! Nĩũkahoota Asuriata kũu Afeki na ũmaniine biũ." **18** Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya mĩguĩ," Nake mũthamaki akĩmĩoya. Elisha akĩmwĩra atĩrĩ, "Ta mĩgũthithie thĩ." Nake akĩmĩgũthithia thĩ maita matatũ, agĩtiga. **19** Nake mũndũ wa Ngai akĩrakara nĩ ũndũ wake, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũkwagĩrĩirwo nĩ kũmĩringithia maita matano kana matandatũ; ũguo nĩguo ũngĩgaatooria andũ a Suriata na ũmaniine biũ. No rĩu ũkaamahoota o maita matatũ tu." **20** Nake Elisha agĩkua na agĩthikwo. Na rĩrĩ, atharĩkĩri a kuuma Moabi maahũthĩrĩte gũtoonya bũrũri-inĩ o kĩambĩrĩria kĩa mwaka. **21** Hĩndĩ ĩmwe andũ amwe a Isiraeli magĩthika mũndũ-rĩ, o rĩmwe makĩona gĩkundi kĩa atharĩkĩri; nĩ ũndũ ũcio magĩikia kĩimba kĩa mũndũ ũcio maathikaga mbĩrĩra-inĩ ya Elisha. Hĩndĩ ĩrĩa kĩimba kĩu kĩahutanirie na mahĩndĩ ma Elisha, mũndũ ũcio akĩriũka, akĩrũgama na magũrũ make. **22** Hazaeli mũthamaki wa Suriata aahinyĩrĩirie Isiraeli matukũ mothe ma ũthamaki wa Jehoahazu. **23** No rĩrĩ, Jehova akĩmatuga na akĩmaiguĩra tha, akĩmarũmbũiya nĩ ũndũ wa kĩrĩkanĩro gĩake na Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu. Nginyagia ũmũthĩ, akoretwo atekwenda kũmaniina kana kũmaingata mehere mbere yake. **24** Hazaeli mũthamaki wa Suriata agĩkua, nake mũriũ Beni-Hadadi agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **25** Hĩndĩ ĩyo Jehoashu mũrũ wa Jehoahazu agĩtunya Beni-Hadadi mũrũ wa Hazaeli matũũra marĩa Hazaeli aatahĩte mbaara-inĩ kuuma kũrĩ ithe Jehoahazu. Joashu aamũtooririe maita matatũ, na nĩ ũndũ ũcio agĩcookia matũũra ma Isiraeli.

14 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa keerĩ wa ũthamaki wa Jehoashu mũrũ wa Jehoahazu mũthamaki wa Isiraeli, Amazia mũrũ wa Joashu mũthamaki wa Juda akĩambĩrĩrĩria gũthamaka. **2** Aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ kũu Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na kenda. Nake nyina eetagwo Jehoadini, na oimĩte Jerusalemu. **3** Nĩekire maũndũ marĩa moonagwo magĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova, no ti ta ũrĩa ithe Daudi eekĩte. Maũndũ-inĩ mothe eekire o ta ũrĩa ithe Joashu ekaga. **4** No rĩrĩ, kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gũtieheririo; andũ maathiire o na mbere kũrutĩra magongona na gũcinĩra ũbumba kuo. **5** Thuutha wa ũthamaki gũkorwo ũrũmĩte moko-inĩ make, akĩũraga anene arĩa moragĩte ithe Joashu ũrĩa warĩ mũthamaki. **6** No rĩrĩ, ndaigana kũũraga ariũ a oragani acio, kũringana na ũrĩa kwandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩa Watho wa Musa harĩa Jehova aathanĩte atĩrĩ: "Maithe ma ciana matikooragwo nĩ ũndũ wa ciana, o na kana ciana ciũragwo nĩ ũndũ wa maithe mao; o mũndũ arĩkuaga nĩ ũndũ wa mehia make mwene." **7** Ningĩ nĩwe wahootire 10,000 cia andũ a Edomu kũu Gĩtuamba-inĩ gĩa Cumbĩ, na agĩtunyana itũũra rĩa Sela mbaara-inĩ, akĩrĩtua Jokitheeli, rĩĩtwa rĩrĩa rĩĩtagwo nginya ũmũthĩ. **8** Hĩndĩ ĩyo Amazia agĩtũma andũ kũrĩ Jehoashu mũrũ wa Jehoahazu mũrũ wa Jehu, mũthamaki wa Isiraeli, akĩmwĩra atĩrĩ "Ũka tũng'ethanĩre ũthiũ kwa ũthiũ." **9** No rĩrĩ, Jehoashu mũthamaki wa Isiraeli agĩcookeria Amazia mũthamaki wa Juda atĩrĩ: "Mahiũ ma nyeki-inĩ ma kũu Lebanoni nĩmatũmĩire mũtarakwa ndũmĩrĩri o kũu Lebanoni makĩwĩra atĩrĩ, 'Heana mwarĩguo

ahikio nĩ mũrũ wakwa.' Hĩndĩ ĩyo nyamũ ya gĩthaka kũu Lebanoni ĩgĩũka ĩkĩrangĩrĩria mahiũ macio ma nyeki-inĩ na makinya mayo. **10** Ti-itherũ nĩũtooretie Edomu, na rĩu nĩũtuĩkĩte mwĩtĩĩi. Wĩgaathe nĩ ũndũ wa ũhootani waku, no ikara mũciĩ! Nĩ kĩĩ gĩgũtũma wĩrehere thĩĩna, wĩniinithie we mwene, o hamwe na andũ a Juda?" **11** O na kũrĩ ũguo, Amazia ndaigana gũthikĩrĩria; nĩ ũndũ ũcio Jehoashu mũthamaki wa Isiraeli akĩmũtharĩkĩra. We na Amazia mũthamaki wa Juda makĩng'ethanĩra kũu Bethi-Shemeshu thĩĩnĩ wa Juda. **12** Andũ a Juda makĩhũũrwo nĩ andũ a Isiraeli, na o mũndũ akĩũrĩra gwake mũciĩ. **13** Nake Jehoashu mũthamaki wa Isiraeli akĩnyiita Amazia mũthamaki wa Juda mũrũ wa Joashu mũrũ wa Ahazia, o kũu Bethi-Shemeshu. Ningĩ Jehoashu agĩthiĩ Jerusalemu na akĩmomora rũthingo rwa Jerusalemu, kuuma Kĩhingo-inĩ kĩa Efiraimu nginya Kĩhingo gĩa Koine, handũ ha buti ta magana matandatũ kũraiha. **14** Nake akĩoya thahabu yothe na betha na indo ciothe iria ciarĩ thĩĩnĩ wa hekarũ ya Jehova na iria ciarĩ igĩĩna-inĩ cia nyũmba ya ũthamaki. Ningĩ agĩtaha andũ na agĩcooka Samaria. **15** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jehoashu, na marĩa eekire, na marĩa aahingirie, o hamwe na mbaara yake ĩrĩa maarũire na Amazia mũthamaki wa Juda-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Isiraeli? **16** Jehoashu akĩhurũka hamwe na maithe make, agĩthikwo Samaria hamwe na athamaki a Isiraeli. Nake mũriũ Jeroboamu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **17** Amazia mũrũ wa Joashu mũthamaki wa Juda aatũũrire muoyo mĩaka ikũmi na ĩtano thuutha wa gĩkuũ kĩa Jehoashu mũrũ wa Jehoahazu mũthamaki wa Isiraeli. **18** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ ma wathani wa Amazia, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Juda? **19** Nao andũ makĩgĩa ndundu ya kũmũũkĩrĩra kũu Jerusalemu, nake Amazia akĩũrĩra Lakishi, no magĩtũma andũ mamũrũmĩrĩre kũu Lakishi, na makĩmũũragĩra kuo. **20** Nĩacookirio akuuĩtwo na mbarathi, agĩthikwo Jerusalemu hamwe na maithe make, itũũra-inĩ inene rĩa Daudi. **21** Hĩndĩ ĩyo andũ othe a Juda makĩoya Azaria arĩ na mĩaka ikũmi na ĩtandatũ, makĩmũtua mũthamaki ithenya rĩa ithe Amazia. **22** Nĩwe waakire Elathu rĩngĩ, na akĩrĩcookeria Juda thuutha wa Amazia kũhurũka na maithe make. **23** Mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩtano wa wathani wa Amazia mũrũ wa Joashu mũthamaki wa Juda, Jeroboamu mũrũ wa Jehoashu, mũthamaki wa Isiraeli agĩtuĩka mũthamaki kũu Samaria, na agĩthamaka mĩaka mĩrongo ĩna na ũmwe. **24** Nĩekire maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, na ndaatiganire na mehia o na mamwe ma Jeroboamu mũrũ wa Nebati marĩa aatũmĩte Isiraeli meehie. **25** Nĩwe wacookirie mĩhaka ya Isiraeli kuuma Lebo-Hamathu nginya Iria-inĩ rĩa Araba kũringana na kiugo kĩa Jehova Ngai wa Isiraeli kĩrĩa kĩarĩtio nĩ ndungata yake Jona mũrũ wa Amitai, ũrĩa warĩ mũnabii kuuma Gathi-Heferi. **26** Jehova nĩonete ruo rũnene rwa andũ othe a Isiraeli, arĩa maarĩ ngombo na arĩa mataarĩ ngombo, akĩona ũrĩa maathĩĩnĩkĩte, na gũtiarĩ mũndũ o na ũmwe wa kũmateithia. **27** Na tondũ Jehova ndoigĩte atĩ nĩegũtharia rĩĩtwa rĩa Isiraeli gũkũ thĩ-rĩ, nĩamahonokirie na guoko kwa Jeroboamu mũrũ wa Jehoashu. **28** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jeroboamu, ũrĩa wothe eekire, o na mbaara iria aahootanire, o na ũrĩa aatunyanĩire Isiraeli matũũra ma Dameski na Hamathu, marĩa maarĩ ma Juda tene-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Isiraeli? **29** Jeroboamu nĩahurũkire hamwe na maithe make, o acio maarĩ athamaki a Isiraeli. Nake mũriũ Zekaria agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

15 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩĩrĩ na mũgwanja wa ũthamaki wa Jeroboamu mũthamaki wa Isiraeli, Azaria mũrũ wa Amazia mũthamaki wa Juda, akĩambĩrĩria gũthamaka. **2** Nake aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka ikũmi na ĩtandatũ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩtano na ĩĩrĩ. Nyina eetagwo Jekolia, na oimĩte Jerusalemu. **3** Nake nĩekire maũndũ marĩa maarĩ magĩrĩru maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa ithe Amazia eekĩte. **4** No rĩrĩ, kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gũtieheririo; andũ maathiire o na mbere kũrutĩra magongona o na gũcinĩra ũbumba kuo. **5** Jehova nĩahũũrire mũthamaki na mangũ o nginya mũthenya ũrĩa aakuire, na aatũũrire nyũmba arĩ wiki. Jothamu mũrũ wa mũthamaki akĩrũgamĩrĩra nyũmba ya ũthamaki, na agaathaga andũ a bũrũri ũcio. **6** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Azaria, na ũrĩa wothe eekire, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Juda? **7** Azaria akĩhurũka hamwe na maithe make, na agĩthikwo hakuhĩ nao itũũra-inĩ inene rĩa Daudi. Nake mũriũ Jothamu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **8** Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩtatũ na ĩnana wa Azaria mũthamaki wa Juda, Zekaria mũrũ wa Jeroboamu agĩtuĩka mũthamaki wa Isiraeli kũu Samaria, nake agĩthamaka mĩeri ĩtandatũ. **9** Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa maithe make meekĩte. Ndaigana gũtiga mehia ma Jeroboamu mũrũ wa Nebati marĩa aatũmĩte Isiraeli mehie. **10** Shalumu mũrũ wa Jabeshi nĩaciirũire gũũkĩrĩra Zekaria. Akĩmũtharĩkĩra mbere ya andũ, akĩmũũraga, nake agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **11** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Zekaria, mandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Isiraeli. **12** Nĩ ũndũ ũcio kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩirio Jehu nĩkĩahingire, kĩrĩa kĩoigĩte atĩrĩ: "Njiaro ciaku nĩigaikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene wa Isiraeli nginya rũciaro rwa kana." **13** Na rĩrĩ, Shalumu mũrũ wa Jabeshi aatuĩkire mũthamaki mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩtatũ na kenda wa ũthamaki wa Uzia mũthamaki wa Juda, nake agĩthamaka mweri ũmwe kũu Samaria. **14** Menahemu mũrũ wa Gadi akiuma Tiriza, agĩthiĩ Samaria. Agĩtharĩkĩra Shalumu mũrũ wa Jabeshi kũu Samaria, akĩmũũraga, na agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **15** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Shalumu, na ndundu ya gũũkanĩrĩra ĩrĩa aatongoretie, mandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Isiraeli. **16** Hĩndĩ ĩyo Menahemu, arutĩtie Tiriza agĩtharĩkĩra Tifisa, na akĩũraga mũndũ wothe warĩ itũũra, rĩu inene thĩĩnĩ o na arĩa maarĩ hakuhĩ narĩo, tondũ nĩmaregire kũhingũra ihingo ciao. Akĩhũũra Tifisa, na agĩtarũra nda cia andũ-a-nja arĩa maarĩ na nda. **17** Mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩtatũ na kenda wa Azaria mũthamaki wa Juda, Menahemu mũrũ wa

Gadi agĩtuĩka mũthamaki wa Isiraeli, na agĩthamaka Samaria mĩaka ikũmi. **18** Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova. Hĩndĩ ya wathani wake wothe, ndaigana gũtigana na mehia ma Jeroboamu mũrũ wa Nebati, marĩa aatũmĩte Isiraeli meehie. **19** Hĩndĩ ĩyo Puli mũthamaki wa Ashuri agĩtharĩkĩra bũrũri ũcio, nake Menahemu akĩmũhe taranda ngiri ĩmwe cia betha nĩguo amũteithĩrĩrie kũrũmia ũthamaki wake wega. **20** Menahemu agĩĩtia mbeeca icio na hinya kuuma kũrĩ andũ a Isiraeli. Mũndũ o wothe gĩtonga aarĩ arute cekeri mĩrongo ĩtano cia betha, nĩguo iheo mũthamaki wa Ashuri. Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Ashuri akĩehera, na ndaikarire bũrũri ũcio rĩngĩ. **21** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Menahemu, na ũrĩa eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Isiraeli? **22** Menahemu akĩhurũka hamwe na maithe make. Nake mũriũ Pekaia agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **23** Mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩtano wa ũthamaki wa Azaria mũthamaki wa Juda, Pekaia mũrũ wa Menahemu agĩtuĩka mũthamaki wa Isiraeli kũu Samaria, nake agĩthamaka mĩaka ĩĩrĩ. **24** Pekaia agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova. Ndaigana gũtiga mehia ma Jeroboamu mũrũ wa Nebati marĩa aatũmĩte Isiraeli meehie. **25** Ũmwe wa anene ake, Peka mũrũ wa Remalia, agĩciirĩra ndundu ya kũmũũkĩrĩra. Arĩ na andũ mĩrongo ĩtano kuuma Gileadi, agĩthiĩ, akĩũraga Pekaia hamwe na Arigobu na Ariehi, kũu Samaria, kĩirigo-inĩ gĩa kwĩgitĩra kĩa nyũmba ya ũthamaki. Nĩ ũndũ ũcio, Peka akĩũraga Pekaia na agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **26** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Pekaia, na ũrĩa wothe eekire-rĩ, mandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Isiraeli. **27** Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩtano na ĩĩrĩ wa Azaria mũthamaki wa Juda, Peka mũrũ wa Remalia agĩtuĩka mũthamaki wa Isiraeli kũu Samaria, nake agĩthamaka mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ. **28** Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova. Ndaigana gũtigana na mehia ma Jeroboamu mũrũ wa Nebati, marĩa aatũmĩte Isiraeli meehie. **29** Hĩndĩ ya Peka mũthamaki wa Isiraeli, nĩguo Tigilathu-Pileseru, mũthamaki wa Ashuri, ookire agĩtunyana Ijoni, na Abeli-Bethi-Maaka, na Janoa, na Kadeshi na Hazoru. Nĩatunyanire Gileadi, na Galili, hamwe na bũrũri wothe wa Nafitali na agĩthaamĩria andũ aakuo Ashuri. **30** Ningĩ Hoshea mũrũ wa Ela agĩciirĩra ndundu ya gũũkĩrĩra Peka mũrũ wa Remalia. Nake akĩmũtharĩkĩra na akĩmũũraga, agĩcooka agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake, mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩĩrĩ wa ũthamaki wa Jothamu mũrũ wa Uzia. **31** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Peka, na ũrĩa wothe eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Isiraeli? **32** Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa keerĩ wa ũthamaki wa Peka mũrũ wa Remalia mũthamaki wa Isiraeli, Jothamu mũrũ wa Uzia mũthamaki wa Juda akĩambĩrĩrĩria gũthamaka. **33** Aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na ĩtandatũ. Nyina eetagwo Jerusha mwarĩ wa Zadoku. **34** Nĩekire maũndũ marĩa maagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova o ta ũrĩa ithe Uzia eekĩte. **35** No rĩrĩ, kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gũtieheririo; andũ maathiire o na mbere kũrutĩra magongona na gũcinĩra ũbumba kuo. Jothamu agĩaka rĩngĩ kĩhingo kĩa rũgongo kĩa hekarũ ya Jehova. **36** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jothamu, na ũrĩa eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Juda? **37** (Matukũ-inĩ macio Jehova akĩambĩrĩrĩria gũtũma Rezini mũthamaki wa Suriata, na Peka mũriũ wa Remalia, mokĩrĩre Juda.) **38** Nake Jothamu akĩhurũka hamwe na maithe make, agĩthikwo hamwe nao itũũra inene rĩa Daudi, na norĩo itũũra rĩa ithe. Nake mũriũ Ahazu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

16 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa ikũmi na mũgwanja wa ũthamaki wa Peka mũrũ wa Remalia, Ahazu mũrũ wa Jothamu mũthamaki wa Juda akĩambĩrĩrĩria gũthamaka. **2** Ahazu aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na ĩtandatũ. Nake ndaigana gwĩka maũndũ magĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova Ngai wake, ta ũrĩa ithe Daudi eekĩte. **3** Aathiiaga na mĩthiĩre ya athamaki a Isiraeli, o na akĩruta mũriũ arĩ igongona rĩa njino, akĩrũmĩrĩra njĩra iria irĩ magigi cia ndũrĩrĩ iria Jehova aingatire ciehere mbere ya Isiraeli. **4** Nĩaarutĩire magongona na agĩcinĩra ũbumba kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na tũcũmbĩrĩ-inĩ twa irĩma, o na rungu rwa mĩtĩ ĩrĩa mĩruru. **5** Hĩndĩ ĩyo Rezini mũthamaki wa Suriata, na Peka mũrũ wa Remalia mũthamaki wa Isiraeli, makiumagara makahũũrane na Jerusalemu, na makĩrigiicĩria Ahazu, no matiamũtooririe. **6** Hĩndĩ ĩyo Rezini mũthamaki wa Suriata agĩtunyana itũũra rĩa Elathu, akĩrĩcookeria Suriata, na akĩingata andũ a Juda. Andũ a Edomu magĩthaamĩra Elathu, na matũire kuo nginya ũmũthĩ. **7** Ahazu agĩtũma andũ kũrĩ Tigilathu-Pileseru mũthamaki wa Ashuri makamwĩre atĩrĩ, "Nĩ niĩ ndungata na ngombo yaku. Ambata, ũũke ũũhonokie kuuma guoko-inĩ kwa mũthamaki wa Suriata na mũthamaki wa Isiraeli, arĩa maratharĩkĩra." **8** Nake Ahazu agĩkuua betha na thahabu iria ciarĩ hekarũ-inĩ ya Jehova, na igĩĩna-inĩ iria cia nyũmba ya ũthamaki, na agĩcitũma irĩ iheo kũrĩ mũthamaki wa Ashuri. **9** Mũthamaki wa Ashuri agĩĩtĩkĩra na ũndũ wa gũtharĩkĩra itũũra rĩa Dameski na akĩrĩtunyana. Agĩthaamia atũũri akuo akĩmatwara Kiri na akĩũraga Rezini. **10** Hĩndĩ ĩyo Mũthamaki Ahazu agĩthiĩ Dameski gũtũngana na Tigilathu-Pileseru mũthamaki wa Ashuri. Nake akĩona kĩgongona kũu Dameski, agĩtũmĩra Uria mũthĩnjĩri-Ngai mũcoro wa kĩgongona kĩu o na mwakĩre wakĩo o ta ũrĩa gĩakĩtwo. **11** Nĩ ũndũ ũcio Uria ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai agĩaka kĩgongona kũringana na ũrĩa wothe aatũmĩirwo, gĩcoretwo nĩ Mũthamaki Ahazu kuuma Dameski, na agĩkĩrĩĩkia mbere ya Mũthamaki Ahazu gũcooka. **12** Rĩrĩa mũthamaki aacookire kuuma Dameski na akĩona kĩgongona kĩu, agĩkuhĩrĩria na akĩrutĩra igongona igũrũ rĩakĩo. **13** Akĩruta igongona rĩake rĩa njino na rĩa mũtu, na agĩtĩrĩrĩria indo iria irutagwo cia kũnyuuo na akĩminjaminjĩria kĩgongona kĩu thakame ya maruta ma ũiguano. **14** Nakĩo kĩgongona gĩa gĩcango kĩrĩa kĩarĩ mbere ya Jehova, agĩkĩruta mwena wa na mbere wa hekarũ, kuuma gatagatĩ-inĩ ga kĩgongona kĩu kĩerũ na hekarũ ya Jehova, agĩkĩiga mwena wa gathigathini wa kĩgongona kĩu kĩerũ. **15** Hĩndĩ ĩyo Mũthamaki

Ahazu akĩhe Uria ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai mawatho maya: “Igũrũ rĩa kĩgongona kĩu kĩnene kĩerũ, rutagĩra ho iruta rĩa njino rĩa rũciinĩ, na iruta rĩa mũtu rĩa hwaĩinĩ, na iruta rĩa mũthamaki rĩa njino, na iruta rĩake rĩa mũtu, na iruta rĩa njino rĩa andũ othe a bũrũri, na iruta rĩao rĩa mũtu na iruta rĩao rĩa kũnyuuo. Na ũminjaminjagĩrie kĩgongona thakame yothe ya maruta ma njino na ya magongona. No kĩgongona gĩa gĩcango, ndĩrĩkĩhũthagĩra na gũtuĩria ũhoro kuuma kũrĩ Jehova.” **16** Nake Uria ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai agĩĩka o ta ũrĩa Mũthamaki Ahazu aamwathĩte. **17** Mũthamaki Ahazu akĩeheria icunjĩ cia mwena-inĩ, na akĩeheria iraĩ kuuma makaari-inĩ macio. Akĩeheria itangi rĩrĩa rĩetagwo Karia igũrũ rĩa mĩhianano ya ndegwa cia gĩcango iria ciakanyiitĩrĩire, na agĩkaigĩrĩra itina-inĩ cia mahiga. **18** Nĩeheririe gĩthaku gĩa Thabatũ kĩrĩa gĩakĩtwo hekarũinĩ, na agĩthaamia itoonyero rĩa athamaki hau nja ya hekarũ ya Jehova, nĩguo akenie mũthamaki wa Ashuri. **19** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makonĩĩ wathani wa Ahazu, na ũrĩa eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibukuinĩ rĩa mahinda ma athamaki a Juda? **20** Nake Ahazu akĩhurũka hamwe na maithe make, na agĩthikwo hamwe nao Itũũra-inĩ inene rĩa Daudi. Nake mũriũ Hezekia agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

17 Na rĩrĩ, mwaka wa mĩrongo ĩĩrĩ wa Ahazu mũthamaki wa Juda, Hoshea mũrũ wa Ela agĩtuĩka mũthamaki wa Isiraeli kũu Samaria, nake agĩthamaka mĩaka kenda. **2** Agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, no ti ta ũrĩa athamaki a Isiraeli arĩa maarĩ mbere yake meekĩte. **3** Shalimaneseru mũthamaki wa Ashuri akĩambata agatharĩkĩre Hoshea, ũrĩa warĩ ndungata ya Shalimaneseru na nĩamũrĩhaga igooti. **4** No mũthamaki wa Ashuri nĩamenyire atĩ Hoshea aarĩ mũkunyanĩri, nĩgũkorwo nĩatũmĩte andũ kũrĩ Soo mũthamaki wa Misiri, na nĩatigĩte kũrĩha igooti rĩa mũthamaki wa Ashuri ta ũrĩa ekaga mbere mwaka o mwaka. Nĩ ũndũ ũcio Shalimaneseru akĩmũnyiita, na akĩmũhingĩra njeera. **5** Mũthamaki wa Ashuri agĩtharĩkĩra bũrũri wothe, agĩkinya Samaria na akĩrĩrigiicĩria mĩaka ĩtatũ. **6** Mwaka-inĩ wa kenda wa wathani wa Hoshea nĩguo mũthamaki wa Ashuri aatunyanire Samaria, agĩthaamĩria andũ a Isiraeli bũrũri wa Ashuri. Akĩmahe ũtũũro kũu Hala na Gozani, Rũũĩ-inĩ rwa Haboru, na matũũra-inĩ ma Amedi. **7** Maũndũ macio mothe meekĩkire nĩ ũndũ andũ a Isiraeli nĩmehĩirie Jehova Ngai wao, ũrĩa wamarutĩte bũrũri wa Misiri moime wathoinĩ wa Firaũni mũthamaki wa Misiri. Nao makĩinamĩrĩra ngai ingĩ, magĩcihooya, **8** na makĩrũmĩrĩra mĩtugo ya ndũrĩrĩ iria ciaingatĩtwo nĩ Jehova ciehere mbere yao, o na makarũmĩrĩra mĩtugo ĩrĩa yambĩrĩirio nĩ athamaki a Isiraeli. **9** Nao andũ a Isiraeli magĩĩka maũndũ na hitho ma gũũkĩrĩra Jehova Ngai wao marĩa mataagĩrĩire. Kuuma mũthiringo-inĩ wa kũrangĩra nginya itũũra rĩrĩa rĩairigĩirwo rũthingo rwa hinya, makĩĩakĩra kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gwa kũrutĩra magongona matũũra-inĩ mao mothe. **10** Nĩmahaandire mahiga maamũre o na itugĩ cia Ashera, kũndũ kũrĩa guothe gũtũũgĩru o na rungu rwa mĩtĩ ĩrĩa mĩruru. **11** Nĩmacinagĩra ũbumba handũ hothe hatũũgĩru, o ta ũrĩa ndũrĩrĩ iria Jehova aaingatĩte ciehere mbere yao ciekaga. Magĩĩka maũndũ ma waganu ma kũrakaria Jehova. **12** Nĩmahooire mĩhianano o na gũtuĩka Jehova nĩoigĩte atĩrĩ, “Mũtikaneke ũguo.” **13** Nake Jehova agĩkaania andũ a Isiraeli na andũ a Juda na ũndũ wa anabii ake othe na andũ arĩa moonaga maũndũ, akĩmeera atĩrĩ: “Garũrũkai mũtigane na njĩra cianyu cia waganu. Rũmagiai maathani na irĩra cia watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, kũringana na watho wothe ũrĩa ndaathire maithe manyu maathĩkagĩre, na ũrĩa ndaamũreheire na tũnua twa anabii ndungata ciakwa.” **14** No matiigana kũnjigua, no momirie ngoro ciao o ta ũrĩa maithe mao meekire, arĩa mateehokire Jehova Ngai wao. **15** Nao makĩrega irĩra cia watho wake wa kũrũmĩrĩrwo na kĩrĩkanĩro kĩrĩa aarĩkanĩire na maithe mao, na mĩkaana ĩrĩa aamaheete. Nao maarũmĩrĩire mĩhianano ĩtarĩ kĩene, nao magĩtuĩka kĩndũ gĩtarĩ bata. Meegerekanirie na ndũrĩrĩ iria ciamarigiicĩirie, o na gũtuĩka Jehova nĩamathĩte, akoiga atĩrĩ, “Mũtigeke ta ũrĩa ndũrĩrĩ icio ciĩkaga,” nao magĩĩka maũndũ marĩa Jehova aamagirĩtie gwĩka. **16** Nĩmatiganĩirie maathani mothe ma Jehova Ngai wao, na magĩĩthondekera mĩhianano ĩĩrĩ ya gũtwekio ĩhaana ta njaũ, na magĩthondeka gĩtugĩ kĩa Ashera. Nao makĩinamĩrĩra ciũmbe ciothe cia igũrũ, na makĩhooya Baali. **17** Ningĩ makĩruta airĩtu na aanake ao marĩ magongona ma njino. Nĩmarathaga ũhoro na makaragũra, na makĩĩheana gwĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, makĩmũrakaria. **18** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩrakara mũno nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli, o nginya akĩmeheria mbere yake. No mũhĩrĩga wa Juda watigirwo. **19** O nao andũ a Juda matiarũmĩrĩire maathani ma Jehova Ngai wao. Maarũmĩrĩire mĩtugo ĩrĩa yambĩrĩirio nĩ andũ a Isiraeli. **20** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩrega andũ a Isiraeli othe, akĩmaherithia na akĩmaneana moko-inĩ ma thũ, o nginya akĩmaingata mehere mbere yake. **21** Na rĩrĩa aamũranirie andũ a Isiraeli na nyũmba ya Daudi-rĩ, nĩguo maatuire Jeroboamu mũrũ wa Nebati mũthamaki wao. Nake Jeroboamu akĩguucĩrĩria andũ a Isiraeli matige kũrũmĩrĩra Jehova, agĩtũma meehie rĩĩhia inene. **22** Andũ a Isiraeli makĩrũmĩrĩra mehia mothe ma Jeroboamu, na matiigana gũcooka gũtigana namo, **23** nginya rĩrĩa Jehova aameheririe mbere yake o ta ũrĩa aamerĩte na kanua ka ndungata ciake ciothe cia anabii. Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli makĩeherio bũrũri wao, magĩthaamĩrio Ashuri, na no kuo marĩ. **24** Nake mũthamaki wa Ashuri akĩruta andũ Babuloni, na Kutho, na Ava, na Hamathu na Sefarivaimu, akĩmahe matũũra ma Samaria ithenya rĩa andũ a Isiraeli. Makĩgwatĩra Samaria, na magĩikara matũũra-inĩ makuo. **25** Hĩndĩ ĩrĩa maambĩrĩirie gũikara kuo matiahooyaga Jehova; nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩmatũmĩra mĩrũũthi kuo, ĩkĩũraga andũ amwe. **26** Nake mũthamaki wa Ashuri agĩkinyĩrio ũhoro akĩĩrwo atĩrĩ: “Andũ arĩa wathaamirie ũkĩmatwara matũũra-inĩ ma Samaria matiũĩ ũrĩa ngai ya bũrũri ũcio yendaga. Nĩĩmatũmĩire mĩrũũthi ĩrĩa ĩramooraga, tondũ andũ nĩmarigĩtwo nĩ kĩĩ ngai ĩyo yendaga.” **27** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki wa Ashuri agĩathana atĩrĩ: “Reke mũthĩnjĩri-Ngai ũmwe wa arĩa maatahirwo kuuma Samaria acooke agatũũre kuo, nĩgeetha arute andũ

ũrĩa ngai ya bũrũri ũcio yendaga." **28** Nĩ ũndũ ũcio
mũthĩnjĩri-Ngai ũmwe wa arĩa maatahĩtwo kuuma
Samaria agĩthiĩ gũtũũra Betheli, akĩmaruta kũhooya
Jehova. **29** No rĩrĩ, o rũrĩrĩ rũgĩĩthondekera ngai
ciaruo matũũra-inĩ mothe marĩa maatũũraga, magĩciiga
mahooero-inĩ marĩa maathondeketwo nĩ andũ a Samaria
kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru. **30** Andũ a kuuma Babuloni
magĩthondeka mũhianano wetagwo Sukothu-Benothu,
nao andũ a Kutho magĩthondeka Nerigali, nao andũ
a Hamathu magĩthondeka Ashima; **31** nao andũ a
Aavi magĩthondeka Nibihazu na Tarataka, nao andũ a
Sefariri maacinaga ciana na mwaki irĩ ta magongona
kũrĩ Adarameleki na Anameleku, ngai cia Sefarivaimu.
32 Nĩmahooyaga Jehova, no ningĩ magĩthuura andũ a
mĩthemba yothe yao matuĩke aruti wĩra ta athĩnjĩri-
Ngai mahooero-inĩ ma kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru. **33**
Nĩmahooyaga Jehova, na no maatungatagĩra ngai ciao,
kũringana na mĩtugo ya ndũrĩrĩ cia kũrĩa maarutĩtwo.
34 Nginyagia ũmũthĩ matũire marũmĩtie mĩtugo yao ya
tene. Nao matihooyaga Jehova kana gwathĩkĩra irĩra
cia watho wake wa kũrũmĩrĩrwo, na matuĩro marĩa
matuĩtwo, na watho na maathani marĩa Jehova aaheire
njiaro cia Jakubu, ũrĩa aatuire Isiraeli. **35** Rĩrĩa Jehova
aarĩkanĩire kĩrĩkanĩro na andũ a Isiraeli-rĩ, aamaathire
atĩrĩ: "Mũtikanahooe ngai ingĩ, kana mũciinamĩrĩre,
kana mũcitungatĩre, kana mũcirutĩre igongona. **36**
No Jehova ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri na hinya
mũnene na atambũrũkĩtie guoko gwake, ũcio nowe
wiki mwagĩrĩirwo nĩkũhooyaga. Nĩwe mũrĩinamagĩrĩra,
na nĩwe mũrĩrutagĩra magongona. **37** Hĩndĩ ciothe
no nginya mũmenyagĩrĩre kĩrĩra kĩa watho wake wa
kũrũmĩrĩrwo na matuĩro marĩa matuĩtwo, na mawatho,
o na maathani marĩa aamwandĩkĩire. Mũtikanahooe
ngai ingĩ. **38** Mũtikariganĩrwo nĩ kĩrĩkanĩro kĩrĩa
ndaarĩkanĩire na inyuĩ, na mũtikanahooe ngai ingĩ. **39**
No rĩrĩ, mũhooyage Jehova Ngai wanyu; tondũ nĩwe
ũkaamũkũũra guoko-inĩ gwa thũ cianyu ciothe." **40** No
rĩrĩ, matiigana kũnjigua, no maathiire o na mbere na
mĩtugo yao ya tene. **41** O na rĩrĩa andũ acio mahooyaga
Jehova, no maatungatagĩra ngai ciao cia mĩhianano.
Nginyagia ũmũthĩ ciana ciao na ciana cia ciana ciao
ithiiaga na mbere gwĩka o ta ũrĩa maithe mao meekaga.

18 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa ĩtatũ wa Hoshea mũrũ wa
Ela mũthamaki wa Isiraeli, nĩguo Hezekia mũrũ
wa Ahazu mũthamaki wa Juda aambĩrĩirie gũthamaka.
2 Aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano rĩrĩa aatuĩkire
mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka
mĩrongo ĩĩrĩ na kenda. Nyina eetagwo Abija mwarĩ wa
Zekaria. **3** Nake agĩĩka maũndũ marĩa magĩrĩire maitho-
inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa ithe Daudi eekĩte. **4** Nĩeheririe
kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, akĩhehenja mahiga marĩa
maamũrĩirwo ngai cia mĩhianano, na agĩtemenga itugĩ
cia Ashera. Nayo nyoka ya gĩcango ĩrĩa yathondeketwo
nĩ Musa akĩmiunanga tũcunjĩ, nĩgũkorwo nginyagia
ihinda rĩu andũ a Isiraeli nĩmamĩcinagĩra ũbumba. Nayo
yetagwo Nehushitani. **5** Nake Hezekia agĩtũũra ehokete
Jehova, Ngai wa Isiraeli. Gũtiarĩ mũndũ ũngĩ take harĩ
athamaki othe a Juda, mbere yake kana arĩa mookire
thuutha wake. **6** Nĩatũũrire arũgamĩte wega harĩ Jehova
na ndaigana gũtiga kũmũrũmĩrĩra; na nĩatũũire arũmĩtie
maathani ma Jehova marĩa aaheire Musa. **7** Nake Jehova
aarĩ hamwe nake; nake Hezekia akĩgaacĩra maũndũ-
inĩ mothe marĩa ekaga. Ningĩ nĩareganire na watho
wa mũthamaki wa Ashuri, na akĩrega kũmũtungata. **8**
Nĩatooririe Afilisti kuuma mũthiringo-inĩ wa arangĩri
nginya itũũra-inĩ rĩrĩa rĩairigĩtwo na rũthingo rwa
hinya, o nginya Gaza na matũũra makuo. **9** Mwaka-inĩ
wa ĩna wa ũthamaki wa Hezekia, na nĩguo warĩ mwaka
wa mũgwanja wa Hoshea mũrũ wa Ela mũthamaki
wa Isiraeli, Shalimaneseru mũthamaki wa Ashuri
nĩathiire kũrũa na itũũra rĩa Samaria na akĩrĩrigiicĩria.
10 Na thuutha wa mĩaka ĩtatũ Ashuri magĩtunyana
Samaria. Nĩ ũndũ ũcio itũũra rĩa Samaria rĩgĩtahwo
mwaka-inĩ wa ĩtandatũ wa ũthamaki wa Hezekia,
na warĩ mwaka wa kenda wa ũthamaki wa Hoshea
mũthamaki wa Isiraeli. **11** Nake mũthamaki wa Ashuri
agĩthaamĩria andũ a Isiraeli kũu Ashuri, akĩmahe ũtũũro
Hala, kũu Gozani ndwere-inĩ cia Rũũĩ rwa Haboru na
matũũra-inĩ ma Amedi. **12** Ũndũ ũcio wekĩkire nĩ ũndũ
nĩmagĩte gwathĩkĩra Jehova Ngai wao, no magĩthũkia
kĩrĩkanĩro gĩake, na ũrĩa wothe Musa ndungata ya
Jehova aamaathĩte. Matiathikĩrĩirie maathani macio
kana makĩmahingia. **13** Mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩna wa
ũthamaki wa Hezekia, Senakeribu mũthamaki wa Ashuri
agĩtharĩkĩra matũũra mothe manene ma Juda marĩa
mairigĩirwo na thingo cia hinya, na akĩmatunyana. **14**
Nĩ ũndũ ũcio Hezekia mũthamaki wa Juda agĩtũmĩra
mũthamaki wa Ashuri ũrĩa warĩ kũu Lakishi ndũmĩrĩri
ĩno: "Nĩhĩtĩtie. Njeherera na nĩngũkũrĩha kĩrĩa gĩothe
ũngĩnjĩtia." Nake mũthamaki wa Ashuri agĩĩtia Hezekia
mũthamaki wa Juda taranda magana matatũ cia betha,
na taranda mĩrongo ĩtatũ cia thahabu kĩa hinya. **15** Nĩ
ũndũ ũcio Hezekia akĩmũhe betha iria ciothe cionekire
hekarũ-inĩ ya Jehova na igĩĩna-inĩ ciothe cia nyũmba ya
ũthamaki. **16** Ihinda-inĩ rĩu, Hezekia mũthamaki wa
Juda akĩruta thahabu ĩrĩa yagemetie mĩrango na itugĩ
cia mĩrango ya hekarũ ya Jehova na akĩmĩhe mũthamaki
wa Ashuri. **17** Mũthamaki wa Ashuri agĩtũma mwathi
ũrĩa mũnene wa mbũtũ ciothe cia ita, na mũrũgamĩrĩri
wa anene arĩa angĩ, na mwathi wa mbũtũ cia mbaara,
marĩ na mbũtũ nene ya ita kuuma Lakishi mathiĩ
kũrĩ Mũthamaki Hezekia kũu Jerusalemu. Magĩkinya
Jerusalemu na makĩrũgama mũtaro-inĩ wa Karia ka
Rũgongo, njĩra-inĩ ya gũthiĩ Mũgũnda-inĩ wa Mũthambia
Nguo. **18** Magĩtũmanĩra mũthamaki; nake Eliakimu
mũrũ wa Hilikia mũrũgamĩrĩri wa nyũmba ya ũthamaki,
na Shebina ũrĩa mwandĩki-marũa, na Joa mũrũ wa
Asafu ũrĩa warĩ mwandĩki wa maũndũ ma ihinda rĩu,
makiumagara mathiĩ kũrĩ o. **19** Nake mũnene wa mbũtũ
cia ita akĩmeera atĩrĩ, "Ĩrai Hezekia atĩrĩ: "'Mũthamaki
ũrĩa mũnene, o we mũthamaki wa Ashuri, ekuuga atĩrĩ:
Ũrutĩte ũmĩrĩru ũcio ũrĩ naguo kũ? **20** Wee uugaga ũrĩ
na hinya wa mbũtũ cia ita, na nĩũũĩ kũrũa, no waragia o
ciugo cia tũhũ. Nũũ ũcio wĩhokete atĩ nĩguo ũnemere?
21 Atĩrĩrĩ, wee wĩhokete andũ a Misiri acio mahaana
ta kamũrangi koinĩkangu, karĩa gatheecaga mũndũ
guoko, gakamũguraria etiirania nako! Ũguo nĩguo
Firaũni mũthamaki wa Misiri ahaana kũrĩ arĩa othe
mamwĩhokaga. **22** O na ũngĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ithuĩ twĩhokete

Jehova Ngai witũ", githĩ tiwe wehereirio kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na igongona iria ciarĩ kuo nĩ Hezekia, akĩĩra andũ a Juda na Jerusalemu atĩrĩ, "No nginya mũhooyagĩre mbere ya kĩgongona gĩkĩ kĩrĩ Jerusalemu?" **23** "'Rĩu-rĩ, ũka ũkeiguithanie na mwathi wakwa, mũthamaki wa Ashuri: Nĩngũkũhe mbarathi ngiri igĩrĩ angĩkorwo ũrĩ na andũ mangĩcitwarithia! **24** Wakĩhota gũtooria o na mũnene ũrĩa mũnini mũno thĩĩinĩ wa anene a mwathi wakwa, o na gũtuĩka wĩhokete ngaari cia ita na andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi a Misiri? **25** Na ningĩ-rĩ, njũkĩte gũtharĩkĩra na kwananga kũndũ gũkũ iterĩĩtwo nĩ Jehova? Jehova we mwene nĩwe wanjĩĩrire njũke hũũre bũrũri ũyũ, na ndĩwanange.'" **26** Nake Eliakimu mũrũ wa Hilikia, na Shebina, na Joa makĩĩra mũnene ũcio wa mbũtũ cia ita atĩrĩ, "Twagũthaitha arĩria ndungata ciaku na rũthiomi rwa Asuriata, tondũ nĩtũrũũĩ. Tiga gũtwarĩria na rũthiomi rwa Kĩhibirania, andũ aya marĩ rũthingo-inĩ makĩiguaga." **27** No mũnene ũcio wa mbũtũ cia ita agĩcookia atĩrĩ, "Kaĩ ndatũmirwo nĩ mwathi wakwa kũrĩ mwathi wanyu na kũrĩ inyuĩ ndĩmwĩre maũndũ maya, na ti kũrĩ andũ aya maikarĩte rũthingo igũrũ, o aya makaarĩa kĩoro kĩao na manyue mathugumo mao o ene o ta ũrĩa inyuĩ mũgeeka?" **28** Ningĩ mũnene wa mbũtũ cia ita akĩrũgama, akĩanĩrĩra na rũthiomi rwa Kĩhibirania, akiuga atĩrĩ: "Thikĩrĩriai ndũmĩrĩri ya mũthamaki ũrĩa mũnene, mũthamaki wa Ashuri! **29** Mũthamaki ekuuga ũũ: Mũtigetĩkĩrie Hezekia amũheenie. Ndangĩhota kũmũhonokia kuuma guoko-inĩ gwakwa. **30** Mũtigetĩkĩre Hezekia amũringĩrĩrie kwĩhoka Jehova hĩndĩ ĩrĩa ekuuga atĩrĩ, 'Ti-itherũ Jehova nĩegũtũhonokia; itũũra rĩĩrĩ rĩtikaneanwo guoko-inĩ kwa mũthamaki wa Ashuri.' **31** "Mũtigathikĩrĩrie Hezekia. Mũthamaki wa Ashuri ekuuga ũũ: Rekei tũiguane, na mũũke kũrĩ niĩ. Mweka ũguo o ũmwe wanyu nĩakarĩĩaga kuuma kũrĩ mũtĩ wake wa mũthabibũ na mũkũyũ, na anyuuage maaĩ ma gĩthima gĩake, **32** nginya rĩrĩa ngooka ndĩmũtware bũrũri ũrĩa ũhaana ta wanyu, bũrũri ũrĩ ngano na ndibei ya mũhihano, bũrũri ũrĩ irio na mĩgũnda ya mĩthabibũ, bũrũri ũrĩ mĩtĩ ya mĩtamaiyũ na ũũkĩ. Thuurai muoyo no ti gĩkuũ! "Mũtigathikĩrĩrie Hezekia, nĩgũkorwo nĩaramũhĩtithia rĩrĩa ekuuga atĩrĩ, 'Jehova nĩegũtũhonokia.' **33** Nĩ kũrĩ ngai ya bũrũri o na ũrĩkũ ĩrĩ yahonokia bũrũri wayo kuuma guoko-inĩ kwa mũthamaki wa Ashuri? **34** Ngai cia Hamathu na Aripadi irĩ kũ? Ngai cia Sefarivaimu, na Hena na Iva irĩ kũ? Nĩihonoketie Samaria kuuma guoko-inĩ gwakwa? **35** Nĩ ngai ĩrĩkũ harĩ ngai ciothe cia mabũrũri macio yanahonokia bũrũri wayo kuuma kũrĩ niĩ? Gwakĩhoteka atĩa Jehova ahonokie Jerusalemu kuuma guoko-inĩ gwakwa?" **36** No andũ acio magĩkira ki, na matirĩ ũndũ maamũcookeirie, tondũ mũthamaki nĩamathĩte, akameera atĩrĩ, "Mũtikamũcookerie ũndũ." **37** Hĩndĩ ĩyo Eliakimu mũrũ wa Hilikia ũrĩa mũrori wa maũndũ ma nyũmba ya ũthamaki, na Shebina ũrĩa mwandĩki-marũa, na Joa mũrũ wa Asafu ũrĩa mwandĩki wa maũndũ ma ihinda rĩu, magĩthiĩ kũrĩ Hezekia, matembũrangĩte nguo ciao, na makĩmwĩra ũrĩa mũnene ũcio wa mbũtũ cia ita oigĩte.

19 Rĩrĩa Mũthamaki Hezekia aiguire ũguo, agĩtembũranga nguo ciake na akĩĩhumba nguo ya ikũnia, agĩthiĩ, agĩtoonya hekarũ ya Jehova thĩĩinĩ. **2** Agĩtũma Eliakimu ũrĩa warĩ mũrori wa maũndũ ma nyũmba ya ũthamaki, na Shebina ũrĩa mwandĩki-marũa, na athĩnjĩri-Ngai arĩa atongoria, othe mehumbĩte nguo cia makũnia, mathiĩ kũrĩ Isaia mũrũ wa Amozu, ũrĩa mũnabii. **3** Makĩmwĩra atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Hezekia ekuuga: Mũthenya wa ũmũthĩ nĩ mũthenya wa mĩnyamaro, na ikũũmana, na gĩconoko, o ta ihinda rĩa ciana rĩa gũciarwo rĩakinya na hinya wa gũciara ũkaaga. **4** No gũkorwo Jehova Ngai waku nĩekũigua ciugo ciothe cia mũnene wa mbũtũ cia ita, ũrĩa mwathi wake, mũthamaki wa Ashuri, atũmĩte oke anyũrũrie Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, na amũkũũme nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio Jehova Ngai waku aiguĩte. Nĩ ũndũ ũcio hoera matigari marĩa matigaire muoyo." **5** Rĩrĩa anene a Mũthamaki Hezekia maakinyire kũrĩ Isaia-rĩ, **6** Isaia akĩmeera atĩrĩ, "Ĩrai mwathi wanyu atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Tiga gwĩtigĩra nĩ ũndũ wa ũrĩa ũiguĩte ciugo icio atungati a mũthamaki wa Ashuri manumĩte nacio. **7** Ta thikĩrĩria! Niĩ nĩngwĩkĩra roho wa mũthemba mũna thĩĩinĩ wake, nĩguo rĩrĩa arĩigua ũhoro mũna-rĩ, acooke bũrũri wake, na arĩ kũu ndũme ooragwo na rũhiũ rwa njora.'" **8** Rĩrĩa mũnene wa mbũtũ cia ita aiguire atĩ mũthamaki wa Ashuri nĩoimĩte Lakishi, akĩehera Jerusalemu, agĩthiĩ agĩkora mũthamaki akĩrũa mbaara na Libina. **9** Na rĩrĩ, Senakeribu agĩkinyĩrwo nĩ ũhoro wa atĩ Tirihaka, ũrĩa Mũkushi mũthamaki wa Misiri, nĩoimagarĩte, oke arũe nake. Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma andũ rĩngĩ kũrĩ Hezekia marĩ na ũhoro ũyũ: **10** "Ĩrai Hezekia mũthamaki wa Juda atĩrĩ: Ndũgetĩkĩrie Ngai ũcio wĩhokete akũheenie rĩrĩa ekuuga atĩrĩ, 'Jerusalemu ndĩngĩneanwo kũrĩ mũthamaki wa Ashuri.' **11** Ti-itherũ nĩũiguĩte ũrĩa athamaki a Ashuri mekĩte mabũrũri-inĩ mothe, ũrĩa maamaniinire biũ. Inyuĩ mũngĩhonoka atĩa? **12** Na rĩrĩ, ngai cia ndũrĩrĩ iria cianiinirwo nĩ maithe maitũ ma tene, ngai cia Gozani, na cia Harani, na cia Rezefu, na andũ a Edeni arĩa maarĩ Telasaru-rĩ, nĩciamahonokirie? **13** Mũthamaki wa Hamathu na kana mũthamaki wa Aripadi, kana mũthamaki wa itũũra inene rĩa Sefarivaimu kana wa Hena, o na kana wa Iva-rĩ, arĩ ha?" **14** Hezekia akĩnyiita marũa kuuma kũrĩ andũ arĩa maatũmĩtwo, na akĩmathoma. Agĩcooka akĩambata hekarũ-inĩ ya Jehova, akĩmatambũrũkia mbere ya Jehova. **15** Nake Hezekia akĩhooya Jehova, akiuga atĩrĩ: "Wee Jehova, Ngai wa Isiraeli, o wee ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene gatagatĩ ka makerubi, Wee wiki nowe Ngai igũrũ rĩa mothamaki mothe ma thĩ. Wee nĩwe wombire igũrũ na thĩ. **16** Tega matũ maku Wee Jehova, ũigue; hingũra maitho maku Wee Jehova, wone; ũigue ciugo cia Senakeribu iria atũmĩte cia kũruma Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo. **17** "Ti-itherũ Jehova, athamaki a Ashuri nĩmanangĩte biũ ndũrĩrĩ na mabũrũri macio. **18** Na nĩmaikĩtie ngai ciao mwaki-inĩ na magacithũkangia, tondũ itiarĩ ngai, no ciarĩ mĩtĩ na mahiga, ciathondeketwo na moko ma andũ. **19** Na rĩrĩ, Wee Jehova Ngai witũ, tũhonokie kuuma guoko-inĩ gwake, nĩgeetha mothamaki mothe ma thĩ mamenye atĩ Wee Jehova, o Wee wiki, nĩwe Ngai." **20** Hĩndĩ ĩyo Isaia mũrũ wa Amozu agĩtũma

ndũmĩrĩri kũrĩ Hezekia, akĩmwĩra atĩrĩ: “Ũũ nĩguo Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga: Nĩnjiguĩte mahooya maku makonĩĩ Senakeribu mũthamaki wa Ashuri. **21** Ũyũ nĩguo ũhoro ũrĩa Jehova aarĩtie wa kũmũũkĩrĩra: “‘Mũirĩtu Gathirange, Mwarĩ wa Zayuni, nĩakũmenete na agakũnyarara. Mwarĩ wa Jerusalemu arainia mũtwe rĩrĩa wee ũroora. **22** Ũcio ũrumĩte na ũkamenereria nũũ? Ningĩ-rĩ, nũũ ũgũthũkĩire na mũgambo, na ũgakũũrĩra maitho na mwĩtĩĩo? Wee ũgookĩrĩra Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli! **23** Ũtũmĩte andũ aku moke marume Jehova. Na ũkoiga atĩrĩ, “Nĩ ũndũ wa ngaari ciakwa nyingĩ cia itarĩ, nĩnyambatĩte ngakinya tũcũmbĩrĩ twa irĩma, o kũu igũrũ mũno Lebanoni. Nĩndemete mĩtarakwa yakuo ĩrĩa mĩraihu mũno, o na mĩthengera ĩrĩa mĩega mũno. Nĩnginyĩte mũthia wakuo kũrĩa kũraya mũno, kũrĩa kũrĩ na mĩtitũ ĩrĩa mĩega mũno. **24** Nĩnyenjete ithima mabũrũri ma kũngĩ, na nganyua maaĩ kuo. Nĩhũithĩtie tũrũũĩ twa Misiri na makinya ma magũrũ makwa.” **25** “‘Kaĩ ũtaiguĩte? Kuuma tene nĩndamũrĩte ũndũ ũcio, matukũ-inĩ macio ma tene nĩndabangĩte ũndũ ũcio, na rĩu nĩndĩũhingĩtie, atĩ wee nĩũtũmĩte matũũra manene marĩa mairigĩre na thingo cia hinya matuĩke hĩba cia mahiga. **26** Andũ akuo maagithĩtio hinya, magegearĩte na magaconorithio. Mahaana mĩmera ĩrĩ mũgũnda, makoororoa o ta thuuna nduru, kana ta nyeki ĩmerete nyũmba igũrũ, ĩrĩa yũmaga ĩtanakũra. **27** “‘No nĩnjũũĩ kũrĩa ũikaraga, na ngamenya ũgĩũka na ũgĩthiĩ, o na ũrĩa ũndakaragĩra. **28** Tondũ nĩũndakarĩire, na rũng’athio rwaku nĩrũkinyĩire matũ makwa, nĩngũgwĩkĩra gĩcũhĩ gĩakwa iniũrũ, na matamu makwa ndĩmohe kanuainĩ gaku, na nĩngatũma ũcookere njĩra o ĩyo wokĩire.’ **29** “Gĩkĩ nĩkĩo gĩgaakorwo kĩrĩ kĩmenyithia gĩaku, wee Hezekia: “Mwaka-inĩ ũyũ ũkũrĩa irio cia maitĩka, naguo mwaka wa keerĩ ũrĩe kĩrĩa gĩgaathundũka kuuma harĩ mo. No mwaka-inĩ wa gatatũ-rĩ, nĩũkahaanda na ũgethe, ũhaande mĩgũnda ya mĩthabibũ, na ũrĩe maciaro mayo. **30** Na o rĩngĩ matigari ma nyũmba ya Juda nĩmagaikũrũkia mĩri na thĩ, na maciare maciaro na igũrũ. **31** Nĩgũkorwo Jerusalemu nĩgũkoima matigari ma andũ, nakuo Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni kuume gĩkundi kĩa arĩa mahonokete. Kĩyo kĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩkĩo gĩkaahingia ũguo. **32** “Nĩ ũndũ ũcio Jehova ekuuga ũũ igũrũ rĩa mũthamaki wa Ashuri: “Ndagatoonya itũũra rĩĩrĩ inene, kana arathũkie mũguĩ kuo. Ndagooka mbere ya rĩo na ngo, kana arĩrigiicĩrie na ihumbu cia tĩĩri, arĩũkĩrĩre. **33** Njĩra ĩrĩa ookĩirerĩ, no yo agaacookera; ndagatoonya itũũra rĩĩrĩ inene, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **34** Nĩngagitĩra itũũra rĩĩrĩ inene na ndĩrĩhonokie, nĩ ũndũ wakwa, na nĩ ũndũ wa Daudi ndungata yakwa.” **35** Ũtukũ o ro ũcio mũraika wa Jehova agĩthiĩ akĩũraga andũ 185,000 kũu kambĩ ya Ashuri. Rĩrĩa andũ mookĩrire rũciinĩ tene, magĩkora kũu no ciimba theri! **36** Nĩ ũndũ ũcio Senakeribu mũthamaki wa Ashuri agĩtharia kambĩ agĩthiĩ. Agĩcooka Nineve agĩikara kuo. **37** Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe, rĩrĩa aahooyaga arĩ hekarũ-inĩ ya ngai yake Nisiroku, ariũ ake eerĩ Adarameleki na Sharezeru makĩmũũraga na rũhiũ rũa njora, na makĩũrĩra bũrũri wa Ararati. Nake mũriũ Esari-Hadoni agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

20 Matukũ-inĩ macio Hezekia akĩrwara, na aarĩ hakuhĩ gũkua. Mũnabii Isaia mũrũ wa Amozu agĩthiĩ kũrĩ we, akĩmwĩra atĩrĩ, “Jehova ekuuga ũũ: Thondeka maũndũ ma mũciĩ waku, tondũ nĩũgũkua, ndũkũhona.” **2** Hezekia akĩhũgũra ũthiũ wake, akĩrora rũthingo-inĩ, na akĩhooya Jehova, akiuga atĩrĩ, **3** “Wee Jehova, ririkana ũrĩa ngoretwo ngĩthiĩ na mĩthiĩre ya kwĩhokeka mbere yaku, na ngeheana na ngoro yakwa yothe, na ngeeka ũrĩa kwagĩrĩire maitho-inĩ maku.” Nake Hezekia akĩrĩra mũno. **4** Isaia atanakinya nja ya gatagatĩ-rĩ, kiugo kĩa Jehova gĩkĩmũkinyĩra, akĩĩrwo atĩrĩ: **5** “Cooka, ũkeere Hezekia mũtongoria wa andũ akwa atĩrĩ, ‘Jehova Ngai wa thoguo Daudi ekuuga ũũ: Nĩnjiguĩte ihooya rĩaku, na ngoona maithori maku; nĩngũkũhonia. Mũthenya wa ĩtatũ kuuma rĩu nĩũkambata ũthiĩ hekarũ-inĩ ya Jehova. **6** Nĩngũkuongerera mĩaka ikũmi na ĩtano ya gũtũũra muoyo. Na nĩngũkũhonokia hamwe na itũũra rĩĩrĩ inene kuuma guoko-inĩ kwa mũthamaki wa Ashuri. Nĩngũgitĩra itũũra rĩĩrĩ inene nĩ ũndũ wakwa, na nĩ ũndũ wa Daudi ndungata yakwa.’” **7** Ningĩ Isaia akiuga atĩrĩ, “Thondekai gĩkũmba kĩa ngũyũ.” Nao magĩĩka o ũguo, na magĩkĩigĩrĩra ihũha-inĩ rĩu, nake Hezekia akĩhona. **8** Hezekia nĩoorĩtie Isaia atĩrĩ, “Kĩmenyithia gĩgaakorwo kĩrĩ kĩrĩkũ kĩa atĩ Jehova nĩekũũhonia, na atĩ nĩngambata thiĩ hekarũ-inĩ ya Jehova mũthenya wa gatatũ kuuma ũmũthĩ?” **9** Nake Isaia akĩmũcookeria atĩrĩ, “Gĩkĩ nĩkĩo kĩmenyithia kĩrĩa Jehova egũkũhe, kĩa atĩ Jehova nĩegwĩka ũndũ ũcio akwĩrĩire: Ũkwenda kĩĩruru gĩthiĩ mbere makinya ikũmi, kana gĩcooke thuutha makinya ikũmi?” **10** Nake Hezekia akiuga atĩrĩ, “Kĩĩruru gũthiĩ na mbere makinya ikũmi nĩ ũndũ mũhũthũ, nĩ kaba kĩĩruru gĩcooke na thuutha makinya ikũmi.” **11** Nake mũnabii Isaia agĩkaĩra Jehova, nake Jehova agĩtũma kĩĩruru gĩcooke na thuutha makinya macio ikũmi marĩa gĩaikũrũkĩte ngathĩ-inĩ ya Ahazu. **12** Ihinda-inĩ rĩu-rĩ, Merodaki-Baladani mũrũ wa Baladani mũthamaki wa Babuloni nĩatũmĩire Hezekia marũa na kĩheo, tondũ nĩaiguĩte ũhoro wa ndwari ya Hezekia. **13** Hezekia akĩamũkĩra andũ arĩa maatũmĩtwo, na akĩmoonia indo ciothe iria aigĩte makũmbĩ make, akĩmoonia betha, na thahabu, na mahuti marĩa manungi wega, na maguta marĩa mega mũno, na indo ciake cia mbaara, na indo ciothe iria ciarĩ igĩĩna-inĩ ciake. Gũtirĩ kĩndũ o na kĩmwe thĩinĩ wa nyũmba ya ũthamaki kana kĩarĩ ũthamaki-inĩ wake wothe Hezekia ataamoonirie. **14** Hĩndĩ ĩyo mũnabii Isaia agĩthiĩ kũrĩ Mũthamaki Hezekia akĩmũũria atĩrĩ, “Andũ acio moiga atĩa, na mekuumĩte kũ?” Nake Hezekia agĩcookia atĩrĩ, “Moimĩte bũrũri wa kũraya, megũkĩte kuuma bũrũri wa Babuloni.” **15** Nake mũnabii akĩũria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ monire nyũmba-inĩ yaku ya ũthamaki?” Nake Hezekia agĩcookia atĩrĩ, “Monire indo ciothe nyũmba-inĩ yakwa ya ũthamaki. Gũtirĩ kĩndũ o na kĩmwe kĩrĩ igĩĩna-inĩ ciakwa itanamonia.” **16** Nake Isaia akĩĩra Hezekia atĩrĩ, “Ta igua kiugo kĩa Jehova: **17** Ti-itherũ ihinda nĩrĩgakinya, rĩrĩa indo ciothe iria irĩ thĩinĩ wa nyũmba yaku ya ũthamaki, na indo iria ciothe maithe maku matũire maigĩte nginya ũmũthĩ, ĩgaakuuo itwarwo Babuloni. Gũtirĩ o na kĩmwe gĩgaatigara, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **18** Na andũ amwe a rũciaro rwaku, o arĩa moimĩte mũthiimo-inĩ na

thakame-inĩ yaku, o arĩa wee ũgũciara, nĩmagathaamio, na nĩmakaahakũrwo nĩguo matungatage nyũmba-inĩ ya mũthamaki wa Babuloni." **19** Nake Hezekia agĩcookia atĩrĩ, "Kiugo kĩa Jehova kĩrĩa waria nĩ kĩega," Tondũ eeciiririe atĩrĩ, "Githĩ gũtigũkorwo na thayũ na ũgitĩri matukũ-inĩ mothe ma muoyo wakwa?" **20** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Hezekia, na marĩa mothe eekire, na ũrĩa aathondekire Karia, o na mũtaro wa kũrehe maaĩ itũũra-inĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Juda? **21** Nake Hezekia akĩhurũka hamwe na maithe make. Nake mũriũ Manase agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

21 Na rĩrĩ, Manase aarĩ wa mĩaka ikũmi na ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩathana arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩtano na ĩtano. Nyina eetagwo Hefiziba. **2** Agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, akĩrũmĩrĩra mĩtugo ĩrĩ magigi ya ndũrĩrĩ iria Jehova aaingatĩte ciehere mbere ya Isiraeli. **3** Nĩaakire rĩngĩ kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, o kũrĩa ithe Hezekia aanangĩte; ningĩ agĩaka igongona cia Baali na agĩaka itugĩ cia Ashera, o ta ũrĩa Ahabu mũthamaki wa Isiraeli eekĩte. Nĩainamĩrĩire mbũtũ cia igũrũ ciothe na agĩcihooya. **4** Agĩaka magongona thĩinĩ wa hekarũ ya Jehova, o ĩrĩa Jehova oigĩte ũhoro wayo atĩrĩ, "Thĩinĩ wa Jerusalemu nĩkuo ngaatũũria rĩĩtwa rĩakwa." **5** Thĩinĩ wa nja cierĩ cia hekarũ ya Jehova, agĩaka igongona cia mbũtũ ciothe cia igũrũ. **6** Nake akĩruta mũriũ wake arĩ igongona rĩa njino, na nĩaragũraga na agatuĩria nyoni, na akarogana, na agathiiaga kũrĩ andũ arĩa marĩ maroho ma kũragũra. Agĩĩka maũndũ maingĩ mooru maitho-inĩ ma Jehova, nginya akĩmũrakaria. **7** Nĩooire mũhianano mũicũhie ũrĩa aathondekete wa gĩtugĩ kĩa Ashera, akĩũiga hekarũ thĩinĩ, o nyũmba ĩyo Jehova eerĩte Daudi na mũriũ Solomoni ũhoro wayo atĩrĩ, "Nĩngatũũria rĩĩtwa rĩakwa nginya tene thĩinĩ wa hekarũ ĩno na thĩinĩ wa Jerusalemu, kũrĩa thuurĩte kuuma mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli. **8** Ndirĩ hĩndĩ ĩngĩ ngaatũma magũrũ ma andũ a Isiraeli morũũre, moime bũrũri ũrĩa ndaaheire maithe mao ma tene, mamenyagĩrĩre mekage maũndũ marĩa mothe ndĩmathĩte, na marũmie Watho ũrĩa maaheirwo nĩ Musa ndungata yakwa." **9** No andũ acio matiigana kũigua. Manase akĩmahĩtithia, nĩ ũndũ wa ũguo magĩĩka maũndũ mooru gũkĩra ndũrĩrĩ iria Jehova aaniinĩire mbere ya andũ a Isiraeli. **10** Jehova oigire na tũnua twa ndungata ciake cia anabii atĩrĩ: **11** "Manase mũthamaki wa Juda nĩekĩte mehia marĩ magigi. Ageeka maũndũ mooru gũkĩra Aamori arĩa maarĩ mbere yake, na agatongoria andũ a Juda kwĩhia nĩ ũndũ wa kũhooya mĩhianano yake. **12** Nĩ ũndũ ũcio Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga ũũ: Nĩngũrehere Jerusalemu na Juda mwanangĩko ũrĩa ũgaatũma andũ arĩa makaigua ũhoro ũcio mararakwo nĩ matũ mao. **13** Nĩngatambũrũkĩria Jerusalemu rũrigi rwa gũthima rũrĩa rwahũthĩrirwo rwa gũũkĩrĩra Samaria na kabirũ karĩa kahũthĩrirwo gũũkĩrĩra nyũmba ya Ahabu. Nĩngaherithia na niine andũ a Jerusalemu o ta ũrĩa mũndũ ahuuraga thaani, akamĩkurumania. **14** Nĩngatiganĩria matigari ma igai rĩakwa, na ndĩmaneane kũrĩ thũ ciao. Magaatahwo na matunywo indo ciao nĩ thũ ciao ciothe, **15** tondũ nĩmekĩte maũndũ mooru maitho-inĩ makwa, makaandakaria, kuuma mũthenya ũrĩa maithe mao moimire Misiri nginyagia ũmũthĩ." **16** Ningĩ Manase nĩaitire thakame nyingĩ mũno ya andũ matehĩtie, ĩkĩiyũra Jerusalemu kuuma gĩturi kĩmwe nginya kĩrĩa kĩngĩ, tũtegũtara mehia marĩa aatũmĩte andũ a Juda meehie, nĩ ũndũ wa ũguo magĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova. **17** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Manase, na marĩa mothe eekire, hamwe na mehia marĩa eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo mabuku-inĩ ma mahinda ma athamaki a Juda? **18** Manase akĩhurũka hamwe na maithe make, na agĩthikwo mũgũnda-inĩ wake wa ũthamaki, nĩguo mũgũnda wa Uza. Nake mũriũ Amoni agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **19** Amoni aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka Jerusalemu mĩaka ĩĩrĩ. Nyina eetagwo Meshulemethu mwarĩ wa Haruzu; oimĩte Jotiba. **20** Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa ithe Manase eekĩte. **21** Nĩathiire na mĩthiĩre yothe ya ithe; akĩhooya mĩhianano ĩrĩa ithe aahooyaga, na akĩmĩinamĩrĩra. **22** Agĩtigana na Jehova, Ngai wa maithe make, na ndaigana kũrũmĩrĩra Jehova. **23** Anene a Amoni makĩmũciirĩra ndundu, na makĩũragĩra mũthamaki kũu nyũmba-inĩ yake ya ũthamaki. **24** Nao andũ a bũrũri makĩũraga arĩa othe maathugundĩte gũũkĩrĩra Mũthamaki Amoni na magĩtua mũriũ Josia mũthamaki ithenya rĩake. **25** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Amoni, na ũrĩa eekire-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Juda? **26** Nake agĩthikwo mbĩrĩra-inĩ yake mũgũnda-inĩ wa Uza. Nake mũriũ Josia agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

22 Na rĩrĩ, Josia aarĩ wa mĩaka ĩnana rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ũmwe. Nyina eetagwo Jedida mwarĩ wa Adaia; oimĩte Bozikathu. **2** Nake agĩĩka ũrĩa kwagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova, na agĩthiĩ na mĩthiĩre yothe ya ithe Daudi atekwĩhũgũra mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho. **3** Mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩnana wa wathani wake, Mũthamaki Josia agĩtũma Shafani mũrũ wa Azalia mũrũ wa Meshulamu, ũrĩa warĩ mwandĩki-marũa, athiĩ hekarũ-inĩ ya Jehova. Akĩmwĩra atĩrĩ: **4** "Ambata, ũthiĩ kũrĩ Hilikia mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene na ũmwĩre ahaarĩrie mbeeca iria irehetwo hekarũ-inĩ ya Jehova, iria arangĩri a mĩrango monganĩtie kuuma kũrĩ andũ. **5** Nao maciĩhokere andũ arĩa mathuurĩtwo a kũrũgamĩrĩra wĩra wa hekarũ. Andũ acio ũtigĩrĩre nĩ marĩha aruti a wĩra arĩa macookagĩrĩria hekarũ ya Jehova, **6** nao nĩ atharamara, na andũ a gwaka, na aaki a mahiga. Na ningĩ ũtigĩrĩre nĩmagũra mbaũ na mahiga maicũhie ma gũcookereria hekarũ. **7** No rĩrĩ, to nginya maheane mathabu ma mbeeca iria meehokeirwo, tondũ mararuta wĩra ũcio na kwĩhokeka." **8** Hilikia mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akĩĩra Shafani ũcio mwandĩki marũa atĩrĩ, "Nĩnyonete Ibuku rĩa Watho thĩinĩ wa hekarũ ya Jehova." Akĩrĩnengera Shafani nake akĩrĩthoma. **9** Nake Shafani ũcio mwandĩki-marũa agĩthiĩ kũrĩ mũthamaki na akĩmũhe ũhoro ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ:

“Anene aku nĩmarĩhĩte mbeeca iria ciarĩ hekarũ-inĩ ya Jehova, na nĩmaciĩhokeire kũrĩ aruti a wĩra na arũgamĩrĩri a hekarũ.” **10** Ningĩ Shafani ũcio mwandĩki-marũa akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, “Hilikia ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, nĩanengera ibuku.” Nake Shafani akĩrĩthomera mũthamaki. **11** Rĩrĩa mũthamaki aaiguire ciugo cia Ibuku rĩu rĩa Watho-rĩ, agĩtembũranga nguo ciake. **12** Akĩruta mawatho maya kũrĩ Hilikia ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na kũrĩ Ahikamu mũrũ wa Shafani, na Akiboru mũrũ wa Mikaia, na kũrĩ Shafani ũcio mwandĩki-marũa, na kũrĩ Asaia ũrĩa mũrori wa maũndũ ma mũthamaki, akĩmeera atĩrĩ: **13** “Thiĩi mũkanduĩrĩrie ũhoro kũrĩ Jehova, na mũtuĩrĩrie andũ, o na Juda yothe, ũrĩa kwandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩĩrĩ rĩonekete. Marakara ma Jehova nĩ maingĩ, marĩa maraakana nĩ ũndũ witũ, tondũ maithe maitũ matiaathĩkĩire ũhoro wa ibuku rĩĩrĩ; na matiekire kũringana na ũhoro ũrĩa wothe wandĩkĩtwo thĩinĩ warĩo ũrĩa ũtũkoniĩ.” **14** Hilikia ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Ahikamu, na Akiboru, na Shafani, na Asaia magĩthiĩ kwaria na Hulida ũrĩa mũnabii mũndũ-wanja ũrĩa warĩ mũtumia wa Shalumu mũrũ wa Tikiva, mũrũ wa Harihasi ũrĩa warĩ mũmenyereri wa nguo cia mũthamaki, Hulida aatũũraga Jerusalemu, rũgongo rwa keerĩ. **15** Nake akĩmeera atĩrĩ, “Ũũ nĩguo Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga: Ĩrai mũndũ ũrĩa ũmũtũmĩte kũrĩ niĩ atĩrĩ, **16** ‘Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Nĩngũrehithia mwanangĩko kũndũ gũkũ na kũrĩ andũ akuo kũringana na maũndũ marĩa mothe mandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩrĩa mũthamaki wa Juda athomete. **17** Tondũ nĩmandirikĩte, na magacinĩra ngai ingĩ ũbumba, na makaandakaria nĩ ũndũ wa mĩhianano yothe ĩrĩa mathondekete na moko mao, marakara makwa nĩmakanĩire kũndũ gũkũ, na matingĩhoreka.’ **18** Ĩrai mũthamaki wa Juda, ũrĩa ũmũtũmĩte mũũke mũtuĩrie ũhoro kũrĩ Jehova atĩrĩ, ‘Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ ũhoro wĩgiĩ ciugo iria ũiguĩte: **19** Tondũ ngoro yaku nĩyaherire na ũkĩĩnyiihĩria Jehova rĩrĩa waiguire ũhoro ũrĩa njarĩtie wa gũũkĩrĩra kũndũ gũkũ o na andũ akuo, atĩ nĩmakanyiitwo nĩ kĩrumi na mwanangĩko, na tondũ nĩwatembũrangire nguo ciaku na ũkĩrĩra ũrĩ mbere yakwa-rĩ, nĩngũiguĩte, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **20** Nĩ ũndũ ũcio nĩngagũcookanĩrĩria hamwe na maithe maku, na nĩũgathikwo na thayũ. Maitho maku matikoona mwanangĩko ũrĩa ngaarehe kũndũ gũkũ.’” Nĩ ũndũ ũcio magĩcookeria mũthamaki ũhoro ũcio.

23 Hĩndĩ ĩyo mũthamaki agĩtũmanĩra athuuri othe a Juda na a Jerusalemu moongane hamwe. **2** Nake akĩambata agĩthiĩ hekarũ-inĩ ya Jehova arĩ hamwe na andũ a Juda, na andũ a Jerusalemu, na athĩnjĩri-Ngai, na anabii, andũ othe kuuma ũrĩa mũnini mũno nginya ũrĩa mũnene mũno. Mũthamaki agĩthoma ciugo ciothe cia Ibuku rĩa Kĩrĩkanĩro, rĩrĩa rĩonekete thĩinĩ wa hekarũ ya Jehova makĩiguaga. **3** Nake mũthamaki akĩrũgama hau gĩtugĩ-inĩ, akĩerũhia kĩrĩkanĩro arĩ mbere ya Jehova, atĩ nĩarĩrũmagĩrĩra Jehova, na arũmie maathani make, na mawatho make, o na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo na ngoro yake yothe, na muoyo wake wothe, nĩguo ahingie ciugo cia kĩrĩkanĩro iria ciaandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩu. Hĩndĩ ĩyo andũ othe makĩĩranĩra atĩ nĩmarĩhingagia kĩrĩkanĩro kĩu. **4** Nake mũthamaki agĩatha Hilikia mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, na athĩnjĩri-Ngai arĩa maarĩ anini ake, na aikaria a mĩrango, mathengie kuuma hekarũ-inĩ ya Jehova indo ciothe iria ciathondekeirwo Baali na Ashera, na mbũtũ yothe ya igũrũ, agĩcicinĩra nja ya Jerusalemu mĩgũnda-inĩ ya Gĩtuamba gĩa Kidironi, na agĩtwara mũhu wacio Betheli. **5** Nake akĩeheria athĩnjĩri-ngai cia mĩhianano arĩa maamũrĩtwo nĩ athamaki a Juda macinagĩre ũbumba kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru thĩinĩ wa matũũra ma Juda na matũũra marĩa maarigiicĩirie Jerusalemu, arĩa maacinagĩra Baali ũbumba, na riũa, na mweri, na njata iria nene, o na mbũtũ ciothe cia igũrũ. **6** Nake akĩruta gĩtugĩ kĩa Ashera kuuma hekarũ-inĩ ya Jehova, agĩgĩtwara Gĩtuamba-inĩ gĩa Kidironi nja ya Jerusalemu, na agĩgĩcinĩra kuo. Agĩgĩthĩa, gĩgĩtuĩka ta rũkũngũ, akĩhurunjĩra rũkũngũ rũu rwakĩo mbĩrĩra-inĩ cia andũ arĩa mataarĩ na igweta. **7** Ningĩ agĩcooka akĩmomora nyũmba cia ihooero cia maraya ma arũme, iria ciarĩ hekarũ-inĩ ya Jehova, na nokuo atumia maatumagĩra macuka ma Ashera. **8** Josia akĩrehe athĩnjĩri-Ngai othe kuuma matũũra-inĩ mothe ma Juda, na agĩtharia kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, kuuma Geba nginya Birishiba kũrĩa athĩnjĩri-ngai maacinagĩra ũbumba, akĩmomora igongona iria ciarĩ ihingo-inĩ, o na itoonyero-inĩ rĩa Kĩhingo kĩa Joshua, mũnene wa itũũra rĩrĩa inene, kĩrĩa kĩarĩ mwena wa ũmotho wa kĩhingo gĩa itũũra rĩu inene. **9** O na gwatuĩka athĩnjĩri-ngai a kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru matiatungataga kĩgongona-inĩ kĩa Jehova kũu Jerusalemu-rĩ, nĩmarĩĩaga mĩgate ĩtarĩ mĩimbie hamwe na athĩnjĩri-Ngai arĩa angĩ. **10** Nĩaathũkirie Tofeti ĩrĩa yarĩ Gĩtuamba-inĩ kĩa Beni-Hinomu, nĩ ũndũ ũcio gũtirĩ mũndũ ũngĩarutire mũriũ kana mwarĩ arĩ igongona rĩa njino kũrĩ Moleku. **11** Akĩeheria mbarathi iria athamaki a Juda maamũrĩire riũa kuuma itoonyero-inĩ rĩa hekarũ ya Jehova. Nacio ciarĩ nja hakuhĩ na kanyũmba ka mũnene wetagwo Nathani-Meleku. Josia agĩcooka agĩcina ngaari cia ita iria ciamũrĩirwo riũa. **12** Ningĩ akĩmomora igongona iria ciakĩtwo nĩ athamaki a Juda nyũmba igũrũ hakuhĩ na kanyũmba ka igũrũ ka Ahazu, na igongona iria ciakĩtwo nĩ Manase kũu nja cierĩ cia hekarũ ya Jehova. Agĩcieheria kuuma hau, agĩcihehenja tũcunjĩ, na agĩte rũkũngũ rũu Gĩtuamba-inĩ gĩa Kidironi. **13** Mũthamaki agĩcooka agĩthũkia kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kũrĩa kwarĩ mwena wa irathĩro wa Jerusalemu, mwena wa gũthini wa Kĩrĩma gĩa Kũniinanĩrwo, kũrĩa Solomoni mũthamaki wa Isiraeli aakĩire Ashitorethu ngai ya mũndũ-wa-nja ĩrĩ thaahu ya Asidoni, na kũrĩa aakĩire Kemoshu ngai ĩrĩ thaahu ya Moabi, o na kwa Moleku ngai ĩrĩ magigi ya andũ a Amoni. **14** Josia akĩhehenja mahiga marĩa maamũre, na akĩmomora mĩhianano ya itugĩ cia Ashera, na agĩkũhumbĩra na mahĩndĩ ma andũ. **15** O nakĩo kĩgongona kĩrĩa kĩarĩ Betheli, handũ harĩa hatũũgĩru haathondeketwo nĩ Jeroboamu mũrũ wa Nebati, ũrĩa watũmire Isiraeli meehie, kĩgongona kĩu na handũ hau hatũũgĩru, agĩcimomora. Agĩcina handũ hau hatũũgĩru, akĩhathĩa nginya hagĩtuĩka mũtu, na agĩcina gĩtugĩ kĩa Ashera o nakĩo. **16** Ningĩ Josia akĩroranga kũu, na rĩrĩa onire mbĩrĩra iria ciarĩ mwena-inĩ wa kĩrĩma,

agĩthikũrithia mahĩndĩ kuuma mbĩrĩra-inĩ, akĩmacinĩra kĩgongona-inĩ nĩguo agĩthaahie, kũringana na kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩtio nĩ mũndũ wa Ngai ũrĩa warathĩte maũndũ macio matanekĩka. **17** Mũthamaki akĩũria atĩrĩ, "Mbĩrĩra ĩĩrĩa ndĩrona nĩ ya ũ?" Nao andũ a itũũra rĩu inene makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ mbĩrĩra ya mũndũ wa Ngai ũrĩa woimĩte Juda, na akĩaria maũndũ ma gũũkĩrĩra kĩgongona kĩa Betheli, o maũndũ marĩa warĩkia gwĩka ihiga rĩu." **18** Nake akiuga atĩrĩ, "Tiganai nayo. Mũtigetĩkĩrie mũndũ o naũ aringithie mahĩndĩ make." Nĩ ũndũ ũcio matiahutirie mahĩndĩ make o na ma mũnabii ũrĩa woimĩte Samaria. **19** O ta ũrĩa Josia eekĩte Betheli, Josia nĩeheririe na agĩthaahia mahooero ma kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru marĩa maakĩtwo nĩ athamaki a Isiraeli matũũra-inĩ ma Samaria marĩa marakarĩtie Jehova. **20** Josia akĩũragĩra athĩnjĩri-ngai othe a kũndũ kũu gũtũũgĩru igũrũ rĩa igongona icio, na agĩcinĩra mahĩndĩ ma andũ igũrũ rĩacio. Agĩcooka agĩthiĩ Jerusalemu. **21** Mũthamaki akĩruta watho ũyũ kũrĩ andũ othe, akĩmeera atĩrĩ, "Kũngũĩrai Bathaka ya Jehova Ngai wanyu, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩĩrĩ rĩa Kĩrĩkanĩro." **22** Na gũtiarĩ na Bathaka ĩngĩ yakũngũĩirwo ta ĩyo kuuma hĩndĩ ya atiirĩrĩri bũrũri arĩa matongoragia Isiraeli kana matukũ-inĩ mothe ma athamaki a Isiraeli na athamaki a Juda. **23** Mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩnana wa Mũthamaki Josia, Bathaka ĩyo ya Jehova nĩyakũngũĩirwo kũu Jerusalemu. **24** Ningĩ Josia nĩeheririe aragũri, na andũ arĩa maarĩ na maroho ma kũragũra, na ngai cia kũhooya nacio mĩciĩ-inĩ, na ngai cia mĩhianano, na indo iria ingĩ ciothe irĩ magigi cionekire kũu Juda na Jerusalemu. Eekire ũguo ahingie watho ũrĩa waandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩrĩa Hilikia ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai onire hekarũ-inĩ ya Jehova. **25** Mbere na thuutha wa Josia gũtiarĩ mũthamaki ũngĩ take, wacookereire Jehova ta ũrĩa eekire: na ngoro yake yothe na muoyo wake wothe, na hinya wake wothe, kũringana na watho wothe wa Musa. **26** No rĩrĩ, Jehova ndaigana kũgarũrũka atige marakara make mahiũ, marĩa maakanaga ma gũũkĩrĩra Juda, nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa mothe Manase eekĩte ma kũmũrakaria. **27** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akiuga atĩrĩ, "Nĩngweheria Juda o nayo mbere yakwa, o ta ũrĩa ndeheririe Isiraeli, na nĩngarega Jerusalemu, itũũra inene rĩrĩa ndeethurĩire, na ndege hekarũ ĩno, ĩrĩa ndoigire ũhoro wayo atĩrĩ, 'Kũu nĩkuo Rĩĩtwa rĩakwa rĩgaatũũra.'" **28** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Josia, na marĩa eekire, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Juda? **29** Hĩndĩ ĩrĩa Josia aarĩ mũthamaki-rĩ, nĩguo Firaũni-Neko mũthamaki wa Misiri aambatire Rũũĩ-inĩ rwa Farati agateithie mũthamaki wa Ashuri. Nake Mũthamaki Josia agĩthiĩ kũmũtũnga mbaara-inĩ, no rĩrĩ, Neko akĩrũa nake, akĩmũũragĩra kũu Megido. **30** Nacio ndungata cia Josia igĩkuua mwĩrĩ wake na ngaari ya ita kuuma Megido, ikĩũrehe Jerusalemu, na ikĩmũthika mbĩrĩra-inĩ yake. Nao andũ a bũrũri makĩoya Jehoahazu mũrũ wa Josia, makĩmũitĩrĩria maguta, makĩmũtua mũthamaki ithenya rĩa ithe. **31** Jehoahazu aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtatũ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, na agĩthamaka Jerusalemu mĩeri ĩtatũ. Nyina eetagwo Hamutali mwarĩ wa Jeremia, na oimĩte Libina. **32** Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa maithe make meekĩte. **33** Firaũni Neko nĩamuohire na mĩnyororo kũu Ribila, bũrũri wa Hamathu, nĩguo ndakae gwathana Jerusalemu, na akĩhatĩrĩria andũ a Juda marute igooti rĩa taranda igana rĩmwe cia betha, na taranda ĩmwe ya thahabu. **34** Firaũni Neko agĩtua Eliakimu mũriũ wa Josia mũthamaki ithenya rĩa ithe Josia, na akĩgarũra rĩĩtwa rĩa Eliakimu akĩmũtua Jehoiakimu, no agĩkuua Jehoahazu akĩmũtwara Misiri, na kũu nĩkuo aakuĩrĩire. **35** Jehoiakimu akĩrĩha Firaũni Neko betha na thahabu iria eetĩtie. Nĩgeetha ahote gwĩka ũguo, agĩĩtia andũ a bũrũri igooti na hinya, agĩkĩũngania betha na thahabu kuuma kũrĩ andũ a bũrũri kũringana na ũhoti wao. **36** Jehoiakimu aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na ũmwe. Nyina etagwo Zebida mwarĩ wa Pedaia; nake oimĩte Ruma. **37** Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova o ta ũrĩa maithe make meekĩte.

24 Hĩndĩ ya ũthamaki wa Jehoiakimu-rĩ, Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni agĩtharĩkĩra bũrũri, na Jehoiakimu agĩtuĩka ndungata yake mĩaka ĩtatũ. No Jehoiakimu akĩgarũrũka, akĩremera Nebukadinezaru. **2** Jehova agĩtũma mbũtũ cia gũtahana cia kuuma Babuloni, na Suriata, na Moabi, na Amoni ikahũũrane nake. Agĩcitũma ikaanange Juda, kũringana na ũrĩa kiugo kĩa Jehova gĩatarĩĩ, kĩrĩa kĩarĩtio nĩ ndungata ciake cia anabii. **3** Ti-itherũ maũndũ macio meekĩkire Juda kũringana na watho wa Jehova, nĩguo ameherie moime mbere yake tondũ wa mehia ma Manase na ũrĩa wothe eekĩte, **4** o hamwe na gũita thakame ya andũ matehĩtie. Nĩgũkorwo nĩaiyũrĩtie Jerusalemu na thakame ya andũ matehĩtie, nake Jehova ndaigana kũmarekera. **5** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jehoiakimu, na marĩa mothe eekire, githĩ matiandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mahinda ma athamaki a Juda? **6** Jehoiakimu akĩhurũka na maithe make. Nake mũriũ Jehoiakini agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **7** Mũthamaki wa Misiri ndaigana kuuma bũrũri wake rĩngĩ, tondũ mũthamaki wa Babuloni nĩatunyanĩte bũrũri wothe ũrĩa warĩ wa mũthamaki wa Misiri kuuma Karũũĩ ka Misiri nginya Rũũĩ rwa Farati. **8** Jehoiakini aarĩ wa mĩaka ikũmi na ĩnana rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka Jerusalemu mĩeri ĩtatũ. Nyina eetagwo Nehushita mwarĩ wa Elinathani, kuuma Jerusalemu. **9** Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa ithe eekĩte. **10** Hĩndĩ ĩyo anene a Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni magĩũka nginya Jerusalemu, makĩrigiicĩria itũũra rĩu, **11** nake Nebukadinezaru we mwene agĩũka nginya itũũra-inĩ rĩu inene, hĩndĩ ĩyo anene ake maarĩrigiicĩirie. **12** Nake Jehoiakini mũthamaki wa Juda, na nyina, na ndungata ciake, na andũ arĩa maarĩ igweta, na anene ake othe makĩĩneana kũrĩ Nebukadinezaru. Mwaka-inĩ wa ĩnana wa wathani wa Babuloni nĩguo aanyiitire Jehoiakini. **13** Nebukadinezaru nĩarutire mĩthiithũ yothe kuuma hekarũ-inĩ ya Jehova na nyũmba-inĩ ya ũthamaki, agĩkuua indo ciothe cia thahabu iria

Solomoni mũthamaki wa Isiraeli aathondekeire hekarũ ya Jehova, o ta ũrĩa Jehova oigĩte. **14** Agĩkuua andũ othe a Jerusalemu akĩmatwara ithaamĩrio: anene othe, na arũi a mbaara, na mabundi mothe, o na aturi; othe maarĩ andũ 10,000. No andũ arĩa maarĩ athĩĩni mũno a bũrũri ũcio no-o maatigirwo. **15** Nebukadinezaru agĩtwara Jehoiakini arĩ mũgwate nginya Babuloni. Ningĩ agĩcooka agĩkuua nyina wa mũthamaki kuuma Jerusalemu nginya Babuloni, na atumia ake, na anene ake, o na atongoria ake a bũrũri. **16** Ningĩ mũthamaki wa Babuloni agĩthaamĩria mbũtũ yothe ya ita nginya Babuloni; ita rĩothe rĩa andũ 7,000 arĩa arũi, na me hinya na mangĩhota kũrũa, na mabundi na aturi 1,000. **17** Agĩcooka agĩtua Matania, mama-we wa Jehoiakini, mũthamaki ithenya rĩake, na akĩgarũra rĩĩtwa rĩake, akĩmũtua Zedekia. **18** Zedekia aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ũmwe rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na ũmwe. Nyina eetagwo Hamutali mwarĩ wa Jeremia, na oimĩte Libina. **19** Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa Jehoiakimu eekĩte. **20** Maũndũ macio mothe meekirwo Jerusalemu na Juda nĩ tondũ wa marakara ma Jehova, na mũthia-inĩ akĩmaingata mehere mbere yake. Nake Zedekia akĩremera mũthamaki wa Babuloni.

25 Nĩ ũndũ ũcio, mwaka-inĩ wa kenda wa ũthamaki wa Zedekia, mũthenya wa ikũmi, wa mweri wa ikũmi, Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni agĩthiĩ kũhũũrana na Jerusalemu arĩ na ita rĩake rĩothe. Nake akĩamba hema nja ya itũũra rĩu inene, na agĩaka indo cia kũmũteithia gũtharĩkĩra itũũra mĩena yothe yarĩo. **2** Narĩo itũũra rĩkĩrigiicĩrio nginya mwaka wa ikũmi na ũmwe wa Mũthamaki Zedekia. **3** Na rĩrĩ, mũthenya wa kenda wa mweri wa kana, ng'aragu ĩkĩneneha itũũra-inĩ, o nginya gũkĩaga irio cia kũrĩĩo nĩ andũ. **4** Hĩndĩ ĩyo rũthingo rwa itũũra rĩu inene rũkĩmomorwo, nayo mbũtũ yothe ya ita ĩkĩũra ũtukũ ĩgereire kĩhingo-inĩ kĩrĩa kĩarĩ gatagatĩ ga thingo cierĩ hakuhĩ na mũgũnda wa mũthamaki, o na gũtuĩka andũ a Babuloni nĩmarigiicĩirie itũũra rĩu inene. Nayo ĩkĩũra ĩrorete Araba, **5** no mbũtũ ya ita ya Babuloni ĩgĩteng'eria mũthamaki, ĩkĩmũkinyĩra werũ-inĩ ũrĩa mwaraganu wa Jeriko. Thigari ciake ciothe nĩciamũranĩtio nake na ikahurunjũka. **6** Nayo mbũtũ ya ita ĩkĩnyiita mũthamaki ũcio, na agĩtwarwo kũrĩ mũthamaki wa Babuloni kũu Ribila kũrĩa aatuĩrĩirwo ciira. **7** Makĩũraga ariũ a Zedekia o hau mbere yake, magĩcooka makĩmũkũũra maitho, makĩmuoha na bĩngũ cia gĩcango, na makĩmũtwara Babuloni. **8** Mũthenya wa mũgwanja wa mweri wa ĩtano mwaka-inĩ wa ikũmi na kenda wa Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, Nebuzaradani mũnene wa arangĩri a mũthamaki, ndungata nene ya mũthamaki wa Babuloni, agĩũka Jerusalemu. **9** Agĩcina hekarũ ya Jehova, na nyũmba ya ũthamaki, o na nyũmba ciothe cia Jerusalemu. Agĩcina nyũmba yothe yarĩ ya bata. **10** Nayo mbũtũ yothe ya ita ya Babuloni, ĩtongoretio nĩ mũnene wa arangĩri a mũthamaki ĩkĩmomora thingo iria ciathiũrũrũkĩirie Jerusalemu. **11** Nebuzaradani mũnene wa arangĩri nĩathaamirie andũ arĩa othe maatigaire kũu itũũra-inĩ inene, hamwe na kĩrĩndĩ kĩu kĩngĩ, na arĩa othe maathiĩte kũrĩ mũthamaki wa Babuloni. **12** No mũnene ũcio wa ita agĩtigia andũ amwe a arĩa athĩĩni mũno a bũrũri ũcio, nĩguo marutage wĩra mĩgũnda-inĩ ya mĩthabibũ na mĩgũnda-inĩ ĩrĩa ĩngĩ. **13** Andũ a Babuloni nĩmoinangire itugĩ cia gĩcango, na metha cia kũigĩrĩra indo, na Karia ga gĩcango, iria ciarĩ hekarũ-inĩ ya Jehova, na magĩkuua icango icio magĩcitwara Babuloni. **14** Ningĩ magĩkuua nyũngũ, na icakũri, na magathĩ ma gũtinia ndaambĩ, na mbakũri, na indo ciothe cia icango iria ciahũthagĩrwo wĩra-inĩ wa hekarũ, magĩthiĩ nacio. **15** Mũnene ũcio wa thigari cia mũthamaki nĩakuuire ngĩo cia mwaki na mbakũri cia kũminjaminjĩria, iria ciothe ciathondeketwo na thahabu therie kana betha. **16** Nakĩo gĩcango kuuma itugĩ iria igĩrĩ, na gĩa Karia, na kĩa makaari marĩa Solomoni aakĩte marĩ ma hekarũ ya Jehova, gĩtingĩathimĩkire nĩ kũingĩha. **17** Gĩtugĩ o kĩmwe kĩarĩ kĩa ũraihu wa buti mĩrongo ĩĩrĩ na mũgwanja. Nakĩo kĩongo gĩakĩo kĩrĩa kĩarĩ igũrũ rĩa gĩtugĩ kĩmwe gĩacio kĩarĩ kĩa buti inya na nuthu kũraiha na igũrũ, na kĩagemetio na gĩgathiũrũrũkĩrio na mũkwa na makomamanga ma gĩcango. Gĩtugĩ kĩu kĩngĩ na mũkwa wakĩo nĩkĩahaanaine na kĩu kĩngĩ. **18** Mũnene ũcio wa arangĩri nĩanyiitire Seraia mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, na Zefania ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai wa keerĩ, na arangĩri arĩa atatũ maarangagĩra mĩrango. **19** Harĩ arĩa angĩ maatigaire kũu itũũra-inĩ inene, akĩnyiita mũnene ũrĩa warũgamĩrĩire andũ a mbaara, na andũ atano arĩa mataaraga mũthamaki. Ningĩ agĩkuua mwandĩki-marũa ũrĩa mũnene na nowe warĩ mũrori mũnene wa wandĩkithia wa andũ a bũrũri ũcio, na andũ ake mĩrongo ĩtandatũ arĩa maakorirwo itũũra-inĩ rĩu inene. **20** Nebuzaradani ũcio mũnene wa arangĩri akĩmakuua othe, akĩmatwara kũrĩ mũthamaki wa Babuloni kũu Ribila. **21** Nake mũthamaki wa Babuloni akĩmooragithĩria kũu Ribila, bũrũri wa Hamathu. Nĩ ũndũ ũcio andũ a Juda magĩtwarwo ithaamĩrio, kũraya na bũrũri wao. **22** Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni agĩthuura Gedalia mũrũ wa Ahikamu, mũrũ wa Shafani akĩmũtua mũrori wa andũ arĩa maatigirwo Juda. **23** Rĩrĩa anene a mbũtũ cia ita othe na andũ ao maaiguire atĩ mũthamaki wa Babuloni nĩathuurĩte Gedalia atuĩke barũthi, magĩthiĩ kũrĩ Gedalia kũu Mizipa, nao nĩo, Ishumaeli mũrũ wa Nethania, na Johanani mũrũ wa Karea, na Seraia mũrũ wa Tanihumethu ũrĩa Mũnetofathi, na Jaazania mũrũ wa Mũmaakathi, na andũ ao. **24** Gedalia akĩĩhĩta mwĩhĩtwa wa kũmoomĩrĩria hamwe na andũ ao, akĩmeera atĩrĩ, "Tigai gwĩtigĩra anene a Babuloni. Ikarai bũrũri-inĩ na mũtungatagĩre mũthamaki wa Babuloni, na nĩmũgũikara wega." **25** No rĩrĩ, mweri-inĩ wa mũgwanja, Ishumaeli mũrũ wa Nethania, mũrũ wa Elishama ũrĩa warĩ wa thakame ya ũthamaki, agĩũka na andũ ikũmi, akĩũraga Gedalia o hamwe na andũ a Juda, na andũ a Babuloni arĩa maarĩ nake kũu Mizipa. **26** Nĩ ũndũ wa ũguo andũ othe kuuma ũrĩa mũnini mũno nginya ũrĩa mũnene mũno, hamwe na atongoria a mbũtũ cia ita, makĩũrĩra Misiri nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra andũ a Babuloni. **27** Mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩtatũ na mũgwanja kuuma rĩrĩa Jehoiakini mũthamaki wa Juda aatwarirwo bũrũri ũngĩ, mwaka-inĩ

o ũrĩa Evili-Merodaki aatuĩkire mũthamaki wa Babuloni, nĩ ohorithirie Jehoiakini kuuma njeera, mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ na mũgwanja mweri-inĩ wa ikũmi na ĩĩrĩ. **28** Akĩmwarĩria na ũhooreri na akĩmũhe gĩtĩ gĩa kũmũtĩĩithia gũkĩra athamaki acio angĩ maarĩ nao kũu Babuloni. **29** Nĩ ũndũ ũcio Jehoiakini akĩruta nguo ciake cia njeera, na agĩtũũra arĩĩagĩra metha-inĩ ya mũthamaki matukũ mothe marĩa aatũũrire muoyo. **30** Mũthamaki ũcio nĩaheaga Jehoiakini indo cia kũmũteithia cia o mũthenya, matukũ mothe marĩa aatũũrire muoyo.

1 Maũndũ

1 Njiaro cia Adamu ciarĩ Sethi, na Enoshu, **2** na Kenani, na Mahalaleli, na Jaredi, **3** na Enoku, na Methusela, na Lameku, na Nuhu. **4** Ariũ a Nuhu maarĩ: Shemu, na Hamu, na Jafethu. **5** Ariũ a Jafethu maarĩ: Gomeri, na Magogu, na Madai, na Javani, na Tubali, na Mesheki, na Tirasi. **6** Ariũ a Gomeri maarĩ: Ashikenazu, na Difatha, na Togarima. **7** Ariũ a Javani maarĩ: Elisha, na Tarishishi, na Kitimu, na Rodanimu. **8** Ariũ a Hamu maarĩ: Kushi, na Miziraimu, na Putu, na Kaanani. **9** Ariũ a Kushi maarĩ: Seba, na Havila, na Sabita, na Raama, na Sabiteka. Ariũ a Raama maarĩ: Sheba, na Dedani. **10** Kushi nĩwe warĩ ithe wa Nimurodi ũrĩa wakũrire agĩtuĩka njamba ya ita ĩrĩ hinya thĩĩnĩ wa thĩ. **11** Miziraimu nĩwe warĩ ithe wa andũ a Ludimu, na Anamini, na Lehabimu, na Nafituhimu, **12** na Pathirusimu, na Kasuluhimu (nĩwe warĩ kĩhumo kĩa Afilisti), o na Kafitorimu. **13** Kaanani nĩwe warĩ ithe wa **14** Sidoni, mũriũ wake wa irigithathi, na Ahiti, na Ajebusi, na Aamori, na Agirigashi, **15** na Ahivi, na Aariki, na Asini, **16** na Aarivadi, na Azemari, na Ahamathi. **17** Ariũ a Shemu maarĩ: Elamu, na Ashuri, na Arafakasadi, na Ludu, na Aramu. Ariũ a Aramu maarĩ: Uzu, na Hulu, na Getheru, na Mesheki. **18** Arafakasadi nĩwe warĩ ithe wa Shela, nake Shela aarĩ ithe wa Eberi. **19** Eberi aarĩ na ariũ eerĩ: Ũmwe eetagwo Pelegu, tondũ hĩndĩ yake nĩrĩo thĩ yagayũkanirio; na mũrũ wa nyina eetagwo Jokitani. **20** Jokitani nĩwe warĩ ithe wa Alimodadi, na Shelefu, na Hazarimavethu, na Jera, **21** na Hadoramu, na Uzali, na Dikila, **22** na Ebali, na Abimaeli, na Sheba, **23** na Ofiri, na Havila, na Jobabu. Acio othe maarĩ ariũ a Jokitani. **24** Shemu, na Arafakasadi, na Shela, **25** na Eberi, na Pelegu, na Reu, **26** na Serugu, na Nahoru, na Tera, **27** na Aburamu (na nĩwe Iburahĩmu). **28** Ariũ a Iburahĩmu maarĩ: Isaaka na Ishumaeli. **29** Ici nĩcio njiaro ciao: Nebaiothu nĩwe warĩ irigithathi rĩa Ishumaeli, nao ariũ ake arĩa angĩ maarĩ Kedari, na Adibeeli, na Mibisamu, **30** na Mishima, na Duma, na Masa, na Hadadi, na Tema, **31** na Jeturu, na Nafishu, na Kedema. Acio nĩo maarĩ ariũ a Ishumaeli. **32** Ariũ a Ketura, ũrĩa warĩ thuriya ya Iburahĩmu, maarĩ: Zimirani, na Jokishani, na Medani, na Midiani, na Ishibaku, na Shua. Ariũ a Jokishani maarĩ: Sheba na Dedani. **33** Ariũ a Midiani maarĩ: Efa, na Eferi, na Hanoku, na Abida, na Elidaa. Acio othe maarĩ a rũciaro rwa Ketura. **34** Iburahĩmu nĩwe warĩ ithe wa Isaaka. Ariũ a Isaaka maarĩ: Esaũ na Isiraeli. **35** Ariũ a Esaũ maarĩ: Elifazu, na Reueli, na Jeushu, na Jalamu, na Kora. **36** Ariũ a Elifazu maarĩ: Temani, na Omari, na Zefi, na Gatamu, na Kenazu; na Amaleki, ũrĩa waciarirwo nĩ Timina. **37** Ariũ a Reueli maarĩ: Nahathu, na Zera, na Shama, na Miza. **38** Ariũ a Seiru maarĩ: Lotani, na Shobali, na Zibeoni, na Ana, na Dishoni, na Ezeri, na Dishani. **39** Ariũ a Lotani maarĩ: Hori na Homamu. Nake Timina aarĩ mwarĩ wa nyina na Lotani. **40** Ariũ a Shobali maarĩ: Alivani, na Manahathu, na Ebali, na Shefo, na Onamu. Ariũ a Zibeoni maarĩ: Aia na Ana. **41** Mũriũ wa Ana aarĩ: Dishoni. Ariũ a Dishoni maarĩ: Hemudani, na Eshibani, na Ithirani, na Kerani. **42** Ariũ a Ezeri maarĩ: Bilihani, na Zaavani, na Akani. Ariũ a Dishani maarĩ: Uzu, na Arani. **43** Nao aya nĩo maarĩ athamaki arĩa maathamakaga Edomu mbere ya Isiraeli gũthamakĩrwo nĩ mũthamaki o na ũmwe: Nĩ Bela mũrũ wa Beori, narĩo itũũra rĩake inene rĩetagwo Dinihaba. **44** Rĩrĩa Bela aakuire, Jobabu mũrũ wa Zera wa kuuma Bozira agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **45** Rĩrĩa Jobabu aakuire, Hushamu wa kuuma bũrũri wa Atemani agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **46** Rĩrĩa Hushamu aakuire, Hadadi mũrũ wa Bedadi ũrĩa wahootire Midiani kũu bũrũri wa Moabi, agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. Itũũra rĩake inene rĩetagwo Avithu. **47** Rĩrĩa Hadadi aakuire, Samala wa kuuma Masereka agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **48** Rĩrĩa Samala aakuire, Shauli wa kuuma Rehobothu kũu gũkuhĩ na Rũũĩ rwa Farati, agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **49** Rĩrĩa Shauli aakuire, Baali-Hanani mũrũ wa Akibori agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **50** Rĩrĩa Baali-Hanani aakuire, Hadadi agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. Itũũra rĩake inene rĩetagwo Pau, na mũtumia wake eetagwo Mehetabeli mwarĩ wa Matiredi, ũrĩa warĩ mwarĩ wa Me-Zahabu. **51** Hadadi o nake agĩkua. Anene a Edomu maarĩ: **52** Timina, na Aliva, na Jethethu, na Oholibama, na Ela, na Pinoni, **53** na Kenazu, na Temani, na Mibizaru, **54** na Magidieli, na Iramu. Acio nĩo maarĩ anene a Edomu.

2 Aya nĩo maarĩ ariũ a Isiraeli: Rubeni, na Simeoni, na Lawi, na Juda, na Isakaru, na Zebuluni, **2** na Dani, na Jusufu, na Benjamini, na Nafitali, na Gadi, na Asheri. **3** Ariũ a Juda maarĩ: Eri, na Onani, na Shela. Acio atatũ maaciarĩirwo Juda nĩ mũtumia Mũkaanani, mwarĩ wa Shua. Eri, irigithathi rĩa Juda, aarĩ mwaganu maitho-inĩ ma Jehova; nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩmũũraga. **4** Tamaru, mũtumia wa mũrũ wa Juda, akĩmũciarĩra Perezu na Zera. Ariũ othe a Juda maarĩ atano. **5** Ariũ a Perezu maarĩ: Hezironi na Hamula. **6** Ariũ a Zera maarĩ: Zimuri, na Ethani, na Hemani, na Kalikoli, na Darida; othe maarĩ atano. **7** Mũriũ wa Karimi aarĩ: Akaru, ũrĩa wareheire Isiraeli thĩĩna nĩ ũndũ wa kuuna watho na kuoya indo iria ciarĩ nyamũre. **8** Mũriũ wa Ethani aarĩ: Azaria. **9** Ariũ arĩa maaciarĩrĩirwo Hezironi maarĩ: Jerameeli, na Ramu, na Kalebu. **10** Ramu nĩwe warĩ ithe wa Aminadabu, nake Aminadabu aarĩ ithe wa Nahashoni, ũrĩa warĩ mũtongoria wa andũ a Juda. **11** Nahashoni nĩwe warĩ ithe wa Salimoni, nake Salimoni aarĩ ithe wa Boazu, **12** nake Boazu nĩwe warĩ ithe wa Obedi, ũria warĩ ithe wa Jesii. **13** Jesii nĩwe warĩ ithe wa Eliabu, irigithathi rĩake; nake Abinadabu aarĩ wa keerĩ, na Shimea wa gatatũ, **14** na Nethaneli wa kana, nake Radai wa gatano, **15** na Ozemu wa gatandatũ, nake Daudi aarĩ wa mũgwanja. **16** Nao aarĩ a nyina maarĩ Zeruia na Abigaili. Ariũ a Zeruia maarĩ atatũ, na nĩo Abishai, na Joabu, na Asaheli. **17** Abigaili nĩwe warĩ nyina wa Amasa, na ithe wa Amasa aarĩ Jetheri ũrĩa Mũishumaeli. **18** Kalebu mũrũ wa Hezironi nĩagĩire ciana na mũtumia wake Azuba (o na ningĩ na Jeriothu). Ariũ a mũtumia ũcio maarĩ: Jesheri, na Shobabu, na Aridoni. **19** Hĩndĩ ĩrĩa Azuba aakuire, Kalebu akĩhikia Efiratha, ũrĩa wamũciarĩire Huru. **20** Huru nĩwe warĩ ithe wa Uri, nake Uri nĩwe warĩ ithe wa Bezaleli. **21** Thuutha ũcio,

Hezironi agĩkoma na mwarĩ wa Makiru ũrĩa warĩ ithe wa Gileadi (Hezironi aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩtandatũ akĩmũhikia), nake akĩmũciarĩra Segubu. **22** Segubu nĩwe warĩ ithe wa Jairu, ũrĩa warĩ na matũũra mĩrongo ĩĩrĩ na matatũ kũu Gileadi. **23** (No rĩrĩ, Geshuru na Aramu magĩtunyana matũũra ma Havothu-Jairu, o hamwe na Kenathu na ciikaro iria ciarĩthiũrũrũkĩirie, namo maarĩ matũũra mĩrongo ĩtandatũ.) Aya othe nĩo maarĩ njiaro cia Makiru, o we ithe wa Gileadi. **24** Thuutha wa Hezironi gũkua arĩ kũu Kalebu-Efiratha-rĩ, Abija mũtumia wa Hezironi akĩmũciarĩra Ashuru, ithe wa Tekoa. **25** Ariũ a Jerameeli, ũrĩa warĩ irigithathi rĩa Hezironi, maarĩ: Ramu ũrĩa warĩ irigithathi rĩake, na Buna, na Oreni, na Ozemu, na Ahija. **26** Jerameeli aarĩ na mũtumia ũngĩ wetagwo Atara, nake nĩwe warĩ nyina wa Onamu. **27** Ariũ a Ramu, ũrĩa warĩ irigithathi rĩa Jerameeli, maarĩ: Maazu, na Jamini, na Ekeri. **28** Ariũ a Onamu maarĩ: Shamai na Jada. Nao ariũ a Shamai maarĩ: Nadabu na Abishuri. **29** Mũtumia wa Abishuri eetagwo Abihaili, ũrĩa wamũciarĩire Ahabani na Molidi. **30** Ariũ a Nadabu maarĩ: Seledi na Apaimu. No rĩrĩ, Seledi aakuire atarĩ na ciana. **31** Mũrũ wa Apaimu aarĩ: Ishi, ũrĩa warĩ ithe wa Sheshani. Nake Sheshani nĩwe warĩ ithe wa Ahalai. **32** Ariũ a Jada, mũrũ wa nyina na Shamai, maarĩ: Jetheri na Jonathani. Jetheri aakuire atarĩ na ciana. **33** Ariũ a Jonathani maarĩ: Pelethu na Zaza. Acio nĩo maarĩ njiaro cia Jerameeli. **34** Sheshani ndaarĩ na aanake, no airĩtu. Aarĩ na ndungata ya kuuma Misiri yetagwo Jariha. **35** Sheshani akĩhe Jariha ndungata ĩyo yake mwarĩ ĩmũhikie, nake akĩgĩa mwana wetagwo Atai. **36** Atai nĩwe warĩ ithe wa Nathani, nake Nathani nĩwe warĩ ithe wa Zabadi, **37** nake Zabadi nĩwe warĩ ithe wa Efilali, nake Efilali nĩwe warĩ ithe wa Obedi, **38** nake Obedi nĩwe warĩ ithe wa Jehu, nake Jehu nĩwe warĩ ithe wa Azaria, **39** nake Azaria nĩwe warĩ ithe wa Helezu, nake Helezu nĩwe warĩ ithe wa Eleasa, **40** nake Eleasa nĩwe warĩ ithe wa Sisimai, nake Sisimai nĩwe warĩ ithe wa Shalumu, **41** nake Shalumu nĩwe warĩ ithe wa Jekamia, nake Jekamia nĩwe warĩ ithe wa Elishama. **42** Ariũ a Kalebu, ũrĩa warĩ mũrũ wa nyina na Jerameeli, maarĩ: Mesha irigithathi rĩake, na nĩwe warĩ ithe wa Zifu, na mũriũ Maresha ũrĩa warĩ ithe wa Hebironi. **43** Ariũ a Hebironi maarĩ: Kora, na Tapua, na Rekemu, na Shema. **44** Shema nĩwe warĩ ithe wa Rahamu, na Rahamu nĩwe warĩ ithe wa Jorikeamu. Rekemu aarĩ ithe wa Shamai. **45** Mũrũ wa Shamai aarĩ Maoni, nake nĩwe warĩ ithe wa Bethi-Zuru. **46** Nake Efa, thuriya ya Kalebu, nĩwe warĩ nyina wa Harani, na Moza, na Gazezi. Nake Harani nĩwe warĩ ithe wa Gazezi. **47** Ariũ a Jahadai maarĩ: Regemu, na Jothamu, na Geshani, na Peleti, na Efa, na Shaafu. **48** Nake Maaka, thuriya ya Kalebu, nĩwe warĩ nyina wa Sheberi na Tirihana. **49** Ningĩ nowe waciarire Shaafu ũrĩa warĩ ithe wa Madimana, na Sheva ithe wa Makibena na Gibea. Mwarĩ wa Kalebu eetagwo Akisa. **50** Acio nĩo maarĩ njiaro cia Kalebu. Ariũ a Huru, irigithathi rĩa Efiratha, maarĩ: Shobali ithe wa Kiriathu-Jearimu, **51** na Salima ithe wa Bethilehemu, na Harefu ithe wa Bethi-Gaderi. **52** Njiaro cia Shobali, ithe wa Kiriathu-Jearimu, ciarĩ: Haroe, na nuthu ya Amanahathi, **53** na mĩhĩrĩga ya Kiriathu-Jearimu ĩrĩa yatariĩ ta ũũ: Aithiri, na Aputhi, na Ashumathi, na Amishirai. Kuuma kũrĩ acio gũkĩgĩa njiaro cia Azorathi na Aeshitaoli. **54** Njiaro cia Salima ciarĩ: Bethilehemu ũrĩa Mũnetofathi, na Aatirothu-Bethi-Joabu, na nuthu ya Amanahathi, na Azori, **55** na mĩhĩrĩga ya aandĩki-marũa arĩa maatũũraga Jabezu ĩrĩa yatariĩ ta ũũ: Atirathi, na Ashimeathi, na Asukathi. Aya nĩo Akeni arĩa moimĩte harĩ Hamathu, ithe wa nyũmba ya Rekabu.

3 Aya nĩo maarĩ ariũ a Daudi arĩa maaciarĩirwo Hebironi: Irigithathi rĩarĩ Amunoni mũrũ wa Ahinoamu wa kuuma Jezireeli; nake wa keerĩ aarĩ Danieli mũrũ wa Abigaili wa kuuma Karimeli; **2** nake wa gatatũ aarĩ Abisalomu mũrũ wa Maaka mwarĩ wa Talimai mũthamaki wa Geshuru; nake wa kana aarĩ Adonija mũrũ wa Hagithu; **3** nake wa gatano aarĩ Shefatia mũrũ wa Abitali; nake wa gatandatũ aarĩ Ithireamu ũrĩa aaciarĩirwo nĩ mũtumia wake Egila. **4** Acio atandatũ maaciarĩirwo Daudi kũu Hebironi, kũrĩa aathamakĩire mĩaka mũgwanja na mĩeri ĩtandatũ. Daudi aathamakire arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩtatũ, **5** nacio ici nĩcio ciana ciake iria ciaciarĩirwo kũu: Shimea, na Shobabu, na Nathani, na Solomoni. Acio ana maaciarirwo nĩ Bathisheba mwarĩ wa Amieli. **6** Ningĩ nĩ kwarĩ na Ibiharu, na Elishua, na Elifeleti, **7** na Noga, na Nefegu, na Jafia, **8** na Elishama, na Eliada, na Elifeleti; othe maarĩ kenda. **9** Acio othe maarĩ ariũ a Daudi, ariũ a thuriya ciake matatarĩtwo. Nake Tamaru nĩwe warĩ mwarĩ wa ithe wao. **10** Mũriũ wa Solomoni eetagwo Rehoboamu, nake mũriũ eetagwo Abija, nake Asa aarĩ mũriũ wa Abija, nake Jehoshafatu aarĩ mũriũ wa Asa, **11** nake Jehoramu aarĩ mũriũ wa Jehoshafatu, nake Ahazia aarĩ mũriũ wa Jehoramu, nake Joashu aarĩ mũriũ wa Ahazia, **12** nake Amazia aarĩ mũriũ wa Joashu, nake Azaria aarĩ mũriũ wa Amazia, nake Jothamu aarĩ mũriũ wa Azaria, **13** nake Ahazu aarĩ mũriũ wa Jothamu, nake Hezekia aarĩ mũriũ wa Ahazu, nake Manase aarĩ mũriũ wa Hezekia, **14** nake Amoni aarĩ mũriũ wa Manase, nake Josia aarĩ mũriũ wa Amoni. **15** Ariũ a Josia maarĩ: Johanani irigithathi rĩake, nake wa keerĩ aarĩ Jehoiakimu, nake wa gatatũ aarĩ Zedekia, nake wa kana aarĩ Shalumu. **16** Arĩa maathamakire thuutha wa Jehoiakimu maarĩ: mũriũ Jekonia na Zedekia. **17** Njiaro cia Jekonia, ũrĩa watahĩtwo, ciarĩ: Mũriũ Shealitieli, **18** na Malikiramu, na Pedaia, na Shenazaru, na Jekamia, na Hoshama, na Nedabia. **19** Ariũ a Pedaia maarĩ: Zerubabeli na Shimei. Ariũ a Zerubabeli maarĩ: Meshulamu na Hanania; Shelomithu aarĩ mwarĩ wa nyina wao. **20** Nĩ kwarĩ na ariũ angĩ atano, nao nĩ: Hashuba, na Oheli, na Berekia, na Hasadia, na Jushabu-Hesedi. **21** Njiaro cia Hanania ciarĩ: Pelatia, na Jeshaia, na ningĩ nĩ kwarĩ na ariũ a Rafaia, na a Arinani, na a Obadia, o na a Shekania. **22** Njiaro cia Shekania ciarĩ: Shemaia na ariũ ake: Hatushu, na Igali, na Baria, na Nearia, na Shafati; othe maarĩ atandatũ. **23** Ariũ a Nearia maarĩ: Elioenai, na Hizikia, na Azirikamu; othe maarĩ atatũ. **24** Ariũ a Elioenai maarĩ: Hodavia, na Eliashibu, na Pelaia, na Akubu, na Johanani, na Delaia, na Anani; othe maarĩ mũgwanja.

4 Njiaro cia Juda ciarĩ: Perezu, na Hezironi, na Karimi, na Huru, na Shobali. **2** Reaia mũrũ wa Shobali nĩwe warĩ ithe wa Jahathu, nake Jahathu nĩwe warĩ ithe wa Ahumai na Lahadi. Icio nĩcio ciarĩ mbarĩ cia Azorathi. **3** Ariũ a Etamu maarĩ: Jezireeli, na Ishima, na Idibasha. Mwarĩ wa nyina wao eetagwo Hazeleliponi. **4** Penueli nĩwe warĩ ithe wa Gedori, nake Ezeri nĩwe warĩ ithe wa Husha. Ici nĩcio ciarĩ njiaro cia Huru ũrĩa irigithathi rĩa Efiratha, na ithe wa Bethilehemu. **5** Ashuri ithe wa Tekoa aarĩ na atumia eerĩ, nĩo Hela na Naara. **6** Naara akĩmũciarĩra Ahuzamu, na Heferi, na Temeni, na Haahashatari. Icio nĩcio ciarĩ njiaro cia Naara. **7** Ariũ a Hela maarĩ: Zerethi, na Zoharu, na Ethinani, **8** na Kozu, ũrĩa warĩ ithe wa Anubu, na Hazobeba, na wa mĩhĩrĩga ya Ahariheli mũrũ wa Harumu. **9** Jabezu aarĩ mũtĩĩku mũno gũkĩra ariũ a nyina. Nyina nĩwe wamũtuire Jabezu, tondũ oigire atĩrĩ, "Ndaamũciarire na ruo." **10** Nake Jabezu agĩkaĩra Ngai wa Isiraeli, akiuga atĩrĩ, "Naarĩ korwo wandathima na ũnjaramĩrie mĩhaka ya bũrũri wakwa! Reke guoko gwaku gũkorwo hamwe na niĩ, na ũngitĩre harĩ ũũru nĩguo ndikanakorwo na ruo." Nake Ngai akĩigua ihooya rĩake. **11** Kelubu, mũrũ wa nyina na Shuha, nĩwe warĩ ithe wa Mehiru, ũrĩa warĩ ithe wa Eshitoni. **12** Eshitoni nĩwe warĩ ithe wa Bethi-Rafa, na Pasea, na Tehina ũrĩa warĩ ithe wa Iri-Nahashu. Acio nĩo maarĩ andũ a Reka. **13** Ariũ a Kenazu maarĩ: Othinieli na Seraia. Ariũ a Othinieli maarĩ: Hathathu, na Meonothai. **14** Meonothai nĩwe warĩ ithe wa Ofara. Seraia nĩwe warĩ ithe wa Joabu ũrĩa ithe wa andũ a Ge-Harashimu. Gwetagwo ũguo nĩ ũndũ andũ akuo maarĩ mabundi. **15** Ariũ a Kalebu, mũrũ wa Jefune, maarĩ: Iru, na Ela, na Naamu. Mũriũ wa Ela eetagwo: Kenazu. **16** Ariũ a Jehaleleli maarĩ: Zifu, na Zifa, na Tiria, na Asareli. **17** Ariũ a Ezara maarĩ: Jetheru, na Meredi, na Eferi, na Jaloni. Mũtumia ũmwe wa Meredi nĩwe waciarire Miriamu, na Shamai, na Ishiba ũrĩa warĩ ithe wa Eshitemoa. **18** (Mũtumia wake wa kuuma Judea agĩciara Jeredi ũrĩa ithe wa Gedori, na Heberi ithe wa Soko, na Jekuthieli ithe wa Zanoa.) Acio nĩo maarĩ ciana cia Bithia mwarĩ wa Firaũni ũrĩa wahikĩtio nĩ Meredi. **19** Ariũ a mũtumia wa Hodia (mwarĩ wa nyina na Nahamu) maarĩ: Ithe wa Keila ũrĩa Mũgarimi, na Eshitemoa ũrĩa Mũmaakathi. **20** Ariũ a Shimoni maarĩ: Amunoni, na Rina, na Beni-Hanani, na Tiloni. Njiaro cia Ishi nĩ: Zohethu na Beni-Zohethu. **21** Nao ariũ a Shela mũrũ wa Juda maarĩ: Eri ithe wa Leka, na Laada ithe wa Maresha, na mbarĩ cia arĩa maathondekaga gatani ĩrĩa njega kũu Bethi-Ashibea, **22** na Jokimu, na andũ a Kozeba, na Joashu na Sarafi arĩa maathanaga bũrũri wa Moabi, na Jashubi-Lehemu. (Ũhoro ũyũ ũrutĩtwo maandĩko-inĩ ma tene mũno.) **23** Acio nĩo moombaga indo cia rĩũmba, nao maatũũraga Netaimu na Gedera; maikaraga kũu, marutagĩre mũthamaki wĩra. **24** Njiaro cia Simeoni nĩ: Nemueli, na Jamini, na Jaribu, na Zera, na Shauli; **25** Shalumu aarĩ mũriũ wa Shauli, nake Mibisamu aarĩ mũriũ wa Shalumu, nake Mishima aarĩ mũriũ wa Mibisamu. **26** Njiaro cia Mishima ciarĩ: Mũriũ Hamueli, na Zakuri mũriũ wa Hamueli, na Shimei mũriũ wa Zakuri. **27** Shimei aarĩ na ariũ ikũmi na atandatũ na airĩtu atandatũ, no ariũ a nyina matiarĩ na ciana nyingĩ; nĩ ũndũ ũcio mbarĩ yao ndĩongererekire ta ya andũ a Juda. **28** Nao maatũũraga Birishiba, na Molada, na Hazari-Shuali, **29** na Biliha, na Ezemu, na Toladi, **30** na Bethueli, na Horoma, na Zikilagi, **31** na Bethi-Marikabothu, na Hazari-Susimu, na Bethi-Biri, na Shaaraimu. Macio nĩmo maarĩ matũũra mao nginya rĩrĩa Daudi aathamakaga. **32** Matũũra matano marĩa maamarigiicĩirie maarĩ: Etamu, na Aini, na Rimoni, na Tokenina Ashani, **33** na tũtũũra tũnini tũrĩa twarigiicĩirie matũũra macio o nginya Baalathu. Macio nĩmo maarĩ ũtũũro wao. Nao nĩmaigaga maandĩko ma njiarwa. **34** Meshobabu, na Jamuleki, na Josha mũrũ wa Amazia, **35** na Joeli; na Jehu mũrũ wa Joshibia, mũrũ wa Seraia, mũrũ wa Asieli; **36** o na Elioenai, na Jaakoba, na Jeshohaia, na Asaia, na Adieli, na Jesimieli, na Benaia; **37** na Ziza mũrũ wa Shifi, mũrũ wa Aloni, mũrũ wa Jedaia, mũrũ wa Shimuri, mũrũ wa Shemaia. **38** Andũ acio marĩĩtwa mao magwetetwo hau igũrũ nĩo maarĩ atongoria a mbarĩ ciao. Nyũmba ciao nĩciongererekire mũno, **39** nao magĩthiĩ mĩhaka-inĩ ya Gedori mwena wa irathĩro wa gĩtuamba kĩu gũcaria ũrĩithio wa mahiũ mao. **40** Nĩmoonire kũndũ kũnoru kũrĩ ũrĩithio mwega, bũrũri warĩ mwarĩĩ, ũrĩ na thayũ na ũkahoorera. Na rĩrĩ, andũ a Hamu amwe nĩo maatũũraga kuo mbere. **41** Andũ arĩa marĩĩtwa mao maandĩkĩtwo mookĩte kuo matukũ-inĩ ma Hezekia mũthamaki wa Juda. Nao magĩtharĩkĩra andũ a Hamu ciikaro-inĩ cia andũ acio o na cia Ameunimu arĩa maatũũraga kuo, na makĩmaniina biũ o ta ũrĩa gũtarĩĩ nginya ũmũthĩ. Nao magĩtũũra ciikaro-inĩ cia andũ acio tondũ kwarĩ na ũrĩithio mwega wa mahiũ mao. **42** Nao andũ magana matano a nyũmba ya Simeoni, matongoretio nĩ Pelatia, na Nearia, na Refaia na Uzieli, ariũ a Ishi, magĩtharĩkĩra bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Seiru. **43** Nao makĩũraga Aamaleki arĩa meetharĩte magatigara, nao matũire kuo nginya ũmũthĩ.

5 Ariũ a Rubeni ũrĩa irigithathi rĩa Isiraeli (nĩwe warĩ irigithathi, no rĩrĩa aathaahirie ũrĩrĩ wa ithe, ũrigithathi wake waheirwo ariũ a Jusufu mũrũ wa Isiraeli; nĩ ũndũ ũcio, ndangĩandĩkirwo maandĩko-inĩ ma njiarwa kũringana na ũrigithathi wake, **2** o na gũtuĩka Juda nĩwe warĩ hinya gũkĩra ariũ a ithe, na mũtongoria oimĩte gwake-rĩ, ũrigithathi watuĩkire wa Jusufu); **3** ariũ a Rubeni, irigithathi rĩa Isiraeli, maarĩ: Hanoku, na Palu, na Hezironi, na Karimi. **4** Njiaro cia Joeli ciarĩ: Mũriũ Shemaia, na mũriũ Gogu, na mũriũ Shimei, **5** na mũriũ Mika, na mũriũ Reaia, na mũriũ Baali, **6** na mũriũ Beera, ũrĩa watahirwo agĩthaamio nĩ Tigilathu-Pileseru mũthamaki wa Ashuri. Beera nĩwe warĩ mũtongoria wa andũ a Rubeni. **7** Andũ ao kũringana na mbarĩ ciao, mandĩkĩtwo kũringana na maandĩko ma njiarwa ciao maarĩ aya: Jeieli ũrĩa mũnene, na Zekaria, **8** na Bela mũrũ wa Azazi, mũrũ wa Shema, mũrũ wa Joeli. Maatũũraga rũgongo rũrĩa ruumĩte Aroeri nginya Nebo na Baali-Meoni. **9** Maikarire bũrũri mwena wa irathĩro nginya rũteere-inĩ rwa werũ ũrĩa ũtambũrũkĩte nginya Rũũĩ rwa Farati, tondũ mahiũ mao nĩmaingĩhire mũno marĩ kũu Gileadi. **10** Hĩndĩ ya wathani wa Saũlũ nĩmarũire na Ahagari, na

makĩmahoota; nao makĩĩnyiitĩra ciikaro cia Ahagari acio rũgongo-inĩ ruothe rwa mwena wa irathĩro wa Gileadi. **11** Nao andũ a Gadi maatũũire mariganĩtie na andũ a Rubeni kũu bũrũri wa Bashani, o nginya Saleka: **12** Joeli nĩwe warĩ mũnene kũu Bashani, mũnini wake aarĩ Shafamu, akarũmĩrĩrwo nĩ Janai, na Shafati. **13** Andũ ao kũringana na nyũmba ciao maarĩ: Mikaeli, na Meshulamu, na Sheba, na Jorai, na Jakani, na Zia, na Eberi, othe maarĩ andũ mũgwanja. **14** Acio nĩo maarĩ ariũ a Abihaili mũrũ wa Huru, mũrũ wa Jaroa, mũrũ wa Gileadi, mũrũ wa Mikaeli, mũrũ wa Jeshishai, mũrũ wa Jahido, mũrũ wa Buzi. **15** Ahi mũrũ wa Abidieli, mũrũ wa Guni nĩwe warĩ mũtongoria wa nyũmba yao. **16** Nao andũ a Gadi maatũũraga Gileadi, kũu Bashani na matũũra-inĩ marĩa maakuhĩrĩirie kuo, o na kũrĩa guothe ũrĩithio wa Sharoni wakinyĩte. **17** Ũhoro ũyũ wothe nĩ wandĩkirwo maandĩko-inĩ ma njiarwa ciao hĩndĩ ĩrĩa Jothamu mũthamaki wa Juda na Jeroboamu mũthamaki wa Isiraeli maathamakaga. **18** Andũ a Rubeni, na a Gadi, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase, maarĩ na andũ 44,760 mehaarĩirie gũthiĩ mbaara-inĩ: andũ marĩ na hinya wa mwĩrĩ, na mangĩahotire kũhũthĩra ngo, na rũhiũ rwa njora, na mooĩ gũikia mĩguĩ na ũta, na maarutĩtwo kũrũa mbaara. **19** Nao makĩhithũkĩra Ahagari, na Ajeturi, na Anafishi, na Anodabu. **20** Nĩmateithirio kũmahũũra, nake Ngai akĩneana Ahagari moko-inĩ mao, marĩ hamwe na arĩa othe maamateithagia, tondũ nĩmamũkaĩire marĩ mbaara-inĩ. Nĩamacookeirie mahooya mao, nĩ ũndũ nĩmamwĩhokete. **21** Magĩtaha mahiũ ma Ahagari acio: ngamĩĩra 50,000, na ng'ondu 250,000, na ndigiri 2,000, ningĩ nĩmatahire andũ 100,000, **22** na angĩ aingĩ makĩũragwo, tondũ Ngai nĩwe wamarũagĩrĩra. Nao magĩikara bũrũri ũcio o nginya hĩndĩ ĩrĩa maatahirwo rĩngĩ. **23** Andũ a nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase maarĩ aingĩ mũno; maatũũrire bũrũri ũcio kuuma Bashani nginya Baali-Herimoni, ũguo nĩ kuuga nginya Seniru (nĩkĩo Kĩrĩma kĩa Herimoni). **24** Aya nĩo maarĩ atongoria a nyũmba ciao: Eferi, na Ishi, na Elieli, na Azirieli, na Jeremia, na Hodavia, na Jahadieli. Maarĩ atongoria a nyũmba ciao, na njamba cia ita, na andũ marĩ igweta. **25** No matiarĩ ehokeku harĩ Ngai wa maithe mao, tondũ nĩmeheanĩte kũrĩ ngai cia andũ a bũrũri ũcio, arĩa Ngai aaniinĩte mehere mbere yao. **26** Nĩ ũndũ ũcio Ngai wa Isiraeli akĩarahũra roho wa Puli mũthamaki wa Ashuri (ũguo nĩ kuuga Tigilathu-Pileseru, mũthamaki wa Ashuri), ũrĩa watahire andũ a Rubeni, na andũ a Gadi, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase, akĩmatwara ithaamĩrio. Akĩmathaamĩria Hala, na Habori, na Hara, na rũũĩ-inĩ rwa Gozani, kũrĩa matũire nginya ũmũthĩ.

6 Ariũ a Lawi maarĩ: Gerishoni, na Kohathu, na Merari. **2** Ariũ a Kohathu maarĩ: Amuramu, na Iziharu, na Hebironi, na Uzieli. **3** Ciana cia Amuramu ciarĩ: Harũni, na Musa, na Miriamu. Ariũ a Harũni maarĩ: Nadabu, na Abihu, na Eleazaru, na Ithamaru. **4** Eleazaru nĩwe warĩ ithe wa Finehasi, na Finehasi nĩwe warĩ ithe wa Abishua, **5** na Abishua nĩwe warĩ ithe wa Buki, na Buki nĩwe warĩ ithe wa Uzi, **6** na Uzi nĩwe warĩ ithe wa Zerahia, na Zerahia nĩwe warĩ ithe wa Meraiothu, **7** na Meraiothu nĩwe warĩ ithe wa Amaria, na Amaria nĩwe warĩ ithe wa Ahitubu, **8** na Ahitubu nĩwe warĩ ithe wa Zadoku, na Zadoku nĩwe warĩ ithe wa Ahimaazu, **9** na Ahimaazu nĩwe warĩ ithe wa Azaria, na Azaria nĩwe warĩ ithe wa Johanani, **10** na Johanani nĩwe warĩ ithe wa Azaria (ũrĩa watungataga arĩ mũthĩnjĩri-Ngai thĩinĩ wa hekarũ ĩrĩa Solomoni aakire kũu Jerusalemu), **11** na Azaria nĩwe warĩ ithe wa Amaria, na Amaria nĩwe warĩ ithe wa Ahitubu, **12** na Ahitubu nĩwe warĩ ithe wa Zadoku, na Zadoku nĩwe warĩ ithe wa Shalumu, **13** na Shalumu nĩwe warĩ ithe wa Hilikia, na Hilikia nĩwe warĩ ithe wa Azaria, **14** na Azaria nĩwe warĩ ithe wa Seraia, na Seraia nĩwe warĩ ithe wa Jehozadaku. **15** Jehozadaku nĩathaamirio hĩndĩ ĩrĩa Jehova aarekereirie andũ a Juda na a Jerusalemu matahwo nĩ Nebukadinezaru. **16** Ariũ a Lawi maarĩ: Gerishoni, na Kohathu, na Merari. **17** Maya nĩmo marĩĩtwa ma ariũ a Gerishoni: Libini na Shimei. **18** Ariũ a Kohathu maarĩ: Amuramu, na Iziharu, na Hebironi, na Uzieli. **19** Ariũ a Merari maarĩ: Mahili na Mushi. Icio nĩcio mbarĩ cia Alawii ciandĩkĩtwo kũringana na maithe mao: **20** Ariũ a Gerishoni maarĩ: mũriũ Libini, nake Jehathu aarĩ mũriũ wa Libini, nake Zima aarĩ mũriũ wa Jehathu, **21** nake Joa aarĩ mũriũ wa Zima, nake Ido aarĩ mũriũ wa Joa, nake Zera aarĩ mũriũ wa Ido, nake Jeatherai aarĩ mũriũ wa Zera. **22** Njiaro cia Kohathu ciarĩ: mũriũ Aminadabu, nake Kora aarĩ mũriũ wa Aminadabu, nake Asiru aarĩ mũriũ wa Kora, **23** nake Elikana aarĩ mũriũ wa Asiru, nake Ebiasafu aarĩ mũriũ wa Elikana, nake Asiru aarĩ mũriũ wa Ebiasafu, **24** nake Tahathu aarĩ mũriũ wa Asiru, nake Urieli aarĩ mũriũ wa Tahathu, nake Uzia aarĩ mũriũ wa Urieli, nake Shauli aarĩ mũriũ wa Uzia. **25** Njiaro cia Elikana ciarĩ: Amasai na Ahimothu, **26** nake mũriũ aarĩ Elikana, nake Zofai aarĩ mũriũ wa Elikana, nake Nahathu aarĩ mũriũ wa Zofai, **27** nake Eliabu aarĩ mũriũ wa Nahathu, nake Jerohamu aarĩ mũriũ wa Eliabu, nake Elikana aarĩ mũriũ wa Jerohamu, nake Samũeli aarĩ mũriũ wa Elikana. **28** Ariũ a Samũeli maarĩ: Joeli irigithathi, na mũriũ wa keerĩ aarĩ Abija. **29** Njiaro cia Merari ciarĩ: Mahili, nake mũriũ aarĩ Libini, nake Shimei aarĩ mũriũ wa Libini, nake Uza aarĩ mũriũ wa Shimei, **30** nake Shimea aarĩ mũriũ wa Uza, nake Hagia aarĩ mũriũ wa Shimea, nake Asaia aarĩ mũriũ wa Hagia. **31** Aya nĩo andũ arĩa Daudi aatuire arũgamĩrĩri a ũini nyũmba-inĩ ya Jehova thuutha wa ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro gũkinya kũu. **32** Maatungataga na ũini Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo o nginya rĩrĩa Solomoni aakire hekarũ ya Jehova kũu Jerusalemu. Nao maarutaga wĩra wao kũringana na mawatho marĩa maatuĩtwo. **33** Aya nĩo andũ arĩa maarutaga wĩra, hamwe na ariũ ao: Kuuma kũrĩ Akohathu maarĩ: Hemani ũrĩa mũini, mũrũ wa Joeli, mũrũ wa Samũeli, **34** mũrũ wa Elikana, mũrũ wa Jerohamu, mũrũ wa Elieli, mũrũ wa Toa, **35** mũrũ wa Zufu, mũrũ wa Elikana, mũrũ wa Mahathu mũrũ wa Amasai, **36** mũrũ wa Elikana, mũrũ wa Joeli, mũrũ wa Azaria, mũrũ wa Zefania, **37** mũrũ wa Tahathu, mũrũ wa Asiru, mũrũ wa Ebiasafu, mũrũ wa Kora, **38** mũrũ wa Iziharu, mũrũ wa Kohathu, mũrũ wa Lawi, mũrũ wa Isiraeli; **39** na Asafu, mũthiritũ wa Hemani, ũrĩa watungataga mwena wake wa ũrĩo: Asafu aarĩ mũrũ wa Berekia, mũrũ wa Shimea, **40** mũrũ wa Mikaeli,

mũrũ wa Baaseia, mũrũ wa Malikija **41** mũrũ wa Ethini, mũrũ wa Zera, mũrũ wa Adaia, **42** mũrũ wa Ethani, mũrũ wa Zima, mũrũ wa Shimei, **43** mũrũ wa Jahathu, mũrũ wa Gerishoni, mũrũ wa Lawi; **44** na kuuma kũrĩ athiritũ ao, Amerari, arĩa maatungataga marĩ mwena wake wa ũmotho, maarĩ: Ethani mũrũ wa Kishi, mũrũ wa Abudi, mũrũ wa Maluku, **45** mũrũ wa Hashabia, mũrũ wa Amazia, mũrũ wa Hilikia, **46** mũrũ wa Amuzi, mũrũ wa Bani, mũrũ wa Shemeri, **47** mũrũ wa Mahali, mũrũ wa Mushi, mũrũ wa Merari, mũrũ wa Lawi. **48** Alawii arĩa maarĩ a thiritũ yao maagaĩirwo mawĩra marĩa mangĩ mothe ma hema ĩrĩa nyamũre, o ĩyo nyũmba ya Ngai. **49** No Harũni na njiaro ciake nĩo maarutaga magongona kĩgongona-inĩ kĩa igongona rĩa njino, na kĩgongona-inĩ gĩa gũcinĩrwo ũbumba, na wĩra wothe warutagwo ũkonainie na Handũ-hau-Hatheru-Mũno, nĩ ũndũ wa kũhoroheria andũ a Isiraeli mehia, kũringana na ũrĩa Musa ndungata ya Ngai yaathanĩte. **50** Ici nĩcio njiaro cia Harũni: Mũriũ aarĩ Eliazaru, nake mũriũ wake aarĩ Finehasi, nake Abishua aarĩ mũriũ wa Finehasi, **51** nake Buki aarĩ mũriũ wa Abishua, nake Uzi aarĩ mũriũ wa Buki, nake Zerahia aarĩ mũriũ wa Uzi, **52** nake Meraiothu aarĩ mũriũ wa Zerahia, nake Amaria aarĩ mũriũ wa Meraiothu, nake Ahitubu aarĩ mũriũ wa Amaria, **53** nake Zadoku aarĩ mũriũ wa Ahitubu, nake Ahimaazu aarĩ mũriũ wa Zadoku. **54** Na rĩrĩ, gũkũ nĩkuo kũndũ kũrĩa maagaĩirwo kũrĩ bũrũri wao (nakuo kwagaĩirwo njiaro cia Harũni iria ciarĩ cia mbarĩ ya Kohathu, tondũ igai rĩa mbere rĩarĩ rĩao): **55** Maaheirwo Hebironi kũu Juda, o hamwe na ũrĩithio ũrĩa warigiicĩirie. **56** No mĩgũnda na matũũra marĩa maakuhĩrĩirie itũũra inene maaheirwo Kalebu mũrũ wa Jefune. **57** Nĩ ũndũ ũcio njiaro cia Harũni ciaheirwo Hebironi (itũũra inene rĩa kũũrĩra) na Libina, na Jatiri, na Eshitemoa, **58** na Hileni, na Debiri, **59** na Ashani, na Juta, na Bethi-Shemeshu, hamwe na ũrĩithio wamo. **60** Na kuuma mũhĩrĩga wa Benjamini maaheirwo Gibeoni, na Geba, na Alemethu, na Anathothu, hamwe na ũrĩithio wamo. Matũũra marĩa maagaĩirwo mĩhĩrĩga ya Akohathu mothe maarĩ ikũmi na matatũ. **61** Njiaro icio ingĩ cia Kohathu ciaheirwo matũũra ikũmi, kuuma kũrĩ nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase. **62** Njiaro cia Gerishoni, mbarĩ o mbarĩ ciagaĩirwo matũũra ikũmi na matatũ kuuma kũrĩ mũhĩrĩga wa Isakaru, na wa Asheri, na wa Nafitali, na kuuma kũrĩ gĩcunjĩ kĩa mũhĩrĩga wa Manase ũrĩa ũrĩ Bashani. **63** Njiaro cia Merari, mbarĩ o mbarĩ, ciagaĩirwo matũũra ikũmi na meerĩ kuuma kũrĩ mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa Gadi, na wa Zebuluni. **64** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli makĩhe Alawii matũũra macio na ũrĩithio wamo. **65** Kuuma mũhĩrĩga wa Juda, na wa Simeoni, na wa Benjamini makĩmahe matũũra macio magwetetwo. **66** Mbarĩ imwe cia Akohathu ciaheirwo matũũra nĩ mũhĩrĩga wa Efiraimu matuĩke bũrũri wao. **67** Kuuma bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Efiraimu maaheirwo Shekemu (itũũra rĩa kũũrĩra), na Gezeri, **68** na Jokimeamu, na Bethi-Horoni, **69** na Aijaloni, na Gathi-Rimoni, hamwe na ũrĩithio wamo. **70** Na kuuma nuthu ya mũhĩrĩga wa Manasemarĩ, andũ a Isiraeli makĩheana matũũra ma Aneri na Bileamu, hamwe na ũrĩithio wamo, kũrĩ mbarĩ iria ingĩ cia Akohathu. **71** Agerishoni maagaĩirwo matũũra maya: Kuuma nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase makĩheo Golani kũu Bashani, o na Ashitarothu, hamwe na ũrĩithio wamo; **72** Kuuma mũhĩrĩga wa Isakaru makĩheo Kadeshi, na Daberathu, **73** na Ramothu, na Anemu, hamwe na ũrĩithio wamo; **74** Kuuma mũhĩrĩga wa Asheri makĩheo Mashali, na Abidoni, **75** na Hukoku, na Rehobu, hamwe na ũrĩithio wamo; **76** Na kuuma mũhĩrĩga wa Nafitali makĩheo Kedeshi kũu Galili, na Hamoni, na Kiriathaimu, hamwe na ũrĩithio wamo. **77** Amerari (Alawii arĩa angĩ) maagaĩirwo matũũra maya: Kuuma mũhĩrĩga wa Zebuluni makĩheo Jokineamu, na Karita, na Rimono, na Taboru, hamwe na ũrĩithio wamo; **78** kuuma mũhĩrĩga wa Rubeni mũrĩmo wa Jorodani mwena wa irathĩro wa Jeriko, makĩheo Bezeri werũ-inĩ, na Jahaza, **79** na Kedemothu, na Mefaathu, hamwe na ũrĩithio wamo; **80** na kuuma mũhĩrĩga wa Gadi makĩheo Ramothu o kũu Gileadi, na Mahanaimu, **81** na Heshiboni, na Jazeri, hamwe na ũrĩithio wamo.

7 Ariũ a Isakaru maarĩ: Tola, na Pua, na Jashubu, na Shimuroni; othe maarĩ ana. **2** Ariũ a Tola maarĩ: Uzi, na Refaia, na Jerieli, na Jahamai, na Ibisamu, na Shemueli; nao maarĩ atongoria a nyũmba ciao. Hĩndĩ ya wathani wa Daudi, njiaro cia Tola iria ciaandĩkĩtwo maandĩko-inĩ ma njiarwa ciao marĩ andũ a kũrũa mbaara maarĩ 22,600. **3** Mũriũ wa Uzi aarĩ: Izirahia. Ariũ a Izirahia maarĩ: Mikaeli, na Obadia, na Joeli, na Ishia. Othe atano maarĩ anene a andũ ao. **4** Kũringana na maandĩko ma njiarwa cia nyũmba ciao, maarĩ na arũme mehaarĩirie kũrũa mbaara 36,000, nĩgũkorwo maarĩ na atumia aingĩ na ciana nyingĩ. **5** Andũ ao arĩa maangĩarũire mbaara kuuma mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isakaru, kũringana na maandĩko ma njiarwa ciao, maarĩ 87,000 marĩ othe. **6** Ariũ atatũ a Benjamini maarĩ: Bela, na Bekeri, na Jediaeli. **7** Ariũ a Bela maarĩ: Eziboni, na Uzi, na Uzieli, na Jerimothu, na Iri; othe maarĩ atano, na maarĩ atongoria a nyũmba ciao. Maandĩko ma njiarwa ciao moonanagia arũme a kũrũa mbaara maarĩ 22,034. **8** Ariũ a Bekeri maarĩ: Zemira, na Joashu, na Eliezeri, na Elioenai, na Omuri, na Jeremothu, na Abija, na Anathothu, na Alemethu. Acio othe maarĩ ariũ a Bekeri. **9** Maandĩko ma njiarwa ciao moonanagia atongoria a nyũmba, na arũme a kũrũa mbaara 20,200. **10** Mũriũ wa Jediaeli aarĩ: Bilihani. Ariũ a Bilihani maarĩ: Jeushu, na Benjamini, na Ehudu, na Kenaana, na Zethani, na Tarishishi, na Ahishaharu. **11** Ariũ acio othe a Jediaeli maarĩ atongoria a nyũmba ciao. Nĩ kwarĩ na arũme 17,200 a kũrũa mehaarĩirie gũthiĩ mbaara-inĩ. **12** Nao andũ a Shupimu na a Hupimu maarĩ a rũciaro rwa Iru, nao Ahushimu maarĩ a rũciaro rwa Aheri. **13** Ariũ a Nafitali maarĩ: Jahazieli, na Guni, na Jezeri, na Shalumu; aya maarĩ a rũciaro rwa Biliha. **14** Njiaro cia Manase ciarĩ: Asirieli, ũrĩa aaciarĩirwo nĩ thuriya yake ĩrĩa yarĩ Mũaramiti. Ningĩ thuriya ĩyo ĩkĩmũciarĩra Makiru, ũrĩa warĩ ithe wa Gileadi. **15** Makiru aahikanirie kuuma kwa Ahupimu na Ashupimu. Mwarĩ wa nyina eetagwo Maaka. Ũrĩa ũngĩ wa rũciaro rwake eetagwo Zelofehadi, nake aaciarĩte o airĩtu. **16** Mũtumia wa Makiru, Maaka nĩaciarire mwanake na akĩmũtua Pereshu. Mũrũ wa

nyina na Pereshu eetagwo Shereshu, na ariũ a Shereshu
maarĩ Ulamu na Rakemu. **17** Mũriũ wa Ulamu eetagwo:
Bedani. Acio nĩo maarĩ ariũ a Gileadi mũrũ wa Makiru,
mũrũ wa Manase. **18** Mwarĩ wa nyina Hamolekethu
nĩaciarire Ishihodi, na Abiezeri, na Mahala. **19** Ariũ
a Shemida maarĩ: Ahiani, na Shekemu, na Liki, na
Aniamu. **20** Njiaro cia Efiraimu ciarĩ: Shuthela na mũriũ
Beredi, na Tahathu mũriũ wa Beredi, na Eleada mũriũ
wa Tahathu, na Tahathu mũriũ wa Eleada, na mũriũ
Zabadi, na Shuthela mũriũ wa Zabadi, **21** na Zabadi aarĩ
mũriũ wa Tahathu, nake Shuthela aarĩ mũriũ wa Zabadi.
Ezeri na Eleadi mooragirwo nĩ andũ arĩa maaciarĩirwo
Gathi hĩndĩ ĩrĩa maathiĩte gũtaha mahiũ mao. **22** Ithe
wao Efiraimu nĩamacakaĩire mĩthenya mĩingĩ, nao
andũ ao magĩũka kũmũhooreria. **23** Ningĩ agĩkoma na
mũtumia wake rĩngĩ, nake akĩgĩa nda agĩciara kahĩĩ.
Nake agĩgatua Beria, tondũ nĩ gwakoretwo na mũtino
thĩĩnĩ wa nyũmba yake. **24** Mwarĩ wa Efiraimu eetagwo
Sheera, ũrĩa waakire Bethi-Horoni ya kĩanda na ya
rũgongo, na agĩaka Uzeni-Sheera. **25** Refa aarĩ mũriũ wa
Efiraimu, na mũriũ eetagwo Resefu, na Tela mũriũ wa
Resefu, na Tahani mũriũ wa Tela, **26** na Ladani mũriũ
wa Tahani, na Amihudu mũriũ wa Ladani, na Elishama
mũriũ wa Amihudu, **27** na Nuni mũriũ wa Elishama,
na Joshua mũriũ wa Nuni. **28** Ithaka na ciikaro ciao
ciarĩ Betheli, na matũũra marĩa maakũrigiicĩirie, na
nĩ Naara mwena wa irathĩro, na Gezeri na matũũra
makuo ma mwena wa ithũĩro, na Shekemu na matũũra
makuo, nginya Gaza na matũũra makuo. **29** Kũrigania
na mĩhaka ya Manase maarĩ na Bathi-Shani, na Taanaka,
na Megido, na Dori, hamwe na matũũra makuo. Njiaro
cia Jusufu mũrũ wa Isiraeli nĩcio ciaikaraga matũũra
macio. **30** Ariũ a Asheri maarĩ: Imuna, na Ishiva, na
Ishivi, na Beria. Mwarĩ wa nyina wao eetagwo Sera. **31**
Ariũ a Beria maarĩ: Heberi na Malikieli ũrĩa warĩ ithe
wa Birizaithu. **32** Heberi nĩwe warĩ ithe wa Jefileti, na
Shomeri, na Hothamu, na mwarĩ wa nyina wao eetagwo
Shua. **33** Ariũ a Jafileti maarĩ: Pasaka, na Bimihali, na
Ashavathu. Acio maarĩ ariũ a Jefileti. **34** Ariũ a Shomeri
maarĩ: Ahi, na Rohaga, na Jehuba, na Aramu. **35** Ariũ
a mũrũ wa nyina na Helemu maarĩ: Zofa, na Imuna,
na Sheleshu, na Amali. **36** Ariũ a Zofa maarĩ: Sua, na
Harineferi, na Shuali, na Beri, na Imura, **37** na Bezeri,
na Hodi, na Shama, na Shilisha, na Ithirani, na Beera.
38 Ariũ a Jetheri maarĩ: Jefune, na Pisipa, na Ara. **39**
Ariũ a Ula maarĩ: Ara, na Hanieli, na Rizia. **40** Acio othe
maarĩ njiaro cia Asheri; nĩo maarĩ atongoria a nyũmba
ciao, na andũ athuure, na njamba cia ita, na atongoria
arĩa maarĩ igweta. Mũigana wa andũ arĩa maangĩathiire
mbaara kũringana na maandĩko ma njiarwa ciao maarĩ
26,000.

8 Benjamini nĩwe warĩ ithe wa Bela, mũriũ wake
wa irigithathi; Ashibeli aarĩ mũriũ wa keerĩ, nake
Ahara wa gatatũ, **2** nake Noha wa kana, nake Rafa
wa gatano. **3** Ariũ a Bela maarĩ: Adari, na Gera, na
Abihudi, **4** na Abishua, na Naamani, na Ahoa, **5** na
Gera, na Shefufani, na Huramu. **6** Aya nĩo maarĩ njiaro
cia Ehudu, arĩa maarĩ atongoria a nyũmba cia arĩa
maatũũraga Geba, na nĩo maathaamĩirio Manahathu: **7**
Naamani, na Ahija, na Gera ũrĩa wamathaamirie, na
nĩwe warĩ ithe wa Uza na Ahihudu. **8** Shaharaimu
nĩaciarĩirwo ciana kũu Moabi thuutha wa gũte atumia
ake Hushimu na Baara. **9** Mũtumia wake Hodeshu
akĩmũciarĩra ciana ici: Jobabu, na Zibia, na Mesha, na
Malikamu, **10** na Jeuzu, na Shakia, na Mirima. Acio
nĩo maarĩ ariũ ake, na maarĩ atongoria a nyũmba ciao.
11 Mũtumia wake Hushimu akĩmũciarĩra Ahitubu na
Elipaali. **12** Ariũ a Elipaali maarĩ: Eberi, na Mishamu,
na Shemedi (ũrĩa wakire Ono, o na Lodi na matũũra
marĩa maakũrigiicĩirie), **13** na Beria, na Shema arĩa
maarĩ atongoria a nyũmba cia arĩa maatũũraga Aijaloni,
na nĩo maingatire andũ arĩa maatũũraga Gathu. **14**
Ahio, na Shashaka, na Jeremothu, **15** na Zebadia, na
Aradi, na Ederi, **16** na Mikaeli, na Ishipa, na Joha maarĩ
ariũ a Beria. **17** Zebadia, na Meshulamu, na Hiziki,
na Heberi, **18** na Ishimerai, na Izilia, na Jababu maarĩ
ariũ a Elipaali. **19** Jakimu, na Zikiri, na Zabedi, **20** na
Elienai, na Zilethai, na Elieli, **21** na Adaia, na Beraia, na
Shimirathu maarĩ ariũ a Shimei. **22** Ishipani, na Eberi,
na Elieli, **23** na Abidoni, na Zikiri, na Hanani, **24** na
Hanania, na Elamu, na Anithothija, **25** na Ifĩdeia, na
Penueli maarĩ ariũ a Shashaka. **26** Shamusherai, na
Sheharia, na Athalia, **27** na Jaareshia, na Elija, na Zikiri
maarĩ ariũ a Jerohamu. **28** Aya othe maarĩ atongoria a
nyũmba o na anene, ta ũrĩa maandĩkĩtwo maandĩko-
inĩ ma njiarwa ciao, na maaikaraga Jerusalemu. **29**
Jeieli ithe wa Gibeoni aatũũraga Gibeoni. Mũtumia
wake eetagwo Maaka, **30** na mũriũ wake wa irigithathi
eetagwo Abidoni, akarũmĩrĩrwo nĩ Zuru, na Kishu, na
Baali, na Neri, na Nadabu, **31** na Gedori, na Ahio, na
Zekeri, **32** na Mikilothu ũrĩa warĩ ithe wa Shimea. O nao
maaikaraga hakuhĩ na andũ ao kũu Jerusalemu. **33** Neri
aarĩ ithe wa Kishu, nake Kishu aarĩ ithe wa Saũlũ. Saũlũ
aarĩ ithe wa Jonathani **34** Mũriũ wa Jonathani: eetagwo
Meribu-Baali, na nĩwe warĩ ithe wa Mika. **35** Ariũ a
Mika maarĩ: Pithoni, na Meleku, na Tarea, na Ahazu. **36**
Ahazu aarĩ ithe wa Jehoada, nake Jehoada aarĩ ithe wa
Alemethu, na Azamavethu, na Zimuri; nake Zimuri aarĩ
ithe wa Moza. **37** Moza aarĩ ithe wa Binea; nake Rafa
aarĩ mũriũ wa Binea, nake Eleasa aarĩ mũriũ wa Rafa,
nake Azeli aarĩ mũriũ wa Eleasa. **38** Azeli aarĩ na ariũ
atandatũ, na maya nĩmo marĩĩtwa mao: Azirikamu, na
Bokeru, na Ishumaeli, na Shearia, na Obadia, na Hanani.
Acio nĩo maarĩ ariũ a Azeli. **39** Ariũ a Esheku, mũrũ
wa nyina, maarĩ: Ulamu irigithathi rĩake, na Jeushu wa
keerĩ, na Elifeleti wa gatatũ. **40** Ariũ a Ulamu maarĩ
njamba cia ita, na nĩmamenyete gũtũmĩra ũta. Maarĩ na
ariũ aingĩ o na ciana cia ciana ciao, na othe maarĩ 150.
Acio othe nĩo maarĩ njiaro cia Benjamini.

9 Andũ a Isiraeli othe nĩmandĩkĩtwo maandĩko-inĩ
ma njiarwa marĩa maarĩ mbuku-inĩ ya athamaki a
Isiraeli. Andũ a Juda nĩmatahĩtwo magatwarwo Babuloni
nĩ ũndũ wa kwaga kwĩhokeka. **2** Na rĩrĩ, andũ arĩa
maambire gũcooka gũikara mĩgũnda-inĩ yao o kũu
matũũra-inĩ mao, maarĩ andũ amwe a Isiraeli, na
athĩnjĩri-Ngai, na Alawii, na ndungata cia hekarũ. **3**
Andũ arĩa maatũũraga Jerusalemu kuuma Juda, na
Benjamini, na Efiraimu, na Manase maarĩ: **4** Uthai mũrũ

wa Amihudu, mũrũ wa Omuri, mũrũ wa Imuri, mũrũ wa Bani wa rũciaro rwa Perezu mũrũ wa Juda. **5** Andũ a Shiloni maarĩ: Asaia ũrĩa warĩ irigithathi, na ariũ ake. **6** Kuuma Zera aarĩ: Jeueli. Andũ othe a kuuma Juda maarĩ 690. **7** Andũ a Benjamini maarĩ: Salu mũrũ wa Meshulamu, mũrũ wa Hodavia, mũrũ wa Hasenua; **8** na Ibineia mũrũ wa Jerohamu; Ela mũrũ wa Uzi, mũrũ wa Mikiri; na Meshulamu mũrũ wa Shefatia, mũrũ wa Reueli, mũrũ wa Ibinija. **9** Andũ a kuuma Benjamini, ta ũrĩa maandĩkĩtwo maandĩko-inĩ ma njiarwa ciao, maarĩ 956. Arũme acio othe maarĩ atongoria a nyũmba ciao. **10** Athĩnjĩri-Ngai maarĩ: Jedaia, na Jehoiaribu, na Jakini; **11** na Azaria mũrũ wa Hilikia, mũrũ wa Meshulamu, mũrũ wa Zadoku, mũrũ wa Meraiothu, mũrũ wa Ahitubu ũrĩa warĩ mũmenyereri mũnene wa nyũmba ya Ngai; **12** na Adaia mũrũ wa Jerohamu, mũrũ wa Pashuru, mũrũ wa Malikija; na Maasai mũrũ wa Adieli, mũrũ wa Jahazera, mũrũ wa Meshulamu, mũrũ wa Meshilemithu, mũrũ wa Imeri. **13** Athĩnjĩri-Ngai arĩa maarĩ atongoria a nyũmba ciao maarĩ 1,760. Maarĩ arũme maarĩ na ũhoti, na nĩ meehokeirwo gũtungata nyũmba-inĩ ya Ngai. **14** Alawii maarĩ: Shemaia mũrũ wa Hashubu, mũrũ wa Azirikamu, mũrũ wa Hashabia ũrĩa Mũmerari, **15** na Bakabakari, na Hereshi, na Galali, na Matania mũrũ wa Mika, mũrũ wa Zikiri, mũrũ wa Asafu; **16** na Obadia mũrũ wa Shemaia, mũrũ wa Galali, mũrũ wa Jeduthuni; na Berekia mũrũ wa Asa, mũrũ wa Elikana, arĩa maaikaraga matũũra-inĩ ma Anetofathi. **17** Arangĩri a ihingo maarĩ: Shalumu, na Akubu, na Talimoni, na Ahimani na ariũ a nyina, na Shalumu mũnene wao, **18** acio maigĩtwo kĩhingo-inĩ kĩa mũthamaki mwena wa irathĩro, nginya ihinda-inĩ rĩu. Acio nĩo maarĩ arangĩri a ihingo a gĩkundi kĩa Alawii. **19** Shalumu mũrũ wa Kore, mũrũ wa Ebiasafu, mũrũ wa Kora, na athiritũ ake arangĩri a ihingo kuuma nyũmba yake ya Akohathu. Acio nĩo meehokeirwo ũrangĩri wa itoonyero rĩa hema o ta ũrĩa maithe mao meehokeirwo ũrangĩri wa itoonyero rĩa Gĩikaro kĩa Jehova. **20** Mahinda ma mbere Finehasi mũrũ wa Eleazaru nĩwe warũgamagĩrĩra arangĩri a ihingo, nake Jehova aarĩ hamwe nake. **21** Zekaria mũrũ wa Meshelemia nĩwe warĩ mũrangĩri wa itoonyero rĩa Hema-ya-Gũtũnganwo. **22** Arĩa othe maathuurĩtwo matuĩke arangĩri a ihingo maarĩ 212. Marĩĩtwa mao nĩmandĩkirwo maandĩko-inĩ ma njiarwa ciao, matũũra-inĩ mao. Arangĩri a ihingo maigirwo o mũndũ harĩa ehokeirwo nĩ Daudi na Samũeli ũrĩa muoni-maũndũ. **23** O ene na njiaro ciao nĩo maarũgamagĩrĩra ũrangĩri wa ihingo cia nyũmba ya Jehova, nyũmba ĩrĩa yetagwo Hema. **24** Arangĩri a ihingo maarĩ mĩena yothe ĩna: irathĩro, na ithũĩro, na gathigathini, na gũthini. **25** Ariũ a ithe wao a matũũra mao nĩmookaga rĩmwe na rĩmwe magateithania mawĩra nao ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja. **26** No anene arĩa ana maaroraga arangĩri a ihingo, arĩa maarĩ Alawii, nĩmehokeirwo kũmenyerera tũnyũmba na igĩĩna cia nyũmba ya Ngai. **27** Maikaraga ũtukũ wothe hakuhĩ na nyũmba ya Ngai nĩgeetha mamĩrangagĩre; na nĩo maamenyagĩrĩra cabi ya kũmĩhingũra o rũciinĩ. **28** Amwe ao maarĩ amenyereri a indo iria ciatũmagĩrwo ũtungata-inĩ wa hekarũ; nĩmacitaraga ikĩrutwo na igĩcookio nyũmba thĩĩnĩ. **29** Angĩ maaheetwo wĩra wa kũmenyerera indo cia nyũmba na indo iria ingĩ ciothe ciakoragwo handũ-harĩa-haamũre, o hamwe na mũtu, na ndibei, na maguta, na ũbani, na mahuti marĩa manungi wega. **30** No athĩnjĩri-Ngai amwe nĩo maarutaga wĩra wa gũtukania mahuti macio manungi wega. **31** Mũlawii wetagwo Matithia, irigithathi rĩa Shalumu ũrĩa Mũkoora, nĩwe wehokeirwo wĩra wa gũthondeka mĩgate ya maruta. **32** Ariũ a ithe amwe ao a mũhĩrĩga wa Kohathu nĩo marũgamagĩrĩra ũthondeki wa mĩgate ya kũigĩrĩrwo metha-inĩ hĩndĩ ya thabatũ. **33** Arĩa maarĩ aini, na atongoria a nyũmba cia Alawii, maaikaraga tũnyũmba-inĩ kũu hekarũ thĩĩnĩ na matiarutaga mawĩra mangĩ tondũ maarĩ a kũmenyerera wĩra ũcio wao mũthenya na ũtukũ. **34** Acio othe maarĩ atongoria a nyũmba cia Alawii, na anene o ta ũrĩa maandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa njiarwa ciao, nao maatũũraga Jerusalemu. **35** Jeieli ithe wa Gibeoni aatũũraga Gibeoni. Mũtumia wake eetagwo Maaka, **36** na mũriũ wake wa irigithathi eetagwo Abidoni, akarũmĩrĩrwo nĩ Zuru, na Kishu, na Baali, na Neri, na Nadabu, **37** na Gedori, na Ahio, na Zekaria, na Mikilothu. **38** Mikilothu nĩwe warĩ ithe wa Shimeami. O nao maikaraga hakuhĩ na andũ ao kũu Jerusalemu. **39** Neri aarĩ ithe wa Kishu, nake Kishu aarĩ ithe wa Saũlũ, nake Saũlũ aarĩ ithe wa Jonathani, na Maliki-Shua, na Abinadabu, na Eshi-Baali. **40** Mũriũ wa Jonathani eetagwo Meribu-Baali, na nĩwe warĩ ithe wa Mika. **41** Ariũ a Mika maarĩ: Pithoni, na Meleku, na Taharea, na Ahazu. **42** Ahazu aarĩ ithe wa Jara, nake Jara aarĩ ithe wa Alemethu, na Azimavethu, na Zimuri, nake Zimuri aarĩ ithe wa Moza. **43** Moza aarĩ ithe wa Binea, nake Refaia aarĩ mũriũ wa Binea, nake Eleasa aarĩ mũriũ wa Refaia, nake Azeli aarĩ mũriũ wa Eleasa. **44** Azeli aarĩ na ariũ atandatũ, na maya nĩmo marĩĩtwa mao: Azirikamu, na Bokeru, na Ishumaeli, na Shearia, na Obadia, na Hanani. Acio nĩo maarĩ ariũ a Azeli.

10 Na rĩrĩ, Afilisti nĩmarũire na Isiraeli; nao andũ a Isiraeli makĩmoorĩra, na aingĩ ao makĩũragĩrwo Kĩrĩma-inĩ kĩa Giliboa. **2** Afilisti makĩhatĩrĩria Saũlũ na ariũ ake mũno, na makĩũraga ariũ ake Jonathani, na Abinadabu, na Maliki-Shua. **3** Na rĩrĩ, mbaara nĩyaneneheire Saũlũ mũno, na hĩndĩ ĩrĩa aikia a mĩguĩ maamũkinyĩrire, makĩmũguraria. **4** Nake Saũlũ akĩĩra mũkuui wa indo ciake cia mbaara atĩrĩ, "Comora rũhiũ rwaku rwa njora ũũthece naruo, nĩguo andũ aya mataruaga matigooke kũnyararithia." No mũndũ ũcio mũkuui wa indo ciake cia mbaara agĩĩtigĩra mũno, akĩrega gwĩka ũguo; nĩ ũndũ ũcio Saũlũ akĩoya rũhiũ rwake rwa njora, akĩrũgwĩra. **5** Rĩrĩa mũkuui wa indo cia mbaara onire atĩ Saũlũ nĩakua, o nake akĩgwĩra rũhiũ rwake rwa njora, agĩkua. **6** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ na ariũ ake atatũ magĩkua, nao andũ othe a nyũmba yake magĩgĩkua o hamwe. **7** Rĩrĩa andũ a Isiraeli othe arĩa maarĩ kĩanda moonire atĩ ita nĩrĩorĩte, na atĩ Saũlũ na ariũ ake nĩmakuĩte-rĩ, magĩtiganĩria matũũra mao, makĩũra; nao Afilisti magĩthiĩ magĩikara kuo. **8** Mũthenya ũyũ ũngĩ, Afilisti magĩthiĩ gũcuuma ciimba, magĩkora Saũlũ na ariũ ake makuĩte kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Giliboa. **9** Makĩmũbora, na magĩkuua mũtwe wake,

na indo ciake cia mbaara; magĩcooka magĩtũma andũ mathiĩ bũrũri wothe wa Afilisti makaanĩrĩre ũhoro ũcio kũrĩ mĩhianano yao ya kũhooywo, na kũrĩ andũ ao. **10** Makĩiga indo cia Saũlũ cia mbaara thĩinĩ wa hekarũ ya ngai ciao, naguo mũtwe wake makĩwoherera kũu hekarũ ya Dagoni. **11** No rĩrĩa andũ a Jabeshi-Gileadi maaiguire ũhoro wa maũndũ marĩa mothe Afilisti meekĩte Saũlũrĩ, **12** njamba ciao cia ita igĩthiĩ, igĩkuua mĩĩrĩ ya Saũlũ na ya ariũ ake, ikĩmĩrehe Jabeshi. Magĩcooka magĩthika mahĩndĩ mao gĩtina-inĩ kĩa mũtĩ ũrĩa mũnene kũu Jabeshi, na makĩĩhinga kũrĩa irio mĩthenya mũgwanja. **13** Saũlũ aakuire nĩ ũndũ ndaarĩ mwĩhokeku kũrĩ Jehova; ndaamenyereire kiugo kĩa Jehova, o na nĩahooire kĩrĩra kuuma kũrĩ mũragũri atĩ amũtongorie, **14** no ndahooire kĩrĩra kũrĩ Jehova. Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩmũũraga, na akĩneana ũthamaki kũrĩ Daudi mũrũ wa Jesii.

11 Hĩndĩ ĩyo andũ othe a Isiraeli magĩcookanĩrĩra harĩ Daudi kũu Hebironi, makĩmwĩra atĩrĩ, "Ithuĩ tũrĩ a mũthiimo na thakame yaku. **2** Ihinda rĩrĩa rĩhĩtũkĩte, o na Saũlũ arĩ o mũthamaki, wee nĩwe ũratongoragia Isiraeli mbaara-inĩ ciao. Nake Jehova Ngai waku agĩkwĩra atĩrĩ, 'Nĩwe ũkaarĩithia andũ akwa Isiraeli, na nĩũgatuĩka mwathi wao.'" **3** Nĩ ũndũ ũcio athuuri othe a Isiraeli magĩthiĩ Hebironi kũrĩ Mũthamaki Daudi, nake Daudi akĩgĩa na kĩrĩkanĩro nao mbere ya Jehova o kũu Hebironi, nao magĩitĩrĩria Daudi maguta mũtwe atuĩke mũthamaki wa Isiraeli, o ta ũrĩa Jehova eranĩire na kanua ga Samũeli. **4** Daudi hamwe na andũ a Isiraeli othe magĩthiĩ gũtharĩkĩra Jerusalemu, o kũu gwetagwo Jebusi. Nao Ajebusi arĩa maatũũraga kũu **5** makĩĩra Daudi atĩrĩ, "Ndũngĩtoonya gũkũ." No rĩrĩ, Daudi nĩagĩtunyanire gĩikaro kĩu kĩairigĩirwo na thingo cia hinya gĩa Zayuni, Itũũra Inene rĩa Daudi. **6** Daudi oigĩte atĩrĩ, "Ũrĩa wothe ũgũtongoria mbaara ya kũhũũra Ajebusi nĩwe ũgaatuĩka mũnene wa thigari ciothe." Joabu mũrũ wa Zeruia nĩwe waambire kwambata, na nĩ ũndũ ũcio nĩwe watuĩkire mũnene wa thigari. **7** Daudi agĩgĩtũũra gĩikaro kĩu kĩairigĩirwo na rũthingo rwa hinya, na nĩ ũndũ ũcio gĩgĩtwo Itũũra Inene rĩa Daudi. **8** Nake agĩaka itũũra inene rĩthiũrũrũkĩirie gĩikaro kĩu, kuuma benji-inĩ nginya rũthingo-inĩ rũrĩa rwakĩrigiicĩirie, nake Joabu agĩcookereria mĩena ĩrĩa ĩngĩ ya itũũra rĩu inene. **9** Daudi agĩkĩrĩrĩria kũgĩa na ũhoti mũingĩ, tondũ Jehova Mwene-Hinya-Wothe aarĩ hamwe nake. **10** Aya nĩo maarĩ anene a andũ arĩa njamba a Daudi, o ene hamwe na andũ a Isiraeli othe, nĩmatirĩrĩire ũthamaki wake na hinya nĩguo ũtheereme bũrũri wothe, o ta ũrĩa Jehova eeranĩire. **11** Maya nĩmo marĩĩtwa ma andũ acio maarĩ njamba a Daudi: Jashobeamu ũrĩa Mũhakimoni nake aarĩ mũtongoria wa anene; nĩwe woire itimũ rĩake ahũũrane na andũ 300, nake akĩmooraga mbaara-inĩ ĩmwe. **12** Mũnini wake eetagwo Eleazaru mũrũ wa Dodo ũrĩa Mũahohi, ũmwe wa andũ atatũ arĩa maarĩ njamba. **13** Nake aarĩ hamwe na Daudi kũu Pasi-Damimu hĩndĩ ĩrĩa Afilisti moonganĩte marũe nao. Maarĩ handũ haarĩ mũgũnda waiyũire cairi, nacio thigari ikĩũrĩra Afilisti. **14** No-o nĩmaregeire gatagatĩ ka mũgũnda ũcio. Makĩũgitĩra, na makĩũraga Afilisti, nake Jehova akĩmahe ũhootani mũnene. **15** Anene atatũ a acio mĩrongo ĩtatũ, nĩmaikũrũkire magĩthiĩ kũrĩ Daudi ihiga-inĩ rĩrĩa rĩarĩ ngurunga-inĩ ya Adulamu, hĩndĩ ĩrĩa mbũtũ ya Afilisti yaambĩte hema Kĩanda kĩa Refaimu. **16** Hĩndĩ ĩyo Daudi aarĩ kĩĩhitho-inĩ kĩrũmu nayo mbũtũ ya Afilisti yarĩ Bethilehemu. **17** Daudi akĩĩrirĩria maaĩ, akiuga atĩrĩ, "Naarĩ korwo kũrĩ mũndũ ũngĩndehera maaĩ ma kũnyua kuuma gĩthima-inĩ kĩrĩa kĩrĩ hakuhĩ na kĩhingo kĩa Bethilehemu!" **18** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio atatũ magĩtuĩkanĩria gatagatĩ ka ita rĩa Afilisti, magĩtaha maaĩ gĩthima-inĩ kĩu kĩarĩ hakuhĩ na kĩhingo kĩa Bethilehemu, na makĩmatwarĩra Daudi. No Daudi akĩrega kũmanyua; akĩmaita mbere ya Jehova. **19** Akiuga atĩrĩ, "Ngai arogiria njĩke ũguo! No ngĩnyue thakame ya andũ aya mathiĩrĩire ũgwati-inĩ wa gĩkuũ?" Tondũ nĩmathiĩrĩire ũgwati-inĩ wa gĩkuũ nĩguo mamareherĩ, Daudi akĩrega kũmanyua. Maũndũ ta macio nĩmo meekagwo nĩ njamba icio ithatũ. **20** Abishai mũrũ wa nyina na Joabu nĩwe warĩ mũnene wa acio Atatũ. Nake akĩoya itimũ rĩake, agĩtharĩkĩra andũ magana matatũ, akĩmooraga, nĩ ũndũ ũcio akĩgĩa igweta o ta acio Atatũ. **21** Nĩatĩĩkire mũno gũkĩra acio angĩ Atatũ na agĩtuĩka mwathi wao o na gũtuĩka ndaataranĩirio nao. **22** Benaia mũrũ wa Jehoiada aarĩ mũrũi njamba wa kuuma Kabizeeli, ũrĩa wekire maũndũ manene ma ũcamba. Nĩooragire njamba nene igĩrĩ cia ita cia Moabi. Ningĩ nĩatoonyire irima mũthenya warĩ na tharunji, na akĩũraga mũrũũthi. **23** Na nĩooragire Mũmisiri warĩ wa ũraihu wa buti mũgwanja na nuthu. O na gũtuĩka Mũmisiri ũcio nĩanyiitĩte itimũ rĩaiganaga ta mũtĩ wa mũtumi ngoora, Benaia akĩmũtharĩkĩra na njũgũma. Akĩhuria itimũ kuuma guoko-inĩ kwa Mũmisiri ũcio, na akĩmũũraga na itimũ rĩu rĩake. **24** Macio nĩmo maũndũ ma ũcamba marĩa mekirwo nĩ Benaia mũrũ wa Jehoiada. O nake aarĩ igweta o ta andũ arĩa atatũ maarĩ njamba. **25** Nĩatĩĩtwo gũkĩra arĩa Mĩrongo Ĩtatũ, no ndaataranĩirio na acio Atatũ. Nake Daudi akĩmũtua mũnene wa arĩa maamũrangagĩra. **26** Andũ arĩa maarĩ njamba maarĩ: Asaheli mũrũ wa nyina na Joabu, na Elihanani mũrũ wa Dodo wa kuuma Bethilehemu, **27** na Shamothu ũrĩa Mũharori, na Helezu ũrĩa Mũpeloni, **28** na Ira mũrũ wa Ikeshu kuuma Tekoa, na Abiezeri kuuma Anathothu, **29** na Sibekai ũrĩa Mũhushathi, na Ilai ũrĩa Mũahohi, **30** na Maharai ũrĩa Mũnetofathi, na Helebu mũrũ wa Baana ũrĩa Mũnetofathi, **31** na Ithai mũrũ wa Ribai, wa kuuma Gibea kũu Benjamini, na Benaia ũrĩa Mũpirathoni, **32** na Hurai kuuma tũrũũĩ-inĩ twa Gaashu, na Abieli ũrĩa Mũaribathi, **33** na Azamavethu ũrĩa Mũbahurimu, na Eliahaba ũrĩa Mũshaaliboni, **34** na ariũ a Hashemu ũrĩa Mũgizoni, na Jonathani mũrũ wa Shage ũrĩa Mũharari, **35** na Ahiamu mũrũ wa Sakaru ũrĩa Mũharari, na Elifali mũrũ wa Uri, **36** na Heferi ũrĩa Mũmekerathi, na Ahija ũrĩa Mũpeloni, **37** na Hezoro ũrĩa Mũkarimeli, na Naarai mũrũ wa Ezibai, **38** na Joeli mũrũ wa ithe na Nathani, na Mibihari mũrũ wa Hagari, **39** na Zeleku ũrĩa Mũamoni, na Naharai ũrĩa Mũberothi, ũrĩa wakuuagĩra Joabu mũrũ wa Zeruia indo cia mbaara, **40** na Ira ũrĩa Mũithiri, na Garebu ũrĩa Mũithiri, **41** na Uria ũrĩa Mũhiti, na Zabadi mũrũ wa Ahalai, **42** na Adina mũrũ wa Shiza ũrĩa Mũrubeni, ũrĩa warĩ mũnene wa Arubeni, arĩ na andũ mĩrongo ĩtatũ arĩa maarĩ

nake, **43** na Hanani mũrũ wa Maaka, na Joshafatu ũrĩa
Mũmithini, **44** na Uzia ũrĩa Mũashiterathi, na Shama
na Jeieli, ariũ a Hothamu ũrĩa Mũaroeri, **45** na Jediaeli
mũrũ wa Shimuri, o na Joha mũrũ wa ithe ũrĩa Mũtizi,
46 na Elieli ũrĩa Mũmahavi, na Jeribai na Joshavia, ariũ
a Elinaamu, na Ithima ũrĩa Mũmoabi, **47** na Elieli, na
Obedi, na Jaasieli ũrĩa Mũmezobai.

12 Aya nĩo andũ arĩa mookire kũrĩ Daudi arĩ kũu
Zikilagi, hĩndĩ ĩrĩa aaingatĩtwo akehera maitho-inĩ
ma Saũlũ mũrũ wa Kishu (maarĩ amwe a njamba cia ita
iria ciamũteithirie mbaara-inĩ; **2** Nao maakuuaga mota
na nĩmooĩ gũikia mĩguĩ, na gũikia mahiga na kĩgũtha,
na guoko kwa ũrĩo kana kwa ũmotho; maarĩ a mbarĩ
ĩmwe na Saũlũ kuuma mũhĩrĩga wa Benjamini), nao
maarĩ: **3** Ahiezeri ũrĩa warĩ mũnene wao na Joashu,
ariũ a Shemaa ũrĩa Mũgibea; na Jezieli, na Peleti, ariũ a
Azimavethu; na Beraka, na Jehu ũrĩa Mũanathothu, **4**
na Ishimaia ũrĩa Mũgibeoni, mũndũ warĩ njamba thĩinĩ
wa andũ arĩa Mĩrongo Ĩtatũ, nake aarĩ mũtongoria
ũmwe thĩinĩ wa acio Mĩrongo Ĩtatũ; na Jeremia, na
Jahazieli, na Johanani, na Jozabadu ũrĩa Mũgederathi,
5 na Eluzai, na Jerimothu, na Bealia, na Shemaria,
na Shefatia ũrĩa Mũharufi; **6** na Elikana, na Ishia, na
Azareli, na Joezeru, na Jashobeamu arĩa maarĩ a mbarĩ
ya Kora; **7** na Joela, na Zebadia, ariũ a Jerohamu kuuma
Gedori. **8** Agadi amwe nĩmagarũrũkire magĩcooka
mwena wa Daudi o kũu werũ-inĩ kĩĩhitho-inĩ gĩake.
Maarĩ njamba cia ita irĩ ũrũme ciehaarĩirie gũthiĩ
mbaara, na nĩmooĩ kũhũthĩra ngo na itimũ. Mothiũ mao
maahaanaga ta mothiũ ma mĩrũũthi, na maarĩ ihenya
ta thwariga irĩ irĩma-inĩ. **9** Ezeri nĩwe warĩ mũnene
wao, na Obadia aarĩ mũnini wake; nake Eliabu aarĩ wa
gatatũ, **10** na Mishimana aarĩ wa kana, na Jeremia
aarĩ wa gatano, **11** na Atai aarĩ wa gatandatũ, na Elieli
aarĩ wa mũgwanja, **12** na Johanani aarĩ wa kanana, na
Elizabadu aarĩ wa kenda, **13** na Jeremia aarĩ wa ikũmi,
na Makabanai aarĩ wa ikũmi na ũmwe. **14** Agadi acio
maarĩ anene a mbũtũ cia ita; ũrĩa warĩ mũnini mũno
wao aarũaga mbaara ĩrĩa ĩngĩarũirwo nĩ andũ igana,
nake ũrĩa warĩ mũnene mũno wao aarũaga mbaara ĩrĩa
ĩngĩarũirwo nĩ andũ ngiri ĩmwe. **15** Nĩo maaringire Rũũĩ
rwa Jorodani mweri wa mbere rĩrĩa rwaiyũrĩte nginya
rũkoina hũgũrũrũ ciaruo ciothe, na makĩingatithia andũ
arĩa othe maaikaraga cianda-inĩ cia mwena wa irathĩro
na mwena wa ithũĩro. **16** Andũ amwe a kuuma Benjamini
na angĩ a kuuma Juda o nao magĩũka kũrĩ Daudi
kũu kĩĩhitho-inĩ gĩake. **17** Daudi agĩthiĩ kũmatũnga,
akĩmeera atĩrĩ, "Angĩkorwo mũrooka kũrĩ nĩĩ na thayũ
kũndeithia-rĩ, nĩndĩhaarĩirie kũmwamũkĩra tũtuĩke
kĩndũ kĩmwe; no angĩkorwo mũũkĩte kũngunyanĩra kũrĩ
thũ ciakwa o rĩrĩa itarenda haaro-rĩ, Ngai wa maithe
maitũ arorora ũndũ ũcio na amũtuĩre ciira." **18** Hĩndĩ
ĩyo Roho agĩikũrũkĩra Amasai, mũnene wa arĩa Mĩrongo
Ĩtatũ, akiuga atĩrĩ: "Tũrĩ aku, wee Daudi! Tũrĩ hamwe
nawe, wee mũrũ wa Jesii! Ũrogaacĩra, ũgaacĩre ki, na
arĩa magũteithagia marogaacĩra, nĩgũkorwo Ngai waku
nĩegũgũteithia." Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩmaamũkĩra
na akĩmatua atongoria a mbũtũ ciake cia gũtharĩkĩra
thũ. **19** Andũ amwe a Manase nĩmagarũrũkire
magĩthiĩ mwena wa Daudi rĩrĩa aathiire na Afilisti
kũhũũrana na Saũlũ. (Daudi na andũ ake matiateithirie
Afilisti, tondũ thuutha wa kwaranĩria, aathani ao
nĩmamũingatire. Maamwĩrire atĩrĩ, "Tũkaarĩha na mĩoyo
iitũ angĩgatũtiganĩria acookerere mwathi wake Saũlũ.")
20 Hĩndĩ ĩrĩa Daudi aathiire Zikilagi, aya nĩo andũ a
Manase arĩa maagarũrũkire magĩthiĩ mwena wake:
Adina, na Jozabadu, na Jediaeli, na Mikaeli, na Jozabadu,
na Elihu, na Zilethai, atongoria a ikundi cia ngiri kũu
Manase. **21** Nĩmateithirie Daudi kuuma kũrĩ mbũtũ iria
ciamũtharĩkĩire, nĩgũkorwo othe maarĩ njamba cia ita
irĩ ũrũme, na maarĩ anene a ita ciake. **22** Mũthenya o
mũthenya andũ nĩmookaga gũteithia Daudi, o nginya
akĩgĩa na mbũtũ nene, o ta mbũtũ ya Ngai. **23** Ũyũ nĩguo
mũigana wa andũ arĩa meehaarĩirie gũthiĩ mbaara
arĩa maathiire Hebironi kũrĩ Daudi nĩgeetha magarũre
ũthamaki wa Saũlũ, maũnengere Daudi, o ta ũrĩa Jehova
oigĩte: **24** andũ a Juda arĩa meehaarĩirie kũrũa mbaara
maakuĩte ngo na matimũ, maarĩ 6,800; **25** andũ a
Simeoni arĩa njamba cia ita meehaarĩirie kũrũa mbaara,
maarĩ 7,100; **26** andũ a Alawii maarĩ 4,600; **27** amwe ao
maarĩ Jehoiada, mũtongoria wa nyũmba ya Harũni ũrĩa
warĩ na andũ 3,700, **28** na Zadoku, mwanake mũnini
warĩ njamba ya ita ĩrĩ ũrũme, ũrĩa warĩ na anene a
thigari mĩrongo ĩĩrĩ na eerĩ kuuma nyũmba yake; **29**
andũ a Benjamini, na nĩo maarĩ a mbarĩ ĩmwe na Saũlũ,
maarĩ 3,000; aingĩ ao maatũũrĩte maathĩkagĩra nyũmba
ya Saũlũ, o nginya hĩndĩ ĩyo; **30** andũ a Efiraimu, njamba
cia ita irĩ ũrũme na irĩ ngumo mĩhĩrĩga-inĩ yao, maarĩ
20,800; **31** andũ a nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase, arĩa
maagwetetwo na marĩĩtwa nĩguo mathiĩ matue Daudi
mũthamaki, maarĩ 18,000; **32** andũ a Isakaru, arĩa maarĩ
na ũmenyo wa mahinda, na makamenya ũrĩa Isiraeli
magĩrĩirwo nĩ gwĩka, maarĩ anene 200 arĩa maathaga
andũ othe a nyũmba ciao; **33** andũ a Zebuluni, thigari
iria ciamenyerete mbaara, na nĩmehaarĩirie kũrũa
mbaara me na mĩthemba yothe ya indo cia mbaara,
nĩguo mateithie Daudi marĩ na ngoro ĩmwe, nao maarĩ
50,000; **34** andũ a Nafitali maarĩ anene 1,000 hamwe na
andũ 37,000 arĩa makuuĩte ngo na matimũ; **35** andũ
a Dani arĩa mehaarĩirie kũrũa mbaara, maarĩ 28,600;
36 andũ a Asheri, thigari iria ciamenyerete mbaara
na mehaarĩirie kũrũa mbaara, maarĩ 40,000; **37** na
kuuma mwena wa irathĩro wa Jorodani, andũ a Rubeni,
na Gadi, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase, marĩ na
mĩthemba yothe ya indo cia mbaara, maarĩ 120,000. **38**
Acio othe maarĩ andũ a kũrũa arĩa meerutĩte gũtungata
marĩ ita-inĩ. Magĩũka Hebironi marĩ na ngoro ĩmwe
ya gũtua Daudi mũthamaki wa Isiraeli guothe. Andũ a
Isiraeli arĩa angĩ othe o nao maarĩ na rĩciiria o rĩmwe
rĩa gũtua Daudi mũthamaki. **39** Andũ acio maikarire
kũu na Daudi mĩthenya ĩtatũ makĩrĩa na makĩnyua,
nĩgũkorwo andũ a nyũmba ciao nĩmaheanĩte irio nĩ
ũndũ wao. **40** O na ningĩ andũ arĩa maatũũraga hakuhĩ
nao kuuma Isakaru, na Zebuluni, na Nafitali nĩmarehire
irio ikuuĩtwo nĩ ndigiri, na ngamĩĩra, na nyũmbũ, na
ndegwa. Nĩ kwarehetwo mũtu mũingĩ, na ngũmba cia
ngũyũ na cia thabibũ nyũmũ, na ndibei, na maguta, na
ng'ombe, na ng'ondu, nĩgũkorwo kwarĩ na gĩkeno kũu
Isiraeli.

13 Daudi nĩmagĩire ndundu na anene ake a ita, arĩa maathaga ikundi cia thigari ngiri na ikundi cia thigari igana. **2** Ningĩ agĩcooka akĩĩra kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli atĩrĩ, "Mũngĩona kwagĩrĩire na angĩkorwo nĩ kwenda kwa Jehova Ngai witũ, nĩ tũtũme ũhoro kũndũ na kũndũ kũrĩ ariũ a ithe witũ arĩa angĩ marĩ kũndũ guothe ng'ongo-inĩ cia Isiraeli, o na kũrĩ athĩnjĩri-Ngai na Alawii arĩa me hamwe nao matũũra-inĩ mao na ũrĩithio-inĩ wao, moke manyiitanĩre na ithuĩ. **3** Nĩtũrehei ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro rĩa Ngai witũ tũrĩcookie kũrĩ ithuĩ, nĩgũkorwo tũtiatuĩragia ũhoro harĩ rĩo hĩndĩ ya ũthamaki wa Saũlũ." **4** Kĩũngano gĩothe gĩgĩtĩkĩra gwĩka ũguo tondũ andũ othe nĩmoonire ũndũ ũcio nĩwagĩrĩire. **5** Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩcookanĩrĩria andũ a Isiraeli othe kuuma Rũũĩ rwa Shihoru kũu Misiri nginya Lebo-Hamathu, makagĩĩre ithandũkũ rĩa Ngai kuuma Kiriathu-Jearimu. **6** Daudi na andũ a Isiraeli othe arĩa maarĩ nake magĩthiĩ Baala kũu Juda (nĩkuo Kiriathu-Jearimu) makagĩĩre ithandũkũ rĩa Jehova Ngai ũrĩa ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene gatagatĩ ka makerubi, o ithandũkũ rĩu rĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩake. **7** Makĩruta ithandũkũ rĩa Ngai kuuma nyũmba ya Abinadabu rĩkuuĩtwo na ikaari rĩerũ, rĩtongoretio nĩ Uza na Ahio. **8** Daudi na andũ a Isiraeli othe magĩkũngũĩra na hinya wao wothe marĩ mbere ya Ngai, makĩinaga na inanda cia mũgeeto na cia kĩnũbi, na tũhembe, na thaani iria ihũũrithanagio ikagamba, na tũrumbeta. **9** Hĩndĩ ĩrĩa maakinyire kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano gĩa Kidoni, Uza agĩtambũrũkia guoko nĩguo anyiitĩrĩre ithandũkũ rĩu rĩa kĩrĩkanĩro, tondũ ndegwa nĩciahĩngirwo. **10** Na rĩrĩ, marakara ma Jehova nĩmakanĩire Uza, akĩmũgũtha, akĩgũa tondũ nĩanyiitire ithandũkũ rĩu na guoko. Nĩ ũndũ ũcio Uza agĩkuĩra o hau mbere ya Ngai. **11** Nake Daudi akĩrakara tondũ mang'ũrĩ ma Jehova nĩmookĩrĩire Uza, nĩ ũndũ ũcio handũ hau hetagwo Perezu-Uza nginya ũmũthĩ. **12** Daudi agĩĩtigĩra Ngai mũthenya ũcio, akĩũria atĩrĩ, "Ngaahota atĩa kũrehe ithandũkũ rĩĩrĩ rĩa Ngai kũrĩ niĩ?" **13** Tondũ ũcio Daudi ndaathiire na ithandũkũ rĩu Itũũra-inĩ Inene rĩa Daudi. Handũ ha ũguo, aarĩtwarire kwa Obedi-Edomu ũrĩa Mũgiiti. **14** Ithandũkũ rĩu rĩa Ngai rĩaikarire na andũ a nyũmba ya Obedi-Edomu gwake mũciĩ mĩeri ĩtatũ, nake Jehova akĩrathima andũ a mũciĩ wake, o na kĩrĩa gĩothe aarĩ nakĩo.

14 Na rĩrĩ, Hiramu mũthamaki wa Turo, nĩatũmĩire Daudi andũ, marĩ na mĩgogo ya mĩtarakwa, na aaki a mahiga na a mbaũ, nĩguo mamwakĩre nyũmba ya ũthamaki. **2** Nake Daudi nĩamenyire atĩ Jehova nĩamũhaandĩte atuĩke mũthamaki wa Isiraeli, na atĩ ũthamaki wake nĩwatũũgĩrĩtio mũno nĩ ũndũ wa andũ ake a Isiraeli. **3** Daudi nĩahikirie atumia angĩ arĩ kũu Jerusalemu, nake agĩtuĩka ithe wa aanake na airĩtu angĩ. **4** Maya nĩmo marĩĩtwa ma ciana ciake iria ciaciarĩirwo kũu: Shamua, na Shobabu, na Nathani, na Solomoni, **5** na Ibiharu, na Elishua, na Elipeleti, **6** na Noga, na Nefegu, na Jafia, **7** na Elishama, na Beeliada, na Elifeleti. **8** Na rĩrĩa Afilisti maaiguire atĩ Daudi nĩaitĩrĩirio maguta agatuĩka mũthamaki wa Isiraeli guothe-rĩ, makĩambata, magĩthiĩ na mbũtũ ciao ciothe makamũcarie, nake Daudi aigua ũhoro ũcio akiumagara, agĩthiĩ akahũũrane nao. **9** Na rĩrĩ, Afilisti nĩmookĩte magatharĩkĩra Gĩtuamba kĩa Refaimu; **10** nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩtuĩria ũhoro kũrĩ Ngai, akĩmũũria atĩrĩ, "Thiĩ ngatharĩkĩre Afilisti? Nĩũkũmaneana mokoinĩ makwa?" Nake Jehova akĩmũcookeria atĩrĩ, "Thiĩ, nĩngũmaneana moko-inĩ maku." **11** Nĩ ũndũ ũcio Daudi na andũ ake makĩambata, magĩthiĩ nginya Baali-Perazimu, na akĩmatooreria kuo. Nake akiuga atĩrĩ, "O ta ũrĩa maaĩ moinaga, noguo Ngai aharaganĩtie thũ ciakwa na guoko gwakwa." Nĩ ũndũ ũcio handũ hau hagĩĩtwo Baali-Perazimu. **12** Afilisti magĩtiganĩria ngai ciao kũu, nake Daudi agĩathana ngai icio icinwo na mwaki. **13** Afilisti nĩmatharĩkĩire Gĩtuamba kĩu rĩngĩ; **14** nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩtuĩria ũhoro harĩ Ngai rĩngĩ, nake Ngai akĩmũcookeria atĩrĩ, "Tiga kwambata, no mathiũrũrũkĩrie, na ũmatharĩkĩre ũmarutĩtie na mbere ya mĩtĩ ya mĩkũngũgũ. **15** Rĩrĩa ũrĩigua mũkubio uumĩte igũrũ rĩa mĩtĩ ĩyo ya mĩkũngũgũ-rĩ, thiĩ ũkarũe, tondũ ũguo nĩkuonania atĩ Ngai arĩ mbere yaku akĩhũũra ita rĩa Afilisti." **16** Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩĩka o ta ũrĩa Ngai aamwathĩte, nao makĩhũũra mbũtũ cia Afilisti, o kuuma Gibeoni nginya Gezeri. **17** Nĩ ũndũ ũcio ngumo ya Daudi ĩkĩhunja o bũrũri o bũrũri, nake Jehova agĩtũma ndũrĩrĩ ciothe imwĩtigĩre.

15 Daudi aarĩkia gwaka nyũmba ciake mwene kũu Itũũra Inene rĩa Daudi, nĩahaarĩirie handũ ha kũiga ithandũkũ rĩa Ngai, na akĩrĩambĩra hema. **2** Ningĩ Daudi akiuga atĩrĩ, "Gũtirĩ mũndũ ũngĩ wagĩrĩirwo nĩ gũkuua ithandũkũ rĩa Ngai tiga o Alawii, tondũ nĩo Jehova aathuurire makuuage ithandũkũ rĩu rĩa Jehova na mamũtungatagĩre nginya tene." **3** Daudi nĩacookanĩrĩirie andũ othe a Isiraeli hamwe kũu Jerusalemu nĩguo marehe ithandũkũ rĩa Jehova handũ harĩa aarĩthondekeire. **4** Nĩacookanĩrĩirie njiaro cia Harũni na Alawii ta ũũ: **5** Kuuma kũrĩ njiaro cia Kohathu, Urieli nĩwe warĩ mũtongoria, na andũ a nyũmba yao 120; **6** kuuma kũrĩ njiaro cia Merari, Asaia nĩwe warĩ mũtongoria, na andũ a nyũmba yao 220; **7** kuuma kũrĩ njiaro cia Gerishoni, Joeli nĩwe warĩ mũtongoria, na andũ a nyũmba yao 130; **8** kuuma kũrĩ njiaro cia Elizafani, Shemaia nĩwe warĩ mũtongoria, na andũ a nyũmba yao 200; **9** kuuma kũrĩ njiaro cia Hebironi, Elieli nĩwe warĩ mũtongoria, na andũ a nyũmba yao 80; **10** kuuma kũrĩ njiaro cia Uzieli, Aminadabu nĩwe warĩ mũtongoria, na andũ a nyũmba yao 112. **11** Ningĩ Daudi agĩĩta Zadoku na Abiatharu arĩa athĩnjĩri-Ngai, na Urieli, na Asaia, na Joeli, na Shemaia, na Elieli, na Aminadabu arĩa Alawii. **12** Akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ inyuĩ anene a nyũmba cia Alawii; inyuĩ ene na Alawii arĩa angĩ no nginya mwĩtherie na mwambatie ithandũkũ rĩa Jehova Ngai wa Isiraeli nginya handũ harĩa ndĩrĩthondekeire. **13** Nĩ ũndũ inyuĩ, Alawii, mũtiarĩambatirie ihinda rĩa mbere, nĩkĩo Jehova Ngai witũ aatũũkĩrĩire na marakara. Tũtiigana gũtuĩria ũhoro wa ũrĩa tũngĩekire kũrĩ we, kũringana na ũrĩa gwatuĩtwo." **14** Nĩ ũndũ ũcio, athĩnjĩri-Ngai na Alawii magĩĩtheria nĩgeetha maambatie ithandũkũ rĩa Jehova, Ngai wa Isiraeli. **15** Nao Alawii magĩkuua ithandũkũ rĩa Ngai na mĩtĩ mĩraaya mamĩigĩrĩire ciande,

o ta ũrĩa Musa aathanĩte kũringana na kiugo kĩa Jehova. **16** Daudi akĩĩra atongoria a Alawii mathuure ariũ a ithe wao matuĩke aini, nao maine nyĩmbo cia gĩkeno makĩhũũraga inanda cia kĩnũbi, na cia mũgeeto, na thaani iria ihũũrithanagio ikagamba. **17** Nĩ ũndũ ũcio Alawii magĩthuura Hemani mũrũ wa Joeli; kuuma harĩ ariũ a ithe, na magĩthuura Asafu mũrũ wa Berekia; na kuuma harĩ ariũ a ithe Amerari magĩthuura Ethani mũrũ wa Kushaia; **18** na ningĩ hamwe nao magĩthuura ariũ a ithe matuĩke anini ao wathani-inĩ. nao nĩ: Zekaria, na Jaazieli, na Shemiramothu, na Jehieli, na Uni, na Eliabu, na Benaia, na Maaseia, na Matithia, na Elifelehu, na Mikineia, na Obedi-Edomu, na Jeieli, arĩa arangĩri ihingo. **19** Hemani, na Asafu na Ethani maarĩ aini na maahũũrithanagia thaani cia gĩcango; **20** Zekaria, na Azieli, na Shemiramothu, na Jehieli, na Uni, na Eliabu, na Maaseia, na Benaia maarĩ a kũhũũra inanda cia kĩnũbi, kũringana na Alamothu. **21** Nake Matithia, na Elifelehu, na Mikineia, na Obedi-Edomu, na Jeieli, na Azazia maarĩ a kũhũũra inanda cia mũgeeto, matongoretie kũringana na Sheminithu (ũguo nĩ ta kuuga mũgambo ũkũruruma). **22** Kenania ũrĩa mũtongoria wa Alawii nĩwe warũgamĩrĩire ũini; ũcio nĩguo warĩ wĩra wake tondũ aarĩ na ũũgĩ wa guo. **23** Berekia na Elikana nĩo maarĩ a kũrangĩra mĩrango nĩ ũndũ wa ithandũkũ rĩu. **24** Athĩnjĩri-Ngai, nĩo Shebania, na Joshafatu, na Nethaneli, na Amasai, na Zekaria, na Benaia, na Eliezeri maarĩ a kũhuha tũrumbeta mbere ya ithandũkũ rĩa Ngai. Obedi-Edomu na Jehia o nao maarĩ arangĩri a mĩrango nĩ ũndũ wa ithandũkũ rĩu. **25** Nĩ ũndũ ũcio Daudi na athuuri a Isiraeli, na anene a ikundi cia ngiri, magĩthiĩ kwambatia ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova kuuma nyũmba ya Obedi-Edomu makenete. **26** Tondũ Ngai nĩateithĩtie Alawii arĩa maakuuaga ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova-rĩ, ndegwa mũgwanja na ndũrũme mũgwanja nĩciarutirwo igongona. **27** Hĩndĩ ĩyo Daudi eehumbĩte nguo ya igũrũ ndaaya ya gatani ĩrĩa njega, na noguo Alawii othe arĩa makuuĩte ithandũkũ rĩu mehumbĩte, o na aini na Kenania ũrĩa warĩ mũtongoria wa ũini. O na ningĩ Daudi nĩehumbĩte ebodi ya gatani. **28** Nĩ ũndũ ũcio andũ othe a Isiraeli makĩambatia ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova makĩanagĩrĩra, makĩhuhaga macoro na tũrumbeta, na makĩhũũrithanagia thaani iria ihũũrithanagio na ikagamba, na makĩhũũraga inanda cia kĩnũbi na cia mũgeeto. **29** Hĩndĩ ĩrĩa ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova rĩatoonyaga Itũũra Inene rĩa Daudi-rĩ, Mikali mwarĩ wa Saũlũ nĩacũthĩrĩirie arĩ ndirica-inĩ. Na rĩrĩa onire Mũthamaki Daudi akĩina akĩrũgarũgaga, akĩmũnyarara ngoro-inĩ yake.

16 Alawii makĩrehe ithandũkũ rĩa Ngai, makĩrĩtoonyia thĩinĩ wa hema ĩrĩa yaambĩtwo nĩ Daudi nĩ ũndũ warĩo, na makĩrutĩra Ngai maruta ma njino na maruta ma ũiguano. **2** Daudi aarĩkia kũruta maruta ma njino na maruta ma ũiguano-rĩ, akĩrathima andũ acio thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jehova. **3** Ningĩ akĩhe andũ a Isiraeli othe, arũme na andũ-a-nja o mũndũ mũgate, na gĩcunjĩ kĩa nyama, na ngũmba ya thabibũ nyũmũ. **4** Nĩathuurire Alawii amwe matungatage mbere ya ithandũkũ rĩa Jehova, na mathaithanagĩre andũ, na macookagie ngaatho, na magoocage Jehova, Ngai wa Isiraeli, nao nĩo: **5** Asafu ũrĩa warĩ mũnene wao, na mũnini wake aarĩ Zekaria, agacookwo nĩ Jeieli, na Shemiramothu, na Jehieli, na Matithia, na Eliabu, na Benaia, na Obedi-Edomu, na Jeieli. Acio maarĩ a kũhũũraga inanda cia kĩnũbi na inanda cia mũgeeto, nake Asafu agambagie thaani iria ihũũrithanagio ikagamba, **6** nao athĩnjĩri-Ngai, Benaia na Jahazieli, maarĩ a kũhuha tũrumbeta hĩndĩ ciothe marĩ mbere ya ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Ngai. **7** Mũthenya ũcio ũndũ wa mbere, ũrĩa Daudi eekire nĩ kũnengera Asafu na athiritũ ake thaburi ĩno ya gũcookeria Jehova ngaatho: **8** Cookeriai Jehova ngaatho, kaĩrai rĩĩtwa rĩake; menyithaniai ndũrĩrĩ-inĩ ũrĩa ekĩte. **9** Mũinĩrei, mũmũinĩre mũkĩmũgoocaga, mũheane ũhoro wa ciĩko ciake ciothe cia magegania. **10** Mwĩrahei nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩake itheru; ngoro cia arĩa marongoragia Jehova nĩ ikene. **11** Mathaai Jehova o na hinya wake; mũmaathage ũthiũ wake hĩndĩ ciothe. **12** Ririkanai magegania marĩa ekĩte, na ciama ciake, na matuĩro ma ciira marĩa atuĩte, **13** inyuĩ njiaro cia Isiraeli ndungata yake, o inyuĩ ciana cia Jakubu, inyuĩ andũ ake arĩa athuurĩte. **14** Jehova nĩwe Ngai witũ; matuĩro make ma ciira marĩ thĩ yothe. **15** Nĩaririkanaga kĩrĩkanĩro gĩake nginya tene, nĩkĩo kiugo kĩrĩa aathanire, kĩrũmagĩrĩrwo nĩ njiarwa ngiri, **16** kĩrĩkanĩro kĩrĩa aarĩkanĩire na Iburahĩmu, na noguo mwĩhĩtwa ũrĩa eehĩtire harĩ Isaaka. **17** Nĩagĩĩkĩrire hinya harĩ Jakubu kĩrĩ kĩrĩra gĩake kĩa watho wa kũrũmagĩrĩrwo, agĩgĩĩkĩra hinya kũrĩ Isiraeli kĩrĩ kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra tene na tene, akiuga atĩrĩ: **18** "Wee nĩwe ngaahe bũrũri wa Kaanani, ũtuĩke igai rĩrĩa ũkaagaya." **19** Hĩndĩ ĩrĩa maarĩ o anini magĩtarwo, o anini biũ, na maarĩ ageni kuo-rĩ, **20** moorũũraga kuuma rũrĩrĩ rũmwe nginya rũrĩa rũngĩ, na kuuma ũthamaki-inĩ ũmwe nginya ũrĩa ũngĩ. **21** Ndarĩ mũndũ o na ũmwe etĩkĩrirrie amanyariire; nĩarũithirie athamaki nĩ ũndũ wao, akĩmeera atĩrĩ: **22** "Mũtikanahutie andũ arĩa akwa aitĩrĩrie maguta; mũtikaneke anabii akwa ũũru." **23** Inĩrai Jehova, inyuĩ andũ a thĩ yothe; mũhunjagie ũhonokio wake mũthenya o mũthenya. **24** Umbũrai riiri wake kũrĩ ndũrĩrĩ, mumbũre mawĩko make ma magegania kũrĩ andũ othe. **25** Nĩgũkorwo Jehova nĩ mũnene, na nĩ wa kũgoocwo mũno; nĩwe wa gwĩtigĩrwo gũkĩra ngai ciothe. **26** Nĩgũkorwo ngai ciothe cia ndũrĩrĩ nĩ mĩhianano, no Jehova nĩwe wombire igũrũ. **27** Riiri na ũnene irĩ mbere yake; hinya na gĩkeno itũũraga gwake. **28** Tũũgĩriai Jehova, inyuĩ mĩhĩrĩga ya ndũrĩrĩ, mũtũũgĩrie Jehova nĩ ũndũ wa riiri na hinya wake, **29** Tũũgĩriai Jehova, nĩ ũndũ wa riiri ũrĩa wagĩrĩire rĩĩtwa rĩake. Mũreherei maruta na mũũke mbere yake; mũhooe Jehova thĩinĩ wa riiri wa ũtheru wake. **30** Inainai mũrĩ mbere yake, inyuĩ andũ a thĩ yothe! Thĩ ĩhaandĩtwo ĩkarũma; ndĩngĩenyenyeka. **31** Igũrũ nĩ rĩkene, thĩ nĩĩcanjamũke; nakuo ndũrĩrĩ-inĩ nĩ kuugwo atĩrĩ, "Jehova nĩwe ũthamakaga!" **32** Iria nĩ rĩrurume, na indo iria ciothe irĩ thĩinĩ warĩo; mĩgũnda nĩĩkenerũrũke na indo iria ciothe irĩ thĩinĩ wayo! **33** Hĩndĩ ĩyo mĩtĩ ya mĩtitũ nĩĩkaina; ĩine nĩ gũkena ĩrĩ mbere ya Jehova, nĩgũkorwo nĩarooka gũciirithia thĩ. **34**

Cookeriai Jehova ngaatho, nĩgũkorwo nĩ mwega; wendo wake ũtũũraga nginya tene. **35** Anĩrĩrai muuge atĩrĩ, "Tũhonokie, Wee Ngai Mũhonokia witũ; tũcookanĩrĩrie na ũtũkũũre kuuma kũrĩ ndũrĩrĩ, nĩguo tũcookagĩrie rĩĩtwa rĩaku itheru ngaatho, nĩgeetha twĩrahage nĩ ũndũ wa ũgooci waku." **36** Jehova arogoocwo, o we Ngai wa Isiraeli, kuuma tene na tene, nginya tene na tene. Nao andũ othe makiuga atĩrĩ, "Ameni" na "Goocai Jehova." **37** Daudi agĩtiga Asafu na athiritũ ake hau mbere ya ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova nĩguo matungatage kuo hĩndĩ ciothe, kũringana na mabata ma o mũthenya. **38** O na ningĩ agĩtiga Obedi-Edomu na athiritũ ake mĩrongo ĩtandatũ na anana matungatage hamwe nao. Obedi-Edomu mũrũ wa Jeduthuni marĩ na Hosa maarĩ arangĩri a kĩhingo. **39** Daudi agĩtiga Zadoku ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai hamwe na athĩnjĩri-Ngai arĩa angĩ hau mbere ya hema ĩrĩa nyamũre, kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kũu Gibeoni, **40** nĩguo marutagĩre Jehova maruta ma njino kĩgongona-inĩ kĩa maruta ma njino hĩndĩ ciothe, rũciinĩ na hwaĩ-inĩ, kũringana na ũrĩa kwandĩkĩtwo watho-inĩ wa Jehova ũrĩa aaheete andũ a Isiraeli. **41** Arĩa maarĩ hamwe nao nĩ Hemani na Jeduthuni, na arĩa angĩ maarĩ athuure na makagwetwo na marĩĩtwa nĩgeetha macookagĩrie Jehova ngaatho, makiugaga atĩrĩ, "Tondũ wendo wake ũtũũraga nginya tene." **42** Hemani na Jeduthuni nĩo meehokeirwo kũhuha tũrumbeta, na kũhũũrithania thaani iria ihũũrithanagio ikagamba, o na kũhũũraga inanda iria ingĩ cia kũina rwĩmbo rwamũre. Ariũ a Jeduthuni nĩo maaheirwo wĩra wa kũrangĩra kĩhingo. **43** Hĩndĩ ĩyo andũ othe magĩthiĩ o mũndũ gwake mũciĩ, nake Daudi agĩcooka mũciĩ akarathime andũ a nyũmba yake.

17 Thuutha wa Daudi gũikara nyũmba yake ya ũthamaki kwa ihinda, akĩĩra mũnabii Nathani atĩrĩ, "Niĩ njikaraga nyũmba ya ũthamaki yakĩtwo na mĩtarakwa, o rĩrĩa ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova rĩigĩtwo hema-inĩ." **2** Nathani agĩcookeria Daudi atĩrĩ, "Ũndũ ũrĩa ũreciiria gwĩka-rĩ, wĩke, nĩgũkorwo Ngai arĩ hamwe nawe." **3** Ũtukũ ũcio kiugo kĩa Ngai gĩgĩkinyĩra Nathani, akĩĩrwo atĩrĩ: **4** "Thiĩ ũkeere ndungata yakwa Daudi atĩrĩ, 'Jehova ekuuga ũũ: Wee tiwe wa kũnjakĩra nyũmba ya gũtũũra. **5** Niĩ ndirĩ ndatũũra nyũmba kuuma mũthenya ũrĩa ndaarutire andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri nginya ũmũthĩ. Ndũũraga hema-inĩ, thaamaga kuuma handũ hamwe ngathiĩ harĩa hangĩ, ngoima gĩikaro kĩmwe ngathiĩ kĩrĩa kĩngĩ. **6** Kũrĩa guothe ndaanathiĩ na andũ a Isiraeli othe-rĩ, ndĩ ndooria mũtongoria o na ũmwe wa arĩa ndaathire marĩithagie andũ akwa atĩrĩ, "Mwagĩte kũnjakĩra nyũmba ya mĩtarakwa nĩkĩ?"' **7** "Na rĩrĩ, ĩra ndungata yakwa Daudi atĩrĩ, 'Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: Ndaakũrutire rũũru-inĩ, ngĩgũtigithia kũrũmĩrĩra mahiũ nĩguo ũtuĩke mwathi wa andũ akwa a Isiraeli. **8** Nĩngoretwo nawe kũrĩa guothe wanathiĩ, na ngakwehereria thũ ciaku ciothe ikehera mbere yaku. Rĩu nĩngũtũma rĩĩtwa rĩaku rĩtuĩke inene o ta marĩĩtwa ma andũ arĩa anene mũno a thĩ. **9** Na nĩngaahe andũ akwa a Isiraeli handũ na ndĩmahaande wega nĩgeetha magĩe na mũciĩ wao kĩũmbe, na matigacooka gũthĩĩnĩka. Andũ aaganu matigacooka kũmahinyĩrĩria rĩngĩ, ta ũrĩa meekaga kĩambĩrĩria-inĩ **10** na matũire meekaga kuuma rĩrĩa ndathuurire atongoria a gũtongoragia andũ akwa a Isiraeli. O na nĩngatooria thũ cianyu ciothe. "'Na ningĩ ngũkwĩra atĩ Jehova we mwene nĩwe ũgũgwakĩra nyũmba: **11** Hĩndĩ ĩrĩa matukũ maku magaathira nawe ũthiĩ ũgatũũranie na maithe manyu, nĩngarũgamia mũndũ wa rũciaro rwaku athamake ithenya rĩaku, agaakorwo arĩ ũmwe wa ariũ aku, na nĩngahaanda ũthamaki wake. **12** Ũcio nĩwe ũkaanjakĩra nyũmba, na nĩngahaanda gĩtĩ gĩake kĩa ũnene nginya tene. **13** Nĩngatuĩka ithe, nake nĩagatuĩka mũrũ wakwa. Ndikeheria wendo wakwa harĩ we, ta ũrĩa ndehereirie ũrĩa warĩ mbere yaku. **14** Nĩngamũtua mwathi wa nyũmba yakwa na ũthamaki wakwa nginya tene; gĩtĩ gĩake kĩa ũnene gĩkehaanda nginya tene.'" **15** Nathani akĩmenyithia Daudi ũhoro wa ũguũrio ũcio wothe. **16** Nake Mũthamaki Daudi agĩtoonya, agĩikara thĩ mbere ya Jehova, akiuga atĩrĩ: "Niĩ ndĩkĩrĩ ũ, Wee Jehova Ngai, nayo nyũmba yakwa-rĩ, ĩkĩrĩ kĩ, atĩ nĩkĩo ũnginyĩtie nginya haha? **17** Na ta ũndũ ũcio ũrĩ o mũnini maitho-inĩ maku, Wee Ngai-rĩ, nĩwarĩtie ũhoro wa matukũ marĩa magooka makoniĩ nyũmba ya ndungata yaku. Na rĩu Wee Jehova Ngai, ũnyonete ta ndĩ mũndũ ũmwe wa arĩa atũũgĩrie mũno. **18** "Nĩ atĩa ũngĩ Daudi angĩkwĩra nĩ ũndũ wa gũtĩĩa ndungata yaku? Nĩgũkorwo nĩũũĩ ndungata yaku, Wee Jehova. **19** Nĩ ũndũ wa ndungata yaku na kũringana na wendo waku-rĩ, nĩwĩkĩte ũndũ ũyũ mũnene na ũgatũma ciĩranĩro ici nene imenyeke. **20** "Gũtirĩ ũngĩ ũhaana tawe, Wee Jehova, na gũtirĩ Ngai ũngĩ tiga Wee, o ta ũrĩa tũiguĩte na matũ maitũ. **21** Na nũũ ũhaana ta andũ aku a Isiraeli, rũrĩrĩ rũmwe gũkũ thĩ rũrĩa Ngai waruo aakũũrire rũtuĩke andũ ake, nĩgeetha wĩgĩĩre igweta, na wĩke maũndũ manene na ma magegania ma gwĩtigĩrwo, nĩ ũndũ wa kũingata ndũrĩrĩ ciehere mbere ya andũ aku arĩa wakũũrire kuuma bũrũri wa Misiri? **22** Watũmire andũ aku a Isiraeli matuĩke andũ aku mwene nginya tene, nawe, Wee Jehova, nĩũtuĩkĩte Ngai wao. **23** "Na rĩrĩ, Jehova, tũma kĩĩranĩro kĩrĩa weranĩire gĩkoniĩ ndungata yaku na nyũmba yake kĩrũme nginya tene. Na wĩke o ta ũguo wĩranĩire, **24** nĩgeetha kĩĩranĩro kĩu kĩĩhaande, narĩo rĩĩtwa rĩaku rĩnenehe nginya tene. Ningĩ andũ nĩmakoiga atĩrĩ, 'Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, nĩwe Ngai wa andũ a Isiraeli!' Na nyũmba ya ndungata yaku Daudi nĩĩkehaanda mbere yaku." **25** "Wee Ngai wakwa, nĩũguũrĩirie ndungata yaku atĩ nĩũkamĩakĩra nyũmba. Nĩ ũndũ ũcio ndungata yaku nĩĩgĩĩte na ũmĩrĩru wa gũkũhooya. **26** Wee Jehova, nĩwe Ngai! Nĩwĩrĩire ndungata yaku maũndũ maya mega. **27** Rĩu nĩwonete kwagĩrĩire ũrathime nyũmba ya ndungata yaku, nĩgeetha ĩtũũre nginya tene maitho-inĩ maku; nĩgũkorwo, Wee Jehova nĩũmĩrathimĩte, na ĩgũtũũra ĩrĩ ndaathime nginya tene."

18 Thuutha wa mahinda macio, Daudi nĩatharĩkĩire Afilisti na akĩmatooria biũ, na agĩtunyana Gathu na matũũra marĩa maarĩrigiicĩirie kuuma watho-inĩ wa Afilisti. **2** O na ningĩ Daudi nĩahootire andũ a Moabi, na magĩtuĩka a gwathwo nĩwe, makamũrutagĩra igooti. **3**

Ningĩ Daudi nĩahũũranire na Hadadezeri mũthamaki wa Zoba, akĩmũingata akĩmũkinyia Hamathu, rĩrĩa mũthamaki ũcio aathiiaga gũtũma wathani wake ũrũme wega ndwere-inĩ cia Rũũĩ rwa Farati. **4** Daudi akĩmũtunya ngaari ciake cia ita ngiri ĩmwe, na andũ a gũcitwara ngiri mũgwanja, na thigari cia magũrũ ngiri mĩrongo ĩĩrĩ. Nake agĩtemenga mbarathi icio cia mbaara magũrũ, agĩcithuithia ciothe tiga o igana rĩmwe. **5** Rĩrĩa Asuriata a kuuma Dameski mookire gũteithia Hadadezeri mũthamaki wa Zoba, Daudi akĩũraga Asuriata 22,000. **6** Akĩiga mbũtũ ciake cia kũrangĩra ũthamaki wa Asuriata kũu Dameski, nao Asuriata magĩtuĩka a gwathagwo nĩwe na makamũrutagĩra igooti. Jehova nĩaheire Daudi ũhootani kũrĩa guothe aathiiaga. **7** Daudi nĩatunyanire ngo cia thahabu iria ciarĩ na anene a Hadadezeri, na agĩcitwara Jerusalemu. **8** Kuuma matũũra ma Teba na Kuni marĩa maarĩ ma Hadadezeri, Daudi agĩtunyana gĩcango kĩingĩ mũno kĩrĩa Solomoni aahũthĩrire gũthondeka Karia ga gĩcango, na itugĩ, na mĩthemba mĩingĩ ya indo cia gĩcango. **9** Rĩrĩa Tou, mũthamaki wa Hamathu, aiguire atĩ Daudi nĩahootete mbũtũ ciothe cia mbaara cia Hadadezeri mũthamaki wa Zoba-rĩ, **10** agĩtũma mũriũ Hadoramu kũrĩ Mũthamaki Daudi akamũgeithie na amũkũngũĩre nĩ ũndũ wa kũhoota Hadadezeri ũrĩa wakoretwo akĩrũa na Tou. Hadoramu agĩtwarĩra Daudi indo cia mĩthemba mĩingĩ ithondeketwo na thahabu na betha na gĩcango. **11** Mũthamaki Daudi akĩamũrĩra Jehova indo icio o ta ũrĩa aamũrĩte betha na thahabu iria aatahĩte kuuma kũrĩ andũ a ndũrĩrĩ ici ciothe: Edomu, na Moabi, na kuuma kũrĩ Amoni na Afilisti, na Amaleki. **12** Abishai mũrũ wa Zeruia nĩooragire andũ a Edomu 18,000 o kũu Gĩtuamba-inĩ gĩa Cumbĩ. **13** Nake akĩiga mbũtũ cia kũrangĩra kũu Edomu nao andũ a Edomu othe magĩtuĩka a gwathagwo nĩ Daudi. Jehova nĩaheire Daudi ũhootani kũrĩa guothe aathiiaga. **14** Daudi nĩathamakire Isiraeli guothe, akahũthagĩra kĩhooto, na akahingĩria andũ ake othe maũndũ marĩa maagĩrĩire. **15** Joabu mũrũ wa Zeruia nĩwe warĩ mũnene wa ita, nake Jehoshafatu mũrũ wa Ahiludu nĩwe warĩ mwandĩki wa maũndũ ma ihinda rĩu. **16** Zadoku mũrũ wa Ahitubu, na Ahimeleku mũrũ wa Abiatharu maarĩ athĩnjĩri-Ngai, nake Shavisha nĩwe warĩ mwandĩki-marũa; **17** Benaia mũrũ wa Jehoiada nĩwe warĩ mũnene wa Akerethi na Apelethi; nao ariũ a Daudi nĩo maarĩ atongoria na anene a gũikaranagia na mũthamaki.

19 Thuutha wa mahinda macio-rĩ, Nahashu mũthamaki wa Aamoni agĩkua, nake mũriũ agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **2** Nake Daudi agĩĩciiria atĩrĩ, "Nĩngwĩka Hanuni mũrũ wa Nahashu maũndũ mega ma ũtugi tondũ ithe nĩanjĩkire maũndũ mega ma ũtugi." Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩtũma andũ kũrĩ Hanuni makamũcakaithie nĩ ũndũ wa gũkuĩrwo nĩ ithe. Rĩrĩa andũ acio maatũmĩtwo nĩ Daudi maakinyire kũrĩ Hanuni o kũu bũrũri wa Amoni nĩguo mamũcakaithie-rĩ, **3** andũ arĩa maarĩ igweta a Amoni makĩũria Hanuni atĩrĩ, "Ũreciiria Daudi nĩ thoguo aratĩĩa nĩ ũndũ wa gũgũtũmĩra andũ magũcakaithie? Githĩ andũ ake matiũkĩte kũrĩ we matuĩrie na mathigaane bũrũri nĩguo macooke maũtunyane?" **4** Nĩ ũndũ ũcio Hanuni akĩnyiititha andũ acio a Daudi, akĩmenjithia nderu, nacio nguo ciao igĩtinio irima gatagatĩ ka njikarĩro, na akĩmaingata. **5** Rĩrĩa mũndũ ũmwe aakinyĩirie Daudi ũhoro wa andũ acio-rĩ, Daudi agĩtũma andũ makamatũnge, tondũ andũ acio nĩmaconorithĩtio mũno. Mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Ikarai kũu Jeriko nginya nderu cianyu ikũre, mũcooke mũũke." **6** Rĩrĩa andũ a Amoni maamenyire atĩ nĩmatuĩkĩte kĩndũ kĩnungu harĩ Daudi-rĩ, Hanuni na andũ a Amoni makĩneana betha taranda ngiri ĩmwe cia gũkombora ngaari cia ita na atwarithia a cio kuuma Mesopotamia, na Aramu-Maaka, na Zoba. **7** Magĩkombora ngaari cia ita ngiri mĩrongo ĩtatũ na igĩrĩ na atwarithia a cio, hamwe na mũthamaki wa Maaka na mbũtũ ciake, arĩa mookire makĩamba hema hakuhĩ na Medeba; hĩndĩ ĩyo andũ a Amoni nao magĩcookanĩrĩrio kuuma matũũra-inĩ mao, magĩthiĩ kũrũa mbaara. **8** Nake Daudi aigua ũhoro ũcio-rĩ, agĩtũma Joabu na ita rĩothe rĩa mbaara. **9** Nao andũ a Amoni makiumagara, makĩarania mbũtũ cia mbaara kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩao inene, nao athamaki arĩa mookĩte mbaara, magĩkorwo maarĩ oiki kũu werũ-inĩ. **10** Joabu nĩonire atĩ thigari nĩciaranĩtio mbere yake o na thuutha wake; nĩ ũndũ ũcio agĩthuura mbũtũ imwe iria njega mũno kũu Isiraeli, agĩcitũma ikarũe na Asuriata. **11** Andũ acio angĩ akĩmaiga watho-inĩ wa Abishai mũrũ wa nyina. Nao akĩmatũma makarũe na andũ a Amoni. **12** Joabu akiuga atĩrĩ, "Asuriata mangĩngĩria hinya-rĩ, wee ũũke ũndeithie; no Aamoni mangĩgũkĩria hinya, nĩngagũteithia. **13** Wĩyũmĩrĩrie nĩgeetha tũrũe na ũcamba nĩ ũndũ wa andũ aitũ, na nĩ ũndũ wa matũũra manene ma Ngai witũ. Jehova nĩegwĩka ũrĩa ekuona kwagĩrĩire maitho-inĩ make." **14** Nake Joabu arĩ na mbũtũ ciake agĩtharĩkĩra Asuriata, nao makĩmũũrĩra. **15** Rĩrĩa Aamoni moonire atĩ Asuriata nĩmaroora-rĩ, o nao makĩũrĩra Abishai mũrũ wa nyina magĩtoonya itũũra thĩinĩ. Nĩ ũndũ ũcio Joabu agĩcooka Jerusalemu. **16** Thuutha wa Asuriata kuona atĩ nĩmatoorio nĩ andũ a Isiraeli, magĩtũma andũ makarehithie Asuriata a kuuma mũrĩmo wa Rũũĩ rwa Farati matongoretio nĩ Shofaku ũrĩa warĩ mũnene wa mbũtũ cia ita cia Hadadezeri. **17** Rĩrĩa Daudi eerirwo ũhoro ũcio, agĩcookanĩrĩria ita rĩa Isiraeli rĩothe, makĩringa Rũũĩ rwa Jorodani, nake akĩmakinyĩra na akĩiga mbũtũ ciake imang'etheire. Daudi akĩhaarĩria mbũtũ ciake nĩguo itũngane na Asuriata acio mbaara-inĩ, nao Asuriata makĩrũa nake. **18** No rĩrĩ, Asuriata makĩũrĩra Isiraeli, nake Daudi akĩũraga atwarithia a ngaari ciao cia ita ngiri mũgwanja, na thigari ciao cia magũrũ ngiri mĩrongo ĩna. Ningĩ akĩũraga Shofaku, mũnene wa mbũtũ ciao. **19** Hĩndĩ ĩrĩa ndungata cia Hadadezeri cionire atĩ nĩmahootwo nĩ Isiraeli-rĩ, magĩthondeka thayũ na Daudi, nao magĩtuĩka a gwathagwo nĩwe. Nĩ ũndũ ũcio Asuriata matiacookire gwĩtĩkĩra gũteithia Aamoni rĩngĩ.

20 Na rĩrĩ, hĩndĩ ya kĩmera yakinya, ihinda rĩrĩa athamaki maathiiaga mbaara, Joabu agĩtongoria mbũtũ cia ita. Nake akĩananga bũrũri wa Aamoni, na agĩthiĩ Raba akĩrĩrigiicĩria, no Daudi agĩtigwo Jerusalemu. Joabu agĩtharĩkĩra Raba agĩtiga aarĩananga.

2 Daudi akĩruta mũthamaki wao thũmbĩ mũtwe, nayo yarĩ na ũritũ wa taranda ĩmwe ya thahabu, na nĩyagemetio na tũhiga twa goro, nayo ĩkĩigĩrĩrwo mũtwe wa Daudi. Nake agĩtaha indo nyingĩ mũno kuuma itũũra rĩu inene, **3** na akĩrutũrũra aikari akuo, akĩmahe wĩra wa gwatũra mbaũ na mĩthumeno, na kũruta wĩra na harũ cia igera na mathanwa. Ũguo nĩguo Daudi eekire matũũra mothe ma Amoni. Thuutha ũcio Daudi na mbũtũ ciake ciothe cia ita magĩcooka Jerusalemu. **4** Mahinda macio-rĩ, gũkĩgĩa mbaara ya kũrũa na Afilisti kũu Gezeri. Hĩndĩ ĩyo Sibekai ũrĩa Mũhushathi akĩũraga Sipai, ũmwe wa njiaro cia Refai, nao Afilisti magĩtoorio biũ. **5** Mbaara-inĩ ĩngĩ makĩrũa na Afilisti, nake Elihanani mũrũ wa Jairu akĩũraga Lahami mũrũ wa nyina na Goliathũ, ũrĩa Mũgiiti, ũrĩa warĩ na itimũ rĩarĩ na mũtĩ waiganaga ta mũtĩ wa mũtumi ngoora. **6** Ningĩ mbaara-inĩ ĩngĩ ĩrĩa yarũĩirwo Gathu, kwarĩ na mũndũ mũnene mũno, warĩ na ciara ithathatũ o guoko, na ciara ithathatũ o kũgũrũ, ciothe ciarĩ ciara mĩrongo ĩĩrĩ na inya. O nake aarĩ wa rũciaro rwa Rafa. **7** Rĩrĩa aanyũrũririe andũ a Isiraeli, Jonathani mũrũ wa Shimea, mũrũ wa nyina na Daudi, akĩmũũraga. **8** Acio nĩo maarĩ a rũciaro rwa Rafa wa kũu Gathu, nao makĩũragwo nĩ Daudi na andũ ake.

21 Na rĩrĩ, Shaitani nĩookĩrĩire andũ a Isiraeli, na akĩarahũra Daudi nĩguo atarithie andũ a Isiraeli. **2** Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩĩra Joabu na anene a mbũtũ cia ita atĩrĩ: "Thĩii mũgatare andũ a Isiraeli kuuma Birishiba nginya Dani, mũcooke mũndehere ũhoro nĩguo menye ũrĩa maigana." **3** Nowe Joabu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Jehova aroingĩhia mbũtũ ciake cia ita maita igana. Mwathi wakwa mũthamaki, githĩ othe matirĩ wathoinĩ waku? Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mwathi wakwa ende gwĩka ũguo? Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ahĩtithie Isiraeli?" **4** No rĩrĩ, mũthamaki agĩkarariria Joabu; nĩ ũndũ ũcio Joabu akiuma hau agĩthiĩ Isiraeli guothe, na agĩcooka Jerusalemu. **5** Joabu akĩmenyithia Daudi mũigana wa andũ arĩa maangĩarũire mbaara ta ũũ: Isiraeli guothe kwarĩ na andũ 1,100,000 arĩa maangĩahotire kũhũthĩra rũhiũ rwa njora, thĩinĩ wao haarĩ na andũ 470,000 kuuma Juda. **6** No rĩrĩ, Joabu ndaatarire andũ a Lawi na a Benjamini, tondũ watho ũcio wa mũthamaki nĩwamũiguithĩtie ũũru mũno. **7** O na ningĩ watho ũcio warĩ mũũru maitho-inĩ ma Ngai; nĩ ũndũ ũcio akĩherithia Isiraeli. **8** Hĩndĩ ĩyo Daudi akĩĩra Ngai atĩrĩ, "Nĩnjĩhĩtie mũno nĩ gwĩka ũndũ ũyũ. Rĩu ndagũthaitha ũnjehererie mahĩtia, niĩ ndungata yaku. Nĩnjĩkĩte ũndũ wa ũrimũ mũno." **9** Nake Jehova akĩĩra Gadi ũrĩa woonagĩra Daudi maũndũ atĩrĩ, **10** "Thiĩ ũkeere Daudi ũũ, 'Jehova ekuuga atĩrĩ: Ũrĩ na maũndũ matatũ ma gũthuura. Nowe ũthuure ũmwe wamo ũrĩa ngũkũherithia naguo.'" **11** Nĩ ũndũ ũcio Gadi agĩthiĩ kũrĩ Daudi, akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: 'Thuura ũndũ ũmwe wa maya: **12** Ũthuure mĩaka ĩtatũ ya ng'aragu, kana mĩeri ĩtatũ ya kũniinwo nĩ thũ ciaku igũthingatĩte na hiũ ciao cia njora, kana mĩthenya ĩtatũ ya rũhiũ rwa njora rwa Jehova, naguo nĩ atĩ kũgĩe na mĩthenya ya mũthiro bũrũri-inĩ, rĩrĩa mũraika wa Jehova akaaniinana Isiraeli guothe.' Na rĩrĩ, tua itua ũnjĩĩre ũrĩa ngũthiĩ gũcookeria ũrĩa ũndũmĩte." **13** Daudi akĩĩra Gadi atĩrĩ, "Rĩu niĩ ndĩ na thĩĩna mũno. Nĩ kaba niĩ ngwe moko-inĩ ma Jehova, tondũ tha ciake nĩ nyingĩ mũno; no ndũkareke ngwe moko-inĩ ma andũ." **14** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩrehera Isiraeli mũthiro, na andũ a Isiraeli 70,000 magĩkua. **15** Nake Ngai agĩtũma mũraika akanange Jerusalemu. No rĩrĩa mũraika ekaga ũguo-rĩ, Jehova akĩona ũndũ ũcio na akĩigua kĩeha nĩ ũndũ wa kĩnyariirĩko kĩu, nake akĩĩra mũraika ũcio wanangaga andũ atĩrĩ, "Tigĩra hau! Eheria guoko gwaku." Hĩndĩ ĩyo mũraika ũcio wa Jehova aarũgamĩte kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano kĩa Arauna ũrĩa Mũjebusi. **16** Nake Daudi akĩrora igũrũ akĩona mũraika wa Jehova arũngiĩ gatagatĩ ka igũrũ na thĩ acomorete rũhiũ rwa njora, arũnyiitĩte na guoko gwake gũtambũrũkĩirio Jerusalemu. Nake Daudi na athuuri, mehumbĩte nguo cia makũnia, makĩgũa magĩturumithia mothiũ mao thĩ. **17** Daudi akĩũria Ngai atĩrĩ, "Githĩ ti niĩ ndaathanire atĩ arũi a mbaara matarwo? Niĩ nĩ niĩ njĩhĩtie o na ngeeka ũũru. Andũ aya matariĩ o ta ng'ondu. Nĩ atĩa mekĩte? Wee Jehova Ngai wakwa, reke guoko gwaku kũnjũkĩrĩre niĩ na nyũmba yakwa, no rĩrĩ, ndũkareke mũthiro ũyũ ũikare na andũ aku." **18** Nake mũraika wa Jehova agĩatha Gadi eere Daudi aambate athiĩ agaakĩre Jehova kĩgongona o kũu kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano kĩa Arauna ũrĩa Mũjebusi. **19** Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩambata agĩathĩkĩra kiugo kĩu Gadi aarĩtie thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jehova. **20** Hĩndĩ ĩrĩa Arauna aakonyoraga ngano-rĩ, akĩĩhũgũra akĩona mũraika ũcio; nao ariũ ake ana arĩa maarĩ nake makĩĩhitha. **21** Nake Daudi agĩkuhĩrĩria, na rĩrĩa Arauna aarorire akĩmuona, akiuma kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano, akĩinamĩrĩria mũtwe wake mbere ya Daudi, na agĩturumithia ũthiũ thĩ. **22** Daudi akĩmwĩra atĩrĩ, "Njĩtĩkĩria njakĩre Jehova kĩgongona haha kĩhuhĩro-inĩ gĩkĩ gĩaku kĩa ngano, nĩguo mũthiro ũyũ ũkorete andũ ũthire. Nyenderia o ũrĩa thogora wakĩo ũigana." **23** Arauna akĩĩra Daudi atĩrĩ, "Kĩoe! Reke mũthamaki mwathi wakwa eeke ũndũ ũrĩa ũngĩmũkenia. Na rĩrĩ, nĩngũkũhe ndegwa ici irutwo igongona rĩa njino, ihũũri ici cia ngano ituĩke ngũ, ngano nayo ĩtuĩke ya igongona rĩa mũtu. Icio ciothe nĩngũkũhe." **24** Nowe Mũthamaki Daudi agĩcookeria Arauna atĩrĩ, "Aca, no nginya ndĩhe thogora wakĩo ũrĩa ũigana. Ndingĩrutĩra Jehova kĩndũ gĩaku, kana ndute igongona rĩa njino na kĩndũ kĩrĩa itarutĩire thogora." **25** Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩrĩha Arauna cekeri magana matandatũ cia thahabu nĩ ũndũ wa handũ hau. **26** Daudi agĩakĩra Jehova kĩgongona handũ hau, na akĩruta maruta ma njino na maruta ma ũiguano. Agĩkaĩra Jehova, nake Jehova akĩmwĩtĩka na njĩra ya mwaki uumĩte igũrũ, ũgĩakana kĩgongona-inĩ kĩu kĩa maruta ma njino. **27** Ningĩ Jehova akĩarĩria mũraika ũcio nake agĩcookia rũhiũ rwake njora. **28** Hĩndĩ ĩyo, rĩrĩa Daudi onire atĩ Ngai nĩamũiguĩte arĩ kũu kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano kĩa Arauna ũcio Mũjebusi-rĩ, akĩrutĩra magongona hau. **29** Hema ya Jehova ĩrĩa nyamũre ĩrĩa Musa aathondekeire werũ-inĩ, na kĩgongona kĩa maruta ma njino, hĩndĩ ĩyo ciarĩ harĩa hatũũgĩru o kũu Gibeoni. **30** No rĩrĩ, Daudi ndangĩathiire mbere yakĩo gũtuĩria ũhoro harĩ Ngai tondũ nĩetigagĩra rũhiũ rwa njora rwa mũraika ũcio wa Jehova.

22 Hĩndĩ ĩyo Daudi akiuga atĩrĩ, "Nyũmba ya Jehova Ngai ĩgaakwo haha, o na kĩgongona gĩa kũrutagĩrwo maruta ma njino nĩ Isiraeli." **2** Nĩ ũndũ ũcio Daudi agĩathana atĩ ageni othe arĩa maatũũraga Isiraeli macookanĩrĩrio, nake agĩthuura kuuma thĩinĩ wao mabundi a mahiga, nĩgeetha mahaarĩrie na maicũhie mahiga ma gwaka nyũmba ya Ngai. **3** Nake akĩruta igera nyingĩ cia gũthondeka mĩcumarĩ ya mĩrango ya ihingo na ya kũnyiitithania indo cia nyũmba thĩinĩ, na gĩcango kĩingĩ gĩtangĩthimĩka. **4** Ningĩ akĩruta mĩgogo ya mĩtarakwa ĩtangĩtarĩka, nĩgũkorwo andũ a Sidoni na a Turo nĩmareheire Daudi mĩgogo mĩingĩ. **5** Daudi akiuga atĩrĩ, "Mũriũ wakwa Solomoni nĩ mwĩthĩ na ndarĩ na ũũgĩ wa kũigana, nayo nyũmba ĩrĩa ĩgwakĩrwo Jehova yagĩrĩirwo nĩgũkorwo ĩrĩ na ũthaka mũnene na ngumo na riiri maitho-inĩ ma ndũrĩrĩ ciothe. Nĩ ũndũ ũcio nĩ ngũhaarĩria mwako wayo." Nĩ ũndũ ũcio Daudi akĩhaarĩria maũndũ ma mwako ũcio na njĩra nene atanakua. **6** Ningĩ agĩĩta mũriũ Solomoni akĩmwatha aakĩre Jehova Ngai wa Isiraeli nyũmba. **7** Daudi akĩĩra Solomoni ũũ: "Mũrũ wakwa, ndũire nyendaga gwaka nyũmba ĩtanĩtio na rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wakwa. **8** No rĩrĩ, kiugo gĩkĩ kĩa Jehova gĩkĩnginyĩrĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ, 'Wee nĩũitĩte thakame nyingĩ na ũkarũa mbaara nyingĩ. Ndũgwaka nyũmba ĩtanĩtio na rĩĩtwa rĩakwa, nĩ ũndũ nĩũitithĩtie thakame nyingĩ gũkũ thĩ, maitho-inĩ makwa. **9** No nĩũkagĩa na mũriũ ũrĩa ũgaatuĩka mũndũ wa thayũ na wa kũhoorera, na nĩngamũhe ũhurũko kuuma kũrĩ thũ ciake mĩena yothe. Rĩĩtwa rĩake ageetwo Solomoni, na hĩndĩ ya ũthamaki wake nĩngaahe Isiraeli thayũ na ũhurũko. **10** Ũcio nĩwe ũgaaka nyũmba ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa. Agaatuĩka mũrũ wakwa, na nĩĩ nduĩke ithe. Ningĩ nĩngahaanda gĩtĩ kĩa ũnene wake kũu Isiraeli nginya tene.' **11** "Na rĩrĩ, mũrũ wakwa, Jehova aroikara nawe, na ũrogaacĩra na wake nyũmba ya Jehova Ngai waku, ta ũrĩa oigire nĩũgeeka. **12** Jehova arokũhe ũbaarĩrĩri na ũmenyo rĩrĩa agaakũnengera ũthamaki wa Isiraeli, nĩgeetha ũrũmie watho wa Jehova Ngai waku. **13** Hĩndĩ ĩyo wee nĩũkagaacĩra, ũngĩgatuĩka wa kũmenyagĩrĩra kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo o na watho ũrĩa Jehova aaheire Musa nĩ ũndũ wa Isiraeli. Gĩa na hinya na ũmĩrĩrie. Ndũgetigĩre kana ũkue ngoro. **14** "Nĩndutĩte wĩra mũnene wa kũhaarĩria mwako wa hekarũ ya Jehova, ngaigithia taranda 100,000 cia thahabu, na taranda 1,000,000 cia betha, na icango nyingĩ na igera nyingĩ itangĩthimĩka, na mbaũ na mahiga. Nawe no wongerere ingĩ. **15** Ũrĩ na aruti wĩra aingĩ: aicũhia a mahiga, na aaki a mahiga, na aaki a mbaũ, o hamwe na andũ marĩ na ũũgĩ wa kũruta wĩra o wothe **16** wa thahabu na wa betha, na wa gĩcango na wa igera, na mabundi maingĩ makĩria. Rĩu kĩambĩrĩrie wĩra, nake Jehova aroikara hamwe nawe." **17** Hĩndĩ ĩyo Daudi agĩatha atongoria othe a Isiraeli mateithie mũriũ Solomoni. **18** Akĩmeera atĩrĩ, "Githĩ Jehova Ngai wanyu ndarĩ hamwe na inyuĩ? Na githĩ ndamũheete ũhurũko mĩena yothe? Nĩgũkorwo nĩaneanĩte atũũri a bũrũri ũyũ moko-inĩ makwa, na rĩu bũrũri ũrĩ watho-inĩ wa Jehova na andũ ake. **19** Rĩu mwĩheanei ngoro na muoyo mũcarie Jehova Ngai wanyu. Ambĩrĩriai gwaka handũ-harĩa-haamũre ha Jehova Ngai, nĩgeetha mũrehe ithandũkũ rĩa Jehova rĩa kĩrĩkanĩro na indo iria nyamũre cia Ngai itoonyio hekarũ ĩrĩa ĩgwakwo nĩ ũndũ wa Rĩĩtwa rĩa Jehova."

23 Na rĩrĩ, rĩrĩa Daudi aakũrire na agĩkorwo arĩ na mĩaka mĩingĩ-rĩ, agĩtua mũriũ Solomoni mũthamaki wa gũthamakĩra Isiraeli. **2** Ningĩ agĩcookanĩrĩrĩria atongoria othe a Isiraeli hamwe na athĩnjĩri-Ngai na Alawii. **3** Alawii arĩa maakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩtatũ kana makĩria magĩtarwo, nao arũme othe maarĩ 38,000. **4** Daudi akiuga atĩrĩ, "Thĩinĩ wa aya, 24,000 nĩ marũgamagĩrĩre wĩra wa hekarũ ya Jehova, nao 6,000 matuĩke anene na atuithania a ciira. **5** Nao andũ 4,000 matuĩke arangĩri a ihingo, nao acio angĩ 4,000 matuĩke a kũgoocaga Jehova marĩ na inanda cia ũini iria heanĩte nĩ ũndũ wa wĩra ũcio kĩũmbe." **6** Daudi nĩagayanirie Alawii acio ikundi kũringana na ariũ a Lawi na nĩo Gerishoni, na Kohathu, na Merari. **7** Ariũ a Gerishoni maarĩ: Ladani na Shimei. **8** Ariũ a Ladani maarĩ: Jehieli na nĩwe warĩ mũtongoria wao, na Zethamu, na Joeli; othe maarĩ atatũ. **9** Ariũ a Shimei maarĩ: Shelomothu, na Hazieli, na Harani, othe maarĩ atatũ. Acio nĩo maarĩ atongoria a nyũmba cia Ladani. **10** Na ariũ a Shimei maarĩ: Jahathu, na Ziza, na Jeushu, na Beria. Acio nĩo maarĩ ariũ a Shimei; othe maarĩ ana. **11** Jahathu nĩwe warĩ mũtongoria wao, nake Ziza aarĩ mũnini wake, no Jeushu na Beria matiarĩ na ariũ aingĩ; nĩ ũndũ ũcio maatarirwo ta maarĩ a nyũmba ĩmwe, na makĩheo wĩra ũmwe. **12** Ariũ a Kohathu maarĩ: Amuramu, na Iziharu, na Hebironi, na Uzieli: othe maarĩ ana. **13** Ariũ a Amuramu maarĩ: Harũni na Musa. Harũni nĩamũrirwo hamwe na njiaro ciake nginya tene, nĩgeetha maamũrage indo iria theru mũno, na marutagĩre Jehova magongona, na mamũtungatagĩre, na marathimanage thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩake nginya tene. **14** Ariũ a Musa, mũndũ wa Ngai, maataranĩirio na mũhĩrĩga wa Lawi. **15** Ariũ a Musa maarĩ: Gerishomu na Eliezeri. **16** Njiaro cia Gerishomu nĩ: Shebueli nĩwe warĩ mũtongoria wao. **17** Njiaro cia Eliezeri nĩ: Rehabia na nĩwe warĩ mũtongoria wao. Eliezeri ndaarĩ na ariũ angĩ, no ariũ a Rehabia maarĩ aingĩ mũno. **18** Ariũ a Iziharu maarĩ: Shelomithu na nĩwe warĩ mũtongoria wao. **19** Ariũ a Hebironi maarĩ: Jeria na nĩwe warĩ mũtongoria wao, na Amaria aarĩ wa keerĩ, na Jahazieli aarĩ wa gatatũ, na Jekameamu aarĩ wa kana. **20** Ariũ a Uzieli maarĩ: Mika na nĩwe warĩ mũtongoria wao, nake Ishia aarĩ mũnini wake. **21** Ariũ a Merari maarĩ: Mahali na Mushi. Ariũ a Mahali maarĩ: Eleazaru na Kishu. **22** Eleazaru aakuire atarĩ na aanake; aarĩ o na airĩtu. Makĩhikio nĩ ariũ a mũrũ wa nyina na ithe wao Kishu. **23** Ariũ a Mushi maarĩ: Mahali, na Ederi, na Jeremothu; othe maarĩ atatũ. **24** Acio nĩo maarĩ njiaro cia Lawi kũringana na nyũmba ciao: na nĩo maarĩ atongoria a nyũmba ciao ta ũrĩa marĩĩtwa mao maandĩkĩtwo, na maatarirwo mũndũ o mũndũ, ũguo nĩ kuuga aruti a wĩra arĩa maarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, arĩa maatungataga hekarũ-inĩ ya Jehova. **25** Nĩgũkorwo Daudi nĩoigĩte atĩrĩ, "Kuona atĩ Jehova Ngai wa Isiraeli nĩaheete andũ ake ũhurũko, na nĩokĩte gũtũũra Jerusalemu nginya tene-rĩ, **26** Alawii matigũcooka kũbatario nĩgũkuuaga hema

îrîa nyamûre kana kîndû o nakî kîa iria ihûthagîrwo cia gûtungata thîînî wayo." **27** Kûringana na ciugo cia Daudi cia mûthia, Alawii arîa maarî na ûkûrû wa mîaka mîrongo îîrî kana makîria nîmatarirwo. **28** Wîra wa Alawii warî wa gûteithia njiaro cia Harûni ûtungatainî wa hekarû ya Jehova ta ûû: kûrûgamîrîra nja cia hekarû na tûnyûmba twa ithaku-inî, na gûtherithia indo iria nyamûre, na kûruta mawîra marîa mangî thîînî wa nyûmba ya Ngai. **29** Nîo maarî arûgamîrîri a mîgate îrîa yaigagwo metha-inî, na maruta ma mûtu wa ngano, na tûmîgate tûrîa tûtarî na ndawa ya kûimbia, na wîra wa gûkanda na kûruga mîgate, na mawîra mothe ma gûthima ûingî na mûigana wa indo. **30** Ningî marûgamage o rûciiinî gûcookeria Jehova ngaatho na kûmûgooca. Ningî magekaga ûguo o hwaî-inî, **31** na rîrîa rîothe maruta ma njino mangîarutîirwo Jehova, mîthenya ya Thabatû, na ciathî cia Karûgamo ka Mweri, na ciathî iria ingî ciathanîtwo. No nginya matungatage mbere ya Jehova mahinda mothe marî mûigana ûrîa ûtuîtwo, ningî na njîra îrîa maathîtwo marutage nayo. **32** Na nî ûndû ûcio Alawii magîthiî na mbere kûruta wîra ûrîa mehokeirwo wa Hema-ya-Gûtûnganwo, na wa Handû-harîa-Hatheru, matongoretio nî ariû a ithe wao a rûciaro rwa Harûni, nî ûndû wa ûtungata wa hekarû ya Jehova.

24 Ici nîcio ciarî ikundi cia ariû a Harûni: Ariû a Harûni maarî Nadabu, na Abihu, na Eleazaru, na Ithamaru. **2** No rîrî, Nadabu na Abihu nîmakuire ithe wao atakuîte, na matiarî na ciana cia aanake; nî ûndû ûcio Eleazaru na Ithamaru magîtungata marî athînjîri-Ngai. **3** Zadoku wa rûciaro rwa Eleazaru na Ahimeleku wa rûciaro rwa Ithamaru nîo maateithîrîirie Daudi kûmagayania ikundi, nî ûndû wa mûtaratara wa ûtungata ûrîa maathuurîirwo. **4** Atongoria arîa aingî moimîte njiaro-inî cia Eleazaru gûkîra arîa moimîte njiaro-inî cia Ithamaru, nao makîgayanio ta ûû: kuuma njiaro-inî cia Eleazaru kwarî na atongoria a nyûmba ikûmi na atandatû, na kuuma njiaro-inî cia Ithamaru kwarî na atongoria a nyûmba anana. **5** Maamagayanirie na kîhooto na ûndû wa gûcuuka mîtî, nîgûkorwo nî haarî na anene a handû-harîa-haamûre, na anene a nyûmba ya Ngai gatagatî-inî ka njiaro icio cia Eleazaru na cia Ithamaru. **6** Shemaia mûrû wa Nethaneli, ûrîa mwandîki-marûa Mûlawii, nîandîkire marîîtwa mao arî mbere ya mûthamaki na anene aya: Zadoku ûrîa-mûthînjîri-Ngai, na Ahimeleku mûrû wa Abiatharu, na atongoria a nyûmba cia athînjîri-Ngai na cia Alawii. Nyûmba îmwe îgathuurwo kuuma kûrî Eleazaru, na îrîa îngî îgathuurwo kuuma kûrî Ithamaru. **7** Mûtî wa mbere wagûire kûrî Jehoiaribu, na wa keerî kûrî Jedaia, **8** na wa gatatû kûrî Harimu, na wa kana kûrî Seroimu, **9** na wa gatano kûrî Malikija, na wa gatandatû kûrî Mijamini, **10** na wa mûgwanja kûrî Hakozu, na wa kanana kûrî Abija, **11** na wa kenda kûrî Jeshua, na wa ikûmi kûrî Shekania, **12** na wa ikûmi na ûmwe kûrî Eliashibu, na wa ikûmi na îîrî kûrî Jakimu, **13** na wa ikûmi na îtatû kûrî Hupa, na wa ikûmi na îna kûrî Jeshebeabu, **14** na wa ikûmi na îtano kûrî Biliga, na wa ikûmi na îtandatû kûrî Imeri, **15** na wa ikûmi na mûgwanja kûrî Heziri, na wa ikûmi na îmana kûrî Hapizezu, **16** na wa ikûmi na kenda kûrî Pethahia, na wa mîrongo îîrî kûrî Jehezekeli, **17** na wa mîrongo îîrî na ûmwe kûrî Jakini, na wa mîrongo îîrî na igîrî kûrî Gamuli, **18** na wa mîrongo îîrî na îtatû kûrî Delaia, na wa mîrongo îîrî na îna kûrî Maazia. **19** Ûyû nîguo warî mûtaratara wa ûtungata wao rîrîa maatoonya hekarû ya Jehova, kûringana na watho ûrîa maatuîrîirwo nî ithe wao Harûni, ta ûrîa Jehova Ngai wa Isiraeli aamwathîte. **20** Njiaro iria ingî cia Lawi ciarî: kuuma kûrî ariû a Amuramu: nî Shubaeli; na kuuma kûrî ariû a Shubaeli: nî Jehedeia. **21** Kuuma kûrî ariû a Rehabia: nî Ishia na nîwe warî mûtongoria wao. **22** Kuuma kûrî andû a Iziharu: nî Shelomothu; na kuuma ariû a Shelomothu: nî Jahathu. **23** Ariû a Hebironi maarî: Jeria na nîwe warî mûtongoria wao, Amaria aarî wa keerî, nake Jahazieli aarî wa gatatû, na Jekameamu aarî wa kana. **24** Mûrû wa Uzieli: aarî Mika; kuuma ariû a Mika: nî Shamiru. **25** Mûrû wa nyina na Mika: aarî Ishia; kuuma ariû a Ishia: nî Zekaria. **26** Ariû a Merari: maarî Mahali na Mushi. Mûrû wa Jaazia: aarî Beno. **27** Ariû a Merari: kuuma kûrî Jaazia: maarî Beno, na Shohamu, na Zakuri, na Ibiri. **28** kuuma kûrî Mahali: nî Eleazaru, ûrîa ûtaarî na aanake. **29** Kuuma kûrî Kishu: nî mûriû Jerameeli. **30** Nao ariû a Mushi: maarî Mahali, na Ederi, na Jeremothu. Acio nîo maarî Alawii kûringana na nyûmba ciao. **31** O nao nîmacuukire mîtî o ta ûrîa ariû a ithe wao a rûciaro rwa Harûni meekire, marî mbere ya Mûthamaki Daudi o na mbere ya Zadoku, na Ahimeleku, na atongoria a nyûmba cia athînjîri-Ngai na cia Alawii. Nyûmba cia mûrû wa nyina ûrîa mûkûrû ciekirwo o ta ûrîa nyûmba cia ûrîa mûnini mûno ciekirwo.

25 Daudi arî hamwe na anene a mbûtû cia ita nîamûrire ariû amwe a Asafu, na Hemani, na Jeduthuni marutage wîra wa ûrathi makîhûûraga inanda cia mûgeeto, na cia kînûbi, na thaani iria ihûûrithanagio ikagamba. Maya nîmo marîîtwa ma andû arîa maarutaga wîra ûyû wa kûina: **2** Kuuma kûrî ariû a Asafu: maarî Zakuri, na Jusufu, na Nethania, na Asarela. Ariû a Asafu maarûgamagîrîrwo nî Asafu, ûrîa warathaga ûhoro arûgamîrîirwo nî mûthamaki. **3** Kuuma kûrî ariû a Jeduthuni: maarî Gedalia, na Zeri, na Jeshaia, na Shimei, na Hashabia, na Matithia; othe maarî atandatû, marûgamîrîirwo nî ithe wao Jeduthuni, ûrîa warathaga ûhoro, akîhûûraga kînanda kîa mûgeeto, agacookagîria Jehova ngaatho na akamûgoocaga. **4** Kuuma kûrî ariû a Hemani: maarî Bukia, na Matania, na Uzieli, na Shubaeli, na Jerimothu, na Hanania, na Hanani, na Eliatha, na Gidaliti, na Romamuti-Ezeri, na Joshibekasha, na Malothi, na Hothiru, na Mahaziothu. **5** Acio othe maarî ariû a Hemani ûrîa wonagîra mûthamaki maûndû. Maaheanîtwo kûrî we kûringana na ciîranîro cia Ngai nîguo mamûtûûgagîrie. Ngai aaheete Hemani ariû ikûmi na ana, na airîtu atatû. **6** Andû aya othe maarûgamagîrîrwo nî maithe mao nîguo mainage thîînî wa hekarû ya Jehova, marî na thaani iria ihûûrithanagio ikagamba, na inanda cia kînûbi, na inanda cia mûgeeto, nî ûndû wa ûtungata wa nyûmba ya Ngai. Asafu, na Jeduthuni, na Hemani nao

maarũgamagĩrĩrwo nĩ mũthamaki. **7** Hamwe na andũ a nyũmba ciao, arĩa othe maarutĩtwo na makagĩa na ũũgĩ wa kũinĩra Jehova, othe maarĩ andũ 288. **8** Andũ ethĩ na akũrũ ũndũ ũmwe, na arutani o na arutwo, nĩmacuukire mĩtĩ nĩguo magaĩrwo mawĩra mao. **9** Mũtĩ wa mbere, ũrĩa warĩ wa Asafu, wagwĩrĩire Jusufu, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; wa keerĩ wagwĩrĩire Gedalia, we na andũ a nyũmba yao, na ariũ ao, maarĩ andũ 12; **10** wa gatatũ wagũĩrĩire Zakuri, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **11** wa kana wagũĩrĩire Iziri, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **12** wa gatano wagũĩrĩire Nethania, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **13** wa gatandatũ wagũĩrĩire Bukia, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **14** wa mũgwanja wagũĩrĩire Jesarela, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **15** wa kanana wagũĩrĩire Jeshaia, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **16** wa kenda wagũĩrĩire Matania, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **17** wa ikũmi wagũĩrĩire Shemei, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **18** wa ikũmi na ũmwe wagũĩrĩire Azareli, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **19** wa ikũmi na ĩrĩ wagũĩrĩire Hashabia, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **20** wa ikũmi na ĩtatũ wagũĩrĩire Shubaeli, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **21** wa ikũmi na ĩna wagũĩrĩire Matithia, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **22** wa ikũmi na ĩtano wagũĩrĩire Jerimothu, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **23** wa ikũmi na ĩtandatũ wagũĩrĩire Hanania, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **24** wa ikũmi na mũgwanja wagũĩrĩire Joshibekasha, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **25** wa ikũmi na ĩnana wagũĩrĩire Hanani, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **26** wa ikũmi na kenda wagũĩrĩire Malothi, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **27** wa mĩrongo ĩrĩ wagũĩrĩire Eliatha, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **28** wa mĩrongo ĩrĩ na ũmwe wagũĩrĩire Hothiru, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **29** wa mĩrongo ĩrĩ na ĩrĩ wagũĩrĩire Gidaliti, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **30** wa mĩrongo ĩrĩ na ĩtatũ wagũĩrĩire Mahaziothu, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12; **31** wa mĩrongo ĩrĩ na ĩna wagũĩrĩire Romamuti-Ezeri, na ariũ ake, na andũ a nyũmba yao, maarĩ andũ 12.

26 Ikundi cia arangĩri a ihingo: kuuma kũrĩ andũ a Kora maarĩ: Meshelemia mũrũ wa Kore, ũmwe wa ariũ a Asafu. **2** Ariũ a Meshelemia maarĩ: Zekaria, na nĩwe warĩ wa irigithathi, na Jediaeli aarĩ wa keerĩ, na Zebadia aarĩ wa gatatũ, na Jathinieli aarĩ wa kana, **3** na Elamu aarĩ wa gatano, na Jehohanani aarĩ wa gatandatũ, na Eliehoenai aarĩ wa mũgwanja. **4** Ariũ a Obedi-Edomu maarĩ: Shemaia, na nĩwe warĩ wa irigithathi, na Jehozabadu aarĩ wa keerĩ, na Joa aarĩ wa gatatũ, na Sakaru aarĩ wa kana, na Nethaneli aarĩ wa gatano, **5** na Amieli aarĩ wa gatandatũ, na Isakaru aarĩ wa mũgwanja, na Peulethai aarĩ wa kanana, nĩgũkorwo Ngai nĩarathimĩte Obedi-Edomu. **6** Mũriũ Shemaia o nake aarĩ na ariũ ake, arĩa maarĩ atongoria thĩinĩ wa nyũmba ya ithe wao, tondũ maarĩ andũ ehoti. **7** Ariũ a Shemaia maarĩ: Othini, na Refaeli, na Obedi, na Elizabadu, nao andũ a nyũmba yao, Elihu, na Semakia, maarĩ andũ ehoti. **8** Acio othe maarĩ a njiaro cia Obedi-Edomu; o hamwe na ariũ ao, na andũ a nyũmba yao maarĩ andũ ehoti, na maarĩ na hinya wa kũruta wĩra. Njiaro cia Obedi-Edomu othe maarĩ andũ 62. **9** Meshelemia nĩ aarĩ na ariũ ake na andũ a nyũmba yao, arĩa maarĩ andũ ehoti, othe maarĩ andũ 18. **10** Ariũ a Hosa ũrĩa Mũmerari maarĩ: Shimuri na nĩwe warĩ mũtongoria wao (o na gũtuĩka tiwe warĩ irigithathi, ithe nĩamũthuurĩte atuĩke mũtongoria wao), **11** Hilikia aarĩ wa keerĩ, nake Tabalia aarĩ wa gatatũ, na Zekaria aarĩ wa kana. Ariũ a Hosa na andũ a nyũmba yao othe maarĩ andũ 13. **12** Ikundi icio cia arangĩri a ihingo ciĩtanĩtio na anene ao, ciarĩ na mawĩra ma gũtungata thĩinĩ wa hekarũ ya Jehova o ta andũ arĩa angĩ a nyũmba yao. **13** Andũ ethĩ na andũ akũrũ o ũndũ ũmwe nĩmacuukĩire o kĩhingo mĩtĩ kũringana na nyũmba ciao. **14** Mũtĩ wa Kĩhingo kĩa Irathĩro wagwĩrĩire Shelemia. Ningĩ magĩcuuka mĩtĩ nĩ ũndũ wa mũriũ Zekaria, ũrĩa warĩ mũheani kĩrĩra mũũgĩ, nake akĩgwĩrwo nĩ mũtĩ wa Kĩhingo gĩa Gathigathini. **15** Mũtĩ wa Kĩhingo gĩa Gũthini wagwĩrĩire Obedi-Edomu, naguo mũtĩ wa nyũmba-ya-kũigwo-indo ũkĩgwĩra ariũ ake. **16** Mĩtĩ ya Kĩhingo gĩa Ithũĩro, na Kĩhingo gĩa Shalekethu mwena wa njĩra ya rũgongo, yagwĩrĩire Shupimu na Hosa. Arangĩri maaikaraga metanĩrĩire. **17** O mũthenya gwakoragwo na Alawii atandatũ mwena wa irathĩro, na Alawii ana mwena wa gathigathini, na Alawii ana mwena wa gũthini, na Alawii eerĩ mahinda mothe nyũmba-inĩ ya kũigwo-indo. **18** Nayo nja ya mwena wa ithũĩro, Alawii ana maikaraga njĩra-inĩ, na Alawii eerĩ maikaraga kũu nja. **19** Icio nĩcio ciarĩ ikundi cia arangĩri a ihingo arĩa maarĩ a njiaro cia Kora na Merari. **20** Alawii arĩa angĩ nĩo maarũgamagĩrĩra igĩĩna cia nyũmba ya Ngai na igĩĩna cia indo iria nyamũre. **21** Njiaro cia Ladani, arĩa maarĩ Agerishoni na ũndũ wa Ladani, na maarĩ atongoria a nyũmba cia Ladani ũcio Mũgerishoni, maarĩ: Jehieli, **22** na ariũ a Jehieli, na Zethamu, na mũrũ wa nyina Joeli. Acio nĩo maarũgamagĩrĩra igĩĩna cia hekarũ ya Jehova. **23** Kuuma kũrĩ andũ a Amuramu, na Iziharu, na Hebironi, na Uzieli maarĩ: **24** Shubaeli wa rũciaro rwa Gerishomu mũrũ wa Musa, na nĩwe warĩ mũnene wa kũrũgamĩrĩra igĩĩna. **25** Andũ a nyũmba yao kuuma kũrĩ Eliezeri: maarĩ mũriũ Rehabia, na Jeshia aarĩ mũriũ wa Rehabia, na Joramu aarĩ mũriũ wa Jeshia, na Zikiri aarĩ mũriũ wa Joramu, na Shelomithu aarĩ mũriũ wa Zikiri. **26** Shelomithu na andũ a nyũmba yao nĩo maarũgamagĩrĩra igĩĩna ciothe cia indo iria ciarĩ nyamũre nĩ Mũthamaki Daudi, na indo iria ciarĩ nyamũre nĩ atongoria a nyũmba arĩa maarĩ anene a ikundi cia ngiri ngiri na ikundi cia igana igana, na ikaamũrwo nĩ anene arĩa angĩ a mbũtũ cia ita. **27** Indo imwe cia iria ciatahĩtwo mbaara-inĩ maaciamũrĩire wĩra wa gũcookereria hekarũ ya Jehova. **28** Na rĩrĩ, indo ciothe iria ciaamũrĩtwo nĩ Samũeli ũrĩa muoni-maũndũ, na ikaamũrwo nĩ Saũlũ mũrũ wa Kishu, na Abineri mũrũ wa Neri, na Joabu mũrũ wa Zeruia, na indo iria ingĩ

ciothe ciaamũrĩtwo-rĩ, ciamenyagĩrĩrwo nĩ Shelomithu na andũ a nyũmba yao. **29** Kuuma kũrĩ andũ a Iziharu: Kenania na ariũ ake nĩmaheirwo mawĩra na kũu nja ya hekarũ matuĩke anene na aciirithania a Isiraeli. **30** Kuuma kũrĩ andũ a Hebironi: maarĩ Hashabia na andũ a nyũmba yao, andũ ehoti 1,700; nĩo maarũgamĩrĩire wĩra wa Jehova wothe kũu Isiraeli mwena wa ithũĩro wa Jorodani, o na wĩra wa gũtungatĩra mũthamaki. **31** Kuuma kũrĩ andũ a Hebironi, Jeria nĩwe warĩ mũnene wao kũringana na maandĩko ma njiarwa cia nyũmba ciao. Mwaka wa mĩrongo ĩna wa ũthamaki wa Daudi nĩ gwatuĩririo maandĩko-inĩ, na gũkĩoneka thĩinĩ wao andũ ehoti o kũu Jazeri ya Gileadi. **32** Jeria aarĩ na andũ a nyũmba yao 2,700 arĩa maarĩ ehoti na maarĩ atongoria a nyũmba, nake Mũthamaki Daudi akĩmatua arũgamĩrĩri a andũ a Rubeni, na a andũ a Gadi, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase maũndũ-inĩ mothe marĩa maakonainie na Ngai, o na marĩa maakonainie na ũhoro wa mũthamaki.

27 Ũyũ nĩguo mũtaratara wa andũ a Isiraeli arĩa maarĩ atongoria a nyũmba, na anene a ikundi cia o ngiri ngiri na ikundi cia o igana igana, na anene ao, arĩa maatungatagĩra mũthamaki maũndũ-inĩ mothe makonĩĩ ikundi cia mbũtũ cia ita iria ciakoragwo wĩra-inĩ mweri o mweri, mwaka wothe. O gĩkundi kĩarĩ kĩa andũ 24,000. **2** Mũrũgamĩrĩri wa gĩkundi kĩa mbere kĩa mweri wa mbere aarĩ Jashobeamu mũrũ wa Zabidieli. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **3** Nake aarĩ wa rũciaro rwa Perezu, na nĩwe warĩ mũnene wa anene othe a mbũtũ cia ita mweri wa mbere. **4** Mũrũgamĩrĩri wa gĩkundi kĩa mweri wa keerĩ aarĩ Dodai ũrĩa Mũahohi; mũtongoria wa gĩkundi gĩake aarĩ Mikilothu. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **5** Mũnene wa mbũtũ cia ita wa gatatũ, wa mweri wa ĩtatũ aarĩ Benaia mũrũ wa Jehoiada ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai. Nĩwe warĩ mũnene, na gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **6** Benaia ũcio nĩwe warĩ njamba mũno gatagatĩ-inĩ ka arĩa Mĩrongo Ĩtatũ na nĩwe warĩ mũnene wao. Gĩkundi gĩake kĩarũgamagĩrĩrwo nĩ mũriũ Amizabadi. **7** Mũnene wa kana, wa mweri wa ĩna, aarĩ Asaheli mũrũ wa nyina na Joabu; mũriũ Zebadia nĩwe wacookire ithenya rĩake. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **8** Mũnene wa gatano mweri wa ĩtano, aarĩ Shamuhuthu ũrĩa Mũizirahi. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **9** Mũnene wa gatandatũ wa mweri wa ĩtandatũ, aarĩ Ira mũrũ wa Ikeshu ũrĩa Mũtekoa. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **10** Mũnene wa mũgwanja wa mweri wa mũgwanja, aarĩ Helezu ũrĩa Mũpeloni, wa rũciaro rwa Efiraimu. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **11** Mũnene wa kanana, wa mweri wa ĩnana, aarĩ Sibekai ũrĩa Mũhushathi wa rũciaro rwa Azerahi. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **12** Mũnene wa kenda wa mweri wa kenda aarĩ Abiezeri ũrĩa Mũanathothu wa rũciaro rwa Abenjamini. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **13** Mũnene wa ikũmi, wa mweri wa ikũmi, aarĩ Maharai ũrĩa Mũnetofathi wa rũciaro rwa Azerahi. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **14** Mũnene wa ikũmi na ũmwe, wa mweri wa ikũmi na ũmwe, aarĩ Benaia ũrĩa Mũpirathoni wa rũciaro rwa Aefiraimu. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **15** Mũnene wa ikũmi na eerĩ, mweri wa ikũmi na ĩĩrĩ, aarĩ Helidai ũrĩa Mũnetofathi, wa kuuma nyũmba ya Othinieli. Gĩkundi gĩake kĩarĩ na andũ 24,000. **16** Anene arĩa maathaga mĩhĩrĩga ya Isiraeli maarĩ aya: mũnene wa mũhĩrĩga wa Rubeni aarĩ Eliezeri mũrũ wa Zikiri; mũnene wa mũhĩrĩga wa Simeoni aarĩ Shefatia mũrũ wa Maaka; **17** mũnene wa mũhĩrĩga wa Lawi aarĩ Hashabia mũrũ wa Kemueli; mũnene wa mũhĩrĩga wa Harũni aarĩ Zadoku; **18** mũnene wa mũhĩrĩga wa Juda aarĩ Elihu mũrũ wa ithe na Daudi; mũnene wa mũhĩrĩga wa Isakaru aarĩ Omuri mũrũ wa Mikaeli; **19** mũnene wa mũhĩrĩga wa Zebuluni aarĩ Ishimaia mũrũ wa Obadia; mũnene wa mũhĩrĩga wa Nafitali aarĩ Jeremothu mũrũ wa Azirieli; **20** mũnene wa mũhĩrĩga wa Aefiraimu aarĩ Hoshea mũrũ wa Azazia; mũnene wa nuthu ĩmwe ya mũhĩrĩga wa Manase aarĩ Joeli mũrũ wa Pedaia; **21** mũnene wa nuthu ĩrĩa ingĩ ya mũhĩrĩga wa Manase kũu Gileadi aarĩ Ido mũrũ wa Zekaria; mũnene wa mũhĩrĩga wa Benjamini aarĩ Jaasieli mũrũ wa Abineri; **22** mũnene wa mũhĩrĩga wa Dani aarĩ Azareli mũrũ wa Jerohamu; Acio nĩo maarĩ anene arĩa maathaga mĩhĩrĩga ya Isiraeli. **23** Daudi ndaatarire andũ a mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na arĩa mataakinyĩtie, tondũ Jehova nĩeranĩire atĩ nĩakaingĩhia Isiraeli matuĩke o ta njata cia matu-inĩ. **24** Joabu mũrũ wa Zeruia nĩambĩrĩirie gũtara andũ, no ndaarĩkirie. Mang'ũrĩ nĩmakinyĩire Isiraeli nĩ ũndũ wa itarana rĩu. Naguo mũigana wa itarana rĩu ndwandĩkirwo ibuku-inĩ rĩa maũndũ ma Mũthamaki Daudi. **25** Azimavethu mũrũ wa Adieli nĩwe warũgamagĩrĩra nyũmba iria ciaigagwo indo cia ũthamaki. Jonathani mũrũ wa Uzia nĩwe warũgamagĩrĩra nyũmba cia kũigwo indo kũu ng'ongo-inĩ, na matũũra-inĩ, na tũtũũra-inĩ, o na mĩthiringo ĩrĩa mĩraihu na igũrũ ya arangĩri. **26** Eziri mũrũ wa Kelubu nĩwe warũgamagĩrĩra andũ arĩa maarutaga wĩra wa kũrĩma mĩgũnda. **27** Shimei ũrĩa Mũramathi nĩwe warũgamagĩrĩra mĩgũnda ya mĩthabibũ. Zabadi ũrĩa Mũshifimi nĩwe warũgamagĩrĩra maciaro ma mĩthabibũ matanekĩrwo mĩtũngi-inĩ. **28** Baali-Hanani ũrĩa Mũgederi nĩwe warũgamagĩrĩra mĩtĩ ya mĩtamaiyũ na ya mĩborothandi magũrũ-inĩ ma irĩma cia mwena wa irathĩro. Joashu nĩwe warũgamagĩrĩra kũrĩa kwaigagwo maguta ma mĩtamaiyũ. **29** Shitirai ũrĩa Mũsharoni nĩwe warũgamagĩrĩra ndũũru cia ng'ombe iria ciarĩithagio Sharoni. Shafati mũrũ wa Adilai nĩwe warũgamagĩrĩra ndũũru cia ng'ombe iria ciarĩ cianda-inĩ. **30** Obili ũrĩa Mũishumaeli nĩwe warũgamagĩrĩra ngamĩĩra. Jehedeia ũrĩa Mũmeronothu nĩwe warũgamagĩrĩra ndigiri. **31** Jazizi ũrĩa Mũhagari nĩwe warũgamagĩrĩra ndũũru cia mbũri. Acio othe nĩo maarĩ anene arĩa marũgamagĩrĩra indo ciothe cia Mũthamaki Daudi. **32** Jonathani mamawe wa Daudi aarĩ mũheani kĩrĩra, mũndũ mũmenyi maũndũ na mwandĩki-marũa. Nake Jehieli mũrũ wa Hakimoni nĩwe wamenyagĩrĩra ariũ a mũthamaki. **33** Ahithofeli nĩwe waheaga mũthamaki kĩrĩra. Nake Hushai ũrĩa Mũariki aarĩ mũrata wa mũthamaki. **34** Jehoiada mũrũ wa Benaia na Abiatharu nĩo maacookire ithenya rĩa Ahithofeli. Joabu nĩwe warĩ mũnene wa mbũtũ cia ita cia mũthamaki.

28 Daudi nĩatũmanĩire anene othe a Isiraeli moongane Jerusalemu, nao nĩo: anene arĩa

maarũgamĩrĩire mĩhĩrĩga, na anene a ikundi iria ciatungatagĩra mũthamaki, na anene a ikundi cia o ngiri ngiri na anene a ikundi cia o igana igana, na anene arĩa maarũgamĩrĩire indo ciothe na mahiũ ma mũthamaki na ma ariũ ake o na anene a nyũmba ya ũthamaki, na andũ arĩa maarĩ njamba, na andũ othe arĩa maarĩ ũrũme wa kũrũa mbaara. **2** Mũthamaki Daudi nĩarũgamire akĩmeera atĩrĩ: "Ta thikĩrĩriai, inyuĩ ariũ a baba na andũ akwa. Nĩndatuĩte na ngoro yakwa gwaka nyũmba ĩtuĩke handũ ha kũhurũkio ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, arĩ ho gaturwa ka makinya ma Ngai witũ, na ngũĩhaarĩria kũmĩaka. **3** No Ngai akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Wee ndũgwaka nyũmba ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa, tondũ wee ũrĩ mũndũ wa mbaara na nĩũĩtĩte thakame.' **4** "No Jehova, Ngai wa Isiraeli, nĩathuurire kuuma kũrĩ nyũmba iitũ yothe nduĩke mũthamaki wa Isiraeli nginya tene. Nĩathuurire Juda atuĩke mũtongoria, na kuuma nyũmba ya Juda agĩthuura nyũmba ya baba, na kuuma kũrĩ ariũ a baba akĩona kwagĩrĩire aandue niĩ mũthamaki wa Isiraeli yothe. **5** Harĩ ariũ akwa othe, tondũ Jehova nĩaheete ariũ aingĩ-rĩ, nĩathuurĩte mũriũ wakwa Solomoni aikarĩre gĩtĩ kĩa ũthamaki wa Jehova, athamakĩre Isiraeli. **6** Aanjĩĩrire atĩrĩ: 'Mũriũ waku Solomoni nĩwe ũgaaka nyũmba yakwa na nja ciakwa, nĩgũkorwo nĩndĩmũthuurĩte atuĩke mũriũ wakwa na niĩ nduĩke ithe. **7** Nĩngahaanda ũthamaki wake nginya tene angĩtũũra arũmĩtie maathani na mawatho makwa ta ũrĩa kũrekwo ihinda rĩĩrĩ.' **8** "Nĩ ũndũ ũcio, rĩu ndamwatha o haha maitho-inĩ ma andũ a Isiraeli othe na kĩũngano gĩkĩ kĩa Jehova, o nake Ngai witũ akĩiguaga: Mũmenyerere, na mũrũmagĩrĩre maathani mothe ma Jehova Ngai wanyu, nĩgeetha mwĩgwatĩre bũrũri ũyũ mwega, na mũkaũtigĩra njiaro cianyu ũtuĩke igai rĩao nginya tene. **9** "Nawe mũrũ wakwa Solomoni-rĩ, tũũra ũmenyete Ngai wa thoguo, na ũmũtungatagĩre wĩrutĩire na ngoro yaku yothe na kwĩyendera, nĩgũkorwo Jehova atuĩragia ngoro o yothe, na akamenya gĩtũmi o gĩothe kĩa meciiria ma cio. Ũngĩmũrongooria no ũmuone; no ũngĩmũtirika, agaakũrega nginya tene. **10** Gĩĩciirie rĩu, nĩgũkorwo Jehova nĩwe athuurĩte wa gwaka hekarũ ĩrĩ handũ hatheru. Gĩa na hinya na ũrute wĩra ũcio." **11** Hĩndĩ ĩyo Daudi akĩnengera mũriũ Solomoni mĩcoro ya mwako wa gĩthaku kĩa hekarũ, na nyũmba ciayo, na nyũmba cia kũigwo indo, na tũnyũmba twayo twa igũrũ, na tũnyũmba twa thĩinĩ, na handũ ha kũhoroherio mehia. **12** Akĩmũnengera mĩcoro ya mĩako yothe ĩrĩa Roho eekĩrĩte meciiria-inĩ make ĩkoniĩ nja cia hekarũ ya Jehova, na ya tũnyũmba tuothe tũrĩa twamĩthiũrũrũkĩirie na tũnyũmba twa kũigwo igĩĩna cia hekarũ ya Ngai, na gwa kũigwo igĩĩna cia indo iria nyamũre. **13** Ningĩ akĩmũtaarĩria wĩra wa ikundi cia athĩnjĩri-Ngai, na wa Alawii, na wĩra wothe wa ũtungata thĩinĩ wa hekarũ ya Jehova, o na wa indo ciothe cia kũhũthagĩrwo ũtungata-inĩ wayo. **14** Nake akĩheana mũigana wa ũritũ wa thahabu ya gũthondeka indo ciothe cia thahabu cia kũhũthagĩrwo ũtungata-inĩ wa mĩthemba o mĩthemba, na ũritũ wa betha ya gũthondeka indo ciothe cia betha cia kũhũthagĩrwo ũtungata-inĩ wa mĩthemba o mĩthemba, ta ũũ: **15** ũritũ wa thahabu ya gũthondeka mĩtĩ ya thahabu ya kũigĩrĩrwo matawa na matawa mayo, na ũritũ wa o mũtĩ na matawa maguo; na ũritũ wa betha ya gũthondeka o mũtĩ wa betha wa kũigĩrĩra tawa na matawa maguo, kũringana na ũrĩa mũtĩ wa kũigĩrĩra matawa wahũthagĩrwo: **16** ũritũ wa thahabu ya gũthondeka metha ya kũigĩrĩra mĩgate ĩrĩa mĩamũre; na ũritũ wa betha ya gũthondeka metha cia betha; **17** na ũritũ wa thahabu therie ya gũthondeka hũũma, na mbakũri cia kũminjaminjĩria, na nyũngũ, ũritũ wa thahabu ya gũthondeka o thaani ya thahabu; na ũritũ wa betha ya gũthondeka o thaani ya betha; **18** na ũritũ wa thahabu therie ya gũthondeka kĩgongona gĩa gũcinĩrwo ũbumba. O na ningĩ akĩmũnengera mũcoro wa ngaari ya ita, ũguo nĩ kuuga ya makerubi ma thahabu marĩa maatambũrũkĩtie mathagu makahumbĩra ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova. **19** Daudi akiuga atĩrĩ, "Maũndũ maya mothe ndĩmandĩkĩte ũrĩa ndatongoririo nĩ guoko kwa Jehova kũrĩ igũrũ rĩakwa, na akĩĩhe ũmenyo wa maũndũ mothe ma mũcoro ũyũ." **20** Ningĩ Daudi akĩĩra mũriũ Solomoni atĩrĩ, "Gĩa na hinya na wĩyũmĩrĩrie, na ũrute wĩra ũcio. Ndũgetigĩre na ndũgakue ngoro, tondũ Jehova Ngai, o we Ngai wakwa, arĩ hamwe nawe. Ndagagũtiganĩria kana agũtirike nginya rĩrĩa wĩra wothe ũrĩa ũkaarutwo nĩ ũndũ wa ũtungata wa hekarũ ya Jehova ũgaathira. **21** Ikundi cia athĩnjĩri-Ngai na Alawii, nĩciĩhaarĩrie nĩ ũndũ wa wĩra wothe wa hekarũ ya Ngai, na mũndũ o wothe ũrĩ na wendo na nĩoĩ wĩra wa ũbundi o wothe nĩagagũteithia wĩra-inĩ ũyũ. Anene na andũ othe nĩmarĩathĩkagĩra wathani waku wothe."

29 Ningĩ Mũthamaki Daudi akĩĩra kĩũngano kĩu gĩothe atĩrĩ: "Mũriũ wakwa Solomoni, ũrĩa Ngai athuurĩte, nĩ mwĩthĩ na ndarĩ na ũmenyo wa kũigana. Wĩra ũyũ nĩ mũnene, tondũ nyũmba ĩno ĩhaana ta ya ũthamaki ti ya mũndũ no nĩ ya Jehova Ngai. **2** Nĩnjigithĩtie indo na ũhoti wakwa wothe nĩ ũndũ wa hekarũ ya Ngai wakwa, ngaiga thahabu nĩ ũndũ wa gũthondeka indo cia thahabu, na betha nĩ ũndũ wa gũthondeka indo cia betha, na gĩcango nĩ ũndũ wa gũthondeka indo cia gĩcango, na kĩgera nĩ ũndũ wa gũthondeka indo cia kĩgera, na mbaũ nĩ ũndũ wa gũthondeka indo cia mbaũ, o na tũhiga tũrĩa twĩtagwo onigithi tũrĩa tũtheecagĩrĩrwo indo-inĩ, na tũhiga tũrĩa tũhenagia twa kũgemia nyũmba, na tũhiga twa rangi wa mĩthemba mĩingĩ, na tũhiga twa goro twa mĩthemba mĩingĩ, na mahiga ma nyaigĩ ma mũthemba ũrĩa mwega, indo icio ciothe ngaigithia irĩ nyingĩ mũno. **3** Makĩria ma ũguo, harĩ kwĩrutĩra gwakwa igũrũ rĩa hekarũ ya Ngai wakwa nĩngũheana kĩgĩĩna gĩakwa mwene gĩa thahabu na betha nĩ ũndũ wa hekarũ ya Ngai wakwa, na icio ngũciheana nyongerere kĩrĩa kĩngĩ njigithĩtie nĩ ũndũ wa hekarũ ĩno theru: **4** ngũheana taranda ngiri ithatũ cia thahabu, o thahabu ĩrĩa ya Ofiri, na taranda ngiri mũgwanja cia betha ĩrĩa therie nĩ ũndũ wa kũgemia thingo cia nyũmba, **5** o na nĩ ũndũ wa wĩra wa thahabu na indo cia wĩra wa betha ũrĩa wothe ũkaarutwo nĩ mabundi. Na rĩrĩ, nũũ ũkwĩĩamũrĩra Jehova ũmũthĩ na kwĩyendera?" **6** Hĩndĩ ĩyo atongoria a nyũmba, na anene a mĩhĩrĩga ya Isiraeli, na anene a ikundi cia ngiri ngiri na anene a ikundi

cia igana igana na anene arĩa maarũgamagĩrĩra wĩra wa mũthamaki makĩheana indo na kwĩyendera. **7** Nĩ ũndũ wa wĩra wa hekarũ ya Ngai nĩmaheanire taranda ngiri ithano, na dariki ngiri ikũmi cia thahabu, na taranda ngiri ikũmi cia betha, na taranda ngiri ikũmi na inyanya cia gĩcango, na taranda ngiri igana rĩmwe cia kĩgera. **8** Mũndũ o wothe warĩ na tũhiga twa goro nĩatũheanire thĩinĩ wa kĩgĩĩna kĩa hekarũ ya Jehova kĩrĩa kĩamenyagĩrĩrwo nĩ Jehieli ũrĩa Mũgerishoni. **9** Andũ nĩmakenirio nĩ ũrĩa atongoria ao maamũkĩire ũhoro ũcio na kwĩyendera, tondũ nĩmarutĩire Jehova indo na ngoro yao yothe matekũringĩrĩrio. Mũthamaki Daudi o nake nĩakenire mũno. **10** Daudi nĩagoocire Jehova arĩ mbere ya kĩũngano kĩu gĩothe, akiuga atĩrĩ, "Ũrogoocwo wee, o Wee Jehova, Ngai wa ithe witũ Isiraeli, kuuma tene nginya tene. **11** Wee Jehova-rĩ, ũnene, na hinya, na riiri, na wathani, na ũkengi nĩ ciaku, nĩgũkorwo kĩndũ o gĩothe kĩrĩ igũrũ na thĩ nĩ gĩaku. Wee Jehova, ũthamaki nĩ waku; nĩũtũũgĩrĩtio, ũkanenehio gũkĩra indo ciothe. **12** Ũtonga na gĩtĩĩo ciumaga kũrĩ we; Wee nĩwe wathaga indo ciothe. Hinya na ũhoti wa gũtũũgĩria o na kũhe andũ othe hinya irĩ moko-inĩ maku. **13** Na rĩrĩ, Ngai witũ, nĩtũgũgũcookeria ngaatho, na tũkagooca rĩĩtwa rĩaku rĩrĩ riiri. **14** "No niĩ ngĩrĩ ũ, nao andũ akwa-rĩ, makĩrĩ a, atĩ no tũhote kũheana na ũtaana ta ũyũ? Indo ciothe ciumaga kũrĩ we, na kĩrĩa twakũhe no kĩrĩa kiumĩte moko-inĩ maku. **15** Ithuĩ tũrĩ ageni na agendi maitho-inĩ maku, o ta ũrĩa maithe maitũ ma tene othe maatariĩ. Matukũ maitũ gũkũ thĩ matariĩ o ta kĩĩruru, na gũtirĩ mwĩhoko wa gũtũũra. **16** Wee Jehova Ngai witũ, ũingĩ wa indo ici twaruta cia gũgwakĩra hekarũ nĩ ũndũ wa Rĩĩtwa rĩaku Itheru ciumĩte guoko-inĩ gwaku, na ciothe no ciaku. **17** Niĩ nĩnjũũĩ atĩ Wee Ngai wakwa nĩũtuĩragia ngoro, na nĩũkenagio nĩ ũrũngĩrĩru wa ngoro. Indo ici ciothe ndĩciheanĩte na kwĩyendera na wĩhokeku. Na rĩu ndĩ na gĩkeno nĩ ũndũ wa kwĩonera ũrĩa andũ aya aku marĩ haha makũrutĩire indo na wendo. **18** Wee Jehova, Ngai wa maithe maitũ Iburahĩmu, na Isaaka na Isiraeli, tũũria wendo ũyũ ũrĩ ngoro-inĩ cia andũ aku nginya tene na ũtũme matũũre magwathĩkagĩra. **19** Na ũhotithie mũriũ wakwa Solomoni kwĩrutĩra na ngoro yake yothe, kũmenyagĩrĩra maathani maku, na maũndũ marĩa wee wendaga o na kĩrĩra gĩaku kĩa watho wa kũrũmĩrĩrwo, na ekage maũndũ mothe nĩguo aake mwako wa nyũmba ĩno ĩhaana ta nyũmba ya ũthamaki, ĩrĩa niĩ njigithĩirie indo ciayo." **20** Ningĩ Daudi akĩĩra kĩũngano gĩothe atĩrĩ, "Goocai Jehova Ngai wanyu." Nĩ ũndũ ũcio andũ othe makĩgooca Jehova Ngai wa maithe mao; makĩinamĩrĩra, na makĩgũithia thĩ mbere ya Jehova na mbere ya mũthamaki. **21** Mũthenya ũyũ ũngĩ makĩrutĩra Jehova magongona na makĩmũrutĩra maruta ma njino, ta ũũ: ndegwa ngiri ĩmwe, na ndũrũme ngiri ĩmwe na tũtũrũme ngiri ĩmwe, o hamwe na maruta mao ma indo cia kũnyuuo na magongona mangĩ maingĩ nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli othe. **22** Makĩrĩa na makĩnyua marĩ na gĩkeno kĩnene mũthenya ũcio marĩ hau mbere ya Jehova. Ningĩ makĩamũkĩra Solomoni mũrũ wa Daudi arĩ mũthamaki hĩndĩ ya keerĩ, na makĩmũitĩrĩrĩria maguta mbere ya Jehova atuĩke wa kũmathamakĩra, nake Zadoku atuĩke mũthĩnjĩri-Ngai. **23** Nĩ ũndũ ũcio Solomoni agĩikarĩra gĩtĩ gĩa ũthamaki kĩa Jehova, na agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩa ithe Daudi. Nake akĩgaacĩra na agĩathĩkĩrwo Isiraeli guothe. **24** Anene othe, na andũ arĩa maarĩ njamba, hamwe na ariũ a Mũthamaki Daudi othe magĩtĩkĩra Mũthamaki Solomoni amaathage. **25** Jehova agĩtũũgĩria Solomoni mũno maitho-inĩ ma andũ a Isiraeli othe, na akĩmũhe ũthamaki ũrĩ na riiri ũtaahetwo mũthamaki ũngĩ wa Isiraeli mbere ĩyo. **26** Daudi mũrũ wa Jesii aarĩ mũthamaki wa Isiraeli guothe. **27** Aathamakĩire Isiraeli mĩaka mĩrongo ĩna, mĩaka mũgwanja yayo agĩthamaka arĩ Hebironi, nayo mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩtatũ agĩthamaka arĩ Jerusalemu. **28** Aakuire arĩ mũkũrũ mũno, arĩkĩtie gũkenera gũtũũra gwake matukũ maingĩ, na arĩ mũtongu, na agatĩĩo. Mũriũ Solomoni nĩwe wathamakire ithenya rĩake. **29** Naho ha maũndũ marĩa makoniĩ wathani wa Mũthamaki Daudi kuuma kĩambĩrĩrĩria nginya mũthia, nĩmandĩkĩtwo thĩinĩ wa maandĩko ma Samũeli ũrĩa warĩ muoni-maũndũ, na maandĩko-inĩ ma Nathani ũrĩa mũnabii na maandĩko-inĩ ma Gadi ũrĩa muoni-maũndũ, **30** hamwe na maũndũ mothe marĩa maakoniĩ ũthamaki wake na ũhoti ũrĩa aarĩ naguo, na ũrĩa maũndũ marĩa maamũthiũrũrũkĩirie maatariĩ na ma Isiraeli na mothamaki ma mabũrũri marĩa mangĩ mothe.

2 Maũndũ

1 Solomoni, mũrũ wa Daudi, nĩehaandire akĩrũma
wega ũthamaki-inĩ wake, nĩgũkorwo Jehova Ngai
wake aarĩ hamwe nake na akĩmũnenehia mũno makĩria.
2 Nake Solomoni akĩarĩria andũ a Isiraeli othe: akĩarĩria
anene a mbũtũ cia o ngiri ngiri, na anene a mbũtũ
cia o igana igana, na aciiri, o na atongoria othe
a kũu Isiraeli, na atongoria a nyũmba. **3** Nake
Solomoni na kĩũngano kĩu gĩothe makĩambata kũndũ
kũrĩa gũtũũgĩru kũu Gibeoni, nĩgũkorwo Hema-ya-
Gũtũnganwo ya Ngai nĩkuo yarĩ, ĩrĩa Musa ndungata ya
Jehova aathondekeire kũu werũ-inĩ. **4** Na rĩrĩ, Daudi
nĩambatĩtie ithandũkũ rĩa Ngai kuuma Kiriathu-Jearimu
akarĩĩga harĩa aarĩthondekeire, tondũ nĩarĩambĩire
hema kũu Jerusalemu. **5** No kĩgongona gĩa gĩcango
kĩrĩa gĩathondeketwo nĩ Bezaleli mũrũ wa Uri, mũrũ wa
Huru, kĩarĩ Gibeoni mbere ya hema ĩrĩa nyamũre ya
Jehova; nĩ ũndũ ũcio Solomoni na kĩũngano kĩu magĩthiĩ
hau gũtuĩria ũhoro kuuma kũrĩ Jehova. **6** Solomoni
akĩambata kĩgongona-inĩ kĩu gĩa gĩcango o hau mbere
ya Jehova thĩinĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo, na akĩrutĩra
hau igũrũ wakĩo magongona ngiri ĩmwe ma njino. **7**
Ũtukũ o ro ũcio-rĩ, Ngai akiumĩrĩra Solomoni, akĩmwĩra
atĩrĩ, "Hooya kĩrĩa gĩothe ũkwenda ngũhe." **8** Solomoni
agĩcookeria Ngai atĩrĩ, "Nĩwekĩire baba Daudi maũndũ
manene ma ũtugi na nĩũnduĩte mũthamaki ithenya
rĩake. **9** Na rĩrĩ, Wee Jehova Ngai, reke ũrĩa werĩire
baba Daudi ũhinge, nĩgũkorwo nĩũnduĩte mũthamaki
wa andũ aingĩ o ta rũkũngũ rwa thĩ. **10** He ũũgĩ na
ũmenyo, nĩguo ndongoragie andũ aya, nĩ ũndũ-rĩ,
nũũ ũngĩhota gwatha andũ aya aku aingĩ ũũ?" **11**
Ngai akĩĩra Solomoni atĩrĩ, "Kuona atĩ ũndũ ũyũ nĩguo
wendi wa ngoro yaku na ndũnahooya ũtonga, kana
kũgĩa indo nyingĩ o na kana gĩtĩĩo, kana gĩkuũ gĩa thũ
ciaku, na kuona atĩ ndũnahooya ũtũũre muoyo matukũ
maingĩ, no wahooya ũũgĩ na ũmenyo wa gwathaga
andũ akwa arĩa ngũtuĩte mũthamaki wao-rĩ, **12** nĩ ũndũ
ũcio nĩũkũheo ũũgĩ na ũmenyo. O na ningĩ nĩngũkũhe
ũtonga, na indo nyingĩ o na gĩtĩĩo, iria itarĩ mũthamaki
ũrĩ wakorwo nacio mbere ĩyo, na gũtarĩ mũthamaki
ũkaagĩa nacio thuutha waku." **13** Ningĩ Solomoni
agĩthiĩ Jerusalemu oimĩte handũ harĩa hatũũgĩru kũu
Gibeoni hau mbere ya Hema-ya-Gũtũnganwo. Nake
agĩthamakĩra Isiraeli. **14** Solomoni nĩacookanĩrĩirie
ngaari cia ita na mbarathi; aarĩ na ngaari cia ita 1,400
na mbarathi 12,000 iria aigĩte matũũra-inĩ manene
ma ngaari cia ita, na akaiga iria ingĩ hakuhĩ nake
kũu Jerusalemu. **15** Mũthamaki nĩatũmire betha na
thahabu cingĩhe Jerusalemu o ta mahiga, mĩtarakwa
nayo yarĩ mĩingĩ o ta mĩkũyũ ĩrĩa ĩrĩ magũrũ-inĩ ma
irĩma. **16** Mbarathi cia Solomoni cioimaga Misiri na
kuuma Kilikia, nao onjorithia a mũthamaki maacigũraga
kuuma Kilikia. **17** Maagũraga ngaari ĩmwe ya ita kuuma
Misiri cekeri 600 cia betha, nayo mbarathi ĩmwe ĩkoima
cekeri 150. Ningĩ nĩmacookaga magacitwara ikenderio
athamaki othe a Ahiti na a Suriata.

2 Solomoni nĩathanire gwakwo hekarũ ĩtanĩtio na
Rĩĩtwa rĩa Jehova, o na kwĩyakĩra nyũmba yake
ya ũthamaki. **2** Nĩandĩkithirie andũ 70,000 a gũkuua
mĩrigo, na 80,000 a gwacũhia mahiga irĩma-inĩ, na
anyabara 3,600 a kũmaroraga. **3** Solomoni agĩtũmĩra
Hiramu mũthamaki wa Turo ndũmĩrĩri ĩno: "Ndehithĩria
mĩgogo ya mĩtarakwa o ta ũrĩa wekĩire baba Daudi
rĩrĩa wamũrehithĩirie mĩtarakwa ya gwaka nyũmba
ya ũthamaki ya gũikaraga. **4** Na rĩrĩ, rĩu ndĩ hakuhĩ
gwaka hekarũ ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wakwa
na ndĩmĩamũre ĩtuĩke yake ya gũcinagĩra ũbumba
ũrĩa ũtararĩkaga wega mbere yake, o na ya kũigagwo
mĩgate ĩrĩa mĩamũre mahinda mothe, na ya kũrutagĩra
magongona ma njino o rũciinĩ, na hwaĩ-inĩ, na mĩthenya
ya Thabatũ, na hĩndĩ ya Tũrũgamo twa Mweri na
ciathĩ iria nyamũre cia Jehova Ngai witũ. Ũyũ nĩ watho
mwandĩke wa Isiraeli wa gũtũũra nginya tene. **5**
"Hekarũ ĩrĩa ngwaka nĩ nene mũno, tondũ Ngai witũ
nĩ mũnene gũkĩra ngai iria ingĩ ciothe. **6** No rĩrĩ,
nũũ ũngĩhota kũmwakĩra hekarũ, kuona atĩ igũrũ, o
kũrĩa igũrũ mũno, ndangĩiganĩra kuo? Niĩ ndĩkĩrĩ ũ
wa kũmwakĩra hekarũ, tiga no handũ ha gũcinagĩra
magongona mbere yake? **7** "Tondũ ũcio-rĩ, ndũmĩra
mũndũ mũũgĩ na wĩra wa gwaka indo cia thahabu
na betha, na gĩcango o na igera na rangi wa ndathi,
na rangi mũtune ta gakarakũ na rangi wa bururu, na
mũndũ mũũgĩ na wĩra wa gũkurura mĩcoro, oke arute
wĩra Juda na Jerusalemu hamwe na aruti a wĩra akwa
arĩa oogĩ na wĩra, arĩa maahaarĩirio nĩ baba Daudi. **8**
"O na ningĩ ũndehithĩrie mĩgogo ya mĩtarakwa, na
mĩthengera, na mĩthandari yumĩte kũu Lebanoni, tondũ
nĩnjũũĩ andũ aku nĩ oogĩ na ũhoro wa gwatũra mbaũ.
Andũ akwa makaarutithanagia wĩra na andũ aku **9**
nĩgeetha ũnyonere mbaũ nyingĩ, tondũ hekarũ ĩrĩa
ngwaka no nginya ĩkorwo ĩrĩ nene na ĩrĩ thaka mũno.
10 Nĩngaahe ndungata ciaku iria ciatũũraga mbaũ kori
20,000 cia mũtu wa ngano, na kori 20,000 cia cairi,
na mbathi 20,000 cia ndibei, na mbathi 20,000 cia
maguta ma mĩtamaiyũ." **11** Nake Hiramu mũthamaki
wa Turo akĩandĩka marũa agĩcookeria Solomoni ũhoro,
akiuga atĩrĩ: "Tondũ wa ũrĩa Jehova endete andũ ake-rĩ,
nĩagũtuĩte mũthamaki wao." **12** Ningĩ Hiramu agĩthiĩ na
mbere, akiuga atĩrĩ: "Jehova Ngai wa Isiraeli arogoocwo,
o we wombire igũrũ na thĩ! Nĩaheete Mũthamaki Daudi
mũriũ mũũgĩ, ũheetwo ũhoti wa gwĩciiria na ũkũũrani
wa maũndũ, we nĩwe ũgwakĩra Jehova hekarũ o na
eyakĩre nyũmba ya ũthamaki. **13** "Nĩngũgũtũmĩra
Huramu-Abi, mũndũ mũũgĩ mũno na wĩra, **14** ũrĩa nyina
wake oimĩte Dani nake ithe akoima Turo. Nĩarutĩtwo
kũruta wĩra wa thahabu na wa betha, na wa gĩcango na
wa kĩgera, na wa mahiga na wa mbaũ, na wa ndigi cia
rangi wa ndathi na wa rangi wa bururu na wa ndigi
cia rangi mũtune ta gakarakũ, na wa gatani ĩrĩa njega.
Nĩarĩkĩtie kwĩmenyeria kũruta wĩra wothe wa gũkurura
mĩcoro, na no acore mĩcoro ĩrĩa yothe angĩĩrwo acore.
Nĩakarutithania wĩra na mabundi maku na arĩa a
mwathi wakwa, thoguo Daudi. **15** "Rĩu-rĩ, mwathi
wakwa nĩagĩtũmĩre ndungata ciake ngano na cairi, na
maguta ma mĩtamaiyũ na ndibei iria eranĩire, **16** na
ithuĩ nĩtũgũtema mĩgogo yothe ĩrĩa ũbataire kuuma

Lebanoni, na tũmĩikũrũkie tũmĩohanĩtie, ĩgereirio iriainĩ nginya Jopa. Nawe ũgĩcooke ũmĩoe ũmĩtware nginya Jerusalemu." **17** Nake Solomoni agĩtara ageni othe arĩa maarĩ Isiraeli, thuutha wa itarana rĩrĩa ithe Daudi aataranĩte; na magĩkorwo maarĩ ageni 153,600. **18** Nake akĩgaya andũ 70,000 ao matuĩke akuui a mĩrigo, na andũ 80,000 ao matuĩke aicũhia a mahiga irĩma-inĩ, hamwe na anyabara 3,600 a kũrũgamĩrĩra andũ makĩruta wĩra.

3 Hĩndĩ ĩyo Solomoni akĩambĩrĩria gwaka hekarũ ya Jehova kũu Jerusalemu Kĩrĩma-inĩ kĩa Moria, harĩa Jehova oimĩrĩire ithe Daudi. Hau nĩho kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano kĩa Arauna ũrĩa Mũjebusi, handũ harĩa Daudi aaheanĩte hekarũ ĩgaakwo. **2** Aambĩrĩirie gwaka mũthenya wa ĩĩrĩ wa mweri wa keerĩ, mwaka wa ĩna wa ũthamaki wake. **3** Mũthingi ũrĩa Solomoni eenjire nĩ ũndũ wa gwaka hekarũ ya Ngai warĩ mĩkono mĩrongo ĩtandatũ kũraiha na mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ kwarama, gũgĩtũmĩrwo mĩkono ya gĩthimo gĩa tene. **4** Nakĩo gĩthaku kĩrĩa kĩarĩ hau mbere ya hekarũ kĩarĩ kĩa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ kũraiha, gĩkĩranĩtie wariĩ wa nyũmba ĩyo, na mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ kũraiha na igũrũ. Mwena wa thĩĩnĩ wakĩo akĩũgemia na thahabu ĩrĩa therie. **5** Akĩhũũrĩra nyũmba ĩrĩa nene mbaũ cia mĩthengera na agĩcihumbĩra na thahabu ĩrĩa njega mũno, na akĩmĩgemia na mĩcoro ya mĩkĩndũ na mĩcoro ya irengeeri. **6** Aagemirie hekarũ na tũhiga twa goro. Nayo thahabu ĩrĩa aahũthĩrire yarĩ thahabu ya Paravaimu. **7** Nacio mbaũ cia mĩratho, na buremu cia mĩrango, na thingo, na mĩrango ya hekarũ, agĩcigemia na thahabu, na agĩkururithia mĩhiano ya makerubi thingo-inĩ. **8** Ningĩ Solomoni agĩaka Handũharĩa-Hatheru-Mũno, ũraihu waho waringaine na wariĩ wa hekarũ, mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ kũraiha na mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ kwarama. Akĩgemia thĩĩnĩ waho na taranda 600 cia thahabu ĩrĩa njega mũno. **9** Ũritũ wa mĩcumarĩ ya thahabu warĩ wa cekeri mĩrongo ĩtano. Ningĩ agĩcooka akĩgemia mĩena ya na igũrũ ya hau Hatheru-Mũno na thahabu. **10** Thĩĩnĩ wa Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno nĩakururithirie makerubi meerĩ na akĩmagemia na thahabu. **11** Ũraihu wa mathagu ma makerubi wothe warĩ mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ. Ithagu rĩmwe rĩa ikerubi rĩa mbere rĩarĩ rĩa mĩkono ĩtano kũraiha na rĩkahutia rũthingo rwa hekarũ, narĩo ithagu rĩu rĩngĩ o narĩo rĩarĩ rĩa mĩkono ĩtano kũraiha na rĩkahutia ithagu rĩa ikerubi rĩu rĩngĩ. **12** O narĩo ithagu rĩmwe rĩa ikerubi rĩa keerĩ rĩarĩ na ũraihu wa mĩkono ĩtano na rĩkahutia rũthingo rũu rũngĩ rwa hekarũ, na ithagu rĩu rĩngĩ rĩarĩo o narĩo rĩarĩ na ũraihu wa mĩkono ĩtano na rĩkahutia ithagu rĩa ikerubi rĩa mbere. **13** Mathagu ma makerubi maya maarĩ na ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ. Maicũhĩtio marũgamĩte na magũrũ, na mang'etheire nyũmba nene. **14** Solomoni nĩathondekire gĩtambaya gĩa gũcuurio kĩa ndigi cia rangi wa bururu, na cia rangi wa ndathi na cia rangi mũtune ta gakarakũ na gĩa gatani ĩrĩa njega, na mĩhiano ya makerubi nĩyatumĩrĩirwo gĩtambayainĩ kĩu. **15** Mwena wa mbere wa hekarũ agĩaka itugĩ igĩrĩ, na cierĩ ciarĩ na ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩtatũ na ĩtano; o gĩtugĩ kĩarĩ na kĩongo igũrũ rĩakĩo kĩa mũigana wa mĩkono ĩtano. **16** Nĩathondekire irengeeri igathĩkanĩtio, na agĩciigĩrĩra igũrũ rĩa itugĩ icio. Ningĩ nĩathondekire mĩhiano igana rĩmwe ya matunda ma makomamanga na akĩmĩnyiitithania na irengeeri icio ciagathĩkanĩtio. **17** Aakire itugĩ icio mwena wa mbere wa hekarũ, kĩmwe mwena wa gũthini, na kĩrĩa kĩngĩ mwena wa gathigathini. Kĩa mwena wa gũthini agĩgĩĩta Jakini, na kĩa mwena wa gathigathini agĩgĩĩta Boazu.

4 Ningĩ Solomoni agĩakithia kĩgongona gĩa gĩcango kĩa ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ, na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ, na mĩkono ikũmi kũraiha na igũrũ. **2** Agĩcooka agĩaka itangi inene mũno rĩrĩa rĩetagwo Karia rĩa kĩgera gĩtwekie, na rĩarĩ rĩa gĩthiũrũrĩ, na rĩarĩ rĩa mĩkono ikũmi kuuma mwena ũmwe wa mũromo nginya ũrĩa ũngĩ, na mĩkono ĩtano kũraiha na igũrũ. Rĩathimwo gĩthiũrũrĩ kĩarĩo rĩathiũrũrũkĩirio nĩ rũrigi rwa mĩkono mĩrongo ĩtatũ. **3** Mũhuro wa mũthia warĩo, nĩrĩathiũrũrũkĩirio na magemio mahaanaine na ndegwa, o mũkono ũmwe ndegwa ikũmi. Ndegwa icio ciaigĩtwo mĩhari ĩĩrĩ itwekanĩirio na Karia kau ikanyiitana. **4** Nako Karia kau kaigĩrĩirwo igũrũ rĩa mĩhiano ya ndegwa ikũmi na igĩrĩ: ithatũ ciacio ciarorete mwena wa gathigathini, na ithatũ ikarora mwena wa ithũĩro, na ithatũ ikarora mwena wa gũthini, ithatũ ikarora irathĩro. Karia kau kaigĩrĩirwo igũrũ rĩacio, nacio ciĩga cia na thuutha cia ndegwa icio nĩcio ciarorete na kũu thĩĩnĩ. **5** Ũtungu wa Karia kau waiganaine na rũhĩ kwarama, naruo rũtiriho rwako rwatariĩ ta rũtiriho rwa gĩkombe, kana ta gĩtoka gĩcanũku. Karia kau kaiganagĩra maaĩ mbathi 3,000. **6** Ningĩ agĩthondeka iraĩ ikũmi cia gwĩthambĩra, na akĩiga ithano mwena wa gũthini na ithano mwena wa gathigathini. Indo iria ciahũthagĩrwo nĩ ũndũ wa magongona ma njino ciathambagĩrio thĩĩnĩ wacio, no Karia kau geethambagĩrwo nĩ athĩnjĩri-Ngai. **7** Nĩathondekire mĩtĩ ikũmi ya kũigĩrĩrwo matawa ya thahabu, o ta ũrĩa mũthondekere wamo watuĩtwo, na akĩmĩiga hekarũ thĩĩnĩ, ĩtano akĩmĩiga mwena wa gũthini na ĩtano mwena wa gathigathini. **8** Agĩcooka agĩthondeka metha ikũmi, agĩciiga thĩĩnĩ wa hekarũ, ithano mwena wa gũthini na ithano mwena wa gathigathini, agĩcooka agĩthondeka mbakũri 100 cia thahabu cia kũminjaminjĩria maaĩ. **9** Nĩathondekire nja ya athĩnjĩri-Ngai, na nja ĩrĩa nene na mĩrango yayo, nayo mĩrango akĩmĩgemia na gĩcango. **10** Akĩiga Karia kau mwena wa gũthini, koine-inĩ ya irathĩro ya mwena wayo. **11** O na nĩathondekire nyũngũ na icakũri na mbakũri cia kũminjaminja maaĩ. Nĩ ũndũ ũcio Huramu akĩrĩkia wĩra wothe ũrĩa aaheetwo arute nĩ Mũthamaki Solomoni thĩĩnĩ wa Hekarũ ya Ngai, naguo nĩ: **12** itugĩ iria igĩrĩ, na ciongo igĩrĩ iria ciahaanaga ta mbakũri irĩ igũrũ wa itugĩ icio; na irengeeri iria igĩrĩ ciagathĩkanĩtio ta mĩnyororo iria ciagemetie ciongo icio ciarĩ igũrũ wa itugĩ; **13** na makomamanga marĩa 400 ma irengeeri iria igĩrĩ ciagathĩkanĩtio ta mĩnyororo (yarĩ mĩhari ĩĩrĩ ya makomamanga o harĩ kĩrengeeri kĩmwe, ĩkagemia ciongo icio ciahanaga ta mbakũri iria ciarĩ igũrũ wa itugĩ icio); **14** makaari na iraĩ ciamo; **15** Karia na mĩhiano ya ndegwa iria ikũmi na igĩrĩ rungu rwako; **16** nyũngũ, na icakũri, na hũũma cia nyama, na indo ciothe iria ciakonainie nacio. Indo icio ciothe Huramu-Abi aathondekeire Mũthamaki Solomoni cia hekarũ

ya Jehova, ciarĩ cia gĩcango gĩkumuthe gĩkahenia. **17** Nake mũthamaki aatwekithagĩria indo icio kũrĩa gwathondekagĩrwo indo cia rĩũmba kũu werũ-inĩ wa Jorodani gatagatĩ ga Sukothu na Zarethani. **18** Indo icio ciothe ciathondekithirio nĩ Solomoni ciarĩ nyingĩ mũno, ũũ atĩ ũritũ wa gĩcango ndwamenyekire ũrĩa waiganaga. **19** Ningĩ Solomoni nĩathondekithirie indo ciothe iria ciarĩ thĩinĩ wa hekarũ ya Ngai: aathondekire kĩgongona gĩa thahabu; na metha cia mĩgate ĩrĩa yaigagwo mbere ya Jehova; **20** na mĩtĩ ya matawa ya thahabu therie hamwe na matawa mayo ma gwakanaga marĩ mbere ya harĩa haamũre o ta ũrĩa gwathanĩtwo; **21** na wĩra wa magemio wa mahũa ma thahabu, na matawa na mĩĩhato (iria ciathondeketwo na thahabu theri); **22** magathĩ ma kũrenga ndaambĩ, ma thahabu therie, na mbakũri cia kũminjaminjĩria, na thaani na ngĩo cia mwaki; na mĩrango ya thahabu ya hekarũ: na mĩrango ya thĩinĩ ya gũthiĩ Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, na mĩrango ya nyũmba ĩrĩa nene ya Hekarũ.

5 Rĩrĩa wĩra wothe ũrĩa Solomoni aarutagĩra hekarũ ya Jehova warĩkire-rĩ, akĩrehe indo iria ciamũrĩtwo nĩ ithe Daudi, nacio nĩ betha na thahabu na indo cia thĩinĩ, agĩciiga harĩa haigagwo mĩthiithũ ya hekarũ ya Ngai. **2** Ningĩ Solomoni agĩĩta athuuri a Isiraeli, na atongoria othe a mĩhĩrĩga, na anene a nyũmba cia andũ a Isiraeli, moke Jerusalemu nĩguo maambatie ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova kuuma Zayuni, Itũũra rĩrĩa Inene rĩa Daudi. **3** Nao andũ othe a Isiraeli magĩũka hamwe kũrĩ mũthamaki hĩndĩ ya gĩathĩ, mweri-inĩ wa mũgwanja. **4** Rĩrĩa athuuri othe a Isiraeli maakinyire, Alawii makĩoya ithandũkũ rĩu, **5** nao makĩambatia ithandũkũ, hamwe na Hema-ya-Gũtũnganwo, na indo ciothe iria nyamũre ciarĩ thĩinĩ wayo. Nao athĩnjĩri-Ngai, arĩa maarĩ Alawii, magĩciambatia; **6** nake Mũthamaki Solomoni na kĩũngano gĩothe kĩa Isiraeli kĩrĩa gĩacemanĩtie harĩ we marĩ mbere ya ithandũkũ rĩu, makĩruta magongona ma ng'ondu na ng'ombe nyingĩ mũno, ũũ atĩ itingĩandĩkirwo mũigana wacio kana itarĩke. **7** Nao athĩnjĩri-Ngai magĩcooka makĩrehe ithandũkũ rĩu rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova handũ harĩo harĩa haamũre thĩinĩ wa hekarũ, ũguo nĩ ta kuuga Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, makĩrĩiga rungu rwa mathagu ma makerubi. **8** Makerubi macio maatambũrũkĩtie mathagu mamo igũrũ rĩa harĩa haigĩtwo ithandũkũ rĩu, makahumbĩra ithandũkũ o hamwe na mĩtĩ yarĩo ya kũrĩkuua. **9** Mĩtĩ ĩyo yarĩ mĩraihu mũno ũũ atĩ mĩthia yayo, yumĩte ithandũkũ-inĩ, nĩĩngĩonekanire nĩ mũndũ arĩ hau mbere ya harĩa haamũre, no ndĩonekaga nĩ mũndũ arĩ nja ya Handũ-harĩa-Hatheru; na ĩrĩ o ho nginya ũmũthĩ. **10** Thĩinĩ wa ithandũkũ rĩu gũtiarĩ na kĩndũ kĩngĩ tiga o ihengere iria igĩrĩ Musa aaigĩte ho rĩrĩa aarĩ Horebu, kũrĩa Jehova aarĩkanĩire kĩrĩkanĩro na andũ a Isiraeli maarĩkia kuuma Misiri. **11** Ningĩ athĩnjĩri-Ngai makĩehera makiuma Handũ-harĩa-Hatheru. Athĩnjĩri-Ngai othe arĩa maarĩ hau nĩmetheretie matekũrũmbũiya ikundi ciao. **12** Nao Alawii othe arĩa maarĩ aini, nĩo Asafu, na Hemani na Jeduthuni na ariũ ao na andũ ao, makĩrũgama mwena wa irathĩro wa kĩgongona, mehumbĩte gatani iria njega, marĩ na thaani iria ihũũrithanagio ikagamba, na inanda cia mũgeeto, na cia kĩnũbi. Moimĩtwo thuutha nĩ athĩnjĩri-Ngai 120 makĩhuhaga tũrumbeta. **13** Ahuhi tũrumbeta na aini makĩamũkĩria na mũgambo ũmwe magĩcookeria Jehova ngaatho na makĩmũgooca. Marĩ na tũrumbeta, na thaani iria ihũũrithanagio ikagamba na indo iria ingĩ cia ũini, makĩanĩrĩra makĩgooca Jehova na makĩina makiugaga atĩrĩ: "Jehova nĩ mwega; wendo wake ũtũũraga nginya tene." Hĩndĩ ĩyo hekarũ ya Jehova ĩkĩiyũra itu, **14** nao athĩnjĩri-Ngai matingĩahotire kũruta wĩra wao nĩ ũndũ wa itu rĩu, nĩgũkorwo riiri wa Jehova nĩwaiyũrire hekarũ ĩyo ya Ngai.

6 Ningĩ Solomoni akiuga atĩrĩ, "Jehova oigĩte atĩ arĩikaraga thĩinĩ wa itu rĩrĩa itumanu. **2** No rĩrĩ, nĩngwakĩire hekarũ kĩĩrorerwa, handũ haku ha gũtũũra nginya tene." **3** O hĩndĩ ĩyo, kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli kĩrũgamĩte hau, mũthamaki agĩkĩhũgũkĩra na agĩkĩrathima. **4** Ningĩ akiuga atĩrĩ: "Jehova arogoocwo, o we Ngai wa Isiraeli, ũrĩa ũhingĩtie na moko make ũrĩa erĩire baba Daudi na kanua gake mwene. Nĩgũkorwo oigĩte atĩrĩ, **5** 'Kuuma mũthenya ũrĩa ndaarutire andũ akwa Misiri, ndirĩ ndathuura itũũra inene mũhĩrĩga-inĩ o na ũmwe wa Isiraeli atĩ nĩguo njakĩrwo hekarũ ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa kuo, o na kana ngaathuura mũndũ o na ũrĩkũ atuĩke wa gũtongoria andũ akwa a Isiraeli. **6** No rĩrĩ, nĩthuurĩte Jerusalemu nĩguo Rĩĩtwa rĩakwa rĩikarage kuo, na nĩ thuurĩte Daudi athamakĩre andũ akwa a Isiraeli.' **7** "Baba Daudi nĩatuĩte na ngoro yake gwaka hekarũ ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩa Jehova, o we Ngai wa Isiraeli. **8** No Jehova eerire baba Daudi atĩrĩ, 'Tondũ nĩwaatuĩte na ngoro yaku kũnjakĩra hekarũ ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa-rĩ, nĩ wekire wega nĩ gwĩciiria ũguo ngoro-inĩ yaku. **9** No rĩrĩ, wee tiwe ũgwaka hekarũ ĩyo, no nĩ mũrũguo ũrĩa uumĩte mũthiimo waku na thakame-inĩ yaku, ũcio nĩwe ũkaanjakĩra hekarũ ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa.' **10** "Jehova nĩatũũrĩtie kĩrĩkanĩro kĩrĩa eeranĩire. Nĩnjookete ithenya rĩa baba Daudi, na rĩu nĩnjikarĩire gĩtĩ gĩa ũthamaki gĩa Isiraeli, o ta ũrĩa Jehova eeranĩire, na nĩnjakĩte hekarũ ĩrĩa ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩa Jehova, Ngai wa Isiraeli. **11** Hau nĩho njigĩte ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro rĩrĩa rĩigĩtwo kĩrĩkanĩro kĩrĩa Jehova aarĩkanĩire na andũ a Isiraeli." **12** Ningĩ Solomoni akĩrũgama mbere ya kĩgongona kĩa Jehova o hau mbere ya kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli, agĩtambũrũkia moko make. **13** Na rĩrĩ, Solomoni nĩathondekete rũtara rwa gĩcango rwa mĩkono ĩtano kũraiha, na mĩkono ĩtano kwarama, na mĩkono ĩtatũ kũraiha na igũrũ, na akĩrũiga gatagatĩ ka nja ĩyo. Akĩrũgama rũtara-inĩ igũrũ na agĩturia maru mbere ya kĩũngano kĩu gĩothe gĩa Isiraeli na akĩambararia moko make na igũrũ. **14** Nake akiuga atĩrĩ: "Wee Jehova, Ngai wa Isiraeli, gũtirĩ Ngai ũngĩ ũhaana tawe, kũu igũrũ kana gũkũ thĩ, o Wee ũhingagia kĩrĩkanĩro gĩaku kĩa wendo harĩ ndungata ciaku iria irũmagĩrĩra njĩra yaku na ngoro ciao ciothe. **15** Wee nĩũhingĩirie baba Daudi, ndungata yaku, kĩrĩkanĩro gĩaku; ũndũ ũrĩa weranĩire na kanua gaku nĩũhingĩtie na guoko gwaku, o ta ũrĩa kũhaana ũmũthĩ. **16** "Na rĩrĩ, Jehova, Ngai wa Isiraeli, hingĩria ndungata yaku baba, Daudi, ciĩranĩro iria wamwĩrĩire rĩrĩa woigire atĩrĩ, 'Ndũkaaga mũndũ wa gũikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene gĩa Isiraeli

arĩ mbere yakwa, angĩkorwo ariũ aku nĩmarĩthiiaga na mĩthiĩre yagĩrĩire mbere yakwa kũringana na watho wakwa o ta ũrĩa wee ũtũire ũthiiaga.' **17** Na rĩrĩ, Wee Jehova, Ngai wa Isiraeli, reke kiugo gĩaku kĩrĩa werĩire ndungata yaku Daudi kĩhinge. **18** "No kũhoteke Ngai agĩtũũranie na andũ gũkũ thĩ? Igũrũ, o na kũũrĩa igũrũ mũno-rĩ, wee ndũngĩiganĩra kuo. Hekarũ ĩno njakĩte-rĩ, ndĩkĩrĩ nini makĩria? **19** No o na kũrĩ ũguo-rĩ, thikĩrĩria ihooya rĩa ndungata yaku, ĩgĩthaithana ĩiguĩrwo tha, Wee Jehova Ngai wakwa. Igua gũkaya na ihooya rĩrĩa ndungata yaku ĩrakũhooya ĩrĩ mbere yaku. **20** Maitho maku maroikara marorete hekarũ ĩno mũthenya na ũtukũ, o handũ haha wee woigire atĩ nĩũgatũma Rĩĩtwa rĩaku rĩkoragwo ho. Ũroigua ihooya rĩrĩa ndungata yaku ĩrĩhooyaga ĩrorete handũ haha. **21** Igua gũthaithana kwa ndungata yaku na kwa andũ aku a Isiraeli rĩrĩa mekũhooya marorete handũ haha. Ũigue ũrĩ kũu igũrũ, o kũu gĩikaro gĩaku; na watũigua-rĩ, ũgatũrekera. **22** "Rĩrĩa mũndũ angĩhĩtĩrĩria mũndũ wa itũũra rĩake na gũtuĩke no nginya ehĩte, nake oke ehĩtĩre hau mbere ya kĩgongona gĩaku kĩa hekarũ-inĩ ĩno-rĩ, **23** hĩndĩ ĩyo ũkaigua ũrĩ o kũu igũrũ, na ũtue itua. Tuithania ndungata ciaku ciira, ũtũme ũrĩa ũhĩtĩirie ũrĩa ũngĩ acookererwo nĩ mahĩtia make marĩa ekĩte. Nake ũrĩa ũtehĩtie ũmũtue ndehĩtie na ũndũ ũcio wonanie atĩ ti mwĩhia. **24** "Rĩrĩa andũ aku a Isiraeli maahootwo nĩ thũ tondũ nĩmakũhĩtĩirie nao magũcookerere na moimbũre rĩĩtwa rĩaku, mahooe magĩgũthaithaga marĩ hekarũ-inĩ ĩno-rĩ, **25** hĩndĩ ĩyo ũkaamaigua ũrĩ o kũu igũrũ na ũrekere andũ aku a Isiraeli mehia mao na ũmacookie bũrũri ũrĩa wamaheire hamwe na maithe mao. **26** "Rĩrĩa igũrũ rĩkaahingwo, na mbura yaage kuura tondũ wa ũrĩa andũ aku makũhĩtĩirie, mangĩkaahooya marorete handũ haha, na moimbũre rĩĩtwa rĩaku na magarũrũke matigane na mehia mao tondũ nĩũmanyamarĩtie-rĩ, **27** hĩndĩ ĩyo ũkaamaigua ũrĩ o kũu igũrũ na ũrekere ndungata ciaku, andũ aku a Isiraeli, mehia mao. Marute mũtũũrĩre ũrĩa mwagĩrĩru, na ũmoirĩrie mbura bũrũri-inĩ ũcio waheire andũ aku ũtuĩke igai rĩao. **28** "Kũngĩkaagĩa ng'aragu kana mũthiro bũrũri-inĩ, kana mĩgũnda ĩhĩe nĩ mbaa kana mbuu, kana gũũke ngigĩ kana ngũnga, kana thũ imarigiicĩrie itũũra-inĩ rĩmwe rĩao, na mwanangĩko o na ũrĩkũ kana mũrimũ ũngĩgooka-rĩ, **29** na rĩrĩa mũndũ o na ũrĩkũ wa andũ aku a Isiraeli, angĩkaahooya kana athaithane, nĩ ũndũ wa mũndũ kũmenya mĩnyamaro ĩrĩa arĩ nayo, o na ruo, na atambũrũkie moko make amerekeirie hekarũ-inĩ ĩno, **30** hĩndĩ ĩyo ũkaamaigua ũrĩ o kũu igũrũ gĩikaro-inĩ gĩaku, ũmarekere na ũtuĩre o mũndũ itua kũringana na ũrĩa wothe ekĩte, tondũ we nĩũĩ ngoro yake nĩgũkorwo nowe wiki ũũĩ ngoro cia andũ, **31** nĩgeetha matũũre magwĩtigĩrĩte, na mathiiage na mĩthiĩre yaku rĩrĩa rĩothe marĩtũũraga bũrũri-inĩ ũyũ waheire maithe maitũ. **32** "Ha ũhoro wa mũndũ wa kũngĩ ũrĩa ũtarĩ wa andũ aku a Isiraeli no nĩ oimĩte bũrũri wa kũraya nĩ ũndũ wa ngumo ya rĩĩtwa rĩaku inene na ũhoro wa ciĩko cia guoko gwaku kũrĩ hinya gũtambũrũkĩtio, rĩrĩa agooka ahooe erekeire hekarũ ĩno, **33** hĩndĩ ĩyo ũkaamũigua ũrĩ o kũu igũrũ gĩikaro-inĩ gĩaku, na mũndũ ũcio wa kũngĩ ũkaamũhingĩria o ũrĩa agakũhooya, nĩgeetha andũ othe a thĩ mamenye rĩĩtwa rĩaku na magwĩtigĩre, o ta ũrĩa andũ aku a Isiraeli magwĩtigĩrĩte, na mamenye atĩ nyũmba ĩno njakĩte, ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩaku. **34** "Rĩrĩa andũ aku maathiĩ mbaara-inĩ kũrũa na thũ ciao o kũrĩa ũngĩmatũma, nao makũhooe merekeire itũũra rĩĩrĩ inene ũthuurĩte na hekarũ ĩno njakĩte ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩaku, **35** hĩndĩ ĩyo ũkaigua mahooya mao na gũthaithana kwao ũrĩ kũu igũrũ, na ũmatirĩrĩre ũhoro-inĩ ũcio wao. **36** "Rĩrĩa makwĩhĩria, nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũtehagia, nawe ũmarakarĩre ũmaneane kũrĩ thũ, nacio imatahe ĩmatware bũrũri wa kũraya kana wa gũkuhĩ; **37** nao mangĩĩcookera ngoro-inĩ ciao marĩ o kũu bũrũri-inĩ ũrĩa maatahĩirwo, na merire, na magũthaithe marĩ o kũu maatahĩirwo, na moige atĩrĩ, 'Nĩtwĩhĩtie, na nĩtwĩkĩte mahĩtia na tũgeka maũndũ ma waganu'; **38** no mangĩgũcookerera na ngoro ciao ciothe na muoyo wao marĩ o bũrũri-inĩ ũrĩa maatahĩirwo, na mahooe merekeire bũrũri ũrĩa waheire maithe mao, na merekeire itũũra rĩrĩa inene rĩrĩa ũthuurĩte na merekeire hekarũ ĩno njakĩte ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩaku; **39** hĩndĩ ĩyo ũrĩ o kũu igũrũ gĩikaro-inĩ gĩaku, ũkaigua ihooya rĩao na mathaithana mao na ũmatirĩrĩre ũhoro-inĩ ũcio wao. Na ũkaarekera andũ aku, o acio makwĩhĩirie. **40** "Na rĩrĩ, Ngai wakwa, ũrohingũra maitho maku, o namo matũ maku mathikĩrĩrie mahooya marĩa marĩhooyagĩrwo handũ haha. **41** "Rĩu gĩũkĩre, Wee Jehova Ngai, na ũũke handũ haku ha kũhurũka, **42** Wee Jehova Ngai, ndũgatiganĩrie ũrĩa waku mũitĩrĩrie maguta.

7 Na rĩrĩ, Solomoni aarĩkia kũhooya-rĩ, mwaki ũkiuma igũrũ ũgĩcina iruta rĩa njino na magongona, naguo riiri wa Jehova ũkĩiyũra hekarũ. **2** Nao athĩnjĩri-Ngai matingĩahotire gũtoonya hekarũ ya Jehova tondũ riiri wa Jehova nĩwaiyũrĩte kuo. **3** Na rĩrĩa andũ a Isiraeli othe moonire mwaki ũkiuma na igũrũ, na riiri wa Jehova ũrĩ igũrũ rĩa hekarũ, magĩturia maru hau haarĩtwo mahiga, maturumithĩtie mothiũ mao thĩ, makĩhooya Jehova na makĩmũcookeria ngaatho, makiugaga atĩrĩ, "Jehova nĩ mwega; wendo wake ũtũũraga nginya tene." **4** Ningĩ mũthamaki na andũ othe makĩruta magongona marĩ mbere ya Jehova. **5** Nake Mũthamaki Solomoni akĩruta igongona rĩa ng'ombe 22,000 na rĩa ng'ondu na mbũri 120,000. Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki na andũ othe makĩamũra hekarũ ya Ngai. **6** Athĩnjĩri-Ngai makĩĩhaarĩria kũruta wĩra wao, o nao Alawii makĩrũgama marĩ na indo cia Jehova cia ũini, iria Daudi aathondekete cia kũgoocaga Jehova nacio, nĩ iria aahũthagĩra agĩcookia ngaatho, akoigaga atĩrĩ, "Wendo wake ũtũũraga nginya tene." Athĩnjĩri-Ngai makĩhuha tũrumbeta twao mang'ethanĩire na Alawii, nao andũ a Isiraeli othe nĩmarũgamĩte. **7** Nake Solomoni akĩamũra kũu gatagatĩ ka nja, hau mbere ya hekarũ ya Jehova, na hau nĩho aarutĩire magongona ma njino na maguta na magongona ma ũiguano, tondũ kĩgongona gĩa gĩcango kĩrĩa aathondekete gĩtingĩahotire kũiganĩra maruta ma njino, na maruta ma mũtu, na ma maguta. **8** Nĩ ũndũ ũcio Solomoni agĩkũngũĩra gĩathĩ kĩu mĩthenya mũgwanja, hamwe na andũ a Isiraeli othe, nakĩo kĩarĩ kĩũngano kĩnene mũno kĩa andũ

moimĩte Lebo-Hamathu nginya o Karũũĩ-inĩ ka Misiri.
9 Mũthenya wa ĩnana makĩgĩa na kĩũngano nĩ ũndũ
nĩmarĩkĩtie gũkũngũĩra Kwamũrwo gwa kĩgongona
mĩthenya mũgwanja, na magĩkũngũĩra gĩathĩ mĩthenya
ĩngĩ mũgwanja. **10** Mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtatũ
wa mweri wa mũgwanja, Solomoni akĩĩra andũ mainũke,
nao makĩinũka maiyũrĩtwo nĩ gĩkeno, na ngoro ciao
igacanjamũka nĩ ũndũ wa maũndũ mega marĩa Jehova
eekĩire Daudi na Solomoni, na andũ ake a Isiraeli. **11**
Rĩrĩa Solomoni aarĩkirie gwaka hekarũ ya Jehova na
nyũmba ya ũthamaki, na aarĩkia gwĩka ũrĩa wothe
eeciirĩtie gwĩka hekarũ-inĩ ya Jehova o na nyũmba-inĩ
yake ya ũthamaki-rĩ, **12** Jehova akĩmuumĩrĩra ũtukũ,
akĩmwĩra atĩrĩ: "Nĩnjiguĩte ihooya rĩaku, na nĩthuurĩte
handũ haha hatuĩke hekarũ yakwa ya kũrutagĩrwo
magongona. **13** "Rĩrĩa ingĩhinga igũrũ nayo mbura
yaage kuura, kana njathe ngigĩ cianange bũrũri kana
ndũme mũthiro kũrĩ andũ akwa, **14** andũ acio akwa,
o acio metanĩtio na rĩĩtwa rĩakwa, mangĩkenyiihia na
maahooe, na marongorie ũthiũ wakwa, na matigane
na njĩra ciao cia waganu, hĩndĩ ĩyo nĩngamaigua ndĩ o
igũrũ, na nĩngamarekera mehia mao na honie bũrũri
wao. **15** Na rĩrĩ, maitho makwa nĩmekũhingũka, namo
matũ makwa maigue mahooya marĩa mahooeirwo
handũ haha. **16** Nĩthuurĩte na ngaamũra hekarũ ĩno
nĩgeetha Rĩĩtwa rĩakwa rĩtũũre kuo nginya tene. Maitho
makwa na ngoro yakwa igũtũũra kuo hĩndĩ ciothe.
17 "Na ha ũhoro waku, ũngĩthiiaga na mĩthiĩre ĩrĩa
yagĩrĩire o ta ũrĩa thoguo Daudi aathiiaga, na wĩkage
maũndũ mothe marĩa ngwathĩte, na ũmenyagĩrĩre
kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo na mawatho
makwa-rĩ, **18** nĩngahaanda gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene, o ta
ũrĩa ndarĩkanĩire na thoguo Daudi rĩrĩa ndamwĩrire
atĩrĩ, 'Wee ndũkaaga mũndũ wa gũthamakĩra Isiraeli.'
19 "No rĩrĩ, ũngĩkahutatĩra na ũtiganĩrie kĩrĩra kĩa
watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, na maathani marĩa
ngũheete, na ũthiĩ gũtungatĩra ngai ingĩ na gũcihooya-
rĩ, **20** hĩndĩ ĩyo nĩngamunya Isiraeli kuuma bũrũri
wakwa, ũrĩa ndĩmaheete, na ndiganĩrie hekarũ ĩno
nyamũrĩte ĩtanio na Rĩĩtwa rĩakwa. Ngaamĩtua o kĩndũ
gĩa kuunagwo thimo na gĩa gũthekererwo nĩ andũ othe.
21 O na gũtuĩka hekarũ ĩno nĩguo ĩrĩ nene, arĩa othe
makaahĩtũkagĩra ho nĩmakamaka na moige atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ
gĩtũmĩte Jehova eke bũrũri ũyũ na hekarũ ĩno ũndũ ta
ũyũ?' **22** Andũ nĩmagacookia moige, atĩrĩ, 'Nĩ tondũ
nĩmatiganĩirie Jehova, o we Ngai wa maithe mao, ũrĩa
wamarutire bũrũri wa Misiri, na makĩhĩmbĩria ngai ingĩ,
magĩcihooya na magĩcitungatĩra, nĩkĩo amarehithĩirie
mwanangĩko ũyũ wothe.'"

8 Thuutha wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ, ihinda rĩrĩa Solomoni
aahũthĩrire gwaka hekarũ ya Jehova o na nyũmba
yake ya ũthamaki-rĩ, **2** Solomoni nĩaakire rĩngĩ matũũra
marĩa aaheetwo nĩ Hiramu, na akĩmahe andũ a Isiraeli
matũũre thĩinĩ wamo. **3** Solomoni agĩcooka agĩthiĩ
Hamathu-Zoba na akĩrĩtaha. **4** Ningĩ agĩcooka agĩaka
Tadimori kũu werũ-inĩ na matũũra manene mothe
marĩa aakĩte kũu Hamathu ma kũigwo indo. **5** Nĩaakire
Bethi-Horoni ya Mwena wa Igũrũ, na Bethi-Horoni
ya Mwena wa Mũhuro rĩngĩ, marĩ matũũra manene
mairige, marĩ na thingo, na ihingo, na mĩgĩĩko ya
igera, **6** o ũndũ ũmwe na Baalathu, na matũũra make
mothe manene ma kũiga indo, na matũũra make mothe
manene ma ngaari cia mbaara na mbarathi ciake,
na agĩaka kĩrĩa gĩothe eerirĩirie kũu Jerusalemu, na
Lebanoni, o na kũndũ guothe bũrũri-inĩ ũrĩa aathanaga.
7 Andũ othe arĩa maatigaire kuuma kũrĩ Ahiti, na
Aamori, na Aperizi, na Ahivi, na Ajebusi (nao andũ acio
matiarĩ Aisiraeli), **8** ũguo nĩ kuuga atĩ, njiaro ciao iria
ciatigarĩte bũrũri-inĩ, iria andũ a Isiraeli mataaninĩte,
acio nĩo maandĩkithirio nĩ Solomoni matuĩke ngombo
ciake cia kũrutithio wĩra na hinya, na noguo gũtũire
nginya ũmũthĩ. **9** No Solomoni ndaatuire andũ a
Isiraeli ngombo cia wĩra wake; acio nĩo maarĩ andũ
ake a kũrũa mbaara, o na aathi a anene ake, na aathi
a ngaari ciake cia ita, na atwari a ngaari icio. **10** O
na ningĩ no-o maarĩ atongoria anene a Mũthamaki
Solomoni, maarĩ anene 250 a kũrũgamĩrĩra andũ acio.
11 Solomoni akĩruta mwarĩ wa Firaũni kuuma Itũũra
Inene rĩa Daudi, akĩmũrehe nyũmba ya ũthamaki
ĩrĩa aamwakĩire, tondũ oigire atĩrĩ, "Mũtumia wakwa
ndangĩtũũra nyũmba ya Mũthamaki Daudi, mũthamaki
wa Isiraeli, nĩgũkorwo kũndũ kũrĩa ithandũkũ rĩa
kĩrĩkanĩro kĩa Jehova rĩtoonyete nĩ gũtheru." **12** Igũrũ
rĩa kĩgongona kĩa Jehova kĩrĩa Solomoni aakĩte mbere ya
gĩthaku, hau nĩho Solomoni arutĩire Jehova maruta ma
njino, **13** O ta ũrĩa maabataranĩtie kũrutwo o mũthenya
nĩ ũndũ wa maruta marĩa Musa aathanĩte ma Thabatũ,
na ma Tũrũgamo twa Mweri, na ma ciathĩ ithatũ cia o
mwaka, nĩcio Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya
Kũimbia, na Gĩathĩ gĩa Ciumia, na Gĩathĩ gĩa Ithũnũ. **14**
Kũrũmanĩrĩra na wathani ũrĩa watuĩtwo nĩ ithe Daudi,
nĩamũrire ikundi cia athĩnjĩri-Ngai nĩ ũndũ wa mawĩra
mao, o na Alawii nĩguo matongoragie hĩndĩ ya kũgooca
na ningĩ mateithagĩrĩrie athĩnjĩri-Ngai kũringana na
mabataro ma o mũthenya. Ningĩ nĩamũrire ikundi cia
arangĩri a ihingo marangagĩre ihingo mwanya mwanya,
tondũ ũguo nĩguo Daudi, mũndũ wa Ngai, aathanĩte.
15 Nao matiatigire kũrũmĩrĩra watho ũrĩa mũthamaki
aathĩte athĩnjĩri-Ngai kana Alawii ũndũ-inĩ o wothe
hamwe na ũmenyereri wa igĩĩna. **16** Wĩra wa Solomoni
wothe nĩwahingirio kuuma mũthenya ũrĩa mũthingi wa
hekarũ ya Jehova wakirwo nginya ĩkĩrĩka. Nĩ ũndũ ũcio
hekarũ ya Jehova ĩkĩrĩkio gwakwo. **17** Ningĩ Solomoni
agĩthiĩ Ezioni-Geberi na Elathu hũgũrũrũ-inĩ cia Edomu.
18 Nake Hiramu akĩmũtũmĩra marikabu irũgamĩrĩirwo
nĩ anene ake, andũ arĩa mooĩ ũhoro wa iria. Andũ acio,
hamwe na andũ a Solomoni magĩtwarithia marikabu
nginya Ofiri na magĩcooka makĩrehe taranda 450 cia
thahabu, iria maatwarĩire Mũthamaki Solomoni.

9 Rĩrĩa mũthamaki-mũndũ-wa-nja wa Sheba aiguire
ngumo ya Solomoni, agĩũka Jerusalemu kũmũgeria
na ciũria nditũ. Agĩkinya arĩ na mũtongoro mũnene
ma, wa ngamĩĩra ikuuĩte mahuti marĩa manungi wega,
na thahabu nyingĩ mũno, na tũhiga twa goro, agĩthiĩ
harĩ Solomoni, akĩaria nake maũndũ mothe marĩa
maarĩ meciiria-inĩ make. **2** Nake Solomoni agĩcookia
ciũria ciake ciothe; gũtirĩ ũndũ o na ũmwe aaremirwo
nĩkũmũtaarĩria. **3** Rĩrĩa mũthamaki-mũndũ-wa-nja ũcio

wa Sheba onire ũũgĩ wa Solomoni, o na nyũmba ya
ũthamaki ĩrĩa aakĩte, **4** na irio iria ciarĩ metha-inĩ
yake, na ũrĩa anene ake maikaraga metha-inĩ, na ũrĩa
ndungata iria ciatungataga ciehumbĩte, na ũrĩa akuui
ikombe mehumbĩte nguo ndaaya, na maruta ma njino
marĩa aarutagĩra hekarũ-inĩ ya Jehova, agĩkĩgega mũno.
5 Akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Ũhoro ũrĩa ndaiguire ndĩ
o bũrũri-inĩ wakwa ũkoniĩ maũndũ marĩa wĩkĩte o na
ũũgĩ waku nĩ ma ma. **6** No ndietĩkirie ũrĩa moigaga
nginya rĩrĩa ndĩrokire na ndĩreyonera na maitho makwa
niĩ mwene. Ti-itherũ, ũrĩa ndeerirwo o na ti nuthu ya
ũnene wa ũũgĩ waku; nĩũkĩrĩte mũno makĩria ũhoro ũrĩa
ndaiguĩte. **7** Kaĩ gũkena nĩ andũ aku-ĩ! Ningĩ gũkena nĩ
anene aku arĩa marũgamaga mbere yaku hĩndĩ ciothe
makaiguaga ũũgĩ waku! **8** Jehova Ngai waku arogoocwo,
ũrĩa ũkenetio nĩwe, na agagũikarĩria gĩtĩ-inĩ gĩake kĩa
ũnene ũrĩ mũthamaki wa gũthamaka nĩ ũndũ wa Jehova
Ngai waku. Tondũ wa ũrĩa Ngai waku endete Isiraeli, na
akeerirĩria kũmanyiitĩrĩra nginya tene-rĩ, nĩagũtuĩte
mũthamaki ũmathamakagĩre, nĩgeetha ũtũũrie kĩhooto
na ũthingu." **9** Ningĩ akĩhe mũthamaki taranda 120 cia
thahabu, na mahuti marĩa manungi wega maingĩ mũno
na tũhiga twa goro. Gũtiakoretwo mahuti manungi wega
ta macio mũthamaki-mũndũ-wa-nja ũcio wa Sheba
aaheire Mũthamaki Solomoni. **10** (Nao andũ a Hiramu
na andũ a Solomoni nĩmarehire thahabu kuuma Ofiri; o
na nĩmarehire mĩtĩ ya mĩthandari na tũhiga twa goro.
11 Mũthamaki aahũthĩrire mĩthandari ĩyo gwaka ngathĩ
cia hekarũ ya Jehova o na cia nyũmba ya ũthamaki, na
gũthondekera aini inanda cia mũgeeto o na cia kĩnũbi
cia kũhũũrwo. Gũtiarĩ indo ta icio cionetwo Juda mbere
ĩyo.) **12** Mũthamaki Solomoni nĩaheire mũthamaki-
mũndũ-wa-nja wa Sheba kĩrĩa gĩothe eerirĩirie na kĩrĩa
eetirie; akĩmũhe indo makĩria ma iria we aamũreheire.
Mũthamaki mũndũ-wa-nja ũcio akiumagara hamwe
na ndungata ciake, agĩcooka bũrũri wake mwene. **13**
Ũritũ wa thahabu ĩrĩa Solomoni aamũkagĩra o mwaka
warĩ wa taranda 666, **14** ĩtataranĩirio na igooti rĩrĩa
rĩarehagwo nĩ athũgũri na onjorithia. Ningĩ athamaki
othe a Arabia na abarũthi a bũrũri nĩmarehagĩra
Solomoni thahabu na betha. **15** Mũthamaki Solomoni
agĩthondeka ngo nene 200 cia thahabu hũũre; o ĩmwe
yathondeketwo na ũritũ wa beka 600 cia thahabu.
16 Ningĩ agĩthondeka ngo 300 cia thahabu hũũre, o
ĩmwe yathondeketwo na thahabu ya ũritũ wa beka
300. Mũthamaki agĩciiga Nyũmba ya Ũthamaki ĩrĩa
yetagwo Mũtitũ wa Lebanoni. **17** Ningĩ mũthamaki
agĩthondeka gĩtĩ kĩnene kĩa ũthamaki kĩgemetio mwena
wa na thĩinĩ na mĩguongo, na mwena wa na nja
gĩkagemio na thahabu therie. **18** Gĩtĩ kĩu kĩa ũnene
kĩarĩ na ngathĩ ya makinya matandatũ, na gaturwa
ga thahabu ga gũkinyiithia magũrũ kanyiitithanĩtio
nakĩo. Mĩena-inĩ yeerĩ ya gĩtĩ kĩu yarĩ na handũ ha
kũigĩrĩra moko, na nĩ haarĩ na mĩhiano ya mĩrũũthi
ĩrũgamĩte mĩena-inĩ yeerĩ ya moko macio. **19** Mĩhiano
ikũmi na ĩĩrĩ ya mĩrũũthi yarũgamĩtio ngathĩ-inĩ ĩyo
ya makinya matandatũ, narĩo o ikinya rĩa ngathĩ rĩarĩ
na mũhiano wa mũrũũthi o mwena. Gũtiarĩ gĩtĩ kĩngĩ
ta kĩu gĩathondeketwo mbere ĩyo ũthamaki-inĩ ũngĩ
o wothe. **20** Indo ciothe iria Mũthamaki Solomoni
aanyuuagĩra ciarĩ cia thahabu, na indo ciothe cia
nyũmba iria ciarĩ Nyũmba ya Ũthamaki ĩrĩa yetagwo
Mũtitũ wa Lebanoni ciarĩ cia thahabu therie. Gũtiarĩ
kĩndũ gĩathondeketwo na betha, nĩgũkorwo betha
yatuagwo kĩndũ gĩtarĩ bata mũno matukũ-inĩ macio
ma Solomoni. **21** Mũthamaki aarĩ na marikabu nyingĩ
cia wonjoria iria ciarũgamagĩrĩrwo nĩ andũ a Hiramu.
Ciacookaga o riita rĩmwe thĩinĩ wa mĩaka ĩtatũ, ikuuĩte
thahabu, na betha, na mĩguongo, na ngĩma, na nũgũ.
22 Mũthamaki Solomoni aarĩ na ũtonga na ũũgĩ mũingĩ
gũkĩra athamaki arĩa angĩ othe a thĩ. **23** Athamaki othe a
thĩ nĩmacaragia ũrĩa mangĩona Solomoni nĩguo maigue
ũũgĩ ũrĩa Ngai eekĩrĩte ngoro-inĩ yake. **24** Andũ arĩa
mookaga kũmuona mwaka o mwaka nĩmamũrehagĩra
iheo, nacio nĩ indo cia betha na thahabu, na nguo
ndaaya, na indo cia mbaara, na mahuti manungi wega,
na mbarathi na nyũmbũ. **25** Solomoni aarĩ na nyũmba
4,000 cia mbarathi na ngaari cia ita, na mbarathi 12,000
iria ciaigĩtwo matũũra-inĩ manene ma ngaari cia ita,
na akaiga iria ingĩ hakuhĩ nake kũu Jerusalemu. **26**
Nake nĩathaga athamaki othe kuuma Rũũĩ rwa Farati
nginya bũrũri wa Afilisti, o nginya mũhaka-inĩ wa
bũrũri wa Misiri. **27** Mũthamaki nĩatũmire betha
cingĩhe Jerusalemu o ta mahiga, nayo mĩtarakwa yarĩ
mĩingĩ o ta mĩtĩ ya mĩkũyũ ĩrĩa ĩrĩ magũrũ-inĩ ma
irĩma. **28** Mbarathi cia Solomoni ciarehetwo kuuma
bũrũri wa Misiri, na kuuma mabũrũri marĩa mangĩ
mothe. **29** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa
Solomoni, kuuma o kĩambĩrĩria nginya kĩrĩkĩro-rĩ, githĩ
matiandĩkĩtwo maandĩko-inĩ ma Nathani ũrĩa mũnabii,
na ũrathi-inĩ wa Ahija ũrĩa Mũshiloni, na cionekĩ-
inĩ cia Ido ũrĩa wonaga maũndũ makoniĩ Jeroboamu
mũrũ wa Nebati? **30** Solomoni aathamakĩire Isiraeli
rĩothe arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩna. **31** Agĩcooka
akĩhurũka hamwe na maithe make, na agĩthikwo itũũra
inene rĩa ithe Daudi. Nake mũriũ Rehoboamu agĩtuĩka
mũthamaki ithenya rĩake.

10 Rehoboamu nĩathiire Shekemu, nĩgũkorwo andũ
a Isiraeli othe nĩmathiĩte kuo makamũtue
mũthamaki. **2** Rĩrĩa Jeroboamu mũrũ wa Nebati
aaiguire ũhoro ũcio (tondũ aarĩ bũrũri wa Misiri,
kũrĩa oorĩire eherere Mũthamaki Solomoni), akiuma
kũu Misiri, akĩinũka. **3** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli
magĩtũmanĩra Jeroboamu, nake Jeroboamu hamwe na
Isiraeli rĩothe magĩthiĩ kũrĩ Rehoboamu, makĩmwĩra
atĩrĩ: **4** "Thoguo nĩatũigĩrĩire icooki iritũ, no rĩu
tũhũthĩrie wĩra ũcio mũritũ na icooki rĩu iritũ rĩrĩa
atũigĩrĩire na nĩtũrĩgũtungatagĩra." **5** Rehoboamu
akĩmacookeria atĩrĩ, "Thiĩi mũgaacooka kũrĩ niĩ thuutha
wa mĩthenya ĩtatũ." Nĩ ũndũ ũcio andũ acio magĩthiĩ. **6**
Thuutha ũcio Mũthamaki Rehoboamu akĩhooya kĩrĩra
kũrĩ athuuri arĩa maatungatagĩra ithe Solomoni rĩrĩa
aarĩ muoyo. Akĩmooria atĩrĩ, "Mũngĩndaara atĩa nĩguo
njookerie andũ acio ũhoro?" **7** Nao makĩmũcookeria
atĩrĩ, "Ũngĩtuĩka mũtaana kũrĩ andũ acio, na ũmakenie,
na ũmacookerie na njĩra njagĩrĩru-rĩ, megũtũũra maarĩ
ndungata ciaku hĩndĩ ciothe." **8** No Rehoboamu
akĩregana na ũtaaro ũrĩa athuuri maamũheire, na
akĩhooya kĩrĩra kuuma kũrĩ aanake a riika rĩake arĩa

maamũtungatagĩra. **9** Nake akĩmooria atĩrĩ, "Inyuĩ mũngĩndaara atĩa? Andũ acio maranjĩĩra ũũ, 'Tũhũthĩrie icooki rĩrĩa thoguo aatũigĩrĩire.' Tũngĩmacookeria atĩa?" **10** Aanake acio a riika rĩake makĩmũcookeria atĩrĩ, "Cookeria andũ acio makwĩrĩte atĩrĩ, 'Thoguo nĩatũigagĩrĩra icooki iritũ, no wee tũhũthĩrie icooki rĩu,' ũmeere atĩrĩ, 'Kaara gakwa ka mũira nĩ gatungu gũkĩra njohero ya baba. **11** Baba aamũigĩrĩire icooki iritũ, no niĩ nĩngũrĩritũhia makĩria. Baba aamũhũũraga na iboko, no niĩ ndĩrĩmũhũũraga na tũng'aurũ.'" **12** Thuutha wa mĩthenya ĩtatũ Jeroboamu na andũ a Isiraeli othe magĩcooka kũrĩ Rehoboamu, o ta ũrĩa mũthamaki oigĩte, "Nĩmũgacooka kũrĩ niĩ thuutha wa mĩthenya ĩtatũ." **13** Nake mũthamaki akĩmacookeria ehĩte mũno. Akĩregana na ũtaaro ũrĩa aaheetwo nĩ athuuri, **14** akĩrũmĩrĩra ũtaaro wa aanake, akiuga atĩrĩ, "Baba nĩamũritũhĩirie icooki, no niĩ nĩngũrĩritũhia makĩria. Baba aamũhũũraga na iboko, no niĩ ndĩrĩmũhũũraga na tũng'aurũ." **15** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki ndaigana gũthikĩrĩria andũ acio, tondũ maũndũ macio meekĩkire moimĩte kũrĩ Ngai, nĩguo kiugo kĩhingio kĩrĩa Jehova eerire Jeroboamu mũrũ wa Nebati na kanua ka Ahija ũrĩa Mũshiloni. **16** Rĩrĩa andũ a Isiraeli othe moonire atĩ mũthamaki ũcio nĩarega kũmathikĩrĩria, magĩcookeria mũthamaki atĩrĩ: "Tũrĩ na igai rĩrĩkũ harĩ Daudi, na nĩ gĩcunjĩ kĩrĩkũ tũrĩ nakĩo harĩ mũrũ wa Jesii? Cooka hema-inĩ ciaku, wee Isiraeli! Wee Daudi-rĩ, menyerera nyũmba yaku wee mwene!" Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli othe makĩinũka. **17** No andũ a Isiraeli arĩa maatũũraga matũũra-inĩ ma Juda-rĩ, Rehoboamu agĩthiĩ na mbere kũmathamakĩra. **18** Mũthamaki Rehoboamu agĩtũma Adoniramu ũrĩa warĩ mũrũgamĩrĩri wa andũ arĩa maarutithagio wĩra na hinya; no andũ a Isiraeli makĩmũhũũra na mahiga nyuguto, agĩkua. No rĩrĩ, Mũthamaki Rehoboamu nĩetharire, akĩhaica ngaari yake ya ita, akĩũrĩra Jerusalemu. **19** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli makoretwo maremeire nyũmba ya Daudi nginya ũmũthĩ.

11 Rĩrĩa Rehoboamu aakinyire Jerusalemu, akĩũngangania andũ a kuuma nyũmba ya Juda na Benjamini, andũ a kũrũa mbaara 180,000, nĩgeetha makarũe na Isiraeli, nĩguo macookerie Rehoboamu ũthamaki. **2** No rĩrĩ, kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinyĩra Shemaia mũndũ wa Ngai, akĩĩrwo atĩrĩ, **3** "Thiĩ wĩre Rehoboamu mũrũ wa Solomoni mũthamaki wa Juda, na wĩre andũ a Isiraeli othe kũu Juda na Benjamini atĩrĩ, **4** 'Jehova ekuuga ũũ: Tigai kwambata mũkahũũrane na ariũ a ithe wanyu. O mũndũ wothe wanyu nĩacooke mũciĩ, nĩgũkorwo nĩ niĩ njĩkĩte ũndũ ũyũ.'" Nĩ ũndũ ũcio magĩathĩkĩra ciugo cia Jehova na magĩtiganĩria ũhoro wa gũthiĩ kũhithũkĩra Jeroboamu. **5** Rehoboamu agĩtũũra Jerusalemu na agĩaka matũũra ma ũgitĩri kũu Juda, namo nĩ maya: **6** Bethilehemu, na Etamu, na Tekoa, **7** na Bethi-Zuru, na Soko, na Adulamu, **8** na Gathu, na Maresha, na Zifu, **9** na Adoraimu, na Lakishi, na Azeka, **10** na Zora, na Aijaloni, na Hebironi. Maya maarĩ matũũra manene mairigĩirwo na thingo cia hinya kũu Juda na Benjamini. **11** Agĩĩkĩra ũgitĩri wamo hinya na akĩiga anene a mbũtũ cia mbaara kuo, o hamwe na mĩthiithũ ya irio, na maguta ma mĩtamaiyũ, na ndibei. **12** Nĩaigire ngo na matimũ matũũra-inĩ macio manene, na agĩtũma magĩe hinya mũno. Nĩ ũndũ ũcio Juda na Benjamini gũgĩtuĩka gwake. **13** Nao athĩnjĩri-Ngai na Alawii kuuma ng'ongo ciao ciothe kũu Isiraeli guothe maarĩ mwena wake. **14** Nĩgũkorwo Alawii nĩmatiganĩirie ũrĩithio wao na indo ciothe, magĩũka Juda na Jerusalemu, nĩgũkorwo Jeroboamu na ariũ ake nĩmamagiririe kũruta wĩra ta athĩnjĩri-Ngai a Jehova. **15** Nake agĩthuura athĩnjĩri-ngai ake mwene nĩ ũndũ wa kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na nĩ ũndũ wa kũrutĩra magongona mĩhianano ya mbũri na ya njaũ ĩrĩa aathondekete. **16** Andũ othe a kuuma kũrĩ o mũhĩrĩga wa Isiraeli arĩa maahaarĩirie ngoro ciao kũmaatha Jehova, Ngai wa Isiraeli, magĩkĩrũmĩrĩra Alawii nginya Jerusalemu makarutĩre Jehova Ngai wa maithe mao magongona. **17** Makĩongerera ũthamaki wa Juda hinya na makĩnyiitĩrĩra Rehoboamu mũrũ wa Solomoni handũ ha mĩaka ĩtatũ, na ihinda rĩu nĩmathiiaga na mĩthiĩre ya Daudi na ya Solomoni. **18** Nake Rehoboamu nĩahikirie Mahalathu, ũrĩa warĩ mwarĩ wa mũriũ wa Daudi wetagwo Jerimothu na wa Abihaili mwarĩ wa mũrũ wa Jesii wetagwo Eliabu. **19** Nake akĩmũciarĩra aanake aya: Jeushu, na Shemaria, na Zahamu. **20** Ningĩ akĩhikia Maaka mwarĩ wa Abisalomu, ũrĩa wamũciarĩire Abija, na Atai, na Ziza na Shelomithu. **21** Rehoboamu nĩendire Maaka mwarĩ wa Abisalomu gũkĩra atumia arĩa angĩ othe na gũkĩra thuriya ciake ciothe. Atumia ake othe maarĩ 18 na thuriya 60, ciana cia aanake 28, na cia airĩtu 60. **22** Rehoboamu nĩathuurire Abija mũrũ wa Maaka atuĩke mũriũ mũnene wa ariũ a ithe acio angĩ nĩgeetha akaamũtua mũthamaki. **23** Nĩatũmĩrire ũũgĩ, akĩhurunjĩra ariũ ake amwe ng'ongo-inĩ ciothe cia Juda na Benjamini, na akĩmahurunjĩra matũũra-inĩ mothe manene marĩa maarĩ mairigĩre. Nĩamaheire mĩthiithũ mĩĩganu, na akĩmacarĩria o mũndũ atumia aingĩ.

12 Thuutha wa Rehoboamu kwĩhaanda ta mũthamaki na gũkorwo agĩte na hinya, we hamwe na Isiraeli yothe nĩmatiganĩirie watho wa Jehova. **2** Tondũ wa gũkorwo matarĩ ehokeku harĩ Jehova, Shishaka mũthamaki wa Misiri nĩatharĩkĩire Jerusalemu mwaka wa gatano wa Mũthamaki Rehoboamu. **3** Aarĩ na ngaari cia mbaara 1,200 na andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi 60,000, na thigari itangĩtarĩka cia kuuma Alubi, na Asukii, na Akushi arĩa mookĩte nake kuuma Misiri, **4** agĩtaha matũũra manene marĩa maarĩ mairigĩre ma Juda na agĩthiĩ nginya Jerusalemu. **5** Nake mũnabii Shemaia agĩũka kũrĩ Rehoboamu o na kũrĩ atongoria a Juda arĩa moonganĩte kũu Jerusalemu nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Shishaka, akĩmeera atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: 'Nĩmũndiganĩirie; na nĩ ũndũ ũcio, o na niĩ ngũmũtiganĩria moko-inĩ ma Shishaka.'" **6** Atongoria a Isiraeli hamwe na mũthamaki makĩĩnyiihia, makiuga atĩrĩ, "Jehova nĩ wa kĩhooto." **7** Rĩrĩa Jehova onire atĩ nĩmenyiihĩtie-rĩ, ndũmĩrĩri ĩno ya Jehova ĩgĩkinyĩra Shemaia akĩĩrwo atĩrĩ: "Kuona atĩ nĩmenyiihĩtie-rĩ, ndikũmananga no nĩngũmahonokia o narua. Mang'ũrĩ makwa matigũitĩrĩrio Jerusalemu na kũhũthĩra guoko gwa Shishaka. **8** No rĩrĩ, megũtuĩka ndungata ciake,

nĩgeetha mamenye ũtiganu wa kũndungatĩra na gũtungatĩra athamaki a mabũrũri ma kũngĩ." **9** Rĩrĩa Shishaka mũthamaki wa Misiri aatharĩkĩire Jerusalemu-rĩ, agĩkuua igĩĩna cia hekarũ ya Jehova na igĩĩna cia nyũmba ya ũthamaki. Aakuuire indo ciothe, o hamwe na ngo cia thahabu iria Solomoni aathondekithĩtie. **10** Nĩ ũndũ ũcio Mũthamaki Rehoboamu agĩthondeka ngo cia gĩcango handũ ha icio cia mbere, agĩcinengera anene a arangĩri arĩa maaikaraga itoonyero-inĩ rĩa nyũmba ya ũthamaki. **11** Rĩrĩa rĩothe mũthamaki aathiiaga hekarũ ya Jehova-rĩ, arangĩri acio maathiiaga hamwe nake makuuĩte ngo icio, na thuutha wa ũguo magacicookia nyũmba-inĩ ya arangĩri. **12** Tondũ Rehoboamu nĩenyiihirie, Jehova nĩamwehereirie marakara make, na ndaigana kũmũniina o biũ. Ti-itherũ nĩ kwarĩ na maũndũ mamwe mega kũu Juda. **13** Mũthamaki Rehoboamu nĩehaandire wega kũu Jerusalemu na agĩthiĩ o na mbere arĩ mũthamaki. Aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩna na ũmwe rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, na agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na mũgwanja itũũra-inĩ inene rĩrĩa Jehova aathuurĩte kuuma mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli nĩgeetha Rĩĩtwa rĩake rĩtũũre kuo. Nyina etagwo Naama, na aarĩ Mũamoni. **14** Nĩekire maũndũ mooru tondũ ndaatuĩte na ngoro yake kũrongooria Jehova. **15** Na ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Rehoboamu kuuma kĩambĩrĩria nginya mũthia-rĩ, githĩ matiandĩkĩtwo maandĩko-inĩ ma Shemaia ũrĩa mũnabii, na ma Ido ũrĩa muoni-maũndũ marĩa maarĩtie ũhoro wa njiarwa? Gwatũũraga mbaara gatagatĩ ka Rehoboamu na Jeroboamu. **16** Rehoboamu akĩhurũka hamwe na maithe make na agĩthikwo o kũu Itũũra-inĩ Inene rĩa Daudi. Nake mũriũ Abija agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

13 Mwaka wa ikũmi na ĩnana wa ũthamaki wa Jeroboamu nĩguo Abija aatuĩkire mũthamaki wa Juda, **2** na agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ĩtatũ. Nyina eetagwo Maaka mwarĩ wa Urieli wa Gibea. Nĩ kwarĩ mbaara gatagatĩ ka Abija na Jeroboamu. **3** Abija aathiire mbaara-inĩ arĩ na mbũtũ ya thigari irĩ ũhoti 400,000, nake Jeroboamu akĩara mbũtũ yake ya thigari irĩ ũhoti 800,000. **4** Abija akĩrũgama igũrũ rĩa Kĩrĩma kĩa Zemaraimu, bũrũri-inĩ ũrĩa wa irĩma wa Efiraimu, akiuga atĩrĩ, "Jeroboamu na Isiraeli inyuothe, ta thikĩrĩriai! **5** Kaĩ mũtooĩ atĩ Jehova, Ngai wa Isiraeli, nĩaheanĩte ũthamaki wa Isiraeli moko-inĩ ma Daudi na njiaro ciake nginya tene na ũndũ wa kĩrĩkanĩro gĩa cumbĩ? **6** No rĩrĩ, Jeroboamu mũrũ wa Nebati, ũmwe wa anene a Solomoni mũrũ wa Daudi, nĩaremeire mwathi wake. **7** Imũndũ imwe cia tũhũ nĩcionganire hamwe nake, na makĩregana na Rehoboamu mũrũ wa Solomoni rĩrĩa aarĩ mwĩthĩ na ataahotaga gũtua itua, na ndaarĩ na hinya wa kũmeetiiria. **8** "Na rĩrĩ, mwĩciirĩtie ũrĩa mũkũregana na ũthamaki wa Jehova, ũrĩa ũrĩ moko-inĩ ma njiaro cia Daudi. Ti-itherũ mũrĩ mbũtũ nene ya ita, na mũrĩ na njaũ cia thahabu iria ciathondekirwo nĩ Jeroboamu ituĩke ngai cianyu. **9** No githĩ mũtiaingatire athĩnjĩri-Ngai a Jehova, arĩa maarĩ ariũ a Harũni, na Alawii, na mũgĩithuurĩra athĩnjĩri-ngai anyu kĩũmbe o ta ũrĩa andũ a mabũrũri marĩa mangĩ mekaga? Ũrĩa wothe ũũkaga kwĩyamũra na gategwa na ndũrũme mũgwanja atuĩkaga mũthĩnjĩri-ngai wa indo itarĩ ngai. **10** "No ithuĩ-rĩ, Jehova nĩwe Ngai witũ, na tũtimũtiganĩirie. Athĩnjĩri-Ngai arĩa matungataga Jehova nĩ ariũ a Harũni, na mateithagĩrĩrio nĩ Alawii. **11** O rũciinĩ na hwaĩ-inĩ nĩmarutagĩra Jehova maruta ma njino na ũbumba ũrĩa ũnungaga wega. Nĩmaigagĩrĩra mĩgate metha-inĩ ĩrĩa theru, na makagwatia matawa marĩa maigĩrĩirwo mũtĩ-inĩ wa thahabu wamo o hwaĩ-inĩ. Ithuĩ nĩtũrũmĩtie maũndũ marĩa Jehova Ngai witũ endaga. No inyuĩ nĩmũmũtiganĩirie. **12** Ngai arĩ hamwe na ithuĩ; we nĩwe mũtongoria witũ. Athĩnjĩri-Ngai ake na tũrumbeta twao nĩo marĩgambia mũgambo wa mbaara ya kũmũũkĩrĩra inyuĩ. Andũ a Isiraeli, tigai kũrũa na Jehova, Ngai wa maithe manyu, nĩgũkorwo mũtingĩhootana." **13** No rĩrĩ, Jeroboamu nĩatũmĩte ikundi cia thigari thuutha wao, nĩgeetha amatharĩkĩre arĩ na mbere ya Juda nao arĩa maamoheirie marĩ thuutha wao. **14** Juda nĩmehũgũrire na makĩona atĩ nĩmatharĩkĩirwo kuuma na mbere na kuuma na thuutha. Hĩndĩ ĩyo magĩkaĩra Jehova. Nao athĩnjĩri-Ngai makĩhuha tũrumbeta twao, **15** nao andũ a Juda makiugĩrĩria na mũgambo wa mbaara. Hĩndĩ ĩyo maanagĩrĩra na mũgambo wa mbaara, Ngai akĩharagania Jeroboamu na Isiraeli rĩothe mbere ya Abija na andũ a Juda. **16** Andũ a Isiraeli makĩũrĩra andũ a Juda, nake Ngai akĩmaneana moko-inĩ mao. **17** Abija na andũ ake makĩmahũũra mbaara nene, nginya andũ a Isiraeli 500,000 arĩa maarĩ ũhoti makĩũragwo. **18** Andũ a Isiraeli magĩtoorio mbaara-inĩ ĩyo; nao andũ a Juda magĩtuĩka atooria tondũ nĩmehokire Jehova, Ngai wa maithe mao. **19** Nake Abija akĩingatithia Jeroboamu na akĩmũtaha matũũra ma Betheli, na Jeshana, na Efuroni hamwe na tũtũũra tũrĩa twamathiũrũrũkĩirie. **20** Jeroboamu ndaigana gũcooka kũgĩa na hinya rĩngĩ matukũ-inĩ ma Abija. Nake Jehova agĩkĩmũgũtha igũtha agĩkua. **21** No Abija agĩkĩrĩrĩria kũgĩa na hinya. Akĩhikia atumia 14, na akĩgĩa na aanake 22 na airĩtu 16. **22** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Abija, marĩa eekire na ũrĩa oigire-rĩ, nĩmandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa ũtaũranĩri rĩa mũnabii Ido.

14 Nake Abija akĩhurũka hamwe na maithe make na agĩthikwo kũu Itũũra-inĩ Inene rĩa Daudi. Nake mũriũ Asa agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake, na matukũ-inĩ make bũrũri ũgĩikara na thayũ mĩaka ikũmi. **2** Nake Asa agĩĩka maũndũ mega, na marĩa maagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova Ngai wake. **3** Akĩeheria magongona ma ngai cia mabũrũri ma kũngĩ, na kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na agĩthethera mahiga marĩa maamũre, na agĩtemenga itugĩ cia Ashera. **4** Nake agĩatha andũ a Juda marongorie Jehova, Ngai wa maithe mao, na maathĩkĩre mawatho na maathani make. **5** Ningĩ akĩeheria mahooero ma kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na igongona cia ũbumba matũũra-inĩ mothe ma Juda, naguo ũthamaki ũcio aathaga wa Juda ũgĩikara na thayũ. **6** Nĩaakire matũũra manene mairigĩre na thingo cia hinya ma Juda, nĩgũkorwo bũrũri warĩ na thayũ. Gũtirĩ mũndũ warĩ na mbaara nake mĩaka ĩyo, nĩgũkorwo Jehova nĩamũheete ũhurũko. **7** Nake akĩĩra andũ a Juda

atĩrĩ, “Nĩtwakei matũũra maya na twake thingo cia kũmathiũrũrũkĩria irĩ na mĩthiringo mĩraihu na igũrũ, na ihingo na mĩgĩĩko ya igera. Bũrũri ũyũ no witũ, tondũ nĩtũrongoretie Jehova Ngai witũ; twamũrongoririe nake agĩtũhe ũhurũko na mĩena yothe.” Nĩ ũndũ ũcio magĩaka na makĩgaacĩra. **8** Asa aarĩ na mbũtũ ya thigari 300,000 iria cioimĩte Juda irĩ na ngo nene na matimũ, na ingĩ 280,000 iria cioimĩte Benjamini ikuuĩte ngo nini na mota. Ici ciothe ciarĩ thigari nyũmĩrĩru cia kũrũa mbaara. **9** Zera ũrĩa Mũkushi agĩũka kũmũũkĩrĩra arĩ na mbũtũ nene ya thigari na ngaari cia ita 300, nake agĩũka agĩkinya Maresha. **10** Nake Asa akiumagara agĩthiĩ kũmũtũnga, nao makĩarania mbaara yao kũu Gĩtuamba-inĩ kĩa Zefathu gũkuhĩ na Maresha. **11** Hĩndĩ ĩyo Asa agĩkaĩra Jehova Ngai wake, akiuga atĩrĩ: “Jehova, gũtirĩ ũngĩ ũhaana tawe wa gũteithũra arĩa matarĩ hinya kuuma kũrĩ arĩa maarĩ hinya. Tũteithie, Wee Jehova Ngai witũ, nĩgũkorwo nĩwe twĩhokete, na nĩ thĩinĩ wa Rĩĩtwa rĩaku tuoka gũũkĩrĩra mbũtũ ĩno nene ũũ. Wee Jehova-rĩ, nĩwe Ngai witũ, ndũkareke mũndũ akũhoote.” **12** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩũraga Akushi o hau mbere ya Asa na mbere ya andũ a Juda. Nao Akushi makĩũra, **13** nake Asa na mbũtũ yake makĩmaingatithia, makĩmakinyia o nginya Gerari. Akushi aingĩ mũno makĩũragwo ũũ atĩ gũtirĩ watigirwo muoyo, makĩniinĩrwo o hau mbere ya Jehova o na mbere ya mbũtũ ciake. Andũ a Juda makĩinũkia indo nyingĩ iria maatahire. **14** Makĩananga tũtũũra tuothe tũrĩa twathiũrũrũkĩirie Gerari, nĩgũkorwo guoya wa Jehova nĩwanyiitĩte andũ arĩa matũũraga kuo. Nao magĩtaha indo cia tũtũũra tũu tuothe nĩgũkorwo twarĩ na indo nyingĩ mũno cia gũtahwo. **15** O na ningĩ magĩtharĩkĩra kambĩ cia arĩithi na magĩtaha ndũũru cia ng’ondu, na cia mbũri, na cia ngamĩĩra. Nao magĩcooka Jerusalemu.

15 Na rĩrĩ, Roho wa Ngai nĩwaikũrũkĩire Azaria mũrũ wa Odedi. **2** Nake akiumagara agatũnge Asa, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ta thikĩrĩria, we Asa na andũ a Juda na andũ a Benjamini othe. Jehova arĩ hamwe na inyuĩ rĩrĩa rĩothe mũrĩ hamwe nake. Mũngĩmũrongooria nĩmũrĩmuonaga, no mũngĩmũtiganĩria, o nake nĩakamũtiganĩria. **3** Na rĩrĩ, kwa ihinda iraaya Isiraeli matiarĩ na Ngai ũrĩa wa ma, na matiarĩ na mũthĩnjĩri-Ngai wa kũmaruta na matiarĩ na watho wa kũrũmĩrĩrwo. **4** No rĩrĩ, hĩndĩ ya mathĩĩna mao nĩmacookereire Jehova, Ngai wa Isiraeli, makĩmũrongooria na makĩmuona. **5** Matukũ-inĩ macio ũhoro wa kuumagara warĩ na ũgwati nĩgũkorwo atũũri othe a mabũrũri macio maarĩ thĩĩna-inĩ mũnene. **6** O rũrĩrĩ rwahehenjagwo nĩ rũrĩrĩ rũrĩa rũngĩ, na itũũra inene rĩkahehenjwo nĩ rĩrĩa rĩngĩ tondũ Ngai nĩamathĩĩnagia na thĩĩna wa mĩthemba yothe. **7** No ha ũhoro wanyu-rĩ, gĩai na hinya na mũtigatiganĩrie ũhoro ũcio, nĩgũkorwo nĩ mũkaarĩhwo wĩra ũrĩa mũrutaga.” **8** Rĩrĩa Asa aiguire ciugo icio na akĩigua ũrathi wa Azaria mũrũ wa Odedi ũrĩa mũnabiirĩ, akĩiyũmĩrĩria. Akĩeheria mĩhianano ĩrĩa mĩmeneku kuuma bũrũri wothe wa Juda na Benjamini, o na kuuma matũũra-inĩ marĩa aatahĩte kũu irĩma-inĩ cia Efiraimu. Agĩcookereria kĩgongona kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩ mbere ya gĩthaku kĩa hekarũ ya Jehova. **9** Ningĩ akĩũngania andũ othe a Juda na a Benjamini, hamwe na andũ a kuuma Efiraimu, na Manase, na Simeoni arĩa maatũũranagia nao, nĩgũkorwo aingĩ ao nĩmookĩte kũrĩ Asa moimĩte Isiraeli rĩrĩa moonire atĩ Jehova Ngai wake aarĩ hamwe nake. **10** Makĩũngana kũu Jerusalemu mweri wa ĩtatũ wa mwaka wa ikũmi na ĩtano wa ũthamaki wa Asa. **11** Hĩndĩ ĩyo makĩrutĩra Jehova igongona rĩa ng’ombe 700, na ng’ondu na mbũri 7,000 cia iria maatahĩte magacooka nacio. **12** Makĩgĩa kĩrĩkanĩro gĩa kũrongooragia Jehova, Ngai wa maithe mao, na ngoro ciao ciothe na mĩoyo yao yothe. **13** Andũ arĩa othe mangĩagire kũrongooria Jehova, Ngai wa Isiraeli-rĩ, makĩũragwo arĩ mũndũ mũnini kana arĩ mũnene, arĩ mũndũ mũrũme kana arĩ mũndũ-wa-nja. **14** Makĩĩhĩta mwĩhĩtwa he Jehova na mũgambo mũnene, o na makĩanagĩrĩra na makĩhuhaga tũrumbeta na macoro. **15** Andũ a Juda othe magĩkena nĩ ũndũ wa mwĩhĩtwa tondũ mawĩhĩtire na ngoro ciao ciothe. Makĩrongooria Ngai na kĩyo, na makĩmuona. Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩmahe ũhurũko mĩena yothe. **16** Mũthamaki Asa agĩcooka akĩruta cũwe Maaka kuuma gĩtĩ-inĩ gĩake kĩa mũthamaki-mũndũ-wa-nja, nĩ ũndũ nĩathondekithĩtie gĩtugĩ kĩa mũhianano ũrĩ magigi wa Ashera. Asa agĩtemenga gĩtugĩ kĩu, agĩkiunanga na agĩgĩcinĩra Gĩtuamba-inĩ gĩa Kidironi. **17** O na gũtuĩka ndeheririe kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kuuma Isiraeli-rĩ, ngoro ya Asa nĩamĩneanĩte biũ kũrĩ Jehova mũtũũrĩre-inĩ wake wothe. **18** Nĩarehire hekarũ-inĩ ya Ngai betha na thahabu, na indo ciothe iria we na ithe maamũrĩte. **19** Gũtiacookire kũgĩa mbaara rĩngĩ, o nginya mwaka wa mĩrongo ĩtatũ na ĩtano wa wathani wa Asa.

16 Na rĩrĩ, mwaka wa mĩrongo ĩtatũ na ĩtandatũ wa wathani wa Asa, Baasha mũthamaki wa Isiraeli nĩambatire akarũe na Juda, na akĩirigĩra Rama na rũthingo rwa hinya nĩguo arigĩrĩrie gũtikagĩe mũndũ ũkuuma kana atoonye bũrũri wa Asa mũthamaki wa Juda. **2** Nake Asa akĩoya betha na thahabu kuuma igĩĩna-inĩ cia hekarũ ya Jehova o na kuuma nyũmba-inĩ yake ya ũthamaki, na agĩcitũmĩra Beni-Hadadi mũthamaki wa Suriata ũrĩa wathamakaga Dameski. **3** Akĩmwĩra atĩrĩ, “Reke hakorwo harĩ na kĩrĩĩko giitũ nawe o ta ũrĩa haarĩ kĩrĩĩko gatagatĩ ka baba na thoguo. Ta kĩone, nĩndagũtũmĩra betha na thahabu. Rĩu tharia kĩrĩĩko kĩanyu na Baasha, mũthamaki wa Isiraeli nĩguo atigane na niĩ.” **4** Beni-Hadadi agĩĩtĩkĩra ũhoro wa Mũthamaki Asa, agĩtũma anene a ikundi cia thigari ciake makahũũre matũũra ma Isiraeli. Nao magĩtooria Ijoni, na Dani, na Abeli-Maimu, na matũũra manene mothe marĩa maarĩ makũmbĩ ma kũu Nafitali. **5** Hĩndĩ ĩrĩa Baasha aiguire ũhoro ũcio, agĩtiga gwaka Rama na agĩtiganĩria wĩra wake. **6** Ningĩ Mũthamaki Asa akĩrehe andũ othe a Juda, nao magĩkuua mahiga na mbaũ kuuma Rama iria Baasha aatũmagĩra gwaka. Indo icio nĩcio Asa aatũmĩrire gwaka Geba na Mizipa. **7** Hĩndĩ ĩyo Hanani ũrĩa muoni-maũndũ agĩũka kũrĩ Asa mũthamaki wa Juda, akĩmwĩra atĩrĩ, “Tondũ nĩwehokire mũthamaki wa Suriata ũkĩaga kwĩhoka Jehova Ngai waku, mbũtũ cia ita cia mũthamaki wa Suriata nĩciũrĩte ikoima moko-inĩ maku. **8** Githĩ Akushi na Alubi, matiarĩ mbũtũ nene ya ita, na makagĩa na ngaari cia ita nyingĩ

na andũ arĩa maathiiaga mahaicĩte mbarathi? No rĩrĩ, rĩrĩa wehokire Jehova, nĩamaneanire moko-inĩ maku. **9** Nĩgũkorwo maitho ma Jehova morũũraga thĩ yothe gwĩkĩra hinya arĩa maheanĩte ngoro ciao biũ kũrĩ we. Nĩwĩkĩte ũndũ wa ũrimũ, na kuuma rĩu nĩũgũcooka kũgĩa na mbaara." **10** Asa akĩrakarĩra Hanani ũrĩa muoni-maũndũ nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio; akĩmũrakarĩra mũno o nginya akĩmũikia njeera. O hĩndĩ ĩyo, Asa akĩambĩrĩrĩria kũhinyĩrĩrĩria andũ amwe atarĩ na tha. **11** Maũndũ ma wathani wa Asa kuuma kĩambĩrĩrĩria nginya mũthia, nĩmandĩkĩtwo mbuku-inĩ ya athamaki a Juda na Isiraeli. **12** Mwaka wa mĩrongo ĩtatũ na kenda wa wathani wake, Asa nĩarũarire magũrũ. O na gũtuĩka mũrimũ ũcio nĩwamũhatĩrĩirie mũno, o na ndwarĩ-inĩ yake-rĩ, ndaigana kũmaatha ũteithio kuuma kũrĩ Jehova, no aacaririe ũteithio kuuma kũrĩ mandagĩtarĩ. **13** Na mwaka wa mĩrongo ĩna na ũmwe wa wathani wake, Asa agĩkua na akĩhurũka hamwe na maithe make. **14** Nao makĩmũthika mbĩrĩra-inĩ ĩrĩa eethondekeire o kũu Itũũra inene rĩa Daudi, makĩmũigĩrĩra gĩtanda-inĩ gĩa kũmũtwara mbĩrĩra kĩhumbĩrĩtwo na mahuti manungi wega na maguta mĩtukanio mĩingĩ marĩa manungi wega, nao magĩakia mwaki mũnene nĩ ũndũ wa kũmũtĩĩa.

17 Nake Jehoshafatu mũrũ wa Asa agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake, na akĩĩkĩra hinya ndakahũũrwo nĩ Isiraeli. **2** Akĩiga ikundi cia thigari matũũra-inĩ manene mothe marĩa mairigĩtwo na thingo cia hinya ma Juda, na agĩaka kambĩ cia thigari kũu Juda na matũũra-inĩ ma Efiraimu marĩa ithe Asa aatunyanĩte. **3** Jehova aarĩ hamwe na Jehoshafatu tondũ hĩndĩ ya wĩthĩ wake nĩathiiaga na mĩthiĩre ĩrĩa ithe Daudi aathiiaga nayo. We ndaigana kũhooya kĩrĩra kuuma kũrĩ Baali, **4** no nĩarongooragia Ngai wa ithe na akarũmagĩrĩra mawatho make, na ndaarũmĩrĩire mĩtugo ya Isiraeli. **5** Jehova akĩhaanda ũthamaki ũcio wega moko-inĩ make, nao andũ a Juda othe makĩrehera Jehoshafatu iheo; nĩ ũndũ ũcio akĩgĩa na indo nyingĩ na agĩtĩĩka mũno. **6** Nĩerutĩire na ngoro yake kũrũmĩrĩra mĩthiĩre ya Jehova; na makĩria ma ũguo, agĩtharia kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru o na itugĩ cia Ashera, agĩcieheria Juda. **7** Mwaka wa gatatũ wa wathani wake nĩatũmire anene ake, na nĩo Beni-Haili, na Obadia, na Zekaria, na Nethaneli, na Mikaia makarutane matũũra-inĩ ma Juda. **8** Hamwe nao kwarĩ na Alawii nao nĩ, Shemaia, na Nethania, na Zebadia, na Asaheli, na Shemiramothu, na Jehonathani, na Adonija, na Tobija, na Tobu-Adonija, na athĩnjĩri-Ngai Elishama na Jehoramu. **9** Nao makĩrutana Juda guothe, magathiiaga na Ibuku rĩa Watho wa Jehova; magĩthiũrũrũka matũũra-inĩ mothe ma Juda makĩrutaga andũ watho. **10** Ũhoro wa gwĩtigĩra Jehova ũkĩiyũra mothamaki-inĩ mothe marĩa maathiũrũrũkĩirie Juda, nĩ ũndũ ũcio matiigana kũrũa na Jehoshafatu. **11** Nao Afilisti amwe makĩrehera Jehoshafatu iheo, na makĩrehe betha arĩ igooti, nao Arabu makĩmũrehere ndũũru cia mbũri: ndũrũme 7,700 na mbũri 7,700. **12** Jehoshafatu agĩkĩrĩrĩria kũgĩa na hinya mũno; agĩaka matũũra manene magitĩre na matũũra ma makũmbĩ kũu Juda, **13** na nĩarĩ na indo nyingĩ matũũra-inĩ macio ma Juda. Agĩcooka akĩiga thigari iria ciooĩ wega ũhoro wa mbaara kũu Jerusalemu. **14** Rĩandĩkithia rĩao, kũringana na nyũmba ciao, rĩatarĩĩ ta ũũ: Kuuma Juda, anene a ikundi cia 1,000: Adina nĩwe warĩ mũnene wao, aarĩ na andũ 300,000 a kũrũa; **15** ũrĩa wamũrũmĩrĩire nĩ Jehohanani, na aarĩ na thigari 280,000; **16** wa gatatũ aarĩ Amasia mũrũ wa Zikiri, ũrĩa werutĩire gũtungata Jehova, na aarĩ na thigari 200,000. **17** Kuuma Benjamini nĩ: Eliada, mũthigari njamba, na aarĩ na andũ 200,000 arĩa maarĩ na mota na ngo; **18** ũrĩa wamũrũmĩrĩire nĩ Jehozabadu, na aarĩ na andũ 180,000 arĩa maarĩ na indo cia mbaara. **19** Acio nĩo andũ arĩa maatungatagĩra mũthamaki, o hamwe na arĩa angĩ aigĩte matũũra-inĩ manene marĩa mairigĩirwo na thingo cia hinya kũu Juda guothe.

18 Na rĩrĩ, Jehoshafatu aarĩ na indo nyingĩ na agatĩĩka mũno, nake agĩtuma ũthoni na Ahabu. **2** Mĩaka mĩnini yathira-rĩ, agĩikũrũka agĩthiĩ gũceerera Ahabu kũu Samaria. Nake Ahabu akĩmũthĩnjĩra ng'ondu nyingĩ na ng'ombe marĩ hamwe na andũ arĩa maarĩ nake, na akĩmũringĩrĩria matharĩkĩre Ramothu-Gileadi. **3** Ahabu, mũthamaki wa Isiraeli akĩũria Jehoshafatu mũthamaki wa Juda atĩrĩ, "Nĩũgũthiĩ hamwe na niĩ tũgookĩrĩre Ramothu-Gileadi?" Nake Jehoshafatu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ tũrĩ o ũndũ ũmwe nawe, o na andũ akwa no ta andũ aku; na nĩtũgaakorwo tũrĩ hamwe nawe kũu mbaara-inĩ". **4** No Jehoshafatu agĩcooka akĩĩra mũthamaki wa Isiraeli atĩrĩ, "Amba ũtuĩrie na ũmenye ũtaaro wa Jehova." **5** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli akĩũngania anabii 400, akĩmooria atĩrĩ, "Tũthiĩ tũkahũũrane na Ramothu-Gileadi kana ndigathiĩ?" Nao makĩmũcookeria makĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ, nĩgũkorwo Ngai nĩekũneana itũũra rĩu moko-inĩ ma mũthamaki." **6** Nowe Jehoshafatu akĩũria atĩrĩ, "Kaĩ gũkũ gũtarĩ mũnabii wa Jehova ũrĩa tũngĩũria ũhoro kuuma kũrĩ we?" **7** Mũthamaki wa Isiraeli agĩcookeria Jehoshafatu atĩrĩ, "Nĩ kũrĩ mũndũ ũmwe ũrĩa ũngĩtũtuĩrĩria ũhoro kuuma kũrĩ Jehova, no nĩndĩmũthũire tondũ gũtirĩ hĩndĩ andathagĩra ũndũ mwega, no maũndũ mooru hĩndĩ ciothe. Nake nĩwe Mikaia mũrũ wa Imula." No Jehoshafatu agĩcookia atĩrĩ, "Mũthamaki ndagĩrĩirwo nĩ kuuga ũguo." **8** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli agĩĩta ũmwe wa anene ake, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndehera Mikaia mũrũ wa Imula narua." **9** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki wa Isiraeli na Jehoshafatu mũthamaki wa Juda, mehumbĩte nguo ciao cia ũthamaki, magĩikarĩra itĩ ciao cia ũnene hau kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano kĩrĩa kĩarĩ itoonyero-inĩ rĩa Samaria, nao anabii othe maarĩ ho makĩratha mohoro marĩ mbere yao. **10** Na rĩrĩ, Zedekia mũrũ wa Kenaana nĩathondekete hĩa cia kĩgera, nake akiuga atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: 'Ici nĩcio mũgaatheeca Asuriata nacio nginya mũmaniine.'" **11** Nao anabii acio angĩ othe maarathaga o ũndũ ũmwe, makoiga atĩrĩ: "Tharĩkĩra Ramothu-Gileadi na nĩũgũtooria, tondũ Jehova nĩekũrĩneana moko-inĩ ma mũthamaki." **12** Mũndũ ũrĩa watũmĩtwo ageete Mikaia akĩmwĩra ũũ, "Atĩrĩrĩ, anabii arĩa angĩ othe maarĩtie o ta mũndũ ũmwe, mararathĩra mũthamaki ũhootani. Reke kiugo gĩaku gĩtigakararanie na kĩao, na warie ũndũ mwega."

13 Nowe Mikaia akiuga atĩrĩ, “Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, niĩ ngũmwĩra o ũrĩa Ngai wakwa ekunjĩĩra.” **14** Hĩndĩ ĩrĩa aakinyire-rĩ, mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, “Mikaia, tũthiĩ tũkahũũranĩre itũũra rĩa Ramothu-Gileadi, kana tũtigaathiĩ?” Nake Mikaia akĩmũcookeria atĩrĩ, “Rĩtharĩkĩre na ũhootane, tondũ nĩrĩkũneanwo moko-inĩ maku.” **15** Mũthamaki akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ maita maigana ngũtũũra ngwĩhĩtithagia ndũkae kũnjĩĩra ũhoro ũngĩ tiga ũhoro wa ma thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jehova?” **16** Nake Mikaia akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ndĩronire andũ a Isiraeli othe mahurunjũkĩire irĩma-inĩ ta ng’ondu itarĩ na mũrĩithi, nake Jehova aroiga atĩrĩ, ‘Andũ aya matirĩ na mwathi. O mũndũ nĩarekwo ainũke gwake na thayũ.’” **17** Nake mũthamaki wa Isiraeli akĩĩra Jehoshafatu atĩrĩ, “Githĩ ndikwĩrire atĩ ndarĩ hĩndĩ angĩĩndathĩra ũhoro mwega, tiga o ũrĩa mũũru?” **18** Mikaia agĩthiĩ na mbere, akiuga atĩrĩ, “Nĩ ũndũ ũcio thikĩrĩria kiugo kĩa Jehova: Ndĩronire Jehova aikarĩire gĩtĩ gĩake kĩa ũnene, arĩ na mbũtũ yothe ya igũrũ ĩrũgamĩte ĩmũthiũrũrũkĩirie mwena wa ũrĩo na wa ũmotho. **19** Nake Jehova aroria atĩrĩ, ‘Nũũ ũkũheenereria Ahabu mũthamaki wa Isiraeli nĩguo atharĩkĩre Ramothu-Gileadi, nĩgeetha athiĩ agakuĩre kuo?’ “Ũmwe akiuga ũũ, na ũrĩa ũngĩ akiuga ũũ. **20** Marigĩrĩrio-inĩ, roho ũmwe ũkiumĩra, ũkĩrũgama mbere ya Jehova, ũkiuga atĩrĩ, ‘Nĩ niĩ ngũmũheenereria.’ “Jehova akĩũria atĩrĩ, ‘Ũkũmũheenereria atĩa?’ **21** “Naguo roho ũcio ũkiuga atĩrĩ, ‘Nĩgũthiĩ ngũthiĩ nduĩke roho wa maheeni tũnua-inĩ twa anabii ake othe.’ “Nake Jehova akiuga atĩrĩ, ‘Wee nĩũkũhota kũmũheenereria. Thiĩ ũgeeke ũguo.’ **22** “Nĩ ũndũ ũcio Jehova nĩekĩrĩte roho wa maheeni tũnua-inĩ twa anabii aya aku. Jehova nĩagwathĩrĩirie mwanangĩko.” **23** Hĩndĩ ĩyo Zedekia mũrũ wa Kenaana akĩambata na akĩringa Mikaia rũhĩ ũthiũ. Akĩmũũria atĩrĩ, “Kaĩ roho wa Jehova agereire kũ rĩrĩa oimire kũrĩ niĩ nĩguo aarie nawe?” **24** Mikaia agĩcookia atĩrĩ, “Nĩũkamenya mũthenya ũrĩa ũgaathiĩ kwĩhitha kanyũmba ka na thĩinĩ.” **25** Mũthamaki wa Isiraeli agĩathana, akiuga atĩrĩ, “Oyai Mikaia mũmũcookie kũrĩ Amoni mwathi wa itũũra inene, na kũrĩ Joashu mũrũ wa mũthamaki, **26** na mũmwĩre atĩrĩ, ‘Mũthamaki ekuuga ũũ: Mũndũ ũyũ nĩaikio njeera na ndakaheo kĩndũ gĩa kũrĩa tiga mũgate na maaĩ nginya rĩrĩa ngaacooka na thayũ.’” **27** Mikaia akiuga atĩrĩ, “Ũngĩgaacooka na thayũ-rĩ, no gũtuĩkire atĩ Jehova ndaarĩtie na niĩ.” Agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Iguai ũhoro wakwa inyuĩ andũ aya inyuothe!” **28** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli na Jehoshafatu mũthamaki wa Juda makĩambata nginya Ramothu-Gileadi. **29** Nake mũthamaki wa Isiraeli akĩĩra Jehoshafatu atĩrĩ, “Nĩngũtoonya mbaara-inĩ ndĩgarũrĩte ndikamenyeke no wee wĩkĩre nguo cia ũthamaki.” Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki wa Isiraeli akĩgarũra ndakamenyeke na agĩtoonya mbaara-inĩ. **30** Na rĩrĩ, mũthamaki wa Asuriata nĩathĩte anene ake a ngaari cia ita akameera atĩrĩ, “Mũtikarũe na mũndũ o na ũrĩkũ, mũnini kana mũnene, tiga o mũthamaki wa Isiraeli.” **31** Rĩrĩa anene a mbũtũ cia ngaari cia ita moonire Jehoshafatu magĩĩciiria atĩrĩ, “Ũyũ nĩwe mũthamaki wa Isiraeli” Nĩ ũndũ ũcio makĩgarũrũka mamũtharĩkĩre, no Jehoshafatu agĩkaya, nake Jehova akĩmũteithia. Ngai akĩmaroria na kũngĩ, makĩmweherera, **32** nĩgũkorwo rĩrĩa anene a ngaari cia ita moonire atĩ tiwe warĩ mũthamaki wa Isiraeli, magĩtiga gũthingatana nake. **33** No mũndũ ũmwe akĩgeeta ũta wake, agĩikia mũguĩ o ro ũguo, naguo ũkĩratha mũthamaki wa Isiraeli o gatagatĩ-inĩ ka magathĩkanĩrio ma nguo yake ya mbaara. Nake mũthamaki akĩĩra mũtwarithia wa ngaari ya ita atĩrĩ, “Garũra ngaari ũndute mbaara-inĩ. Nĩndagurario.” **34** Nayo mbaara ĩkĩneneha mũthenya wothe, na mũthamaki wa Isiraeli agĩĩtiirania ngaari-inĩ yake ya mbaara ang’etheire Asuriata o nginya hwaĩ-inĩ. Narĩo riũa rĩgĩthũa-rĩ, agĩkua.

19 Hĩndĩ ĩrĩa Jehoshafatu mũthamaki wa Juda aacookire Jerusalemu nyũmba-inĩ yake ya ũthamaki na thayũ-rĩ, **2** Jehu ũrĩa muoni-maũndũ, mũrũ wa Hanani, agĩthiĩ akamũtũnge nake akĩũria mũthamaki atĩrĩ, “Nĩwagĩrĩirwo gũteithia mũndũ ũrĩa mwaganu na wende arĩa mathũire Jehova? Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, mang’ũrĩ ma Jehova marĩ igũrũ rĩaku. **3** No rĩrĩ, harĩ na maũndũ manini mega thĩinĩ waku, nĩgũkorwo nĩweheretie itugĩ cia Ashera bũrũri-inĩ, na ũkerekeria ngoro yaku kũrongooria Ngai.” **4** Jehoshafatu agĩtũũra Jerusalemu, agĩcooka akiumagara rĩngĩ, agĩthiĩ kũrĩ andũ a kuuma Birishiba kũu bũrũri wa irĩma wa Efiraimu, na akĩmacookia kũrĩ Jehova, Ngai wa maithe mao. **5** Nake agĩthuura andũ a gũthikagĩrĩria maciira kũu bũrũri-inĩ, thĩinĩ wa o itũũra rĩa matũũra manene ma Juda marĩa mairigĩirwo na thingo cia hinya. **6** Akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩciiragiei wega ũrĩa mũgwĩka, tondũ rĩrĩ, mũtirĩtuithanagia ciira nĩ ũndũ wa mũndũ, no makĩria nĩ ũndũ wa Jehova, ũrĩa ũrĩkoragwo na inyuĩ rĩrĩa rĩothe mũrĩtuaga ciira. **7** Na rĩrĩ, mwĩtigagĩrei Jehova. Mũtuanagĩre ciira mũmenyereire, nĩ ũndũ Jehova Ngai witũ nĩ wa kĩhooto na ndaroraga maũthĩ na ndahakagwo.” **8** O nakuo Jerusalemu-rĩ, Jehoshafatu nĩathuurire Alawii amwe, na athĩnjĩri-Ngai, na atongoria a nyũmba cia andũ a Isiraeli marũgamagĩrĩre watho wa Jehova, na magatuithanagia maciira o na makaniina ngarari. Nao maatũũraga Jerusalemu. **9** Nake akĩmahe mawatho maya: “No nginya mũtungate na wĩhokeku na ngoro cianyu ciothe, na mwĩtigagĩre Jehova. **10** Ciira wothe ũrĩa mũrĩrehagĩrwo kuuma kũrĩ andũ a bũrũri wanyu arĩa matũũraga matũũra-inĩ marĩa manene, arĩ ũiti wa thakame kana maũndũ mangĩ makoniĩ watho, kana maathani, kana kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, kana matuĩro ma ciira, makanagiei matikanehĩrie Jehova; kwaga ũguo marakara make nĩmakamũũkĩrĩra inyuĩ ene na ariũ a thoguo. Ĩkagai ũguo na mũtikehia. **11** “Na rĩrĩ, Amaria mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene nĩwe ũrĩmũroraga maũndũ-inĩ mothe makoniĩ Jehova, nake Zebadia mũrũ wa Ishumaeli, o we mũtongoria wa mũhĩrĩga wa Juda, nĩwe ũrĩmũroraga maũndũ-inĩ mothe makoniĩ mũthamaki, nao Alawii nĩmarĩtungataga ta anene marĩ mbere yanyu. Ĩkagai maũndũ mũrĩ na ũũmĩrĩru, nake Jehova arĩkoragwo hamwe na arĩa marĩĩkaga wega.”

20 Na rĩrĩ, thuutha wa ũguo, andũ a Moabi, na andũ a Amoni marĩ hamwe na Ameuni amwe magĩũka kũrũa na Jehoshafatu. **2** Andũ amwe magĩũka makĩĩra

Jehoshafatu atĩrĩ, “Mbũtũ nene ya ita kuuma Edomu
nĩĩroka kũrũa nawe, yumĩte mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria.
O na rĩu nĩĩkinyĩte Hazezoni-Tamaru” (na nokuo Eni-
Gedi). **3** Jehoshafatu akĩmaka, na agĩtua itua orie ũtaaro
harĩ Jehova, nake akĩanĩrĩrĩra Juda guothe kwĩhingwo
kũrĩa irio. **4** Nao andũ a Juda makĩũngana meethe
ũteithio kuuma kũrĩ Jehova; ti-itherũ magĩũka kuuma
matũũra mothe ma Juda nĩguo mamũrongorie. **5**
Nake Jehoshafatu akĩrũgama mbere ya kĩũngano kĩu
kĩa andũ a Juda na Jerusalemu, o hau hekarũ-inĩ ya
Jehova o mbere ya nja ĩrĩa yarĩ njerũ, **6** akiuga atĩrĩ:
“Wee Jehova, Ngai wa maithe maitũ, githĩ tiwe Ngai
ũrĩa ũrĩ igũrũ? Nĩwe ũthamakagĩra mothamaki mothe
ma ndũrĩrĩ. Hinya na ũhoti irĩ guoko-inĩ gwaku, na
gũtirĩ mũndũ ũngĩgwĩtiiria. **7** Wee Ngai witũ-rĩ, githĩ
ndwaingatire arĩa maikaraga bũrũri ũyũ mbere ya
andũ aku a Isiraeli na ũkĩũhe njiaro cia mũrataguo
Iburahĩmu nginya tene? **8** Nĩmatũũrĩte kuo o na
magaaka hekarũ kuo ĩrĩa ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩaku,
makiugaga atĩrĩ, **9** ‘Mũtino ũngĩgatũkora o na ũrĩ wa
rũhiũ rwa njora rwa gũtũrũithia, kana mũthiro kana
ng’aragu, tũkaarũgama mbere yaku hekarũ-inĩ ĩno
ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩaku, nĩtũgaagũkaĩra tũrĩ hatĩka-inĩ,
nawe nĩũgatũigua ũtũhonokie.’ **10** “No rĩu, haha harĩ
na andũ a kuuma Amoni, na Moabi, na Kĩrĩma kĩa Seiru,
arĩa wagiririe andũ a Isiraeli matharĩkĩre mabũrũri mao
rĩrĩa moimaga Misiri; nĩ ũndũ ũcio makĩmeherera na
matiigana kũmaniina. **11** Ta kĩone kĩrĩa maragĩtũrĩha
nakĩo, tondũ mokĩte gũtũingata kũrĩa watũheire gũtuĩke
igai riitũ. **12** Wee Ngai witũ, githĩ ndũgũkĩmatuĩra ciira?
Nĩ ũndũ-rĩ, ithuĩ tũtirĩ na hinya wa kũng’ethanĩra na
mbũtũ ĩno nene ũũ ĩrooka gũtũtharĩkĩra. Tũtiũĩ ũrĩa
tũgwĩka, no rĩrĩ, maitho maitũ nĩwe macũthĩrĩirie.” **13**
Arũme othe a Juda, na atumia ao, na ciana na twana
twao twa ngenge, makĩrũgama o hau mbere ya Jehova.
14 Na hĩndĩ ĩyo Roho wa Jehova ũgĩkinyĩrĩra Jahazieli
mũrũ wa Zekaria mũrũ wa Benaia, mũrũ wa Jeieli
mũrũ wa Matania ũrĩa Mũlawii wa rũciaro rwa Asafu
rĩrĩa aarũgamĩte kĩũngano-inĩ kĩu. **15** Nake akiuga
atĩrĩ, “Ta thikĩrĩria, wee Mũthamaki Jehoshafatu na
arĩa othe mũtũũraga Juda na Jerusalemu! Ũũ nĩguo
Jehova ekũmwĩra: ‘Mũtigetigĩre kana mũkue ngoro nĩ
ũndũ wa mbũtũ ĩno nene ya ita. Nĩgũkorwo mbaara
ĩno ti yanyu, no nĩ ya Ngai. **16** Rũciũ, rokai gũikũrũka
mũmatharĩkĩre. Magaakorwo makĩhaica magereire
Mwanya-inĩ wa Zizi na nĩmũkamakorerera mũthia-inĩ
wa mũkuru wa kũu Werũ wa Jerueli. **17** Ti inyuĩ mũkũrũa
mbaara ĩno. Rũgamai mwena wanyu, mwĩhaandei
wega na mwĩonere ũrĩa Jehova ekũmũhonokia, inyuĩ
andũ a Juda na a Jerusalemu. Mũtigetigĩre, na
mũtigakue ngoro. Umagarai mũkang’ethanĩre nao
rũciũ, nake Jehova nĩagakorwo hamwe na inyuĩ.’”
18 Jehoshafatu akĩinamĩrĩra, agĩturumithia ũthiũ thĩ,
nao andũ othe a Juda na a Jerusalemu makĩĩgũithia
thĩ mbere ya Jehova, makĩmũhooya. **19** Ningĩ Alawii
amwe a kuuma rũciaro rwa Kohathu na rwa Kora
magĩũkĩra na igũrũ, magĩkumia Jehova Ngai wa Isiraeli
maanĩrĩire na mũgambo mũnene mũno. **20** Rũciinĩ tene
mũno makiuma merekeire Werũ wa Tekoa. Na rĩrĩa
maambĩrĩirie kuuma-rĩ, Jehoshafatu akĩrũgama, akiuga
atĩrĩ, “Ta thikĩrĩriai, inyuĩ andũ a Juda o na a Jerusalemu!
Ĩtĩkiai Jehova Ngai wanyu na nĩekũmũtirĩrĩra; ītĩkiai
anabii ake na nĩmũkũgaacĩra.” **21** Thuutha wa kwaranĩria
na andũ, Jehoshafatu agĩthuura andũ a kũinĩra Jehova
na a kũmũgooca nĩ ũndũ wa riiri wa ũtheru wake, nao
hĩndĩ ĩrĩa megũtongoria mbũtũ ĩyo ya ita, makiugaga
atĩrĩ: “Cookeriai Jehova ngaatho, nĩgũkorwo wendo
wake ũtũũraga nginya tene.” **22** Na rĩrĩa maambĩrĩirie
kũina o na kũgooca-rĩ, Jehova akĩiga andũ mohie andũ
a Amoni, na a Moabi, na andũ a kuuma Kĩrĩma kĩa
Seiru arĩa maatharĩkagĩra Juda, nao magĩtoorio. **23** Nao
andũ a Amoni na a Moabi magĩũkĩrĩra andũ a kuuma
Kĩrĩma kĩa Seiru, makĩmananga na makĩmaniina biũ.
Maarĩkia kũũraga andũ a kuuma Seiru, magĩteithĩrĩrĩria
kũniinana o ene. **24** Hĩndĩ ĩrĩa andũ a Juda maakinyire
harĩa hang’ethanĩire na werũ-rĩ, magĩcũthĩrĩrĩria mbũtũ
ĩyo nene ya ita, makĩona no ciimba theri ciagwĩte thĩ;
gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wetharĩte. **25** Nĩ ũndũ ũcio
Jehoshafatu na andũ ake magĩthiĩ gũtaha indo, na thĩinĩ
wacio makĩona indo nyingĩ na nguo o na indo cia
goro nyingĩ gũkĩra ũrĩa mangĩahotire gũkuua. Ciarĩ
nyingĩ ũũ atĩ maaniinire mĩthenya ĩtatũ gũciũngania.
26 Mũthenya wa kana makĩũngana Gĩtuamba-inĩ kĩa
Beraka, kũrĩa maagooceire Jehova. Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga
gwĩtwo Gĩtuamba kĩa Beraka nginya ũmũthĩ. **27** Hĩndĩ
ĩyo andũ othe a Juda na a Jerusalemu, matongoretio
nĩ Jehoshafatu, magĩcooka Jerusalemu makenete,
nĩgũkorwo Jehova nĩamaheete gĩtũmi gĩa gũkenerera
thũ ciao. **28** Magĩtoonya Jerusalemu na magĩthiĩ hekarũ-
inĩ ya Jehova marĩ na inanda cia mũgeeto, na mĩtũrirũ,
na tũrumbeta. **29** Namo mothamaki mothe ma mabũrũri
magĩĩtigĩra Ngai rĩrĩa maiguire ũrĩa Jehova aarũĩte na
thũ cia Isiraeli. **30** Naguo ũthamaki wa Jehoshafatu
ũgĩikara ũrĩ na thayũ, nĩgũkorwo Ngai wake nĩamũheete
ũhurũko mĩena-inĩ yothe. **31** Nĩ ũndũ ũcio, Jehoshafatu
agĩthamakĩra Juda; nake aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩtatũ na
ĩtano rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki wa Juda, na agĩthamaka
arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano. Nyina
eetagwo Azuba mwarĩ wa Shilihi. **32** Nake akĩrũmĩrĩra
mĩthiĩre ya ithe Asa na ndaigana gũtigana nayo; agĩĩka
ũrĩa kwagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova. **33** No rĩrĩ,
kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gũtiigana kweherio, nao andũ
matiigana kwerekeria ngoro ciao kũrĩ Ngai wa maithe
mao. **34** Ciĩko iria ingĩ cia wathani wa Jehoshafatu
kuuma kĩambĩrĩrĩria nginya mũthia, nĩciandĩkĩtwo ibuku-
inĩ rĩa maũndũ ma o mwaka rĩa Jehu mũrũ wa Hanani,
marĩa mandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa athamaki a Isiraeli. **35**
Thuutha ũcio Jehoshafatu mũthamaki wa Juda agĩtuma
ũrata na Ahazia mũthamaki wa Isiraeli, ũrĩa warĩ na
maũndũ maingĩ ma waganu. **36** Makĩiguana nake atĩ
maake marikabu cia wonjoria. Nao maarĩkia gũciakĩra
kũu Ezioni-Geberi, **37** Eliezeri mũrũ wa Dodavahu
wa kuuma Maresha akĩrathĩra Jehoshafatu ũrathi wa
ũrĩa akoona ũũru, akiuga atĩrĩ, “Tondũ nĩũgĩĩte ũrata
na Ahazia, Jehova nĩekwananga kĩrĩa wakĩte.” Nacio
marikabu igĩtharũranio, na itiigana gũthiĩ iria-inĩ
ikarute wĩra wa wonjoria.

21 Nake Jehoshafatu akĩhurũka hamwe na maithe
make na agĩthikwo hamwe nao o kũu Itũũra Inene

rĩa Daudi. Nake mũriũ Jehoramu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **2** Ariũ a ithe na Jehoramu mũrũ wa Jehoshafatu maarĩ Azaria, na Jehieli, na Zekaria, na Azariahu, na Mikaeli, na Shefatia. Acio othe maarĩ ariũ a Jehoshafatu mũthamaki wa Isiraeli. **3** Ithe nĩamaheete iheo nyingĩ cia betha na thahabu na indo ingĩ cia goro, o hamwe na matũũra manene mairigĩre na thingo cia hinya kũu Juda, no aaheanire ũthamaki kũrĩ Jehoramu tondũ nĩwe warĩ mũriũ wa irigithathi. **4** Rĩrĩa Jehoramu eehaandire na akĩrũma ũthamaki-inĩ wa ithe-rĩ, nĩooragire ariũ a ithe othe na rũhiũ rwa njora, o hamwe na anene amwe a nyũmba ya ũthamaki a Isiraeli. **5** Jehoramu aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki. Nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ĩnana. **6** Agĩthiĩ na mĩthiĩre ya athamaki a Isiraeli, o ta ũrĩa nyũmba ya Ahabu yekaga, nĩgũkorwo aahikĩtie mwarĩ wa Ahabu. Nake agakĩĩhagia maitho-inĩ ma Jehova. **7** No o na kũrĩ ũguorĩ, nĩ ũndũ wa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova kĩrĩa aarĩkanĩire na Daudi, Jehova ndeendaga kwananga nyũmba ya Daudi. Nĩeranĩire atĩ nĩarĩmenyagĩrĩra tawa nĩ ũndũ wake na njiaro ciake nginya tene. **8** Hĩndĩ ya Jehoramu-rĩ, Edomu nĩmaremeire Juda na magĩtua mũndũ ũngĩ mũthamaki wao ene. **9** Nĩ ũndũ ũcio Jehoramu agĩthiĩ kuo na anene ake na ngaari ciake cia ita ciothe. Nao andũ a Edomu makĩmũrigiicĩria arĩ hamwe na anene a ngaari ciake cia ita, no agĩũkĩra ũtukũ, akĩũra. **10** Nginya ũmũthĩ, Edomu matũũraga maremeire Juda. O ihinda rĩu andũ a Libina makĩregana na watho wa Jehoramu, nĩgũkorwo nĩatiganĩirie Jehova, Ngai wa maithe make. **11** O na ningĩ nĩakĩte kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kũu irĩma-inĩ cia Juda, na agatũma andũ a Jerusalemu mahũũre ũmaraya, na akahĩtithia andũ a Juda njĩra. **12** Jehoramu akĩnyiita marũa moimĩte kũrĩ mũnabii Elija maandĩkĩtwo atĩrĩ: "Jehova Ngai wa thoguo Daudi ekuuga ũũ: 'Ndũthiĩte na mĩthiĩre ya thoguo Jehoshafatu, kana ya Asa mũthamaki wa Juda. **13** No rĩrĩ, nĩũthiĩte na mĩthiĩre ya athamaki a Isiraeli, na nĩũtongoretie andũ a Juda na a Jerusalemu nĩguo mahũũre ũmaraya, o ta ũrĩa nyũmba ya Ahabu yekire. O na ningĩ nĩũũragĩte ariũ a thoguo, na andũ a nyũmba ya thoguo, na andũ maarĩ aagĩrĩru gũgũkĩra. **14** Nĩ ũndũ ũcio, rĩu Jehova akiriĩ kũhũũra andũ aku, na ariũ aku, na atumia aku, na kĩndũ gĩothe gĩaku, acihũũre ihũũra inene. **15** Wee mwene nĩũkũrũara mũno, ũrũare mũrimũ wa mara ũtangĩhona, nginya mũrimũ ũcio ũtũme mara maku mathire biũ.'" **16** Jehova akĩarahũrĩra Jehoramu ũũru wa Afilisti na wa Arabu arĩa maatũũraga gũkuhĩ na Akushi. **17** Magĩtharĩkĩra Juda, na magĩkũhũũra, na magĩkuua indo ciothe iria ciarĩ nyũmba ya mũthamaki, o hamwe na ariũ ake na atumia ake. Ndaatigĩirio mũriũ o na ũmwe o tiga Ahazia ũrĩa warĩ mũnini mũno. **18** Thuutha wa maũndũ macio mothe-rĩ, Jehova nĩarehithĩirie Jehoramu mũrimũ wa mara ũtangĩhona. **19** Mahinda mathiianga, mũthia-inĩ wa mĩaka ĩĩrĩ-rĩ, mara make makiuma nĩ ũndũ wa mũrimũ ũcio, nake agĩkua arĩ na ruo rũnene mũno. Andũ ake matiigana gwakia mwaki nĩ ũndũ wa gĩtĩĩo gĩake, ta ũrĩa meekĩte nĩ ũndũ wa maithe. **20** Jehoramu aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake aathamakire arĩ Jerusalemu mĩaka ĩnana. Na rĩrĩ, akua gũtirĩ mũndũ wagĩire na kĩeha, nake agĩthikwo Itũũra Inene rĩa Daudi, no ndaathikirwo mbĩrĩra-inĩ cia athamaki.

22 Nao andũ a Jerusalemu magĩtua Ahazia mũriũ wa Jehoramu ũrĩa warĩ mũnini mũno mũthamaki ithenya rĩake, nĩgũkorwo atharĩkĩri ao arĩa mookire kambĩ-inĩ hamwe na Arabu, nĩmooragĩte ariũ arĩa akũrũ othe. Nĩ ũndũ ũcio Ahazia mũriũ wa Jehoramu mũthamaki wa Juda akĩambĩrĩria gũthamaka. **2** Ahazia aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, na agĩthamaka arĩ Jerusalemu mwaka ũmwe. Nyina eetagwo Athalia mwarĩ wa mwana wa Omuri. **3** O nake agĩthiĩ na mĩthiĩre ya nyũmba ya Ahabu, nĩgũkorwo nyina nĩamũringagĩrĩria gwĩka maũndũ mooru. **4** Nĩekire maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa nyũmba ya Ahabu yekĩte, nĩgũkorwo thuutha wa gĩkuũ gĩa ithe, nĩo maatuĩkire amũtaari na makĩmũhĩtithia. **5** Ningĩ nĩarũmĩrĩire mataaro mao rĩrĩa aathiire mbaara-inĩ na Joramu mũrũ wa Ahabu mũthamaki wa Isiraeli makahũũre Hazaeli mũthamaki wa Suriata kũu Ramothu-Gileadi. Asuriata acio makĩguraria Joramu; **6** nĩ ũndũ ũcio akĩhũndũka, agĩthiĩ Jezireeli nĩguo akahonie nguraro iria aagurarĩirio Ramothu makĩrũa na Hazaeli mũthamaki wa Suriata. Hĩndĩ ĩyo Ahazia mũrũ wa Jehoramu mũthamaki wa Juda agĩikũrũka agĩthiĩ Jezireeli akarore Joramu mũrũ wa Ahabu tondũ nĩagurarĩtio. **7** Nĩ ũndũ wa Ahazia gũthiĩ gũceerera Joramu, Ngai nĩarehire kũniinwo kwa Ahazia. Rĩrĩa Ahazia aakinyire-rĩ, makiumagara na Joramu magacemanie na Jehu mũrũ wa Nimushi, ũrĩa Jehova aaitĩrĩirie maguta aniine nyũmba ya Ahabu. **8** O hĩndĩ ĩrĩa Jehu aahingagia itua rĩa ciira wa nyũmba ya Ahabu-rĩ, nĩakorereire ariũ a nyũmba ya ũthamaki wa Juda o na ariũ a andũ a nyũmba ya Ahazia, arĩa maatungataga Ahazia, nake akĩmooraga. **9** Ningĩ akiuma agacarie Ahazia, nao andũ a Jehu makĩnyiita Ahazia rĩrĩa eehithĩte Samaria. Akĩrehwo kũrĩ Jehu na akĩũragwo. Nao makĩmũthika nĩgũkorwo moigire atĩrĩ, "Aarĩ ũmwe wa ariũ a Jehoshafatu, ũrĩa warongoragia Jehova na ngoro yake yothe." Nĩ ũndũ ũcio gũkĩaga mũndũ thĩinĩ wa nyũmba ya Ahazia warĩ na ũhoti mũiganu wa kũrũgamĩrĩra ũthamaki ũcio. **10** Rĩrĩa Athalia nyina wa Ahazia onire atĩ mũriũ nĩakuĩte-rĩ, akĩambĩrĩria kũniina nyũmba yothe ya ũthamaki wa Juda. **11** No rĩrĩ, Jehosheba, mwarĩ wa Mũthamaki Jehoramu, akĩoya Joashu mũrũ wa Ahazia akĩmũruta na hitho kuuma kũrĩ ariũ a mũthamaki arĩa maakirie kũũragwo, na akĩmũhitha nyũmba ya toro hamwe na mũreri wake. Tondũ Jehosheba, mwarĩ wa Mũthamaki Jehoramu na ningĩ mũtumia wa Jehoiada ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, aarĩ mwarĩ wa nyina na Ahazia, nĩahithire mwana ũcio ndakonwo nĩ Athalia nĩguo ndakooragwo. **12** Nake agĩtũũra nao arĩ mũhithe hekarũ-inĩ ya Ngai mĩaka ĩtandatũ, hĩndĩ ĩrĩa Athalia aathaga bũrũri ũcio.

23 Na rĩrĩ, mwaka wa mũgwanja Jehoiada nĩonanirie hinya wake. Nĩathondekire kĩrĩkanĩro na anene a ita a thigari 100 nao maarĩ: Azaria mũrũ wa Jerohamu, na Ishumaeli mũrũ wa Jehohanani, na Azaria mũrũ wa Obedi, na Maaseia mũrũ wa Adaia, na Elishafatu

mũrũ wa Zikiri. **2** Nao magĩthiĩ bũrũri wa Juda wothe makĩũnganagia Alawii na atongoria a nyũmba cia andũ a Isiraeli kuuma matũũra-inĩ mothe. Rĩrĩa mookire Jerusalemu-rĩ, **3** kĩũngano gĩothe nĩkĩagĩire kĩrĩkanĩro na mũthamaki kũu hekarũ-inĩ ya Ngai. Jehoiada akĩmeera atĩrĩ, "Mũriũ wa mũthamaki no nginya athamake, o ta ũrĩa Jehova eeranĩire ũhoro-inĩ ũkoniĩ njiaro cia Daudi. **4** Na rĩrĩ, ũũ nĩguo mũgwĩka: Gĩcunjĩ gĩa gatatũ kĩa inyuĩ athĩnjĩri-Ngai na Alawii arĩa megũthiĩ wĩra mũthenya wa Thabatũ mũrangĩre mĩrango, **5** gĩcunjĩ gĩa gatatũ kĩanyu mũrangĩre nyũmba ya ũthamaki, na gĩcunjĩ gĩa gatatũ mũrangĩre kĩhingo kĩa mũthingi, nao andũ acio angĩ othe maikare nja cia hekarũ ya Jehova. **6** Mũtikanareke mũndũ o na ũmwe atoonye hekarũ ya Jehova tiga o athĩnjĩri-Ngai na Alawii arĩa marĩ wĩra-inĩ; acio no matoonye tondũ nĩ aamũre, no andũ acio angĩ othe marangĩre kĩrĩa Jehova oigĩte marangĩre. **7** Alawii makeiga mathiũrũrũkĩirie mũthamaki, o mũndũ arĩ na indo ciake cia mbaara guoko-inĩ. Mũndũ o wothe ũngĩtoonya hekarũ no nginya oragwo. Ikaragai hakuhĩ na mũthamaki kũrĩa guothe angĩthiĩ." **8** Nao Alawii na andũ othe a Juda magĩĩka o ũrĩa Jehoiada ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai aathanire. O mũndũ akĩoya andũ ake arĩa maathiiaga wĩra mũthenya wa Thabatũ na arĩa moimagĩra wĩra, nĩgũkorwo Jehoiada ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai ndarĩ gĩkundi o na kĩmwe aarekereirie. **9** Ningĩ akĩhe anene a ita a thigari 100 matimũ na ngo iria nene na nini iria ciarĩ cia Mũthamaki Daudi iria ciarĩ thĩinĩ wa hekarũ ya Ngai. **10** Akĩrũgamia andũ othe, o mũndũ na indo ciake cia mbaara, magĩthiũrũrũkĩria mũthamaki, hau hakuhĩ na kĩgongona, na hakuhĩ na hekarũ, kuuma mwena wa gũthini nginya mwene wa gathigathini wayo. **11** Jehoiada na ariũ ake makĩruta mũriũ wa mũthamaki na makĩmwĩkĩra thũmbĩ ya ũthamaki; makĩmũnengera ibuku rĩa kĩrĩkanĩro na makĩanĩrĩra atĩ nĩwe mũthamaki. Makĩmũitĩrĩria maguta na makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, "Mũthamaki arotũũra nginya tene!" **12** Rĩrĩa Athalia aaiguire inegene rĩa andũ makĩhanyũka magĩkũngũyagĩra mũthamaki, agĩthiĩ kũrĩ o kũu hekarũ-inĩ ya Jehova. **13** Agĩcũthĩrĩria, na akĩona mũthamaki arũgamĩte gĩtugĩ-inĩ gĩake itoonyero-inĩ. Nao anene na ahuhi tũrumbeta marũgamĩte hakuhĩ na mũthamaki, na andũ othe a bũrũri magagĩkena makĩhuhaga tũrumbeta, nao aini marĩ na indo cia kũina magatongoria andũ arĩa angĩ na nyĩmbo cia kũgooca. Nake Athalia agĩtembũranga nguo ciake cia igũrũ, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Ungumania! Ungumania!" **14** Nake Jehoiada ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai agĩtũma anene a ita a thigari igana igana, arĩa maarĩ arũgamĩrĩri a mbũtũ cia ita, akĩmeera atĩrĩ, "Mũrutũrũrei, mũmũrehe arĩ gatagatĩ ga thigari, na mũndũ o wothe ũngĩmuuma thuutha, oragwo." Nĩgũkorwo mũthĩnjĩri-Ngai nĩoigĩte atĩrĩ, "Mũtikamũũragĩre hekarũ-inĩ ya Jehova." **15** Nĩ ũndũ ũcio makĩmũnyiita, agĩkinya itoonyero-inĩ rĩa Kĩhingo kĩa Mbarathi, o kũu nja-inĩ cia nyũmba ya ũthamaki, makĩmũũragĩra hau. **16** Nake Jehoiada akĩgĩa na kĩrĩkanĩro atĩ we, na andũ, na mũthamaki megũtuĩka andũ a Jehova. **17** Nao andũ othe magĩthiĩ hekarũ-inĩ ya Baali na makĩmĩtharia. Makiunanga igongona na mĩhianano na makĩũragĩra Matani ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri-ngai wa Baali hau mbere ya igongona icio. **18** Ningĩ Jehoiada akĩneana ũrũgamĩrĩri wa hekarũ ya Jehova moko-inĩ ma athĩnjĩri-Ngai, arĩa maarĩ Alawii, arĩa maaheetwo wĩra hekarũ-inĩ nĩ Daudi, marutagĩre Jehova magongona ma njino o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo watho-inĩ wa Musa, o makĩinaga na magakena o ta ũrĩa Daudi aathanĩte. **19** O na ningĩ nĩaigire aikaria a mĩrango ihingo-inĩ cia hekarũ ya Jehova nĩgeetha gũtikagĩe mũndũ o na ũmwe ũtetheretie ũngĩtoonya. **20** Akĩoya anene a ita thigari igana, na anene arĩa angĩ, na aathani a andũ, na andũ othe a bũrũri, magĩikũrũkia mũthamaki kuuma hekarũ-inĩ ya Jehova. Magĩtoonya nyũmba ya ũthamaki magereire Kĩhingo kĩa Rũgongo na magĩikarĩria mũthamaki gĩtĩ-inĩ kĩa ũnene, **21** nao andũ othe a bũrũri magĩkena. Narĩo itũũra inene rĩkĩhoorera, tondũ Athalia nĩarĩkĩtie kũũragwo na rũhiũ rwa njora.

24 Na rĩrĩ, Joashu aarĩ wa mĩaka mũgwanja rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩna. Nyina eetagwo Zibia na oimĩte Birishiba. **2** Joashu nĩekire maũndũ marĩa maagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova mĩaka-inĩ yothe ya Jehoiada ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai. **3** Jehoiada akĩmũthuurĩra atumia eerĩ, nake agĩciara aanake na airĩtu. **4** Thuutha ũcio Joashu agĩtua itua rĩa gũcookereria hekarũ ya Jehova. **5** Agĩĩta athĩnjĩri-Ngai na Alawii hamwe, akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi matũũra-inĩ ma Juda mũnganie mbeeca iria ciagĩrĩirwo nĩ kũrĩhwo o mwaka kuuma Isiraeli cia gũcookereria hekarũ ya Ngai wanyu. Ĩkai ũndũ ũcio o rĩu." No Alawii matiigana gwĩka ũndũ ũcio narua. **6** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki agĩĩta Jehoiada mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩgirĩtie wĩre Alawii marehe igooti rĩa kuuma Juda na Jerusalemu rĩrĩa rĩatuanĩirwo nĩ Musa ndungata ya Jehova o na kĩũngano kĩa Isiraeli nĩ ũndũ wa Hema ya Ũira?" **7** Na rĩrĩ, ariũ a Athalia, mũtumia ũcio mwaganu, nĩ mabunjĩte hekarũ ya Ngai, o na makahũthĩra indo iria nyamũre na maũndũ ma Baali. **8** Mũthamaki nĩathanire, nao andũ magĩthondeka ithandũkũ na makĩrĩiga nja, hau kĩhingo-inĩ kĩa hekarũ ya Jehova. **9** Nao nĩmahunjanĩirie kũu Juda na Jerusalemu atĩ nĩmagĩrĩirwo nĩ kũrehe igooti rĩa Jehova rĩrĩa Musa ndungata ya Ngai oigire arĩ werũ-inĩ atĩ rĩrutagwo nĩ Isiraeli. **10** Anene othe na andũ othe nĩmarehire maruta mao makenete, makĩmekĩra ithandũkũ o nginya rĩkĩiyũra. **11** Rĩrĩa rĩothe ithandũkũ rĩarehagwo kũrĩ anene a mũthamaki nĩ Alawii, na mona atĩ rĩrĩ na mbeeca nyingĩ, mwandĩki wa nyũmba ya ũthamaki na mũnene ũrĩa wathuurĩtwo nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, mookaga makoonoria ithandũkũ rĩu, na makarĩcookia harĩa rĩaigagwo. Meekaga ũguo o ihinda, kwa ihinda, na makĩũngania mbeeca nyingĩ mũno. **12** Nao mũthamaki na Jehoiada magĩcinengera andũ arĩa maarutire wĩra ũrĩa wendekanaga nĩ ũndũ wa hekarũ ya Jehova. Makĩandĩka mabundi a mahiga na a mbaũ nĩguo macookererie hekarũ ya Jehova, o na makĩandĩka aruti a wĩra wa igera o na a gĩcango nĩguo macookererie hekarũ. **13** Andũ arĩa maarũgamagĩrĩra wĩra maarĩ na kĩyo, naguo wĩra wa gũcookereria hekarũ ũgĩthiĩ na mbere wega ũrũgamĩrĩirwo nĩo. Magĩaka hekarũ ya Ngai rĩngĩ o ta ũrĩa mũhano wayo wa mbere

watarĩĩ, na makĩmĩaka ĩ nũmu mũno. **14** Rĩrĩa maarĩkirie kũmĩaka, makĩrehera mũthamaki na Jehoiada mbeeca icio ingĩ, nacio igĩtũmĩrwo gũthondeka indo cia hekarũ ya Jehova: indo cia wĩra na cia maruta ma njino, o na magĩthondeka thaani na indo ingĩ cia thahabu na cia betha. Rĩrĩa rĩothe Jehoiada aarĩ muoyo-rĩ, maruta ma njino maarutagwo marũmanĩrĩirio hekarũ-inĩ ya Jehova. **15** Na rĩrĩ, Jehoiada aarĩ mũkũrũ, na akaingĩhia mĩaka, nake agĩkua arĩ wa mĩaka 130. **16** Aathikirwo kũrĩa athamaki maathikĩtwo Itũũra-inĩ Inene rĩa Daudi, tondũ wa wega ũrĩa ekĩte Isiraeli nĩ ũndũ wa Ngai na hekarũ yake. **17** Thuutha wa gĩkuũ kĩa Jehoiada, anene a Juda magĩũka kũgeithia mũthamaki, nake agĩkĩmathikĩrĩria. **18** Nao magĩtiganĩria hekarũ ya Jehova, Ngai wa maithe mao, na makĩhooya itugĩ cia Ashera na mĩhianano. Tondũ wa wĩhia wao-rĩ, marakara ma Ngai magĩkinyĩra Juda na Jerusalemu. **19** O na gũtuĩka Jehova nĩatũmire anabii kũrĩ andũ nĩguo mamacookie kũrĩ we-rĩ, na o na aakorwo nĩmarutire ũira wa kũmookĩrĩra-rĩ, matiigana kũmaigua. **20** Ningĩ Roho wa Ngai ũgĩkinyĩrĩra Zekaria mũrũ wa Jehoiada ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri-Ngai. Akĩrũgama mbere ya andũ akĩmeera atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Ngai ekuuga, 'Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũremere watho wa Jehova? Inyuĩ mũtingĩgaacĩra. Tondũ nĩmũtiganĩirie Jehova, o nake nĩamũtiganĩirie.'" **21** No makĩgĩa ndundu mamũũkĩrĩre, nao maathĩtwo nĩ mũthamaki-rĩ, makĩmũhũũra na mahiga nyuguto, agĩkuĩra o nja-inĩ ya hekarũ ya Jehova. **22** Nake Mũthamaki Joashu ndaigana kũririkana ũtaana ũrĩa Jehoiada, ithe wa Zekaria, aamuonetie no nĩ kũũraga ooragire mũrũwe, ũrĩa woigire atĩrĩ agĩkua, "Jehova aroona ũndũ ũyũ na akũrĩhie." **23** Mũthia-inĩ wa mwaka, mbũtũ ya ita ya Suriata ĩgĩthiĩ gũtharĩkĩra Joashu; ĩkĩhũũra Juda na Jerusalemu, na ĩkĩũraga atongoria othe a andũ. Magĩtũma indo ciothe iria maatahĩte kũrĩ mũthamaki wao kũu Dameski. **24** O na gũtuĩka mbũtũ ya ita ya Asuriata yokĩte o na andũ anini, Jehova nĩaneanire mbũtũ nene ya ita moko-inĩ mayo. Tondũ andũ a Juda nĩmatiganĩirie Jehova, Ngai wa maithe mao, Joashu agĩkinyĩrio ituĩro rĩake. **25** Rĩrĩa Asuriata meeherire-rĩ, magĩtiga Joashu agurarĩtio mũno. Anene ake makĩgĩa ndundu mamũũkĩrĩre nĩ ũndũ wa kũũraga mũriũ wa Jehoiada ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, nao makĩmũũragĩra gĩtanda-inĩ gĩake. Nĩ ũndũ ũcio agĩkua na agĩthikwo Itũũra-inĩ Inene rĩa Daudi, no ndaathikirwo mbĩrĩra-inĩ cia athamaki. **26** Arĩa maagĩire ndundu mamũũkĩrĩre maarĩ Zabadi mũrũ wa Shimeathu mũndũ-wa-nja Mũamoni, na Jehozabadu mũrũ wa Shimurithu mũndũ-wa-nja Mũmoabi. **27** Ũhoro wa ariũ ake na morathi maingĩ maamũkoniĩ, na maandĩko makoniĩ gũcookererio kwa hekarũ ya Ngai maandĩkĩtwo thĩinĩ wa ibuku rĩa ũtaũranĩri rĩa athamaki. Nake mũriũ Amazia agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

25 Amazia aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ kũu Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na kenda, nake nyina eetagwo Jehoadini na oimĩte Jerusalemu. **2** Nĩekire maũndũ marĩa moonagwo magĩrĩire maithoinĩ ma Jehova, no ndaamekire na ngoro yake yothe. **3** Thuutha wa ũthamaki kũrũma wega wathani-inĩ wake, akĩũraga anene arĩa mooragĩte ithe Joashu ũrĩa warĩ mũthamaki. **4** No rĩrĩ, ndaigana kũũraga ariũ ao, no eekire kũringana na ũrĩa kwandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩa Watho wa Musa, harĩa Jehova aathanĩte atĩrĩ: "Maithe ma ciana matikooragwo nĩ ũndũ wa ciana, o na kana ciana ciũragwo nĩ ũndũ wa maithe mao; o mũndũ arĩkuaga nĩ ũndũ wa mehia make we mwene." **5** Amazia agĩĩta andũ a Juda hamwe, na akĩmaiga maroragwo nĩ anene a ikundi cia andũ ngiri ngiri na anene a ikundi cia andũ igana, igana kũringana na nyũmba ciao cia andũ othe a Juda na Benjamini. Agĩcooka agĩĩta andũ othe arĩa maarĩ na ũkũrũ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria na akĩona atĩ kwarĩ na andũ 300,000 arĩa mangĩathiire mbaara-inĩ, andũ mangĩahotire kuoya itimũ na ngo. **6** O na ningĩ agĩkombora andũ a kũrũa 100,000 kuuma Isiraeli na thogora wa taranda igana rĩmwe cia betha. **7** No rĩrĩ, mũndũ wa Ngai agĩũka kũrĩ we, akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee mũthamaki-rĩ, thigari ici cia kuuma Isiraeli itigatwarane nawe, nĩgũkorwo Jehova ndarĩ hamwe na Isiraeli, na ndarĩ hamwe na andũ o na arĩkũ a Efiraimu. **8** O na ũngĩthiĩ ũrũe na ũcamba mbaara-inĩ, Ngai no arĩtũma ũhootwo nĩ thũ, nĩgũkorwo Ngai arĩ na ũhoti wa gũgũteithia kana wa gũtũma ũhootwo." **9** Amazia akĩũria mũndũ wa Ngai atĩrĩ, "Tũgwĩka atĩa nĩ ũndũ wa taranda iria 100 ndarĩhire nĩ ũndũ wa thigari icio cia Isiraeli?" Nake mũndũ wa Ngai agĩcookia atĩrĩ, "Jehova no akũhe ingĩ nyingĩ gũkĩra icio." **10** Nĩ ũndũ ũcio Amazia akĩrekereria thigari icio ciokĩte kũrĩ we kuuma Efiraimu, agĩcĩĩra ciinũke. Nacio ikĩrakarĩra andũ a Juda mũno, na ikĩinũka irĩ na marakara maingĩ. **11** Amazia agĩcooka akĩbanga thigari ciake, agĩcitongoria na mwena wa Gĩtuamba gĩa Cumbĩ, kũrĩa ooragire andũ 10,000 a Seiru. **12** Mbũtũ ya ita ya Juda ĩkĩnyiita andũ 10,000 marĩ muoyo, na ĩkĩmatwara handũ igũrũ wa rwaro rwa ihiga, ĩkĩmaikia thĩ magĩthuthĩkanga. **13** Hĩndĩ o ĩyo, thigari iria Amazia aacookithĩtie akĩgiria ikarũe-rĩ, igĩtharĩkĩra matũũra ma Juda kuuma Samaria nginya Bethi-Horoni. Nacio ikĩũraga andũ 3,000 na igĩtaha indo nyingĩ mũno. **14** Rĩrĩa Amazia aacookire oimĩte kũũraga andũ a Edomu-rĩ, nĩainũkire na ngai cia andũ a Seiru. Agĩcirũgamia ta ngai ciake mwene, agĩciinamĩrĩra na agĩcirutĩra magongona ma njino. **15** Marakara ma Jehova magĩakanĩra Amazia, na akĩmũtũmĩra mũnabii, ũrĩa wamũũririe atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ũhooe kĩrĩra kũrĩ ngai cia andũ acio, o iria itaangĩahotire kũhonokia andũ acio kuuma mokoinĩ maku?" **16** O akĩaragia-rĩ, mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩtũgũtuĩte mũtaari wa mũthamaki? Kira! Nĩ kĩĩ gĩgũtũma wende kwĩyũragithia?" Nĩ ũndũ ũcio mũnabii ũcio agĩkira, no akiuga atĩrĩ, "Nĩnjũũĩ atĩ Ngai nĩatuĩte itua gũkwananga, nĩ ũndũ nĩwĩkĩte ũndũ ũcio, na nĩwarega kũigua kĩrĩra gĩakwa." **17** Thuutha wa Amazia mũthamaki wa Juda kũhooya kĩrĩra kuuma kũrĩ ataari ake-rĩ, agĩtũma ndũmĩrĩri ĩno ya njũgitano kũrĩ Jehoashu mũrũ wa Jehoahazu, mũrũ wa Jehu mũthamaki wa Isiraeli, akĩmwĩra atĩrĩ: "Ũka, tũcemanie, tuonane ũthiũ kwa ũthiũ." **18** No Jehoashu mũthamaki wa Isiraeli agĩcookeria Amazia mũthamaki wa Juda atĩrĩ, "Mahiũ ma nyeki-inĩ ma kũu Lebanoni nĩmatũmĩire

mũtarakwa ndũmĩrĩri o kũu Lebanoni makĩwĩra atĩrĩ: ‘Heana mwarĩguo ahikio nĩ mũriũ wakwa.’ Hĩndĩ ĩyo nyamũ ya gĩthaka ya kũu Lebanoni ĩgĩũka ĩkĩrangĩrĩria mahiũ macio ma nyeki-inĩ na makinya mayo. **19** Wĩĩrĩte na ngoro atĩ nĩũrĩkĩtie gũtooria Edomu, na rĩu ũkeeyona na ũgetĩĩa. No ikara mũciĩ! Nĩ kĩĩ gĩgũtũma wĩrehere thĩĩna na wĩniinithie wee mwene o hamwe na andũ a Juda?” **20** O na kũrĩ ũguo-rĩ, Amazia ndaigana gũthikĩrĩria, nĩgũkorwo nĩ Ngai warutaga wĩra nĩguo amaneane moko-inĩ ma Jehoashu, tondũ andũ a Juda nĩmarongoragia ngai cia Edomu. **21** Nĩ ũndũ ũcio Jehoashu mũthamaki wa Isiraeli akĩmatharĩkĩra. We na Amazia mũthamaki wa Juda makĩng’ethanĩra kũu Bethi-Shemeshu thĩĩnĩ wa Juda. **22** Andũ a Juda makĩhũũrwo nĩ andũ a Isiraeli, na o mũndũ akĩũrĩra gwake mũciĩ. **23** Nake Jehoashu mũthamaki wa Isiraeli akĩnyiita Amazia mũthamaki wa Juda, mũrũ wa Joashu, mũrũ wa Ahazia, o kũu Bethi-Shemeshu. Ningĩ Jehoashu akĩmũrehe Jerusalemu, na akĩmomora rũthingo rwa Jerusalemu kuuma Kĩhingo kĩa Efiraimu nginya Kĩhingo gĩa Koine, handũ ha buti ta 600 kũraiha. **24** Nake akĩoya thahabu yothe na betha, na indo ciothe iria ciarĩ thĩĩnĩ wa hekarũ ya Ngai iria ciamenyagĩrĩrwo nĩ Obedi-Edomu, hamwe na igĩĩna cia nyũmba ya ũthamaki, na andũ arĩa maatahĩtwo, nake agĩcooka Samaria. **25** Amazia mũrũ wa Joashu mũthamaki wa Juda aatũũrire muoyo mĩaka ikũmi na ĩtano thuutha wa gĩkuũ kĩa Jehoashu mũrũ wa Jehoahazu mũthamaki wa Isiraeli. **26** Ha ũhoro wa maũndũ marĩa mangĩ ma wathani wa Amazia kuuma kĩambĩrĩria nginya mũthia-rĩ, githĩ ti maandĩke ibuku-inĩ rĩa athamaki a Juda na Isiraeli? **27** Kuuma hĩndĩ ĩrĩa Amazia aagarũrũkire agĩtiga kũrũmĩrĩra Jehova-rĩ, makĩmũciirĩrĩra mamũũkĩrĩre kũu Jerusalemu, nake akĩũrĩra Lakishi, no magĩtũma andũ mamũrũmĩrĩre o nginya Lakishi, makĩmũũragĩra kuo. **28** Agĩcookio aigĩrĩirwo mbarathi igũrũ, na agĩthikwo hamwe na maithe Itũũra-inĩ Inene rĩa Juda.

26 Ningĩ andũ othe a Juda makĩoya Uzia, arĩ wa mĩaka ikũmi na ĩtandatũ, na makĩmũtua mũthamaki ithenya rĩa ithe Amazia. **2** Nĩwe waakithirie Elothu rĩngĩ, na akĩrĩcookeria Juda thuutha wa Amazia kũhurũka hamwe na maithe make. **3** Uzia aarĩ wa mĩaka ikũmi na ĩtandatũ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩtano na ĩĩrĩ. Nyina eetagwo Jekolia, na oimĩte Jerusalemu. **4** Nake nĩekire maũndũ marĩa maarĩ magĩrĩru maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa ithe Amazia eekĩte. **5** Nĩarongooragia Ngai matukũ-inĩ ma Zekaria, ũrĩa wamũrutĩte gwĩtigĩra Ngai. Narĩo ihinda rĩrĩa rĩothe aarongoragia Jehova-rĩ, Ngai nĩamũheaga ũgaacĩru. **6** Uzia nĩathiire kũrũa na Afilisti, na akĩmomora thingo cia Gathu, na cia Jabine, na cia Ashidodi. Ningĩ agĩcooka agĩaka rĩngĩ matũũra marĩa maarĩ hakuhĩ na Ashidodi na kũndũ kũngĩ gatagatĩ-inĩ ka Afilisti. **7** Ngai akĩmũteithia kũhũũrana na Afilisti na Arabu arĩa maatũũraga Guri-Baali na Ameuni. **8** Aamoni nĩmarehire igooti kũrĩ Uzia, nayo ngumo yake ĩkĩhunja o nginya mũhaka wa Misiri, nĩ ũndũ nĩagĩĩte na hinya mũno. **9** Uzia nĩaakire mĩthiringo mĩraihu na igũrũ kũu Jerusalemu hau Kĩhingo-inĩ gĩa Koine, na hau Kĩhingo-inĩ gĩa Gĩtuamba, na hau koine-inĩ ya rũthingo, na akĩmĩirigĩra na thingo cia hinya. **10** Ningĩ agĩaka mĩthiringo mĩraihu na igũrũ kũu werũ-inĩ na akĩenja ithima nyingĩ, nĩ ũndũ aarĩ na mahiũ maingĩ kũu mũhuro-inĩ wa irĩma, o na kũu werũ wa irĩma-inĩ. Aarĩ na andũ maarutaga wĩra mĩgũnda-inĩ yake ya irio na ya mĩthabibũ kũu irĩma-inĩ o na mĩgũnda-inĩ ĩrĩa mĩnoru, tondũ nĩendete ũrĩmi. **11** Uzia aarĩ na mbũtũ ya ita ĩrĩa yarutĩtwo wega mũno, na yakoragwo ĩĩhaarĩirie gũthiĩ mbaara-inĩ, ĩgayanĩtio ikundi kũringana na mũigana wayo na kũringana na ũrĩa yacookanĩrĩirio nĩ Jeieli ũrĩa warĩ mwandĩki na Maaseia ũrĩa warĩ mũnene wao, matongoretio nĩ Hanania, ũmwe wa anene a nyũmba ya ũthamaki. **12** Naguo mũigana wothe wa atongoria a nyũmba arĩa maarũgamagĩrĩra thigari warĩ 2,600. **13** Wathani-inĩ wao haarĩ na mbũtũ ya ita ya andũ 307,500 arĩa maarutĩtwo ũhoro wa mbaara, mbũtũ ĩyo yarĩ na hinya na nĩyo yateithagia mũthamaki akĩrũa na thũ ciake. **14** Uzia nĩaheire mbũtũ ĩyo yake ya ita ngo, na matimũ, na ngũbia, na nguo cia igera, na mota na mahiga ma igũtha. **15** Kũu Jerusalemu-rĩ, andũ maarĩ oogĩ mũno magĩthondeka ikaari ciahũthagĩrwo mĩthiringo-inĩ na koine-inĩ cia ũgitĩri na njĩra ya gũikia mĩguĩ na gũikia mahiga manene. Ngumo yake ĩkĩhunja kũndũ kũraya nĩgũkorwo nĩateithirio mũno nginya akĩgĩa na hinya mũno. **16** No thuutha wa Uzia kũgĩa na hinya-rĩ, gwĩtũũgĩria gwake gũkĩmũniina. Akĩaga gũtuĩka mwĩhokeku harĩ Jehova Ngai wake, na agĩtoonya hekarũ ya Jehova nĩguo acine ũbumba kĩgongona-inĩ kĩa ũbumba. **17** Nake Azaria ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai hamwe na athĩnjĩri-Ngai omĩrĩru mĩrongo ĩnana a Jehova, makĩmuuma thuutha o nginya na kũu thĩĩnĩ. **18** Nao makĩmũng’ethera mamũkaanie, makĩmwĩra atĩrĩ, “Gũtiagĩrĩire, wee Uzia, ũcinĩre Jehova ũbumba. Ũcio nĩ wĩra wa athĩnjĩri-Ngai arĩa marĩ a rũciaro rwa Harũni, arĩa maamũrĩtwo macinage ũbumba. Uma handũ haha haamũre nĩgũkorwo ndũrĩ mwĩhokeku, na Jehova Ngai ndangĩgũtĩĩa.” **19** Uzia, ũrĩa wanyiitĩte rũgĩo na guoko ehaarĩirie gũcina ũbumba, akĩrakara mũno. Na o hĩndĩ ĩyo aagũthũkagĩra athĩnjĩri-Ngai marĩ hau mbere ya kĩgongona kĩa ũbumba, hekarũ-inĩ ya Jehova, mũrimũ wa mangũ ũgĩtuthũka thiithi-inĩ wake. **20** Na rĩrĩa Azaria, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene na athĩnjĩri-Ngai acio angĩ othe maamũrorire-rĩ, makĩona atĩ aarĩ na mangũ thiithi; nĩ ũndũ ũcio makĩmuumia na nja na ihenya. O nake we mwene nĩaiguaga kwenda mũno kuuma nja, nĩ ũndũ Jehova nĩamũhũũrĩte na mũrimũ ũcio. **21** Mũthamaki Uzia aatũũrire arĩ na mangũ nginya rĩrĩa aakuire. Aatũũrire nyũmba arĩ wiki, arĩ na mangũ, na agirĩtio gũthiiaga hekarũ ya Jehova. Mũriũ Jothamu akĩrũgamĩrĩra nyũmba ya ũthamaki, na agaathaga andũ a bũrũri ũcio. **22** Namo maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Uzia-rĩ, kuuma kĩambĩrĩria nginya mũthia, nĩmandĩkĩtwo nĩ mũnabii Isaia mũrũ wa Amozu. **23** Nake Uzia akĩhurũka hamwe na maithe make, na agĩthikwo hakuhĩ nao gĩthaka-inĩ kĩrĩa kĩarĩ gĩa gũthikanwo gĩa athamaki, nĩgũkorwo andũ moigire atĩrĩ, “Ararĩ na mangũ.” Nake mũriũ Jothamu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

27 Jothamu aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na ĩtandatũ. Nyina eetagwo Jerusha mwarĩ wa Zadoku. **2** Nake agĩĩka maũndũ marĩa maagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa ithe Uzia eekĩte, nowe ndaigana gũtoonya hekarũ ya Jehova gũcina ũbumba ta ũrĩa ithe eekĩte. No rĩrĩ, andũ nĩmathiire o na mbere gwĩka maũndũ mao mooru. **3** Jothamu nĩaakire rĩngĩ mwako wa Kĩhingo kĩa Rũgongo kĩa hekarũ ya Jehova, na akĩruta wĩra mũnene wa rũthingo rũrĩa rwarĩ kĩrĩma-inĩ kĩa Ofeli. **4** Nĩaakire matũũra irĩma-inĩ cia Juda na agĩaka nyũmba cia ũgitĩri na mĩthiringo mĩraihu na igũrũ kũndũ kũrĩa kwarĩ na mũtitũ. **5** Jothamu nĩarũire mbaara na mũthamaki wa Amoni na akĩmahoota. Mwaka-inĩ ũcio, Aamoni nĩmamũrĩhire taranda igana rĩmwe cia betha, na kori 10,000 cia ngano, na kori 10,000 cia cairi. Andũ a Amoni nĩmamũreheire indo o ta icio mwaka-inĩ wa keerĩ na wa gatatũ. **6** Jothamu nĩagĩire na hinya nĩ ũndũ nĩathiiaga na mĩthiĩre mĩrũngĩrĩru hĩndĩ ciothe mbere ya Jehova Ngai wake. **7** Namo maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jothamu, o hamwe na mbaara ciake ciothe na ciĩko iria ingĩ eekire-rĩ, nĩmandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa athamaki a Isiraeli na Juda. **8** Nake aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, na agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na ĩtandatũ. **9** Jothamu akĩhurũka hamwe na maithe make na agĩthikwo Itũũra-inĩ Inene rĩa Daudi. Nake mũriũ Ahazu agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

28 Ahazu aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na ĩtandatũ. Nake ndaigana gwĩka maũndũ marĩa maagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova, ta ũrĩa ithe Daudi eekĩte. **2** Aathiiaga na mĩthiĩre ya athamaki a Isiraeli, o na ningĩ agĩthondeka mĩhianano ya Baali ya gũtwekio ya kũhooyagwo. **3** Nake agĩcinĩra magongona kũu Gĩtuamba-inĩ kĩa Beni-Hinomu, na akĩruta ariũ ake marĩ magongona ma gũcinwo na mwaki, arũmĩrĩire mĩthiĩre ĩrĩa ĩrĩ thaahu ya ndũrĩrĩ iria Jehova aaingatĩte ciehere mbere ya andũ a Isiraeli. **4** Nĩaarutire magongona na agĩcinĩra ũbumba kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na tũcũmbĩrĩ-inĩ twa irĩma, na rungu rwa mĩtĩ ĩrĩa mĩruru. **5** Nĩ ũndũ ũcio Jehova Ngai wake akĩmũneana kũrĩ mũthamaki wa Suriata. Nao Asuriata makĩmũhoota na magĩtaha andũ ake aingĩ matuĩke mĩgwate, na makĩmatwara Dameski. O na ningĩ nĩaneanirwo moko-inĩ ma mũthamaki wa Isiraeli ũrĩa wamũringire iringa inene ma. **6** Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe-rĩ, Peka mũrũ wa Remalia nĩooragire thigari 120,000 kũu Juda, tondũ andũ a Juda nĩmatirikĩte Jehova, Ngai wa maithe mao. **7** Zikiri ũrĩa Mũefiraimu njamba ya ita akĩũraga Maaseia mũrũ wa mũthamaki, na Azirikamu ũrĩa warĩ mũmenyereri wa nyũmba ya ũthamaki, na Elikana ũrĩa warĩ wa keerĩ kuuma harĩ mũthamaki. **8** Andũ a Isiraeli magĩtaha kuuma kũrĩ ariũ a ithe wao atumia 200,000 na ariũ na aarĩ ao. Ningĩ no maatahire indo nyingĩ iria maacookire nacio Samaria. **9** No rĩrĩ, mũnabii wa Jehova wetagwo Odedi aarĩ kuo, nake akiumagara agatũnge mbũtũ cia ita igĩcooka Samaria. Nake agĩciĩra atĩrĩ, "Tondũ Jehova, o we Ngai wa maithe manyu, nĩarakarĩire andũ a Juda-rĩ, nĩamaneanire moko-inĩ manyu. No inyuĩ nĩmũmooragĩte na marakara, namo nĩ makinyĩte o igũrũ. **10** Na rĩrĩ, mũciirĩire gũtua arũme na andũ-a-nja a Juda na Jerusalemu ngombo cianyu. No githĩ o na inyuĩ mũtihĩtĩtie na mũkehĩria Jehova Ngai wanyu? **11** Rĩu ta gĩthikĩrĩriei! Cookiai andũ a bũrũri wanyu arĩa mũnyiitĩte mĩgwate, nĩgũkorwo marakara mahiũ ma Jehova marĩ igũrũ rĩanyu." **12** Hĩndĩ ĩyo atongoria amwe kũu Efiraimu, nao nĩ Azaria mũrũ wa Jehohanani, na Berekia mũrũ wa Meshilemothu, na Jehizikia mũrũ wa Shalumu, na Amasa mũrũ wa Hadilai, makĩrũgama nĩguo makaanie andũ acio moimaga mbaara-inĩ. **13** Makĩmeera atĩrĩ, "Mũtikarehe mĩgwate ĩyo gũkũ, tũtikoonwo tũhĩtĩtie mbere ya Jehova, naguo ũndũ ũcio wongerere mehia na mahĩtia maitũ. Nĩgũkorwo mahĩtia maitũ o na rĩu nĩ maingĩ, namo marakara make mahiũ marĩ igũrũ rĩa Isiraeli." **14** Nĩ ũndũ ũcio thigari ikĩrekereria mĩgwate na indo iria ciatahĩte, o hau mbere ya anene na ya kĩũngano kĩu gĩothe. **15** Nao andũ arĩa maarĩ agwete na marĩĩtwa makĩoya mĩgwate ĩyo, na arĩa maarĩ njaga makĩmahumba nguo kuuma indo-inĩ iria ciatahĩtwo. Makĩmahe nguo na iraatũ, na irio na kĩndũ gĩa kũnyua, na maguta ma kũhonania. Nao arĩa othe mataarĩ na hinya makĩhaicio ndigiri igũrũ. Nĩ ũndũ ũcio makĩmacookia kũrĩ andũ a bũrũri wao o kũu Jeriko, Itũũra Inene rĩa Mĩkĩndũ, nao magĩcooka Samaria. **16** Na rĩrĩ, ihinda rĩu Mũthamaki Ahazu agĩtũmanĩra mũthamaki wa Ashuri amũteithie. **17** Andũ a Edomu nĩmookĩte rĩngĩ na magatharĩkĩra Juda, na magakuua mĩgwate, **18** na o hĩndĩ ĩyo nao Afilisti nĩmahũrĩte matũũra marĩa maarĩ mũhuro-inĩ wa irĩma, na Negevu kũu Juda. Nĩmatahire na magĩikara matũũra ma Bethi-Shemeshu, na Aijaloni, na Gederothu, o ũndũ ũmwe na Soko, na Timuna, na Gimuzo, na tũtũũra tũnini tũrĩa twamathiũrũrũkĩirie. **19** Nake Jehova nĩagithirie Juda gĩtĩĩo tondũ wa Ahazu mũthamaki wa Isiraeli, nĩgũkorwo nĩoongereire waganu kũu Juda, na nĩagĩte kwĩhokeka mũno harĩ Jehova. **20** Nake Tigilathu-Pileseru mũthamaki wa Ashuri agĩũka kũrĩ we, no handũ ha kũmũteithia nĩkũmũthĩĩnia aamũthĩĩnirie. **21** Ahazu akĩoya indo imwe kuuma hekarũ-inĩ ya Jehova, na kuuma nyũmba-inĩ ya ũthamaki, na kuuma kũrĩ ariũ a mũthamaki, na agĩcihe mũthamaki wa Ashuri, no ũndũ ũcio ndwamũteithirie. **22** Mahinda macio make ma thĩĩna-rĩ, Mũthamaki Ahazu no gũkĩrĩrĩrĩria aakĩrĩrĩirie kwaga wĩhokeku harĩ Jehova. **23** Akĩrutĩra ngai cia Dameski iria ciamũhootete magongona, nĩgũkorwo eeciiragia atĩrĩ, "Kuona atĩ ngai cia athamaki a Suriata nĩcimateithĩtie-rĩ, nĩngũcirutĩra igongona nĩguo cindeithie o na niĩ." No icio nĩcio ciamũniinire na ikĩniina Isiraeli rĩothe. **24** Ahazu agĩcookereria indo cia hekarũ ya Ngai na agĩcithaamia. Agĩcooka akĩhinga mĩrango ya hekarũ ya Jehova, na agĩaka igongona ikĩiyũra o koine-inĩ ciothe cia njĩra cia itũũra rĩa Jerusalemu. **25** Ningĩ o itũũra-inĩ rĩothe rĩa Juda agĩaka kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gwa kũrutĩra ngai ingĩ magongona ma njino, nake agĩthirĩkia Jehova, Ngai wa maithe make, agĩtũma arakare. **26** Namo maũndũ marĩa

mangĩ makoniĩ wathani wake na mĩthiĩre yake yotherĩ, kuuma kĩambĩrĩria nginya mũthia-rĩ, maandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa athamaki a Juda na Isiraeli. **27** Nake Ahazu akĩhurũka hamwe na maithe make na agĩthikwo itũũra-inĩ rĩa Jerusalemu, no ndaigirwo mbĩrĩra-inĩ cia athamaki a Isiraeli. Nake mũriũ Hezekia agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

29 Hezekia aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na kenda. Nyina eetagwo Abija mwarĩ wa Zekaria. **2** Nake agĩĩka maũndũ marĩa maagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa ithe Daudi eekĩte. **3** Mweri wa mbere wa mwaka wa mbere wa wathani wake-rĩ, nĩahingũrire mĩrango ya hekarũ ya Jehova na akĩmĩthondeka kũrĩa yathũkĩtio. **4** Nake akĩrehe athĩnjĩri-Ngai na Alawii, akĩmacookanĩrĩria hamwe nja ya mwena wa irathĩro, **5** akiuga atĩrĩ: "Ta thikĩrĩriai inyuĩ Alawii! Mwĩtheriei rĩu, na mũtherie hekarũ ya Jehova Ngai wa maithe manyu. Eheriai kĩndũ gĩothe kĩrĩ thaahu kuuma handũharĩa-haamũre. **6** Maithe maitũ matiarĩ ehokeku; nĩmekire ũũru maitho-inĩ ma Jehova Ngai witũ na makĩmũtirika. Nĩmahũgũrire mothiũ mao makĩaga kũrora gĩikaro kĩa Jehova, makĩmũhutatĩra. **7** O na ningĩ nĩmahingire mĩrango ya gĩthaku na makĩhoria matawa. Matiacinire ũbumba kana makĩrutĩra Ngai wa Isiraeli maruta o na marĩkũ ma njino handũinĩ harĩa haamũre. **8** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, marakara ma Jehova magĩkora Juda na Jerusalemu; nake agĩtũma matuĩke ta kĩndũ gĩa kũmakania na kĩa magigi, na gĩa kũnyũrũrio, o ta ũrĩa mũreyonera na maitho manyu. **9** Kĩu nĩkĩo gĩtatũmire maithe maitũ mooragwo na rũhiũ rwa njora, na nokĩo gĩtũmĩte ariũ aitũ, na airĩtu aitũ, na atumia aitũ matahwo. **10** Na rĩrĩ, ndĩciirĩtie na ngoro yakwa kũrĩkanĩra kĩrĩkanĩro na Jehova, Ngai wa Isiraeli, nĩgeetha marakara make mahiũ matweherere. **11** Atĩrĩrĩ, ariũ akwa, mũtigatuĩke andũ matarũmbũyagia ũndũ, nĩgũkorwo Jehova nĩamũthuurĩte mũrũgamage mbere yake mũmũtungatagĩre, mũtuĩke a gũtungata mũrĩ mbere yake na mũcinage ũbumba." **12** Hĩndĩ ĩyo Alawii aya makĩambĩrĩria kũruta wĩra: kuuma kũrĩ Akohathu, maarĩ Mahathu mũrũ wa Amasai, na Joeli mũrũ wa Azaria; kuuma kũrĩ Amerari, maarĩ Kishu mũrũ wa Abudi, na Azaria mũrũ wa Jehaleleli; kuuma kũrĩ Agerishoni, maarĩ Joa mũrũ wa Zima, na Edeni mũrũ wa Joa; **13** kuuma kũrĩ njiaro cia Elizafani, maarĩ Shimuri na Jeieli; kuuma kũrĩ njiaro cia Asafu, maarĩ Zekaria na Matania; **14** Kuuma kũrĩ njiaro cia Hemani, maarĩ Jehueli na Shimei; kuuma kũrĩ njiaro cia Jeduthuni, maarĩ Shemaia na Uzieli. **15** Maarĩkia gũcookanĩrĩria ariũ a ithe wao hamwe na meetheriarĩ, magĩtoonya hekarũ ya Jehova, makĩmĩtheria, o ta ũrĩa mũthamaki aathanĩte arũmĩrĩire kiugo kĩa Jehova. **16** Nao athĩnjĩri-Ngai magĩtoonya handũ-harĩahaamũre ha Jehova nĩguo mahatherie. Na indo ciothe iria itaarĩ theru iria maakorire kũu hekarũ-inĩ ya Jehova magĩciruta magĩciiga nja ya hekarũ ya Jehova. Nao Alawii magĩcioya magĩcitwara Gĩtuamba-inĩ gĩa Kidironi. **17** Maambĩrĩirie wĩra wa gũtheria hekarũ mũthenya wa mbere wa mweri wa mbere, na mũthenya wa ĩnana wa mweri ũcio magĩkinya gĩthaku-inĩ kĩa Jehova. Na handũ ha matukũ mangĩ manana-rĩ, magĩtheria hekarũ ya Jehova yo nyene, na makĩrĩkia wĩra ũcio mũthenya wa ikũmi na ĩtandatũ wa mweri ũcio wa mbere. **18** Magĩcooka magĩthiĩ kũrĩ Mũthamaki Hezekia, makĩmwĩra atĩrĩ: "Nĩtũtheretie hekarũ ya Jehova yothe, kĩgongona kĩa maruta ma njino, na indo ciakĩo ciothe, na metha ĩrĩa ĩigagĩrĩrwo mĩgate ĩrĩa mĩamũre, na indo ciayo ciothe. **19** Nĩtũhaarĩirie na tũkaamũra indo iria ciothe Mũthamaki Ahazu ehereetie Hekarũ-inĩ rĩrĩa aarĩ mũthamaki nĩ ũndũ wa kwaga wĩhokeku. Na rĩrĩ, rĩu irĩ mbere ya kĩgongona kĩa Jehova." **20** Na rĩrĩ, rũciinĩ tene, Mũthamaki Hezekia agĩcookanĩrĩria anene a itũũra rĩu inene na magĩthiĩ hekarũ-inĩ ya Jehova. **21** Nao makĩrehe ndegwa mũgwanja, na ndũrũme mũgwanja, na tũtũrũme mũgwanja, o na thenge mũgwanja cia igongona rĩa kũhoroherio mehia makoniĩ ũthamaki ũcio, na ma handũ-harĩa-haamũre o na ma Juda. Nake mũthamaki agĩatha athĩnjĩri-Ngai, o acio a njiaro cia Harũni, macithĩnjĩre hau kĩgongona-inĩ kĩa Jehova. **22** Nĩ ũndũ ũcio magĩthĩnja ndegwa icio, nao athĩnjĩri-Ngai makĩoya thakame yacio makĩmĩminjaminjĩria kĩgongona; magĩcooka magĩthĩnja ndũrũme icio na makĩminjaminjĩria kĩgongona thakame yacio; magĩcooka magĩthĩnja tũtũrũme tũu na makĩminjaminjĩria kĩgongona thakame yatuo. **23** Nacio thenge cia igongona rĩa kũhoroherio mehia ikĩrehwo mbere ya mũthamaki na kĩũngano kĩu, nao magĩciigĩrĩra moko. **24** Nao athĩnjĩri-Ngai magĩcooka magĩthĩnja thenge icio hamwe na thakame yacio, magĩcirutĩra hau kĩgongona-inĩ irĩ maruta ma kũhoroheria mehia nĩguo ihoroherie andũ a Isiraeli othe, nĩ tondũ mũthamaki nĩathanĩte kũrutwo iruta rĩa njino na iruta rĩa kũhoroheria mehia rĩrĩ rĩa andũ othe a Isiraeli. **25** Mũthamaki akĩiga Alawii hekarũinĩ ya Jehova marĩ na thaani iria ihũũrithanagio ikagamba, na inanda cia mũgeeto na cia kĩnũbi ta ũrĩa gwaathanĩtwo nĩ Daudi na Gadi mũndũ ũrĩa wonagĩra mũthamaki maũndũ, na Nathani ũrĩa mũnabii; ũndũ ũyũ waathanĩtwo nĩ Jehova na tũnua twa anabii ake. **26** Nĩ ũndũ ũcio Alawii makĩrũgama mehaarĩirie na inanda cia Daudi cia kũina, na athĩnjĩri-Ngai marĩ na tũrumbeta twao. **27** Hezekia agĩathana atĩ kũrutwo iruta rĩa njino kĩgongona-inĩ. Narĩo igongona rĩambĩrĩria kũrutwo-rĩ, andũ makĩambĩrĩria kũinĩra Jehova marĩ na tũrumbeta na inanda cia kũina cia Daudi mũthamaki wa Isiraeli. **28** Kĩũngano kĩu gĩothe gĩkĩinamĩrĩra, gĩkĩhooya, nao aini makĩinaga na tũrumbeta tũkĩhuhagwo. Maũndũ macio mothe magĩthiĩ na mbere nginya igongona rĩu rĩa njino rĩkĩrĩka kũrutwo. **29** Na rĩrĩa maruta maarĩkirie kũrutwo-rĩ, mũthamaki na andũ othe arĩa maarĩ nake hau magĩturia maru makĩhooya. **30** Nake Mũthamaki Hezekia na anene ake magĩatha Alawii magooce Jehova na ciugo cia Daudi na cia Asafu mũndũ ũrĩa muoni-maũndũ. Nĩ ũndũ ũcio makĩina nyĩmbo cia kũgooca Jehova marĩ na gĩkeno na makĩinamia mĩtwe yao makĩmũhooya. **31** Ningĩ Hezekia akiuga atĩrĩ, "Rĩu nĩmweyamũrĩra Jehova. Rehei magongona na maruta ma gũcookia ngaatho hekarũ-inĩ ya Jehova."

Nĩ ũndũ ũcio kĩũngano kĩu gĩkĩrehe magongona na maruta ma gũcookia ngaatho, na andũ othe arĩa ngoro ciao cieyendeire makĩrehe maruta ma njino. **32** Naguo mũigana wa maruta ma njino marĩa maarehirwo nĩ kĩũngano kĩu warĩ ndegwa mĩrongo mũgwanja, na ndũrũme 100 na tũtũrũme 200, ciothe ciarĩ cia maruta ma njino ma kũrutĩrwo Jehova. **33** Nyamũ ciothe iria ciaamũrĩtwo cia magongona ciarĩ ndegwa 600 na ng'ondu hamwe na mbũri 3,000. **34** Na rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai maarĩ anini mũno matingĩahotire gũthĩnja nyamũ ciothe cia maruta ma njino; nĩ ũndũ ũcio andũ a nyũmba ciao, nĩo Alawii, makĩmateithĩrĩria nginya wĩra ũcio ũkĩrĩka nginya rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai angĩ maamũrirwo, nĩgũkorwo Alawii maarĩ na kĩyo gĩa kwĩyamũra gũkĩra athĩnjĩri-Ngai. **35** Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ na maruta ma njino maingĩ mũno, hamwe na maguta ma maruta ma ũiguano, o na maruta ma indo cia kũnyuuo marĩa maarutanagĩrio na maruta ma njino. Nĩ ũndũ ũcio wĩra wa ũtungata wa hekarũ ya Jehova ũgĩcookio rĩngĩ. **36** Nake Hezekia na andũ othe magĩkena nĩ ũndũ wa ũrĩa Ngai eekĩire andũ ake, tondũ ũndũ ũcio wekirwo narua mũno.

30 Hezekia nĩatũmire ndũmĩrĩri Isiraeli guothe na Juda, o na akĩandĩkĩra Efiraimu na Manase marũa ma kũmeeta moke hekarũ-inĩ ya Jehova kũu Jerusalemu, makũngũĩre Bathaka ya Jehova Ngai wa Isiraeli. **2** Mũthamaki na anene ake na kĩũngano kĩu gĩothe kũu Jerusalemu magĩtua atĩ megũkũngũĩra Bathaka mweri wa keerĩ. **3** Matiahotete kũmĩkũngũĩra ihinda-inĩ rĩayo tondũ gũtiarĩ na athĩnjĩri-Ngai a kũigana arĩa meetheretie, na andũ mationganĩte Jerusalemu. **4** Mũbango ũcio nĩwonekire wagĩrĩire harĩ mũthamaki o na harĩ kĩũngano gĩothe. **5** Nao magĩtua atĩ gũthiĩ kwanĩrĩrwo Isiraeli guothe, kuuma Birishiba nginya Dani, andũ meetwo moke Jerusalemu makũngũĩre Bathaka ya Jehova Ngai wa Isiraeli kuo. Ndĩakoretwo ĩgĩkũngũĩrwo nĩ andũ aingĩ kũringana na ũrĩa kwandĩkĩtwo. **6** Kũrũmanĩrĩra na watho wa mũthamaki, atwari a marũa magĩthiĩ Isiraeli na Juda guothe marĩ na marũa kuuma kũrĩ mũthamaki na kuuma kũrĩ anene ake, marĩa maandĩkĩtwo atĩrĩ: "Andũ a Isiraeli, cookererai Jehova Ngai wa Iburahĩmu, na Isaaka, na Isiraeli, nĩguo nake amũcookerere inyuĩ arĩa mũtigaire, inyuĩ mũhonokete kuuma guoko-inĩ kwa athamaki a Ashuri. **7** Mũtigatuĩke ta maithe manyu kana ariũ a maithe manyu, arĩa maagire kwĩhokeka harĩ Jehova Ngai wa maithe mao, nake akĩmatua kĩndũ kĩa magigi ta ũrĩa mũreyonera. **8** Mũtikoomie ciongo cianyu ta ũrĩa maithe manyu meekire; mwĩheanei harĩ Jehova. Ũkai handũ-harĩa-haamũre, harĩa we aamũrĩte nginya tene. Tungatĩrai Jehova Ngai wanyu, nĩgeetha marakara make mahiũ mamweherere. **9** Mũngĩcookerera Jehova-rĩ, hĩndĩ ĩyo ariũ a maithe manyu na ciana cianyu no maiguĩrwo tha nĩ arĩa maamatahire, na nĩmagacooka bũrũri ũyũ, nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩ mũtugi na nĩ mũigua tha. Mũngĩmũcookerera ndakamũhutatĩria ũthiũ." **10** Atwari a marũa magĩthiĩ itũũra o itũũra kũu Efiraimu na Manase, o nginya Zebuluni, no rĩrĩ, andũ makĩmanyũrũria, na makĩmathekerera. **11** O na gũkĩrĩ ũguo-rĩ, andũ amwe a Asheri, na Manase, na Zebuluni makĩĩnyiihia na magĩthiĩ Jerusalemu. **12** Ningĩ o na kũu Juda guoko kwa Ngai kwarĩ igũrũ rĩa andũ, nake akĩmahe ũrũmwe wa meciiria ma gwathĩkĩra ũrĩa mũthamaki na ndungata ciake maathanĩte, marũmĩrĩire kiugo kĩa Jehova. **13** Kĩrĩndĩ kĩingĩ mũno gĩkĩũngana kũu Jerusalemu nĩguo gĩkũngũĩre Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia mweri wa keerĩ. **14** Makĩeheria igongona iria ciarĩ kũu Jerusalemu o na makĩeheria igongona cia gũcinĩra ũbumba, magĩthiĩ magĩciikia Gĩtuamba gĩa Kidironi. **15** Nĩmathĩnjire gatũrũme ka Bathaka mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri wa keerĩ. Nao athĩnjĩri-Ngai na Alawii magĩconoka na magĩĩtheria, na makĩrehe maruta ma njino hekarũ-inĩ ya Jehova. **16** Ningĩ makĩambĩrĩrĩria ũtungata wao wa o mũthenya o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo Watho-inĩ wa Musa mũndũ wa Ngai. Athĩnjĩri-Ngai makĩminjaminja thakame ĩrĩa maanengereirio nĩ Alawii. **17** Na tondũ nĩ kwarĩ na andũ aingĩ kĩrĩndĩ-inĩ kĩu mateetheretie-rĩ, Alawii nĩo maaheirwo wĩra wa gũthĩnja nginya tũtũrũme twa Bathaka twa andũ acio othe maarĩ na thaahu, tondũ matingĩamũrĩire Jehova tũtũrũme twao. **18** O na akorwo andũ aingĩ arĩa mookĩte kuuma Efiraimu, na Manase, na Isakaru, na Zebuluni matietheretie-rĩ, nĩmarĩire Bathaka matekũrũmĩrĩra ũrĩa maandĩko moigĩte. No Hezekia akĩmahoera, akiuga atĩrĩ, "Jehova, o we ũrĩa mwega, arorekera mũndũ o wothe **19** ũrĩa ũtuĩte na ngoro yake kũrongooria Ngai, o we Jehova, Ngai wa maithe make, o na angĩkorwo ndetheretie kũringana na ũrĩa mawatho ma handũ-harĩa-haamũre matariĩ." **20** Nake Jehova akĩigua ihooya rĩa Hezekia, akĩhonia andũ acio. **21** Nao andũ a Isiraeli arĩa maarĩ kũu Jerusalemu magĩkũngũĩra Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia marĩ na gĩkeno kĩnene mĩthenya mũgwanja, nao Alawii na athĩnjĩri-Ngai makainagĩra Jehova o mũthenya marĩ na inanda cia kũgooca Jehova. **22** Nake Hezekia akĩaria ciugo cia kũũmĩrĩria Alawii othe arĩa moonanirie ũmenyo mwega wa gũtungatĩra Jehova. Handũ ha mĩthenya ĩyo mũgwanja nĩmarĩire kĩrĩa maagaĩirwo, na makĩruta maruta ma ũiguano, na makĩgooca Jehova Ngai wa maithe mao. **23** Kĩũngano kĩu gĩothe gĩgĩcooka gĩkĩiguanĩra gĩkũngũĩre gĩathĩ kĩu mĩthenya ĩngĩ mũgwanja; nĩ ũndũ ũcio magĩkũngũĩra mĩthenya ĩngĩ mũgwanja makenete mũno. **24** Hezekia mũthamaki wa Juda akĩruta ndegwa 1,000 na ng'ondu na mbũri 7,000 nĩ ũndũ wa kĩũngano kĩu, nao anene makĩmahe ndegwa 1,000 na ng'ondu na mbũri 10,000. Athĩnjĩri-Ngai aingĩ mũno magĩĩtheria. **25** Kĩũngano gĩothe kĩa Juda gĩgĩkena hamwe na athĩnjĩri-Ngai na Alawii na andũ arĩa othe monganĩte moimĩte Isiraeli, hamwe na andũ a kũngĩ arĩa mookĩte kuuma Isiraeli o na arĩa maatũũraga Juda. **26** Nĩ kwarĩ na gĩkeno kĩnene kũu Jerusalemu, nĩgũkorwo kuuma hĩndĩ ya Solomoni mũrũ wa Daudi mũthamaki wa Isiraeli gũtionekete ũndũ ta ũcio kũu Jerusalemu. **27** Athĩnjĩri-Ngai na Alawii makĩrũgama, makĩrathima andũ, nake Ngai akĩmaigua, nĩgũkorwo ihooya rĩao nĩrĩakinyire o igũrũ, gĩikaro gĩake gĩtheru.

31 Rĩrĩa maũndũ macio mothe maathirire-rĩ, andũ a Isiraeli arĩa maarĩ hau makiumagara magĩthiĩ matũũra-inĩ ma Juda, makĩhehenja mahiga marĩa mamũrĩirwo ngai cia mĩhianano na magĩtemanga itugĩ cia Ashera. Ningĩ makĩananga kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kwahooyagĩrwo o na igongona iria ciarĩ Juda guothe na Benjamini, o na kũu Efiraimu na Manase. Thuutha wa gũcithũkangia ciothe, andũ a Isiraeli magĩcooka matũũra-inĩ mao na o mũndũ agĩcooka igai-inĩ rĩake. **2** Hezekia agĩkĩiga athĩnjĩri-Ngai na Alawii na ikundi, o gĩkundi kũringana na wĩra wakĩo, marĩ athĩnjĩri-Ngai kana Alawii, marutage maruta ma njino na ma ũiguano, ningĩ matungatage, na macookagie ngaatho, na mainage nyĩmbo cia ũgooci marĩ ihingo-inĩ cia gĩikaro kĩa Jehova. **3** Mũthamaki nĩaheanire indo ciake mwene cia kũrutagwo maruta ma njino ma rũciinĩ na ma hwaĩ-inĩ, na maruta ma njino ma Thabatũ, na ma Tũrũgamo twa Mweri, na ma ciathĩ-inĩ iria ciatuĩtwo, o ta ũrĩa kwaandĩkĩtwo Watho-inĩ wa Jehova. **4** Agĩatha andũ arĩa maatũũraga Jerusalemu maheage athĩnjĩri-Ngai na Alawii rwĩga rũrĩa rwamagĩrĩire, nĩgeetha nao mahotage kwĩheana harĩ Watho wa Jehova. **5** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa watho ũcio wamenyekire-rĩ, andũ a Isiraeli makĩheana na ũtaana maciaro mao ma mbere ma ngano, na ma ndibei ya mũhihano, na maguta, na ũũkĩ, na maciaro ma mĩgũnda yao. Makĩrehe indo nyingĩ mũno o na gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo ciothe. **6** Nao andũ a Isiraeli na Juda arĩa maatũũraga matũũra-inĩ ma Juda o nao makĩrehe gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa ndũũru ciao cia ng'ombe na ng'ondu, o na gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo iria ciamũrĩirwo Jehova Ngai wao, nao magĩciiga irũndo. **7** Maambĩrĩirie gwĩka ũndũ ũyũ mweri wa ĩtatũ na makĩrĩkia mweri wa mũgwanja. **8** Rĩrĩa Hezekia na anene ake mookire na makĩona irũndo icio, makĩgooca Jehova na makĩrathima andũ ake a Isiraeli. **9** Hezekia akĩũria athĩnjĩri-Ngai na Alawii ũhoro wa irũndo icio; **10** nake Azaria mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene wa kuuma nyũmba ya Zadoku akĩmũcookeria atĩrĩ, "Kuuma andũ maambĩrĩria kũrehe mĩhothi yao hekarũ-inĩ ya Jehova-rĩ, nĩtũkoretwo tũrĩ na irio cia kũigana kũrĩa, o na tũgatigia nyingĩ mũno, nĩ ũndũ Jehova nĩarathimĩte andũ ake, na irio ici nyingĩ ũũ igagĩtigara." **11** Hezekia agĩathana gwakwo makũmbĩ kũu thĩiinĩ wa hekarũ ya Jehova, na gũgĩĩkwo ũguo. **12** Nao magĩcooka makĩrehe mĩhothi na wĩhokeku, na icunjĩ cia ikũmi, na iheo iria nyamũre. Konania ũrĩa Mũlawii nĩwe watuirwo mũrori wa indo icio, nake mũrũ wa ithe Shimei nĩwe warĩ mũnini wake. **13** Jehieli, na Azazia, na Nahathu, na Asaheli, na Jerimothu, na Jozabadu, na Elieli, na Isimakia, na Mahathu, na Benaia nĩo maarĩ arũgamĩrĩri rungu rwa Konania na mũrũ wa ithe Shimei, ta ũrĩa gwatuĩtwo nĩ Mũthamaki Hezekia na Azaria ũrĩa warĩ mũnene wa hekarũ ya Ngai. **14** Kore mũrũ wa Imuna ũrĩa Mũlawii, mũikaria wa Kĩhingo kĩa Mwena wa Irathĩro, nĩwe warĩ mũrori wa indo iria ciarutagĩrwo Ngai na kwĩyendera, akagayaga mĩhothi ĩrĩa ĩrutĩirwo Jehova hamwe na iheo iria nyamũre. **15** Edeni, na Miniamini, na Jeshua, na Shemaia, na Amaria, na Shekania nĩo maamũteithagĩrĩria marĩ na wĩhokeku kũu matũũra-inĩ ma athĩnjĩri-Ngai, na makagayagĩra athĩnjĩri-Ngai arĩa angĩ o ta ũrĩa ikundi ciao ciatariĩ, makagaĩra arĩa akũrũ na arĩa anini o ũndũ ũmwe. **16** Hamwe na ũguo makĩgaĩra arũme arĩa maarĩ na mĩaka ĩtatũ na makĩria arĩa marĩĩtwa mao maarĩ maandĩko-inĩ ma njiarwa, nao nĩo andũ arĩa othe maangĩatoonyire hekarũ-nĩ ya Jehova nĩ ũndũ wa kũruta mawĩra mao ma o mũthenya, ta ũrĩa wĩra wa o mũndũ watariĩ na kũringana na ikundi ciao. **17** Nao makĩgaĩra athĩnjĩri-Ngai arĩa maandĩkithĩtio nĩ andũ a nyũmba ciao maandĩko-inĩ ma njiarwa ciao, o na Alawii arĩa maarĩ na mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria, ta ũrĩa wĩra wa o mũndũ watariĩ na kũringana na ikundi ciao. **18** Maataranĩirie ciana ciothe, na atumia, na ariũ ao, na airĩtu a mũingĩ wothe ũrĩa waandĩkĩtwo maandĩko-inĩ ma njiarwa. Nĩgũkorwo maarĩ ehokeku ũhoro-inĩ wao wa gwĩtheria. **19** Ha ũhoro wa athĩnjĩri-Ngai, o acio a rũciaro rwa Harũni, arĩa maatũũraga mĩgũnda-inĩ ĩrĩa yathiũrũrũkĩirie matũũra mao kana matũũra mangĩ, nĩ kwarĩ na andũ amwe maathuurĩtwo na makagwetwo marĩĩtwa a kũgaĩra arũme othe arĩa maarĩ gatagatĩ-inĩ kao rũgai rwao, na kũrĩ arĩa othe maandĩkĩtwo maandĩko-inĩ ma njiarwa cia Alawii. **20** Ũguo nĩguo Hezekia eekire Juda guothe, agĩĩka maũndũ mega, na magĩrĩire na ma kwĩhokeka mbere ya Jehova Ngai wake. **21** Maũndũ-inĩ mothe marĩa ekaga ma gũtungata hekarũ-inĩ ya Ngai, na harĩ gwathĩkĩra watho na maathani, nĩarongooragia Ngai wake na akĩruta wĩra na ngoro yake yothe. Na nĩ ũndũ ũcio akĩgaacĩra.

32 Na rĩrĩ, thuutha wa maũndũ marĩa mothe Hezekia ekĩte na wĩhokeku, Senakeribu mũthamaki wa Ashuri agĩũka agĩtharĩkĩra Juda. Nake agĩthiũrũrũkĩria matũũra manene marĩa mairigĩirwo na thingo cia hinya eeciirĩtie kũmahoota matuĩke make. **2** Hĩndĩ ĩrĩa Hezekia onire atĩ Senakeribu nĩoka na atĩ muoroto wake warĩ kũhũũra Jerusalemu, **3** magĩciira na anene ake o na atongoria a thigari cia ita ũrĩa mekũhingĩrĩria maaĩ kuuma ithima-inĩ cia nja ya itũũra inene, nao makĩmũteithia. **4** Kĩrĩndĩ kĩnene kĩa andũ gĩkĩũngana, nakĩo gĩkĩhinga ithima ciothe na tũrũũĩ tũrĩa twathereragĩra bũrũri-inĩ. Makĩũria atĩrĩ, "Athamaki a Ashuri-rĩ, megũka makore maaĩ maingĩ ũũ nĩkĩ?" **5** Ningĩ akĩruta wĩra mũingĩ wa gũcookereria rũthingo kũrĩa guothe rwamomoretwo, na agĩaka mĩthiringo mĩraihu na igũrũ rĩa ruo. Agĩaka rũthingo rũngĩ nja ya rũu, nacio ngĩĩka iria ciarũgamĩtie Itũũra rĩa Daudi agĩcinyiitia. O na agĩthondeka indo cia mbaara nyingĩ, o hamwe na ngo. **6** Agĩthuura anene a mbũtũ cia ita marũgamĩrĩre andũ, na agĩtũma mongane mbere yake nja-inĩ ya kĩhingo gĩa itũũra inene, nake akĩmomĩrĩria na ciugo ici: **7** "Gĩai na hinya na mũũmĩrĩrie. Mũtigetigĩre, kana mũkue ngoro nĩ ũndũ wa mũthamaki wa Ashuri na mbũtũ nene ya ita ĩrĩa arĩ nayo, nĩgũkorwo tũrĩ na hinya mũnene mũno gũkĩra ũrĩa arĩ naguo. **8** Kĩrĩa we arĩ nakĩo no hinya wa mwĩrĩ; no ithuĩ tũrĩ na Jehova Ngai witũ, na nĩegũtũteithia, na arũe mbaara ciitũ." Nao andũ makĩũmĩrĩria kuumana na ciugo iria Hezekia mũthamaki wa Juda oigire. **9** Thuutha ũcio, rĩrĩa Senakeribu mũthamaki wa Ashuri na mbũtũ ciake ciothe maathiũrũrũkĩirie Lakishi, agĩtũma anene ake Jerusalemu matwarĩre Hezekia mũthamaki

wa Juda, o na andũ othe a Juda arĩa maarĩ kuo, ndũmĩrĩri ĩno: **10** "Ũũ nĩguo Senakeribu mũthamaki wa Ashuri ekuuga: Mũrutĩte ũmĩrĩru wanyu kũ, nĩguo mũikare Jerusalemu, kũndũ gũthiũrũrũkĩrie? **11** Rĩrĩa Hezekia ekuuga atĩrĩ, 'Jehova Ngai witũ nĩegũtũhonokia guoko-inĩ kwa mũthamaki wa Suriata,' nĩaramũhĩtithia, atũme mũkue nĩ ng'aragu na nyoota. **12** Githĩ Hezekia we mwene ndeheririe kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kwa ngai ĩyo, o na akĩeheria igongona ciayo, na akĩĩra Juda na Jerusalemu atĩrĩ, 'No nginya mũhooere kĩgongona-inĩ kĩmwe na mũcinagĩre magongona ho'? **13** "Kaĩ mũtooĩ ũrĩa nĩĩ na maithe maitũ twĩkĩte andũ othe a mabũrũri marĩa mangĩ? Nacio ngai cia ndũrĩrĩ icio-rĩ, nĩciakĩhotire o na rĩ kũgitĩra bũrũri wao kuuma moko-inĩ makwa? **14** Nĩ ngai ĩrĩkũ ya icio cia ndũrĩrĩ iria cianangirwo nĩ maithe makwa yahotire kũhonokia andũ ayo kuuma kũrĩ nĩĩ? Gwakĩhoteka atĩa ngai yanyu ĩmũgitĩre kuuma guoko-inĩ gwakwa? **15** Tondũ ũcio-rĩ, mũtigetĩkĩrie Hezekia amũheenie na amũhĩtithie ũguo. Mũtikamwĩtĩkie, nĩgũkorwo gũtirĩ ngai ya rũrĩrĩ kana ũthamaki o na ũrĩkũ ĩrĩ yahota kũhonokia andũ ayo kuuma guoko-inĩ gwakwa kana kuuma guoko-inĩ kwa maithe makwa! To ngai yanyu ĩngĩkĩhota kũmũhonokia kuuma guoko-inĩ gwakwa!" **16** Ndungata cia Senakeribu igĩthiĩ o na mbere kwaria mĩario ya gũũkĩrĩra Jehova Ngai o na gũũkĩrĩra ndungata yake Hezekia. **17** Ningĩ mũthamaki akĩandĩka marũa ma kũruma Jehova, Ngai wa Isiraeli akĩmũũkĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "O ta ũrĩa ngai cia ndũrĩrĩ cia mabũrũri marĩa mangĩ itaahotire kũhonokia andũ acio kuuma guoko-inĩ gwakwa-rĩ, noguo ngai ya Hezekia ĩtekũhota kũhonokia andũ ayo kuuma moko-inĩ makwa." **18** Ningĩ makĩanĩrĩra na Kĩhibirania kũrĩ andũ a Jerusalemu arĩa maarĩ rũthingo igũrũ, nĩguo mamamakie na mamekĩre guoya nĩgeetha menyiitĩre itũũra rĩu inene. **19** Magĩkĩaria ũhoro wa Ngai wa Jerusalemu o ta ũrĩa maaragia ũhoro wa ngai cia andũ arĩa angĩ a thĩ, o iria ciathondeketwo na moko ma andũ. **20** Mũthamaki Hezekia na mũnabii Isaia mũrũ wa Amozu makĩhooya manĩrĩire magĩkaĩra ũrĩa ũrĩ igũrũ nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio. **21** Nake Jehova agĩtũma mũraika ũrĩa waniinire thigari ciothe cia mbaara na atongoria na anene arĩa maarĩ kambĩ-inĩ ya mũthamaki wa Ashuri. Nĩ ũndũ ũcio Senakeribu akĩinũka gwake aconokete. Na rĩrĩa aatoonyire hekarũ ya ngai yake-rĩ, ariũ ake amwe makĩmũtemanga na rũhiũ rwa njora. **22** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩhonokia Hezekia na andũ a Jerusalemu kuuma guoko-inĩ kwa Senakeribu mũthamaki wa Ashuri, o na kuuma guoko-inĩ kwa andũ arĩa angĩ othe. Akĩmamenyerera mĩena-inĩ yothe. **23** Andũ aingĩ magĩtwarĩra Jehova indo cia maruta kũu Jerusalemu, na magĩtwarĩra Hezekia mũthamaki wa Juda iheo cia goro. Kuuma hĩndĩ ĩyo agĩtuĩka mũndũ mũtĩĩku mũno nĩ ndũrĩrĩ ciothe. **24** Matukũ-inĩ macio-rĩ, Hezekia akĩrwara hakuhĩ akue. Akĩhooya Jehova, nake Jehova akĩmũigua na akĩmuonia kĩmenyithia kĩa mwanya. **25** No rĩrĩ, ngoro ya Hezekia ĩkĩiyũrwo nĩ mwĩtĩĩo na akĩaga kũrũmbũiya ũtugi ũcio oonetio; nĩ ũndũ ũcio mang'ũrĩ ma Jehova makĩmũkora o na magĩkora Juda na Jerusalemu. **26** Hĩndĩ ĩyo Hezekia akĩĩrira mehia ma mwĩtĩĩo wa ngoro yake, o ta ũrĩa andũ a Jerusalemu meekire, nĩ ũndũ ũcio mang'ũrĩ ma Jehova makĩaga kũmakinyĩrĩra matukũ-inĩ ma Hezekia. **27** Hezekia aarĩ na ũtonga mũingĩ mũno o na agatĩĩka, nake agĩaka makũmbĩ ma kũiga betha na thahabu, o na ma tũhiga twake twa goro, na mahuti manungi wega, na ngo, na indo ciothe cia bata. **28** O na ningĩ agĩaka makũmbĩ ma kũiga ngano yagethwo, na ma kũiga ndibei ya mũhihano, na maguta; na agĩaka ciugũ nĩ ũndũ wa ng'ombe na ndũũru cia ng'ondu. **29** Nĩaakire tũtũũra na akĩgĩa na ndũũru nene cia ng'ondu na cia ng'ombe, nĩgũkorwo Ngai nĩamũheete ũtonga mũnene. **30** Hezekia nĩwe wahingĩrĩirie Gĩthima kĩa Gihoni mwena wa rũgongo, na akĩroria maaĩ makĩo mwena wa ithũĩro wa Itũũra Inene rĩa Daudi. Akĩgaacĩra maũndũ-inĩ marĩa mothe eekire. **31** No rĩrĩa abarũthi maatũmirwo kũrĩ we nĩ aathani a Babuloni mamũũrie ũhoro wa rũũri rwa kĩmenyithia rũrĩa ruonekete bũrũri-inĩ-rĩ, Ngai akĩmũtiganĩria nĩguo amũgerie amenye maũndũ marĩa mothe maarĩ ngoro-inĩ yake. **32** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Hezekia na wĩrutĩri wake nĩmandĩkĩtwo kĩoneki-inĩ kĩa mũnabii Isaia mũrũ wa Amozu, thĩĩinĩ wa ibuku rĩa athamaki a Juda na Isiraeli. **33** Hezekia akĩhurũka hamwe na maithe make na agĩthikwo kĩrĩma-inĩ kũrĩa mbĩrĩra cia andũ a rũciaro rwa Daudi ciarĩ. Nakuo Juda guothe na andũ a Jerusalemu makĩmũhe gĩtĩĩo aarĩkia gũkua. Nake mũriũ Manase agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

33 Manase aarĩ wa mĩaka ikũmi na ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩtano na ĩtano. **2** Nake agĩĩka maũndũ marĩa mataagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova na ũndũ wa kũrũmĩrĩra maũndũ maarĩ magigi marĩa meekagwo nĩ ndũrĩrĩ iria Jehova aaingatĩte ciehere mbere ya andũ a Isiraeli. **3** Agĩaka rĩngĩ kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kũrĩa ithe Hezekia aamomorete; ningĩ agĩakĩra Baali igongona na agĩthondeka itugĩ cia Ashera. Ningĩ akĩinamĩrĩra na akĩhooya mĩhianano yothe ya mbũtũ cia njata cia igũrũ na agĩcitungatĩra. **4** Manase nĩaakire igongona thĩĩinĩ wa hekarũ ya Jehova, o ĩrĩa Jehova oigĩte ũhoro wayo atĩrĩ, "Rĩĩtwa rĩakwa rĩgaatũũra Jerusalemu nginya tene." **5** Nĩakĩire mĩhianano yothe ya mbũtũ cia njata cia igũrũ igongona kũu nja cierĩ cia hekarũ ya Jehova. **6** Nĩaarutire ariũ ake matuĩke igongona, magĩcinĩrwo Gĩtuamba-inĩ kĩa Beni-Hinomu, na nĩaragũraga na agatuĩria nyoni, na akarogana, na agathiiaga kũrĩ andũ arĩa maarĩ na maroho ma kũragũra, o na agatuĩria ũhoro kuuma kũrĩ maroho mooru. Nĩekire maũndũ maingĩ mooru maitho-inĩ ma Jehova, akĩmũrakaria. **7** Nĩooire mũhianano mũicũhie ũrĩa aathondekete na akĩũiga thĩĩinĩ wa hekarũ ya Ngai, ĩrĩa Ngai eerĩte Daudi na mũriũ Solomoni ũhoro wayo atĩrĩ, "Thĩĩinĩ wa hekarũ ĩno na thĩĩinĩ wa Jerusalemu, o kũrĩa ndĩthuurĩire kuuma mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli, nĩkuo ngũtũũria Rĩĩtwa rĩakwa nginya tene. **8** Ndigatũma magũrũ ma andũ a Isiraeli macooke kũũrũũra moime bũrũri ũyũ ndaheire maithe manyu ma tene, korwo no metĩkĩre kũmenyerera maũndũ mothe marĩa ndĩmaathĩte makonainie na mawatho mothe na kĩrĩra gĩakwa gĩa kũrũmĩrĩrwo na matuĩro

marĩa maaheirwo na kanua ka Musa ma kũrũmĩrĩrwo.” **9** No rĩrĩ, Manase akĩhĩtithia andũ a Juda na andũ a Jerusalemu, nginya magĩĩka maũndũ mooru o na gũkĩra ndũrĩrĩ iria Jehova aaniinĩte ciehere mbere ya andũ a Isiraeli. **10** Jehova akĩarĩria Manase na andũ ake, no matiigana kũmũigua. **11** Nĩ ũndũ ũcio Ngai akĩmarehithĩria anene a mbũtũ cia ita cia mũthamaki wa Ashuri, nao makĩnyiita Manase, makĩmwĩkĩra kĩbini iniũrũ, makĩmuoha na mĩnyororo ya gĩcango, na makĩmũtwara Babuloni. **12** Hĩndĩ ĩyo aarĩ mũhinyĩrĩrĩku ngoro-rĩ, akĩrongooria ũtugi wa Jehova Ngai wake, na akĩĩnyiihia mũno mbere ya Ngai wa maithe mao. **13** Na rĩrĩa aamũhooire, Jehova akĩigua ihooya rĩake na akĩigua gũthaithana gwake; nĩ ũndũ ũcio, akĩmũcookia Jerusalemu na akĩmũcookeria ũthamaki wake. Hĩndĩ ĩyo Manase akĩmenya atĩ Jehova nĩwe Ngai. **14** Thuuthainĩ-rĩ, agĩaka rĩngĩ rũthingo rwa nja rwa Itũũra Inene rĩa Daudi mwena wa ithũĩro wa gĩthima kĩa Gihoni kũu gĩtuamba-inĩ, o nginya itoonyero-inĩ rĩa Kĩhingo gĩa Thamaki, na gũthiũrũrũkĩria karĩma ka Ofeli; o na ningĩ akĩrũraihia na igũrũ. Nĩaigire anene a thigari matũũrainĩ mothe ma Juda marĩa maarĩ mairigĩre na thingo cia hinya. **15** Akĩeheria ngai cia kũngĩ, o na akĩeheria mũhianano ũrĩa warĩ thĩĩnĩ wa hekarũ ya Jehova, o na igongona ciothe iria aakĩte karĩma-inĩ ka hekarũ na kũu Jerusalemu, na agĩcite na kũu nja ya itũũra inene. **16** Ningĩ agĩcookereria kĩgongona kĩa Jehova, na akĩrutĩra igũrũ rĩakĩo maruta ma ũiguano na ma gũcookia ngaatho, na akĩĩra andũ a Juda matungatĩre Jehova Ngai wa Isiraeli. **17** No rĩrĩ, andũ magĩthiĩ o na mbere kũrutĩra magongona kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, no mamarutagĩra Jehova Ngai wao o we wiki. **18** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Manase, o hamwe na ũrĩa aahooire Ngai wake, o na ciugo iria ooni-maũndũ maamwarĩirie thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Jehova, Ngai wa Isiraeli-rĩ, nĩmandĩke maandĩko-inĩ ma mahinda ma athamaki a Isiraeli. **19** Ihooya rĩake, na ũrĩa Ngai aahutirio nĩ gũthaithana gwake, o na ningĩ mehia make mothe, na kwaga kwĩhokeka gwake, o na kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kũrĩa aakire mahooero ma Baali, na akĩhaanda itugĩ cia Ashera na mĩhianano mbere ya atanenyiihĩria Jehovarĩ, mothe nĩmandĩkĩtwo maandĩko-inĩ ma andũ arĩa ooni-maũndũ. **20** Manase akĩhurũka hamwe na maithe make na agĩthikwo nyũmba-inĩ yake ya ũthamaki. Nake mũriũ Amoni agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake. **21** Amoni aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩĩrĩ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ĩĩrĩ. **22** Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, o ta ũrĩa ithe Manase eekĩte. Amoni nĩahooire na akĩrutĩra mĩhianano yothe magongona ĩrĩa Manase aathondekithĩtie. **23** Nowe ndeekire ta ithe Manase tondũ ndaigana kwĩnyiihĩria Jehova; Amoni nĩaingĩhirie mahĩtia make. **24** Anene a Amoni makĩmũciirĩrĩra, na makĩmũũragĩra o kũu nyũmba-inĩ yake ya ũthamaki. **25** Hĩndĩ ĩyo andũ a bũrũri ũcio makĩũraga andũ arĩa othe maaciirĩire kũũraga Mũthamaki Amoni; nao magĩtua mũriũ Josia mũthamaki ithenya rĩake.

34 Josia aarĩ wa mĩaka ĩnana rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ũmwe. **2** Nake agĩĩka maũndũ marĩa maagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova, na agathiiaga na mĩthiĩre ya ithe Daudi ategũkerũra na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho. **3** Mwaka wa ĩnana wa wathani wake, arĩ o mũnini, akĩambĩrĩrĩria kũrongooria Ngai wa ithe Daudi. Mwaka wa ikũmi na ĩĩrĩ, akĩambĩrĩrĩria gũtheria Juda na Jerusalemu na ũndũ wa kweheria kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na itugĩ cia Ashera, na mĩhianano mĩacũhie, na mĩhiano ya gũtwekio. **4** Nake agĩathana na agĩtigĩrĩra atĩ igongona cia Baali nĩciamomorwo; agĩtinangia icunjĩ igongona cia ũbumba iria ciarĩ igũrũ rĩacio, na akĩhehenjithia itugĩ cia Ashera, na mĩhianano ya gwacũhio o na ya gũtwekio. Mĩhianano ĩyo akĩmiunanga, ĩgĩthĩo ĩgĩtuĩka rũkũngũ, na akĩrũhurunja igũrũ rĩa mbĩrĩra cia arĩa maacirutagĩra magongona. **5** Nake agĩcinithĩria mahĩndĩ ma athĩnjĩri-ngai a Baali igongonainĩ ciao, na nĩ ũndũ ũcio agĩtheria Juda na Jerusalemu. **6** Ũguo noguo eekire matũũra-inĩ ma Manase, na Efiraimu, na Simeoni o nginya Nafitali, o na kũrĩa kwanangĩku kwamarigiicĩirie, **7** akĩmomora igongona na itugĩ cia Ashera, nayo mĩhianano akĩmĩhehenjithia ĩgĩtuĩka mũtutu, na agĩtinangia igongona cia ũbumba ciothe iria ciarĩ Isiraeli guothe igĩtuĩka icunjĩ. Agĩcooka Jerusalemu. **8** Mwaka wa ikũmi na ĩnana wa wathani wa Josia, aarĩkia gũtheria bũrũri na hekarũ, agĩtũma Shafani mũrũ wa Azalia, na Maaseia ũrĩa warĩ mwathi wa itũũra inene, marĩ na Joa mũrũ wa Joahazu, ũrĩa warĩ mwandĩki, magacookererie hekarũ ya Jehova Ngai wake. **9** Magĩthiĩ kũrĩ Hilikia mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, makĩmũne mbeeca iria ciarehetwo hekarũinĩ ya Ngai, iria Alawii arĩa maarĩ aikaria a mĩrango moonganĩtie kuuma kũrĩ andũ a Manase, na Efiraimu, na matigari mothe ma andũ a Isiraeli, na kuuma kũrĩ andũ othe a Juda na Benjamini, na andũ arĩa maatũũraga Jerusalemu. **10** Ningĩ magĩciihokera andũ arĩa maathuurĩtwo a kũrũgamĩrĩra wĩra wa hekarũ ya Jehova. Nao andũ acio makĩrĩha aruti a wĩra arĩa maathondekete na magacookereria hekarũ. **11** O na ningĩ nĩmaheire atharamara na aaki mbeeca cia kũgũra mahiga maicũhie, na mbaũ cia mĩratho, na mĩgamba ya kũrũgamia mĩako ĩrĩa athamaki a Juda maarekereirie ĩmomoke. **12** Andũ acio nĩmarutire wĩra marĩ na wĩhokeku. Andũ arĩa maamarũgamĩrĩire maarĩ Jahathu na Obadia, Alawii a rũciaro rwa Merari, na Zekaria na Meshulamu a rũciaro rwa Kohathu. Alawii acio othe maarĩ na ũũgĩ wa kũhũũra inanda, **13** nĩo maarũgamagĩrĩra aruti a wĩra, na makaroraga aruti othe a wĩra kuuma wĩra ũmwe nginya ũrĩa ũngĩ. Alawii amwe maarĩ aigi a maũndũ marĩa maandĩke, na aandĩki-marũa, na aikaria a mĩrango. **14** Hĩndĩ ĩrĩa moimagia mbeeca iria ciatwarĩtwo thĩĩnĩ wa hekarũ ya Jehova, Hilikia ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai akĩona Ibuku rĩa Watho wa Jehova ũrĩa waheanĩtwo nĩ Musa. **15** Hilikia akĩĩra Shafani ũrĩa mwandĩki atĩrĩ, “Nĩndona Ibuku rĩa Watho thĩĩnĩ wa hekarũ ya Jehova.” Akĩrĩnengera Shafani. **16** Nake Shafani agĩtwarĩra mũthamaki ibuku rĩu na akĩmũhe ũhoro, akĩmwĩra atĩrĩ, “Anene aku nĩmararuta wĩra wothe ũrĩa maheetwo. **17** Nĩmarĩkĩtie kũrĩha mbeeca iria iraarĩ thĩĩnĩ wa hekarũ ya Jehova, na magacitiga irĩ moko-inĩ ma arũgamĩrĩri o na aruti a wĩra.” **18**

Nake Shafani ũcio mwandĩki akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Hilikia ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai nĩanengera ibuku." Nake Shafani agĩthoma ibuku rĩu arĩ mbere ya mũthamaki. **19** Rĩrĩa mũthamaki aiguire ciugo icio cia Watho-rĩ, agĩtembũranga nguo ciake. **20** Nake agĩatha Hilikia, na Ahikamu mũrũ wa Shafani, na Abudoni mũrũ wa Mika, na Shafani ũrĩa mwandĩki, na Asaia ndungata ya mũthamaki, akĩmeera atĩrĩ: **21** "Thiĩi kũrĩ Jehova mũkanduĩrĩrie ũhoro niĩ na matigari ma Isiraeli na Juda ũrĩa ũhoro ũyũ mwandĩke ibuku-inĩ rĩĩrĩ rĩrĩkĩtie kuoneka ũtariĩ. Marakara ma Ngai nĩ manene marĩa tũitĩrĩirio nĩ ũndũ maithe maitũ matiarũmirie kiugo kĩa Jehova, na matiikĩte kũringana na ũrĩa kwandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩĩrĩ." **22** Hilikia na arĩa mũthamaki aatũmĩte hamwe nake magĩthiĩ makĩaria na Hulida, mũnabii mũndũ-wa-nja ũrĩa warĩ mũtumia wa Shalumu mũrũ wa Tokihathu mũrũ wa Hasira ũrĩa wamenyagĩrĩra nguo cia mũthamaki. Aatũũraga Jerusalemu, kũu Rũgongo rwa Keerĩ. **23** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Jehova, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: Ĩrai mũndũ ũrĩa ũmũtũmire kũrĩ niĩ atĩrĩ, **24** 'Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Nĩngũrehe mwanangĩko kũndũ gũkũ na kũrĩ andũ akuo, irumi ciothe iria nyandĩke ibuku-inĩ rĩrĩa rĩathomwo mbere ya mũthamaki wa Juda. **25** Tondũ nĩmandirikĩte, na magacinĩra ngai ingĩ ũbumba, na makandakaria nĩ ũndũ wa mĩhianano yothe ĩrĩa mathondekete na moko mao, marakara makwa nĩmegũitĩrĩrio kũndũ gũkũ na matingĩhoreka.' **26** Ĩrai mũthamaki wa Juda ũrĩa ũmũtũmĩte mũũke mũtuĩrie ũhoro kũrĩ Jehova atĩrĩ, 'Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ, ũhoro wĩgiĩ ciugo iria ũiguĩte: **27** Tondũ ngoro yaku nĩyaherire, na ũkĩĩnyiihĩrĩa Ngai rĩrĩa waiguire ũhoro ũrĩa njarĩtie wa gũũkĩrĩra kũndũ gũkũ o na andũ akuo, na tondũ nĩwenyiihirie mbere yakwa, na ũgĩtembũranga nguo ciaku, na ũkĩrĩra ũrĩ mbere yakwa-rĩ, nĩngũiguĩte, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **28** Na rĩrĩ, nĩngagũcookanĩrĩria hamwe na maithe maku, na nĩũgathikwo na thayũ. Maitho maku matikoona mwanangĩko ũrĩa ngaarehe kũndũ gũkũ, o na ndehere arĩa matũũraga gũkũ.'" Nĩ ũndũ ũcio magĩcookeria mũthamaki ũhoro ũcio. **29** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki agĩtũmanĩra athuuri othe a Juda na a Jerusalemu mongane hamwe. **30** Nake akĩambata agĩthiĩ hekarũ-inĩ ya Jehova arĩ hamwe na andũ a Juda, na andũ a Jerusalemu, na athĩnjĩri-Ngai na Alawii na andũ othe kuuma ũrĩa mũnini mũno nginya ũrĩa mũnene mũno. Mũthamaki agĩthoma ciugo ciothe cia Ibuku rĩa Kĩrĩkanĩro, rĩrĩa rĩonekete hekarũ-inĩ ya Jehova, makĩiguaga. **31** Mũthamaki akĩrũgama gĩtugĩ-inĩ gĩake na akĩerũhia kĩrĩkanĩro arĩ mbere ya Jehova, atĩ nĩarĩrũmagĩrĩra Jehova na arũmie maathani make, na mawatho make, o na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo na ngoro yake yothe na muoyo wake wothe, na aathĩkagĩre ciugo cia kĩrĩkanĩro iria ciandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩu. **32** Ningĩ agĩtũma andũ othe arĩa maarĩ Jerusalemu na Benjamini meetoonyie kĩrĩkanĩro-inĩ kĩu; nao andũ a Jerusalemu magĩĩka ũguo kũringana na ũrĩa kĩrĩkanĩro kĩa Ngai, o we Ngai wa maithe mao, gĩatariĩ. **33** Josia akĩeheria mĩhianano yothe ĩrĩa yarĩ magigi kuuma bũrũri wothe wa andũ a Isiraeli, na agĩtũma andũ arĩa othe maarĩ Isiraeli matungatĩre Jehova Ngai wao. Rĩrĩa rĩothe aarĩ muoyo-rĩ, matiigana gũtiga kũrũmĩrĩra Jehova, o we Ngai wa maithe mao.

35 Josia nĩakũngũĩire Bathaka ya Jehova kũu Jerusalemu, nako gatũrũme ka Bathaka gaathĩnjirwo mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri wa mbere. **2** Akĩamũra athĩnjĩri-Ngai na akĩmaiga mawĩra-inĩ mao, akĩmekĩra hinya makĩgĩa na kĩyo gĩa gũtungata hekarũ ya Jehova. **3** Akĩĩra Alawii arĩa maarutanaga Isiraeli guothe na maarĩkĩtie kwamũrĩrwo Jehova atĩrĩ: "Igai ithandũkũ rĩrĩa rĩamũre hekarũ-inĩ ĩrĩa yaakirwo nĩ Solomoni mũrũ wa Daudi mũthamaki wa Isiraeli. Mũtirĩrĩkuuaga na ciande. Na rĩrĩ, tungatagĩrai Jehova Ngai wanyu, na andũ ake a Isiraeli. **4** Mwĩhaarĩriei kũringana na nyũmba cianyu na ũrĩa ikundi cianyu itariĩ, na kũringana na watho ũrĩa waandĩkĩtwo nĩ Daudi mũthamaki wa Isiraeli na mũriũ Solomoni. **5** "Rũgamai handũ harĩa hatheru mũrĩ na gĩkundi kĩa Alawii, kĩrũgamĩrĩire o gakundi ka nyũmba cia andũ a bũrũri wanyu arĩa matarĩ Alawii. **6** Thĩnjai tũtũrũme twa Bathaka, mwĩamũre na mũhaarĩrie tũtũrũme tũu nĩ ũndũ wa andũ a bũrũri wanyu, mwĩke ũrĩa Jehova aathanire na kanua ka Musa." **7** Josia akĩrutĩra andũ arĩa mataarĩ Alawii arĩa maarĩ hau mũigana wa ng'ondu na mbũri 30,000 cia igongona rĩa Bathaka, o na ng'ombe 3,000, ciothe ciumĩte harĩ indo cia mũthamaki. **8** Anene ake o nao nĩmarutĩire andũ, na athĩnjĩri-Ngai, o na Alawii indo meyendeire. Hilikia, na Zekaria, na Jehieli, arĩa maarĩ arũgamĩrĩri a hekarũ ya Ngai, nĩmaheire athĩnjĩri-Ngai indo 2,600 cia maruta ma Bathaka, na ng'ombe 300. **9** O na Konania, marĩ na Shemaia na Nathaneli ariũ a ithe, na Hashabia, na Jeieli, na Jozabadu, arĩa atongoria a Alawii, makĩruta mũigana wa indo 5,000 cia maruta ma Bathaka, na ng'ombe 500 cia Alawii. **10** Naguo ũtungata ũgĩtabarĩrio, nao athĩnjĩri-Ngai makĩrũgama handũ hao hamwe na Alawii marĩ ikundi-inĩ ciao o ta ũrĩa mũthamaki aathanĩte. **11** Natuo tũtũrũme twa Bathaka tũgĩthĩnjwo, nao athĩnjĩri-Ngai makĩminjaminja thakame ĩrĩa maanengeretwo, o Alawii magĩthĩnjaga nyamũ icio. **12** Nao makĩiga maruta ma njino mwanya nĩguo mamaheane kũrĩ tũkundi twa nyũmba cia andũ, nĩguo marutĩre Jehova, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩa Musa. Ũguo noguo meekire ũhoro-inĩ wa ng'ombe. **13** Nao makĩhĩhia nyamũ cia Bathaka mwaki-inĩ, ta ũrĩa gwatuĩtwo, nacio indo cia igongona iria nyamũre igĩtherũkio na nyũngũ, na iteng'ũ, o na nyũngũ cia igera, na igĩcooka ikĩgaĩrwo andũ othe o narua. **14** Thuutha wa ũguo magĩĩthondekera o ene, o na magĩthondekera athĩnjĩri-Ngai, nĩgũkorwo athĩnjĩri-Ngai, arĩa maarĩ a rũciaro rwa Harũni, nĩmarutaga maruta ma njino na ma maguta nginya hwaĩ-inĩ. Nĩ ũndũ ũcio Alawii nĩmethondekeire nyama ciao o ene, na cia athĩnjĩri-Ngai a rũciaro rwa Harũni. **15** Nao aini a njiaro cia Asafu, maikarĩte o kũndũ kũrĩa kwahaarĩirio nĩ Daudi, na Asafu, na Hemani, na Jeduthuni ũrĩa woonagĩra mũthamaki maũndũ. Nao aikaria a ihingo matiarĩ na gĩtũmi gĩa kuuma harĩa maigĩtwo, nĩgũkorwo Alawii acio a thiritũ yao nĩmamathondekeire indo ciao cia Bathaka. **16** Nĩ ũndũ ũcio, ihinda rĩu ũtungata

wothe wa Jehova wa gũkũngũĩra Bathaka na iruta rĩa njino, warutĩirwo kĩgongona-inĩ kĩa Jehova, o ta ũrĩa Mũthamaki Josia aathanĩte. **17** Nao andũ a Isiraeli arĩa maarĩ ho magĩkũngũĩra Bathaka ihinda-inĩ rĩu, na makĩgĩa na Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia kahinda ka mĩthenya mũgwanja. **18** Nakuo gũtiagĩte na Gĩathĩ kĩa Bathaka kĩhaana ta kĩu kũu Isiraeli kuuma matukũ-inĩ ma mũnabii Samũeli; na gũtirĩ mũthamaki o na ũmwe wa Isiraeli wakũngũĩire Bathaka ta ũrĩa Josia aamĩkũngũĩire, marĩ hamwe na athĩnjĩri-Ngai, na Alawii, na andũ othe a Juda na a Isiraeli, o hamwe na andũ a Jerusalemu. **19** Bathaka ĩyo yakũngũĩirwo mwaka wa ikũmi na ĩnana wa wathani wa Josia. **20** Thuutha wa maũndũ macio mothe-rĩ, hĩndĩ ĩrĩa Josia aakorirwo aigĩte hekarũ na njĩra njega, Neko mũthamaki wa Misiri nĩambatire akarũĩre handũ heetagwo Karikemishi Rũũĩ-inĩ rwa Farati, nake Josia akiumagara akahũũrane nake. **21** No Neko akĩmũtũmĩra andũ makamũũrie atĩrĩ, "Tũrĩ na haaro ĩrĩkũ niĩ nawe, wee mũthamaki wa Juda? Tiwe ndĩratharĩkĩra kahinda gaka, no ndĩ na nyũmba ĩrĩa ndĩ na mbaara nayo. Ngai anjĩĩrĩte hiũhe; nĩ ũndũ ũcio tiga gũkararia Ngai, ũrĩa ũrĩ hamwe na niĩ, kana akwanange." **22** No rĩrĩ, Josia ndaigana kũgarũrũka atigane nake, no nĩ kwĩgarũra egarũrire nĩguo ndakamenyeke nĩgeetha akarũe nake. Ndaigana gũthikĩrĩria ũrĩa Neko aathĩtwo nĩ Ngai oige, no nĩathiire kũrũa nake werũ-inĩ wa Megido. **23** Nao aikia a mĩguĩ makĩratha Mũthamaki Josia nayo, nake akĩĩra ndungata ciake atĩrĩ, "Njeheriai haha nĩ ũndũ nĩndagurario mũno." **24** Nĩ ũndũ ũcio makĩmũruta ngaari-inĩ yake ya mbaara, makĩmũhaicia ngaari-inĩ ĩngĩ okĩte nayo, makĩmũtwara Jerusalemu kũrĩa aakuĩrĩire. Nake agĩthikwo mbĩrĩra-inĩ cia maithe make, nao andũ othe a Juda na Jerusalemu makĩmũcakaĩra. **25** Jeremia nĩandĩkire macakaya makoniĩ Josia, na nginya ũmũthĩ aini othe arũme na andũ-a-nja nĩmarirkanaga Josia macakaya-inĩ macio. Macakaya macio magĩtuĩka mũtugo wa gwĩkagwo thĩinĩ wa Isiraeli, na ũkĩandĩkwo Macakaya-inĩ. **26** Namo maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Josia na ciĩko ciake cia wĩrutĩri, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo Watho-inĩ wa Jehova, **27** na nĩmo maũndũ mothe, kuuma kĩambĩrĩria nginya mũthia, maandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa athamaki a Isiraeli na a Juda.

36 Na rĩrĩ, andũ a bũrũri ũcio makĩoya Jehoahazu mũriũ wa Josia, makĩmũtua mũthamaki kũu Jerusalemu ithenya rĩa ithe. **2** Jehoahazu aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtatũ rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩeri ĩtatũ. **3** Mũthamaki wa Misiri akĩmweheria ũthamaki-inĩ kũu Jerusalemu na agĩtuĩra Juda igooti rĩa taranda igana rĩmwe cia betha, na taranda ĩmwe ya thahabu. **4** Mũthamaki wa Misiri agĩtua Eliakimu, mũrũ wa ithe na Jehoahazu, mũthamaki wa gũthamaka Juda na Jerusalemu, na akĩgarũra rĩĩtwa rĩa Eliakimu akĩmũtua Jehoiakimu. No Neko agĩthaamia Jehoahazu mũrũ wa ithe na Jehoiakimu akĩmũtwara Misiri. **5** Jehoiakimu aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na ũmwe. Nĩekire maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova Ngai wake. **6** Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni akĩmũtharĩkĩra, na akĩmuoha na mĩnyororo ya gĩcango akĩmũtwara Babuloni. **7** Nebukadinezaru ningĩ nĩatwarire indo cia hekarũ ya Jehova kũu Babuloni na agĩciiga thĩinĩ wa hekarũ yake kuo. **8** Maũndũ marĩa mangĩ makoniĩ wathani wa Jehoiakimu, na maũndũ ma magigi marĩa eekire, na maũndũ marĩa mothe oonirwo ahĩtĩtie-rĩ, maandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa athamaki a Isiraeli na a Juda. Nake mũriũ Jehoiakini agĩthamaka ithenya rĩake. **9** Jehoiakini aarĩ wa mĩaka ikũmi na ĩnana rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩeri ĩtatũ na mĩthenya ikũmi. Nĩekire maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova. **10** Ihinda rĩa mahaanda-rĩ, Mũthamaki Nebukadinezaru akĩmũtũmanĩra, akĩrehwo Babuloni hamwe na indo cia goro kuuma hekarũ-inĩ ya Jehova, nake agĩtua Zedekia, ithe mũnini wa Jehoiakini, mũthamaki wa gũthamaka Juda na Jerusalemu. **11** Zedekia aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ũmwe rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ Jerusalemu mĩaka ikũmi na ũmwe. **12** Nĩekire maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova Ngai wake, na ndaigana kwĩnyiihia mbere ya Jeremia ũrĩa mũnabii, ũrĩa waaragia kiugo kĩa Jehova. **13** O na ningĩ nĩaremeire Mũthamaki Nebukadinezaru, o ũrĩa wamwĩhĩtithĩtie na mwĩhĩtwa akĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Ngai. Akĩũmia kĩongo na akĩũmia ngoro yake, na ndaigana gũcookerera Jehova, Ngai wa Isiraeli. **14** O na ningĩ-rĩ, atongoria othe a athĩnjĩri-Ngai na andũ nĩmathiire na mbere kwaga wĩhokeku, makĩrũmĩrĩra mĩtugo ĩrĩ magigi ya ndũrĩrĩ, na magathaahagia hekarũ ya Jehova ĩrĩa aamũrĩte kũu Jerusalemu. **15** Jehova, Ngai wa maithe mao, akĩmatũmĩra ndũmĩrĩri na tũnua twa atũmwo ake rĩngĩ na rĩngĩ, nĩgũkorwo nĩaiguagĩra andũ ake tha, o na gĩikaro gĩake. **16** No-o makĩnyũrũria andũ acio maatũmĩtwo nĩ Ngai, makĩmenereria ciugo ciake, na makĩnyarara anabii ake, o nginya marakara ma Jehova makĩarahũkĩra andũ ake na gũkĩaga kĩhonia. **17** Akĩmarehithĩria mũthamaki wa andũ a Babuloni amokĩrĩre, ũrĩa woragĩire andũ ao ethĩ na rũhiũ rwa njora kũu nyũmba-inĩ ĩrĩa nyamũre, na ndaigana kũhonokia mwanake, kana mũirĩtu, kana mũndũ mũkũrũ, o na kana ũrĩa mũkũrũ akahocerera. Ngai akĩneana andũ acio othe kũrĩ Nebukadinezaru. **18** Agĩkuua indo kuuma hekarũ-inĩ ya Ngai, agĩcitwara Babuloni, ciothe iria nene na iria nini, na igĩĩna cia hekarũ ya Jehova, o na igĩĩna cia mũthamaki o na cia anene ake. **19** Ningĩ magĩcina hekarũ ya Ngai na makĩmomora rũthingo rwa Jerusalemu; magĩcina nyũmba ciothe cia ũthamaki, o na makĩananga indo ciothe cia bata iria ciarĩ kuo. **20** Matigari ma andũ arĩa maahonokire kũũragwo na rũhiũ rwa njora-rĩ, Nebukadinezaru akĩmatwara Babuloni, nao magĩtuĩka ndungata ciake na cia ariũ ake, o nginya rĩrĩa ũthamaki wa Perisia wacookire gũthamaka. **21** Bũrũri ũgĩkĩgĩa na ũhurũko wa Thabatũ ciaguo; ũkĩhurũka hĩndĩ ĩyo yothe wakirĩte ihooru, nginya mĩaka mĩrongo mũgwanja ĩgĩthira, nĩguo kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩtio nĩ Jeremia kĩhiinge. **22** Mwaka wa mbere wa Kurusu mũthamaki wa Perisia, nĩguo kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩtio nĩ Jeremia kĩhiinge-rĩ, Jehova akĩarahũra ngoro ya Kurusu mũthamaki wa Perisia aanĩrĩrithie kũrĩa

guothe aathamakaga, na andĩke atĩrĩ: **23** "Kurusu, mũthamaki wa Perisia, oiga ũũ, "'Jehova, Ngai wa igũrũ, nĩaheete mothamaki mothe ma thĩ, na nĩanyamũrĩte ndĩmwakĩre hekarũ kũu Jerusalemu bũrũri wa Juda. Mũndũ wake o na ũrĩkũ ũrĩ thĩinĩ wanyu, Jehova Ngai wake aroikara hamwe nake, rĩu no aambate athiĩ kuo.'"

Ezara

1 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mbere wa Kurusu mũthamaki
wa Perisia, nĩguo kiugo kĩa Jehova kĩrĩa kĩarĩtio
nĩ Jeremia kĩhiinge-rĩ, Jehova akĩarahũra ngoro ya
Kurusu mũthamaki wa Perisia aanĩrĩrithie kũrĩa guothe
aathamakaga, na andĩke atĩrĩ: **2** "Kurusu, mũthamaki
wa Perisia ekuuga ũũ: "'Jehova, Ngai wa igũrũ, nĩaheete
mothamaki mothe ma thĩ, na nĩanyamũrĩte ndĩmwakĩre
hekarũ kũu Jerusalemu bũrũri wa Juda. **3** Mũndũ
wake o na ũrĩkũ ũrĩ thĩinĩ wanyu, Ngai wake aroikara
hamwe nake, nĩambate athiĩ Jerusalemu kũu Juda, na
aake hekarũ ya Jehova, Ngai wa Isiraeli, o we Ngai
ũcio ũrĩ kũu Jerusalemu. **4** Na rĩrĩ, andũ a kũndũ o
guothe kũrĩa matigari mangĩkorwo marĩ, nĩ mamũhe
betha na thahabu, na indo na mahiũ, na mĩhothi ya
kwĩyendera nĩ ũndũ wa hekarũ ya Ngai ĩrĩa ĩrĩ kũu
Jerusalemu.'" **5** Hĩndĩ ĩyo atongoria a nyũmba ya
Juda na ya Benjamini, na athĩnjĩri-Ngai na Alawii,
arĩa othe Ngai aarahũrire ngoro ciao, makĩĩhaarĩria
gũthiĩ magaake nyũmba ya Jehova kũu Jerusalemu.
6 Andũ othe a matũũra mao makĩmateithĩrĩria na
indo cia betha na cia thahabu, na indo ingĩ na mahiũ,
na iheo cia goro, makĩria ya mĩhothi ĩrĩa yarutĩtwo
ya kwĩyendera. **7** Ningĩ Mũthamaki Kurusu akĩruta
indo iria ciarĩ cia hekarũ ya Jehova, iria ciatahĩtwo nĩ
Nebukadinezaru kuuma Jerusalemu ikaigwo thĩinĩ wa
hekarũ ya ngai yake. **8** Kurusu mũthamaki wa Perisia
nĩatũmire Mithiredathu ũrĩa mũigi wa kĩgĩĩna arehe
indo icio, agĩcitarĩra Sheshibazaru mũnene wa Juda. **9**
Indo icio ciatarĩĩ ta ũũ: thaani nene cia thahabu ciarĩ 30
thaani nene cia betha ciarĩ 1,000 ngĩo cia betha ciarĩ 29
10 mbakũri cia thahabu ciarĩ 30 mbakũri ihaanaine cia
betha ciarĩ 410 na indo ingĩ ciarĩ 1,000. **11** Indo icio
ciothe cia thahabu na betha ciarĩ 5,400. Sheshibazaru
akĩrehe indo icio ciothe hĩndĩ ĩrĩa andũ arĩa maatahĩtwo
maacookaga Jerusalemu kuuma Babuloni.

2 Na rĩrĩ, aya nĩo andũ a bũrũri arĩa maacookire
kuuma bũrũri ũrĩa maatahĩirwo, arĩa Mũthamaki
Nebukadinezaru wa Babuloni aatahĩte akamatwara
Babuloni (nao magĩcooka Jerusalemu na Juda, o mũndũ
itũũra-inĩ rĩake, **2** makĩrehana na Zerubabeli, na Jeshua,
na Nehemia, na Seraia, na Reelaia, na Moridekai, na
Bilishani, na Misipari, na Bigivai, na Rehumu, na Baana):
Mũigana wa andũ a Isiraeli watarĩĩ ta ũũ: **3** njiaro cia
Paroshu ciarĩ 2,172, **4** na cia Shefatia ciarĩ 372, **5** na cia
Ara ciarĩ 775, **6** na cia Pahathu-Moabi (iria cioimĩte
harĩ Jeshua na Joabu) ciarĩ 2,812, **7** na cia Elamu ciarĩ
1,254, **8** na cia Zatu ciarĩ 945, **9** na cia Zakai ciarĩ 760,
10 na cia Bani ciarĩ 642, **11** na cia Bebai ciarĩ 623, **12** na
cia Azigadi ciarĩ 1,222, **13** na cia Adonikamu ciarĩ 666,
14 na cia Bigivai ciarĩ 2,056, **15** na cia Adini ciarĩ 454, **16**
na cia Ateri (iria cioimĩte harĩ Hezekia) ciarĩ 98, **17** na
cia Bezai ciarĩ 23, **18** na cia Jora ciarĩ 112, **19** na cia
Hashumu ciarĩ 223, **20** na cia Gibari ciarĩ 95. **21** Andũ
a Bethilehemu maarĩ 123, **22** na andũ a Netofa maarĩ
56, **23** na andũ a Anathothu maarĩ 128, **24** na andũ a
Azimavethu maarĩ 42, **25** na andũ a Kiriathu-Jearimu,
na Kefira, na Beerothu maarĩ 743, **26** na andũ a Rama
na Geba maarĩ 621, **27** na andũ a Mikimasi maarĩ 122,
28 na andũ a Betheli na Ai maarĩ 223, **29** na andũ a
Nebo maarĩ 52, **30** na andũ a Magibishi maarĩ 156, **31**
na andũ a Elamu ũrĩa ũngĩ maarĩ 1,254, **32** na andũ a
Harimu maarĩ 320, **33** na andũ a Lodi, na Hadidi, na Ono
maarĩ 725, **34** na andũ a Jeriko maarĩ 345, **35** na andũ a
Senaa maarĩ 3,630. **36** Nao athĩnjĩri-Ngai: arĩa maarĩ a
njiaro cia Jedaia (a nyũmba ya Jeshua) maarĩ 973, **37** na
a Imeri maarĩ 1,052, **38** na a Pashuri maarĩ 1,247, **39**
na a Harimu maarĩ 1,017. **40** Nao Alawii: arĩa maarĩ a
njiaro cia Jeshua na Kadimieli (iria cioimĩte harĩ ciana
cia Hodavia) maarĩ 74. **41** Nao aini a nyĩmbo: arĩa maarĩ
a njiaro cia Asafu maarĩ 128. **42** Nao aikaria a ihingo cia
hekarũ, arĩa maarĩ a njiaro cia Shalumu, na cia Ateri, na
cia Talimoni, na cia Akubu, na cia Hatita, na cia Shobai,
othe maarĩ 139. **43** Nacio ndungata cia hekarũ: arĩa
maarĩ a njiaro cia Ziha, na Hasufa, na Tabaothu, **44** na
Keroso, na Siaha, na Padoni, **45** na Lebana, na Hagaba,
na Akubu, **46** na Hagabu, na Shalimai, na Hanani, **47** na
Gideli, na Gaharu, na Reaia, **48** na Rezini, na Nekoda, na
Gazamu, **49** na Uza, na Pasea, na Besai, **50** na Asina, na
Meunimu, na Nefisimu, **51** na Bakabuku, na Hakufa, na
Harihuru, **52** na Baziluthu, na Mehida, na Harasha, **53**
na Barikosi, na Sisera, na Tema, **54** na Nezia, na Hatifa.
55 Nacio njiaro cia ndungata cia Solomoni: arĩa maarĩ
a njiaro cia Sotai, na Hasoferethu, na Peruda, **56** na
Jaala, na Darikoni, na Gideli, **57** na Shefatia, na Hatili,
na Pokerethu-Hazebaimu, na Ami. **58** Ndungata cia
hekarũ, hamwe na njiaro cia ndungata cia Solomoni,
maarĩ andũ 392. **59** Nao aya nĩo maambatire kuuma
matũũra ma Teli-Mela, na Teli-Harasha, na Kerubu,
na Adoni, na Imeri, no matingĩonanirie atĩ nyũmba
ciao ciarĩ cia njiaro cia Isiraeli: **60** Njiaro cia Delaia,
na Tobia, na Nekoda, maarĩ andũ 652. **61** Na kuuma
kũrĩ athĩnjĩri-Ngai: Arĩa maarĩ a njiaro cia Hobaia, na
Hakozu, na Barizilai (mũndũ ũrĩa wahikĩtie mwarĩ wa
Barizilai ũrĩa Mũgileadi, na eetanagio na rĩĩtwa rĩu). **62**
Andũ acio nĩmacaririe maandĩko ma nyũmba ciao, no
matiigana kũmona, nĩ ũndũ ũcio makĩeherio thiritũ-
inĩ ya athĩnjĩri-Ngai, na magĩtuuo ta andũ maarĩ na
thaahu. **63** Nake barũthi wa kũu akĩmaatha matikarĩe
irio iria therie mũno o nginya gũkaagĩa mũthĩnjĩri-Ngai
ũgũtungata na Urimu na Thumimu. **64** Andũ acio othe
marĩ hamwe maarĩ 42,360, **65** gũtatarĩtwo ndungata
ciao cia arũme na cia andũ-a-nja 7,337; ningĩ nĩ maarĩ
na aini a nyĩmbo 200, arũme na andũ-a-nja. **66** Nĩ maarĩ
na mbarathi 736, na nyũmbũ 245, **67** na ngamĩĩra 435,
na ndigiri 6,720. **68** Rĩrĩa maakinyire nyũmba-inĩ ya
Jehova kũu Jerusalemu, atongoria amwe a nyũmba ciao
nĩmarutire mũhothi wa kwĩyendera wa gũteithia gwaka
rĩngĩ nyũmba ya Ngai o harĩa yarĩ. **69** Kũringana na
ũhoti wao, nĩmaheanire indo ciigwo kĩgĩĩna-inĩ kĩa wĩra
ũcio, makĩheana durakima 61,000 cia thahabu, na betha
ratiri 5,000, na nguo 100 cia athĩnjĩri-Ngai. **70** Athĩnjĩri-
Ngai, na Alawii, na aini a nyĩmbo, na aikaria a ihingo,
na ndungata cia hekarũ maatũũrire matũũra-inĩ mao, o
hamwe na andũ amwe a acio angĩ, nao andũ arĩa angĩ a
Isiraeli magĩtũũra matũũra-inĩ mao.

3 Na rĩrĩ, mweri wa mũgwanja wakinya, andũ a
Isiraeli magĩkorwo matũũrĩte matũũra-inĩ mao,
andũ makĩũngana Jerusalemu marĩ ta mũndũ ũmwe. **2**
Nake Jeshua mũrũ wa Jozadaku hamwe na athĩnjĩri-
Ngai arĩa angĩ, o na Zerubabeli mũrũ wa Shealitieli
na athiritũ ake makĩambĩrĩrĩria gwaka kĩgongona kĩa
Ngai wa Isiraeli gĩa kũrutagĩra magongona ma njino
kũringana na ũrĩa kwandĩkĩtwo Watho-inĩ wa Musa
mũndũ wa Ngai. **3** O na gũtuĩka maarĩ na guoya wa
andũ arĩa maamathiũrũrũkĩirie, nĩmakire kĩgongona
mũthingi-inĩ wakĩo, na makĩrutĩra Jehova magongona
ma njino ho, magongona ma rũciinĩ na ma hwaĩ-inĩ. **4**
Ningĩ kũringana na ũrĩa kwandĩkĩtwo, nĩmakũngũĩire
Gĩathĩ gĩa Ithũnũ na mũigana wa maruta ma njino
marĩa maatuĩtwo ma o mũthenya. **5** Thuutha ũcio
makĩruta maruta ma njino ma ndũire, na magongona ma
Karũgamo ka Mweri, na magongona ma ciathĩ ciothe iria
ciamũrĩirwo Jehova, o hamwe na maruta ma kwĩyendera
marĩa maarehagĩrwo Jehova. **6** Mũthenya wa mbere wa
mweri wa mũgwanja makĩambĩrĩrĩria kũrutĩra Jehova
maruta ma njino, o na gũtuĩka mũthingi wa hekarũ ya
Jehova ndwarĩ mwake. **7** Ningĩ makĩhe aaki a mahiga
na mabundi ma mbaũ mbeeca, na makĩhe andũ a Sidoni
na andũ a Turo irio, na gĩa kũnyua, na maguta nĩgeetha
mamarehithĩrie mĩgogo ya mĩtarakwa kuuma Lebanoni
ĩgereire iria-inĩ nginya Jopa, o ta ũrĩa gwaathanĩtwo nĩ
Mũthamaki Kurusu wa Perisia. **8** Mweri wa keerĩ wa
mwaka wa keerĩ thuutha wa gũkinya nyũmba-inĩ ya
Jehova kũu Jerusalemu, Zerubabeli mũrũ wa Shealitieli,
na Jeshua mũrũ wa Jozadaku na ariũ a ithe wao arĩa angĩ
(nĩo athĩnjĩri-Ngai, na Alawii, na arĩa othe maacookete
Jerusalemu kuuma ithaamĩrio-inĩ) makĩambĩrĩrĩria wĩra,
magĩthuura Alawii a mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na makĩria
nĩguo marũgamĩrĩre mwako wa nyũmba ya Jehova. **9**
Jeshua na ariũ ake, na ariũ a ithe, na Kadimieli na ariũ
ake (njiaro cia Hodavia), na ariũ a Henadadi na ariũ
ao na ariũ a ithe wao, nĩo Alawii othe, makĩnyiitanĩra
wĩra wa kũrũgamĩrĩra arĩa maakaga nyũmba ya Ngai.
10 Rĩrĩa aaki maarĩkirie gwaka mũthingi wa Hekarũ ya
Jehova, athĩnjĩri-Ngai mehumbĩte nguo ciao na marĩ
na tũrumbeta, na Alawii (ariũ a Asafu) marĩ na thaani
iria ihũũrithanagio ikagamba, makĩĩhaarĩria kũgooca
Jehova, o ta ũrĩa gwathanĩtwo nĩ Daudi mũthamaki
wa Isiraeli. **11** Makĩinĩra Jehova, makĩmũgoocaga
magĩcookagia ngaatho, makiugaga atĩrĩ: "Jehova nĩ
mwega wendo wake harĩ Isiraeli ũtũũraga tene na
tene." Nao andũ othe makĩgooca manĩrĩire mũno tondũ
mũthingi wa nyũmba ya Jehova nĩwaakĩtwo. **12** No
athĩnjĩri-Ngai aingĩ arĩa maarĩ akũrũ, na Alawii, na
atongoria a nyũmba, arĩa moonete hekarũ ya mbere
makĩrĩra manĩrĩire rĩrĩa moonire mũthingi wa hekarũ
ĩyo ya keerĩ ũgĩakwo, o rĩrĩa andũ angĩ aingĩ maanagĩrĩra
nĩ gũkena. **13** Gũtirĩ mũndũ ũngĩahotire gũkũũrana
kwanĩrĩra gwa gĩkeno na gwa kĩrĩro, tondũ andũ
maanagĩrĩra na mũgambo mũnene. Naguo mũgambo
ũcio ũkĩiguuo kũndũ kũraya.

4 Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa thũ cia Juda na Benjamini ciaiguire
atĩ andũ arĩa maatahĩtwo nĩmaakagĩra Jehova, Ngai
wa Isiraeli, hekarũ-rĩ, **2** magĩthiĩ kũrĩ Zerubabeli o na
kũrĩ atongoria a nyũmba cia andũ, makĩmeera atĩrĩ,
"Rekei twake tũrĩ hamwe tondũ o na ithuĩ tũrongoragia
Ngai wanyu, na nĩtũkoretwo tũkĩmũrutĩra magongona
kuuma hĩndĩ ya Esari-Hadoni mũthamaki wa Ashuri,
ũrĩa watũrehire gũkũ." **3** No rĩrĩ, Zerubabeli, na
Jeshua, na atongoria arĩa angĩ a nyũmba cia Isiraeli
makĩmacookeria atĩrĩ, "Mũtirĩ na handũ thĩinĩ witũ
ũhoro-inĩ wa gwakĩra Ngai witũ hekarũ. Nĩ ithuĩ ene
tũgwakĩra Jehova, Ngai wa Isiraeli, o ta ũrĩa Kurusu
mũthamaki wa Perisia aatwathire." **4** Hĩndĩ ĩyo andũ
arĩa maamathiũrũrũkĩirie makĩhaarĩria kũũraga andũ a
Juda ngoro nĩguo metigĩre gũthiĩ na mbere na gwaka.
5 Nao makĩandĩka ataarani a kũhĩngĩca wĩra wao,
na gũthũkia mĩbango yao yothe matukũ mothe ma
wathani wa Kurusu mũthamaki wa Perisia, nginya
hĩndĩ ya wathani wa Dario mũthamaki wa Perisia. **6**
Kĩambĩrĩrĩria kĩa wathani wa Ahasuerusu, ataarani acio
magĩthitanga andũ a Juda na Jerusalemu. **7** Na matukũ
ma Mũthamaki Aritashashita wa Perisia, na Bishilamu,
na Mithiredathu, na Tabeeli na andũ arĩa angĩ a thiritũ
yake makĩandĩkĩra Aritashashita marũa. Marũa macio
maandĩkirwo na mwandĩkĩre na rũthiomi rwa andũ a
Suriata. **8** Rehumu mũnene wa mbũtũ na Shimushai
ũrĩa mwandĩki, nĩmandĩkire marũa ma gũthitanga andũ
a Jerusalemu kũrĩ Mũthamaki Aritashashita ta ũũ: **9**
Marũa maya moimĩte kũrĩ niĩ Rehumu mũnene wa
mbũtũ, na Shimushai ũrĩa mwandĩki, hamwe na arĩa
angĩ a thiritũ yao, na aciirithania, na anene a andũ
a Ataripeli, na a Perisia, na a Ereku, na Babuloni, na
Aelami a Shushani, **10** na andũ arĩa angĩ maacooketio
nĩ mũgaathe ũrĩa mũnene Osinapari nĩgeetha matũũre
itũũra inene rĩa Samaria, na kũrĩa kũngĩ guothe
Mũrĩmo-wa-Farati. **11** (Ĩno nĩyo kobi ya marũa marĩa
aandĩkĩirwo.) Kũrĩ Mũthamaki Aritashashita, Kuuma
kũrĩ ndungata ciaku, andũ a bũrũri ũrĩa ũrĩ Mũrĩmo-wa-
Farati: **12** Nĩ kwagĩrĩire mũthamaki amenye atĩ, Ayahudi
arĩa mookire kũrĩ ithuĩ moimĩte kũrĩ we nĩmathiĩte
Jerusalemu, na nĩmaraaka rĩngĩ itũũra rĩu inene,
o rĩu iremi na rĩaganu. Nĩmaracookereria rũthingo
na magacookereria mĩthingi. **13** Ningĩ nĩ kwagĩrĩire
mũthamaki amenye atĩ itũũra rĩĩrĩ inene rĩngĩakwo na
thingo ciarĩo icookererio, gũtirĩ igooti, kana maruta
ma mũthamaki, o na kana igooti rĩa mĩrigo ĩgĩtoonya
bũrũri-inĩ rĩrĩrutagwo. Nakĩo kĩgĩĩna kĩa ũthamaki
nĩgĩkũnyiiha. **14** Na rĩu tondũ ithuĩ tũrĩ andũ matĩĩte
ũthamaki, na ti wega kuona mũthamaki akĩimwo gĩtĩĩo,
tũratũma ndũmĩrĩri ĩno tũmenyithie mũthamaki, **15**
nĩgeetha ũhoro ũcio ũtuĩrio kuuma maandĩko-inĩ ma
tene ma arĩa maarĩ mbere yaku. Maandĩko-inĩ macio
nĩũrĩona atĩ itũũra rĩĩrĩ inene nĩ iremi, na rĩa gũthĩĩnia
athamaki na mabũrũri, na nĩ kũndũ kwa ũremi kuuma
mahinda ma tene. Kĩu nĩkĩo gĩatũmire itũũra rĩĩrĩ inene
rĩanangwo. **16** Tũkũmenyithia mũthamaki atĩ itũũra
rĩĩrĩ inene rĩngĩakwo na thingo ciarĩo icookererio,
wee ũgũtigwo ũtarĩ kĩndũ Mũrĩmo ũyũ wa Rũũĩ
rwa Farati. **17** Mũthamaki nake agĩcookia macookio
atĩrĩ: Kũrĩ Rehumu mũnene wa mbũtũ, na Shimushai
ũrĩa mwandĩki, na andũ arĩa angĩ a thiritũ yao arĩa
matũũraga Samaria na kũrĩa kũngĩ guothe Mũrĩmo-wa-
Farati: Nĩndamũgeithia. **18** Marũa marĩa mwatũtũmĩire

nĩmathomeirwo hau mbere yakwa na ngĩtaũrĩrwo ũhoro wamo. **19** Nĩndarutire watho na ũhoro ũcio ũgĩtuĩrio, na gũkĩoneka atĩ itũũra rĩĩrĩ inene nĩrĩũĩkaine kuuma tene atĩ nĩ rĩa kũregana na watho wa athamaki, na rĩtũũraga rĩrĩ iremi, na nĩ rĩa kũringĩrĩria andũ mookĩrĩre thirikari. **20** Jerusalemu nĩrĩkoretwo na athamaki a hinya magĩathana Mũrĩmo-wa-Farati wothe, na nĩmarĩhagwo igooti na maruta ma mũthamaki, o na igooti rĩa mĩrigo ĩgĩtoonya bũrũri-inĩ. **21** Na rĩrĩ, ruta watho kũrĩ andũ acio matige wĩra, nĩguo itũũra rĩu inene rĩtigaakwo rĩngĩ, nginya rĩrĩa ngoiga. **22** Menyerera ũndũ ũyũ ndũkaage kũhingio. Mũngĩrekereria ũndũ ũngĩrehe ũgwati na ũthũkie ũthamaki nĩkĩ? **23** Na rĩrĩ, kobi ya marũa ma Mũthamaki Aritashashita maarĩkia gũthomerwo Rehumu na Shimushai ũrĩa mwandĩki, na andũ a thiritũ yao, no gũthiĩ mathiire Jerusalemu kũrĩ Ayahudi, na makĩmatigithia wĩra ũcio na hinya. **24** Nĩ ũndũ ũcio, wĩra wa gwaka nyũmba ya Ngai kũu Jerusalemu ũkĩrũgama nginya mwaka wa keerĩ wa wathani wa Dario mũthamaki wa Perisia.

5 Na rĩrĩ, mũnabii Hagai, na mũnabii Zekaria wa rũciaro rwa Ido, nĩmarathĩire Ayahudi a kũu Juda na Jerusalemu thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Ngai wa Isiraeli, mũgitĩri wao. **2** Hĩndĩ ĩyo Zerubabeli mũrũ wa Shealitieli, na Jeshua mũrũ wa Jozadaku makĩambĩrĩria wĩra wa gwaka rĩngĩ nyũmba ya Ngai kũu Jerusalemu, na anabii a Ngai maarĩ hamwe nao makĩmateithia. **3** Ihinda rĩu Tatenai, barũthi wa Mũrĩmo-wa-Farati, na Shetharu-Bozenai, hamwe na athiritũ ao magĩthiĩ kũrĩ o, makĩmooria atĩrĩ, "Nũũ wamũheire rũtha rwa gwaka rĩngĩ hekarũ ĩno na gũcookereria mwako ũyũ?" **4** Ningĩ makĩũria atĩrĩ, "Andũ arĩa maraaka nyũmba ĩno metagwo atĩa?" **5** No rĩrĩ, Ngai nĩaroraga athuuri acio a Ayahudi, na matiatigithirio wĩra nginya ũhoro ũkinyĩrio Dario, na marũa ma macookio make maamũkĩrwo. **6** Ĩno nĩyo kobi ya marũa marĩa maatũmĩirwo Mũthamaki Dario nĩ Tatenai ũrĩa warĩ barũthi wa Mũrĩmo-wa-Farati, marĩ na Shetharu-Bozenai na athiritũ ao, arĩa maarĩ anene a Mũrĩmo-wa-Farati. **7** Ũhoro ũrĩa maamũtũmĩire watariĩ ũũ: Kũrĩ Mũthamaki Dario: Ngeithi cia thayũ. **8** Nĩ wega mũthamaki amenye atĩ ithuĩ nĩtwathiire rũgongo rwa Juda, kũu hekarũ-inĩ ya Ngai ũrĩa mũnene. Andũ acio nĩmaraaka hekarũ na mahiga manene, o na magekĩra mbaũ rũthingo-inĩ. Wĩra nĩũrarutwo na kĩyo, na nĩũrathiĩ na mbere mũno ũrĩ moko-inĩ ma arĩa maraũruta. **9** Tuoririe athuuri acio atĩrĩ, "Nũũ wamũheire rũtha rwa gwaka rĩngĩ hekarũ ĩno na gũcookereria mwako ũyũ?" **10** Ningĩ nĩtwamoririe marĩĩtwa mao, nĩgeetha twandĩke marĩĩtwa ma atongoria ao, nĩguo tũkũmenyithie. **11** Ũũ nĩguo maatũcokeirie: "Ithuĩ tũrĩ ndungata cia Ngai wa igũrũ na thĩ, na tũraaka rĩngĩ hekarũ ĩrĩa yakĩtwo mĩaka mĩingĩ mĩthiru, ĩrĩa yakĩtwo na ĩkarĩkio nĩ mũthamaki mũnene wa Isiraeli. **12** No tondũ maithe maitũ nĩmarakaririe Ngai wa igũrũ, nĩamaneanire kũrĩ Nebukadinezaru ũrĩa Mũkalidei, mũthamaki wa Babuloni, ũrĩa wamomorire hekarũ ĩno na agĩthaamĩria andũ bũrũri wa Babuloni. **13** "No rĩrĩ, mwaka wa mbere wa Kurusu mũthamaki wa Babuloni, mũthamaki nĩathanire atĩ nyũmba ĩno ya Ngai yakwo rĩngĩ. **14** O na nĩarutire kuuma hekarũ ĩrĩa yarĩ Babuloni indo cia thahabu na cia betha cia nyũmba ya Ngai, iria Nebukadinezaru aarutĩte hekarũ-inĩ kũu Jerusalemu, agĩcitwara hekarũ-inĩ kũu Babuloni. "Nake Mũthamaki Kurusu agĩcineana kũrĩ mũndũ wetagwo Sheshibazaru, ũrĩa aatuĩte barũthi, **15** na akĩmwĩra atĩrĩ, 'Oya indo ici ũcitware na ũciige thĩinĩ wa hekarũ kũu Jerusalemu, na wake rĩngĩ nyũmba ya Ngai o harĩa yarĩ.' **16** Nĩ ũndũ ũcio Sheshibazaru agĩũka agĩaka mũthingi wa nyũmba ya Ngai kũu Jerusalemu. Kuuma mwaka ũcio nginya ũmũthĩ mwako ũcio no ũthiiaga na mbere na ndũrĩ warĩĩka." **17** Na rĩrĩ, mũthamaki angĩona kwagĩrĩire-rĩ, nĩgũtuĩrio maandĩko-inĩ ma ũthamaki ma tene ma Babuloni, kuoneke kana Mũthamaki Kurusu ti-itherũ nĩarutĩte watho wa gwaka rĩngĩ nyũmba ĩno ya Ngai gũkũ Jerusalemu. Ningĩ reke mũthamaki atũtũmĩre itua rĩake ũhoro-inĩ ũcio.

6 Nake Mũthamaki Dario akĩruta watho, naguo ũhoro ũcio ũgĩtuĩrio nyũmba-inĩ ĩrĩa yaigĩtwo mabuku ma maũndũ ma tene marĩa maigĩtwo nyũmba ya kĩgĩĩna kũu Babuloni. **2** Ibuku rĩa gĩkũnjo rĩkĩoneka kũu nyũmba-inĩ ya ũthamaki ya Ekibatana, bũrũri-inĩ wa Media. Narĩo rĩandĩkĩtwo ta ũũ: Ũhoro wa Kũririkanania: **3** Mwaka wa mbere wa Mũthamaki Kurusu, mũthamaki nĩathanire ũhoro ũkoniĩ hekarũ ya Ngai kũu Jerusalemu, akiuga atĩrĩ: Hekarũ nĩyakwo rĩngĩ ĩrĩ handũ ha kũrutagĩrwo magongona, na mĩthingi yayo yakwo. Ĩkorwo ĩrĩ mĩkono mĩrongo ĩtandatũ kũraiha na igũrũ, na mĩkono mĩrongo ĩtandatũ kwarama, **4** ĩkorwo ĩrĩ na mĩhari ĩtatũ ya mahiga manene, na ũmwe wa mbaũ. Thogora ũcio ũrĩhwo kuuma kĩgĩĩna-inĩ kĩa ũthamaki. **5** Ningĩ indo cia thahabu na cia betha cia nyũmba ya Ngai iria Nebukadinezaru aakuuĩte kuuma hekarũ ĩrĩa ĩrĩ Jerusalemu agĩcirehe Babuloni-rĩ, nĩicookio o kĩndũ harĩa kĩarĩ thĩinĩ wa hekarũ kũu Jerusalemu; na mũciige thĩinĩ wa nyũmba ya Ngai. **6** Na rĩrĩ, wee Tatenai barũthi wa Mũrĩmo-wa-Farati, hamwe na Shetharu-Bozenai, na inyuĩ, anene a thiritũ yao, mũtigathiĩ kuo. **7** Mũtikaingĩrĩre wĩra ũcio wa hekarũ ya Ngai. Barũthi wa Ayahudi na athuuri a Ayahudi nĩmarekwo maake rĩngĩ nyũmba ĩyo ya Ngai o harĩa yaakĩtwo. **8** O na ningĩ nĩndathana ũrĩa mũgwĩkĩra athuuri aya a Ayahudi magĩaka nyũmba ĩyo ya Ngai: Mahũthĩro mothe ma andũ acio nĩ marĩhwo kuuma kĩgĩĩna-inĩ kĩa ũthamaki kĩa Mũrĩmo-wa-Farati, nĩgeetha wĩra ũyũ ndũkanarũgame. **9** Kĩrĩa gĩothe kĩngĩendekana, tũtegwa, na ndũrũme, na tũtũrũme; cia kũrutwo maruta ma njino kũrĩ Ngai wa igũrũ, na ngano, na cumbĩ, na ndibei, na maguta, o ta ũrĩa ingĩĩtio nĩ athĩnjĩri-Ngai kũu Jerusalemu no nginya maheagwo o mũthenya itekwaga, **10** nĩgeetha marutage magongona ma gwĩtĩkĩrĩka nĩ Ngai wa igũrũ, na mahooyagĩre kũgaacĩra kwa mũthamaki na ariũ ake. **11** Ningĩ nĩndathana atĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũngĩgarũra maandĩko macio, mũitĩrĩro ũkaarutwo nyũmba-inĩ yake na acooke oywo na igũrũ ohanĩtio naguo. Na nĩ ũndũ wa rĩhia rĩu nyũmba yake ĩgaatuuo iganjo rĩa mahuti. **12** Ngai ũrĩa ũtũmĩte Rĩĩtwa rĩake rĩtũũre kũu aroeheria mũthamaki o wothe kana andũ

arĩa mangĩgeria kũgarũra watho ũyũ kana kũharagania hekarũ ĩyo ĩrĩ Jerusalemu. Niĩ Dario nĩ niĩ ndaruta watho ũcio. Nĩwathĩkĩrwo na kĩyo. **13** Ningĩ, nĩ ũndũ wa watho ũrĩa warutĩtwo nĩ Mũthamaki Dario, Tatenai barũthi wa Mũrĩmo-wa-Farati, na Shetharu-Bozenai, marĩ na athiritũ ao nĩmathĩkĩire watho ũcio na kĩyo. **14** Nĩ ũndũ ũcio athuuri a Ayahudi magĩthiĩ o na mbere gwaka na kũgaacĩra makĩhunjagĩrio nĩ mũnabii Hagai, na Zekaria wa rũciaro rwa Ido. Makĩrĩkia gwaka hekarũ kũringana na rĩathani rĩa Ngai wa Isiraeli na watho wa Kurusu, na wa Dario, na wa Aritashashita, athamaki a Perisia. **15** Hekarũ ĩyo yarĩkire mũthenya wa gatatũ wa mweri wa Adari, mwaka wa gatandatũ wa gũthamaka kwa Mũthamaki Dario. **16** Hĩndĩ ĩyo andũ a Isiraeli na athĩnjĩri-Ngai, na Alawii, na andũ arĩa angĩ maatahĩtwo, magĩkũngũĩra kwamũrwo kwa nyũmba ya Ngai marĩ na gĩkeno. **17** Indo iria maarutire nĩ ũndũ wa kwamũrwo kwa nyũmba ya Ngai ciarĩ ndegwa igana rĩmwe, na ndũrũme magana meerĩ, na tũtũrũme magana mana, irĩ iruta rĩa kũhoroheria Isiraeli othe mehia mao, na thenge ikũmi na igĩrĩ, o ĩmwe kũrĩ o mũhĩrĩga wa Isiraeli. **18** Nao magĩtoonyia athĩnjĩri-Ngai wĩra-inĩ kũringana na ikundi ciao, na Alawii kũringana na matuanĩra mao, nĩ ũndũ wa wĩra wa gũtungatĩra Ngai kũu Jerusalemu o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩa Musa. **19** Mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri wa mbere, andũ arĩa maatahĩtwo magĩkũngũĩra Gĩathĩ gĩa Bathaka. **20** Athĩnjĩri-Ngai na Alawii nĩmetheretie na othe maarĩ atheru. Alawii nĩo maathĩnjire gatũrũme ka Bathaka, nĩ ũndũ wa arĩa othe maatahĩtwo, na nĩ ũndũ wa ariũ a ithe wao athĩnjĩri-Ngai, o na nĩ ũndũ wao ene. **21** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli arĩa maacookete kuuma kũrĩa maatahĩirwo makĩrĩa Bathaka ĩyo, hamwe na arĩa othe meyamũranĩtie na mĩtugo ya thaahu ya ndũrĩrĩ iria mariganĩtie nacio nĩgeetha marongorie Jehova Ngai wa Isiraeli. **22** Nĩmakũngũĩire Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia marĩ na gĩkeno ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja, tondũ Jehova nĩamaiyũrĩtie gĩkeno nĩ ũndũ wa kũgarũra meciiria ma mũthamaki wa Ashuri, nake akĩmateithia wĩra-inĩ wa gwaka nyũmba ya Ngai, o we Ngai wa Isiraeli.

7 Na rĩrĩ, thuutha wa maũndũ macio, rĩrĩa Aritashashita mũthamaki wa Perisia aathamakaga, Ezara mũrũ wa Seraia, mũrũ wa Azaria, mũrũ wa Hilikia, **2** mũrũ wa Shalumu, mũrũ wa Zadoku, mũrũ wa Ahitubu, **3** mũrũ wa Amaria, mũrũ wa Azaria, mũrũ wa Meraiothu, **4** mũrũ wa Zerahia, mũrũ wa Uzi, mũrũ wa Buki, **5** mũrũ wa Abishua, mũrũ wa Finehasi, mũrũ wa Eleazaru, mũrũ wa Harũni mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, **6** Ezara ũcio nĩambatire oimĩte Babuloni. Aarĩ mũrutani mũũgĩ mũno ũhoro-inĩ wa Watho wa Musa, ũrĩa Jehova Ngai wa Isiraeli aaheanĩte. Mũthamaki nĩamũheete indo ciothe iria aahooete kũrĩ we, tondũ guoko kwa Jehova Ngai wake kwarĩ hamwe nake. **7** Andũ amwe a Isiraeli, hamwe na athĩnjĩri-Ngai, na Alawii, na aini a nyĩmbo, na aikaria a ihingo, na ndungata cia hekarũ o nao nĩmambatire magĩũka Jerusalemu mwaka wa mũgwanja wa wathani wa Aritashashita. **8** Ezara aakinyire Jerusalemu mweri wa gatano wa mwaka wa mũgwanja wa mũthamaki. **9** Aambĩrĩirie rũgendo rwake rwa kuuma Babuloni mũthenya wa mbere wa mweri wa mbere, na aakinyire Jerusalemu mũthenya wa mbere wa mweri wa gatano, tondũ guoko kwa ũtugi kwa Ngai wake kwarĩ hamwe nake. **10** Nĩgũkorwo Ezara nĩerutĩire gũthoma na kũrũmia Watho wa Jehova, na kũrutana watho wa kũrũmĩrĩrwo na mawatho maguo kũu Isiraeli. **11** Ĩno nĩyo kobi ya marũa marĩa Mũthamaki Aritashashita aaheete Ezara ũcio mũthĩnjĩri-Ngai na mũrutani, mũndũ warĩ mũũgĩ maũndũ-inĩ makoniĩ maathani na mawatho ma kũrũmĩrĩrwo ma Jehova harĩ Isiraeli: **12** Aritashashita, mũthamaki wa athamaki, Kũrĩ Ezara ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai na mũrutani wa Watho wa Ngai ũrĩa ũrĩ igũrũ: Nĩndakũgeithia. **13** Rĩu-rĩ, nĩndaruta watho atĩ andũ a Isiraeli othe arĩa marĩ ũthamaki-inĩ wakwa, hamwe na athĩnjĩri-Ngai na Alawii, arĩa mangĩenda gũthiĩ nawe kũu Jerusalemu, no mathiĩ. **14** Wee ũtũmĩtwo nĩ mũthamaki na ataari ake mũgwanja, ũthiĩ ũgatuĩrie ũhoro wa Juda na wa Jerusalemu, o ta ũrĩa Watho wa Ngai waku ũrĩa ũrĩ naguo guoko-inĩ gwaku ũtariĩ. **15** O na ningĩ ũkuue betha na thahabu, iria mũthamaki na ataari ake maheanĩte na kwĩyendera kũrĩ Ngai wa Isiraeli ũrĩa ũtũũraga Jerusalemu, **16** hamwe na betha na thahabu ciothe iria ingĩheanwo kuuma bũrũri wa Babuloni, o na mĩhothi ya kwĩyendera kuuma kũrĩ andũ na athĩnjĩri-Ngai, nĩ ũndũ wa hekarũ ya Ngai wao ĩrĩa ĩrĩ Jerusalemu. **17** Menyerera wone atĩ mbeeca ici nĩciagũra ndegwa, na ndũrũme na tũtũrũme, hamwe na maruta ma ngano na ma kũnyuuo, irutwo igongona hau kĩgongona-inĩ kĩa hekarũ ya Ngai waku kũu Jerusalemu. **18** Wee na ariũ a thoguo Ayahudi no mwĩke o ũrĩa mũngĩona kwagĩrĩire na matigari ma betha na thahabu, kũringana na wendi wa Ngai wanyu. **19** Twarĩrai Ngai wa Jerusalemu indo ciothe iria mwĩhokeirwo cia kũhũthagĩrwo mahooya-inĩ thĩinĩ wa hekarũ ya Ngai wanyu. **20** Na kĩndũ kĩngĩ o gĩothe kĩngĩendekana nĩ ũndũ wa hekarũ ya Ngai wanyu, o kĩrĩa ũngĩona mweke wa kũheana, no ũkĩrute kuuma kĩgĩĩna-inĩ kĩa mũthamaki. **21** Na rĩrĩ, niĩ Mũthamaki Aritashashita, nĩndatha aigi othe a kĩgĩĩna a Mũrĩmo-wa-Farati maheane na kĩyo kĩrĩa gĩothe Ezara ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na mũrutani wa watho wa Ngai ũrĩa ũrĩ igũrũ angĩbatario nĩkĩo, **22** gĩtakĩrĩte taranda igana rĩmwe cia betha, na kori igana rĩmwe cia ngano, na bathi igana rĩmwe cia ndibei, na bathi igana rĩmwe cia maguta ma mĩtamaiyũ, na cumbĩ ũtarĩ gĩthimi. **23** Ũndũ ũrĩa wothe Ngai wa igũrũ atuĩte, nĩwĩkwo na kĩyo, ũndũ wothe ũkoniĩ hekarũ ya Ngai ũrĩa ũrĩ igũrũ. Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma kũgĩe na mang'ũrĩ ũthamaki-inĩ wa mũthamaki na ariũ ake? **24** Ningĩ mũmenye atĩ mũtirĩ na watho wa gwĩtia mũthĩnjĩri-Ngai o wothe, na Alawii, na aini a nyĩmbo, na aikaria a ihingo, na ndungata cia hekarũ, kana andũ arĩa angĩ marutaga wĩra nyũmba-inĩ ĩyo ya Ngai igooti, kana maruta ma mũthamaki o na kana igooti rĩa mĩrigo ĩgĩtoonya bũrũri-inĩ. **25** Nawe Ezara, kũringana na ũũgĩ wa Ngai waku ũrĩa ũrĩ naguo, thuura aciirithania na atui a ciira nĩguo matuagĩre andũ othe a Mũrĩmo-wa-Farati ciira na kĩhooto, arĩa othe mooĩ watho wa Ngai wanyu. Nao arĩa matooĩ ũmarute. **26** Mũndũ o wothe ũtarĩathĩkagĩra watho wa

Ngai waku na watho wa mũthamaki no nginya aherithio na ũndũ wa kũũragwo, kana aingatwo bũrũri, o na kana indo ciake itahwo, kana ohwo njeera. **27** Jehova arogoocwo, Ngai wa maithe maitũ, ũrĩa wĩkĩrĩte ũndũ ũcio ngoro-inĩ ya mũthamaki, atĩ atĩĩithie nyũmba ya Jehova ĩrĩa ĩrĩ kũu Jerusalemu na njĩra ĩno, **28** o ũcio ũtũmĩte njĩtĩkĩrĩke mbere ya mũthamaki, na ataarani ake, na anene othe a mũthamaki arĩa marĩ ũhoti. Tondũ guoko kwa Jehova Ngai wakwa kwarĩ hamwe na niĩ, nĩndeyũmĩrĩirie, ngĩcookanĩrĩria atongoria a Isiraeli nĩguo twambate nao.

8 Aya nĩo atongoria a nyũmba o hamwe na arĩa meyandĩkithĩtie, na nĩo mambatanirie na niĩ kuuma Babuloni hĩndĩ ya wathani wa Mũthamaki Aritashashita: **2** kuuma njiaro cia Finehasi, aarĩ Gerishomu; na njiaro cia Ithamaru, aarĩ Danieli; na kuuma njiaro cia Daudi, aarĩ Hatushu **3** wa njiaro cia Shekania; na kuuma njiaro cia Paroshu, aarĩ Zekaria, hamwe na andũ 150 arĩa meyandĩkithĩtie; **4** na kuuma njiaro cia Pahathu-Moabi, aarĩ Eliehoenai mũrũ wa Zerahia, hamwe na andũ angĩ 200; **5** na kuuma njiaro cia Zatu, aarĩ Shekania mũrũ wa Jahazieli, hamwe na andũ angĩ 300; **6** na kuuma njiaro cia Adini, aarĩ Ebedi mũrũ wa Jonathani, hamwe na andũ angĩ 50; **7** na kuuma njiaro cia Elamu, aarĩ Jeshaia mũrũ wa Athalia, hamwe na andũ angĩ 70; **8** na kuuma njiaro cia Shefatia, aarĩ Zebadia mũrũ wa Mikaeli, hamwe na andũ angĩ 80; **9** na kuuma njiaro cia Joabu, aarĩ Obadia mũrũ wa Jehieli, hamwe na andũ angĩ 218; **10** na kuuma njiaro cia Bani, aarĩ Shelomithi mũrũ wa Josifia, hamwe na andũ angĩ 160; **11** na kuuma njiaro cia Bebai, aarĩ Zekaria mũrũ wa Bebai, hamwe na andũ angĩ 28; **12** na kuuma njiaro cia Azigadi, aarĩ Johanani mũrũ wa Hakatani, hamwe na andũ angĩ 110; **13** na kuuma njiaro cia Adonikamu, na nĩo a mũthia, marĩĩtwa mao maarĩ Elifeleti, na Jeueli, na Shemaia, hamwe na andũ angĩ 60; **14** na kuuma njiaro cia Bigivai, maarĩ Uthai na Zakuri, hamwe na andũ angĩ 70. **15** Nĩndamacookanĩrĩirie hamwe rũũĩ-inĩ rũrĩa rũthereraga rũrorete Ahava, na tũgĩikara hau mĩthenya ĩtatũ. Na rĩrĩ, rĩrĩa ndarorire gatagatĩ-inĩ ka andũ acio na athĩnjĩri-Ngai, ndionire Alawii ho. **16** Nĩ ũndũ ũcio ngĩtũmanĩra Eliezeri, na Arieli, na Shemaia, na Elinathani, na Jaribu, na Elinathani, na Nathani, na Zekaria, na Meshulamu arĩa maarĩ atongoria, na Joiaribu na Elinathani, andũ arĩa maarĩ arutani, **17** ngĩmatũma kũrĩ Ido mũtongoria wa Kasifia. Ngĩmeera ũrĩa megũthiĩ kwĩra Ido na andũ a nyũmba yake, acio ndungata cia hekarũ kũu Kasifia, nĩguo matũrehere aruti a wĩra wa nyũmba ya Ngai witũ. **18** Na tondũ guoko kwa ũtugi kwa Ngai witũ kwarĩ hamwe na ithuĩ-rĩ, magĩtũrehere Sherebia, mũndũ mũhoti wa kuuma njiaro cia Mahili mũrũ wa Lawi, ũrĩa warĩ mũrũ wa Isiraeli, na ariũ a Sherebia na ariũ a ithe, othe maarĩ andũ 18; **19** Na makĩrehe Hashabia hamwe na Jeshaia wa kuuma njiaro cia Merari, na ariũ a ithe na ciana ciao, othe andũ 20. **20** Ningĩ makĩrehe andũ ndungata 220 cia hekarũ, gĩkundi gĩathondeketwo nĩ Daudi na anene ake nĩguo gĩteithagĩrĩrie Alawii. Othe makĩandĩkwo na marĩĩtwa mao. **21** Tũrĩ o hau rũũĩ-inĩ rwa Ahava, ngĩanĩrĩra twĩhinge kũrĩa irio, nĩguo tũhote kwĩnyiihia mbere ya Ngai witũ tũmũhooe atũgitĩre rũgendo-inĩ, ithuĩ na ciana ciitũ, hamwe na indo ciitũ ciothe. **22** Nĩndaiguire thoni kũũria mũthamaki atũhe thigari cia magũrũ o na iria ithiiaga ihaicĩte mbarathi cia gũtũgitĩra harĩ thũ njĩra-inĩ, tondũ nĩtwerĩte mũthamaki atĩrĩ, "Guoko kwa ũtugi kwa Ngai witũ kũrĩ igũrũ rĩa mũndũ o wothe ũrĩa ũmwĩhokaga, no marakara make manene marĩ igũrũ rĩa arĩa othe mamũtiganagĩria." **23** Nĩ ũndũ ũcio tũkĩĩhinga kũrĩa irio na tũgĩthaitha Ngai witũ nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio, nake agĩcookia ihooya riitũ. **24** Ningĩ ngĩamũra athĩnjĩri-Ngai ikũmi na eerĩ arĩa maarĩ atongoria, hamwe na Sherebia, na Hashabia, na ariũ a ithe wao ikũmi, **25** na ngĩmathimĩra maruta ma betha na thahabu, na indo iria ciaheanĩtwo nĩ mũthamaki, na ataari ake, na anene ake, na andũ othe a Isiraeli arĩa maarĩ kuo, nĩ ũndũ wa nyũmba ya Ngai witũ. **26** Ngĩmathimĩra taranda 650 cia betha, na indo cia betha cia ũritũ wa taranda igana rĩmwe, na taranda igana rĩmwe cia thahabu, **27** na mbakũri 20 cia thahabu cia thogora wa mbaũni 1,000, na indo igĩrĩ cia gĩcango gĩtherie mũno kĩa goro o ta thahabu. **28** Ngĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ o ũndũ ũmwe na indo ici nĩ mwamũrĩirwo Jehova. Betha na thahabu ici nĩ maruta ma kwĩyendera marutĩirwo Jehova Ngai wa maithe manyu. **29** Mũcimenyerere wega o nginya rĩrĩa mũgaacithimĩra tũnyũmba-inĩ tũrĩa tũrĩ thĩĩnĩ wa nyũmba ya Jehova kũu Jerusalemu mbere ya athĩnjĩri-Ngai arĩa atongoria, na Alawii, na atongoria a nyũmba cia Isiraeli." **30** Nao athĩnjĩri-Ngai na Alawii makĩamũkĩra betha na thahabu, na indo icio nyamũre iria ciathimĩtwo nĩguo itwarwo nyũmba ya Ngai witũ kũu Jerusalemu. **31** Na mũthenya wa ikũmi na ĩĩrĩ mweri wa mbere tũkiuma rũũĩ-inĩ rwa Ahava twerekeire Jerusalemu. Guoko kwa Ngai witũ kwarĩ hamwe na ithuĩ, nake agĩtũgitĩra kuuma kũrĩ thũ na njangiri njĩra-inĩ. **32** Nĩ ũndũ ũcio tũgĩkinya Jerusalemu, na tũkĩhurũka kuo mĩthenya ĩtatũ. **33** Mũthenya wa kana, tũrĩ thĩĩnĩ wa nyũmba ya Ngai witũ, tũgĩthima betha na thahabu na indo iria nyamũre ikĩneanwo moko-inĩ ma Meremothu mũrũ wa Uria, ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai. Eleazaru mũrũ wa Finehasi aarĩ hamwe nake, o ũndũ ũmwe na Jozabadu mũrũ wa Jeshua, na Noadia mũrũ wa Binui, arĩa Alawii. **34** Indo ciothe nĩciatarirwo kũringana na mũigana na ũritũ wacio, naguo ũritũ wacio ũrĩ wothe ũkĩandĩkwo o hĩndĩ ĩyo. **35** Hĩndĩ ĩyo arĩa maacookete kuuma kũrĩa maatahĩirwo makĩrutĩra Ngai wa Isiraeli maruta ma njino: makĩruta ndegwa ikũmi na igĩrĩ nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli othe, na ndũrũme mĩrongo kenda na ithathatũ, na tũtũrũme mĩrongo mũgwanja na mũgwanja, na makĩruta thenge ikũmi na igĩrĩ irĩ iruta rĩa kũhoroheria mehia. Ici ciothe ciarutĩirwo Jehova irĩ iruta rĩa njino. **36** Magĩcooka magĩtwara mawatho ma mũthamaki kũrĩ anene arĩa maathuurĩtwo nĩ mũthamaki, na kũrĩ mabarũthi ma Mũrĩmo-wa-Farati, nao magĩteithia andũ na magĩteithĩrĩria maũndũ ma nyũmba ya Ngai.

9 Na rĩrĩ, thuutha wa gwĩka maũndũ macio, atongoria magĩũka kũrĩ niĩ, makĩnjĩĩra atĩrĩ, "Andũ a Isiraeli, o hamwe na athĩnjĩri-Ngai na Alawii, matĩĩamũranĩtie kuuma kũrĩ andũ arĩa matũrigiicĩirie, na kuuma kũrĩ

mĩtugo yao ĩrĩ magigi, ta ĩrĩa ya Akaanani, na Ahiti, na Aperizi, na Ajebusi, na Aamoni, na Amoabi, na Amisiri, na Aamori. **2** Nĩmahikĩtie airĩtu amwe ao magatuĩka atumia ao na a ariũ ao, na magatukania rũrĩrĩ rũrĩa rũtheru na andũ arĩa matũrigiicĩirie. Atongoria na anene ao nĩo matongoretie andũ arĩa angĩ ũhoro-inĩ ũyũ wa kwaga kwĩhokeka." **3** Rĩrĩa ndaiguire ũhoro ũcio, ngĩtembũranga nguo yakwa ya thĩiinĩ na ya igũrũ, na ngĩmunya njuĩrĩ cia mũtwe wakwa o na nderu, ngĩikara thĩ ndĩ na kĩeha kĩnene. **4** Hĩndĩ ĩyo andũ othe arĩa mainainire nĩ ũndũ wa ciugo icio cia Ngai wa Isiraeli makĩgomana harĩ nĩĩ nĩ ũndũ wa kwaga kwĩhokeka kũu kwa andũ arĩa maatahĩtwo. Ngĩikara thĩ hau ndĩ na kĩeha kĩnene o nginya hĩndĩ ya igongona rĩa hwaĩ-inĩ. **5** Na rĩrĩ, ihinda rĩa igongona rĩa hwaĩ-inĩ rĩakinya-rĩ, ngĩũkĩra ngiuma hau ndaikarĩte ndĩnyiihĩtie, nguo yakwa ya thĩiinĩ na ya igũrũ irĩ ndembũkangu, ngĩturia ndu ndambũrũkĩtie moko makwa kũrĩ Jehova Ngai wakwa, **6** ngĩhooya ũũ: "Wee Ngai wakwa, nĩngũigua thoni mũno na ngaconoka na ndingĩhota gũgũtiirĩra gĩthiithi, Wee Ngai wakwa, tondũ mehia maitũ nĩ maingĩ makaraiha gũkĩra ũraihu witũ na ũũru witũ, ũgakinya o kũu igũrũ. **7** Kuuma matukũ-inĩ ma maithe maitũ ma tene nginya ũmũthĩ, ũũru witũ ũkoretwo ũrĩ mũingĩ. Tondũ wa mehia maitũ, ithuĩ na athamaki aitũ, na athĩnjĩri-Ngai aitũ, tũtũire tũũragagwo na rũhiũ rwa njora, tũgatahwo na tũgatunywo indo ciitũ, na tũgaconorithio guoko-inĩ kwa athamaki a mabũrũri mangĩ, o ta ũrĩa gũtarĩĩ ũmũthĩ. **8** "No rĩrĩ, gwa kahinda kanini, Jehova Ngai witũ akoretwo arĩ mũtugi nĩ gũtũtigĩria matigari na gũtũhe handũ harũmu harĩa hake haamũre, na nĩ ũndũ ũcio Ngai nĩaheete maitho maitũ ũtheri na agatũhooreria hanini ũkombo-inĩ witũ. **9** O na gũtuĩka tũrĩ ngombo-rĩ, Ngai witũ ndatũtiganĩirie ũkombo-inĩ. Nĩatũiguĩrĩire tha maitho-inĩ ma athamaki a Perisia: Nĩatũheete mũtũũrĩre mwerũ nĩguo tũhote gwaka nyũmba ya Ngai witũ rĩngĩ na tũcookererie kũrĩa ĩthũkĩtio, na nĩatũheete rũthingo rwa gũtũgitĩra thĩiinĩ wa Juda na Jerusalemu. **10** "No rĩrĩ, Wee Ngai witũ-rĩ, nĩ atĩa tũngiuga thuutha ũyũ? Tondũ nĩtwagĩire mawatho maku bata **11** marĩa waheanire na tũnua twa anabii ndungata ciaku, rĩrĩa woigire atĩrĩ, 'Bũrũri ũrĩa mũrathiĩ kwĩgwatĩra ũtuĩke wanyu nĩmũthaahie nĩ waganu wa andũ aguo. Nĩ ũndũ wa maũndũ mao me magigi, nĩmaũiyũrĩtie maũndũ mao mooru kuuma mwena ũmwe nginya ũrĩa ũngĩ. **12** Nĩ ũndũ ũcio, mũtikanetĩkĩrie airĩtu anyu mahikio nĩ ariũ ao kana ariũ anyu mahikie airĩtu ao. Mũtikanagĩe na kĩrĩkanĩro kĩa ũrata nao o na rĩ, nĩgeetha mũgĩe na hinya na mũrĩĩage indo njega cia bũrũri ũcio, na mũkaaũtigĩra ciana cianyu ũrĩ igai rĩao nginya tene.' **13** "Maũndũ macio matũkorete nĩ ũndũ wa ciĩko ciitũ njũru na wĩhia witũ mũnene, no rĩrĩ, Wee Ngai witũ ũtũherithĩtie na iherithia inini gũkĩra ũrĩa mehia maitũ magĩrĩire, o na nĩĩũtũtigĩirie matigari ma andũ ta aya. **14** Rĩu-rĩ, no tũcooke kuuna maathani maku rĩngĩ, na tũhikanie na andũ arĩa mekaga maũndũ me magigi ta macio? Githĩ ndũngĩtũrakarĩra nginya ũtũniine, kwage matigari kana mũndũ ũngĩhonoka? **15** Wee Jehova Ngai wa Isiraeli, ũrĩ mũthingu! Ũmũthĩ ũyũ nĩtũtigĩtwo tũrĩ matigari. Tũrĩ haha mbere yaku twĩhĩtie, na tondũ wa ũndũ ũcio gũtirĩ o na ũmwe witũ ũngĩhota kũrũgama mbere yaku."

10 Rĩrĩa Ezara aahooyaga akiumbũraga mehia na akĩrĩraga, o na akĩĩgũithagia thĩ hau nyũmba-inĩ ya Ngai-rĩ, gĩkundi kĩnene kĩa andũ a Isiraeli, kĩa arũme, na andũ-a-nja, na ciana, gĩkĩũngana gĩkĩmũthiũrũrũkĩria. O nao makĩrĩra marĩ na ruo mũno. **2** Nake Shekania mũrũ wa Jehieli, ũmwe wa rũciaro rwa Elamu, akĩĩra Ezara atĩrĩ, "Tũkoretwo tũtarĩ ehokeku harĩ Ngai witũ nĩ ũndũ nĩtũhikĩtie andũ-a-nja kuuma ndũrĩrĩ iria itũthiũrũrũkĩirie. No o na kũrĩ ũguo-rĩ, Isiraeli no marĩ na kĩĩrĩgĩrĩro. **3** Na rĩrĩ, nĩtũthondeke kĩrĩkanĩro tũrĩ mbere ya Ngai witũ atĩ nĩtũkũingata andũ-a-nja aya othe na ciana ciao, kũringana na mataaro ma mwathi wakwa, o na mataaro ma arĩa metigĩrĩte maathani ma Ngai witũ. Ũndũ ũyũ nĩwĩkwo kũringana na Watho. **4** Arahũka; ũhoro ũyũ ũrĩ moko-inĩ maku. Ithuĩ tũrĩ hamwe nawe; nĩ ũndũ ũcio, wĩyũmĩrĩrie ũwĩke." **5** Nĩ ũndũ ũcio Ezara akĩarahũka, agĩtũma atongoria a athĩnjĩri-Ngai na Alawii, o na andũ othe a Isiraeli mehĩte atĩ nĩmegwĩka ũrĩa kwerĩtwo. Nao makĩĩhĩta. **6** Ningĩ Ezara akiuma hau mbere ya nyũmba ya Ngai, agĩthiĩ kanyũmba ka Jehohanani mũrũ wa Eliashibu. Arĩ kũu ndaigana kũrĩa irio kana kũnyua maaĩ tondũ aathiire o na mbere gũcakaya nĩ ũndũ andũ arĩa maatahĩtwo nĩmagĩte kwĩhokeka. **7** Gũgĩcooka gũkĩanĩrĩrwo Juda na Jerusalemu guothe atĩ andũ othe arĩa maatahĩtwo mongane Jerusalemu. **8** Mũndũ o wothe ũngĩagire gũkinya Jerusalemu mĩthenya ĩtatũ ĩtanathira kũringana na itua rĩa anene na athuuri, atunywo indo ciake ciothe, nake we mwene aingatwo, ehere kĩũngano-inĩ kĩa andũ arĩa maatahĩtwo. **9** Mĩthenya ĩyo ĩtatũ ĩtanathira, arũme othe a Juda na Benjamini makĩũngana Jerusalemu. Naguo mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ wa mweri wa kenda, andũ othe nĩmaikarĩte thĩ kĩhaaro-inĩ kĩrĩa kĩarĩ mbere ya nyũmba ya Ngai, mathĩnĩkĩte mũno tondũ wa ũndũ ũcio na nĩ ũndũ wa mbura. **10** Hĩndĩ ĩyo Ezara ũcio mũthĩnjĩri-Ngai akĩrũgama na igũrũ, akĩmeera atĩrĩ, "Mũkoretwo mũtarĩ ehokeku; nĩmũhikĩtie andũ-a-nja a kũngĩ, mũgakĩongerera mahĩtia ma Isiraeli. **11** Rĩu-rĩ, umbũrai mehia manyu kũrĩ Jehova Ngai wa maithe manyu, na mwĩke ũrĩa endaga. Mwĩyamũraniei na andũ arĩa mamũthiũrũrũkĩirie, o na atumia anyu a kũngĩ." **12** Kĩũngano gĩothe gĩgĩcookia na mũgambo mũnene atĩrĩ, "Nĩwoiga ũrĩa kwagĩrĩire! No nginya twĩke o ta ũguo woiga. **13** No rĩrĩ, andũ aya marĩ haha nĩ aingĩ, na nĩ hĩndĩ ya mbura; nĩ ũndũ ũcio tũtingĩikara nja. Ningĩ ũhoro ũyũ ndũngĩthondekeka na mũthenya ũmwe kana ĩĩrĩ, tondũ nĩtwĩhĩtie mũno ũndũ-inĩ ũyũ. **14** Reke anene aitũ marũgamĩrĩre kĩũngano gĩkĩ gĩothe. Ningĩ o mũndũ wothe ũrĩ matũũra-inĩ maitũ ũhikĩtie mũndũ-wa-nja wa kũngĩ nĩetĩkĩrio oke mahinda marĩa matuĩtwo, hamwe na athuuri na atuanĩri ciira a o itũũra, nginya twehererio marakara marĩa mahiũ ma Ngai witũ ũhoro-inĩ ũyũ." **15** Andũ arĩa maareganire na ũhoro ũcio no Jonathani mũrũ wa Asaheli, na Jahazeia mũrũ wa Tikiva, hamwe na Meshulamu, na Shabethai ũrĩa Mũlawii. **16** Nĩ ũndũ ũcio andũ arĩa maatahĩtwo magĩĩka o ta ũrĩa kwerĩtwo. Nake Ezara ũcio mũthĩnjĩri-Ngai

agĩthuura arũme arĩa maarĩ atongoria a nyũmba ciao, o mũndũ ũmwe kuuma o nyũmba, o ũrĩa ciagayanĩtio, nao othe makĩandĩkwo marĩĩtwa mao. Mũthenya wa mbere wa mweri wa ikũmi magĩikara thĩ nĩguo matuĩrie maciira macio, **17** na gũgĩkinya mũthenya wa mbere wa mweri wa mbere, makĩrĩkia maciira ma arũme othe arĩa maahikĩtie andũ-a-nja a kũngĩ. **18** Thĩinĩ wa njiaro cia athĩnjĩri-Ngai, andũ aya nĩo maahikĩtie andũ-a-nja a kũngĩ: Kuuma njiaro cia Jeshua mũrũ wa Jozadaku na ariũ a ithe nĩ: Maaseia, na Eliezeri, na Jaribu, na Gedalia. **19** (Othe makĩĩranĩra atĩ nĩmegũtigana na atumia ao, na o mũndũ akĩruta ndũrũme kuuma rũũru-inĩ rwake nĩ ũndũ wa iruta rĩa mahĩtia mao.) **20** Kuuma kũrĩ njiaro cia Imeri nĩ: Hanani na Zebadia. **21** Kuuma kũrĩ njiaro cia Harimu nĩ: Maaseia, na Elija, na Shemaia, na Jehieli, na Uzia. **22** Kuuma kũrĩ njiaro cia Pashuri nĩ: Elioenai, na Maaseia, na Ishumaeli, na Nethaneli, na Jozabadu, na Elasa. **23** Kuuma kũrĩ Alawii nĩ: Jozabadu, na Shimei, na Kelaia (na nowe Kelita), na Pethahia, na Juda, na Eliezeri. **24** Kuuma kũrĩ aini a nyĩmbo nĩ: Eliashibu. Kuuma kũrĩ aikaria a ihingo nĩ: Shakumu, na Telemu, na Uri. **25** Na gatagatĩ-inĩ ga Aisiraeli arĩa angĩ: Kuuma kũrĩ njiaro cia Paroshu nĩ: Ramia, na Izia, na Malikija, na Mijamini, na Eleazaru, na Malikija, na Benaia. **26** Kuuma kũrĩ njiaro cia Elamu nĩ: Matania, na Zekaria, na Jehieli, na Abadi, na Jeremothu, na Elija. **27** Kuuma kũrĩ njiaro cia Zatu nĩ: Elioenai, na Eliashibu, na Matania, na Jeremothu, na Zabadi, na Aziza. **28** Kuuma kũrĩ njiaro cia Bebai nĩ: Jehohanani, na Hanania, na Zabai, na Athilai. **29** Kuuma kũrĩ njiaro cia Bani nĩ: Meshulamu, na Maluku, na Adaia, na Jashubu, na Sheali, na Jeremothu. **30** Kuuma kũrĩ njiaro cia Pahathu-Moabi nĩ: Adina, na Kelali, na Benaia, na Maaseia, na Matania, na Bezaleli, na Binui, na Manase. **31** Kuuma kũrĩ njiaro cia Harimu nĩ: Eliezeri, na Ishija, na Malikija, na Shemaia, na Shimeoni, **32** na Benjamini, na Maluku, na Shemaria. **33** Kuuma kũrĩ njiaro cia Hashumu nĩ: Matenai, na Matata, na Zabadi, na Elifeleti, na Jeremai, na Manase, na Shimei. **34** Kuuma kũrĩ njiaro cia Bani nĩ: Maadai, na Amuramu, na Ueli, **35** na Benaia, na Bedeia, na Keluhi, **36** na Vania, na Meremothu, na Eliashibu, **37** na Matania, na Matenai, na Jaasu. **38** Kuuma kũrĩ njiaro cia Binui nĩ: Shimei, **39** na Shelemia, na Nathani, na Adaia, **40** na Makinadebai, na Shashai, na Sharai, **41** na Azareli, na Shelemia, na Shemaria, **42** na Shalumu, na Amaria, na Jusufu. **43** Kuuma kũrĩ njiaro cia Nebo nĩ: Jeieli, na Matithia, na Zabadi, na Zabina, na Jadai, na Joeli, na Benaia. **44** Acio othe nĩmahikĩtie andũ-a-nja a kũngĩ, na amwe ao nĩmaciarĩte ciana na atumia acio.

Nehemia

1 Ici nĩcio ciugo cia Nehemia mũrũ wa Hakalia: Atĩrĩrĩ, mweri-inĩ wa Kiselevu wa mwaka wa mĩrongo ĩĩrĩ, rĩrĩa ndaarĩ thĩinĩ wa nyũmba ya ũthamaki kũu Shushani-rĩ, **2** Hanani, ũmwe wa ariũ a baba, agĩũka kuuma Juda arĩ na andũ angĩ, na ngĩmahooya ũhoro wa matigari ma Ayahudi arĩa maahonokete gũtahwo, o na ngĩmahooya ũhoro wa Jerusalemu. **3** Nao makĩnjookeria atĩrĩ, "Andũ arĩa maahonokire gũtahwo, o acio marĩ kũu bũrũri-inĩ, marĩ na thĩĩna mũnene na makanyararwo mũno. Rũthingo rwa Jerusalemu nĩrũmomore, na ihingo ciaruo igacinwo na mwaki." **4** Rĩrĩa ndaiguire maũndũ macio, ngĩikara thĩ, ngĩrĩra. Ngĩikara ngĩcakayaga matukũ maigana ũna, ngĩĩhinga kũrĩa irio na ngĩhooya Ngai wa igũrũ. **5** Ningĩ ngiuga atĩrĩ: "Wee Jehova Ngai wa Igũrũ, wee Mũrungu mũnene na wa kũmakania, ũrĩa ũhingagia kĩrĩkanĩro gĩake kĩa wendo kũrĩ arĩa mamwendete na magaathĩkĩra maathani make, **6** ndagũthaitha ũtege gũtũ gwaku, na ũhingũre maitho maku ũigue ihooya rĩrĩa ndungata yaku ĩrahooya ĩrĩ mbere yaku mũthenya na ũtukũ nĩ ũndũ wa ndungata ciaku, andũ a Isiraeli. Nĩngumbũra mehia ma andũ a Isiraeli, na makwa, na ma nyũmba ya baba, marĩa ithuĩ tũkwĩhĩirie. **7** Nĩtwĩkĩte maũndũ ma waganu mũnene harĩwe. Tũtiathĩkĩire maathani na irĩra cia watho waku cia kũrũmĩrĩrwo, o na mawatho marĩa waheire Musa ndungata yaku. **8** "Rirĩkana ũrutani ũrĩa waheire Musa ndungata yaku, ũkiuga atĩrĩ, 'Mũngĩaga kwĩhokeka, nĩngamũhurunja gatagatĩ ka ndũrĩrĩ, **9** no mũngĩkanjookerera na mwathĩkĩre maathani makwa, hĩndĩ ĩyo o na andũ anyu arĩa maatahĩtwo magatwarwo ituri cia thĩ kũrĩa kũraya mũno, nĩngamacookereria ndĩmarute kuo, ndĩmarehe kũndũ kũrĩa thuurĩte gũtuĩke gĩikaro kĩa Rĩĩtwa rĩakwa.' **10** "Acio nĩ ndungata ciaku na andũ aku, arĩa wakũũrire na ũndũ wa hinya waku mũnene na guoko gwaku kũrĩ ũhoti. **11** Wee, Jehova, ndagũthaitha ũtege gũtũ ũigue mahooya ma ndungata ĩno yaku, o na mahooya ma ndungata ciaku iria ikenagio nĩ gwĩtigĩra rĩĩtwa rĩaku. Kĩreke ndungata yaku ĩgaacĩre ũmũthĩ na ũndũ wa gũtũma ĩtĩkĩrĩke harĩ mũndũ ũyũ." Nĩ niĩ ndatwaragĩra mũthamaki kĩndũ gĩa kũnyua.

2 Mweri-inĩ wa Nisani, mwaka wa mĩrongo ĩĩrĩ wa Mũthamaki Aritashashita, rĩrĩa aareheirwo ndibei, ngĩoya ndibei ĩyo ngĩmĩnengera mũthamaki. Mbere ya hĩndĩ ĩyo ndiatukĩtie gĩthiithi ndĩ harĩ we; **2** nĩ ũndũ ũcio mũthamaki akĩnjũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũtukie gĩthiithi ũguo na ndũrĩ mũrũaru? Ũndũ ũcio no uumanire na kĩeha kĩa ngoro." Na niĩ ngĩĩtigĩra mũno, **3** no ngĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Mũthamaki arotũũra nginya tene! Gĩthiithi gĩakwa kĩngĩaga gũtuka atĩa hĩndĩ ĩrĩa itũũra inene rĩrĩa maithe makwa mathikĩtwo rĩkirĩte ihooru, na ihingo ciarĩo igacinwo ikaniinwo na mwaki?" **4** Mũthamaki akĩnjũũria atĩrĩ, "Ũkwenda atĩa?" Hĩndĩ ĩyo ngĩhooya Ngai wa Igũrũ, **5** na ngĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Mũthamaki, angĩona kwagĩrĩire, na ndungata yaku ĩtĩkĩrĩke maitho-inĩ make, nĩakĩndũme itũũra rĩu inene rĩa Juda, kũrĩa maithe makwa mathikĩtwo, nĩguo ngarĩake rĩngĩ." **6** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki, aikaranĩtie na mũtumia wake, akĩnjũũria atĩrĩ, "Rũgendo rwaku nĩ rwa matukũ maigana na ũgaacooka rĩ?" Mũthamaki akĩona arĩ wega andũme; nĩ ũndũ ũcio ngĩtua ihinda rĩa gũthiĩ. **7** Ningĩ ngĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthamaki angĩona kwagĩrĩire, reke heo marũa ndwarĩre abarũthi a Mũrĩmo-wa-Farati, nĩgeetha manjĩtĩkĩrie hĩtũkĩre kuo kinya nginye Juda. **8** O na no heo marũa ndwarĩre Asafu, mũmenyereri wa mũtitũ wa mũthamaki, nĩgeetha akaahe mbaũ cia gũthondeka mĩgamba ya ihingo cia nyũmba ya ũthamaki ĩrĩa ĩriganĩtie na hekarũ, na cia gwaka rũthingo rwa itũũra inene o na cia gwaka nyũmba ĩrĩa ndĩrĩikaraga?" Na tondũ ũtugi wa guoko kwa Ngai wakwa warĩ hamwe na niĩ, mũthamaki agĩĩtĩkĩra kũũhingĩria maũndũ marĩa mothe ndaamũũrĩtie. **9** Nĩ ũndũ ũcio ngĩthiĩ kũrĩ abarũthi a Mũrĩmo-wa-Farati, ngĩmanengera marũa ma mũthamaki. Ningĩ mũthamaki nĩatũmĩte anene a mbũtũ cia ita hamwe na thigari iria ithiiaga na mbarathi tũthiĩ hamwe nao. **10** Rĩrĩa Sanibalati ũrĩa Mũhoroni, na Tobia mũnene ũrĩa Mũamoni, maaiguire ũhoro ũcio, magĩtangĩka mũno makĩria nĩkũigua atĩ kwarĩ mũndũ wokĩte gũcaria maũndũ ma kũguna andũ a Isiraeli. **11** Nĩndathiire Jerusalemu, na thuutha wa gũikara kuo mĩthenya ĩtatũ-rĩ, **12** ngiumagara ũtukũ ndĩ na andũ matarĩ aingĩ. Ndierĩte mũndũ o na ũmwe ũndũ ũrĩa Ngai wakwa eekĩrĩte ngoro-inĩ yakwa njĩke nĩ ũndũ wa Jerusalemu. Gũtiarĩ na mbarathi ingĩ tiga ĩrĩa yanguuĩte. **13** Nĩndathiire ũtukũ ngereire Kĩhingo gĩa Kĩanda, njerekeire Gĩthima kĩa Ndamathia na Kĩhingo gĩa Kĩara-inĩ, ngĩroraga thingo cia Jerusalemu iria ciamomoretwo, na ihingo ciarĩo iria ciacinĩtwo ikaniinwo nĩ mwaki. **14** Ningĩ ngĩthiĩ o na mbere njerekeire Kĩhingo gĩa Gĩthima na Karia-inĩ ka Mũthamaki, no hatiarĩ handũ haiganu ha kũhĩtũkĩrwo nĩ mbarathi yakwa; **15** nĩ ũndũ ũcio ngĩambata na mũkuru ũtukũ ngĩroraga ũrĩa rũthingo rwatariĩ. Ndakinya mũthia, ngĩhũndũka ngĩingĩrĩra Kĩhingo gĩa Kĩanda rĩngĩ. **16** Anene a kũu matiamenyire kũrĩa ndathiĩte kana ũrĩa ndekaga tondũ ndiamenyithĩtie Ayahudi, kana athĩnjĩri-Ngai, kana arĩa maarĩ igweta, kana anene, o na kana arĩa angĩ mangĩarutire wĩra. **17** Ningĩ ngĩmeera atĩrĩ, "Nĩmũrona thĩĩna ũrĩa tũrĩ naguo: itũũra rĩa Jerusalemu nĩrĩanangĩku, na ihingo ciarĩo igacinwo na mwaki. Ũkai twake rũthingo rwa Jerusalemu rĩngĩ, na tũtigacooka kũnyararwo o na rĩ." **18** O na ningĩ ngĩmeera ũrĩa guoko kwa ũtugi kwa Ngai wakwa kwarĩ hamwe na niĩ, na ũrĩa mũthamaki anjĩĩrĩte. Nao magĩcookia atĩrĩ, "Nĩtwambĩrĩrĩria wĩra ũcio mwega. **19** No rĩrĩa Sanibalati ũrĩa Mũhoroni na Tobia mũnene ũrĩa Mũamoni na Geshemu ũrĩa Mũarabu maiguire ũhoro ũcio, magĩtũnyũrũria na magĩtũthekerera, makĩũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa ũũ mũreka? Kaĩ mũkũremera mũthamaki?" **20** Ngĩmacookeria atĩrĩ, "Ngai wa Igũrũ nĩwe ũgũtũma tũgaacĩre. Ithuĩ ndungata ciake nĩtũkwambĩrĩria gwaka rĩngĩ, no ha ũhoro wanyu-rĩ, mũtirĩ na igai gũkũ Jerusalemu, kana kĩhooto, kana ũndũ wa tene wa kũmũnyiitithania narĩo."

3 Na rĩrĩ, Eliashibu mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene na athĩnjĩri-Ngai arĩa angĩ a thiritũ yake, magĩthiĩ kũruta wĩra, na magĩcookereria Kĩhingo kĩa Ng'ondu. Magĩkĩamũra na magĩgĩĩkĩra mĩrango. Magĩaka o nginya Mũthiringo ũrĩa mũraihu na igũrũ wa Igana, ũrĩa maamũrire, na magĩaka o nginya Mũthiringo ũrĩa mũraihu na igũrũ wa Hananeli. **2** Andũ a Jeriko magĩaka gĩcunjĩ kĩrĩa kĩariganĩtie na ho, nake Zakuri mũrũ wa Imuri agĩaka kũrigania nao. **3** Kĩhingo gĩa Thamaki gĩakirwo rĩngĩ nĩ ariũ a Hasenaa. Nĩmarire mĩgogo yakĩo, na magĩĩkĩra mĩrango na igera cia kũmĩhinga na icuuma ciakĩo. **4** Meremothu mũrũ wa Uria mũrũ wa Hakozu, nĩwe wacookereirie gĩcunjĩ kĩrĩa kĩarũmĩrĩire. Nake Meshulamu mũrũ wa Berekia mũrũ wa Meshezabeli agĩcookereria rũthingo gĩcunjĩ kĩrĩa kĩariganĩtie na hau. Ningĩ Zadoku mũrũ wa Baana agĩthiĩ na mbere gũcookereria gĩcunjĩ kĩrĩa kĩarũmĩrĩire. **5** Gĩcunjĩ kĩrĩa kĩarũmĩrĩire gĩacookereirio nĩ andũ a Tekoa, no andũ ao arĩa maarĩ igweta nĩmaregire kũruta wĩra ũrĩa maaheetwo nĩ arũgamĩrĩri ao. **6** Joiada mũrũ wa Pasea marĩ na Meshulamu mũrũ wa Besodeia nĩo macookereirie Kĩhingo kĩa Jeshanahi. Nĩmarire mĩgogo yakĩo, na magĩĩkĩra mĩrango na igera cia kũmĩhinga na icuuma ciakĩo. **7** Kũrigania nao, wĩra wa gũcookereria rũthingo warutirwo nĩ andũ a kuuma Gibeoni na Mizipa, nĩo Melatia wa Gibeoni, na Jadoni wa Meronothu, matũũra marĩa maathagwo nĩ barũthi wa Mũrĩmo-wa-Farati. **8** Uzieli mũrũ wa Harihaia, ũmwe wa aturi a thahabu, nĩacookereirie kũrĩa kwarũmĩrĩire; nake Hanania, ũmwe wa athondeki a maguta manungi wega, agĩcookereria rũthingo harĩa haariganĩtie na hau. Magĩcookereria rũthingo rwa Jerusalemu o nginya Rũthingo rũrĩa Rwariĩ. **9** Gĩcunjĩ kĩrĩa kĩarũmĩrĩire gĩacookereirio nĩ Refaia mũrũ wa Huri ũrĩa warĩ mwathi wa nuthu ya gĩcigo kĩmwe kĩa Jerusalemu. **10** Kũhakana na hau, Jedaia mũrũ wa Harumafu agĩcookereria rũthingo rũrĩa rwang'etheire nyũmba yake, nake Hatushu mũrũ wa Hashabineia agĩcookereria rũthingo rũrĩa rwariganĩtie nake. **11** Malikija mũrũ wa Harimu, na Hashubu mũrũ wa Pahathu-Moabi nao nĩmacookereirie gĩcunjĩ kĩngĩ, hamwe na Mũthiringo ũrĩa mũraihu na igũrũ wa Mariiko ma Mwaki. **12** Gĩcunjĩ kĩrĩa kĩarũmĩrĩire gĩacookereirio nĩ Shalumu mũrũ wa Haloheshu, mwathi wa nuthu ya gĩcigo kĩa Jerusalemu, ateithĩrĩirio nĩ airĩtu ake. **13** Kĩhingo gĩa Kĩanda gĩacookereirio nĩ Hanuni hamwe na andũ arĩa maatũũraga Zanoa. Magĩgĩaka rĩngĩ na magĩĩkĩra mĩrango, na igera cia kũmĩhinga na icuuma ciakĩo, ningĩ magĩcookereria rũthingo ũraihu wa mĩkono 1,000 o nginya Kĩhingo gĩa Kĩara-inĩ. **14** Kĩhingo gĩa Kĩara-inĩ gĩacookereirio nĩ Malikija mũrũ wa Rekabu, mwathi wa gĩcigo kĩa Bethi-Hakeremu. Agĩgĩaka rĩngĩ na agĩĩkĩra mĩrango, na igera cia kũmĩhinga na icuuma ciakĩo. **15** Kĩhingo gĩa Gĩthima gĩacookereirio nĩ Shalumu mũrũ wa Koli-Hoze, mwathi wa gĩcigo kĩa Mizipa. Agĩgĩaka rĩngĩ, agĩkĩgita, na agĩĩkĩra mĩrango na igera cia kũmĩhinga na icuuma ciakĩo. Ningĩ nĩacookereirie rũthingo rwa Karia ga Siloamu kũrigania na Mũgũnda wa Mũthamaki, o nginya ngathĩ-inĩ ya gũikũrũka kuuma Itũũra Inene rĩa Daudi. **16** Kuuma harĩ we, Nehemia mũrũ wa Azibuku, mwathi wa nuthu ya gĩcigo kĩmwe kĩa Bethi-Zuru, agĩcookereria rũthingo nginya kũng'ethera mbĩrĩra cia Daudi, o nginya karia-inĩ ga kwĩyenjera, na o nginya Nyũmba ya Njamba cia Ita. **17** Kũrigania nake, wĩra wa gũcookereria rũthingo warutirwo nĩ Alawii arĩa maarũgamĩrĩirwo nĩ Rehumu mũrũ wa Bani. Kũrigania nake, Hashabia, mwathi wa nuthu ya gĩcigo gĩa Keila, agĩcookereria rũthingo handũ-inĩ ha andũ a gĩcigo gĩake. **18** Kũrigania nake, andũ ao a bũrũri nĩo maacookereirie rũthingo matongoretio nĩ Binui mũrũ wa Henadadi, mwathi wa nuthu ĩyo ĩngĩ ya Keila. **19** Kũrigania nake, Ezeri mũrũ wa Jeshua, mwathi wa Mizipa, nĩacookereirie gĩcunjĩ kĩngĩ kuuma harĩa haang'etheire mwambato nginya harĩa haigagwo indo cia mbaara, o nginyagia koine-inĩ. **20** Kũrigania nake, Baruku mũrũ wa Zabai agĩcookereria gĩcunjĩ kĩngĩ arĩ na kĩyo, kuuma koine-inĩ nginya itoonyero rĩa nyũmba ya Eliashibu mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. **21** Kũrigania nake, Meremothu mũrũ wa Uria, mũrũ wa Hakozu, nĩacookereirie gĩcunjĩ kĩu kĩngĩ kuuma itoonyero rĩa nyũmba ya Eliashibu nginya mũthia-inĩ wayo. **22** Kũrigania nake, rũthingo rwacookereirio nĩ athĩnjĩri-Ngai a kuuma rũgongo rũrĩa rwathiũrũrũkĩirie kũu. **23** Kuuma harĩo, Benjamini na Hashubu magĩcookereria rũthingo gĩcunjĩ kĩrĩa kĩarĩ mbere ya nyũmba yao; na kũrigania nao, Azaria mũrũ wa Maaseia, mũrũ wa Anania, agĩcookereria rũthingo hakuhĩ na nyũmba yake. **24** Kũrigania nake, Binui mũrũ wa Henadadi nĩacookereirie gĩcunjĩ kĩngĩ kuuma nyũmba-inĩ ya Azaria o nginya koine-inĩ harĩa thingo ciacemanĩirie, **25** nake Palali mũrũ wa Uzai agĩcookereria rũthingo kũng'ethera harĩa thingo ciacemanĩirie na mũthiringo ũrĩa wacomokete nyũmba-inĩ ya igũrũ ya mũthamaki hakuhĩ na nja ya arangĩri. Kũrigania nake, Pedaia mũrũ wa Paroshu **26** hamwe na atungati a hekarũ arĩa maatũũraga kĩrĩma-igũrũ kĩa Ofeli magĩcookereria rũthingo o nginya kũng'ethera Kĩhingo kĩa Maaĩ kwerekera mwena wa irathĩro na kũng'ethera mũthiringo ũrĩa wacomokete na igũrũ. **27** Kũrigania nao, andũ a Tekoa magĩcookereria gĩcunjĩ kĩngĩ kuuma mũthiringo mũnene ũrĩa wacomokete na igũrũ nginya rũthingo rwa Ofeli. **28** Igũrũ wa Kĩhingo kĩa Mbarathi, athĩnjĩri-Ngai nĩmacookereirie rũthingo, o mũndũ mbere ya nyũmba yake. **29** Kũrigania nao, Zadoku mũrũ wa Imeri agĩcookereria rũthingo kũng'ethera nyũmba yake. Kũrigania nake, Shemaia mũrũ wa Shekania, mũikaria wa Kĩhingo kĩa Irathĩro, nĩwe wacookereirie rũthingo rũrĩa rwarũmĩrĩire. **30** Kũrigania nake, Hanania mũrũ wa Shelemia, na Hanuni mũriũ wa gatandatũ wa Zalafu, nĩo maacookereirie gĩcunjĩ kĩu kĩngĩ. Kũrigania nao, Meshulamu mũrũ wa Berekia agĩcookereria rũthingo kũng'ethera harĩa aikaraga. **31** Kũrigania nake, Malikija, ũmwe wa aturi a thahabu, agĩcookereria rũthingo nginya nyũmba-inĩ ya ndungata cia hekarũ na cia onjorithia, kũng'ethera Kĩhingo gĩa Gũtuĩria, na o nginya kanyũmba karĩa kaarĩ igũrũ rĩa koine; **32** na gatagatĩ ga kanyũmba karĩa kaarĩ igũrũ rĩa koine na Kĩhingo kĩa Ng'ondu haacookereirio nĩ aturi a thahabu na onjorithia.

4 Rĩrĩa Sanibalati aaiguire atĩ nĩtwakaga rũthingo rĩngĩ, akĩrakara na agĩthirĩka mũno. Agĩthekerera Ayahudi, **2** na arĩ mbere ya athiritũ ake na mbũtũ cia ita cia Samaria, akiuga atĩrĩ, "Ayahudi aya ahinyarurĩ, nĩ kĩĩ mareka? Nĩmegũcookereria rũthingo rwao? Nĩmekũruta magongona? Nĩmekũrĩkia wĩra ũyũ na mũthenya ũmwe? Maahota gũtũma mahiga macooke muoyo kuuma hĩba-inĩ ici cia mahuti maya mahĩĩte ũũ wothe?" **3** Tobia ũrĩa Mũamoni, ũrĩa warĩ mwena wake, akiuga atĩrĩ, "Rũthingo rũu rwa mahiga maraakarĩ, o na mbwe ĩngĩrũhaica no ĩrũmomore!" **4** No rĩrĩ, Wee Ngai witũ tũthikĩrĩrie, tondũ tũrĩ andũ anyarare. Garũra irumi icio ciao imacookerere. Maneane ta matahĩtwo bũrũri-inĩ wa ũkombo. **5** Ndũkahithĩrĩre mahĩtia mao kana weherie mehia mao kuuma ũthiũ-inĩ waku, nĩgũkorwo nĩmarumĩte andũ arĩa maraaka. **6** Nĩ ũndũ ũcio tũgĩaka rũthingo rũu rĩngĩ o nginya ruothe rũgĩkinya nuthu ya ũraihu waruo, nĩgũkorwo andũ acio maarutire wĩra na ngoro cia kwĩyendera. **7** No hĩndĩ ĩrĩa Sanibalati, na Tobia, na Aarabu, na Aamoni, na andũ a Ashidodi maiguire atĩ thingo cia Jerusalemu nĩciathiiaga na mbere gũcookererio na atĩ mĩanya nĩyathingagworĩ, makĩrakara na mũno. **8** Magĩthiĩ ndundu marĩ othe, magĩciira ũrĩa megũka mahũũrane na Jerusalemu, na mambĩrĩrie ngũĩ kuo. **9** No nĩtwahooire Ngai witũ na tũkĩiga arangĩri a gũtũgitĩra mũthenya na ũtukũ nĩ ũndũ nĩtwehĩtĩirwo. **10** O ihinda rĩu, andũ a Juda makiuga atĩrĩ, "Aruti a wĩra nĩmaroorwo nĩ hinya, na nĩ kũrĩ na mahuti maingĩ mũno matangĩreka twake rũthingo rũu rĩngĩ." **11** O nacio thũ ciitũ ikiuga atĩrĩ, "Mũira wa mamenye ũhoro kana matuone, tũgũkorwo hamwe nao, tũmoorage na tũtũme wĩra ũcio ũtige kũrutwo." **12** Hĩndĩ ĩyo Ayahudi arĩa maatũũraga hakuhĩ na thũ icio magĩũka, magĩtwĩra maita ikũmi atĩrĩ, "O kũrĩa mũngĩũrĩra-rĩ, nĩmegũtũtharĩkĩra." **13** Nĩ ũndũ ũcio ngĩiga andũ amwe na thuutha wa kũrĩa rũthingo rwarĩ thĩ mũno na gũtaarĩ na ũgitĩri; ngĩmaiga kũringana na nyũmba ciao marĩ na hiũ ciao cia njora, na matimũ, na mota. **14** Ndaarĩkia kuona ũrĩa maũndũ maatarĩĩ, ngĩrũgama ngĩĩra andũ arĩa maarĩ igweta, na anene, na andũ arĩa angĩ atĩrĩ, "Mũtikametigĩre. Ririkanai Mwathani, o we ũrĩa mũnene na wa kũmakania, nĩguo mũrũĩrĩre ariũ a thoguo, na aanake anyu, na airĩtu anyu, na atumia anyu, o na mĩciĩ yanyu." **15** Rĩrĩa thũ ciitũ ciamenyire atĩ nĩtwamenyete ũhoro wa ndundu yao, na atĩ Ngai nĩarigĩrĩirie ũndũ ũcio, ithuothe tũgĩcooka rũthingo-inĩ, o mũndũ agĩthiĩ wĩra-inĩ wake. **16** Kuuma mũthenya ũcio nuthu ya andũ akwa nĩo maarutaga wĩra nayo nuthu ĩyo ĩngĩ yao makĩheo matimũ, na ngo, na mota, o na nguo cia kĩgera. Anene nao makĩrũgama thuutha wa andũ othe a Juda **17** arĩa maakaga rũthingo. Nao arĩa maakuuaga indo cia mwako maarutaga wĩra na guoko kũmwe, nakuo kũrĩa kũngĩ kũnyiitĩte kĩndũ kĩa mbaara, **18** nake mwaki o wothe aikaraga eyohete rũhiũ rwake rwa njora njohero o akĩrutaga wĩra. No mũhuhi wa karumbeta aanjikaraga hakuhĩ. **19** Ningĩ ngĩĩra arĩa maarĩ igweta, na anene, na andũ arĩa angĩ atĩrĩ, "Wĩra nĩ mũingĩ mũno na ũgatambũrũka, na nĩtũraihanĩrĩirie mũno mũndũ na ũrĩa ũngĩ rũthingo-inĩ. **20** Rĩrĩa rĩothe mũngĩigua karumbeta kaahuhwo, mũũke harĩa tũrĩ. Ngai witũ nĩwe ũgũtũrũĩrĩra!" **21** Nĩ ũndũ ũcio tũgĩthiĩ na mbere na kũruta wĩra, nuthu ya andũ ĩnyiitĩte matimũ kuuma rũciinĩ nginya njata cioneke hwaĩ-inĩ. **22** Hĩndĩ o ĩyo ngĩĩra andũ atĩrĩ, "Reke o mũndũ na mũteithia wake maikarage Jerusalemu thĩinĩ ũtukũ, nĩgeetha matũtungatagĩre ta arangĩri ũtukũ, na mũthenya makaruta wĩra." **23** Niĩ mwene, kana ariũ a baba, kana andũ akwa, kana arangĩri arĩa maarĩ hamwe na niĩ gũtirĩ warutaga nguo; o mũndũ aakoragwo na indo ciake cia mbaara o na agĩthiĩ gũtaha maaĩ.

5 Na rĩrĩ, andũ amwe na atumia ao nĩmatetire mũno nĩ ũndũ wa ũrĩa maahinyĩrĩirio nĩ Ayahudi arĩa angĩ ariũ a ithe wao. **2** Amwe moigaga atĩrĩ, "Ithuĩ na aanake aitũ na airĩtu aitũ tũrĩ aingĩ. Na no nginya tũkorwo na irio, nĩguo tũrĩe tũtũũre muoyo." **3** Angĩ moigaga atĩrĩ, "Tũneanaga ithaka ciitũ na mĩgũnda iitũ ya mĩthabibũ, na mĩciĩ iitũ itũrũgamĩrĩre nĩguo tũheo irio hĩndĩ ya ng'aragu." **4** O na angĩ moigaga atĩrĩ, "No nginya tũngĩakombire mbeeca nĩguo tũhote kũrĩha igooti rĩa mũthamaki rĩa ithaka ciitũ na mĩgũnda ya mĩthabibũ. **5** O na gũtuĩka tũrĩ a mũthiimo ũmwe na thakame ĩmwe na andũ a bũrũri witũ, na o na gũtuĩka aanake aitũ nĩ ega o ta ao-rĩ, ithuĩ tũtuĩkĩte no nginya tũneane aanake aitũ na airĩtu aitũ matuĩke ngombo. O na rĩu airĩtu aitũ amwe nĩ ngombo, no tũtirĩ na ũhoti wa kũgirĩrĩrĩria ũndũ ũcio tondũ ithaka ciitũ na mĩgũnda iitũ ya mĩthabibũ ĩrĩ moko-inĩ ma andũ angĩ." **6** Rĩrĩa ndaiguire mateta mao na thitango icio, nĩndarakarire mũno. **7** Ngĩĩcũũrania maũndũ macio, na ngĩrũithia andũ arĩa maarĩ igweta na anene, ngĩmeera atĩrĩ, "Nĩmũreetia andũ a bũrũri wanyu uumithio wa mbeeca iria mũmakombithĩtie!" Nĩ ũndũ ũcio ngĩĩtana mũcemanio mũnene wa kũmaciirithia, **8** ngiuga atĩrĩ, "Tũgeretie o ũrĩa tũngĩhota gũkũũra Ayahudi ariũ a ithe witũ arĩa mendeirio ndũrĩrĩ. No inyuĩ nĩ kwendia mũrendia andũ anyu nĩguo tũcooke tũmagũre rĩngĩ!" Andũ acio magĩkira ki tondũ matingĩonire wa kuuga. **9** Ningĩ ngĩthiĩ na mbere ngiuga atĩrĩ, "Ũrĩa mũreka ti wega. Githĩ mũtiagĩrĩirwo nĩ gũthiiaga mwĩtigĩrĩte Ngai witũ nĩgeetha tũtikanyararwo nĩ ndũrĩrĩ iria irĩ ũthũ na ithuĩ? **10** Niĩ, na ariũ a baba, na andũ akwa, o na ithuĩ nĩtũrakombithia andũ mbeeca na irio. No rekei gwĩtia kwa uumithio wa mbeeca iria mũkombanĩire gũthire! **11** Cookeriai andũ ithaka ciao narua, na mĩgũnda yao ya mĩthabibũ na ya mĩtamaiyũ, na nyũmba ciao, o na uumithio ũcio mũmarĩhagia wa gĩcunjĩ kĩa igana kĩa mbeeca, na ngano, na ndibei ya mũhihano, na kĩa maguta." **12** Nao makiuga atĩrĩ, "Nĩtũkũmacookeria. Na tũtikũmetia kĩndũ kĩngĩ. Tũgwĩka o ta ũrĩa ũkuuga." Ningĩ ngĩtũmanĩra athĩnjĩri-Ngai ngĩĩra andũ arĩa maarĩ igweta na arĩa anene mehĩte atĩ nĩmakahingia ũrĩa meranĩire. **13** O na niĩ ngĩribariba icũrĩ cia nguo yakwa ya igũrũ, ngiuga atĩrĩ, "O ta ũguo-rĩ, mũndũ o wothe ũtakahingia kĩrĩkanĩro gĩkĩ, Ngai aromũribariba kuuma nyũmba yake na kuuma kũrĩ indo ciake. Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ta ũcio aroribaribwo, atigwo atarĩ kĩndũ!" Mũingĩ wothe ũkiuga, "Ameni," na ũkĩgooca Jehova. Nao andũ othe magĩĩka o ta ũrĩa meranĩire. **14** Ningĩ kuuma

mwaka wa mĩrongo ĩĩrĩ wa Mũthamaki Aritashashita,
rĩrĩa ndathuurirwo nduĩke barũthi wao bũrũri wa Juda,
nginyagia mwaka wa mĩrongo ĩtatũ na ĩĩrĩ, mĩaka ikũmi
na ĩĩrĩ-rĩ, nĩĩ o na kana ariũ a baba, tũtiarĩire irio
iria ciagayagĩrwo barũthi. **15** No rĩrĩ, abarũthi arĩa
maarĩ mbere yakwa nĩmahatagĩrĩria andũ mũno na
makametia cekeri cia betha mĩrongo ĩna, hamwe na
irio na ndibei. Ateithĩrĩria ao nao no mahatagĩrĩria
andũ. No nĩĩ tondũ wa gwĩtigĩra Ngai ndiekire ũguo. **16**
Handũ ha gwĩka ũguo-rĩ, nĩĩ ndeheanire gwaka rũthingo
rũrũ. Andũ akwa othe moonganĩte hau nĩ ũndũ wa
wĩra; na tũtiigana kũgũra ithaka. **17** Ningĩ-rĩ, Ayahudi
igana rĩa mĩrongo ĩtano, o hamwe na anene maarĩĩaga
gwakwa, hamwe na arĩa mookaga kuuma ndũrĩrĩ-
inĩ iria ciatũthiũrũrũkĩirie. **18** O mũthenya indo iria
ciahaaragĩrio cia kũrĩĩo ciarĩ ndegwa ĩmwe, na ng'ondu
ithathatũ noru, na ngũkũ, na o mĩthenya ikũmi yathira
ndaarehagĩrwo ndibei nyingĩ mũno ya mĩthemba yothe.
O na kũrĩ ũguo-rĩ, ndietagia irio iria ciagayagĩrwo
barũthi, tondũ maruta macio nĩmaritũhĩire andũ. **19**
Wee Ngai wakwa, ndirikana, ũnjĩke wega nĩ ũndũ wa
maũndũ marĩa mothe njĩkĩire andũ aya.

6 Na rĩrĩa Sanibalati, na Tobia, na Geshemu ũrĩa
Mũarabu, na thũ iria ingĩ ciitũ maakinyĩirwo nĩ
ũhoro atĩ nĩnjakĩte rũthingo rĩngĩ na hatiarĩ ithenya
o na rĩmwe rĩatigarĩte rũthingo-inĩ, o na gũtuĩka
nginyagia ihinda rĩu ndiekĩrĩte mĩrango ya ihingo, **2**
Sanibalati na Geshemu makĩndũmĩra ndũmĩrĩri ĩno:
"Ũka, reke tũcemanie itũũra-inĩ rĩmwe werũ-inĩ wa
Ono." No rĩrĩ, maathugundaga kũnjĩka ũũru; **3** nĩ
ũndũ ũcio ngĩmatũmĩra andũ mamacookerie atĩrĩ:
"Ndĩ na wĩra wa bata ndĩraruta, ndingĩhota gũikũrũka
njũke. Wĩra ũngĩkĩrũgamio nĩkĩ, atĩ nyambe njikũrũke
kũrĩ inyuĩ?" **4** Maandũmĩire ndũmĩrĩri ta ĩyo maita
mana, na o hĩndĩ ndaacookagia icookio rĩu. **5** Ihinda
rĩa gatano Sanibalati akĩndũmĩra ndungata yake na
ndũmĩrĩri o ro ĩyo, ĩkuuĩte marũa mataarĩ matume,
6 marĩa maandĩkĩtwo ũũ: "Ũhoro nĩwarĩtio ndũrĩrĩ-
inĩ, na Geshemu aroiga ũhoro ũcio nĩ wa ma, atĩ wee
na Ayahudi nĩmũrathugunda kũremera mũthamaki
mũmũũkĩrĩre, na nĩ ũndũ ũcio nĩmũraaka rũthingo.
Ningĩ kũringana na ũhoro ũcio nĩũrenda gũtuĩka
mũthamaki wao **7** na atĩ nĩ ũthuurĩte anabii a kwanĩrĩra
ũhoro ũgũkonii kũu Jerusalemu makiugaga atĩrĩ, 'Juda
kũrĩ na mũthamaki!' Rĩu-rĩ, ũhoro ũcio nĩũgũkinyĩra
mũthamaki; nĩ ũndũ ũcio ũka, twaranĩrie." **8** Na nĩĩ
ngĩkĩmũcookeria atĩrĩ: "Gũtirĩ ũndũ ta ũcio ũroiga
ũrekĩka; nĩ gwĩthugundĩra ũrethugundĩra ũhoro ũcio
meciiria-inĩ maku." **9** Andũ acio maageragia ũrĩa
wothe mangĩtũguoyohia, magĩĩciiria atĩrĩ, "Moko mao
nĩmekwaga hinya wa kũruta wĩra, naguo wage kũrĩĩka."
No ngĩhooya Ngai, ngĩmwĩra atĩrĩ, "Rĩu ĩkĩra moko
makwa hinya." **10** Mũthenya ũmwe nĩndathiire mũciĩ
gwa Shemaia mũrũ wa Delaia, mũrũ wa Mehetabeli, ũrĩa
wahingĩirwo gwake mũciĩ. Akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Nĩtũcemanie
nyũmba ya Ngai, hekarũ thĩinĩ, na tũhinge mĩrango
ya hekarũ, tondũ kũrĩ na andũ maroka gũkũũraga,
megũka gũkũũraga ũtukũ." **11** No ngĩmũũria atĩrĩ,
"Mũndũ ta nĩĩ nĩagĩrĩirwo nĩ kũũra? Kana mũndũ ta
nĩĩ nĩagĩrĩirwo kwĩhitha thĩinĩ wa hekarũ ahonokie
muoyo wake? Niĩ ndigũthiĩ!" **12** Nĩndamenyire atĩ ti
Ngai wamũtũmĩte, no aandathagĩra ũũru tondũ Tobia
na Sanibalati nĩmamũrĩhĩte eke ũguo. **13** Aarĩhĩtwo
nĩguo atũme ndĩtigĩre nĩgeetha ndeka ũguo njĩhie, ngĩe
na rĩĩtwa rĩũru nao mone njĩra ya kũũmenithia. **14** Wee
Ngai wakwa, ririkana Tobia na Sanibalati tondũ wa ũrĩa
mekĩte, na ũririkane Noadia mũnabii mũndũ-wa-nja,
o na anabii arĩa angĩ makoretwo makĩgeria kũnjĩkĩra
guoya. **15** Nĩ ũndũ ũcio, rũthingo rũu rwarĩĩkire thuutha
wa mĩthenya mĩrongo ĩtano na ĩĩrĩ, mũthenya wa
mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano, mweri-inĩ wa Eluli. **16** Rĩrĩa
thũ ciitũ ciaiguire ũhoro ũcio, ndũrĩrĩ ciothe iria
ciatũthiũrũrũkĩirie igĩĩtigĩra na ikĩaga mwĩhoko, nĩ
ũndũ nĩmamenyire atĩ wĩra ũcio warutĩkire na ũndũ wa
ũteithio wa Ngai witũ. **17** Ningĩ matukũ-inĩ macio, andũ
arĩa maarĩ igweta a Juda nĩmatũmagĩra Tobia marũa
maingĩ, nao nĩmanyiitaga macookio kuuma kũrĩ Tobia.
18 Nĩgũkorwo andũ aingĩ a Juda nĩmehĩtĩte gũkorwo
mwena wake, tondũ aarĩ mũthoni-we wa Shekania
mũrũ wa Ara, na mũriũ wake Jehohanani aahikĩtie
mwarĩ wa Meshulamu mũrũ wa Berekia. **19** Na ningĩ
nĩmaikaraga makĩĩheaga ũhoro wa ciĩko ciake njega
magacooka makamwĩra ũrĩa na niĩ njugĩte. Nake Tobia
akaandũmagĩra marũa ma gũtũma ndĩĩtigĩre.

7 Na rĩrĩ, rũthingo rwarĩka gwakwo rĩngĩ, na nĩĩ
ngĩkorwo njĩkĩrĩte mĩrango ihingo-inĩ-rĩ, nĩrĩo
arangĩri a ihingo, na aini, na Alawii maathuurirwo. **2**
Nĩndatuire Hanani mũrũ wa baba mũrũgamĩrĩri wa
Jerusalemu, marĩ na Hanania mũnene wa gĩikaro kĩgitĩre
kĩa mũthamaki, tondũ aarĩ mũndũ mwĩhokeku, na
agetigĩra Ngai gũkĩra andũ arĩa angĩ. **3** Ngĩmeera atĩrĩ,
"Ihingo cia Jerusalemu itikahingũragwo, o nginya rĩrĩa
riũa rĩrĩkoragwo rĩarĩte. Ningĩ o na rĩrĩa arangĩri a
ihingo marĩ wĩra-inĩ, nĩmaikarage mahingĩte mĩrango
ĩyo, na makamĩĩkĩra mĩgĩĩko. Ningĩ mũthuure aikari a
Jerusalemu matuĩke arangĩri, amwe marangagĩre harĩa
matuĩrĩirwo kũrangĩra, na arĩa angĩ marangagĩre hakuhĩ
na nyũmba ciao." **4** Na rĩrĩ, itũũra rĩa Jerusalemu rĩarĩ
inene mũno na rĩkaarama, no andũ arĩa maatũũraga kuo
maarĩ anini, na nyũmba itiakoretwo ciakĩtwo rĩngĩ. **5** Nĩ
ũndũ ũcio Ngai wakwa akĩnjĩkĩra wendo ngoro-inĩ yakwa
wa gũcookanĩrĩria andũ arĩa maarĩ igweta, na anene,
na andũ arĩa angĩ nĩguo meyandĩkithie kũringana na
nyũmba ciao. Nĩndonire ibuku rĩa marĩĩtwa ma njiaro
cia arĩa maarĩ a mbere gũcooka. Ũũ nĩguo ndonire
rĩandĩkĩtwo: **6** Aya nĩo andũ a bũrũri arĩa maacookire
kuuma bũrũri ũrĩa maatahĩirwo, arĩa Nebukadinezaru
mũthamaki wa Babuloni aatahĩte akamatwara Babuloni
bũrũri wa ũkombo (nao magĩcooka Jerusalemu na Juda,
o mũndũ itũũra-inĩ rĩake, **7** marehanĩte na Zerubabeli,
na Jeshua, na Nehemia, na Azaria, na Raamia, na
Nahamani, na Moridekai, na Bilishani, na Misiperethu,
na Bigivai, na Nehumu, na Baana): Mũigana wa andũ a
Isiraeli watarĩĩ ũũ: **8** njiaro cia Paroshu ciarĩ 2,172 **9**
na cia Shafatia ciarĩ 372 **10** na cia Ara ciarĩ 652 **11** na
cia Pahathu-Moabi (iria cioimĩte harĩ Jeshua na Joabu)
ciarĩ 2,818 **12** na cia Elamu ciarĩ 1,254 **13** na cia Zatu
ciarĩ 845 **14** na cia Zakai ciarĩ 760 **15** na cia Binui ciarĩ

648 **16** na cia Bebai ciarĩ 628 **17** na cia Azigadi ciarĩ 2,322 **18** na njiaro cia Adonikamu ciarĩ 667 **19** na njiaro cia Bigivai ciarĩ 2,067 **20** na cia Adini ciarĩ 655 **21** na cia Ateri (iria cioimĩte harĩ Hezekia) ciarĩ 98 **22** na cia Hashumu ciarĩ 328 **23** na cia Bezai ciarĩ 324 **24** na cia Harifu ciarĩ 112 **25** na cia Gibeoni ciarĩ 95. **26** nao andũ a Bethilehemu na Netofa maarĩ 188 **27** na andũ a Anathothu maarĩ 128 **28** na andũ a Bethi-Azimavethu maarĩ 42 **29** na andũ a Kiriathu-Jearimu, na Kefira, na Beerothu maarĩ 743 **30** na andũ a Rama na Geba maarĩ 621 **31** na andũ a Mikimashi maarĩ 122 **32** na andũ a Betheli na Ai maarĩ 123 **33** na andũ a Nebo ĩrĩa ĩngĩ maarĩ 52 **34** na andũ a Elamu ĩrĩa ĩngĩ maarĩ 1,254 **35** na andũ a Harimu maarĩ 320 **36** na andũ a Jeriko maarĩ 345 **37** na andũ a Lodi, na Hadidi, na Ono maarĩ 721 **38** na andũ a Senaa maarĩ 3,930. **39** Nao athĩnjĩri-Ngai maarĩ: njiaro cia Jedaia (iria cioimĩte harĩ nyũmba ya Jeshua) ciarĩ 973 **40** na cia Imeri ciarĩ 1,052 **41** na cia Pashuri ciarĩ 1,247 **42** na cia Harimu ciarĩ 1,017. **43** Nao Alawii maarĩ: a njiaro cia Jeshua (iria cioimĩte harĩ Kadimieli, rũciaro-inĩ rwa Hodavia) ciarĩ 74. **44** Nao aini maarĩ: njiaro cia Asafu ciarĩ 148. **45** Nao aikaria a ihingo maarĩ: njiaro cia Shalumu, na Ateri, na Talimoni, na Akubu, na Hatita, na Shobai ciarĩ 138. **46** Nacio ndungata cia hekarũ ciarĩ: njiaro cia Ziha, na Hasufa, na Tabaothu, **47** na Keroso, na Sia, na Padoni, **48** na Lebana, na Hagaba, na Shalimai, **49** na Hanani, na Gideli, na Gaharu, **50** na Reaia, na Rezini, na Nekoda, **51** na Gazamu, na Uza, na Pasea, **52** na Besai, na Meunimu, na Nefisimu, **53** na Bakabuku, na Hakufa, na Harihuru, **54** na Baziluthu, na Mehida, na Harasha, **55** na Barikosi, na Sisera, na Tema, **56** na Nezia, na Hatifa. **57** Nacio njiaro cia ndungata cia Solomoni ciarĩ: njiaro cia Sotai, na Soferethu, na Perida, **58** na Jaala, na Darikoni, na Gideli, **59** na Shefatia, na Hatili, na Pokerethu-Hazebaimu, na Amoni. **60** Ndungata cia hekarũ hamwe na njiaro cia ndungata cia Solomoni maarĩ andũ 392. **61** Nao aya nĩo maambatire kuuma matũũra ma Teli-Mela, na Teli-Harasha, na Kerubu, na Adoni, na Imeri, no matingĩonanirie atĩ nyũmba ciao ciarĩ cia njiaro cia Isiraeli: **62** njiaro cia Delaia, na Tobia, na Nekoda ciarĩ 642. **63** Na kuuma kũrĩ athĩnjĩri-Ngai: njiaro cia Hobaia, na Hakozu, na Barizilai (mũndũ ũrĩa wahikĩtie mwarĩ wa Barizilai ũrĩa Mũgileadi, na eetanagio na rĩĩtwa rĩu). **64** Andũ acio nĩmacaririe maandĩko ma nyũmba ciao, no matiigana kũmona, nĩ ũndũ ũcio makĩeherio thiritũ-inĩ ya athĩnjĩri-Ngai, magĩtuuo ta andũ maarĩ na thaahu. **65** Nake barũthi wa kũu akĩmaatha matikarĩe irio iria therie mũno, o nginya gũkaagĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũratungata na Urimu na Thumimu. **66** Andũ acio othe marĩ hamwe maarĩ 42,360, **67** gũtatarĩtwo ndungata ciao cia arũme na cia andũ-a-nja 7, 337; ningĩ nĩ maarĩ na aini arũme na andũ-a-nja 245. **68** Maarĩ na mbarathi 736, na nyũmbũ 245, **69** na ngamĩĩra 435, na ndigiri 6,720. **70** Atongoria amwe a nyũmba nĩmarutire indo ciao nĩ ũndũ wa wĩra ũcio. Barũthi wa kũu nĩaheanire durakima 1,000 cia thahabu, na mbakũri 50, na nguo cia athĩnjĩri-Ngai 530, nacio ikĩigwo kĩgĩĩna-inĩ. **71** Nao atongoria amwe a nyũmba nĩmaheanire indo nĩ ũndũ wa wĩra ũcio, durakima 20,000 cia thahabu, na ratiri 2,200 cia betha, nacio ikĩigwo kĩgĩĩna-inĩ. **72** Mũigana wa kĩrĩa kĩaheanirwo nĩ andũ arĩa angĩ warĩ durakima 20,000 cia thahabu, na ratiri 2,000 cia betha, na nguo 67 cia athĩnjĩri-Ngai. **73** Athĩnjĩri-Ngai, na Alawii, na aikaria a ihingo, na aini na ndungata cia hekarũ, marĩ hamwe na andũ amwe ao, na andũ arĩa angĩ a Isiraeli magĩaka na magĩtũũra matũũra-inĩ mao.

8 Na rĩrĩ, mweri wa mũgwanja wagĩkinya-rĩ, andũ a Isiraeli magĩkorwo maatũũrĩte thĩinĩ wa matũũra mao. Nao andũ othe makĩũngana marĩ ta mũndũ ũmwe kĩhaaro-inĩ kĩrĩa kĩarĩ mbere ya Kĩhingo kĩa Maaĩ. Nao makĩĩra Ezara ũrĩa mwandĩki-marũa arute Ibuku rĩrĩa rĩa Watho wa Musa ũrĩa Jehova aathĩte andũ a Isiraeli. **2** Nĩ ũndũ ũcio, mũthenya wa mbere wa mweri wa mũgwanja, Ezara ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai agĩtwara ibuku rĩu rĩa Watho mbere ya kĩũngano kĩu kĩonganĩte kĩa arũme na andũ-a-nja, na arĩa angĩ othe mangĩahotire gũtaũkĩrwo nĩ ũhoro ũcio. **3** Agĩthoma ibuku rĩu aanĩrĩire kuuma rũciinĩ nginya mĩaraho, ang'etheire kĩhaaro kĩrĩa kĩarĩ mbere ya Kĩhingo kĩa Maaĩ, arĩ mbere ya arũme, na andũ-a-nja, na andũ arĩa angĩ mangĩahotire gũtaũkĩrwo nĩ ũhoro ũcio. Nao andũ othe magĩtega matũ, magĩthikĩrĩria ciugo cia Ibuku rĩa Watho. **4** Ezara ũrĩa mwandĩki-marũa aarũgamĩte igũrũ rĩa gĩtara kĩa mbaũ kĩrĩa gĩakĩtwo nĩ ũndũ wa ũndũ ũcio kĩũmbe. Mwena wake wa ũrĩo haarũgamĩte Matithia, na Shema, na Anaia, na Uria, na Hilikia, na Maaseia, naguo mwena wa ũmotho hakarũgama Pedaia, na Mishaeli, na Malikija, na Hashumu, na Hashibadana, na Zekaria, na Meshulamu. **5** Ezara akĩhingũra ibuku rĩu. Andũ othe nĩmamuonaga tondũ aarũgamĩte handũ hatũũgĩru. Na rĩrĩa aahingũrire ibuku, andũ othe makĩrũgama na igũrũ. **6** Ezara akĩgooca Jehova, Ngai ũrĩa mũnene; nao andũ othe makĩoya moko mao na igũrũ makiuga atĩrĩ, "Ameni! Ameni!" Magĩcooka makĩinamĩrĩra, makĩhooya Jehova maturumithĩtie mothiũ mao thĩ. **7** Nao Alawii, na nĩo Jeshua, na Bani, na Sherebia, na Jamini, na Akubu, na Shabethai, na Hodia, na Maaseia, na Kelita, na Azaria, na Jozabadu, na Hanani, na Pelaia, makĩruta andũ ũhoro wa Watho, andũ acio marũgamĩte o hau. **8** Magĩthoma kuuma Ibuku rĩa Watho wa Ngai, magĩtaũraga na magĩtaaragĩria wega nĩgeetha andũ acio mataũkĩrwo wega nĩ ũhoro ũcio wathomagwo. **9** Ningĩ Nehemia ũrĩa barũthi wa kũu na Ezara mũthĩnjĩri-Ngai na mwandĩki-marũa hamwe na Alawii arĩa maarutaga andũ, makĩĩra andũ acio othe atĩrĩ, "Mũthenya ũyũ wa ũmũthĩ nĩmwamũrĩre Jehova Ngai wanyu. Mũtigaacakaye kana mũrĩre." Nĩgũkorwo andũ acio othe nĩmarĩraga maigua ciugo cia Watho ũcio. **10** Nehemia akĩmeera atĩrĩ, "Thĩĩi mũgekenie na irio iria njega, na mũnyue indo irĩ mũrĩo, na indo icio imwe mũhe arĩa matarĩ na kĩndũ mathondekeirwo. Mũthenya wa ũmũthĩ nĩmwamũrĩre Mwathani witũ. Mũtikagĩe na kĩeha, nĩgũkorwo gĩkeno kĩa Jehova nĩkĩo hinya wanyu." **11** Alawii makĩhooreria andũ acio othe, makĩmeeraga atĩrĩ, "Hoorerai tondũ ũyũ nĩ mũthenya mwamũre. Mũtikagĩe na kĩeha." **12** Ningĩ andũ othe magĩthiĩ makarĩe na makanyue, na makaheane irio imwe, na magakũngũĩre makenete nĩ ũndũ nĩmataũkĩirwo nĩ

ciugo iria maarutĩtwo. **13** Mũthenya wa keerĩ wa mweri, atongoria a nyũmba ciothe, marĩ hamwe na athĩnjĩri-Ngai na Alawii, makĩũngana harĩ Ezara ũcio mwandĩkimarũa nĩguo mathikĩrĩrie ciugo cia Watho. **14** Nao magĩkora kwandĩkĩtwo watho-inĩ ũrĩa Jehova aathanĩte na kanua ka Musa, atĩ andũ a Isiraeli maikarage thĩinĩ wa ithũnũ hĩndĩ ya gĩathĩ kĩa mweri wa mũgwanja, **15** na atĩ maanagĩrĩre na mahunjagie ũhoro ũyũ matũũrainĩ mao o na kũu Jerusalemu makiugaga atĩrĩ: "Thiĩi kũu bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma mũrehe honge cia mĩtamaiyũ ya mĩgũnda na ya gĩthaka, na cia mĩhandathi, na cia mĩkĩndũ, o na cia mĩtĩ ya kĩĩruru cia gwaka ithũnũ," o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo. **16** Nĩ ũndũ ũcio andũ makiumagara, makĩrehe honge, makĩĩakĩra ithũnũ igũrũ rĩa nyũmba ciao o na nja ciao, na nja cia nyũmba ya Ngai, na kĩhaaro-inĩ kĩrĩa kĩarĩ Kĩhingo-inĩ kĩa Maaĩ, na kĩrĩa kĩarĩ Kĩhingo-inĩ kĩa Efiraimu. **17** Andũ arĩa othe maacookete kuuma kũrĩa maatwarĩtwo maatahwo makĩĩakĩra ithũnũ, magĩikara thĩinĩ wacio. Kuuma matukũ ma Joshua mũrũ wa Nuni nginya mũthenya ũcio, andũ a Isiraeli matiakoretwo makũngũĩire gĩathĩ kĩu ta ũguo. Nakĩo gĩkeno kĩao kĩarĩ kĩnene mũno. **18** Mũthenya o mũthenya, kuuma mũthenya wa mbere nginya wa mũthia, Ezara nĩathomaga Ibuku rĩa Watho wa Ngai. Nao nĩmakũngũĩire gĩathĩ kĩu mĩthenya mũgwanja, na mũthenya wa kanana, kũringana na watho, gũkĩgĩa na kĩũngano.

9 Mweri-inĩ o ro ũcio, mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩna, andũ a Isiraeli makĩũngana hamwe mehingĩte kũrĩa irio na makehumba nguo cia makũnia, o na makeitĩrĩria tĩĩri mĩtwe yao. **2** Arĩa maarĩ a rũciaro rwa andũ a Isiraeli nĩmeyamũranĩtie na ageni othe. Makĩrũgama o andũ handũ hao, makiumbũra mehia mao na waganu wa maithe mao. **3** Makĩrũgama o ro hau maarĩ, magĩthoma Ibuku rĩa Watho wa Jehova Ngai wao ihinda rĩa gĩcunjĩ gĩa kana kĩa mũthenya, na magĩtũmĩra gĩcunjĩ o kĩngĩ gĩa kana makiumbũra mehia na magĩthathaiyagia Jehova Ngai wao. **4** Na rĩrĩ, ngathĩinĩ nĩ haarũgamĩte Alawii, nĩo Jeshua, na Bani, na Kadimieli, na Shebania, na Buni, na Sherebia, na Bani, na Kenani, nao magakayagĩra Jehova Ngai wao na mĩgambo maanĩrĩire. **5** Nao Alawii nĩo Jeshua, na Kadimieli, na Bani, na Hashabineia, na Sherebia, na Hodia, na Shebania, na Pethahia, makiuga atĩrĩ, "Rũgamai mũgooce Jehova Ngai wanyu, ũcio ũtũũraga tene na tene." "Kũrathimwo nĩ rĩĩtwa rĩaku rĩrĩ riiri, narĩo rĩrotũũgĩrio gũkĩra ũgooci na irathimo ciothe. **6** Wee wiki nowe Jehova. Nĩwe wombire igũrũ, o igũrũ kũrĩa kũraya mũno, na ũkĩũmba mbũtũ cia njata ciakuo, na thĩ na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ kuo, na maria na indo ciothe iria irĩ thĩiinĩ wamo. Nĩwe ũheaga indo ciothe muoyo, nacio mbũtũ cia igũrũ nĩigũthathaiyagia. **7** "Wee nĩwe Jehova Ngai, ũrĩa wathuurire Aburamu ũkĩmũruta Uri-ya-Akalidei na ũkĩmũtua rĩĩtwa rĩngĩ Iburahĩmu. **8** Nĩwonire atĩ ngoro yake nĩyakwĩhokete, nawe ũkĩgĩa na kĩrĩkanĩro nake atĩ nĩũkahe njiaro ciake bũrũri wa Akaanani, na wa Ahiti, na wa Aamori, na wa Aperizi, na wa Ajebusi, na wa Agirigashi. Nĩũhingĩtie kĩĩranĩro gĩaku nĩ tondũ ũrĩ mũthingu. **9** "Nĩwonire ũrĩa maithe maitũ ma tene maathĩĩnĩkire marĩ bũrũri wa Misiri; ũkĩigua kĩrĩro kĩao marĩ hau Iria-inĩ Itune. **10** Ũkĩringa ciama na morirũ, na ũgĩũkĩrĩra Firaũni, na anene ake othe, na andũ a bũrũri wake othe, nĩgũkorwo nĩwamenyete ũrĩa andũ a Misiri metĩĩaga makĩmahinyĩrĩria. Nawe ũkĩĩgĩĩra igweta, rĩrĩa rĩtũũraga nginya ũmũthĩ. **11** Nĩwagayanirie Iria Itune mbere yao, nĩ ũndũ ũcio magĩtuĩkanĩria iria gatagatĩ harĩa haatuĩkĩte thĩ nyũmũ, no arĩa maamaingatithĩtie ũkĩmaikia kũu kũriku o ta ihiga rĩikĩtio maaĩ-inĩ mariku mũno. **12** Mũthenya wamatongoragia na gĩtugĩ gĩa itu, naguo ũtukũ ũkamatongoria na gĩtugĩ kĩa mwaki gĩa kũmamũrĩkĩra njĩra ĩrĩa mekũgera. **13** "Nĩwaikũrũkire Kĩrĩma-inĩ gĩa Sinai, ũkĩmaarĩria kuuma igũrũ. Nĩwamaheire mĩtabarĩre na mawatho ma kĩhooto na magĩrĩru, na kĩrĩra gĩaku gĩa kũrũmĩrĩrwo, o na maathani mega. **14** Nĩwamamenyithirie Thabatũ yaku theru na ũkĩmahe maathani, na kĩrĩra gĩaku gĩa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho kũgerera kanua ka Musa ndungata yaku. **15** Hĩndĩ ya ng'aragu nĩwamaheire irio kuuma igũrũ, na rĩrĩa maarĩ anyootu ũkĩmahe maaĩ kuuma rwaro-inĩ rwa ihiga; wamaathire mathiĩ makegwatĩre bũrũri ũrĩa wehĩtĩte woete guoko na igũrũ atĩ nĩũkamahe. **16** "No rĩrĩ, maithe maitũ ma tene magĩĩtĩĩa na makĩũmia ngoro ciao, makĩaga gwathĩkĩra maathani maku. **17** Makĩrega kũigua na makĩaga kũririkana ciama iria waringĩte gatagatĩ-inĩ kao. Nĩmoomirie ngingo, na tondũ wa ũremi wao magĩĩthuurĩra mũtongoria nĩgeetha macooke ũkombo-inĩ wao. No rĩrĩ, we ũrĩ Ngai ũrekanagĩra mehia, na ũrĩ mũtugi na mũigua tha, ndũhiũhaga kũrakara na ũiyũrĩtwo nĩ wendo. Nĩ ũndũ ũcio ndwamatiganĩirie, **18** o na rĩrĩa methondekeire mũhianano wa njaũ, makiuga atĩrĩ, 'Ĩno nĩyo ngai yanyu ĩrĩa yamũrutire bũrũri wa Misiri,' kana o na rĩrĩa meekire maũndũ mooru mũno ma gũkũruma. **19** "Tondũ wa tha ciaku nyingĩ, ndwamatiganĩirie kũu werũ-inĩ. Gĩtugĩ gĩa itu gĩtiagire kũmatongoria njĩra-inĩ yao mũthenya, kana gĩtugĩ kĩa mwaki gĩkĩaga kũmamũrĩkĩra ũtukũ njĩra ĩrĩa mekũgerera. **20** Wamaheire Roho waku mwega amarutage. Ndwagire kũmahe mana marĩe, kana ũkĩaga kũmahe maaĩ maanyoota. **21** Ihinda rĩa mĩaka mĩrongo ĩna nĩwamatũũrirrie werũ-inĩ; matiagire kĩndũ o nakĩ, ningĩ nguo ciao itiigana gũthira, kana magũrũ mao makĩimba. **22** "Nĩwamaheire mothamaki na ndũrĩrĩ, ũkĩmagaĩra o nginya mĩhaka-inĩ ya kũraya. Magĩtaha bũrũri wa Sihoni mũthamaki wa Heshiboni, na bũrũri wa Ogu mũthamaki wa Bashani. **23** Waingĩhirie ariũ ao o ta njata cia matu-inĩ na ũkĩmakinyia bũrũri ũrĩa werĩte maithe mao matoonye makawĩgwatĩre ũtuĩke wao. **24** Ariũ ao nĩmatoonyire, makĩĩgwatĩra bũrũri ũcio. Ũgĩtooria andũ a Kaanani arĩa maatũũraga bũrũri ũcio mbere yao; ũkĩneana andũ a Kaanani kũrĩ o, hamwe na athamaki ao na andũ a bũrũri ũcio, ũkĩmaneana mokoinĩ mao meke nao o ũrĩa mangĩendire. **25** Nĩmatunyanire matũũra maarĩ mairigĩre na thingo cia hinya, na mĩgũnda mĩnoru, makĩĩgwatĩra nyũmba ciaiyũrĩte indo njega cia mĩthemba yothe, na ithima iria cienjetwo, na mĩgũnda ya mĩthabibũ, na mĩgũnda ya mĩtamaiyũ, na mĩtĩ mĩingĩ mũno ya matunda. Makĩrĩa, nginya makĩhũũna na makĩagĩra mĩĩrĩ; magĩkenera wega waku

mũingĩ. **26** “No nĩmagire gwathĩka, magĩkũremera, na makĩhutatĩra watho waku. Nĩmooragire anabii aku arĩa maamataaraga nĩguo mamacookie kũrĩ we; magĩĩka maũndũ mooru mũno ma gũkũruma. **27** Nĩ ũndũ ũcio, ũkĩmaneana moko-inĩ ma thũ ciao, nacio ikĩmahinyĩrĩria. No rĩrĩa maahinyĩrĩirio, magĩgũkaĩra. Ũkĩmaigua kuuma igũrũ, na tondũ wa tha ciaku nyingĩ ũkĩmahe andũ a kũmahonokia, nao makĩmateithũra kuuma moko-inĩ ma thũ ciao. **28** “No maarĩkia kũgĩa na ũhurũko, magĩcookerera gwĩka maũndũ mooru maitho-inĩ maku. Hĩndĩ ĩyo ũkĩmatiganĩria moko-inĩ ma thũ ciao nĩgeetha imaathe. Na rĩrĩa maagũkaĩire rĩngĩ, ũkĩmaigua ũrĩ o kũu igũrũ, na tondũ wa tha ciaku nĩwamahonokagia kaingĩ. **29** “Nĩwamataarire macookerere watho waku, no-o magĩĩtĩĩa na makĩrega gwathĩkĩra maathani maku. Makĩĩhia nĩkũregana na mawatho maku marĩa mangĩtũũria mũndũ muoyo angĩmaathĩkĩra. Nĩ ũndũ wa kũng’athia, magĩkũhutatĩra, makĩũmia ngingo, na makĩrega gũkũigua. **30** Nĩwamakirĩrĩirie mĩaka mĩingĩ. Na ũndũ wa Roho waku, nĩwamakaanagia na tũnua twa anabii aku. No matiigana gũkũigua, na nĩ ũndũ ũcio ũkĩmaneana moko-inĩ ma ndũrĩrĩ iria maariganĩtie nacio. **31** No tondũ wa tha ciaku nyingĩ, ndwamaniinire kana ũkĩmatiganĩria, nĩgũkorwo ũrĩ Mũrungu mũtugi na mũigua tha. **32** “Na rĩu-rĩ, Wee Ngai witũ, Mũrungu mũnene ũrĩ hinya na wa gwĩtigĩrwo, o wee ũhingagia kĩrĩkanĩro gĩaku kĩa wendo, ndũkareke moritũ maya moneke arĩ ũndũ mũnini maitho-inĩ maku, moritũ maya matũkorete, na magakora athamaki aitũ na atongoria aitũ, na magakora athĩnjĩri-Ngai na anabii aitũ, na magakora maithe maitũ na andũ aku othe, kuuma matukũ ma athamaki a Ashuri nginya ũmũthĩ. **33** Maũndũ-inĩ macio mothe matũkorete, wee ũkoretwo ũrĩ na kĩhooto; wĩkĩte maũndũ na wĩhokeku, o rĩrĩa ithuĩ tũhĩtĩtie. **34** Athamaki aitũ, na atongoria aitũ, na athĩnjĩri-Ngai aitũ na maithe maitũ, matiarũmĩrĩire watho waku; matiathikĩrĩirie maathani maku kana mataaro marĩa wamaheire. **35** O na rĩrĩa maarĩ ũthamaki-inĩ wao, magĩkenagĩra wega waku mũnene bũrũri-inĩ ũcio mwarĩĩ na mũnoru ũrĩa wamaheete, matiagũtungatĩire kana magĩtigana na njĩra ciao cia waganu. **36** “No rĩrĩ, ũmũthĩ ũyũ tũrĩ ngombo, ngombo bũrũri-inĩ ũrĩa waheire maithe maitũ ma tene nĩguo marĩĩage matunda maguo na indo iria ingĩ njega ikũraga kuo. **37** Tondũ wa mehia maitũ, magetha maguo maingĩ mathiiaga kũrĩ athamaki arĩa ũigĩte igũrũ riitũ. Maathaga mĩĩrĩ iitũ na ng’ombe ciitũ o ũrĩa mekwenda. Tũrĩ ahinyĩrĩrie mũno. **38** “Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, nĩtũgũthondeka kĩrĩko gĩa gũtũũra na twandĩkanĩre, nao atongoria aitũ, na Alawii aitũ na athĩnjĩri-Ngai aitũ makĩhũũre mũhũũri.”

10 Arĩa meekĩrire kĩrĩkanĩro kĩu mũhũũri maarĩ: Nehemia ũrĩa warĩ barũthi wa kũu, mũrũ wa Hakalia, na Zedekia, **2** na Seraia, na Azaria, na Jeremia, **3** na Pashuru, na Amaria, na Malikija, **4** na Hatushu, na Shebania, na Maluku, **5** na Harimu, na Meremothu, na Obadia, **6** na Danieli, na Ginethoni, na Baruku, **7** na Meshulamu, na Abija, na Mijamini, **8** na Maazia, na Biligai, na Shemaia. Acio nĩo maarĩ athĩnjĩri-Ngai. **9** Nao Alawii maarĩ: Jeshua mũrũ wa Azania, na Binui wa ariũ a Henadadi, na Kadimieli, **10** nao athiritũ ao maarĩ: Shebania, na Hodia, na Kelita, na Pelaia, na Hanani, **11** na Mika, na Rehobu, na Hashabia, **12** na Zakuri, na Sherebia, na Shebania, **13** na Hodia, na Bani, na Beninu. **14** Nao atongoria a andũ maarĩ: Paroshu, na Pahathu-Moabi, na Elamu, na Zatu, na Bani, **15** na Buni, na Azigadi, na Bebai, **16** na Adonija, na Bigivai, na Adini, **17** na Ateri, na Hezekia, na Azuri, **18** na Hodia, na Hashumu, na Bezai, **19** na Harifu, na Anathothu, na Nebai, **20** na Magipiashu, na Meshulamu, na Heziri, **21** na Meshezabeli, na Zadoku, na Jadua, **22** na Pelatia, na Hanani, na Anaia, **23** na Hoshea, na Hanania, na Hashubu, **24** na Haloheshu, na Piliha, na Shobeku, **25** na Rehumu, na Hashabina, na Maaseia, **26** na Ahia, na Hanani, na Anani, **27** na Maluku, na Harimu, na Baana. **28** “Andũ arĩa angĩ, nĩo athĩnjĩri-Ngai, na Alawii, na aikaria a ihingo, na aini, o na ndungata cia hekarũ na arĩa othe meyamũranĩtie na andũ arĩa maariganĩtie nao nĩguo maathĩkĩre Watho wa Ngai, marĩ hamwe na atumia ao, na aanake, na airĩtu ao othe arĩa mangĩhota gũtaũkĩrwo nĩ maũndũ, **29** andũ aya othe maanyiitana na ariũ a ithe wao arĩa marĩ igweta, na meeohe na kĩrumi na mwĩhĩtwa atĩ nĩmarĩrũmagĩrĩra Watho wa Ngai ũrĩa waheirwo Musa ndungata ya Ngai, na mamenyagĩrĩre gwathĩkĩra maathani mothe, na mawatho, na kĩrĩra gĩa kũrũmĩrĩrwo kĩa Jehova Mwathani witũ. **30** “Tweranĩra atĩ tũtikaheana airĩtu aitũ mahikio nĩ andũ arĩa matũrigiicĩirie o na kana aanake aitũ mahikie airĩtu ao. **31** “Rĩrĩa andũ a mabũrũri marĩa tũriganĩtie marĩrehaga indo na ngano ya kwendia mũthenya wa Thabatũ, tũtikamagũrĩra mũthenya ũcio wa Thabatũ o na kana mũthenya ũngĩ o wothe mwamũre. O mwaka wa mũgwanja wakinya tũtirĩrĩmaga mĩgũnda iitũ, na nĩtũrĩĩrekanagĩra mathiirĩ mothe. **32** “Nĩtuoya mũrigo wa kũhingia mawatho ma kũheanaga gĩcunjĩ gĩa gatatũ gĩa cekeri o mwaka nĩ ũndũ wa wĩra wa nyũmba ya Ngai witũ: **33** nĩ ũndũ wa mĩgate ĩrĩa ĩigagwo metha-inĩ; nĩ ũndũ wa mahinda ma maruta ma mũtu na ma njino; na nĩ ũndũ wa maruta marĩa marutagwo mũthenya wa Thabatũ, na wa ciathĩ cia Karũgamo ka Mweri, na wa ciathĩ iria ciathanĩtwo; nĩ ũndũ wa maruta marĩa maamũre; nĩ ũndũ wa maruta ma kũhoroheria mehia ma Isiraeli; o na nĩ ũndũ wa mawĩra mothe ma nyũmba ya Ngai witũ. **34** “Ithuĩ athĩnjĩri-Ngai, na Alawii o na andũ aya angĩ nĩtũcuukĩte mĩtĩ tũgatuanĩra rĩrĩa o nyũmba iitũ ĩrĩĩrehaga ngũ nyũmba-inĩ ya Ngai witũ, cia gũikaragia mwaki wakanĩte kĩgongona-inĩ kĩa Jehova Ngai witũ mahinda marĩa matuanĩirwo o mwaka, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo Watho-inĩ. **35** “O na nĩtuoya mũrigo wa kũrehaga maciaro ma mbere ma mĩgũnda iitũ na ma mũtĩ o wothe wa matunda nyũmba-inĩ ya Jehova o mwaka. **36** “O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo Watho-inĩ, nĩtũrĩĩrehaga marigithathi maitũ ma aanake, na ma ng’ombe, na ma ndũũru cia ng’ombe na cia mbũri ciitũ gũkũ nyũmba-inĩ ya Ngai witũ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa matungataga kuo. **37** “O na ningĩ nĩtũrĩĩrehaga thĩinĩ wa makũmbĩ ma nyũmba ya Ngai, tũnengere athĩnjĩri-Ngai mũtu wa mbere, na magongona maitũ ma ngano ma mbere, na

maruta ma matunda ma mĩtĩ iitũ yothe ma mbere, na ma ndibei iitũ ya mũhihano o na ma maguta. O na nĩtũrĩĩrehaga gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa maciaro ma mĩgũnda iitũ, tũkanengera Alawii, nĩgũkorwo nĩ Alawii maamũkagĩra icunjĩ cia ikũmi kuuma matũũra mothe kũrĩa tũrutaga wĩra. **38** Mũthĩnjĩri-Ngai wa rũciaro rwa Harũni nĩarĩkoragwo ho Alawii makĩamũkĩra gĩcunjĩ kĩu gĩa ikũmi, nao Alawii nĩmarĩĩrehaga gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo ciothe makũmbĩ-inĩ ma kĩgĩĩna kĩa nyũmba ya Ngai witũ. **39** Andũ a Isiraeli, hamwe na Alawii, nĩmarĩĩrehaga maruta mao ma ngano, na ndibei ya mũhihano, na maguta thĩinĩ wa makũmbĩ marĩa indo cia handũ-harĩa-haamũre ciigagwo, na kũrĩa athĩnjĩri-Ngai, arĩa maratungata, na aikaria a ihingo, na aini maikaraga. "Tũtirĩrekagĩrĩria nyũmba ya Ngai witũ."

11 Na rĩrĩ, atongoria a andũ magĩtũũra Jerusalemu, nao andũ acio angĩ magĩcuuka mĩtĩ nĩguo mathuure mũndũ ũmwe harĩ o andũ ikũmi atuĩke wa gũtũũra Jerusalemu, itũũra rĩrĩa itheru, nao acio angĩ kenda megũtigara mathiĩ magatũũre matũũra-inĩ mao. **2** Andũ nĩmagathĩrĩirie andũ arĩa othe meerutĩire gũtũũra Jerusalemu na kwĩyendera. **3** Aya nĩo atongoria a bũrũri arĩa maatũũrire Jerusalemu (na rĩrĩ, andũ amwe a Isiraeli, na athĩnjĩri-Ngai, na Alawii, na ndungata cia hekarũ, na njiaro cia ndungata cia Solomoni maatũũraga matũũra-inĩ ma Juda, o mũndũ gĩthaka-inĩ gĩake thĩinĩ wa matũũra mao. **4** O na andũ angĩ kuuma Juda na Benjamini nĩmatũũraga Jerusalemu): Kuuma njiaro-inĩ cia Juda maarĩ: Athaia mũrũ wa Uzia, mũrũ wa Zekaria, mũrũ wa Amaria, mũrũ wa Shefatia, mũrũ wa Mahalaleli, wa rũciaro rwa Perezu; **5** na Maaseia mũrũ wa Baruku, mũrũ wa Koli-Hoze, mũrũ wa Hazaia, mũrũ wa Adaia, mũrũ wa Joiaribu, mũrũ wa Zekaria, wa rũciaro rwa Mũshiloni. **6** Njiaro cia Perezu iria ciatũũraga Jerusalemu, arĩa maarĩ andũ njamba, mũigana wao warĩ andũ 468. **7** Kuuma njiaro-inĩ cia Benjamini maarĩ: Salu mũrũ wa Meshulamu, mũrũ wa Joedi, mũrũ wa Pedaia, mũrũ wa Kolaia, mũrũ wa Maaseia, mũrũ wa Ithieli, mũrũ wa Jeshaia, **8** na arũmĩrĩri ake, Gabai na Salai, othe maarĩ andũ 928. **9** Joeli mũrũ wa Zikiri nĩwe warĩ mũrũgamĩrĩri wao ũrĩa mũnene, nake Juda mũrũ wa Hasenua nĩwe warũgamĩrĩire Gĩcigo gĩa Keerĩ kĩa itũũra rĩrĩa inene. **10** Nao athĩnjĩri-Ngai maarĩ: Jedaia; mũrũ wa Joiaribu; Jakini; **11** Sheraia mũrũ wa Hilikia, mũrũ wa Meshulamu, mũrũ wa Zadoku, mũrũ wa Meraiothu, mũrũ wa Ahitubu, mũrori wa maũndũ ma nyũmba ya Ngai, **12** hamwe na athiritũ ao arĩa maarutaga wĩra wa hekarũ, maarĩ andũ 822; Adaia mũrũ wa Jerohamu, mũrũ wa Pelalia, mũrũ wa Amuzi, mũrũ wa Zekaria, mũrũ wa Pashuru, mũrũ wa Malikija, **13** hamwe na andũ a thiritũ yake arĩa maarĩ atongoria a nyũmba ciao, maarĩ andũ 242; Amashusai mũrũ wa Azareli, mũrũ wa Ahazai, mũrũ wa Meshilemothu, mũrũ wa Imeri, **14** na andũ a thiritũ yake arĩa maarĩ njamba, maarĩ andũ 128. Mũtongoria wao mũnene aarĩ Zabidieli mũrũ wa Hagedolimu. **15** Na kuuma kũrĩ Alawii maarĩ: Shemaia mũrũ wa Hashubu, mũrũ wa Azirikamu, mũrũ wa Hashabia, mũrũ wa Buni; **16** Shabethai na Jozabadu, arĩa maarĩ atongoria eerĩ a Alawii, na nĩo maaroraga wĩra wa nja wa nyũmba ya Ngai; **17** Matania mũrũ wa Mika, mũrũ wa Zabedi, mũrũ wa Asafu, ũrĩa watongoragia mahooya ma gũcookeria Ngai ngaatho; Bakabukia ũrĩa warĩ wa keerĩ harĩ athiritũ ake: na Abada mũrũ wa Shamua, mũrũ wa Galali, mũrũ wa Jeduthuni. **18** Alawii arĩa maarĩ thĩinĩ wa Itũũra rĩu itheru maarĩ andũ 284. **19** Aikaria a ihingo maarĩ: Akubu, na Talimoni, na andũ a thiritũ yao, arĩa maarangagĩra ihingo, maarĩ andũ 172. **20** Andũ a Isiraeli acio angĩ, hamwe na athĩnjĩri-Ngai na Alawii, maarĩ matũũra-inĩ mothe ma Juda, o mũndũ gĩthaka-inĩ kĩa maithe mao. **21** Ndungata cia hekarũ ciatũũraga kĩrĩma-inĩ kĩa Ofeli, marũgamĩrĩirwo nĩ Ziha na Gishipa. **22** Mũtongoria mũnene wa Alawii kũu Jerusalemu aarĩ Uzi mũrũ wa Bani, mũrũ wa Hashabia, mũrũ wa Matania, mũrũ wa Mika. Uzi aarĩ ũmwe wa rũciaro rwa Asafu, arĩa maarĩ aini arĩa maarũgamĩrĩire wĩra wa nyũmba ya Ngai. **23** Aini maarĩ watho-inĩ wa mũthamaki, ũrĩa wamatuagĩra wĩra wao wa o mũthenya. **24** Pethahia mũrũ wa Meshezabeli, wa rũciaro rwa Zera mũrũ wa Juda, aarĩ mũramati wa mũthamaki maũndũ-inĩ mothe makonainie na andũ. **25** Ha ũhoro wa tũtũũra na mĩgũnda yatuo-rĩ, andũ amwe a Juda maatũũraga Kiriathu-Ariba na matũũra marĩo marĩa marĩrigiicĩirie, na Diboni na matũũra marĩo, na Jekabizeeli na tũtũũra twarĩo, **26** na kũu Jeshua, na Molada, na Bethi-Peleti, **27** na Hazari-Shuali, na Biri-Shiba na matũũra marĩo; **28** na Zikilagi, na Mekona na matũũra marĩo, **29** na Eni-Rimoni, na Zora, na Jaramuthu, **30** na Zanoa, na Adulamu na tũtũũra twarĩo, na Lakishi na mĩgũnda ya rĩo, na Azeka na matũũra marĩo. Nĩ ũndũ ũcio maatũũraga kuuma Birishiba o nginya Kĩanda kĩa Hinomu. **31** Njiaro cia Benjamini kuuma Geba ciatũũraga Mikimashi, na Aija, na Betheli na matũũra marĩo, **32** na kũu Anathothu, na Nobu na Anania, **33** na Hazoru, na Rama na Gitaimu, **34** na Hadidi, na Zeboimu na Nebalati, **35** na Lodi na Ono, na Kĩanda-inĩ kĩa Aturi. **36** Amwe a ikundi cia Alawii a Juda maatũũrire Benjamini.

12 Aya nĩo athĩnjĩri-Ngai na Alawii arĩa maacookire hamwe na Zerubabeli mũrũ wa Shealitieli, na Jeshua: Seraia, na Jeremia, na Ezara, **2** na Amaria, na Maluku, na Hatushu, **3** na Shekania, na Rehumu, na Meremothu, **4** na Ido, na Ginethoni, na Abija, **5** na Mijamini, na Maadia, na Biliga, **6** na Shemaia, na Joiaribu, na Jedaia, **7** na Salu, na Amoku, na Hilikia, na Jedaia. Acio nĩo maarĩ atongoria a athĩnjĩri-Ngai na athiritũ ao, matukũ-inĩ macio ma Jeshua. **8** Nao Alawii maarĩ Jeshua, na Binui, na Kadimieli, na Sherebia, na Juda, o na Matania, ũrĩa, marĩ hamwe na athiritũ ake, nĩwe warũgamĩrĩire arĩa maainaga nyĩmbo cia gũcookia ngaatho. **9** Bakabukia na Uni, athiritũ ao, maarũgamaga mang'ethanĩire nao magĩtungata. **10** Jeshua nĩwe warĩ ithe wa Joiakimu, nake Joiakimu aarĩ ithe wa Eliashibu, nake Eliashibu aarĩ ithe wa Joiada, **11** nake Joiada aarĩ ithe wa Jonathani, nake Jonathani aarĩ ithe wa Jadua. **12** Matukũ-inĩ ma Joiakimu, aya nĩo maarĩ atongoria a nyũmba cia athĩnjĩri-Ngai: ya Seraia, aarĩ Meraia; ya Jeremia, aarĩ Hanania; **13** ya Ezara, aarĩ Meshulamu; ya Amaria, aarĩ Jehohanani; **14**

ya Maluki, aarĩ Jonathani; ya Shebania, aarĩ Jusufu; **15** ya Harimu, aarĩ Adina; ya Meraiothu, aarĩ Helikai; **16** ya Ido, aarĩ Zekaria; ya Ginethoni, aarĩ Meshulamu; **17** ya Abija, aarĩ Zikiri; ya Miniamini na Moadia, aarĩ Pilitai; **18** ya Biliga, aarĩ Shamua; ya Shemaia, aarĩ Jehonathani; **19** ya Joiaribu, aarĩ Matenai; ya Jedaia, aarĩ Uzi; **20** ya Salai, aarĩ Kalai; ya Amoku, aarĩ Eberi; **21** ya Hilikia, aarĩ Hashabia; na ya Jedaia, aarĩ Nethaneli. **22** Nao atongoria a nyũmba cia Alawii matukũ-inĩ ma Eliashibu, na Joiada, na Johanani, na Jadua, o ũndũ ũmwe na atongoria a athinjĩri-Ngai, nĩmandĩkirwo marĩĩtwa mao hĩndĩ ya wathani wa Dario ũrĩa Mũperisia. **23** Atongoria a nyũmba cia njiaro cia Lawi nginya hĩndĩ ya Johanani mũrũ wa Eliashibu o nao nĩmandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa matukũ macio. **24** Nao atongoria a Alawii maarĩ Hashabia, na Sherebia, na Jeshua mũrũ wa Kadimieli, na athiritũ ao, arĩa maarũgamaga mamang'etheire makĩina nyĩmbo cia kũgooca na cia gũcookia ngaatho, gĩkundi kĩmwe gĩkaamũkagĩria kĩrĩa kĩngĩ, kũringana na ũrĩa gwathanĩtwo nĩ Daudi mũndũ wa Ngai. **25** Matania, na Bakabukia, na Obadia, na Meshulamu, na Talimoni, na Akubu maarĩ aikaria a ihingo arĩa maarangagĩra makũmbĩ marĩa maarĩ ihingo-inĩ. **26** Maatungataga hĩndĩ ya Joiakimu mũrũ wa Jeshua, mũrũ wa Jozadaku, na hĩndĩ ya Nehemia ũrĩa warĩ barũthi, na hĩndĩ ya Ezara ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri-Ngai na mwandĩki-marũa. **27** Hĩndĩ ya kwamũrwo kwa rũthingo rwa Jerusalemu, Alawii nĩmacaririo kuuma kũrĩa guothe maarĩ nĩguo moke Jerusalemu makũngũũre kwamũrwo kũu marĩ na gĩkeno, na makĩinaga nyĩmbo cia gũcookia ngaatho, makĩinaga na thaani iria ihũũrithanagio, na inanda cia kĩnũbi, na cia mũgeeto. **28** Aini o nao nĩmacookanĩrĩirio hamwe kuuma ng'ongo iria ciathiũrũrũkĩirie Jerusalemu, magĩcookanĩrĩrio kuuma tũtũũra-inĩ twa Anetofathi, **29** na kuuma Bethi-Giligali, na kuuma mwena wa Geba na Azimavethu, nĩgũkorwo aini nĩmeyakĩire matũũra gũthiũrũrũkĩria Jerusalemu. **30** Nao athĩnjĩri-Ngai na Alawii marĩkia gwĩtheria, magĩtheria andũ, na ihingo, o na rũthingo. **31** Atongoria a Juda nĩndameerire mahaice rũthingo-igũrũ. Ningĩ ngĩhe ikundi igĩrĩ nene cia aini wĩra wa gũcookia ngaatho. Gĩkundi kĩmwe gĩgĩthiĩ mwena wa ũrĩo kĩrĩ rũthingo-igũrũ, kĩerekeire Kĩhingo gĩa Kĩara-inĩ. **32** Hoshaia hamwe na nuthu ya atongoria a Juda makĩmarũmĩrĩra, **33** hamwe na Azaria, na Ezara, na Meshulamu, **34** na Juda, na Benjamini, na Shemaia, na Jeremia, **35** o ũndũ ũmwe na athĩnjĩri-Ngai amwe me na tũrumbeta, o na Zekaria mũrũ wa Jonathani, mũrũ wa Shemaia, mũrũ wa Matania, mũrũ wa Mikaia, mũrũ wa Zakuri, mũrũ wa Asafu, **36** na athiritũ ake, nĩo Shemaia, na Azareli, na Milalai, na Gilalai, na Maai, na Nethaneli, na Juda, na Hanani, marĩ na indo cia kũina nacio o ta ũrĩa gwathanĩtwo nĩ Daudi, mũndũ wa Ngai. Ezara ũrĩa mwandĩki-marũa nĩwe wamatongoretie. **37** Na rĩrĩ, kuuma Kĩhingo gĩa Gĩthima maathiire marũngĩrĩirie, makĩhaica rũthingo igũrũ na ngathĩ cia Itũũra rĩa Daudi, makĩhĩtũkĩra igũrũ rĩa nyũmba ya Daudi, o nginya Kĩhingo kĩa Maaĩ mwena wa irathĩro. **38** Gĩkundi gĩa keerĩ kĩa aini gĩgĩthiĩ kĩerekeire mwena wa ũmotho. Na nĩĩ ngĩmarũmĩrĩra kũu rũthingo igũrũ hamwe na nuthu ya andũ, tũkĩhĩtũkĩra Mũthiringo wa Mariiko ma Mwaki o nginya Rũthingo-inĩ Rwariĩ, **39** igũrũ rĩa Kĩhingo kĩa Efiraimu, na Kĩhingo kĩa Jeshana, na Kĩhingo gĩa Thamaki, na Mũthiringo wa Hananeli, na Mũthiringo wa Igana, nginya Kĩhingo-inĩ kĩa Ng'ondu. Makĩrũgama Kĩhingo-inĩ kĩa Mũrangĩri. **40** Ikundi icio cierĩ cia aini cia gũcookia ngaatho igĩikara handũ ha cio thĩinĩ wa nyũmba ya Ngai, o na nĩĩ ngĩĩka o ũguo, hamwe na nuthu ya anene, **41** o ũndũ ũmwe na athĩnjĩri-Ngai, nĩo Eliakimu, na Maaseia, na Miniamini, na Mikaia, na Elioenai, na Zekaria, na Hanania marĩ na tũrumbeta twao, **42** o hamwe na Maaseia, na Shemaia, na Eleazaru, na Uzi, na Jehohanani, na Malikija, na Elamu, na Ezeri. Nao aini maatongoragio nĩ Jezerahia. **43** Na mũthenya ũcio nĩmarutire magongona manene, makĩrũũhagia tondũ Ngai nĩamaheete gĩkeno kĩnene. O nao andũ-a-nja na ciana magĩkena. Mbugĩrĩrio ya gĩkeno kũu Jerusalemu nĩyaiguĩkaga kũndũ kũraya. **44** Mahinda-inĩ macio nĩ gwathuurirwo andũ marũgamĩrĩre makũmbĩ ma indo iria ciarutagwo, na maciaro ma mbere, na gĩcunjĩ gĩa ikũmi. Kuuma mĩgũnda-inĩ ĩrĩa yathiũrũrũkĩirie matũũra magĩrĩirwo kurehe makũmbĩ-inĩ icunjĩ iria ciatuĩtwo nĩ watho irĩ cia athĩnjĩri-Ngai na Alawii, tondũ andũ a Juda nĩmakenagĩra athĩnjĩri-Ngai na Alawii arĩa maatungataga. **45** Nĩmarutaga wĩra wa gũtungatĩra Ngai wao, na wĩra wa gwĩtheria, o ta ũrĩa aini na aikaria a ihingo meekaga, kũringana na ũrĩa gwathanĩtwo nĩ Daudi na mũriũ Solomoni. **46** Nĩgũkorwo tene mũno, matukũ-inĩ ma Daudi na ma Asafu, nĩ kwarĩ na atongoria a aini na a nyĩmbo cia kũgooca na gũcookeria Ngai ngaatho. **47** Nĩ ũndũ ũcio matukũ-inĩ ma Zerubabeli na ma Nehemia, andũ a Isiraeli othe nĩmarutaga icunjĩ cia o mũthenya nĩ ũndũ wa aini na aikaria a ihingo. Ningĩ nĩmamũraga icunjĩ nĩ ũndũ wa Alawii arĩa angĩ, nao Alawii makaamũra icunjĩ nĩ ũndũ wa njiaro cia Harũni.

13 Na rĩrĩ, mũthenya ũcio, Ibuku rĩa Musa rĩgĩthomwo na mũgambo mũnene andũ makĩĩiguagĩra, rĩgĩthomwo handũ haandĩkĩtwo atĩ gũtirĩ Mũamoni kana Mũmoabi ũgetĩkĩrio akorwo kĩũngano-inĩ kĩa andũ a Ngai, **2** tondũ matiigana kũhe andũ a Isiraeli irio na maaĩ; no-o nĩ kũrĩha maarĩhire Balamu amarume. (No rĩrĩ, Ngai witũ akĩgarũra kĩrumi gĩgĩtuĩka kĩrathimo.) **3** Rĩrĩa andũ maaiguire watho ũcio, makĩeheria andũ othe arĩa maarĩ ageni kuuma Isiraeli. **4** Mbere ĩyo, Eliashibu ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai nĩakoretwo atuĩtwo mũrũgamĩrĩri wa makũmbĩ ma nyũmba ya Ngai witũ. Aarĩ wa thiritũ ya hakuhĩ na Tobia, **5** na nĩamũhete nyũmba nene aikarage ĩrĩa mbere ĩyo yaigagwo mĩhothi ya ngano, na ũbumba, na indo cia hekarũ, o na mĩhothi ya gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa ngano, na ndibei ya mũhihano na maguta marĩa maaheagwo Alawii, na aini na aikaria a ihingo, o na mĩhothi ĩrĩa yarutagĩrwo athĩnjĩri-Ngai. **6** No rĩrĩa maũndũ maya mothe maathiiaga na mbere, nĩĩ ndiarĩ kũu Jerusalemu, nĩgũkorwo mwaka-inĩ ũcio wa mĩrongo ĩtatũ na ĩĩrĩ wa ũthamaki wa Aritashashita, mũthamaki wa Babuloni, nĩndacookete kũrĩ mũthamaki. Matukũ manini maathira nĩndamũhooire rũtha, **7** ngĩcooka Jerusalemu. Ndacooka Jerusalemu nĩguo ndaamenyire ũũru ũrĩa Eliashibu eekĩte nĩ ũndũ wa

kũhe Tobia kanyũmba nja ya nyũmba ya Ngai. **8** Nĩndarakaririo nĩ ũhoro ũcio mũno na ngĩikia indo ciothe cia Tobia nja. **9** Ngĩcooka ngĩruta watho kũgĩe igongona rĩa gũtheria nyũmba ĩyo, na ngĩcookia indo ciothe cia nyũmba ya Ngai kuo, hamwe na maruta ma ngano na ũbumba. **10** Ningĩ nĩndamenyire atĩ Alawii matiaheagwo gĩcunjĩ kĩrĩa kĩerĩtwo maaheagwo, na Alawii othe hamwe na aini arĩa maatungataga nĩmatiganĩirie ũtungata, magacooka mĩgũnda-inĩ yao. **11** Nĩ ũndũ ũcio ngĩrũithia anene acio, ngĩmooria atĩrĩ: "Nyũmba ya Ngai ĩtiganĩirio nĩkĩ?" Ningĩ ngĩmeeta othe hamwe, ngĩmacookia o mũndũ wĩra-inĩ wake. **12** Andũ othe a Juda nĩmarehire gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa ngano, na ndibei ya mũhihano, o na maguta makũmbĩ-inĩ. **13** Na niĩ ngĩtua Shelemia ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Zadoku ũrĩa mwandĩki-marũa, marĩ na Mulawii wetagwo Pedaia, arũgamĩrĩri a makũmbĩ, na ngĩtua Hanani mũrũ wa Zakuri mũrũ wa Matania mũnini wao, tondũ andũ aya nĩmoonagwo marĩ ehokeku. Nĩmatuirwo a kũgayagĩra ariũ a ithe wao indo. **14** Ndirikana, Wee Ngai wakwa, nĩ ũndũ wa maũndũ maya, na ndũgatharie wĩra na ũtungata ũrĩa ndungatĩte nyũmba-inĩ ya Ngai wakwa ndĩ mwĩhokeku. **15** Matukũ-inĩ macio nĩndeyoneire andũ a Juda makĩhiha ndibei mũthenya wa Thabatũ na makĩrehe ngano, na magĩkuuithia ndigiri ngano hamwe na ndibei, na thabibũ, na ngũyũ, na mĩthemba yothe ya mĩrigo. Indo icio ciothe maarehaga Jerusalemu mũthenya wa Thabatũ. Nĩ ũndũ ũcio ngĩmakaania kwendia irio mũthenya ũcio wa Thabatũ. **16** Andũ a Turo arĩa maatũũraga Jerusalemu nĩmarehaga thamaki na indo cia mĩthemba yothe, na magaciendagĩria andũ a Juda mũthenya wa Thabatũ kũu Jerusalemu. **17** Ngĩrũithia andũ arĩa maarĩ igweta a Juda, ngĩmooria atĩrĩ, "Nĩ ũndũ ũrĩkũ ũyũ mũreka wa waganu wa gũthaahia mũthenya wa Thabatũ? **18** Maithe manyu ma tene-rĩ, githĩ ti maũndũ ta maya meekire, nake Ngai witũ agĩtũrehere mathĩĩna maya mothe matũkorete na magakora itũũra rĩĩrĩ inene? No rĩu inyuĩ mũrarehera Isiraeli mang'ũrĩ maingĩ makĩria na ũndũ wa gũthaahia Thabatũ." **19** Na rĩrĩ, hwaĩ-inĩ kwambĩrĩria kũgĩa nduma ihingo-inĩ cia Jerusalemu Thabatũ ĩtanakinya-rĩ, ngĩathana mĩrango ya Jerusalemu ĩhingwo na ndĩkahingũrwo nginya Thabatũ ĩthire. Ngĩiga andũ amwe akwa ihingo-inĩ marangĩre, nĩgeetha gũtikagĩe mũrigo ũngĩtoonyio thĩinĩ mũthenya wa Thabatũ. **20** Rĩmwe kana meerĩ, onjorithia na endia a indo cia mĩthemba yothe maraarire nja ya Jerusalemu. **21** No ngĩmakaania ngĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũraare rũthingo-inĩ? Mũngĩĩka ũguo rĩngĩ nĩndĩmũnyiitithia." Kuuma hĩndĩ ĩyo matiacookire gũũka mũthenya wa Thabatũ. **22** Ningĩ ngĩatha Alawii meetherie macooke mathiĩ makarangĩre ihingo nĩgeetha maige mũthenya wa Thabatũ ũrĩ mũtheru. Ndirikana, Wee Ngai wakwa, nĩ ũndũ wa ũndũ ũyũ o naguo, na ũnjiguĩre tha kũringana na wendo waku mũnene. **23** Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio nĩndonire arũme a Juda arĩa maahikĩtie andũ-a-nja a kuuma Ashidodi, na Amoni, na Moabi. **24** Nuthu ya ciana ciao ciaaragia rũthiomi rwa Ashidodi kana thiomi cia ndũrĩrĩ icio ingĩ, no matiooĩ kwaria rũthiomi rwa Juda. **25** Ngĩmarũithia na ngĩmetĩria kĩrumi. Nĩndahũũrire arũme amwe ao na ngĩmamunya njuĩrĩ. Ngĩtũma mehĩte mwĩhĩtwa makĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Ngai, ngĩmeera atĩrĩ: "Menyai gũkaaneana airĩtu anyu mahikio nĩ ariũ ao, kana aanake anyu inyuĩ ene mahikie airĩtu ao. **26** Githĩ ti ihikanio ta icio ciatũmire Solomoni mũthamaki wa Isiraeli eehie? Ndũrĩrĩ-inĩ nyingĩ gũtiarĩ mũthamaki ũngĩ watarĩĩ take. Ngai wake nĩamwendete, akĩmũtua mũthamaki Isiraeli guothe; no-o na kũrĩ ũguo-rĩ, nĩatoonyirio mehia-inĩ nĩ andũ-a-nja a kũngĩ. **27** Ithuĩ-rĩ, no nginya tũigue atĩ o na inyuĩ mũreka waganu ũyũ wothe mũũru ũũ, mũkaaga kwĩhokeka kũrĩ Ngai witũ na ũndũ wa kũhikia andũ-a-nja a kũngĩ?" **28** Mũriũ ũmwe wa Joiada mũrũ wa Eliashibu mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene aarĩ mũthoni-we wa Sanibalati ũrĩa Mũhoroni. Nĩndamũingatire oime harĩ niĩ. **29** Maririkane, Wee Ngai wakwa, tondũ nĩmathaahirie wĩra wa ũthĩnjĩri-Ngai, o na magĩthaahia kĩrĩkanĩro kĩa wĩra wa athĩnjĩri-Ngai na kĩa Alawii. **30** Nĩ ũndũ ũcio, ngĩtheria athĩnjĩri-Ngai na Alawii kuuma kũrĩ ũndũ o wothe mũgeni, ngĩcooka ngĩmagaĩra o mũndũ wĩra wake kĩũmbe. **31** Ningĩ nĩndathondekire mweke wa kũhothaga ngũ na maciaro ma mbere mahinda marĩa maatuĩtwo. Wee Ngai wakwa, ndirikana na ũnjĩke wega.

Esiteri

1 Na rĩrĩ, ũũ nĩguo gwekĩkire matukũ-inĩ ma Ahasuerusu, o we Ahasuerusu ũrĩa waathaga mabũrũri 127 marĩa moimĩte kuuma bũrũri wa Ahĩndĩ o nginya bũrũri wa Akushi. **2** Matukũ-inĩ macio-rĩ, Mũthamaki Ahasuerusu aathamakaga arĩ gĩtĩ-inĩ gĩake kĩa ũnene thĩinĩ wa nyũmba ya ũthamaki kũu gĩikaro kĩgitĩre kĩa mũthamaki gĩa Shushani, **3** na mwaka wa gatatũ wa wathani wake, nĩarugithĩirie andũ ake othe arĩa maarĩ igweta na anene iruga. Nao atongoria a mbũtũ cia ita cia Perisia na cia Media, na abarũthi na andũ arĩa maarĩ igweta a mabũrũri maarĩ kuo. **4** Nake akĩonania ũtonga mũnene wa ũthamaki wake na ũkengi na riiri wa ũnene wake, ihinda rĩa matukũ 180. **5** Matukũ macio maathira, mũthamaki nĩarugithirie iruga, rĩrĩa rĩaikarire mĩthenya mũgwanja, narĩo rĩarĩ thĩinĩ wa mũgũnda ũrĩa warĩ mũirigĩre wa nyũmba ya mũthamaki, rĩkĩrugĩrwo andũ othe kuuma ũrĩa mũnini nginya ũrĩa mũnene, arĩa maarĩ kũu thĩinĩ wa gĩikaro kĩrĩa kĩarĩ kĩirigĩre gĩa Shushani. **6** Mũgũnda ũcio warĩ na mĩcuurio ya gatani ya rangi mwerũ na ya rangi wa bururu, nayo yohanĩtio na mĩkanda ya gatani ya rangi mwerũ na ya rangi wa ndathi, ikoohererwo icũhĩ-inĩ cia betha iria cianyiitithanĩtio na itugĩ cia mahiga marĩa mega merũ. Nĩ kwarĩ na itĩ cia gũikarĩra cia thahabu na cia betha iria ciaigĩtwo kũndũ kwarĩtwo mahiga ma nyaigĩ, na mahiga mega merũ, na mahiga ma rangi wa ngoikoni, na mahiga mangĩ ma goro mũno. **7** Ndibei yaheanagwo na ikombe cia thahabu, na gũtirĩ kĩahaanaine na kĩrĩa kĩngĩ, na ndibei ya nyũmba ya ũthamaki yarĩ nyingĩ mũno o ta ũrĩa ũtaana wa mũthamaki watarĩĩ. **8** Kũringana na watho wa mũthamaki, o mũgeni nĩeetĩkĩrĩtio kũnyua kĩrĩa angĩendire, nĩ ũndũ mũthamaki nĩathĩte aheani othe a ndibei mahe o mũndũ kĩrĩa eendaga. **9** O nake Vashiti, mũtumia wa mũthamaki, nĩarugithĩirie andũ-a-nja iruga o kũu nyũmba-inĩ ya ũthamaki ya Mũthamaki Ahasuerusu. **10** Mũthenya wa mũgwanja, hĩndĩ ĩrĩa Mũthamaki Ahasuerusu aakenete nĩ ũndũ wa kũnyua ndibei, agĩatha ndungata iria mũgwanja ciarĩ hakũre iria ciamũtungatagĩra, nĩcio Mehumani, na Bizatha, na Haribona, na Bigatha, na Abagutha, na Zetharu, na Karikasi, **11** irehe Vashiti, ũcio mũtumia wa mũthamaki mbere yake ekĩrĩte tanji yake ya ũthamaki, nĩgeetha onanie ũthaka wake kũrĩ andũ, o na ningĩ kũrĩ andũ arĩa maarĩ igweta, nĩgũkorwo aarĩ kĩĩrorerwa. **12** No rĩrĩa ndungata icio ciakinyirie watho wa mũthamaki, Vashiti mũtumia wa mũthamaki akĩrega gũthiĩ. Hĩndĩ ĩyo mũthamaki akĩng'ũrĩka mũno na agĩcinwo nĩ marakara. **13** Na tondũ warĩ mũtugo wa mũthamaki gũtuĩria maũndũ ma watho na ma kĩhooto, akĩaria na andũ arĩa oogĩ na mooĩ ũhoro wa matukũ ma tene. **14** Nao arĩa maakuhĩrĩirie mũthamaki mũno maarĩ Karishena, na Shetharu, na Adamatha, na Tarashishi, na Meresu, na Marisena na Memukani, andũ mũgwanja arĩa maarĩ igweta a Perisia na Media, arĩa meetĩkĩrĩtio kuonanaga na mũthamaki, na nĩo maarĩ anene mũno ũthamaki-inĩ ũcio. **15** Mũthamaki akĩũria atĩrĩ, "Kũringana na watho-rĩ, Vashiti mũtumia wa mũthamaki agĩrĩirwo nĩ gwĩkwo atĩa? Nĩaregete gwathĩkĩra watho wa Mũthamaki Ahasuerusu ũrĩa akinyĩirio nĩ andũ acio ahakũre." **16** Memukani agĩcookia arĩ mbere ya mũthamaki na andũ arĩa maarĩ igweta atĩrĩ, "Vashiti mũtumia wa mũthamaki nĩekĩte mahĩtia, na to mũthamaki wiki ahĩtĩirie, no ahĩtĩirie o na andũ othe arĩa marĩ igweta na andũ othe a mabũrũri ma Mũthamaki Ahasuerusu. **17** Nĩgũkorwo ũndũ ũyũ wĩkĩtwo nĩ mũtumia wa mũthamaki nĩũkũmenyeka nĩ andũ-a-nja othe, na nĩ ũndũ ũcio nĩmarĩmenagĩrĩria athuuri ao makoiga atĩrĩ, 'Mũthamaki Ahasuerusu araathanire Vashiti mũtumia wa mũthamaki arehwo mbere yake, no ndaigana gũthiĩ.' **18** Ũmũthĩ-rĩ, andũ-a-nja arĩa marĩ igweta a Perisia na Media arĩa maiguĩte ũndũ ũyũ wĩkĩtwo nĩ mũtumia wa mũthamaki noguo nao marĩĩkaga andũ arĩa marĩ igweta a mũthamaki. Kĩnyararo na ngarari itigathira. **19** "Nĩ ũndũ ũcio, mũthamaki angĩona arĩ wega, nĩarute watho wa ũthamaki na etĩkĩre wandĩkwo mawatho-inĩ ma Perisia na Media, marĩa matagarũragwo, atĩ Vashiti ndarĩ hĩndĩ ĩngĩ agooka mbere ya Mũthamaki Ahasuerusu. Naho handũ ha Vashiti-rĩ, mũthamaki acarie mũndũ-wa-nja ũngĩ mwega kũmũkĩra. **20** Rĩrĩa watho ũcio wa mũthamaki ũrĩanĩrĩrwo kũndũ guothe kũrĩa mũthamaki aathanaga-rĩ, andũ-a-nja othe nĩmarĩtĩĩaga athuuri ao, kuuma ũrĩa mũnini nginya ũrĩa mũnene." **21** Mũthamaki na andũ ake arĩa maarĩ igweta magĩkenio nĩ mataaro macio, nĩ ũndũ ũcio mũthamaki agĩĩka o ta ũrĩa Memukani oigĩte. **22** Agĩtũma marũa kũndũ guothe ũthamaki-inĩ ũcio, o bũrũri na mwandĩkĩre waguo na o rũrĩrĩ na mwarĩrie waruo, akĩanĩrĩrithia na thiomi cia andũ othe atĩ mũthuuri o wothe nĩwe mwathi wa mũciĩ wake.

2 Thuutha ũcio rĩrĩa marakara ma Mũthamaki Ahasuerusu maahoorerire, akĩrirakana Vashiti na ũrĩa eekĩte, o na ũrĩa aamũtuĩrĩire eekwo. **2** Hĩndĩ ĩyo ndungata iria ciatungatagĩra mũthamaki we mwene ikiuga atĩrĩ, "Mũthamaki nĩacarĩrio airĩtu gathirange ethĩ na ciĩrorerwa. **3** Mũthamaki nĩathuure anene mabũrũri-inĩ mothe marĩa aathanaga marehe airĩtu acio othe ciĩrorerwa nyũmba-inĩ ĩrĩa ĩtũũragwo nĩ andũ-a-nja thĩinĩ wa nyũmba ya ũthamaki kũu gĩikaro kĩrĩa kĩirigĩre gĩa Shushani. Nao nĩmamenyagĩrĩrwo nĩ Hegai, ndungata ĩrĩa hakũre ya mũthamaki ĩrĩa yarũgamagĩrĩra andũ-a-nja acio; ningĩ maheo indo cia gwĩthakaria nacio. **4** Thuutha ũcio mũirĩtu ũrĩa ũgaakenia mũthamaki nĩagatuĩka mũtumia wa mũthamaki ithenya rĩa Vashiti." Mataaro macio magĩkenia mũthamaki, nake akĩmarũmĩrĩra. **5** Na rĩrĩ, thĩinĩ wa nyũmba ya ũthamaki kũu gĩikaro kĩrĩa kĩirigĩre gĩa Shushani, nĩ kwarĩ na Mũyahudi wa mũhĩrĩga wa Benjamini wetagwo Moridekai mũrũ wa Jairũ, mũrũ wa Shimei, mũrũ wa Kishu, **6** nake aatahĩtwo kuuma Jerusalemu nĩ Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, arĩ ũmwe wa andũ arĩa maatahanĩirio na Jekonia, mũthamaki wa Juda. **7** Moridekai aarĩ na mwarĩ wa ithe mũnini wetagwo Hadasa, ũrĩa aarerete tondũ ndaarĩ na ithe kana nyina. Mũirĩtu ũcio, ũrĩa ningĩ wetagwo Esiteri, aarĩ kĩĩrorerwa mwĩrĩ na ũthiũ akĩonwo, nake Moridekai akĩmuoya

akĩmũrera o ta mwarĩ thuutha wa ithe na nyina gũkua.
8 Rĩrĩa watho ũcio wa mũthamaki wanĩrĩirwo-rĩ, airĩtu aingĩ nĩmarehirwo thĩinĩ wa nyũmba ya ũthamaki kũu gĩikaro kĩrĩa kĩirigĩre gĩa Shushani, na maamenyagĩrĩrwo nĩ Hegai. Esiteri o nake nĩatwarirwo kũu nyũmba ĩyo ya mũthamaki na akĩĩhokerwo Hegai, ũrĩa warũgamĩrĩire nyũmba ĩrĩa yatũũragwo nĩ andũ-a-nja. **9** Mũirĩtu ũcio nĩamũkenirie na akĩendeka nĩwe. O hĩndĩ ĩyo akĩmũhe indo cia gwĩthakaria nacio o na akĩmũhe irio cia mwanya. Ningĩ akĩmũhe ndungata mũgwanja cia airĩtu, arĩa maathuurĩtwo kuuma nyũmba-inĩ ya mũthamaki na akĩmũthaamia marĩ hamwe na ndungata icio ciake cia airĩtu akĩmũtwara handũ harĩa hega mũno kũu nyũmba-inĩ ĩyo yatũũragwo nĩ andũ-a-nja. **10** Esiteri ndoimbũrĩte rũrĩrĩ rwake kana kĩhumo kĩa nyũmba yao, tondũ Moridekai nĩamũtaarĩte akamwĩra ndageke ũguo.
11 O mũthenya Moridekai nĩaceerangaga hau nja ya nyũmba ĩyo yatũũragwo nĩ andũ-a-nja, nĩguo amenye ũrĩa Esiteri aikaraga, na ũrĩa aathiiaga na mbere. **12** Mbere ya o mũirĩtu kũgĩa na mweke wa gũthiĩ kũrĩ Mũthamaki Ahasuerusu, aaniinaga mĩeri ikũmi na ĩĩrĩ ya gwĩthakaria ĩrĩa yaathanĩtwo ĩikaragwo nĩ airĩtu acio, ĩtandatũ ya kwĩhaka maguta ma manemane, na ĩtandatũ ya kwĩhaka maguta manungi wega na indo ingĩ cia kwĩhaka. **13** O mũirĩtu aarĩ athiĩ harĩ mũthamaki ta ũũ: Nĩaheagwo kĩndũ kĩrĩa gĩothe angĩendire gwĩkuuĩra kuuma nyũmba ĩyo yatũũragwo nĩ andũ-a-nja gĩa gũthiĩ nakĩo nyũmba-inĩ ya mũthamaki. **14** Hwaĩ-inĩ aathiiaga agatoonya kuo, na rũciinĩ agacooka mwena ũngĩ wa nyũmba ĩyo yatũũragwo nĩ andũ-a-nja, nakuo kũu akamenyagĩrĩrwo nĩ Shaashagazu, ndungata ĩrĩa yarĩ hakũre ya mũthamaki, ĩrĩa yehokeirwo thuriya cia mũthamaki. Ndangĩacookire rĩngĩ kũrĩ mũthamaki tiga o mũthamaki akenirio nĩwe amũtũmanĩre na rĩĩtwa rĩake. **15** Ihinda rĩa Esiteri rĩakinya (mũirĩtu ũrĩa Moridekai aarerete taarĩ mwarĩ, ũrĩa warĩ mwarĩ wa ithe mũkũrũ Abihaili) rĩa gũthiĩ kũrĩ mũthamaki, ndaigana gwĩtia kĩndũ o nakĩ, tiga o kĩrĩa Hegai ndungata ĩyo yarĩ hakũre ya mũthamaki, mũrori wa nyũmba ĩyo yatũũragwo nĩ andũ-a-nja, aamwĩrire akuue. Nake Esiteri nĩetĩkĩrĩkaga nĩ mũndũ o wothe wamuonaga. **16** Nake Esiteri agĩtwarwo kũrĩ Mũthamaki Ahasuerusu kũu nyũmba-inĩ ya ũthamaki mweri-inĩ wa ikũmi, mweri wa Tebethu, mwaka-inĩ wa mũgwanja wa wathani wake. **17** Na rĩrĩ, mũthamaki nĩaguucĩrĩirio nĩ Esiteri gũkĩra andũ-a-nja acio angĩ othe, nake agĩĩtĩkĩrĩka nĩwe gũkĩra airĩtu acio angĩ gathirange othe. Nĩ ũndũ ũcio akĩoya tanji ya ũnene, akĩmwĩkĩra mũtwe, akĩmũtua mũtumia wa mũthamaki ithenya rĩa Vashiti. **18** Nake mũthamaki akĩrugithia iruga inene mũno, iruga rĩa Esiteri, agĩĩta andũ ake othe arĩa maarĩ igweta na anene. Mabũrũri-inĩ mothe mũthamaki akĩanĩrĩra thigũkũ na akĩheana iheo kũringana na ũtaana wa ũthamaki. **19** Rĩrĩa airĩtu acio gathirange moonganirio ihinda rĩa keerĩ, Moridekai aikarĩte hau kĩhingo-inĩ kĩa mũciĩ wa mũthamaki. **20** No Esiteri ndoimbũrĩte kĩhumo kĩa nyũmba yao kana kĩa rũrĩrĩ rwake, o ta ũrĩa Moridekai aamũtaarĩte, nĩgũkorwo aathiire na mbere kũrũmĩrĩra mataaro ma Moridekai o ta ũrĩa ekaga rĩrĩa aareragwo nĩwe. **21** Ihinda rĩu Moridekai aikaraga kĩhingo-inĩ kĩa mũciĩ wa mũthamaki, Bigithana na Tereshu, anene eerĩ arĩa meehokeirwo kũrũgamĩrĩra kĩhingo kĩa nyũmba ya mũthamaki, nĩmarakarire, na makĩgĩa na ndundu ya kũũraga Mũthamaki Ahasuerusu.
22 Nowe Moridekai akĩmenya ũhoro wa ndundu ĩyo na akĩĩra Esiteri, mũtumia ũcio wa mũthamaki, nake Esiteri akĩĩra mũthamaki ũhoro ũcio, na akiuga nĩ Moridekai ũmwĩrĩte. **23** Na rĩrĩa ũhoro ũcio watuĩririo na ũkĩoneka atĩ warĩ wa ma, anene acio eerĩ magĩcuurio mũtĩ igũrũ. Ũhoro ũcio wothe nĩwandĩkĩirwo hau mbere ya mũthamaki ibuku-inĩ rĩa maũndũ marĩa meekĩkĩte ihinda rĩu.

3 Thuutha wa maũndũ macio, Mũthamaki Ahasuerusu nĩatũũgĩririe Hamani mũrũ wa Hamedatha, ũrĩa Mũagagi, akĩmũnenehia na akĩmũhe gĩtĩĩo gĩakĩrĩte kĩa andũ arĩa angĩ othe maarĩ igweta. **2** Anene othe a mũthamaki arĩa maarĩ hau kĩhingo-inĩ kĩa mũciĩ wa mũthamaki nĩmaturagia maru na makainamĩrĩra, magatĩĩa Hamani, nĩ ũndũ mũthamaki nĩathanĩte gwĩkagwo ũguo nĩ ũndũ wake. No Moridekai ndaigana gũturia maru kana kũmũinamĩrĩra amũtĩĩe. **3** Hĩndĩ ĩyo anene a mũthamaki arĩa maarĩ kĩhingo-inĩ kĩa mũciĩ wa mũthamaki makĩũria Moridekai atĩrĩ, "Ũregete gwathĩkĩra watho wa mũthamaki nĩkĩ?" **4** O mũthenya nĩmamwaragĩria no akĩrega kũmaigua. Nĩ ũndũ ũcio makĩhe Hamani ũhoro ũcio nĩgeetha mone kana mũtugo ũcio wa Moridekai no ũkirĩrĩrio, nĩgũkorwo nĩameerĩte atĩ we aarĩ Mũyahudi. **5** Rĩrĩa Hamani onire atĩ Moridekai ndangĩmũturĩria maru kana amũtĩĩe, akĩng'ũrĩka mũno.
6 No aarĩkia kũmenya rũrĩrĩ rwa andũ a Moridekai rwarĩ rũrĩkũ, akĩona kũũragithia Moridekai arĩ o wiki ti kũiganu. Handũ ha ũguo, Hamani agĩcaria njĩra ya kũniinithia rũrĩrĩ ruothe rwa andũ a Moridekai, na nĩo Ayahudi, arĩa maarĩ mabũrũri-inĩ mothe marĩa maathagwo nĩ Mũthamaki Ahasuerusu. **7** Mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩĩrĩ wa Mũthamaki Ahasuerusu, mweri wa mbere, mweri wa Nisani, magĩcuuka puri (ũguo nĩ ta kuuga gũcuuka mĩtĩ) mbere ya Hamani nĩguo mathuure mũthenya na mweri. Naguo mũtĩ ũkĩgwĩra mweri wa ikũmi na ĩĩrĩ, nĩguo mweri wa Adari. **8** Hamani agĩcooka akĩĩra Mũthamaki Ahasuerusu atĩrĩ, "Nĩ kũrĩ rũrĩrĩ rũhurunjũkĩire ndũrĩrĩ-inĩ cia mabũrũri mothe marĩa ũthamakagĩra, rũrĩa mĩtugo yao ĩtahaanaine na ya andũ arĩa angĩ othe, na andũ a rũrĩrĩ rũu matiathĩkagĩra mawatho ma mũthamaki; nĩ ũndũ ũcio hatirĩ bata wa mũthamaki kũmakirĩrĩrĩria. **9** Mũthamaki angĩona kwagĩrĩire-rĩ, no kũrutwo watho wa kũmaniinithia, na niĩ nĩngũiga taranda 10,000 cia betha thĩinĩ wa kĩgĩĩna kĩa ũthamaki cia kũrĩha andũ arĩa mekũruta wĩra ũcio."
10 Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki akĩruta gĩcũhĩ kĩa mũhũũri wake kuuma kĩara-inĩ gĩake, agĩkĩnengera Hamani mũrũ wa Hamedatha, ũrĩa Mũagagi, ũcio thũ ya Ayahudi. **11** Mũthamaki akĩĩra Hamani atĩrĩ, "Ikara na mbeeca icio ciaku, na wĩke na andũ acio o ũrĩa ũkwenda." **12** Na rĩrĩ, mũthenya wa ikũmi na ĩtatũ wa mweri wa mbere, aandĩki-marũa a mũthamaki magĩĩtwo. Makĩandĩka ũrĩa wothe Hamani aathanĩte, na mwandĩkĩre wa o bũrũri, na rũthiomi rwa o rũrĩrĩ, makĩandĩkĩra anene a mũthamaki, na abarũthi a mabũrũri a kũndũ na kũndũ, na andũ

arĩa maarĩ igweta a ndũrĩrĩ mwanya. Marũa macio maandĩkirwo na rĩĩtwa rĩa Mũthamaki Ahasuerusu we mwene, na magĩĩkĩrwo mũhũũri wa gĩcũhĩ gĩake mwene. **13** Marũa macio maatwarirwo mabũrũri-inĩ mothe ma mũthamaki nĩ andũ arĩa maakuuaga marũa, namo maaheanĩte watho wa kwananga, na kũũraga, na kũhukia Ayahudi othe, andũ ethĩ na arĩa akũrũ, na andũ-a-nja na twana tũnini, maniinwo mũthenya o ro ũmwe, arĩ guo mũthenya wa ikũmi na ĩtatũ, mweri wa ikũmi na ĩĩrĩ, mweri wa Adari, na matahe indo ciao. **14** Kobi ĩmwe ya marũa macio ma watho ũcio yarĩ ĩtũmwo ĩrĩ watho wa kũrũmĩrĩrwo mabũrũri-inĩ mothe, na ũmenyithio andũ a ndũrĩrĩ ciothe, nĩgeetha mehaarĩrie nĩ ũndũ wa mũthenya ũcio. **15** Nĩ ũndũ wa ũrĩa watho wa mũthamaki warĩ wa na ihenya, atwari a marũa makiumagara o narua tondũ watho ũcio waheanirwo kuuma thĩĩnĩ wa nyũmba ya ũthamaki kũu gĩikaro kĩrĩa kĩarĩ kĩirigĩre gĩa Shushani. Mũthamaki na Hamani magĩikara thĩ kũnyua, no itũũra rĩu inene rĩa Shushani rĩkĩgagaya mũno.

4 Rĩrĩa Moridekai aamenyire ũrĩa wothe gwekĩtwo, agĩtembũranga nguo ciake, akĩĩhumba nguo ya ikũnia na akĩĩhurĩria mũhu, agĩthiĩ, agĩtuĩkanĩria itũũra akĩrĩraga anĩrĩire mũno, na arĩ na ruo. **2** Aathiire o nginya kĩhingo-inĩ kĩa mũciĩ wa mũthamaki, tondũ gũtirĩ mũndũ wetĩkagĩrio gũtoonya kũu thĩĩnĩ ehumbĩte nguo ya ikũnia. **3** Thĩĩnĩ wa mabũrũri mothe kũrĩa marũa na watho wa mũthamaki wakinyaga kwagĩaga na gũcakaya kũnene, na kwĩhinga kũrĩa irio, na kũrĩra na kũgirĩka kũnene kũrĩ Ayahudi. Aingĩ ao magĩkoma thĩ mehumbĩte nguo cia ikũnia na mehurĩirie mũhu. **4** Hĩndĩ ĩrĩa ndungata cia Esiteri cia airĩtu na cia arũme iria ciarĩ hakũre ciokire ikĩmũhe ũhoro ũkoniĩ Moridekai, Esiteri nĩathĩĩnĩkire mũno. Akĩmũneanĩra nguo ehumbe arute ĩyo ya ikũnia, no Moridekai akĩrega gũcioya. **5** Nake Esiteri agĩtũmanĩra Hathaka, ũmwe wa ndungata iria ciarĩ hakũre cia mũthamaki, ũrĩa waheetwo wĩra wa kũmũtungatĩra, akĩmwatha athiĩ akamenye nĩ ũndũ ũrĩkũ ũcio wathĩĩnagia Moridekai, na gĩtũmi kĩaguo. **6** Nĩ ũndũ ũcio Hathaka akiumagara, agĩthiĩ kũrĩ Moridekai kĩhaaro-inĩ gĩa itũũra rĩu inene hau mbere ya kĩhingo kĩa mũciĩ wa mũthamaki. **7** Nake Moridekai akĩmwĩra maũndũ marĩa mothe maamũkorete, hamwe na mũigana wa mbeeca iria ciothe Hamani eeranĩire kũrĩha ciigwo kĩgĩĩna-inĩ kĩa mũthamaki nĩguo Ayahudi maniinwo biũ. **8** Ningĩ akĩmũnengera kobi ya marũa ma watho ũcio wa kũniinwo kwao, ĩrĩa yandĩkĩtwo na ĩkahunjanĩrio kũu Shushani, akamĩonie Esiteri na amũtaarĩrie ũhoro wayo, na akĩmwĩra aringĩrĩrie Esiteri athiĩ kũrĩ mũthamaki, akamũthaithe maiguĩrwo tha, na aarĩrĩrie andũ ake harĩ mũthamaki. **9** Nake Hathaka agĩcooka, na akĩmenyithia Esiteri ũrĩa Moridekai oigĩte. **10** Nake Esiteri akĩmũtaarĩria ũrĩa ekwĩra Moridekai, akĩmwĩra atĩrĩ, **11** "Anene othe a mũthamaki, o na andũ othe a mabũrũri marĩa mũthamaki aathanaga nĩmooĩ atĩ mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja o wothe ũrĩa ũngĩtoonya harĩ mũthamaki hau nja ya na thĩĩnĩ atetĩtwo, mũthamaki arĩ o watho ũmwe: naguo nĩ atĩ mũndũ ũcio ooragwo. Kĩgirĩrĩria kĩa ũndũ kũũragwo no mũthamaki amũtambũrũkĩirie rũthanju rwake rwa ũthamaki rwa thahabu. No rĩrĩ, rĩu matukũ mĩrongo ĩtatũ nĩmathirĩte kuuma rĩrĩa ndetĩtwo thiĩ kũrĩ mũthamaki." **12** Rĩrĩa ciugo cia Esiteri cierirwo Moridekai, **13** agĩtũmana macookio mamwĩre atĩrĩ, "Ndũgeciirie atĩ tondũ ũrĩ thĩĩnĩ wa nyũmba ya mũthamaki atĩ wee nowe wiki ũkaahonoka, nao Ayahudi othe maniinwo. **14** Nĩgũkorwo ũngĩaga kwaria ihinda ta rĩĩrĩ, kĩhonia na kũhonokio kwa Ayahudi nĩikoima handũ hangĩ, no wee na nyũmba ya thoguo no mũkaaniinwo. Ningĩ-rĩ, nũũ ũũĩ kana wokire ũthamaki-inĩ nĩ ũndũ wa ihinda ta rĩĩrĩ?" **15** Nake Esiteri akĩmeera macookerie Moridekai ũhoro, mamwĩre atĩrĩ, **16** "Thiĩ ũcookanĩrĩrie Ayahudi othe arĩa maikaraga Shushani, na mwĩhinge kũrĩa irio nĩ ũndũ wakwa. Mũtikaarĩe kana mũnyue kahinda ka mĩthenya ĩtatũ, ũtukũ na mũthenya. Niĩ na ndungata ciakwa cia airĩtu nĩtũkwĩhinga kũrĩa irio hamwe na inyuĩ. Twarĩkia gwĩka ũguo-rĩ, nĩngathiĩ kũrĩ mũthamaki, o na akorwo tiguo watho ugĩte. Ingĩkua-rĩ, ndĩgĩkue." **17** Nĩ ũndũ ũcio Moridekai agĩthiĩ na agĩĩka ũrĩa wothe Esiteri aamũtaarĩte.

5 Mũthenya wa gatatũ wakinya-rĩ, Esiteri akĩĩhumba nguo ciake cia ũthamaki na akĩrũgama nja ya na thĩĩnĩ wa nyũmba ya ũthamaki, mbere ya nyũmba nene ya mũthamaki. Nake mũthamaki aikarĩire gĩtĩ gĩake kĩa ũnene nyũmba-inĩ ĩyo nene, ang'etheire itoonyero rĩayo. **2** Rĩrĩa onire Esiteri, mũtumia wa mũthamaki arũngiĩ hau nja, akĩmũkenera na akĩmũtambũrũkĩria rũthanju rwake rwa ũnene rwa thahabu rũrĩa aanyiitĩte. Nĩ ũndũ ũcio Esiteri agĩkuhĩrĩrĩria, akĩhutia mũthia waruo. **3** Nake mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, "Esiteri, mũtumia ũyũ mũthamaki, ũbatairio nĩ kĩĩ? Ihooya rĩaku nĩ rĩrĩkũ? O na wahooya ũheo nuthu ya kũrĩa guothe thamakaga, nĩũkũheo." **4** Esiteri akĩmũcookeria akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthamaki angĩona kwagĩrĩire, nĩetĩkĩre moke marĩ na Hamani ũmũthĩ iruga-inĩ rĩrĩa ngũrugithĩirie." **5** Mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Gĩĩrai Hamani o rĩu, nĩgeetha twĩke o ũguo Esiteri orĩtie." Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki marĩ na Hamani magĩthiĩ iruga-inĩ rĩrĩa Esiteri aahaarĩirie. **6** Na rĩrĩa maanyuuaga ndibei-rĩ, mũthamaki akĩũria Esiteri o ro rĩngĩ atĩrĩ, "Ihooya rĩaku nĩ rĩrĩkũ? Nĩũkũhingĩrio. Na nĩ kĩĩ ũrooria ũheo? O na wahooya ũheo nuthu ya kũrĩa guothe thamakaga-rĩ, nĩũkũheo." **7** Esiteri agĩcookia atĩrĩ, "Ũndũ ũrĩa ndĩrooria, o na ihooya rĩakwa nĩ rĩĩrĩ: **8** Kũngĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte nĩ mũthamaki, na akorwo mũthamaki no etĩkĩre ihooya rĩakwa na aahingĩrie ũrĩa ndĩrooria-rĩ, mũthamaki na Hamani nĩmagooka rũciũ iruga-inĩ rĩrĩa ngaamarugithĩria. Hĩndĩ ĩyo nĩguo ngaacookia kĩũria kĩa mũthamaki." **9** Mũthenya ũcio Hamani nĩoimire kũu akenete na agacanjamũka ngoro. No hĩndĩ ĩrĩa onire Moridekai hau kĩhingo-inĩ kĩa mũciĩ wa mũthamaki na akĩona atĩ ndaramũrũgamĩra kana akamwĩtigĩra, akĩng'ũrĩka mũno nĩ ũndũ wa Moridekai. **10** No rĩrĩ, Hamani nĩerigĩrĩirie gwĩka ũndũ, na akĩinũka mũciĩ. Hamani agĩĩta arata ake hamwe na mũtumia wake, Zereshu, **11** akĩmarahĩra ũhoro wa ũtonga wake mũingĩ, na ariũ ake aingĩ, na njĩra ciothe iria mũthamaki aamũtĩĩte nacio, na ũrĩa aamũtũũgĩrĩtie gũkĩra andũ

arĩa angĩ maarĩ igweta na anene. **12** Hamani agĩthiĩ na mbere kuuga atĩrĩ, "O na to ũguo wiki, niĩ no niĩ nyiki Esiteri mũtumia wa mũthamaki egwĩtĩte tũthiĩ na mũthamaki iruga-inĩ rĩrĩa ekũrugithĩtie. Na nĩanjĩtĩte tũthiĩ na mũthamaki rũciũ. **13** No maũndũ macio mothe, matiratũma njiganĩre rĩrĩa rĩothe ndĩrona Moridekai, Mũyahudi ũcio, aikarĩte kĩhingo-inĩ kĩa mũciĩ wa mũthamaki." **14** Zereshu mũtumia wake marĩ na arata ake othe makĩmwĩra atĩrĩ, "Thondekithia mũtĩ wa gũcuuria mũndũ wa buti mĩrongo mũgwanja na ithano kũraiha na igũrũ, na rũciũ rũciinĩ ũrooke ũrie mũthamaki etĩkĩre Moridekai acuurio hau mũtĩ-igũrũ. Ũcooke ũthiĩ mũrĩ na mũthamaki iruga-inĩ ũrĩ mũkenu." Rĩciiria rĩĩrĩ nĩrĩakenirie Hamani, nake agĩthondekithia mũtĩ ũcio.

6 Na rĩrĩ, ũtukũ ũcio mũthamaki akĩũrwo nĩ toro; nĩ ũndũ ũcio agĩathana areherwo ibuku rĩrĩa rĩandĩkĩtwo maũndũ ma matukũ ma tene, maandĩko marĩa ma wathani wake, rĩrehwo athomerwo. **2** Hakĩoneka handĩkĩtwo thĩinĩ warĩo atĩ Moridekai nĩwe woimbũrĩte Bigithana na Tereshu, anene eerĩ a mũthamaki arĩa marangagĩra kĩhingo, o acio maacirĩire kũũraga Mũthamaki Ahasuerusu. **3** Mũthamaki akĩũria atĩrĩ, "Nĩ ũndũ ũrĩkũ Moridekai aatĩĩirwo naguo na nĩ ũnene ũrĩkũ aaheirwo nĩ ũndũ wa ũndũ ũcio?" Ndungata ciake ikĩmũcookeria atĩrĩ, "Hatirĩ ũndũ o na ũmwe eekirwo." **4** Mũthamaki akĩũria atĩrĩ, "Nũũ ũrĩ hau nja?" Hamani aakorirwo no hĩndĩ aatoonya nja ya nyũmba ya mũthamaki nĩguo aarie na mũthamaki ũhoro wa gũcuuria Moridekai mũtĩ-igũrũ ũrĩa aathondekithĩtie nĩ ũndũ wake. **5** Ndungata ciake ikĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ Hamani ũrũgamĩte nja." Mũthamaki agĩathana atĩrĩ, "Mwĩrei atoonye." **6** Rĩrĩa Hamani aaingĩrire, mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ ũndũ ũrĩkũ ũngĩikwo mũndũ ũrĩa mũthamaki angĩenda gũtĩĩithia?" Hĩndĩ ĩyo Hamani akĩĩyũria na ngoro atĩrĩ, "Nũũ ũngĩ mũthamaki angĩenda gũtĩĩithia tiga niĩ?" **7** Nĩ ũndũ ũcio agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa mũthamaki angĩenda gũtĩĩithia-rĩ, **8** nĩ wega wathane atĩ nguo ĩrĩa ndaaya ya ũthamaki ĩrĩa wee mũthamaki wanekĩra ĩrehwo, ningĩ mbarathi ĩrĩa yanakuua mũthamaki ĩrĩa ĩikĩrĩtwo tanji ya ũthamaki mũtwe ĩrehwo. **9** Ningĩ wĩtĩkĩre nguo ĩyo ndaaya, na mbarathi ĩyo, ciĩhokerwo mũndũ ũmwe mũtĩĩku mũno wa anene a mũthamaki. Wĩtĩkĩre ahumbe mũndũ ũrĩa mũthamaki angĩenda gũtĩĩithia nguo ĩyo, na amũtongorie athiĩ akuuĩtwo nĩ mbarathi ĩyo kũu njĩra-inĩ cia itũũra rĩu inene, nake mũndũ ũcio athiĩ akĩanagĩrĩra arĩ mbere yake atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo gwĩkagwo mũndũ ũrĩa mũthamaki angĩenda gũtĩĩithia.'" **10** Mũthamaki agĩatha Hamani, akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ narua, woe nguo ĩyo na mbarathi ĩyo, na wĩke Moridekai ũcio Mũyahudi o ũguo woiga, o ũcio ũikaraga hau kĩhingo-inĩ kĩa mũciĩ wa mũthamaki. Ndũgatigĩrĩre ũndũ o na ũmwe wa maũndũ macio mothe wagaathĩrĩria mekwo." **11** Nĩ ũndũ ũcio Hamani akĩoya nguo ĩyo na mbarathi ĩyo. Akĩhumba Moridekai nguo, na akĩmũtongoria ahaicĩte mbarathi njĩra-inĩ cia itũũra rĩu inene, akĩanagĩrĩra mbere yake atĩrĩ, "Ũũ nĩguo gwĩkagwo mũndũ ũrĩa mũthamaki angĩenda gũtĩĩithia!" **12** Thuutha ũcio-rĩ, Moridekai agĩcooka kĩhingo-inĩ kĩa mũciĩ wa mũthamaki. No Hamani akĩguthũka gwake mũciĩ aiyũrĩtwo nĩ kĩeha, **13** akĩĩra Zereshu mũtumia wake na arata ake othe maũndũ marĩa mothe maamũkorete. Andũ arĩa maamũtaaraga, o na Zereshu mũtumia wake, makĩmwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo Moridekai ũcio wambĩrĩrĩria gũgũtooria nĩ wa kĩhumo kĩa Ayahudi-rĩ, ndũngĩmwĩtiiria, na ti-itherũ nĩũgũthira!" **14** Ihinda o ro rĩu maaragia nake, ndungata iria ciarĩ hakũre cia mũthamaki igĩkinya, na igĩtwara Hamani na ihenya iruga-inĩ rĩrĩa Esiteri aamarugithĩirie.

7 Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki na Hamani magĩthiĩ kũrĩanĩra na Esiteri, mũtumia wa mũthamaki, **2** rĩrĩa maanyuuaga ndibei mũthenya ũcio wa keerĩ, mũthamaki akĩũria Esiteri o rĩngĩ atĩrĩ, "Esiteri, mũtumia wa mũthamaki, ihooya rĩaku nĩ rĩrĩkũ? Nĩũkũhingĩrio. Na nĩ kĩĩ ũrooria ũheo? O na wahooya nuthu ya kũrĩa guothe thamakaga, nĩũkũheo." **3** Nake Esiteri mũtumia wa mũthamaki akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ingĩkorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte nĩwe, wee mũthamaki, na mũthamaki angĩona kwagĩrĩire-rĩ, ndahooya ndekwo ndũũre muoyo, rĩu nĩrĩo ihooya rĩakwa. Ningĩ ndahooya atĩ andũ akwa marekwo matũũre muoyo. **4** Nĩ ũndũ niĩ na andũ akwa nĩtwendetio tũniinwo, na tũũragwo na tũhukio. Atĩrĩrĩ, korwo no kwendio twendetio tũgatuĩke ngombo cia arũme, na cia andũ-a-nja, niĩ nĩingĩrakirire tondũ thĩĩna ta ũcio ti mũiganu wa gũthĩĩnia mũthamaki." **5** Mũthamaki Ahasuerusu akĩũria Esiteri mũtumia wa mũthamaki atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa ũngĩgeria gwĩka ũndũ ta ũcio-rĩ, nũũ hihi? Arĩ ha?" **6** Esiteri akiuga atĩrĩ, "Mũtũthũũri na thũ iitũ nĩ Hamani ũyũ mwaganu." Hamani akĩnyiitwo nĩ kĩmako kĩnene arĩ hau mbere ya mũthamaki o na mũtumia wake. **7** Nake mũthamaki agĩũkĩra arakarĩte mũno, agĩtiga kũnyua ndibei yake, agĩthiĩ nakũu mũgũnda-inĩ ũcio wa nyũmba ya ũthamaki. Nake Hamani amenya atĩ mũthamaki nĩarĩkĩtie gũtua ciira wake, agĩtigwo na thuutha ethaithanĩrĩre harĩ Esiteri mũtumia wa mũthamaki nĩguo ndakooragwo. **8** Na rĩrĩa mũthamaki aacookaga nyũmba ya iruga kuuma mũgũnda-inĩ ũcio wa nyũmba ya ũthamaki, Hamani nake noguo aakorirwo akĩĩgũithia gĩtĩ-inĩ harĩa Esiteri aaikairĩte. Nake mũthamaki akĩgũthũka, akĩũria atĩrĩ, "Kaĩ angĩnyiita mũtumia wa mũthamaki na hinya o na tũrĩ nake gũkũ nyũmba?" Mũthamaki akĩrĩkia kuuga ũguo, makĩhumbĩra Hamani ũthiũ. **9** Nake Haribona, ndungata ĩmwe ya iria hakũre, arĩa maatungatagĩra mũthamaki, akiuga atĩrĩ, "Mũtĩ wa gũcuuria andũ wa buti mĩrongo mũgwanja na ithano kũraiha na igũrũ ũrũgamĩtio nyũmba-inĩ ya Hamani. Araũthondekithĩtie nĩ ũndũ wa Moridekai, ũrĩa waririe ndeto cia gũteithia mũthamaki." Mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Mũcuuriei mũtĩ-inĩ ũcio!" **10** Nĩ ũndũ ũcio magĩcuuria Hamani mũtĩ-inĩ ũcio aathondekithĩtie nĩ ũndũ wa Moridekai. Hĩndĩ ĩyo mũthamaki agĩthirwo nĩ marakara.

8 Mũthenya o ro ũcio, Mũthamaki Ahasuerusu akĩhe mũtumia wake Esiteri indo cia Hamani, ũcio thũ ya Ayahudi. Nake Moridekai agĩũka mbere ya mũthamaki, nĩ ũndũ Esiteri nĩoigĩte ũrĩa maatarainie. **2** Mũthamaki akĩruta gĩcũhĩ kĩa mũhũũri wake kĩrĩa aatunyĩte

Hamani, na agĩkĩhe Moridekai. Nake Esiteri agĩtua Moridekai mũrũgamĩrĩri wa indo cia Hamani. **3** Esiteri agĩthaitha mũthamaki o rĩngĩ, akĩĩgũithagia magũrũinĩ make akĩrĩraga. Akĩmũhooya aniine mũbango ũcio mũũru wa Hamani ũcio Mũagagi, ũrĩa aaciirĩire wa gũũkĩrĩra Ayahudi. **4** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki agĩtambũrũkĩria Esiteri rũthanju rwa thahabu rwa ũthamaki, nake Esiteri agĩũkĩra akĩrũgama mbere yake. **5** Akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Mũthamaki angĩona kwagĩrĩire, na ngorwo nĩnjĩtĩkĩrĩkĩte nĩwe na one ũndũ ũcio nĩguo wagĩrĩire nĩ gwĩkwo, na akorwo nĩ akenetio nĩ nĩĩ-rĩ, nĩetĩkĩre kwandĩkithia watho wa kũgarũra marũa marĩa maatũmĩtwo nĩ Hamani mũrũ wa Hamedatha, ũcio Mũagagi, ũrĩa aaciirĩire na akĩandĩkithia nĩguo aniinithie Ayahudi mabũrũriinĩ marĩa mothe mũthamaki athamakaga. **6** Nĩ ũndũ-rĩ, ingĩhota atĩa gũkirĩrĩrĩria ngĩonaga ngero ĩrĩa ĩkũgerwo andũ akwa? Ingĩhota atĩa gũkirĩrĩrĩria kuona andũ a nyũmba yakwa makĩniinwo?" **7** Mũthamaki Ahasuerusu agĩcookeria Esiteri mũtumia wa mũthamaki na Moridekai ũrĩa Mũyahudi atĩrĩ, "Nĩ ũndũ Hamani nĩaciirĩire kũũragithia Ayahudi, indo ciake nĩndĩciheete Esiteri, na nĩ mamũcuurĩtie mũtĩigũrũ. **8** Na rĩrĩ, andĩkithiai uuge ũngĩ na rĩĩtwa rĩa mũthamaki wa gũteithia Ayahudi ta ũrĩa mũkuona kwagĩrĩire, na mũhũũre marũa macio mũhũũri na gĩcũhĩ kĩa mũthamaki, nĩ ũndũ gũtirĩ marũa mandĩkĩtwo na rĩĩtwa rĩa mũthamaki na makahũũrwo mũhũũri wa gĩcũhĩ gĩake mangĩgarũrwo." **9** O rĩmwe aandĩkimarũa a ũthamaki magĩĩtwo, mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ na ithatũ, mweri-inĩ wa gatatũ, mweri wa Sivani. Makĩandĩka watho wothe wa Moridekai kũrĩ Ayahudi na anene a mũthamaki, na abarũthi, na andũ arĩa maarĩ igweta a mabũrũri 127 matambũrũkĩte kuuma bũrũri wa Ahĩndĩ nginya bũrũri wa Kushi. Mawatho macio maandĩkirwo na mwandĩkĩre wa o bũrũri na rũthiomi rwa a andũ, o na kũrĩ Ayahudi na mwandĩkĩre na rũthiomi rwao. **10** Moridekai nĩandĩkithirie marũa na rĩĩtwa rĩa Mũthamaki Ahasuerusu, makĩhũũrwo mũhũũri wa gĩcũhĩ kĩa mũthamaki, na akĩmatũma na andũ arĩa maathiiaga mahaicĩte mbarathi, o arĩa maahaicaga mbarathi iria ciarĩ ihenya, nacio ciaciarĩtwo nĩ mbarathi cia mũthamaki. **11** Itua rĩu rĩa mũthamaki rĩgĩtĩkĩria Ayahudi a matũũra mothe marĩa manene kĩhooto gĩa kũngana megitĩre; maniine, na moorage, na mahukie mbũtũ o ciothe cia rũruka o ruothe kana bũrũri ũrĩa ũngĩmatharĩkĩra, o hamwe na andũ-a-nja na ciana ciao; na matahe indo cia thũ ciao. **12** Mũthenya ũrĩa wamũrirwo wa Ayahudi gwĩka ũguo mabũrũri-inĩ mothe ma Mũthamaki Ahasuerusu warĩ mũthenya wa ikũmi na ĩtatũ mweri wa ikũmi na ĩĩrĩ, naguo nĩ mweri wa Adari. **13** Kobi ya marũa macio ma itua rĩu yarĩ ĩheanwo ĩrĩ watho wa kũrũmĩrĩrwo mabũrũri-inĩ mothe, na itua rĩu rĩmenyithio andũ a ndũrĩrĩ ciothe, nĩguo Ayahudi mehaarĩrie mũthenya ũcio merĩhĩrie harĩ thũ ciao. **14** Atwari acio a marũa, mahaicĩte mbarathi cia mũthamaki, magĩthiĩ na ihenya nĩkũhĩkwo nĩ watho wa mũthamaki. Narĩo itua rĩu nĩrĩaheanirwo kũu nyũmbainĩ ya mũthamaki kũu Shushani. **15** Moridekai oimire mbere ya mũthamaki ekĩrĩte nguo cia ũthamaki cia rangi wa bururu na rangi mwerũ, na arĩ na tanji nene ya thahabu mũtwe, na akehumba nguo ndaaya ya rangi wa ndathi ya gatani ĩrĩa njega. Nao andũ a itũũra rĩa Shushani magĩkũngũĩra itua rĩu marĩ na gĩkeno. **16** Kũrĩ Ayahudi rĩu rĩarĩ ihinda rĩa gũkena, na kũigua wega na gũcanjamũka o na gũtĩĩka. **17** Thĩinĩ wa bũrũri o wothe o na thĩinĩ wa itũũra inene o rĩothe, kũrĩa guothe itua rĩu rĩa mũthamaki rĩatwarirwo, Ayahudi nĩmagĩire na gĩkeno na magĩcanjamũka, makĩruga maruga magĩkũngũĩra. Na andũ aingĩ a ndũrĩrĩ ingĩ makĩĩgarũra magĩĩtua Ayahudi tondũ nĩmanyiitĩtwo nĩ guoya wa gwĩtigĩra Ayahudi.

9 Kũrĩ mũthenya wa ikũmi na ĩtatũ mweri wa ikũmi na ĩĩrĩ, nĩguo mweri wa Adari, nĩrĩo itua rĩrĩa rĩathanĩtwo nĩ mũthamaki, rĩarĩ rĩhingio. Mũthenya ũcio, thũ cia Ayahudi nĩcierĩgĩrĩire kũmahoota, no rĩrĩ, gũkĩgarũrũkana, nao Ayahudi makĩgĩa na hinya gũkĩra arĩa maamathũire. **2** Ayahudi nĩmecookanĩrĩirie matũũra-inĩ mao manene mabũrũriinĩ mothe ma Mũthamaki Ahasuerusu, nĩgeetha matharĩkĩre acio mendaga kũmaniina. Gũtirĩ mũndũ ũngĩahotire kũmeetiiria, nĩ ũndũ ndũrĩrĩ icio ingĩ ciothe nĩciametigĩrire. **3** Nao andũ othe arĩa maarĩ igweta a mabũrũri macio, na anene a mũthamaki, na abarũthi, na arĩa mateithagĩrĩria mũthamaki gwathana magĩteithia Ayahudi, nĩ ũndũ nĩmanyiitĩtwo nĩ guoya wa gwĩtigĩra Moridekai. **4** Moridekai aarĩ mũndũ woĩkaine wega kũu nyũmba-inĩ ya ũthamaki; nayo ngumo yake ĩkĩhunja mabũrũri-inĩ macio mothe, nake agĩkĩrĩrĩria kũgĩa na hinya. **5** Ayahudi makĩhũũra thũ ciao ciothe na hiũ cia njora, magĩciũraga magĩciniina, na magĩĩka thũ ciao, o icio ciamathũire, o ũrĩa wothe mangĩendire gũciĩka. **6** Nyũmba-inĩ ya mũthamaki kũu Shushani, Ayahudi nĩmooragire na makĩniina andũ magana matano. **7** Ningĩ nĩmooragire Parishandatha, na Dalifoni, na Asipatha, **8** na Poratha, na Adalia, na Aridatha, **9** na Parimashata, na Arisai, na Aridai, na Vaizatha, **10** na nĩo ariũ ikũmi a Hamani mũrũ wa Hamedatha, ũrĩa warĩ thũ ya Ayahudi. No matiigana gũtaha indo ciao. **11** Mũigana wa andũ arĩa mooragĩirwo nyũmba-inĩ ya mũthamaki kũu Shushani nĩwakinyĩirio mũthamaki mũthenya o ro ũcio. **12** Nake mũthamaki akĩĩra Esiteri mũtumia wa mũthamaki atĩrĩ, "Ayahudi nĩmoragĩte na makaniina andũ magana matano o na ariũ ikũmi a Hamani thĩinĩ wa nyũmba ya ũthamaki kũu gĩikaro kĩrĩa kĩirigĩre gĩa Shushani. Hihi mekĩte atĩa mabũrũri-inĩ marĩa mangĩ ma mũthamaki? Atĩrĩrĩ, ihooya rĩaku nĩ rĩrĩkũ? Nĩũkũhingĩrio. Na nĩ ũndũ ũrĩkũ ũrooria ũheo? O naguo ũndũ ũcio nĩũkũheo." **13** Esiteri agĩcookia atĩrĩ, "Mũthamaki angĩona kwagĩrĩirerĩ, ĩtĩkĩria Ayahudi arĩa marĩ Shushani makaahingia itua rĩĩrĩ o na rũciũ, na ũreke ciimba cia ariũ ikũmi a Hamani igaacuurio mĩtĩ-igũrũ." **14** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki agĩathana gwĩkwo ũguo. Itua rĩkĩhĩtũkio kũu Shushani, nao magĩcuuria ciimba cia ariũ acio ikũmi a Hamani mĩtĩ-igũrũ. **15** Ayahudi arĩa maarĩ kũu Shushani magĩcookanĩrĩra hamwe mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri wa Adari, nao makĩũraga andũ magana matatũ kũu Shushani. No matiigana gũtaha indo ciao.

16 O mahinda macio-rĩ, Ayahudi arĩa angĩ maatigaire
mabũrũri-inĩ marĩa mũthamaki ũcio aathamakaga o nao
makĩũngana hamwe nĩguo meegitĩre, na meeyũkĩrĩrie
harĩ thũ ciao. Makĩũraga andũ ngiri mĩrongo mũgwanja
na ithano cia thũ ciao, no matiigana gũtaha indo ciao.
17 Ũndũ ũcio wekĩkire kũrĩ mũthenya wa ikũmi na ĩtatũ
mweri-inĩ wa Adari, na kũrĩ mũthenya wa ikũmi na
ĩna makĩhurũka, na makĩũtua mũthenya wa ndĩa na
wa gĩkeno. **18** Na rĩrĩ, Ayahudi arĩa maarĩ Shushani,
nĩmonganĩte mũthenya wa ikũmi na ĩtatũ na wa ikũmi
na ĩna, naguo mũthenya wa ikũmi na ĩtano makĩhurũka
na makĩũtua mũthenya wa ndĩa na wa gĩkeno. **19** Ũndũ
ũcio nĩguo ũtũmaga Ayahudi arĩa maatũũraga tũtũũra-
inĩ marũmie mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri wa
Adari, ũrĩ mũthenya wa gĩkeno na wa ndĩa, na mũthenya
wa kũheana iheo harĩ mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **20** Moridekai
nĩandĩkire maũndũ macio, na agĩtũmĩra Ayahudi othe
marũa kũndũ guothe mabũrũri-inĩ ma Mũthamaki
Ahasuerusu, marĩa maarĩ gũkuhĩ na marĩa maarĩ kũraya,
21 nĩguo makũngũyagĩre mũthenya wa ikũmi na ĩna,
na wa ikũmi na ĩtano wa mweri wa Adari o mwaka,
22 arĩ rĩo ihinda rĩrĩa Ayahudi meeyũkĩrĩirie kũrĩ thũ
ciao, o na arĩ guo mweri ũrĩa kĩeha kĩao gĩatuĩkire
gĩkeno, namo macakaya mao magĩtuĩka mũthenya wa
gũkũngũiya. Aamandĩkĩire marũmagie mĩthenya ĩyo ĩrĩ
mĩthenya ya ndĩa na ya gĩkeno, na ya kũheana iheo
cia irio harĩ mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na ya kũhe athĩĩni
iheo. **23** Nĩ ũndũ ũcio Ayahudi magĩtĩkĩra gũthiĩ na
mbere na gũkũngũĩra ũguo maambĩrĩirie, magekaga
ũrĩa Moridekai aamandĩkĩire. **24** Nĩgũkorwo Hamani
mũrũ wa Hamedatha, ũrĩa Mũagagi, o we thũ ya Ayahudi
othe, nĩathugundĩte gũũkĩrĩra Ayahudi amaniine, na
agĩcuuka puri (ũguo nĩ kuuga agĩcuuka mĩtĩ) nĩguo
monũhwo na maniinwo. **25** No rĩrĩa ũndũ ũcio wa hitho
wamenyekire nĩ mũthamaki, akĩruta watho mwandĩke
wa kuuga atĩ ũũru ũcio Hamani aathugundĩire Ayahudi
ũmũcookerere we mwene, o na atĩ we na ariũ ake
macuurio mĩtĩ-igũrũ. **26** (Nĩ ũndũ ũcio mĩthenya ĩyo
ĩgĩtwo Purimu kuumana na rĩĩtwa rĩu Puri.) Nĩ ũndũ wa
maũndũ mothe marĩa maandĩkĩtwo marũa-inĩ macio,
na nĩ ũndũ wa ũrĩa meyoneire na nĩ ũndũ wa maũndũ
marĩa maamakorire, **27** Ayahudi magĩĩtua kũgĩe mũtugo
wa kũrũmĩrĩrwo, nĩguo o ene, na njiaro ciao, na arĩa
othe mangĩtũũrania nao, marũmagie mĩthenya ĩyo yeerĩ
o mwaka mategũtĩĩrĩria, na njĩra ĩrĩa kwandĩkĩtwo, na
mahinda marĩa maatuĩtwo. **28** Mĩthenya ĩyo ĩtuĩke ya
kũririkanagwo na ĩmenyagĩrĩrwo nĩ njiarwa ciothe na
nyũmba ciothe, na mabũrũri-inĩ mothe na matũũra-inĩ
manene mothe. Na mĩthenya ĩyo ya Purimu ndĩkanaage
gũkũngũĩrwo nĩ Ayahudi, o na kana kĩririkano kĩayo
kĩage njiaro-inĩ ciao. **29** Nĩ ũndũ ũcio Esiteri, mũtumia
wa mũthamaki, mwarĩ wa Abihaili, marĩ na Moridekai
ũrĩa Mũyahudi, makĩandĩka marĩ na ũhoti wothe ũrĩa
maarĩ naguo, nĩguo mekĩre marũa macio ma keerĩ
meegiĩ Purimu hinya. **30** Nake Moridekai agĩtũmĩra
Ayahudi othe arĩa maarĩ mabũrũri-inĩ 127 ma ũthamaki
wa Ahasuerusu marũa, marĩ ciugo cia kũmeciiria wega
na kũmoomĩrĩria, **31** nĩgeetha marũmagie mĩthenya
ĩyo ya Purimu mahinda marĩa matuĩtwo, o ta ũrĩa
Moridekai ũrĩa Mũyahudi marĩ na Esiteri, mũtumia
wa mũthamaki maamatuĩrĩire, na o ta ũrĩa meetuĩrĩire
o ene, hamwe na njiaro ciao, ũhoro wĩgiĩ mahinda
mao ma kwĩhinga kũrĩa irio na gũcakaya. **32** Itua rĩu
rĩa kũrũmĩrĩrwo rĩa Esiteri nĩrĩekĩrire mawatho macio
maakoniĩ Purimu hinya, naguo watho ũcio ũkĩandĩkwo
mabuku-inĩ ma kĩririkano.

10 Na rĩrĩ, Mũthamaki Ahasuerusu nĩeetagia igooti
mabũrũri marĩa mothe aathanaga, o nginya
icigĩrĩra ciakuo cia kũraya. **2** Ha ũhoro wa ciĩko ciake cia
hinya na ũhoti, hamwe na ũhoro wothe wa ũnene wa
Moridekai, nginya harĩa mũthamaki aamũnenehetie-rĩ,
githĩ ti mwandĩke mabuku-inĩ ma maũndũ ma athamaki
a Media na Perisia? **3** Moridekai ũrĩa Mũyahudi aarĩ wa
keerĩ wathani-inĩ kuuma he Mũthamaki Ahasuerusu, na
nĩeetĩkĩrĩtwo nĩ Ayahudi ta mũnene wao, na agatĩĩka
mũno kũrĩ Ayahudi ao aingĩ, tondũ aacaragĩria andũ ake
maũndũ mega, na akaarĩrĩria kũgaacĩra kwa Ayahudi
othe.

Ayubu

1 Bũrũri-inĩ wa Uzu nĩ kwarĩ mũndũ watũire kuo
wetagwo Ayubu. Mũndũ ũcio ndaarĩ ũcuuke
ningĩ aarĩ mũndũ mũrũngĩrĩru; nĩetigĩrĩte Ngai na
agatheemaga maũndũ marĩa mooru. **2** Ayubu aarĩ
na ariũ mũgwanja na airĩtu atatũ, **3** ningĩ nĩ aarĩ
na ng'ondu 7,000, na ngamĩĩra 3,000, na ndegwa cia
kũigana kuohwo macooki 500, na ndigiri 500, na nĩ
aarĩ na ndungata nyingĩ mũno. Nĩwe warĩ mũndũ ũrĩa
mũnene mũno kũrĩ andũ arĩa angĩ othe a mwena wa
Irathĩro. **4** Ariũ ake nĩmagĩaga na iruga o mũndũ riita
rĩake gwake mũciĩ, na nĩmetaga aarĩ a nyina acio atatũ
nĩguo marĩĩanĩre na manyuuanĩre nao. **5** Na matukũ ma
maruga maathira, Ayubu nĩamatũmanagĩra moke nĩguo
amatherie. Nĩokagĩra rũciinĩ tene akaruta igongona rĩa
njino nĩ ũndũ wa o ũmwe wao, tondũ eeciiragia atĩrĩ,
"No gũkorwo ciana ciakwa nĩciĩhĩtie ikaruma Ngai na
ngoro." Ũcio nĩguo warĩ mũtũgo wa Ayubu wa mahinda
mothe. **6** Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe araika nĩmathiire
kũrũgama mbere ya Jehova, na Shaitani o nake agĩthiĩ
hamwe nao. **7** Nake Jehova akĩũria Shaitani atĩrĩ, "Uuma
kũ?" Nake Shaitani agĩcookeria Jehova atĩrĩ, "Nyuma
kũriũnga thĩ, o na gũcangacanga kuo kũndũ na kũndũ."
8 Ningĩ Jehova akĩũria Shaitani atĩrĩ, "Nĩũcũũranĩtie
ũhoro wa ndungata yakwa Ayubu? Ũkoona atĩ kũu
thĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩ ũhaana take; ndarĩ ũcuuke na
nĩmũrũngĩrĩru, mũndũ mwĩtigĩri-Ngai na ũtheemaga
maũndũ marĩa mooru?" **9** Shaitani agĩcookia atĩrĩ, "Kaĩ
Ayubu agĩĩtigagĩra Ngai o ro ũguo tũhũ? **10** Githĩ wee
ndũmũirigĩire na ũkamũrigiicĩria hamwe na nyũmba
yake, o hamwe na maũndũ make mothe? Nĩũrathimĩte
wĩra wa moko make, nĩ ũndũ ũcio ũhiũ wake na ndũũru
ciake ciyũrĩte bũrũri wothe. **11** No rĩrĩ, ta tambũrũkia
guoko gwaku ũhutie indo ciothe iria arĩ nacio, na ti-
itherũ ndarĩ hĩndĩ ategũkũruma o ũthiũ-inĩ waku."
12 Jehova akĩĩra Shaitani atĩrĩ, "No wega, indo ciothe
iria arĩ nacio nĩndaciiga moko-inĩ maku, nowe mwene
ndũkanamũhutie." Nake Shaitani akiuma hau mbere
ya Jehova. **13** Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe hĩndĩ ĩrĩa ariũ
na aarĩ a Ayubu maarĩĩaga na makanyua ndibei kwa
mũrũ wa nyina wao ũrĩa mũkũrũ-rĩ, **14** mũkinyia-
ũhoro agĩkora Ayubu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndegwa nĩkũrĩma
ikũrĩmaga na mĩraũ, nacio ndigiri ikũrĩĩaga o hau
hakuhĩ, **15** nao andũ a Sabea macitharĩkĩra na macitaha.
Ndungata nacio maciũraga na rũhiũ rwa njora, na no
niĩ nyiki ndahonoka, ndagĩũka gũkũrehere ũhoro!" **16** O
akĩaragia-rĩ, mũkinyia-ũhoro ũngĩ agĩũka, akiuga atĩrĩ,
"Mwaki wa Ngai uumire na igũrũ na wacina ng'ondu o na
ndungata waniina biũ; no niĩ nyiki ndahonoka, ndagĩũka
gũkũrehere ũhoro!" **17** O akĩaragia-rĩ, mũkinyia-ũhoro
ũngĩ agĩũka, akiuga atĩrĩ, "Akalidei meyũmba mbũtũ
ithatũ, maatharĩkĩra ngamĩĩra ciaku na macitaha,
maathiĩ nacio. Ndungata nacio maciũraga na rũhiũ rwa
njora; na no niĩ nyiki ndahonoka, ndagĩũka gũkũrehere
ũhoro!" **18** O akĩaragia-rĩ, mũkinyia-ũhoro o ũngĩ agĩũka,
akiuga atĩrĩ, "Ariũ na aarĩ aku mekũrĩĩaga, makĩnyuuaga
ndibei kwa mũrũ wa nyina wao ũrĩa mũkũrũ; **19** na
rĩrĩ, o hĩndĩ ĩyo rũhuho rũnene rwahurutana ruumĩte
werũ-inĩ, na ruo rwahũũra nyũmba ĩyo koine ciayo
inya, yamomoka, yamagwĩra maakua; na no niĩ nyiki
ndahonoka, ndagĩũka gũkũrehere ũhoro!" **20** Nake
Ayubu aigua-ũhoro ũcio, akĩrũgama, agĩtembũranga
nguo yake ya igũrũ, na akĩenjwo mũtwe. Agĩcooka
akĩgũithia thĩ, akĩhooya Ngai, **21** akiuga atĩrĩ: "Ndoimire
nda ya maitũ ndĩ njaga, na ngoima thĩ ĩno ndĩ njaga.
Nĩ Jehova waheanire, na nĩ Jehova wacookera: rĩĩtwa
rĩa Jehova rĩrogoocwo." **22** Thĩinĩ wa maũndũ macio
mothe-rĩ, Ayubu ndaigana kwĩhia na ũndũ wa gũtuĩra
Ngai mahĩtia.

2 Ningĩ nĩ kwarĩ mũthenya ũngĩ araika maathiire
kũrũgama mbere ya Jehova, na Shaitani o nake
agĩthiĩ hamwe nao kũrũgama mbere yake. **2** Nake
Jehova akĩũria Shaitani atĩrĩ, "Uuma kũ?" Nake Shaitani
agĩcookeria Jehova atĩrĩ, "Nyuma kũriũnga thĩ o
na gũcangacanga kuo kũndũ na kũndũ." **3** Ningĩ
Jehova akĩũria Shaitani atĩrĩ, "Nĩũcũũranĩtie ũhoro
wa ndungata yakwa Ayubu? Ũkoona atĩ kũu thĩ gũtirĩ
mũndũ ũhaana take; ndarĩ ũcuuke na nĩ mũrũngĩrĩru,
mũndũ mwĩtigĩri-Ngai na ũtheemaga maũndũ marĩa
mooru. Ningĩ no arũmĩtie wĩhokeku wake, o na gũtuĩka
nĩwaningĩrĩirie ndĩmwanange hatarĩ gĩtũmi." **4** Nake
Shaitani agĩcookeria Jehova, akiuga atĩrĩ, "Gĩkonde
kĩrĩhagwo na gĩkonde! Mũndũ no arute indo ciake
ciothe nĩguo ahonokie muoyo wake. **5** No rĩrĩ, ta
tambũrũkia guoko gwaku ũhutie mahĩndĩ na nyama
cia mwĩrĩ wake, na ti-itherũ ndarĩ hĩndĩ ategũkũruma
o ũthiũ-inĩ waku." **6** Nake Jehova akĩĩra Shaitani
atĩrĩ, "No wega, rĩu arĩ moko-inĩ maku; no ndũkahutie
muoyo wake." **7** Nĩ ũndũ ũcio Shaitani akiuma hau
mbere ya Jehova, akĩnyamaria Ayubu na ironda ciarĩ na
ruo mũno kuuma makinya ma magũrũ make nginya
mũtwe. **8** Nake Ayubu akĩoya gacere ka nyũngũ ethũage
nako, agĩikara thĩ harĩa haitagwo mũhu. **9** Nake
mũtumia wake akĩmũũria atĩrĩ, "Anga no ũrũmĩtie
wĩhokeku waku o na rĩu? Ruma Ngai wĩkuĩre!" **10** Nake
Ayubu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Wee ũraaria ta mũndũ-
wa-nja mũkĩĩgu. Kaĩ turĩkĩamũkagĩra o maũndũ mega
kuuma kũrĩ Ngai, na tũtiamũkĩre mathĩĩna?" Thĩinĩ
wa maũndũ macio mothe-rĩ, Ayubu ndaigana kwĩhia
thĩinĩ wa mĩario yake. **11** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa arata
atatũ a Ayubu, nĩo Elifazu ũrĩa Mũtemaani, na Bilidadi
ũrĩa Mũshuhi, na Zofaru ũrĩa Mũnaamathi, maaiguire
mathĩĩna marĩa mothe maakorete Ayubu-rĩ, makĩgĩa
gĩathĩ, makiuma o mũndũ gwake na magĩcemania nĩguo
mathiĩ makamũcakaithie o makĩmũhooreragia. **12** Rĩrĩa
maamuonire marĩ o haraaya-rĩ, makĩrigwo nĩwe nĩ
ũrĩa aahaanaga; makĩambĩrĩria kũrĩra maanĩrĩire, na
magĩtembũranga nguo ciao, o na makĩĩhurĩria rũkũngũ
mĩtwe. **13** Ningĩ magĩcooka magĩikara thĩ hamwe
nake matukũ mũgwanja, mũthenya na ũtukũ, na gũtirĩ
mũndũ wamwaragĩria kiugo o na kĩmwe, nĩgũkorwo
nĩmoonire atĩ kũnyamarĩka gwake kwarĩ kũnene mũno.

3 Thuutha wa matukũ macio, Ayubu agĩtumũra kanua,
akĩruma mũthenya ũrĩa aaciarirwo. **2** Akiuga atĩrĩ: **3**
"Mũthenya ũrĩa niĩ ndaciarirwo ũroora, o na ũtukũ ũcio
kwerirwo atĩrĩ, 'Mũtumia nĩaciara mwana wa kahĩĩ!' **4**
Mũthenya ũcio-rĩ, ũrotuĩka o nduma; Ngai arĩ igũrũ

aroaga kũũrũmbũiya; mũthenya ũcio ũroaga gũthererwo nĩ ũtheri. **5** Mũthenya ũcio ũrokĩĩnyiitĩrwo nĩ nduma nene na kĩĩruru gĩa gĩkuũ; ũrohumbĩrwo nĩ itu; nduma îrotooria ũtheri waguo. **6** Ũtukũ ũcio-rĩ, ũronyiitwo nĩ nduma ndumanu; ũroaga gũtaranĩrio na mĩthenya îrĩa îngĩ ya mwaka, o na kana ũtarwo harĩ mweri o na ũrĩkũ. **7** Ũtukũ ũcio ũrothaata; o na gũtikanoigwo ngemi ũtukũ ũcio. **8** Arĩa marumaga mĩthenya maroruma mũthenya ũcio, o acio moĩ kwarahũra nyamũ îrĩa îĩtagwo Leviathani. **9** Njata ciaguo cia rũciinĩ irotuĩka nduma; ũroeterera ũtheri na wage kũwona, o na ũroaga kuona ruoro rũgĩtema, **10** nĩ ũndũ ndũigana kũhinga mĩrango ya nda ya maitũ, na ndũigana kũgirĩrĩria maitho makwa kuona thĩĩna. **11** "Ndaagire gũkua ngĩciarwo nĩkĩ? Ndaagire gũkua ngiuma nda nĩkĩ? **12** Ndaamũkĩrirwo maru-inĩ nĩkĩ? Ndaamũkĩrirwo nyondo-inĩ atĩ nĩguo nyongithio nĩkĩ? **13** Nĩgũkorwo rĩu ingĩkomete ndĩ na thayũ; rĩu ingĩrĩ toro hurũkĩte **14** hamwe na athamaki na aheani kĩrĩra a gũkũ thĩ arĩa meeyakiire kũndũ kũrĩa kwanangĩku rĩngĩ, **15** o hamwe na aathani arĩa maarĩ na thahabu, o arĩa maiyũrĩtie nyũmba ciao betha. **16** Ningĩ-rĩ, nĩ kĩĩ kĩagiririe thikwo tĩĩri-inĩ ta kĩhuno o na kana ta gakenge karĩa gatoonire ũtheri wa riũa? **17** Kũu andũ arĩa aaganu nĩmatigĩte kũnyamarĩka, na kũu arĩa anogu nĩmahurũkĩte. **18** Kũu-rĩ, mĩgwate o nayo nĩĩkenagĩra kwaraha kwayo; nĩĩtigĩte kũigua kĩgũthũko kĩa nyabaara ya ngombo. **19** Andũ arĩa anini na arĩa anene othe marĩ kuo, nayo ngombo nĩĩrekereirio kuuma kũrĩ mũmĩathi. **20** "Nĩ kĩĩ gĩtũmaga andũ arĩa marĩ na mĩnyamaro maheo ũtheri, naguo muoyo ũkaheo arĩa marĩ na ruo rwa ngoro, **21** o acio meriragĩria gĩkuũ na gĩtingĩũka, o arĩa magĩcaragia gũkĩra kĩndũ kĩa goro kĩrĩa kĩhithe, **22** acio maiyũragwo nĩ gĩkeno magakena maakinya mbĩrĩra? **23** Nĩ kĩĩ gĩtũmaga muoyo ũheo mũndũ ũũrĩte njĩra, o ũcio mũhingĩrĩrie nĩ Ngai? **24** Nĩ ũndũ handũ ha ndĩe irio, no kuumwo nyumagwo nĩ ngoro; nakuo gũcaaya gwakwa gũiitĩkaga ta maaĩ. **25** Ũndũ ũrĩa ndeetigagĩra nĩũngorete; ũndũ ũrĩa wamakagia mũno nĩguo ũnginyĩrĩire. **26** Ndionaga thayũ, o na kana ngahoorera; ndionaga ũhurũko, no mĩnyamaro."

4 Nake Elifazu ũrĩa Mũtemaani agĩcookia, akĩmũũria atĩrĩ: **2** "Mũndũ angĩgeria gũkũgwetera koigo kamwe-rĩ, hihi wamũkirĩrĩrĩria? No rĩrĩ, nũũ ũngĩhota kwĩgirĩrĩrĩria kwaria? **3** Ririkana ũrĩa wanataara andũ aingĩ, na ũrĩa wanekĩra moko marĩa maregeru hinya. **4** Ciugo ciaku cianatiirĩrĩra arĩa manahĩngwo makenda kũgũa; nĩwe wanekĩra maru marĩa magondoku hinya. **5** No rĩu-rĩ, nĩũkoretwo nĩ thĩĩna, nawe ũkoorwo nĩ hinya; ũhũũrĩtwo, nawe ũkanyiitwo nĩ kĩmako. **6** Githĩ wĩtigĩri Ngai waku tiguo wagĩrĩirwo gũtuĩka ũũmĩrĩru waku, nayo mĩthiĩre yaku ĩtarĩ ũcuuke-rĩ, githĩ tiyo mwĩhoko waku? **7** "Ta wĩcũũranie atĩrĩ: Nĩ mũndũ ũrĩkũ wanathĩĩnĩka atekĩte ũũru? Nĩ kũ andũ arĩa arũngĩrĩru marĩ maniinwo? **8** Niĩ ũrĩa nyonete-rĩ, nĩ atĩ andũ arĩa marĩmaga ũũru, na arĩa mahaandaga thĩĩna-rĩ, maũndũ macio no mo magethaga. **9** Manangagwo nĩ mĩhũmũ ya Ngai; makaniinwo nĩ kĩhuhũkanio kĩa marakara make. **10** Mĩrũũthi no ĩrume na ĩrarame, no magego ma mĩrũũthi ĩyo mĩnene nĩmakoinangwo. **11** Mũrũũthi nĩũkuaga nĩ kwaga gĩa kũguĩma, nacio ciana cia mũrũũthi wa mũgoma ikahurunjũka. **12** "Nĩ kũrĩ kohoro karanginyĩire na hitho, namo matũ makwa marakaigua gakĩhehanwo. **13** Ũtukũ ngĩĩcũũrania ũhoro wa cioneki cia kũmakania, ũtukũ rĩrĩa andũ makoragwo marĩ toro mũnene, **14** ngĩnyiitwo nĩ guoya na kũinaina, namo mahĩndĩ makwa mothe magĩthingitha. **15** O hĩndĩ îyo roho ũraahĩtũkĩra o ũthiũ-inĩ wakwa, nacio njuĩrĩ cia mwĩrĩ wakwa irambarara. **16** Roho ũcio ũrarũgama, no ndinahota kũmenya ũrĩa ũratarĩĩ. Mbere yakwa hararũgama mũhianĩre wa kĩndũ, ndĩracooka ndĩraigua gũkĩario na mĩheehũ gũkĩũrio atĩrĩ, **17** 'Mũndũ wa gũkua-rĩ, aahota gũtuĩka mũthingu gũkĩra Ngai? Mũndũ aahota gũtuĩka mũtheru gũkĩra Mũmũũmbi? **18** Angĩkorwo Ngai ndangĩhota kwĩhoka ndungata ciake-rĩ, na angĩkorwo nĩonaga araika ake marĩ na mahĩtia-rĩ, **19** githĩ to oone mahĩtia maingĩ mũno ma andũ arĩa matũũraga nyũmba cia ndoro, acio mĩthingi yao îrĩ rũkũngũ-inĩ, acio mamemendagwo na ihenya gũkĩra kĩĩhuruta! **20** Kuuma rũciinĩ nginya hwaĩ-inĩ moinangagwo tũcunjĩ; magathira tene na tene matekũrũmbũiyo. **21** Githĩ mĩkanda ya hema yao ndĩmunyũrĩtwo, nĩguo makue matarĩ na ũũgĩ?'

5 "Wenda gwĩtana, ĩtana, no rĩrĩ, nũũ ũngĩgwĩtĩka? Nĩ ũrĩkũ wa arĩa atheru ũngĩũrĩra kũrĩ we? **2** Rũng'athio rũũragaga kĩrimũ, naguo ũiru ũkooraga mũndũ ũrĩa mũkĩĩgu. **3** Niĩ mwene nĩnyonete kĩrimũ gĩkĩgĩa na mĩri, no-o rĩmwe nyũmba yakĩo ĩkĩrumwo. **4** Ciana ciake nĩiraihanĩrĩirie na ũgitĩri, ihatĩrĩirio igooti-inĩ itarĩ na mũndũ wa gũciciirĩrĩra. **5** Ũrĩa mũhũtu arĩĩaga magetha make, amoyaga o na marĩ mĩigua-inĩ, nao arĩa anyootu makahũmagĩra ũtonga wao. **6** Nĩgũkorwo hatĩka ndĩkunũkaga kuuma thĩ, kana thĩĩna ũkamera tĩĩri-inĩ. **7** No rĩrĩ, mũndũ aciaragwo arĩ wa kuonaga thĩĩna, o ta ũrĩa na ma thandĩ cia mwaki irathũkaga na igũrũ. **8** "No rĩrĩ, korwo nĩ niĩ ingĩthaitha Mũrungu; ingĩneana ciira wakwa kũrĩ we. **9** We ekaga maũndũ ma magegania marĩa mataangĩmenyeka, na akaringa ciama itangĩtarĩka. **10** Nĩwe uuragĩria thĩ mbura; na nĩwe ũrehagĩra bũrũri maaĩ. **11** Arĩa menyiihagia nĩwe ũmatũũgagĩria, nao arĩa marĩ na kĩeha moyagwo na igũrũ makagitĩrwo. **12** Nĩwe ũthaatagia mĩbango ya arĩa marĩ waara, nĩgeetha moko mao matikagĩe na ũhootani. **13** Nĩanyiitaga arĩa oogĩ waara-inĩ wao, namo mathugunda ma arĩa oingumania akaameheria biũ. **14** Nduma îmakoraga kũrĩ o mũthenya; mũthenya barigici makahambataga taarĩ ũtukũ. **15** Nĩahonokagia arĩa abatari kuuma kũrĩ rũhiũ rwa njora rũrĩa rũrĩ tũnua-inĩ twao; amahonokagia moko-inĩ ma arĩa marĩ hinya. **16** Nĩ ũndũ ũcio athĩĩni makagĩa na kĩĩrĩgĩrĩro, naguo ciira ũtarĩ wa kĩhooto ũgatumia kanua. **17** "Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũrũngagwo nĩ Ngai; nĩ ũndũ ũcio ndũkamene irũithia rĩa Mwene-Hinya-Wothe. **18** Nĩgũkorwo nĩagurararagia, no rĩrĩ, acookaga akooha nguraro îyo wega; nĩatiihanagia, no moko make no mo mahonanagia. **19** Nĩagagũteithũra harĩ mĩtino ĩtandatũ; o na ĩrĩ mũgwanja-rĩ, gũtirĩ ũũru ũgaagũkora. **20** Hĩndĩ ya ng'aragu nĩagagũkũũra kuuma kũrĩ gĩkuũ, ningĩ hĩndĩ ya mbaara agũkũũre ndũkooragwo na rũhiũ rwa njora.

21 Nĩũkagitĩrwo harĩ rũcamiũ rwa rũrĩmĩ, na ndũgetigĩra
hĩndĩ ĩrĩa mwanangĩko ũgooka. **22** Nĩũgathekerera
mwanangĩko na ng'aragu, na ndũgetigĩra nyamũ cia
gũkũ thĩ. **23** Nĩgũkorwo nĩũkagĩa na kĩrĩkanĩro na
mahiga ma werũ-inĩ, nacio nyamũ cia gĩthaka itũũre
irĩ na thayũ nawe. **24** Nawe ũikarage ũũĩ atĩ hema
yaku nĩ ngitĩre; nawe nĩũkooya ithabu rĩa indo ciaku
ũkore hatirĩ kĩndũ kĩũrĩte. **25** Nĩũkamenya atĩ ciana
ciaku nĩikaingĩha, nacio njiaro ciaku cingĩhe o ta nyeki
ya gũkũ thĩ. **26** Ũgaathiĩ mbĩrĩra-inĩ ũrĩ o na hinya,
ũhaana ta itĩĩa cia ngano ĩgethetwo hĩndĩ ya magetha.
27 "Nĩtũtuĩrĩtie ũhoro ũyũ, na nĩ wa ma. Nĩ ũndũ ũcio
kĩũigue na ũũmenye wee mwene."

6 Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ: **2** "Naarĩ korwo ruo
rũrũ ndĩ naruo rwathimwo, nayo mĩnyamaro ĩno ndĩ
nayo yothe ĩigĩrĩrwo ratiri igũrũ! **3** Ti-itherũ yakorwo
ĩrĩ mĩritũ gũkĩra mũthanga ũrĩa ũrĩ maria-inĩ marĩa
manene; na nĩkĩo ndĩrahiũhire kwaria. **4** Mĩguĩ ya
Mwene-Hinya-Wothe nĩĩndoonyete, naguo roho wakwa
nĩũranyua ũrũrũ wayo; maũndũ ma kũmakania mũno
ma Ngai nĩmerekeirio harĩ niĩ. **5** Njagĩ ya werũ-inĩ-rĩ,
nĩyaanagia rĩrĩa ĩrĩ na nyeki ya kũrĩa, kana ndegwa
ĩkaania rĩrĩa ĩtuĩrĩirwo? **6** Irio itarĩ mũcamo nĩ irĩĩkaga
itekĩrĩtwo cumbĩ? Mũruru wa itumbĩ ũrĩa mwerũ-
rĩ, nĩ urĩ mũrĩo? **7** Niĩ ndingĩcihutia; irio ta icio no
itũme njire ngoro. **8** "Naarĩ korwo ndaheo ũndũ ũrĩa
ndĩrahooya, korwo Ngai aahe ũndũ ũrĩa ndĩrerirĩria,
9 naguo nĩ atĩ Ngai eetĩkĩre kũũmemenda, arekererie
guoko gwake kũũniine! **10** Hĩndĩ ĩyo no ngĩe na ũndũ wa
kũũhooreria, ũndũ wa gĩkeno ruo-inĩ rũrũ rũtarathira,
atĩ niĩ ndikaanĩte ciugo cia Ũrĩa Mũtheru. **11** "Ndĩ na
hinya ũrĩkũ atĩ nĩguo njikare ndĩ na mwĩhoko? Ndĩ
na kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩkũ atĩ nĩguo ngirĩrĩrie? **12** Niĩ ndĩ
hinya ta ihiga? Mwĩrĩ wakwa nĩ wa gĩcango? **13** Niĩ
ndĩ na hinya wa gwĩteithia, kuona atĩ rĩu nĩndunyĩtwo
ũhootani? **14** "Mũndũ ũtarĩ na kĩĩrĩgĩrĩro aagĩrĩire
gũteithio nĩ arata ake, o na angĩkorwo nĩatiganĩirie
ũhoro wa gwĩtigĩra Ũrĩa Mwene-Hinya-Wothe. **15**
No ariũ a baba maagĩte kwĩhokeka o ta tũrũũĩ tũrĩa
tũhũaga, ningĩ o ta tũrũũĩ tũrĩa tũiyũraga tũkoina, **16**
rĩrĩa tũirĩtio nĩ mbarabu ĩgĩtweka, na tũkaiyũrwo nĩ
tharunji ĩrĩa ĩratweka, **17** no rĩrĩ, tũtithereraga rĩrĩa
kwara, na hĩndĩ ya ũrugarĩ tũkahũa mĩtaro-inĩ yatuo.
18 Ikundi cia agendi nĩithaamaga njĩra ciacio, ikambata
werũ-inĩ, igathirĩra kuo. **19** Ikundi cia agendi cia Tema
icaragia maaĩ, agendi a wonjoria a Sheba makamacaria
marĩ na mwĩhoko. **20** Magathĩĩnĩka, tondũ makoretwo
marĩ na kĩĩrĩgĩrĩro; no maakinya ho magakora hatirĩ
kĩndũ. **21** O na inyuĩ-rĩ, mũtuĩkĩte andũ matangĩheana
ũteithio; muonaga ũndũ wa kũmakania mũgetigĩra. **22**
Niĩ-rĩ, nĩ ndĩ ndoiga atĩrĩ: 'Heanai kĩndũ nĩ ũndũ wakwa,
ngũũrai na indo cianyu, **23** honokiai guoko-inĩ gwa
thũ, ngũũrai kuuma moko-inĩ ma arĩa matarĩ tha'? **24**
"Atĩrĩrĩ, ndutaai ũhoro na nĩngũkira; nyonereriai harĩa
hĩtĩtie. **25** Kaĩ ciugo cia ma irĩ ruo-ĩ! No rĩrĩ, ngarari
cianyu nĩ kĩhooto kĩrĩkũ irarehe? **26** Anga mũrenda
kũruta mahĩtia ũrĩa njugĩte, mũgatua ciugo cia mũndũ
ũũmĩirwo tha taarĩ rũhuho? **27** Inyuĩ o na no mũcuukĩre
mwana wa ngoriai mĩtĩ, na mwendie mũrata wanyu.
28 "No rĩu-rĩ, ndamũthaitha mwĩtĩkĩre kũndora. Anga
no ngĩheenanie o maitho-inĩ manyu? **29** Mwĩcũraniei
nĩguo mũtikogomie kĩhooto; njookererai, nĩgũkorwo
wĩhokeku wakwa nĩguo ũraarũithio. **30** Nĩ kũrĩ wĩhia
ũrĩ mĩromo-inĩ yakwa? Anga kanua gakwa gatingĩhota
gũkũũrana maũndũ ma rũmena?

7 "Githĩ mũndũ ndakoragwo na ũtungata mũritũ gũkũ
thĩ? Githĩ matukũ make matihaana o ta ma mũndũ
mwandĩke wĩra? **2** O ta ngombo ĩkwĩrirĩria ciĩruru cia
hwaĩ-inĩ, o na kana ta mũndũ mwandĩke ũgũthethũkĩra
mũcaara wake-rĩ, **3** ũguo nĩguo niĩ ngaĩirwo mĩeri ya
tũhũ, na ngatuĩrwo atĩ ũtukũ ndaarage ndĩ na kĩeha. **4**
Rĩrĩa ndakoma ndĩyũragia atĩrĩ, 'Ndĩrĩũkĩra rĩ?' Ũtukũ
ũkaraiha, na ngaraara ngĩĩgarũra nginya gũgakĩa. **5**
Mwĩrĩ wakwa ũiyũrĩtwo nĩ igunyũ na ngũcĩ, nakĩo
gĩkonde gĩakwa gĩatũkangĩte na gĩgatogota. **6** "Matukũ
makwa maraathira na ihenya rĩkĩrĩte rĩa kanyamũ karĩa
gakonjithanagia uuthi ngoora ĩgĩtumwo, magagĩkinya
mũthia itarĩ na kĩĩrĩgĩrĩro. **7** Wee Ngai-rĩ, ririkana atĩ
muoyo wakwa no ta mĩhũmũ; namo maitho makwa
matigacooka kuona ũndũ mwega rĩngĩ. **8** Riitho rĩrĩa
rĩranyona rĩtigacooka kũnyona rĩngĩ; mũkaanjaria, no
ndigakorwo ho. **9** O ta ũrĩa itu rĩthiiaga rĩkabuĩria, ũguo
noguo ũrĩa ũthiiaga mbĩrĩra-inĩ atacookaga kuoneka.
(Sheol h7585) **10** Ndagacooka kũinũka gwake mũciĩ; harĩa
aaikaraga ndagacooka kuonwo ho. **11** "Nĩ ũndũ ũcio-rĩ,
ndigũkira; ngwaria nĩ ũndũ wa ũrĩa roho wakwa ũrĩ
na ruo, ndĩtetere nĩ ũndũ wa ũrĩa ngoro yakwa ĩrĩ na
marũrũ. **12** Niĩ-rĩ, ndĩ iria rĩa maaĩ, kana nyamũ ĩrĩa nene
ĩtũũraga iria thĩinĩ kũrĩa kũriku, atĩ nĩkĩo nangagĩrwo?
13 Rĩrĩa ngwĩciiria ũrĩrĩ wakwa nĩguo ũkũũhooreria,
na atĩ gĩtanda gĩakwa no kĩĩniinĩre gũteta-rĩ, **14** o na
hĩndĩ ĩyo ũũmakagia na irooto, o na ũkanjiguithia guoya
na cioneki, **15** nĩ ũndũ ũcio ngathuura kaba gũitwo,
na gĩkuũ, handũ ha gũikara na mwĩrĩ ũyũ wakwa. **16**
Nĩthũire muoyo wakwa; ndikwenda gũtũũra nginya
tene. Tigana na niĩ tondũ matukũ makwa no ma tũhũ.
17 "Mũndũ-rĩ, akĩrĩ kĩ, tondũ ũmwĩkĩrĩire ũguo, na
ũkamũrũmbũyia mũno ũguo, **18** atĩ ũmũthuthuuragia
ngoro o rũciinĩ, na ũkamũgeragia mahinda mothe?
19 Kaĩ gũtarĩ hĩndĩ ũgaatiga gũikara ũndorete, kana
ũtigane na niĩ o na kahinda kanini? **20** Angĩkorwo
nĩnjĩhĩtie-rĩ, nĩ atĩa niĩ ngwĩkĩte, Wee mũrori wa andũ?
Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũnjorote? Kaĩ nduĩkĩte mũrigo harĩwe?
21 Nĩ kĩĩ kĩragiria ũnjohere mahĩtia makwa na ũndekere
mehia makwa? Nĩgũkorwo ndĩ hakuhĩ gũkoma tĩĩri-inĩ;
nawe nĩũkanjaria no ndigakorwo ho."

8 Nake Bilidadi ũrĩa Mũshuhi agĩcookia, akĩũria atĩrĩ:
2 "Nĩ nginya rĩ ũgũikara ũkĩaragia maũndũ ta macio?
Ciugo ciaku no ta inegene rĩa rũhuho rũkĩhurutana. **3**
Mũrungu-rĩ, nĩogomagia ciira wa kĩhooto? Ũcio Mwene-
Hinya-Wothe nĩogomagia ũndũ ũrĩa ũrĩ wa ma? **4** Rĩrĩa
ciana ciaku ciamwĩhĩirie-rĩ, nĩacirekereirie iherithio nĩ
ũndũ wa mehia ma cio. **5** No rĩrĩ, wee ũngĩcũthĩrĩria
Mũrungu na wĩthaithanĩrĩre harĩ Ũcio Mwene-Hinya-
Wothe, **6** ũngĩkorwo ũrĩ mũtheru na mũrũngĩrĩru-rĩ,
o na rĩu no arahũke nĩ ũndũ waku nĩguo agũcookie
handũ harĩa hakwagĩrĩire. **7** O na gũtuĩka kĩambĩrĩria
gĩaku no kĩoneke kĩrĩ kĩnini, thuutha-inĩ nĩũkagaacĩra

mũno. **8** "Ũria ũhoro harĩ njiarwa cia tene, na ũtuĩrie maũndũ marĩa maithe mao meerutire, **9** nĩgũkorwo ithuĩ tũraciarirwo o ro ira na tũtirĩ ũndũ tũũĩ, namo matukũ maitũ ma gũikara gũkũ thĩ no ta kĩĩruru. **10** Acio githĩ to makũrute na makũhe ũhoro? Acio githĩ to maarie ũhoro marĩ na ũmenyo? **11** Irura-rĩ, no rĩkũre handũ hatarĩ itomboya? Ithanjĩ-rĩ, no rĩtheereme handũ hatarĩ maaĩ? **12** Rĩngĩkũrĩra handũ hatarĩ maaĩ rĩũmaga narua gũkĩra nyeki, o na rĩtakinyĩte rĩa gũtuuo. **13** Ũcio nĩguo mũthia wa arĩa othe mariganagĩrwo nĩ Mũrungu; ũguo no ta guo mwĩhoko wa arĩa matooĩ Ngai ũthiraga. **14** Kĩrĩa ehokete no kĩndũ kĩhũthũ; kĩrĩa egiritanagia nakĩo no ta rũrenda rwa mbũmbũĩ. **15** Etiiranagia na rũrenda rwake, naruo rũgatuĩka; akenyiitĩrĩra harĩ ruo, no rũtingĩmũtiirĩrĩra. **16** Ahaana ta mũtĩ ũitĩrĩirio maaĩ wega ũrĩ riũa-inĩ, ũtambũrũkĩtie thuuna ciaguo mũgũnda-inĩ; **17** mĩri yaguo ĩithiororokeirie kĩhumbu kĩa mahiga, na ĩcaragia ha kwĩgwatĩrĩra rwaro-inĩ rwa mahiga. **18** No rĩrĩa wakũũrwo harĩa ũraarĩ-rĩ, handũ hau hagakaana mũtĩ ũcio, hakoiga atĩrĩ, 'Niĩ ndirĩ ndakuona.' **19** Ti-itherũ muoyo waguo ũmaga ũgathira, naho hau tĩĩri-inĩ ũcio hagakũra mĩtĩ ĩngĩ. **20** "Ti-itherũ Mũrungu ndangĩrega mũndũ ũtarĩ ũcuuke, kana ekĩre moko ma arĩa mekaga ũũru hinya. **21** Na rĩrĩ, no arĩiyũria kanua gaku mĩtheko, nayo mĩromo yaku yanĩrĩre nĩ gũkena. **22** Thũ ciaku nĩĩkahumbwo thoni, nacio hema cia arĩa aaganu itigacooka kuonwo."

9 Ningĩ Ayubu agĩcookia, akiuga atĩrĩ: **2** "Ti-itherũ nĩnjũũĩ ũhoro ũcio nĩ wa ma. No rĩrĩ, mũndũ angĩhota atĩa gũkorwo arĩ mũthingu mbere ya Mũrungu? **3** O na korwo mũndũ enda gũkararania na Ngai-rĩ, ndangĩhota kũmũcookeria kĩũria o na kĩmwe harĩ ciũria ngiri. **4** Ũũgĩ wake nĩ mũingĩ mũno, na ũhoti wake nĩ mũnene. Nũũ wanaregana nake akĩgaacĩra? **5** Eeheragia irĩma itekũmenya, na agacing'aũrania nĩ kũrakara. **6** Athingithagia thĩ ĩkoima handũ hayo, na akainainia itugĩ ciayo. **7** Aathaga riũa rĩkaaga kũratha; nake agiragĩrĩria ũtheri wa njata. **8** Nĩwe watambũrũkirie igũrũ arĩ o wiki, na athiiaga agĩkinyangaga makũmbĩ ma iria. **9** Nĩwe Mũũmbi wa njata iria ciĩtagwo Nduba, na Karaũ, na Kĩrĩmĩra, o na ikundi cia njata cia mwena wa gũthini. **10** Nĩekaga magegania matangĩmenyeka, na akaringa ciama itangĩtarĩka. **11** Rĩrĩa aahĩtũkĩra harĩa ndĩ, ndingĩmuona; o na rĩrĩa aathiĩra harĩa ndĩ ndimenyaga. **12** Angĩgutha kĩndũ-rĩ, nũũ ũngĩhota kũmũgiria? Nũũ ũngĩmũũria atĩrĩ, 'Nĩ atĩa ũreka?' **13** Ngai ndahingagĩrĩria marakara make; o na arĩa maateithagĩrĩria Rahabu nĩmamũinamagĩrĩra. **14** "Niĩ-rĩ, ndaakĩhota atĩa kũmũkararia? Ingĩruta kũ ciugo cia kũmũcookeria? **15** O na korwo ndihĩtĩtie-rĩ, ndingĩhota kũmũcookeria ũndũ; ũrĩa ingĩika no gũthaitha ingĩthaitha Mũnjiirithia anjiguĩre tha. **16** O na ingĩamwĩtire nake anjĩtĩke-rĩ, ndingĩĩtĩkia nĩangĩathikĩrĩirie. **17** We angĩamemendire na kĩhuhũkanio, na aingĩhie ironda ciakwa hatarĩ gĩtũmi. **18** Ndarekaga njookererwo nĩ mĩhũmũ, no nĩahatagĩrĩria na mathĩĩna. **19** Korwo no ũhoro wa hinya-rĩ, we arĩ hinya mũno! Na korwo no ũhoro wa ciira wa kĩhooto-rĩ, nũũ ũngĩmwĩta? **20** O na korwo ndiahĩtĩtie-rĩ, kanua gakwa no kandue mũhĩtia; korwo ndiarĩ na ũcuuke-rĩ, nĩkangĩanduire mũhĩtia. **21** "O na gũtuĩka ndirĩ na ũcuuke-rĩ, ndikwĩrĩrĩra; muoyo wakwa nĩndĩwagĩire kĩene. **22** Ũhoro no ũrĩa ũmwe; nĩkĩo ndĩroiga atĩrĩ, 'Aniinaga arĩa matarĩ ũcuuke o na akaniina arĩa aaganu.' **23** Hĩndĩ ĩrĩa ihũũra rĩarehe gĩkuũ kĩa narua, nĩathekagĩrĩra kũũrwo nĩ hinya kwa arĩa matarĩ na mahĩtia. **24** Hĩndĩ ĩrĩa bũrũri wagĩa moko-inĩ ma andũ aaganu, nĩahingaga aciirithania maitho. Akorwo ti we-rĩ, nũũ wĩkaga ũguo? **25** "Matukũ makwa marahanyũka gũkĩra mũkinyia-ũhoro; mombũkaga matarĩ na gĩkeno o na kĩnini. **26** Mahĩtũkaga na ihenya mũno ta tũtarũ twa irura, kana ta nderi igũcuuhũkĩra kĩndũ gĩa kũrĩa. **27** Ingiuga atĩrĩ, 'Nĩngũriganĩrwo nĩ mateta makwa, nĩngũtiga gũtukia gĩthiithi, ngene,' **28** no ngeetigĩra mĩnyamaro yakwa yothe, nĩgũkorwo nĩnjũũĩ ndũkandua atĩ ndiĩhĩtie. **29** Kuona atĩ nĩndĩkĩtie gũtuuo mũhĩtia-rĩ, nĩ kĩĩ gĩgũtũma ndĩĩnogie tũhũ? **30** O na ingĩĩthamba na thabuni, na ndĩĩthambe moko na igata-rĩ, **31** no ũndikirie irima rĩa gĩcoro nĩgeetha o na nguo ciakwa iithũũre. **32** "We ti mũndũ ta niĩ atĩ nĩguo ndĩmũcookerie, nĩguo tũng'ethanĩre igooti-inĩ. **33** Naarĩ korwo nĩ harĩ mũndũ ũngĩtũiguithania, atũigĩrĩre guoko gwake ithuĩ eerĩ, **34** mũndũ wa kũnjehereria rũthanju rwa Ngai, nĩgeetha ndigacooke kũmakio nĩ itebeebania rĩake. **35** Hĩndĩ ĩyo nĩingĩacooka kwaragia itekũmwĩtigĩra, no ũrĩa ndariĩ rĩu-rĩ, ndingĩhota.

10 "Nĩthũire gũtũũra muoyo ũyũ; nĩ ũndũ ũcio ndikũhingĩrĩria mateta makwa, o na nĩ ngwaria nĩ ũndũ wa ũrĩa ngoro yakwa ĩrĩ na marũrũ. **2** Ngwĩra Ngai atĩrĩ: Tiga kũndua mwĩhia, no nyonia kĩrĩa ũrandũithĩria. **3** Kaĩ ũkenagio nĩ kũũhinyĩrĩrĩria, ũgathũũra wĩra wa moko maku, o rĩrĩa ũrakenera mathugunda ma andũ arĩa aaganu? **4** Kaĩ maitho maku marĩ o ta maitho ma andũ? Kaĩ muonere waku ũhaana o ta wa mũndũ? **5** Kaĩ matukũ maku maigana ta ma andũ, kana mĩaka yaku ĩkaigana o ta ya mũndũ, **6** nĩguo ũcarĩrĩrie mahĩtia makwa, o na ũtuĩragie mehia makwa, **7** o na gũtuĩka wee nĩũũĩ atĩ ndiĩhĩtie, na ũkamenya atĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kũũhonokia moko-inĩ maku? **8** "Moko maku nĩmo maathondekire na makĩnyũmba. Rĩu nĩũgũkĩgarũrũka ũnyanange? **9** Ririkana atĩ wanyũũmbire ta rĩũmba. Rĩu ũgũcooka ũndue rũkũngũ rĩngĩ? **10** Githĩ ndwanjitire ta iria, na ũgĩcooka ũkĩĩmatia ta maguta marĩo, **11** ũkĩĩhumbĩra na nyama na gĩkonde, na ũkĩohania mahĩndĩ na mĩkiha yakwa hamwe. **12** Nĩwaaheire muoyo o na ũkĩnyonia ũtugi waku; naguo ũmenyereri waku nĩguo ũtũirie roho wakwa. **13** "No nĩwahithire maũndũ maya ngoro-inĩ yaku, na nĩnjũũĩ no warĩ na ũndũ ũyũ meciiria-inĩ maku: **14** Ingĩehirie wee nĩwanyonaga, na ndũngĩagire kũũherithia nĩ ũndũ wa wĩhia wakwa. **15** Kaĩ akorwo nĩnjĩhĩtie ndĩ na haaro-ĩ! O na ingĩiguĩka ndiĩkĩte ũũru, ndingĩhota gũtiira mũtwe wakwa, nĩgũkorwo njiyũrĩtwo nĩ thoni, na ngarikĩra mathĩĩna-inĩ makwa. **16** Ingĩtiira mũtwe wakwa-rĩ, wee ũnjeemaga o ta mũrũũthi, na ningĩ ũkonania ũhoti waku mũnene wa kũnjũkĩrĩra. **17** Nĩũndeheire aira angĩ manjũkĩrĩre, na nĩwongereire marakara maku igũrũ rĩakwa; mbũtũ ciaku ikanjũkĩrĩra o ta makũmbĩ ma maaĩ marũmanĩrĩire. **18** "Nĩ kĩĩ

gĩatũmire ũndute nda ya maitũ? Naarĩ korwo ndakuire itoneetwo nĩ maitho ma mũndũ o na ũmwe. **19** Naarĩ korwo ndiaciarirwo, kana korwo ndaciarirwo njerekeirio mbĩrĩra! **20** Githĩ matukũ makwa o na marĩ manini matikirie gũthira? Tigana na nĩĩ nĩguo ngĩe na gĩkeno gwa kahinda kanini, **21** kamũira thĩĩte kũrĩa mũndũ athiiaga na ndacooke, bũrũri wa nduma, o nduma nene ya gĩkuũ, **22** o bũrũri ũrĩa ũtukũ wakuo ũrĩ mũtumanu mũno, bũrũri wa nduma ya gĩkuũ, na ũtarĩ kĩhaarĩro, kũrĩa o na ũtheri ũhaana o ta nduma."

11 Nake Zofaru ũrĩa Mũnaamathi agĩcookia, akĩũria atĩrĩ: **2** "Ciugo icio ciothe-rĩ, nĩcikwaga gũcookio? Mwaria ũyũ-rĩ, nĩegũgĩtuuo mwagĩrĩru? **3** Mwĩraho ũcio waku-rĩ, nĩguo ũgũkiria andũ naguo? No kwage mũndũ ũngĩgũkaania rĩrĩa ũranyũrũrania? **4** Wee ũreera Ngai atĩrĩ, 'Wĩtĩkio wakwa ndũrĩ ũcuuke, o na niĩ ndĩ mũtheru maitho-inĩ maku.' **5** Naarĩ korwo Ngai no aarie, atumũre mĩromo yake agũũkĩrĩre, **6** na akũguũrĩrie hitho cia ũũgĩ, nĩ ũndũ ũũgĩ ũrĩa wa ma nĩ wa mĩena ĩĩrĩ. Menya ũndũ ũyũ; atĩ Ngai ndakũherithĩtie kũringana na ũrĩa mehia maku maigana. **7** "Wee no ũhote kũmenya maũndũ marĩa mahithe ma Ngai? Kana no ũhote gũtuĩria kũna maũndũ ma Mwene-Hinya-Wothe? **8** Maũndũ make nĩmatũũgĩru gũkĩra igũrũ, wee nĩ atĩa ũngĩka? Nĩ mariku gũkĩra ũriku wa mbĩrĩra, wee nĩ atĩa ũngĩmenya? **(Sheol h7585)** **9** Gĩthimo kĩamo nĩ kĩraihu gũkĩra thĩ na nĩ kĩaramu gũkĩra iria rĩrĩa inene. **10** "Angĩũka agũikie njeera-rĩ, acooke etane ciira-rĩ, nũũ ũngĩmũgiria? **11** Ti-itherũ nĩoĩ andũ arĩa maheenanagia; na rĩrĩa oona ũndũ mũũru-rĩ, githĩ ndaũmenyaga? **12** No rĩrĩ, mũndũ ũtarĩ ũũgĩ ndangĩtuĩka mũũgĩ o na rĩ, o ta ũrĩa njaũ ya ndigiri ya gĩthaka ĩtarĩ hĩndĩ ĩngĩciarwo ĩrĩ mũndũ. **13** "No rĩrĩ, ũngĩneana ngoro yaku kũrĩ Ngai, na ũtambũrũkie moko maku kũrĩ we, **14** ũngĩeheria mehia marĩa marĩ guoko-inĩ gwaku, na ũgirie ũũru ũikare thĩinĩ wa hema yaku-rĩ, **15** hĩndĩ ĩyo no ũhote gũtiira ũthiũ waku na igũrũ ũtegũconoka; no ũrũgame wega ũtarĩ na guoya. **16** Ti-itherũ nĩũkarigan ĩrwo nĩ mathĩĩna maku, ũmarirkanage o ta maaĩ marĩkĩtie gũtherera. **17** Mũtũũrĩre waku nĩũgacangarara gũkĩra mũthenya barigici, nayo nduma ĩgaatuĩka o ta rũciinĩ. **18** Ũgũtũũra ũrĩ na mwĩhoko tondũ ũrĩ na ũgitĩri, ũkehũgũraga harĩa ũrĩ, na ũkahurũka ũtarĩ na ũgwati. **19** Nĩũgakomaga, gũtarĩ na mũndũ ũngĩtũma wĩtigĩre, nao andũ aingĩ nĩmakeyendithagia harĩ we. **20** No rĩrĩ, maitho ma andũ arĩa aaganu nĩmakaaga kuona, na matikoona gwa kũũrĩra; naguo ũndũ ũrĩa meriragĩria ũgaatuĩka mũcaayo wa gĩkuũ."

12 Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ: **2** "Hatirĩ nganja inyuĩ nĩ inyuĩ andũ, naguo ũũgĩ ũgaathiranĩra na inyuĩ rĩrĩa mũgaakua! **3** No rĩrĩ, ndĩ na ũmenyo o ta inyuĩ; mũtirĩ oogĩ kũngĩra. Nũũ ũtooĩ maũndũ macio mothe? **4** "Nduĩkĩte mũndũ wa gũthekererwo nĩ arata akwa, o na gũtuĩka nĩndakaĩire Ngai nake akĩnjigua: niĩ nduĩkĩte mũndũ wa gũthekererwo, o na gũtuĩka ndĩ mũthingu na ndirĩ ũcuuke! **5** Andũ arĩa maikaraga megangarĩte manyũrũragia mũtino, makona ta ũndũ ũcio ũkoraga o andũ arĩa magũrũ mao matenderũkaga. **6** Hema cia atunyani nĩcio ciikaraga igaacĩire, na andũ arĩa marakaragia Mũrungu nĩo maikaraga na thayũ, o acio makuuaga ngai yao na moko. **7** "No ta kĩũrie nyamũ, na nĩigũkũruta ũhoro, kana ũrie nyoni cia rĩera-inĩ, na nĩigũkwĩra; **8** kana warĩrie thĩ, na nĩĩgũkũruta ũhoro, kana ũkĩarĩrie thamaki cia iria-inĩ, nacio nĩigũkũhe ũhoro. **9** Nĩ irĩkũ cia icio ciothe itooĩ atĩ nĩ guoko kwa Jehova gwĩkĩte ũndũ ũyũ? **10** Mĩoyo ya ciũmbe ciothe ĩrĩ guoko-inĩ gwake, o na mĩhũmũ ya andũ othe. **11** Githĩ gũtũ gũtithuuranagia ciugo o ta ũrĩa rũrĩmĩ rũcamaga irio? **12** Githĩ ũũgĩ ndũkoragwo na andũ arĩa akũrũ? Githĩ gũtũũra mũno gũtirehaga ũmenyo? **13** "Ũũgĩ na hinya nĩ cia Ngai; mataaro na ũmenyo nĩ ciake. **14** Kĩrĩa amomoraga gĩtingĩakwo rĩngĩ; mũndũ ũrĩa aahingĩra njeera gũtirĩ mũndũ ũngĩmuohora. **15** Ahingagĩrĩria maaĩ, gũkaaga mbura; ningĩ aamarekereria makaananga bũrũri. **16** Hinya na ũtooria nĩ ciake; mũheenio na mũheenania eerĩ no ake. **17** Aheani kĩrĩra amatongoragia matarĩ nguo, na agatua aciirithania irimũ. **18** Nĩohoraga mĩnyororo ĩrĩa athamaki moohaga andũ nayo, akamooha mũcibi njohero. **19** Athĩnjĩri-Ngai amatongoragia marutĩtwo nguo, na akang'aũrania andũ arĩa mehaandire tene. **20** Nĩakiragia mĩromo ya aheani kĩrĩra arĩa meehoketwo, nao athuuri akamatunya ũhoro wa gũkũũrana maũndũ. **21** We nĩagagĩra arĩa atĩĩku bata, nao arĩa marĩ na hinya nĩamatunyaga indo ciao cia mbaara. **22** Nĩaguũragia maũndũ marĩa mariku ma nduma, na nduma nene ya gĩkuũ akamiumĩria ũtheri-inĩ. **23** Anenehagia ndũrĩrĩ, agacooka agacianang a; aingĩhagia ndũrĩrĩ, agacooka agacihurunja. **24** Nĩagaagagia meciiria ma atongoria a gũkũ thĩ; akamaingata, morũũrage werũ-inĩ mũtheri ũtarĩ njĩra. **25** Mahambaataga nduma-inĩ kũrĩa gũtarĩ ũtheri; ningĩ atũmaga matũgũũge ta mũndũ mũrĩĩu.

13 "Atĩrĩrĩ, maitho makwa nĩmonete maũndũ macio mothe, matũ makwa nĩmamaiguĩte na magataũkĩrwo nĩmo. **2** Ũrĩa mũũĩ o na niĩ nĩnjũũĩ; mũtirĩ oogĩ kũngĩra. **3** No niĩ ndĩrenda kwaria na Mwene-Hinya-Wothe, na ngerirĩria gũciira na Mũrungu. **4** No inyuĩ-rĩ, mũranjigĩrĩra ndeto cia maheeni; inyuothe mũrĩ athondekani a tũhũ! **5** Naarĩ korwo mwakira ki! Ũndũ ũcio ũngĩtuĩka ũũgĩ harĩ inyuĩ. **6** Na rĩrĩ, thikĩrĩriai kĩhooto gĩakwa; iguai gũthaithana kwa mĩromo yakwa. **7** Kaĩ mũngĩaria ũũru mũkĩarĩrĩria Mũrungu? Kaĩ mũngĩaria maheeni igũrũ rĩake? **8** Kaĩ mũngĩmuonia kĩmenyano? Kaĩ mũgũciirĩrĩra Mũrungu? **9** Angĩmũtuĩria inyuĩ-rĩ, ũndũ ũcio no ũtuĩke mwega? No mũmũheenie ta ũrĩa mũngĩheenia mũndũ? **10** Ti-itherũ no amũrũithie mũngĩtuĩka a kuonania kĩmenyano na hitho. **11** Hĩ, riiri wake ndũngĩmũmakia? Mũtingĩnyiitwo nĩ guoya nĩ ũndũ wake? **12** Mĩario yanyu ya ũũgĩ nĩ thimo hũthũ o ta mũhu; ihooto cianyu no ta kwĩgitĩra na rĩũmba. **13** "Kirai ki, mũreke njarie; o ũrĩa ndĩrĩona-rĩ, rekei nyone. **14** Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ndĩtoonyie ũgwati-inĩ na ngaiga muoyo wakwa moko-inĩ makwa? **15** O na angĩnjũraga-rĩ, niĩ nowe ndĩrĩĩhokaga; na ti-itherũ nĩ ngatetera mĩthiĩre yakwa hau mbere yake. **16** Ti-itherũ, ũndũ ũyũ noguo ũgaatuĩka wa kũũhonokia, nĩgũkorwo mũndũ ũtooĩ Ngai ndangĩũmĩrĩria gũũka mbere yake! **17** Thikĩrĩriai wega ũhoro wakwa; matũ

manyu nīmakĩigue ũrĩa nguuga. **18** Ti-itherũ nīhaarĩirie ciira wakwa, na nĩnjũũĩ nĩ nguoneka ndĩ wa kĩhooto. **19** Nĩ kũrĩ mũndũ ũngĩhota gũũthitanga? Angĩkorwo nĩ kũrĩ-rĩ, no gũkira ngũkira ngue. **20** "Wee Ngai, ta kĩĩhe o maũndũ maya meerĩ, na ndigũcooka gũkwĩhitha: **21** Atĩrĩ, eheria guoko gwaku, gũikare kũraya na nĩĩ, na ũtige kũũmakia na imakania ciaku. **22** Ningĩ ũnjĩte na nĩngwĩtĩka, kana ũkĩreke njarie, nawe ũnjookerie. **23** Nĩ mahĩtia na mehia maigana niĩ njĩkĩte? Nyonia ihĩtia na rĩĩhia rĩakwa. **24** Ũraahitha ũthiũ waku nĩkĩ, na ũkandua thũ yaku? **25** Nĩũngĩnyamaria ithangũ rĩrahurutwo nĩ rũhuho? Nĩũgũteng'erania na maragara momũ? **26** Nĩgũkorwo nĩ wandĩkĩte maũndũ marũrũ ma kũnjũkĩrĩra, na ũkaangaĩra igai rĩa mehia ma ũnini wakwa. **27** Wohaga magũrũ makwa na mĩnyororo; ũrangagĩra njĩra ciakwa ciothe na ũndũ wa gũcora njoro makinya ma magũrũ makwa. **28** "Nĩ ũndũ ũcio mũndũ amocaga ta kĩndũ kĩbuthĩte, agathira ta nguo ĩrĩĩtwo nĩ memenyi.

14 "Mũndũ ũciarĩtwo nĩ mũndũ-wa-nja-rĩ, aikaraga o matukũ manini, namo makaiyũrwo nĩ mathĩĩna. **2** Akũraga ta ihũa na agacooka akooma; ahĩtũkaga na ihenya ta kĩĩruru, na ndatũũraga. **3** Mũndũ ta ũcio wakĩmũkũũrĩra maitho? Mũndũ ta ũcio wamũrehe mbere yaku aciirithio? **4** Nũũ ũngĩhota kũruta kĩndũ gĩtheru kuuma harĩ kĩndũ kĩrĩa gĩtarĩ gĩtheru? Gũtirĩ o na ũmwe! **5** Matukũ ma mũndũ nĩ matare; nĩũtuĩte mũigana wa mĩeri yake, na nĩũmũigĩire mĩhaka ĩrĩa ataangĩkĩra. **6** Nĩ ũndũ ũcio tiga kũmũrora, tigana nake, nginya arĩikie mĩthenya yake ta mũthũkũmi. **7** "Mũtĩ-rĩ, nĩwĩrĩgagĩrĩrwo atĩ ũngĩtemwo, no ũthethũke rĩngĩ, na atĩ mathethũka maguo matikaaga. **8** O na mĩri yaguo ĩngĩkũrĩra thĩ na gĩthukĩ kĩaguo kĩũmĩre tĩĩri-inĩ, **9** ũngĩkaguucia maaĩ-rĩ, nĩũgathethũka na ũrute honge ta mũtĩ wa kũhaandwo. **10** No mũndũ akuuaga agathikwo; aatuĩkana-rĩ, ndacookaga kuonwo rĩngĩ. **11** O ta ũrĩa maaĩ mahũũaga kũu iria-inĩ, na ta ũrĩa mũtaro wa rũũĩ ũng'araga ũkooma-rĩ, **12** ũguo noguo mũndũ akomaga na ndacookaga gũũkĩra rĩngĩ; o nginya rĩrĩa igũrũ rĩgaathira-rĩ, andũ matirĩ hĩndĩ magookĩra kana maarahũrwo mookĩre. **13** "Naarĩ korwo wahitha thĩinĩ wa mbĩrĩra, na ũnjige hitho-inĩ nginya rĩrĩa marakara maku magaathira! Naarĩ korwo wanduĩra gĩathĩ, ũgaacooka kũndirikana hĩndĩ ĩyo. **(Sheol h7585)** **14** Mũndũ akua-rĩ, nĩagatũũra muoyo rĩngĩ? Matukũ makwa mothe ma wĩra mũritũ-rĩ, ngweterera ihinda rĩakwa rĩa kwerũhĩrio hinya rĩkinye. **15** Wee ũgetana, na niĩ nĩngagwĩtĩka; na nĩũkeerirĩria kĩũmbe gĩkĩ wombire na moko maku. **16** Hĩndĩ ĩyo nĩũgatara makinya makwa, no ndũkarũmbũiya mehia makwa. **17** Mahĩtia makwa meekĩrĩtwo mondo-inĩ, ĩkoohwo na ĩkahũũrwo mũhũũri; nĩũkahumbĩra mehia makwa. **18** "No rĩrĩ, o ta ũrĩa kĩrĩma kĩenjekaga na gĩkamomoka, na o ta ũrĩa rwaro rwa ihiga rũeheragio handũ ha ruo, **19** na o ta ũrĩa maaĩ mamuthũraga mahiga, na o ta ũrĩa mbura nene ĩtwaraga tĩĩri-rĩ, ũguo noguo wanangaga kĩĩrĩgĩrĩro kĩa mũndũ. **20** Wee ũmũtooragia o rĩmwe rĩa kũigana, nake agathira; ũgarũraga gĩthiithi gĩake ũrĩa kĩhaana, na ũkamũingata. **21** Ariũ ake mangĩheo gĩtĩĩo, ndangĩmenya ũhoro ũcio; mangĩconorithio, we ndoonaga ũndũ ũcio. **22** We no ruo rwa mwĩrĩ wake aiguaga, nake atũũraga o ecaayagĩra."

15 Nake Elifazu ũrĩa Mũtemaani akĩũria atĩrĩ: **2** "Mũndũ mũũgĩ no acookie ũhoro na kwĩgereria, kana aiyũrie nda yake na rũhuho ruumĩte na irathĩro? **3** No eciirĩrĩre na ciugo cia tũhũ, kana na mĩario ĩtarĩ bata? **4** No wee-rĩ, nĩũracambia ũhoro wa gwĩtigĩra Ngai, na ũkagirĩrĩrĩria ũhoro wa andũ kwĩrutĩra Mũrungu. **5** Mehia maku nĩmo mataaraga kanua gaku; nawe ũthuurĩte kwaria na rũrĩmĩ rwa mũndũ mwara. **6** Kanua gaku wee mwene nĩko karagũtuĩra ciira, ti gakwa: nayo mĩromo yaku wee mwene ĩkaaria ũira wa gũgũũkĩrĩra. **7** "Wee nĩwe mũndũ wa mbere gũciarwo? Wee-rĩ, waciarirwo mbere ya irĩma igĩe ho? **8** Wee nĩũthikagĩrĩria ndundu ya Ngai? Wee wiki-rĩ, nowe ũrigĩtie na ũũgĩ? **9** Nĩ atĩa ũũĩ ithuĩ tũtooĩ? Nĩ ũmenyo ũrĩkũ ũrĩ naguo ithuĩ tũtarĩ? **10** Tũrĩ na athuuri marĩ na mbuĩ na arĩa akũrũ mũno, andũ akũrũ o na gũkĩra thoguo. **11** Ndũiganĩtwo nĩ ũhoorerania wa Mũrungu, o na kana ũhoro ũcio warĩirio na ũhooreri? **12** Ngoro yaku ĩgũteete nĩkĩ, na nĩ kĩĩ kĩratũma ũikare ũkiunaga maitho, **13** nĩguo werekerie marakara maku kũrĩ Mũrungu, o na ũgaitũrũra ciugo ta icio kuuma kanua gaku? **14** "Mũndũ akĩrĩ kĩ, atĩ no ahote gũtuĩka mũtheru, o na mũndũ ũciarĩtwo nĩ mũndũ-wa-nja nake akĩrĩ kĩĩ, atĩ no ahote gũtuĩka mũthingu? **15** Angĩkorwo Ngai ndangĩhota kwĩhoka andũ arĩa ake aamũre-rĩ, na kũngĩkorwo o na igũrũ ti gũtheru maitho-inĩ make-rĩ, **16** mũndũ akĩrĩ kĩ atĩ amwĩhoke? Mũndũ nĩ mwaganu na nĩ kĩmaramari, anyuuaga waganu ta maaĩ! **17** "Wee ta thikĩrĩria na nĩngũgũtaarĩria; reke ngwĩre ũrĩa nyonete, **18** ngwĩre ũrĩa andũ arĩa oogĩ moigĩte, matekũhitha ũndũ o na ũmwe wa ũhoro ũrĩa maaheirwo nĩ maithe mao, **19** (o acio oiki maaheetwo bũrũri hĩndĩ ĩrĩa gũtaarĩ mũndũ wa kũngĩ watuĩkanagia gatagatĩ-inĩ kao): **20** Atĩrĩ, mũndũ mwaganu akoragwo na mĩnyamaro matukũ make mothe. Matukũ mothe ma ũcio ũtarĩ tha-rĩ, maigĩirwo o mĩnyamaro. **21** Aiguaga o mĩgambo ya kũmakania mũno; hĩndĩ ĩrĩa maũndũ mothe moneka ta marĩ mega-rĩ, atunyani makamũtharĩkĩra. **22** Ndarĩ na kĩĩrĩgĩrĩro gĩa gwĩthara kuuma nduma-inĩ; etereirio kũũragwo na rũhiũ rwa njora. **23** Orũũraga agĩcaragia irio, oragie atĩrĩ, 'Irĩ na kũ?' Aikaraga amenyete atĩ mũthenya wa nduma ũrĩ o hakuhĩ. **24** Mĩnyamaro na ruo rwa ngoro nĩcio imũmakagia; imũtooragia taarĩ mũthamaki wĩhaarĩirie kũmũtharĩkĩra, **25** nĩ ũndũ ainainagĩria Mũrungu ngundi, na akang'athĩria Mwene-Hinya-Wothe, **26** akamũguthũkĩra ang'athĩtie, arĩ na ngo yake mata ya hinya. **27** "O na gũtuĩka ũthiũ wake nĩ mũnoru, na njohero yake ĩkaneneha nĩ kũnora-rĩ, **28** agaatũũraga matũũra maanangĩku, na aikarage nyũmba itatũũragwo nĩ mũndũ, nyũmba itigairie o kũmomoka ituĩke ihumbu cia mahiga. **29** Ndagacooka gũkorwo arĩ mũtongu, naguo ũtonga wake ndũgatũũra, o na kana indo ciake itheereme kũu bũrũri-inĩ. **30** Ndakahota kũũrĩra nduma; rũrĩrĩmbĩ nĩrũkahoohia thuuna ciake, nayo mĩhũmũ ya kanua ka Ngai nĩĩkamweheria. **31** Nĩatige kwĩheenia na ũndũ wa kwĩhoka maũndũ ma

tũhũ, nĩgũkorwo gũtirĩ kĩndũ makaamũrehere. **32** Ihinda rĩake rĩtanakinya-rĩ, nĩakarĩhio mũigana wake wothe, na honge ciake itikarura. **33** Agaatuĩka ta mũthabibũ ũhũrũrĩtwo thabibũ ciaguo itarĩ njĩru, ahaane ta mũtamaiyũ ũraita kĩro kĩaguo. **34** Nĩgũkorwo andũ a thiritũ ya arĩa matooĩ Ngai matũũraga marĩ thaata, na mwaki nĩũgaacina hema cia arĩa mendete mahaki. **35** Magĩaga nda cia mathĩĩna, na magaciara waganu; nda ciao ithugundaga o maheeni."

16 Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ: **2** "Nĩnjiguĩte maũndũ maingĩ ta macio; inyuothe mũrĩ ahoorerania a kũnyamarania! **3** Mĩario ĩyo yanyu mĩingĩ ya mũhũhũtĩko-rĩ, ndĩrĩĩthira? Nĩ kĩĩ kĩramũthĩĩnia, gĩgatũma mũtinde mũgĩkararania? **4** O na niĩ no njarie ta inyuĩ, korwo nĩ inyuĩ mũrĩ harĩa ndĩ; niĩ no njarie mĩario mĩega ya kũmũciirithia na ndĩmũinainĩrie mũtwe. **5** No rĩrĩ, kanua gakwa no kamũũmĩrĩrie; ũhoorerania uumĩte mĩromo-inĩ yakwa no ũmũhoorerie. **6** "No o na ndaaria-rĩ, ruo rwakwa rũtirathira; o na ndegirĩrĩria kwaria-rĩ, rũtiranjeherera. **7** Ti-itherũ, Wee Ngai nĩũũnogeetie; nĩũharaganĩtie nyũmba yakwa yothe. **8** Wee nĩũnjoheete, naguo ũndũ ũcio ũgatuĩka ũira; ũhĩnju ũyũ ndĩ naguo nĩwambararĩte ũkaanyumbũra ũrĩa ndariĩ. **9** Ngai nĩandooretie na akandembũranga nĩ ũrĩa arakarĩte, akaahagaranĩria magego; ũcio thũ yakwa nĩangũũrĩire maitho. **10** Andũ nĩmathamĩtie tũnua twao maathekerere; mangũthaga rũthĩa makĩĩnyũrũragia, na makanyiitana hamwe manjũkĩrĩre. **11** Mũrungu nĩandekereirie kũrĩ andũ arĩa ooru, na akanjikia mĩtego-inĩ ya arĩa aaganu. **12** Niĩ ndaikarĩte wega, nowe agĩĩthethera; aanyiitire mũmero, akĩĩhehenja. We anduĩte cabaa wake wa kũrathagwo; **13** aikia a mĩguĩ ake nĩmandigiicĩirie. Aratheeca higo ciakwa atarĩ na tha, na agaita maaĩ makwa ma nyongo thĩ. **14** Aatharĩkagĩra maita maingĩ maingĩ; anguthũkagĩra ta njamba ya ita. **15** "Ndumĩire gĩkonde gĩakwa kĩa mwĩrĩ nguo ya ikũnia, na ngahitha thiithi wakwa rũkũngũ-inĩ. **16** Ũthiũ wakwa nĩũtunĩhĩte nĩkũrĩra, nduma nene ĩgakĩhumbĩra maitho makwa; **17** no rĩrĩ, moko makwa matirĩ ũndũ wa ũhinya mekĩte namo mahooya makwa nĩ matheru. **18** "Wee thĩ-rĩ, ndũkahumbĩre thakame yakwa; kĩrĩro gĩakwa kĩroaga gũkaahuurũkio! **19** O na rĩu-rĩ, mũira wakwa arĩ igũrũ; ũcio mũnjiirĩrĩri arĩ o igũrũ. **20** Mũũthaithanĩrĩri nĩ mũrata wakwa rĩrĩa maitho makwa maraita maithori harĩ Ngai; **21** nĩathaithanagĩrĩra mũndũ kũrĩ Ngai, o ta ũrĩa mũndũ athaithanagĩrĩra mũratawe. **22** "No mĩaka mĩnini ĩgũthira, thiĩ rũgendo rũrĩa mũndũ athiiaga na ndacooke.

17 Roho wakwa nĩmũthuthĩku, matukũ makwa nĩmathirĩte, mbĩrĩra nĩyo ĩnjetereire. **2** Ti-itherũ thiũrũrũkĩirio nĩ andũ a kũũnyũrũria; maitho makwa no nginya meerorere rũmena rwao. **3** "Wee Ngai-rĩ, ta kĩĩhe kĩndũ gĩa kũrũgamĩrĩra thiirĩ wakwa kĩrĩa ũretia, tondũ-rĩ, nũũ ũngĩ ũngĩĩtĩkĩra kũruta kĩndũ gĩake kĩĩndũgamĩrĩre? **4** Wee nĩwaagithĩtie meciiria mao ũmenyo; nĩ ũndũ ũcio ndũngĩmetĩkĩria mahootane. **5** Mũndũ angĩkaana arata ake nĩ ũndũ wa kĩheo-rĩ, maitho ma ciana ciake nĩmakoora. **6** "Ngai nĩanduĩte mũndũ wa kuunwo thimo nĩ andũ othe, nduĩkĩte mũndũ wa gũtuagĩrwo mata ũthiũ nĩ andũ. **7** Maitho makwa nĩ maroora nĩ gwĩthikĩra; ciĩga ciakwa ciothe ihũthĩte o ta kĩĩruru. **8** Andũ arĩa arũngĩrĩrĩru nĩmagegetio nĩ ũhoro ũcio; andũ arĩa matarĩ na ũũru mekĩte nĩmarahũkĩte mokĩrĩre andũ arĩa matooĩ Ngai. **9** O na kũrĩ ũguo-rĩ, arĩa athingu nĩmarĩrũmagia njĩra ciao, nao arĩa marĩ moko matheru nĩmarĩongagĩrĩrwo hinya. **10** "No rĩrĩ, ta gĩũkei inyuothe, geriai o rĩngĩ! Niĩ ndirĩ ndĩrona mũndũ mũũgĩ gatagatĩ kanyu. **11** Matukũ makwa nĩ mathiru, mĩbango yakwa nĩmĩharaganie, o na meririria ma ngoro yakwa. **12** Andũ aya magarũraga ũtukũ makaũtua mũthenya; nduma yamakinyĩrĩra moigaga atĩrĩ, 'Ũtheri ũrĩ o hakuhĩ.' **13** Angĩkorwo mũciĩ ũrĩa njĩrĩgĩrĩire no mbĩrĩra, angĩkorwo ingĩara ũrĩrĩ wakwa o nduma-inĩ-rĩ, **(Sheol h7585)** **14** angĩkorwo no njĩĩre ũhoro wa kũbutha atĩrĩ, 'Wee nĩwe baba,' na njĩĩre kĩgunyũ atĩrĩ, 'Wee nĩwe maitũ' kana 'Nĩwe mwarĩ wa maitũ-rĩ', **15** mwĩhoko wakwa ũkĩrĩ kũ? Nũũ ũngĩnyonera mwĩhoko? **16** Na rĩrĩ, mwĩhoko nĩũharũrũkĩte nginya ihingo-inĩ cia gĩkuũ? Nĩtũgũgĩikũrũkania hamwe rũkũngũ-inĩ?" **(Sheol h7585)**

18 Ningĩ Bilidadi ũrĩa Mũshuhi agĩcookia, akĩũria atĩrĩ: **2** "Ũrĩĩtiga kwaria mĩario ĩno rĩ? Gĩa na ũũgĩ nĩguo o na ithuĩ tũhote kwaria. **3** Nĩ kĩĩ kĩratũma ũtuone tũhaana ta ng'ombe, na tũgatuuo irimũ maitho-inĩ maku? **4** Wee ũrehanyũrũra nĩ ũndũ wa ũrĩa ũrakarĩte-rĩ, thĩ no ĩthaamwo nĩ ũndũ waku? Kana no nginya ndwaro cia mahiga cieherio harĩa itũire? **5** "Tawa wa mũndũ mwaganu nĩmũhorie; rũrĩrĩmbĩ rwa mwaki wake nĩrũtigĩte gwakana. **6** Ũtheri ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa hema yake ũtuĩkĩte nduma; naguo tawa ũrĩa ũrĩ hakuhĩ nake ũkahora. **7** Hinya wa mũkinyũkĩrie wake nĩmũhũthie; namo mathugunda make makamũgũithia thĩ. **8** Makinya make mamũikagia wabu-inĩ, nake akoorũraga thĩinĩ wa marima mayo. **9** Mũtego ũmũnyiitĩire ndiira-inĩ ya kũgũrũ; mũtego ũgakĩmũrũmia biũ. **10** Ahithĩirwo kĩana kĩa rũrigi tĩĩri-inĩ, akaambĩrwo mũtego njĩra-inĩ yake. **11** Imakania imuumagĩrĩra na mĩena yothe, na ikamũteng'eragia harĩa hothe aagerera. **12** Mũtino nĩũmũhũũtĩire; mwanangĩko wetereire agwe. **13** Mũtino ũrĩĩaga icunjĩ cia gĩkonde gĩake; narĩo irigithathi rĩa gĩkuũ rĩgatambuuranga ciĩga ciake. **14** Aguucĩtio, akarutwo ũgitĩri-inĩ wa hema yake, na agatwarwo kũrĩ mũthamaki wa imakania. **15** Mwaki nĩguo ũtũũraga hema-inĩ yake; ũbiriti ũgwakana nĩũhurunjĩtwo gĩikaro gĩake. **16** Mĩri yake yũmagĩra tĩĩri-inĩ, nacio honge ciake ikahooha na igũrũ. **17** Kĩririkano gĩake nĩ gĩgaathira thĩ; ndarĩ rĩĩtwa bũrũri-inĩ. **18** Akaarutũrũrwo ũtheri-inĩ atwarwo nduma-inĩ na nĩakaingatwo oime thĩ ĩno. **19** Ndarĩ ciana kana njiaro thĩinĩ wa andũ ao, o na ndarĩ mũndũ wake ũgaatigara kũrĩa aatũũraga. **20** Andũ a mwena wa ithũĩro nĩmakagegio nĩ maũndũ marĩa mamũkorete; andũ a mwena wa irathĩro manyiitwo nĩ kĩmako. **21** Ti-itherũ ũguo nĩguo gĩikaro kĩa mũndũ mwaganu gũkahaana; kũndũ kwa mũndũ ũrĩa ũtooĩ Mũrungu-rĩ, gwake kũhaana ũguo."

19 Nake Ayubu akĩũria atĩrĩ: **2** "Mũkũũnyariira nginya-rĩ, mũkĩĩhehenjaga na ciugo? **3** Rĩu mũrĩ kũndetia maita ikũmi; mũũtharĩkĩire mũtarĩ na thoni. **4** Angĩkorwo nĩ ma atĩ nĩhĩtĩtie njĩra, ihĩtia rĩakwa

rĩgũikara rĩrĩ thĩĩna wakwa. **5** Mũngĩkorwo ti-itherũ
nĩmũgwĩtũũgĩria igũrũ rĩakwa, na mũgĩe na mweke
wa kũnjũkĩrĩra nĩ ũndũ wa ũguo njonorithĩtio, **6**
no kĩmenyei atĩ Ngai nĩwe ũũhĩtĩirie, akandigiicĩria
na wabu wake. **7** "O na gũtuĩka nĩngayaga ngoiga
atĩrĩ, 'Ndĩĩmũhĩtĩirie!' Nĩĩ ndirĩ ũndũ njookagĩrio; o na
gũtuĩka nĩhooyaga ndeithio, gũtirĩ kĩhooto nyonaga.
8 Nĩahingĩire njĩra na nĩĩ ndingĩhota kũhĩtũka; tũcĩra
twakwa nĩatwĩkĩrĩte nduma. **9** Nĩanjaũrĩte gĩtĩĩo gĩakwa,
na akanduta thũmbĩ mũtwe. **10** Andarũrangaga kuuma
mbarĩ ciothe nginya ngathira; amunyaga mwĩhoko
wakwa o ta mũtĩ. **11** Marakara make nĩmanjakanĩire;
andaraga hamwe na thũ ciake. **12** Mbũtũ ciake cia ita
injerekagĩra na hinya; ciakaga ihumbu cia kũnjũkĩrĩra,
igathiũrũrũkĩria hema yakwa. **13** "Nĩanyamũranĩtie
na ariũ a baba makaahutatĩra; andũ arĩa tũyaine nao
nĩmeĩndigithĩtie biũ. **14** Andũ a mbarĩ ciitũ nĩmathiĩte
makandiga; arata akwa nĩmariganĩirwo nĩ nĩĩ. **15** Ageni
akwa na ndungata ciakwa cia andũ-a-nja matuaga ta
matanjũũĩ; maanyonaga ta ndĩ mũndũ uumĩte kũndũ
kũngĩ. **16** Njĩtaga ndungata yakwa, no ndĩngĩnjĩtĩka,
o na ndĩmĩthaithĩte na kanua gakwa nĩĩ mwene. **17**
Mĩhũmũ ya kanua gakwa nĩmĩnungu harĩ mũtumia
wakwa; nduĩkĩte wa kũmenwo harĩ ariũ a maitũ. **18** O
na tũhĩĩ tũrĩa tũnini nĩtũũnyararĩte, rĩrĩa ndatuumĩrĩra
no gũũthekerera tũũthekagĩrĩra. **19** Arata akwa arĩa
manguhĩrĩirie othe nĩmathũire; andũ arĩa nyendeete
nĩmahutatĩire makaanjũkĩrĩra. **20** Nĩĩ thirĩte ngatigara
o gĩkonde na mahĩndĩ; nĩĩ ndigarĩirwo no kĩni kĩa
magego giiki. **21** "Njiguĩrai tha, inyuĩ arata akwa,
iguai tha, nĩgũkorwo guoko kwa Ngai nĩkũngũthĩte. **22**
Mũthingatanaga na nĩĩ o ta ũrĩa Mũrungu aathingataga
nĩkĩ? Mũtirĩ mũraiganwo nĩ nyama ciakwa? **23** "Naarĩ
korwo ciugo ciakwa nĩciandĩkĩtwo, igakĩandĩkwo ibuku-
inĩ rĩa gĩkũnjo, **24** igakarwo na karamu ga kĩgera igũrũ
rĩa ngocorai, kana igakururwo rwaro-inĩ rwa ihiga
itũũre nginya tene! **25** Nĩnjũũĩ atĩ Mũngũũri arĩ muoyo,
na atĩ marigĩrĩrio-inĩ nĩwe ũkaarũgama thĩ ĩno. **26**
Nakĩo gĩkonde gĩkĩ gĩakwa kĩarĩkia gũthira, na mwĩrĩ
ũyũ wa nyama ũkorwo ũtarĩ ho, hĩndĩ ĩyo nĩ ngoona
Ngai; **27** nĩĩ mwene nĩngamwĩonera na maitho, nĩĩ
mwene, ti mũndũ ũngĩ. Ĩ ngoro yakwa ndĩkĩrĩ na wendo
mũnene! **28** "Mũngiuga atĩrĩ, 'Ĩ nĩtũthingatane nake,
kuona atĩ nĩwe kĩhumo gĩa thĩĩna ũyũ,' **29** inyuĩ ene
nĩmwagĩrĩirwo nĩ gwĩtigĩra rũhiũ rwa njora; nĩgũkorwo
mang'ũrĩ nĩmakarehithia kũherithanio na rũhiũ rwa
njora, na hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ nĩ kũrĩ ũtuanĩri
wa ciira."

20 Nake Zofaru ũrĩa Mũnaamathi agĩcookia atĩrĩ:
2 "Meciiria makwa nĩ mathĩĩnĩku, na nĩkĩo
ngũcookia, nĩ ũndũ nĩndangĩkĩte mũno. **3** Ndĩraigua
irũithia rĩa kũnjonorithia, naguo ũmenyo wakwa
nĩũranjĩkĩra hinya wa gũcookia. **4** "Ti-itherũ nĩũũĩ
ũrĩa gũtũire kuuma tene rĩrĩa mũndũ aigirwo gũkũ
thĩ ĩno, **5** atĩ kũrũũhia kwa arĩa aaganu no gwa
kahinda, o nakĩo gĩkeno kĩa andũ arĩa matooĩ Ngai no
gĩa kahinda kanini. **6** O na gũtuĩka mwĩtĩĩo wake nĩ
ũkinyaga o igũrũ, naguo mũtwe wake ũkahutia matu-
rĩ, **7** agaathira nginya tene o ta mai make mwene; arĩa
manamuona mooragie atĩrĩ, 'Kaĩ aathiire kũ?' **8** Airagĩria
ta kĩroto, akaaga kuoneka rĩngĩ, akaingatwo ta kĩoneki
kĩa ũtukũ. **9** Riitho rĩrĩa rĩamuonaga rĩtikamuona
rĩngĩ; harĩa aaikaraga hatikamuona rĩngĩ. **10** Ciana
ciake ikaageragia kwĩiguithania na athĩĩni; moko make
mwene no nginya magaacookia ũtonga wake kũrĩa
aaũrutire. **11** Hinya wa wĩthĩ ũrĩa ũiyũrĩte mahĩndĩ-
inĩ make ũgaakoma hamwe nake rũkũngũ-inĩ. **12**
"O na gũtuĩka ũũru ũrĩ mũrĩo ũrĩ kanua gake, na
nĩaũhithaga rungu rwa rũrĩmĩ rwake, **13** o na gũtuĩka
ndangĩhota kũũrekia na aũigaga kanua gake-rĩ, **14** irio
ciake nĩikarũra irĩ nda yake; igaatuĩka ũrũrũ wa nduĩra
thĩĩnĩ wake. **15** Nĩagatahĩka ũtonga ũrĩa ameretie;
Mũrungu nĩagatũma aũtahĩke. **16** Nĩakoonga thumu
wa nyoka; magego ma nyoka nĩmo makaamũũraga.
17 Ndagakenera tũrũũĩ, njũũĩ iria ithereraga ũũkĩ na
ngorono. **18** Kĩndũ kĩrĩa anogeire no nginya agagĩcookia
atakĩrĩte; ndagakenera uumithio wa wonjoria wake.
19 Nĩgũkorwo nĩahinyĩrĩirie athĩĩni, akamatiga matarĩ
na kĩndũ; nĩatunyanĩte nyũmba iria ataakire. **20** "Ti-
itherũ merirĩria make matingĩthira; ndangĩĩhonokia
na indo iria eigĩire. **21** Gũtirĩ kĩndũ atigĩirio gĩa kũrĩa;
ũtonga wake ndũgatũũra. **22** Hĩndĩ ĩrĩa aiganĩire nĩ
ũndũ wa kũingĩhia indo, mĩnyamaro nĩĩkamũnyiita;
ũkĩa nĩũkamũkora na nditi nene. **23** Hĩndĩ ĩrĩa aiyũrĩtie
nda yake-rĩ, nĩguo Ngai akaarekereria marakara make
mahiũ mamũkore na amuurĩrie mahũũra make. **24** O na
angĩũrĩra indo cia mbaara cia kĩgera, akaarathwo na
mũguĩ wa gĩcango. **25** Aũcomoraga kuuma ng'ong'o
wake, mũtheece ũcio mũkengu akaũcomora kuuma
ini-inĩ rĩake. Imakania nĩĩkamũkorerera; **26** nduma
nene nĩyetereire igĩĩna ciake. Mwaki ũtarĩ mũhurutĩre
nĩũkamũcina, na ũniine kĩrĩa gĩtigaire thĩĩnĩ wa hema
yake. **27** Igũrũ nĩrĩkaguũria wĩhia wake; thĩ nayo
nĩĩkarahũka ĩmũũkĩrĩre. **28** Kĩguũ nĩgĩgathereria nyũmba
yake, indo cia nyũmba yake ithererio nĩ kĩguũ mũthenya
ũcio wa mang'ũrĩ ma Ngai. **29** Ũcio nĩguo ũndũ ũrĩa
Ngai agayagĩra arĩa aaganu, igai rĩrĩa maathĩrĩirwo nĩ
Mũrungu."

21 Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ: **2** "Thikĩrĩriai wega
ciugo ciakwa; rekei ũndũ ũyũ ũtuĩke nĩguo
mũkũũhooreria naguo. **3** Ngirĩrĩriai na niĩ njarie, na
ndaarĩkia kwaria-rĩ, mũgĩcooke mũũnyũrũrie. **4** "Niĩ-
rĩ, kaĩ mateta makwa meerekeirio mũndũ? Ngũkĩaga
kũremwo nĩ gũkirĩrĩrĩria nĩkĩ? **5** Ta ndorai mũgege;
mwĩnyiite tũnua twanyu na moko nĩ kũmaka. **6**
Ndĩciiragia ũhoro ũyũ ngamaka mũno; ngethithimũkwo
nĩ mwĩrĩ, ngambĩrĩria kũinaina. **7** Atĩrĩ, andũ arĩa
aaganu marekagwo matũũre muoyo nĩkĩ, magakũra o na
magakĩrĩrĩria kũgĩa na ũhoti? **8** Nĩmeonagĩra ciana ciao
ikĩgaacĩra kũu marĩ, makoona rũciaro rwao rũkĩĩhaanda
mbere ya maitho mao. **9** Mĩciĩ yao ĩikaraga ĩgitĩirwo na
ĩtarĩ na guoya; naruo rũthanju rwa Ngai rũtimahũũraga.
10 Ndegwa ciao itiagaga kũgwatia; ng'ombe ciao iciaraga,
na itihunaga. **11** Moimagaragia twana twao tũingĩ o ta
rũũru; ciana icio ciao ikaina igĩtũrũhaga. **12** Nao o ene
mainaga makĩhũũraga tũhembe na inanda cia mũgeeto;
mekenagia na mũgambo wa mũtũrirũ. **13** Matũũraga
mĩaka yao magaacĩire, na magathiĩ mbĩrĩra-inĩ marĩ

na thayũ. **(Sheol h7585)** **14** Na no-o meeraga Mũrungu
atĩrĩ, 'Thiĩ! Tigana na ithuĩ! Tũtikwenda kũmenya
njĩra ciaku. **15** Mwene-Hinya-Wothe nĩwe ũ, atĩ nĩguo
tũmũtungatagĩre? Tũkũgunĩka nakĩ tũngĩmũhooya?'
16 No rĩrĩ, kũgaacĩra kwao gũtirĩ moko-inĩ mao ene,
nĩ ũndũ ũcio niĩ njikaraga haraaya na kĩrĩra kĩa andũ
arĩa aaganu. **17** "Na rĩrĩ, nĩ maita maigana tawa wa
arĩa aaganu ũhoragio? Nĩ maita maigana makoragwo nĩ
mũtino, na nĩ maita maigana Ngai amagayagĩra ruo nĩ
kũmarakarĩra? **18** Nĩ maita maigana matuĩkaga ta nyeki
nyũmũ ĩkũhurutwo nĩ rũhuho, o na kana ta maragara
marĩa mombũragwo nĩ kĩhuhũkanio? **19** Kuugagwo
atĩrĩ, 'Ngai aigagĩra ciana iherithia rĩa ithe wao.' No
rĩrĩ, nĩ kaba Ngai aherithie mũndũ ũcio we mwene,
nĩguo amenye nĩehĩtie! **20** Maitho make nĩmeyonere
mwanangĩko wake mwene; nĩarekwo akunde mang'ũrĩ
ma Mwene-Hinya-Wothe. **21** Nĩ ũndũ-rĩ, anga no
eetangaga ha ũhoro wa andũ ake arĩa agaatiga na
thuutha, matukũ make maathira? **22** "Nĩ kũrĩ mũndũ o
na ũmwe ũngĩhota kũruta Mũrungu atĩ nĩguo agĩe na
ũmenyo, kuona atĩ Mũrungu nĩwe ũtuanagĩra ciira, o
na agatuĩra arĩa atũũgĩirie mũno? **23** Nĩ kũrĩ mũndũ
ũkuuaga arĩ na hinya wake wothe, arĩ mũgitĩre wega
biũ, na arĩ na thayũ, **24** mwĩrĩ wake ũheetwo irio wega,
na mahĩndĩ ma mĩthiimo yake marĩ o maigũ. **25** Mũndũ
ũngĩ agakua arĩ na marũrũ ma ngoro, atarĩ aakenera
kĩndũ kĩega o na kĩ. **26** Makomaga o ro ũndũ ũmwe tĩĩri-
inĩ, na eerĩ-rĩ, igunyũ ikamahumbĩra. **27** "Niĩ nĩnjũũĩ
wega ũrĩa mũreciiria, ngamenya mathugunda manyu
maakũhĩtĩria namo. **28** Mũrooria atĩrĩ, 'Rĩu nyũmba
ya mũndũ ũrĩa mũnene ĩkĩrĩ ha, na hema ĩrĩa andũ
aaganu maratũũraga-rĩ, ĩkĩrĩ ha?' **29** Kaĩ mũtarĩ muoria
andũ arĩa mathiiaga ng'endo? Kaĩ mũtarũmbũyagia ũrĩa
mamwĩraga: **30** atĩ mũndũ ũrĩa mwaganu nĩ aiguagĩrwo
tha mũthenya wa mũtino, atĩ nĩahonokagio mũthenya
wa mang'ũrĩ? **31** Nũũ ũreganaga na mĩtugo ya mũndũ
mwaganu maitho-inĩ make? Nũũ ũmũrĩhagia kũringana
na maũndũ marĩa aaneka? **32** Atwaragwo mbĩrĩra-inĩ,
nayo mbĩrĩra yake ĩkarangagĩrwo. **33** Tĩĩri wa gĩtuamba
nĩũrĩ mũrĩo harĩ we; andũ othe nĩwe marũmagĩrĩra,
na kĩrĩndĩ gĩtangĩtarĩka gĩgathiiaga mbere yake. **34**
"Mwakĩhota atĩa kũũhooreria na ndeto cia tũhũ? Hatirĩ
kĩndũ gĩtigaru harĩ macookio manyu tiga o maheeni!"

22 Nake Elifazu ũrĩa Mũtemaani agĩcookia atĩrĩ: **2**
"Mũndũ aahota kũguna Mũrungu? O na mũndũ
mũũgĩ-rĩ, akĩhota kũmũguna? **3** Nĩ gĩkeno kĩrĩkũ
ũthingu waku ũngĩrehere Mwene-Hinya-Wothe? Nĩ
uumithio ũrĩkũ angĩgĩa naguo angĩkorwo mĩthiĩre yaku
ndĩrĩ ũcuuke? **4** "Arakũrũithia na agagũthitanga nĩ ũndũ
wa wĩtigĩri Ngai waku? **5** Githĩ waganu waku ti mũnene?
Mehia maku-rĩ, makĩrĩ mũthia? **6** Wetirie ũgitĩri kuuma
kũrĩ ariũ a thoguo hatarĩ gĩtũmi; nĩwaũrire andũ nguo,
ũkĩmatiga njaga. **7** Arĩa anogu ndwamaheire maaĩ, na
nĩwaimire arĩa ahũtu irio, **8** o na gũtuĩka warĩ mũndũ
ũrĩ hinya, ũrĩ na mĩgũnda: mũndũ ũheetwo gĩtĩĩo,
na watũũraga kuo. **9** Nĩwaingatire atumia a ndigwa
matarĩ na kĩndũ, na ũkĩniina hinya wa arĩa matarĩ
na maithe. **10** Nĩkĩo ũthiũrũrũkĩirio nĩ mĩtego, nĩkĩo
thĩĩna wa narua ũkũmakagia, **11** nĩkĩo ũtumanĩirwo
nĩ nduma, ũkaremwo nĩkuona, na nokĩo mũiyũro wa
maaĩ ũkũhubanĩirie. **12** "Githĩ Ngai ndarĩ o kũu igũrũ
o igũrũ? O na ta kĩone ũrĩa njata iria irĩ igũrũ mũno
itũũgĩrĩte! **13** No rĩrĩ, wee ũroiga atĩrĩ, 'Mũrungu nĩ
atĩa angĩmenya? No atuanĩre ciira nduma-inĩ ta ĩno?
14 Matu matumanu nĩmamũhumbĩrĩte, nĩ ũndũ ũcio
ndangĩtuona rĩrĩa egũceera kũu igũrũ gacũmbĩrĩ.' **15**
Ũgũtũũra ũgeraga o njĩra ya tene ĩrĩa andũ aaganu
managerera? **16** Nĩmahuririo ihinda rĩao rĩtanakinya,
mĩthingi yao ĩgĩthererio nĩ mũiyũro wa maaĩ. **17** Nao
meerire Mũrungu atĩrĩ, 'Tigana na ithuĩ! Mwene-Hinya-
Wothe-rĩ, angĩtwĩka atĩa?' **18** No rĩrĩ, nĩwe waiyũririe
nyũmba ciao na indo njega, nĩ ũndũ ũcio niĩ njikaraga
haraaya na kĩrĩra kĩa andũ arĩa aaganu. **19** "Andũ arĩa
athingu nĩmeyonagĩra mwanangĩko wa acio aaganu,
magakena; arĩa matarĩ na ũũru mekĩte mamanyũrũragia
makiugaga atĩrĩ: **20** 'Ti-itherũ thũ ciitũ nĩnyanange,
mwaki nĩũcinĩte ũtonga wao.' **21** "Athĩkĩra Ngai ũikare
ũrĩ na thayũ nake, ũndũ ũyũ nĩguo ũgaakũrehere
ũgaacĩru. **22** Ĩtĩkĩra ũrutani wa kanua gake, na ũige ciugo
ciake ngoro-inĩ yaku. **23** Ũngĩcookerera ũcio Mwene-
Hinya-Wothe, nĩegũkwamũkĩra; ũngĩeheria waganu
kũraya na hema yaku, **24** na ũte ngũmba ciaku cia
thahabu rũkũngũ-inĩ, na thahabu yaku ya Ofiri ũmĩte
na kũu ndwaro-inĩ cia mahiga kũu mũkuru-inĩ, **25**
hĩndĩ ĩyo ũcio Mwene-Hinya-Wothe agaatuĩka thahabu
yaku, na atuĩke betha ĩrĩa njega mũno harĩ we. **26** Ti-
itherũ, hĩndĩ ĩyo nĩũkona gĩkeno thĩinĩ wa ũcio Mwene-
Hinya-Wothe, na nĩũgatiirĩra Ngai ũthiũ waku. **27**
Nĩũkamũhooya, nake nĩagakũigua, nawe nĩũkahingia
mĩĩhĩtwa yaku. **28** Ũrĩa watua wĩkwo nĩguo ũrĩkagwo,
naguo ũtheri nĩ ũkaara njĩra-inĩ ciaku. **29** Hĩndĩ ĩrĩa andũ
angĩ manyiihio, nawe ũkoiga, 'Nĩmatũũgĩrio!' Hĩndĩ ĩyo
nĩakahonokia arĩa makuĩte ngoro. **30** Nĩakahonokia o
na ũrĩa ũrĩ na ũcuuke, ahonokio nĩ ũndũ wa ũtheru wa
moko maku."

23 Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ: **2** "O na ũmũthĩ gũteta
gwakwa no kũrũrũ; guoko gwake nĩkũnditũhĩire
o na ngĩcaayaga ũguo. **3** Naarĩ korwo nĩnjũũĩ kũrĩa
ingĩmuona; Naarĩ korwo no hote gũthiĩ kũrĩa aikaraga!
4 Ingĩĩyarĩrĩria harĩ we, njiyũrie kanua gakwa ihooto. **5**
No nyende kũmenya ũrĩa angĩĩnjookeria, ndĩcũũranie
ũrĩa angĩnjĩira. **6** No anjũkĩrĩre na ũhoti wake mũnene?
Aca, ndangĩhatĩrĩria na thitango. **7** Hau-rĩ, mũndũ
mũrũngĩrĩru no atware ciira wake mbere yake, na niĩ
njohorithio kuuma kũrĩ mũnjiirithia nginya tene. **8** "No
rĩrĩ, ingĩthiĩ mwena wa irathĩro, we ndarĩ kuo; ingĩthiĩ
mwena wa ithũĩro, ndiramuona. **9** Hĩndĩ ĩrĩa arĩ wĩra-inĩ
mwena wa gathigathini, ndimuonaga; rĩrĩa athiĩ mwena
wa gũthini, ndimuonaga o na hanini. **10** Nowe-rĩ, nĩooĩ
njĩra ĩrĩa ngeragĩra; aarĩkia kũngeria, ngoima haana
o ta thahabu. **11** Magũrũ makwa moimĩte makinya
make thuutha; nũmagĩrĩra njĩra yake itekwahũka na
mwena. **12** Niĩ nditiganiĩirie maathani ma mĩromo yake;
njĩkĩrĩire ciugo cia kanua gake gũkĩra irio ciakwa cia
o mũthenya. **13** "No rĩrĩ, arũgamaga arĩ o wiki; nũũ
ũngĩhota kũregana nake? Ekaga o ũrĩa ekwenda. **14**
Ahingagia ũndũ ũrĩa anduĩrĩire, na arĩ o na mĩbango
mĩingĩ ta ĩyo anjigĩire. **15** Kĩu nĩkĩo gĩtũmĩte nyiitwo nĩ

kĩmako ndĩ mbere yake; ndeciiria maũndũ macio mothe-
rĩ, ngamwĩtigĩra. **16** Mũrungu nĩatũmĩte ngoro yakwa
yũrwo nĩ hinya; ũcio Mwene-Hinya-Wothe nĩatũmĩte
nyiitwo nĩ guoya. **17** No rĩrĩ, ndikirĩtio nĩ nduma, ĩĩ
nduma ĩyo ndumanu ĩhumbĩrĩte ũthiũ wakwa.

24 "Nĩ kĩĩ kĩgiragia Mwene-Hinya-Wothe araarĩrie
mahinda ma ciira? Nĩ kĩĩ gĩtũmaga arĩa mamũũĩ
meterere mĩthenya ta ĩyo o tũhũ? **2** Kũrĩ andũ
meeheragia mahiga ma mũhaka, na makarĩithia ndũũru
cia mahiũ iria maiyĩte. **3** Moyaga ndigiri ya mwana wa
ngoriai, na magakuua ndegwa ya mũtumia wa ndigwa
ĩtuĩke ya kũrũgamĩrĩra thiirĩ wao. **4** Nĩ meeheragia
andũ arĩa abatari njĩra-inĩ, na makahatĩrĩria athĩĩni
othe a bũrũri magatũma mathiĩ makehithe. **5** O ta
njagĩ cia werũ, noguo andũ arĩa athĩĩni marokagĩra wĩra
wa kũhaara kĩndũ gĩa kũrĩa; kũu bũrũri ũrĩa ũtagĩaga
kĩndũ nĩkuo marutaga irio cia kũhe ciana ciao. **6**
Monganagia ngaragatha mĩgũnda-inĩ, na makahaara
matigari mĩgũnda ya mĩthabibũ ya arĩa aaganu. **7**
Maraaraga njaga nĩ kwaga nguo; matirĩ kĩndũ gĩa
kwĩhumbĩra rĩrĩa kwagĩa heho. **8** Maconjoragio nĩ
mbura ya irĩma-inĩ, nao makenyiitĩrĩra mahiga nĩ
ũndũ wa kwaga ha kwĩyũa. **9** Mahuragia mwana wa
ngoriai kuuma nyondo-inĩ; nako gakenge ka mũthĩĩni
gatahagwo nĩ ũndũ wa thiirĩ. **10** Mathiiaga njaga nĩ
kwaga nguo; makuuaga itĩĩa cia ngano, no magatigwo
marĩ o ahũtu. **11** Mahihagĩra ndamaiyũ mĩtaro-inĩ; nĩo
makinyangaga ihihĩro cia ndibei o magĩkuaga nĩ nyoota.
12 Mũcaayo wa arĩa marakua nĩũraiguuo ũkiuma itũũra
inene, nayo mĩoyo ya arĩa agurarie no gũkaya ĩrakaya
ĩkĩenda ũteithio. No Ngai gũtirĩ mũndũ aratuĩra ciira nĩ
ũndũ wa gwĩka ũũru. **13** "Nĩ kũrĩ andũ arĩa mareganaga
na ũtheri, na matiũĩ njĩra ciaguo, o na kana magaikara
tũcĩra-inĩ twaguo. **14** Hĩndĩ ĩrĩa gwatuka-rĩ, mũũragani
ookagĩra akooraga athĩĩni na abatari; ningĩ ũtukũ
agatuĩka ta mũici. **15** Riitho rĩa gĩtharia rĩetagĩrĩra
kũgĩe mairia; kĩĩraga atĩrĩ, 'Gũtirĩ riitho o na rĩmwe
rĩngĩnyona,' na gĩgaikara kĩĩhithĩte ũthiũ. **16** Rĩrĩa kũrĩ
nduma-rĩ, nĩguo andũ matuaga nyũmba, no mũthenya
magatinda mehingĩire; matiendaga ũndũ wa ũtheri. **17**
Nĩgũkorwo andũ acio othe-rĩ, nduma ĩrĩa ndumanu nĩyo
rũciinĩ rwao; magĩaga ũrata na imakania cia nduma. **18**
"No rĩrĩ, o nĩ mũhũũyũ ũrĩa ũrerete igũrũ rĩa maaĩ; igai
rĩao bũrũri-inĩ nĩ irume, na nĩ ũndũ ũcio gũtirĩ mũndũ
ũthiiaga mĩgũnda-inĩ ya mĩthabibũ. **19** O ta ũrĩa riũa
na ũrugarĩ iniinaga maaĩ ma tharunji-rĩ, ũguo noguo
mbĩrĩra ĩhuragia arĩa mehĩtie. **(Sheol h7585)** **20** Nayo
nda ĩrĩa yamaciarire ĩkariganĩrwo nĩo, igunyũ nacio
ikamarĩa; andũ arĩa aaganu maticookaga kũririkanwo,
no moinangagwo ta mũtĩ. **21** Marĩĩaga indo cia mũtumia
thaata na ũrĩa ũtarĩ kaana, na matiiguagĩra mũtumia
wa ndigwa tha. **22** No Ngai, nĩ ũndũ wa ũhoti wake,
nĩakururagia arĩa marĩ hinya; o na mangĩĩhaanda wega-
rĩ, matirĩ na mwĩhoko atĩ nĩmagatũũra muoyo. **23** We no
ametĩkĩrie maikare mahurũkĩte makĩĩiguaga ta matarĩ
na ũgwati, no maitho make nĩmacũthagĩrĩria njĩra
ciao. **24** Nĩgũkorwo matũũgagĩrio o kahinda kanini,
magacooka makeehera; maikũrũkagio na magakua o ta
andũ arĩa angĩ othe; makeeheragio o ta igira cia ngano.
25 "Akorwo ũguo tiguo gũtarĩĩ-rĩ, nũũ ũngĩonania atĩ
nĩndaheenania, na agĩtue ciugo ciakwa cia tũhũ?"

25 Nake Bilidadi ũrĩa Mũshuhi agĩcookia atĩrĩ:
2 "Wathani na gwĩtigĩrwo nĩ cia Ngai; nĩwe
ũhaandaga watho kũu igũrũ o igũrũ mũno. **3** Mbũtũ
ciake no itarĩke? Nũũ ũtaaragĩrwo nĩ ũtheri wake? **4**
Mũndũ aakĩhota atĩa gũkorwo arĩ mũthingu mbere
ya Mũrungu? Mũndũ ũciarĩtwo nĩ mũndũ-wa-nja-rĩ,
akĩhota atĩa gũtuĩka mũtheru? **5** Angĩkorwo o na mweri
ti mũcangararu, na njata ti theru maitho-inĩ make-rĩ,
6 mũndũ na no ta kĩgunyũ, o we mũrũ wa mũndũ-rĩ,
ndakĩrĩ mũnyiihĩre mũno makĩrĩa!"

26 Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ: **2** "Kaĩ ũrĩ gũteithia
ũrĩa ũtarĩ na ũhoti-ĩ! Kaĩ ũrĩ kũhonokia guoko
kũrĩa gũtarĩ na hinya-ĩ! **3** Kaĩ ũrĩ gũtaara mũndũ ũtarĩ
na ũũgĩ-ĩ! Na atĩrĩ, kaĩ nĩwonanĩtie ũmenyo mũnene-
ĩ! **4** Nũũ wagũteithia kwaria ciugo icio? Na nĩ roho
waũ waria na kanua gaku? **5** "Arĩa akuũ marĩ na ruo
rũnene, o acio marĩ rungu rwa maaĩ na kĩrĩa gĩothe
gĩtũũraga kuo. **6** Gĩkuũ nĩkĩguũranie mbere ya Ngai;
mwanangĩko ũikarĩte ũtarĩ mũhumbĩre. **(Sheol h7585)**
7 Atambũrũkagia matu ma mwena wa gathigathini
igũrũ rĩa kũndũ gũtarĩ kĩndũ; nayo thĩ ndarĩ kĩndũ
amĩcunjurĩtie nakĩo. **8** Athayaga maaĩ thĩinĩ wa matu
make, no matu macio matingĩtembũrwo nĩ ũritũ
wamo. **9** Ahumbagĩra ũthiũ wa mweri rĩrĩa waiganana,
agatambũrũkia matu make igũrũ rĩaguo. **10** Nĩekĩrĩte
rũkiriri igũrũ rĩa maaĩ, rũkahakania ũtheri na nduma.
11 Itugĩ iria itiirĩrĩire igũrũ nĩ ithingithaga, ikagegearaga
nĩ ũndũ wa ikũũmana rĩake. **12** Nĩoirugire maaĩ ma
iria na ũndũ wa hinya wake; na nĩ ũndũ wa ũũgĩ wake
nĩatinaangirie Rahabu tũcunjĩ. **13** Mĩhũmũ yake nĩyo
yathakaririe igũrũ; guoko gwake nĩ gwatheecire nyoka
ĩrĩa ĩnyororokaga na ihenya. **14** Atĩrĩrĩ, ĩno no mĩthia ya
mawĩra make; kaĩ no kamũheehũ kanini tũiguaga ka
ũhoro wake-ĩ! Nũũ ũngĩgĩtaũkĩrwo nĩ marurumĩ ma
ũhoti wake?"

27 Nake Ayubu agĩthiĩ na mbere na mĩario yake,
akiuga atĩrĩ: **2** "Ti-itherũ o ta ũrĩa Mũrungu
atũũraga muoyo, o we ũnyimĩte kĩhooto, ũcio Mwene-
Hinya-Wothe, ũrĩa ũtũmĩte ngĩe na ũrũrũ ngoro-inĩ-rĩ,
3 hĩndĩ ĩrĩa yothe niĩ ngũtũũra muoyo, nayo mĩhũmũ ya
Ngai ĩrĩ maniũrũ-inĩ makwa, **4** mĩromo yakwa ndĩkaaria
maũndũ ma waganu, na rũrĩmĩ rwakwa rũtikaaria
maheeni. **5** Niĩ ndigetĩkĩra atĩ nĩ inyuĩ mũrĩ na kĩhooto;
nginya rĩrĩa ngaakua, ndigakaana ũkindĩrĩku wakwa. **6**
Nĩngũtũũria ũthingu wakwa na ndikaũrekia; thamiri
yakwa ndĩkanjiirithia rĩrĩa rĩothe ngũtũũra muoyo. **7**
"Thũ ciakwa irogĩtuĩka ta arĩa aaganu, arĩa marĩ muku
na niĩ marotuĩka ta arĩa matarĩ kĩhooto! **8** Tondũ-rĩ,
kĩĩrĩgĩrĩro kĩa ũrĩa ũtarĩ mwĩtigĩri Ngai gĩkĩrĩ kĩrĩkũ
akua, hĩndĩ ĩrĩa Ngai ooya muoyo wake? **9** Mũrungu
nĩakĩiguaga gũkaya gwake rĩrĩa akorwo nĩ mĩnyamaro?
10 Nĩakenagĩra ũcio Mwene-Hinya-Wothe? Nĩakayagĩra
Ngai mahinda mothe? **11** "Nĩngũmũruta ũhoro wĩgiĩ
ũhoti wa Mũrungu; ndikũhitha njĩra cia Mwene-Hinya-
Wothe. **12** Inyuothe nĩmwĩoneire maũndũ macio. Ĩkĩrĩ
yakĩ mĩario ĩno ĩtarĩ kĩene? **13** "Ũũ nĩguo Mũrungu

aathagĩrĩria arĩa aaganu, na nĩrĩo igai rĩrĩa mũndũ ũrĩa
ũtarĩ tha aamũkagĩra kuuma kũrĩ Mwene-Hinya-Wothe:
14 O na ciana ciake ciaingĩha atĩa, ciathĩrĩirio rũhiũ
rwa njora; rũciaro rwake rũtikoona irio cia kũrũigana.
15 Mũthiro nĩguo ũkaaninũkia arĩa agaatiga thuutha
wake, na atumia ao a ndigwa matikamarĩrĩra. **16** O
na angĩonganĩrĩria betha ta rũkũngũ, na agĩe na nguo
nyingĩ ta hĩba cia rĩũmba, **17** kĩrĩa egũcookanĩrĩria
gĩkehumbwo nĩ ũrĩa mũthingu, na arĩa matarĩ mahĩtia
nĩo makaagayana betha yake. **18** Nyũmba ĩrĩa aakaga
no ta nyũmba ya kĩĩhuruta, ningĩ no ta gĩthũnũ
gĩakĩtwo nĩ mũrangĩri. **19** Agaakoma arĩ mũtongu, no
ndagacooka gwĩka ũguo rĩngĩ; akaahingũra maitho
akore gũtirĩ kĩndũ arĩ nakĩo. **20** Imakania imũkoragĩrĩra
ta mũiyũro wa maaĩ; kĩhuhũkanio gĩkaamũhuria ũtukũ.
21 Rũhuho rwa mwena wa Irathĩro rũmuoyaga akabuĩria;
rũmweheragia kũrĩa atũũraga. **22** Rũmũhurutaga rũtarĩ
na tha o rĩrĩa aroorĩra hinya waruo. **23** Rũhũũraga hĩ
rũkamũkenerera, na rũkagamba ta nyoka rũkamũruta
kũrĩa atũũraga."

28 "Nĩ kũrĩ handũ harĩa betha yenjagwo o na nĩ
harĩ handũ harĩa thahabu ĩtheragĩrio. **2** Kĩgera
kĩrutagwo kuuma tĩĩri-inĩ, nakĩo gĩcango kĩrutagwo
mahiga-inĩ gĩgatwekio. **3** Mũndũ nĩkũniina aniinaga
nduma; acaragia mahiga macio nginya kũrĩa kũriku
mũno, o kũu nduma ĩrĩ ndumanu mũno. **4** Mũndũ
atũrĩkagia irima thĩ kũraya na kũrĩa andũ matũũraga,
agakinya kũndũ kũrĩa mũndũ aariganĩirwo nĩgũthiiaga;
kũu kũraihanĩrĩirie na andũ nĩkuo acunjuuraga
akĩereeraga. **5** Thĩ nĩkuo kuumaga irio, no na kũu
thĩinĩ mũhuro kũgarũrũkĩte gũkahaana ta gũcinĩtwo
na mwaki; **6** mahiga-inĩ ma thĩ nĩkuo kuumaga
yakuti ĩrĩa ya bururu, na mũthanga wayo ũkoragwo
na ngũmba cia thahabu. **7** Gũtirĩ nyoni ndĩa-nyama
yũĩ gacĩra kau kahithe, na gatirĩ konwo nĩ riitho rĩa
hũngũ. **8** Nyamũ iria ciĩtĩĩaga itirĩ ciagathiĩra, o na
gũtirĩ mũrũũthi ũkageragĩra. **9** Guoko kwa mũndũ
gũtharĩkagĩra gũkanyiita ihiga rĩa nyaigĩ, na gũkaguũria
itina cia irĩma. **10** Enjaga mungu ũgatũrĩkia rwaro rwa
ihiga; maitho make makĩonaga igĩĩna ciaruo ciothe. **11**
Ethaga itwe cia njũũĩ, na indo iria hithe agaciumĩria
ũtheri-inĩ. **12** "No ũũgĩ-rĩ, ũngĩoneka kũ? Ũmenyo
ũtũũraga kũ? **13** Mũndũ ndangĩmenya thogora wa ũũgĩ;
ndũngĩoneka bũrũri wa arĩa marĩ muoyo. **14** Kũrĩa
kũriku mũno kuugaga atĩrĩ, 'Ndũrĩ thĩinĩ wakwa'; narĩo
iria rĩkoiga atĩrĩ, 'Ndũrĩ gũkũ gwakwa.' **15** Ndũngĩgũrĩka
na thahabu ĩrĩa therie mũno, kana thogora waguo
ũthimwo na betha. **16** Ndũngĩgũrĩka na thahabu ya
Ofiri, kana ũgũrĩke na onigithi ĩrĩa ĩrĩ goro mũno, o na
kana yakuti ĩrĩa ya bururu. **17** Thahabu kana icicio-rĩ,
itingĩhota kũgerekanio naguo; o na kana ũkũũranio na
mathaga ma thahabu. **18** Maricani kana ngenyekenyi
iria cia goro itiagĩrĩire kũgwetanio naguo; thogora wa
ũũgĩ ũkĩrĩte wa ruru ĩrĩa ndune. **19** Yakuti ya Kushi
ndĩngĩigananio naguo; o na ndũngĩgũrĩka na thahabu
ĩrĩa therie mũno. **20** "Hakĩrĩ ũguo-rĩ, ũũgĩ ũngĩkiuma
nakũ? Ũmenyo ũtũũraga kũ? **21** Nĩmũhithe kũrĩ maitho
ma ciũmbe ciothe iria itũũraga muoyo, ũkahithwo o na
nyoni cia rĩera-inĩ. **22** Mwanangĩko na gĩkuũ ciugaga
atĩrĩ, 'No mũhuhu waguo ũkinyĩte matũ-inĩ maitũ.' **23**
Ngai nĩooĩ njĩra ya gũthiĩ kũrĩa ũrĩ, na nowe wiki ũũĩ
kũrĩa ũtũũraga, **24** nĩgũkorwo nĩonaga mũthia wa thĩ,
na nĩonaga maũndũ marĩa mothe marĩ rungu rwa igũrũ.
25 Rĩrĩa aathimĩire rũhuho nditi yaruo, o na agĩthima
maaĩ-rĩ, **26** rĩrĩa aarutĩire mbura watho ĩrũmagĩrĩre, na
agĩtemera rũheni na marurumĩ njĩra-rĩ, **27** nake nĩonire
ũũgĩ na akĩũthima; aũrũmirie na akĩũthuthuuria. **28**
Agĩcooka akĩĩra andũ atĩrĩ, 'Gwĩtigĩra Mwathani-rĩ, ũcio
nĩguo ũũgĩ, Nakuo gũtheemaga ũũru nĩ ũmenyo.'"

29 Ningĩ Ayubu nĩathiire na mbere kwaria, akiuga
atĩrĩ: **2** "Naarĩ korwo no haane ũrĩa ndaatariĩ mĩeri
ĩrĩa ya tene, matukũ-inĩ marĩa Ngai aamenyagĩrĩra, **3**
rĩrĩa tawa wake wamũrĩkaga igũrũ rĩa mũtwe wakwa,
na ũndũ wa ũtheri wake ngatuĩkanagĩria nduma-inĩ! **4**
Korwo ndariĩ ũrĩa ndatariĩ matukũ-inĩ marĩa ndagaacĩire
biũ, hĩndĩ ĩrĩa kuumĩrania ngoro na Ngai kwarathimaga
nyũmba yakwa, **5** rĩrĩa Mwene-Hinya-Wothe aarĩ
hamwe na niĩ, nacio ciana ciakwa ikandigiicĩria, **6**
rĩrĩa gacĩra gakwa kaihũgĩtio nĩ kĩrimũ kĩa iria, naruo
rwaro rwa ihiga rũgaatherũkagĩra tũrũũĩ twa maguta
ma mũtamaiyũ! **7** "Rĩrĩa ndaathiiaga kĩhingo-inĩ kĩa
itũũra inene, na ngaikarĩra gĩtĩ gĩakwa hau kĩaraho-
inĩ-rĩ, **8** aanake maanyonaga makeehera, nao athuuri
makarũgama, **9** andũ arĩa anene maatigaga kwaria,
makahumbĩra tũnua twao na moko; **10** mĩgambo
ya andũ arĩa marĩ igweta ĩgakirio, nacio nĩmĩ ciao
ikanyiitana na karakara. **11** Ũrĩa wothe wanjiguaga
ngĩaria aaragia wega igũrũ rĩakwa, nao arĩa maanyonaga
makangaathĩrĩria, **12** nĩ ũndũ nĩndahatũraga arĩa
athĩĩni maakaya mateithio, o na arĩa mataarĩ na maithe
maagĩte mũndũ wa kũmateithia. **13** Mũndũ agĩkua
nĩandaathimaga; nĩndatũmaga ngoro ya mũtumia wa
ndigwa ĩine. **14** Ndehumbaga ũthingu ta nguo; ciira
wa kĩhooto nĩguo warĩ nguo yakwa ya igũrũ, o na
kĩremba gĩakwa. **15** Nĩ niĩ ndaarĩ maitho ma arĩa
atumumu, na magũrũ ma arĩa ithua. **16** Ndaarĩ ithe
wa arĩa abatari; nĩndaciiragĩrĩra o na mũndũ itooĩ.
17 Ningĩ nĩndoinangaga magego ma arĩa aaganu, na
ngahuria arĩa maarĩ magego-inĩ mao. **18** "Ndeciiragia
atĩrĩ, 'Niĩ ngaakuĩra gwakwa nyũmba, matukũ makwa
marĩ maingĩ ta mũthanga. **19** Mĩri yakwa ĩgataamba
ĩkinye maaĩ-inĩ, narĩo ireera rĩkoragwo honge-inĩ ciakwa
ũtukũ wothe. **20** Riiri wakwa ũgũtũũra werũhagio thĩinĩ
wakwa, naguo ũta wakwa ũtũũre ũrĩ mwerũ guoko-inĩ
gwakwa.' **21** "Andũ maathikagĩrĩria marĩ na kĩĩrĩgĩrĩro,
meetagĩrĩra kĩrĩra gĩakwa makirĩte. **22** Ndaarĩkia kwaria-
rĩ, matiacookaga kwaria; ciugo ciakwa ciatoonyaga
matũ mao kahora ihooreire. **23** Maanjetagĩrĩra ta andũ
metereire mbura, na makanyua ciugo ciakwa o ta mbura
ĩrĩa ya kũrigĩrĩria. **24** Ndaamathekathekagia moorĩtwo
nĩ hinya makaaga gwĩtĩkia; ũtheri wa ũthiũ wakwa
warĩ wa bata mũno kũrĩ o. **25** Nĩ niĩ ndamoonagia
njĩra, ngaikaraga ta ndĩ mũnene wao; ndatũũraga ta
mũthamaki arĩ gatagatĩ ga ita rĩake; ningĩ ndaatariĩ ta
mũndũ ũrĩa ũhooragĩria arĩa maracakaya.

30 "No rĩu-rĩ, andũ ethĩ kũngĩra nĩmaanyũrũragia,
arĩa o na itangĩendire gũturanĩra maithe mao

na ngui ciakwa cia rũũru. **2** Hinya wa moko
mao ũngĩang'unire nakĩ, kuona atĩ hinya wao
nĩwamehereire? **3** Nĩmathĩnĩkĩte nĩ ũndũ wa wagi
na ng'aragu, ũtukũ-rĩ, moorũũraga bũrũri mũng'aru,
bũrũri mwanangĩku ũkirĩte ihooru. **4** Maahaaraga nyeni
cia mahuti ma cumbĩ kuuma ihinga-inĩ, na irio ciao
ciarĩ mĩri ya mũtĩ wa kĩhaato. **5** Nĩmaingatirwo kuuma
kũrĩ mũingĩ, makiugĩrĩrio ta maarĩ aici. **6** Nĩmahatĩrĩirio
maikarage mĩkuru-inĩ ya tũrũũĩ tũhũu, kũu ndwaro-
inĩ cia mahiga na marima-inĩ marĩa marĩ thĩ. **7**
Maanagia ta nyamũ kũu ihinga-inĩ, makahatĩkanagĩra
kũu mahuti-inĩ. **8** Rũciaro rũtarĩ kĩene na rũtarĩ rĩĩtwa,
nĩ rwarutũrũrirwo ruume kũu bũrũri-inĩ. **9** "Na rĩu
ariũ ao maraanyũrũria na rwĩmbo; ngagĩtuĩka wa
kuunagwo thimo nĩo. **10** Nĩmathũire na magaikaraga
haraihu na nĩĩ; matiĩtigagĩra kũnduĩra mata ũthiũ.
11 Nĩ ũndũ rĩu Ngai nĩaregeretie ũta wakwa, na
akandeehera mathĩĩna-rĩ, matirĩ ũndũ merigagĩrĩrĩria
gwĩka marĩ harĩa ndĩ. **12** Mwena wakwa wa ũrĩo
kũrĩ rũrĩrĩ rũratharĩkĩra; maigagĩra magũrũ makwa
mĩtego, na magaaka ihumbu ciao cia gũũtharĩkĩra.
13 Maharaganagia njĩra yakwa; mahotaga kũnyũnũha
o na gũtarĩ na mũndũ ũramateithia. **14** Mokĩte ta
matoonyeire mwanya-inĩ mwarĩĩ; mokĩire gatagatĩ
ga kũu kwanangĩku, makaamomokera. **15** Imakania
nĩcihootete; gĩtĩĩo gĩakwa kĩũmbũrĩtwo ta kĩhurutĩtwo
nĩ rũhuho, naguo ũgitĩri wakwa ũkabuĩria ta itu. **16**
"Na rĩu muoyo wakwa nĩĩũrathirĩrĩkĩra; matukũ ma
thĩĩna nĩmanyiitĩte. **17** Ũtukũ ũtheecangaga mahĩndĩ
makwa; ruo rwa gũthegenya rũtindigithagĩria. **18**
Ngai angũnjakũnjaga ta nguo na ũndũ wa ũhoti wake
mũnene; aanyiitaga ta kanjũ yakwa ngingo-inĩ. **19**
Anjikĩtie ndoro-inĩ, ngatuĩka ta rũkũngũ na ta mũhu.
20 "Nĩwe ndĩrakaĩra, o Wee Ngai, no ndũranjĩtĩka;
ndĩrarũgama, no wee no kũndora ũrandora. **21** Wee
nĩũngarũrũkĩte ũtarĩ na tha; ũtharĩkĩire na hinya wa
guoko gwaku. **22** Nĩũũhurĩtie, ũkaandindĩka mbere ya
rũhuho; ũũnyugutanĩtie kĩhuhũkanio-inĩ. **23** Nĩnjũũĩ
nĩũkanginyia o gĩkuũ-inĩ, ũndware kũrĩa gwathĩrĩirwo
arĩa othe marĩ muoyo. **24** "Ti-itherũ gũtirĩ mũndũ
ũũkagĩrĩra mũndũ ũthuthĩkĩte ngoro, hĩndĩ ĩrĩa egũkaya
ateithio arĩ mĩnyamaro-inĩ. **25** Niĩ-rĩ, githĩ ndianarĩrio
nĩ arĩa marĩ na thĩĩna? Githĩ ngoro yakwa ndĩanaiguĩra
arĩa athĩĩni kĩeha? **26** No rĩrĩ, rĩrĩa ndeerĩgagĩrĩra
wega, ũũru ũgĩũka; rĩrĩa ndaacaragia ũtheri-rĩ, hĩndĩ
ĩyo nduma ĩgĩũka. **27** Nda yakwa ndĩtigaga kũruruma;
matukũ ma thĩĩna nĩmanginyĩire. **28** Thiiaga njirĩte biũ,
no ti ũndũ wa kũhĩa nĩ riũa; ngarũgama kĩũngano-inĩ
ngakaya ndeithio. **29** Nduĩkĩte mũrũ wa nyina na mbwe,
ngatuĩka mũthiritũ wa ndundu. **30** Gĩkonde gĩakwa
nĩkĩgarũrũkĩte, gĩgathita na gĩkoonũka; mwĩrĩ wakwa
ũhiũhĩte nĩ ũrugarĩ. **31** Kĩnanda gĩakwa kĩa mũgeeto
kĩrutaga o mũgambo wa gũcakaya, naguo mũtũrirũ
wakwa ũkaruta o mũgambo wa kĩrĩro.

31 "Niĩ nĩtwarĩĩkanĩire na maitho makwa ndikanarore
mũirĩtu ndĩmwĩrirĩrie. **2** Nĩ ũndũ-rĩ, kaĩ rũgai
rwa mũndũ kuuma igũrũ kwa Ngai rũkĩrĩ kĩĩ? Igai
rĩake nĩ rĩrĩkũ kuuma kũrĩ ũcio Mwene-Hinya-Wothe
ũrĩ igũrũ? **3** Githĩ ti kwanangwo kwa arĩa aaganu,
na mũtino kũrĩ arĩa meekaga maũndũ mooru? **4**
Githĩ we ndonaga njĩra ciakwa, na agatara o ikinya
o ikinya rĩakwa? **5** "Ingĩkorwo thiiaga na njĩra
itarĩ cia ma-rĩ, kana kũgũrũ gwakwa gũkahiũha thiĩ
ngaheenanie-rĩ, **6** Ngai nĩathime na ratiri cia kĩhooto,
nake nĩekũmenya atĩ niĩ ndirĩ ũcuuke; **7** makinya
makwa mangĩkorwo nĩmahũkĩte makoima njĩra-inĩ,
nayo ngoro yakwa ĩngĩkorwo nĩĩtongoretio nĩ maitho
makwa, kana moko makwa makorwo nĩmathaahĩtio-
rĩ, **8** hĩndĩ ĩyo kĩrĩa haandĩte kĩrorĩĩo nĩ andũ angĩ,
nacio irio cia mĩgũnda yakwa iromunywo. **9** "Ngoro
yakwa ĩngĩkorwo yanaheenererio nĩ mũndũ-wa-nja,
kana ngorwo ndanaceema mũrango-inĩ wa mũndũ wa
itũũra, **10** hĩndĩ ĩyo mũtumia wakwa arothĩa ngano
ya mũndũ ũngĩ, na arũme angĩ tiga niĩ marokoma
nake. **11** Nĩgũkorwo ũndũ ũcio nĩ ũmaramari wa thoni,
na nĩ rĩĩhia rĩa gũtuĩrwo ciira nĩ kĩama. **12** Tondũ
ũcio nĩ mwaki ũrĩa ũcinaga nginya ũkaananga; na
nĩũngĩamunyĩte magetha makwa mothe. **13** "Ingĩkorwo
nĩnyimĩte ndungata ciakwa cia arũme na cia andũ-a-nja
kĩhooto rĩrĩa manateta nĩ ũndũ wakwa-rĩ, **14** niĩ ngeeka
atĩa rĩrĩa Mũrungu akaanjũkĩrĩra? Ngaacookia atĩa
rĩrĩa ngeetwo ndĩĩtetere ũhoro-inĩ ũcio? **15** Githĩ ũcio
wanyũũmbire kũu nda ya maitũ to we wamoombire?
Githĩ tiwe watũthondekire tũrĩ kũu nda cia aa maitũ?
16 "Ingĩkorwo ndanaima athĩĩni kĩrĩa maanerirĩria,
kana ngareka maitho ma mũtũmia wa ndigwa morwo
nĩ hinya-rĩ, **17** ingĩkorwo ndĩĩaga irio ciakwa nyiki,
ngaaga kũgayana na ũrĩa ũtarĩ ithe-rĩ, **18** (no niĩ
kuuma ũnini wakwa, mwana ta ũcio ndaamũreraga
o ta ũrĩa angĩarerirwo nĩ ithe, na kuuma gũciarwo
gwakwa ndũire ndongoragia mũtumia wa ndigwa) **19**
ingĩkorwo ndanoona mũndũ agĩkua nĩ ũndũ wa kwaga
nguo, kana ngoona mũndũ mũbatari atarĩ kĩndũ gĩa
kwĩhumba, **20** na ngoro yake ndĩandathimire nĩ ũndũ wa
kũmũiguithia ũrugarĩ na guoya wa ng'ondu ciakwa-rĩ,
21 ingĩkorwo ndanoya guoko gwakwa ngookĩrĩra mwana
ũtarĩ ithe, nĩkũmenya atĩ no nyone wa kũndeithia
kwagĩa ciira igooti-inĩ-rĩ, **22** hĩndĩ ĩyo guoko gwakwa
kũroahũkĩra kĩande-inĩ kũgwe, kũroinĩkĩra o irũngo-
inĩ. **23** Nĩ ũndũ nĩndetigagĩra mwanangĩko uumĩte
kũrĩ Mũrungu, na nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra riiri wake,
ndingĩekire maũndũ ta macio. **24** "Ingĩkorwo nĩnjigĩte
mwĩhoko wakwa harĩ thahabu, kana ngeera thahabu
ĩrĩa therie mũno atĩrĩ, 'Wee nĩwe ũgitĩri wakwa,' **25**
ingĩkorwo ndanakenera ũtonga wakwa mũnene, kana
ngakenera uumithio ũrĩa moko makwa mecarĩirie-rĩ,
26 ingĩkorwo ndanarũmbũiya riũa rĩarĩte, kana mweri
ũgĩthiĩ ũcangararĩte, **27** na ngoro yakwa ĩkĩheenererio
nĩcio na hitho, kana guoko gwakwa gũgĩcikinyĩria
kĩmumunyano gĩa gũcitĩĩa-rĩ, **28** o na macio mangĩtuĩka
mehia ma gũtuĩrwo ciira, nĩgũkorwo ingĩtuĩkĩte mũndũ
ũtarĩ mwĩhokeku harĩ Mũrungu ũrĩa ũrĩ igũrũ. **29**
"Ingĩkorwo ndaanakena nĩ thũ yakwa kuona mũtino,
kana ngĩmĩthekerera rĩrĩa thĩĩna wamĩkora, **30** no niĩ
ndirĩ ndetĩkĩra kanua gakwa keehie na ũndũ wa kũhoera
muoyo wayo kĩrumi, **31** kũngĩkorwo andũ a nyũmba
yakwa matirĩ moiga atĩrĩ, 'Nũũ ũtarĩ warĩa nyama cia
Ayubu akahũũna?' **32** no gũtirĩ mũgeni wanaraara
njĩra-inĩ, nĩ ũndũ mũrango wa mũciĩ wakwa ũtũire

ũhingũrĩirwo mũgendi, **33** ingĩkorwo ndaanahitha
mehia makwa, ta ũrĩa andũ meekaga, na ũndũ wa
kũhitha mahĩtia ngoro-inĩ yakwa **34** tondũ wa gwĩtigĩra
kĩrĩndĩ, o na gwĩtigĩra kũmenwo nĩ mĩhĩrĩga ngagĩkira
ki na ndiume nja-rĩ, **35** ("Naarĩ korwo ndaarĩ na mũndũ
wa kũnjigua! Rĩu nĩndekĩra rũũri rwa kwĩyarĩrĩria:
reke Mwene-Hinya-Wothe anjookerie ũhoro; reke
mũũthitangi andĩke marũa ma thitango yake. **36** Ti-
itherũ marũa macio ingĩmaigĩrĩra kĩande, ndĩmehumbe
taarĩ thũmbĩ. **37** Njooke ndĩmũhe ũhoro wakwa ikinya
gwa ikinya; ndĩmũkuhĩrĩrie ta ndĩ mũnene.) **38** "Korwo
mũgũnda wakwa wakaya, ũnjũkĩrĩre, nayo mĩtaro yaguo
yothe ĩkorwo ĩkĩrĩra maithori, **39** ingĩkorwo ndanarĩa
maciaro maguo iteekũrĩha, kana ngoraga ngoro cia
ene guo-rĩ, **40** hĩndĩ ĩyo cong'e ũrokũra kuo handũ
ha ngano, na riya handũ ha cairi." Ndeto cia Ayubu
nĩciathira.

32 Nĩ ũndũ ũcio andũ acio atatũ nĩmatigire
gũcookeria Ayubu, nĩ ũndũ eeyonaga arĩ
mũthingu. **2** No rĩrĩ, Elihu mũrũ wa Barakeli ũrĩa Mũbuzi,
wa nyũmba ya Ramu, nĩarakaririo mũno nĩ Ayubu nĩ
ũndũ wa gwĩtua aarĩ na kĩhooto gũkĩra Ngai. **3** Ningĩ
nĩarakarĩtio nĩ arata acio atatũ tondũ nĩmagĩte ũndũ
mangĩcookeria Ayubu, o na gũtuĩka nĩmamũtuĩrĩire
ciira. **4** Na rĩrĩ, Elihu aambĩte gweterera acio angĩ
maarie atanaaria na Ayubu, tondũ o maarĩ akũrũ
kũmũkĩra. **5** No rĩrĩa onire atĩ andũ acio atatũ matiarĩ
na ũndũ ũngĩ wa kuuga-rĩ, agĩakanwo nĩ marakara. **6**
Nĩ ũndũ ũcio Elihu, mũrũ wa Barakeli ũcio Mũbuzi,
akiuga atĩrĩ: "Niĩ ndĩ na mĩaka mĩnini, na inyuĩ mũrĩ
akũrũ; nĩkĩo ngwĩtigagĩra, ngaaga ũũmĩrĩru wa kũmwĩra
ũrĩa njũũĩ. **7** Ndeciiragia atĩrĩ, 'Ũkũrũ nĩwaagĩrĩire
warie; ũingĩ wa mĩaka nĩwaagĩrĩire kũrutana ũũgĩ.' **8**
No nĩ roho ũrĩa ũrĩ thĩĩnĩ wa mũndũ, o yo mĩhũmũ ya
Mwene-Hinya-Wothe, ũheaga mũndũ ũmenyo. **9** To
arĩa akũrũ oiki oogĩ, na to arĩa akũrũ mamenyaga ũrĩa
kwagĩrĩire. **10** "Nĩ ũndũ ũcio nguuga atĩrĩ, 'Thikĩrĩriai;
o na niĩ nĩngũmwĩra ũrĩa njũũĩ.' **11** Nĩngwetereire
rĩrĩa mũkwaragia, ndathikĩrĩria ihooto cianyu; rĩrĩa
mũgũcaragia ciugo-rĩ, **12** nĩngũmũtegeire matũ biũ.
No gũtirĩ o na ũmwe wanyu wonanirie mahĩtia ma
Ayubu; gũtirĩ o na ũmwe wanyu ũmũcookeirie mĩario
yake. **13** Tigai kuuga atĩrĩ, 'Nĩtũgĩĩte na ũũgĩ; rekei
Mũrungu amũkararie, no ti mũndũ.' **14** No rĩrĩ, Ayubu
ti niĩ ekwerekeirie ciugo ciake, na niĩ ndikũmũcookeria
kũringana na mĩario yanyu. **15** "Nĩmamakĩte, na matirĩ
na ũndũ ũngĩ mangiuga; nĩmarigĩtwo nĩ atĩa mangiuga.
16 no nginya njeterere, nĩ ũndũ rĩu nĩmakirĩte, tondũ
atĩ rĩu marũgamĩte hau matarĩ na macookio? **17** O
na niĩ nĩngwaria; o na niĩ nĩnguuga ũrĩa njũũĩ. **18**
Nĩgũkorwo njiyũrĩtwo nĩ ciugo, naguo roho ũrĩa ũrĩ
thĩĩnĩ wakwa nĩũrandindĩkĩrĩria; **19** thĩĩnĩ wakwa haana
ta ndibei ĩrĩ cuba ngunĩke, ngahaana ta mondo njerũ ya
ndibei ĩkirie gũtuthũka. **20** no nginya njarie hũũcũke,
no nginya ndumũre mĩromo yakwa njookie ũhoro. **21**
Ndigũtĩĩra mũndũ o na ũ maũthĩ, kana ngaathĩrĩrie
mũndũ o na ũrĩkũ tũhũ; **22** nĩ ũndũ korwo ndĩ mwara
na kũgaathĩrĩria, Mũnyũũmbi no anjeherie narua.

33 "No rĩu Ayubu-rĩ, thikĩrĩria ciugo ciakwa; tega
matũ ũigue ũrĩa wothe nguuga. **2** Ndĩ hakuhĩ
gũtumũra kanua gakwa; ciugo ciakwa irĩ o rũrĩmĩ-
inĩ rwakwa. **3** Ciugo ciakwa ciumĩte ngoro nũngĩrĩru;
mĩromo yakwa yaragia ĩtarĩ na ũhinga. **4** Roho wa
Mũrungu nĩwe ũnyũmbĩte; mĩhũmũ ya Mwene-Hinya-
Wothe nĩyo ĩĩheaga muoyo. **5** Nawe njookeria, akorwo
nĩũkũhota; wĩhaarĩrie ũũng'ethere. **6** Niĩ haana o
tawe maitho-inĩ ma Mũrungu; o na niĩ ndombirwo
na rĩũmba. **7** Kwĩĩndigĩra gũtigakũmakie, kana guoko
gwakwa gũkũritũhĩre. **8** "No rĩrĩ, nĩuugĩte ngĩiguaga,
ngaigua ciugo icio ũkiuga atĩ, **9** 'Ndĩ mũtheru na ndirĩ
na mehia; ndiĩkĩte ũũru, na ndirĩ na mahĩtia. **10** No
Ngai nĩanyonete na mahĩtia; anduĩte thũ yake. **11**
Nĩanjohaga magũrũ na mĩnyororo; arangagĩra njĩra
ciakwa ciothe.' **12** "No ngũkwĩra atĩrĩ, ũhoro-inĩ ũyũ
wee ndũrĩ na kĩhooto, nĩgũkorwo Ngai nĩ mũnene
gũkĩra mũndũ. **13** Ũramũtetia nĩkĩ, atĩ ndacookagia
kiugo kĩa mũndũ o na kĩmwe? **14** Nĩgũkorwo Mũrungu
nĩaaragia, rĩmwe na njĩra ĩmwe, na rĩngĩ akaaria na
njĩra ĩngĩ, o na gũtuĩka mũndũ no aage gũkũũrana. **15**
Rĩmwe akaaragia kĩroto-inĩ na kĩoneki-inĩ gĩa ũtukũ,
rĩrĩa andũ mahĩtĩtwo nĩ toro mũnene marĩ ũrĩrĩ, **16** no
amaarĩrie matũ-inĩ mao, na amamakie nĩguo amakaanie,
17 nĩguo agarũre mũndũ atige kũhĩtia, na atigane na
mwĩtĩĩo, **18** nĩguo agitĩre roho wake kuuma gĩkuũ-
inĩ, na agitĩre muoyo wake ndũkaniinwo na rũhiũ rwa
njora. **19** Ningĩ mũndũ no arũithio na gũkomio ũrĩrĩ
wa ruo, akorwo na thĩĩna wa mahĩndĩ ũtathiraga, **20**
o nginya ngoro yake ĩgathũũra irio, na roho wake
ũgathũũra irio iria njega mũno. **21** Nyama cia mwĩrĩ
wake ihĩnjaga igathirĩrĩkĩra, na mahĩndĩ make marĩa
mataroonekaga makoimĩra. **22** Roho wake ũgakuhĩrĩria
mbĩrĩra, na muoyo wake ũgakuhĩrĩria arĩa mareehage
gĩkuũ. **23** "No rĩrĩ, angĩkorwo harĩ na mũraika mwena
wake arĩ mũiguithania, ũmwe harĩ ngiri, wa kwĩra
mũndũ ũndũ ũrĩa ũmwagĩrĩire, **24** nake amũkinyĩrie
wega wake na oige atĩrĩ, 'Mũhonokie ndagatuĩke
wa gũikũrũka mbĩrĩra-inĩ; nĩnyonete gĩa kũmũkũũra
nakĩo,' **25** hĩndĩ ĩyo nyama cia mwĩrĩ wake igeethĩha
ta cia mwana; igaacooka ta ũrĩa ciarĩ matukũ-inĩ ma
wĩthĩ wake. **26** Ahooyaga Ngai ageekwo wega nĩwe,
oonaga ũthiũ wa Ngai akaanĩrĩra nĩ gũkena; agacookio
ũthingu-inĩ wake nĩ Ngai. **27** Nake agacooka agathiĩ
kũrĩ andũ akameera atĩrĩ, 'Nĩndehirie, na ngĩogomia
ũndũ ũrĩa warĩ wa ma, no ndiigana kũherithio ũrĩa
ndaagĩrĩirwo nĩkũherithio. **28** Nĩakũũrire roho wakwa
ndũkaharũrũkio mbĩrĩra, na niĩ ngũtũũra ngenagĩra
ũtheri ũcio.' **29** "Mũrungu nĩekaga mũndũ maũndũ
macio mothe, maita meerĩ o na kana matatũ, **30**
nĩguo agarũre roho wake ndũkaharũrũkio mbĩrĩra,
nĩgeetha ũtheri ũcio wa muoyo ũmũtherere. **31** "Atĩrĩrĩ
Ayubu, tega matũ na ũũthikĩrĩrie; kira ki na niĩ njarie.
32 Wakorwo ũrĩ na ũndũ wa kuuga-rĩ, njĩĩra; aria,
nĩgũkorwo ingĩenda woneke ndwĩhĩtie. **33** No akorwo ti
ũguo-rĩ, wee gĩthikĩrĩrie; kira ki, na nĩngũkũruta ũũgĩ."

34 Ningĩ Elihu akiuga atĩrĩ: **2** "Iguai ciugo ciakwa,
inyuĩ andũ aya oogĩ; thikĩrĩriai, inyuĩ amenyi
a maũndũ. **3** Nĩgũkorwo gũtũ gũthuuranagia ciugo

o ta ũrĩa rũrĩmĩ rũcamaga irio. **4** Nĩtwĩkũũranĩrei ithuĩ ene ũndũ ũrĩa wagĩrĩire; nĩtwĩrute tũrĩ hamwe ũndũ ũrĩa mwega. **5** "Ayubu aroiga atĩrĩ, 'Niĩ ndihĩtĩtie, no Mũrungu nĩanjagithĩtie kĩhooto gĩakwa. **6** O na gũtuĩka ndĩraria ũrĩa kũrĩ, ndĩratuuo mũheenania; o na gũtuĩka ndirĩ na mahĩtia, mũguĩ wake ũngurarĩtie kĩronda gĩtangĩhona.' **7** Nĩ mũndũ ũrĩkũ ũhaana ta Ayubu, mũndũ ũnyuuaga kĩnyũrũri taarĩ maaĩ aranyua? **8** Atwaranaga na andũ arĩa mekaga ũũru; agĩĩaga thiritũ na andũ arĩa aaganu. **9** Nĩgũkorwo oigaga atĩrĩ, 'Gũtirĩ uumithio mũndũ onaga rĩrĩa arageria gũkenia Ngai.' **10** "Nĩ ũndũ ũcio gĩĩthikĩrĩriei, inyuĩ andũ aya mũrĩ na ũtaũku. Ũhoro wa kwĩhia ũroaga kuoneka harĩ Mũrungu, Mwene-Hinya-Wothe aroaga gwĩka ũũru. **11** Arĩhaga mũndũ kũringana na ũrĩa ekĩte; akamũrehere o kĩrĩa kĩringaine na mĩthiĩre yake. **12** Gũtingĩhoteka atĩ Mũrungu no eeke mahĩtia, atĩ ũrĩa Mwene-Hinya-Wothe no ogomie kĩhooto. **13** Nũũ wamũtuire mũrori wa thĩ? Nũũ wamũtuire mũrũgamĩrĩri wa thĩ yothe? **14** Korwo aagĩa na muoroto wa kweheria roho wake na mĩhũmũ-rĩ, **15** andũ othe mangĩthiranĩra hamwe, nake mũndũ acooke rũkũngũ-inĩ. **16** "Akorwo ũrĩ mũndũ ũrĩ na ũtaũku-rĩ, igua ũhoro ũyũ; thikĩrĩria ũrĩa nguuga. **17** Mũndũ ũthũiire kĩhooto-rĩ, no ahote gwathana? Ũrĩa ũrĩ kĩhooto, o Ũcio kĩhoti-rĩ, no ũmũtue mwĩhia? **18** Githĩ ti we wĩraga athamaki atĩrĩ, 'Inyuĩ mũtirĩ kĩene,' na akeera arĩa marĩ igweta atĩrĩ, 'Inyuĩ mũrĩ aaganu,' **19** o ũcio ũtatĩagĩra anene maũthĩ, na ndendaga arĩa atongu gũkĩra arĩa athĩĩni, nĩgũkorwo othe nĩ wĩra wa moko make? **20** Makuuaga o rĩmwe, o ũtukũ gatagatĩ; andũ mainainaga magakua; arĩa marĩ hinya meeheragio matahutĩtio nĩ guoko kwa mũndũ. **21** "Maitho make maikaraga macũthĩrĩrĩrie mĩthiĩre ya andũ; nĩonaga mĩthiĩre yao yothe. **22** Gũtirĩ handũ harĩ nduma, kana handũ harĩ kĩĩruru kĩnene, hangĩĩhithwo nĩ arĩa meekaga ũũru. **23** Mũrungu ndabatairio nĩgũthuthuuria ndeto cia andũ makĩria, atĩ nĩguo moke mbere yake maciirithio. **24** Ahehenjaga arĩa marĩ ũhoti atekũũria mũndũ na akarũgamia andũ angĩ ithenya rĩao. **25** Tondũ we nĩamenyaga maũndũ marĩa meekaga, amang'aũranagia ũtukũ magathuthĩka. **26** Amaherithagĩria waganu wao makĩonagwo nĩ mũndũ o wothe, **27** tondũ nĩmagarũrũkire magĩtiga kũmũrũmĩrĩra, na matirũmbũyagia njĩra yake o na ĩrĩkũ. **28** Nĩmatũmire kĩrĩro kĩa arĩa athĩĩni gĩkinye hau mbere yake, nĩ ũndũ ũcio akĩigua kĩrĩro kĩa arĩa abatari. **29** No rĩrĩ, angĩikara akirĩte-rĩ, nũũ ũngĩmũtua muhĩtia? Angĩhitha ũthiũ wake-rĩ, nũũ ũngĩmuona? Nowe arĩ igũrũ rĩa mũndũ na igũrũ rĩa rũrĩrĩ o ũndũ ũmwe, **30** nĩguo agirie mũndũ ũtarĩ na ũngai gwathana, amũgirie kũigĩra kĩrĩndĩ mĩtego. **31** "Korwo mũndũ no ere Mũrungu atĩrĩ, 'Nĩnjĩhĩtie no ndikehia rĩngĩ. **32** Nduta menye ũrĩa itarahota kuona; ingĩkorwo nĩnjĩkĩte ũũru-rĩ, ndigacooka gwĩka ũguo rĩngĩ.' **33** Ngai-rĩ, no agĩkũrĩhe kũringana na ũrĩa wee ũkwenda rĩrĩa ũregete kwĩrira? No nginya we ũtue itua, no ti niĩ; nĩ ũndũ ũcio kĩnjĩire ũrĩa ũũĩ. **34** "Andũ arĩa marĩ na ũtaũku maroiga atĩrĩ, nao andũ acio oogĩ maiguĩte ngĩaria manjĩĩrĩte atĩrĩ, **35** 'Ayubu aaragia atarĩ na ũmenyo; ciugo ciake nĩciagĩte ũũgĩ.' **36** Hĩ, naarĩ korwo Ayubu aagerio nginya mũthia, nĩ ũndũ macookio make nĩ ta ma mũndũ mwaganu! **37** Nĩongereire ũremi harĩ mehia make; atũhũũragĩra hĩ cia kĩnyũrũri, na akaingĩhia ciugo ciake cia gũũkĩrĩra Mũrungu."

35 Ningĩ Elihu akiuga atĩrĩ: **2** "Nĩũgwĩciiria ũhoro ũyũ nĩ wa kĩhooto? Ũroiga atĩrĩ, 'Mũrungu nĩekũnjarĩrĩria atue ndiĩhĩtie.' **3** No rĩrĩ, wee no ũramũũria atĩrĩ, 'Kũrĩ na uumithio ũrĩkũ harĩ niĩ, na ngũgunĩka nakĩ ndaaga kwĩhia?' **4** "No nyende gũgũcookeria ũhoro, wee hamwe na arata aku. **5** Ta rora igũrũ wone; ta cũthĩrĩria matu macio marĩ igũrũ rĩaku kũraya mũno. **6** Ũngĩĩhia-rĩ, ũndũ ũcio ũngĩhutia Ngai atĩa? Mehia maku mangĩingĩha mũno-rĩ, ũndũ ũcio ũngĩmwĩka atĩa? **7** Ũngĩkorwo ũrĩ mũthingu-rĩ, ũngĩmũhe kĩĩ, kana nĩ kĩĩ aamũkagĩra kuuma guoko-inĩ gwaku? **8** Waganu waku ũhutagia o mũndũ tawe, na ũthingu waku ũkahutia o ciana cia andũ. **9** "Andũ makayaga nĩ icooki rĩa kũhinyĩrĩrio; mathaithanaga mateithũrwo guoko-inĩ kwa ũcio ũrĩ hinya mũingĩ. **10** No gũtirĩ mũndũ uugaga atĩrĩ, 'Ngai ũrĩa wanyũũmbire arĩ ha, ũrĩa ũheaga mũndũ nyĩmbo ũtukũ, **11** ũrĩa ũtũrutaga maũndũ gũkĩra ũrĩa arutaga nyamũ cia werũ-inĩ, o na agatũhe ũũgĩ gũkĩra nyoni cia rĩera-inĩ?' **12** Ndacookagia rĩrĩa andũ maakaya nĩ ũndũ wa mwĩtũũgĩrio wa andũ arĩa aaganu. **13** Ti-itherũ, Mũrungu ndathikagĩrĩria mathaithana mao ma tũhũ; ũcio Mwene-Hinya-Wothe ndarũmbũyagia mathaithana macio. **14** Githĩ ndakaaga gũthikĩrĩria mũno makĩria rĩrĩa ũkuuga atĩ ndũramuona, na atĩ ciira waku ũrĩ mbere yake, na no nginya ũmweterere, **15** na makĩria ma ũguo ũkoiga atĩ marakara make matiherithanagia na ndarũmbũyagia waganu o na hanini! **16** Nĩ ũndũ ũcio Ayubu atumũrĩte kanua gake akaaria ũhoro wa tũhũ; nĩarĩĩtie ndeto nyingĩ atarĩ na ũmenyo."

36 Elihu agĩthiĩ na mbere kwaria, akiuga atĩrĩ: **2** "Ngirĩrĩria hanini, na nĩngũkuonia atĩ harĩ maũndũ mangĩ mangiugwo ma gũciirĩrĩra Ngai. **3** Ũmenyo wakwa ndĩũrutĩte kũraihu; niĩ ngũtũũgĩria kĩhooto kĩa ũcio Mũnyũũmbi. **4** Menya wega atĩ ndeto ciakwa ti cia maheeni; ũyũ mũrĩ nake arĩ na ũmenyo mũkinyanĩru. **5** "Mũrungu nĩwe mwene hinya, no ndairaga andũ; we nĩ mwene hinya, na nĩarũmagia muoroto wake. **6** Ndatũũragia arĩa aaganu muoyo, no nĩaheaga arĩa anyariire kĩhooto kĩao. **7** Ndeheragia maitho make harĩ arĩa athingu; amaikaragĩria gĩtĩ kĩa ũnene hamwe na athamaki, na akamatũũgĩria nginya tene. **8** No rĩrĩ, andũ mangĩkorwo mohetwo na mĩnyororo, makanyiitio na mĩhĩndo ya mĩnyamaro, **9** we nĩameeraga ũrĩa mekĩte, atĩ mehĩtie na ũtũrĩka. **10** We nĩatũmaga mathikĩrĩrie ũtaaro, na akamaatha merire ũũru wao. **11** Mangĩmwathĩkĩra na mamũtungatĩre, megũtũũra matukũ mao marĩa matigaru magaacĩire, na mĩaka yao o maiganĩire. **12** No mangĩaga kũigua, nĩmakaniinwo na rũhiũ rwa njora, na makue matarĩ na ũmenyo. **13** "Arĩa matarĩ na Ngai ngoro-inĩ meiigagĩra marakara; o na rĩrĩa aramooha na mĩnyororo, matikayaga mateithio. **14** Makuuaga marĩ ethĩ, magakua hamwe na arũme arĩa maraya ma mahooero-inĩ. **15** No arĩa mathĩĩnĩkaga, nĩamakũũraga kuuma thĩĩna-

inĩ wao; nĩamaragĩria marĩ mĩnyamaro-inĩ. **16** "We-rĩ, nĩarakũguucĩrĩria uume magego-inĩ ma mĩnyamaro, agũtware handũ haariĩ hatarĩ na ũkunderu, na agũtware akũhurũkie metha-inĩ yaku ĩiyũrĩte irio iria njega. **17** No rĩu-rĩ, ũtitikithĩtio ituĩro rĩrĩa rĩagĩrĩire arĩa aaganu; ituĩro rĩa ciira na kĩhooto nĩcigũkumbatĩte. **18** Wĩmenyerere mũndũ o na ũrĩkũ ndakanakũheenererie na ũtonga; ndũgetĩkĩrie ihaki inene rĩkũhĩtithie njĩra. **19** Ũtonga waku o na kana kĩyo gĩaku kĩnene-rĩ, no ikũnyiitĩrĩre nĩguo ndũgatoonye mĩnyamaro-inĩ? **20** Tiga kwĩrirĩrĩria ũtukũ, nĩguo ũguucũrũrie andũ kuuma kwao mĩcĩĩ. **21** Wĩmenyerere ndũkeerekere ũũru-inĩ, tondũ ũkuoneka taarĩ guo wendete gũkĩra gũthĩĩnĩka. **22** "Mũrungu nĩatũgĩrĩtio nĩ ũndũ wa ũhoti wake. Nũũ mũrutani take? **23** Nũũ ũmwathĩrĩire njĩra ciake, kana akamwĩra atĩrĩ, 'Wee nĩwĩkĩte ũũru'? **24** Ririkanaga gwĩkĩrĩra wĩra wake, ũrĩa andũ manakumia na rwĩmbo. **25** Andũ othe nĩmawonete; andũ mawĩroragĩra marĩ o kũraya. **26** Ĩ Mũrungu ndakĩrĩ mũnene; nĩ mũnene gũkĩra ũmenyi witũ! Mũigana wa mĩaka yake ndũngĩtuĩrĩka. **27** "Ambatagia matata ma maaĩ, marĩa macookaga gũtaatĩra tũrũũĩ ta mbura; **28** matu magaita ũigũ wamo, nayo mbura nyingĩ ĩkoirĩra andũ. **29** Nũũ ũngĩmenya ũrĩa atambũrũkagia matu, kana ũhoro wa marurumĩ marĩa moimaga hema-inĩ yake? **30** Kĩone ũrĩa ahurunjaga rũheni rwake rũkamũthiũrũrũkĩria, agathambia iria kũrĩa kũriku. **31** Ũũ nĩguo aathaga ndũrĩrĩ na akaheana irio nyingĩ. **32** Akumbatagĩria rũheni na moko make, na akarwatha rũringe kĩrĩa kĩorotetwo. **33** Marurumĩ make nĩmanagĩrĩra kĩhuhũkanio kĩrĩa kĩroka; o na ng'ombe nĩiimenyithanagia atĩ kũrĩ kĩhuhũkanio kĩroka.

37 "Ndaigua ũguo ngoro yakwa ĩgatumatuuma, na ĩkambarara ĩkoima handũ hayo. **2** Thikĩrĩria! Thikĩrĩria mũraramo wa mũgambo wake, mũrurumo ũrĩa uumaga kanua gake. **3** Arekagĩrĩria rũheni rwake rungu rwa igũrũ guothe na akarũtũma nginya ituri cia thĩ. **4** Thuutha waruo gũũkaga mũgambo wa mũraramo wake; arurumaga na mũgambo wake mũkaru. Hĩndĩ ĩrĩa mũgambo wake waiguuo-rĩ, ndarigagĩrĩria heni. **5** Mũgambo wa Mũrungu ũrurumaga na njĩra ya magegania; ekaga maũndũ manene tũtangĩhota kũmenya. **6** Eeraga tharunji atĩrĩ, 'Gwa thĩ,' nayo mbura ya rũthuthuũ akamĩĩra atĩrĩ, 'Tuĩka mbura nene.' **7** Nĩatigithagia mũndũ o wothe wĩra wake nĩgeetha andũ othe ombĩte mamenye wĩra wake. **8** Nyamũ nacio nĩciĩhithaga; ciikaraga imamo-inĩ ciacio. **9** Kĩhuhũkanio kiumaga gĩikaro gĩakĩo, heho nayo ĩkoima rũhuho-inĩ rũkĩhurutana. **10** Mĩhũmũ ya Mũrungu nĩĩthondekaga mbarabu, namo maaĩ harĩa maaramĩire makanyiitana. **11** Nĩaiyũragia matu na ũigũ; ahurunjaga rũheni rũkamatũrĩkia. **12** Mathiiaga magĩthiũrũrũkaga o kũrĩa angĩmeerekeria thĩ yothe, mageeke o ũrĩa wothe angĩmaatha. **13** Arehaga matu macio nĩguo aherithie andũ, kana aihũgie thĩ yake na onanie wendani wake. **14** "Ayubu, thikĩrĩria ũhoro ũyũ; tithĩria hau wĩcũũranie ũhoro wa magegania ma Mũrungu. **15** Wee nĩũũĩ ũrĩa Ngai aathaga matu, na ũrĩa atũmaga rũheni rwake rũhenũke? **16** Wee nĩũũĩ ũrĩa matu macio macuurĩtio wega, magegania macio ma ũrĩa ũrĩ ũmenyo mũkinyanĩru? **17** Wee ũringĩkaga nĩ ũrugarĩ wa nguo ciaku rĩrĩa bũrũri ũkirĩte ki hĩndĩ ya rũhuho rwa gũthini-rĩ, **18** no ũhote kũruta wĩra nake ũhoro-inĩ wa gũtambũrũkia matu mairũ, o macio momĩte o ta gĩcicio gĩa gĩcango? **19** "Ta twĩre ũrĩa twagĩrĩirwo nĩ kũmwĩra; tũtingĩhota gwĩciirĩra nĩ ũndũ wa nduma iitũ. **20** Nĩagĩrĩire kwĩrwo atĩ nĩngwenda kwaria? Nĩ kũrĩ mũndũ o na ũ ũngiuga amerio? **21** Rĩu-rĩ, gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kũrora riũa, rĩcangararĩte kũu igũrũ thuutha wakuo kũhaatwo nĩ rũhuho gũgathera. **22** Okaga kuuma mwena wa gathigathini arĩ na riiri ukengeete ta wa thahabu; Ngai okaga arĩ na ũkaru wa gwĩtigĩrwo. **23** Ũcio Mwene-Hinya-Wothe-rĩ, tũtingĩhota kũmũkinyĩra, nĩatũũgĩrĩtio nĩ ũndũ wa ũhoti wake; tondũ wa ũrĩa arĩ wa kĩhooto na ũthingu mũnene-rĩ, ndahinyanagĩrĩria. **24** Nĩ ũndũ ũcio andũ nĩmamũtĩĩte, tondũ githĩ ndarũmbũyagia arĩa meyonaga ta marĩ oogĩ na ngoro ciao?"

38 Nake Jehova agĩcookeria Ayubu ũhoro arĩ kĩhuhũkanio-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ: **2** "Nũũ ũyũ ũrekĩra kĩrĩra gĩakwa nduma na ciugo itarĩ na ũmenyo? **3** Wĩhotore ta mũndũ mũrũme; nĩngũkũũria ciũria, nawe ũkĩnjookerie. **4** "Warĩ kũ rĩrĩa ndaakire mũthingi wa thĩ? Njĩĩra akorwo ũrĩ na ũũgĩ wa kũmenya. **5** Nũũ wathimire mũigana wayo? Ti-itherũ wee nĩũũĩ! Nũũ watambũrũkirie rũrigi rwa gũthima igũrũ rĩayo? **6** Mĩthingi yayo yahandirwo igũrũ rĩa kĩĩ, kana nũũ wahaandire ihiga rĩayo rĩa koine, **7** hĩndĩ ĩrĩa njata cia rũciinĩ ciainire hamwe, na araika othe makĩanĩrĩra nĩ gũkena? **8** "Nũũ wahingĩrĩirie iria na mĩrango rĩrĩa rĩatumũkire kuuma nda, **9** rĩrĩa ndatuire matu nguo ciarĩo, na ngĩrĩoha nduma nene ta taama warĩo, **10** rĩrĩa ndarĩkĩrĩire mĩhaka, na ngĩrĩhingĩra na mĩrango yarĩo, na ngĩĩkĩra mĩgĩĩko handũ hayo, **11** rĩrĩa ndoigire atĩrĩ, 'Ũkinyage o haha na ndũkanahakĩre; makũmbĩ maku macio metĩĩi-rĩ, hau nĩho marĩĩkinyaga'? **12** "Kuuma o kĩambĩrĩria-rĩ, ũrĩ waathana atĩ rũciinĩ rũgĩe ho, kana ũkĩonereria ũtheri wa rũciinĩ harĩa ũkuumĩrĩra, **13** nĩguo ũhote kũnyiita thĩ na mĩthia yaguo, nao arĩa aaganu maribaribwo moime kuo? **14** Thĩ ĩhaanaga ta rĩũmba rĩhũrĩtwo mũhũũri; mũonekere wayo ũtarĩĩ ta mũhianĩre wa nguo. **15** Andũ arĩa aaganu nĩmaimagwo ũtheri wao, na guoko kwao kũrĩa kuoetwo na igũrũ gũkoinwo. **16** "Ũrĩ wathiĩ rũgendo nginya kũrĩa iria rĩtherũkagĩra, kana ũgaceera itwe-inĩ cia ndia kũrĩa kũriku mũno? **17** Ũrĩ wonio ihingo cia gĩkuũ? Ũrĩ wona ihingo cia kĩĩruru gĩa gĩkuũ? **18** Ũrĩ wamenya ũnene wa warĩĩ wa thĩ? Njĩĩra akorwo nĩũũĩ maũndũ macio mothe. **19** "Njĩra ya gũthiĩ kũrĩa ũtheri ũtũũraga nĩĩrĩkũ? Nayo nduma ĩikaraga kũ? **20** No ũcitware gwacio? Nĩũũĩ tũcĩra twa gũthiĩ kũrĩa itũũraga? **21** Ti-itherũ wee nĩũũĩ, nĩgũkorwo warĩ mũciare! Wee-rĩ, nĩũtũũrĩte mĩaka mĩingĩ! **22** "Ũrĩ watoonya makũmbĩ kũrĩa tharunji ĩigĩtwo, kana ũkĩona makũmbĩ kũrĩa mbura ya mbembe ĩigĩtwo, **23** o icio njigĩte nĩ ũndũ wa mahinda ma thĩĩna, ngaciiga nĩ ũndũ wa matukũ ma mbaara na ma kũrũa. **24** Njĩra ya gũthiĩ kũrĩa ũtheri ũgayanagĩrio nĩĩrĩkũ, kana ya gũthiĩ kũrĩa rũhuho rwa irathĩro rũhurunjagĩrwo gũkũ thĩ? **25** Nũũ wenjagĩra mbura ya kĩboboto mũtaro

wa kũgerera, kana agatemera mbura ya marurumĩ njĩra, **26** nĩguo mbura yure bũrũri ũtatũũraga mũndũ, na yure werũ kũrĩa gũtarĩ mũndũ, **27** nĩguo ĩhũũnagie kũu gũtiganĩrie gũgakira ihooru, na ĩtũme kũmere nyeki? **28** Mbura nĩĩrĩ ithe? Nũũ mũciari wa matata ma ime? **29** Tharunji yumaga nda ya ũ? Nũũ ũciaraga mbaa ĩrĩa yumaga igũrũ, **30** rĩrĩa maaĩ momaga ta ihiga, rĩrĩa maaĩ marĩa marĩ igũrũ wa iria magwatana? **31** "Wee-rĩ, wahota kuohania njata iria thaka cia Kĩrĩmĩra? Wahota kuohora mĩkanda ya njata iria ciĩtagwo Karaũ? **32** Wahota kuumagaragia njata iria ciĩtagwo Mazarothu o mahinda maacio maakinya, kana wahota gũtongoria Nduba na ciana ciayo? **33** Nĩũũĩ mawatho ma igũrũ? No ũhote kũhaanda wathani wa Ngai ũrũme gũkũ thĩ? **34** "Wahota kwanĩrĩra nginya mũgambo waku ũkinye matu-inĩ nĩguo kuure wĩhumbĩre na kĩguũ kĩa maaĩ? **35** Wee nĩwe ũtũmaga heni ithiĩ na njĩra ciacio? Nĩikũrehagĩra ũhoro igakwĩra atĩ, 'Tũrĩ haha'? **36** Nũũ waheire ngoro ũũgĩ, kana akĩhe meciiria ũmenyo? **37** Nũũ ũrĩ na ũũgĩ wa gũtara matu? Nũũ ũngĩhota kũinamia ndigithũ cia maaĩ cia igũrũ **38** rĩrĩa rũkũngũ rwatondora, nayo ndoro ĩkooma ĩkanyiitana? **39** "Nĩwe ũguĩmagĩra mũrũũthi wa mũgoma wone gĩa kũrĩa, kana nĩwe ũniinagĩra mĩrũũthi ng'aragu **40** rĩrĩa ĩkomereire imamo-inĩ ciayo, kana rĩrĩa ĩikaraga yoheirie nyamũ ihinga-inĩ? **41** Nũũ ũheaga ihuru irio rĩrĩa tũcui twarĩo tũgũkaĩra Mũrungu tũkĩũrũũraga nĩ kwaga irio?

39 "Wee nĩũũĩ rĩrĩa mbũri cia irĩma-inĩ iciaraga? Wee nĩwĩroragĩra rĩrĩa thwariga ĩgũciara kaana kayo? **2** Wee nĩũtaraga mĩeri ĩrĩa ciikaraga ingĩgaaciara? Nĩũũĩ hĩndĩ ĩrĩa iciaraga? **3** Ciĩthunaga igaciara twana twacio; ruo rwacio rwa gũciara rũgathira. **4** Twana twacio twagĩraga mwĩrĩ, tũgakũra tũrĩ na hinya o kũu gĩthaka-inĩ; tũkinyaga ihinda rĩa kwehera na tũticookaga. **5** "Nũũ warekereirie njagĩ ĩthiiage ĩtarĩ mũũria? Nũũ wamĩohorire mĩhĩndo? **6** Ndaamĩheire werũ ũtuĩke mũciĩ wayo, naguo bũrũri wa cumbĩ ũtuĩke gĩtũũro kĩayo. **7** Ĩthekagĩrĩra inegene rĩrĩ thĩinĩ wa itũũra; ndĩiguaga mũkaĩrĩrio wa mũtwarithia. **8** Ĩrimũthagĩra irĩma-inĩ ĩgĩetha gwa kũrĩa, ĩkahaara kahuti o gothe karuru. **9** "Mbogo ya njamba-rĩ, yetĩkĩra gũgũtungata? No ĩkindĩrie mũharatĩ-inĩ waku ũtukũ? **10** No ũhote kũmĩoha matandĩko ĩrĩme na mũraũ? No ĩkuume thuutha ituamba-inĩ ĩkĩrĩmaga na mũraũ? **11** No ũmĩĩhoke nĩ ũndũ atĩ ĩrĩ na hinya mũingĩ? No ũmĩtigĩre wĩra waku mũritũ ĩrutage? **12** No ũmĩĩhoke ĩkũrehere ngano yaku, na ĩmĩcookanĩrĩrie kĩhuhĩro-inĩ gĩaku? **13** "Mathagu ma nyaga mabatabataga nĩ gũkena, no matingĩgerekanio na mathagu na njoya cia njũũ. **14** Ĩrekagĩria matumbĩ mayo tĩĩri-inĩ na ĩkamatiga mũthanga-inĩ magwate ũrugarĩ, **15** ĩtegwĩciiria atĩ no makinywo na magũrũ makue, kana marangwo nĩ nyamũ ya gĩthaka. **16** Ĩĩkaga ciana ciayo ũũru ta itarĩ ciayo; ndĩmakaga atĩ wĩra wayo no ũtuĩke wa tũhũ, **17** nĩgũkorwo Ngai ndaamĩheire ũũgĩ kana akĩmĩhe igai rĩa mwĩciirĩrie mwega. **18** No rĩrĩ, rĩrĩa yatambũrũkia mathagu ĩhanyũke, ĩthekagĩrĩra mbarathi na mũmĩhaici. **19** "Wee nĩwe ũheaga mbarathi hinya wayo, kana ũkamĩhumba ngingo na mũreera? **20** Wee nĩwe ũtũmaga ĩrũũge ta ngigĩ, ĩkahahũra andũ na mũtiihĩre wayo wa mwĩtĩĩo? **21** Ĩhuragia thĩ na ũcamba ĩgĩkenagĩra hinya wayo, ĩkaguthũka ĩtoonyete mbaara-inĩ. **22** Ĩthekagĩrĩra guoya, ĩtarĩ ũndũ ĩngĩtigĩra; ndĩmakagio nĩ rũhiũ rwa njora. **23** Thiaka wa mũmĩhaici ũbocabocaga mbaru-inĩ ciayo, hamwe na itimũ rĩkũhenia na mĩcengi. **24** Irĩĩaga tĩĩri nĩ ũrũme; ndĩngĩrũgama ĩkindĩirie hĩndĩ ĩrĩa karumbeta kagamba. **25** Hĩndĩ ĩrĩa karumbeta kagamba ĩgatiiha, 'Hĩ!' Ĩnyiitaga thaaha wa mbaara ĩrĩ o haraaya, na ĩkaigua kayũ ka anene a mbaara, o na mbugĩrĩrio ya mbaara. **26** "Rwĩgĩ-rĩ, nĩwe ũrũhotithagia kũmbũka na ũũgĩ waku, kana gũtambũrũkia mathagu maruo rwerekeire mwena wa gũthini? **27** Nderi nĩwe ũmĩathaga yũmbũke na igũrũ, na ĩkeyakĩra gĩtara kĩayo igũrũ mũno? **28** Ĩtũũraga kĩharũrũka-inĩ kĩa ihiga, na nĩ ho ĩraaraga; rũhĩa-inĩ rwa ihiga iraaya mũno nĩ ho mwĩgitio wayo. **29** Ĩrĩ hau nĩguo ĩcaragĩria gĩa kũrĩa; maitho mayo moonaga irio irĩ o kũraya. **30** Tũcui twayo tũnyuuaga thakame, na handũ harĩa arĩa moragĩtwo marĩ, hau nĩ ho ĩkoragwo."

40 Ningĩ Jehova akĩĩra Ayubu atĩrĩ: **2** "Mũndũ ũrĩa ũrũaga na Mwene-Hinya-Wothe-rĩ, no amũrute mahĩtia? Ũcio ũkararagia Ngai-rĩ, nĩakĩmũcookerie!" **3** Nake Ayubu agĩcookeria Jehova, akĩmwĩra atĩrĩ: **4** "Niĩ ndiagĩrĩire o na hanini; ndaakĩhota atĩa gũgũcookeria? Nĩndehumbĩra kanua na guoko. **5** Nĩndaririe rĩmwe, no ndirĩ na macookio; o na ngĩaria rĩa keerĩ, no ndirĩ na ũndũ ũngĩ nguuga." **6** Ningĩ Jehova akĩarĩria Ayubu arĩ kĩhuhũkanio-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ: **7** "Wĩhotore ta mũndũ mũrũme; nĩngũkũũria ciũria, nawe ũkĩnjookerie. **8** "Gũtua ciira gwakwa na kĩhooto-rĩ, githĩ no ũkũmenererie? Githĩ no ũndue mwĩhia nĩgeetha wee ũtuĩke ndwĩhĩtie? **9** Wee-rĩ, ũrĩ na guoko ta kwa Mũrungu? Wee wahota kũruruma na mũgambo ta wake? **10** Ta kĩĩgemie na riiri na ũkengi, na wĩhumbe gĩtĩĩo na ũnene. **11** Rekereria marakara mahiũ ma mang'ũrĩ maku, wone mũndũ o wothe mwĩtĩĩi ũmũharũrũkie, **12** rora mũndũ o wothe mwĩtĩĩi na ũmũnyiihie, ũmemende andũ arĩa aaganu o harĩa marũngiĩ. **13** Mathike othe hamwe tĩĩri-inĩ; ũmoohe mothiũ na nduma kũu mbĩrĩra-inĩ. **14** Hĩndĩ ĩyo niĩ mwene nĩngetĩkania nawe atĩ guoko gwaku mwene kwa ũrĩo no gũkũhonokie. **15** "Ta rora nyamũ ĩrĩa ĩtagwo Behemothu, ĩyo ndoombire hamwe nawe, na ĩrĩĩaga nyeki ta ndegwa. **16** Nĩ hinya ũigana atĩa ĩrĩ naguo njohero, na nĩ ũhoti mũnene atĩa ũrĩ mĩkiha-inĩ yayo ya nda! **17** Ĩinagia mũting'oe wayo ta mũtarakwa; nga cia ciero ciayo ciohanĩtio hamwe ta mĩhĩndo. **18** Mahĩndĩ mayo mahaana ta mĩberethi ya gĩcango, nacio ciĩga ciayo cihaana ta irung'o cia kĩgera. **19** Nĩyo nyamũ ya mbere harĩ ciũmbe cia Mũrungu, no rĩrĩ, Mũũmbi wayo nowe ũngĩmĩkuhĩrĩria na rũhiũ rwake rwa njora. **20** Irĩma ĩmĩheaga maciaro maacio, na nyamũ ciothe cia gĩthaka itũũhagĩra gũkuhĩ na kũu. **21** Ĩkomaga rungu rwa mahũa ma maaĩ-inĩ, ĩĩhithĩte thĩinĩ wa ithanjĩ kũrĩa kũrĩ mũtondo. **22** Mahũa macio ma maaĩ-inĩ makamĩhitha; nakĩo kĩĩruru kĩa mĩtĩ ya irura hũgũrũrũ-inĩ cia karũũĩ gĩkamĩthiũrũrũkĩria. **23** Rĩrĩa rũũĩ ruoka na nditi, ndĩmakaga; nĩngitĩre, o na Rũũĩ rwa Jorodani rũngĩmĩiyũrĩrĩra nginya kanua. **24**

Kũrĩ mũndũ ũngĩhota kũmĩnyiita rĩrĩa ĩĩhũũgĩte, kana amĩtege, amĩtũrĩkie iniũrũ na amĩĩkĩre kĩana kĩa rũrigi?

41 "No ũhote kũguucũrũria nyamũ ĩrĩa ĩĩtagwo Leviathani na ndwano, kana wohe rũrĩmĩ rwayo na mũkanda? **2** No ũhote kũmĩtoonyia rũrigi iniũrũ, kana ũmĩtũrĩkanie rũthĩa na ndwano? **3** No ĩtinde ĩgĩgũthaitha ũmĩiguĩre tha? No ĩkwarĩrie na ciugo cia ũhooreri? **4** No ĩrĩkanĩre nawe ũthiĩ nayo, ĩtũũre ĩrĩ ngombo yaku nginya tene? **5** No ũhote kũmĩhooreria ta nyoni, kana ũmĩoherere handũ nĩguo airĩtu aku mamĩmeemagie? **6** Onjoria no mamĩkũũranie na indo ciao? No mamĩgayanie kũrĩ onjorithia? **7** No ũhote gũtheecanga rũũa rwayo na mĩcengi, kana ũtheecange mũtwe wayo na mĩcengi ĩrĩa ĩtegaga thamaki? **8** Ũngĩmĩhutia na guoko, ũngĩtũũra ũririkanaga kĩgiano kĩu, na ndũngĩgacookera! **9** Mwĩrĩgĩrĩro wa atĩ no ũmĩtoorie nĩ kwĩheenia; o kũmĩona tu nĩkũiganĩte gũtũma mũndũ amake, orwo nĩ hinya. **10** Gũtirĩ mũndũ ũrĩ ũcamba mũiganu wa kũmĩarahũra. Nũũ ũngĩkĩhota kwĩĩndiiria niĩ? **11** Nũũ ũngĩnandũra kĩndũ atĩ nĩguo ndĩmũrĩhe? Kĩndũ gĩothe kĩrĩ rungu rwa igũrũ nĩ gĩakwa. **12** "Ndikwaga kwaria ũhoro wa ciĩga ciayo, o na wa hinya wayo, na wa ũthaka wayo. **13** Nũũ ũngĩhota kũmĩaũra nguo yayo ya igũrũ? Nũũ ũngĩmĩkuhĩrĩria amĩĩkĩre matamu? **14** Nũũ ũngĩũmĩrĩria kũmĩathamia kanua, kau kaiyũrĩte magego ma kũmakania? **15** Mũgongo wayo ũrĩ na ngo ciĩiganĩrĩire mĩhari, ikomanĩire ikanyiitana; **16** o ĩmwe ĩnyiitanĩte na ĩrĩa ĩngĩ, ũũ atĩ gũtirĩ rĩera rĩngĩtoonyera gatagatĩ ga cio. **17** Igwatanĩtio hamwe irĩ nũmu; inyiitanĩte hamwe ũndũ itangĩtigithũkana. **18** Gũtiiha kwayo kũmenũkagia ũtheri; maitho mayo nĩ ta mĩrũri ya rũciinĩ gũgĩthererũka. **19** Imũrĩ cia mwaki ciumaga kanua-inĩ kayo; ĩrathũkagia thandĩ cia mwaki. **20** Ĩrutaga ndogo na maniũrũ taarĩ nyũngũ ĩratherũka ĩhagĩrĩtwo igũrũ rĩa mwaki wa ithanjĩ. **21** Mĩhũmũ yayo ĩgwatagia makara mwaki, naruo rũrĩrĩmbĩ rũkoima kanua kayo. **22** Ngingo-inĩ yayo nĩho hinya wayo ũkoragwo, ũrĩa ũmakagia kĩrĩa gĩothe gĩtũnganaga nayo. **23** Mĩgũtha ya nyama ciayo nĩmĩnyiitanu mũno; nĩ mĩrũmu ũũ atĩ ndĩngĩenyenyeka. **24** Ngoro yayo yũmĩte ta ihiga, ĩkooma ta ihiga rĩa gũthĩa rĩa na thĩ. **25** Rĩrĩa yarahũka, arĩa marĩ hinya nĩmamakaga; mooraga ĩtanamahũũra. **26** Gũtirĩ rũhiũ rwa njora rũngĩmĩĩka ũndũ, o na kana itimũ, kana mũguĩ, kana mĩcengi. **27** Harĩ Leviathani-rĩ, kĩgera no ta nyeki nyũmũ, nakĩo gĩcango no ta gĩcunjĩ kĩbuthu kĩa mũtĩ. **28** Mĩguĩ ndĩngĩtũma yũre; mahiga ma kĩgũtha no ta mũũngũ harĩ yo. **29** Harĩ yo njũgũma no ta gacunjĩ ka rũnyeki rũmũ; ĩthekagĩrĩra kũbĩrĩrĩka gwa itimũ. **30** Nda yayo nĩ ta rũgĩo rũrĩ na mageca; ĩtigaga ngururo ndaka-inĩ ta cia ngaari iria ikonyoraga ngano. **31** Ĩtũmaga iria kũrĩa kũriku gũtherũke ta nyũngũ, na ĩkoiruga iria ta nyũngũ ya maguta ma kwĩhaka. **32** Harĩa yagerera ĩtigaga mũhari ũkũhenia; mũndũ no eciirie atĩ ndia ĩrĩ na mbuĩ. **33** Gũtirĩ kĩndũ kĩngĩiganio nayo gũkũ thĩ; nĩ kĩũmbe gĩtarĩ guoya. **34** Ĩnyũrũragia kĩrĩa gĩothe gĩĩtũũgagĩria; nĩyo mũthamaki wa kĩrĩa gĩothe gĩĩtĩĩaga."

42 Ningĩ Ayubu agĩcookeria Jehova, akĩmwĩra atĩrĩ: **2** "Nĩnjũũĩ atĩ wahota gwĩka maũndũ mothe; gũtirĩ mũbango waku ũngĩgirĩrĩka. **3** Nĩworirie atĩrĩ, 'Nũũ ũyũ ũrahithania kĩrĩra gĩakwa nĩ kwaga ũmenyo?' Ti-itherũ ndaaririe maũndũ itaamenyete, maũndũ ma magegania itangĩmenya. **4** "Woigire atĩrĩ, 'Thikĩrĩria rĩu, na niĩ njarie; nĩngũkũũria ciũria, nawe nĩũkũnjookeria.' **5** Matũ makwa nĩmaiguĩte ũhoro waku no rĩu maitho makwa nĩgũkuona makuonete. **6** Nĩ ũndũ ũcio nĩngwĩmena niĩ mwene, na ndĩrire, ndĩhurĩrie rũkũngũ na mũhu." **7** Thuutha wa Jehova kwĩra Ayubu maũndũ macio-rĩ, nĩerire Elifazu ũrĩa Mũtemaani atĩrĩ, "Nĩndakarĩtio nĩwe na arata aku eerĩ, tondũ mũtiarĩtie ũhoro wakwa ũrĩa wagĩrĩire, ta ũrĩa ndungata yakwa Ayubu ĩĩkĩte. **8** Nĩ ũndũ ũcio, rĩu oyai ndegwa mũgwanja na ndũrũme mũgwanja, mũthiĩ kũrĩ ndungata yakwa Ayubu, mũkarute igongona rĩa njino nĩ ũndũ wanyu inyuĩ ene. Ndungata yakwa Ayubu nĩĩkamũhoera, na niĩ nĩngetĩkĩra mahooya make, na ndikamwĩka kũringana na ũrimũ wanyu. Mũtiarĩtie ũhoro wakwa ũrĩa wagĩrĩire ta ũrĩa ndungata yakwa Ayubu ĩĩkĩte." **9** Nĩ ũndũ ũcio Elifazu ũrĩa Mũtemaani, na Bilidadi ũrĩa Mũshuhi, na Zofaru ũrĩa Mũnaamathi magĩĩka o ta ũrĩa Jehova aameerire; nake Jehova nĩetĩkĩrire ihooya rĩa Ayubu. **10** Thuutha wa Ayubu kũhoera arata ake-rĩ, Jehova nĩamũcookeirie ũtonga wake na akĩmũhe maita meerĩ ma indo iria aarĩ nacio mbere. **11** Ariũ na aarĩ a nyina othe, na mũndũ o wothe wamũũĩ mbere, magĩũka makĩrĩĩanĩra nake mũciĩ gwake, nao makĩmũhooreria na makĩmũcakaithia nĩ ũndũ wa mathĩĩna marĩa mothe Jehova aamũreheire. Andũ acio o mũndũ akĩmũhe gĩcunjĩ kĩa betha na gĩcũhĩ gĩa thahabu. **12** Jehova nĩarathimire matukũ ma mũthia ma muoyo wa Ayubu gũkĩra marĩa ma mbere. Nĩaagĩire na ng'ondu 14,000, na ngamĩĩra 6,000, na ndegwa cia kuohwo macooki 1,000, na ndigiri 1,000. **13** Nĩacookire akĩgĩa na aanake mũgwanja na airĩtu atatũ. **14** Mwarĩ wa mbere aamũtuire Jemima, na wa keerĩ aamũtuire Kezia, nake wa gatatũ akĩmũtua Kereni-Hapuku. **15** Gũtirĩ handũ o na ha bũrũri-inĩ wothe hangĩonekire andũ-a-nja athaka ta airĩtu a Ayubu, nake ithe wao akĩmahe igai hamwe na ariũ a nyina. **16** Thuutha wa maũndũ macio-rĩ, Ayubu nĩatũũrire mĩaka igana rĩa mĩrongo ĩna; akĩona ciana ciake na akĩona ciana ciacio, nginya rũciaro rwa kana. **17** Nake agĩkua arĩ mũkũrũ, na arĩ na mĩaka mĩingĩ.

Thaburi

1 Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũtatwaranaga na ũtaaro wa andũ arĩa aaganu, kana akarũgama njĩra-inĩ ya andũ arĩa mehagia, o na kana agaikarĩra gĩtĩ kĩa arĩa manyũrũranagia. **2** No rĩrĩ, nĩ watho wa Jehova akenagĩra, na agecũũranagia ũhoro wa watho wake kũrĩ mũthenya kana ũtukũ. **3** Mũndũ ũcio ahaana ta mũtĩ mũhaande tũmĩtaro-inĩ twa maaĩ, naguo ũciaraga maciaro maguo hĩndĩ ya mo yakinya, namo mathangũ maguo matihoohaga. Na rĩrĩ, ũndũ o wothe ekaga nĩũgaacagĩra. **4** No andũ arĩa aaganu matihaana ũguo! Mahaana ta mũũngũ ũrĩa ũmbũragwo nĩ rũhuho. **5** Nĩ ũndũ ũcio andũ arĩa aaganu matigetiiria ciira-inĩ, kana andũ arĩa ehia metiirie kĩũngano-inĩ kĩa andũ arĩa athingu. **6** Nĩgũkorwo Jehova nĩamenyagĩrĩra njĩra ya andũ arĩa athingu, no andũ arĩa aaganu marĩ njĩra-inĩ ya kũũra.

2 Nĩ kĩĩ gĩtũmaga ndũrĩrĩ iciirĩre gwĩka ũũru na andũ mathugunde maũndũ ma tũhũ? **2** Athamaki a thĩ nĩmatuĩte itua, na aathani magacookania ndundu nĩguo mookĩrĩre Jehova, na mookĩrĩre Ũrĩa wake Mũitĩrĩrie Maguta. **3** Moigaga atĩrĩ, "Nĩtwĩohorei mĩnyororo yao, na mabĩngũ mao tũmate matweherere." **4** Ũrĩa ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene kũu igũrũ no gũtheka aratheka; We Mwathani-rĩ, nĩkũnyũrũria aramanyũrũria. **5** Ningĩ agacooka akamakũũma arakarĩte, na akamekĩra guoya mũnene ang'ũrĩkĩte akameera atĩrĩ, **6** "Niĩ nĩ niĩ njigĩte Mũthamaki wakwa kũu Zayuni, kĩrĩma-inĩ gĩakwa kĩrĩa kĩamũre." **7** Niĩ nĩngwanĩrĩra itua rĩa Jehova: Jehova aanjĩĩrire atĩrĩ, "Wee nĩwe Mũrũ wakwa, ũmũthĩ nĩndatuĩka thoguo. **8** Hooya niĩ, na nĩngũkũhe ndũrĩrĩ ituĩke igai rĩaku, nacio ituri cia thĩ ituĩke ciaku kĩũmbe. **9** Nĩũgaciunanga na njũgũma ya kĩgera ya ũthamaki; ũgaacihehenja ihaane ta tũcunjĩ twa nyũngũ ya rĩũmba." **10** Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ athamaki ta kĩũhĩgeei, inyuĩ aathani a thĩ mũtaarĩke. **11** Tungatĩrai Jehova mũkĩmwĩtigagĩra, na mũkene o mũkĩinainaga. **12** Mumunyai Mũriũ, ndakae kũrakara, na inyuĩ mũniinĩrwo njĩra-inĩ, nĩgũkorwo mang'ũrĩ make maahota kũrĩrĩmbũka o rĩmwe. Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa othe moragĩra harĩ we.

3 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, kaĩ thũ ciakwa nĩ nyingĩ-ĩ! Andũ arĩa manjũkĩrĩire nĩ aingĩ mũno! **2** Aingĩ nĩ arĩa maraaria ũhoro wakwa, makoiga atĩrĩ, "Ngai ndangĩmũhonokia." **3** No rĩrĩ, Wee Jehova nĩwe ngo ya kũngitĩra mĩena yothe; Wee nowe ũũheaga riiri na ũgatũũgĩria mũtwe wakwa. **4** Ngayagĩra Jehova na mũgambo mũnene, nake akanjĩtĩka arĩ kĩrĩma-inĩ gĩake kĩamũre. **5** Niĩ ngomaga na ngoona toro; ngacooka ngokĩra rĩngĩ, tondũ Jehova nĩwe ũndũũragia. **6** Ndingĩĩtigĩra andũ makũmi ma ngiri, acio mehaarĩirie kũnjũkĩrĩra na mĩena yothe. **7** Arahũka, Wee Jehova! Wee Ngai wakwa, honokia! Thũ ciakwa ciothe nĩwe ũcigũthĩte thĩa, na ũkoinanga magego ma andũ arĩa aaganu. **8** Ũhonokio uumaga harĩ Jehova. Irathimo ciaku irotũũra na andũ aku.

4 Thaburi ya Daudi Njĩtĩka rĩrĩa ndagũkaĩra, Wee Ngai wakwa, o Wee mũthingu. Ũndeithagie rĩrĩa ndĩ mĩnyamaro-inĩ; njiguĩra tha na ũigue mahooya makwa. **2** Inyuĩ, andũ aya, nĩ nginya rĩ mũgũtũũra mũtũmaga riiri wakwa ũnyararwo? Nĩ nginya rĩ mũgũtũũra mwendete maũndũ ma tũhũ, na mũkarongoragia ngai cia maheeni? **3** Menyai atĩ Jehova nĩeyamũrĩire arĩa mamwendete; Jehova nĩarĩiguaga rĩrĩa ndamũkaĩra. **4** Mũngĩrakara mũtikehie; rĩrĩa mũrĩ marĩrĩ-inĩ manyu-rĩ, thuthuuragiai ngoro cianyu mwĩkirĩire. **5** Rutagai magongona marĩa magĩrĩire, na mwĩhokage Jehova. **6** Kũrĩ andũ aingĩ maroria atĩrĩ, "Nũũ ũngĩtuonia maũndũ mega?" Wee Jehova reke ũtheri wa gĩthiithi gĩaku ũtwarĩre. **7** Wee nĩũnjiyũrĩtie gĩkeno kĩnene ngoro-inĩ yakwa, gũkĩra kĩrĩa makoragwo nakĩo hĩndĩ ya bũthi wa ngano na ndibei ya mũhihano. **8** Niĩ ndĩrĩkomaga na nyonage toro ndĩ na thayũ, nĩgũkorwo Wee Jehova nĩwe ũikaraga ũũmenyereire wega.

5 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, igua ciugo ciakwa, na ũigue gũcaaya gwakwa. **2** Thikĩrĩria ngĩgũkaĩra ũndeithie, Mũthamaki wakwa na Ngai wakwa, nĩgũkorwo nĩwe ndĩrahooya. **3** Wee Jehova-rĩ, o rũciinĩ ũrĩiguaga mũgambo wakwa; o kĩrooko ndĩrĩigaga mabataro makwa mbere yaku, na ngeterera macookio ndĩ na kĩĩrĩgĩrĩro. **4** Nĩgũkorwo Wee ndũrĩ Mũrungu wa gũkenera ũũru; ningĩ andũ arĩa aaganu ndũngĩtũũrania nao. **5** Andũ arĩa etĩĩi matingĩrũgama mbere yaku; andũ arĩa othe mekaga maũndũ mooru nĩũmathũire. **6** Andũ arĩa maaragia maheeni nĩũmaniinaga; nao arĩa maitaga thakame na makaheenania, Jehova nĩamathũire. **7** No niĩ-rĩ, nĩ ũndũ wa tha ciaku nyingĩ, nĩngũũka ndoonye nyũmba yaku; ndĩnyiihĩtie nyinamĩrĩre ndorete hekarũ-inĩ yaku theru. **8** Wee Jehova-rĩ, ndongoria na ũthingu waku; nĩ ũndũ wa thũ ciakwa-rĩ, rũngaria njĩra yaku mbere yakwa. **9** Tũnua twacio tũtiaragia ũhoro ũngĩĩhokwo; ngoro ciacio ciyũrĩte mwanangĩko. Mĩmero yacio nĩ ta mbĩrĩra ngunũre; ciaragia maheeni na rũrĩmĩ rwacio. **10** Wee Ngai, matue nĩmahĩtĩtie! Reke magũithio nĩ mĩbango ĩyo yao ya ungumania. Maingate nĩ ũndũ wa mehia mao maingĩ, nĩgũkorwo nĩmakũremeire. **11** No rĩrĩ, reke arĩa moragĩra harĩwe makene; nĩmarekwo mainage hĩndĩ ciothe nĩ gũkena. Tambũrũkia ũgitĩri waku igũrũ rĩao, nĩguo arĩa mendete rĩĩtwa rĩaku magũkenagĩre. **12** Nĩ ũndũ ti-itherũ Wee Jehova nĩũrathimaga andũ arĩa athingu; ũtũũraga ũmairigĩire na wega waku taarĩ ngo.

6 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, ndũkandũithie ũrĩ na marakara, o na kana ũũherithie ũrĩ na mang'ũrĩ. **2** Jehova, njiguĩra tha, nĩgũkorwo nĩthirĩtwo nĩ hinya; Wee Jehova honia, nĩgũkorwo mahĩndĩ makwa marĩ na ruo rũnene. **3** O nayo ngoro yakwa ĩrĩ na ruo rũnene. Nĩ nginya rĩ, Wee Jehova, nĩ nginya rĩ? **4** Wee Jehova, cooka, ũka ũũthare; honokia tondũ wa wendo waku ũrĩa ũtathiraga. **5** Gũtirĩ mũndũ ũngĩkũrirakana arĩ mũkuũ. Nũũ ũkũgoocaga arĩ thĩinĩ wa mbĩrĩra? **(Sheol h7585)** **6** Niĩ ndĩ mũnogu mũno nĩ ũndũ wa gũcaaya; ũtukũ wothe njihũgagia ũrĩrĩ wakwa na kĩrĩro, na ngaconjoria gĩtĩ gĩakwa na maithori. **7** Maitho makwa matirona wega

nĩ ũndũ wa ihooru; nĩmaroora nĩ ũndũ wa thũ ciakwa ciothe. **8** Njehererai inyuĩ arĩa othe mwĩkaga ũũru, nĩgũkorwo Jehova nĩaiguĩte kĩrĩro gĩakwa. **9** Jehova nĩaiguĩte ngĩmũthaitha anjiguĩre tha; Jehova nĩetĩkĩrĩte ihooya rĩakwa. **10** Thũ ciakwa ciothe nĩigaconoka na imake; igaacooka na thuutha o rĩmwe iconokete.

7 Thaburi ya Daudi Wee Jehova Ngai wakwa, nĩngwĩhitha harĩwe; honokia na ũũthare kuuma kũrĩ arĩa othe manyingatithagia, **2** tondũ waga gwĩka ũguo mekũndembũranga o ta mũrũũthi, o na mandinangie icunjĩ hatarĩ mũndũ ũngĩndeithia. **3** Wee Jehova Ngai wakwa, ingĩkorwo nĩnjĩkĩte ũndũ ũcio, na ngorwo njĩkĩte ũũru na moko makwa, **4** na ingĩkorwo njĩkĩte mũndũ ũũru ũrĩa ũtarĩ na haaro na niĩ, kana ngatunya thũ yakwa kĩndũ hatarĩ gĩtũmi-rĩ, **5** hĩndĩ ĩyo kĩreke thũ yakwa ĩnyiingatithie na ĩĩnyiite; tũma ĩrangĩrĩrie muoyo wakwa tĩĩri-inĩ, na ĩtũme ngome rũkũngũ-inĩ. **6** Arahũka Wee Jehova, marakara-inĩ maku; rũgama ũũkĩrĩre thũ ciakwa na marũrũ. Ũkĩra Wee Ngai wakwa, ũtuanĩre ciira na kĩhooto. **7** Andũ a ndũrĩrĩ arĩa monganĩte nĩmagũthiũrũrũkĩrie. Mathamakĩre ũrĩ kũu igũrũ; **8** Jehova nĩagĩtuĩre andũ othe ciira. Wee Jehova, nduĩra ciira, kũringana na ũthingu wakwa, na kũringana na ũrũngĩrĩru wakwa, Wee Ũrĩ-Igũrũ-Mũno. **9** Wee Ngai mũthingu, o Wee ũthuthuuragia meciiria na ngoro, kinyia ũhinya wa andũ arĩa aaganu mũthia, na ũtũme andũ arĩa athingu matũũre na thayũ. **10** Ngai-Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩwe ngo yakwa, ũrĩa ũhonokagia arĩa arũngĩrĩru ngoro. **11** Ngai nĩwe ũtuanagĩra ciira na kĩhooto, nĩ Mũrungu ũrĩa wonanagia marakara make o mũthenya. **12** Mũndũ angĩaga kũgarũrũka, nĩekũmũnoorera rũhiũ rwake rwa njora; ũta wake nĩaũtungĩte na akaũgeeta. **13** Nĩahaarĩirie indo ciake cia mbaara cia kũũragana; akahaarĩria mĩguĩ yake ĩkũrĩrĩmbũka mwaki. **14** Mũndũ ũrĩa ũgĩte nda ya waganu, na akooha nda ya thĩĩna, aciaraga maheeni. **15** Mũndũ ũrĩa wenjaga irima na akarĩthikũria, agũũaga o irima rĩu enjete. **16** Thĩĩna ũrĩa aambĩrĩirie ũmũcookagĩrĩra we mwene, haaro yake ĩkamũgwĩra mũtwe wake mwene. **17** Nĩngũcookeria Jehova ngaatho tondũ wa ũthingu wake, na ngooce rĩĩtwa rĩa Jehova Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno na rwĩmbo.

8 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, o Wee Mwathani witũ, kaĩ rĩĩtwa rĩaku nĩ inene gũkũ thĩ yothe-ĩ! Nĩũigĩte riiri waku o igũrũ matu-inĩ. **2** Nĩũtũmĩte rũgooco ruume tũnua-inĩ twa ciana na twa ngenge, nĩ tondũ wa thũ ciaku, nĩguo ũkirie ũrĩa ũrĩ muku nawe o na mwĩrĩhĩria. **3** Rĩrĩa ndecũũrania ũhoro ũkoniĩ igũrũ rĩu rĩaku, ngoona wĩra wa ciara ciaku, mweri na njata icio wĩkĩrĩte kuo-rĩ, **4** mũndũ akĩrĩ kĩ tondũ ũikaraga ũkĩmwĩciiragia, nake mũrũ wa mũndũ akĩrĩ kĩ atĩ nĩkĩo ũmũmenyagĩrĩra? **5** Watũmire atigie o hanini aiganane nawe, na ũkĩmũhumba thũmbĩ ya riiri o na gĩtĩĩo. **6** Wamũtuire wa gwathaga mawĩra ma moko maku; ũkĩiga indo ciothe rungu rwa makinya make: **7** ndũũru ciothe cia mbũri na cia ng'ombe, na nyamũ cia gĩthaka, **8** na nyoni cia rĩera-inĩ, na thamaki cia iria-inĩ, na kĩrĩa gĩothe kĩgeragĩra kũu iria-inĩ thĩĩnĩ. **9** Wee Jehova, o Wee Mwathani witũ, kaĩ rĩĩtwa rĩaku nĩ inene gũkũ thĩ yothe-ĩ!

9 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, nĩngũkũgooca na ngoro yakwa yothe; nĩngũgana maũndũ maku mothe ma magegania marĩa wĩkĩte. **2** Nĩngũcanjamũka na ngene nĩ ũndũ waku. Nĩngũina rwĩmbo ngooce rĩĩtwa rĩaku, Wee Ũrĩ-Igũrũ-Mũno. **3** Thũ ciakwa icookaga na thuutha, ikahĩngwo igathira irĩ mbere yaku. **4** Nĩgũkorwo nĩũtiirĩrĩire kĩhooto gĩakwa na ciira wakwa; nĩũikarĩire gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene, na ũgatua ciira na ũthingu. **5** Nĩũrũithĩtie ndũrĩrĩ na ũkaniina andũ arĩa aaganu; namo marĩĩtwa mao ũkamatharia tene na tene. **6** Thũ nĩũcikinyiirie mwanangĩko ũtathiraga, nĩwanangĩte matũũra macio manene; o na kũririkanwo kwao nĩgũthirĩte. **7** Jehova athamakaga nginya tene; nĩahaandĩte gĩtĩ gĩake kĩa ũnene nĩguo atuanĩre ciira. **8** Nĩagatuĩra andũ a thĩ ciira na kĩhooto; nĩagathamakĩra ndũrĩrĩ o ta ũrĩa kwagĩrĩire. **9** Jehova nĩwe rĩũrĩro rĩa arĩa ahinyĩrĩrie, kĩĩhitho kĩrĩ hinya hĩndĩ ya mathĩĩna. **10** Arĩa mooĩ rĩĩtwa rĩaku nĩmarĩkwĩhokaga, nĩgũkorwo Jehova ndũrĩ watiganĩria arĩa makũrongoragia. **11** Inĩrai Jehova nyĩmbo mũmũgooce, o ũcio ũikarĩire gĩtĩ gĩake kĩa ũnene kũu Zayuni; umbũrĩrai andũ a ndũrĩrĩ maũndũ marĩa ekĩte. **12** Nĩgũkorwo ũcio ũrĩhanagĩria thakame nĩamaririkanaga; kĩrĩro kĩa andũ arĩa ahinyĩrĩrĩku ndakariganĩrwo nĩkĩo. **13** Wee Jehova, ta rora wone ũrĩa thũ ciakwa iranyariira! Njiguĩra tha, ũnjoe na igũrũ, ũndute kuuma ihingo-inĩ cia gĩkuũ, **14** nĩguo nyumbũre ũgooci waku ndĩ kũu ihingo-inĩ cia Mwarĩ wa Zayuni, na ndĩ kũu ngenagĩre ũhonokio waku. **15** Ndũrĩrĩ nĩigwĩte o irima rĩrĩa cienjete; magũrũ maacio nĩmanyiitĩtwo nĩ wabu o ũcio ihithĩte wa gũtegana. **16** Jehova nĩemenyithanĩtie na ũndũ wa gũtuanĩra ciira na kĩhooto gĩake; andũ arĩa aaganu nĩmetegete na wĩra wa moko mao ene. **17** Andũ arĩa aaganu macookaga o mbĩrĩra-inĩ, ĩĩ-ni, ndũrĩrĩ iria ciothe iriganagĩrwo nĩ Ngai. **(Sheol h7585)** **18** No rĩrĩ, andũ arĩa abatari matigũtũũra mariganĩire, na kana mwĩhoko wa arĩa ahinyĩrĩrie ũthire nginya tene. **19** Wee Jehova, arahũka, Ndũkareke mũndũ agĩe na ũhootani; reke ndũrĩrĩ ituĩrwo ciira irĩ mbere yaku. **20** Wee Jehova, maiguithie guoya, ũreke ndũrĩrĩ imenye atĩ cio no andũ.

10 Wee Jehova, ũkũrũgama haraaya nĩkĩ? Wĩhithaga nĩkĩ hĩndĩ ya mathĩĩna? **2** Mũndũ ũrĩa mwaganu etĩĩaga rĩrĩa ekũhĩta andũ arĩa matarĩ hinya, rĩrĩa magwatio nĩ mĩbango ĩyo mathugundĩte. **3** Mũndũ ũrĩa mwaganu erahagĩra merirĩria ma ngoro yake; arathimaga andũ arĩa akoroku, na akaruma Jehova. **4** Mũndũ ũcio mwĩtĩĩi ndarongoragia Ngai; meciiria-inĩ make mothe ndeciiragia ũhoro wa Ngai. **5** Njĩra ciake ciikaraga igaacĩire hĩndĩ ciothe; we nĩ mwĩtĩĩi mũno, namo mawatho maku nĩmamũraihĩrĩirie; we nĩkũnyũrũria anyũrũragia arĩa marĩ ũthũ nake. **6** Eĩĩraga na ngoro yake atĩrĩ, "Gũtirĩ ũndũ ũngĩnyinainia; ndĩrĩkoragwo ndĩ mũkenu hĩndĩ ciothe na gũtirĩ hĩndĩ ngoona thĩĩna." **7** Kanua gake kaiyũrĩte irumi na maheeni, o na kũguoyohithania; mĩtangĩko na mĩario mĩũru ĩrĩ rũrĩmĩ-inĩ rwake. **8** Aikaraga oheirie andũ

hakuhĩ na matũũra: ageterera arĩa matarĩ na ũũru akamooraga, aikaraga acũthĩrĩirie na hitho mũndũ ũrĩa ũtarĩ na mũmũteithia. **9** Aikaraga oheirie o ta mũrũũthi ũrĩ kĩmamo-inĩ kĩaguo; agaikara oheirie nĩguo anyiite arĩa matarĩ na hinya; anyiitaga arĩa matarĩ na hinya, akamakururia akamatwara mũtego-inĩ wake. **10** Ahehenjaga andũ acio matarĩ na wa kũmateithia, makaringĩka; magũũaga thĩ nĩ ũndũ wa hinya wake. **11** Eĩĩraga na ngoro atĩrĩ, "Mũrungu nĩariganĩirwo: nĩehumbĩrĩte ũthiũ na ndoonaga." **12** Arahũka, Jehova! Ambararia guoko gwaku na igũrũ, Wee Mũrungu. Tiga kũriganĩrwo nĩ arĩa matarĩ na hinya. **13** Nĩ kĩĩ gĩtũmaga mũndũ ũrĩa mwaganu arume Ngai? Nĩ kĩĩ gĩtũmaga eĩĩre na ngoro atĩrĩ, "We ndangĩrĩhania?" **14** No rĩrĩ, Wee Ngai, Wee nĩwonaga mathĩĩna o na kĩeha, ũkoona ũhoro ũcio ũkawamũkĩra moko-inĩ maku. Mũndũ ũrĩa ũtarĩ wa kũmũteithia eneanaga harĩwe. Wee nĩwe mũteithia wa andũ arĩa matarĩ maithe mao. **15** Una guoko kwa mũndũ ũrĩa mwaganu na kwa ũrĩa mũũru; mũrĩhie nĩ ũndũ wa waganu wake ũcio ũtangĩmenyeka. **16** Jehova nĩwe Mũthamaki wa nginya tene; ndũrĩrĩ nĩigathira ciehere bũrũri-inĩ wake. **17** Wee Jehova, nĩũiguaga wendi wa andũ arĩa anyamaarie; nĩũmomagĩrĩria, na ũgathikĩrĩria gũkaya kwao, **18** ũgitagĩra andũ arĩa matarĩ maithe na arĩa ahinyĩrĩrie, nĩgeetha mũndũ, ũrĩa ũrĩ o wa thĩ, ndagacooke gwĩkanĩra guoya.

11 Thaburi ya Daudi Niĩ njũragĩra harĩ Jehova. Mwahota atĩa kũnjĩĩra atĩrĩ: "Ũmbũka ta nyoni ũũrĩre kĩrĩma-inĩ gĩaku. **2** Ta rora, andũ arĩa aaganu nĩmageetete mota mao, makahagĩka mĩguĩ yao ndigi-inĩ nĩguo mehithĩte nduma-inĩ marathe andũ arĩa atheru ngoro. **3** Hĩndĩ ĩrĩa mĩthingi ĩraanangwo-rĩ, andũ arĩa athingu mangĩhota gwĩka atĩa?" **4** Jehova arĩ thĩinĩ wa hekarũ yake theru; Jehova arĩ gĩtĩ-inĩ gĩake kĩa ũnene kũu igũrũ. Acũthagĩrĩria ariũ a andũ; maitho make nĩmamaroragia. **5** Jehova nĩaroragia andũ arĩa athingu, no andũ arĩa aaganu na arĩa mendete haaro-rĩ, ngoro yake nĩĩmathũire. **6** Andũ arĩa aaganu nĩakamoirĩria marakara maraakana na ũbiriti ũgwakana; igai rĩao nĩ rũhuho rũrĩa rũcinaga. **7** Nĩgũkorwo Jehova nĩ mũthingu, na nĩendete ciira wa kĩhooto; andũ arĩa arũngĩrĩru nĩo marĩonaga ũthiũ wake.

12 Thaburi ya Daudi Jehova, tũteithie, nĩgũkorwo andũ arĩa etigĩri Ngai nĩmaniinĩtwo; andũ arĩa ehokeku nĩmathirĩte makoima gatagatĩ-inĩ ka andũ. **2** O mũndũ aheenagia mũndũ wa itũũra rĩake; mĩromo yao ya ũhinga yaragia maheeni. **3** Jehova aroeheria mĩromo yothe ya ũhinga, o na nĩmĩ ciothe iria ciaragia na mwĩgaatho, **4** iria ciugaga atĩrĩ, "Tũkũhootana nĩ ũndũ wa nĩmĩ ciitũ; mĩromo ĩno tũrĩ nayo nĩ iitũ; mwathi witũ akĩrĩ ũ?" **5** "Tondũ wa kũhinyĩrĩrio kwa andũ arĩa matarĩ hinya, na gũcaaya kwa arĩa abatarirĩ, rĩu nĩngwarahũka," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Nĩngũmagitĩra kuuma kũrĩ andũ arĩa mamacambagia." **6** Nacio ciugo cia Jehova itirĩ mahĩtia, ihaana ta betha ĩthereirio kĩrugutĩro-inĩ kĩa rĩũmba, ĩtheretio maita mũgwanja. **7** Wee Jehova nĩũrĩtũmenyagĩrĩra wega, na ũtũgitagĩre kuuma kũrĩ andũ ta acio nginya tene. **8** Andũ arĩa aaganu macangacangaga marĩ na mwĩtĩĩo, rĩrĩa ũndũ ũrĩa mũũru ũragathĩrĩrio nĩ andũ.

13 Thaburi ya Daudi Nĩ nginya rĩ, Wee Jehova? Ũgũtũũra ũriganĩirwo nĩ niĩ nginya tene? Nĩ nginya rĩ ũgũtũũra ũũhithĩte ũthiũ waku? **2** Nĩ nginya rĩ ngũtũũra ngianaga na meciiria makwa, na o mũthenya ngoragwo na ihooru ngoro-inĩ yakwa? Nĩ nginya rĩ thũ yakwa ĩgũtũũra ĩĩhootaga? **3** Wee Jehova, Ngai wakwa, ndora na ũnjookerie ũhoro. Tũma maitho makwa mone, nĩguo ndikae gũkoma toro wa gĩkuũ; **4** nĩguo thũ yakwa ndĩkoige atĩrĩ, "Nĩndĩmũhootete," nao arĩa marĩ muku na niĩ magĩkenere kũgũa gwakwa. **5** No niĩ ndĩhokete wendo waku ũrĩa ũtathiraga; ngoro yakwa ĩkenagĩra ũhonokio waku. **6** Nĩngũinĩra Jehova, nĩgũkorwo nĩanjĩkĩte wega mũno.

14 Thaburi ya Daudi Kĩrimũ kĩĩraga na ngoro atĩrĩ, "Gũtirĩ Ngai." Nĩ amaramari, ciĩko ciao nĩ njũru; gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wĩkaga wega. **2** Jehova aroraga ciana cia ariũ a andũ arĩ o igũrũ, one kana nĩ harĩ ũrĩ na ũmenyo, o na kana nĩ harĩ ũrongoragia Ngai. **3** Othe-rĩ, nĩmorĩte njĩra, magatuĩka amaramari marĩ hamwe; gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wĩkaga wega, gũtirĩ o na ũmwe. **4** Andũ acio mekaga maũndũ mooru kaĩ matamenyaga, o acio marĩĩaga andũ akwa o ta ũrĩa andũ marĩĩaga irio, o acio matakayagĩra Jehova? **5** Hau nĩho marĩ manyiitĩtwo nĩ guoya mũnene, nĩgũkorwo Ngai aikaraga hamwe na thiritũ ya arĩa athingu. **6** Inyuĩ andũ aya aaganu nĩmũthũkagia mĩbango ya arĩa athĩĩni, no Jehova nĩwe rĩũrĩro rĩao. **7** Naarĩ korwo ũhonokio wa Isiraeli no ũgĩũke kuuma Zayuni! Rĩrĩa Jehova agaacookeria andũ ake indo ciao-rĩ, Jakubu nĩagĩkene, na Isiraeli acanjamũke.

15 Thaburi ya Daudi Jehova, nũũ ũngĩtũũra hema-inĩ yaku? Nũũ ũngĩtũũra kĩrĩma-inĩ gĩaku kĩrĩa kĩamũre? **2** Nĩ mũndũ ũrĩa mĩthiĩre yake ĩtarĩ ũcuuke, na ũrĩa wĩkaga maũndũ ma ũthingu, na kwaria aragia ũhoro wa ma kuuma ngoro-inĩ yake, **3** na ndarĩ njambanio rũrĩmĩ-inĩ rwake, na ndeekaga mũndũ wa itũũra rĩake ũũru, o na kana akamenereria mũndũ ũrĩa ũngĩ; **4** mũndũ ũcio nĩathũire mũndũ ũrĩa wĩkaga maũndũ mooru, no nĩatĩĩte arĩa etigĩri Jehova, na ndagaga kũhingia mwĩhĩtwa wake, o na ũngĩkorwo ũrĩ wa kũmũtuuria, **5** ndakombanagĩra mbeeca ciake nĩguo one uumithio, na ndangĩoya ihaki nĩguo ahatĩrĩrie mũndũ ũteehĩtie. Mũndũ ũrĩa wĩkaga maũndũ ta macio ndarĩ hĩndĩ akeenyenyeka.

16 Thaburi ya Daudi Wee Mũrungu, ngitagĩra, nĩgũkorwo nĩ harĩwe njũragĩra. **2** Ndeerire Jehova atĩrĩ, "Wee nĩwe Mwathani wakwa; hatirĩ ũndũ mwega ngĩona ũtoimĩte harĩwe." **3** Ha ũhoro wa andũ arĩa aamũre arĩa marĩ bũrũri-inĩ, acio nĩo andũ arĩa marĩ riiri, na nĩo ngenagĩra mũno. **4** Andũ arĩa mateng'eragĩra ngai ingĩ-rĩ, kĩeha kĩao nĩgĩkaingĩha. Ndirĩ hĩndĩ ngarutĩra ngai icio magongona ma gũita thakame, o na kana ngwete marĩĩtwa maacio na mĩromo yakwa. **5** Jehova nĩwe ũnjigĩire rwĩga rwakwa, na gĩkombe gĩakwa; Wee nĩwe ũgitagĩra igai rĩakwa. **6** Ũnjatũrĩire ithaka kũndũ

kũrĩa kwega; ti-itherũ igai rĩakwa nĩrĩngenagia mũno. **7** Nĩngũgooca Jehova, ũrĩa ũũheaga kĩrĩra; o na ũtukũ ngoro yakwa nĩĩndaaraga. **8** Jehova akoragwo arĩ mbere yakwa hĩndĩ ciothe. Tondũ arĩ guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo-rĩ, ndingĩenyenyeka. **9** Nĩ ũndũ ũcio ngoro yakwa nĩnjanjamũku, na rũrĩmĩ rwakwa rũgakena; o naguo mwĩrĩ wakwa nĩ ũgaatũũra ũrĩ na thayũ, **10** tondũ ndũkandiganĩria mbĩrĩra-inĩ, o na kana ũreke Ũrĩa-waku-Mũtheru abuthe. **(Sheol h7585)** **11** Nĩũũmenyithĩtie njĩra ya gũthiĩ muoyo-inĩ; nĩũkanjiyũria gĩkeno ndĩ harĩa ũrĩ, hamwe na mwago wa tene na tene ndĩ guoko-inĩ gwaku kwa ũrĩo.

17 Ihooya rĩa Daudi Wee Jehova, ta igua gũthaithana gwakwa kwa ũthingu; thikĩrĩria gũkaya gwakwa. Tega gũtũ ũigue ihooya rĩakwa, tondũ rĩtiumanĩte na mĩromo ya maheeni. **2** Ituĩro rĩakwa rĩa kĩhooto nĩrĩkiume kũrĩ wee; maitho maku nĩmakĩone o ũndũ ũrĩa wagĩrĩire. **3** O na ũngĩthuthuuria ngoro yakwa na ũnduĩrie ũtukũ, o na ũngĩngeria, ndũrĩ ũndũ mũũru ũngĩona; nĩnduĩte atĩ ndikehia na kanua gakwa. **4** Ha ũhoro wa ciĩko cia andũ, na ũndũ wa uuge wa mĩromo yaku niĩ ndũũrĩte ndĩrigagĩrĩria njĩra cia andũ arĩa mendete haaro. **5** Makinya makwa nĩmarũmĩtie njĩra ciaku; magũrũ makwa matirĩ matenderũka. **6** Wee Mũrungu, ngũkayagĩra tondũ nĩũnjĩtĩkaga; ndegera gũtũ na ũigue ihooya rĩakwa. **7** Tũma magegania ma wendo waku mũnene monekane, Wee ũhonokanagia na guoko gwaku kwa ũrĩo arĩa moragĩra harĩwe kuuma kũrĩ thũ ciao. **8** Menyagĩrĩra niĩ ta kĩũma kĩa riitho rĩaku; hitha kĩĩruru-inĩ kĩa mathagu maku **9** ndigakorwo nĩ andũ arĩa aaganu arĩa maatharĩkagĩra, na kuuma kũrĩ thũ cia muoyo wakwa iria cindigiicĩirie. **10** Nĩmahinganĩtie ngoro ciao nyũmũ, na tuo tũnua twao tũkaaria na mwĩgaatho. **11** Maahĩtĩte, rĩu nĩmandigiicĩirie, mangũũrĩire maitho, mone mweke wa kũnũnda. **12** Mahaana ta mũrũũthi ũhũtĩire ndĩa yaguo, makahaana ta mũrũũthi mũnene woheirie kĩrĩa ũrenda kũnyiita. **13** Arahũka, Wee Jehova, mang'ethere, ũmahoote; ndeithũra na rũhiũ rwaku rwa njora kuuma kũrĩ andũ arĩa aaganu. **14** Wee Jehova, honokia na guoko gwaku kuuma kũrĩ andũ ta acio, ũũhonokie kuuma kũrĩ andũ a thĩ ĩno arĩa irĩhi rĩao rĩrĩ o muoyo-inĩ ũyũ tũrĩ. Ũniinagĩra andũ arĩa wendete ng'aragu ũkamahũũnia; ciana ciao irĩ na cia kũigana, na nĩmaigagĩra ciana cia ciana ciao mũthiithũ. **15** Na niĩ-rĩ, nĩngeyonera ũthiũ waku na ũthingu; rĩrĩa ngokĩra-rĩ, nĩngaĩiganwo nĩgũkuona ũrĩa ũtariĩ.

18 Thaburi ya Daudi Nĩngwendete, Wee Jehova, o Wee hinya wakwa. **2** Jehova nĩwe rwaro rwakwa rwa ihiga, na rũirigo rwakwa rwa hinya, na mũkũũri wakwa; Mũrungu wakwa nĩwe rwaro rwakwa rwa ihiga, o we rĩũrĩro rĩakwa. Nĩwe ngo yakwa, na rũhĩa rwa ũhonokio wakwa, o na kĩĩhithio gĩakwa kĩrũmu. **3** Ngayagĩra Jehova, ũrĩa wagĩrĩire nĩkũgoocwo, na ngahonokio kuuma kũrĩ thũ ciakwa. **4** Mĩhĩndo ya gĩkuũ nĩyandigiicire; kĩguũ kĩa mwanangĩko gĩkĩĩhubĩkania. **5** Mĩhĩndo ya mbĩrĩra ĩgũthiororokeria; nayo mĩtego ya gĩkuũ ĩkĩnjĩhotorera. **(Sheol h7585)** **6** Mĩnyamaro-inĩ yakwa ndakaĩire Jehova; ngĩrĩrĩra Ngai wakwa aandeithie. Arĩ hekarũ-inĩ yake nĩ aaiguire mũgambo wakwa; kĩrĩro gĩakwa gĩgĩkinya harĩ we, o matũ-inĩ make. **7** Thĩ ĩkĩinaina na ĩgĩthingitha, nayo mĩthingi ya irĩma ĩkĩenyenya; ĩkĩinaina tondũ aarĩ mũrakaru. **8** Ndogo ĩkiuma maniũrũ-inĩ make ĩkĩambata na igũrũ; mwaki wa kũniinana ũkiuma kanua-inĩ gake, kanua-inĩ gake hakiuma makara mekũrĩrĩmbũka. **9** Aahingũrire igũrũ agĩikũrũka thĩ; matu matumanu maarĩ rungu rwa makinya make. **10** Aathiire akuuĩtwo nĩ ikerubi akĩũmbũka; akĩambata na igũrũ na mathagu ma rũhuho. **11** Aatuire nduma kĩndũ gĩake gĩa kwĩhumbĩra, hema ya kũmũthiũrũrũkĩria, o matu marĩa mathimbu ma mbura. **12** Kuuma ũkengi ũrĩa warĩ harĩ we, mbura ya mbembe na heni igũtũrĩkanĩria matu-inĩ make. **13** Jehova akĩruruma arĩ kũu igũrũ; mũgambo wa Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno ũkĩiguuo. **14** Aikirie mĩguĩ yake, akĩharagania thũ, agĩciikĩria heni nene, agĩcingatithia. **15** Mĩkuru ya iria ĩkĩguũrio, nayo mĩthingi ya thĩ ĩkĩhumbũrio nĩ ũndũ wa irũithia rĩaku, Wee Jehova, na nĩ ũndũ wa ihurutana rĩa mĩhũmũ ya maniũrũ maku. **16** Agĩtambũrũkia guoko gwake kuuma o kũu igũrũ, akĩĩnyiita; akĩnguucia, akĩnduta maaĩ-inĩ kũrĩa kũriku. **17** Andeithũrire harĩ thũ yakwa ĩrĩ hinya, akĩndeithũra kũrĩ arĩa maathũire, o acio maangĩrĩtie hinya. **18** Manjĩhotoreire mũthenya ũrĩa ndaarĩ na mũtino, no Jehova nĩwe warĩ mũtiirĩrĩri wakwa. **19** Andeehire kũndũ kwariĩ; akĩndeithũra nĩ tondũ nĩakenetio nĩ niĩ. **20** Jehova anjĩkĩire maũndũ kũringana na ũthingu wakwa; andĩhĩte kũringana na ũtheru wa moko makwa. **21** Nĩgũkorwo nĩnũmĩtie njĩra cia Jehova; ndiĩkĩte ũũru ngahutatĩra Ngai wakwa. **22** Mawatho make mothe marĩ mbere yakwa; ndihutatĩire irĩra cia watho wake wa kũrũmĩrĩrwo. **23** Ngoretwo itarĩ na ũcuuke ndĩ mbere yake, na ngemenyerera ndikehie. **24** Jehova andĩhĩte kũringana na ũthingu wakwa, akandĩha kũringana na ũtheru wa moko makwa maitho-inĩ make. **25** Kũrĩ mũndũ ũrĩa mwĩhokeku ũrĩĩonanagia ũrĩ mwĩhokeku, na kũrĩ ũrĩa ũtarĩ ũcuuke ũrĩĩonanagia ndũrĩ ũcuuke, **26** kũrĩ ũrĩa wĩtheragia, ũrĩĩonanagia ũrĩ mũtheru, no kũrĩ ũrĩa ũrĩ mĩthiĩre mĩogomu, ũrĩĩonanagia ũrĩ mũmũhutatĩri. **27** Wee ũhonokagia andũ arĩa enyiihia, no arĩa marĩ maitho ma mwĩtĩĩo ũkamaconorithia. **28** Wee Jehova, ũigaga tawa wakwa wakanĩte; Ngai wakwa atũmaga nduma yakwa ĩtuĩke ũtheri. **29** Ndĩ na ũteithio waku no hote gũtharĩkĩra mbũtũ ya ita; ndĩ na Ngai wakwa no hote kũrũga rũthingo. **30** Mũrungu-rĩ, njĩra ciake nĩnginyanĩru; kiugo kĩa Jehova gĩtirĩ ihĩtia. We nĩwe ngo ya arĩa othe mehithaga harĩ we. **31** Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ Mũrungu tiga Jehova? Na nũũ Rwaro rwa Ihiga tiga Ngai witũ? **32** Nĩ Mũrungu ũũheaga hinya na agatũma njĩra yakwa ĩkinyanĩre. **33** Atũmaga magũrũ makwa magĩe ihenya ta ma thwariga; aahotithagia kũrũgama kũndũ kũrĩa kũraihu. **34** We nĩwe wonagia moko makwa mũrũĩre wa mbaara; moko makwa no mageete ũta wa gĩcango. **35** Ũũheaga ngo yaku ya ũhootani, guoko gwaku kwa ũrĩo nĩkuo kũndiiragĩrĩra; ũinamagĩrĩra ũkaanenehia. **36** Ũnjaramagĩria njĩra ya kũrĩa thiiagĩra, nĩgeetha magũrũ makwa matigatirũke. **37** Ndaingatithirie thũ ciakwa ngĩcikinyĩra; ndiacookire na thuutha nginya rĩrĩa cianiinirwo. **38** Ndacihehenjire ikĩremwo nĩ gũũkĩra;

ciagũire thĩ wa magũrũ makwa. **39** Wee waheire hinya wa kũrũa mbaara; ũgĩgĩtũma thũ ciakwa ciinamĩrĩre magũrũ-inĩ makwa. **40** Watũmire thũ ciakwa ihũndũke ciũre, na nĩĩ ngĩniina arĩa maathũire. **41** Maakaire mateithio, no hatiarĩ na wa kũmahonokia, maakaĩire Jehova no ndaametĩkire. **42** Ndaamahũũrire makĩhinya ta rũkũngũ rũmbũrĩtwo nĩ rũhuho; ngĩmaita njĩra-inĩ ta ndooro. **43** Nĩũũhonoketie ngaaga gũtharĩkĩrwo nĩ andũ; ũnduĩte mũtongoria wa ndũrĩrĩ; andũ itooĩ nĩmandungatagĩra. **44** O rĩrĩa maigua ngumo yakwa, nĩmanjathĩkagĩra; andũ a kũngĩ mehetaga marĩ mbere yakwa. **45** Othe makuuaga ngoro; mookaga makĩinainaga moimĩte cĩĩhithо ciao cia hinya. **46** Jehova atũũraga muoyo! O we Rwaro rwakwa rwa Ihiga arogoocwo! Ngai o we Mũhonokia wakwa arotũgĩrio! **47** We nĩwe Mũrungu ũrĩa ũndĩhagĩria, agatooria ndũrĩrĩ, agaciiga rungu rwakwa, **48** o we ũũhonokagia kuuma kũrĩ thũ ciakwa. Wandũgĩririe igũrũ rĩa andũ arĩa maathũire; ũkĩndeithũra kuuma kũrĩ andũ arĩa mahũthagĩra hinya. **49** Nĩ ũndũ ũcio, Wee Jehova, nĩndĩrĩkũgoocaga ndĩ gatagatĩ ka ndũrĩrĩ, ndĩrĩinaga ngagooca rĩĩtwa rĩaku. **50** Aheaga mũthamaki wake ũhootani mũnene; onanagia ũtugi wake ũtathiraga kũrĩ ũcio wake mũitĩrĩrie maguta, kũrĩ Daudi na njiaro ciake nginya tene.

19 Thaburi ya Daudi Igũrũ riumbũraga riiri wa Mũrungu; namo matu mamemerekagia wĩra wa moko make. **2** Mũthenya ũkinyagĩria mũthenya ũrĩa ũngĩ ũhoro; naguo ũtukũ ũkamenyithia ũtukũ ũrĩa ũngĩ ũhoro wa riiri ũcio. **3** Gũtirĩ mĩario kana rũthiomi kũrĩa mũgambo wacio ũtaiguĩkaga. **4** Mũgambo wacio ũthiiaga thĩ yothe, nacio ciugo ciacio igakinya ituri cia thĩ. Ngai nĩambĩire riũa hema kũu igũrũ, **5** narĩo riumaga rĩhaana ta mũhikania akiuma nyũmba yake, o na kana ta mũteng'eri njoorua akĩhĩĩahĩĩa gũteng'era. **6** Rĩrathagĩra mwena-inĩ ũmwe wa kũu igũrũ, na rĩgathiũrũrũka nginya mwena ũrĩa ũngĩ; gũtirĩ kĩndũ gĩtakinyagĩrwo nĩ ũrugarĩ warĩo. **7** Watho wa Jehova nĩ mũkinyanĩru, ũriũkagia ngoro ya mũndũ. Kĩrĩra kĩa Jehova nĩ gĩa kwĩhokeka, nĩkĩũhĩgagia mũndũ ũrĩa ũtarĩ mũũgĩ. **8** Mataaro ma Jehova nĩmarũngĩrĩru, nĩ makenagia ngoro. Maathani ma Jehova nĩ macangararu, maheaga maitho ũtheri. **9** Gwĩtigĩra Jehova nĩ ũndũ mũtheru, gũtũũraga nginya tene. Matua ma Jehova nĩ ma ma, na mothe nĩ ma kĩhooto. **10** Maũndũ macio nĩ ma goro gũkĩra thahabu, o na gũkĩra thahabu ĩrĩa therie mũno; marĩ mũrĩo gũkĩra ũũkĩ, o ũũkĩ ũrĩa uumĩte igua-inĩ. **11** Ningĩ nĩmo mataaraga ndungata yaku; kũmamenyerera nĩ ũndũ ũrĩ irĩhi inene. **12** Nũũ ũngĩhota gũkũũrana mahĩtia make? Ndekera mahĩtia makwa ma hitho-inĩ. **13** Ningĩ rigagĩrĩria ndungata yaku ndĩkeehie mehia ma mwĩĩro o namo; ndũkanareke mehia macio manjathe. Nĩguo ndĩrĩikaraga itarĩ na ũcuuke, na itarĩ na mehia ma kwagarara watho. **14** Ciugo cia kanua gakwa na matarania ma ngoro yakwa irogũkenia maitho-inĩ maku, Wee Jehova, o Wee Rwaro rwakwa rwa Ihiga, na Mũkũũri wakwa.

20 Thaburi ya Daudi Jehova arogwĩtĩka rĩrĩa ũrĩ mĩnyamaro-inĩ; rĩĩtwa rĩa Ngai wa Jakubu rĩrokũgitĩra. **2** Arokũrehere ũteithio kuuma handũ harĩa hake haamũre, na agũtiirĩrĩre arĩ kũu Zayuni. **3** Aroririkana magongona maku mothe, na etĩkĩre maruta maku ma njino. **4** Arokũhe maũndũ marĩa ngoro yaku ĩĩrirĩirie, na atũme mĩbango yaku yothe ĩgaacĩre. **5** Rĩrĩa ũkaahootana nĩtũkoigĩrĩria na gĩkeno, na tuoye bendera ciitũ na igũrũ nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩa Ngai witũ. Jehova arokũhingĩria maũndũ marĩa mothe ũmũhooete. **6** Rĩu nĩmenyete atĩ Jehova nĩahonokagia ũrĩa wake mũitĩrĩrie maguta; nĩamwĩtĩkaga arĩ kũu igũrũ rĩake rĩamũre, arĩ na ũhoti wa kũhonokania ũrĩa ũrĩ guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo. **7** Andũ amwe mehokaga ngaari cia ita, na angĩ makehoka mbarathi, no ithuĩ twĩhokaga rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai witũ. **8** Makurumaga makagũa thĩ, no ithuĩ tũrũgamaga tũkehaanda. **9** Wee Jehova, honokia mũthamaki! Twĩtĩkage rĩrĩa twagũkaĩra!

21 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, mũthamaki nĩakeneire hinya waku. Kaĩ gĩkeno kĩa ũhootani kĩrĩa ũmũheaga gĩkĩrĩ kĩnene-ĩ! **2** Nĩũmũhingĩirie wendi wa ngoro yake, naguo ũndũ ũrĩa akũhooete na mĩromo yake ndũmũimĩte. **3** Wamwamũkĩrire na irathimo nyingĩ, na ũkĩmwĩkĩra thũmbĩ ya thahabu ĩrĩa therie mũtwe. **4** Aakũhooire atũũre muoyo, nawe ũkĩmũhe muoyo, ũkĩmũhe matukũ maingĩ atũũre nginya tene na tene. **5** Riiri wake nĩ mũnene nĩ ũndũ wa ũhootani ũrĩa ũmũheete; nĩũmũheete riiri na igweta. **6** Ti-itherũ nĩũmũrathimĩte na irathimo cia gũtũũra nginya tene, na ũgatũma acanjamũke nĩ gĩkeno gĩa gũikara harĩwe. **7** Nĩgũkorwo mũthamaki ehokaga Jehova; nĩ ũndũ wa wendo wa Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno ndangĩenyenyeka. **8** Guoko gwaku nĩgũkanyiita thũ ciaku ciothe; guoko gwaku kwa ũrĩo gũgaakumbata arĩa marĩ muku nawe. **9** Hĩndĩ ĩrĩa ũkaamoimĩrĩra ũgaatũma mahaane ta icua rĩa mwaki mũnene. Nĩ ũndũ wa mang'ũrĩ make-rĩ, Jehova nĩakamameria, naguo mwaki wake ũmaniine. **10** Nĩũkaniina njiaro ciao ithire gũkũ thĩ, na ciana cia ciana ciao ũciniine kuuma kũrĩ andũ. **11** O na mangĩgagũciirĩra magwĩke ũũru, na mathugunde maũndũ ma waganu, matikahootana, **12** nĩgũkorwo nĩũgatũma mahũndũke moore rĩrĩa makoona ũgeetete ũta waku ũmarathe. **13** No gĩtũũgĩre Wee Jehova, nĩ ũndũ wa hinya waku; na ithuĩ nĩtũine na tũgooce hinya waku.

22 Thaburi ya Daudi Ngai wakwa, Ngai wakwa, ũndiganĩirie nĩkĩ? Ũndaihĩrĩirie ũguo nĩkĩ, ũkaaga kũũhonokia, ũkaraihĩrĩria ciugo cia mũcaayo wakwa? **2** Wee Ngai wakwa, ngũkayagĩra mũthenya, no ndũnjĩtĩkaga, ngũkayagĩra ũtukũ, na ndingĩkira. **3** No rĩrĩ, Wee ũrĩ Mũtheru, Wee ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene; Wee nĩwe ũgoocagwo nĩ Isiraeli. **4** Maithe maitũ nĩwe meehokaga; maakwĩhokire nawe ũkĩmahonokia. **5** Maagũkaĩire nao makĩhonokio; maakwĩhokire na matiigana gũconorithio. **6** No niĩ nduĩkĩte o ta kĩgunyũ, no ti ta mũndũ, nganyararwo nĩ andũ na ngamenwo nĩ kĩrĩndĩ. **7** Andũ arĩa othe maanyonaga nĩmanyũrũragia; makaanuma makĩinainagia mĩtwe, makoiga atĩrĩ: **8** "Ehokaga Jehova; Jehova nĩakĩmũhatũre. Nĩakĩmũteithũre, nĩgũkorwo nĩakenagio nĩwe." **9** No rĩrĩ, Wee nĩwe wandutire nda ya maitũ; watũmire ngwĩhoke ndĩ o nyondo-inĩ cia maitũ. **10** Kuuma ndaaciarwo ndaikirio o harĩwe; kuuma ndoima nda ya maitũ

ũkoretwo ũrĩ Mũrungu wakwa. **11** Ndũkandaihĩrĩrie, nĩgũkorwo thĩĩna ũrĩ o hakuhĩ, na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa kũndeithia. **12** Ndegwa nyingĩ nĩindigicĩirie; thiũrũrũkĩirio nĩ ndegwa irĩ hinya cia Bashani. **13** Mĩrũũthi ĩkũrarama, ĩgĩtambuuranga kĩrĩa ĩgwatĩtie, ĩnjathamĩirie tũnua twayo. **14** Njitĩtwo thĩ ta maaĩ, namo mahĩndĩ makwa mothe nĩmarekanĩtie. Ngoro yakwa yororoete ta mũhũra; ĩtwekete ĩrĩ thĩĩinĩ wakwa. **15** Hinya wakwa ũniarĩte ta rũgĩo, naruo rũrĩmĩ rwakwa rũkanyiitana na karakara nĩkũng'ara; ũngometie rũkũngũ-inĩ rwa gĩkuũ. **16** Ndĩĩmũrigiicĩrie nĩ magui; ndĩĩmũthiũrũrũkĩrie nĩ gĩkundi kĩa andũ arĩa meekaga ũũru, nĩmatheecangĩte moko na magũrũ makwa. **17** Mahĩndĩ makwa no hote kũmatara mothe; andũ marandora na makangũũrĩra maitho. **18** Maragayana nguo ciakwa, nayo kanjũ yakwa makamĩcuukĩra mĩtĩ. **19** No rĩrĩ, Wee Jehova, ndũkandaihĩrĩrie mũno; Wee Hinya wakwa, hiũha ũũke ũndeithie. **20** Teithũra muoyo wakwa kuuma harĩ rũhiũ rwa njora, ũteithũre muoyo wakwa wa goro harĩ hinya wa magui. **21** Thara kuuma kanua-inĩ ka mĩrũũthi; honokia kuuma hĩa-inĩ cia mbogo. **22** Nĩngumbũra rĩĩtwa rĩaku kũrĩ ariũ a baba; ndĩrĩkũgoocaga ndĩ kĩũngano-inĩ. **23** Inyuĩ andũ aya mwĩtigĩrĩte Jehova, mũgoocei! Inyuothe a njiaro cia Jakubu, mũkumiei, inyuĩ a njiaro cia Isiraeli, mũtĩĩei. **24** Nĩgũkorwo we ndaamenire kana akĩnyarara gũthĩĩnĩka kwa ũrĩa mũnyamarĩku; ndaahithire ũthiũ wake kuuma kũrĩ we, no nĩathikĩrĩirie kĩrĩro gĩake. **25** Gĩtũmi kĩa ngũgooce ũrĩa ngũgoocaga ndĩ kĩũngano-inĩ kĩnene kiumĩte harĩwe; niĩ nĩndĩrĩhingagia mĩĩhĩtwa yakwa ndĩ mbere ya arĩa magwĩtigĩrĩte. **26** Andũ arĩa athĩĩni marĩrĩĩaga na makahũũna, arĩa marongoragia Jehova, nĩmarĩmũgoocaga; ngoro cianyu irotũũra nginya tene. **27** Andũ arĩa othe matũũraga ituri ciothe cia thĩ nĩmakarirkana na macookerere Jehova, andũ a nyũmba ciothe cia ndũrĩrĩ nĩmakainamĩrĩra mbere yake, **28** nĩgũkorwo ũthamaki nĩ wa Jehova, na nĩwe wathaga ndũrĩrĩ ciothe. **29** Andũ arĩa othe atongu a thĩ makaarĩa na mamũhooe; arĩa othe makuuaga magathikwo nĩmagaturia ndu mbere yake, o acio matangĩhota gwĩtũũria muoyo. **30** Ciana nĩikamũtungatĩra; nacio nĩikaahe njiarwa iria igooka ũhoro wa Mwathani. **31** Acio nĩmakahunjia ũthingu wake kũrĩ andũ arĩa magaaciarwo, nĩgũkorwo nĩwe wĩkĩte ũguo.

23 Thaburi ya Daudi Jehova nĩwe mũrĩithi wakwa, ndirĩ kĩndũ ingĩaga. **2** Atũmaga njarahe ũrĩithio-inĩ ũrĩ nyeki nduru, aandongoragia maaĩ-inĩ marĩ na ũhurũko. **3** Nĩariũkagia ngoro yakwa, akandongoragia njĩra-inĩ cia ũthingu, nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩake. **4** O na ingĩtuĩka ndĩrahungurĩra mũkuru ũrĩ nduma ta ya gĩkuũ, ndirĩ ũũru ingĩĩtigĩra, nĩgũkorwo ũrĩ hamwe na nĩĩ; thiarĩ waku na mũthĩgi waku nĩciihooreragia. **5** Ũnjaragĩra metha mbere yakwa o harĩa thũ ciakwa irĩ. Ũnjitagĩrĩria maguta mũtwe; gĩkombe gĩakwa nĩkĩiyũrĩrĩire. **6** Tiitherũ wega na wendani nĩĩrĩrũmanagĩrĩra na niĩ matukũ mothe ma muoyo wakwa, na niĩ ngũtũũra nyũmba ya Jehova nginya tene.

24 Thaburi ya Daudi Thĩ nĩ ya Jehova, na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩĩinĩ wayo, mabũrũri mothe o na arĩa matũũraga kuo; **2** nĩgũkorwo nĩwe waakire mũthingi wayo igũrũ rĩa maria, na akĩmĩrũmia ĩikare igũrũ rĩa maaĩ. **3** Nũũ ũngĩambata kĩrĩma-inĩ kĩa Jehova? Nũũ ũngĩrũgama handũ harĩa hake haamũre? **4** Nĩ mũndũ ũrĩa ũrĩ na moko matheru na akaaga ũũru ngoro, na ũrĩa ngoro yake ĩtahooyaga mũhianano, o na kana akeehĩta na maheeni. **5** Mũndũ ũcio nĩarĩamũkagĩra kĩrathimo kuuma kũrĩ Jehova, na onagwo atarĩ mũhĩtia nĩ Ngai, Mũhonokia wake. **6** Ũguo nĩguo rũciaro rwa arĩa mamũrongoragia rũtarĩĩ, o rũrĩa rũrongoragia ũthiũ waku, Wee Ngai wa Jakubu. **7** Ambarariai mĩtwe yanyu, inyuĩ ihingo ici, ambararioi inyuĩ mĩrango ĩno ya tene, nĩguo Mũthamaki wa riiri atoonye thĩĩinĩ. **8** Mũthamaki ũcio wa riiri nĩwe ũũ? Nĩwe Jehova ũrĩa ũrĩ hinya na nĩ njamba, nĩwe Jehova ũrĩa njamba ita-inĩ. **9** Ambarariai mĩtwe yanyu, inyuĩ ihingo ici, mĩambarariei inyuĩ mĩrango ĩno ya tene, nĩguo Mũthamaki wa riiri atoonye thĩĩinĩ. **10** Mũthamaki ũcio wa riiri nĩwe ũ? Jehova Mwene-Hinya-Wothe-rĩ, nĩwe Mũthamaki wa riiri.

25 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, ngoro yakwa ndĩmĩroretie na igũrũ kũrĩ we; **2** Wee Ngai wakwa, nowe ndĩhokete. Ndũkareke njonorithio, o na kana ũreke thũ ciakwa ingenerere. **3** Gũtirĩ mũndũ ũkwĩhokete ũgaaconorithio o na rĩ, no arĩa mekaga andũ ũũru hatarĩ gĩtũmi-rĩ, acio nĩo magaconorithio. **4** Wee Jehova, nyonia mĩthiĩre yaku, ũũmenyithie njĩra ciaku; **5** ndongoria ũhoro-inĩ waku wa ma na ũndutage, nĩgũkorwo nĩwe Ngai ũrĩa ũũhonokagia, na nĩwe kĩĩrĩgĩrĩro gĩakwa mũthenya wothe. **6** Jehova, ririkana tha ciaku nyingĩ o na wendo waku, nĩgũkorwo nĩ cia kuuma o tene. **7** Ndũkaririkane mehia ma ũnini wakwa, o na kana mehia makwa ma ũremi; ndirikana kũringana na wendani waku, nĩ ũndũ wa wega waku, Wee Jehova. **8** Jehova nĩ mwega na nĩ mũrũngĩrĩru; nĩ ũndũ ũcio andũ arĩa ehia nĩarĩmonagĩrĩria njĩra ciake. **9** Atongoragia andũ arĩa menyiihagia na njĩra ĩrĩa yagĩrĩire, na akamarutaga njĩra yake. **10** Njĩra ciothe cia Jehova nĩ cia wendani na wĩhokeku, harĩ arĩa mamenyagĩrĩra kĩrĩkanĩro gĩake. **11** Wee Jehova, nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩaku-rĩ, ndekera mehia makwa, o na gũtuĩka nĩ manene. **12** Mũndũ ũrĩa mwĩtigĩri Jehova nũũ? Mũndũ ũcio nĩarĩmuonagĩrĩria njĩra ĩrĩa aagĩrĩirwo nĩ kũgera. **13** Mũndũ ũcio egũtũũra matukũ make agaacĩire, nacio njiaro ciake nĩikaagaya bũrũri. **14** Jehova nĩehokaga andũ arĩa mamwĩtigagĩra; nĩo amenyithagia kĩrĩkanĩro gĩake. **15** Maitho makwa maikaraga hĩndĩ ciothe macũthĩrĩirie Jehova, nĩgũkorwo nowe wiki ũngĩteithũkithia magũrũ makwa mũtego-inĩ. **16** Hũgũkĩra, ũnyonie ũtugi waku, nĩgũkorwo ndĩ o nyiki na ndĩ mũnyamarĩku. **17** Mathĩĩna ma ngoro yakwa nĩmaingĩhĩte; niinĩra ruo rũrĩa ndĩ naruo. **18** Rora mĩnyamaro yakwa o na gũtangĩka gwakwa, ũkĩndekere mehia makwa mothe. **19** Rora thũ ciakwa wone ũrĩa cingĩhĩte, nacio iithũire na rũthũũro rũtarĩ tha! **20** Menyagĩrĩra muoyo wakwa na ũũthare; ndũkareke njonorithio, nĩgũkorwo nĩ harĩwe njũragĩra. **21** Wĩkindĩru wa ngoro na ũrũngĩrĩru irongitagĩra, tondũ nĩwe njĩrĩgagĩrĩra. **22** Wee Ngai, gĩkũũre andũ a Isiraeli, moime mathĩĩna-inĩ mao mothe!

26 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, nduĩra itua rĩa kĩhooto, nĩgũkorwo mĩthiĩre yakwa nĩmĩkindĩrĩku; ndũũrĩte ndĩhokete Jehova itegũthangania. **2** Wee Jehova, ngeria na ũndorie, tuĩria ngoro yakwa o na meciiria makwa; **3** nĩgũkorwo wendo waku ũkoragwo ũrĩ mbere yakwa, na ngeragĩra njĩra-inĩ yaku ya ũhoro wa ma. **4** Ndiikaranagia na andũ a maheeni, o na kana ngagwatanĩra na andũ arĩa marĩ ũhinga. **5** Nĩthũire kĩũngano kĩa andũ arĩa mekaga ũũru, na ngarega gũikarania na andũ arĩa aaganu. **6** Ngwĩthamba moko nyonanie ndirĩ na mahĩtia, thiũrũrũke kĩgongona gĩaku, Wee Jehova, **7** nyine nyanĩrĩire rwĩmbo rwa gũcookia ngaatho, na heane ũhoro wa ciiko ciaku ciothe cia magegania. **8** Wee Jehova, nĩnyendete nyũmba ĩrĩa ũtũũraga, o handũ harĩa riiri waku ũikaraga. **9** Ndũkeherie ngoro yakwa hamwe na ya arĩa mehagia, kana muoyo wakwa hamwe na wa andũ arĩa maitaga thakame, **10** arĩa marĩ na maũndũ ma waganu moko-inĩ mao, o arĩa moko mao ma ũrĩo maiyũrĩte mahaki. **11** No niĩ-rĩ, ndũũraga mũtũũrĩre ũtarĩ ũcuuke; kĩngũũre na ũnjiguĩre tha. **12** Magũrũ makwa marũgamĩte handũ harĩa haigananu; nĩndĩrĩgoocaga Jehova ndĩ kĩũnganoinĩ kĩnene.

27 Thaburi ya Daudi Jehova nĩwe ũtheri wakwa na ũhonokio wakwa; ingĩgĩĩtigĩra ũ? Jehova nĩwe kĩĩhitho kĩa muoyo wakwa; ingĩkĩmakio nũũ? **2** Rĩrĩa andũ arĩa ooru manjũkĩrĩra nĩguo matambuure nyama cia mwĩrĩ wakwa, o acio thũ ciakwa na arĩa marĩ muku na niĩ maatharĩkĩra-rĩ, marĩhĩngagwo makagũa. **3** O na mbũtũ cia ita ingĩndigiicĩria, ngoro yakwa ndĩngĩĩtigĩra; o na ingĩũkĩrĩrwo nĩ ita, ndingĩgĩa na nganja. **4** Ndĩ o ũndũ ũmwe njũũragia harĩ Jehova, na noguo thingataga: atĩ njikarage nyũmba ya Jehova matukũ mothe ma muoyo wakwa, ndĩĩonagĩre wega wa Jehova, na nduĩragie kĩrĩra ndĩ thĩĩinĩ wa hekarũ yake. **5** Nĩgũkorwo mũthenya wa thĩĩna-rĩ, akaangitĩra ndĩ hau gĩikaro-inĩ gĩake; nĩakahitha kĩĩgunyĩ-inĩ kĩa hema yake, na andũgamie igũrũ wa rwaro rwa ihiga. **6** Hĩndĩ ĩyo mũtwe wakwa nĩũkambarario igũrũ wa thũ iria iithiũrũrũkĩirie; nĩngaruta igongona ngĩanagĩrĩra na gĩkeno ndĩ hema-inĩ yake; nĩngainĩra Jehova na ndĩmũgooce. **7** Wee Jehova, igua mũgambo wakwa rĩrĩa ndagũkaĩra; njiguagĩra tha na ũnjĩtĩkage. **8** Ha ũhoro waku, ngoro yakwa yugaga atĩrĩ, "Rongoria ũthiũ wake!" Na niĩ ngoiga atĩrĩ, Wee Jehova, ũthiũ waku nĩguo ndĩ rongoragia. **9** Ndũkaahithe ũthiũ waku, tiga kũingata ndungata yaku na marakara; Wee nĩwe ũtũũrĩte ũndeithagia. Ndũkandege kana ũndiganĩrie, Wee Ngai Mũhonokia wakwa. **10** O na baba na maitũ mangĩndiganĩria, Jehova nĩakanyamũkĩra. **11** Wee Jehova nyonagĩrĩria njĩra yaku, na ũngeragĩrie njĩra ĩrĩa nũngarũ, nĩ ũndũ wa thũ ciakwa. **12** Ndũkaneane kũrĩ arĩa marĩ muku na niĩ, nĩgũkorwo aira a maheeni nĩmanjũkĩrĩire, makaheeha mĩheehũ ya kũnjĩka ũũru. **13** Niĩ nĩnjĩtĩkĩtie ũũ: atĩ nĩngeyonera wega wa Jehova ndĩ bũrũri wa arĩa marĩ muoyo. **14** Eterera o Jehova: gĩa na hinya na ũũmĩrĩrie ngoro, na weterere Jehova.

28 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, nĩwe ndĩrakaĩra, Wee Rwaro rwakwa rwa Ihiga; ndũkarege gũũthikĩrĩria. Nĩgũkorwo ũngĩngirĩra, ingĩhaana ta arĩa maikũrũkĩte magatoonya irima. **2** Igua gũthaithana gwakwa ngĩgũkaĩra ũndeithie, o nyambararĩtie moko makwa ndĩmerekeirie harĩa haku Hatheru-Mũno. **3** Ndũkanguucũrũranie hamwe na andũ arĩa aaganu, atĩ ũndwaranĩrie hamwe na arĩa mekaga ũũru, o arĩa maaragia ndeto cia thayũ na andũ a itũũra, no marĩ na ũũru ngoro-inĩ ciao. **4** Andũ acio marĩhe nĩ ũndũ wa ciiko ciao, na nĩ ũndũ wa wĩra wao mũũru; marĩhe nĩ ũndũ wa wĩra wa moko mao, ũmarĩhe o kĩrĩa kĩmagĩrĩire. **5** Tondũ matirũmbũyagia mawĩko ma Jehova o na wĩra wa moko make, we nĩakamatharũria na ndakamaaka rĩngĩ. **6** Jehova arogoocwo, nĩgũkorwo nĩaiguĩte ngĩmũthaitha anjiguĩre tha. **7** Jehova nĩwe hinya wakwa na nowe ngo yakwa; ngoro yakwa nĩwe ĩĩhokete, na nĩandeithĩtie. Ngoro yakwa nĩĩrarũũhia nĩ gĩkeno, na nĩngũmũinĩra rwĩmbo rwa kũmũcookeria ngaatho. **8** Jehova nĩwe hinya wa andũ ake, na kũrĩ ũrĩa wake mũitĩrĩrie maguta nĩ kĩirigo kĩa hinya kĩa ũhonokio. **9** Honokia andũ aku na ũrathime igai rĩĩrĩ rĩaku, tuĩka mũrĩithi wao na ũmakuuage nginya tene.

29 Thaburi ya Daudi Rahai Jehova, inyuĩ ciũmbe cia igũrũ, rahai Jehova tondũ nĩwe ũrĩ riiri na hinya. **2** Rahai Jehova, mũheane ũhoro wa riiri wa rĩĩtwa rĩake; thathaiyai Jehova thĩinĩ wa ũkengi wa ũthingu wake. **3** Mũgambo wa Jehova ũragamba na kũu iria-inĩ; Mũrungu ũcio wa riiri nĩarururuma, Jehova araruruma igũrũ rĩa maaĩ maingĩ. **4** Mũgambo wa Jehova nĩ ũrĩ ũhoti; mũgambo wa Jehova ũiyũrĩte riiri. **5** Mũgambo wa Jehova unangaga mĩtarakwa; Jehova oinangaga mĩtarakwa ya Lebanoni ĩgatuĩka tũcunjĩ. **6** Atũmaga bũrũri wa Lebanoni ũtũũhe ta njaũ, nakĩo Kĩrĩma gĩa Sirioni gĩgatũũha ta njaũ ya mbogo. **7** Mũgambo wa Jehova ũhenũkaga nĩnĩmbĩ cia mwaki. **8** Mũgambo wa Jehova ũinainagia werũ; Jehova ainainagia Werũ wa Kadeshi. **9** Mũgambo wa Jehova ũthioraga mĩtĩ ya mĩgandi, na ũgatũma mĩtitũ ĩhũrũrũke ĩgatigwo ũtheri. Nakuo hekarũ-inĩ yake arĩa othe marĩ kuo makaanĩrĩra makoiga, "Kaĩ arĩ riiri-ĩ!" **10** Jehova arĩ igũrũ rĩa mũiyũro wa maaĩ aikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene; Jehova egũtũũra aikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene arĩ Mũthamaki nginya tene. **11** Jehova aheaga andũ ake hinya; Jehova arathimaga andũ ake magaikara na thayũ.

30 Wee Jehova-rĩ, nĩngũgũtũũgĩria nĩgũkorwo wandutire kũrĩa kũriku, na ũkĩgiria thũ ciakwa ingenerere. **2** Wee Jehova Ngai wakwa, ndagũkaĩire ũndeithie nawe ũkĩĩhonia. **3** Wee Jehova, wandutire kuuma mbĩrĩra-inĩ; ũkĩgiria njikũrũke, ndoonye irima. **(Sheol h7585)** **4** Inĩrai Jehova mũmũgooce, inyuĩ andũ ake aamũre; mũgooce rĩĩtwa rĩu rĩake itheru, **5** nĩgũkorwo marakara make nĩ ma kahinda o kanini, no ũtugi wake nĩwagũtũũria mũndũ muoyo; kĩrĩro no kĩraarĩre ũtukũ wothe no rũciinĩ gwakĩa kũrooke gĩkeno. **6** Hĩndĩ ĩrĩa ndagaacĩire, ndoigire atĩrĩ, "Ndirĩ hĩndĩ ngenyenyeka." **7** Wee Jehova, rĩrĩa wanyonirie ũtugi waku-rĩ, watũmire ndĩhaande o ta kĩrĩma; no rĩrĩa

wahithire ũthiũ waku-rĩ, nĩndamakire. **8** Wee Jehova nĩwe ndakaĩire; ngĩthaitha Mwathani anjiguĩre tha: **9** “Mwanangĩko wakwa ũngĩkorwo na uumithio ũrĩkũ, ingĩtoonyerera irima-inĩ? Rũkũngũ-rĩ, no rũkũgooce? No rwanĩrĩre wĩhokeku waku? **10** Wee Jehova, thikĩrĩrĩria na ũnjiguĩre tha; Wee Jehova, tuĩka ũteithio wakwa.” **11** Wagarũrire kĩgirĩko gĩakwa gĩgĩtuĩka rwĩmbo rwa gĩkeno; ũkĩnduta nguo yakwa ya ikũnia, ũkĩhumba gĩkeno, **12** nĩgeetha ngoro yakwa ĩkũinĩre na ndĩgakire. Wee Jehova Ngai wakwa, ngũtũũra ngũcookagĩria ngaatho nginya tene.

31 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, nĩ harĩwe njũrĩire; ndũkanareke njonorithio; nĩ ũndũ wa ũthingu waku-rĩ, ndeithũra. **2** Ndegera gũtũ na ũhiũhe ũũke ũũhatũre; tuĩka rwaro rwakwa rwa ihiga rwa kũũrĩra, ũtuĩke gĩikaro kĩirigĩre na hinya, ũũhonokie. **3** Nĩgũkorwo Wee nĩwe Rwaro rwakwa rwa Ihiga na gĩikaro gĩakwa kĩirigĩre na hinya, nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩaku, ndongoria na ũnyonie njĩra. **4** Ndeithũkithia mũtego-inĩ ũrĩa nyambĩirwo, nĩgũkorwo nĩwe rĩũrĩro rĩakwa. **5** Roho wakwa ndaũiga moko-inĩ maku; Wee Jehova, ngũũra, o Wee Mũrungu ũrĩa wa ma. **6** Nĩthũire arĩa mahooyaga ngai cia mĩhianano ĩtarĩ kĩene; niĩ ndĩhokete o Jehova. **7** Niĩ nĩngũcanjamũka na ngenage nĩ ũndũ wa wendo waku, nĩgũkorwo nĩwonire mĩnyamaro yakwa, na ũkĩmenya ruo rũnene rwa ngoro yakwa. **8** Ndũũneanĩte kũrĩ thũ, no nĩũkinyithĩtie magũrũ makwa handũ haariĩ. **9** Njiguĩra tha, Wee Jehova, nĩgũkorwo ndĩ mũnyamarĩku; maitho makwa nĩmaroorwo nĩ hinya nĩ ũndũ wa kĩeha, ngoro yakwa na mwĩrĩ wakwa ikoorwo nĩ hinya nĩ ũndũ wa ihooru. **10** Muoyo wakwa nĩũniinĩtwo nĩ ruo rũnene, na mĩaka yakwa ĩkaniinwo nĩ gũcaaya; nĩnjũrĩtwo nĩ hinya nĩ ũndũ wa mĩnyamaro yakwa, namo mahĩndĩ makwa makaaga hinya. **11** Nĩ ũndũ wa thũ ciakwa ciothe, nduĩkĩte wa kũnyararwo nĩ andũ a itũũra rĩakwa; nduĩkĩte kĩndũ gĩa gwĩtigĩrwo nĩ arata akwa, nao arĩa maanyona njĩra-inĩ nĩ kũũra moraga. **12** Nĩmariganĩirwo nĩ niĩ o ta mũndũ ũkuĩte; ngakĩhaana o ta nyũngũ nguũ. **13** Nĩgũkorwo nĩndĩraigua njambanio ya andũ aingĩ; guoya mũnene ũkĩnyumaga na mĩena yothe; marathugunda manjĩke ũũru, makagĩa ndundu ya ũrĩa mangĩnjũraga. **14** No niĩ nĩwe ndĩhokete, Wee Jehova, ngoiga atĩrĩ, “Wee nĩwe Ngai wakwa.” **15** Mahinda makwa marĩ moko-inĩ maku; ndeithũra kuuma kũrĩ thũ ciakwa, na kuuma kũrĩ arĩa maathingataga. **16** Tũma ũthiũ waku warĩre ndungata yaku; honokia nĩ ũndũ wa wendo waku ũtathiraga. **17** Wee Jehova, ndũkareke njonorithio, nĩgũkorwo nĩwe ngayagĩra; no andũ arĩa aaganu ũreke maconorithio na makome mbĩrĩra-inĩ makirĩte ki. **(Sheol h7585)** **18** Tũma mĩromo yao ya kũheenania ĩkirio, nĩgũkorwo maaragia na mwĩtĩĩo na kĩnyararo, maaragia na mwĩgaatho magookĩrĩra andũ arĩa athingu. **19** Kaĩ wega waku ũrĩa ũigĩire arĩa magwĩtigĩrĩte, nĩ mũingĩ-ĩ, o wega ũrĩa ũheaga andũ arĩa moragĩra harĩwe andũ othe makĩonaga. **20** Ũmahithaga harĩa Wee ũrĩ o harĩa hegitĩtie, kuuma kũrĩ arĩa mamaciiragĩra kũmeka ũũru; ũmaigaga gĩikaro-inĩ gĩaku, ũkamagitĩra harĩ nĩmĩ iria icambanagia. **21** Jehova arogoocwo, nĩgũkorwo nĩanyonirie wendo wake wa magegania rĩrĩa ndaarĩ itũũra inene rĩrigiicĩirio nĩ thũ. **22** Rĩrĩa ndaarĩ mũmaku, ndoigire atĩrĩ, “Nĩnjeheretio maitho-inĩ maku!” No nĩwaiguire ngĩgũthaitha ũnjiguĩre tha, rĩrĩa ndagũkaĩire ũndeithie. **23** Endai Jehova inyuĩ andũ ake aamũre! Jehova nĩamenyagĩrĩra arĩa ehokeku, no ũrĩa mwĩtĩĩi amũrĩhaga o ũrĩa kwagĩrĩire. **24** Gĩai na hinya na mwĩyũmĩrĩrie ngoro, inyuĩ inyuothe arĩa mwĩhokete Jehova.

32 Thaburi ya Daudi Kũrathimwo-rĩ, nĩ ũrĩa ũrekeirwo mahĩtia make, o ũrĩa mehia make mahumbĩrĩtwo. **2** Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa Jehova atatuaga mwĩhia, na ũrĩa ũtarĩ ũhinga ngoro. **3** Rĩrĩa ndakirĩte ki, mahĩndĩ makwa nĩmahinyarire nĩ ũndũ wa gũcaaya gwakwa mũthenya wothe. **4** Nĩgũkorwo guoko gwaku nĩ kwanditũhagĩra mũthenya na ũtukũ; hinya wakwa wathirire o ta ũrĩa ime rĩthiraga hĩndĩ ya riũa. **5** Hĩndĩ ĩyo ngĩkumbũrĩra mehia makwa, na ndiahithire waganu wakwa, ndoigire atĩrĩ, “Nĩngumbũra mahĩtia makwa kũrĩ Jehova,” nawe ũkĩndekera ũũru wa mehia makwa. **6** Nĩ ũndũ ũcio mũndũ wothe mwĩtigĩri Ngai nĩakũhooe rĩrĩa ũngĩoneka; ti-itherũ rĩrĩa maaĩ maingĩ marĩ hinya maambũrũrũka, matingĩmũkinyĩra. **7** Wee nĩwe kĩĩhithio gĩakwa; nĩũkangitĩra hĩndĩ ya mathĩĩna, na ũũthiũrũrũkĩrie na nyĩmbo cia ũhonokio. **8** Nĩndĩrĩkũrutaga na ngakuonereria njĩra ĩrĩa wagĩrĩirwo nĩ kũgera; ndĩrĩgũtaaraga na ngũmenyagĩrĩre. **9** Ndũkahaane ta mbarathi kana nyũmbũ, iria itarĩ ũmenyo, iria arĩ o nginya ciĩkĩrwo matamu na mĩkwa kanua, kwaga ũguo itingĩgũkuhĩrĩria. **10** Andũ arĩa aaganu monaga maruo maingĩ, no mũndũ ũrĩa wĩhokaga Jehova egũtũũra arigiicĩirio nĩ wendo ũrĩa ũtathiraga. **11** Inyuĩ arĩa athingu kenerai Jehova na mũcanjamũke; mũinĩrei, inyuothe arĩa arũngĩrĩru ngoro!

33 Inĩrai Jehova mũkenete, inyuĩ andũ arĩa athingu; andũ arĩa arũngĩrĩru ngoro nĩo maagĩrĩirwo nĩkũmũgooca. **2** Goocai Jehova na kĩnanda kĩa mũgeeto; mũinĩrei na kĩnanda kĩrĩa kĩgeete na nga ikũmi. **3** Mũinĩrei rwĩmbo rwerũ; hũũrai inanda mũrĩ na ũũgĩ, na mwanĩrĩre nĩ gũkena. **4** Nĩgũkorwo kiugo kĩa Jehova nĩkĩerekereru na nĩ kĩa ma; we nĩ mwĩhokeku maũndũ-inĩ mothe marĩa ekaga. **5** Jehova nĩendete ũthingu na ciira wa kĩhooto; thĩ yothe ĩiyũrĩte wendani wake ũrĩa ũtathiraga. **6** Igũrũ rĩombirwo na ũndũ wa kiugo kĩa Jehova, mbũtũ cia igũrũ ikĩũmbwo na mĩhũmũ ya kanua gake. **7** Aacookanĩrĩirie maaĩ ma iria inene ndigithũ-inĩ; maaĩ ma kũrĩa kũriku aamaigire thĩinĩ wa makũmbĩ. **8** Thĩ yothe nĩĩtigĩre Jehova; andũ othe a thĩ nĩmamũtĩĩe. **9** Nĩgũkorwo aaririe, thĩ ĩkĩgĩa kuo; aathanire, ĩkĩĩhaanda, ĩkĩrũma wega. **10** Jehova nĩarigiicaga mĩbango ya ndũrĩrĩ; nĩathũkagia mĩoroto ya andũ. **11** No mĩbango ya Jehova ĩĩhaandaga wega nginya tene, mĩoroto ya ngoro yake ĩgakinyĩra njiarwa na njiarwa. **12** Kũrathimwo-rĩ, nĩ rũrĩrĩ rũrĩa Jehova arĩ we Ngai waruo, andũ arĩa eethuurĩire matuĩke igai rĩake. **13** Jehova arĩ igũrũ aroraga thĩ akoona andũ othe; **14** acũthagĩrĩria arĩa othe matũũraga gũkũ thĩ, arĩ o kũu gĩikaro-inĩ gĩake, **15** we nĩwe mũũmbi wa ngoro ciao othe, na nĩoĩ mawĩra mao mothe. **16** Gũtirĩ mũthamaki ũhonokagio nĩ mũigana

wa ita rĩake, na gũtirĩ njamba ya ita ĩĩteithũraga nĩ ũndũ wa hinya wayo mũnene. **17** Ha ũhoro wa kũhonokaniarĩ, mbarathi cia mbaara nĩ mwĩhoko wa tũhũ; o na ĩrĩ na hinya mũingĩ ndĩngĩhonokania. **18** No rĩrĩ, maitho ma Jehova macũthagĩrĩria andũ arĩa mamwĩtigagĩra, o acio maikaraga mehokete wendo wake ũrĩa ũtathiraga, **19** akamateithũra gĩkuũ-inĩ, na akamatũũria muoyo hĩndĩ ya ng'aragu. **20** Ithuĩ twetagĩrĩra Jehova tũrĩ na mwĩhoko; nĩwe ũteithio witũ o na ngo iitũ. **21** Ngoro ciitũ nĩcikenete nĩ ũndũ wake, nĩgũkorwo twĩhokete rĩĩtwa rĩake itheru. **22** Wee Jehova-rĩ, wendo waku ũrĩa ũtathiraga ũroikarania na ithuĩ, o ta ũrĩa ithuĩ tũkwĩrĩgĩrĩire.

34 Thaburi ya Daudi Ndĩrĩkumagia Jehova hĩndĩ ciothe; ndĩrĩmũgoocaga na kanua gakwa hĩndĩ ciothe. **2** Ngoro yakwa nĩ Jehova ĩrĩĩrahaga; arĩa anyamaarĩku marĩiguaga ũguo magakena. **3** Goocai Jehova mũmũnenehie mũrĩ hamwe na niĩ; rekei tũtũũgĩrie rĩĩtwa rĩake tũrĩ hamwe. **4** Ndarongoririe Jehova, nake akĩnjĩtĩka, akĩndeithũra kuuma kũrĩ maũndũ marĩa mothe maanjĩkagĩra guoya. **5** Andũ arĩa mamũcũthagĩrĩria matheragĩrwo nĩ ũtheri; mothiũ mao gũtirĩ hĩndĩ magaaconorithio. **6** Mũndũ ũyũ mũthĩĩni aakaĩire Jehova, nake Jehova akĩmũigua, akĩmũhonokia mathĩĩna-inĩ make mothe. **7** Mũraika wa Jehova aikaraga arangĩire arĩa othe mamwĩtigagĩra, na akamateithũra othe. **8** Camai muone atĩ Jehova nĩ mwega; kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũragĩra harĩ we. **9** Mwĩtigĩrei Jehova, inyuĩ andũ ake aamũre, nĩgũkorwo arĩa mamwĩtigĩrĩte gũtirĩ kĩndũ maagaga. **10** Mĩrũũthi no yage gĩa kũrĩa ĩhũte, no arĩa marongoragia Jehova gũtirĩ kĩndũ kĩega maagaga. **11** Ũkai ciana ciakwa, mũthikĩrĩrie ũrĩa nguuga; nĩngũmũruta gwĩtigĩra Jehova. **12** Mũndũ ũrĩa wanyu ũngĩenda gũtũũra muoyo, na erirĩrie kuona matukũ maingĩ mega, **13** nĩakĩmenyerere rũrĩmĩ rwake rũtikoige ũũru, na mĩromo yake ndĩkaarie maheeni. **14** Garũrũka utige gwĩka ũũru na wĩke ũrĩa kwagĩrĩire; caragia thayũ na ũũthingatage. **15** Maitho ma Jehova macũthagĩrĩria andũ arĩa athingu, na matũ make magathikĩrĩria kĩrĩro kĩao; **16** ũthiũ wa Jehova ũũkagĩrĩra andũ arĩa mekaga ũũru, nĩguo moima thĩ matikanaririkanwo. **17** Andũ arĩa athingu makayaga, Jehova akamaigua; amateithũraga kuuma mathĩĩna-inĩ mao mothe. **18** Jehova akoragwo arĩ hakuhĩ na andũ arĩa ahehenjeku ngoro, na akahonokia arĩa athuthĩku roho. **19** Mũndũ ũrĩa mũthingu no akorwo arĩ na mathĩĩna maingĩ, no Jehova amũteithũraga harĩ mo mothe; **20** agitagĩra mahĩndĩ make mothe, gũtirĩ o na rĩmwe rĩngiunĩka. **21** Andũ arĩa aaganu makooragwo nĩ ũũru; nao arĩa mathũire andũ arĩa athingu nĩmagatuĩrwo ciira. **22** Jehova akũũraga ndungata ciake; arĩa othe moragĩra harĩ we gũtirĩ ũgaatuĩrwo ciira.

35 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, hũũrana na arĩa marahũũrana na niĩ; rũa na arĩa mararũa na niĩ. **2** Oya ngo nene na gako kanini; arahũka ũũke ũndeithie. **3** Hiũria itimũ na mĩcengi, ũũkĩrĩre arĩa maathingatĩte. Ĩra ngoro yakwa atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ ũhonokio waku." **4** Andũ arĩa mendaga kũnduta muoyo maroconorithio na maagithio gĩtĩĩo, arĩa mathugundaga kũnyũnũha marocookio na thuutha mamakĩte. **5** Marohaana ta mahuti mombũrĩtwo nĩ rũhuho, na mũraika wa Jehova amaingatithĩtie; **6** njĩra yao ĩrogĩa nduma na ĩtendere, nake mũraika wa Jehova ahanyũkanie nao. **7** Kuona atĩ nĩmahithĩire wabu wa kũndega hatarĩ gĩtũmi, na makanyenjera irima hatarĩ gĩtũmi, **8** marokorererwo nĩ mwanangĩko matehaarĩirie, wabu ũcio manyambĩire ũromanyiita o ene, marogwa irima rĩu manyenjeire. **9** Hĩndĩ ĩyo ngoro yakwa ĩgaacanjamũka nĩ ũndũ wa Jehova, na ĩkenagĩre ũhonokio wake. **10** Nĩngwanĩrĩra na ngoro yakwa yothe, njũũrie atĩrĩ, "Nũũ ũhaana tawe, Wee Jehova? O Wee ũhatũraga andũ arĩa athĩĩni harĩ arĩa marĩ hinya kũmakĩra, ũkahatũra athĩĩni na abatari harĩ arĩa mamatunyaga indo." **11** Nĩkuumĩrĩte aira a maheeni, makanjũũria ũhoro wa maũndũ itooĩ. **12** Wega wakwa mandĩhaga na ũũru, magatiga ngoro yakwa ĩrĩ na ihooru. **13** No rĩrĩa o maarĩ arũaru, niĩ ndehumbire nguo ya ikũnia, na ngĩĩnyiihia na ũndũ wa kwĩhinga kũrĩa irio. Rĩrĩa mahooya makwa maagire macookio-rĩ, **14** ndaikarire ngĩcakayaga, o taarĩ mũrata wakwa kana mũrũ wa maitũ ndaacakayagĩra. Ndethikĩire ndĩ na ihooru, o taarĩ mũndũ ũracakaĩra nyina. **15** No rĩrĩa ndahĩngirwo ngĩgwa, o moonganire hamwe mangenerere; atharĩkĩri makĩũngana maatharĩkĩre itekũmenya. Manjaambirie mategũtigithĩria. **16** Maanyũrũragia ta andũ matooĩ Ngai, makaahagaranĩria magego mao. **17** Wee Jehova-rĩ, nĩ nginya rĩ ũgũikara wĩroreire? Hatũra muoyo wakwa kuuma harĩ wanangi wao, ũhatũre muoyo wakwa wa goro kuuma harĩ mĩrũũthi ĩno. **18** Nĩ niĩ ngũgũcookeria ngaatho kĩũngano-inĩ kĩrĩa kĩnene; ndĩkũgoocaga ndĩ gatagatĩ ka andũ aingĩ. **19** Ndũkareke arĩa maathũire tũhũ mangũũrĩre maitho, mangenerere; kana acio maamenete hatarĩ gĩtũmi moinanĩre maitho. **20** Matiaragia ndeto cia thayũ, no mathugundaga maũndũ ma maheeni, ma gũũkĩrĩra andũ arĩa maikaraga na thayũ bũrũri-inĩ. **21** Manjathamagĩria tũnua twao makoiga atĩrĩ, "Haiya! Haiya! Maitho maitũ nĩmeyoneire ũguo." **22** Wee Jehova, nĩwĩoneire ũguo; tiga gũkira. Wee Mwathani-rĩ, ndũgaikare haraaya na niĩ. **23** Arahũka, ũkĩra ũngitĩre! Hũũranĩra, Wee Ngai wakwa na Mwathani wakwa. **24** Wee Jehova, nduĩra kũringana na ũthingu waku, Wee Ngai wakwa; ndũkareke mangũũrĩre maitho, mangenerere. **25** Ndũkareke meciirie atĩrĩ, "Haiya, ũguo noguo tũrendaga gwĩkĩke!" Kana moige atĩrĩ, "Nĩtũmũmeretie." **26** Arĩa othe mangũũragĩra maitho mangenerere nĩ ũndũ wa mĩnyamaro yakwa maroconorithio na manyiitwo nĩ kĩrigiicano; arĩa othe metũũgagĩria igũrũ rĩakwa maroconorithio na maagithio gĩtĩĩo. **27** Arĩa makenaga ndaatuĩrwo ciira na kĩhooto, nĩmanĩrĩre na gĩkeno na gũcanjamũka; nĩmatũũre moigaga atĩrĩ, "Jehova arotũgĩrio, o we ũkenagĩra ũgaacĩru wa ndungata yake." **28** Rũrĩmĩ rwakwa rũrĩaragia ũhoro wa ũthingu waku, na ngũgoocage mũthenya wothe.

36 Thaburi ya Daudi Ndĩ na ndũmĩrĩri nditũ ngoro-inĩ yakwa, ĩkoniĩ wĩhia wa mũndũ ũrĩa mwaganu: Nĩ atĩrĩ, hatirĩ wĩtigĩri Ngai maitho-inĩ make. **2** Nĩ gũkorwo maitho-inĩ make mwene erahaga mũno, ũũ atĩ

ndangĩhota gũkũũrana o na kana athũũre mehia make. **3** Ciugo cia kanua gake nĩ cia waganu na nĩ cia maheeni; nĩatigĩte gũtuĩka mũndũ mũũgĩ na wa gwĩkaga wega. **4** O na arĩ ũrĩrĩ-inĩ wake athugundaga o maũndũ mooru; eheanaga njĩra-inĩ ya kũmwerekeria gwĩka ũũru, na ndathũũraga ũndũ mũũru. **5** Wee Jehova-rĩ, wendani waku ũkinyĩte o igũrũ, naguo wĩhokeku waku ũgakinya o matu-inĩ. **6** Ũthingu waku ũhaana ta irĩma iria nene, kĩhooto gĩaku gĩkarikĩra ta kũrĩa kũriku. Wee Jehova-rĩ, ũmenyagĩrĩra mũndũ o na nyamũ. **7** Hĩ! Kaĩ wendo waku ũrĩa ũtathiraga nĩ wa goro mũno-ĩ! Andũ othe anene na anini moragĩra kĩĩgunyĩ-inĩ kĩa mathagu maku. **8** Marĩĩaga makaigania kuumana na ũingĩ wa nyũmba yaku; ũmaheaga gĩa kũnyua kuuma rũũĩ-inĩ rwaku rwa gĩkeno. **9** Nĩgũkorwo gĩthima kĩa muoyo kĩrĩ kũrĩ we; ũtheri-inĩ waku nĩho tuonaga ũtheri. **10** Kĩrĩrĩria kwenda arĩa makũũĩ, naguo ũthingu waku ũtũũre na arĩa arũngĩrĩru ngoro. **11** Ikinya rĩa ũrĩa mwĩtĩĩi rĩroaga kũnjũkĩrĩra, o na kana guoko kwa ũrĩa mwaganu kũnyingate. **12** Ta rora wone ũrĩa andũ arĩa mekaga ũũru magwĩte thĩ; maikanĩtio thĩ, na matingĩhota gũũkĩra!

37 Thaburi ya Daudi Tigaga gũthĩĩnĩka ngoro nĩ ũndũ wa andũ arĩa mekaga ũũru, o na kana ũiguage ũiru nĩ ũndũ wa arĩa mekaga mahĩtia; **2** nĩgũkorwo acio makaahooha o narua o ta ũrĩa nyeki ĩhoohaga, na makue narua o ta ũrĩa riya rĩhoohaga rĩamunywo. **3** Wĩhoke Jehova na wĩkage wega; tũũra bũrũri-inĩ ũkenagĩra ũrĩithio wa thayũ. **4** Ĩkaga maũndũ ma gũkenia Jehova, na nĩarĩkũhingagĩria meriria ma ngoro yaku. **5** Rekagĩrĩria Jehova njĩra yaku; mwĩhokage o we, nake nĩarĩĩkaga maũndũ maya: **6** Nĩarĩtũmaga ũthingu waku ware o ta rũciinĩ, nakĩo kĩhooto gĩa ciira waku kĩare o ta riũa rĩa mũthenya barigici. **7** Hoorera mbere ya Jehova na ũmweterere ũtegũthethũka; ndũgathĩĩnĩke ngoro rĩrĩa andũ magaacĩra mĩthiĩre-inĩ yao, rĩrĩa mekũhingia mathugunda mao ma gwĩka ũũru. **8** Tigaga kũrakara na wĩrigagĩrĩrie mang'ũrĩ; tigaga gũthĩĩnĩka ngoro, tondũ ũndũ ũcio no ũtũme wĩke ũũru. **9** Nĩgũkorwo andũ ooru nĩmakaniinwo, no arĩa mehokete Jehova nĩmakagaya bũrũri. **10** No kahinda kanini, arĩa aaganu mage kuoneka rĩngĩ; o na mũngĩmacaria, mũtingĩmoona. **11** No arĩa ahooreri nĩo makaagaya bũrũri, na matũũre makenete nĩkũingĩhĩrwo nĩ thayũ. **12** Andũ arĩa aaganu mathugundaga mokĩrĩre andũ arĩa athingu, na makamahagaranĩria magego; **13** no Mwathani athekagĩrĩra andũ acio aaganu, nĩgũkorwo nĩoĩ mũthenya wao nĩũrooka. **14** Andũ arĩa aaganu macomorete hiũ cia njora, na makageeta ũta nĩguo maniine mũndũ ũrĩa mũthĩĩni na mũbatari, na moorage andũ arĩa njĩra ciao irũngĩrĩirie. **15** No hiũ icio ciao cia njora igaatheeca ngoro ciao ene, na mota mao moinangwo. **16** Nĩ kaba kĩndũ kĩnini kĩrĩ na andũ arĩa athingu, gũkĩra ũtonga mũingĩ wa andũ aaganu; **17** nĩgũkorwo hinya wa andũ arĩa aaganu nĩũkaniinwo, no Jehova atiiragĩrĩra andũ arĩa athingu. **18** Matukũ ma andũ arĩa matarĩ ũcuuke nĩmooĩo nĩ Jehova, na igai rĩao rĩgũtũũra nginya tene. **19** Hĩndĩ ya mwanangĩko matikoona ũũru; na hĩndĩ ya ng'aragu magaakorwo na irio cia kũigana. **20** No andũ arĩa aaganu nĩmagathira: Thũ cia Jehova igaathira ta ũrĩa ũthaka wa mĩgũnda ũthiraga, nĩikabuĩria, ibuĩrie o ta ndogo. **21** Andũ arĩa aaganu makoombaga na matirĩhaga, no arĩa athingu maheanaga na ũtaana; **22** andũ arĩa Jehova arathimĩte nĩmakagaya bũrũri, no arĩa arumĩte nĩmakaniinwo. **23** Jehova angĩkenio nĩ mũthiĩre wa mũndũ, atũmaga makinya make marũme wega; **24** o na angĩhĩngwo, ndangĩgũa, nĩgũkorwo Jehova amũnyiitagĩrĩra na guoko gwake. **25** Ndaarĩ mũnini, na rĩu ndĩ mũkũrũ, no ndirĩ ndoona andũ arĩa athingu matiganĩirio, kana ciana ciao ikĩhooya irio. **26** Hĩndĩ ciothe makoragwo marĩ ataana, na makombanagĩra matekwenda uumithio; ciana ciao nĩ ikaarathimwo. **27** Theemaga ũũru, na wĩkage wega, nawe ũtũũre bũrũri-inĩ nginya tene. **28** Nĩgũkorwo Jehova endete o kĩhooto, na ndagatiganĩria arĩa ake ehokeku. Acio megũtũũra magitĩirwo nginya tene, no ciana cia arĩa aaganu nĩikaniinwo. **29** Andũ arĩa athingu nĩo makaagaya bũrũri, na matũũre kuo nginya tene. **30** Kanua ka mũndũ mũthingu gatumũkaga ndeto cia ũũgĩ, naruo rũrĩmĩ rwake rũkaaria kĩhooto. **31** Watho wa Ngai wake ũrĩ o ngoro-inĩ yake; makinya make matingĩtenderũka. **32** Andũ arĩa aaganu maikaraga moheirie arĩa athingu, magĩcaria o ũrĩa mangĩmooraga; **33** no Jehova ndakamatiganĩria moko-inĩ ma andũ acio aaganu, kana areke matuĩrwo atĩ nĩ ehia rĩrĩa magaaciirithio. **34** Etagĩrĩra Jehova na ũrũmagĩrĩre njĩra yake. Nĩagagũtũũgĩria nĩguo ũgae bũrũri; rĩrĩa andũ arĩa aaganu makaaniinwo-rĩ, wee nĩũkeyonera ũndũ ũcio. **35** Nĩnyonete mũndũ mwaganu na mũndũ ũtarĩ tha agaacĩire ta mũtĩ mũruru ũrĩ o imerero-inĩ rĩaguo, **36** no thuutha wa kahinda o kanini akĩehera, akĩaga gũkorwo ho rĩngĩ; o na gũtuĩka nĩndamũcaririe, ndiigana kũmuona. **37** Cũrania ũhoro wa mũndũ ũrĩa ũtarĩ ũcuuke, na ũrore ũrĩa mũrũngĩrĩru, ũhoro wake wa matukũ marĩa magooka nĩ ũhoro wa thayũ. **38** No rĩrĩ, andũ arĩa ehia othe nĩmakaniinwo; no andũ arĩa aaganu mũthia wao nĩ kũũragwo makooragwo. **39** Ũhonokio wa andũ arĩa athingu uumaga kũrĩ Jehova; we nĩwe kĩĩhitho kĩao kĩa hinya hĩndĩ ya mathĩĩna. **40** Jehova nĩamateithagia na akamateithũra; amateithũraga kuuma kũrĩ andũ arĩa aaganu na akamahonokia, tondũ moragĩra harĩ we.

38 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, ndũkandũithie ũrĩ na marakara, kana ũũherithie ũrĩ na mang'ũrĩ. **2** Nĩgũkorwo mĩguĩ yaku nĩĩtheceete, na guoko gwaku nĩ kũũhũrĩte mũno. **3** Ndirĩ na ũgima wa mwĩrĩ tondũ wa mang'ũrĩ maku; mahĩndĩ makwa nĩmarũaru nĩ ũndũ wa mehia makwa. **4** Mahĩtia makwa nĩmanditũhĩire mũno o ta mũrigo mũritũ itangĩhota gũkuua. **5** Ironda ciakwa nĩitogotete na ikanunga nĩ tondũ wa ũrimũ wakwa wa mehia. **6** Thiiaga ndĩĩhacĩte, ngakungĩrĩra mũno, mũthenya wothe ndindaga ngĩcakaya. **7** Mũgongo wakwa ũiyũrĩtwo nĩ ruo ta rwa mwaki; ndirĩ na ũgima wa mwĩrĩ. **8** Ndĩ mũmocu na ngathuthĩka biũ; ndĩracaaya nĩ ruo rwa ngoro. **9** Wee Mwathani, wendi wakwa wothe ũrĩ o mbere yaku; gũcaaya gwakwa ti kũhitharu harĩwe. **10** Ngoro yakwa nĩĩratuuma mũno, naguo hinya wakwa nĩgũthira ũrathira; o na ũtheri

nĩumĩte maitho-inĩ makwa. **11** Arata na athiritũ akwa matiendaga kũnguhĩrĩria nĩ ũndũ wa ironda ciakwa; o na andũ a itũũra rĩakwa manjikaraga haraihu. **12** Andũ arĩa mendaga kũnjũraga nĩ mĩtego mandegagĩra, arĩa mendaga kũnjĩka ũũru maaragia ũrĩa mangĩnyũnũha; mũthenya wothe mathugundaga o maheeni. **13** Nĩĩ haana ta mũndũ gĩtaigua, ũrĩa ũtaiguaga, ngahaana ta mũndũ ũtaaragia, ũrĩa ũtangĩtumũra kanua gake; **14** nduĩkĩte ta mũndũ ũtaiguaga, ũrĩa kanua gake gatarĩ ũndũ kangĩhota gũcookia. **15** Wee Jehova, Wee nĩwe njetagĩrĩra; Wee Mwathani Ngai wakwa, Wee nĩwe ũkũnjookeria ũhoro. **16** Nĩgũkorwo ndoigire atĩrĩ, "Ndũkanareke thũ ciakwa ingenerere, o na kana ciĩtũũgĩrie igũrũ rĩakwa rĩrĩa kũgũrũ gwakwa gwatenderũka." **17** Nĩgũkorwo ngirie kũgũa, na njikaraga ndĩ na ruo hĩndĩ ciothe. **18** Nĩngumbũra waganu wakwa; nĩthĩĩnĩtio nĩ mehia makwa. **19** Thũ ciakwa iria irĩ kĩyo nĩcio nyingĩ; arĩa maathũire hatarĩ gĩtũmi nĩ aingĩ. **20** Andũ arĩa mandĩhaga wega wakwa na ũũru manjambagia rĩrĩa niĩ ngũthingata ũndũ ũrĩa mwega. **21** Wee Jehova, ndũkandiganĩrie; Wee Ngai wakwa, ndũgaikare haraihu na niĩ. **22** Ũka narua ũndeithie, Wee Mwathani, Mũhonokia wakwa.

39 Thaburi ya Daudi Ndoigire atĩrĩ, "Ndĩĩmenyagĩrĩra mĩthiĩre yakwa, ndĩrigagĩrĩrie ndikehie na rũrĩmĩ rwakwa; nĩnguoha kanua gakwa rĩrĩa rĩothe mũndũ mwaganu arĩ harĩa ndĩ." **2** No rĩrĩa ndakirĩte na ngahoorera, itekwaria o na ũndũ mwega-rĩ, ruo rwakwa rũgĩkĩrĩrĩria kuongerereka. **3** Ngoro yakwa yahĩĩahĩaga thĩinĩ wakwa, na o rĩrĩa ndecũũranagia, mwaki ũgĩakana; hĩndĩ ĩyo ngĩaria na rũrĩmĩ rwakwa, ngiuga atĩrĩ: **4** "Wee Jehova, nyonia mũthia wa mũtũũrĩre wakwa, o na mũigana wa matukũ makwa; nĩngĩmenye ũrĩa mũtũũrĩre wakwa ũrĩ wa gũthira na ihenya. **5** Ũtũmĩte matukũ makwa makuhĩhe ta rũhĩ; mũigana wa mĩaka yakwa ti ta kĩndũ harĩwe. Mũndũ o wothe ũrĩ muoyo o na rĩrĩa ehaandĩte wega nĩ kĩndũ gĩa tũhũ. **6** Ti-itherũ mũndũ nĩ ta kĩĩruru rĩrĩa egũcangacanga: Mĩhang'o ĩrĩa ehang'agia nayo no ya tũhũ; eigagĩra ũtonga, no ndooĩ nũũ ũkeeguna naguo. **7** "No rĩu, Mwathani-rĩ, nĩ kĩĩ njetereire? Wee nĩwe mwĩhoko wakwa. **8** Honokia kuuma mehia-inĩ makwa mothe; ndũkareke thekererwo nĩ andũ arĩa akĩĩgu. **9** Ndakirĩte ki; ndingĩatumũrire kanua gakwa, nĩgũkorwo nĩwe wekĩte ũguo. **10** Njehereria ihũũra rĩaku; nĩhootetwo nĩ iringa rĩa guoko gwaku. **11** We ũrũithagia na ũkaherithia andũ nĩ ũndũ wa mehia mao; ũniinaga ũtonga wao ta memenyi; mũndũ no ta kĩndũ gĩa tũhũ. **12** "Igua ihooya rĩakwa, Wee Jehova, thikĩrĩria ngĩgũkaĩra ũndeithie; ndũkarege kũigua kĩrĩro gĩakwa. Nĩgũkorwo njikaranagia nawe ta ndĩ mũgeni, ngahaana ta mũndũ ũthaamĩire kuo, o ta ũrĩa maithe makwa mothe maatarĩi. **13** Wĩhũgũre na kũngĩ ũtige kũnyona, nĩguo ngĩkene rĩngĩ, itanathiĩ njage gũkorwo ho rĩngĩ."

40 Thaburi ya Daudi Ndetereire Jehova o ngirĩrĩirie; nake agĩithikĩrĩria akĩigua kĩrĩro gĩakwa. **2** Nĩ aandutire irima rĩa mũũro, thĩinĩ wa ndoro yarĩ ndenderũ, agĩkinyithia magũrũ makwa igũrũ rĩa rwaro rwa ihiga, na agĩtũma ndĩhaande wega. **3** Eekĩrire rwĩmbo rwerũ kanua-inĩ gakwa, rwĩmbo rwa kũgoocaga Ngai witũ naruo. Andũ aingĩ marĩonaga ũguo magetigĩra, nao makehoka Jehova. **4** Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũtuĩte atĩ arĩĩhokaga o Jehova, na nderĩgagĩrĩra andũ arĩa etĩĩi, o acio marũmagĩrĩra ngai cia maheeni. **5** Wee Jehova Ngai wakwa-rĩ, magegania marĩa wĩkĩte nĩ maingĩ. Maũndũ marĩa ũtũbangĩire gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũgũtaarĩria; korwo ndaaria heane ũhoro wamo-rĩ, mangĩkorwo marĩ maingĩ mũno kũmoiga. **6** Wee-rĩ, ti magongona na maruta weriragĩria, no nĩũũheete matũ ma gũkũigua; maruta ma njino na maruta ma kũhoroheria mehia ti mo maakũbatairie. **7** Ningĩ ngiuga atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha, nĩndooka, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo ũhoro wakwa ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo. **8** Niĩ ndĩriragĩria gwĩka wendi waku, Wee Ngai wakwa; watho waku ũrĩ ngoro-inĩ yakwa." **9** Nyanagĩrĩra ũhoro wa ũthingu ndĩ kĩũngano-inĩ kĩnene; o ta ũrĩa ũũĩ, Wee Jehova, niĩ ndihingaga mĩromo yakwa. **10** Niĩ ndihithagĩrĩra ũthingu waku ngoro-inĩ yakwa; njaragia ũhoro wa wĩhokeku na ũhonokio waku. Wendo waku na ũhoro waku wa ma ndirĩ ndacihitha kĩũngano kĩrĩa kĩnene. **11** Wee Jehova-rĩ, ndũkagirĩrĩrie tha ciaku inginyĩrĩre; wendo waku na ũhoro waku wa ma irongitagĩra hĩndĩ ciothe. **12** Nĩgũkorwo mathĩĩna matangĩtarĩka nĩmandigiicĩirie; mehia makwa nĩmanginyĩrĩire, ngaremwo nĩkuona. Maingĩhĩte gũkĩra njuĩrĩ cia mũtwe wakwa, na ngoro yakwa nĩyũrĩtwo nĩ hinya. **13** Wee Jehova-rĩ, ĩtĩkĩra kũũhonokia, Wee Jehova-rĩ, ũka narua ũndeithie. **14** Andũ arĩa othe mendaga kũnjũraga maroconorithio na manyiitwo nĩ kĩrigiicano; arĩa othe mendaga nyanangwo marocooka na thuutha maconokete. **15** Andũ arĩa maathekagĩrĩra makiugaga atĩrĩ, "Haiya! Haiya!" Maroiyũrwo nĩ ihooru nĩ ũndũ wa thoni ciao. **16** No arĩa makũrongoragia marokena na macanjamũke nĩ ũndũ waku; arĩa mendete ũhonokio waku marotũũra moigaga atĩrĩ, "Jehova arotũgĩrio!" **17** No rĩrĩ, niĩ ndĩ mũthĩĩni na mũbatari; Mwathani arondirikana. Wee nĩwe ũteithio wakwa na mũndeithũri; Wee Ngai wakwa-rĩ, hiuha ũkĩndeithie.

41 Thaburi ya Daudi Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũrũmbũyagia andũ arĩa matarĩ hinya; ũcio-rĩ, Jehova nĩamũhatũraga hĩndĩ ya mathĩĩna. **2** Jehova nĩarĩmũgitagĩra na amũtũũragie muoyo; nĩarĩmũrathimaga bũrũri-inĩ, na ndakamũrekereria kũrĩ meriirĩria ma thũ ciake. **3** Jehova nĩarĩmũmenyagĩrĩra arĩ ũrĩrĩ-inĩ arĩ mũrũaru, na acooke amũhonie arĩ o hau ũrĩrĩ-inĩ wake. **4** Ndoigire atĩrĩ, "Wee Jehova, njiguĩra tha; honia, nĩgũkorwo Wee nĩwe njĩhĩirie." **5** Thũ ciakwa ciaragia ũhoro wakwa na rũmena ikooria atĩrĩ, "Agakua rĩ, rĩĩtwa rĩake rĩthire?" **6** Rĩrĩa rĩothe mũndũ ooka kũnyona, aaheaga ũhoro wa maheeni, o rĩrĩa ngoro yake ĩrahũnga ndeto cia kũnjambia; agacooka agathiĩ gũcimemeerekia kũndũ guothe. **7** Thũ ciakwa ciothe iheehanagĩra nĩguo iinjũkĩrĩre; injiiragĩrĩra maũndũ mooru mũno, ikoiga atĩrĩ, **8** "Mũrimũ mũũru nĩũmũnyiitĩte; ndarĩ hĩndĩ agokĩra hau akomete." **9** O na mũrata wakwa wa hakuhĩ, ũrĩa ndĩrehokete, o ũrĩa tũrĩĩanagĩra irio nake nĩangarũrũkĩte. **10** No rĩrĩ, Wee Jehova, njiguĩra tha; njarahũra, nĩguo ndĩĩrĩhĩrie

harĩo. **11** Nĩnjũũĩ atĩ nĩũkenetio nĩ niĩ, nĩgũkorwo thũ yakwa ndĩndooretie. **12** We nĩũũnyiitĩrĩire nĩ ũndũ wa wagĩrĩru wakwa, na ũkanjiga harĩwe nginya tene. **13** Jehova, o we Ngai wa Isiraeli, arogoocwo, kuuma tene wa tene nginya tene na tene. Ameni, na ningĩ Ameni.

42 Kwĩhoka Ũhonokio wa Mwathani. Thaburi ya Ariũ a Kora O ta ũrĩa thwariga ĩnyootagĩra tũrũũĩ twa maaĩ, no taguo ngoro yakwa ĩkũnyootagĩra, Wee Ngai. **2** Ngoro yakwa nĩ Ngai ĩnyootagĩra, O we Mũrungu ũrĩa ũrĩ muoyo. Ĩ nĩ rĩ ngaathiĩ ngacemanie na Ngai? **3** Maithori makwa matuĩkĩte nĩmo irio ciakwa mũthenya o na ũtukũ, nao andũ manjũũragia mũthenya wothe atĩrĩ, "Ngai waku akĩrĩ ha?" **4** Maũndũ maya ndĩmaririkanaga o ngĩitũrũraga ngoro yakwa: ngaririkana ũrĩa ndatwaranaga na kĩrĩndĩ, ndongoretie mũtongoro nginya nyũmba-inĩ ya Ngai, tũkĩanagĩrĩra na gĩkeno na tũgĩcookagia ngaatho, ndĩ kĩrĩndĩ-inĩ hĩndĩ ya ciathĩ. **5** Wee ngoro yakwa, ũkĩritũhĩirwo nĩkĩ? Ũrathĩĩnĩka ũguo nĩkĩ ũrĩ thĩinĩ wakwa? Wĩrĩgagĩrĩre Ngai, nĩgũkorwo no ndĩrĩmũgoocaga, o we Mũhonokia wakwa, na Ngai wakwa. **6** Ngoro yakwa nĩnditũhĩre ĩrĩ thĩinĩ wakwa; nĩ ũndũ ũcio nĩngũkũrirkana ndĩ bũrũri wa Jorodani, o kũu irĩma-inĩ cia Herimoni, kuuma Kĩrĩma-inĩ kĩa Mizari. **7** Ndia ĩmwe nĩĩreta ndia ĩrĩa ĩngĩ na mũgambo wa mũrurumo wa ndururumo ciaku cia maaĩ; makũmbĩ maku mothe o na ndiihũ nĩciũkĩte, ikaahubanĩria. **8** Mũthenya-rĩ, Jehova nĩarĩathagĩrĩra wendo wake harĩ niĩ, na ũtukũ nĩ rwĩmbo ndĩrĩmũinagĩra, rũrĩ ihooya rĩa kũhooya Mũrungu wa muoyo wakwa. **9** Njũũragia Mũrungu, o we rwaro rwakwa rwa Ihiga, atĩrĩ, "Ũriganĩirwo nĩ niĩ nĩkĩ? Ingĩthiĩ ngĩcakayaga nĩkĩ, nĩ ũndũ wa kũhinyĩrĩirio nĩ thũ?" **10** Nĩ ta ngũhehenjwo mahĩndĩ makwa, rĩrĩa amuku akwa mekũnyũrũria, magatinda mũthenya wothe makĩnjũũria atĩrĩ, "Ngai waku akĩrĩ ha?" **11** Wee ngoro yakwa, ũkĩritũhĩirwo nĩkĩ? Ũrathĩĩnĩka ũguo nĩkĩ ũrĩ thĩinĩ wakwa? Wĩrĩgagĩrĩre Ngai, nĩgũkorwo no ndĩrĩmũgoocaga, o we Mũhonokia wakwa na Ngai wakwa.

43 Nduĩra ciira wakwa, Wee Ngai, na ũnjiirĩrĩre harĩ rũrĩrĩ rũrũ rũtagwĩtĩkĩtie; ndeithũra kuuma kũrĩ andũ aya aaganu na maaragia maheeni. **2** Wee Ngai nĩwe kĩirigo gĩakwa kĩa hinya. Ũndiganĩirie nĩkĩ? Ingĩthiĩ ngĩcakayaga nĩkĩ nĩ ũndũ wa kũhinyĩrĩirio nĩ thũ? **3** Tũma ũtheri waku na ũhoro waku wa ma, ũreke indongorie arĩ cio; reke inginyie kĩrĩma-inĩ gĩaku kĩrĩa kĩamũre, o kũu gĩikaro-inĩ gĩaku. **4** Hĩndĩ ĩyo nĩngathiĩ kĩgongona-inĩ kĩa Ngai, nginye harĩ Mũrungu, o we gĩkeno gĩakwa, na o we ngenagĩra. Nĩndĩrĩkũgoocaga ngĩhũũraga kĩnanda kĩa mũgeeto, Wee Ngai, o Wee Ngai wakwa. **5** Wee ngoro yakwa, ũkĩritũhĩirwo nĩkĩ? Ũrathĩĩnĩka ũguo nĩkĩ ũrĩ thĩinĩ wakwa? Wĩrĩgagĩrĩre o Ngai, nĩgũkorwo no ndĩrĩmũgoocaga, o we Mũhonokia wakwa na Ngai wakwa.

44 Twanaigua na matũ maitũ Wee Ngai, tũkĩĩrwo nĩ maithe maitũ ũrĩa wekire matukũ-inĩ mao, o matukũ macio ma tene. **2** Nĩwaingatire ndũrĩrĩ na guoko gwaku, na ũgĩcooka kũhaanda maithe maitũ kuo; Wee nĩwanyariirire irĩndĩ iria ingĩ, na ũgĩtũma maithe maitũ magaacĩre. **3** Matiegwatĩire bũrũri ũcio na hinya wa rũhiũ rwao, o na ti icoka ciao ciamaheire ũhootani; no nĩ guoko gwaku kwa ũrĩo, ĩĩ nĩ gĩcoka gĩaku, na ũtheri wa gĩthiithi gĩaku, nĩgũkorwo nĩwamendete. **4** Wee nĩwe Mũthamaki wakwa na Ngai wakwa, ũrĩa wathagĩrĩra Jakubu ũhootani. **5** Wee nĩwe ũtũhotithagia kũhoota thũ ciitũ; nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩaku tũrangagĩrĩria arĩa marĩ muku na ithuĩ. **6** Ndiĩhokaga ũta wakwa, rũhiũ rwakwa rwa njora ti ruo rũngĩĩhootanĩra; **7** no Wee nĩwe ũtũtooranagĩria harĩ thũ ciitũ, ũgagĩconorithia acio matũthũire. **8** Ngai nĩwe tũtindaga tũkĩĩrahĩra mũthenya wothe, na tũgũtũũra tũgoocaga rĩĩtwa rĩaku nginya tene. **9** No rĩu nĩũtũtigaanĩirie na ũgatũconorithia; nĩũtigĩte gũtwaranaga na mbũtũ ciitũ cia ita. **10** Nĩwatũmire tũũrĩre thũ ciitũ, o icio itũthũire igetahĩra indo ciitũ. **11** Ũtũrekereirie tũtambuurwo ta ng'ondu, na ũgatũhurunja harĩ ndũrĩrĩ. **12** Wendetie andũ aku ta kĩndũ tũhũ, ndũrĩ uumithio wonete nĩ ũguo ũmendetie. **13** Nĩũtũmĩte tũmenwo nĩ andũ arĩa tũhakanĩte nao, tũgatuĩka a kũnyararwo na gũthekererwo nĩ arĩa matũthiũrũrũkĩirie. **14** Nĩũtũmĩte tũtuĩke a kuunagwo thimo nĩ ndũrĩrĩ; tũgagĩtuĩka a kũinainagĩrio mĩtwe nĩ andũ. **15** Ndindaga njonokete mũthenya wothe, ngahumbwo nĩ thoni ũthiũ wothe, **16** nĩ ũndũ wa inyũrũri cia andũ arĩa maanyũrũragia na makaanuma, tondũ wa thũ ĩrĩa ĩrenda kwĩrĩhĩria. **17** Twakorirwo nĩ maũndũ macio mothe, o na gũtuĩka tũtiariganĩirwo nĩwe, o na kana tũgĩthaahia kĩrĩkanĩro gĩaku. **18** Ngoro ciitũ iticookete na thuutha; makinya maitũ matiumĩte njĩra-inĩ yaku. **19** No ũtũhehenjete, na ũgatũtua imamo cia mbwe, na ũgatũhumbĩra na nduma nene. **20** Tũngĩkorwo nĩtwariganĩirwo nĩ rĩĩtwa rĩa Ngai witũ, o na kana tũkĩambararia moko kũrĩ ngai ng'eni-rĩ, **21** githĩ Ngai ndangĩamenyire ũhoro ũcio, kuona atĩ nĩamenyaga hitho cia ngoro? **22** No nĩ ũndũ waku tũtindaga tũng'etheire gĩkuũ mũthenya wothe; tũtuĩtwo ta ng'ondu cia gũthĩnjwo. **23** Wee Mwathani, arahũka! Ũgĩkomete nĩkĩ? Wĩyarahũre! Ndũgatũtiganĩrie nginya tene. **24** Ũhithĩte ũthiũ waku nĩkĩ, na ũkariganĩrwo nĩ mathĩĩna maitũ na kũhinyĩrĩrio gwitũ? **25** Tũrũndĩtwo rũkũngũ-inĩ; mĩĩrĩ iitũ ĩkĩnyiitanĩte na thĩ. **26** Arahũka ũtũteithie; tũkũũre tondũ wa wendani waku ũtathiraga.

45 Thaburi ya Ariũ a Kora Ngoro yakwa ĩiyũrĩtwo nĩ ũhoro mwega rĩrĩa ngũinĩra mũthamaki rwĩmbo rũrũ; rũrĩmĩ rwakwa no ta karamu ka mwandĩki ũrĩa mũũgĩ. **2** Wee ũrĩ mũthaka mũno gũkĩra andũ othe, nacio iromo ciaku nĩciitĩrĩirio maũndũ ma ũtugi, kuona atĩ Ngai nĩakũrathimĩte nginya tene. **3** Wĩohe rũhiũ rwaku rwa njora njohero, Wee njamba ĩno ĩrĩ hinya; wĩhumbe ũkaru waku o na ũnene. **4** Ũrĩ thĩinĩ wa ũnene waku thĩĩ ũhaicĩte mbarathi, ũkĩhootanaga nĩ ũndũ wa ũhoro wa ma, na wa kwĩnyiihia, o na wa ũthingu; reke guoko gwaku kwa ũrĩo kuonanie ciĩko cia kũmakania. **5** Mĩguĩ yaku ĩrĩa mĩũgĩ nĩĩtheece thũ cia mũthamaki o ngoro-inĩ; ndũrĩrĩ nĩigwe magũrũ-inĩ maku. **6** Wee Ngai, gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene gĩgũtũũra tene na tene; mũthĩgi waku wa kĩhooto nĩguo ũgaatuĩka mũthĩgi wa ũthamaki waku. **7** Wee wendete ũthingu

no ũgathũũra waganu; nĩ ũndũ ũcio Ngai, o we Ngai waku, nĩakwambararĩtie gũkĩra athiritũ aku othe na ũndũ wa gũgũitĩrĩrĩria maguta ma gĩkeno. **8** Nguo ciaku ciothe inungĩte o manemane, na thubiri, na mũndarathini; nĩũrakenio nĩ aini a nyĩmbo na inanda cia nga marĩ ciikaro-inĩ cia mũthamaki iria igemetio na mĩguongo. **9** Thĩĩinĩ wa andũ-a-nja aku arĩa atĩĩku harĩ na aarĩ a athamaki; mũhiki ũcio wa mũthamaki aikarĩte mwena waku wa ũrĩo egemetie na thahabu ya Ofiri. **10** Ta thikĩrĩria, wee mwarĩ ũyũ, wĩcũũranie na ũigue: Riganĩrwo nĩ andũ anyu o na nyũmba ya thoguo. **11** Mũthamaki nĩakenetio mũno nĩ ũthaka waku; mũtĩĩe, nĩgũkorwo nĩwe mwathi waku. **12** Mwarĩ wa Turo nĩagakũrehera kĩheo, o nao andũ arĩa atongu mũno magatuĩka a kwĩyendithia harĩwe. **13** Mwarĩ wa mũthamaki no riiri mũtheri arĩ naguo arĩ thĩĩinĩ wa nyũmba yake, nguo yake ĩtumĩtwo na ndigi cia thahabu. **14** Aratwarwo harĩ mũthamaki ehumbĩte nguo ng'emie; oimĩtwo thuutha nĩ airĩtu gathirange a thiritũ yake, na othe marooka kũrĩ we. **15** Mararehwo na gĩkeno na ndũhiũ; nĩmatoonye nyũmba ya mũthamaki. **16** Ciana cianyu nĩcio igaacooka ithenya rĩa maithe manyu; ũkaamatua anene bũrũri-inĩ guothe. **17** Nĩngũtũma ũtũũre ũririkanagwo nĩ njiarwa na njiarwa; nĩ ũndũ ũcio ndũrĩrĩ igaatũũra igũkumagia tene na tene.

46 Thaburi ya Ariũ a Kora Ngai nĩwe rĩũrĩro riitũ o na hinya witũ, o we ũteithio witũ hĩndĩ ya mathĩĩna. **2** Tondũ ũcio tũtingĩĩtigĩra, o na thĩ ĩngĩthingitha, na irĩma igwe iria-inĩ, **3** o na maaĩ marĩo mangĩruruma na mahũyũke, nginya irĩma igathingithio nĩ nditi yamo. **4** Nĩ kũrĩ rũũĩ rũrĩa tũrũũĩ twaruo tũkenagia itũũra rĩa Ngai, gĩikaro kĩu kĩamũre kĩa Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno. **5** Ngai arĩ kũu thĩĩinĩ wa itũũra rĩu, na rĩtikenyenyeka; Ngai nĩwe ũkaarĩteithia kĩrooko gũgĩkĩa. **6** Ndũrĩrĩ nĩiraronja, namo mothamaki makenyenya; nake agũũthũka-rĩ, thĩ ĩgatweka. **7** Jehova Mwene-Hinya-Wothe arĩ hamwe na ithuĩ; Ngai wa Jakubu nĩwe kĩirigo giitũ kĩa hinya. **8** Ũkai muone ciĩko iria Jehova ekĩte, ũkai muone ũrĩa akirĩtie thĩ ihooru. **9** Aniinaga mbaara nginya ituri cia thĩ; oinaga ũta na agathethera itimũ, na agacina ngo na mwaki. **10** "Hoorerai, na mũmenye atĩ niĩ nĩ niĩ Ngai; nĩngatũũgĩrio ndũrĩrĩ-inĩ, na ndũũgĩrio thĩ yothe." **11** Jehova Mwene-Hinya-Wothe arĩ hamwe na ithuĩ; Ngai wa Jakubu nĩwe kĩirigo giitũ kĩa hinya.

47 Thaburi ya Ariũ a Kora Inyuĩ andũ a ndũrĩrĩ ciothe, hũũrai hĩ; ugĩrĩriai nĩ ũndũ wa Ngai, na mwanĩrĩre mũrĩ na gĩkeno. **2** Jehova Ũrĩa-Ũrĩ-Igũrũ-Mũno kaĩ nĩ wa gwĩtigĩrwo-ĩ, O we Mũthamaki mũnene ũrĩa wathaga thĩ yothe! **3** Atooragia ndũrĩrĩ igaikara rungu rwitũ, irĩndĩ igaikara rungu rwa makinya maitũ. **4** Nĩwe watũthuurĩire igai riitũ, ithuĩ gĩkeno kĩa Jakubu, o ũcio eendete. **5** Ngai nĩambatĩte, o agĩkũngũyagĩrwo na gĩkeno, Jehova akaambata akĩhuhagĩrwo tũrumbeta. **6** Inĩrai Ngai mũmũgooce na nyĩmbo, mũinĩrei mũmũgooce; inĩrai Mũthamaki witũ mũmũgooce, mũinĩrei mũmũgooce. **7** Nĩgũkorwo Ngai nĩwe Mũthamaki wa thĩ yothe; mũgoocei na nyĩmbo. **8** Ngai nĩwe ũthamakagĩra ndũrĩrĩ; Ngai aikarĩire gĩtĩ gĩake kĩrĩa gĩtheru kĩa ũnene. **9** Andũ a ndũrĩrĩ arĩa marĩ igweta nĩmonganĩte matuĩke ta andũ a Ngai wa Iburahĩmu, nĩgũkorwo athamaki a thĩ nĩ a Ngai; we nĩwe ũtũũgĩrĩtio mũno.

48 Thaburi ya Ariũ a Kora Jehova nĩ mũnene, na nĩ wa kũgoocwo mũno, arĩ kũu thĩĩinĩ wa itũũra inene rĩa Ngai witũ, o kĩrĩma-inĩ gĩake kĩrĩa kĩamũre. **2** Kĩrĩma kĩu kĩa Ngai nĩ gĩthaka na gĩkaraiha na igũrũ, na nĩkĩo gĩkeno gĩa thĩ yothe. O ta ũrĩa Zafoni gũtũgĩrĩte na igũrũ mũno, no taguo Kĩrĩma gĩa Zayuni kĩhaana, itũũra rĩu inene rĩa Mũthamaki ũrĩa Mũnene. **3** Ngai arĩ thĩĩinĩ wa ciikaro iria ngitĩre cia mũthamaki; nake nĩeyonanĩtie atĩ nĩwe kĩirigo gĩacio kĩa hinya. **4** Rĩrĩa athamaki maanyiitanire hamwe na magĩthiĩ magatharĩkĩre itũũra rĩu, **5** maarĩonire, magĩtuĩka nda; makĩũra nĩ kĩmako kĩnene. **6** O hau-hau makĩnyiitwo nĩ kũinaina, makĩgĩa na ruo ta rwa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo. **7** Wamanangire o ta ũrĩa marikabu cia Tarishishi cianangagwo nĩ rũhuho ruumĩte mwena wa irathĩro. **8** O ta ũrĩa tũiguĩte, ũguo noguo tuonete thĩĩinĩ wa itũũra inene rĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe, itũũra rĩu inene rĩa Ngai witũ: Ngai egũtũũra arĩgitagĩra nginya tene. **9** Tũrĩ thĩĩinĩ wa hekarũ yaku, Wee Ngai, twĩcũũranagia ũhoro wa wendo waku ũrĩa ũtathiraga. **10** O ta ũrĩa rĩĩtwa rĩaku rĩtarĩĩ, Wee Ngai, ũguo noguo ngumo yaku ĩigana o nginya ituri-inĩ cia thĩ; guoko gwaku kwa ũrĩo kũiyũrĩtwo nĩ ũthingu. **11** Kĩrĩma gĩa Zayuni nĩgĩkenaga, namo matũũra ma Juda magacanjamũka nĩ ũndũ wa matuĩro maku ma ciira. **12** Ceeraceerai Zayuni, mũrĩthiũrũrũke, mũtare mĩthiringo yarĩo ĩrĩa mĩraihu na igũrũ, **13** mũrore ũrĩa kũirigĩtwo na hinya, na mũrore ciikaro iria ngitĩre cia mũthamaki, nĩgeetha mũkeeraga rũciaro rũrĩa rũgooka ũhoro wacio. **14** Nĩgũkorwo Ngai ũyũ nĩwe Ngai witũ nginya tene na tene; egũtũũra atũtongoragia nginya hĩndĩ ĩtagathira.

49 Thaburi ya Ariũ a Kora Iguai ũhoro ũyũ, inyuĩ ndũrĩrĩ ciothe; thikĩrĩriai, inyuothe mũtũũraga gũkũ thĩ, **2** inyuĩ mũtarĩ igweta na arĩa mũrĩ igweta, inyuĩ itonga na athĩĩni mũigue hamwe: **3** Kanua gakwa nĩgekwaria ciugo cia ũũgĩ, mĩario ya ngoro yakwa ĩkorwo na ũtaũku. **4** Nĩngũtega gũtũ ndĩĩiguĩre thimo; njooke ndaũre ndaĩ ĩno ngĩhũũraga kĩnanda kĩa mũgeeto: **5** Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma ndĩtigĩre hĩndĩ ya mathĩĩna, rĩrĩa andũ aaganu acio maheenanagia maathiũrũrũkĩirie, **6** o acio mehokaga ũtonga wao, na makeeraha nĩ ũingĩ wa indo ciao? **7** Gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũkũũra muoyo wa mũndũ ũngĩ, kana arutĩre Ngai kĩndũ gĩa gũkũũra mũndũ ũcio, **8** nĩgũkorwo ũkũũri wa muoyo nĩ ũndũ wa goro mũno, gũtirĩ irĩhi rĩngĩigana o na atĩa, **9** atĩ nĩguo mũndũ atũũre muoyo nginya tene, na ndakanabuthe. **10** Nĩgũkorwo andũ othe nĩmonaga atĩ o na andũ arĩa oogĩ nĩmakuuaga; mũndũ mũkĩĩgu na mũndũ kĩrimũ o nao nĩmakuaga, magatigĩra andũ angĩ ũtonga wao. **11** Mbĩrĩra ciao igũtũũra irĩ nyũmba ciao nginya tene, ituĩke ciikaro ciao njiarwa na njiarwa, o na gũtuĩka maarĩ na mĩgũnda yao ene. **12** No mũndũ-rĩ, o na arĩ na indo nyingĩ, ndatũũraga; akuuaga o ta ũrĩa nyamũ ĩkuuaga ĩgathira. **13** Ũyũ nĩguo ũndũ ũrĩa wathĩrĩirio arĩa meĩhokaga o ene, na arũmĩrĩri ao, arĩa metĩkanagia na mĩario yao. **14** Maathĩrĩirio

mbĩrĩra o ta ng'ondu cia gũthĩnjwo, na gĩkuũ nĩkĩo gĩgaatũĩka mũrĩithi wao. Magaathagwo nĩ andũ arĩa arũngĩrĩru rũciinĩ; ciimba ciao ikaabuthĩra mbĩrĩra-inĩ, irĩ kũraihu na nyũmba ciao nene. **(Sheol h7585)** **15** No Ngai nĩagakũũra muoyo wakwa kuuma mbĩrĩra-inĩ; ti-itherũ nĩwe ũkaanyamũkĩra. **(Sheol h7585)** **16** Ndũkanetigĩre mũndũ rĩrĩa aatuĩka gĩtonga, rĩrĩa riiri wa nyũmba yake wongerereka; **17** nĩgũkorwo ndarĩ kĩndũ agaathiĩ nakĩo akua, riiri wake ndagaikũrũka naguo. **18** O na gũtuĩka rĩrĩa aarĩ muoyo eyoonaga arĩ mũrathime, nĩgũkorwo andũ nĩmagũkumagia rĩrĩa wagaacĩra, **19** agakua athiĩ kũrĩ maithe mao, acio matagacooka kuona ũtheri rĩngĩ. **20** Mũndũ mũtongu ũtarĩ na ũmenyo atariĩ o ta nyamũ iria ikuuaga igathira.

50 Thaburi ya Asafu Jehova, o we Ngai ũcio Mwene-Hinya, nĩaraaria, ageeta thĩ yothe kuuma irathĩro rĩa riũa nginya kũrĩa rĩthũagĩra. **2** Ngai aracangarara arĩ Zayuni itũũra rĩu ithaka mũno. **3** Ngai witũ nĩ gũũka arooka na ndegũkira; mbere yake nĩ mwaki ũrakana, na akarigiicĩrio nĩ kĩhuhũkanio kĩnene. **4** Areeta igũrũ na thĩ nĩguo ituĩke aira agĩciirithia andũ ake: **5** "Cookanĩrĩrai harĩ nĩĩ inyuĩ andũ akwa aamũre, o inyuĩ mwagĩire kĩrĩkanĩro na nĩĩ na ũndũ wa kũndutĩra igongona." **6** Narĩo igũrũ rĩanagĩrĩra ũthingu wake, nĩgũkorwo Ngai we mwene nĩwe mũtuanĩri ciira. **7** "Inyuĩ andũ akwa, thikĩrĩriai na nĩngwaria, ũthikĩrĩrie, wee Isiraeli, na nĩngũruta ũira wa gũgũthita: nĩ nĩĩ Ngai, o Ngai waku. **8** Ndirakũrũithia nĩ ũndũ wa magongona maku, o na kana nĩ ũndũ wa maruta maku ma njino, marĩa makoragwo mbere yakwa hĩndĩ ciothe. **9** Ndibatarĩtio nĩ ndegwa yumĩte kiugũ gĩaku, kana mbũri ciumĩte ciugũ ciaku, **10** nĩgũkorwo nyamũ ciothe cia gĩthaka nĩ ciakwa, na ng'ombe iria irĩ tũrĩma-inĩ ngiri na ngiri. **11** Nyoni ciothe iria irĩ kũu irĩma-inĩ, gũtirĩ o na ĩmwe itooĩ, na ciũmbe ciothe cia werũ-inĩ nĩ ciakwa. **12** Ingĩkorwo hũtĩĩ, ndingĩkwĩra, nĩgũkorwo thĩ nĩ yakwa, na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩĩnĩ wayo. **13** Niĩ nĩndĩĩaga nyama cia ndegwa, o na kana nganyua thakame ya mbũri? **14** Rutĩra Ngai igongona rĩa gũcookia ngaatho, na ũhingagĩrie Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno mĩĩhĩtwa yaku, **15** na ũngayagĩre mũthenya wa mĩnyamaro; na nĩndĩrĩkũhonokagia, nawe ũngoocage." **16** No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa mwaganu Ngai ekũmũũria atĩrĩ: "Ũrĩ na kĩhooto kĩrĩkũ gĩa kuuga mawatho makwa, kana kwaria ũhoro wa kĩrĩkanĩro gĩakwa? **17** Nĩũmenete ũrutani wakwa, na ũgateanĩria ciugo ciakwa. **18** Rĩrĩa wona mũici, ũnyiitanagĩra nake; na ũgĩĩaga ũrũmwe na itharia. **19** Ũhũthagĩra kanua gaku kwaria ndeto njũru, na rũrĩmĩ rwaku naruo rũkaaragia maheeni. **20** Hĩndĩ ciothe waragia ndeto cia gũũkĩrĩra mũrũ wa thoguo, ũgagĩcambia mũrũ-wa-nyũkwa. **21** Maũndũ macio ũmekaga o ngirĩte, nawe ũgeciiria atĩ niĩ ndarĩĩ o tawe. No rĩrĩ, rĩu nĩngũkũrũithia, nguonie maũndũ marĩa wĩkĩte. **22** "Mwĩcũraniei ũhoro ũyũ, inyuĩ mũriganagĩrwo nĩ Ngai, nĩguo ndikamũtambuure, na haage mũndũ wa kũmũteithũra. **23** Mũndũ ũrĩa ũrutaga igongona rĩa gũcookia ngaatho nĩ niĩ atĩĩaga, na akahaarĩria njĩra nĩgeetha ndĩmuonie ũhonokanio wa Ngai."

51 Thaburi ya Daudi Wee Ngai-rĩ, njiguĩra tha, kũringana na wendo waku ũrĩa ũtathiraga; kũringana na tha ciaku nyingĩ-rĩ, tharia mahĩtia makwa mathire. **2** Thambia mahĩtia makwa mothe, na ũũtherie mehia makwa. **3** Nĩgũkorwo nĩnjũũĩ mahĩtia makwa, namo mehia makwa makoragwo mbere yakwa hĩndĩ ciothe. **4** Wee nĩwe njĩhĩirie, o Wee wiki, na ngeeka ũndũ mũũru maitho-inĩ maku, nĩguo Wee wonekage ũtarĩ na mahĩtia rĩrĩa ũkwaria, na ũrĩ wa kĩhooto rĩrĩa ũgũtua ciira. **5** Ti-itherũ ndaciarirwo ndĩ mwĩhia; maitũ aagĩire nda ya kũnjiara arĩ o na mehia. **6** Ti-itherũ, Wee wendaga ũhoro wa ma kuuma ngoro thĩĩnĩ; nĩ ũndũ ũcio ũndutaga kũgĩa na ũũgĩ ngoro-inĩ yakwa. **7** Theria na mũthobi, na nĩngũthera; thaambia, na nĩngwerũha gũkĩra ira. **8** Tũma ngene na njanjamũke; mahĩndĩ marĩa ũthetherete nĩmagĩkene. **9** Hitha ũthiũ waku ndũkoone mehia makwa, na ũtharie mahĩtia makwa mothe. **10** Wee Ngai-rĩ, nyũmbĩra ngoro theru thĩĩnĩ wakwa, na ũnjerũhĩrie roho wa kwĩhokeka thĩĩnĩ wakwa. **11** Ndũkanyingate nyume harĩwe, o na kana weherie Roho waku Mũtheru kuuma thĩĩnĩ wakwa. **12** Njookeria gĩkeno kĩrĩa kĩa ũhonokio waku, na ũũhe roho wa kũndũũria ngwathĩkagĩra. **13** Hĩndĩ ĩyo nĩngaruta andũ arĩa aremi nĩguo mamenye njĩra ciaku, nao ehia magũcookerere. **14** Wee Ngai, o Wee Ngai ũrĩa ũũhonokagia-rĩ, honokia kuumana na ũiti thakame, naruo rũrĩmĩ rwakwa nĩrũkaina ũhoro wa ũthingu waku. **15** Wee Mwathani, tumũra mĩromo yakwa, nako kanua gakwa koimbũre ũgooci waku. **16** Wee ndũkenagio nĩ kũrutĩrwo igongona, korwo nĩũkenagio nĩrĩo no ngũrutĩre; o na ndũkenagio nĩ magongona ma njino. **17** Magongona marĩa Ngai etĩkagĩra nĩ roho ũrĩa mũthuthĩku; ngoro ĩrĩa thuthĩku na ĩkahera-rĩ, Wee Ngai ndũngĩmĩrega. **18** Tũma itũũra rĩa Zayuni rĩgaacĩre nĩ ũndũ wa wega waku; aka thingo cia Jerusalemu rĩngĩ. **19** Hĩndĩ ĩyo nĩũgakenagĩra magongona ma ũthingu, na maruta ma njino o marĩa macinagwo magathira biũ; ningĩ magongona ma ndegwa nĩmakarutagĩrwo kĩgongona-inĩ gĩaku.

52 Thaburi ya Daudi Wee njamba ĩno ĩrĩ hinya, ũreegana nĩ ũndũ wa maũndũ mooru nĩkĩ? Ũtindaga wĩrahĩte mũthenya wothe nĩkĩ, o wee ũtuĩkĩte gĩconoko maitho-nĩ ma Ngai? **2** Rũrĩmĩ rwaku rũthugundaga mwanangĩko; rũhaana ta rwenji rũnoore, o wee wĩkaga maũndũ ma maheeni. **3** Wendete maũndũ mooru gũkĩra marĩa mega, ũkenda maheeni gũkĩra kwaria ma. **4** Wendete ciugo o ciothe ithũkagia andũ, wee rũrĩmĩ rũrũ rwa maheeni! **5** Ti-itherũ Mũrungu nĩagakwananga nginya tene na tene: Agakũnyiita, akũhurie na akũrute hema-inĩ yaku; agakũmunya akweherie bũrũri wa arĩa marĩ muoyo. **6** Andũ arĩa athingu nĩmakona ũguo metigĩre; nao magathekerera mũndũ ũcio, moige atĩrĩ, **7** "Ũyũ nĩwe mũndũ ũrĩa wagire gũtua Ngai kĩĩhitho gĩake kĩa hinya, no eehokire ũtonga wake mũingĩ, na akĩgĩa hinya nĩ ũndũ wa kũniina andũ arĩa angĩ!" **8** No rĩrĩ, niĩ ndarĩĩ ta mũtĩ wa mũtamaiyũ, ũrĩa ũrakũra wega ũrĩ thĩĩnĩ wa nyũmba ya Ngai; ndĩhokete wendo wa Ngai ũrĩa ũtathiraga nginya tene na tene. **9** Ngũtũũra ngũgoocaga nginya

tene nĩ ũndũ wa ũrĩa wĩkĩte; ndĩrĩĩhokaga rĩĩtwa rĩaku, nĩgũkorwo rĩĩtwa rĩaku nĩ rĩega. Ndĩrĩkũgoocaga ndĩ mbere ya andũ aku arĩa aamũre.

53 Thaburi ya Daudi Kĩrimũ kĩĩraga na ngoro atĩrĩ, "Gũtirĩ Ngai." Nao amaramari, ciĩko ciao irĩ magigi; gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wĩkaga wega. **2** Ngai aroraga ciana cia andũ arĩ o igũrũ, one kana nĩ harĩ ũrĩ na ũmenyo, o na kana nĩ harĩ ũrongoragia Ngai. **3** Othe nĩmacookete na thuutha, othe marĩ hamwe nĩmatuĩkĩte amaramari; gũtirĩ o na ũmwe wĩkaga wega, gũtirĩ o na ũmwe. **4** Andũ acio mekaga maũndũ mooru kaĩ matarĩ ũmenyo, o acio marĩĩaga andũ akwa o ta ũrĩa andũ marĩĩaga irio, o acio matakayagĩra Ngai? **5** O hau-rĩ, makanyiitwo nĩ guoya mũnene, o na gũtarĩ kĩndũ gĩa gũtũma metigĩre. Nĩgũkorwo Ngai nĩahurunjĩte mahĩndĩ ma andũ acio magũtharĩkĩire; nĩwamaconorithirie, nĩgũkorwo Ngai nĩamamenete. **6** Naarĩ korwo ũhonokio wa Isiraeli no ũgĩũke kuuma Zayuni! Rĩrĩa Ngai agacookereria andũ ake na indo ciao-rĩ, Jakubu nĩagakena na Isiraeli acanjamũke!

54 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, honokia nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩaku; ndĩhĩria na hinya waku. **2** Wee Ngai, igua ihooya rĩakwa; thikĩrĩria ciugo cia kanua gakwa. **3** Andũ ageni nĩmanjũkĩrĩire; nao andũ matarĩ tha nĩmaracaria muoyo wakwa, o andũ acio matarũmbũyagia Ngai. **4** Ti-itherũ Ngai nĩwe ũteithio wakwa; Mwathani nĩwe ũndiiragĩrĩra. **5** Cookereria andũ arĩa manjambagia ũũru wao; Wee maniine nĩ ũndũ wa wĩhokeku waku. **6** Nĩngũkũrutĩra igongona rĩa kwĩyendera; nĩngũgooca rĩĩtwa rĩaku, Wee Jehova, tondũ nĩ rĩega. **7** Nĩgũkorwo nĩahonoketie mathĩĩna-inĩ makwa mothe, na maitho makwa nĩmeyoneire gũtoorio gwa thũ ciakwa.

55 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, thikĩrĩria ihooya rĩakwa, ndũkaage kũigua ithaithana rĩakwa; **2** njigua na ũnjĩtĩke. Meciiria makwa nĩmathĩĩnĩtie na ndĩ mũgiĩku **3** nĩ ũndũ wa mũgambo wa thũ, nĩ ũndũ wa gũkũũrĩrwo maitho nĩ andũ arĩa aaganu; tondũ o mandehagĩra o mathĩĩna, na makaanyũrũria marakarĩte. **4** Ngoro yakwa ĩrĩ na ruo rũnene thĩinĩ wakwa, nganyiitwo nĩ imakania nene cia gĩkuũ. **5** Guoya na kũinaina nĩcindigiicĩirie; hubanĩirio nĩ kĩmako kĩnene. **6** Na niĩ ngiuga atĩrĩ, "Hĩ, naarĩ korwo ndĩ na mathagu ta ndutura! Ingĩũmbũka thiĩ ngahurũke, **7** ingĩũra thiĩ kũndũ kũraya, ngaikare werũ-inĩ; **8** ingĩhiũha thiĩ handũ harĩa ingĩigitia, kũraihu na rũhuho rũu rũnene na kĩhuhũkanio." **9** Wee Mwathani, andũ arĩa aaganu nĩmanyiitwo nĩ kĩrigiicano, ũhĩngĩcanie mĩario yao, nĩgũkorwo itũũra-inĩ inene nyonaga o haaro na ngũĩ. **10** Mũthenya na ũtukũ, andũ acio aaganu macangacangaga thingo-inĩ cia itũũra rĩu; narĩo rĩiyũrĩtwo nĩ rũmena na irumi. **11** Thĩinĩ wa itũũra rĩu inene no mwanangĩko ũrĩ kuo; kwĩhĩtanĩra na kũheenania ciyũrĩte njĩra-inĩ ciarĩo. **12** Korwo nĩ thũ ĩranuma-rĩ, no ngirĩrĩrie; korwo nĩ thũ ĩranjũkĩrĩra-rĩ, no ndĩhithe ndĩkanyone. **13** No rĩrĩ, nĩwe mũndũ wa riika rĩakwa, mũthiritũ wakwa, mũrata wakwa ũrĩa twendanĩte mũno, **14** o wee twanakenanĩra tũrĩ na ngwatanĩro njega, tũgĩthiĩ hamwe na andũ arĩa angĩ nyũmba-inĩ ya Ngai. **15** Gĩkuũ kĩrohubanĩria thũ ciakwa o rĩmwe; iroikũrũka mbĩrĩra irĩ muoyo, tondũ ũũru ũkoragwo ngoro-inĩ ciacio. **(Sheol h7585)** **16** No rĩrĩ, niĩ nĩ Ngai ngayagĩra, nake Jehova nĩahonokagia. **17** Hwaĩ-inĩ, na rũciinĩ, o na mĩaraho, ngayaga ndĩ mĩnyamaro-inĩ, nake nĩaiguaga mũgambo wakwa. **18** We angũũraga kuuma mbaara-inĩ ĩrĩa ndũithagio, ngoima itagurarĩtio, o na gwakorwo nĩ andũ aingĩ mandũithagia. **19** Mũrungu ũrĩa ũtũũrĩte aikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene nginya tene, nĩekũmaigua na amaherithie, andũ acio matagarũragĩra mĩthiĩre yao, o acio matetigagĩra Ngai. **20** Mũndũ ũcio tũrĩ thiritũ nake atharĩkagĩra arata ake, na agathũkia kĩrĩkanĩro gĩake. **21** Mĩario yake ĩnyorokete o ta thiagĩ, no rĩrĩ, mbaara ĩrĩ ngoro-inĩ yake; ciugo ciake ihooranagĩria gũkĩra maguta, no icio nĩ hiũ cia njora irĩ njomore. **22** Rekereria Jehova maũndũ marĩa magũtangaga, na nĩegũgũtiirĩrĩra; ndarĩ hĩndĩ akaareka mũndũ ũrĩa mũthingu agwe. **23** No rĩrĩ, Wee Ngai, nĩũkaharũrũkia andũ arĩa aaganu irima-inĩ rĩa ũmaramari; andũ arĩa manyootagĩra thakame na andũ a maheeni matigaakinyia nuthu ya matukũ mao. No niĩ hakwa-rĩ, Wee nĩwe ndĩĩhokete.

56 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, njiguĩra tha, nĩgũkorwo andũ nĩmaingatanĩte na niĩ mũno; mũthenya wothe mendaga o gũũtharĩkĩra. **2** Andũ arĩa manjambagia maingatanaga na niĩ mũthenya wothe; aingĩ nĩ arĩa maraatharĩkĩra na mwĩtĩĩo. **3** Rĩrĩa ndetigĩra-rĩ, nĩwe ndĩrĩhokaga. **4** Nĩ ũndũ wa hinya wa Ngai, nĩndĩrĩgoocaga kiugo gĩake, ndĩhokete o Ngai; ndingĩĩtigĩra. Mũndũ ũrĩ na mwĩrĩ angĩnjĩka atĩa? **5** Mũthenya wothe matindaga makĩogomia ciugo ciakwa; hĩndĩ ciothe mathugundaga kũnjĩka ũũru. **6** Manjiiragĩra na makanjoheria, na makarĩithania na mĩthiĩre yakwa, makĩenda kũnjũraga. **7** Wee Ngai, ndũkareke mahonoke o na atĩa; ng'aũrania ndũrĩrĩ na marakara maku. **8** Andĩka ũhoro wa gũcakaya gwakwa; maithori makwa mekĩre cuba-inĩ yaku, githĩ matirĩ maandĩko-inĩ maku? **9** Rĩrĩa ngaakaya ndeithio thũ ciakwa nĩikahũndũka. Ũndũ ũcio nĩũgatũma menye atĩ Ngai arĩ hamwe na niĩ. **10** Nĩ ũndũ wa hinya wa Ngai, ũrĩa ngoocaga kiugo gĩake, nĩ ũndũ wa hinya wa Jehova, ũrĩa ngoocaga kiugo gĩake, **11** ndĩhokete o Ngai; ndingĩĩtigĩra. Mũndũ-rĩ, angĩnjĩka atĩa? **12** Wee Ngai, mĩĩhĩtwa ĩrĩa ndĩĩhĩtĩte ndĩ o nayo, nĩndĩrĩkũrutagĩra maruta ma gũgũcookeria ngaatho. **13** Nĩgũkorwo nĩũũhonoketie kuuma gĩkuũ-inĩ, na ũkagirĩrĩrĩria magũrũ makwa kũhĩngwo, nĩguo thiiage mbere ya Ngai ngĩonaga ũtheri ũrĩa wonagwo nĩ arĩa marĩ muoyo.

57 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, njiguĩra tha, ũnjiguĩre tha, nĩgũkorwo nĩ harĩwe njũragĩra. Niĩ ngũũrĩra kĩĩruru-inĩ kĩa mathagu maku, o nginya mwanangĩko ũhĩtũke. **2** Ngũkaĩra Ngai-Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, o kũrĩ Mũrungu, ũrĩa ũũhingagĩria maũndũ. **3** Atũmaga ũteithio kuuma igũrũ akaahonokia, akarũithia arĩa maahanyũkagia mũno; Ngai agakĩndũmĩra wendani na wĩhokeku wake. **4** Niĩ ndĩ gatagatĩ-inĩ ka mĩrũũthi; ngomete gatagatĩ ka nyamũ ndĩĩani, na nĩo andũ arĩa magego mao mahaana ta matimũ na mĩguĩ, o acio nĩmĩ

ciao ihaana ta hiũ cia njora njũgĩ. **5** Wee Ngai, tũũgĩra, ũtũũgĩrio igũrũ rĩa igũrũ; riiri waku nĩũgĩe igũrũ rĩa thĩ yothe. **6** Thũ ciakwa nĩciambĩire magũrũ makwa mũtego wa wabu, na niĩ ngĩĩthikĩra nĩ kũnyamarĩka. Cienjete irima njĩra-inĩ yakwa, no nĩcio igũĩte thĩinĩ warĩo. **7** Wee Ngai, ngoro yakwa nĩĩkindĩirie, ngoro yakwa no ĩkindĩirie; nĩkũina ngũina, ngũgooce na rwĩmbo. **8** Wee muoyo wakwa arahũka! Arahũka wee kĩnanda kĩa mũgeeto, o nawe kĩnanda gĩa kĩnũbi! Ngwarahũka ruoro rũgĩtema. **9** Wee Mwathani, nĩngũkũgooca, gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ; nĩngũkũinĩra ngũgooce ndĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ. **10** Nĩgũkorwo wendo waku nĩ mũnene, ũgagĩkinya o igũrũ; wĩhokeku waku ũkinyĩte o matu-inĩ. **11** Wee Ngai, tũũgĩra, ũtũũgĩrio igũrũ rĩa igũrũ; riiri waku nĩũgĩe igũrũ rĩa thĩ yothe.

58 Thaburi ya Daudi Inyuĩ aathani aya-rĩ, ti-itherũ nĩmwaragia maũndũ ma kĩhooto? Nĩmũtuagĩra andũ ciira ũrĩa kwagĩrĩire na kĩhooto? **2** Aca, ngoro-inĩ cianyu mũthugundaga maũndũ matarĩ ma kĩhooto, na moko manyu mageeka maũndũ ma kũruta haaro gũkũ thĩ. **3** O kuuma gũciarwo andũ arĩa aaganu nĩmahĩtagia njĩra; matũũraga marĩ imaramari kuuma gũciarwo, na maaragia maheeni. **4** Ũrũrũ wao nĩ ta ũrũrũ wa nyoka, ũhaana ta thumu wa nduĩra ĩthingĩte matũ mayo, **5** ĩrĩa ĩtangĩigua rwĩmbo rwa mũmĩthuuthĩri, o na angĩkorwo aramĩthuuthĩra arĩ na ũũgĩ mũnene atĩa. **6** Wee Ngai, unanga magego marĩa marĩ tũnua twao; Wee Jehova, munya mĩthangiri ya mĩrũũthi ĩyo! **7** Nĩmabuĩrie o ta maaĩ marĩa mathereraga makabuĩria; rĩrĩa magereka ũta-rĩ, mĩguĩ yao nĩĩkoragwo ĩrĩ mĩtuuhu. **8** Marotuĩka ta ndinoho ĩrĩa ĩtwekaga o ĩgĩthiiaga, matuĩke ta kĩhuno kĩrĩa gĩtoonaga riũa. **9** Andũ arĩa aaganu makeeherio narua, gũkĩra ũrĩa nyũngũ cianyu ingĩhiũhio nĩ mwaki wa mĩigua, ĩrĩ mĩigũ kana ĩrĩ mĩũmũ. **10** Andũ arĩa athingu nĩmagakena maarĩhĩrio, rĩrĩa magathambia nyarĩrĩ ciao thakame-inĩ ya arĩa aaganu. **11** Hĩndĩ ĩyo andũ nĩmakoiga atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩ kũrĩ na irĩhi rĩa arĩa athingu; ti-itherũ nĩ kũrĩ Ngai ũrĩa ũtuagĩra andũ a thĩ ciira."

59 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, honokia kuuma kũrĩ thũ ciakwa; ngitĩra harĩ arĩa manjũkagĩrĩra. **2** Honokia kuuma kũrĩ arĩa mekaga ũũru, na ũũhonokie kuuma kũrĩ acio aiti thakame. **3** Ta kĩone ũrĩa manjoheirie! Andũ ooru maranjiirĩra manjũkĩrĩre, o na itekĩte ũũru kana ngehia, Wee Jehova. **4** Ndirĩ ũndũ mũũru njĩkĩte, no rĩrĩ, nĩmehaarĩirie maatharĩkĩre. Arahũka ũndeithie; wĩonere ũrĩa thĩĩnĩkĩte! **5** Wee Jehova, Ngai Mwene-Hinya-Wothe, o Wee Ngai wa Isiraeli, arahũka ũherithie ndũrĩrĩ ciothe; ndũkaiguĩre andũ aaganu tha, o acio makunyanagĩra andũ arĩa angĩ. **6** Macookaga hwaĩ-inĩ makĩraramaga ta ngui, makĩũrũraga itũũra-inĩ inene. **7** Ta kĩone kĩrĩa marerũka na tũnua twao, nĩ ta marerũka hiũ cia njora kuuma mĩromo-inĩ yao, makooria atĩrĩ, "Nũũ ũngĩtũigua?" **8** No Wee Jehova-rĩ, mathekerere; ndũrĩrĩ icio ciothe nĩũcinyararĩte. **9** Wee Hinya wakwa-rĩ, nowe njũũthĩrĩirie; Wee Ngai-rĩ, nĩwe kĩirigo gĩakwa kĩa hinya, o Wee Ngai wakwa mũnyendi. **10** Ngai nĩegũthiĩ mbere yakwa, na nĩekũnjĩtĩkĩria ngenerere arĩa manjambagia. **11** No ndũkamoorage, nĩguo andũ akwa matikanariganĩrwo. Nĩ ũndũ wa hinya waku, tũma matũũre morũũraga, nginya ũmatoorie, Wee Mwathani ngo iitũ. **12** Nĩ ũndũ wa mehia ma tũnua twao, na nĩ ũndũ wa ciugo cia mĩromo yao, tũma magwatio nĩ mũtego wa mwĩtĩĩo wao. Nĩ ũndũ wa irumi na maheeni marĩa maaragia, **13** maniine na marakara maku, maniine nginya mathire biũ. Hĩndĩ ĩyo nĩgũkamenyeka nginya ituri cia thĩ, atĩ Ngai nĩwe wathaga Jakubu. **14** Macookaga hwaĩ-inĩ makĩraramaga ta ngui, makĩũrũraga itũũra-inĩ inene. **15** Morũũraga magĩcaria irio, na makoigĩrĩria maga kũhũũna. **16** No niĩ-rĩ, ndĩinaga ũhoro wa hinya waku, o rũciinĩ ngaina ũhoro wa wendo waku; nĩgũkorwo Wee nĩwe kĩirigo gĩakwa kĩa hinya, na rĩũrĩro rĩakwa hĩndĩ ya mathĩĩna. **17** Wee Hinya wakwa-rĩ, nĩngũkũinĩra ngũgooce; nĩgũkorwo Wee nĩwe kĩirigo gĩakwa kĩa hinya, o Wee Ngai ũrĩa ũnyendete.

60 Thaburi ya Daudi Wee Ngai nĩũtũtiganĩirie na ũgatũharagania; ũkoretwo ũtũrakarĩire, no rĩu tũcookerere! **2** Nĩũthingithĩtie bũrũri na ũkawatũra; thinga mĩatũka yaguo, nĩgũkorwo nĩũrenyenya. **3** Nĩũtũmĩte andũ aku makorwo na mahinda maritũ; ũmanyuithĩtie ndibei magathiĩ magĩtũgũũgaga. **4** No rĩrĩ, andũ arĩa magwĩtigĩrĩte-rĩ, nĩũmahaicĩirie bendera, nĩguo metharagĩre harĩ yo mona arĩa mamarathaga na ũta. **5** Tũhonokie na ũtũteithie na guoko gwaku kwa ũrĩo, nĩguo arĩa wendete mahonoke. **6** Ngai nĩarĩtie arĩ handũ hake harĩa haamũre, akoiga atĩrĩ: "Nĩngatũranga Shekemu ndĩ na gĩkeno kĩingĩ, na thimĩre andũ akwa Gĩtuamba gĩa Sukothu. **7** Gileadi nĩ gwakwa, o na Manase no gwakwa; Efiraimu nĩ ngũbia yakwa ya kĩgera, na Juda nĩ rũthanju rwakwa rwa ũthamaki. **8** Moabi nĩ kĩraĩ gĩakwa gĩa gwĩthambĩra, na Edomu nĩho njikagia kĩraatũ gĩakwa; nyanagĩrĩra nĩ ũrĩa ndooretie bũrũri wa Filistia." **9** Nũũ ũkũnginyia itũũra rĩrĩa inene rĩirigĩre? Nũũ ũkũndongoria andware Edomu? **10** Githĩ tiwe, Wee Ngai, o Wee ũtũregete, na ũgatiga gũtwarana na mbũtũ ciitũ cia ita? **11** Tũteithie, ũtũhootanĩre harĩ thũ ciitũ, nĩgũkorwo ũteithio wa mũndũ nĩ wa tũhũ. **12** Ngai arĩ hamwe na ithuĩ nĩtũkũhootana, na nĩakarangĩrĩria thũ ciitũ thĩ.

61 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, igua kĩrĩro gĩakwa; thikĩrĩria ihooya rĩakwa. **2** Ndĩragũkaĩra kuuma ituri cia thĩ, ndĩragũkaĩra o ngoro yakwa ĩgĩthiragwo nĩ hinya; ndongoria nginye rwaro-inĩ rwa ihiga rũrĩa rũraihu na igũrũ kũngĩra. **3** Nĩgũkorwo nĩwe ũkoretwo ũrĩ rĩũrĩro rĩakwa, mũthiringo mũraihu na igũrũ wa hinya wa kwĩhitha kuuma kũrĩ thũ. **4** Ndĩĩriragĩria gũtũũra hema-inĩ yaku nginya tene, na ndĩĩhithage kĩĩruru-inĩ kĩa mathagu maku. **5** Nĩgũkorwo Wee Ngai nĩũiguĩte mĩĩhĩtwa yakwa, nĩũngaĩire igai rĩa andũ arĩa metigĩrĩte rĩĩtwa rĩaku. **6** Ongerera matukũ ma mũthamaki ma gũtũũra muoyo, mĩaka yake ĩigane ta ya njiarwa nyingĩ. **7** Aroikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene arĩ mbere ya Ngai nginya tene; tũma wendo na wĩhokeku waku imũgitagĩre. **8** Hĩndĩ ĩyo ngatũũra nyinaga rwĩmbo rwa kũgooca rĩĩtwa rĩaku, na hingagie mĩĩhĩtwa yakwa mũthenya o mũthenya.

62 Thaburi ya Daudi Ngoro yakwa yetagĩrĩra Ngai o we wiki; ũhonokio wakwa uumaga harĩ we. **2** O we wiki nĩwe rwaro rwakwa rwa ihiga na ũhonokio wakwa; nĩwe kĩirigo gĩakwa kĩa hinya, ndirĩ hĩndĩ ngenyenyeka. **3** Nĩ nginya rĩ mũgũtũũra mũtharĩkagĩra mũndũ? Mwamũũraga inyuothe, taarĩ rũthingo rũinamu kana rũirigo rũrenda kũgũa? **4** Nĩmatuĩte itua mamweherie ũnene-inĩ wake; makenagio nĩ maheeni. Marathimanaga na tũnua twao, no ngoro-inĩ ciao makarumana. **5** Wee ngoro yakwa, etha ũhurũko harĩ Ngai o we wiki, kĩĩrĩgĩrĩro gĩakwa kĩrĩ harĩ we. **6** O we wiki nĩwe rwaro rwakwa rwa ihiga na ũhonokio wakwa; nĩwe kĩirigo gĩakwa kĩa hinya ndirĩ hĩndĩ ngenyenyeka. **7** Ũhonokio wakwa na gĩtĩĩo gĩakwa ciumaga kũrĩ Ngai; nĩwe rwaro rwakwa rwa ihiga rũrĩ hinya, na rĩũrĩro rĩakwa. **8** Inyuĩ andũ aya, mwĩhokagei o we hĩndĩ ciothe; itũrũragai ngoro cianyu harĩ we, nĩgũkorwo Ngai nĩwe rĩũrĩro riitũ. **9** Andũ arĩa matarĩ igweta no mĩhũmũ tu, na arĩa marĩ igweta no maheeni tu; mangĩthimwo na ratiri-rĩ, o no kĩndũ gĩa tũhũ; othe marĩ hamwe no mĩhũmũ mĩtheri. **10** Mũtikehoke ũtunyani kana mwĩtĩĩe na indo cia kũiya; o na ũtonga wanyu ũngĩingĩha-rĩ, mũtikawĩhoke. **11** Harĩ ũndũ ũmwe Ngai oigĩte, o na nĩ maũndũ meerĩ njiguĩte: atĩ Wee Ngai, nĩ ũrĩ hinya, **12** na atĩ Wee Mwathani, ũrĩ mwendani. Ti-itherũ nĩũkarĩha o mũndũ kũringana na wĩra wake.

63 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, nĩwe Mũrungu wakwa, Wee-rĩ, nĩwe nongoragia na kĩyo; ngoro yakwa nĩwe ĩnyootagĩra, na mwĩrĩ wakwa nĩwe wĩriragĩria, ndĩ bũrũri-inĩ ũyũ mũũmũ na wa mĩnoga, o ũyũ ũtarĩ maaĩ. **2** Nĩnguonete ũrĩ handũ-harĩa-haamũre, na ngeyonera hinya waku na riiri waku. **3** Tondũ wendo waku nĩ mwega gũkĩra muoyo guo mwene-rĩ, mĩromo yakwa nĩĩrĩkũgoocaga. **4** Ndĩrĩkũgoocaga hĩndĩ ĩrĩa yothe ngũtũũra muoyo, ngoocage rĩĩtwa rĩaku nyambararĩtie moko makwa. **5** Ngoro yakwa ĩiganĩire ta ĩrĩĩte irio iria njega mũno; nako kanua gakwa nĩkarĩkũgoocaga, mĩromo yakwa ĩgakũinĩra. **6** Ngũririkanaga ndĩ ũrĩrĩ; ndĩciiragia ũhoro waku ũtukũ wothe. **7** Tondũ Wee nĩwe ũteithio wakwa-rĩ, nyinagĩra kĩĩruru-inĩ kĩa mathagu maku. **8** Ngoro yakwa nĩĩnyiitĩrĩire harĩwe; guoko gwaku kwa ũrĩo gũkaanyiitĩrĩra. **9** Andũ arĩa macaragia muoyo wakwa nĩguo maũniine nĩmakananga; magaatoonyerera na thĩ nginya kũrĩa kũriku mũno. **10** Makooragwo na rũhiũ rwa njora matuĩke irio cia mbwe. **11** No rĩrĩ, mũthamaki nĩagakena nĩ ũndũ wa Ngai; andũ arĩa othe mehĩtaga makĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Ngai nĩmakamũgooca, natuo tũnua twa arĩa maaragia maheeni nĩtũgaakirio.

64 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, igua mũgambo wakwa ngĩkwĩra mateta makwa; gitĩra muoyo wakwa harĩ kwĩhĩtĩrwo nĩ thũ. **2** Kĩĩhithe kuuma kũrĩ ndundu ya andũ arĩa aaganu, ũũhithe kuuma kũrĩ inegene rĩa mũingĩ ũrĩa wĩkaga ũũru. **3** Manooraga nĩmĩ ciao ta hiũ cia njora, na makaaria ciugo njũru itariĩ ta mĩguĩ ĩrĩ ũrũrũ. **4** Mehithagĩra mũndũ ũtehĩtie makamũratha na mĩguĩ; mamũrathaga o rĩmwe mategwĩtigĩra. **5** Momanagĩrĩria magĩthugunda mĩbango mĩĩũru, meranaga ũrĩa mekũhitha mĩtego yao; mooragia atĩrĩ, "Nũũ ũngĩmĩona?" **6** Mathugundaga maũndũ matarĩ ma kĩhooto, makoiga atĩrĩ, "Kaĩ nĩtũbangĩte mũbango mwagĩrĩru-ĩ!" Ti-itherũ meciiria ma mũndũ na ngoro yake itingĩtuĩrĩka. **7** No rĩrĩ, Ngai nĩekũmaratha na mĩguĩ yake, amathece o rĩmwe. **8** Akaamarehithĩria mwanangĩko nĩ ũndũ wa ciugo njũru iria maaragia na tũnua twao; andũ arĩa othe makamoona makaamanyũrũria, mamainainĩrie mĩtwe. **9** Andũ othe nĩmagetigĩra; nĩmakaheana ũhoro wa wĩra wa Ngai, na meciirie ũhoro wa maũndũ marĩa ekĩte. **10** Andũ arĩa athingu nĩmagĩkenere Jehova na moragĩre harĩ we; andũ arĩa othe arũngĩrĩru ngoro nĩmamũgooce!

65 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, twetereire gũkũgooca tũrĩ Zayuni; nĩ harĩwe mĩĩhĩtwa iitũ ĩkaahingio. **2** Wee ũiguaga mahooya-rĩ, andũ othe marĩũkaga harĩwe. **3** Rĩrĩa twahubanĩirio nĩ mehia, Wee nĩwatũrekeire mahĩtia maitũ. **4** Kũrathimwo-rĩ, nĩ andũ arĩa ũthuurĩte, na ũkamarehe hakuhĩ matũũrage kũu nja ciaku! Ithuĩ tũrĩiganagĩra nĩ maũndũ mega ma nyũmba yaku, o macio ma hekarũ yaku theru. **5** Ũtũcookagĩria ũhoro na ciĩko cia magegania na cia kĩhooto, Wee Ngai Mũhonokia witũ, o Wee nĩwe mwĩhoko wa andũ arĩa marĩ ituri-inĩ ciothe cia thĩ, na arĩa marĩ iria-inĩ kũndũ kũraya mũno, **6** o Wee wombire irĩma na hinya waku, wĩohete ũhoti taarĩ mũcibi, **7** o Wee wahooreririe mũrurumo wa maria, ũkĩhooreria mũrurumo wa ndiihũ ciamo, na ũgĩkiria inegene rĩa ndũrĩrĩ. **8** Andũ arĩa matũũraga kũraya nĩmetigagĩra magegania maku; ũtũmaga thĩ yothe ĩkene, kuuma kũrĩa rũciinĩ rũrathaga nginya kũrĩa hwaĩ-inĩ ũthũaga. **9** Wee nĩwe ũmenyagĩrĩra thĩ na ũkamiurĩria mbura; ũtũmaga ĩgĩe na bũthi mũingĩ. Rũũĩ rwa Ngai rũiyũrĩte maaĩ ma gũkũrĩria andũ irio, nĩgũkorwo ũguo nĩguo wathĩrĩirie gwĩkagwo. **10** Ũiyũragia mĩtaro yakuo maaĩ, na ũkaaragania mĩkũmũkũmũ yakuo; ũmĩororoagia na mbura ya rũthuthuũ, na ũkarathima kĩmera kĩayo. **11** Mwaka ũwĩkĩrĩte thũmbĩ ya wega waku, namo makaari maku makaiyũrĩrĩra bũthi mũingĩ. **12** Nyeki ya werũ nĩ nduru mũno, natuo tũrĩma tũiyũrĩtwo nĩ gĩkeno. **13** Cieni ciyũrĩte ndũũru cia ng'ondu, nacio ituamba ikaiyũra ngano; indo ciothe iroigĩrĩria ikaina nĩ gũkena.

66 Rwĩmbo rwa Thaburi Anĩrĩrai Ngai mũkenete mũrĩ mbere ya Jehova, inyuĩ andũ othe a thĩ! **2** Inai mũrahe riiri wa rĩĩtwa rĩake; gũkumio gwake tũmai kũgĩe na riiri! **3** Ĩrai Ngai atĩrĩ, "Kaĩ ciĩko ciaku nĩ cia magegania-ĩ! Ũhoti waku nĩ mũnene mũno nginya ũgatũma thũ ciaku ciĩhetage nĩ guoya irĩ mbere yaku. **4** Andũ othe a thĩ nĩwe mainamagĩrĩra; mainaga magakũgooca, mainaga makagooca rĩĩtwa rĩaku." **5** Ũkai muone ũrĩa Ngai ekĩte, maũndũ marĩa ekagĩra andũ matikĩrĩ ma kũmakania! **6** Aagarũrire iria rĩgĩtuĩka thĩ nyũmũ, nao andũ makĩhĩtũkĩra kũu maaĩ-inĩ na magũrũ; ũkai, tũmũkenere. **7** Nĩ ũndũ wa hinya wake, egũtũũra aathanaga nginya tene, maitho make maikaraga marorete ndũrĩrĩ, nĩguo andũ arĩa aremi matikagerie kũmũũkĩrĩra. **8** Goocai Ngai witũ, inyuĩ andũ a ndũrĩrĩ, mũgambo wake wa kũmũgooca nĩũiguĩke; **9** nĩatũtũũrĩtie muoyo na akagirĩrĩria magũrũ maitũ matirũke. **10** Nĩgũkorwo Wee Ngai

nĩũtũgeretie; ũtũtheragia ta ũrĩa betha ĩtheragio na mwaki. **11** Nĩwatũmire tũtwarwo njeera na ũgĩtũkuuithia mĩrigo mĩritũ. **12** Warekire andũ matũikarĩre mĩtwe; twagĩtuĩkanirie mwaki-inĩ o na maaĩ-inĩ, no ũgĩcooka ũgĩtũrehe kũndũ kũrĩ bũthi. **13** Nĩngũũka hekarũ-inĩ yaku ndĩ na maruta ma njino, nĩguo hingie mĩĩhĩtwa yakwa harĩwe, **14** mĩĩhĩtwa ĩrĩa mĩromo yakwa yeranĩire, na ngĩmĩaria na kanua gakwa, rĩrĩa ndaarĩ thĩĩna-inĩ. **15** Ngũkũrutĩra igongona rĩa nyamũ iria noru, na ndute iruta rĩa ndũrũme; ngũkũrutĩra igongona rĩa ndegwa na mbũri. **16** Ũkai mũthikĩrĩrie inyuothe arĩa mwĩtigĩrĩte Ngai; rekei ndĩmũhe ũhoro wa ũrĩa anjĩkĩire. **17** Ndamũkaĩire na kanua gakwa, ngĩmũgooca na rũrĩmĩ rwakwa. **18** Korwo ndaarĩ na mehia ngoro-inĩ yakwa-rĩ, Mwathani ndangĩanjiguire; **19** no ti-itherũ Ngai nĩathikĩrĩirie, na akĩigua mũgambo wakwa ngĩmũhooya. **20** Ngai arogoocwo, o we ũtaaregire kũigua ihooya rĩakwa, o na kana akĩaga kũnyonia wendo wake!

67 Rwĩmbo rwa Thaburi Ngai arotũkinyĩria wega wake, na atũrathime, na atũme ũthiũ wake ũtwarĩre, **2** nĩguo njĩra ciaku imenyeke gũkũ thĩ, ũhonokio waku ũmenywo nĩ ndũrĩrĩ ciothe. **3** Andũ marokũgooca, Wee Ngai; andũ othe marogũkumia. **4** Ndũrĩrĩ nĩicanjamũke na cikũinĩre nĩ gũkena, nĩgũkorwo wathaga andũ na kĩhooto, na ũgatongoria ndũrĩrĩ iria irĩ gũkũ thĩ. **5** Andũ marokũgooca, Wee Ngai; andũ othe marogũkumia. **6** Hĩndĩ ĩyo bũrũri nĩũkaruta magetha maguo, na Ngai, o we Ngai witũ, nĩagatũrathima. **7** Ngai nĩagatũrathima, nacio ituri ciothe cia thĩ nĩikamwĩtigĩra.

68 Thaburi ya Daudi Ngai nĩakĩarahũke, ahurunje thũ ciake; nao arĩa mamũthũire nĩmoore mehere mbere yake. **2** O ta ũrĩa ndogo yũmbũragwo nĩ rũhuho-rĩ, ũromombũra; o ta ũrĩa mũhũra ũringũkagio nĩ mwaki-rĩ, andũ arĩa aaganu marothira marĩ mbere ya Ngai. **3** No rĩrĩ, arĩa athingu marocanjamũka na makene marĩ mbere ya Ngai; marorũũhia nĩ gũkena. **4** Inĩrai Ngai, mũine mũgooce rĩĩtwa rĩake, kumiai ũcio ũhaicaga matu ta mbarathi, rĩĩtwa rĩake nĩ Jehova; gĩcanjamũkei mũrĩ mbere yake. **5** Ngai ũrĩa ũikaraga gĩikaro gĩake gĩtheru-rĩ, nĩwe ithe wa ciana cia ngoriai, na mũgitĩri wa atumia a ndigwa. **6** Ngai nĩatũmaga arĩa maikaraga marĩ oiki magĩe na mĩciĩ, arĩa ohe amohorithagia na akamoimagaria; no andũ arĩa aremi matũũraga bũrũri mũũmũ. **7** Wee Ngai rĩrĩa woimagarire ũrĩ mbere ya andũ aku, hĩndĩ ĩrĩa watuĩkanĩirie rũng'ũrĩ-inĩ-rĩ, **8** thĩ nĩyathingithire, narĩo igũrũ rĩkiuria mbura, nĩ ũndũ wa gũũka kwa Ngai, o Ũcio Ngai wa Sinai, na nĩ ũndũ wa gũũka kwa Ngai, Ngai wa Isiraeli. **9** Wee Ngai-rĩ, nĩwoiririe mbura nyingĩ, ũkĩnyootora bũrũri ũcio wa igai rĩaku ũrĩa wang'arĩte. **10** Andũ aku magĩtũũra kuo, na kuumana na ũingĩ wa indo ciaku, Wee Ngai-rĩ, ũgĩtanahĩra athĩĩni acio. **11** Mwathani nĩaheanire ũhoro, nao arĩa maawanĩrĩire maarĩ gĩkundi kĩnene: **12** "Athamaki na mbũtũ cia ita moraga na ihenya; nakuo kambĩ-inĩ andũ magayanaga indo cia ndaho. **13** O na rĩrĩa mũkomete hakuhĩ na mwaki wa gĩikaro kĩa nja, mũhaana o ta mathagu ma ndutura magemetio na betha, nacio njoya ciayo ikagemio na thahabu ĩkũhenia." **14** Rĩrĩa Mwene-Hinya-Wothe aahurunjire athamaki bũrũri-inĩ-rĩ, kwahaanaga o ta rĩrĩa tharunji ĩgwĩte kĩrĩma-inĩ gĩa Zalimoni. **15** Ĩ irĩma cia Bashani ti irĩma irĩ riiri; irĩma cia Bashani irĩ tũcũmbĩrĩ tũingĩ. **16** Inyuĩ irĩma ici irĩ tũcũmbĩrĩ tũingĩ-rĩ, mũrarora na ũiru nĩkĩ, kĩrĩma kĩrĩa Ngai athuurĩte gĩtuĩke gĩikaro gĩake, o kũrĩa Jehova we mwene egũtũũra nginya tene? **17** Ngaari cia Ngai cia ita nĩ makũmi ma ngiri, na ngiri cia ngiri; Mwathani nĩokĩte arĩ gatagatĩ ga cio oimĩte Kĩrĩma gĩa Sinai, agatoonya handũ hake haamũre. **18** Rĩrĩa wambatire igũrũ, nĩwatongoririe arĩa maatahĩtwo mũtongoro-inĩ waku; nĩwamũkĩrire iheo kuuma kũrĩ andũ, o na ũgĩciamũkĩra kuuma kũrĩ andũ arĩa aremi, nĩgeetha Wee, Jehova Ngai, ũtũũre kuo. **19** Goocai Mwathani, o we Mũrungu Mũhonokia witũ, o we ũkuuaga mĩrigo iitũ mũthenya o mũthenya. **20** Ngai witũ nĩ Mũrungu ũhonokanagia; Mwathani Jehova nĩwe rĩũrĩro rĩa kuuma gĩkuũ-inĩ. **21** Ti-itherũ Ngai nĩakamemenda ciongo cia thũ ciake, amemende ruototia rwa arĩa mathiiaga na mbere kwĩhia. **22** Mwathani ekuuga atĩrĩ, "Nĩngaruta thũ cianyu kuuma Bashani; ndĩcirute iria-inĩ kũrĩa kũriku, **23** nĩgeetha mũtobokie makinya manyu thakame-inĩ ya thũ cianyu, o nacio nĩmĩ cia ngui cianyu igĩe na igai rĩacio." **24** Wee Ngai-rĩ, mũtongoro waku nĩwonekete, o mũtongoro wa Mũrungu wakwa na Mũthamaki agĩtoonya handũ-harĩa-haamũre. **25** Aini a nyĩmbo nĩo matongoretie, makarũmĩrĩrwo nĩ ahũũri inanda; hamwe nao nĩ airĩtu arĩa marahũũra tũhembe. **26** Goocai Ngai, kĩũngano-inĩ kĩrĩa kĩnene; mũgooce Jehova kĩũngano-inĩ gĩa Isiraeli. **27** Mũhĩrĩga ũrĩa mũnini wa Benjamini nĩguo ũcio ũmatongoretie, kĩrĩndĩ kĩnene kĩa athamaki a Juda kĩrĩ ho, na makarũmĩrĩrwo nĩ athamaki a Zebuluni na a Nafitali. **28** Wee Ngai-rĩ, onania ũhoti waku; tuonie hinya waku, Wee Ngai, ta ũrĩa waneka. **29** Tondũ wa hekarũ yaku ĩrĩa ĩrĩ kũu Jerusalemu-rĩ, athamaki nĩmagakũrehagĩra iheo. **30** Rũithia nyamũ ĩrĩa ĩrĩ ithanjĩ-inĩ, ũkĩrũithie rũũru rwa ndegwa rũrĩa rũrĩ thĩĩnĩ wa tũcaũ twa ndũrĩrĩ. Ĩkwĩnyiihĩrie, na ĩkũrehere icunjĩ cia betha. Hurunja ndũrĩrĩ iria ikenagĩra mbaara. **31** Abarũthi nĩmagooka moimĩte bũrũri wa Misiri; naguo bũrũri wa Kushi nĩũkenyiihĩria Ngai. **32** Inĩrai Ngai, inyuĩ mothamaki ma thĩ, inai mũgooce Mwathani, **33** ũcio ũthiiaga ahaicĩte matu macio ma igũrũ ma tene, ũcio ũrurumaga na mũgambo mũnene. **34** Anĩrĩrai hinya wa Ngai, we ũrĩa ũnene wake arĩ guo ũrũgamĩrĩire Isiraeli, o ũcio ũhoti wake ũrĩ kũu matu-inĩ. **35** Wee Ngai-rĩ, ũrĩ wa gwĩtigĩrwo, ũrĩ handũ hau haku haamũre; Mũrungu wa Isiraeli nĩaheaga andũ ake ũhoti o na hinya. Ngai arogoocwo!

69 Thaburi ya Daudi Wee Ngai-rĩ, honokia, nĩgũkorwo maaĩ maanginyĩte o ngingo. **2** Ndĩratoonyerera mũtondo-inĩ mũriku, handũ hatarĩ na ha gũkinyithia kũgũrũ. Nginyĩte maaĩ-inĩ harĩa hariku; mũiyũro wa maaĩ nĩũhumbĩkanĩtie. **3** Nĩnogete mũno nĩ gũkaya ndeithio; mũmero wakwa nĩ mũng'aru. Maitho makwa nĩmorĩtwo nĩ hinya nĩgũcũthĩrĩria Ngai wakwa. **4** Andũ arĩa maathũire hatarĩ gĩtũmi nĩ aingĩ gũkĩra njuĩrĩ cia mũtwe wakwa; thũ ciakwa iria iithũire hatarĩ gĩtũmi nĩ

nyingĩ, o icio injaragia iniine. Hatagĩrĩrio njookie kĩndũ itaiyĩte. **5** Wee Ngai nĩũũĩ ũrimũ wakwa; mahĩtia makwa matingĩhithĩka harĩwe. **6** Andũ arĩa makwĩhokete, maroaga gũconorithio nĩ ũndũ wakwa, Wee Mwathani, Jehova Mwene-Hinya-wothe; arĩa makũrongoragia maroaga kũnyararwo nĩ ũndũ wakwa, Wee Ngai wa Isiraeli. **7** Nĩgũkorwo nĩngirĩrĩirie kũmenwo nĩ ũndũ waku, naguo ũthiũ wakwa nĩũhumbĩtwo thoni. **8** Nduĩkĩte ta mũgeni harĩ ariũ a baba, ngatuĩka ta mũndũ wa kũngĩ harĩ ariũ a maitũ; **9** kĩyo kĩrĩa ndĩ nakĩo kĩa nyũmba yaku nĩkĩo kĩrandĩa, irumi cia arĩa makũrumaga nĩ niĩ igũĩrĩire. **10** Rĩrĩa ngũrĩra na ngehinga kũrĩa irio, no nginya ngirĩrĩirie kũnyũrũrio; **11** rĩrĩa ndehumba nguo ya ikũnia, andũ no gũũthekerera. **12** Andũ arĩa maikaraga kĩhingo-inĩ gĩa itũũra nĩ niĩ manyũrũragia, na nduĩkĩte rwĩmbo rwa arĩĩu. **13** Wee Jehova, nĩndakũhooya hĩndĩ ĩrĩa ya gwĩtĩkĩrĩka nĩwe; Wee Ngai, nĩ ũndũ wa wendo waku mũnene, ũnjĩtĩke na ũhonokio waku wa ma. **14** Honokia ũndute mũtondo-inĩ, ndũkareke ndoonyerere; ndeithũra kuuma kũrĩ arĩa maathũire, ũndute kuuma maaĩ-inĩ marĩa mariku. **15** Ndũkareke mũiyũro wa maaĩ ũũhubĩkanie, kana merio nĩ kũrĩa kũriku, o na kana ndumĩrio kanua nĩ irima rĩa gĩkuũ. **16** Wee Jehova, njĩtĩka nĩ ũndũ wa wega wa wendo waku; nĩ ũndũ wa tha ciaku nyingĩ wĩhũgũre ũnjookerere. **17** Ndũkahithe ndungata yaku ũthiũ waku; njĩtĩka narua, nĩgũkorwo ndĩ thĩĩna-inĩ. **18** Ũka hakuhĩ ũndeithũre; honokia kuuma kũrĩ thũ ciakwa. **19** We nĩũũĩ ũrĩa nyũrũrĩtio, na ngaconorithio na ngahumbwo thoni; thũ ciakwa ciothe irĩ mbere yaku. **20** Kũnyũrũrio nĩ gũũthuthĩte ngoro ngatigwo itarĩ na mwĩhoko; ndeetereire nyone wa kũnjiguĩra tha, no ndiigana kũmuona, ngĩeterera nyone andũ a kũũhooreria, no ndiamonire. **21** Maanjĩkĩrĩire maaĩ ma nyongo irio-inĩ ciakwa, na ndanyoota makĩĩhe thiki nyue. **22** Metha ĩrĩa maarĩirwo ĩrotuĩka mũtego; ĩrotuĩka ihũũra o na mũtego wa kũmagwatia. **23** Maitho mao marogĩa nduma matige gũcooka kuona, nayo mĩgongo yao ĩrohocerera nginya tene. **24** Maitũrũrĩre mang'ũrĩ maku; makinyĩrie marakara maku mahiũ. **25** Mĩciĩ yao ĩrokira ihooru; kũroaga mũndũ wa gũtũũra hema-inĩ ciao. **26** Nĩgũkorwo manyariiraga arĩa wee ũgurarĩtie, na makaaria ũhoro wa ruo rwa arĩa ũtiihĩtie. **27** Mathitangĩre o ngero thuutha wa ĩrĩa ĩngĩ; ndũkanareke magatoonya ũhonokanio-inĩ waku. **28** Marothario ibuku-inĩ rĩa muoyo, mage kwandĩkwo mũtaratara-inĩ wa andũ arĩa athingu. **29** Ndĩ na ruo na ngathĩĩnĩka; Wee Ngai kĩĩhonokie na ũngitĩre. **30** Nĩngũgooca rĩĩtwa rĩa Ngai na rwĩmbo, na ndĩmũtũũgĩrie ngĩmũcookagĩria ngaatho. **31** Naguo ũndũ ũcio nĩũgũgĩkenia Jehova gũkĩra kũmũhe ndegwa, na gũkĩra ndegwa nene ĩrĩ na hĩa na mahũngũ. **32** Andũ arĩa athĩĩni mona ũguo nĩmagakena; inyuĩ arĩa mũrongoragia Ngai, ngoro cianyu iroarahũka! **33** Jehova nĩathikagĩrĩria arĩa abatari, na ndangĩnyarara andũ ake moohetwo. **34** Igũrũ na thĩ nĩimũgooce, o na maria marĩa manene na kĩrĩa gĩothe gĩthiiagĩra thĩinĩ wamo, **35** nĩgũkorwo Ngai nĩakahonokia Zayuni, na aake matũũra marĩa manene ma Juda rĩngĩ. Hĩndĩ ĩyo andũ nĩmagatũũra kuo na makwĩgwatĩre; **36** ciana cia ndungata ciake nĩigakũgaya, nao arĩa mendete rĩĩtwa rĩake nĩmagatũũra kuo.

70 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, hiũha ũũhonokie; Wee Jehova ũka narua ũndeithie. **2** Andũ arĩa mendaga kũnjũraga maroconorithio na manyiitwo nĩ kĩrigiicano; arĩa othe mendaga nyanangwo marocooka na thuutha maconokete. **3** Andũ arĩa mathekagĩrĩra makiugaga atĩrĩ, "Haiya! Haiya!" marocooka na thuutha maconokete. **4** No arĩa othe makũrongoragia marokena na macanjamũke; arĩa mendete ũhonokio waku marotũũra moigaga atĩrĩ, "Ngai arotũgĩrio!" **5** No rĩrĩ, niĩ ndĩ mũthĩĩni na mũbatari; Wee Ngai, hiuha ũũke kũrĩ niĩ. Wee nĩwe ũteithio wakwa na mũhonokia wakwa; Wee Jehova, ndũkagonderere gũũka kũndeithia.

71 Wee Jehova-rĩ, njũrĩire harĩwe; ndũkanakĩreke njonorithio. **2** Ndeithũra na ũũhonokie nĩ ũndũ wa ũthingu waku; thikĩrĩria ũũhonokie. **3** Tuĩka rwaro rwakwa rwa ihiga rwa kũũrĩra, harĩa ingĩthiĩ hĩndĩ ciothe; athana honokio, nĩgũkorwo nĩwe rwaro rwakwa rwa ihiga na kĩirigo gĩakwa kĩa hinya. **4** Honokia, Wee Ngai wakwa, kuuma guoko-inĩ kwa andũ arĩa aaganu, ũndeithũre kuuma ngumbaco ya andũ arĩa ooru na matarĩ tha. **5** Nĩgũkorwo ũkoretwo ũrĩ kĩĩrĩgĩrĩro gĩakwa, Wee Mwathani Jehova, ũtũũrĩte ũrĩ mwĩhoko wakwa kuuma ndĩ o mũnini. **6** Kuuma gũciarwo gwakwa ndũũrĩte ngwĩhokete; nĩwe wandutire nda ya maitũ. Ngũtũũra ngũgoocaga. **7** Nĩnduĩkĩte ta kĩndũ gĩa kũgegania harĩ andũ aingĩ, no nĩwe rĩũrĩro rĩakwa rĩa hinya. **8** Kanua gakwa kaiyũrĩte ũgooci waku, gatindaga gakĩgana riiri waku mũthenya wothe. **9** Ndũkande hĩndĩ ya ũkũrũ; ndũkanandiganĩrie rĩrĩa itarĩ na hinya. **10** Nĩgũkorwo thũ ciakwa ciaragia ũhoro wa kũnjũkĩrĩra; acio metagĩrĩra kũnjũraga nĩmacokanĩtie ndundu. **11** Moigaga atĩrĩ, "Ngai nĩamũtiganĩirie; hanyũkaniai nake mũmũnyiite, nĩgũkorwo ndarĩ mũndũ wa kũmũteithũra." **12** Wee Ngai, tiga kũndaihĩrĩria; Wee Ngai wakwa, ũka narua ũndeithie. **13** Acio maathitangaga-rĩ, maroconoka na maniinwo; acio mendaga kũnjĩka ũũru, maronyararwo na maconorwo. **14** No niĩ-rĩ, ndĩrĩkoragwo na kĩĩrĩgĩrĩro hĩndĩ ciothe; ndĩrĩkĩragĩrĩria gũkũgooca mũno makĩria. **15** Kanua gakwa karĩganaga ũthingu waku, ndindage o ngĩgana ũhonokio waku mũthenya wothe, o na gũtuĩka ndiũĩ mũigana waguo. **16** Wee Mwathani Jehova, ngũũka ngĩanagĩrĩra ciiko ciaku cia hinya, nyanĩrĩre ũthingu waku, o ũthingu waku wiki. **17** Kuuma ndĩ o mũnini, Wee Ngai, ũtũũrĩte ũndutaga, na nginyagia ũmũthĩ no nyumbũraga ciiko ciaku cia magegania. **18** Wee Ngai, o na ndakũra ngĩe mbuĩ, ndũkanandiganĩrie, o nginya nyumbũre ũhoro wa ũhoti waku kũrĩ rũciaro rũrĩa rũrooka, na nyumbũre ũhoro wa hinya waku kũrĩ arĩa othe magooka thuutha. **19** Wee Ngai-rĩ, ũthingu waku ũkinyĩte o matu-inĩ, Wee wĩkĩte maũndũ manene. Wee Ngai-rĩ, nũũ ũngĩ ũhaana ta we? **20** O na gũtuĩka nĩũtũmĩte nyone mathĩĩna maingĩ na marũrũ-rĩ, nĩũkariũkia muoyo wakwa rĩngĩ; nĩũkandiũkia rĩngĩ kuuma thĩ kũrĩa kũriku. **21** Nĩũkongerera gĩtĩĩo gĩakwa, na ũũhoorerie o rĩngĩ. **22** Ndĩrĩkũgoocaga na kĩnanda kĩa

mũgeeto nĩ ũndũ wa wĩhokeku waku, Wee Ngai wakwa; ndĩrĩinaga ngũgoocage na kĩnanda gĩa kĩnũbi, Wee Mũtheru wa Isiraeli. **23** Mĩromo yakwa nĩrĩanagĩrĩra nĩ gũkena rĩrĩa ngũina ngũgooce, o niĩ, ũrĩa Wee ũkũũrĩte. **24** Rũrĩmĩ rwakwa rũrĩrahaga ũhoro wa ciĩko ciaku cia ũthingu mũthenya wothe, nĩgũkorwo arĩa meendaga kũnjĩka ũũru nĩmaconorithĩtio na makarigiicwo.

72 Thaburi ya Solomoni Wee Ngai, he mũthamaki ũhoti wa gũtuuanagĩra ciira na kĩhooto, na mũrũ wa mũthamaki ũkĩmũhe ũthingu waku. **2** Nake nĩarĩciiragĩra andũ aku na ũthingu, andũ aku arĩa anyamaarĩku amatuagĩre ciira na kĩhooto. **3** Irĩma igaatũmaga andũ magaacĩre, natuo tũrĩma tũciarage matunda ma ũthingu. **4** Nĩarĩgitagĩra andũ arĩa anyamaarĩku gatagatĩ ka andũ, na ahonokie ciana cia arĩa abatari; nĩakahehenja arĩa mamahinyagĩrĩrĩa. **5** Mũthamaki arotũũra hĩndĩ ĩrĩa yothe riũa rĩgũtũũra, na rĩrĩa rĩothe mweri ũgũtũũra nginya njiarwa na njiarwa. **6** Arĩhaanaga ta mbura ĩkiurĩra mũgũnda mũtũgũte, ahaane ta rũthuthuũ ũrĩa rũihũgagia thĩ. **7** Matukũinĩ make andũ arĩa athingu nĩmagatheerema; naguo ũgaacĩru ũingĩhe o nginya rĩrĩa mweri ũgaakorwo ũtarĩ ho. **8** Agaathanaga kuuma iria rĩmwe nginya rĩrĩa rĩngĩ, na kuuma Rũũĩ rwa Farati o nginya ituri cia thĩ. **9** Ndũrĩrĩ cia werũ-inĩ nĩikainamĩrĩra mbere yake, nacio thũ ciake icũne rũkũngũ. **10** Athamaki a Tarishishi na a mabũrũri marĩa marĩ hũgũrũrũ-inĩ cia kũraya nĩmakamũrehagĩra igooti; nao athamaki a Sheba na Seba nĩmakamũrehagĩra iheo. **11** Athamaki othe makaamũinamĩrĩra, nacio ndũrĩrĩ ciothe imũtungatagĩre. **12** Nĩgũkorwo nĩakahonokia abatari maamũkaĩra, o na arĩa anyamaarie matarĩ na wa kũmateithia. **13** Nĩakaiguagĩra tha arĩa matarĩ hinya na arĩa abatari, na ahonokie arĩa athĩĩni kuuma kũrĩ gĩkuũ. **14** Nĩakamateithũra kuuma kũrĩ arĩa mamahinyagĩrĩrĩa na kuuma haaro-inĩ, nĩgũkorwo thakame yao ĩrĩ bata mũno maitho-inĩ make. **15** Arogĩtũũra hĩndĩ ndaaya! Aroheagwo thahabu ya kuuma Sheba. Arotũũra ahooyagĩrwo nĩ andũ hĩndĩ ciothe, na mamũrathimage mũthenya wothe. **16** Bũrũri ũrogĩa na bũthi wa ngano kũndũ guothe; ĩrorirũkĩra tũrĩma-igũrũ. Maciaro makuo marothegea ta ma Lebanoni; nakuo matũũra-inĩ andũ marotheerema ta nyeki ya gĩthaka. **17** Rĩĩtwa rĩake rĩrotũũra nginya tene; rĩrotũũra o ta ũrĩa riũa rĩgũtũũra. Ndũrĩrĩ ciothe nĩikarathimwo nĩ ũndũ wake, nacio imwĩtage mũndũ mũrathime. **18** Goocai Jehova Ngai, o we Ngai wa Isiraeli, o we wiki wĩkaga maũndũ ma magegania. **19** Rĩĩtwa rĩake rĩu rĩrĩ riiri rĩrogoocagwo nginya tene; nayo thĩ yothe ĩroiyũrwo nĩ riiri wake. **20** Ũcio nĩguo mũthia wa mahooya ma Daudi, mũrũ wa Jesii.

73 Thaburi ya Asafu Ti-itherũ Ngai nĩ mwega harĩ andũ a Isiraeli, harĩ andũ arĩa atheru ngoro. **2** No niĩ-rĩ, magũrũ makwa maratigĩtie hanini matenderũke; ndaarĩ o hakuhĩ kũgũa. **3** Nĩgũkorwo nĩndaiguagĩra arĩa etĩĩi ũiru, rĩrĩa ndonire kũgaacĩra kwa andũ arĩa aaganu. **4** Nĩgũkorwo matithĩĩnĩkaga; mĩĩrĩ yao nĩ mĩgima na ĩkoragwo na hinya. **5** Matikoragwo na moritũ ta andũ arĩa angĩ, na matikoragwo nĩ mathĩĩna marĩa makoraga andũ. **6** Nĩ ũndũ ũcio mwĩtĩĩo nĩguo mũgathĩ wao; o ene mehumbaga ũhinya. **7** Ũmũ wa ngoro ciao ũtherũkaga o ũmaramari; meciiria mao mooru matirĩ mũhaka. **8** Nĩ andũ a kĩnyũrũri, na maaragia ndeto cia rũmena; maaragia na mwĩtĩĩo ũhoro wa kũhinyĩrĩria andũ arĩa angĩ. **9** Tũnua twao twaragia ũũru wa gũũkĩrĩra igũrũ, nacio nĩmĩ ciao ikegwatĩra thĩ yothe. **10** Nĩ ũndũ ũcio andũ ao nĩmakamacokerera na metĩkie ũrĩa wothe makoiga. **11** Makoiga atĩrĩ, "Mũrungu angĩmenya atĩa? Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩarĩ na ũmenyo?" **12** Ũũ nĩguo andũ arĩa aaganu matarĩĩ: tondũ gũtirĩ ũndũ ũmamakagia, makĩragĩrĩria o gũtonga. **13** Ti-itherũ, nĩnjigĩte ngoro yakwa ĩrĩ theru o tũhũ; thambĩtie moko makwa makaaga gwĩka ũũru o tũhũ. **14** Nĩgũkorwo ndindaga na mĩnyamaro mũthenya wothe; herithĩtio rũciinĩ o rũciinĩ. **15** Ingĩoigire atĩrĩ, "Nĩngwaria o ũũ," nĩingĩakunyanĩire ciana ciaku. **16** No rĩrĩa ndageragia gũtaũkĩrwo nĩ ũhoro ũcio wothe, watuĩkire wa kũũhinyĩrĩria, **17** o nginya rĩrĩa ndatoonyire handũharĩa-haamũre ha Mũrungu; hĩndĩ ĩyo ngĩkĩmenya ũrĩa makaarĩkĩrĩria. **18** Ti-itherũ ũmaigaga kũndũ kũrĩa gũtenderũ; ũmagũithagia thĩ makaanangĩka. **19** Hĩ! Kaĩ nĩmakanangwo o rĩmwe-ĩ! Makaaniinwo biũ nĩ imakania! **20** O ta ũrĩa kĩroto gĩthiraga mũndũ okĩra, no taguo makahaana rĩrĩa Wee Mwathani ũkaarahũka, ũkaamaagĩra bata o ta irooto. **21** Rĩrĩa ngoro yakwa yarĩ na kĩeha na roho wakwa ũgatuurwo, **22** ndiarĩ na meciiria magima, na ndiarĩ na ũmenyo; ndahaanaga o ta nyamũ ndĩ mbere yaku. **23** No rĩrĩ, ngoragwo nawe hĩndĩ ciothe; nĩũũnyiitĩte guoko gwakwa kwa ũrĩo. **24** Nĩũndongoragia na ũtaaro waku, na thuutha ũcio nĩũkanyamũkĩra riiri-inĩ waku. **25** Nũũ ũngĩ ndĩ nake kũu igũrũ tiga Wee? Gũkũ thĩ ndirĩ na kĩndũ ĩngĩĩrirĩria tiga o Wee. **26** Mwĩrĩ wakwa na ngoro yakwa no ciage hinya, no rĩrĩ, Ngai nĩwe hinya wa ngoro yakwa, na nĩwe rwĩga rwakwa nginya tene. **27** Ti-itherũ arĩa magũtiganagĩria nĩmagathira; nĩũkanangaga arĩa othe matakwĩhokete. **28** No ha ũhoro wakwa-rĩ, nĩ wega gũkuhĩrĩria Ngai. Nĩnduĩte Mwathani Jehova rĩũrĩro rĩakwa; nĩndĩrĩheanaga ũhoro wa ciĩko ciaku ciothe.

74 Thaburi ya Asafu Wee Ngai-rĩ, nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũtũtiganĩrie nginya tene? Nĩ kĩĩ gĩtũmaga marakara maku macine ng'ondu cia rũũru rwaku? **2** Ririkana andũ arĩa wegũrĩire o tene, arĩa wakũũrire magĩtuĩka mũhĩrĩga ũrĩa wegaĩire, na ũririkane Kĩrĩma gĩa Zayuni, o kũrĩa watũũrĩte. **3** Erekeria makinya maku kũrĩ mwanangĩko ũyũ ũtũũrĩte kuo, wone ũrĩa handũ harĩa haku haamũre hathũkangĩtio nĩ thũ. **4** Amuku aku mararamĩire harĩa wacemanĩirie na ithuĩ; maahaandire bendera ciao irĩ imenyithia. **5** Metuĩte ta andũ mekũhiũria mathanwa mateme mĩtĩ ya mũtitũ. **6** Mbaũ iria ciothe ciagemetio magĩciunanga na mathanwa na ibũi ciao. **7** Nĩmacinire handũ-haku-harĩa-haamũre hakĩmomoka, magĩthaahia gĩikaro kĩa Rĩĩtwa rĩaku. **8** Moigire atĩrĩ na ngoro ciao, "Tũkũmahehenja mathire!" Maacinire handũ harĩa hothe Mũrungu aahooyagĩrwo kũu bũrũri-inĩ. **9** Gũtirĩ ciama tũringagĩrwo mahinda maya; anabii nĩmathirĩte, na gũtirĩ witũ ũũĩ nĩ nginya rĩ gũgũikara ũguo. **10** Wee Ngai, thũ ĩgũtũũra ĩgũthirĩkagia

nginya rĩ? Mũmuku no atũũre acambagia rĩĩtwa rĩaku nginya tene? **11** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũthune guoko gwaku, o guoko kũu gwaku kwa ũrĩo? Kũrute mĩkũnjo-inĩ ya nguo ciaku ũmaniine! **12** No rĩrĩ, Wee Ngai, nĩwe mũthamaki wakwa kuuma tene; nĩwĩkaga maũndũ ma kũhonokania gũkũ thĩ. **13** Wee-rĩ, nĩwe wagayanirie iria na ũhoti waku, ũkĩhehenja mĩtwe ya nyamũ iria nene kũu maaĩ-inĩ. **14** Wee-rĩ, nĩwe wahehenjire mĩtwe ya Leviathani, ũkĩmĩheana ĩtuĩke irio cia ciũmbe cia werũ-inĩ. **15** Wee-rĩ, nĩwe watũmire ithima itherũke na tũrũũĩ tũtherere, ũkĩhũithia njũũĩ iria itahũaga. **16** Mũthenya nĩ waku o na ũtukũ no waku; Wee nĩwe wahaandire riũa na mweri. **17** Wee-rĩ, nĩwe wekĩrire mĩhaka yothe ya thĩ; nĩwe watũmire kũgĩe hĩndĩ ya riũa na hĩndĩ ya heho. **18** Ririkana ũrĩa thũ ĩkũnyũrũrĩtie, Wee Jehova, na ũrĩa andũ arĩa akĩĩgu macambĩtie rĩĩtwa rĩaku. **19** Ndũkaneane muoyo wa ndirahũgĩ yaku kũrĩ nyamũ cia gĩthaka; ndũkariganĩrwo nĩ mĩoyo ya andũ aku arĩa manyariirĩtwo nginya tene. **20** Ririkana kĩrĩkanĩro gĩaku, tondũ kũndũ guothe kũrĩa kũrĩ nduma bũrũri-inĩ kũiyũrĩte haaro. **21** Ndũkareke mũndũ ũrĩa mũhinyĩrĩrie acooke na thuutha aconokete; andũ arĩa athĩĩni na arĩa abatari nĩmagooce rĩĩtwa rĩaku. **22** Arahũka, Wee Ngai, ũrũgamĩrĩre kĩhooto gĩaku; ririkana ũrĩa andũ arĩa akĩĩgu magũthirĩkagia mũthenya wothe. **23** Ndũkariganĩrwo nĩ mbugĩrĩrio ya amuku aku, o inegene rĩa thũ ciaku, rĩrĩa iranegena itegũtigithĩria.

75 Thaburi ya Asafu Wee Ngai, nĩtwagũcookeria ngaatho, twagũcookeria ngaatho, nĩgũkorwo Rĩĩtwa rĩaku rĩrĩ hakuhĩ; andũ maheanaga ũhoro wa ciĩko ciaku cia magegania. **2** Uugaga atĩrĩ, "Nĩ niĩ thuuraga hĩndĩ ĩrĩa njagĩrĩru; nĩ niĩ nduanagĩra ciira na kĩhooto. **3** Rĩrĩa thĩ na andũ ayo othe maathingitha, nĩ niĩ nyiitagĩrĩra itugĩ ciayo ngacirũmia. **4** Andũ arĩa etĩĩi ngũmeera atĩrĩ, 'Mũtigacooke kwĩraha,' na arĩa aaganu ngameera atĩrĩ, 'Mũtikambararie hĩa cianyu. **5** Tigai kwambararia hĩa cianyu na igũrũ, mũtige kwaria mũũmĩtie ngingo.'" **6** Nĩ ũndũ-rĩ, ũhoro wa gũtũũgĩria mũndũ nduumaga na irathĩro kana ithũĩro, o na kana kuuma werũ-inĩ. **7** No rĩrĩ, nĩ Ngai ũtuanagĩra ciira: Anyiihagia mũndũ ũmwe, na agatũũgĩria ũrĩa ũngĩ. **8** Jehova anyiitĩte gĩkombe kĩiyũrĩte ndibei ĩrĩ na mũhũũyũ, ĩtukanĩtio na mahuti manungi wega; amĩonoragia, nao andũ othe aaganu a thĩ makamĩnyua, makainĩkĩrĩra nginya itata rĩa mũthia. **9** No niĩ-rĩ, nĩngumbũra ũhoro ũyũ nginya tene; ndĩrĩinaga ũgooci kũrĩ Ngai wa Jakubu. **10** Nĩngarenga hĩa cia andũ arĩa othe aaganu, no hĩa cia arĩa athingu nĩikambarario.

76 Thaburi ya Asafu Kũu Juda Ngai nĩoĩkaine; rĩĩtwa rĩake nĩ inene thĩĩinĩ wa Isiraeli. **2** Hema yake ĩrĩ kũu Salemu, gĩikaro gĩake kĩrĩ Zayuni. **3** Kũu nĩkuo oinangĩire mĩguĩ ya ũta ĩkũhenia, akiunanga ngo na hiũ ciao cia njora, o na indo ciao ciothe cia mbaara. **4** Wee ũcangararĩte nĩ ũtheri, ũkagĩa na ũkaru gũkĩra irĩma irĩ na ũtonga wa nyamũ cia iguĩma. **5** Andũ arĩa njamba magwĩte magatunywo indo, magakoma toro wao wa gĩkuũ; gũtirĩ o na ũmwe wa njamba cia ita ũngĩambararia moko make. **6** Nĩ ũndũ wa ikũũma rĩaku, Wee Ngai wa Jakubu, mbarathi o ũndũ ũmwe na ngaari cia ita igwĩte thĩ ikaaga kwĩigua. **7** Wee nowe wa gwĩtigĩrwo. Nũũ ũngĩrũgama mbere yaku rĩrĩa ũrĩ mũrakaru? **8** Wamenyithanirie itua rĩaku ũrĩ o kũu igũrũ, nayo thĩ ĩgĩĩtigĩra na ĩgĩkira ki, **9** rĩrĩa Wee Ngai, warũgamire ũtuanĩre ciira, nĩguo ũhonokie arĩa othe anyamaarĩku a bũrũri. **10** Ti-itherũ mang'ũrĩ ma andũ nĩmagakũgoocithia, na ũkeyoha matigari ma mang'ũrĩ maku ta mũcibi. **11** Mwĩhĩtei mĩĩhĩtwa harĩ Jehova Ngai wanyu na mũmĩhingie; rekei mabũrũri marĩa mothe mũriganĩtie namo marehere ũcio wa gwĩtigĩrwo iheo. **12** Athuthaga roho wa arĩa maathanaga; etigagĩrwo nĩ athamaki a thĩ.

77 Thaburi ya Asafu Ndakaĩire Ngai andeithie; ndakaĩire Ngai nĩguo anjigue. **2** Rĩrĩa ndaarĩ mĩnyamaro-inĩ, nĩ Mwathani ndarongoririe; ũtukũ ndamwambararĩirie moko itekũnoga, no muoyo wakwa ũkĩrega kũhoorerio. **3** Wee Ngai, ndakũrirrikanire ngĩcaaya; ndataranirie maũndũ, naguo roho wakwa ũkĩringĩka. **4** Wee watũmire njũrwo nĩ toro, ngĩthĩĩnĩka mũno, ngĩremwo nĩ kwaria. **5** Ndeciiririe ũhoro wa matukũ ma tene, ngĩrirrikana mĩaka o ĩrĩa yarĩ ya tene; **6** ngĩkĩĩrirrikania ũrĩa ndainaga ũtukũ, ngoro yakwa ĩgĩtarania maũndũ, naguo roho wakwa ũkĩyũũria atĩrĩ: **7** "Mwathani egũtũũra atũregete nginya tene? Ndarĩ hĩndĩ agacooka gũtũkenera? **8** Wendo wake ũtathiraga-rĩ, nĩkũbuĩria ũbuĩrĩtie nginya tene? Kĩĩranĩro gĩake gĩgũtũũra gĩtahingĩte nginya tene? **9** Kaĩ Mũrungu ariganĩirwo nĩkũiguanĩra tha? Kaĩ marakara make matũmĩte atige gũtugana?" **10** Ngĩcooka ngĩĩciiria atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ nĩguo ngwĩtiiria naguo: kũrirrikana mĩaka ya guoko kwa ũrĩo kwa Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno." **11** Nĩngũrirrikana ciĩko cia Jehova; ĩĩ nĩguo, nĩngũrirrikana ciama ciaku cia tene. **12** Ndĩrĩtaranagia mawĩra maku mothe, na ngecũũrania ũhoro wa ciĩko ciaku cia hinya. **13** Njĩra ciaku, Wee Ngai, nĩ theru. Nĩ ngai ĩrĩkũ nene ta Ngai witũ? **14** Wee nĩwe Mũrungu ũrĩa ũringaga ciama; wonanagia ũhoti waku kũrĩ ndũrĩrĩ. **15** Nĩwakũũrire andũ aku na guoko gwaku kwa hinya, o acio njiaro cia Jakubu na Jusufu. **16** Maaĩ nĩmakuonire, Wee Ngai, maaĩ macio maakuonire makĩigua guoya, nakuo kũrĩa kũriku mũno gũkĩĩnyogonda. **17** Matu mooiririe mbura, nacio ngwa ikĩruruma igũrũ guothe; heni ciahenũkire ikĩrathũka mĩena yothe **18** Ngwa yaku yaiguĩkanire kĩhuhũkanio-inĩ, rũheni rwaku rũkĩmũrĩka thĩ yothe, nayo thĩ ĩkĩinaina na ĩgĩthingitha. **19** Njĩra yaku yatuĩkanĩirie iria-inĩ, njĩra yaku ĩgĩtuĩkanĩria maaĩ-inĩ maingĩ, o na gũtuĩka makinya maku mationekire. **20** Watongoririe andũ aku o ta ũrĩa mũrĩithi atongoragia rũũru, ũkĩmatongoria na guoko kwa Musa na kwa Harũni.

78 Thaburi ya Asafu Inyuĩ andũ akwa, iguai ũrutani wakwa; thikĩrĩriai ciugo cia kanua gakwa. **2** Ngũtumũra kanua gakwa njarie na ngerekano, ngũgweta maũndũ mahithe, maũndũ ma kuuma o tene: **3** maũndũ marĩa twanaigua na tũkamenya, o marĩa maithe maitũ maanatwĩra. **4** Tũtingĩhitha ciana ciao maũndũ macio; nĩtũrĩĩraga rũciaro rũrĩa rũgooka ũhoro wa ciĩko cia Jehova cia kũmũgoocithia, na ũhoti wake, na magegania

marĩa aaneka. **5** Aaheire Jakubu mawatho, na akĩhaanda watho thĩinĩ wa Isiraeli, ũrĩa aathire maithe maitũ atĩ maũrutage ciana ciao, **6** nĩguo rũciaro rũrĩa rũgooka thuutha rũkaamenya watho ũcio, o hamwe na ciana iria itaciarĩtwo, nĩguo nacio ikeera ciana ciacio. **7** Hĩndĩ ĩyo ciĩhoke Ngai na ciage kũriganĩrwo nĩ ciĩko ciake, no kũrũmia irũmagie maathani make. **8** Nacio itikahaane ta maithe macio ma tene, arĩa maarĩ a rũciaro rũremi na rũng'athia, rũrĩa ngoro ciaruo itaathĩkagĩra Mũrungu, o rũu maroho maaruo mataamwĩhokire. **9** Andũ a Efiraimu, o na maarĩ na mota ma kũrũa, nĩmahũndũkire mũthenya ũrĩa wa mbaara; **10** matiarũmirie kĩrĩkanĩro kĩao na Ngai, na nĩmaregire kũrũmĩrĩra watho wake. **11** Nĩmariganĩirwo nĩ maũndũ marĩa ekĩte, na makĩriganĩrwo nĩ magegania marĩa aamonetie. **12** Nĩaringire ciama maithe mao makĩĩonagĩra marĩ kũu bũrũri wa Misiri, kũu werũ-inĩ wa Zoani. **13** Aagayanirie iria, akĩmaringia; aatũmire maaĩ marũgame ta rũthingo. **14** Mũthenya aamatongoragia na itu, naguo ũtukũ wothe akamatongoria na ũtheri wa mwaki. **15** Nĩatũranirie mahiga kũu werũ-inĩ, na akĩmahe maaĩ maingĩ o ta ma iria; **16** nĩatũmire tũrũũĩ tuume rwaro-inĩ rwa ihiga, na agĩtũma maaĩ matherere ta njũũĩ. **17** No-o maathiire o na mbere kwĩhĩria Ngai, magĩkĩremera Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno marĩ kũu werũ-inĩ. **18** Nao makĩgeria Mũrungu makĩendaga, na ũndũ wa gwĩtia irio iria meeriragĩria kũrĩa. **19** Magĩũkĩrĩra Ngai na mĩario, makĩũrania atĩrĩ, "Mũrungu no ahote kwara metha werũ-inĩ? **20** Rĩrĩa aagũthire ihiga, maaĩ nĩmatothokire boo, natuo tũrũũĩ tũgĩtherera tũiyũrĩte maaĩ maingĩ. No rĩrĩ, no ahote gũtũhe o na irio? No ahe andũ ake nyama?" **21** Rĩrĩa Jehova aiguire ũguo, akĩrakara; agĩtharĩkĩra Jakubu na mwaki wake, namo mang'ũrĩ make magĩũkĩrĩra Isiraeli, **22** nĩgũkorwo matiigana gwĩtĩkia Ngai, kana kwĩhoka ũhonokania wake. **23** No rĩrĩ, we nĩathire matu ma igũrũ na akĩhingũra mĩrango ya igũrũ; **24** oirĩirie andũ mana ta mbura marĩe, na akĩmahe ngano ya kũu igũrũ. **25** Andũ makĩrĩa irio cia araika; akĩmahe irio iria ciothe mangĩahotire kũrĩa. **26** O na ningĩ akĩerekeria rũhuho rwa mwena wa irathĩro kuuma igũrũ, na akĩrehithia rũhuho rwa mwena wa gũthini na ũndũ wa hinya wake. **27** Akĩmaharũrũkĩria nyama nyingĩ ta rũkũngũ, nyoni cia rĩera-inĩ ciaingĩhĩte ta mũthanga wa iria-inĩ. **28** Agĩtũma igwe thĩinĩ wa kambĩ yao, igĩthiũrũrũkĩria hema ciao. **29** Maarĩire o nginya makĩhũũna, nĩgũkorwo aamaheire kĩrĩa meririrĩrie kũrĩa. **30** No matanarĩkia kũrĩa irio icio meriragĩria, o irĩ tũnua-inĩ twao-rĩ, **31** marakara ma Ngai makĩmokĩrĩra; akĩũraga arĩa maarĩ na hinya mũno gatagatĩ kao, akĩniina andũ ethĩ a Isiraeli. **32** O na amekĩte ũguo wothe-rĩ, mathiire o na mbere kwĩhia; o na ekĩte magegania make, matiamwĩtĩkirie. **33** Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma matukũ mao mathire o ũguo tũhũ, na mĩaka yao ĩgĩthira nĩ ihooru rĩa kũmaka. **34** Rĩrĩa rĩothe Mũrungu ooraga amwe ao nĩmamũmaathaga; mamũrongoragia na makamũcookerera na kĩyo. **35** Nao makarirĩkana atĩ Ngai nĩwe warĩ Rwaro rwao rwa Ihiga, na atĩ Mũrungu Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩwe warĩ Mũkũũri wao. **36** No-o makeyendithĩrĩria harĩ we na tũnua twao, makamũheenagia na nĩmĩ ciao; **37** ngoro ciao itiarĩ njĩhokeku kũrĩ we, na matiarĩ eehokeku harĩ kĩrĩkanĩro gĩake. **38** Nowe no aaiyũrĩtwo nĩ tha; akĩmarekera waganu wao, na ndaigana kũmaniina. Kaingĩ na kaingĩ nĩagiragĩrĩria marakara make, na ndaigana kwarahũra mang'ũrĩ make mothe. **39** Nĩaarirkanire atĩ maarĩ o andũ tu, karũhuho karĩa kahĩtũkaga na gaticooke rĩngĩ. **40** Nĩ maita maingĩ atĩa maamũremagĩra marĩ kũu werũ-inĩ, na makamũiguithia kĩeha marĩ kũu rũng'ũrĩ-inĩ. **41** Mahinda maingĩ nĩmageririe Mũrungu; maathirĩkirie Ũrĩa-Mũtheru-wa-Isiraeli. **42** Matiaririkanire ũhoti wake: mũthenya ũrĩa aamakũũrire kuuma kũrĩ arĩa maamahinyagĩrĩria, **43** kana mũthenya ũrĩa onanirie ciama ciake kũu bũrũri wa Misiri, kana magegania make marĩa onanirie kũu werũ-inĩ wa Zoani. **44** Nĩagarũrire njũũĩ cia bũrũri wa Misiri igĩtuĩka thakame; matingĩahotire kũnyua maaĩ ma tũrũũĩ twao. **45** Akĩmatũmĩra mĩrumbĩ mĩingĩ ya ngi ikĩmarĩa, o na ciũra iria ciamaanangire. **46** Irio cia mĩgũnda yao aaciheire itono, na maciaro mao akĩmarekereria ngigĩ. **47** Aanangire mĩthabibũ yao na mbura ya mbembe, na mĩkũyũ yao akĩmĩcina na mbaa. **48** Ng'ombe ciao aaciũragire na mbura ya mbembe, na mahiũ mao akĩmahũũra na ngwa. **49** Aamaitĩrĩirie marakara make mahiũ, na mang'ũrĩ, na marũrũ, na muku: akĩmarekereria mbũtũ ya araika arĩa maniinanaga. **50** Nĩaatemeire marakara make njĩra; ndamahonokirie kũrĩ gĩkuũ, no nĩamarekereirie kũrĩ mũthiro. **51** Akĩũraga marigithathi mothe ma bũrũri wa Misiri, arĩ mo maciaro ma mbere ma mũndũ thĩinĩ wa hema cia Hamu. **52** No akĩruta andũ ake kuo ta rũũru; akĩmatongoria o ta ũrĩa mũrĩithi atongoragia ng'ondu magĩtuĩkanĩria kũu werũ-inĩ. **53** Aamatongoririe amamenyereire, nĩ ũndũ ũcio matietigĩrire; no thũ ciao ikĩhubĩkanio nĩ iria. **54** Nĩ ũndũ ũcio akĩmakinyia mũhaka-inĩ wa bũrũri wake ũcio mũtheru, akĩmakinyia bũrũri wa irĩma ũrĩa guoko gwake kwa ũrĩo kwegwatĩire. **55** Ningĩ akĩrutũrũra ndũrĩrĩ ciehere mbere yao, na akĩmagaĩra bũrũri ũcio wa ndũrĩrĩ ũtuĩke igai rĩao; akĩhe mĩhĩrĩga ya Isiraeli mĩciĩ yao. **56** No nĩmageririe Ngai na makĩremera Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno; matiathikĩrĩirie mawatho make. **57** Nĩmagire wĩhokeku na makĩaga wĩtĩkio o ta maithe mao, makĩaga kwĩhokeka o ta ũta mũgathũku ũrĩa ũtangĩĩhokwo. **58** Nĩmamũrakaririe nĩ ũndũ wa gũkorwo na kũndũ kwao gũtũũgĩru gwa kũhooyagĩra; makĩarahũra ũiru wake nĩ ũndũ wa mĩhianano yao. **59** Rĩrĩa Ngai aamaiguire, nĩarakarire mũno; nake agĩtiganĩria Isiraeli o biũ. **60** Agĩthaama Hema-ya-Gũtũnganwo ĩrĩa yarĩ Shilo, hema ĩrĩa aahaandĩte atũũranagie na andũ. **61** Akĩrekereria ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro rĩrĩa rĩa hinya wake rĩthaamio, riiri ũcio wake akĩũneana moko-inĩ ma thũ. **62** Andũ ake nao akĩmarekereria rũhiũ rwa njora; nĩarakarĩtio mũno nĩ igai rĩake. **63** Mwaki ũgĩcina aanake ao, nao airĩtu ao makĩaga kũinagĩrwo nyĩmbo cia ũhiki; **64** athĩnjĩri-Ngai ao makĩũragwo na rũhiũ rwa njora, na atumia ao a ndigwa makĩaga kũmacakaĩra. **65** Ningĩ Mwathani akĩarahũka ta mũndũ woima toro, ta njamba ya ita ĩgĩũkĩra thuutha wa kũrĩĩo nĩ ndibei. **66** Aahũũrire thũ ciake agĩcihũndũra; aaciconorithirie nginya tene. **67** Ningĩ akĩrega hema cia Jusufu, na ndathuurire mũhĩrĩga wa Efiraimu; **68** no rĩrĩ, nĩathuurire mũhĩrĩga wa

Juda, na Kĩrĩma gĩa Zayuni kĩrĩa endete. **69** Nĩaakire handũ harĩa hake haamũre hakĩhaana ta irĩma iria ndaaya, hakĩhaana ta thĩ ĩrĩa aahaandire ĩtũũre ĩrũmĩte nginya tene. **70** Aathuurire Daudi ndungata yake na akĩmũruta ciugũ-inĩ cia ng'ondu; **71** akĩmũtigithia kũrĩithia ng'ondu, akĩmutua mũrĩithi wa andũ ake, nĩo mbarĩ ya Jakubu, arĩithagie Isiraeli igai rĩake. **72** Nake Daudi akĩmarĩithia arĩ na wagĩrĩru wa ngoro; aamatongoragia na ũũgĩ wa moko make.

79 Thaburi ya Asafu Wee Ngai, ndũrĩrĩ nĩitharĩkĩire igai rĩaku; nĩithaahĩtie hekarũ yaku theru, imomorete itũũra rĩa Jerusalemu rĩgatuĩka irũndo cia mahiga. **2** Ciimba cia ndungata ciaku macineanĩte ituĩke irio cia nyoni cia rĩera-inĩ, na mĩĩrĩ ya andũ aku aamũre makamĩheana kũrĩ nyamũ cia gĩthaka. **3** Maitĩte thakame ya andũ aku ta maaĩ Jerusalemu guothe, na gũtirĩ mũndũ wa gũthika arĩa makuĩte. **4** Tũtuĩkĩte andũ a kũmenwo nĩ arĩa tũriganĩtie nao, tũgatuĩka andũ a kũnyararwo na gũthekererwo nĩ arĩa matũthiũrũrũkĩirie. **5** Wee Jehova-rĩ, nĩ nginya rĩ? Ũgũtũũra ũrĩ mũrakaru nginya tene? Nĩ nginya rĩ ũiru waku ũgũtũũra wakanĩte ta mwaki? **6** Itĩrĩria ndũrĩrĩ iria itakũũĩ mang'ũrĩ maku, ũmaitĩrĩrie mothamaki marĩa matakayagĩra rĩĩtwa rĩaku; **7** nĩgũkorwo nĩmatambuurĩte Jakubu na makaananga bũrũri wake. **8** Ndũgatũherithie nĩ ũndũ wa mehia ma maithe maitũ; tha ciaku irohiũha itũkinyĩrĩre, nĩgũkorwo tũrĩ ahinyĩrĩrĩku mũno. **9** Tũteithie, Wee Ngai Mũhonokia witũ; nĩ ũndũ wa riiri wa rĩĩtwa rĩaku; tũteithũre na ũtũrekere mehia maitũ nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩaku. **10** Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ndũrĩrĩ ciũrie atĩrĩ, "Ngai wao akĩrĩ ha?" Menyithania kũrĩ ndũrĩrĩ tũkĩĩonagĩra na maitho maitũ atĩ nĩũrĩhanagĩria thakame ya ndungata ciaku ĩrĩa ĩitĩtwo. **11** Mũcaayo wa arĩa moohetwo njeera ũrogũkinyĩra; nĩ ũndũ wa hinya wa guoko gwaku gitĩra arĩa matuĩrĩirwo gũkua. **12** Wĩrĩhĩrie maita mũgwanja harĩ ndũrĩrĩ iria tũriganĩtie nacio, nĩ ũndũ wa rũmena rũrĩa makũmenete naruo, Wee Mwathani. **13** Na ithuĩ andũ aku, o ithuĩ ng'ondu cia rũũru rwaku, tũkũgoocage nginya tene na tene; nĩtũrahage ũgooci waku, kuuma njiarwa na njiarwa.

80 Thaburi ya Asafu Wee Mũrĩithi wa Isiraeli, tũigue, o Wee ũtongoragia Jusufu ta ũrĩa mũrĩithi atongoragia rũũru; Wee ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene gatagatĩ ka makerubi-rĩ, cangarara **2** ũrĩ mbere ya Efiraimu, na Benjamini, na Manase. Arahũra ũhoti waku, ũũke ũtũhonokie. **3** Wee Ngai-rĩ, tũma tũgaacĩre rĩngĩ; tũma ũthiũ waku ũtwarĩre, nĩguo tũhonoke. **4** Wee Jehova Ngai mwene hinya wothe, marakara maku megũtooga nginya rĩ ũgĩũkĩrĩra mahooya ma andũ aku? **5** Nĩũmahũũnĩtie na irio cia maithori; ũtũmĩte manyue maithori maiyũrĩte mbakũri riita. **6** Ũtũtuĩte kĩndũ gĩa kũrũagĩrwo nĩ arĩa tũriganĩtie nao, nacio thũ ciitũ igatũnyũrũria. **7** Wee Ngai-Mwene-Hinya-Wothe-rĩ, tũma tũgaacĩre rĩngĩ; tũma ũthiũ waku ũtwarĩre, nĩguo tũhonoke. **8** Wareehire mũthabibũ kuuma bũrũri wa Misiri; warutũrũrire ndũrĩrĩ ũkĩũhaanda arĩ guo. **9** Nĩwaũthereirie mũgũnda, naguo ũkĩgwata, na ũkĩiyũra bũrũri wothe. **10** Irĩma nĩciahumbĩrirwo nĩ kĩĩruru kĩaguo, nayo mĩtarakwa ĩrĩa mĩnene ĩkĩhumbĩrwo nĩ honge ciaguo. **11** Watambũrũkirie honge ciaguo o nginya Iria-inĩ rĩrĩa Inene, na thuuna ciaguo ũgĩcikinyia o nginya Rũũĩ-inĩ rwa Farati. **12** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũmomore njirigo ciaguo, ũgagĩtũma ehĩtũkĩri othe matuage thabibũ ciaguo? **13** Ũrangarangagwo nĩ ngũrwe cia gĩthaka, na ũkarĩĩo nĩ nyamũ cia werũ-inĩ. **14** Wee Ngai Mwene-Hinya-Wothe, tũcookerere! Rora ũrĩ igũrũ wone! Rũmbũiya mũthabibũ ũyũ, **15** mũri ũrĩa guoko gwaku kwa ũrĩo kwahaandire, mũriũ ũrĩa wee mwene wĩrereire. **16** Mũthabibũ waku nĩũtemetwo, ũgacinwo na mwaki; thũ ciaku irothira nĩ ũndũ wa irũithia rĩaku. **17** Guoko gwaku kũroikara na mũndũ ũrĩa ũrĩ guoko-inĩ gwaku kwa ũrĩo, ũcio mũrũ wa mũndũ wĩrereire wee mwene. **18** No ithuĩ-rĩ, tũtigatigana nawe o rĩ; tũrurumũkie na nĩtũrĩkayagĩra rĩĩtwa rĩaku. **19** Wee Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe, tũma tũgaacĩre rĩngĩ; tũma ũthiũ waku ũtwarĩre, nĩguo tũhonoke.

81 Thaburi ya Asafu Inĩrai Ngai, o we hinya witũ, nĩ ũndũ wa gũkena; anĩrĩrai mũinĩre Ngai wa Jakubu! **2** Ambĩrĩriai kũina, hũũrai kĩhembe, na mũhũũre kĩnanda kĩa mũgeeto kĩrĩa kĩgambi wega, o na gĩa kĩnũbi. **3** Huhai coro hĩndĩ ya Karũgamo ka Mweri, na ningĩ rĩrĩa mweri waiganana, mũthenya ũrĩa wa Gĩathĩ giitũ; **4** ũyũ nĩ watho wa kĩrĩra gĩa kũrũmĩrĩrwo kũrĩ Isiraeli, o guo watho wa Ngai wa Jakubu. **5** We nĩaũhaandire ũtuĩke kĩrĩra harĩ Jusufu hĩndĩ ĩrĩa aathiire gũtharĩkĩra bũrũri wa Misiri, kũrĩa twaiguire mwario tũtaamenyire. **6** Ekuuga atĩrĩ, "Nĩndeheririe mũrigo kuuma ciande-inĩ ciao; moko mao nĩndameheririe kuuma thĩinĩ wa gĩkabũ. **7** Wangaĩire ũrĩ na mĩnyamaro na niĩ ngĩkũhatũra, ngĩgwĩtĩka ndĩ thĩinĩ wa mũrururumo wa ngwa; ndakũgeririe ũrĩ kũu maaĩ-inĩ ma Meriba. **8** "Inyuĩ andũ akwa, iguai ngĩmũkaania, naarĩ korwo no mũũthikĩrĩrie, inyuĩ Isiraeli! **9** Mũtikanagĩe na ngai ng'eni gatagatĩ-inĩ kanyu; mũtikanainamĩrĩre ngai ya kũngĩ. **10** Nĩ niĩ Jehova Ngai waku, ũrĩa wakũrutire bũrũri wa Misiri. Athamia kanua gaku na nĩngũkũhe gĩa kũrĩa. **11** "No andũ akwa matiigana gũũthikĩrĩria; Isiraeli ndaigana kũnjathĩkĩra. **12** Nĩ ũndũ ũcio ngĩmarekereria marũmĩrĩre ũremi wa ngoro ciao, na marũmagĩrĩre mwĩĩro wao ene. **13** "Korwo andũ akwa no maathikĩrĩrie, korwo Isiraeli no marũmĩrĩre njĩra ciakwa, **14** ndamatooreria thũ ciao o na ihenya, na njũkĩrĩre andũ arĩa marĩ muku nao na ũndũ wa guoko gwakwa! **15** Andũ arĩa mathũire Jehova mangĩĩthuna marĩ mbere yake, na iherithia rĩao rĩtũũre nginya tene. **16** No inyuĩ ingĩmũhe ngano ĩrĩa njega mũno mũrĩĩage; ingĩmũhũũnagia na ũũkĩ wa kuuma rwaro-inĩ rwa ihiga."

82 Thaburi ya Asafu Ngai arũgamĩte kĩũngano-inĩ kĩrĩa kĩnene; aratuĩra "ngai" ciira arĩ gatagatĩ ga cio. **2** "Nĩ nginya rĩ mũgũtũũra mũciiragĩrĩra andũ arĩa matarũgamagĩrĩra kĩhooto, na mũgatĩĩra arĩa aaganu maũthĩ? **3** "Ciiragĩrĩrai kĩhooto kĩa arĩa matarĩ hinya na arĩa matarĩ maithe; tũũriai ihooto cia andũ arĩa athĩĩni o na arĩa ahinyĩrĩrie. **4** Hatũragai arĩa matarĩ hinya na arĩa abatari; mateithũrei kuuma moko-inĩ ma arĩa aaganu. **5** "Andũ acio matirĩ ũndũ mooĩ, na matirĩ ũndũ makũũranaga. Macangacangaga nduma-inĩ; mĩthingi

yothe ya thĩ nĩyenyenyete. **6** "Ndoigire atĩrĩ, 'Inyuĩ mũrĩ "ngai"'; inyuothe mũrĩ ariũ a Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno.' **7** No mũgaakua o ta ũrĩa andũ makuuaga; mũkaagũa o ta aathani arĩa angĩ." **8** Arahũka, Wee Ngai, ũtuĩre thĩ ciira, nĩgũkorwo ndũrĩrĩ ciothe nĩ igai rĩaku.

83 Thaburi ya Asafu Wee Ngai-rĩ, ndũgakire; tiga gũikara ũtumĩtie, Wee Mũrungu, ndũgaikare wĩnyiitanĩirie. **2** Ta rora wone ũrĩa thũ ciaku iranegena, acio magũthũire makambararia mĩtwe yao. **3** Mathugundaga ndundu ya gũũkĩrĩra andũ aku na wara; maciiragĩrĩra gũũkĩrĩra andũ arĩa wendete. **4** Meranaga atĩrĩ, "Ũkai, tũmaniine matige gũtuĩka rũrĩrĩ, nĩguo rĩĩtwa rĩa Isiraeli rĩtikanacooke kũririkanwo rĩngĩ." **5** Maciiraga marĩ na ngoro ĩmwe; maiguithanagĩria magũũkĩrĩre: **6** andũ a hema cia Edomu, na cia Aishumaeli, na cia Moabi, na cia Ahagari, **7** na cia Gebali, na cia Amoni, na cia Amaleki, na cia Filistia, hamwe na andũ a Turo. **8** O na Ashuri nĩmegwatanĩtie nao nĩguo mateithĩrĩrie njiaro cia Loti. **9** Meeke o ta ũrĩa wekire Amidiani, na o ta ũrĩa wekire Sisera na Jabini rũũĩ-inĩ rwa Kishoni, **10** o acio maaniinĩirwo Enidoru, na magĩtuĩka ta thumu wa kũnoria tĩĩri. **11** Tũma andũ ao arĩa marĩ igweta mahaane ta Orebu na Zeebu, anene ao othe ũmahaananie na Zeba na Zalimuna, **12** arĩa moigire atĩrĩ, "Nĩtwĩgwatĩrei bũrũri wa ũrĩithio wa Ngai ũtuĩke witũ." **13** Wee Ngai wakwa, matue ta rũkũngũ rũrĩa rũgũrũkagio, mahaane o ta mũũngũ ũmbũrĩtwo nĩ rũhuho. **14** O ta ũrĩa mwaki ũcinaga mũtitũ kana ta rũrĩrĩmbĩ rũgĩcina irĩma-rĩ, **15** maingatithie o ro ũguo na kĩhuhũkanio gĩaku, na ũmamakie mũno na huho ciaku nene. **16** Humba mothiũ mao thoni, nĩgeetha andũ marongorie rĩĩtwa rĩaku, Wee Jehova. **17** Marotũũra maconokete na marĩ amaku; marokua na gĩconoko kĩnene. **18** Tũma mamenye atĩ Wee, o Wee wĩtagwo Jehova, atĩ Wee nĩwe Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, o igũrũ rĩa thĩ yothe.

84 Thaburi ya Ariũ a Kora Wee Jehova Mwene-Hinya-Wothe-rĩ, kaĩ gĩikaro gĩaku nĩ gĩthaka-ĩ! **2** Muoyo wakwa wĩriragĩria mũno, ĩĩ o na ũkoorwo nĩ hinya, nĩ ũndũ wa kwĩrirĩria nja cia Jehova; ngoro yakwa na mwĩrĩ wakwa irakaĩra Mũrungu ũrĩa ũtũũraga muoyo. **3** O na kanyoni-ka-nja nĩkoonete mũciĩ, nayo thũngũrũrũ ĩkeyonera gĩtara, harĩa ĩngĩikaria tũcui twayo, o hau hakuhĩ na kĩgongona gĩaku, Wee Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o Wee Mũthamaki wakwa na Ngai wakwa. **4** Kũrathimwo-rĩ, nĩ andũ arĩa matũũraga nyũmba yaku; matũũraga makũgoocaga. **5** Kũrathimwo-rĩ, nĩ andũ arĩa maheagwo hinya nĩwe, o arĩa matuĩte na ngoro ciao gũthiĩ Zayuni. **6** Rĩrĩa megũtuĩkanĩria Gĩtuamba kĩa Baka, matũmaga kũgĩe na ithima; mbura ya magunang'ombe o nayo ĩkũhumbĩraga na tũria twa maaĩ. **7** Mathiiaga magĩkĩragĩrĩria kũgĩa na hinya, nginya o mũndũ o mũndũ agakinya mbere ya Ngai kũu Zayuni. **8** Igua ihooya rĩakwa, Wee Jehova Ngai-Mwene-Hinya-Wothe; thikĩrĩria, Wee Ngai wa Jakubu. **9** Wee Ngai, ta rora ngo iitũ; tiirĩra ũrĩa waku ũitĩrĩirie maguta gĩthiithi. **10** Kaba mũthenya ũmwe nja-inĩ ciaku, gũkĩra gũikara mĩthenya ngiri handũ hangĩ o hothe; kaba ngorwo ndĩ mũrangĩri wa kĩhingo kĩa nyũmba ya Ngai wakwa, gũkĩra ndũũre thĩĩinĩ wa hema cia andũ arĩa aaganu. **11** Nĩgũkorwo Jehova Ngai nĩ riũa na ngo; Jehova nĩarĩtũtugaga na agatwĩka maũndũ mega; arĩa mĩthiĩre yao ĩtarĩ ũcuuke ndarĩ ũndũ mwega angĩmaima. **12** Wee Jehova Mwene-Hinya-Wothe, kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũkwĩhokaga.

85 Thaburi ya Ariũ a Kora Wee Jehova, nĩ wekire bũrũri waku wega; nĩwacookeirie Jakubu ũtonga wake. **2** Nĩwarekeire andũ aku waganu wao, na ũkĩhumbĩra mehia mao mothe. **3** Nĩweheririe mang'ũrĩ maku mothe, na ũgĩthirwo nĩ marakara maku mahiũ. **4** Tũma tũgaacĩre rĩngĩ, Wee Ngai Mũhonokia witũ, na ũtige gũikara ũtũrakarĩire. **5** Ũgũtũũra ũtũrakarĩire nginya tene? Marakara maku megũkinyĩra njiarwa na njiarwa? **6** Kaĩ ũtangĩtũrurumũkia ngoro ciitũ, nĩguo andũ aku magũkenere? **7** Wee Jehova-rĩ, tuonie wendo waku ũrĩa ũtathiraga, na ũtũhe ũhonokio waku. **8** Nĩngũthikĩrĩria njigue ũrĩa Mũrungu, o we Jehova, ekuuga; eranagĩra thayũ kũrĩ andũ ake, o acio ake aamũre: no ndũkareke macookerere ũrimũ wao. **9** Ti-itherũ ũhonokio wake ũrĩ hakuhĩ na arĩa mamwĩtigĩrĩte, nĩgeetha riiri wake ũtũũre bũrũri-inĩ witũ. **10** Wendo na wĩhokeku nĩicemanĩtie; ũthingu na thayũ nĩikĩmumunyanĩte. **11** Wĩhokeku ũkunũkaga kuuma na thĩ, naguo ũthingu ũcũthagĩrĩrie ũrĩ o igũrũ. **12** Ti-itherũ Jehova no aheane kĩndũ o gĩothe kĩega, naguo bũrũri witũ ũciarage magetha maguo. **13** Ũthingu nĩguo ũmũthiiaga mbere, ũkahaaragĩria makinya make njĩra.

86 Ihooya rĩa Daudi Wee Jehova, njigua na ũnjĩtĩke, nĩgũkorwo ndĩ mũthĩĩni na mũbatari. **2** Gitĩra muoyo wakwa, nĩgũkorwo nĩndĩheanĩte harĩwe. Wee nĩwe Ngai wakwa; honokia ndungata yaku ĩno ĩkwĩhokete. **3** Njiguĩra tha, Wee Mwathani, nĩgũkorwo ngũkayagĩra mũthenya wothe. **4** He ndungata yaku gĩkeno, nĩgũkorwo nĩ kũrĩ we, Wee Mwathani, ndorereirie ngoro yakwa. **5** Nĩgũkorwo Wee Mwathani ũrĩ mwega na nĩũrekanagĩra, ũkaingĩhia wendo kũrĩ arĩa othe magũkayagĩra. **6** Igua ihooya rĩakwa, Wee Jehova; thikĩrĩria ikaya rĩakwa ũnjiguĩre tha. **7** Mũthenya ũrĩa ngaakorwo na thĩĩna nĩngagũkaĩra, nĩgũkorwo nĩũkanjĩtĩka. **8** Wee Mwathani, thĩĩinĩ wa ngai ciothe gũtirĩ ĩngĩ tawe; gũtirĩ ciĩko ingĩhaananio na ciaku. **9** Ndũrĩrĩ ciothe iria ũmbĩte nĩigooka igũthathaiye irĩ mbere yaku, Wee Mwathani; nĩikarehera rĩĩtwa rĩaku riiri. **10** Nĩgũkorwo Wee ũrĩ mũnene, na nĩwĩkaga ciĩko cia kũgegania; Wee wiki nowe Ngai. **11** Wee Jehova, nyonagĩrĩria njĩra ciaku, nĩgeetha thiiage na mĩthiĩre ya ma; he ngoro ĩĩrutĩire kũna, nĩguo ndĩĩtigagĩre rĩĩtwa rĩaku. **12** Nĩndĩrĩkũgoocaga na ngoro yakwa yothe, Wee Mwathani Ngai wakwa; ngũtũũra ngumagia rĩĩtwa rĩaku nginya tene. **13** Nĩgũkorwo wendo waku nĩ mũnene harĩ nĩĩ; nĩũndeithũrĩte kuuma mbĩrĩra-inĩ o kũrĩa kũriku mũno. **(Sheol h7585)** **14** Wee Ngai, andũ arĩa etĩĩi nĩmaraatharĩkĩra; gĩkundi kĩa andũ matarĩ tha nĩmaracaria muoyo wakwa, o andũ acio matakũrũmbũyagia. **15** No Wee, Wee Mwathani, ũrĩ Mũrungu mũigua tha na ũrĩ mũtugi, ndũhiũhaga kũrakara, na ũiyũrĩtwo nĩ wendo na wĩhokeku. **16**

Wĩhũgũre ũndore na ũnjiguĩre tha; he ndungata ĩno yaku hinya waku, na ũhonokie mũriũ wa ndungata yaku ya mũndũ-wa-nja. **17** Nyonia kĩmenyithia kĩa wega waku, nĩguo thũ ciakwa ikĩone iconorithio, nĩgũkorwo Wee, Wee Jehova, nĩũndeithĩtie na ũkaahooreria.

87 Thaburi ya Ariũ a Kora Nĩahaandĩte mũthingi wa itũũra rĩake igũrũ rĩa kĩrĩma kĩrĩa kĩamũre; **2** Jehova nĩendete ihingo cia Zayuni gũkĩra ciikaro iria ingĩ ciothe cia Jakubu. **3** Maũndũ mega nĩmaragio igũrũ rĩaku, wee itũũra inene rĩa Ngai: **4** "Nĩngwandĩka ũhoro wa Rahabu na wa Babuloni thĩĩnĩ wa arĩa manjũũĩ, Filistia o nakuo, na Turo, hamwe na Kushi, njuge atĩrĩ, 'Ũyũ aaciarĩirwo Zayuni.'" **5** Ti-itherũ, ũhoro wa Zayuni ũkĩario nĩgũkagwetagwo atĩrĩ, "Ũyũ o na ũũrĩa maaciarĩirwo kuo, na Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno we mwene nĩagatũma gũtũũre kũrĩ kũrũmu." **6** Jehova nĩakandĩka ibuku-inĩ rĩa kĩrĩndĩ ũũ: "Ũyũ aaciarĩirwo Zayuni." **7** Nao magĩtunga nyĩmbo makaina atĩrĩ, "Ithima ciakwa ciothe irĩ thĩĩnĩ waku."

88 Thaburi ya Ariũ a Kora Wee Jehova, o Wee Ngai ũrĩa ũũhonokagia, ngũkayagĩra mũthenya na ũtukũ ndĩ mbere yaku. **2** Ihooya rĩakwa rĩrokinya harĩwe; inamĩrĩria gũtũ gwaku ũigue gũkaya gwakwa. **3** Nĩgũkorwo muoyo wakwa ũiyũrĩtwo nĩ thĩĩna, na nĩĩ ngirie gũkua. **(Sheol h7585)** **4** Niĩ ndaranĩirio na arĩa makirĩĩ gũkua; haana ta mũndũ ũtarĩ na hinya. **5** Niĩ njiganĩirio na arĩa akuũ, o ta arĩa moragĩtwo magakoma mbĩrĩra, o acio ũtacookaga kũririkana, arĩa meheretio kuuma ũmenyereri-inĩ waku. **6** Ũnjikĩtie irima rĩrĩa iriku mũno, o kũu kũriku kũrĩ nduma ndumanu. **7** Mang'ũrĩ maku nĩmanditũhĩire mũno; nĩũũhubĩkanĩtie na ndiihũ ciaku ciothe. **8** Nĩũnjehereirie arata akwa arĩa twendanĩte mũno, na ũgatũma nduĩke kĩndũ kĩrĩ magigi harĩo. Ndĩĩmũhingĩrĩrie ndingĩhota kũũra; **9** maitho makwa nĩmaroora nĩ kĩeha. Wee Jehova, ngũkayagĩra o mũthenya; ngũtambũrũkagĩria moko makwa. **10** Andũ arĩa akuũ-rĩ, wee nĩũmonagia magegania maku? Acio makuĩte-rĩ, nĩmarahũkaga, magakũgooca? **11** Wendo waku nĩumbũragwo mbĩrĩra-inĩ, kana wĩhokeku waku ũgakiumbũrwo Mwanangĩko-inĩ? **12** Magegania maku nĩmonagwo kũndũ kũu kwa nduma, kana ciĩko ciaku cia ũthingu ikamenyeka bũrũri-inĩ ũcio wa kĩriganĩro? **13** No nĩngũgũkaĩra ũndeithie, Wee Jehova; rũciinĩ mahooya makwa mokaga harĩwe. **14** Wee Jehova, nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũndiganĩrie na ũkaahitha ũthiũ waku? **15** Kuuma o ũnini wakwa ndũũrĩte nyamarĩtio na ngakuhĩrĩria gĩkuũ; nĩnyamaarĩkĩte nĩ imakania ciaku, igatũma njage mwĩhoko. **16** Mang'ũrĩ maku nĩmahubĩkanĩtie, nacio imakania ciaku ikanyananga. **17** Maathiũrũrũkagĩria mũthenya wothe ta mũiyũro wa maaĩ; hingĩrĩirio nĩmo na mĩena yothe. **18** Nĩũnjehereirie athiritũ akwa na arĩa nyendete; nduma nĩyo mũrata wakwa ũrĩa ũnguhĩrĩirie mũno.

89 Thaburi ya Ethani wa mbarĩ ya Ezara Ngũtũũra nyinaga ũhoro wa wendo mũnene wa Jehova nginya tene; ndĩrĩmenyithanagia wĩhokeku waku na kanua gakwa kũrĩ njiarwa na njiarwa. **2** Nĩngumbũra atĩ wendo waku ũtũũraga ũrĩ mũrũmu nginya tene, nyumbũre atĩ wĩhokeku waku nĩũũhaandĩte o kũu igũrũ. **3** Woigire atĩrĩ, "Nĩngĩte kĩrĩkanĩro na ũrĩa niĩ ndĩthuurĩire, na ngeehĩta na mwĩhĩtwa harĩ Daudi ndungata yakwa ngamwĩra atĩrĩ, **4** 'Nĩngatũma rũciaro rwaku rũtũũre rwĩhaandĩte nginya tene, na ndũme gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene gĩtũũre kĩrĩ kĩrũmu njiarwa na njiarwa.'" **5** Wee Jehova-rĩ, igũrũ nĩrĩkumagia magegania maku, na rĩkagaathĩrĩria wĩhokeku waku o naguo, kĩũnganoinĩ kĩa acio atheru. **6** Nĩ ũndũ-rĩ, kũu matu-inĩ igũrũ nũũ ũngĩgerekanio na Jehova? Nũũ ũkĩhaana ta Jehova harĩ ciũmbe iria irĩ igũrũ? **7** Kĩama-inĩ kĩa acio atheru, Mũrungu nĩetigĩrĩtwo mũno; nĩ wa gwĩtigĩrwo gũkĩra arĩa othe mamũrigiicĩirie. **8** Wee Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe, nũũ ũkĩhaana tawe? Wee Jehova, nĩ ũrĩ hinya, na wĩhokeku waku ũtũũraga ũkũrigiicĩirie. **9** Nĩwe wathaga kĩhuhũkanio kĩa iria rĩrĩa inene; rĩrĩa makũmbĩ marĩo mookĩra na igũrũ, nĩũmahooreragia. **10** Wahehenjire Rahabu agĩtuĩka o ta ũmwe wa arĩa moragĩtwo; wahurunjire thũ ciaku na guoko gwaku kũrĩ hinya. **11** Igũrũ nĩ rĩaku, o na thĩ no yaku; Wee nĩwe wombire thĩ na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩĩnĩ wayo. **12** Nĩwe wombire mwena wa gathigathini na wa gũthini; Taboru na Herimoni ciinaga ikenete nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩaku. **13** Gĩcoka gĩaku nĩ kĩrĩ ũhoti; guoko gwaku kũrĩ hinya, guoko gwaku kwa ũrĩo nĩgũtũgĩrie. **14** Ũthingu na kĩhooto nĩcio mũthingi wa gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene; wendo na wĩhokeku nĩigũtongoragia. **15** Kũrathimworĩ, nĩ andũ arĩa mooĩ gũkũgooca na nyĩmbo, o arĩa mathiiaga na ũtheri waku, Wee Jehova. **16** Makenagĩra rĩĩtwa rĩaku mũthenya wothe; magũtũũgagĩria nĩ ũndũ wa ũthingu waku. **17** Nĩgũkorwo Wee nĩwe riiri na hinya wao, na tondũ wa ũtugi waku nĩũtũũgagĩria rũhĩa rwitũ. **18** Ti-itherũ, ngo iitũ ĩrĩ na Jehova, mũthamaki witũ nĩ wa Ũrĩa-Mũtheru-wa-Isiraeli. **19** Hĩndĩ ĩmwe nĩwaririe na njĩra ya kĩoneki, ũkĩĩra andũ aku arĩa ehokeku atĩrĩ, "Nĩheete njamba ĩmwe ya ita hinya; nĩndũgĩrĩtie mwanake gatagatĩ ka andũ. **20** Nĩndĩĩoneire Daudi ndungata yakwa; nĩndĩmũitĩrĩirie maguta makwa maamũre. **21** Guoko gwakwa nĩkũrĩmũtiiragĩrĩra; ti-itherũ gĩcoka gĩakwa nĩkĩrĩmwĩkagĩra hinya. **22** Gũtirĩ thũ ĩkaamwĩtia igooti. gũtirĩ mũndũ mwaganu ũkaamũhinyĩrĩria. **23** Nĩngahehenja thũ ciake mbere yake, na njũrage arĩa othe mamũthũire. **24** Wendo wakwa wa kwĩhokeka ũrĩkoragwo hamwe nake, na nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa rũhĩa rwake nĩrũrĩtũũgagĩrio. **25** Nĩngatambũrũkia guoko gwake igũrũ rĩa iria, na guoko gwake kwa ũrĩo ndĩkũige igũrũ rĩa njũũĩ. **26** Nĩakanjĩta anjĩire atĩrĩ, 'Wee nĩwe Baba, na Mũrungu wakwa, o Rwaro rwa Ihiga, Mũhonokia wakwa.' **27** Ningĩ nĩngamwamũra atuĩke irigithathi rĩakwa, na ndũme atũũgĩrio gũkĩra athamaki a thĩ. **28** Nĩngũtũũria wendo wakwa harĩ we nginya tene, na kĩrĩkanĩro gĩakwa nake gĩtũũre kĩrĩ gĩa kwĩhokeka. **29** Nĩngahaanda rũciaro rwake nginya tene, na gĩtĩ gĩake kĩa ũnene ndĩkĩhaande rĩrĩa rĩothe igũrũ rĩgũtũũra. **30** "Ariũ ake mangĩgatirika watho wakwa na mage kũrũmĩrĩra kĩrĩra gĩakwa, **31** mangĩgathũkia kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo na mage kũmenyerera maathani makwa, **32** nĩngaherithia wĩhia wao na rũthanju, herithie waganu wao na kũmahũũra iboko; **33** no ndirĩ hĩndĩ

ngaamwehereria wendo wakwa, o na kana thaahie wĩhokeku wakwa o na rĩ. **34** Ndigathũkia kĩrĩkanĩro gĩakwa kana ngarũrĩre ũrĩa iromo ciakwa ciarĩtie. **35** Nĩndĩhĩtĩte ngĩgwetaga ũtheru wakwa, rĩmwe rĩa kũigana, na ndirĩ hĩndĩ ngaaheenia Daudi, **36** atĩ rũciaro rwake rũgũtũũra nginya tene, na gĩtĩ gĩake kĩa ũnene gĩtũũre kĩrĩ kĩrũmu mbere yakwa ta riũa; **37** gĩgũtũũra kĩrĩ kĩrũmu nginya tene o ta mweri, mũira ũrĩa ũrĩ matu-inĩ nĩ mwĩhokeku." **38** No rĩrĩ, wee nĩũregete, na ũgatiganĩria, o na ũgakĩrakarĩra ũcio ũitĩrĩirie maguta. **39** Wee nĩũkanĩte kĩrĩkanĩro kĩrĩa ũrĩkanĩire na ndungata yaku, na ũkarangĩrĩria thũmbĩ yake rũkũngũ-inĩ. **40** Wee ũmomorete thingo ciake ciothe na ũkaananga ciĩhithio ciake iria cia hinya. **41** Ehĩtũkĩri othe nĩmatahĩte indo ciake; atuĩkĩte wa kũnyararwo nĩ andũ arĩa mariganĩtie nake. **42** Wee nĩũtũũgĩrĩtie guoko kwa ũrĩo kwa arĩa mamũthũire; nĩũtũmĩte thũ ciake ciothe ikene. **43** Ũũgĩ wa rũhiũ rwake rwa njora nĩũũhũndũrĩte, na ũkaaga kũmũteithĩrĩria mbaara-inĩ. **44** Nĩũniinĩte riiri wake ũgathira, na ũgaikania gĩtĩ gĩake kĩa ũnene thĩ. **45** Nĩũnyiihĩtie matukũ ma wĩthĩ wake; ũmũhumbĩte thoni o ta nguo. **46** Nĩ nginya rĩ, Wee Jehova? Ũgũtũũra wĩhithĩte nginya tene? Nĩ nginya rĩ mang'ũrĩ maku megũtũũra maakanĩte ta mwaki? **47** Ririkana ũrĩa mũtũũrĩre wakwa ũrĩ wa gũthira o narua. Kaĩ akĩrĩ ũndũ wa tũhũ watũmire ũmbe andũ othe! **48** Nĩ mũndũ ũrĩkũ ũngĩtũũra muoyo na ndonane na gĩkuũ, kana ehonokie kuuma kũrĩ hinya wa mbĩrĩra? **(Sheol h7585)** **49** Wee Mwathani, wendo waku mũnene ũrĩa wa tene ũkĩrĩ kũ, ũrĩa wehĩtire, ũkĩĩrĩra Daudi na ũndũ wa wĩhokeku waku? **50** Mwathani, ririkana ũrĩa ndungata yaku ĩnyũrũrĩtio, na ũrĩa nyũmĩrĩirie irumi iria numĩtwo nĩ ndũrĩrĩ ciothe ngoro-inĩ yakwa, **51** o irumi iria thũ ciaku iinyũrũrĩtie nacio, Wee Jehova, iria itũire inyũrũrĩtie makinya ma ũrĩa wee ũitĩrĩirie maguta nacio. **52** Jehova arogoocwo nginya tene!

90 Ihooya rĩa Musa, ndungata ya Ngai JEHOVA, nĩwe ũtũũrĩte ũrĩ gĩikaro giitũ kuuma njiarwa na njiarwa. **2** O mbere ya irĩma kũgĩa kuo kana ũkĩũmba thĩ na mabũrũri, kuuma tene nginya tene, Wee ũrĩ o Mũrungu. **3** Wee ũcookagia andũ magatuĩka rũkũngũ, ũkoiga atĩrĩ, "Cookai rũkũngũ-inĩ, inyuĩ ciana ici cia andũ." **4** Nĩgũkorwo mĩaka ngiri harĩwe no ta mũthenya wa ira ũrĩa ũrahĩtũkire, kana ta ituanĩra rĩmwe rĩa arangĩri a ũtukũ. **5** Ũhaataga andũ, ũkameeheria, magakoma toro wa gĩkuũ; andũ mahaana ta nyeki ĩrĩa ĩringũkaga rũciinĩ: **6** o na gũtuĩka rũciinĩ nĩĩringũkaga, hwaĩ-inĩ ĩhoohaga, ĩkooma. **7** Tũniinagwo nĩ marakara maku, na tũkamakio mũno nĩ marũrũ maku. **8** Nĩũigĩte wĩhia witũ o mbere yaku, mehia maitũ marĩa mahithe ũkamoimĩria o ũtheri-inĩ hau mbere yaku. **9** Matukũ maitũ mothe maniinagwo nĩ mang'ũrĩ maku; tũninũkagia mĩaka iitũ na gũcaaya. **10** Mũigana wa matukũ maitũ-rĩ, nĩ mĩaka mĩrongo mũgwanja, kana mĩrongo ĩnana, tũngĩkorwo tũrĩ na hinya; no rĩrĩ, mũigana wamo no thĩĩna na kĩeha, nĩgũkorwo mathiraga o narua, na ithuĩ tũgathiĩ, tũkabuĩria. **11** Nũũ ũũĩ hinya wa marakara maku? Nĩgũkorwo mang'ũrĩ maku nĩ manene o ta gwĩtigĩrwo kũrĩa wagĩrĩire. **12** Tuonie gũtara matukũ maitũ wega, nĩgeetha tũgĩe na ngoro ya ũũgĩ. **13** Wee Jehova, hoorera! Nĩ nginya rĩ? Iguĩra ndungata ciaku tha. **14** Rũciinĩ tũhũũnagie na wendo waku ũtathiraga, nĩguo tũinage nĩ gũkena na tũcanjamũkage matukũ maitũ mothe. **15** Tũma tũkene matukũ maingĩ o ta marĩa ũtũnyamarĩtie, na mĩaka mĩingĩ o ta ĩrĩa tuonete thĩĩna. **16** Ndungata ciaku irokĩonio ciĩko ciaku, naguo riiri waku wonio ciana ciao. **17** Wega wa Mwathani Ngai witũ ũrogĩa na ithuĩ; tũma wĩra wa moko maitũ ũgaacĩre, ĩĩ-ni, kĩrũmie wĩra wa moko maitũ.

91 Mũndũ ũrĩa ũikaraga agitĩirwo nĩ Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno arĩhurũkaga kĩĩruru-inĩ kĩa Mwene-Hinya-Wothe. **2** Ngũkiuga ũhoro wa Jehova atĩrĩ, "Wee nĩwe rĩũrĩro rĩakwa na kĩirigo gĩakwa kĩrĩ hinya, nĩwe Ngai wakwa, ũrĩa ndĩĩhokete." **3** Ti-itherũ nĩegũgũteithũra gĩkerenge-inĩ kĩa mũtegi, o na kuuma mũrimũ-inĩ ũrĩa mũũru wa kũũraga. **4** Arĩkũhumbagĩra na njoya ciake, na rungu rwa mathagu make nĩho ũrĩĩgitagia; wĩhokeku wake nĩũgatuĩka ngo yaku na kĩĩhitho gĩaku. **5** Ndũrĩĩtigagĩra imakania cia ũtukũ, kana mũguĩ ũrĩa ũthĩrĩrĩkaga mũthenya, **6** o na kana mũrimũ ũrĩa ũceemaga nduma-inĩ, kana mũthiro ũrĩa ũniinanaga mũthenya gatagatĩ. **7** Andũ ngiri no magũe mwena waku, nao ngiri ikũmi magũe guoko-inĩ gwaku kwa ũrĩo, no ndũngĩkuhĩrĩrio nĩguo. **8** Wee no kwĩrorera ũkerorera na maitho maku wĩonere iherithia rĩa andũ arĩa aaganu. **9** Ũngĩtua Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno gĩikaro gĩaku, o we Jehova, ũrĩa arĩ we rĩũrĩro rĩakwa, **10** hĩndĩ ĩyo gũtirĩ ũũru ũgaagũkorerera, gũtirĩ mwanangĩko ũgaakuhĩrĩria hema yaku. **11** Nĩgũkorwo nĩagaatha araika ake nĩ ũndũ waku, makũgitagĩre mĩthiĩre-inĩ yaku yothe; **12** nĩmagakuoya na igũrũ na moko mao nĩgeetha ndũkaringwo kũgũrũ nĩ ihiga. **13** Nĩũgakinyĩrĩria mũrũũthi, o na nduĩra; ũkarangĩrĩria mũrũũthi ũrĩa mũnene, o na nyoka. **14** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Kuona atĩ nĩanyendete, nĩngamũhatũra hatĩka-inĩ; nĩndĩrĩmũgitagĩra, nĩgũkorwo nĩamenyete rĩĩtwa rĩakwa. **15** Arĩngayagĩra, na niĩ ngamwĩtĩka; ndĩrĩkoragwo hamwe nake hĩndĩ ya thĩĩna, ndĩrĩmũteithũraga na ngamũtĩĩithia. **16** Ngũmũtũũria muoyo matukũ maingĩ nginya aiganie, na ndĩmuonagie ũhonokio wakwa."

92 Nĩ wega mũno gũcookagĩria Jehova ngaatho o na gũkumagia rĩĩtwa rĩaku na rwĩmbo, Wee Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, **2** nĩ wega mũno kwanagĩrĩra wendo waku o rũciinĩ, o na kwanĩrĩra wĩhokeku waku ũtukũ, **3** tũkĩinagia kĩnanda gĩa kĩnũbi kĩa ndigi ikũmi, o hamwe na kĩnanda kĩa mũgeeto kĩrĩa kĩgambi wega. **4** Nĩgũkorwo, Wee Jehova, nĩũngenetie nĩ ũndũ wa ciĩko ciaku; nĩngũiina ngenete nĩ ũndũ wa wĩra wa moko maku. **5** Ĩĩ mawĩra maku matikĩrĩ manene, Wee Jehova, meciiria maku-rĩ, matikĩrĩ marikĩru! **6** Mũndũ ũrĩa ũtarĩ ũũgĩ ndangĩmamenya, mũndũ mũkĩĩgu ndangĩkũũrana ũndũ ũyũ, **7** atĩ o na arĩa aaganu mangĩkũra ta nyeki, o na arĩa othe mekaga ũũru mangĩgaacĩra, makaaniinwo nginya tene na tene. **8** No Wee Jehova, ũtũũraga ũtũũgĩrĩtio nginya tene. **9** Nĩgũkorwo thũ ciaku, Wee Jehova, ti-itherũ thũ ciaku nĩigathira; arĩa othe mekaga ũũru nĩmakaharaganio. **10** Wee nĩwambararĩtie rũhĩa

rwakwa o ta rwa mbogo; ndĩĩmũitĩrĩrie maguta marĩa mega mũno. **11** Maitho makwa nĩmeyoneire gũtoorio gwa thũ ciakwa; matũ makwa nĩmeiguĩrĩire ũrĩa thũ ciakwa icio njaganu itooretio. **12** Andũ arĩa athingu marĩtheeremaga o ta mũtĩ wa mũkĩndũ, makũre o ta mũtarakwa wa Lebanoni; **13** mahaandĩtwo kũu nyũmbainĩ ya Jehova, marĩtheeremaga kũu nja-inĩ cia Ngai witũ. **14** Magatũũra maciaraga maciaro o na marĩ akũrũ, matũũre marĩ na hinya wa wĩthĩ wao, na marĩ aruru, **15** maanagĩrĩre, makiugaga atĩrĩ, "Jehova nĩ mũrũngĩrĩru; we nĩwe Rwaro rwakwa rwa Ihiga, na gũtirĩ waganu ũngĩoneka thĩĩinĩ wake."

93 Jehova nĩarathamaka, ehumbĩte ũkaru; Jehova ehumbĩte ũkaru na akeoha hinya ta mũcibi. Thĩ nĩĩhaandĩtwo ĩkarũma ki, ndĩrĩ hĩndĩ ĩngĩenyenyeka. **2** Gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene gĩtũũrĩte kĩrĩ kĩrũmu kuuma o tene; wee ũtũũrĩte kuo kuuma tene na tene. **3** Wee Jehovarĩ, maria nĩmaranĩrĩra, maria maranĩrĩra na mĩgambo yamo; maria maranĩrĩra makahũũrithia makũmbĩ. **4** We nĩarĩ hinya gũkĩra makũmbĩ ma iria, arĩ hinya gũkĩra marurumĩ macio ma maaĩ maingĩ, Jehova arĩ igũrũ nĩ arĩ hinya. **5** Wee Jehova, mawatho maku maikaraga marĩ marũmu; naguo ũtheru ũgũtũũra ũgemetie nyũmba yaku matukũ matarĩ mũthia.

94 Wee Jehova, o Wee Mũrungu ũrĩa ũrĩhanagĩria, Wee Mũrungu ũrĩa ũrĩhanagĩria-rĩ, cangarara. **2** Arahũka, Wee mũtuanĩri ciira wa andũ othe a thĩ; kĩrĩhe andũ arĩa etĩĩi o kĩrĩa kĩmagĩrĩire. **3** Wee Jehova-rĩ, nĩ nginya rĩ andũ arĩa aaganu megũtũũra makenete, nĩ nginya rĩ andũ arĩa aaganu megũtũũra marũũhagia? **4** Maaragia ndeto cia mwĩgaatho; andũ arĩa othe meekaga ũũru, o maiyũrĩtwo nĩ mwĩtĩĩo. **5** Mahehenjaga andũ aku, Wee Jehova, makahinyĩrĩria igai rĩaku. **6** Mooragaga mũtumia wa ndigwa, na mũndũ wa kũngĩ; mooragaga ciana iria itarĩ maithe. **7** Moigaga atĩrĩ, "Jehova ndangĩona; Ngai wa Jakubu-rĩ, ndangĩrũmbũiya." **8** Mwĩmenyererei inyuĩ arĩa mwagĩte ũũgĩ mũrĩ gatagatĩinĩ ka andũ; inyuĩ andũ aya akĩĩgu, mũgaakĩũhĩga rĩ? **9** Ũrĩa wombire gũtũ-rĩ, ndangĩigua? Ũcio wombire riitho-rĩ, ndangĩona? **10** Ũcio ũrũithagia ndũrĩrĩrĩ, ndangĩherithania? O ũcio ũrutaga andũ-rĩ, ndarĩ ũmenyo? **11** Jehova nĩoĩ meciiria ma mũndũ; ĩĩ, oĩ atĩ meciiria mao nĩ ma tũhũ. **12** Wee Jehova, kũrathimworĩ, nĩ mũndũ ũrĩa Wee ũtaaraga, o mũndũ ũcio ũrutaga watho waku; **13** nĩũgaatũma ahoorere matukũ-inĩ ma thĩĩna, o nginya rĩrĩa mũndũ ũrĩa mwaganu akenjerwo irima. **14** Nĩgũkorwo Jehova ndagatiganĩria andũ ake; igai rĩake ndarĩ hĩndĩ angĩrĩtirika. **15** Ũtuanĩri ciira wa kĩhooto nĩũgakwo rĩngĩ igũrũ rĩa ũthingu, nao andũ othe arĩa arũngĩrĩru ngoro maũrũmagĩrĩre. **16** Nũũ ũkwarahũka, andũĩrĩre harĩ arĩa aaganu? Nũũ ũkũndũgamĩrĩra, andũĩrĩre harĩ arĩa meekaga ũũru? **17** Tiga Jehova aandeithirie-rĩ, ingĩakuire o narua, ngatũũre kũu ũkiri-inĩ. **18** Rĩrĩa ndoigire atĩrĩ, "Kũgũrũ gwakwa nĩkũratenderũka," wendani waku, Wee Jehova, nĩwandiirĩrĩire. **19** Rĩrĩa mĩtangĩko yaingĩhire thĩĩinĩ wakwa-rĩ, Wee wahoореriric, ũgĩkenia ngoro yakwa. **20** Gĩtĩ kĩa ũnene kĩa ungumania-rĩ, hihi no kĩgĩe na ngwatanĩro nawe, o kĩrĩa kĩrehanagĩra mĩnyamaro nĩ ũndũ wa matuĩro ma kĩo? **21** Monganaga hamwe nĩguo mokĩrĩre mũndũ ũrĩa mũthingu, na magatuĩra mũndũ ũtehĩtie ooragwo. **22** No Jehova nĩwe ũtuĩkĩte kĩirigo gĩakwa kĩa hinya, na Ngai wakwa, o we rwaro rwakwa rwa ihiga harĩa njũragĩra. **23** We nĩakamaherithia nĩ ũndũ wa mehia mao na amaniine nĩ ũndũ wa waganu wao; Jehova Ngai witũ nĩakamaniina.

95 Ũkai, tũinĩre Jehova nĩ gũkena; tũkĩanĩrĩre ũcio Rwaro rwa Ihiga rwa ũhonokio witũ. **2** Nĩtũũkei mbere yake tũgĩcookagia ngaatho, na tũmũinĩre nyĩmbo cia kũmũkumia. **3** Nĩgũkorwo Jehova nĩ Mũrungu mũnene, o we Mũthamaki mũnene ũkĩrĩte ngai ciothe. **4** Thĩ kũrĩa kũriku mũno kũrĩ guoko-inĩ gwake, o na tũcũmbĩrĩ twa irĩma no twake. **5** Iria nĩ rĩake, nĩgũkorwo nĩwe warĩũmbire, na moko make nĩmo moombire thĩ nyũmũ. **6** Ũkai, tũmũinamĩrĩre tũmũhooe, nĩtũturĩrie Jehova o we Mũtũũmbi ndu; **7** nĩgũkorwo nĩwe Ngai witũ, na ithuĩ tũrĩ andũ a ũrĩithio wake, rũũru rũrĩa we mwene arĩithagia. Ũmũthĩ mũngĩigua mũgambo wake, **8** mũtikoomie ngoro cianyu ta ũrĩa mwekire mũrĩ Meriba, o na ta ũrĩa mwekire mũthenya ũrĩa mwarĩ Masa kũu werũ-inĩ, **9** kũrĩa maithe manyu maangeririe na makĩngararia, o na gũtuĩka nĩmoonete ũrĩa wothe ndaamekĩire. **10** Nĩgũkorwo ndaatũũrĩte ndakarĩire rũciaro rũu mĩaka mĩrongo ĩna; ngiuga atĩrĩ, "Aya nĩ andũ arĩa ngoro ciao ciũrĩte, na nĩmagĩte kũmenya njĩra ciakwa." **11** Nĩ ũndũ ũcio ngĩĩhĩta ndakarĩte, ngiuga atĩrĩ, "Matirĩ hĩndĩ magaatoonya kĩhurũko-inĩ gĩakwa."

96 Inĩrai Jehova rwĩmbo rwerũ; inĩrai Jehova, inyuĩ andũ a thĩ yothe. **2** Inĩrai Jehova, goocai rĩĩtwa rĩake; hunjagiai ũhonokio wake mũthenya o mũthenya. **3** Umbũrai riiri wake kũrĩ ndũrĩrĩ, mumbũre mawĩko make ma kũgegania kũrĩ andũ othe. **4** Nĩgũkorwo Jehova nĩ mũnene, na nĩ wa kũgoocwo mũno; nĩwe wa gwĩtigĩrwo gũkĩra ngai ciothe. **5** Nĩgũkorwo ngai ciothe cia ndũrĩrĩ nĩ mĩhianano, no Jehova nĩwe wombire igũrũ. **6** Riiri na ũnene irĩ mbere yake; hinya na riiri irĩ handũ hake harĩa haamũre. **7** Tũũgĩriai Jehova, inyuĩ mĩhĩrĩga ya ndũrĩrĩ, mũtũgĩrie Jehova nĩ ũndũ wa riiri na hinya wake. **8** Tũũgĩriai Jehova nĩ ũndũ wa riiri ũrĩa wagĩrĩire rĩĩtwa rĩake; mũreherei maruta na mũũke nja-inĩ ciake. **9** Hooyai Jehova thĩĩinĩ wa riiri wa ũtheru wake; inainai mũrĩ mbere yake, inyuĩ andũ a thĩ yothe. **10** Ĩrai ndũrĩrĩ atĩrĩ, "Jehova nĩarathamaka." Thĩ nĩĩhaandĩtwo ĩkarũma, ndĩngĩenyenyeka; agatuĩra kĩrĩndĩ ciira akĩigananítie. **11** Igũrũ nĩrĩkene, thĩ nĩĩcanjamũke; iria nĩrĩrurume, na indo iria ciothe irĩ thĩiinĩ warĩo; **12** mĩgũnda nĩĩkenerũrũke, na indo iria ciothe irĩ thĩiinĩ wayo. Hĩndĩ ĩyo mĩtĩ yothe ya mũtitũ nĩĩkaina nĩ gũkena; **13** ĩkaina ĩrĩ mbere ya Jehova, nĩgũkorwo nĩarooka, arooka gũtuĩra thĩ ciira. Agaatuĩra thĩ ciira na ũthingu, na kĩrĩndĩ agĩtuĩre na ma yake.

97 Jehova nĩarathamaka, thĩ nĩĩgĩkene; mabũrũri marĩa marĩ ndwere-inĩ cia iria nĩmacanjamũke. **2** Athiũrũrũkĩirio nĩ matu na nduma ndumanu; ũthingu na kĩhooto nĩcio mũthingi wa gĩtĩ gĩake kĩa ũnene. **3** Mwaki ũmũthiiaga mbere ũgĩcinaga thũ ciake na mĩena yothe. **4** Heni ciake imũrĩkaga thĩ yothe; thĩ

ĩcionaga ĩkainaina. **5** Irĩma itwekaga o ta mũhũra mbere ya Jehova, igatweka irĩ mbere ya Mwathani wa thĩ yothe. **6** Igũrũ rĩanagĩrĩra ũthingu wake, nao andũ othe makoona riiri wake. **7** Andũ arĩa othe mahooyaga mĩhianano mĩicũhie nĩmaconorithagio, acio meerahaga na mĩhianano: inyuĩ ngai ici, mũinamĩrĩrei mũmũhooe. **8** Zayuni ĩiguaga ũguo ĩgakena, namo matũũra ma Juda magacanjamũka, tondũ wa matuĩro maku ma ciira, Wee Jehova. **9** Nĩgũkorwo Wee Jehova, nĩwe Ũrĩa-Ũrĩ-Igũrũ-Mũno wa thĩ yothe; wee nĩũtũũgĩrĩtio mũno igũrũ rĩa ngai ciothe. **10** Arĩa endi Jehova nĩmathũũre ũũru, nĩgũkorwo nĩagitagĩra mĩoyo ya arĩa ake ehokeku, na akamateithũra kuuma moko-inĩ ma arĩa aaganu. **11** Ũtheri nĩwarĩire arĩa athingu na arĩa arũngĩrĩru ngoro makaiyũrwo nĩ gĩkeno. **12** Kenerai Jehova, inyuĩ arĩa athingu, mũkĩgooce rĩĩtwa rĩake rĩamũre.

98 Inĩrai Jehova rwĩmbo rwerũ, nĩgũkorwo nĩekĩte maũndũ ma kũgegania; guoko gwake kwa ũrĩo na gĩcoka gĩake gĩtheru nĩcio imũhonokanĩirie. **2** Jehova nĩamenyithanĩtie ũhonokio wake na akaguũria ũthingu wake kũrĩ andũ a ndũrĩrĩ. **3** Nĩarirkanĩte wendo wake na wĩhokeku wake ũrĩa erĩire nyũmba ya Isiraeli; ituri ciothe cia thĩ nĩcionete ũhonokanio wa Ngai witũ. **4** Anĩrĩrai mũkenete mũrĩ mbere ya Jehova, inyuĩ andũ othe a thĩ, tumũkai mũkenũrũrũke na nyĩmbo mũkĩinaga; **5** inĩrai Jehova na kĩnanda kĩa mũgeeto, mũmũinĩre na kĩnanda kĩa mũgeeto o na mũgambo ũrĩa mwega mũno, **6** inai na tũrumbeta, na mũgambo wa coro: anĩrĩrai na gĩkeno mũrĩ mbere ya Jehova, o ũcio Mũthamaki. **7** Iria rĩrĩa inene nĩrĩrurume, na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩinĩ warĩo, mabũrũri mothe, na arĩa othe matũũraga kuo. **8** Njũũĩ nacio nĩikĩhũũre hĩ, o nacio irĩma nĩciine hamwe nĩ gũkena; **9** nĩciine irĩ mbere ya Jehova, nĩgũkorwo nĩarooka nĩguo athamakĩre thĩ. Agatuĩra mabũrũri ciira na ũthingu, nakĩo kĩrĩndĩ agĩtuithanagie na werekereru.

99 Jehova nĩarathamaka, ndũrĩrĩ nĩcikĩinaine; aikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene arĩ gatagatĩ ka makerubi, thĩ nĩĩthingithe. **2** Jehova nĩ mũnene Zayuni; nĩatũũgĩrĩte igũrũ rĩa ndũrĩrĩ ciothe. **3** Andũ nĩmakĩgooce rĩĩtwa rĩaku inene na rĩa gwĩtigĩrwo: we nĩwe mũtheru. **4** Mũthamaki nĩ arĩ hinya, na nĩendete kĩhooto: nĩũrũmĩtie ũtuithania wa ciira ũrĩa mwerekereru; nĩwĩkĩte maũndũ ma kĩhooto na ma ũthingu thĩinĩ wa Jakubu. **5** Tũũgĩriai Jehova Ngai witũ, na mũmũinamĩrĩre, mũmũhooe mũrĩ gĩturwa-inĩ kĩa makinya make; we nĩwe mũtheru. **6** Musa na Harũni maarĩ amwe a athĩnjĩri-Ngai ake, nake Samũeli aarĩ ũmwe wa arĩa maakayagĩra rĩĩtwa rĩake; maakayagĩra Jehova nake akametĩka. **7** Aamaragĩria arĩ thĩinĩ wa gĩtugĩ kĩa itu; makĩrũmia mawatho make na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo kĩrĩa aamaheete. **8** Wee Jehova Ngai witũ-rĩ, nĩwametĩkaga; harĩ Isiraeli warĩ Mũrungu mũrekanĩri, o na gũtuĩka nĩwamaherithagia nĩ ũndũ wa ciĩko ciao njũru. **9** Tũũgĩriai Jehova Ngai witũ, na mũmũhooyage mũrĩ kĩrĩma-inĩ gĩake kĩamũre, nĩgũkorwo Jehova Ngai witũ nĩ mũtheru.

100 Anĩrĩrai mũkenete mũrĩ mbere ya Jehova, inyuĩ andũ othe a thĩ. **2** Thathaiyai Jehova mũcanjamũkĩte; ũkai mbere yake mũkĩinaga mũkenete. **3** Menyai atĩ Jehova nĩwe Ngai. Nĩwe watũũmbire, na ithuĩ tũrĩ ake, tũrĩ andũ ake, ng'ondu cia ũrĩithio wake. **4** Tonyerai ihingo ciake mũrĩ na ngaatho, mũtoonye nja ciake mũkĩmũgoocaga; mũcookeriei ngaatho na mũgooce rĩĩtwa rĩake. **5** Nĩgũkorwo Jehova nĩ mwega, wendo wake ũtũũraga nginya tene na tene; wĩhokeku wake nĩ wa nginya njiarwa na njiarwa.

101 Thaburi ya Daudi Niĩ ndĩinaga ũhoro wa wendo na wa kĩhooto gĩaku; Wee Jehova nĩwe ndĩrĩgoocaga na rwĩmbo. **2** Nĩngwĩmenyerera ndũũre mũtũũrĩre ũtarĩ ũcuuke: nĩ rĩ ũgaagĩũka kũrĩ niĩ? Nĩndĩrĩikaraga mũciĩ gwakwa ndĩ na ngoro ĩtarĩ ũcuuke. **3** Gũtirĩ ũndũ mũũru ndĩrĩigaga mbere ya maitho makwa. Nĩthũire ciĩko cia andũ arĩa matarĩ wĩtĩkio; ndingĩĩtĩkĩra menyiitĩrĩre harĩ niĩ. **4** Ndĩrĩikaraga haraihu na andũ arĩa marĩ ngoro nemi; ũũru-rĩ, ndirĩ hĩndĩ ngaanyiitanĩra naguo. **5** Mũndũ o wothe ũngĩcambia mũndũ wa itũũra rĩake na hitho, ũcio nĩngamũniina; mũndũ o wothe ũrĩ maitho ma rũng'athio na ngoro ya mwĩtĩĩo, ũcio ndikamũkirĩrĩria. **6** Maitho makwa-rĩ, marĩroraga andũ arĩa ehokeku bũrũri-inĩ, nĩguo maikaranagie na niĩ; mũndũ ũrĩa mĩthiĩre yake ĩtarĩ ũcuuke-rĩ, ũcio nĩarĩndungatagĩra. **7** Gũtirĩ mũndũ wĩkaga maũndũ ma mawara ũgaikara nyũmba-inĩ yakwa; gũtirĩ mũndũ waragia maheeni ũkaarũgama mbere yakwa. **8** O rũciinĩ nĩndĩrĩkiragia arĩa othe aaganu bũrũri-inĩ; nĩngeheria andũ arĩa othe mekaga ũũru mathire itũũra-inĩ rĩrĩa inene rĩa Jehova.

102 Wee Jehova, igua ihooya rĩakwa; reke gũkaya gwakwa ngĩhooya ũteithio gũgũkinyĩre. **2** Tiga kũũhitha ũthiũ waku rĩrĩa ndĩ mĩnyamaro-inĩ. Inamĩrĩria gũtũ gwaku ũnjigue; ndagũkaĩra, njĩtĩka o narua. **3** Nĩgũkorwo matukũ makwa marathira o ta ũrĩa ndogo ĩthiraga; namo mahĩndĩ makwa maraakana o ta gĩcinga. **4** Ngoro yakwa ĩringĩkĩte na ĩkahooha o ta nyeki; ndiganĩirwo o na nĩ kũrĩa irio. **5** Tondũ wa ũrĩa ndĩracaaya nyanĩrĩire, hĩnjĩte ngatigara o gĩkonde na mahĩndĩ. **6** Haana ta ndundu ya werũ-inĩ, ngahaana ta ndundu ĩrĩa ĩikaraga kũrĩa kwanangĩku. **7** Ndaaraga itarĩ toro; haanĩte ta nyoni ĩrĩ o iiki nyũmba igũrũ. **8** Mũthenya wothe thũ ciakwa itindaga igĩĩthirĩkia; acio maanyũrũragia mahũthagĩra rĩĩtwa rĩakwa taarĩ kĩrumi. **9** Nĩgũkorwo ndĩĩaga mũhu taarĩ irio ciakwa, na kĩrĩa nyuuaga ngagĩtukania na maithori, **10** tondũ wa mang'ũrĩ maku manene, ũnjoete na igũrũ ũkanjikia mwena-inĩ. **11** Matukũ makwa mahaana o ta kĩĩruru kĩa hwaĩ-inĩ; hoohaga ta nyeki. **12** No rĩrĩ, Wee Jehova ũgũtũũra ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene nginya tene na tene; ngumo yaku ĩgũtũũra njiarwa na njiarwa. **13** Wee nĩũkwarahũka ũiguĩre itũũra rĩa Zayuni tha, nĩgũkorwo ihinda rĩa kũrĩka wega nĩ ikinyu; ihinda rĩrĩa rĩathĩrĩre nĩ ikinyu. **14** Nĩgũkorwo mahiga makuo nĩmakenagĩrwo nĩ ndungata ciaku; o na rũkũngũ rwakuo nĩrũtũmaga iringwo nĩ tha. **15** Ndũrĩrĩ nĩigeetigĩra rĩĩtwa rĩa Jehova, athamaki othe a thĩ mekĩrĩre riiri waku. **16** Nĩgũkorwo Jehova nĩagaaka itũũra rĩa Zayuni rĩngĩ, na eyumĩrie arĩ na riiri wake. **17**

Nĩakaigua mahooya ma andũ arĩa aagi; ndakanyarara mahooya mao. **18** Ũhoro ũyũ nĩwandĩkwo nĩ ũndũ wa rũciaro rũrĩa rũgooka, nĩguo andũ arĩa mataciarĩtwo makaagooca Jehova: **19** "Jehova nĩacũthĩrĩirie thĩ arĩ harĩa hake haamũre kũu igũrũ; arĩ kũu igũrũ Jehova nĩkũrora aarorire thĩ, **20** nĩguo aigue gũcaaya kwa arĩa moheetwo, na ohorithie arĩa maatuĩrĩirwo gũkua." **21** Nĩ ũndũ ũcio rĩĩtwa rĩa Jehova nĩrĩkoimbũrwo kũu Zayuni, na nĩakagoocwo kũu Jerusalemu **22** rĩrĩa andũ a ndũrĩrĩ na mothamaki makoongana, mathathaiye Jehova. **23** Hĩndĩ ya mũtũũrĩre wakwa nĩanyiihirie hinya wakwa; nĩakuhĩhirie matukũ makwa. **24** Nĩ ũndũ ũcio ngĩkiuga atĩrĩ: "Wee Ngai wakwa, ndũkanjũrage o rĩrĩa ndaiganĩria matukũ makwa; wee-rĩ, mĩaka yaku ĩthiiaga o na mbere nginya njiarwa na njiarwa. **25** O kĩambĩrĩria-inĩ, nĩwaarire mĩthingi ya thĩ, o narĩo igũrũ nĩ wĩra wa moko maku. **26** Icio nĩgũthira igaathira, no wee nĩgũtũũra ũgaatũũra; igaakũra o ta nguo, ithire. Ũgaacigarũrĩra ta nguo, icooke iteeo. **27** No Wee ndũgarũrũkaga, nayo mĩaka yaku ndĩrĩ mũthia. **28** Ciana cia ndungata ciaku igaatũũra na thayũ mbere yaku; nacio njiaro ciacio cigaikara irũmĩte irĩ mbere yaku."

103 Thaburi ya Daudi Gooca Jehova, wee ngoro yakwa; kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩĩinĩ wakwa, gooca rĩĩtwa rĩake itheru. **2** Gooca Jehova, wee ngoro yakwa, na ndũkariganĩrwo nĩ maũndũ mothe marĩa aanagwĩka: **3** o ũrĩa ũkũrekagĩra mehia maku mothe, na agakũhonia mĩrimũ yaku yothe, **4** ũrĩa ũkũũraga muoyo waku kuuma irima rĩa gĩkuũ, na agakũhumba wendo na tha taarĩ thũmbĩ ya ũnene, **5** o we ũkũhũũnagia na maũndũ mega nĩgeetha waanake waku werũhagio o ta wa nderi. **6** Jehova ekaga maũndũ ma ũthingu, na akarũgamĩrĩra kĩhooto kũrĩ arĩa othe ahinyĩrĩrie. **7** Nĩamenyithirie Musa njĩra ciake, nacio ciĩko ciake agĩcimenyithia andũ a Isiraeli: **8** Jehova nĩ mũigua tha na nĩ mũtugi, ndahiũhaga kũrakara, na nĩaiyũirwo nĩ wendo mũingĩ. **9** We ndaciirithanagia hĩndĩ ciothe, o na kana agatũũra arakarĩte nginya tene; **10** Ndatũherithagia ta ũrĩa mehia maitũ magĩrĩirwo, o na kana agatũrĩhia kũringana na waganu witũ ũrĩa ũigana. **11** O ta ũrĩa igũrũ rĩraihanĩrĩirie na thĩ, ũguo no taguo wendo wake ũrĩ mũnene kũrĩ arĩa mamwĩtigĩrĩte; **12** o ta ũrĩa irathĩro kũraihanĩrĩirie na ithũĩro-rĩ, ũguo no taguo atwehereirie mehia maitũ magatũraihĩrĩria. **13** O ta ũrĩa mũthuuri aiguagĩra ciana ciake tha, ũguo no taguo Jehova aiguagĩra tha arĩa mamwĩtigĩrĩte; **14** nĩgũkorwo we nĩoĩ ũrĩa tuombirwo, nĩaririkanaga atĩ ithuĩ tũrĩ o rũkũngũ. **15** Ha ũhoro wa mũndũ-rĩ, matukũ make mahaana o ta nyeki, we acanũkaga o ta ihũa rĩa gĩthaka; **16** rĩhurutagwo nĩ rũhuho rĩkehera, na harĩa rĩraarĩ rĩtingĩcooka kuonwo rĩngĩ. **17** No rĩrĩ, kuuma tene nginya tene wendo wa Jehova ũtũũraga harĩ arĩa mamwĩtigĩrĩte, naguo ũthingu wake ũgakinyĩra ciana cia ciana ciao, **18** o acio mamenyagĩrĩra kĩrĩkanĩro gĩake, na makaririkanaga gwathĩkĩra watho wake. **19** Jehova nĩahaandĩte gĩtĩ gĩake kĩa ũnene kũu igũrũ, na ũthamaki wake wathaga maũndũ mothe. **20** Goocai Jehova, inyuĩ araika ake, inyuĩ njamba irĩ hinya, inyuĩ mwĩkaga ũrĩa oigĩte, o inyuĩ mwathĩkagĩra kiugo gĩake. **21** Goocai Jehova, inyuĩ mbũtũ ciake ciothe cia igũrũ, o inyuĩ ndungata ciake iria ciĩkaga ũrĩa endaga. **22** Goocai Jehova, inyuĩ mawĩra make mothe mũrĩ kũrĩa guothe athamakaga. Wee ngoro yakwa, gooca Jehova.

104 Gooca Jehova, wee ngoro yakwa. Wee Jehova Ngai wakwa, Wee ũrĩ mũnene mũno; wĩhumbĩte riiri na ũkaru. **2** Ehumbĩte ũtheri taarĩ nguo; we atambũrũkagia igũrũ taarĩ hema, **3** na akaara mĩgamba ya tũnyũmba twake twa ngoroba igũrũ rĩa maaĩ. We atũmaga matu matuĩke ngaari yake ya ita, na agakuuo nĩ mathagu ma rũhuho. **4** Nĩwe ũtũmaga rũhuho rũtuĩke arekio ake, nacio nĩnĩmbĩ cia mwaki agacitua ndungata ciake. **5** We aahaandire thĩ igũrũ rĩa mĩthingi yayo; ndĩrĩ hĩndĩ ĩngĩenyenyeka. **6** Wamĩhumbĩrire na iria rĩrĩa inene taarĩ nguo; maaĩ maikarire makunĩkĩire irĩma. **7** No rĩrĩ, wakũũmire maaĩ makĩũra, nacio ngwa ciaku ciagamba magĩĩthara; **8** magĩtherera igũrũ wa irĩma, magĩikũrũka cianda-inĩ, magĩtherera na kũrĩa watuĩte mathiĩ. **9** Wee nĩwe wekĩrire mũhaka ũrĩa matangĩkĩra; gũtirĩ hĩndĩ magaacooka kũhumbĩra thĩ. **10** We atũmaga ithima ciitĩrĩre maaĩ mĩkuru-inĩ; mathereraga gatagatĩ-inĩ ka irĩma. **11** Nĩcio iheaga nyamũ ciothe cia gĩthaka maaĩ ma kũnyua; nĩkuo njagĩ cia werũ-inĩ inyootoragĩrwo. **12** Nyoni cia rĩera-inĩ ciakaga itara hakuhĩ na maaĩ macio; ciinaga irĩ hongeinĩ cia mĩtĩ. **13** We aitagĩrĩria irĩma maaĩ moimĩte nyũmba-inĩ ciake iria irĩ igũrũ; thĩ nĩĩiganagwo nĩ maciaro ma wĩra wake. **14** We atũmaga nyeki ĩkũre nĩ ũndũ wa kũrĩĩo nĩ mahiũ, na agakũria mĩmera ĩrĩa andũ mahaandaga, tĩĩri-inĩ gũgakiumaga irio: **15** ndibei ĩrĩa ĩkenagia ngoro ya mũndũ na maguta ma gũtũma ũthiũ wake ũkenge, o na irio iria ciĩkagĩra ngoro yake hinya. **16** Mĩtĩ ya Jehova nĩyuragĩrio mbura wega, mĩtarakwa ĩyo ya Lebanoni o ĩrĩa aahaandire. **17** Kũu nĩkuo nyoni ciakaga itara ciacio; nayo njũũ, nyũmba yayo ĩrĩ kũu mĩkarakaba-inĩ. **18** Irĩma-inĩ iria ndaaya nĩkuo mbũri cia gĩthaka ciikaraga; mĩatũka-inĩ ya mahiga nĩkuo ikami ciĩhithaga. **19** Mweri nĩguo ũmenyithanagia hĩndĩ ya imera, narĩo riũa nĩrĩmenyaga hĩndĩ yarĩo ya gũthũa. **20** Wee nĩwe ũtũmaga kũgĩe nduma, gũgatuĩka ũtukũ, nacio nyamũ ciothe cia gĩthaka ikoimĩra icemeete. **21** Mĩrũũthi ĩrĩa mĩĩthĩ ĩraramaga ĩkĩhĩta, na ĩgacaria irio ciayo kuuma harĩ Mũrungu. **22** Riũa rĩrathaga, nayo ĩgeethiĩra; ĩthiiaga ĩgakoma imamo-inĩ ciayo. **23** Hĩndĩ ĩyo mũndũ agathiĩ kũruta wĩra wake, agakĩruta wĩra o nginya hwaĩ-inĩ. **24** Wee Jehova, kaĩ mawĩra maku nĩ maingĩ-ĩ! Mothe ũmarutĩte na ũũgĩ; nayo thĩ ĩiyũrĩte ciũmbe ciaku. **25** Rĩĩrĩa nĩrĩo iria rĩrĩa inene na rĩariĩ, rĩiyũrĩte ciũmbe irĩ muoyo itangĩtarĩka, iria nene na iria nini. **26** Marikabu nĩkuo igeragĩra igĩthiĩ na igĩcooka, o na nyamũ ĩrĩa ĩĩtagwo Leviathani, ĩrĩa wombire nĩguo ĩtũũhagĩre kuo. **27** Icio ciothe nĩwe icũthagĩrĩria nĩguo ũcihe irio ciacio hĩndĩ ĩrĩa yagĩrĩire. **28** Na rĩrĩa wacihe irio, cioyaga ikarĩa; rĩrĩa watambũrũkia guoko gwaku, ũcihũũnagia na indo njega. **29** Rĩrĩa wahitha ũthiũ waku, inyiitagwo nĩ guoya; rĩrĩa weheria mĩhũmũ yacio, ikuuaga igaacooka rũkũngũ-inĩ. **30** Rĩrĩa watũma Roho waku, ikagĩa kuo, nawe ũkerũhia maũndũ mothe gũkũ

thĩ. **31** Riiri wa Jehova ũrotũũra nginya tene; Jehova arokenagĩra mawĩra make: **32** o we ũcio ũroraga thĩ, nayo ĩkainaina, o we ũhutagia irĩma, nacio ikoima ndogo. **33** Ngũtũũra nyinagĩra Jehova matukũ mothe ma muoyo wakwa; ndĩrĩinaga ngĩgoocaga Ngai wakwa hĩndĩ ĩrĩa yothe ngũtũũra muoyo. **34** Jehova arokenio nĩ mecũũrania makwa, rĩrĩa ndĩrĩkenaga nĩ ũndũ wake. **35** No rĩrĩ, ehia maroniinwo kuuma thĩ, na andũ arĩa aaganu mathire biũ. Wee ngoro yakwa, gooca Jehova. Goocai Jehova.

105 Cookeria Jehova ngaatho, kaĩrai rĩĩtwa rĩake; menyithiai ndũrĩrĩ maũndũ marĩa ekĩte. **2** Mũinĩrei, mũmũinĩre mũkĩmũgoocaga; heanai ũhoro wa ciĩko ciake ciothe cia magegania. **3** Mwĩrahei nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩake itheru; ngoro cia arĩa marongoragia Jehova nĩikene. **4** Cũthĩrĩriai Jehova na hinya wake; mathaai ũthiũ wake hĩndĩ ciothe. **5** Ririkanai magegania marĩa ekĩte, na ciama ciake, na matuĩro ma ciira marĩa atuĩte, **6** inyuĩ njiaro cia Iburahĩmu ndungata yake, o inyuĩ ciana cia Jakubu, inyuĩ ake athuure. **7** Jehova nĩwe Ngai witũ; matuĩro make ma ciira marĩ thĩ yothe. **8** Nĩaririkanaga kĩrĩkanĩro gĩake nginya tene, nĩkĩo kiugo kĩrĩa aathanire, nĩ ũndũ wa njiarwa ngiri, **9** kĩrĩkanĩro kĩrĩa aarĩkanĩire na Iburahĩmu, na noguo mwĩhĩtwa ũrĩa eehĩtire harĩ Isaaka. **10** Nĩagĩĩkĩrire hinya harĩ Jakubu kĩrĩ kĩrĩra gĩake kĩa watho wa kũrũmagĩrĩrwo, agĩgĩĩkĩra hinya harĩ Isiraeli kĩrĩ kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra tene na tene: **11** "Wee nĩwe ngaahe bũrũri wa Kaanani ũtuĩke igai rĩrĩa ũkaagaya." **12** Hĩndĩ ĩrĩa maarĩ o anini magĩtarwo, o anini biũ, na marĩ ageni kuo-rĩ, **13** morũũraga kuuma rũrĩrĩ rũmwe nginya rũrĩa rũngĩ, na kuuma ũthamaki-inĩ ũmwe nginya ũrĩa ũngĩ. **14** Ndarĩ mũndũ o na ũmwe eetĩkĩrirle amanyariire; nĩ ũndũ wao akĩrũithia athamaki, akĩmeera atĩrĩ: **15** "Mũtikanahutie andũ arĩa akwa aitĩrĩrie maguta; mũtikaneke anabii akwa ũũru." **16** Agĩtũma bũrũri ũcio ũgĩe ng'aragu, na akĩniina mĩthiithũ yao yothe ya irio; **17** agĩtũma mũndũ athiĩ mbere yao: nĩwe Jusufu, ũrĩa wendirio arĩ ngombo. **18** Nĩmamũtiihirie magũrũ na bĩngũ, na makĩmuoha ngingo na igera, **19** nginya ũrĩa oigĩte ũgĩkinyanĩra, nginya kiugo kĩa Jehova gĩkĩonania atĩ aarĩ mũndũ wa ma. **20** Mũthamaki agĩtũmana na akĩmuohorithia, mwathi ũcio wa ndũrĩrĩ akĩmũrekereria. **21** Akĩmũtua mwathi wa indo cia nyũmba yake, na mũrori wa indo iria ciothe aarĩ nacio, **22** nĩguo ataarage anene ake o ũrĩa angĩonire kwagĩrĩire, na arutage athuuri ake ũũgĩ. **23** Hĩndĩ ĩyo Isiraeli agĩthiĩ Misiri; Jakubu agĩtũũra arĩ mũgeni bũrũri-inĩ ũcio wa Hamu. **24** Jehova agĩtũma andũ ake maciarane mũno; agĩtũma maingĩhe mũno gũkĩra thũ ciao, **25** iria aagarũrire ngoro ciao agĩtũma ithũũre andũ ake, agĩtũma ithugundĩre ndungata ciake ũũru. **26** Aatũmire Musa ndungata yake, na Harũni, ũrĩa aathurĩte. **27** Nao makĩringa ciama ciake gatagatĩ-inĩ kao, magĩĩka magegania make bũrũri-inĩ wa Hamu. **28** Agĩtũma kũgĩe nduma naguo bũrũri ũcio ũgĩtumana, tondũ-rĩ, githĩ ti ciugo ciake maaremeire? **29** Akĩgarũra maaĩ mao magĩtuĩka thakame, agĩtũma thamaki ciao ikue. **30** Bũrũri wao ũkĩiyũra ciũra, iria ciatoonyire nginya tũnyũmba twa toro twa anene ao. **31** Aaririe, gũgĩũka mĩrumbĩ ya ngi, na rwagĩ rũkĩiyũra bũrũri wao wothe. **32** Akĩgarũra mbura yao ĩgĩtuĩka ya mbembe, na heni ikĩhenũka bũrũri-inĩ wao wothe; **33** akĩrũnda mĩthabibũ yao, na mĩkũyũ, na akiunanga mĩtĩ ya bũrũri wao. **34** Aaririe, nacio ngigĩ igĩũka, na ndaahi itangĩtarĩka; **35** ikĩrĩa kĩndũ gĩothe kĩarĩ kĩĩruru bũrũri-inĩ wao, na ikĩrĩa maciaro ma tĩĩri wao. **36** Ningĩ akĩũraga marigithathi mothe ma bũrũri wao, maciaro ma mbere ma ũciari wao wothe. **37** Nĩaarutire Isiraeli makiuma kuo, makuuĩte betha na thahabu, na gatagatĩ ka mĩhĩrĩga yao hatiarĩ mũndũ o na ũmwe warĩ mũhinyaru. **38** Andũ a Misiri nĩmakenire moima kuo, tondũ nĩmanyiitĩtwo nĩ guoya wa andũ acio a Isiraeli. **39** Nĩatambũrũkirie itu rĩmahumbagĩre, o na mwaki wa kũmamũrĩkagĩra ũtukũ. **40** Metirie irio, nake akĩmarehere tũmakia-arũme, na akĩmahũũnia na irio cia igũrũ. **41** Aatũranirie rwaro rwa ihiga, namo maaĩ magĩtothoka; magĩgĩtherera ta rũũĩ kũu werũ-inĩ. **42** Nĩgũkorwo nĩarirkanire kĩĩranĩro gĩake gĩtheru kĩrĩa aarĩkanĩire na ndungata yake Iburahĩmu. **43** Nĩaarutire andũ ake makiuma kũu makenete, akĩruta acio ake athuure makĩanagĩrĩra nĩ gũkena; **44** akĩmahe mabũrũri ma ndũrĩrĩ, nao magĩtuĩka a kũgaya kĩrĩa andũ angĩ maanogeire, **45** nĩguo marũmagie mataaro make, na maathĩkagĩre mawatho make. Goocai Jehova.

106 Goocai Jehova. Cookeriai Jehova ngaatho, nĩgũkorwo nĩ mwega; wendo wake ũtũũraga nginya tene. **2** Nũũ ũngiuga ciĩko cia hinya cia Jehova, kana aanĩrĩre kũna ũgooci wake wothe? **3** Kũrathimworĩ, nĩ arĩa marũmagia kĩhooto, arĩa meekaga ũrĩa kwagĩrĩire hĩndĩ ciothe. **4** Ndirikanaga, Wee Jehova, hĩndĩ ĩrĩa ũgwĩka andũ aku wega, ũndeithagie rĩrĩa ũkũmahonokia, **5** nĩguo ngenagĩre ũgaacĩru wa andũ aku athuure, nĩguo ngwatanagĩre gĩkeno-inĩ kĩa rũrĩrĩ rwaku, na nyiitanagĩre na igai rĩaku tũgĩkũgooca. **6** Ithuĩ nĩtwĩhĩtie, o ta ũrĩa maithe maitũ meehirie; nĩtwĩkĩte ũũru na tũkaagana. **7** Rĩrĩa maithe maitũ maarĩ Misiri, matiarũmbũirie ciama ciaku; matiigana kũrirkana ũtugi waku mũingĩ, na makĩrema marĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria, o Iria rĩu Itune. **8** No nĩamahonokirie nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩake, nĩguo atũme hinya wake mũnene ũmenyeke. **9** Nĩakũũmire Iria Itune, narĩo rĩkĩhũa; akĩmagereria kũu kũriku taarĩ werũ-inĩ. **10** Nĩamahonokirie guoko-inĩ kwa andũ arĩa maamathũire; akĩmakũũra kuuma guoko-inĩ gwa thũ. **11** Maaĩ macio nĩmahubanĩirie amuku ao; gũtirĩ o na ũmwe wao watigarire. **12** Hĩndĩ ĩyo magĩĩtĩkia ciĩranĩro ciake, na makĩmũinĩra, makĩmũgooca. **13** No makĩriganĩrwo o narua nĩ ũrĩa ekĩte, na matiigana gweterera ũtaaro wake. **14** Marĩ kũu werũ-inĩ makĩnyiitwo nĩ thuti; makĩgeria Mũrungu marĩ kũu gũtagĩĩaga kĩndũ. **15** Nĩ ũndũ ũcio akĩmahe kĩrĩa maamwĩtirie, no akĩmatũmĩra mũrimũ wa kũmanyariira. **16** Ningĩ nĩmaiguĩrĩire Musa ũiru marĩ kũu kambĩ-inĩ, o na makĩiguĩra Harũni ũiru, o ũcio wamũrĩirwo Jehova. **17** Thĩ ĩgĩatũka na ĩkĩmeria Dathani; ningĩ ĩgĩthika thiritũ ya Abiramu. **18** Mwaki ũgĩakana gatagatĩ-inĩ ka arũmĩrĩri ao; rũrĩrĩmbĩ rũgĩcina andũ acio aaganu. **19** Nĩmathondekire gacaũ marĩ kũu Horebu, makĩhooya mũhianano ũtweketio kuuma kũrĩ

kĩgera. **20** Maakũũranirie Riiri wa Ngai na mũhianano wa ndegwa ĩrĩa ĩrĩĩaga nyeki. **21** Makĩriganĩrwo nĩ Mũrungu ũrĩa wamahonokirie, ũrĩa wekĩte maũndũ manene kũu bũrũri wa Misiri, **22** akĩringa ciama bũrũri wa Hamu, na agĩĩka mawĩko ma gwĩtigĩrwo Iria-inĩ Itune. **23** Nĩ ũndũ ũcio akiuga nĩekũmaniina, tiga nĩ Musa, ũrĩa we aathurĩte, warũgamire mbere yake, akĩmũthaitha ndakamaniine na mang'ũrĩ make. **24** Ningĩ makĩnyarara bũrũri ũcio mwega, makĩaga gwĩtĩkia kĩĩranĩro gĩake. **25** Makĩnuguna marĩ hema-inĩ ciao, na makĩaga gwathĩkĩra Jehova. **26** Nĩ ũndũ ũcio akĩoya guoko na igũrũ, akĩĩhĩta atĩ nĩakamang'aũranĩria kũu werũ-inĩ, **27** ang'aũranĩrie njiaro ciao kũu gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ, aciharaganĩrie kũu mabũrũri-inĩ guothe. **28** Nĩmeyohanirie na Baali ya Peoru, na makĩrĩa magongona maarutĩirwo ngai itarĩ muoyo; **29** magĩtũma Jehova arakare nĩ ũndũ wa ciĩko ciao cia waganu, naguo mũthiro ũgĩtuthũka gatagatĩ-inĩ kao. **30** No Finehasi akĩrũgama na igũrũ, akĩherithia arĩa maarĩ na mahĩtia, naguo mũthiro ũgĩthira. **31** Ũhoro ũcio ũgĩtũma atuuo nĩ mũthingu kũrĩ njiarwa na njiarwa nginya tene. **32** Nao makĩrakaria Jehova hau maaĩ-inĩ ma Meriba, nake Musa agĩkinyĩrĩrwo nĩ thĩĩna nĩ ũndũ wao; **33** nĩgũkorwo nĩmaremeire Roho wa Ngai, nake Musa akĩaria ciugo itaagĩrĩire. **34** Matiigana kũniina ndũrĩrĩ icio ta ũrĩa Jehova aamaathĩte, **35** no nĩgũtukana maatukanire na ndũrĩrĩ, na makĩrũmĩrĩra mĩtugo yao. **36** Makĩhooya mĩhianano yao, ĩrĩa yatuĩkire mũtego kũrĩ o. **37** Makĩrutĩra ndaimono aanake na airĩtu ao marĩ magongona. **38** Magĩita thakame ĩteehĩtie, thakame ya aanake na airĩtu ao, arĩa maarutire marĩ magongona kũrĩ mĩhianano ya Kaanani, naguo bũrũri ũgĩthaahio nĩ thakame yao. **39** Nĩmethaahirie o ene nĩ gwĩka ũguo meekire; na ũndũ wa ciĩko ciao makĩhũũra ũmaraya. **40** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩrakarĩra andũ ake, na agĩthũũra igai rĩake mũno. **41** Akĩmaneana kũrĩ ndũrĩrĩ, nĩguo maathagwo nĩ thũ ciao. **42** Thũ ciao ikĩmahinyĩrĩria, na ikĩmaiga rungu rwa wathani wao. **43** Nake akĩmateithũra mahinda maingĩ, no-o makĩrema, makĩrikĩra mehia-inĩ mao. **44** Nowe akĩona mĩnyamaro yao rĩrĩa aaiguire magĩkaya; **45** nĩ ũndũ wao akĩririkana kĩrĩkanĩro gĩake, na nĩ ũndũ wa wendo wake mũnene akĩringwo nĩ tha. **46** Agĩtũma maiguĩrwo tha nĩ arĩa othe maamatahĩte. **47** Tũhonokie, Wee Jehova Ngai witũ, na ũtũcookanĩrĩrie ũtũrute kũrĩ ndũrĩrĩ, nĩguo tũcookagĩrie rĩĩtwa rĩaku itheru ngaatho, na twĩrahagĩre ũgooci waku. **48** Jehova arogoocwo, o we Ngai wa Isiraeli, kuuma tene wa tene, nginya o tene na tene. Nao andũ othe nĩmakiuge, "Ameni!" Goocai Jehova.

107 Cookeriai Jehova ngaatho, nĩgũkorwo nĩ mwega; wendo wake ũtũũraga tene na tene. **2** Andũ arĩa makũũrĩtwo nĩ Jehova nĩmakiuge ũguo: o acio akũũrĩte kuuma guoko-inĩ gwa thũ, **3** o acio aacookanĩrĩirie amarutĩte mabũrũri-inĩ, kuuma mwena wa irathĩro na wa ithũĩro, na kuuma mwena wa gathigathini na wa gũthini. **4** Amwe morũũrire werũ-inĩ ũtarĩ kĩndũ, maagĩte njĩra ya kũmakinyia itũũra inene kũrĩa mangĩatũũrire. **5** Maarĩ ahũtu na makanyoota, na makaaga mwĩhoko thĩinĩ wao. **6** Nao magĩkaĩra Jehova marĩ mĩnyamaro-inĩ, nake akĩmahonokia kuuma thĩĩna-inĩ. **7** Aamagereirie njĩra nũngarũ, nginya magĩkinya itũũra inene kũrĩa mangĩonire gwa gũtũũra. **8** Nĩmagĩcookerie Jehova ngaatho nĩ ũndũ wa wendo wake ũrĩa ũtathiraga, na mawĩko make ma magegania marĩa eekĩire andũ, **9** nĩgũkorwo nĩwe ũnyootoraga andũ arĩa anyootu, na akahũũnia arĩa ahũtu na maũndũ mega. **10** Amwe maaikarĩte nduma-inĩ o na nduma-inĩ nene mũno, makĩnyamarĩka marĩ ohe na mĩnyororo ya kĩgera, **11** nĩgũkorwo nĩmaremeire ciugo cia Mũrungu, o na makĩagĩra kĩrĩra kĩa Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno bata. **12** Nĩ ũndũ ũcio akĩmarutithia wĩra wa hinya; nao makĩhĩngwo na gũkĩaga wa kũmateithia. **13** Hĩndĩ ĩyo magĩkaĩra Jehova marĩ thĩĩna-inĩ, nake akĩmahonokia kuuma mĩnyamaro-inĩ. **14** Nake aamarutire nduma-inĩ, akĩmaruta kũu nduma-inĩ nene mũno, na agĩtuanga mĩnyororo ĩrĩa moohetwo nayo. **15** Nĩmagĩcookerie Jehova ngaatho nĩ ũndũ wa wendo wake ũrĩa ũtathiraga, na mawĩko make ma magegania marĩa eekĩire andũ, **16** nĩgũkorwo nĩoinangaga ihingo cia gĩcango na akoinanga mĩgĩĩko ya kĩgera. **17** Amwe maatuĩkire andũ akĩĩgu nĩ ũndũ wa mĩthiĩre yao ya ũremi, o na nĩ ũndũ wa waganu wao magĩtuĩka a gũthĩĩnĩka. **18** Magĩtuĩka a kũira ngoro mona irio o ciothe, nao magĩkuhĩrĩria ihingo cia gĩkuũ. **19** Hĩndĩ ĩyo magĩkaĩra Jehova marĩ mĩnyamaro-inĩ, nake akĩmaruta thĩĩna-inĩ. **20** Aatũmire kiugo gĩake akĩmahonia; aamateithũrire kuuma mbĩrĩra-inĩ. **21** Nĩmagĩcookerie Jehova ngaatho nĩ ũndũ wa wendo wake ũrĩa ũtathiraga, na mawĩko make ma magegania marĩa eekĩire andũ. **22** Nĩmakĩrute igongona rĩa gũcookia ngaatho, na mamenyithanie mawĩko make makĩinaga nyĩmbo cia gĩkeno. **23** Angĩ maagereire iria-inĩ marĩ marikabu-inĩ; maathiiaga wonjoria kũu maria-inĩ manene. **24** Nĩmoonire mawĩko ma Jehova, makĩona ciĩko ciake cia magegania kũu kũriku. **25** Nĩgũkorwo aaririe, akĩarahũra kĩhuhũkanio kĩrĩa gĩatũmire iria rĩgĩe na makũmbĩ. **26** Marikabu igĩikanio na igũrũ, na igĩcooka igĩikanio na kũu thĩ kũrĩa kũriku; andũ acio magĩkua ngoro nĩ ũndũ marĩ ũgwati-inĩ mũnene. **27** Makĩagaga na magĩtũgũũga ta andũ arĩĩu; ũũgĩ wao wothe nĩwakinyĩte mũthia. **28** Hĩndĩ ĩyo magĩkaĩra Jehova marĩ thĩĩna-inĩ, nake akĩmahonokia kuuma mĩnyamaro-inĩ. **29** Nake akĩhooreria kĩhuhũkanio kĩu kĩnene; namo makũmbĩ ma iria rĩu magĩkirio ki. **30** Nao magĩkena nĩ iria rĩu kũhoorera, nake akĩmakinyia nginya gĩcukĩro-inĩ kĩa marikabu kĩrĩa meririĩrie gũkinya. **31** Nĩmagĩcookerie Jehova ngaatho nĩ ũndũ wa wendo wake ũrĩa ũtathiraga, na mawĩko make ma magegania marĩa eekĩire andũ. **32** Nĩmamũtũũgĩrie kĩũngano-inĩ kĩa andũ, na mamũgooce marĩ kĩama-inĩ kĩa athuuri. **33** Aagarũrire kũrĩa kwarĩ njũũĩ gũgĩtuĩka werũ, nakuo kũrĩa kwarĩ ithima ciathereraga gũgĩtuĩka kũndũ kũng'aru, **34** naguo bũrũri ũrĩa woimaga irio mũno akĩũtua werũ wa igata ũtaarĩ kĩndũ, tondũ wa waganu wa andũ arĩa maatũũraga kuo. **35** Aagarũrire kũrĩa kwarĩ werũ gũkĩgĩa tũria twa maaĩ, nakuo kũrĩa kwarĩ kũng'aru agĩtũma gũkunũke ithima; **36** nao andũ arĩa maarĩ ahũtu akĩmarehe kuo, nao magĩaka itũũra inene rĩa gũikara. **37** Maarĩmire mĩgũnda na makĩhaanda mĩthabibũ, ĩrĩa yaciarire magetha maingĩ;

38 aamarathimire nao makĩingĩha mũno, na ndaarekire mahiũ mao manyiihe. **39** Mũigana wao ũgĩcooka ũkĩnyiiha, na makĩagithio hinya, nĩ kũhinyĩrĩrio, na kũnyariirĩka, o na kĩeha; **40** we ũrĩa ũnyararithagia andũ arĩa marĩ igweta-rĩ, agĩtũma morũũre kũndũ gũtaarĩ njĩra. **41** No rĩrĩ, nĩarutire andũ arĩa abatari mathĩĩna-inĩ, na andũ a nyũmba ciao akĩmaingĩhia o ta mahiũ. **42** Andũ arĩa arũngĩrĩru monaga ũguo magakena, no arĩa othe aaganu nĩgũkirio makiragio. **43** Mũndũ o wothe mũũgĩ-rĩ, nĩarũmbũiye maũndũ macio, na ecũũranie ũhoro wa wendo mũnene wa Jehova.

108 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, ngoro yakwa nĩĩkindĩirie; nĩkũina ngũina, ngũgooce na rwĩmbo na muoyo wakwa wothe. **2** Arahũka, wee kĩnanda kĩa mũgeeto na gĩa kĩnũbi! Ngwarahũka ruoro rũgĩtema. **3** Wee Jehova nĩngũkũgooca, ngũgooce gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ; nĩngũkũinĩra ndĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ. **4** Nĩgũkorwo wendo waku nĩ mũnene, ũkaraiha gũkĩra igũrũ; wĩhokeku waku ũkinyaga o matu-inĩ. **5** Wee Ngai tũũgĩra, ũtũũgĩrio igũrũ rĩa igũrũ, riiri waku nĩũgĩe igũrũ rĩa thĩ yothe. **6** Tũhonokie na ũtũteithie na guoko gwaku kwa ũrĩo, nĩguo ũteithũre arĩa wendete. **7** Ngai nĩarĩtie arĩ handũ hake harĩa haamũre, akoiga atĩrĩ: "Nĩngatũranga Shekemu ndĩ na gĩkeno kĩingĩ, na thimĩre andũ akwa Gĩtuamba gĩa Sukothu. **8** Gileadi nĩ gwakwa, o na Manase no gwakwa; Efiraimu nĩ ngũbia yakwa ya kĩgera, na Juda nĩ mũthĩgi wakwa wa ũthamaki. **9** Moabi nĩ kĩraĩ gĩakwa gĩa gwĩthambĩra, na Edomu nĩho njikagia kĩraatũ gĩakwa; nĩngwanĩrĩra nĩ ũrĩa ndooretie bũrũri wa Filistia." **10** Nũũ ũkũnginyia itũũra rĩrĩa inene rĩĩrigĩre? Nũũ ũkũndongoria andware Edomu? **11** Githĩ tiwe, Wee Ngai, o Wee ũtũtiganĩirie, na ũgatiga gũtwarana na mbũtũ ciitũ cia ita? **12** Tũteithie ũtũhootanĩre harĩ thũ ciitũ, nĩgũkorwo ũteithio wa mũndũ nĩ wa tũhũ. **13** Ngai arĩ hamwe na ithuĩ nĩtũkũhootana, na nĩakarangĩrĩria thũ ciitũ thĩ.

109 Thaburi ya Daudi Wee Ngai, ũrĩa ngoocaga, ndũgaakire, **2** nĩgũkorwo andũ arĩa aaganu na a maheeni nĩmathamĩtie tũnua nĩguo manjũkĩrĩre; nĩmarĩtie ũhoro wakwa na rũrĩmĩ rwa maheeni. **3** Mandigicĩirie makĩaragia ndeto cia rũthũũro; maatharĩkagĩra hatarĩ gĩtũmi. **4** Handũ ha wendo ũrĩa ndĩmendete naguo, o nĩ gũũthitanga maathitangaga, no niĩ nĩkũhooya ndĩmahooyagĩra. **5** Mandĩhaga wega na ũũru, na makandĩha wendani na rũthũũro. **6** Mũndũ ũrĩa wĩkĩte ũguo mũigĩre mũndũ mũũru amũũkĩrĩre; mwena wake wa ũrĩo nĩkũrũgame mũndũ wa kũmũthitanga. **7** Aacirithio-rĩ, nĩatuuagwo mwĩhia, na kũhooya gwake gũgĩtuĩke no kwĩhia. **8** Matukũ make maronyiiha; ũtongoria wake ũrooywo nĩ mũndũ ũngĩ. **9** Ciana ciake irotuĩka cia ngoriai, na mũtumia wake atuĩke wa ndigwa. **10** Ciana ciake irotuĩka njara-rũhĩ cia gũcangacanga; iroingatwo ciume mĩciĩ yao ĩyo mĩanangĩku. **11** Indo ciake ciothe irotahwo nĩ mũndũ ũrĩa marĩ thiirĩ nake; andũ a kũngĩ nĩmeyoere maciaro ma wĩra wake. **12** Aroaga mũndũ ũngĩmwonia ũtugi, o na kana mũndũ ũngĩigũra ciana icio ciake cia ngoriai tha. **13** Njiaro ciake iroeherio, na marĩĩtwa maacio mathario kuuma rũciaro-inĩ rũrĩa rũgooka. **14** Waganu wa maithe make ũrotũũra ũririkanagwo nĩ Jehova; wĩhia wa nyina ũroaga gũgaathario o na rĩ. **15** Mehia mao marotũũra hĩndĩ ciothe marĩ mbere ya Jehova, nĩguo akaaniina kũririkanwo kwao gũkũ thĩ. **16** Nĩgũkorwo mũndũ ũcio we ndarĩ hĩndĩ eciiragia ũhoro wa gũtugana, no aingatithagia mũndũ ũrĩa mũthĩĩni, na ũrĩa mũbatari, o na ũrĩa mũthuthĩku ngoro, o nginya akamooraga. **17** Aronyiitwo nĩ kĩrumi, tondũ we endete o kũruma andũ manyiitwo nĩ kĩrumi; kĩrathimo kĩromũraihĩrĩria, tondũ we ndendaga kũrathimana. **18** Ehumbaga kĩrumi taarĩ nguo; kĩamũtoonyire mwĩrĩ ta maaĩ, o na gĩkĩmũtoonya mahĩndĩ-inĩ taarĩ maguta. **19** Kĩrotuĩka taarĩ nguo ya igũrũ erigiicĩirie, na gĩtuĩke taarĩ mũcibi ehotorete nginya tene. **20** Rĩrĩ nĩrĩtuĩke irĩhi rĩa Jehova kũrĩ arĩa maathitangaga, o kũrĩ arĩa maaragia ũũru igũrũ rĩakwa. **21** No rĩrĩ, Wee Mwathani Jehova, njĩka maũndũ mega nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa; ndeithũra tondũ wa wega wa wendo waku. **22** Nĩgũkorwo ndĩ mũthĩĩni na mũbatari, nayo ngoro yakwa nĩĩgurarĩtio thĩiinĩ wakwa. **23** Ndĩ hakuhĩ kũbuĩria o ta kĩĩruru kĩa hwaĩ-inĩ; hurutagwo nĩ rũhuho o ta ngigĩ. **24** Maru makwa nĩmaregerete nĩ kwĩima kũrĩa; mwĩrĩ wakwa ũhĩnjĩte nĩ kwaga maguta. **25** Nduĩkĩte kĩndũ gĩa kũnyũrũrio nĩ andũ arĩa maathitangaga; rĩrĩa maanyona, mainainagia mĩtwe. **26** Wee Jehova Ngai wakwa, ndeithia; honokia kũringana na wendo waku. **27** Tũma mamenye atĩ kũu nĩ guoko gwaku, mamenye atĩ Wee Jehova, nĩwe wĩkĩte ũguo. **28** O nĩ marumanage, no wee ũrathimanage; rĩrĩa maatharĩkĩra nĩmarĩconorithagio, no ndungata yaku no gũkena ĩrĩkenaga. **29** Arĩa maathitangaga makaahumbwo njono na mohwo thoni taarĩ nguo ya igũrũ. **30** Nĩndĩrĩkumagia Jehova mũno na kanua gakwa; nĩndĩrĩmũgoocaga ndĩ kĩrĩndĩ-inĩ kĩnene. **31** Nĩgũkorwo arũgamaga guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa mũndũ ũrĩa mũbatari, nĩguo ahonokagie muoyo wake harĩ andũ arĩa mangĩmũtua nĩ mwĩhia.

110 Thaburi ya Daudi Jehova nĩerire Mwathani wakwa atĩrĩ: "Ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo, nginya rĩrĩa ngaatũma thũ ciaku ituĩke gaturwa ka makinya maku." **2** Mũthĩgi wa hinya waku-rĩ, Jehova nĩakaũtambũrũkia kuuma Zayuni; nĩũgaathana ũrĩ gatagatĩ ga thũ ciaku. **3** Ikundi ciaku cia ita nĩikerutĩra mũthenya waku wa mbaara. Igooka irĩ na ũgemu wa ũtheru, aanake aku mahaana ta ime rĩoima nda ya rũciinĩ ruoro rũgĩtema. **4** Jehova nĩehĩtĩte na ndangĩĩricũkwo, akoiga atĩrĩ: "Wee ũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai nginya tene, o ta ũrĩa Melikisedeki aatarĩĩ." **5** Mwathani arĩ guoko-inĩ gwaku kwa ũrĩo; nĩakahehenja athamaki mũthenya wa mang'ũrĩ make. **6** Nĩagatuĩra ndũrĩrĩ ciira, aige ciimba irũndo, na ahehenje aathani a thĩ yothe. **7** Nĩakanyua maaĩ ma karũũĩ karĩ mũkĩra-inĩ; nĩ ũndũ ũcio nĩakambarariа mũtwe wake.

111 Goocai Jehova. Nĩngũkumia Jehova na ngoro yakwa yothe ndĩ thiritũ-inĩ ya arĩa arũngĩrĩru, o na kĩũngano-inĩ. **2** Ciĩko cia Jehova nĩ cia magegania; nĩicũũranagio nĩ arĩa othe makenagio nĩcio. **3** Ciĩko ciake ciyũrĩte riiri na ũkaru, naguo ũthingu wake ũtũũraga nginya tene. **4** Nĩatũmĩte magegania make

maririkanwo; Jehova nĩ mũtugi na nĩ mũigua tha. **5** Arĩa mamwĩtigagĩra nĩamaheaga irio; egũtũũra aririkanaga kĩrĩkanĩro gĩake nginya tene. **6** Nĩonetie andũ ake mawĩra make ma hinya, nĩ ũndũ wa kũmahe mabũrũri ma ndũrĩrĩ iria ingĩ. **7** Mawĩra ma moko make nĩ ma kwĩhokeka, na nĩ ma kĩhooto; mataaro make mothe nĩ ma kwĩhokwo. **8** Nĩ marũmu nginya tene na tene, maheanĩtwo na wĩhokeku na ũrũngĩrĩru. **9** Nĩakinyĩirie andũ ake ũkũũri; aamũrire kĩrĩkanĩro gĩake kĩrĩ gĩa gũtũũra nginya tene: rĩĩtwa rĩake nĩ itheru na nĩ rĩa gwĩtigĩrwo. **10** Kĩambĩrĩria kĩa ũũgĩ nĩ gwĩtigĩra Jehova; arĩa othe marũmagĩrĩra mataaro make nĩmagĩĩaga na ũmenyo mwega. Kũgoocwo nĩ gwake tene na tene.

112 Goocai Jehova. Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa wĩtigagĩra Jehova, ũrĩa ũkenagĩra maathani make mũno. **2** Ciana ciake nĩigatuĩka cia bata bũrũri-inĩ; rũciaro rwa arĩa arũngĩrĩru nĩrũkarathimwo. **3** Gwake mũciĩ gũkoragwo na ũtonga na indo nyingĩ, naguo ũthingu wake ũtũũraga nginya tene. **4** Mũndũ ũrĩa mũrũngĩrĩru o na arĩ nduma-inĩ nĩatheragĩrwo nĩ ũtheri, ũgatherera mũndũ ũcio mũtugani, ningĩ arĩ tha, o na nĩ mũthingu. **5** Mũndũ ũcio mũtugani na ũheanaga o ũguo tũhũ, o ũcio wĩkaga maũndũ make na kĩhooto-rĩ, nĩarĩonaga maũndũ mega. **6** Ti-itherũ mũndũ ũcio ndakenyenyeka; mũndũ mũthingu atũũraga aririkanagwo nginya tene. **7** Angĩigua ũhoro mũũru ndangĩĩtigĩra; ngoro yake nĩĩkindĩire, aikaraga ehokete o Jehova. **8** Ngoro yake nĩngitĩre, ndangĩĩtigĩra; marigĩrĩrio-inĩ nĩakoona gũtoorio gwa thũ ciake. **9** Nĩahurunjĩte iheo ciake akahe andũ arĩa athĩĩni, naguo ũthingu wake ũtũũraga nginya tene; rũhĩa rwake nĩrũkambarario na igũrũ, aheo gĩtĩĩo. **10** Mũndũ ũrĩa mwaganu nĩakoona ũguo na arakare, nĩakahagarania magego make, acooke abuĩrie; merirĩria ma arĩa aaganu matigaakinyanĩra.

113 Goocai Jehova. Mũgoocei, inyuĩ ndungata cia Jehova, mũgooce rĩĩtwa rĩa Jehova. **2** Rĩĩtwa rĩa Jehova rĩrogoocwo, kuuma rĩu nginya tene na tene. **3** Kuuma o irathĩro rĩa riũa nginya ithũĩro rĩarĩo, rĩĩtwa rĩa Jehova nĩrĩgoocagwo. **4** Jehova nĩatũũgĩrĩtio igũrũ rĩa ndũrĩrĩ ciothe, riiri wake ũrĩ igũrũ rĩa igũrũ. **5** Nũũ ũhaana ta Jehova Ngai witũ, o Ũcio ũikaragĩra gĩtĩ kĩa ũnene kũu igũrũ, **6** o ũcio ũinamagĩrĩra arorererie maũndũ ma igũrũ o na ma thĩ? **7** Oyaga athĩĩni na igũrũ kuuma rũkũngũ-inĩ, na agokĩria arĩa abatari, akamaruta kĩhumbu-inĩ kĩa mũhu; **8** amaikaragia hamwe na anene, o hamwe na anene a andũ ao. **9** Atũmaga mũtumia thaata atũũre gwake mũciĩ, agatuĩka nyina wa ciana, agakenaga. Goocai Jehova.

114 Rĩrĩa Isiraeli moimire bũrũri wa Misiri, nyũmba ya Jakubu ĩkiuma kũrĩ andũ a rũthiomi rũngĩ-rĩ, **2** Juda gwatuĩkire handũ ha Ngai haamũre, na Isiraeli gũgĩtuĩka nĩkuo arĩathanaga. **3** Iria rĩonire ũguo rĩkĩũra, naruo Rũũĩ rwa Jorodani rũgĩcooka na thuutha; **4** Irĩma igĩtũhatũũha ta ndũrũme, natuo tũrĩma tũgĩtũhatũũha ta tũgondu. **5** Kaĩ wonire atĩa, wee iria, nĩguo ũre, nawe Jorodani, tondũ wacookire na thuutha? **6** Inyuĩ irĩma, muonete kĩ, nĩguo mũtũhatũũhe ta ndũrũme, na inyuĩ tũrĩma, nĩguo mũtũhatũũhe ta tũgondu? **7** Wee thĩ, ta kĩinaine ũrĩ mbere ya Mwathani, ũrĩ hau mbere ya Ngai ũcio wa Jakubu, **8** o we ũcio wagarũrire rwaro rwa ihiga rũgĩtuĩka karia ka maaĩ, narĩo ihiga rĩũmũ rĩgĩtuĩka ithima cia maaĩ.

115 Ti ithuĩ, Wee Jehova, ti ithuĩ twagĩrĩire kũgoocwo, no goocithia rĩĩtwa rĩaku, tondũ wa wendo na wĩhokeku waku. **2** Nĩ kĩĩ gĩtũmaga ndũrĩrĩ ciũrie atĩrĩ, "Ngai wao akĩrĩ ha?" **3** Ngai witũ arĩ o igũrũ; we ekaga o ũrĩa endaga. **4** No mĩhianano yao nĩ betha na thahabu, wĩra ũthondeketwo na moko ma andũ. **5** Nĩĩrĩ tũnua, no ndĩaragia, nĩĩrĩ maitho, no ndĩonaga; **6** nĩĩrĩ matũ, no ndĩiguaga, nĩĩrĩ na maniũrũ, no ndĩiguaga mũnungo; **7** nĩĩrĩ moko, no ndĩngĩhambata kĩndũ, nĩĩrĩ magũrũ, no ndĩngĩĩtwara; o na nĩĩrĩ mĩmero, no ndĩngĩnyuria. **8** Andũ arĩa mamĩthondekaga makaahaana o tayo, na noguo arĩa othe mamĩĩhokaga makaahaana. **9** Wee nyũmba ya Isiraeli, wĩhokage Jehova: we nĩwe ũteithio wao o na ngo yao. **10** Wee nyũmba ya Harũni, wĩhokage Jehova: we nĩwe ũteithio wao o na ngo yao. **11** Inyuĩ arĩa mũmwĩtigĩrĩte, mwĩhokagei Jehova: we nĩwe ũteithio wao na ngo yao. **12** Jehova nĩatũririkanĩte na nĩegũtũrathima: Nĩekũrathima nyũmba ya Isiraeli, nĩekũrathima nyũmba ya Harũni, **13** nĩekũrathima arĩa metigĩrĩte Jehova, anini na anene o ũndũ ũmwe. **14** Jehova arotũma mũingĩhe, inyuĩ na ciana cianyu. **15** Mũrorathimwo nĩ Jehova, Mũmbi wa igũrũ na thĩ. **16** Kũu igũrũ mũno nĩ kwa Jehova, no thĩ nĩamĩheanĩte kũrĩ andũ. **17** Andũ arĩa akuũ matigoocaga Jehova, acio maikũrũkaga kũu ũkiri-inĩ; **18** nĩ ithuĩ tũrĩkumagia Jehova, kuuma rĩu nginya tene na tene. Goocai Jehova.

116 Nĩnyendete Jehova, nĩgũkorwo nĩaiguĩte mũgambo wakwa; nĩaiguire ngĩmũthaitha anjiguĩre tha. **2** Tondũ nĩathikĩrĩirie-rĩ, ndĩrĩmũkayagĩra rĩrĩa rĩothe ngũtũũra muoyo. **3** Ndarigiicĩirio nĩ mĩhĩndo ya gĩkuũ, ngĩkinyĩrĩrwo nĩ ruo rwa mbĩrĩra; ngĩhootwo nĩ mĩtangĩko o na kĩeha. **(Sheol h7585)** **4** Hĩndĩ ĩyo ngĩkaĩra rĩĩtwa rĩa Jehova, ngĩmwĩra atĩrĩ: "Wee Jehova, honokia!" **5** Jehova nĩ mũtugi na nĩ mũthingu; Ngai witũ aiyũrĩtwo nĩ tha. **6** Jehova nĩagitagĩra andũ arĩa matarĩ oogĩ; rĩrĩa ndahinyĩrĩirio mũno, nĩahonokirie. **7** Wee ngoro yakwa-rĩ, cookerera ũhurũko waku, nĩgũkorwo Jehova nĩagwĩkĩte wega. **8** Nĩgũkorwo Wee Jehova nĩũhonoketie muoyo wakwa kuuma kũrĩ gĩkuũ, namo maitho makwa ũkamagiria maithori, na ũkagiria magũrũ makwa mahĩngwo, **9** nĩgeetha thiiage ndĩ mbere ya Jehova bũrũri-inĩ wa arĩa marĩ muoyo. **10** No ndetĩkirie ũhoro wake; nĩ ũndũ ũcio ndoigire atĩrĩ, "Nĩthĩĩnĩkĩte mũno." **11** Nĩ ũndũ wa ũrĩa ndamakĩte, ngiuga atĩrĩ, "Andũ othe nĩ a maheeni." **12** Nĩ kĩĩ ingĩthukĩra Jehova nakĩo nĩ ũndũ wa wega wake wothe ũrĩa anjĩkĩte? **13** Nĩkuoya nguoya gĩkombe kĩa ũhonokio na igũrũ, ngaĩre rĩĩtwa rĩa Jehova. **14** Nĩngũhingĩria Jehova mĩĩhĩtwa ĩrĩa ndehĩtire, andũ ake othe marĩ ho. **15** Andũ arĩa athingu marĩ bata mũno harĩ Jehova, nĩ ũndũ ũcio ndakenaga rĩrĩa makua o ro ũguo. **16** Wee Jehova, ti-itherũ niĩ ndĩ ndungata yaku; niĩ ndĩ ndungata

yaku, mũriũ wa ndungata yaku ya mũndũ-wa-nja;
wee nĩũnjohorithĩtie mĩnyororo-inĩ. **17** Nĩngũkũrutĩra
igongona rĩa gũgũcookeria ngaatho, na ngaĩre rĩĩtwa rĩa
Jehova. **18** Nĩngũhingĩria Jehova mĩĩhĩtwa ĩrĩa ndehĩtire
andũ ake othe marĩ ho, **19** kũu nja-inĩ cia nyũmba ya
Jehova, o thĩinĩ waku, wee Jerusalemu. Goocai Jehova.

117 Goocai Jehova, inyuĩ ndũrĩrĩ ciothe; mũkumiei,
inyuĩ andũ othe. **2** Nĩgũkorwo wendo wake
nĩ mũnene harĩ ithuĩ, na wĩhokeku wa Jehova nĩ wa
gũtũũra nginya tene. Goocai Jehova.

118 Cookeriai Jehova ngaatho nĩgũkorwo nĩ mwega;
wendo wake nĩ wa tene na tene. **2** Andũ a
Isiraeli nĩmoige atĩrĩ, "Wendo wake nĩ wa tene na
tene." **3** Nyũmba ya Harũni nĩyuuge atĩrĩ, "Wendo wake
nĩ wa tene na tene." **4** Andũ arĩa metigĩrĩte Jehova
nĩmoige atĩrĩ, "Wendo wake nĩ wa tene na tene." **5**
Ndakaĩire Jehova ndĩ mĩnyamaro-inĩ, nake akĩnjĩtĩka na
akĩndeithũra. **6** Jehova arĩ hamwe na niĩ; ndingĩĩtigĩra.
Mũndũ-rĩ, nĩ atĩa angĩhota kũnjĩka? **7** Jehova arĩ
hamwe na niĩ; nĩwe mũndeithia. Nĩngerorera thũ ciakwa
ikĩhootwo. **8** Nĩ kaba kũũrĩra harĩ Jehova, gũkĩra kwĩhoka
mũndũ. **9** Nĩ kaba kũũrĩra harĩ Jehova, gũkĩra kwĩhoka
anene. **10** Ndarigiicĩirio nĩ ndũrĩrĩ ciothe, no tondũ wa
kwĩhoka rĩĩtwa rĩa Jehova, ngĩciananga. **11** Ciandigiicĩirie
mĩena yothe, no tondũ wa kwĩhoka rĩĩtwa rĩa Jehova,
ngĩciananga. **12** Ciathiũrũrũkĩirie na mĩena yothe ta
njũkĩ, no ikĩhora narua o ta mwaki wa mĩigua; tondũ wa
kwĩhoka rĩĩtwa rĩa Jehova ngĩciananga. **13** Ndahatĩkĩtwo
mũno nĩ thũ hakuhĩ ngwe, no Jehova akĩndeithia. **14**
Jehova nĩwe hinya wakwa na nĩwe ũtũmaga nyine; nake
nĩatuĩkĩte ũhonokio wakwa. **15** Mbugĩrĩrio ya gĩkeno na
ya ũhootani ĩiyũrĩte hema-inĩ cia andũ arĩa athingu,
atĩ: "Guoko kwa ũrĩo kwa Jehova nĩ gwĩkĩte maũndũ
manene! **16** Guoko kwa ũrĩo kwa Jehova nĩ kwambararie;
guoko kwa ũrĩo kwa Jehova nĩ gwĩkĩte maũndũ
manene!" **17** Niĩ gũkua ndigũkua, no nĩngũtũũra muoyo,
ng'anage ũrĩa Jehova ekĩte. **18** Jehova nĩaherithĩtie
mũno, no ndandekereirie ngue. **19** Hingũrĩrai ihingo
cia ũthingu; nĩngũtoonya njookerie Jehova ngaatho.
20 Gĩkĩ nĩkĩo kĩhingo kĩa Jehova kĩrĩa andũ arĩa
athingu mangĩtoonyera. **21** Nĩ ngaatho ngũgũcookeria,
nĩgũkorwo nĩwanjĩtĩkire; nĩũtuĩkĩte ũhonokio wakwa.
22 Ihiga rĩrĩa aaki maaregire nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga inene
rĩa koine; **23** Jehova nĩwe wĩkĩte ũndũ ũcio, naguo nĩ
wa magegania tũkĩwona. **24** Mũthenya ũyũ nĩ Jehova
ũtũmĩte ũgĩe; nĩtũcanjamũkei, tũkĩũkenere. **25** Wee
Jehova, tũhonokie; Wee Jehova, tũma tũgaacĩre. **26**
Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũgũũka na rĩĩtwa rĩa
Jehova. Ithuĩ nĩtwamũrathima tũrĩ thĩinĩ wa nyũmba ya
Jehova. **27** Jehova nĩwe Mũrungu, na nĩatũmĩte ũtheri
wake ũtwarĩre. Ambĩrĩriai gũkũngũiya, mũrĩ na mathĩgĩ
moko, mũthiĩ nginya hĩa-inĩ cia kĩgongona. **28** Wee
nĩwe Mũrungu wakwa, nĩngũgũcookeria ngaatho; Wee
nĩwe Ngai wakwa, nĩngũgũtũũgĩria. **29** Cookeriai Jehova
ngaatho, nĩgũkorwo we nĩ mwega; wendo wake nĩ wa
tene na tene.

119 Kũrathimwo-rĩ, nĩ andũ arĩa mĩthiĩre yao ĩtarĩ
ũcuuke, o arĩa mathiiaga kũringana na watho
wa Jehova. **2** Kũrathimwo-rĩ, nĩ andũ arĩa marũmagia
kĩrĩra gĩake, o arĩa mamũrongoragia na ngoro yothe.
3 Matirĩ ũndũ mũũru mekaga; no kũgera mageragĩra
njĩra ciake. **4** Wee nĩũheanĩte mawatho marĩa marĩ ma
gwathĩkagĩrwo na kĩyo. **5** Naarĩ korwo mĩthiĩre yakwa
ĩkĩrĩ mĩkindĩrĩku ũhoro-inĩ wa gwathĩkagĩra kĩrĩra
gĩaku! **6** Hĩndĩ ĩyo ndingĩconorithio rĩrĩa ngũcũũrania
maathani maku mothe. **7** Nĩndĩrĩkũgoocaga ndĩ na
ngoro nũngĩrĩru, o ngĩĩrutaga ũhoro wa mawatho maku
ma kĩhooto. **8** Nĩndĩrĩathĩkagĩra kĩrĩra kĩa watho waku;
ndũgakĩndiganĩrie o biũ. **9** Mũndũ mwĩthĩ-rĩ, angĩiga
mũtũũrĩre wake ũrĩ mũtheru atĩa? Nĩ na ũndũ wa
gũtũũra athĩkagĩra kiugo gĩaku. **10** Ngũrongoragia na
ngoro yakwa yothe; ndũkanareke njũrũũre ndigane
na maathani maku. **11** Nĩhithĩte kiugo gĩaku thĩinĩ
wa ngoro yakwa, nĩguo ndikae gũkwĩhĩria. **12** Wee
Jehova, ũrokĩgoocwo; kĩndute kĩrĩra kĩa watho waku.
13 Nĩndĩriugaga na ngacookera na mĩromo yakwa
ũhoro wa mawatho mothe marĩa moimĩte kanua
gaku. **14** Nĩngenagio nĩkũrũmĩrĩra kĩrĩra gĩaku, o
ta ũrĩa mũndũ akenagĩra kũgĩa na ũtonga mũnene.
15 Nĩndĩrĩcũũranagia mawatho maku na ngatarania
njĩra yaku. **16** Nĩngenagĩra kĩrĩra kĩa watho waku;
ndigatiganĩria kiugo gĩaku. **17** Niĩ ndungata yaku njĩka
wega, na nĩngũtũũra muoyo; niĩ nĩndĩrĩathĩkagĩra kiugo
gĩaku. **18** Hingũra maitho makwa nĩguo nyone maũndũ
ma magegania marĩa marĩ watho-inĩ waku. **19** Niĩ
ndĩ mũgeni gũkũ thĩ; ndũkaahithe maathani maku.
20 Ngoro yakwa nĩĩrahĩĩahĩĩa nĩ kwĩrirĩria mawatho
maku o mahinda mothe. **21** Wee nĩũkũũmaga arĩa
etĩĩi, o acio manyiitĩtwo nĩ kĩrumi, na arĩa morũũraga
magatiga maathani maku. **22** Njehereria kĩnyũrũri
na kũmenwo, nĩgũkorwo ndũũrĩte nũmĩtie kĩrĩra
gĩaku. **23** O na gũtuĩka aathani maikaraga thĩ hamwe
makanjambia, ndungata yaku nĩĩrĩcũũranagia kĩrĩra
kĩa watho waku. **24** Kĩrĩra gĩaku nĩkĩo ngenagĩra;
nĩkĩo kĩĩheaga mataaro. **25** Ngometio thĩ rũkũngũ-inĩ;
tũũria muoyo wakwa kũringana na kiugo gĩaku. **26**
Nĩndakwĩrire mĩthiĩre yakwa nawe ũkĩnjĩtĩka; nduta
kĩrĩra kĩa watho waku. **27** Menyithia ũrutani wa
mawatho maku; na niĩ nĩndĩrĩcũũranagia ũhoro wa
magegania maku. **28** Ngoro yakwa nĩ nogu nĩ ũndũ
wa kĩeha; njĩkĩra hinya kũringana na kiugo gĩaku.
29 Njeheranĩria na mĩthiĩre ya maheeni; nĩ ũndũ wa
ũtugi waku nduta watho waku. **30** Niĩ-rĩ, ndĩĩthuurĩire
njĩra ya ma; matua maku ndĩmaigĩte ngoro-inĩ yakwa.
31 Wee Jehova, nĩnũmĩtie kĩrĩra gĩaku; ndũkanareke
njonorithio. **32** Hanyũkaga o na njĩra ya maathani
maku, nĩgũkorwo nĩwohorithĩtie ngoro yakwa. **33**
Wee Jehova, nduta kũrũmĩrĩra kĩrĩra kĩa watho waku,
na niĩ ndĩkĩrũmie nginya mũthia. **34** He ũmenyo, na
nĩndĩrĩrũmagia watho waku na ndĩwathĩkagĩre na ngoro
yakwa yothe. **35** Ngeragĩria njĩra-inĩ cia maathani maku,
nĩgũkorwo nĩmo ngenagĩra. **36** Erekeria ngoro yakwa
kũrĩ kĩrĩra gĩaku, nĩguo ĩtige kwerekera ũhoro-inĩ wa
gwĩtongia. **37** Girĩrĩria maitho makwa matige kwĩrorera
maũndũ ma tũhũ; tũũria muoyo wakwa kũringana
na kiugo gĩaku. **38** Hingĩria ndungata yaku kĩĩranĩro
gĩaku, nĩgeetha wĩtigagĩrwo. **39** Njehereria njono iria
ndĩĩtigagĩra, nĩgũkorwo mawatho maku nĩ mega. **40** Kaĩ

nĩndĩĩriragĩria mawatho maku-ĩ! Tũũria muoyo wakwa nĩ ũndũ wa ũthingu waku. **41** Wee Jehova, wendo waku ũrĩa ũtathiraga ũronginyĩra, ũhonokio waku ũnginyĩre kũringana na kĩĩranĩro gĩaku; **42** nĩguo ngoragwo na ũndũ wa gũcookeria andũ arĩa maanyũrũragia, nĩgũkorwo niĩ ndĩhokete kiugo gĩaku. **43** Ndũkandunye kiugo kĩa ma kuuma kanua-inĩ gakwa, nĩgũkorwo njigĩte mwĩhoko wakwa mawatho-inĩ maku. **44** Ngũtũũra njathĩkagĩra watho waku, nginya tene na tene. **45** Ndĩrĩthiiaga ndĩ na wĩyathi, nĩgũkorwo nĩmaathaga mawatho maku. **46** Nĩndĩrĩaragia ũhoro wa kĩrĩra gĩaku mbere ya athamaki na ndirĩconokaga, **47** nĩgũkorwo nĩngenagĩra maathani maku tondũ nĩndĩmendete. **48** Ndĩrĩambararagia moko makwa kũrĩ maathani maku marĩa nyendete, na ndĩcũũranagie igũrũ rĩa kĩrĩra kĩa watho waku. **49** Ririkana kiugo gĩaku kũrĩ ndungata yaku, nĩgũkorwo nĩũũheete kĩĩrĩgĩrĩro. **50** Ũndũ ũrĩa ũũhooreragia ndĩ mĩnyamaro-inĩ nĩ ũyũ: atĩ kĩĩranĩro gĩaku nĩkĩo gĩtũũragia muoyo wakwa. **51** Andũ arĩa etĩĩi maanyũrũragia matekwĩgirĩrĩria, no nditiganagĩria watho waku. **52** Nĩndirikanaga mawatho maku ma tene, Wee Jehova, namo nĩmahooreragia. **53** Nyiitagwo nĩ mang'ũrĩ nĩ ũndũ wa andũ arĩa aaganu, o acio maatiganĩirie watho waku. **54** Ũhoro wa kĩrĩra gĩaku nĩguo ũtuĩkĩte rwĩmbo rwakwa, o kũrĩa guothe ingĩikara. **55** Ũtukũ ndirikanaga rĩĩtwa rĩaku, ngakĩrũmia watho waku Wee Jehova. **56** Ũũ nĩguo ngoretwo ngĩĩka: nĩnjathĩkagĩra mawatho maku. **57** Wee Jehova, Wee nĩwe igai rĩakwa; nĩngwĩrĩte atĩ ndĩathĩkagĩra ciugo ciaku. **58** Maathĩĩte ũthiũ waku na ngoro yakwa yothe; nginyagĩria wega waku o ta ũrĩa wĩranĩire. **59** Nĩndĩcũũranĩtie ũhoro wa mĩthĩire yakwa, ngagĩcookia makinya makwa kũrĩ kĩrĩra gĩaku. **60** Nĩngũhiũha na ndigũcererwo gwathĩkĩra maathani maku. **61** O na kũngĩtuĩka atĩ andũ arĩa aaganu no manjohe na mĩhĩndo-rĩ, ndingĩriganĩrwo nĩ watho waku. **62** Ũtukũ gatagatĩ njarahũkaga ngũcookerie ngaatho nĩ ũndũ wa mawatho maku ma kĩhooto. **63** Niĩ ndĩ mũrata wa andũ arĩa othe magwĩtigĩrĩte, o arĩa othe marũmagĩrĩra mawatho maku. **64** Wee Jehova, thĩ ĩiyũrĩtwo nĩ wendo waku; nduta kĩrĩra kĩa watho waku. **65** Wee Jehova, ĩka ndungata yaku kũringana na kiugo gĩaku. **66** Nduta gũkũũrana maũndũ wega o na kũmamenya, nĩgũkorwo nĩnjĩtĩkĩtie maathani maku. **67** Mbere itanoona thĩĩna nĩndahĩtagia, no rĩu nĩnjathĩkagĩra kiugo gĩaku. **68** Wee ũrĩ mwega, na nĩwĩkaga o wega; nduta kĩrĩra kĩa watho waku. **69** O na gũtuĩka andũ arĩa etĩĩi nĩmahakĩte gĩko na ndeto cia maheeni, ngũtũũra nũmĩtie mawatho maku na ngoro yakwa yothe. **70** Ngoro ciao nĩ nyũmũ na itirĩ tha, no niĩ ngenagĩra watho waku. **71** Warĩ ũndũ mwega niĩ nyone thĩĩna, nĩgeetha ndĩĩrute kĩrĩra kĩa watho waku. **72** Watho ũrĩa uumĩte kanua gaku nĩ wa bata mũno harĩ niĩ, gũkĩra ngiri cia icunjĩ cia betha na thahabu. **73** Moko maku nĩmo manyũmbire na magĩĩthondeka ũguo ndarĩĩ; he ũtaũku nĩguo ndĩĩrute maathani maku. **74** Andũ arĩa magwĩtigĩrĩte marokenaga rĩrĩa maanyona, nĩgũkorwo nĩnjigĩte mwĩhoko wakwa harĩ kiugo gĩaku. **75** Jehova, nĩnjũũĩ atĩ mawatho maku nĩ ma ũthingu, na ũnyonetie thĩĩna nĩ ũndũ wa wĩhokeku waku. **76** Wendani waku ũrĩa ũtathiraga ũrotuĩka wa kũũhooreria, kũringana na kĩĩranĩro gĩaku kĩrĩa werĩire ndungata yaku. **77** Ĩtĩkĩra tha ciaku inginyĩre nĩguo ndũũre muoyo, nĩgũkorwo watho waku nĩguo ngenagĩra. **78** Andũ arĩa etĩĩi maroconorithio nĩ ũndũ wa kũnjĩka ũũru hatarĩ gĩtũmi; no niĩ-rĩ, ndĩrĩcũũranagia ũhoro wa mawatho maku. **79** Andũ arĩa magwĩtigĩrĩte maronjookerera, o acio mataũkĩirwo nĩ kĩrĩra gĩaku. **80** Ngoro yakwa ĩroaga ũcuuke ũhoro-inĩ wa kĩrĩra kĩa watho waku, nĩguo ndikanaconorithio. **81** Ngoro yakwa ĩringĩkaga nĩ kwĩrirĩria ũhonokio waku, no niĩ njigĩte mwĩhoko wakwa harĩ kiugo gĩaku. **82** Maitho makwa nĩmaraaga hinya nĩ gũtũũra njũthĩrĩirie kĩĩranĩro gĩaku; ngakĩũria atĩrĩ, "Ũgaakĩĩhooreria rĩ?" **83** O na gũtuĩka haana ta mondo ya rũũa ya ndibei ĩigĩtwo ndogo-inĩ, ndiriganagĩrwo nĩ kĩrĩra kĩa watho waku. **84** Niĩ ndungata yaku-rĩ, ngweterera nginya rĩ? Arĩa maanyariiraga ũkaamaherithia rĩ? **85** Andũ arĩa etĩĩi manyenjeire marima nĩguo ngwe kuo, o acio makararagia watho waku. **86** Maathani maku mothe nĩ ma kwĩhokwo; ndeithia, nĩgũkorwo andũ maanyariiraga hatarĩ gĩtũmi. **87** Maatigĩtie hanini maaniine nyume thĩ ĩno, no nditiganĩirie mawatho maku. **88** Menyerera muoyo wakwa kũringana na wendo waku, na ndĩathĩkagĩra kĩrĩra gĩa kanua gaku. **89** Wee Jehova, kiugo gĩaku gĩtũũraga tene na tene; gĩtũũraga kĩĩhaandĩte wega kũu igũrũ. **90** Wĩhokeku waku nĩ wa kuuma njiarwa nginya njiarwa; nĩwe warũmirie thĩ, nayo ĩgagĩikara o ĩrũmĩte. **91** Mawatho maku matũũraga nginya ũmũthĩ, nĩgũkorwo indo ciothe nĩwe itungataga. **92** Korwo watho waku tiguo ũngenagia, ingĩanathira nĩ mĩnyamaro yakwa. **93** Niĩ ndirĩ hĩndĩ ngaarigania nĩrwo nĩ mawatho maku, nĩgũkorwo ũndũũrĩtie muoyo nĩ ũndũ wamo. **94** Honokia, nĩgũkorwo ndĩ waku, na nĩĩmaathĩte mawatho maku. **95** Andũ arĩa aaganu manjoheirie nĩguo maaniine, no niĩ ndĩrĩĩcũũranagia o ũhoro wa kĩrĩra gĩaku. **96** Ũndũ o wothe mũkinyanĩru wega, nĩnyonete nĩ ũrĩ mũthia; no maathani maku matirĩ mũhaka. **97** Kaĩ nĩnyendete watho waku-ĩ! Ndindaga ngĩtarania ũhoro waguo mũthenya wothe. **98** Maathani maku matũmaga njũhĩge gũkĩra thũ ciakwa, nĩgũkorwo makoragwo hamwe na niĩ hĩndĩ ciothe. **99** Niĩ ndĩ na ũmenyo mũingĩ gũkĩra arutani akwa othe, nĩgũkorwo ndaranagia ũhoro wa mawatho maku. **100** Niĩ ndĩ na ũmenyo mũingĩ gũkĩra athuuri, nĩgũkorwo njathĩkagĩra kĩrĩra gĩaku. **101** Nĩndigagĩrĩria magũrũ makwa matikagerere njĩra o yothe njũru, nĩgeetha njathĩkagĩre kiugo gĩaku. **102** Niĩ nditiganĩirie mawatho maku, nĩgũkorwo Wee nĩwe ũndutĩte ũhoro ũcio. **103** Kaĩ ciugo ciaku irĩ mũrĩo ngĩcicama-ĩ, irĩ mũrĩo gũkĩra ũũkĩ ũrĩ kanua-inĩ gakwa! **104** Ngĩĩaga na ũtaũku nĩ ũndũ wa kĩrĩra gĩaku; nĩ ũndũ ũcio nĩthũire njĩra o yothe njũru. **105** Kiugo gĩaku nĩkĩo tawa wa magũrũ makwa, na ũtherĩ wa kũmũrĩka njĩra yakwa. **106** Nĩndĩĩhĩtĩte mwĩhĩtwa na ngagwatĩria, atĩ nĩndĩrĩrũmagĩrĩra mawatho maku ma ũthingu. **107** Nĩthĩĩnĩkĩte mũno; Wee Jehova, tũũria muoyo wakwa, kũringana na kiugo gĩaku. **108** Wee Jehova, ĩtĩkĩra ũgooci wa kwĩyendera wa kanua gakwa, na ũkĩndute mawatho maku. **109** O na gũtuĩka ndũũraga nyiitĩrĩire muoyo wakwa moko-inĩ makwa-rĩ, ndingĩriganĩrwo nĩ watho waku. **110** Andũ arĩa aaganu nĩmanyambĩire

mũtego, no ndirĩ ndahĩtia kĩrĩra gĩaku. **111** Mawatho maku nĩmo igai rĩakwa nginya tene; nĩmo gĩkeno kĩa ngoro yakwa. **112** Ngoro yakwa nĩĩtuĩte kũrũmagia kĩrĩra kĩa watho waku o nginya mũthia. **113** Nĩthũire andũ a ngoro igĩrĩ, no nĩnyendete watho waku. **114** Wee nĩwe rĩũrĩro rĩakwa na ngo yakwa; njigĩte mwĩhoko wakwa kiugo-inĩ gĩaku. **115** Njehererai, inyuĩ eeki ũũru, nĩguo ngĩrũmie maathani ma Ngai wakwa! **116** Nyiitagĩrĩra kũringana na kĩĩranĩro gĩaku, na nĩngũtũũra muoyo; ndũkareke kĩĩrĩgĩrĩro gĩakwa kĩharagane. **117** Ndiiragĩrĩra, na nĩngũhonokio; ngũtũũra ndĩĩte uuge waku. **118** Nĩũregaga arĩa othe matiganaga na kĩrĩra kĩa watho waku, nĩgũkorwo kwĩheenia kũu meheenagia nakuo nĩ gwa tũhũ. **119** Arĩa othe aaganu a gũkũ thĩ ũmateaga ta gĩko; nĩ ũndũ ũcio niĩ nĩnyendete kĩrĩra kĩa watho waku. **120** Mwĩrĩ wakwa nĩũinainaga nĩgũgwĩtigĩra; njikaraga na guoya mũnene nĩ ũndũ wa mawatho maku. **121** Niĩ njĩkĩte maũndũ ma ũthingu na ma kĩhooto; ndũkandiganĩrie harĩ arĩa maahinyagĩrĩria. **122** Menyerera ũgima wa ndungata yaku; ndũkareke andũ arĩa etĩĩi maahinyĩrĩrie. **123** Maitho makwa nĩmaraaga hinya nĩgũtũũra njũũthĩrĩirie ũhonokio waku, ngacũthĩrĩria kĩĩranĩro gĩaku kĩa ũthingu. **124** Ĩkaga ndungata yaku kũringana na wendo waku, na ũndutage kĩrĩra kĩa watho waku. **125** Niĩ ndĩ ndungata yaku; he gũkũũrana maũndũ, nĩguo hote gũtaũkĩrwo nĩ kĩrĩra gĩaku. **126** Wee Jehova, hĩndĩ nĩnginyu wĩke ũndũ, tondũ andũ nĩmathũkĩtie watho waku. **127** Tondũ nĩnyendete maathani maku gũkĩra thahabu, ngamenda mũno gũkĩra thahabu ĩrĩa therie, **128** na tondũ nĩnduĩte mawatho maku mothe nĩmagĩrĩire, nĩthũire njĩra o yothe ĩtarĩ ya ma. **129** Kĩrĩra gĩaku nĩ kĩa magegania; nĩ ũndũ ũcio nĩndĩrĩgĩathĩkagĩra. **130** Ciugo ciaku ciataũrwo nĩirehaga ũtheri; nĩciũhĩgagia andũ arĩa matarĩ oogĩ. **131** Njathamĩtie kanua gakwa ngahũma nĩ ũndũ wa kwĩrirĩria maathani maku. **132** Njerekera na ũnjiguĩre tha, o ta ũrĩa wĩkaga andũ arĩa mendete rĩĩtwa rĩaku. **133** Rũngagĩrĩria makinya makwa kũringana na kiugo gĩaku; ndũkareke njathagwo nĩ wĩhia o na ũrĩkũ. **134** Ngũũra kuuma ũhiinyanĩrĩria wa andũ, nĩguo njathĩkagĩre mawatho maku. **135** Tũma ũthiũ waku warĩre ndungata yaku, na ũndutage kĩrĩra kĩa watho waku. **136** Maitho makwa manyũrũrũkagia maithori ta rũũĩ, nĩgũkorwo andũ matirathĩkĩra watho waku. **137** Wee Jehova, ũrĩ mũthingu, na mawatho maku nĩmagĩrĩire. **138** Mawatho marĩa ũheanĩte nĩ ma ũthingu; nĩ ma kwĩhokwo kũna. **139** Kĩyo gĩakwa nĩkĩĩnogetie, nĩgũkorwo thũ ciakwa nĩcitiganĩirie ciugo ciaku. **140** Ciĩranĩro ciaku nĩthuuranĩre o biũ, na ndungata yaku nĩĩciendete. **141** O na gũtuĩka ndirĩ bata na nĩnyararĩtwo-rĩ, ndiriganagĩrwo nĩ mawatho maku. **142** Ũthingu waku nĩ wa gũtũũra tene na tene, naguo watho waku nĩ wa ma. **143** Ngoretwo nĩ mathĩĩna na mĩnyamaro, no maathani maku nĩmo ngenagĩra. **144** Kĩrĩra gĩaku nĩ kĩa ma nginya tene; kĩĩhe ũtaũku nĩguo nduũre muoyo. **145** Ndĩragũkaĩra na ngoro yakwa yothe, Wee Jehova, njĩtĩka, na nĩndĩrĩathĩkagĩra kĩrĩra kĩa watho waku. **146** Wee nĩwe ndĩrakaĩra, honokia na nĩndĩrĩmenyagĩrĩra mawatho maku. **147** Njũkagĩra tene gũtanakĩa, ngakũrĩrĩra nĩguo ũndeithie; njigĩte mwĩhoko wakwa kiugo-inĩ gĩaku. **148** Maitho makwa maikaraga mahingũkĩte matuanĩra-inĩ mothe ma arangĩri, nĩguo ndaranagie ũhoro wa ciĩranĩro ciaku. **149** Igua mũgambo wakwa kũringana na wendo waku; Wee Jehova, tũũria muoyo wakwa, kũringana na mawatho maku. **150** Andũ arĩa mathugundaga maũndũ ma wĩki naaĩ nĩmanguhĩrĩirie, no-o nĩmaraihanĩrĩirie na watho waku. **151** No Wee Jehova, ũikaraga hakuhĩ, na maathani maku mothe nĩ ma ma. **152** Matukũ-inĩ ma tene nĩndamenyire kuuma kĩrĩra-inĩ gĩaku, atĩ wagĩthondekire kĩrĩ gĩa gũtũũra nginya tene. **153** Rora gũthĩĩnĩka gwakwa na ũndeithũre, nĩgũkorwo ndiriganĩirwo nĩ watho waku. **154** Ndũĩrĩra na ũkĩngũũre; tũũria muoyo wakwa kũringana na kĩĩranĩro gĩaku. **155** Ũhonokio nĩũraihĩrĩirie andũ arĩa aaganu, nĩgũkorwo matirongoragia kĩrĩra kĩa watho waku. **156** Wee Jehova, tha ciaku nĩ nyingĩ; tũũria muoyo wakwa kũringana na mawatho maku. **157** Andũ arĩa maanyariiraga nĩ aingĩ, no ndirĩ ndahutatĩra kĩrĩra gĩaku. **158** Njũthagĩrĩria arĩa matarĩ na wĩtĩkio ngoro, nĩgũkorwo matiathĩkagĩra kiugo gĩaku. **159** Ta kĩone ũrĩa nyendete mawatho maku; tũũria muoyo wakwa, Wee Jehova, kũringana na wendo waku. **160** Ciugo ciaku ciothe nĩ cia ma; mawatho maku mothe nĩ ma ũthingu na nĩ ma gũtũũra tene na tene. **161** Aathani maanyariiraga hatarĩ gĩtũmi, no ngoro yakwa ĩinainagio nĩ kiugo gĩaku. **162** Ngenagĩra kĩĩranĩro gĩaku, o ta ũrĩa mũndũ atahĩte indo nyingĩ akenaga. **163** Nĩmenete na ngathũũra maheeni, no nĩnyendete watho waku. **164** O mũthenya ngũgoocaga maita mũgwanja nĩ ũndũ wa mawatho maku ma ũthingu. **165** Arĩa mendete watho waku nĩ marĩ thayũ mũingĩ, na gũtirĩ kĩndũ kĩngĩtũma mahĩngwo. **166** Njetagĩrĩra ũhonokio waku, Wee Jehova, na ngarũmĩrĩra maathani maku. **167** Njathĩkagĩra kĩrĩra gĩaku, nĩgũkorwo nĩndĩkĩendete mũno. **168** Njathĩkagĩra mawatho maku na kĩrĩra gĩaku, nĩgũkorwo mĩthiĩre yakwa yothe nĩũmĩũĩ. **169** Wee Jehova-rĩ, gũkaya gwakwa kũrokinya harĩwe; he gũtaũkĩrwo kũringana na kiugo gĩaku. **170** Mathaithana makwa marokinya harĩwe; ndeithũra kũringana na kĩĩranĩro gĩaku. **171** Mĩromo yakwa ĩrĩkũgoocaga hĩndĩ ciothe, nĩgũkorwo nĩũndutaga kĩrĩra kĩa watho waku. **172** Rũrĩmĩ rwakwa nĩrũkĩine ũhoro wa kiugo gĩaku, nĩgũkorwo maathani maku mothe nĩ ma ũthingu. **173** Guoko gwaku nĩgũkĩĩhaarĩrie kũndeithia, nĩgũkorwo mawatho maku nĩmo niĩ ndĩthuurĩire. **174** Ũhonokio waku nĩguo ndĩĩriragĩria, Wee Jehova, naguo watho waku nĩguo ngenagĩra. **175** Ndĩrogĩtũũra muoyo nĩguo ngũgoocage, namo mawatho maku nĩmatũũre mandeithagia. **176** Niĩ nĩhĩtĩtie njĩra ta ng'ondu yũrĩte. Gĩcarie ndungata yaku, nĩgũkorwo ndiriganĩirwo nĩ maathani maku.

120 Thaburi ya Agendi Ndakaĩire Jehova ndĩ mĩnyamaro-inĩ, nake akĩnjĩtĩka. **2** Wee Jehova, honokia harĩ mĩromo ĩrĩa yaragia maheeni, na harĩ nĩmĩ iria iheenanagia. **3** Agaagwĩka atĩa, na nĩ atĩa ũngĩ makĩria ya ũguo, wee rũrĩmĩ rũrũ rũheenanagia? **4** Agaakũherithia na mĩguĩ mĩnoore ya njamba ya ita, na makara marĩrĩmbũkĩte mwaki ma mũtĩ wa mũkoigo. **5** Kaĩ ndĩ na haaro-ĩ, nĩgũtũũra gũkũ Mesheki, na

ngaikara hema-inī cia Kedari-ī! **6** Nīndũũrīte hīndī ndaaya gatagatī-inī ka arĩa mathũire thayũ. **7** Niĩ ndĩ mũndũ wa thayũ; no rĩrĩa ndaaria-rĩ, o mendaga o mbaara.

121 Thaburi ya Agendi Nĩngũtiira maitho makwa ndore irĩma-inĩ: ũteithio wakwa ũngiuma na kũ? **2** Ũteithio wakwa uumaga kũrĩ Jehova, o we Mũũmbi wa igũrũ na thĩ. **3** We ndangĩreka kũgũrũ gwaku gũtirũke: ũcio mũmenyereri waku ndarĩ hĩndĩ angĩcũnga; **4** ti-itherũ, ũcio mũmenyereri wa Isiraeli ndarĩ hĩndĩ angĩcũnga, kana ahĩtwo nĩ toro. **5** Jehova nĩwe ũkũmenyagĩrĩra: Jehova nĩwe kĩĩruru gĩaku guoko-inĩ gwaku kwa ũrĩo; **6** mũthenya wee ndũngĩringĩka nĩ riũa, kana ũringĩke nĩ mweri ũtukũ. **7** Jehova nĩarĩkũgitagĩra kuuma ũũru-inĩ wothe: nĩarĩĩmenyagĩrĩra muoyo waku; **8** Jehova nĩarĩkũmenyagĩrĩra ũkiumagara na ũgĩcooka, kuuma rĩu nginya tene na tene.

122 Thaburi ya Daudi Nĩndakenire hamwe na arĩa maanjĩĩrire atĩrĩ, "Nĩtũthiĩ nyũmba ya Jehova." **2** Magũrũ maitũ marũgamĩte ihingo-inĩ ciaku, wee Jerusalemu. **3** Jerusalemu rĩakĩtwo ta itũũra inene rĩnyitithanĩtio wega. **4** Kũu nĩkuo mĩhĩrĩga yambataga, o yo mĩhĩrĩga ya Jehova, ĩgathiĩ kũgooca rĩĩtwa rĩa Jehova kũringana na mawatho marĩa aheete Isiraeli. **5** Kũu nĩkuo kũigĩtwo itĩ cia ũnene cia atuanĩri ciira, o cio itĩ cia ũnene cia nyũmba ya Daudi. **6** Hoerai Jerusalemu thayũ: "Arĩa makwendete marotũũra na thayũ. **7** Kũrĩa thingo ciaku ciirigĩire kũrogĩa na thayũ, naguo ũgitĩri ũgĩe ciikaro-inĩ ciaku cia ũthamaki." **8** Nĩ ũndũ wa ariũ a baba na arata, nguuga atĩrĩ, "Thayũ ũrogĩa thĩinĩ waku." **9** Nĩ ũndũ wa nyũmba ya Jehova Ngai witũ, caragia ũgaacĩru waku.

123 Thaburi ya Agendi Nĩngũtiira maitho makwa na kũrĩ we, o Wee ũikarĩire gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene kũu igũrũ. **2** O ta ũrĩa maitho ma ndungata maroragĩrĩria guoko kwa mwathi wayo, na o ta ũrĩa maitho ma mũirĩtu ndungata maroragĩrĩria guoko kwa mũtumia mwathi wayo, ũguo noguo maitho maitũ maroragĩrĩria Jehova Ngai witũ, o nginya atũiguĩre tha ciake. **3** Tũiguĩre tha, Wee Jehova, tũiguĩre tha, nĩgũkorwo nĩtũkirĩrĩirie kũnyararwo kũnene. **4** Nĩtũkirĩrĩirie kĩnyũrũri kĩnene kĩa andũ arĩa menenehagia, o na rũmena rũingĩ rwa andũ arĩa etĩĩi.

124 Thaburi ya Daudi Korwo Jehova ndaakoretwo arĩ mwena witũ; Isiraeli nĩmakiuge ũguo: **2** Korwo Jehova ndaarĩ mwena witũ rĩrĩa andũ maatũtharĩkĩire-rĩ, **3** nĩmangĩatũmeririe tũrĩ muoyo; rĩrĩa marakara mao maatũrĩrĩmbũkĩire-rĩ, **4** mũiyũro wa maaĩ nĩũngĩatũhubanĩirie, tũhumbwo nĩ nditi ya maaĩ macio; **5** maaĩ macio maathereraga na hinya mũno nĩmangĩatũthereririe. **6** Jehova arogoocwo, o we ũtaatũrekereirie tũtambuurangwo nĩ magego mao. **7** Ithuĩ tũhonokete ta nyoni ĩhonokete mũtego-inĩ wa mũmĩtegi; mũtego nĩunangĩtwo, na ithuĩ nĩtũhonokete. **8** Ũteithio witũ uumaga harĩ Jehova, o we Mũũmbi wa igũrũ na thĩ.

125 Andũ arĩa mehokete Jehova matarĩĩ ta Kĩrĩma gĩa Zayuni, kĩrĩa gĩtangĩenyenyeka, no gĩtũũraga nginya tene. **2** O ta ũrĩa irĩma ithiũrũrũkĩirie Jerusalemu ũguo noguo Jehova athiũrũrũkagĩria andũ ake, kuuma rĩu nginya tene na tene. **3** Mũthĩgi wa andũ arĩa aaganu ndũgũtũũra wathanaga bũrũri ũrĩa ũgaĩirwo andũ arĩa athingu, nĩguo andũ acio athingu matikae gũtambũrũkia moko mao meeke ũũru. **4** Wee Jehova, andũ arĩa ega mekaga o maũndũ mega, o acio arũngĩrĩru ngoro. **5** No rĩrĩ, andũ arĩa maahũkaga makagera njĩra iria njogomu-rĩ, Jehova nĩakamaingatanĩria hamwe na arĩa mekaga ũũru. Isiraeli kũrogĩa thayũ.

126 Thaburi ya Agendi Rĩrĩa Jehova aacookirie andũ a Zayuni arĩa maatahĩtwo akĩmainũkia-rĩ, twahaanire ta andũ mekũroota. **2** Tũnua twitũ twaiyũrire mĩtheko, nacio nĩmĩ ciitũ ikĩina nyĩmbo cia gĩkeno. Hĩndĩ ĩyo ndũrĩrĩ-inĩ gũkĩĩranwo atĩrĩ, "Jehova nĩekĩire andũ aya maũndũ manene." **3** Jehova nĩatwĩkĩire maũndũ manene, na ithuĩ tũkaiyũrwo nĩ gĩkeno. **4** Tũma tũgaacĩre rĩngĩ, Wee Jehova, ta ũrĩa njũũĩ cia Negevu icookaga kũiyũra. **5** Andũ arĩa mahaandaga na maithori, nĩmakagetha makĩinaga nyĩmbo cia gĩkeno. **6** Mũndũ o na angiumagara akĩrĩraga, akuuĩte mbeũ cia kũhaanda, agaacooka akĩinaga nyĩmbo cia gĩkeno, akuuĩte itĩĩa ciake cia ngano.

127 Tiga nyũmba yakirwo nĩ Jehova, andũ arĩa mamĩakaga marutaga wĩra o wa tũhũ. Tiga itũũra inene rĩmenyereirwo nĩ Jehova, arangĩri maraaraga mehũũgĩte o tũhũ. **2** Nĩ tũhũ andũ kũrooka gũũkĩra rũciinĩ tene, na gũkoma magakoma macereirwo, makĩnogera irio cia kũrĩa, nĩgũkorwo andũ arĩa Jehova endete, we nĩamaheaga o na marĩ toro. **3** Ciana nĩ igai kuuma kũrĩ Jehova, ciana nĩ kĩheo kuuma kũrĩ we. **4** Ciana iria mũndũ aciarĩte arĩ mũnini no ta mĩguĩ ĩrĩ moko-inĩ ma njamba ya ita. **5** Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa thiaka wake ũiyũrĩte mĩguĩ. Matigaaconorithio rĩrĩa magaakorwo magĩciira na thũ ciao hau kĩhingo-inĩ.

128 Thaburi ya Agendi Kũrathimwo nĩ mũndũ o wothe wĩtigĩrĩte Jehova, o ũcio ũgeragĩra njĩra ciake. **2** Nĩũkarĩĩaga maciaro ma wĩra waku; irathimo na kũgaacĩra nĩigatuĩka ciaku. **3** Mũtumia waku egũtuĩka ta mũthabibũ ũrĩa ũciaraga mũno arĩ kũu nyũmba-inĩ yaku thĩinĩ; ciana ciaku ituĩke ta thuuna cia mũtamaiyũ ithiũrũrũkĩirie metha yaku. **4** Ũguo nĩguo mũndũ arĩrathimagwo, ũrĩa wĩtigĩrĩte Jehova. **5** Jehova arokũrathimaga arĩ Zayuni matukũ mothe ma muoyo waku; ũroona kũgaacĩra kwa Jerusalemu, **6** na ũtũũre muoyo, ũkoona ciana cia ciana ciaku. Thayũ ũrogĩa Isiraeli.

129 Thaburi ya Agendi Maanahinyĩrĩria mũno kuuma ũnini-inĩ wakwa, Isiraeli nĩmakiuge ũguo, **2** maanahinyĩrĩria mũno kuuma ũnini-inĩ wakwa, no rĩrĩ, matirĩ maahota kũndooria. **3** Andũ arĩa marĩmaga na mũraũ marĩmĩte ng'ong'o wakwa, magatema mĩtaro mĩraihu. **4** No rĩrĩ, Jehova nĩ mũthingu; nĩanjohorithĩtie harĩ mĩhĩndo ya andũ arĩa aaganu. **5** Andũ arĩa othe mathũire Zayuni marocookio na thuutha maconokete.

6 Marohaana ta nyeki ĩrĩ nyũmba igũrũ, ĩrĩa ĩhoohaga
ĩtanamera; **7** mũmĩtui ndangĩmĩiyũria hĩ-inĩ ciake,
o na kana ũrĩa ũmĩũnganagia amĩiyũrie moko-inĩ
make. **8** Andũ arĩa mahĩtũkagĩra kuo maroaga kuuga
atĩrĩ, "Kĩrathimo kĩa Jehova kĩrogĩa igũrũ rĩanyu;
nĩtwamũrathima thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jehova."

130 Thaburi ya Agendi Wee Jehova-rĩ, ndĩragũkaĩra
ndĩ o kũrĩa kũriku; **2** Wee Jehova, igua mũgambo
wakwa. Matũ maku nĩmaigue ngĩgũkaĩra ũnjiguĩre tha.
3 Wee Jehova, korwo no ũtare maita marĩa tũkwĩhagĩria-
rĩ, nũũ ũngĩgwĩtiiria, Wee Jehova? **4** No rĩrĩ, Wee
nĩũrekanagĩra; nĩ ũndũ ũcio nĩwĩtigĩrĩtwo. **5** Njetagĩrĩra
Jehova, ngoro yakwa nĩĩmwetereire, niĩ ndĩĩhokaga
kiugo gĩake. **6** Ngoro yakwa yetagĩrĩra Jehova, gũkĩra
ũrĩa arangĩri metagĩrĩra rũciinĩ gũkĩe, ĩĩ-ni, gũkĩra
ũrĩa arangĩri metagĩrĩra rũciinĩ gũkĩe. **7** Wee Isiraeli,
wĩhokage Jehova, nĩgũkorwo harĩ Jehova he wendo ũrĩa
ũtathiraga, na ningĩ harĩ we harĩ na ũhonokio kũna. **8**
We mwene nĩagakũũra Isiraeli kuuma mehia-inĩ mao
mothe.

131 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, ngoro yakwa
ndĩrĩ na mwĩgaatho, o na maitho makwa ti ma
mwĩtũũgĩrio; niĩ ndirũmbũyanagia na maũndũ manene,
o na kana maũndũ ma magegania marĩa mangĩrĩte.
2 No rĩrĩ, nĩhoooreretie na ngakiria ngoro yakwa; o ta
kaana gatuithĩtio iria gakuuĩtwo nĩ nyina, o ta kaana
gatuithĩtio iria nĩguo ngoro yakwa ĩhaana ĩrĩ thĩinĩ
wakwa. **3** Atĩrĩrĩ wee Isiraeli, wĩhokage Jehova rĩu na
nginya tene.

132 Thaburi ya Agendi Wee Jehova, ririkana Daudi
na mathĩĩna marĩa mothe omĩrĩirie. **2** Nĩehĩtire
mwĩhĩtwa harĩ Jehova, akĩĩhĩta harĩ ũcio Mwene-Hinya,
o we Ngai wa Jakubu, akiuga ũũ: **3** "Ndigatoonya
nyũmba yakwa, kana haice ũrĩrĩ wakwa, **4** ndikaareke
maitho makwa mone toro, kana ndeke imone ciakwa
icũnge, **5** o nginya ngoonera Jehova handũ ha gũikara,
ũcio Mwene-Hinya, o we Ngai wa Jakubu, ndĩmuonere
gĩikaro." **6** Nĩtwaiguire ũhoro tũrĩ Efiratha, na tũkĩũkora
mĩgũnda-inĩ ya Kiriathu Jearimu. **7** Tũkiuga atĩrĩ,
"Nĩtũthiĩi gĩikaro-inĩ gĩake; nĩtũinamĩrĩre tũmũhooe
tũrĩ gaturwa-inĩ ka makinya make; **8** arahũka, Wee
Jehova, ũũke kĩhurũko-inĩ gĩaku, wee na ithandũkũ rĩa
kĩrĩkanĩro rĩa hinya waku. **9** Athĩnjĩri aku marohumbwo
na ũthingu; andũ aku aamũre nĩmakĩine nĩ gũkena."
10 Nĩ ũndũ wa ndungata yaku Daudi, ndũkarega ũrĩa
we ũitĩrĩirie maguta. **11** Jehova nĩehĩtire na mwĩhĩtwa
harĩ Daudi, mwĩhĩtwa atangĩiricũkwo, akĩmwĩra atĩrĩ:
"Nĩngaikarĩria ũmwe wa rũciaro rwaku Gĩtĩ-inĩ gĩaku
kĩa ũnene, **12** ariũ aku mangĩkaamenyerera kĩrĩkanĩro
gĩakwa na mawatho makwa marĩa ndĩrĩmarutaga, hĩndĩ
ĩyo ariũ ao nĩmagaikarĩra gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene nginya
tene na tene." **13** Nĩgũkorwo Jehova nĩathuurĩte Zayuni,
akerirĩria gũtuĩke gĩikaro gĩake, akoiga atĩrĩ: **14** "Gĩkĩ
nĩkĩo kĩhurũko gĩakwa nginya tene na tene; gũkũ
nĩkuo ngũtũũra njikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene, nĩgũkorwo
nĩ niĩ ndĩyendeire; **15** nĩngakũrathima na ũmaathi
mũingĩ mũno; athĩĩni akuo ndĩmahũũnie na irio. **16**
Nĩngahumba athĩnjĩri-Ngai akuo ũhonokio, na andũ
akuo arĩa aamũre matũũre mainaga nĩ gũkena. **17** "Kũu
nĩkuo ngaatũma rũhĩa rwa Daudi rũthundũke na njigĩre
ũrĩa njitĩrĩirie maguta tawa ũgwakana. **18** Thũ ciake
nĩngacihumba thoni, no thũmbĩ ya ũnene ĩrĩa ĩrĩ mũtwe
wake nĩĩgakenga na riiri."

133 Thaburi ya Daudi Nĩ ũhoro mwega atĩa, o na ũrĩ
gĩkeno, rĩrĩa andũ a nyũmba ĩmwe maikarania
maiguanĩte! **2** Nĩ ta maguta manungi wega maitĩrĩirio
mũtwe, makĩnyũrũrũkĩra nderu-inĩ, o nderu-inĩ cia
Harũni, makanyũrũrũka nginya ngingo-inĩ ya kanjũ
yake. **3** Ningĩ nĩ ta ime rĩa Herimoni rĩkĩgwĩra Kĩrĩma gĩa
Zayuni. Nĩgũkorwo kũu nĩkuo Jehova eranĩire kĩrathimo
gĩake, nĩkĩo muoyo wa tene na tene.

134 Thaburi ya Agendi Goocai Jehova, inyuothe
ndungata cia Jehova, inyuĩ mũtungataga mũrĩ
nyũmba-inĩ ya Jehova ũtukũ. **2** Ambarariai moko manyu
mũrĩ thĩinĩ wa handũ-harĩa-haamũre mũgooce Jehova.
3 Jehova, o we Mũũmbi wa igũrũ na thĩ aromũrathima
arĩ kũu Zayuni.

135 Goocai Jehova. Goocai rĩĩtwa rĩa Jehova; inyuĩ
ndungata cia Jehova-rĩ, mũgoocei, **2** inyuĩ
mũtungataga thĩinĩ wa nyũmba ya Jehova, o inyuĩ
mũrũgamaga nja-inĩ cia nyũmba ya Ngai witũ. **3** Goocai
Jehova, nĩgũkorwo Jehova nĩ mwega; inai mũgooce
rĩĩtwa rĩake, nĩgũkorwo nĩ rĩega. **4** Nĩgũkorwo Jehova
nĩethuurĩire Jakubu atuĩke wake, agathuura Isiraeli
atuĩke igai rĩake kĩũmbe. **5** Niĩ nĩnjũũĩ atĩ Jehova nĩ
mũnene, atĩ Mwathani witũ nĩ mũnene gũkĩra ngai
ciothe. **6** Jehova ekaga ũrĩa wothe ekwenda, kũu igũrũ
na gũkũ thĩ, o na kũu iria-inĩ o na kũrĩa guothe kũriku
mũno. **7** Nĩwe ũtũmaga matu mambate kuuma ituri-inĩ
cia thĩ; nĩwe ũtũmaga kũgĩe heni irehanĩte na mbura,
na akarehe rũhuho kuuma mĩthithũ-inĩ yake. **8** Nĩwe
waringire marigithathi ma Misiri, marigithathi ma
andũ na ma nyamũ. **9** Wee Misiri, nĩwe watũmire
thĩinĩ waku kũringwo ciama na morirũ, agĩũkĩrĩra
Firaũni na ndungata ciake ciothe. **10** Nĩwe waringire
ndũrĩrĩ nyingĩ na akĩũraga athamaki maarĩ hinya: **11**
nĩo Sihoni mũthamaki wa Aamori, na Ogu mũthamaki
wa Bashani, o na athamaki othe a Kaanani; **12** akĩheana
bũrũri wao ũtuĩke igai, ũtuĩke igai kũrĩ andũ ake a
Isiraeli. **13** Rĩĩtwa rĩaku, Wee Jehova, rĩtũũraga nginya
tene, ngumo yaku, Wee Jehova, ĩgakinyĩra njiarwa
na njiarwa. **14** Nĩgũkorwo Jehova nĩagaciirĩrĩra andũ
ake, na aiguĩre ndungata ciake tha. **15** Mĩhianano ya
ndũrĩrĩ ĩthondeketwo na betha na thahabu, o wĩra
wa moko ma andũ. **16** Nĩĩrĩ tũnua, no ndĩaragia, nĩĩrĩ
maitho, no ndĩonaga; **17** nĩĩrĩ matũ, no ndĩiguaga,
o na ndĩrĩ mĩhũmũ tũnua-inĩ twayo. **18** Andũ arĩa
mamĩthondekaga makaahaana o tayo, na noguo arĩa
othe mamĩĩhokaga makaahaana. **19** Inyuĩ nyũmba ya
Isiraeli, goocai Jehova; Inyuĩ nyũmba ya Harũni, goocai
Jehova; **20** Inyuĩ nyũmba ya Lawi, goocai Jehova; inyuĩ
arĩa mũmwĩtigĩrĩte, goocai Jehova. **21** Jehova arogoocwo
kuuma Zayuni, o we ũtũũraga kũu Jerusalemu. Goocai
Jehova.

136 Cookeriai Jehova ngaatho, tondũ nĩ mwega. Wendo wake nĩ wa tene na tene. **2** Cookeriai Ngai wa ngai iria ingĩ ngaatho. Wendo wake nĩ wa tene na tene. **3** Cookeriai Mwathani wa aathani ngaatho: Wendo wake nĩ wa tene na tene. **4** we wiki nĩwe wĩkaga maũndũ manene ma magegania, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **5** nĩwe wombire igũrũ na ũndũ wa ũmenyo wake, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **6** nĩwe watambũrũkirie thĩ nyũmũ igũrũ rĩa maaĩ, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **7** nĩwe wombire imũrĩ iria nene, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **8** riũa rĩathage mũthenya, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **9** naguo mweri na njata ciathage ũtukũ; Wendo wake nĩ wa tene na tene. **10** nĩwe waringire marigithathi ma Misiri, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **11** akĩruta Isiraeli gatagatĩ-inĩ kao, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **12** na guoko kwa hinya na atambũrũkĩtie gĩcoka gĩake, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **13** nĩwe wagayũkanirie Iria Itune rĩgĩtigana, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **14** agĩtũma andũ a Isiraeli matuĩkanie gatagatĩ karĩo, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **15** no Firaũni na ita rĩake akĩmahubĩkanĩria kũu Iria-inĩ Itune; Wendo wake nĩ wa tene na tene. **16** nĩwe watongoririe andũ ake magĩtuĩkanĩria werũ-inĩ, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **17** nĩwe waringire athamaki maarĩ anene, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **18** na akĩũraga athamaki maarĩ ngumo: Wendo wake nĩ wa tene na tene. **19** nĩo Sihoni mũthamaki wa Aamori, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **20** na Ogu mũthamaki wa Bashani; Wendo wake nĩ wa tene na tene. **21** na akĩheana bũrũri wao ũtuĩke igai, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **22** ũgĩtuĩka igai rĩa Isiraeli ndungata yake; Wendo wake nĩ wa tene na tene. **23** nĩwe watũrirĩkanire rĩrĩa twahatĩrĩirio, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **24** na agĩtũhonokia kuuma kũrĩ thũ ciitũ, Wendo wake nĩ wa tene na tene. **25** nĩwe ũheaga ciũmbe ciothe irio. Wendo wake nĩ wa tene na tene. **26** Cookeriai Mũrungu wa igũrũ ngaatho. Wendo wake nĩ wa tene na tene.

137 Ngurumo-inĩ cia njũũĩ cia Babuloni nĩkuo twaikaraga thĩ tũkarĩra, twarirĩkana Zayuni. **2** Kũu mĩtĩ-inĩ ya mĩethia nĩkuo twacuuragia inanda ciitũ cia mũgeeto, **3** nĩgũkorwo tũrĩ kũu andũ arĩa maatũtahĩte nĩmatwĩraga tũmainĩre nyĩmbo, o acio atũnyariiri magatwĩra tũmainĩre nyĩmbo tũkenete, magatwĩra atĩrĩ, "Tũinĩrei rwĩmbo rũmwe rwa iria mwainaga mũrĩ Zayuni!" **4** Tũngĩhota atĩa kũina nyĩmbo cia Jehova tũrĩ bũrũri wa ũgeni? **5** Ingĩkariganĩrwo nĩwe, Wee Jerusalemu-rĩ, guoko gwakwa kwa ũrĩo kũrokĩriganĩrwo nĩ ũũgĩ wakuo wa gwĩka maũndũ. **6** Rũrĩmĩ rwakwa rũronyiitana na karakara ingĩkaaga gũkũrirrikana, ingĩkaaga gũtua Jerusalemu gĩkeno gĩakwa kĩrĩa kĩnene. **7** Wee Jehova, ririkana ũrĩa andũ a Edomu meekire, mũthenya ũrĩa itũũra rĩa Jerusalemu rĩanyiitirwo. Maanĩrĩire, makiuga atĩrĩ, "Rĩmomorei, rĩmomorei o nginya mũthingi-inĩ warĩo!" **8** Wee mwarĩ wa Babuloni, o wee ũtuĩrĩirwo kũniinwo, gũkena nĩ mũndũ ũrĩa ũgũgwĩka o ta ũguo ũtwĩkĩte: **9** gũkena nĩ mũndũ ũrĩa ũhuragia tũkenge twaku, agatũgũthithia ndwaro-inĩ cia mahiga.

138 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, nĩngũkũgooca na ngoro yakwa yothe; ngũkũinĩra ngũgooce ngai iria ingĩ irĩ o ho. **2** Ngũinamĩrĩra njerekeire hekarũ-inĩ yaku ĩrĩa nyamũre, ngooce rĩĩtwa rĩaku, nĩ ũndũ wa wendo waku na wĩhokeku waku, nĩgũkorwo nĩũtũũgĩrĩtie rĩĩtwa rĩaku, na ũgatũũgĩria kiugo gĩaku makĩria ya maũndũ marĩa mangĩ mothe. **3** Hĩndĩ ĩrĩa ndagwĩtire, nĩwanjĩtĩkire; wanyũmĩrĩirie na ũkĩnjĩkĩra hinya ngoro. **4** Wee Jehova-rĩ, athamaki othe a thĩ nĩmakũgoocage, rĩrĩa maigua ciugo cia kanua gaku. **5** Nĩmaganage ũhoro wa njĩra cia Jehova, nĩgũkorwo riiri wa Jehova nĩ mũnene. **6** O na gũtũĩka Jehova arĩ igũrũ-rĩ, nĩaroraga andũ arĩa enyiihia, no arĩa etĩĩi akamenya ũhoro wao arĩ o kũraya. **7** O na ingĩgerera mathĩĩna-inĩ, Wee nĩũmenyagĩrĩra muoyo wakwa; ũtambũrũkagia guoko gwaku ũgookĩrĩra marakara ma thũ ciakwa, ũkaahonokia na guoko gwaku kwa ũrĩo. **8** Jehova nĩakahingia muoroto wake harĩ nĩĩ; wendo waku, Wee Jehova, nĩ wa tene na tene; nĩ ũndũ ũcio ndũgatiganĩrie wĩra wa moko maku.

139 Thaburi ya Daudi Wee Jehova-rĩ, nĩũũthuthuurĩtie na ũkaamenya. **2** Nĩũĩ rĩrĩa njikarĩte thĩ na rĩrĩa njũkĩrĩte ũkamenya meciiria makwa ũrĩ o kũraya. **3** Nĩũũĩ ngiumagara o na ngĩkoma; Wee nĩũũĩ mĩthiĩre yakwa yothe. **4** Wee Jehova-rĩ, itanagweta kiugo na rũrĩmĩ rwakwa, Wee nĩũkoragwo ũkĩũĩ biũ. **5** Nĩũnjirigĩire mbere na thuutha; nĩũnjigĩrĩire guoko gwaku. **6** Ũmenyo ta ũcio nĩ wa magegania mũno harĩ nii, ũrĩ igũrũ mũno ndingĩũkinyĩra. **7** Nĩ kũ ingĩthiĩ njeherere Roho waku? Ingĩũrĩra kũ nyume ũthiũ-inĩ waku? **8** Ingĩambata thiĩ igũrũ, Wee ũrĩ kuo; ingĩara ũrĩrĩ wakwa kũrĩa kũriku mũno, Wee ũrĩ o kuo. **(Sheol h7585)** **9** Ingĩũmbũka na mathagu ma gũgĩkĩa, ingĩthiĩ gũtũũra mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria, kũndũ kũraya mũno, **10** o na kũu guoko gwakwa nokuo kũngĩndongoria, guoko gwaku kwa ũrĩo gũkĩĩnyiite kũnũmĩtie. **11** Ingiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ nduma nĩĩkũũhitha, naguo ũtheri ũyũ ũũthiũrũrũkĩirie ũtuĩke ũtukũ," **12** o na nduma ndĩrĩ hĩndĩ ĩngĩgũtumanĩra; ũtukũ ũkwara ta mũthenya, nĩgũkorwo nduma kũrĩ we nĩ ta ũtheri. **13** Nĩgũkorwo nĩwe wombire ciĩga ciakwa cia na thĩinĩ; wanyiitithanirie ndĩ o nda ya maitũ. **14** Nĩngũkũgooca nĩ ũndũ mũũmbĩre ũrĩa nyũmbĩtwo naguo nĩ wa kũmakania na wa magegania; ciĩko ciaku nĩ cia magegania, niĩ mwene nĩnjũũĩ ũguo o wega. **15** Mahĩndĩ makwa matiahithĩkĩte harĩwe, rĩrĩa ndoombĩirwo kũrĩa kũhitharu. Rĩrĩa ndanyiitithanagio hamwe ndĩ thĩ kũrĩa kũriku mũno-rĩ, **16** maitho maku nĩmonaga mwĩrĩ wakwa ũtanombwo biũ. Matukũ mothe marĩa nyamũrĩirwo nĩmandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩaku o na mbere ya ũmwe wamo kũgĩa. **17** Hĩ! Ĩ meciiria maku matikĩrĩ ma bata harĩ nii, Wee Mũrungu! Kaĩ mũigana wamo nĩ mũnene-ĩ! **18** Ingĩtua kũmatara, no maingĩhe gũkĩra mũthanga. Hĩndĩ ĩrĩa ndokĩra, ndĩ o hamwe nawe. **19** Wee Ngai-rĩ, naarĩ korwo woraga arĩa aaganu! Njehererai, inyuĩ mũnyootagĩra gũita thakame! **20** Maaragia ũhoro waku marĩ na meciiria mooru; arĩa magũthũire mahũthagĩra rĩĩtwa rĩaku ũũru. **21** Wee Jehova, githĩ ndithũire arĩa magũthũire, na ngamena

arĩa magũũkagĩrĩra? **22** Gũthũũra ndĩmathũire o biũ;
ndĩmatuaga thũ ciakwa. **23** Wee Mũrungu, thuthuuria,
ũmenye ngoro yakwa; ngeria ũmenye meciiria makwa.
24 Rora wone kana nĩ harĩ mĩthiĩre mĩũru thĩinĩ wakwa,
na ũkĩndongorie na njĩra ĩrĩa ya tene na tene.

140 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, hatũra kuuma
moko-inĩ ma andũ arĩa ooru; ngitĩra harĩ andũ
arĩa mahũthagĩra ũhinya, **2** o acio mathugundaga
maũndũ mooru ngoro-inĩ ciao, na magathugunda
mbaara o mũthenya. **3** Manooraga nĩmĩ ciao ikohĩga
ta rũrĩmĩ rwa nyoka; mĩromo yao yaragia maũndũ
marũrũ ta thumu wa nduĩra. **4** Wee Jehova, njeheria
moko-inĩ ma andũ arĩa aaganu; ngitĩra kuuma harĩ
andũ arĩa mahũthagĩra ũhinya, o acio mabangaga
ũrĩa mangĩhĩnga magũrũ makwa. **5** Andũ arĩa etĩĩi
nĩmanyambĩire mũtego; nĩmatambũrũkĩtie ndigi cia
wabu wao, na makanjigĩra mĩtego njĩra-inĩ yakwa. **6** Wee
Jehova, nguuga atĩrĩ, "Wee nĩwe Mũrungu wakwa." Wee
Jehova-rĩ, igua ngĩgũkaĩra nĩguo, ũnjiguĩre tha. **7** Wee
Mwathani Jehova, o Wee ũrĩa mũũhonokia ũrĩ hinya,
Wee ũgitagĩra mũtwe wakwa mũthenya wa mbaara: **8**
Wee Jehova, ndũkahingĩrie arĩa aaganu meririria mao,
ndũkareke mĩbango yao ĩgaacĩre, matikae gwĩtĩĩa. **9**
Mĩtwe ya arĩa mandigicĩirie ĩrohumbĩkanio na mathĩĩna
marĩa marehetwo nĩ mĩromo yao. **10** Marogwĩrwo
nĩ makara me gwakana; maroikio mwaki-inĩ, maikio
marima marĩ mũtondo, kũrĩa matakoima o na rĩ. **11**
Ndũkanareke arĩa macambanagia magaacĩre bũrũri-
inĩ; mwanangĩko ũrothingata andũ arĩa mahũthagĩra
ũhinya. **12** Niĩ nĩnjũũĩ atĩ Jehova nĩarũagĩra kĩhooto kĩa
arĩa athĩĩni, na akagitĩra kĩhooto kĩa arĩa abatari. **13** Ti-
itherũ arĩa athingu nĩmarĩgoocaga rĩĩtwa rĩaku, na arĩa
arũngĩrĩru nĩmagatũũra ũthiũ-inĩ waku.

141 Thaburi ya Daudi Wee Jehova, nĩwe ndĩrakaĩra;
hiũha ũũke kũrĩ niĩ. Igua mũgambo wakwa
ngĩgũkaĩra. **2** Ihooya rĩakwa rĩroambata mbere yaku
ta mũtararĩko wa ũbumba; nakuo kwambararia moko
makwa kũrotuĩka ta igongona rĩa hwaĩ-inĩ. **3** Wee Jehova,
iga mũrangĩri kanua-inĩ gakwa, rangagĩra mũrango
ũyũ wa mĩromo yakwa. **4** Ndũkareke ngoro yakwa
ĩguucĩrĩrio ũndũ-inĩ mũũru, ndigatuĩke wa gwĩka ciĩko
cia waganu hamwe na andũ arĩa amaramari; Ndũkareke
ndĩe irio ciao iria irĩ mũrĩo. **5** Mũndũ mũthingu
nĩakĩĩninge: ũndũ ũcio nĩ wa kũnyonia ũtugi; kũndũithia
nĩakĩndũithie: ũguo no ta kũnjitĩrĩria maguta mũtwe
wakwa. Mũtwe wakwa ndũngĩrega gũitĩrĩrio maguta
macio. No rĩrĩ, ihooya rĩakwa nĩ rĩa gũtũũra ndeganĩte
na ciĩko cia andũ arĩa meekaga ũũru; **6** aathani ao
magaikio thĩ kuuma igũrũ rĩa rwaro rwa ihiga, nao
arĩa aaganu nĩmakamenya atĩ ciugo ciakwa ciarĩ cia
ma. **7** Nĩmakoiga atĩrĩ, "O ta ũrĩa mũndũ acimbaga
mũgũnda na akahũũra hianyũ, no taguo mahĩndĩ maitũ
maharaganĩtio mũromo-inĩ wa mbĩrĩra." **(Sheol h7585)**
8 No rĩrĩ, maitho makwa nĩwe macũthĩrĩirie, Wee
Mwathani Jehova; nĩ harĩwe njũragĩra; nĩ ũndũ ũcio
ndũkareke ngue. **9** Ngitĩra ndikanyiitwo nĩ mĩtego
ĩrĩa nyambĩirwo, ũnjehanĩrĩrie na mĩtego ya andũ arĩa
mekaga ũũru. **10** Andũ acio aaganu maroogwa wabu-inĩ
wao ene, no niĩ ngĩhĩtũkage itekuona ũgwati.

142 Thaburi ya Daudi Ngayagĩra Jehova nyanĩrĩire;
ngwambararia mũgambo wakwa kũrĩ Jehova
anjiguĩre tha. **2** Njitũrũraga mateta makwa mbere
yake; ndĩrĩmwĩraga thĩĩna wakwa ndĩ mbere yake. **3**
Rĩrĩa roho wakwa waringĩka thĩinĩ wakwa, Wee nĩwe
ũmenyaga njĩra ĩrĩa ndĩrĩgera. Njĩra-inĩ ĩrĩa thiiagĩra-rĩ,
andũ nĩmahithĩire mũtego. **4** Ta rora mwena wakwa wa
ũrĩo wone; gũtirĩ o na ũmwe ũranũmbũiya. Ndirĩ na
ha kũũrĩra; muoyo wakwa gũtirĩ mũndũ o na ũmwe
ũngĩũmenyerera. **5** Wee Jehova, nĩwe ngayagĩra; njugaga
atĩrĩ, "Wee nĩwe rĩũrĩro rĩakwa, na igai rĩakwa bũrũri-
inĩ wa arĩa marĩ muoyo." **6** Thikĩrĩria gũkaya gwakwa,
nĩgũkorwo ndĩĩmũhinyĩrĩrie mũno; ndeithũra kuuma
kũrĩ andũ arĩa mathingatanĩte na niĩ, nĩgũkorwo marĩ
na hinya mũno kũngĩra. **7** Njohorithia kuuma kĩoho-inĩ
gĩakwa, nĩguo ngoocage rĩĩtwa rĩaku. Hĩndĩ ĩyo andũ
arĩa athingu nĩmakandigiicĩria, nĩ ũndũ wa ũrĩa ũnjĩkĩte
wega.

143 Thaburi ya Daudi Igua ihooya rĩakwa, Wee
Jehova, thikĩrĩria kĩrĩro gĩakwa ũnjiguĩre tha;
ũka ũndeithie, nĩ ũndũ wa wĩhokeku waku na ũthingu
waku. **2** Ndũgaciirithie ndungata yaku, nĩgũkorwo
maitho-inĩ maku gũtirĩ mũndũ ũrĩ muoyo ũngĩtuuo
mũthingu. **3** Thũ nĩĩthingatĩte, ĩkangurumania thĩ tĩĩri-
inĩ; ĩtũmaga ndũũre nduma-inĩ ta arĩa maakuire tene. **4**
Nĩ ũndũ ũcio roho wakwa ũkaringĩka thĩinĩ wakwa; ngoro
yakwa nĩĩmakĩte mũno thĩinĩ wakwa. **5** Nĩndĩrĩririkanaga
matukũ marĩa ma tene; ndĩrĩcũũranagia mawĩko maku
mothe na ngatarania maũndũ marĩa moko maku
meekĩte. **6** Ndambũrũkĩtie moko makwa na kũrĩ we;
muoyo wakwa ũkũnyootagĩra ta bũrũri ũrĩa mũũmũ. **7**
Wee Jehova, hiũha kũnjĩtĩka; roho wakwa nĩũthirĩtwo
nĩ hinya. Tiga kũũhitha ũthiũ waku, ndikahaane ta
arĩa matoonyaga irima. **8** O rũciinĩ reke njiguage
kiugo kĩa wendo waku ũrĩa ũtathiraga, nĩgũkorwo
nĩwe ndĩĩhokete. Nyonia njĩra ĩrĩa njagĩrĩirwo nĩkũgera,
nĩgũkorwo muoyo wakwa ndĩwerekeirie igũrũ kũrĩ
we. **9** Ndeithũra kuuma kũrĩ thũ ciakwa, Wee Jehova,
nĩgũkorwo ndĩĩhithaga harĩwe. **10** Nduta gwĩkaga wendi
waku, nĩgũkorwo Wee nĩwe Ngai wakwa; Roho waku
mwega arondongoragia, ngeragĩre kũrĩa kwaraganu.
11 Wee Jehova, nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩaku, tũũria muoyo
wakwa; nĩ ũndũ wa ũthingu waku-rĩ, nduta kuuma
mĩnyamaro-inĩ. **12** Nĩ ũndũ wa wendo waku ũtathiraga,
kiria thũ ciakwa; niina arĩa othe maathũire, nĩgũkorwo
niĩ ndĩ ndungata yaku.

144 Thaburi ya Daudi Jehova arogoocwo, o we
Rwaro rwakwa rwa Ihiga, o we ũmenyithagia
moko makwa mũrũĩre wa mbaara, agakĩruta ciara
ciakwa kũrũa mbaara. **2** Nĩwe Ngai ũrĩa ũnyendete, na
nĩwe kĩirigo gĩakwa kĩa hinya, o we kĩĩhitho gĩakwa na
mũhonokia wakwa, ningĩ nĩwe ngo yakwa, na nĩ harĩ
we njũragĩra, o we ũtũmaga andũ a ndũrĩrĩ maathĩke
marĩ rungu rwakwa. **3** Wee Jehova, mũndũ akĩrĩ kĩ
nĩguo ũmũmenyagĩrĩre, nake mũrũ wa mũndũ akĩrĩ kĩ
nĩgeetha ũmũrũmbũyagie? **4** Mũndũ no ta mĩhũmũ;

matukũ make mathiraga na ihenya o ta kĩĩruru. **5** Wee Jehova, hingũra igũrũ ũikũrũke; hutia irĩma, nĩgeetha irute ndogo. **6** Henũkia rũheni ũhurunje thũ ciaku; ikia mĩguĩ yaku ũcingatithie. **7** Tambũrũkia guoko gwaku ũrĩ igũrũ; ndeithũra na ũũthare kuuma kũrĩ maaĩ maya maingĩ, ũndute kuuma moko-inĩ ma andũ a kũngĩ **8** arĩa tũnua twao twaragia maheeni, o acio moko mao ma ũrĩo marĩ na wara. **9** Wee Ngai, nĩngũkũinĩra rwĩmbo rwerũ; ngũkũinĩra na kĩnanda kĩrĩa kĩgeetetwo na nga ikũmi, **10** nyinĩre Ũrĩa ũhootanagĩra athamaki, o we ũhonokagia Daudi ndungata yake harĩ rũhiũ rwa njora rwa ũragani. **11** Ndeithũra na ũũthare, ũndute kuuma moko-inĩ ma andũ a kũngĩ, arĩa tũnua twao twaragia maheeni, o acio moko mao ma ũrĩo marĩ ma wara. **12** Hĩndĩ ĩyo aanake aitũ magaatuĩka ta mĩmera mĩrore wega wĩthĩ-inĩ wao, nao airĩtu aitũ mahaane ta itugĩ ciacũhĩtio cia kũgemia nyũmba ya ũthamaki. **13** Makũmbĩ maitũ makaiyũragio irio cia mĩthemba yothe. Ng'ondu ciitũ ikaingĩha ikinye ngiri nyingĩ, cingĩhe ikinye makũmi ma ngiri kũu mĩgũndainĩ iitũ; **14** nacio ndegwa ciitũ nĩigakuuaga mĩrigo mĩritũ. Thingo itigakorwo na mĩanya, kana gũtahwo tũtwarwo ũkombo-inĩ, o na gũtigakorwo na kĩrĩro kĩa mĩnyamaro njĩra-inĩ cia matũũra. **15** Kũrathimwo nĩ andũ arĩa matarĩĩ ta ũguo; kũrathimwo nĩ andũ arĩa Ngai wao arĩ we Jehova.

145 Thaburi ya Daudi Nĩngũgũtũũgĩria, Wee Ngai wakwa Mũthamaki; ndĩrĩĩgoocaga rĩĩtwa rĩaku tene na tene. **2** O mũthenya ndĩrĩkũgoocaga na ngumagie rĩĩtwa rĩaku tene na tene. **3** Jehova nĩwe mũnene, na nowe wagĩrĩire kũgoocwo mũno; ũnene wake gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kũũtuĩria. **4** Rũciaro rũmwe nĩrũkarahĩra rũrĩa rũngĩ maũndũ marĩa waneka; nĩrũkamenyithanagia ũhoro wa ciĩko ciaku cia hinya. **5** Nĩmakaaria ũhoro wa ũkaru wa ũnene waku ũrĩa ũrĩ riiri, na niĩ ndaranagie ũhoro wa ciĩko ciaku cia magegania. **6** Nĩmarĩheanaga ũhoro wa ũhoti wa maũndũ maku ma kũmakania, na niĩ hunjagie ũhoro wa ũnene wa ciĩko ciaku. **7** Nĩmagakũngũĩra wega waku mũingĩ, na maine ũhoro wa ũthingu waku makenete. **8** Jehova nĩ mũtugi na nĩ mũigua-tha, ndahiũhaga kũrakara, na aiyũrĩtwo nĩ wendo. **9** Jehova nĩ mwega harĩ andũ othe; nĩaiguagĩra tha kĩrĩa gĩothe ombĩte. **10** Wee Jehova, kĩrĩa gĩothe ũmbĩte nĩkĩrĩkũgoocaga; andũ aku arĩa aamũre nĩmarĩgũkumagia. **11** Nĩmarĩheanaga ũhoro wa riiri wa ũthamaki waku, na maaragie ũhoro wa hinya waku, **12** nĩgeetha andũ othe mamenye ũhoro wa ciĩko ciaku cia hinya, o na ũkaru wa ũthamaki waku, ũrĩa ũrĩ riiri. **13** Ũthamaki waku nĩ ũthamaki wa gũtũũra tene na tene, naguo wathani waku ũtũũraga nginya njiarwa ciothe. Jehova nĩ mwĩhokeku harĩ ciĩranĩro ciake ciothe, na nĩendete kĩrĩa gĩothe ombĩte. **14** Jehova nĩanyiitagĩrĩra arĩa othe maragũa, na agatiira arĩa othe mainamĩte. **15** Maitho ma andũ othe nĩwe macũthĩrĩirie, na nĩũmaheaga irio ciao hĩndĩ ĩrĩa yagĩrĩire. **16** Ũkũnjũraga guoko gwaku, na ũkahingĩria kĩndũ gĩothe kĩrĩ muoyo mabataro makĩo. **17** Jehova nĩ mũthingu njĩra-inĩ ciake ciothe, na nĩendete kĩrĩa gĩothe ombĩte. **18** Jehova arĩ hakuhĩ na andũ arĩa othe mamũkayagĩra, arĩa othe mamũkayagĩra na ma. **19** Arĩa othe mamwĩtigagĩra nĩamahingagĩria mabataro mao; nĩaiguaga kĩrĩro kĩao na akamahonokia. **20** Jehova nĩamenyagĩrĩra arĩa othe mamwendete, no arĩa othe aaganu nĩkũniina akaamaniina. **21** Kanua gakwa karĩaragia gakagooca Jehova. Kĩũmbe o gĩothe nĩgĩkĩgooce rĩĩtwa rĩake itheru nginya tene na tene.

146 Goocai Jehova. Wee ngoro yakwa-rĩ, gooca Jehova. **2** Ndĩgoocaga Jehova hĩndĩ ĩrĩa yothe ngũtũũra muoyo; ndĩrĩinaga, ngoocage Ngai wakwa rĩrĩa rĩothe ngũtũũra muoyo. **3** Ndũkanaige mwĩhoko waku harĩ anene, kana harĩ andũ, arĩa matangĩhota kũhonokania. **4** Rĩrĩa roho wao wameherera, macookaga o tĩĩri-inĩ; mũthenya o ro ũcio mĩbango yao ĩtuĩkaga ya tũhũ. **5** Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũteithio wake uumaga kũrĩ Mũrungu wa Jakubu, ũrĩa mwĩhoko wake ũrĩ harĩ Jehova Ngai wake, **6** Mũũmbi wa igũrũ na thĩ, na iria, na kĩrĩa gĩothe gĩtũũraga thĩinĩ wacio: ũcio nĩwe Jehova, ũrĩa ũtũũraga arĩ mwĩhokeku nginya tene. **7** Nĩarũgamagĩrĩra kĩhooto kĩa arĩa ahatĩrĩrie, na akahe arĩa ahũtu irio. Jehova nĩwe wohoraga arĩa mohetwo, **8** Jehova nĩahingũraga maitho ma arĩa atumumu, Jehova nĩatiiraga arĩa mainamĩte, Jehova nĩendete andũ arĩa athingu. **9** Jehova nĩamenyagĩrĩra andũ a kũngĩ, na agatũũria ciana cia ngoriai o na mũtumia wa ndigwa, no njĩra cia andũ arĩa aaganu nĩacirigiicaga. **10** Jehova egũtũũra athamakaga nginya tene, Ngai waku, wee Zayuni, athamakage njiarwa na njiarwa. Goocai Jehova.

147 Goocai Jehova. Kaĩ nĩ ũndũ mwega kũgooca Ngai witũ na rwĩmbo-ĩ, kaĩ nĩ ũndũ mwega na mwagĩrĩru kũmũgooca-ĩ! **2** Jehova nĩwe wakaga Jerusalemu; nĩwe ũcookagĩrĩria andũ a Isiraeli arĩa matahĩtwo. **3** Nĩwe ũhonagia arĩa athuthĩku ngoro, na akamooha ironda ciao. **4** Nĩwe ũmenyaga mũigana wa njata, na akahe njata o njata rĩĩtwa rĩayo. **5** Mwathani witũ nĩwe mũnene na nĩ arĩ hinya mũingĩ; ũmenyo wake ndũrĩ mũthia. **6** Jehova nĩwe ũtiiragĩrĩra andũ arĩa ahooreri, no arĩa aaganu amatungumanagia thĩ. **7** Inĩrai Jehova mũmũcookerie ngaatho; inĩrai Ngai witũ na kĩnanda kĩa mũgeeto. **8** Nĩahumbagĩra igũrũ na matu; nĩwe uuragĩria thĩ mbura, na agatũma nyeki ĩmere tũrĩma-inĩ. **9** Nĩwe ũheaga ng'ombe irio, na akahe tũcui twa mahuru irio rĩrĩa twamũkaĩra. **10** We ndakenagĩra hinya wa mbarathi, o na kana agakenera magũrũ ma mũndũ; **11** Jehova akenagio nĩ andũ arĩa mamwĩtigagĩra, o arĩa maigaga mwĩhoko wao harĩ wendo wake ũrĩa ũtathiraga. **12** Wee Jerusalemu, kumia Jehova; gooca Ngai waku, wee Zayuni, **13** nĩgũkorwo nĩwe wĩkagĩra mĩgĩĩko ya ihingo ciaku hinya, na akarathima andũ aku arĩa marĩ thĩĩnĩ waku. **14** Nĩatũmĩte kũgĩe thayũ mĩhaka-inĩ yaku, na agakũhũũnia na ngano ĩrĩa njega mũno. **15** Atũmaga wathani wake ũkinye gũkũ thĩ; kiugo gĩake kĩhanyũkaga narua mũno. **16** Oiragia tharunji ĩhaana ta guoya mwerũ cua, nayo mbaa akamĩhurunja ta mũhu. **17** Mbura ya mbembe amiuragia taarĩ kagoto karoira. Nũũ ũngĩhota gwĩtiiria heho ĩyo yake? **18** Atũmaga kiugo gĩake agatũma itwekũke; ahurutithanagia rũhuho, namo maaĩ magatherera. **19** Nĩaguũrĩtie kiugo gĩake harĩ Jakubu, akaguũrĩria Isiraeli mawatho make na

kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo. **20** Ndarĩ ekĩra rũrĩrĩ rũngĩ ta ũguo, mawatho macio make ndũrĩrĩ itirĩ ciamamenya. Goocai Jehova.

148 Goocai Jehova. Goocai Jehova mũrĩ kũu igũrũ, mũmũgooce mũrĩ kũu gũtũũgĩru mũno. **2** Mũgoocei, inyuĩ araika ake othe, mũmũgooce, inyuothe mbũtũ ciake cia igũrũ. **3** Mũgoocei, inyuĩ riũa na mweri, mũgoocei, inyuothe njata iria icangararaga. **4** Mũgoocei, inyuĩ igũrũ rĩa igũrũ, o na inyuĩ maaĩ ma kũu igũrũ wa matu. **5** Indo ciothe nĩikĩgooce rĩĩtwa rĩa Jehova, nĩgũkorwo nĩwe wathanire na cio ikĩgĩa kuo. **6** Aaciigire handũ hacio itũũre ho tene na tene; aaheanire kĩrĩra kĩa watho wa kũrũmĩrĩrwo kĩrĩa gĩtagathira. **7** Goocai Jehova gũkũ thĩ, inyuĩ ciũmbe cia iria-inĩ, na ũriku wothe wa maria marĩa manene, **8** rũheni, na mbura ya mbembe, na tharunji, na matu, na ihuhũkanio cia huho iria ihingagia kĩrĩra gĩake, **9** inyuĩ irĩma, na tũrĩma tuothe, na mĩtĩ ya matunda, na mĩtarakwa yothe, **10** nyamũ cia gĩthaka, na ng'ombe ciothe, na ciũmbe iria nini, o na nyoni iria ciũmbũkaga, **11** athamaki a thĩ, na ndũrĩrĩ ciothe, na inyuĩ anene, na aathani othe a thĩ, **12** aanake, na airĩtu, na andũ arĩa akũrũ, o na ciana. **13** Othe nĩmagoocage rĩĩtwa rĩa Jehova, nĩgũkorwo rĩĩtwa rĩake riiki nĩrĩo rĩtũũgĩrie; riiri wake ũrĩ igũrũ rĩa thĩ o na rĩa matu. **14** Nĩambararĩtie rũhĩa nĩ ũndũ wa andũ ake, nĩruo ũgooci wa andũ ake arĩa aamũre, nĩo andũ a Isiraeli, andũ arĩa marĩ hakuhĩ na ngoro yake. Goocai Jehova.

149 Goocai Jehova. Inĩrai Jehova rwĩmbo rwerũ, mũmũgooce mũrĩ kĩũngano-inĩ kĩa arĩa aamũre. **2** Andũ a Isiraeli nĩmakenere ũcio wamombire; andũ a Zayuni nĩmacanjamũke nĩ ũndũ wa Mũthamaki wao. **3** Nĩmagooce rĩĩtwa rĩake makĩrũgarũgaga, na mamũinĩre na tũhembe, na kĩnanda kĩa mũgeeto. **4** Nĩgũkorwo Jehova nĩakenagio nĩ andũ ake; andũ arĩa ahooreri amahumbaga thũmbĩ ya ũhonokio. **5** Andũ arĩa aamũre nĩmakenere gĩtĩĩo kĩu, na maine macanjamũkĩte marĩ o marĩrĩ-inĩ mao. **6** Ũgooci wa Mũrungu ũrokorwo tũnua-inĩ twao, na rũhiũ rwa njora rũnoore mĩena yeerĩ rũkorwo moko-inĩ mao, **7** nĩguo meerĩhĩrie harĩ ndũrĩrĩ, na maherithie kĩrĩndĩ gĩa thĩ, **8** nĩguo moohe athamaki ao na mĩnyororo, na moohe andũ ao arĩa marĩ igweta na bĩngũ cia kĩgera, **9** nĩguo mamakinyĩrie ituĩro rĩrĩa mandĩkĩirwo. Ũcio nĩguo riiri wa andũ ake othe arĩa aamũre. Goocai Jehova.

150 Goocai Jehova. Goocai Mũrungu mũrĩ harĩa hake haamũre; mũgoocei mũrĩ kũu igũrũ, o kũu kwa hinya wake. **2** Mũgoocei nĩ ũndũ wa ciĩko ciake cia hinya; mũgoocei nĩ ũndũ wa ũnene wake mũingĩ mũno. **3** Mũgoocei mũkĩhuhaga karumbeta, mũmũgooce na kĩnanda kĩa mũgeeto, na gĩa kĩnũbi, **4** mũgoocei na tũhembe mũkĩrũgarũgaga, mũmũgooce na inanda cia nga mũkĩhuhaga mĩtũrirũ, **5** mũgoocei mũkĩhũũrithanagia thaani cia rũthuku iria ng'ambi, mũmũgooce na thaani ikũgamba o ta rũgambi. **6** Kĩndũ gĩothe kĩrĩ mĩhũmũ nĩkĩgooce Jehova. Goocai Jehova.

Thimo

1 Ici nĩ thimo cia Solomoni mũrũ wa Daudi, ũrĩa
warĩ mũthamaki wa Isiraeli: **2** nĩ thimo cia gũtũma
mũndũ agĩe na ũũgĩ, na ataarĩke; nĩ cia gũtũma
ahote gũtaũkĩrwo nĩ ciugo cia ũũgĩ; **3** nĩ cia gũtũma
mũndũ ataarĩke ahote kũbarĩrĩra mũtũũrĩre wake,
ekage maũndũ marĩa magĩrĩire, na ma kĩhooto, na
marĩa mega; **4** nĩ cia gũtũma ũrĩa ũtarĩ na ũũgĩ agĩe
na ũmenyo, na cia gũtũma mũndũ mwĩthĩ agĩe na
ũmenyo na ũgereri: **5** arĩa oogĩ-rĩ, nĩmathikĩrĩrie na
mongerere wĩruti wao, nao arĩa akũũrani maũndũ
metĩkĩre gũtongorio. **6** Ningĩ nĩ cia gũtũma mũndũ
ataũkĩrwo nĩ thimo na ngerekano, na ataũkĩrwo nĩ
ciugo cia andũ arĩa oogĩ, na ndaĩ ciao. **7** Kĩambĩrĩrĩria kĩa
ũmenyo nĩ gwĩtigĩra Jehova, no arĩa akĩĩgu nĩ mathũire
ũũgĩ na ũtaaro. **8** Mũrũ wakwa, thikĩrĩria mataaro ma
thoguo, na ndũgatigane na ũrutani wa maitũguo. **9**
Maũndũ macio magaatuĩka ithaga rĩa kũgemia mũtwe
waku, na ta mũgathĩ wa kũgemia ngingo yaku. **10** Mũrũ
wakwa, ehia mangĩgakũheenereria-rĩ, ndũkanetĩkanie
nao. **11** Mangĩgakwĩra atĩrĩ, "Ũka ũthiĩ hamwe na
ithuĩ; reke tuoherie mũndũ tũite thakame yake, reke
tũcemaceeme mũndũ o na ũtehĩtie; **12** ningĩ reke
tũmamerie marĩ muoyo, o ta ũrĩa mbĩrĩra ĩĩkaga, na marĩ
agima, o ta arĩa maharũrũkaga irima; **(Sheol h7585)** **13** Na
ithuĩ-rĩ, tũkĩgĩe na indo cia goro cia mĩthemba yothe, na
tũiyũrie nyũmba ciitũ na indo cia ndaho; **14** rutithania
wĩra na ithuĩ, tũkorwo na mũhuko ũmwe ithuothe";
15 mũrũ wakwa, tiga gũtwarana nao, ndũkagerere
njĩra ciao; **16** nĩgũkorwo magũrũ mao mahanyũkaga
mathiĩ mehia-inĩ, nao mahiũhaga magaite thakame.
17 Kaĩ nĩ wĩra wa tũhũ kũiga gĩkerenge nyoni ciothe
igĩkuonaga-ĩ! **18** Andũ aya mohagĩria thakame yao
ene; maceemaga o mĩoyo yao ene! **19** Ũcio nĩguo
mũthia wa arĩa othe magĩaga na indo na njĩra ya
ungumania; indo icio iniinaga mĩoyo ya arĩa magĩaga
nacio. **20** Ũũgĩ nĩ aretana anĩrĩire njĩra-inĩ, ningĩ
agakayũrũrũka arĩ ihaaro-inĩ cia mũingĩ; **21** Aragũthũka
na mũgambo mũnene arĩ magomano-inĩ ma njĩra kũu
kũrĩ inegene, o na itoonyero rĩa itũũra inene akoria
atĩrĩ: **22** "Inyuĩ mũtarĩ ũũgĩ-rĩ, nĩ nginya rĩ mũgũtũũra
mwendete njĩra cianyu itarĩ cia ũũgĩ? Nĩ nginya rĩ
anyũrũrania megũtũũra makenagĩra kĩnyũrũri, na arĩa
akĩĩgu mathũire ũmenyo? **23** Korwo nĩmwetĩkĩrire
kũigua ũtaaro wakwa-rĩ, nĩingĩamũhingũrĩire ngoro
yakwa, ndũme mũmenye meciiria makwa. **24** No
tondũ nĩmwaregire kũnjigua rĩrĩa ndetanire, na gũtirĩ
mũndũ werũmbũirie hĩndĩ ĩrĩa ndatambũrũkirie guoko
gwakwa, **25** na mũkĩagĩra mataaro makwa mothe bata,
na mũkĩaga gwĩtĩkĩra ikaanania rĩakwa-rĩ, **26** niĩ na
niĩ nĩngamũthekerera hĩndĩ yanyu ya mwanangĩko, na
ndĩmũnyũrũrie rĩrĩa mũgaakorererwo nĩ mũtino: **27** ĩĩ
hĩndĩ ĩrĩa guoya ũkaamũkorerera ta kĩhuhũkanio, rĩrĩa
mwanangĩko ũkaamũhaata ta rũhuho rwa kĩhuhũkanio,
rĩrĩa mũgaakinyĩrĩrwo nĩ mĩnyamaro na ruo rwa
ngoro. **28** "Hĩndĩ ĩyo nĩmakangaĩra, no ndikametĩka;
nĩmakanjetha na kĩyo, no matikanyona. **29** Tondũ
nĩmathũũrire ũmenyo, na matiigana gũthuura gwĩtigĩra
Jehova, **30** tondũ matietĩkĩrire mataaro makwa, na
nĩmamenire ikaanania rĩakwa, **31** makaarĩa maciaro ma
mĩthiĩre yao, na mahũũnio nĩ maciaro ma mathugunda
mao. **32** Nĩgũkorwo ũgenyũ wa arĩa matarĩ ũũgĩ
nĩũkamooraga, nakuo kwĩgangara kwa arĩa akĩĩgu
nĩgũkamaniina; **33** no ũrĩa wothe ũnjiguaga arĩtũũraga
na thayũ, na atũũre ahooreire, atarĩ ũgwati angĩĩtigĩra."

2 Mũrũ wakwa, ũngĩtĩkĩra ciugo ciakwa, na ũige
maathani makwa ta mũthiithũ thĩinĩ waku, **2** nakuo
gũtũ gwaku ũgũtegere ũũgĩ, na werekerie ngoro yaku
kũgĩa na ũmenyi, **3** na ũngĩgaakayũrũrũka na ũhooe
gũkũũrana maũndũ, na wĩtane wanĩrĩire ũheo ũtaũku, **4**
na ũngĩkawetha ta betha, na ũũcarie ta kĩgĩĩna kĩhithe-
rĩ, **5** hĩndĩ ĩyo nĩũgataũkĩrwo nĩ ũhoro wa gwĩtigĩra
Jehova, na ũgĩe na ũmenyo wa Ngai. **6** Nĩgũkorwo
Jehova aheanaga ũũgĩ, na kanua gake koimaga ũmenyo
na ũtaũku. **7** Andũ arĩa arũngĩrĩru amaigĩire ũhootani,
nĩwe ngo ya arĩa matarĩ ũcuuke mĩthiĩre-inĩ yao, **8**
nĩgũkorwo nĩarangagĩra njĩra cia arĩa marũmagĩrĩra
kĩhooto, na akagitĩra njĩra ya andũ ake arĩa ehokeku.
9 Hĩndĩ ĩyo nĩũgakũũrana maũndũ marĩa magĩrĩire,
na ma kĩhooto, na marĩa mega: ũgĩkũũrane njĩra o
yothe njega. **10** Nĩgũkorwo ũũgĩ nĩũgatoonya ngoro
yaku, naguo ũmenyo ũkenagie muoyo waku. **11** ũgereri
nĩũrĩkũgitagĩra, naguo ũtaũku ũkũrangagĩre. **12** Ũũgĩ
nĩũgakũhonokia kuuma njĩra-inĩ cia andũ arĩa aaganu,
ũkũhonokie kuuma kũrĩ andũ arĩa maaragia maũndũ
ma waganu, **13** o arĩa matigaga njĩra iria nũngĩrĩru,
magathiĩra njĩra cia nduma, **14** arĩa makenaga magĩĩka
ũũru, na magakenagio nĩ ũũru wa waganu, **15** na
no-o arĩa njĩra ciao ciogomete, na mĩthiĩre yao ĩrĩ
ya ungumania. **16** Ũũgĩ nĩũgakũhonokia kuuma harĩ
mũtumia ũrĩa mũtharia, ũkũhonokie harĩ ng'enyũ ya
mũtumia na ciugo ciake cia kũheenereria andũ, **17**
ũcio ũtigĩte mũratawe wa ũnini wake, na agatiganĩria
kĩrĩkanĩro kĩrĩa aarĩkanĩire na mũthuuriwe arĩ mbere
ya Ngai. **18** Nĩgũkorwo nyũmba yake ĩroragia andũ
gĩkuũ-inĩ, nacio njĩra ciake ikamerekeria kũrĩ maroho
ma arĩa akuũ. **19** Gũtirĩ mũndũ ũthiiaga harĩ we
agacooka, kana akegwatĩra njĩra cia muoyo. **20** No
rĩrĩ, wee nĩũrĩthiiaga na mĩthiĩre ya andũ arĩa ega, na
ũgeragĩre njĩra cia arĩa athingu. **21** Nĩgũkorwo andũ
arĩa arũngĩrĩru nĩo magaatũũra bũrũri-inĩ, na arĩa
matarĩ ũcuuke nĩo magaatigara kuo; **22** no rĩrĩ, andũ
arĩa aaganu nĩmakeeherio bũrũri-inĩ, nao arĩa matarĩ
ehokeku nĩmakamunywo maingatwo kuo.

3 Mũrũ wakwa, ndũkariganĩrwo nĩ ũrutani wakwa,
no ngoro yaku nĩĩrũmagie maathani makwa, **2**
nĩgũkorwo nĩmagakuongerera matukũ ũtũũre mĩaka
mĩingĩ, na matũme ũgaacĩre. **3** Ndũkanareke wendani
na wĩhokeku ikweherere; cioherere ngingo yaku,
ũciandĩke kĩhengere-inĩ kĩa ngoro yaku. **4** Weka ũguo
nĩũgeetĩkĩrĩka, na ũgĩe na rĩĩtwa rĩega maitho-inĩ ma
Ngai o na ma andũ. **5** Wĩhoke Jehova na ngoro yaku
yothe, na ndũkanehoke ũmenyo waku mwene; **6**
mũmenyithagie mĩthiĩre yaku yothe, na nĩarĩrũngaga
njĩra ciaku. **7** Tiga kwĩonaga ũrĩ mũũgĩ maitho-inĩ
maku mwene; wĩtigĩre Jehova na ũtheemage maũndũ
marĩa mooru. **8** Ũndũ ũcio nĩũrĩkũrehagĩra ũgima wa

mwĩrĩ, na mahĩndĩ maku makoragwo marĩ na hinya. **9** Tĩĩaga Jehova na ũtonga waku, ningĩ ũmũtĩĩage na maciaro mothe ma mbere ma irio ciaku cia mĩgũnda; **10** namo makũmbĩ maku nĩmakaiyũrĩrĩra, nayo mĩtũngi yaku ĩiyũrĩrĩre ndibei ya mũhihano. **11** Mũrũ wakwa, tiga kũnyarara ihũũra rĩa Jehova, na ndũgathũũre irũithia rĩake, **12** nĩgũkorwo Jehova arũithagia arĩa endete, o ta ũrĩa ithe wa mũndũ arũithagia mũriũ ũrĩa akenagĩra. **13** Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa wonete ũũgĩ, mũndũ ũcio wĩgĩĩrĩire na ũmenyo, **14** nĩgũkorwo ũũgĩ nĩ wa bata mũno gũkĩra betha, na ũciaraga uumithio ũkĩrĩte wa thahabu. **15** Ũũgĩ ũrĩ goro gũkĩra ruru iria ndune; kĩrĩa gĩothe ũngĩĩrirĩria gũtirĩ kĩngĩringithanio naguo. **16** Guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo harĩ ũingĩ wa matukũ; guoko-inĩ gwake kwa ũmotho harĩ na ũtonga na gĩtĩĩo. **17** Mĩthiĩre ya ũũgĩ nĩ mĩthiĩre ya kwendeka, na njĩra ciaguo ciothe nĩ cia thayũ. **18** Ũũgĩ nĩ mũtĩ wa muoyo kũrĩ arĩa maũhĩmbagĩria; arĩa megĩagĩra naguo-rĩ, nĩmarĩrathimagwo. **19** Jehova aahandire mĩthingi ya thĩ na ũũgĩ, na akĩrũmia igũrũ na ũmenyo wake; **20** ũmenyo wake nĩguo wagayanirie kũrĩa kũriku, namo matu magatatagia ime. **21** Mũrũ wakwa tũũria matua mega na ũkũũrani maũndũ, ndũkanareke ciehere maitho-inĩ maku; **22** nĩcio igaagũtũũria muoyo, na nĩ ithaga rĩa kũgemagia ngingo yaku. **23** Ningĩ ũrĩthiiaga na njĩra yaku ũrĩ na thayũ, na kũgũrũ gwaku gũtikahĩngwo; **24** Wakoma-rĩ, ndũgetigĩra; wakoma-rĩ, ũrĩkomaga toro mwega. **25** Ndũgetigĩre mwanangĩko wa narua, kana kĩhuhũkanio kĩrĩa gĩkoragĩrĩra andũ arĩa aaganu, **26** nĩgũkorwo Jehova nĩwe ũgaatuĩka mwĩhoko waku, na amenyagĩrĩre kũgũrũ gwaku gũtikanyiitwo nĩ mũtego. **27** Ndũkanagirĩrĩrie ũndũ mwega ũkinyĩre arĩa maagĩrĩĩrwo nĩgũkinyĩrĩrwo nĩguo, rĩrĩa ũrĩ na ũhoti wa kũhingia ũndũ ũcio. **28** Ndũkaneere mũndũ wa itũũra rĩaku atĩrĩ, "Thiĩ ũgooka rĩngĩ; kĩu ũrenda nĩngakũhe rũciũ," o rĩrĩa ũrĩ na kĩndũ kĩu hakuhĩ. **29** Ndũkanaciirĩre gwĩka mũndũ wa itũũra rĩaku ũũru, ũcio ũtũũraga hakuhĩ nawe akwĩhokete. **30** Ndũkanarũithie mũndũ tũhũ, rĩrĩa atarĩ ũndũ mũũru agwĩkĩte. **31** Ndũkanacumĩkĩre maũndũ ma mũndũ wa ngũĩ, kana ũthuure njĩra o na ĩmwe yake, **32** nĩgũkorwo Jehova nĩathũire mũndũ mwaganu, no nĩagĩĩaga ndundu na andũ arĩa arũngĩrĩru. **33** Nyũmba ya arĩa aaganu ĩtũũraga na kĩrumi kĩa Jehova, no mũciĩ wa arĩa athingu nĩaũrathimaga. **34** Jehova nĩanyũrũragia andũ arĩa manyũrũranagia na mwĩtĩĩo, no arĩa menyiihagia nĩamaheaga wega wake. **35** Andũ arĩa oogĩ magayaga gĩtĩĩo, no andũ arĩa akĩĩgu magayaga njono.

4 Atĩrĩrĩ, inyuĩ ariũ akwa, ta thikĩrĩriai ũrũtani wa thoguo; njiguai nĩguo mwĩgĩĩre na kũmenya maũndũ. **2** Tondũ ngũmũhe ũrutani mwega, nĩ ũndũ ũcio mũtigatirike ũrutani wakwa. **3** Rĩrĩa ndaarĩ mwana nyũmba-inĩ ya baba, ndĩ o mũndũ mwĩthĩ, na ndĩ mwana wa mũmwe wa maitũ-rĩ, **4** baba nĩandutire, akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Wĩgwatĩre ciugo ciakwa na ngoro yaku yothe; rũmia maathani makwa, na nĩũgũtũũra muoyo. **5** Gĩa na ũũgĩ, gĩa na kũmenya maũndũ; ndũkanariganĩrwo nĩ ciugo ciakwa, kana wahũke kuuma harĩ cio. **6** Ndũkanatirike ũũgĩ, naguo nĩũrĩkũgitagĩra; **7** Ũũgĩ ũkĩrĩte indo ciothe; nĩ ũndũ ũcio wĩgĩĩre na ũũgĩ. Ĩĩ, kaba kũruta indo ciaku ciothe wĩgĩĩre na kũmenya maũndũ. **8** Tũũgagĩria ũũgĩ mũno, naguo nĩũrĩkwambararagia; ũhĩmbagĩrie, naguo nĩũrĩgũtĩĩithagia. **9** Nĩũgagwĩkĩra ithaga rĩa ũtugi mũtwe waku, na ũkũhe thũmbĩ thaka mũno." **10** Thikĩrĩria, wee mũrũ wakwa, na wĩtĩkĩre ũrĩa ngũkwĩra, nĩgeetha mĩaka ya muoyo waku ĩingĩhe. **11** Nguonetie njĩra ya ũũgĩ, na ngagũtongoria njĩra-inĩ iria nũngarũ. **12** Rĩrĩa ũgũthiĩ, makinya maku matikahĩngĩcwo; rĩrĩa ũkũhanyũka-rĩ, ndũkahĩngwo. **13** Rũmia ũrutani wakwa, na ndũkanareke ũkweherere; ũgitagĩre wega, nĩgũkorwo nĩguo muoyo waku. **14** Ndũkanagerere njĩra ya andũ arĩa aaganu, kana ũthiĩre njĩra ya andũ arĩa ooru. **15** Mĩĩtheemage, na ndũkanamĩgerere; mĩhutatĩre, na wĩthiĩre na njĩra yaku. **16** Nĩgũkorwo andũ arĩa aaganu matingĩkoma nginya meeke ũũru; mooragwo nĩ toro nginya matũme mũndũ ahĩngwo, agwe. **17** Marĩĩaga irio iria monete na ũmaramari, na makanyua ndibei matunyanĩte na hinya. **18** Mĩthiĩre ya andũ arĩa athingu ĩhaana ta ũtheri wa gũgĩkĩa, ũrĩa ũthiiaga ũgĩthererũkaga nginya mũthenya barigici. **19** No mĩthiĩre ya andũ arĩa aaganu ĩhaana ta nduma ndumanu; o matimenyaga kĩrĩa kĩamahĩnga. **20** Mũrũ wakwa, ta thikĩrĩria ũrĩa ngũkwĩra; tega gũtũ ũigue ciugo ciakwa. **21** Ndũkanareke ciehere maitho-inĩ maku, ciigage ngoro-inĩ yaku; **22** nĩgũkorwo nĩcio itũũragia arĩa maciĩgwatĩire muoyo, na igekĩra mwĩrĩ wao wothe ũgima. **23** Makĩria ya macio mothe, rangagĩra ngoro yaku, nĩgũkorwo nĩyo gĩthima kĩrĩa gĩtherũkaga muoyo. **24** Eheria rũnano kanua-inĩ gaku; nacio ndeto cia ũmaramari-rĩ, nĩciikare kũraya na iromo ciaku. **25** Maitho maku nĩmarorage na mbere, ũcũthagĩrĩrie mbere yaku wega. **26** Aragania njĩra iria magũrũ maku marĩthiiagĩra, na ũthiiagĩre o njĩra iria ngiindĩrĩku. **27** Ndũkanaahũke na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho; eheria kũgũrũ gwaku kuuma ũũru-inĩ.

5 Mũrũ wakwa, thikĩrĩria ũũgĩ ũyũ wakwa, tega gũtũ wega ũigue ciugo ciakwa cia ũtaũku, **2** nĩguo ũtũũrie ũbaarĩrĩri, nayo mĩromo yaku ĩtũũrie ũmenyo. **3** Nĩgũkorwo mĩromo ya mũtumia mũtharia itaataga ũũkĩ, na mĩario yake ĩnyorokete gũkĩra maguta; **4** no marigĩrĩrio nĩmũrũrũ ta maaĩ ma nyongo, nĩ mũũgĩ ta rũhiũ rwa njora rũrĩa rũũgĩ mbarĩ cierĩ. **5** Magũrũ make maikũrũkaga gĩkuũ-inĩ; makinya make mathiiaga merekeire o mbĩrĩra. **(Sheol h7585)** **6** Ndeciiragia ũhoro wa njĩra ya muoyo; njĩra ciake nĩ njogomu, nowe ndooĩ ũguo. **7** Atĩrĩrĩ, ariũ akwa, ta thikĩrĩriai; mũtikanatiganĩrie ũrĩa ngũmwĩra. **8** Thiiagĩrai njĩra ĩrĩ kũraya nake, mũtigakuhĩrĩrie mũrango wa nyũmba yake, **9** nĩguo mũtikaheane hinya wanyu mwega kũrĩ andũ angĩ, na mĩaka yanyu kũrĩ mũndũ ũtarĩ tha, **10** nĩguo ageni matikehũũnie na ũtonga wanyu, na kĩrĩa ũnogeire gĩtongie mũciĩ wa mũndũ wa kũngĩ. **11** Marigĩrĩrio-inĩ ma muoyo waku nĩũgacaaya, hĩndĩ ĩrĩa nyama cia mwĩrĩ waku na mwĩrĩ waku igaakorwo ithirĩte hinya. **12** Ũkoiga atĩrĩ, "Hĩ, kaĩ nĩndathũũrire gũtaarwo-ĩ! Hĩ, kaĩ ngoro yakwa nĩyamenete kũrũithio-ĩ! **13** Ndingĩathĩkĩire arutani akwa, kana thikĩrĩrie ataarani akwa. **14** Nĩnginyĩte hũgũrũrũ-inĩ cia mwanangĩko, ndĩ o gatagatĩ-inĩ ga kĩũngano gĩothe." **15** Atĩrĩrĩ,

nyuuaga maaĩ ma itangi rĩaku we mwene, maaĩ marĩa mathereraga moimĩte gĩthima-inĩ gĩaku mwene. **16** Nĩ kwagĩrĩire ithima ciaku ciunagĩre maaĩ barabara-inĩ, kana tũrũũĩ twaku tuunagĩre ihaaro-inĩ cia mũingĩ? **17** Nĩmagĩtũũre marĩ maku wiki, matigatuĩke maku na mũndũ wa kũngĩ o na rĩ. **18** Gĩthima gĩaku kĩrorathimwo, nawe ũkenagĩre mũtumia wa ũnini waku. **19** Athakarĩte ta thwariga ya mũgoma, akaagĩra ta gathiiya ka mũgoma: kĩiganagwo nĩ nyondo ciake hĩndĩ ciothe, ũkenagio nĩ wendo wake hĩndĩ ciothe. **20** Mũrũ wakwa, nĩ kĩĩ kĩngĩtũma ũkenio nĩ mũtumia mũtharia? Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma ũhĩmbĩrie gĩthũri kĩa mũtumia wa mũndũ ũngĩ? **21** Nĩgũkorwo mĩthiĩre ya mũndũ nĩyonagwo nĩ Jehova, nake nĩatuĩragia njĩra ciake ciothe. **22** Ciĩko njũru cia mũndũ mwaganu nĩcio imũtegaga; nga cia mehia make nĩcio imuohaga, ikamũrũmia biũ. **23** Mũndũ ũcio nĩagaakua nĩ kwaga ũtaaro, akoora nĩ ũndũ wa ũrimũ wake mũnene.

6 Mũrũ wakwa, ũngĩkorwo ũigĩte kĩndũ gĩa kũrũgamĩrĩra thiirĩ wa mũndũ wa itũũra rĩaku, ũkorwo atĩ nĩwe ũtuĩkĩte wa kũmũrĩhĩra thiirĩ harĩ mũndũ ũngĩ-rĩ, **2** ũngĩkorwo ũtegeetwo nĩ ũrĩa uugĩte, ũkagwatithio nĩ ciugo cia kanua gaku-rĩ, **3** gĩĩke atĩrĩ, mũrũ wakwa, nĩguo wĩteithũre, kuona atĩ nĩũgwĩte moko-inĩ ma mũndũ wa itũũra rĩaku: Thiĩ wĩnyiihie wee mwene; mũthaithe mũno akuohere. **4** Ndũkareke maitho maku mone toro, kana ũreke imone ciaku icũnge. **5** Wĩteithũre o ta ũrĩa thwariga ĩĩteithũraga kuuma moko-inĩ ma mũguĩmi, o na kana ta ũrĩa nyoni ĩĩteithũraga kuuma mũtego-inĩ wa mũtegi. **6** Thiĩ harĩ thigiriri, wee kĩgũũta gĩkĩ; ũcũũranie mĩtugo yayo nĩguo ũũhĩge! **7** Ndĩrĩ mũnene, kana mũmĩrũgamĩrĩri, o na kana mũmĩathi, **8** no nĩĩigagĩra mũthiithũ wa irio hĩndĩ ya riũa, na ĩgacookanĩrĩria irio ciayo hĩndĩ ya magetha. **9** Ũgũkoma hau nginya-rĩ, wee kĩgũũta gĩkĩ? Ũrĩũkĩra rĩ, ũtige toro waku? **10** Komakoma gatoro kanini, na ũcũngacũnge hanini, na ũkũnje moko hanini nĩguo ũhurũke; **11** atĩrĩ, ũthĩĩni ũgaagũkorerera ta mũitũ, ũkorererwo nĩ wagi ũhaana ta mũndũ wĩohete indo cia mbaara. **12** Mũndũ kĩmaramari na mwaganu-rĩ, ũrĩa ũthiiaga akĩaragia ndeto itarĩ nũngĩrĩru, **13** ũcio uunagĩra andũ riitho, na akaheenereria andũ na makinya make, o na akaheneria andũ na ciara ciake-rĩ, **14** ũcio ũthugundaga ũũru arĩ na maheeni ngoro-inĩ yake: ũcio hĩndĩ ciothe ahuraga maũndũ ma nyamũkano. **15** Nĩ ũndũ ũcio mũtino ũkaamũhubanĩria o rĩmwe aterĩgĩrĩire; mwanangĩko ũtarĩ kĩhonia nĩũkamũniina biũ. **16** Kũrĩ maũndũ matandatũ mathũirwo nĩ Jehova, ĩĩ, o na nĩ mũgwanja marĩa onaga marĩ magigi, nĩmo: **17** maitho ma mwĩtĩĩo, na rũrĩmĩ rũrĩa rũheenanagia, na moko marĩa maitaga thakame ya andũ matehĩtie, **18** na ngoro ĩrĩa ĩthugundaga maũndũ ma waganu, na magũrũ marĩa mateng'eraga gũthiĩ gwĩka ũũru, **19** na mũira ũtarĩ wa ma ũrĩa ũthothoraga ndeto cia maheeni, o na mũndũ ũrĩa ũrehaga nyamũkano gatagatĩ ka andũ a nyina ũmwe. **20** Mũrũ wakwa, tũũra ũrũmĩtie maathani ma thoguo, na ndũgatirike ũrutani wa maitũguo. **21** Moherere ngoro-inĩ yaku nginya tene; makundĩke marigiicĩrie ngingo yaku. **22** Rĩrĩa ũgũthiĩ-rĩ, nĩmarĩgũtongoragia; wakoma-rĩ, nĩmarĩkũmenyagĩrĩra; na rĩrĩa warahũka-rĩ, nĩmarĩkwaragĩria. **23** Nĩgũkorwo maathani maya nĩ tawa, na ũrutani ũyũ nĩ ũtheri, namo mataaro ma kũrũnga mũndũ-rĩ, nĩmo njĩra ya muoyo, **24** magakweheragia harĩ mũndũ-wa-nja ũcio mwaganu, na magakũhonokia kuuma kũrĩ rũrĩmĩ rũnyoroku rwa mũtumia ũcio ng'enyũ. **25** Ndũkerirĩrie ũthaka wake ngoro-inĩ yaku, kana ũreke akũguucĩrĩrie na maitho make, **26** nĩgũkorwo mũmaraya atũmaga mũndũ athĩĩne nginya ahooyage kenyũ ka mũgate, na mũtumia mũtharia aguĩmaga muoyo waku guo mwene. **27** Mũndũ no atahĩre mwaki gĩthũri-inĩ gĩake, na nguo ciake itihĩe? **28** Mũndũ no agerere igũrũ rĩa makara marĩ na mwaki, na makinya make matihĩe? **29** Ũguo no taguo mũndũ ũrĩa ũkomaga na mũtumia wa mũndũ ũngĩ atariĩ; gũtirĩ mũndũ ũngĩmũhutia na ndaherithio. **30** Andũ matimenaga mũici angĩkorwo aiyĩte nĩguo eniinĩre ng'aragu rĩrĩa arĩ mũhũũtu. **31** No rĩrĩ, angĩnyiitwo-rĩ, no nginya arĩhe maita mũgwanja, o na angĩkorwo ekũrĩha na ũtonga wa nyũmba yake wothe. **32** No mũndũ ũrĩa ũtharagia nĩagĩte wĩciirio; ũrĩa wothe wĩkaga ũguo nĩwe mwene wĩyanangaga. **33** Nguraro na kwĩnyararithia nĩcio igai rĩake, na cio thoni icio ciake gũtirĩ hĩndĩ igaathario ithire; **34** nĩgũkorwo ũiru nĩguo warahũraga mang'ũrĩ ma mũthuuri, na ndakaigua tha akĩĩrĩhĩria. **35** Ndagetĩkĩra irĩhi o na rĩrĩkũ; nĩakaarega ihaki o na rĩrĩ inene atĩa.

7 Mũrũ wakwa, tũũra ũrũmĩtie ciugo ciakwa, na wĩigĩre maathani makwa thĩinĩ waku. **2** Rũmia maathani makwa, na nĩũgatũũra muoyo; gitagĩra morutani makwa o ta kĩũma kĩa riitho rĩaku. **3** Mohagĩrĩre ciara-inĩ ciaku; ũmaandĩke kĩhengere-inĩ kĩa ngoro yaku. **4** Ĩra ũũgĩ atĩrĩ, "Wee nĩwe mwarĩ wa maitũ," naguo ũtaũku ũwĩtage mũndũ wa nyũmba yanyu; **5** nĩcirĩkweheragia harĩ mũndũ-wa-nja ũcio mũtharia, o na kuuma kũrĩ mũtumia ũcio ũtarĩ mwĩhokeku, hamwe na ciugo ciake cia kũheenanĩrĩria. **6** Ndĩ ndirica-inĩ ya nyũmba yakwa-rĩ, nĩndacũthĩrĩirie na nja kamwanya-inĩ, **7** ngĩona kĩmwana gatagatĩ ka arĩa matarĩ oogĩ, na ngĩkũũrana gatagatĩ ka aanake, mũndũ mwĩthĩ ũtaarĩ na ũũgĩ wa gũkũũrana maũndũ. **8** Aikũrũkaga na njĩra ĩrĩa yarĩ hakuhĩ na koine ya kwa mũndũ-wa-nja ũcio, agĩthiĩ na njĩra ĩyo yerekeire na gwake mũciĩ, **9** na kwarĩ na mairia o kahwaĩ-inĩ gũgĩtukatuka, gũkĩambĩrĩria kũgĩa nduma ya ũtukũ. **10** Na rĩrĩ, hagĩũka mũndũ-wa-nja kũmũtũnga, wehumbĩte nguo ta mũmaraya, arĩ na wara ngoro-inĩ. **11** (Nĩ mũnegeni na mũng'athia, na magũrũ make matikiragĩrĩria mũciĩ; **12** rĩmwe arĩ njĩra-inĩ, na rĩrĩa rĩngĩ arĩ ihaaro-inĩ, ehithagĩre andũ koine-inĩ ciothe cia njĩra.) **13** Nake akĩnyiita mwanake ũcio, akĩmũmumunya, na akĩmwĩra atĩrĩ ategũconoka, **14** "Ndĩ na maruta ma ngwatanĩro mũciĩ, tondũ ũmũthĩ nĩhingirie mĩĩhĩtwa yakwa. **15** Nĩ ũndũ ũcio ndoimagara, ndooka gũgũtũnga; ngũgũcarĩtie mũno, na rĩu nĩndakuona! **16** Nĩnjarĩte ũrĩrĩ wakwa na macuka ma gatani ma marangi kuuma Misiri. **17** Ũrĩrĩ ũcio wakwa nĩndĩũitĩrĩirie indo nungi wega ta manemane, na thubiri, o na mũndarathini. **18** Ũka twĩhũũnie wendo nginya rũciinĩ; reke twĩkenie na

wendo! **19** Mũthuuri wakwa ndarĩ mũciĩ; nĩathiĩte rũgendo rũraihu. **20** Nĩathiire na mũhuko wake ũiyũrĩte mbeeca, na akainũka mũciĩ o rĩrĩa mweri ũkaiganana." **21** Agĩkĩmũheenereria na ciugo, akĩmũhĩtithia; agĩkĩmuuha na mĩario yake mĩnyoroku. **22** O rĩmwe akĩmũrũmĩrĩra ta ndegwa ĩgĩthiĩ gũthĩnjwo, kana ta thwariga ĩgĩtoonya kĩana-inĩ kĩa mũtego, **23** nginya akaaya gũtheecwo ini nĩ mĩguĩ, akahaana ta nyoni ĩguthũkĩte mũtego-inĩ, ĩtekũmenya o na hanini atĩ ũndũ ũcio no ũmĩrute muoyo. **24** Atĩrĩrĩ, ariũ akwa, ta thikĩrĩriai; tegai matũ mũigue ũrĩa ngũmwĩra. **25** Mũtikanareke ngoro cianyu ĩrũmĩrĩre mĩthiĩre yake, kana mũingĩre njĩra-inĩ ciake. **26** Nĩ andũ aingĩ arĩkĩtie kũrũnda; arĩa oragĩte nĩ kĩrĩndĩ kĩingĩ mũno. **27** Nyũmba yake nĩ njĩra njariĩ ya gũthiĩ mbĩrĩra, nayo yerekagĩria andũ nyũmba-inĩ cia gĩkuũ. **(Sheol h7585)**

8 Githĩ ũũgĩ ndareetana? Githĩ ũtaũku ndaranĩrĩra na mũgambo wake? **2** Njĩra-inĩ kũrĩa gũtũũgĩru, na magomano-inĩ ma njĩra-rĩ, nĩho ũũgĩ arũgamĩte; **3** ningĩ hakuhĩ na ihingo iria cierekeire itũũra inene, o hau matoonyero-inĩ-rĩ, nĩho araanĩrĩra akoiga atĩrĩ: **4** "Inyuĩ andũ nĩ inyuĩ ndĩreeta; ndĩraanĩrĩra na mũgambo wakwa kũrĩ andũ othe a thĩ. **5** Inyuĩ arĩa mũtarĩ na ũũgĩ, gĩai na ũbaarĩrĩri, inyuĩ arĩa akĩĩgu, gĩai na ũtaũku. **6** Thikĩrĩriai, nĩgũkorwo ndĩ na maũndũ ma bata ngwaria; ngũtumũra mĩromo yakwa njarie maũndũ marĩa magĩrĩire. **7** Kanua gakwa kaaragia ũhoro wa ma, nĩgũkorwo mĩromo yakwa nĩĩthũire waganu mũno ta kĩndũ kĩrĩ magigi. **8** Ciugo ciothe cia kanua gakwa nĩ cia ũthingu; gũtirĩ o na kiugo kĩmwe gĩacio kĩogomu kana gĩa kũhĩtithania. **9** Kũrĩ arĩa makũũranaga maũndũ ciugo ciothe nĩciagĩrĩire; itirĩ mahĩtia kũrĩ arĩa marĩ na ũmenyo. **10** Thuurai mataaro makwa handũ ha betha, mũthuure ũmenyo handũ ha thahabu ĩrĩa njega mũno, **11** nĩgũkorwo ũũgĩ nĩ wa goro gũkĩra ruru iria ndune, na gũtirĩ kĩndũ ũngĩĩrirĩria kĩngĩringithanio naguo. **12** "Nĩĩ ũũgĩ-rĩ, ndũũranagia na ũbaarĩrĩri; nĩndĩgwatĩire ũmenyo o na gũthugunda maũndũ mega. **13** Gwĩtigĩra Jehova nĩgũthũũra ũũru; nĩthũire mwĩtĩĩo na mwĩtũũgĩrio, na mĩtugo mĩũru na mĩario ya waganu. **14** Kĩrĩra na ũũgĩ wa gũkũũrana maũndũ nĩ ciakwa; nĩĩ ndĩ na ũtaũku, na ndĩ na ũhoti. **15** Athamaki mathamakaga nĩ ũndũ wa hinya wakwa nao aathani magathondeka mawatho ma kĩhooto; **16** anene mathamakaga nĩ ũndũ wa hinya wakwa, o ũndũ ũmwe na arĩa othe marĩ igweta arĩa maathanaga gũkũ thĩ. **17** Nĩnyendete arĩa manyendete, nao arĩa manjaragia na kĩyo nĩmanyonaga. **18** Ũtonga na gĩtĩĩo cionekaga harĩ nĩĩ, o hamwe na ũtonga wa gũtũũra, na ũgaacĩru. **19** Maciaro makwa nĩ mega gũkĩra thahabu ĩrĩa therie; uumithio wakwa nĩũkĩrĩte betha ĩrĩa njega. **20** Nĩĩ thiiaga na njĩra ya ũthingu, ngathiĩra o njĩra-inĩ cia kĩhooto, **21** ngĩheaga andũ arĩa manyendete ũtonga, na ngaiyũragia igĩĩna ciao. **22** "Jehova aanyũmbire o kĩambĩrĩria-inĩ kĩa wĩra wake, mbere ya mawĩra make ma tene; **23** ndaathuurirwo kuuma tene wa tene, kuuma o kĩambĩrĩria, thĩ ĩtarĩ yagĩa. **24** Rĩrĩa gũtaagĩte maria manene-rĩ, nĩguo ndaciarirwo, o hĩndĩ ĩrĩa gũtaarĩ matherũkĩro maiyũrĩte maaĩ; **25** ndaciarirwo irĩma itanahaandwo harĩa irĩ, na tũrĩma tũtanagĩa, **26** we atanoomba thĩ kana ithaka ciayo, o na kana rũkũngũ o ruothe rwa thĩ. **27** Niĩ ndaarĩ o kuo hĩndĩ ĩrĩa aathondekire igũrũ na akĩrĩiga handũ ha rĩo, hĩndĩ ĩrĩa eekĩrire rũkiriri rwa kũrĩa kũriku, **28** rĩrĩa aahaandire matu kũu igũrũ, na akĩrũmia ithima cia kũrĩa kũriku wega, **29** rĩrĩa eekĩrire mũhaka wa iria nĩguo maaĩ matikanae kwagarara watho wake, na rĩrĩa aahandire mĩthingi ya thĩ. **30** Hĩndĩ ĩyo ndaarĩ o hakuhĩ nake ndĩ ta mũbundi mũũgĩ. Ndaaiyũrĩtwo nĩ gĩkeno mũthenya o mũthenya, na ngakenaga hĩndĩ ciothe ndĩ mbere yake, **31** ngakenagĩra thĩ yake yothe, na ngakenagio nĩ andũ othe a thĩ. **32** "Atĩrĩrĩ ariũ akwa, ta thikĩrĩriai; kũrathimwo nĩ arĩa marũmagia njĩra ciakwa. **33** Ta thikĩrĩriai mataaro makwa nĩguo mũhĩge; mũtikamarege. **34** Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũnjiguaga, agacũthagĩrĩria mĩrango-inĩ yakwa o mũthenya, akanjetagĩrĩra hingĩro-inĩ cia mĩrango yakwa. **35** Nĩgũkorwo ũrĩa wothe ũgĩte na niĩ nĩ muoyo agĩte naguo, nake akagĩa na agetĩkĩrĩka harĩ Jehova. **36** No ũrĩa wothe ũhĩtanĩtie na niĩ nĩ ũũru eĩkaga; nao arĩa othe maathũire nĩ gĩkuũ mendete."

9 Ũũgĩ nĩakĩte nyũmba yake; nĩaicũhĩtie itugĩ ciayo mũgwanja. **2** Nĩahaarĩirie nyama, na akahaarĩria ndibei, o na akaara metha yake. **3** Nĩatũmĩte ndungata ciake cia airĩtu nja, na nĩaretana arĩ harĩa hatũũgĩru mũno itũũra-inĩ rĩrĩa inene, akoiga atĩrĩ: **4** "Andũ arĩa othe matarĩ na ũũgĩ nĩmoke gũkũ!" Ningĩ akeera andũ arĩa maagĩĩte ũtaũku atĩrĩ, **5** Ũkai mũrĩe irio ciakwa, na mũnyue ndibei ĩrĩa ndĩmũthondekeire. **6** Tiganai na mĩthiĩre yanyu ĩtarĩ ya ũũgĩ, na nĩmũgũtũũra muoyo; cookai gũthiiaga na njĩra ya ũtaũku. **7** "Ũrĩa wothe ũtaaraga mũnyũrũrania eĩtagĩria irumi; na ũrĩa wothe ũkaanagia mũndũ mwaganu egĩĩragĩra njono. **8** Ndũkanataare mũnyũrũrania, nĩguo ndagagũthũũre; kaania mũndũ mũũgĩ, nake nĩegũkwenda. **9** Taara mũndũ mũũgĩ na nĩegũkĩrĩrĩria kũũhĩga; mũndũ mũthingu mũrute, na nĩekuongerera ũũgĩ wake. **10** "Kĩambĩrĩria kĩa ũũgĩ nĩ gwĩtigĩra Jehova, na kũmenya Ũrĩa Mũtheru nĩkuo gũtaũkĩrwo. **11** Nĩgũkorwo nĩ ũndũ wakwa matukũ maku nĩmakaingĩha, na wongererwo mĩaka ya gũtũũra muoyo. **12** Ũngĩkorwo ũrĩ mũũgĩ-rĩ, ũũgĩ waku nĩũgakũguna; na ũngĩkorwo ũrĩ mũnyũrũrania-rĩ, we nowe ũkaanyariirĩka." **13** Mũndũ-wa-nja ũrĩa wĩtagwo Mũkĩĩgu nĩ wa inegene; we ndarĩ mũtugo, na ndarĩ ũmenyo. **14** Aikaraga thĩ mũrango-inĩ wa nyũmba yake, agaikarĩra gĩtĩ harĩa hatũũgĩru mũno itũũra-inĩ rĩrĩa inene, **15** ageetaga arĩa marehĩtũkĩra, arĩa marethiĩra na njĩra ciao. **16** Ameeraga atĩrĩ, "Andũ arĩa othe matarĩ na ũũgĩ nĩmoke gũkũ!" Nao arĩa maagĩĩte ũtaũku akameera atĩrĩ: **17** "Maaĩ ma kũiya marĩ mũrĩo; o na irio iria irĩĩagĩrwo hitho-inĩ irĩ cama!" **18** No andũ acio matikoragwo makĩmenya atĩ arĩa akuũ marĩ kũu, na atĩ ageni ake marĩ o kũrĩa kũriku mbĩrĩra-inĩ. **(Sheol h7585)**

10 Mwana mũũgĩ atũmaga ithe akene, no mwana mũkĩĩgu atũũragia nyina na kĩeha. **2** Mĩthiithũ yumanĩte na ungumania ndĩrĩ kĩguni, no ũthingu ũkũũraga mũndũ kuuma kũrĩ gĩkuũ. **3**

Jehova ndarekagĩrĩria mũndũ mũthingu ahũte, no nĩamarigagĩrĩria merirĩria ma mũndũ mwaganu. **4** Moko ma kĩgũũta matũmaga mũndũ athĩĩne, no moko ma mũndũ ũrĩ kĩyo marehaga ũtonga. **5** Ũrĩa ũcookanagĩrĩria irio hĩndĩ ya riũa nĩ mwana mũũgĩ, no ũrĩa ũkomaga hĩndĩ ya magetha nĩ mwana wa kũrehe thoni. **6** Mũtwe wa mũndũ mũthingu ũikaraga ũhumbĩrĩtwo nĩ irathimo, no kanua ka mũndũ mwaganu kaiyũraga ngũĩ. **7** Kĩrirakano kĩa mũndũ mũthingu gĩgatuĩka kĩrathimo, no rĩĩtwa rĩa mũndũ mwaganu nĩrĩkabutha. **8** Mũndũ ũrĩa ũrĩ na ũũgĩ wa ngoro nĩetĩkagĩra mawatho, no mũndũ wa kũhũhũtĩka nĩakanangĩka. **9** Mũndũ wa mĩthiĩre mĩrũngĩrĩru athiiaga ategwĩtigĩra ũgwati, no mũndũ ũrĩa ũrĩ mĩthiĩre mĩogomu nĩakamenyeka. **10** Mũndũ ũrĩa uunagĩra ũngĩ riitho na rũnano nĩarehage kĩeha, na mwaria mũkĩĩgu nĩakanangĩka. **11** Kanua ka mũndũ mũthingu nĩ gĩthima kĩa muoyo, no kanua ka mũndũ mwaganu kaiyũraga ngũĩ. **12** Rũmena rũrehaga nyamũkano, no wendani ũhumbagĩra ũũru wothe. **13** Ũũgĩ ũkoragwo mĩromo-inĩ ya mũndũ ũrĩa mũkũũrani maũndũ, no mũndũ ũrĩa ũtooĩ gũkũũrana maũndũ aagĩrĩirwo nĩ rũthanju ciande-inĩ ciake. **14** Andũ oogĩ meigagĩra ũmenyo, no kanua ga kĩrimũ keĩtagĩria mwanangĩko. **15** Indo cia itonga nĩ gĩtũũro kĩao kĩirigĩre na hinya, no ũkĩa nĩguo mwanangĩko wa andũ arĩa athĩĩni. **16** Mũcaara wa andũ arĩa athingu ũmarehagĩra muoyo, no indo iria cionagwo nĩ andũ arĩa aaganu imarehagĩra iherithia. **17** Mũndũ ũrĩa ũiguaga agĩtaarwo arĩ njĩra-inĩ ya muoyo, no mũndũ ũrĩa ũregaga kũrũithio-rĩ, nĩahĩtithagia andũ arĩa angĩ. **18** Mũndũ ũrĩa ũhithaga rũmena rwake aaragia na mĩromo ya maheeni, na ũrĩa wothe ũcambanagia nĩ mũndũ mũkĩĩgu. **19** Rĩrĩa ciugo ciaingĩha mehia matiagaga, no mũndũ ũrĩa ũkiraga nĩ mũũgĩ. **20** Rũrĩmĩ rwa mũndũ mũthingu nĩ betha njega, no ngoro ya mũndũ mwaganu ndĩrĩ bata. **21** Mĩromo ya arĩa athingu ĩhũnagia andũ aingĩ, no andũ akĩĩgu makuaga nĩ kwaga gũkũũrana maũndũ. **22** Kĩrathimo kĩa Jehova nĩkĩo kĩrehaga ũtonga, na ndarĩ kĩeha onganagĩrĩria nakĩo. **23** Mũndũ mũkĩĩgu akenagĩra mĩtugo mĩĩũru, no mũndũ ũrĩ na ũtaũku akenagĩra ũũgĩ. **24** Kĩrĩa mũndũ mwaganu etigagĩra nĩkĩo gĩkaamũkora, na kĩrĩa mũndũ mũthingu eriragĩria nĩkĩo akaaheo. **25** Kĩhuhũkanio kĩahĩtũka andũ arĩa aaganu maticookaga kuoneka, no andũ arĩa athingu mehaandaga wega nginya tene. **26** Ta ũrĩa thiki ĩgagatagĩra magego, na ndogo ĩkarũrĩra maitho-rĩ, noguo kĩgũũta kĩhaana kũrĩ arĩa magĩtũmaga. **27** Gwĩtigĩra Jehova-rĩ, kuongagĩrĩra mũndũ matukũ ma gũtũũra muoyo, no mĩaka ya mũndũ mwaganu nĩkũnyiihio ĩnyiihagio. **28** Itanya rĩa mũndũ mũthingu nĩ gĩkeno, no kĩĩrĩgĩrĩro kĩa mũndũ mwaganu no gĩa tũhũ. **29** Njĩra ya Jehova nĩ rĩũrĩro rĩa andũ arĩa athingu, no nĩ mwanangĩko harĩ arĩa mekaga ũũru. **30** Mũndũ ũrĩa mũthingu ndarĩ hĩndĩ akaamunywo, no ũrĩa mwaganu ndagatũũra thĩinĩ wa bũrũri. **31** Kanua ka mũndũ ũrĩa mũthingu karehaga ũũgĩ, no rũrĩmĩ rwa ũtũrĩka nĩrũkaniinwo. **32** Mĩromo ya mũndũ mũthingu nĩyũũĩ kwaria ndeto iria ciagĩrĩire, no kanua ka ũrĩa mwaganu kaaragia o rũtũrĩko.

11 Ratiri itarĩ cia ma nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi harĩ Jehova, no nĩakenagĩra mahiga ma gũthima marĩa maigananu. **2** Rĩrĩa mwĩtĩĩo woka, ũrũmagĩrĩrwo nĩ thoni, no kwĩnyiihia kũrehaga ũũgĩ. **3** Ũrũngĩrĩru wa arĩa marũgamĩte wega nĩũmonagĩrĩria njĩra, no andũ arĩa matarĩ ehokeku, nĩmanangagwo nĩ ũhinga wao. **4** Ũtonga ndũrĩ kĩguni mũthenya wa mang'ũrĩ, no ũthingu nĩũkũũraga mũndũ kuuma kũrĩ gĩkuũ. **5** Ũthingu wa andũ arĩa matarĩ na ũcuuke ũmathondekagĩra njĩra nũngarũ, no andũ arĩa aaganu magũithagio nĩ waganu wao ene. **6** Ũthingu wa andũ arĩa arũngĩrĩru nĩũmahonokagia, no andũ arĩa matarĩ ehokeku nĩmategagwo nĩ merirĩria mao mooru. **7** Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ mwaganu aakua, kĩĩrĩgĩrĩro gĩake nĩgũthira gĩthiraga; kĩrĩa gĩothe eerĩgĩrĩire kuuma kũrĩ ũhoti wake gĩtuĩkaga o tũhũ. **8** Mũndũ ũrĩa mũthingu nĩahonokagio kuuma thĩĩna-inĩ, naguo ũgaacookerera ũrĩa mwaganu. **9** Mũndũ ũtetigĩrĩte Ngai nĩanangagaga mũndũ wa itũũra na kanua gake, no arĩa athingu nĩmetharaga nĩ ũndũ wa ũmenyo. **10** Rĩrĩa andũ arĩa athingu magaacĩra, itũũra nĩgũkena rĩkenaga; rĩrĩa andũ arĩa aaganu maathira, nĩkũrũhio kũrũũhagio. **11** Itũũra inene nĩrĩtũũgagĩrio nĩ ũndũ wa kĩrathimo kĩa andũ arĩa arũngĩrĩru, no nĩrĩanangagwo nĩ kanua ka andũ arĩa aaganu. **12** Mũndũ ũtarĩ ũũgĩ wa gũkũũrana maũndũ anyũrũragia mũndũ wa itũũra rĩake, no mũndũ ũrĩ na ũtaũku nĩ gwĩkirĩra ekiragĩra. **13** Mũndũ wa mũhuhu nĩoimagia ndeto cia ndundu nja, no mũndũ mwĩhokeku nĩaigaga hitho. **14** Bũrũri ũngĩaga ũtongoria mwega nĩkũgũa ũgũũaga, no ataarani aingĩ matũmaga kũgĩe na ũhootani kũna. **15** Mũndũ ũrĩa ũrũgamagĩrĩra thiirĩ wa mũndũ ũngĩ ti-itherũ nĩagathĩĩnĩka, no mũndũ ũrĩa wothe wagaga kũrũgamĩrĩra mũndũ thiirĩ atũũraga na thayũ. **16** Mũndũ-wa-nja mũtaana nĩegĩagĩra gĩtĩĩo, no arũme arĩa matarĩ tha no ũtonga magĩaga naguo. **17** Mũndũ mũtaana egunaga we mwene, no mũndũ ũtarĩ tha erehagĩra thĩĩna we mwene. **18** Mũndũ mwaganu athũkũmaga mũcaara wa kũmũheenia, no ũrĩa ũhaandaga ũthingu nĩagethaga irĩhi rĩa ma. **19** Mũndũ ũrĩa mũthingu kũna nĩagatũũra muoyo, no mũndũ ũrĩa ũrũmagĩrĩra waganu nĩ gũkua agaakua. **20** Andũ arĩa marĩ ngoro ya rũtũrĩko nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi harĩ Jehova, no nĩakenagio nĩ andũ arĩa njĩra ciao itarĩ ũcuuke. **21** Ti-itherũ mũndũ mwaganu ndakaaga kũherithio, no andũ arĩa athingu nĩmakahonokio. **22** Mũndũ-wa-nja mũthaka ũtarĩ ũgereri ahaana ta gĩcũhĩ gĩa thahabu kĩrĩ iniũrũ-inĩ rĩa ngũrwe. **23** Wendi wa mũndũ mũthingu ũrĩkagĩrĩria o wega-inĩ, no kĩĩrĩgĩrĩro kĩa mũndũ ũrĩa mwaganu kĩrĩĩkagĩrĩria mang'ũrĩ-inĩ. **24** Kũrĩ mũndũ ũheanaga na ũtaana, nake agakĩrĩrĩria kũgĩa na indo; ũngĩ atuĩkaga mũkarĩ mũno, no agathiĩ o na mbere gũthĩĩna. **25** Mũndũ mũtaana nĩakagaacĩra; ũrĩa ũnyootoraga arĩa angĩ o nake mwene nĩakanyootorwo. **26** Mũndũ ũrĩa ũregaga kwenderia andũ mbembe iria aigĩte nĩarumagwo nĩ andũ, no mũndũ ũrĩa ũciendagia, kĩrathimo kĩrĩkoragwo mũtwe-inĩ wake. **27** Mũndũ ũrĩa ũcaragia maũndũ mega arĩonaga o wega, no ũrĩa ũcaragia maũndũ mooru no mo marĩmũkoraga. **28** Mũndũ ũrĩa wothe wĩhokaga ũtonga wake nĩkũgũa akaagũa, no arĩa athingu makaagaacĩra ta ithangũ

rĩrĩa iruru. **29** Mũndũ ũrĩa ũnyamaragia mũciĩ wake akaagaya o rũhuho, nake mũndũ mũkĩĩgu agaatuĩka ndungata ya ũrĩa mũũgĩ. **30** Maciaro ma andũ arĩa athingu nĩ mũtĩ wa muoyo, nake mũndũ ũrĩa mũũgĩ nĩaguucagĩrĩria ngoro cia andũ. **31** Angĩkorwo andũ arĩa athingu nĩmarĩhagwo marĩ gũkũ thĩ-rĩ, githĩ arĩa matetigĩrĩte Ngai na arĩa ehia matikarĩhwo makĩria!

12 Mũndũ ũrĩa wothe wendete ũtaaro nĩendete ũmenyi, no ũrĩa ũthũire gũkaanio nĩ mũndũ mũkĩĩgu. **2** Mũndũ ũrĩa mwega nĩatugagwo nĩ Jehova, no mũndũ mwara Jehova amũtuaga mũndũ mwĩhia. **3** Mũndũ ndangĩhota kwĩhaanda na maũndũ ma waganu, no ũrĩa mũthingu ndangĩenyenyeka. **4** Mũtumia ũrĩa ngatha nĩwe thũmbĩ ya mũthuuri wake, no mũtumia ũconorithagia mũthuuri wake atarĩĩ ta ũbuthu mahĩndĩ-inĩ make. **5** Mĩbango ya andũ arĩa athingu nĩ ya kĩhooto, no ũtaaro wa andũ arĩa aaganu nĩ wa maheeni. **6** Ndeto cia andũ arĩa aaganu nĩ cia kuohia andũ mamaite thakame, no mĩario ya andũ arĩa arũngĩrĩru nĩĩmahonokagia. **7** Andũ aaganu mang'aũranagio magathira biũ, no nyũmba ya mũndũ ũrĩa mũthingu ĩtũũraga ĩrĩ nũmu. **8** Mũndũ agaathagĩrĩrio kũringana na ũũgĩ wake, no andũ marĩ meciiria mogomu nĩmamenagwo. **9** Kaba mũndũ ũrĩa wonagwo ta atarĩ bata no nĩ arĩ ndungata, gũkĩra ũrĩa wĩtuaga atĩ nĩ mũndũ wa bata, na ndarĩ gĩa kũrĩa. **10** Mũndũ mũthingu nĩamenyagĩrĩra muoyo wa nyamũ yake, no maũndũ marĩa ma tha ma ũrĩa mwaganu nĩ ma kũnyariirana. **11** Mũndũ ũrĩa ũrĩmaga mũgũnda wake nĩarĩkoragwo na irio nyingĩ, no ũrĩa ũhanyũkanagia na maũndũ ma tũhũ nĩagĩte gũkũũrana maũndũ. **12** Arĩa aaganu meriragĩria indo iria itahĩtwo nĩ andũ arĩa ooru, no mĩri ya arĩa athingu nĩĩgaacagĩra. **13** Mũndũ mũũru ategagwo nĩ mĩario ya wĩhia wake, no mũndũ mũthingu nĩahonokaga kuuma thĩĩna-inĩ. **14** Mũndũ nĩaiyũragwo nĩ maciaro mega ma kanua gake, ti-itherũ, o ta ũrĩa agunagwo nĩ wĩra wa moko make. **15** Njĩra ya mũndũ mũkĩĩgu yonekaga yagĩrĩire harĩ we, no mũndũ mũũgĩ nĩathikagĩrĩria mataaro. **16** Mũndũ mũkĩĩgu onanagia marakara make o rĩmwe, no mũndũ mũbaarĩrĩri aarumwo ndatindanagĩrĩra. **17** Mũira wa ma arutaga o ũira wa ma, no mũira ũtarĩ wa ma aaragia maheeni. **18** Ciugo iteciirĩtio itheecaga ta rũhiũ rwa njora, no rũrĩmĩ rwa mũndũ ũrĩa mũũgĩ nĩkũhonia rũhonagia. **19** Mĩromo ĩrĩa yaragia ma ĩtũũraga nginya tene, no rũrĩmĩ rwa maheeni nĩ rwa kahinda o kanini. **20** Ngoro cia arĩa mathugundaga gwĩka ũũru ciyũrĩtwo nĩ maheeni, no gĩkeno nĩ kĩa andũ arĩa matũmaga thayũ ũgaacĩre. **21** Gũtirĩ ũũru ũngĩkora andũ arĩa athingu, no arĩa aaganu maiyũrĩtwo nĩ thĩĩna. **22** Mĩromo ĩrĩa ĩheenanagia nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi harĩ Jehova, no nĩakenagio nĩ andũ arĩa maaragia ma. **23** Mũndũ mũbaarĩrĩri nĩahithaga ũmenyi wake, no ngoro cia andũ arĩa akĩĩgu ĩmemerekagia ũrimũ. **24** Moko ma mũndũ ũrĩ kĩyo nĩmo magaathana, no kĩgũũta gĩkaarutithio wĩra wa ũkombo. **25** Ũritũ wa ngoro nĩũhatagĩrĩria mũndũ, no ciugo njega nĩitũmaga akene. **26** Mũndũ mũthingu nĩataaraga arata ake, no njĩra ya arĩa aaganu nĩ kũmahĩtithia ĩmahĩtithagia. **27** Mũndũ kĩgũũta o na ndahĩhagia nyama cia ũguĩmi wake, no mũndũ ũrĩ kĩyo onaga indo ciake irĩ cia goro. **28** Muoyo wonekaga na njĩra ya ũthingu; na njĩra-inĩ ĩyo-rĩ, kũrĩ muoyo ũtagaathira.

13 Mwana mũũgĩ nĩathikagĩrĩria ũrutani wa ithe, no mũnyũrũrania ndathikagĩrĩria agĩkaanio. **2** Mũndũ nĩakenagĩra maciaro mega ma kuuma kanua gake, no mũndũ ũrĩa ũtarĩ mwĩhokeku eeriragĩria haaro. **3** Mũndũ ũrĩa ũmenyagĩrĩra kanua gake nĩ muoyo wake amenyagĩrĩra, no ũrĩa ũhiũhaga kwaria nĩakanangĩka. **4** Ngoro ya kĩgũũta ĩĩriragĩria na ndĩone kĩndũ, no meriríria ma mũndũ ũrĩ kĩyo nĩmakahingio. **5** Mũndũ mũthingu nĩathũire ũhoro ũtarĩ wa ma, no mũndũ mwaganu ekaga maũndũ ma thoni na ma njono. **6** Ũthingu ũgitagĩra mũndũ ũrĩa mũrũngĩrĩru, no waganu nĩũng'aũranagia mũndũ mwĩhia. **7** Kũrĩ mũndũ wĩtuaga gĩtonga, no ndarĩ kĩndũ; kũrĩ ũngĩ wĩtuaga mũthĩĩni, no arĩ na ũtonga mũnene. **8** Ũtonga wa mũndũ wahota gũkũũra muoyo wake, no mũndũ mũthĩĩni ndaiguaga akĩĩhĩtĩrwo. **9** Ũtheri wa mũndũ mũthingu waaraga ũgacangarara, no tawa wa mũndũ mwaganu nĩkũhorio ũhoragio. **10** Mwĩtĩĩo ũciaraga njũgitano, no ũũgĩ wonekaga harĩ arĩa metĩkagĩra gũtaarwo. **11** Mbeeca itarĩ cia wĩhokeku ithiiaga igĩthiraga, no ũrĩa ũcookanagĩrĩria mbeeca tũnini o tũnini nĩatũmaga ciongerereke. **12** Ũndũ mũtaanye ũngĩikario mũno nĩũrwaragia mũndũ ngoro, no kĩĩrĩgĩrĩro kĩhingĩtio gĩtuĩkaga ta mũtĩ wa muoyo. **13** Mũndũ ũrĩa ũthũire ũrutani nĩeyũnũhaga, no ũrĩa ũtĩĩaga maathani nĩakaheo kĩheo. **14** Ũrutani wa mũndũ ũrĩa mũũgĩ nĩ gĩthima kĩa muoyo, ũhũndũraga mũndũ kuuma mĩtego-inĩ ya gĩkuũ. **15** Gũtaũkĩrwo wega nĩ maũndũ gũtũmaga mũndũ endeke, no njĩra ya arĩa matarĩ ehokeku ti hũthũ. **16** Mũndũ o wothe mwĩbaarĩrĩri ekaga maũndũ make na ũmenyi, no mũndũ mũkĩĩgu aguũragia ũrimũ wake. **17** Mũtũmwo mwaganu atoonyaga thĩĩna-inĩ, no mũtũmwo mwĩhokeku nĩarehaga kĩhonia. **18** Mũndũ ũrĩa ũregaga gũtaarwo anyiitagwo nĩ thĩĩna na thoni, no mũndũ ũrĩa wĩtĩkagĩra gũkaanio atuĩkaga wa gũtĩĩo. **19** Ũndũ mwĩrirĩrie wakinyanĩra ũiguithagia ngoro wega, no andũ akĩĩgu monaga kũhutatĩra ũũru ta ũndũ ũrĩ magigi. **20** Mũndũ ũrĩa ũceeraga na arĩa oogĩ akĩragĩrĩria kũũhĩga, no ũrĩa ũtwaranaga na mũndũ mũkĩĩgu onaga o ũũru. **21** Mũtino ũthingataga mũndũ ũrĩa mwĩhia, no ũgaacĩru nĩ kĩheo kĩa arĩa athingu. **22** Mũndũ mwega atigagĩra ciana cia ciana ciake igai, no ũtonga wa mũndũ mwĩhia ũigagĩrwo andũ arĩa athingu. **23** Mũgũnda wa mũndũ mũthĩĩni no ũciare irio nyingĩ, no kwaga kĩhooto gũciniinaga ciothe. **24** Mũndũ ũrĩa ũigaga rũthanju thĩ nĩ mwana wake athũire, no ũrĩa wendete mwana wake nĩamũherithagia. **25** Andũ arĩa athingu marĩĩaga makahũũna, no nda ya mũndũ mwaganu ĩikaraga o ĩhũtĩĩ.

14 Mũtumia mũũgĩ nĩ gwaka akaga nyũmba yake, no mũtumia mũkĩĩgu nĩgũtharia atharagia nyũmba yake na moko make mwene. **2** Mũndũ ũrĩa ũthiiaga na mĩthiĩre mĩrũngĩrĩru nĩwe mwĩtigĩri Jehova, no ũrĩa mĩthiĩre yake ĩrĩ mĩhĩtanu nĩamũmenete. **3** Mĩario ya mũndũ mũkĩĩgu nĩ rũthanju rwa kũmũhũũra, no

mĩromo ya arĩa oogĩ nĩĩmagitagĩra. **4** Kũrĩa gũtarĩ ndegwa mĩharatĩ ĩkoragwo ĩrĩ mĩtheru, no maciaro maingĩ moimanaga na hinya wa ndegwa. **5** Mũira mwĩhokeku ndaheenanagia, no mũira wa maheeni aaragia o maheeni. **6** Mũnyũrũrania acaragia ũũgĩ na ndangĩwona, no kũgĩa na ũmenyo nĩ ũhũthũ kũrĩ mũndũ ũrĩa ũkũũranaga maũndũ. **7** Ikara kũraya na mũndũ mũkĩĩgu, nĩgũkorwo ndũrĩ ũmenyo ũngĩona kuuma mĩromo-inĩ yake. **8** Ũũgĩ wa arĩa abaarĩrĩri nĩũtũmaga mamenye ũhoro wa njĩra ciao, no ũrimũ wa andũ arĩa akĩĩgu nĩũmahĩtithagia. **9** Andũ arĩa akĩĩgu manyũrũragia horohio ya mehia, no ũtugi wonekaga harĩ arĩa arũngĩrĩru. **10** Ngoro o yothe nĩyũũĩ ũrũrũ wayo, o na gĩkeno-inĩ kĩayo gũtirĩ mũndũ ũngĩnyiitanĩra nayo. **11** Nyũmba ya mũndũ mwaganu nĩĩkanangwo, no hema ya mũndũ mũrũngĩrĩru nĩĩkagaacĩra. **12** Kũrĩ njĩra mũndũ onaga ta yagĩrĩire, no marigĩrĩrio mayo yerekagĩria mũndũ o gĩkuũ-inĩ. **13** O na hĩndĩ ya gũtheka ngoro no ĩkorwo ĩgĩtuura, na gĩkeno no kĩrigĩrĩrie na kĩeha. **14** Andũ arĩa matarĩ ehokeku nĩmakarĩhwo kũna nĩ ũndũ wa mĩthiĩre yao, nake mũndũ mwega aheo kĩheo kũringana na mĩthiĩre yake. **15** Mũndũ ũtarĩ ũũgĩ etĩkagia ũndũ o wothe, no mũndũ mũbaarĩrĩri nĩacũũranagia ũhoro wa makinya make. **16** Mũndũ mũũgĩ nĩetigagĩra Jehova na akeherera ũũru, no mũndũ mũkĩĩgu ekaga maũndũ na kwĩgerera atekũmenyerera ũndũ. **17** Mũndũ ũhiũhaga kũrakara ekaga maũndũ ma ũrimũ, nake mũndũ mwara nĩamenagwo. **18** Andũ arĩa matarĩ ũũgĩ magayaga ũrimũ, no arĩa abaarĩrĩri mahumbagwo thũmbĩ ya ũmenyo. **19** Andũ arĩa ooru nĩmakainamĩrĩra harĩ arĩa ega, na arĩa aaganu mainamĩrĩre ihingo-inĩ cia arĩa athingu. **20** Andũ arĩa athĩĩni mathũũragwo o na nĩ andũ a itũũra rĩao, no itonga irĩ arata aingĩ. **21** Mũndũ ũrĩa ũmenaga mũndũ wa itũũra rĩake nĩ kwĩhia ehagia, no kũrathimwo nĩ ũrĩa ũiguagĩra athĩĩni tha. **22** Andũ arĩa mathugundaga ũũru githĩ ti njĩra mahĩtagia? No arĩa mabangaga maũndũ mega monaga ũtugi na wĩhokeku. **23** Wĩra wothe wa hinya ũrehaga uumithio, no mĩario mĩtheri ĩrehaga o ũthĩĩni. **24** Ũtonga wa andũ arĩa oogĩ nĩguo thũmbĩ yao, no ũrimũ wa andũ akĩĩgu ũciaraga ũrimũ. **25** Mũira mwĩhokeku nĩahonokagia mĩoyo, no mũira wa maheeni nĩ mũheenania. **26** Mũndũ ũrĩa wĩtigagĩra Jehova arĩ na kĩĩhitho kĩrũmu, o na ciana ciake nĩho irĩũragĩra. **27** Gwĩtigĩra Jehova nĩ gĩthima kĩa muoyo, kũhũndũraga mũndũ kuuma mĩtego-inĩ ya gĩkuũ. **28** Ũingĩ wa andũ nĩguo riiri wa mũthamaki, no mũnene ũtarĩ andũ a gwatha nĩ mwanangĩku. **29** Mũndũ mũkirĩrĩria arĩ ũmenyo mũingĩ, no mũndũ ũhiũhaga kũrakara onanagia ũrimũ. **30** Ngoro ĩrĩ na thayũ ĩheaga mwĩrĩ muoyo, no ũiru ũbuthagia mahĩndĩ. **31** Mũndũ ũrĩa ũhinyagĩrĩria athĩĩni nĩkũnyarara anyararaga Ũrĩa wamombire, no ũrĩa wothe ũiguagĩra athĩĩni tha, nĩ Ngai atĩĩaga. **32** Rĩrĩa mũtino woka, arĩa aaganu matungumanagio thĩ, no arĩa athingu, o na gĩkuũ-inĩ makoragwo marĩ na rĩũrĩro. **33** Ũũgĩ nĩ ũikaraga ngoro-inĩ ya ũrĩa ũũĩ gũkũũrana maũndũ, o na gatagatĩ ka irimũ nĩwĩmenyithanagia. **34** Ũthingu nĩgũtũũgĩria ũtũũgagĩria rũrĩrĩ, no mehia nĩ gĩconoko harĩ andũ o othe. **35** Mũthamaki nĩakenagio nĩ ndungata njũgĩ, no nĩang'ũrĩkagio nĩ ndungata ĩrĩa ĩmũconorithagia.

15 Icookio rĩa ũhooreri nĩrĩeheragia mang'ũrĩ, no kiugo kĩa ũũru kĩarahũraga marakara. **2** Rũrĩmĩ rwa mũndũ ũrĩa mũũgĩ rũgaathagĩrĩria ũmenyo, no kanua ka mũndũ mũkĩĩgu gathothokaga ũrimũ. **3** Maitho ma Jehova marĩ kũndũ guothe, magacũthagĩrĩria andũ arĩa aaganu o na arĩa eega. **4** Rũrĩmĩ rũrĩa rũrehaga kĩhonia nĩ ta mũtĩ wa muoyo, no rũrĩmĩ rwa maheeni rũthuthaga ngoro. **5** Mũndũ mũkĩĩgu aregaga ũtaaro wa ithe, no mũndũ ũrĩa wĩtĩkagĩra kũrũngwo onanagia ũbaarĩrĩri. **6** Nyũmba ya mũndũ mũthingu ĩkoragwo na kĩgĩĩna kĩnene, no uumithio wa andũ aaganu ũmarehagĩra thĩĩna. **7** Mĩromo ya andũ arĩa oogĩ ĩtambagia o ũũgĩ, no tiguo ngoro cia andũ arĩa akĩĩgu ciĩkaga. **8** Igongona rĩa andũ arĩa aaganu nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi harĩ Jehova, no mahooya ma mũndũ ũrĩa mũrũngĩrĩru nĩamakenagĩrĩra. **9** Njĩra cia andũ arĩa aaganu nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi harĩ Jehova, no nĩendete andũ arĩa mathingataga ũthingu. **10** Iherithia rĩtarĩ rĩa tha rĩetereire mũndũ ũrĩa ũtigĩte njĩra, na mũndũ ũrĩa ũthũire kũrũngwo nĩagaakua. **11** Gĩkuũ na Mwanangĩko ciikaraga ciĩyanĩkĩte mbere ya Jehova, ĩ nacio ngoro cia andũ-rĩ, ikĩĩanĩkĩte atĩa! **(Sheol h7585)** **12** Mũnyũrũrania nĩathũire kũrũngwo; ndangĩhooya kĩrĩra kũrĩ ũrĩa mũũgĩ. **13** Ngoro ngenu ĩtũmaga gĩthiithi gĩthere, no ruo rwa ngoro rũthuthaga roho. **14** Ngoro ĩrĩ na gũkũũrana maũndũ nĩĩmaathaga ũmenyo, no kanua ka mũndũ mũkĩĩgu kehũũnagia na ũrimũ. **15** Matukũ mothe ma andũ arĩa ahatĩrĩrie nĩ ma thĩĩna, no ngoro ĩrĩa njanjamũku ĩkoragwo na ndĩa hĩndĩ ciothe. **16** Nĩ kaba kĩndũ kĩnini hamwe na gwĩtigĩra Jehova, gũkĩra ũtonga mũnene ũrĩ na kĩnyariirĩko. **17** Nĩ kaba kũrĩa rwĩga rwa nyeni harĩa harĩ wendo, gũkĩra kũrĩa njaũ noru harĩa harĩ na rũthũũro. **18** Mũndũ ũhiũhaga kũrakara aarahũraga ngarari, no mũndũ mũkirĩrĩria nĩkũhooreria ahooragĩria haaro. **19** Njĩra ya kĩgũũta nĩkũhingwo ĩhingĩtwo na mĩigua, no njĩra ya mũndũ mũrũngĩrĩru nĩ njĩra njariĩ. **20** Mwana mũũgĩ atũmaga ithe akene, no mũndũ mũkĩĩgu nĩ nyina anyararaga. **21** Ũrimũ ũkenagia mũndũ ũrĩa ũtooĩ gũkũũrana maũndũ, no mũndũ ũrĩa mũkuũku nĩarũngagĩrĩria mĩthiĩre yake. **22** Mĩbango nĩĩthaataga nĩ kwaga kĩrĩra, no kũrĩ na ataarani aingĩ mĩbango nĩĩgaacagĩra. **23** Mũndũ nĩaiguaga gĩkeno agĩcookia ũhoro ũrĩa wagĩrĩire, nakĩo kiugo kĩarĩtio ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire, kaĩ nĩ kĩega-ĩ! **24** Harĩ mũndũ ũrĩa mũũgĩ njĩra ya muoyo ĩrorete na igũrũ, ĩmũgirie gũkũrũka mbĩrĩra-inĩ. **(Sheol h7585)** **25** Jehova nĩamomoraga nyũmba ya mũndũ ũrĩa mwĩtĩĩi, no nĩamenyagĩrĩra mĩhaka ya mũtumia wa ndigwa. **26** Meciiria ma mũndũ mwaganu nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi harĩ Jehova, no meciiria ma andũ arĩa atheru nĩmamũkenagia. **27** Mũndũ mũkoroku arehagĩra nyũmba yake thĩĩna, no ũrĩa ũthũire mahaki nĩagatũũra muoyo. **28** Ngoro ya mũndũ mũthingu nĩĩthimaga macookio mayo, no kanua ka mũndũ mwaganu gathothokaga ũũru. **29** Jehova aikaraga haraaya na andũ arĩa aaganu, no nĩaiguaga mahooya ma andũ arĩa athingu. **30** Gũtheria gĩthiithi

nĩkũrehagĩra ngoro gĩkeno, naguo ũhoro ũrĩa mwega nĩwĩkĩraga mahĩndĩ hinya. **31** Mũndũ ũrĩa ũthikagĩrĩria ikaanania rĩrĩa rĩrehaga muoyo nĩagatũũrania na andũ arĩa oogĩ. **32** Mũndũ ũrĩa ũregaga kũigua agĩkaanio nĩ kwĩnyarara enyararaga we mwene, no mũndũ ũrĩa wothe wĩtĩkagĩra kũrũngwo agĩĩaga na ũtaũku. **33** Gwĩtigĩra Jehova nĩkuo kũheaga mũndũ ũũgĩ, nakuo kwĩnyiihia gũtongoragia gĩtĩĩo.

16 Mĩbango ya ngoro nĩ ya mũndũ, no icookio rĩa rũrĩmĩ riumaga harĩ Jehova. **2** Mũndũ onaga mĩthiĩre yake yothe ĩrĩ mĩega, no Jehova nĩwe ũthimaga matanya. **3** Rekagĩrĩria Jehova maũndũ mothe marĩa ũrĩĩkaga, nayo mĩbango yaku nĩĩrĩgaacagĩra. **4** Jehova ombire indo ciothe irĩ na gĩtũmi gĩacio, ĩĩ-ni, o na arĩa aaganu aamoombire nĩ ũndũ wa mũthenya wa thĩĩna. **5** Mũndũ wothe wa ngoro ya mwĩtĩĩo nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi harĩ Jehova. Menyai na ma atĩrĩ, ndakaaga kũherithio. **6** Mehia nĩmahorohagĩrio nĩ wendo na wĩhokeku, na nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Jehova-rĩ, mũndũ nĩeheragĩra ũũru. **7** Rĩrĩa mĩthiĩre ya mũndũ yakenia Jehova-rĩ, atũmaga o na thũ ciake itũũranie nake na thayũ. **8** Kaba indo nini cionekete na njĩra ya ũthingu, gũkĩra uumithio mũnene ũtarĩ wa kĩhooto. **9** Mũndũ nĩabangaga na ngoro mũthiĩre wake, no Jehova nĩwe ũroragia makinya make kũrĩa ekũgerera. **10** Mĩromo ya mũthamaki yaragia ũhoro taarĩ ndũmĩrĩri, na kanua gake gatiagĩrĩirwo kuogomia kĩhooto. **11** Igeri na ratiri cia ma nĩ cia Jehova; mahiga mothe ma gũthima marĩa marĩ mũhuko-rĩ, o namo no wĩra wake. **12** Kũrĩ athamaki-rĩ, gwĩka ũũru nĩ ũndũ ũrĩ magigi, nĩgũkorwo gĩtĩ kĩa ũnene kĩĩhaandaga nĩ ũndũ wa ũthingu. **13** Athamaki nĩmakenagĩra mĩromo ĩrĩa yaragia ma; nĩ marĩ bata na mũndũ waragia ũhoro wa ma. **14** Mang'ũrĩ ma mũthamaki nĩ ta mũtũmwo wa gĩkuũ, no mũndũ mũũgĩ nĩakamahooreria. **15** Gũthererwo gĩthiithi nĩ mũthamaki nĩ muoyo; ũtugi wake ũtariĩ ta itu rĩa mbura ĩrĩa ĩkũragia irio. **16** Hĩ! Kaĩ kũgĩa ũũgĩ nĩ kwega gũkĩra thahabu-ĩ, gũthuura ũtaũku gũgakĩra kũgĩa na betha! **17** Njĩra njariĩ ya arĩa arũngĩrĩru yeheragĩra ũũru; mũndũ ũrĩa ũmenyagĩrĩra mĩthiĩre yake nĩ muoyo wake mwene agitagĩra. **18** Mwĩtĩĩo ũrũmagĩrĩrwo nĩ mwanangĩko, roho wa mwĩtũũgĩrio ũkarũmĩrĩrwo nĩ kũgũa. **19** Nĩ kaba roho wa kwĩnyiihia na gũkorwo hamwe na arĩa ahinyĩrĩrie, gũkĩra kũgayana indo cia ndaho na arĩa etĩĩi. **20** Mũndũ ũrĩa ũrũmbũyagia mataaro nĩagaacagĩra, na kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa wĩhokaga Jehova. **21** Arĩa oogĩ ngoro-inĩ metagwo akũũrani maũndũ, na ciugo njega itũũgagĩria ũtaaro. **22** Ũtaũku nĩ gĩthima kĩa muoyo kũrĩ arĩa marĩ naguo, no ũrimũ ũrehaga iherithia kũrĩ andũ arĩa akĩĩgu. **23** Ngoro ya mũndũ mũũgĩ nĩyo ĩtongoragia kanua gake, nayo mĩromo yake ĩtũũgagĩria ũtaaro. **24** Ndeto njega nĩ igua rĩa ũũkĩ, irĩ mũrĩo ngoro-inĩ, na harĩ mahĩndĩ nĩ ũgima. **25** Kũrĩ njĩra mũndũ onaga ta yagĩrĩire, no marigĩrĩrio mayo yerekagĩra gĩkuũ-inĩ. **26** Kũhũũta kwa mũruti wa wĩra nĩkuo kũmũteithagia, ng'aragu yake nĩyo ĩmũtindĩkaga. **27** Kĩmaramari gĩthugundaga ũũru, na mĩario yakĩo nĩ ta mwaki wa gũcina. **28** Mũndũ mwaganu arehaga ngarari, na mũhuhu ũtigithanagia andũ marĩ ũrata mũnene. **29** Mũndũ wa haaro aheenagĩrĩria mũndũ wa itũũra rĩake, akamũtongoria njĩra-inĩ ĩtarĩ njega. **30** Mũndũ ũrĩa uunagĩra andũ riitho akoragwo agĩthugunda waganu, ũrĩa ũtembanagia mĩromo akoragwo agĩthugunda ũũru. **31** Mbuĩ nĩ thũmbĩ ya riiri; cionekaga nĩ ũndũ wa mũtũũrĩre wa ũthingu. **32** Nĩ kaba mũndũ mũkirĩrĩria gũkĩra njamba ya ita, na nĩ kaba mũndũ ũrĩa ũrigagĩrĩria marakara make gũkĩra ũrĩa wĩnyiitagĩra itũũra inene. **33** Mĩtĩ ĩcuukagĩrwo maru-inĩ, no itua o rĩothe riumaga kũrĩ Jehova.

17 Nĩ kaba kĩenyũ kĩũmũ kĩa mũgate kũndũ kũrĩ na thayũ na ũhooreri, gũkĩra nyũmba ĩiyũrĩte ndĩa no ĩrĩ na ngũĩ. **2** Ndungata ĩrĩ na ũũgĩ ĩgaatuĩka ya gwatha mũriũ wa mwene yo ũrĩa ũrehaga njono, na nĩĩkegwatĩra igai ĩrĩ ta ũmwe wa ariũ a mwathi wayo. **3** Nyũngũ nĩ ya gũthererio betha, na kĩrugutĩro nĩ gĩa gũthererio thahabu, no Jehova nĩwe ũgeragia ngoro cia andũ. **4** Mũndũ mwaganu athikagĩrĩria mĩromo ĩrĩa yaragia waganu; nake mũndũ wa maheeni athikagĩrĩria rũrĩmĩ rũrĩa rwaragia maũndũ ma gũthũkia. **5** Mũndũ ũrĩa ũthekagĩrĩra athĩĩni nĩkũmena amenaga Ũrĩa wamombire; mũndũ ũrĩa ũkenagĩra mũtino ndakaaga kũherithio. **6** Ciana cia ciana nĩ thũmbĩ harĩ andũ arĩa akũrũ, nao aciari nĩo riiri wa ciana ciao. **7** Mĩario ya bata ndĩagĩrĩire kanua ka mũndũ mũkĩĩgu, na makĩria mĩario ya maheeni ndĩagĩrĩire mũndũ ũrĩa wathanaga! **8** Ihaki rĩhaana ta ihiga rĩa kũrehe mũnyaka kũrĩ ũrĩa ũhakanaga; kũrĩa guothe athiiaga nĩagaacagĩra. **9** Mũndũ ũrĩa ũhumbagĩra ihĩtia nĩ wendo acaragia, no ũrĩa ũcookagĩra ũhoro atigithanagia andũ marĩ ũrata mũnene. **10** Kũrũithio nĩgũkenagia mũndũ ũrĩa ũkũũranaga maũndũ gũkĩra iboko igana harĩ mũndũ mũkĩĩgu. **11** Mũndũ mũũru arongooragia o ũremi; nĩ ũndũ ũcio nĩagatũmĩrwo mũnene ũtarĩ tha amũũkĩrĩre. **12** Nĩ kaba gũcemania na nduba ĩtunyĩtwo ciana ciayo gũkĩra gũcemania na mũndũ mũkĩĩgu na ũrimũ wake. **13** Mũndũ angĩrĩha wega na ũũru, ũũru ndũkeehera nyũmba-inĩ yake. **14** Kwambĩrĩria haaro nĩ ta kũhingũrĩra maaĩ mahingĩrĩrie; nĩ ũndũ ũcio tiganaga na ũhoro ũcio ngarari itaanagĩa. **15** Gũtuĩra mũndũ mwaganu atĩ ndehĩtie na gũtuĩra ũrĩa ũtehĩtie atĩ nĩ mwĩhia, maũndũ macio meerĩ nĩ marĩ magigi harĩ Jehova. **16** Mbeeca nĩ cia bata ũrĩkũ irĩ guoko-inĩ kwa mũndũ mũkĩĩgu, na ndangĩhota kũgũra ũũgĩ, na ndarĩ ngoro ya kwenda gũtaũkĩrwo? **17** Mũrata wa mũndũ amwendaga hĩndĩ ciothe, nake mũrũ wa nyina na mũndũ aciaragwo nĩ ũndũ wa hĩndĩ ya thĩĩna. **18** Mũndũ ũtooĩ gũkũũrana maũndũ atuĩkaga wa kũrĩha thiirĩ wa mũndũ ũngĩ o na akaiga kĩndũ gĩa kũrũgamĩrĩra thiirĩ wa mũndũ wa itũũra rĩake. **19** Mũndũ ũrĩa wendete haaro nĩ mehia endete; na mũndũ ũrĩa wakaga kĩhingo kĩraihu na igũrũ eĩtagĩria wanangĩki. **20** Mũndũ ũrĩ ngoro ya ũremi ndagaacagĩra; nake mũndũ ũrĩa ũrĩ rũrĩmĩ rwa kũheenania agũũaga thĩĩna-inĩ. **21** Kũgĩa na mũriũ mũkĩĩgu kũrehaga ihooru; ithe wa mũndũ mũkĩĩgu ndarĩ hĩndĩ akenaga. **22** Ngoro ngenu nĩ ndawa njega, no roho mũthuthĩku ũng'aragia mahĩndĩ. **23** Mũndũ mwaganu amũkagĩra ihaki na hitho, nĩguo ogomie ciira wa kĩhooto. **24** Mũndũ ũkũũranaga

maũndũ aikaraga arorete o ũũgĩ, no maitho ma mũndũ mũkĩĩgu morũũraga nginya ituri cia thĩ. **25** Mwana mũkĩĩgu arehagĩra ithe kĩeha, na marũrũ kũrĩ nyina ũrĩa wamũciarire. **26** Ti wega kũherithia mũndũ ũtekĩte mahĩtia, kana kũhũũra anene nĩ ũndũ wa ũrũngĩrĩru wao. **27** Mũndũ ũrĩ na ũmenyo aragia ciugo athimĩte, nake mũndũ ũrĩ na ũtaũku aikaraga ahooreire. **28** O na mũndũ mũkĩĩgu angĩkira nĩonagwo arĩ mũũgĩ, na akoneka arĩ mũtaũku angĩtumia kanua.

18 Mũndũ ũrĩa ũtendaga gũtũũrania na andũ arũmagĩrĩra o merirĩria make; ningĩ areganaga na matua mothe ma ũũgĩ ũrĩa mũkinyanĩru. **2** Mũndũ mũkĩĩgu ndakenagĩra ũtaũku, no akenagĩra kwaria woni wake mwene. **3** Rĩrĩa waganu woka, ũrehaga ũirano, nacio njono irehaga thoni. **4** Ciugo cia kanua ka mũndũ nĩ ta ndia ndiku, no gĩthima kĩa ũũgĩ nĩ karũũĩ gatherũkaga. **5** Ti wega gũtĩĩra andũ arĩa aaganu maũthĩ, kana kuogomia kĩhooto kĩa arĩa matehĩtie. **6** Mĩromo ya mũndũ mũkĩĩgu ĩmũrehagĩra ngũĩ, nako kanua gake geetagia rũthanju. **7** Kanua ka mũndũ mũkĩĩgu nĩko kamũthũkagĩria maũndũ, nayo mĩromo yake nĩ mũtego wa ngoro yake. **8** Ndeto cia mũndũ wa mũhuhu nĩ ta twenyũ twega twa irio; tũmerũkaga nginya tũturi-inĩ twa nda tũrĩa tũrĩ thĩinĩ mũno. **9** Mũndũ kĩgũũta wĩra-inĩ wake nĩ wa nyina na ũrĩa wanangaga. **10** Rĩĩtwa rĩa Jehova nĩ mũthiringo ũrĩ hinya; arĩa athingu moragĩra ho, nao magaikara marĩ agitĩre. **11** Ũtonga wa andũ arĩa atongu nĩguo itũũra rĩao rĩa hinya; meciiragia nĩ rũthingo rũtangĩhaicĩka. **12** Mbere ya mwanangĩko, ngoro ya mũndũ ĩkoragwo na mwĩtĩĩo, no kwĩnyiihia nĩkuo gũtongoragia gĩtĩĩo. **13** Mũndũ ũrĩa ũcookagia ũhoro mbere ya kũũthikĩrĩria, ũndũ ũcio nĩ ũrimũ na thoni ciake. **14** Roho wa mũndũ nĩguo ũmũũmagĩrĩria rĩrĩa arĩ mũrũaru, no roho mũthuthĩku nũũ ũngĩhota kũwĩtiiria? **15** Ngoro ya mũndũ mũkũũrani maũndũ nĩĩgĩagĩra ũmenyo; matũ ma arĩa oogĩ nĩmaũcaragĩrĩria. **16** Kĩheo mũndũ aheanĩte kĩmuonagia njĩra ya kũhĩtũkĩra, gĩkamũkinyia harĩ andũ arĩa anene. **17** Mũndũ ũrĩa ũrehaga ciira wake mbere onekaga taarĩ we na ma, o nginya rĩrĩa mũndũ ũrĩa maraciira nake ooka kũmũũria ciũria. **18** Ũcuuki wa mĩtĩ nĩũniinaga ngarari, na ũgateithũrana andũ eerĩ njamba. **19** Mũndũ mũrakarie nĩ mũrũ wa nyina nĩ hinya kwĩiguithania nake gũkĩra kwĩgwatĩra itũũra inene rĩirigĩre, nacio ngarari nĩ ta mĩgĩĩko ĩrĩa ĩhingaga njeera. **20** Nda ya mũndũ nĩĩhũũnagio nĩ maciaro ma kanua gake; nĩaiganagwo nĩ magetha ma mĩromo yake. **21** Rũrĩmĩ rũrĩ na hinya wa gwathĩrĩra mũndũ muoyo kana gĩkuũ, no arĩa marwendete no marĩĩage maciaro maaruo. **22** Mũndũ ũrĩa wĩgĩĩagĩra na mũtumia nĩegĩagĩra na kĩndũ kĩega, na nĩgũtugwo atugĩtwo nĩ Jehova. **23** Mũndũ mũthĩĩni athaithanaga aiguĩrwo tha, no gĩtonga gĩcookagia ũhoro na ũũru. **24** Mũndũ mũceeri na andũ aingĩ aahota kwĩyũnũhithia, no nĩ kũrĩ mũrata ũnyiitanaga na mũndũ gũkĩra mũrũ wa nyina na mũndũ.

19 Nĩ kaba mũndũ mũthĩĩni ũrĩa ũthiiaga na mĩthĩire ĩtarĩ ũcuuke, gũkĩra mũndũ mũkĩĩgu waragia waganu. **2** Ti wega kũgĩa na kĩyo hatarĩ na ũmenyo, ningĩ kũhĩkĩka mũno gũtũmaga mũndũ ahĩtie njĩra. **3** Ũrimũ wa mũndũ nĩguo wanangaga muoyo wake, nayo ngoro yake ĩtetagia Jehova. **4** Ũtonga nĩwongagĩrĩra mũndũ arata aingĩ, no mũndũ mũthĩĩni nĩeheragĩrwo nĩ mũratawe. **5** Mũira wa maheeni ndakaaga kũherithio, na ũrĩa ũitũrũraga maheeni ndageethara. **6** Andũ aingĩ macaragia ũrĩa mangĩendwo nĩ mũnene, na mũndũ mũheani iheo-rĩ, nĩ mũrata wa andũ othe. **7** Angĩkorwo mũndũ mũthĩĩni nĩatiganagio nĩ andũ ao othe-rĩ, ĩ nao arata ake mangĩkĩmwĩtheema atĩa! O na angĩmathingata akĩmathaithaga, nĩmethiĩrĩire, matirĩ ho. **8** Mũndũ ũrĩa wĩgĩĩagĩra na ũũgĩ nĩ ngoro yake mwene endete; ũrĩa ũkenagĩra ũtaũku nĩagaacagĩra. **9** Mũira wa maheeni ndakaaga kũherithio, na ũrĩa ũitũrũraga maheeni nĩakoorwo nĩ muoyo. **10** Gũtiagĩrĩire mũndũ mũkĩĩgu gũikaraga egangarĩte; gũkĩrĩ ũũru makĩria ngombo gwatha anene! **11** Ũũgĩ wa mũndũ nĩũmũheaga ũkirĩrĩria, riiri wake nĩkũrekera andũ arĩa angĩ mahĩtia mao. **12** Marakara ma mũthamaki nĩ ta mũraramo wa mũrũũthi, no ũtugi wake nĩ ta ime rĩrĩ nyeki-inĩ. **13** Mwana mũkĩĩgu nĩ mwanangĩko harĩ ithe, na mũtumia wa haaro ahaana ta maaĩ maratata mategũtigithĩria. **14** Nyũmba na ũtonga igayagwo kuuma kũrĩ aciari, no mũtumia mũbaarĩrĩri maũndũ oimaga kũrĩ Jehova. **15** Ũgũũta ũrehaga toro mũnene, na mũndũ gĩthayo arĩĩagwo nĩ ng'aragu. **16** Mũndũ ũrĩa wathĩkagĩra maathani-rĩ, nĩ muoyo wake amenyagĩrĩra, no ũrĩa ũtoonaga bata wa kũmenyerera mĩthĩire yake nĩagaakua. **17** Mũndũ ũrĩa ũiguagĩra athĩĩni tha nĩ Jehova akombagĩra indo, nake Jehova nĩakamũrĩha nĩ ũndũ wa ũrĩa ekĩte. **18** Rũithagia mũrũguo hĩndĩ ĩrĩa kũrĩ na kĩĩrĩgĩrĩro; tiga kwenda gũtũma akooragwo. **19** Mũndũ wa marakara mahiũ no nginya aherithio; ũngĩmũteithũra rĩmwe no nginya ũkaamũteithũra rĩngĩ. **20** Thikĩrĩria mataaro na wĩtĩkĩre ũrutani, marigĩrĩrio-inĩ nĩũgaatuĩka mũndũ mũũgĩ. **21** Mĩbango ya ngoro ya mũndũ nĩ mĩingĩ, no muoroto wa Jehova noguo ũkaahinga. **22** Kĩrĩa mũndũ eriragĩria nĩ wendo ũrĩa ũtathiraga, nĩ kaba gũthĩĩna gũkĩra mũndũ wa maheeni. **23** Gwĩtigĩra Jehova gũkinyagia mũndũ muoyo-inĩ: Hĩndĩ ĩyo mũndũ akahurũka aiganĩire, atarĩ na thĩĩna. **24** Kĩgũũta kĩrikagia guoko gwakĩo thaani-inĩ; gĩgakĩremwo o na nĩgũgũcookia kanua! **25** Hũũra mũnyũrũrania, nao arĩa mateciiragia merute kũgĩa na ũbaarĩrĩri; kaania mũkũũrani maũndũ, na nĩekuongerera ũmenyo. **26** Mũndũ ũrĩa ũtunyaga ithe indo na akaingata nyina, nĩ mwana wa kũrehe thoni na gĩconoko. **27** Mũrũ wakwa, ũngĩtiga gũthikĩrĩria mataaro-rĩ, nĩũkoora njĩra ũtigane na ciugo cia ũmenyo. **28** Mũira wa kũhakwo anyũrũragia kĩhooto, na kanua ka mũndũ mwaganu kameragia o ũũru. **29** Maherithia maigĩirwo anyũrũrania, nacio iboko ikaigĩrwo mĩgongo ya andũ arĩa akĩĩgu.

20 Ndibei nĩ mũnyũrũrania, na njoohi nĩ mũndũ wa ngũĩ; mũndũ ũrĩa ũhĩtithagio nĩcio ti mũũgĩ. **2** Mang'ũrĩ ma mũthamaki nĩ ta mũraramo wa mũrũũthi; ũrĩa ũmũrakaragia nĩ muoyo wake ateaga. **3** Gwĩtheema ngũĩ kũrehagĩra mũndũ gĩtĩĩo, no mũndũ o wothe mũkĩĩgu ahiũhaga kũũgitana. **4** Kĩgũũta gĩticimbaga

hĩndĩ ya irĩma; nĩ ũndũ ũcio hĩndĩ ya magetha gĩathiĩ kũmaatha gĩtirĩ kĩndũ kĩonaga. **5** Muoroto wa ngoro ya mũndũ nĩ ta maaĩ ma ndia ndiku, no mũndũ ũrĩ na ũtaũku nĩamatahaga. **6** Andũ aingĩ metuaga marĩ na wendo ũtangĩthira, no mũndũ mwĩhokeku-rĩ, nũũ ũngĩmuona? **7** Mũndũ mũthingu atũũraga mũtũũrĩre ũtarĩ ũcuuke; kũrathimwo-rĩ, nĩ ciana ciake iria atigaga. **8** Rĩrĩa mũthamaki aikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene atue ciira, maitho make mathũngũrũraga ũũru wothe. **9** Nũũ ũngiuga atĩrĩ, "Nĩnjigĩte ngoro yakwa ĩrĩ theru; ndĩ mũtheru, na ndirĩ na mehia"? **10** Mahiga ma ratiri mataiganainie ũritũ, o na ithimi itaiganĩte: cierĩ nĩ indo irĩ magigi harĩ Jehova. **11** O na kaana kamenyekaga nĩ ũndũ wa ciiko ciako, gakamenyeka kana mĩtugo yako nĩ mĩtheru, na kana nĩ mĩagĩrĩrũ. **12** Matũ marĩa maiguaga na maitho marĩa monaga-rĩ, cierĩ nĩ Jehova waciũmbire. **13** Tiga kwenda toro, ndũkae gũthĩĩna; ikaraga wĩiguĩte, na nĩũrĩrĩĩaga irio ũkahũũna. **14** Mũgũri akĩgũra oigaga atĩrĩ, "Kĩndũ gĩkĩ ti kĩega, ti kĩega!" Agacooka agathiĩ akĩĩrahaga ũrĩa oĩ kũgũra. **15** Thahabu nĩ kũrĩ, o na ruru no nyingĩ, no mĩromo ĩrĩa yaragia ũmenyo nĩ ithaga rĩa goro rĩrĩa rĩtonekaga. **16** Oya nguo ya mũndũ ũrĩa ũngĩrũgamĩrĩre thiirĩ wa mũndũ wa kũngĩ; mĩige ĩrũgamĩrĩre thiirĩ ũcio wa mũndũ wa kũngĩ. **17** Irio cionekete na njĩra ya kũheenania irĩ cama harĩ mũndũ, no thuutha kanua gake kaiyũraga o mũthanga. **18** Mĩbango ĩgaacagĩra nĩ ũndũ wa kũhooya kĩrĩra, ũngĩtua gũthiĩ mbaara-inĩ, heo ũtaaro. **19** Mũndũ wa mũhuhu nĩoimagia ndeto cia ndundu nja, nĩ ũndũ ũcio wĩthemage mũndũ waragia mũno. **20** Mũndũ angĩruma ithe kana nyina, tawa wake ũkaahorera nduma-inĩ ĩrĩa ndumanu. **21** Igai rĩrĩa rĩoneka narua kĩambĩrĩrĩria-inĩ, marigĩrĩrio-inĩ rĩtituĩkaga rĩa kĩrathimo. **22** Ndũkoige atĩrĩ, "Nĩngerĩhĩrĩa ũũru ũyũ!" Eterera Jehova nake nĩegũkũhonokia. **23** Mahiga ma ratiri mataiganainie ũritũ nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi harĩ Jehova, nacio ratiri itarĩ cia ma itimũkenagia. **24** Makinya ma mũndũ matongoragio nĩ Jehova. Mũndũ-rĩ, angĩkĩhota atĩa kũmenya njĩra yake mwene? **25** Nĩ mũtego harĩ mũndũ kwamũrĩra Ngai kĩndũ na ihenya, acooke gwĩcũũrania ũhoro wa mĩĩhĩtwa yake thuutha-inĩ. **26** Mũthamaki mũũgĩ nĩathũngũrũraga andũ arĩa aaganu; ageragĩria kĩgaragari gĩa gũkonyora ngano igũrũ rĩao. **27** Roho wa mũndũ nĩ tawa wa Jehova, ũthuthuuragia o nginya tũturi tũrĩa tũrĩ thĩinĩ mũno. **28** Wendo na wĩhokeku nĩcigitagĩra mũthamaki; ũtugi nĩũtũmaga gĩtĩ gĩake kĩa ũnene kĩrũme. **29** Hinya wa andũ ethĩ nĩguo riiri wao, nacio mbuĩ nĩcio riiri wa arĩa akũrũ. **30** Mahũũra na nguraro nĩitheragia ũũru wa mũndũ, nacio iboko itheragia o nginya tũturi twa thĩinĩ mũno.

21 Ngoro ya mũthamaki ĩrĩ moko-inĩ ma Jehova; amĩroragia o kũrĩa ekwenda, o ta ũrĩa maaĩ moinithagĩrio mĩtaro-inĩ. **2** Mũndũ oonaga mĩthiĩre yake yothe ĩrĩ mĩega, no Jehova athimaga ngoro. **3** Gwĩka ũrĩa kwagĩrĩire na ũrĩa ũrĩ kĩhooto nĩ gwĩtĩkagĩrwo nĩ Jehova gũkĩra kũruta igongona. **4** Maitho ma mwĩtũũgĩrio na ngoro ya mwĩtĩĩo, o icio tawa wa arĩa aaganu-rĩ, nĩ mehia! **5** Mĩbango ya arĩa marĩ kĩyo nĩĩrehaga uumithio, o ta ũrĩa ti-itherũ ihenya inene rĩrehaga ũthĩĩni. **6** Kũgĩa na ũtonga na njĩra ya rũrĩmĩ rwa maheeni nĩ kĩbii gĩa gũthira, na nĩ mũtego wa gĩkuũ. **7** Haaro ya andũ arĩa aaganu ĩkaamakururia, ĩmeherie, nĩgũkorwo nĩmaregaga gwĩka ũrĩa kwagĩrĩire. **8** Njĩra ya mũndũ mũhĩtia nĩ njogomu, no mĩthiĩre ya mũndũ ũrĩa ũtarĩ mahĩtia nĩ mĩrũngarũ. **9** Nĩ kaba gũtũũra nyũmba-igũrũ, koine-inĩ, gũkĩra gũtũũra nyũmba thĩinĩ na mũtumia wa haaro. **10** Mũndũ ũrĩa mwaganu eriragĩria gwĩka o ũũru; ndaiguuagĩra mũndũ wa itũũra rĩake tha. **11** Hĩndĩ ĩrĩa mũnyũrũrania aaherithio, arĩa maagĩte ũũgĩ nĩmohĩgaga; hĩndĩ ĩrĩa mũndũ mũũgĩ aataarwo nĩagĩĩaga na ũmenyo. **12** Ũrĩa Mũthingu, o we Ngai, nĩonaga nyũmba ya ũrĩa mwaganu, na akarehithĩrĩria ũcio mwaganu mwanangĩko. **13** Mũndũ angĩhinga matũ ndakaigue kĩrĩro kĩa arĩa athĩĩni-rĩ, o nake agaakaya na ndone wa kũmwĩtĩka. **14** Kĩheo kĩheanĩtwo na hitho nĩkĩhooreragia marakara, na ihaki ihithe nguo-inĩ rĩhooreragia mang'ũrĩ manene. **15** Ituĩro rĩa kĩhooto rĩatuuo, rĩrehaga gĩkeno kũrĩ andũ arĩa athingu, no rĩrehaga kĩmako kũrĩ arĩa mekaga ũũru. **16** Mũndũ ũrĩa ũtiganaga na njĩra ya ũũgĩ, akaahurũkĩra kĩũngano-inĩ kĩa arĩa akuũ. **17** Mũndũ ũrĩa mwendi ikeno nĩagathĩĩna; ũrĩa wothe mwendi ndibei na maguta-rĩ, gũtirĩ hĩndĩ agaatonga. **18** Mũndũ ũrĩa mwaganu atuĩkaga irĩhi rĩa gũkũũra ũrĩa mũthingu, na ũrĩa ũtarĩ mwĩhokeku agatuĩka irĩhi rĩa gũkũũra ũrĩa mũrũngĩrĩru. **19** Nĩ kaba gũtũũra werũ-inĩ, gũkĩra gũtũũra na mũtumia wa haaro na kũrakara narua. **20** Thĩinĩ wa nyũmba ya mũndũ mũũgĩ nĩ kũrĩ mĩthemba yothe ya irio njega o na maguta, no mũndũ mũkĩĩgu arĩĩaga kĩrĩa gĩothe arĩ nakĩo. **21** Mũndũ ũrĩa ũthingataga ũthingu na wendani nĩagĩĩaga na muoyo, na ũgaacĩru, na gĩtĩĩo. **22** Mũndũ mũũgĩ atharĩkagĩra itũũra inene rĩa andũ arĩa njamba, na akamomora kĩĩhitho kĩa hinya kĩrĩa mehokete. **23** Mũndũ ũrĩa ũmenyagĩrĩra kanua gake na rũrĩmĩ rwake nĩeyeheragia mũtino-inĩ. **24** Mũndũ mwĩtĩĩi na mwĩgereri, etagwo "Mũnyũrũria"; ekaga maũndũ make na mwĩtĩĩo mũnene. **25** Meririria ma mũndũ kĩgũũta nĩmo makaamũũraga, tondũ moko make matiendaga kũruta wĩra. **26** Mũthenya wothe eriragĩria o makĩria, no arĩa athingu maheanaga mategũtara. **27** Igongona rĩa mũndũ mwaganu nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi: ĩ rĩtikĩrĩ magigi makĩria hĩndĩ ĩrĩa rĩrehetwo na ũhinga ngoro-inĩ! **28** Mũira wa maheeni nĩgũthira agaathira, nake ũrĩa ũmũthikagĩrĩria akaanangwo nginya tene. **29** Mũndũ mwaganu erũagĩrĩra na ũrũme, no mũndũ mũrũngĩrĩru nĩeciiragia ũhoro wa mĩthiĩre yake. **30** Gũtirĩ ũũgĩ, kana ũmenyi, kana kĩrĩra o na kĩrĩkũ kĩngĩhota gũũkĩrĩra Jehova. **31** Mbarathi nĩĩharagĩrio nĩ ũndũ wa mũthenya wa mbaara, no ũhootani uumaga kũrĩ Jehova.

22 Rĩĩtwa rĩega nĩrĩakwĩrirĩrio gũkĩra ũtonga mũnene; gũtĩĩka nĩ kwega gũkĩra betha kana thahabu. **2** Andũ arĩa atongu na arĩa athĩĩni harĩ ũndũ ũmwe ũmanyiitithanĩtie; Jehova nĩwe Mũmbi wao othe. **3** Mũndũ mũbaarĩrĩri onaga ũgwati akehitha, no arĩa matarĩ ũũgĩ mathiiaga o na mbere nao magatoonya thĩĩna-inĩ. **4** Kwĩnyiihia na gwĩtigĩra Jehova kũrehaga ũtonga, na gĩtĩĩo, na muoyo. **5** Njĩra cia andũ arĩa aaganu irĩ mĩigua na mĩtego, no ũrĩa ũgitagĩra ngoro

yake aikaraga kũraya nacio. **6** Menyeria mwana njĩra
ĩrĩa agĩrĩirwo nĩkũgera, na ndarĩ hĩndĩ akaamiuma o na
aakũra. **7** Andũ arĩa atongu nĩ mathaga arĩa athĩĩni,
na ũrĩa ũkombaga nĩ ndungata ya mũmũkoomberi. **8**
Mũndũ ũrĩa ũhaandaga waganu agethaga thĩĩna, naruo
rũthanju rwa marakara make nĩrũkanangwo. **9** Mũndũ
mũtaana we mwene nĩakarathimwo, tondũ nĩagayagĩra
arĩa athĩĩni irio ciake. **10** Ingata mũnyũrũrania, nayo ngũĩ
nĩĩgũkweherera; inegene na irumi o nacio nĩcigũthira.
11 Mũndũ ũrĩa wendaga ngoro theru na akaaragia
maũndũ ma ũtugi, mũthamaki nĩagatuĩka mũrata wake.
12 Maitho ma Jehova nĩmamenyagĩrĩra ũmenyo, no
nĩathaahagia ciugo cia ũrĩa ũtarĩ mwĩhokeku. **13**
Kĩgũũta kiugaga, "Nja kũrĩ na mũrũũthi!" Kana gĩkoiga
atĩrĩ, "Nĩngũũragĩrwo njĩra-inĩ!" **14** Kanua ka mũtumia
mũtharia nĩ irima iriku, nake ũrĩa werekeirio mang'ũrĩ
ma Jehova agũũaga thĩinĩ wa rĩo. **15** Ngoro ya mwana
yohanĩtio na ũrimũ, no rũthanju rwa kũmũherithia
nĩrũkaũingata kũraya nake. **16** Mũndũ ũrĩa ũhinyagĩrĩria
arĩa athĩĩni nĩguo eyongerere ũtonga, na ũrĩa ũheaga
itonga iheo, eerĩ nĩmagathĩĩna. **17** Tega matũ, na
ũthikĩrĩrie mĩario ya andũ arĩa oogĩ; nyiita na ngoro
yaku maũndũ marĩa ngũrutana, **18** tondũ nĩ ũndũ
mwega hĩndĩ ĩrĩa ũkũmaiga ngoro-inĩ yaku, na ũkoragwo
namo mothe mĩromo-inĩ yaku. **19** Ndaakũmenyithia mo
nĩgeetha mwĩhoko waku ũkoragwo harĩ Jehova, wee nĩwe
ngũruta maũndũ macio ũmũthĩ, ĩĩ wee nĩwe ngũruta.
20 Githĩ ndikwandĩkĩire thimo mĩrongo ĩtatũ, thimo cia
ũtaarani na ũmenyo, **21** ngakũruta ciugo cia ma na cia
kwĩhokeka, nĩgeetha ũkaahota kũhe ũrĩa ũgũtũmĩte
macookio mega? **22** Ndũkanatunye arĩa athĩĩni indo ciao
tondũ wa ũthĩĩni wao, na ndũkanahinyĩrĩrie arĩa abatari
ciira-inĩ, **23** nĩgũkorwo Jehova nĩakamaciirĩrĩra, na
nĩagatunya arĩa mamatunyaga indo ciao. **24** Ndũkanagĩe
ũrata na mũndũ ũrĩa ũrĩ marakara mahiũ, ndũkanagĩe
thiritũ na mũndũ ũrĩa ũhiũhaga kũrakara, **25** tondũ
wahota kwĩruta mĩthiĩre yake, na ũnyiitwo nĩ mũtego.
26 Ndũgatuĩke mũndũ wa kũiga kĩndũ gĩa kũrũgamĩrĩra
thiirĩ, kana ũtuĩke wee nĩwe wa kũrũgamagĩrĩra mathiirĩ
ma andũ angĩ; **27** ũngĩkaaga kĩndũ gĩa kũrĩha nakĩo-rĩ,
ũgaatunywo ũrĩrĩ waku o ũũkomeire. **28** Ndũkaneherie
ihiga rĩa tene rĩa mũhaka rĩrĩa rĩahaandirwo nĩ maithe
manyu ma tene. **29** Nĩwonaga mũndũ mũũgĩ na wĩra
wake? Ũcio agatungata o na mbere ya athamaki;
ndagatungata mbere ya andũ matooĩkaine.

23 Rĩrĩa waikara thĩ kũrĩĩanĩra na mwathi wa bũrũri-
rĩ, wĩmenyerere nũũ ũcio mũrĩ nake; **2** wĩigĩrĩre
kahiũ mũmero ũngĩkorwo ũrĩ mũndũ mũkoroku. **3**
Ndũkerirĩrie irio ciake irĩ mũrĩo, nĩgũkorwo nĩ irio cia
gũkũheenereria. **4** Tiga kwĩnogia na kwenda gwĩtongia;
gĩa na ũũgĩ wa kũhota kwĩrigĩrĩria. **5** No wone ũtonga,
ũcooke ũbuĩrie, nĩgũkorwo ti-itherũ ũtonga nĩwĩmeragia
mathagu, na ũkombũka ta nderi yerekeire matu-inĩ. **6**
Tiga kũrĩa irio cia mũndũ mũkarĩ, ndũkerirĩrie irio ciake
cia mũrĩo; **7** tondũ nĩ mũndũ wa arĩa meciiragia o ũhoro
wa thogora hĩndĩ ciothe. Akwĩraga atĩrĩ, "Rĩa na ũnyue,"
no ngoro yake ndĩrĩ hamwe nawe. **8** Nĩũgatahĩka kĩrĩa
kĩnini ũgaakorwo ũrĩĩte, nacio ngaatho ciaku nĩikoorĩra
thĩ. **9** Ndũkaarie na mũndũ mũkĩĩgu, nĩgũkorwo we no
anyararire ũũgĩ wa ciugo ciaku. **10** Ndũkaneherie ihiga
rĩa tene rĩa mũhaka, kana ũhatĩke mĩhaka ya mĩgũnda
ya ciana cia ngoriai, **11** tondũ Mũgitĩri wacio nĩ arĩ
na hinya; nĩakamaciirĩrĩra agũũkĩrĩre. **12** Ringĩrĩria
ngoro yaku gũthikĩrĩria ũrutani, na matũ maku kũigua
ciugo cia ũmenyo. **13** Ndũkanaage kũherithia mwana;
ũngĩmũhũũra na rũthanju-rĩ, ndangĩkua. **14** Mũhũũrage
na rũthanju nĩguo ũhonokie muoyo wake kuuma
kũrĩ gĩkuũ. **(Sheol h7585)** **15** Mũrũ wakwa, ngoro yaku
ĩngĩgĩa na ũũgĩ-rĩ, hĩndĩ ĩyo ngoro yakwa no ĩkene;
16 ngoro yakwa nĩĩgacanjamũka rĩrĩa mĩromo yaku
ĩkaaria maũndũ marĩa magĩrĩire. **17** Ndũkanareke
ngoro yaku ĩiguĩre ehia ũiru, no hĩndĩ ciothe gĩĩaga
na kĩyo gĩa gwĩtigĩra Jehova. **18** Tondũ ti-itherũ
wee ũrĩ na kĩĩrĩgĩrĩro thuutha-inĩ, na kĩĩrĩgĩrĩro gĩaku
gĩtigaathira. **19** Mũrũ wakwa, thikĩrĩria nĩgeetha ũgĩe
na ũũgĩ, na ũige ngoro yaku njĩra-inĩ ĩrĩa yagĩrĩire. **20**
Ndũkegwatanie na andũ arĩa manyuuaga njoohi, kana
arĩa makorokagĩra nyama, **21** nĩgũkorwo arĩĩu na andũ
arĩa akoroku matuĩkaga athĩĩni, naguo ũgũũta ũtũmaga
mũndũ ehumbe matangari. **22** Thikagĩrĩria thoguo,
we ũrĩa wagũciarire, na ndũkanyarare maitũguo, o na
aakorwo nĩ mũkũrũ. **23** Wĩgũrĩre ũhoro ũrĩa wa ma na
ndũkanawendie; wĩgĩĩre na ũũgĩ, na ũtaaro, na ũtaũku.
24 Ithe wa mwana mũthingu arĩ gĩkeno kĩnene mũno;
nake ũrĩa ũrĩ na mwana mũũgĩ nĩakenagio nĩwe. **25**
Thoguo na maitũguo marocanjamũka nĩ ũndũ waku;
mũtumia ũrĩa wagũciarire arokena! **26** Mũrũ wakwa,
heaga ngoro yaku, na ũreke maitho maku marũmagĩrĩre
njĩra ciakwa, **27** nĩgũkorwo mũmaraya nĩ irima iriku,
nake mũtumia mũtharia nĩ gĩthima gĩkunderu. **28**
Oohagĩria andũ njĩra-inĩ o ta njangiri, na nĩatũmaga
kuongerereke andũ matarĩ ehokeku kĩrĩndĩ-inĩ. **29** Nũũ
ũrĩ na haaro? Nũũ ũrĩ na kĩeha? Nũũ ũrĩ hatĩka-inĩ?
Nũũ ũrĩ na mateta? Nũũ ũgurarĩtio hatarĩ gĩtũmi? Nũũ
ũtunĩhĩtie maitho? **30** Nĩ arĩa matindaga marũmanĩrĩire
na ndibei, arĩa mathiiaga magĩcamaga mbakũri cia
ndibei ĩrĩa ndukanie. **31** Tiga kwĩrorera ndibei rĩrĩa
ĩtunĩhĩte, rĩrĩa ĩgũkenga ĩrĩ gĩkombe-inĩ, rĩrĩa ĩkũmerũka
wega! **32** Mũthia-inĩ ĩrũmanaga ta nyoka, ĩgagũtheeca
na thumu ta nduĩra. **33** Maitho maku makoonaga
maũndũ mageni, na meciiria maku meciirie maũndũ
ma waganu. **34** Ũgaatuĩka ta mũndũ ũkomete iria-inĩ
rĩrĩa inene gatagatĩ, o ta mũndũ ũkomete mũthia wa
gĩtugĩ kĩa macua. **35** Nĩũkoiga atĩrĩ, "Ngũthĩtwo, no
ndinatiihio! Nĩmahũũra, no ndinaigua ũndũ! Ngokĩra-
rĩ, nĩguo ngacarie ĩngĩ ya kũnyua?"

24 Tiga kũiguĩra andũ arĩa aaganu ũiru, na
ndũkanerirĩrie thiritũ yao, **2** nĩgũkorwo ngoro
ciao ithugundaga o haaro, na mĩromo yao yaragia ũhoro
wa kũrehere andũ thĩĩna. **3** Nyũmba yakagwo na ũũgĩ,
naguo ũtaũku nĩguo ũtũmaga ĩĩhaande; **4** ũmenyo
nĩguo ũiyũragia tũnyũmba twayo, ũgatũiyũria na indo
cia bata, na ũtonga mwega. **5** Mũndũ mũũgĩ arĩ ũhoti
mũnene, na mũndũ ũrĩ ũmenyo nĩakĩragĩrĩria kũgĩa na
hinya; **6** ũgĩthiĩ mbaara-inĩ nĩũbatarĩtio nĩgũtaarwo, na
nĩgeetha ũhootane nĩũbatarĩtio nĩ aheani kĩrĩra aingĩ.
7 Ũũgĩ ũrĩ igũrũ mũno, ndũngĩkinyĩrĩka nĩ mũndũ
mũkĩĩgu; rĩrĩa kwagomanwo kĩhingo-inĩ, ndangĩona

wa kuuga. **8** Mũndũ ũrĩa ũthugundaga ũũru-rĩ, andũ mamwĩtaga mungumania. **9** Mathugunda ma ũrimũ nĩ mehia, na mũnyũrũrania nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi harĩ andũ. **10** Ũngĩtuĩka wa kũũrwo nĩ hinya hĩndĩ ya thĩĩna, hinya waku kaĩ nĩ mũnini-ĩ! **11** Honokia arĩa maratwarĩrĩrio gĩkuũ-inĩ; girĩrĩria arĩa maratũgũũga merekeire gĩthĩnjjĩro. **12** Ũngiuga atĩrĩ, "Ũhoro ũcio tũtiraũmenyete," githĩ ũrĩa ũthimaga ngoro tiwe ũmenyaga? Ũrĩa ũrangagĩra muoyo waku-rĩ, githĩ ndooĩ kana nĩguo? Githĩ ndakaarĩha o mũndũ kũringana na ũrĩa ekĩte? **13** Mũrũ wakwa, rĩa ũũkĩ, nĩgũkorwo nĩ mwega; ũũkĩ uumĩte magua-inĩ ũrĩ mũrĩo ũkĩũcama. **14** Ningĩ menya atĩ ũũgĩ ũrĩ mũrĩo harĩ ngoro yaku; ũngĩgĩa naguo, nĩũkagĩa na kĩĩrĩgĩrĩro, na kĩĩrĩgĩrĩro gĩaku gĩtigaathira. **15** Ndũkanoohie mũndũ mũthingu njĩra-inĩ ũtharĩkĩre nyũmba yake ta mũitũ, ndũkanahithũkĩre gĩikaro gĩake; **16** nĩgũkorwo mũndũ mũthingu o na angĩgũa maita mũgwanja, agũũaga o agĩũkagĩra, no andũ arĩa aaganu marũndagwo nĩ mũtino. **17** Hĩndĩ ĩrĩa thũ yaku yagũa-rĩ, ndũkanamĩkenerere; hĩndĩ ĩrĩa yahĩngwo-rĩ, ndũkareke ngoro yaku ĩkene, **18** nĩguo Jehova ndakone ũndũ ũcio arakare, akĩhũndũre marakara make kuuma kũrĩ thũ ĩyo. **19** Ndũkanathĩĩnĩke ngoro nĩ ũndũ wa andũ arĩa ooru, kana wĩrirĩrie kũhaanana na arĩa aaganu, **20** nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa mũũru ndarĩ na mwĩhoko wa thuutha-inĩ, na tawa wa ũrĩa mwaganu nĩũkahorio. **21** Mũrũ wakwa, wĩtigĩre Jehova na wĩtigĩre mũthamaki, na ndũkagĩe na ngwatanĩro na andũ arĩa aremi, **22** nĩgũkorwo acio eerĩ no mamũrehithĩrie mwanangĩko wa narua, na nũũ ũngĩmenya nĩ mĩtino ĩrĩkũ mangĩrehe? **23** O na ici no thimo cia andũ arĩa oogĩ: Kwenda mwena ũmwe gũkĩra ũrĩa ũngĩ ciira-inĩ ti ũndũ mwega: **24** Ũrĩa wothe wĩraga mũndũ ũrĩa ũrĩ na mahĩtia atĩrĩ, "Wee ndũrĩ na mahĩtia," kĩrĩndĩ nĩgĩkamũruma, na athũũrwo nĩ ndũrĩrĩ. **25** No arĩa matuagĩra andũ arĩa aaganu ciira, nĩmakona wega, na magĩe na kĩrathimo kĩega. **26** Icookio rĩa wĩhokeku nĩ ta kĩmumunyano kĩa mĩromo. **27** Rĩĩkia wĩra wa gũtua mwako na nja, na ũhaarĩrie mĩgũnda yaku; thuutha ũcio cooka wĩakĩre nyũmba. **28** Ndũkanarute ũira ũigĩrĩre mũndũ wa itũũra rĩaku kĩgeenyo, kana ũheenanie na mĩromo yaku. **29** Ndũkanoige atĩrĩ, "Ngũmwĩka o ta ũrĩa anjĩkĩte; ngwĩrĩhĩria harĩ mũndũ ũcio kũringana na ũrĩa eekire." **30** Ndaahĩtũkĩire mũgũnda-inĩ wa kĩgũũta, ngĩhĩtũkĩra mũgũnda-inĩ wa mĩthabibũ wa mũndũ ũtooĩ gũkũũrana maũndũ; **31** na rĩrĩ, mĩigua yamerete kũndũ guothe, na mũgũnda ũkaiyũra riya, naruo rũthingo rwa mahiga rũkamomoka. **32** Nĩndacũũranirie na ngoro yakwa maũndũ macio ndonire, na ngĩĩruta ũndũ kuumana na ũrĩa ndonire: **33** Mũtugo wa gũkoma hanini, gũcooka toro hanini, gũkũnja moko hanini ũhurũke; **34** naguo ũthĩĩni ũgaagũkorerera ta mũitũ, na wagi ũgũkorerere ta mũndũ wĩohete indo cia mbaara.

25 Ici nĩ thimo ingĩ cia Solomoni, iria ciacookanĩrĩirio na ikĩandĩkwo nĩ andũ a Hezekia ũrĩa warĩ mũthamaki wa Juda: **2** Kũhithĩrĩra ũndũ nĩ ũgooci wa Ngai; nakuo gũtuĩria ũndũ nĩkuo kũgoocithagia athamaki. **3** O ta ũrĩa igũrũ kũraihĩte na igũrũ, nakuo thĩ gũkarika mũno-rĩ, ũguo noguo ngoro cia athamaki itangĩtuĩrĩka. **4** Theria betha ĩthire gĩko, na nĩhegũtigara kĩndũ kĩa mũturi wa betha; **5** eheria andũ arĩa aaganu harĩ mũthamaki, na gĩtĩ gĩake kĩa ũnene nĩgĩkũrũmio nĩ ũthingu. **6** Ndũgetũũgĩrie harĩ mũthamaki, na ndũkerũgamie gatagatĩ ka anene; **7** kaba mũthamaki we mwene akwĩre, "Ambata, ũũke haha," gũkĩra agũconorithie mbere ya mũndũ ũrĩ igweta. Ũndũ ũrĩa wonete na maitho-rĩ, **8** ndũkahiũhe kũũtwara igooti-inĩ, tondũ-rĩ, ũgeeka atĩa marigĩrĩrio-inĩ, mũndũ wa itũũra rĩaku angĩkaaruta ũira agũconorithie? **9** Ciirai na mũndũ wa itũũra rĩaku we mwene, nĩguo ndũkoimie ndundu ya mũndũ ũcio ũngĩ nja, **10** kana ũiguuo nĩ mũndũ ũngĩ agũconore, ũtũũre na ngumo njũru ĩtagagũthira. **11** Kiugo kĩarĩtio hĩndĩ ĩrĩa yagĩrĩire nĩ ta matunda ma thahabu marĩ thaani-inĩ ya betha. **12** Gĩcũhĩ gĩa gũtũ gĩa thahabu, kana ithaga rĩa thahabu ĩrĩa therie, nĩ taguo irũithia rĩa mũndũ mũũgĩ rĩtarĩĩ gũtũ-inĩ kwa mũndũ ũrĩa ũiguaga. **13** Ta ũhehu wa tharunji hĩndĩ ya magetha, no taguo mũtwari ndũmĩrĩri mwĩhokeku ahaana kũrĩ arĩa mamũtũmaga; nĩatũmaga ngoro cia anene ake ikene. **14** O ta ũrĩa matu na rũhuho matarĩ mbura ihaana, no taguo mũndũ ahaana ũrĩa ũrahaga ũrĩa ekũheana iheo na ndaheane. **15** Ũkirĩrĩria no ũguucĩrĩrie ũrĩa waathanaga etĩkĩre ũndũ, naruo rũrĩmĩ ruororo no ruune ihĩndĩ. **16** Ũngĩona ũũkĩ-rĩ, rĩa o wa gũkũigana, ũngĩrĩa mũingĩ mũno nĩũgũtahĩka. **17** Nyiihia gũthiiaga kwa mũndũ wa itũũra, ũngĩthiĩ kaingĩ no anogio nĩwe agũthũũre. **18** Mũndũ ũrĩa ũheanaga ũira wa maheeni agookĩrĩra mũndũ wa itũũra, ahaana ta njũgũma, kana rũhiũ rwa njora, kana mũguĩ mũũgĩ. **19** Kwĩhoka mũndũ ũtarĩ mwĩhokeku hĩndĩ ya thĩĩna, no ta kwĩhoka igego ituĩku, kana kũgũrũ kũrathua. **20** Ũrĩa ũinagĩra mũndũ ũrĩ na ngoro ndittũ nyĩmbo, no ta mũndũ kwĩruta nguo mũthenya wa heho, kana gũitĩrĩria thiki igata-inĩ. **21** Thũ yaku ĩngĩkorwo ĩhũtiĩ-rĩ, mĩhe irio ĩrĩe; ĩngĩkorwo ĩnyootiĩ-rĩ, mĩhe maaĩ ĩnyue. **22** Weka ũguo-rĩ, nĩũkũmĩigĩrĩra makara ma mwaki mũtwe, nake Jehova nĩagakũrĩha. **23** O ta ũrĩa rũhuho rwa gathigathini rũrehaga mbura, noguo rũrĩmĩ rwa njuukũ rũrehaga ũhoro wa marakara. **24** Nĩ kaba gũtũũra nyũmba-igũrũ koine-inĩ, gũkĩra gũtũũrania nyũmba thĩĩnĩ na mũtumia wa haaro. **25** O ta ũrĩa maaĩ mahehu manyootoraga mũndũ mũnyootu, no taguo ũhoro mwega uumĩte bũrũri wa kũraya wĩkaga. **26** O ta gĩthima kĩiyũrĩte ndaka, kana itherũkĩro rĩa maaĩ riunjuge, ũguo nĩguo mũndũ mũthingu ahaanaga angĩĩrekereria harĩ andũ arĩa aaganu. **27** Ti wega kũrĩa ũũkĩ mũingĩ mũno, o na ti ũndũ wa gũtĩĩka mũndũ gwĩcarĩria gĩtĩĩo we mwene. **28** Mũndũ ũtangĩhota gwatha ngoro yake atariĩ ta itũũra inene rĩmomoku, na rĩtarĩ na thingo.

26 O ta ũrĩa tharunji ĩtaagĩrĩire kũgĩa hĩndĩ ya riũa, kana mbura kuura hĩndĩ ya magetha-rĩ, noguo gĩtĩĩo gĩtagĩrĩire mũndũ mũkĩĩgu. **2** Ta kanyoni-ka-nja gekũbatabata, kana thũngũrũrũ ĩkũhiũka-hiũka, noguo kĩrumi gĩtarĩ gĩtũmi gĩtarĩ ha kwĩgwatĩrĩra. **3** Kĩboko nĩ kĩa mbarathi, matamu nĩ ma ndigiri, na rũthanju nĩ rwa ciande cia andũ arĩa akĩĩgu! **4** Ndũkanacookerie mũndũ mũkĩĩgu kũringana na ũrimũ wake, ndũkae gũtuĩka take.

5 Cookeria mũndũ mũkĩĩgu kũringana na ũrimũ wake, nĩguo ndakeyone taarĩ mũndũ mũũgĩ maitho-inĩ make. **6** Gũtũma ndũmĩrĩri na guoko kwa mũndũ mũkĩĩgu-rĩ, nĩ ta gwĩtinia magũrũ, kana kũnyua haaro. **7** O ta magũrũ ma gĩthua ũrĩa mathiiaga maniginĩte, noguo thimo ĩhaana ĩkĩario nĩ kanua ka mũndũ mũkĩĩgu. **8** Kũhe mũndũ mũkĩĩgu gĩtĩĩo no ta kuoherera ihiga kĩgũtha-inĩ. **9** Thimo ĩkĩario nĩ kanua ka mũndũ mũkĩĩgu nĩ ta mũigua ũrĩ guoko-inĩ kwa mũrĩĩu. **10** Mũndũ wandĩkaga mũndũ mũkĩĩgu kana mwĩhĩtũkĩri nĩ ta ũrĩa ũikagia mĩguĩ o ro ũguo agatiihia andũ. **11** Mũndũ mũkĩĩgu acookagĩra ũrimũ wake o ta ũrĩa ngui ĩcookagĩrĩra matahĩko mayo. **12** Wanona mũndũ wĩonaga arĩ mũũgĩ maitho-inĩ make? Mũndũ mũkĩĩgu arĩ na kĩĩrĩgĩrĩro gũkĩra mũndũ ũcio. **13** Kĩgũũta kiugaga atĩrĩ, "Njĩra-inĩ kũrĩ na mũrũũthi, mũrũũthi mũrĩĩani ũrorũũra njĩra-inĩ cia itũũra!" **14** Ta ũrĩa mũrango ũtindaga ũkĩgarũrũka ihocio-inĩ ciaguo, noguo kĩgũũta gĩtindaga gĩkĩĩgarũra gĩkomete ũrĩrĩ-inĩ wakĩo. **15** Kĩgũũta gĩikagia guoko gwakĩo o thaani-inĩ; kĩnogagio nĩgũcooka gũkuoya gĩgũkinyie kanua-inĩ. **16** Kĩgũũta kĩĩonaga kĩrĩ kĩũgĩ maitho-inĩ makĩo, gũkĩra andũ mũgwanja arĩa macookagia ũhoro na ũũgĩ. **17** Mwĩhĩtũkĩri wĩtoonyagia inegene-inĩ rĩtamũkoniĩ no ta mũndũ ũkũnyiita ngui matũ. **18** Ta mũgũrũki ũgũikia icinga cia mwaki, kana agaikia mĩguĩ ya gĩkuũ, **19** no taguo mũndũ ahaana ũrĩa ũheenagia mũndũ wa itũũra rĩake, agacooka kũmwĩra atĩrĩ, "Nĩ itherũ nyuma narĩo!" **20** Mwaki ũngĩaga ngũ no kũhora ũhoraga; ngarari cingĩaga mũhuhu no gũthira ithiraga. **21** O ta ũrĩa makara magwatagia marĩa mangĩ mwaki, na o ta ũrĩa ngũ ciakanagia mwaki, noguo mũndũ mũũgiti aakagĩrĩria haaro. **22** Ndeto cia mũndũ wa mũhuhu nĩ ta twenyũ twega twa irio; tũmerũkaga tũgathiĩ mwĩrĩ wa mũndũ o thĩinĩ biũ. **23** Ta ũrĩa indo cia rĩũmba inyorokagio ikahenia na igũrũ, no taguo mĩromo mĩnyoroku ĩhumbagĩra ngoro ĩrĩ na ũũru. **24** Mũndũ wa rũmena aaragia ũhinga na mĩromo yake, no thĩinĩ wa ngoro yake aiyũrĩtwo no maheeni. **25** O na gũtuĩka mĩario yake nĩ ya gũkenania, ndũkanamwĩtĩkie, nĩgũkorwo ngoro yake ĩiyũrĩte maũndũ mũgwanja marĩ magigi. **26** Rũmena rwake no rũhithwo na maheeni, no waganu wake ũkaaguũrio kĩũngano-inĩ. **27** Mũndũ angĩenja irima, nĩwe ũkaagũa rĩo; mũndũ angĩgaragaria ihiga, rĩkaagaragara rĩmũcookerere. **28** Rũrĩmĩ rwa maheeni nĩkũmena rũmenete arĩa rũtuuragia, nako kanua ga kwĩyendithĩrĩria karehaga mwanangĩko.

27 Tiga kwĩraha nĩ ũndũ wa rũciũ, nĩgũkorwo ndũũĩ kĩrĩa mũthenya ũngĩrehe. **2** Reke mũndũ ũngĩ akũgaathĩrĩrie, no ti kanua gaku mwene; mũndũ ũngĩ nĩakũgaathĩrĩrie, no ti mĩromo yaku mwene. **3** Ihiga nĩ iritũ na mũthanga nĩ mũrigo, no kũrakario nĩ mũndũ mũkĩĩgu nĩ kũritũ gũkĩra icio cierĩ. **4** Marakara matirĩ tha, namo marũrũ moinaga ta mũiyũro; no ũiru-rĩ, nũũ ũngĩhota kũwĩtiiria? **5** Kaba kũrũithio nĩ mũndũ ũtekũhithĩrĩra ũndũ gũkĩra wendo mũhithe. **6** Ngũraro cia gũtihio nĩ mũrata no ciĩhokwo, no imumunyano nyingĩ cia mũgũthũũri ti cia kwĩhokwo. **7** Mũndũ mũhũũnu athũũraga o na ũũkĩ, no mũndũ mũhũũtu, o na kĩndũ kĩrũrũ aiguaga kĩrĩ mũrĩo. **8** Mũndũ ũũrĩte gwake mũciĩ ahaana ta nyoni ĩtiganĩirie gĩtara kĩayo. **9** Maguta manungi wega na ũbumba irehagĩra ngoro ya mũndũ gĩkeno, na noguo wega wa mũrata wa mũndũ wĩkaga akĩmũhe ũtaaro wake wa ma. **10** Ndũkanateanĩrie mũrata waku kana mũrata wa thoguo, na ndũgathiĩ kwa mũrũ wa maitũguo rĩrĩa mũtino wagũkora: nĩ kaba mũndũ wa itũũra ũcio ũrĩ hakuhĩ, gũkĩra mũrũ wa nyina na mũndũ ũrĩ kũraya. **11** Mũrũ wakwa, tuĩka mũndũ mũũgĩ, ũgĩkenagie ngoro yakwa; na niĩ hotage gũcookagĩria mũndũ o wothe ũngĩĩnyarara. **12** Mũndũ mũũgĩ oonaga ũgwati ũgĩũka akehitha, no arĩa matarĩ ũũgĩ mathiiaga o na mbere, nao magatoonya thĩĩna-inĩ. **13** Oya nguo ya mũndũ ũrĩa ũrũgamagĩrĩra thiirĩ wa mũndũ wa kũngĩ; mĩige ĩrũgamĩrĩre thiirĩ ũcio wa mũndũ-wa-nja wa kũngĩ. **14** Mũndũ angĩrathima mũndũ wa itũũra rĩake rũciinĩ tene anĩrĩire-rĩ, ũndũ ũcio ũngĩtuĩka taarĩ kĩrumi. **15** Mũtumia wa haaro ahaanaine na maaĩ maratata mategũtigithĩria hĩndĩ ya mbura; **16** kũgeria kũmũgirĩrĩria nĩ ta kũgeria kũgirĩrĩria rũhuho, kana kũgeria gũkumbatĩria maguta na guoko. **17** O ta ũrĩa kĩgera kĩnooraga kĩrĩa kĩngĩ, no taguo mũndũ ohĩgagia ũrĩa ũngĩ. **18** Mũndũ ũrĩa ũrĩmagĩra mũkũyũ nĩakaarĩa maciaro maguo, na mũndũ ũrĩa ũtungataga mwathi wake nĩagatĩĩo. **19** O ta ũrĩa mũndũ onaga ũthiũ wake maaĩ-inĩ, no taguo ngoro ya mũndũ yonanagia ũrĩa mũndũ atariĩ. **20** Gĩkuũ na Mwanangĩko itiiganagia, na o namo maitho ma mũndũ matiiganagia. **(Sheol h7585)** **21** Nyũngũ nĩ ya gũthererio betha, na kĩrugutĩro nĩ gĩa gũthererio thahabu, no mũndũ athimagwo na igweta rĩrĩa agwetagwo narĩo. **22** O na ũngĩhũũrĩra mũndũ mũkĩĩgu ndĩrĩ-inĩ, ũmũhũũre na mũũthĩ ta ngano-rĩ, ndangiumwo nĩ ũrimũ wake. **23** Thũũrimaga mahiũ maku na kĩyo, ũmenyagĩrĩre wega ndũũru ciaku; **24** nĩgũkorwo ũtonga ndũtũũraga nginya tene, o nayo thũmbĩ ti ya gũkinyĩra njiarwa na njiarwa. **25** Nyeki ĩrĩa nyũmũ rĩrĩa yatũgũtwo na nyeki njerũ ĩkunũke-rĩ, nayo ĩrĩa ya irĩma-inĩ yũnganio na ĩinũkio-rĩ, **26** hĩndĩ ĩyo tũgondu nĩtũgaatũma ũgĩe na nguo, nacio mbũri itũme ũgĩe na gĩa kũgũra mũgũnda. **27** Nĩũkagĩa na iria rĩingĩ rĩa mbũri rĩa gũkũigana na rĩa kũnyuuo nĩ andũ a nyũmba yaku, o na rĩa gũtũũria airĩtu aku a wĩra.

28 Andũ arĩa aaganu moraga o na gũtarĩ mũndũ ũramathingata, no arĩa athingu momagĩrĩrĩria ta mũrũũthi. **2** Bũrũri ũngĩĩhia, nĩũgĩaga na aathani aingĩ, no mũndũ ũrĩ na ũtaũku na akagĩa na ũmenyo nĩatũmaga bũrũri ũkindĩrie. **3** Mwathani ũrĩa ũhatagĩrĩrĩria andũ arĩa athĩĩni ahaana ta mbura ya rũhuho ĩrĩa ĩtatigagia irio. **4** Andũ arĩa matirikaga watho magaathagĩrĩria andũ arĩa aaganu, no arĩa marũmagia watho magianaga nao. **5** Andũ arĩa ooru matiiguaga maũndũ ma kĩhooto, no arĩa marongoragia Jehova nĩmataũkagĩrwo nĩ mo biũ. **6** Nĩ kaba mũndũ mũthĩĩni ũrĩa ũthiiaga na mĩthiire ĩtarĩ ũcuuke, gũkĩra gĩtonga gĩthiiaga na mĩthiire mĩogomu. **7** Mũndũ ũrĩa ũrũmagia watho nĩ mwana ũrĩ na gũkũũrana, no mwana ũrĩa ũthiiaga na thiritũ ya arĩa akoroku aconorithagia ithe. **8** Mũndũ ũrĩa ũingĩhagia ũtonga wake na ũndũ wa gũkombithia mbeeca na gwĩtia uumithio mũkĩru aũigagĩra mũndũ ũngĩ, ũrĩa ũkaiguĩra athĩĩni tha. **9** Mũndũ ũrĩa ũregaga kũigua watho, o

na mahooya make nĩ kĩndũ kĩrĩ magigi. **10** Mũndũ ũrĩa ũngĩhĩtithia andũ arĩa arũngĩrĩru nĩguo magere njĩra ya ũũru, akaagũa mũtego-inĩ wake we mwene, no ũrĩa ũtarĩ ũcuuke, wega nĩguo ũgaatuĩka igai rĩake. **11** Mũndũ mũtongu no eyone taarĩ mũũgĩ maitho-inĩ make, no mũndũ mũthĩĩni ũrĩa ũũĩ gũkũũrana maũndũ amuonaga o ũrĩa atariĩ. **12** Hĩndĩ ĩrĩa arĩa athingu maatoorania, nĩkũgĩaga na ndũhiũ nene; no rĩrĩa arĩa aaganu maatũũgĩra, andũ nĩ kwĩhitha mehithaga. **13** Mũndũ ũrĩa ũhithaga mehia make ndagaacagĩra, no ũrĩa ũmoimbũraga na agatigana namo nĩaiguagĩrwo tha. **14** Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa wĩtigagĩra Jehova hĩndĩ ciothe, no ũrĩa ũmagia ngoro yake nĩkũgũa agũũaga thĩĩna-inĩ. **15** Mũndũ mwaganu agĩatha andũ matarĩ na ũhoti, nĩ ta mũrũũthi ũkũrarama, kana nduba ĩgũticũka. **16** Mũnene ũtarĩ na ũtaũku nĩahinyagĩrĩria andũ mũno, no mũndũ ũrĩa ũthũire uumithio ũtagĩrĩire nĩagakenera matukũ maingĩ ma muoyo wake. **17** Mũndũ mũritũhĩre nĩ thakame ya mũndũ ooragĩte, egũtũũra ehithaga nginya gũkua gwake; mũndũ o na ũrĩkũ ndakanamũteithĩrĩrie. **18** Mũndũ ũrĩa mĩthiĩre yake ĩtarĩ ũcuuke aikaraga arĩ mũgitĩre, no mũndũ ũrĩa ũthiiaga na njĩra cia waganu akaagũa o rĩmwe, hubu! **19** Mũndũ ũrĩa ũrĩmaga mũgũnda wake arĩĩkoragwo na irio nyingĩ, no ũrĩa ũhanyũkanagia na maũndũ hatarĩ arĩhũũnaga o thĩĩna. **20** Mũndũ mwĩhokeku arĩrathimagwo mũno, no ũrĩa wĩriragĩria kũhiũha gũtonga ndakaaga kũherithio. **21** Gũtĩĩra mũndũ maũthĩ ti wega: no mũndũ no eke ũũru nĩ ũndũ wa kenyũ ka irio. **22** Mũndũ mũkarĩ nĩeriragĩria mũno gũtonga, na ndooĩ atĩ etereirwo nĩ ũthĩĩni. **23** Mũndũ ũrĩa ũrũithagia ũngĩ nĩagatuĩka wa kwendwo nĩwe thuutha-inĩ, gũkĩra mũndũ wa rũrĩmĩ rwa kwĩyendithĩrĩria. **24** Mũndũ ũrĩa ũtunyaga ithe kana nyina kĩndũ kĩao, agacooka akoiga atĩrĩ, "Ti ũũru ndeka," ũcio marĩ rũmwe na ũrĩa wanangaga. **25** Mũndũ mũkoroku aarahũraga ngarari, no mũndũ wĩhokete Jehova nĩakagaacĩra. **26** Mũndũ ũrĩa wĩĩhokaga we mwene nĩ mũndũ mũkĩĩgu, no ũrĩa ũthiiaga na njĩra cia ũũgĩ aikaraga arĩ mũgitĩre. **27** Mũndũ ũrĩa ũheaga athĩĩni ndarĩ kĩndũ akaaga, no mũndũ ũrĩa ũmahingagĩra maitho nĩarĩĩrumagwo kaingĩ. **28** Rĩrĩa andũ arĩa aaganu maatuĩka a gwathana, andũ nĩ kwĩhitha mehithaga; no rĩrĩa arĩa aaganu mathira, arĩa athingu nĩmatheeremaga.

29 Mũndũ ũrĩa ũikaraga omĩtie ngingo thuutha wa kũrũithio maita maingĩ, akaanangwo o rĩmwe, na aage kĩhonia. **2** Rĩrĩa andũ arĩa athingu matheerema, andũ nĩmakenaga; no rĩrĩa andũ arĩa aaganu maathana, andũ nĩgũcaaya macaayaga. **3** Mũndũ ũrĩa wendete ũũgĩ atũũragia ithe na gĩkeno, no mũndũ ũrĩa ũceeraga na maraya nĩgũitanga aitangaga ũtonga wake. **4** Mũthamaki ũrĩ matuĩro ma kĩhooto aikaragia bũrũri ũrĩ mwĩkindĩru, no ũrĩa ũkorokagĩra mahaki nĩ kwananga awanangaga. **5** Mũndũ ũrĩa wĩyendithagĩrĩria harĩ mũndũ wa itũũra rĩake na maheeni, nĩ wabu aambagĩra magũrũ make. **6** Mũndũ mwaganu ategagwo nĩ mehia make we mwene, no mũndũ mũthingu ainaga na agakena. **7** Andũ arĩa athingu nĩmamenyagĩrĩra kĩhooto kĩa arĩa athĩĩni, no arĩa aaganu matirũmbũyagia kĩhooto kĩao. **8** Anyũrũrania matũmaga itũũra inene rĩrĩmbũke ta mwaki, no andũ oogĩ nĩkũniina maniinaga marakara. **9** Mũndũ mũũgĩ angĩthiĩ igooti-inĩ na mũndũ mũkĩĩgu, mũndũ mũkĩĩgu arĩrĩmbũkaga nĩ marakara na akanyũrũrania, naguo thayũ ũkaaga. **10** Andũ arĩa maitaga thakame nĩmathũire mũndũ mwĩhokeku, no andũ arĩa arũngĩrĩru macaragia ũrĩa mangĩtiirĩrĩra muoyo wake. **11** Mũndũ mũkĩĩgu aitũrũraga marakara make mothe, no mũndũ mũũgĩ aikaraga amarigĩrĩirie, akahoorera. **12** Mũndũ ũrĩa wathanaga angĩthikĩrĩria maheeni-rĩ, anene ake othe matuĩkaga andũ aaganu. **13** Mũndũ mũthĩĩni na mũndũ mũhinyanĩrĩria harĩ ũndũ ũmwe ũmahaananĩtie: Jehova nĩwe ũtũmaga maitho mao eerĩ moone. **14** Mũthamaki angĩtuĩra athĩĩni ciira na kĩhooto-rĩ, gĩtĩ gĩake kĩa ũnene gĩtũũraga kĩrũmĩte nginya tene. **15** Rũthanju na kũrũithio ciĩkagĩra mũndũ ũũgĩ, no mwana wa kũrekererio aconorithagia nyina. **16** Hĩndĩ ĩrĩa andũ aaganu matheerema, noguo mehia matheeremaga, no andũ arĩa athingu nĩmakerorera igwa rĩao. **17** Herithagia mũrũguo, na nĩagatũma ũgĩe na thayũ; nĩagatũma ũgĩe na gĩkeno ngoro-inĩ. **18** Kũrĩa gũtarĩ na ũguũrio, kĩrĩndĩ gĩticookaga kwĩrigĩrĩria; no gũkena nĩ mũndũ ũrĩa ũrũmagia watho. **19** Ndungata ndĩngĩhera nĩ kwarĩrio gũtheri; o na ĩngĩtaũkĩrwo nĩ ũhoro ndĩngĩũrũmbũiya. **20** Wanona mũndũ ũhiũhaga kwaria? Mũndũ mũkĩĩgu arĩ na kĩĩrĩgĩrĩro kũmũkĩra. **21** Mũndũ angĩnania ndungata yake kuuma wĩthĩ wayo, marigĩrĩrio-inĩ nĩĩkamũrehera kĩeha. **22** Mũndũ wa marakara aarahũraga ngarari, nake mũndũ wa marũrũ agĩĩaga na mehia maingĩ. **23** Mwĩtĩĩo wa mũndũ nĩũmũnyiihagia, no mũndũ ũrĩa wa ngoro ya kwĩnyiihia nĩagatĩĩo. **24** Mũndũ wa kũgĩa thiritũ na mũici nĩ muoyo wake mwene athũire; ehĩtithagio na ndangĩruta ũira. **25** Gwĩtigĩra mũndũ gũtuĩkaga mũtego, no ũrĩa wĩhokaga Jehova aikaraga arĩ mũgitĩre. **26** Andũ aingĩ nĩmacaragia kũiguuo nĩ mũnene, no mũndũ oonaga kĩhooto kuuma kũrĩ Jehova. **27** Andũ arĩa athingu monaga andũ arĩa matarĩ ehokeku ta kĩndũ kĩrĩ magigi; nao andũ arĩa aaganu moonaga andũ arĩa arũngĩrĩru ta kĩndũ kĩrĩ magigi.

30 Ĩno nĩyo mĩario ya Aguri mũrũ wa Jake, na nĩ ndũmĩrĩri nditũ: Mũndũ ũcio eerire Ithieli, akĩĩra Ithieli na Ukali atĩrĩ: **2** "Nĩĩ ndĩ mũndũ mũriitu gũkĩra andũ arĩa angĩ; ndirĩ na ũtaũku ta wa mũndũ. **3** Ndiĩrutĩte kũgĩa na ũũgĩ, o na kana ngamenya Ũrĩa Mũtheru. **4** Nũũ wanambata igũrũ na agacooka agaikũrũka gũkũ thĩ? Nũũ wanacookereria rũhuho ngundi-inĩ ciake? Maaĩ namo-rĩ, nũũ ũrĩ wamoohania na nguo yake ya igũrũ? Nũũ wahaandire ituri ciothe cia thĩ? Etagwo atĩa, nake mũriũ etagwo atĩa? Akorwo nĩũũĩ-rĩ, ndũkĩnjĩĩre! **5** "Kiugo gĩothe kĩa Ngai gĩtirĩ mahĩtia; nĩwe ngo ya arĩa moragĩra harĩ we. **6** Ndũkanongerere ciugo ciake, ndakae gũkũrũithia wonekane ũrĩ wa maheeni. **7** "Nĩngũkũhooya maũndũ meerĩ, Wee Jehova; ndũkanarege kũhe mo mbere ya ngue: **8** Atĩrĩrĩ, njehereria maũndũ matarĩ ma ma, na ma maheeni, cindaihĩrĩrie mũno; ningĩ ndũkaahe ũthĩĩni kana ũtonga, no ũũheage irio cia o mũthenya. **9** Ndikaagĩe na indo nyingĩ mũno, ngũkaane, njũũrie atĩrĩ, 'Jehova

nũũ?' Kana thĩĩne mũno, njiye, na nĩ ũndũ ũcio
ngĩmenererie rĩĩtwa rĩa Ngai wakwa. **10** "Ndũgacambie
ndungata kũrĩ mũnene wayo, ndĩgagĩkũrume, nawe
ũrĩhio ũũru ũcio. **11** "Nĩ kũrĩ andũ marumaga maithe
mao o na matangĩrathima manyina mao; **12** kũrĩ andũ
arĩa meyonaga marĩ atheru maitho-inĩ mao, o rĩrĩa
matathambĩtio gĩko kĩao; **13** nĩ arĩa marĩ maitho ma
mwĩtĩĩo, o arĩa maroraga andũ manyiira; **14** nĩo arĩa
magego mao mahaana ta hiũ cia njora, na ngambucu ciao
ihaana ta tũhiũ twa gũtambuura arĩa athĩĩni, mahuke
thĩ, na arĩa abatari, mathire andũ-inĩ. **15** "Thambara
ĩrĩ airĩtu eerĩ. Matitigithagĩria kuuga, 'Tũhei! Tũhei!'
"Kũrĩ indo ithatũ itarĩ hĩndĩ ihũũnaga, o na nĩ inya itarĩ
hĩndĩ ingiuga, 'Nĩndaigania!' **16** Nacio nĩ mbĩrĩra, na
nda thaata, na thĩ tondũ ndĩrĩ hĩndĩ ĩiganagia maaĩ, na
mwaki tondũ ndũrĩ hĩndĩ uugaga, 'Nĩndaigania!' **(Sheol
h7585)** **17** "Riitho rĩa mũndũ ũrĩa ũnyũrũragia ithe, na
akarurũka kũiguaga nyina, rĩgaakũũrwo nĩ mahuru
ma kĩanda-inĩ, na rĩkaarĩĩo nĩ nderi. **18** "Kũrĩ maũndũ
matatũ mangegagia mũno makĩria, o na nĩ mana marĩa
nĩĩ itakuũkagĩrwo nĩmo: **19** namo nĩ mũthiĩre wa
nderi rĩera-inĩ, na mũthiĩre wa nyoka rwaro-inĩ rwa
ihiga, na mũthiĩre wa marikabu ĩrĩ iria-inĩ gatagatĩ,
na mũthiĩre wa mũndũ makĩendana na mũirĩtu. **20**
"Ũyũ nĩguo mũthiĩre wa mũndũ-wa-nja mũtharia:
Arĩĩaga na akehuura mĩromo, akoiga atĩrĩ, 'Ndirĩ ũndũ
mũũru njĩkĩte.' **21** "Kũrĩ maũndũ matatũ matũmaga
thĩ ĩthingithe, o na nĩ mana ĩtangĩĩtiiria: **22** namo
nĩ ndungata ĩtuĩkĩte mũthamaki, na mũndũ mũkĩĩgu
ahũũnĩte irio, **23** na mũndũ-wa-nja ũtangĩendeka
ahikĩte, na ndungata ya mũirĩtu ĩtuĩkĩte mũtumia
wa mũthuuri wa mũmĩathi. **24** "Nĩ kũrĩ nyamũ inya
nini gũkũ thĩ, no nĩ njũgĩ mũno: **25** Thigiriri-rĩ, nĩ
ciũmbe itarĩ hinya, no nĩciĩigagĩra mũthiithũ wa irio
hĩndĩ ya riũa; **26** ikami nĩ ciũmbe itarĩ ũhoti, no
nĩciĩthondekagĩra ciikaro ciacio ndwaro-inĩ cia mahiga;
27 ngigĩ itirĩ mũthamaki wacio, no nĩitwaranaga hamwe
irĩ mbũtũ; **28** njagathi no inyiitwo na rũhĩ, no ĩtũũraga
thĩĩnĩ wa nyũmba cia athamaki. **29** "Kũrĩ indo ithatũ
irĩ mũkinyũkĩrie mũgaacĩru, o na nĩ inya ngaacĩru
rĩrĩa igũthiĩ: **30** nĩ mũrũũthi, arĩ guo ũrĩ hinya mũno
gatagatĩ ka nyamũ iria ingĩ ciothe, na ndũngĩeherera
nyamũ ĩrĩkũ kana ĩrĩkũ njĩra; **31** nĩ njamba ya ngũkũ
ĩrĩa ĩkinyũkagia na nguthi, na thenge, na mũthamaki
mũthiũrũrũkĩrie nĩ mbũtũ ciake cia ita. **32** "Angĩkorwo
nĩwĩtuĩte mũndũ mũkĩĩgu, na ũgetũũgĩria, kana ũkorwo
nĩũthugundĩte gwĩka ũũru-rĩ, humbĩra kanua gaku na
rũhĩ! **33** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa iria rĩthũcagwo, rĩkoima
thiagĩ, na o ta ũrĩa iniũrũ rĩthioragwo rĩkoira thakame-
rĩ, ũguo noguo gũthogotha marakara kũrehaga ngũĩ."

31 Ĩno nĩyo mĩario ya Mũthamaki Lemueli: nĩ
ndũmĩrĩri nditũ ĩrĩa aarutirwo nĩ nyina: **2**
"Atĩrĩrĩ, wee mũrũ wakwa, ngũkwĩra atĩa, o wee
mwana wa nda yakwa, ngũkwĩra atĩa o wee mwana
wa mĩĩhĩtwa yakwa, **3** atĩrĩ, ndũkanaitange hinya
waku na andũ-a-nja, kana ũhe ũhoti waku acio
manangaga athamaki. **4** "Atĩrĩrĩ, wee Lemueli, athamaki
matiagĩrĩirwo nĩkũnyua ndibei, ti mũtugo wa athamaki
kũnyua ndibei, anene matiagĩrĩirwo nĩ kwĩrirĩria njoohi,
5 nĩgeetha matikanyue mariganĩrwo nĩ ũrĩa watho
uugaga, nao magithie arĩa othe ahinyĩrĩrie kĩhooto kĩao.
6 Heaga arĩa marathira njoohi, na ndibei kũrĩ arĩa marĩ
na ruo rũnene rwa ngoro; **7** reke manyue mariganĩrwo
nĩ ũthĩĩni wao, na matige gũcooka kũririkana kĩeha
kĩao. **8** "Arĩrĩria arĩa matangĩhota kwĩyarĩrĩria, warĩrĩrie
kĩhooto kĩa arĩa othe anyamaarĩku. **9** Maarĩrĩrie, na
ũmatuĩre ciira na kĩhooto; rũĩrĩra kĩhooto kĩa arĩa athĩĩni
na arĩa abatari." **10** Mũtumia ngatha-rĩ, angĩoneka
kũ? Nĩgũkorwo thogora wake nĩũkĩrĩte mũno ũrĩa wa
ruru iria ndune. **11** Mũthuuri wake nĩamwĩhokete biũ,
na ndarĩ kĩndũ kĩa bata angĩaga. **12** Mũtumia ũcio,
matukũ mothe ma muoyo wake, no maũndũ mega ekaga
mũthuuriwe, na ndangĩmwĩka ũũru. **13** Ethaga guoya
wa ng'ondu na ndigi cia ũguta, agacirutĩra wĩra na kĩyo,
na moko make. **14** Ahaana ta marikabu cia wonjoria,
tondũ athũgũraga irio ciake kuuma kũraya. **15** Okĩraga
rũciinĩ kũrĩ o na nduma; akahe andũ a nyũmba yake
irio, na akagaĩra ndungata ciake cia airĩtu mawĩra mao.
16 Ecũũranagia ũhoro wa mũgũnda mũna, akaũgũra;
kuumana na ũthũkũmi wake, ahaandaga mũgũnda wa
mĩthabibũ. **17** Ehotoragĩra wĩra wake erutanĩirie; moko
make marĩ hinya wa kwĩrutĩra wĩra. **18** Nĩatigagĩrĩra atĩ
wonjoria wake nĩũrĩ na uumithio, naguo tawa wake
ũraaraga ũgĩakana. **19** Anyiitaga mũtĩ wa kuogotha
ndigi na guoko, nakĩo gĩcũni kĩa ndigi agakĩnyiitĩrĩra
na ciara ciake. **20** Nĩataanahagĩra andũ arĩa athĩĩni,
nao arĩa abatari akamatambũrũkĩria moko make. **21**
Rĩrĩa tharunji yagũa-rĩ, we ndamakaga atĩ nĩĩgũthĩĩnia
andũ a nyũmba yake; nĩgũkorwo othe nĩahumbe nguo
cia rangi mũtune. **22** Nĩatumaga indo cia kwara ũrĩrĩ
wake; nake ehumbaga nguo cia gatani ĩrĩa njega, na cia
rangi wa ndathi. **23** Mũthuuri wake nĩaheagwo gĩtĩĩo
kĩhingo-inĩ gĩa itũũra inene, harĩa aikaraga marĩ na
athuuri a bũrũri. **24** Mũtumia ũcio nĩatumaga nguo cia
gatani agaciendia, na agatwaragĩra onjoria mĩcibi. **25**
Hinya na ũtĩĩku nĩcio nguo iria ehumbaga; nĩakenaga
ategwĩtigĩra matukũ marĩa magooka. **26** Aaragia ciugo
cia ũũgĩ, naruo rũrĩmĩ rwake rũrutanaga maũndũ
ma ũtugi. **27** Nĩarũmbũyagia maũndũ ma nyũmba
yake, na ndarĩĩaga irio atanogeire. **28** Ciana ciake
ciarahũkaga, cikoiga arorathimwo; o nake mũthuuri
wake nĩamũgaathagĩrĩria, akamwĩra atĩrĩ: **29** "Andũ-a-
nja aingĩ manatuĩka ngatha, no wee nĩĩũmakĩrĩte othe."
30 Ngoga nĩ cia kũheenania, naguo ũthaka nĩ wa tũhũ;
no mũtumia ũrĩa mwĩtigĩri Jehova nĩ wa kũgaathĩrĩrio.
31 Mũrĩhei mũcaara wa wĩra ũrĩa arutĩte, naguo wĩra
wake ũrekwo ũmũgaathĩrĩrie kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩrĩa
inene.

Kohelethu

1 Ici nĩcio ciugo cia Mũrutani, mũrũ wa Daudi, ũrĩa
warĩ mũthamaki kũu Jerusalemu: **2** "Maũndũ mothe
nĩ ma tũhũ! Ĩĩ nĩ ma tũhũ!" Ũguo nĩguo Mũrutani
ekuuga. "Ti-itherũ nĩ ma tũhũ mũtheri! Maũndũ mothe
nĩ ma tũhũ." **3** Mũndũ-rĩ, nĩ uumithio ũrĩkũ onaga
harĩ wĩra ũrĩa wothe arutaga gũkũ thĩ kwaraga riũa? **4**
Rũciaro rũmwe rwathira-rĩ, nĩ rũngĩ rũũkaga, no rĩrĩ, thĩ
ĩtũũraga o ho nginya tene na tene. **5** Riũa rĩrathaga na
rĩgathũa, ningĩ rĩgacooka na ihenya kũrĩa rĩrathagĩra. **6**
Rũhuho rũhurutanaga rwerekeire mwena wa gũthini,
na rũgacooka rũkeerekera mwena wa gathigathini;
rũthiiaga o rũgĩthiũrũrũkaga rũtegũtigithĩria, o
rũgĩcookaga njĩra-inĩ yaruo. **7** Njũũĩ ciothe ciĩitagĩrĩra
iria-inĩ, no rĩrĩ, iria rĩtirĩ hĩndĩ rĩiyũraga. O kũu
njũũĩ ciumaga, nokuo icookaga. **8** Maũndũ mothe
marehanagĩra mĩnoga ĩrĩa ĩtangĩgweteka. Riitho rĩtirĩ
hĩndĩ rĩiganagia kuona, o na kana gũtũ gũkaigania
kũigua. **9** Maũndũ marĩa maanakorwo kuo no mo
macookaga gũkorwo kuo rĩngĩ, naguo ũndũ ũrĩa
waneekwo noguo ũcookaga ũgeekwo rĩngĩ; gũtirĩ ũndũ
ũtarĩ woneka gũkũ thĩ kwaraga riũa. **10** Hihi nĩ harĩ
ũndũ mũndũ angiuga atĩrĩ: "Ta rora! Ũyũ nĩ ũndũ ũtarĩ
wonekana"? Ũndũ ũcio warĩ kuo hĩndĩ ndaaya hĩtũku;
warĩ kuo tũtarĩ twaciarwo. **11** Andũ arĩa maarĩ kuo
tene matiririkanagwo, na o na arĩa matarĩ maraciarwo
matikaarirkanwo nĩ arĩa magaaciarwo thuutha wao.
12 Niĩ Mũrutani-rĩ, ndaarĩ mũthamaki wathamakagĩra
Isiraeli kũu Jerusalemu. **13** Nĩnderutĩire na kĩyo kwĩruta,
na gũtuĩria na ũũgĩ maũndũ mothe marĩa mekagwo
gũkũ thĩ. Kaĩ Ngai nĩakuuithĩtie andũ mũrigo mũritũ-ĩ!
14 Nĩndĩĩoneire maũndũ marĩa mothe mekagwo gũkũ
thĩ kwaraga riũa; maũndũ mothe no ma tũhũ, na ũguo
no ta gũteng'eria rũhuho. **15** Kĩndũ kĩrĩa kĩogomu
gĩtingĩrũngĩka; nakĩo kĩrĩa gĩtarĩ ho gĩtingĩtarwo. **16**
Na niĩ ngĩĩciiria, ngiuga na ngoro yakwa atĩrĩ, "Ndĩ
mũkũrũ na ngagĩa na ũũgĩ mũingĩ gũkĩra andũ arĩa
othe manaathana Jerusalemu mbere yakwa; nĩmenyete
maũndũ maingĩ makoniĩ ũũgĩ na ũmenyo." **17** Ningĩ
nĩnderutire na ngoro yakwa kũmenya ũhoro wa ũũgĩ,
o na kũmenya ũhoro wa ũgũrũki na wa ũrimũ, no
ngĩmenya atĩ ũhoro ũcio, o naguo, no ta gũteng'eria
rũhuho. **18** Nĩgũkorwo o ũrĩa ũũgĩ waingĩha, noguo
ihooru rĩingĩhĩte; na ũrĩa ũmenyo waingĩha, noguo
kĩeha kĩingĩhĩte.

2 Ndeĩrire na ngoro yakwa atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ, ũka rĩu,
nĩngũkũgeria na ikeno nĩgeetha nyone nĩ ũndũ
ũrĩkũ mwega." No rĩrĩ, o naguo ũndũ ũcio warĩ o wa
tũhũ. **2** Ningĩ ngiuga atĩrĩ, "Mĩtheko o nayo nĩ ũrimũ.
Naguo ũhoro wa gwĩkenia-rĩ, ngĩĩyũria nĩ wa bata
ũrĩkũ?" **3** Ndaageririe ũrĩa ingĩkenia mwĩrĩ wakwa
na ndibei, o ndongoretio nĩ ngoro yakwa na ũũgĩ,
ngĩhĩmbĩria ũkĩĩgu, ngĩenda kũmenya nĩ ũndũ ũrĩkũ
andũ maagĩrĩirwo nĩ gwĩka gũkũ thĩ matukũ-inĩ o
macio manini ma muoyo wao. **4** Nĩndarutire mawĩra
manene: Ngĩĩyakĩra nyũmba, na ngĩĩhaandĩra mĩgũnda
ya mĩthabibũ. **5** Nĩndathondekire mĩgũnda na kũndũ
gwa kũhurũkwo, na ngĩhaanda mĩtĩ ya mĩthemba yothe
ya matunda kuo. **6** Ngĩcooka ngĩhingĩrĩria tũria twa
maaĩ twa kuunithagĩria maaĩ kũrĩa mĩtĩ ĩyo yakũragĩra.
7 Ningĩ ngĩgũra ngombo cia arũme na cia andũ-a-nja,
na nĩ ndaarĩ na ngombo ingĩ iria ciaciarĩirwo gwakwa
mũciĩ. O na nĩ ndaarĩ na ndũũru nyingĩ cia mbũri na
cia ng'ombe gũkĩra arĩa othe maarĩ Jerusalemu mbere
yakwa. **8** Nĩndacookanĩrĩirie betha na thahabu, na
indo cia bata iria cia athamaki o na cia mabũrũri.
Ningĩ ngĩgĩa na aini a arũme na a andũ-a-nja, o na
thuriya nyingĩ mũno: maũndũ marĩa makenagia ngoro
ya mũndũ. **9** Nĩ ũndũ ũcio ngĩneneha na ngĩtonga
mũno gũkĩra arĩa othe maarĩ Jerusalemu mbere yakwa.
Thĩinĩ wa maũndũ macio mothe-rĩ, ũũgĩ wakwa ndaarĩ
o naguo. **10** Naguo ũndũ o wothe ũrĩa maitho makwa
meriragĩria ndierigagĩrĩria kũwĩka; o na ningĩ ngoro
yakwa ndiamĩrigĩrĩirie gĩkeno o na kĩrĩkũ. Nĩgũkorwo
ngoro yakwa nĩyakenagĩra mawĩra makwa mothe, naguo
ũndũ ũcio nĩguo warĩ irĩhi rĩa wĩra wakwa wothe. **11** No
rĩrĩa ndaarorire mawĩra marĩa mothe ndaarutĩte na
moko makwa, o na ũrĩa ndetungumanĩtie ngĩmaruta,
ngĩona atĩ maũndũ mothe nĩ ma tũhũ, no ta gũteng'eria
rũhuho; gũtirĩ kĩndũ mũndũ angĩĩguna nakĩo gũkũ
thĩ. **12** Ningĩ ngĩcooka ngĩĩhũgũra nĩguo ndĩcũũranie
ũhoro wa ũũgĩ, o na wa ũgũrũki, na wa ũkĩĩgu. Atĩrĩrĩ,
nĩ atĩa ũngĩ mũthamaki ũrĩa ũcookagio ithenya rĩa
ũrĩa ũngĩ angĩĩka ũteekĩtwo? **13** Hĩndĩ ĩyo ngĩkĩona
atĩ ũũgĩ nĩ mwega gũkĩra ũkĩĩgu, o ta ũrĩa ũtheri ũrĩ
mwega gũkĩra nduma. **14** Mũndũ ũrĩa mũũgĩ nĩonaga
kũrĩa arathiĩ, no mũndũ mũkĩĩgu athiiagĩra nduma-
inĩ; no ngĩcooka ngĩmenya atĩ o eerĩ makoragwo nĩ
ũndũ o ro ũmwe. **15** Hĩndĩ ĩyo ngĩkĩiuga na ngoro yakwa
atĩrĩ, "Ũndũ ũrĩa ũkoraga mũndũ mũkĩĩgu o na niĩ no
ũkaangora. Ũũgĩ wakwa-rĩ, ũkĩng'unĩte na kĩ?" Ngĩkiuga
atĩrĩ na ngoro yakwa, "Ũndũ ũyũ o naguo no wa tũhũ."
16 Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa mũũgĩ, o ta mũndũ ũrĩa
mũkĩĩgu, ndagatũũra arirkanagwo; nĩgũkorwo matukũ-
inĩ marĩa magooka o eerĩ nĩmakariganĩra. Hĩ, mũndũ
ũrĩa mũũgĩ akuuaga o ta mũndũ ũrĩa mũkĩĩgu! **17** Nĩ
ũndũ ũcio ngĩthũũra gũtũũra muoyo, tondũ wĩra ũrĩa
ũrutagwo gũkũ thĩ kwaraga riũa warĩ wa kũnjiguithia
kĩeha. Wothe warĩ wa tũhũ, o ta gũteng'eria rũhuho. **18**
Ngĩgĩthũũra maũndũ mothe marĩa ndenogeetie namo
gũkũ thĩ kwaraga riũa, tondũ no nginya ngaamatigĩra
ũrĩa ũgooka thuutha wakwa. **19** Ningĩ nũũ ũũĩ kana ũcio
ũgooka ithenya rĩakwa agaakorwo arĩ mũndũ mũũgĩ
kana arĩ mũndũ mũkĩĩgu? No rĩrĩ, nĩwe ũkaarũgamĩrĩra
wĩra ũrĩa ndaanetungumania naguo ngĩtũmagĩra ũũgĩ
wakwa gũkũ thĩ kwaraga riũa. Ũndũ ũcio o naguo no wa
tũhũ. **20** Nĩ ũndũ ũcio ngoro yakwa ĩkĩambĩrĩria kũũrwo
nĩ hinya nĩ ũndũ wa wĩra wakwa wothe wa mĩnoga ũrĩa
ndaarutaga gũkũ thĩ kwaraga riũa. **21** Tondũ mũndũ
no arute wĩra wake na ũũgĩ, na ũmenyo, na kũũhĩgĩra
maũndũ, no rĩrĩ, no nginya acooke atige kĩrĩa gĩothe
agĩĩta nakĩo kũrĩ mũndũ ũngĩ ũtakĩnogeire. Ũndũ ũyũ o
naguo no wa tũhũ, na nĩ mũtino mũnene. **22** Mũndũ-rĩ,
nĩ uumithio ũrĩkũ oonaga harĩ wĩra ũrĩa wothe arutaga,
na mĩnoga, na gwĩtungumania kũrĩa aneetungumania
nakuo gũkũ thĩ kwaraga riũa? **23** Nĩgũkorwo matukũ
make mothe, wĩra wake nĩ wa ruo na kĩeha; o na ũtukũ,

meciiria make matihurũkaga. Ũndũ ũcio o naguo no wa tũhũ. **24** Mũndũ-rĩ, ndarĩ ũndũ ũngĩ mwega angĩĩka ũkĩrĩte kũrĩa na kũnyua, na gũkenera wĩra wake. Ũndũ ũyũ o naguo ngĩona atĩ uumĩte guoko-inĩ kwa Ngai, **25** nĩ ũndũ-rĩ, nũũ ũngĩhota kũrĩa kana gũkena Ngai atarĩ ho? **26** Ngai aheaga mũndũ ũrĩa ũmũkenagia maũndũ ma ũũgĩ, na ũmenyo, na gĩkeno, no mũndũ ũrĩa mwĩhia akamũhe wĩra wa gũcookanĩrĩria na kwĩigĩra ũtonga, nĩguo acooke aũnenganĩre kũrĩ mũndũ ũrĩa ũmũkenagia. Ũndũ ũcio o naguo no wa tũhũ, o ta gũteng'eria rũhuho.

3 Atĩrĩrĩ, o ũndũ nĩ ũrĩ ihinda rĩaguo, na o ũndũ o wothe wĩkagwo gũkũ thĩ nĩ ũrĩ mahinda maguo: **2** kũrĩ hĩndĩ ya gũciarwo na hĩndĩ ya gũkua, hĩndĩ ya kũhaanda na hĩndĩ ya kũmunya kĩrĩa kĩhaande, **3** hĩndĩ ya kũũraga na hĩndĩ ya kũhonia, hĩndĩ ya gũtharia na hĩndĩ ya gwaka, **4** hĩndĩ ya kũrĩra na hĩndĩ ya gũtheka, hĩndĩ ya gũcakaya na hĩndĩ ya kũina, **5** hĩndĩ ya kũhurunja mahiga na hĩndĩ ya kũmacookanĩrĩria, hĩndĩ ya kũhĩmbĩria na hĩndĩ ya kwaga kũhĩmbĩria, **6** hĩndĩ ya gũcaria na hĩndĩ ya kũũrĩrwo nĩ indo, hĩndĩ ya kũiga, na hĩndĩ ya gũte, **7** hĩndĩ ya gũtembũra na hĩndĩ ya gũtuma, hĩndĩ ya gũkira na hĩndĩ ya kwaria, **8** hĩndĩ ya kwenda na hĩndĩ ya gũthũũra, hĩndĩ ya mbaara na hĩndĩ ya thayũ. **9** Mũruti wa wĩra-rĩ, nĩ uumithio ũrĩkũ oonaga harĩ gwĩtungumania gwake? **10** Nĩnyonete mathĩĩna marĩa Ngai aheete andũ nĩguo mathĩĩnĩkage nĩ mo. **11** Ngai oombire kĩndũ o gĩothe kĩrĩ gĩthaka hĩndĩ yakĩo. Ningĩ nĩekĩrĩte ũhoro wa tene na tene ngoro-inĩ cia andũ; no andũ matingĩhota kũmenya wĩra ũrĩa Ngai arutĩte kuuma kĩambĩrĩria nginya kĩrĩkĩrĩro. **12** Nĩnjũũĩ atĩ gũtirĩ ũndũ ũngĩ mwega andũ mangĩĩka ũkĩrĩte gũkena na gwĩka maũndũ mega rĩrĩa rĩothe megũtũũra muoyo. **13** O na ningĩ ngamenya atĩ mũndũ o wothe angĩrĩa na anyue, na akenere gwĩtungumania gwake, kĩu nĩ kĩheo kuuma kũrĩ Ngai. **14** Nĩnjũũĩ atĩ ũndũ ũrĩa wothe Ngai ekaga nĩ wagũtũũra nginya tene; ndũngĩongerereka kana ũnyihanyiihe. Ngai awĩkaga nĩgeetha andũ mamwĩtigagĩre. **15** Ũrĩa gũtarĩĩ rĩu noguo gwatariĩ tene, na ũrĩa gũgaatuĩka thuutha-inĩ noguo gwatariĩ mbere ĩyo; nake Ngai acaragia atĩ ũndũ ũrĩa wahĩtũkire ũcooke o ro ho. **16** O na ningĩ ngĩona ũndũ ũngĩ gũkũ thĩ kwaraga riũa: Handũ harĩa haatuuagĩrwo ciira-rĩ, waganu warĩ ho, na ho handũ harĩa ha kĩhooto-rĩ, waganu warĩ ho. **17** Ngĩĩra atĩrĩ na ngoro yakwa, "Ngai nĩwe ũgaaciirithia andũ arĩa athingu na arĩa aaganu, tondũ nĩgũgakorwo ihinda rĩa o ũndũ o wothe wĩkagwo gũkũ thĩ, o na ihinda rĩa wĩra o wothe." **18** Ningĩ ngĩĩciiria atĩrĩ, "Ha ũhoro wa andũ-rĩ, Ngai amageragia nĩgeetha mone atĩ mahaana o ta nyamũ. **19** Maũndũ marĩa makoraga mũndũ no mo makoraga nyamũ; mũndũ na nyamũ makoragwo nĩ ũndũ o ro ũmwe: O ta ũrĩa mũndũ akuuaga, noguo nyamũ ĩkuaga. Mĩhũmũ ya mũndũ na nyamũ no ĩmwe; mũndũ ndarĩ handũ akĩrĩte nyamũ. Ũndũ o wothe nĩ wa tũhũ. **20** Mũndũ na nyamũ mathiiaga o kũndũ kũmwe; othe moimĩte tĩĩri-inĩ, na othe macookaga o tĩĩri-inĩ. **21** Nũũ ũũĩ kana hihi roho wa mũndũ wambataga na igũrũ, naguo roho wa nyamũ ũgaikũrũka na thĩ?" **22** Nĩ ũndũ ũcio ngĩona atĩ hatirĩ ũndũ mwega harĩ mũndũ ũkĩrĩte gũkenera wĩra wake, tondũ rĩu nĩrĩo igai rĩake. Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ ũngĩmũcookia rĩngĩ nĩguo one ũrĩa gũgeekĩka thuutha wake?

4 Ningĩ nĩndarorire na ngĩona kũhinyanĩrĩria kũrĩa gwathiiaga na mbere gũkũ thĩ kwaraga riũa: Ngĩona maithori ma arĩa ahinyĩrĩrie, na matirĩ na mũndũ wa kũmahooreria; arĩa maamahinyagĩrĩria nĩo maarĩ na ũhoti, no acio maahinyagĩrĩrio matiarĩ na mũndũ wa kũmahooreria. **2** Tondũ ũcio ngiuga atĩ andũ arĩa akuũ, o acio marĩkĩtie gũkua, nĩmakenaga gũkĩra arĩa marĩ muoyo, o acio marĩ muoyo o na rĩu. **3** No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa mwega gũkĩra acio eerĩ nĩ ũrĩa ũtarĩ mũciare, o ũcio ũtoneete ũũru ũrĩa wĩkagwo gũkũ thĩ kwaraga riũa. **4** Ningĩ ngĩona atĩ wĩra wothe na maũndũ marĩa mũndũ agĩĩaga namo moimanaga na mũndũ kũiguĩra mũndũ wa itũũra rĩake ũiru. Ũndũ ũcio o naguo no wa tũhũ, o ta gũteng'eria rũhuho. **5** Mũndũ mũkĩĩgu enyiitanagĩria moko, akeyananga we mwene. **6** Nĩ kaba mũndũ akorwo na kĩndũ kĩnini na akorwo na ũhooreri, gũkĩra gwĩtungumania agĩe na indo nyingĩ, na gũteng'eria rũhuho. **7** Ningĩ ngĩona ũndũ wa tũhũ gũkũ thĩ kwaraga riũa: **8** Kwarĩ na mũndũ watũũraga arĩ wiki; ndaarĩ na mũriũ kana mũrũ wa nyina. No rĩrĩ, aatũũraga etungumanagia, no maitho make matiaiganagwo nĩ ũtonga. Eyũrirje atĩrĩ, "Nũũ ũratũma ndĩtungumanie ũũ, na noge, na nĩ kĩĩ kĩratũma ndĩiime ikeno?" Ũndũ ũcio o naguo nĩ wa tũhũ, no wĩra wa gũthĩĩnĩka! **9** Nĩ kaba andũ eerĩ gũkĩra ũmwe, tondũ nĩmoonaga uumithio mwega wa wĩra wao: **10** Ũmwe angĩgũa thĩ-rĩ, mũratawe no amuoe. No rĩrĩ, mũndũ angĩgũa thĩ na ndarĩ na wa kũmuoya-rĩ, kaĩ ũcio nĩ wa kũiguĩrwo tha-ĩ! **11** Ningĩ-rĩ, andũ eerĩ mangĩkoma hamwe nĩmaiguithanagia ũrugarĩ. No rĩrĩ, mũndũ angĩhota kũigua ũrugarĩ atĩa arĩ o wiki? **12** Mũndũ ũmwe no akĩrio hinya, no andũ eerĩ no mahote kwĩgitĩra. Mũhĩndo mũrame na ndigi ithatũ ndũngĩtuĩka narua. **13** Nĩ kaba mũndũ mwĩthĩ mũthĩĩni no nĩ mũũgĩ, gũkĩra mũthamaki mũkũrũ no nĩ mũkĩĩgu, ũrĩa ũtangĩtaarĩka. **14** Mũndũ mwĩthĩ ũcio no akorwo oimĩte njeera agatuuo mũthamaki, kana akorwo aaciarirwo arĩ mũthĩĩni o kũu ũthamaki-inĩ wake. **15** Ngĩkĩona atĩ andũ arĩa othe matũũraga na magathiiagĩra gũkũ thĩ kwaraga riũa maarũmĩrĩire mwanake ũcio mũthĩĩni, o ũcio wacookire ithenya rĩa mũthamaki. **16** Andũ arĩa othe maathagwo nĩwe matingĩtarĩka. No rĩrĩ, andũ arĩa mookire thuutha wake matiakenirio nĩ ũcio wacookire ithenya rĩa mũthamaki. Ũndũ ũyũ o naguo nĩ wa tũhũ, o ta gũteng'eria rũhuho.

5 Atĩrĩrĩ, ceemaga ũgĩtoonya nyũmba ya Ngai. Gũkuhĩrĩria na kũigua ndeto ciake nĩ kwega gũkĩra igongona rĩrĩa rĩrutagwo nĩ andũ arĩa akĩĩgu, tondũ matimenyaga nĩ ũũru mareeka. **2** Tiga kũhiũha kwaria ũtambĩte gwĩciiria, ndũgetĩkĩrie ngoro yaku ĩhiũhe kwaria ũndũ mbere ya Ngai. Ngai arĩ igũrũ, nawe ũrĩ gũkũ thĩ, nĩ ũndũ ũcio nyiihagia ciugo ciaku. **3** O ta ũrĩa mĩhang'o mĩingĩ ĩtũmaga mũndũ aroote-rĩ, ũguo no taguo mũndũ mũkĩĩgu aingĩhagia mĩario. **4** Hĩndĩ ĩrĩa wehĩta mwĩhĩtwa harĩ Ngai, ndũkanahũthĩrĩrie kũũhingia. Nĩ ũndũ we ndakenagio nĩ andũ akĩĩgu;

hingagia mwĩhĩtwa waku. **5** Nĩ kaba kwaga kwĩhĩta,
gũkĩra kwĩhĩta na kwaga kũhingia mwĩhĩtwa. **6**
Ndũkareke kanua gaku gatũme wĩhie. Ndũkanoigĩre
mbere ya mũtũmwo wa hekarũ atĩrĩ, "Mwĩhĩtwa wakwa
ndehĩtire na mahĩtia." Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma ũrakarie Ngai
na uuge waku, nake athũkie wĩra wa moko maku? **7**
Irooto nyingĩ na ciugo nyingĩ nĩ cia tũhũ. Nĩ ũndũ
ũcio ikaraga wĩtigĩrĩte Ngai. **8** Ũngĩkoona mũthĩĩni
akĩhinyĩrĩrio, na akaagithio ciira wa ma na kĩhooto
bũrũri-inĩ, ndũkanamakio nĩ maũndũ macio; nĩgũkorwo
mũnene ũmwe aroragwo nĩ mũnene ũngĩ, na igũrũ wa
acio eerĩ nĩ harĩ angĩ anene kũmakĩra. **9** Uumithio wa
bũrũri nĩ wa andũ othe; o na mũthamaki we mwene
oonaga uumithio kuuma mĩgũnda-inĩ. **10** Mũndũ ũrĩa
wothe wendeete mbeeca ndarĩ hĩndĩ aciiganagia; nake
ũrĩa wothe wendeete ũtonga ndaiganagwo nĩ kĩrĩa
oonaga. Ũndũ ũyũ o naguo no wa tũhũ. **11** O ũrĩa
indo ikĩragĩrĩrĩria kuongerereka, noguo arĩa macirĩĩaga
mongererekaga. Mwene cio agunĩkaga nakĩ, tiga o
gũciĩrorera na maitho? **12** Toro wa mũndũ ũrĩa ũrutaga
wĩra nĩ mwega, o na angĩrĩa irio nini kana nyingĩ, no
ũingĩ wa indo cia gĩtonga ndũrekaga kĩone toro. **13**
Nĩnyonete ũndũ mũũru na wa kĩeha gũkũ thĩ kwaraga
riũa: ũtonga ũrĩa mũndũ eigagĩra ũkaya kũmũthũkia
we mwene, **14** kana ũtonga ũrĩa ũthiraga na njĩra ya
mũtino, atĩ angĩgaaciara kahĩĩ, gatirĩ kĩndũ kangĩgaya.
15 Mũndũ oimaga nda ya nyina arĩ njaga, na o ũguo
okaga, noguo athiiaga. Ndarĩ kĩndũ o nakĩ kiumanĩte
na wĩra wake agaakuua na moko make. **16** Ũndũ ũyũ
o naguo nĩ mũũru, na wa kĩeha: Atĩ o ũrĩa mũndũ
okaga, noguo athiiaga, nake-rĩ, nĩ ũndũ ũrĩkũ egunaga
naguo, kuona atĩ enogagĩria o rũhuho? **17** Matukũ-
inĩ make mothe arĩĩagĩra nduma-inĩ, arĩ na gũtangĩka
kũnene, na kũhinyĩrĩrĩka, o na marakara. **18** Ngĩcooka
ngĩmenya atĩ nĩ wega na nĩ kwagĩrĩire mũndũ arĩĩage na
anyuuage, na akenagĩre gwĩtungumania gwake arĩ gũkũ
thĩ kwaraga riũa matukũ-inĩ manini ma gũtũũra muoyo
marĩa aheetwo nĩ Ngai, tondũ rĩu nĩrĩo igai rĩake. **19** Na
ningĩ-rĩ, mũndũ o wothe angĩheo ũtonga na indo nĩ
Ngai, na amũhotithie gũcikenera, nake aamũkĩre igai
rĩake na akenio nĩ wĩra wake-rĩ, kĩu nĩ kĩheo aheetwo nĩ
Ngai. **20** Ti kaingĩ mũndũ ũcio ataranagia ũhoro wa
matukũ ma muoyo wake, tondũ Ngai nĩamũikaragia arĩ
na gĩkeno ngoro-inĩ.

6 Na rĩrĩ, nĩnyonete ũndũ ũngĩ mũũru gũkũ thĩ
kwaraga riũa, naguo nĩũritũhagĩra andũ mũno: **2**
Naguo nĩ atĩ Ngai aheaga mũndũ ũtonga, na indo, o
na gĩtĩĩo, agakoragwo na kĩndũ o kĩrĩa gĩothe ngoro
yake ĩngĩĩrirĩrĩria, no rĩrĩ, Ngai akaaga kũmũhotithia
gũcikenera, no mũndũ ũngĩ mũgeni nĩwe ũcikenagĩra
handũ hake. Ũndũ ũyũ nĩ wa tũhũ, na nĩ ũndũ mũũru na
wa kĩeha. **3** Mũndũ no agĩe ciana igana rĩmwe na atũũre
mĩaka mĩingĩ; no rĩrĩ, o na angĩtũũra ihinda iraaya
atĩa, angĩkorwo ndangĩkenera ũgaacĩru wake na aage
gũthikwo wega-rĩ, nguuga atĩrĩ, mũndũ ũcio akĩrĩtwo
nĩ kĩhuno. **4** Kĩhuno kĩu gĩũkaga kĩrĩ tũhũ, na gĩgathiĩ
nduma-inĩ, na rĩĩtwa rĩakĩo rĩkahumbĩrwo nĩ nduma o
ro ĩyo. **5** O na gũtuĩka gĩtionire riũa kana gĩkĩmenya
ũndũ o na ũrĩkũ-rĩ, nĩkĩgĩaga na ũhurũko gũkĩra mũndũ
ũcio: **6** Ĩĩ, ti-itherũ o na angĩtũũra mĩaka ngiri ĩmwe
maita meerĩ, na aage gũkenera ũgaacĩru wake. Githĩ
othe matigĩthiiaga o handũ hamwe? **7** Mũndũ arutaga
wĩra wothe na kĩyo nĩguo aiyũrie kanua gake, no gũtirĩ
hĩndĩ ngoro yake ĩiganagia. **8** Mũndũ mũũgĩ-rĩ, akĩrĩte
mũndũ mũkĩĩgu na kĩ? Nake mũndũ mũthĩĩni ũrĩa
ũmenyete gũikarania na andũ arĩa angĩ-rĩ, egunaga na
kĩ? **9** Nĩ kaba kĩrĩa maitho marona, gũkĩra kwangangio
nĩ merirĩria. Ũndũ ũyũ o naguo nĩ wa tũhũ, o ta
gũteng'eria rũhuho. **10** Kĩndũ gĩothe kĩanakorwo kuo
kĩaheirwo rĩĩtwa, nake mũndũ nĩamenyekete ũrĩa atarĩĩ;
gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũkararania na ũrĩa ũrĩ hinya
kũmũkĩra. **11** O ũrĩa ciugo iraingĩha, noguo ituĩkaga
cia tũhũ, naguo ũndũ ũcio ũgunaga mũndũ na kĩ? **12**
Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ ũngĩmenya maũndũ marĩa magĩrĩire
mũndũ mũtũũrĩre-inĩ wake, matukũ mothe ma muoyo
wake manini na ma tũhũ marĩa aniinaga magathira o
ta kĩĩruru? Nũũ ũngĩmwĩra ũrĩa gũkaahaana gũkũ thĩ
kwaraga riũa aarĩkia kwehera?

7 Nĩ kaba rĩĩtwa rĩega gũkĩra maguta marĩa manungi
wega, na mũthenya wa gũkua gũkĩra mũthenya wa
gũciarwo. **2** Nĩ kaba gũthiĩ nyũmba ĩrĩ na macakaya
gũkĩra gũthiĩ nyũmba ĩrĩ na ndĩa, nĩgũkorwo gĩkuũ
nĩkĩo mũthia wa andũ othe; nao andũ arĩa marĩ muoyo
nĩmakĩige ũndũ ũcio ngoro-inĩ ciao. **3** Nĩ kaba kĩeha
gũkĩra mĩitheko, tondũ gũtuka gĩthiithi nĩgũtũmaga
ngoro yagĩre. **4** Ngoro cia andũ arĩa oogĩ irũmbũyagia
nyũmba ĩrĩ na macakaya, no ngoro cia andũ arĩa akĩĩgu
irũmbũyagia nyũmba ĩrĩ na ikeno. **5** Nĩ kaba kũigua
irũithia rĩa mũndũ ũrĩa mũũgĩ, gũkĩra gũthikĩrĩria
rwĩmbo rwa andũ arĩa akĩĩgu. **6** O ta ũrĩa mĩigua
ĩtũratũrĩkaga ĩrĩ rungu rwa nyũngũ, no taguo mĩtheko
ya andũ arĩa akĩĩgu ĩtariĩ. Ũndũ ũyũ o naguo no wa
tũhũ. **7** Ũhinyanĩrĩria ũtũmaga mũndũ mũũgĩ akĩige,
narĩo ihaki rĩgathũkia ngoro. **8** Nĩ kaba kĩrĩkĩrĩro
kĩa ũndũ gũkĩra kĩambĩrĩria kĩaguo, na gũkirĩrĩria nĩ
kwega gũkĩra mwĩtĩĩo. **9** Tigaga kũhiũha kũrakara
na ngoro yaku, nĩ ũndũ marakara maikaraga ngoro-
inĩ cia andũ arĩa akĩĩgu. **10** Ndũkoorie atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ
gĩatũmaga matukũ ma tene makorwo marĩ mega gũkĩra
maya?" Nĩgũkorwo ti ũũgĩ kũũria ũguo. **11** Ũũgĩ, o
ta igai, nĩ mwega na nĩũteithagia arĩa marĩ muoyo.
12 Ũũgĩ nĩ mwĩgitio, o ta ũrĩa mbeeca irĩ mwĩgitio,
no rĩrĩ, wega wa ũmenyi maũndũ nĩ ũyũ: atĩ ũũgĩ
nĩũtũũragia ũrĩa ũrĩ naguo muoyo. **13** Ta cũrania ũrĩa
Ngai ekĩte: Kĩrĩa ogometie-rĩ, nũũ ũngĩhota gũkĩrũnga?
14 Hĩndĩ ĩrĩa mahinda marĩ mega, kenaga; no rĩrĩ, rĩrĩa
mahinda magũthũũkĩra, ũririkanage atĩrĩ: Ngai nĩwe
ũtũmaga maũndũ macio meerĩ matwarane. Nĩ ũndũ
ũcio mũndũ ndarĩ ũndũ angĩmenya wĩgiĩ mũtũũrĩre
wake wa thuutha-inĩ. **15** Mũtũũrĩre-inĩ ũyũ wakwa wa
tũhũ, nĩnyonete maũndũ maya meerĩ: mũndũ mũthingu
no akue o na arĩ mũthingu, nake mũndũ mwaganu
agatũũra muoyo ihinda iraaya o na arĩ mwaganu. **16**
Tiga gũthinga makĩria, o na kana kũũhĩga makĩria:
ũkwenda kwĩniina nĩkĩ? **17** Tiga kwagana makĩria,
kana gũkĩĩga: ũkwenda gũkua hĩndĩ yaku ĩtakinyĩte
nĩkĩ? **18** Nĩ wega kũrũmia ũndũ ũmwe, na ndũkarekie
ũcio ũngĩ. Mũndũ ũrĩa mwĩtigĩri-Ngai nĩetheemaga

maũndũ macio meerĩ. **19** Ũũgĩ wĩkĩraga mũndũ mũũgĩ hinya, agakĩra aathani ikũmi marĩ itũũra-inĩ inene. **20** Gũtirĩ mũndũ mũthingu gũkũ thĩ, ũrĩa wĩkaga o wega mũtheri na ndehagia. **21** Ndũgathikagĩrĩrie ũrĩa wothe andũ maraaria, tondũ wahota kũigua ndungata yaku ĩgĩkũruma: **22** nĩgũkorwo ngoro-inĩ yaku nĩũũĩ atĩ mahinda maingĩ wee mwene wanaruma andũ arĩa angĩ. **23** Maũndũ macio mothe ndamatuĩrirrie na ũũgĩ, ngiuga atĩrĩ, "Nĩnduĩte itua rĩa kũgĩa na ũũgĩ." No rĩrĩ, ũndũ ũcio warĩ kũraya na niĩ. **24** O ũndũ ũrĩa wothe ũngĩtuĩka nĩguo, ũũgĩ-rĩ, nĩũraihĩrĩirie mũno na nĩmũhithe makĩria: nũũ ũngĩũmenya? **25** Nĩ ũndũ ũcio ngĩhũndũra meciiria makwa harĩ ũmenyi, na gũtuĩria, na kũmaatha ũũgĩ, na mũtabarĩre wa maũndũ na ndaũkĩrwo nĩ ũkĩĩgu wa waganu, na ũgũrũki wa ũrimũ. **26** Ningĩ ngĩona ũndũ mũrũrũ gũkĩra gĩkuũ, naguo nĩ mũndũ-wa-nja ũrĩa ũhaana ta mũtego, o ũrĩa ngoro yake ĩhaana mũtego wa kũgwatia, namo moko make makahaana ta mĩnyororo. Mũndũ ũrĩa ũkenagia Ngai nĩakehonokia harĩ mũndũ-wa-nja ũcio, no mũndũ ũrĩa mwĩhia nĩakagwatio nĩwe. **27** Mũrutani ekuuga atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ nĩguo menyete: "Ngĩringithania ũndũ ũmwe na ũrĩa ũngĩ nĩguo menye mũtabarĩre wa maũndũ-rĩ, **28** o ngĩethaga ũguo na ndione-rĩ: Nĩndonire mũndũ mũrũme ũmwe mũrũngĩrĩru harĩ arũme ngiri, no ndionire mũndũ-wa-nja o na ũmwe mũrũngĩrĩru thĩĩnĩ wao othe. **29** Ũndũ ũyũ noguo nyonete: Ngai oombire mũndũ arĩ mũrũngĩrĩru, no andũ nĩmecarĩirie maũndũ maingĩ ma wara."

8 Nũũ ũtariĩ ta mũndũ ũrĩa mũũgĩ? Ningĩ nũũ ũngĩmenya gũtaũra maũndũ? Ũũgĩ nĩguo ũtũmaga ũthiũ wa mũndũ ũkenge, na ũgatũma gũthita gĩthiithi gwake kũgarũrũke. **2** Nguga atĩrĩ, athĩkagĩra rĩathani rĩa mũthamaki, nĩ ũndũ nĩwehĩtire ũrĩ mbere ya Ngai. **3** Ndũkahiũhage kwehera harĩ mũthamaki. Ndũgekage ũndũ mũũru, nĩgũkorwo we ekaga ũndũ ũrĩa ũngĩmũkenia. **4** Na tondũ uuge wa mũthamaki ũrĩ hinya-rĩ, nũũ ũngĩhota kũmũũria kĩũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa ũreka?" **5** Mũndũ ũrĩa wothe wathĩkagĩra watho wake ndakoona ũũru, nayo ngoro ya mũndũ mũũgĩ ĩkũũranaga gwathĩkĩra mũthamaki ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire, ningĩ na njĩra ĩrĩa yagĩrĩire. **6** Nĩgũkorwo ũndũ o wothe nĩ ũrĩ ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire, na njĩra ĩrĩa yagĩrĩire ya kũwĩka, o na gũtuĩka thĩĩna wa mũndũ nĩũmũritũhagĩra mũno. **7** Tondũ gũtirĩ mũndũ ũngĩmenya maũndũ marĩa makaamũkora-rĩ, nũũ ũngĩmwĩra maũndũ marĩa magooka? **8** Gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gwatha rũhuho agirie rũhurutane; ũguo noguo gũtarĩ mũndũ ũngĩhota kũgirĩrĩrĩria mũthenya wake wa gũkua. O ta ũrĩa gũtarĩ mũndũ ũheagwo rũũtha hĩndĩ ya mbaara, ũguo noguo waganu ũtangĩhonokia mũndũ ũrĩa ũwĩkaga. **9** Maũndũ macio mothe nĩndamoonire, o ndĩĩrutanĩirie kũmenya ũhoro wa maũndũ marĩa mothe mekagwo gũkũ thĩ kwaraga riũa. Nĩ kũrĩ hĩndĩ mũndũ agĩĩaga na ũhoti wa gwathaga andũ arĩa angĩ, nake agethũkia we mwene. **10** O na ningĩ ngĩona andũ arĩa aaganu magĩthikwo, o acio maathiiaga na makoima handũ-harĩa-haamũre, nao magakumagio kũu itũũra-inĩ inene kũrĩa meekagĩra maũndũ macio. Ũndũ ũyũ o naguo no wa tũhũ. **11** Rĩrĩa gwĩka ũũru kwaga kũherithio narua-rĩ, ngoro cia andũ ikĩragĩrĩria gũthugunda gwĩka ũũru. **12** O na mũndũ mwaganu angĩĩka maũndũ mooru maita igana na atũũre muoyo ihinda iraaya-rĩ, nĩnjũũĩ na ma atĩ andũ arĩa metigĩrĩte Ngai nĩmakona maũndũ mega, o acio mahooyaga marĩ mbere ya Ngai. **13** No rĩrĩ, tondũ andũ arĩa aaganu matiĩtigagĩra Ngai-rĩ, matikoona maũndũ mega, na matukũ mao matikaraiha ta kĩĩruru. **14** Na nĩ kũrĩ ũndũ ũngĩ wa tũhũ wĩkĩkaga gũkũ thĩ: naguo nĩ atĩ andũ arĩa athingu nĩmakoragwo nĩ maũndũ marĩa magĩrĩire gũkora andũ arĩa aaganu, ningĩ atĩ andũ arĩa aaganu nĩmakoragwo nĩ maũndũ marĩa magĩrĩire gũkora andũ arĩa athingu. Ũndũ ũyũ o naguo, nguga atĩrĩ, no wa tũhũ. **15** Nĩ ũndũ ũcio ngũgaathĩrĩria gĩkeno kĩa mũtũũrĩre, tondũ gũtirĩ ũndũ ũngĩ mwega wa mũndũ gũkũ thĩ kwaraga riũa gũkĩra kũrĩa, na kũnyua, na gũkena. Nakĩo gĩkeno gĩtũũre kĩrũmanĩrĩire nake wĩra-inĩ wake matukũ mothe ma muoyo marĩa Ngai amũheete gũkũ thĩ kwaraga riũa. **16** Rĩrĩa ndeerutanĩirie kũmenya ũhoro wa ũũgĩ na kuona wĩra ũrĩa mũndũ arutaga gũkũ thĩ, tondũ nĩ kũrĩ mũndũ maitho make matoonaga toro mũthenya kana ũtukũ, **17** hĩndĩ ĩyo ngĩkĩona maũndũ marĩa mothe Ngai ekĩte. Gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kũmenya ũrĩa gũthiiaga na mbere gũkũ thĩ kwaraga riũa. O na mũndũ angĩtuĩria na kĩyo gĩake gĩothe, ndangĩhota kũmenya gĩtũmi kĩa ũndũ ũcio. O na mũndũ mũũgĩ angĩĩtua atĩ nĩoĩ, ndangĩhota gũtaũkĩrwo kũna nĩ ũndũ ũcio.

9 Nĩ ũndũ ũcio ngĩĩcũũrania ũhoro wa maũndũ macio mothe na ngĩona atĩ andũ arĩa athingu na arĩa oogĩ, o hamwe na mawĩra mao, marĩ moko-inĩ ma Ngai, no rĩrĩ, gũtirĩ mũndũ ũngĩmenya kana nĩ wendo, kana nĩ rũmena rũmwetereire. **2** Andũ othe marĩĩkagĩrĩria o ũndũ ũmwe: kĩrĩkĩrĩro kĩa andũ arĩa athingu na arĩa aaganu, kĩa andũ arĩa ega na arĩa ooru, kĩa andũ arĩa matethaahĩtie na arĩa methaahĩtie, na kĩa andũ arĩa marutaga magongona na arĩa matarutaga gĩothe no kĩmwe. O ta ũrĩa mũndũ mwega atariĩ, ũguo noguo mũndũ mwĩhia atariĩ; o ta ũrĩa arĩa mehĩtaga na mĩĩhĩtwa matariĩ, ũguo noguo arĩa metigagĩra kwĩhĩta na mĩĩhĩtwa matariĩ. **3** Ũyũ nĩguo ũũru ũrĩa ũkoragwo maũndũ-inĩ mothe marĩa mekĩkaga gũkũ thĩ kwaraga riũa: Andũ othe marĩĩkagĩrĩria o ũndũ ũmwe. O na ningĩ ngoro cia andũ ciyũrĩte ũũru, na ũgũrũki ũkaagĩa ngoro-inĩ ciao rĩrĩa marĩ muoyo, na thuutha-inĩ magakua. **4** Mũndũ ũrĩa wothe ũrĩ gatagatĩ ka arĩa marĩ muoyo arĩ na kĩĩrĩgĩrĩro; na rĩrĩ, nĩ kaba ngui ĩrĩ muoyo gũkĩra mũrũũthi mũkuũ! **5** Nĩ ũndũ andũ arĩa marĩ muoyo nĩmooĩ nĩmagakua, no arĩa makuĩte matirĩ ũndũ mooĩ; na matirĩ kĩheo kĩngĩ metereire, o na matiririkanagwo, nĩmariganĩire. **6** Wendani wao, na rũmena rwao, o na ũiru wao nĩithirĩte biũ; na gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ magaacooka kũgĩa na handũ maũndũ-inĩ marĩa mothe mekagwo gũkũ thĩ kwaraga riũa. **7** Thiĩ, ũrĩe irio ciaku ũkenete, na ũnyue ndibei yaku ũcanjamũkĩte ngoro, nĩgũkorwo ihinda rĩĩrĩ nĩrĩo Ngai etĩkĩrĩte wĩra waku. **8** Wĩhumbage nguo cia rangi mwerũ hĩndĩ ciothe, na wĩhakage maguta mũtwe hĩndĩ yothe. **9** Tũũranagiai na gĩkeno na mũtumia ũcio waku wendeete, matukũ mothe ma

muoyo ũyũ wa tũhũ marĩa Ngai akũheete gũkũ thĩ kwaraga riũa, o matukũ macio maku mothe ma tũhũ. Nĩ ũndũ rĩĩrĩ nĩrĩo igai rĩaku mũtũũrĩre-inĩ waku, o na gwĩtungumania-inĩ gwaku ũrĩ gũkũ thĩ kwaraga riũa. **10** Ũndũ ũrĩa wothe ũngĩona wa gwĩka na guoko gwaku-rĩ, wĩke na hinya waku wothe, tondũ mbĩrĩra-inĩ kũrĩa ũrorete, gũtirĩ kũruta wĩra kana gwĩciiria, kana kũmenya maũndũ, o na kana ũũgĩ. **(Sheol h7585)** **11** Nĩnyonete ũndũ ũngĩ gũkũ thĩ kwaraga riũa: Atĩ andũ arĩa marĩ ihenya tio mahootanaga ihenya-inĩ, na arĩa marĩ hinya tio mahootanaga mbaara-inĩ, o na arĩa oogĩ tio moonaga irio, na arĩa mooĩ maũndũ mũno tio magĩaga na ũtonga, o na kana andũ arĩa oogĩ makaheo gĩtĩĩo; no rĩrĩ, ihinda na mweke nĩ cia andũ othe. **12** O na ningĩ, gũtirĩ mũndũ ũngĩmenya rĩrĩa mũtino ũngĩmũkora: Tondũ o ta ũrĩa thamaki inyiitagwo na mũtego mũũru, o na ta ũrĩa nyoni inyiitagwo na gĩkerenge, ũguo noguo andũ manyiitagwo nĩ mahinda mooru marĩa mamakinyagĩrĩra materĩgĩrĩire. **13** Ningĩ ngĩona ũũgĩ gũkũ thĩ kwaraga riũa ũrĩa wamakirie mũno, watariĩ ũũ: **14** Hĩndĩ ĩmwe nĩ kwarĩ itũũra inini, na rĩarĩ na andũ o anini thĩĩnĩ warĩo. Na mũthamaki warĩ na hinya mũno akĩrĩũkĩrĩra, akĩrĩthiũrũrũkĩria, na agĩaka rũirigo rwa kũrĩrigiicĩria, arĩũkĩrĩre. **15** Na rĩrĩ, itũũra-inĩ rĩu nĩ gwatũũraga mũndũ mũthĩĩni no aarĩ mũũgĩ, nake akĩhonokia itũũra rĩu na ũũgĩ wake. No rĩrĩ, gũtirĩ mũndũ wacookire kũrirkana mũndũ ũcio mũthĩĩni. **16** Nĩ ũndũ ũcio ngĩkiuga atĩrĩ, "Ũũgĩ nĩ mwega gũkĩra hinya." No ũũgĩ wa mũndũ mũthĩĩni nĩũmenagwo, na ciugo ciake itithikagĩrĩrio. **17** Ciugo cia ũhooreri cia mũndũ ũrĩa mũũgĩ nĩciagĩrĩire ithikagĩrĩrio, gũkĩra rĩanĩrĩra rĩa mũndũ ũrĩa wathaga irimũ. **18** Nĩ kaba ũũgĩ gũkĩra indo cia mbaara, no rĩrĩ, mũndũ mwĩhia ũmwe nĩathũkagia maũndũ maingĩ mega.

10 O ta ũrĩa ngi nguũ itũmaga maguta manungi wega magĩe na kĩheera kĩuru-rĩ, noguo ũkĩĩgu mũnini ũkomagĩrĩria ũũgĩ na gĩtĩĩo. **2** Ngoro ya mũndũ ũrĩa mũũgĩ yerekagĩra mwena wa ũrĩo, no ngoro ya mũndũ mũkĩĩgu ĩkeerekera mwena wa ũmotho. **3** O na rĩrĩa egũthiĩ na njĩra, mũndũ mũkĩĩgu nĩoragwo nĩ meciiria make, na akoonia mũndũ o wothe ũrĩa arĩ mũkĩĩgu. **4** Marakara ma mũndũ ũrĩa wathanaga mangĩarahũka igũrũ rĩaku, ndũkoime harĩa ũrĩ; ũhooreri no ũhoorerie mahĩtia manene. **5** Nĩ harĩ ũndũ mũũru nyonete gũkũ thĩ kwaraga riũa, na nĩ ihĩtia rĩrĩa riumanaga na mwathi wa andũ: **6** Atĩ andũ arĩa akĩĩgu nĩmatũũgagĩrio mũno, nao andũ arĩa itonga makanyiihio. **7** Nĩnyonete ngombo igĩthiĩ ihaicĩte mbarathi, nao ariũ a athamaki magathiĩ na magũrũ ta ngombo. **8** Mũndũ ũrĩa wenjaga irima-rĩ, nĩwe ũkaarĩgũa; nake ũrĩa ũtharagia rũthingo nĩkũrũmwo akaarũmwo nĩ nyoka. **9** Mũndũ ũrĩa wenjaga mahiga no agerwo ngero nĩmo; nake ũrĩa watũraga ngũ no imũrehere ũgwati. **10** Ithanwa rĩngĩtuuha na rĩage kũnoorwo-rĩ, mũndũ nĩatũmagĩra hinya mũingĩ, no ũũgĩ wa wĩra ũrehaga ũhootani. **11** Nyoka ĩngĩrũma mũndũ ĩtanathuuthĩrwo ĩhoorere-rĩ, hatirĩ bata kũrĩ mũmĩthuuthĩri. **12** Ciugo cia kanua ka mũndũ mũũgĩ nĩ cia ũtugi, no mũndũ mũkĩĩgu aniinagwo nĩ mĩromo yake mwene. **13** Kĩambĩrĩria-inĩ ciugo ciake nĩ cia ũrimũ; na kĩrĩkĩrĩro-inĩ nĩ cia ũgũrũki mũtheri: **14** nake mũndũ mũkĩĩgu no ciugo aingĩhagia. Gũtirĩ mũndũ ũũĩ ũrĩa gũkaahaana, ningĩ nũũ ũngĩmwĩra ũhoro wa maũndũ marĩa mageekĩka thuutha wake? **15** Wĩra wa mũndũ mũkĩĩgu nĩũmũnogagia; we ndamenyaga njĩra ya gũthiĩ itũũra-inĩ. **16** Bũrũri ũrĩa mũthamaki wakuo aarĩ ndungata, na anene akuo marokagĩra kũrĩa o rũciinĩ kaĩ ũrĩ na haaro-ĩ! **17** Kũrathimwo-rĩ, nĩwe bũrũri ũrĩa mũthamaki waku aaciarĩtwo arĩ mũndũ wa gũtĩĩka, na ũrĩa ariũ ake marĩĩaga irio ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire: nĩgeetha magĩe na hinya, na makanyua, no ti geetha marĩĩo. **18** Mũndũ angĩkorwo arĩ kĩgũũta, mĩitĩrĩro ya nyũmba yake nĩĩhocagĩrĩra; namo moko make mangĩregera, nyũmba no yure. **19** Iruga rĩrugagwo nĩguo andũ makene, nayo ndibei ĩkenagia muoyo, no mbeeca nĩcio ihingagia maũndũ mothe. **20** Ndũkanarume mũthamaki, o na meciiria-inĩ maku, na ndũkanacuuke gĩtonga ũrĩ nyũmba yaku ya thĩĩnĩ, tondũ nyoni ya rĩera-inĩ no ĩtware ciugo ciaku, o na kana ĩrĩa ĩrĩ mathagu ĩheane ũhoro ũcio warĩtie.

11 Ikia irio ciaku igũrũ rĩa maaĩ, nĩ ũndũ thuutha wa matukũ maingĩ nĩũgaaciona rĩngĩ. **2** He andũ mũgwanja rwĩga, ĩĩ, o na ũhe andũ anana, nĩgũkorwo wee ndũngĩmenya mũtino ũrĩa ũngũũka bũrũri-inĩ. **3** Matu mangĩiyũra mbura, mamiuragia gũkũ thĩ. Mũtĩ ũngĩgũa na mwena wa gũthini, kana mwena wa gathigathini, o harĩa ũgũũaga, hau no ho ũikaraga. **4** Mũndũ ũrĩa wothe ũcũthagĩrĩria rũhuho, ndahaandaga; nake ũrĩa ũroraga matu, ndagethaga. **5** Tondũ ndũũĩ njĩra ĩrĩa rũhuho rũgeraga, o na kana ũrĩa mwana athondekagwo nda-inĩ ya nyina, ũguo noguo ũtangĩmenya wĩra wa Ngai, o we Mũũmbi wa indo ciothe. **6** Haanda mbeũ ciaku rũciinĩ, na hwaĩ-inĩ-rĩ, ndũkahurũkie moko maku, nĩgũkorwo ndũũĩ iria ikaagĩra, kana nĩ ici, kana nĩ icio ingĩ, kana hihi ikaagĩra o cierĩ. **7** Ũtheri nĩ mwega, namo maitho nĩmakenagĩra kuona riũa. **8** Na rĩrĩ, mũndũ o na angĩgĩtũũra muoyo mĩaka mĩingĩ atĩa-rĩ, nĩamĩkenagĩre yothe. No nĩarirkanage matukũ ma nduma, tondũ magaakorwo marĩ maingĩ. Maũndũ mothe magooka nĩ ma tũhũ. **9** Atĩrĩrĩ, wee mwanake ũyũ, kenagĩra ũnini waku, na ũreke ngoro yaku ĩgũkenagie matukũ-inĩ ma wĩthĩ waku. Thiiaga na mĩthiĩre ĩrĩa wĩyendeire na ngoro yaku, o na ĩrĩa yonagwo ĩrĩ mĩega nĩ maitho maku, no ũmenye atĩrĩ, harĩ maũndũ macio mothe, Ngai nĩagagũciirithia. **10** Nĩ ũndũ ũcio, eheria gwĩtanga ngoro-inĩ yaku, na weherie mathĩĩna mwĩrĩ-inĩ waku, tondũ wĩthĩ waku na hinya wa mwĩrĩ no cia tũhũ.

12 Ririkanaga Mũkũũmbi matukũ-inĩ ma ũnini waku, mũiria wa matukũ ma thĩĩna makinye, na mĩaka ĩkuhĩrĩrie rĩrĩa ũkoiga atĩrĩ, "Kaĩ ndikenagĩra mĩaka ĩno-ĩ": **2** riũa na ũtheri, na mweri na njata ĩtanatuĩka nduma, namo matu matanacooka ho mbura yathira; **3** rĩrĩa aikaria a nyũmba makainaina, nao arĩa marĩ hinya mainame, rĩrĩa ithĩĩ igaatiga gũthĩa nĩ ũndũ nĩ nini, nao arĩa macũthagĩrĩria na ndirica matumanĩrwo nĩ nduma; **4** rĩrĩa mĩrango ya kuumĩra barabara ĩkaahingwo, na mũgambo wa gũthĩa ũnyiihe; rĩrĩa andũ magookagĩrio nĩ mĩgambo ya nyoni, no nyĩmbo ciao ciothe ikaaga kũiguĩka; **5** rĩrĩa andũ marĩ na guoya wa kũhaica

igũrũ, na mageetigĩra mogwati ma mabarabara-inĩ; rĩrĩa mũtĩ wa mũrothi ũrutĩte kĩro, nayo ndaahi ithiiage ĩĩkururĩtie, namo merirĩria mage hinya. Hĩndĩ ĩyo mũndũ ainũke kũrĩa agaatũũra tene na tene, nao acakai mathiĩ magĩcakayaga njĩra-inĩ. **6** Ririkanaga Mũkũũmbi: mbere ya mũhĩndo wa betha ũtanatuĩka, o na kana mbakũri ya thahabu ĩtaanooragwo; mbere ya ndigithũ gũthethererwo itherũkĩro-inĩ rĩa maaĩ, kana kũgũrũ kwa ngaari kuunĩkĩre gĩthima-inĩ, **7** naruo rũkũngũ rũcooke tĩĩri-inĩ kũrĩa ruoimire, naguo roho ũcooke kũrĩ Ngai ũrĩa waũheanire. **8** "Maũndũ mothe nĩ ma tũhũ! Nĩ ma tũhũ!" Ũguo nĩguo Mũrutani ekuuga. "Maũndũ mothe nĩ ma tũhũ!" **9** Mũrutani to kũũhĩga aarĩ mũũgĩ, no nĩ aarutire andũ maũndũ. **10** Nĩacũũranirie na agĩtuĩria maũndũ, na agĩtabanĩria thimo nyingĩ na mũbango. Mũrutani nĩatuĩririe nĩgeetha one ciugo o iria ciagĩrĩire, na ũrĩa aandĩkire warĩ mũrũngĩrĩru na wa ma. **11** Ciugo cia andũ arĩa oogĩ nĩ ta mĩcengi, nayo mĩario yao ĩcookanĩrĩirio ĩhaana ta nyambo ihũũrĩirwo wega ikarũma, iheanĩtwo nĩ Mũrĩithi ũmwe. **12** Ĩtĩkĩra gũtaarwo, mũrũ wakwa, ndũkaneeke ũndũ wa gũciongerera. Ha ũhoro wa gũthondeka mabuku maingĩ-rĩ, ndũrĩ mũthia, nakuo gũthoma mũno kũnogagia mwĩrĩ. **13** Rĩu-rĩ, maũndũ mothe nĩmarĩkĩtie kũiguuo; kĩrĩkĩrĩro kĩa ũhoro ũcio wothe nĩ gĩkĩ: Wĩtigĩre Ngai na ũrũmagie maathani make, nĩ ũndũ gwĩka ũguo nĩkũhingia maũndũ mothe marĩa mũndũ agĩrĩirũo nĩ gwĩka. **14** Nĩgũkorwo Ngai nĩagaciirithanĩria ũndũ o wothe wĩkĩtwo, hamwe na maũndũ mothe marĩa mahithe, marĩ mega kana marĩ mooru.

Rwĩmbo

1 Rũrũ nĩruo rwĩmbo rwa Solomoni rũrĩa rwega gũkĩra nyĩmbo ciothe. **2** Ta nĩamumunye na mamumunya ma kanua gake: nĩ ũndũ wendo waku nĩ mwega gũkĩra ndibei. **3** Mũtararĩko wa maguta macio wĩhakĩte nĩ mwega; rĩĩtwa rĩaku no ta mũtararĩko wa maguta manungi wega magĩitanĩrĩrio. Na nokĩo wendetwo nĩ airĩtu! **4** Ndũkandige, nĩtũthiĩ nawe; reke twĩhĩke! Mũthamaki nĩandoonyie nyũmba ciake cia thĩinĩ. Arata Tũgũcanjamũka na tũkene nĩ ũndũ waku; tũrĩkumagia wendo waku gũkĩra ndibei. Mwendwa Kaĩ marĩ na kĩhooto gĩa gũkwenda-ĩ! **5** Niĩ ndĩ mũirũ, no ndĩ mũthaka, inyuĩ aarĩ a Jerusalemu, njirĩte o ta hema cia Kedari, ngaagĩra o ta itambaya cia gũcuuria hema cia Solomoni. **6** Tigai kũndora nĩ ũndũ ndĩ mũirũ, tondũ njirĩte nĩ kũhĩa nĩ riũa. Ariũ a maitũ nĩmandakarĩire, makĩndua mũrori wa mĩgũnda ya mĩthabibũ; no mũgũnda wakwa wa mĩthabibũ nĩndiũrekereirie. **7** Atĩrĩrĩ, wee nyendete, ta njĩra harĩa ũrarĩithĩria rũũru rwaku rwa mbũri, njĩĩra harĩa ũkwarahia ng'ondu ciaku mĩaraho. Ingĩikara atĩa ta mũtumia mũhumbe maitho ndũũru-inĩ cia arata aku? **8** We mũthaka kũrĩ andũ-a-nja othe, akorwo ndũũĩ-rĩ, umagara ũrũmĩrĩre makinya ma ng'ondu, ũkarĩithĩrie tũũri twaku hakuhĩ na hema cia arĩithi. **9** Wee, mwendwa wakwa-rĩ, ngũgerekanagia na mbarathi ya mũgoma yohereirwo ngaari ĩmwe ya ngaari cia ita rĩa Firaũni. **10** Makai maku-rĩ, mathakarĩirwo mũno nĩ icũhĩ cia matũ, nayo ngingo yaku ĩkaagĩrĩrwo nĩ mĩgathĩ ya tũhiga twa goro. **11** Tũgũgũthondekera icũhĩ cia matũ cia thahabu, ciohanĩtio na tũbungo twa betha. **12** Rĩrĩa mũthamaki aarĩ metha-inĩ yake-rĩ, maguta makwa manungi wega maiyũrĩtie mũtararĩko wamo kũu. **13** Mwendwa wakwa harĩ niĩ-rĩ, ahaana ta koohe ka manemane gakomeire gatagatĩ ka nyondo ciakwa. **14** Mwendwa wakwa harĩ niĩ-rĩ, nĩ ta kamanja ka mahũa ma mũhanuni kuuma mĩgũnda-inĩ ya mĩthabibũ ya Eni-Gedi. **15** Hĩ! Kaĩ wee mwendwa wakwa ũkĩrĩ mũthaka-ĩ! Hĩ, ti-itherũ ũrĩ mũthaka! Maitho maku magĩrĩte o ta ma ndutura. **16** Hĩ! Kaĩ wee mwendwa wakwa ũkĩrĩ mũthaka-ĩ! Kaĩ ũkĩrĩ wa kwendeka-ĩ! Na ũrĩrĩ witũ nĩ ta nyeki ĩrĩa nduru. **17** Mĩratho ya nyũmba iitũ nĩ ya mĩtarakwa; nayo mĩitĩrĩro yayo nĩ ya mĩkarakaba.

2 Niĩ ndĩ ihũa rĩa Sharoni, ningĩ gĩtoka gĩa ituamba-inĩ. **2** O ta gĩtoka kĩrĩ mĩigua-inĩ-rĩ, nĩguo mwendwa wakwa atariĩ arĩ gatagatĩ ka airĩtu arĩa angĩ. **3** O ta mũtĩ wa mũtunda ũrĩ mĩtĩ-inĩ ya gĩthaka-rĩ, nĩguo mũnyendi atariĩ arĩ gatagatĩ ka aanake arĩa angĩ. Ngenagĩra gũikara kĩigunyĩ-inĩ gĩake, namo matunda make ngĩmacama njiguaga marĩ mũrĩo. **4** Nĩandoonyetie nyũmba nene ĩrĩa ĩrĩĩagĩrwo iruga, nayo bendera ĩrĩa ahaicĩtie igũrũ rĩakwa nĩ wendo. **5** Njĩkĩrai hinya na thabibũ iria nyũmithie, mũnjerũhĩrie hinya na matunda, nĩ ũndũ ndĩ mũcuce nĩ wendo. **6** Guoko gwake kwa ũmotho akũigĩte rungu rwa mũtwe wakwa, nakuo guoko gwake kwa ũrĩo gũkaahĩmbĩria. **7** Inyuĩ aarĩ a Jerusalemu, ndamwĩhĩtithia na thiiya, na mĩgoma ya thwariga cia werũ-inĩ atĩrĩ: Mũtikoimbuthũre wendo o na kana mũwarahũre, o nginya wĩrirĩrie kwarahũka guo mwene. **8** Ta thikĩrĩria, ũcio nĩ mwendwa wakwa! Ta rora! Ĩĩ nĩwe ũyũ ũroka, akĩrũgaga akĩrĩire irĩma-inĩ, arooka agĩtũrũhaga tũrĩma-inĩ. **9** Mwendwa wakwa ahaana ta thiiya, kana ta thwariga ĩrĩa nyanake. Ta kĩrore! Nĩwe ũũrĩa ũrũngiĩ thuutha wa rũthingo rwitũ, ararorera ndirica-inĩ, agacũthĩrĩria mĩanya-inĩ. **10** Mwendwa wakwa aaririe akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrata wakwa, o wee mũthaka, ũkĩra tũthiĩ. **11** Atĩrĩrĩ! Hĩndĩ ya heho nĩ thiru; nayo mbura nĩĩkĩĩte ĩgatiga kuura. **12** Nĩ hĩndĩ mahũa marakunũka thĩ; ihinda rĩa kũina nĩĩikinyu, mĩgambo ya ndutura nĩĩraiguuo bũrũri-inĩ witũ. **13** Mũkũyũ-rĩ, nĩũrutĩte ngũyũ cia mbere; mĩthabibũ ĩrĩa ĩratumũra kĩro nĩĩraruta mũtararĩko wayo wega. Ũkĩra, ũka mũrata wakwa; o wee wakwa mũthaka, ũkĩra tũthiĩ." **14** Ndutura yakwa wee ũrĩ mĩatũka-inĩ ya rwaro rwa ihinga, kũu cĩĩhitho-inĩ cia hurũrũka cia irĩma, nyonia ũthiũ waku, ta reke njigue mũgambo waku; nĩ ũndũ mũgambo waku nĩ mwororo, na ũthiũ waku nĩ mũthaka. **15** Tũnyitĩrei mbwe, o tũbwe tũu tũnini, tũrĩa tũthũkagia mĩgũnda ya mĩthabibũ, o mĩthabibũ ĩyo iitũ ĩratumũra kĩro. **16** Mwendwa wakwa nĩ wakwa na niĩ ndĩ wake; arĩithagia kũrĩa kũrĩ itoka. **17** Hũndũka nginya rĩrĩa kũrĩĩrura, nacio cĩĩruru ciirĩrie. Hũndũka mwendwa wakwa, tuĩka ta thiiya, kana ta thwariga nyanake, ĩrĩ irĩma-inĩ cia Betheri.

3 Ũtukũ wothe ndĩ ũrĩrĩ-inĩ wakwa ndĩracaragia ũcio ngoro yakwa yendete; ndĩramũcaririe, no ndinamuona. **2** Nĩngũũkĩra thiĩ ngacangacange itũũra-inĩ inene, hungure njĩra-inĩ ciarĩo na nja ciarĩo; thiĩ ngeethe ũcio ngoro yakwa yendete. Nĩ ũndũ ũcio ngĩmũcaria, no ndiigana kũmuona. **3** Arangĩri nĩmanyonire, magĩthiũrũrũka itũũra-inĩ rĩu inene. Ngĩmooria atĩrĩ, "Nĩmuonete ũrĩa ngoro yakwa yendete?" **4** O ndamahĩtũka o ũguo, nĩguo ndonire ũrĩa ngoro yakwa yendete. Ngĩmũnyiita na ndiamũrekirie, o nginya ngĩmũtoonyia nyũmba ya maitũ, ngĩmũtoonyia kanyũmba ga thĩinĩ ka ũrĩa wanjiarire. **5** Inyuĩ aarĩ a Jerusalemu, ndamwĩhĩtithia na thiiya, na mĩgoma ya thwariga cia werũ-inĩ atĩrĩ: Mũtikoimbuthũre wendo o na kana mũwarahũre, o nginya wĩrirĩrie kwarahũka guo mwene. **6** Nũũ ũyũ ũroka ambatĩte oimĩte werũ-inĩ ahaana ta itu rĩa ndogo, arĩ mũtararĩko wa manemane na ũbani, iria ithondeketwo na mahuti mothe manungi wega ma mwonjoria? **7** Atĩrĩrĩ! Nĩ ngaari ya gũkuua Solomoni, yumagarĩtio nĩ njamba cia ita mĩrongo ĩtandatũ, iria ndĩĩe mũno cia Isiraeli, **8** othe meeohete hiũ cia njora, na othe marĩ na ũũgĩ wa mbaara, o ũmwe wao eyohete rũhiũ rwa njora, ehaarĩirie nĩ ũndũ wa imakania iria ingĩũka ũtukũ. **9** Mũthamaki Solomoni nĩethondekeire ngaari ya kũmũkuuaga; amĩakĩte na mĩtĩ ya kuuma Lebanoni. **10** Itugĩ ciayo atumithĩtie cia betha, naguo mwĩtiiro wayo nĩ wa thahabu, gĩtĩ kĩayo kĩgemetio na gĩtambaya kĩa rangi wa ndathi, mwena wa thĩinĩ wayo ũgemetio na wendo nĩ aarĩ a Jerusalemu. **11** Inyuĩ aarĩ a Zayuni ta kiumei, mwĩrorere Mũthamaki Solomoni ekĩrĩte thũmbĩ, thũmbĩ ĩrĩa nyina aamwĩkĩrire mũthenya wake wa kũhikania, mũthenya o ũrĩa ngoro yake yakeneire.

4 Hĩ, kaĩ wee mwendwa wakwa ũkĩrĩ mũthaka-ĩ! Ĩĩ tiitherũ ũrĩ mũthaka! Maitho maku mahaana ta ma ndutura makĩonerwo hau taama-inĩ ũcio ũkũhumbĩrĩte ũthiũ. Njuĩrĩ yaku no ta rũũru rwa mbũri rũgĩikũrũka Kĩrĩma-inĩ kĩa Gileadi. **2** Magego maku mahaana ta rũũru rwa ng'ondu ciarĩkia kũmurwo guoya o ũguo, ikĩambata ciumĩte gũthambio. O ĩmwe yacio ĩrĩ na ihatha rĩayo; hatirĩ o na ĩmwe yacio ĩrĩ iiki. **3** Mĩromo yaku ĩhaana ta uuthi mũtune; kanua gaku kagĩrĩte mũno. Thĩa ciaku ihaana ta ciatũ igĩrĩ cia itunda rĩa mũkomamanga, ikĩonerwo hau taama-inĩ ũcio ũkũhumbĩrĩte ũthiũ. **4** Ngingo yaku ĩhaana ta mũthiringo ũrĩa mũraihu wa Daudi, wakĩtwo wega mũno; nakuo gũgacuurio ngo ngiri, na ciothe nĩ ngo cia njamba cia ita. **5** Nyondo ciaku cierĩ ihaana ta ciana igĩrĩ cia thiiya, ikahaana ciana cia mahatha cia thiiya ikĩrĩa itoka-inĩ. **6** Nĩngũthiĩ kĩrĩma-inĩ kĩa manemane, na nginye karĩma-inĩ ka ũbani, njikare kuo nginya kũrĩĩrura, nacio ciĩruru ciirĩrie. **7** Wee mwendwa wakwa ũrĩ mũthaka biũ; ndũrĩ na kameni o na kanini. **8** Ũka tũthiĩ nawe, mũhiki wakwa, tuume Lebanoni, nĩtũthiĩ nawe tuume Lebanoni. Harũrũka uume gacũmbĩrĩ-inĩ ka Amana, ũkiume kĩrĩma gĩa Seniru, o gacũmbĩrĩ ka Herimoni, uume kũu imamo-inĩ cia mĩrũũthi, ũkiume irĩma-inĩ icio cia ngarĩ. **9** Nĩũtahĩte ngoro yakwa, wee mwarĩ wa maitũ, o wee mũhiki wakwa; nĩũtahĩte ngoro yakwa na irora o rĩmwe rĩa maitho maku, na ithaga rĩmwe rĩa mũgathĩ waku wa ngingo. **10** Wee mwarĩ wa maitũ, o we mũhiki wakwa, kaĩ wendo waku nĩ wa gũkenerwo-ĩ! Ĩĩ wendo waku nĩ wa gũkenania mũno gũkĩra ndibei, naguo mũtararĩko wa maguta maku nĩ mwega kũrĩ wa mahuti mothe marĩa manungi wega! **11** Wee mũhiki wakwa, mĩromo yaku ĩtaatagia mũrĩo ta magua ma ũũkĩ; iria na ũũkĩ irĩ rungu rwa rũrĩmĩ rwaku. Mũtararĩko mwega wa nguo ciaku no ta ũrĩa wa Lebanoni. **12** Wee mwarĩ wa maitũ, o wee mũhiki wakwa, ũhaana ta mũgũnda mũirigĩre, ũkahaana ta gĩthima kĩirigĩre, na ta itherũkĩro rĩa maaĩ ihingĩrĩrie. **13** Thuuna ciaku nĩ ta mũgũnda wa mĩtĩ ya mĩkomamanga ĩ na matunda mega mũno, ũrĩ na mĩhanuni, na mĩtĩ ĩrĩa yumaga uundi, **14** ĩkoima uundi na manjano, na irago na mĩndarathini, hamwe na mũtĩ o wothe wa ũbani, na manemane na thubiri, na mahuti mothe marĩa manungi wega mũno. **15** Wee-rĩ, ũrĩ itherũkĩro rĩa maaĩ rĩrĩ mũgũnda, ũrĩ gĩthima kĩa maaĩ megũtherera, maikũrũkĩte moimĩte Lebanoni. **16** Wee rũhuho rwa gathigathini ũkĩra, nawe rũhuho rwa gũthini-rĩ, ũka! Hurutanaai mũgũnda-inĩ wakwa, nĩguo mũtararĩko waguo ũhunje kũndũ kũraya. Mwendwa wakwa nĩatoonye mũgũnda-inĩ wake, na arĩe matunda maguo o macio mega mũno.

5 Wee mwarĩ wa maitũ o wee mũhiki wakwa, nĩndoka mũgũnda-inĩ wakwa; nĩnjookanĩrĩirie manemane makwa na mahuti makwa marĩa mangĩ manungi wega. Nĩndĩĩte magua makwa, o na ũũkĩ wakwa; nĩnyuĩte ndibei yakwa, o na iria rĩakwa. Arata Inyuĩ arata-rĩ, rĩai na mũnyue; inyuĩ mwendaine-rĩ, nyuai nginya mũiganie. **2** Ndĩrarĩ toro, no ngoro yakwa nĩĩreiguĩte. Ta thikĩrĩria! Mwendwa wakwa nĩararingaringa mũrango, akiugaga atĩrĩ: "Mwarĩ wa maitũ, wee mwendwa wakwa, wee ndutura yakwa, o wee wakwa ũtarĩ kaũcuukerĩ, hingũrĩra. Mũtwe wakwa nĩũihũgĩtio nĩ ime, njuĩrĩ yakwa ĩkaiyũra ireera rĩa ũtukũ." **3** Nĩndutĩte nguo yakwa ya igũrũ: no nginya ndĩmĩĩhumbe rĩngĩ? Ningĩ nĩndĩthambĩte magũrũ: no nginya ndĩmekĩre gĩko rĩngĩ? **4** Mwendwa wakwa araikirie guoko gwake kamwanya-inĩ ka mũrango, nayo ngoro yakwa ĩrambĩrĩria kũmwĩrirĩria. **5** Ndĩrokĩra kũhingũrĩra mwendwa wakwa, moko makwa magĩtaataga manemane, nacio ciara ciakwa ikanyũrũrũkia manemane, nyiitĩro-inĩ ya mũrango. **6** Ndĩrahingũrĩire mwendwa wakwa, no mwendwa wakwa ndararĩ ho, nĩarathiĩte; Nayo ngoro yakwa ĩroorwo nĩ hinya nĩ ũndũ wake gũthiĩ. Ndĩramwethire, no ndinamuona. Ndĩramwĩtire, no ndananjĩtĩka. **7** Arangĩri maranyona magĩthiũrũrũka itũũra-inĩ rĩu inene. Nao marahũũrire, marandihangia; marandunya nguo yakwa ya igũrũ, arangĩri acio a thingo! **8** Inyuĩ aarĩ aya a Jerusalemu, ndamwĩhĩtithia atĩrĩ: mũngĩona mwendwa wakwa-rĩ, mũkũmwĩra atĩa? Mwĩrei atĩ ndĩ mũcuce nĩ wendo. **9** Wee mũthaka gũkĩra andũ-a-nja arĩa angĩ othe-rĩ, mwendwa waku aagĩrĩte agakĩra endwa arĩa angĩ na kĩ? Mwendwa waku akĩrĩte endwa arĩa angĩ nakĩ, nĩguo ũtwĩhĩtithie ũguo? **10** Mwendwa wakwa nĩ mũthaka na agatunĩha, nĩekũũranĩte harĩ arũme ngiri ikũmi. **11** Mũtwe wake ũhaana ta thahabu theru mũno; njuĩrĩ yake ĩrĩ na mĩkumba, na ĩkaira ta ihuru. **12** Maitho make mahaana ta ma ndutura ciũmbĩte tũrũũĩ-inĩ, mahaana ta mathambĩtio na iria, o ta maigĩtwo wega makaagĩrĩra ta mathaga. **13** Makai make namo mahaana ta tũmĩgũnda tũtumanĩte mahuti manungi wega magĩtararĩka. Mĩromo yake no ta itoka igũita manemane. **14** Moko make mahaana ta thanju cia thahabu, itheecereirwo tũhiga-inĩ tũrĩa twĩtagwo thumarati; mwĩrĩ wake ũhaana ta mũguongo ũrĩa mũnyorokie, ũgemetio na yakuti ĩrĩa theru. **15** Magũrũ make matariĩ ta itugĩ cia mahiga ma mũthemba wa marimari, ihaandĩrĩirwo itina-inĩ cia thahabu ĩrĩa therie. Maũthĩ make matariĩ ta Lebanoni, agathakara ta mĩtarakwa yakuo. **16** Kanua gake akĩaria karĩ mũrĩo mũno; we nĩ wa kwendeka biũ. Atĩrĩrĩ, ũyũ nĩwe mwendwa wakwa, ũyũ nĩwe mũrata wakwa, inyuĩ aarĩ a Jerusalemu.

6 Wee mũthaka gũkĩra andũ-a-nja arĩa angĩ otherĩ, mwendwa waku athiĩte kũ? Mwendwa waku arorire na kũ, nĩguo tũmũcarie nawe? **2** Mwendwa wakwa aikũrũkire mũgũnda-inĩ wake, o tũmĩgũnda-inĩ tũrĩa tũtumanĩte mahuti marĩa manungi wega, athiĩte kũrĩithia kũu mĩgũnda-inĩ, agĩtuaga mahũa ma itoka. **3** Niĩ ndĩ wa mwendwa wakwa, nake nĩ wakwa; we arĩithagia itoka-inĩ. **4** Wee mwendwa wakwa, ũrĩ mũthaka, o ta bũrũri wa Tiriza, ũrĩ wa kwendeka o ta Jerusalemu, na ũkamakania o ta ita rĩrĩ na bendera. **5** Wĩhũgũre na kũngĩ, ũtige kũndora; maitho maku nĩmarahoota. Njuĩrĩ yaku no ta rũũru rwa mbũri rũgĩikũrũka Kĩrĩma kĩa Gileadi. **6** Magego maku mahaana ta rũũru rwa ng'ondu ikĩambata ciumĩte gũthambio. O ĩmwe yacio ĩrĩ na ihatha rĩayo, hatirĩ o na ĩmwe yacio ĩrĩ iiki. **7** Thĩa ciaku ihaana ta ciatũ igĩrĩ cia itunda rĩa mũkomamanga, ikĩonerwo hau taama-inĩ ũcio

ũkũhumbĩrĩte ũthiũ. **8** No gũkorwo na atumia athamaki
mĩrongo ĩtandatũ, na thuriya mĩrongo ĩnana, na airĩtu
gathirange matangĩtarĩka; **9** no ndutura yakwa, ũcio
wakwa ũtarĩ ũcuuke-rĩ, gũtirĩ ũngĩ mahaanaine, nowe
mũirĩtu wa nyina wiki, o we gĩtũnio kĩa ũcio mũmũciari.
Airĩtu maamuonire makĩmwĩta mũrathime; nao atumia
athamaki o na thuriya makĩmũkumia. **10** Nũũ ũyũ
ũroimĩra ta ruoro rũgĩtema, athakarĩte ta mweri, na
agathera ta riũa, arĩ na ũkengu ta wa njata irũrũnganĩte?
11 Nĩndĩraikũrũkire mũgũnda wa mĩkombokombo,
ngarore tũmĩtĩ tũrĩa tũmerete kũu gĩtuamba-inĩ,
nĩguo nyone kana mĩthabibũ nĩĩthundũrĩte, o na kana
mĩkomamanga nĩĩrutĩte kĩro. **12** O na itanamenya
ũrĩa gũtarĩĩ-rĩ, merirĩria ma ngoro yakwa marandwara
gatagatĩ-inĩ ka ngaari cia mũthamaki cia ita cia andũ
aitũ. **13** Cooka, cooka, wee Mũshulamu; cooka, cooka,
nĩgeetha tũkwĩrorere! Mwendani Mũkwenda kwĩrorera
Mũshulamu ũyũ nĩkĩ, taarĩ rwĩmbo rwa Mahanaimu
mũreerorera?

7 We mwarĩ ũyũ wa mũnene, ĩ magũrũ maku mekĩrĩtwo
iraatũ ti mathaka! Magũrũ maku mathakarĩte
makahaana ta mathaga, marĩa mathondeketwo nĩ moko
ma mũbundi mũũgĩ. **2** Mũkonyo waku nĩ ta kaihũri ga
gĩthiũrũrĩ karĩa gataagaga ndibei ningie. Njohero yaku
ĩhaana ta kĩhumbu kĩa ngano ngonyore, gĩthiũrũrũkĩirio
nĩ itoka. **3** Nyondo ciaku ihaana ciana igĩrĩ cia thiiya,
ikahaana mahatha ma thiiya. **4** Ngingo yaku ĩhaana ta
mũthiringo mũraihu wakĩtwo na mĩguongo. Maitho
maku nĩ ta tũria twa Heshiboni, hakuhĩ na kĩhingo
kĩa Bathi-Rabimu. Iniũrũ rĩaku rĩhaana ta mũthiringo
mũraihu wa Lebanoni ũrĩa ũrorete na mwena wa
Dameski. **5** Mũtwe waku ũkũhumbaga tanji ta Kĩrĩma
gĩa Karimeli. Nacio njuĩrĩ ciaku ciirĩte ikahaana ta
rangi wa ndathi; mũthamaki aikaraga ta oohereirwo
tũmĩcuha-inĩ twacio. **6** Wee wendo, kaĩ wee ũrĩ mũthaka
na wa gũkenania-ĩ! Maũndũ maku nĩmagũkenania!
7 Kĩrũgamo gĩaku kĩrũngarĩte ta mũtĩ wa mũkĩndũ,
nacio nyondo ciaku ihaana ta imanjĩka cia matunda.
8 Ndoigire atĩrĩ, "Nĩngũhaica mũtĩ ũyũ wa mũkĩndũ;
nĩngũtua matunda maguo." Nyondo ciaku irotuĩka ta
imanjĩka cia thabibũ, nayo mĩhũmũ yaku ĩtararĩke wega
ta matunda, **9** nako kanua gaku gatuĩke ta ndibei ĩrĩa
njega mũno. Mwendwa Ndibei ĩyo ĩrokinyĩra mwendwa
wakwa, na ĩmerũke wega ĩrĩ gatagatĩ ka mĩromo na
magego. **10** Niĩ ndĩ wa mwendwa wakwa, nake nĩ niĩ
eriragĩria. **11** Mwendwa wakwa, ũka, nĩtũthiĩ mĩgũnda-
inĩ, nĩtũthiĩ tũkaraarĩrĩre tũtũũra-inĩ. **12** Nĩtũrooke
gũthiĩ tene mĩgũnda-inĩ ya mĩthabibũ tũkarore kana
mĩthabibũ nĩmĩthundũku, na kana nĩĩcanũrĩte kĩro
kĩayo, o na kana mĩkomamanga nĩĩrutĩte kĩro: kũu nĩkuo
ngaakũheera wendo wakwa. **13** Matunda ma mandarĩki
nĩmaratararĩka, na mũrango-inĩ gwitũ kũrĩ na matunda
ma mĩthemba yothe marĩa mega mũno, ma mũgethano
o na mangĩ maikaru, marĩa ngũigĩire, wee mwendwa
wakwa.

8 Naarĩ korwo no ũtuĩke ta mũrũ wa maitũ, ũrĩa
wongire nyondo cia maitũ! Hĩndĩ ĩyo, ingĩgũtũnga
nja, ndaakũmumunya, na gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ
ũngĩĩmena. **2** Ingĩgũtongoria, ngũtware nyũmba ya
maitũ, ũcio wandutire maũndũ. Ingĩkũhe ndibei ĩrĩa
njamithie wega ũnyue, o yo ngogoyo ya mĩkomamanga
yakwa. **3** Guoko gwake kwa ũmotho akũigĩte
rungu rwa mũtwe wakwa, nakuo guoko gwake kwa
ũrĩo gũkaahĩmbĩria. **4** Inyuĩ aarĩ a Jerusalemu,
ndamwĩhĩtithia atĩrĩ: Mũtikoimbuthũre wendo o na
kana mũwarahũre, o nginya wĩrirĩrie kwarahũka guo
mwene. **5** Nũũ ũyũ ũroka ambatĩte oimĩte werũ-inĩ,
etiiranĩtie na mwendwa wake? Mwendwa Rungu-inĩ rwa
mũtĩ wa matunda nĩho ndakwarahũrire ũrĩ toro; hau
nĩho nyũkwa aagĩĩrĩire nda yaku, o hau nĩho ũcio warĩ
na ruo rwa kũrũmwo aagũciarĩire. **6** Njĩkĩra ta mũhũũri
ngoro-inĩ yaku, ũũhũũre ta mũhũũri guoko-inĩ gwaku;
amu wendo ũrĩ hinya o ta gĩkuũ, ũiru waguo ũmĩtie
ngoro o ta mbĩrĩra. Ũcinaga o ta mwaki ũrakana, na o ta
rũrĩrĩmbĩ rũnene mũno rwa Jehova. **(Sheol h7585)** **7** Maaĩ
maingĩ matingĩhota kũhoria wendo; njũũĩ itingĩhota
kũũthereria. Korwo mũndũ no aheane ũtonga wothe
wa nyũmba yake nĩ ũndũ wa wendo-rĩ, no kũnyũrũrio
ũngĩnyũrũrio o biũ. **8** Nĩtũrĩ na kairĩtu ka maitũ, nako
gatiumĩtie nyondo. Tũgeka atĩa nĩ ũndũ wa kairĩtu
kau gaitũ, mũthenya ũrĩa gagaatuĩka ga kũũrio? **9**
Korwo nĩ rũthingo-rĩ, tũngĩaka mĩthiringo mĩraihu
na igũrũ ya betha igũrũ rĩako. Korwo nĩ mũrango-rĩ,
tũngĩkahingĩrĩria na mbaũ cia mũtarakwa. **10** Niĩ ndĩ
rũthingo, nacio nyondo ciakwa ihaana ta mĩthiringo
mĩraihu na igũrũ. Nĩ ũndũ ũcio maitho-inĩ make-rĩ,
nduĩkĩte o ta mũndũ ũtũmaga aiganĩre. **11** Solomoni
aarĩ na mũgũnda wa mĩthabibũ kũu Baali-Hamoni;
mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ akĩũkomborithia kũrĩ
akombori. O mũndũ aarĩ arehage cekeri 1,000 cia betha
nĩ ũndũ wa maciaro maguo. **12** No mũgũnda wakwa
wa mĩthabibũ nĩ wakwa o niĩ nyiki; cekeri icio 1,000
nĩ ciaku wee Solomoni; nacio cekeri 200 nĩ cia arĩa
marĩmagĩra maciaro maguo. **13** Atĩrĩrĩ, wee ũikaraga
mĩgũnda-inĩ hamwe na arata a thiritũ yaku, reke o
na niĩ njigue mũgambo waku. **14** Umagara na ihenya
mwendwa wakwa, ũtuĩke ta thiiya, kana ta thwariga
nyanake ĩrĩ irĩma-inĩ iria ĩrĩ mahuti manungi wega.

Isaia

1 Maya nĩmo maũndũ marĩa maaguũrĩirio Isaia mũrũ wa Amozu, makonii Juda na Jerusalemu hĩndĩ ya wathani wa Uzia, na wa Jothamu, na wa Ahazu, na wa Hezekia, arĩa maarĩ athamaki a Juda. **2** Atĩrĩrĩ, wee igũrũ, ta thikĩrĩria! Nawe thĩ ta igua! Nĩgũkorwo Jehova nĩarĩtie akoiga atĩrĩ: "Niĩ heete ciana irio, ngacirera igakũra, no cio ikaanemera. **3** Ndegwa nĩyũũĩ mwene yo, nayo ndigiri ĩkamenya mũharatĩ wa mwene yo, no Isiraeli ndarĩ ũndũ ooĩ, andũ akwa nĩmagĩte ũmenyo." **4** Hĩ! Kaĩ mũrĩ rũrĩrĩ rwĩhagia-ĩ. Mũrĩ andũ matitikĩte mahĩtia, na rũruka rwa andũ mekaga ũũru, na ciana ciĩrutĩire gũthũkia maũndũ! Nĩmatiganĩirie Jehova; nĩmamenete Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli, makamũhutatĩra, magacooka na thuutha. **5** Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mwende gũikara mũkĩhũũragwo? Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũthiĩ o na mbere kũrema? Mũtwe wothe nĩmũtihangie, nayo ngoro yothe ĩkanyamarĩka. **6** Kuuma ikinya rĩa kũgũrũ nginya mũtwe gũtirĩ handũ hagima: no nguraro theri, na mĩtũnda, na ironda cia ndĩĩra itarĩ thambie, kana ikoohwo, kana ikororoiyo na maguta. **7** Bũrũri wanyu ũkirĩte ihooru, matũũra manyu manene magacinwo na mwaki; mĩgũnda yanyu ĩramathwo ĩgatigwo ũtheri nĩ andũ a kũngĩ o mũkĩonaga, ĩkoonũhwo ta ĩng'aũranĩtio nĩ ageni. **8** Mwarĩ wa Zayuni atiganĩirio ta gĩthũnũ kĩrĩ mũgũnda wa mĩthabibũ, agatiganĩrio ta kanyũmba karĩ mũgũnda wa marenge, o na ta itũũra inene rĩthiũrũrũkĩirio nĩ thũ ikĩenda kũrĩtunyana. **9** Tiga Jehova Mwene-Hinya-Wothe aatũtigĩirie matigari manini ma andũ-rĩ, tũngĩtuĩkĩte ta Sodomu, na tũkahaana ta Gomora! **10** Thikĩrĩriai kiugo kĩa Jehova, inyuĩ mwathanaga Sodomu; na mũigue watho wa Ngai witũ, inyuĩ andũ a Gomora! **11** "Magongona macio manyu mũndutagĩra maingĩ-rĩ, nĩ ma kĩ kũrĩ niĩ?" Ũguo nĩguo Jehova ekũũria. "Nĩnjiganĩtwo nĩ magongona ma njino, na magongona ma ndũrũme, na maguta ma nyamũ noru; niĩ ndikenagĩra thakame ya ndegwa, na ya tũtũrũme, o na ya mbũri. **12** Nũũ ũkoragwo amwĩrĩte mũndutĩre magongona macio rĩrĩa mũgũũka mbere yakwa kũũhooya, mũkĩrangaga nja cia nyũmba yakwa? **13** Tigai gũcooka kũrehe maruta ma tũhũ! Ũbumba wanyu nĩ kĩndũ kĩa magigi harĩ niĩ. Ndingĩhota gũkirĩrĩria ciũngano cianyu cia waganu: mĩcemanio yanyu ya Karũgamo ka Mweri, na Thabatũ, o na ciathĩ iria njathane. **14** Ngoro yakwa nĩĩthũire ciathĩ cianyu cia Karũgamo ka Mweri, o na ciathĩ iria njathane. Maũndũ macio matuĩkĩte mũrigo harĩ niĩ, nĩmanogetie. **15** Hĩndĩ ĩrĩa mwambararia moko manyu na igũrũ mũkĩhooya, nĩndĩrĩmũhithaga maitho makwa ndikamuone; o na mũngĩhooya mahooya maingĩ ndirĩmũiguaga. Nĩgũkorwo moko manyu maiyũrĩtwo nĩ thakame; **16** mwĩthambei mwĩtherie. Eheriai ciĩko cianyu njũru maitho-inĩ makwa! Tigai gwĩka maũndũ mooru, **17** mwĩrutei gwĩkaga wega! Thingatagai ciira wa kĩhooto, na mũkoomĩrĩria arĩa ahinyĩrĩrie. Tuagai ciira wa ciana cia ngoriai na kĩhooto, na mũthaithanagĩrĩre mũtumia wa ndigwa." **18** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Ũkai tũciire. O na mehia manyu mangĩkorwo matunĩhĩte ta gakarakũ-rĩ, nĩmagathera o ta ira; o na maatuĩka matunĩhĩte ta thakame, nĩmakerũha o ta guoya wa ng'ondu. **19** Mũngĩnjigua na mũnjathĩkĩre, nĩ mũrĩrĩĩaga indo iria njega mũno cia bũrũri; **20** no mũngĩrema na mũrege gwathĩka, mũkaaniinwo na rũhiũ rwa njora." Nĩgũkorwo nĩ kanua ka Jehova koigĩte ũguo. **21** Hĩ! Kaĩ itũũra inene rĩrĩa rĩĩhokeku nĩrĩtuĩkĩte ta mũmaraya-ĩ! Hĩndĩ ĩmwe rĩaiyũrĩte ũtuanĩri ciira wa kĩhooto; ũthingu nĩguo watũũraga thĩinĩ warĩo, no rĩu nĩ oragani matũũraga kuo! **22** Betha yanyu ĩtuĩkĩte gĩko, ndibei yanyu ĩrĩa njega mũno ĩgatukanio na maaĩ. **23** Andũ anyu arĩa mamwathaga nĩ kũrema maremete, magatuĩka a thiritũ ya aici; othe nĩmendete mahaki, nao mahanyũkanagia na indo cia kũheo. Maticiiragĩra ciana cia ngoriai na kĩhooto; na matithikagĩrĩria ciira wa mũtumia wa ndigwa. **24** Nĩ ũndũ ũcio, Mwathani, Jehova Mwene-Hinya-Wothe, O we Mwene Hinya wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ, "Hĩ! Nĩngaitĩrĩria amuku akwa mang'ũrĩ makwa, na ndĩĩrĩhĩrie harĩ thũ ciakwa. **25** Nĩngagũũkĩrĩra na guoko gwakwa; ngagũtheria gĩko gĩaku gĩthire biũ, na maũndũ maku mothe marĩa matarĩ matheru ndĩmatherie. **26** Aciirithania aku ngaatũma matuĩke o ta ũrĩa maatarĩĩ matukũ-inĩ ma tene, na aheani kĩrĩra aku o ta ũrĩa maatarĩĩ kĩambĩrĩria-inĩ. Thuutha ũcio ũgeetagwo Itũũra Inene rĩa Ũthingu, o na Itũũra Inene Rĩĩhokeku." **27** Itũũra rĩa Zayuni rĩgaakũũrwo na ciira wa kĩhooto, nao andũ a rĩo arĩa meririte makũũrwo na ũthingu. **28** No andũ arĩa aremi na arĩa ehia makaaniinwo hamwe, nao arĩa matiganagĩria Jehova nĩmagathira biũ. **29** "Nĩmũgaconoka nĩ ũndũ wa mĩgandi ĩyo mĩamũre mũtũire mũkenagĩra; nĩmũkaigua thoni nĩ ũndũ wa mĩgũnda ĩyo mwĩthuurĩire. **30** Mũgaatuĩka ta mũgandi ũrahooha mathangũ, mũtuĩke ta mũgũnda ũtarĩ maaĩ. **31** Mũndũ ũrĩa ũrĩ hinya agaatuĩka maragara, naguo wĩra wake ũtuĩke thandĩ; we na wĩra wake nĩmakahĩa hamwe, haage mũndũ wa kũhoria mwaki ũcio."

2 Ũyũ nĩguo ũhoro ũrĩa Isaia mũrũ wa Amozu onire ũkoniĩ Juda na Jerusalemu: **2** Matukũ-inĩ ma kũrigĩrĩria kĩrĩma kĩa hekarũ ya Jehova nĩgĩkahaandwo kĩrĩ kĩo kĩnene gatagatĩ ka irĩma iria ingĩ; nĩgĩkambarario igũrũ rĩa tũrĩma tũrĩa tũngĩ, nao andũ a ndũrĩrĩ nĩkuo magaathiiaga. **3** Ndũrĩrĩ nyingĩ nĩigathiĩ kuo ikiugaga atĩrĩ, "Ũkai, twambate tũthiĩ kĩrĩma-inĩ kĩa Jehova, tũthiĩ nyũmba ya Ngai wa Jakubu. Nĩagatũruta ũhoro wa mĩthiĩre yake, nĩgeetha tũgeragĩre njĩra ciake." Nĩgũkorwo Zayuni nĩgũkoima ũtaarani, nakuo Jerusalemu kuume ndũmĩrĩri ya Jehova. **4** Nake nĩagatuithanagia ndũrĩrĩ ciira, na aiguithanie irĩndĩ nyingĩ. Hiũ ciao cia njora magaacithondeka ituĩke mĩraũ ya kũrĩma, namo matimũ mao mamathondeke matuĩke hiũ cia gũceeha mĩtĩ. Gũtirĩ rũrĩrĩ rũgaacooka kũrũa na rũrĩrĩ rũrĩa rũngĩ na rũhiũ rwa njora, o na kana merute ũhoro wa mbaara hĩndĩ ĩngĩ. **5** Atĩrĩrĩ wee nyũmba ya Jakubu, ũkaai tũthiiage tũmũrĩkĩirwo nĩ ũtheri wa Jehova. **6** Wee nĩũtiganĩirie andũ aku, o acio a nyũmba ya Jakubu. Nao marũmĩtie mũno mĩtugo na irĩra cia andũ a mwena wa irathĩro; maragũraga ta Afilisti, na makagĩa thiritũ na andũ matooĩ Ngai. **7** Bũrũri wao ũiyũrĩte betha na thahabu, igĩĩna ciao

itingĩthira. Bũrũri wao ũiyũrĩte mbarathi; na ngaari ciao cia ita itingĩtarĩka. **8** Bũrũri wao ũiyũrĩte mĩhianano ya kũhooywo; mainamagĩrĩra wĩra wa moko mao, o indo iria mathondekete na ciara ciao. **9** Nĩ ũndũ ũcio mũndũ nĩakaharũrũkio, nacio iruka cia andũ iconorithio; ndũkanamarekere. **10** Toonyai rwaro-inĩ rwa ihiga, mwĩhithe tĩĩri-inĩ mũũrĩre kĩmakania kĩa Jehova na riiri wa ũnene wake! **11** Maitho ma mũndũ mwĩtĩĩi nĩmagaconorithio, naguo mwĩtĩĩo wa andũ nĩũkaharũrũkio; no Jehova we wiki nĩwe ũgaatũũgĩrio mũthenya ũcio. **12** Jehova Mwene-Hinya-Wothe arĩ na mũthenya aigĩte wa gũũkĩrĩra andũ arĩa othe etĩĩi na arĩa meĩkagĩrĩra, na arĩa othe metũũgagĩria (nao othe nĩmakanyiihio), **13** na okĩrĩre mĩtarakwa yothe ya Lebanoni, ĩrĩa mĩraihu na igũrũ na ĩkaneneha mũno, o na mĩgandi yothe ya Bashani, **14** na okĩrĩre irĩma iria ndaaya na igũrũ, na tũrĩma tuothe tũrĩa tũraihu. **15** na okĩrĩre mũthiringo o wothe mũraihu na igũrũ na rũthingo o ruothe rwakĩtwo rwa hinya, **16** na okĩrĩre marikabu ciothe cia Tarishishi, na marikabu ciothe iria njega mũno. **17** Mwĩtũũgĩrio wa mũndũ nĩũkaharũrũkio, na mwĩtĩĩo wa andũ ũconorithio; no Jehova we wiki nĩwe ũgaatũũgĩrio mũthenya ũcio, **18** nayo mĩhianano ya kũhooywo nĩĩgathira biũ. **19** Andũ makoorĩra ngurunga-inĩ cia ndwaro cia mahiga, o na marima-inĩ ma thĩ, moorĩre kĩmakania kĩa Jehova na riiri wa ũnene wake, hĩndĩ ĩrĩa akaarũgama athingithie thĩ. **20** Mũthenya ũcio andũ makooya mĩhianano yao ya betha, na mĩhianano yao ya thahabu, ĩrĩa methondekeire mamĩhooyage, mamĩikĩrie huko na huhu. **21** Nao makoorĩra ngurunga-inĩ cia ndwaro cia mahiga, na mahiga-inĩ marĩa macunjurĩte morĩre kĩmakania kĩa Jehova na riiri wa ũnene wake, hĩndĩ ĩrĩa akaarũgama, athingithie thĩ. **22** Tiga kwĩhoka mũndũ, ũrĩa mĩhũmũ yake ĩrĩ o maniũrũ-inĩ make. Nĩ ũndũ-rĩ, akĩrĩ wa bata ũrĩkũ?

3 Atĩrĩrĩ, Mwathani, Jehova Mwene-Hinya-Wothe, arĩ hakuhĩ kwehereria Jerusalemu na Juda ũteithio wao na kĩrĩa kĩmatiiragĩrĩra, amehererie ũteithio wothe wa irio na wa maaĩ, **2** o na amehererie mũndũ ũrĩa njamba na mũrũi wa mbaara, na mũtuanĩri ciira na mũnabii, na mũragũri na mũthuuri wa kĩama, **3** na mũtongoria wa gĩkundi gĩa thigari mĩrongo ĩtano, na mũheani kĩrĩra, na mũbundi mũũgĩ, o na mũndũ-mũgo mũũgĩ. **4** Tũhĩĩ nĩtuo ngaatua anene ao; na maathagwo nĩ tũkenge. **5** Andũ nĩmakahiinyanĩrĩria: o mũndũ akaahinyĩrĩria ũrĩa ũngĩ, mũndũ wa itũũra okĩrĩre mũndũ wa itũũra rĩake. Arĩa anini nĩmagookĩrĩra arĩa akũrũ, nao arĩa matarĩ ngumo mokĩrĩre mũndũ ũrĩa mũtĩĩku. **6** Mũndũ nĩakanyiita ũmwe wa ariũ a nyina arĩ gwa ithe mũciĩ, amwĩre atĩrĩ, "Wee ũrĩ na nguo ya igũrũ, tuĩka mũtongoria witũ; ũreke kũndũ gũkũ kwanangĩtwo kũgĩe wathani-inĩ waku!" **7** Nowe nĩakaanĩrĩra mũthenya ũcio oige atĩrĩ, "Niĩ ndirĩ na kĩhonia. Nĩgũkorwo gwakwa mũciĩ gũtirĩ irio kana nguo, tigai kũndua mũtongoria wa andũ." **8** Nĩgũkorwo Jerusalemu nĩkũratũgũũga, nakuo Juda nĩkũragũa; ciugo na ciĩko ciakuo nĩĩrokĩrĩra Jehova na makang'athĩria thiithi wake ũrĩ riiri. **9** Ithiithi ciao nĩcio ciumbũraga ũrĩa mahaana; maanĩkaga mehia mao o ta ma Sodomu; o na matimahithaga. Kaĩ marĩ na haaro-ĩ! Nĩo mereheire mwanangĩko. **10** Ha ũhoro wa andũ arĩa athingu, meerei atĩ nĩmakagaacĩra; nĩgũkorwo nĩmakaarĩĩaga maciaro ma maũndũ marĩa maaneka. **11** No andũ arĩa aaganu, meerei atĩrĩ: kaĩ marĩ na haro-ĩ! Nĩgũkorwo mwanangĩko ũrĩ igũrũ rĩao! Nao makaarĩhwo kũringana na wĩra wa moko mao. **12** Andũ akwa mahinyagĩrĩrio nĩ ciana, nao andũ-a-nja nĩo mamaathaga. Atĩrĩrĩ inyuĩ andũ akwa, atongoria anyu nĩo mamũhĩtithagia, magatũma muume njĩra ĩrĩa yagĩrĩire. **13** Jehova nĩaikarĩire gĩtĩ gĩake iciirĩro-inĩ; akarũgama nĩguo aciirithie andũ. **14** Jehova nĩarĩkĩtie gũtuĩra athuuri na atongoria a andũ ake ciira, akameera atĩrĩ: "Nĩ inyuĩ mwanangĩte mũgũnda wakwa wa mĩthabibũ; o na indo iria mũtunyĩte athĩĩni irĩ thĩĩinĩ wa nyũmba cianyu." **15** "Mũhehenjaga andũ akwa, na mũkamemenda mothiũ ma athĩĩni nĩkĩ?" nĩguo Mwathani Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekũũria. **16** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Andũ-a-nja a Zayuni nĩetĩĩi, mathiiaga maguucĩtie ngingo, makiuhanaga na maitho mao, na makinyaga na njacĩ magĩthiĩ, na makagambia njingiri iria irĩ thũng'wa-inĩ ciao. **17** Nĩ ũndũ ũcio Mwathani nĩagatũma andũ-a-nja acio a Zayuni magĩe na ironda mĩtwe; Jehova nĩakoonania njaga yao." **18** Mũthenya ũcio Jehova nĩakamaaũra mathaga mao: nĩmo bangiri, na rũtamĩ rwa kuoha njuĩrĩ, na mĩgathĩ ĩrĩa ĩĩhacĩte ta mweri, **19** na icũhĩ cia matũ, na mĩrĩnga ya moko, na taama wa kwĩhumbĩra ũthiũ, **20** na itambaya cia mũtwe, na irengeeri cia magũrũ, na mĩcibi, na cuba cia maguta manungi wega, na ithiitũ **21** na icũhĩ cia mũhũũri cia moko, na icũhĩ cia maniũrũ, **22** na nguo ndaihu iria njega, na ngũbia, na tũbuti, na nguo cia igũrũ, na tũmondo, **23** na icicio cia kwĩrora, na nguo cia gatani ĩrĩa njega, na itambaya, na macuka ma ciande. **24** Handũ ha mũtararĩko mwega gũkaagĩa na mũnungo mũũru; handũ ha mũcibi hagaakorwo mũkanda; handũ ha njuĩrĩ thondeke wega hagĩe kĩhara; handũ ha nguo njega hakaagĩa nguo ya ikũnia; naho handũ ha ũthaka wa mwĩrĩ hagĩe gũcinanwo na ruoro. **25** Arũme anyu makooragwo na rũhiũ rwa njora, nacio njamba cianyu cia ita ikaaniinĩrwo mbaara-inĩ. **26** Ihingo cia Zayuni nĩigacakaya na igirĩke, na itũũra rĩu rĩkire ihooru, na rĩikare rĩmomoretwo, rĩkagũa thĩ.

4 Na rĩrĩ, mũthenya ũcio andũ-a-nja mũgwanja makaanyiita mũndũ mũrũme ũmwe, mamwĩre atĩrĩ, "Tũrĩrĩĩaga irio ciitũ ithuĩ ene, na twĩheage nguo; no ũreke twĩtanagio nawe. Twehererie thoni ciitũ!" **2** Mũthenya ũcio Thuuna ya Jehova nĩĩgathakara na ĩgĩe riiri, namo maciaro ma bũrũri ũcio magaakorwo marĩ mega, na marĩ mwĩraho na riiri wa arĩa magaakorwo marĩ matigari kũu Isiraeli! **3** Na rĩrĩ, nĩgũgakinya atĩrĩ, andũ arĩa magaatigwo Zayuni, na arĩa magaakorwo matigaire Jerusalemu, mageetagwo atheru, nao nĩ arĩa othe maandĩkĩtwo na magaathĩrĩrwo gũtũũra muoyo kũu Jerusalemu. **4** Mwathani nĩagathambia gĩko kĩrĩa kĩũru kĩa andũ-a-nja a Zayuni; nĩagatheria Jerusalemu marooro ma thakame arĩ na roho wa gũtuanĩra ciira o na roho wa gũcina na mwaki. **5** Ningĩ Jehova nĩagatũma itu rĩa ndogo rĩgĩe kũndũ guothe mũthenya kũrĩa

gũikarĩtwo nĩ andũ kĩrĩma-inĩ kĩu gĩa Zayuni, na atũme kũrĩa kũnganĩtwo gwakane rũrĩrĩmbĩ rwa mwaki ũtukũ; igũrũ rĩa riiri ũcio wothe gũgaakorwo taarĩ hema. **6** Ĩgaatuĩka ta gĩthũnũ gĩa kũrehe kĩĩruru gĩa kwĩgitia kuuma kũrĩ ũrugarĩ wa mũthenya, na handũ ha kũũrĩra na ha kwĩgitia kuuma kũrĩ kĩhuhũkanio kĩa rũhuho na kĩa mbura.

5 Nĩngũinĩra mwendwa wakwa ũrĩa nyendete rwĩmbo, ndĩmũiinĩre rwĩmbo rũkoniĩ mũgũnda wake wa mĩthabibũ: Mwendwa wakwa aarĩ na mũgũnda wa mĩthabibũ kĩrĩma-inĩ handũ hanoru mũno. **2** Akĩũthiũrũrũkĩria na mũtaro, na akĩũngania mahiga marĩa mothe maarĩ kuo akĩmate, agĩcooka akĩũhaanda mĩthabibũ ĩrĩa mĩega mũno. Nĩaakire mũthiringo mũraihu na igũrũ kũu thĩinĩ waguo, o na ningĩ akĩenja handũ ha kũhihagĩra thabibũ. Nake agĩeterera ũciare thabibũ njega, no rĩrĩ, waciarire thabibũ cia gĩthaka. **3** "Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ aya mũtũũraga Jerusalemu o na andũ a Juda, tũtuithaniei ciira, niĩ na mũgũnda wakwa wa mĩthabibũ. **4** Nĩ ũndũ ũrĩkũ ũngĩ ingĩekire mũgũnda ũcio wakwa wa mĩthabibũ gũkĩra ũguo ndawĩkire? Waciarire thabibũ cia gĩthaka nĩkĩ, o hĩndĩ ĩrĩa ndetereire ũciare thabibũ njega? **5** Atĩrĩrĩ, nĩngũmwĩra ũrĩa ngwĩka mũgũnda ũcio wakwa wa mĩthabibũ: Nĩngũwehereria rũgiri rwaguo, nĩguo wanangwo, njooke momore rũthingo rwaguo, nĩguo ũrangĩrĩrio. **6** Ndĩũtiganĩrie wanangĩke, ũtegũcehwo kana kũrĩmwo, naguo ũrĩmeraga cong'e na mĩigua. Ningĩ njathe matu matikanaurĩrie mbura." **7** Mũgũnda wa mĩthabibũ wa Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩguo nyũmba ya Isiraeli, nao andũ a Juda nĩo mũgũnda wake wa mĩthabibũ ũrĩa akenagĩra. Nake eethire ciira wa kĩhooto, akĩona o ũiti wa thakame; agĩcaria ũthingu, no akĩigua kĩrĩro kĩa mĩnyamaro. **8** Kaĩ, inyuĩ arĩa mũikaraga mũkĩĩongagĩrĩra nyũmba mũrĩ na haro-ĩ! O inyuĩ mũnyiitithanagia gĩthaka kĩmwe na kĩrĩa kĩngĩ gĩgatuĩka kĩmwe, nginya hakaaga handũ ha gũtigĩria andũ arĩa angĩ, nĩguo mũtũũre bũrũri-inĩ mũrĩ inyuiki. **9** Jehova Mwene-Hinya-Wothe oigĩte atĩrĩ ngĩiguaga: "Ti-itherũ nyũmba iria nene nĩigakira ihooru, nacio nyũmba iria thaka ciage andũ a gũciikara. **10** Mũgũnda wa ĩĩka ikũmi wa mĩthabibũ ũkaaruta bathi ĩmwe ya ndibei, nayo homeri ĩmwe ya mbegũ yume eba ĩmwe ya ngano." **11** Kaĩ arĩa marokaga gũũkĩra rũciinĩ tene, makahang'ĩre njoohi marĩ na haaro-ĩ! o acio maikaraga thĩ ũtukũ gũgakũra, nginya makarĩĩo nĩ ndibei. **12** Maruga-inĩ mao makoragwo na inanda cia mũgeeto, na cia inubi na tũhembe, na mĩtũrirũ, o na ndibei, no matirũmbũyagia ciĩko cia Jehova, na makaagĩra wĩra wa moko make gĩtĩĩo. **13** Nĩ ũndũ ũcio andũ akwa nĩmagatahwo matwarwo bũrũri ũngĩ nĩ ũndũ wa kwaga ũmenyo; andũ ao arĩa atĩĩku magaakua nĩ ng'aragu, nakĩo kĩrĩndĩ kĩao kĩhooteke nĩ nyoota. **14** Nĩ ũndũ ũcio mbĩrĩra nĩĩnenehetie thuti nĩ ũndũ wao, na ĩgaathamia kanua kayo gatarĩ gĩturi; kũu nĩkuo gũkaaharũrũka andũ ao arĩa marĩ igweta na ikundi cia andũ, hamwe na andũ arĩa manyuuaga makanegena, o na arĩĩu. **(Sheol h7585)** **15** Nĩ ũndũ ũcio mũndũ nĩakaharũrũkio, nakĩo kĩrĩndĩ gĩconorithio, namo maitho ma arĩa etĩĩi maconorithio. **16** No Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩagatũũgĩrio nĩ ũndũ wa ciira wake wa kĩhooto, nake Mũrungu, o we ũcio mũtheru, nĩakeyonania nĩ mũtheru na ũndũ wa ũthingu wake. **17** Hĩndĩ ĩyo ng'ondu ikaarĩĩaga ta irĩ ũrĩithio-inĩ wacio; natuo tũgondu tũkaarĩithagio kũndũ kũrĩa kwanangĩku gwa itonga. **18** Kaĩ arĩa maguucagia mehia na mĩhĩndo ya maheeni marĩ na haaro-ĩ! o acio maguucagia waganu na mĩkanda ta ĩrĩa ĩguucagia ngaari cia ng'ombe, **19** o acio moigaga atĩrĩ, "Ngai nĩahiũhe oke, nĩahĩke wĩra wake nĩguo tũwone. Nĩũkuhĩrĩrie, mũbango wa Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli nĩũũke, nĩguo tũũmenye." **20** Kaĩ arĩa metaga ũũru wega, naguo wega makawĩta ũũru marĩ na haaro-ĩ! o acio matuaga nduma nĩyo ũtheri, na ũtheri makaũtua nduma, na magatua kĩndũ kĩrũrũ nĩ kĩrĩ mũrĩo, nakĩo kĩndũ kĩrĩa kĩrĩ mũrĩo magagĩtua nĩ kĩrũrũ. **21** Hĩ! Kaĩ arĩa meyonaga marĩ oogĩ maitho-inĩ mao, na makeyona marĩ na ũmenyi marĩ na haaro-ĩ! **22** Hĩ! Kaĩ andũ arĩa marĩ ngumo ya kũnyua ndibei, na njoorua cia kũriingia indo cia gũtũma andũ marĩĩo marĩ na haaro-ĩ! **23** o arĩa marekagĩrĩria andũ arĩa mehĩtie nĩ ũndũ wa ihaki, no makarega gũtua ciira wa kĩhooto wa andũ arĩa matehĩtie. **24** Nĩ ũndũ ũcio, o ta ũrĩa nĩnĩmbĩ cia mwaki icinaga itira cia mũgũnda, na ta ũrĩa nyeki nyũmũ ĩniinũkagio nĩ rũrĩrĩmbĩ rwa mwaki-rĩ, ũguo noguo mĩri yao ĩkaabutha, na kĩro kĩao kĩũmbũrwo o ta rũkũngũ; nĩgũkorwo nĩmaregete watho wa Jehova Mwene-Hinya-Wothe, na makamena kiugo kĩa Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli. **25** Nĩ ũndũ ũcio marakara ma Jehova maakanĩte mookĩrĩre andũ ake; nake nĩatambũrũkĩtie guoko amagũthe magũe thĩ. Irĩma nacio igathingitha, nacio ciimba ciao ikaaraganio njĩra-inĩ ta mahuti. No o na kũrĩ ũguo-rĩ, marakara make matirĩ maraahũahũa, guoko gwake no gũtambũrũkĩtio o na rĩu. **26** Nake ahaicĩtie bendera handũ igũrũ eete ndũrĩrĩ iria irĩ kũraya, nao arĩa marĩ ituri cia thĩ ahuhaga biringi akĩmeeta. Nĩo aya mokĩte, mateng'erete na ihenya. **27** Gũtirĩ o na ũmwe wao ũraanoga kana akahĩngwo, gũtirĩ o na ũmwe ũracũũnga kana agakoma; gũtirĩ ũraregeria mũcibi njohero, o na gũtirĩ rũrigi rwa kĩraatũ rũtuĩkĩte. **28** Mĩguĩ yao nĩ mĩũgĩ, namo mota mao mothe nĩmageete; mahũngũ ma mbarathi ciao mahaana ta ihiga rĩa nyaigĩ, namo magũrũ ma ngaari ciao cia ita mathiiaga ta rũhuho. **29** Mũraramo wao nĩ ta wa mũrũũthi, nao mararamaga o ta njaũ cia mĩrũũthi; marurumaga makĩnyiita ũguĩmi wao, na makaũkuua na gũtirĩ ũngĩũteithũra. **30** Mũthenya ũcio makaararama nĩ ũndũ wa kĩrĩa manyiitĩte, o ta ũrĩa iria rĩrurumaga rĩgĩikia ndiihũ. Na mũndũ angĩgaacũthĩrĩria bũrũri-inĩ, akoona no nduma ĩrĩ kuo na mĩnyamaro, o naguo ũtheri nĩũgaathiĩkwo nĩ matu.

6 Na rĩrĩ, mwaka ũrĩa Mũthamaki Uzia aakuire-rĩ, nĩguo ndonire Mwathani aikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene, kĩrĩ igũrũ na gĩtũũgĩrĩtio, nayo nguo yake yaiyũrĩte hekarũ nĩ ũndũ wa ũrĩa yaraihĩte. **2** Igũrũ wake kwarũgamĩte aserafi, na o mũserafi ũmwe aarĩ na mathagu matandatũ: nao makehumbĩra mothiũ mao na mathagu meerĩ, namo meerĩ makehumbĩra magũrũ namo, na meerĩ makombũka namo. **3** Nao metanaga makerana atĩrĩ: "Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩwe mũtheru, ĩĩ nĩwe

mũtheru, ti-itherũ nĩwe mũtheru; thĩ yothe ĩiyũrĩtwo nĩ riiri wake." **4** Nĩ ũndũ wa mũrurumo wa mĩgambo yao, itugĩ cia mĩrango na hingĩro ciaguo ikĩenyenya, nayo hekarũ ĩkĩiyũra ndogo. **5** Na niĩ ngĩanĩrĩra ngiuga atĩrĩ, "Hĩ! Kaĩ ndĩ na haaro-ĩ! Ndĩĩgũthira! Nĩgũkorwo ndĩ mũndũ wa mĩromo ĩtarĩ mĩtheru, o na ningĩ ndũũranagia na andũ matarĩ mĩromo mĩtheru, na maitho makwa nĩmonete Mũthamaki, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe." **6** Hĩndĩ ĩyo mũserafi ũmwe akĩũmbũka, agĩũka harĩ niĩ akuuĩte ikara rĩa mwaki na guoko, rĩrĩa aarutĩte na mĩĩhato kĩgongona-inĩ. **7** Mũserafi ũcio akĩhutia kanua na ikara rĩu, akiuga atĩrĩ, "Kuona atĩ ikara rĩrĩ nĩrĩahutia mĩromo yaku, mahĩtia maku nĩmeherio, o namo mehia maku nĩmahoroherio." **8** Ningĩ ngĩigua mũgambo wa Mwathani ũkĩũria atĩrĩ, "Nũũ ngũtũma? Na nũũ ũgũthiĩ handũ haitũ?" Na niĩ ngĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha. Ndũma!" **9** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Thiĩ ũkeere andũ aya atĩrĩ: "'Inyuĩ tũũrai o mũiguaga no mũtikanamenye ũndũ; tũũrai muonaga no mũtikanakuũke.' **10** Tũma ngoro cia andũ aya ciũme, o na ũtũme matũ mao magĩe njiika mage kũigua, o na ũhinge maitho mao matige kuona. Tondũ maahota kuona na maitho mao, na maigue na matũ mao, na ngoro ciao igĩe na ũmenyo, macooke magarũrũke mahonio." **11** Na niĩ ngĩcooka ngĩũria atĩrĩ, "Mwathani, nĩ nginya rĩ?" Nake akĩnjookeria atĩrĩ: "Nĩ nginya hĩndĩ ĩrĩa matũũra marĩa manene magaakorwo maanangĩtwo na matarĩ na wa kũmatũũra, nacio nyũmba ikorwo ĩtiganĩĩrio, na mĩgũnda ĩkaanangwo na ĩgathũkio biũ, **12** o nginya rĩrĩa Jehova agaakorwo atwarĩte andũ othe kũraya, naguo bũrũri ũgatiganĩrio biũ. **13** Na rĩrĩ, o na kũngĩkorwo kũrĩ na gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa andũ gĩtigaire bũrũri-inĩ-rĩ, bũrũri ũcio no ũkaanangwo rĩngĩ. No rĩrĩ, o ta ũrĩa mũceneni na mũgandi ĩtigagio ithukĩ yatemworĩ, ũguo noguo rũciaro rũrũ rwamũre rũgaatigario gĩtina kĩaruo bũrũri-inĩ ũcio."

7 Hĩndĩ ĩrĩa Ahazu mũrũ wa Jothamu, mũrũ wa Uzia, aarĩ mũthamaki wa Juda-rĩ, Rezini mũthamaki wa Suriata marĩ na Peka mũrũ wa Remalia mũthamaki wa Isiraeli, makĩambata mathiĩ magatharĩkĩre itũũra rĩa Jerusalemu, no matiigana kũrĩtooria. **2** Na rĩrĩ, andũ a nyũmba ya Daudi nĩ meerirwo atĩrĩ, "Andũ a Suriata nĩmanyiitanĩte na andũ a Efiraimu"; nĩ ũndũ ũcio ngoro ya Ahazu o na ngoro cia andũ ake ikĩinaina o ta ũrĩa mĩtĩ ya mũtitũ ĩinainagio nĩ rũhuho. **3** Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩĩra Isaia atĩrĩ, "Umagara, wee mũrĩ na mũrũguo Sheari-Jashubu, mũthiĩ mũgatũnge Ahazu mũthia-inĩ wa mũtaro ũrĩa uumĩte Karia-inĩ ka Rũgongo, njĩra-inĩ ya gũthiĩ Gĩthaka kĩa Mũthambia-Nguo. **4** Ũmwĩre atĩrĩ, 'Wĩmenyerere, ũikare ũhooreire na ndũgetigĩre. Ndũkareke ũũrwo nĩ hinya nĩ ũndũ wa icinga icio igĩrĩ iratooga ndogo; ndũgetigĩre marakara mahiũ ma Rezini, na ma Suriata, o na ma mũrũ wa Remalia. **5** Suriata, na Efiraimu, na mũrũ wa Remalia nĩmaciirĩire gũkwananga, makoiga atĩrĩ, **6** "Nĩtũtharĩkĩre Juda, tũkũnyariire na tũkũgayane, na tũtue mũrũ wa Tabeeli mũthamaki wakuo." **7** No rĩrĩ, Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: "'Ũhoro ũcio ndũgaakinyanĩra, na ndũgekĩka, **8** nĩgũkorwo itũũra inene rĩa Suriata nĩ Dameski, na mũnene wa Dameski no Rezini. Ihinda rĩa mĩaka mĩrongo ĩtandatũ na ĩtano ĩtaanathira-rĩ, andũ a Efiraimu magaakorwo maharaganĩtio ũndũ matangĩcooka gũtuĩka rũrĩrĩ. **9** Ningĩ itũũra inene rĩa Efiraimu nĩ Samaria, na mũnene wa Samaria no mũrũ wa Remalia. Mũngĩaga kũrũgama mũrũmĩte wega wĩtĩkio-inĩ wanyu-rĩ, mũtikehaanda o na atĩa.'" **10** Ningĩ Jehova nĩarĩirie Ahazu o rĩngĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, **11** "Ĩtia kĩmenyithia kuuma kũrĩ Jehova Ngai waku, o na kiumĩte kũndũ kũrĩa kũriku mũno, kana kiumĩte igũrũ kũrĩa kũraihu mũno." **(Sheol h7585)** **12** No Ahazu akiuga atĩrĩ, "Niĩ ndigwĩtia; niĩ ndikũgeria Jehova." **13** Ningĩ Isaia akiuga atĩrĩ, "Ta iguai rĩu, inyuĩ andũ a nyũmba ya Daudi! Anga mũkuona arĩ ũndũ mũnini kũgeria ũkirĩrĩria wa andũ? Anga nĩmũũkũgeria ũkirĩrĩria wa Ngai wakwa o naguo? **14** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, Mwathani we mwene nĩakamũhe kĩmenyithia: Nĩgũkorwo mũirĩtu gathirange nĩakagĩa nda aciare kahĩĩ, nake agatue Imanueli. **15** Iria imata na ũũkĩ nĩcio gakarĩĩaga rĩrĩa gakaamenya kũrega ũũru na gwĩthuurĩra maũndũ marĩa mega. **16** No mbere ya kahĩĩ kau kũmenya kũrega ũũru na gwĩthuurĩra maũndũ marĩa mega-rĩ, bũrũri ũcio wa athamaki acio eerĩ wĩtigĩrĩte nĩũkanangwo. **17** Jehova nĩagakũrehithĩria wee mwene na andũ aku, o na andũ a nyũmba ya thoguo maũndũ matarĩ moneka kuuma rĩrĩa Efiraimu aatiganire na Juda; Jehova akaarehera mũthamaki wa Ashuri." **18** Hĩndĩ ĩyo Jehova nĩakahuuhĩra ngi mĩrũri, aciĩte kuuma tũrũũĩ-inĩ twa kũraya twa bũrũri wa Misiri, na eete njũkĩ iria irĩ bũrũri wa Ashuri. **19** Nacio ciothe nĩcigooka ciikare iharũrũka-inĩ cia mĩkuru, na mĩatũka-inĩ ya ndwaro cia mahiga, na ihinga-inĩ ciothe cia mĩigua, na marima-inĩ mothe ma maaĩ. **20** Mũthenya ũcio Mwathani nĩakahũthĩra rwenji rũkomboretwo kuuma mũrĩmo wa Rũũĩ rwa Farati; naruo nĩruo mũthamaki wa Ashuri; nake nĩakenja mĩtwe yanyu na njuĩrĩ cia magũrũ manyu, o na ningĩ enje nderu cianyu. **21** Mũthenya ũcio, mũndũ akaarĩithia o moori ĩmwe na ng'ondu igĩrĩ. **22** Na tondũ wa ũingĩ wa iria rĩrĩa igaakamagwo-rĩ, mũndũ ũcio akaanyuuaga iria imata. Arĩa othe magaatigara kũu bũrũri ũcio makaanyuuaga iria imata, na marĩĩage ũũkĩ. **23** Mũthenya ũcio, kũndũ kũrĩa guothe kwarĩ mĩthabibũ 1,000 ĩngĩendirio cekeri 1,000 ya betha, gũgaakũra o cong'e na mĩtĩ ya mĩigua. **24** Andũ magaathiiaga kuo marĩ na ũta na mĩguĩ, nĩgũkorwo bũrũri ũcio ũkaiyũra cong'e, na mĩtĩ ya mĩigua. **25** Nakuo irĩma-inĩ guothe kũrĩa kwanarĩmwo na icembe, mũtigacooka gũthiĩ nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra cong'e, na mĩtĩ ya mĩigua; kũndũ kũu gũgaatuĩka gwa kũrĩithagio ng'ombe, na gwa kũrangagwo nĩ ndũũru cia ng'ondu.

8 Ningĩ Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Oya kĩbaũ kĩnene, na ũkĩandĩke na karamu ka ndũire ũũ: Maheri-Shalali-Hashi-Bazu. **2** Na niĩ nĩngwĩta Uria ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, na Zekaria mũrũ wa Jeberekia matuĩke aira akwa ehokeku." **3** Hĩndĩ ĩyo ngĩthiĩ, ngĩkoma na mũtumia wakwa, nake akĩgĩa nda, agĩciara kahĩĩ. Nake Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Gatue Maheri-Shalali-Hashi-Bazu. **4** Kahĩĩ kau gataanamenya gwĩtana koige 'Baba' kana 'Maitũ', ũtonga wa Dameski na indo iria itahĩtwo nĩ Samaria nĩigakuuo nĩ mũthamaki wa Ashuri." **5** O rĩngĩ

Jehova akĩnjarĩria, akĩnjĩĩra atĩrĩ: **6** "Kuona atĩ andũ aya
nĩmaregete maaĩ marĩa mathereraga mahooreire ma
Siloamu, na magakenera Rezini o na mũrũ wa Remalia-rĩ,
7 nĩ ũndũ ũcio Mwathani akiriĩ kũmarehithĩria mũiyũro
mũnene wa Rũũĩ rwa Farati, naruo nĩrĩo mũthamaki
wa Ashuri arĩ na riiri wake wothe. Rũkaaiyũrĩrĩra
mĩkaro yaruo yothe, na ruune hũgũrũrũ ciaruo, **8** ningĩ
rũgaathiĩ rũhaatĩte Juda rũiyũre guothe, rũhĩtũkĩire
kuo na rũkinye nginya ngingo. Mathagu maaruo
matambũrũkĩtio makaahumbĩra wariĩ wa bũrũri waku,
wee Imanueli!" **9** Atĩrĩrĩ inyuĩ andũ a ndũrĩrĩ, ugĩrĩriai
mbugĩrĩrio ya mbaara, na no mũgũthetherwo! Ta
thikĩrĩriai inyuĩ mabũrũri ma kũraya. Haarĩriai mbaara,
na no mũgũthetherwo! Haarĩriai mbaara, na no
mũgũthetherwo! **10** Thugundai mĩbango yanyu, no
ĩgaatuĩka ya tũhũ; ariai ũhoro wa matanya manyu,
no matikahinga, nĩgũkorwo Mũrungu arĩ hamwe na
ithuĩ. **11** Jehova nĩanjarĩirie ũhoro ũcio agwatĩirie
mũno, na akĩngaania ndikarũmĩrĩre njĩra cia andũ acio.
Akĩnjĩĩra atĩrĩ: **12** "Maũndũ marĩa mothe andũ aya
metaga ndundu ya gwĩka ũũru, wee ndũkamete ndundu
ya gwĩka ũũru; na ndũgetigĩre kĩrĩa metigagĩra, na
ndũkamakio nĩkĩo. **13** Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩwe
mũrĩtuaga mũtheru, we nĩwe mwagĩrĩirwo nĩ gwĩtigĩra,
o we nĩwe ũngĩtũma mũmake, **14** na nĩwe ũgaatuĩka
handũ hanyu harĩa haamũre; no kũrĩ nyũmba cierĩ cia
Isiraeli agaatuĩka ihiga rĩrĩa rĩtũmaga andũ mahĩngwo,
na rwaro rwa ihiga rũrĩa rũtũmaga magũe. Na kũrĩ
andũ arĩa matũũraga Jerusalemu agaatuĩka mũtego na
gĩkerenge gĩa kũmanyiita. **15** Aingĩ ao nĩmakahĩngwo;
nao magũe na moinĩke, magwatio na manyiitwo."
16 Oha ũira ũcio na watho ũcio, ũũhũũre mũhũũri
ũtuĩke kĩrĩra harĩ arutwo akwa. **17** Niĩ ngweterera
Jehova, ũrĩa ũhithĩte nyũmba ya Jakubu ũthiũ wake.
Ndĩrĩikaraga ndĩmwĩhokete. **18** Niĩ hamwe na ciana
iria Jehova aheete-rĩ, nĩ ithuĩ marũũri na imenyithia
thĩĩnĩ wa Isiraeli kuuma kũrĩ Jehova Mwene-Hinya-
Wothe ũrĩa ũtũũraga Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni. **19** Andũ
mangĩkwĩra ũgatuĩrie kĩrĩra kuuma kũrĩ aragũri na ago
arĩa mahehanaga na makang'ung'ura-rĩ, ũkaamoria
atĩrĩ, "Githĩ andũ matiagĩrĩirwo nĩgũtuĩria ũhoro harĩ
Ngai wao?" Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũtuĩrie ũhoro wa andũ arĩa
marĩ muoyo kuuma kũrĩ arĩa akuũ? **20** Nĩ kaba mũũtuĩrie
watho-inĩ wa Ngai o na ũira-inĩ wake! Angĩkorwo
ũhoro wao ndũkũringana na ciugo ici, o nao matirĩ
na ũtheri. **21** Andũ magaatuĩkanagĩria bũrũri-inĩ marĩ
anyamaarĩku na marĩ ahũtu; na rĩrĩ, rĩrĩa makahũũta
mũno, nĩmakarakara mũno na matiire maitho na igũrũ,
nao marume mũthamaki wao na Ngai wao. **22** Hĩndĩ ĩyo
makaarora thĩ mone o mĩnyamaro, na nduma, na kĩeha
gĩa kũmakania, nao nĩmagaikio nduma-inĩ ndumanu.

9 No rĩrĩ, andũ a bũrũri ũyũ arĩa makoretwo marĩ
na mĩnyamaro matigacooka kũgĩa na kĩeha. Mbere
ĩyo nĩanyararithirie bũrũri wa Zebuluni na bũrũri
wa Nafitali, no mahinda ma thuutha-inĩ nĩagatĩĩithia
bũrũri ũrĩa ũgereire iria-inĩ, ũikũrũkanĩtie na Rũũĩ rwa
Jorodani, nĩkuo gwĩtagwo Galili-kwa-Ndũrĩrĩ: **2** Andũ
arĩa matũũraga nduma-inĩ nĩmonete ũtheri mũnene;
nao arĩa matũũraga bũrũri ũrĩ nduma ta ya gĩkuũ-rĩ,
nĩmarĩirwo nĩ ũtheri. **3** Wee nĩũingĩhĩtie rũrĩrĩ rũu,
na ũkongerera gĩkeno kĩaruo; andũ aruo makenaga
marĩ mbere yaku, o ta ũrĩa andũ makenagĩra magetha,
magakena o ta ũrĩa andũ makenaga makĩgayana indo
cia ndaho. **4** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa kwarĩ mũthenya ũrĩa
Amidiani maahootirwo, ũguo noguo unangĩte icooki
rĩrĩa rĩmaritũhagĩra, na ũkoinanga mũtĩ wa kũmoohania
ciande, na rũthanju rwa arĩa mamahinyagĩrĩria. **5** Iraatũ
ciothe cia njamba cia ita iria ihũthagĩrwo mbaara-inĩ,
na nguo ciothe ĩtoboketio thakame-inĩ, igaatuĩka cia
gũcinwo ta irĩ ngũ cia mwaki. **6** Nĩgũkorwo nĩtũciarĩirwo
kaana, tũkaheo kahĩĩ, naguo wathani ũgaakorwo
ciande-inĩ ciako. Nako gageetagwo Mũheani-Kĩrĩra-wa-
Kũgegania, Mũrungu Mwene-Hinya, Ithe-wa-Andũ-wa-
Tene-na-Tene, Mũnene-wa-Thayũ. **7** Naguo ũhoro wa
gũtheerema kwa ũthamaki wake na thayũ gũtirĩ hĩndĩ
igaathira. Agaathamakagĩra ũthamaki wake aikarĩire
gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Daudi, aũhaande na aũtiirĩrĩre na ciira
wa kĩhooto na ũthingu, kuuma rĩu nginya tene. Kĩyo kĩa
Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩkĩo gĩgaatũma maũndũ
macio mekĩke. **8** Mwathani nĩatũmĩte ndũmĩrĩri ya
gũũkĩrĩra Jakubu; nayo nĩĩgakinyĩra Isiraeli. **9** Nao andũ
othe nĩmakamenya ũhoro wayo, andũ acio a Efiraimu,
na arĩa matũũraga Samaria, o acio moigaga na mwĩtĩĩo
na nguthi ngoro-inĩ atĩrĩ, **10** "Maturubarĩ nĩmagwĩte
thĩ, no ithuĩ tũgwaka rĩngĩ na mahiga maicũhie; mĩtĩ
ya mĩkũyũ nĩmĩteme, no ithenya rĩayo tũgwaka na
mĩtarakwa." **11** No rĩrĩ, Jehova nĩaheete andũ arĩa marĩ
muku na Rezini hinya mamookĩrĩre, na akaarahũra thũ
ciao. **12** Andũ a Suriata kuuma mwena wa irathĩro,
na Afilisti kuuma mwena wa ithũĩro nĩmathamĩtie
kanua, magatambuura Isiraeli. No o na kũrĩ ũguo-rĩ,
marakara make matirĩ maraahũahũa, guoko gwake
no gũtambũrũkĩtio o na rĩu. **13** No rĩrĩ, andũ acio
maticookereire ũcio wamahũũrire, kana makarongooria
Jehova Mwene-Hinya-Wothe. **14** Nĩ ũndũ ũcio Jehova
nĩagatinia mũtwe na mũting'oe wa Isiraeli, na arenge
rũhonge rwa mũkĩndũ na rwa ithanjĩ o mũthenya
ũmwe. **15** Athuuri na andũ arĩa marĩ igweta nĩo mũtwe,
nao anabii arĩa marutanaga ũhoro wa maheeni nĩo
mũting'oe. **16** Nĩgũkorwo atongoria a andũ aya nĩo
mamahĩtithagia, nao arĩa matongoragio makahĩtithio
njĩra. **17** Nĩ ũndũ ũcio Mwathani ndagakenio nĩ aanake,
kana aiguĩre ciana cia ngoriai na atumia a ndigwa tha,
nĩgũkorwo andũ othe matiĩtigĩrĩte Ngai na nĩ aaganu,
natuo tũnua twao tuothe twaragia maũndũ mooru. No
o na kũrĩ ũguo-rĩ, marakara make matirĩ maraahũahũa,
guoko gwake no gũtambũrũkĩtio o na rĩu. **18** Ti-itherũ
waganu ũrĩrĩmbũkĩte ta mwaki, ũgacina cong'e na
mĩigua, na ũgaakana ihinga-inĩ cia mũtitũ, nayo ndogo
yaguo ĩgeekonja yambatĩte na igũrũ ta itu ithimbu. **19**
Nĩ ũndũ wa mang'ũrĩ ma Jehova Mwene-Hinya-Wothe
bũrũri nĩũgaacinwo biũ, nao andũ magaatuĩka ta ngũ
cia mwaki; gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũgacaaĩra mũrũ wa
nyina. **20** Magaathara irio cia mwena wao wa ũrĩo, na
makorwo marĩ o ahũtu; makaarĩa cia mwena wao wa
ũmotho, no matihũũne. O mũndũ akaarĩa nyama cia
ciana ciake mwene; **21** Manase akaarĩa Efiraimu, nake
Efiraimu arĩe Manase: nao marĩ hamwe nĩmagookĩrĩra
Juda. No o na kũrĩ ũguo-rĩ, marakara make matirĩ

maraahũahũa, guoko gwake no gũtambũrũkĩtio o na rĩu.

10 Kaĩ arĩa mathondekaga mawatho matarĩ ma kĩhooto marĩ na haaro-ĩ! o arĩa marutaga mawatho ma kũhinyanĩrĩria, **2** nĩguo mahotomie ciira wa andũ arĩa athĩĩni, na magirĩrĩrie kĩhooto kĩa andũ akwa arĩa mahinyĩrĩirio, na magatua atumia a ndigwa iguĩma rĩao, o na magatunya ciana cia ngoriai indo ciacio. **3** Mũgeeka atĩa mũthenya wa ciira, rĩrĩa mũgaakorererwo nĩ mwanangĩko uumĩte kũraya? Mũkoorĩra kũrĩ ũ amũteithie? Ũtonga wanyu mũkaaũtiga kũ? **4** Gũtirĩ ũndũ ũgaakorwo ũtigarĩte tiga kwĩnyiihia gatagatĩ ka mĩgwate, kana mũgũe gatagatĩ ka arĩa makuĩte. No o na kũrĩ ũguo-rĩ, marakara make matirĩ maraahũahũa, guoko gwake no gũtambũrũkĩtio o na rĩu. **5** "Kaĩ andũ a Ashuri marĩ na haaro-ĩ! o acio rũthanju rwa marakara makwa, na thimbũ ya mang'ũrĩ makwa! **6** Ndĩmatũmaga mookĩrĩre rũrĩrĩ rũrĩa rũtooĩ Ngai, ngamatũma mookĩrĩre andũ arĩa mandakaragia, nĩguo matunyane indo, na mahurie ndaho, na mamarangĩrĩrie ta ndoro ya njĩra-inĩ. **7** No ũguo tiguo maciirĩire gwĩka, ũndũ ũyũ tiguo ũrĩ meciiria-inĩ mao, muoroto wao nĩ kwananga, na kũniina ndũrĩrĩ nyingĩ biũ. **8** Mũthamaki wa Ashuri aaragia, akoiga atĩrĩ, 'Githĩ anene akwa a ita othe ti athamaki? **9** Githĩ itũũra rĩa Kalino rĩtiekirwo o ta Karikemishi? O narĩo Hamathu-rĩ, githĩ rĩtiekirwo o ta Aripadi? Narĩo Samaria githĩ rĩtiekirwo o ta Dameski? **10** O ta ũrĩa guoko gwakwa gwatunyanire mothamaki marĩa meigagĩra mĩhianano ya kũhooywo, o macio maarĩ mĩhianano mĩingĩ mĩicũhie gũkĩra ya Jerusalemu na ya Samaria-rĩ, **11** githĩ ndigeeka Jerusalemu na mĩhianano yarĩo ya kũhooywo o ta ũrĩa ndeekire Samaria na mĩhianano yarĩo?'" **12** Mwathani aarĩkia wĩra wake wothe wa gũũkĩrĩra Kĩrĩma gĩa Zayuni na Jerusalemu-rĩ, akoiga atĩrĩ, "Nĩngũherithia mũthamaki wa Ashuri nĩ ũndũ wa mwĩtĩĩo wa ngoro yake na mwĩtũũgĩrio wake, nĩ ũndũ wa ũrĩa oonaga ta ekĩrĩirwo. **13** Nĩgũkorwo oigaga atĩrĩ: "'Njĩkĩte ũguo na hinya wa guoko gwakwa, o na ũũgĩ wakwa, tondũ ndĩ na ũmenyo. Nĩndeheririe mĩhaka ya ndũrĩrĩ, na ngĩtaha igĩĩna ciao, na ta mũndũ ũrĩ na hinya-rĩ, nĩndatoorirje athamaki ao. **14** O ta ũrĩa mũndũ akinyagĩra gĩtara, ũguo noguo guoko gwakwa gwakinyĩrire ũtonga ũcio wa ndũrĩrĩ; o ta ũrĩa andũ macookanagĩrĩria matumbĩ marĩa maatiganĩirio, ũguo noguo na niĩ ndacookanĩrĩirie mabũrũri mothe; gũtirĩ o na ũmwe wabatabatirie ithagu rĩaguo, kana ũgĩathamia kanua kaguo ũkĩgamba.'" **15** Ithanwa-rĩ, rĩahota kwĩyambararia igũrũ rĩa ũrĩa ũtemaga mũtĩ narĩo, kana mũthumeno wĩtĩĩre ũrĩa ũũguucagia? Kaĩ rũthanju rũngĩkĩhiũria ũrĩa ũruoete na igũrũ, kana thimbũ ĩhiũrie ũrĩa ũtarĩ mbaũ! **16** Nĩ ũndũ ũcio Mwathani, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, nĩakarehera njamba ciake cia ita iria irĩ hinya mũrimũ wa kũhĩnja; na handũ ha kũhumbĩrwo nĩ riiri wake-rĩ, nĩ mwaki magaakĩrio ũrĩrĩmbũke ta rũrĩrĩmbĩ. **17** Ũtheri wa Isiraeli agaatuĩka mwaki, nake Ũrĩa Mũtheru wao atuĩke rũrĩrĩmbĩ. Ũgaakana na ũcine mĩigua yake na cong'e wake o mũthenya ũmwe. **18** Nake nĩakaniina biũ riiri wa mĩtitũ yake, o hamwe na wa mĩgũnda yake ĩrĩa mĩnoru, o ta ũrĩa mũndũ mũrũaru ahĩnjaga agathirĩrĩkĩra. **19** Nayo mĩtĩ ya mĩtitũ yake ĩgaatigara o mĩnini, atĩ o na mwana no andĩke mũigana wayo. **20** Na rĩrĩ, mũthenya ũcio andũ arĩa magaatigara a Isiraeli, o na arĩa makaahonoka a nyũmba ya Jakubu, matigacooka kwĩgiritania na ũcio wamahũũrĩte, no makegiritania na Jehova o ma, o we Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli. **21** Matigari nĩmagacooka, o macio matigari ma Jakubu-rĩ, nĩmagacookerera Mũrungu Mwene-Hinya. **22** O na gũtuĩka andũ aku, wee Isiraeli maingĩhĩte ta mũthanga wa iria-inĩ-rĩ, no matigari magaacooka kwao. Mwanangĩko naguo nĩwathanĩtwo, mwanangĩko wa kuonania atĩ itua rĩake nĩ rĩa kĩhooto kũna. **23** Mwathani, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, nĩwe ũkaananga bũrũri ũcio wothe ta ũrĩa gwathanĩtwo. **24** Nĩ ũndũ ũcio, Mwathani, Jehova Mwene-Hinya-Wothe, ekuuga atĩrĩ: "Inyuĩ andũ akwa arĩa mũtũũraga Zayuni, mũtigetigĩre andũ a Ashuri, arĩa mamũhũũraga na rũthanju, na makamuoera njũgũma mamũũkĩrĩre ta ũrĩa mwekagwo Misiri. **25** Nĩgũkorwo no ihinda inini rĩtigaire marakara makwa igũrũ rĩanyu mathire, namo mang'ũrĩ makwa mamacookerere mamaniine." **26** Ningĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩakamahũũra na kĩboko, o ta ũrĩa Amidiani mekirwo rĩrĩa mooragĩirwo rwaro-inĩ rwa ihiga rĩa Orebu; na nĩakambararia mũthĩgi wake igũrũ rĩa maaĩ, o ta ũrĩa eekire kũu bũrũri wa Misiri. **27** Mũthenya ũcio mũrigo wao nĩũkeherio ciande-inĩ ciaku, narĩo icooki rĩao rĩeherio ngingo-inĩ cianyu; icooki rĩu nĩrĩkoinangwo nĩ ũndũ wa ũrĩa wee ũitĩrĩirio maguta. **28** Nĩmaratoonya Aiathu; maratuĩkanĩria Migironi; o na maraiga igĩĩna ciao Mikimashi. **29** Nao makĩhĩtũkĩra mũkuru-inĩ, makoiga atĩrĩ, "Ũtukũ ũyũ tũkũraarĩrĩra Geba." Rama nĩkũinaina kũrainaina; nakuo Gibea itũũra rĩa Saũlũ nĩ kũũra rĩroora. **30** Atĩrĩrĩ, wee mwarĩ wa Galimu, uga mbu! Wee Laisha, thikĩrĩria! Nawe Anathothu, wũi-ĩ! **31** Andũ a Madimena nĩ kũũra maroora; nao andũ a Gebimu nĩ kwĩhitha marehitha. **32** Mũthenya wa ũmũthĩ marĩrũgama kũu Nobu; maramainainĩria ngundi marĩ kũu kĩrĩma-inĩ kĩa Mwarĩ wa Zayuni, o kũu karĩma-inĩ ka Jerusalemu. **33** Atĩrĩrĩ, Mwathani, Jehova Mwene-Hinya-Wothe, nĩagaceeha honge na hinya mũnene. Mĩtĩ ĩrĩa mĩnene mũno nĩĩgatemwo, ĩgũithio thĩ, na ĩrĩa mĩraihu ĩnyiihio. **34** Nĩagatema ihinga cia mũtitũ na ithanwa; Lebanoni nĩĩkagũithio nĩ Ũrĩa-ũrĩ-Hinya.

11 Na rĩrĩ, kuuma gĩthukĩ-inĩ kĩa Jesii nĩhakoima mũndũ ũhaana ta thuuna ĩrathundũka, na Rũhonge rũrĩa rũkoima mĩri-inĩ yake nĩrũgaciara maciaro. **2** Nake Roho wa Jehova agaakorwo igũrũ rĩake: Roho wa ũũgĩ na wa ũmenyo, Roho wa ũtaarani na wa hinya, Roho wa ũmenyo na wa gwĩtigĩra Jehova: **3** naguo ũndũ ũrĩa ũkaamũkenagia nĩ gwĩtigĩra Jehova. Ndagatuuaga ciira na ũndũ wa kũrora gĩthiithi kĩa mũndũ, kana atue ciira na ũndũ wa kũigua njuukũ; **4** no rĩrĩ, nĩagaciirithia arĩa abatari arĩ na ũthingu, nao arĩa athĩĩni a gũkũ thĩ amatuĩre ciira na kĩhooto. Nĩakahũũra thĩ na rũthanju rwa kanua gake, na oorage andũ arĩa aaganu na mĩhũmũ ya mĩromo yake. **5** Ũthingu nĩguo ũgaatuĩka mũcibi wake, naguo

wĩhokeku ũtuĩke mwĩhotoro wake wa njohero. **6** Njũũi
ĩgaatũũranagia na kagondu, nayo ngarĩ ĩgaakomanagia
na mbũri, nayo njaũ, na mũrũũthi, na nyamũ ya gĩcegũ
igaaikaraga hamwe; nacio igaatongoragio nĩ kaana
kanini. **7** Ng'ombe na nduba ikaarĩĩaga hamwe, natuo
tũcaũ twacio tũgaakomanagia hamwe, naguo mũrũũthi
ũkaarĩĩaga nyeki ta ndegwa. **8** Mwana wa rũkenge
agathaakagĩra irima-inĩ rĩa gĩĩko, nake mwana mũnini
nĩagaikagia guoko irima-inĩ rĩa nduĩra. **9** Gũtikageranwo
ngero kana kũniinanwo, kũu kĩrĩma-inĩ gĩakwa gĩtheru,
nĩgũkorwo thĩ nĩĩkaiyũrwo nĩ ũmenyo wa Jehova, o ta
ũrĩa maaĩ maiyũrĩte iria-inĩ. **10** Na nĩgũgakinya atĩrĩ,
mũthenya ũcio mũndũ ũcio ũkoima Mũri-inĩ wa Jesii,
nĩakarũgama atuĩke ta bendera kũrĩ kĩrĩndĩ; ndũrĩrĩ
nĩikongana harĩ we, nakĩo gĩikaro gĩake gĩa kũhurũka
gĩgaakorwo kĩrĩ na riiri. **11** Mũthenya ũcio Mwathani
nĩagatambũrũkia guoko ihinda rĩa keerĩ, akũũre matigari
ma andũ ake marĩa magaakorwo matigaire, amarute
Ashuri, na kuuma Misiri ya Kĩanda, na kuuma Misiri ya
Rũgongo, na kuuma Kushi, na kuuma Elamu, na kuuma
Babuloni, na kuuma Hamathu, na kuuma icigĩrĩra cia
iria. **12** Nĩakahaandĩra ndũrĩrĩ bendera, na acookanĩrĩrie
andũ a Isiraeli arĩa maatahĩtwo; ningĩ acookanĩrĩrie
andũ a Juda arĩa maahurunjĩtwo kuuma ituri-inĩ iria
inya cia thĩ. **13** Ũiru wa Efiraimu nĩũgaathira, nacio
thũ cia Juda nĩikaaniinwo; Efiraimu ndakaiguĩra Juda
ũiru, kana Juda agĩe na ũthũ na Efiraimu. **14** Nao
nĩmagaikũrũka iharũrũka-inĩ cia Afilisti cia mwena wa
ithũĩro; na marĩ hamwe nĩmagataha andũ a mwena
wa irathĩro. Nĩmakenyiitĩra Edomu na Moabi, na nĩo
magaathaga andũ a Amoni. **15** Na harĩa iria rĩa Misiri
rĩcomokete ta rũrĩmĩ-rĩ, Jehova nĩakarĩhũithia biũ;
ningĩ nĩakahuruta rũhuho rũhiũ na guoko gwake
rũhũithie Rũũĩ rwa Farati. Nĩakarũgayania rũtuĩke
tũrũũĩ mũgwanja, nĩgeetha andũ mahote kũringaga
matekũruta iraatũ. **16** Nĩgũgakorwo na njĩra nene ya
kũgererwo nĩ matigari ma andũ ake arĩa magaakorwo
matigaire Ashuri, o ta ĩrĩa yagereirwo nĩ andũ a Isiraeli
rĩrĩa maambatire makiuma bũrũri wa Misiri.

12 Na rĩrĩ, mũthenya ũcio nĩũkoiga atĩrĩ,
"Nĩngũkũgooca, Wee Jehova. O na gũtuĩka
nĩwaandakarĩire-rĩ, nĩũnjehereirie marakara maku na
ũkaahooreria. **2** Ti-itherũ Mũrungu nĩwe ũhonokio
wakwa; nĩwe ndĩrĩĩhokaga na ndigage gwĩtigĩra. Jehova,
o we Jehova, nĩwe hinya wakwa na rwĩmbo rwakwa;
nĩatuĩkĩte ũhonokio wakwa." **3** Mũrĩtahaga maaĩ ithima-
inĩ cia ũhonokio mũkenete. **4** Mũthenya ũcio nĩmũkoiga
atĩrĩ: "Cookeriai Jehova ngaatho, kaĩrai rĩĩtwa rĩake;
menyithaniai ndũrĩrĩ-inĩ ũrĩa ekĩte, na mũhunjie muuge
atĩ rĩĩtwa rĩake nĩ itũũgĩrie mũno. **5** Inĩrai Jehova,
nĩgũkorwo nĩekĩte maũndũ marĩ riiri; na mũtũme ũndũ
ũcio ũmenywo nĩ thĩ yothe. **6** Anĩrĩrai mũine mũrĩ na
gĩkeno, inyuĩ andũ a Zayuni, nĩgũkorwo Ũrĩa Mũtheru
wa Isiraeli, o ũcio ũrĩ gatagatĩ-inĩ kanyu, nĩ mũnene
mũno."

13 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ ĩkonii Babuloni, ĩrĩa Isaia
mũrũ wa Amozu onire: **2** Atĩrĩrĩ, haandai bendera
kĩrĩma igũrũ kĩrĩa gĩtarĩ mĩtĩ, anĩrĩrai na mũmahenerie,
nĩguo matoonyere ihingo-inĩ cia arĩa marĩ igweta.
3 Nĩnjathĩte andũ akwa arĩa atheru, nĩndũmanĩire
njamba ciakwa, o icio ikenagĩra ũhootani wakwa, ciũke
ikinyanĩrie marakara makwa. **4** Ta thikĩrĩriai, mũigue
inegene rĩrĩ irĩma-inĩ igũrũ, inegene rĩhaana ta rĩa
kĩrĩndĩ kĩingĩ! Ta thikĩrĩriai mũigue ngũĩ gatagatĩ ka
mothamaki, taarĩ ndũrĩrĩ irarũrũngana hamwe! Jehova
Mwene-Hinya-Wothe nĩwe ũracookanĩrĩria ita rĩa kũrũa
mbaara. **5** Andũ acio marooka moimĩte mabũrũri ma
kũraya, makoima ituri-inĩ cia kũũrĩa igũrũ. Ti-itherũ
Jehova nĩarooka na indo cia mbaara cia mang'ũrĩ make,
nĩguo aanange bũrũri wothe. **6** Girĩkai, nĩgũkorwo
mũthenya wa Jehova nĩũkuhĩrĩirie; ũgooka ũtarĩĩ ta
mwanangĩko uumĩte kũrĩ Mwene-Hinya-Wothe. **7**
Tondũ ũcio moko mothe nĩmakaregera, na ngoro ya
mũndũ o wothe ĩringĩke. **8** Andũ makaanyiitwo nĩ
kĩmako kĩnene, na magwatwo nĩ ruo na kĩeha, na
manyiitwo nĩ ruo o ta rwa mũndũ-wa-njа akĩrũmwo. O
mũndũ akaagegio nĩ ũrĩa ũngĩ, na mothiũ mao mahaane
ta nĩnĩmbĩ cia mwaki. **9** Atĩrĩrĩ, mũthenya ũcio wa
Jehova nĩũrooka, na gũtikaiguanĩrwo tha; ũgaakorwo ũrĩ
mũthenya wa mang'ũrĩ na marakara mahiũ, ma gũtũma
thĩ ĩkire ihooru, na ũniine ehia arĩa magaakorwo kuo.
10 Nĩgũkorwo njata cia igũrũ na iria cionekaga irĩ
gĩtutu itigacooka kwara na ũtheri wacio. Narĩo riũa
rĩkĩratha rĩgaatuĩka nduma, naguo mweri ũtige gũcooka
kwara. **11** Nĩngaherithia thĩ nĩ ũndũ wa ũũru wayo,
na herithie andũ arĩa aaganu nĩ ũndũ wa mehia mao.
Nĩnganiina mwĩĩkĩrĩro wa andũ arĩa etĩĩi, na nyiihie
mwĩtĩĩo wa arĩa matarĩ tha. **12** Ũgaakorwo ũrĩ ũndũ
mũritũ mũno kuona mũndũ, gũkĩra kuona thahabu
therie, kana kuona thahabu ya ofiri. **13** Nĩ ũndũ ũcio
nĩngatũma igũrũ rĩĩnaine; nayo thĩ nĩĩgaathingitha,
yehere gĩikaro kĩayo, nĩ ũndũ wa mang'ũrĩ ma Jehova
Mwene-Hinya-Wothe, mũthenya ũrĩa marakara make
makarĩrĩmbũka. **14** O ta thwariga ĩrĩa ĩkũguĩmwo, na o
ta ũrĩa ng'ondu itarĩ na mũrĩithi ciũraga, ũguo no taguo
mũndũ o mũndũ agaacookerera andũ ao kĩũmbe, na o
mũndũ oore acooke bũrũri wao kĩũmbe. **15** Mũndũ ũrĩa
wothe ũkaanyiitwo mũgwate agaathecwo atũrĩkanio;
nao arĩa othe makaanyiitwo makooragwo na rũhiũ
rwa njora. **16** Twana twao tũkaabacanio thĩ tũtuĩke
icunjĩ makĩĩonagĩra na maitho; indo ciao cia nyũmba
igaatahwo, na atumia ao manyiitwo na hinya. **17**
Atĩrĩrĩ, nĩngarahũra andũ a Amedi mamookĩrĩre, arĩa
matarĩ bata wa betha, na matakenagio nĩ thahabu. **18**
Nĩmakooraga aanake na mĩguĩ yao; o na matikaiguĩra
twana tha, kana macaĩre ciana. **19** Itũũra rĩa Babuloni,
o rĩo inagĩ rĩa mothamaki, na nĩrĩo rĩtũmaga andũ a
Babuloni metĩĩe nĩ ũndũ wa riiri warĩo, nĩrĩkang'aũranio
nĩ Ngai, o ta ũrĩa Sodomu na Gomora kwang'aũranirio.
20 Gũtirĩ hĩndĩ rĩgaacooka gũtũũrwo o na rĩ, kana
rĩikarwo nĩ andũ njiarwa na njiarwa; gũtirĩ Mũarabu
ũkaamba hema yake kuo, na gũtirĩ mũrĩithi ũkaarahia
mahiũ make kuo. **21** No rĩrĩ, gũgaakomagwo nĩ nyamũ
cia werũ, nacio nyũmba ciarĩo igaikaragwo nĩ mbwe; kũu
nĩkuo ndundu igaatũũraga, na nokuo mbũri cia gĩthaka-
inĩ igaatũũhagĩra. **22** Hiti ikaagambagĩra ciĩgitĩro-
inĩ ciakuo, na mbwe ciikarage nyũmba iria njega cia
ũthamaki. Na rĩrĩ, ihinda rĩa ituĩro rĩu nĩikinyu, na
matukũ marĩo matikongererwo.

14 No rĩrĩ, Jehova nĩakaiguĩra Jakubu tha; nĩegwĩthuurĩra Isiraeli o rĩngĩ, na atũme maikare bũrũri wao ene. Ageni nĩmakegwatania nao, na manyiitane na nyũmba ya Jakubu. **2** Ndũrĩrĩ nĩikamooya, imacookie kũndũ kwao. Nayo nyũmba ya Isiraeli nĩĩkegwatĩra ndũrĩrĩ, ituĩke ndungata ciao cia arũme na cia airĩtu kũu bũrũri wa Jehova. Nĩmagataha andũ arĩa maamatahĩte tene, na macooke gwatha andũ arĩa maamahinyagĩrĩria. **3** Mũthenya ũrĩa Jehova akaamũhurũkia kuuma mathĩĩna-inĩ na mĩnyamaro-inĩ, na ũkombo-inĩ wa kũhinyĩrĩrio-rĩ, **4** nĩmũgookĩrĩra mũthamaki wa Babuloni na kĩnyũrũri, mũmwĩre atĩrĩ: Kaĩ mũhinyanĩrĩria nĩakinyĩte mũthia-ĩ! Kaĩ marakara make mahiũ nĩmathirĩte-ĩ! **5** Jehova nĩoinangĩte rũthanju rwa andũ arĩa aaganu, o na akoinanga thimbũ ya ũnene ya arĩa maathanaga, **6** ĩrĩa maahũũraga andũ nayo mategũtigithĩria, marakarĩte, magaatha ndũrĩrĩ marĩ na marakara, na magaciũgitaga matarĩ na tha. **7** Mabũrũri mothe rĩu nĩmahurũkĩte na marĩ na thayũ; nĩmambĩrĩirie kũina. **8** O nayo mĩtĩ ya mĩkarakaba na mĩtarakwa ya Lebanoni ĩragũkenerera, ĩkoiga atĩrĩ: "Kuuma hĩndĩ ĩrĩa wagũithirio thĩ, gũtirĩ mũtemi mĩtĩ ũrĩ woka gũtũtema." **9** Mbĩrĩra kũu mũhuro wa thĩ nĩyarahũkĩte, ĩgũtũnge ũgĩkinya kuo; nĩyarahũrĩte maroho ma arĩa maanakua makũgeithie: arĩa othe maarĩ atongoria gũkũ thĩ; ĩtũmaga mookĩrĩrie itĩ ciao cia ũnene, o arĩa othe maarĩ athamaki a ndũrĩrĩ. **(Sheol h7585)** **10** Nao othe magaacookia, makwĩre atĩrĩ, "O nawe nĩwagĩte hinya o ta ithuĩ; ũhaanĩte o ta ithuĩ." **11** Rĩiri wothe wa ũnene waku ũikũrũkĩtio o nginya mbĩrĩra-inĩ, hamwe na mĩgambo ya inanda ciaku cia mũgeeto; igunyũ nĩcio ũkomeire, na igunyũ nocio ikũhumbĩire. **(Sheol h7585)** **12** Hĩ! Kaĩ wee njata ya kĩwariĩ nĩũgwĩte ũkoima igũrũ-ĩ, o wee mũrũ wa rũciinĩ kĩroko gwakĩa! Ũharũrũkĩtio ũgaikio gũkũ thĩ, o wee ũrĩa hĩndĩ ĩmwe wahinyagĩrĩria ndũrĩrĩ! **13** Wee weĩraga atĩrĩ na ngoro yaku, "Ngũhaica nginye igũrũ; na gĩtĩ gĩakwa kĩa ũnene ndĩkĩambararie gĩkĩre njata cia Mũrungu; na njikarĩre kĩrĩma-inĩ gĩa gũtũnganwo, o gacũmbĩrĩ ga kĩrĩma kĩrĩa kĩamũre. **14** Nĩngahaica nginya kũndũ kũraihu igũrũ rĩa matu, ndĩĩhaananie na Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno." **15** No rĩrĩ, wee ũharũrũkĩtio thĩ nginya mbĩrĩra-inĩ, ũgakinya irima kũrĩa kũriku. **(Sheol h7585)** **16** Arĩa marĩkuonaga, marĩgũkũũragĩra maitho, magecũũrania ũhoro waku, makoorania atĩrĩ, "Ũyũ nĩwe mũndũ ũrĩa wenyenyagia thĩ na agatũma mothamaki mainaine, **17** mũndũ ũrĩa watũmire thĩ ĩtuĩke ta werũ, na akang'aũrania matũũra mayo marĩa manene? Nĩwe ũrĩa ũtetĩkagĩria andũ arĩa oohe mainũke kwao mĩciĩ?" **18** Athamaki othe a ndũrĩrĩ makuĩte magakomio, o mũndũ mbĩrĩra-inĩ yake. **19** No wee-rĩ, nĩgũteo ũtetwo kuuma mbĩrĩra-inĩ yaku, o ta rũhonge rũrĩ magigi; ũkahumbĩrwo nĩ ciimba cia arĩa moragĩtwo, arĩa matheecangĩtwo na hiũ cia njora, o acio maikĩtio irima rĩrĩ mahiga. Ũikarĩte ta kĩimba kĩrangĩrĩrie thĩ na magũrũ, **20** no wee-rĩ, ndũgaathikwo tao, tondũ nĩwaanangire bũrũri waku, na ũkĩũraga andũ aku. Rũciaro rwa andũ arĩa aaganu rũtikaagwetwo rĩngĩ. **21** Haarĩriai handũ ha kũũragĩra ciana ciake, nĩ ũndũ wa mehia ma maithe mao ma tene; nĩguo itikanarahũke ciĩgaĩre bũrũri, na ciĩyakĩre matũũra maiyũre thĩ. **22** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Niĩ nĩngarahũka ndĩciũkĩrĩre, nĩngeheria rĩĩtwa rĩacio kũu Babuloni, o na rĩa matigari ma cio, o na njeherie ciana ciao na rũciaro rwao," nĩguo Jehova ekuuga. **23** "Nĩngatua kũndũ kũu gĩikaro kĩa ndundu, na ndĩgũtue bũrũri wa maria ma maaĩ; ngaakũhaata na kĩhato kĩa mwanangĩko," **24** Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩehĩtĩte, akoiga atĩrĩ, "Ti-itherũ, o ũrĩa thugundĩte, ũguo noguo gũgaatuĩka, na ũrĩa nduĩte, ũguo noguo gũgaikara. **25** Nĩngahehenja Mũashuri ũcio ũrĩ bũrũri-inĩ wakwa; ngaamũrangĩrĩria thĩ irĩma-inĩ ciakwa. Nĩngehereria andũ akwa icooki rĩake, na mũrigo wake ũmoime ciande-inĩ ciao." **26** Ũũ nĩguo thugundĩte gwĩka thĩ yothe; nakuo guoko kũrĩa gũtambũrũkĩirio ndũrĩrĩ ciothe nĩkuo gũkũ. **27** Nĩgũkorwo Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩguo atuĩte gwĩka, nũũ ũngĩhota kũmũgirĩrĩria? Guoko gwake nĩgũtambũrũkĩtio, nũũ ũngĩhota gũgũthuna? **28** Atĩrĩrĩ, mwaka ũrĩa Mũthamaki Ahazu aakuire-rĩ, nĩguo ndũmĩrĩri ĩno yaguũranĩirio: **29** Inyuĩ Afilisti inyuothe tigai gũkena, nĩ atĩ rũthanju rũrĩa rwamũhũũraga nĩrunĩkĩte; nĩgũkorwo kuuma mũri-inĩ wa nyoka ĩyo nĩgũkoima nduĩra, namo maciaro mayo magaatuĩka mũthemba wa nyoka ĩrĩ thumu ĩrĩa ĩticũkaga. **30** Nao andũ arĩa athĩĩni biũ nĩmakona gĩa kũrĩa, na mũbatari akomage atarĩ na ũgwati. No rũciaro rwaku nĩngarũũraga na ng'aragu; nayo ĩkooraga matigari maku. **31** Wee kĩhingo-rĩ, girĩka! Na wee itũũra inene-rĩ, ugĩrĩria! Na inyuĩ Afilisti inyuothe mũniinwo nĩ guoya, mũthire biũ! Itu rĩa ndogo rĩrooka riumĩte mwena wa gathigathini, na gũtigakorwo na mũndũ ũgaatigwo na thuutha mbũtũ-inĩ ciake nĩ ũndũ wa kwaga hinya. **32** Nĩ icookio rĩrĩkũ rĩkaaheanwo kũrĩ andũ arĩa matũmĩtwo a rũrĩrĩ rũu? Magaacookerio atĩrĩ, "Jehova nĩahaandĩte Zayuni, na thĩinĩ wakuo andũ ake arĩa anyamaarĩku nĩmakona rĩũrĩro."

15 Atĩrĩrĩ, ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ ĩkonĩĩ Moabi: Itũũra rĩa Ari kũu Moabi nĩrĩanange, rĩkaanangwo ũtukũ o ro ũmwe! Itũũra rĩa Kiri kũu Moabi nĩrĩanange, o narĩo rĩanangĩtwo ũtukũ o ro ũmwe! **2** Andũ a Diboni nĩmambatĩte magathiĩ hekarũ-inĩ yao, mambatĩte kũrĩa gũtũũgĩru makarĩrĩre kuo; andũ a Moabi maraagirĩka nĩ ũndũ wa Nebo na Medeba. Mĩtwe yao yothe nĩyenjetwo, na nderu ciao ciothe ikenjwo. **3** Marĩ njĩra-inĩ marathiĩ mehumbĩte nguo cia makũnia; othe no kũgirĩka maragirĩka marĩ nyũmba igũrũ na ihaaro-inĩ, makagũa thĩ, magakoma na nda makĩrĩraga. **4** Heshiboni na Eleale nĩkũrĩra maraarĩra maanĩrĩire, mĩgambo yao ĩraiguuo o nginya Jahazu. Nĩ ũndũ ũcio andũ a mbaara a Moabi nĩmararĩra maanĩrĩire, nacio ngoro ciao ikaringĩka. **5** Ngoro yakwa nĩĩrarĩrĩra Moabi, andũ arĩa maingatĩtwo kuo morĩire Zoari, magathiĩ nginya Egilathu-Shelishiya. Mambatĩte na njĩra ya gũthiĩ Luhithu, magathiĩ makĩrĩraga; o na ningĩ njĩra-inĩ ya gũthiĩ Horonaimu, maracakaya nĩ ũndũ wa mwanangĩko ũrĩa ũmakorete. **6** Maaĩ ma kũu Nimurimu nĩmahũite, nayo nyeki nĩĩhoohete; namo mahuti mothe maigũ nĩmomĩte, na gũtirĩ kĩndũ kĩĩruru gĩtigaire. **7** Nĩ ũndũ ũcio ũtonga ũrĩa magĩte naguo na makeigĩra, maũkuuĩte makaũringia mũrĩmo wa karũũĩ karĩa karĩ

mĩtĩ hũgũrũrũ-inĩ ciako. **8** Kayũ ka mũkayo wao nĩkaiguĩtwo mĩhaka-inĩ ya Moabi; nakuo kũgirĩka kwao gũgakinya Egilaimu, o namo macakaya mao magakinya o Biri-Elimu. **9** Maaĩ ma Dimoni maiyũrĩtwo nĩ thakame, no nĩngũrehe maũndũ mangĩ mooru makĩria kũu Dimoni, mahaana ta mũrũũthi ũgũtharĩkĩra andũ arĩa morĩte kuuma Moabi, o na ũtharĩkĩre arĩa matigaire kũu bũrũri-inĩ.

16 Twarĩrai ũrĩa wathanaga bũrũri tũtũrũme twa kũrĩha igooti, kuuma itũũra rĩa Sela, gũtuĩkanĩria werũ-inĩ, nginya kĩrĩma-inĩ kĩa Mwarĩ wa Zayuni. **2** O ta ũrĩa nyoni ciũrũũraga ciatharĩrio gĩtara gĩacio, ũguo no taguo andũ-a-nja a Moabi magaikara marĩ mariũko-inĩ ma Arinoni. **3** "Tũhei kĩrĩra, na mũtue itua. Tũmai kĩĩruru kĩanyu gĩtuĩke ta ũtukũ, o kũrĩ mũthenya barigici. Hithai arĩa maingatĩtwo kwao, na mũtigakunyanĩre arĩa moorĩire kwanyu. **4** Rekei andũ a Moabi arĩa mehithĩte kwanyu maikare na inyuĩ; tuĩkai kĩĩgitio kĩao kuuma kũrĩ mwanangani." Mũhinyanĩrĩria nĩagakinya mũthia, naguo mwanangĩko ũthire; nake mũũgiti nĩakabuĩria kuuma bũrũri-inĩ. **5** Gĩtĩ kĩa ũnene gĩkaahaandwo na wendo; na mũndũ mwĩhokeku nĩwe ũgaagĩikarĩra, o mũndũ wa kuuma nyũmba ya Daudi, mũndũ ũrĩa ũgaatuanagĩra ciira arũmĩrĩire o kĩhooto, namo maũndũ ma ũthingu nĩmo akaahiũhaga gwĩka. **6** Nĩtũiguĩte ũhoro wa mwĩtĩĩo wa Moabi: tũkaigua ũhoro wa mwĩtĩĩo wake mũkĩru na mwĩĩkĩrĩro wake, tũkaigua ũhoro wa mwĩtĩĩo wake na rũng'athio rwake; no rĩrĩ, mwĩgaatho ũcio wake no wa tũhũ. **7** Nĩ ũndũ ũcio andũ a Moabi nĩkũgirĩka maragirĩka, maragirĩka hamwe nĩ ũndũ wa Moabi. Cakayai na mũnyiitwo nĩ kĩeha nĩ ũndũ wa andũ a Kiri-Haresethi. **8** Mĩgũnda ya Heshiboni nĩĩrahooha, o na mĩthabibũ ya Sibima o nayo nĩĩrahooha. Aathani a ndũrĩrĩ nĩmarangĩrĩirie mĩthabibũ ĩrĩa mĩega mũno, ĩrĩa hĩndĩ ĩmwe yakinyĩte Jazeri, na ĩgatheerema yerekeire werũ-inĩ. Thuuna ciayo ciatambĩte igakinya o iria-inĩ. **9** Nĩ ũndũ ũcio nĩndĩrarĩra, ngarĩra o ta Jazeri, ngĩrĩrĩra mĩthabibũ ya Sibima. Wee Heshiboni, o nawe Eleale, ngũmũihũgia na maithori! Tondũ mbugĩrĩrio cia gĩkeno kĩanyu nĩ ũndũ wa matunda manyu marĩa meruĩte, na nĩ ũndũ wa magetha manyu ma ngano nĩithirĩte. **10** Gũtirĩ gĩkeno kana ndũhiũ mĩgũnda-inĩ ya matunda; gũtirĩ mũndũ ũraina kana akoigĩrĩria mĩgũnda-inĩ ya mĩthabibũ, gũtirĩ mũndũ ũrahiha ndibei kĩhihĩro-inĩ, nĩgũkorwo nĩndũmĩte ngemi cia magetha ciage kũiguuo. **11** Ngoro yakwa nĩĩracakaĩra Moabi o ta kĩnanda kĩa mũgeeto, nayo ngoro yakwa ĩgacaĩra Kiri-Heresethu. **12** Rĩrĩa andũ a Moabi maathiĩ kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru makahooe, no kwĩnogia menogagia; hĩndĩ ĩrĩa maathiĩ ihooero-inĩ rĩao kũhooya, no wĩra wa tũhũ marutaga. **13** Ũyũ nĩguo ũhoro ũrĩa Jehova aarĩtie ũkoniĩ Moabi. **14** No rĩrĩ, rĩu Jehova ekuuga atĩrĩ: "Mĩaka ĩtatũ ĩtanathira, ĩtarĩtwo ta ũrĩa mĩaka ya mũndũ wandĩkĩtwo wĩra ĩrĩkanagĩrwo-rĩ, riiri wa Moabi hamwe na andũ ake othe nĩũkanyararwo, namo matigari make makorwo marĩ manini mũno na makahinyara."

17 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ ĩkoniĩ Dameski: "Atĩrĩrĩ, itũũra rĩa Dameski rĩtigũcooka gũtuĩka itũũra inene rĩngĩ, no rĩrĩ, rĩgaatuĩka hĩba ya mwanangĩko. **2** Matũũra marĩa manene ma Aroeri nĩmagatiganĩrio, matigĩrwo ndũũru cia mbũri iria igaakomaga kũu, gũtarĩ mũndũ wa gũcimakia. **3** Kĩigitĩro kĩrĩa kĩrũmu kĩa Efiraimu nĩgĩkeherio, o na hinya wa ũthamaki weherio Dameski; namo matigari ma Suriata makaahaana o ta riiri wa andũ a Isiraeli," ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **4** "Ihinda rĩu riiri wa Jakubu nĩ ũgaatheũka; naguo mwĩrĩ ũcio wake mũnoru ũhĩnje. **5** Gũkaahaana o ta rĩrĩa mũgethi acookanagĩrĩria ngano ĩrĩa ĩtarĩ ngethe, akagetha ngano na guoko gwake: gũkahaana ta mũndũ ũkũhaara itira cia ngano Gĩtuamba-inĩ kĩa Refaimu. **6** No rĩrĩ, nĩgũgatigwo ngano ĩngĩhaarwo, o ta ũrĩa maciaro ma mũtamaiyũ matangiitĩka mothe mũtĩ ũcio ũngĩinainio, no ndamaiyũ igĩrĩ kana ithatũ nĩitigaraga hongeinĩ iria irĩ igũrũ gacũmbĩrĩ, o na inya kana ithano igatigara honge-inĩ iria irĩ na maciaro maingĩ," ũguo nĩguo Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga. **7** Mũthenya ũcio, andũ magaacũthĩrĩria Ũrĩa Mũũmbi wao, namo maitho mao marore Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli. **8** Matigacũthĩrĩria igongona iria mathondekete na moko mao, na matikarũmbũiya itugĩ cia Ashera, na magongona marĩa methondekeire ma gũcinĩra ũbumba. **9** Mũthenya ũcio matũũra mao manene marĩa marĩ hinya, marĩa maatiganĩirio makĩũrĩra andũ a Isiraeli, makahaana ta kũndũ gũtiganĩrie gũgatuĩka gĩthaka, na gũgakũra mahuti. Namo matũũra macio magaakira ihooru. **10** Nĩmũriganĩirwo nĩ Ngai, Mũhonokia wanyu; nĩmwagĩte kũrirkana Rwaro rũu rwa Ihiga, o rũu kĩĩgitĩro kĩanyu. Nĩ ũndũ ũcio o na mũngĩkahaanda mĩmera ĩrĩa mĩega mũno, na mũhaande mĩthabibũ ya kuuma kũndũ kũngĩ, **11** o na mũngĩgaatũma ĩkũre mũthenya o ro ũcio mũkaamĩhaanda, o na rũciinĩ rũrũ rũngĩ mũtũme ĩrute kĩro-rĩ, gũtirĩ magetha mũkoona mũthenya ũcio wa mũrimũ na ruo rũtangĩthira. **12** Ĩiya-ĩ, mũrururumo wa ndũrĩrĩ nyingĩ, irararuruma ta iria rĩkĩhuhũkania! Ĩiya-ĩ, inegene rĩa kĩrĩndĩ kĩranegena, o ta mũrururumo wa maaĩ maingĩ. **13** O na gũtuĩka ndũrĩrĩ iranegena na mũrururumo ta wa ndiihũ cia maaĩ maingĩ-rĩ, hĩndĩ ĩrĩa we mwene aacikũũma, ciũraga igathiĩ kũndũ kũraya mũno, ihurutĩtwo nĩ rũhuho ta ũrĩa mũũngũ ũrĩ irĩma-inĩ ũmbũragwo, kana ta riya rĩgĩthiũrũrũkio nĩ rũhuho rũnene. **14** Hwaĩ-inĩ, o rĩmwe gũkagĩa kĩmako kĩnene! Gũtanakĩa-rĩ, andũ matirĩ ho! Rĩu nĩrĩo igai rĩa andũ arĩa matũtunyaga indo ciitũ, ũcio nĩguo mũtĩ ũrĩa ũgwĩriire andũ arĩa matũtahaga indo ciitũ.

18 Kaĩ bũrũri ũrĩa ũrĩ ibatabata rĩa mathagu, o ũcio ũrĩ mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa njũũĩ cia Kushi, ũrĩ na haaro-ĩ! **2** ũrĩa ũtũmaga arekio makagerera njĩra ya iria, mahaicĩte tũtarũ twakĩtwo na marura, tũrĩa tũgeragĩra maaĩ igũrũ. Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ aya mũtũmĩtwo na mũrĩ mĩtũkĩ, thiĩi kũrĩ andũ araihu na anyoroku mĩĩrĩ, o acio metigĩrĩtwo nĩ andũ a kũndũ gũkuhĩ na a kũraya, rũrĩrĩ rũũgiti rwaragia rũthiomi rũgeni, na bũrũri wao ũgayanĩtio nĩ njũũĩ. **3** Inyuĩ andũ arĩa mũtũũraga mabũrũri mothe ma thĩ, o inyuĩ mũtũũraga gũkũ thĩ-rĩ,

rĩrĩa bendera ĩkaahaandwo irĩma-igũrũ, nĩmũkamĩona, na rĩrĩa karumbeta gakaahuhwo, nĩmũgakaigua. **4** Jehova anjĩĩrĩte ũũ: "Ngũikara ngirĩte ki ndĩĩrorere maũndũ ndĩ o gĩikaro-inĩ gĩakwa, haana ta ũrugarĩ wa riũa ũkũhenahenia, o na ta itu rĩa ime hĩndĩ ya ũrugarĩ wa magetha." **5** Nĩgũkorwo mbere ya magetha, hĩndĩ ĩrĩa kĩro gĩaitĩka na mahũa magatuĩka thabibũ irerua, nĩguo agaaceeha thuuna na tũhiũ twa gũceeha, na ateme honge iria ciaramĩte mũno acieherie. **6** Nacio ciothe igaatigĩrwo nyoni cia irĩma-inĩ iria irĩĩaga nyama, na nyamũ cia gĩthaka; nyoni icio igaacirĩa hĩndĩ ya riũa, nacio nyamũ cia gĩthaka icirĩe hĩndĩ ya heho yothe. **7** Hĩndĩ ĩyo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe akaareherwo iheo kuuma kũrĩ andũ araihu na anyoroku mĩĩrĩ, na kuuma kũrĩ andũ metigĩrĩtwo nĩ andũ a kũndũ gũkuhĩ na a kũraya, rũrĩrĩ rũũgiti rwaragia rũthiomi rũgeni, arĩa bũrũri wao ũgayanĩtio nĩ njũũĩ: iheo icio ikaarehwo Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni, harĩa haamũrĩirwo Rĩĩtwa rĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe.

19 Ĩno nĩ ndũmĩrĩri nditũ ĩkonii bũrũri wa Misiri: Atĩrĩrĩ, Jehova ahaicĩte itu rĩhanyũkĩte mũno athiĩte bũrũri wa Misiri. Mĩhianano ya bũrũri wa Misiri irainaina mbere yake, nacio ngoro cia andũ a bũrũri wa Misiri ikaringĩka thĩĩnĩ wao. **2** "Nĩngarahũra Mũmisiri ookĩrĩre Mũmisiri ũrĩa ũngĩ: mũndũ nĩakarũa na mũrũ wa ithe, nake mũndũ wa itũũra ookĩrĩre mũndũ wa itũũra rĩake, narĩo itũũra inene rĩũkĩrĩre itũũra rĩrĩa rĩngĩ, naguo ũthamaki ũũkĩrĩre ũthamaki ũrĩa ũngĩ. **3** Andũ a bũrũri wa Misiri nĩmagakua ngoro, nayo mĩbango yao ndĩmĩtue ya tũhũ; makaahooya kĩrĩra kũrĩ ngai cia mĩhianano na kũrĩ maroho ma andũ arĩa makuĩte, o na kũrĩ ago na aragũri. **4** Nĩnganeana andũ a bũrũri wa Misiri wathani-inĩ wa mwathi ũtarĩ tha, na mũthamaki mũũru amathamakĩre," ũguo nĩguo Mwathani Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **5** Maaĩ ma Rũũĩ rwa Nili nĩmakaahũa, na mũkaro waruo ũng'are na ũũme. **6** Mĩtaro ya maaĩ nĩĩkanunga; tũrũũĩ twa Misiri nĩtũkaahũa tũũme biũ. Namo marura na mathanjĩ nĩmakahooha, **7** o nayo mĩmera ĩrĩa ĩrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Nili, gĩtwe-inĩ kĩa rũũĩ rũu, nĩĩkahooha. Indo iria ciothe ĩhaandĩtwo mĩgũnda ĩrĩa ĩrĩ gũkuhĩ na Rũũĩ rwa Nili nĩikooma biũ, na ciũmbũrwo, na itigacooka kuoneka kuo rĩngĩ. **8** Ategi a thamaki nĩmagacaaya na marĩre, arĩa othe maikagia ndwano ciao Rũũĩ-inĩ rwa Nili; nao arĩa othe maikagia mĩtego yao maaĩ-inĩ macio nĩmakoorwo nĩ hinya. **9** Andũ arĩa marutaga wĩra na ndigi cia ũguta ũrĩa mwega nĩmagakua ngoro, na arĩa matumaga mataama marĩa mahoro nĩmakaaga mwĩhoko. **10** Atumi a nguo nĩmagakorwo na kĩeha, na arĩa othe maheagwo mĩcaara nĩmakaigua ũũru ngoro. **11** Anene a Zoani nĩmakĩĩgĩte o gũkĩĩga; nao andũ arĩa oogĩ a Firaũni maheanaga kĩrĩra kĩa ũrimũ. Mwakĩhota atĩa kwĩra Firaũni, "Niĩ ndĩ ũmwe wa andũ arĩa oogĩ, ndĩ mũrutwo wa athamaki arĩa a tene?" **12** Andũ aku arĩa oogĩ makĩrĩ ha rĩu? Ta nĩmagĩkuonie na makũmenyithie ũrĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe aciirĩire gwĩka bũrũri wa Misiri. **13** Anene a Zoani makĩĩgĩte o gũkĩĩga, nao atongoria a Nofu makaheeneka; namo mahiga ma koine ma andũ ake nĩmahĩtithĩtie andũ a Misiri. **14** Jehova nĩwe ũmaitĩrĩirie roho wa kĩrigiicano; matũmaga andũ a Misiri matũgũũge mawĩra-inĩ mothe marĩa marutaga, o ta ũrĩa mũrĩĩu atũgũũgaga matahĩko-inĩ make. **15** Gũtirĩ wĩra ũngĩrutwo bũrũri-inĩ wa Misiri: gũtirĩ wĩra ũngĩrutwo nĩ mũtwe kana mũting'oe, kana rũhonge rwa mũnathi, kana ithanjĩ. **16** Mũthenya ũcio-rĩ, andũ a Misiri makahaana o ta andũ-a-nja. Makainaina nĩ guoya mona guoko kwa Jehova Mwene-Hinya-Wothe kwambararĩtio kũmookĩrĩre. **17** Naguo bũrũri wa Juda ũkaguoyohia andũ a Misiri; na mũndũ o wothe ũkaagweterwo ũhoro wa Juda nĩagetigĩra, nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe aciirĩire gwĩka amokĩrĩre. **18** Mũthenya ũcio matũũra matano ma bũrũri wa Misiri makaaragia rũthiomi rwa Kaanani, makĩĩhĩtaga atĩ marĩtungatagĩra Jehova Mwene-Hinya-Wothe. Na itũũra rĩmwe rĩamo rĩgeetagwo Itũũra Inene rĩa Mwanangĩko. **19** Mũthenya ũcio-rĩ, nĩgũkagĩa na kĩgongona kĩa Jehova o kũu gatagatĩ ka bũrũri wa Misiri, na kũhaandwo ihiga rĩa kĩrirĩkano kĩa Jehova mĩhaka-inĩ yakuo. **20** Ihiga rĩu rĩgaatuĩka kĩmenyithia na mũira wa maũndũ marĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekĩte thĩĩnĩ wa bũrũri ũcio wa Misiri. Rĩrĩa magaakaĩra Jehova amateithie nĩ ũndũ wa andũ arĩa mamahinyagĩrĩria-rĩ, nĩakamatũmĩra mũhonokia na mũmagitĩri, nake nĩakamahonokia. **21** Nĩ ũndũ ũcio Jehova nĩakemenyithania kũrĩ andũ a Misiri, na mũthenya ũcio nĩmagakũũrana Jehova. Makaamũhooyaga makĩmũrutagĩra magongona na maruta ma mũtu: na ningĩ makehĩtaga mĩĩhĩtwa marĩ mbere ya Jehova na mamĩhingagie. **22** Jehova nĩakahũũra bũrũri wa Misiri na mũthiro, amahũũre acooke amahonie. Nao nĩmagacookerera Jehova, nake nĩagathikĩrĩria gũthaithana kwao na amahonie. **23** Mũthenya ũcio nĩgũkagĩa njĩra njariĩ yumĩte bũrũri wa Misiri ĩgakinya Ashuri. Andũ a Ashuri nĩmagathiiaga Misiri, na o andũ a Misiri mathiiage Ashuri. Andũ a Misiri na andũ a Ashuri nĩmakahooyaga hamwe. **24** Mũthenya ũcio bũrũri wa Isiraeli ũgaatuĩka wa gatatũ, hamwe na Misiri na Ashuri, nao nĩmagatũma thĩ yothe ĩrathimwo. **25** Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩakamarathima akiugaga atĩrĩ, "Kũrathimwo-rĩ, nĩ andũ akwa a Misiri, o na Aashuri arĩa ndeyũmbĩire, na Isiraeli igai rĩakwa."

20 Atĩrĩrĩ, mwaka ũcio mũnene wa anene a ita rĩa Ashuri aakinyire Ashidodi atũmĩtwo nĩ Sarigoni mũthamaki wa Ashuri, aakinya kuo, na aarĩtharĩkĩra na aarĩtunyana-rĩ, **2** hĩndĩ ĩyo nĩguo Jehova aaririe na kanua ka Isaia mũrũ wa Amozu. Akĩmwĩra atĩrĩ, "Ruta nguo ĩyo ya ikũnia wĩhumbĩte, na ũrute iraatũ ciaku magũrũ." Nake agĩĩka o ro ũguo, agĩthiĩ njaga na arĩ magũrũ matheri. **3** Ningĩ Jehova akiuga atĩrĩ, "O ta ũguo ndungata yakwa Isaia athiĩte njaga na arĩ magũrũ matheri mĩaka ĩtatũ, arĩ rũũri na kĩmenyithia kĩa maũndũ mooru marĩa magaakora bũrũri wa Misiri na wa Kushi-rĩ, **4** ũguo noguo mũthamaki wa Ashuri agaataha andũ a bũrũri wa Misiri na a bũrũri wa Kushi, amoimagarie marĩ njaga na marĩ magũrũ matheri, arĩa ethĩ na arĩa akũrũ, thũnũ ciao irĩ njaga; ũguo nĩguo Misiri gũgaaconorithio. **5** Nao andũ arĩa mehokete

Kushi na makegooca nĩ ũndũ wa Misiri nĩmakamaka na maconorithio. **6** Hĩndĩ ĩyo nĩguo andũ arĩa maikaraga hũgũrũrũ-inĩ ici cia iria makoiga atĩrĩ, 'Onei ũrĩa kũhanĩte kũrĩ arĩa tũtũire twĩhokete, acio tuorĩire kũrĩ o atĩ nĩguo matũteithie na matũhonokie kuuma kũrĩ mũthamaki wa Ashuri! Rĩu tũngĩkĩhonoka atĩa?'"

21 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ ĩkonii Werũ ũrĩa ũrĩ Hũgũrũrũ-inĩ cia Iria: Atĩrĩrĩ, o ta ũrĩa ihuhũkanio iria nene ihurutanaga ituĩkanĩirie bũrũri wa gũthini, ũguo noguo mũtharĩkĩri agooka oimĩte werũ-inĩ, kuuma bũrũri wa kũguoyohania. **2** Nii nĩnyonetio kĩoneki gĩa kũmakania mũno: Mũkunyanĩri no arakunyanĩra, nake mũtahani no aratahana. Wee Elamu tharĩkĩra! Nawe Media, thiũrũrũkĩria! Gũcaaya kũrĩa anagũcaaithia nĩngagũkinyia mũthia. **3** Nĩ ũndũ wa ũguo mwĩrĩ wakwa nĩũiyũrĩtwo nĩ ruo, ruo rũnene nĩrũũnyiitĩte, o ta ruo rwa mũtumia akĩrũmwo; ngagĩtururio nĩ maũndũ marĩa ndĩraigua, na ngagegeario nĩ maũndũ marĩa ndĩrona. **4** Ngoro yakwa nĩĩratumatuuma, na ngainaina nĩ guoya; hwaĩ-inĩ ũrĩa ndĩriragĩria ũtuĩkĩte ũndũ wa kũũmakia mũno. **5** Nao nĩmaarĩte metha, na makaara mĩgeka, nĩguo marĩe na manyue! Ũkĩrai inyuĩ anene, mũhake ngo maguta! **6** Jehova anjĩĩrĩte atĩrĩ: "Thiĩ, ũige mũrangĩri wa gũcũthĩrĩria na ũmwĩre amenyithanie ũrĩa aroona. **7** Rĩrĩa angĩona ngaari cia ita irĩ na mbarathi ihaanaine, na andũ magĩũka mahaicĩte ndigiri kana ngamĩĩrarĩ, nĩaikare eiguĩte, akeigua biũ." **8** Nake mũrangĩri akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Mũthenya o mũthenya, mwathi wakwa, ndũgamaga gĩtara-inĩ kĩa mũrangĩri; na ũtukũ o ũtukũ njikaraga handũ hakwa ha kũrangĩra. **9** Atĩrĩrĩ, nĩharooka mũndũ akuuĩtwo nĩ ngaari ya ita, ĩrĩ na mbarathi ihaanaine. Nake aracookia ũhoro akoiga atĩrĩ: 'Babuloni nĩrĩgũu, ĩĩ nĩrĩgwĩte! Mĩhianano yothe ya ngai ciakuo nĩmĩhehenje, ĩkaharagana thĩ!'" **10** Inyuĩ andũ akwa, o inyuĩ mũthuthĩirwo kĩhuhĩro-inĩ kĩa nganorĩ, ngũmwĩra ũrĩa njiguĩte kuuma kũrĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe, kuuma kũrĩ Ngai wa Isiraeli. **11** Ĩno nĩ ndũmĩrĩri nditũ ĩkonii Duma: Atĩrĩrĩ, nĩ harĩ mũndũ ũraanjĩta kuuma Seiru, akanjũũria atĩrĩ, "Mũrangĩri, ũtukũ ũkinyĩte ha? Mũrangĩri ũyũ, ũtukũ ũkinyĩte ha?" **12** Nake mũrangĩri akamũcookeria atĩrĩ, "Gũkiriĩ gũkĩa, no rĩrĩ, nĩgũgũcooka gũtuke. Angĩkorwo kũrĩ ũndũ ũkũũria-rĩ, ũria; ũcooke ũũke hĩndĩ ĩngĩ." **13** Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ ĩkonii bũrũri wa Arabia: Inyuĩ ikundi cia agendi a Adedani, o inyuĩ mwambĩte hema ithakainĩ cia Arabia-rĩ, **14** twarĩrai andũ arĩa anyootu maaĩ; na inyuĩ mũtũũraga bũrũri wa Tema, tũngiai andũ acio maroora irio **15** Nĩgũkorwo maroorĩra rũhiũ rwa njora, o rũhiũ rwa njora rũrĩa rũcomoretwo, makoorĩra ũta mũgeete, na makoima kũrĩa mbaara ĩĩhĩire. **16** Mwathani aranjĩĩra atĩrĩ: "Mwaka ũmwe ũtanathira, ũtarĩtwo ta ũrĩa mĩaka ya mũndũ wa kwandĩkwo wĩra ĩrĩkanagĩrwo-rĩ, riiri wothe wa Kedari nĩũgaathira. **17** Andũ arĩa magaatigario nĩ thigari iria ciikagia mĩguĩ, o acio njamba cia ita cia Kedari-rĩ, magaakorwo marĩ o anini." Jehova Ngai wa Isiraeli nĩwe warĩtie ũhoro ũcio.

22 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ ĩkonii Gĩtuamba gĩa Kĩoneki: Atĩrĩrĩ, nĩ kĩĩ kĩragũthĩĩnia rĩu, tondũ andũ aku othe marahaica nyũmba igũrũ, **2** wee itũũra rĩiyũrĩte ngũĩ, o wee itũũra inene rĩa mbugĩrĩrio na ũrĩĩu? Andũ aku arĩa makuĩte matiũragĩtwo na rũhiũ rwa njora, kana magakuĩra mbaara-inĩ. **3** Atongoria aku othe nĩmorĩte marĩ hamwe; maatahirwo o na hatarĩ mũguĩ ũikĩtio. Andũ aku othe arĩa maakorereirwo moohirwo hamwe, o acio mooraga thũ ĩrĩ o kũraya. **4** Nĩ ũndũ ũcio ngiuga atĩrĩ, "Njeherera; reke ndĩre ngĩgirĩkaga. Ndũkagerie kũũhooreria igũrũ rĩa mwanangĩko ũrĩa ũkorete andũ akwa." **5** Mwathani, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, arĩ na mũthenya ũrĩa agaatũma ũtuĩke wa mbugĩrĩrio, na wa kũranganĩrĩria, o na wa kũguoyohia kũu Gĩtuamba-inĩ gĩa Kĩoneki. Mũthenya ũcio ũgaakorwo ũrĩ wa kũmomora thingo igwe thĩ, na wa gũkaĩra irĩma. **6** Andũ a Elamu nĩmakuuĩte thiaka wa mĩguĩ, marĩ na ngaari cia ita na andũ mahaicĩte mbarathi; o nao andũ a Kiri macuurũragia ngo. **7** Ituamba ciaku iria njega mũno ciyũrĩte ngaari cia ita, nao andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi maigĩtwo ihingo-inĩ cia itũũra inene; **8** naguo ũgitĩri wa Juda nĩweheretio. Mũthenya ũcio nĩmwacũthĩrĩirie indo cia mbaara iria ciarĩ Nyũmba-inĩ ya Ũnene ya Mũtitũ; **9** mũkĩona atĩ thingo cia ũgitĩri cia Itũũra Inene rĩa Daudi nĩciatharũkĩte kũndũ kũingĩ; na inyuĩ mũkĩhingĩrĩria maaĩ Karia ka Mũhuro. **10** Nĩmwatarire nyũmba kũu Jerusalemu, na mũgĩtharia nyũmba nĩguo muone mahiga ma gũcookereria rũthingo rũgĩe na hinya makĩria. **11** Nĩmwakire handũ ha kũhingĩrĩria maaĩ gatagatĩ ga thingo cierĩ, nĩgeetha maaĩ ma Karia ga Tene mathiiage ho, no mũtiigana kũrongooria Ũrĩa wagathondekire, kana mũrũmbũiye Ũrĩa watũmire kagĩe ho kuuma o tene. **12** Mwathani, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, nĩamwĩtire mũthenya ũcio nĩguo mũrĩre na mũgirĩke, na mwenjwo njuĩrĩ cianyu na mwĩhumbe nguo cia ikũnia. **13** No rĩrĩ, inyuĩ mũrĩ na gĩkeno na ũrĩĩu, mũrathĩnja ng'ombe na ng'ondu, mũkĩrĩĩaga nyama na mũkĩnyuuaga ndibei! Mũgakiuga atĩrĩ, "Nĩtũrĩe na tũnyue, nĩgũkorwo rũciũ nĩtũgaakua!" **14** Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩanguũrĩirie ũhoro ũyũ ndĩmũthikĩrĩirie, akoiga atĩrĩ, "Rĩĩhia rĩrĩ mũtikahoroherio nginya mũgaakua," ũguo nĩguo Mwathani, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, ekuuga. **15** Na rĩrĩ, Mwathani Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ: "Thiĩ kũrĩ Shebina, ũrĩa mũramati na mũrũgamĩrĩri wa nyũmba ya ũthamaki, ũmwĩre atĩrĩ: **16** Ũreka atĩa gũkũ na nũũ ũgwĩtĩkĩrĩtie kwĩyenjera mbĩrĩra gũkũ, ũgetemera mbĩrĩra handũ hatũũgĩru, na ũkeyacũhĩria harĩa ũkaahurũkio rwaro-inĩ rwa ihiga? **17** "Wĩhũũge, tondũ Jehova akiriĩ gũkũnyiita akũrũmĩtie, acooke akũnyugute, wee mũndũ ũyũ ũrĩ hinya. **18** Nĩagagũkũnja akũrũmie o ta mũbira, agũikie bũrũri mwariĩ. Kũu nĩkuo ũgaakuĩra, na nokuo ngaari ciaku cia ita iria irĩ riiri igaikara: wee ũconorithagia nyũmba ya mwathi waku! **19** Nĩngakũingata wehere wĩra-inĩ waku na ũtunywo wĩra ũcio ũrũgamĩrĩire. **20** "Mũthenya ũcio nĩngeeta ndungata yakwa, Eliakimu mũrũ wa Hilikia. **21** Nĩngamũhumba nguo yaku ĩrĩa ndaaya na ndĩmũhotore mũcibi waku, na ndĩmũnengere wathani waku. Nĩagatuĩka ithe wa arĩa matũũraga Jerusalemu o na wa nyũmba ya Juda. **22** Kĩhingũro kĩa nyũmba ya Daudi ngaakĩigĩrĩra kĩande-inĩ gĩake; na rĩrĩ, kĩrĩa gĩothe akaahingũra gũtirĩ mũndũ ũkaahota kũhinga,

na kĩrĩa gĩothe akaahinga gũtirĩ mũndũ ũkaahota kũhingũra. **23** Ngaamuoherera handũ harũmu aikare ho ta higĩ hũũrĩrĩre; atuĩke gĩtĩ gĩa gĩtĩĩo thĩinĩ wa nyũmba ya ithe. **24** Nĩwe ũgaacookererwo nĩ riiri wothe wa nyũmba ya ithe ta ũcuurĩtio harĩ we: ciana ciake na iria ikeyongerera thĩinĩ wa ciana icio, o indo ciothe ciayo iria cionekaga ta itarĩ kĩene, kuuma mbakũri nginya mĩthemba yothe ya ndigithũ." **25** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Mũthenya ũcio higĩ ĩrĩa thecerere handũ harũmu nĩĩkenyenya; nĩĩkamunyũka ĩgwe, na indo iria njuurie harĩ yo nĩikaharagana." Jehova nĩwe warĩtie ũhoro ũcio.

23 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩrĩri nditũ îkoniĩ itũũra rĩa Turo: Atĩrĩrĩ, inyuĩ marikabu cia Tarishishi, ta girĩkai. Nĩgũkorwo itũũra rĩa Turo nĩrĩanange, rĩgatigwo rĩtarĩ nyũmba kana gĩcukĩro kĩa marikabu. Ũhoro ũcio nĩũmakinyiire marĩ o kũu bũrũri wa Kitimu. **2** Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ a gĩcigĩrĩra, na inyuĩ onjorithia a Sidoni, ta kirai o inyuĩ mũtongetio nĩ andũ arĩa mageragĩra iria-inĩ. **3** Kũu maaĩ-inĩ maingĩ nĩkuo kwageragĩrio ngano ya Shihoru, namo magetha ma Nili nĩmo maarĩ uumithio wa itũũra rĩa Turo, narĩo rĩgĩtuĩka ndũnyũ ya ndũrĩrĩ. **4** Atĩrĩrĩ wee Sidoni, o nawe, kĩĩhitho kĩrũmu kĩa iria-inĩ, conokai, nĩgũkorwo iria nĩrĩarĩtie rĩkoiga atĩrĩ: "Nĩĩ ndirĩ ndagĩa na ruo rwa kũrũmwo, kana ngaciara; ndirĩ ndaarera aanake, kana ngarera airĩtu." **5** Hĩndĩ ĩrĩa ũhoro ũcio ũgaakinya bũrũri wa Misiri, andũ akuo nĩmakaagĩa na ruo rũnene mũno maigua ũhoro ũcio wa Turo. **6** Atĩrĩrĩ, ringai mũthiĩ mũrĩmo wa Tarishishi, ta girĩkai inyuĩ mũtũũraga kũu gĩcigĩrĩra-inĩ. **7** Rĩĩrĩ nĩrĩo itũũra rĩanyu inene rĩa ikeno cia ũrĩĩu, itũũra inene rĩa kuuma tene, o tene mũno, itũũra rĩrĩa andũ aarĩo maathiĩte na magũrũ magatũũre mabũrũri ma andũ a kũraya mũno? **8** Nũũ waciirĩire atĩ itũũra rĩa Turo rĩũkĩrĩrwo, o itũũra rĩu rĩheanaga tanji cia ũthamaki, o rĩo onjorithia a rĩo arĩ ariũ a athamaki, na endia a rĩo marĩ igweta thĩ yothe? **9** Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩwe waciirĩire ũndũ ũcio, nĩgeetha aniine mwĩtĩĩo wa riiri wothe, na aconorithie andũ arĩa othe marĩ igweta a gũkũ thĩ. **10** Atĩrĩrĩ, wee mwarĩ wa Tarishishi, thiĩ ũkarĩme bũrũri waku o ta ũrĩa kũrĩmĩtwo hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Nili, tondũ rĩu ndũrĩ na gĩcukĩro kĩa marikabu rĩngĩ. **11** Jehova nĩatambũrũkĩtie guoko gwake igũrũ rĩa iria, na agatũma mothamaki marĩo mainaine. Nĩathanĩte atĩ ciigitĩro iria nũmu cia Foinike cianangwo. **12** Akoiga atĩrĩ, "Wee mwarĩ gathirange wa Sidoni ikeno ciaku cia ũrĩĩu nĩ thiru, rĩu ũrĩ mũhehenje! "Ũkĩra ũringe, ũthiĩ ũkinye Kitimu; no rĩrĩ, o na kũu ndũkoona ũhurũko." **13** Ta rora bũrũri wa Ababuloni, andũ acio rĩu maagĩĩte kĩene! Ashuri magũtuĩte gĩikaro kĩa nyamũ cia werũ; nĩmaakire mĩthiringo mĩraihu na igũrũ ya kũrĩthiũrũrũkĩria, na magĩtiga ciĩgitĩro ciao itarĩ kĩndũ, magĩtũma bũrũri ũcio wanangĩke biũ. **14** Atĩrĩrĩ, inyuĩ marikabu cia Tarishishi, ta girĩkai; nĩgũkorwo gĩikaro kĩanyu nĩkĩanange. **15** Hĩndĩ ĩyo itũũra rĩa Turo nĩrĩkariganĩra mĩaka mĩrongo mũgwanja, o ta ũrĩa matukũ ma mũthamaki ũmwe maigana. No mĩaka mĩrongo mũgwanja yathira-rĩ, Turo gũgaacooka kũhaana ta mũmaraya ũrĩa ũganagwo na rwĩmbo ta ũũ: **16** "Oya kĩnanda kĩa mũgeeto, ũtuĩkanie itũũra inene, wee mũmaraya ũyũ ũtũũrĩte ũriganĩire; Hũũra kĩnanda kĩa mũgeeto wega, ũine nyĩmbo nyingĩ, nĩgeetha ũririkanwo." **17** Mĩaka mĩrongo mũgwanja yathira-rĩ, Jehova nĩagacookerera Turo. Itũũra rĩu nĩrĩgacooka wĩra-inĩ warĩo ũcio ũrehaga uumithio ta rĩkũhũũra ũmaraya, rĩonjorithanagie na mothamaki mothe ma thĩ. **18** No rĩrĩ, wonjorithia warĩo na uumithio warĩo nĩikamũrĩrwo Jehova; itikaigwo igĩĩna-inĩ kana ihithwo. Uumithio warĩo ũgaatuĩka wa arĩa matũũraga marongoragia Jehova, moonage irio nyingĩ na nguo njega.

24 Atĩrĩrĩ, Jehova akirie kwananga thĩ, na atũme îkire ihooru; nake nĩakamĩũnũha na ahurunje arĩa matũũraga kuo: **2** gũgaakorwo kũrĩ ũndũ o ũmwe kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai na kũrĩ andũ, kũrĩ ndungata na kũrĩ mũmĩathi, kũrĩ ndungata ya mũirĩtu na kũrĩ mũtumia ũrĩa mũmĩathi, kũrĩ mwendia wa indo na kũrĩ mũgũri, kũrĩ mũkoombi na kũrĩ mũkoombanĩri, kũrĩ mũndũ ũrĩa ũrĩ na thiirĩ na kũrĩ ũrĩa ũrandũraga thiirĩ. **3** Thĩ nĩ kwanangwo îkaanangwo na îtigwo ĩrĩ ũtheri biũ. Jehova nĩwe warĩtie ũhoro ũcio. **4** Thĩ îng'arĩte îkahooha, mabũrũri mothe magathirĩrĩkĩra na makahooha, andũ arĩa marĩ ngumo a thĩ nĩmorĩtwo nĩ hinya. **5** Thĩ nĩngwatie thaahu nĩ andũ ayo; nao maremeire mawatho, na makaagarara irĩra, na magathũkia kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩa gũtũũra tene na tene. **6** Nĩ ũndũ ũcio kĩrumi nĩkĩrarĩa thĩ; na andũ arĩa matũũraga kuo makaherithio nĩ ũndũ wa wĩhia wao. Nĩ ũndũ ũcio arĩa matũũraga gũkũ thĩ nĩmacinĩtwo na mwaki, na nĩ anini mũno matigaire. **7** Ndibei ĩrĩa ya mũhihano nĩ thiru, nayo mĩthabibũ îkahooha; nao andũ arĩa marĩ ikeno-inĩ no gũcaaya maracaaya. **8** Gĩkeno kĩrĩa kiumanaga na kũhũũrwo gwa tũhembe nĩgĩtigĩte gũkenwo, narĩo inegene rĩa andũ arĩa arĩĩu nĩrĩthirĩte, ningĩ gĩkeno kĩrĩa gĩkenagwo gũkĩhũũrwo kĩnanda kĩa mũgeeto nĩgĩkirĩtio. **9** Andũ arĩa manyuuaga ndibei matigacooka kũnyua makĩinaga rwĩmbo, nayo njoohi nĩĩrũrĩire arĩa mamĩnyuuaga. **10** Narĩo itũũra rĩrĩa inene rĩanangĩku rĩkirĩte ihooru, namo matoonyero ma nyũmba ciothe nĩmahinge. **11** Kũu njĩra-inĩ andũ nĩ kũrĩra mararĩra nĩ kwaga ndibei, gĩkeno gĩothe gĩtuĩkĩte kĩeha, nacio ikeno ciothe igathira thĩ. **12** Itũũra rĩrĩa inene nĩrĩanange biũ, nakĩo kĩhingo kĩarĩo kiunangĩtwo gĩgatuĩka tũcunjĩ. **13** O ta ũrĩa mũtĩ wa mũtamaiyũ ũikaraga wainainio, na o ta ũrĩa mũtĩ wa mũthabibũ ũikaraga thabibũ ciahaarwo hĩndĩ ya magetha, ũguo noguo ũhoro ũgaikara gũkũ thĩ na ndũrĩrĩ-inĩ ciothe. **14** Maranĩrĩra, makoigĩrĩria nĩ gũkena; kuuma mwena wa ithũĩro marakũngũĩra ũnene wa Jehova. **15** Nĩ ũndũ ũcio inyuĩ andũ a kuuma mwena wa irathĩro gocithiai Jehova; nenehiai rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wa Isiraeli, kũu icigĩrĩra-inĩ cia iria. **16** Nĩtũiguĩte nyĩmbo ikĩinwo kuuma ituri cia thĩ, ikainwo atĩrĩ: "Arogoocwo ũcio Mũthingu." No niĩ ngiuga atĩrĩ, "Kaĩ ndĩ na haaro-ĩ! nĩgũkorwo nĩndĩrahiinyĩrĩrĩka, ĩĩ ti-itherũ nĩndĩrahiinyĩrĩrĩka! Andũ arĩa akunyanĩri nĩmarakunyanĩra arĩa angĩ, o acio akunyanĩri magakunyanĩra arĩa angĩ na ũkunyanĩri mũnene mũno!" **17** Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ arĩa mũtũũraga

thĩ, iguoyohia, na irima, o na mũtego nĩcio imwetereire. **18** Mũndũ ũrĩa ũkoora nĩ ũndũ wa iguoyohia, akaagũa irima, nake ũrĩa ũkoimĩra irima rĩu-rĩ, akaagwatio nĩ mũtego ũcio. Ndirica cia mũiyũro wa maaĩ cia igũrũ nĩhiingũre, nacio itina cia thĩ igathingitha. **19** Thĩ nĩnjatũku, yatũkĩte ĩkarekania, ningĩ nĩĩrathingitha mũno mũno. **20** Thĩ ĩratũgũga o ta mũrĩĩu, ĩgathũngũthio ũũ na ũũ o ta gĩthũnũ hĩndĩ ya rũhuho; mehia ma ũremi wayo nĩmamĩritũhĩire mũno, kũgũa nĩĩkũgũa na ndĩgaacooka gwĩtiiria rĩngĩ. **21** Mũthenya ũcio-rĩ, Jehova nĩakaherithia maahinya ma kũu igũrũ, o kũu matu-inĩ, na aherithie athamaki a thĩ ĩno. **22** Nĩmagacookanĩrĩrio hamwe o ta ũrĩa andũ oohe macookanagĩrĩrio kĩoho-inĩ; makaahingĩrwo njeera na thuutha wa matukũ maingĩ nĩmakaherithio. **23** Mweri nĩũgaconorithio, na riũa rĩconoke; nĩgũkorwo Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩwe ũgaathamaka arĩ Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni na Jerusalemu, na mbere ya athuuri akuo, athamake arĩ na riiri.

25 Wee Jehova-rĩ, Wee nĩwe Ngai wakwa; nĩngũgũtũũgĩria na ngooce rĩĩtwa rĩaku, nĩgũkorwo nĩwĩkĩte maũndũ ma magegania, na maũndũ marĩa maabangĩtwo kuuma o tene, ũkamahingia na wĩhokeku waku mũkinyanĩru. **2** Nĩũtũmĩte itũũra rĩrĩa inene rĩtuĩke hĩba ya mahiga, itũũra rĩu rĩirigĩre na hinya ũgatũma rĩanangwo, itũũra inene rĩrĩa rĩarĩ kĩhitho kĩa andũ a kũngĩ, ti itũũra rĩngĩ, na rĩtigaakwo rĩngĩ. **3** Nĩ ũndũ ũcio andũ arĩa marĩ hinya nĩmagagũtĩĩa, namo matũũra manene ma ndũrĩrĩ iria itarĩ tha magwĩtigĩre. **4** Wee ũkoretwo ũrĩ rĩũrĩro rĩa athĩĩni, na rĩũrĩro rĩa abatari hĩndĩ ya mĩnyamaro yao, handũ ha kũũrĩra hĩndĩ ya kĩhuhũkanio, o na ta kĩĩruru gĩa kwĩyũa riũa. Nĩgũkorwo mĩhũmũ ya arĩa matarĩ tha ĩhaana kĩhuhũkanio kĩrĩa kĩgũthaga rũthingo na nditi, **5** ningĩ ĩhaana ta ũrugarĩ wa werũ-inĩ. Wee nĩwe ũkiragia ngũĩ ya andũ a kũngĩ o ta ũrĩa ũrugarĩ ũnyiihagio nĩ kĩĩruru gĩa itu, na nĩ ũndũ ũcio rwĩmbo rwa acio matarĩ tha nĩrũtigĩte kũinwo. **6** Kĩrĩma-inĩ gĩkĩ nĩkuo Jehova Mwene-Hinya-Wothe akaarugithĩria andũ othe iruga rĩa irio iria njega mũno, na iruga rĩa ndibei ĩrĩa njega mũno: iruga rĩa nyama iria njega mũno, o na ndibei ĩrĩa njega mũno makĩria. **7** Kĩrĩma-inĩ gĩkĩ nĩkĩo akaanangĩra taama ũrĩa wohanĩtie andũ othe, na cuka ũrĩa ũhumbĩrĩte ndũrĩrĩ ciothe; **8** gĩkuũ nĩkũniinwo gĩkaaniinwo nginya tene. Ningĩ Mwathani Jehova nĩakagiria maithori, kuuma mothiũ mothe, na rũmena rũrĩa andũ ake mamenetwo na ruo arũniine, rũthire thĩ yothe. Jehova nĩwe warĩtie ũhoro ũcio. **9** Mũthenya ũcio nĩmakoiga atĩrĩ, "Ti-itherũ ũyũ nĩwe Ngai witũ; nĩwe twehokire, nake agĩtũhonokia, ũyũ nĩwe Jehova, nĩwe twehokire; nĩtũkene na tũcanjamũke nĩ ũndũ wa ũhonokio wake." **10** Nĩgũkorwo guoko kwa Jehova gũgaikaraga kĩrĩma-inĩ gĩkĩ; no Moabi gũkaarangĩrĩrio rungu rwake, o ta ũrĩa nyeki nyũmũ ĩrangagĩrĩrio thumu-inĩ. **11** Magaatambũrũkĩria moko mao kuo, o ta ũrĩa mũthambĩri atambũrũkagia moko agĩĩthambĩra. Ngai nĩwe ũkaaharũrũkia mwĩtĩĩo wao, o na marĩ na wara wa wĩra ũrĩa marutaga na moko mao. **12** Nĩakamomora thingo cianyu iria ndaihu ciakĩtwo na hinya, acigũithie thĩ; agaacimomora igwe thĩ, o rũkũngũ-inĩ.

26 Na rĩrĩ, mũthenya ũcio rwĩmbo rũrũ nĩruo rũkainwo bũrũri wa Juda: Tũrĩ na itũũra inene rĩa hinya; Ngai atuuaga ũhonokio ũtuĩke thingo ciarĩo na njirigo ciarĩo cia hinya. **2** Hingũrai ihingo nĩguo rũrĩrĩ rũrĩa rũthingu rũtoonye, o rũrĩrĩ rũrĩa rũrũmagia wĩtĩkio. **3** Mũndũ ũrĩa ũrĩ meciiria makindĩirie harĩwe-rĩ, nĩwe ũgaatũũria na thayũ mũkinyanĩru tondũ nĩakwĩhokete. **4** Tũũrai mwĩhokete Jehova nginya tene, nĩgũkorwo Jehova, o we Jehova, nĩwe Rwaro rwa Ihiga rwa tene na tene. **5** Nĩanyiihagia andũ arĩa maikaraga kũrĩa gũtũũgĩru, o na itũũra rĩrĩa itũũgĩru akarĩharũrũkia, akarĩharagania thĩ, agacooka akarĩtungumania rũkũngũ-inĩ. **6** Magũrũ ma andũ makarĩrangĩrĩria; magũrũ ma andũ arĩa ahinyĩrĩrie, o na makinya ma arĩa athĩĩni. **7** Njĩra ya andũ arĩa athingu nĩ nũngĩrĩru; nawe Jehova, Wee Mũthingu, nĩwe ũnyorokagia njĩra cia arĩa athingu. **8** Ĩĩ, ti-itherũ Jehova, nĩwe twetagĩrĩra o tũgĩthiiagĩra njĩra ya mawatho maku; ngoro ciitũ ciĩriragĩria rĩĩtwa rĩaku na ngumo yaku. **9** Ngoro yakwa nĩwe ĩĩriragĩria ũtukũ; rũciiniĩ roho wakwa ũgakũnyootera. Rĩrĩa watuanĩra ciira wa kĩhooto gũkũ thĩ, andũ a mabũrũri mothe nĩmerutaga ũhoro wa ũthingu. **10** O na andũ aaganu mangĩiguĩrwo tha, matiĩrutaga ũhoro wa ũthingu; o na marĩ bũrũri-inĩ wa arĩa arũngĩrĩru, mathiiaga o na mbere gwĩka ũũru, makaaga gũtĩĩa ũnene wa Jehova. **11** Wee Jehova-rĩ, guoko gwaku nĩ kwambararĩtio na igũrũ, no matingĩkuona o na atĩa. No rĩrĩ, reke mone kĩyo kĩrĩa ũrĩ nakĩo nĩ ũndũ wa andũ aku, nĩgeetha maconoke; mwaki ũrĩa ũigĩirwo thũ ciaku nĩũrekwo ũmacine. **12** Wee Jehova-rĩ, nĩwe ũtũheaga thayũ; maũndũ marĩa mothe tũhingĩtie, nĩwe ũtwĩkĩire. **13** Wee Jehova, o Wee Ngai witũ, nĩ harĩ aathani angĩ manatwatha tiga wee, no rĩrĩ, rĩĩtwa rĩaku riiki norĩo tũtĩĩte. **14** Na rĩrĩ, acio rĩu nĩmakuĩte, matigacooka gũtũũra muoyo; maroho macio matikariũka. Wee nĩwamaherithirie ũkĩmaananga; ningĩ ũgĩtũma mariganĩre biũ. **15** Wee Jehova nĩũtũmĩte rũrĩrĩ rũu ruongerereke; ti-itherũ nĩwongereire rũrĩrĩ rũu, ũkarũingĩhia. Wee nĩwĩgĩĩrĩire na riiri, ũkaaramia mĩhaka yothe ya bũrũri. **16** Atĩrĩrĩ Jehova, mookire kũrĩ we rĩrĩa maarĩ na mathĩĩna; rĩrĩa wamaherithagia-rĩ, maahotaga o kũhooya na mĩheehũ. **17** O ta ũrĩa mũndũ-wa-nja arĩ na nda akiriĩ gũciara enyogondaga na agakaya nĩ ruo-rĩ, ũguo noguo twatariĩ tũrĩ mbere yaku, Wee Jehova. **18** Ithuĩ twatariĩ ta twarĩ nda, twenyogondaga nĩ ruo, no rĩrĩ, nĩ ta twaciarire o rũhuho. Gũtirĩ ũndũ o na ũrĩkũ wa kũhonokania twĩkĩte gũkũ thĩ, o na kana tũgaciara andũ arĩa maikaraga gũkũ thĩ. **19** No rĩrĩ, andũ aku arĩa makuĩte nĩmagatũũra muoyo; mĩĩrĩ yao nĩĩkariũka. Inyuĩ arĩa mũtũũraga rũkũngũ-inĩ, ũkĩrai na mwanĩrĩre nĩ gũkena. Ime rĩanyu rĩtariĩ ta ireera rĩa rũciinĩ; nayo thĩ nĩĩgacookia andũ arĩa akuũ muoyo. **20** Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ akwa, thĩĩi mũtoonye tũnyũmba twanyu na mwĩhingĩre; mwĩhithe kuo gwa kahinda kanini nginya mang'ũrĩ make mathire. **21** Atĩrĩrĩ, Jehova nĩarooka oimĩte gĩikaro-inĩ gĩake, nĩguo aherithie andũ a gũkũ thĩ nĩ ũndũ wa mehia

mao. Nayo thĩ nĩĩkonania thakame ĩrĩa ĩitĩtwo kuo; ndĩgaacooka kũhitha andũ ayo arĩa moragĩtwo.

27 Na rĩrĩ, mũthenya ũcio, Jehova nĩakaherithia na rũhiũ rwake rwa njora, rũhiũ rũu rwake rwa njora rũũgĩ, na rũnene, na rũrĩ hinya, aherithie Leviathani nyoka ĩrĩa ĩnyororokaga na ihenya, o Leviathani nyoka ĩrĩa ĩĩthioranagia; nĩakooraga ndamathia ĩrĩa ya iria-inĩ. **2** Mũthenya ũcio-rĩ: "Inĩrai mũgũnda wa mĩthabibũ ũrĩa ũciaraga maciaro maingĩ: **3** Nĩĩ Jehova, nĩ nĩĩ ndĩũmenyagĩrĩra, na nĩ nĩĩ ndĩunithagĩria maaĩ hĩndĩ ciothe. Ndĩũrangagĩra mũthenya na ũtukũ, nĩgeetha mũndũ o na ũrĩkũ ndakaũthũkie. **4** Nĩĩ ndirakarĩte. Naarĩ korwo nĩ cong'e na mĩigua iranjũkĩrĩra! No thiĩ ngahũũrane mbaara nacio; Ingĩcicina ciothe na mwaki. **5** Akorwo ti ũguo, nĩirekwo ciũke ciĩhithe kũrĩ nĩĩ; nĩirekwo icarie thayũ na nĩĩ, ĩĩ ti-itherũ nĩicarie thayũ na nĩĩ." **6** Matukũ marĩa magooka-rĩ, Jakubu nĩakagĩa na mĩri, Isiraeli agaathundũka arute kĩro, aiyũrie thĩ yothe maciaro. **7** Anga Jehova nĩahũũrĩte Isiraeli, ta ũrĩa aahũũrire arĩa maamũhũũraga? Anga nĩoragĩtwo ta ũrĩa arĩa maamũũragaga mooragirwo? **8** Wamũrũithirie na mbaara na gũtahwo: amũingataga na rũhuho rwake rwa hinya, ta mũthenya ũrĩa rũhuho rwa mwena wa irathĩro rũhurutanaga. **9** Na rĩrĩ, nĩ ũndũ wa ũguo, mahĩtia ma Jakubu nĩmakahoroherio mathire, namo maciaro maya nĩmo makoonekana nĩ ũndũ wa kwehererio mehia make: Atĩ mahiga mothe ma kĩgongona akaamatua ta coka ũhehenjetwo ũgatuĩka tũcunjĩ, na gũtirĩ itugĩ cia Ashera kana igongona cia gũcinĩra ũbumba igaatigwo irũgamĩte. **10** Itũũra rĩrĩa inene rĩirigĩre na hinya rĩkirĩte ihooru, kĩrĩ gĩikaro gĩthaamĩtwo, gĩgatiganĩrio kĩrĩ ũtheri ta werũ; kũu nĩkuo njaũ irĩithagio, na nokuo ikomaga; nacio ihũrũraga honge ciakuo gũgatigwo ũtheri. **11** Hĩndĩ ĩrĩa tũrũhonge tuoma-rĩ, nĩkunangwo tuunangagwo, nao andũ-a-nja magooka magaakia mwaki natuo. Na tondũ aya nĩ andũ matarĩ na ũmenyo-rĩ, ũcio Mũũmbi wao ndamaiguagĩra tha, ũcio wamoombire ndamekaga wega. **12** Mũthenya ũcio Jehova nĩagacookanĩrĩrĩria maciaro marĩa agethete, amarute kũrĩa guothe Rũũĩ rwa Farati rũthereraga, o nginya Karũũĩ ka Misiri, na inyuĩ o inyuĩ andũ a Isiraeli, nĩmũgacookanĩrĩrio ũmwe kwa ũmwe. **13** Na mũthenya ũcio-rĩ, mũgambo mũnene wa karumbeta nĩũkaiguuo. Nao andũ arĩa moorĩire bũrũri wa Ashuri, na arĩa maatahĩtwo magatwarwo Misiri, nĩmagooka na mahooe Jehova marĩ kĩrĩma-inĩ kĩrĩa gĩtheru kũu Jerusalemu.

28 Kaĩ itũũra rĩrĩa rĩa arĩĩu a Efiraimu, o rĩu matuĩte tanji yao ya mwĩtĩĩo, rĩrĩ na haaro-ĩ, o rĩu rĩrĩ riiri mũnene ta wa mahũa marĩa macookaga kũhooha, o rĩu rĩakĩtwo gĩtwe-inĩ gĩa kĩanda kĩrĩa kĩnoru, kĩa andũ acio matooragio nĩ ndibei! **2** Atĩrĩrĩ, Jehova arĩ na njamba ĩrĩ hinya na ũhoti. Ĩhaana ta mbura ya mbembe, na ta rũhuho rũrĩa rwanangaga, kana rũhuho rũnene rũrĩa rũniinanaga, o na kana mũiyũro wa mbura nene, nake nĩakarĩtungumania thĩ na hinya. **3** Tanji ĩyo ya mwĩtĩĩo ya arĩĩu a Efiraimu, nĩĩkarangĩrĩrio thĩ na magũrũ. **4** Ihũa rĩu rĩraahooha, o rĩo ũthaka wa riiri wake, o rĩu rĩakĩtwo gĩtwe-inĩ gĩa kĩanda kĩrĩa kĩnoru, itũũra rĩu rĩkaahaana ta ngũyũ ĩĩruĩte mbere ya magetha, nayo mũndũ aamĩona amĩnyiitaga na guoko gwake, nake no kũmĩrĩa amĩrĩĩaga. **5** Mũthenya ũcio Jehova Mwene-Hinya-Wothe agaatuĩka thũmbĩ ĩrĩ riiri, atuĩke tanji thaka mũno ya mahũa harĩ matigari ma andũ ake. **6** Agaatuĩka roho wa gũtuanĩra ciira na kĩhooto kũrĩ andũ arĩa matuanagĩra ciira, o na atuĩke hinya wa andũ arĩa mahũndũraga ita cia thũ ciakinya kĩhingo-inĩ. **7** No rĩrĩ, andũ aya mathiiaga magĩtũgũũgaga nĩkũnyua ndibei, na magatururio nĩ njoohi: athĩnjĩri-Ngai na anabii nĩo mathiiaga magĩtũgũũgaga nĩ ũndũ wa njoohi, ĩĩ ti-itherũ nĩmarĩtwo nĩ ndibei biũ, na magatururio nĩ njoohi; nĩgũtũgũũga maratũgũũga makĩona cioneki, na magaturuura magĩtuanĩra ciira. **8** Metha ciothe ciyũrĩte matahĩko, na gũtirĩ handũ o na hamwe hataiyũrĩte gĩko. **9** Nao maroria atĩrĩ, "Nũũ ũcio arageria kũruta maũndũ? Ningĩ nũũ arataarĩria ndũmĩrĩri yake? Hihi nĩ kũrĩ ciana iria ciĩrĩgĩte gũtiga kuonga, o icio irutĩtwo nyondo-inĩ? **10** Nĩgũkorwo ũrutani wake nĩ ta ũũ: ĩka ũũ na ũũ, ĩka ũũ na ũũ, ningĩ watho nĩũrũmĩrĩirwo nĩ watho, ĩĩ, watho ũrũmĩrĩirwo nĩ watho; na kohoro kanini haha, na kohoro kanini hau." **11** Atĩrĩrĩ, ti-itherũ Ngai nĩakaarĩria andũ aya na tũnua twa andũ maaragia na mwarĩrie wa andũ a kũngĩ na thiomi ng'eni, **12** andũ arĩa eerire atĩrĩ, "Haha nĩho handũ ha kũhurũka, andũ arĩa anogu nĩmahurũke ho"; o na akĩmeera atĩrĩ, "Haha nĩho kĩhurũko"; no matiigana kũmũigua. **13** Nĩ ũndũ ũcio kiugo kĩa Jehova harĩo gĩgaatuĩka ũũ: Ĩka ũũ na ũũ, ĩka ũũ na ũũ, ningĩ watho nĩũrũmĩrĩirwo nĩ watho, ĩĩ, watho ũrũmĩrĩirwo nĩ watho; na kohoro kanini haha, na kohoro kanini hau: nĩguo mathiĩ magũe na ngara, matiihio, na magwatio na mũtego, manyiitwo. **14** Nĩ ũndũ ũcio ta thikĩrĩriai kiugo kĩa Jehova, inyuĩ anyũrũrania, o inyuĩ mwathaga andũ aya marĩ gũkũ Jerusalemu. **15** Mwĩgaathaga mũkoiga atĩrĩ, "Nĩtũgĩĩte na kĩrĩkanĩro na gĩkuũ, tũkaiguana na mbĩrĩra. Hĩndĩ ĩrĩa gũkaaherithanio taarĩ kĩguũ gĩa kũhubanĩria-rĩ, gĩtigaatũhutia, nĩgũkorwo nĩtũtuĩte maheeni rĩũrĩro riitũ, naguo ũheenania tũkaũtua kĩĩhitho giitũ." **(Sheol h7585)** **16** Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: "Nĩnjigĩte ihiga rĩa gĩtina kĩrũmu kũu Zayuni, ihiga rĩbaarĩrĩre wega, ihiga rĩa goro rĩa koine; mũndũ ũrĩa ũrĩrĩĩhokaga ndarĩ hĩndĩ akeenyenyeka. **17** Ũtuanĩri ciira na kĩhooto nĩguo ũgaatuĩka rũrigi rwa gũthima naruo, naguo ũthingu ũtuĩke kabirũ; mbura ya mbembe nĩĩgathereria maheeni macio mũtuĩte kĩĩhitho kĩanyu, namo maaĩ nĩmakoinĩra kũrĩa mwĩhithĩte. **18** Kĩrĩkanĩro kĩanyu kĩrĩa mwarĩkanĩire na gĩkuũ nĩgĩgathario; ũiguano wanyu na mbĩrĩra ndũkehaanda. Hĩndĩ ĩrĩa iherithia ta rĩa kĩguũ rĩkaamũhubanĩria, nĩmũgatoorio nĩrĩo. **(Sheol h7585)** **19** Rĩrĩa rĩothe iherithia rĩu rĩoka nĩmũrĩkoragĩrĩrwo nĩrĩo; rĩrĩmũkoragĩrĩra rũciinĩ o rũciinĩ, na mũthenya o na ũtukũ nĩrĩkamũthereria." Nĩmũkamaka mũno mwataũkĩrwo nĩ ndũmĩrĩri ĩno. **20** Nĩgũkorwo ũrĩrĩ wanyu ndũngĩmũigana gwĩtambũrũkĩria ho nĩ gũkuhĩha, naguo mũrĩngĩti nĩ mũceke mũno ndũngĩmũigana kwĩhumbĩra. **21** Jehova nĩakarahũka o ta ũrĩa aarahũkire kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Perazimu, arahũke arakarĩte o ta ũrĩa aarakarĩte kũu Gĩtuamba-inĩ kĩa Gibeoni: nĩgeetha arute wĩra wake ũrĩa atamenyerete kũruta, na ahingie ciĩko

ciake, ciĩko iria atatũire ahingagia. **22** Tondũ ũcio, tigai inyũrũri cianyu, kana mĩnyororo yanyu ĩmũritũhĩre makĩria; nĩgũkorwo Mwathani, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, nĩaheete ũhoro akanjĩĩra atĩ gũkũ thĩ guothe nĩgũkwanangwo biũ. **23** Thikĩrĩriai mũigue mũgambo wakwa; tegai matũ mũigue ũrĩa nguuga. **24** Hĩndĩ ĩrĩa mũrĩmi ekũrĩma nĩguo ahaande-rĩ, atũũraga o arĩmaga? Atũũraga aciimbaga na akĩhũũraga harũ? **25** Aarĩkia kwaragania mũgũnda-rĩ, githĩ ndacookaga akahaanda mbegũ cia ndengũ, na akahura tũhĩndĩ twa kumini? Nayo ngano githĩ ndamĩhaandaga handũ hayo, na cairi akamĩhaanda karũhari kayo, nayo ngano ĩrĩa njirũ akamĩhaanda mũgũnda wayo? **26** Ngai wake nĩwe ũmuonagia ũrĩa egwĩka, na akamũruta maũndũ marĩa magĩrĩire. **27** Ndengũ itihũũragwo na mũgogo ũkururĩtio, kana kumini ĩkahũũrwo na kũgũrũ kwa ngaari; ndengũ ihũũragwo na mũtĩ, na kumini ĩkahũũrwo na rũthanju. **28** Ngano no nginya ĩthĩo nĩguo ĩthondekwo mũgate; nĩ ũndũ ũcio mũndũ ndatũũraga amĩhũũraga nginya tene. O na angĩtwarĩra magũrũ ma ngaari ya kũhũũra igũrũ rĩayo-rĩ, mbarathi ciake itingĩmĩthĩa. **29** Maũndũ maya mothe o namo moimaga kũrĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe, mũheani kĩrĩra wa kũgegania, na ũrĩa mwĩkĩrĩre mũno nĩ ũndũ wa ũũgĩ wake mũnene.

29 Arieli, o wee Arieli, wee itũũra inene kũrĩa Daudi aatũũraga, kaĩ ũrĩ na haaro-ĩ! Ongerera mwaka kũrĩ mwaka ũngĩ, na mũreke ciathĩ cianyu ithiĩ o na mbere. **2** No nĩngarigiicĩria itũũra rĩa Arieli; nĩrĩkarĩra na rĩcakaye, na rĩgaatuĩka ta riiko rĩa kĩgongona harĩ niĩ. **3** Nĩngamba hema ciakwa ngũrigiicĩrie; nĩngagũthiũrũrũkĩria na mĩthiringo mĩraihu na igũrũ, ngũrigiicĩrie na ihumbu cia tĩĩri, ngũtharĩkĩre. **4** Nawe ũgaatungumanio thĩ, waragie ũrĩ thĩ; ũtuĩke wa kũng'ung'ua ũrĩ hau tĩĩri-inĩ. Mũgambo waku ũgaatuĩka ta wa roho wa ũragũri ũroima na thĩ; naguo mũgambo waku ũkaaiguagwo ũrĩ wa mĩheehũ ũkiuma tĩĩri-inĩ. **5** No rĩrĩ, thũ ciaku nyingĩ ĩgaatuĩka ta rũkũngũ rũhinyu, na kĩrĩndĩ kĩa andũ arĩa matarĩ tha matuĩke ta mũũngũ ũrĩa ũmbũragwo. Ũndũ ũcio ũkooneka na ihenya, o rĩmwe, **6** amu Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩagooka na marurumĩ, na gĩthingithia, na mũrurumo mũnene, hamwe na rũhuho rũnene, na kĩhuhũkanio kĩnene, na nĩnĩmbĩ cia mwaki ũkũniinana. **7** Nakĩo kĩrĩndĩ kĩa ndũrĩrĩ ciothe kĩrĩa kĩrũaga na Arieli, kĩrĩa gĩtharĩkagĩra itũũra rĩu na ciihitho ciarĩo iria nũmu, na gĩkarĩthiũrũrũkĩria-rĩ, gĩkaabuĩria o ta kĩroto, o ta kĩoneki kĩa ũtukũ: **8** o ta ũrĩa mũndũ mũhũtu arootaga, akeyona akĩrĩa irio, no rĩrĩa okĩra, agakora no mũhũtu; ningĩ gũgaatuĩka o ta ũrĩa mũndũ mũnyootu arootaga, akeyona akĩnyua maaĩ, no agokĩra arĩ mũringĩku, na arĩ o mũnyootu. Ũguo noguo gũgaikara harĩ kĩrĩndĩ kĩa ndũrĩrĩ ciothe iria irũaga na Kĩrĩma gĩa Zayuni. **9** Gegearai na mũmake, mwĩtuei atumumu na mwage kuona; mũnyue mũrĩĩo, no mũtikarĩĩo nĩ ndibei, ningĩ mũtũgũũge, no mũtigatũgũũgio nĩ njoohi. **10** Jehova nĩamũreheire toro mũnene: nĩahingĩte maitho manyu (inyuĩ anabii); nĩahumbĩrĩte mĩtwe yanyu (inyuĩ oonimaũndũ). **11** Naguo ũhoro wa kĩoneki gĩkĩ gĩothe harĩ inyuĩ ũtuĩkĩte kĩndũ gĩa tũhũ, ũgatuĩka ta ciugo irĩ ibukuinĩ rĩa gĩkũnjo, rĩtumĩtwo na rĩkahũũrwo mũhũũri. Na mũngĩnengera mũndũ ũngĩhota gũthoma ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo na mũmwĩre atĩrĩ, "Twagũthaitha, tũthomere ibuku rĩĩrĩ," nake akaamũcookeria atĩrĩ, "Ndingĩhota gũthoma tondũ nĩitume na rĩkahũũrwo mũhũũri." **12** Kana mũngĩnengera mũndũ ũtangĩhota gũthoma ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo, mũmwĩre atĩrĩ, "Twagũthaitha, tũthomere ibuku rĩĩrĩ," nake akaamũcookeria atĩrĩ, "Niĩ ndiũĩ gũthoma." **13** Mwathani ekuuga atĩrĩ: "Andũ aya manguhagĩrĩria na tũnua twao, na makaahe gĩtĩĩo na mĩromo yao, no ngoro ciao irĩ kũraya na niĩ. Namo mahooya marĩa mahooyaga nĩ kũringana na mawatho marĩa marutĩtwo nĩ andũ. **14** Nĩ ũndũ ũcio, o rĩngĩ nĩngagegia andũ aya, njĩke maũndũ ma kũgegania, o ma kũgegania biũ; ũũgĩ wa andũ arĩa oogĩ nĩũgaathira, naguo ũmenyo wa andũ arĩa moĩ gũkũũrana maũndũ nĩũkabuĩria." **15** Kaĩ andũ acio mekagĩra kĩyo kĩnene nĩguo mahithe Jehova mĩbango yao marĩ na haaro-ĩ! O acio marutagĩra mawĩra mao nduma-inĩ, mageciiria atĩrĩ, "Nũũ ũratuona?" ningĩ-rĩ, "Nũũ ũngĩmenya ũrĩa tũreka?" **16** Inyuĩ mũinamanagia maũndũ, mũũmbi ageciirĩrio nĩwe rĩũmba! Kĩrĩa kĩombirwo no kĩĩre mũkĩũmbi atĩrĩ, "Wee tiwe wanyũũmbire"? Nyũngũ no ĩĩre mũmĩũmbi atĩrĩ, "Wee ndũrĩ ũndũ ũũĩ"? **17** Githĩ ti kahinda kanini gatigaire Lebanoni kũgarũrwo gũtuĩke mũgũnda mũnoru, naguo mũgũnda ũcio mũnoru ũtuĩke ta mũtitũ? **18** Mũthenya ũcio, andũ arĩa mataiguaga nĩmakaigua ciugo cia ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo, namo maitho ma atumumu arĩa matũũraga moonaga mairia na nduma nĩmakona. **19** Na o rĩngĩ andũ arĩa ahooreri nĩmagakenera Jehova; nao andũ arĩa athĩĩni nĩmagakenera Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli. **20** Andũ arĩa matarĩ tha nĩmakabuĩria, nao arĩa anyũrũrania nĩmagathira, na arĩa meriragĩria gwĩka ũũru nĩmakaniinwo: **21** o acio mahũthagĩra kiugo kĩmwe magatua mũndũ mũhĩtia, na makaigĩra mũciiranĩrĩri mũtego iciirĩro-inĩ, na makahũthĩra ũira wa maheeni nĩguo mũndũ ũtekĩte ũũru aage gũtuĩrwo ciira na kĩhooto. **22** Nĩ ũndũ ũcio Jehova ũrĩa wahonokirie Iburahĩmu ekwĩra nyũmba ya Jakubu atĩrĩ: "Jakubu ndagaaconorithio rĩngĩ; na matigacooka gũtukia ithiithi ciao rĩngĩ. **23** Rĩrĩa makoona ciana ciao iria ndombire na moko makwa irĩ hamwe nao, nĩmakaiga rĩĩtwa rĩakwa rĩrĩ itheru; nĩmakoimbũra ũtheru wa Ũrĩa Mũtheru wa Jakubu, na maikarage metigĩrĩte Ngai wa Isiraeli. **24** Andũ arĩa ngoro ciao imahĩtithagia nĩmakaagĩa na ũmenyo, nao arĩa matetaga nĩmagathikĩrĩria mataaro."

30 Jehova ekuuga atĩrĩ, "Kaĩ ciana iria nemi irĩ na haaro-ĩ! o icio ihingagia mĩbango ĩtarĩ yakwa, na igathondeka ngwatanĩro, no ti na Roho wakwa, igakĩiganĩrĩra mehia igũrũ rĩa mehia; **2** o icio ciikũrũkaga igathiĩ bũrũri wa Misiri itaahoete kĩrĩra; icio ciethaga ũteithio wa kũgitĩrwo nĩ Firaũni, na ikehoka kĩĩruru kĩa bũrũri wa Misiri gĩtuĩke rĩũrĩro rĩacio. **3** No ũgitĩri ũcio wa Firaũni ũgaatuĩka wa kũmũconorithia, na kwĩhoka kĩĩruru kĩa bũrũri wa Misiri gũkaamũrehera thoni. **4** O na akorwo marĩ na anene kũu Zoani, na mabarũthi mao nĩmakinyĩte Hanesi-rĩ, **5** andũ othe

nĩmagaconorithio nĩ ũndũ wa andũ matangĩmaguna na ũndũ o na ũrĩkũ, arĩa matangĩmateithia kana mamagune, tiga o kũmaconorithia na kũmarehera thoni." **6** Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ ĩkoniĩ nyamũ cia Negevu: Mabarũthi mao makuuaga ũtonga wao na ndigiri, na igĩĩna ciao magaaciigĩrĩra maguku-inĩ ma ngamĩĩra, magatuĩkanĩria bũrũri wa thĩĩna na wa mĩnyamaro, bũrũri ũrĩ mĩrũũthi ya njamba na ya nga, na nduĩra na nyoka iria ĩticũkaga, macitware bũrũri wa andũ matangĩmaguna o na atĩa. **7** Nĩgũkorwo ũteithio wa Misiri nĩ wa tũhũ na ndũrĩ kĩguni. Nĩ ũndũ bũrũri ũcio ndĩwĩtĩte Rahabu ũrĩa Ũtarĩ-ũndũ-Ekaga. **8** Na rĩrĩ, rĩu thiĩ ũmakururĩre ũhoro ũyũ kĩbaũ-inĩ, na ũwandĩke ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo, nĩgeetha ũgaatuĩka ũira wa gũtũũra matukũ marĩa magooka. **9** Nĩgũkorwo aya nĩ andũ aremi na nĩ ciana itũire iheenanagia, ciana itendaga gũthikĩrĩria ũtaaro wa Jehova. **10** Nacio ciĩraga ooni-maũndũ atĩrĩ, "Mũtigatuonere maũndũ mangĩ!" na ikeera anabii atĩrĩ, "Tigai gũtũrathĩra maũndũ ma ũhoro wa ma! Twĩragei maũndũ marĩa mangĩtũkenia, na mũtũrathagĩre maũndũ ma maheeni. **11** Eherai njĩra-inĩ ĩno, muume gacĩra-inĩ gaka, na mũtige gũtwĩra ũhoro wa Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli!" **12** Nĩ ũndũ ũcio Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ: "Tondũ nĩmũregete ndũmĩrĩri ĩno, mũkehoka ũhinyanĩrĩria, na mũgatua maheeni kĩndũ gĩa gwĩtiiranagia nakĩo, **13** rĩhia rĩĩrĩ rĩgũtuĩka ta rũthingo rũraihu na igũrũ, rũrĩ na mwatũka ũrĩa ũikaraga o ũkĩaramaga, rũrĩa rũmomokaga o narua, o rĩmwe. **14** Rũkoinĩkanga tũcunjĩ ta nyũngũ, rũthethereke rũtegũcaĩrwo, ũndũ hakaaga gacunjĩ o na kamwe gakoneka kangĩruta mwaki riiko, kana kangĩtaha maaĩ kuuma gĩthima-inĩ." **15** Mwathani Jehova Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ: "Njĩra ĩrĩa ĩngĩtũma mũhonoke no ya kwĩrira na gũikara mũtegwĩtanga, naguo hinya ũrĩa mũkaagĩa naguo ũkooneka nĩ ũndũ wa gũikara mũhooreire na kwĩhoka, no macio mothe nĩmũmaregete. **16** Mwoigire atĩrĩ, 'Aca, nĩtũkoora tũhaicĩte mbarathi.' Nĩ ũndũ ũcio nĩmũgakĩũra! Ningĩ mũkiuga atĩrĩ, 'Tũkaahaica mbarathi iria irĩ ihenya mũno tũũre!' Nĩ ũndũ ũcio arĩa makaamũteng'eria magaakorwo marĩ na ihenya mũno o nao! **17** Andũ ngiri makoora nĩ kũmakio nĩ mũndũ ũmwe; na inyuĩ inyuothe mũũre nĩ kũmakio nĩ andũ atano, nginya mũtigwo mũhaana ta mũtĩ wa bendera ũrĩ kĩrĩma-igũrũ, o na ta bendera ĩrĩ karĩma-igũrũ." **18** O na gũtariĩ ũguo-rĩ, Jehova eriragĩria kũmũtuga; arahũkaga nĩguo amũiguĩre tha. Nĩgũkorwo Jehova nĩ Ngai ũtuanagĩra ciira na kĩhooto. Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa othe mamwetagĩrĩra. **19** Inyuĩ andũ a Zayuni, o inyuĩ mũtũũraga Jerusalemu, mũtigacooka kũrĩra. Hĩ, kaĩ nĩakamũtuga rĩrĩa mũkaamũkaĩra amũteithie-ĩ! Na rĩrĩa akaamũigua nĩakamwĩtĩka. **20** O na gũtuĩka Mwathani nĩamũheaga irio cia thĩĩna na maaĩ ma mĩnyamaro-rĩ, arutani anyu matigacooka kũhithwo rĩngĩ; mũkaameyonera na maitho manyu. **21** O na mũngĩkagarũrũka na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho, matũ manyu nĩmakaiguaga mũgambo thuutha wanyu ũkiuga atĩrĩ, "Ĩno nĩyo njĩra; gererai yo." **22** Ningĩ nĩmũgathaahia mĩhianano yanyu ya kũhooywo ĩrĩa ĩgemetio na betha igũrũ, na mĩhiano yanyu ĩrĩa ĩgemetio na thahabu igũrũ; mũkaamĩte ta taama ũrĩ thaahu wa mũndũ-wa-nja hĩndĩ ya mweri, mũmĩĩre atĩrĩ, "Thiĩi na kũu muume haha!" **23** Ningĩ nĩakamuurĩria mbura nĩ ũndũ wa mbeũ iria mũhaandĩte mĩgũnda, nacio irio iria ikoima mĩgũnda ĩyo igaakorwo irĩ njega na ikaingĩha. Hĩndĩ ĩyo ng'ombe cianyu ikaarĩithagio kũndũ kũrĩ ũrĩithio mwariĩ mũno. **24** Ndegwa na ndigiri iria ikaarĩmaga mĩgũnda ikaarĩĩaga mahuti mathuuranĩre na irio huhe, ciaraganĩtio na hũũma na iciko cia tĩĩri. **25** Mũthenya ũcio gũkooraganwo mũno, rĩrĩa mĩthiringo ĩrĩa mĩraihu na igũrũ ĩkaamomoka, tũrũũĩ nĩtũgaatherera kuuma kĩrĩma-inĩ o gĩothe kĩraihu na karĩma o gothe gatũũgĩru. **26** Naguo mweri ũkaara ta riũa, na ũtheri wa riũa ũnenehio maita mũgwanja, ũhaane ta ũtheri wa mĩthenya mũgwanja mĩgima, rĩrĩa Jehova akooha nguraro cia andũ ake na amahonie ironda iria aamatiihirie. **27** Atĩrĩrĩ, Rĩĩtwa rĩa Jehova rĩrooka riumĩte kũraya, rĩrĩ na marakara mahiũ na matu mathimbu ma ndogo; nacio iromo ciake ciyũrĩtwo nĩ mang'ũrĩ, na rũrĩmĩ rwake nĩ mwaki ũniinanaga. **28** Mĩhũmũ yake nĩ ta rũũĩ rũratherera na hinya rũkambata rũgakinya o nginya ngingo. Athũngũthagia ndũrĩrĩ gĩcungi-inĩ kĩa mwanangĩko; ekagĩra andũ matamu kanua nĩgeetha amahĩtithie. **29** Na inyuĩ nĩmũkaina, ta ũrĩa mũinaga ũtukũ ũrĩa mũkũngũyagĩra gĩathĩ kĩrĩa kĩamũre; nacio ngoro cianyu nĩigakena ta ũrĩa andũ makenaga makĩambata kĩrĩma kĩa Jehova makĩhuhaga mĩtũrirũ, o ũcio Rwaro-rwa-Ihiga rwa Isiraeli. **30** Jehova nĩagatũma mũgambo wake ũrĩ riiri ũiguuo nĩ andũ, na nĩagatũma mone guoko gwake gũgĩikũrũka, arĩ na marakara maingĩ na mwaki wa kũniinana, hamwe na mbura ya mararumĩ, na kĩhuhũkanio, na mbura ya mbembe. **31** Mũgambo wa Jehova nĩũgathethera Ashuri; nĩakamagũtha na rũthanju rwake, amaniine magũe. **32** Igũtha o rĩothe rĩrĩa Jehova akaamagũtha na rũthanju rwake rwa kũherithania-rĩ, rĩkaahaana ta rwĩmbo rũrainwo na tũhembe na inanda cia mũgeeto, akĩrũa mbaara nao ategũtigithĩria kũmahũũra na guoko gwake. **33** Tofeti gũtũũrĩĩte kũhaarĩirio; gũthondeketwo nĩ ũndũ wa mũthamaki. Irima rĩakuo rĩa mwaki nĩirikie na rĩkaaramio, narĩo rĩrĩ na mwaki mũingĩ na ngũ nyingĩ, nayo mĩhũmũ ya Jehova nĩyo ĩraakia mwaki ũcio, ĩhaana ta rũũĩ rwa ũbiriti.

31 Kaĩ arĩa maikũrũkaga magathiĩ bũrũri wa Misiri gwetha ũteithio marĩ na haaro-ĩ, o acio mehokaga hinya wa mbarathi, na makehoka ũingĩ wa ngaari cia ita, na makehoka hinya mũnene wa andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi, na makaaga gũcũthĩrĩria Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli, o na makaaga gũcaria ũteithio kuuma kũrĩ Jehova. **2** No rĩrĩ, o nake Jehova nĩ mũũgĩ na no amarehithĩrie mwanangĩko, nĩgũkorwo ndericũkagwo ũrĩa oigĩte. We nĩakarahũka okĩrĩre nyũmba ya andũ arĩa aaganu, na okĩrĩre arĩa mateithagĩrĩria andũ arĩa mekaga maũndũ mooru. **3** No rĩrĩ, andũ a Misiri no andũ tu, na ti Mũrungu; nacio mbarathi ciao no nyama na itirĩ roho thĩĩnĩ wacio. Rĩrĩa Jehova aatambũrũkia guoko gwake, ũcio ũteithanagia nĩahĩngagwo, na ũcio ũteithagio nĩagũũaga; nao eerĩ makaaniinwo hamwe. **4** Jehova anjĩĩrĩte atĩrĩ: "O ta ũrĩa

mũrũũthi ũraramaga, mũrũũthi njamba ũkĩrĩa nyamũ ĩrĩa ũnyiitĩte, na ndũmakagio nĩ mĩgambo ya arĩithi o na mokĩte marĩ gĩkundi kĩnene metĩtwo hamwe nĩguo maũũkĩrĩre, kana wĩtigĩre nĩ ũndũ wa inegene rĩao-rĩ, ũguo noguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe agaikũrũka, arũe arĩ kũu Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni, o na ciambatĩro ciakĩo. **5** O ta ũrĩa nyoni ĩreeraga rĩera-inĩ, ũguo noguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe akaagitĩra itũũra rĩa Jerusalemu; akaarĩgitĩra na arĩkũũre, 'akaahĩtũkĩra igũrũ rĩa rĩo' nĩguo arĩhonokie." **6** Inyuĩ andũ a Isiraeli-rĩ, cookererai ũcio mũtũire mũremeire mũno. **7** Nĩgũkorwo mũthenya ũcio o mũndũ wanyu nĩagatee mĩhianano ya betha na ya thahabu ĩrĩa mwĩthondekeire na moko manyu ĩgatũma mwĩhie. **8** "Andũ a Ashuri makooragwo na rũhiũ rwa njora no ti rwa mũndũ; rũhiũ rwa njora nĩruo rũkaamaniina biũ, no ti rwa andũ. Nĩmakoorĩra rũhiũ rũu rwa njora, na aanake ao makaanyiitwo, marutithio wĩra na hinya. **9** Nacio ciĩhitho ciao cia hinya nĩikaagũa nĩ ũndũ wa guoya; nao anene ao a ita moona bendera ya ita nĩmakamaka mũno," ũguo nĩguo Jehova ekuuga, ũrĩa wakĩtie mwaki wake Zayuni, o na icua rĩake rĩa mwaki rĩrĩ kũu Jerusalemu.

32 Atĩrĩrĩ, nĩgũkagĩa mũthamaki wa gũthamaka na ũthingu, na kũgĩe na anene a gwathana na kĩhooto. **2** O mũndũ agaatuĩka ta handũ ha kwĩgitia rũhuho, na ha kwĩyũa mbura ya kĩhuhũkanio, o na atuĩke ta tũrũũĩ twa maaĩ tũgũtherera werũ-inĩ, o na ta kĩĩruru kĩa rwaro rũnene rwa ihiga bũrũri-inĩ ũrĩ na nyoota. **3** Namo maitho ma andũ arĩa moonaga matikaahingwo mage kuona, namo matũ ma arĩa maiguaga nĩmagathikĩrĩria. **4** Mũndũ ũrĩa ũhĩkaga gwĩka maũndũ ateciirĩtie wega, nĩakamenya maũndũ na ataũkĩrwo nĩmo, naruo rũrĩmĩ rũrĩa rũtondoiraga nĩrũkaaria o wega. **5** Gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ mũndũ mũkĩĩgu agaacooka kũgĩa igweta, kana kĩmaramari gĩcooke gũtĩĩo mũno. **6** Nĩgũkorwo mũndũ mũkĩĩgu aragia ũrimũ, na meciiria make mathugundaga maũndũ mooru: Mũndũ ũcio ekaga maũndũ matarĩ ma ũ-ngai, na akamemerekia maũndũ ma gũcambia Jehova; arĩa ahũtu amatigaga matarĩ na gĩa kũrĩa, na arĩa anyootu akamaima maaĩ ma kũnyua. **7** Mĩthiĩre ya mũndũ kĩmaramari no ya waganu, athugundaga o maũndũ mooru ma kũniinithia andũ arĩa athĩĩni na ũhoro wa maheeni, o na rĩrĩa mathaithana ma mũbatari marĩ ma kĩhooto. **8** No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa mũtaana eciiragia o maũndũ ma ũtugi, na maũndũ macio ma ũtugi nĩmo egũtũũra ekaga. **9** Atĩrĩrĩ inyuĩ andũ-a-nja aya mũtarĩ ũndũ ũmũthĩĩnagia, arahũkai mũthikĩrĩrie mũgambo wakwa; o na inyuĩ airĩtu aya mũtarĩ ũndũ mwĩtigagĩra, ta iguai ũrĩa nguuga! **10** Mwaka na matukũ matarĩ maingĩ maathira-rĩ, inyuĩ mũtarĩ ũndũ mwĩtigagĩra, nĩmũkainaina; nĩgũkorwo gũtigakorwo na magetha ma thabibũ, o na kana gũkorwo na magetha mangĩ. **11** Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ-a-nja aya mũtarĩ ũndũ ũmũthĩĩnagia, inainai nĩ kũmaka; inainai inyuĩ airĩtu aya mũtarĩ ũndũ mwĩtigagĩra! Rutai nguo cianyu mũtigwo njaga, mũcooke mwĩohe makũnia njohero. **12** Mwĩhũũrei ithũri, mũrĩrĩre mĩgũnda yanyu ĩrĩa mĩega, o na mĩthabibũ ĩrĩa ĩciaraga mũno, **13** na mũrĩrĩre bũrũri wa andũ akwa, ũcio ũmerete mĩigua na cong'e: ĩĩ ti-itherũ, cakaĩrai nyũmba ciothe cia ikeno, na itũũra rĩrĩa inene rĩrĩ na ndũhiũ cia arĩĩu. **14** Nĩgũkorwo ciĩgitĩro iria nũmu nĩigatiganĩrio, narĩo itũũra rĩu inene rĩiyũrĩte andũ rĩtigwo ũtheri; o na nyũmba ya mũthamaki na mũthiringo mũraihu igaatuĩka bũrũri ũteanĩirio nginya tene, gũtuĩke bũrũri wa gũtũũhagwo nĩ ndigiri, na ũrĩithio wa ndũũru cia mbũri, **15** nginya rĩrĩa tũgaitĩrĩrio Roho kuuma igũrũ, naguo werũ ũgarũrwo ũtuĩke mũgũnda mũnoru, na mũgũnda ũcio mũnoru ũhaane ta mũtitũ. **16** Ciira ũgaatũũra ũtuagwo na kĩhooto kũu werũ-inĩ, naguo ũthingu ũtũũre kũu mũgũnda-inĩ ũcio mũnoru. **17** Maciaro ma ũthingu ũcio nĩ thayũ; naguo uumithio wa ũthingu ũgaakorwo ũrĩ ũhooreri na kwĩhoka Ngai nginya tene. **18** Andũ akwa magaatũũraga ciikaro cia thayũ, matũũre kũndũ gũtarĩ ũgwati, na mahurũkage kũndũ gũtarĩ na thĩĩna. **19** O na mbura ya mbembe ĩngĩgũithia mĩtĩ ya mũtitũ thĩ, narĩo itũũra inene rĩaraganio biũ-rĩ, **20** kaĩ inyuĩ nĩmũkarathimwo-ĩ, mũhaandage mbegũ cianyu gũkuhĩ na tũrũũĩ, nacio ng'ombe na ndigiri cianyu irĩithagio kũndũ guothe.

33 Atĩrĩrĩ wee mwanangi ũyũ, o wee ũtarĩ wanangwo, kaĩ ũrĩ na haaro-ĩ! Wee mũkunyanĩri ũyũ, o wee ũtarĩ wakunyanĩrwo, kaĩ ũrĩ na haaro-ĩ! Rĩrĩa ũgaatiga kwanangana, nĩguo nawe ũkaanangwo, na ningĩ rĩrĩa ũgaatiga gũkunyanĩra, nĩguo nawe ũgaakunyanĩrwo. **2** Wee Jehova, tũiguĩre tha; wee nĩwe twetagĩrĩra. Tuĩka hinya witũ rũciinĩ o rũciinĩ, na ũtuĩke ũhonokio witũ hĩndĩ ya mĩnyamaro. **3** Andũ nĩ kũũra mooraga maigua mũrururumo wa mũgambo waku; warahũka-rĩ, ndũrĩrĩ nĩihurunjũkaga. **4** Indo cianyu iria igaakorwo itahĩtwo, inyuĩ ndũrĩrĩ, ikoingũrũrio itahwo, o ta ũrĩa ciana cia ngigĩ ciũngũrũragia; andũ magaacitharĩkĩra ta ũrĩa mĩrumbĩ ya ngigĩ ĩtharĩkagĩra mĩgũnda. **5** Jehova nĩatũũgĩrĩtio, nĩgũkorwo atũũraga igũrũ; nake nĩakaiyũria Zayuni na ciira wa kĩhooto na ũthingu. **6** Nĩwe ũgaatuĩka gĩtina kĩrũmu matukũ-inĩ maku, na atuĩke kĩgĩĩna kĩa ũhoro mũingĩ wa ũhonokio, na ũũgĩ, na ũmenyi wa maũndũ; na ũhoro wa gwĩtigĩra Jehova nĩguo ũgaakorwo ũrĩ mũthiithũ wa ma. **7** Atĩrĩrĩ, andũ ao arĩa njamba mararĩrĩra njĩra-inĩ maanĩrĩire; nao mabarũthi mao ma thayũ maraarĩra na kĩgirĩko kĩnene. **8** Barabara iria njariĩ itigĩtwo itarĩ andũ, na agendi magatiga kũgerera njĩra icio. Kĩrĩkanĩro kĩrĩa maarĩkanĩire nĩgĩthũkie, na aira a kĩo makanyararwo, gũtirĩ o na mũndũ ũmwe ũraheo gĩtĩĩo. **9** Bũrũri nĩũracakaya na ũgathirĩrĩkĩra, nakuo kũu Lebanoni nĩgũconorithĩtio na mĩtĩ yakuo ĩkahooha. Sharoni nakuo kũhanĩte ta werũ wa Araba, nakuo Bashani na Karimeli gũgaita mathangũ makuo. **10** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Rĩu nĩngwarahũka, rĩu nĩngũtũũgĩrio; rĩu nĩngwambarario na igũrũ. **11** Inyuĩ mũkaagĩa nda cia maragara, mũciare rũũa rwa ngano; nayo mĩhũmũ yanyu ĩtuĩkĩte mwaki wa kũmũcina. **12** Andũ a ndũrĩrĩ magaacinwo mahaane ta coka; magaacinwo na mwaki o ta ihinga cia mĩigua itemetwo." **13** Atĩrĩrĩ inyuĩ andũ arĩa mũrĩ kũraya, ta thikĩrĩriai mũigue ũrĩa njĩkĩte; na inyuĩ mũrĩ gũkuhĩ umbũrai ũhoro wa hinya wakwa. **14** Ehia arĩa marĩ kũu Zayuni nĩmamakĩte; nao andũ arĩa

matooĩ Ngai nĩkũinaina marainaina, makoiga atĩrĩ, “Nũũ witũ ũngĩtũũrania na mwaki ũrĩa ũcinanaga? Ningĩ nũũ witũ ũngĩtũũrania na mwaki ũtakahora nginya tene?” **15** Nĩ mũndũ ũrĩa ũthiiaga na mĩthiĩre ya ũthingu na akaaria ũhoro ũrĩa wagĩrĩire, o we ũtangĩoya uumithio uumanĩte na ũhinyanĩrĩria, na akagĩrĩrĩria guoko gwake kwamũkĩre mahaki, o ũcio ũgiragĩrĩria matũ make kũigua ndeto cia gũciirĩra ũragani, na akahinga maitho make matikererore maũndũ mooru. **16** Ũcio nĩwe mũndũ ũrĩa ũgaatũũra kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, ũrĩa kĩĩhitho gĩake gĩgaakorwo kĩrĩ kĩirigo kĩrũmu kũu kĩrĩma-inĩ. Nĩakaheagwo irio ciake, na maaĩ make gũtirĩ hĩndĩ makaaga. **17** Maitho maku nĩmakeyonera mũthamaki arĩ na riiri wake wothe, na wĩrorere bũrũri waramĩte, ũgatambũrũka kũraya ma. **18** Meciiria-inĩ maku nĩũgecũrania ũhoro wa kĩmakania kĩrĩa kĩarĩ ho hau mbere, ũrie atĩrĩ: “Mũtongoria ũrĩa mũnene arĩ ha? Nake mũndũ ũrĩa wamũkagĩra mbeeca cia igooti rĩa bũrũri arĩ ha? Nake mũnene ũrĩa ũrũgamagĩrĩra mĩthiringo ĩrĩa mĩraihu na igũrũ arĩ ha?” **19** Andũ acio ndũrĩka ndũgacooka kũmona rĩngĩ, o acio maaragia mĩario ĩtangĩiguĩka, na makaaria na rũthiomi rũgeni rũtangĩmenyeka. **20** Ta rora Zayuni, itũũra rĩrĩa inene rĩa maruga maitũ; maitho maku nĩmakona Jerusalemu, gĩikaro gĩa thayũ, nĩyo hema ĩrĩa ĩtakenyenyeka; higĩ ciayo itirĩ hĩndĩ ikaamunywo, o na kana mũkanda o na ũmwe wayo ũtuĩke. **21** Kũu nĩkuo Jehova Mwene-Hinya agaakorwo hamwe na ithuĩ. Nakuo kũu gũgaatuĩka ta kũndũ kwa njũũĩ njarĩĩ, o na tũrũũĩ, njũũĩ itakagererio marikabu cia mbaara, kana igererio marikabu iria nene cia iria-inĩ. **22** Nĩgũkorwo Jehova nĩwe wa gũtua ciira, Jehova nĩwe mũtwathi, Jehova nĩwe mũthamaki witũ: we nĩwe ũgaatũhonokia. **23** Mĩkanda yaku nĩmĩregeru, na mũtĩ ũrĩa mũraaya wa marikabu ti mũrũmu, naguo taama wa kũmĩtwarithia timũtambũrũku. Hĩndĩ ĩyo indo nyingĩ cia ndaho nĩ ikaagayanwo, o na andũ arĩa mathuaga nĩmagekuuĩra indo cia ndaho. **24** Gũtirĩ mũndũ ũtũũraga Zayuni ũkoiga atĩrĩ, “Nĩĩ ndĩ mũrũaru”; nao andũ arĩa matũũraga kuo nĩmakarekerwo mehia mao.

34 Atĩrĩrĩ, inyuĩ ndũrĩrĩ, ũkai hakuhĩ mũthikĩrĩrie; o na inyuĩ andũ a mabũrũri tegai matũ mũigue! Thĩ o nayo nĩĩigue, o na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ kuo, o hamwe na mabũrũri, na kĩrĩa gĩothe kiumaga kuo! **2** Nĩgũkorwo Jehova nĩarakarĩire ndũrĩrĩ ciothe; mang’ũrĩ make marĩ kũrĩ mbũtũ ciao ciothe cia ita. Nĩagaciniina ithire biũ, nĩagacineana ciũragwo. **3** Andũ arĩa moragĩtwo magaateo o ro ũguo, na mũnungo wa ciimba ciao wambate na igũrũ; nacio irĩma ihaane ta irindĩtwo nĩ thakame yao. **4** Njata ciothe cia igũrũ nĩigathira, narĩo igũrũ rĩkũnjwo o ta ibuku rĩa gĩkũnjo; nayo mbũtũ ya njata cia matu-inĩ ĩgwe o ta ũrĩa mathangũ ma mũthabibũ maahooha magũũaga, na o ta ũrĩa ngũyũ ciahooha igũũaga kuuma mũkũyũ-inĩ. **5** Rũhiũ rwakwa rwa njora rũnyuĩte rũkanyootoka rũrĩ o kũu matu-inĩ; ta rora, rũraikũrũkĩra Edomu rũrĩ na ituĩro, o andũ acio niinĩte biũ. **6** Rũhiũ rwa njora rwa Jehova rũiyũrĩtwo nĩ thakame, na rũkahumbĩrwo nĩ maguta: nĩ thakame ya tũtũrũme na ya mbũri, na maguta ma higo cia ndũrũme. Nĩgũkorwo Jehova arĩ na igongona kũu Bozara, na kũũragana kũnene kũu Edomu. **7** Nacio mbogo nĩikooraganĩrio hamwe, o na tũtegwa na ndegwa iria nene. Bũrũri wao nĩũgaacagacio nĩ thakame, naruo rũkũngũ rũrindwo nĩ maguta. **8** Nĩgũkorwo Jehova arĩ na mũthenya wa kwĩrĩhĩria, arĩ na mwaka wa kũherithania, nĩguo arũĩrĩre kĩhooto gĩa Zayuni. **9** Tũrũũĩ twa Edomu tũkaagarũrwo tũtuĩke rami, naruo rũkũngũ rwakuo rũtuĩke mwaki wa ũbiriti; naguo bũrũri wake ũtuĩke o ta rami ĩgwakana mwaki! **10** Naguo mwaki ũcio ndũkahorio mũthenya na ũtukũ; ndogo yaguo ĩgaatũũra ĩtoogaga igũrũ nginya tene. Gũgaakira ihooru njiarwa nginya njiarwa, na gũtirĩ mũndũ ũgaacooka gũtuĩkanĩria kuo rĩngĩ. **11** Ndundu ya werũ-inĩ na ndundu ĩrĩa ĩgambaga nĩikegwatĩra kũndũ kũu; nayo ndundu ĩrĩa nene na ihuru nĩkuo igaaka itara ciacio. Ngai nĩagathima Edomu na gĩthimi gĩa kĩrigiicano, na agũthime na kabirũ ka ihooru. **12** Gũtigakorwo kĩndũ andũ akuo arĩa marĩ igweta mangĩĩta ũthamaki, ariũ a mũthamaki a kũu othe nĩmagathira. **13** Mĩigua nĩĩkamerera nyũmba ciakuo cia ũthamaki iria njirigĩre, thabai na mĩtare ĩmere ciĩgitĩro-inĩ ciakuo cia hinya. Gũgaatuĩka ũtũũro wa mbwe, na ciikaro cia ndundu. **14** Nyamũ cia werũ-inĩ nĩigacemania na hiti, nacio mbũri cia gĩthaka nĩikananĩria; kũu nĩkuo nyamũ cia ũtukũ igaakomaga, na ciĩyonere gwa kũhurũka. **15** Ndundu nĩĩgaka gĩtara kũu, ĩrekagĩrie matumbĩ mayo kuo, nĩĩkamatũrĩkia na ĩrere njui ciayo rungu rwa mathagu mayo; ningĩ kũu nokuo hũngũ ikoongana igĩrĩ igĩrĩ, o njamba na nga yayo. **16** Atĩrĩrĩ, tuĩriai ũhoro ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo rĩa Jehova, na mũrĩthome: Gũtirĩ nyamũ o na ĩmwe yacio ĩkaaga kuoneka kuo, na gũtirĩ njamba ĩkaaga nga yayo. Nĩgũkorwo nĩ kanua ka Jehova gaathanĩte ũguo, na Roho wake nĩwe ũgacicookanĩrĩria. **17** Nĩwe ũcigayagĩra igai rĩacio; guoko gwake gũciheaga kĩrĩa acithimĩire. Nĩikegwatĩra igai rĩu rĩtuĩke rĩacio nginya tene, na itũũre kuo nginya njiarwa na njiarwa.

35 Atĩrĩ, werũ ũtarĩ kĩndũ na bũrũri ũrĩa mũũmũ nĩigakena; werũ nĩũgakena na ũcanũke. O ta mahũa ma nyeki-inĩ, **2** werũ nĩũkaruta kĩro kĩingĩ; nĩũgakena mũno, na wanĩrĩre nĩ gũkena. Nĩũkaheo riiri o ta wa Lebanoni, na ũheo ũkengi o ta wa Karimeli, na wa Sharoni; nĩmakona riiri wa Jehova, na mone ũkengi wa Ngai witũ. **3** Ĩkĩrai hinya moko marĩa maregeru, na maru marĩa maregerete mũtũme marũgame wega; **4** andũ arĩa marĩ na guoya ngoro meerei atĩrĩ, “Mwĩyũmĩrĩriei, tigai gwĩtigĩra; atĩrĩ, Ngai wanyu nĩagooka, na agooka na ũhoro wa kũrĩhanĩria; nĩwe ũgooka na iherithia rĩa Ngai, ooke kũmũhonokia.” **5** Hĩndĩ ĩyo maitho ma atumumu nĩmakahingũka, na matũ ma andũ arĩa mataiguaga macooke kũigua. **6** Hĩndĩ ĩyo mũndũ ũrĩa ũthuaga nĩakarũgarũga ta thwariga, na rũrĩmĩ rũrĩa rũtaaragia rwanĩrĩre nĩ gũkena. Namo maaĩ nĩmagatherũka kuuma werũ-inĩ, natuo tũrũũĩ tũtherere werũ-inĩ wa mũthanga. **7** Mũthanga ũrĩa mũhiũ ũgaatuĩka karia ka maaĩ, nayo thĩ ĩyo ng’aru ĩtherũke ithima cia maaĩ. Imamo iria cianakomwo nĩ mbwe-rĩ, igaakũra nyeki, na ithanjĩ, o na marura. **8** Nakuo kũu nĩgũkagĩa barabara njarĩĩ; nayo ĩgeetagwo Njĩra ĩrĩa Nyamũre. Andũ arĩa matarĩ

atheru matikamĩgera; ĩgaakorwo ĩrĩ Njĩra ya andũ arĩa mamĩgeraga; nĩ ũndũ ũcio o na andũ akĩĩgu matikamĩhĩtia. **9** Gũtirĩ mũrũũthi ũgaakorwo njĩra-inĩ ĩyo, o na kana nyamũ o yothe ndĩani ĩmĩgerere; nyamũ icio itikoonekana njĩra-inĩ ĩyo. No rĩrĩ, andũ arĩa makũũrĩtwo nĩo oiki makaamĩgerera, **10** nao andũ arĩa akũũre a Jehova nĩmagacooka. Magaatoonya Zayuni makĩinaga; nao nĩmageekĩrwo thũmbĩ ya gĩkeno gĩa tene na tene. Magaakena na macanjamũke, nakĩo kĩeha o na mũcaayo nĩigathira biũ.

36 Mwaka wa ikũmi na ĩna wa wathani wa Mũthamaki Hezekia, Senakeribu mũthamaki wa Ashuri nĩatharĩkĩire matũũra manene mothe marĩa mairigĩirwo na thingo cia hinya ma Juda, na akĩmatunyana. **2** Ningĩ mũthamaki wa Ashuri agĩtũma mũnene wa mbũtũ ciake cia ita, kuuma Lakishi, arĩ na mbũtũ nene ya ita athiĩ kũrĩ Mũthamaki Hezekia kũu Jerusalemu. Rĩrĩa mũnene ũcio wa mbũtũ ya ita aarũgamire mũtaro-inĩ wa Karia-ka-Rũgongo, njĩra-inĩ ya gũthiĩ Mũgũnda-wa-Mũthambia-Nguo, **3** Eliakimu mũrũ wa Hilikia ũrĩa warĩ mũrori wa nyũmba ya ũthamaki, na Shebina ũrĩa mwandĩki-marũa, na Joa mũrũ wa Asafu ũrĩa mwandĩki wa maũndũ ma ihinda rĩu, makiumagara magĩthiĩ kũrĩ we. **4** Nake mũnene ũcio wa mbũtũ ya ita akĩmeera atĩrĩ, "Ĩrai Hezekia atĩrĩ, "'Mũthamaki ũrĩa mũnene o we mũthamaki wa Ashuri, ekũũria atĩrĩ: Ũrutĩte ũũmĩrĩru ũcio ũrĩ naguo kũ? **5** Wee uugaga nĩ ũũĩ kũrũa na ũrĩ na hinya wa mbũtũ cia ita, no waragia o ciugo cia tũhũ. Nũũ ũcio wĩhokete nĩguo ũnemere? **6** Atĩrĩrĩ, wee wĩhokete andũ a Misiri, acio mahaana ta kamũrangi koinĩkangu, karĩa gatheecaga mũndũ guoko, gakamũguraria etiirania nako! Ũguo nĩguo Firaũni mũthamaki wa Misiri ahaana kũrĩ arĩa othe mamwĩhokaga. **7** O na ũngĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ithuĩ twĩhokete Jehova Ngai witũ," githĩ ũcio tiwe Hezekia aatharĩirie igongona na kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na akĩĩra andũ a Juda na a Jerusalemu atĩrĩ, "No nginya mũhooyagĩre kĩgongona-inĩ gĩkĩ"? **8** "'Rĩu-rĩ, ũka ũkeiguithanie na mwathi wakwa, mũthamaki wa Ashuri: Nĩngũkũhe mbarathi ngiri igĩrĩ, angĩkorwo ũrĩ na andũ a gũthiĩ macihaicĩte! **9** Wakĩhota atĩa gũtooria o na mũnene ũrĩa mũnini mũno thĩĩnĩ wa anene a mwathi wakwa, o na gũtuĩka wĩhokete ngaari cia ita na andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi a Misiri? **10** Na ningĩ-rĩ, njũkĩte gũtharĩkĩra na kwananga bũrũri ũyũ iterĩĩtwo nĩ Jehova? Jehova we mwene nĩwe wanjĩĩrire njũke hũũre bũrũri ũyũ na ndĩwanange.'" **11** Nao Eliakimu, na Shebina, na Joa makĩĩra mũnene ũcio wa mbũtũ cia ita atĩrĩ, "Twagũthaitha arĩria ndungata ciaku na rũthiomi rwa Asuriata, tondũ nĩtũrũũĩ. Tiga gũtwarĩria na rũthiomi rwa Kĩhibirania andũ aya marĩ rũthingo-inĩ makĩiguaga." **12** No mũnene ũcio wa mbũtũ cia ita agĩcookia atĩrĩ, "Kaĩ ndatũmirwo nĩ mwathi wakwa kũrĩ o mwathi wanyu na kũrĩ o inyuĩ, ndĩmwĩre maũndũ maya, na ti kũrĩ andũ aya maikarĩte rũthingo igũrũ, o aya makaarĩa kĩoro kĩao na manyue mathugumo mao o ene o ta ũrĩa inyuĩ mũgeeka?" **13** Ningĩ mũnene ũcio wa mbũtũ cia ita akĩrũgama akĩanĩrĩra na Kĩhibirania, akiuga atĩrĩ, "Thikĩrĩriai ndũmĩrĩri ya mũthamaki ũrĩa mũnene, mũthamaki wa Ashuri! **14** Mũthamaki ekuuga ũũ: Mũtigetĩkĩre Hezekia amũheenie. Ndangĩhota kũmũhonokia! **15** Mũtigetĩkĩre Hezekia amũringĩrĩrie kwĩhoka Jehova hĩndĩ ĩrĩa ekuuga atĩrĩ, 'Ti-itherũ Jehova nĩegũtũhonokia; itũũra rĩĩrĩ inene rĩtikaaneanwo guoko-inĩ kwa mũthamaki wa Ashuri.' **16** "Mũtigathikĩrĩrie Hezekia. Mũthamaki wa Ashuri ekuuga atĩrĩ: Rekei tũiguane na mũũke kũrĩ niĩ. Mweka ũguo, o ũmwe wanyu nĩakarĩĩaga maciaro ma mũtĩ wake wa mũthabibũ na wa mũkũyũ na anyuuage maaĩ ma gĩthima gĩake, **17** o nginya rĩrĩa ngooka ndĩmũtware bũrũri ũhaana ta wanyu, bũrũri ũrĩ ngano na ndibei ya mũhihano, bũrũri ũrĩ irio na mĩgũnda ya mĩthabibũ. **18** "Mũtigetĩkĩre Hezekia amũhĩtithie, rĩrĩa ekuuga atĩrĩ, 'Jehova nĩegũtũhonokia.' Nĩ kũrĩ ngai ya rũrĩrĩ o na rũrĩkũ ĩrĩ yahonokia bũrũri wayo kuuma guoko-inĩ kwa mũthamaki wa Ashuri? **19** Ngai cia Hamathu na Aripadi irĩ kũ? Ngai cia Sefarivaimu irĩ kũ? Nĩihonoketie Samaria kuuma guoko-inĩ gwakwa? **20** Nĩ ngai ĩrĩkũ harĩ ngai ciothe cia mabũrũri macio yanahonokia bũrũri wayo kuuma kũrĩ niĩ? Gwakĩhoteka atĩa Jehova ahonokie Jerusalemu kuuma guoko-inĩ gwakwa?" **21** No rĩrĩ, andũ acio magĩkira ki na matirĩ ũndũ maamũcookeirie, tondũ mũthamaki nĩamathĩte, akameera atĩrĩ, "Mũtikamũcookerie ũndũ." **22** Hĩndĩ ĩyo Eliakimu mũrũ wa Hilikia ũrĩa mũrori wa maũndũ ma nyũmba ya ũthamaki, na Shebina ũrĩa mwandĩki-marũa, na Joa mũrũ wa Asafu ũrĩa mwandĩki wa maũndũ ma ihinda rĩu, magĩthiĩ kũrĩ Hezekia, matembũrangĩte nguo ciao, makĩmwĩra ũrĩa mũnene ũcio wa mbũtũ cia ita oigĩte.

37 Rĩrĩa Mũthamaki Hezekia aaiguire ũhoro ũcio, agĩtembũranga nguo ciake na akĩihumba nguo ya ikũnia, agĩtoonya hekarũ ya Jehova thĩĩnĩ. **2** Agĩtũma Eliakimu mũrori wa maũndũ ma nyũmba ya ũthamaki, na Shebina ũrĩa mwandĩki-marũa, na athĩnjĩri-Ngai arĩa atongoria, othe mehumbĩte nguo cia makũnia, mathiĩ kũrĩ mũnabii Isaia mũrũ wa Amozu. **3** Makĩmwĩra atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Hezekia ekuuga: Mũthenya wa ũmũthĩ nĩ mũthenya wa mĩnyamaro, na ngũmano, na gĩconoko o ta ihinda rĩa ciana rĩa gũciarwo rĩakinya, naguo hinya wa gũciara ũkaaga. **4** No gũkorwo Jehova Ngai waku nĩekũigua ciugo ciothe cia mũnene ũcio wa mbũtũ cia ita, ũrĩa mwathi wake, mũthamaki wa Ashuri atũmĩte, nĩgeetha oke anyũrũrie Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, na amũkũũme nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio Jehova Ngai waku aiguĩte. Nĩ ũndũ ũcio hoera matigari marĩa matigaire muoyo." **5** Rĩrĩa anene a Mũthamaki Hezekia maakinyire kũrĩ Isaia-rĩ, **6** Isaia akĩmeera atĩrĩ, "Ĩrai mwathi wanyu atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Tiga gwĩtigĩra nĩ ciugo iria ũiguĩte atungati a mũthamaki wa Ashuri makĩĩnuma nacio. **7** Ta thikĩrĩria! Niĩ nĩngwĩkĩra roho wa mũthemba mũna thĩĩnĩ wake, nĩguo rĩrĩa arĩigua ũhoro mũna, acooke bũrũri wake, na arĩ kũu ndũme ooragwo na rũhiũ rwa njora.'" **8** Rĩrĩa mũnene wa mbũtũ cia ita aaiguire atĩ mũthamaki wa Ashuri nĩoimĩte Lakishi, akĩehera Jerusalemu agĩthiĩ agĩkora mũthamaki akĩrũa mbaara na Libina. **9** Na rĩrĩ, Senakeribu agĩkinyĩrwo nĩ ũhoro wa atĩ Tirihaka, ũrĩa Mũkushi mũthamaki wa Misiri,

nĩoimagarĩte oke arũe nake. Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma andũ rĩngĩ kũrĩ Hezekia marĩ na ũhoro ũyũ: **10** "Ĩrai Hezekia mũthamaki wa Juda atĩrĩ: Ndũgetĩkĩrie Ngai ũcio wĩhokete akũheenie rĩrĩa ekuuga atĩrĩ, 'Jerusalemu rĩtikũneanwo kũrĩ mũthamaki wa Ashuri.' **11** Ti-itherũ nĩũiguĩte ũrĩa athamaki a Ashuri mekĩte mabũrũri-inĩ mothe, ũrĩa maamaniinire biũ. Inyuĩ mũgũkĩhonoka atĩa? **12** Na rĩrĩ, ngai cia ndũrĩrĩ iria cianiinirwo nĩ maithe maitũ ma tene: ngai cia Gozani, na cia Harani, na cia Rezefu, na andũ a Edeni arĩa maarĩ Telasaru-rĩ, nĩciamahonokirie? **13** Mũthamaki wa itũũra rĩa Hamathu arĩ ha, na mũthamaki wa Aripadi, na mũthamaki wa itũũra rĩrĩa inene rĩa Sefarivaimu, na wa Hena, na wa Iva, rĩu marĩ ha?" **14** Nake Hezekia akĩnyiita marũa kuuma kũrĩ andũ arĩa maatũmĩtwo na akĩmathoma. Agĩcooka akĩambata hekarũ-inĩ ya Jehova, akĩmatambũrũkia mbere ya Jehova. **15** Nake Hezekia akĩhooya Jehova, akiuga atĩrĩ: **16** "Wee Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, o wee ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene gatagatĩ ka makerubi, Wee wiki nowe Ngai igũrũ rĩa mothamaki mothe ma thĩ. Nĩwe wombire igũrũ na thĩ. **17** Tega matũ maku, Wee Jehova, ũigue; hingũra maitho maku Wee Jehova wone, ũigue ciugo ciothe cia Senakeribu iria atũmĩte cia kũruma Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo. **18** "Ti-itherũ, Jehova, athamaki a Ashuri nĩmanangĩte andũ a ndũrĩrĩ na mabũrũri mao biũ. **19** Na nĩmaikĩtie ngai ciao mwaki-inĩ na magacithũkangia, tondũ itiarĩ ngai no ciarĩ mĩtĩ na mahiga, nacio ciathondeketwo na moko ma andũ. **20** Rĩu-rĩ, Wee Jehova Ngai witũ, tũhonokie kuuma guoko-inĩ gwake, nĩgeetha mothamaki mothe ma thĩ mamenye atĩ Wee Jehova, o Wee wiki, nĩwe Ngai." **21** Hĩndĩ ĩyo Isaia mũrũ wa Amozu agĩtũma ndũmĩrĩri kũrĩ Hezekia, akĩmwĩra atĩrĩ: "Ũũ nĩguo Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga: Tondũ nĩũũhooete ũhoro wĩgiĩ Senakeribu mũthamaki wa Ashuri-rĩ, **22** ũyũ nĩguo ũhoro ũrĩa Jehova aarĩtie wa kũmũũkĩrĩra: "Mũirĩtu Gathirange, Mwarĩ wa Zayuni nĩakũmenete na agakũnyarara. Mwarĩ wa Jerusalemu arainia mũtwe rĩrĩa wee ũroora. **23** Ũcio ũrumĩte na ũkamenereria nũũ? Nũũ ũgũthũkĩire na mũgambo, na ũkamwambararĩria maitho na mwĩtĩĩo? Wee nĩũũkĩrĩire Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli! **24** Ũtũmĩte andũ aku moke marume Jehova. Na ũkoiga atĩrĩ, 'Nĩ ũndũ wa ngaari ciakwa nyingĩ cia ita, nĩnyambatĩte ngakinya tũcũmbĩrĩ twa irĩma, o kũu igũrũ mũno Lebanoni. Nĩndemete mĩtarakwa yakuo ĩrĩa mĩraihu mũno, o na mĩthengera ĩrĩa mĩega mũno. Nĩnginyĩte tũcũmbĩrĩ twakuo kũrĩa kũraya mũno, o kũrĩa kũrĩ na mĩtitũ ĩrĩa mĩega mũno. **25** Nĩnyenjete ithima mabũrũri ma kũngĩ na nganyua maaĩ kuo. Nĩhũithĩtie tũrũũĩ twa Misiri na makinya ma magũrũ makwa.' **26** "Kaĩ ũtaiguĩte? Kuuma tene nĩndamũrĩte ũndũ ũcio. Matukũ-inĩ macio ma tene nĩndabangĩte ũndũ ũcio: rĩu nĩndĩũhingĩtie, atĩ wee nĩũtũmĩte matũũra manene marĩa mairigĩre na thingo cia hinya matuĩke hĩba cia mahiga. **27** Andũ akuo maagithĩtio hinya, nao makagegeare na magaconorithio. Mahaana mĩmera ĩrĩ mũgũnda, makoororoa o ta thuuna nduru, kana ta nyeki ĩmerete nyũmba igũrũ, ĩrĩa yũmaga ĩtanakũra. **28** "No nĩnjũũĩ kũrĩa ũikaraga, na ngamenya ũkiumagara na ũgĩcooka, o na ũrĩa ũndakaragĩra. **29** Tondũ nĩũndakarĩire na rũng'athio rwaku nĩrũkinyĩire matũ makwa, nĩngũgwĩkĩra gĩcũhĩ gĩakwa iniũrũ, na matamu ndĩmoohe kanua-inĩ gaku, na nĩngatũma ũcookere njĩra o ĩyo wokĩire. **30** "Gĩkĩ nĩkĩo gĩgaakorwo kĩrĩ kĩmenyithia gĩaku, wee Hezekia: "Mwaka ũyũ ũkũrĩa irio cia maitĩka, naguo mwaka wa keerĩ ũrĩe kĩrĩa gĩgaathundũka harĩ mo. No mwaka wa gatatũ-rĩ, nĩũkahaanda na ũgethe, ũhaande mĩgũnda ya mĩthabibũ, na ũrĩe maciaro mayo. **31** O rĩngĩ matigari ma nyũmba ya Juda nĩmagaikũrũkia mĩri na thĩ, na maciare maciaro na igũrũ. **32** Nĩgũkorwo Jerusalemu nĩgũkoima matigari ma andũ, nakuo Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni kuume gĩkundi kĩa arĩa mahonokete. Kĩyo kĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩkĩo gĩkaahingia ũguo. **33** "Nĩ ũndũ ũcio Jehova ekuuga ũũ igũrũ rĩa mũthamaki wa Ashuri: "Ndagatoonya itũũra rĩĩrĩ inene kana arathũkie mũguĩ kuo. Ndagooka mbere yarĩo na ngo kana arĩrigiicĩrie na ihumbu cia tĩĩri, arĩũkĩrĩre. **34** Njĩra ĩrĩa agookĩra no yo agaacookera; ndagatoonya itũũra rĩĩrĩ inene," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **35** "Nĩngagitĩra itũũra rĩĩrĩ inene na ndĩrĩhonokie, nĩ ũndũ wakwa na nĩ ũndũ wa Daudi ndungata yakwa!" **36** Hĩndĩ ĩyo mũraika wa Jehova agĩthiĩ na akĩũraga andũ ngiri igana rĩmwe rĩa mĩrongo ĩnana na atano kũu kambĩ-inĩ ya Ashuri. Rĩrĩa andũ mookĩrire rũciinĩ tene, magĩkora kũu no ciimba theri! **37** Nĩ ũndũ ũcio Senakeribu mũthamaki wa Ashuri agĩtharia kambĩ agĩthiĩ; agĩcooka Nineve, agĩikara kuo. **38** Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe rĩrĩa ahooyaga arĩ hekarũ-inĩ ya ngai yake Nisiroku-rĩ, ariũ ake eerĩ Adarameleki na Sharezeru makĩmũũraga na rũhiũ rũa njora, na makĩũrĩra bũrũri wa Ararati. Nake mũriũ Esari-Hadoni agĩtuĩka mũthamaki ithenya rĩake.

38 Matukũ-inĩ macio Hezekia akĩrwara, hakuhĩ akue. Mũnabii Isaia mũrũ wa Amozu agĩthiĩ kũrĩ we, akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova ekuuga ũũ: Thondeka maũndũ ma mũciĩ waku, tondũ nĩũgũkua, ndũkũhona." **2** Hezekia akĩhũgũra ũthiũ wake, akĩrora rũthingo-inĩ, na akĩhooya Jehova, akiuga atĩrĩ, **3** "Wee Jehova, ririkana ũrĩa ngoretwo ngĩthiĩ na mĩthiĩre ya kwĩhokeka mbere yaku, na ngeheana na ngoro yakwa yothe, na ngeeka ũrĩa kwagĩrĩire maitho-inĩ maku." Nake Hezekia akĩrĩra mũno. **4** Hĩndĩ ĩyo kiugo kĩa Jehova gĩgĩkinyĩra Isaia, akĩĩrwo atĩrĩ, **5** "Cooka ũkeere Hezekia atĩrĩ, 'Jehova Ngai wa thoguo Daudi ekuuga ũũ: Nĩnjiguĩte ihooya rĩaku na ngoona maithori maku; nĩngũkuongerera mĩaka ikũmi na ĩtano ya gũtũũra muoyo. **6** Nĩngũkũhonokia hamwe na itũũra rĩĩrĩ inene kuuma guoko-inĩ kwa mũthamaki wa Ashuri. Nĩngũgitĩra itũũra rĩĩrĩ inene. **7** "'Gĩkĩ nĩkĩo kĩmenyithia kĩrĩa Jehova egũkũhe atĩ Jehova nĩegwĩka ũndũ ũcio akwĩrĩire: **8** Nĩngatũma kĩĩruru kĩa riũa gĩcooke na thuutha makinya ikũmi marĩa gĩikũrũkĩte ngathĩ-inĩ ya Ahazu.'" Nĩ ũndũ ũcio ũtheri wa riũa ũgĩcooka na thuutha makinya ikũmi marĩa waikũrũkĩte. **9** Maya nĩmo maandĩko ma Hezekia mũthamaki wa Juda marĩa aandĩkire thuutha wa kũrũara na kũhona: **10** Niĩ ndoigire atĩrĩ, "O rĩrĩa matukũ ma muoyo wakwa magaacĩra-rĩ, no rĩo ngũthiĩ ndonye ihingo-inĩ cia gĩkuũ, na ndunywo mĩaka yakwa ĩrĩa ĩtigarĩte?" **(Sheol h7585)** **11** Ngĩkiuga atĩrĩ, "Niĩ ndikona Jehova rĩngĩ, ndikona Jehova

ndĩ bũrũri ũyũ wa arĩa matũũraga muoyo; gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ ngona mũndũ wa thĩ, kana ngorwo hamwe na arĩa marĩ gũkũ thĩ. **12** Nyũmba yakwa nĩĩtharĩĩtio, ĩkeherio kũrĩ nĩĩ, o ta ũrĩa hema ya mũrĩithi yambũragwo. Nĩngũnjĩte muoyo wakwa ta ũrĩ taama wa mũndũ ũrĩa ũtumaga na mĩtambo, na rĩu nĩkũndinia ekũndinia anjeherie mũtambo-inĩ ũcio wake; mũthenya na ũtukũ-rĩ, ũtuĩkĩte o wa kũũniina. **13** Ndetereire ngirĩrĩirie nginya gũgĩkĩa, na akiunanga mahĩndĩ makwa mothe o ta mũrũũthi. Mũthenya na ũtukũ-rĩ, wee ũtuĩkĩte o wa kũũniina. **14** Ngĩkaya ta hũngũrũrũ kana mũrũaru, ngĩcaaya o ta ũrĩa ndutura ĩcaayaga. Maitho makwa makĩaga hinya nĩgũcũthĩrĩria igũrũ. Ndĩ mũthĩĩnĩku; Wee Mwathani ũka ũndeithie!" **15** No ingĩkiuga atĩa? Nĩanjarĩirie, na nĩwe mwene wĩkĩte ũguo. Mĩaka yakwa yothe ndĩrĩthiiaga ndĩnyiihĩtie, tondũ wa ruo rũrũ rwa ngoro yakwa. **16** Mwathani, andũ matũũraga moonaga maũndũ ta maya; o naguo roho wakwa ũtũũraga muoyo wonaga maũndũ o ta macio. Wanjookeirie ũgima wa mwĩrĩ, na ũkĩreka ndũũre muoyo. **17** Ti-itherũ ũhoro ũcio warĩ wa kũng'una, nĩkĩo ndaiguire ruo rũnene ũguo. Nĩ ũndũ wa wendo waku, nĩwagirĩrĩirie ndoonye irima rĩa mwanangĩko; mehia makwa mothe nĩũriganĩirwo nĩmo. **18** Nĩgũkorwo mbĩrĩra ndĩngĩhota gũkũgooca, o nakĩo gĩkuũ gĩtingĩkũgooca; arĩa maharũrũkaga irima rĩu matingĩgĩa na kĩĩrĩgĩrĩro kĩa wĩhokeku waku. **(Sheol h7585)** **19** Arĩa marĩ muoyo, o acio matũũraga muoyo-rĩ, nĩmakũgoocaga, ta ũrĩa ndĩreka ũmũthĩ; maithe ma ciana nĩo meraga ciana ũhoro wa wĩhokeku waku. **20** Jehova nĩakahonokia, na nĩtũkaina tũrĩ na inanda cia mũgeeto matukũ mothe ma muoyo witũ, tũrĩ hekarũ-inĩ ya Jehova. **21** Isaia oigĩte atĩrĩ, "Thondekai ngũmba ya ngũyũ, mũmĩigĩrĩre ihũha-inĩ, na nĩekũhona." **22** Hezekia oorĩtie atĩrĩ, "Kĩmenyithia gĩgaakorwo kĩrĩ kĩrĩkũ atĩ nĩngambata thiĩ hekarũ-inĩ ya Jehova?"

39 Na rĩrĩ, ihinda rĩu Merodaki-Baladani mũrũ wa Baladani mũthamaki wa Babuloni nĩatũmĩire Hezekia marũa na kĩheo, tondũ nĩaiguĩte ũhoro wa ndwari yake na kũhona gwake. **2** Hezekia akĩamũkĩra andũ arĩa maatũmĩtwo na gĩkeno, na akĩmoonia indo ciothe iria aigĩte makũmbĩ make; akĩmoonia betha, na thahabu na mahuti marĩa manungi wega na maguta marĩa mega mũno, na indo ciake ciothe cia mbaara na indo ciothe iria ciarĩ igĩĩna-inĩ ciake. Gũtirĩ kĩndũ o na kĩmwe thĩinĩ wa nyũmba ya ũthamaki kana kĩarĩ ũthamaki-inĩ wake wothe Hezekia ataamoonirie. **3** Hĩndĩ ĩyo mũnabii Isaia agĩthiĩ kũrĩ Mũthamaki Hezekia, akĩmũũria atĩrĩ, "Andũ acio moiga atĩa, na mekuumĩte kũ?" Nake Hezekia agĩcookia atĩrĩ, "Moimĩte bũrũri wa kũraya; megũkĩte kuuma bũrũri wa Babuloni." **4** Nake mũnabii akĩũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ moonire nyũmba-inĩ yaku ya ũthamaki." Nake Hezekia agĩcookia atĩrĩ, "Moonire indo ciothe cia nyũmba yakwa ya ũthamaki. Gũtirĩ kĩndũ o na kĩmwe kĩrĩ igĩĩna-inĩ ciakwa itanamoonia." **5** Nake Isaia akĩĩra Hezekia atĩrĩ, "Ta igua kiugo kĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe: **6** Ti-itherũ ihinda nĩrĩgakinya, rĩrĩa indo ciothe iria irĩ thĩinĩ wa nyũmba yaku ya ũthamaki, na iria ciothe maithe maku matũire maigĩte nginya ũmũthĩ, igaakuuo itwarwo Babuloni. Gũtirĩ o na kĩmwe gĩgaatigara. Ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **7** Na andũ amwe a rũciaro rwaku, o arĩa moimĩte mũthiimo waku, o arĩa wee ũgaaciara, nĩmagathaamio, na nĩmakaahakũrwo nĩguo matungatage nyũmba-inĩ ya mũthamaki wa Babuloni." **8** Nake Hezekia agĩcookia atĩrĩ, "Kiugo kĩa Jehova kĩrĩa waria nĩ kĩega," tondũ eeciririe atĩrĩ, "Hĩndĩ ĩrĩa ngũtũũra muoyo nĩgũgũkorwo kũrĩ na thayũ na ũgitĩri."

40 Atĩrĩrĩ, hooreriai, mũhoorerie andũ akwa, ũguo nĩguo Ngai wanyu ekuuga. **2** Arĩriai itũũra rĩa Jerusalemu na ũhooreri, na mwanĩrĩre, mũrĩĩre atĩrĩ, wĩra warĩo mũritũ nĩũthirĩte, na nĩrĩrekeirwo mehia marĩo, o na ningĩ atĩ nĩrĩherithĩtio nĩ guoko kwa Jehova maita meerĩ nĩ ũndũ wa mehia marĩo mothe. **3** Kũrĩ na mũgambo wa mũndũ ũkwanĩrĩra, akoiga atĩrĩ: "Haarĩriai njĩra ya Jehova kũu werũ-inĩ wa mũthanga, mũrũngarie njĩra nene ya Ngai witũ kũu werũ-inĩ. **4** Mĩkuru yothe nĩĩgathikwo yambatĩre, nacio irĩma ciothe na tũrĩma ciaraganio; nakuo kũrĩa gũtarĩ kũiganանu nĩgũkaigananio, nakuo kũrĩa gũtarĩ kwaraganu kwaraganio wega. **5** Naguo riiri wa Jehova nĩũkaguũranĩrio, na andũ othe nĩmakawĩonera marĩ hamwe. Nĩgũkorwo nĩ kanua ka Jehova kaarĩtie ũhoro ũcio." **6** Kũrĩ na mũgambo wa mũndũ ũroiga atĩrĩ, "Anĩrĩra." Na niĩ ngĩmũũria atĩrĩ, "Ngwanĩrĩra njuge atĩa?" "Uga atĩrĩ: Andũ othe mahaana ta nyeki, na ũthaka wao wothe ũhaana ta mahũa ma mũgũnda. **7** Nyeki nĩĩhoohaga, namo mahũa magaitĩka, nĩkũhurutwo nĩ mĩhũmũ ya Jehova. Ti-itherũ andũ mahaana o ta nyeki. **8** Nyeki nĩĩhoohaga namo mahũa magaitĩka, no kiugo kĩa Ngai witũ gĩtũũraga nginya tene." **9** Inyuĩ andũ arĩa mũrehaga ũhoro mwega Zayuni, ambatai mũthiĩ kĩrĩma-inĩ kĩrĩa kĩraihu na igũrũ. Inyuĩ arĩa mũrehaga ũhoro mwega Jerusalemu, anĩrĩrai na mũgambo mũnene, anĩrĩrai, na mũtigetigĩre; ĩrai matũũra ma Juda atĩrĩ, "Ngai wanyu arĩ haha!" **10** Atĩrĩrĩ, Mwathani Jehova nĩarooka arĩ na ũhoti, na guoko gwake nĩkuo gũgaathanaga. Atĩrĩrĩ, kĩheo gĩake arĩ nakĩo, o na irĩhi rĩake arĩ narĩo. **11** Arĩithagia mbũri ciake o ta mũrĩithi: Natuo tũgondu atuoyaga na moko make na agatũkuuĩra gĩthũri-inĩ gĩake; nacio ng'ondu iria irongithia acitongoragia o kahora. **12** Nũũ wanathima maaĩ na rũhĩ rwake, kana agĩthima igũrũ na warĩĩ wa guoko gwake? Nũũ wanekĩra rũkũngũ rwa thĩ gĩkabũ-inĩ arũthime, kana agĩthima irĩma na ithimi, o na agĩthima tũrĩma na ratiri? **13** Nũũ wanamenya meciiria ma Jehova, kana akĩmũtaara taarĩ we mũmũhei kĩrĩra? **14** Nũũ Jehova aahoire kĩrĩra nĩguo amũmenyithie maũndũ, na nũũ wamũrutire gũthĩĩ na njĩra ĩrĩa yagĩrĩire? Nũũ wamũrutire maũndũ ma ũũgĩ, kana akĩmuonia ũrĩa angĩhota gũkuũkĩrwo nĩ maũndũ? **15** Ti-itherũ ndũrĩrĩ ihaana ta itata rĩa maaĩ rĩrĩ ndoo-inĩ; cionagwo ihaana ta karũkũngũ kanini karĩa gatigagwo ratiri-inĩ; we athimaga icigĩrĩra cia iria-inĩ taarĩ rũkũngũ rũhinyu. **16** Mũtitũ wa Lebanoni-rĩ, ndũngĩigania ngũ cia mwaki wa kĩgongona, kana nyamũ ciakuo ciigane kũmũrutĩra magongona ma njino. **17** Ndũrĩrĩ ciothe ikĩonwo nĩwe, acionaga ihaana ta kĩndũ hatarĩ; we acionaga ta itarĩ kĩene, o na ta irĩ tũhũ mũtheri. **18**

Atĩrĩrĩ, ũngĩgerekania Mũrungu na ũ? Kana nĩ mũhianĩre ũrĩkũ mũngĩmũgerekania naguo? **19** Mĩhianano ya kũhooywo yacũhagio nĩ mũturi, nake mũturi wa thahabu akamĩgemia na thahabu, na akamĩthondekera irengeeri cia betha. **20** Mũndũ ũrĩa mũthĩĩni mũno ũtangĩhota kuona indo ta icio cia kũrutwo, athuuraga mũtĩ ũrĩa ũtangĩbutha. Agacaria bundi mũũgĩ wa kũmwacũhĩria mũhianano wa kũhooywo mũrũmu wega ũtangĩgũa. **21** Anga mũtirĩ mwamenya? Kaĩ mũtarĩ mwaigua ũhoro? Mũtirĩ mwaheo ũhoro kuuma o kĩambĩrĩria? Kaĩ mũtarĩ mwataũkĩrwo kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo? **22** Jehova aikaragĩra gĩtĩ kĩa ũnene igũrũ rĩa gĩthiũrũrĩ gĩa thĩ, nao andũ arĩa matũũraga thĩ akamoona mahaana o ta ndaahi. Atambũrũkagia matu marĩa mairũ o ta kĩandarũa, na akamaamba ta marĩ hema ya gũtũũrwo. **23** Nĩwe ũtũmaga anene matuĩke ta kĩndũ gũtarĩ, na akanyiihia aathani a thĩ akamatua ta marĩ o tũhũ mũtheri. **24** O mahaandwo o ũguo-rĩ, o mbeũ ciao ciahurwo-rĩ, o mambĩrĩria gũikũrũkia mĩri yao tĩĩri-inĩ-rĩ, amahuhaga na mĩhũmũ yake nao makahooha, nakĩo kĩhuhũkanio kĩa rũhuho gĩkamahuruta o ta mahuti. **25** Ũrĩa Mũtheru ekũũria atĩrĩ, "Niĩ-rĩ, mũngĩngerekania na ũ? Kana nũũ tũngĩiganana?" **26** Tiirai maitho manyu mũrore na igũrũ: Nũũ wombire njata icio ciothe? Ũcio nĩwe ũrehaga mbũtũ icio cia igũrũ agĩcitaraga, na ageeta o ĩmwe yacio na rĩĩtwa. Tondũ wa ũhoti wake mũnene na hinya wake mũnene, gũtirĩ o na ĩmwe yacio yagaga ho. **27** Wee Jakubu, nĩ kĩĩ gĩgũtũma warie, na wee Isiraeli ũgateta, ũkooria atĩrĩ, "Mĩthiĩre yakwa nĩĩhithĩtwo Jehova; naguo ciira wakwa wa kĩhooto ndũrũmbũyagio nĩ Ngai wakwa"? **28** Anga mũtirĩ mwamenya? Kaĩ mũtarĩ mwaigua ũhoro? Jehova nĩwe Ngai ũrĩa ũtũũraga tene na tene, nĩwe Mũmbi wa ituri ciothe cia thĩ. We ndooragwo nĩ hinya o na kana akanoga, naguo ũmenyo wake wa maũndũ gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kũũtuĩria. **29** Mũndũ ũrĩa mũnogu nĩamũheaga hinya, nake ũrĩa ũũrĩtwo nĩ hinya akamuongerera ũhoti. **30** Andũ ethĩ o nao nĩmooragwo nĩ hinya na makanoga, nao andũ arĩa matarĩ akũrũ nĩmahĩngagwo na makagũa; **31** no rĩrĩ, andũ arĩa mehokaga Jehova nĩmakerũhĩrio hinya wao. Makombũkaga na mathagu o ta nderi; magaateng'era na matinoge, magaathiiaga na magũrũ na matiũrwo nĩ hinya.

41 "Atĩrĩrĩ, inyuĩ icigĩrĩra, ta kirai ki mũrĩ mbere yakwa! Nacio ndũrĩrĩ nĩcierũhie hinya wacio! Nĩcikuhĩrĩrie ciarie; nĩtũcemaniei hamwe tũciire. **2** "Nũũ warahũrĩte mũndũ oime na mwena wa irathĩro, akamwĩta amũtungatagĩre na ũthingu? Aneanaga ndũrĩrĩ kũrĩ we, na agatooria athamaki makamwathĩkagĩra. Amatuuaga o ta rũkũngũ na rũhiũ rwake rwa njora, akamatua maragara na ũta wake nao makombũrwo nĩ rũhuho. **3** Amateng'eragia, akamahĩtũka atagurarĩtio, o na angĩkorwo nĩ njĩra atarĩ agerera na magũrũ make mbere ĩyo. **4** Nũũ wĩkĩte ũndũ ũcio na akaũhingia, ageeta njiarwa marĩĩtwa kuuma o kĩambĩrĩria? Niĩ Jehova, nĩ niĩ wa mbere na wa kũrigĩrĩria; niĩ nĩ niĩ we." **5** Icigĩrĩra nĩciĩoneire ũndũ ũcio na igetigĩra; nacio ituri cia thĩ ikainaina. Ikuhagĩrĩria na ikeyumĩria; **6** o ũmwe ateithagia ũrĩa ũngĩ, na akeera mũrũ wa nyina atĩrĩ, "Wĩyũmĩrĩrie mũno!" **7** Mũbundi ekagĩra mũturi wa thahabu hinya, nake ũrĩa ũnyorokagia na nyondo ĩrĩa nene omagĩrĩria ũrĩa ũturagĩra ihiga-inĩ rĩa ũturi. Nake akoiga atĩrĩ, "Wĩra ũcio wa kũnyiitithania cuma nĩ mwega." Akanyiitithania mũhianano ũcio wa kũhooywo na mĩcumarĩ, nĩguo ndũkenyenye, ũgwe. **8** "No rĩrĩ, wee Isiraeli, ndungata yakwa, o wee Jakubu ũrĩa thuurĩte, o inyuĩ njiaro cia Iburahĩmu mũrata wakwa, **9** ndakũrutire kuuma ituri cia thĩ, ngĩgwĩta kuuma koine ciayo iria irĩ kũraya mũno. Ngĩkwĩra atĩrĩ, 'Wee ũrĩ ndungata yakwa;' nĩngũthuurĩte na ndikũregete. **10** Nĩ ũndũ ũcio tiga gwĩtigĩra, nĩgũkorwo ndĩ hamwe nawe; tiga kũmaka, nĩgũkorwo niĩ nĩ niĩ Ngai waku. Nĩndĩkuongagĩrĩra hinya na ngũteithagie; na ti-itherũ nĩndĩrĩgũtiiragĩrĩra na guoko gwakwa kwa ũrĩo kwa ũthingu. **11** "Andũ arĩa othe makũrakaragĩra magagũũkĩrĩra ti-itherũ nĩmagaconorithio na manyararithio; arĩa marũaga nawe magaatuĩka o ta kĩndũ hatarĩ na mathire biũ. **12** O na ũngĩgaacaria thũ ciaku, ndũgaaciona. Andũ arĩa mahũũranaga mbaara nawe magaatuĩka o ta kĩndũ hatarĩ. **13** Nĩgũkorwo niĩ nĩ niĩ Jehova, Ngai waku, ũrĩa ũkũnyiitaga guoko kwa ũrĩo, na agakwĩra atĩrĩ, Tiga gwĩtigĩra; nĩngũgũteithia. **14** Tiga gwĩtigĩra, wee Jakubu kagunyũ gaka, o wee Isiraeli gakundi kanini, niĩ mwene nĩ niĩ ngũgũteithia," ũguo nĩguo Jehova ekuuga, ũcio Mũkũũri waku, Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli. **15** "Atĩrĩrĩ, nĩngagũtua kĩhũũri kĩa ngano, kĩhũũri kĩerũ na kĩũgĩ, kĩna magego maingĩ. Nĩũkahũũra irĩma na ũcihehenje, natuo tũrĩma ũtũtue mũũngũ. **16** Wee nĩũgaacihuha, naruo rũhuho rũcigũrũkie, nakĩo kĩhuhũkanio gĩcihurunje. No rĩrĩ, wee nĩũgakenera Jehova, na wĩrahagĩre Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli. **17** "Andũ arĩa athĩĩni na abatari methaga maaĩ ma kũnyua, no gũtirĩ; nĩmĩ ciao nĩcing'arĩtio nĩ nyoota. No rĩrĩ, niĩ Jehova nĩngamacookeria ũhoro; niĩ Ngai wa Isiraeli, ndirĩ hĩndĩ ngaamatiganĩria. **18** Nĩngatũma njũũĩ itherere kũu rũng'ũrĩ-inĩ kũrĩa gũtũũgĩru, nacio ithima itherũke cianda-inĩ. Nĩngatũma kũu werũ-inĩ kũgĩe tũria twa maaĩ, nakuo kũndũ kũrĩa kũng'aru ndũme gũtherũke ithima cia maaĩ. **19** Nĩngahaanda mĩtarakwa na mĩgaa, na mĩhandathi na mĩtamaiyũ kũu werũ-inĩ. Na haande mĩbinde kũndũ kũrĩa gũtakũraga kĩndũ, na mĩthengera, na mĩkarakaba o hamwe, **20** nĩgeetha andũ mone na mamenye, mecũũranie na mataũkĩrwo, atĩ nĩ guoko kwa Jehova gwĩkĩte maũndũ macio, na atĩ Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli nĩwe wamĩũmbire." **21** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Rehei ciira wanyu ũrĩa mũrĩ naguo. Onaniai ihooto cianyu cia hinya," ũguo nĩguo Mũthamaki wa Jakubu ekuuga. **22** "Rehei ngai cianyu cia mĩhianano ya kũhooywo itwĩre ũrĩa gũkaahaana. Twĩrei ũrĩa maũndũ ma tene maatarĩĩ, nĩguo twĩcũũranie ũhoro wamo, na tũmenye ũrĩa makaarigĩrĩria. Kana mũtũmenyithie ũhoro wa maũndũ marĩa magooka thuutha, **23** na mũtwĩre ũrĩa gũgaikara thuutha-inĩ, nĩguo tũmenye atĩ mũrĩ ngai. Ĩkai ũndũ mwega kana mũũru, nĩguo tũmake na tũiyũrwo nĩ guoya. **24** No rĩrĩ, inyuĩ mũrĩ kĩndũ hatarĩ, na mawĩra manyu matirĩ bata; mũndũ ũrĩa ũmwĩthuurĩire atarĩĩ o ta kĩndũ kĩrĩ magigi. **25** "Nĩnjarahũrĩte mũndũ wa kuuma

gathigathini, na nĩarooka: mũndũ uumĩte irathĩro rĩa riũa ũrĩa ũkayagĩra rĩĩtwa rĩakwa. Arangagĩrĩria aathani a thĩ o ta marĩ ndaka, akamarangĩrĩria o ta ũrĩa mũmbi akimaga rĩũmba. **26** Nũũ waheanire ũhoro ũcio kuuma o kĩambĩrĩria, nĩguo tũũmenye; kana akĩũheana mbere ĩyo, nĩguo tuuge atĩrĩ, 'Ũhoro ũcio aarĩtie nĩ wa ma'? Gũtirĩ mũndũ weranire ũhoro ũyũ, na gũtirĩ mũndũ waũheanĩte mbere ĩyo, gũtirĩ mũndũ waiguĩte ũhoro ũyũ kuuma kũrĩ inyuĩ. **27** Nĩ niĩ ndaarĩ wa mbere kwĩra Zayuni atĩrĩ, 'Atĩrĩrĩrĩ, aya marĩ haha!' Nĩ niĩ ndatũmire mũndũ athiĩ Jerusalemu agatware ũhoro ũrĩa mwega. **28** Ndĩrarora no hatirĩ mũndũ; gũtirĩ mũndũ thĩinĩ wao ũngĩheana kĩrĩra, gũtirĩ mũndũ wa kũnjookeria ũhoro rĩrĩa ingĩmoria kĩũria. **29** Atĩrĩrĩrĩ, andũ othe nĩ a maheeni! Ciĩko ciao no cia tũhũ; mĩhianano yao ya gwacũhio ĩhaana o ta rũhuho, na nĩ ya tũhũ mũtheri.

42 "Atĩrĩrĩrĩ, ĩno nĩyo ndungata yakwa, ĩrĩa ndiiragĩrĩra, ĩrĩa ndĩthuurĩire na nĩyo ĩkenagia ngoro yakwa; nĩngamĩitĩrĩrĩria Roho wakwa nayo nĩĩkarehithĩria ndũrĩrĩ ciira wa kĩhooto. **2** Ndĩkaanĩrĩra kana ĩgũũthũke, kana mũgambo wayo ũiguuo kũu njĩra-inĩ. **3** Kamũrangi kagondoku ndĩgakoina, kana ĩhorie rũtambĩ rwa ũguta rũrĩa rũratooga. Na nĩ ũndũ wa wĩhokeku nĩĩgatuanĩra ciira na kĩhooto; **4** ndĩgaatithia kana ĩkue ngoro nginya hĩndĩ ĩrĩa ĩgaatũma gũkũ thĩ kũgĩe ciira wa kĩhooto. Andũ arĩa matũũraga icigĩrĩra-inĩ makehoka watho wayo." **5** Jehova, Mũrungu witũ, ũrĩa wombire igũrũ na akĩrĩtambũrũkia, o we ũrĩa waraganirie thĩ na indo iria ciothe ciumaga kuo, na nĩwe ũheaga andũ a thĩ mĩhũmũ, na akahe arĩa maikaraga kuo muoyo, ekuuga atĩrĩ: **6** "Niĩ Jehova nĩ niĩ ngwĩtĩte na njĩra ya ũthingu; nĩngakũnyiita guoko. Nĩngakũmenyagĩrĩra na ngũheane ũtuĩke wa kũrĩkanĩra kĩrĩkanĩro na andũ, o na ũtuĩke ũtheri wa gũtherera andũ a Ndũrĩrĩ, **7** na nĩguo ũhingũrage atumumu maitho, na wohorithagie arĩa mohetwo ũmarute moime njeera, o nao arĩa maikarĩte nduma-inĩ ũmarekererie, moime korokoro-inĩ. **8** "Nĩ niĩ Jehova; rĩu nĩrĩo rĩĩtwa rĩakwa! Naguo riiri wakwa ndikaũhe mũndũ ũngĩ, kana njĩtĩkĩre mĩhianano ya kũhooywo ĩheo ũgooci wakwa. **9** Atĩrĩrĩrĩ, maũndũ maarathirwo tene nĩmahingĩtio, na rĩu nĩ maũndũ merũ ngwanĩrĩra; na maũndũ macio matanakinya-rĩ, nĩndĩmũmenyithĩtie ũhoro wamo." **10** Inĩrai Jehova rwĩmbo rwerũ, na mũmũgooce kuuma ituri-inĩ ciothe cia thĩ, inyuĩ mũikũrũkaga kũu iria-inĩ, na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩinĩ warĩo, o na inyuĩ icigĩrĩra, na arĩa othe matũũraga thĩinĩ wacio. **11** Werũ na matũũra makuo nĩmanĩrĩre na mĩgambo; o na tũtũũra tũrĩa Kedari atũũraga nĩtũkũngũĩre. Andũ a Sela nĩmarekwo maine rwĩmbo nĩ gũkena; o na mũreke maanĩrĩre marĩ kũu irĩma-igũrũ. **12** Nĩmarekwo makumie Jehova, na maanĩrĩre ũgooci wake kũu icigĩrĩra-inĩ. **13** Jehova nĩakoimagara athiĩ o ta njamba ĩrĩ hinya, na aarahũre kĩyo gĩake ta njamba ya ita; akaanĩrĩra na oigĩrĩrie mbugĩrĩrio ya mbaara, na nĩagatooria thũ ciake. **14** "Ihinda iraaya ngoretwo ngirĩte ki, ngegirĩrĩria gwĩka ũndũ. No rĩu-rĩ, ndĩrakaya ta mũtumia ũrarũmwo, ngateeha na ngahũma. **15** Nĩngananga irĩma na tũrĩma, na ndũme mĩmera ĩrĩa yothe ĩkũraga kuo yũme; nĩngatũma njũũĩ ituĩke icigĩrĩra na ndũme tũria tũhwe. **16** Nao atumumu nĩngamagereria njĩra iria matooĩ, na ndĩmatoongorerie tũcĩra tũrĩa mataahũthĩrĩte gũthiĩra; nayo nduma nĩngamĩgarũra ĩtuĩke ũtheri mbere yao, nakuo kũndũ kũrĩa gũtarĩ kũiganani ndĩkwaraganie. Maũndũ macio nĩmo ngeeka, na ndikamatiganĩrĩa. **17** No rĩrĩ, andũ arĩa mehokete mĩhianano ya kũhooywo, o acio meraga mĩhianano ya gwacũhio atĩrĩ, 'Inyuĩ nĩ inyuĩ ngai ciitũ,' nĩmakahũndũrwo na nĩmagaconorithio kũna. **18** "Inyuĩ mũtaiguaga, ta iguai, na inyuĩ atumumu-rĩ, ta cũthĩrĩriai, nĩguo muone! **19** Nũũ mũtumumu tiga o ndungata yakwa, o na kana nũũ ũtaiguaga ta mũtũmwo ũcio ndũmĩte? Nũũ mũtumumu ta ũrĩa wĩheanĩte biũ kũrĩ niĩ, na nũũ mũtumumu ta ndungata ya Jehova? **20** Nĩwonete maũndũ maingĩ, no ndũmarũmbũyagia; matũ maku nĩmahingũrĩtwo, no ndũrĩ ũndũ ũiguaga." **21** Jehova nĩonire arĩ wega atũũgĩrie watho wake na ũgĩe riiri nĩ ũndũ wa ũthingu wake. **22** No rĩrĩ, andũ aya nĩmatahĩtwo na magatunywo indo, othe manyiitĩtwo na mĩtego marima-inĩ, o na makahithwo njeera thĩinĩ. Matuĩkĩte ta nyamũ cia kũguĩmwo, na gũtirĩ mũndũ ũngĩmahonokia; maikarĩte marĩ atahe, na gũtirĩ mũndũ ũngiuga atĩrĩ, "Nĩmacookio kwao." **23** Nũũ wanyu ũgũthikĩrĩria ũhoro ũyũ, kana aũrũmbũiye mahinda marĩa magooka? **24** Nũũ waneanire Jakubu atuĩke wa gũtahwo, na nũũ waneanire Isiraeli kũrĩ atunyani? Githĩ ti Jehova, o ũrĩa ithuĩ twĩhĩirie? Nĩgũkorwo andũ nĩmaregire gũthiĩ na njĩra ciake; nĩmagire gwathĩkĩra watho wake. **25** Nĩ ũndũ ũcio nĩamaitĩrĩirie marakara make mahiũ, na akĩmatharĩkĩra na mbaara. Maarigiicĩirio nĩ marakara mahaana ta nĩnĩmbĩ cia mwaki mĩena yothe, no-o matiigana kũmenya. Marakara macio makĩmacina, no matiigana kũrũmbũiya ũhoro ũcio ngoro-inĩ ciao.

43 No rĩrĩ, wee Jakubu, Jehova ũrĩa wakũũmbire, o we ũcio watũmire ũgĩe ho, wee Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: "Tiga gwĩtigĩra, nĩgũkorwo nĩ niĩ ngũkũũrĩte; Ngwĩtĩte na rĩĩtwa rĩaku; wee ũrĩ wakwa. **2** Rĩrĩa ũkũgerera maaĩ-inĩ ũkĩhĩtũkĩra kuo-rĩ, ndĩrĩkoragwo hamwe nawe; o na rĩrĩa ũkũringa njũũĩ-rĩ, itigagũtwara. Rĩrĩa ũkũgerera mwaki-inĩ-rĩ, ndũgaagũcina; ndũkarĩrĩmbũkĩrwo nĩ rũrĩrĩmbĩ rwaguo. **3** Nĩgũkorwo nĩ niĩ Jehova, Ngai waku, o we Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli, Mũhonokia waku; nĩheanĩte bũrũri wa Misiri ũtuĩke kĩndũ gĩa gũgũkũũra, nakuo Kushi na Seba ngakũheana ithenya rĩaku. **4** Tondũ wee ũrĩ wa goro mũno, na ũgatĩĩka maitho-inĩ makwa, na tondũ nĩngwendete-rĩ, nĩnganeana andũ nĩ ũndũ waku, na neane ndũrĩrĩ nĩ ũndũ wa muoyo waku. **5** Tiga gwĩtigĩra, nĩgũkorwo ndĩ hamwe nawe; nĩngakũrehere ciana ciaku kuuma mwena wa irathĩro, na ngũcookanĩrĩrie kuuma mwena wa ithũĩro. **6** Nĩngeera mwena wa gathigathini atĩrĩ, 'Marekererie!' na njĩĩre mwena wa gũthini atĩrĩ, 'Tiga kũmagirĩrĩria.' Ariũ akwa marehei moime kũndũ kũraya, o nao airĩtu akwa marehei moime ituri-inĩ ciothe cia thĩ: **7** arĩa othe metanĩtio na rĩĩtwa rĩakwa, o acio ndoombire nĩgeetha riiri wakwa wonekage, acio ndoombire, o acio wĩra wa moko makwa." **8** Tongoriai andũ arĩa marĩ na maitho, no nĩ atumumu, na andũ arĩa marĩ na matũ, no matiiguaga. **9** Andũ a ndũrĩrĩ ciothe nĩmonganĩte hamwe, nao

andũ a mabũrũri makagomana. Nĩ mũndũ ũrĩkũ wao warathire ũhoro ũyũ, na agĩtwĩra maũndũ marĩa maarĩ ma tene? Nĩmarehe aira ao moonanie atĩ ũhoro ũcio wao warĩ wa ma, nĩguo andũ maũigua moige atĩrĩ, "Ũhoro ũcio nĩ wa ma." **10** "Inyuĩ nĩ inyuĩ aira akwa," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "O na nĩ inyuĩ ndungata ciakwa iria thuurĩte nĩgeetha mũmenye, na mũnjĩtĩkie, na mũmenye atĩ niĩ nĩ niĩ ũrĩa we. Mbere yakwa gũtirĩ ũngĩ wombĩtwo, na gũtikagĩa ũngĩ thuutha wakwa. **11** Niĩ-rĩ, o niĩ nĩ niĩ Jehova, na gũtirĩ mũhonokia ũngĩ tiga niĩ. **12** Niĩ-rĩ, nĩnguũranĩirie ũhoro, na ngahonokania, na ngoimbũra: Niĩ mwene, na ti ngai ng'eni ĩrĩ thĩinĩ wanyu. Tondũ ũcio, inyuĩ nĩ inyuĩ aira akwa atĩ niĩ nĩ niĩ Mũrungu," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **13** "Ĩĩ, ti-itherũ, kuuma matukũ ma tene, niĩ nĩ niĩ ũrĩa we. Gũtirĩ mũndũ o na ũ ũngĩhota kũhonokia mũndũ kuuma guoko-inĩ gwakwa. Rĩrĩa ndeka ũndũ-rĩ, nũũ ũngĩhota kũũgarũra?" **14** Jehova, Mũhonokia wanyu, o Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ, "Nĩngatũma mbũtũ ya ita yũkĩrĩre Babuloni nĩ ũndũ wanyu, na ndehe andũ othe a Babuloni marĩ mĩgwate, maikũrũkĩtio na marikabu iria makenagio nĩcio. **15** Niĩ nĩ niĩ Jehova, Ũrĩa Mũtheru wanyu, Mũũmbi wa Isiraeli, na Mũthamaki wanyu." **16** Ũũ nĩguo Jehova ekuuga, o ũcio watemire njĩra iria-inĩ, na agĩtema gacĩra kũndũ kũrĩa kwarĩ maaĩ marĩ hinya, **17** ũrĩa waguucĩrĩirie ngaari cia ita o na mbarathi, na mbũtũ cia ita, hamwe na anene a cio, nao magĩkoma hau na maticooke kwarahũka rĩngĩ, makĩhora biũ ta rũtambĩ rũhoretio. **18** "Tigai kũririkana maũndũ marĩa mahĩtũkĩte; o na tigai gwĩcũũrania maũndũ marĩa ma tene. **19** Atĩrĩrĩ, nĩngwĩka ũndũ mwerũ! Rĩu no hĩndĩ ũraakunũka; kaĩ inyuĩ mũtaraũmenya? Ngwĩka atĩrĩ, nĩngũtema njĩra werũ-inĩ, nakuo rũng'ũrĩ-inĩ ndũme gũtherũke tũrũũĩ. **20** Nyamũ cia gĩthaka, ta mbwe na ndundu, nĩciiheaga gĩtĩĩo, tondũ nĩ niĩ heanaga maaĩ werũ-inĩ o na rũng'ũrĩ-inĩ, ngatũma kũgĩe na tũrũũĩ twa kũnyuuagwo nĩ andũ akwa, andũ arĩa niĩ thuurĩte, **21** andũ arĩa ndeyũmbĩire, nĩguo mahunjagie ũhoro wa ũgooci wakwa. **22** "No rĩrĩ, wee Jakubu ndũrĩ wangaĩra, nawe Isiraeli-rĩ, nĩkũnogio ũnogetio nĩ niĩ. **23** Inyuĩ mũtindeheire ng'ondu cia maruta ma njino, kana mũkandĩĩithia na magongona manyu. Ndimũhatĩrĩirie na magongona ma mũtu, kana ngamũnogia na kũmwĩtia ũbumba. **24** Mũtirĩ mwangũrĩra ũbumba ũrĩa ũrĩ mũtararĩko mwega, o na kana mũkandutĩra maguta ma magongona manyu. No rĩrĩ, mehia manyu nĩmanditũhĩire na mũkaanogia na mawaganu manyu. **25** "Niĩ, o niĩ mwene, nĩ niĩ tharagia mahĩtia maku, mathire biũ, nĩ ũndũ wakwa Niĩ mwene, na ngaaga kũririkana mehia manyu rĩngĩ. **26** Ta ndirikaniai maũndũ marĩa mahĩtũkĩte, na mũreke tũmaarĩrĩrie tũrĩ hamwe; ningĩ mũciire muonanie atĩ mũtiĩhĩtie. **27** Ithe wanyu wa mbere nĩehirie; nao andũ arĩa maaragia ithenya rĩanyu makĩĩnemera. **28** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩngaconorithia anene a hekarũ yanyu, na ndũme Jakubu anangĩke, o nake Isiraeli atuĩke wa kũnyararwo.

44 "No rĩrĩ, ta thikĩrĩria, wee Jakubu, ndungata yakwa, o we Isiraeli, ũrĩa niĩ thuurĩte. **2** Jehova, ũrĩa wakũũmbire na agĩgũthondeka ũrĩ nda ya maitũguo, o ũrĩa ũrĩgũteithagia, ekuuga atĩrĩ: Tiga gwĩtigĩra, wee Jakubu, ndungata yakwa, o nawe Jeshuruni, ũrĩa niĩ thuurĩte. **3** Nĩgũkorwo bũrũri ũrĩa mũng'aru nĩngaũitĩrĩria maaĩ, nakuo kũndũ kũrĩa kũmũ nĩgũgathereraga tũrũũĩ; naruo rũciaro rwaku nĩngarũitĩrĩria Roho wakwa, nacio njiaro cianyu ndĩciitĩrĩrie kĩrathimo gĩakwa. **4** Nĩmakaingĩha o ta nyeki ya gĩtuamba ĩkunũkĩte, o na kana ta mĩtĩ ya mĩribina ĩrĩa ĩkũraga hũgũrũrũ-inĩ cia njũũĩ. **5** Mũndũ ũmwe nĩakoiga atĩrĩ, 'Niĩ ndĩ wa Jehova'; nake ũrĩa ũngĩ akeĩtania na Jakubu; o nake ũngĩ eyandĩke guoko gwake atĩrĩ, 'Ndĩ wa Jehova,' na eetue rĩĩtwa rĩĩtanĩtio na Isiraeli. **6** "Atĩrĩrĩ, Mũthamaki wa Isiraeli na Mũkũũri wao, o we Jehova-Mwene-Hinya-Wothe, ekuuga atĩrĩ: Nĩ niĩ wa mbere na nĩ niĩ wa kũrigĩrĩria, gũtirĩ Ngai ũngĩ tiga niĩ. **7** Nũũ ũkĩhaana ta niĩ? Nĩarekwo oimbũre ũhoro ũcio. Nĩaheane ũhoro ũcio na oimbũre arĩ mbere yakwa, ũrĩa gwatarĩĩ kuuma rĩrĩa ndoombire andũ akwa a tene, na onanie ũrĩa gũgaikara thuutha-inĩ; ĩĩ, nĩakĩrathe ũhoro wa maũndũ marĩa magooka. **8** Tigai kũinaina, o na kana mwĩtigĩre. Githĩ ndioimbũrire maũndũ maya, na ngĩratha ũhoro ũyũ kuuma o tene? Inyuĩ nĩ inyuĩ aira akwa. Nĩ kũrĩ Ngai ũngĩ tiga niĩ? Aca, gũtirĩ rwaro rũngĩ rwa Ihiga, niĩ ndirĩ ũngĩ njũũĩ." **9** Andũ arĩa othe mathondekaga mĩhianano ya kũhooywo nĩ a tũhũ, na indo iria meriragĩria mũno itirĩ bata. Andũ arĩa mangĩaria ithenya rĩao nĩ atumumu; gũtirĩ ũndũ mamenyaga, ũguo nĩguo ũmaconorithagia. **10** Nũũ wacũhagia mũhianano wa kũhooywo, o na ageturĩra mũhianano wa gũtwekio ũrĩa ũtangĩmũguna? **11** We na arĩa macihooyaga nĩmagaconorithio; mabundi o nao no andũ matarĩ kĩene. Othe nĩmongane hamwe na matue itua; nao nĩmakanyiitwo nĩ guoya mũnene na maconorithio. **12** Mũturi wa igera ooyaga kĩndũ kĩa wĩra, na agakĩrutĩra wĩra agagĩcina na makara; agathondeka ngai ya mũhianano na nyondo, akaũtura na hinya wa guoko gwake. Mũndũ ũcio ahũũtaga, akoorwo nĩ hinya; akaga kũnyua maaĩ, akaringĩka. **13** Mũtharamara aigaga rũrigi rwa kũrũngaria mũhari, agacooka agakururа na karamu; mũhianano ũcio egũthondeka akaũhũũra randa, ningĩ akaũthima gĩthiũrũrĩ, na agacooka kũwacũhia wega ũhaanane na mũhianĩre wa mũndũ, o ta mũndũ ũrĩ na riiri wake wothe, nĩgeetha ũtũũre ihooero-inĩ rĩaguo. **14** Mũndũ aatemire mĩtarakwa, na agĩithuurĩra mũkarakaba kana mũgandi. Akĩreka ũkũranĩre na mĩtĩ ĩrĩa ĩngĩ ya mũtitũ, kana akĩhaanda mũthengera, nayo mbura ĩkĩũkũria. **15** Mũtĩ ũcio nĩ wa kuunwo ngũ; oyaga imwe agaakia mwaki, agoota, no iria ingĩ agaakia mwaki, akaruga mĩgate. Ningĩ gĩcunjĩ kĩmwe agethondekera ngai ya mũhianano, akamĩhooyaga. Ĩĩ ti-itherũ, athondekaga mũhianano mũicũhie akaũinamagĩrĩra. **16** Nuthu ya ngũ agaakia mwaki nacio; akarugĩra irio ciake ho, na akahĩhĩria nyama ciake ho, akarĩa, akahũũna. Ningĩ agoota mwaki, akoiga atĩrĩ, "Hĩ! Nĩndaigua ũrugarĩ; nĩndona mwaki." **17** Ngũ iria ciatigara agathondeka ngai, mũhianano wake wa kũhooya; akaũinamĩrĩra na akaũturĩria maru. Akaũhooya, akoiga atĩrĩ, "Honokia; wee nĩwe ngai yakwa." **18** Matirĩ ũndũ mooĩ, na

matirĩ ũndũ mamenyaga; maitho mao nĩmahumbĩre, nĩ ũndũ ũcio matingĩona, na meciiria mao nĩmahingĩtwo makaaga kũmenya maũndũ. **19** Gũtirĩ mũndũ ũkiraga ageciiria, gũtirĩ mũndũ ũrĩ na ũũgĩ kana ũmenyo oige atĩrĩ, "Nuthu ya ngũ ndahũthĩrire na gwakia mwaki; o na ngĩrugĩra mĩgate makara-inĩ macio, na ngĩcooka ngĩhĩhia nyama na ngĩrĩa. Ti-itherũ no ngĩthondeke kĩndũ kĩrĩ magigi kuuma kũrĩ ngũ iria itigaire? Ti-itherũ no nyinamĩrĩre gĩcunjĩ kĩa mũtĩ?" **20** Arĩĩaga mũhu, ahĩtithĩtio nĩ ngoro ĩrĩa ĩheenekete; ndangĩhota kwĩhonokia, kana oige atĩrĩ, "Githĩ kĩndũ gĩkĩ kĩrĩ guoko gwakwa kwa ũrĩo ti maheeni?" **21** "Ririkana maũndũ maya, wee Jakubu, o wee Isiraeli, tondũ ũrĩ ndungata yakwa. Nĩ nĩĩ ndakũũmbire, wee ũrĩ ndungata yakwa; atĩrĩ, wee Isiraeli, ndikaariganĩrwo nĩwe. **22** Nĩnjeheretie mahĩtia maku magathira biũ, o ta ũrĩa itu rĩa mbura rĩthiraga, mehia maku ngamaniina ta kĩbii kĩa rũciinĩ. Njookerera tondũ nĩngũkũũrĩte." **23** Wee igũrũ ina nĩ gũkena, nĩgũkorwo nĩ Jehova wĩkĩte ũndũ ũcio; nawe thĩ ũrĩ rungu rwa igũrũ-rĩ, anĩrĩra. Na inyuĩ irĩma-rĩ, inai rwĩmbo, o na inyuĩ mĩtitũ na mĩtĩ yanyu yothe inai, nĩgũkorwo Jehova nĩakũũrĩte Jakubu, na akoonania riiri wake kũu Isiraeli. **24** "Jehova, Mũkũũri waku, ũrĩa wakũũmbĩire nda ya maitũguo, ekuuga atĩrĩ: "Niĩ nĩ nĩĩ Jehova ũrĩa wombire indo ciothe, ũrĩa watambũrũkirie igũrũ ndĩ nyiki, ũrĩa waaraganirie thĩ ndĩ nyiki, **25** nĩ nĩĩ ngiragĩrĩria ciama cia anabii a maheeni, nao aragũri ngamatua irimũ, ningĩ ngagarũra ũũgĩ wa arĩa oogĩ, ngaũtua ũrimũ mũtheri. **26** Nĩ nĩĩ njĩkagĩra ciugo cia ndungata ciakwa hinya, na ngahingia ũrathi wa atũmwo akwa, na ha ũhoro wa Jerusalemu ngoiga atĩrĩ, 'Nĩrĩgatũũrwo,' na ha ũhoro wa matũũra ma Juda ngoiga atĩrĩ, 'Nĩmagaakwo,' o na kũndũ gwakuo kũrĩa kwanangĩtwo ngoiga atĩrĩ, 'Nĩngagũcookerereria.' **27** Nĩ nĩĩ njĩĩraga maaĩ ma kũrĩa kũriku atĩrĩ, 'Hũai, na nĩngahũithia tũrũũĩ twanyu.' **28** Nĩ nĩĩ njugaga ũhoro wa Mũthamaki Kurusu atĩrĩ, 'Nĩwe mũrĩithi wa mbũri ciakwa, na nĩwe ũkaahingia ũrĩa wothe nyendaga wĩkwo; Nĩakoiga ũhoro wa Jerusalemu atĩrĩ, "Nĩrĩakwo," na ha ũhoro wa hekarũ oige atĩrĩ, "Mĩthingi yayo nĩyakwo."'"

45 Atĩrĩrĩ, ũyũ nĩguo ũhoro ũrĩa Jehova areera Kurusu, ũrĩa wake mũitĩrĩrie maguta, o ũcio niĩ nyitĩte guoko gwake kwa ũrĩo nĩguo ndoorie ndũrĩrĩ iria irĩ mbere yake, na njaũre athamaki indo ciao cia mbaara, nĩgeetha ndĩmũhingũrĩre mĩrango mbere yake, na nĩguo ndakanakore ihingo ihingĩtwo: **2** Nĩngagũtongoria na nĩngaragania irĩma; nĩngoinanga ihingo cia gĩcango, na ndinangie mĩgĩĩko ya kĩgera. **3** Nĩngakũhe igĩĩna iria ihithĩtwo nduma-inĩ, ngũhe ũtonga ũrĩa mũhithe, nĩguo ũmenye atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, o we Ngai wa Isiraeli, ũrĩa ũgwĩtĩte na rĩĩtwa rĩaku. **4** Nĩngwĩtĩte na rĩĩtwa rĩaku, nĩ ũndũ wa ndungata yakwa Jakubu, o na nĩ ũndũ wa Isiraeli ũcio niĩ ndĩthuurĩire, na ngakũhe rĩĩtwa rĩa gĩtĩĩo, o na gũtuĩka wee ndũnjũũĩ. **5** Niĩ nĩ niĩ Jehova, na gũtirĩ ũngĩ; tiga niĩ gũtirĩ Ngai ũngĩ. Nĩndĩrĩkuongagĩrĩra hinya, o na gũtuĩka wee ndũnjũũĩ, **6** nĩgeetha kuuma irathĩro rĩa riũa nginya ithũĩro rĩarĩo, andũ mamenye atĩ gũtirĩ ũngĩ tiga niĩ. Niĩ nĩ niĩ Jehova, na gũtirĩ ũngĩ. **7** Nĩ niĩ ndũmaga kũgĩe ũtheri, o na ngatũma kũgĩe nduma, nĩ niĩ ndehaga ũgaacĩru na ngatũma kũgĩe mwanangĩko; Nĩ niĩ, Jehova, ũrĩa wĩkaga maũndũ macio mothe. **8** "Atĩrĩrĩ inyuĩ matu ma igũrũ, urĩriai thĩ ũthingu; o na inyuĩ matu ma mbura itĩrĩriai thĩ ũthingu. Thĩ nayo nĩyathamie kanua, naguo ũhonokio nĩũkunũke, ũmere, ũkũranĩre na ũthingu. Niĩ Jehova-rĩ, nĩ niĩ ndũmĩte igĩe kuo. **9** "Ũrĩa ũgianaga na Mũmũũmbi, kaĩ arĩ na haaro-ĩ! Ũcio ahaana o ta rũgĩo thĩĩnĩ wa ngĩĩo iria irĩ thĩ. Rĩũmba rĩahota kũũria ũrĩa ũmbaga indo narĩo atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ kĩu ũromba?' O na kana wĩra waku no uuge atĩrĩ, 'Ndarĩ na moko'? **10** Hĩ, kaĩ ũrĩa ũragia ithe atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ kĩu wagĩire?' kana akooria nyina atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ kĩu waciara?' Kaĩ arĩ na haaro-ĩ! **11** "Jehova, Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli, na Mũũmbi wake, ekuuga atĩrĩ: Ha ũhoro ũkoniĩ maũndũ marĩa magooka-rĩ, anga no mũkĩnjũũrie ũhoro wa ciana ciakwa, kana mũnjathĩre wĩra wa moko makwa? **12** Nĩ niĩ ndombire thĩ, na ngĩũmba andũ arĩa marĩ kuo. Moko makwa nĩmo maatambũrũkirie kũu igũrũ, na ngĩatha mbũtũ cia igũrũ igĩe ho. **13** Nĩngarahũra Kurusu nĩ ũndũ wa ũthingu wakwa: Nĩngatũma mĩthiĩre yake ĩrũngĩrĩre. We nĩagaaka itũũra rĩakwa rĩrĩa inene rĩngĩ, na ohorithie andũ akwa arĩa matahĩtwo, no rĩrĩ, matikarutĩrwo kĩndũ gĩa kũmakũũra kana marutĩrwo kĩheo, ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga." **14** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Maciaro ma bũrũri wa Misiri, na indo cia wonjorithia cia Kushi, o na andũ acio araihu a Sabea, nĩmagooka kũrĩ we matuĩke aku; nĩmagakuuma thuutha, na moke kũrĩ we mohetwo na mĩnyororo. Nĩmagakũinamĩrĩra, magũthaithe, makwĩre atĩrĩ, 'Ti-itherũ Mũrungu arĩ hamwe nawe, na gũtirĩ ũngĩ tiga we; ti-itherũ gũtirĩ ngai ĩngĩ.'" **15** Ti-itherũ wee ũrĩ Mũrungu ũrĩa ũikaraga ehithĩte, Wee Ngai na Mũhonokia wa Isiraeli. **16** Arĩa othe mathondekaga mĩhianano ya kũhooywo nĩmagaconorithio na manyararithio; makoimagara mathiĩ manyararithio othe hamwe. **17** No rĩrĩ, Isiraeli nĩakahonokio nĩ Jehova na ũhonokio wake ũrĩa ũtũũraga tene na tene; wee ndũgaconorithio kana ũnyararithio nginya tene na tene. **18** Nĩgũkorwo Jehova ekuuga atĩrĩ, ũcio wombire igũrũ, o we Ngai, o ũcio wombire thĩ na akĩmĩthondeka, agĩcooka akĩmĩrũmia wega; na ndaamĩũmbire ĩtũũre ĩrĩ ũtheri, no aamĩũmbire ĩtũũragwo nĩ andũ; we ekuuga atĩrĩ: "Niĩ nĩ niĩ Jehova, na gũtirĩ ũngĩ. **19** Ndirĩ ndaaria na hitho, ndĩ handũ bũrũri-inĩ ũrĩ nduma; ndirĩ ndeera njiaro cia Jakubu atĩrĩ, 'Nongoriai o ũguo tũhũ.' Niĩ Jehova, njaragia ũhoro wa ma; nyumbũraga maũndũ marĩa magĩrĩire. **20** "Cookanĩrĩrai hamwe, mũũke; ũnganai, inyuĩ arĩa mũũrĩte kuuma kũrĩ ndũrĩrĩ. Kwaga ũmenyi-rĩ, nĩ andũ arĩa makuuaga mĩhianano ya kũhooywo ya mĩtĩ, na makahooya ngai itangĩhota kũmahonokia. **21** Umbũrai ũhoro wa ũrĩa gũgaikara, na mũũheane, na andũ marekwo maciire marĩ hamwe. Nũũ waheanire ũhoro ũyũ kuuma o tene? Ningĩ nũũ waumbũrĩte matukũ-inĩ macio ma tene mũno? Githĩ ti niĩ, niĩ Jehova? Gũtirĩ Ngai ũngĩ tiga niĩ, Mũrungu mũthingu na Mũhonokia; ti-itherũ gũtirĩ ũngĩ tiga niĩ. **22** "Atĩrĩrĩ, inyuĩ ituri ciothe cia thĩ, njookererai mũhonokio, nĩgũkorwo niĩ nĩ niĩ Mũrungu, na gũtirĩ ũngĩ tiga niĩ. **23** Nĩndĩhĩtĩte

ngĩĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa niĩ mwene, naguo ũhoro ũkoima kanua gakwa na kĩhooto, naguo ndũkagarũrũka o na atĩa: Maru mothe nĩmagaturio mbere yakwa; nacio nĩmĩ ciothe nĩcikeehĩta na rĩĩtwa rĩakwa. **24** Nĩmakaaria ũhoro wakwa, moige atĩrĩ, 'Ũthingu na hinya cionekaga harĩ Jehova o we wiki.'" Andũ arĩa othe maarakarire makĩmũũkĩrĩra, nĩmagooka harĩ we maconorithio. **25** No njiaro ciothe cia Isiraeli nĩikoonekaga irĩ na ũthingu nĩ ũndũ wa Jehova, na nĩigakena mũno.

46 Atĩrĩrĩ, Beli nĩĩinamĩrĩire, nayo Nebo ĩkahocerera; mĩhianano yacio ya kũhooywo ĩkuuagwo nĩ nyamũ cia mũtitũ o na ng'ombe. Mĩhianano ĩyo mĩacũhie ĩkuuagwo kũndũ na kũndũ nĩĩtuĩkĩte mĩrigo mĩritũ, mĩrigo ya kũnogia nyamũ iria imĩkuuaga. **2** Nyamũ icio na ngai icio cia kũhooywo irainamĩrĩra hamwe; ciothe ikaremwo nĩkũhonokia mĩhianano ĩyo ĩkuuĩtwo, nacio nyene igatahwo igatwarwo ũkombo-inĩ. **3** "Atĩrĩrĩ, ta thikĩrĩriai, inyuĩ nyũmba ya Jakubu, inyuothe matigari ma nyũmba ya Isiraeli, o inyuĩ arĩa ndũire nditikĩte kuuma rĩrĩa mwarĩ nda cia manyina manyu, na ngatũũra ndĩmũkuuĩte kuuma rĩrĩa mwaciarirwo. **4** O na ũkũrũ-inĩ wanyu, no niĩ, o na rĩrĩa mũgaakorwo mũrĩ na mbuĩ, niĩ nĩ niĩ ngũmũtũũria muoyo. Nĩ niĩ ndaamũũmbire, na nĩ niĩ ngũtũũra ndĩmũkuuaga, ĩĩ ti-itherũ nĩ niĩ ngũmũtũũria muoyo na ndĩmũhonokagie. **5** "Niĩ-rĩ, mũngĩngerekania na ũ kana nũũ mũngĩnjiganania nake? Mũngĩĩhaanania na ũ nĩguo tũgerekanio nake? **6** Andũ amwe maitũrũraga thahabu kuuma mondo-inĩ ciao, na magathima betha na ratiri; magacooka makaandĩka mũturi wa thahabu amĩthondeke ĩtuĩke mũhianano wa ngai yao, nao magacooka makamĩinamĩrĩra, makamĩhooya. **7** Mũhianano ũcio maũigagĩrĩra ciande ciao, makaũkuua; makaũiga handũ haguo, ũgaikara ũrũgamĩte o hau. No ndũngĩhota kuuma hau wĩtware. O na mũndũ angĩũkaĩra-rĩ, ndũngĩcookia, kana ũhonokie mũndũ ũcio kuuma mathĩĩna-inĩ make. **8** "Inyuĩ aremi aya, ririkanai ũndũ ũyũ, na mũwĩkĩre meciiria-inĩ manyu, mũũige ngoro-inĩ. **9** Ririkanai maũndũ marĩa mahĩtũkĩte, marĩa ma tene; niĩ nĩ niĩ Mũrungu, na gũtirĩ ũngĩ tiga niĩ; niĩ nĩ niĩ Ngai, na gũtirĩ ũngĩ ũhaana ta niĩ. **10** Niĩ menyithanagia maũndũ marĩa mageekĩka marigĩrĩrio-inĩ kuuma o kĩambĩrĩria, namo maũndũ marĩa magooka ngamamenyithania kuuma o tene. Ngoiga atĩrĩ: Ũrĩa nduĩte nĩũkahinga, namo maũndũ mothe marĩa nyendaga gwĩka-rĩ, no mo ngeeka. **11** Nĩngeeta nyoni ndĩa nyama kuuma mwena wa irathĩro; nĩngeeta mũndũ wa kũhingia maũndũ marĩa nduĩte gwĩka kuuma bũrũri wa kũraya. Ũrĩa njugĩte nĩngahingia; ũndũ ũrĩa ndĩciirĩtie gwĩka nĩngawĩka. **12** Ta thikĩrĩriai, inyuĩ andũ a ngoro nyũmũ, o inyuĩ mũraihanĩrĩirie na ũhoro wa ũthingu. **13** Nĩngũreharehe ũthingu wakwa hakuhĩ, ndũrĩ kũraya; o naguo ũhonokio wakwa ũgũũka o narua. Ũhoro wa ũhonokio wakwa ngũwathĩrĩra Zayuni, na njathĩrĩre riiri wakwa kũrĩ Isiraeli.

47 "Atĩrĩrĩ, harũrũka ũikare thĩ rũkũngũ-inĩ, wee Mũirĩtu Gathirange wa Babuloni; ikara thĩ ũtaikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene, wee Mwarĩ wa andũ a Babuloni. Ndũgacooka gũtuĩka mũndũ wa kũmenyererwo, kana mũndũ mũnyoroku ũtarĩ ũndũ angĩĩkĩra. **2** Oya mahiga ma gĩthĩĩi, ũthĩe mũtu; eheria gĩtambaya gĩa kwĩhumbĩra ũthiũ. Heta nguo ciaku na ũguũrie magũrũ maku, ũtoboke maaĩ-inĩ ũringe tũrũũĩ. **3** Nĩũkarutwo nguo ũtigwo njaga, ũikare ũconorithĩtio. Nĩngerĩhĩria, na gũtirĩ mũndũ ngaiguĩra tha." **4** Mũkũũri witũ, Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩrĩo Rĩĩtwa rĩake, nĩwe Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli. **5** "Wee Mwarĩ wa andũ a Babuloni, ikara thĩ ũkirĩte ki, ũthiĩ ũkinye nduma-inĩ; ndũgacooka gwĩtwo mũthamaki-mũndũ-wa-nja wa gwatha mothamaki. **6** Nĩkũrakara ndaarakarĩĩtio nĩ andũ akwa, na ngĩtũma igai rĩakwa rĩthaahe; ngĩmaneana moko-inĩ maku, nawe ũkĩaga kũmaiguĩra tha. O na andũ arĩa akũrũ ũkĩmaigĩrĩra icooki iritũ mũno. **7** Nawe ũkiuga atĩrĩ, 'Ngũtũũra ndĩ mũthamaki-mũndũ-wa-nja nginya tene!' No wee ndũigana gũcũũrania maũndũ maya, o na kana wĩciirie ũrĩa ũhoro wamo wa kũrigĩrĩria ũgaikara. **8** "Na rĩrĩ, ta thikĩrĩria, wee wendete ikeno, na ũikaraga ũtarĩ ũgwati ũngĩĩtigĩra, na ũkeĩraga atĩrĩ, 'Niĩ no niĩ, na gũtirĩ ũngĩ tiga niĩ. Ndirĩ hĩndĩ ngaatuĩka mũtumia wa ndigwa, kana menye ũhoro wa gũkuĩrwo nĩ ciana.' **9** Maũndũ macio meerĩ nĩmagagũkorerera o rĩmwe, mũthenya o ro ũmwe: nĩũgakuĩrwo nĩ ciana, na ũtuĩke mũtumia wa ndigwa. Maũndũ macio magaagũkorerera na ũiyũru biũ, o na gũtuĩka ũrĩ na ũrogi mũingĩ, na ũgo waku ũkaingĩha mũno. **10** Ũtũire wĩhokete waganu waku, ũkoiga atĩrĩ, 'Gũtirĩ mũndũ ũnyonaga.' Ũũgĩ na ũmenyo waku nĩikũhĩtithagia rĩrĩa ũkwĩĩra atĩrĩ, 'Niĩ no niĩ, na gũtirĩ ũngĩ tiga niĩ.' **11** Nĩ ũndũ ũcio mwanangĩko nĩũgagũkora, na ndũkaamenya ũrĩa ũngĩũũrĩra. Nĩũgakorererwo nĩ mũtino ũrĩa ũtangĩhota gwĩkũũra kuuma kũrĩ guo; ningĩ nĩũgakorererwo o ro rĩmwe nĩ ihooru rĩa maũndũ ũterĩgĩrĩire. **12** "Wee thiĩ na mbere na ciama ciaku cia ũgo, na ũrogi waku mũingĩ ũrĩa ũtũire wĩkaga kuuma ũrĩ mũnini. No gũkorwo hihi nĩũkona kĩguni kĩa mo, kana hihi ũtũme kũgĩe na itua-nda inene. **13** Irĩra iria ciothe ũheetwo no gũkũnogia ikũnogetie! Ago aku arĩa maroraga igũrũ matu-inĩ nĩmeyumĩrie, acio matuĩragia njata na makaratha mohoro o mweri, o mweri-rĩ, nĩmagĩkũhonokie kuuma kũrĩ maũndũ marĩa megũgũkorerera. **14** Ti-itherũ, andũ acio mahaana ta itira iria itigĩtwo mũgũnda; nĩgũcinwo magaacinwo nĩ mwaki mathire. Matikahota kwĩhonokia kuuma kũrĩ hinya wa rũrĩrĩmbĩ rwa mwaki, nĩgũkorwo hatigaakorwo makara mangĩotwo mwaki; hatirĩ mwaki haha ũngĩotwo. **15** Ũguo noguo mangĩgwĩkĩra, aya mwanarutithania wĩra na mũkonjorithia nao kuuma rĩrĩa warĩ mũnini. O mũndũ wao athiiaga o na mbere kũhĩtia; gũtigakorwo mũndũ o na ũmwe ũngĩgĩkũhonokia.

48 "Atĩrĩrĩ, we nyũmba ya Jakubu, ta thikĩrĩria ũhoro ũyũ, o wee wĩtanagio na rĩĩtwa rĩa Isiraeli, na uumĩte rũciaro-inĩ rwa Juda, o inyuĩ mwĩhĩtaga mũkĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Jehova, na mũkahooya Ngai wa Isiraeli, o na gũtuĩka mũtimũhooyaga na ma kana na ũthingu, **2** nĩgũkorwo inyuĩ mwĩĩtaga atũũri a itũũra rĩrĩa inene itheru, na mũkehoka Ngai wa Isiraeli, o ũcio rĩĩtwa rĩake arĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe: **3** O

tene nĩndarathire ũhoro wa maũndũ marĩa magooka, ngĩmaaria na kanua gakwa na ngĩtũma mamenyeke; na o ro rĩmwe ngĩmahingia, namo magĩĩkĩka. **4** Nĩgũkorwo nĩndamenyaga atĩ wee ũrĩ mũremi mũno, nayo ngingo yaku ĩkahaana ta rũga rũmũ rwa kĩgera, naguo thiithi waku ũgatuĩka ta gĩcango. **5** Nĩ ũndũ ũcio ndakwĩrire maũndũ maya o tene; ngĩkwĩra ũhoro wamo mataanekĩka, nĩgeetha ndũkanoige atĩrĩ, 'Mĩhianano yakwa ya kũhooywo nĩyo ĩĩkĩte maũndũ macio; mũhianano wakwa wa gwacũhio, na ngai yakwa ya kĩgera nĩcio ciathanire ũhoro wamo.' **6** Kũigua nĩmũiguĩte maũndũ macio; ta kĩmarorei mothe. Githĩ mũtikamoimbũra atĩ nĩguo matarĩĩ? "Kuuma rĩu ndĩĩkwĩraga ũhoro wa maũndũ merũ, ngakwĩra ũhoro wa maũndũ mahithe, o marĩa wee ũtooĩ. **7** Maũndũ macio mathondeketwo o rĩu, na ti ma tene; ndũrĩ waigua ũhoro ũcio, waũigua ũmũthĩ. Nĩ ũndũ ũcio ndũngiuga atĩrĩ, 'Maũndũ macio nĩndamenyete ũhoro wamo.' **8** Wee ndũrĩ waigua kana ũkamenya; kuuma o tene matũ maku matirĩ mahingũka. Nĩnjũũĩ wega ũrĩa ũrĩ mũndũ mũgarũ, o na atĩ kuuma waciarwo wetirwo mũremi. **9** Nĩngwamba kũrũgamia mang'ũrĩ makwa nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa; na tondũ wa ũgooci wakwa ndigĩrĩirie mang'ũrĩ macio matigagũkore, nĩguo ndigakũniine biũ. **10** Atĩrĩrĩ, nĩngũtheretie o na gũtuĩka ti ta ũrĩa betha ĩtheragio; wee-rĩ, ngũgeretie thĩinĩ wa icua rĩa mĩnyamaro. **11** Nĩ ũndũ wakwa niĩ mwene, ĩĩ ti-itherũ, nĩ ũndũ wakwa niĩ mwene-rĩ, nĩngeeka ũndũ ũcio. Niĩ mwene-rĩ, ndaahota atĩa gwĩtĩkĩria rĩĩtwa rĩakwa rĩthaahio? Riiri wakwa ndikaũhe mũndũ ũngĩ. **12** "Atĩrĩrĩ, wee Jakubu, ta thikĩrĩria, o na wee Isiraeli ũrĩa niĩ njĩtĩĩte: Niĩ nĩ niĩ Ngai; nĩ niĩ wa mbere, o na ningĩ nĩ niĩ wa kũrigĩrĩria. **13** Guoko gwakwa kĩũmbe nĩkuo kwahaandire mĩthingi ya thĩ, na guoko gwakwa kwa ũrĩo gũgĩtambũrũkia matu; rĩrĩa ndaameta, mothe marũgamaga o hamwe. **14** "Cookanĩrĩrai hamwe inyuothe na mũthikĩrĩrie: Nĩ mĩhianano ĩrĩkũ ya kũhooywo ĩrĩ yoimbũranĩra maũndũ macio? Mũndũ ũrĩa Jehova ethuurĩire manyiitanĩre nake nĩwe ũkaahingia muoroto wake wa gũũkĩrĩra bũrũri wa Babuloni; guoko gwake nĩkuo gũgookĩrĩra andũ a Babuloni. **15** Niĩ, o niĩ-rĩ, nĩnjarĩtie; ĩĩ nĩguo, nĩ niĩ ndĩmwĩtĩte, na nĩngamũrehe, na nĩakagaacĩra wĩra-inĩ wake. **16** "Nguhĩrĩriai mũthikĩrĩrie ũhoro ũyũ: "Kuuma o kĩambĩrĩrĩria ndirĩ ndaaria ũhoro na hitho; maũndũ macio makĩoneka, niĩ ngoragwo ho." Na rĩu Mwathani Jehova nĩwe ũndũmĩte, we mwene o na Roho wake. **17** Jehova, o we Mũkũũri waku, o we Mũtheru wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: "Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai waku, ũrĩa ũkũrutaga maũndũ marĩa makwagĩrĩire, na nowe ũkuonagĩrĩria njĩra ĩrĩa wagĩrĩirwo nĩkũgera. **18** Naarĩ korwo nĩmwaiguĩte maathani makwa, thayũ wanyu ũngĩahaanire ta rũũĩ rũgũtherera, naguo ũthingu wanyu ũhaane ta makũmbĩ ma iria-inĩ. **19** Njiaro cianyu ingĩaingĩhire o ta mũthanga, nacio ciana cianyu cingĩhe ta hĩndĩ cia mũthanga iria itangĩtarĩka; rĩĩtwa rĩao rĩtingĩkaaniinwo, kana rĩanangwo, rĩeherio mbere yakwa." **20** Umai bũrũri wa Babuloni, mwĩtharei, muume kũrĩ andũ a Babuloni! Anĩrĩrai ũhoro ũyũ na kayũ kanene mũkenete, na mũhunjie ndũmĩrĩri ĩno. Mĩtũmei nginya ituri-inĩ cia thĩ; ugai atĩrĩ, "Jehova nĩakũũrĩte ndungata yake Jakubu." **21** Matianyootire hĩndĩ ĩrĩa aamatoongoreirie werũ-inĩ; nĩamarutĩire maaĩ kuuma rwaro-inĩ rwa ihiga; o na ningĩ agĩatũra rwaro rwa ihiga, namo maaĩ makiuma ho. **22** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Andũ arĩa aaganu matikagĩa na thayũ o na rĩ."

49 Atĩrĩrĩ, inyuĩ mũtũũraga icigĩrĩra-inĩ ta thikĩrĩriai; o na inyuĩ andũ a mabũrũri ma kũraya ta iguai: Jehova aanjĩtire itarĩ mũciare; ndĩ o nda ya maitũ nĩguo aanjĩtire na rĩĩtwa rĩakwa. **2** Nĩatũmire kanua gakwa gatuĩke ta rũhiũ rũũgĩ rwa njora, na akĩĩhitha kĩĩruru-inĩ gĩa guoko gwake; agĩĩthondeka ta mũguĩ mũnyoroku, na akĩĩhitha thiaka-inĩ wake. **3** Agĩcooka akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Wee Isiraeli, nĩwe ndungata yakwa, andũ nĩmarĩngoocaga nĩ ũndũ waku." **4** No ngiuga atĩrĩ, "Niĩ ndutĩte wĩra wa tũhũ; hũthĩrĩte hinya wakwa wothe nĩ ũndũ wa maũndũ matarĩ kĩguni na ma tũhũ. No rĩrĩ, ũhoro wakwa wa gũtuĩrwo ciira na kĩhooto uumaga harĩ Jehova, narĩo irĩhi rĩakwa rĩrĩ na Ngai wakwa." **5** Na rĩu-rĩ, Jehova ũrĩa wanyũũmbire ndĩ nda ya maitũ nduĩke ndungata yake, nĩguo hũndũre Jakubu, ndĩmũcookie harĩ we, na njookanĩrĩrie Isiraeli harĩ we, nĩgũkorwo ndĩ mũtĩĩku maitho-inĩ ma Jehova, na Ngai wakwa agakorwo arĩ hinya wakwa, **6** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Nĩ ũndũ mũhũthũ harĩwe gũtuĩka ndungata yakwa, ya gũcookereria mĩhĩrĩga ya Jakubu, na kũhũndũra matigari ma Isiraeli marĩa ndĩĩtigĩirie. Ningĩ nĩngatũma ũtuĩke ũtheri wa gũtherera andũ a ndũrĩrĩ, nĩgeetha ũtware ũhonokio wakwa ituri-inĩ ciothe cia thĩ." **7** Jehova, Mũkũũri wa Isiraeli, o we Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli, ekwarĩria ũrĩa mũnyarare na agathũũrwo nĩ ndũrĩrĩ, akeera ũrĩa ndungata ya aathani atĩrĩ, "Athamaki marĩkuonaga magakũrũgamĩra, aanake a athamaki makuona magakũinamĩrĩra, nĩ ũndũ wa Jehova, ũcio mwĩhokeku, o we Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli, ũrĩa ũgũthuurĩte." **8** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Hĩndĩ ya gwĩtĩkĩrĩka, nĩngagũcookeria ũhoro, naguo mũthenya wa kũhonokania, nĩngagũteithia; nĩndĩkũmenyagĩrĩra, na nĩngũkũheana ũtuĩke wa kũrĩkanĩra kĩrĩkanĩro na andũ anyu gĩa kũmacookeria bũrũri, na ũtũme megwatĩre igai rĩa kũndũ kũrĩa gwatigirwo gũkirĩte ihooru, **9** na ningĩ wĩre andũ arĩa mohetwo atĩrĩ, 'Thiĩi, nĩmuohorwo,' nao arĩa maikarĩte nduma-inĩ ũmeere atĩrĩ, 'Umĩrai ũtheri-inĩ!' "Makaarĩithagio mĩkĩra-inĩ ya njĩra, na moonage gĩa kũrĩa tũrĩma-inĩ tuothe tũrĩa tũtarĩ kĩndũ. **10** Matikaahũũta kana manyoote, kana macinwo nĩ ũrugarĩ wa werũ-inĩ o na kana mahĩe nĩ riũa. Nĩgũkorwo ũrĩa ũmaiguagĩra tha nĩwe ũkaamoonia njĩra na amatongoragie amatware ithima-inĩ cia maaĩ. **11** Nĩngatũma kũgĩe njĩra irĩma-inĩ ciakwa ciothe, nacio barabara ciakwa iria njariĩ ciambatĩrio na igũrũ. **12** Atĩrĩrĩ, magooka moimĩte kũndũ kũraya: amwe makoima gathigathini, na amwe moime ithũĩro, na arĩa angĩ moime rũgongo rũa Sinimu." **13** Wee igũrũ, anĩrĩra nĩ gũkena; nawe thĩ ũcanjamũke, na inyuĩ irĩma-rĩ, inai rwĩmbo! Nĩgũkorwo Jehova nĩahooreretie andũ ake, nao andũ ake arĩa anyariire akamaiguĩra tha. **14** No rĩrĩ, Zayuni oigire atĩrĩ, "Jehova nĩandiganĩirie, Mwathani nĩariganĩirwo

nĩ niĩ.” **15** “Nyina wa mwana-rĩ, no ariganĩrwo nĩ mwana ũrĩa arongithia, na aage kũiguĩra tha mwana ũrĩa aciarĩte? Hihi no kũhoteke ariganĩrwo, no niĩ ndikaariganĩrwo nĩwe! **16** Atĩrĩrĩ, ngururĩte mũhiano waku hĩ-inĩ ciakwa, nacio thingo ciaku ikoragwo mbere yakwa hĩndĩ ciothe. **17** Ariũ aku mahiũhĩte magĩcookaga kũrĩ we, nao arĩa makwanangĩte nĩmarakũũrĩra. **18** Tiira maitho maku wĩrorere kũndũ guothe; ariũ aku othe maracookanĩrĩra hamwe moke harĩwe.” Jehova ekuuga atĩrĩ, “Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo-rĩ, ũkaamehumba othe ta mathaga; ũkaamehumba o ta ũrĩa mũhiki egemagia na mathaga make. **19** “O na gũtuĩka nĩwanangĩtwo ũgakira ihooru, o naguo bũrũri waku ũkonũhwo-rĩ, bũrũri ũcio nĩũkanyiiha wage kũiganĩra andũ arĩa matũũraga kuo, nao arĩa magũtambuurangĩte magaakorwo maingatĩtwo magathiĩ haraaya nawe. **20** Ciana iria ciaciarĩirwo bũrũri ũrĩa watahĩirwo, ikoiga ũkĩiguaga atĩrĩ, ‘Bũrũri ũyũ nĩ mũnini, ndũngĩtũigana, tũhe kũndũ kũngĩ gwa gũtũũra.’ **21** Hĩndĩ ĩyo nĩũkeyũria na ngoro yaku atĩrĩ, ‘Nũũ wanjiarĩire ciana ici, kuona atĩ nĩndakuĩrĩirwo nĩ ciana ciakwa, ngĩtigwo ta ndĩ thaata; ndaarĩ mũtahe na ngamenwo. Nũũ warerire ciana ici? Niĩ ndatigirwo nyiki, no rĩrĩ, ciana ici ciumĩte nakũ?’” **22** Mwathani Jehova ekuuga ũũ: “Atĩrĩrĩ, nĩngeeta ndũrĩrĩ, njooke nyambararie bendera yakwa kũrĩ andũ a mabũrũri; nao nĩmakarehe ariũ aku mamakuuĩte na moko, na makuue airĩtu aku na ciande ciao. **23** Athamaki nĩo magaatuĩka mathoguo ma gũkũrera, na atumia ao matuĩke ta aa maitũguo a gũkũrera. Nĩmagakũinamĩrĩra maturumithĩtie mothiũ mao thĩ, na nĩmagacũna rũkũngũ rũrĩa rũrĩ magũrũ-inĩ maku. Hĩndĩ ĩyo nĩũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova; arĩa manjĩhokaga matigaaconoka.” **24** Anga njamba ĩrĩ hinya no ĩtunywo indo iria itahĩte, o na kana andũ arĩa maanyiitĩtwo mahonokio kuuma kũrĩ andũ karaũ? **25** No rĩrĩ, Jehova ekuuga atĩrĩ: “Ĩĩ, njamba cia ita nĩigatunywo andũ arĩa ciohete mĩgwate, na indo iria itahĩtwo itunyanwo kuuma kũrĩ andũ arĩa karaũ; nĩngahũũrana na andũ arĩa mahũũranaga nawe, na nĩngahonokia ciana cianyu. **26** Nĩngatũma andũ arĩa makũhinyagĩrĩria marĩe nyama cia mĩĩrĩ yao; makaarĩĩo nĩ thakame yao ene o ta marĩĩtwo nĩ njoohi. Nao andũ othe nĩmakamenya, atĩ niĩ, Jehova, nĩ niĩ Mũhonokia waku, na Mũkũũri waku, o niĩ Ũrĩa Mwene-Hinya wa Jakubu.”

50 Jehova ekũũria atĩrĩ, “Marũa marĩa maitũguo aaheirwo ma gũtigana nake, o macio monanagia atĩ nĩndamũteire-rĩ, marĩ ha? Kana nĩ mũndũ ũrĩkũ wa arĩa ndaarĩ thiirĩ nao ndakwendeirie? Nĩ ũndũ wa mehia manyu-rĩ, nĩkĩo mwendirio; nĩ ũndũ wa ũrĩa mwagararĩte watho, nĩkĩo nyina wanyu aateirwo. **2** Rĩrĩa ndokire-rĩ, nĩ kĩĩ gĩatũmire haage mũndũ o na ũmwe? Ningĩ rĩrĩa ndetanire-rĩ, nĩ kĩĩ gĩatũmire haage mũndũ o na ũmwe wanjĩtĩkire? Kaĩ guoko gwakwa gwakuhĩhĩte, nĩguo kũremwo nĩkũmũkũũra? Nĩ hinya njagĩte wa kũmũhonokia? Ikũũma rĩakwa riiki nĩrĩtũmaga iria rĩhũe, o na ngatũma njũũĩ ituĩke werũ; thamaki ciakuo ikabutha nĩ kwaga maaĩ, na igakua nĩ nyoota. **3** Niĩ humbaga igũrũ nguo ya nduma, na ngarĩkunĩkĩra na nguo ya ikũnia.” **4** Mwathani Jehova nĩaahete rũrĩmĩ rwa andũ arĩa marutĩtwo maũndũ, nĩguo menyage ũrĩa ciugo ciakwa ingĩhota gũteithia andũ arĩa anogu. Anjarahũraga rũciinĩ o rũciinĩ, akaarahũra matũ makwa thikĩrĩrie nĩguo ndĩĩrute ta andũ arĩa marutagwo maũndũ. **5** Mwathani Jehova nĩahingũrĩte matũ makwa, na niĩ ndirĩ ndamũremera; ndicookete na thuutha. **6** Ndaneanire mũgongo wakwa kũrĩ andũ arĩa maahũũraga, kĩreru gĩakwa ngĩkĩnengera arĩa maangũũraga nderu; ndiahithire ũthiũ wakwa atĩ nĩguo ndikanyũrũrio, kana ndige gũtuĩrwo mata. **7** Tondũ Mwathani Jehova nĩwe ũndeithagia-rĩ, ndirĩ hĩndĩ ngaaconorithio. Nĩ ũndũ ũcio ndũmĩte ũthiũ wakwa ũikare ũũmĩte o ta ihiga rĩa nyaigĩ, na nĩnjũũĩ ndirĩ hĩndĩ ngaaconorithio. **8** Ningĩ ũrĩa ũnduuaga mũthingu arĩ hakuhĩ. Nũũ ũngĩgĩĩthitanga? Nĩoke tũrũgamane nake! Ningĩ ũrĩa ũngĩnjiirithia akĩrĩ we ũ? Mũndũ ũcio nĩarekwo akĩĩng’ethere! **9** Atĩrĩrĩ, Mwathani Jehova nĩwe ũndeithagia. Ũrĩa ũngĩndua mwĩhia akĩrĩ ũũ? Andũ acio othe magaathira o ta ũrĩa nguo ĩthiraga; makaarĩĩo nĩ memenyi, mathire biũ. **10** Nũũ thĩinĩ wanyu wĩtigĩrĩte Jehova, na wathĩkagĩra kiugo kĩa ndungata yake? Mũndũ ũrĩa ũthiiagĩra nduma-inĩ, ũrĩa ũtarĩ na ũtheri, nĩakĩĩhoke rĩĩtwa rĩa Jehova, na egiritanie na Ngai wake. **11** No rĩrĩ, rĩu inyuĩ arĩa othe mwakagia mwaki, na mũkeehe imũrĩ igwakana-rĩ, thiĩi, mũgerere ũtheri-inĩ wa mwaki wanyu, na wa imũrĩ cia mwaki ũrĩa mũgwatĩtie. Ũndũ ũyũ nĩguo mũkaamũkĩra kuuma guoko-inĩ gwakwa: Mũgaakoma thĩ na mĩnyamaro.

51 “Atĩrĩrĩ, inyuĩ mũrũmagĩrĩra maũndũ ma ũthingu ta thikĩrĩriai, o inyuĩ mũrongoragia Jehova: Rorai rwaro rwa ihiga rũrĩa mwarutirwo, o na kĩenjero kĩa mahiga kĩrĩa mwenjirwo; **2** ta rorai Iburahĩmu, o we ithe wanyu, o na Sara, ũrĩa wamũciarire. Nĩgũkorwo hĩndĩ ĩrĩa aarĩ o wiki nĩguo ndamwĩtire, na ngĩmũrathima, ngĩtũma aingĩhe. **3** Ti-itherũ Jehova nĩakahooreria Zayuni, o na ahoorerie kũndũ gwakuo kũrĩa kwanangĩtwo; werũ wakuo akaaũtua o ta Edeni, na rũng’ũrĩ rwakuo arũtue o ta mũgũnda wa Jehova. Kũu guothe gũkaiyũra gĩkeno, na gũcanjamũka ngoro, na gũcookagia ngaatho, o gũkĩinagwo nyĩmbo. **4** “Inyuĩ andũ akwa ta thikĩrĩriai, na inyuĩ rũrĩrĩ rwakwa, njiguai: Nĩgũkorwo watho ũkoima harĩ niĩ; nakĩo kĩhooto gĩakwa nĩkĩo gĩgaatuĩka ũtheri wa ndũrĩrĩ. **5** Ũhoro wakwa wa ũthingu nĩũrooka o na ihenya, nakuo kũhonokania gwakwa kũrĩ hakuhĩ kuoneka, o nakuo guoko gwakwa nĩkuo gũgaatuĩra andũ a ndũrĩrĩ ciira wa kĩhooto. Andũ a icigĩrĩra-inĩ nĩ niĩ magaacũthĩrĩria na meterere guoko gwakwa marĩ na mwĩhoko. **6** Tiirai maitho manyu na igũrũ, na mũrore thĩ ĩrĩa ĩrĩ mũhuro; igũrũ rĩkaabuĩria o ta ndogo, nayo thĩ ĩthire o ta ũrĩa nguo ĩthiraga, nao atũũri ao makuage o ũguo ta ngi. No rĩrĩ, ũhonokio wakwa nĩwagũtũũra nginya tene, naguo ũthingu wakwa ndũrĩ hĩndĩ ũgaathira. **7** “Ta njiguai, inyuĩ andũ arĩa mũũĩ ũhoro wa ũthingu, o inyuĩ andũ arĩa mũrũmĩtie watho wakwa ngoro-inĩ cianyu: Mũtigetigĩre kũmenwo nĩ andũ, o na kana mũmakio nĩ irumi iria mamũrumaga nacio. **8** Nĩgũkorwo makaarĩĩo nĩ memenyi mathire biũ o ta nguo; na marĩĩo nĩ igunyũ o ta marĩ guoya wa

ng'ondu. No rĩrĩ, ũhoro wakwa wa ũthingu nĩ wa gũtũũra nginya tene, naguo ũhonokio wakwa ũtũũre nginya njiarwa-inĩ ciothe." **9** Arahũka, arahũka! Wĩĩkĩre hinya, wee guoko kwa Jehova; arahũka o ta ũrĩa waarahũkire matukũ marĩa ma tene, warahũke o ta hĩndĩ ya njiarwa cia tene. Githĩ wee tiwe watinangirie Rahabu tũcunjĩ, o wee watheecangire nyamũ ĩyo nene, ũkĩmĩtũrĩkania? **10** Githĩ tiwe wahũithirie iria, maaĩ ma kũndũ kũrĩa kũriku mũno, o wee watemire njĩra kũu iria-inĩ kũrĩa kũriku, nĩgeetha andũ arĩa wakũũrĩte maringĩre yo? **11** Andũ arĩa akũũre a Jehova nĩmagacooka. Nao magaatoonya Zayuni makĩinaga; nĩmagekĩrwo thũmbĩ ya gĩkeno gĩa tene na tene. Magaakena na macanjamũke, nakĩo kĩeha na mũcaayo nĩigathira biũ. **12** "Niĩ, o niĩ mwene-rĩ, nĩ niĩ ndĩmũhooreragia. Wee ũrĩ ũ, atĩ nĩguo wĩtigĩre andũ arĩa makuuaga, na ũgetigĩra ariũ a andũ arĩa magaatuuo o ta nyeki, **13** nawe ũkariganĩrwo nĩ Jehova ũrĩa wakũũmbire, o we ũrĩa watambũrũkirie matu, na agĩaka mĩthingi ya thĩ, atĩ nĩguo o ũtũũrage na guoya o mũthenya nĩ ũndũ wa mang'ũrĩ ma mũhinyanĩrĩria rĩrĩa ekwĩhaarĩria aniinane? Namo mang'ũrĩ ma mũhinyanĩrĩria ũcio-rĩ, makĩrĩ ha? **14** Nao oohwo arĩa marainaina nĩ guoya nĩmekuohorwo o narua; matigakuĩra kũu marima-inĩ ma njeera, o na kana irio ciao ciage. **15** Nĩgũkorwo nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu, ũrĩa ũtũmaga iria rĩikie ndiihũ nĩguo makũmbĩ marĩo makaruruma; Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩrĩo rĩĩtwa rĩake. **16** Nĩnjĩkĩrĩte ciugo ciakwa kanua-inĩ gaku, na ngakũhumbĩra na kĩĩruru gĩa guoko gwakwa, o niĩ ndatambũrũkirie matu harĩa marĩ, na ngĩaka mĩthingi ya thĩ, o niĩ njĩĩraga andũ a Zayuni atĩrĩ, 'Inyuĩ mũrĩ andũ akwa.'" **17** Arahũka, arahũka! Wee Jerusalemu ũkĩra, o wee ũnyuĩrĩire gĩkombe kĩa mang'ũrĩ ma Jehova, ũnengereirio kuuma guoko-inĩ gwake, o wee ũnyuĩrĩire kuuma mbakũri ĩrĩa ĩtũmaga andũ matũgũũge na ũkamĩinĩkĩrĩria. **18** Harĩ ariũ ake othe arĩa aaciarire, gũtirĩ o na ũmwe ũngĩmũtongoria; o na ningĩ ariũ ake othe arĩa aarerire-rĩ, gũtirĩ o na ũmwe ũngĩmũnyiita guoko. **19** Mogwati maya meerĩ nĩmo magũkorete; nũũ ũgaagĩkũhooreria? Mogwati macio nĩ mwanangĩko na ũniinani, ningĩ nĩ ng'aragu o na rũhiũ rwa njora; nũũ ũgaagĩkũhooreria? **20** Ariũ aku nĩmaringĩkĩte; nao makomete macemanĩrio-inĩ ma njĩra ciothe, magakoma o ta thiiya ĩnyiitĩtwo nĩ mũtego. Maiyũrĩtwo nĩ mang'ũrĩ ma Jehova, na ikũũma rĩa Ngai wanyu. **21** Nĩ ũndũ ũcio igua ũhoro ũyũ, wee ũnyariirĩtwo, ũkarĩĩo, no ti ndibei ĩkũrĩĩte. **22** Mwathani Jehova Ngai waku ũrĩa ũgitagĩra andũ ake, ekuuga ũũ: "Atĩrĩrĩ, nĩngwehereirie gĩkombe kĩrĩa gĩatũmire ũtũgũge, ngakĩruta guoko-inĩ gwaku; o na ngakwehereria mbakũri ya mang'ũrĩ makwa, na ndũgacooka kũmĩnyuĩra rĩngĩ. **23** Nĩnganeana mbakũri ĩyo moko-inĩ ma arĩa makũnyariiraga, o arĩa maakwĩrire atĩrĩ, 'Wĩgũithie thĩ, nĩguo tũkũgerere igũrũ.' Nawe ũgĩkoma, mũgongo waku ũgĩtuĩka taarĩ thĩ, na ũkĩũtua taarĩ njĩra nĩguo andũ acio makũgeragĩre igũrũ."

52 Arahũka, arahũka, wee Zayuni, wĩĩkĩre hinya. Ĩkĩra nguo ciaku iria irĩ riiri, o wee Jerusalemu, itũũra rĩrĩa inene na rĩamũre. Nĩgũkorwo kuuma rĩu thĩĩnĩ waku gũtigacooka gũtoonya mũndũ ũtarĩ mũruu kana mũndũ ũrĩ na thaahu. **2** Wĩribaribe rũkũngũ; ũkĩra, ũikarĩre gĩtĩ kĩa ũnene, wee Jerusalemu. Wĩohore mĩnyororo ĩyo ĩrĩ ngingo yaku, wee mwarĩ wa Zayuni, o wee ũtũire ũrĩ muohe. **3** Nĩgũkorwo Jehova ekuuga atĩrĩ: "Wee wendirio ũtarutũirwo kĩndũ, na ũgaakũũrwo ũtarutĩirwo mbeeca." **4** Nĩgũkorwo Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: "Tene andũ akwa maikũrũkire bũrũri wa Misiri magĩthiĩ gũtũũra marĩ ageni kuo; thuutha ũyũ andũ a Ashuri nĩmamahinyĩrĩirie." **5** Jehova ekũũria atĩrĩ, "Rĩu-rĩ, nĩ kĩĩ ndĩ nakĩo? "Nĩgũkorwo andũ akwa maatahirwo o ũguo tũhũ, nao andũ arĩa mamaathaga no kũmanyũrũria. Narĩo rĩĩtwa rĩakwa rĩcambagio hĩndĩ ciothe," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **6** "Nĩ ũndũ ũcio andũ akwa nĩmakamenya rĩĩtwa rĩakwa; mũthenya ũcio nĩmakamenya atĩ nĩ niĩ ndaaririe ũhoro ũcio o tene. Ĩĩ nĩguo, nĩ niĩ ndawaririe." **7** Kaĩ magũrũ ma mũndũ ũrĩa ũrarehe ũhoro mwega, nĩmagĩrĩire kũu irĩma-inĩ igũrũ-ĩ, o ũcio ũrahunjanĩria ũhoro wa thayũ, na akarehe ũhoro mwega wa maũndũ magĩrĩru, o na akahunjanĩria ũhoro wa kũhonokania, o we ũrĩa ũreera Zayuni atĩrĩ, "Ngai waku nĩwe ũrathamaka!" **8** Atĩrĩrĩ, ta thikĩrĩria! Arangĩri aku nĩmaranĩrĩra; maranĩrĩra nĩ gũkena marĩ hamwe. Rĩrĩa Jehova agaacooka Zayuni, nĩmakeyonera na maitho mao. **9** Atĩrĩrĩ, inyuĩ kũndũ kũrĩa kwanangĩtwo kwa Jerusalemu, ambĩrĩriai kũina nyĩmbo cia gĩkeno, nĩgũkorwo Jehova nĩahooreretie andũ ake, na agakũũra Jerusalemu. **10** Jehova nĩakaguũria guoko gwake gũtheru harĩ ndũrĩrĩ ciothe, ikuone na maitho mao, nacio ituri ciothe cia thĩ nĩcikoona ũhonokanio wa Ngai witũ. **11** Eherai, eherai, umai kũu! Mũtikahutie kĩndũ kĩrĩ thaahu! Umai kũu na mwĩtherie, inyuĩ mũkuuaga indo cia Jehova. **12** No rĩrĩ, mũtikoima na ihenya, kana mũthiĩ mũhanyũkĩte; nĩgũkorwo Jehova nĩwe ũkaamũtongoria, Ngai wa Isiraeli nĩwe ũkaamuuma thuutha, amũgitĩre. **13** Atĩrĩrĩ, ndungata yakwa ĩgeekaga maũndũ na ũũgĩ; nĩĩkambarario na yambatĩrio, o na ĩtũũgĩrio mũno. **14** O ta ũrĩa andũ aingĩ maagegirio mũno nĩ ũndũ wake, tondũ gĩthiithi gĩake nĩgĩathũkĩtio mũno, gĩgakĩra kĩa mũndũ o wothe, na mũhianĩre wake ũgathũkio gũkĩra mũhianĩre wa andũ, **15** ũguo noguo akaamakia ndũrĩrĩ nyingĩ, nao athamaki nĩmagatumia tũnua twao nĩ ũndũ wake. Nĩgũkorwo maũndũ marĩa materĩtwo, nĩmakamoona, na maũndũ marĩa mataiguĩte, nĩmakamenya ũhoro wamo.

53 Nũũ wĩtĩkĩtie ũhoro witũ, nakuo guoko kwa Jehova-rĩ, kũguũrĩirio ũ? **2** Nĩgũkorwo ndungata ĩyo yakũrire ĩhaana ta mũtĩ mwĩthĩ, na ta mũri ũmerete kũndũ kũmũ. Ndĩarĩ kĩĩrorerwa o na kana ĩgathakara ũndũ tũngĩaguucĩrĩirio nĩyo, ĩkĩoneka-rĩ, gũtirĩ kĩndũ kĩngĩatũmire tũmĩĩrirĩrie. **3** Ndungata ĩyo nĩyanyararirwo na ĩkĩregwo nĩ andũ, aarĩ mũndũ wa kĩeha kĩingĩ na wonete thĩĩna. O ta mũndũ ũrĩa andũ mahithaga mothiũ mao matikamuone-rĩ, aanyararirwo, na ithuĩ tũtiigana kũmũtĩĩa. **4** Ti-itherũ nĩwe woire wonje witũ, na agĩkuua kĩeha giitũ; no ithuĩ twatuire nĩkũhũũrwo aahũũrĩtwo nĩ Ngai, akamũgũtha na akamũnyamaria. **5** No rĩrĩ, aatihangirio nĩ ũndũ wa mahĩtia maitũ, o na akĩhehenjwo nĩ ũndũ wa waganu witũ; nakuo kũherithio kũrĩa gwatũmire tũgĩe na thayũ

nĩwe waherithirio, na ithuĩ tũhonagio nĩ ũndũ wa nguraro ciake. **6** Ithuothe, nĩtũhĩtĩtie njĩra, tũgaturuura ta ng'ondu ciũrĩte, o mũndũ agathiĩ na njĩra yake mwene; nake Jehova nĩamũigĩrĩire waganu witũ ithuothe. **7** Nĩahinyĩrĩirio na agĩthĩĩnio, nowe ndaatumũrire kanua gake; aakirire ki o ta ũrĩa gatũrũme gakiraga gagĩthiĩ gũthĩnjwo, na o ta ũrĩa ng'ondu ĩkiraga ki ĩrĩ mbere ya mũmĩenji guoya, noguo o nake ataatumũrire kanua gake. **8** Eeheririo na ũndũ wa kũhinyĩrĩrio na gũtuĩrwo ciira ũtarĩ wa kĩhooto. Ha ũhoro wa rũciaro rwakerĩ, nũũ ũngĩaria ũhoro waruo? Nĩgũkorwo eeheririo kuuma bũrũri wa arĩa matũũraga muoyo; na nĩ ũndũ wa mahĩtia ma andũ akwa nĩkĩo aahũũrirwo. **9** Rĩrĩa aakuire aigirwo mbĩrĩra-inĩ ya andũ aaganu, o na agĩthikwo mbĩrĩra-inĩ ya andũ arĩa itonga, o na harĩa atekĩte ũndũ mũũru, kana kanua gake gakaaria maheeni. **10** No rĩrĩ, Jehova nĩonire arĩ wega amũhehenje, na agĩtũma athĩĩnĩke, na rĩrĩa Jehova agaatũma muoyo wake ũtuĩke igongona rĩa mehia-rĩ, nĩakoona rũciaro rwake, na amũingĩhĩrie matukũ make, naguo wendi wa Jehova nĩũkagaacĩra guoko-inĩ gwake. **11** Thuutha wa ngoro yake gũthĩĩnĩka, nĩakoona uumithio wa gũthĩĩnĩka gwake, na aiganĩre; nĩ ũndũ wa ũmenyo wake, ndungata ĩyo yakwa thingu nĩĩgatũma andũ aingĩ matuĩke athingu, na nĩĩgakuua mawaganu mao, ĩmeherie. **12** Nĩ ũndũ ũcio nĩngamĩgayanĩria igai hamwe na arĩa anene, o na magayane indo cia gũtahwo na andũ arĩa marĩ hinya, tondũ nĩarutire muoyo wake akue, na agĩtaranĩrio na arĩa aagarari watho. Nĩgũkorwo nĩakuuire mehia ma andũ aingĩ, o na arĩa maahĩtĩtie akĩmathaithanĩrĩra.

54 "Atĩrĩrĩ, wee mũndũ-wa-nja thaata ina rwĩmbo, o wee ũtarĩ waciara mwana; ambĩrĩria kũina rwĩmbo, na wanĩrĩre nĩ gũkena, wee ũtarĩ wanyiitwo nĩ ruo rwa gũciara, tondũ ciana cia mũndũ-wa-nja ũrĩa ũtiganĩirio nĩ nyingĩ, gũkĩra cia ũrĩa ũrĩ na mũthuuri," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **2** "Wĩyaramĩrie handũ ha hema yaku, na ũtambũrũkie mataama ma hema yaku maarame, maguucie ũtekũmacaaĩra; raihia mĩkanda ya hema yaku, nacio higĩ ciayo ũcikiindĩre irũme biũ. **3** Nĩgũkorwo nĩũgatheerema mwena wa ũrĩo na wa ũmotho; njiaro ciaku nĩikegwatĩra mabũrũri ma ndũrĩrĩ, na itũũre matũũra manene ma cio marĩa matigĩtwo matarĩ andũ. **4** "Ndũkanetigĩre; tondũ ndũgaaconoka. O na ndũkanaigue guoya wa gũconorithio; nĩgũkorwo ndũrĩ hĩndĩ ũkaanyararithio. Nĩukariganĩrwo nĩ thoni cia ũnini waku, na ndũgacooka kũririkana rĩngĩ ũrĩa wananyararwo nĩgũkorwo ũrĩ wa ndigwa. **5** Nĩgũkorwo ũrĩa Mũũmbi waku nĩwe mũthuuri waku, nake etagwo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o we Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli nĩwe Mũkũũri waku; nake etagwo Ngai mwene thĩ yothe. **6** Nĩgũkorwo Jehova nĩagagwĩta ũcooke, ũhaana ta mũtumia ũtiganĩirio, na mũthĩĩnĩku ngoro, mũtumia wahikire arĩ mũnini, agacooka agateo," ũguo nĩguo Ngai waku ekuuga. **7** "Nĩgũkorwo ndĩragũtiganĩirie o gwa kahinda kanini, no nĩngũgũcookia ndĩ na tha nyingĩ mũno. **8** Hĩndĩ ya marakara maingĩ nĩndakũhithire ũthiũ wakwa gwa kahinda kanini, no nĩ ũndũ wa ũtugi ũrĩa ũtathiraga, nĩngakũiguĩra tha," ũguo nĩguo Jehova Mũkũũri waku ekuuga. **9** "Kũrĩ niĩ matukũ maya no ta marĩa ma hĩndĩ ya Nuhu, rĩrĩa ndehĩtire ngiuga atĩ maaĩ ta macio ma hĩndĩ ya Nuhu matigacooka kũiyũra thĩ. Nĩ ũndũ ũcio rĩu nĩndĩhĩtĩte atĩ ndigacooka kũrakara nĩwe o na kana ngũkũũme rĩngĩ. **10** Nĩgũkorwo irĩma no ithingithio, natuo tũrĩma tweherio, no rĩrĩ, wendo wakwa ũrĩa ũtathiraga ũrĩa ngwendete naguorĩ, ndũkeenyenyio, o na kana kĩrĩkanĩro gĩakwa gĩa thayũ kĩeherio harĩwe," ũguo nĩguo Jehova ũrĩa ũkũiguagĩra tha ekuuga. **11** "Atĩrĩrĩ, wee itũũra rĩĩrĩ inene inyamarie, o wee ũthukathukĩtwo nĩ ihuhũkanio, na ũkaaga wa gũkũhooreria, nĩngagwaka na mahiga ma rangi wa mĩthemba mĩingĩ, nayo mĩthingi yaku ndĩmĩake na mahiga ma yakuti. **12** Nĩngathondeka ndirica ciaku na mahiga mega matune, na ihingo ciaku ndĩcithondeke na mahiga ma goro me kũhenia, nacio thingo ciaku ciothe ikorwo irĩ cia mahiga ma goro mũno. **13** Ciana ciaku ciothe nĩikarutagwo ũhoro nĩ Jehova, naguo thayũ wa ciana icio ciaku nĩũkaingĩha mũno. **14** Nĩũgaikara ta ũhaandĩtwo wega ũhoro-inĩ wa ũthingu: Ũnyamarania nĩũgakũraihĩrĩria; ndũgakorwo ũrĩ na ũndũ ũngĩtũma wĩtigĩre. Nakĩo kĩmako nĩgĩgakũraihĩrĩria; gĩtigagũkuhĩrĩria. **15** Na rĩrĩ, andũ mangĩgaagũtharĩkĩra-rĩ, niĩ ndigakorwo ũhoro-inĩ ũcio; na mũndũ o wothe ũgaagũtharĩkĩra-rĩ, ũcio nĩ kwĩneana akeeneana harĩwe. **16** "Atĩrĩrĩ, niĩ nĩ niĩ ndoombire mũturi, ũrĩa ũhurutagĩra mwaki wa makara, na agatura kĩndũ kĩa mbaara o ũrĩa kĩagĩrĩire wĩra-inĩ wakĩo. O na mũndũ ũrĩa wanangaga akaniinana-rĩ, nĩ niĩ ndĩmũmbĩte; **17** na gũtirĩ kĩndũ kĩa mbaara gĩthondeketwo gĩa gũgũũkĩrĩra gĩkaagaacĩra wĩra-inĩ wakĩo, na nĩũkahoota mũndũ ũrĩa ũkaaria ciugo cia gũgũthitanga. Rĩĩrĩ nĩrĩo igai rĩa ndungata cia Jehova, o naguo ũhoro wacio wa gũtuuo thingu uumaga harĩ niĩ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

55 "Atĩrĩrĩ, inyuĩ inyuothe arĩa mũnyootiĩ-rĩ, ũkaai mũnyue maaĩ; na inyuĩ mũtarĩ na mbeeca-rĩ, ũkaai mũgũre irio, mũrĩe! Ũkaai, mũgũre ndibei na iria mũtarĩ na mbeeca mũkũruta, na hatarĩ na thogora. **2** Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũtũmĩre mbeeca harĩ irio gũtarĩ, o na mũnoge mũkĩrutĩra wĩra kĩndũ gĩtangĩmũhũũnia? Thikĩrĩriai na mũnjigue, nĩguo mũrĩĩage indo iria njega, nacio ngoro cianyu nĩĩrĩkenagĩra irio iria njega mũno. **3** Tegai matũ mũthikĩrĩrie, na mũũke kũrĩ niĩ; njiguai nĩgeetha mũtũũre muoyo. Na niĩ nĩngarĩĩkanĩra na inyuĩ kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra tene na tene, arĩ wendo wakwa wa kwĩhokeka ũrĩa nderĩire Daudi. **4** Atĩrĩrĩ ũcio nĩndĩmũtuĩte mũira kũrĩ ndũrĩrĩ, na ngamũtua mũtongoria na mũnene wa ndũrĩrĩ. **5** Ti-itherũ nĩũgeeta ndũrĩrĩ iria ũtooĩ, nacio ndũrĩrĩ iria itakũũĩ iteng'ere ciũke kũrĩ we, nĩ ũndũ wa Jehova Ngai waku, o we Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli, nĩgũkorwo nĩakũhumbĩte ũkengu mũnene." **6** Mathaai Jehova hĩndĩ ĩrĩa angĩoneka; mũkaĩrei hĩndĩ ĩrĩa arĩ hakuhĩ. **7** Mũndũ ũrĩa mwaganu nĩatigane na mĩthiire yake, nake mũndũ ũrĩa ũtarĩ mũthingu atigane na meciiria make mooru. Nĩacookerere Jehova, na nĩekũmũiguĩra tha, na acookerere Ngai witũ, nĩgũkorwo nĩakĩragĩrĩria kũrekanĩra. **8** "Nĩgũkorwo meciiria makwa timo meciiria manyu, o na kana mĩthiire yanyu ĩgatuĩka ta mĩthiire

yakwa," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **9** "O ta ũrĩa matu maraihanĩrĩirie na thĩ, ũguo noguo mĩthiĩre yakwa ĩraihanĩrĩirie na mĩthiĩre yanyu, o na meciiria makwa magakĩra meciiria manyu. **10** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa mbura yuraga, narĩo ira rĩkaharũrũka kuuma igũrũ, na iticookaga kuo itaihũgĩtie thĩ na igatũma mĩmera ĩthundũke na ĩciare, nĩguo mũhandi aheo mbeũ na ũrĩa wendaga kũrĩa aheo irio ciake, **11** ũguo noguo kiugo gĩakwa kĩrĩa kiumaga kanua gakwa gĩgaaikara: Kiugo kĩu gĩtikanjookerera o ro ũguo tũhũ, no nĩgĩkahingia ũrĩa nyendete wĩkwo, na gĩkinyanĩrie muoroto ũrĩa watũmire ndĩgĩtũme. **12** Ũkoimagara na gĩkeno, na ũthiiage ũtongoretio nĩ thayũ; irĩma o na tũrĩma nacio nĩigaitĩka kũina rwĩmbo mbere yaku, nayo mĩtĩ yothe ya gĩthaka nĩĩkahũũra hĩ. **13** Ithenya rĩa mĩigua-rĩ, gũkaamera mĩthengera, na ithenya rĩa cong'e kũmere mĩhandathi. Naguo ũndũ ũcio ũgaatuĩka wa gũtũma Jehova agĩe igweta, na ũtuĩke kĩmenyithia gĩa gũtũũra nginya tene, kĩrĩa gĩtagathũkio."

56 Jehova ekuuga atĩrĩ: "Tũũrai mũtuanagĩra ciira wa kĩhooto, na mwĩkage maũndũ marĩa magĩrĩire, nĩgũkorwo ũhonokio wakwa nĩũkuhĩrĩirie, o naguo ũthingu wakwa ũrĩ hakuhĩ kũguũranĩrio. **2** Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa wĩkaga maũndũ macio, o mũndũ ũrĩa ũrũmagia maũndũ macio mũno, na ũrĩa ũmenyagĩrĩra thabatũ atekũmĩthaahia, na akagirĩrĩria guoko gwake gwĩka ũũru." **3** Mũndũ wa kũngĩ ũrĩa wĩnyiitanĩtie na Jehova ndakanoige atĩrĩ, "Ti-itherũ Jehova nĩakanyamũrania, andigithanie na andũ ake." O na kana mũndũ ũrĩa mũhakũre arekwo oige atĩrĩ, "Niĩ haana o ta mũtĩ mũũmũ." **4** Nĩgũkorwo Jehova ekuuga atĩrĩ: "Ha ũhoro wa andũ arĩa ahakũre arĩa mamenyagĩrĩra thabatũ ciakwa, na magathuura gwĩka maũndũ marĩa mangenagia, na makarũmia kĩrĩkanĩro gĩakwa-rĩ, **5** nĩngamahe handũ thĩinĩ wa hekarũ yakwa na thingo-inĩ ciayo, na ndũme maririkanagwo na magĩe igweta rĩega mũno gũkĩra andũ arĩa marĩ na ciana cia aanake na cia airĩtu; o na ningĩ nĩngamahe rĩĩtwa rĩrĩa magaatũũra meetagwo nginya tene na tene, rĩrĩa rĩtagacooka kũriganĩra. **6** Andũ a kũngĩ arĩa menyiitanĩtie na Jehova nĩguo mamũtungatagĩre, o acio mendete rĩĩtwa rĩa Jehova, na mamũhooyaga, o na arĩa othe mamenyagĩrĩra thabatũ matekũmĩthaahia, na makarũmia kĩrĩkanĩro gĩakwa-rĩ, **7** andũ acio nĩo ngaatwara kĩrĩma-inĩ gĩakwa kĩrĩa kĩamũre, na ndĩmahe gĩkeno thĩinĩ wa nyũmba yakwa ya mahooya. Maruta mao ma njino na magongona nĩmagetĩkĩrĩka kĩgongona-inĩ gĩakwa; nĩgũkorwo nyũmba yakwa ĩgeetagwo nyũmba ya mahooya ya kũhooyagĩrwo nĩ ndũrĩrĩ ciothe." **8** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ, o we ũrĩa ũcookanagĩrĩria andũ a Isiraeli arĩa matahĩtwo: "Hamwe na acio ndĩkĩtie gũcookanĩrĩria no kũrĩ angĩ ngaacookanĩrĩria meongerere harĩo." **9** Atĩrĩrĩ, ũkaai inyuĩ nyamũ ciothe cia gĩthaka, o na inyuĩ nyamũ ciothe cia mũtitũ ũkaai mũrĩe! **10** Arangĩri a Isiraeli nĩ atumumu, othe nĩmagĩte ũmenyo; othe matariĩ ta ngui itagambaga, ikaremwo nĩ gũkũga; makomaga thĩ makaroota, na mendaga o gũkoma toro. **11** Matariĩ o ta ngui ngoroku mũno; matirĩ hĩndĩ mahũũnaga. Nĩ arĩithi matarĩ na ũtaũku; othe magarũrũkĩte magathiĩ na njĩra ciao o ene, na o mũndũ acaragia maũndũ ma kwĩguna we mwene. **12** O mũndũ aanagĩrĩra akoiga atĩrĩ, "Ũnganai ndĩmũrehere ndibei! Nĩtũnyue njoohi nginya tũrĩĩo! Naruo rũciũ rũkaahaana o ta ũmũthĩ, kana rwagĩre mũno makĩria."

57 Atĩrĩrĩ, andũ arĩa athingu makuaga o ro ũguo, na gũtirĩ mũndũ wĩciiragia ũhoro ũcio ngoroinĩ yake; andũ arĩa etigĩri-Ngai meheragio, na gũtirĩ mũndũ ũmenyaga atĩ acio athingu meheretio nĩguo matharwo, matikoone ũũru. **2** Andũ arĩa mathiiaga na mĩthiĩre mĩagĩrĩru, matoonyaga thayũ-inĩ; ningĩ nĩmonaga ũhurũko makua. **3** "No inyuĩ-rĩ, ũkaai haha, inyuĩ ariũ a mũndũ-wa-nja mũragũri, o inyuĩ ciana cia itharia na cia maraya! **4** Nũũ ũcio inyuĩ mũranyũrũria? Nũũ ũcio mũratembanĩria mĩromo na mũkamũrutĩra rũrĩmĩ? Githĩ inyuĩ ti inyuĩ ciana cia aremi, o na rũciaro rwa aheenania? **5** Inyuĩ mũhĩahĩaga nĩ thuti cianyu mũrĩ kũu mĩgandi-inĩ, na mũrĩ rungu rwa mũtĩ o wothe mũruru; mũrutaga ciana cianyu magongona kũu ituamba-inĩ, na mĩatũka-inĩ ya ndwaro cia mahiga. **6** "Mĩhianano ya kũhooywo ĩrĩa ĩrĩ mahiga-inĩ manyoroku kũu ituamba-inĩ nĩyo rũgai rwanyu; ĩĩ, mĩhianano ĩyo nĩyo igai rĩanyu. Ĩĩ, ĩyo nĩyo ũitĩire magongona maku ma kĩndũ gĩa kũnyuuo, na ũkamĩrutĩra maruta ma mũtu. Niĩ-rĩ, ingĩhota atĩa gũkirĩrĩria maũndũ ta macio? **7** Wee ũthondekete ũrĩrĩ waku karĩma-inĩ karĩa karaaya na igũrũ, na gatũũgĩru; na kũu igũrũ nĩkuo waambatire, ũgĩthiĩ kũrutĩra magongona maku kuo. **8** Thuutha wa mĩrango yaku, na hingĩro-inĩ ciayo nĩkuo ũigĩte imenyithia cia gũkũririkania ũhoro wa mĩhianano ya andũ acio matooĩ Ngai. Nĩwahumbũrirje gĩtanda gĩaku nĩ ũndũ wa kũndirika, ũkĩhaica igũrũ rĩakĩo, o na ũgĩkĩaramia makĩria; ũkĩrĩĩkanĩra na acio wendete itanda ciao, na ũgĩcooka ũkĩĩrorera njaga yao. **9** Nĩwathiire kũrĩ Moleku ũrĩ na maguta ma mũtĩ wa mũtamaiyũ, na ũkĩongerera maguta maku marĩa manungaga wega. Nĩwatũmire abarũthi aku mathiĩ kũndũ kũraya mũno; ningĩ ũgĩikũrũka o nginya mbĩrĩra-inĩ! **(Sheol h7585)** **10** Nĩwanogirio nĩ mĩthiĩre yaku yothe, no rĩrĩ, ndũigana kuuga atĩrĩ, 'Ũndũ ũyũ nĩ wa tũhũ.' Ũkĩgĩa na hinya mwerũ, nĩ ũndũ ũcio ndũigana kũringĩka. **11** "Nũũ wakũiguithirie guoya na ũkĩmwĩtigĩra, ũũ atĩ ũkoretwo ũkĩaga gũtuĩka mwĩhokeku kũrĩ niĩ, na ũkaaga gũcooka kũndirikana, o na kana wĩcũũranie ũhoro ũcio na ngoro yaku? Githĩ ti tondũ ngoretwo ngirĩte ki ihinda iraihu, nawe ũkaaga kũnjĩtigĩra? **12** Nĩngaumbũrania ũthingu waku na ciĩko ciaku, nacio itigakũguna. **13** Rĩrĩa ũgaakaya ũkĩenda ũteithio-rĩ, mĩhianano ĩyo ya kũhooywo ũnganĩtie-rĩ, nĩĩgagĩkũhonokia! Rũhuho nĩrũkamĩkuua yothe, yũmbũrwo, yeherio nĩ mĩhũmũ mĩtheri. No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa ũnduuaga rĩũrĩro rĩakerĩ, nĩwe ũkaagaya bũrũri, o na egwatĩre kĩrĩma gĩakwa kĩrĩa kĩamũre." **14** Na nĩgũkeeranwo atĩrĩ: "Akaai, akaai, na mũthondeke njĩra! Eheriai mĩhĩnga yehere njĩra-inĩ ya andũ akwa." **15** Nĩgũkorwo Ũrĩa-Ũrĩ-Igũrũ Mũno, o We ũtũũgĩrĩtio na ũtũũraga tene na tene, ũrĩa wĩtagwo mũtheru; ekuuga atĩrĩ: "Ndũũraga o igũrũ handũ hatheru, na ningĩ ngatũũrania na mũndũ ũrĩa ũrĩ

ngoro ĩthuthĩkĩte, na ũrĩa ũherete na wĩnyiihĩtie, nĩguo njarahũre roho wa mũndũ ũcio wĩnyiihĩtie, na njarahũre ngoro ĩyo ĩthuthĩkĩte. **16** Ndigũtũũra ndũithanagia nginya tene, o na kana ndũũre ndakarĩte hĩndĩ ciothe, tondũ roho wa mũndũ wahota kũringĩka mbere yakwa, mĩhũmũ ĩyo ya mũndũ ũcio ndoombire ĩhwererekere. **17** Nĩndarakaririo mũno nĩ mehia make ma gũkoroka; ngĩmũherithia na ngĩmũhitha ũthiũ wakwa nĩ kũrakara, no agĩthiĩ o na mbere na mĩthiĩre yake ĩrĩa eyendeire. **18** Nĩnyonete njĩra ciake, no nĩngamũhonia; ningĩ nĩngamũtongoria, na njooke ndĩmũũmĩrĩrie, **19** ndũme kũgĩe na ũgooci tũnua-inĩ twa andũ arĩa macakayaga kũu Isiraeli. Thayũ, thayũ kũrĩ arĩa marĩ kũraya, na kũrĩ arĩa marĩ gũkuhĩ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Na nĩ niĩ ngaamahonia." **20** No rĩrĩ, andũ arĩa aaganu mahaana ta iria rĩgĩikia ndiihũ ciarĩo, rĩrĩa rĩtangĩhoorera, rĩrĩa makũmbĩ marĩo mahurunjaga ndaka na ndooro. **21** Ngai wakwa ekuuga atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa mwaganu-rĩ, ndarĩ hĩndĩ angĩgĩa na thayũ."

58 "Atĩrĩrĩ, anĩrĩra mũno, na ndũgakire. Anĩrĩra na mũgambo mũnene o taarĩ karumbeta karagamba. Uumbũrĩre andũ akwa ũhoro wa ũremi wao, o na andũ a nyũmba ya Jakubu ũmoimbũrĩre mehia mao. **2** Nĩgũkorwo manjaragia mũthenya o mũthenya; makonekaga ta mangĩenda mũno kũmenya njĩra ciakwa, ta marĩ rũrĩrĩ rwĩkaga ũrĩa kwagĩrĩire, na rũtatirikĩte maathani ma Ngai waruo. Mendaga ndĩmatuagĩre ciira wa kĩhooto, na makoneka makĩenda mũno Ngai amakuhĩrĩrie. **3** Moragia atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte twĩhinge kũrĩa irio, nawe ũkaaga kuona? Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte twĩnyiihie, nawe ũkaaga kũrũmbũiya ũhoro ũcio?' "No rĩrĩ, mũthenya wanyu wa kwĩhinga kũrĩa irio mwĩkaga o ũrĩa mũkwenda, na aruti othe anyu a wĩra mũkamahinyĩrĩria. **4** Kwĩhinga kũrĩa irio kwanyu kũrĩĩkagĩrĩria na ngũĩ na njũgitano, na mũkahũũrana na ngundi ta andũ aaganu. Kwĩhinga kũrĩa irio kwanyu kwa matukũ maya gũtingĩtũma mĩgambo yanyu ĩiguo kũu igũrũ. **5** Kwĩhinga kũrĩa irio kwa mũthemba ũcio wa mũndũ kwĩnyiihia mũthenya o ũmwe tu-rĩ, nĩkuo niĩ thuurĩte? Kwĩhinga no kũinamia mũtwe ta ithanjĩ, na gũkomera nguo ya ikũnia, o na mũhu? Kũu nĩkuo mwĩtaga kwĩhinga kũrĩa irio, na mũkawĩta mũthenya wa gwĩtĩkĩrĩka nĩ Jehova? **6** "Githĩ mũthemba ũrĩa thuurĩte wa kwĩhinga kũrĩa irio ti ũyũ: kuohora arĩa moohetwo na njĩra ĩtarĩ ya kĩhooto, na kuohoraga mĩkwa ya icooki rĩa ngingo, na kũrekereria arĩa mahinyĩrĩirio, o na kuunanga macooki mothe ma ngingo? **7** Githĩ ti kũgayanaga irio ciaku na andũ arĩa ahũtu, na ũrehage athĩĩni arĩa matarĩ ũikaro gwaku mũciĩ, na rĩrĩa wona mũndũ arĩ njaga ũkamũhumba nguo, na ndũkanahutatĩre andũ arĩa mũrĩ a mũthiimo ũmwe nao? **8** Hĩndĩ ĩyo ũtheri waku nĩũgaathera o ta ũrĩa gũtherũrũkaga rũciiniĩ, nakuo kũhonio gwaku nĩgũkooneka o narua; ningĩ ũthingu waku nĩũgagũtongoria, naguo riiri wa Jehova ũkuume thuutha, ũkũgitĩre. **9** Ningĩ hĩndĩ ĩyo nĩũgeetana, nake Jehova nĩagagwĩtĩka; nĩũgakaya ũteithio, nake nĩakoiga atĩrĩ: Ĩĩ niĩ ũyũ haha. "Ũngĩeheria icooki rĩa kũhinyanĩrĩria, na weherie kĩara kĩrĩa worotanaga nakĩo, na ndeto cia rũmena-rĩ, **10** ningĩ ũngĩĩrutĩra kũhũũnia andũ arĩa ahũtu, nao arĩa ahinyĩrĩrie ũmahingĩrie maũndũ marĩa mamabatairie, hĩndĩ ĩyo ũtheri waku nĩũgaathera kũu nduma-inĩ, naguo ũtukũ waku ũgaatuĩka o ta mũthenya barigici. **11** Jehova nĩarĩgũtoongoragia hĩndĩ ciothe, na nĩarĩkũhingagĩria mabataro maku ũrĩ bũrũri-inĩ mũũmũ, o na mahĩndĩ maku amekagĩre hinya. Ũkahaana ta mũgũnda unithĩirio maaĩ, ũtuĩke ta gĩthima kĩrĩa gĩtahũaga. **12** Andũ aku nĩo magaacookereria kũrĩa kwaanangĩtwo o tene, na maakĩrĩre mĩthingi ĩrĩa ya tene mũno; nawe ũgeetagwo Mũcookereria wa Thingo iria Momoku, na wĩtagwo Mũcookereria wa Njĩra cia Itũũro. **13** "Ũngĩgirĩrĩria magũrũ maku gũthũkia mũthenya wa Thabatũ, na wage gwĩka maũndũ maku we mwene mũthenya ũcio wakwa ũrĩa mwamũre, nayo Thabatũ ĩyo ũmĩtue mũthenya wa gĩkeno, na mũthenya ũcio mwamũre wa Jehova ũũtue wa gũtĩĩo-rĩ, na ũngĩũtĩĩa na kwaga kũrũmĩrĩra njĩra ciaku, na kwaga gwĩka maũndũ maku we mwene, o na kana kwaria ndeto cia tũhũ-rĩ, **14** hĩndĩ ĩyo nĩũgakena nĩ ũndũ wa Jehova, na nĩngatũma ũtũũgĩrio mũno gũkũ thĩ, na ngũheage igai rĩa thoguo Jakubu, ũrĩrĩĩage." Nĩgũkorwo nĩ kanua ka Jehova kaarĩtie ũhoro ũcio.

59 Atĩrĩrĩ, ti-itherũ guoko kwa Jehova ti kuonju atĩ gũtingĩhota kũhonokania, o na kana gũtũ gwake gũkagĩa njiika atĩ gũtingĩhota kũigua. **2** No rĩrĩ, mawaganu manyu nĩmo mamũtigithanĩtie na Ngai wanyu; namo mehia manyu nĩmo matũmĩte amũhithe ũthiũ wake, akarega kũmũigua. **3** Nĩgũkorwo moko manyu nĩmathaahĩte nĩ ũiti wa thakame, nacio ciara cianyu ikaiyũra wĩhia. Tũnua twanyu nĩtwarĩtie ndeto cia maheeni, na nĩmĩ cianyu ikang'ung'uaga o ndeto cia waganu. **4** Gũtirĩ mũndũ wendaga ciira wa kĩhooto, o na kana ageciirĩrĩra na njĩra ya ma. Mehokaga ngarari cia tũhũ na makaaria ndeto cia maheeni; magĩaga nda cia mathĩĩna na magaciara waganu. **5** Mahaana ta makomeire matumbĩ ma nduĩra, na makaamba mĩtego ya rũrenda rwa mbũmbũĩ. Mũndũ o wothe ũrĩa ũngĩrĩa matumbĩ macio no gũkua akuaga, na o itumbĩ rĩahehenjwo rĩtũrĩkaga nduĩra. **6** Rũrenda rũu rwao nĩ rwa tũhũ rũtingĩtumwo nguo; matiingĩhumbĩra na kĩrĩa mathondekaga naruo. Mawĩra mao nĩ mawĩra ma waganu, na moko mao maiyũrĩte ciĩko cia haaro. **7** Magũrũ mao mahanyũkaga makehie; mahiũhaga magaite thakame ya mũndũ ũtehĩtie. Meciiria mao no meciiria ma ũũru; na kũrĩa guothe mathiiaga matigaga gũkirĩte ihooru na mwanangĩko. **8** Njĩra ya thayũ matimĩũĩ; na mĩthiĩre yao ti ya gũtuanĩra ciira na kĩhooto. Metemeire njĩra njogomu; gũtirĩ mũndũ ũcigeragĩra akagĩa na thayũ. **9** Nĩ ũndũ ũcio ciira wa kĩhooto ũrĩ kũraya na ithuĩ, naguo ũthingu ndũtũkinyagĩra. Tũcaragia ũtheri, no tuonaga o nduma; tũgacaria ũkengu, no tũkagerera kũrĩa kũrĩ na mairia matumanu. **10** Tũhambataga rũthingo ta mũtumumu, na tũgeetherera njĩra ta andũ matarĩ maitho. Tũhĩngagwo mũthenya barigici o ta rĩrĩa kũrĩ mairia; tũrĩ gatagatĩ ka andũ arĩa marĩ hinya, tũhaanaga ta andũ akuũ. **11** Ithuothe tũraramaga o ta nduba; tũcakayaga na kĩeha ta ndutura. Tũcaragia ũhoro wa gũtuĩrwo ciira na

kĩhooto, na tũtingĩwona o na atĩa; tũgacaria ũhoro wa ũhonokanio, no ũgatũraihĩrĩria mũno. **12** Nĩgũkorwo mahĩtia maitũ nĩ maingĩ maitho-inĩ maku, namo mehia maitũ makoimbũra ũrĩa tũtarĩĩ. Hĩndĩ ciothe mahĩtia maitũ makoragwo hamwe na ithuĩ, namo mehia maitũ nĩtũmooĩ mothe: **13** namo nĩ ũremi na gũkaana Jehova, na kũhutatĩra Ngai witũ, na kwaragia ndeto cia kũhinyanĩrĩria, na kũregana na watho, na kwaria ndeto cia maheeni iria ngoro ciitũ ithugundĩte. **14** Nĩ ũndũ ũcio nĩtwagĩte ciira wa kĩhooto, naguo ũthingu ũgatũraihĩrĩria; naguo ũhoro wa ma ũkagũa njĩrainĩ, naguo ũrũngĩrĩru ũkaagĩrwo mweke. **15** Ũhoro wa ma ndũrĩ handũ ũngĩoneka, nake mũndũ ũrĩa wĩthemaga ũũru agatuĩka mũndũ wa kũguĩmwo. Nake Jehova akĩona ũndũ ũcio, ũkĩaga kũmũkenia, tondũ gũtiatuanagĩrwo ciira na kĩhooto. **16** Ningĩ akĩona atĩ gũtiarĩ mũndũ o na ũmwe wagĩrĩire, na akĩgega tondũ gũtiarĩ na mũteithũrani; nĩ ũndũ ũcio guoko gwake mwene nĩkuo kwamũhonokirie, naguo ũthingu wake mwene ũkĩmũtiirĩrĩra. **17** Agĩcooka akĩĩhumba ũthingu taarĩ gako gake ga kũmũgitĩra gĩthũri, na agĩĩkĩra ngũbia ya kĩgera ya ũhonokio mũtwe; naguo ũhoro wa kũrĩhanĩria akĩwĩĩhumba taarĩ nguo, na akĩĩhotora kĩyo taarĩ nguo ndaaya. **18** O ta ũrĩa ciĩko ciao itarĩĩ, ũguo noguo akaarĩhana, arĩhe thũ ciake na mang'ũrĩ, nao andũ arĩa marĩ muku nake amacookererie ũũru wao; andũ arĩa matũũraga icigĩrĩra-inĩ-rĩ, erĩhĩrie na kũmagera ngero o ũrĩa kwagĩrĩire. **19** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, andũ nĩmagetigĩra rĩĩtwa rĩa Jehova kuuma ithũĩro, na nĩmagatĩĩa riiri wake kuuma irathĩro rĩa riũa. Nĩgũkorwo agooka ta rũũĩ ruunĩte, rũgatherera na ihenya, rũtindĩkĩtwo nĩ mĩhũmũ ya Jehova. **20** "Mũkũũri nĩagooka Zayuni, na akinye kũrĩ andũ a Jakubu arĩa maherete mehia mao," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **21** Ningĩ Jehova ekuuga atĩrĩ, "Ha ũhoro wakwa-rĩ, gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndarĩkanĩire nao, atĩ Roho wakwa, ũrĩa ũrĩ igũrũ rĩaku, na ciugo ciakwa iria njĩkĩrĩte kanua gaku, itirĩ hĩndĩ ikehera kuuma kanua gaku, kana ciehere kuuma tũnua twa ciana ciaku, o na kana ciehere kuuma tũnua twa njiaro ciao, kuuma rĩu nginya tene na tene," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

60 "Atĩrĩrĩ, arahũka ũcangarare, tondũ ũtheri waku nĩũũkĩte, naguo riiri wa Jehova ũgakwarĩra. **2** Atĩrĩrĩ, nduma nĩĩhumbĩrĩte thĩ, nayo nduma ndumanu ĩkahumbĩra ndũrĩrĩ ciothe, no Jehova nĩakwarĩire, naguo riiri wake ũgakwarĩra. **3** Ndũrĩrĩ nĩigooka kũrĩ ũtheri waku, nao athamaki moke kũrĩa ũcangararĩte ta riũa rĩkĩratha. **4** "Tiira maitho wĩrorere mĩena yothe: One ũrĩa andũ othe monganĩte magooka harĩwe, nao ariũ aku makoima kũndũ kũraya, nao airĩtu aku magooka makuuĩtwo na moko. **5** Hĩndĩ ĩyo nĩũkona ũndũ ũcio, nawe ũcangarare, ngoro yaku nayo ĩtuumatuume, na ĩiyũrwo nĩ gĩkeno; ũtonga ũrĩa ũrĩ iria-inĩ nĩũkareherwo, o naguo ũtonga wa ndũrĩrĩ ũrehwo kũrĩ we. **6** Ndũũru cia ngamĩĩra nĩikaiyũra bũrũri waku, o nacio njaũ cia ngamĩĩra cia kuuma Midiani, na cia Efa. Ngamĩĩra ciothe cia kuuma Sheba ciũke, ikuuĩte thahabu na ũbumba, nao andũ maanĩrĩre magooce Jehova. **7** Ndũũru ciothe cia mbũri cia Kedari igaacookanĩrĩrio irehwo kũrĩ we, ũtungatagĩrwo nĩ ndũrũme cia Nebaiothu; nĩigetĩkĩrwo, ituĩke cia kũrutwo igongona-inĩ gĩakwa, na niĩ nĩngagemia hekarũ yakwa ĩrĩa ĩrĩ riiri. **8** "Atĩrĩrĩ, andũ aya mombũkĩte na igũrũ ta matu, o na kana ta ndutura igĩcooka itara-inĩ ciacio nĩ a? **9** Ti-itherũ andũ arĩa matũũraga icigĩrĩra-inĩ nĩ niĩ metagĩrĩra; matongoretio nĩ marikabu cia Tarishishi, ikĩrehe ariũ anyu kuuma kũndũ kũraya, marĩ na betha na thahabu ciao nĩ ũndũ wa gũtĩĩa Jehova Ngai wanyu, Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli, nĩgũkorwo nĩakũheete riiri. **10** "Andũ a kũngĩ nĩo magaacookererie thingo ciaku, nao athamaki ao magũtungatagĩre. O na akorwo nĩndakũhũũrire na marakara-rĩ, nĩũgeetĩkĩrĩka nĩ niĩ nĩguo ngũiguĩre tha. **11** Ihingo ciaku igũtũũra irĩ hingũre, itirĩ hĩndĩ ikaahingwo mũthenya kana ũtukũ, nĩgeetha andũ makũrehagĩre ũtonga wa ndũrĩrĩ, athamaki ao marũmanĩrĩire mũtongoro wa ũhootani. **12** Nĩgũkorwo rũrĩrĩ kana ũthamaki ũrĩa ũtagagũtungatĩra nĩũkaniinwo; ũkaanangwo biũ. **13** "Riiri wa Lebanoni ũgaatuĩka waku, naguo nĩ wa mĩtĩ ya mĩthengera, mĩhuhu, na mĩkarakaba yothe hamwe, nĩguo ĩgemie handũ hakwa harĩa haamũre; na niĩ nĩngagoocithia handũ harĩa hakinyagwo nĩ magũrũ makwa. **14** Ariũ a andũ arĩa makũhinyagĩrĩria nĩmagooka harĩwe makũinamĩrĩre; na arĩa othe makũmenete, mainamĩrĩre magũrũ-inĩ maku, nao magwĩtage Itũũra-Inene-rĩa-Jehova, na Zayuni itũũra rĩa Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli. **15** "O na akorwo nĩwatiganĩirio na ũkĩmenwo, na gũkĩaga mũndũ o na ũmwe ũngĩtuĩkanĩria gwaku-rĩ, nĩngatũma ũtũũre ũrĩ mũtĩĩku nginya tene, na ũrĩ gĩkeno kĩa njiarwa ciothe. **16** Nĩũkanyuuaga iria rĩa ndũrĩrĩ na wongithagio nyondo cia ũthamaki. Hĩndĩ ĩyo nĩguo ũkaamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, nĩ niĩ Mũhonokia waku, na Mũkũũri waku, Ũrĩa-ũrĩ-Hinya-Mũno wa Jakubu. **17** Ngaakũrehera gĩcango handũ ha thahabu, na ngũrehere betha handũ ha kĩgera. Handũ ha mbaũ ngaakũrehera gĩcango, na ngũrehere kĩgera handũ ha mahiga. Nĩngatũma thayũ ũtuĩke mũnene waku, naguo ũthingu ũtuĩke mwathi waku. **18** Ngũĩ ndĩgaacooka kũiguuo bũrũri-inĩ waku, o na kana mĩhaka-inĩ ya bũrũri waku kũgĩe ũũnũhi kana mwanangĩko, no nĩũgeeta thingo ciaku Ũhonokio, na ihingo ciaku ũciĩte Ũgooci. **19** Riũa ti rĩo rĩrĩkwaragĩra mũthenya, kana ũtheri wa mweri ũgũtheragĩre ũtukũ, nĩgũkorwo Jehova agaatuĩka ũtheri waku wa nginya tene na Ngai waku atuĩke riiri waku. **20** Riũa rĩu rĩaku rĩtigacooka gũthũa rĩngĩ, o na kana mweri waku ũtukĩrwo rĩngĩ; nĩgũkorwo Jehova nĩwe ũgaatuĩka ũtheri wa gũgũtherera nginya tene, na matukũ maku ma kĩeha nĩmagathira. **21** Hĩndĩ ĩyo nao andũ aku othe magaatuĩka athingu, na megwatĩre bũrũri nginya tene. Andũ acio nĩo thuuna ĩrĩa ndĩĩhaandĩire, arĩ wĩra wa moko makwa, nĩgeetha monanagie ũkengu wakwa mũnene. **22** Nyũmba ĩrĩa nini ĩkongerereka ĩtuĩke andũ ngiri, nayo ĩrĩa ĩtarĩ andũ aingĩ ĩtuĩke rũrĩrĩ rũrĩ hinya mũno. Niĩ nĩ niĩ Jehova. Nĩngeeka ũndũ ũcio narua ihinda rĩaguo rĩakinya."

61 Atĩrĩrĩ, Roho wa Mwathani Jehova arĩ igũrũ rĩakwa, nĩ ũndũ Jehova nĩanjitĩrĩirie maguta, nĩguo hunjagĩrie andũ arĩa athĩĩni ũhoro-ũrĩa-mwega.

Nĩandũmĩte ngahonie arĩa athuthĩku ngoro, na ngaanĩrĩre atĩ andũ arĩa mohetwo nĩmohorwo, nao arĩa mohetwo njeera ndĩmeere nĩmarekererio, **2** na hunjanagĩrie ũhoro wa mwaka ũrĩa Jehova akoonania ũtugi wake, na mũthenya ũrĩa Ngai witũ akerĩhĩrĩria, ningĩ hooragĩrie arĩa othe marĩ na kĩeha, **3** na ndeithagie andũ arĩa marĩ na kĩeha kũu Zayuni: ndĩmahumbe tanji ya ũthaka handũ ha mũhu, na ndĩmaitĩrĩrie maguta ma gĩkeno handũ ha kĩeha, na ndĩmahumbe nguo ya ũgooci handũ ha ngoro ĩtarĩ mwĩhoko. Nĩgeetha meetagwo mĩtĩ ya ũthingu, mĩtĩ ĩrĩa ĩhaandĩtwo nĩ Jehova nĩguo monanagie riiri wake. **4** Nao nĩmagaka kũndũ kũrĩa gũtũire kwanangĩtwo kuuma tene, na macookererie kũndũ kũrĩa kuonũhirwo tene; nĩ magaacookereria matũũra manene marĩa matũire marĩ manange njiarwa na njiarwa. **5** Nao ageni nĩmakarĩithagia ndũũru cianyu; nao andũ a kũngĩ marĩmage mĩgũnda yanyu, o na maceehage mĩthabibũ yanyu. **6** No inyuĩ mũgeetagwo athĩnjĩri-Ngai a Jehova, nao andũ mamwĩtage atungatĩri a Ngai witũ. Mũkaarĩĩaga ũtonga wa ndũrĩrĩ, na mwĩtĩĩage na indo icio ciao nyingĩ. **7** Nĩ ũndũ wa ũrĩa andũ akwa manaconorithio, makaarĩhĩrio maita meerĩ, na handũ ha thoni-rĩ, nĩmagakenera igai rĩao; na nĩ ũndũ ũcio makaagaya igai maita meerĩ bũrũri-inĩ wao, na magĩe na gĩkeno gĩtagathira nginya tene. **8** "Nĩgũkorwo niĩ, Jehova, nĩnyendete ciira wa kĩhooto; nĩthũire ũtunyani na waganu. Nĩ ũndũ wa wĩhokeku wakwa-rĩ, nĩngamarĩha irĩhi rĩao, na ndĩĩkanĩre nao kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra nginya tene. **9** Njiaro ciao nĩikaagĩa igweta ndũrĩrĩ-inĩ, na ciana ciao imenywo nĩ andũ a ndũrĩrĩ. Arĩa othe makaamoona nĩmagetĩkĩra atĩ acio nĩo andũ arĩa Jehova arathimĩte." **10** Niĩ nĩngenagĩra Jehova mũno; ngoro yakwa ĩcanjamũkaga nĩ ũndũ wa Ngai wakwa. Nĩgũkorwo nĩahumbĩte ũhonokio ta nguo, na akaahumba nguo ndaaya ya ũthingu, o ta ũrĩa mũhikania agemagia mũtwe wake na kĩremba taarĩ mũthĩnjĩri-Ngai, na ta ũrĩa mũhiki egemagia na mathaga make ma goro. **11** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa tĩĩri ũtũmaga mbegũ imere, na mũgũnda ũgatũma mbegũ ikũre-rĩ, ũguo noguo Mwathani Jehova agaatũma ũthingu na ũgooci ciumĩre cionekane nĩ ndũrĩrĩ ciothe.

62 Ha ũhoro wa kũrũĩrĩra Zayuni-rĩ, ndigakira, o na kana ndigithĩrie gũtetera Jerusalemu, nginya hĩndĩ ĩrĩa ũthingu wake ũkaara o ta ũtheri wa rũciinĩ, naguo ũhoro wake wa kũhonokio wonekane o ta tawa ũrĩa ũrĩrĩmbũkaga. **2** Ndũrĩrĩ nĩikoona ũthingu waku, nao athamaki othe mone riiri waku; nawe ũgeetagwo na rĩĩtwa rĩerũ, rĩrĩa rĩkaagwetwo na kanua ka Jehova. **3** Ningĩ ũgaatuĩka ta tanji ya ũthaka ũnyiitĩtwo guoko-inĩ kwa Jehova, na ũhaana ta thũmbĩ ya ũthamaki ĩnyiitĩtwo guoko-inĩ kwa Ngai waku. **4** Wee ndũgacooka gwĩtwo Mũtiganĩrie, kana bũrũri waku wĩtwo Mũkiri-Ihooru. No rĩrĩ, ũrĩĩtagwo Hefiziba, na bũrũri waku wĩtagwo Beula; nĩgũkorwo Jehova nĩagakenagio nĩwe, naguo bũrũri waku ũgaatuĩka o ta mũhiki ũhikĩtio. **5** O ta ũrĩa mwanake ahikagia mũirĩtu, ũguo noguo ariũ aku magaakũhikia; na o ta ũrĩa mũhikania akenagĩrĩra mũhiki wake, ũguo noguo Ngai waku agaagũkenerera. **6** Nĩnjigĩte arangĩri a thingo ciaku, wee Jerusalemu, nao matigakira mũthenya kana ũtukũ. Inyuĩ arĩa mũkayagĩra Jehova-rĩ, mũtikanahurũke, **7** o na kana mũmũhe ũhurũko nginya rĩrĩa akahaanda Jerusalemu, na arĩtue itũũra rĩrĩ igweta thĩ yothe. **8** Jehova nĩehĩtĩte ambararĩtie guoko gwake kwa ũrĩo, na akehĩta na guoko gwake kũrĩ hinya, akoiga atĩrĩ: "Ndigacooka kũhe thũ ciaku ngano yaku ĩtuĩke irio ciao, na gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ andũ a kũngĩ makaanyua ndibei ya mũhihano ĩrĩa wee ũrutĩire wĩra; **9** no rĩrĩ, andũ arĩa marĩgethaga ngano nĩo marĩmĩrĩĩaga, na magoocage Jehova, nao arĩa monganagia thabibũ nĩo marĩnyuuaga ndibei yacio maikarĩte nja ya handũ hakwa harĩa haamũre." **10** Hĩtũkĩrai, mũhĩtũkĩre ihingo-inĩ, mumagare! Thondekerai andũ njĩra. Akaai, mwake njĩra njarĩĩ! Ũnganiai mahiga, mũmeherie kuo. Ambarariai bendera na igũrũ nĩguo yonwo nĩ ndũrĩrĩ. **11** Jehova nĩanĩrĩire ũhoro ũyũ ituri-inĩ ciothe cia thĩ, akoiga atĩrĩ: "Ĩrai Mwarĩ wa Zayuni ũũ, 'Atĩrĩrĩ ũrĩa ũgaakũhonokia nĩarooka! Arooka arĩ na kĩheo gĩake, na irĩhi rĩake arĩ o narĩo.'" **12** Acio marĩĩtagwo Andũ arĩa Aamũre, o arĩa Jehova Akũũrĩte; nawe ũrĩĩtagwo Wa Kwendeka, Itũũra-Inene-rĩrĩa-Rĩtagacooka-Gũthaamwo.

63 Nũũ ũyũ ũroka oimĩte Edomu, akoima itũũra rĩa Bozara ehumbĩte nguo ndune ta thakame? Nũũ ũyũ wĩhumbĩte nguo irĩ na ũkengu, agĩkinyũkagia arĩ na hinya wa ũnene wake? "Nĩ niĩ, ngĩaragia ndeto cia ũthingu, na ndĩ na hinya wa kũhonokania." **2** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte nguo ciaku itunĩhe, ta cia mũndũ ũraranga kĩhihĩro kĩa ndibei? **3** "Niĩ-rĩ, nĩnangĩte kĩhihĩro kĩa ndibei ndĩ nyiki; gũtirĩ mũndũ wa kuuma kũrĩ ndũrĩrĩ o na ũmwe twarĩ nake. Ndamakinyĩrĩirie ndĩ na marakara, na ngĩmarangĩrĩria thĩ ndĩ na mang'ũrĩ; nayo thakame yao ĩkĩminjũkĩra nguo ciakwa, nacio ciothe ikĩgĩa na marooro mayo. **4** Nĩgũkorwo mũthenya wa kũrĩhanĩria warĩ ngoro-inĩ yakwa, naguo mwaka wa gũkũũra andũ akwa nĩmũkinyu. **5** Niĩ nĩndacũthĩrĩirie, ngĩona atĩ hatiarĩ mũndũ wa kũndeithia, na ngĩgega tondũ gũtiarĩ na mũndũ wa kũndiirĩrĩra; nĩ ũndũ ũcio guoko gwakwa mwene nĩkuo kwahonokirie, namo mang'ũrĩ makwa mwene makĩndiirĩrĩra. **6** Nĩndakinyĩrĩirie ndũrĩrĩ ndĩ na marakara, ngĩtũma ituĩke ta irĩĩtwo nĩ njoohi nĩ ũndũ wa mang'ũrĩ makwa, nayo thakame yao ngĩmĩita thĩ." **7** Nĩngũheana ũhoro wa motugi ma Jehova, o na ciĩko ciake iria itũmaga agoocwo, kũringana na maũndũ mothe marĩa Jehova atwĩkĩire: ĩĩ, nĩngũheana ũhoro wa maũndũ maingĩ mega marĩa eekĩire nyũmba ya Isiraeli, kũringana na tha ciake, na motugi make maingĩ. **8** Nĩ ũndũ oigire atĩrĩ, "Ti-itherũ acio nĩ andũ akwa, na nĩ ciana iria itakaheenia," na nĩ ũndũ ũcio agĩtuĩka Mũhonokia wao. **9** Mathĩĩna-inĩ mao mothe o nake nĩathĩĩnĩkire, nake mũraika wake akĩmahonokia. Akĩmakũũra nĩ ũrĩa aamendete na akamaiguĩra tha, akĩmooya na agĩtũũra amakuuĩte matukũ mothe ma tene. **10** No rĩrĩ, nĩmamũremeire na makĩiguithia Roho wake Mũtheru ũũru. Nĩ ũndũ ũcio akĩmagarũrũka, agĩtuĩka thũ yao, nake we mwene akĩrũa mbaara nao. **11** Ningĩ andũ acio ake makĩririkana matukũ ma tene, o hĩndĩ ya Musa na andũ ake, makĩũria atĩrĩ: Ũrĩa wamaringirie iria, hamwe na mũrĩithi wa rũũru rwake-

rĩ, akĩrĩ ha? Ĩ we ũrĩa wareehire Roho Mũtheru gatagatĩ kao-rĩ, akĩrĩ ha? **12** Ũrĩa watũmire guoko gwake kwa hinya na kũrĩ riiri gũikare mwena wa ũrĩo wa Musa, akĩrĩ ha? O we ũrĩa wagayũkanirie maaĩ mbere yao, nĩguo egĩre na igweta nginya tene, **13** ũrĩa wamatongoreirie kũndũ kũu kũriku, akĩrĩ ha? O ta mbarathi igĩtwarĩrwo werũ-inĩ-rĩ, matiahĩngirwo; **14** o ta ũrĩa ng'ombe ithiiaga kwarahio gĩtuamba-inĩ, noguo o nao maaheirwo ũhurũko nĩ Roho wa Jehova, Ũguo nĩguo watongoririe andũ aku nĩgeetha wĩgĩĩre rĩĩtwa rĩ na riiri. **15** We ta cũthĩrĩria thĩ ũrĩ o kũu igũrũ, wĩrorere, wone ũrĩa gũtarĩĩ ũrĩ gĩtĩ-inĩ gĩaku kĩu gĩtũũgĩru kĩa ũnene, o kĩu gĩtheru na kĩrĩ riiri. Kaĩ maũndũ maku marĩa wĩkaga ma kĩyo o na ma hinya makĩrĩ ha? Ũhoro wa ũrĩa ũtũiguagĩra tha na ũrĩa ũtũcakayagĩra ngoro-inĩ yakurĩ, nĩũgirĩtie ũtũkinyĩre. **16** O na angĩkorwo Iburahĩmu ndatũũĩ, nake Isiraeli nĩatũkaanĩte-rĩ, Wee nĩwe Ithe witũ; Wee Jehova-rĩ, nĩwe Ithe witũ, narĩo rĩĩtwa rĩaku nĩ Mũkũũri witũ kuuma tene. **17** Atĩrĩrĩrĩ, Wee Jehova, nĩ kĩĩ gĩtũmaga ũtũrekererie tuume njĩra-inĩ ciaku, na ũkoomia ngoro ciitũ nĩguo twage gũgũtĩĩa? Garũrũka nĩ ũndũ wa ndungata ciaku, o mĩhĩrĩga ĩyo ĩtuĩkĩte igai rĩaku. **18** Andũ aku arĩa aamũre nĩmegwatĩire bũrũri ũyũ wamaheire ũgĩtuĩka wao o ihinda inini, no rĩu thũ ciitũ nĩcirangĩrĩirie handũ haku harĩa haamũre. **19** Ithuĩ tũrĩ andũ aku kuuma tene; no rĩrĩ, o ndũrĩ wamathamakĩra, o na matirĩ metanio na rĩĩtwa rĩaku.

64 Atĩrĩrĩrĩ, naarĩ korwo watarũranga matu ũikũrũke gũkũ thĩ, nĩguo irĩma ithingithe irĩ mbere yaku! **2** O ta ũrĩa mwaki ũmundagia thari ikarĩrĩmbũka, na ũgatũma maaĩ matherũke-rĩ, ikũrũka thĩ ũtũme rĩĩtwa rĩaku rĩmenywo nĩ thũ ciaku, na ũtũme ndũrĩrĩ ciinaine irĩ mbere yaku! **3** Nĩgũkorwo hĩndĩ ĩrĩa Wee wekire maũndũ ma kũmakania marĩa tũteerĩgĩrĩirerĩ, nĩwaikũrũkire, nacio irĩma igĩthingitha irĩ mbere yaku. **4** Kuuma o tene gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũrĩ waigua maũndũ ta macio, na gũtirĩ gũtũ kũrĩ kwaigua ũhoro ta ũcio, o na kana riitho rĩkĩona Ngai ũngĩ tawe, ũrĩa wĩkaga maũndũ nĩ ũndũ wa andũ arĩa maikaraga mamwetereire. **5** Wee ũũkaga gũteithia andũ arĩa mekaga maũndũ marĩa magĩrĩire makenete, o acio marirĩkanaga njĩra ciaku. No rĩrĩa twagire gũcirũmĩrĩra tũgĩthiĩ na mbere na kwĩhia-rĩ, wee nĩwarakarire. Ithuĩrĩ, tũngĩkĩhonoka atĩa? **6** Ithuothe tũtuĩkĩte ta mũndũ ũrĩ na thaahu, na ciĩko ciothe cia ũthingu witũ ihaana ta ndangari irĩ magigi; ithuothe tũhohaga tũkahaana ta ithangũ, namo mehia maitũ magatũhuruta o ta ũrĩa rũhuho rũhuruutaga maragara. **7** Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũkayagĩra rĩĩtwa rĩaku, kana akageria anyiitane nawe; nĩgũkorwo nĩũtũhithĩte ũthiũ waku, ũgagĩtũma tũhinyĩrĩrĩke nĩ ũndũ wa mehia maitũ. **8** No rĩrĩ, Wee Jehova, wee nĩwe ithe witũ. Ithuĩ tũrĩ rĩũmba, nawe nĩwe mũtũũmbi; ithuothe tũrĩ wĩra wa moko maku. **9** Wee Jehova-rĩ, tiga gũtũrakarĩra mũno makĩria, o na kana ũtũũre ũrirĩkanaga mehia maitũ. Na rĩrĩ, ta tũrore twagũthaitha, wone atĩ ithuothe tũrĩ andũ aku. **10** Matũũra maku marĩa manene maamũre nĩmatuĩkĩte werũ; o na itũũra rĩa Zayuni rĩtuĩkĩte werũ, narĩo itũũra rĩa Jerusalemu rĩgakira ihooru. **11** Hekarũ iitũ ĩrĩa nyamũre na ĩrĩ riiri, kũrĩa maithe maitũ maakũgoocagĩra, nĩĩcinĩtwo na mwaki, nacio indo ciitũ ciothe iria irĩ bata nĩcianangĩtwo. **12** Thuutha wa maũndũ macio mothe, Wee Jehova-rĩ, anga nĩũgũtũtiganĩria, wage gũtũteithia? Ũgũkira o ro ũguo na ũkĩrĩrĩrĩrie gũtũherithia makĩria?

65 "Niĩ ndeguũrĩirie andũ arĩa mataahooyaga kĩrĩra; na andũ arĩa mataamaathaga niĩ, nĩo maanyonire. Naruo rũrĩrĩ rũrĩa rũtarĩ rwahooya rũkĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa, ngĩrwĩra atĩrĩ: 'Niĩ ũyũ haha, niĩ ũyũ haha.' **2** Mũthenya wothe ndindaga ndambũrũkĩirie moko makwa kũrĩ andũ aremi, arĩa matathiiaga na mĩthiĩre mĩega, no marũmagĩrĩra mathugunda mao: **3** o andũ arĩa matũũraga maathirĩkagia o ũthiũ-inĩ wakwa, makarutagĩra magongona mĩgũnda-inĩ, na magacinagĩra ũbumba igongona-inĩ cia maturubarĩ; **4** arĩa matindaga maikarĩte mbĩrĩra-inĩ, makarara meiguĩte na hitho ũtukũ wothe; arĩa makĩrĩĩaga nyama cia ngũrwe, na nyũngũ ciao ciyũrĩte thaathi wa nyama irĩ thaahu; **5** andũ acio moigaga atĩrĩ, 'Njeherera, tiga kũnguhĩrĩria, tondũ niĩ ndĩ mũtheru gũgũkĩra!' Andũ ta acio mahaana ta ndogo maniũrũ-inĩ makwa, na ta mwaki wakanaga mũthenya wothe. **6** "Atĩrĩrĩ, mbere yakwa gũtũire kwandĩkĩtwo maũndũ macio: ndigũtũũra ngirĩte ki, no rĩrĩ, nĩngarĩhanĩria kũna; ti-itherũ ngaarĩhanĩria o ciero-inĩ ciao, **7** ndĩhanĩrie mehia manyu inyuĩ ene, o na mehia ma maithe manyu," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Tondũ nĩmacinĩire ũbumba irĩma-igũrũ, na makĩĩnuma marĩ kũu tũrĩma-igũrũ, nĩngerĩhĩria ciero-inĩ ciao, ndĩmarĩhe irĩhi rĩothe nĩ ũndũ wa ciĩko ciao cia mbere." **8** Jehova ekuuga atĩrĩ: "O ta ũrĩa ngogoyo yonekaga kĩmanjĩka-inĩ gĩa thabibũ, nao andũ makoiga atĩrĩ, 'Tiga gũkĩananga, hahota gũkorwo na kĩndũ kĩega thĩĩnĩ wakĩo,' ũguo noguo ngeeka nĩ ũndũ wa ndungata ciakwa; ndigaciniina ciothe. **9** Ngaaruta njiaro kuuma kũrĩ Jakubu, nao agai a irĩma ciakwa moime Juda; andũ akwa arĩa niĩ ndĩthuurĩire nĩo magaacigaya, nacio ndungata ciakwa itũũre kuo. **10** Sharoni gũgaatuĩka ũrĩithio wa ndũũru cia mbũri, na Gĩtuamba-kĩa-Akori gĩtuĩke handũ ha kwarahagwo nĩ mahiũ, nĩ ũndũ wa andũ akwa arĩa matũire manjaragia. **11** "No rĩrĩ, inyuĩ arĩa mũtiganĩirie Jehova, na mũkariganĩrwo nĩ kĩrĩma gĩakwa kĩrĩa kĩamũre, inyuĩ arĩa mwaragĩra metha ngai ya maheeni ĩrĩa ĩtagwo Mũreehi-mũnyaka, na mũkaiyũria mbakũri cia ndibei ya mũtukanio mũgaitĩra ngai ĩrĩa ĩtagwo Mũreehi-mũtino nĩguo mũmĩhoorerie-rĩ, **12** ngaamwathĩrĩria kũũragwo na rũhiũ rwa njora, na inyuothe mũkegũithia thĩ mũũragwo; nĩgũkorwo ndamwĩtire mũkĩaga kũnjĩtĩka, na ndamwarĩirie mũkĩaga gũthikĩrĩria. Mwekire maũndũ mooru maitho-inĩ makwa, na mũgĩthuura maũndũ marĩa matangenagia." **13** Nĩ ũndũ ũcio Jehova Mwathani ekuuga atĩrĩ: "Ndungata ciakwa nĩikaarĩa irio, no inyuĩ nĩmũkahũũta; ndungata ciakwa nĩikaanyua, no inyuĩ nĩmũkanyoota; ndungata ciakwa nĩigakena, no inyuĩ nĩmũgaconorithio. **14** O na ningĩ ndungata ciakwa nĩikaina nĩgũcanjamũka ngoro, no inyuĩ nĩmũkarĩra nĩ ũndũ wa ruo rwa ngoro, na mũgirĩke nĩ ũndũ wa gũthuthĩka ngoro. **15** Marĩĩtwa

manyu mũkaamatigĩra andũ akwa arĩa ndĩthuurĩire, mamatũmagĩre rĩrĩa mekwenda kũruma andũ; Mwathani Jehova nĩagakũũraga, no ndungata ciake agaaciĩtaga marĩĩtwa mangĩ. **16** Mũndũ ũrĩa wothe ũkaahoera bũrũri kĩrathimo, ageeka ũguo akĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Ngai ũrĩa wa ma; ningĩ ũrĩa ũkeehĩta na mwĩhĩtwa bũrũri-inĩ, akeehĩta akĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Ngai ũrĩa wa ma. Nĩgũkorwo mathĩĩna marĩa ma tene nĩmakariganĩra, na mahithwo maitho-inĩ makwa. **17** "Atĩrĩrĩ, nĩngũmba igũrũ rĩerũ o na thĩ njerũ. Maũndũ marĩa ma tene matigacooka kũririkanwo, o na kana meciirio. **18** No rĩrĩ, canjamũkai na mũkenere indo iria ngũmba tene na tene, nĩgũkorwo nĩngũmba itũũra rĩa Jerusalemu rĩtuĩke rĩa gũkenerwo, na andũ a rĩo matuĩke a gũkenania. **19** Nĩngakenera Jerusalemu na njanjamũke nĩ ũndũ wa andũ akwa; naguo mũgambo wa kĩgirĩko o na kana wa kĩrĩro ndũkaiguuo kũu rĩngĩ. **20** "Kũu gũtirĩ mwana wa rũkenge ũgaacooka gũkua arĩ na matukũ manini, o na kana mũndũ mũkũrũ akue atatũũrĩte mĩaka yake yothe; mũndũ ũrĩa ũgaakua arĩ na mĩaka igana akoonagwo taarĩ mũndũ mwĩthĩ; nake ũrĩa ũtagaakinyia mĩaka igana akoonagwo ta arumĩtwo na kĩrumi. **21** Nao nĩmagaka nyũmba na macitũũre; makaahaanda mĩgũnda ya mĩthabibũ na marĩĩage maciaro mayo. **22** Gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ magaaka nyũmba ituĩke cia gũtũũrwo nĩ andũ angĩ, o na kana mahaande irio irĩĩo nĩ andũ angĩ. Nĩgũkorwo o ta ũrĩa matukũ ma mũtĩ maigana, ũguo noguo matukũ ma andũ akwa magaakorwo maigana; andũ akwa arĩa athuure magaatũũra makenagĩra wĩra wa moko mao ihinda iraaya. **23** Nao matigacooka kũruta wĩra wa tũhũ, o na kana maciare ciana ciathĩrĩirio mũtino; nĩgũkorwo magaatuĩka andũ arathime nĩ Jehova, o hamwe na njiaro ciao. **24** Na nĩgũgatuĩka atĩrĩ, o mbere mataananjĩta-rĩ, nĩngamacookeria ũhoro; ningĩ o makĩaragia-rĩ, nĩngakorwo njiguĩte. **25** Nayo njũũi na kagondu ikaarĩĩaga hamwe, naguo mũrũũthi ũkarĩĩaga nyeki ta ndegwa, no rũkũngũ nĩruo rũgaatuĩka irio cia nyoka. Itikagerana ngero kana cianangane kũu guothe kĩrĩma-inĩ gĩakwa kĩamũre," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

66 Jehova ekuuga ũũ: "Igũrũ nĩrĩo gĩtĩ gĩakwa kĩa ũnene, nayo thĩ nĩyo gĩturwa gĩakwa kĩa magũrũ. Mũngĩkĩnjakĩra nyũmba ĩhaana atĩa? Naho handũ hakwa ha kũhurũka hangĩkorwo hahaana atĩa? **2** Githĩ ti guoko gwakwa gwathondekire indo ici ciothe, na gũgĩtũma igĩe kuo?" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Atĩrĩrĩ, mũndũ ũyũ nowe ngaatĩĩa: nĩ mũndũ ũrĩa wĩnyiihagia na akagĩa na ngoro ĩherete, na akainaina rĩrĩa ekũigua kiugo gĩakwa. **3** No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa ũrutaga ndegwa igongona ahaana o ta ũrĩa ũragaga mũndũ, nake ũrĩa ũrutaga gatũrũme, ahaana o ta mũndũ ũrĩa uunaga ngui ngingo; mũndũ ũrĩa ũrutaga iruta rĩa mũtu, ahaana o ta mũndũ ũrĩa ũrutaga thakame ya ngũrwe, nake ũrĩa ũcinaga ũbumba wa kĩririkano, ahaana o ta mũndũ ũrĩa ũhooyaga mũhianano. Andũ acio nĩmethuurĩire njĩra ciao o ene, na ngoro ciao igakenagio nĩ maũndũ marĩa marĩ magigi; **4** nĩ ũndũ ũcio, niĩ o na niĩ nĩngathuura kũmeka ũndũ mũũru na ndĩmarehithĩrie maũndũ marĩa matũmaga metigĩrĩte. Nĩgũkorwo rĩrĩa ndetanire, gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wanjĩtĩkire, na rĩrĩa ndaaririe, gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wathikĩrĩirie. Andũ acio meekire maũndũ mooru maitho-inĩ makwa, na magĩthuura maũndũ marĩa matangenagia." **5** Atĩrĩrĩ, inyuĩ mũinainaga nĩ gũtĩĩa kiugo gĩake, ta iguai ndũmĩrĩri ya Jehova: "Ariũ a thoguo arĩa mamũthũire, na makamũingata nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa, moigĩte atĩrĩ, 'Jehova ta nĩagĩkumio nĩguo tũkĩone gĩkeno kĩanyu!' No rĩrĩ, o nĩmagaconorithio. **6** Ta iguai mbugĩrĩrio ĩyo ĩroima kũu itũũra rĩrĩa inene, mũigue inegene rĩu rĩroima kũu hekarũ-inĩ! Ũcio nĩ mũgambo wa Jehova mũraigua akĩrĩha thũ ciake kĩrĩa kĩmagĩrĩire. **7** "Atanambĩrĩria kũrũmwo-rĩ, nĩaciarĩte: na ataanarũmwo nĩ ruo-rĩ, agagĩciara mwana wa kahĩĩ. **8** Nũũ ũrĩ aigua ũndũ ta ũcio? Nũũ ũrĩ wona maũndũ ta macio? Anga bũrũri wakĩhota gũciarĩrwo andũ aguo mũthenya o ro ũmwe, o na kana rũrĩrĩ rũkĩigane o ro rĩmwe? No rĩrĩ, o rĩrĩa Zayuni yanyiitirwo nĩ ruo-rĩ, o hĩndĩ ĩyo nĩguo yaciarire ciana ciayo o ro rĩmwe. **9** Anga no nginyie ihinda rĩa mwana gũciarwo na ndikĩreke aciarwo?" ũguo nĩguo Jehova ekũũria. "Anga no hingĩrĩrie mwana nda nginyĩtie ihinda rĩake rĩa gũciarwo?" ũguo nĩguo Ngai wanyu ekũũria. **10** "Inyuĩ inyuothe arĩa mwendete itũũra rĩa Jerusalemu, kenanĩrai narĩo na mũcanjamũke nĩ ũndũ warĩo; kenanĩrai mũno narĩo, inyuĩ inyuothe arĩa mũtũire mũrĩcakayagĩra. **11** Nĩgeetha mũhaane ta andũ mongete maũndũ mega marĩo, mũkahũũna mũhooreire nyondo-inĩ ciake; ningĩ mũnyuuage mũkanyootoka, na mũkenagĩre ũingĩ wa iria rĩake." **12** Nĩgũkorwo ũũ nĩguo Jehova ekuuga: "Nĩngakinyĩria itũũra rĩa Jerusalemu thayũ ũhaana ta rũũĩ, na ũtonga wa ndũrĩrĩ ũhaana taarĩ rũũĩ rũiyũrĩte rũkoina; mũkahoorera ta kaana gakĩongithio nĩ nyina, mũgaakuuo na moko make, na mũcũgacũgagio mũrĩ maru-inĩ make. **13** O ta ũrĩa mwana ahooreragio nĩ nyina, ũguo noguo ngaamũhooreria; na nĩmũkahoorerio mũrĩ kũu Jerusalemu." **14** Rĩrĩa mũkoona ũndũ ũcio, ngoro cianyu nĩigakena, nawe ũrirũke ta nyeki nduru; naguo hinya wa guoko kwa Jehova nĩũkamenyeka nĩ ndungata ciake, no marakara make nĩmakamenyeka nĩ thũ ciake. **15** Atĩrĩrĩ, Jehova arooka arĩ na mwaki, na ngaari ciake cia ita ihaana ta kĩhuhũkanio kĩnene; akaamũikũrũkĩria marakara make arĩ na mang'ũrĩ, na amũkũũme na ikũũmana rĩhaana ta nĩnĩmbĩ cia mwaki. **16** Nĩgũkorwo Jehova nĩagatuĩra andũ othe ciira, arĩ na mwaki na rũhiũ rwake rwa njora, na arĩa makooragwo nĩ Jehova magaakorwo marĩ aingĩ. **17** "Na rĩrĩ, andũ arĩa meamũrĩte na magetheria nĩguo mathiĩ marũmĩrĩire ũrĩa ũrĩ gatagatĩ nĩguo makinye magongona-inĩ marĩa marutagĩrwo mĩgũnda-inĩ, o acio marĩĩaga nyama cia ngũrwe na mbĩa, na indo ingĩ irĩ thaahu, magaathiranĩra hamwe," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **18** "Na niĩ-rĩ, tondũ wa ciĩko ciao na mecũũrania mao, ngirie gũũka njookanĩrĩrie ndũrĩrĩ ciothe o na andũ a mĩario yothe, nao nĩmagooka meyonere riiri wakwa. **19** "Nĩngekĩra kĩmenyithia thĩĩnĩ wao, na amwe a arĩa makaahonoka nĩngamatũma mathiĩ ndũrĩrĩ-inĩ: mathiĩ Tarishishi, na mathiĩ Putu na Ludu kũrĩ andũ arĩa me ngumo ya gũikia mĩguĩ, na mathiĩ Tubali na Javani, na mathiĩ kũrĩ andũ arĩa matũũraga icigĩrĩra-inĩ cia kũndũ kũraya, kũrĩa gũtarĩ kwaiguuo ngumo yakwa, kana gũkonwo riiri wakwa.

Nĩmakahunjia ũhoro wa riiri wakwa kũrĩ andũ a ndũrĩrĩ.
20 Nao nĩmakarehe ariũ a thoguo othe, kuuma ndũrĩrĩ-
inĩ ciothe, marehwo makuuĩtwo nĩ mbarathi, na ngaari
cia ita, na makaari ma kũguucio, na mahaicĩte nyũmbũ
na ngamĩĩra, moke kĩrĩma-inĩ gĩakwa kĩrĩa kĩamũre kũu
Jerusalemu, matuĩke ta igongona harĩ Jehova," ũguo
nĩguo Jehova ekuuga. "Nao magaacirehe o ta ũrĩa andũ
a Isiraeli marehaga ngano yao ya maruta kũu hekarũ-inĩ
ya Jehova ĩkuuĩtwo na indo iria itarĩ thaahu. **21** Na niĩ
nĩngathuura amwe ao matuĩke athĩnjĩri-Ngai na Alawii,"
ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **22** Jehova ekuuga atĩrĩ, "O
ta ũrĩa igũrũ rĩu rĩerũ na thĩ njerũ iria ngũthondeka
igatũũra mbere yakwa-rĩ, ũguo noguo rĩĩtwa rĩaku na
njiaro ciaku irĩtũũraga. **23** Kuuma Karũgamo ka Mweri
ũmwe nginya Karũgamo ka Mweri ũrĩa ũngĩ, na kuuma
Thabatũ ĩmwe nginya Thabatũ ĩrĩa ĩngĩ, andũ othe
nĩmagookaga kũhooya mainamĩrĩire mbere yakwa,"
ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **24** "Nao nĩmakoimagara
makerorere ciimba cia andũ arĩa maanemeire; nĩ ũndũ
igunyũ ciao itigakua, o na kana mwaki ũrĩa wa kũmacina
ũhore, nao nĩmagatuĩka ta kĩndũ gĩthũirwo mũno nĩ
andũ othe."

Jeremia

1 Maya nĩmo maũndũ marĩa maaririo nĩ Jeremia, mũrũ
wa Hilikia, ũmwe wa athĩnjĩri-Ngai arĩa maatũũraga
itũũra rĩa Anathothu kũu bũrũri wa Benjamini. **2**
Ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyamũkinyĩrĩire mwaka-inĩ wa
ikũmi na ĩtatũ wa wathani wa Josia, mũrũ wa Amoni,
mũthamaki wa Juda, **3** o na ningĩ matukũ-inĩ ma wathani
wa Jehoiakimu mũrũ wa Josia, mũthamaki wa Juda, o
nginya mweri wa gatano, mwaka-inĩ wa ikũmi na ũmwe
wa wathani wa Zedekia mũrũ wa Josia, mũthamaki wa
Juda, rĩrĩa andũ a Jerusalemu maatahirwo. **4** Ndũmĩrĩri
ya Jehova nĩyanginyĩrire, ngĩĩrwo atĩrĩ, **5** "Mbere ya
gũkũũmba nda-inĩ ya maitũguo-rĩ, no ndaakũũĩ, o na
ũtanaciarwo-rĩ, nĩndakwamũrĩte; nĩndagũtuire mũnabii
wa kũrathagĩra ndũrĩrĩ." **6** Na niĩ ngĩmũcookeria, ngiuga
atĩrĩ: "Hĩ, Mwathani Jehova! Niĩ ndiũĩ kwaria; niĩ ndĩ o
mwana." **7** Nowe Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ: "Tiga kuuga
atĩrĩ, 'Niĩ ndĩ o mwana.' No nginya ũthiĩ kũrĩ mũndũ
o wothe ngũgũtũma kũrĩ we na ũmwĩre ũrĩa wothe
ngũgwatha. **8** Ndũkanametigĩre, nĩgũkorwo ndĩ hamwe
nawe, na nĩngakũhonokia," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **9**
Hĩndĩ ĩyo Jehova agĩtambũrũkia guoko, akĩihutia kanua,
akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Rĩu nĩndekĩra ndũmĩrĩri yakwa kanua
gaku. **10** One, ũmũthĩ nĩndagũtua mũnene wa ndũrĩrĩ o
na wa mothamaki, nĩgeetha ũmunyage na ũmomorage,
wanangage na ũng'aũranagie, na wakage na ũhaandage."
11 Ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyanginyĩrire, ngĩĩrio atĩrĩ:
"Jeremia, nĩ kĩĩ ũroona?" Na niĩ ngĩcookia atĩrĩ, "Ndĩrona
rũhonge rwa mũtĩ wa mũrothi." **12** Jehova akĩnjĩĩra
atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩguo nĩwona wega, tondũ njũthĩrĩirie nyone
atĩ ndũmĩrĩri yakwa nĩyahingio." **13** Ningĩ ndũmĩrĩri
ya Jehova nĩyanginyĩrire o rĩngĩ ngĩũrio atĩrĩ: "Nĩ kĩĩ
kĩngĩ ũrona?" Na niĩ ngĩcookia atĩrĩ, "Ndĩrona nyũngũ
ĩgũtherũka, ĩĩnamĩte kuuma mwena wa gathigathini."
14 Nake Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mwanangĩko uumĩte
na mwena wa gathigathini, nĩũgaitĩrĩrio andũ othe
arĩa matũũraga bũrũri ũyũ. **15** Ndĩ hakuhĩ gwĩta
andũ othe a mothamaki ma gathigathini," ũguo nĩguo
Jehova ekuuga. "Athamaki ao nĩmagooka mahaande
itĩ ciao cia ũthamaki matoonyero-inĩ ma ihingo cia
Jerusalemu; nĩmagooka mathiũrũrũkĩrie thingo ciothe
cia Jerusalemu, na mokĩrĩre matũũra mothe ma Juda.
16 Nĩngatuĩra andũ akwa matuĩro ma ciira, tondũ wa
waganu wao wa kũndirika, na wa gũcinĩra ngai ingĩ
ũbumba, na kũhooya indo iria methondekeire na moko
mao. **17** "Ũkĩra wĩhaarĩrie! Rũgama na ũmeere ũndũ o
wothe ũrĩa ngũgwatha. Ndũkamakio nĩo, kana na niĩ
ngũmakie ũrĩ mbere yao. **18** Ũmũthĩ-rĩ, nĩndagũtua
ta itũũra rĩirige na hinya, na ta gĩtugĩ gĩa kĩgera, na
ta rũthingo rwa gĩcango, nĩgeetha wĩyũmie ũũkĩrĩre
bũrũri wothe: ũũkĩrĩre athamaki a Juda, na anene,
na athĩnjĩri-Ngai akuo, o na andũ othe a bũrũri ũyũ.
19 Nĩmakarũa nawe no matigaakũhoota, nĩgũkorwo
ndĩ hamwe nawe na nĩndĩrĩkũhonokagia," ũguo nĩguo
Jehova ekuuga.

2 Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyanginyĩrire, ngĩĩrwo
atĩrĩ: **2** "Thiĩ ũkaanĩrĩre ũkĩiguagwo nĩ andũ
a Jerusalemu, ũmeere atĩrĩ: "'Nĩndirikanaga ũrĩa
weheanĩte kũrĩ niĩ rĩrĩa warĩ mwĩthĩ, na ũrĩa wanyendete
rĩrĩa ndakũhikirie na ũkĩnũmĩrĩra kũu werũ-inĩ,
tũgĩtuĩkanĩria kũu bũrũri ũcio ũtaahandagwo irio. **3**
Isiraeli-rĩ, aatũũrĩte aamũrĩirwo Jehova, arĩ maciaro ma
mbere ma magetha make; arĩa othe maamũtambuuraga
maatuirwo ahĩtia, nao magĩkinyĩrĩrwo nĩ mwanangĩko,'"
ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **4** Thikĩrĩriai mũigue
ndũmĩrĩri ya Jehova, inyuĩ andũ a nyũmba ya Jakubu,
inyuĩ inyuothe andũ a mĩhĩrĩga yothe ya nyũmba ya
Isiraeli. **5** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Nĩ mahĩtia marĩkũ
maithe manyu maanyonire namo, atĩ nĩkĩo maandirikire,
makĩndaihĩrĩria ũguo? Maarũmĩrĩire mĩhianano ĩtarĩ
kĩene, nao ene makĩaga kĩene. **6** Matiigana kũũria
atĩrĩ: 'Jehova arĩ ha, ũrĩa watũrutire bũrũri wa Misiri,
agĩtũgereria werũ-inĩ ũtaarĩ kĩndũ, tũkĩgerera bũrũri
warĩ wa werũ na iharũrũka, bũrũri ũtoiraga mbura,
na warĩ nduma ta ya gĩkuũ, bũrũri ũtaageragĩrwo na
ũtaatũũragwo nĩ mũndũ?' **7** Nĩndamũrehire bũrũri
mũnoru, nĩguo mũrĩĩage matunda maguo, na mwĩgune
na indo ciakuo iria njega. No inyuĩ muokire, mũgĩthaahia
bũrũri wakwa na mũgĩtũma igai rĩakwa rĩthũũrwo
mũno. **8** Athĩnjĩri-Ngai matiigana kũũria atĩrĩ: 'Jehova
arĩ ha?' Arĩa marũmbũyagia watho matiigana kũũmenya;
atongoria ao nĩmanemeire. Anabii maarathaga mohoro
makĩgwetaga Baali, marũmĩrĩire mĩhianano ĩtarĩ kĩene.
9 "Nĩ ũndũ ũcio nĩngũmũciirithia o rĩngĩ," ũguo nĩguo
Jehova ekuuga. "Ningĩ nĩngaciirithia ciana cia ciana
cianyu. **10** Ringai mũthiĩ hũgũrũrũ-inĩ cia Kitimu
mũkererore, ningĩ mũtũmane gũthiio Kedari gũgatuĩrio
wega, muone kana kũrĩ kuoneka ũndũ ta ũyũ: **11** Atĩrĩrĩ,
nĩ kũrĩ rũrĩrĩ rũrĩ rwatirika ngai ciaruo, rũkĩgarũrũkĩra
ngai ingĩ? (O na harĩa ngai icio itarĩ ngai.) No rĩrĩ,
andũ akwa nĩmakũũranĩtie Riiri wao na mĩhianano
ĩtarĩ kĩene. **12** Inyuĩ igũrũ-rĩ, makaai nĩ ũndũ wa
ũhoro ũcio, inainai mũrĩ na kĩeha kĩnene," ũguo nĩguo
Jehova ekuuga. **13** "Andũ akwa nĩmekĩte mehia meerĩ:
Nĩmandirikĩte, o niĩ gĩthima kĩa maaĩ ma muoyo, na
makeyenjera marima mangĩ ma maaĩ, namo nĩ marima
mamethũkangu, matangĩiga maaĩ. **14** Rĩu-rĩ, anga
Isiraeli nĩ ndungata, o mũndũ ũciarĩirwo ũkombo-
inĩ? Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte atuĩke mũndũ wa gũtahwo? **15**
Mĩrũũthi nĩĩraramĩte; nĩĩmũraramĩire. Nĩyanangĩte
bũrũri wake; matũũra make macinĩtwo na mwaki, na
magatigwo matarĩ mũndũ. **16** O na andũ a Memufisi, na
a Tahapanahesi nĩmagũtiihĩtie, magagwĩkĩra rũhara
ruototia rwa mũtwe. **17** Githĩ tiwe mwene wĩrehereire
maũndũ maya nĩ ũndũ wa gũtirika Jehova Ngai waku,
o rĩrĩa we aagũtongoragia na njĩra ĩrĩa wageraga?
18 Rĩu-rĩ, nĩ kĩĩ gĩgũtũma ũcooke bũrũri wa Misiri
ũkanyue maaĩ ma Shihoru? Na ningĩ-rĩ, ũgũthiĩ Ashuri
nĩkĩ, ũkanyue maaĩ ma Rũũĩ rwa Farati? **19** Waganu
waku nĩguo ũgaakũherithia, nakuo gũcooka na thuutha
gwaku nĩgũgakũrũithia. Tondũ ũcio wĩciirie wega
na ũmenye ũrĩa arĩ ũndũ mũũru mũno na ũrĩ ruo
harĩwe, rĩrĩa ũtirikĩte Jehova Ngai waku, na rĩrĩa
ũkwaga kwĩĩndigĩra," ũguo nĩguo Mwathani, o we
Jehova Mwene-Hinya-Wothe, ekuuga. **20** "Nĩwoinangire
icooki rĩaku rĩa ngingo o tene, na ũgĩtuuanga mĩhĩndo
yaku; woigire atĩrĩ, 'Ndigũcooka gũgũtungata!' Tondũ-

rĩ, tũrĩma-inĩ tũrĩa tuothe tũraihu na igũrũ, na rungu rwa mũtĩ o wothe mũruru nĩkuo wakomaga ũkĩhũũra ũmaraya. **21** Niĩ ndaakũhaandĩte ũrĩ ta mũthabibũ mũthuuranĩre wa mũthemba ũrĩa mwega. Wagĩcookire kũngarũrũka atĩa, ũgĩthũka, ũgĩtuĩka ta mũthabibũ wa gĩthaka? **22** O na ũngĩĩthamba na igata, o na ũhũthĩre thabuni mũingĩ mũno-rĩ, kĩmeni kĩa wĩhia waku ndingĩtiga gũkĩona," ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **23** "Rĩu-rĩ, ũngĩhota atĩa kuuga atĩrĩ: 'Niĩ ndiĩthaahĩtie; ndirũmĩrĩire kĩrĩra kĩa Mabaali'? Ta rora wone mĩtugo yaku kũu gĩtuamba-inĩ; wĩcũũranie wega maũndũ marĩa wĩkĩte. Wee ũhaana ta moori ya ngamĩĩra ĩgĩcangacanga kũndũ na kũndũ, **24** ũkahaana ta njagĩ ĩrĩa ĩmenyerete gũikara werũ-inĩ, ĩrĩa ĩnuhanuhaga rĩrĩa ĩkwenda kũhaicwo; rĩrĩa ĩrĩ na mũrukĩ-rĩ, nũũ ũngĩhota kũmĩrigĩrĩria? Njamba iria ingĩmĩenda, itingĩĩnogia ikĩmĩcaria; mweri wayo wakinya, nĩikamĩona. **25** Tiga kũhanyũka nginya ũthirĩrwo nĩ iraatũ magũrũ, naguo mũmero waku ũng'are. No wee ũkiuga atĩrĩ, 'Hatirĩ bata! nĩnyendete ngai cia kũngĩ, na no nginya ndĩciume thuutha.' **26** "O ta ũrĩa mũici aconorithagio aanyiitwo, ũguo no taguo nyũmba ĩno ya Isiraeli ĩconorithĩtio: o ene, na athamaki ao, na anene ao, na athĩnjĩri-Ngai ao, na anabii ao. **27** Meeraga mũtĩ atĩrĩ, 'Wee nĩwe Baba,' na makeera ihiga atĩrĩ, 'Wee nĩwe wanjiarire.' Nĩmahutatĩire, makaaga kũnyonia mothiũ mao; no rĩrĩa marĩ thĩĩna-inĩ manjĩĩraga atĩrĩ, 'Ũka ũtũhonokie!' **28** Ikĩrĩ kũ ngai icio mwethondekeire? Kĩrekei ciũke, aakorwo no imũhonokie rĩrĩa mũrĩ thĩĩna-inĩ! Nĩgũkorwo ngai ciaku cingĩhĩte o ta matũũra maku, wee Juda. **29** "Mũgũkĩndũithia nĩ ũndũ kĩ? Inyuothe nĩmũũnemeire," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **30** "Nĩ wĩra wa tũhũ ndaarutire ngĩherithia andũ anyu; matiigana kũigua maakaanio magarũrũke. Rũhiũ rwaku rwa njora nĩrũniinite anabii anyu, o ta mũrũũthi ũrĩa mũrĩĩani. **31** "Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ a rũciaro rũrũ, mwĩcũraniei wega ũhoro wa ndũmĩrĩri ĩno ya Jehova: "Kaĩ nduĩkĩte ta werũ harĩ Isiraeli, kana ta bũrũri ũrĩ nduma nene? Nĩ kĩĩ gĩtũmaga andũ akwa moige atĩrĩ, 'Ithuĩ tũrĩĩkaga ũrĩa tũkwenda; tũtigagũcookerera rĩngĩ'? **32** Rĩu-rĩ, mũirĩtu ahota kũriganĩrwo nĩ mathaga make ma kwĩgemia, kana mũhiki ariganĩrwo nĩ nguo ciake cia ũhiki? No rĩrĩ, andũ akwa nĩmariganĩirwo nĩ niĩ, matukũ maingĩ matangĩtarĩka. **33** Kaĩ nĩ ũrĩ ũũgĩ mũingĩ rĩrĩa ũgũcaria wendo-ĩ! Nĩ ũndũ ũcio o na atumia arĩa aaganu mũno no merute na mĩthiĩre yaku. **34** Nguo-inĩ ciaku-rĩ, andũ nĩmoonaga thakame ya athĩĩni arĩa matarĩ ũũru mekĩte, o na aakorwo ndwamanyiitire magĩtua nyũmba. No rĩrĩ, o na gũtariĩ ũguo **35** wee uugaga atĩrĩ, 'Niĩ ndirĩ ũndũ mũũru njĩkĩte; we ndandaakarĩire.' No niĩ nĩngũgũtuĩra ciira, tondũ uugaga atĩrĩ, 'Niĩ ndiĩhĩtie.' **36** Ũriũngariũngaga nĩkĩ, ũkĩgarũraga mĩthiĩre yaku? Nĩũgaconorithio nĩ bũrũri wa Misiri, o ta ũrĩa waconorithirio nĩ Ashuri. **37** Ũgaacooka uume kũndũ kũu ũigĩrĩire moko mũtwe, nĩgũkorwo Jehova nĩaregete acio wĩhokete, o matigagũteithia.

3 "Mũndũ angĩtigana na mũtumia wake, nake mũtumia ũcio athiĩ ahikĩre mũndũ ũngĩ-rĩ, mũthuuri ũcio no amũcookerere? Githĩ bũrũri ũcio to ũthaahe biũ? No wee-rĩ, ũtũũrĩte ũhũũraga ũmaraya na endwa aku aingĩ mũno! Rĩu-rĩ, wee no ũnjookerere?" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **2** "Ta tiira maitho ũcũthĩrĩrie tũcũmbĩrĩ twa irĩma kũrĩa gũtigĩtwo ũtheri. Nĩ kũrĩ handũ ũtarĩ wakomwo nawe? Mĩkĩra-inĩ ya njĩra-rĩ, nĩkuo wetagĩrĩra endwa aku, kũu nĩkuo waikaraga thĩ ũkameterera, o ta Mũarabu arĩ werũ-inĩ. Wee nĩũthaahĩtie bũrũri ũyũ na ũmaraya waku na waganu waku. **3** Tondũ wa ũguo-rĩ, mbura ya maguna-ng'ombe nĩĩgirĩtio yure, o na ĩrĩa ya gũkũria irio nayo ĩkaaga kuura. No rĩrĩ, wee nĩũmĩtie gĩthiithi ta kĩa mũmaraya, ũkaaga thoni o na hanini. **4** Githĩ to rĩu wanjĩta ũkiugaga: 'Baba, wee mũrata wakwa kuuma ndĩ o mũnini, **5** kaĩ ũgũgĩtũũra ũrakarĩte? Mang'ũrĩ macio maku-rĩ, megũgĩthiĩ na mbere nginya tene?' Ũguo nĩguo waragia, no ũgacooka ũgeeka ũũru wothe ũrĩa ũngĩhota." **6** Matukũ-inĩ ma wathani wa Mũthamaki Josia, Jehova nĩanjũririe atĩrĩ: "Ĩĩ nĩwonete ũrĩa Isiraeli aahutatĩire? Nĩahaicĩte gĩthũngũri-inĩ gĩothe kĩrĩa kĩraihu na igũrũ, na agathiĩ rungu rwa mũtĩ o wothe ũrĩa mũruru na akahũũrĩra ũmaraya kuo. **7** Ndeciirĩtie atĩ nĩakanjookerera aarĩkia gwĩka maũndũ macio mothe, nowe ndaigana kũnjookerera, nake mwarĩ wa nyina, Juda, ũrĩa ũtaarĩ mwĩhokeku, agĩkĩĩonera maũndũ macio. **8** Nĩndaheire Isiraeli ũcio wahutatĩire marũa ma gũtigana nake, ngĩmũingata nĩ ũndũ wa ũtharia ũcio wake wothe. No rĩrĩ, nĩndonire atĩ o na Juda, mwarĩ wa nyina ũcio ũtaarĩ mwĩhokeku, ndaarĩ na guoya; o nake nĩoimagarire, agĩthiĩ gũtharia. **9** Tondũ wa ũrĩa Isiraeli oonaga ũmaraya wake ũtarĩ ũndũ mũnene harĩ we, nĩathaahirie bũrũri ũcio, agĩkĩrĩrĩria kũhũũra ũmaraya na ũndũ wa kũhooya mahiga na mĩtĩ. **10** O na kũrĩ ũguo-rĩ, Juda, mwarĩ wa nyina ũcio ũtaarĩ mwĩhokeku, ndaanjookereire na ngoro yake yothe, no aanjookereire na ũhinga," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **11** Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ: "Isiraeli, ũrĩa waahuutatĩire-rĩ, nĩ mũthingu gũkĩra Juda, ũcio ũtaarĩ mwĩhokeku. **12** Thiĩ ũkahunjanĩrie ndũmĩrĩri ĩno werekeire mwena wa gathigathini, uuge ũũ: "'Njookerera, wee Isiraeli, o wee ũũhutatĩire,' ũguo nĩguo Jehova ekuuga, 'na niĩ ndigacooka gũkũhetera gĩthiithi na marakara, nĩ ũndũ njiyũrĩtwo nĩ tha,' ũguo nĩguo Jehova ekuuga. 'Ndigũtũũra ndakarĩte nginya tene. **13** Wee ũndũ ũrĩa ũgwĩka-rĩ, no kuumbũra mahĩtia maku, nĩ ũndũ wa ũrĩa ũremeire Jehova Ngai waku, nĩ ũndũ wa ũrĩa waneitanga, ũkĩĩheanaga kũrĩ ngai cia kũngĩ, rungu rwa mũtĩ o wothe mũruru, na ũkaaga kũnjathĩkĩra,'" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **14** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Njookererai, inyuĩ andũ aya mũũhutatĩire, nĩgũkorwo nĩ niĩ mũthuuri wanyu; nĩngamũcookanĩrĩria, ndute mũndũ ũmwe itũũra-inĩ rĩmwe, na angĩ eerĩ ndĩmarute mũhĩrĩga ũmwe, ndĩmũtware Zayuni. **15** Nĩngacooka ndĩmũhe arĩithi arĩa ndĩthuurĩire na ngoro yakwa, arĩa makaamũtongoragia marĩ na ũũgĩ o na ũmenyo." **16** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Matukũ-inĩ macio, rĩrĩa mũgaakorwo mũingĩhĩte mũno gũkũ bũrũri ũyũ-rĩ, andũ matigacooka kuuga, 'Ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova.' Ũhoro ũcio ndũgatoonya meciiria-inĩ mao kana ũririkanwo; rĩtigeciirio ũhoro warĩo o na kana rĩthondekwo rĩngĩ. **17** Hĩndĩ ĩyo mageetaga itũũra rĩa Jerusalemu Gĩtĩ kĩa Ũthamaki kĩa Jehova, nacio ndũrĩrĩ ciothe nĩikongana kũu itũũra

rĩa Jerusalemu nĩ ũndũ wa gũtĩĩa rĩĩtwa rĩa Jehova. Matigacooka kũrũmĩrĩra ũremi wa ũũru wa ngoro ciao. **18** Matukũ-inĩ macio nyũmba ya Juda nĩĩkanyiitana na nyũmba ya Isiraeli, na o eerĩ nĩmagooka moimĩte bũrũri wa mwena wa gathigathini, makinye bũrũri ũrĩa ndaaheire maithe manyu ũtuĩke igai rĩao. **19** "Niĩ mwene ngiuga atĩrĩ, "'Ingĩakenire atĩa ngĩmũtua ta ariũ akwa, na ndĩmũhe bũrũri mwega, igai rĩrĩa rĩega rĩkĩrĩte magai ma ndũrĩrĩ ciothe.' Ndeciiragia mũrĩnjĩtaga 'Baba' na mwage kũũhutatĩra nĩguo mũtige kũnũmĩrĩra. **20** No rĩrĩ, o ta mũtumia ũtarĩ mwĩhokeku harĩ mũthuuriwe, ũguo noguo mũkoretwo mũtarĩ ehokeku harĩ niĩ, inyuĩ nyũmba ya Isiraeli," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **21** Kĩrĩro nĩkĩiguĩtwo kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gũtarĩ kĩndũ, kũgirĩka na gũthaithana kwa andũ a Isiraeli, nĩ ũndũ nĩmogometie njĩra ciao, na makariganĩrwo nĩ Jehova Ngai wao. **22** "Njookererai, inyuĩ andũ aya mũũhutatĩire; nĩngũmũhonia nĩguo mũtigacooke gũcooka na thuutha." Magĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ nĩguo, nĩtũgũũka harĩwe, nĩgũkorwo wee nĩwe Jehova Ngai witũ. **23** Ti-itherũ inegene rĩa ũhooi mĩhianano kũu tũrĩma-inĩ o na kũu irĩma-inĩ nĩ rĩa maheeni; ti-itherũ, ũhonokio wa Isiraeli ũrĩ na Jehova Ngai witũ. **24** Kuuma o ũnini-inĩ witũ, ngai icio cia mĩhianano cia thoni nĩcio ciananiina maciaro ma mawĩra ma maithe maitũ: ndũũru ciao cia mbũri na cia ng'ombe, aanake ao na airĩtu ao. **25** Nĩtwĩgũithiei thĩ tũconokete, nacio njono ciitũ itũhumbĩre. Nĩ twĩhĩirie Jehova Ngai witũ, ithuĩ o hamwe na maithe maitũ; kuuma rĩrĩa twarĩ anini nginya ũmũthĩ ũyũ-rĩ, tũtũũrĩte tũtarĩ twathĩkĩra Jehova Ngai witũ."

4 "Atĩrĩrĩ wee Isiraeli, ũngĩkorwo nĩũgũcooka-rĩ, njookerera," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Ũngĩeheria mĩhianano ĩyo yaku ĩrĩ magigi, na ũtige gũcooka kũũrũũra rĩngĩ, **2** ningĩ ũngĩrũmia ũhoro wa ma, na ũtuanĩri ciira wa kĩhooto, na wa ũthingu, na wĩhĩte ũkiugaga atĩrĩ, 'Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo,' hĩndĩ ĩyo ndũrĩrĩ nĩikarathimwo nĩwe, na thĩinĩ wake nĩikaagĩa na riiri." **3** Atĩrĩrĩ, Jehova areera andũ a Juda, o na andũ a Jerusalemu ũũ: "Cimbai mĩgũnda yanyu ĩrĩa ĩrĩ ngamba, na mũtikahaande irio mĩigua-inĩ. **4** Mwĩamũrĩirei Jehova, na ũndũ wa kũruithia ngoro cianyu inyuĩ andũ aya a Juda, na inyuĩ mũtũũraga Jerusalemu, nĩgeetha mang'ũrĩ makwa matigaakane ta mwaki, nĩ ũndũ wa ũũru ũrĩa mwĩkĩte, maakane mage mũndũ wa kũmahoria. **5** "Anĩrĩrai kũu Juda, na mũhunjie ũhoro kũu Jerusalemu, muuge ũũ: 'Huhai tũrumbeta bũrũri-inĩ guothe!' Anĩrĩrai na kayũ muuge atĩrĩ: 'Mwĩcookanĩrĩriei! Nĩtũũrĩrei matũũra-inĩ marĩa manene mairigĩre!' **6** Haandai bendera mũthiĩ mwerekeire Zayuni! Mwĩtharei narua mwĩhonokie! Nĩgũkorwo nĩndĩrarehithia mwanangĩko uumĩte mwena wa gathigathini, o na kũniinanwo kũnene." **7** Mũrũũthi nĩumĩte kĩmamo-inĩ kĩaguo; mũniinani wa kũniina ndũrĩrĩ nĩoimagarĩte. Oimĩte gwake oke aanange bũrũri waku. Matũũra maku makaanangĩka, mage mũndũ wa gũtũũra kuo. **8** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mwĩhumbei nguo cia makũnia, cakayai na mũrĩre, nĩ ũndũ tũtirĩ tũrehererwo nĩ mang'ũrĩ macio mahiũ ma Jehova. **9** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Mũthenya ũcio-rĩ, mũthamaki na anene ake nĩmagakua ngoro, nao athĩnjĩri-Ngai nĩmakagegeara, nao anabii mamake." **10** Hĩndĩ ĩyo ngiuga atĩrĩ: "Hĩ! Mwathani Jehova, ti-itherũ nĩ ta ũkĩheenetie andũ aya biũ, o na ũkaheenia Jerusalemu, nĩ ũndũ wa kũmeera atĩrĩ, 'Nĩmũkaagĩa na thayũ,' o rĩrĩa tũigĩrĩirwo rũhiũ rwa njora mĩmero." **11** Ihinda rĩu andũ aya o hamwe na Jerusalemu nĩmakeerwo atĩrĩ, "Rũhuho rũhiũ ruumĩte kũndũ kũrĩa gũtarĩ kĩndũ kũu gũtũũgĩru werũ-inĩ nĩrũkahurutana rwerekeire kũrĩ andũ akwa, no rĩrĩ, ti ta rũrĩa rwa kũhuha irio kana rwa gũcitheria; **12** nĩ rũhuho rũrĩ na hinya kũrĩ rũu ruumĩte kũrĩ niĩ. Rĩu nĩngũmatuĩra matuĩro ma ciira." **13** Ta rorai muone! Mũndũ ũcio aroka ta matu, ngaari ciake cia ita irooka ta kĩhuhũkanio, nacio mbarathi ciake ihanyũkaga gũkĩra nderi. Ĩiya witũ-ĩ! Tũrĩ aniine biũ. **14** Wee Jerusalemu-rĩ, theria ũũru kuuma ngoro-inĩ yaku nĩguo ũhonoke. Ũgũtũũra ũthugundaga ũũru meciiria-inĩ maku nginya-rĩ? **15** Nĩ kũrĩ na mũgambo wa mũndũ ũranĩrĩra kũu Dani, ũkaanĩrĩra ũhoro wa mwanangĩko kũu irĩma-inĩ cia Efiraimu. **16** "Ĩrai ndũrĩrĩ ũhoro ũcio, hunjĩriai Jerusalemu muuge atĩrĩ: 'Ita inene rĩa gũgũũkĩrĩra nĩrĩroka riumĩte bũrũri wa kũraya, na rĩroka na mbugĩrĩrio ya mbaara ya gũũkĩrĩra matũũra mothe manene ma Juda. **17** Marĩrigiicĩirie o ta andũ marangĩire mũgũnda, tondũ itũũra rĩu nĩrĩnemeire, rĩkanjũkĩrĩra,'" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **18** "Mĩthiĩre yaku mwene na ciĩko ciaku nĩcio ikũreheire maũndũ macio. Rĩĩrĩ nĩrĩo iherithia rĩaku. Na kaĩ nĩ irũrũ-ĩ! Kaĩ nĩrĩgũtheeca ngoro-ĩ!" **19** Wũi, ruo-ĩ, wũi ruo-ĩ! Ndĩrenyogonda nĩ ruo. Wũi, ruo rũnene ngoro-inĩ yakwa-ĩ! Ngoro yakwa nĩĩratumatuuma, ndingĩhota gũkirĩrĩria. Nĩgũkorwo nĩnjiguĩte mũgambo wa karumbeta; nĩnjiguĩte mbugĩrĩrio ya mbaara. **20** Mwanangĩko ũrarũmanĩrĩra na mwanangĩko; bũrũri wothe nĩwanangĩtwo. O rĩmwe hema ciakwa nĩthũkangie, o kahinda gatarĩ cooho kĩigitio gĩakwa gĩgathũkangio. **21** Nĩ nginya rĩ ngũtũũra nyonaga bendera ya mbaara, na ngaigua mũgambo wa karumbeta? **22** "Andũ akwa nĩ irimũ; matinjũũĩ. Nĩ ciana iteciiragia, na ikaaga ũmenyo. Ũũgĩ ũrĩa marĩ naguo no wa gwĩka ũũru; matiũĩ gwĩka wega." **23** Ndaacũthĩrĩirie thĩ, ngĩkĩona atĩ ndĩarĩ ũrĩa yatariĩ na ndĩarĩ na kĩndũ; ningĩ ngĩcũthĩrĩria matu-inĩ, ngĩona atĩ gũtiarĩ na ũtheri. **24** Ndaacũthĩrĩria irĩma, ngĩona atĩ nĩgũthingitha ciathingithaga; natuo tũrĩma tuothe nĩ kwereera twereeraga. **25** Ngĩcũthĩrĩria, ngĩona atĩ gũtiarĩ na andũ; nyoni ciothe cia rĩera-inĩ nĩciombũkĩte ikoora. **26** Ngĩcũthĩrĩria, ngĩona bũrũri ũrĩa waciaraga maciaro maingĩ, watuĩkĩte o werũ mũtheri, matũũra makuo mothe nĩmamomokeire hau mbere ya Jehova, makagũa thĩ nĩ ũndũ wa marakara make mahiũ. **27** Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: "Bũrũri wothe nĩũkanangwo, o na gũtuĩka ndikaũniina biũ. **28** Nĩ ũndũ ũcio thĩ nĩĩgacakaya, narĩo igũrũ rĩgĩe nduma, tondũ ũguo nĩguo njugĩte, na ndingĩĩricũkwo. Nĩnduĩte itua na ndikũgarũrũka." **29** Rĩrĩa kwaiguuo mũrurumo wa andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi na wa andũ arĩa maikagia mĩguĩ-rĩ, andũ a matũũra mothe no makoora. Amwe ao makoorĩra ihinga-inĩ, nao amwe ao makahaica ndwaro-inĩ cia

mahiga. Matũũra macio mothe nĩmathaamĩtwo; gũtirĩ mũndũ ũikaraga kuo. **30** Ũreka atĩa, wee ũnũhĩtwo? Ũkwĩhumba nguo ndune na ũkegemia na mathaga ma thahabu nĩkĩ? Ũrahaka mbutu ciaku cia maitho rangi nĩkĩ? Atĩrĩrĩ, kwĩgemia gwaku no gwa tũhũ. Endwa aku nĩmakwagĩire bata; rĩu maracaria ũrĩa mangĩkũruta muoyo. **31** Nĩndĩraigua kĩrĩro ta kĩa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo, arĩ na mũcaayo ta wa mũtumia agĩciara mwana wake wa irigithathi: nĩ kĩrĩro kĩa Mwarĩ wa Zayuni agĩteeha, atambũrũkĩtie moko make, akiugaga atĩrĩ, "Wũi-ĩ-iya-wakwa-ĩ! Nĩndĩraringĩka; muoyo wakwa nĩmũneane kũrĩ oragani."

5 "Ta ambatai na mũikũrũke barabara-inĩ ciothe cia Jerusalemu, mũrore na mũcarie, na mũtuĩrie ihaaro-inĩ ciakuo. Hihi mwahota kuona mũndũ o na ũmwe wĩkaga maũndũ ma kĩhooto kana akarũmbũiya ũhoro wa ma; muona mũndũ ta ũcio, nĩngarekera itũũra rĩa Jerusalemu. **2** O na gũtuĩka nĩmehĩtaga makoigaga atĩrĩ, 'Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo,' kwĩhĩta kwao no kwa maheeni." **3** Wee Jehova, githĩ maitho maku ti ũhoro ũrĩa wa ma macaragia? Wamaringire iringa, no matiigana kũigua ruo; wamahehenjire, no makĩrega ũtaarani ũcio. Momirie ithiithi ciao gũkĩra ihiga, makĩrega kwĩrira. **4** Ngĩĩciiria atĩrĩ: "Aya nĩ andũ athĩĩni; nĩ andũ akĩĩgu, nĩgũkorwo matiũĩ njĩra ya Jehova, kana makamenya ũrĩa Ngai wao endaga. **5** Nĩ ũndũ ũcio nĩngũthiĩ kũrĩ atongoria ngaaranĩrie nao; ti-itherũ acio nĩmoĩ njĩra ya Jehova, na makamenya ũrĩa Ngai wao endaga." No rĩrĩ, othe marĩ hamwe, nĩmoinangĩte icooki rĩao rĩa ngingo, na magatua mĩkwa. **6** Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, mũrũũthi nĩũkoima mũtitũ-inĩ ũmatharĩkĩre, na njũũi yume werũ-inĩ ĩmatambuurange, nayo ngarĩ ĩmooherie njĩra-inĩ cia matũũra mao, nĩguo ĩtambuurange mũndũ wothe ũrĩa ũngĩgeria kuuma nja, nĩ ũndũ ũremi ũcio wao nĩũingĩhĩte mũno, na ũhoro wao wa gũcooka na thuutha nĩ mũingĩ. **7** "Ngũmũrekera nĩkĩ? Ciana cianyu nĩciindirikĩte, na ikeehĩta ikĩgwetaga marĩĩtwa ma ngai cia tũhũ. Nĩĩ ndaamaheaga o kĩrĩa gĩothe mabataragio nĩkĩo, no-o no gũtharia maatharagia, makahatĩkana nĩguo matoonye nyũmba cia maraya. **8** Mahũũnĩte magatuĩka ta mbarathi cia njamba cikĩĩrirĩria cia mĩgoma, o ũmwe wao akeriragĩria mũtumia wa mũndũ ũrĩa ũngĩ. **9** Githĩ ndikĩagĩrĩirwo nĩkũmaherithia nĩ ũndũ wa maũndũ macio?" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Githĩ ndikĩagĩrĩirwo nĩ kwĩrĩhĩria harĩ rũrĩrĩ ta rũu? **10** "Tuĩkanĩriai mĩgũnda yao ya mĩthabibũ mũmĩharaganie, no mũtikamĩanange biũ. Hũrũrai honge ciayo, nĩgũkorwo andũ aya ti a Jehova. **11** Andũ a nyũmba ya Isiraeli na andũ a nyũmba ya Juda nĩmagĩte wĩhokeku harĩ niĩ biũ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **12** Nĩmaheenanĩtie ũhoro wĩgiĩ Jehova; moigĩte atĩrĩ, "Ndarĩ ũndũ egwĩka! Gũtirĩ ũũru tũkuona; tũtikoona tũtharĩkĩirwo na rũhiũ rwa njora kana tuone ng'aragu. **13** Anabii nĩ a tũhũ ta rũhuho, nakĩo kiugo kĩa Jehova gĩtirĩ thĩinĩ wao; nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ũguo moigĩte nĩguo mageekwo." **14** Nĩ ũndũ ũcio, Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ: "Tondũ wa andũ acio kwaria ndeto ta icio, ndũmĩrĩri yakwa ĩrĩa ngwĩkĩra kanua-inĩ gaku ngaamĩtua ta mwaki, nao andũ aya ndĩmatue ta ngũ, mwaki ũcio ũmacine ũmaniine. **15** Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli," ũũ nĩguo Jehova ekũmwĩra, "nĩngũtũma mũũkĩrĩrwo nĩ rũrĩrĩ ruumĩte kũndũ kũraya: naruo nĩ rũrĩrĩ rũtũũrĩte kuuma o tene, andũ mũtangĩmenya rũthiomi rwao, o na kana mũigue mwarĩrie wao. **16** Mathiaka ma mĩguĩ yao matariĩ ta mbĩrĩra iria ĩtathikĩtwo; othe nĩ njamba irĩ hinya. **17** Nao nĩmakaarĩa na maniine magetha manyu o na irio cianyu, na marĩe na maniine aanake na airĩtu anyu; nĩmakaarĩa ndũũru cianyu cia mbũri na cia ng'ombe maciniine, ningĩ marĩe mĩthabibũ na mĩkũyũ yanyu. Nĩmakananga matũũra marĩa mairigĩre na rũhiũ rwa njora, o macio mwĩhokaga. **18** "No rĩrĩ, o na matukũ-inĩ macio, ndigakwananga ngũniine biũ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **19** "Na rĩrĩa andũ makooria atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte Jehova Ngai witũ atwĩke maũndũ maya mothe?' Ũkamacookeria, ũmeere atĩrĩ: 'O ta ũrĩa inyuĩ mwandirikire na mũgĩtungatĩra ngai cia kũngĩ mũrĩ bũrũri-inĩ wanyu-rĩ, ũguo noguo mũgaatungatagĩra andũ a kũngĩ mũrĩ bũrũri ũtarĩ wanyu.' **20** "Anĩrĩra ũhoro ũyũ kũrĩ andũ a nyũmba ya Jakubu, na ũũhunjie kũu Juda, uuge atĩrĩ: **21** Ta thikĩrĩriai inyuĩ andũ aya akĩĩgu na mũtarĩ mbuguĩro, o inyuĩ mũrĩ na maitho na mũtionaga, na mũrĩ na matũ na mũtiiguaga: **22** Githĩ inyuĩ mũtiagĩrĩirwo nĩkũnjĩtigĩra?" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Githĩ inyuĩ mũtiagĩrĩirwo nĩkũinaina mũrĩ mbere yakwa? Ndaatũmire mũthanga ũtuĩke mũhaka wa iria rĩrĩa inene, ngĩũtua rũirigo rwa gũtũũra, rũtangĩagararwo nĩ iria rĩu. Makũmbĩ ma maaĩ no moyane, no matingĩrũtooria, no mahũyũke, no matingĩrwagarara. **23** No andũ aya-rĩ, marĩ ngoro cia rũng'athio na nemi; nĩmahĩtĩtie njĩra na makoora. **24** Nao matingĩĩra atĩrĩ, 'Nĩtwĩtigĩrei Jehova Ngai witũ, ũrĩa ũheanaga mbura ya kũmeria hĩĩra, na ya gũkũria irio o kĩmera gĩakinya, o we ũrĩa ũtũheaga mwĩhoko wa kũgetha mahinda maakinya.' **25** Mahĩtia manyu nĩmo matũmĩte mũraihĩrĩrio nĩ maũndũ macio; mehia manyu matũmĩte mwage maũndũ marĩa mega. **26** "Thĩinĩ wa andũ akwa-rĩ, nĩ kũrĩ andũ aaganu arĩa maikaraga moheirie ta andũ arĩa mategaga nyoni, na ta andũ arĩa mambaga mĩtego ya kũgwatia andũ. **27** O ta ũrĩa gĩkerenge kĩiyũraga nyoni, ũguo nĩguo nyũmba ciao ciyũrĩte ũheenania; matongete na makagĩa na hinya, **28** ningĩ manorete na makanyoroka mwĩrĩ. Waganu wao nĩũingĩhĩte mũno; maticiiragĩrĩra mwana wa ndigwa nĩguo ahootane ciira-inĩ, na matirũagĩrĩra kĩhooto kĩa mũndũ mũkĩa. **29** Githĩ ndikĩagĩrĩirwo nĩkũmaherithia nĩ ũndũ wa maũndũ macio?" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Githĩ ndikĩagĩrĩirwo nĩ kwĩrĩhĩria harĩ rũrĩrĩ ta rũrũ? **30** "Ũndũ mũũru mũno na wa kũmakania nĩwĩkĩkĩte bũrũri-inĩ ũyũ: **31** Anabii marathaga mohoro ma maheeni, nao athĩnjĩri-Ngai magaathana ũrĩa mekwenda, nao andũ akwa ũguo nĩguo mendaga. No inyuĩ-rĩ, kĩrĩkĩrĩro-inĩ kĩa maũndũ macio mũgeeka atĩa?

6 "Mwĩtharei mwĩhonokie, inyuĩ andũ a Benjamini! Mwĩtharei muume Jerusalemu! Huhai karumbeta mũrĩ kũu Tekoa! Ĩkĩrai kĩmenyithia kũu Bethi-Hakeremu! Nĩgũkorwo ũũru nĩũũkĩte uumĩte na mwena wa gathigathini, na nĩ ũũru wa kũniinanwo kũnene mũno.

2 Nĩngananga Mwarĩ wa Zayuni, o ũcio mũthaka na
mwĩbacĩrĩri mũno. **3** Arĩithi marĩ na ndũũru ciao cia
mbũri nĩmagooka nĩguo mamũũkĩrĩre; nĩmakaamba
hema ciao imũthiũrũrũkĩirie mĩena yothe, o mũndũ
o mũndũ akarangĩra handũ hake." **4** "Mwĩhaarĩriei
tũrũe nake! Arahũkai, rekei tũmũtharĩkĩre mĩaraho!
No rĩrĩ, wũi-ĩiya-ĩ! Nĩkũratuka, nacio ciĩruru cia hwaĩ-
inĩ nĩiraraiha. **5** Nĩ ũndũ ũcio, arahũkai, tũtharĩkĩre
kũrĩ ũtukũ, tũharaganie ciĩgitio ciake iria nũmu!" **6**
Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ: "Temai mĩtĩ
mũmĩige ihũba nene ing'etheire Jerusalemu. Itũũra rĩrĩ
inene no nginya rĩheritho; nĩ ũndũ rĩiyũrĩte ũhoro
wa kũhinyanĩrĩria. **7** O ta ũrĩa gĩthima gĩtherũkaga
maaĩ-rĩ, ũguo noguo itũũra rĩu rĩtherũkaga waganu.
Maũndũ ma ũhinya na wanangi no mo maiguagwo kuo;
ndwari ciakuo na nguraro nĩcio ndũũraga nyonaga. **8**
Atĩrĩrĩ, wee Jerusalemu, ĩtĩkĩra gũtaarwo, kwaga ũguo
nĩngũkũhutatĩra na ndũme bũrũri waku ũkire ihooru,
nginya kwage mũndũ ũngĩtũũra kuo." **9** Ũũ nĩguo
Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga: "Atĩrĩrĩ, andũ
nĩmarekwo mahaare matigari ma Isiraeli mahinyĩtie,
o ta ũrĩa mũthabibũ ũhaaragwo; cookerithia guoko
honge-inĩ rĩngĩ, o ta ũrĩa mũcookereria wa thabibũ
ekaga." **10** Nũũ ingĩkĩarĩria ndĩmũkaanie na anjigue?
Nũũ ũngĩĩthikĩrĩria? Matũ mao nĩmahinge, nĩ ũndũ ũcio
matiingĩigua. Ndũmĩrĩri ya Jehova nĩĩmahĩtagĩria, na
matingĩmĩkenera. **11** No rĩrĩ, niĩ njiyũrĩtwo nĩ mang'ũrĩ
ma Jehova, ndingĩhota kũmahingĩrĩria. "Maitĩrĩrie
ciana iria irĩ barabara-inĩ, na ũmaitĩrĩrie aanake
arĩa monganĩte hamwe; mũthuuri na mũtumia wake,
maitĩkĩrwo nĩmo, o ũndũ ũmwe na andũ arĩa akũrũ,
arĩa maingĩhĩtie mĩaka. **12** Nyũmba ciao igaatuĩka
cia andũ angĩ, o hamwe na mĩgũnda yao na atumia
ao, rĩrĩa ngaatambũrũkia guoko gwakwa njũkĩrĩre
andũ arĩa matũũraga bũrũri ũcio," ũguo nĩguo Jehova
ekuuga. **13** "Kuuma ũrĩa mũnini nginya ũrĩa mũnene,
othe nĩmakoroketio nĩ kwenda kwĩguna; anabii o
hamwe na athĩnjĩri-Ngai, othe nĩmaheenanagia. **14**
Mohaga kĩronda kĩa andũ akwa taarĩ kĩronda kĩa andũ
matagurarĩtio mũno, makĩmeeraga atĩrĩ: 'Gwĩ thayũ,
gwĩ thayũ,' o rĩrĩa gũtarĩ thayũ. **15** Hihi nĩmaconokaga
nĩ mũtugo ũcio wao ũrĩ magigi? Aca, maticonokaga
o na hanini; o na matirĩ rũkobe. Nĩ ũndũ ũcio o
nao makaagũanĩra na arĩa makaagũa; nĩmakarũndwo
rĩrĩa ngaamaherithia," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **16**
Jehova ekuuga atĩrĩ: "Rũgamai magomano-inĩ ma njĩra,
mũtuĩrie ũhoro; ũrĩrĩriai njĩra iria ciageragwo tene,
mũũrie harĩa njĩra ĩrĩa njega ĩrĩ, nĩguo mũmĩgerere,
nacio ngoro cianyu nĩikahurũka. No inyuĩ mũkiuga atĩrĩ,
'Ithuĩ tũtikũmĩgerera.' **17** Nĩndaigire arangĩri nĩguo
mamũrangĩre, ngiuga atĩrĩ, 'Ta thikĩrĩriai karumbeta!'
No inyuĩ mũkiuga atĩrĩ, 'Ithuĩ tũtigũthikĩrĩria.' **18** Nĩ
ũndũ ũcio, thikĩrĩriai inyuĩ ndũrĩrĩ; rorai wega inyuĩ aira,
nĩguo mũmenye ũrĩa gũgekĩka kũrĩ andũ akwa. **19** Ta
thikĩrĩria, wee thĩ: nĩngũrehere andũ aya mwanangĩko,
ũrĩ maciaro ma maũndũ marĩa mathugundaga, tondũ
nĩmagĩte gũthikĩrĩria ndũmĩrĩri yakwa, na nĩmaregete
watho wakwa. **20** Ngĩrĩ na bata ũrĩkũ na ũbumba ũcio
wa kuuma Sheba, kana igwa cia mũrĩo cia kuuma bũrũri
wa kũraya? Maruta manyu ma njino matingĩĩtĩkĩrĩka;
magongona manyu matingenagia." **21** Nĩ ũndũ ũcio,
Jehova ekuuga atĩrĩ: "Nĩngwĩkĩra mĩhĩinga mbere ya
andũ aya. Maithe na ariũ ao nĩmakahĩngagwo nĩyo;
andũ a itũũra hamwe na arata ao nĩmagakua." **22**
Jehova ekuuga atĩrĩ: "Ta rorai muone, nĩ harĩ na ita
rĩroka riumĩte bũrũri wa mwena wa gathigathini; rũrĩrĩ
rũnene nĩ rwarahũrĩtwo kuuma ituri-inĩ cia thĩ. **23**
Manyiitĩte mĩguĩ na matimũ; nĩ andũ ooru matarĩ tha.
Mũrurumo wao magĩũka mahaicĩte mbarathi, nĩ ta
wa ndiihũ cia iria rĩrĩa inene; maroka mehaarĩirie ta
andũ moka mbaara nĩguo magũtharĩkĩre, wee Mwarĩ
wa Zayuni." **24** Nĩtũiguĩte ũhoro wa andũ acio, namo
moko maitũ nĩmorĩtwo nĩ hinya. Nĩtũnyiitĩtwo nĩ ruo
rũnene, ruo rũhaana ta rwa mũtumia ũkũrũmwo. **25**
Mũtikoimagare mũthiĩ mĩgũnda, kana mũthiĩ na njĩra,
nĩ ũndũ thũ ĩyo ĩrĩ na rũhiũ rwa njora, na kũrĩ na
imakania irigiicĩirie mĩena yothe. **26** Inyuĩ andũ akwa,
mwĩhumbei nguo ya ikũnia, na mwĩgaragarie mũhu-
inĩ; rĩrai na kĩgi, ta ũrĩa mwana wa mũmwe arĩragĩrwo,
nĩgũkorwo mwanangi ũcio agaatũhithũkĩra o rĩmwe.
27 "Wee nawe nĩngũtuĩte mũgeria wa cuuma, nao
andũ akwa matariĩ ta kĩgera, nĩguo wee ũrorage na
ũthimage mĩthiĩre yao. **28** Nĩ aremi momĩtie ngoro,
mathiiaga magĩcambanagia. Mahaana o ta gĩcango na
kĩgera; othe mekaga maũndũ mathũku mũno. **29** Ihuruti
nĩirahurutĩra mwaki na hinya nĩguo ũcine ngocorai, no
rĩrĩ, wĩra ũcio ũrarutwo wa kũmatheria no wa tũhũ; arĩa
aaganu matirathera. **30** Andũ acio marĩĩtagwo betha-
ĩrĩa-ĩregetwo, nĩ ũndũ Jehova nĩamaregeete."

7 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia yumĩte
kũrĩ Jehova, akĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Thiĩ ũrũgame kĩhingo-
inĩ kĩa nyũmba ya Jehova na ũrĩ hau wanĩrĩre ũhoro
ũyũ, uuge atĩrĩ: "'Thikĩrĩriai ndũmĩrĩri ya Jehova,
inyuothe andũ a Juda, inyuĩ mũtoonyagĩra ihingo-inĩ
ici nĩguo mũgathathaiye Jehova. **3** Jehova Mwene-
Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: Garũrĩrai
mĩthiĩre yanyu o na ciĩko cianyu, na niĩ nĩngareka
mũtũũre kũndũ gũkũ. **4** Tigai gũikaraga mwĩhokete
ndeto cia maheeni, muge atĩrĩ, "Ĩno nĩ hekarũ ya Jehova,
ti-itherũ nĩ hekarũ ya Jehova, nĩ hekarũ ya Jehova
ki!" **5** Nĩ ũndũ-rĩ, mũngĩagĩria mĩthiĩre yanyu na ciĩko
cianyu biũ, na mũtuanagĩre ciira na kĩhooto mũndũ
na ũrĩa ũngĩ-rĩ, **6** mũngĩaga kũhinyĩrĩria mũndũ wa
kũngĩ, kana mwana wa ngoriai, kana mũtumia wa
ndigwa-rĩ, na mwage gũitithia thakame ya mũndũ
ũteehĩtie kũndũ gũkũ-rĩ, o na ningĩ mwage kwĩgerithia
ngero nĩ ũndũ wa kũrũmĩrĩra ngai ingĩ-rĩ, **7** hĩndĩ
ĩyo nĩngareka mũtũũre kũndũ gũkũ, o gũkũ bũrũri
ũyũ ndaheire maithe manyu nginya tene na tene. **8**
No rĩrĩ, mwĩhokete ndeto cia maheeni itarĩ kĩene. **9**
"'Anga mũrĩiyaga na mũkooragana, na mũgatharia, na
mũkehĩta na maheeni, mũgĩcinagĩra Baali ũbumba,
na mũkarũmĩrĩra ngai ingĩ iria mũtooĩ, **10** na ningĩ
mũgacooka mũgooka mũkarũgama mbere yakwa thĩinĩ
wa nyũmba ĩno ĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa, mũkoiga
atĩrĩ, "Tũrĩ agitĩre"; mũgitĩirwo nĩguo mwĩkage maũndũ
macio mothe marĩ magigi? **11** Nyũmba ĩno ĩtanĩtio na
Rĩĩtwa rĩakwa mũmĩtuĩte ngurunga ya atunyani? No niĩ
nĩndĩĩoneire maũndũ macio! Ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

12 "'Rĩu ũkĩrai mũthiĩ Shilo, kũndũ kũrĩa ndambire gũtua gĩikaro kĩa Rĩĩtwa rĩakwa, nĩguo mwĩonere ũrĩa ndeekire kuo nĩ ũndũ wa waganu wa andũ akwa a Isiraeli. **13** Jehova ekuuga atĩrĩ: Rĩrĩa inyuĩ mwekaga maũndũ macio mothe, nĩĩ nĩndamwaragĩria kaingĩ kaingĩ, no mũtiigana kũnjigua; ndamwĩtire no mũtiigana kũnjĩtĩka. **14** Nĩ ũndũ ũcio, ũrĩa ndeekire kũu Shilo noguo ngeeka nyũmba ĩno ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa, o hekarũ ĩno mwĩhokete, kũndũ gũkũ ndamũheire inyuĩ o na ngĩhe maithe manyu. **15** Nĩngamũingata mwehere mbere yakwa, o ta ũrĩa ndeekire ariũ a ithe wanyu othe, nĩo andũ a Efiraimu.' **16** "Nĩ ũndũ ũcio, tiga kũhoera andũ aya, kana ũmathaithanĩrĩre, kana ũmaarĩrĩrie, o na kana ũhooe ndĩmekĩre ũndũ tondũ ndingĩgũthikĩrĩria. **17** Kaĩ wee ũtarona ũrĩa mareka kũu matũũra-inĩ ma Juda, o na kũu njĩra-inĩ cia itũũra rĩa Jerusalemu? **18** Ciana iroina ngũ, namo maithe mao magaakia mwaki, nao atumia magakanda mũtu, makarugĩra ngai ĩrĩa ĩĩtagwo Mũthamaki-Mũndũ-wa-nja wa kũũrĩa Igũrũ tũmĩgate, na maitĩre ngai ingĩ maruta ma indo cia kũnyuuo nĩguo maathirĩkie ndaakare. **19** Jehova egũkĩũria atĩrĩ: Nĩ niĩ maraathirĩkia? Githĩ andũ aya ti o ene marethũkia meconorithie? **20** "'Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Marakara na mang'ũrĩ makwa nĩmagaitĩrĩrio kũndũ gũkũ, magaaitĩrĩrio mũndũ na nyamũ, na mĩtĩ ya gĩthaka o na maciaro ma thĩ, namo nĩmagaakana na matikahoreka. **21** "'Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o we Ngai wa Isiraeli, ekuuga: Thiĩi na mbere na kuongerera maruta ma magongona manyu ma njino harĩ magongona manyu marĩa mangĩ, na mũrĩe nyama icio inyuĩ ene! **22** Nĩ ũndũ rĩrĩa ndaarutire maithe manyu kũu bũrũri wa Misiri na ngĩmaarĩria, ndiamaheire o mawatho makoniĩ maruta ma njino na magongona, **23** no nĩndamaheire rĩathani rĩrĩ: Atĩrĩ, njathĩkagĩrai, na niĩ nĩngũtuĩka Ngai wanyu na inyuĩ mũtuĩke andũ akwa. Thiiagai na mĩthiĩre ĩrĩa yothe ndĩrĩmwathaga, nĩguo muonage maũndũ mega. **24** No rĩrĩ, matiigana kũnjigua kana kũrũmbũiya ũhoro ũcio; handũ ha gwĩka ũguo-rĩ, maarũmĩrĩirie ũremi wa ngoro ciao njũru. Nao maacookire na thuutha, makĩaga gũthiĩ na mbere. **25** Kuuma hĩndĩ ĩrĩa maithe manyu moimire bũrũri wa Misiri nginya rĩu, ndĩmũtũmagĩra ndungata ciakwa cia anabii, mũthenya o mũthenya, na hĩndĩ o hĩndĩ. **26** No rĩrĩ, o matiigana gũũthikĩrĩria kana kũrũmbũiya ũhoro ũcio. No nĩmoomirie ngoro ciao na makĩagana gũkĩra maithe mao.' **27** "Wameera maũndũ macio mothe-rĩ, matigaagũthikĩrĩria; o na rĩrĩa ũkaameeta, matigaagwĩtĩka. **28** Nĩ ũndũ ũcio, meere atĩrĩ, 'Rũrũ nĩĩruo rũrĩrĩ rũrĩa rũregete gwathĩkĩra Jehova Ngai waruo, o na rũkarega gũtaarwo. Ũhoro-wa-ma nĩũthirĩte; nĩũmehereire ũkoima mĩromo-inĩ yao biũ. **29** Enjwoi njuĩrĩ cianyu mũcite, mũcooke mũcakae mũrĩ kũu tũrĩma-igũrũ kũrĩa gũtigĩtwo gũtarĩ kĩndũ, nĩ ũndũ Jehova nĩaregete na agatiganĩria rũciaro rũrũ arakarĩire. **30** "'Jehova ekuuga atĩrĩ, andũ aya a Juda nĩmekĩte maũndũ mooru maitho-inĩ makwa. Nĩmaigĩte mĩhianano ĩyo yao ĩrĩ magigi kũu thĩinĩ wa nyũmba ĩyo ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa, makamĩthaahia. **31** Nĩmakĩte kũndũ gũtũũgĩru gwa Tofethi, kũu Gĩtuamba-inĩ kĩa Beni-Hinomu, nĩguo macinagĩre aanake na airĩtu ao na mwaki kuo, ũndũ niĩ itaathanire wĩkagwo, o na ũndũ ũtarĩ wagĩa meciiria-inĩ makwa. **32** Nĩ ũndũ ũcio Jehova ekuuga atĩrĩ, mwĩmenyererei, tondũ matukũ nĩmarooka, rĩrĩa andũ matagacooka gwĩta kũndũ gũkũ Tofethi kana Gĩtuamba kĩa Beni-Hinomu, no gũgeetagwo Gĩtuamba gĩa Kũũraganĩrwo. Nĩgũkorwo kũu Tofethi nĩkuo magaathikaga andũ arĩa akuũ nginya kwage handũ hangĩthikanwo. **33** Hĩndĩ ĩyo ciimba cia andũ acio nĩigatuĩka nyama cia kũrĩĩo nĩ nyoni cia rĩera-inĩ, o na nyamũ cia gĩthaka, na gũtigakorwo o na mũndũ ũmwe wa gũcirira. **34** Ningĩ nĩnganiina mĩgambo ya gĩkeno na ya kũrũũhia, na mĩgambo ya gĩkeno kĩa mũhiki na mũhikania kũu matũũra-inĩ ma Juda, o na njĩra-inĩ cia Jerusalemu, nĩ ũndũ bũrũri ũcio nĩũgakira ihooru.

8 "'Jehova ekuuga atĩ ihinda rĩu, mahĩndĩ ma athamaki na ma anene a Juda, na mahĩndĩ ma athĩnjĩri-Ngai na ma anabii, o na mahĩndĩ ma andũ a Jerusalemu nĩmakarutwo mbĩrĩra-inĩ ciao. **2** Makaanĩkĩrwo riũa, na mweri, na njata ciothe cia igũrũ, icio mendete na magacitungatĩra, o icio maarũmĩrĩire, na magatuĩria kĩrĩra harĩ cio, na magacihooya. Mahĩndĩ macio matikoonganio kana mathikwo, no magaatuĩka ta rũrua rũharaganĩtio gũkũ thĩ. **3** Kũrĩa guothe ngaamathaamĩria, matigari mothe ma rũrĩrĩ rũrũ rwaganu, makeeriragĩria gũkua handũ ha gũtũũra muoyo, ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga.' **4** "Meere atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova ekuuga, "'Andũ mangĩgũa thĩ-rĩ, githĩ maticookaga gũũkĩra? Mũndũ angĩhĩtia njĩra-rĩ, githĩ ndamĩcookagĩrĩra? **5** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte andũ aya mathiĩ na mbere kũũhutatĩra? Andũ a Jerusalemu maahutatagĩra nĩkĩ? Matũũrĩte marũmĩtie maũndũ ma maheeni, makarega gũcooka. **6** Nĩndĩmathikĩrĩirie wega mũno, no matiaragia ũndũ ũrĩa wagĩrĩire. Gũtirĩ o na ũmwe wao wĩriraga waganu wake, akoiga atĩrĩ, "Njĩkĩte ũguo nĩkĩ?" O mũndũ wao arũmagĩrĩra njĩra yake o ta mbarathi ĩteng'erete ĩtoonye mbaara-inĩ. **7** Mũrũaru ũrĩ rĩera-inĩ nĩũmenyaga mahinda maguo ma gũcooka, o nacio ndirahũgĩ, na thũngũrũrũ, na nyamĩndigi nĩcimenyaga mahinda ma cio ma gũcooka. No andũ akwa matiũĩ maũndũ marĩa Jehova endaga mekwo. **8** "'Mwakĩhota atĩa kuuga atĩrĩ, "Tũrĩ oogĩ, nĩ ũndũ tũrĩ na watho wa Jehova," o rĩrĩa karamu ka maheeni ka aandĩki-marũa kaũgarũrĩte gakaũtua wa maheeni? **9** Andũ arĩa oogĩ nĩmagaconorithio; nĩmakagega na magwatio nĩ mũtego. Kuona atĩ nĩmareganĩte na ndũmĩrĩri ya Jehova, ũũgĩ ũrĩa makĩrĩ naguo nĩ ũrĩkũ? **10** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, atumia ao nĩngamaheana kũrĩ arũme angĩ, nayo mĩgũnda yao ndĩmĩheane kũrĩ andũ ageni. Kuuma ũrĩa mũnini nginya ũrĩa mũnene, othe nĩmakoroketio nĩ kwenda kwĩguna; anabii o hamwe na athĩnjĩri-Ngai, othe nĩmaheenanagia. **11** Mohaga kĩronda kĩa andũ akwa taarĩ kĩronda kĩa andũ matagurarĩtio mũno. Moigaga atĩrĩ, "Gwĩ thayũ, gwĩ thayũ," o rĩrĩa gũtarĩ thayũ. **12** Hihi nĩmaconokaga nĩ mũtugo ũcio wao ũrĩ magigi? Aca, maticonokaga o na hanini; o na matirĩ rũkobe. Nĩ ũndũ ũcio o nao makaagũanĩra na arĩa makaagũa; nĩmakarũndwo rĩrĩa makaaherithio, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **13** "'Jehova ekuuga atĩrĩ, nĩnganina magetha mao, mĩthabibũ

ndĩgaakorwo ĩrĩ na thabibũ. Gũtikagĩa na ngũyũ mĩkũyũ-inĩ, namo mathangũ mayo nĩmakahooha. Kĩndũ kĩrĩa gĩothe ndĩmaheete nĩmagatunywo.'" **14** "Tũikarĩte haha nĩkĩ? Cookanĩrĩrai hamwe! Nĩtũũrei, tũtoonye matũũra marĩa mairigĩirwo na hinya tũgakuĩre kuo! Nĩgũkorwo Jehova Ngai witũ nĩwe ũtwathĩrĩirie gĩkuũ, agatũhe maaĩ maroge tũnyue, nĩ ũndũ nĩtũmwĩhĩirie. **15** Tũtũũrĩte twĩrĩgĩrĩire atĩ nĩgũkũgĩa thayũ, no gũtirĩ ũndũ mwega ũtũkorete, tũkerĩgĩrĩra ihinda rĩa kũhonio, no rĩrĩ, no kĩmako kĩonekaga. **16** Mũtiihĩre wa mbarathi cia thũ ũraiguuo kuuma Dani; mbarathi ciao cia njamba iraania bũrũri wothe ũkainaina. Mookĩte kũrĩa bũrũri na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ kuo, na marĩe itũũra inene na arĩa othe matũũraga kuo." **17** "Atĩrĩrĩ, nĩngamũrehithĩria nyoka irĩ thumu gatagatĩ kanyu, ndĩmũrehithĩrie nduĩra iria itangĩhoorereka, nacio nĩikamũrũma," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **18** Wee ũũhooreragia rĩrĩa ndĩ na kĩeharĩ, ngoro yakwa nĩĩringĩkĩte. **19** Ta thikĩrĩria kĩrĩro kĩa andũ akwa marĩ bũrũri wa kũraya: "Atĩrĩrĩ, githĩ Jehova ndarĩ kũu Zayuni? Mũthamaki wakuo-rĩ, kaĩ atatũũraga kuo?" "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte maathirĩkie nĩguo ndaakare na ũndũ wa mĩhianano ĩyo yao methondekeire, makandakaria na mĩhianano ĩyo yao ya kũngĩ ĩtarĩ kĩene?" **20** "Ihinda rĩa magetha nĩrĩhĩtũku, nayo hĩndĩ ya riũa ĩgathira, na tũtihonoketio." **21** Kuona atĩ andũ akwa nĩmahehenjetwo-rĩ, o na niĩ ndĩmũhehenje; nĩndĩracaaya na nĩnyiitĩtwo nĩ kĩmako kĩnene. **22** Kaĩ gũtarĩ ndawa kũu Gileadi? Gũtirĩ mũthondekani kuo? Ironda cia andũ akwa cikĩagĩte kũhona nĩkĩ?

9 Naarĩ korwo mũtwe wakwa nĩ itherũkĩro rĩa maaĩ, namo maitho makwa nĩ gĩthima kĩa maithori! Ingĩrĩraga mũthenya na ũtukũ, ngĩrĩrĩra andũ akwa arĩa moragĩtwo. **2** Naarĩ korwo ndĩ na nyũmba ya kũrarĩrĩrwo nĩ agendi kũu werũ-inĩ, nĩgeetha ndige andũ akwa, thiĩ ndĩmeherere; nĩ ũndũ othe nĩ itharia, othe nĩ gĩkundi kĩa andũ matangĩĩhokeka. **3** "Mahacaga nĩmĩ ciao magacitua ta ũta wa gũikia ndeto cia maheeni. Ũhootani ũrĩa marĩ naguo bũrũri-inĩ, nduumanĩte na ũhoro wa ma. Moimaga rĩĩhia-inĩ rĩmwe magatoonya rĩĩhia-inĩ rĩrĩa rĩngĩ; na matinjũũĩ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **4** "Mwĩhũgei arata anyu; mũndũ ndakehoke mũrũ wa nyina. Nĩgũkorwo mũrũ wa nyina na mũndũ nĩ mũheenania, na mũrata wa mũndũ nĩ mũcambania. **5** Mũrata aheenagia mũratawe, na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe waragia ũhoro wa ma. Maarutĩte nĩmĩ ciao kwaria ndeto cia maheeni; menogagia na mĩhang'o o ya kwĩhia. **6** Wee ũtũũraga ũrigiicĩirio nĩ maheeni, nao aheenania acio nĩmaregete kũmenyana na niĩ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **7** Tondũ ũcio Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: "Atĩrĩrĩ, nĩngamageria, na ndĩmatherie na mwaki, nĩ ũndũ-rĩ, nĩatĩa ũngĩ ingĩĩka nĩ ũndũ wa mehia ma andũ akwa? **8** Nĩmĩ ciao itariĩ ta mĩguĩ ya kũũragana; no ndeto cia maheeni ciaragia. O mũndũ aaragĩria ũrĩa ũngĩ ndeto cia thayũ na kanua gake, no ngoro-inĩ yake-rĩ, aikaraga amwambĩire mũtego." **9** Jehova ekũũria atĩrĩ, "Anga ndakĩaga kũmaherithia nĩ ũndũ wa maũndũ macio? Anga ndakĩaga kwĩrĩhĩria harĩ rũrĩrĩ ta rũrũ?" **10** Nĩngũrĩra na ngirĩke nĩ ũndũ wa irĩma, o na njakaye nĩ ũndũ wa ũrĩithio wa werũ. Nĩgũkirĩte ihooru na gũkaaga mũndũ ũngĩtuĩkanĩria kuo, na mwanio wa ng'ombe ndũraiguĩka kuo. Nyoni cia rĩera-inĩ na nyamũ cia gĩthaka nĩciiũrĩte, igeethiĩra. **11** "Ngaatua itũũra rĩa Jerusalemu hĩba ya mahiga, gũtuĩke kũndũ gwa gũtũũrwo nĩ mbwe; namo matũũra ma Juda nĩngamaharagania, kwage mũndũ o na ũmwe ũngĩtũũra kuo." **12** Rĩu-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩkũ mũũgĩ ũngĩtaũkĩrwo nĩ ũhoro ũyũ? Nũũ hihi ũtaarĩtwo nĩ Jehova nĩguo atũtaarĩrie? Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte bũrũri ũyũ wanangwo na ũgakira ihooru, ũgatuĩka ta werũ mũtheri nginya gũkaaga mũndũ ũngĩtuĩkania kuo? **13** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Gĩtũmi nĩ tondũ nĩmatirikire watho wakwa ũrĩa ndaamaheire; matinjathĩkĩire, o na kana makarũmĩrĩra watho wakwa. **14** Handũ ha ũguo, o maarũmĩrĩire ũremi wa ngoro ciao, na makarũmĩrĩra Mabaali, o ta ũrĩa maithe mao maamonereirie." **15** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o we Ngai wa Isiraeli ekuuga ũũ: "Atĩrĩrĩ, nĩngũtũma andũ aya marĩe irio ndũrũ, na manyue maaĩ marĩ na thumu. **16** Nĩngũmahurunja ndũrĩrĩ-inĩ iria o ene matooĩ, o na kana maithe mao, njooke ndĩmaingatithie na rũhiũ rwa njora nginya ndĩmaniine biũ." **17** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ: "Mwĩcũraniei rĩu! Ĩtai atumia arĩa marĩraga makĩgirĩkaga moke; tũmanĩrai atumia arĩa oogĩ mũno thĩinĩ wao moke. **18** Nĩmeerwo moke narua, matũrĩrĩre nginya maitho maitũ maiyũre maithori, nacio imone cia maitho maitũ inyũrũrũkie maithori ta tũrũũĩ. **19** Mũgambo wa andũ maragirĩka nĩũraiguuo kuuma Zayuni: 'Hĩ, kaĩ rĩu tũrĩ aanange-ĩ! Kaĩ nĩtũconorithĩtio mũno-ĩ! No nginya tuume bũrũri witũ, tondũ nyũmba ciitũ nĩcimomoretwo.'" **20** No rĩrĩ, inyuĩ atumia aya, ta thikĩrĩriai kiugo kĩa Jehova; hingũrai matũ manyu mũigue ciugo cia kanua gake. Oniai airĩtu anyu kũgirĩka; o mũndũ nĩarute ũrĩa ũngĩ gũcakaya. **21** Gĩkuũ kĩambatĩte gĩgaatoonyera ndirica-inĩ ciitũ, na gĩgatoonya nyũmba ciitũ iria ciirigĩirwo na hinya, nĩkĩniinĩte ciana ciitũ kũu barabara-inĩ cia itũũra, o na aanake aitũ makaniinwo kuuma kũu ihaaro-inĩ. **22** Meere ũũ, "Jehova ekuuga atĩrĩ: "'Ciimba cia andũ nĩikaragana ta rũrua rũrĩ mũgũnda, na ta itira iria itinĩtio igatigwo na thuutha nĩ mũgethi, itarĩ na mũndũ wa gũcicookanĩrĩria.'" **23** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Mũndũ ũrĩa mũũgĩ-rĩ, nĩatige kwĩgaatha nĩ ũndũ wa ũũgĩ wake, kana mũndũ ũrĩa ũrĩ na hinya egaathe nĩ ũndũ wa hinya ũrĩa arĩ naguo, o na kana gĩtonga kĩĩgathe nĩ ũndũ wa ũtonga wakĩo, **24** no rĩrĩ, mũndũ ũrĩa ũkwĩgaatha, nĩegaathe nĩ ũndũ wa ũhoro ũyũ: atĩ we nĩataũkĩirwo na akamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, ũrĩa wĩkaga maũndũ ma ũtugi, na ngatuanĩra ciira kĩhooto na ngarũmia ũthingu gũkũ thĩ, nĩ ũndũ maũndũ macio nĩmo ngenagio nĩmo," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **25** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Matukũ nĩmagooka rĩrĩa ngaaherithia andũ othe arĩa maruĩte o mĩĩrĩ yao iiki, **26** nao nĩ andũ a bũrũri wa Misiri, na a Juda, na a Edomu, na a Amoni, na a Moabi, na arĩa othe matũũraga werũ-inĩ kũndũ kũraya. Nĩgũkorwo andũ a ndũrĩrĩ ici ciothe ti aruu kũna, o na andũ a nyũmba yothe ya Isiraeli matiruĩte ngoro."

10 Ta thikĩrĩriai mũigue ũhoro ũrĩa Jehova ekũmwĩra, inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli. **2** Jehova

ekuuga atĩrĩ: “Tigai kwĩruta mĩthiĩre ya ndũrĩrĩ, kana mũguoyohio nĩ morirũ ma kũũrĩa igũrũ, o na gũtuĩka ndũrĩrĩ icio nĩiguoyohetio nĩmo. **3** Nĩgũkorwo mĩtugo ya andũ acio ndĩrĩ kĩene: matemaga mũtĩ mũtitũ, ũkarutĩrwo wĩra nĩ bundi, akawacũhia na ithanwa rĩake. **4** Maũgemagia na betha na thahabu; maũhũũragĩrĩra na mĩcumarĩ na nyondo ndũkae kwenyenya. **5** Ũtariĩ ta kĩndũ gĩa kũhahũra nyamũ gĩthecereirwo mũtĩ mũgũnda-inĩ wa marenge, mĩhianano yao ndĩngĩhota kwaria; ningĩ no nginya ĩkuuo, tondũ ndĩngĩhota gwĩtwara. Mũtikanamĩĩtigĩre; ndĩngĩhota gwĩka ũũru o na kana gwĩka wega o na ũrĩkũ.” **6** Atĩrĩrĩ, gũtirĩ ũngĩ ũtariĩ tawe, Wee Jehova; Wee ũrĩ mũnene, narĩo rĩĩtwa rĩaku nĩ rĩrĩ ũhoti mũnene. **7** Nũũ ũtangĩgwĩtigĩra, Wee mũthamaki wa ndũrĩrĩ? Wee nowe wagĩrĩire gwĩtigĩrwo. Thĩinĩ wa andũ arĩa othe oogĩ a ndũrĩrĩ, o na mothamaki-inĩ mao mothe, gũtirĩ ũngĩ ũhaana tawe. **8** Acio othe-rĩ, matiĩciiragia, no nĩ akĩĩgu; mataaragwo nĩ mĩhianano ĩtarĩ kĩene o ĩrĩa ĩthondeketwo na mĩtĩ. **9** Ĩgemagio na betha ĩrĩa hũũre ĩrutĩtwo Tarishishi, na thahabu ĩrutĩtwo Ufazu. Kĩndũ kĩu gĩthondeketwo na moko ma bundi, na ma mũturi wa thahabu gĩcookaga gĩkahumbĩrwo na rangi wa bururu na wa ndathi, ciothe ithondeketwo nĩ andũ arĩa oogĩ na wĩra ũcio. **10** No Jehova nĩwe Ngai ũrĩa wa ma; nĩwe Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, o na mũthamaki ũrĩa ũtũũraga tene na tene. Rĩrĩa arakarĩte-rĩ, thĩ nĩĩthingithaga, nacio ndũrĩrĩ itingĩĩtiiria mang’ũrĩ make. **11** “Meerei atĩrĩ, ‘Ngai icio itoombire igũrũ na thĩ, nĩigathira gũkũ thĩ, na ithire kũrĩa guothe gũtambũrũkĩirio matu mairũ.’” **12** No rĩrĩ, nĩ Ngai wombire thĩ na hinya wake; akĩhaanda thĩ na ũũgĩ wake, na agĩtambũrũkia matu mairũ na ũndũ wa ũmenyo wake. **13** Hĩndĩ ĩrĩa we agũũthũka-rĩ, maaĩ marĩa marĩ igũrũ matu-inĩ nĩmarurumaga; nĩwe ũtũmaga thaatũ waambate na igũrũ uumĩte ituri ciothe cia thĩ. Atũmaga rũheni rũũke rũrehanĩte na mbura, na akarehithia rũhuho ruumĩte makũmbĩ-inĩ make. **14** Andũ othe nĩmagĩte meciiria na makaaga ũũgĩ; nake mũturi wa thahabu o wothe nĩaconorithĩtio nĩ mĩhianano ĩyo yake. Nĩ ũndũ mĩhianano ĩyo yake ya gwĩturĩra nĩ ya maheeni; ndĩrĩ mĩhũmũ thĩinĩ wayo. **15** Ndĩrĩ kĩene, nĩ ya kũnyararwo; narĩo ihinda rĩayo rĩa gũciirithio rĩakinya-rĩ, nĩĩgathira biũ. **16** We ũcio Rũgai rwa Jakubu ndatariĩ tayo, nĩgũkorwo nĩwe Mũũmbi wa indo ciothe, o hamwe na Isiraeli mũhĩrĩga ũrĩa, eegwatĩire ũtuĩke igai rĩake, Jehova Mwene-Hinya-Wothe, nĩrĩo rĩĩtwa rĩake. **17** Ohai mĩrigo yanyu mũthaame bũrũri ũyũ, inyuĩ arĩa mũtũũrĩte mũrigiicĩirio nĩ thũ. **18** Nĩgũkorwo Jehova ekuuga atĩrĩ: “Ihinda rĩĩrĩ nĩrĩo ngũikia andũ arĩa othe matũũraga bũrũri ũyũ ta maikĩtio na kĩgũtha; Nĩngũmarehithĩria mĩnyamaro, nĩgeetha manyiitwo mĩgwate.” **19** Wũi-ĩiya-wakwa, nĩ ũndũ wa itihia rĩrĩa ndiihĩtio-ĩ! Ironda ciakwa itingĩhona! No ngĩĩcookeria ũhoro ngiuga atĩrĩ, “Ũyũ nĩ mũrimũ wakwa, na no nginya ndĩũkirĩrĩrie.” **20** Hema yakwa nĩyanangĩtwo, nayo mĩkanda yayo yothe ĩgatuĩkanga. Ariũ akwa nĩmanjehereire magethiĩra na rĩu matikĩrĩ ho; rĩu gũtirĩ mũndũ mũtigaru wa kwamba hema yakwa, o na kana wa gũtambũrũkia mataama mayo. **21** Arĩithi matiĩciiragia, na matituĩragia ũhoro harĩ Jehova; nĩ ũndũ ũcio matigaacagĩra, nacio ndũũru ciao ciothe cia mbũri nĩihurunjũkĩte. **22** Ta thikĩrĩriai! Nĩtũrakinyĩrio ũhoro, tũkeerwo atĩrĩ, kũrĩ na gacagaca nene kuuma bũrũri wa mwena wa gathigathini! Gacagaca ĩyo nĩĩgatũma matũũra ma Juda makire ihooru, ĩtũme matuĩke ma gũtũũragwo nĩ mbwe. **23** Atĩrĩrĩ Wee Jehova, nĩnjũũĩ atĩ muoyo wa mũndũ ti wake we mwene; mũndũ we mwene ti we ũrũngagĩrĩria makinya make. **24** Atĩrĩrĩ Wee Jehova, herithia, no ũherithie na kĩhooto; ndũkaherithie ũrĩ na marakara, ndũkae kũniina nduĩke kĩndũ hatarĩ. **25** Itũrũrĩra ndũrĩrĩ iria itakũũĩ mang’ũrĩ maku, ũmaitũrũrĩre andũ arĩa matakayagĩra rĩĩtwa rĩaku. Nĩ ũndũ-rĩ, nĩmahukĩtie Jakubu; mamũhukĩtie biũ, naguo bũrũri wake makawananga.

11 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia yumĩte harĩ Jehova: **2** “Ta thikĩrĩria mohoro ma kĩrĩkanĩro gĩkĩ, ũcooke ũhe andũ a Juda o na andũ arĩa matũũraga Jerusalemu ũhoro wamo. **3** Meere atĩrĩ, ũũ nĩguo Jehova, Ngai wa Isiraeli ekuuga: ‘Atĩrĩrĩ, kũgwatwo nĩ kĩrumi, nĩ mũndũ o wothe ũrĩa ũtaathĩkagĩra mohoro marĩa marĩ kĩrĩkanĩro-inĩ gĩkĩ; **4** namo nĩ mohoro marĩa ndaathire maithe manyu rĩrĩa ndaamarutire bũrũri wa Misiri, ngĩmaruta kũu icua-inĩ rĩa gũtwekia igera.’ Ngĩmeera atĩrĩ, ‘Njathĩkagĩrai na mũhingagie maũndũ marĩa mothe ndĩmwathĩte, na inyuĩ nĩmũgũtuĩka andũ akwa, na niĩ nduĩke Ngai wanyu. **5** Hĩndĩ ĩyo, niĩ na Niĩ nĩngahingia mwĩhĩtwa ũrĩa ndehĩtĩire maithe manyu, atĩ nĩngamahe bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ,’ na nĩguo bũrũri ũyũ mwĩgwatĩire ũmũthĩ.” Na niĩ ngĩmũcookeria atĩrĩ, “Kũrotuĩka ũguo, Jehova.” **6** Jehova aanjĩĩrire atĩrĩ, “Hunjanĩriai mohoro macio mothe matũũra-inĩ ma Juda o na kũu barabara-inĩ cia Jerusalemu, ũmeere atĩrĩ: ‘Thikĩrĩriai mohoro ma kĩrĩkanĩro gĩkĩ na mũmarũmagĩrĩre. **7** Kuuma hĩndĩ ĩrĩa ndaarutire maithe manyu kũu bũrũri wa Misiri, nginya ũmũthĩ, ndũũrĩte ndĩmakaanagia o hĩndĩ o hĩndĩ, ngameera atĩrĩ, “Njathĩkagĩrai.” **8** No matiigana kũnjigua kana kũrũmbũiya ũhoro ũcio; handũ ha gwĩka ũguo, o maarũmĩrĩire ũremi wa ngoro ciao thũku. Nĩ ũndũ ũcio na niĩ ngĩmarehithĩria irumi ciothe cia kĩrĩkanĩro kĩu ndaamaathĩte marũmagĩrĩre no-o makĩaga gũkĩhingia.’” **9** Ningĩ Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Nĩ harĩ ndundu ya njũkanĩrĩro ĩthugundĩtwo thĩinĩ wa andũ a Juda, o na thĩinĩ wa andũ arĩa matũũraga Jerusalemu. **10** Nĩmacookereire mehia ma maithe mao ma tene, arĩa maaregire kũigua ndeto ciakwa. Nĩmarũmĩrĩire ngai ingĩ nĩgeetha macitungatĩre. Nyũmba cierĩ, ya Isiraeli na ya Juda, nĩithũkĩtie kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndaarĩkanĩire na maithe mao ma tene. **11** Nĩ ũndũ ũcio, Jehova ekuuga atĩrĩ: ‘Nĩngũmarehithĩria mwanangĩko matangĩhota kũũrĩra. O na mangĩkaangaĩra, ndikamathikĩrĩria. **12** Andũ a matũũra ma Juda na arĩa matũũraga Jerusalemu nĩmagathiĩ gũkaĩra ngai icio macinagĩra ũbumba, no itikamateithia o na hanini hĩndĩ ĩrĩa magaakorwo nĩ mwanangĩko. **13** Wee Juda-rĩ, ũrĩ na ngai nyingĩ o ta ũrĩa matũũra maku maigana, na igongona iria ũhaandĩte cia gũcinĩra ngai ĩyo ya thoni ĩtagwo Baali ũbumba nĩ nyingĩ o ta barabara cia Jerusalemu.’ **14** “Tiga kũhoera andũ aya, kana ũmathaithanĩrĩre, o na kana ũmaarĩrĩrie,

tondũ ndikamathikĩrĩria hĩndĩ ĩrĩa makaangaĩra marĩ mĩnyamaro-inĩ. **15** "Mwendwa wakwa nĩ atĩa areka thĩinĩ wa hekarũ yakwa, o agĩthugundaga maũndũ mooru na andũ aingĩ? Anga nyama iria nyamũre cia kĩgongona-inĩ ciahota kũgirĩrĩrĩria iherithia rĩaku? Amu ũgĩkenaga rĩrĩa ũgwĩka maũndũ maku ma waganu." **16** Jehova, akũheete rĩĩtwa atĩrĩ: Mũtamaiyũ mũruru mwega ũrĩ na maciaro mathaka makĩoneka. No rĩrĩ, nĩekũũgwatia mwaki, aũcine na mũrurumo wa kĩhuhũkanio kĩnene, nacio honge ciaguo ciunĩkange. **17** Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o ũcio wakũhaandire wee, nĩwe ũgũtuĩrĩire ũkorwo nĩ mwanangĩko, tondũ rĩrĩ, andũ a nyũmba ya Isiraeli na andũ a nyũmba ya Juda nĩmekĩte maũndũ mooru, makaandakaria nĩ ũndũ wa gũcinĩra Baali ũbumba. **18** Nĩndamenyire ndundu yao njũru nĩ ũndũ Jehova nĩanguũrĩirie, nĩgũkorwo o ihinda rĩu nĩanyonirie ũrĩa meekaga. **19** Niĩ ndatarĩĩ ta gatũrũme kahooreri koimagarĩtio gagathĩnjwo; ndiamenyaga atĩ nĩmathugundĩte kũnjĩka ũũru, makiugaga atĩrĩ, "Nĩtwanangei mũtĩ ũyũ na maciaro maguo; nĩtũmũniinei oime bũrũri-inĩ wa arĩa marĩ muoyo, nĩgeetha rĩĩtwa rĩake rĩtikanacooke kũririkanwo o rĩ, o rĩ." **20** No rĩrĩ, Wee Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o wee ũtuaga ciira na kĩhooto na ũkoiruuria maũndũ ma ngoro na ma meciiria-rĩ, reke ndĩonere wee mwene ũkĩndĩhĩria harĩ andũ aya, nĩgũkorwo wee nĩwe ndekereirie maũndũ makwa mothe. **21** "Nĩ ũndũ ũcio, ũũ nĩguo Jehova ekuuga ũhoro-inĩ ũkoniĩ andũ a Anathothu, acio marenda gũkũruta muoyo, makoiga atĩrĩ, 'Tiga gũcooka kũratha mohoro ũkĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Jehova, nĩgeetha tũtigakũũrage na moko maitũ'; **22** nĩ ũndũ ũcio, Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ: 'Nĩngamaherithia. Aanake ao makooragwo na rũhiũ rwa njora, nao ariũ ao na aarĩ ao mooragwo nĩ ng'aragu. **23** Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wao ũgaatigara, tondũ nĩngarehithĩria andũ a Anathothu mwanangĩko mwaka-inĩ ũrĩa makaaherithio.'"

12 Atĩrĩrĩ, Wee Jehova ũtũũraga ũnduagĩra ciira na kĩhooto rĩrĩa rĩothe ndarehe ciira mbere yaku. No rĩrĩ, no nyende twaranĩrie nawe ũndũ ũkoniĩ kĩhooto gĩaku: Nĩ kĩĩ gĩtũmaga mũthiĩre wa mũndũ ũrĩa mwaganu ũgaacĩre? Nĩ kĩĩ gĩtũmaga andũ arĩa matarĩ wĩtĩkio matũũre megangarĩte? **2** Ũmahaandĩte, nao makagĩa na mĩri; makũraga na magaciara maciaro. Ũgwetagwo hĩndĩ ciothe nĩ tũnua twao, no meciiria ma ngoro ciao marĩ haraaya nawe. **3** No rĩrĩ, Wee Jehova nĩũnjũũĩ; nĩwe ũnyonaga na ũkoiruuria meciiria makwa ũndũ ũgũkoniĩ. Maguucũrũrie ta ng'ondu irathiĩ gũthĩnjwo! Maamũre ũmeterererie mũthenya wao wa kũũragwo! **4** Nĩ ihinda rĩigana atĩa bũrũri ũgũtũũra ũng'arĩte, nayo nyeki mĩgũnda-inĩ yothe ĩikare ĩhoohete? Tondũ andũ arĩa matũũraga kuo nĩ andũ aaganu-rĩ, nyamũ na nyoni nĩithirĩte. Ningĩ, andũ acio maroiga atĩrĩ, "Ndakoona ũrĩa tũkaarĩkĩrĩria." **5** "Angĩkorwo nĩũteng'eranĩtie na andũ marathiĩ na magũrũ nao magakũhũmia-rĩ, wakĩhota atĩa gũcindana na mbarathi? Angĩkorwo nĩũhĩngagwo ũkĩgerera bũrũri ũrĩ thayũ-rĩ, ũgaakĩhota atĩa gũtũrĩkania ihinga iria irĩ hũgũrũrũ-inĩ cia Jorodani? **6** Ariũ a maitũguo, na andũ a nyũmba ya thoguo-rĩ, o nao nĩmagũkunyanĩire; nĩmanĩrĩire na mũgambo magũũkĩrĩre. Ndũkae kũmeehoka, o na mangĩaria wega waku atĩa. **7** "Niĩ nĩngũtirika nyũmba yakwa, na ndiganĩrie igai rĩakwa; nĩngũneana ũrĩa nyendete moko-inĩ ma thũ ciake. **8** Igai rĩakwa rĩtuĩkĩte ta mũrũũthi ũrĩ gĩthaka-inĩ harĩ niĩ. Nĩkũrarama ũndaramĩire, nĩ ũndũ ũcio ngaũthũũra. **9** Githĩ igai rĩakwa rĩtituĩkĩte ta nyoni ndĩa-nyama ĩrĩ maroro harĩ niĩ, ĩrĩa nyoni iria ingĩ ndĩa-nyama ĩthiũrũrũkagĩria ikamĩtharĩkĩra? Thiĩ ũkonganie nyamũ ciothe cia gĩthaka; cirehe imatambuure. **10** Arĩithi aingĩ nĩmakananga mũgũnda wakwa wa mĩthabibũ, na marangĩrĩrie mũgũnda wakwa; nĩmagatũma mũgũnda wakwa ũrĩa mwega ũtuĩke rũng'ũrĩ rũkirĩte ihooru. **11** Magaatũma gũkire ihooru, gũtuĩke kũndũ kũng'aru na gũkirĩte ihooru maithoinĩ makwa; bũrũri ũcio wothe nĩũgathũkangio nĩ ũndũ gũtirĩ mũndũ wakũũrũmbũiya. **12** Werũ-inĩ guothe kũrĩa gũtũũgĩru aniinani nĩkuo makaiyũra, nĩgũkorwo rũhiũ rwa njora rwa Jehova nĩrũkaniinana kuuma gĩturi kĩmwe kĩa bũrũri nginya kĩrĩa kĩngĩ; gũtigakorwo mũndũ o na ũrĩkũ ũgaakorwo na thayũ. **13** Makaahandaga ngano, makagetha mĩigua; makeenogia na matione kĩndũ. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, conokerai magetha manyu, tondũ wa marakara mahiũ ma Jehova." **14** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Ha ũhoro wa andũ acio aaganu maandigiicĩirie, o acio matunyaga andũ akwa a Isiraeli igai rĩrĩa ndaamaheire-rĩ, nĩngamamunya kuuma mabũrũri mao, na munye nyũmba ya Juda yume gatagatĩ kao. **15** No rĩrĩ, thuutha wa kũmamunya nĩngacooka ndĩmaiguĩre tha na njookie o ũmwe wao igai-inĩ rĩake mwene, bũrũri-inĩ wake kĩũmbe. **16** Ningĩ mangĩkeruta wega mĩthiĩre ya andũ akwa na mehĩte makĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa moige atĩrĩ, 'Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo,' o ta ũrĩa maarutire andũ akwa hĩndĩ ĩmwe kwĩhĩta makĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Baali-rĩ, hĩndĩ ĩyo nao nĩmakahaandwo marũme wega gatagatĩ ka andũ akwa. **17** No rĩrĩ, rũrĩrĩ o na rũrĩkũ rũngĩkaaga kũnjigua-rĩ, nĩngarũmunya na mĩri na ndĩrũniine biũ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

13 Jehova aanjĩĩrire atĩrĩ: "Thiĩ wĩgũrĩre mũcibi wa gatani, wĩohe njohero, no ndũkareke ũhutanie na maaĩ." **2** Nĩ ũndũ ũcio ngĩgũra mũcibi, o ta ũrĩa Jehova aanjathĩte njĩke, ngĩwĩoha njohero. **3** Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova ĩkĩnginyĩrĩra hĩndĩ ya keerĩ ngĩĩrwo atĩrĩ, **4** "Oya mũcibi ũcio ũraagũrire, o ũcio wĩohete njohero, ũũkĩre o rĩu ũthiĩ ũkinye Rũũĩ rwa Farati, ũũhithe mwatũka-inĩ wa rwaro rwa ihiga." **5** Nĩ ũndũ ũcio ngĩthiĩ ngĩũhitha kũu Rũũĩ-inĩ rwa Farati, o ta ũrĩa Jehova anjĩĩrĩte njĩke. **6** Matukũ maingĩ maathira Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Rĩu ũkĩra ũthiĩ ũkinye Rũũĩ-inĩ rwa Farati, woe mũcibi ũrĩa ndakwĩrire ũkaũhithe kuo." **7** Nĩ ũndũ ũcio ngĩthiĩ kũu rũũĩ-inĩ rwa Farati, ngĩthikũria mũcibi ũcio ngĩũruta harĩa ndaaũhithĩte, no rĩrĩ, nĩwabuthĩte ũkaaga kĩene biũ. **8** Hĩndĩ ĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩkĩnginyĩrĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ, **9** "Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Ũguo nĩguo ngaaniina rũtũrĩko rwa Juda o na rũtũrĩko rũnene rwa Jerusalemu. **10** Andũ aya aaganu, aya maregete kũigua ũhoro wakwa, o aya marũmagĩrĩra ũremi wa ngoro ciao, makoima ngai ingĩ thuutha macitungatĩre na macihooye-rĩ, magaatuĩka ta mũcibi ũcio, mage kĩene biũ! **11** Nĩgũkorwo o ta

ũrĩa mũcibi wĩohagwo njohero ya mũndũ, ũguo nĩguo ndeohire nyũmba yothe ya Isiraeli na nyũmba yothe ya Juda, nĩgeetha matuĩke andũ akwa kũna, nĩguo ndĩgĩĩre na ngumo, na ngumagio na ngaheagwo gĩtĩĩo. No rĩrĩ, matiigana gũthikĩrĩrĩria,' ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **12** "Meere atĩrĩ: 'Ũũ nĩguo Jehova, Ngai wa Isiraeli ekuuga: Mondo o yothe ya ndibei yagĩrĩire nĩkũiyũrio ndibei.' Nao mangĩgaakũũria atĩrĩ, 'Ithuĩ tũtiũĩ atĩ mondo o yothe ya ndibei nĩyagĩrĩire kũiyũrio ndibei?' **13** Hĩndĩ ĩyo ũmeere atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Nĩngũiyũria arĩa othe matũũraga bũrũri ũyũ na ũrĩĩu, o hamwe na athamaki acio maikaragĩra gĩtĩ kĩa ũthamaki kĩa Daudi, na athĩnjĩri-Ngai, na anabii, na arĩa othe matũũraga Jerusalemu. **14** Nĩngamahũũrithania mũndũ na ũrĩa ũngĩ, hũũrithanie maithe na ciana o ũndũ ũmwe, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. Ndikamaiguĩra tha, kana ndĩmacaaĩre o na kana ngĩe na kĩeha atĩ nĩguo njage kũmaniina.'" **15** Thikĩrĩriai na mũtege matũ, tigai gwĩtĩĩa, nĩgũkorwo Jehova nĩarĩtie. **16** Goocai Jehova Ngai wanyu atanarehe nduma, na mbere ya magũrũ manyu mahĩngwo kũu irĩma-inĩ kũragĩa nduma. Inyuĩ mwĩrĩgĩrĩire ũtheri, nowe-rĩ, nĩakaũgarũra ũtuĩke nduma ndumanu, aũgarũre ũtuĩke ta kĩeha kĩnene. **17** No rĩrĩ, mũngĩaga kũigua, ndĩrĩĩrĩragĩra hitho-inĩ nĩ ũndũ wa mwĩtĩĩo wanyu; maitho makwa makaarĩra na ruo, ngĩitaga maithori, nĩ ũndũ rũũru rwa Jehova nĩrũgũtahwo. **18** Ĩra mũthamaki o na nyina wa mũthamaki atĩrĩ, "Harũrũkai mume itĩ-inĩ cianyu cia ũthamaki, nĩgũkorwo tanji icio cianyu irĩ riiri nĩcikũgũa kuuma mĩtwe-inĩ yanyu." **19** Matũũra manene ma kũu Negevu nĩmakahingwo, na gũtikagĩa mũndũ ũkaamahingũra. Andũ othe a Juda nĩmagatahwo matwarwo bũrũri ũngĩ, magaatahwo matwarwo othe biũ. **20** Tiirai maitho muone andũ acio marooka moimĩte mwena wa gathigathini. Rũũru rũrĩa wehokeirwo rwa ng'ondu rũrĩa ũretĩĩaga naruo-rĩ, rũkĩrĩ ha? **21** Ũkoiga atĩa rĩrĩa Jehova akaanenehia andũ arĩa watuĩte athiritũ aku nĩguo matuĩke a gũgwathaga? Githĩ ndũkanyiitwo nĩ ruo rũnene, ta rwa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo? **22** Nawe ũngĩkeyũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte maũndũ macio mangore?" Nĩũkamenya atĩ magũkorete nĩ ũndũ wa mehia maku maingĩ, na nĩkĩo ũtarũrĩirwo nguo ciaku, naguo mwĩrĩ waku ũgathũkio. **23** Mũkushi ahota kũgarũra gĩkonde kĩa mwĩrĩ wake, o na kana ngarĩ ĩgarũre maroro mayo? O na inyuĩ mũtingĩhota gwĩka wega, nĩ ũndũ nĩ mwamenyerire gwĩka ũũru. **24** "Niĩ ngaakũhurunja o ta ũrĩa mũũngũ ũmbũragwo nĩ rũhuho rwa werũ-inĩ. **25** Rĩu nĩrĩo igai rĩaku, rũgai rũrĩa ngũtuĩrĩire," ũguo nĩguo Jehova ekuuga, "tondũ nĩũriganĩirwo nĩ niĩ, ũkehoka ngai cia maheeni. **26** Nĩngakũguũria nguo ikũhumbĩre ũthiũ nĩguo njaga yaku yoneke: **27** ũtharia waku o na mĩĩto ĩrĩa wanagĩria, o na ũmaraya waku ũrĩa ũtarĩ thoni! Nĩndĩĩoneire ciĩko ciaku cia ũũra-thoni kũu tũrĩma-inĩ na mĩgũnda-inĩ. Kaĩ ũrĩ na haaro, wee Jerusalemu-ĩ! Ũgũtũũra wĩthaahĩtie nginya-rĩ?"

14 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia ĩkoniĩ ihinda rĩrĩa kwagĩte mbura: **2** "Bũrũri wa Juda nĩũracakaya, namo matũũra makuo makoorwo nĩ hinya; nĩmararĩrĩra bũrũri, nakĩo kĩrĩro nĩkĩambatĩte na igũrũ kiumĩte Jerusalemu. **3** Andũ arĩa marĩ igweta maratũma ndungata ciao igatahe maaĩ; irathiĩ marima-inĩ ikaaga maaĩ. Iracooka na ndigithũ itarĩ kĩndũ; ikehumbĩra mĩtwe iconokete na ikuĩte ngoro. **4** Thĩ nĩyatũkangĩte, nĩ ũndũ gũtirĩ mbura yurĩte bũrũri-inĩ, arĩmi nao magakua ngoro, makehumbĩra mĩtwe. **5** O nayo thwariga nĩĩteete gacaũ kayo gaaciarwo o ro ũguo kũu werũ-inĩ, nĩ ũndũ gũtirĩ nyeki. **6** Njagĩ nacio irũgamĩte tũrĩma-igũrũ kũrĩa gũtakũraga kĩndũ, ikĩhũmahũmaga ta mbwe; nĩciũrĩte maitho nĩ kwaga mahuti ma kũrĩa." **7** O na gũtuĩka mehia maitũ nĩmaroimbũra ũũru ũrĩa twĩkĩte, Wee Jehova-rĩ, îka ũndũ nĩ tondũ wa rĩĩtwa rĩaku. Nĩgũkorwo gũcooka na thuutha gwitũ nĩ kũnene; nĩtũkwĩhĩirie. **8** Wee Kĩĩrĩgĩrĩro gĩa Isiraeli, o wee Mũhonokia wao hĩndĩ ĩrĩa marĩ na mĩnyamaro, nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũtuĩke ta mũgeni bũrũri-inĩ, kana ta mũgendi ũraarĩrĩire ũtukũ o ũmwe? **9** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũikare ta mũndũ mũmaku, ũgaikara ta njamba ĩrĩ hinya ĩtangĩhota kũhonokania? Wee Jehova-rĩ, ũrĩ gatagatĩ gaitũ, na ithuĩ tũgeetanio na rĩĩtwa rĩaku; ndũkanatũtirike! **10** Jehova ekuuga atĩrĩ ũhoro ũkoniĩ andũ aya: "Nĩmendete kũũrũũra mũno; nĩmaregete kũgirĩrĩria magũrũ mao. Nĩ ũndũ ũcio nake Jehova ndangĩmetĩkĩra; rĩu nĩekũririkana waganu wao, na amaherithie nĩ ũndũ wa mehia mao." **11** Ningĩ Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Tiga kũhoera andũ aya atĩ nĩguo mone wega. **12** O na mangĩihinga kũrĩa irio, ndigathikĩrĩria kĩrĩro kĩao; o na mangĩndutĩra maruta ma njino na maruta ma mũtu-rĩ, ndikametĩkĩra. Nĩ kũniina ngaamaniina na rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, o na mũthiro." **13** No ngiuga atĩrĩ, "Wũi, Mwathani Jehova, anabii mameeraga atĩrĩ, 'Mũtikoona rũhiũ rwa njora kana mũhatĩrĩrio nĩ ng'aragu. Ti-itherũ, nĩngamũhe thayũ wa gũtũũra kũndũ gũkũ.'" **14** Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Anabii acio mararatha ũhoro wa maheeni makĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa. Niĩ ndimatũmĩte, kana ngamathuura, o na kana ngamaarĩria. Maramũrathĩra mohoro ma cioneki cia maheeni, na ũragũri wa tũhũ, na kũhooya mĩhianano, na maũndũ ma maheeni marĩa methugundĩire na meciiria mao. **15** Nĩ ũndũ ũcio, ũũ nĩguo Jehova ekuuga ũhoro ũkoniĩ anabii arĩa mararatha maũndũ makĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa: Niĩ ndiamatũmĩte, no-o moigaga atĩrĩ, 'Gũtirĩ rũhiũ rwa njora kana ng'aragu ikaahutia bũrũri ũyũ.' Anabii o acio makaaniinwo na rũhiũ rwa njora, na ng'aragu. **16** Nao andũ acio marathagĩrwo mohoro nĩo, magaikanio na kũu njĩra-inĩ cia itũũra rĩa Jerusalemu tondũ wa ng'aragu na rũhiũ rwa njora. Gũtikoneka mũndũ wa kũmathika, kana wa gũthika atumia ao, o na kana wa gũthika ariũ ao na airĩtu ao. Nĩngamaitĩrĩria mũtino ũrĩa ũmagĩrĩire. **17** "Maarĩrie ũhoro ũyũ, ũmeere atĩrĩ: "'Rekei maitho makwa maite maithori ũtukũ na mũthenya mategũtigithĩria; nĩgũkorwo mũirĩtu wakwa gathirange, o acio andũ akwa, nĩmũgurarie ũũru, akagũthwo igũtha rĩa kũmũhehenja. **18** Ingĩtoonya bũrũri-inĩ, nyonaga arĩa moragĩtwo na rũhiũ rwa njora; ingĩtoonya itũũra inene, nyonaga arĩa manyariirĩtwo nĩ ng'aragu. Mũnabii na mũthĩnjĩri-Ngai, eerĩ nĩmathiĩte bũrũri matooĩ.'" **19** Rĩu-rĩ, kaĩ ũregete Juda biũ? Anga

nĩũnyararĩte Zayuni? Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũtũhũũre, nginya tũkaaga kĩhonia? Twerĩgĩrĩire thayũ, no gũtirĩ wega tuonete, tũgeterera ihinda rĩa kũhonanio, no rĩrĩ, no maũndũ ma kũmakania tuonete. **20** Nĩtũkumbũra waganu witũ, Wee Jehova, o na wĩhia wa maithe maitũ; nĩ ũndũ ti-itherũ nĩtũkwĩhĩirie. **21** Twagũthaitha ũtige gũtũthũũra, nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩaku; ndũgaaconorithie gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene kĩrĩa kĩrĩ riiri. Ririkana kĩrĩkanĩro kĩrĩa warĩkanĩire na ithuĩ, na ndũgagĩthũkie. **22** Nĩ kũrĩ mũhianano o na ũmwe wa ĩyo ĩtarĩ kĩene ya ndũrĩrĩ ũngiuria mbura? Matu mo mene nĩmoiragia mbura? Aca, nĩwe, Wee Jehova Ngai witũ, uuragia mbura. Nĩ ũndũ ũcio, kĩĩrĩgĩrĩro giitũ kĩrĩ harĩwe, nĩgũkorwo wee nĩwe wĩkaga maũndũ macio mothe.

15 Ningĩ Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ: "O na korwo Musa na Samũeli maarũgama mbere yakwa-rĩ, ngoro yakwa ndĩngĩerekera kũrĩ andũ aya. Maingatei mehere mbere yakwa! Nĩmarekwo mathiĩ! **2** Nao mangĩkũũria atĩrĩ, 'Tũgũgĩthiĩ kũ?' Ũmeere atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: "'Arĩa maathĩrĩirio gũkua-rĩ, magakue; arĩa maathĩrĩirio kũũragwo na rũhiũ rwa njora-rĩ, makooragwo na rũhiũ rwa njora; arĩa maathĩrĩirio ng'aragu-rĩ, makooragwo nĩ ng'aragu; arĩa maathĩrĩirio gũtahwo-rĩ, matahwo matwarwo bũrũri ũngĩ.' **3** "Nĩngamarehithĩria mĩthemba ĩna ya aniinani mamookĩrĩre." ũguo nĩguo Jehova ekuuga, "Rũhiũ rwa njora rũgooka rũũrage andũ, namo magui mamakururie, nacio nyoni cia rĩera-inĩ, o na nyamũ cia gũkũ thĩ imatambuure, imaniine. **4** Nĩngatũma matuĩke andũ a gũthũũrwo nĩ mothamaki mothe ma gũkũ thĩ, nĩ ũndũ wa ũrĩa Manase mũrũ wa Hezekia mũthamaki wa Juda eekire gũkũ itũũra-inĩ rĩa Jerusalemu. **5** "Nũũ ũgaakũiguĩra tha, wee Jerusalemu? Nũũ ũgaagũcakaĩra? Nũũ ũgaakerũra gwaku oke akũũrie ũrĩa ũhoro waku ũtarĩĩ?" **6** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Wee nĩũndegete, wee ũtũũrĩte ũcookaga na thuutha. Nĩ ũndũ ũcio nĩngũgũtambũrũkĩria moko ngũniine; ndingĩĩricũkwo rĩngĩ. **7** Nĩngamahuha ta mahuti makĩhuhwo na gĩtarũrũ ihingo-inĩ cia itũũra inene rĩa bũrũri. Nĩngarehe gĩkuũ na mwanangĩko kũrĩ andũ akwa, nĩgũkorwo nĩmagĩte kũgarũrĩra mĩthiĩre yao. **8** Nĩngatũma atumia ao a ndigwa maingĩhe, makĩre mũthanga wa iria-inĩ. Nĩngarehithia mũniinani hĩndĩ ya mĩaraho okĩrĩre manyina ma aanake ao; ngaamarehera ruo rũnene na makorererwo nĩ kĩeha kĩnene o rĩmwe. **9** Nyina wa ciana mũgwanja nĩakaringĩka, akue. Nĩagathũĩrĩrwo nĩ riũa kũrĩ o mũthenya barigici; nĩagaconorithio na anyararwo. Arĩa magaatigara ngaamaneana kũrĩ thũ ciao, maniinwo na rũhiũ rwa njora," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **10** Wũiĩya-wakwa maitũ-ĩ, wee wanjiarire! Nduĩkĩte mũndũ wa kũgianagwo na kũhũũranagwo na niĩ nĩ bũrũri wothe! Niĩ ndikombithĩtie kana ngakomberwo kĩndũ nĩ mũndũ, no numagwo nĩ andũ othe. **11** Jehova oigĩte atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩngagũkũũra ndĩ na muoroto mwega harĩwe; ti-itherũ nĩngatũma thũ ciaku igũthaithe mahinda ma mwanangĩko na mahinda ma mĩnyamaro. **12** "Mũndũ no oine kĩgera: kĩgera kĩrĩa kiumĩte gathigathini, kana oine gĩcango? **13** Nĩnganeana ũtonga waku na igĩĩna ciaku itahwo hatarĩ irĩhi, nĩ ũndũ wa mehia maku mothe marĩa maneekwo bũrũri-inĩ waku wothe. **14** Nĩngamũtua ngombo cia thũ cianyu thĩinĩ wa bũrũri mũtooĩ, nĩ ũndũ marakara makwa nĩmagaakana ta mwaki, ũmũcine." **15** Wee Jehova-rĩ, nĩwe ũũĩ; ndirikana na ũũmenyagĩrĩre. Ndĩhĩria kũrĩ arĩa maanyariiraga. Wee nĩũkiragĩrĩria; ndũkanjeherie; ririkana ũrĩa ndananyariirĩka nĩ ũndũ waku. **16** Rĩrĩa ciugo ciaku cianginyĩrĩire-rĩ, nĩndacirĩire; ciarĩ gĩkeno gĩakwa, na igĩcanjamũra ngoro yakwa, nĩgũkorwo nĩnjĩtanĩtio na rĩĩtwa rĩaku, Wee Jehova Ngai-Mwene-Hinya-Wothe. **17** Ndirĩ ndaikara thiritũ-inĩ ya arĩa mekenagia, o na kana ngĩĩkenia magĩĩkenia; ndaikarire ndĩ wiki nĩ ũndũ guoko gwaku kwarĩ igũrũ rĩakwa, nawe nĩwanjiyũrĩtie marakara. **18** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ruo rwakwa rwage gũthira, na kĩronda gĩakwa gĩkeeha, gĩkaaga kũhona? Anga ũgũtuĩka harĩ niĩ ta karũũĩ gatangĩĩhokwo, kana ta gĩthima kĩa maaĩ kĩrĩa kĩhũũaga? **19** Nĩ ũndũ ũcio Jehova ekuuga atĩrĩ: "Ũngĩĩrira, nĩngũgũcookereria nĩgeetha ũndungatagĩre; akorwo nĩũrĩaragia maũndũ marĩa marĩ bata, no ti marĩa matarĩ bata, nĩũgũtuĩka wa kũnjarĩrĩria. Andũ aya nĩmagũcookerere, no wee ndũkamacookerere. **20** Nĩngagũtua ta rũthingo harĩ andũ aya, ngũtue rũthingo rũrũmu rwa gĩcango; nĩmakarũa nawe, no matigagũtooria, nĩgũkorwo niĩ ndĩ hamwe nawe, nĩguo ngũteithũre na ngũhonokie," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **21** "Nĩngakũhonokia kuuma moko-inĩ ma andũ arĩa aaganu, na ngũkũũre ngũrute moko-inĩ ma andũ arĩa matarĩ tha."

16 Hĩndĩ ĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyanginyĩrire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Ndũkanahikanie ũgĩe na aanake kana airĩtu kũndũ gũkũ." **3** Nĩgũkorwo ũũ nĩguo Jehova ekuuga ũndũ ũkoniĩ aanake na airĩtu arĩa maciarĩirwo bũrũri ũyũ na ũkoniĩ atumia arĩa marĩ manyina mao na arũme arĩa marĩ maithe mao, atĩrĩ: **4** "Nĩmagakua gĩkuũ kiumanĩte na mĩrimũ mĩũru. Matigaacakaĩrwo kana mathikwo, no magaatuĩka ta rũrua rũharaganĩtio gũkũ thĩ. Makaaniinwo na rũhiũ rwa njora na ng'aragu, nacio ciimba ciao igatuĩka, irio cia nyoni cia rĩera-inĩ na nyamũ cia gĩthaka." **5** Nĩgũkorwo Jehova ekuuga atĩrĩ: "Ndũkanatoonye mũciĩ ũrĩ na ndĩa ya mathiko; ndũgathiĩ gũcakaya kana gũcaayanĩra, nĩ ũndũ nĩnjeheretie kĩrathimo gĩakwa, na wendo wakwa, o na tha ciakwa harĩ andũ aya," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **6** "Andũ othe, anene na arĩa anini, nĩmagakuĩra bũrũri-inĩ ũyũ. Matigaathikwo kana macakaĩrwo, na gũtirĩ mũndũ ũgetiihangia kana enjwo mũtwe nĩ ũndũ wao. **7** Gũtirĩ mũndũ ũkaaheana irio cia kũhooreria acio maracakaĩra arĩa makuĩte, o na akorwo nĩ ithe kana nyina, o na gũtirĩ mũndũ ũkaaheana kĩndũ gĩa kũnyua nĩguo amagirie maithori. **8** "Ningĩ ndũkanatoonye mũciĩ ũrĩ na gĩathĩ, atĩ nĩguo ũikare thĩ nao mũrĩe na mũnyue. **9** Nĩgũkorwo Jehova, Mwene-Hinya-Wothe, o we Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: 'Matukũ-inĩ manyu nĩmũkeonera na maitho manyu ngakinyia mĩgambo ya ndũrũhĩ na ya gĩkeno mũthia o na niine mĩgambo ya mũhiki na mũhikania kũndũ gũkũ.' **10** "Rĩrĩa ũkeera andũ aya maũndũ macio mothe nao makũũrie atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte Jehova atũtuĩre mwanangĩko mũnene ũguo? Kaĩ twĩkĩte ihĩtia rĩrĩkũ?

Nĩ mehia marĩkũ twĩhĩirie Jehova Ngai witũ?' **11** Hĩndĩ ĩyo ũmeere atĩrĩ: Jehova ekuuga atĩrĩ, 'Nĩ tondũ maithe manyu nĩmandirikire, makĩrũmĩrĩra ngai ingĩ, magĩcitungatagĩra na magĩcihooyaga. Nĩmandirikire na makĩaga kũrũmia watho wakwa. **12** No inyuĩ nĩmwĩkĩte maũndũ ma waganu mũgakĩra maithe manyu. Ta rorai muone ũrĩa o ũmwe wanyu arũmĩrĩire ũremi wa ngoro yake thũku, handũ ha kũnjathĩkĩra. **13** Nĩ ũndũ ũcio nĩngũmũrutũrũra muume bũrũri ũyũ mũthiĩ bũrũri mũtooĩ inyuĩ ene, o na kana ũkamenywo nĩ maithe manyu, na mũrĩ kũu nĩmũgatungatagĩra ngai ingĩ mũthenya na ũtukũ, nĩgũkorwo ndigũcooka kũmwĩka maũndũ mega.'" **14** Jehova ekuuga atĩrĩ, "O na kũrĩ ũguo, matukũ nĩmarooka rĩrĩa andũ matagacooka kuuga atĩrĩ, 'Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, ũrĩa warutire andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri,' **15** no makoigaga atĩrĩ, 'Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, ũrĩa warutire andũ a Isiraeli bũrũri ũrĩa ũrĩ mwena wa gathigathini, na akĩmaruta mabũrũri-inĩ mothe kũrĩa aamathaamĩirie.' Nĩgũkorwo nĩngamacookia bũrũri-inĩ ũrĩa ndaaheire maithe mao." **16** Jehova ekuuga atĩrĩ, "No rĩrĩ, nĩngũtũmana gwĩtwo ategi a thamaki aingĩ, nao nĩmakamatega. Thuutha wa ũguo njooke ndũmanĩre aguĩmi aingĩ, nao nĩmakamaguĩma irĩma-inĩ, na tũrĩma-inĩ tuothe, na mĩatũka-inĩ ya ndwaro cia mahiga. **17** Maitho makwa nĩmoonaga mĩthiĩre yao yothe; ndĩngĩhithĩka harĩ niĩ, o namo mehia mao matingĩhithwo atĩ nĩguo maitho makwa mage kũmona. **18** Ngaamarĩhia maita meerĩ nĩ ũndũ wa waganu wao na mehia mao, nĩ ũndũ nĩmathaahĩtie bũrũri wakwa na mĩhaano ĩtarĩ muoyo mĩmeneku mũno, na makaiyũria igai rĩakwa na mĩhianano ĩrĩ magigi." **19** Atĩrĩrĩ Wee Jehova, o wee hinya wakwa, na kĩirigo gĩakwa kĩrũmu, o wee rĩũrĩro rĩakwa hĩndĩ ya mathĩĩna, ndũrĩrĩ igooka harĩwe ciumĩte ituri-inĩ cia thĩ, ciuge atĩrĩ, "Maithe maitũ matiarĩ na kĩndũ tiga ngai cia maheeni, o mĩhianano ĩyo ĩtarĩ kĩene na ĩtarĩ ũndũ mwega yamekĩire. **20** Andũ nĩmethondekagĩra ngai ciao ene? Ĩĩ, no rĩrĩ, icio ti ngai!" **21** "Tondũ ũcio nĩngamaruta maamenye, ihinda-inĩ rĩĩrĩ nĩguo ngaamaruta ũhoro wa ũhoti na hinya wakwa. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ rĩĩtwa rĩakwa nĩ Jehova.

17 "Atĩrĩrĩ, mehia ma Juda makururĩtwo na karamu ga kĩgera, magakururwo na mũthia mũũgĩ wa kahiga ka nyaigĩ, ihengere-inĩ cia ngoro ciao, o na magakururwo hĩa-inĩ cia igongona ciao. **2** O na ciana ciao nĩiririkanaga igongona ciao na itugĩ cia Ashera iria ciahaandĩtwo rungu rwa mĩtĩ ĩrĩa mĩruru, o na tũrĩma-inĩ tũrĩa tũraihu na igũrũ. **3** Kĩrĩma gĩakwa kĩrĩa kĩrĩ bũrũri-inĩ, o hamwe na ũtonga waku, na mĩthiithũ yaku yothe-rĩ, nĩngacirekereria itahwo, o hamwe na kũndũ gwaku kũrĩa gũtũũgĩru, nĩ ũndũ wa mehia marĩa maiyũrĩte guothe bũrũri-inĩ waku. **4** Nĩ ũndũ wa kwĩhia gwaku wee mwene, nĩũkoorwo nĩ igai rĩrĩa ndaakũheire. Nĩngagũtua ngombo ya thũ ciaku thĩinĩ wa bũrũri ũtooĩ, nĩgũkorwo nĩũtũmĩte marakara makwa maakane, na megũtũũra makanaga nginya tene." **5** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Kũgwatwo nĩ kĩrumi nĩ mũndũ ũrĩa wĩhokaga mũndũ, o ũcio wĩhokaga mũndũ nĩ ũndũ wa hinya wake, ngoro yake ĩkahutatĩra Jehova. **6** Agaatuĩka o ta kĩhinga kĩrĩ werũ-inĩ ũtarĩ kĩndũ; ndakoona ũgaacĩru ihinda rĩakinya. Agaatũũra kũndũ kũmũ na kũrĩ nyoota werũ-inĩ, o kũu bũrũri-inĩ wa cumbĩ gũtatũũraga mũndũ. **7** "No kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa wĩhokaga Jehova, o ũrĩa ũigĩte mwĩhoko wake harĩ we. **8** Agaatuĩka ta mũtĩ ũhaandĩtwo hũgũrũrũ-inĩ cia maaĩ, ũrĩa ũtaambagia mĩri yaguo ĩgakinya rũũĩ-inĩ. Ndwĩtigagĩra hĩndĩ ya ũrugarĩ wa riũa wakinya; mathangũ maguo makoragwo marĩ maruru. Ndũngĩũma mwaka ũrĩa gũtarĩ mbura, na ndwagaga gũciara maciaro maguo." **9** Ngoro ya mũndũ nĩĩheenanagia gũkĩra ciũmbe iria ingĩ ciothe, na nĩ njaganu mũno. Nũũ ũngĩhota gũthuuthuuria ũhoro wayo? **10** "Niĩ Jehova thuthuuragia ngoro, na ngoiruuria maũndũ marĩa mahithe meciiria-inĩ, nĩgeetha ndaathime mũndũ o mũndũ kũringana na maũndũ marĩa ekaga, o na kũringana na ũrĩa ciĩko ciake itariĩ." **11** O ta ũrĩa ngware ĩkomagĩrĩria matumbĩ marĩa ĩtareketie-rĩ, ũguo noguo mũndũ ũrĩa wĩtongagia na njĩra itarĩ cia kĩhooto atariĩ. O matukũ ma muoyo wake magĩthiĩ kũiganանĩria-rĩ, ũtonga ũcio nĩũkamweherera, nake marigĩrĩrio-inĩ nĩakeyonania arĩ mũkĩĩgu. **12** Handũ haitũ harĩa haamũre, hahaanaine na gĩtĩ gĩa ũthamaki kĩrĩa kĩrĩ riiri, kĩrĩa gĩtũũrĩte gĩtũũgĩrĩtio kuuma o kĩambĩrĩrĩria, **13** Wee Jehova, o wee mwĩhoko wa Isiraeli, arĩa othe magũtirikaga nĩmagaconorithio. Arĩa makũhutatagĩra makoima harĩwe-rĩ, makaandĩkwo marĩĩtwa mao rũkũngũ-inĩ rwa thĩ, nĩ ũndũ nĩmatirikĩte Jehova, o we gĩthima kĩa maaĩ ma muoyo. **14** Wee Jehova-rĩ, honia na nĩngũhona; honokia na nĩngũhonoka, nĩ ũndũ wee nowe ngoocaga. **15** Andũ manjũũragia atĩrĩ, "Kaĩ ndũmĩrĩri ya Jehova ĩkĩrĩ kũ? Nĩĩkĩhingio rĩu!" **16** Niĩ ndiũrĩte ngatiga gũtuĩka mũrĩithi waku; wee nĩũũĩ atĩ ndiĩrirĩirie mũthenya wa mũtino. Ũrĩa wothe njaragia na kanua gakwa ndũhithĩtwo harĩwe. **17** Ndũgatuĩke ituanda harĩ niĩ; wee nĩwe kĩĩhitho gĩakwa mũthenya wa mwanangĩko. **18** Arĩa maanyariiraga maroconorithio, no niĩ-rĩ, ndũkanareke njonoke; maronyiitwo nĩ kĩmako, no niĩ-rĩ, ndũkanareke nyiitwo nĩ kĩmako. Makinyĩrĩrie mũthenya wa mwanangĩko; maniine na iniinana inene maita meerĩ. **19** Jehova aanjĩĩrire atĩrĩ: "Thiĩ ũrũgame kĩhingo-inĩ kĩrĩa gĩĩtagwo kĩhingo kĩa andũ, kĩrĩa athamaki a Juda mageraga magĩtoonya itũũra-inĩ na makiuma; ningĩ ũrũgame ihingo-inĩ iria ingĩ ciothe cia Jerusalemu. **20** Mũmeere atĩrĩ, 'Ta thikĩrĩriai ndũmĩrĩri ya Jehova, inyuĩ athamaki a Juda, na andũ othe a Juda, na mũndũ o wothe ũrĩa ũtũũraga Jerusalemu, ũrĩa ũtoonyagĩra ihingo-inĩ ici. **21** Jehova ekuuga atĩrĩ: Mwĩmenyererei mũtikanakuue mũrigo mũthenya wa Thabatũ, kana mũũtoonyerie ihingo-inĩ cia Jerusalemu. **22** Mũtikanakuue mũrigo mũũrute nyũmba-inĩ cianyu, kana mũrute wĩra o na ũrĩkũ mũthenya wa Thabatũ, no rĩrĩ, mũthenya wa Thabatũ mũwamũrage, o ta ũrĩa ndaathire maithe manyu mekage. **23** No matiigana gũthikĩrĩria kana kũrũmbũiya ũhoro ũcio: moomirie ngingo, makĩaga gũthikĩrĩria, o na makĩrega gũtaarwo. **24** Jehova ekuuga atĩrĩ, mũngĩmenyerera mũnjathĩkĩre na mwage gũkuua mĩrigo mũmĩtoonyerie ihingo-inĩ cia itũũra rĩĩrĩ inene mũthenya wa Thabatũ, no mũmenyerere mũthenya wa Thabatũ mũwamũre na

ũndũ wa kwaga kũruta wĩra mũthenya ũcio-rĩ **25** hĩndĩ ĩyo athamaki arĩa maikarĩire gĩtĩ kĩa ũthamaki kĩa Daudi nĩmagatoonyera ihingo cia itũũra rĩĩrĩ inene marĩ na anene ao. O, hamwe na anene ao, nĩmagooka makuuĩtwo nĩ ngaari cia ita, na mahaicĩte mbarathi, marĩ hamwe na andũ a Juda, na andũ arĩa matũũraga Jerusalemu, narĩo itũũra rĩu-rĩ, nĩrĩgatũũrwo nĩ andũ nginya tene. **26** Andũ nĩmagooka moimĩte matũũra-inĩ ma Juda, o na tũtũũra-inĩ tũrĩa tũrigiicĩirie Jerusalemu, na moime bũrũri wa Benjamini na bũrũri ũrĩa ũrĩ magũrũ-inĩ ma irĩma cia mwena wa ithũĩro, na moime bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma o na wa Negevu, moke marehe indo cia maruta ma njino na cia magongona, na maruta ma mũtu, na ũbumba, na maruta ma gũcookia ngaatho nyũmba-inĩ ya Jehova. **27** No rĩrĩ, mũngĩrega kũnjathĩkĩra, na mwage kwamũra mũthenya wa Thabatũ na ũndũ wa kwaga gũkuua mũrigo o na ũrĩkũ rĩrĩa mũgũtoonyera ihingo-inĩ ici cia Jerusalemu mũthenya wa Thabatũ-rĩ, hĩndĩ ĩyo nĩngaakia mwaki ũtangĩhoreka ihingo-inĩ cia Jerusalemu nĩguo ũcine ciikaro ciao iria njirigĩre.'"

18 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia yumĩte harĩ Jehova, akĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Ikũrũka ũthiĩ nyũmba-inĩ ya mũũmbi wa nyũngũ, na wakinya kũu nĩkuo ngũkũheera ndũmĩrĩri yakwa." **3** Nĩ ũndũ ũcio ngĩikũrũka ngĩthiĩ kũu nyũmba-inĩ ya mũũmbi wa nyũngũ, ngĩkora akĩruta wĩra na ngaari yake ya kũũmba nyũngũ. **4** No rĩrĩ, nyũngũ ĩrĩa ombaga na rĩũmba nĩyathũkire ĩrĩ o moko-inĩ make; nĩ ũndũ ũcio mũũmbi ũcio agĩcooka akĩũmba nyũngũ ĩngĩ na rĩũmba o rĩu, akĩmĩthondeka o ta ũrĩa onire yagĩrĩire gũthondekwo. **5** Hĩndĩ ĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩkĩnginyĩrĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ: **6** "Inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli, githĩ to njĩke na inyuĩ o ta ũrĩa mũũmbi ũyũ wa nyũngũ ekaga?" Ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "O ta rĩũmba rĩrĩ guoko-inĩ kwa mũũmbi-rĩ, ũguo nĩguo mũtarĩĩ mũrĩ guoko-inĩ gwakwa, inyuĩ andũ aya a nyũmba ya Isiraeli. **7** Hĩndĩ o yothe ingĩkaanĩrĩra, njuge rũrĩrĩ kana ũthamaki mũna ũmunyũrwo na mĩri, na unangwo, o na ũniiinwo, **8** naruo rũrĩrĩ rũu ngaanĩtie rũngĩĩrira, rũtigane na ũũru waruo, nĩngaigua tha, njage kũrũĩka ũũru ũcio njiirĩire kũrũĩka. **9** Ningĩ ihinda rĩngĩ ingĩkaanĩrĩra njuge rũrĩrĩ kana ũthamaki mũna wakwo nĩguo wĩhaande, **10** naruo rũrĩrĩ rũu rũcooke rwĩke maũndũ marĩa nyonaga marĩ mooru na rwage kũnjathĩkĩra-rĩ, nĩngericũkwo, njage kũrũĩka wega ũcio njugĩte nĩngũrũĩka. **11** "Nĩ ũndũ ũcio, rĩu ĩra andũ a Juda na arĩa matũũraga Jerusalemu atĩrĩ, 'Jehova ekuuga atĩrĩ: Ta rorai muone! Nĩndĩrahaarĩria kũmũrehera mwanangĩko na ngathugunda njĩra ya kũmũũkĩrĩra. Nĩ ũndũ ũcio, garũrũkai mũtigane na mĩthiĩre yanyu mĩũru, mũndũ o mũndũ wanyu, na mũgarũrĩre mĩthiĩre yanyu na ciĩko cianyu.' **12** No-o magaacookia moige atĩrĩ, 'Hatirĩ bata wa gũtaarwo. Tũgũthiĩ na mbere na mĩbango iitũ; mũndũ o mũndũ witũ ekũrũmĩrĩra ũremi wa ngoro yake thũku.'" **13** Nĩ ũndũ ũcio Jehova ekuuga atĩrĩ: "Tuĩriai harĩ ndũrĩrĩ: Nũũ ũrĩ waigua ũndũ ta ũyũ? Ũndũ ũrĩ magigi mũno nĩwĩkĩtwo nĩ Isiraeli, ũrĩa mũirĩtu gathirange! **14** Tharunji ya Lebanoni-rĩ, ĩrĩ yaaga hurũrũka-inĩ ciakĩo cia mahiga? Maaĩ mahehu makĩo marĩa moimaga matherũkĩro-inĩ ma kũraya-rĩ, marĩ maga gũtherera? **15** No rĩrĩ, andũ akwa nĩmariganĩirwo nĩ nĩĩ; macinagĩra mĩhianano ĩtarĩ kĩene ũbumba, ĩrĩa yatũmire mahĩngwo mĩthiĩre-inĩ yao, makĩaga kũrũmĩrĩra mĩthiĩre ĩrĩa ya tene. Yatũmire magerere tũcĩra twa mĩkĩra, o na barabara iria itarĩ thondeke. **16** Bũrũri wao ũgaatigwo ũrĩ mwanangĩku, ũgaatuĩka kũndũ gwa kũnyararwo nginya tene; arĩa othe makaahĩtũkĩra kuo-rĩ, nĩmakagega makĩinagia mĩtwe. **17** O ta rũhuho rũkĩhurutana kuuma mwena wa irathĩro, noguo ngaamahurunja mbere ya thũ ciao; ngaamahutatĩra na njage kũmoonia ũthiũ wakwa mũthenya ũrĩa magaakorwo nĩ mwanangĩko." **18** Nao makiuga atĩrĩ, "Ũkai tũciirĩre ũrĩa tũgũũkĩrĩra Jeremia; nĩ ũndũ ũrutani wa watho ũrĩa athĩnjĩri-Ngai marutanaga ndũkoora, kana kĩrĩra kĩa andũ arĩa oogĩ kĩũre, o na kana ndũmĩrĩri ya anabii yũre. Nĩ ũndũ ũcio ũkai, tũmũtharĩkĩre na nĩmĩ ciitũ, na tũtikarũmbũiye ũndũ o wothe ekuuga." **19** Ta thikĩrĩria, Wee Jehova; igua ũrĩa aya aathitangi maroiga! **20** Wega-rĩ, no ũrĩhwo na ũũru? No rĩrĩ, andũ acio nĩmanyenjeire irima. Ta ririkana ũrĩa ndaarũgamire mbere yaku, na ngĩmarĩrĩria, nĩguo ngirĩrĩrie marakara maku matikamakore. **21** Nĩ ũndũ ũcio rekereria ciana ciao ng'aragu; cineane, iniinwo na rũhiũ rwa njora. Reke atumia ao matigwo matarĩ ciana, na marĩ a ndigwa; rekereria arũme ao mooragwo, o nao aanake ao mooragĩrwo mbaara-inĩ na rũhiũ rwa njora. **22** Kĩrĩro kĩroiguuo kuuma nyũmba-inĩ ciao rĩrĩa ũkaarehe andũ a kũmatharĩkĩra hi na hi, nĩ ũndũ nĩmanyenjeire irima nĩguo maanyite, na makanyumbĩkĩra mĩtego ya kũnyiita magũrũ makwa. **23** No wee nĩũũĩ, Wee Jehova, ũrĩa wothe manjiirĩire nĩguo manjũrage. Tiga kũmarekera mahĩtia mao, kana kũhuura mehia macio mao mehere ũthiũ-inĩ waku. No marong'aũranĩrio thĩ mbere yaku; meeke maũndũ macio rĩrĩa ũgaakorwo ũrakarĩte.

19 Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: "Thiĩ ũgũre gatigithũ ka rĩũmba harĩ mũũmbi. Ũcooke woe athuuri amwe a kĩrĩndĩ na athĩnjĩri-Ngai amwe, **2** mumagare mũthiĩ Gĩtuamba-inĩ kĩa Beni-Hinomu, hakuhĩ na itoonyero rĩa Kĩhingo-kĩa-Ngĩo. Wakinya hau wanĩrĩre ũhoro ũrĩa ngũkwĩra, **3** uuge atĩrĩ, 'Ta iguai ndũmĩrĩri ya Jehova, inyuĩ athamaki a Juda, na andũ a Jerusalemu. Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o we Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ: Ta thikĩrĩriai! Nĩngũrehithia mwanangĩko kũndũ gũkũ ũrĩa ũgaatũma mũndũ o wothe ũrĩa ũkaũigua ararakwo nĩ matũ. **4** Nĩgũkorwo nĩmandirikĩte na magatũma haha hatuĩke handũ ha ngai cia kũndũ kũngĩ; nĩmacinĩire magongona kũrĩ ngai iria o ene, kana maithe mao, o na kana athamaki a Juda matooĩ, na makaiyũria kũndũ gũkũ thakame ya andũ arĩa matarĩ ũũru mekĩte. **5** Nĩmakĩĩte kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gwa kũhooerwo Baali, na gwa gũcinagĩrwo ariũ ao na mwaki matuĩke maruta ma kũrutĩrwo Baali, ũndũ ũrĩa nĩĩ itaathanire wĩkagwo, kana ngĩũgweta, o na ũndũ ũtarĩ wagĩa meciiria-inĩ makwa. **6** Nĩ ũndũ ũcio, Jehova ekuuga atĩrĩ, Mwĩmenyererei, tondũ matukũ nĩmarooka rĩrĩa andũ matagacooka gwĩtaga kũndũ gũkũ Tofethi, kana Gĩtuamba kĩa Beni-Hinomu, no gũgeetagwo Gĩtuamba gĩa Kũũraganĩrwo. **7** "'Kũndũ

gũkũ nĩkuo ngathũkĩria mĩbango yothe ya Juda na ya Jerusalemu. Nĩngatũma mooragwo na hiũ cia njora nĩ thũ ciao, moko-inĩ ma andũ arĩa mendaga kũmaruta muoyo, nacio ciimba ciao ndĩciheane ituĩke nyama cia kũrĩĩo nĩ nyoni cia rĩera-inĩ na nyamũ cia gĩthaka. **8** Nĩngananga itũũra rĩĩrĩ ndũme rĩtuĩke kũndũ gwa kũnyararwo; arĩa othe makaahĩtũkĩra kuo nĩmakagega na mamanyũrũrie moona ũrĩa nguraro ciao cingĩhĩte. **9** Nĩngatũma marĩe nyama cia mĩĩrĩ ya ariũ na aarĩ ao, na o mũndũ arĩe nyama cia mwĩrĩ wa mũndũ ũrĩa ũngĩ hĩndĩ ĩrĩa magaakorwo marĩ na mĩnyamaro nĩ ũndũ wa gũthiũrũrũkĩrio nĩ thũ ciao iria ciendaga kũmaruta muoyo.' **10** "Ũcooke ũũrage gatigithũ kau, acio mũgaathiĩ nao makĩonaga, **11** ũmeere atĩrĩ, 'Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ: Nĩngahehenja rũrĩrĩ rũrũ, o na itũũra rĩĩrĩ, o ta ũrĩa mũndũ oragaga nyũngũ ya mũũmbi na ndĩcookaga gũthondekeka ĩtuĩke ng'ima rĩngĩ. Magaathika arĩa makuĩte kũu Tofethi nginya kwage handũ ha gũthikanwo. **12** Ũguo nĩguo ngeeka kũndũ gũkũ, o na andũ arĩa matũũraga kuo, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. Nĩngatũma itũũra rĩĩrĩ inene rĩhaane o ta Tofethi. **13** Nyũmba iria irĩ Jerusalemu, o na cia athamaki a Juda nĩigathaahio o ta gũkũ Tofethi: nyũmba ciothe iria maacinĩire ũbumba igũrũ rĩacio, makĩũcinĩra mbũtũ ciothe cia njata, na magĩitagĩra ngai ingĩ maruta ma indo cia kũnyuuo.'" **14** Jeremia agĩcooka akĩhũndũka kuuma Tofethi, o kũu Jehova aamũtũmĩte akarathĩre andũ ũhoro, nake akĩrũgama nja ya hekarũ ya Jehova, akĩĩra andũ othe atĩrĩ, **15** "Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o Wee Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ, 'Ta thikĩrĩriai! Nĩngũrehithĩria itũũra rĩĩrĩ inene, o na tũtũũra tũrĩa tũrĩrigiicĩirie tuothe mwanangĩko ũrĩa wothe ngwetete igũrũ rĩao, nĩ ũndũ nĩmoomirie ngingo, makĩaga gũthikĩrĩria ciugo ciakwa.'"

20 Rĩrĩa Pashuri ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, mũrũ wa Imeri, o ũcio warĩ mũnene wa arĩa angĩ kũu hekarũ-inĩ ya Jehova, aiguire Jeremia akĩratha maũndũ macio-rĩ, **2** agĩathana Jeremia ũcio mũnabii ahũũrwo na oohererwo magũrũ ndungu-inĩ hau Kĩhingo-inĩ kĩa Rũgongo kĩa Benjamini, o kũu hekarũ-inĩ ya Jehova. **3** Mũthenya ũcio warũmĩrĩire, rĩrĩa Pashuri aamuohorithirie ndungu magũrũ, Jeremia akĩmwĩra atĩrĩ, "Rĩĩtwa rĩrĩa Jehova agũtuĩte ti Pashuri, no ũrĩĩtagwo Magori-Misabibu. **4** Nĩ ũndũ Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Nĩngũtũma ũtuĩke ta ũndũ wa kũguoyohia kũrĩ wee mwene o na wa kũmakia arata aku othe; nĩũkeyonera na maitho maku rĩrĩa andũ acio makooragwo na rũhiũ rwa njora rwa thũ ciao. Nĩnganeana andũ a Juda othe kũrĩ mũthamaki wa Babuloni, nake amatahe amatware Babuloni, kana amooragithie na rũhiũ rwa njora. **5** Nĩnganeana ũtonga wothe wa itũũra rĩĩrĩ inene kũrĩ thũ ciao: maciaro marĩo mothe, indo ciothe ciarĩo cia bata, o na mĩthithũ yothe ya athamaki a Juda. Nĩmagacitaha macitware Babuloni. **6** Nawe Pashuri, na arĩa othe matũũraga gwaku nyũmba, nĩ mũgaatahwo mũtwarwo Babuloni. Kũu nĩkuo ũgaakuĩra na ũthikwo o kuo, wee hamwe na arata aku othe arĩa ũrathagĩra ũhoro wa maheeni.'" **7** Wee Jehova, nĩwaheenereirie, na niĩ ngĩheeneka, wangĩririe hinya ũkĩĩhoota. Ndindaga ngĩthekererwo mũthenya wothe; nyũrũragio nĩ mũndũ o wothe. **8** Rĩrĩa rĩothe ngwaria-rĩ, nyanagĩrĩra ngĩhunjanagĩria ũhoro wa maũndũ ma ũhinya, na ma mwanangĩko. Nĩ ũndũ ũcio ndũmĩrĩri ya Jehova ĩndeeheire o kũrumwo na kũnyararwo mũthenya wothe. **9** No ingiuga atĩrĩ, "Ndigũcooka kũmũgweta kana kwaria ngĩgwetaga rĩĩtwa rĩake," ndũmĩrĩri yake ĩrĩa ĩrĩ ngoro-inĩ yakwa ĩhaana ta mwaki, o ta mwaki ũhingĩrĩirio mahĩndĩ-inĩ makwa. Nĩnogetio nĩkũmĩiga thĩinĩ wakwa, na ti-itherũ ndingĩhota. **10** Nĩnjiguaga andũ aingĩ makĩheehana atĩrĩ, "Itua-nda rĩrĩ mĩena yothe! Nĩacukanĩrĩrwo! Nĩtũmũcuukanĩrĩre!" Arata akwa othe metereire ndenderũke, makiugaga atĩrĩ, "Hihi nĩekũheeneka; hĩndĩ ĩyo nĩtũkũmũtooria, twĩrĩhĩrie harĩ we." **11** No rĩrĩ, Jehova arĩ hamwe na niĩ ta njamba ĩrĩ hinya; nĩ ũndũ ũcio andũ arĩa maanyariiraga nĩmakahĩngwo na matikahootana. Nĩmagaconorithio mũno nĩgũkorwo matigaatooria; kũnyararwo kwao gũtikariganĩra o na rĩ. **12** Wee Jehova Mwene-Hinya-Wothe, wee ũtuĩragia andũ arĩa athingu, na ũkoiruuria maũndũ ma ngoro na ma meciiria, reke ndĩĩonere wee ũkĩndĩhĩria harĩ andũ aya, nĩgũkorwo wee nĩwe ndekereirie maũndũ makwa mothe. **13** Inĩrai Jehova! Goocai Jehova! Nĩgũkorwo nĩahonokagia mĩoyo ya arĩa abatari, akamĩruta moko-inĩ ma arĩa aaganu. **14** Mũthenya ũrĩa ndaciarirwo ũrogwatwo nĩ kĩrumi! Mũthenya ũrĩa maitũ aanjiarire-rĩ, ũroaga kũrathimwo! **15** Mũndũ ũrĩa waheire baba ũhoro ũcio arogwatwo nĩ kĩrumi, ũrĩa watũmire akene mũno, rĩrĩa aamwĩrire atĩrĩ, "Nĩũciarĩirwo mwana wa kahĩĩ!" **16** Mũndũ ũcio-rĩ, arotuĩka o ta matũũra marĩa Jehova aang'aũranirie atarĩ na tha. Arotũũra aiguaga mũkayo o rũciinĩ, na akaigua mbu ya mbaara mĩaraho. **17** Nĩ ũndũ ndanjũragire ndĩ nda ya maitũ, nĩguo maitũ atuĩke o taarĩ mbĩrĩra yakwa, nayo nda yake ĩtũũre ĩimbĩte nginya tene. **18** Rĩu-rĩ, ndoimire nda ya maitũ nĩkĩ, nyonage o thĩĩna na kĩeha, na ndĩkĩrĩrie matukũ makwa njonokete?

21 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia yumĩte harĩ Jehova, hĩndĩ ĩrĩa Mũthamaki Zedekia amũtũmĩire Pashuri mũrũ wa Malikija, na Zefania mũrũ wa Maaseia mũthĩnjĩri-Ngai. Makĩmwĩra atĩrĩ: **2** "Tũtuĩrĩrie ũhoro harĩ Jehova, nĩ ũndũ Nebukadinezaru, mũthamaki wa Babuloni, nĩatũtharĩkĩire. Hihi Jehova nĩegũtwĩkĩra maũndũ ma magegania o ta ũrĩa anatwĩkĩra mahinda ma tene, nĩguo mũthamaki ũcio atweherere." **3** No Jeremia akĩmacookeria atĩrĩ, "Ĩrai Zedekia atĩrĩ, **4** 'Ũũ nĩguo Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga: Ngirie gũtũma indo icio cia mbaara, o icio irĩ moko-inĩ manyu, iria mũrahũthĩra mũkĩrũa mbaara na mũthamaki wa Babuloni na andũ a Babuloni arĩa marĩ nja ya rũthingo mamũrigiicĩirie, imũcookerere imũhũũre inyuĩ ene. Andũ acio nao nĩngamacookanĩrĩria thĩinĩ wa itũũra rĩĩrĩ inene. **5** Niĩ mwene nĩngahũũrana na inyuĩ ndambũrũkĩtie guoko gwakwa, o na njĩkĩrĩte njora yakwa hinya, ndaakarĩte, na ndĩ na mang'ũrĩ na marũrũ maingĩ. **6** Nĩngahũũra kĩrĩa gĩothe gĩtũũraga itũũra rĩĩrĩ inene, andũ na nyamũ, ciothe ciũragwo na mũthiro mũũru mũno. **7** Ningĩ Jehova ekuuga atĩrĩ: Thuutha ũcio-rĩ, nĩnganeana Zedekia, mũthamaki wa Juda, na anene ake, o na andũ arĩa angĩ magaakorwo matigaire itũũra-

inĩ rĩĩrĩ inene, arĩa matooragirwo nĩ mũthiro ũcio, kana rũhiũ rwa njora, kana ng'aragu, ndĩmaneane kũrĩ Nebukadinezaru, mũthamaki wa Babuloni, na kũrĩ thũ ciao iria ciendaga kũmaruta muoyo. Nĩakamooragithia na rũhiũ rwa njora; ndakamaiguĩra tha, kana amacaaĩre, o na kana amaiguĩre kĩeha.' **8** "O na ningĩ wĩre andũ acio atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Atĩrĩrĩ, nĩngũiga njĩra ya muoyo, o na njĩra ya gĩkuũ mbere yanyu. **9** Mũndũ ũrĩa wothe ũgũikara itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene, akooragwo na rũhiũ rwa njora, kana ng'aragu, kana mũthiro. No ũrĩa wothe ũgaathiĩ eneane kũrĩ andũ a Babuloni arĩa mamũrigiicĩirie nĩagatũũra muoyo; nĩakahonokia muoyo wake. **10** Nĩnduĩte atĩ nĩngũgera itũũra rĩĩrĩ inene ngero njũru, na ndirĩ wega ingĩrĩĩka, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. Nĩrĩkũneanwo moko-inĩ ma mũthamaki wa Babuloni, nake arĩniine na mwaki.' **11** "Ningĩ wĩre nyũmba ya ũthamaki wa Juda atĩrĩ, 'Iguai ndũmĩrĩri ya Jehova; **12** atĩrĩ, inyuĩ andũ a nyũmba ya Daudi, ũũ nĩguo Jehova ekuuga: "'Tuithanagiai ciira na kĩhooto rũciinĩ o rũciinĩ; teithũrai mũndũ ũrĩa ũtunyĩtwo indo ciake kuuma guoko-inĩ kwa mũmũhinyĩrĩria, kana mang'ũrĩ makwa mamũũkĩrĩre maakanĩte ta mwaki nĩ ũndũ wa ũũru ũrĩa mwĩkĩte, maakane ta mwaki ũtangĩhoreka nĩ mũndũ. **13** Nĩngũmũũkĩrĩra, inyuĩ andũ a Jerusalemu, o inyuĩ mũtũũraga rũgongo igũrũ rwa gĩtuamba gĩkĩ, kũrĩa kwaraganu ndwaro-inĩ cia mahiga, ũguo nĩguo Jehova ekuuga, o wee uugaga atĩrĩ, "Nũũ ũngĩhota gũtũũkĩrĩra? Nũũ ũngĩkĩhota gũtoonya kĩũrĩro-inĩ giitũ?" **14** Nĩngamũherithia kũringana na ciĩko cianyu, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. Nĩngaakia mwaki mĩtitũ-inĩ yanyu, ũrĩa ũkaaniina kĩrĩa gĩothe kĩmũrigiicĩirie.'"

22 Jehova ekuuga atĩrĩ, "Ikũrũka ũthiĩ nginya nyũmba ya ũthamaki ya mũthamaki wa Juda ũhunjie ndũmĩrĩri ĩno kuo, uuge atĩrĩ: **2** 'Ta thikĩrĩria ndũmĩrĩri ya Jehova, wee mũthamaki wa Juda, o wee ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũthamaki kĩa Daudi: wee mwene, na anene aku, o na andũ anyu arĩa matoonyagĩra ihingo-inĩ ici. **3** Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Ĩkagai maũndũ marĩa magĩrĩire na ma kĩhooto. Honokagiai mũndũ ũrĩa ũtunyĩtwo indo ciake kuuma guoko-inĩ kwa mũmũhinyĩrĩria. Mũtikaneeke ũndũ mũũru kana maũndũ ma kũhũthĩra hinya harĩ mũndũ wa kũngĩ, kana harĩ mwana wa ngoriai kana mũtumia wa ndigwa, na ningĩ kũndũ gũkũ mũtikanaitithie thakame ya mũndũ ũtekĩte ũũru. **4** Nĩgũkorwo mũngĩmenyerera mwathĩkĩre mawatho maya, hĩndĩ ĩyo athamaki arĩa maikarĩire gĩtĩ kĩa Daudi gĩa ũthamaki nĩmarĩtoonyagĩra ihingo-inĩ cia nyũmba ya ũthamaki, mahaicĩte ngaari cia ita na mbarathi, marĩ hamwe na anene ao, o na andũ ao. **5** No mũngĩkaaga gwathĩkĩra mawatho maya, Jehova ekuuga atĩrĩ, Ndehĩta na Rĩĩtwa rĩakwa mwene atĩ nyũmba ĩno ya ũthamaki nĩĩkanangwo.'" **6** Nĩ ũndũ Jehova ekuuga atĩrĩ ũhoro ũkoniĩ nyũmba ya ũthamaki ya mũthamaki wa Juda: "O na gũtuĩka ũhaana ta Gileadi harĩ nĩĩ, ũkahaana ta gacũmbĩrĩ ka Lebanoni, ti-itherũ nĩngatũma ũtuĩke ta werũ ũtarĩ kĩndũ, ũtuĩke ta matũũra matatũũragwo. **7** Nĩngagũtũmĩra andũ magũũkĩrĩre, makwanange, o ũmwe wao eyohete indo ciake cia mbaara, na nĩmagatemanga mĩtarakwa yaku ĩrĩa mĩega mũno, mamĩikie mwaki-inĩ. **8** "Andũ a ndũrĩrĩ nyingĩ nĩmakahĩtũkĩra itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene na nĩmakooranagia atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte Jehova eke itũũra rĩĩrĩ inene maũndũ ta maya?' **9** Nao nĩmagacookerio atĩrĩ, 'Nĩ tondũ nĩmatirikire ũhoro wa kũrũmĩrĩra kĩrĩkanĩro kĩa Jehova Ngai wao, makĩhooya na magĩtungatĩra ngai ingĩ.'" **10** Mũtikarĩrĩre mũthamaki ũcio ũkuĩte, kana mũcakae nĩ ũndũ wa kũũrwo nĩwe; no rĩrĩ, rĩrai na mũgirĩke nĩ ũndũ wa ũcio ũthaamĩtio, nĩ tondũ, ũcio ndagacooka kwao, kana oone bũrũri ũrĩa aaciarĩirwo rĩngĩ. **11** Nĩ ũndũ Jehova ekuuga atĩrĩ ũhoro ũkoniĩ Shalumu mũrũ wa Josia, ũrĩa wacookire ithenya rĩa ithe Josia, mũthamaki wa Juda, no nĩacookire akiuma kũndũ gũkũ: "Ndarĩ hĩndĩ agaacooka gũkũ gũthamaka. **12** Agaakuĩra kũu aatwarirwo arĩ mũgwate; ndakoona bũrũri ũyũ rĩngĩ."

13 "Kaĩ ũrĩa wakaga nyũmba yake ya ũthamaki na njĩra itarĩ cia ũthingu arĩ na haaro-ĩ! o ũcio wakaga tũnyũmba twake twa ngoroba na maũndũ matarĩ ma kĩhooto, na akarutithia andũ a bũrũri wake wĩra ũtarĩ mũcaara, akaaga kũmarĩha kĩrĩa maagĩrĩirwo nĩ kũheo nĩ ũndũ wa wĩra ũcio wao. **14** Oigaga atĩrĩ, 'Nĩngwĩyakĩra nyũmba nene ya ũthamaki, ĩrĩ na tũnyũmba twa ngoroba.' Nĩ ũndũ ũcio amĩakaga ĩrĩ na ndirica nene, na akamĩhũũrĩrĩra mbaũ cia mũtarakwa, o na akamĩgemia na rangi mũtune. **15** "Kũgĩa na mbaũ nyingĩ mũno cia mĩtarakwa-rĩ, no gũtũme ũtuĩke mũthamaki? Githĩ thoguo ndaarĩ o na gĩa kũrĩa na gĩa kũnyua? Ekaga maũndũ marĩa maagĩrĩire na ma kĩhooto, nĩ ũndũ ũcio maũndũ make mothe makĩgaacĩra. **16** Aaciiragĩrĩra andũ arĩa athĩĩni na arĩa abatari, na nĩ ũndũ ũcio maũndũ make mothe makĩgaacĩra. Githĩ ũguo tiguo kũmenyana na niĩ?" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **17** "No rĩrĩ, maitho maku na ngoro yaku irorereirio o uumithio ũtarĩ wa kwĩhokeka, cikeerekera gũitithia thakame ya andũ matarĩ ũũru mekĩte, o na kũhinyanĩrĩria, na gwĩtia indo na hinya." **18** Nĩ ũndũ ũcio, Jehova ekuuga atĩrĩ ũhoro ũkoniĩ Jehoiakimu mũrũ wa Josia, mũthamaki wa Juda: "Andũ matikamũrĩrĩra makiugaga atĩrĩ: 'Wũi-ĩiya, mũrũ-wa-Ithe-witũ-ĩ! Wũi-ĩiya mwarĩ-wa-ithe-witũ-ĩ!' Ningĩ matikamũrĩrĩra makiugaga: 'Wũi-ĩiya mwathi-witũ-ĩ! Wũi-ĩiya riiri-wake-ĩ!' **19** Agaathikwo o ta ũrĩa ndigiri ĩthikagwo: agaakururio, aikio na kũu nja ya ihingo cia Jerusalemu." **20** "Ambata, ũthiĩ Lebanoni, ũkanĩrĩre kuo, ũreke mũgambo waku ũiguĩke kũu Bashani, na ũkayũrũrũke kuuma Abarimu, nĩgũkorwo athiritũ aku othe nĩahehenje. **21** Nĩndagũkaanirie rĩrĩa weiguaga ũrĩ mũgitĩre, nowe ũkiuga atĩrĩ, 'Ndigũthikĩrĩria!' Ũyũ ũkoretwo ũrĩ mũthiĩre waku kuuma ũrĩ o mũnini; wee ndũrĩ wanjathĩkĩra. **22** Arĩithi aku othe makaahurutwo nĩ rũhuho, nao athiritũ aku nĩmagathaamĩrio kũngĩ. Hĩndĩ ĩyo nĩũgaconoka na ũnyararithio nĩ ũndũ wa waganu waku wothe. **23** Inyuĩ mũtũũraga Lebanoni, o inyuĩ mũikaraga nyũmba cia mĩtarakwa, kaĩ nĩmũgacakaya rĩrĩa mũkanyiitwo nĩ ruo, o ruo ta rwa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo-ĩ!" **24** Jehova ekuuga atĩrĩ, "O ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo-rĩ, wee Jekonia, mũrũ wa Jehoiakimu mũthamaki wa Juda, o na ũngĩrĩ gĩcũhĩ kĩa mũhũũri kĩrĩ guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo-rĩ, no gũkũruta ingĩkũruta ho. **25** Ngũkũneana kũrĩ arĩa magũcaragia

makũrute muoyo, o acio wĩtigagĩra, ngũneane kũrĩ Nebukadinezaru, mũthamaki wa Babuloni na kũrĩ andũ a Babuloni. **26** Wee hamwe na maitũguo ũrĩa wagũciarire, ngamũnyuguta bũrũri ũngĩ kũrĩa mũtaciarĩirwo, na kũu nĩkuo inyuĩ eerĩ mũgakuĩra. **27** Mũtirĩ hĩndĩ mũgaacooka gũkũ bũrũri ũyũ mwĩriragĩria gũgaacooka." **28** Hĩ anga mũndũ ũcio wĩtagwo Jekonia, nĩ nyũngũ nguũ na nyarare, na kĩndũ gĩtarĩ mũndũ ũngĩkĩenda? Nĩ kĩĩ gĩgũtũma we hamwe na ciana ciake manyugutwo, na maikio bũrũri matooĩ? **29** Atĩrĩrĩ, wee bũrũri, bũrũri, bũrũri ũyũ, ta thikĩrĩria ndũmĩrĩri ya Jehova! **30** Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: "Mũndũ ũyũ nĩandĩkwo maandĩko-inĩ, ta mũndũ ũtarĩ mwana, mũndũ ũtakagaacĩra mũtũũrĩre-inĩ wake wothe, nĩgũkorwo gũtirĩ mwana wake ũkaagaacĩra, gũtirĩ ũgaikarĩra gĩtĩ gĩa ũthamaki kĩa Daudi kana athamake rĩngĩ thĩinĩ wa Juda."

23 "Hĩ! Kaĩ arĩithi arĩa maniinaga na makahurunja mbũri cia rũũru rwakwa marĩ na haaro-ĩ!" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **2** Nĩ ũndũ ũcio Jehova Ngai wa Isiraeli ekũũria arĩithi arĩa marĩithagia andũ akwa atĩrĩ: "Tondũ nĩmũhurunjĩte mbũri ciakwa na mũgaciingata, na nĩmwagĩte gũcimenyerera-rĩ, nĩngamũherithia nĩ ũndũ wa ũũru ũcio mwĩkĩte," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **3** "Niĩ mwene nĩngacookereria matigari ma rũũru rwa mbũri ciakwa kuuma mabũrũri mothe marĩa ndaacitwarithirie, ndĩcicookie ũrĩithio-inĩ wacio, na nĩigaciaranĩra kuo, cingĩhe. **4** Nĩngacirehera arĩithi a gũcirĩithagia, na itigacooka gwĩtigĩra kana kũmaka, na gũtirĩ o na ĩmwe yacio ĩkoora," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **5** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Matukũ nĩmarooka rĩrĩa ngaarahũrĩra Daudi mũndũ mũthingu ũgerekanĩtio na Rũhonge rwa mũtĩ, na nĩwe Mũthamaki ũrĩa ũgaathamakaga arĩ na ũũgĩ, na ageekaga maũndũ marĩa magĩrĩire na ma kĩhooto bũrũri-inĩ. **6** Matukũ-inĩ makerĩ, Juda nĩakahonokio, nake Isiraeli atũũre arĩ mũgitĩre. Nake ageetagwo rĩĩtwa rĩrĩ: Jehova-Ũthingu-Witũ." **7** Nĩ ũndũ ũcio Jehova ekuuga atĩrĩ: "Matukũ nĩmarooka, rĩrĩa andũ matagacooka kuuga atĩrĩ, 'Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, ũrĩa warutire andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri,' **8** no makoigaga atĩrĩ, 'Ti-itherũ, o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, ũrĩa warutire njiaro cia Isiraeli bũrũri ũrĩa ũrĩ mwena wa gathigathini, na kuuma mabũrũri-inĩ mothe kũrĩa aamathaamĩirie.' Hĩndĩ ĩyo magaatũũra bũrũri wao ene." **9** Ũhoro ũkoniĩ anabii nĩ atĩrĩ: Ngoro yakwa nĩthuthĩku; mahĩndĩ makwa mothe nĩmarainaina. Haana ta mũndũ mũrĩĩu, ngahaana ta mũndũ mũtoorie nĩ ndibei, nĩ ũndũ wa Jehova, na nĩ ũndũ wa ndũmĩrĩri ciake theru. **10** Bũrũri ũyũ ũiyũrĩte itharia; bũrũri ũyũ ũikarĩte ũrĩ mũng'aru nĩ ũndũ wa kĩrumi, naguo ũrĩithio wothe kũu werũ-inĩ ũkahooha. Anabii marũmĩrĩire mĩtũũrĩre mĩũru, na makahũthĩra hinya wao ũrĩa gũtagĩrĩire. **11** "Anabii na athĩnjĩri-Ngai matiĩtigagĩra Ngai; o na thĩinĩ wa hekarũ-inĩ yakwa, nĩndĩĩoneire waganu wao," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **12** "Nĩ ũndũ ũcio njĩra yao nĩĩgũtuĩka ndenderũ; magaathaamĩrio nduma-inĩ, na kũu nĩkuo makaagũĩra. Nĩngamarehithĩria mwanangĩko mwaka-inĩ ũrĩa makaaherithio," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **13** "Thĩinĩ wa anabii a Samaria-rĩ, nĩndonire ũndũ ũrĩ magigi, naguo nĩ ũyũ: Maarathaga mohoro na rĩĩtwa rĩa Baali, nao makĩhĩtithia andũ akwa a Isiraeli. **14** Ningĩ thĩinĩ wa anabii a Jerusalemu-rĩ, nĩnyonete ũndũ mũũru mũno, naguo nĩ ũyũ: Matharanagia, na magatũũra maheenanagia. Mekagĩra moko ma eeki naaĩ hinya, gũkaaga mũndũ ũngĩgarũrũka atigane na waganu wake. Othe mahaanĩte ta Sodomu harĩ niĩ; andũ a Jerusalemu mahaana o ta Gomora." **15** Nĩ ũndũ ũcio, ũhoro ũkoniĩ anabii acio, Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: "Nĩngatũma marĩe irio ndũrũ na manyue maaĩ marĩ na thumu, nĩ ũndũ kuuma kũrĩ anabii a Jerusalemu, wagi wa gwĩtigĩra Ngai ũhunjĩte bũrũri-inĩ guothe." **16** Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga: "Mũtigathikĩrĩrie ũrĩa anabii acio maramũrathĩra; nĩ ciĩrĩgĩrĩro cia tũhũ mamũheaga. Maaragia ũhoro wa cioneki ciumĩte meciiria-inĩ mao ene, no ti kuuma kanua ka Jehova. **17** Mathiiaga na mbere na kwĩra andũ arĩa maathũire atĩrĩ, 'Jehova ekuuga atĩrĩ: Nĩmũkũgĩa na thayũ.' Na kũrĩ arĩa othe marũmagĩrĩra ũremi wa ngoro ciao, makameera atĩrĩ, 'Gũtirĩ ũũru ũkũmũkora.' **18** No rĩrĩ, nũũ wao ũrĩ warũgama ciira-inĩ wa Jehova, akĩona kana akĩigua kiugo gĩake. Nũũ wathikĩrĩirie kana akĩigua kiugo gĩake? **19** Atĩrĩrĩ, kĩhuhũkanio kĩa Jehova gĩgaatuthũka na mang'ũrĩ, ta kĩhuhũkanio kĩnene gĩkĩharũrũka, nakĩo kĩgũĩre mĩtwe ya andũ arĩa aaganu. **20** Marakara macio ma Jehova matigaathira, o nginya rĩrĩa akaahingia muoroto wa ngoro yake. Matukũ-inĩ marĩa magookarĩ, nĩmũgataũkĩrwo nĩ ũhoro ũcio wega. **21** Anabii acio-rĩ, ti niĩ ndaamatũmire, no rĩrĩ, nĩmateng'erete na ndũmĩrĩri ciao; niĩ ndiamaarĩirie, no-o no marathĩte mohoro. **22** No korwo nĩmarũgamĩte ciira-inĩ wakwa-rĩ, nĩmangĩahunjirie ndũmĩrĩri yakwa kũrĩ andũ akwa, na nĩmangĩagarũrũkĩte, magatigana na mĩthiĩre yao mĩũru, na magatigana na ciĩko ciao njũru. **23** "Kaĩ ndĩ Ngai wa o gũkũ gũkuhĩ, na ndirĩ Ngai wa kũraya?" ũguo nĩguo Jehova ekũũria. **24** "Kũrĩ mũndũ ũngĩhota kwĩhitha kũrĩa kwĩhithĩte mũno, ũndũ itangĩhota kũmuona?" ũguo nĩguo Jehova ekũũria. "Githĩ ndiyũrĩte kũndũ guothe, igũrũ na thĩ?" ũguo nĩguo Jehova ekũũria. **25** "Nĩnjiguĩte ũrĩa anabii moigaga arĩa marathaga mohoro ma maheeni makĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa. Moigaga atĩrĩ, 'Nĩndĩrarootire! Nĩndĩrarootire!' **26** Nĩ nginya rĩ ũhoro ũyũ ũgũthiĩ na mbere ngoro-inĩ cia anabii acio maheenanagia, o acio marathaga maũndũ ma matũhũhũ moimĩte meciiria-inĩ mao ene? **27** Meciiragia atĩ irooto icio meranaga mũndũ na ũrĩa ũngĩ nĩigũtũma andũ akwa mariganĩrwo nĩ rĩĩtwa rĩakwa, o ta ũrĩa maithe mao mariganĩirwo nĩ rĩĩtwa rĩakwa makĩhooya Baali. **28** Mũnabii ũrĩa ũrotete kĩroto-rĩ, nĩaheane ũhoro wa kĩroto kĩu gĩake, no rĩrĩ, ũrĩa ũrĩ na ndũmĩrĩri yakwa nĩaheane ũhoro wayo arĩ na wĩhokeku. Tondũ-rĩ, kaĩ rũũwa rwa ngano rũrĩ na ũhoro ũrĩkũ na ngano?" ũguo nĩguo Jehova ekũũria. **29** "Githĩ ndũmĩrĩri yakwa ndĩhaana ta mwaki, o na ta kĩbũi kĩrĩa gĩthetheraga rwaro rwa ihiga rũgatuĩka tũcere?" ũguo nĩguo Jehova ekũũria. **30** "Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩndeganĩte na anabii acio maiyaga ndeto mũndũ kuuma kũrĩ ũrĩa ũngĩ, magaciaria ta ciumĩte kũrĩ niĩ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **31** Ũũ nĩguo Jehova ekuuga, "Nĩngũũkĩrĩra

anabii acio maaragia ndeto ciao ene, na magacooka makoiga atĩrĩ, ‘Ũguo nĩguo Jehova oiga.’ **32** Ĩĩ ti-itherũ, nĩngũũkĩrĩra anabii acio marathaga mohoro ma irooto cia maheeni,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. “Maheanaga ũhoro wacio, makahĩtithia andũ akwa na maheeni na mwĩtĩĩo wao, no ti nĩĩ ndĩmatũmĩte kana ngamaatha. Matigunaga andũ aya o na hanini,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **33** “Rĩrĩa andũ aya, kana mũnabii, o na kana mũthĩnjĩri-Ngai mangĩkũũria atĩrĩ, ‘Ndũmĩrĩri nditũ kuuma kũrĩ Jehova nĩ ĩrĩkũ?’ ũkameera atĩrĩ, ‘Ndũmĩrĩri nditũ ya Jehova nĩ inyuĩ, na nĩngamũtiganĩria, ũguo nĩguo Jehova ekuuga.’ **34** Mũnabii, kana mũthĩnjĩri-Ngai, o na kana mũndũ ũngĩ o wothe angiuga atĩrĩ, ‘Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ kuuma kũrĩ Jehova,’ niĩ nĩngaherithia mũndũ ũcio o hamwe na nyũmba yake. **35** Mũndũ o mũndũ wanyu atiindaga akĩũria mũratawe kana mũndũ wao atĩrĩ: ‘Icookia rĩa Jehova nĩ rĩrĩkũ?’ kana, ‘Jehova oigĩte atĩa?’ **36** No rĩrĩ, mũtigacooke kuuga rĩngĩ atĩ ‘ndũmĩrĩri nditũ kuuma kũrĩ Jehova,’ tondũ kiugo kĩa mũndũ we mwene nĩkĩo gĩtuĩkaga ndũmĩrĩri yake nditũ, na ũguo nĩguo mũgarũraga ciugo cia ndũmĩrĩri cia Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai witũ. **37** Mũtindaga mũkĩũria mũnabii atĩrĩ: ‘Jehova agũcookeirie ũhoro ũrĩkũ?’ kana, ‘Jehova aarĩtie atĩa?’ **38** O na gwatuĩka inyuĩ nĩmugaga atĩrĩ, ‘Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ kuuma kũrĩ Jehova,’ ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Nĩmwahũthĩrire ciugo ici, ‘Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ kuuma kũrĩ Jehova,’ o na gũtuĩka nĩndamwĩrĩte mũtikanoige atĩ ‘Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ kuuma kũrĩ Jehova.’ **39** Nĩ ũndũ ũcio, ti-itherũ nĩngariganĩrwo nĩ inyuĩ, ndĩmũingate mwehere mbere yakwa hamwe na itũũra rĩĩrĩ inene rĩrĩa ndaamũheire inyuĩ ene o na maithe manyu. **40** Nĩngamũrehithĩria thoni cia gũtũũra tene na tene, ĩĩ, ndũme mũconorithio na njono itakariganĩra.”

24 Thuutha wa Jekonia mũrũ wa Jehoakimu mũthamaki wa Juda na anene ake, na mabundi na atũũri a Juda gũtahwo, makĩrutwo Jerusalemu magĩtwarwo Babuloni nĩ Nebukadinezaru, mũthamaki wa Babuloni-rĩ, Jehova nĩanyonirie ikabũ igĩrĩ cia ngũyũ ciigĩtwo hau mbere ya hekarũ ya Jehova. **2** Gĩkabũ kĩmwe kĩarĩ na ngũyũ njega mũno, ta ngũyũ iria ciambaga kwĩrua; gĩkabũ kĩrĩa kĩngĩ kĩarĩ na ngũyũ njũru mũno, itangĩrĩĩka nĩ ũndũ wa ũrĩa ciathũkĩte. **3** Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩnjũũria atĩrĩ, “Jeremia, nĩ kĩĩ ũroona?” Ngĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ ngũyũ. Iria njega nĩ njega mũno, no iria njũru nĩ njũru mũno ũndũ itangĩrĩĩo.” **4** Hĩndĩ ĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩkĩnginyĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ: **5** “Jehova, Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ: ‘O ta ngũyũ ici imwe njega-rĩ, ũguo noguo nyonaga andũ a Juda marĩ ega arĩa maatahirwo, acio ndaarutire gũkũ ngĩmatwara bũrũri wa Babuloni. **6** Maitho makwa nĩmakamarora na ndĩmeeke maũndũ mega, na nĩngamacookia gũkũ bũrũri ũyũ. Nĩngamarũgamia na ndikamamomora; nĩngamahaanda na ndigacooka kũmamunya. **7** Nĩngamahe ngoro ya gũtũma mamenye atĩ nĩ niĩ Jehova. Nĩmagatuĩka andũ akwa na niĩ nduĩke Ngai wao, nĩgũkorwo nĩmakanjookerera na ngoro ciao ciothe. **8** “‘No rĩrĩ, o ta ngũyũ icio njũru, icio itangĩrĩĩka nĩ ũndũ wa ũrĩa ithũkĩte-rĩ,’ Jehova ekuuga atĩrĩ, ‘ũguo no taguo ngeeka Zedekia mũthamaki wa Juda, na anene ake o na matigari ma andũ a Jerusalemu, arĩa magaakorwo matigaire gũkũ bũrũri ũyũ kana arĩa matũũraga bũrũri wa Misiri. **9** Nĩngatũma mathũũrwo mũno, matuĩke kĩndũ gĩa gũthirĩkia mothamaki mothe ma gũkũ thĩ, na mameneke na matuĩke a kuunagwo thimo, na matũũre mathekagĩrĩrwo na manyiitagwo nĩ kĩrumi kũrĩa guothe ngaamathaamĩria. **10** Nĩngamarehithĩria rũhiũ rwa njora, na ng’aragu, na mũthiro imokĩrĩre, nginya maniinwo mathire bũrũri-inĩ ũrĩa ndaamaheire o na ngĩhe maithe mao.’”

25 Ndũmĩrĩri nĩyakinyĩrĩire Jeremia ĩkoniĩ andũ othe a Juda, mwaka-inĩ wa kana wa gũthamaka kwa Jehoiakimu mũrũ wa Josia mũthamaki wa Juda, naguo nĩguo warĩ mwaka wa mbere wa gũthamaka kwa Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni. **2** Nĩ ũndũ ũcio Jeremia ũcio mũnabii akĩĩra andũ othe a Juda na arĩa othe maatũũraga Jerusalemu atĩrĩ: **3** Ihinda rĩa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtatũ, kuuma mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩtatũ wa ũthamaki wa Josia mũrũ wa Amoni mũthamaki wa Juda, nginya ũmũthĩ, ndũmĩrĩri cia Jehova itũire inginyagĩrĩra, na niĩ ngamũhe ũhoro wacio kaingĩ kaingĩ, no mũtithikĩrĩirie. **4** Na rĩrĩ, o na gũtuĩka Jehova nĩamũtũmĩire ndungata ciake ciothe cia anabii kaingĩ, kaingĩ, mũtiigana gũthikĩrĩria kana gũtega matũ manyu nĩguo mũmaigue. **5** Maamwĩrĩte atĩrĩ, “Garũrũkai rĩu o ũmwe wanyu, mũtigane na mĩthiĩre yanyu mĩĩũru na ciĩko cianyu njũru, nĩguo mũtũũre bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova aamũheire inyuĩ o na maithe manyu nginya tene. **6** Mũtikanarũmĩrĩre ngai ingĩ mũcitungatĩre kana mũcihooe; mũtikandakarie na ũndũ wa kĩrĩa mwĩthondekeire na moko manyu. Mwathĩka ũguo, hĩndĩ ĩyo ndikamũgera ngero.” **7** Jehova ekuuga atĩrĩ, “No inyuĩ mũtiathikĩrĩirie, no mũgĩĩthirĩkia nĩguo ndaakare na ũndũ wa kĩrĩa mwethondekeire na moko manyu, na inyuĩ nĩmũkĩĩgerithĩtie ngero.” **8** Nĩ ũndũ ũcio Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ: “Tondũ nĩmũregete gũthikĩrĩria ndũmĩrĩri yakwa, **9** nĩngwĩta andũ othe a mwena wa gathigathini hamwe na ndungata yakwa Nebukadinezaru, mũthamaki wa Babuloni,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. “Nĩngũmarehe mookĩrĩre bũrũri ũyũ na arĩa matũũraga kuo o na mookĩrĩre ndũrĩrĩ ciothe iria iũrigiicĩirie. Nĩngamaniina biũ na ndũme matuĩke ta kĩndũ kĩa ihooru na gĩa kũmeneka, na manangĩke nginya tene. **10** Nĩngũmehereria mĩgambo ya gĩkeno na ya kũrũũhia, o na mĩgambo ya mũhiki na mũhikania, na mũrurumo wa ithĩi, o na ũtheri wa tawa. **11** Bũrũri ũyũ wothe ũgaatuĩka bũrũri ũtarĩ kĩndũ o na ũkirĩte ihooru, nacio ndũrĩrĩ icio nĩigatungatĩra mũthamaki wa Babuloni mĩaka mĩrongo mũgwanja. **12** “No rĩrĩ, mĩaka mĩrongo mũgwanja yathira, nĩngaherithia mũthamaki wa Babuloni na rũrĩrĩ rwake, herithie bũrũri ũcio wa andũ a Babuloni nĩ ũndũ wa mahĩtia mao, na ningĩ nĩngatũma bũrũri ũcio ũtũũre ũkirĩte ihooru nginya tene,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **13** “Nĩngarehithĩria bũrũri ũcio maũndũ mothe marĩa ndanoiga atĩ nĩmakaũkora, marĩa mothe mandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩĩrĩ, o macio maarathĩirwo ndũrĩrĩ ciothe nĩ

Jeremia. **14** Nīgũkorwo o ene nīmagatuĩka ngombo cia
ndũrīrī nyingī na athamaki anene; na niĩ nīngerīhīria
harĩo kũringana na ciĩko ciao, o na kũringana na maũndũ
marĩa maneeka na moko mao." **15** Atĩrĩrĩ, Jehova Ngai
wa Isiraeli, aanjĩĩrire atĩrĩ: "Oya gĩkombe gĩkĩ kĩiyũrĩte
ndibei ya mang'ũrĩ makwa kuuma guoko-inĩ gwakwa,
na ũkĩnyuithie ndũrĩrĩ iria ciothe ngũgũtũma kũrĩ
cio. **16** Rĩrĩa ikaanyua-rĩ, nĩigatũgũũga na igũrũke nĩ
ũndũ wa rũhiũ rwa njora rũrĩa ngaarehithia gatagatĩ-
inĩ kao." **17** Nĩ ũndũ ũcio ngĩoya gĩkombe kĩu kuuma
guoko-inĩ kwa Jehova, na ngĩtũma ndũrĩrĩ iria ciothe
aandũmĩte kũrĩ cio ikĩnyuĩre: **18** itũũra rĩa Jerusalemu
na matũũra ma Juda, na athamaki akuo na anene akuo,
nĩguo manangĩke, na matuĩke ta kĩndũ kĩrĩ magigi na
gĩa kũmeneka, o na kĩndũ kĩgwatĩtwo nĩ kĩrumi, ta ũrĩa
matarĩĩ ũmũthĩ; **19** ningĩ Firaũni mũthamaki wa Misiri,
na arĩa mamũtungataga, na anene ake na andũ ake
othe, **20** na ageni arĩa othe matũũraga kuo; na ningĩ
athamaki othe a Uzu; na ningĩ athamaki othe a Afilisti
(aya nĩ andũ a Ashikeloni, na Gaza, na Ekironi, o na
andũ arĩa maatigaire Ashidodi); **21** ningĩ andũ a Edomu,
na Moabi na Amoni; **22** ningĩ athamaki othe a Turo
na Sidoni; o na athamaki a icigĩrĩra iria irĩ mũrĩmo wa
iria; **23** ningĩ andũ a Dedani, na Tema, na Buzu, na arĩa
othe marĩ kũraya; **24** ningĩ athamaki othe a Arabia, na
athamaki othe a ndũrĩrĩ ng'eni arĩa matũũraga werũ-inĩ;
25 ningĩ athamaki othe a Zimuri, na Elamu na Media;
26 o na athamaki othe a mwena wa gathigathini, a
gũkuhĩ na a kũraya, marũmanĩrĩre mũndũ na ũrĩa ũngĩ:
moimĩte mothamaki-inĩ mothe ma thĩ. Na thuutha wao
othe, mũthamaki wa Sheshaki nĩagakĩnyuĩra o nake.
27 "Ũcooke ũmeere atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova Mwene-
Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: Nyuai, mũrĩĩo na
mũtahĩke, mũcooke mũgũe na mũtikanacooke gũũkĩra,
nĩ ũndũ wa rũhiũ rwa njora rũrĩa ngaarehithia gatagatĩ-
inĩ kanyu.' **28** No rĩrĩ, mangĩkaarega kuoya gĩkombe kĩu
kuuma guoko-inĩ gwaku manyue-rĩ, ũkameera atĩrĩ, 'Ũũ
nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga: No nginya
mũnyue! **29** Atĩrĩrĩ, nĩnyambĩrĩirie kũrehe mwanangĩko
itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene rĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa; anga
inyuĩ no mwage kũherithio? Mũtikaaga kũherithio,
nĩ ũndũ nĩndĩrarehithĩria andũ arĩa othe matũũraga
gũkũ thĩ rũhiũ rwa njora, ũguo nĩguo Jehova Mwene-
Hinya-Wothe ekuuga.' **30** "Rĩu marathĩre mohoro maya
mothe, ũmeere atĩrĩ: "'Jehova akaararama arĩ o kũu
igũrũ; akaagamba ta ngwa arĩ gĩikaro-inĩ gĩake gĩtheru,
na ararame na hinya, okĩrĩre bũrũri wake. Akaanĩrĩra na
mũgambo mũnene mũno ta wa andũ arĩa marangagĩrĩria
thabibũ, agũthũkĩre andũ othe arĩa matũũraga gũkũ
thĩ. **31** Inegene rĩu nĩrĩkaiguĩka nginya ituri-inĩ ciothe
cia thĩ, nĩ ũndũ Jehova nĩagaciirithia ndũrĩrĩ; nĩagatuĩra
andũ othe ciira na oorage arĩa aaganu na rũhiũ rwa
njora,'" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **32** Ũũ nĩguo Jehova
Mwene-Hinya-Wothe ekuuga: "Atĩrĩrĩ! Mwanangĩko
nĩũrahunja kuuma rũrĩrĩ rũmwe nginya rũrĩa rũngĩ;
kĩhuhũkanio nĩkĩrahuhũkana kuuma ituri-inĩ cia thĩ."
33 Ihinda-inĩ rĩu andũ arĩa mooragithĩtio nĩ Jehova
magaakorwo maaraganĩte kũndũ guothe, kuuma gĩturi
kĩmwe gĩa thĩ nginya kĩrĩa kĩngĩ. Matikarĩrĩrwo, kana
monganio, kana mathikwo, no magaaikara ta rũrua,
mahurunjũkĩte thĩ. **34** Rĩrai na mũgirĩke, inyuĩ arĩithi
aya; mwĩgaragariei rũkũngũ-inĩ, inyuĩ atongoria a rũũru
rwa mbũri. Nĩgũkorwo ihinda rĩanyu rĩa gũthĩnjwo
nĩ ikinyu; mũkaagũa mũthuthĩke o ta rĩũmba rĩrĩa
rĩega mũno. **35** Arĩithi acio matikoona kũndũ gwa
kũũrĩra, na atongoria a rũũru rwa mbũri matikoona
gwa gwĩtharĩra. **36** Thikĩrĩriai mũigue kĩrĩro kĩa arĩithi,
o na kĩgirĩko kĩa atongoria a rũũru rwa mbũri, nĩ ũndũ
Jehova nĩaranangithia ũrĩithio wao. **37** Ũrĩithio ũcio
wa cianda-inĩ ũtarĩ ũgwati nĩũkanangwo tondũ wa
marakara mahiũ ma Jehova. **38** Akoimagara ta mũrũũthi
ũkiuma kĩmamo-inĩ kĩaguo, na bũrũri wao nĩũgaakira
ihooru nĩ tondũ wa rũhiũ rwa njora rwa mũhinyanĩrĩria,
na nĩ ũndũ wa marakara mahiũ ma Jehova.

26 Rĩrĩa Jehoiakimu mũrũ wa Josia, mũthamaki
wa Juda ambĩrĩirie gũthamaka-rĩ, ndũmĩrĩrĩri
nĩyanginyĩrire yumĩte kũrĩ Jehova, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2**
"Jehova ekuuga atĩrĩ: Rũgama nja ya nyũmba ya Jehova
warĩrie andũ othe a matũũra ma Juda, acio mokaga
kũhoera thĩinĩ wa nyũmba ĩno ya Jehova. Mahe ũhoro
ũrĩa wothe ngũgwatha; ndũgatige o na kiugo kĩmwe.
3 Hihi nĩmegũgũthikĩrĩria na mũndũ o mũndũ wao
agarũrũke atigane na mĩthiĩre yake mĩũru. Hīndĩ ĩyo
na niĩ ndĩĩricũkwo ndige kũmarehera mwanangĩko
ũrĩa nduĩte atĩ nĩngũmarehera, nĩ ũndũ wa ciĩko ciao
njũru iria mekĩte. **4** Meere atĩrĩ, 'Jehova ekuuga atĩrĩ:
Mũngĩrega kũnjigua na kũrũmĩrĩra mawatho makwa
marĩa njigĩte mbere yanyu, **5** na mũngĩaga gũthikĩrĩria
ciugo cia ndungata ciakwa anabii, o icio ndĩmũtũmagĩra
kaingĩ kaingĩ (o na gwatuĩka mũticiiguaga), **6** hĩndĩ ĩyo
nĩngatũma nyũmba ĩno ĩtuĩke ta Shilo, o narĩo itũũra
rĩĩrĩ inene ndĩrĩtue rĩa kũgwetagwo ta kĩrumi nĩ andũ a
ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ.'" **7** Athĩnjĩri-Ngai, na anabii, na
andũ acio angĩ othe makĩigua Jeremia akĩaria ndũmĩrĩri
ĩyo kũu nyũmba-inĩ ya Jehova. **8** No rĩrĩ, Jeremia aarĩkia
kwĩra andũ maũndũ marĩa mothe Jehova aamwathĩte
ameere-rĩ, athĩnjĩri-Ngai, na anabii, na andũ acio angĩ
othe makĩmũnyiita, makĩmwĩra atĩrĩ, "Wee no nginya
ũkue! **9** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte ũrathe mohoro ũkĩgwetaga rĩĩtwa
rĩa Jehova, ũkoiga atĩ nyũmba ĩno ĩgaatuĩka ta Shilo,
narĩo itũũra rĩĩrĩ inene rĩkire ihooru na rĩtiganĩrio?"
Nao andũ acio othe makĩũngana, makĩrigiicĩria Jeremia
kũu thĩinĩ wa nyũmba ya Jehova. **10** Rĩrĩa anene a
Juda maaiguire maũndũ macio, makĩambata moimĩte
nyũmba ya ũthamaki, magĩthiĩ nyũmba-inĩ ya Jehova,
makĩrũgama o mũndũ handũ hake itoonyero-inĩ rĩa
Kĩhingo kĩrĩa Kĩerũ kĩa nyũmba ya Jehova. **11** Hīndĩ ĩyo
athĩnjĩri-Ngai na anabii makĩĩra anene acio na andũ
othe atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ agĩrĩire atuĩrwo kũũragwo,
tondũ nĩarathĩte maũndũ mooru makoniĩ itũũra rĩĩrĩ
inene. Nĩmũmeiguĩrĩire na matũ manyu!" **12** Hīndĩ ĩyo
Jeremia akĩĩra anene othe na andũ othe atĩrĩ: "Nĩ Jehova
wandũmire ngarathe maũndũ ma gũũkĩrĩra nyũmba
ĩno na itũũra rĩĩrĩ, o ta ũguo mũrĩkĩtie kũigua. **13** Rĩu
garũrĩrai mĩthiĩre yanyu na ciĩko cianyu na mwathĩkĩre
Jehova Ngai wanyu. Nake Jehova nĩekwĩricũkwo aage
kũrehe mwanangĩko ũcio aamũgweteire. **14** No niĩ-rĩ,
ndĩ moko-inĩ manyu; njĩkai o ũrĩa mũkuona arĩ wega na
kwagĩrĩire. **15** No rĩrĩ, menyai wega, atĩ mũngĩnjũraga

nĩmũgũcookererwo nĩ mahĩtia ma gũita thakame ya mũndũ ũtarĩ ũũru ekĩte, inyuĩ ene ĩmũcookerere, hamwe na itũũra rĩĩrĩ inene, na arĩa othe matũũraga kuo, tondũ ti-itherũ nĩ Jehova ũndũmĩte kũrĩ inyuĩ njarie ũhoro ũyũ wothe mũkĩũiguaga." **16** Hĩndĩ ĩyo anene na andũ acio angĩ othe makĩĩra athĩnjĩri-Ngai na anabii atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ ndaagĩrĩire gũtuĩrwo gũkua! Aatwarĩirie akĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai witũ." **17** Athuuri amwe a bũrũri ũcio makĩrũgama hau mbere, makĩĩra ũngano ũcio wa andũ othe atĩrĩ, **18** "Mika ũrĩa Mũmoreshethu nĩarathire ũhoro matukũinĩ ma Hezekia, mũthamaki wa Juda. Eerire andũ othe a Juda atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga: "'Zayuni nĩgũkarĩmwo ta mũgũnda, Jerusalemu gũgaatuĩka ta hĩba ya kagoto, nakĩo kĩrĩma gĩkĩ gĩakĩtwo hekarũ gĩtuĩke ta kĩhumbu kĩmereirwo nĩ ithaka.' **19** "Hezekia mũthamaki wa Juda kana mũndũ ũngĩ wothe kũu Juda nĩamũũragire? Githĩ Hezekia ti gwĩtigĩra eetigĩrire Jehova, na agĩcaria gwĩtĩkĩrĩka nĩwe? Na githĩ Jehova ndeericũkirwo agĩtiga kũrehe mwanangĩko ũrĩa oigĩte nĩekũmarehera? Tũrorete kwĩrehere mwanangĩko mũũru mũno!" **20** (Ningĩ nĩ haarĩ mũndũ ũngĩ wetagwo Uria mũrũ wa Shemaia, wa kuuma Kiriathu-Jearimu, nake aarathire ũhoro akĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Jehova; aarathire o maũndũ ta maya megĩĩ itũũra rĩĩrĩ inene na bũrũri ũyũ, o ta ũguo Jeremia aarathĩte. **21** No rĩrĩa Mũthamaki Jehoiakimu, na atongoria ake a mbaara na anene maiguire ndũmĩrĩri yake, mũthamaki agĩcaria njĩra ya kũmũũraga. No Uria nĩaiguire ũhoro ũcio, agĩĩtigĩra, na akĩũrĩra bũrũri wa Misiri. **22** Na rĩrĩ, Mũthamaki Jehoiakimu agĩtũma Elinathani mũrũ wa Akiboru athiĩ bũrũri wa Misiri, marĩ hamwe na andũ angĩ. **23** Nao makĩgĩĩra Uria kuuma Misiri, makĩmũtwara kũrĩ Jehoiakimu ũcio mũthamaki, nake akĩmũũragithia na rũhiũ rwa njora, nakĩo kĩimba gĩake gĩgĩteeo mbĩrĩrainĩ harĩa haathikagwo andũ arĩa mataarĩ bata). **24** No rĩrĩ, Ahikamu mũrũ wa Shafani akĩgitĩra Jeremia, na nĩ ũndũ ũcio ndaaneanirwo kũrĩ andũ mamũũrage.

27 O kĩambĩrĩrĩria-inĩ kĩa wathani wa Zedekia mũrũ wa Josia, mũthamaki wa Juda, ndũmĩrĩri ĩno nĩyakinyĩrĩire Jeremia yumĩte kũrĩ Jehova: **2** Nake Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Wĩthondekere icooki rĩa mĩkwa na mĩtĩ mĩkĩranie, ũcooke ũmĩĩkĩre ngingo. **3** Ũcooke ũtũme ndũmĩrĩri kũrĩ athamaki a Edomu, na Moabi, na Amoni, na Turo na Sidoni ũmĩnengerete abarũthi ao arĩa mokĩte Jerusalemu kũrĩ Zedekia mũthamaki wa Juda. **4** Mahe ndũmĩrĩri matwarĩre anene ao, ũmeere atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: "Ĩrai anene anyu atĩrĩ: **5** Niĩ nĩ niĩ ndombire thĩ na andũ arĩa marĩ kuo o na nyamũ iria irĩ kuo na hinya wakwa mũnene na ndambũrũkĩtie guoko gwakwa, na ndĩmĩheaga o mũndũ ũrĩa ingĩenda kũhe. **6** Na rĩu nĩngũneana mabũrũri manyu mothe kũrĩ ndungata yakwa Nebukadinezaru, mũthamaki wa Babuloni; nĩngũtũma o na nyamũ cia gĩthaka imũtungatagĩre. **7** Ndũrĩrĩ ciothe nĩikamũtungatĩra we, na mũriũ, o na mwana wa mũriũ, nginya rĩrĩa ihinda rĩa bũrũri wake rĩgaakinya; hĩndĩ ĩyo ndũrĩrĩ nyingĩ na athamaki anene nĩmakamũtua wa kũmatungatagĩra arĩ o. **8** ""'No rĩrĩ, rũrĩrĩ o ruothe kana ũthamaki o wothe arĩa makaaga gũtungatĩra Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, kana marege kũinamia ngingo mekĩrwo icooki rĩake, nĩngaherithia rũrĩrĩ rũu na rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, na mũthiro, nginya rĩrĩa ngarũniinithia na guoko gwake, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **9** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tigai gũthikĩrĩria anabii anyu, na arathi anyu, na ataũri-a-irooto, na aragũri, kana andũ-ago, o acio mamwĩraga atĩrĩ: 'Inyuĩ mũtirĩ hĩndĩ mũgaatungatĩra mũthamaki wa Babuloni.' **10** Nĩ ũndũ ũcio nĩ ũhoro wa maheeni mamũrathagĩra, marĩa magaatũma mũtahwo, mũtwarwo kũndũ kũraya na bũrũri wanyu; ngamũingata, mũniinwo biũ. **11** No rũrĩrĩ rũrĩa ruothe rũkainamia ngingo rwĩkĩrwo icooki rĩa mũthamaki wa Babuloni na rũmũtungatĩrerĩ, nĩngetĩkĩria rũrĩrĩ rũu rũtũũre bũrũri-inĩ wao kĩũmbe, marĩmage na maikarage kuo, ũguo nĩguo Jehova ekuuga."'" **12** Nĩndaheanire ndũmĩrĩri o ro ĩyo kũrĩ Zedekia mũthamaki wa Juda. Ngĩmwĩra atĩrĩ, "Inamia ngingo yaku, wĩkĩrwo icooki rĩa mũthamaki wa Babuloni; mũtungatĩre we mwene na andũ ake, na nĩũgũtũũra muoyo. **13** Wee mwene mũrĩ na andũ aku-rĩ, mũgũkĩĩninithia nĩkĩ na rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, o na mũthiro, o icio Jehova atuĩrĩire rũrĩrĩ o ruothe rũrĩa rũtagatungatĩra mũthamaki wa Babuloni? **14** Tiga gũthikĩrĩria ũhoro wa anabii acio makwĩraga atĩrĩ, 'Wee ndũrĩ hĩndĩ ũgaatungatĩra mũthamaki wa Babuloni,' tondũ makũrathagĩra ũhoro wa maheeni. **15** 'Niĩ ndimatũmĩte,' nĩguo Jehova ekuuga. 'Mararatha ũhoro wa maheeni, makĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa. Nĩ ũndũ ũcio nĩngamũingata, na inyuĩ mũniinwo biũ, wee hamwe na anabii acio makũrathagĩra mohoro.'" **16** Ngĩcooka ngĩĩra athĩnjĩri-Ngai na andũ acio angĩ othe atĩrĩ: "Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Tigai gũthikĩrĩria anabii acio mamwĩraga atĩrĩ, 'Hatigairie o kahinda kanini, nacio indo iria ciarutirwo nyũmba ya Jehova icookio kuuma Babuloni.' Maramũrathĩra ũhoro wa maheeni. **17** Tigai kũmathikĩrĩria. Tungatĩrai mũthamaki wa Babuloni, na nĩmũgũtũũra muoyo. Kaĩ itũũra rĩĩrĩ rĩngĩkĩanangwo nĩkĩ? **18** Angĩkorwo acio nĩ anabii marĩ na ndũmĩrĩri kuuma kũrĩ Jehova-rĩ, nĩmagĩthaithe Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩguo indo iria itigarĩte gũkũ thĩĩnĩ wa nyũmba ya Jehova, o na thĩĩnĩ wa nyũmba ya mũthamaki wa Juda, o na kũu Jerusalemu itigatwarwo Babuloni. **19** Nĩ ũndũ ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe oigĩte ũhoro ũkoniĩ itugĩ cia hekarũ, na karia ka maaĩ, indo cia kũigĩrĩra iria ingĩ, na indo ciothe cia nyũmba ingĩkorwo itigaire gũkũ itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene, **20** iria Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni ataakuuire hĩndĩ ĩrĩa aatahire Jekonia mũrũ wa Jehoiakimu mũthamaki wa Juda agĩthaamio arutĩtwo Jerusalemu na agĩtwarwo Babuloni, we mwene hamwe na andũ othe a Juda na a Jerusalemu arĩa maarĩ igweta: **21** ĩĩ, ti-itherũ Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli oigĩte atĩrĩ ũhoro ũkoniĩ indo icio itigaire thĩĩnĩ wa nyũmba ya Jehova, o na thĩĩnĩ wa gĩikaro kĩa mũthamaki wa Juda, o na kũu Jerusalemu: **22** 'Nĩigatwarwo Babuloni, na igaikara kũu nginya mũthenya ũrĩa ngooka gũcigĩĩra,' ũguo nĩguo Jehova ekuuga. 'Hĩndĩ ĩyo nĩngacirehe ndĩcicookie gũkũ.'"

28 Mweri-inĩ wa gatano mwaka-inĩ ũcio, nĩguo mwaka wa kana, o kĩambĩrĩria-inĩ kĩa ũthamaki wa Zedekia mũthamaki wa Juda, mũnabii wetagwo Hanania mũrũ wa Azuri, ũrĩa woimĩte Gibeoni, nĩanjĩĩrire atĩrĩ, tũrĩ o kũu nyũmba ya Jehova mbere ya athĩnjĩri-Ngai na andũ arĩa angĩ othe: **2** "Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: 'Nĩnyunangĩte icooki rĩa mũthamaki wa Babuloni. **3** Mĩaka ĩĩrĩ ĩtanathira, nĩngũcookithia indo cia nyũmba ya Jehova gũkũ, iria Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni aarutire gũkũ agĩcitwara Babuloni. **4** Ningĩ Jekonia mũrũ wa Jehoiakimu mũthamaki wa Juda, nĩngamũcookia marĩ hamwe na andũ othe arĩa maatahĩtwo kuuma Juda magĩtwarwo Babuloni, nĩ ũndũ nĩnyunangĩte icooki rĩa mũthamaki wa Babuloni,'" ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **5** Hĩndĩ ĩyo mũnabii Jeremia agĩcookeria mũnabii Hanania ũhoro arĩ hau mbere ya athĩnjĩri-Ngai hamwe na andũ arĩa angĩ othe marũgamĩte kũu nyũmba ya Jehova. **6** Akĩmwĩra atĩrĩ, "Kũrotuĩka guo! Jehova aroeka o ũguo! Jehova arohingia ũhoro ũcio waratha na ũndũ wa gũcookithia indo icio cia nyũmba ya Jehova, o na andũ othe arĩa maatahirwo gũkũ amacookie kuuma Babuloni. **7** No rĩrĩ, ta thikĩrĩria ũigue ũhoro ũrĩa ngwaria ũkĩĩiguagĩra na matũ, o nao andũ aya othe makĩiguaga: **8** Kuuma o mahinda ma tene, anabii arĩa maarĩ mbere yaku o na yakwa-rĩ, maatũũrĩte marathaga ũhoro wa mbaara, na mwanangĩko, na mũthiro, gũũkĩrĩra mabũrũri maingĩ o na mothamaki marĩ hinya. **9** No rĩrĩ, mũnabii ũrĩa ũrathagĩra andũ ũhoro wa thayũ akaamenyeka wega atĩ ti-itherũ nĩ Jehova wamũtũmĩte o rĩrĩa ũrathi wake ũkaahinga." **10** Hĩndĩ ĩyo mũnabii Hanania akĩruta icooki ngingo-inĩ ya Jeremia na akĩriunanga, **11** agĩcooka akiuga andũ acio othe marĩ ho atĩrĩ, "Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Ũguo noguo ngoinanga icooki rĩa Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, rĩehere ngingo-inĩ cia ndũrĩrĩ ciothe mĩaka ĩĩrĩ ĩtanathira.'" Mũnabii Jeremia aigua ũguo agĩĩthiĩra. **12** Kahinda kanini thuutha wa mũnabii Hanania kuunanga icooki rĩu rĩarĩ ngingo-inĩ ya Jeremia ũcio mũnabii, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩire Jeremia akĩĩrwo atĩrĩ: **13** "Thiĩ wĩre Hanania atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Wee uunangĩte icooki rĩa mũtĩ, no rĩrĩ, handũ harĩo ũgeekĩrwo icooki rĩa kĩgera. **14** Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: Nĩngekĩra ndũrĩrĩ icio ciothe icooki rĩa kĩgera ngingo, nĩgeetha ndũme itungatĩre Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, na nĩikamũtungatĩra. O na nĩngamũhe wathani aathage nyamũ cia gĩthaka.'" **15** Hĩndĩ ĩyo mũnabii Jeremia akĩĩra Hanania ũcio mũnabii atĩrĩ, "Hanania, ta thikĩrĩria! Jehova ndagũtũmĩte, no wee-rĩ, nĩũringĩrĩirie rũrĩrĩ rũrũ rwĩhoke ũhoro wa maheeni. **16** Nĩ ũndũ ũcio, Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Ndĩ hakuhĩ gũkweheria thĩ. Mwaka-inĩ o ro ũyũ nĩũgũkua, tondũ nĩũhunjĩtie ũremi wa gũũkĩrĩra Jehova.'" **17** Mweri-inĩ wa mũgwanja wa mwaka o ro ũcio-rĩ, Hanania ũcio mũnabii agĩkua.

29 Ũyũ nĩguo ũhoro ũrĩa waandĩkĩtwo marũa-inĩ marĩa mũnabii Jeremia aatũmire arĩ Jerusalemu kũrĩ athuuri arĩa maatigaire thĩinĩ wa arĩa maatahĩtwo, na kũrĩ athĩnjĩri-Ngai, na anabii, o na andũ acio angĩ othe arĩa Nebukadinezaru aatahĩte kuuma Jerusalemu akamatwara Babuloni. **2** (Hĩndĩ ĩno nĩ thuutha wa Mũthamaki Jekonia, na nyina wa mũthamaki, na anene a kwa mũthamaki, na atongoria a Juda na a Jerusalemu, na mabundi na atũũri gũkorwo matahĩtwo kuuma Jerusalemu.) **3** Ehokeire marũa macio Elasa mũrũ wa Shafani, na Gemaria mũrũ wa Hilikia, arĩa Zedekia mũthamaki wa Juda aatũmire kũrĩ Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni. Marũa macio moigĩte atĩrĩ: **4** Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekwĩra andũ othe arĩa ndaarutire Jerusalemu ngĩmatwarithia Babuloni atĩrĩ: **5** "Mwĩyakĩrei nyũmba na mũcitũũre; haandai mĩgũnda mũcooke mũrĩe maciaro mayo. **6** Hikaniai, mũciare aanake na airĩtu; carĩriai aanake anyu atumia mahikie, nao airĩtu anyu mũreke mahikio, nĩgeetha o nao maciare aanake na airĩtu. Ongererekai na mũingĩhe mũrĩ kũu; mũtikanyihanyiihe. **7** Ningĩ-rĩ, caragiai thayũ na ũgaacĩru wa itũũra rĩu inene kũu ndĩmũthaamĩirie. Hooyagai Jehova nĩ ũndũ warĩo, tondũ rĩngĩgaacĩra-rĩ, o na inyuĩ no mũkũgaacĩra." **8** Ĩĩ, ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: "Mũtikareke anabii na aragũri arĩa marĩ gatagatĩ kanyu mamũheenie. Mũtikanathikĩrĩrie irooto icio inyuĩ mũmaringagĩrĩria mamũrotere. **9** Mamũrathagĩra ũhoro wa maheeni, makĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa. Ti niĩ ndĩmatũmĩte," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **10** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Mwaniina mĩaka mĩrongo mũgwanja kũu Babuloni, nĩngooka kũrĩ inyuĩ ndĩmũhingĩrie kĩĩranĩro gĩakwa kĩa ũtugi gĩa kũmũcookia gũkũ. **11** Nĩgũkorwo nĩnjũũĩ meciiria marĩa ndĩciiragia ũhoro-inĩ wanyu, o meciiria ma thayũ na ti ma kũmwĩka ũũru, meciiria ma kũmũhe kĩĩrĩgĩrĩro atĩ ũhoro wanyu nĩũkaagĩrĩra thuutha-inĩ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **12** "Hĩndĩ ĩyo nĩmũkangaĩra na mũũhooe, na niĩ nĩngamũigua. **13** Ningĩ nĩmũkanjaria na nĩmũkanyona rĩrĩa mũkaanjaria na ngoro yanyu yothe. **14** Niĩ na niĩ nĩngonekana nĩ inyuĩ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Nĩngamũruta kũrĩa mũtũũrĩte mũrĩ andũ atahe, ndĩmũcookie gũkũ. nĩngamũcookanĩrĩria kuuma ndũrĩrĩ-inĩ ciothe na kũndũ guothe kũrĩa ndaamũhurunjĩire, na nĩngamũcookia kũndũ kũrĩa ndaamũrutĩte ngĩmũtwara mabũrũri ma kũngĩ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **15** Mwahota kuuga atĩrĩ, "Jehova nĩatwarahũrĩire anabii gũkũ Babuloni," **16** no rĩrĩ, ũũ nĩguo Jehova ekuuga ũhoro ũkonĩĩ mũthamaki ũrĩa ũikaragĩra gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Daudi, marĩ hamwe na andũ othe arĩa maatigarire itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene, na andũ a bũrũri wanyu, acio mũtaakuuanĩirio nao mũgĩtahwo: **17** ĩĩ, Jehova Mwene-Hinya-Wothe, ekuuga atĩrĩ: "Nĩngamatwarithĩria rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, na mũthiro, na ndũme mahaane ta ngũyũ njũru mũno, iria itangĩrĩĩka nĩ ũndũ wa gũthũka. **18** Nĩngamaingatithia na rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, na mũthiro, na ndũme matuĩke kĩndũ kĩmeneku harĩ mothamaki mothe ma gũkũ thĩ, na matuĩke ta kĩndũ kĩnyiite nĩ kĩrumi na kĩrĩ magigi, na kĩndũ gĩa kũnyararwo na kũmeneka, manyararwo ndũrĩrĩ-inĩ ciothe kũrĩa ngaamatwarithia. **19** Nĩgũkorwo matiathikĩrĩirie ndũmĩrĩri ciakwa, ndũmĩrĩri iria ndaamatũmĩire kaingĩ na tũnua twa ndungata ciakwa

cia anabii", ũguo nĩguo Jehova ekuuga "O na inyuĩ arĩa mwatahirwo-rĩ, mũtiigana gũthikĩrĩrĩria," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **20** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ta thikĩrĩriai ndũmĩrĩri ya Jehova, inyuĩ arĩa mũtahĩtwo ngamũruta Jerusalemu mũgatwarwo Babuloni. **21** Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga nĩ ũndũ wa Ahabu mũrũ wa Kolaia, na Zedekia mũrũ wa Maaseia, o acio mamũrathagĩra mohoro ma maheeni makĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa: "Nĩngamaneana kũrĩ Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, nake nĩakamooraga mũkĩĩonagĩra na maitho manyu. **22** Nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio wao-rĩ, andũ othe a Juda arĩa maatahirwo na rĩu marĩ Babuloni nĩmakamoinaga thimo makĩrumana, makoiga atĩrĩ, 'Jehova arotũma ũtuĩke ta Zedekia na Ahabu, arĩa mũthamaki wa Babuloni aacinire na mwaki.' **23** Nĩgũkorwo nĩmekĩte maũndũ mooru mũno thĩinĩ wa Isiraeli; nĩ matharĩtie na atumia a andũ angĩ, na makaaria ndeto cia maheeni, makĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa, ũndũ itaameerĩte meke. Nĩnjũũĩ ũguo nĩguo, na ndĩ mũira wamo," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **24** Ĩra Shemaia ũcio Mũnehelami atĩrĩ, **25** "Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: Wee nĩwatũmire marũa na rĩĩtwa rĩaku mwene kũrĩ andũ othe a Jerusalemu, na kũrĩ Zefania mũrũ wa Maaseia ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, o na kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa angĩ othe. Werire Zefania atĩrĩ, **26** 'Jehova nĩagũtuĩte mũthĩnjĩri-Ngai ithenya rĩa Jehoiada nĩguo ũtuĩke mũrũgamĩrĩri wa nyũmba ya Jehova; wee wagĩrĩirwo nĩkuoherera mũgũrũki o wothe ũretua mũnabii ndungu magũrũ na ũmuoherere igera cia ngingo. **27** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩ kĩĩ kĩgirĩtie wee ũkaanie Jeremia ũcio wa kuuma Anathothu, o ũcio wĩtuaga mũnabii gatagatĩ-inĩ kanyu? **28** Nĩatũtũmĩire ndũmĩrĩri ĩno gũkũ Babuloni akoiga atĩrĩ: Nĩmũgũikara mũrĩ atahe ihinda iraaya. Nĩ ũndũ ũcio akaai nyũmba na mũcitũũre, na mũrĩme mĩgũnda na mũrĩe maciaro mayo.'" **29** No rĩrĩ, we Zefania ũcio mũthĩnjĩri-Ngai agĩthomera mũnabii Jeremia marũa macio. **30** Hĩndĩ ĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩgĩkinyĩra Jeremia, akĩĩrwo ũũ: **31** "Tũma ndũmĩrĩri ĩno kũrĩ andũ othe arĩa atahe: 'Ũũ nĩguo Jehova ekuuga ũndũ ũkoniĩ Shemaia ũcio Mũnehelami: Tondũ Shemaia nĩamũrathĩire ũhoro, o na gũtuĩka ndiamũtũmĩte, na nĩatũmĩte mwĩhoke ũhoro wa maheeni-rĩ, **32** ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Ti-itherũ nĩngaherithia Shemaia ũcio Mũnehelami na njiaro ciake. Ndakagĩa na mũndũ ũtigarĩte thĩinĩ wa andũ aya, o na kana eyonere maũndũ mega marĩa ngeeka andũ akwa, tondũ nĩahunjĩtie ũremi akaanjũkĩrĩra,'" ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

30 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia yumĩte kũrĩ Jehova: **2** "Jehova, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: 'Andĩka ũhoro ũrĩa wothe ngwarĩirie ibuku-inĩ.' **3** Tondũ Jehova ekuuga atĩrĩ, 'Matukũ nĩmarooka, rĩrĩa ngaarehe andũ akwa a Isiraeli na a Juda moime kũrĩa maatwarirwo maatahwo na ndĩmacookie bũrũri ũrĩa ndaheire maithe mao mawĩgwatĩre,' ũguo nĩguo Jehova ekuuga." **4** Ũyũ nĩguo ũhoro ũrĩa Jehova aaririe ũkoniĩ Isiraeli na Juda: **5** "Jehova ekuuga atĩrĩ: "'Nĩtũiguĩte mũkayũrũrũko wa kũmakania, wa itua-nda, no ti wa thayũ. **6** Ta tuĩriai ũhoro, muone: Hihi mũndũ mũrũme no ahote gũciara mwana? Nĩ kĩĩ kĩragĩtũma nyone arũme othe arĩa marĩ hinya menyiitĩte nda ta mũtumia ũkũrũmwo, na o mũndũ akagarũrũka agatukia gĩthiithi? **7** Kaĩ mũthenya ũcio nĩũgakorwo ũrĩ mũrũrũ-ĩ! Gũtirĩ ũngĩ ũkahaana taguo. Gũgaakorwo kũrĩ ihinda rĩa kũnyariirĩka rĩa Jakubu, no nĩakahonokio kuuma harĩ guo.' **8** "Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, 'Mũthenya ũcio nĩngoinanga icooki rĩu ndĩrĩeherie ngingo-inĩ ciao, na nduuange nga iria mohetwo nacio; nacio ndũrĩrĩ itigacooka kũmatua ngombo ciao rĩngĩ. **9** Handũ ha ũguo, magaatungatagĩra Jehova Ngai wao, na Daudi mũthamaki wao, ũrĩa nĩĩ ngaamarahũrĩra. **10** "'Nĩ ũndũ ũcio tiga gwĩtigĩra, wee Jakubu ndungata yakwa; tiga kũmaka, wee Isiraeli,' nĩguo Jehova ekuuga. 'Ti-itherũ nĩngakũhonokia ngũrute kũu kũraya, na njiaro ciaku ndĩcirute bũrũri ũrĩa maathaamĩirio. Jakubu nĩagacookererwo nĩ thayũ o na ũgitĩri, na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũgaatũma etigĩre. **11** Ndĩ hamwe nawe na nĩngakũhonokia,' ũguo nĩguo Jehova ekuuga. 'O na ingĩniina ndũrĩrĩ ciothe cia kũrĩa guothe ngũharaganĩirie, wee ndigakũniina biũ. No nĩngakũherithia na kĩhooto; ndikaareka ũthiĩ o ro ũguo itakũherithĩtie.' **12** "Nĩ ũndũ Jehova ekuuga atĩrĩ: "'Kĩronda gĩaku gĩtingĩhona, nguraro ciaku itirĩ kĩhonia. **13** Hatirĩ na wa gũgũthaithanĩrĩra, kana ndawa ya kĩronda gĩaku, o na kana gĩa gũkũhonia. **14** Athiritũ aku othe nĩmariganĩirwo nĩwe; ndũrĩ kĩene harĩo. Ngũgũthĩte o ta ũrĩa thũ ĩngĩkũgũtha, na ngaakũherithia o ta ũrĩa mũndũ ũtarĩ tha aherithanagia, nĩ ũndũ mahĩtia maku nĩ manene mũno, namo mehia maku makaingĩha makĩria. **15** Nĩ kĩĩ kĩratũma ũrĩrĩre kĩronda gĩaku, ũkarĩrĩra ruo rwaku rũtarĩ na kĩhonia? Nĩ ũndũ wa ũrĩa mahĩtia maku manenehete na mehia maku magakĩingĩha rĩ, nĩkĩo ngwĩkĩte maũndũ macio. **16** "'No rĩrĩ, andũ arĩa othe magaakũng'aũrania o nao nĩmakang'aũranio; thũ ciaku ciothe nĩigatwarwo ithaamĩrio. Arĩa magũtahaga indo ciaku nĩmagatahwo; arĩa othe magũtunyaga indo na nĩĩ nĩngamatunya. **17** No nĩngagũcookeria ũgima waku, na ngũhonie nguraro ciaku,' ũguo nĩguo Jehova ekuuga, 'tondũ wĩtagwo mũndũ mũte, Zayuni itũũra rĩtarĩ mũndũ ũrĩrũmbũyagia.' **18** "Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: "'Nĩngacookia ũgaacĩru wa Jakubu hema-inĩ ciake, nacio ciikaro ciake ndĩciiguĩre tha; itũũra rĩu inene nĩrĩgaakwo rĩngĩ o kũu rĩanangĩirwo, nayo nyũmba ya ũthamaki nĩĩkarũgama harĩa hamĩagĩrĩire. **19** Kuuma kũu nĩgũkaiguuagwo gũkĩinĩrwo nyĩmbo cia gũcookia ngaatho, na kũiguuagwo mĩgambo ya gĩkeno. Nĩngamaingĩhia na matikanyihanyiiha; nĩngamaheithia gĩtĩĩo, na matikaagithio kĩene. **20** Ciana ciao igaikaraga o ta matukũ-inĩ marĩa ma tene, nakĩo kĩrĩndĩ kĩao gĩtũũre kĩrũmĩte wega mbere yakwa; nĩngaherithia arĩa othe mamahinyagĩrĩria. **21** Mũtongoria wao agaakorwo arĩ ũmwe wa andũ ao kĩũmbe; o nake mwathi wao akoima o kũu thĩinĩ wa andũ ao. Nĩngamũreharehe nake oke hakuhĩ na nĩĩ, nĩ ũndũ-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩkũ ũngĩĩrutĩra gũũka hakuhĩ na nĩĩ?' ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **22** 'Nĩ ũndũ ũcio nĩmũgatuĩka andũ akwa, na nĩĩ nduĩke Ngai wanyu.'" **23** Atĩrĩrĩ, mang'ũrĩ ma Jehova nĩmagatuthũka mahaana ta kĩhuhũkanio; ti-itherũ makaahaana ta rũhuho rũkũhurutana mũno,

igũrũ rĩa andũ arĩa aaganu. **24** Marakara mahiũ ma Jehova matigaathira, o nginya rĩrĩa akaahingia muoroto wa ngoro yake biũ. Matukũ-inĩ marĩa magooka-rĩ, nĩmũgataũkĩrwo nĩ ũhoro ũcio wega.

31 "Ihinda-inĩ rĩu ngaakorwo ndĩ Ngai wa mbarĩ ciothe cia Isiraeli, nao nĩmagatuĩka andũ akwa," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **2** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Andũ arĩa makaahonoka kũũragwo na rũhiũ rwa njora-rĩ, nĩmagetĩkĩrĩka kũu werũ-inĩ; nĩngooka kũhuurũkia andũ a Isiraeli." **3** Jehova nĩatuumĩrĩire matukũ-inĩ ma tene, agĩtwĩra atĩrĩ: "Niĩ ngwendete na wendo wa tene na tene; nĩngũguucĩrĩirie na ũtugi. **4** Nĩngagwaka rĩngĩ nawe nĩũgaakĩka, wee Isiraeli mũirĩtu ũyũ gathirange. Nĩũkooya tũhembe twaku rĩngĩ, uume ũthiĩ mũkaine hamwe na arĩa marakena. **5** Ningĩ nĩũkahaanda mĩgũnda ya mĩthabibũ kũu irĩma-inĩ cia Samaria; arĩmi nĩmakamĩhaanda, na makenere maciaro mayo. **6** Nĩgũkaagĩa mũthenya ũmwe ũrĩa arangĩri makaanĩrĩra marĩ tũrĩma-inĩ twa Efiraimu, moige atĩrĩ, 'Ũkĩrai twambate tũkinye Zayuni, harĩ Jehova Ngai witũ.'" **7** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Inĩrai Jakubu mũkenete, mũkũngũĩre rũrĩrĩ rũrĩa rũnene mũno. Tũmai kũgooca kwanyu kũiguuo, mũkiugaga atĩrĩ, 'Wee Jehova, honokia andũ aku, o acio matigari ma Isiraeli.' **8** Atĩrĩrĩ, ngaamarehe, ndĩmarute bũrũri wa gathigathini, ndĩmacookererie kuuma ituri ciothe cia thĩ. Na magooka marĩ na atumumu ao, na ithua, o na atumia arĩa marĩ na nda, o na arĩa mararũmwo; magaacooka marĩ kĩrĩndĩ kĩnene mũno. **9** Nao magooka makĩrĩraga; nĩmakahooyaga ngĩmacookia kwao. Nĩngamagereria ndwere-inĩ cia tũrũũĩ twa maaĩ, njĩra-inĩ ĩrĩa njaraganu kũndũ matangĩhĩngwo, nĩgũkorwo niĩ nĩ niĩ ithe wa Isiraeli, nake Efiraimu nĩwe mũrũ wakwa wa irigithathi. **10** "Thikĩrĩriai ndũmĩrĩri ya Jehova, inyuĩ ndũrĩrĩ; hunjanĩriai ũhoro wayo ndwere-inĩ cia iria kũndũ kũraya, atĩrĩ: 'We ũrĩa wahurunjire andũ a Isiraeli nĩakamacookereria, na amamenyerere o ta ũrĩa mũrĩithi arĩithagia mbũri cia rũũru rwake.' **11** Nĩ ũndũ Jehova nĩagakũũra Jakubu, na amahonokie kuuma kũrĩ arĩa marĩ hinya kũmakĩra. **12** Nĩmagooka maanĩrĩre nĩ gũkena marĩ kũu irĩma-inĩ cia Zayuni; nĩmagakenagĩra ũtaana wa Jehova: wa ngano, na wa ndibei ya mũhihano, na wa maguta, na wa tũgondu tuumĩte ndũũru-inĩ cia mbũri, na wa tũcaũ tuumĩte ndũũru-inĩ cia ng'ombe. Magaatuĩka ta mũgũnda unithĩirio maaĩ, na matigacooka kũnyiitwo nĩ ihooru rĩngĩ. **13** Hĩndĩ ĩyo airĩtu nĩmakaina na makene, o na aanake na athuuri o ũndũ ũmwe. Nĩngagarũra gũcakaya kwao gũtuĩke gĩkeno; nĩngamahooreria, na ndĩmahe gĩkeno handũ ha kĩeha. **14** Nĩngahũũnia athĩnjĩri-Ngai na bũthi, nao andũ akwa nĩmakaiganwo nĩ ũtugi wakwa," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **15** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Mũgambo nĩũiguĩtwo kũu Rama, gũcakaya kũnene na kĩrĩro, Rakeli akĩrĩrĩra ciana ciake, na akarega kũhoorerio, nĩgũkorwo ciana ciake itirĩ ho." **16** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Wĩgirĩrĩrie mũgambo waku ũtige kũiguuo ũkĩrĩra, na ũgirĩrĩrie maitho maku gũita maithori, nĩ ũndũ nĩũkarĩhwo wĩra waku," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Ciana icio ciaku nĩigacooka kuuma bũrũri wa thũ. **17** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩ harĩ kĩĩrĩgĩrĩro matukũ-inĩ maku ma thuutha," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Ciana ciaku nĩigacooka gũkũ bũrũri wacio kĩũmbe. **18** "Ti-itherũ nĩnjiguĩte mũcaayo wa Efiraimu akiuga atĩrĩ: 'Wee nĩũũherithĩtie o ta gacaũ gatamenyerete gwĩkĩrwo icooki, na niĩ nĩnjathĩkĩte. Njokereria, na niĩ nĩngũcooka, tondũ wee nĩwe Jehova Ngai wakwa. **19** Thuutha wa gũturuura, nĩndacookire ngĩĩrira; thuutha wa gũtaũkĩrwo, nĩndehũũrire gĩthũri. Nĩndaconokire na ngĩĩnyarara, nĩ ũndũ nĩndakuuĩte thoni cia wĩthĩ wakwa.' **20** Githĩ Efiraimu tiwe mũrũ wakwa ũrĩa nyendete, mwana ũrĩa niĩ ngenagĩra? O na gũtuĩka ndanamũũkĩrĩra kaingĩ-rĩ, no ndirikanaga ũrĩa ndĩmwendete. Nĩ ũndũ ũcio ngoro yakwa nĩĩmũnyootagĩra; nĩndĩmũiguagĩra tha mũno," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **21** "Ĩkĩrai marũũri ma barabara, na mũhaande itugĩ cia kuonania njĩra. Ta rorai barabara ĩyo nene, o barabara ĩyo mwagereire mũgĩthiĩ. Njookerera, wee Isiraeli mũirĩtu gathirange, cooka matũũra-inĩ maku. **22** Ũgũtũũra ũrũũraga nginya-rĩ, wee mwarĩ ũyũ ũtarĩ mwĩhokeku? Jehova nĩegũthondeka ũndũ mwerũ gũkũ thĩ: mũndũ-wa-nja nĩakagitĩra mũndũ mũrũme." **23** Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: "Rĩrĩa ngaamacookia moime kũrĩa maatwarirwo maatahwo-rĩ, andũ arĩa marĩ bũrũri-inĩ wa Juda o na matũũra-inĩ makuo nĩmagacooka kwaria ciugo ici rĩngĩ, moige atĩrĩ: 'Jehova arokũrathima, wee gĩikaro gĩkĩ kĩa ũthingu, wee kĩrĩma gĩkĩ gĩtheru.' **24** Andũ nĩmagatũũrania hamwe kũu Juda o na matũũra-inĩ makuo mothe, arĩmi o na andũ arĩa Morũũraga na ndũũru ciao cia mbũri. **25** Nĩnganogora arĩa anogu, nake ũrĩa ũũrĩtwo nĩ hinya nĩngamũhũũnia." **26** Ndaigua ũguo ngĩũkĩra, ngĩĩhũgũra mĩena yothe. Ngĩigua toro ũcio warĩ mwega mũno harĩ niĩ. **27** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Matukũ nĩmarooka, rĩrĩa ngaiyũria nyũmba ya Isiraeli na nyũmba ya Juda na njiaro cia andũ na cia nyamũ. **28** O ta ũrĩa ndaarũgamĩrĩire makĩmunywo na magĩtharũrio, na makĩng'aũranio, na makĩniinwo, o na ngĩmarehera mwanangĩko-rĩ, ũguo noguo ngarũgamĩrĩra nĩguo makwo na mahaandwo wega," nĩguo Jehova ekuuga. **29** "Matukũ-inĩ macio andũ matigacooka kuuga atĩrĩ, "'Maithe ma ciana nĩmarĩĩte thabibũ irĩ rwagatha, namo magego ma ciana nĩmo maiguĩte thiithi.' **30** No rĩrĩ, mũndũ o wothe agaakua nĩ ũndũ wa mehia make we mwene; ũrĩa wothe ũkaarĩa thabibũ irĩ rwagatha, nĩ magego make mwene makaigua thithi." **31** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Matukũ nĩmarooka, rĩrĩa ngarĩkanĩra kĩrĩkanĩro kĩerũ na nyũmba ya Isiraeli, o na nyũmba ya Juda. **32** Nakĩo kĩrĩkanĩro kĩu gĩtihaana ta kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndaarĩkanĩire na maithe mao ma tene rĩrĩa ndaamanyiitire na guoko, ngĩmatongoria ngĩmaruta bũrũri wa Misiri, tondũ nĩmagararire kĩrĩkanĩro gĩakwa, o na harĩa ndaarĩ ta ndĩ mũthuuri wao," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **33** "Gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa ngaarĩkanĩra na nyũmba ya Isiraeli ihinda rĩu rĩathira," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Nĩngekĩra watho wakwa meciiria-inĩ mao, na ndĩwandĩke ngoro-inĩ ciao. Ngaatuĩka Ngai wao, nao matuĩke andũ akwa. **34** Gũtigacooka gũkorwo na mũndũ ũkũruta ũrĩa ũngĩ, kana mũndũ arute mũrũ wa ithe, amwĩre atĩrĩ, 'Menyana na Jehova,' tondũ andũ othe

nĩmagakorwo maamenyete, kuuma ũrĩa mũnini mũno wao nginya ũrĩa mũnene," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Nĩgũkorwo nĩngamarekera waganu wao, na ndigacooka kũririkana mehia mao." **35** Jehova ekuuga atĩrĩ, o we ũcio ũtũmaga riũa rĩare mũthenya, narĩo itua rĩake rĩgatũma mweri na njata ciare ũtukũ, o we unjugaga iria namo makũmbĩ marĩo makaruruma, Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩrĩo rĩĩtwa rĩake: **36** "Mawatho ma kũrũmĩrĩrwo mangĩkeherio maitho-inĩ makwa-rĩ, norĩo njiaro cia Isiraeli ingĩtiga gũtuĩka rũrĩrĩ maitho-inĩ makwa," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **37** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Angĩkorwo igũrũ matu-inĩ no gũthimĩke, nayo mĩthingi ya thĩ ĩtuĩrio na kũu rungu-rĩ, niĩ na niĩ no rĩo ingĩingata njiaro ciothe cia Isiraeli nĩ ũndũ wa ũrĩa wothe mekĩte," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **38** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Matukũ nĩmarooka rĩrĩa itũũra rĩĩrĩ inene rĩgaakwo rĩngĩ nĩ ũndũ wakwa, kuuma Mũthiringo ũrĩa Mũraihu na igũrũ wa Hananeli nginya Kĩhingo-inĩ gĩa Koine. **39** Naruo rũrigi rwa gũthima rũgaatambũrũka kuuma hau rũringĩrĩire nginya karĩma-inĩ ka Garebi, rũcooke rwĩhiũrie rwerekere Goa. **40** Gĩtuamba-inĩ gĩothe kũrĩa ciimba iteagwo na gũgaitwo mũhu, na mbenji-inĩ ciothe gũthiĩ nginya Karũũĩ ga Kidironi mwena wa irathĩro o nginya koine-inĩ ya Kĩhingo kĩa Mbarathi, kũu guothe gũgaatuĩka kũndũ kwamũrĩirwo Jehova. Itũũra rĩu inene gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ rĩkamunywo kana rĩmomorwo."

32 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia yumĩte kũrĩ Jehova mwaka-inĩ wa ikũmi wa wathani wa Zedekia mũthamaki wa Juda, na nĩguo warĩ mwaka wa ikũmi na ĩnana wa wathani wa Nebukadinezaru. **2** Hĩndĩ ĩyo mbũtũ cia ita cia mũthamaki wa Babuloni nĩciarigiicĩirie Jerusalemu irĩtunyane, nake Jeremia ũrĩa mũnabii aahingĩrĩtwo kũu nja ya arangĩri thĩinĩ wa nyũmba ya mũthamaki wa Juda. **3** Nĩgũkorwo Zedekia mũthamaki wa Juda nĩamuohithĩtie kũu, akoiga atĩrĩ, "Ũtũrathagĩra ũguo nĩkĩ? uugaga atĩrĩ, 'Jehova ekuuga atĩrĩ: Ndĩ hakuhĩ kũneana itũũra rĩĩrĩ inene kũrĩ mũthamaki wa Babuloni, nake nĩakarĩĩnyitĩra. **4** Zedekia mũthamaki wa Juda ndakehonokia kuuma moko-inĩ ma andũ a Babuloni, nowe no nginya akaaneanwo kũrĩ mũthamaki wa Babuloni, na nĩakaranĩria nake ũthiũ kwa ũthiũ, na nĩakamuona na maitho make mwene. **5** Nĩagatwara Zedekia kũu Babuloni, kũrĩa agaaikara nginya njĩke nake ũrĩa kwagĩrĩire, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. O na mũngĩrũa na andũ a Babuloni, mũtikamahoota.'" **6** Nake Jeremia akiuga atĩrĩ, "Ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyanginyĩrire ngĩĩrwo atĩrĩ: **7** Hanameli mũrũ wa Shalumu, ũrĩa mamaguo, nĩegũũka kũrĩ we, akwĩre atĩrĩ, 'Wĩgũrĩre mũgũnda wakwa ũrĩa ũrĩ Anathothu, nĩ ũndũ wee nĩwe mũndũ wa ndĩra ciitũ wa hakuhĩ makĩria, na nĩwe ũrĩ na kĩhooto gĩa kũũgũra.' **8** "Hĩndĩ ĩyo, o ta ũrĩa Jehova aakoretwo anjĩĩra-rĩ, Hanameli mũrũ wa mama agĩũka kũrĩ niĩ kũu nja ĩrĩa ĩikaragio nĩ arangĩri, akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Wĩgũrĩre mũgũnda wakwa ũrĩa ũrĩ Anathothu, bũrũri-inĩ wa Benjamini. Nĩgũkorwo wee nĩwe ũrĩ na kĩhooto gĩa kũũkũũra ũtuĩke waku, wĩgũrĩre ũtuĩke waku.' "Hĩndĩ ĩyo ngĩmenya ndũmĩrĩri ĩyo yoimĩte kũrĩ Jehova; **9** nĩ ũndũ ũcio ngĩkĩgũra mũgũnda ũcio warĩ Anathothu kuuma kũrĩ Hanameli mũrũ wa mama, na ngĩmũthimĩra cekeri ikũmi na mũgwanja cia betha. **10** Ngĩcooka ngĩĩkĩra kĩrore na ngĩcinĩrĩra mũhũũri wakwa marũa-inĩ macio ma kuonania nũũ mwene gĩthaka, ningĩ ngĩkorwo ndĩ na aira a ũhoro ũcio, nayo betha ĩgĩthimwo na ratiri. **11** Ngĩoya kobi ĩmwe ya marũa macio ma kuonania nũũ mwene gĩthaka, ĩcinĩrĩirwo mũhũũri wakwa na ĩkandĩkwo maũndũ ma ũrĩa kĩrĩkanĩro kĩu gĩatarĩĩ, hamwe na kobi ya marũa macio mataarĩ macinĩrĩre mũhũũri, **12** ngĩcineana kũrĩ Baruku mũrũ wa Neria, mũrũ wa Maaseia, mbere ya Hanameli mũrũ wa mama, na mbere ya aira arĩa meekĩrĩte kĩrore marũa-inĩ macio ma ũgũri wa gĩthaka, o na Ayahudi othe arĩa maikarĩte hau nja ĩrĩa ĩikaragio nĩ arangĩri. **13** "O marĩ hau-rĩ, nĩndataarĩirie Baruku, ngĩmwĩra atĩrĩ, **14** 'Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: Oya marũa maya ma kĩrĩĩko gĩa kuonania nũũ mwene gĩthaka, kobi ĩyo njĩkĩrĩte mũhũũri wakwa, na ĩyo ĩngĩ ĩtarĩ mũhũũri, ũthiĩ ũmekĩre thĩĩinĩ wa ndigithũ ya rĩũmba nĩgeetha matũũre hĩndĩ ndaaya. **15** Nĩgũkorwo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o we Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: Nyũmba, na mĩgũnda, na mĩgũnda ya mĩthabibũ ciothe nĩigacooka kũgũrwo gũkũ bũrũri-inĩ ũyũ.' **16** "Na rĩrĩ, ndaarĩkia kũnengera Baruku wa Neria marũa macio ma kĩrĩkanĩro gĩa kuonania nũũ mwene gĩthaka, ngĩhooya Jehova ngiuga ũũ: **17** "Atĩrĩrĩ, wee Mwathani Jehova, we nĩwe wombire igũrũ na thĩ na ũndũ wa hinya waku mũnene, o na ũndũ wa gũtambũrũkia guoko gwaku. Wee-rĩ, gũtirĩ ũndũ mũritũ harĩwe. **18** Wee wonanagia wendani waku kũrĩ andũ ngiri na ngiri, no ũkaherithania nĩ ũndũ wa mehia ma maithe, ũkaũkinyĩria ciero-inĩ cia njiarwa ciao iria igooka thuutha wao. Wee Mũrungu mũnene na ũrĩ hinya, o wee rĩĩtwa rĩaku arĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe, **19** wee nowe mũnene wa ũheani kĩrĩra, na ciĩko ciaku nĩ cia hinya. Maitho maku maikaraga macũthĩrĩirie mĩthiĩre yothe ya andũ; wee ũrĩhaga mũndũ o wothe kũringana na mĩthiĩre yake, ningĩ kũringana na ũrĩa ciĩko ciake itariĩ. **20** Wee nĩwe waringire ciama o na ũkĩonania morirũ kũu bũrũri wa Misiri, na no wĩkaga ũguo nginya ũmũthĩ, gũkũ Isiraeli o na gatagatĩ-inĩ ka andũ arĩa angĩ othe, namo magatũma wĩgĩĩre igweta rĩrĩa rĩrĩ rĩaku. **21** Warutire andũ aku a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri na ũndũ wa kũringa ciama na kuonania morirũ, na ũndũ wa guoko gwaku kũrĩ hinya, ũgũtambũrũkĩtie, o na ũgĩĩka maũndũ manene ma kũguoyohia. **22** Nĩwamaheire bũrũri ũyũ werĩire maithe mao na mwĩhĩtwa atĩ nĩũkamahe, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ. **23** Maatoonyire bũrũri ũcio makĩwĩgwatĩra ũgĩtuĩka wao, no rĩrĩ, matiigana gũgwathĩkĩra kana kũrũmĩrĩra mawatho maku; matiekire maũndũ marĩa wamaathĩte meke. Nĩ ũndũ ũcio ũkĩmarehithĩria mwanangĩko ũyũ ũmakorete. **24** "Atĩrĩrĩ, ta rora wone ũrĩa gwakĩtwo ihumbu cia kũrigiicĩria itũũra rĩĩrĩ inene nĩgeetha marĩtunyane nĩ ũndũ wa mbaara ya rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, na mũthiro, itũũra rĩĩrĩ nĩrĩkũneanwo kũrĩ andũ a Babuloni acio mararĩtharĩkĩra. Ũndũ ũrĩa wee woigire nĩũhingĩte, o ta ũrĩa we ũreyonera.

25 O na gũtuĩka itũũra nĩrĩkũneanwo kũrĩ andũ a Babuloni, wee, o wee Mwathani Jehova, ũnjĩĩrĩte atĩrĩ, 'Wĩgũrĩre mũgũnda na betha, naguo ũgũri ũcio wa mũgũnda ũcio ũgĩe na aira.'" **26** Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova ĩgĩkinyĩra Jeremia, akĩĩrwo atĩrĩ: **27** "Nĩĩ nĩ nĩĩ Jehova, Ngai wa andũ othe. Nĩ harĩ ũndũ o na ũmwe mũritũ harĩ nĩĩ? **28** Nĩ ũndũ ũcio, Jehova ekuuga atĩrĩ: Ndĩ hakuhĩ kũneana itũũra rĩĩrĩ inene kũrĩ andũ a Babuloni, ndĩrĩneane kũrĩ Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, arĩtunyane. **29** Andũ acio a Babuloni maraatharĩkĩra itũũra rĩĩrĩ inene nĩmagatoonya kuo na marĩmundie mwaki; nĩ makaarĩcina rĩthire, hamwe na nyũmba iria andũ maacinagĩra Baali ũbumba igũrũ rĩacio, o na magaitagĩra ngai ingĩ indo cia kũnyuuo nĩguo maathirĩkie ndaakare. **30** "Andũ a Isiraeli na a Juda mekaga o maũndũ mooru maitho-inĩ makwa kuuma ũnini-inĩ wao; ti-itherũ, andũ a Isiraeli matirĩ ũndũ mekaga tiga gũũthirĩkia maathirĩkagia nĩguo ndaakare na indo iria methondekeire na moko mao, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **31** Kuuma mũthenya ũrĩa itũũra rĩĩrĩ rĩakirwo nginya ũmũthĩ, itũũra rĩĩrĩ rĩtũũrĩte rĩarahũraga marakara makwa na mang'ũrĩ, na nĩkĩo no nginya ndĩrĩeherie maitho-inĩ makwa. **32** Andũ a Isiraeli na a Juda nĩmathirĩkĩtie nĩguo ndakare na maũndũ mothe ma waganu marĩa meekĩte: o, na athamaki, na anene ao, na athĩnjĩri-Ngai na anabii ao, na andũ a Juda na andũ a Jerusalemu. **33** Nĩmahutatĩire makaaga kũhũgũra mothiũ mao kũrĩ nĩĩ; o na gũtuĩka nĩndamarutire kaingĩ kaingĩ, matiathikĩrĩirie kana magĩtĩkĩra gũtaarwo. **34** No maigire mĩhianano ĩyo yao ĩrĩ magigi thĩĩnĩ wa nyũmba ĩrĩa ĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩakwa, makĩmĩthaahia. **35** Ningĩ nĩmakĩire Baali mahooero kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, kũu Gĩtuamba-inĩ kĩa Beni-Hinomu, nĩguo marutagĩre Moleku ariũ ao na airĩtu ao marĩ magongona, o na gũtuĩka nĩĩ ndiathanĩte ũndũ ũcio wĩkagwo, o na kana ũgĩtoonya meciiria-inĩ makwa, atĩ hihi no meeke ũndũ mũũru na ũrĩ magigi ta ũcio, wa gũtũma andũ a Juda mehie. **36** "Ha ũhoro ũkonĩĩ itũũra rĩĩrĩ inene, mũroiga atĩrĩ, 'na ũndũ wa mbaara ya rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, na mũthiro nĩrĩkaneanwo kũrĩ mũthamaki wa Babuloni'; no rĩrĩ, ũũ nĩguo Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga: **37** Ti-itherũ nĩngamacookanĩrĩria kuuma mabũrũri-inĩ marĩa ndaamathaamĩirie ndĩ na marakara mahiũ na mang'ũrĩ maingĩ; ngaamacookia kũndũ gũkũ na ndũme matũũre marĩ agitĩre. **38** Nĩmagatuĩka andũ akwa na nĩĩ nduĩke Ngai wao. **39** Nĩngatũma o magĩe na ũrũmwe wa ngoro o na mĩthiĩre-inĩ yao, nĩgeetha matũũre manjĩtigĩrĩte nĩgeetha matũũre moonaga wega o ene na ciana ciao iria igooka thuutha wao. **40** Nĩngarĩĩkanĩra nao kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra nginya tene na tene: Ndirĩ hĩndĩ ngaatiga kũmeka wega, na nĩngatũma manjĩtigagĩre, nĩguo matikanae kũũhutatĩra. **41** Nĩngakenaga ngĩmeeka wega, na ti-itherũ nĩngamahaanda gũkũ bũrũri ũyũ ngwatĩirie na ngoro yakwa yothe o na muoyo wakwa wothe. **42** "Jehova ekuuga atĩrĩ: O ta ũrĩa ndaarehithĩirie andũ aya mathĩĩna manene, ũguo noguo ngaamahe ũgaacĩru ũrĩa wothe ndĩmerĩire. **43** O rĩngĩ nĩgũkagũrwo mĩgũnda bũrũri-inĩ ũyũ, o ũyũ inyuĩ mugaga atĩrĩ, 'Ũyũ nĩ bũrũri mũkiru ihooru, ũtarĩ na andũ kana nyamũ, nĩgũkorwo nĩwaneanirwo kũrĩ andũ a Babuloni.' **44** Mĩgũnda ĩkaagũragwo na betha, namo marũa ma ũgũri nĩmakandĩkanĩrwo na mekĩrwo kĩrore na macinĩrĩrwo mũhũũri aira marĩ ho, kũu bũrũri wa Benjamini, na tũtũũra-inĩ tũrĩa tũriganĩtie na Jerusalemu, na matũũra ma Juda, na matũũra ma bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma na matũũra marĩa marĩ magũrũ-inĩ ma irĩma cia mwena wa ithũĩro, o na ma Negevu, nĩ tondũ nĩngamacookeria ũgaacĩru wao, ũguo nĩguo Jehova ekuuga."

33 O mahinda-inĩ macio Jeremia aarĩ muohe kũu nja-inĩ ya arangĩri, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyamũkinyĩire riita rĩa keerĩ, akĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Ũũ nĩguo Jehova ekuuga, o we ũrĩa wombire thĩ, Jehova ũrĩa watũmire thĩ ĩgĩe ho, na akĩmĩhaanda, Jehova nĩrĩo rĩĩtwa rĩake: **3** 'Ta kĩngaĩre, na nĩĩ nĩngũgwĩtĩka na ngwĩre maũndũ manene na matangĩtuĩrĩka, marĩa ũtooĩ.' **4** Nĩgũkorwo ũũ nĩguo Jehova, Ngai wa Isiraeli, ekuuga ũhoro ũkonĩĩ nyũmba iria irĩ itũũra rĩĩrĩ inene, o na nyũmba cia ũthamaki wa Juda o icio ciatharirĩo nĩguo indo iria ciakĩte kuo ihũthĩrwo kwĩgitĩra kuuma kũrĩ ihumbu cia tĩĩri iria cikũrigiicĩirie o na kuuma kũrĩ rũhiũ rwa njora, **5** makĩhũũrana na andũ a Babuloni: 'Nyũmba icio ciothe nĩikaiyũrio ciimba cia andũ arĩa ngooragithia ndĩ na marakara na mang'ũrĩ. Nĩngahitha itũũra rĩĩrĩ inene ũthiũ wakwa nĩ ũndũ wa waganu wao wothe. **6** "'No rĩrĩ, nĩngarĩrehera ũgima wa mwĩrĩ na ndĩrĩhonie. Ningĩ nĩngahonia andũ akwa na ndũme matũũre makenagĩra thayũ mũingĩ na ũgitĩri. **7** Nĩngacookia andũ a Juda na a Isiraeli gũkũ ndĩmarute kũrĩa matũũrĩte marĩ atahe, njooke ndĩmaake rĩngĩ, maikare o ta ũrĩa maatariĩ mbere. **8** Nĩngamatheria mathirwo nĩ mehia mothe marĩa mananjĩhĩria na ndĩmarekere mehia mao mothe ma kũrega kũnjathĩkĩra. **9** Hĩndĩ ĩyo itũũra rĩĩrĩ inene nĩrĩkandehithĩria ngumo na gĩkeno, na gĩtĩĩo, na ũgooci, o na gwĩkĩrĩrwo mbere ya ndũrĩrĩ ciothe cia gũkũ thĩ rĩrĩa andũ akuo makaigua ũhoro wa maũndũ mothe mega marĩa ndĩmekagĩra; nĩkũgega makaagega na mainaine moona ũingĩ wa ũgaacĩru na thayũ ũrĩa ngaahe itũũra rĩu.' **10** "Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Mwaragia ũhoro ũkonĩĩ kũndũ gũkũ, mũkoiga atĩrĩ, "Nĩ kũndũ kũnũhe gũtarĩ kĩndũ, na gũtarĩ andũ kana nyamũ." No thĩĩnĩ wa matũũra ma Juda na njĩra-inĩ iria nene cia Jerusalemu, o kũu gũthaamĩtwo gũkaaga andũ kana nyamũ-rĩ, nĩgũgacooka kũiguuo **11** mĩgambo ya gĩkeno na ya gũcanjamũka, na mĩgambo ya mũhiki na mũhikania, o na mĩgambo ya andũ arĩa mararehe indo cia maruta ma gũcookia ngaatho nyũmba-inĩ ya Jehova, makiugaga atĩrĩ, "'"Cookeriai Jehova Mwene-Hinya-Wothe ngaatho, nĩ ũndũ Jehova nĩ mwega; wendo wake ũtũũraga tene na tene." Nĩgũkorwo nĩngacookeria bũrũri ũyũ ũgaacĩru waguo, o ta ũrĩa warĩ kuo mbere,' nĩguo Jehova ekuuga. **12** "O na ningĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ: 'Kũndũ gũkũ kũnũhe na gũtarĩ andũ kana nyamũ-rĩ, matũũra makuo mothe nĩmagacooka kũgĩa ũrĩithio kũrĩa arĩithi makaarahagia ndũũru ciao cia mbũri. **13** Thĩĩnĩ wa matũũra ma bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma, o na marĩa marĩ magũrũ-inĩ ma irĩma cia mwena wa ithũĩro, o na ma Negevu, bũrũri-inĩ wa Benjamini, o na tũtũũra-inĩ tũrĩa

tũrigiicĩirie Jerusalemu o na matũũra-inĩ ma Juda-rĩ, ndũũru cia mbũri nĩigacooka kũhĩtũkĩra guoko-inĩ kwa ũrĩa ũcitaraga,' ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **14** "Jehova ekuuga atĩrĩ, 'Matukũ nĩmagooka rĩrĩa ngaahingia kĩĩranĩro gĩakwa kĩa wega kĩrĩa nderĩire nyũmba ya Isiraeli na nyũmba ya Juda. **15** "'Matukũ-inĩ macio o na ihinda rĩu-rĩ, nĩngarahũrĩra Daudi mũndũ mũthingu ũgerekanĩtio na rũhonge rwa mũtĩ; nĩageekaga maũndũ marĩa magĩrĩire na ma kĩhooto bũrũri-inĩ. **16** Matukũ-inĩ macio, Juda nĩgũkahonokanio, nakuo Jerusalemu gũtũũre kũrĩ kũgitĩre. Nake ageetagwo rĩĩtwa rĩĩrĩ Jehova-Ũthingu-Witũ.' **17** Nĩgũkorwo Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Daudi ndarĩ hĩndĩ akaaga mũndũ wa gũikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene kĩa nyũmba ya Isiraeli, **18** kana athĩnjĩri-Ngai, arĩa Alawii, mage mũndũ wa gũikara mbere yakwa hĩndĩ ciothe acinage maruta ma njino, na maruta ma mũtu, o na arutage magongona marĩa ma o mũthenya.'" **19** Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩrĩire Jeremia akĩĩrwo atĩrĩ, **20** "Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Angĩkorwo inyuĩ mwahota gũthũkia kĩrĩkanĩro gĩakwa na mũthenya, na kĩrĩkanĩro gĩakwa na ũtukũ, nĩgeetha mũthenya na ũtukũ itigacooke kũgĩa hĩndĩ ĩrĩa yagĩrĩire-rĩ, **21** nakĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndaarĩkanĩire na Daudi ndungata yakwa, o na kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndaarĩkanĩire na Alawii arĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa matungataga marĩ mbere yakwa, kĩahota gũthũkio, nake Daudi akĩage gũcooka kũgĩa na mũndũ wa rũciaro rwake wa gũthamakaga arĩ gĩtĩ-inĩ gĩake kĩa ũnene. **22** Nĩngatũma njiaro cia Daudi ndungata yakwa, o na Alawii acio matungataga marĩ mbere yakwa maingĩhe o ta njata cia igũrũ iria itangĩtarĩka nĩ ũndũ wa kũingĩha, o na ta mũthanga ũrĩa ũrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria ũrĩa ũtangĩthimĩka ũrĩa ũigana.'" **23** O rĩngĩ ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩrĩire Jeremia akĩĩrwo atĩrĩ, **24** "Kaĩ ũtamenyete andũ aya maroiga atĩrĩ, 'Jehova nĩatete mothamaki marĩa meerĩ ethuurĩire'? Nĩ ũndũ ũcio mamenaga andũ akwa na matimoonaga ta marĩ rũrĩrĩ. **25** Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Angĩkorwo ndiigĩte kĩrĩkanĩro gĩakwa na mũthenya na ũtukũ, o na mawatho marĩa marũmu ma igũrũ na thĩ-rĩ, **26** hĩndĩ ĩyo nĩngagĩteanĩria njiaro cia Jakubu na cia Daudi ndungata yakwa, na njage gũthuura ũmwe wa aanake ake atuĩke wa gũthamakĩra njiaro cia Iburahĩmu, na cia Isaaka, na cia Jakubu. Nĩgũkorwo nĩngamacookeria ũgaacĩru wao na ndĩmaiguĩre tha.'"

34 Rĩrĩa Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni aarũaga mbaara na Jerusalemu na matũũra marĩa maarĩrigiicĩirie, arĩ na mbũtũ ciake cia ita, hamwe na mothamaki marĩa maathagwo nĩwe, na ndũrĩrĩ ciothe ciakuo, ndũmĩrĩri ĩno nĩyakinyĩrĩire Jeremia yumĩte kũrĩ Jehova, akĩĩrwo atĩrĩ, **2** "Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ: Thiĩ kũrĩ Zedekia mũthamaki wa Juda, ũmwĩre atĩrĩ, 'Jehova ekuuga atĩrĩ: Ndĩ hakuhĩ kũneana itũũra rĩĩrĩ inene kũrĩ mũthamaki wa Babuloni, nake nĩekũrĩcina na mwaki rĩthire. **3** Nawe ndũkahonoka atĩ wĩeherie moko-inĩ make, tondũ ti-itherũ nĩũkanyiitwo na ũneanwo kũrĩ we. Nĩũkeyonera mũthamaki wa Babuloni na maitho maku, na nĩmũkaranĩria nake ũthiũ kwa ũthiũ. Nawe nĩũgatwarwo Babuloni. **4** "'No rĩrĩ, ta thikĩrĩria kĩĩranĩro kĩa Jehova, wee Zedekia mũthamaki wa Juda. Jehova ekuuga atĩrĩ ũhoro ũgũkonĩĩ: Wee ndũkooragwo na rũhiũ rwa njora; **5** ũgaakua gĩkuũ gĩa thayũ. O ta ũrĩa andũ maakirie mwaki wa macakaya nĩ ũndũ wa gũtĩĩa maithe maku, o acio athamaki arĩa maarĩ mbere yaku-rĩ, ũguo noguo magaakia mwaki nĩ ũndũ wa gũgũtĩĩa na magũcakaĩre, makiugaga atĩrĩ, "Îiya, Mwathi witũ-ĩ!" Niĩ mwene nĩ niĩ ndakwĩrĩra ũhoro ũcio, ũguo nĩguo Jehova ekuuga.'" **6** Nake Jeremia ũcio mũnabii akĩĩra Zedekia mũthamaki wa Juda maũndũ macio mothe, arĩ kũu Jerusalemu, **7** hĩndĩ ĩyo mbũtũ cia ita cia mũthamaki wa Babuloni ciahũũranaga na Jerusalemu o na matũũra macio mangĩ ma Juda marĩa meyũmĩrĩirie, nĩmo Lakishi na Azeka. Macio moiki no mo matũũra marĩa matigaire harĩ marĩa mairigĩirwo na hinya kũu Juda. **8** Ndũmĩrĩri nĩyakinyĩrĩire Jeremia yumĩte kũrĩ Jehova thuutha wa Mũthamaki Zedekia kũrĩkanĩra kĩrĩkanĩro na andũ othe arĩa maarĩ Jerusalemu maanĩrĩre ũhoro wa kuohorwo kwa ngombo. **9** Mũndũ o wothe angĩtuĩka nĩekuohora ngombo ciake cia Ahibirania, cia arũme na cia andũ-a-nja; gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ wagĩrĩirwo nĩ kũiga Mũyahudi ũrĩa ũngĩ arĩ ngombo. **10** Nĩ ũndũ ũcio anene othe o na andũ arĩa maatoonyire kĩrĩkanĩro-inĩ kĩu, magĩtĩkĩra atĩ nĩmekũrekereria ngombo ciao cia arũme na cia andũ-a-nja, na atĩ matigũcooka kũmaiga ũkombo-inĩ. Magĩgĩĩtĩkĩra ũhoro ũcio na makĩmarekereria. **11** No rĩrĩ, thuutha-inĩ nĩmericũkirwo, makĩnyiita andũ acio mohorete na makĩmatua ngombo rĩngĩ. **12** Hĩndĩ ĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩrĩire Jeremia, akĩĩrwo atĩrĩ: **13** "Jehova, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: Nĩndarĩkanĩire na maithe manyu ma tene rĩrĩa ndamarutire bũrũri wa Misiri, ngĩmaruta bũrũri wa ũkombo, ngĩmeera atĩrĩ, **14** 'Hĩndĩ ciothe mwaka-inĩ wa mũgwanja, o mũndũ o mũndũ wanyu wothe no nginya arekagĩrĩrie mũrũ wa ithe Mũhibirania o wothe ũrĩa wĩyendetie kũrĩ we. Thuutha wa gũgũtungata mĩaka ĩtandatũ-rĩ, no nginya ũmũrekererie.' No maithe manyu matiigana gũũthikĩrĩria kana kũrũmbũiya ũhoro ũcio wakwa. **15** Nĩmwĩrĩga kwĩrira, na mũgĩĩka maũndũ marĩa magĩrĩire makĩonwo nĩ niĩ: Tondũ o ũmwe wanyu nĩanĩrĩire ũhoro wa kuohorwo kwa mũndũ o mũndũ bũrũri-inĩ. O na ningĩ mũkĩgĩa na kĩrĩkanĩro kĩu mũrĩ mbere yakwa thĩinĩ wa nyũmba ĩrĩa ĩĩtanĩtio na rĩĩtwa rĩakwa. **16** No rĩu nĩmũgarũrũkĩte mũgathaahia rĩĩtwa rĩakwa; mũndũ o mũndũ wanyu nĩacooketie ngombo yake ya mũndũ mũrũme na ya mũndũ-wa-nja ĩrĩa ararekereirie ĩĩthiĩre o kũrĩa ĩngĩenda. Nĩmũmatuĩte ngombo cianyu rĩngĩ. **17** "Nĩ ũndũ ũcio, Jehova ekuuga atĩrĩ: Inyuĩ nĩmwagĩte kũnjathĩkĩra: mũtianĩrĩire kuohorithio kwa andũ a bũrũri wanyu. Nĩ ũndũ ũcio rĩu nĩngwanĩrĩra 'kuohorithio' kwanyu, ũguo nĩguo Jehova ekuuga, nakuo nĩ 'kuohorithio' nĩguo mũũragwo na rũhiũ rwa njora, na mũthiro, na ng'aragu. Nĩngatũma mũtuĩke kĩndũ gĩa gũthũũrwo mũno mothamaki-inĩ mothe ma gũkũ thĩ. **18** Andũ arĩa magararĩte kĩrĩkanĩro gĩakwa, na makaaga kũhingia mohoro ma kĩrĩkanĩro kĩu maarĩkanĩire marĩ mbere yakwa, ngaameka o ta njaũ ĩrĩa maatinanirie icunjĩ igĩrĩ, makĩgerera gatagatĩ ga icunjĩ icio ciayo. **19** Atongoria a Juda na a Jerusalemu, na andũ arĩa mehokeirwo mawĩra ma kwa mũthamaki, na athĩnjĩri-

Ngai, na andũ othe a bũrũri arĩa magereire gatagatĩ ga icunjĩ icio cierĩ cia njaũ ĩyo-rĩ, **20** nĩngamaneana kũrĩ thũ ciao iria ciendaga kũmaruta muoyo. Ciimba ciao igaatuĩka irio cia nyoni cia rĩera-inĩ, na cia nyamũ cia gĩthaka. **21** "Nĩnganeana Zedekia mũthamaki wa Juda na anene ake kũrĩ thũ ciao iria ciendaga kũmaruta muoyo, ndĩmaneane kũrĩ mbũtũ cia ita cia mũthamaki wa Babuloni, icio ciambĩte kũmweherera. **22** Nĩngũruta watho, nĩguo Jehova ekuuga, na nĩngamacookia gũkũ itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene. Nĩmakahũũrana narĩo, marĩtahe na marĩcine. Ningĩ nĩngonũha matũũra ma Juda makire ihooru, na kwage mũndũ ũngĩtũũra kuo."

35 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia yumĩte kũrĩ Jehova hĩndĩ ya wathani wa Jehoiakimu mũrũ wa Josia, mũthamaki wa Juda, akĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Thiĩ kũrĩ andũ a nyũmba ya Rekabu, ũmeere moke kanyũmba-inĩ kamwe ga tũtũ tũrĩ rwere-inĩ rwa nyũmba ya Jehova, nawe ũmahe ndibei manyue." **3** Nĩ ũndũ ũcio ngĩthiĩ ngĩgĩĩra Jaazania mũrũ wa Jeremia mũrũ wa Habazania, hamwe na ariũ a ithe, o na ariũ ake othe, na andũ a nyũmba ĩyo yothe ya Rekabu. **4** Ngĩmarehe thĩĩnĩ wa nyũmba ya Jehova, ngĩmatoonyia kanyũmba ka ariũ a Hanani mũrũ wa Igidalia, mũndũ wa Ngai. Kanyũmba kau kaariganĩtie na kanyũmba ka anene, karĩa kaarĩ hau igũrũ rĩa nyũmba ya Maaseia mũrũ wa Shalumu, ũrĩa warĩ mũikaria wa mũrango. **5** Ngĩcooka ngĩiga mbakũri ciyũrĩte ndibei, o na ngĩiga ikombe mbere ya andũ acio a nyũmba ya Rekabu, ngĩmeera atĩrĩ, "Nyuai ndibei ĩno." **6** No-o magĩcookia atĩrĩ, "Ithuĩ tũtinyuuaga ndibei, nĩ ũndũ ithe witũ wa tene, Jonadabu mũrũ wa Rekabu, nĩatũtigĩire watho, akiuga atĩrĩ, 'Mũtikananyue ndibei, inyuĩ ene kana njiaro cianyu. **7** Ningĩ-rĩ, mũtikanaake nyũmba, kana mũhaande mbeũ, kana mũhaande mĩgũnda ya mĩthabibũ; mũtikanagĩe na kĩndũ o na kĩmwe kĩa indo icio, no rĩrĩ, mũgũtũũra mũikaraga hema-inĩ. Hĩndĩ ĩyo nĩmũgatũũra matukũ maingĩ bũrũri ũyũ mũikaraga ta mũrĩ ageni.' **8** Nĩtũtũũrĩte twathĩkĩire ũndũ o wothe ũrĩa ithe witũ wa tene Jonadabu mũrũ wa Rekabu aatwathire. Gũtirĩ mũndũ witũ ithuĩ, kana atumia aitũ, kana ariũ na airĩtu aitũ, ũrĩ wanyua ndibei, **9** kana agĩaka nyũmba ya gũtũũrwo, kana akĩgĩa mĩgũnda ya mĩthabibũ, kana ithaka, o na kana akehaandĩra irio. **10** Tũtũũrĩte hema-inĩ twathĩkagĩra ũrĩa wothe ithe witũ wa tene Jonadabu aatwathire. **11** No rĩrĩa Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni aahithũkĩire bũrũri ũyũ, nĩtwoigire atĩrĩ: 'Ũkĩrai, no nginya tũthiĩ Jerusalemu tũũrĩre mbũtũ cia ita cia Babuloni na cia Asuriata.' Nĩ ũndũ ũcio tũkoretwo tũgĩikara gũkũ Jerusalemu." **12** Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova ĩgĩkinyĩra Jeremia, akĩĩrwo atĩrĩ: **13** "Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: Thiĩ ũkeere andũ a Juda na arĩa othe matũũraga Jerusalemu atĩrĩ: 'Kaĩ inyuĩ mũtangĩĩruta ũndũ nĩguo mwathĩkĩre ciugo ciakwa?' ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **14** 'Jonadabu mũrũ wa Rekabu aathire ariũ ake matikananyue ndibei, naguo watho ũcio wake matũũrĩte maũhingagia. O na nginya ũmũthĩ matinyuuaga ndibei, nĩgũkorwo nĩmathĩkagĩra watho ũcio wa ithe wao wa tene. No rĩrĩ, inyuĩ ndĩmwarĩirie kaingĩ kaingĩ, no mũtirĩ mwanjathĩkĩra. **15** Ndĩmũtũmĩire ndungata ciakwa ciothe cia anabii kaingĩ kaingĩ. Nao mamwĩraga atĩrĩ, "Mũndũ o wothe wanyu no nginya atigane na mĩthiĩre yake ya waganu na aagĩrie ciĩko ciake; tigai kũrũmĩrĩra ngai ingĩ kana gũcitungatagĩra. Na inyuĩ nĩmũgatũũra bũrũri ũyũ ndaamũheire inyuĩ o na maithe manyu." No inyuĩ mũtiigana kũrũmbũiya ũhoro ũcio kana gũũthikĩrĩria. **16** Njiaro icio cia Jonadabu mũrũ wa Rekabu nĩihingĩtie watho ũcio ithe wao wa tene aacitigĩire, no andũ aya matinjathĩkĩire.' **17** "Nĩ ũndũ ũcio, Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: 'Ta thikĩrĩriai! Nĩngũrehithĩria Juda o na mũndũ wothe ũtũũraga Jerusalemu mwanangĩko ũrĩa wothe ndoigire nĩngamarehere. Niĩ ndaamaarĩirie, no-o makĩrega gũthikĩrĩria; ndaametire no-o makĩrega kũnjĩtĩka.'" **18** Nake Jeremia agĩcooka akĩĩra andũ a nyũmba ya Rekabu atĩrĩ, "Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: 'Inyuĩ nĩmwathĩkiire watho wa Jonadabu, ithe wanyu wa tene, na mũkarũmĩrĩra mataaro make mothe, na nĩmwĩkĩte ũrĩa wothe aamwathire.' **19** Nĩ ũndũ ũcio, Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o we Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: 'Jonadabu mũrũ wa Rekabu ndarĩ hĩndĩ akaaga mũndũ wa kũndungatĩra.'"

36 Mwaka-inĩ wa ĩna kuuma Jehoiakimu mũrũ wa Josia atuĩka mũthamaki wa Juda-rĩ, ndũmĩrĩri ĩno nĩyakinyĩire Jeremia yumĩte harĩ Jehova, akĩĩrwo ũũ: **2** "Oya ibuku rĩa gĩkũnjo wandĩke thĩĩnĩ warĩo mohoro marĩa mothe ngũheete makoniĩ Isiraeli na Juda, o hamwe na ndũrĩrĩ iria ingĩ ciothe, kuuma ihinda rĩrĩa ndambĩrĩirie gũkwarĩria hĩndĩ ya wathani wa Josia, o nginya ũmũthĩ. **3** Hihi rĩrĩa andũ a Juda makaigua ũhoro wa mwanangĩko ũrĩa wothe njiirĩire kũmarehithĩria-rĩ, mũndũ o mũndũ wao ahota kũgarũrũka atigane na mĩthiĩre yake ya waganu; na niĩ nĩngamarekera waganu wao na mehia mao." **4** Nĩ ũndũ ũcio Jeremia agĩĩta Baruku mũrũ wa Neria, nake Jeremia akĩmwĩra maũndũ marĩa mothe Jehova aamwarĩirie, nake Baruku akamandĩka ibuku-inĩ rĩu rĩa gĩkũnjo. **5** Hĩndĩ ĩyo Jeremia akĩĩra Baruku atĩrĩ, "Niĩ ndĩmuohe; ndingĩhota gũthiĩ hekarũ-inĩ ya Jehova. **6** Nĩ ũndũ ũcio thiĩ arĩ we kũu nyũmba-inĩ ya Jehova mũthenya ũmwe ũrĩa kwĩhingagwo kũrĩa irio, nawe ũthomere andũ acio kuuma ibuku-inĩ rĩĩrĩ rĩa gĩkũnjo maũndũ marĩa maarĩtio nĩ Jehova, macio wee wandĩkire o ta ũrĩa niĩ ndaakwĩraga wandĩke. **7** Hihi maahota kũrehe mathaithana mao harĩ Jehova, na o mũndũ wao atigane na mĩthiĩre yake ya waganu, nĩ ũndũ marakara na mang'ũrĩ marĩa matuĩrĩirwo andũ aya nĩ Jehova nĩ manene." **8** Nake Baruku mũrũ wa Neria nĩekire ũrĩa wothe Jeremia ũrĩa mũnabii aamwĩrĩte eeke; agĩthoma ndũmĩrĩri ĩyo ya Jehova kũu thĩĩnĩ wa hekarũ kuuma ibuku-inĩ rĩu rĩa gĩkũnjo. **9** Na rĩrĩ, mweri-inĩ wa kenda wa mwaka wa ĩtano wa wathani wa Jehoiakimu mũrũ wa Josia mũthamaki wa Juda, ihinda rĩa kwĩhinga kũrĩa irio mbere ya Jehova nĩrĩanĩrĩirwo kũrĩ andũ othe a Jerusalemu, o na arĩa angĩ othe mookĩte kuuma matũũra ma Juda. **10** Kuuma kanyũmba-inĩ ka Gemaria mũrũ wa Shafani ũrĩa mwandĩki, karĩa kaarĩ o kũu

nja ya na igũrũ, itoonyero-inĩ rĩa Kĩhingo kĩrĩa Kĩerũ kĩa hekarũ, Baruku agĩthomera andũ othe ciugo cia Jeremia kuuma ibuku-inĩ rĩu rĩa gĩkũnjo kũu hekarũ-inĩ ya Jehova. **11** Rĩrĩa Mikaia mũrũ wa Gemaria, mũrũ wa Shafani aiguire ndũmĩrĩri ĩyo ya Jehova yothe kuuma ibuku-inĩ rĩu rĩa gĩkũnjo-rĩ, **12** agĩikũrũka agĩtoonya kanyũmba-inĩ ka mwandĩki karĩa kaarĩ kũu nyũmba-inĩ ya ũthamaki, harĩa anene othe maikarĩte, nao nĩo: Elishama ũrĩa mwandĩki, na Delia mũrũ wa Shemaia, na Elinathani mũrũ wa Akibori, na Gemaria mũrũ wa Shafani, na Zedekia mũrũ wa Hanania, na anene arĩa angĩ othe. **13** Mikaia aarĩkia kũmahe ũhoro wothe ũrĩa aiguĩte Baruku agĩthomera andũ kuuma ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo-rĩ, **14** anene acio othe magĩtũma Jehudi mũrũ wa Nethania, mũrũ wa Shelemia, mũrũ wa Kushi, athiĩ akeere Baruku atĩrĩ, "Oya ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo, rĩu ũthomeire andũ, ũũke narĩo." Nĩ ũndũ ũcio Baruku mũrũ wa Neria agĩthiĩ hau maarĩ anyiitĩte ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo na guoko gwake. **15** Nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Rĩu ta ikara thĩ, ũtũthomere." Nĩ ũndũ ũcio Baruku akĩmathomera. **16** Rĩrĩa maaiguire mohoro macio mothe, makĩrorana marĩ na guoya, makĩĩra Baruku atĩrĩ, "No nginya tũkinyĩrie mũthamaki ũhoro ũcio wothe." **17** Ningĩ magĩcooka makĩũria Baruku atĩrĩ, "Ta twĩre, maũndũ macio mothe wamandĩkire atĩa? Nĩ Jeremia wakwĩraga nawe ũkamaandĩka?" **18** Baruku akĩmacookeria atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩwe wanjĩĩraga mohoro macio mothe, na niĩ ngamaandĩka na rangi ibuku-inĩ rĩĩrĩ rĩa gĩkũnjo." **19** Nao anene acio makĩĩra Baruku atĩrĩ, "Wee na Jeremia thiĩi mwĩhithe. Mũtikareke mũndũ o na ũ amenye kũrĩa mũrĩ." **20** Maarĩkia kũiga ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo kanyũmba-inĩ ka Elishama, ũrĩa mwandĩki, magĩtoonya harĩa mũthamaki aarĩ kũu nyũmba yake ya thĩinĩ makĩmũhe ũhoro ũcio wothe. **21** Mũthamaki nake agĩtũma Jehudi agĩĩre ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo, nake Jehudi akĩrĩrehe kuuma kanyũmba-inĩ ka Elishama, ũrĩa mwandĩki, akĩrĩthomera mũthamaki na anene acio othe marũgamĩte hau harĩ mũthamaki. **22** Kwarĩ mweri wa kenda, nake mũthamaki aikarĩte nyũmba-inĩ ĩrĩa aikaraga hĩndĩ ya kĩmera kĩa heho, na haarĩ na mwaki waakanaga riiko-inĩ hau mbere yake. **23** Jehudi aathoma icigo ithatũ kana inya cia ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo-rĩ, mũthamaki nake agacitinia na kahiũ ka mwandĩki, agacikia riiko-inĩ, o nginya rĩrĩa ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo rĩacinirwo rĩothe. **24** Mũthamaki na andũ arĩa othe maamũtungataga arĩa maiguire mohoro macio matiigana gwĩtigĩra, o na kana magĩtembũranga nguo ciao. **25** O na gũtuĩka Elinathani, na Delia, na Gemaria nĩmathaithire mũthamaki ndagacine ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo-rĩ, nĩaregire kũmathikĩrĩria. **26** Handũ ha ũguo, mũthamaki agĩatha Jerameeli, mũrũ ũmwe wa mũthamaki, na Seraia mũrũ wa Azirieli, na Shelemia mũrũ wa Abideli, nĩguo manyiite Baruku ũcio mwandĩki, na Jeremia ũrĩa mũnabii. No rĩrĩ, Jehova nĩamahithĩte. **27** Thuutha wa mũthamaki gũcina ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo rĩrĩa rĩandĩkĩtwo mohoro nĩ Baruku ta ũrĩa eerĩtwo nĩ Jeremia andĩke-rĩ, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩrĩire Jeremia, akĩĩrwo atĩrĩ: **28** "Oya ibuku rĩngĩ rĩa gĩkũnjo wandĩke thĩinĩ warĩo mohoro marĩa mothe maarĩ ibuku-nĩ rĩu rĩa mbere, rĩu Jehoiakimu mũthamaki wa Juda aacinire. **29** Ningĩ wĩre Jehoiakimu mũthamaki wa Juda atĩrĩ, 'Jehova ekuuga atĩrĩ: Nĩwacinire ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo, ũkĩũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte wandĩke atĩ, ti-itherũ mũthamaki wa Babuloni nĩagooka kwananga bũrũri ũyũ na eherie andũ na nyamũ kuo?" **30** Nĩ ũndũ ũcio, Jehova ekuuga atĩrĩ ũndũ ũkonĩĩ Jehoiakimu mũthamaki wa Juda: Ndakagĩa na mũndũ wa gũikarĩra gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Daudi; kĩimba gĩake gĩgaateeo, na kĩanĩkĩrwo riũa mũthenya, na kĩhĩe nĩ mbaa ũtukũ. **31** Nĩngamũherithia we hamwe na ciana ciake, na arĩa mamũtungataga, nĩ ũndũ wa waganu wao; nĩngarehithĩria arĩa othe matũũraga Jerusalemu na andũ a Juda mwanangĩko ũrĩa wothe ndaaririe ũhoro waguo ũmakonĩĩ, tondũ nĩmagĩte gũthikĩrĩria.'" **32** Nĩ ũndũ ũcio Jeremia akĩoya ibuku rĩngĩ rĩa gĩkũnjo, akĩrĩnengera Baruku mũrũ wa Neria ũcio mwandĩki, nake akĩandĩka ibuku-inĩ rĩu mohoro mothe marĩa aacookire kũheo nĩ Jeremia, o macio maandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩrĩa Jehoiakimu mũthamaki wa Juda aacinĩte na mwaki; na hakĩongererwo mohoro mangĩ maingĩ maahaanaine na macio ma mbere.

37 Na rĩrĩ, Zedekia mũrũ wa Josia nĩatuirwo mũthamaki wa Juda nĩ Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, nake agĩthamaka ithenya rĩa Jekonia mũrũ wa Jehoiakimu. **2** No rĩrĩ, we mwene o na kana arĩa maamũtungatagĩra, na andũ a bũrũri ũcio matiarũmbũirie ciugo iria Jehova aarĩtie na kanua ka Jeremia ũcio mũnabii. **3** Nake Mũthamaki Zedekia agĩtũma Jehukali mũrũ wa Shelemia marĩ na Zefania mũrũ wa Maaseia ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai mathiĩ kũrĩ Jeremia ũcio mũnabii, mamũtwarĩre ndũmĩrĩri ĩno: "Twagũthaitha ũtũhooere kũrĩ Jehova, Ngai witũ." **4** Na rĩrĩ, ihinda rĩu Jeremia aarĩ na wĩyathi wa gũceeranga gatagatĩ-inĩ ka andũ, nĩgũkorwo ndaakoretwo aikĩtio njeera. **5** Hĩndĩ ĩyo mbũtũ cia ita cia Firaũni nĩcioimagarĩte kuuma bũrũri wa Misiri, na rĩrĩa andũ a Babuloni arĩa maarigiicĩirie Jerusalemu maiguire ũhoro wacio, makĩhũndũka, makĩehera kũu Jerusalemu. **6** Hĩndĩ ĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩgĩkinyĩra Jeremia ũcio mũnabii, akĩĩrwo atĩrĩ, **7** "Jehova, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: Ĩra mũthamaki wa Juda, ũcio ũgũtũmĩte ũũke ũhooe kĩrĩra harĩ niĩ, atĩrĩ, 'Mbũtũ cia ita cia Firaũni icio irooka gũgũteithia-rĩ, nĩigũcooka bũrũri wacio, kũu bũrũri wa Misiri. **8** Hĩndĩ ĩyo nao andũ a Babuloni nĩmagacooka gũkũ na matharĩkĩre itũũra rĩĩrĩ inene, marĩtunyane na marĩcine na mwaki.' **9** "Jehova ekuuga atĩrĩ: Tigai kwĩheenia, mũgĩĩciiria atĩrĩ, 'Andũ a Babuloni ti-itherũ nĩmegũtigana na ithuĩ matweherere.' Matigeeka ũguo! **10** O na mũngĩhoota mbũtũ ciothe cia ita cia andũ a Babuloni icio iramũtharĩkĩra, na gũtuĩke atĩ no andũ arĩa matiihangĩtio matigĩtwo hema-inĩ ciao-rĩ, no moime kũu hema-inĩ na macine itũũra rĩĩrĩ na mwaki." **11** Thuutha wa mbũtũ icio cia ita cia andũ a Babuloni kwehera kũu Jerusalemu nĩ ũndũ wa mbũtũ cia Firaũni, **12** Jeremia nĩoimagarire kuuma itũũra-inĩ rĩu inene nĩguo athiĩ bũrũri wa Benjamini akenyiitĩre igai rĩake rĩa gĩthaka gatagatĩ-inĩ ka andũ arĩa maarĩ kuo. **13** No rĩrĩa aakinyire Kĩhingo-inĩ kĩa Benjamini, mũnene wa arangĩri ũrĩa wetagwo Irija mũrũ wa Shelemia, mũrũ wa Hanania, akĩmũnyiita,

akiuga atĩrĩ, “Wee nĩ kũũra ũroora ũthiĩ ũkeneane kũrĩ andũ a Babuloni!” **14** Jeremia akĩmwĩra atĩrĩ, “Aca ũguo tiguo! Niĩ ti kũũra ndĩroora ngeneane kũrĩ andũ a Babuloni.” No Irija akĩrega kũmũthikĩrĩrĩria; handũ ha ũguo akĩnyiita Jeremia, akĩmũtwara kũrĩ anene. **15** Anene acio nĩmarakarĩire Jeremia, na magĩathana ahũũrwo na ahingĩrwo nyũmba ya Jonathani ũrĩa mwandĩki, ĩrĩa maatuĩte njeera. **16** Nake Jeremia agĩtoonyio mungu-inĩ warĩ kanyũmba ga thĩinĩ mũno kũu kĩoho-inĩ, kũrĩa aikarire matukũ maingĩ. **17** Na thuutha ũcio Mũthamaki Zedekia agĩtũmana areehwo kũu nyũmba-inĩ ya ũthamaki. Arĩ kũu, mũthamaki akĩmũũria na hitho atĩrĩ, “Hihi nĩ harĩ ndũmĩrĩri yumĩte kũrĩ Jehova?” Nake Jeremia akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩĩ, nĩ kũrĩ; wee nĩũkaneanwo moko-inĩ ma mũthamaki wa Babuloni.” **18** Ningĩ Jeremia akĩĩra Mũthamaki Zedekia atĩrĩ, “Nĩ ũndũ ũrĩkũ ngwĩhĩtie we mwene, kana ndungata ciaku, o na kana andũ aya, nĩguo njikio njeera? **19** Marĩ ha anabii acio aku, acio maakũrathĩire ũhoro atĩrĩ, ‘Mũthamaki wa Babuloni ndagagũtharĩkĩra wee o na kana bũrũri ũyũ’? **20** Na rĩu-rĩ, wee mũthamaki mwathi wakwa, ĩtĩkĩra gũthikĩrĩria. Njĩtĩkĩria ndeehe mathaithana makwa mbere yaku: Ndũkanjookie nyũmba ya Jonathani ũrĩa mwandĩki, ndigakuĩre kuo.” **21** Nake Mũthamaki Zedekia akĩruta watho, akiuga atĩ Jeremia aigwo kũu nja ĩrĩa ya arangĩri, na aheagwo mũgate o mũthenya ũrutĩtwo barabara-inĩ ya arugi mĩgate, o nginya rĩrĩa mĩgate ĩgaathira kũu itũũra-inĩ inene. Nĩ ũndũ ũcio Jeremia agĩikara kũu nja ĩyo ya arangĩri.

38 Nao Shefatia mũrũ wa Matani, na Gedalia mũrũ wa Pashuri, na Jehukali mũrũ wa Shemalia, o na Pashuri mũrũ wa Malikija nĩmaiguire ũrĩa Jeremia eeraga andũ othe, rĩrĩa oigire atĩrĩ, **2** “Jehova ekuuga atĩrĩ: ‘Mũndũ ũrĩa wothe ũgũikara itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene nĩakooragwo na rũhiũ rwa njora, kana ng’aragu, kana mũthiro, no ũrĩa ũgwĩtwara kũrĩ andũ a Babuloni nĩagatũũra muoyo. Nĩakahonokia muoyo wake; nĩagatũũra muoyo.’ **3** Ningĩ, Jehova ekuuga atĩrĩ: ‘Itũũra rĩĩrĩ inene no nginya rĩkaneanwo kũrĩ mbũtũ cia ita cia mũthamaki wa Babuloni, ũrĩa ũkaarĩtunyana.’”
4 Hĩndĩ ĩyo anene makĩĩra mũthamaki atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ aagĩrĩire ooragwo. Nĩaratũma thigari iria itigaire gũkũ itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene ciĩtigĩre, o ũndũ ũmwe na andũ aya othe, nĩ ũndũ wa maũndũ macio arameera. Mũndũ ũyũ ndarĩ ũndũ mwega areciirĩria andũ aya tiga o ũũru.” **5** Mũthamaki Zedekia agĩcookia atĩrĩ, “Arĩ moko-inĩ manyu; mũthamaki ndangĩgirĩrĩrĩria mwĩke ũrĩa inyuĩ mũkwenda.” **6** Nĩ ũndũ ũcio makĩnyiita Jeremia makĩmũikia irima rĩa maaĩ rĩa Malikija, ũrĩa mũrũ wa mũthamaki, rĩrĩa rĩarĩ kũu nja ĩyo ya arangĩri. Magĩikũrũkia Jeremia irima rĩu rĩa maaĩ na mĩkanda; no rĩtiarĩ na maaĩ, no mũtondo rĩarĩ, nake Jeremia agĩtoonyerera kũu mũtondo-inĩ ũcio. **7** No rĩrĩ, Ebedi-Meleku ũrĩa Mũkushi, ũmwe wa arĩa mehokeirwo wĩra wa kũu nyũmba-inĩ ya ũthamaki, nĩaiguire atĩ nĩmaikĩtie Jeremia irima rĩu rĩa maaĩ. Hĩndĩ ĩyo mũthamaki aikarĩte Kĩhingo-inĩ kĩa Benjamini, **8** Ebedi-Meleku akiuma hau nja ya nyũmba ya ũthamaki, akĩmwĩra atĩrĩ, **9** “Mũthamaki mwathi wakwa, andũ aya nĩmekĩte ũũru nĩ ũndũ wa maũndũ maya mothe mekĩte Jeremia ũrĩa mũnabii. Nĩmamũikĩtie irima rĩa maaĩ, akuĩre kuo nĩ ng’aragu, tondũ mĩgate ĩkirie gũthira gũkũ itũũra-inĩ inene.” **10** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki agĩatha Ebedi-Meleku ũcio Mũkushi, akĩmwĩra atĩrĩ: “Oya andũ mĩrongo ĩtatũ kuuma haha mũthiĩ nao mũkarute Jeremia ũcio mũnabii kuuma irima rĩu rĩa maaĩ atanakua.” **11** Nĩ ũndũ ũcio Ebedi-Meleku akĩoya andũ acio, agĩthiĩ nao, nao magĩtoonya kanyũmba kaarĩ rungu rwa harĩa haaigagwo mũthiithũ wa indo cia bata kũu thĩinĩ wa nyũmba ya ũthamaki. Akĩoya ndangari imwe cia nguo ngũrũ, na nguo iria nduĩku ciarĩ kuo, agĩciikũrũkĩria Jeremia na mĩkanda kũu irima rĩa maaĩ. **12** Ebedi-Meleku ũcio Mũkushi, akĩĩra Jeremia atĩrĩ: “Ĩkĩra nguo icio ngũrũ na ndangari icio njegeeke, wĩrigĩrĩrie gũkerwo nĩ mĩkanda ĩyo.” Nake Jeremia agĩĩka o ũguo, **13** nao makĩmũguucia na mĩkanda ĩyo, makĩmũruta irima rĩu rĩa maaĩ. Nake Jeremia agĩikara kũu nja ĩyo ya arangĩri. **14** Mũthamaki Zedekia agĩtũmanĩra Jeremia ũcio mũnabii, akiuga areehwo itoonyero-inĩ rĩa gatatũ rĩa hekarũ ya Jehova. Mũthamaki akĩĩra Jeremia atĩrĩ, “Nĩngũkũũria ũndũ. Nawe ndũkaahithe ũhoro o na ũrĩkũ.” **15** Jeremia akĩĩra Zedekia atĩrĩ, “Ingĩkuumburĩra ũhoro-rĩ, githĩ ndũkũnjũraga? O na ingĩgũtaara-rĩ, wee ndũngĩĩthikĩrĩria.” **16** Nake Mũthamaki Zedekia akĩĩhĩta mwĩhĩtwa na hitho harĩ Jeremia, akiuga ũũ: “Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo, o we ũrĩa watũheire muoyo ũyũ tũrĩ naguo-rĩ, niĩ ndigũkũũraga kana ngũneane moko-inĩ ma acio mendaga gũkũruta muoyo.” **17** Nake Jeremia akĩĩra Zedekia atĩrĩ, “Ũũ nĩguo Jehova Ngai-Mwene-Hinya-Wothe, o we Ngai wa Isiraeli, ekuuga: ‘Ũngĩĩneeana kũrĩ anene a mũthamaki wa Babuloni, muoyo waku nĩũkũhonokio, o na itũũra rĩĩrĩ inene rĩtigaacinwo; wee na andũ a nyũmba yaku nĩmũgũtũũra muoyo. **18** No ũngĩrega kwĩneana kũrĩ anene a mũthamaki wa Babuloni, itũũra rĩĩrĩ nĩrĩkũneanwo kũrĩ andũ a Babuloni, nao marĩcine na mwaki rĩthire; na wee mwene ndũkahonoka kuuma moko-inĩ mao.’” **19** Mũthamaki Zedekia akĩĩra Jeremia atĩrĩ, “Nĩndĩretigĩra Ayahudi arĩa meneanĩte kũrĩ andũ a Babuloni, nĩ ũndũ andũ a Babuloni mahota kũũneana kũrĩ Ayahudi acio nao maanyamarie.” **20** Nake Jeremia akĩmũcookeria atĩrĩ, “Matigaakũneana kũrĩ o. Wee athĩkĩra Jehova, wĩke ũguo ndĩrakwĩra. Hĩndĩ ĩyo nĩũkona wega, naguo muoyo waku nĩũkahonokio. **21** No rĩrĩ, warega kwĩneana, ũũ nĩguo Jehova anguũrĩirie: **22** Andũ-a-nja othe arĩa matigaire thĩinĩ wa nyũmba ya mũthamaki wa Juda nĩmagatwarĩrwo anene a mũthamaki wa Babuloni. Andũ-a-nja acio nao magaakwĩra atĩrĩ: “‘Arata acio aku wehokeete nĩmakũhĩtithirie na magĩgũkĩria hinya. Magũrũ maku nĩmatoonyereire mũtondo-inĩ; nao arata aku nĩmagũtiganĩirie.’ **23** “Atumia aku othe na ciana ciaku nĩmakaneanwo kũrĩ andũ a Babuloni. Wee mwene ndũkehonokia moko-inĩ mao, no nĩũkanyiitwo nĩ mũthamaki wa Babuloni; narĩo itũũra rĩĩrĩ inene nĩrĩgacinwo rĩthire.” **24** Hĩndĩ ĩyo Zedekia akĩĩra Jeremia atĩrĩ, “Ndũkareke mũndũ o na ũrĩkũ amenye ũhoro wa mĩario ĩno, ndũkae kũũragwo. **25** Anene mangĩigua atĩ nĩtwaranĩirie nawe, nao moke kũrĩ we

makũũrie atĩrĩ, 'Twĩre ũrĩa wĩrĩte mũthamaki, na ũrĩa nake mũthamaki akwĩrĩte; ndũgatũhithe ũndũ kana tũkũũrage,' **26** hĩndĩ ĩyo nawe ũmeere atĩrĩ, 'Nĩgũthaitha ndĩrathaithaga mũthamaki ndakae kũnjookia nyũmba-inĩ kwa Jonathani, ndigakuĩre kuo.'" **27** Anene acio othe nĩmookire kũrĩ Jeremia, makĩmũũria ũhoro ũcio, nake akĩmeera ũrĩa wothe aathĩtwo nĩ mũthamaki oige. Nĩ ũndũ ũcio matiamwĩrire ũndũ ũngĩ, nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ waiguĩte ũrĩa maarĩtie na mũthamaki. **28** Nake Jeremia agĩikara kũu kĩhingo-inĩ kĩa arangĩri nginya mũthenya ũrĩa itũũra rĩa Jerusalemu rĩatunyanirwo.

39 Mwaka-inĩ wa kenda wa wathani wa Zedekia mũthamaki wa Juda, mweri-inĩ wa ikũmi, Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni nĩathiire gũtharĩkĩra itũũra rĩa Jerusalemu arĩ na mbũtũ ciake ciothe cia ita, akĩrĩrigiicĩria arĩtunyane. **2** Ningĩ mũthenya wa kenda wa mweri wa ĩna wa mwaka-inĩ wa ikũmi na ũmwe wa wathani wa Zedekia, nĩguo rũthingo rwa itũũra rĩu inene rwatũrĩkirio. **3** Hĩndĩ ĩyo anene othe a mũthamaki wa Babuloni magĩtoonya na magĩikara Kĩhingo-inĩ gĩa Gatagatĩ: Nao nĩ Nerigali-Sharezeru wa Samugari, na Nebo-Sarisekimu mũtongoria ũmwe mũnene, na Nerigali-Sharezeru ũrĩa warĩ mũnene wathani-inĩ, marĩ hamwe na anene arĩa angĩ othe a mũthamaki wa Babuloni. **4** Rĩrĩa Zedekia mũthamaki wa Juda na thigari ciothe maamonire, makĩũra; makiuma itũũra-inĩ rĩu inene ũtukũ magerete njĩra ya mũgũnda-inĩ wa mũthamaki, kĩhingo-inĩ kĩrĩa kĩarĩ gatagatĩ ga thingo cierĩ, magĩthiĩ merekeire Araba. **5** No nayo mbũtũ ya andũ a Babuloni ĩkĩmateng'eria, ĩgĩkorerera Zedekia werũ-inĩ ũrĩa mwaraganu wa Jeriko. Makĩmũnyiita, makĩmũtwarĩra Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni arĩ kũu Ribila bũrũri-inĩ wa Hamathu, na kũu nĩkuo aamũtuĩrĩire ciira. **6** Kũu Ribila nokuo mũthamaki wa Babuloni oragithĩirie ariũ a Zedekia, maitho-inĩ make, na akĩũragithia andũ othe arĩa maarĩ igweta kũu Juda. **7** Agĩcooka agĩkũũrithia Zedekia maitho na akĩmuoha na bĩngũ cia gĩcango nĩguo atwarwo Babuloni. **8** Andũ acio a Babuloni magĩcina nyũmba ya ũthamaki, o na nyũmba cia andũ arĩa angĩ, na makĩmomora thingo cia Jerusalemu. **9** Nebuzaradani, mũnene wa arangĩri a mũthamaki, agĩtaha andũ arĩa maatigaire kũu itũũra-inĩ thĩinĩ, akĩmatwara Babuloni marĩ hamwe na arĩa meneanĩte kũrĩ we o na andũ acio angĩ othe. **10** No rĩrĩ, Nebuzaradani ũcio mũnene wa arangĩri a mũthamaki, nĩatigirie andũ amwe arĩa maarĩ athĩĩni kũu bũrũri wa Juda, arĩa mataarĩ na kĩndũ kĩao; no hĩndĩ ĩyo akĩmahe mĩgũnda ya mĩthabibũ na mĩgũnda ya kũrĩma. **11** Na rĩrĩ, Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni nĩarutĩte watho ũkoniĩ Jeremia, akeera Nebuzaradani ũcio mũnene wa arangĩri a mũthamaki atĩrĩ: **12** "Muoe ũmũmenyerere; ndũkamwĩke ũũru, no ũmũhingagĩrie ũndũ o wothe ũrĩa angĩkũũria." **13** Nĩ ũndũ ũcio Nebuzaradani ũcio mũnene wa arangĩri, na Nebushazibani mũtongoria ũmwe mũnene na Nerigali-Sharezeru ũrĩa warĩ mũnene wathani-inĩ, o na anene acio angĩ othe a mũthamaki wa Babuloni **14** magĩtũmana, makiuga Jeremia arutwo kũu thĩinĩ wa nja ĩrĩa ya arangĩri. Nao makĩmũneana harĩ Gedalia mũrũ wa Ahikamu, mũrũ wa Shafani, nĩguo amũinũkie gwake mũciiĩ. Nĩ ũndũ ũcio agĩtũũrania na andũ arĩa angĩ ao. **15** Rĩrĩa Jeremia aatũũrĩte oheetwo kũu thĩinĩ wa nja ĩrĩa ya arangĩri-rĩ, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyamũkinyĩrĩire akĩĩrwo atĩrĩ: **16** "Thiĩ ũkeere Ebedi-Meleku ũrĩa Mũkushi atĩrĩ, 'Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: Ndĩ hakuhĩ kũhingia ũrĩa ndoigire atĩ nĩngarehere itũũra rĩĩrĩ inene mwanangĩko, no ti ũgaacĩru. Hĩndĩ ĩyo, maũndũ macio nĩmakahingio ũkĩmeyonagĩra na maitho. **17** No rĩrĩ, wee nĩngakũhonokia mũthenya ũcio, ũguo nĩguo Jehova ekuuga; wee ndũkaneanwo kũrĩ andũ acio wĩtigĩraga. **18** Niĩ nĩngakũhonokia; wee ndũkooragwo na rũhiũ rwa njora no nĩũkahonokia muoyo waku, tondũ nĩ niĩ ũtũũrĩte wĩhokete, ũguo nĩguo Jehova ekuuga.'"

40 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia yumĩte kũrĩ Jehova thuutha wa Nebuzaradani ũcio mũnene wa arangĩri a mũthamaki kũmũrekereria oime kũu Rama. Nĩakorete Jeremia arĩ muohe na mĩnyororo arĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ arĩa othe maatahĩtwo kuuma Jerusalemu na Juda rĩrĩa maatwaragwo Babuloni marĩ ohe. **2** Nake mũnene ũcio wa arangĩri a mũthamaki oona Jeremia, akĩmwĩra atĩrĩ, "Jehova Ngai waku nĩwe watuĩrĩire kũndũ gũkũ mwanangĩko ũyũ. **3** Na rĩu-rĩ, Jehova nĩatũmĩte gwĩkĩke ũguo; ekĩte o ta ũrĩa oigire. Maũndũ maya mothe meekĩkĩte nĩ ũndũ inyuĩ andũ aya nĩmwehĩirie Jehova na mũkĩaga kũmwathĩkĩra. **4** No rĩrĩ, ũmũthĩ nĩngũkuohora mĩnyororo ĩno ũrĩ nayo moko. Ũka tũthiĩ nawe Babuloni, akorwo nĩũkwenda, na niĩ nĩndĩkũmenyagĩrĩra; no ũngĩkorwo ndũkwenda tũthiĩ nawe, tiga gũũka. Atĩrĩrĩ, bũrũri ũyũ wothe ũrĩ mbere yaku; thiĩ o harĩa hothe ũngĩenda." **5** No rĩrĩ, Jeremia atanagarũrũka acooke-rĩ, Nebuzaradani akĩmwarĩria rĩngĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Cooka kũrĩ Gedalia mũrũ wa Ahikamu, mũrũ wa Shafani, ũrĩa mũthamaki wa Babuloni atuĩte mũrũgamĩrĩri wa matũũra ma Juda, mũgatũũre nake kũu hamwe na andũ arĩa angĩ, kana ũgĩthiĩ o harĩa hangĩ hothe ũngĩenda." Ningĩ mũnene ũcio wa arangĩri akĩmũhe irio, o na akĩmũhe kĩheo, akĩreka ethiĩre. **6** Nĩ ũndũ ũcio Jeremia agĩthiĩ kũrĩ Gedalia, mũrũ wa Ahikamu kũu Mizipa, magĩtũũra nake gatagatĩ-inĩ ka andũ acio angĩ maatigĩtwo bũrũri-inĩ ũcio. **7** Rĩrĩa anene othe a mbũtũ cia ita na andũ ao arĩa maarĩ kũu bũrũri-inĩ ũcio mwaraganu maiguire atĩ mũthamaki wa Babuloni nĩatuĩte Gedalia mũrũ wa Ahikamu barũthi wa bũrũri ũcio, na atĩ nĩamũtuĩte mũrũgamĩrĩri wa arũme, na andũ-a-nja, na ciana, o acio maarĩ athĩĩni mũno kũu bũrũri ũcio, arĩa mataatahirwo matwarwo Babuloni-rĩ, **8** magĩthiĩ kũrĩ Gedalia kũu Mizipa: nao maarĩ Ishumaeli mũrũ wa Nethania, na Johanani na Jonathani ariũ a Karea, na Seraia mũrũ wa Tanihumethu, na ariũ a Efai ũrĩa Mũnetofathi, na Jaazania mũrũ wa Mũmaakathi, marĩ na andũ ao. **9** Gedalia mũrũ wa Ahikamu, mũrũ wa Shafani akĩhĩta nĩguo amatĩtĩrithie marĩ hamwe na andũ ao, akĩmeera atĩrĩ, "Tigai gwĩtigĩra gũtungatĩra andũ aya a Babuloni. Tũũrai bũrũri ũyũ na mũtungatage mũthamaki wa Babuloni, na nĩmũrĩonaga maũndũ mega. **10** Niĩ mwene nĩngũtũũra gũkũ Mizipa nĩgeetha ndĩmwaragĩrĩrie

kũrĩ andũ a Babuloni arĩa marĩũkaga kũrĩ ithuĩ, no inyuĩ-rĩ, thondekai ndibei, na mũgethage matunda ma hĩndĩ ya riũa, o na maguta, mwĩigĩre ndigithũ-inĩ cianyu cia mũthiithũ, na mũtũũre matũũra-inĩ marĩa mwĩnyiitĩire." **11** Hĩndĩ ĩrĩa Ayahudi arĩa othe maarĩ Moabi, na Amoni, na arĩa maarĩ Edomu, o na arĩa maarĩ mabũrũri marĩa mangĩ mothe maiguire atĩ mũthamaki wa Babuloni nĩatigĩtie matigari kũu Juda, na atĩ nĩatuĩte Gedalia mũrũ wa Ahikamu, mũrũ wa Shafani, barũthi wao-rĩ, **12** othe magĩcooka bũrũri wa Juda kũrĩ Gedalia kũu Mizipa, moimĩte mabũrũri-inĩ mothe marĩa maahurunjũkĩire. Nao magĩĩthondekera ndibei nyingĩ, o na makĩgetha matunda maingĩ ma hĩndĩ ya riũa. **13** Johanani mũrũ wa Karea, marĩ na anene othe a mbũtũ cia ita arĩa maarĩ o kũu bũrũri ũcio mwaraganu, magĩũka kũrĩ Gedalia kũu Mizipa, **14** nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Kaĩ ũtamenyete atĩ Balisi mũthamaki wa andũ a Amoni nĩatũmĩte Ishumaeli mũrũ wa Nethania oke akũrute muoyo?" No Gedalia mũrũ wa Ahikamu ndaametĩkirie. **15** Hĩndĩ ĩyo Johanani mũrũ wa Karea akĩarĩria Gedalia na hitho marĩ kũu Mizipa, akĩmwĩra atĩrĩ: "Njĩtĩkĩria thĩĩ ngoorage Ishumaeli mũrũ wa Nethania, na gũtirĩ mũndũ ũkũmenya ũhoro ũcio. Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ende gũkũruta muoyo, nĩguo atũme Ayahudi aya othe mecookanĩrĩirie harĩwe mahurunjũke, namo matigari ma Juda mathire biũ?" **16** Nowe Gedalia mũrũ wa Ahikamu akĩĩra Johanani mũrũ wa Karea atĩrĩ, "Ndũkae gwĩka ũndũ ta ũcio! Ũhoro ũcio ũraaria ũkonĩĩ Ishumaeli ti wa ma."

41 Mweri-inĩ wa mũgwanja Ishumaeli mũrũ wa Nethania, mũrũ wa Elishama, ũrĩa warĩ wa rũciaro rwa mũthamaki na mbere aakoretwo arĩ ũmwe wa anene a mũthamaki, nĩookire arĩ na andũ ikũmi kũrĩ Gedalia mũrũ wa Ahikamu kũu Mizipa. Na rĩrĩa maarĩ hamwe makĩrĩa-rĩ, **2** Ishumaeli mũrũ wa Nethania hamwe na andũ acio ikũmi mokĩte nake magĩũkĩra, magĩtemanga Gedalia mũrũ wa Ahikamu, mũrũ wa Shafani na rũhiũ rwa njora, makĩũraga mũndũ ũcio mũthamaki wa Babuloni aatuĩte barũthi wa bũrũri ũcio. **3** Ishumaeli agĩcooka akĩũraga Ayahudi othe arĩa maarĩ na Gedalia kũu Mizipa, o ũndũ ũmwe na thigari cia Babuloni iria ciarĩ kuo. **4** Mũthenya ũrĩa warũmĩrĩire kũũragwo kwa Gedalia, ũhoro ũcio ũtamenyetwo nĩ mũndũ-rĩ, **5** andũ mĩrongo ĩnana meyenjete nderu, na magatembũranga nguo ciao, o na magetemanga mĩĩrĩ nĩmookire moimĩte Shekemu, na Shilo, na Samaria, marĩ na ngano ya maruta na ũbumba, magĩcirehe thĩinĩ wa nyũmba ya Jehova. **6** Ishumaeli mũrũ wa Nethania akiuma Mizipa, agĩthiĩ akĩrĩraga akamatũnge. Rĩrĩa maacemanirie akĩmeera atĩrĩ, "Ũkaai kũrĩ Gedalia mũrũ wa Ahikamu." **7** Rĩrĩa maatoonyire thĩinĩ wa itũũra, Ishumaeli mũrũ wa Nethania na andũ arĩa maarĩ nake, makĩmooraga, makĩmaikia irima rĩa maaĩ. **8** No rĩrĩ, andũ ikũmi thĩinĩ wao makĩĩra Ishumaeli atĩrĩ, "Tiga gũtũũraga! Tũrĩ na ngano na cairi, na maguta na ũũkĩ iria tũhithĩte werũ-inĩ." Nĩ ũndũ ũcio agĩtigana nao na ndaamooragire hamwe na acio angĩ. **9** Na rĩrĩ, irima rĩu aikirie ciimba cia andũ acio othe ooragĩte, hamwe na kĩimba kĩa Gedalia, rĩenjithĩtio nĩ Mũthamaki Asa rĩtuĩke kĩĩhitho gĩake rĩrĩa angĩtharĩkĩrwo nĩ Baasha mũthamaki wa Isiraeli. Ishumaeli mũrũ wa Nethania akĩrĩiyũria ciimba cia andũ acio moragĩtwo. **10** Ishumaeli nĩanyiitire mĩgwate andũ acio angĩ othe arĩa maikaraga Mizipa, akĩmataha: nao maarĩ airĩtu a mũthamaki, hamwe na andũ acio angĩ othe arĩa maatigĩtwo kuo, arĩa Nebuzaradani ũcio mũnene wa arangĩri a mũthamaki aatuĩte maroragwo nĩ Gedalia mũrũ wa Ahikamu. Ishumaeli mũrũ wa Nethania nĩamatahire akiumagara nao, agĩtuĩkania erekeire mũrĩmo wa andũ a Amoni akeeneane kũrĩ o. **11** Rĩrĩa Johanani mũrũ wa Karea, na anene othe a mbũtũ cia ita arĩa maarĩ nake maiguire ũhoro wa ngero icio ciothe Ishumaeli mũrũ wa Nethania aagerete-rĩ, **12** makĩoya andũ ao othe na makiumagara makarũe na Ishumaeli mũrũ wa Nethania. Nao makĩmũkorerera hakuhĩ na handũ haarĩ maaĩ maingĩ kũu Gibeoni. **13** Rĩrĩa andũ acio othe Ishumaeli aarĩ nao monire Johanani mũrũ wa Karea na anene a mbũtũ cia ita acio maarĩ nake-rĩ, othe magĩkena. **14** Andũ acio othe Ishumaeli aatahĩte kũu Mizipa nĩmahũndũkire, magĩthiĩ kũrĩ Johanani mũrũ wa Karea. **15** Nowe Ishumaeli mũrũ wa Nethania na andũ ake anana nĩmetharire kuuma harĩ Johanani, makĩũrĩra kũrĩ andũ a Amoni. **16** Hĩndĩ ĩyo Johanani mũrũ wa Karea na anene othe a mbũtũ cia ita acio maarĩ nake, magĩtongoria arĩa othe maatigaire kuuma Mizipa, o acio aatunyanĩte harĩ Ishumaeli mũrũ wa Nethania thuutha wake kũũraga Gedalia mũrũ wa Ahikamu: Nao maarĩ thigari, na andũ-a-nja, na ciana, o na andũ arĩa mehokeirwo mawĩra ma nyũmba ya mũthamaki, arĩa aacooketie kuuma Gibeoni. **17** Nao magĩthiĩ na mbere, makĩraarĩrĩra Geruthu-Kimuhamu gũkuhĩ na Bethilehemu marĩ rũgendo-inĩ rwa gũthiĩ bũrũri wa Misiri, **18** nĩguo moorĩre andũ a Babuloni. Nĩmetigagĩra andũ a Babuloni tondũ Ishumaeli mũrũ wa Nethania nĩooragĩte Gedalia mũrũ wa Ahikamu, ũrĩa watuĩtwo barũthi nĩ mũthamaki wa Babuloni.

42 Hĩndĩ ĩyo anene othe a mbũtũ cia ita, hamwe na Johanani mũrũ wa Karea, na Jezania mũrũ wa Hoshaia, na andũ othe kuuma ũrĩa mũnini nginya ũrĩa mũnene, magĩthiĩ harĩ **2** Jeremia ũcio mũnabii, makĩmwĩra atĩrĩ: "Twagũthaitha ĩtĩkĩra kũigua gũthaithana gwitũ, ũhooe Jehova Ngai waku nĩ ũndũ wa matigari maya mothe. Nĩgũkorwo o ta ũrĩa ũroona, o na gũtuĩka rĩmwe twarĩ aingĩ, rĩu tũtigaire o andũ anini. **3** Tũhooere harĩ Jehova Ngai waku nĩguo atwĩre kũrĩa twagĩrĩirwo nĩgũthiĩ, na ũndũ ũrĩa twagĩrĩirwo nĩ gwĩka." **4** Jeremia ũcio mũnabii akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩndamũigua, na no nginya ndĩmũhooere harĩ Jehova Ngai wanyu o ta ũguo mũnjũũrĩtie njĩke; nĩngamwĩra ũrĩa wothe Jehova ekuuga, na ndirĩ ũndũ o na ũmwe ngaaga kũmwĩra." **5** Hĩndĩ ĩyo makĩĩra Jeremia atĩrĩ, "Jehova arotuĩka mũira wa ma na mwĩhokeku wa gũtũũkĩrĩra, tũngĩkaaga gwĩka kũringana na ũrĩa wothe Jehova Ngai waku agaagũtũma ũtwĩre. **6** Ũndũ ũrĩa ũgũtwĩra, ũrĩ mwega kana ũrĩ mũũru, nĩtũgwathĩkĩra Jehova Ngai witũ, o ũcio tũragũtũma kũrĩ we, nĩgeetha na ithuĩ tuonage maũndũ mega, nĩ ũndũ nĩtũgwathĩkĩra Jehova Ngai witũ." **7** Mĩthenya ikũmi yathira, ndũmĩrĩri

ya Jehova nĩyakinyĩrĩire Jeremia. **8** Nĩ ũndũ ũcio agĩĩta Johanani mũrũ wa Karea, marĩ na anene othe a mbũtũ cia ita acio maarĩ nake, o na andũ acio angĩ othe kuuma ũrĩa mũnini nginya ũrĩa mũnene, makĩũngana hamwe. **9** Akĩmeera atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Jehova Ngai wa Isiraeli o ũcio mwandekirie kũrĩ we ndĩmũtwarĩre mathaithana manyu, ekuuga: **10** 'Atĩrĩrĩ, inyuĩ mũngĩikara gũkũ bũrũri ũyũ, nĩngatũma mũikare mũgaacĩire, na ndigacooka kũmũhurunja; nĩngamũhaanda na ndigacooka kũmũmunya, tondũ nĩndĩraigua kĩeha nĩ ũndũ wa mwanangĩko ũrĩa ndĩmũreheire. **11** Tigai gwĩtigĩra mũthamaki wa Babuloni, ũcio mwĩtigĩrĩte. Jehova ekuuga atĩrĩ, mũtikamwĩtigĩre, nĩgũkorwo ndĩ hamwe na inyuĩ, nĩngamũhonokia ndĩmũrute moko-inĩ make. **12** Nĩngamũiguĩra tha, nĩguo o nake ndũme amũiguĩre tha, amũcookie bũrũri ũyũ wanyu kĩũmbe.' **13** "No rĩrĩ, mũngĩkiuga atĩ, 'Ithuĩ tũtigũikara gũkũ bũrũri ũyũ,' na nĩ ũndũ ũcio mũremere Jehova Ngai wanyu, **14** na kana muuge atĩrĩ, 'Aca, ithuĩ tũgũthiĩ gũtũũra bũrũri wa Misiri, kũrĩa tũtagacooka kuona mbaara, kana kũigua karumbeta, kana ng'aragu nĩ ũndũ wa kwaga mũgate,' **15** Kĩiguei ndũmĩrĩri ya Jehova, inyuĩ matigari ma Juda. Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: 'Mũngĩkorwo nĩmũtuĩte atĩ nĩmũgũthiĩ bũrũri wa Misiri, na inyuĩ mũthiĩ mũgatũũre kuo-rĩ, **16** hĩndĩ ĩyo rũhiũ rwa njora rũu mwĩtigĩrĩte, nĩrũkamũhĩta kuo, na ng'aragu ĩyo ĩramũmakia nĩĩkamũrũmĩrĩra nginya bũrũri wa Misiri, na kũu nĩkuo mũgaakuĩra. **17** Ti-itherũ, arĩa othe matuĩte atĩ nĩmegũthiĩ bũrũri wa Misiri magatũũre kuo, makooragwo na rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, o na mũthiro; gũtirĩ o na ũmwe wao ũgaatigara kana orĩre mwanangĩko ũrĩa ngaamarehithĩria.' **18** Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ: 'O ta ũrĩa marakara na mang'ũrĩ makwa maitĩrĩirio andũ arĩa maatũũraga Jerusalemu-rĩ, ũguo noguo mũgaitĩrĩrio mang'ũrĩ makwa rĩrĩa mũgaathiĩ kũu bũrũri wa Misiri. Mũgaatuĩka ta kĩndũ kĩrume, na mũtuĩke kĩndũ kĩrĩ magigi, o na kĩndũ gĩa gũtuĩrwo ciira, na kĩa njono; mũtikoona kũndũ gũkũ rĩngĩ.' **19** "Inyuĩ matigari maya ma Juda, Jehova amwĩrĩte atĩrĩ, 'Mũtigaathiĩ bũrũri wa Misiri.' Menyai wega ũndũ ũyũ: Ũmũthĩ ũyũ nĩndamũmenyithia **20** atĩ nĩmweĩkire ũũru rĩrĩa mwandũmire thiĩ kũrĩ Jehova Ngai wanyu, mũkĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Tũhooere kũrĩ Jehova Ngai witũ; twĩre ũrĩa wothe ekuuga, na ithuĩ nĩtũkũwĩka.' **21** Niĩ nĩndamũcookeria ũhoro ũcio ũmũthĩ, no rĩrĩ, mũtiathĩkĩire Jehova Ngai wanyu harĩ maũndũ macio mothe aandũmĩte ndĩmwĩre. **22** Nĩ ũndũ ũcio, rĩu menyai wega ũũ: Nĩmũkooragwo na rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, o na mũthiro mũrĩ kũndũ kũu mũrenda gũthiĩ gũtũũra."

43 Rĩrĩa Jeremia aarĩkirie kũhe andũ acio ndũmĩrĩri ya Jehova Ngai wao, ũhoro ũrĩa wothe Jehova aamũtũmĩte akameere-rĩ, **2** Azaria mũrũ wa Hoshaia, na Johanani mũrũ wa Karea, marĩ hamwe na andũ othe arĩa etĩĩi, makĩĩra Jeremia atĩrĩ, "Wee nĩũraheenania! Jehova Ngai witũ ndagũtũmĩte ũũke ũtwĩre atĩrĩ, 'Mũtikanathiĩ bũrũri wa Misiri gũtũũra kuo.' **3** No rĩrĩ, Baruku mũrũ wa Neria nĩwe ũkũringĩrĩirie ũtũũkĩrĩre, nĩguo tũneanwo kũrĩ andũ a Babuloni, nĩguo matũũrage, kana matũtahe, matũtware Babuloni." **4** Nĩ ũndũ ũcio Johanani mũrũ wa Karea marĩ hamwe na anene othe a mbũtũ cia ita, o na andũ othe, makĩrega gwathĩkĩra watho wa Jehova wa gũikara kũu bũrũri wa Juda. **5** Handũ ha ũguo, Johanani mũrũ wa Karea hamwe na anene othe a mbũtũ cia ita magĩtongoria matigari mothe ma andũ a Juda, o acio macookete nĩguo maikare kũu bũrũri wa Juda moimĩte ndũrĩrĩ-inĩ ciothe kũrĩa mahurunjĩtwo. **6** Ningĩ magĩtongoria arũme othe, na andũ-a-nja na ciana, o na airĩtu a mũthamaki acio Nebuzaradani mũnene wa arangĩri a mũthamaki aatigĩire Gedalia mũrũ wa Ahikamu, mũrũ wa Shafani, o na magĩtongoria Jeremia ũcio mũnabii, na Baruku mũrũ wa Neria. **7** Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ bũrũri wa Misiri, makĩremera Jehova, na magĩthiĩ o nginya Tahapanahesi. **8** Na marĩ kũu Tahapanahesi, ndũmĩrĩri ya Jehova ĩgĩkinyĩra Jeremia, akĩĩrwo atĩrĩ: **9** "Oya mahiga manene na guoko gwaku, Ayahudi makwĩroreire, ũthiĩ ũmathike na rĩũmba hau nja haarĩtwo maturubarĩ itoonyero-inĩ rĩa nyũmba ya Firaũni kũu Tahapanahesi. **10** Hĩndĩ ĩyo ũmeere atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: Nĩngũtũmanĩra ndungata yakwa Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, na nĩngahaanda gĩtĩ gĩake kĩa ũthamaki igũrũ rĩa mahiga maya ndathika haha; nĩakamba hema yake ya ũnene igũrũ rĩamo. **11** Nĩagooka atharĩkĩre bũrũri wa Misiri, oragithie andũ arĩa maathĩrĩirio gũkua, na atũme arĩa maathĩrĩirio gũtahwo matahwo, nao arĩa maathĩrĩirio kũũragwo na rũhiũ rwa njora mooragwo naruo. **12** Nĩagacina hekarũ cia ngai cia Misiri; agaacina hekarũ ciao na atahe ngai ciao. O ta ũrĩa mũrĩithi ehumbaga nguo yake, noguo akehumba bũrũri wa Misiri, acooke oime kuo atarĩ mũhutie. **13** Nĩakoinanga itugĩ iria ihooyagwo, iria irĩ thĩinĩ wa hekarũ ya riũa kũu bũrũri wa Misiri, na acooke acine hekarũ cia ngai cia bũrũri wa Misiri ithire.'"

44 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia ĩkonii Ayahudi othe arĩa matũũraga bũrũri wa Misiri ya Mũhuro: kũu Migidoli, na Tahapanahesi, na Nofu, o na kũu Misiri ya mwena wa rũgongo, akĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga: Inyuĩ nĩmweyoneire mwanangĩko mũnene ũrĩa ndaarehithĩirie Jerusalemu o na matũũra mothe ma Juda. Ũmũthĩ ũyũ nĩmatiganĩirio, magakira ihooru na makaanangĩka **3** nĩ ũndũ wa ũũru ũrĩa mekĩte. Nĩmathirĩkirie, magĩtũma ndakare nĩ ũndũ wa gũcinĩra ngai ingĩ ũbumba, o na nĩ ũndũ wa kũhooya ngai ingĩ iria matooĩ, kana ikamenywo nĩ inyuĩ, o na kana nĩ maithe manyu. **4** Ndatũũrĩte ndĩmatũmagĩra ndungata ciakwa cia anabii kaingĩ, o arĩa maameeraga atĩrĩ: 'Tigai gwĩka ũndũ ũyũ ũrĩ magigi, o ũyũ nĩĩ thũire!' **5** No rĩrĩ, matiigana gũthikĩrĩria kana kũrũmbũiya ũhoro ũcio; matiagarũrũkire matigane na waganu wao, kana matige gũcinĩra ngai ingĩ ũbumba. **6** Nĩ ũndũ ũcio, marakara makwa mahiũ magĩitĩka; magĩakana matũũra-inĩ ma Juda na njĩra-inĩ cia Jerusalemu, nakuo gũgĩtigwo gwatuĩka kũndũ kwanangĩku gũgakira ihooru, o ta ũguo gũtarĩĩ ũmũthĩ. **7** "Rĩu-rĩ, Jehova Ngai Mwene-Hinya-

Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekũũria ũũ: Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mwĩrehere mwanangĩko mũnene ũguo na njĩra ya kweheria arũme na andũ-a-nja, na ciana na ngenge kuuma Juda, na inyuĩ mũkeniina, gũkaaga mũndũ o na ũmwe ũtigarĩte? **8** Mũraathirĩkia nĩkĩ, mũgatũma ndaakare nĩ ũndũ wa kĩrĩa mũthondekete na moko manyu na ũndũ wa gũcinĩra ngai ingĩ ũbumba gũkũ bũrũri wa Misiri, kũrĩa mũũkĩte gũtũũra? Nĩmũkwĩniina na mũtuĩke kĩndũ gĩa kũrumagwo na gĩa kũnyararwo thĩĩnĩ wa ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ. **9** Kaĩ mũriganĩirwo nĩ maũndũ ma waganu marĩa mekirwo nĩ maithe manyu, na athamaki na atumia-athamaki a Juda, na maũndũ ma waganu marĩa inyuĩ na atumia anyu mwekire bũrũri-inĩ wa Juda na njĩra-inĩ cia Jerusalemu? **10** Nginya ũmũthĩ, matirĩ menyiihia, kana makaahe gĩtĩĩo, kana makarũmĩrĩra watho wakwa, o na kana uuge wa kũrũmagĩrĩrwo ũrĩa ndaamũheire inyuĩ na maithe manyu. **11** "Nĩ ũndũ ũcio, Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: Nĩnduĩte atĩ nĩngũmũrehithĩria mwanangĩko, na nyanangithie Juda guothe. **12** Nĩngweheria matigari ma Juda macio matuĩte atĩ nĩmegũthiĩ bũrũri wa Misiri magatũũre kuo. Othe magaathirĩra bũrũri wa Misiri; makooragwo na rũhiũ rwa njora, kana makue nĩ ng'aragu, kuuma ũrĩa mũnini nginya ũrĩa mũnene, othe makaaniinwo na rũhiũ rwa njora kana ng'aragu. Magaatuĩka o ta kĩndũ kĩrume na kĩndũ kĩrĩ magigi, o na kĩndũ gĩa kũmenwo na kĩa njono; **13** andũ arĩa matũũraga bũrũri wa Misiri nĩngamaherithia na rũhiũ rwa njora, na ndĩmaherithie na ng'aragu o na mũthiro, o ta ũrĩa ndaaherithirie Jerusalemu. **14** Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa matigari ma Juda acio mathiĩte gũtũũra bũrũri wa Misiri ũkaahonoka, kana atigare nĩguo acooke bũrũri wa Juda, ũrĩa meriragĩria gũgaacooka magatũũre kuo; gũtirĩ ũgaacooka, tiga o andũ anini arĩa mageethara." **15** Hĩndĩ ĩyo andũ othe arĩa maamenyete atĩ atumia ao nĩmacinagĩra ngai ingĩ ũbumba, marĩ hamwe na atumia arĩa othe maarĩ ho, marĩ kĩũngano kĩnene, o hamwe na andũ arĩa othe maatũũraga Misiri ya mũhuro na ya Rũgongo, makĩĩra Jeremia atĩrĩ, **16** "Ithuĩ tũtingĩthikĩrĩria ndũmĩrĩri ĩyo ũtwarĩirie ũkĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Jehova! **17** Gũtirĩ nganja ithuĩ no tũgwĩka ũrĩa wothe tuoigire atĩ nĩtũgwĩka: Nĩtũrĩcinagĩra Mũthamaki-Mũndũ-wa-nja wa kũũrĩa Igũrũ ũbumba, na tũmũitagĩre maruta ma indo cia kũnyuuo, o ta ũrĩa ithuĩ ene, na maithe maitũ, na athamaki aitũ o na anene aitũ, meekaga matũũra-inĩ ma Juda na njĩra-inĩ cia Jerusalemu. Mahinda macio twarĩ na irio nyingĩ, na tũkagaacĩra, na tũtĩoonaga ũũru. **18** No rĩrĩ, kuuma twatiga gũcinĩra Mũthamaki-Mũndũ-wa-nja wa kũũrĩa Igũrũ ũbumba, na tũgĩtiga kũmũrutagĩra magongona ma indo cia kũnyuuo-rĩ, tũtirĩ kĩndũ tũkoretwo tũrĩ nakĩo, na tũniinagwo na rũhiũ rwa njora na ng'aragu." **19** Atumia nao magĩcooka makĩongerera atĩrĩ, "Rĩrĩa twacinagĩra Mũthamaki-Mũndũ-wa-nja wa kũũrĩa Igũrũ ũbumba, na tũkamũrutagĩra magongona ma indo cia kũnyuuo-rĩ, githĩ o nao athuuri aitũ matiamenyaga atĩ nĩtwamũthondekagĩra tũmĩgate tũrĩ na mũhianano wake, na tũkamũrutagĩra magongona ma indo cia kũnyuuo?" **20** Hĩndĩ ĩyo Jeremia akĩarĩria andũ othe, arũme na andũ-a-nja, acio maamũcookagĩria ũhoro, akĩmeera atĩrĩ, **21** "Githĩ Jehova ndaaririkanire na agĩĩciiria ũhoro wa ũbumba ũcio wacinagĩrwo matũũra-inĩ macio ma Juda na njĩra-inĩ cia Jerusalemu nĩ inyuĩ, na maithe manyu, na athamaki anyu, na anene anyu, o na andũ othe a bũrũri ũcio? **22** Na rĩrĩa Jehova aaremirwo nĩ gũcooka gũkirĩrĩria ciĩko cianyu cia waganu na maũndũ marĩ magigi macio mwekagarĩ, bũrũri wanyu ũgĩtuĩka kũndũ gwa kũnyiitwo nĩ kĩrumi, na ũgĩtuĩka kũndũ gũkirĩte ihooru, gũtarĩ andũ matũũraga kuo, o ta ũguo gũtarĩĩ ũmũthĩ. **23** Nĩ ũndũ inyuĩ nĩmũcinĩte ũbumba mũkehĩria Jehova, na nĩmũregete kũmwathĩkĩra, kana kũrũmĩrĩra watho wake kana uuge wake wa kũrũmĩrĩrwo, o na kana irĩra ciake-rĩ, nĩkĩo mwanangĩko ũyũ ũmũkorete rĩu, o ta ũrĩa mũrona." **24** Ningĩ Jeremia akĩĩra andũ othe, hamwe na andũ-a-nja acio, atĩrĩ, "Ta iguai ndũmĩrĩri ya Jehova, inyuĩ andũ othe a Juda mũrĩ gũkũ bũrũri wa Misiri. **25** Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: Inyuĩ na atumia anyu nĩmuonanĩtie na ciĩko cianyu ũrĩa mweranĩire rĩrĩa mwoigire atĩrĩ, 'Gũtirĩ nganja, ithuĩ no nginya tũhingie mĩĩhĩtwa ĩrĩa twehĩtire atĩ nĩtũrĩcinagĩra Mũthamaki-Mũndũ-wa-nja wa kũũrĩa Igũrũ ũbumba, na nĩtũrĩmũrutagĩra maruta ma indo cia kũnyuuo.' "Thĩĩi na mbere, ĩkai ũrĩa mweranĩire! Hingiai mĩĩhĩtwa yanyu! **26** No rĩrĩ, iguai ndũmĩrĩri ya Jehova, inyuĩ Ayahudi othe arĩa mũtũũraga bũrũri wa Misiri: Jehova ekuuga atĩrĩ, 'Nĩndĩhĩtĩte na rĩĩtwa rĩakwa inene, ngoiga gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa kuuma Juda ũtũũraga handũ o hothe thĩĩnĩ wa bũrũri wa Misiri ũgaacooka kũgweta rĩĩtwa rĩakwa kana ehĩte akiugaga atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa Mwathani Jehova atũũraga muoyo." **27** Nĩgũkorwo nĩndĩmacũthĩrĩirie ndĩmarehere ũũru, no ti ndĩmarehere wega; Ayahudi arĩa marĩ bũrũri wa Misiri nĩmakaniinwo na rũhiũ rwa njora na ng'aragu, nginya othe mathire biũ. **28** Arĩa makaahonoka kũũragwo na rũhiũ rwa njora macooke bũrũri wa Juda moimĩte bũrũri wa Misiri magaakorwo marĩ anini mũno. Hĩndĩ ĩyo matigari mothe ma andũ a Juda arĩa mathiĩte gũtũũra bũrũri wa Misiri, nĩmakamenya nĩ kiugo kĩa ũ gĩkaarũgama: nĩ gĩakwa kana nĩ kĩao.' **29** "Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Ũndũ ũyũ nĩguo ũgaatuĩka kĩmenyithia kĩanyu atĩ nĩngamũherithia mũrĩ gũkũ, nĩguo mũmenye atĩ ti-itherũ uuge wakwa wa kũmũrehithĩria ũũru nĩũkehaanda.' **30** Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: 'Nĩngũneana Firaũni Hofira mũthamaki wa bũrũri wa Misiri kũrĩ thũ ciake iria icaragia kũmũruta muoyo, o ta ũrĩa ndaaneanire Zedekia mũthamaki wa Juda moko-inĩ ma Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, thũ ĩrĩa yacaragia kũmũruta muoyo.'"

45 Ũũ nĩguo mũnabii Jeremia eerire Baruku mũrũ wa Neria, mwaka-inĩ wa kana wa wathani wa Jehoiakimu mũrũ wa Josia mũthamaki wa Juda, thuutha wa Baruku kwandĩka ũhoro ũrĩa Jeremia aamwĩraga andĩke ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo: **2** "Ũũ nĩguo Jehova, Ngai wa Isiraeli, arakwĩra wee Baruku: **3** Woigire atĩrĩ, 'Kaĩ ndĩ na haaro-ĩ! Jehova nĩanyongereire kĩeha igũrũ rĩa ruo rũrĩa ndĩ naruo; nĩnogetio nĩ gũcaaya, na ngaaga ũhurũko.'" **4** Jehova oigire atĩrĩ, "Mwĩre atĩrĩ: 'Ũũ

nĩguo Jehova ekuuga: Nĩngang'aũrania kĩrĩa njakĩte, na munye kĩrĩa haandĩte bũrũri-inĩ ũyũ wothe. **5** No ũgĩcooke wĩcarĩrie maũndũ manene? Tiga kũmacaria. Nĩgũkorwo nĩngarehithĩria andũ othe mwanangĩko, ũguo nĩguo Jehova ekuuga, no rĩrĩ, kũrĩa guothe ũrĩthiiaga nĩngatũma wĩthare ũhonokie muoyo waku.'"

46 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩkoniĩ ndũrĩrĩ ĩrĩa yakinyĩrĩire mũnabii Jeremia: **2** Ha ũhoro ũkoniĩ bũrũri wa Misiri: Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya gũũkĩrĩra mbũtũ cia ita cia Firaũni Neko, mũthamaki wa bũrũri wa Misiri, iria ciahooteirwo kũu Karikemishi, Rũũĩ-inĩ rwa Farati, nĩ Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, mwaka-inĩ wa kana wa wathani wa Jehoiakimu mũrũ wa Josia, mũthamaki wa Juda: **3** "Thagathagai ngo cianyu, iria nene na tũrĩa tũnini, mũthiĩ mbaara-inĩ! **4** Tandĩkai mbarathi, mũcihaice! Rũgamai o mũndũ handũ hake mwĩkĩrĩte ngũbia cia igera! Kumuthai matimũ manyu, na mwĩhumbe nguo cianyu cia mbaara. **5** Nĩ kĩĩ ndĩrona? Nĩamaku mũno, nĩmaracooka na thuutha, njamba ciao nĩndoorie. Nĩmetharĩte na ihenya matekwĩhũgũra, na kũrĩ na itua-nda mĩena yothe," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **6** "Arĩa marĩ ihenya matingĩhota kũũra, kana arĩa marĩ hinya meethare. Mwena wa gathigathini kũu Rũũĩ-inĩ rwa Farati mahĩngagwo makagũa. **7** "Nũũ ũyũ wĩyambararĩtie ta Rũũĩ rwa Nili, akaambarara ta njũũĩ irĩ na ndiihũ cia maaĩ? **8** Bũrũri wa Misiri wĩyambararĩtie ta Rũũĩ rwa Nili, ũkambarara ta njũũĩ irĩ na ndiihũ cia maaĩ. Oigaga atĩrĩ, 'Nĩngũiyũra nginya humbĩre thĩ; nĩngwananga matũũra marĩa manene na andũ arĩa matũũraga kuo.' **9** Guthũkai, inyuĩ mbarathi ici! Mateng'eriei hatarĩ itherũ, inyuĩ mũtwarithagia ngaari cia ita. Umagarai, inyuĩ njamba ici cia ita: inyuĩ andũ a Kushi na a Putu, inyuĩ mũũĩ kũrũmia ngo, na inyuĩ andũ a Ludu, inyuĩ mũgeetaga ũta. **10** No rĩrĩ, mũthenya ũcio nĩ wa Mwathani, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe: nĩ mũthenya wa kwĩrĩhĩria, erĩhĩrie harĩ thũ ciake. Rũhiũ rwa njora rũkaarĩa nginya rũhũũne, rũkaanyua thakame yao nginya rũnyootoke. Nĩgũkorwo Mwathani, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, nĩakarutĩra igongona kũu bũrũri wa mwena wa gathigathini gũkuhĩ na Rũũĩ rwa Farati. **11** "Ambata, ũkinye Gileadi, ũgĩĩre ndawa, wee Mũirĩtu Gathirange, Mwarĩ wa bũrũri wa Misiri. No rĩrĩ, ũingĩhagia ndawa icio mũno, o tũhũ; gũtirĩ ingĩkũhonia. **12** Ndũrĩrĩ nĩikaigua ũhoro wa gũconorithio gwaku; kĩrĩro gĩaku gĩkaaiyũra thĩ. Njamba ĩkaahĩngagwo nĩ ĩrĩa ĩngĩ; cierĩ ikaagũa thĩ hamwe." **13** Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa Jehova aaheire Jeremia ũcio mũnabii ĩkoniĩ gũũka kwa Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, gũtharĩkĩra bũrũri wa Misiri: **14** "Anĩrĩrai ũhoro ũyũ bũrũri-inĩ wa Misiri, na mũũhunjie kũu Migidoli; ningĩ mũũhunjanĩrie kũu Nofu na Tahapanahesi: 'Rũgamai harĩa hamwagĩrĩire na mwĩhaarĩrie, nĩgũkorwo rũhiũ rwa njora nĩrũrarĩa arĩa mamũthiũrũrũkĩirie.' **15** Nĩ kĩĩ gĩgũtũma njamba cianyu cia ita ciaraganio thĩ? Itingĩhota gwĩtiiria, nĩgũkorwo Jehova nĩwe ũgaacitindĩka acigũithie thĩ. **16** Nĩikahĩngwo rĩngĩ na rĩngĩ; ikaagũanĩra o mũndũ igũrũ rĩa ũrĩa ũngĩ. Ikoiga atĩrĩ, 'Ũkĩrai, nĩtũcookei kũrĩ andũ aitũ, kũrĩa twaciarĩirwo, tweherere rũhiũ rũrũ rwa njora rwa mũtũhatĩrĩria.' **17** Marĩ kũu makaanagĩrĩra, makoiga atĩrĩ, 'Firaũni mũthamaki wa bũrũri wa Misiri, nĩ inegene rĩa tũhũ; nĩorirwo nĩ mweke wake.'" **18** Mũthamaki, o we ũrĩa wĩtagwo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, ekuuga atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo-rĩ, nĩ kũrĩ mũndũ ũroka, ũgaakorwo ahaana ta Kĩrĩma gĩa Taboru kĩrĩ gatagatĩ-inĩ ka irĩma iria ingĩ, o na ta ũrĩa Kĩrĩma gĩa Karimeli kĩhaana kĩrĩ hakuhĩ na iria. **19** Oha mĩrigo yaku ya gũthiĩ nayo kũrĩa ũgaatahwo, ũtwarwo, wee ũtũũraga bũrũri wa Misiri, nĩgũkorwo Nofu gũkaanangwo, kwage kĩndũ, o na gũkire ihooru, gũtarĩ mũndũ wa gũgũtũũra. **20** "Bũrũri wa Misiri ũhaana moori njega mũno, no rĩrĩ, nĩ harĩ mbogo kanyarare ĩrooka kũmĩũkĩrĩra, yumĩte mwena wa gathigathini. **21** Thigari cia mũcaara iria irĩ kuo ihaana ta njaũ cia gĩcegũ. O nao nĩmakagarũrũka more marĩ hamwe, matikahota gwĩtiiria, nĩgũkorwo mũthenya wa mwanangĩko nĩũkamakorerera, na nĩrĩo ihinda rĩao rĩa kũherithio. **22** Mũrurumo wa andũ a Misiri ũgaatuĩka ta wa nyoka rĩrĩa ĩrethara, rĩrĩa thũ ĩgooka ĩrĩ na hinya; magaagũũkĩrĩra na mathanwa, o ta andũ maratema mĩtĩ." **23** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Nĩmagatema mũtitũ wakuo, o na ũrĩ mũtumanu ũguo. Tondũ nĩ andũ aingĩ mũno gũkĩra ngigĩ, na matingĩtarĩka. **24** Mwarĩ ũcio wa bũrũri wa Misiri nĩagaconorithio, akaanenganĩrwo kũrĩ andũ a mwena wa gathigathini." **25** Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: "Ndĩ hakuhĩ kũherithia Amoni ngai ya Thebesi, na Firaũni, na bũrũri wa Misiri na ngai ciakuo, na athamaki akuo, na arĩa othe mehokaga Firaũni. **26** Nĩngamaneana kũrĩ andũ arĩa mendaga kũmaruta muoyo, ndĩmaneane kũrĩ Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni na anene ake. No rĩrĩ, thuutha-inĩ bũrũri wa Misiri nĩgũgatũũrwo nĩ andũ rĩngĩ o ta tene," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **27** "Tiga gwĩtigĩra, wee Jakubu ndungata yakwa: o nawe Isiraeli-rĩ, ndũkamake. Ti-itherũ nĩngakũhonokia ngũrutĩte kũndũ kũraya, njiaro ciaku ciume bũrũri ũrĩa ciatahirwo igĩtwarwo. Jakubu nĩagakorwo na thayũ na ũgitĩri rĩngĩ, na gũtirĩ mũndũ ũgaatũma acooke gwĩtigĩra." **28** Jehova ekuuga atĩrĩ "Tiga gwĩtigĩra, wee Jakubu ndungata yakwa, nĩgũkorwo ndĩ hamwe nawe. o na ingĩkaniinũkia ndũrĩrĩ ciothe kũrĩa ndarekire mũtwarwo mũrĩ atahe-rĩ, wee ndigakũniina biũ, no rĩrĩ, nĩngakũherithia na kĩhooto; ndigakũreka ũthiĩ o ũguo ũtaherithĩtio."

47 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia ũrĩa mũnabii, ĩkoniĩ andũ a Filisti, Firaũni atanatharĩkĩra Gaza: **2** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Ta rora ũrĩa kĩguũ kĩa maaĩ kĩroima na kũu mwena wa gathigathini; nĩgĩgũtuĩka ta rũũĩ rũiyũru mũno, rũkoina. Megũtherera moinĩre bũrũri na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ kuo, na moinĩre matũũra-inĩ na arĩa matũũraga kuo. Andũ nĩmagakaya; arĩa othe maikaraga bũrũri ũcio makaarĩra na magirĩke, **3** maigua mũkubio wa mbarathi igĩteng'era, na inegene rĩa ngaari cia ita cia thũ ciao, o na mũrurumo wa magũrũ ma ngaari icio. Maithe ma ciana matikehũgũra mateithie ciana ciao; moko mao magaikara o ũguo maregerete. **4** Nĩgũkorwo mũthenya nĩmũkinyu wa kũniina andũ a Filisti othe, na wa kweheria matigari mothe ma andũ arĩa mangĩteithia Turo na Sidoni. Jehova arĩ

hakuhĩ kwananga andũ a Filisti, acio maatigaire kuuma hũgũrũrũ-inĩ cia Kafitori. **5** Andũ a Gaza makeenjwo njuĩrĩ macakae; Ashikeloni nakuo gũgaakira ki. Atĩrĩrĩ, inyuĩ matigari maya mũrĩ kũu werũ-inĩ, mũgũtũũra mwĩtemangaga nginya-rĩ? **6** "Mũrarĩra mũkooria atĩrĩ, 'Wee, rũhiũ rwa njora rwa Jehova-rĩ, ũgũthiĩ na mbere nginya rĩ ũngĩkaahurũka? Wĩcookie njora-inĩ; hurũka na ũkire o ro ũguo.' **7** No rĩrĩ, rũngĩkĩhuurũka atĩa, o rĩrĩa arĩ Jehova ũrwathĩte, o rĩrĩa arwĩrĩte rũtharĩkĩre Ashikeloni, o na kũu ndwere-inĩ cia iria?"

48 Ha ũhoro ũkoniĩ bũrũri wa Moabi: Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ: "Wũi-ĩiya, nĩ ũndũ Nebo nĩgũkwanangwo-ĩ. Kiriathaimu nĩgũgaconorithio na gũtunyanwo; kĩĩgitĩro kĩrĩa kĩrũmu nĩgĩgaconorithio na kĩharaganio. **2** Moabi gũtigacooka kũgaathĩrĩrio rĩngĩ; kũu Heshiboni andũ nĩmagathugunda ũrĩa megũgũũkĩrĩra, makoiga atĩrĩ: 'Ũkai, nĩtũniinei rũrĩrĩ rũu.' O nawe itũũra rĩa Madimenirĩ, nĩũgakirio ki; rũhiũ rwa njora nĩrũgagũteng'eria. **3** Ta thikĩrĩria mbu ĩyo ĩroigwo kũu Horonaimu, mbu nĩ ũndũ wa kũniinanwo kũnene na mwanangĩko. **4** Bũrũri wa Moabi nĩũkonũhwo: ciana ciakuo cia ngenge nĩikaarĩra ciugĩrĩirie. **5** Marambata na njĩra ya gũthiĩ Luhithu, makĩrĩraga na ruo rũnene o magĩthiiaga; marĩ njĩra-inĩ ya gũikũrũka Horonaimu nĩmaiguĩte kĩrĩro kĩa ruo ruumĩte ngoro nĩ ũndũ wa ũrĩa kwanangĩtwo. **6** Mwĩtharei! Honokiai mĩoyo yanyu, tuĩkai ta kahinga karĩ werũ-inĩ. **7** Tondũ wa ũrĩa wee wĩhokete ciĩko ciaku o na ũtonga waku-rĩ, o nawe nĩũgatahwo, nayo ngai ĩrĩa ĩtagwo Kemoshu nĩĩgatwarwo ithaamĩrio, ĩrĩ hamwe na athĩnjĩri-ngai, o na anene a yo. **8** Mũniinani nĩagookĩrĩra itũũra o itũũra, na gũtirĩ itũũra rĩkahonoka. Gĩtuamba nĩgĩkaharaganio, naguo werũ ũrĩa mwaraganu wanangwo, tondũ Jehova nĩwe ugĩte ũguo. **9** Itĩrĩriai Moabi cumbĩ, tondũ nĩrĩkonũhwo; matũũra makuo nĩmagakira ihooru, kwage mũndũ o na ũmwe ũngĩmatũũra. **10** "Kũrumwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkũruta wĩra wa Jehova arĩ na ũgũũta! Kũrumwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkũgirĩrĩria rũhiũ rwake rwa njora gũita thakame! **11** "Moabi atũũrĩte agaacĩire kuuma arĩ mwĩthĩ, ta ndibei ĩrĩa ĩĩkeerete, ĩkarika kĩnyita ĩtarĩ nyonoranie; we ndarĩ aatahwo agatwarwo bũrũri ũngĩ. Nĩ ũndũ ũcio mũcamo wake no ta ũrĩa warĩ tene, naguo mũtararĩko wake ndũrĩ wagarũrũka. **12** No matukũ nĩmarooka, rĩrĩa ngaatũma andũ arĩa monoranagia moke, nao mamuonorerie thĩ; matige ndigithũ ciake irĩ theri, na moragaange nyũngũ ciake," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **13** "Hĩndĩ ĩyo Moabi nĩagaconoka nĩ ũndũ wa ngai ĩrĩa ĩtagwo Kemoshu, o ta ũrĩa nyũmba ya Isiraeli yaconokire, rĩrĩa meehokete Betheli. **14** "Mwakĩhota atĩa kuuga atĩrĩ, 'Ithuĩ tũrĩ njamba irĩ hinya, andũ marĩ ũrũme ita-inĩ'? **15** Moabi nĩgũkanangwo na matũũra makuo matharĩkĩrwo; aanake ake arĩa ega mũno magaikũrũka rĩũraganĩro-inĩ makooragwo," nĩguo Mũthamaki ekuuga, o we ũrĩa wĩtagwo Jehova Mwene-Hinya-Wothe. **16** "Kũgũa kwa Moabi nĩgũkinyu; mũtino wake nĩũgũũka o na ihenya. **17** Mũcakaĩrei inyuĩ arĩa othe mũtũũraga mũmũthiũrũrũkĩirie, inyuothe arĩa mũũĩ ngumo yake; ugai atĩrĩ, 'Kaĩ rũthanju rwa ũnene nĩrunĩkangu-ĩ! Kaĩ mũthĩgi ũrĩa ũrĩ riiri nĩmunangĩku-ĩ!' **18** "Harũrũkai mwehere riiri-inĩ ũcio wanyu, mũikare thĩ kũrĩa kũng'aru, inyuĩ atũũri a kũu kwa Mwarĩ wa Diboni, nĩgũkorwo ũrĩa ũkaananga Moabi nĩakamũũkĩrĩra, aharaganie matũũra manyu marĩa mairigĩre na hinya. **19** Rũgamai mũkĩra-inĩ wa barabara mwĩrorere, inyuĩ arĩa mũtũũraga Aroeri. Hooyai kĩrĩra harĩ mũndũ ũcio ũrethara, o na harĩ mũndũ-wa-nja ũcio ũroora, mũmoorie atĩrĩ, 'Kaĩ gwĩkĩkĩte atĩa?' **20** Moabi nĩmũconorithie, nĩ ũndũ nĩmũhehenje. Kayũrũrũkai na mũrĩre! Heanai ũhoro ũcio kũu Arinoni, atĩ Moabi nĩ mwanange. **21** Matuĩro ma ciira nĩmakinyĩte bũrũri-inĩ ũrĩa mwaraganu: magakinya Holoni, na Jahaza, na Mefaathu, **22** na magakinya Diboni, na Nebo, na Bethi-Dibilathaimu, **23** na magakinya Kiriathaimu, na Bethi-Gamuli, na Bethi-Meoni, **24** na magakinya Keriothu, na Bozara: ĩĩ, nginya matũũra mothe ma Moabi, marĩ kũraya na marĩ gũkuhĩ. **25** Rũhĩa rwa Moabi nĩrũrengetwo; guoko gwake nĩ kuunĩtwo," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **26** "Mũheei njoohi anyue arĩĩo, tondũ nĩang'athĩirie Jehova. Moabi nĩarekwo egaragarie matahĩko-inĩ make; nĩarekwo atuĩke kĩndũ gĩa gũthekererwo. **27** Githĩ Isiraeli ndatuĩkĩte kĩndũ gĩa gũthekererwo nĩwe? Kaĩ aanyiitirwo arĩ gatagatĩ ka aici, atĩ nĩkĩo ũinagia kĩongo nĩkũmũnyarara, rĩrĩa rĩothe ũkwaria ũhoro wake? **28** Tiganĩriai matũũra manyu mũgatũũre ndwaro-inĩ cia mahiga, inyuĩ arĩa mũtũũraga Moabi. Tuĩkai ta ndutura ĩrĩa ĩyakagĩra gĩtara mũromo-inĩ wa ngurunga. **29** "Nĩtũiguĩte ũhoro wa mwĩtĩĩo wa Moabi, ũrĩa aarĩ mwĩĩkĩrĩri na akeyona, tũkaigua ũhoro wa mwĩtĩĩo wake o na mwĩtũũgĩrio, o na tũkaigua ũhoro wa mwĩgaatho wa ngoro yake. **30** Nĩnjũũĩ rũng'athio rwake, no nĩ rwa tũhũ, naguo mwĩraho wake ndũrĩ ũndũ ũhingĩtie," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **31** "Nĩ ũndũ ũcio nĩndĩrarĩrĩra Moabi, nĩ Moabi guothe ndĩrarĩrĩra, ndĩracakaĩra andũ a Kiri-Haresethi. **32** Ndĩrarĩra nĩ ũndũ wanyu, o ta ũrĩa Jazeri arĩraga, inyuĩ mĩthabibũ ya Sibima. Honge cianyu itambũrũkĩte igakinya iria-inĩ; itambũrũkĩte nginya iria-inĩ rĩa Jazeri. Mũniinani nĩagũĩrĩire matunda maku marĩa meeru, o na akagwĩra thabibũ. **33** Gĩkeno na gũcanjamũka nĩithirĩte kũu mĩgũnda-inĩ ya matunda, o na kũu mĩgũnda-inĩ ya Moabi. Nĩndũmĩte ndibei yage ihihĩro-inĩ ciayo; gũtirĩ mũndũ ũhihaga thabibũ kuo arĩ na mbugĩrĩrio ya gĩkeno. O na gũtuĩka nĩ kũrĩ na mbugĩrĩrio, ti mbugĩrĩrio cia gĩkeno. **34** "Mĩgambo ya kĩrĩro kĩao ĩraiguuo kuuma Heshiboni o nginya Eleale na Jahazu, na kuuma Zoari o nginya Horonaimu na Egilathu-Shelishiya, tondũ o na maaĩ ma Nimurimu nĩmahũĩte. **35** Kũu Moabi nĩnganiina arĩa othe marutagĩra maruta kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru, na magacinĩra ngai ciao ũbumba," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **36** "Nĩ ũndũ ũcio ngoro yakwa nĩĩracakaĩra Moabi, nganĩrĩra o ta mũtũrirũ; ĩracakaya yanĩrĩire ta mũtũrirũ nĩ ũndũ wa andũ a Kiri-Haresethi, tondũ ũtonga ũrĩa megĩrĩire nĩmũthiru biũ. **37** Mĩtwe yothe nĩmĩenje na nderu ciothe cikenjwo; guoko guothe nĩgũteme, na njohero o yothe ĩhumbĩtwo na nguo ya ikũnia. **38** Nyũmba-igũrũ guothe kũu Moabi, o na kũu iwanja-inĩ cia mũingĩ, gũtirĩ ũndũ ũngĩ tiga o gũcakaya, nĩgũkorwo nĩnjũragĩte Moabi o ta ndigithũ ya rĩũmba

îrîa îtangîendeka nî mũndũ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.
39 "Hĩ! Kaĩ nĩkũmomore-ĩ! Kaĩ nĩmararĩra-ĩ! Kaĩ Moabi
nĩahũndũkĩte na thuutha nĩ thoni-ĩ! Moabi atuĩkĩte
kĩndũ gĩa gũthekererwo, na agatuĩka kĩndũ kĩrĩ magigi
harĩ arĩa othe mamũrigiicĩirie." **40** Jehova ekuuga atĩrĩ:
"Atĩrĩrĩ! Nderi nĩĩracuuhũka, ĩtambũrũkĩtie mathagu
mayo igũrũ rĩa Moabi. **41** Keriothu nĩgũgũtunyanwo,
nacio cĩĩhitho iria cia hinya kuo itahwo. Mũthenya
ũcio-rĩ, ngoro cia njamba iria irĩ hinya cia Moabi
igaatuĩka ta ngoro ya mũndũ-wa-nja akĩrũmwo. **42**
Moabi nĩakaniinwo atige gũtuĩka rũrĩrĩ rĩngĩ, tondũ
nĩang'athĩirie Jehova. **43** Inyuĩ andũ a Moabi, guoya,
na kũgũa marima, o na kũgwatio na mĩtego nĩcio
imwetereire," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **44** "Ũrĩa
wothe ũkoora nĩ ũndũ wa guoya, ũcio akaagũa irima,
nake ũrĩa ũkaahaica oime irima-rĩ, akaagwatio nĩ
mũtego; nĩ ũndũ nĩngũtũma Moabi akinyĩrwo nĩ mwaka
wa kũherithio," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **45** "Andũ
arĩa metharĩte makoorĩra cĩĩruru-inĩ cia Heshiboni
matirĩ na ũteithio, nĩgũkorwo mwaki nĩumĩte Heshiboni,
rũrĩrĩmbĩ rũkoima gatagatĩ ka Sihoni; rũracina mothiũ
ma Moabi, na rũgacina ciongo cia acio merahaga
makarehe ngũĩ. **46** Wee Moabi, kaĩ ũrĩ na haaro-ĩ!
Andũ a Kemoshu nĩaniine; aanake aku manyiitĩtwo
mĩgwate magathaamio nao airĩtu aku magatahwo. **47**
"No rĩrĩ, nĩngacookia ũgaacĩru wa Moabi matukũ-inĩ
marĩa magooka," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. Hau nĩho
mũthia wa ituĩro rĩa Moabi.

49 Ũhoro ũkoniĩ andũ a Amoni: Jehova ekuuga atĩrĩ:
"Kaĩ Isiraeli atarĩ na aanake? Ndarĩ na andũ a
kũmũgaya? Nĩ kĩĩ gĩgĩtũmĩte Moleku egwatĩre bũrũri
wa Gadi? Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte andũ ake matũũre matũũra-
inĩ makuo?" **2** Jehova ekuuga atĩrĩ, "No rĩrĩ, matukũ
nĩmarooka rĩrĩa ngoigithia mbu ya mbaara ya gũũkĩrĩra
Raba kũu kwa andũ a Amoni; nakuo gũgaatuĩka hĩba
ya mwanangĩko, natuo tũtũũra tũrĩa tũkũrigiicĩirie
tũcinwo na mwaki. Hĩndĩ ĩyo nĩguo Isiraeli akaingata
andũ arĩa maamũingatĩte," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.
3 "Wee Heshiboni, girĩka, nĩgũkorwo Ai nĩ kwanange!
Rĩrai, inyuĩ mũtũũraga Raba! Mwĩhumbei nguo cia
makũnia mũcakae; Teng'erai ũũ na ũũ kũu thingo-inĩ
ciakuo, nĩgũkorwo Moleku nĩegũtahwo atwarwo bũrũri
ũngĩ, hamwe na athĩnjĩri-ngai na anene ake. **4** Nĩ kĩĩ
gĩtũmaga wĩrahĩre ituamba ciaku, ũkeraha nĩ ũndũ
wa ituamba ciaku icio noru mũno? Wee mwarĩ ũyũ
ũtarĩ mwĩhokeku, wee ũtũũrĩte wĩhokete ũtonga waku
ũkiugaga atĩrĩ, 'Nũũ ũngĩĩtharĩkĩra?' **5** Nĩngakũrehithĩria
imakania kuuma kũrĩ arĩa othe makũrigiicĩirie," nĩguo
Mwathani ekuuga, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe.
"Andũ othe anyu nĩmakaingatwo, na gũtikagĩa na
mũndũ wa gũcookereria andũ acio mahurunjũkĩte. **6**
"No rĩrĩ, thuutha-inĩ nĩngacookia ũgaacĩru wa andũ
a Amoni," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **7** Ha ũhoro
ũkoniĩ Edomu: Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga
atĩrĩ: "Kaĩ gũtarĩ na ũũgĩ ũtigarĩte kũu Temani? Kaĩ
kĩrĩra gĩthirĩte harĩ andũ arĩa akuũku? Kaĩ ũũgĩ wao
ũbuthĩte biũ? **8** Garũrũkai mwĩthare, mũthiĩ mũkehithe
thĩinĩ wa ngurunga iria ndiku, inyuĩ arĩa mũtũũraga
kũu Dedani, tondũ nĩngarehithĩria Esaũ mwanangĩko
rĩrĩa ngaamũherithia. **9** Agethi a thabibũ mangĩũka kũrĩ
we-rĩ, githĩ to matigie tũthabibũ tũnini? Aici mangĩũka
ũtukũ-rĩ, githĩ matingĩiya o indo iria imabatarĩtie?
10 No rĩrĩ, niĩ nĩngaguũria Esaũ nguo atigwo njaga,
nĩngaguũria cĩĩhitho ciake, nĩguo ndakanacooke kuona
gwa kwĩhitha. Ciana ciake, na andũ a nyũmba yao,
na andũ a itũũra rĩake nĩmakaniinwo, na o nake
ndagatigara. **11** Ndigĩrai ciana cianyu cia ngoriai;
nĩngagitĩra mĩoyo yacio. Atumia anyu a ndigwa mũreke
o nao manjĩhoke." **12** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Kũngĩkorwo
arĩa mataagĩrĩirwo kũnyuĩra gĩkombe kĩu no nginya
makĩnyuĩre-rĩ, wee ũngĩkĩaga kũherithio nĩkĩ? Ndũrĩ
hĩndĩ ũtakaherithio, no rĩrĩ, no nginya ũgaakĩnyuĩra."
13 Jehova ekuuga atĩrĩ: "Ngwĩhĩta ngĩgwetaga rĩĩtwa
rĩakwa, njuge atĩ Bozara gũgaatuĩka kũndũ kwanangĩku
na kũrĩ magigi, gwa kũmenwo na gwa kũnyiitwo nĩ
kĩrumi; namo matũũra makuo mothe magatũũra marĩ
manangĩku nginya tene." **14** Nĩnjiguĩte ndũmĩrĩri
kuuma kũrĩ Jehova: Atĩ nĩatũmire mũrekio athiĩ kũrĩ
ndũrĩrĩ, agaciire atĩrĩ, "Ũnganai mũrĩtharĩkĩre! Arahũkai
mũkarũe mbaara!" **15** "Rĩu nĩngũkũnyiihia mũno
gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ, ndũme ũmenwo nĩ andũ. **16**
Guoya ũrĩa ũtũmaga andũ magwĩtigĩre na mwĩtĩĩo wa
ngoro yaku-rĩ, nĩikũheenetie, o wee ũtũũraga thĩinĩ
wa ngurunga cia ndwaro cia mahiga, o na ũgaikaraga
tũcũmbĩrĩ igũrũ twa karĩma. O na ũngĩgaaka itara igũrũ
mũno ta cia nderi, ngaakũruta kuo, ngũharũrũkie,"
ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **17** "Edomu gũgaatuĩka
kũndũ gwa kũmakania; arĩa othe makaahĩtũkĩra kuo
nĩmakamaka na makũnyũrũrie, nĩ ũndũ wa ũrĩa
gũgaakorwo kwanangĩtwo. **18** O ta ũrĩa Sodomu na
Gomora kwang'aũranirio, hamwe na matũũra marĩa
maariganĩtie namo, atĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩtũũra kuo;
gũtirĩ mũndũ ũgaacooka gũtũũra kuo," ũguo nĩguo
Jehova ekuuga. **19** "O ta mũrũũthi ũũkĩte kuuma ihinga-
inĩ cia Jorodani, ũgakinya ũrĩithio-inĩ ũrĩa mũnoru-rĩ,
noguo ngaingata Edomu oime bũrũri-inĩ wake o rĩmwe.
Nũũ ũthuurĩtwo wa kũruta wĩra ũcio nĩgeetha ndĩmũtue
wa kũũrũgamĩrĩra? Nũũ ũngĩ ũhaana ta niĩ, na nũũ
ũngĩhota kũngararia? Ningĩ nĩ mũrĩithi ũrĩkũ ũngĩkĩhota
kũregana na niĩ?" **20** Nĩ ũndũ ũcio, ta thikĩrĩriai, mũigue
ũrĩa Jehova athugundĩte gwĩka Edomu, o na ũrĩa atuĩte
gwĩka arĩa matũũraga Temani: Arĩa anini thĩinĩ wa
rũũru rũu rwa mbũri magaakururio matwarwo kũndũ
kũraya; nĩakaniina ũrĩithio wao ũthire biũ nĩ ũndũ wao.
21 Thĩ nĩĩkainainio nĩ mũrurumo wao makĩgũa thĩ; kayũ
ga kĩrĩro kĩao gakaiguuo o nginya Iria Itune. **22** Atĩrĩrĩ!
Nderi nĩĩkombũka na ĩcuuhũke, ĩtambũrũkĩtie mathagu
mayo igũrũ rĩa Bozara. Mũthenya ũcio-rĩ, ngoro cia
njamba iria irĩ hinya cia Edomu igaatuĩka ta ngoro ya
mũndũ-wa-nja akĩrũmwo. **23** Ha ũhoro ũkoniĩ Dameski:
"Hamathu na Aripadi nĩamaku, nĩ ũndũ nĩmaiguĩte
ndeto njũru. Nĩmorĩtwo nĩ hinya, makaagaaga ta maaĩ
ma iria. **24** Dameski nĩrĩũrĩtwo nĩ hinya, nao andũ a
rĩo makahũndũka meethare, rĩiyũrĩtwo nĩ kũinaina;
andũ a rĩo manyiitĩtwo nĩ ruo rwa ngoro na kĩeha, ruo
ta rwa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo. **25** Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte
itũũra rĩrĩa rĩrĩ ngumo rĩage gũtiganĩrio, o itũũra rĩu
rĩngenagia? **26** Ti-itherũ, aanake a rĩo nĩmakarũndwo
barabara-inĩ ciarĩo; thigari ciakuo ciothe igaakirio ki

mũthenya ũcio," ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **27** "Nĩngacina thingo cia Dameski; naguo mwaki ũcio nĩũgaacina ciĩgitĩro cia Beni-Hadadi." **28** Ũhoro ũkoniĩ Kedari, o na mothamaki ma Hazoru, marĩa Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni aatharĩkĩire: Jehova ekuuga atĩrĩ: "Arahũkai mũtharĩkĩre Kedari, na mũniine andũ acio a mwena wa Irathĩro. **29** Hema ciao na ndũũru ciao cia mbũri nĩigatahwo; ciandarũa ciao nĩigakuuo, hamwe na indo ciao ciothe, na ngamĩĩra ciao ciothe. Andũ nĩmakanĩrĩra, mameere atĩrĩ, 'Kĩmako kĩnene kiumanĩte na mĩena yothe!' **30** "Mwĩtharei narua! Ikarai thĩinĩ wa ngurunga iria ndiku, inyuĩ mũtũũraga kũu Hazoru. Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni nĩaciirĩire kũmũũkĩrĩra; nĩathugundĩte ũrĩa ekũmũũkĩrĩra," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **31** "Arahũkai mũtharĩkĩre rũrĩrĩ rũu rũtũũrĩte rũgaacĩire na rũhooreire, o rũu rũtũũrĩte rũrĩ na thayũ, rũrĩrĩ rũteehingagĩra na ihingo kana rũkeirigĩra na igera; andũ aruo matũũraga marĩ oiki," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **32** "Ngamĩĩra ciao igaatuĩka cia gũtahwo, nacio ndũũru icio ciao nyingĩ cia ng'ombe ituĩke cia ndaho. Arĩa marĩ kũndũ kũraya nĩngamahurunjĩra mĩena yothe ĩrĩa yumaga rũhuho. na nĩngamarehithĩria mwanangĩko kuuma mĩena yothe," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **33** "Hazoru gũgaatuĩka ũtũũro wa mbwe, gũtũũre gũkirĩte ihooru nginya tene. Gũtirĩ mũndũ ũgaatũũra kuo; gũtirĩ mũndũ ũgaikara kuo." **34** Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩrĩa yakinyĩrĩire Jeremia ũcio mũnabii ĩkoniĩ Elamu, o kĩambĩrĩria-inĩ kĩa wathani wa Zedekia mũthamaki wa Juda: **35** Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga: "Atĩrĩrĩ, nĩngoinanga ũta wa Elamu, ũrĩa arĩ guo kĩhumo kĩa hinya wao. **36** Nĩngarehithĩria andũ a Elamu huho iria inya ciumaga mĩena ĩrĩa ĩna ya igũrũ; ngaamahurunjĩra na kũu huho icio inya ciumaga, na gũtirĩ rũrĩrĩ o na rũmwe andũ acio aingate a Elamu matakoorĩra. **37** Nĩngahehenja Elamu maitho-inĩ ma thũ ciao, marĩ o mbere ya andũ arĩa macaragia kũmaruta muoyo; nĩngamarehithĩria mwanangĩko, o na marakara makwa mahiũ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Ngaamateng'eria na rũhiũ rwa njora nginya ndĩmaniine biũ. **38** Nĩngaiga gĩtĩ gĩakwa kĩa ũnene kũu Elamu, na niine mũthamaki wakuo o na anene akuo," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **39** "No rĩrĩ, nĩngacookia ũgaacĩru wa Elamu matukũ-inĩ marĩa magooka," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

50 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa Jehova aarirle na kanua ka Jeremia ũcio mũnabii, ũhoro ũkoniĩ Babuloni na andũ a bũrũri wa Babuloni: **2** "Anĩrĩrai na mũhunjanĩrie ũhoro ndũrĩrĩ-inĩ, haandai kĩbebero na mũhunjanĩrie ũhoro wakĩo; mũtikamahithe ũndũ, no mũmeere atĩrĩ, 'Babuloni nĩgũgũtunyanwo; Beli nĩĩgũconorithio, nayo Merodaki ĩiyũrwo nĩ kĩmako. Mĩhianano yakuo nĩĩgaconorithio, na mĩhianano yao nĩĩkaiyũrwo nĩ guoya.' **3** Tondũ rũrĩrĩ ruumĩte mwena wa gathigathini nĩrũkamũtharĩkĩra, na rwanange bũrũri wake. Gũtirĩ mũndũ ũgaatũũra kuo; andũ nĩmakoora o hamwe na nyamũ. **4** "Matukũ-inĩ macio, na ihinda-inĩ rĩu, andũ a Isiraeli na andũ a Juda hamwe nĩmagathiĩ macarie Jehova Ngai wao makĩrĩraga," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **5** "Nĩmakoorĩrĩria njĩra ya gũthiĩ Zayuni, na magarũrũke, merekeirie mothiũ mao kuo. Nĩmagooka meeohanie na Jehova, na marĩkanĩre kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra tene na tene kĩrĩa gĩtagacooka kũriganĩra. **6** "Andũ akwa makoretwo marĩ ng'ondu ciũrĩte; arĩithi ao nĩmamahĩtithĩtie njĩra, na magatũma morũũre irĩma igũrũ. Nao morũũrĩte kuuma kĩrĩma-inĩ nginya karĩma-inĩ, makariganĩrwo nĩ kũrĩa ũhurũko wao ũrĩ. **7** Ũrĩa wothe wamoonire akĩmatambuura; thũ ciao ikiuga atĩrĩ, 'Ithuĩ tũtirĩ na ihĩtia, nĩ ũndũ nĩmehĩirie Jehova, ũrĩa arĩ we ũrĩithio wao wa ma, o we Jehova, mwĩhoko wa maithe mao.' **8** "Mwĩtharei muume Babuloni; eherai bũrũri wa andũ a Babuloni, na mũtuĩke ta thenge iria itongoragia rũũru rwa mbũri. **9** Nĩgũkorwo nĩngarahũra ũiguano wa ndũrĩrĩ nene, ciumĩte bũrũri wa gathigathini ciũkĩrĩre Babuloni. Nĩikarũgama handũ ha cio irĩũkĩrĩre na igũtunyane, kuuma mwena ũcio wa gathigathini. Mĩguĩ yao ĩgaatuĩka ta ĩrĩa ya njamba njoorua, iria itacookaga moko matheri. **10** Nĩ ũndũ ũcio Babuloni nĩgũgatahwo; andũ othe arĩa magaagũtaha nĩmagakuua indo cia kũmaigana," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **11** "Tondũ nĩmũkenete na mũkarũũhia, inyuĩ arĩa mũtahaga igai rĩakwa, tondũ mũgũtũũha ta moori ĩkĩraanga ngano ĩkĩmĩhũũra, na mũkaania ta mbarathi cia njamba, **12** nyina wanyu nĩagaconoka mũno; we ũcio wamũciarire nĩagaconorithio. Nĩwe ũgaakorwo arĩ mũnini mũno ndũrĩrĩ-inĩ, atuĩke ta werũ, na ta bũrũri mũng'aru, o na ta werũ wa mũthanga. **13** Tondũ wa marakara ma Jehova, bũrũri ũcio ndũgacooka gũtũũrwo nĩ andũ, no rĩrĩ, nĩgũkira gũgaakira ihooru biũ. Andũ arĩa othe makaagerera kũu Babuloni nĩmakamaka, na manyũrũrie kũndũ kũu tondũ wa ũrĩa gũgaakorwo kwanangĩtwo. **14** "Mwĩhaarĩrie mũthiũrũrũkĩrie Babuloni, inyuothe arĩa mũgeetaga ũta. Rĩrathei! Mũtigatigie mĩguĩ, nĩgũkorwo nĩrĩĩhĩirie Jehova. **15** Riugĩrĩriei kuuma na mĩena yothe! Nĩrĩĩneanĩte rĩo rĩene, mĩthiringo yarĩo nĩĩgwĩte, na thingo ciarĩo nĩimomokete. Nĩgũkorwo rĩĩrĩ nĩrĩo irĩhĩria rĩa Jehova-rĩ, mwĩrĩhĩriei harĩ rĩo; rĩĩkei o ta ũrĩa rĩaneeka andũ arĩa angĩ. **16** Eheriai ũrĩa ũhaandaga kũu Babuloni, na ũrĩa ũgethaga na rũhiũ rwake hĩndĩ ya magetha. Tondũ wa rũhiũ rũu rwa njora rwa mũhinyanĩrĩria-rĩ, o mũndũ nĩacooke kũrĩ andũ ao, o mũndũ nĩorĩre bũrũri wao kĩũmbe. **17** "Isiraeli ahaana ta rũũru rũhurunjũkĩte, rũteng'eretio nĩ mĩrũũthi. Mũthamaki wa Ashuri nĩwe warĩ wa mbere kũmũtambuura; wa kũrigĩrĩria kũmũhehenja mahĩndĩ-rĩ, aarĩ Nebukadinezaru, mũthamaki wa Babuloni." **18** Nĩ ũndũ ũcio, Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: "Nĩngaherithia mũthamaki wa Babuloni na bũrũri wake, o ta ũrĩa ndaaherithirie mũthamaki wa Ashuri. **19** No nĩngacookia Isiraeli ũrĩithio-inĩ wake mwene, nake akaarĩithagĩria kũu Karimeli na Bashani; akaarĩĩaga akahũũna kũu irima-inĩ cia Efiraimu, na cia Gileadi. **20** Matukũ-inĩ macio, o ihinda-inĩ rĩu-rĩ, ihĩtia rĩa Isiraeli nĩrĩgathuthuurio, no rĩtikoneka, o na mehia ma Juda mathuthuurio, no matikooneka, nĩgũkorwo matigari marĩa ngaahonokia nĩngamarekera," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **21** "Tharĩkĩrai bũrũri wa Merathaimu, mũũkĩrĩre arĩa matũũraga Pekodi. Mateng'eriei, na mũmoorage,

mũmaniine biũ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Ĩkai ũrĩa wothe ndĩmwathĩte. **22** Kũrĩ na mbugĩrĩrio ya mbaara bũrũri-inĩ ũcio, nayo nĩ mbugĩrĩrio ya kũniinanwo kũnene! **23** Nyondo ĩrĩa ĩtũũrĩte ĩhũũraga thĩ yothe-rĩ, kaĩ nĩyunangĩtwo, ĩgathethereka-ĩ! Kaĩ Babuloni nĩgũkirĩte ihooru gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ-ĩ! **24** Ndaakwambĩire mũtego, wee Babuloni, nawe ũkĩgwatio nĩguo ũtekũmenya; wakorereirwo, ũkĩnyiitwo tondũ wa gũkararia Jehova. **25** Jehova nĩahingũrĩte harĩa aigaga indo ciake cia mbaara, akaruta indo icio cia mbaara cia mang'ũrĩ make, nĩgũkorwo Mwathani Jehova Mwene-Hinya-Wothe arĩ na wĩra wa kũruta kũu bũrũri-inĩ wa andũ a Babuloni. **26** Ũkaai mũgũtharĩkĩre muumĩte kũndũ kũraya. Thariai makũmbĩ makuo; gũcookanĩrĩriei irũndo ta cia hĩba cia ngano. Kwanangei biũ, na mũtigatigie matigari kuo. **27** Ũragai tũtegwa twakuo tuothe, tũikũrũkiei tũgathĩnjwo! Kaĩ marĩ na haaro-ĩ! Nĩgũkorwo mũthenya watuo nĩmũkinyu, ihinda rĩatuo rĩa kũherithio. **28** Ta thikĩrĩrĩriai mũigue arĩa moorĩte na arĩa metharĩte makoima bũrũri wa Babuloni, makiumbũra marĩ kũu Zayuni ũrĩa Jehova Ngai witũ erĩhĩirie, akerĩhĩria nĩ ũndũ wa hekarũ yake. **29** "Ĩtai aikia a mĩguĩ mokĩrĩre Babuloni, o arĩa othe mageetaga ũta. Ambaai hema mũgũthiũrũrũkĩirie; mũtikareke mũndũ o na ũmwe warĩo oore. Rĩrĩhei kũringana na ciĩko ciarĩo; o ta ũrĩa rĩaneeka andũ angĩ-rĩ, rĩĩkei o ta guo. Nĩgũkorwo nĩrĩng'athĩirie Jehova, o we Ũrĩa Mũtheru wa Isiraeli. **30** Nĩ ũndũ ũcio, aanake aarĩo nĩmakaagũa njĩra-inĩ cia itũũra; thigari ciarĩo ciothe nĩigakirio ki mũthenya ũcio," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **31** "Atĩrĩrĩ, nĩngũũkĩrĩire, wee mwĩtĩĩi ũyũ, nĩgũkorwo mũthenya waku nĩmũkinyu, o rĩo ihinda rĩaku rĩa kũherithio," ũguo nĩguo Mwathani, o we Jehova-Mwene-Hinya-Wothe, ekuuga. **32** "Mwĩtĩĩi ũcio nĩakahĩngwo agwe, na gũtirĩ mũndũ ũkaamũũkĩria; nĩngagwatia matũũra makuo mwaki, naguo nĩũgaacina arĩa othe mamũrigiicĩirie, maniinwo biũ." **33** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Andũ a Isiraeli nĩmahinyĩrĩirio, o ũndũ ũmwe na andũ a Juda. Arĩa othe maamatahire nĩmamarũmĩtie mũno, makarega kũmarekia mathiĩ. **34** No rĩrĩ, Mũkũũri wao arĩ na hinya; Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩrĩo rĩĩtwa rĩake. Nĩakamarũĩrĩra na kĩyo ciira-inĩ wao, nĩguo atũme bũrũri wao ũgĩe na ũhurũko, no aagithie arĩa matũũraga Babuloni ũhurũko." **35** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Harĩ na rũhiũ rwa njora rwa gũũkĩrĩra andũ a Babuloni, rũũkĩrĩre arĩa matũũraga Babuloni, na rũũkĩrĩre anene na andũ arĩa ogĩ akuo! **36** Rũhiũ rwa njora rũgookĩrĩra anabii akuo a maheeni, nao matuĩke irimũ. Ningĩ rũhiũ rwa njora nĩrũgookĩrĩra njamba ciakuo iria irĩ hinya, nacio nĩikaiyũrwo nĩ kĩmako kĩnene. **37** Rũhiũ rwa njora rũgookĩrĩra mbarathi, na ngaari cia ita, na andũ a ndũrĩrĩ arĩa marĩ ita-inĩ rĩake, nao matuĩke ta andũ-a-nja. Ningĩ rũhiũ rwa njora nĩrũgookĩrĩra indo ciao iria cia bata ciigĩtwo igĩĩna-inĩ ciao, nacio nĩigatahwo. **38** Nĩgũkaara riũa rĩa kũhũithia maaĩ makuo! Namo nĩmakaahũa biũ. Nĩgũkorwo ũcio nĩ bũrũri ũiyũrĩte ngai cia mĩhianano, nao andũ akuo nĩmagũrũkĩtio nĩyo. **39** "Nĩ ũndũ ũcio nyamũ cia werũ-inĩ na hiti nĩcio igaatũũraga Babuloni, na kũu no kuo gũgaatũũrwo nĩ ndundu. Gũtigacooka gũtũũrwo nĩ andũ o na kana gũikarwo nĩ andũ, nginya njiarwa na njiarwa. **40** O ta ũrĩa Ngai aang'aũranirie Sodomu, na Gomora, o hamwe na matũũra marĩa maariganĩtie namo-rĩ, ũguo noguo gũtarĩ mũndũ ũgaatũũra kuo; gũtirĩ mũndũ ũgaikara kuo," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **41** "Atĩrĩrĩ, mbũtũ ya ita nĩ ĩrooka yumĩte mwena wa gathigathini; rũrĩrĩ rũnene, na athamaki aingĩ nĩmarahũrĩtwo kuuma ituri-inĩ cia thĩ. **42** Marooka marĩ na mota na matimũ mao; nao nĩ andũ ooru, na matarĩ tha. Mũrurumo wao nĩ ta mũrurumo wa ndiihũ cia maaĩ ma iria, magĩũka mahaicĩte mbarathi ciao; mokĩte meyarĩire wega mbaara-inĩ nĩguo magũtharĩkĩre, wee Mwarĩ ũyũ wa Babuloni. **43** Mũthamaki wa Babuloni nĩaiguĩte ũhoro wao, namo moko make makoorwo nĩ hinya. Nĩanyiitĩtwo nĩ ruo rũnene ngoro-inĩ yake, na ruo ta rwa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo. **44** O ta mũrũũthi ũũkĩte kuuma ihinga-inĩ cia Jorodani ũgakinya ũrĩithio-inĩ ũrĩa mũnoru-rĩ, ũguo noguo ngaingata Babuloni, oime bũrũri-inĩ wake o rĩmwe. Nũũ ũcio ũthuurĩtwo wĩra ũcio nĩgeetha ndĩmũtue wa kũũrũgamĩrĩra? Nũũ ũngĩ ũhaana ta niĩ, ningĩ-rĩ, nũũ ũngĩhota kũngararia? Ningĩ nĩ mũrĩithi ũrĩkũ ũngĩhota kũregana na niĩ?" **45** Nĩ ũndũ ũcio, thikĩrĩriai mũigue ũndũ ũrĩa Jehova athugundĩte wa gũũkĩrĩra bũrũri wa Babuloni, o na ũrĩa atuĩte gwĩka bũrũri wa andũ a Babuloni: Arĩa anini rũũru-inĩ magaakururio, matwarwo kũndũ kũraya; nĩakananga ũrĩithio wao ũthire biũ nĩ ũndũ wao. **46** Mũrurumo wa Babuloni gũgĩtahwo nĩũgathingithia thĩ; kayũ ga kĩrĩro gĩakuo nĩgakaiguuo ndũrĩrĩ-inĩ.

51 Jehova ekuuga ũũ: "Atĩrĩrĩ, nĩngarahũra roho wa mũniinani, ũũkĩrĩre Babuloni, o na andũ a Lebi-Kamai. **2** Nĩngatũma andũ a kũngĩ mathiĩ Babuloni magakũhurunje ta ũrĩa mũũngũ ũmbũragwo ihuhĩro-inĩ, na manange bũrũri ũcio ũtigwo ũtarĩ kĩndũ; makaũũkĩrĩra kuuma mĩena yothe, mũthenya ũcio waguo wa mwanangĩko. **3** Mũtikanareke mũikia wa mĩguĩ ageete ũta wake, kana ehumbe nguo ciake cia ita. Mũtigacaĩre aanake akuo; anangai mbũtũ ciake cia ita, mũciniine. **4** Makaagũa thĩ moragĩtwo kũu Babuloni, magurarĩtio nguraro cia gĩkuũ kũu barabara-inĩ ciakuo. **5** Nĩgũkorwo Isiraeli na Juda matitirikĩtwo nĩ Ngai wao, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o na gũtuĩka bũrũri wao ũiyũrĩtwo nĩ mahĩtia maitho-inĩ ma ũcio Mũtheru wa Isiraeli. **6** "Mwĩtharei muume kũu Babuloni! Ũrai mũhonokie mĩoyo yanyu! Mwĩtharei mũtikaniinanĩrio nakuo nĩ ũndũ wa mehia makuo. Nĩ ihinda rĩa Jehova rĩa kwĩrĩhĩria; agaakũrĩha o kĩrĩa gĩkwagĩrĩire. **7** Babuloni kwahaanaga ta gĩkombe gĩa thahabu kĩrĩ guoko-inĩ kwa Jehova; nakuo gũgĩtũma thĩ yothe ĩhaane ta ĩrĩĩtwo nĩ njoohi. Ndũrĩrĩ nĩcianyuire ndibei yakuo; nĩ ũndũ ũcio rĩu ihaana ta igũrũkĩte. **8** Babuloni nĩgũkũgũa o rĩmwe na kũhehenjwo. Kũrĩrĩrei! Rehei ndawa ya kũniina ruo rwakuo; hihi kwahota kũhona. **9** "'Nĩtũngĩahonirie Babuloni, no rĩrĩ, gũtingĩhonio. Nĩtũgũtigei, na o mũndũ acooke bũrũri wake kĩũmbe, nĩgũkorwo ituĩro rĩakuo rĩkinyĩte o matu-inĩ, rĩambatĩte o nginya matu-inĩ marĩa mairũ.' **10** "'Jehova nĩonanĩtie ũthingu witũ; ũkai tũthiĩ tũkoimbũrĩre Zayuni maũndũ

marĩa Jehova Ngai witũ ekĩte.’ **11** “Noorai mĩguĩ, oyai ngo! Nĩgũkorwo Jehova nĩarahũrĩte athamaki a Amedi, nĩ ũndũ nĩaciirĩire kũniina Babuloni. Jehova nĩekwĩrĩhĩria harĩo, erĩhĩrie maũndũ marĩa meekirwo hekarũ yake. **12** Haandai bendera kũrigania na thingo cia Babuloni! Ongererai agitĩri, igai arangĩri, mũhaarĩrie andũ a kũhithũkĩra njĩra-inĩ! Jehova nĩekũhingia ũrĩa aciirĩire gwĩka, ahingie uuge wake wa kũrũmĩrĩrwo, wa gũũkĩrĩra andũ a Babuloni. **13** Wee ũtũũraga gũkuhĩ na njũũĩ nyingĩ, na ũkeigĩra indo nyingĩ igĩĩna-inĩ ciaku-rĩ, ithirĩro rĩaku nĩ ikinyu, nĩ ihinda rĩaku rĩa kweherio. **14** Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩehĩtĩte akĩgwetaga rĩĩtwa rĩake, akoiga atĩrĩ: Ti-itherũ nĩngatũma ũũkĩrĩrwo nĩ andũ aingĩ o ta mĩrumbĩ ya ngigĩ, nao makuugĩrĩrie nĩ ũndũ wa gũkũhoota. **15** “Nĩwe wombire thĩ na ũndũ wa hinya wake; ningĩ akĩhaanda thĩ na ũũgĩ wake, na agĩtambũrũkia matu mairũ na ũndũ wa ũmenyo wake. **16** Hĩndĩ ĩrĩa agũũthũka-rĩ, maaĩ marĩa marĩ igũrũ matu-inĩ nĩmarurumaga; nĩwe ũtũmaga thaatũ wambate na igũrũ kuuma ituri ciothe cia thĩ. Atũmaga rũheni rũũke rũrehanĩte na mbura, na akahingũrĩra rũhuho ruume makũmbĩ-inĩ make. **17** “Andũ othe nĩmagĩte meciiria na makaaga ũmenyo, nake mũturi wa thahabu o wothe nĩaconorithĩtio nĩ mĩhianano ĩyo yake. Nĩ ũndũ mĩhianano ĩyo yake nĩ ya maheeni; ndĩrĩ mĩhũmũ thĩinĩ wayo. **18** Ndĩrĩ kĩene, nĩ indo cia kũnyararwo; narĩo ihinda rĩayo rĩa gũciirithio rĩakinya-rĩ, nĩĩgathira biũ. **19** We ũcio Rũgai rwa Jakubu ndatariĩ tayo, nĩgũkorwo nĩwe Mũũmbi wa indo ciothe, o hamwe na mũhĩrĩga ũrĩa eegwatĩire ũtuĩke igai rĩake; Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩrĩo rĩĩtwa rĩake. **20** “Nĩwe njũgũma yakwa ya ita, na nowe kĩndũ gĩakwa kĩa mbaara: nĩwe hũthagĩra kũhehenja ndũrĩrĩ, na ngatũmĩra hinya waku kũniina mothamaki. **21** Nĩwe hũthagĩra kũhehenja mbarathi na mũmĩhaici, ngakũhũthĩra kũhehenja ngaari ya ita na mũmĩtwari, **22** ngakũhũthĩra kũhehenja mũndũ mũrũme na mũndũ-wa-nja, ngakũhũthĩra kũhehenja mũndũ mũkũrũ na ũrĩa mwĩthĩ, o na ngakũhũthĩra kũhehenja mwanake na mũirĩtu, **23** Ngakũhũthĩra kũhehenja mũrĩithi na rũũru rwake rwa mbũri, ngakũhũthĩra kũhehenja mũrĩmi na ndegwa ciake cia kũrĩma, o na ngakũhũthĩra kũhehenja abarũthi na anene. **24** “Na rĩrĩ, Babuloni na arĩa othe matũũraga Kalidei, ngaamacookereria ũũru wao mũkĩĩonagĩra, ũũru wothe ũrĩa maaneka kũu Zayuni,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **25** “Nĩngũgũũkĩrĩra wee kĩrĩma gĩkĩ gĩa kũniinana, wee ũniinaga thĩ yothe.” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. “Nĩngũgũtambũrũkĩria guoko ngũũkĩrĩre, ngũgaragarie ngũrute ndwaro-inĩ cia mahiga, na ndũme ũtuĩke ta kĩrĩma gĩcinĩtwo nĩ mwaki. **26** Gũtirĩ ihiga rĩkarutwo harĩwe rĩtuĩke rĩa koine, o na kana ihiga o rĩothe rĩa mũthingi, nĩ ũndũ ũgũtũũra ũkirĩte ihooru nginya tene,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **27** “Haandai bendera bũrũri-inĩ, huhai karumbeta ndũrĩrĩ-inĩ! Thagathagai ndũrĩrĩ ikahũũrane nake; ĩtai mothamaki maya meturanĩre, mamũũkĩrĩre: mothamaki ma Ararati, na Mini, na Ashikenazu. Mũigĩrei mũnene wa ita wa kũmũũkĩrĩra; ambatiai mbarathi cia ita nyingĩ ta mĩrumbĩ ya ngigĩ. **28** Thagathagai ndũrĩrĩ ikahũũrane nake; thagathagai athamaki a Amedi, na abarũthi, na anene ao othe, na andũ a mabũrũri mothe marĩa maathagwo nĩo. **29** Bũrũri nĩĩũrathingitha na ũkenyogonda nĩ ruo, nĩgũkorwo ũndũ ũrĩa Jehova aciirĩire gwĩka Babuloni nĩ mũrũmu: wa kũharagania bũrũri wa Babuloni nĩguo kwage mũndũ ũngĩtũũra kuo. **30** Njamba iria irĩ hinya cia Babuloni nĩitigĩte kũrũa; ciikarĩte ciĩgitio-inĩ ciacio iria nũmu. Hinya wacio nĩ mũthiru; ihaanĩte o ta andũ-a-nja. Ciikaro ciakuo nĩicinĩtwo na mwaki; mĩgĩĩka ya ihingo ciakuo nĩ miunange. **31** Mũtwari ndũmĩrĩri ũmwe ararũmĩrĩrwo nĩ ũngĩ, nake mũrekio akarũmĩrĩrwo nĩ mũrekio ũrĩa ũngĩ, makamenyithie mũthamaki wa Babuloni atĩ itũũra rĩu rĩake inene rĩothe nĩrĩtunyane, **32** ningĩ mariũko ma njũũĩ nĩmanyiite, na kũrĩa kũrĩ marura gũgaacinwo na mwaki, nacio thigari ikanyiitwo nĩ guoya.” **33** Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o we Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ: “Mwarĩ wa Babuloni atariĩ ta kĩhuhĩro kĩa ngano hĩndĩ ĩrĩa yaraganĩtio ĩkĩrangĩrĩrio; kahinda gake ga kũgethwo nĩgegũkinya o narua.” **34** “Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni nĩatũmeretie, nĩatũreheire kĩrigiicano, agatũma tũtuĩke ta nyũngũ ya rĩũmba ĩtarĩ kĩndũ. Nĩatũmerũkĩtie o ta ndamathia, nayo nda yake akamĩiyũria na indo ciitũ iria irĩ mũrĩo, na nĩacookete agatũtahĩka. **35** Maũndũ ma ũhinya marĩa maanekwo nyama ciitũ-rĩ, marocookerera Babuloni,” ũguo nĩguo atũũri a Zayuni mekuuga. “Thakame iitũ ĩrocookerera acio maikaraga kũu Babuloni,” ũguo nĩguo Jerusalemu ĩkuuga. **36** Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, Jehova ekuuga ũũ: “Atĩrĩrĩ, niĩ nĩngũkũrũũrĩra na ngũrĩhĩrie; nĩngahũithia iria rĩake, na ndũme ithima ciake ihũe. **37** Babuloni gũgaatuĩka hĩba ya kũndũ kwanangĩku, na imamo cia mbwe, na kũndũ gwa kũmakania, na gwa gũthekererwo, kũndũ gũtarĩ mũndũ ũngĩtũũra kuo. **38** Andũ othe akuo makaararamaga ta mĩrũũthi mĩĩthĩ, makaarurumaga ta njaũ cia mĩrũũthi. **39** No rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa magaakorwo macinĩtwo nĩ thutirĩ, nĩrĩo ngaamarugithĩria iruga, na ndũme marĩĩo nĩ njoohi, nĩguo magaatheka maanĩrĩire, macooke makome toro nginya tene, na maticooke gũũkĩra,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **40** “Ngaamaikũrũkia ta tũgondu tũgĩthiĩ gũthĩnjwo, o na ta ndũrũme irĩ hamwe na thenge. **41** “Hĩ, kaĩ Sheshaki nĩrĩkeegwatĩrwoĩ, itũũra rĩu rĩĩrahagwo nĩ thĩ yothe kaĩ nĩinyiiteĩ! Babuloni gũgaatuĩka kũndũ gwa kũmakania thĩinĩ wa ndũrĩrĩ ciothe! **42** Iria rĩrĩa inene nĩrĩkaiyũra Babuloni guothe; mũrururumo wa ndiihũ ciarĩo nĩguo ũgaakũhubanĩria. **43** Matũũra makuo nĩmakirĩte ihooru, matuĩke bũrũri mũũmũ na werũ ũtarĩ kĩndũ, bũrũri ũtarĩ mũndũ ũngĩũtũũra, kũndũ gũtarĩ mũndũ ũgeragĩra kuo. **44** Nĩngaherithĩria Beli kũu Babuloni na ndũme ĩtahĩke kĩndũ kĩrĩa gĩothe ĩmeretie. Ndũrĩrĩ itigacooka kũhatĩkana igĩthiĩ kũrĩ yo. Naruo rũthingo rwa Babuloni nĩrũkaagũa. **45** “Umai kũu thĩinĩ warĩo, inyuĩ andũ akwa! Mwĩtharei, mũhonokie mĩoyo yanyu! Mwĩtharei, mweherere marakara marĩa mahiũ ma Jehova. **46** Mũtikanareke ngoro cianyu ciũrwo nĩ hinya, kana mwĩtigĩre hĩndĩ ĩrĩa ndeto cia mũhuhu ikaiguuo bũrũriinĩ; ũhoro ũmwe wa mũhuhu nĩũkaiguuo mwaka ũyũ, na ũngĩ ũiguuo mwaka ũcio ũngĩ ũrũmĩrĩire, mũhuhu ũkoniĩ ndeto cia haaro bũrũri-inĩ, na wa mwathani ũmwe

agĩũkĩrĩra mwathani ũrĩa ũngĩ. **47** Nĩgũkorwo ti-itherũ
ihinda nĩrĩgooka rĩrĩa ngaaherithia ngai cia mĩhianano
ya Babuloni; bũrũri ũcio wothe nĩũgaconorithio,
nao andũ akuo arĩa othe moragĩtwo nĩmakaaragana
kuo. **48** Hĩndĩ ĩyo igũrũ na thĩ na kĩrĩa gĩothe
kĩrĩ kuo nĩikanĩrĩra nĩ gũkena igĩkenerera Babuloni,
nĩgũkorwo aniinani nĩmakarĩtharĩkĩra, moimĩte mwena
wa gathigathini," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **49**
"Babuloni no nginya gũkaagũa nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli
arĩa maanooraga, ũguo noguo andũ a mabũrũri mothe
makaagũa thĩ, moragĩtwo nĩ ũndũ wa Babuloni. **50** Inyuĩ
mũhonokete kũũragwo na rũhiũ rwa njora-rĩ, mwĩtharei
na mũtikagonderere! Ririkanagai Jehova mũrĩ bũrũri
wa kũraya, na mwĩciiragie ũhoro wa Jerusalemu."
51 "Nĩtũconorithĩtio, nĩgũkorwo nĩtũrumĩtwo, na
tũkahumbwo thoni mothiũ maitũ, tondũ andũ a kũngĩ
nĩmatoonyete kũndũ kũrĩa kwamũre thĩinĩ wa nyũmba
ya Jehova." **52** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Matukũ nĩmagooka
rĩrĩa ngaaherithia mĩhianano yake, nao andũ arĩa
agurarie kũu bũrũri-inĩ ũcio guothe nĩmagacaaya. **53** O
na kũngĩtuĩka Babuloni gwĩtũũgĩrĩtie gũgakinya o matu-
inĩ, na ciĩhitho ciakuo ikairigĩrwo na hinya mũno-rĩ, no
ngaakũrehithĩria aniinani magũũkĩrĩre," ũguo nĩguo
Jehova ekuuga. **54** "Mũgambo wa kĩrĩro nĩũraiguuo
kũu Babuloni; nĩ mũgambo wa kũniinanwo ũraiguuo
kũu bũrũri wa andũ a Babuloni. **55** Jehova nĩakaniina
Babuloni; nĩagakiria inegene rĩu inene rĩakuo. Makũmbĩ
ma thũ makaahũũyũka taarĩ mũrurumo wa maaĩ
maingĩ. Mũrurumo wa mĩgambo yao nĩĩkaiguuagwo. **56**
Mũniinani nĩagookĩrĩra Babuloni; njamba ciakuo iria irĩ
hinya nĩikaanyiitwo, namo mota mao moinangwo. Nĩ
ũndũ Jehova nĩ Mũrungu ũrĩhanagĩria; we akaarĩhanĩria
biũ. **57** Anene akuo, na andũ arĩa ogĩ, o na abarũthi akuo,
o ũndũ ũmwe na anene akuo, o na njamba ciakuo iria
irĩ hinya, othe nĩngatũma marĩĩo nĩ njoohi; magaakoma
nginya tene, na matiũkĩre," nĩguo Mũthamaki ekuuga,
o we ũrĩa rĩĩtwa rĩake arĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe.
58 Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ: "Rũthingo
rwa Babuloni rũrĩa rwariĩ nĩrũkang'aũranio biũ, nacio
ihingo ciakuo iria ndaaya na igũrũ icinwo na mwaki;
andũ menogagia tũhũ, naguo wĩra wa ndũrĩrĩ no ngũ cia
gũcinwo na mwaki." **59** Ĩno nĩo ndũmĩrĩri ĩrĩa Jeremia
aaheire Seraia mũrũ wa Neria, mũrũ wa Maaseia, o ũcio
warĩ mũnene ũrĩa mũrori wa maũndũ ma nyũmba ya
mũthamaki, rĩrĩa aathiire Babuloni marĩ na Zedekia
mũthamaki wa Juda mwaka-inĩ wa ĩna wa ũthamaki
wake. **60** Jeremia nĩandĩkĩte ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo ũhoro
wothe ũkoniĩ mwanangĩko ũrĩa ũgaakinyĩrĩra Babuloni:
maũndũ marĩa mothe maandĩkĩtwo makoniĩ Babuloni.
61 Jeremia akĩĩra Seraia atĩrĩ, "Wakinya Babuloni-
rĩ, ũgaatigĩrĩra atĩ nĩwathoma mohoro maya mothe
wanĩrĩire. **62** Ũcooke uuge atĩrĩ, 'Wee Jehova, nĩugĩte
nĩũkũniina kũndũ gũkũ, nĩgeetha gũtikanatũũrwo nĩ
mũndũ, o na kana nyamũ; gũgũtũũra gũkirĩte ihooru
nginya tene.' **63** Warĩkia gũthoma ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo-
rĩ, ũrĩoherere ihiga, ũrĩikie Rũũĩ rwa Farati. **64** Ũcooke
uuge atĩrĩ, 'Ũguo noguo Babuloni gũkaarikĩra kũũrĩre
biũ, na gũtigacooka kuumĩra na igũrũ, nĩ ũndũ wa
mwanangĩko ũrĩa ngaakũrehithĩria. Nao andũ akuo
nĩmakaagũa.'" Ũhoro wa Jeremia ũkinyĩte hau.

52 Zedekia aarĩ wa mĩaka mĩrongo ĩĩrĩ na ũmwe
rĩrĩa aatuĩkire mũthamaki, nake agĩthamaka arĩ
Jerusalemu mĩaka ikũmi na ũmwe. Nyina eetagwo
Hamutali mwarĩ wa Jeremia; nake oimĩte Libina. **2**
Nake agĩĩka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, o ta
ũrĩa Jehoiakimu eekĩte. **3** Na nĩ ũndũ wa marakara ma
Jehova-rĩ, nĩkĩo maũndũ macio mothe meekĩkire kũu
Jerusalemu na Juda, na mũthia-inĩ akĩmaingata mehere
mbere yake. Na rĩrĩ, Zedekia akĩremera mũthamaki wa
Babuloni, akĩaga gwathĩka. **4** Nĩ ũndũ ũcio mwaka-inĩ
wa kenda wa ũthamaki wa Zedekia, mũthenya wa ikũmi
wa mweri wa ikũmi-rĩ, Nebukadinezaru mũthamaki
wa Babuloni agĩthiĩ kũhũũrana na Jerusalemu arĩ na
ita rĩake rĩothe, nao makĩamba hema nja ya itũũra
rĩu inene, na magĩaka ihumbu cia tĩĩri mĩena yothe
yarĩo cia kũmateithia gũtharĩkĩra itũũra rĩu. **5** Narĩo
itũũra rĩu inene rĩgĩikara rĩrĩ irigiicĩrie nginya mwaka
wa ikũmi na ũmwe wa ũthamaki wa Zedekia. **6** Na
rĩrĩ, mũthenya wa kenda wa mweri wa kana, ng'aragu
ĩkĩneneha mũno kũu itũũra-inĩ, o nginya gũkĩaga
irio cia kũrĩĩo nĩ andũ a bũrũri ũcio. **7** Hĩndĩ ĩyo
rũthingo rwa itũũra rĩu inene rũkĩmomorwo, nacio
mbũtũ ciothe cia ita ikĩũra. Moimire itũũra-inĩ ũtukũ
magereire kĩhingo-inĩ kĩrĩa kĩarĩ gatagatĩ ga thingo
cierĩ hakuhĩ na mũgũnda wa mũthamaki, o na gũtuĩka
andũ a Babuloni nĩmarigiicĩirie itũũra rĩu inene rĩothe.
Nao makĩũra merekeire Araba, **8** no mbũtũ ya ita
ya Babuloni ĩgĩteng'eria Mũthamaki Zedekia nginya
ĩkĩmũkinyĩra werũ-inĩ ũrĩa mwaraganu wa Jeriko.
Thigari ciake ciothe ikĩamũranio nake ikĩhurunjwo. **9**
Nayo mbũtũ ya ita ya Babuloni ĩkĩnyiita Mũthamaki
Zedekia. Makĩmũtwara kũrĩ mũthamaki wa Babuloni
ũrĩa warĩ kũu Ribila, bũrũri-inĩ wa Hamathu, na kũu
nĩkuo aamũtuĩrĩire ciira. **10** Mũthamaki wa Babuloni arĩ
kũu Ribila nĩoragithirie ariũ a Zedekia o hau maitho-
inĩ ma ithe wao; agĩcooka akĩũragithia anene othe a
Juda. **11** Nĩacookire agĩkũũrithia Zedekia maitho, na
akĩmuoha na bĩngũ cia gĩcango, akĩmũtwara Babuloni,
na kũu akĩmũikia njeera nginya mũthenya ũrĩa aakuire.
12 Mũthenya wa ikũmi wa mweri wa ĩtano, mwaka-inĩ
wa ikũmi na kenda wa gũthamaka kwa Nebukadinezaru
mũthamaki wa Babuloni-rĩ, Nebuzaradani mũnene wa
arangĩri a mũthamaki wa Babuloni, ũrĩa watungataga
mũthamaki wa Babuloni, agĩũka Jerusalemu, **13** agĩcina
hekarũ ya Jehova, na nyũmba ya ũthamaki, o na
nyũmba ciothe cia Jerusalemu. Ningĩ agĩcina nyũmba
o yothe yarĩ ya bata kuo. **14** Nayo mbũtũ yothe
ya ita ya Babuloni, ĩtongoretio nĩ mũnene ũcio wa
arangĩri a mũthamaki, ĩkĩmomora thingo ciothe iria
ciathiũrũrũkĩirie Jerusalemu. **15** Nebuzaradani ũcio warĩ
mũnene wa arangĩri a mũthamaki nĩatahire andũ amwe
arĩa maarĩ athĩĩni mũno, na andũ arĩa maatigaire kũu
itũũra-inĩ rĩu inene, hamwe na mabundi marĩa mangĩ,
o na andũ arĩa metwarĩte o ene kũrĩ mũthamaki wa
Babuloni. **16** No Nebuzaradani nĩatigire andũ amwe arĩa
maarĩ athĩĩni mũno a bũrũri ũcio kuo, nĩguo marutage
wĩra mĩgũnda-inĩ ya mĩthabibũ na mĩgũnda-inĩ ĩrĩa
ĩngĩ. **17** Andũ a Babuloni makiunanga itugĩ cia gĩcango,
na metha cia kũigĩrĩrwo indo, na Karia karĩa kaarĩ ga
gĩcango, iria ciarĩ thĩĩinĩ wa hekarũ ya Jehova, magĩkuua

gĩcango kĩu gĩothe magĩgĩtwara Babuloni. **18** Ningĩ magĩkuua nyũngũ, na icakũri, na magathĩ ma gũtinia ndaambĩ, na mbakũri cia kũminjaminjĩria maaĩ, na thaani, o na indo ciothe cia gĩcango iria ciahũthagĩrwo wĩra-inĩ wa hekarũ, magĩthiĩ nacio. **19** Mũnene ũcio wa thigari cia mũthamaki nĩakuuire mbakũri iria nene, na Ngĩo, na mbakũri cia kũminjaminjĩria maaĩ, na nyũngũ, na mĩtĩ ya matawa, na thaani, o na mbakũri iria ciahũthagĩrwo na kũruta maruta ma kũnyuuo, iria ciothe ciathondeketwo na thahabu ĩrĩa therie kana betha. **20** Gĩcango kĩrĩa kĩarutirwo itugĩ-inĩ icio cierĩ, na Karia kau, na ndegwa iria ikũmi na igĩrĩ cia gĩcango iria ciarĩ rungu rwako, na metha, iria Mũthamaki Solomoni aathondekete cia hekarũ ya Jehova, gĩtingĩathimĩkire nĩ kũingĩha. **21** O gĩtugĩ kĩmwe gĩacio kĩarĩ kĩa mĩkono ikũmi na ĩnana kũraiha, na mĩkono ikũmi na ĩĩrĩ gũthiũrũrũka; na o kĩmwe gĩacio kĩarĩ na ũtungu wa ciara inya, na kĩarĩ na irima gatagatĩ. **22** Kĩongo gĩa gĩcango kĩrĩa kĩarĩ hau gĩtugĩ-igũrũ, o kĩmwe kĩarĩ kĩa mĩkono ĩtano kũraiha, na gĩkagemio na rũgara rũrĩ na makomamanga ma gĩcango gũthiũrũrũkĩria. Gĩtugĩ kĩu kĩngĩ gĩa keerĩ, kĩrĩ na makomamanga makĩo nĩkĩahaanaine biũ na kĩu kĩngĩ kĩa mbere. **23** Na haarĩ na makomamanga mĩrongo kenda na matandatũ maacuuhĩte mĩena-inĩ; makomamanga mothe marĩa maathiũrũrũkĩirie igũrũ wa magemio macio ma rũgara maarĩ igana rĩmwe. **24** Mũnene ũcio wa arangĩri nĩanyiitire Seraia mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, na Zefania mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa wa keerĩ harĩ we, o na andũ arĩa atatũ maarangagĩra mũrango. **25** Harĩ andũ arĩa maatigaire kũu itũũra-inĩ inene, akĩnyiita mũnene ũrĩa warũgamĩrĩire andũ a mbaara, na akĩnyiita andũ mũgwanja arĩa maataaraga mũthamaki. Ningĩ akĩnyiita karani ũrĩa mũnene, ũrĩa wandĩkithagia andũ a gũthiĩ ita a bũrũri ũcio, na andũ ake mĩrongo ĩtandatũ arĩa maakorirwo itũũra-inĩ rĩu inene. **26** Nebuzaradani ũcio mũnene wa arangĩri akĩmakuua othe, akĩmatwarĩra mũthamaki wa Babuloni kũu Ribila. **27** Kũu Ribila, bũrũri-inĩ wa Hamathu, nĩkuo mũthamaki ũcio wa Babuloni aamoragithĩirie. Nĩ ũndũ ũcio andũ a Juda magĩtahwo, magĩtwarwo bũrũri ũngĩ, makĩrutwo bũrũri wao. **28** Ũyũ nĩguo mũigana wa andũ arĩa Nebukadinezaru aatahire akĩmatwara bũrũri ũngĩ: mwaka-inĩ wa mũgwanja aatahire Ayahudi 3,023; **29** naguo mwaka wa ikũmi na ĩnana wa ũthamaki wa Nebukadinezaru, agĩtaha andũ 832 kuuma Jerusalemu; **30** o naguo mwaka-inĩ wake wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtatũ, agĩtaha Ayahudi 745 magĩtwarwo bũrũri ũngĩ nĩ Nebuzaradani ũcio mwathi wa arangĩri a mũthamaki. Andũ acio othe maarĩ 4,600. **31** Na gũgĩkinya atĩrĩ, mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩtatũ na mũgwanja kuuma rĩrĩa Jekonia, mũthamaki wa Juda, aatwarirwo bũrũri ũngĩ, mwaka-inĩ ũrĩa Evili-Merodaki aatuĩkire mũthamaki wa Babuloni-rĩ, nĩohorithirie Jekonia mũthamaki wa Juda, akĩmũrekereria oime njeera mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano wa mweri wa ikũmi na ĩĩrĩ. **32** Nĩamwarĩirie na ũhooreri, na akĩmũhe gĩtĩ gĩa kũmũtũgĩria gũkĩra athamaki acio angĩ maarĩ nao kũu Babuloni. **33** Nĩ ũndũ ũcio Jekonia akĩruta nguo ciake cia njeera, na agĩtũũra arĩĩanagĩra irio na mũthamaki matukũ mothe marĩa aatũũrire muoyo. **34** Mũthamaki ũcio wa Babuloni nĩaheaga Jekonia indo cia kũmũteithia o mũthenya matukũ mothe marĩa aatũũrire muoyo, nginya mũthenya ũrĩa aakuire.

Macakaya

1 Hĩ! Kaĩ itũũra rĩu inene nĩrĩikarĩte rĩtiganĩirio, o rĩu rĩratũire rĩiyũrĩte andũ-ĩ! Kaĩ rĩĩkũhaana o ta mũtumia wa ndigwa, ũcio ũraarĩ mũnene gatagatĩ ka ndũrĩrĩ-ĩ! O we ũratũire arĩ mũthamaki-mũndũ-wa-nja ng'ongo-inĩ cia bũrũri-rĩ, rĩu atuĩkĩte ngombo. **2** Ũtukũ araaraga akĩrĩra na ruo, maithori makanyũrũrũkĩra makai-inĩ make. Arĩa othe marendanĩte nake-rĩ, hatirĩ o na ũmwe wa kũmũhooreria. Arata ake othe nĩmamũkunyanĩire; othe matuĩkĩte thũ ciake. **3** Thuutha wa thĩĩna na mawĩra maritũ, Juda nĩatwarĩtwo ithaamĩrio. Atũũraga gatagatĩ ka ndũrĩrĩ; agakĩaga handũ ha kũhurũka. Arĩa othe mamũingatithagia nĩmamũkinyĩrĩire arĩ hatĩka-inĩ ciake. **4** Njĩra cia gũthiĩ Zayuni no macakaya, nĩ ũndũ gũtirĩ andũ mookaga ciathĩ ciake iria njathane. Matoonyero make mothe makirĩte ihooru, athĩnjĩri-Ngai ake no gũcaaya maracaaya, airĩtu ake no kũgirĩka, nake arĩ na ruo rũnene. **5** Amuku ake matuĩkĩte nĩo mamwathaga; thũ ciake nĩcio igaacĩire. Jehova nĩamũrehithĩirie kĩeha nĩ ũndũ wa mehia make maingĩ. Ciana ciake itahĩtwo igatwarwo bũrũri ũngĩ, igatuĩka mĩgwate ya thũ. **6** Mwarĩ wa Zayuni nĩehereirwo nĩ riiri wake. Anene ake mahaanĩte ta thwariga ciagĩte ũrĩithio; moorĩte matarĩ na hinya, moimĩtwo thuutha nĩ arĩa mamaingatithĩtie. **7** Matukũ-inĩ ma thĩĩna na kũũrũũra gwake-rĩ, Jerusalemu arirkanaga igĩĩna ciothe iria ciarĩ ciake matukũ ma tene. Rĩrĩa andũ ake maagũire moko-inĩ ma thũ-rĩ, gũtiarĩ mũndũ o na ũmwe wa kũmũteithia. Thũ ciake ikĩmũrora, igĩthekerera mwanangĩko wake. **8** Jerusalemu nĩehĩtie mũno, na nĩ ũndũ ũcio akanyiitwo nĩ thaahu. Arĩa othe maamũtĩĩte-rĩ, rĩu nĩmamũnyararĩte, nĩ ũndũ nĩmonete njaga yake; we mwene no gũcaaya aracaaya, na akamahutatĩra. **9** Gĩko gĩake nĩkĩnyiitĩte nguo ciake; nake ndaigana gwĩcũũrania mũtũũrĩre wake wa thuutha. Kũgũa gwake kwarĩ gwa kũmakania; gũtiarĩ mũndũ o na ũmwe wa kũmũhooreria. "Wee Jehova, ta kĩone mathĩĩna makwa, nĩgũkorwo thũ yakwa nĩhootanĩte." **10** Thũ ĩyo nĩyegwatĩire igĩĩna-inĩ ciake ciothe; nake akĩonera ndũrĩrĩ iria itooĩ Ngai igĩtoonya handũ harĩa hake haamũre: o arĩa wee wathanĩte matikanatoonye kĩũngano-inĩ gĩaku. **11** Andũ ake othe nĩgũcaaya maracaaya magĩetha gĩa kũrĩa; magagĩkũũrania igĩĩna ciao na irio nĩguo matũũre muoyo. "Wee Jehova, ta cũrania wone, nĩgũkorwo ndĩ mũmeneku." **12** "Atĩrĩrĩ, inyuĩ mũrahĩtũka, anga mũkuona ũndũ ũyũ ta ũtamũkonĩi? Ta rorai muone. Nĩ kũrĩ thĩĩna ũiganaine na thĩĩna ũyũ wakwa, thĩĩna ũrĩa njigĩrĩirwo, o ũcio Jehova aandehithĩirie mũthenya wa marakara make mahiũ? **13** "We aandũmĩire mwaki uumĩte igũrũ, akĩũikũrũkia, ũgĩtoonya nginya mahĩndĩ-inĩ makwa. Aambĩire magũrũ makwa wabu wa kũmatega, akĩĩhũndũra. Nake agĩtũma nyiitwo nĩ ihooru, ngĩkĩringĩka mũthenya wothe. **14** "Mehia makwa mohanĩtio, magatuĩka icooki. Moko make mamogothanĩtie hamwe. Magagĩĩkĩrwo ngingo-inĩ yakwa, nake Mwathani agakĩĩniina hinya. Akaaneana moko-inĩ ma arĩa itangĩhota gwĩtiiria. **15** "Mwathani nĩaregete njamba ciothe cia ita iria ndĩ nacio, akanjĩtĩra ita nĩguo rĩnjũkĩrĩre, rĩmemende aanake akwa. Kĩhihĩro-inĩ gĩake kĩa ndibei-rĩ, Mwathani nĩarangĩrĩirie Mwarĩ Gathirange wa Juda. **16** "Maũndũ macio nĩmo maratũma ndĩre, namo maitho makwa makanyũrũrũkia maithori. Gũtirĩ mũndũ ũrĩ hakuhĩ wa kũũhooreria, gũtirĩ mũndũ wa kũnyũmĩrĩria ngoro. Ciana ciakwa ituĩkĩte cia kũnyamarĩka tondũ thũ nĩyo ĩhootanĩte." **17** Zayuni atambũrũkĩtie moko, no gũtirĩ mũndũ wa kũmũhooreria. Jehova nĩathanĩte ũhoro wa Jakubu atĩ arĩa mariganĩtie nake matuĩke thũ ciake; Jerusalemu nĩatuĩkĩte kĩndũ kĩrĩ thaahu gatagatĩ-inĩ kao. **18** "Jehova nĩ mũthingu, no rĩrĩ, nĩndaremeire watho wake. Thikĩrĩriai, inyuĩ andũ othe, na mũrore gũthĩĩnĩka gwakwa. Aanake akwa na airĩtu akwa nĩmatahĩtwo magatwarwo thĩ ng'eni. **19** "Ndaatũmanĩire arĩa twarĩ ngwatanĩro, no-o makĩngunyanĩra. Athĩnjĩri-Ngai akwa, na athuuri akwa marakuĩrĩire itũũra-inĩ rĩu inene, o magĩcaragia irio cia kũmatũũria muoyo. **20** "Wee Jehova, ta rora wone ũrĩa ndĩ hatĩka-inĩ! Nĩndĩratangĩka thĩinĩ wakwa, na ngathĩĩnĩka thĩinĩ wa ngoro yakwa, nĩ ũndũ ngoretwo ndĩ mũremi mũno. Na kũu nja, hiũ cia njora nĩirooraga andũ, nakuo thĩinĩ no gĩkuũ kũrĩ. **21** "Andũ nĩmaiguĩte mũcaayo wakwa, no gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa kũũhooreria. Thũ ciakwa ciothe nĩciguĩte ũhoro wa hatĩka ciakwa, nacio igakena nĩ ũndũ wa ũguo wĩkĩte. Nawe gĩkinyie mũthenya ũrĩa wanĩrĩire nĩguo nao mahaane ta niĩ. **22** "Waganu wao wothe nĩũgĩkinye mbere yaku, nawe ũmeke o ta ũrĩa ũnjĩkĩte nĩ ũndũ wa mehia makwa mothe. Mĩcaayo yakwa nĩ mĩingĩ, nayo ngoro yakwa nĩĩringĩkĩte."

2 Hĩ! Kaĩ Mwathani nĩakĩhumbĩrĩte Mwarĩ wa Zayuni na itu rĩa marakara make-ĩ! Nĩatungumanĩtie riiri wa Isiraeli, akaũharũrũkia kuuma igũrũ nginya thĩ; ndaaririkanire gaturwa ka magũrũ make, mũthenya ũrĩa aarakarire. **2** Mwathani-rĩ, nĩameretie itũũro ciothe cia Jakubu atarĩ na tha; nĩamomorete ciĩhitho iria nũmu cia Mwarĩ wa Juda arĩ na marakara. Nĩagũithĩtie ũthamaki wa Mwarĩ wa Juda, na akagũithia anene ake, akamaconorithia. **3** Rũhĩa rwa Isiraeli ruothe arũrengete arĩ na marakara mahiũ. Nĩeheretie guoko gwake kwa ũrĩo, gũkameeherera o rĩrĩa thũ ciamakuhĩrĩria. Nĩgũcina acinĩte Jakubu ta mwaki ũkũrĩrĩmbũka, ũrĩa ũcinaga kĩrĩa gĩothe kĩrĩ hakuhĩ naguo. **4** Ageetete ũta wake o ta thũ; guoko gwake kwa ũrĩo nĩ kwĩhaarĩirie. Arĩa othe maatũire makenagia maitho-rĩ, amooragĩte o ta marĩ thũ; hema ya Mwarĩ wa Zayuni amĩitĩrĩirie mang'ũrĩ make mahaana ta mwaki. **5** Mwathani-rĩ, atuĩkĩte ta thũ; nĩameretie Isiraeli. Nĩameretie nyũmba ciake ciothe cia ũthamaki, na akaananga ciĩhitho ciake iria nũmu. Nĩaingĩhĩirie Mwarĩ wa Juda gũcakaya na kũgirĩka. **6** Nĩonũhĩte gĩikaro gĩake ta mũgũnda; nĩanangĩte handũ hake ha gũtũnganĩrwo. Jehova nĩatũmĩte Zayuni ariganĩrwo nĩ ciathĩ ciake iria njathane, o hamwe na Thabatũ ciake; nĩ ũndũ wa marakara make mahiũ-rĩ, akanyarara mũthamaki, o hamwe na mũthĩnjĩri-Ngai. **7** Mwathani nĩaregete kĩgongona gĩake, na agatiganĩria handũ hake harĩa haamũre. Nĩaneanĩte thingo cia nyũmba ciake cia ũthamaki kũrĩ thũ; iraanĩrĩra irĩ thĩinĩ wa nyũmba

ya Jehova, o taarĩ mũthenya wa gĩathĩ kĩrĩa gĩathane. **8** Jehova nĩatuire itua rĩa kũmomora rũthingo rũrĩa rũthiũrũrũkĩirie Mwarĩ wa Zayuni. Nĩatambũrũkirie rũrigi rwa gũthima, na ndaagiririe guoko gwake gũtige kũrwananga. Nĩatũmire njirigo na thingo icakaye; o cierĩ igĩgĩtuĩka cia kwanangĩka. **9** Ihingo ciakuo nĩihorokeire na thĩ; mĩgĩĩko yacio nĩamiunangĩte, akamĩananga. Mũthamaki na anene akuo nĩmatahĩtwo magatwarwo ndũrĩrĩ-inĩ, watho rĩu ndũrutanagwo, na anabii akuo nĩmatigire kuona cioneki ciumĩte kũrĩ Jehova. **10** Athuuri a kũu kwa Mwarĩ wa Zayuni maikarĩte thĩ makirĩte ki; nao nĩmehurĩirie rũkũngũ mĩtwe, na makehumba nguo cia makũnia. Airĩtu a Jerusalemu mainamĩrĩire maturumithĩtie mĩtwe yao thĩ. **11** Maitho makwa nĩmaroora nĩ kũrĩra, ngatangĩka thĩiinĩ wakwa, naguo roho wakwa nĩũitũrũrĩirwo thĩ nĩ ũndũ wa andũ akwa kwanangwo, nĩgũkorwo twana na tũkenge tũraringĩkĩra njĩra-inĩ cia itũũra rĩrĩa inene. **12** Tũrooria manyina atĩrĩ, "Irio na ndibei irĩ ha?" o tũkĩringĩkaga ta andũ matiihĩirio njĩra-inĩ cia itũũra rĩrĩa inene, o mĩoyo yatuo ĩgĩthiragĩra moko-inĩ ma manyina. **13** Ingĩkiuga atĩa nĩ ũndũ waku? Ingĩkũgerekania nakĩ, wee Mwarĩ ũyũ wa Jerusalemu? Ingĩkũhaanania nakĩ, nĩguo ngũhoorerie, wee Mwarĩ ũyũ Gathirange wa Zayuni? Kĩronda gĩaku kĩrikĩte o ta iria. Nũũ ũngĩhota gũkũhonia? **14** Cioneki iria anabii aku moonaga ciarĩ cia tũhũ na cia maheeni; matiigana kũmũguũrĩria mehia manyu nĩguo magirĩrĩrie gũtahwo kwanyu. Ndũmĩrĩri iria maamũheire ciarĩ cia maheeni, na cia kũmũhĩtithia. **15** Ehĩtũkĩri othe mahũũraga hĩ; mathekaga makĩinainagĩria Mwarĩ ũyũ wa Jerusalemu mĩtwe, makĩũragia atĩrĩ: "Ĩĩ rĩĩrĩ nĩrĩo itũũra inene rĩrĩa rĩetagwo ũthaka ũrĩa mũkinyanĩru biũ, na rĩgeetwo gĩkeno gĩa thĩ yothe?" **16** Thũ ciaku ciothe ciathamagia tũnua igũũkĩrĩre; igũthekagĩrĩra na ikahagarania magego, ikoiga atĩrĩ, "Ithuĩ nĩtũmũmeretie. Ũyũ nĩguo mũthenya ũrĩa tũtũire twetereire, na rĩu nĩtũwonete." **17** Jehova nĩarĩkĩtie gwĩka ũrĩa aathugundĩte; we nĩahingĩtie kiugo gĩake, kĩrĩa aathanire o matukũ ma tene. Akũng'aũranĩtie ategũkũiguĩra tha, atũmĩte thũ igũkenerere, rũhĩa rwa amuku aku nĩruo atũgĩrĩtie. **18** Ngoro cia andũ nĩirakaĩra Mwathani. Atĩrĩrĩ, wee rũthingo rũrũ rwa Mwarĩ wa Zayuni, reke maithori maku manyũrũrũke ta rũũĩ mũthenya na ũtukũ; ndũkahurũke, kana ũreke maitho maku mahurũke. **19** Arahũka, ũkayũrũrũke ũtukũ, rĩrĩa ũrangĩri wa ũtukũ wambagĩrĩria; itũrũraga ngoro yaku ta maaĩ mbere ya Mwathani. Ambararia moko maku na igũrũ kũrĩ we nĩ ũndũ wa mĩoyo ya ciana ciaku, o icio iraringĩka nĩ ng'aragu magomano-inĩ ma njĩra ciothe. **20** "Wee Jehova, ta rora, na ũcũũranie: Nũũ ũngĩ wee ũrĩ weka ũguo? Andũ-a-nja nĩmagĩrĩirwo nĩ kũrĩa maciaro mao, o ciana iria marerete? Mũthĩnjĩri-Ngai na mũnabii nĩmagĩrĩire kũũragagĩrwo handũ-harĩa-haamũre ha Mwathani? **21** "Andũ ethĩ o na arĩa akũrũ makomete hamwe rũkũngũ-inĩ rwa njĩra, aanake akwa na airĩtu moragĩtwo na rũhiũ rwa njora. Ũmoragĩte mũthenya ũrĩa ũrakarĩte; ũmoragĩte ũtekũmaiguĩra tha. **22** "O ta ũrĩa wĩtanaga mũthenya wa gĩathĩ-rĩ, noguo ũnjĩtĩire maũndũ ma kũnguoyohia, makandigiicĩria mĩena yothe o taarĩ mũthenya wa gĩathĩ. Mũthenya wa marakara ma Jehova-rĩ, gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wahonokire kana agĩtigara; arĩa ndarũmbũirie na ngĩrera-rĩ, thũ yakwa nĩĩmanangĩte."

3 Niĩ ndĩ mũndũ wonete thĩĩna nĩ ũndũ wa kũhũũrwo na rũthanju rwa mang'ũrĩ make. **2** Andwarĩte akangereria nduma-inĩ handũ ha ũtheri-inĩ; **3** ti-itherũ, atũmĩte guoko gwake kũnjũkĩrĩre rĩngĩ na rĩngĩ, mũthenya wothe. **4** Nĩatũmĩte nyama cia mwĩrĩ wakwa na gĩkonde kĩaguo ihinyare, na akoinanga mahĩndĩ makwa. **5** Nĩandigiicĩirie, na agaathiũrũrũkĩria na marũrũ, na thĩĩna. **6** Atũmĩte ndũũre nduma-inĩ o ta andũ arĩa maakuire tene. **7** Nĩanjirigĩire na rũthingo nĩguo ndikae kũũra; mĩnyororo yakwa nĩamĩritũhĩtie mũno. **8** O na rĩrĩa ndetana kana ndakaya ngĩenda ũteithio-rĩ, nĩ kũhingĩrĩria ahingagĩrĩria mahooya makwa. **9** Nĩahingĩte njĩra yakwa na mahiga maicũhie; atũmĩte tũcĩra twakwa tuogome. **10** Kũrĩ niĩ aatuĩkĩte o ta nduba rĩrĩa yoheirie, kana ta mũrũũthi rĩrĩa wĩhithĩte, **11** akĩngururia kuuma gacĩra-inĩ, akĩndambuura, akĩndiganĩria itarĩ na ũteithio. **12** Ageetete ũta wake, akangereka, nduĩke cabaa ya kũrathagwo nĩ mĩguĩ yake. **13** Nĩatheecire ngoro yakwa na mĩguĩ kuuma thiaka-inĩ wake. **14** Ngĩgĩtuĩka wa gũthekagĩrĩrwo nĩ andũ akwa othe; maanyũrũragia na rwĩmbo mũthenya wothe. **15** Anjiyũrĩtie maũndũ marũrũ, na akaahũũnia na maaĩ ma nyongo. **16** Nĩang'ethũrangĩte magego makwa na kagoto; anangĩrĩirie rũkũngũ-inĩ. **17** Nĩnjagithĩtio thayũ; nĩndiganĩirwo ũgaacĩru nĩ kĩĩ. **18** Nĩ ũndũ ũcio nguuga atĩrĩ, "Riiri wakwa nĩũthirĩte, o hamwe na maũndũ marĩa mothe ndũire njĩrĩgĩrĩire kuuma kũrĩ Jehova." **19** Nĩngũririkana thĩĩna wakwa, na kũũrũũra gwakwa, na ngaririkana maũndũ marũrũ, o na maaĩ ma nyongo. **20** Ngoro yakwa no ĩraririkana maũndũ macio, nayo ĩkaringĩka thĩiinĩ wakwa. **21** O na gũtariĩ ũguo nĩndirikanaga ũndũ ũyũ, na tondũ wa ũguo ngagĩa na kĩĩrĩgĩrĩro: **22** Tondũ wa wendo mũnene wa Jehova, nĩkĩo tũtaniinĩtwo biũ, nĩgũkorwo tha ciake itirĩ hĩndĩ ithiraga. **23** Tha ciaku ikoragwo irĩ njerũ rũciinĩ o rũciinĩ, wĩhokeku waku nĩ mũnene mũno. **24** Ngoro yakwa yugaga atĩrĩ, "Jehova nĩwe igai rĩakwa; tondũ ũcio nĩwe ndĩrĩetagĩrĩra." **25** Jehova nĩ mwega kũrĩ arĩa mamwĩhokaga, kũrĩ ngoro ĩyo ĩmũrongoragia; **26** nĩ wega mũndũ gweterera ũhonokio wa Jehova o akirĩte. **27** Nĩ wega mũndũ gũkuua icooki hĩndĩ ĩrĩa arĩ mũnini. **28** Nĩaikare arĩ wiki akirĩte, nĩgũkorwo nĩ Jehova ũmũigĩrĩire rĩo. **29** Nĩaturumithie ũthiũ wake rũkũngũ-inĩ, no gũkorwo aahota kũgĩa na kĩĩrĩgĩrĩro. **30** Nĩerekererie rũthĩa kũrĩ mũndũ ũrĩa ũkũmũgũtha, na aiyũrwo nĩ thoni. **31** Nĩgũkorwo Jehova ndateanagĩria andũ nginya tene. **32** O na gũtuĩka nĩarehaga kĩeha-rĩ, we nĩaiguanagĩra tha, nĩgũkorwo wendo ũcio wake ũtathiraga nĩ mũnene mũno. **33** Nĩgũkorwo ndarehagĩra andũ mĩnyamaro, kana akarehere ciana cia andũ kĩeha akĩendaga. **34** Rĩrĩa andũ a bũrũri arĩa othe mohetwo maarangĩrĩrio na makinya-rĩ, **35** rĩrĩa mũndũ aagithio kĩhooto gĩake mbere ya Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno-rĩ, **36** o na rĩrĩa mũndũ atuĩrwo ciira hatarĩ kĩhooto-rĩ, githĩ Mwathani ndonaga maũndũ macio? **37** Nũũ ũngĩaria na atũme ũndũ

ũcio ũhinge, Mwathani ataathanĩte gũtuĩke ũguo? **38** Githĩ kanua-inĩ ka Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno tiho hoimaga maũndũ mooru, na hakoima maũndũ mega? **39** Mũndũ o wothe ũrĩ muoyo-rĩ, atetaga nĩkĩ rĩrĩa ekũheritho nĩ ũndũ wa mehia make? **40** Nĩtũthuthuurie-i mĩthiĩre iitũ na tũmĩtuĩrie, tũcokerere Jehova. **41** Nĩtwambararie ngoro ciitũ na moko maitũ na igũrũ kũrĩ Mũrungu ũrĩa ũrĩ igũrũ, tuuge atĩrĩ: **42** "Ithuĩ-rĩ, nĩtwĩhĩtie na tũgakũremera, wee nawe ũkaaga gũtũrekera. **43** "Wee wĩhumbĩrĩte na marakara, ũgatũingatithia; ũũraganĩte ũtekũiguanĩra tha. **44** Wee wĩhumbĩrĩte na itu nĩgeetha gũtikagĩe na ihooya rĩngĩgũkinyĩra. **45** Wee ũtũmĩte tũtuĩke ta gĩko, na ta mahuti gatagatĩ ka ndũrĩrĩ. **46** "Thũ ciitũ ciothe itwathamĩirie tũnua itũũkĩrĩre. **47** Nĩtũkorereirwo nĩ kĩmako kĩnene, na tũkenjerwo marima, tũgakorwo nĩ ũniinani, na mwanangĩko." **48** Maitho makwa maranyũrũrũkia tũrũũĩ twa maithori nĩ ũndũ andũ akwa nĩmanangĩtwo. **49** Maitho makwa marĩnyũrũrũkagia maithori mategũtigithĩria, magaikara o makĩnyũrũrũkaga, **50** nginya rĩrĩa Jehova agaacũthĩrĩria arĩ igũrũ oone. **51** Maũndũ marĩa ndĩrona nĩmaranjiguithia kĩeha ngoro, tondũ wa andũ-a-nja othe a itũũra rĩakwa inene. **52** Andũ arĩa maatuĩkĩte thũ ciakwa hatarĩ gĩtũmi nĩo maanguĩmaga ta nyoni. **53** Maanjikirie irima makĩenda kũnjũraga, na makĩihũũra na mahiga; **54** ndaahubaniirio nĩ maaĩ maingĩ, magĩikũrũkĩra igũrũ rĩa mũtwe wakwa, na niĩ ngĩĩciiria ndĩ hakuhĩ kũniinwo. **55** Ngĩkaĩra rĩĩtwa rĩaku Wee Jehova, ndĩ kũu irima-inĩ rĩu iriku. **56** Na we ũkĩigua ithaithana rĩakwa, ngĩkwĩra atĩrĩ, "Tiga kũhinga matũ maku ngĩgũkaĩra ũndeithie." **57** Nawe ũkĩnguhĩrĩria rĩrĩa ndagũkaĩire, ũkĩnjĩĩra atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra." **58** Wee Mwathani-rĩ, nĩwe wanjiirĩrĩire; nawe ũgĩgĩkũũra muoyo wakwa. **59** Wee Jehova, nĩwonete ũũru ũrĩa njĩkĩtwo. Tua ciira wakwa arĩ we! **60** Wee nĩwonete kwĩrĩhĩria kwao guothe, o na mathugunda mao mothe ma kũnjũkĩrĩra. **61** Wee Jehova-rĩ, nĩũiguĩte irumi iria manumĩte nacio, o na mathugunda mao mothe ma kũnjũkĩrĩra: **62** maũndũ marĩa thũ ciakwa ciaragia na mĩheehũ ikĩng'ung'uanaga injũkĩrĩre mũthenya wothe. **63** Ta kĩmarore! Magĩikara thĩ kana magĩũkĩra, maanyũrũragia na nyĩmbo ciao. **64** Wee Jehova-rĩ, marĩhe kũringana na ũrĩa mekĩte, kũringana na wĩra wa moko mao. **65** Ũmia ngoro ciao, nakĩo kĩrumi gĩaku kĩroikara nao! **66** Maingatithie ũrĩ na marakara, na ũmaniine mathire gũkũ mũhuro wa igũrũ rĩa Jehova.

4 Hĩ! Kaĩ thahabu ĩyo nĩĩthirĩte ũkengu wayo-ĩ, thahabu ĩrĩa therie kaĩ ĩrĩ gũthita-ĩ! Tũhiga twa goro tũrĩa twamũre nĩtũhurunjĩtwo magomano-inĩ ma njĩra ciothe. **2** Ariũ a Zayuni arĩa me bata, arĩa rĩmwe mangĩaringithanirio na thogora wa thahabu, kaĩ rĩu moonagwo ta nyũngũ cia rĩũmba-ĩ, o ta wĩra wa moko ma mũũmbi! **3** O na mbwe nĩciongithagia ciana ciacio, no andũ akwa matuĩkĩte andũ matarĩ tha, o ta nyaga cia werũ-inĩ. **4** Rũrĩmĩ rwa gakenge rũnyiitanĩte na karakara nĩ ũndũ wa kũnyoota; twana tũhooyaga irio, no gũtirĩ mũndũ ũtũheaga. **5** Andũ arĩa rĩmwe maarĩĩaga irio njega, rĩu maikaraga njĩra-inĩ mekonotete, arĩa maarerirwo makĩhumbagwo nguo cia rangi wa ndathi-rĩ, rĩu makomaga ciara-inĩ cia mũhu. **6** Iherithia rĩa andũ akwa nĩ inene gũkĩra rĩa itũũra rĩa Sodomu, rĩrĩa rĩang'aũranirio o rĩmwe, gũtarĩ guoko kwarĩteithirie. **7** Anene akuo maatherete gũkĩra tharunji, na makeerũha gũkĩra iria, maarĩ atune mĩĩrĩ gũkĩra ruru ĩrĩa ndune, magakĩhaana ta kahiga ka goro karĩa getagwo yakuti. **8** No rĩu mairĩte o na gũkĩra mbiro; matikũũrĩkanaga marĩ njĩra-inĩ. Ikonde cia mĩĩrĩ yao ciũmanĩrĩire na mahĩndĩ; ciumĩte o ta rũthanju. **9** Kaba arĩa mooragagwo na rũhiũ rwa njora, kũrĩ arĩa makuuaga nĩ ng'aragu; matooragio nĩkũhũũta, makamoca nĩ ũndũ wa kwaga irio cia kuuma mũgũnda. **10** Moko ma andũ-a-nja arĩa marĩ tha nĩmarugire ciana ciao ene, igĩtuĩka irio ciao hĩndĩ ĩyo andũ akwa manangirwo. **11** Jehova nĩarekereirie mang'ũrĩ make biũ; aitũrũrĩte marakara make mahiũ. Nĩakĩtie mwaki kũu Zayuni ũrĩa ũcinĩte mĩthingi yakuo. **12** Athamaki a thĩ matingĩetĩkirie, o na kana kĩrĩndĩ o na kĩmwe gĩa gũkũ thĩ, atĩ thũ na amuku nĩmangĩahotire gũtoonya ihingo cia Jerusalemu. **13** No ũndũ ũcio wekĩkire nĩ ũndũ wa mehia ma anabii akuo, na mawaganu ma athĩnjĩri-Ngai akuo arĩa manaita thakame ya andũ arĩa athingu kũu thĩinĩ. **14** Rĩu maturuuraga njĩra-inĩ ta andũ atumumu. Mathaahĩtio nĩ thakame ũũ atĩ gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũngĩgeria kũhutia nguo ciao. **15** Andũ mamakayagĩrĩria, makoiga atĩrĩ, "Thiĩi nakũu! Mũrĩ na thaahu! Thiĩi! Thiĩi! Mũtigatũhutie!" Ningĩ moora na maatuĩka orũũri, makeerwo atĩrĩ kũu ndũrĩrĩ-inĩ, "Matingĩikara gũkũ rĩngĩ." **16** Jehova we mwene nĩwe ũmahurunjĩte; nĩatigĩte kũmarũmbũiya. Athĩnjĩri-Ngai matiheagwo gĩtĩĩo, o na makarega gũtuga athuuri. **17** Makĩria ma ũguo-rĩ, maitho maitũ nĩmathirire hinya, o tũcũthĩrĩirie ũteithio ũrĩa tũtoonire; kuuma mĩthiringo iitũ ĩrĩa mĩraihu-rĩ, twetereire rũrĩrĩ rũtangĩahotire gũtũhonokia. **18** Andũ maatũcemaga ikinya gwa ikinya, nĩ ũndũ ũcio tũtingĩathiĩrĩire njĩra-inĩ ciitũ. Ithirĩro riitũ rĩgĩkuhĩrĩria, namo matukũ maitũ maarĩ matare, nĩgũkorwo ithirĩro riitũ nĩrĩakinyĩte. **19** Andũ arĩa matũingatithĩtie-rĩ, maarĩ na ihenya gũkĩra nderi irĩ rĩera-inĩ; maatũhanyũkagĩria irĩma-inĩ, na magatuoheria werũ-inĩ. **20** Mũndũ ũrĩa mũitĩrĩrie maguta nĩ Jehova, o we ũrĩa warĩ ta mĩhũmũ iitũ-rĩ, nĩagwatirio nĩ mĩtego yao. Tweciiragia atĩ tũrĩ kĩĩruru-inĩ gĩake-rĩ, no tũtũũre gatagatĩ ka ndũrĩrĩ. **21** Kena na ũcanjamũke, wee Mwarĩ wa Edomu, o wee ũtũũraga bũrũri wa Uzu. No rĩrĩ, o nawe gĩkombe gĩkĩ nĩgĩgagũkora; ũgaakĩnyuĩra ũrĩĩo, na ũrutwo nguo, ũtigwo njaga. **22** Wee Mwarĩ wa Zayuni-rĩ, iherithia rĩaku nĩrĩgathira; ndakoongerera ihinda rĩaku rĩa gũikara ũrĩ mũtahe. No wee, Mwarĩ wa Edomu-rĩ, nĩagakũherithĩria mehia maku na aguũrie waganu waku.

5 Wee Jehova-rĩ, ririkana maũndũ marĩa matũkorete; ta rora wone gũconoka gwitũ. **2** Igai riitũ nĩrĩneanĩtwo kũrĩ ageni, nayo mĩciĩ iitũ ĩgakĩneanwo kũrĩ andũ a kũngĩ. **3** Nĩtũtuĩkĩte ciana cia ngoriai na ciana itarĩ na maithe, nao manyina maitũ magatuĩka ta atumia a ndigwa. **4** Maaĩ marĩa tũnyuuaga no tũgũrire; o na ngũ nĩkũgũra tũragũra. **5** Arĩa matũingatithagia marĩ o magũrũ-inĩ maitũ; nĩtũnogete, na tũkaaga ũhurũko.

6 Twĩneanĩte kũrĩ andũ a Misiri na a Ashuri nĩgeetha
tuone irio cia gũtũigana. **7** Maithe maitũ nĩmehirie
na rĩu matirĩ ho, na ithuĩ nĩ ithuĩ tũraherithio handũ
hao. **8** Ngombo nĩcio itwathaga, na gũtirĩ mũndũ wa
gũtũteithũra kuuma moko-inĩ ma cio. **9** Tuonaga irio
na ũndũ wa gũtwarĩrĩria mĩoyo iitũ ũgwati-inĩ, nĩ ũndũ
wa rũhiũ rwa njora rũrĩa rũrĩ werũ-inĩ. **10** Gĩkonde giitũ
kĩhiũhĩte o ta riiko rĩa kũruga mĩgate, tũkainaina nĩ ũndũ
wa kũhũũta. **11** Andũ-a-nja nĩmanyiitĩtwo na hinya gũkũ
Zayuni, nao airĩtu gathirange makanyiitwo na hinya
matũũra-inĩ ma Juda. **12** Anene akuo nĩ macuurĩtio na
moko mao; athuuri nao matiheagwo gĩtĩĩo. **13** Aanake
marutithagio wĩra wa hinya ithĩĩ-inĩ; tũmwana natuo
tũtũgũũgaga nĩgũkuuithio mĩrigo ya ngũ. **14** Athuuri
nĩmatigĩte gũikara kĩhingo-inĩ gĩa itũũra inene; aanake
nao nĩmatigĩte kũina nyĩmbo ciao. **15** Ngoro ciitũ
nĩithirĩte gĩkeno; ndũrũhĩ ciitũ igarũrũkĩte igatuĩka
macakaya. **16** Thũmbĩ ya ũnene nĩĩgwĩte, ĩgatuuma
mũtwe, kaĩ tũrĩ na haaro-ĩ, nĩgũkorwo nĩtwĩhĩtie! **17**
Tondũ ũcio ngoro ciitũ nĩiringĩkĩte; na tondũ wa maũndũ
macio maitho maitũ makaira, **18** tondũ wa Kĩrĩma gĩa
Zayuni, kĩrĩa gĩkirĩte ihooru, nacio mbwe rĩu nĩkuo
iceeraga. **19** Wee Jehova-rĩ, wathanaga nginya tene;
gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene gĩtũũraga kuuma njiarwa nginya
njiarwa. **20** Ũriganagĩrwo nĩ ithuĩ hĩndĩ ciothe nĩkĩ?
Ũtũtiganĩirie hĩndĩ ndaaya ũguo nĩkĩ? **21** Wee Jehova-
rĩ, tũcookererie harĩwe, nĩguo tũhote gũgũcookerera;
erũhia matukũ maitũ macooke o ta ũrĩa matariĩ tene,
22 tiga ũkorirwo nĩũtũregeete biũ, ũgagĩtũrakarĩra o
mũno makĩria.

Ezekieli

1 Mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩtatũ, mũthenya wa gatano wa mweri wa kana, hĩndĩ ĩrĩa ndaarĩ hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Kebari tũrĩ hamwe na andũ arĩa maatahĩtwo magatwarwo kuo, igũrũ nĩrĩahingũkire, na niĩ ngĩona cioneki cia Ngai. **2** Mũthenya wa gatano wa mweri ũcio, naguo nĩguo mwaka wa ĩtano kuuma Mũthamaki Jehoiakini athaamio, **3** kiugo kĩa Jehova nĩgĩakinyĩrĩire Ezekieli ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai, mũrũ wa Buzi, kũu hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Kebari, o kũu bũrũri wa Babuloni. Nakuo guoko kwa Jehova kwarĩ igũrũ rĩake. **4** Ngĩcũthĩrĩria ngĩona rũhuho rwa kĩhuhũkanio rũgĩũka ruumĩte na mwena wa gathigathini, naruo rwarĩ itu inene rĩrĩ na rũheni rũkũhenũka narĩo rĩarigiicĩirio nĩ ũtheri mũcangararu. Gatagatĩ ka mwaki ũcio haahaanaga ta kĩgera kĩraakana, **5** na thĩinĩ wa mwaki ũcio nĩ haarĩ kĩndũ kĩahaanaga ciũmbe inya irĩ muoyo, nacio cionekaga irĩ na mũhianĩre wa mũndũ, **6** na o kĩmwe gĩacio kĩarĩ na mothiũ mana na mathagu mana. **7** Magũrũ ma cio maarĩ marũngarũ; namo makinya ma cio maatarĩĩ ta ma gacaũ, na maakengaga ta gĩcango gĩkumuthe. **8** Rungu rwa mathagu ma cio, mĩena ĩna yacio, ciarĩ na moko ma mũndũ. Ciothe inya ciarĩ na mothiũ na mathagu, **9** namo mathagu ma cio, nĩmahutanĩtie. O kĩmwe gĩa cio gĩathiiaga kĩerekeire o mbere; itiehũgũraga igĩthiĩ. **10** Mothiũ ma cio maatarĩĩ ta ũũ: O kĩmwe gĩa icio inya kĩarĩ na ũthiũ wa mũndũ, na mwena wa ũrĩo o kĩmwe kĩarĩ na ũthiũ wa mũrũũthi, naguo mwena wa ũmotho kĩarĩ na ũthiũ wa ndegwa; o na ningĩ, o kĩmwe gĩa cio kĩarĩ na ũthiũ wa nderi. **11** Ũguo nĩguo mothiũ ma cio maatarĩĩ. Mathagu ma cio maatambũrũkĩtio na igũrũ; o kĩmwe kĩarĩ na mathagu meerĩ, o ithagu rĩhutanĩtie na ithagu rĩa kĩũmbe kĩrĩa kĩngĩ mĩena yeerĩ, namo mathagu meerĩ makahumbĩra mwĩrĩ wakĩo. **12** O kĩmwe gĩa cio gĩathiiaga kĩrũngĩrĩirie o mbere. O kũrĩa guothe Roho aacierekagĩria, no kuo ciathiiaga itekwĩhũgũra. **13** Ciũmbe icio irĩ muoyo cionagwo ihaana ta makara megwakana mwaki kana ta imũrĩ. Mwaki ũcio wathiiaga thuutha na mbere gatagatĩ-inĩ ga ciũmbe icio; warĩ mũcangararu, na rũheni rwahenũkaga kuuma harĩ guo. **14** Ciũmbe icio ciaguthũkaga na thuutha na ikaguthũka na mbere ta ũrĩa rũheni rũhenũkaga. **15** Rĩrĩa ndacũthĩrĩirie ciũmbe icio irĩ muoyo, nĩndonire harĩ na kũgũrũ kwa ngaari gũkinyĩte thĩ kũrĩ mwena-inĩ wa o kĩũmbe kĩu kĩrĩ na mothiũ mana. **16** Naguo mũhianĩre na mũthondekere wa magũrũ macio ma ngaari warĩ ta ũũ: Maahenagia ta thumarati, na mothe mana nĩmahaanaine. O kũmwe kuonekaga gũthondeketwo ta kũgũrũ kwa ngaari, gũtoonyetio gatagatĩ ga kũgũrũ kũrĩa kũngĩ. **17** Namo magĩthiĩ maathiiaga na mwena o wothe wa ĩyo ĩna kũrĩa ciũmbe icio cierekeirie ũthiũ; magũrũ macio ma ngaari matiagarũrũkaga rĩrĩa ciũmbe icio igũthiĩ. **18** Mĩbara ya mo yarĩ mĩraihu na igũrũ na yarĩ ya kũmakania, nayo mĩbara ĩyo yothe ĩna yaiyũrĩte maitho mĩena yothe. **19** Hĩndĩ ĩrĩa ciũmbe icio irĩ muoyo ciathiĩ, magũrũ macio maarĩ mwena-inĩ wacio magathiĩ; na rĩrĩa ciũmbe icio irĩ muoyo ciambata na igũrũ ciumĩte thĩ, magũrũ macio o namo makaambata. **20** O kũrĩa guothe Roho aacierekagĩria, nokuo ciathiiaga, namo magũrũ macio magookĩra magatwarana nacio, tondũ roho wa ciũmbe icio irĩ muoyo warĩ thĩinĩ wa magũrũ macio. **21** Hĩndĩ ĩrĩa ciũmbe icio ciathiĩ, o namo magũrũ ma cio magathiĩ; rĩrĩa ciũmbe icio ciarũgama, o namo makarũgama; na rĩrĩa ciũmbe icio ciambata na igũrũ ciumĩte thĩ, magũrũ macio makambatania nacio, tondũ roho wa ciũmbe icio irĩ muoyo warĩ thĩinĩ wa magũrũ macio. **22** Igũrũ rĩa mĩtwe ya ciũmbe icio irĩ muoyo nĩ haarĩ kĩndũ kĩaraganu kĩahaanaga ta wariĩ wakengaga ta mbarabu, na warĩ wa kũmakania. **23** Rungu rwa wariĩ ũcio, mathagu ma cio maatambũrũkĩtio o rĩmwe rĩerekeire harĩ rĩrĩa rĩngĩ, na o kĩũmbe kĩarĩ na mathagu meerĩ marĩa maakĩhumbĩrĩte mwĩrĩ. **24** Hĩndĩ ĩrĩa ciũmbe icio ciathiiaga, ngĩigua mũgambo wa mathagu ma cio, taarĩ mũrurumo wa maaĩ magĩtherera, na taarĩ mũgambo wa Mwene-Hinya-Wothe, taarĩ mbugĩrĩrio ya thigari cia ita. Na rĩrĩa ciũmbe icio ciarũgamire, igĩthuna mathagu ma cio. **25** Ningĩ ngĩigua mũgambo uumĩte na igũrũ rĩa wariĩ ũcio warĩ igũrũ rĩa mĩtwe yacio hĩndĩ ĩyo ciarũgamĩte ithunĩte mathagu. **26** Igũrũ rĩa wariĩ ũcio warĩ igũrũ rĩa mĩtwe yacio nĩ haarĩ kĩndũ kĩahaanaga ta gĩtĩ kĩa ũnene gĩakĩtwo na kahiga ka yakuti ĩrĩa ya bururu, na hau igũrũ rĩa gĩtĩ kĩu kĩa ũnene nĩ haarĩ na kĩndũ kĩonekaga kĩrĩ na mũhianĩre ta wa mũndũ. **27** Ndaarora ngĩona kuuma harĩa honekaga taarĩ ho njohero yake gũcooka na igũrũ, oonekaga ahaana ta kĩgera kĩraakana, kana ta kĩgera kĩiyũrĩtwo nĩ mwaki, ningĩ kuuma hau njohero gũcooka na thĩ oonekaga ahaana ta mwaki; naguo ũtheri mũcangararu ũkamũrigiicĩria. **28** Ũtheri ũcio wamũrigiicĩirie watarĩĩ ta mũkũnga-mbura ũrĩ itu-inĩ rĩa mbura mũthenya ũrĩa kũroira, ũguo noguo ũtheri ũrĩa mũnene wamũrigiicĩirie watarĩĩ. Ũtheri ũcio wonekaga ũhaanaine na riiri wa Jehova. Na rĩrĩa ndawonire-rĩ, ngĩĩgũithia, ngĩturumithia ũthiũ thĩ, ngĩigua mũgambo wa mũndũ ũkwaria.

2 Nake mũndũ ũcio akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, wĩrũgamie na magũrũ maku, ngwarĩrie." **2** O hĩndĩ ĩyo aanjaragĩria, Roho agĩtoonya thĩinĩ wakwa, akĩnjoya akĩndũgamia, na niĩ ngĩigua akĩnjarĩria. **3** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, nĩngũgũtũma kũrĩ andũ a Isiraeli, ũthiĩ kũrĩ rũrĩrĩ rũu rũremu, o rũu rũnemeire; ruo rwene o na maithe maaruo rũtũũrĩte rũregete kũnjathĩkĩra nginya ũmũthĩ. **4** Andũ acio ndĩragũtũma kũrĩ o-rĩ, nĩmanyũmĩirie ngoro na makaang'athĩria. Meere atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Mwathani Jehova aroiga.' **5** Na rĩrĩ, andũ acio mangĩthikĩrĩria kana marege gũthikĩrĩria, nĩgũkorwo nĩ andũ a nyũmba ya ũremi, nĩmakamenya atĩ nĩhakoretwo na mũnabii gatagatĩ-inĩ kao. **6** Nawe mũrũ wa mũndũ-rĩ, ndũkametigĩre kana wĩtigĩre ciugo ciao. Ndũgetigĩre, o na akorwo cong'e na mĩigua nĩcigũthiũrũrũkĩirie, na ũikaraga gatagatĩ ga tũng'aurũ. Ndũgetigĩre ũrĩa mekuuga kana ũmakio nĩo, o na akorwo nĩ andũ a nyũmba ya ũremi. **7** No nginya ũmaarĩrie na ciugo ciakwa, kana nĩmegũthikĩrĩria kana matigũthikĩrĩria, nĩ ũndũ nĩ aremi. **8** No wee mũrũ wa mũndũ-rĩ, thikĩrĩria ũrĩa ngũkwĩra. Ndũkareme ta nyũmba ĩyo ya ũremi; athamia kanua gaku na

ũrĩe kĩrĩa ngũkũhe." **9** Ngĩcooka ngĩcũthĩrĩria, ngĩona ndaambũrũkĩirio guoko. Guoko kũu kwanyiitĩte ibuku rĩa gĩkũnjo, **10** nake akĩrĩkũnjũrĩra hau mbere yakwa. Narĩo rĩandĩkĩtwo ciugo cia macakaya mĩena yeerĩ, na cia kĩrĩro, o na cia kĩeha.

3 Nake mũndũ ũcio akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, rĩa kĩrĩa kĩrĩ mbere yaku, rĩa ibuku rĩĩrĩ rĩa gĩkũnjo; ũcooke ũthiĩ ũkaarĩrie andũ a nyũmba ya Isiraeli." **2** Nĩ ũndũ ũcio ngĩathamia kanua, nake akĩihe ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo ndĩrĩrĩe. **3** Ningĩ akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, rĩa ibuku rĩĩrĩ rĩa gĩkũnjo ndĩrakũhe ũiyũrie nda yaku." Nĩ ũndũ ũcio ngĩrĩrĩa, na rĩrĩ kanua-inĩ gakwa rĩarĩ na mũrĩo ta ũũkĩ. **4** Ningĩ agĩcooka akĩnjĩĩra atĩrĩ: "Mũrũ wa mũndũ, thiĩ o rĩu kũrĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli ũmaarĩrie ciugo ciakwa. **5** Ndũratũmwo kũrĩ andũ a mwarĩrie ũtooĩ kana rũthiomi rũritũ, no nĩ kũrĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli; **6** ti kũrĩ ndũrĩrĩ nyingĩ iria ciaragia mwarĩrie ũtooĩ kana rũthiomi rũritũ, kana rũrĩ na ciugo iria ũtangĩmenya. Ti-itherũ, korwo nĩndagũtũmĩte kũrĩ o, nĩmangĩagũthikĩrĩirie. **7** No rĩrĩ, andũ a nyũmba ya Isiraeli matingĩenda gũkũigua, nĩ ũndũ matiendaga kũnjigua, nĩgũkorwo nyũmba yothe ya Isiraeli nĩyũmĩtie ngoro na ĩkang'athia. **8** No rĩrĩ, niĩ ngũtũma wage kuororoa na ũũmie ngoro o ta o. **9** Nĩngũtũma gĩthiithi gĩaku kĩũme ta ihiga rĩrĩa rĩũmũ mũno, rĩrĩa rĩũmũ gũkĩra ihiga rĩa nyaigĩ. Ndũkametigĩre kana ũmakio nĩo, o na akorwo nĩ a nyũmba ya ũremi." **10** Ningĩ akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, thikĩrĩria wega na wĩkĩre ciugo iria ciothe ngũkwarĩria ngoro-inĩ. **11** Thiĩ o rĩu kũrĩ andũ anyu arĩa matahĩtwo warie nao. Meere atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga,' kana nĩmegũthikĩrĩria kana matigũthikĩrĩria." **12** Ningĩ Roho akĩnjoya na igũrũ, na ngĩigua mũgambo mũnene thuutha wakwa ũkĩruruma. (Riiri wa Jehova ũrogoocwo arĩ o kũu gĩikaro-inĩ gĩake!) **13** Naguo warĩ mũgambo wa mathagu ma ciũmbe icio irĩ muoyo makĩhutania mo mene, na wa magũrũ ma ngaari marĩa maarĩ mĩena yacio, naguo warĩ mũgambo mũnene warurumaga. **14** Roho agĩcooka akĩnjoya na igũrũ akĩnjeheria, na niĩ ngĩthiĩ ndĩ na marũrũ na marakara ngoro-inĩ, nakuo guoko kwa Jehova kũrĩa kwa hinya kwarĩ igũrũ rĩakwa. **15** Ngĩkinya kũrĩ arĩa maatahĩtwo, arĩa maatũũraga kũu Teli-Abibu, gũkuhĩ na Rũũĩ rwa Kebari, na ngĩikarania nao kwa ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja, makĩte mũno. **16** Thuutha wa mĩthenya ĩyo mũgwanja-rĩ, kiugo kĩa Jehova gĩkĩnginyĩrĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ, **17** "Mũrũ wa mũndũ, nĩngũtuĩte mũrangĩri wa andũ a nyũmba ya Isiraeli, nĩ ũndũ ũcio igua kiugo kĩrĩa ngwaria, na ũmeere ũrĩa ndĩramakaania. **18** Rĩrĩa ngwĩra mũndũ mwaganu atĩrĩ, 'Ti-itherũ, nĩũgaakua,' nawe wage kũmũkaania, kana kũmwarĩria atigane na mĩthiĩre yake ya waganu nĩguo ahonokie muoyo wake-rĩ, mũndũ ũcio mwaganu nĩagaakua nĩ ũndũ wa mehia make, nawe nĩwe ngooria thakame yake. **19** No wee ũngĩkaania mũndũ ũcio mwaganu, nake arege kũgarũrũka atigane na waganu wake kana mĩthiĩre yake mĩĩũru-rĩ, we nĩagaakua nĩ ũndũ wa mehia make; no wee-rĩ, nĩũgaakorwo ũhonoketie muoyo waku. **20** "Ningĩ-rĩ, mũndũ mũthingu angĩgarũrũka atigane na ũthingu wake eke maũndũ mooru, na niĩ ndĩmwĩkĩrĩre mũhĩnga mbere yake-rĩ, nĩagaakua. Kũngĩkorwo ndwamũkaanirie-rĩ, nĩagaakua nĩ ũndũ wa mehia make. Maũndũ marĩa aneeka ma ũthingu matikaaririkanwo, nawe nĩwe ngooria thakame yake. **21** No rĩrĩ, wee ũngĩkaania mũndũ ũcio mũthingu atige kwĩhia, nake aage kwĩhia-rĩ, ti-itherũ nĩagatũũra muoyo nĩ ũndũ nĩathikĩrĩirie ũguo wamũkaanirie, nawe-rĩ, nĩũgaakorwo ũhonoketie muoyo waku." **22** Guoko kwa Jehova kwarĩ igũrũ rĩakwa ndĩ o kũu, nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ũkĩra ũthiĩ werũ-inĩ ũrĩa mwaraganu, na kũu nĩkuo ngũkwarĩria." **23** Nĩ ũndũ ũcio ngĩũkĩra ngĩthiĩ werũ-inĩ ũcio mwaraganu, naguo riiri wa Jehova warũngiĩ kuo, ũhaana ta riiri ũrĩa ndoonete hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Kebari, na niĩ ngĩĩgũithia, ngĩturumithia ũthiũ thĩ. **24** Hĩndĩ ĩyo Roho agĩtoonya thĩĩnĩ wakwa, akĩnjoya akĩndũgamia na magũrũ makwa. Akĩnjarĩria, akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Thiĩ ũkehingĩre gwaku nyũmba. **25** No rĩrĩ, wee mũrũ-wa-mũndũ, nĩmagakuoha na mĩhĩndo; ũgaikara ũrĩ muohe nĩguo ndũkoime ũthiĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ. **26** Niĩ nĩngatũma rũrĩmĩ rwaku rũnyiitane na karakara nĩguo ũkire wage kũmanegenia, o na akorwo o nĩ andũ a nyũmba ya ũremi. **27** No rĩrĩa ngaakwarĩria-rĩ, nĩngakũhingũra kanua, nawe nĩũkameera ũũ, 'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ.' Ũrĩa wothe ũngĩthikĩrĩria nĩathikĩrĩrie, nake ũrĩa wothe ũkũrega nĩarege; nĩgũkorwo o nĩ andũ a nyũmba ya ũremi.

4 "Wee, mũrũ wa mũndũ, rĩu oya iturubarĩ ũrĩige mbere yaku, ũcooke ũkurure itũũra inene rĩa Jerusalemu igũrũ rĩarĩo; **2** Ũcooke ũrĩrigiicĩrie: Rĩakĩrĩre indo cia mbaara cia gũteithia gũtharĩkĩra itũũra, na wake kĩhumbu gĩkinyĩte itũũra, na ũrĩakĩrĩre kambĩ na nja, na ũigithie mĩgogo mĩtungu ya kũrĩmomora ĩrĩrigiicĩirie. **3** Cooka woe rũgĩo rwa kĩgera, ũrũige rũtuĩke taarĩ rũgiri rwa kĩgera gatagatĩ gaku na itũũra rĩu inene, na ũhũgũre ũthiũ waku na kũu rĩrĩ. Narĩo rĩrigiicĩrio, na nĩwe ũkaarĩrigiicĩria. Ũndũ ũcio nĩũgaatuĩka kĩmenyithia harĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli. **4** "Ningĩ ũkome na mwena waku wa ũmotho, ũcooke wĩigĩrĩre mehia ma andũ a nyũmba ya Isiraeli. Nĩwe ũgaakuua mehia mao matukũ marĩa mothe ũgaakoma na mwena ũcio. **5** Nĩngũtuĩrĩire ũkome matukũ maiganaine na mĩaka ya mehia mao. Nĩ ũndũ ũcio matukũ magana matatũ na mĩrongo kenda nĩmo ũgaakuua mehia ma andũ a nyũmba ya Isiraeli. **6** "Warĩkia gwĩka ũguo, ũkome rĩngĩ, ihinda rĩĩrĩ na mwena waku wa ũrĩo, ũkuue mehia ma nyũmba ya Juda. Nĩngũtuĩrĩire matukũ mĩrongo ĩna, o mũthenya ũkarũgamĩrĩra mwaka ũmwe. **7** Hũgũra ũthiũ waku ũwerekerie itũũra rĩa Jerusalemu rĩu rĩrigiicĩirio, ũrĩtambũrũkĩrie guoko kũhumbũrĩtio, ũrĩrathĩre ũhoro wa gũũkĩrĩrwo. **8** Nĩngakuoha na mĩhĩndo nĩguo ndũkanahote kwĩgarũra na mwena ũmwe kana ũrĩa ũngĩ nginya rĩrĩa matukũ maku ma kũrigiicĩrio magaathira. **9** "Oya ngano na cairi, na mboco na ndengũ, na mwere na ngano njirũ; cĩikĩre thĩĩnĩ wa ndigithũ ũcihũthagĩre gwĩthondekera mũgate. Mũgate ũcio nĩguo ũrĩrĩĩaga ihinda rĩa matukũ magana matatũ na mĩrongo kenda macio ũgũkorwo ũkomete na mwena. **10** Thima cekeri mĩrongo ĩĩrĩ cia irio iria

ũrĩrĩĩaga o mũthenya na ũcirĩĩage mahinda marĩa mabange. **11** Ningĩ ũthime maaĩ gĩcunjĩ gĩa ithathatũ kĩa hini ĩmwe, na ũmanyuuage mahinda o marĩa mabange. **12** Rĩĩaga irio icio o ta ũrĩa ũngĩrĩa mũgate wa cairi; ũũruge andũ makĩonaga, ũhũthĩrĩte mwaki wakĩtio na mai ma mũndũ." **13** Jehova akiuga atĩrĩ, "Ũguo nĩguo andũ a Isiraeli makaarĩĩaga irio irĩ na thaahu marĩ gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ, kũrĩa ngaamatwarithia." **14** Na niĩ ngiuga atĩrĩ, "Ũguo ti guo, Mwathani Jehova! Niĩ ndirĩ ndethaahia. Kuuma ũnini wakwa nginya rĩu, ndirĩ ndarĩa nyama ya nyamũ ĩkuĩte kana ĩtambuurĩtwo nĩ nyamũ cia gĩthaka. Gũtirĩ nyama ĩrĩ mũgiro ĩrĩ yatoonya kanua gakwa." **15** Nake akiuga atĩrĩ, "Ũguo nĩ wega; nĩngũreke ũruge mũgate waku na mai ma ng'ombe, handũ ha mwaki wa mai ma mũndũ." **16** Nake agĩcooka akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, nĩngagirĩrĩrĩria irio itigatoonye Jerusalemu. Andũ acio makaarĩĩaga irio cia gĩthimo magĩtangĩkaga, na manyuuage maaĩ ma gĩthimo matarĩ na kĩĩrĩgĩrĩro, **17** nĩ ũndũ nĩgũgakorwo na ũnyiihu wa irio na wa maaĩ. Nĩmakamakaga moona o mũndũ ũrĩa atariĩ na nĩmakahĩnja nĩ ũndũ wa mehia mao.

5 "Na rĩrĩ, mũrũ wa mũndũ, oya rũhiũ rwa njora rũũgĩ, ũrũhũthĩre ta rwenji rwa mwenjani, wĩyenje naruo mũtwe na nderu. Ningĩ ũcooke woe ratiri ya gũthima, ũgayanie njuĩrĩ ĩyo. **2** Rĩrĩa matukũ marĩa mũrigiicĩirio magaathira-rĩ, ũgaacinĩra gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa njuĩrĩ ĩyo na mwaki kũu thĩinĩ wa itũũra inene. Oya gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩayo ũthiũrũrũke itũũra rĩu inene ũkĩmĩgũthagũthaga na rũhiũ rwa njora. Nakĩo gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩayo ũkĩhurunje gĩtwarwo nĩ rũhuho. Nĩgũkorwo nĩngamaingatithia na rũhiũ rwa njora ndĩrũcomorete. **3** No rĩrĩ, oya gakundi ka njuĩrĩ ũthinĩkĩre ruuno-inĩ rwa nguo yaku. **4** Cooka woe gakundi kayo ũgaikie mwaki-inĩ ũgacine. Mwaki nĩũgatheerema kuuma hau ũiyũre nyũmba yothe ya Isiraeli. **5** "Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Rĩĩrĩ nĩrĩo itũũra inene rĩa Jerusalemu, rĩrĩa haandĩte gatagatĩ ka ndũrĩrĩ rĩthiũrũkĩirio nĩ mabũrũri. **6** No rĩrĩ, nĩ ũndũ wa waganu warĩo, nĩrĩremeire mawatho makwa o na watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo gũkĩra ndũrĩrĩ na mabũrũri macio marĩthiũrũrũkĩirie. Nĩrĩregete mawatho makwa na rĩtirũmĩrĩire watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo. **7** "Nĩ ũndũ ũcio ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Wee ũkoretwo ũrĩ mũremi gũkĩra ndũrĩrĩ ici igũthiũrũrũkĩirie, ũkaaga kũrũmĩrĩra watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo kana kũhingia mawatho makwa. Wee o na ndwĩkĩte maũndũ maringaine na irĩra cia ndũrĩrĩ icio igũthiũrũrũkĩirie. **8** "Nĩ ũndũ ũcio, ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Niĩ mwene nĩngũgũũkĩrĩra, wee Jerusalemu, ngũherithie ũkĩonagwo nĩ ndũrĩrĩ icio. **9** Tondũ wa mĩhianano ĩyo yaku yothe ĩrĩ magigi, niĩ nĩngũgwĩka ũrĩa itarĩ ndeeka mbere ĩyo na itageeka rĩngĩ. **10** Nĩ ũndũ ũcio, gatagatĩ-inĩ gaku maithe nĩmakaarĩa ciana ciao, o nacio ciana irĩe maithe ma cio. Nĩngakũherithia, na hurunje matigari maku mothe matwarwo nĩ rũhuho. **11** Nĩ ũndũ ũcio, ti-itherũ ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ, tondũ nĩũthaahĩtie gĩikaro gĩakwa kĩamũre na ũndũ wa mĩhianano yaku yothe mĩbuthu na ciĩko thũũrĩkurĩ, nĩngakwehereria wendo wakwa, na ndigacooka gũkũrora na tha, kana ngũcaaĩre. **12** Gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa andũ aku makooragwo nĩ mũthiro, kana maniinwo nĩ ng'aragu o kũu thĩinĩ waku; gĩcunjĩ gĩa ithatũ gĩkooragwo na rũhiũ rwa njora nja ya thingo ciaku; nakĩo gĩcunjĩ gĩa ithatũ ngaakĩhurunja gĩtwarwo nĩ rũhuho, na gĩteng'erio na rũhiũ rwa njora rũcomoretwo. **13** "Hĩndĩ ĩyo marakara makwa nĩmagathira, na mang'ũrĩ makwa harĩo manyiihe, na niĩ nĩngarĩhĩrio. Ndaarĩkia kũmaitũrũrĩra mang'ũrĩ makwa, nĩmakamenya atĩ niĩ Jehova, nĩ niĩ ndoiga ũguo ndĩĩrutanĩirie. **14** "Nĩngagũtua mwanangĩko, na ngũtue kĩndũ gĩa kũnyararwo gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ iria igũthiũrũrũkĩirie, o na maitho-inĩ ma ahĩtũki. **15** Wee ũgaatuĩka wa kũmenwo, na wa kũnyararwo, na kĩndũ gĩa gũkaanania nakĩo, na kĩndũ kĩrĩ magigi harĩ ndũrĩrĩ icio igũthiũrũrũkĩirie, hĩndĩ ĩrĩa ngaakũherithia ndĩ na marakara na mang'ũrĩ, na ngũkaanie na mathũgũta manene. Niĩ Jehova nĩ niĩ ndoiga ũguo. **16** Rĩrĩa ngaakũratha na mĩguĩ yakwa ya ũragani na ya ng'aragu, ngaakũratha ngũniine. Nĩngakũrehere ng'aragu makĩria, na hinge njĩra ĩrĩa irio ciaku ciũkagĩra. **17** Nĩngakũrehere ng'aragu na nyamũ cia gĩthaka igũtharĩkĩre, nacio nĩigakũniinĩra ciana. Mũthiro na ũiti wa thakame nĩigakũhaata, na nĩngarehithia rũhiũ rwa njora rũgũũkĩrĩre. Niĩ Jehova nĩ niĩ ndoiga ũguo."

6 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ, **2** "Mũrũ wa mũndũ, ng'ethera irĩma cia Isiraeli; cirathĩre ũhoro wa gũciũkĩrĩra, **3** ũciĩre atĩrĩ: 'Inyuĩ irĩma cia Isiraeli, iguai kiugo kĩa Mwathani Jehova. Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekwĩra irĩma na tũrĩma, na mĩkuru na cianda: Niĩ ngirie kũmũũkĩrĩra na rũhiũ rwa njora, na nyanange kũndũ kwanyu kũrĩa gũtũũgĩru. **4** Igongona cianyu nĩikamomorwo, na igongona cianyu cia gũcinĩrwo ũbumba ihehenjwo; na nĩngooragĩra andũ anyu hau mbere ya mĩhianano ĩyo yanyu. **5** Nĩngaragania ciimba cia andũ a Isiraeli hau mbere ya mĩhianano ĩyo yao, na nĩngahurunja mahĩndĩ manyu gũthiũrũrũkĩria igongona cianyu. **6** Kũndũ kũrĩa guothe mũtũũraga, matũũra macio nĩmakanangwo, na kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kũmomorwo, nĩguo igongona cianyu ithũkio na cianangwo, nayo mĩhianano yanyu ĩhehenjwo na yũnũhwo, o na igongona cianyu cia gũcinĩrwo ũbumba imomorwo, na kĩrĩa mũthondekete kĩniinwo. **7** Andũ anyu nĩmakooragĩrwo gatagatĩ-inĩ kanyu, na inyuĩ nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **8** "'No rĩrĩ, nĩ kũrĩ amwe ngaatigia, nĩgũkorwo amwe anyu nĩmakahonoka kũũragwo na rũhiũ rwa njora rĩrĩa mũgaakorwo mũhurunjũkĩire mabũrũri-inĩ na ndũrĩrĩ-inĩ. **9** Ningĩ marĩ ndũrĩrĩ-inĩ kũu matwarĩtwo marĩ atahe-rĩ, arĩa makaahonoka nĩmakandirikana. Nĩmakarirkana ũrĩa njiguithĩtio ũũru nĩ ngoro ciao cia ũtharia, iria iihutatĩire, na maitho mao marĩa makoretwo makĩĩrirĩrĩria mĩhianano yao. Nĩmakemena nĩ ũndũ wa waganu ũrĩa mekĩte, na nĩ ũndũ wa ciĩko ciao ciothe irĩ magigi. **10** Nao nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova; niĩ ndiamamakagia tũhũ ngiuga atĩ nĩngamarehere mũtino ũyũ. **11** "'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Hũũra hĩ, na ũhũũrithie makinya thĩ,

uugĩrĩrie uuge atĩrĩ, "Wũi!" Tondũ wa waganu wothe na cĩĩko irĩ magigi cia nyũmba ya Isiraeli, nĩgũkorwo nĩmakooragwo na rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, na mũthiro. **12** Mũndũ ũrĩa ũtũũraga kũraya akooragwo nĩ mũthiro, nake ũrĩa ũrĩ gũkuhĩ ooragwo na rũhiũ rwa njora, nake ũrĩa ũkaahonoka atigare, akooragwo nĩ ng'aragu. Ũguo nĩguo ngeeruta mang'ũrĩ makwa nao. **13** Nao nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, rĩrĩa andũ magaakorwo moragĩtwo marĩ gatagatĩ-inĩ ka mĩhianano ĩyo yao mathiũrũrũkĩirie igongona ciao, na handũ hothe hatũũgĩru, na tũcũmbĩrĩ tuothe twa irĩma, na rungu rwa mũtĩ o wothe waraganĩtie honge, na rungu rwa mũgandi o wothe mũruru, kũndũ guothe kũrĩa maarutagĩra mĩhianano yao mahuti manungi wega. **14** Na niĩ nĩngamatambũrũkĩria guoko ndĩmookĩrĩre, na ndũme bũrũri wanangĩke ũtiganĩrio, kuuma werũ-inĩ ũcio nginya Dibila, kũndũ guothe kũrĩa matũũrĩte. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'"

7 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekwĩra bũrũri wa Isiraeli: Ithirĩro! Ithirĩro nĩrĩkinyĩrĩire ituri icio inya cia bũrũri. **3** Rĩu ithirĩro nĩrĩgũkinyĩrĩire, na nĩngũrekereria marakara makwa magũũkĩrĩre. Nĩngagũtuĩra ciira kũringana na mĩthiĩre yaku na ngũrĩhe kũringana na mĩtugo yaku yothe ĩrĩ magigi. **4** Ndigakũiguĩra tha kana ngũcaaĩre; ti-itherũ, nĩngakũrĩha nĩ ũndũ wa mĩthiĩre yaku na mĩtugo yaku ĩrĩ magigi gatagatĩ-inĩ kanyu. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **5** "Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: 'Mwanangĩko! Mwanangĩko ũtarĩ waiguuo nĩũrooka. **6** Ithirĩro nĩrĩkinyu! Ithirĩro nĩrĩkinyu! Rĩarahũkĩte rĩgũũkĩrĩire. Nĩrĩkinyu! **7** Nĩũkoretwo nĩ mũtino, wee ũtũũraga bũrũri-inĩ. Ihinda nĩrĩkinyu, mũthenya ũcio nĩũkuhĩrĩirie; nĩ kũrĩ na guoya mũnene, na gũtirĩ gĩkeno kũu irĩma-inĩ. **8** Niĩ ndĩ hakuhĩ gũgũitĩrĩria mang'ũrĩ makwa, na ndĩĩrute marakara nawe; nĩngagũtuĩra ciira kũringana na mĩthiĩre yaku, na ngũrĩhe nĩ ũndũ wa mĩtugo yaku yothe ĩrĩ magigi. **9** Ndigakũiguĩra tha kana ngũcaaĩre; nĩngakũrĩha kũringana na mĩthiĩre yaku na mĩtugo yaku ĩrĩ magigi gatagatĩ-inĩ kanyu. Hĩndĩ ĩyo nĩũkamenya atĩ nĩ niĩ Jehova ndĩrahũũrana. **10** "'Mũthenya nĩguo ũyũ! Nĩmũkinyu! Mũtino nĩmũkinyu, rũthanju nĩrũthundũkĩte, naguo mwĩtĩĩo nĩũcanũkĩte! **11** Maũndũ ma ũhinya nĩmakũrĩte magatuĩka rũthanju rwa kũherithia waganu; gũtirĩ andũ magaatigara, gũtirĩ o na ũmwe wa kĩrĩndĩ kĩu; gũtirĩ ũtonga, na gũtirĩ kĩndũ kĩa bata gĩgaatigara. **12** Ihinda rĩu nĩrĩkinyu, mũthenya ũcio nĩũkinyĩte. Mũgũri nĩatige gũkena kana mwendia aigue kĩeha, nĩgũkorwo mang'ũrĩ nĩmakinyĩrĩire kĩrĩndĩ kĩu gĩothe. **13** Mwendia ndagakũũra gĩthaka kĩrĩa endetie rĩrĩa rĩothe acio eerĩ marĩ muoyo, nĩgũkorwo kĩoneki kĩu gĩkonĩĩ kĩrĩndĩ kĩu gĩothe gĩtikagarũrwo. Tondũ wa mehia mao, gũtirĩ o na ũmwe wao ũgaatũũria muoyo wake. **14** O na mangĩhuha karumbeta, na magĩe na maũndũ mothe, gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũgaathiĩ ita-inĩ, nĩgũkorwo mang'ũrĩ makwa nĩmakinyĩrĩire kĩrĩndĩ kĩu gĩothe. **15** "'Mwena wa na nja kũrĩ na rũhiũ rwa njora, mwena wa na thĩinĩ kũrĩ na mũthiro na ng'aragu; arĩa marĩ kũu mĩgũnda-inĩ makooragwo na rũhiũ rwa njora, nao arĩa marĩ thĩinĩ wa itũũra inene makaaniinwo nĩ ng'aragu na mũthiro. **16** Arĩa othe magaatigara na mahonoke magaakorwo irĩma-inĩ, magĩcaaya ta ndutura cia ituamba-inĩ, o mũndũ tondũ wa mehia make. **17** Guoko o guothe nĩgũkaregera, na iru o rĩothe nĩrĩkaaga hinya o ta maaĩ. **18** Nĩmakahumbwo nguo cia makũnia, na mahumbwo kĩmako kĩnene. Mothiũ mao nĩmakahumbwo thoni, na menjwo mĩtwe yao. **19** Nĩmakahurunja betha yao barabara, nayo thahabu yao ĩtuuo kĩndũ kĩrĩ thaahu. Betha yao na thahabu itikahota kũmahonokia mũthenya wa mang'ũrĩ ma Jehova. Itikamaniinĩra ng'aragu kana ihũũnie nda ciao, nĩgũkorwo nĩcio itũmĩte mahĩngwo magatuĩka a kwĩhia. **20** Nĩmetĩĩagĩra ũgemu wa mathaga mao, na makamahũthĩra gũthondeka mĩhianano yao ĩrĩ magigi, na mĩhiano ĩtarĩ kĩene. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩngatũma indo icio ituĩke kĩndũ kĩrĩ thaahu harĩo. **21** Nĩngacineana ciothe kũrĩ andũ a kũngĩ ituĩke ndaho, na ndĩcineane kũrĩ andũ arĩa aaganu a gũkũ thĩ ituĩke ta itunyanĩtwo, nao nĩmagacithaahia. **22** Nĩngamahutatĩra ndige kũmona, nao nĩmagathaahia handũ harĩa nyendete mũno; atunyani nĩmagatoonya ho mahathaahie. **23** "'Haarĩria mĩnyororo, tondũ bũrũri wothe ũiyũrĩte ũiti wa thakame, narĩo itũũra inene rĩkaiyũra maũndũ ma ũhinya. **24** Nĩngarehe ndũrĩrĩ iria njaganu mũno ciĩgwatĩre nyũmba ciao ituĩke ciao; nĩngatũma mwĩtĩĩo wa andũ arĩa marĩ hinya ũthire, nakuo kũndũ kwao kũrĩa kwamũre nĩgũgathaahio. **25** Kĩmakania gĩoka-rĩ, magaacaragia thayũ, no ndũkooneka. **26** Mũtino ũgooka ũrũmanĩrĩire na ũngĩ, naguo mũhuhu ũũke ũrũmanĩrĩire na ũngĩ. Nĩmakageria kũgĩa na kĩoneki kuuma kũrĩ mũnabii; ũrutani wa mũthĩnjĩri-Ngai ũkoniĩ watho nĩũgaathira, o ta ũrĩa kĩrĩra gĩa athuuri o nakĩo gĩgaathira. **27** Mũthamaki nĩagacakaya, nake mũrũ wa mũthamaki nĩakahumbwo gũkua ngoro, namo moko ma andũ a bũrũri ũcio nĩmakainaina. Na niĩ nĩngameka kũringana na mĩthiĩre yao, na ndĩmatuĩre ciira kũringana na ũrĩa magĩrĩire gũtuĩrwo. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'"

8 Mwaka-inĩ wa ĩtandatũ, mweri wa ĩtandatũ, mũthenya wa gatano, rĩrĩa ndaikarĩte gwakwa nyũmba nao athuuri a Juda magaikara mbere yakwa-rĩ, guoko kwa Mwathani Jehova gũgĩũka igũrũ rĩakwa. **2** Ngĩrora, ngĩona mũhiano ta wa mũndũ. Kuuma harĩa honekaga taarĩ njohero yake gũcooka na thĩ aahaanaga ta mwaki, na kuuma hau gũcooka na igũrũ oonekaga akĩhenia ta kĩgera kĩraakana. **3** Nĩatambũrũkirie kĩndũ kĩahaanaga ta guoko na akĩnjoya anyiitĩte njuĩrĩ cia mũtwe wakwa. Roho akĩnjoya na-igũrũ rĩera-inĩ, na akĩndwara Jerusalemu, ndĩ cioneki-inĩ cia Ngai, nginya mũrango-inĩ wa kĩhingo gĩa gathigathini kĩa nja ya na thĩinĩ, harĩa mũhianano ũrĩa ũtũmaga Ngai aigue ũiru warũngiĩ. **4** Na hau mbere yakwa nĩho riiri wa Ngai wa Isiraeli warĩ, o ta ũrĩa ndoonete kĩoneki-inĩ werũ-inĩ. **5** Ningĩ akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, rora mwena wa gathigathini." Nĩ ũndũ ũcio ngĩrora, na hau itoonyero-inĩ rĩa mwena wa gathigathini wa kĩhingo gĩa kĩgongona, ngĩona mũhianano ũcio ũtũmaga Ngai aigue ũiru. **6** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ,

nĩũrona ũrĩa mareeka; maũndũ marĩ magigi biũ marĩa andũ a nyũmba ya Isiraeli marekĩra haha, maũndũ ma kũndindĩka kũraya na handũ-hakwa-harĩa-haamũre? No wee-rĩ, nĩũkuona maũndũ o na marĩ magigi makĩria." **7** Ningĩ akĩndehe itoonyero-inĩ rĩa nja ĩyo. Ngĩrora ngĩona irima rũthingo-inĩ. **8** Akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, aramia irima rĩu rĩrĩ rũthingo-inĩ." Rĩrĩa ndaaramirie irima rĩu, ngĩona nĩ haarĩ na mũrango. **9** Ningĩ akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Toonya thĩĩinĩ wĩonere maũndũ marĩ magigi marĩa mareka kuo." **10** Nĩ ũndũ ũcio ngĩtoonya kuo, ngĩrora ngĩona thingo-inĩ gũkururĩtwo mĩthemba yothe ya indo iria ikurumaga, na ya nyamũ ciothe iria irĩ mũgiro, na ya mĩhianano yothe ya andũ a nyũmba ya Isiraeli. **11** Hau mbere yacio nĩ haarũgamĩte athuuri mĩrongo mũgwanja a nyũmba ya Isiraeli, nake Jazania mũrũ wa Shafani akarũgama gatagatĩ-inĩ kao. O ũmwe wao aanyiitĩte rũgĩo rwa gũcinĩra ũbumba, nayo ndogo ĩrĩ na mũtararĩko mwega wa ũbumba nĩyatoogaga na igũrũ. **12** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, nĩwona maũndũ marĩa athuuri a nyũmba ya Isiraeli marekĩra nduma-inĩ, o ũmwe wao arĩ ihooero-inĩ rĩa mũhianano wake? Moigaga atĩrĩ, 'Jehova ndatuonaga; Jehova nĩatiganĩirie bũrũri ũyũ.'" **13** Ningĩ akiuga atĩrĩ, "Wee-rĩ, nĩũkũmona magĩĩka maũndũ o na marĩ magigi makĩria." **14** Ningĩ akĩndehe itoonyero-inĩ rĩa kĩhingo gĩa gathigathini kĩa nyũmba ya Jehova, na nĩĩ ngĩona andũ-a-nja maikarĩte thĩ ho magĩcakaĩra Tamuzu. **15** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, nĩũrona maũndũ maya? Nĩũkuona maũndũ o na marĩ magigi mũno gũkĩra maya." **16** Ningĩ akĩndoonyia nja ya na thĩĩinĩ ya nyũmba ya Jehova, na hau itoonyero-inĩ rĩa hekarũ, gatagatĩ ga gĩthaku na kĩgongona-rĩ, haarĩ arũme ta mĩrongo ĩĩrĩ na atano. Maahutatĩire hekarũ ya Jehova, makaroria mothiũ mao mwena wa irathĩro, makainamagĩrĩra riũa marĩhooe marorete na kũu mwena wa irathĩro. **17** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, nĩwona ũguo? Anga ũcio nĩ ũndũ mũhũthũ andũ acio a nyũmba ya Juda gwĩka maũndũ marĩ magigi ta macio marekĩra haha? No nginya maiyũrie maũndũ ma ũhinya bũrũri na mandakaragie hĩndĩ ciothe? Ta marore magĩĩkĩra tũhonge maniũrũ mao! **18** Nĩ ũndũ ũcio niĩ nĩngameka maũndũ na marakara; ndikamaiguĩra tha kana ndĩmacaaĩre. O na mangĩkaanĩrĩra matũ-inĩ makwa, ndikamathikĩrĩria."

9 Ningĩ ngĩigua agĩĩtana na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, "Rehei arangĩri a itũũra inene haha, o mũndũ arĩ na itharaita rĩa mbaara guoko-inĩ." **2** Na niĩ ngĩona andũ atandatũ magĩũka moimĩte mwena wa kĩhingo kĩa rũgongo, kĩrĩa kĩrorete mwena wa gathigathini, o mũndũ arĩ na kĩndũ gĩa kũũragana guoko-inĩ. Makĩrehane na mũndũ ũngĩ ũmwe wehumbĩte nguo cia gatani na eyohete indo cia kwandĩka njohero. Nao magĩtoonya makĩrũgama mwena-inĩ wa kĩgongona kĩrĩa gĩa gĩcango. **3** Na rĩrĩ, riiri wa Ngai wa Isiraeli ũkĩambata uumĩte igũrũ rĩa makerubi, harĩa warĩ mbere, ũgĩthiĩ hingĩro-inĩ ya hekarũ. Ningĩ Jehova agĩĩta mũndũ ũcio wehumbĩte nguo cia gatani, o ũcio weyohete indo cia kwandĩka njohero, **4** akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ ũtuĩkanie itũũra inene rĩa Jerusalemu, na wĩkĩre rũũri ithiithi cia arĩa marĩ na kĩeha, na magacakaya nĩ ũndũ wa maũndũ mothe marĩ magigi marĩa mekagwo kũu thĩĩinĩ warĩo." **5** O thikĩrĩirie ũguo, akĩĩra acio angĩ atĩrĩ, "Mũrũmĩrĩrei, mũtuĩkanĩrie itũũra rĩu inene mũũragane mũtekũiguanĩra tha kana gũcaayanĩra. **6** Ũragai athuuri, na aanake na airĩtu, na andũ-a-nja na ciana, no mũtikahutie mũndũ o na ũrĩkũ mwĩkĩre rũũri rũu. Ambĩrĩriai o haha hakwa haamũre." Nĩ ũndũ ũcio makĩambĩrĩrĩria na athuuri arĩa maarĩ hau mbere ya hekarũ. **7** Ningĩ akĩmeera atĩrĩ, "Thaahiai hekarũ ĩno na mũiyũrie nja ciayo andũ arĩa moragĩtwo. Thiĩi!" Nĩ ũndũ ũcio makiumagara, makĩambĩrĩrĩria kũũragana kũu itũũra-inĩ inene. **8** Hĩndĩ ĩrĩa mooraganaga niĩ ngĩtigwo ndĩ nyiki, ngĩĩgũithia, ngĩturumithia ũthiũ thĩ, ngĩrĩra, ngĩũria atĩrĩ, "Hĩ, Mwathani Jehova! Anga nĩũkũniina matigari mothe ma Isiraeli hĩndĩ ĩno ya gũitĩrĩria Jerusalemu mang'ũrĩ maku?" **9** Nake akĩnjookeria atĩrĩ, "Mehia ma nyũmba ya Isiraeli na ya Juda nĩ maingĩ magakĩra; bũrũri ũiyũrĩte ũiti wa thakame, narĩo itũũra inene rĩiyũrĩte ũhotomia wa kĩhooto. Moigaga atĩrĩ, 'Jehova nĩatiganĩirie bũrũri ũyũ; Jehova ndarona.' **10** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, Niĩ ndigacooka kũmaiguĩra tha kana kũmacaaĩra, no nĩngamacookereria ũrĩa mekĩte." **11** Ningĩ mũndũ ũcio wehumbĩte nguo cia gatani, na akeoha indo cia wandĩki njohero, agĩcookia ndũmĩrĩri, akiuga atĩrĩ, "Nĩnjĩkĩte o ta ũrĩa wathanire."

10 Na rĩrĩ, nĩndarorire ngĩona hau rĩera-inĩ igũrũ rĩa mĩtwe ya akerubi kĩndũ kĩahaanaga ta gĩtĩ kĩa ũnene ta ihiga rĩa yakuti. **2** Nake Jehova akĩĩra mũndũ ũcio wehumbĩte nguo cia gatani atĩrĩ, "Thiĩ ũtoonye gatagatĩ-inĩ ka magũrũ macio marathiũrũrũka rungu rwa harĩa akerubi marĩ. Iyũria hĩ ciaku cierĩ makara ma mwaki kuuma gatagatĩ ka akerubi ũcooke ũmahurunje kũu itũũra-inĩ inene." Nake agĩthiĩ agĩtoonya thĩĩinĩ, o ngĩĩonagĩra na maitho makwa. **3** Na rĩrĩ, mũndũ ũcio aatoonya thĩĩinĩ, akerubi acio magĩkorwo marũgamĩte mwena wa gũthini wa hekarũ, narĩo itu rĩkaiyũra nja ĩrĩa ya na thĩĩinĩ. **4** Naguo riiri wa Jehova ũkĩambata uumĩte igũrũ rĩa akerubi, na ũgĩthiĩ hingĩro-inĩ ya hekarũ. Itu rĩu rĩkĩiyũra hekarũ, nayo nja ĩkĩiyũra ũkengi wa riiri wa Jehova. **5** Naguo mũrurumo wa mathagu ma akerubi acio nĩwaiguĩkaga o nginya kũu nja ya nyumĩrĩra, o taarĩ mũgambo wa Mũrungu Mwene-Hinya-Wothe rĩrĩa ekwaria. **6** Na rĩrĩa Jehova aathire mũndũ ũcio warĩ na nguo cia gatani, akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya mwaki kuuma gatagatĩ ka magũrũ macio, kuuma gatagatĩ-inĩ ka akerubi," mũndũ ũcio agĩtoonya thĩĩinĩ na akĩrũgama mwena-inĩ wa kũgũrũ kũmwe kwamo. **7** Ningĩ ũmwe wa akerubi acio agĩtambũrũkia guoko gwake mwaki-inĩ ũcio warĩ gatagatĩ-inĩ kao. Akĩoya mwaki ũmwe waguo, akĩwĩkĩra hĩ-inĩ cia mũndũ ũcio warĩ na nguo cia gatani, nake mũndũ ũcio akĩwoya akiuma nja. **8** (Rungu rwa mathagu ma akerubi acio nĩkuonekaga kĩndũ kĩahaanaga ta moko ma mũndũ.) **9** Nĩndarorire, ngĩona magũrũ mana ma ngaari hau mĩena-inĩ ya akerubi acio, o kũmwe gũkagĩa mwena-inĩ wa o ũmwe wa akerubi acio; magũrũ macio maahenagia ta rangi wa thumarati. **10** Makĩoneka-rĩ, mothe mana nĩmahaanaine; o kũgũrũ kuonekaga ta gũtoonyanĩte na kũgũrũ kũngĩ. **11** Magĩthiĩ, maathiiaga na mwena o wothe wa ĩyo ĩna, o kũrĩa akerubi acio merekeirie

ũthiũ; magũrũ macio ma ngaari matiagarũrũkaga rĩrĩa akerubi acio megũthiĩ. Akerubi acio maathiiaga na kũrĩa guothe mũtwe werekera, matekũgarũrũka rĩrĩa marathiĩ. **12** Mĩĩrĩ yao yothe, o hamwe na mĩgongo yao, na moko mao na mathagu mao, maiyũrĩte maitho kũndũ guothe, na magũrũ macio mana ma ngaari o namo. **13** Na rĩrĩ, nĩndaiguire magũrũ macio magĩĩtwo atĩrĩ, "Magũrũ marĩa mathiũrũrũkaga." **14** O ũmwe wa akerubi aarĩ na mothiũ mana: Ũthiũ ũmwe warĩ wa kerubi, na wa keerĩ warĩ wa mũndũ, na wa gatatũ warĩ wa mũrũũthi, na wa kana warĩ wa nderi. **15** Ningĩ akerubi acio makĩambata na igũrũ. Ici ciarĩ ciũmbe irĩ muoyo iria ndoonete hau Rũũĩ-inĩ rwa Kebari. **16** Hĩndĩ ĩrĩa akerubi acio maathiiaga, magũrũ macio maarĩ mĩena-inĩ yao namo magathiĩ; na hĩndĩ ĩrĩa akerubi acio maambararia mathagu mao mombũke, magũrũ macio matioimaga mĩena-inĩ yao. **17** Rĩrĩa akerubi acio marũgama, o namo makarũgama o ũguo; na rĩrĩa akerubi mombũka, namo makombũkania nao, tondũ roho wa ciũmbe icio irĩ muoyo warĩ thĩinĩ wamo. **18** Ningĩ riiri wa Jehova ũkĩehera hau igũrũ rĩa hingĩro ya hekarũ na ũkĩrũgama igũrũ rĩa akerubi acio. **19** O ndĩĩroreire ũguo, akerubi acio makĩambararia mathagu mao makĩũmbũka, na rĩrĩa maathiiaga, magũrũ macio maatwaranaga nao. Nao makĩrũgama itoonyero-inĩ rĩa kĩhingo kĩa mwena wa irathĩro wa nyũmba ya Jehova; naguo riiri wa Ngai wa Isiraeli warĩ igũrũ rĩao. **20** Icio nĩ ciũmbe irĩ muoyo iria ndoonete irĩ rungu rwa Ngai wa Isiraeli hau Rũũĩ-inĩ rwa Kebari, na niĩ ngĩmenya atĩ maarĩ akerubi. **21** O ũmwe aarĩ na mothiũ mana, na mathagu mana, na rungu rwa mathagu mao nĩ haarĩ na kĩndũ gĩatarĩĩ ta moko ma mũndũ. **22** Mothiũ mao maahaanaga ta marĩa ndoonete hau Rũũĩ-inĩ rwa Kebari. O ũmwe wao aathiiaga arũngĩrĩirie na mbere.

11 Hĩndĩ ĩyo Roho akĩnjoya na igũrũ, akĩndwara kĩhingo-inĩ kĩa nyũmba ya Jehova kĩrĩa kĩerekeire mwena wa irathĩro. Hau itoonyero-inĩ rĩu rĩa kĩhingo kĩu nĩ haarĩ arũme mĩrongo ĩĩrĩ na atano, na gatagatĩ-inĩ kao ngĩona Jazania mũrũ wa Azuri, na Pelatia mũrũ wa Benaia, arĩa maarĩ atongoria a kĩrĩndĩ. **2** Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, aya nĩo arũme arĩa marathugunda waganu, na makaheana kĩrĩra kĩa waganu itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene. **3** Moigaga atĩrĩ, 'Githĩ ihinda rĩtigũkinya o narua rĩa gwaka nyũmba? Itũũra rĩĩrĩ inene nĩ nyũngũ ya kũruga, na ithuĩ nĩ ithuĩ nyama.' **4** Nĩ ũndũ ũcio marathĩre ũhoro wa kũmookĩrĩra; marathĩre ũhoro, wee mũrũ wa mũndũ." **5** Ningĩ Roho wa Jehova agĩũka igũrũ rĩakwa, akĩnjĩĩra njuge atĩrĩ, "Ũũ nĩguo Jehova ekuuga: Ũguo nĩguo mũroiga, inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli, no niĩ-rĩ, nĩnjũũĩ ũrĩa ũrĩ meciiria-inĩ manyu. **6** Nĩmũũragĩte andũ aingĩ itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene, na mũkaiyũria ciimba njĩra-inĩ ciarĩo. **7** "Nĩ ũndũ ũcio, ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Ciimba icio mũikĩtie kũu nĩcio nyama, narĩo itũũra rĩĩrĩ inene nĩrĩo nyũngũ, no Niĩ nĩngũmũingata muume kuo. **8** Inyuĩ nĩmwĩtigĩrĩte rũhiũ rwa njora, na rũhiũ rũu rwa njora no ruo ngaamũũkĩrĩra naruo, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **9** Nĩngamũrutũrũra muume itũũra-inĩ inene, na ndĩmũneane moko-inĩ ma andũ a kũngĩ, na ndĩmũherithie. **10** Inyuĩ mũkooragwo na rũhiũ rwa njora, na nĩngamũtuĩra ciira kũu mĩhaka-inĩ ya Isiraeli. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **11** Itũũra rĩĩrĩ inene rĩtigatuĩka nyũngũ harĩ inyuĩ, kana inyuĩ mũtuĩke nyama thĩinĩ warĩo; nĩngamũtuĩra ciira kũu mĩhaka-inĩ ya Isiraeli. **12** Na inyuĩ nĩmũkamenya atĩ nĩ niĩ Jehova, nĩ ũndũ mũtirũmĩrĩire kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, kana mũkarũmia mawatho makwa, no mwĩkĩte maũndũ maringaine na ma ndũrĩrĩ iria imũrigiicĩirie." **13** Na rĩrĩa ndaarathaga, Pelatia mũrũ wa Benaia agĩkua. Hĩndĩ ĩyo ngĩĩgũithia ngĩturumithia ũthiũ thĩ, ngĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, ngĩũria atĩrĩ, "Hĩ, Mwathani Jehova! Nĩũkũniina matigari ma Isiraeli biũ?" **14** Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ, **15** "Mũrũ wa mũndũ, ariũ a thoguo, ariũ a thoguo arĩa marĩ a rũrĩra rwanyu na nyũmba yothe ya Isiraeli, acio nĩo andũ a Jerusalemu maarĩtie ũhoro wao makoiga atĩrĩ, 'Marĩ haraaya mũno na Jehova; bũrũri ũyũ nĩ ithuĩ twaheirwo ũtuĩke witũ.' **16** "Nĩ ũndũ ũcio uga atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: O na gũtuĩka nĩndamatwarithirie kũraya gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ, na ngĩmahurunjĩra mabũrũri-inĩ, no niĩ nduĩkĩte handũ-hao-harĩa-haamũre, mabũrũri-inĩ kũu mathiĩte, gwa kahinda kanini.' **17** "Nĩ ũndũ ũcio uga atĩrĩ: 'Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Nĩngamũcookanĩrĩria kuuma ndũrĩrĩ-inĩ, na ndĩmũrute mabũrũri-inĩ kũrĩa mwahurunjirwo, na ndĩmũcookerie bũrũri wa Isiraeli rĩngĩ.' **18** "Nĩmagacooka kuo, na meeherie mĩhiano ĩyo yakuo mĩthũku yothe, na mĩhianano ĩyo ĩrĩ magigi. **19** Nĩngamahe ũũrũmwe wa ngoro, na njĩkĩre roho mwerũ thĩinĩ wao; nĩngeheria ũmũ wa ngoro thĩinĩ wao ndĩmahe ngoro njororo ta nyama. **20** Ningĩ nĩmakarũmagĩrĩra kĩrĩra gĩakwa gĩa kũrũmĩrĩrwo, na marũmagie mawatho makwa. Nĩmagatuĩka andũ akwa, na niĩ nduĩke Ngai wao. **21** No rĩrĩ, ha ũhoro wa andũ arĩa ngoro ciao ciĩyamũrĩire mĩhiano ĩyo mĩũru na mĩhianano ĩyo ĩrĩ magigi, nĩngatũma o ene macookererwo nĩ ũũru ũrĩa mekĩte, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga." **22** Hĩndĩ ĩyo akerubi acio, marĩ na magũrũ ma ngaari mĩena-inĩ, magĩtambũrũkia mathagu mao, naguo riiri wa Ngai wa Isiraeli warĩ igũrũ rĩao. **23** Riiri ũcio wa Jehova ũkĩambata uumĩte thĩinĩ wa itũũra rĩu inene na ũgĩikara igũrũ rĩa kĩrĩma kĩrĩa kĩarĩ mwena wa irathĩro warĩo. **24** Roho akĩnjoya na igũrũ, akĩndwara kũrĩ andũ arĩa maatahĩtwo magatwarwo bũrũri wa Babuloni, o ndĩ thĩinĩ wa kĩoneki kĩu ndoonetio nĩ Roho ũcio wa Ngai. Hĩndĩ ĩyo kĩoneki kĩu ndoonetio gĩkĩnjeherera, **25** na niĩ ngĩĩra andũ acio maatahĩtwo ũhoro wothe ũrĩa Jehova aanyonetie.

12 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, wee ũtũũranagia na andũ aremi. Nĩ marĩ na maitho ma kuona no mationaga, na nĩ marĩ na matũ ma kũigua no matiiguaga, nĩgũkorwo nĩ andũ aremi. **3** "Nĩ ũndũ ũcio wee mũrũ wa mũndũ-rĩ, oha mĩrigo yaku ya gũthaama, na kũrĩ mũthenya barigici magĩkuonaga-rĩ, umagare uume gũkũ, ũthiĩ kũndũ kũngĩ. Hihi nĩmagataũkĩrwo, o na gũtuĩka nĩ andũ a nyũmba ya ũremi. **4** Kũrĩ mũthenya barigici, o magĩkuonaga-rĩ, ruta mĩrigo yaku nja ĩrĩ mĩohe nĩ ũndũ

wa gũthiĩ bũrũri wa ithaamĩrio. Ningĩ hwaĩ-inĩ, umagare ũthiĩ o magĩkuonaga, o ta ũrĩa andũ mathaamaga. **5** O makwĩroreire, tũrĩkia rũthingo, ũgererie mĩrigo yaku ho. **6** Oya mĩrigo ĩyo ũmĩigĩrĩre ciande o makwĩroreire, ũmiumagarie na mairia. Wĩhumbĩre ũthiũ nĩguo ndũkone bũrũri, nĩgũkorwo nĩngũtuĩte kĩmenyithia harĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli." **7** Nĩ ũndũ ũcio niĩ ngĩĩka o ta ũrĩa ndaathĩtwo. Ngĩruta mĩrigo yakwa nja kũrĩ mũthenya barigici, yoheetwo nĩ ũndũ wa gũthaama. Ningĩ hwaĩ-inĩ ngĩtũrĩkia rũthingo na moko makwa. Ngiumia mĩrigo yakwa nja kũrĩ na mairia, ngĩmiumagaria ndĩmĩkuuĩte na ciande o manjĩndoreire. **8** Rũciinĩ kiugo kĩa Jehova gĩkĩnginyĩrĩra, ngĩũrio atĩrĩ, **9** "Mũrũ wa mũndũ, githĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli o acio aremi matiakũũririe atĩrĩ, 'Nĩ atĩa ũreka?' **10** "Meere atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Ndũmĩrĩri ĩno nditũ ĩkoniĩ mũnene ũrĩa ũrĩ Jerusalemu, o na andũ a nyũmba yothe ya Isiraeli arĩa marĩ kuo.' **11** Meere atĩrĩ, 'Niĩ ndĩ kĩmenyithia harĩ inyuĩ.' "O ta ũguo niĩ njĩkĩte, noguo o nao mageekwo. Nĩmagatwarwo bũrũri wa kũngĩ marĩ atahe. **12** "Mũthamaki ũcio ũrĩ gatagatĩ-inĩ kao nĩagakuua mĩrigo yake na ciande kũrĩ mairia oimagare, naruo rũthingo nĩrũgatũrĩkio irima oimĩre ho. Nake nĩakehumbĩra ũthiũ nĩguo ndakone bũrũri. **13** Nĩngamũtambũrũkĩria wabu wakwa, nake nĩakanyiitwo nĩ mũtego wakwa; nĩngamũtwarithia Babuloni, kũu bũrũri wa Akalidei, no rĩrĩ, we ndakawona, nakuo kũu nĩkuo agaakuĩra. **14** Arĩa othe mamũrigiicĩirie, nĩngamahurunja huho-inĩ, o acio aruti ake a wĩra na thigari ciake ciothe, na ndĩmateng'erie na rũhiũ rwa njora rũrĩ rũcomore. **15** "Nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, rĩrĩa ngaamahurunjĩra ndũrĩrĩ-inĩ na ndĩmaharaganĩrie mabũrũri-inĩ. **16** No rĩrĩ, nĩngahonokia amwe ao matikaniinwo na rũhiũ rwa njora, kana ng'aragu, kana mũthiro, nĩgeetha kũu magaathiĩ ndũrĩrĩ-inĩ makoimbũraga maũndũ mao marĩa meekaga marĩ magigi. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova." **17** Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **18** "Mũrũ wa mũndũ, inainaga rĩrĩa ũkũrĩa irio, na wĩthithimũkagwo nĩ guoya ũkĩnyua maaĩ. **19** Ĩra andũ a bũrũri ũyũ atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga igũrũ rĩkoniĩ andũ arĩa matũũraga Jerusalemu na arĩa matũũraga bũrũri wothe wa Isiraeli: Makaarĩiaga irio ciao marĩ na mĩtangĩko, na manyuuage maaĩ moorĩtwo nĩ hinya nĩgũkorwo bũrũri wao nĩũkaniinwo indo ciothe iria irĩ kuo, nĩ ũndũ wa maũndũ ma ũhinya ma andũ arĩa othe matũũraga kuo. **20** Matũũra marĩa matũũragwo nĩ andũ nĩmakananagwo, naguo bũrũri ũkirio ihooru. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'" **21** Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **22** "Mũrũ wa mũndũ, nĩ thimo ĩrĩkũ ĩno yunanagwo thĩinĩ wa bũrũri wa Isiraeli, ĩno yugaga atĩrĩ: 'Matukũ nĩmathiraga, nakĩo kĩoneki o gĩothe gĩgatuĩka gĩa tũhũ'? **23** Meere atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Nĩngũniina thimo ĩno, na matigacooka kũmĩgweta rĩngĩ gũkũ Isiraeli.' Meere atĩrĩ, 'Matukũ nĩmakuhĩrĩirie rĩrĩa kĩoneki o gĩothe gĩkaahingio. **24** Nĩgũkorwo gũtigacooka kũgĩa cioneki cia maheeni, kana ũragũri wa kũheenanĩrĩria gatagatĩ-inĩ ka andũ a Isiraeli. **25** No niĩ Jehova-rĩ, nĩngoiga ũrĩa ngeenda, naguo nĩũkahingio ũtegũcererwo. Nĩgũkorwo matukũ-inĩ manyu, inyuĩ andũ a nyũmba ya ũremi, nĩngahingia ũrĩa wothe ndĩroiga, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'" **26** Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **27** "Mũrũ wa mũndũ, andũ a nyũmba ya Isiraeli maroiga atĩrĩ, 'Kĩoneki kĩrĩa onaga gĩgũtũũra mĩaka mĩingĩ gĩgĩkahingio, na araratha ũhoro wa ihinda iraaya rĩgooka.' **28** "Nĩ ũndũ ũcio meere atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Gũtirĩ kiugo o na kĩmwe gĩakwa gĩgaacooka gũcererwo; ũhoro ũrĩa wothe niĩ ngaaria nĩũkahingio, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'"

13 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, ratha ũhoro wa gũũkĩrĩra anabii a Isiraeli arĩa mararatha ũhoro rĩu. Ĩra acio marathaga ũhoro ũrĩa megereirie na ngoro ciao ene atĩrĩ: 'Iguai ndũmĩrĩri ya Jehova! **3** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Kaĩ anabii acio akĩĩgu marĩ na haro-ĩ, o acio marũmagĩrĩra roho wao ene na matirĩ ũndũ monete! **4** Anabii aku, wee Isiraeli-rĩ, matariĩ ta mbwe irĩ kũndũ kũrĩa kwanangĩku. **5** Inyuĩ mũtiambatĩte mũthiĩ rũthingo-inĩ kũrĩa gũtharũkĩte, mũrũcookererie nĩ ũndũ wa nyũmba ya Isiraeli nĩgeetha rũgetiiria hĩndĩ ya mbaara mũthenya ũrĩa wa Jehova. **6** Cioneki ciao nĩ cia maheeni, na ũragũri wao o naguo no wa maheeni. Moigaga atĩrĩ, "Jehova oigĩte atĩrĩ," o rĩrĩa Jehova atamatũmĩte; merĩgagĩrĩra atĩ ciugo ciao nĩikahinga! **7** Githĩ ti cioneki cia maheeni muonete, na mũkaaria ũragũri wa maheeni, rĩrĩa mũkuuga atĩrĩ, "Jehova oigĩte atĩrĩ," o rĩrĩa niĩ itarĩĩtie? **8** "'Nĩ ũndũ ũcio, ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Tondũ wa ciugo cianyu cia maheeni na cioneki cia kũheenania-rĩ, nĩngũmũũkĩrĩra, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.' **9** Guoko gwakwa nĩgũgookĩrĩra anabii arĩa moonaga cioneki cia maheeni, na makagweta ũragũri wa kũheenania. Matigakorwo marĩ a kĩama kĩa andũ akwa, kana maandĩkwo ibuku-inĩ rĩa andũ a nyũmba ya Isiraeli, o na kana matoonye bũrũri wa Isiraeli. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Mwathani Jehova. **10** "'Tondũ mahĩtithagia andũ akwa, makiugaga atĩrĩ, "Kũrĩ na thayũ," o rĩrĩa gũtarĩ thayũ; tondũ rĩrĩa rũthingo rũhũthũ rwakwo marũhakaga coka, **11** nĩ ũndũ ũcio ĩra andũ arĩa marũhakaga coka atĩ no rũkũgũa. Nĩngoiria mbura nene mũno, na ndũme kũgĩe na mbura ya mbembe, nacio huho irĩ na hinya nĩikarũmomora. **12** Rĩrĩa rũthingo rũu rũkaaga-rĩ, githĩ andũ matigakũũria atĩrĩ, "Coka ũrĩa ũrarũhakĩte ũkĩrĩ ha?" **13** "'Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Nĩngarekereria rũhuho rũrĩ na hinya ndĩ na mang'ũrĩ, na kũgĩe mbura ya mbembe na mbura ya kĩboboto ndĩ na mathũgũta ma kwananga. **14** Nĩngamomora rũthingo rũu mũhakĩte coka na ndĩrũharaganie tĩĩri-inĩ nginya mũthingi wa ruo ũguũranio. Rĩrĩa rũkaagũa, mũkaanangĩrwo kuo; na nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **15** Ũguo nĩguo ngeeruta mang'ũrĩ makwa na rũthingo rũu, na njũkĩrĩre acio maarũhakire coka. Ngaakwĩra atĩrĩ, "Rũthingo nĩ rweherete, o na arĩa maarũhakire coka, **16** o anabii acio a Isiraeli, arĩa maarathĩire itũũra rĩa Jerusalemu makĩrĩonera cioneki cia thayũ, gũtaarĩ na thayũ, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'" **17** "Rĩu mũrũ wa

mũndũ-rĩ, hũgũra ũthiũ waku kũrĩ airĩtu a andũ anyu arĩa marathaga mohoro moimĩte meciiria-inĩ mao ene, ũmarathĩre ũhoro wa kũmookĩrĩra, **18** ũmeere atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Kaĩ andũ-a-nja arĩa matumagĩrĩra ithitũ nyunĩro-inĩ ciao cia moko na magathondekaga mataama ma kwĩhumbĩra ũthiũ nĩguo magwatagie andũ marĩ na haaro-ĩ. Anga mũrĩgwatagia mĩoyo ya andũ akwa nĩguo mũhonokie mĩoyo yanyu inyuĩ ene? **19** Nĩmũũthaahĩtie kũrĩ andũ akwa nĩ ũndũ wa ngundi ya cairi na twenyũ twa mũgate. Nĩ ũndũ wanyu kũheenia andũ akwa, arĩa mathikagĩrĩrĩria maheeni, nĩmũũragĩte arĩa mataagĩrĩire gũkua, na mũkahonokia arĩa mataagĩrĩire gũtũũra muoyo. **20** "'Nĩ ũndũ ũcio, Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Nĩnjũkĩrĩire ithitũ icio cianyu, icio mũgwatagia andũ akwa nacio ta marĩ nyoni, na niĩ nĩngũcituanga kuuma moko-inĩ manyu. Nĩngohorithia andũ acio mũgwatagia ta marĩ nyoni. **21** Nĩngatembũranga mataama macio manyu na honokie andũ akwa ndĩmarute moko-inĩ manyu, nao matigacooka kũgwatio nĩ inyuĩ. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **22** Tondũ nĩmwatũmire arĩa athingu morwo nĩ hinya nĩ ũndũ wa kũmaheenia o rĩrĩa niĩ itaamareheire kĩeha, na mũgĩteithĩrĩria arĩa aaganu mage gũtiga njĩra ciao cia waganu nĩguo mahonokie mĩoyo yao, **23** nĩ ũndũ ũcio, mũtigacooka kuona cioneki cia maheeni kana kũragũra. Nĩngahonokia andũ akwa, ndĩmarute moko-inĩ manyu. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'"

14 Athuuri amwe a Isiraeli nĩmookire harĩ niĩ, magĩikara thĩ hau mbere yakwa. **2** Hĩndĩ ĩyo kiugo kĩa Jehova gĩkĩnginyĩrĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ, **3** "Mũrũ wa mũndũ, andũ aya nĩmeigĩire mĩhianano ngoro-inĩ ciao, na makeigĩra mĩhĩnga ya waganu mbere ya maitho mao. Nĩnjagĩrĩirwo kũreka matuĩrie ũndũ o na ũrĩkũ harĩ niĩ? **4** Nĩ ũndũ ũcio maarĩrie, ũmeere ũũ, 'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Hĩndĩ ĩrĩa Mũisiraeli o wothe angĩgĩa mĩhianano ngoro-inĩ yake, na eigĩre waganu wa kũmũhĩngithia mbere ya maitho make, angĩcooka athiĩ harĩ mũnabii-rĩ, niĩ Jehova nĩ niĩ mwene ngaamũcookeria ũhoro kũringana na ũrĩa ũhooi wake wa mĩhianano ũigana, **5** Ngeeka ũguo nĩguo ndĩnyiitĩre ngoro cia andũ a Isiraeli rĩngĩ, arĩa othe mandiganĩirie nĩ ũndũ wa mĩhianano ĩyo yao.' **6** "Nĩ ũndũ ũcio ĩra andũ a nyũmba ya Isiraeli atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Mwĩrirei! Garũrũkai mũtigane na mĩhianano ĩyo yanyu, na mũregane na maũndũ marĩa mothe mwĩkaga marĩ magigi! **7** "'Hĩndĩ ĩrĩa Mũisiraeli o wothe, kana mũndũ wa kũngĩ ũrĩa ũtũũraga Isiraeli angĩehera harĩ niĩ, na eigĩre mĩhianano ngoro-inĩ yake, na agĩe na waganu wa kũmũhĩngithia mbere ya maitho make, angĩcooka athiĩ harĩ mũnabii agatuĩrie ũhoro kũrĩ niĩ-rĩ, niĩ Jehova nĩ niĩ mwene ngaamũcookeria ũhoro. **8** Nĩngatũma ũthiũ wakwa ũũmĩre mũndũ ũcio, na ndũme atuĩke kĩonereria harĩ arĩa angĩ, o na ndũme atuĩke wa kuunagwo thimo. Nĩngamweheria harĩ andũ akwa. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **9** "'Mũnabii angĩkaaheenererio nĩguo aarie ũhoro wakwa, niĩ Jehova nĩ niĩ ngaakorwo heenereirie mũnabii ũcio, na nĩngamũtambũrũkĩria guoko gwa kũmũũkĩrĩra, ndĩmũniine ehere gatagatĩ-inĩ ka andũ akwa a Isiraeli. **10** Andũ acio nĩmakaherithĩrio wĩhia wao; mũnabii ũcio agaatuuo mwĩhia o ta mũndũ ũcio ũtuĩrĩtie ũhoro harĩ we. **11** Hĩndĩ ĩyo andũ a Isiraeli matigacooka kũhĩtia njĩra mehere harĩ niĩ, kana macooke gwĩthaahia na mehia macio mao mothe. Nĩmagatuĩka andũ akwa, na niĩ nduĩke Ngai wao, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'" **12** Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **13** "Mũrũ wa mũndũ, bũrũri ũngĩnjĩhĩria nĩ ũndũ wa kwaga kwĩhokeka, na ndambũrũkie guoko ndĩũũkĩrĩre, na ndĩũniinĩre kĩhumo kĩa irio, na ndĩũrehere ng'aragu, na njũrage andũ aguo na mahiũ mao, **14** andũ aya atatũ, Nuhu, na Danieli, na Ayubu, o na mangĩkorwo maarĩ thĩinĩ wa bũrũri ũcio, no mehonokirie o oiki nĩ ũndũ wa ũthingu wao, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **15** "Ningĩ korwo ndarekereria nyamũ cia gĩthaka igerere bũrũri ũcio nacio ciũtige ũtarĩ ciana, naguo ũkire ihooru kwage mũndũ ũngĩtuĩkanĩria kuo nĩ ũndũ wa nyamũ icio, **16** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ, ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, o na andũ acio atatũ mangĩgakorwo marĩ kuo, matikahota kũhonokia ariũ ao kana aarĩ ao. O oiki no mahonoke, no bũrũri ũcio no ũkire ihooru. **17** "O na kana ingĩrehithia rũhiũ rwa njora njũkĩrĩre bũrũri ũcio, njuge atĩrĩ, 'Rũhiũ rwa njora nĩrũtuĩkanĩrie bũrũri ũyũ wothe,' na njũrage andũ akuo na mahiũ mao-rĩ, **18** Mwathani Jehova oigĩte atĩrĩ, ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, o na andũ acio atatũ mangĩgakorwo marĩ kuo, matikahota kũhonokia ariũ ao kana aarĩ ao. O oiki no-o mangĩhonokio. **19** "O na ningĩ korwo ndarehithia mũthiro bũrũri ũcio, na niĩ ndĩũiitĩrĩrie mang'ũrĩ makwa na ũndũ wa gũitithia thakame, na njũragithie andũ akuo na mahiũ mao, **20** Mwathani Jehova oigĩte atĩrĩ, ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, o na Nuhu, na Danieli, na Ayubu, mangĩgakorwo marĩ kuo, matikahonokia mũriũ kana mwarĩ. O oiki no mehonokie nĩ ũndũ wa ũthingu wao. **21** "Nĩgũkorwo Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Gũtigagĩkorwo kũrĩ kũũru makĩria hĩndĩ ĩrĩa ngaarehera Jerusalemu matuĩro makwa mana ma ciira ma kũguoyohithia: namo nĩmo rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, na nyamũ cia gĩthaka, o na mũthiro, nĩguo njũrage andũ akuo na mahiũ mao! **22** No rĩrĩ, kũrĩ amwe magaatigara; nao nĩo ariũ na aarĩ arĩa magaatharwo marutwo kuo. Nĩmagooka kũrĩ inyuĩ, na rĩrĩa mũkoona mĩtugo na ciĩko ciao, nĩmũkahoorerio ngoro igũrũ rĩa mwanangĩko ũcio ndeheire Jerusalemu, naguo nĩ mwanangĩko o wothe ndĩrĩrehithĩirie. **23** Nĩmũkahoorerio ngoro rĩrĩa mũkoona mĩtugo yao na ciĩko ciao, nĩgũkorwo nĩmũkamenya atĩ gũtirĩ ũndũ o na ũmwe njĩkĩte kuo ũtarĩ na gĩtũmi, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga."

15 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, mũtĩ wa mũthabibũ ũkĩrĩte rũhonge rwa mũtĩ o wothe wa mĩtĩ ya mũtitũ na kĩ? **3** Mbaũ ciaguo irĩ ciathondekwo kĩndũ kĩa bata? Andũ no mathondeke tũhocio twa gũcuurio indo kuuma kũrĩ guo? **4** Ũngĩikio riiko ũtuĩke rũkũ, na mwaki ũũcine mĩena yeerĩ ũũcurie gatagatĩ-rĩ, no ũgĩe bata ũngĩ? **5** Angĩkorwo rĩrĩa warĩ mũgima ndwagĩire bata o na

atĩa-rĩ, wakĩhota atĩa gũthondekwo kĩndũ kĩa bata rĩrĩa wacinwo nĩ mwaki, wacura? **6** “Nĩ ũndũ ũcio, Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: O ta ũrĩa heanĩte mũtĩ wa mũthabibũ gatagatĩ-inĩ ka mĩtĩ ĩrĩa ĩngĩ ya mũtitũ, ngaũtua rũkũ rwa gũcinwo na mwaki-rĩ, ũguo noguo ngeeka andũ arĩa matũũraga Jerusalemu. **7** Nĩngatũma ũthiũ wakwa ũmoomĩre. O na angĩkorwo nĩmoimĩte mwaki-inĩ-rĩ, no nginya mwaki ũcio ũkaamacina ũmaniine. Hĩndĩ ĩyo nĩguo inyuĩ mũkaamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, rĩrĩa ngatũma ũthiũ wakwa ũmoomĩre. **8** Nĩngatũma bũrũri ũkire ihooru nĩ ũndũ nĩmagĩte kwĩhokeka, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.”

16 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ, **2** “Mũrũ wa mũndũ, ng’ethanĩra na itũũra rĩa Jerusalemu, ũrĩonie mĩtugo yarĩo ĩyo ĩrĩ magigi, **3** uuge atĩrĩ, ‘Ũũ nĩguo Mwathani Jehova areera Jerusalemu: Kĩhumo gĩaku na gũciarwo gwaku cioimanire na bũrũri wa andũ a Kaanani; thoguo aarĩ Mũamori, nake maitũguo aarĩ Mũhiti. **4** Mũthenya ũrĩa waciarirwo-rĩ, ndwatinirio rũrĩra, o na kana ũgĩthambio na maaĩ nĩguo ũthere, o na kana ũkĩhakwo cumbĩ, kana ũgĩthaywo na nguo cia mwana. **5** Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wakũrorire, agĩkũiguĩra tha, kana agĩgũcaaĩra o kũigana nĩguo agwĩke ũndũ o na ũmwe wa macio. No rĩrĩ, wateirwo na kũu werũ-inĩ, nĩ ũndũ wamenirwo o mũthenya o ro ũcio waciarirwo. **6** “‘Hĩndĩ ĩyo nĩndahĩtũkĩire hau warĩ ngĩkuona ũkĩĩgaragaria thakame-inĩ yaku, na rĩrĩa wakomete hau thakame-inĩ yaku-rĩ, ngĩkwĩra atĩrĩ, “Tũũra muoyo!” **7** Nĩndatũmire ũkũre o ta mũtĩ wa mũgũnda. Nawe ũgĩkũra, ũkĩneneha, o na ũgĩtuĩka ithaga ithaka mũno gũkĩra marĩa mangĩ. Nyondo ciaku nacio ikĩĩhaanda, na njuĩrĩ yaku ĩgĩkũra, o wee ũrĩa warĩ njaga na ũkaaga nguo. **8** “‘Thuutha ũcio nĩndahĩtũkĩire hau, na rĩrĩa ndaakũrorire ngĩona atĩ warĩ mũgima wa kwendeka, ngĩgũtambũrũkĩria gĩcũrĩ kĩa nguo yakwa, ngĩhumbĩra njaga yaku. Na niĩ ngĩkwĩhĩtĩra mwĩhĩtwa mũrũmu, na tũkĩgĩa kĩrĩkanĩro nawe, ũgĩtuĩka wakwa, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **9** “‘Nĩndagũthambirie na maaĩ, ngĩkũgiria thakame, na ngĩkũhaka maguta. **10** Nĩndakũhumbire nguo ng’emie na ngĩgwĩkĩra nyamũga cia rũũa. Nĩndakũhumbire nguo njega ya gatani na ngĩkũhumba nguo cia goro. **11** Nĩndakũgemirie na mathaga: ngĩgwĩkĩra bangiri moko, na mũgathĩ ngingo, **12** ngĩcooka ngĩgwĩkĩra gĩcũhĩ iniũrũ, na icũhĩ matũ, na tanji thaka mũtwe. **13** Nĩ ũndũ ũcio ũkĩgemio na thahabu na betha: nacio nguo ciaku ciarĩ cia gatani ĩrĩa njega, na itambaya cia goro, na nguo ng’emie. Irio ciaku ciarĩ mũtu mũhinyu, na ũũkĩ, na maguta ma mũtamaiyũ. Wee nawe ũgĩthakara mũno na ũkĩambatĩrio ũgĩtuĩka mũthamaki-mũndũ-wa-nja. **14** Nayo ngumo yaku ĩgĩtheerema ndũrĩrĩ-inĩ nĩ ũndũ wa ũthaka waku, nĩ ũndũ riiri ũrĩa ndaagwĩkĩrĩte nĩwatũmire ũthaka waku wagĩrĩre kũna, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **15** “‘No rĩrĩ, wee nĩwehokire ũthaka waku, na ũkĩhũthĩra ngumo yaku ĩgĩtũma ũtuĩke mũmaraya. Nĩwahũũrire ũmaraya na mwĩhĩtũkĩri o wothe, naguo ũthaka waku ũgĩtuĩka wake. **16** Woire nguo imwe ciaku, ũkĩgemia mahooero ma kũndũ gũtũũgĩru kũrĩa wahũũragĩra ũmaraya. Maũndũ ta macio matiagĩrĩirwo nĩ gwĩkĩka, kana magĩe kuo o na rĩ. **17** Ningĩ ũgĩcooka ũkĩoya mathaga macio mega ndaakũheire, o mathaga macio mathondeketwo na thahabu yakwa na betha yakwa, ũgĩĩthondekera mĩhianano ya arũme, ũgĩcooka ũkĩhũũra ũmaraya nayo. **18** Ningĩ ũkĩoya nguo icio ciaku ciarĩ ng’emie, ũgĩcihumba mĩhianano ĩyo, ũgĩcooka ũkĩmĩrutĩra maguta makwa na ũbumba. **19** O nacio irio iria ndaakũheete ũrĩe, nacio nĩ mũtu mũhinyu, na maguta ma mũtamaiyũ, na ũũkĩ, wacirutĩire mĩhianano ĩyo ĩtuĩke ũbumba ũrĩ na mũtararĩko mwega. Ũguo nĩguo gwekĩkire, Mwathani Jehova nĩwe ugĩte ũguo. **20** “‘Na rĩrĩ, woire ariũ na aarĩ aku arĩa wanjiarĩire, ũkĩmaruta igongona matuĩke ta irio cia mĩhianano ĩyo. Ũhũũri waku wa ũmaraya-rĩ, kaĩ ũtaarĩ mũiganu? **21** Nĩwathĩnjire ciana ciakwa ũgĩciruta igongona harĩ mĩhianano ĩyo. **22** Mĩtugo-inĩ yaku yothe ĩrĩ magigi ĩrĩa wekire, na ũhũũri-inĩ waku wa ũmaraya, ndwaririkanire matukũ ma ũnini waku, rĩrĩa warĩ njaga na ũtaarĩ na nguo, o rĩrĩa wegaragaragia thakame-inĩ yaku. **23** “‘Hĩ, kaĩ ũrĩ na haaro-ĩ! ũguo nĩguo Jehova ekuuga. O na wĩkĩte mawaganu macio mangĩ mothe, **24** nĩweyakĩire kĩhumbu, na ũgĩaka ihooero itũũgĩru handũ harĩa hothe haarĩ na kĩhaaro gĩa kũgomanagwo. **25** Gĩturi-inĩ kĩa o njĩra nĩweyakĩire mahooero matũũgĩru, na ũkĩagithia ũthaka waku gĩtĩĩo, ũgakĩrĩrĩria kũneana mwĩrĩ waku kũrĩ mwĩhĩtũkĩri o wothe atharie nawe. **26** Nĩwahũũrire ũmaraya na andũ a Misiri arĩa mwariganĩtie nao, o acio maiyũrĩtwo nĩ meriirĩria ma mwĩrĩ, ũgĩtũma ndakare nĩ ũndũ waku gũkĩrĩrĩria gũtharia. **27** Nĩ ũndũ ũcio ngĩgũtambũrũkĩria guoko ngĩgũũkĩrĩra, ngĩnyiihia bũrũri waku; nĩndakũneanire moko-inĩ ma thũ ciaku, o acio airĩtu a Afilisti, arĩa maamakirio nĩ mĩtugo yaku ya ũũra-thoni. **28** Nĩwahũũrire ũmaraya na andũ a Ashuri o nao, nĩ ũndũ ndũngĩaiganirie; o na thuutha ũcio-rĩ, ndwaiganirie. **29** Ningĩ ũgĩkĩrĩrĩria gũtharia o nginya ũgĩkinya Babuloni, bũrũri wa onjoria, no-o na weka ũguo ndwaiganirie. **30** “‘Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ, Hĩ! Kaĩ wee ũrĩ wa ngoro hũthũ-ĩ! Wĩkaga maũndũ macio mothe, o ta mũmaraya ũtarĩ thoni! **31** Rĩrĩa weyakĩire ihumbu gĩturi-inĩ kĩa o njĩra, na ũkĩĩakĩra mahooero matũũgĩru harĩa hothe haarĩ kĩhaaro gĩa kũgomanwo-rĩ, we wetuire ta ũtarĩ mũmaraya, nĩ ũndũ nĩwaregire irĩhi. **32** “‘Wee mũtumia ũyũ mũtharia! Wee wendaga ageni handũ ha mũthuuriguo! **33** Mũmaraya o wothe nĩamũkagĩra irĩhi, no wee-rĩ, nĩwe ũheaga endwa aku othe iheo, ũkamahaka nĩguo mokage kũrĩ we kuuma kũndũ guothe nĩguo megwatĩre ikeno ciaku itaagĩrĩire. **34** Nĩ ũndũ ũcio wee ndũtariĩ ta arĩa angĩ ũmaraya-inĩ waku; gũtirĩ mũndũ ũkwĩringagĩrĩria ũmwĩtĩkĩre. Wee-rĩ, ũrĩ na ũtiganu mũno na arĩa angĩ, nĩgũkorwo wee nĩwe ũrĩhanaga, no gũtirĩ kĩndũ ũrĩhagwo. **35** “‘Nĩ ũndũ ũcio, wee mũmaraya ũyũ, igua kiugo kĩa Jehova! **36** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Tondũ nĩwaitangire ũtonga waku, na ũkĩguũria njaga yaku ũgĩtharia na endwa aku, o na tondũ wa mĩhianano ĩyo yothe yaku ĩrĩ magigi, na tondũ nĩwamaheire thakame ya ciana ciaku, **37** nĩ ũndũ ũcio nĩngũcookanĩrĩria endwa aku othe arĩa wanekenia nao, arĩa wendete o na arĩa ũthũire. Nĩngũmacookanĩrĩria magũũkĩrĩre kuuma mĩena yothe, na niĩ ngũguũrie nguo mbere yao, nao

mone njaga yaku yothe. **38** Nĩngagũtuĩra ciira o ta ũrĩa andũ-a-nja arĩa matharagia na arĩa maitithagia thakame matuuagĩrwo; na ndũme ũkorwo nĩ mang'ũrĩ makwa na ũiguĩrwo ũiru nĩguo ũcookererwo nĩ thakame ĩyo. **39** Ningĩ nĩngakũneana moko-inĩ ma endwa aku, nao nĩmakaharagania ihumbu icio ciaku, na manange mahooero macio maku matũũgĩru. Nao nĩmagakũruta nguo, na moe mathaga maku ma goro, magũtige njaga na ũrĩ ũtheri. **40** Nĩmakarehe kĩrĩndĩ gĩgũũkĩrĩre, nao nĩmagakũhũũra na mahiga nyuguto, na magũtinangie na hiũ ciao cia njora. **41** Nĩmagacina nyũmba ciaku na makũherithie wĩroreirwo nĩ andũ-a-nja aingĩ. Nĩngakinyia ũmaraya waku mũthia, nawe ndũgacooka kũrĩha endwa acio aku. **42** Hĩndĩ ĩyo mathũgũta makwa ma gũgũũkĩrĩra nĩmakahũahũa, namo marakara makwa maiyũrĩtwo nĩ ũiru makweherere. Nĩngahoorera na ndigacooka kũrakara. **43** "'Na tondũ ndwarirkanire matukũ ma ũnini waku, no kũndakaria wandakaririe na maũndũ macio mothe-rĩ, ti-itherũ nĩngatũma ũcookererwo nĩ ũrĩa wĩkĩte, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. Githĩ nduongereire ũũra-thoni harĩ maũndũ marĩa mangĩ wĩkaga marĩ magigi? **44** "'Mũndũ o wothe waragia na thimo-rĩ, nĩagakuuna thimo ĩno, oige atĩrĩ: "O ta ũrĩa nyina ahaana, no taguo mwarĩ ahaana." **45** Wee ũrĩ mwarĩ wa nyũkwa kũna, ũrĩa wanyararire mũthuuriwe na ciana ciake; na ũrĩ wa nyina kũna na aarĩ a maitũguo, arĩa maanyararire athuuri ao na ciana ciao. Maitũguo aarĩ Mũhiti, nake thoguo aarĩ Mũamori. **46** Mwarĩ wa nyũkwa ũrĩa mũkũrũ aarĩ Samaria ũrĩa watũũraga mwena waku wa gathigathini marĩ na airĩtu ake; nake mwarĩ wa nyũkwa ũrĩa mũnini aarĩ Sodomu, ũrĩa watũũraga mwena waku wa gũthini hamwe na airĩtu ake. **47** Wee-rĩ, to gũthiĩ wathiire na mĩthiĩre yao na ũkĩrũmĩrĩra mĩtugo yao ĩrĩ magigi, no mĩthiĩre-inĩ yaku yothe nĩwahiũhire gũthũka kũmakĩra. **48** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Ti-itherũ o ta ũrĩa Niĩ ndũũraga muoyo-rĩ, mwarĩ wa nyũkwa Sodomu na airĩtu ake matiekire ta ũrĩa wee na airĩtu aku mwĩkĩte. **49** "'Maya nĩmo maarĩ mehia ma mwarĩ wa nyũkwa Sodomu: We marĩ na airĩtu ake maarĩ andũ etĩĩi, a kwĩhũũnĩrĩria, na matiarũmbũyagia ũhoro wa andũ arĩa angĩ; matiateithirie andũ arĩa athĩĩni o na arĩa abatari. **50** Nĩmeĩkĩrĩire na magĩĩka maũndũ marĩ magigi maitho-inĩ makwa. Nĩ ũndũ ũcio nĩndamaingatire, o ta ũguo muonete. **51** Samaria ndehirie nuthu ya mehia marĩa wee wehirie. Wee wĩkĩte maũndũ marĩ magigi maingĩ kũmakĩra, na nĩũtũmĩte aarĩ a maitũguo moneke ta marĩ athingu nĩ ũndũ wa maũndũ macio mothe wĩkĩte. **52** Ũrokĩrĩrĩria gũconorithio, nĩgũkorwo nĩũtũmĩte aarĩ a maitũguo moneke ta marĩ athingu. Tondũ mehia maku maarĩ mooru gũkĩra mao, o mekuoneka marĩ athingu gũgũkĩra. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, igua thoni na ũconoke, nĩgũkorwo nĩũtũmĩte aarĩ a nyũkwa moneke marĩ athingu. **53** "'No rĩrĩ, nĩngacookeria Sodomu ũgaacĩru wake marĩ na airĩtu ake, o na Samaria marĩ na airĩtu ake, na nĩngagũcookeria ũgaacĩru waku o hamwe nao, **54** nĩguo ũigue thoni na ũconoke nĩ ũndũ wa maũndũ macio mothe wekire nĩ ũndũ wa kũmahe ũhurũko. **55** Nao aarĩ acio a maitũguo, Sodomu marĩ na airĩtu ake, na Samaria marĩ na airĩtu ake-rĩ, nĩmagacooka o ta ũrĩa maarĩ mbere; nawe ũrĩ na airĩtu aku nĩmũgacooka o ta ũrĩa mwarĩ mbere. **56** O na ndũngĩagwetire rĩĩtwa rĩa mwarĩ wa nyũkwa Sodomu mũthenya ũcio wetĩĩaga, **57** mbere ya waganu waku kũguũrio. O na kũrĩ ũguo-rĩ, rĩu ũrĩ mũnyarare nĩ airĩtu a Edomu, marĩ hamwe na andũ othe arĩa mariganĩtie nao, o na nĩ airĩtu a Afilisti, acio othe magũthũiire na magakũrigiicĩria na mĩena yothe. **58** Wee nĩwe ũgaacookererwo nĩ maciaro ma ũũra-thoni waku, na ma maũndũ marĩa wĩkaga marĩ magigi, ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **59** "'Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Nĩngagwĩka o ta ũrĩa wagĩrĩire nĩ gwĩkwo, tondũ nĩũmenete mwĩhĩtwa wakwa na ũndũ wa gũthũkia kĩrĩkanĩro kĩu. **60** No rĩrĩ, nĩngarirkana kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndarĩkanĩire nawe matukũ-inĩ ma ũnini waku, na nĩngahaanda kĩrĩkanĩro giitũ nawe gĩa gũtũũra. **61** Hĩndĩ ĩyo nĩũkaririkana mĩthiĩre yaku, nawe ũconoke rĩrĩa ũkaamũkĩra aarĩ a maitũguo arĩa akũrũ gũgũkĩra na arĩa anini gũgũkĩra. Nĩngamaneana kũrĩ we marĩ ta aarĩ aku, no ti kũringana na kĩrĩkanĩro giitũ nawe. **62** Nĩ ũndũ ũcio nĩngahaanda kĩrĩkanĩro giitũ nawe, na nĩũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **63** Ningĩ rĩrĩa ngaakũhoroheria nĩ ũndũ wa maũndũ mothe marĩa wĩkĩte-rĩ, nĩũkaririkana na ũconoke, na ndũgacooka gũtumũra kanua gaku rĩngĩ nĩ ũndũ wa ũrĩa ũconorithĩtio, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'"

17 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ, **2** "Mũrũ wa mũndũ, gwatania ndaĩ na warĩrie andũ a nyũmba ya Isiraeli na ngerekano. **3** Meere atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Nderi nene ĩrĩ na mathagu marĩ hinya, na njoya ndaaya, na macoya ma marangi maingĩ nĩyokire Lebanoni. Ĩkĩnyiita gacũmbĩrĩ ka mũtarakwa, **4** ĩkiuna thuuna ya gacũmbĩrĩ kau, na ĩkĩmĩtwara bũrũri wa onjoria, nayo ĩkĩmĩhaanda thĩinĩ wa itũũra inene rĩa onjoria. **5** "'Ĩgĩcooka ĩgĩkuua mbeũ imwe cia bũrũri wanyu, na ĩgĩcihaanda tĩĩri-inĩ mũnoru. Ĩgĩcihaanda ta mũtĩ ũrĩa ũkũraga hakuhĩ na maaĩ maingĩ, **6** naguo ũkĩringũra, ũgĩtuĩka mũthabibũ mũkuhĩ ũtheeremete. Honge ciaguo ikĩmĩhũgũkĩra, no mĩri yaguo ĩgĩkorwo ĩthiĩte na thĩ rungu rwayo. Nĩ ũndũ ũcio ũgĩtuĩka mũthabibũ, ũkĩruta honge irĩ na tũhwang'a tũrĩ na mathangũ. **7** "'No nĩ kwarĩ na nderi ĩngĩ nene yarĩ na mathagu maarĩ na hinya, na maiyũrĩte njoya. Hĩndĩ ĩyo mũthabibũ ũcio ũgĩtwara mĩri yaguo yerekeire na kũrĩ nderi ĩyo uumĩte hau wahaandĩtwo, naguo ũgĩtambũrũkia honge ciaguo harĩ yo nĩguo wone maaĩ. **8** Nĩwahaandĩtwo tĩĩri-inĩ mwega handũ harĩ na maaĩ maingĩ nĩguo ũrute honge, na ũciare maciaro, na ũtuĩke mũthabibũ ũrĩ na riiri.' **9** "Meere atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Hihi nĩũgatheerema? Githĩ ndũkamunywo, na maciaro maguo mahũrũrwo nĩguo ũhoohe? Mathangũ maguo mothe ma mũringũrano nĩmakahooha. Ndũkabatara guoko kũrĩ na hinya, kana andũ aingĩ a kũũmunya na mĩri. **10** O na ũngĩmunywo, ũhaandwo handũ hangĩ-rĩ, hihi nĩũgatheerema? Githĩ ndũkahooha biũ rĩrĩa rũhuho rwa mwena wa irathĩro rũkaũhuruta, naguo ũhoohere o hau wakũrĩire?'" **11** Hĩndĩ ĩyo kiugo kĩa Jehova gĩkĩnginyĩrĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ, **12** "Ũria andũ a nyũmba ĩno ya ũremi atĩrĩ, 'Mũtiramenya gĩtũmi kĩa maũndũ

macio?' Meere atĩrĩ, 'Mũthamaki wa Babuloni nĩathiire Jerusalemu, agĩtaha mũthamaki wakuo na andũ arĩa maarĩ igweta akuo, akĩmatwara nginya Babuloni. **13** Ningĩ akĩoya mũndũ ũmwe wa nyũmba ya ũthamaki akĩrĩkanĩra kĩrĩkanĩro nake, na akĩmwĩhĩtithia. Ningĩ agĩcooka akĩoya atongoria a bũrũri ũcio agĩthiĩ nao, **14** nĩguo ũthamaki ũcio wagithio hinya, ndũkanehaande rĩngĩ, no ũtũũragio nĩ gwathĩkĩra kĩrĩkanĩro kĩu gĩake. **15** No rĩrĩ, mũthamaki ũcio akĩmũremera na ũndũ wa gũtũma abarũthi ake mathiĩ bũrũri wa Misiri makamũrehere mbarathi na mbũtũ nene ya ita. Hihi nĩekũhootana? Mũndũ ũrĩa wĩkaga ciĩko ta icio no ehonokie? Mũndũ ũcio aakĩhota gũthũkia kĩrĩkanĩro na acooke ehonokie? **16** "'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, mũndũ ũcio agaakuĩra kũu Babuloni, bũrũri wa mũthamaki ũcio wamũikarĩirie gĩtĩ kĩa ũthamaki, ũcio aanyararire mwĩhĩtwa wake na agĩthũkia kĩrĩkanĩro gĩake. **17** Firaũni hamwe na mbũtũ yake ya hinya ya ita o na kĩrĩndĩ kĩingĩ, matikamũteithia mbaara-inĩ, rĩrĩa ihumbu ĩgaakwo na gũthiũrũrũkĩrio na rũirigo nĩguo mĩoyo mĩingĩ ĩniinwo. **18** Nĩanyararire mwĩhĩtwa ũcio na ũndũ wa gũthũkia kĩrĩkanĩro kĩu. Tondũ nĩanyiitanĩire na kĩrĩkanĩro kĩu, no agĩcooka gwĩka maũndũ macio motherĩ, ndakahonoka. **19** "'Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, nĩngatũma acookererwo nĩ mwĩhĩtwa ũcio wakwa aanyararire o na kĩrĩkanĩro gĩakwa kĩu aathũkirie. **20** Nĩngamũtambũrũkĩria wabu wakwa, nake agwatio nĩ mũtego wakwa. Nĩngamũrehe Babuloni ndĩmũciirithĩrie kuo, tondũ nĩagire kwĩhokeka harĩ niĩ. **21** Nacio mbũtũ ciake cia thigari ciothe iria ikoora nĩikooragwo na rũhiũ rwa njora, namo matigari mao mahurunjĩrwo huho-inĩ ciothe. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ Jehova nĩ niĩ njarĩtie. **22** "'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Niĩ mwene nĩngatua karũhonge kuuma gacũmbĩrĩ ka mũtarakwa ndĩkahaande. Ngaatua karũhonge koororo ka mũthunano kuuma gacũmbĩrĩ kaguo, na ndĩkahaande kĩrĩma-inĩ kĩraihu na gĩtũũgĩru na igũrũ. **23** Kũu kĩrĩma-igũrũ gĩa Isiraeli nĩkuo ngakahaanda; nĩgakaruta honge na gaciare maciaro, naguo nĩũgatuĩka mũtarakwa ũrĩ na riiri. Nyoni cia mĩthemba yothe nĩigaaka itara ciacio honge-inĩ ciaguo; nĩigatũũra kĩĩruru-inĩ kĩa honge ciaguo. **24** Mĩtĩ yothe ya mũgũnda nĩĩkamenya atĩ niĩ Jehova nĩ niĩ nyiihagia mũtĩ ũrĩa mũraihu na ngatũma mũtĩ ũrĩa mũkuhĩ ũkũre ũraihe. Nĩnyũmagia mũtĩ ũrĩa mũruru, naguo mũtĩ ũrĩa mũũmũ ngatũma ũrure. "'Niĩ Jehova nĩ niĩ njarĩtie, na nĩngwĩka ũguo.'"

18 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩũrio atĩrĩ: **2** "Inyuĩ andũ aya, mũkoragwo mũkiuga atĩa rĩrĩa mũkwaria thimo ĩno igũrũ rĩa bũrũri wa Isiraeli: "'Maithe ma ciana marĩĩaga thabibũ ngagatu, namo magego ma ciana makaigua thithi'? **3** "Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo-rĩ, mũtigacooka kũgweta thimo ĩno thĩinĩ wa Isiraeli. **4** Nĩgũkorwo roho o wothe ũrĩ muoyo nĩ wakwa; roho wa ithe nĩ wakwa o na wa mũriũ no wakwa. Roho ũrĩa wĩhagia nĩguo ũgaakua. **5** "Mũndũ aahota gũkorwo nĩ mũthingu, na ekaga maũndũ ma kĩhooto na marũngĩrĩru. **6** We ndarĩĩaga irio iria irutagĩrwo mahooero-inĩ marĩa marĩ irĩma igũrũ, kana agatiirĩra maitho mĩhianano ya andũ a nyũmba ya Isiraeli. We ndathaahagia mũtumia wa mũndũ ũrĩa ũngĩ, kana agakoma na mũndũ-wa-nja rĩrĩa arĩ na ihinda rĩa mweri. **7** Ndahinyagĩrĩria mũndũ o na ũrĩkũ, no nĩacookagĩria mũndũ ũrĩa marĩ thiirĩ nake kĩrĩa ooete kĩrĩ gĩa kũrũgamĩrĩra thiirĩ. We ndatunyanaga indo, no arĩa ahũtu nĩamaheaga irio ciake, na arĩa marĩ njaga akamahe nguo. **8** Ningĩ ndakombanagĩra nĩguo etie uumithio ũtarĩ wa kĩhooto, kana agetia uumithio mũkĩru. We nĩagiragia guoko gwake gũtigeeke ũũru, na nĩatuithanagia ciira na kĩhooto gatagatĩ ka mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **9** Mũndũ ũcio nĩarũmagĩrĩra watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, na akahingia watho wakwa na wĩhokeku. Mũndũ ũcio nĩ mũthingu; ti-itherũ nĩagatũũra muoyo, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **10** "Mũndũ ũcio angĩkorwo arĩ na mwanake mũtunyani, mũitithia wa thakame kana wĩkaga ũndũ o na ũmwe wa maũndũ macio mangĩ mooru **11** (o na harĩa ithe ateekire ũndũ o na ũmwe wa mo): "We nĩarĩĩaga irio iria irutĩirwo mahooero-inĩ marĩa marĩ irĩma-igũrũ. Nĩathũkagia mũtumia wa mũndũ ũrĩa ũngĩ. **12** Nĩahinyagĩrĩria mũthĩĩni na mũbatari. Nĩatunyanaga indo. Ndacookagia kĩrĩa oete gĩa kũrũgamĩrĩra thiirĩ. Nĩatiiragĩra mĩhianano maitho. Nĩekaga maũndũ marĩa marĩ magigi. **13** We nĩakombanagĩra nĩguo etie uumithio ũtarĩ wa kĩhooto, na agetia uumithio mũkĩru. Mũndũ ta ũcio-rĩ, nĩagatũũra muoyo? Ndangĩtũũra muoyo! Nĩ ũndũ nĩekĩte maũndũ macio mothe marĩ magigi-rĩ, ti-itherũ no nginya akooragwo na thakame yake ĩmũcookerere we mwene. **14** "No rĩrĩ, mũriũ ũcio angĩkorwo arĩ na mwana ũrĩa wonaga mehia macio mothe ithe ekaga, na o na gũtuĩka nĩamoonaga, we ndekaga maũndũ macio mooru: **15** "We ndarĩĩaga irio iria irutĩirwo mahooero-inĩ marĩa marĩ irĩma igũrũ, kana agatiirĩra maitho mĩhianano ya andũ a nyũmba ya Isiraeli. Ndathaahagia mũtumia wa mũndũ ũrĩa ũngĩ. **16** Ndahinyagĩrĩria mũndũ o na ũrĩkũ, na ndeetagia kĩndũ gĩa kũrũgamĩrĩra thiirĩ. Ndatunyanaga indo, no irio ciake aciheaga arĩa ahũtu, na akahe arĩa marĩ njaga nguo. **17** Nĩarigagĩrĩria guoko gwake gũtikehie, na ndakombanagĩra nĩguo etie uumithio ũtarĩ wa kĩhooto, kana etie uumithio mũkĩru. Nĩahingagia watho wakwa, na akarũmĩrĩra watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo. Ũcio-rĩ, ndagakua nĩ ũndũ wa mehia ma ithe; ti-itherũ nĩagatũũra muoyo. **18** No rĩrĩ, ithe nĩagaakua nĩ ũndũ wa mehia make mwene, tondũ we nĩekire maũndũ ma ũrĩa-ng'ũũrũ, na agĩtunya mũrũ wa ithe indo, na agĩĩka maũndũ marĩa mooru gatagatĩ-inĩ ka andũ ao. **19** "No inyuĩ mũũragia atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ gĩkũgiria mũriũ agae mahĩtia ma ithe?' Kuona atĩ mũriũ ũcio nĩekĩte maũndũ marĩa marĩ kĩhooto na magĩrĩru, na akamenyerera watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, na akaũhingia-rĩ, ti-itherũ nĩegũtũũra muoyo. **20** Roho ũrĩa wĩhagia nĩguo ũgaakua. Mwana ndakagaya waganu wa ithe, kana ithe agae waganu wa mwana. Ũthingu wa mũndũ ũrĩa mũthingu nowe mwene ũgaacookererwo nĩguo, naguo waganu wa mũndũ ũrĩa mwaganu nowe ũgaacookererwo nĩguo. **21** "No rĩrĩ, mũndũ mwaganu angĩgarũrũka

atigane na mehia mothe marĩa ekĩte, na arũmie watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, na ekage maũndũ ma kĩhooto na marĩa magĩrĩire, ti-itherũ nĩegũtũũra muoyo; we ndagakua. **22** Gũtirĩ ihĩtia o na rĩmwe rĩa marĩa aaneka rĩgaacooka kũrirakanwo. Tondũ wa maũndũ ma ũthingu marĩa ekĩte-rĩ, nĩegũtũũra muoyo. **23** Mwathani Jehova ekũũria atĩrĩ: Anga nĩĩ nĩngenagio nĩ gĩkuũ kĩa andũ arĩa aaganu? Githĩ ti kwenda ingĩenda magarũrũke matigane na mĩthiĩre ĩyo yao nĩguo matũũre muoyo? **24** "No angĩkorwo mũndũ mũthingu no agarũrũke atigane na ũthingu wake, na ehie na eke maũndũ marĩ magigi ta marĩa mekagwo nĩ mũndũ mwaganu-rĩ, anga nĩagagĩtũũra muoyo? Hatirĩ ũndũ o na ũmwe wa maũndũ ma ũthingu marĩa aaneka ũkaarirakanwo. Tondũ wa mahĩtia ma kwaga kwĩhokeka na tondũ wa mehia marĩa ekĩte-rĩ, no agaakua. **25** "No inyuĩ muugaga atĩrĩ, 'Njĩra ya Mwathani ti ya kĩhooto.' Ta thikĩrĩriai inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli: Njĩra yakwa-rĩ, ti ya kĩhooto? Atĩrĩrĩ, githĩ njĩra cianyu ticio itarĩ cia kĩhooto? **26** Mũndũ mũthingu angĩgarũrũka atigane na ũthingu wake ehie, agaakua nĩ ũndũ wa mehia make; agaakua nĩ ũndũ wa mehia macio ekĩte. **27** No mũndũ mwaganu angĩgarũrũka atigane na waganu ũrĩa ekĩte, na eke maũndũ ma kĩhooto na marĩa magĩrĩire-rĩ, we nĩakahonokia muoyo wake. **28** Nĩ ũndũ nĩeciiragia ũhoro wa mahĩtia make mothe marĩa aneeka, na akagarũrũka agatigana namo-rĩ, ti-itherũ nĩagatũũra muoyo; we ndagakua. **29** No andũ a nyũmba ĩno ya Isiraeli mekuuga atĩrĩ, 'Njĩra ya Mwathani ti ya kĩhooto.' Anga njĩra ciakwa ti cia kĩhooto, inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli? Githĩ njĩra cianyu ticio itarĩ cia kĩhooto? **30** "Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli, nĩngũmũtuĩra ciira, o mũndũ o mũndũ kũringana na mĩthiĩre yake, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. Mwĩrirei! Tiganai na mahĩtia manyu mothe; namo mehia manyu matigatũma mwanangwo. **31** Tiganai na waganu wothe ũrĩa mwĩkĩte, mũgĩe na ngoro njerũ na roho mwerũ. Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũkue, inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli? **32** Nĩgũkorwo ndikenagio nĩ gĩkuũ kĩa mũndũ o na ũrĩkũ, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. Mwĩrirei mũtũũre muoyo!

19 "Ningĩ ambĩrĩria macakaya makoniĩ athamaki a Isiraeli, **2** ũmeere atĩrĩ: "'Atĩrĩrĩ, maitũguo ahaanaga ta mũrũũthi wa mũgoma arĩ gatagatĩ ka mĩrũũthi ĩrĩa ĩngĩ! Wakomire kĩmamo-inĩ kĩa mĩrũũthi mĩĩthĩ, na ũkĩrera ciana ciaguo. **3** Warerire kĩana kĩmwe kĩaguo, gĩgĩtuĩka mũrũũthi ũrĩ hinya. Mũrũũthi ũcio ũkĩmenyera gũtambuuranga kĩrĩa wanyiita, na ũkarĩĩaga andũ. **4** Nacio ndũrĩrĩ ikĩigua ũhoro waguo, naguo ũkĩgwatĩrio irima-inĩ rĩao. Ũgĩtwarwo bũrũri wa Misiri ũguucĩtio na icũhĩ cia maniũrũ. **5** "'Na rĩrĩa nyina ya mũrũũthi ũcio yoonire mwĩhoko wayo ndũnahinga, na itanya rĩayo nĩrĩatuĩka rĩa tũhũ-rĩ, ĩkĩoya kĩana kĩngĩ kĩayo, ĩgĩgĩtua mũrũũthi ũrĩ hinya. **6** Naguo ũgĩcangacanga gatagatĩ ka mĩrũũthi ĩrĩa ĩngĩ, nĩgũkorwo nĩwatuĩkĩte mũrũũthi ũrĩ hinya. Mũrũũthi ũcio ũkĩmenyera gũtambuuranga kĩrĩa wanyiita, na ũkarĩĩaga andũ. **7** Nĩwamomorire cĩĩhithio ciao iria nũmu, na ũkĩananga matũũra mao. Bũrũri ũcio na andũ arĩa othe maatũũraga kuo, makĩiyũrwo nĩ guoya wa mũraramo waguo. **8** Hĩndĩ ĩyo, ndũrĩrĩ ikĩũũkĩrĩra, ndũrĩrĩ iria cioimĩte ng'ongo iria ciagũthiũrũrũkĩirie. Ikĩwambĩra mũtego, naguo mũrũũthi ũcio ũkĩgwatĩrio irima-inĩ rĩao. **9** Makĩũguucũrũria na icũhĩ cia maniũrũ, makĩũingĩria kĩaga-ini, makĩũtwarĩra mũthamaki wa Babuloni. Makĩũikia njeera, na nĩ ũndũ ũcio mũraramo waguo ndwacookire kũiguuo kũu irĩma-inĩ cia Isiraeli rĩngĩ. **10** "'Maitũguo aatariĩ ta mũthabibũ ũhaandĩtwo thĩĩnĩ wa mũgũnda waku wa mĩthabibũ hakuhĩ na maaĩ; nĩwaciarĩte mũno, na ũkagĩa na honge nyingĩ tondũ wa maaĩ kũingĩha. **11** Honge ciaguo ciarĩ hinya, igakĩagĩrĩra gũtuuo mũthĩgi wa mũthamaki. Mũthabibũ ũcio ũkĩraiha na igũrũ, ũgĩkĩra mahuti marĩa matumanu, na nĩwonekaga wega nĩ ũndũ wa ũrĩa waraihĩte na igũrũ, na nĩ ũndũ wa honge ciaguo nyingĩ. **12** No nĩwamunyirwo na mĩri yaguo nĩ ũndũ wa marakara, na ũgĩikanio thĩ. Naruo rũhuho rũrĩa ruumaga mwena wa irathĩro rũgĩtũma ũhoohe, na maciaro maguo makĩhũrũrwo; honge ciaguo iria ciarĩ hinya ikĩũma, ikĩhĩa nĩ mwaki, ũgĩciniina. **13** Na rĩrĩ, rĩu ũhaandĩtwo werũ-inĩ wa mũthanga, bũrũri ũrĩa mũũmũ, ũrĩ nyoota. **14** Mwaki woimire rũhonge-inĩ rũmwe rwa iria nene, ũgĩcina maciaro maguo, magĩthira. Gũtirĩ rũhonge rũrĩ hinya rũtigaire harĩ guo rũngĩtuuo mũthĩgi wa mũthamaki.' Maya nĩ macakaya, na nĩmo maũndũ marĩa marĩcakayanagĩrwo namo."

20 Mwaka-inĩ wa mũgwanja, mũthenya wa ikũmi wa mweri wa gatano, athuuri amwe a Isiraeli magĩũka gũtuĩria ũhoro harĩ Jehova, nao magĩikara thĩ hau mbere yakwa. **2** Hĩndĩ ĩyo kiugo kĩa Jehova gĩkĩnginyĩrĩra ngĩĩrwo atĩrĩ: **3** "Mũrũ wa mũndũ, arĩria athuuri a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekũũria atĩrĩ: Anga mũũkĩte gũtuĩria ũhoro harĩ niĩ? Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo-rĩ, ndingĩreka mũtuĩrie ũhoro harĩ niĩ, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.' **4** "Nĩũkũmatuĩra ciira? Nĩũkũmatuĩra ciira, wee mũrũ wa mũndũ? Nĩ ũndũ ũcio marũithie, ũmeere maũndũ marĩ magigi marĩa meekagwo nĩ maithe mao, **5** ũmeere atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Mũthenya ũrĩa ndethuurĩire Isiraeli-rĩ, nĩndehĩtire harĩ njiaro cia andũ a nyũmba ya Jakubu njoete guoko na igũrũ, na ngĩmeguũrĩria kũu bũrũri wa Misiri. Ngĩmeera njoete guoko na igũrũ atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu." **6** Mũthenya ũcio ndehĩtire ngĩmeera atĩ nĩngamaruta bũrũri wa Misiri, ndĩmatware bũrũri ũrĩa niĩ ndĩmacarĩirie, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ, bũrũri mũthaka gũkĩra mabũrũri mothe. **7** Na niĩ ngĩmeera atĩrĩ, "O ũmwe wanyu-rĩ, nĩatigane na mĩhiano ĩyo mĩũru mũikaraga mũcũthĩrĩirie, na mũtige gwĩthaahia na mĩhianano ĩyo ya bũrũri wa Misiri. Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu." **8** "'No rĩrĩ, nĩmanemeire, makĩaga gũũthikĩrĩria; matiatiganire na mĩhiano ĩyo mĩũru ĩrĩa maikaraga macũthĩrĩirie, o na matiatiganire na mĩhianano ĩyo ya bũrũri wa Misiri. Nĩ ũndũ ũcio ngiuga nĩngũmaitĩrĩria mang'ũrĩ makwa, na ndiĩrute marakara nao marĩ o kũu bũrũri wa Misiri. **9** No ngĩĩka ũndũ, nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa nĩguo rĩtigathaahio maitho-inĩ ma ndũrĩrĩ icio maatũũranagia nacio, o icio cionire

ngĩĩonithania kũrĩ andũ a Isiraeli na ũndũ wa kũmaruta
bũrũri wa Misiri. **10** Nĩ ũndũ ũcio ndaamatongoririe
ngĩmaruta bũrũri wa Misiri, ngĩmarehe werũ-inĩ. **11**
Nĩndamaheire kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo
na ngĩmamenyithia mawatho makwa, nĩgũkorwo mũndũ
ũrĩa ũrĩmaathĩkagĩra nĩagatũũrio nĩmo. **12** Ngĩcooka
ngĩmahe Thabatũ ciakwa irĩ kĩmenyithia gatagatĩ gakwa
nao, nĩgeetha mamenyage atĩ niĩ Jehova nĩndamatuire
atheru. **13** "'No rĩrĩ, andũ acio a Isiraeli nĩmanemeire
kũu werũ-inĩ. Matiarũmĩrĩire kĩrĩra kĩa watho wakwa
wa kũrũmĩrĩrwo, na nĩmaregire mawatho makwa, o na
gũtuĩka mũndũ ũrĩa ũmathĩkagĩra nĩagatũũrio nĩmo,
na magĩthaahia Thabatũ ciakwa biũ. Nĩ ũndũ ũcio niĩ
na niĩ ngiuga atĩrĩ, nĩngũmaitĩrĩria mang'ũrĩ makwa,
ndĩmaniinĩre kũu werũ-inĩ. **14** No ngĩĩka ũndũ nĩ
ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa, nĩguo rĩtigathaahio maitho-
inĩ ma ndũrĩrĩ icio cieyoneire na maitho ngĩmaruta
kuo. **15** Ningĩ nĩndehĩtire njoete guoko na igũrũ
o kũu werũ-inĩ, ngiuga ndikamakinyia bũrũri ũrĩa
ndaamaheete, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ, na bũrũri
ũrĩa mwega gũkĩra mabũrũri mothe; **16** Ndeekire ũguo
tondũ nĩmaregire mawatho makwa, na matiarũmĩrĩire
watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, na nĩmathaahirie
Thabatũ ciakwa. Nĩgũkorwo ngoro ciao nĩcieheanĩte
kũrĩ mĩhianano ĩyo yao. **17** No rĩrĩ, nĩndamaiguĩrĩire
tha, ngĩaga kũmaananga kana kũmaniinĩra kũu werũ-
inĩ. **18** Nĩnderire ciana ciao irĩ kũu werũ-inĩ atĩrĩ,
"Tigai kũrũmĩrĩra irĩra cia watho wa maithe manyu,
kana mũrũmĩrĩre mawatho mao, kana mwĩthaahie
na mĩhianano yao. **19** Niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu;
rũmagĩrĩrai kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo,
na mũmenyagĩrĩre mawatho makwa. **20** Ikaragiai
Thabatũ ciakwa irĩ theru, nĩguo ituĩke kĩmenyithia
gatagatĩ gakwa na inyuĩ. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ
niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu." **21** "'No rĩrĩ, ciana icio
nĩcianemeire: Itiarũmĩrĩire kĩrĩra kĩa watho wakwa wa
kũrũmĩrĩrwo, o na kana ikĩmenyerera kũrũmia mawatho
makwa, o na gwakorwo mũndũ ũrĩa ũmathĩkagĩra
nĩagatũũrio nĩmo, nĩciathaahirie Thabatũ ciakwa. Nĩ
ũndũ ũcio ngiuga nĩngũciitĩrĩrĩria mang'ũrĩ makwa,
na ndũme marakara makwa maciũkĩrĩre kũu werũ-
inĩ. **22** No nĩndagirĩrĩirie guoko gwakwa, na ngĩĩka
ũndũ, nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa nĩguo rĩtigathaahio
maitho-inĩ ma ndũrĩrĩ icio cieyoneire ngĩmaruta kuo.
23 Ningĩ nĩndehĩtire harĩo njoete guoko na igũrũ kũu
werũ-inĩ, ngiuga atĩ nĩngamahurunjĩra ndũrĩrĩ-inĩ, na
ndĩmaharagarĩrie mabũrũri-inĩ, **24** tondũ matiathĩkĩire
mawatho makwa, no nĩ kũrega maaregire kĩrĩra kĩa
watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo na magĩthaahia Thabatũ
ciakwa, namo maitho mao makĩĩrirĩrĩria mĩhianano ya
maithe mao. **25** Ngĩcooka ngĩmarekereria irĩra-inĩ
iria itaarĩ njega, na mawatho marĩa matangĩmatũũria;
26 nĩndarekire mathaahio nĩ ũndũ wa iheo ciao, irĩ
igongona rĩa mwana o wothe wa irigithathi, nĩguo
ndũme maiyũrwo nĩ guoya mũnene, na mamenye atĩ
niĩ nĩ niĩ Jehova.' **27** "Nĩ ũndũ ũcio, wee mũrũ wa
mũndũ, arĩria andũ a Isiraeli, ũmeere atĩrĩ, 'Mwathani
Jehova ekuuga ũũ: Thĩinĩ wa ũndũ ũyũ o naguo, maithe
manyu nĩmanumire na ũndũ wa kũndirika: **28** Rĩrĩa
ndaamareehire bũrũri ũrĩa ndeehĩtire atĩ nĩngamahe,
rĩrĩa moonire kĩrĩma o gĩothe kĩraihu kana mũtĩ o wothe
warĩ na mathangũ, hau nĩho maarutĩire magongona
mao, makĩruta magongona marĩa maatũmire ndakare,
na makĩruta ũbumba wao ũrĩa mũnungi wega, o na
magĩitanga maruta mao ma kũnyuuo. **29** Hĩndĩ ĩyo
ngĩmooria atĩrĩ: Gĩtũmi gĩa kũndũ kũu gũtũũgĩru
mũthiiaga nĩ kĩĩ?"' (Nakuo gwĩtagwo Bama nginya
ũmũthĩ.) **30** "Nĩ ũndũ ũcio ĩra andũ a nyũmba ya
Isiraeli atĩrĩ: 'Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Anga
nĩmũgwĩthaahia o ta ũrĩa maithe manyu meekire, na
makĩĩrirĩrĩria mĩhiano yao mĩũru? **31** Rĩrĩa mũkũruta
iheo cianyu, mũkaruta igongona rĩa kũhĩtũkithĩria ariũ
anyu mwaki-inĩ-rĩ, mũthiiaga na mbere na gwĩthaahia
na mĩhianano yanyu yothe o nginya ũmũthĩ. Niĩ no
ndĩmwĩtĩkĩrie mũtuĩrie ũhoro harĩ niĩ, inyuĩ andũ a
nyũmba ya Isiraeli? Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Ti-
itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, ndingĩmwĩtĩkĩria
mũtuĩrie ũhoro harĩ niĩ. **32** "'Inyuĩ mugaga atĩrĩ, "Ithuĩ
tũkwenda gũtuĩka ta andũ a ndũrĩrĩ, ta kĩrĩndĩ kĩa
mabũrũri ma gũkũ thĩ, arĩa matungatagĩra mĩtĩ na
mahiga." No maũndũ marĩa mwĩciirĩtie gũtirĩ hĩndĩ
makaahinga. **33** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Ti-itherũ
o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, ngaamwathaga na guoko
kũrĩ hinya, na guoko gũtambũrũkĩtio, na mang'ũrĩ
maitanĩrĩirio. **34** Nĩngamũruta ndũrĩrĩ-inĩ na guoko
kũrĩ hinya, na guoko gũtambũrũkĩtio, o na mang'ũrĩ
maitanĩrĩirio, ndĩmũcookererie kuuma mabũrũri-inĩ
marĩa mwahurunjirwo. **35** Nĩngamũrehe werũ-inĩ wa
ndũrĩrĩ, na kũu nĩkuo ngaamũtuĩra ciira tũkĩonanaga
ũthiũ kwa ũthiũ. **36** O ta ũrĩa ndaatuĩrĩire maithe
manyu ciira kũu werũ-inĩ wa bũrũri wa Misiri-rĩ, ũguo
noguo ngaamũtuĩra ciira, ũguo nĩguo Mwathani Jehova
ekuuga. **37** Nĩngamũrũmbũiya ngĩmũhĩtũkĩria rungu
rwa rũthanju rwakwa, na nĩngamũrehe ndĩmuohanie na
kĩrĩkanĩro gĩakwa. **38** Nĩngamũtheria, ndĩmwehererie
andũ arĩa aremi na arĩa manjũkagĩrĩra. O na gũtuĩka
nĩngamaruta bũrũri ũrĩa matũũraga-rĩ, matigatoonya
bũrũri wa Isiraeli. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ
Jehova. **39** "'No inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli-rĩ, ũũ
nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Thiĩi mũndũ o mũndũ
mũgatungatĩre mĩhianano yanyu! Ti-itherũ thuutha
ũcio, nĩmũgathikĩrĩria na mũtigacooka gũthaahia rĩĩtwa
rĩakwa itheru na iheo cianyu na mĩhianano yanyu. **40**
Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Nĩgũkorwo kĩrĩma-
inĩ gĩakwa gĩtheru, kĩrĩma kĩrĩa kĩraihu gĩa Isiraeli, kũu
bũrũri ũcio nĩkuo andũ a nyũmba yothe ya Isiraeli
makaandungatagĩra, na kũu nĩkuo ngaametĩkĩrĩra.
Kũu nĩkuo ngaabatario nĩ maruta manyu na iheo
cianyu iria njega, o hamwe na magongona manyu
mothe marĩa maamũre. **41** Nĩngamwĩtĩkĩra ta mũrĩ
ũbumba ũrĩ na mũtararĩko mwega, rĩrĩa ngamũruta
ndũrĩrĩ-inĩ, ndĩmũcookererie kuuma mabũrũri-inĩ marĩa
mwahurunjirwo, na nĩngeyonania atĩ ndĩ mũtheru
gatagatĩ kanyu maitho-inĩ ma ndũrĩrĩ. **42** Hĩndĩ ĩyo
nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, rĩrĩa ngaamũcookia
bũrũri wa Isiraeli, bũrũri ũrĩa ndehĩtire njoete guoko
na igũrũ atĩ nĩngaũhe maithe manyu. **43** Mũrĩ kũu
nĩmũkaririkana mĩtugo yanyu na ciĩko ciothe iria
mwĩthaahĩtie nacio, na inyuĩ nĩmũkeemena nĩ ũndũ
wa ũũru ũrĩa wothe mwaneeka. **44** Nĩmũkamenya atĩ

niĩ nĩ niĩ Jehova, rĩrĩa ngaamwĩka maũndũ macio nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa, no ti kũringana na mĩthiĩre yanyu mĩĩũru, na mĩtugo yanyu mĩĩũru, na maũndũ manyu mooru marĩa mwĩkaga, inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'" **45** Ningĩ kiugo kĩa Jehova gĩkĩnginyĩrĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ, **46** "Mũrũ wa mũndũ, roria ũthiũ waku mwena wa gũthini; hunjia ũhoro wa gũũkĩrĩra mwena wa gũthini, na ũrathe ũhoro wa gũũkĩrĩra mũtitũ wa bũrũri ũcio wa mwena wa gũthini. **47** Ĩra mũtitũ ũcio wa mwena wa gũthini atĩrĩ: 'Igua kiugo kĩa Jehova. Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Ndĩ hakuhĩ gwakia mwaki thĩĩnĩ waku, naguo nĩũkaniina mĩtĩ yaku yothe, ĩrĩa mĩigũ nginya ĩrĩa mĩũmũ. Rũrĩrĩmbĩ rũu rũtikahoreka, na ũthiũ o wothe kuuma mwena wa gũthini nginya mwena wa gathigathini nĩũgaacinwo nĩruo. **48** Mũndũ o wothe nĩakoona atĩ niĩ Jehova nĩ niĩ ndĩwakĩtie; ndũkahoreka.'" **49** Hĩndĩ ĩyo ngiuga atĩrĩ, "Hĩ! Mwathani Jehova. Maraaria ũhoro wakwa, makoiga atĩrĩ, 'Githĩ to kwaria araaria na ngerekano?'"

21 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, roria ũthiũ waku Jerusalemu, na ũhunjie ũhoro wa gũũkĩrĩrwo kwa handũ-harĩa-haamũre. Ratha ũhoro wa gũũkĩrĩrwo kwa bũrũri ũcio wa Isiraeli, **3** ũwĩre atĩrĩ, 'Jehova ekuuga ũũ: Nĩngũgũũkĩrĩra. Nĩngũcomora rũhiũ rwakwa rwa njora kuuma njora-inĩ, na ngwehererie andũ arĩa athingu na arĩa aaganu. **4** Tondũ nĩngũkwehereria andũ arĩa athingu na arĩa aaganu-rĩ, rũhiũ rwakwa rwa njora nĩrũgacomorerwo mũndũ o wothe kuuma mwena wa gũthini nginya mwena wa gathigathini. **5** Hĩndĩ ĩyo, andũ othe nĩmakamenya atĩ niĩ Jehova nĩ niĩ njomorete rũhiũ rwakwa rwa njora kuuma njora-inĩ; rũtigacookio rĩngĩ njora-inĩ.' **6** "Nĩ ũndũ ũcio, wee mũrũ wa mũndũ caaya! Caaĩra mbere yao, ũrĩ mũthĩĩnĩku ngoro na ũrĩ na kĩeha kĩnene. **7** Na rĩrĩa magaakũũria atĩrĩ, 'Ũracaaya nĩkĩ?' ũkameera atĩrĩ, 'Nĩ ũndũ wa ũhoro ũrĩa ũroka. Ngoro o yothe nĩĩkaringĩka, na guoko o guothe kwage hinya; roho o wothe nĩũkaringĩka na iru o rĩothe nĩrĩkaregera o ta ũrĩa maaĩ mereeraga.' Ũhoro ũcio nĩũrooka! Ti-itherũ, ũhoro ũcio nĩũgekĩka, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga." **8** Nakĩo kiugo kĩa Jehova gĩkĩnginyĩrĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ: **9** "Mũrũ wa mũndũ, ratha ũhoro, uuge atĩrĩ, 'Mwathani ekuuga ũũ: "'Harĩ rũhiũ rwa njora, harĩ rũhiũ rwa njora, rũnooretwo rũkohĩga, na rũgathũũo rũkahenia, **10** rũnooretwo rũrĩ rwa kũũragana, na rũgathũũo nĩguo rũhenagie ta rũheni! "'Anga nĩtũgagĩkenera mũthĩgi wa ũthamaki wa mũrũ wakwa Juda? Rũhiũ rũu rwa njora nĩrũiraga mũthĩgi o wothe ta ũcio. **11** "'Rũhiũ rũu rwa njora rũthuurĩtwo nĩguo rũthũũo, nĩguo rũnyiitagwo na guoko; nĩrũnoore na rũgathũũo, na nĩrũhaarĩirio nĩguo rũneanwo guoko-inĩ kwa mũũragani. **12** Rĩra na ũgirĩke, wee mũrũ wa mũndũ, nĩgũkorwo nĩrũũkĩrĩire andũ akwa, o na rũgookĩrĩra athamaki othe a Isiraeli. Nĩmaneanĩtwo rũhiũ-inĩ rwa njora marĩ hamwe na andũ akwa. Nĩ ũndũ ũcio wĩhũũre gĩthũri. **13** "'Ti-itherũ kũgeranio nĩgũgooka. Gũgaagĩikara atĩa angĩkorwo mũthĩgi ũcio wa ũthamaki wa Juda, ũrĩa ũiragwo nĩ rũhiũ rũu rwa njora ndũgathiĩ na mbere? Ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.' **14** "Nĩ ũndũ ũcio, wee mũrũ wa mũndũ-rĩ, ratha ũhoro, na ũhũũre hĩ. Naruo rũhiũ rũu rwa njora ũreke rũringe maita meerĩ, o na nĩrũringe maita matatũ. Nĩ rũhiũ rwa njora rwa kũũragana, nĩ rũhiũ rwa njora rwa kũũragana kũnene, rũramahatĩrĩria na mĩena yothe. **15** Nĩgeetha ngoro iringĩke, nao arĩa magwĩte maingĩhe, nĩnjigĩte rũhiũ rwa njora rwa kũũragana ihingo-inĩ ciao ciothe. Hĩ! Rũthondeketwo rũhenagie ta rũheni, rũnyiitĩtwo nĩguo rũũragane. **16** Wee rũhiũ rwa njora, temanga mwena wa ũrĩo, na ningĩ ũtemange mwena wa ũmotho, na ũtemange kũrĩa guothe ũũgĩ waku ũngĩerekerio. **17** Niĩ o na niĩ-rĩ, nĩngahũũra hĩ, namo mang'ũrĩ makwa mahũahũe. Nĩ niĩ Jehova njugĩte ũguo." **18** Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ, **19** "Mũrũ wa mũndũ, tema njĩra igĩrĩ cia kũgererwo nĩ rũhiũ rwa njora rwa mũthamaki wa Babuloni, cierĩ ciumĩte bũrũri o ũmwe. Haanda rũũri harĩa njĩra yahũkĩire ĩrorete itũũra inene. **20** Tema njĩra ĩmwe ĩrĩa rũhiũ rũu rwa njora rũkaagerera rũgĩthiĩ gũũkĩrĩra Raba kũu kwa Aamoni, na ĩngĩ ya kũgerwo nĩruo rũgĩthiĩ gũũkĩrĩra Juda hamwe na Jerusalemu kũu kũirigĩre. **21** Nĩgũkorwo mũthamaki wa Babuloni akaarũgama maahũkanĩro ma njĩra ĩyo, harĩa njĩra icio cierĩ ciahũkanĩire, nĩguo aragũrie: Akaahũthĩra mĩguĩ agĩcuuka mĩtĩ, na ahooe kĩrĩra harĩ mĩhianano yake, na arorithie ini. **22** Guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo, mũtĩ nĩũkagwĩra Jerusalemu, kũrĩa akaigithia mĩgogo ya kũmomora rũirigo, na arute watho wa kũũraganwo, na kuugĩrĩrio mbugĩrĩrio ya mbaara, nayo mĩgogo ya kũmomora ĩigwo ĩhingĩrĩirie ihingo, na aigithie kĩhumbu, na gwakwo ngathĩ ndaaya cia mbaara cia gũteithia gũtharĩkĩra itũũra. **23** Ũndũ ũcio nĩũkoneka ta ũtarĩ wa ma kũrĩ andũ arĩa mehĩtĩte atĩ nĩmarĩmwathĩkagĩra, nowe nĩakamaririkania mahĩtia mao, acooke amanyiite mĩgwate. **24** "Nĩ ũndũ ũcio, Mwathani Jehova ekuuga ũũ: 'Tondũ inyuĩ andũ aya nĩmũtũmĩte mahĩtia manyu maririkanwo nĩ ũndũ wa ũrĩa ũremi wanyu wonekanĩte, ũkaguũria mehia manyu makoneka maũndũ-inĩ mothe marĩa mwĩkaga; nĩ ũndũ nĩmwĩkĩte ũguo-rĩ, nĩmũkanyiitwo mĩgwate. **25** "'Wee mũthamaki ũyũ wa Isiraeli, o wee mwaganu na ndũrĩka, mũthenya waku nĩmũkinyu, na ihinda rĩaku rĩa kũherithio rĩgakinya mũthia. **26** Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Ruta kĩremba, na weherie tanji. Maũndũ matigacooka gũikara ta ũrĩa maatarĩĩ: Arĩa anini nĩmagatũũgĩrio, nao arĩa atũũgĩrie nĩmakanyiihio. **27** Nĩ mwanangĩko! Ĩĩ nĩ mwanangĩko! Nĩngarĩanangithia! Rĩtigacookererio nginya hĩndĩ ĩrĩa ũcio mwene rĩo agooka; ũcio nĩwe ngaarĩneana kũrĩ we.' **28** "Nawe mũrũ wa mũndũ, ratha ũhoro, uuge atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga ũhoro-inĩ ũkonĩĩ Aamoni na irumi ciao: "'Harĩ rũhiũ rwa njora, harĩ rũhiũ rwa njora, rũcomoretwo rũũragane, na rũthũũĩtwo rũrĩ rwa kũniinana, na rwakũhenia ta rũheni! **29** O na gũkorwo nĩ kũrĩ cioneki cia maheeni igũkonĩĩ, na ũragũri wa maheeni ũgũkonĩĩ-rĩ, nĩrũkaigĩrĩrwo ngingo cia arĩa aaganu, arĩa marĩ a kũũragwo, arĩa mũthenya wao ũkinyĩte, o acio ihinda rĩao rĩa kũherithio rĩkinyĩte mũthia. **30** Cookia rũhiũ njora thĩĩnĩ. Ũrĩ kũu wee

wombĩirwo, o kũu bũrũri-inĩ ũcio wa maithe manyu, nĩkuo ngaagũtuĩra ciira. **31** Nĩngagũitĩrĩria mang'ũrĩ makwa, na ngũũkĩrĩre na mĩhũmũ ya marakara makwa mahiũ; nĩngakũneana moko-inĩ ma andũ matarĩ tha, andũ ohĩgĩrĩru na kũniinana. **32** Wee ũgaatuĩka ngũ cia gwakia mwaki ũcio, nayo thakame yaku ĩgaitĩrwo kũu bũrũri waku, ndũgacooka kũririkanwo; nĩgũkorwo niĩ Jehova nĩ niĩ njarĩtie.'"

22 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, nĩũkũrĩtuĩra ciira? Nĩũgũtuĩra ciira itũũra rĩĩrĩ inene rĩitithagia thakame? Nĩ ũndũ ũcio rĩonie maũndũ marĩa mothe rĩĩkaga marĩ magigi, **3** ũrĩĩre atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Wee itũũra inene rĩrĩa rĩĩrehithagĩria mũtino nĩ ũndũ wa gũitithia thakame kũu thĩinĩ warĩo, na rĩgethaahia nĩ ũndũ wa gũthondeka mĩhianano, **4** nĩũhĩtĩtie nĩ ũndũ wa thakame ĩrĩa ũitĩte, na nĩũthaahĩtio nĩ mĩhianano ĩrĩa ũthondekete. Nĩũtũmĩte matukũ maku makinye mũthia, o naguo mũthia wa mĩaka yaku nĩmũkinyu. Nĩ ũndũ ũcio nĩngatũma ũtuĩke kĩndũ kĩmeneku harĩ ndũrĩrĩ, na kĩndũ gĩa gũthekererwo nĩ mabũrũri macio mothe. **5** Andũ arĩa marĩ gũkuhĩ na arĩa marĩ kũraya nĩmagakũnyũrũragia, wee itũũra rĩĩrĩ inene ũrĩ ngumo njũru, na ũkaiyũra ngũĩ. **6** "'Ta rora ũrĩa o ũmwe wa athamaki a Isiraeli arĩa marĩ thĩinĩ waku ahũthagĩra hinya wake ũũru agĩitithia thakame. **7** Nĩmagithĩtie ithe wa ciana o na nyina gĩtĩĩo marĩ kũu thĩinĩ waku; na marĩ thĩinĩ waku nĩmahinyĩrĩirie ageni na makanyariira mwana ũrĩa ũkuĩrĩirwo nĩ ithe, o na mũtumia wa ndigwa. **8** Wee-rĩ, nĩũnyararĩte indo ciakwa iria nyamũre, o na ũgathaahia Thabatũ ciakwa. **9** Kũu thĩinĩ waku nĩ kũrĩ andũ maiganagĩrĩra igenyo, na mendete ũiti wa thakame; na thĩinĩ waku nĩ kũrĩ andũ marĩĩaga irio mahooero ma irĩma-igũrũ, na mageeka ciĩko cia ũũrathoni. **10** Nĩ kũrĩ andũ thĩinĩ waku mataheaga ũrĩrĩ wa maithe mao gĩtĩĩo; na thĩinĩ waku nĩ kũrĩ andũ mathũkagia atumia nĩ ũndũ wa gũthiĩ nao mahindainĩ mao ma mweri, ihinda-inĩ rĩrĩa marĩ na thaahu. **11** Kũu thĩinĩ waku nĩ kũrĩ mũndũ wĩkaga maũndũ marĩ magigi na mũtumia wa mũndũ ũrĩa ũngĩ, nake ũngĩ ndangĩconoka agĩthũkia mũtumia wa mũriũ, ũngĩ nake agathũkagia mwarĩ wa nyina, o ũcio mwarĩ wa ithe. **12** Andũ maamũkagĩra mahaki marĩ thĩinĩ waku nĩguo maite thakame; wee ũrĩ mũrĩa-ng'ũũrũ, na nĩwamũkagĩra uumithio mũkĩru, na ũkoona uumithio ũtarĩ kĩhooto kuuma kũrĩ andũ arĩa angĩ na njĩra ya ũhahanyi. Wee nĩũriganĩirwo nĩ niĩ, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **13** "'Ti-itherũ nĩngahũũra hĩ nĩ ũndũ wa uumithio ũcio wonete ũtarĩ wa kĩhooto, na nĩ ũndũ wa thakame ĩrĩa ũitithĩtie kũu thĩinĩ waku. **14** Mũthenya ũrĩa ngaakũherithia-rĩ ũmĩrĩru waku nĩũgetiiria, kana moko maku magĩe na hinya? Niĩ Jehova nĩ niĩ njarĩtie ũhoro ũcio, na nĩ niĩ ngaawĩka. **15** Nĩngakũharaganĩria ndũrĩrĩ-inĩ, na ngũhurunjĩre mabũrũri-inĩ; na nĩngakinyia thaahu waku mũthia. **16** Hĩndĩ ĩrĩa wee ũgaakorwo ũthaahĩte maitho-inĩ ma ndũrĩrĩ, nĩũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'" **17** Ningĩ kiugo kĩa Jehova gĩkĩnginyĩrĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ: **18** "Mũrũ wa mũndũ, harĩ niĩ-rĩ, andũ a nyũmba ĩno ya Isiraeli matuĩkĩte o ta gĩko kĩrĩa gĩtigaraga rĩrĩa cuuma ĩratherio na mwaki wa ũturi; acio othe matuĩkĩte o ta gĩcango, na ibati, na kĩgera, o na ngocorai marĩ mwaki-inĩ wa ũturi. O no ta gĩko kĩrĩa gĩtigaraga rĩrĩa betha ĩratherio na mwaki wa ũturi. **19** Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Tondũ inyuothe nĩmũtuĩkĩte gĩko kĩrĩa gĩtigaraga rĩrĩa cuuma ĩratherio na mwaki wa ũturi, nĩngamũcookanĩrĩria kũu Jerusalemu. **20** O ta ũrĩa andũ macookanagĩrĩria betha, na gĩcango, na kĩgera, na ngocorai, o na ibati icua-inĩ rĩa mwaki nĩguo itwekio na mwaki mũhiũ-rĩ, ũguo nĩguo o na niĩ ngaamũcookanĩrĩria ndĩ na marakara na mang'ũrĩ, na ndĩmũikie kũu thĩinĩ wa itũũra inene ndĩmũtwekerie kuo. **21** Nĩngamũcookanĩrĩria na ndĩmũhurutĩre na mang'ũrĩ makwa mahiũ, na inyuĩ nĩmũgatwekerio o kũu thĩinĩ warĩo. **22** O ta ũrĩa betha ĩtwekagĩrio icua-inĩ rĩa mwaki, ũguo noguo o na inyuĩ mũgaatwekerio kũu thĩinĩ warĩo, na inyuĩ nĩmũkamenya atĩ niĩ Jehova nĩ niĩ ndĩmũitĩrĩirie mang'ũrĩ makwa.'" **23** O rĩngĩ kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **24** "Mũrũ wa mũndũ, ĩra bũrũri ũcio atĩrĩ, 'Wee-rĩ, ũrĩ bũrũri ũkoretwo wagĩte mbura kana rũthuthuũ, mũthenya ũrĩa wa mang'ũrĩ.' **25** Nĩ kũrĩ na ndundu ya gũũkanĩrĩra ya anene akuo marĩ thĩinĩ waguo, nao matariĩ ta mũrũũthi ũkũrarama ũgĩtambuura kĩrĩa ũnyiitĩte; marĩĩaga andũ, na magakuua mĩthithũ na indo cia goro, na magatũma kũgĩe na atumia aingĩ a ndigwa thĩinĩ waguo. **26** Athĩnjĩri-Ngai akuo mahũthagĩra hinya makiuna watho wakwa, na magathaahia indo ciakwa iria nyamũre; matikũũranaga indo iria nyamũre na iria itarĩ nyamũre; marutanaga atĩ gũtirĩ ngũũrani ya indo irĩ thaahu na iria itarĩ thaahu; na mahingaga maitho matikamenyerere Thabatũ ciakwa, nĩguo ngarumagwo gatagatĩ-inĩ kao. **27** Anene akuo arĩa marĩ kuo matariĩ ta njũũi igĩtambuura kĩrĩa inyiitĩte; maitaga thakame na makooraga andũ, nĩguo megwatĩre uumithio ũrĩa ũtagĩrĩire. **28** Anabii akuo mamahakagĩra ciĩko icio coka mwerũ, na njĩra ya kũmoonera cioneki cia maheeni, na ũragũri wa maheeni. Moigaga atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ', o rĩrĩa Jehova atarĩ ũndũ oigĩte. **29** Andũ a bũrũri ũcio mahũthagĩra ũhahanyi na ũtunyani; mahinyagĩrĩria athĩĩni na abatari, na makanyariira andũ a kũngĩ, makamaagithia kĩhooto. **30** "Ndaacaririe mũndũ thĩinĩ wao ũngĩaka rũthingo na arũgame mbere yakwa mwanya-inĩ, agitĩre bũrũri ũcio, nĩguo ndikaũniine o kũũniina, no ndiigana kuona o na ũmwe. **31** Nĩ ũndũ ũcio nĩngamaitĩrĩria mang'ũrĩ makwa, na ndĩmaniine na marakara makwa mahiũ, na ndĩmacookererie maũndũ marĩa mothe mekĩte, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga."

23 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, nĩ kwarĩ na andũ-a-nja eerĩ, airĩtu a nyina ũmwe. **3** Nĩmatuĩkire ahũũri maraya kũu bũrũri wa Misiri, makĩambĩrĩria ũmaraya kuuma marĩ ethĩ. Marĩ kũu bũrũri-inĩ ũcio nĩmahutagio nyondo, na makahambatwo ithũri cia ũirĩtu wao. **4** Ũrĩa mũkũrũ eetagwo Ohola, nake mwarĩ wa nyina eetagwo Oholiba. Maarĩ akwa, nao magĩciara aanake na airĩtu. Ohola nĩwe Samaria, nake Oholiba nĩwe Jerusalemu. **5** "Ohola

nĩahũũraga ũmaraya o na arĩ wakwa; nake nĩeriragĩria endwa ake, na nĩo andũ a Ashuri, o acio maarĩ njamba cia ita **6** mehumbĩte nguo cia rangi wa bururu, na aathani na anene a ita, acio othe maarĩ andũ ethĩ ciĩrorerwa, o arĩa maathiiaga mahaicĩte mbarathi. **7** Nĩeneanire ta mũmaraya harĩ andũ othe arĩa atĩĩku thĩĩinĩ wa Ashuri, na agĩĩthaahia na mĩhianano yothe ya mũndũ o wothe ũrĩa eeriragĩria. **8** Ndaatiganire na ũmaraya ũcio aambĩrĩirie arĩ bũrũri wa Misiri, rĩrĩa andũ maakomaga nake arĩ mwĩthĩ na makahambataga gĩthũri kĩa ũirĩtu wake, o na magĩkĩrĩrĩrĩria kũhũũra ũmaraya nake. **9** "Nĩ ũndũ ũcio ngĩmũneana harĩ endwa ake, nĩo andũ a Ashuri o acio eeriragĩria. **10** Nĩmamũrutire nguo, makĩmũtunya ariũ na aarĩ ake, na makĩmũũraga na rũhiũ rwa njora. Nĩatuĩkire wa kuunagwo thimo gatagatĩ-inĩ ka andũ-a-nja, nake nĩ aaherithirio. **11** "Mwarĩ wa nyina Oholiba nĩeyoneire maũndũ macio, no meriĩria-inĩ make o na ũmaraya-inĩ wake nĩeekire mĩtugo mĩaganu gũkĩra mwarĩ wa nyina. **12** O nake nĩeriragĩria andũ a Ashuri, arĩa maarĩ aathani na anene a ita, na njamba cia ita ciĩhumbĩte nguo irĩ riiri, o arĩa maathiiaga mahaicĩte mbarathi, acio othe maarĩ andũ ethĩ ciĩrorerwa. **13** Nĩndonire atĩ o nake nĩethaahĩtie; eerĩ maathiiaga na mĩthiĩre ĩhaanaine. **14** "No rĩrĩ, we nĩakĩrĩrĩirie kũhũũra ũmaraya. Nĩoonire arũme makururĩtwo rũthingo-inĩ, nayo yarĩ mĩhiano ya Akalidei ĩkururĩtwo na rangi mũtune, **15** meeohete mĩcibi njohero na iremba mĩtwe icunjuurĩte; othe monekaga mahaana ta atwarithia a ngaari cia mbarathi cia ita a Babuloni, andũ a gũciarĩrwo Kalidei. **16** O rĩrĩa aamoonire, nĩameriĩrie, akĩmatũmĩra andũ kũu Kalidei. **17** Ningĩ andũ a Babuloni magĩũka kũrĩ we, kũu kĩrĩrĩ-inĩ kĩa wendo, nao makĩmũthaahia nĩ ũndũ wa meriĩria mao. Thuutha wa gũthaahio nĩo, agĩtigana nao, akĩira ngoro nĩo. **18** Rĩrĩa aathiire na mbere na ũmaraya wake atekũhitha, na akĩguũria njaga yake, niĩ na niĩ nĩndatiganire nake ngĩmũmena, ngĩtigana nake o ta ũrĩa ndaatiganire na mwarĩ wa nyina. **19** No rĩrĩ, we aakĩrĩrĩirie kũhũũra ũmaraya aarirkana matukũ marĩa aarĩ mwĩthĩ, rĩrĩa aarĩ mũmaraya kũu bũrũri wa Misiri. **20** Arĩ kũu, akĩĩrirĩria endwa ake, arĩa ciĩga ciao ciatariĩ ta cia ndigiri, na hinya wao wa ũndũrũme woimaga ta wa mbarathi. **21** Nĩ ũndũ ũcio ũkĩĩrirĩria ũũra-thoni wa wĩthĩ waku, rĩrĩa wahambatagwo gĩthũri na ũkahutio nyondo ciaku cia ũirĩtu ũrĩ kũu bũrũri wa Misiri. **22** "Nĩ ũndũ ũcio, wee Oholiba, Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Nĩngarahũra endwa aku magũũkĩrĩre, acio watiganire nao ũkĩmamena, ndĩmarehe magũũkĩrĩre kuuma mĩena yothe, **23** andũ a Babuloni na Akalidei othe, na andũ a kuuma Pekodi, na Shoa, na Koa, marĩ hamwe na andũ a Ashuri othe, aanake arĩa ciĩrorerwa, arĩa othe matuĩtwo abarũthi na anene a ita, na anene a ngaari cia mbarathi cia ita na andũ arĩa marĩ igweta inene, nao othe mathiiaga mahaicĩte mbarathi. **24** Nĩmagagũũkĩrĩra marĩ na matharaita, na ngaari cia mbarathi cia ita, na makaari, na marĩ na kĩrĩndĩ kĩingĩ; nao mabange magũũkĩrĩre kuuma mĩena yothe, marĩ na ngo iria nene na iria nini, na mekĩrĩte ngũbia cia kĩgera mĩtwe. Nĩngakũneana kũrĩ o ũherithio, nao nĩmagakũherithia kũringana na ũrĩa matuuanagĩra ciira. **25** Nĩngerekeria marakara makwa ndĩ na ũiru ngũũkĩrĩre, nao nĩmagakũherithia marĩ na marakara manene. Nĩmagagũtinia maniũrũ na matũ, nao andũ anyu arĩa magaatigara nĩmakaniinwo na rũhiũ rwa njora. Magaataha ariũ anyu na aarĩ anyu, nao arĩa anyu magaatigara nĩmakaniinwo na mwaki. **26** Ningĩ nĩmagakũruta nguo na makuue mathaga maku marĩa mega. **27** Nĩ ũndũ ũcio nĩnganiina ũũra-thoni na ũmaraya ũrĩa wee waambĩrĩirie ũrĩ kũu bũrũri wa Misiri. Ndũkarora maũndũ macio ũmeriĩrie, kana ũririkane bũrũri wa Misiri rĩngĩ. **28** "Nĩgũkorwo Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Ndĩ hakuhĩ gũkũneana kũrĩ acio ũthũire, ngũneane kũrĩ acio wamenire ũkĩmahutatĩra. **29** Magaakũherithia marĩ na rũthũũro, na magũtunye indo ciaku ciothe iria ũnogeire. Magaagũtiga njaga, ũrĩ ũtheri, nacio thoni cia ũmaraya waku nĩikaguũrio. Naguo ũũra-thoni na ũmaraya waku. **30** nĩcio ikũreheire maũndũ macio, nĩgũkorwo nĩweririirie ndũrĩrĩ icio, na ũgĩĩthaahia na mĩhianano yacio. **31** Wee ũrũmĩrĩire mĩthiĩre ya mwarĩ wa nyũkwa; nĩ ũndũ ũcio nĩngakũnengera gĩkombe gĩake ũkĩnyiite na guoko gwaku. **32** "Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "Wee ũkaanyuĩra gĩkombe kĩa mwarĩ wa nyũkwa, gĩkombe kĩnene na kĩriku; nĩgĩkarehe kĩnyararo na itheko, nĩgũkorwo nĩkĩiyũrĩrĩru mũno. **33** Wee nĩũkaiyũrwo nĩ ũrĩĩu na kĩeha, gĩkombe kĩu kĩa mwanangĩko na ihooru, gĩkombe kĩu kĩa mwarĩ wa nyũkwa Samaria. **34** Ũgaakĩnyuĩra na ũkĩinĩkĩrĩre; ũgaakĩringithia thĩ, kĩenyũkange icere, na wĩtarũrange nyondo. Nĩ niĩ njarĩtie ũhoro ũcio, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **35** "Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Kuona atĩ wee nĩũriganĩirwo nĩ niĩ na ũkanjikia na thuutha waku, no nginya ũcookererwo nĩ maciaro ma ũũra-thoni waku na ũmaraya waku." **36** Jehova aanjĩĩrire atĩrĩ: Mũrũ wa mũndũ, nĩũgũtuĩra Ohola na Oholiba ciira? Nĩ ũndũ ũcio marũithie nĩ ũndũ wa mĩtugo yao ĩrĩ magigi, **37** nĩgũkorwo nĩmatharĩtie, namo moko mao maiyũrĩte thakame. Matharĩtie na mĩhianano yao; o na makamĩrutĩra ciana ciao magongona, iria manjiarĩire, ituĩke irio ciayo. **38** O na ningĩ ũndũ ũngĩ manjĩkĩte nĩ ũyũ: Ihinda o rĩu nĩmathaahirie handũ-hakwa-harĩa-haamũre, na magĩthũkia Thabatũ ciakwa. **39** Mũthenya o ro ũcio maarutire ciana ciao igongona kũrĩ mĩhianano yao-rĩ, noguo maatoonyire handũ-hakwa-harĩa-haamũre na makĩhathaahia. Ũguo nĩguo meekire thĩĩinĩ wa nyũmba yakwa. **40** "O na ningĩ magĩtũmanĩra arũme arĩa mookire kuuma kũraya, na hĩndĩ ĩrĩa maakinyire, mũgĩĩthamba nĩ ũndũ wao, na mũkĩĩhaka rangi maitho, na mũkĩĩgemia na mathaga. **41** Ningĩ mũgĩikarĩra ũrĩrĩ warĩtwo na ũkagemio mũno, na hau mbere yaguo hakaigwo metha ĩrĩa mwaigagĩrĩra ũbumba na maguta marĩa maarĩ makwa. **42** "Nake nĩarigiicĩirio nĩ kĩrĩndĩ kĩingĩ kĩanegenaga gĩtekũmaka; andũ a Sabea makĩrehwo kuuma werũ-inĩ, marĩ hamwe na gĩkundi kĩa andũ matarĩ igweta, nao magĩĩkĩra mũtumia ũcio na mwarĩ wa nyina bangiri moko, na makĩmekĩra tanji thaka mĩtwe. **43** Ningĩ ngĩaria ũhoro wa ũcio waniinĩtwo hinya nĩ ũtharia, ngiuga atĩrĩ, 'Rĩu nĩmarekwo mamũhũthĩre ta mũmaraya, nĩgũkorwo ũguo nĩguo atariĩ.' **44** Nao magĩkoma nake. O ta ũrĩa

arũme makomaga na mũmaraya, ũguo nĩguo maakomire na andũ-a-nja acio maagĩte thoni, nao nĩo Ohola na Oholiba. **45** No andũ arĩa athingu nĩmakamaherithia na iherithia rĩa andũ-a-nja arĩa matharagia na magaitithia thakame, tondũ nĩmatharagia, na moko mao maiyũrĩte thakame. **46** "Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Mareherei kĩrĩndĩ kĩmookĩrĩre, na mũmaneane maguoyohithio na matahwo. **47** Kĩrĩndĩ kĩu nĩgĩkamahũũra na mahiga nyuguto na kĩmatemange na hiũ ciao cia njora; gĩkooraga aanake na airĩtu ao, na gĩcine nyũmba ciao. **48** "Nĩ ũndũ ũcio nĩnganiina ũũra-thoni kũu bũrũri ũcio nĩguo andũ-a-nja othe makaanio, matikaneke maũndũ ma ũtharia ta inyuĩ. **49** Inyuĩ nĩmũkaherithio nĩ ũndũ wa ũũra-thoni wanyu, na mũcookererwo nĩ maciaro ma mehia manyu ma kũhooya mĩhianano. Na inyuĩ hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Mwathani Jehova."

24 Mwaka-inĩ wa kenda, mũthenya wa ikũmi wa mweri wa ikũmi, kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, andĩka mũthenya wa ũmũthĩ nĩ tarĩki ciigana, o ũyũ wa ũmũthĩ, tondũ mũthenya ũyũ wa ũmũthĩ mũthamaki wa Babuloni nĩarigiicĩirie Jerusalemu. **3** Arĩria andũ aya a nyũmba ĩno nemi na ngerekano, ũmeere atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: "'Hagĩra nyũngũ ya kũruga; mĩhagĩre na ũmĩitĩrĩre maaĩ. **4** Ĩkĩra icunjĩ cia nyama thĩĩnĩ wayo, icunjĩ ciothe iria njega, ta cia kũgũrũ na guoko. Mĩiyũrie na mahĩndĩ marĩa mega mũno; **5** oya nyamũ ĩrĩa njega mũno rũũru-inĩ. Igĩrĩra ngũ rungu rwayo nĩ ũndũ wa mahĩndĩ; reke ĩtherũke, namo mahĩndĩ mahĩĩre o kũu thĩĩnĩ wayo. **6** "'Nĩgũkorwo Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: "'Kaĩ itũũra rĩu inene rĩitithagia thakame rĩrĩ na haro-ĩ, o na nyũngũ ĩyo ĩrĩ na mũcura, ĩrĩa gĩkũrĩ kĩayo gĩtangĩthira! Mĩonorie kĩrung'o, o kĩrung'o, itegũcuukĩrwo mĩtĩ. **7** "'Nĩgũkorwo thakame ĩrĩa rĩitithĩtie ĩrĩ o thĩĩnĩ warĩo: Rĩamĩitire o kũu rwaro-inĩ rwa ihiga itheri; rĩtiamĩitire tĩĩri-inĩ, harĩa rũkũngũ rũngĩamĩthikire. **8** Nĩgeetha njarahũre mang'ũrĩ na ndĩĩrĩhĩrie-rĩ, ndaitire thakame yarĩo rwaro-inĩ rwa ihiga itheri, nĩguo ndĩgathikwo. **9** "'Nĩ ũndũ ũcio, ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: "'Kaĩ itũũra rĩu inene rĩitithagia thakame rĩrĩ na haaro-ĩ! O na niĩ nĩngacookanĩrĩria ngũ hĩba ndaaya na igũrũ. **10** Nĩ ũndũ ũcio iganĩrĩra ngũ, na wakie mwaki. Ruga nyama icio wega, na ũtukanie na indo cia gũcamia wega; namo mahĩndĩ ũreke macure. **11** Ningĩ ũhagĩre nyũngũ ĩyo theri makara-inĩ, nginya ĩhiũhe na gĩcango kĩayo gĩtunĩhe, nĩguo gĩko kĩayo gĩtweke, na gĩkũrĩ kĩayo gĩcinwo, gĩthire. **12** Nĩkĩremete njĩra ciothe; gĩkũrĩ kĩu kĩayo ti kĩrute, o na gĩacinwo na mwaki. **13** "'Rĩu-rĩ, gĩko gĩaku nĩ ũũra-thoni. Tondũ ngeretie gũgũtheria, no wee ndũngĩthera gĩko gĩaku, wee ndũngĩthera rĩngĩ nginya mang'ũrĩ makwa ma gũgũũkĩrĩra makahũahũa. **14** "'Niĩ Jehova nĩnjarĩtie. Ihinda nĩikinyu njĩke ũndũ. Ndikerigĩrĩria; na ndikaiguanĩra tha kana ndĩĩricũkwo. Ũgaatuĩrwo ciira kũringana na mĩtugo yaku, na ciĩko ciaku, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'" **15** Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **16** "Mũrũ wa mũndũ, atĩrĩ, ndĩ hakuhĩ gũkwehereria kĩrĩa gĩkenagia maitho maku mũno na igũtha o rĩmwe. No rĩrĩ, ndũgacakae kana ũrĩre, o na kana ũite maithori. **17** Caaya ũkirĩte; tiga kũrĩrĩra ũcio ũkuĩte. Ikara wĩohete kĩremba mũtwe na wĩkĩrĩte iraatũ magũrũ; ndũkehumbĩre kanua kana ũrĩe irio cia mũtugo wa hĩndĩ ya macakaya." **18** Nĩ ũndũ ũcio ngĩrooka kwarĩria andũ rũciinĩ, na hwaĩ-inĩ ũcio mũtumia wakwa agĩkua. Rũciinĩ rũrũ rũngĩ ngĩĩka o ta ũrĩa ndaathĩtwo njĩke. **19** Nao andũ acio makĩnjũũria atĩrĩ, "Kaĩ ũtangĩtwĩra ũhoro wa maũndũ maya na ũrĩa matũkonĩĩ?" **20** Nĩ ũndũ ũcio ngĩmeera atĩrĩ, "Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **21** Ĩra andũ a nyũmba ya Isiraeli atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Ngirie gũthaahia handũ-hakwa-harĩa-haamũre, hau gĩikaro kĩa hinya kĩrĩa mwĩtĩĩaga nakĩo, o kĩu gĩkenagia maitho manyu, kĩrĩa mwendete. Ariũ na aarĩ anyu arĩa mwatigire na thuutha makaaniinwo na rũhiũ rwa njora. **22** Na inyuĩ nĩmũgeeka o ta ũguo niĩ njĩkĩte. Mũtikehumbĩra kanua kana mũrĩe irio cia mũtugo wa hĩndĩ ya macakaya. **23** Nĩmũgaikara mwĩohete iremba mĩtwe na mwĩkĩrĩte iraatũ magũrũ. Mũtigacakaya kana mũrĩre, no nĩmũkahwererekera tondũ wa mehia manyu na mũcaayage thĩĩnĩ wanyu. **24** Ezekieli agaatuĩka rũũri harĩ inyuĩ; mũgeeka o ta ũguo we ekĩte. Hĩndĩ ĩrĩa maũndũ macio mageekĩka-rĩ, nĩrĩo mũkaamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Mwathani Jehova.' **25** "Nawe mũrũ wa mũndũ, mũthenya ũrĩa ngeeheria gĩikaro kĩao kĩa hinya, gĩkeno kĩao na riiri wao, na kĩndũ kĩrĩa gĩkenagia maitho mao, na wendi wa ngoro ciao, na aanake na airĩtu ao o nao, **26** mũthenya ũcio mũndũ ũũrĩte kwao nĩagakũrehera ũhoro. **27** Hĩndĩ ĩyo kanua gaku nĩgagatumũka; niĩũkaria nake, na ndũgacooka gũkira. Nĩ ũndũ ũcio wee ũgaatuĩka rũũri harĩo, nao nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova."

25 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, erekeria ũthiũ waku harĩ Aamoni, na ũmarathĩre ũhoro wa kũmookĩrĩra. **3** Meere atĩrĩ, 'Iguai kiugo kĩa Mwathani Jehova. Ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Tondũ nĩmuoigire, "Aha!" Igũrũ rĩa harĩa-hakwa-haamũre hĩndĩ ĩrĩa haathaahirio, o na igũrũ rĩa bũrũri wa Isiraeli rĩrĩa wanangirwo, na ningĩ igũrũ rĩa andũ a Juda hĩndĩ ĩrĩa maatahirwo-rĩ, **4** nĩ ũndũ ũcio nĩngũmũneana kũrĩ andũ a kũu irathĩro mũtuĩke kĩndũ kĩao. Nĩmagaaka kambĩ ciikaro ciao na mambe hema ciao, thĩĩnĩ wanyu; nĩmakaarĩa matunda manyu, na manyue iria rĩanyu. **5** Nĩngagarũra Raba gũtuĩke ũrĩithio wa ngamĩĩra, nakuo Amoni gũtuĩke gwa kwarahwo nĩ ng'ondu. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **6** Nĩgũkorwo ũũ nĩguo Mwathani Jehova ekuuga: Tondũ inyuĩ nĩmũhũũrĩte hĩ na mũkaringithia makinya manyu thĩ, mũgĩkenagĩrĩra bũrũri wa Isiraeli mũrĩ na rũmena ruothe rwa ngoro cianyu, **7** nĩ ũndũ ũcio nĩngamũtambũrũkĩria guoko gwakwa, ndĩmũũkĩrĩre na ndĩmũneane mũtahwo nĩ ndũrĩrĩ. Nĩngamweherania na ndũrĩrĩ, na ndĩmũniine mabũrũri-inĩ. Nĩngamwananga, na inyuĩ nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'" **8** "Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Tondũ Moabi na Seiru moigire atĩrĩ, "Ta rora, nyũmba ya Juda ĩtuĩkĩte o ta ndũrĩrĩ iria ingĩ ciothe," **9** nĩ ũndũ ũcio nĩngaguũria rũbaru rwa Moabi, nyambĩrĩirie na matũũra makuo ma mĩhaka-inĩ, na nĩmo Bethi-Jeshimothu, na Baali-Meoni, na Kiriathaimu, na nĩmo monagwo marĩ riiri wa bũrũri

ũcio. **10** Nĩnganeana Moabi hamwe na Aamoni mokoinĩ ma andũ a Irathĩro matuĩke indo ciao, nĩgeetha Aamoni acio matikanaririkanwo ndũrĩrĩ-inĩ; **11** na niĩ nĩngaherithia Moabi. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'" **12** "Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: 'Tondũ Edomu nĩerĩhĩirie harĩ nyũmba ya Juda na agĩtuĩka mũhĩtia mũno nĩ ũndũ wa gwĩka ũguo-rĩ, **13** nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Nĩngatambũrũkia guoko gwakwa njũkĩrĩre Edomu na njũrage andũ akuo na mahiũ mao. Nĩngakwananga, na kuuma Timani nginya Dedani, nĩmakooragwo na rũhiũ rwa njora. **14** Nĩngerĩhĩria harĩ Edomu na guoko kwa andũ akwa Isiraeli, nao nĩmageeka Edomu kũringana na marakara makwa na mang'ũrĩ makwa; nĩmakamenya kwĩrĩhĩria gwakwa, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'" **15** "Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ; 'Tondũ Afilisti nĩmekire maũndũ ma kwĩrĩhĩria, na makĩĩrĩhĩria marĩ na rũmena ngoro-inĩ ciao na marĩ na muku wa matukũ maingĩ magĩtua atĩ nĩmekwananga Juda, **16** nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Ngirie gũtambũrũkia guoko gwakwa njũkĩrĩre Afilisti, na nĩngeheria Akerethi na nyanange arĩa matigaire ndwere-inĩ cia iria. **17** Nĩngerĩhĩria harĩo na rĩĩrĩhĩria inene na ndĩmaherithie ndĩ na mang'ũrĩ. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, hĩndĩ ĩrĩa ngeerĩhĩria harĩo.'"

26 Mwaka-inĩ wa ikũmi na ũmwe, mũthenya wa mbere wa mweri, kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, tondũ Turo riugĩte atĩrĩ ũhoro wa Jerusalemu, 'Aha! Kĩhingo gĩa gũtoonya kwa ndũrĩrĩ nĩkiunange, na niĩ ngahingũrĩrwo mĩrango yarĩo; rĩu tondũ nĩ kwanangĩtwo-rĩ, nĩngũgaacĩra,' **3** nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova oigĩte ũũ: Nĩngũgũũkĩrĩra wee Turo, na nĩngarehe ndũrĩrĩ nyingĩ igũũkĩrĩre, ta iria rĩgĩikia makũmbĩ marĩo na igũrũ. **4** Nĩmakananga thingo cia Turo, na mamomore mĩthiringo yarĩo ĩrĩa mĩraihu na igũrũ; nĩngate kagoto karĩo na ndĩgũtue rwaro rwa ihiga itheri. **5** Kũu iria-inĩ gũgaatuĩka kũndũ gwa gũtambũrũkĩria nga cia gũtega thamaki, nĩgũkorwo ũhoro ũcio nĩ niĩ njarĩtie, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. Narĩo itũũra rĩu rĩgaatuĩka rĩa gũtahwo nĩ ndũrĩrĩ, **6** nakuo kũndũ kwarĩo kũrĩa gũtũũragwo kũu bũrũri-thĩĩnĩ nĩgũkaniinwo na rũhiũ rwa njora. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **7** "Nĩgũkorwo Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Kuuma mwena wa gathigathini nĩngarehe Nebukadinezaru, mũthamaki wa Babuloni, mũthamaki wa athamaki, okĩrĩre Turo arĩ na mbarathi, na ngaari cia ita, na ahaici a mbarathi, na mbũtũ nene ya ita. **8** Nĩakananga kũndũ gwaku gwa gũtũũrwo kũu bũrũri-inĩ na rũhiũ rwa njora, na arute wĩra wa gũkũrigiicĩria, agũũkĩrĩre, aakithie ihumbu nginya thingo-inĩ ciaku, na ambararie ngo ciake agũũkĩrĩre. **9** Nĩakoonereria ndĩti ya mĩgogo amomore thingo ciaku, na amomore mĩthiringo yaku ĩrĩa mĩraihu na igũrũ na indo ciake cia mbaara. **10** Mbarathi ciake igaakorwo irĩ nyingĩ ũũ atĩ nĩigagũthika na rũkũngũ. Thingo ciaku nĩikainaina nĩ ũndũ wa inegene rĩa mbarathi cia mbaara, na makaari, na ngaari cia ita hĩndĩ ĩrĩa agaatoonyera ihingo-inĩ ciaku ta ũrĩa andũ matoonyaga itũũra inene rĩrĩa thingo imomoretwo. **11** Mahũngũ ma mbarathi ciake nĩmakaranga njĩra ciaku ciothe; nĩakooraga andũ aku na rũhiũ rwa njora, nacio itugĩ ciaku cia hinya nĩikaagũa thĩ. **12** Nĩmagagũtaha ũtonga waku na magũtunye indo ciaku cia wonjoria; nĩmakamomora thingo ciaku na matharie nyũmba ciaku iria njega, na maikie mahiga maku, na mbaũ, o na kagoto iria-inĩ. **13** Nĩngakinyia inegene rĩa nyĩmbo ciaku mũthia, na mũgambo wa inanda ciaku cia mũgeeto ndũkaiguuo rĩngĩ. **14** Nĩngatũma ũtuĩke rwaro rwa ihiga itheri, na nĩũgatuĩka handũ ha gũtambũrũkĩrio nga cia gũtega thamaki. Ndũgacooka gwakwo rĩngĩ, nĩ ũndũ niĩ Jehova nĩ niĩ njarĩtie ũhoro ũcio, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **15** "Mwathani Jehova ekwĩra Turo atĩrĩ: Mabũrũri marĩa marĩ ndwere-inĩ cia iria githĩ matikainaina nĩ mũrurumo wa kũgũa gwaku, hĩndĩ ĩrĩa arĩa magurarĩtio magaacaaya, nayo njũragano yũraganwo thĩĩnĩ waku? **16** Ningĩ anene othe arĩa marĩ ndwere-inĩ cia iria nĩmakehera itĩ-inĩ ciao cia ũnene, na marute nguo ciao iria ndaaya, na marute nguo ciao iria ng'emie. Mahumbĩtwo kĩmako, magaikara thĩ makĩinainaga mahinda mothe, maguoyohetio nĩwe. **17** Hĩndĩ ĩyo nĩmakoerera icakaya rĩgũkoniĩ, makwĩre atĩrĩ: "'Kaĩ ũrĩ mwanange-ĩ, o wee itũũra rĩrĩ igweta, o wee watũũragwo nĩ andũ arĩa maathiiaga iria-inĩ-ĩ! Wee nĩwe warĩ na ũhoti kũu iria-inĩ, wee na atũũri aku; nĩwatũmaga arĩa othe maatũũraga kuo manyiitwo nĩ guoya. **18** Rĩu-rĩ, mabũrũri marĩa marĩ ndwere-inĩ cia iria nĩmakainaina mũthenya wa kũgũa gwaku; icigĩrĩra cia iria-inĩ nĩikamakio nĩ kũmomoka gwaku.' **19** "Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Hĩndĩ ĩrĩa ngaatũma ũtuĩke itũũra inene rĩtiganĩirio, ũhaane ta matũũra manene marĩa matatũũragwo, na hĩndĩ ĩrĩa ngaareka ũriku wa iria ũkũhumbĩre, naguo ũingĩ wa maaĩ marĩo ũgũthike-rĩ, **20** hĩndĩ ĩyo nĩguo ngaagũikũrũkia hamwe na arĩa maikũrũkagio irima-inĩ harĩ andũ arĩa a tene. Nĩngatũma ũtũũre mũhuro wa thĩ, ta kũndũ kũrĩa gũtũũrĩte gũkirĩte ihooru o kuuma tene, hamwe na arĩa maikũrũkagio irima-inĩ, nawe ndũgacooka kana ũikare gũkũ bũrũri-inĩ wa arĩa marĩ muoyo. **21** Nĩngatũma ũrĩkĩrĩrie na kĩmako kĩnene, nawe ndũgacooka kuonwo rĩngĩ. Ũgaacaragio na ndũgacooka kuoneka, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga."

27 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ, **2** "Mũrũ wa mũndũ, cakaya nĩ ũndũ wa Turo. **3** Ĩra Turo, itũũra rĩu rĩrĩ itoonyero-inĩ rĩa iria, rĩu rĩonjoranagia na andũ a ndwere-inĩ nyingĩ cia iria atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "'Uugaga atĩrĩ, wee Turo, "Niĩ thakarĩte ngarĩkia." **4** Wathani waku warĩ o kũu iria gatagatĩ; aaki aku nĩo maatũmire ũthaka waku ũkinyanĩre. **5** Maagũthondekeire mbaũ ciaku ciothe na mĩkarakaba kuuma Seniru; nĩmooire mĩtarakwa ya kuuma Lebanoni nĩguo magũthondekere mũtĩ wa kĩbebero. **6** Nayo mĩtĩ ya gũtwarithia marikabu makĩmĩthondeka na mĩgandi kuuma Bashani; nacio mbaũ cia mĩthithinda cioimĩte ndwere-inĩ cia iria rĩa Kitimu, magĩgwakĩra nacio marikabu thĩĩnĩ, igemetio na mĩguongo. **7** Taama mwega wa gatani ũrĩa mũgemie wa kuuma bũrũri wa Misiri nĩguo warĩ gĩtama gĩaku

gĩa gũtwara marikabu, na noguo warĩ bendera yaku;
ciandarũa ciaku cia kũhumbĩra igũrũ na cio ciarĩ cia
rangi wa bururu na wa ndathi, kuuma ndwere-inĩ cia
iria mwena wa Elisha. **8** Andũ a Sidoni na Arivadi nĩo
maatwarithagia marikabu ciaku; nao andũ aku arĩa oogĩ,
wee Turo, nĩo maarutaga wĩra marikabu-inĩ. **9** Mabundi
arĩa akũrũ a Gebali nĩo maarutaga wĩra wa gũthinga
mĩanya kũu marikabu-inĩ. Marikabu ciothe cia iria-inĩ
na atwarithia a cio mookĩte kũu nĩguo mũthogorane
nao indo ciaku. **10** "'Andũ a Perisia, na Ludu, na Putu
nĩo maatungataga marĩ thigari mbũtũ-inĩ ciaku cia ita.
Maacuuragia ngo na ngũbia ciao cia kĩgera thingo-inĩ
ciaku, igakũrehagĩra riiri. **11** Andũ a Arivadi na Heleki
nĩo maarangagĩra thingo ciaku mĩena yothe; nao andũ a
Gamadi nĩo maakoragwo marĩ mĩthiringo-inĩ yaku ĩrĩa
mĩraihu na igũrũ. Maacuuragia ngo ciao gũthiũrũrũkĩria
thingo ciaku; magĩtũma ũthaka waku ũkinyanĩre. **12**
"'Andũ a Tarishishi nĩmarutithanirie wĩra wa wonjoria
nawe nĩ ũndũ wa ũrĩa warĩ na ũtonga mũnene wa
indo; nĩmakũũranagia indo ciaku cia wonjoria na betha,
na kĩgera, na mabati, na ngocorai. **13** "'Ningĩ andũ a
Javani, na Tubali, na Mesheki nĩmoonjorithanagia nawe;
maakũũranagia indo ciaku na ngombo, na indo ciao cia
gĩcango. **14** "'Andũ a Bethi-Togarima nĩmakũũranagia
indo ciaku cia wonjoria na mbarathi cia wĩra, na
mbarathi cia ita, o na nyũmbũ ciao. **15** "'Ningĩ andũ a
Dedani nĩmoonjorithanagia nawe, na mabũrũri maingĩ
ma ndwere-inĩ cia iria maarĩ agũri a indo ciaku;
maakũrĩhaga na mĩguongo na mĩbĩngũ. **16** "'Ningĩ andũ
a Suriata nĩmarutithanirie wĩra wa wonjoria nawe tondũ
wa indo ciaku kũingĩha; nĩmakũũranirie indo ciaku cia
wonjoria na tũhiga twa thumarati, na mataama ma rangi
wa ndathi, na nguo iria ng'emie, na gatani ĩrĩa njega, na
maricani, o na tũhiga twa goro tũrĩa tũtune. **17** "'Juda
na Isiraeli nĩmoonjorithanagia nawe; magĩkũũrania
indo ciaku cia wonjoria na ngano ya kuuma Minithu,
na theremende, na ũũkĩ, na maguta, na ũbani. **18**
"'Ningĩ andũ a Dameski, tondũ wa indo ciaku nyingĩ na
ũtonga waku mũnene wa indo, nĩmarutithanirie wĩra
wa kwonjorithia nawe wa wendia wa ndibei ya kuuma
Helibona, na guoya wa ng'ondu wa kuuma Zaharu.
19 "'Ningĩ andũ a Avedani, na Ajavani moimĩte Uzali
nĩmagũraga indo ciaku cia wonjoria; nĩmakũũranagia
indo ciaku cia wonjoria na igera iria ndure, na mahuti
marĩa manungi wega, o na mũtarathini. **20** "'Ningĩ
andũ a Dedani nĩo mwonjorithanagia nao matandĩko
ma mbarathi. **21** "'Ningĩ andũ a Arabia na anene othe
a Kedari maarĩ agũri a indo ciaku; nĩmarutithanirie
wĩra wa wonjoria nawe wa tũgondu, na ndũrũme,
na mbũri. **22** "'Nao onjoria a kuuma Sheba na Rama
nĩmoonjorithanagia nawe; nĩ ũndũ indo ciaku cia
wonjoria maacikũũranagia na indo iria njega mũno
cia mĩthemba yothe ya mahuti manungi wega, na
tũhiga twa goro, na thahabu. **23** "'Ningĩ andũ a Harani,
na Kane, na Edeni, marĩ hamwe na onjoria a Sheba,
na Ashuri, na Kilimadi nĩmoonjorithanagia nawe. **24**
Kũu ndũnyũ-inĩ yaku-rĩ, nĩmoonjorithanagia nawe
nguo iria thaka, na itambaya cia bururu, na nguo iria
ng'emie, na mĩgeka ya marangi maingĩ ĩtumĩtwo na
ndigi njogothe ikundĩkĩtwo ikanyiitio. **25** "'Marikabu
cia Tarishishi nĩcio igũkuuagĩra indo ciaku cia wonjoria.
Ũiyũrĩrĩirio mĩrigo mĩritũ o kũu iria gatagatĩ. **26** Andũ
aku arĩa matwarithagia marikabu magũtwaraga maria-
inĩ gatagatĩ. No rĩrĩ, rũhuho rwa mwena wa irathĩro
nĩrũgakuunanga ũtuĩkange icunjĩ ũrĩ kũu iria gatagatĩ.
27 Ũtonga waku, na indo ciaku cia wonjoria, na cia
wendia, na thigari ciaku cia iria-inĩ, na arĩa marutaga
wĩra marikabu-inĩ, na arĩa marutaga wĩra wa gũthinga,
na onjorithia aku, na thigari ciaku ciothe, na mũndũ
ũngĩ o wothe ũrĩ marikabu-inĩ, nĩmagatoonyerera iria
gatagatĩ mũthenya ũrĩa marikabu yaku ĩkoinĩkanga. **28**
Mabũrũri marĩa mariganĩtie na iria nĩmagathingitha
hĩndĩ ĩrĩa aruti wĩra aku a marikabu-inĩ magaakaya.
29 Arĩa othe mahutanagia na mĩiko ya gũtwarithia
marikabu nĩmagatiganĩria marikabu ciao; thigari cia
iria-inĩ na arĩa othe marutaga wĩra marikabu-inĩ
makaarũgama hũgũrũrũ-inĩ cia iria. **30** Makaanĩrĩra,
makũrĩrĩre marĩ na ruo; makeitĩrĩria rũkũngũ mĩtwe, na
megaragarie mũhu-inĩ. **31** Makenja mĩtwe yao nĩ ũndũ
waku, na mehumbe nguo cia makũnia. Nĩmagakũrĩrĩra
marĩ na ruo rwa ngoro, na macakae nĩ kĩeha. **32** Na hĩndĩ
ĩyo maragirĩka magĩgũcakayagĩra-rĩ, nĩmakambĩrĩria
macakaya magũkonii, makiugaga atĩrĩ: "Nũũ ũrĩ wakirio
ta Turo, athiũrũrũkĩirio nĩ iria?" **33** Hĩndĩ ĩrĩa indo ciaku
cia wonjoria ciatwaragwo iria-inĩ-rĩ, nĩwaiganithirie
mabataro ma ndũrĩrĩ nyingĩ; nĩ ũndũ wa ũtonga waku
mũnene, na ũingĩ wa indo ciaku cia wonjoria, ũgĩtongia
athamaki a thĩ. **34** Rĩu nĩwanangĩtwo nĩ iria o kũu maaĩ-
inĩ marĩa mariku; nĩũtoonyereire hamwe na indo ciaku
cia wonjoria, o na arĩa othe mũtwaranaga nao. **35** Arĩa
othe matũũraga mabũrũri-inĩ marĩa marĩ ndwere-inĩ cia
iria nĩmamakĩte nĩ ũndũ waku; athamaki ao mainainaga
nĩ kũmaka, na magathita ithiithi nĩ guoya. **36** Nao onjoria
marĩ gatagatĩ ka ndũrĩrĩ nĩmarakũnyũrũria; nĩũkinyĩte
mũthia wa kũguoyohithania, nawe ndũgacooka kuonwo
rĩngĩ.'"

28 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ:
2 "Mũrũ wa mũndũ, ĩra mũnene wa Turo atĩrĩ,
'Mwathani Jehova oigĩte ũũ: "'Nĩ ũndũ ngoro yaku
nĩĩyambararĩtie, uugaga atĩrĩ, "Nĩĩ ndĩ ngai; njikaragĩra
gĩtĩ gĩa ũthamaki kĩa ngai kũu iria gatagatĩ." No wee
ũrĩ mũndũ na ndũrĩ ngai, o na watuĩka wĩciiragia atĩ
ũrĩ mũũgĩ o ta ngai. **3** Wee-rĩ, ũkĩrĩ mũũgĩ gũkĩra
Danieli? Anga gũtirĩ hitho ũngĩhithwo? **4** Tondũ wa
ũũgĩ waku na ũmenyo waku, nĩwĩgĩĩrĩire na ũtonga,
na ũkehaĩra thahabu na betha mĩthiithũ-inĩ yaku.
5 Tondũ wa ũmenyi waku mũnene wa wonjoria,
nĩwĩongereire ũtonga, na nĩ tondũ wa ũtonga waku,
ngoro yaku nĩĩgĩĩte na mwĩtĩĩo. **6** "'Nĩ ũndũ ũcio
Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "'Tondũ wĩciiragia ũrĩ
mũũgĩ, ũkohĩga o ta ngai-rĩ, **7** nĩngũkũrehithĩria andũ
a kũngĩ magũũkĩrĩre, nacio nĩ ndũrĩrĩ iria itarĩ tha o
na hanini; nĩigacomora hiũ ciacio cia njora ciũkĩrĩre
ũthaka waku na ũũgĩ waku, na itheecange riiri waku
mũcangararu. **8** Nĩmagagũikũrũkia magũkinyie irima-
inĩ, na nĩũgaakua gĩkuũ kĩa ũhinya kũu gatagatĩ ka
iria. **9** Hĩndĩ ĩyo nĩũkoiga atĩ, "Nĩĩ ndĩ ngai," ũrĩ
mbere ya acio magaakũũraga? Ũgaakorwo ũrĩ o mũndũ,
no ti ngai, ũrĩ moko-inĩ ma acio magaakũũraga. **10**

Ũgaakua gĩkuũ ta kĩa andũ arĩa mataruaga, mokoinĩ ma andũ a kũngĩ. Nĩ niĩ njugĩte ũguo, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'" **11** Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **12** "Mũrũ wa mũndũ, ambĩrĩria macakaya makoniĩ mũthamaki wa Turo, ũmwĩre atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "'Wee warĩ kĩonereria kĩa ũkinyanĩru, ũkaiyũrwo nĩ ũũgĩ, na ũgathakara o biũ. **13** Wee watũũrĩte Edeni, mũgũnda wa Ngai; wagemetio na kahiga gothe ka goro ta: wakiki ĩrĩa ndune, na yakuti ĩrĩa ya rangi wa ngoikoni, na arimathi, na thumarati ĩrĩa theru, na onigithi, na njathibi, na yakuti ĩrĩa ya rangi wa bururu, na thumarati ĩrĩa nduru, na baregethu. Magemio maku maathondeketwo na thahabu; mũthenya ũrĩa wee wombirwo noguo maahaarĩirio. **14** Waitĩrĩirio maguta ũtuĩke ta kerubi mũgitanĩri, na nĩkĩo ndaakwamũrire. Wee warĩ kĩrĩmaigũrũ kĩrĩa gĩtheru kĩa Ngai; waceeragĩra mahiga-inĩ ma mwaki. **15** Ndwarĩ na ũcuuke mĩthiĩre-inĩ yaku, kuuma mũthenya ũrĩa wombirwo, nginya rĩrĩa waganu wonekire thĩĩnĩ waku. **16** Tondũ wa wonjoria waku kũingĩha, nawe ũkĩĩhia. Nĩ ũndũ ũcio ngĩkũrutũrũra kuuma kĩrĩma-inĩ kĩa Ngai ũnyararĩkĩte, na wee kerubi, wee ũgitanagĩra, ngĩkũingata wehere mahiga-inĩ macio ma mwaki. **17** Ngoro yaku nĩyanyiitirwo nĩ mwĩtĩĩo nĩ ũndũ wa ũthaka waku, nawe ũgĩthũkia ũũgĩ waku nĩ ũndũ wa riiri waku. Nĩ ũndũ ũcio ngĩgũikia thĩ; ndaagũtuire kĩnyararo ũrĩ mbere ya athamaki. **18** Nĩ ũndũ wa mehia maku maingĩ na wonjoria ũtarĩ wa ma, nĩĩũthaahĩtie kũndũ gwaku kũrĩa-gũtheru. Nĩ ũndũ ũcio ngĩtũma mwaki uume thĩĩnĩ waku, naguo ũgĩkũniina, na ngĩgũtua mũhu hau thĩ, maitho-inĩ ma arĩa meeroragĩra. **19** Ndũrĩrĩ ciothe iria ciakũũĩ, nĩcigegetio nĩwe; nĩũkinyĩte mũthia wa kũguoyohithia, nawe ndũgacooka kuonwo rĩngĩ.'" **20** Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **21** "Mũrũ wa mũndũ, erekeria ũthiũ waku Sidoni; rĩrathĩre ũhoro wa kũrĩũkĩrĩra, **22** ũrĩĩre atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "'Wee Sidoni, nĩngũgũũkĩrĩra, na nĩngegĩĩra na riiri thĩĩnĩ waku. Nao nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, hĩndĩ ĩrĩa ngaarĩrehere iherithia, na ndĩĩonanie atĩ ndĩ mũtheru thĩĩnĩ warĩo. **23** Nĩngarĩrehithĩria mũthiro, na ndũme thakame ĩtherere njĩra-inĩ ciarĩo. Arĩa oorage nĩmakaagũa thĩĩnĩ warĩo, naruo rũhiũ rwa njora rũrĩũkĩrĩre mĩena yothe. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **24** "'Gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ andũ a Isiraeli makaagĩa na thũ mariganĩtie nacio, nĩguo ituĩke cong'e ũrĩ ruo, na mĩigua mĩũgĩ. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Mwathani Jehova. **25** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Hĩndĩ ĩrĩa ngaacookanĩrĩria andũ a Isiraeli moime ndũrĩrĩ-inĩ kũrĩa maahurunjirwo, hĩndĩ ĩyo nĩngonania maitho-inĩ ma ndũrĩrĩ atĩ ndĩ mũtheru ndĩ thĩĩnĩ wao. Hĩndĩ ĩyo nĩmagatũũra bũrũri wao kĩũmbe ũrĩa ndaaheire ndungata yakwa Jakubu. **26** Magaatũũra kuo marĩ agitĩre, na nĩmagaka nyũmba, na mahaande mĩgũnda ya mĩthabibũ; nao magaatũũra marĩ agitĩre rĩrĩa ngaarehe iherithia kũrĩ andũ arĩa othe mariganĩtie nao arĩa maamacambagia. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wao.'"

29 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa ikũmi, mweri wa ikũmi, mũthenya wa ikũmi na ĩĩrĩ wa mweri wa ikũmi, kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, erekeria ũthiũ waku kũrĩ Firaũni mũthamaki wa Misiri, ũmũũkĩrĩre, na ũmũrathĩre ũhoro wa kũmũũkĩrĩra na wa gũũkĩrĩra bũrũri wothe wa Misiri. **3** Mwarĩrie ũmwĩre atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "'Nĩngũgũũkĩrĩra, wee Firaũni mũthamaki wa Misiri, o wee nyamũ ĩno nene ũkomete tũrũũĩ-inĩ twaku. Uugaga atĩrĩ, "Nili nĩ rũũĩ rwakwa; nĩ niĩ ndarũthondekire nĩ ũndũ wakwa." **4** No nĩngagwĩkĩra ndwano thĩa-inĩ ciaku, na ndũme thamaki cia tũrũũĩ twaku ciĩgwatĩrĩre ngũcĩ-inĩ ciaku. Nĩngakũguucia ngũrute tũrũũĩ-inĩ twaku, hamwe na thamaki ciothe iria ciĩgwatĩrĩire ngũcĩ-inĩ ciaku. **5** Nĩngagũtiga werũ-inĩ, wee, hamwe na thamaki ciothe cia tũrũũĩ twaku. Nĩũkagũa kũu werũ-inĩ, na ndũkoererwo kana ũnganio. Ngaakũneana ũtuĩke irio cia nyamũ cia gĩthaka, na nyoni cia rĩera-inĩ. **6** Hĩndĩ ĩyo arĩa othe matũũraga bũrũri wa Misiri nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. "'Wee ũkoretwo ũrĩ mũthĩgi wa kamũrangi wa gũtiira nyũmba ya Isiraeli. **7** Hĩndĩ ĩrĩa maakũnyiitire na moko mao-rĩ, nĩwatũkangire, na ũgĩtarũranga ciande ciao; hĩndĩ ĩrĩa meetiiranirie nawe-rĩ, nĩwoinĩkangire, nayo mĩgongo yao ĩkĩgonyoka. **8** "'Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Nĩngakũrehithĩria rũhiũ rwa njora rũgũũkĩrĩre na rũũrage andũ aku na mahiũ mao. **9** Misiri gũgaatuĩka bũrũri mũtiganĩrie, ũgakira ihooru. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. "'Tondũ wee woigire atĩrĩ, "Rũũĩ rwa Nili nĩ rwakwa; nĩ niĩ ndarũthondekire," **10** nĩ ũndũ ũcio nĩngũgũũkĩrĩra na njũkĩrĩre tũrũũĩ twaku, na nĩngatũma bũrũri wa Misiri wanangĩke na ũkire ihooru, kuuma Migidoli nginya Aswani, o na nginya mũhaka-inĩ wa Kushi. **11** Gũtirĩ ikinya rĩa mũndũ kana rĩa nyamũ rĩgaatuĩkanĩria kuo; gũtirĩ mũndũ ũgaatũũra kuo ihinda rĩa mĩaka mĩrongo ĩna. **12** Nĩngatũma bũrũri wa Misiri ũkire ihooru gatagatĩ-inĩ ka mabũrũri marĩa manangĩku, na matũũra maguo manene matiganĩrio mĩaka mĩrongo ĩna gatagatĩ ka matũũra manene marĩa manangĩku. Na nĩngahurunjĩra andũ a Misiri ndũrĩrĩ-inĩ, na ndĩmaharagaanĩrie mabũrũri-inĩ. **13** "'No rĩrĩ, Mwathani Jehova oigĩte atĩrĩ: Mĩaka mĩrongo ĩna yathira-rĩ, nĩngacookanĩrĩria andũ a Misiri moime ndũrĩrĩ-inĩ iria maahurunjirwo. **14** Nao andũ arĩa maatahĩtwo a Misiri nĩngamacookia bũrũri wa Pathirosi, bũrũri ũrĩa wa maithe mao. Marĩ kũu magaatuĩka ũthamaki wĩnyiihĩtie. **15** Ũgaakorwo wĩnyiihĩtie gũkĩra mothamaki mothe, na ndũgacooka rĩngĩ gwĩtũũgĩria igũrũ rĩa ndũrĩrĩ iria ingĩ. Nĩ niĩ ngaawagithia hinya ũũ atĩ ndũrĩ hĩndĩ ĩngĩ ũgaatha ndũrĩrĩ. **16** Bũrũri wa Misiri ndũgacooka gũtuĩka mwĩhoko wa andũ a Isiraeli, no ũgaatũĩka kĩrirakania kĩa mehia mao ma gũcaria ũteithio kuo. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Mwathani Jehova.'" **17** Mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩĩrĩ na mũgwanja, mũthenya wa mbere wa mweri wa mbere, kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **18** "Mũrũ wa mũndũ, Nebukadinezaru, mũthamaki wa Babuloni, nĩatũmire mbũtũ ciake cia ita ciũkĩrĩre Turo na ihũũra inene; o mũtwe nĩwamunyirwo njuĩrĩ, na o kĩande gĩgĩcũnũrwo. No rĩrĩ, we mwene o na

ita rĩake matiarĩhirwo kĩndũ nĩ ũndũ wa mbaara ĩyo aarũithirie ya gũũkĩrĩra Turo. **19** Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Nĩngũneana bũrũri wa Misiri harĩ Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni, na nĩagakuua ũtonga wakuo. Agaatunyana na atahe indo cia bũrũri ũcio, ituĩke cia kũrĩha mbũtũ ciake cia ita. **20** Nĩndĩmũheete bũrũri wa Misiri ũtuĩke kĩheo gĩa kĩyo gĩake, tondũ we na mbũtũ ciake cia ita meekire ũguo nĩ ũndũ wakwa, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **21** "Mũthenya ũcio, nĩngatũma nyũmba ya Isiraeli ĩmerie rũhĩa, na ndumũre kanua gaku thĩĩnĩ wao. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ nĩĩ nĩ nĩĩ Jehova."

30 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ **2** "Mũrũ wa mũndũ, ratha ũhoro, uuge atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "'Girĩkai, muuge atĩrĩ, "Kaĩ mũthenya ũcio ũrĩ na haaro-ĩ!" **3** Nĩgũkorwo mũthenya ũcio nĩũkuhĩrĩirie, mũthenya wa Jehova nĩũkuhĩrĩirie, mũthenya ũrĩ na matu, mũthenya ũrĩ na mũthiro harĩ ndũrĩrĩ. **4** Rũhiũ rwa njora nĩrũgookĩrĩra bũrũri wa Misiri, naruo ruo rwa ngoro rũkinyĩrĩre Kushi. Rĩrĩa arĩa moragĩtwo makaagũa kũu bũrũri wa Misiri, ũtonga wakuo nĩũgakuuo, nayo mĩthingi yakuo ĩmomorwo. **5** Andũ a Kushi na Putu, na Ludu, na Arabia guothe, na Lubia, na andũ a bũrũri wa kĩrĩkanĩro, makooragwo na rũhiũ rwa njora marĩ hamwe na andũ a Misiri. **6** "'Jehova ekuuga ũũ: "'Arata a Misiri nĩmakooragwo, naguo hinya wake ũrĩa etĩĩaga naguo nĩũgaathira. Kuuma Migidoli o nginya Aswani, makooragĩrwo kuo thĩĩnĩ na rũhiũ rwa njora, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **7** "'Nĩmagakira ihooru, marĩ gatagatĩ-inĩ ka mabũrũri marĩa manangĩtwo, magakira ihooru, namo matũũra mao manene magaakorwo marĩ thĩĩnĩ wa matũũra manene marĩa manangĩku. **8** Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ nĩĩ nĩ nĩĩ Jehova, rĩrĩa ngaacina bũrũri wa Misiri na mwaki, nao arĩa othe maamateithagia mahehenjwo. **9** "'Mũthenya ũcio-rĩ, nĩngatũma andũ moime harĩ nĩĩ marĩ na marikabu, mathiĩ makahahũre andũ a Kushi, moime mwĩcaaro-inĩ wao. Nĩmakanyiitwo nĩ ruo rwa ngoro mũthenya ũcio bũrũri wa Misiri ũkaaniinwo, nĩgũkorwo ti-itherũ nĩũgakinya. **10** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "'Nĩnganiina kĩrĩndĩ kĩa Misiri, hũthĩrĩte guoko kwa Nebukadinezaru, mũthamaki wa Babuloni. **11** We na mbũtũ ciake cia ita, o mbũtũ icio ikĩrĩtie ndũrĩrĩ iria ingĩ ciothe kwaga tha, nĩcio ikaarehwo, iniine bũrũri ũcio. Nĩigacomora hiũ ciao cia njora, ciũkĩrĩre bũrũri wa Misiri na ciyũrie bũrũri ũcio andũ arĩa moragĩtwo. **12** Nĩngatũma tũrũũĩ tuothe twa Rũũĩ rwa Nili tũhwe, naguo bũrũri ũcio ndĩwenderie andũ aaganu; ngaawananga na moko ma andũ a kũngĩ, guo mwene, o hamwe na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ kuo. Nĩĩ Jehova nĩ nĩĩ njarĩtie. **13** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "'Nĩngathũkangia ngai cia mĩhianano na niine mĩhiano ĩrĩa ĩrĩ Nofu. Gũtigacooka kũgĩa mũthamaki kũu bũrũri wa Misiri, na nĩngaiyũria bũrũri ũcio wothe guoya. **14** O nakuo Pathirosi nĩngakwananga, na ngwatie mwaki kũu Zoani, o na herithanie kũu Thebesi. **15** O nakuo Pelusiumu nĩngagũitĩrĩria mang'ũrĩ makwa, o kũu kĩĩgitĩro kĩa hinya kĩa bũrũri wa Misiri, na njeherie kĩrĩndĩ gĩa kũu Thebesi. **16** Nĩngagwatia mwaki kũu bũrũri wa Misiri, nakuo Pelusiumu nĩgũkeehũũrithania nĩ ruo. Thebesi nĩgũgatharĩkĩrwo. Nofu nĩgũgakorwo na mĩnyamaro ĩtegũtigithĩria. **17** Aanake a Heliopoli na a Bubasiti makooragwo na rũhiũ rwa njora, nao andũ a matũũra macio manene matahwo. **18** Mũthenya nĩũkagĩa nduma kũu Tehafunehasu rĩrĩa ngoinanga icooki rĩa Misiri; kũu nĩkuo hinya wake ũcio etĩĩaga naguo ũgaathirĩra. Nĩakahumbĩrwo nĩ matu, namo matũũra make nĩmagatahwo. **19** Nĩ ũndũ ũcio nĩngaherithia bũrũri wa Misiri, nao nĩmakamenya atĩ nĩĩ nĩ nĩĩ Jehova.'" **20** Mwaka-inĩ wa ikũmi na ũmwe, mũthenya wa mũgwanja wa mweri wa mbere, kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **21** "Mũrũ wa mũndũ, nĩnyunĩte guoko kwa Firaũni, mũthamaki wa Misiri. Gũtiohetwo na taama ũrĩ na ndawa nĩguo kũhone, kana gũkoohanio na mĩtĩ nĩguo kũgwate kũgĩe na hinya wa kuoya rũhiũ rwa njora. **22** Nĩ ũndũ ũcio, Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Nĩĩ nĩngũũkĩrĩra Firaũni mũthamaki wa bũrũri wa Misiri. Nĩngũmuuna moko meerĩ, kũrĩa kũgima na kũrĩa kuunĩku, na ndũme rũhiũ rwa njora ruume guoko-inĩ gwake rũgwe thĩ. **23** Nĩngahurunja andũ a Misiri ndũrĩrĩ-inĩ, na ndĩmaharaganĩrie mabũrũri-inĩ. **24** Nĩngekĩra moko ma mũthamaki wa Babuloni hinya, na ndĩmũnengere rũhiũ rwakwa rwa njora arũnyiite na guoko, no nĩngoina moko ma Firaũni, nake acaaĩre hau mbere yake, o ta mũndũ ũgurarĩtio nguraro ya gĩkuũ. **25** Nĩngekĩra moko ma mũthamaki wa Babuloni hinya, no moko ma Firaũni nĩmakaaga hinya. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ nĩĩ nĩ nĩĩ Jehova, rĩrĩa ngaanengera mũthamaki wa Babuloni rũhiũ rwakwa rwa njora arũnyiite na guoko, nake arũhiũrie okĩrĩre bũrũri wa Misiri. **26** Nĩngahurunja andũ a Misiri ndũrĩrĩ-inĩ, na ndĩmaharaganĩrie mabũrũri-inĩ. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ nĩĩ nĩ nĩĩ Jehova."

31 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa ikũmi na ũmwe, mũthenya wa mbere wa mweri wa gatatũ, kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, arĩria Firaũni mũthamaki wa Misiri na kĩrĩndĩ gĩake, ũmeere atĩrĩ: "'Nũũ ũngĩgerekanio nawe ũhoro-inĩ ũkoniĩ ũnene? **3** Cũrania ũhoro wa bũrũri wa Ashuri, ũrĩa hĩndĩ ĩmwe warĩ mũtarakwa wa Lebanoni, warĩ na honge thaka, ciahumbĩrĩte mũtitũ ũcio; waraihĩte na igũrũ, gacũmbĩrĩ kaguo gakagĩa igũrũ rĩa mathangũ marĩa matumanu. **4** Wakũragio nĩ maaĩ, ithima iria ndiku nĩciatũmaga ũraihe; tũrũũĩ twa ithima icio twathereraga, tũgathiũrũrũkĩria gĩtina kĩaguo mĩena yothe, na tũgathereria maaĩ mĩtĩ-inĩ yothe ya gĩthaka. **5** Nĩ ũndũ ũcio ũgĩkĩrĩrĩria kũraiha gũkĩra mĩtĩ yothe ya gĩthaka; mathĩgĩ maguo makĩongerereka, na honge ciaguo ikĩraiha, igĩtheerema nĩ ũndũ wa maaĩ kũingĩha. **6** Nyoni ciothe cia rĩera-inĩ igĩaka itara mathĩgĩ-inĩ maguo, nacio nyamũ ciothe cia gĩthaka ciaciaragĩra rungu rwa honge ciaguo; ndũrĩrĩ ciothe iria nene ciatũũraga kĩĩruru-inĩ kĩaguo. **7** Ũthaka waguo warĩ mũkaru, na mathĩgĩ maguo magatheerema, nĩgũkorwo mĩri yaguo nĩyatoonyete thĩ tĩĩri-inĩ kũrĩa kwarĩ na maaĩ maingĩ. **8** Mĩtarakwa ĩrĩa yarĩ mũgũnda wa Ngai ndĩngĩaigananire naguo, kana mĩthengera ĩiganane na mathĩgĩ maguo, o na kana mĩraraciĩ ĩgerekanio

na honge ciaguo, gũtiarĩ mũtĩ thĩĩnĩ wa mũgũnda wa Ngai ũngĩaigananire naguo gũthakara. **9** Nĩ niĩ ndaũthakarĩtie na honge nyingĩ, o nginya mĩtĩ yothe ya Edeni ĩrĩa yarĩ kũu mũgũnda wa Ngai ĩgĩtuĩka ya kũũiguĩra ũiru. **10** "'Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Kuona atĩ nĩwaraihĩte na igũrũ, na ũkaraihia mũthia waguo igũrũ rĩa mathangũ marĩa matumanu, na tondũ nĩwetĩĩagĩra kũraiha kwaguo-rĩ, **11** nĩndaũneanire kũrĩ mwathi wa ndũrĩrĩ, nĩguo aũherithie kũringana na ũrĩa waganu waguo watariĩ. Nĩndaũteanirie, **12** naruo rũrĩrĩ rũtarĩ tha o na hanini, rũgakĩria iria ingĩ gũthũka, rũkĩũtema, rũkĩũtiga wagũa. Mathĩgĩ maguo makĩgũa irĩma-igũrũ na mĩkuru-inĩ guothe; nacio honge ciaguo ikĩgũa ciunĩkangĩire kũu ituamba-inĩ ciothe cia bũrũri. Ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ ikĩehera kĩĩruru-inĩ kĩaguo, igĩtigana naguo. **13** Nyoni ciothe cia rĩera-inĩ igĩtũũra mũtĩ-inĩ ũcio wagwĩte, nacio nyamũ ciothe cia gĩthaka igĩtũũra kũu honge-inĩ ciaguo. **14** Nĩ ũndũ ũcio gũtirĩ mĩtĩ ĩngĩ ĩrĩ kũu gũkuhĩ na maaĩ ĩgaacooka gwĩtĩĩa nĩ ũndũ wa kũraiha na igũrũ, ĩraihie mĩthia yayo igũrũ rĩa mathangũ marĩa matumanu. Gũtirĩ mĩtĩ ĩngĩ ĩnyuĩte maaĩ wega ũguo ĩkaaraiha ta guo; yothe yorotereirio gĩkuũ-inĩ, kũndũ kũriku thĩ, kũrĩa andũ arĩa makuuaga matũũrĩte, o arĩa maikũrũkaga irima. **15** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Mũthenya ũrĩa mũtĩ ũcio waikũrũkirio mbĩrĩra-inĩ, nĩndahingire ithima iria ciarĩ ndiku nĩ ũndũ wa kũũcakaĩra; nĩndarũgamirie tũrũũĩ twakuo, namo maaĩ maingĩ makuo makĩhingĩrĩrio. Nĩ ũndũ waguo ngĩhumba Lebanoni nduma, nayo mĩtĩ yothe ya gĩthaka ĩkĩhooha. **(Sheol h7585)** **16** Nĩndatũmire ndũrĩrĩ ciinainio nĩ mũrurumo waguo ũkĩgũa rĩrĩa ndaũikũrũkirie mbĩrĩra-inĩ hamwe na arĩa maikũrũkaga kũu irima. Hĩndĩ ĩyo mĩtĩ yothe ya Edeni, o ĩrĩa mĩega mũno gũkĩra ĩrĩa ĩngĩ ya Lebanoni, mĩtĩ yothe ĩrĩa yanyuithĩtio maaĩ wega, ĩkĩhoorerio ngoro ĩrĩ thĩ kũu kũriku. **(Sheol h7585)** **17** Arĩa othe maatũũraga kĩĩruru-inĩ kĩaguo, arĩa maarĩ ngwatanĩro naguo gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ, o nao nĩmaikũrũkĩtio mbĩrĩra-inĩ hamwe naguo, mageturanĩra na arĩa maanooragwo na rũhiũ rwa njora. **(Sheol h7585)** **18** "'Nĩ mũtĩ ũrĩkũ harĩ mĩtĩ ya Edeni ũngĩgerekanio nawe ũhoro-inĩ ũkoniĩ riiri na ũnene? No rĩrĩ, o nawe nĩũgaikũrũkio hamwe na mĩtĩ ya Edeni nginya kũu thĩ kũriku; ũgaakoma gatagatĩ ka andũ arĩa mataruaga, hamwe na arĩa mooragirwo na rũhiũ rwa njora. "'Ũcio nĩwe Firaũni na kĩrĩndĩ gĩake gĩothe, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'"

32 Mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩĩrĩ, mũthenya wa mbere wa mweri wa ikũmi na ĩĩrĩ, kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, ambĩrĩria gũcakaĩra Firaũni, mũthamaki wa Misiri, ũmwĩre atĩrĩ: "'Wee ũtariĩ ta mũrũũthi gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ; ũtariĩ o ta nyamũ nene ya iria-inĩ, ũkĩhũũra maaĩ kũu tũrũũĩ-inĩ twaku, na ũkiunjuga maaĩ na makinya maku-rĩ, ũgekĩra tũrũũĩ tũu ndooro. **3** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "'Nĩngagũikĩria wabu wakwa, ndĩ hamwe na kĩrĩndĩ kĩingĩ, nakĩo nĩgĩgakũguucũrũria na wabu ũcio wakwa. **4** Nĩngagũikia kũu bũrũri-inĩ, ngũnyugute werũ-inĩ ũtarĩ kĩndũ. Nĩngatũma nyoni ciothe cia rĩera-inĩ ikũũmbĩrĩre, nacio nyamũ ciothe cia gĩthaka ciĩhũũnĩrĩrie nawe. **5** Nĩngaragania nyama ciaku irĩma igũrũ, namo matigari maku ndĩmaiyũrie mĩkuru-inĩ. **6** Nĩngaiyũria thĩ na thakame yaku ĩyo ĩratherera o nginya irĩma-inĩ, nayo mĩkuru ĩiyũre nyama ciaku. **7** Hĩndĩ ĩrĩa ngaakũhuhũkia-rĩ, nĩngahumbĩra igũrũ, nacio njata ndĩciikĩre nduma; nĩngahumbĩra riũa na itu, naguo mweri wage gũcooka kũruta ũtheri waguo. **8** Motheri mothe marĩa maaraga marĩ igũrũ nĩngatũma magũtuĩkĩre nduma; nĩngaiyũria bũrũri waku nduma, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **9** Nĩngathĩĩnia ngoro cia andũ aingĩ, rĩrĩa ngaakũrehera wanangĩku ũrĩ kũu gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ, o kũu mabũrũri-inĩ marĩa ũtooĩ. **10** Nĩngatũma ndũrĩrĩ nyingĩ imakio nĩwe, nao athamaki a cio mainaine nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra nĩ ũndũ waku, rĩrĩa ngaamahiũrĩria rũhiũ rwa njora. Mũthenya ũrĩa ũkaagũa, o mũndũ o mũndũ nĩakainaina ategũtigithĩria gwĩtigĩra nĩ ũndũ wa muoyo wake. **11** "'Nĩgũkorwo Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: "'Rũhiũ rwa njora rwa mũthamaki wa Babuloni nĩrũgagũũkĩrĩra. **12** Nĩngatũma kĩrĩndĩ gĩaku kĩũragwo na hiũ cia njora cia andũ arĩa marĩ hinya, o acio a rũrĩrĩ rũtarĩ tha gũkĩra ndũrĩrĩ iria ingĩ ciothe. Nĩmakahehenja mwĩtĩĩo wa bũrũri wa Misiri, nakĩo kĩrĩndĩ gĩakuo nĩgĩkang'aũranio. **13** Nĩnganiina mahiũ mao mothe marĩa marĩ ndwere-inĩ cia maaĩ maingĩ, marĩa matagacooka kunjugwo nĩ kũgũrũ kwa mũndũ, kana mekĩrwo ndooro nĩ mahũngũ ma mahiũ. **14** Hĩndĩ ĩyo nĩngatũma maaĩ makuo mahoorere, na ndũme tũrũũĩ twakuo tũtherere ta maguta, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **15** Rĩrĩa ngaatũma bũrũri wa Misiri ũkire ihooru, na njeherie kĩrĩa gĩothe kĩrĩ kũu bũrũri-inĩ, na hũũre arĩa othe matũũraga kuo-rĩ, hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.' **16** "Macio nĩmo macakaya marĩa makaamũcakaĩra. O nao airĩtu a ndũrĩrĩ magaacakaya o ũguo; ũguo nĩguo magaacakaĩra bũrũri wa Misiri na kĩrĩndĩ gĩakuo, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga." **17** Mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩĩrĩ, mũthenya wa ikũmi na ĩtano wa mweri ũcio, kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **18** "Mũrũ wa mũndũ, girĩka nĩ ũndũ wa kĩrĩndĩ kĩa bũrũri wa Misiri, na ũkĩharũrũkie kũu thĩ kũriku, hamwe na airĩtu a ndũrĩrĩ iria irĩ hinya, o hamwe na arĩa maikũrũkagio kũu irima-inĩ. **19** Moorie atĩrĩ: 'Inyuĩ mũrĩ ende gũkĩra arĩa angĩ? Ikũrũkai mũgakomio hamwe na arĩa mataruĩte.' **20** Nao makaagũa hamwe na arĩa maanooragwo na rũhiũ rwa njora. Rũhiũ rwa njora nĩrũcomore; rekei akururio arĩ hamwe na kĩrĩndĩ gĩake gĩothe. **21** Kuuma kũu thĩĩnĩ wa mbĩrĩra, atongoria arĩa marĩ hinya nĩmakaaragia ũhoro ũkoniĩ bũrũri wa Misiri na arĩa marĩ ngwatanĩro naguo, moige atĩrĩ, 'Nĩmaikũrũkĩtio, na makometio hamwe na arĩa mataruĩte, o hamwe na arĩa maanooragwo na rũhiũ rwa njora.' **(Sheol h7585)** **22** "Ashuri arĩ kũu hamwe na mbũtũ ciake ciothe cia ita; arigiicĩirio nĩ mbĩrĩra cia arĩa ake othe maanooragwo, o acio othe moragĩtwo na rũhiũ rwa njora. **23** Mbĩrĩra ciao irĩ irima kũrĩa kũriku, nacio mbũtũ ciake cia ita igũĩte irigiicĩirie mbĩrĩra yake. Arĩa othe maiyũrĩtie guoya thĩĩnĩ wa bũrũri wa arĩa marĩ muoyo nĩmoragĩtwo, makooragwo na rũhiũ rwa njora. **24** "Elamu arĩ o kũu, na kĩrĩndĩ gĩake gĩothe kĩrigiicĩirie mbĩrĩra yake. Othe nĩmoragĩtwo,

makooragwo na rũhiũ rwa njora. Arĩa othe maiyũrĩtie
bũrũri wa arĩa marĩ muoyo guoya maaharũrũkirio thĩ
kũrĩa kũriku matarĩ aruu. Maikaraga maconokete marĩ
hamwe na arĩa maharũrũkĩtio irima. **25** Nĩarĩirwo ũrĩrĩ
gatagatĩ-inĩ ka arĩa maanakua, kĩrĩndĩ gĩake kĩrigiicĩirie
mbĩrĩra yake. Acio othe ti aruu, na mooragirwo na
rũhiũ rwa njora. Tondũ nĩo maaguoyohithanagia bũrũri
wa arĩa marĩ muoyo, maikaraga maconokete marĩ
hamwe na arĩa maharũrũkĩtio irima; magakomio hamwe
na arĩa maanooragwo. **26** "Mesheki na Tubali marĩ
kũu, nacio irĩndĩ ciao ciothe irigiicĩirie mbĩrĩra ciao.
Acio othe matiruĩte, na mooragirwo na rũhiũ rwa
njora tondũ nĩmaiyũrĩtie bũrũri wa arĩa marĩ muoyo
guoya. **27** Githĩ matikomete hamwe na njamba iria
ingĩ cia ita iria itaruĩte iria ikuĩte, iria ciaharũrũkirio
mbĩrĩra-inĩ hamwe na matharaita ma cio, o icio hiũ
ciacio cia njora ciakomeirio mĩtwe yacio? Iherithia rĩa
mehia mao rĩacookereire mahĩndĩ mao, o na akorwo
kũguoyohithania kwa njamba icio cia ita nĩ kwaiyũrĩte
bũrũri wa arĩa marĩ muoyo. **(Sheol h7585)** **28** "O nawe
Firaũni-rĩ, nĩũkoinangwo na ũkomio gatagatĩ-inĩ ka arĩa
mataruĩte, o hamwe na arĩa maanooragwo na rũhiũ
rwa njora. **29** "Edomu arĩ kũu, hamwe na athamaki ake,
na anene ake othe; o na maarĩ na hinya-rĩ, makometio
hamwe na arĩa maanooragwo na rũhiũ rwa njora.
Makomete hamwe na arĩa mataruĩte, o hamwe na arĩa
maharũrũkagio irima. **30** "Anene othe a gathigathini, na
andũ othe a Sidoni marĩ kũu; maaharũrũkirio hamwe
na arĩa maanooragwo maconokete, o na kwarĩ na
kũguoyohania kwarehetwo nĩ ũhoti wao. Makometio
matarĩ aruu, marĩ hamwe na arĩa maanooragwo na
rũhiũ rwa njora, na maikaraga maconokete marĩ hamwe
na arĩa maharũrũkagio irima. **31** "Firaũni, we hamwe
na mbũtũ yake yothe ya ita rĩake, nĩakameyonera, nake
ahoorerio ngoro nĩ ũndũ wa kĩrĩndĩ gĩake gĩothe kĩrĩa
kĩanooragwo na rũhiũ rwa njora, ũguo nĩguo Mwathani
Jehova ekuuga. **32** O na gũtuĩka nĩ niĩ ndatũmire aiyũrie
guoya bũrũri-inĩ wa arĩa marĩ muoyo-rĩ, Firaũni hamwe
na kĩrĩndĩ gĩake gĩothe nĩmagakomio hamwe na arĩa
matarĩ aruu, hamwe na arĩa maanooragwo na rũhiũ
rwa njora, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga."

33 Ningĩ kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo
atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, arĩria andũ anyu,
ũmeere atĩrĩ: 'Hĩndĩ ĩrĩa ngaarehithia rũhiũ rwa njora
rũũkĩrĩre bũrũri, nao andũ a bũrũri ũcio methuurĩre
mũndũ ũmwe wao mamũtue mũrangĩri wao, **3** nake
one rũhiũ rwa njora rũgĩũka gũũkĩrĩra bũrũri ũcio, nake
ahuhe karumbeta nĩgeetha amenyithie andũ mehũũge-
rĩ, **4** hĩndĩ ĩyo mũndũ wothe ũrĩa ũkaigua karumbeta
kau no aage kwĩhũga, naruo rũhiũ rũu rwa njora
rũũke rũmũũrage-rĩ, nĩagacookererwo nĩ thakame yake
mwene. **5** Kuona atĩ nĩaiguire mũgambo wa karumbeta
na akĩaga kwĩhũga-rĩ, nĩagacookererwo nĩ thakame
yake mwene. Korwo nĩehũũgire-rĩ, nĩangĩehonokirie we
mwene. **6** No rĩrĩ, mũrangĩri ũcio angĩona rũhiũ rũu rwa
njora rũgĩũka, na aage kũhuha karumbeta nĩgeetha andũ
mehũũge, naruo rũhiũ rũu rwa njora rũũke rũũrage
ũmwe wao, mũndũ ũcio agaakua tondũ wa wĩhia wake,
no niĩ-rĩ, nĩngooria mũrangĩri ũcio thakame ya mũndũ
ũcio.' **7** "Mũrũ wa mũndũ, nĩngũtuĩte mũrangĩri wa
andũ a nyũmba ya Isiraeli; nĩ ũndũ ũcio, igua kiugo
kĩrĩa ngwaria na ũmahe ũhoro kuuma harĩ niĩ atĩ
mehũũge. **8** Hĩndĩ ĩrĩa ndeera mũndũ mwaganu atĩrĩ,
'Wee mũndũ ũyũ mwaganu, ti-itherũ nĩũgũkua,' nawe
wage kũmũringĩrĩria atigane na mĩthiĩre ĩyo yake-rĩ,
mũndũ ũcio mwaganu nĩagaakua tondũ wa wĩhia wake,
no wee nĩwe ngooria thakame yake. **9** No rĩrĩ, ũngĩĩra
mũndũ ũcio mwaganu ehũũge atigane na mĩthiĩre ĩyo
yake, nake aage gwĩka ũguo-rĩ, nĩagaakua nĩ ũndũ
wa wĩhia wake, no wee nĩũkahonokia muoyo waku.
10 "Mũrũ wa mũndũ, ĩra andũ a nyũmba ya Isiraeli
atĩrĩ, 'Inyuĩ mũroiga atĩrĩ: "Mahĩtia na mehia maitũ
nĩmatũritũhĩire, na ithuĩ tũkahwererekera nĩ ũndũ
wamo. Twakĩhota atĩa gũtũũra muoyo?"' **11** Meere ũũ,
'Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ
ndũũraga muoyo-rĩ, ndikenagio nĩ gĩkuũ kĩa andũ arĩa
aaganu, no nĩ kaba magarũrũke matigane na mĩthiĩre
ĩyo yao, nĩguo matũũre muoyo. Garũrũkai! Garũrũkai,
mũtigane na mĩthiĩre ĩyo yanyu mĩĩũru! Mũgũgĩkua nĩkĩ,
inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli?' **12** "Nĩ ũndũ ũcio,
wee mũrũ wa mũndũ, ĩra andũ anyu atĩrĩ, 'Ũthingu wa
mũndũ ũrĩa mũthingu ndũkamũhonokia rĩrĩa akaaga
gwathĩka, naguo waganu wa mũndũ ũrĩa mwaganu-rĩ,
ndũgatũma agwe rĩrĩa akaagarũrũka atigane naguo.
Mũndũ ũrĩa mũthingu angĩĩhia-rĩ, ndagetĩkĩrio atũũre
muoyo nĩ ũndũ wa ũthingu ũrĩa ararĩ naguo.' **13** Ingĩĩra
mũndũ ũrĩa mũthingu atĩ ti-itherũ nĩegũtũũra muoyo,
no hĩndĩ ĩyo we mwene ehie ehokete ũthingu ũcio
wake, gũtirĩ gĩĩko kĩa ũthingu o na kĩmwe kĩa iria
aneeka gĩkaarirkanwo; agaakua nĩ ũndũ wa ũũru ũcio
ekĩte. **14** Ningĩ ingĩĩra mũndũ ũrĩa mwaganu atĩrĩ, 'Ti-
itherũ nĩũgũkua,' nowe agarũrũke atigane na mehia
make, eke maũndũ marĩa marĩ ma kĩhooto na magĩrĩire,
15 angĩcookia kĩrĩa ooete gĩa kũrũgamĩrĩra thiirĩ, na
acookie kĩrĩa aiyĩte, na arũmagĩrĩre irĩra cia watho wa
kũrũmĩrĩrwo iria iheanaga muoyo, na ndageke ũndũ
mũũru-rĩ, ti-itherũ nĩagatũũra muoyo; ndagakua. **16**
Gũtirĩ rĩĩhia o na rĩmwe ekĩte rĩgaacooka kũririkanwo
nĩguo orio. Nĩekĩte maũndũ marĩa marĩ ma kĩhooto na
magĩrĩire; ti-itherũ nĩagatũũra muoyo. **17** "No andũ
anyu moigaga atĩrĩ, 'Njĩra ya Mwathani ti ya kĩhooto.'
No nĩ njĩra yao ĩtarĩ ya kĩhooto. **18** Mũndũ mũthingu
angĩtigana na ũthingu wake eeke maũndũ mooru-rĩ,
nĩagaakua nĩ ũndũ wamo. **19** Nake mũndũ mwaganu
angĩgarũrũka atigane na waganu wake, eeke maũndũ
marĩa marĩ ma kĩhooto na magĩrĩire-rĩ, nĩagatũũra
muoyo nĩ ũndũ wa gwĩka ũguo. **20** No rĩrĩ, inyuĩ
andũ a nyũmba ya Isiraeli, mugaga atĩrĩ, 'Njĩra ya
Mwathani ti ya kĩhooto.' No rĩrĩ, niĩ ngaatuĩra o mũndũ
wanyu ciira kũringana na mĩthiĩre yake we mwene."
21 Mwaka-inĩ wa ikũmi na ĩĩrĩ kuuma twathaamio,
mũthenya wa ĩtano wa mweri wa ikũmi-rĩ, mũndũ
worĩte kuuma Jerusalemu agĩũka kũrĩ niĩ, akĩnjĩĩra
atĩrĩ, "Itũũra rĩrĩa inene nĩrĩgwĩte!" **22** Na rĩrĩ, hwaĩ-
wa-ira, mũndũ ũcio ataanakinya, guoko kwa Jehova
kwarĩ igũrũ rĩakwa, nake akĩhingũra kanua gakwa,
mũndũ ũcio atanooka kũrĩ niĩ rũciinĩ. Nĩ ũndũ ũcio
ngĩtumũrwo kanua, na ndiacookire gũkira. **23** Ningĩ
kiugo kĩa Jehova gĩkĩnginyĩrĩra, ngĩĩrwo atĩrĩ: **24** "Mũrũ

wa mũndũ, andũ acio matũũraga kũu kwanangĩku bũrũri-inĩ wa Isiraeli maroiga atĩrĩ, 'Iburahĩmu aarĩ o mũndũ ũmwe, no nĩegwatiire bũrũri ũyũ. No ithuĩ tũrĩ aingĩ; ti-itherũ bũrũri ũyũ nĩ ithuĩ tũheetwo ũtuĩke igai riitũ.' **25** Nĩ ũndũ ũcio meere atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Kuona atĩ inyuĩ mũrĩĩaga nyama irĩ o na thakame, na mũkainamĩrĩra mĩhianano yanyu, na mũgaitithia thakame-rĩ, inyuĩ no mũkĩĩgwatĩre bũrũri ũyũ ũtuĩke wanyu? **26** Inyuĩ mwĩhokaga rũhiũ rwanyu rwa njora, na mũgeeka maũndũ marĩ magigi, na o mũndũ wanyu agathaahia mũtumia wa mũndũ ũrĩa ũngĩ. Inyuĩ no mũkĩĩgwatĩre bũrũri ũyũ ũtuĩke wanyu?' **27** "Meere atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, acio matigaire kũu kwanangĩku makaaniinwo na rũhiũ rwa njora, nao arĩa marĩ mĩgũnda-inĩ ngaamaneana kũrĩ nyamũ cia gĩthaka imatambuurange, nao arĩa marĩ ciĩhitho-inĩ nũmu na ngurunga-inĩ makooragwo nĩ mũthiro. **28** Nĩngatũma bũrũri ũcio wanangĩke ũkire ihooru, naguo hinya ũrĩa wĩtĩĩagĩra nĩũgaathira, na irĩma icio cia Isiraeli nĩigakirio ihooru, kwage mũndũ ũngĩtuĩkanĩria kuo. **29** Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, rĩrĩa ngaananga bũrũri ũcio ũkire ihooru, nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa mothe marĩ magigi maneeka.' **30** "No wee mũrũ wa mũndũ-rĩ, andũ anyu maraaranĩria ũhoro waku marĩ thingo-inĩ, na mĩrango-inĩ ya nyũmba, makeerana atĩrĩ, 'Ũkaai mũigue ndũmĩrĩri ĩrĩa yũkĩte kuuma kũrĩ Jehova.' **31** Andũ akwa mokaga kũrĩ we, o ta ũrĩa mamenyerete gwĩka, na magaikara thĩ mbere yaku mathikĩrĩrie ciugo ciaku, no rĩrĩ, matiĩkaga ũrĩa ciugĩte. Merutagĩra na tũnua twao, no ngoro ciao ikorokagĩra uumithio stũarĩ wa kĩhooto. **32** Ti-itherũ harĩ o-rĩ, wee ũtuĩkĩte o ta mũndũ ũrĩa ũinaga nyĩmbo cia wendo arĩ na mũgambo mwega, na akahũũra kĩnanda wega, nĩgũkorwo nĩmaiguaga ciugo ciaku no matiĩkaga ũrĩa ciugĩte. **33** "Hĩndĩ ĩrĩa maũndũ macio mothe makaahinga, na ti-itherũ nĩmakahinga, hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ thĩinĩ wao nĩ kwarĩ na mũnabii."

34 Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, ratha ũhoro wa gũũkĩrĩra arĩithi a Isiraeli; ratha ũhoro, ũmeere atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Kaĩ arĩithi a Isiraeli, o acio merĩithagia o ene, marĩ na haaro-ĩ! Githĩ arĩithi ti a kũrĩithagia rũũru? **3** Inyuĩ mũrĩĩaga ng'ondu iria noru, na mũkehumba nguo cia guoya wacio, na mũgathĩnja iria njega, no mũtirĩithagia rũũru rũu. **4** Inyuĩ mũtiikĩrĩte iria hinyaru hinya, kana mũkahonia iria ndwaru, o na kana mũkooha iria ndiihie. Mũtihũndũrĩte iria iturarĩte, kana mũgacaria iria ciũrĩte. Mũciathĩte na hinya, o na mũtarĩ na tha. **5** Nĩ ũndũ ũcio ciahurunjũkire tondũ itiarĩ na mũrĩithi, na rĩrĩa ciahurunjũkire ĩgĩtuĩka irio cia nyamũ ciothe cia gĩthaka. **6** Ng'ondu ciakwa ciorũũrire kũu irĩma-inĩ guothe o na tũrĩma-igũrũ. Ciahurunjirwo thĩ yothe, na gũtirĩ mũndũ worĩrĩirie kũrĩa irĩ, kana agĩcicaria. **7** "'Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ arĩithi-rĩ, iguai kiugo kĩa Jehova: **8** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo, tondũ rũũru rwakwa nĩ rwagĩte mũrĩithi, na nĩrũtahĩtwo rũgatuĩka irio cia nyamũ ciothe cia gĩthaka, na ningĩ tondũ arĩithi akwa matiigana gũcaria rũũru rwakwa, no nĩo ene meemenyereire handũ ha kũmenyerera rũũru rwakwarĩ, **9** nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ arĩithi, iguai kiugo kĩa Jehova: **10** Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Nĩngũũkĩrĩra arĩithi acio, na nĩo ngooria rũũru rwakwa. Nĩngameheria matige kũrĩithia rũũru rũu, nĩguo arĩithi acio matigacooke kũrĩa ng'ondu. Nĩngateithũra rũũru rwakwa kuuma tũnua-inĩ twao, nĩguo rũtigatuĩke irio cia kũrĩĩo nĩo. **11** "'Nĩgũkorwo Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Niĩ mwene, nĩ niĩ ngaacaria ng'ondu ciakwa ndĩcirĩithagie. **12** O ta ũrĩa mũrĩithi amenyagĩrĩra rũũru rwake rũrĩa rũhurunjũkĩte rĩrĩa arĩ hamwe naruo-rĩ, ũguo nĩguo o na niĩ ngaamenyagĩrĩra ng'ondu ciakwa. Nĩngaciteithũra ndĩcirute kũrĩa guothe ciahurunjirwo mũthenya ũrĩa kwarĩ matu na nduma. **13** Nĩngaciruta ndũrĩrĩ-inĩ, na ndĩcicookanĩrĩrie kuuma mabũrũri-inĩ, na ndĩcirehe bũrũri ũrĩa ũrĩ wacio kĩũmbe. Nĩngacirĩithagia kũu irĩma-inĩ cia bũrũri wa Isiraeli, na tũmĩkuru-inĩ, o na kũu bũrũri-inĩ ũcio kũrĩa gũtũũragwo nĩ andũ. **14** Nĩngacirĩithagia kũrĩa kũrĩ na ũrĩithio mwega, na irĩma-inĩ cia bũrũri wa Isiraeli nĩkuo gũgaatuĩka bũrũri wacio wa ũrĩithio. Kũu nĩkuo ikaarahaga, bũrũri ũrĩ ũrĩithio mwega, na irĩĩage ũrĩithio-inĩ mũnoru, kũu irĩma-inĩ cia bũrũri wa Isiraeli. **15** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ, Niĩ mwene nĩ niĩ ngerĩithagĩria ng'ondu ciakwa, na ndũme ciarahage kũu. **16** Nĩngacaria iria ciũrĩte, na njookie iria iturarĩte. Nĩngooha iria ndiihie nacio iria hinyaru ndĩciĩkĩre hinya, no iria noru na iria irĩ na hinya-rĩ, nĩkũniina ngaaciniina. Nĩngarĩithagia rũũru rũu na kĩhooto. **17** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "Ha ũhoro wanyu inyuĩ rũũru rwakwa-rĩ, nĩngatuithania ciira gatagatĩ ka ng'ondu ĩmwe na ĩrĩa ĩngĩ, na gatagatĩ ka ndũrũme na thenge. **18** Anga ti ũndũ mũiganu harĩ inyuĩ kũrĩa kũu ũrĩithio-inĩ ũcio mwega? Ningĩ no nginya mũrangĩrĩrie ũrĩithio ũcio ũngĩ wanyu na makinya? Anga ti ũndũ mũiganu harĩ inyuĩ kũnyua maaĩ makembu? No nginya mũcooke munjuge maaĩ macio mangĩ na makinya manyu? **19** No nginya rũũru rwakwa rũrĩĩage kĩrĩa mũrangĩrĩirie, na rũnyuuage kĩrĩa munjugĩte na makinya manyu?" **20** "'Nĩ ũndũ ũcio, Mwathani Jehova ekũmeera ũũ: Atĩrĩrĩ, niĩ mwene nĩ niĩ ngaatuithania ciira gatagatĩ ka ng'ondu iria noru na iria hĩnju. **21** Tondũ mũcithinĩkanagia na rwere, o na kĩande, nacio ng'ondu iria itarĩ na hinya mũgacitiindĩka na hĩa cianyu o nginya mũgaciingata, **22** nĩngahonokia rũũru rwakwa, naruo rũtigaacooka gũtahwo rĩngĩ. Nĩngatuithania ciira gatagatĩ ka ng'ondu ĩmwe na ĩrĩa ĩngĩ. **23** Nĩngaciarahũrĩra mũrĩithi ũmwe, nake nĩ Daudi ndungata yakwa, na nĩwe ũgaacirĩithagia; agaacirĩithagia na atuĩke mũrĩithi wacio. **24** Niĩ Jehova nĩ niĩ ngaatuĩka Ngai wacio, nake Daudi ndungata yakwa nĩagatuĩka mũthamaki gatagatĩ-inĩ ga cio. Niĩ Jehova nĩ niĩ njarĩtie ũhoro ũcio. **25** "'Nĩngathondeka kĩrĩkanĩro gĩa thayũ nacio, nacio nyamũ cia gĩthaka ndĩcieherie kũu bũrũri-inĩ ũcio, nĩgeetha itũũre werũ-inĩ na ikomage mĩtitũ-inĩ irĩ na thayũ. **26** Nĩngacirathima na ndaathime kũrĩa gũthiũrũkĩirie kĩrĩma gĩakwa. Nĩngoiragia mbura hĩndĩ ya kĩmera yakinya; nĩgũkaagĩa mbura ya kĩrathimo. **27** Mĩtĩ ya mũgũnda nĩĩgaciaraga maciaro mayo, nayo mĩgũnda ĩgĩe na magetha mayo;

andũ nao nĩmagaikaraga na thayũ thĩinĩ wa bũrũri wao. Nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, rĩrĩa ngoinanga mĩtĩ ya macooki kuuma ngingo-inĩ ciao, na ndĩmateithũre kuuma moko-inĩ ma arĩa maamatuire ngombo. **28** Matigacooka gũtahwo nĩ ndũrĩrĩ, kana kũrĩĩo nĩ nyamũ cia gĩthaka. Magaatũũraga na thayũ, na gũtirĩ mũndũ ũkaamamakagia. **29** Nĩngamahe bũrũri ũĩkaine nĩ ũndũ wa kũgĩa magetha, nao matigacooka kũhũũta marĩ kũu bũrũri-inĩ ũcio kana maconorithio nĩ ndũrĩrĩ icio. **30** Nao nĩmakamenya atĩ niĩ, Jehova Ngai wao, ndĩ hamwe nao, na atĩ nĩo andũ akwa, o andũ a nyũmba ya Isiraeli, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **31** Inyuĩ ng'ondu ciakwa, o inyuĩ ng'ondu cia rũũru rwakwa-rĩ, inyuĩ mũrĩ andũ, na niĩ ndĩ Ngai wanyu, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'"

35 Ningĩ kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, erekeria ũthiũ waku Kĩrĩma gĩa Seiru: kĩrathĩre ũhoro wa gũgĩũkĩrĩra, **3** ũkĩĩre atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Wee Kĩrĩma gĩa Seiru, nĩngũgũũkĩrĩra, na ngũtambũrũkĩrie guoko gwakwa nginya ndũme wanangĩke ũkire ihooru. **4** Nĩngatũma matũũra maku manangwo nawe nĩũgaakira ihooru. Hĩndĩ ĩyo nĩũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **5** "'Tondũ wee-rĩ, kuuma o matukũ ma tene nĩũtũũrĩtie muku na andũ a Isiraeli na ũkĩmaneana mooragwo na rũhiũ rwa njora, rĩrĩa maarĩ na mũtino, o hĩndĩ ĩrĩa iherithia rĩao rĩehĩrĩire, **6** nĩ ũndũ ũcio, Mwathani Jehova oigĩte atĩrĩ, ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo-rĩ, nĩngakũneana ũitwo thakame, nayo nĩĩgathingatana nawe. Kuona atĩ ndwamenire ũiti wa thakame-rĩ, ũiti wa thakame nĩũgaathingatana nawe. **7** Nakĩo Kĩrĩma gĩa Seiru nĩngatũma kĩanangwo gĩkire ihooru, na njũrage arĩa othe mokaga kuo na makoimagara. **8** Nĩngaiyũria irĩma ciaku na arĩa moragĩtwo; arĩa moragĩtwo na rũhiũ rwa njora makaagũa tũrĩma-inĩ twaku, na ituamba-inĩ ciaku, o na mĩkuru-inĩ yaku yothe. **9** Nĩngatũma ũtũũre ũkirĩte ihooru nginya tene, namo matũũra maku matigatũũrwo. Hĩndĩ ĩyo nĩũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **10** "'Tondũ uugĩte atĩrĩ, "Ndũrĩrĩ ici cierĩ na mabũrũri maya nĩigatuĩka ciitũ, na tũciĩgwatĩre," o na gwatuĩka atĩ niĩ Jehova ndaarĩ kuo, **11** nĩ ũndũ ũcio, Mwathani Jehova oigĩte atĩrĩ, ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo-rĩ, nĩngagwĩka maũndũ maringaine na marakara maku na ũiru waku, iria wonanirie ũrĩ na rũmena harĩo, na nĩngatũma menyeke gatagatĩ-inĩ kao hĩndĩ ĩrĩa ngaamũtuĩra ciira. **12** Hĩndĩ ĩyo nĩũkamenya atĩ niĩ Jehova nĩnjiguĩte maũndũ mothe ma kĩnyararo marĩa warĩtie ma gũũkĩrĩra irĩma cia bũrũri wa Isiraeli. Woigire atĩrĩ, "Nĩcianangĩtwo na ikaneanwo kũrĩ ithuĩ tũcitambuure." **13** Nĩmwerahire na mũkĩaria maũndũ ma kũnjũkĩrĩra mũtekwĩgirĩrĩria na niĩ ngĩigua maũndũ macio. **14** Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Rĩrĩa thĩ yothe ĩgaakorwo ĩgĩcanjamũka, nĩngatũma ũkire ihooru. **15** Tondũ nĩwakenire rĩrĩa igai rĩa andũ a nyũmba ya Isiraeli rĩanangirwo rĩgĩkira ihooru-rĩ, ũguo noguo ngagwĩka o nawe. Wee Kĩrĩma gĩa Seiru, nĩũgakirio ihooru, wee mwene o na bũrũri wa Edomu wothe. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'"

36 "Atĩrĩrĩ, wee mũrũ wa mũndũ, ratha ũhoro ũkoniĩ irĩma cia Isiraeli, ũciĩre atĩrĩ, 'Inyuĩ irĩma cia Isiraeli, iguai kiugo kĩa Jehova. **2** Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Thũ nĩyaaririe ũhoro waku, ĩkiuga atĩrĩ, "Aha! Kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gwa tene nĩgũtuĩkĩte gwitũ gwa kwĩgwatĩra."' **3** Nĩ ũndũ ũcio ratha ũhoro uuge atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Kuona atĩ nĩmakwanangire na magĩkũguĩma na mĩena yothe nĩguo wĩgwatĩrwo nĩ ndũrĩrĩ icio ingĩ ũtuĩke kĩndũ kĩmene na gĩa gũcambio nĩ andũ-rĩ, **4** nĩ ũndũ ũcio inyuĩ irĩma cia Isiraeli, iguai kiugo kĩa Mwathani Jehova: Mwathani Jehova ekwĩra irĩma na tũrĩma, na mĩkuru na ituamba, na kũndũ kũrĩa kwanangĩtwo gũgakira ihooru, na matũũra marĩa mathaamĩtwo, na matũũra marĩa matahĩtwo indo na makanyararwo nĩ ndũrĩrĩ icio ingĩ iria imũthiũrũrũkĩirie atĩrĩ, **5** Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Nĩnjarĩtie ũhoro wa gũũkĩrĩra ndũrĩrĩ icio ingĩ ndĩ na kĩyo kĩnene gĩakanĩte ta mwaki, na ngaaria ũhoro wa gũũkĩrĩra bũrũri wa Edomu wothe, nĩgũkorwo nĩmegwatĩire bũrũri wakwa ũtuĩke wao, makĩngenagĩrĩra na marĩ na rũmena ngoro-inĩ ciao, nĩguo matunyane ũrĩithio wakuo.' **6** Nĩ ũndũ ũcio ratha ũhoro ũkoniĩ bũrũri wa Isiraeli, na wĩre irĩma na tũrĩma, na mĩkuru na ituamba, atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Ngwaria ndĩ na mang'ũrĩ marĩ na ũiru tondũ nĩũnyararĩtwo nĩ ndũrĩrĩ icio. **7** Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Ndehĩta njoete guoko na igũrũ ndoiga atĩ ndũrĩrĩ icio imũthiũrũrũkĩirie o nacio nĩikanyararwo. **8** "'No rĩrĩ, inyuĩ irĩma cia Isiraeli nĩmũkaruta honge, na mũciarĩre andũ akwa a Isiraeli maciaro, nĩgũkorwo marĩ hakuhĩ kũinũka. **9** Nĩndĩrarũmbũiya ũhoro wanyu na nĩngũmũkinyĩria wega wakwa; nĩmũgacimbwo na mũhaandwo, **10** na nĩngamũingĩhĩria andũ, o acio a nyũmba ya Isiraeli yothe. Matũũra nĩmagatũũrwo, nakuo kũrĩa kwanange nĩgũgacookererio. **11** Nĩngamũingĩhĩria andũ na mahiũ, nao nĩmagaciarana na maingĩhe. Nĩngatũma mũtũũrwo nĩ andũ ta ũrĩa mwatũũrĩtwo mbere, na ndũme mũgaacĩre gũkĩra mbere. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **12** Nĩngatũma andũ, o acio andũ akwa a Isiraeli magere igũrũ rĩaku. Nĩmakamwĩgwatĩra, na inyuĩ nĩmũgatuĩka igai rĩao; mũtigacooka kũmatunya ciana ciao rĩngĩ. **13** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Tondũ andũ maramwĩra atĩrĩ, "Inyuĩ mũniinũkagia andũ, na mũgatunya rũrĩrĩ rwanyu ciana ciaruo," **14** nĩ ũndũ ũcio mũtigacooka kũniina andũ, kana gũtũma rũrĩrĩ rwanyu rwage ciana, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **15** Ndigacooka gũtũma mũigue kĩnyũrũri kĩa ndũrĩrĩ, o na kana mũcooke kũnyararwo nĩ kĩrĩndĩ, kana ndũme rũrĩrĩ rwanyu rũgwe, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.'" **16** Ningĩ kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **17** "Mũrũ wa mũndũ, hĩndĩ ĩrĩa andũ a Isiraeli maatũũraga bũrũri wao kĩũmbe-rĩ, nĩmaũthaahirie na mĩtugo yao na ciĩko ciao. Mĩtugo yao yatarĩĩ ta thaahu wa mũndũ-wa-nja wa o mweri maitho-inĩ makwa. **18** Nĩ ũndũ ũcio nĩndamaitĩrĩrĩirie mang'ũrĩ makwa, tondũ nĩmaitithĩtie thakame kũu bũrũri ũcio na tondũ nĩmaũthaahĩtie na mĩhianano yao. **19** Nĩndamahurunjire ndũrĩrĩ-inĩ, na makĩharaganĩrio mabũrũri-inĩ; ndaamatuĩrĩire ciira kũringana na mĩtugo yao na ciĩko ciao. **20** Na

kũrĩa guothe maathiire ndũrĩrĩ-inĩ nĩmathaahirie rĩĩtwa rĩakwa itheru, nĩgũkorwo kweragwo atĩrĩ igũrũ rĩao, ‘Aya nĩ andũ a Jehova, no no nginya maangĩeherire bũrũri wake.’ **21** Nĩndarũmbũyagia ũhoro wa rĩĩtwa rĩakwa itheru, rĩrĩa rĩathaahirio nĩ nyũmba ya Isiraeli ndũrĩrĩ-inĩ kũrĩa maathiĩte. **22** “Nĩ ũndũ ũcio ĩra andũ a nyũmba ya Isiraeli atĩrĩ, ‘Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Ndigwĩka maũndũ macio nĩ ũndũ wanyu, inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli, no ngũmeeka nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa itheru, rĩrĩa mũthaahĩtie ndũrĩrĩ-inĩ kũrĩa mũthiĩte. **23** Nĩngonania ũtheru wa rĩĩtwa rĩakwa inene, rĩrĩa rĩthaahĩtio ndũrĩrĩ-inĩ icio, rĩĩtwa rĩu inyuĩ mũthaahĩtie gatagatĩ-inĩ ga cio. Hĩndĩ ĩyo ndũrĩrĩ icio nĩikamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, hĩndĩ ĩrĩa ngeyonania atĩ ndĩ mũtheru maitho-inĩ mao kũhĩtũkĩra harĩ inyuĩ, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **24** “‘Nĩgũkorwo nĩngamũruta ndũrĩrĩ-inĩ icio; nĩngamũcookanĩrĩria kuuma mabũrũri macio mothe, na ndĩmũcookie bũrũri wanyu kĩũmbe. **25** Nĩngamũminjaminjĩria maaĩ matheru, na inyuĩ nĩmũgathera; nĩ niĩ ngaamũtheria mũthirwo nĩ thaahu wanyu wothe, na ndĩmũtherie kuuma kũrĩ mĩhianano yanyu yothe. **26** Nĩngamũhe ngoro njerũ, na njĩkĩre roho mwerũ thĩĩinĩ wanyu; nĩngamwehereria ngoro yanyu ya ihiga, ndĩmũhe ngoro ya nyama. **27** Na nĩngekĩra Roho wakwa thĩĩinĩ wanyu, na ndũme mũrũmagĩrĩre watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo, na mũmenyagĩrĩre kũrũmia mawatho makwa. **28** Mũgaatũũra thĩĩinĩ wa bũrũri ũrĩa ndaaheire maithe manyu ma tene; nĩmũgatuĩka andũ akwa, na niĩ nduĩke Ngai wanyu. **29** Nĩngamũhonokia kuuma thaahu-inĩ wanyu wothe. Nĩngoiga kũgĩe ngano, na ndũme ĩingĩhe, na ndikamũrehithĩria ng’aragu. **30** Nĩngaingĩhia maciaro ma mĩtĩ na maciaro ma mũgũnda, nĩgeetha mũtikanacooke kũnyararwo mũrĩ thĩĩinĩ wa ndũrĩrĩ tondũ wa ng’aragu. **31** Hĩndĩ ĩyo nĩmũkaririkana mĩthiire yanyu mĩĩũru na ciĩko cia waganu, na nĩmũgethũũra inyuĩ ene nĩ ũndũ wa mehia manyu na mĩtugo yanyu ĩrĩ magigi. **32** Nĩngwenda mũmenye atĩ ndireeka ũndũ ũyũ nĩ ũndũ wanyu, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. Iguai thoni, na mũnyararithio nĩ ũndũ wa mĩtugo yanyu, inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli! **33** “‘Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Mũthenya ũrĩa ngaamũtheria mũthirwo nĩ mehia manyu mothe-rĩ, nĩngatũma matũũra manyu macooke gũtũũrwo, na kũrĩa kwanangĩku nĩgũgacookererio. **34** Bũrũri ũrĩa ũkirĩte ihooru nĩũkarĩmwo handũ ha gũikaraga ũkirĩte ihooru maitho-inĩ ma arĩa othe mahĩtũkagĩra kuo. **35** Nao nĩmakoiga atĩrĩ, “Bũrũri ũyũ watũũrĩte ũrĩ mũteanĩrie rĩu ũtuĩkĩte o ta mũgũnda wa Edeni; matũũra manene marĩa maanangĩtwo, na magakirio ihooru, na makaniinwo-rĩ, rĩu nĩmairigĩre na magatũũrwo.” **36** Hĩndĩ ĩyo ndũrĩrĩ iria imũthiũrũrũkĩirie, iria igaatigara, nĩikamenya atĩ niĩ Jehova nĩ niĩ njookereirie kũrĩa kwanangĩtwo, na ngahaanda rĩngĩ kũrĩa gwakirĩtio ihooru. Niĩ Jehova nĩ niĩ njarĩtie, na nĩ niĩ ngeeka ũguo.’ **37** “Mwathani Jehova ekuuga ũũ: O rĩngĩ nĩngetĩkĩra kũigua ithaithana rĩa andũ a nyũmba ya Isiraeli na ndĩmekĩre ũũ: Nĩngatũma andũ ao maingĩhe o ta rũũru rwa ng’ondu, **38** maingĩhe o ta ndũũru cia kũrutwo magongona kũu Jerusalemu hĩndĩ ya ciathĩ iria nyamũre. Ũguo nĩguo matũũra macio manene manangĩtwo makaiyũrio ndũũru cia andũ. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.”

37 Na rĩrĩ, guoko kwa Jehova nĩ kwagĩire igũrũ rĩakwa, ngĩoywo nĩ Roho wa Jehova akĩndwara handũ gĩtuamba-inĩ gatagatĩ; nakĩo kĩaiyũrĩte mahĩndĩ. **2** Nake akĩndongoria akĩnjeeria kũu maarĩ, na ngĩona mahĩndĩ maingĩ mũno maaraganĩte kũu gĩtuamba-inĩ kĩu, na mahĩndĩ macio maarĩ momũ mũno. **3** Nake akĩnjũũria atĩrĩ, “Mũrũ wa mũndũ, mahĩndĩ maya-rĩ, no macooke muoyo?” Na niĩ ngĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani Jehova, wee nowe wiki ũũĩ.” **4** Ningĩ agĩcooka akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Rathĩra mahĩndĩ maya ũhoro, ũmeere atĩrĩ, ‘Mahĩndĩ maya momũ, iguai kiugo kĩa Jehova! **5** Mwathani Jehova ekwĩra mahĩndĩ maya ũũ: Nĩngũtũma mũgĩe na mĩhũmũ, na inyuĩ nĩmũgũcooka muoyo. **6** Nĩngũmwĩkĩra mĩkiha, na ndũme mũgĩe na nyama na ndĩmũhumbĩre na gĩkonde; nĩngũmwĩkĩra mĩhũmũ, na nĩmũgũcooka muoyo. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.’” **7** Nĩ ũndũ ũcio ngĩratha ũhoro o ta ũrĩa ndaathĩtwo. Na rĩrĩa ndaarathaga, hakĩgĩa na inegene, mũgambo wa gũkaragacana, namo mahĩndĩ macio magĩcookanĩrĩra, o ihĩndĩ rĩgĩcookerera ihĩndĩ rĩrĩa rĩagĩrĩire. **8** Na niĩ ngĩcũthĩrĩria, ngĩona maagĩa mĩkiha na nyama, nakĩo gĩkonde gĩkĩmahumbĩra, no matiarĩ na mĩhũmũ. **9** Ningĩ akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Rathĩra mĩhũmũ ũhoro; mũrũ wa mũndũ, mĩrathĩre ũhoro ũmĩĩre atĩrĩ, ‘Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Ũkai inyuĩ mĩhũmũ ya muoyo muumĩte mĩena ĩna ĩrĩa yumaga rũhuho, na mwĩkĩre mĩhũmũ thĩĩinĩ wa aya moragĩtwo, nĩguo macooke muoyo.’” **10** Nĩ ũndũ ũcio ngĩratha ũhoro o ta ũrĩa aanjathĩte, nayo mĩhũmũ ĩkĩmatoonya; nao makĩgĩa muoyo, makĩĩrũgamia na magũrũ mao, nao magĩkorwo marĩ mbũtũ nene ya ita. **11** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Mũrũ wa mũndũ, mahĩndĩ maya nĩmo andũ a nyũmba yothe ya Isiraeli. Moigaga atĩrĩ, ‘Mahĩndĩ maitũ nĩmomũ, naguo mwĩhoko witũ nĩmũthiru; na ithuĩ nĩtũeheretio.’ **12** Nĩ ũndũ ũcio, marathĩre ũhoro, ũmeere atĩrĩ, ‘Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Inyuĩ andũ akwa, nĩngũhingũra mbĩrĩra cianyu ndĩmwambatie muume kũu; nĩngũmũcookia bũrũri ũcio wa Isiraeli. **13** Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova, rĩrĩa ngaahingũra mbĩrĩra cianyu ndĩmwambatie muume kuo, inyuĩ andũ aya akwa. **14** Nĩngamwĩkĩra Roho wakwa, na inyuĩ nĩmũgatũũra muoyo, na nĩngamũtwara bũrũri ũrĩa ũrĩ wanyu kĩũmbe mũgatũũre kuo. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ Jehova nĩ niĩ njarĩtie, na nĩ niĩ njĩkĩte ũguo, ũguo nĩguo Jehova ekuuga.’” **15** Kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **16** “Mũrũ wa mũndũ, oya gathanju ka mũtĩ wandĩke igũrũ rĩako atĩrĩ, ‘Gaka nĩ ka Juda na andũ a Isiraeli arĩa makuruhanĩte nake.’ Ningĩ woe gathanju kangĩ ka mũtĩ wandĩke igũrũ rĩako atĩrĩ, ‘Gathanju ka Efiraimu, karĩa ka Jusufu na andũ othe a nyũmba ya Isiraeli arĩa makuruhanĩte nake.’ **17** Tũnyiitithanie tũtuĩke rũthanju rũmwe nĩguo tũtuĩke rũthanju rũmwe guoko-inĩ gwaku. **18** “Rĩrĩa andũ anyu magaakũũria atĩrĩ, ‘Kaĩ ũtangĩtwĩra gĩtũmi kĩa maũndũ maya ũreka?’ **19** ũkaamacookeria, ũmeere atĩrĩ, ‘Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Nĩnguoya gathanju kau

ka Jusufu na mĩhĩrĩga ya Isiraeli ĩyo ĩkuruhanĩte nake, o kau karĩ guoko-inĩ kwa Efiraimu, ndĩkoohanie hamwe na gathanju ka Juda, tũtuĩke rũthanju rũmwe, natuo tũtuĩke rũthanju rũmwe guoko-inĩ gwakwa.' **20** Nyiita tũthanju tũu wandĩkĩte maitho-inĩ mao, **21** ũmeere atĩrĩ, 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Nĩngaruta andũ a Isiraeli kuuma ndũrĩrĩ-inĩ kũrĩa maathiĩte. Nĩngamacookanĩrĩria ndĩmarute kũrĩa guothe marĩ, na ndĩmacookie bũrũri wao kĩũmbe. **22** Nĩngamatua rũrĩrĩ rũmwe marĩ kũu bũrũri ũcio, o kũu irĩma-igũrũ cia Isiraeli. Gũkaagĩa mũthamaki ũmwe igũrũ rĩao othe, na matigacooka rĩngĩ gũtuĩka ndũrĩrĩ igĩrĩ, kana magayũkanio matuĩke mothamaki meerĩ. **23** Matigethaahia rĩngĩ na mĩhianano yao, kana mĩhiano mĩũru, kana waganu wao o wothe, nĩgũkorwo nĩngamahonokia matige gũcooka na thuutha nĩ ũndũ wa mehia mao, na nĩngamatheria. Magaatuĩka andũ akwa, na niĩ nduĩke Ngai wao. **24** "'Daudi ndungata yakwa nĩwe ũgaatuĩka mũthamaki wao, nao othe magĩe na mũrĩithi ũmwe. Nĩmakarũmĩrĩra mawatho makwa na mamenyerere watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo. **25** Magaatũũra bũrũri ũcio ndaaheire ndungata yakwa Jakubu, bũrũri ũrĩa maithe manyu maatũũraga. O ene, hamwe na ciana ciao, o na ciana cia ciana ciao, magaatũũra kuo nginya tene, nake Daudi ndungata yakwa atuĩke mũnene wao nginya tene. **26** Nĩngarĩĩkanĩra kĩrĩkanĩro gĩa thayũ nao; nakĩo gĩgaatuĩka kĩrĩkanĩro gĩa gũtũũra nginya tene. Nĩngamahaanda na ndũme maingĩhe, na nĩngahaanda handũ-hakwa-harĩa-haamũre gatagatĩ-inĩ kao nginya tene. **27** Ningĩ gĩikaro gĩakwa gĩgaatũũra hamwe nao; nĩngatuĩka Ngai wao, nao matuĩke andũ akwa. **28** Hĩndĩ ĩyo ndũrĩrĩ nĩikamenya atĩ niĩ Jehova nĩ niĩ nduuaga andũ a Isiraeli atheru, hĩndĩ ĩrĩa handũ-hakwa-harĩa-haamũre hagaatũũra hamwe nao nginya tene.'"

38 Na rĩrĩ, kiugo kĩa Jehova nĩkĩanginyĩrĩire, ngũĩrwo atĩrĩ: **2** "Mũrũ wa mũndũ, erekeria ũthiũ waku harĩ Gogu wa kũu bũrũri wa Magogu, ũcio mũnene wa anene a Mesheki na Tubali; mũrathĩre ũhoro wa kũmũũkĩrĩra, **3** ũmwĩre atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Nĩngũgũũkĩrĩra, wee Gogu, mũnene wa anene a Mesheki na Tubali. **4** Nĩngakũhũgũra, ngwĩkĩre ndwano thĩa-inĩ ciaku, na ngũrute na nja hamwe na mbũtũ ciaku ciothe cia ita: nĩcio mbarathi ciaku, na andũ aku arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi meeohete indo cia mbaara, na kĩrĩndĩ kĩnene kĩrĩ na ngo iria nene na iria nini, othe makĩhiũragia hiũ ciao cia njora. **5** Nao andũ a Perisia, na Kushi, na Putu magaakorwo hamwe nao, othe manyiitĩte ngo na magekĩra ngũbia cia kĩgera, **6** o na Gomeri na thigari ciakuo ciothe, o na andũ a Bethi Togarima moimĩte kũraya mwena wa gathigathini marĩ na mbũtũ cia ita ciakuo ciothe, o ndũrĩrĩ icio nyingĩ irĩ hamwe nawe. **7** "'Wĩthagathage; wĩhaarĩrie, wee mwene hamwe na kĩrĩndĩ kĩrĩa gĩothe gĩgũthiũrũrũkĩirie, nawe ũgĩathe. **8** Thuutha wa matukũ maingĩ, nĩmũgetwo mũthiĩ ita-inĩ. Mĩaka-inĩ ya thuutha nĩmũgatharĩkĩra bũrũri ũgaakorwo ũhonoketio kuuma mbaara-inĩ, ũrĩa andũ aguo maacookanĩrĩirio kuuma ndũrĩrĩ-inĩ nyingĩ magĩtwarwo irĩma-inĩ icio cia bũrũri wa Isiraeli, kũrĩa gũtũũrĩte gũkirĩte ihooru. Acio marutĩtwo ndũrĩrĩ-inĩ icio, na rĩu acio othe maikaraga na thayũ. **9** Wee hamwe na mbũtũ ciaku ciothe cia ita na ndũrĩrĩ icio nyingĩ mũrĩ nacio nĩmũkambata, mũmaguthũkĩre ta kĩhuhũkanio; mũgaatuĩka ta itu rĩhumbĩrĩte bũrũri. **10** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Mũthenya ũcio wee nĩũkagĩa na meciiria, nawe nĩũgathugunda ũndũ mũũru. **11** Nawe nĩũkoiga atĩrĩ, "Nĩngũtharĩkĩra bũrũri ũrĩa wa matũũra matarĩ mairigĩre; nĩngũhithũkĩra andũ marĩ na thayũ na matarekũũa ũndũ, arĩa othe maikaraga matũũra matarĩ mairigĩre, na matarĩ ihingo na mĩgĩĩko. **12** Nĩngũtaha, na ndunyane, o na njũkĩrĩre matũũra marĩa maanangĩtwo na magacooka gũtũũrwo, na njũkĩrĩre andũ arĩa marĩ kuo arĩa monganĩtio kuuma ndũrĩrĩ-inĩ, andũ marĩ na ũtonga wa mahiũ, na wa indo, nao matũũrĩte gatagatĩ ka bũrũri ũcio." **13** Andũ a Sheba, na a Dedani, na onjorithia a Tarishishi na matũũra mothe makuo magaakũũria atĩrĩ, "Ũũkĩte gũtaha indo? Ũnganĩtie kĩrĩndĩ gĩaku mũũke mũtunyane indo, na mũkuue betha na thahabu, na mũkuue mahiũ na indo, o na mũtahe indo nyingĩ mũno?"' **14** "Nĩ ũndũ ũcio, mũrũ wa mũndũ, ratha ũhoro wĩre Gogu atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Ihinda rĩu, rĩrĩa andũ akwa Isiraeli magaakorwo maikarĩte marĩ na thayũ-rĩ, githĩ o nawe ndũkarĩmenya? **15** Nĩũkoima gwaku kũndũ kũraya, o kũu mwena wa gathigathini, wee mũrĩ hamwe na ndũrĩrĩ nyingĩ, othe mahaicĩte mbarathi, marĩ kĩrĩndĩ kĩingĩ, mbũtũ ya ita ĩrĩ hinya. **16** Nĩũgathiĩ na mbere na gũũkĩrĩra andũ akwa a Isiraeli ũtariĩ ta itu rĩhumbĩrĩte bũrũri. Matukũ-inĩ marĩa magooka, wee Gogu-rĩ, nĩngagũtwara ũgookĩrĩre bũrũri wakwa, nĩguo ndũrĩrĩ ikaamenya rĩrĩa ngeyonania kũhĩtũkĩra harĩwe atĩ ndĩ mũtheru maitho-inĩ mao. **17** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Githĩ wee tiwe ndaaririe ũhoro waku matukũ-inĩ ma mbere, ngĩaria na anabii a Isiraeli, o acio ndungata ciakwa? Ihinda-inĩ rĩu nĩmarathire ũhoro mĩaka mĩingĩ, makiuga atĩ nĩngagũtwara ũkamookĩrĩre. **18** Ũũ nĩguo gũkaahaana ihinda-inĩ rĩu: Rĩrĩa Gogu agaatharĩkĩra bũrũri wa Isiraeli, marakara makwa mahiũ nĩmakarahũrwo, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **19** Nguuga ndĩ na kĩyo kĩnene na mang'ũrĩ mahiũ ta mwaki atĩ ihinda rĩu nĩgũkagĩa gĩthingithia kĩnene kũu bũrũri-inĩ wa Isiraeli. **20** Thamaki cia iria-inĩ, na nyoni cia rĩera-inĩ, na nyamũ cia gĩthaka, na kanyamũ o gothe karĩa gathiiagĩra thĩ, o na andũ othe arĩa marĩ gũkũ thĩ nĩmakainaina maanyona. Irĩma nĩikang'aũranio, na hurũrũka nĩikaragana, o na rũthingo o ruothe nĩrũkamomoka. **21** Nĩngarehithia rũhiũ rwa njora rũũkĩrĩre Gogu kũu irĩma-inĩ ciakwa ciothe, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. Naruo rũhiũ rwa njora rwa o mũndũ nĩrũgookĩrĩra mũrũ wa ithe. **22** Nĩngatuĩra Gogu ciira, ndĩmũrehere mũthiro na ũiti wa thakame; nĩngoiria mbura nene mũno, ndĩmuurĩrie we mwene na thigari ciake, o na ndũrĩrĩ icio nyingĩ irĩ hamwe nake, ndĩmoirĩrie mbura ya mbembe na ũbiriti. **23** Ũguo nĩguo ngoonania ũnene o na ũtheru wakwa, na ndũme menyeke maitho-inĩ ma ndũrĩrĩ nyingĩ. Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova.'

39 "Mũrũ wa mũndũ, ratha ũhoro wa gũũkĩrĩra Gogu, ũmwĩre atĩrĩ: 'Mwathani Jehova ekuuga

ũũ: Nĩngũgũũkĩrĩra, wee Gogu, o wee mũnene wa anene a Mesheki na Tubali. **2** Nĩngakũhũgũrania na ngũguucũrũrie. Nĩngakũruta kũndũ kũraya mwena wa gathigathini, ngũtware ũgookĩrĩre irĩma cia bũrũri wa Isiraeli. **3** Ningĩ nĩngagũtha ũta waku uume guoko-inĩ gwaku kwa ũmotho, na ndũme mĩguĩ yaku ĩgwe yume guoko-inĩ gwaku kwa ũrĩo. **4** Kũu irĩma-igũrũ cia bũrũri wa Isiraeli nĩkuo ũkaagũa, wee, na mbũtũ ciaku ciothe cia ita, na ndũrĩrĩ iria igaakorwo hamwe nawe. Nĩngakũneana kũrĩ nyoni cia mĩthemba yothe iria irĩĩaga nyama, na kũrĩ nyamũ cia gĩthaka, ũrĩĩo nĩcio. **5** Nĩũkagũa werũ-inĩ ũtarĩ kĩndũ, nĩgũkorwo nĩ niĩ njarĩtie ũhoro ũcio, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **6** Nĩngatwarithĩria Magogu mwaki, o na ndwarithĩrie andũ arĩa matũũraga marĩ na thayũ kũu ndwere-inĩ cia iria, nao nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova. **7** "'Nĩngatũma rĩĩtwa rĩakwa itheru rĩmenyeke gatagatĩ-inĩ ka andũ akwa a bũrũri wa Isiraeli. Ndigacooka kũreka rĩĩtwa rĩu rĩakwa itheru rĩthaahio, nacio ndũrĩrĩ nĩikamenya atĩ niĩ Jehova nĩ niĩ Ũrĩa Mũtheru thĩĩnĩ wa Isiraeli. **8** Mũthenya ũcio nĩũrooka! Ti-itherũ nĩũgakinya, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. Ũcio nĩguo mũthenya ũrĩa njarĩtie ũhoro waguo. **9** "'Hĩndĩ ĩyo arĩa maikaraga matũũra manene ma bũrũri wa Isiraeli nĩmakoimagara, nao mahũthĩre indo icio ciao cia mbaara taarĩ ngũ, macicine ihĩe, macine ngo iria nini na iria nene, na mota na mĩguĩ, na ndotono o na matimũ. Magaacihũthagĩra taarĩ ngũ ihinda rĩa mĩaka mũgwanja. **10** Matikabatario nĩkũngania ngũ werũ-inĩ kana maciune mĩtitũ, tondũ nĩmagakagia mwaki kuuma indo-inĩ icio cia mbaara. Nao nĩmagataha arĩa maamatahĩte na matunye arĩa maamatunyĩte indo, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **11** "'Mũthenya ũcio-rĩ, nĩngaahe Gogu handũ ha gũthikanwo kũu bũrũri-inĩ wa Isiraeli, gĩtuamba-inĩ kĩa agendi arĩa mathiiaga mwena wa irathĩro werekeire Iria rĩa Cumbĩ. Nao agendi magirĩrĩrio gũcooka kũgera njĩra ĩyo, tondũ Gogu na kĩrĩndĩ gĩake nĩkuo magaathikwo. Nĩ ũndũ ũcio hageetagwo Gĩtuamba kĩa Hamoni-Gogu. **12** "'Andũ a nyũmba ya Isiraeli makaaniina mĩeri mũgwanja magĩthika andũ acio, nĩguo matherie bũrũri ũcio. **13** Magaathikwo nĩ andũ othe a bũrũri ũcio, na mũthenya ũcio ngaagoocithio ũgaatuĩka mũthenya wao wa kũririkanagwo, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **14** "'Nao andũ nĩmakaheagwo wĩra wa gũtheragia bũrũri ũcio. Amwe magaathiĩ bũrũri ũcio kũndũ guothe, na mongererwo angĩ a gũthikaga ciimba iria igaakorwo itigaire kũu. Mĩeri ĩyo mũgwanja yathira-rĩ, nĩguo makaambĩrĩria gũcaria matigari macio. **15** Nao rĩrĩa magaakorwo magĩtuĩkanĩria bũrũri ũcio, ũmwe wao angĩkoona ihĩndĩ rĩa mũndũ, nĩagekĩra rũũri hakuhĩ narĩo o nginya rĩrĩa athikani makaarĩthika kũu Gĩtuamba-inĩ kĩa Hamoni-Gogu. **16** (Ningĩ kũu nĩgũgakorwo itũũra rĩĩtagwo Hamona.) Ũguo nĩguo magaatheria bũrũri ũcio.' **17** "Mũrũ wa mũndũ, Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Ĩta nyoni cia mĩthemba yothe, na nyamũ ciothe cia gĩthaka, ũciĩre atĩrĩ: 'Ũnganai mũcookanĩrĩre hamwe kuuma kũndũ guothe, mũũke igongona-inĩ inene rĩrĩa ndĩrahaarĩria nĩ ũndũ wanyu, igongona inene kũu irĩma-igũrũ cia bũrũri wa Isiraeli. Kũu nĩkuo mũkaarĩĩra nyama na mũnyuĩre thakame. **18** Mũkaarĩa nyama cia andũ arĩa marĩ hinya, na mũnyue thakame ya andũ arĩa anene a thĩ taarĩ ndũrũme na tũtũrũme, na mbũri na ndegwa, ciothe irĩ nyamũ iria noru cia kuuma Bashani. **19** Igongona rĩu ndĩrahaarĩria nĩ ũndũ wanyu, mũkaarĩa maguta nginya mwĩhũũnĩrĩrie, na mũnyue thakame nginya mũrĩĩo. **20** Metha-inĩ yakwa mũkaarĩa mũhũũne nyama cia mbarathi, o na cia arĩa mathiiaga macihaicĩte, na cia andũ marĩ hinya na thigari cia mĩthemba yothe', ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **21** "Nĩngonania riiri wakwa ndũrĩrĩ-inĩ, nacio ndũrĩrĩ ciothe nĩikoona iherithia rĩrĩa ngaarehe, o na guoko kũrĩa ngaamaigĩrĩra. **22** Kuuma mũthenya ũcio gũthiĩ na mbere, andũ a nyũmba ya Isiraeli nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wao. **23** Nacio ndũrĩrĩ nĩikamenya atĩ andũ a Isiraeli maatahĩtwo nĩ ũndũ wa wĩhia wao, tondũ nĩmagire kũnjĩhoka. Nĩ ũndũ ũcio ngĩmahitha ũthiũ wakwa, ngĩmaneana kũrĩ thũ ciao, nao othe makĩũragwo na rũhiũ rwa njora. **24** Kũringana na ũrĩa thaahu wao watariĩ na mahĩtia mao, ũguo noguo ndaamaherithirie na ngĩmahitha ũthiũ wakwa. **25** "Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Rĩu nĩngũcookia Jakubu kuuma kũrĩa aatwarĩtwo aatahwo, na njiguĩre andũ othe a Isiraeli tha, o na ndũũgamĩrĩre rĩĩtwa rĩakwa itheru na kĩyo. **26** Nĩmakariganĩrwo nĩ thoni ciao na kwaga kwĩhokeka kwao guothe kũrĩa maanyonirie rĩrĩa maatũũraga na thayũ bũrũri-inĩ wao gũtarĩ mũndũ ũngĩmamakia. **27** Hĩndĩ ĩrĩa ngaakorwo ndĩmacooketie kuuma ndũrĩrĩ-inĩ, na ngaamongania kuuma mabũrũri-inĩ ma thũ ciao, nĩngeyonania atĩ ndĩ mũtheru kũgerera harĩo maitho-inĩ ma ndũrĩrĩ nyingĩ. **28** Hĩndĩ ĩyo nĩmakamenya atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wao, tondũ o na gũtuĩka nĩndatũmire matahwo magĩtwarwo thĩĩnĩ wa ndũrĩrĩ, nĩngamacookanĩrĩria bũrũri-inĩ wao kĩũmbe, na hatirĩ o na ũmwe ngaatiga na thuutha. **29** Ndigacooka kũmahitha ũthiũ wakwa, nĩgũkorwo nĩngaitĩrĩria andũ a nyũmba ya Isiraeli Roho wakwa, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga."

40 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩirĩ na ĩtano wa gũtahwo gwitũ, kĩambĩrĩria-inĩ kĩa mwaka ũcio, mũthenya wa ikũmi wa mweri ũcio, naguo nĩ mwaka wa ikũmi na ĩna kuuma rĩrĩa itũũra inene rĩatunyanirwo, mũthenya o ũcio-rĩ, guoko kwa Jehova kwarĩ igũrũ rĩakwa, nake akĩndwara itũũra-inĩ rĩu inene. **2** Ndĩ thĩĩnĩ wa cioneki cia Ngai nĩandwarire bũrũri wa Isiraeli, akĩnjiga kĩrĩma-igũrũ kĩraaya mũno, na mwena wakĩo wa gũthini kwarĩ na mĩako yoonekaga ĩtariĩ ta itũũra inene. **3** Nake akĩndwara ho, na niĩ ngĩona mũndũ, na mũhianĩre wake watariĩ ta gĩcango; nake aarũngiĩ itoonyero-inĩ arĩ na rũrigi rwa gatani, na rũthanju rwa gũthima guoko-inĩ gwake. **4** Nake mũndũ ũcio akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, ta rora na maitho maku, na ũigue na matũ maku, na ũrũmbũiye wega maũndũ mothe marĩa ngũkuonia, nĩgũkorwo nĩkĩo gĩtũmĩte wee ũrehwo gũkũ. Ĩra andũ a nyũmba ya Isiraeli maũndũ mothe marĩa ũkuona." **5** Ningĩ nĩndonire rũthingo rwathiũrũrũkĩirie hekarũ mĩena yothe. Rũthanju rwa gũthima rũrĩa rwarĩ guoko-inĩ kwa mũndũ ũcio rwarĩ na ũraihu wa mĩkono ĩtandatũ. Nake nĩathimire rũthingo;

wariĩ waruo warĩ wa mĩkono ĩtandatũ, na mĩkono ĩtandatũ kũraiha na igũrũ. **6** Agĩcooka agĩthiĩ kĩhingo-inĩ kĩrĩa kĩang'etheire mwena wa irathĩro. Akĩambata na ngathĩ ciakĩo, na agĩthima hingĩro ya kĩhingo; yarĩ ya mĩkono ĩtandatũ gũtoonya na thĩĩnĩ. **7** Natuo tũnyũmba twa arangĩri twarĩ twa mĩkono ĩtandatũ kũraiha, na mĩkono ĩtandatũ kwarama, na itĩĩna rĩa kuuma kanyũmba kamwe nginya karĩa kangĩ rĩarĩ rĩa mĩkono ĩtano. Nayo hingĩro ya kĩhingo kĩu kĩariganĩtie na gĩthaku kĩrĩa kĩang'etheire hekarũ, nakĩo kĩarĩ kĩa mĩkono ĩtandatũ gũtoonya na thĩĩnĩ. **8** Ningĩ agĩthima gĩthaku kĩrĩa kĩang'etheire hekarũ; **9** nakĩo kĩarĩ kĩa mĩkono ĩnana gũtoonya na thĩĩnĩ. Gĩthaku kĩu kĩarĩ na itugĩ igĩrĩ, O gĩtugĩ kĩarĩ na wariĩ wa mĩkono ĩĩrĩ. Nakĩo gĩthaku kĩu kĩang'etheire hekarũ. **10** Thĩĩnĩ wa kĩhingo kĩa mwena wa irathĩro haarĩ na tũnyũmba tũtatũ twa arangĩri o mwena; na tuothe tũtatũ twarĩ na ithimo ciiganaine, naguo mwena wa na mbere wa thingo cia tũnyũmba twa arangĩri warĩ wa ithimo ciiganaine. **11** Ningĩ agĩthima wariĩ wa njĩra ĩyo ya itoonyero rĩu, nayo yarĩ ya mĩkono ikũmi, na ũraihu wayo warĩ wa mĩkono ikũmi na ĩtatũ. **12** Mwena wa na mbere wa o kanyũmba ka arangĩri haarĩ na rũthingo rwarĩ rwa mũkono ũmwe kũraiha na igũrũ, natuo tũnyũmba tũu twa arangĩri twarĩ twa mĩkono ĩtandatũ mĩena yothe ĩna. **13** Ningĩ agĩthima itoonyero rĩu arutĩtie kuuma mũthia wa na thuutha wa rũthingo rwa kanyũmba kamwe ka arangĩri nginya mũthia wa na thuutha wa kanyũmba karĩa kaang'ethanĩire nako; itĩĩna rĩu rĩarĩ rĩa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano kuuma mwanya ũmwe wa karũthingo nginya mwanya ũrĩa waringanĩte naguo. **14** Ningĩ agĩthima mĩena ya na mbere ya thingo gũthiũrũrũka mĩena yeerĩ ya na thĩĩnĩ ya itoonyero, na yarĩ ya mĩkono mĩrongo ĩtandatũ. Gĩthimo kĩu gĩakinyĩte gĩthaku-inĩ kĩrĩa kĩang'etheire nja ĩyo. **15** Itĩĩna rĩa kuuma itoonyero rĩa kĩhingo nginya mũthia ũrĩa ũngĩ wa gĩthaku kĩarĩo warĩ wa mĩkono mĩrongo ĩtano. **16** Tũnyũmba tũu twa arangĩri hamwe na thingo icio ciarĩ thĩĩnĩ wa itoonyero rĩu nĩ gwatũrĩkĩtio mĩanya mĩceke karũthingo-inĩ ka igũrũ mĩena yothe, o ũndũ ũmwe na gĩthaku; tũmĩanya tũu tuothe twerekeire na thĩĩnĩ. Ũthiũ wa thingo icio nĩwagemetio na mĩkĩndũ. **17** Ningĩ akĩndwara nja ĩrĩa ya nyumĩrĩra. Ngĩona hau nĩ haarĩ na tũnyũmba, na nĩ haarĩtwo mahiga makarigiicĩria nja ĩyo yothe; nĩ haarĩ na tũnyũmba mĩrongo ĩtatũ twakĩtwo tũtwaranĩte na hau haarĩtwo mahiga. **18** Handũ hau haarĩtwo mahiga haarĩ mĩena-inĩ ya matoonyero macio, naguo wariĩ waho na ũraihu nĩciaiganaine; hau nĩho haarĩtwo mahiga mwena wa mũhuro. **19** Ningĩ agĩthima itĩĩna rĩa kuuma mwena wa na thĩĩnĩ wa kĩhingo kĩa mũhuro nginya mwena wa na nja wa nja ya na thĩĩnĩ; yarĩ mĩkono igana mwena wa irathĩro, o ũndũ ũmwe na mwena wa gathigathini. **20** Ningĩ agĩthima ũraihu na wariĩ wa kĩhingo kĩrĩa kĩerekeire mwena wa gathigathini, gĩa gũthiĩ nja ĩyo ya nyumĩrĩra. **21** Tũnyũmba twakĩo twa arangĩri, tũtatũ o mwena, na thingo ciakĩo, o na gĩthaku gĩakĩo ciarĩ na ithimo ciaiganaine na cia itoonyero rĩu rĩa mbere. Kĩarĩ kĩa ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩtano, na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano. **22** Mĩanya yakĩo, na gĩthaku gĩakĩo na magemio ma mĩkĩndũ ciarĩ na ithimo o ta cia kĩhingo kĩrĩa kĩerekeire mwena wa irathĩro. Ngathĩ ya makinya mũgwanja yaambatĩte nginya ho, nakĩo gĩthaku gĩakĩo gĩkang'ethanĩra nayo. **23** Nĩ haarĩ na kĩhingo gĩa gũtoonya nja ya na thĩĩnĩ, kũng'ethanĩra na kĩhingo gĩa gathigathini o ta ũrĩa kwarĩ na kĩhingo mwena wa irathĩro. Nake agĩthima itĩĩna rĩa kuuma kĩhingo kĩmwe nginya kĩrĩa kĩang'ethanĩire nakĩo; narĩo itĩĩna rĩu rĩarĩ rĩa mĩkono igana. **24** Ningĩ akĩndongoria na mwena wa gũthini, na niĩ ngĩona kĩhingo kĩerekeire mwena wa gũthini. Nake agĩthima itingĩ ciakĩo na gĩthaku gĩakĩo, nacio nĩciaiganainie ithimo na icio ingĩ. **25** Itoonyero rĩu na gĩthaku kĩarĩo ciarĩ na tũmĩanya tũceke mĩena yothe, twatariĩ ta mĩanya ya ihingo icio ingĩ. Itoonyero rĩu rĩarĩ rĩa mĩkono mĩrongo ĩtano kũraiha, na mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano kwarama. **26** Ningĩ ngathĩ ya makinya mũgwanja nĩyaambatĩte ĩgakinya kĩhingo-inĩ kĩu, nakĩo gĩthaku gĩakĩo kĩang'ethanĩire na nja ya hekarũ; thingo ciakĩo iria ciarĩ o mwena wa njĩra ĩyo nĩciagemetio na mĩkĩndũ. **27** Hau nja ya na thĩĩnĩ o na ho nĩ haarĩ kĩhingo kĩerekeire mwena wa gũthini, nake agĩthima kuuma kĩhingo-inĩ kĩu nginya kĩhingo-inĩ kĩa nyumĩrĩra kĩa mwena wa gũthini; itĩĩna rĩu rĩarĩ rĩa mĩkono igana. **28** Ningĩ akĩnginyia nja ya na thĩĩnĩ tũtoonyeire kĩhingo kĩa mwena wa gũthini, nake agĩthima kĩhingo kĩa mwena ũcio; nakĩo nĩkĩaiganainie ithimo na ihingo icio ingĩ. **29** Tũnyũmba twakĩo twa arangĩri, na thingo ciakĩo, na gĩthaku gĩakĩo nĩciaiganainie ithimo na icio ingĩ. Itoonyero rĩu na gĩthaku kĩarĩo ciarĩ na mĩanya mĩena yothe. Itoonyero rĩu rĩarĩ na ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩtano, na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano. **30** Ithaku cia matoonyero marĩa maarĩ hakuhĩ na nja ya na thĩĩnĩ ciarĩ na ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano, na wariĩ wa mĩkono ĩtano. **31** Gĩthaku gĩakĩo kĩang'etheire nja ĩyo ya nyumĩrĩra; nacio itingĩ ciakĩo nĩciagemetio na mĩkĩndũ, na ngathĩ ya makinya manana nĩyaambatĩte ĩgakinya ho. **32** Ningĩ akĩnginyia nja ya na thĩĩnĩ mwena wa irathĩro, nake agĩthima itoonyero rĩu; narĩo nĩrĩaiganainie ithimo na matoonyero macio mangĩ. **33** Tũnyũmba twakĩo twa arangĩri, na thingo ciakĩo, na gĩthaku gĩakĩo nĩciaiganainie ithimo na icio ingĩ. Itoonyero rĩu na gĩthaku kĩarĩo ciarĩ na mĩanya mĩena yothe. Narĩo itoonyero rĩarĩ rĩa ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩtano, na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano. **34** Gĩthaku gĩakĩo kĩang'etheire nja ĩyo ya nyumĩrĩra; nacio itingĩ ciakĩo nĩciagemetio na mĩkĩndũ mĩena yeerĩ, na ngathĩ ya makinya manana yaambatĩte ĩgakinya ho. **35** Ningĩ agĩcooka akĩnginyia kĩhingo-inĩ kĩa mwena wa gathigathini, nake agĩthima kĩhingo kĩu. Nakĩo nĩkĩaiganainie ithimo na ihingo icio ingĩ, **36** o ũndũ ũmwe na tũnyũmba twakĩo twa arangĩri, na thingo ciakĩo, na gĩthaku gĩakĩo, nakĩo kĩarĩ na mĩanya mĩena yothe. Kĩhingo kĩu kĩarĩ na ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩtano, na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ na ĩtano. **37** Gĩthaku gĩakĩo kĩang'etheire nja ĩyo ya nyumĩrĩra; nacio itingĩ icio ciakĩo nĩciagemetio na mĩkĩndũ mĩena yeerĩ, na ngathĩ ya makinya manana yaambatĩte ĩgakinya ho. **38** Ningĩ hau gĩthaku-inĩ, o itoonyero-inĩ rĩa na thĩĩnĩ, nĩ haarĩ na kanyũmba kaarĩ na mũromo, na hau nĩho maruta ma njino maathambagĩrio. **39** Hau gĩthaku-

inĩ gĩa itoonyero nĩ haarĩ metha igĩrĩ o mwena, na igũrũ rĩacio nĩho haathĩnjagĩrwo nyamũ cia magongona ma njino, na magongona ma mehia, o na magongona ma mahĩtia. **40** Mwena-inĩ wa rũthingo rwa na nja rwa gĩthaku kĩu gĩa itoonyero rĩu, hakuhĩ na ngathĩ ya kwambata itoonyero-inĩ rĩa kĩhingo kĩa mwena wa gathigathini nĩ haarĩ na metha igĩrĩ, na mwena ũcio ũngĩ wa ngathĩ naho nĩ haarĩ na metha ingĩ igĩrĩ. **41** Nĩ ũndũ ũcio haarĩ na metha inya mwena ũmwe wa itoonyero, na inya mwena ũcio ũngĩ, ciothe ciarĩ metha inyanya, na igũrũ rĩacio nĩho haathĩnjagĩrwo nyamũ cia magongona. **42** Ningĩ haarĩ na metha inya cia mahiga maicũhie nĩ ũndũ wa maruta ma njino, o ĩmwe ũraihu wa mũkono ũmwe na nuthu, na wariĩ wa mũkono ũmwe na nuthu, na mũkono ũmwe kũraiha na igũrũ. Igũrũ rĩacio nĩho haigagĩrĩrwo indo cia wĩra wa gũthĩnja nyamũ cia maruta ma njino, na magongona marĩa mangĩ. **43** Tũhocio twa njibe igĩrĩ, o kamwe karĩ na ũraihu wa wariĩ wa rũhĩ, twathecereirio rũthingo-inĩ mĩena yothe. Metha icio ciarĩ cia kũigĩrĩrwo nyama cia maruta macio. **44** Hau nja ya kĩhingo gĩa thĩinĩ, kũu nja-inĩ ya na thĩinĩ, nĩ kwarĩ na tũnyũmba twĩrĩ, kamwe mwena wa kĩhingo gĩa gathigathini kerekeire mwena wa gũthini, na kangĩ mwena wa kĩhingo gĩa gũthini kerekeire mwena wa gathigathini. **45** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Kanyũmba kau karorete mwena wa gũthini-rĩ, nĩ ka athĩnjĩri-Ngai arĩa maikaragia hekarũ, **46** nako kanyũmba kau karorete gathigathini-rĩ, nĩ ka athĩnjĩri-Ngai arĩa maikaragia kĩgongona. Aya nĩo ariũ a Zadoku, na no-o Alawii arĩa mangĩthengerera Jehova nĩguo matungatage marĩ mbere yake." **47** Ningĩ agĩthima nja ĩyo: Mĩena yothe ĩna nĩyaiganaine, yarĩ na mĩkono igana kũraiha, na mĩkono igana kwarama. Nakĩo kĩgongona kĩarĩ hau mbere ya hekarũ. **48** Ningĩ akĩnginyia gĩthaku-inĩ kĩa hekarũ, na agĩthima itingĩ icio cia gĩthaku kĩu; o mwena ciarĩ na wariĩ wa mĩkono ĩtano. Wariĩ wa itoonyero rĩu warĩ na mĩkono ikũmi na ĩna, na thingo ciarĩ na wariĩ wa mĩkono ĩtatũ o mwena. **49** Gĩthaku kĩu kĩarĩ na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ, na mĩkono ikũmi na ĩĩrĩ kuuma mbere nginya thuutha. Ningĩ hau nĩ haarĩ na ngathĩ cia kwambata ho, na nĩ haarĩ na itugĩ, o kĩmwe mwena ũmwe wa itingĩ icio.

41 Mũndũ ũcio agĩcooka akĩndwara nja ya handũ-harĩa-haamũre ha nyumĩrĩra, agĩthima itingĩ ciaho; wariĩ wa itingĩ icio warĩ mĩkono ĩtandatũ o mwena. **2** Wariĩ wa itoonyero warĩ wa mĩkono ikũmi, nacio thingo iria ciarĩ o mwena wa itoonyero rĩu ciarĩ cia mĩkono ĩtano kwarama. Nĩacookire agĩthima nja ya handũ-hau-haamũre; handũ hau haarĩ na ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩna, na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ. **3** Ningĩ agĩtoonya na thĩinĩ wa handũ-harĩa-haamũre, agĩthima itingĩ cia itoonyero; o kĩmwe kĩarĩ na wariĩ wa mĩkono ĩĩrĩ. Itoonyero rĩu rĩarĩ na wariĩ wa mĩkono ĩtandatũ, nacio thingo iria ciarĩ o mwena ciarĩ na wariĩ wa mĩkono mũgwanja. **4** Ningĩ agĩthima ũraihu wa handũ-harĩa-haamũre kũu thĩinĩ; naho haarĩ ha mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ, naguo wariĩ waho warĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ gũtuĩkania nginya mũthia wa nja ya handũ-harĩa-haamũre. Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Haha nĩho Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno." **5** Ningĩ agĩthima rũthingo rwa hekarũ; naruo rwarĩ na ũtungu wa mĩkono ĩtandatũ, natuo tũnyũmba tũrĩa twarĩ mĩena-inĩ yothe ya hekarũ, o kamwe kaarĩ na wariĩ wa mĩkono ĩna. **6** Tũnyũmba tũu twa mĩena-inĩ twakĩtwo ngoroba ithatũ, kamwe gagakwo karĩ igũrũ wa karĩa kangĩ, o ngoroba tũnyũmba mĩrongo ĩtatũ. Nĩ haarĩ na mĩgamba yohanĩtio gũthiũrũrũkĩria rũthingo rwa hekarũ, ya gũtiirĩrĩra tũnyũmba twa mĩena-inĩ; nĩ ũndũ ũcio mĩgamba ĩyo ndĩatoonyetio rũthingo-inĩ rũu rwa hekarũ. **7** Tũnyũmba tũu twathiũrũrũkĩirie hekarũ twakĩtwo tũkĩararamaga o ũrĩa ngoroba yathiiaga na igũrũ. Mwako wa gũthiũrũrũkĩria hekarũ ĩyo waakĩtwo wambatĩtio na matĩĩna, nĩ ũndũ ũcio, tũnyũmba tũu tũkaaraarama o ũrĩa mũndũ aambataga. Nayo ngathĩ yambatĩte kuuma ngoroba ĩrĩa yarĩ thĩ mũno nginya ĩrĩa ĩrĩ igũrũ biũ ĩgereire ngoroba ya gatagatĩ. **8** Nĩndonire atĩ hekarũ nĩ yarĩ na gĩtina kĩambatĩrie mĩena yothe, gĩgatuĩka mũthingi wa tũnyũmba tũu twa mĩena-inĩ. Mũthingi ũcio warĩ na ũraihu wa rũthanju rũu rwa mĩkono ĩtandatũ ĩrĩa mĩraihu. **9** Rũthingo rwa na nja rwa tũnyũmba tũu twa mĩena-inĩ rwarĩ rwa ũtungu wa mĩkono ĩtano. Ithenya rĩrĩa rĩatigĩtio gatagatĩ ga tũnyũmba tũu twa mĩena-inĩ ya hekarũ **10** na tũnyũmba twa athĩnjĩri-Ngai rĩarĩ rĩa wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ gũthiũrũrũkĩria hekarũ yothe. **11** Nĩ haarĩ na matoonyero mĩena ya tũnyũmba tũu hau haatigĩtio ithenya, rĩmwe rĩrĩ mwena wa gathigathini na rĩu rĩngĩ rĩrĩ mwena wa gũthini; nakĩo gĩtina kĩu kĩambatĩrie na igũrũ kũnyiitana na ithenya rĩu kĩarĩ na wariĩ wa mĩkono ĩtano gũthiũrũrũkĩria. **12** Nyũmba ĩrĩa yang'etheire nja ya hekarũ mwena wa ithũĩro yarĩ ya wariĩ wa mĩkono mĩrongo mũgwanja. Naruo rũthingo rwa nyũmba ĩyo rwarĩ na ũtungu wa mĩkono ĩtano gũthiũrũrũkĩria, na ũraihu waruo warĩ wa mĩkono mĩrongo kenda. **13** Ningĩ agĩthima hekarũ ĩyo; yarĩ na ũraihu wa mĩkono igana, nayo nja ya hekarũ, na nyũmba hamwe na thingo ciayo o nacio ciarĩ cia ũraihu wa mĩkono igana. **14** Wariĩ wa nja ĩyo ya hekarũ wa mwena wa irathĩro, o hamwe na mwena wa na mbere wa hekarũ, warĩ wa mĩkono igana. **15** Ningĩ agĩthima ũraihu wa nyũmba ĩyo yang'etheire nja ya mwena wa na thuutha wa hekarũ, o hamwe na ithaku ciayo cia o mwena; naguo warĩ wa mĩkono igana. Mwena wa nja ya handũ-harĩa-haamũre, na mwena wa na thĩinĩ wa handũ-harĩa-haamũre, na gĩthaku kĩrĩa kĩang'etheire nja ĩyo, **16** o ũndũ ũmwe na hingĩro icio, na tũtirica tũu tũceke, hamwe na ithaku icio ciathiũrũrũkĩirie ngoroba icio ithatũ: kĩrĩa gĩothe kĩarĩ mbere ya hingĩro, o na nginya hingĩro ĩyo nĩciahumbĩrĩtwo na mbaũ. Nyũmba nĩyahumbĩrĩtwo na mbaũ thĩ, na thingo ikahumbĩrwo nginya tũtirica-inĩ, o na tũtirica twarĩ na mbaũ. **17** Ningĩ hau igũrũ rĩa mwena wa nja ya itoonyero rĩa gũtoonya thĩinĩ wa handũ-harĩa-haamũre, na igũrũ rĩa thingo matĩĩna maiganaine kũrigiicĩria mwena wa thĩinĩ na wa nja ya handũ-harĩa-haamũre **18** nĩ gwakururĩtwo makerubi na mĩkĩndũ. Mĩkĩndũ yahakanĩtio nĩ makerubi; na o ikerubi rĩarĩ na mothiũ meerĩ: **19** ũthiũ wa mũndũ warorete mũkĩndũ mwena ũmwe, naguo ũthiũ wa mũrũũthi ũkarora mũkĩndũ mwena ũcio ũngĩ. Namo

magakururwo kũrigiicĩria ndwere cia hekarũ ĩyo yothe. **20** Kuuma nyũmba thĩ nginya hau igũrũ rĩa itoonyero, nĩ ha kururĩtwo makerubi na mĩkĩndũ rũthingo-inĩ rwa nja ya handũ-harĩa-haamũre. **21** Nja ya handũ-harĩa-haamũre nĩ yarĩ na buremu ya mũrango, nayo buremu ĩrĩa yarĩ hau mbere ya Harĩa-Hatheru-Mũno yatariĩ o tayo. **22** Ningĩ nĩ haarĩ na kĩgongona kĩa mbaũ kĩrĩa kĩarĩ kĩa mĩkono ĩtatũ kũraiha na igũrũ, na mĩkono ĩĩrĩ o mwena, mĩena yothe ĩna; koine ciakĩo, na njikarĩro yakĩo, o na mĩena yakĩo ciarĩ cia mbaũ. Nake mũndũ ũcio akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ĩno nĩyo metha ĩrĩa ĩrĩ hau mbere ya Jehova." **23** Handũ-harĩa-haamũre na Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, o handũ haarĩ na mĩrango ĩĩrĩ. **24** O mũrango wathondeketwo na mĩrango ĩĩrĩ ya wa mbaũ, na o mũrango wahingũkaga na gatagatĩ. **25** Nayo mĩrango ya nja ya handũ-harĩa-haamũre nĩyakururĩtwo makerubi na mĩkĩndũ, ta ũrĩa gwakururĩtwo thingo-inĩ, na nĩ haarĩ na membea ma mbaũ hau mbere ya gĩthaku kĩu. **26** Thingo-inĩ icio cia mwena wa gĩthaku kĩu nĩ haarĩ na tũtirica tũceke twarĩ na mĩkĩndũ ĩkururĩtwo o mwena o mwena. Tũnyũmba twa mĩena-inĩ ya hekarũ o na tuo nĩtwarĩ na membea ma mbaũ.

42 Ningĩ mũndũ ũcio akĩndongoria, akĩndwara mwena wa gathigathini o nginya nja ĩyo ya nyumĩrĩra, akĩnginyia tũnyũmba-inĩ tũrĩa twang'etheire nja ya hekarũ na tũkang'ethera rũthingo rwa na nja rwa mwena wa gathigathini. **2** Nyũmba ĩrĩa mũrango wayo werekeire mwena wa gathigathini yarĩ ya ũraihu wa mĩkono igana na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩtano. **3** Gĩcigo kĩrĩa kĩarĩ kĩa mĩkono mĩrongo ĩĩrĩ kuuma nja ya na thĩinĩ, na gĩcigo kĩrĩa kĩang'etheire harĩa haarĩtwo mahiga nja ya nyumĩrĩra-rĩ, nĩ kwarĩ na ithaku ciakĩtwo ngoroba ithatũ, na o gĩthaku kĩang'etheire kĩrĩa kĩngĩ. **4** Hau mbere ya tũnyũmba tũu nĩ haarĩ na gacĩra ga thĩinĩ karĩ na wariĩ wa mĩkono ikũmi, na ũraihu wa mĩkono igana. Mĩrango yatuo yekĩrĩtwo mwena wa gathigathini. **5** Na rĩrĩ, tũnyũmba tũu twarĩ igũrũ twarĩ tũkundakundeeru, nĩ ũndũ ithaku nĩcioete handũ hanene gũkĩra tũnyũmba tũrĩa twakĩtwo ngoroba ĩyo yarĩ mũhuro na ya gatagatĩ. **6** Tũnyũmba twa ngoroba ya gatatũ tũtiekĩrĩtwo itugĩ ta iria ciekĩrĩtwo nja; nĩ ũndũ ũcio tũnyũmba tũu tũgakĩnyiiha thĩ gũkĩra twa ngoroba ĩrĩa yarĩ thĩ, na ya gatagatĩ. **7** Nĩ haarĩ na rũthingo rwa mwena wa na nja rwathiĩte rũigananiirie na tũnyũmba tũu na kũu nja ya nyumĩrĩra; rwatambũrũkĩte mbere ya tũnyũmba tũu mĩkono mĩrongo ĩtano. **8** Mũhari wa tũnyũmba twa mwena ũrĩa wariganĩtie na nja ya nyumĩrĩra warĩ wa ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩtano, naguo mũhari ũrĩa wakuhĩrĩirie handũ-harĩa-hatheru warĩ wa ũraihu wa mĩkono igana. **9** Tũnyũmba tũrĩa twarĩ mũhuro mwena wa irathĩro nĩ twarĩ na itoonyero mũndũ agĩtoonya kuo oimĩte nja ya nyumĩrĩra. **10** Ningĩ mwena wa gũthini, gũtwarana na mwena ũrĩa mũraihu wa rũthingo rũu rwa nja ya nyumĩrĩra, kũnyiitana na mwena wa nja ya hekarũ, na kũng'ethera rũthingo rwa nja, nĩ haarĩ na tũnyũmba **11** twarĩ na gacĩra mbere yatuo. Tũnyũmba tũu twahaanaga o ta tũrĩa twarĩ mwena wa gathigathini; twarĩ na ũraihu na wariĩ waiganaine, nacio nyumĩrĩra ciatuo nĩciaringaine na ikaiganania ithimo. Namo matoonyero ma mwena wa gathigathini **12** nĩmahaanaine na matoonyero ma tũnyũmba twa mwena wa gũthini. Ningĩ nĩ haarĩ na itoonyero kĩambĩrĩria-inĩ gĩa gacĩra karĩa gaatwaranĩte na rũthingo rũu rwerekeire mwena wa irathĩro, na nĩko mũndũ aageraga agĩtoonya tũnyũmba tũu. **13** Agĩcooka akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Tũnyũmba tũu tũrĩ mwena wa gathigathini na tũu tũrĩ mwena wa gũthini, tũu tũng'etheire nja ya hekarũ, nĩtuo twa athĩnjĩri-Ngai, na nĩkuo athĩnjĩri-Ngai arĩa megũkuhĩrĩria Jehova makarĩĩagĩra indo cia maruta marĩa matheru mũno. Kũu nĩkuo makaigaga indo cia maruta iria theru mũno, nacio nĩ maruta ma ngano, o na maruta ma mehia, na maruta ma mahĩtia, nĩgũkorwo handũ hau nĩ hatheru. **14** Athĩnjĩri-Ngai rĩrĩa maatoonya handũ hau haamũre-rĩ, matingĩcooka kuuma nja ya mwena wa nyumĩrĩra, nginya marute nguo icio cia ũtungata, nĩ ũndũ nĩ nyamũre. No nginya mehumbe nguo ingĩ matanakuhĩrĩria kũrĩa andũ maikaraga." **15** Rĩrĩa aarĩkirie gũthima kĩrĩa kĩarĩ mwena wa na thĩinĩ wa hekarũ, akĩnyumia na nja tũgereire kĩhingo kĩa mwena wa irathĩro, agĩthima mũigana wa handũ hau mĩena yothe: **16** Nĩathimire mwena wa irathĩro na rũthanju rwa gũthima; mũigana waho warĩ mĩkono magana matano. **17** Ningĩ agĩthima mwena wa gathigathini; mũigana waho warĩ mĩkono magana matano ũthimĩtwo na rũthanju rũu rwa gũthima. **18** O na agĩthima mwena wa gũthini; mũigana waho warĩ mĩkono magana matano ũthimĩtwo na rũthanju rũu rwa gũthima. **19** Ningĩ agĩcooka agĩthima mwena wa ithũĩro; mũigana waho warĩ mĩkono magana matano ũthimĩtwo na rũthanju rũu rwa gũthima. **20** Ũguo nĩguo aathimire handũ hau mĩena ĩyo yothe ĩna. Handũ hau haarigiicĩirio na rũthingo, naruo rwarĩ na ũraihu wa mĩkono magana matano, na wariĩ wa mĩkono magana matano, rwa kũhakania handũ harĩa hatheru na harĩa hatarĩ haamũre.

43 Ningĩ mũndũ ũcio akĩnginyia kĩhingo-inĩ kĩrĩa kĩang'etheire mwena wa irathĩro, **2** na niĩ ngĩona riiri wa Ngai wa Isiraeli ũgĩũka uumĩte mwena wa irathĩro. Mũgambo wake watariĩ ta mũrurumo wa maaĩ maingĩ magĩtherera, naguo bũrũri ũgacangarara nĩ riiri wake. **3** Kĩoneki kĩu ndonire gĩatariĩ ta kĩoneki kĩrĩa ndoonete rĩrĩa ookĩte kwananga itũũra rĩrĩa inene, na ningĩ gĩatariĩ ta cioneki iria ndoonete hau Rũũĩ-inĩ rwa Kebari; na niĩ ngĩĩgũithia, ngĩturumithia ũthiũ thĩ. **4** Naguo riiri wa Jehova ũgĩtoonya hekarũ ũgereire kĩhingo kĩrĩa kĩerekeire mwena wa irathĩro. **5** Ningĩ Roho akĩnjoya na igũrũ akĩndwara nja ĩyo ya na thĩinĩ, naguo riiri wa Jehova ũkĩiyũra kũu hekarũ. **6** Mũndũ ũcio o arũgamĩte hau hakuhĩ na niĩ-rĩ, ngĩigua mũndũ akĩnjarĩria kuuma thĩinĩ wa hekarũ. **7** Akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, haha nĩho handũ ha gĩtĩ gĩakwa gĩa ũthamaki, o na nĩho handũ ha gũkinyithia makinya makwa. Haha nĩho ngũtũũra ndĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ a Isiraeli nginya tene. Nyũmba ya Isiraeli ndĩrĩ hĩndĩ ĩngĩ ĩgaacooka gũthaahia rĩĩtwa rĩakwa itheru, o ene o na kana athamaki ao marĩthaahie na ũndũ wa ũmaraya wao na kũhooya mĩhianano ĩtarĩ muoyo ya athamaki ao kũndũ kwao kũrĩa gũtũũgĩru. **8** Rĩrĩa meekĩrire hingĩro

ciao hau hingĩro-inĩ ciakwa, na itugĩ cia mĩrango yao magĩciĩkĩra itugĩ-inĩ cia mĩrango yakwa, na no rũthingo rwarĩ gatagatĩ gakwa na o-rĩ, nĩmathaahirie rĩĩtwa rĩakwa itheru na mĩtugo ĩyo yao ĩrĩ magigi. Nĩ ũndũ ũcio ngĩmaniina ndĩ na marakara. **9** Na rĩrĩ, ta nĩmatigane na ũmaraya wao wa kũhooya mĩhianano ĩtarĩ muoyo ya athamaki ao, na niĩ nĩngũtũũra gatagatĩ-inĩ kao nginya tene. **10** “Mũrũ wa mũndũ, taarĩria ũhoro wa hekarũ ĩyo kũrĩ andũ a Isiraeli, nĩguo maconoke nĩ ũndũ wa mehia mao. Reke maroranie mũcoro ũcio wayo, **11** na angĩkorwo nĩmegũconoka nĩ ũndũ wa ũrĩa wothe mekĩte-rĩ, mamenyithie mũhianĩre wa hekarũ ĩyo, ũmamenyithie mũthondekere wayo, na nyumĩro ciayo, na matoonyero mayo, ningĩ ũmoonie mũhianĩre wayo wothe, na mĩtugo yayo yothe ya kũrũmĩrĩrwo, na mawatho mothe. Andĩka maũndũ maya mothe makĩonaga, nĩgeetha matĩĩe mũhianĩre wayo, na mahingie mĩtugo yayo yothe ya kũrũmĩrĩrwo. **12** “Ũyũ nĩguo watho wa hekarũ: Kũrĩa guothe kũrigiicĩirie kĩrĩma gĩkĩ igũrũ gũgũikara kũrĩ gũtheru mũno. Ũcio nĩguo watho wa hekarũ. **13** “Ici nĩcio ithimo cia kĩgongona, ithimĩtwo na mĩkono ĩrĩa mĩraihu, mũkono ũrĩa wa ũraihu wa mũkono ũmwe na wariĩ wa rũhĩ: Mũberethi wakĩo ũrĩ na ũriku wa mũkono ũmwe, na wariĩ wa mũkono ũmwe, naguo mũgũkũ ũrĩa ũkũrigiicĩirie nĩ wa irata rĩmwe mũthia-inĩ. Kĩu nĩkĩo kĩrũgamo gĩa kĩgongona. **14** Kuuma mũberethi ũrĩa ũrĩ gĩtina-inĩ nginya mũthia-inĩ wa mũhuro kĩrĩ na mĩkono ĩĩrĩ kũraiha na igũrũ, na wariĩ wa mũkono ũmwe, na kuuma mũthia-inĩ ũrĩa mũnini nginya mũthia-inĩ ũrĩa mũnenanene, kĩrĩ na mĩkono ĩna kũraiha na igũrũ, na wariĩ wa mũkono ũmwe. **15** Narĩo riiko rĩa kĩgongona-rĩ, nĩ mĩkono ĩna kũraiha na igũrũ, nacio hĩa inya irorete na igũrũ ikoimĩrĩra kuuma hau riiko-inĩ. **16** Narĩo riiko rĩu rĩa kĩgongona rĩiganaine mĩena yothe ĩna, rĩrĩ na ũraihu wa mĩkono ikũmi na ĩĩrĩ, na wariĩ wa mĩkono ikũmi na ĩĩrĩ. **17** Mũthia ũrĩa ũrĩ na igũrũ o naguo nĩũiganaine mĩena yothe, na ũrĩ na ũraihu wa mĩkono ikũmi na ĩna, na wariĩ wa mĩkono ikũmi na ĩna, naguo mũgũkũ ũrĩa ũũthiũrũrũkĩirie nĩ wa nuthu ya mũkono, ningĩ ũkarigiicĩrio nĩ mũberethi wa mũkono ũmwe. Ngathĩ cia kĩgongona kĩu ing’etheire mwena wa irathĩro.” **18** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Mũrũ wa mũndũ, Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: Maya nĩmo magaatuĩka maũndũ ma kũrũmĩrĩrwo gũkĩrutwo magongona ma njino, na ma kũminjaminjĩria thakame kĩgongona-inĩ rĩrĩa gĩgaakwo: **19** Nĩũkaneana ndegwa ĩtarĩ ngũrũ ĩtuĩke ya kũrutwo iruta rĩa mehia, ũmĩneane kũrĩ athĩnjĩri-Ngai, arĩa Alawii, a nyũmba ya Zadoku, arĩa manguhagĩrĩria makĩndungatĩra, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **20** Nĩũkooya thakame ĩmwe ya yo ũmĩhake hĩa-inĩ icio inya cia kĩgongona, na mĩthia-inĩ ĩyo ĩna ya metha ĩyo ĩrĩ igũrũ, na ũthiũrũrũkĩrie mũgũkũ ũcio, nĩguo ũtherie kĩgongona na ũkĩhoroherie. **21** Nĩũkooya ndegwa ĩyo ya kũrutwo iruta rĩa mehia, ũmĩcinĩre handũ harĩa hathuurĩtwo hekarũ-inĩ kũu nja ya handũ-harĩa-haamũre. **22** “Mũthenya wa keerĩ nĩũkaruta thenge ĩtarĩ na kaũũgũ, ĩtuĩke ya kũrutwo iruta rĩa mehia, nakĩo kĩgongona gĩtherio o ta ũrĩa gĩatheretio na ndegwa. **23** Warĩkia gũgĩtheria, nĩũkaruta ndegwa ĩtarĩ ngũrũ, na ndũrũme kuuma rũũru-inĩ, cierĩ ikorwo itarĩ na kaũũgũ. **24** Nĩũgaciruta igongona hau mbere ya Jehova, nao athĩnjĩri-Ngai nĩmagaciminjaminjĩria cumbĩ, rĩtuĩke igongona rĩa njino rĩrutĩirwo Jehova. **25** “Ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja nĩũkarutaga thenge o mũthenya ya kũrutwo iruta rĩa mehia; na ningĩ nĩũkaruta ndegwa ĩtarĩ ngũrũ, na ndũrũme kuuma rũũru-inĩ, cierĩ ikorwo itarĩ na kaũũgũ. **26** Ihinda rĩa mĩthenya ĩyo mũgwanja, nĩmakahoroheria kĩgongona na magĩtherie; ũguo nĩguo magaakĩamũra. **27** Mĩthenya ĩyo yarĩkia gũthira, kuuma mũthenya wa ĩnana gũthiĩ na mbere, athĩnjĩri-Ngai nĩo makaaheana maruta manyu ma njino, na maruta ma ũiguano, hau igũrũ rĩa kĩgongona. Hĩndĩ ĩyo nĩngamwĩtĩkĩra, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.”

44 Ningĩ mũndũ ũcio akĩnjookia nginya kĩhingo-inĩ kĩa nyumĩrĩra ya handũ-harĩa-haamũre, kĩrĩa kĩang’etheire mwena wa irathĩro, nakĩo kĩarĩ kĩhinge. **2** Nake Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Kĩhingo gĩkĩ kĩrĩikaraga kĩrĩ kĩhinge. Gĩtikanahingũrwo; gũtirĩ mũndũ ũgaagĩtoonyera. Kĩrĩikaraga kĩhingĩtwo tondũ nĩkĩo Jehova, Ngai wa Isiraeli, aatoonyeire. **3** Mũthamaki we mwene nowe wiki ũngĩikara mwena wa thĩinĩ wa itoonyero rĩu na arĩĩre irio hau mbere ya Jehova. Arĩĩtoonyagĩra gĩthaku gĩa itoonyero rĩu, na akiuma na nja akoimĩra njĩra o ro ĩyo.” **4** Ningĩ mũndũ ũcio akĩndwara na njĩra ya kĩhingo kĩa mwena wa gathigathini nginya hau mbere ya hekarũ. Ngĩcũthĩrĩrĩria, ngĩona riiri wa Jehova ũiyũrĩte hekarũ ĩyo ya Jehova, na niĩ ngĩĩgũithia, ngĩturumithia ũthiũ thĩ. **5** Nake Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Mũrũ wa mũndũ, rora wega, na ũthikĩrĩrie wega, na ũrũmbũiye maũndũ mothe marĩa ngũkwĩra makoniĩ mawatho mothe megiĩ hekarũ ya Jehova. Rũmbũiya ũhoro wa itoonyero rĩa hekarũ, na njĩra ciothe cia kuuma handũ-harĩa-haamũre. **6** Ĩra andũ aya aremi a nyũmba ya Isiraeli atĩrĩ, ‘Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Inyuĩ andũ a nyũmba ya Isiraeli, maũndũ manyu ma magigi nĩmaiganĩte! **7** Hamwe na maũndũ marĩa mothe marĩ magigi mwekire, nĩmwatoonyirie andũ a kũngĩ matarĩ aruu ngoro na mwĩrĩ handũ-hakwa-harĩa-haamũre, mũgĩthaahia hekarũ yakwa rĩrĩa mwandutĩire irio, na maguta, na thakame, na mũgĩthũkia kĩrĩkanĩro gĩakwa. **8** Handũ ha kũruta wĩra wanyu ũrĩa wagĩrĩire ũkoniĩ maũndũ makwa marĩa matheru, mwatuire andũ angĩ arũgamĩrĩri a handũ-hakwa-harĩa-haamũre. **9** Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Gũtirĩ mũndũ wa kũngĩ ũtarĩ mũruu ngoro na mwĩrĩ ũngĩtoonya handũ-hakwa-harĩa-haamũre, o na angĩkorwo nĩ andũ a kũngĩ arĩa matũũranagia na andũ a Isiraeli. **10** “‘Alawii arĩa maanjehereire makĩndaihĩrĩria hĩndĩ ĩrĩa andũ a Isiraeli maaturuurire na makĩehera harĩ niĩ makĩrũmĩrĩra mĩhianano yao-rĩ, no nginya magaacookererwo nĩ mehia mao. **11** Andũ acio no matungatage handũ-hakwa-harĩa-haamũre, na maikaragie ihingo cia hekarũ o na matungatage thĩinĩ wayo; no mathĩnje nyamũ cia maruta ma njino, na marutagĩre andũ magongona mao, na marũgamage mbere ya andũ makamatungatĩra. **12** No rĩrĩ, tondũ nĩo maamatungatĩire marĩ mbere ya mĩhianano yao, na

magĩtũma andũ a nyũmba ya Isiraeli magũe mehia-inĩ-rĩ, nĩ ũndũ ũcio na niĩ nĩndĩhĩtĩte njoete guoko na igũrũ atĩ no nginya magaacookererwo nĩ mehia mao, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **13** Andũ acio matigacooka kũnguhĩrĩria mandungatagĩre ta athĩnjĩri-Ngai, kana makuhĩrĩrie kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩa indo ciakwa iria theru, kana maruta makwa marĩa matheru mũno; no nginya magaacookererwo nĩ gĩconoko kĩa maũndũ marĩa marĩ magigi maneeka. **14** No nĩngamatua arũgamĩrĩri a maũndũ ma hekarũ, na mawĩra mothe marĩa mabataire kũrutwo kũu thĩĩnĩ. **15** "'No rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai, acio marĩ Alawii na a rũciaro rwa Zadoku, o acio maarutire mawĩra ma handũ-hakwa-harĩa-haamũre na wĩhokeku rĩrĩa andũ a Isiraeli meeherire makiuma harĩ niĩ, nĩo marĩnguhagĩrĩria makandungatĩra; marĩrũgamaga mbere yakwa makaruta magongona ma maguta na ma thakame, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **16** Acio oiki nĩo marĩtoonyaga handũ-hakwa-harĩa-haamũre; acio oiki nĩo marĩĩkuhagĩrĩria metha yakwa makandungatĩra na makaruta wĩra wakwa. **17** "'Hĩndĩ ĩrĩa megũtoonya ihingo-inĩ cia nja ya na thĩĩinĩ, marĩĩhumbaga nguo cia gatani; matikanehumbe nguo o na ĩmwe ya guoya wa ng'ondu hĩndĩ ĩrĩa megũtungata ihingo-inĩ cia nja ĩrĩa ya na thĩĩinĩ, kana kũu hekarũ thĩĩinĩ. **18** Nĩmeyohage iremba cia gatani mĩtwe, na nguo cia gatani cia thĩĩinĩ njohero-inĩ. Matikanehumbe kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩngĩtũma mathigine. **19** Hĩndĩ ĩrĩa mekuuma matoonye nja ya nyumĩrĩra kũrĩa andũ marĩ-rĩ, makaruta nguo iria megũtungataga nacio, na magacitiga tũnyũmba-inĩ tũrĩa twamũre, na makehumba nguo ingĩ, nĩgeetha matikae kwamũra andũ acio na ũndũ wa nguo icio ciao. **20** "'Matikanenjwo njuĩrĩ ĩthire mĩtwe, kana mareke njuĩrĩ ciao iraihe mũno, no nĩ maigage njuĩrĩ ciao cia mĩtwe irĩ nenge. **21** Ningĩ gũtikanagĩe na mũthĩnjĩri-Ngai ũkũnyua ndibei rĩrĩa egũtoonya nja ya na thĩĩinĩ. **22** Matikanahikie atumia a ndigwa, kana mahikie atumia arĩa matiganĩte na athuuri ao; no rĩrĩ, no mahikie airĩtu gathirange a rũciaro rwa andũ a Isiraeli, kana atumia a ndigwa a athĩnjĩri-Ngai. **23** No nginya marutage andũ akwa ũtiganu wa maũndũ marĩa matheru na marĩa ma ndũire, na mamoonagie gũkũũrana maũndũ marĩa marĩ thaahu na marĩa matarĩ thaahu. **24** "'Kũngĩgĩa ngarari-rĩ, athĩnjĩri-Ngai no nginya matuithanagie ciira, na maũtue kũringana na matuĩro makwa ma ciira. Nĩmarĩmenyagĩrĩra mawatho makwa na kĩrĩra kĩa watho wakwa wa kũrũmĩrĩrwo igũrũ rĩa ciathĩ ciakwa ciothe iria njathane, na maikaragie Thabatũ ciakwa irĩ theru. **25** "'Mũthĩnjĩri-Ngai ndakanethaahie na ũndũ wa gũkuhĩrĩria kĩimba; no rĩrĩ, ũrĩa ũkuĩte angĩkorwo nĩ ithe kana nyina, kana mũriũ kana mwarĩ, kana mũrũ wa nyina kana mwarĩ wa nyina ũtahikĩte-rĩ, hĩndĩ ĩyo no ethaahie. **26** Aarĩkia gũtherio-rĩ, no nginya eterere mĩthenya mũgwanja. **27** Mũthenya ũrĩa agaacooka gũtoonya nja ĩrĩa ya na thĩĩinĩ ya handũ-harĩa-haamũre nĩguo agatungate thĩĩinĩ wa handũ-harĩa-haamũre-rĩ, no nginya erutĩre iruta rĩa mehia, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **28** "'Niĩ no niĩ igai rĩa athĩnjĩri-Ngai. Mũtikanamagaĩre igai gũkũ bũrũri wa Isiraeli; Nĩ niĩ ngũtuĩka igai rĩao. **29** Marĩĩrĩĩaga maruta ma ngano, na maruta ma mehia, na maruta ma mahĩtia; nakĩo kĩndũ o gĩothe kĩrĩa kĩrutĩirwo Jehova gũkũ bũrũri wa Isiraeli gĩgaatuĩka kĩao. **30** Maciaro mothe ma mbere marĩa mega, na iheo cianyu ciothe cia mwanya, igaatuĩka cia athĩnjĩri-Ngai. No nginya mũmaheage gĩcunjĩ kĩa mbere kĩa mũtu ũrĩa mũhinyu nĩgeetha kĩrathimo gĩtũũre kwanyu mĩciĩ. **31** Athĩnjĩri-Ngai matikanarĩe nyamũ o na ĩrĩkũ ĩngĩkorwo ĩkuĩte, ĩrĩ nyoni, kana matigari ma nyamũ yũragĩtwo nĩ nyamũ ĩngĩ.

45 "'Hĩndĩ ĩrĩa mũkaagaya bũrũri ũtuĩke magai-rĩ, nĩmũkarutĩra Jehova gĩcigo kĩa bũrũri ũcio gĩtuĩke rũgongo rwamũre, gĩkorwo na mĩkono 25,000 kũraiha, na mĩkono 20,000 kwarama; gĩcigo kĩu gĩothe gĩgaatuĩka gĩtheru. **2** Gĩcigo-inĩ kĩu, nĩhakagaywo gĩcigo kĩa mĩena ĩna ĩigananĩte, gĩkorwo kĩrĩ na mĩkono 500 o mwena, hatuĩke handũ-harĩa-haamũre, hacooke hathiũrũrũkĩrio nĩ njĩra ya mĩkono mĩrongo ĩtano. **3** Rũgongo-inĩ rũu rwamũre, nĩmũgathima gĩcunjĩ kĩa ũraihu wa mĩkono 25,000, na wariĩ wa mĩkono 10,000. Gĩcigo-inĩ kĩu nĩho hagaakwo handũ-harĩa-haamũre, na nĩho Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno. **4** Handũ hau hagaatuĩka haamũre thĩĩinĩ wa bũrũri nĩ ũndũ wa athĩnjĩri-Ngai, arĩa matungataga handũ-harĩa-haamũre, arĩa marĩĩkuhagĩrĩria ho nĩguo matungatagĩre Jehova. No ho hagaatuĩka ha nyũmba ciao o na hatuĩke harĩa hatheru ha handũ-harĩa-haamũre. **5** Gĩcigo kĩa mũigana wa ũraihu wa mĩkono 25,000, na wariĩ wa 10,000 gĩgaatuĩka kĩa Alawii, arĩa matungataga thĩĩinĩ wa hekarũ, gĩtuĩke igai rĩao rĩa gwakwo matũũra ma gũtũũrwo. **6** "'Nĩmũkagaya gĩcigo gĩakwo itũũra inene, gĩcigo kĩa wariĩ wa mĩkono 5,000, na ũraihu wa mĩkono 25,000, kĩhakane na gĩcigo kĩrĩa kĩamũre; gĩcigo kĩu gĩgaatuĩka kĩa andũ a nyũmba yothe ya Isiraeli. **7** "'Gĩthaka kĩrĩa gĩgaatuĩka kĩa mũnene ũcio gĩkaahakana mbarĩ cierĩ na rũgongo rũrĩa rwamũrĩirwo Jehova, hamwe na gĩthaka gĩa itũũra rĩrĩa inene. Kuuma mwena wa ithũĩro gĩgaatambũrũka kĩrorete mwena wa ithũĩro, na kuuma mwena wa irathĩro gĩtambũrũke kĩrorete mwena wa irathĩro, naguo ũraihu wakĩo ũgaakĩigama kuuma mũhaka wa ithũĩro nginya wa irathĩro, gĩtwaranĩte na mĩhaka ya magai ma Benjamini na Juda. **8** Gĩthaka kĩu nĩkĩo gĩgaatuĩka igai rĩake thĩĩinĩ wa bũrũri wa Isiraeli. Nao anene acio akwa matigacooka kũhinyĩrĩria andũ akwa, no nĩmagetĩkĩria andũ a nyũmba ya Isiraeli megwatĩre bũrũri ũcio kũringana na mĩhĩrĩga yao. **9** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Inyuĩ anene aya a Isiraeli, ũguo mwĩkĩte nĩ mũiganu! Eheriai maũndũ ma ũhinya na ma kũhinyanĩrĩria, mwĩkage ũndũ ũrĩa ũrĩ wa kĩhooto na wagĩrĩire. Tigai gũtunyaga andũ akwa indo, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **10** No nginya mũhũthagĩre ithimo iria iringaine wega, na mũhũthagĩre eba ĩrĩa ĩringaine wega, o na bathi ĩrĩa ĩringaine wega. **11** Eba na bathi ikorwo irĩ kĩgeri kĩmwe kĩiganaine, bathi ĩmwe ĩiganagĩre gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa homeri o ĩmwe, o nayo eba ĩmwe ĩiganagĩre gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa homeri o ĩmwe; homeri ĩmwe ituĩke nĩyo kĩgeri kĩrĩa gĩĩtĩkĩrĩku gĩa gũcithima cierĩ. **12** Cekeri ĩmwe ĩrĩkoragwo ĩrĩ ya gera mĩrongo ĩĩrĩ. Cekeri mĩrongo ĩĩrĩ, kuonganĩrĩria na cekeri ingĩ mĩrongo ĩĩrĩ na ithano, kuonganĩrĩria na

ingĩ ikũmi na ithano, nĩ ũndũ ũmwe na mina ĩmwe. **13** "'Gĩkĩ nĩkĩo kĩheo kĩa mwanya kĩrĩa mũrĩĩrutaga: Nakĩo nĩ gĩcunjĩ gĩa ithathatũ kĩa eba ĩmwe kuuma harĩ o homeri ĩmwe ya ngano, na gĩcunjĩ gĩa ithathatũ kĩa eba ĩmwe kuuma harĩ o homeri ĩmwe ya cairi. **14** Gĩcunjĩ kĩrĩa gĩtue kĩa maguta, mathimĩtwo na gĩthimi kĩa bathi, nĩ gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa bathi kuuma harĩ o kori ĩmwe (nayo kori ĩmwe ĩrĩ na bathi ikũmi kana homeri ĩmwe, nĩgũkorwo bathi ikũmi nĩcio homeri ĩmwe). **15** Ningĩ ng'ondu ĩmwe nĩĩkarutwo kuuma harĩ o rũũru rwa ng'ondu magana meerĩ kuuma ũrĩithio-inĩ ũrĩa mwega ũrĩ maaĩ kũu bũrũri wa Isiraeli. Icio nĩcio igaatuĩka cia maruta ma mũtu, na maruta ma njino, o na cia maruta ma ngwatanĩro, nĩguo andũ mahorohagĩrio nacio, ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **16** Andũ othe a bũrũri nĩmakanyiitanĩra ũhoro-inĩ ũcio wa kũruta iheo cia mwanya cia kũhũthĩrwo nĩ mũnene thĩinĩ wa bũrũri wa Isiraeli. **17** Mũnene ũcio nĩwe ũkaarutaga maruta ma njino, na maruta ma mũtu, na maruta ma kũnyuuo ciathĩ-inĩ, na Tũrũgamo twa Mweri, na Thabatũ, o na ciathĩ-inĩ ciothe iria njathane cia andũ a nyũmba ya Isiraeli. Nĩakaruta maruta ma mehia, na maruta ma mũtu, na maruta ma njino, na maruta ma ngwatanĩro ma kũhoroheria andũ a nyũmba ya Isiraeli. **18** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Mweri wa mbere, o mũthenya wa mbere wa mweri ũcio, nĩmũkaruta gategwa gatarĩ na kaũũgũ nĩguo mũtherie handũ-harĩa-haamũre. **19** Mũthĩnjĩri-Ngai nĩakooya thakame ĩmwe ya maruta ma mehia amĩhake itingĩ-inĩ cia mĩrango ya hekarũ, na amĩhake koine ciothe inya cia metha ya kĩgongona, o na amĩhake itingĩ-inĩ cia itoonyero rĩa nja ya na thĩinĩ. **20** Ũguo noguo mũgeeka mũthenya wa mũgwanja wa mweri ũcio nĩ ũndũ wa mũndũ o wothe ũngĩĩhia atekwenda kana ehie nĩ ũndũ wa kũrigwo; ũguo nĩguo mũkaahoroheria hekarũ ĩyo. **21** "'Mweri wa mbere, mũthenya wa ikũmi na ĩna wa mweri o ũcio nĩguo mũrĩgĩaga na gĩathĩ kĩa Bathaka, ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja, ihinda rĩrĩa mũrĩrĩĩaga mĩgate ĩtarĩ mĩĩkĩre ndawa ya kũimbia. **22** Mũthenya ũcio-rĩ, mũnene akaaruta ndegwa irĩ iruta rĩa mehia nĩ ũndũ wake mwene, o na nĩ ũndũ wa andũ othe a bũrũri ũcio. **23** O mũthenya, ihinda rĩa mĩthenya ĩyo mũgwanja ya Gĩathĩ kĩu, mũnene ũcio nĩakaruta ndegwa mũgwanja, na ndũrũme mũgwanja itarĩ na kaũũgũ, cia kũrutĩra Jehova maruta ma njino, na arute thenge cia iruta rĩa mehia. **24** Ningĩ arute mũtu wa eba ĩmwe ũtuĩke iruta rĩa mũtu harĩ o ndegwa, na eba ĩmwe harĩ o ndũrũme, na hini ĩmwe ya maguta harĩ eba ĩmwe. **25** "'Ihinda-inĩ rĩu rĩa mĩthenya ĩyo mũgwanja ya Gĩathĩ kĩu, kĩrĩa gĩkaambĩrĩria mweri wa mũgwanja, mũthenya wa ikũmi na ĩtano, nĩakaruta indo ta icio nĩ ũndũ wa maruta ma mehia, na maruta ma njino, na maruta ma mũtu, o na ma maguta.

46 "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Kĩhingo kĩa nja ya na thĩinĩ kĩrĩa kĩrorete irathĩro kĩrĩikaraga kĩhingĩtwo mĩthenya ĩtandatũ ĩrĩa ya kũrutwo wĩra, no mũthenya wa Thabatũ na mũthenya wa Karũgamo ka Mweri nĩkĩrĩhingũragwo. **2** Nake mũnene arĩĩtoonyaga kuo na njĩra ya gĩthaku kĩrĩa gĩa itoonyero, na akarũgama hau gĩtugĩ-inĩ gĩa kĩhingo. Nao athĩnjĩri-Ngai marute igongona rĩa maruta make ma njino, na maruta make ma ngwatanĩro. Arĩĩhooyagĩra hau hingĩro-inĩ ya itoonyero, agacooka akoima nja, no kĩhingo kĩu gĩtikahingwo nginya o hwaĩ-inĩ. **3** Nao andũ a bũrũri ũcio nĩmarĩĩhooyagĩra hau mũromo-inĩ wa kĩhingo kĩu marĩ mbere ya Jehova mĩthenya ya Thabatũ na ya Tũrũgamo twa Mweri. **4** Namo maruta ma njino marĩa mũnene ũcio arĩĩrutagĩra Jehova mũthenya wa Thabatũ nĩ tũtũrũme tũtandatũ, na ndũrũme ĩmwe, ciothe ikorwo itarĩ na kaũũgũ. **5** Narĩo iruta rĩa ngano rĩrĩa rĩakũrutanĩrio na ndũrũme ĩyo rĩrĩkoragwo rĩrĩ rĩa eba ĩmwe, na iruta rĩa ngano rĩa kũrutanĩrio na tũtũrũme tũu rĩrĩkoragwo rĩrĩ rĩingĩ o ta ũrĩa angĩyendera, hamwe na hini ĩmwe ya maguta harĩ o eba ĩmwe. **6** Naguo mũthenya wa Karũgamo ka Mweri arĩĩrutaga ndegwa ĩtarĩ ngũrũ, na tũtũrũme tũtandatũ, na ndũrũme ĩmwe, ciothe itarĩ na kaũũgũ. **7** Ningĩ nĩarĩĩrutaga iruta rĩa ngano, akaruta eba ĩmwe hamwe na ndegwa ĩyo, na eba ĩmwe hamwe na ndũrũme ĩyo, na akaruta tũtũrũme tũingĩ o ta ũrĩa angĩenda kũruta, hamwe na hini ĩmwe ya maguta harĩ o eba ĩmwe. **8** Na rĩrĩa mũnene egũtoonya-rĩ, arĩĩtoonyagĩra gĩthaku gĩa itoonyero, na akiuma akoimĩra njĩra o ĩyo. **9** "'Hĩndĩ ĩrĩa andũ a bũrũri ũcio marĩũkaga mbere ya Jehova mĩthenya ya ciathĩ iria njathane, mũndũ o wothe ũrĩa ũgaatoonyera kĩhingo kĩa mwena wa gathigathini akahooe-rĩ, akiuma akoimagĩra kĩhingo gĩa gũthini; na mũndũ o wothe ũgaatoonyera kĩhingo kĩa mwena wa gũthini, akiuma akoimagĩra kĩhingo gĩa gathigathini. Gũtirĩ mũndũ ũgaacookera kĩhingo kĩrĩa atoonyeire, no mũndũ ariumagĩra kĩhingo kĩrĩa kĩng'etheire kĩu atoonyeire. **10** Mũnene ũcio arĩkoragwo arĩ hamwe nao, agatoonyaga magĩtoonya, na akoimaga makiuma. **11** "'Hĩndĩ ya ciathĩ na ya maruga marĩa matuĩtwo, iruta rĩa ngano rĩrĩkoragwo rĩrĩ eba ĩmwe hamwe na ndegwa, na eba ĩmwe hamwe na ndũrũme, na akaruta tũtũrũme tũingĩ o ta ũrĩa angĩyendera, hamwe na hini ĩmwe ya maguta harĩ o eba ĩmwe. **12** Hĩndĩ ĩrĩa mũnene ũcio ekũrutĩra Jehova iruta rĩa kwĩyendera, o na rĩngĩkorwo rĩrĩ iruta rĩa njino kana maruta ma ngwatanĩro, nĩarĩhingũragĩrwo kĩhingo kĩrĩa kĩrorete mwena wa irathĩro. Arĩĩrutaga iruta rĩake rĩa njino kana maruta make ma ngwatanĩro o ta ũrĩa ekaga mũthenya wa Thabatũ. Aarĩkia kũruta oime nja na aarĩkia kuuma, kĩhingo kĩu gĩkaahingwo. **13** "'O mũthenya nĩũrĩrutaga gatũrũme ka ũkũrũ wa mwaka ũmwe gatarĩ na kaũũgũ nĩ ũndũ wa kũrutĩra Jehova iruta rĩa njino; ũrĩkarutaga rũciinĩ o rũciinĩ. **14** Ningĩ hamwe nako nĩũrĩrutaga iruta rĩa ngano rĩa gĩcunjĩ gĩa ithathatũ kĩa eba ĩmwe, na gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa hini ĩmwe ya maguta ma kũringia mũtu ũcio rũciinĩ o rũciinĩ. Iruta rĩĩrĩ rĩa ngano rĩrĩĩrutagĩrwo Jehova rĩrĩ watho wa gũtũũra. **15** Nĩ ũndũ ũcio gatũrũme kau, na iruta rĩu rĩa ngano, na maguta macio nĩirĩrutagwo rũciinĩ o rũciinĩ rĩrĩ iruta rĩa njino rĩa hĩndĩ ciothe. **16** "'Mwathani Jehova ekuuga ũũ: Mũnene ũcio angĩkaahe mwanake ũmwe wake kĩheo kuuma kũrĩ igai rĩake, o na kĩo gĩgaatuĩka kĩa njiaro ciake; gĩgaatuĩka indo ciao iria magaĩrwo. **17** No rĩrĩ, angĩkaahe ndungata ĩmwe yake kĩheo kuuma igai-inĩ rĩake, ndungata ĩyo

ĩgaatũũra nakĩo o nginya mwaka wayo wa kuohorwo; hĩndĩ ĩyo kĩheo kĩu nĩgĩgacookerera mũnene ũcio. Igai rĩu rĩake nĩ rĩa ariũ ake oiki; nĩ igai rĩao. **18** Mũthamaki ũcio ndangĩtunya andũ acio magai mao na njĩra ya kũmaingata mehere indo-inĩ ciao. Nĩakahe ariũ ake magai mao kuuma indo-inĩ ciake mwene, nĩguo gũtikanagĩe mũndũ o na ũrĩkũ gatagatĩ-inĩ ka andũ akwa ũkeeherio indo-inĩ ciake.'" **19** Thuutha wa ũguo mũndũ ũcio akĩngereria itoonyero-inĩ rĩa mwena wa kĩhingo gĩa tũnyũmba tũu twamũre tũrĩa twarĩ twa athĩnjĩri-Ngai, tũrĩa twarorete mwena wa gathigathini, na akĩnyonia handũ haarĩ mũthia-inĩ wa mwena wa ithũĩro. **20** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Haha nĩho handũ harĩa athĩnjĩri-Ngai marĩrugagĩra iruta rĩa mahĩtia, na iruta rĩa mehia, na nĩho marĩĩhĩhagĩria iruta rĩa ngano, nĩgeetha matikanamoimie na kũu nja ya nyumĩrĩra, matigatherie andũ namo." **21** Ningĩ agĩcooka akĩndwara nja ĩyo ya nyumĩrĩra, na agĩĩthiũrũrũkia koine-inĩ ciayo inya, na nĩĩ ngĩona atĩ o koine-inĩ nĩ haarĩ na nja ĩngĩ. **22** Koine-inĩ icio inya cia nja ya nyumĩrĩra nĩ haarĩ na nja ciarĩ njirigĩre. Ciarĩ na gĩthimo kĩaiganaine kĩa ũraihu wa mĩkono mĩrongo ĩna, na wariĩ wa mĩkono mĩrongo ĩtatũ; o nja ĩmwe ya nja icio ciarĩ koine-inĩ icio inya nĩyaiganaine na ĩrĩa ĩngĩ. **23** Gũthiũrũrũka mwena wa na thĩĩnĩ wa nja icio inya nĩ haarĩ na mwako wa mahiga warĩ na mariiko maakĩtwo mathiũrũrũkĩirie hau rungu rwa mwako ũcio. **24** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Maya nĩmo mariiko marĩa andũ arĩa matungataga thĩĩnĩ wa hekarũ marĩrugagĩra indo cia magongona iria irutĩtwo nĩ andũ."

47 Mũndũ ũcio nĩanjookirie itoonyero-inĩ rĩa hekarũ, na niĩ ngĩona maaĩ magĩtherũka kuuma rungu rwa hingĩro ya hekarũ, magatherera na mwena wa irathĩro (tondũ hekarũ yarorete mwena wa irathĩro). Maaĩ macio moimaga na kũu rungu rwa mwena wa gũthini wa hekarũ, o mwena ũcio wa gũthini wa kĩgongona. **2** Ningĩ agĩcooka akĩndwara nja angereirie kĩhingo kĩa mwena wa gathigathini, na agĩĩthiũrũrũkĩria mwena wa nja akĩndwara nginya kĩhingo-inĩ kĩa nyumĩrĩra kĩrĩa kĩang'etheire mwena wa irathĩro, namo maaĩ macio maathereraga kuuma mwena wa gũthini. **3** Rĩrĩa mũndũ ũcio aathiiaga arorete mwena wa irathĩro anyiitĩte rũrigi rwa gũthima na guoko-rĩ, agĩthima mĩkono 1,000, agĩcooka akĩngereria maaĩ-inĩ macio, namo makĩnginya thũng'wa-inĩ. **4** Ningĩ agĩthima mĩkono ĩngĩ ngiri ĩmwe, na akĩnduĩkanĩria maaĩ-inĩ macio, namo makĩnginya maru-inĩ. Agĩcooka agĩthima mĩkono ĩngĩ ngiri ĩmwe, na akĩngereria maaĩ-inĩ macio, namo makĩnginya njohero-inĩ. **5** Ningĩ agĩthima mĩkono ĩngĩ ngiri ĩmwe, rũgĩkorwo rũrĩ rũũĩ itangĩahotire kũringa, nĩ ũndũ maaĩ macio maarĩ maiyũru na rũkarika ũndũ rũngĩthambĩrwo, rũgatuĩka rũũĩ rũtangĩringĩka nĩ mũndũ. **6** Nake akĩnjũũria atĩrĩ, "Mũrũ wa mũndũ, nĩũrona ũndũ ũyũ?" Hĩndĩ ĩyo akĩĩhũndũra, akĩnjookia nginya hũgũrũrũ-inĩ cia rũũĩ rũu. **7** Rĩrĩa ndaakinyire ho, ngĩona mĩtĩ mĩingĩ ĩrĩa yarĩ mĩrĩmo yeerĩ ya rũũĩ rũu. **8** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Maaĩ maya mathereraga marorete bũrũri ũrĩa ũrĩ mwena wa irathĩro, magaikũrũka nginya Araba, magacooka magathiĩ makeitĩrĩra Iria-inĩ rĩa Cumbĩ. Maarĩkia kwĩitĩrĩra iria-inĩ rĩu, namo maaĩ marĩo makaagĩra. **9** Mĩrumbĩ ya ciũmbe iria irĩ muoyo nĩĩgatũũra muoyo kũrĩa guothe rũũĩ rũu rũgaathereragĩra. Nĩgũkaagĩa thamaki nyingĩ, tondũ maaĩ macio nĩkuo mathereragĩra, magatũma maaĩ macio marĩ na cumbĩ magĩre; nĩ ũndũ ũcio kũrĩa rũũĩ rũu rũthereragĩra, ciũmbe ciothe nĩigatũũra muoyo. **10** Ategi a thamaki makaarũgamaga hũgũrũrũ-inĩ ciaruo; kuuma Eni-Gedi nginya Eni-Egilaimu nĩgũgakorwo na kũndũ gwa gũtambũrũkĩrio wabu. Thamaki igaakorwo irĩ cia mĩthemba mĩingĩ, o ta thamaki cia Iria Rĩrĩa Inene. **11** No matindiri makuo na njabacabi ciakuo itikagĩra; igaatigwo irĩ cia cumbĩ. **12** Mĩtĩ ya matunda ma mĩthemba yothe nĩĩgakũra hũgũrũrũ-inĩ cierĩ cia rũũĩ rũu. Mathangũ mayo matikooma, o na kana mĩtĩ ĩyo yaage gũciara. O mweri nĩĩgaciaraga, tondũ maaĩ moimĩte handũ-harĩa-haamũre magaathereraga nginya kũu ĩrĩ. Maciaro mayo magaatuĩka irio namo mathangũ mayo matuĩke ma kũhonania." **13** Mwathani Jehova ekuuga ũũ: "Ĩno nĩyo mĩhaka ĩrĩa mũkaarũmĩrĩra mũkĩgaya bũrũri ũcio ũtuĩke igai gatagatĩ-inĩ ka mĩhĩrĩga ĩrĩa ikũmi na ĩĩrĩ ya Isiraeli. Jusufu akaaheo icunjĩ igĩrĩ. **14** Nawe nĩũkamagayania bũrũri ũcio icunjĩ ciiganaine. Tondũ nĩndehĩtire njoete guoko na igũrũ ngiuga atĩ nĩngaũhe maithe manyu ma tene-rĩ, bũrũri ũyũ nĩũgaatuĩka igai rĩanyu. **15** "Ũyũ nĩguo ũgaatuĩka mũhaka wa bũrũri ũcio: Mũhaka wa mwena wa gathigathini ũkoima Iria Rĩrĩa Inene ũgereire njĩra ya Hethiloni, ũhĩtũkĩre Lebo-Hamathu, nginya Zedadi, **16** na ũgerere Berotha na Sibiraimu (kũu mũhaka-inĩ ũrĩa ũrĩ gatagatĩ ka Dameski na Hamathu), ũthiĩ nginya Hazeri-Hatikoni, kũu mũhaka-inĩ wa Haurani. **17** Naguo mũhaka ũcio ũtambũrũke kuuma iria-inĩ ũkinye Hazari-Enani, mũhaka-inĩ wa mwena wa gathigathini wa Dameski, naguo mũhaka wa Hamathu ũkorwo ũrĩ mwena wa gathigathini. Ũcio nĩguo ũgaatuĩka mũhaka wa mwena wa gathigathini. **18** Naguo mũhaka wa mwena wa irathĩro ũkaagerera gatagatĩ ka Haurani na Dameski, ũtwaranĩte na Rũũĩ rwa Jorodani gatagatĩ ka Gileadi na bũrũri ũcio wa Isiraeli, ũrorete o iria-inĩ rĩa mwena wa irathĩro, ũthiĩ nginya Tamaru. Ũcio nĩguo ũgaatuĩka mũhaka wa mwena wa irathĩro. **19** Naguo mũhaka wa mwena wa gũthini ũkoima Tamaru o nginya kũu maaĩ-inĩ ma Meriba-Kadeshi, ũtwarane na Karũũĩ ka Misiri o nginya Iria Rĩrĩa Inene. Ũcio nĩguo ũgaatuĩka mũhaka wa mwena wa gũthini. **20** Naguo mũhaka wa mwena wa ithũĩro, Iria Rĩrĩa Inene nĩrĩo rĩgaatuĩka mũhaka, ũthiĩ nginya harĩa hang'etheire Lebo-Hamathu. Ũcio nĩguo ũgaatuĩka mũhaka wa mwena wa ithũĩro. **21** "Inyuĩ nĩ inyuĩ mũkeegayania bũrũri ũyũ kũringana na mĩhĩrĩga ya Isiraeli. **22** Mũkaũgayana ũtuĩke igai rĩanyu inyuĩ ene, na rĩa andũ a kũngĩ arĩa matũũraga gatagatĩ-inĩ kanyu na nĩ marĩ na ciana. Nĩmũkamatua ta marĩ andũ a Isiraeli maciarĩirwo bũrũri ũcio; acio makaagaĩrwo igai hamwe na inyuĩ gatagatĩ-inĩ ka mĩhĩrĩga ya Isiraeli. **23** Mũhĩrĩga-inĩ o ũrĩa mũndũ angĩkorwo atũũrĩte arĩ mũgeni-rĩ, kũu nĩkuo mũkaamũgaĩra igai rĩake," ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.

48 “Na rĩrĩ, maya nĩmo marĩĩtwa ma mĩhĩrĩga ĩyo: Mũhaka-inĩ wa mwena wa gathigathini, Dani nĩakaheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩgaatwarana na njĩra ya Hethiloni ya gũthiĩ nginya Lebo-Hamathu; Hazari-Enani na mũhaka wa mwena wa gathigathini wa Dameski kũrigania na Hamathu gũgaakorwo kũrĩ mũhaka wakuo kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **2** “Nake Asheri aheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩkaahakana na rũgongo rwa Dani kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **3** “Nake Nafitali aheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩkaahakana na rũgongo rwa Asheri kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **4** “Nake Manase aheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩkaahakana na rũgongo rwa Nafitali kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **5** “Efiraimu aheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩkaahakana na rũgongo rwa Manase kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **6** “Nake Rubeni aheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩkaahakana na rũgongo rwa Efiraimu kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **7** “Nake Juda aheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩkaahakana na rũgongo rwa Rubeni kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **8** “Ningĩ kũhakana na rũgongo rwa Juda kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro, nĩmũkaruta gĩcigo mũkĩneane gĩtuĩke kĩheo kĩa mwanya. Gĩgaakorwo kĩrĩ na wariĩ wa mĩkono 25,000 kwarama, naguo ũraihu wakĩo ũkaiganana na gĩcigo kĩmwe kĩa iria igaĩirwo mĩhĩrĩga kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro; naho handũ-harĩa-haamũre hagaakorwo harĩ gatagatĩ ga kĩo. **9** “Gĩcigo kĩu kĩa mwanya mũkaarutĩra Jehova-rĩ, gĩgaakorwo kĩrĩ na ũraihu wa mĩkono 25,000, na wariĩ wa mĩkono 10,000. **10** Gĩcigo kĩu gĩgaatuĩka gĩcigo kĩamũre kĩa athĩnjĩri-Ngai. Gĩgaakorwo kĩrĩ kĩa ũraihu wa mĩkono 25,000 mwena wa gathigathini na wariĩ wa mĩkono 10,000 mwena wa ithũĩro, na wariĩ wa mĩkono 10,000 mwena wa irathĩro, na ũraihu wa mĩkono 25,000 mwena wa gũthini. Handũ-harĩa-haamũre hagaakorwo harĩ gatagatĩ ga kĩo. **11** Gĩcigo kĩu gĩgaatuĩka kĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa aamũre, nao nĩ andũ a Zadoku arĩa matũũrĩte marĩ ehokeku makĩndungatĩra, na matiigana gũturuura ta ũrĩa Alawii meekire hĩndĩ ĩrĩa andũ a Isiraeli maaturuurire. **12** Gĩcigo kĩu gĩgaatuĩka kĩheo kĩao kĩa mwanya kĩrutĩtwo kuuma gĩcigo-inĩ kĩu kĩamũre kĩa bũrũri, nakĩo gĩgaatuĩka igai itheru mũno, na gĩkaahakana na rũgongo rwa Alawii. **13** “Gũtwarana na rũgongo rũu rwa athĩnjĩri-Ngai-rĩ, Alawii nĩmakagaya gĩcigo kĩa mĩkono 25,000, na wariĩ wa mĩkono 10,000. Ũraihu wakĩo wothe ũgaakorwo ũrĩ mĩkono 25,000, naguo wariĩ wakĩo ũkorwo ũrĩ wa mĩkono 10,000. **14** Nao matikanendie kana makũũranie o na kĩmwe gĩa cio. Gĩkĩ nĩkĩo gĩcigo kĩrĩa kĩega mũno bũrũri-inĩ ũyũ, na gĩtikananengerwo mũndũ ũngĩ, tondũ nĩkĩamũrĩre Jehova. **15** “Gĩcigo kĩrĩa gĩgaatigara kĩa wariĩ wa mĩkono 5,000, na ũraihu wa mĩkono 25,000, gĩgaatuĩka gĩa kũhũthagĩrwo na maũndũ ma itũũra rĩu inene, kĩhũthĩrwo na gwakwo nyũmba cia gũtũũrwo, na ithaka cia ũrĩithio. Itũũra rĩu inene rĩgaakorwo gatagatĩ ga gĩcigo kĩu, **16** narĩo itũũra rĩu rĩgaakorwo na ithimo ici: mwena wa gathigathini nĩ mĩkono 4,500, na mwena wa gũthini nĩ mĩkono 4,500, na mwena wa irathĩro nĩ mĩkono 4,500, na mwena wa ithũĩro nĩ 4,500. **17** Gĩthaka kĩa ũrĩithio wa itũũra rĩu inene gĩgaakorwo kĩrĩ na mĩkono 250 mwena wa gathigathini, na mĩkono 250 mwena wa gũthini, na mĩkono 250 mwena wa irathĩro, na mĩkono 250 mwena wa ithũĩro. **18** Gĩcigo kĩrĩa gĩgaatigara, kĩhakanĩte na gĩcigo kĩu kĩamũre, na gĩtwaranĩte na ũraihu wakĩo, gĩgaakorwo kĩrĩ kĩa mĩkono 10,000 mwena wa irathĩro, na mĩkono 10,000 mwena wa ithũĩro. Maciaro makĩo nĩmo makaarĩĩagwo nĩ aruti wĩra a itũũra rĩu inene. **19** Aruti wĩra acio a itũũra rĩu inene arĩa makaarĩmaga kũu makoima mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli. **20** Gĩcigo kĩu gĩothe gĩgaakorwo kĩiganaine mĩena yothe ĩna, na gĩkorwo kĩrĩ na mĩkono 25,000 o mwena. Nĩmũkaruta gĩcigo kĩu kĩamũre kĩrĩ kĩheo kĩa mwanya, gĩtuĩke gĩcigo kĩamũre, mũkĩrutanĩrie na gĩthaka gĩa itũũra rĩu inene. **21** “Kũndũ kũrĩa gũgaatigara mĩena yeerĩ ya gĩcigo kĩu kĩamũre na gĩthaka gĩa itũũra rĩrĩa inene gũgaatuĩka kwa mũthamaki. Kũndũ kũu gũgaatambũrũka mwena wa irathĩro wa kũrĩa gwathimĩtwo mĩkono 25,000 ya gĩcigo kĩu kĩamũre gũkinye nginya mũhaka-inĩ wa mwena wa irathĩro, naguo mwena wa ithũĩro uume hau haathimĩtwo mĩkono 25,000, gũkinye nginya mũhaka-inĩ wa mwena wa ithũĩro. Icigo icio cierĩ itwaranĩte na ũraihu wa icigo icio ingĩ cia mĩhĩrĩga igaatuĩka cia mũthamaki, nakĩo gĩcunjĩ kĩrĩa kĩamũre, hamwe na handũ-harĩa-haamũre ha hekarũ igaakorwo gatagatĩ ga kũndũ kũu. **22** Nĩ ũndũ ũcio ithaka cia Alawii na ithaka cia itũũra inene igaakorwo irĩ gatagatĩ ga gĩcigo kĩu kĩa mũthamaki. Gĩcigo kĩu kĩa mũnene gĩgaakorwo kĩrĩ gatagatĩ ka mũhaka wa Juda na mũhaka wa Benjamini. **23** “Ha ũhoro wa mĩhĩrĩga ĩyo ĩngĩ ĩtigarĩte: Benjamini akaaheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩgaatambũrũka kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **24** “Nake Simeoni aheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩkaahakana na rũgongo rwa Benjamini kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **25** “Nake Isakaru aheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩkaahakana na rũgongo rwa Simeoni kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **26** “Nake Zebuluni aheo gĩcigo kĩmwe; nakĩo gĩkaahakana na rũgongo rwa Isakaru kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **27** “Gadi nĩakagaya gĩcigo kĩmwe; gĩkaahakana na rũgongo rwa Zebuluni kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro. **28** “Mũhaka wa mwena wa gũthini wa Gadi ũgaathiĩ ũrorete mwena wa gũthini kuuma Tamaru nginya maaĩ ma Meriba-Kadeshi, ningĩ ũtwarane na Karũũĩ ka Misiri nginya Iria Rĩrĩa Inene. **29** “Ũcio nĩguo bũrũri ũrĩa mũkaagayania ũtuĩke igai rĩa mĩhĩrĩga ya Isiraeli, nacio icio nĩcio igaatuĩka icigo ciao,” ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **30** “Ici nĩcio igaatuĩka njĩra cia kuuma itũũra rĩu inene: Kwambĩrĩria mwena wa gathigathini, ũrĩa ũrĩ na ũraihu wa mĩkono 4,500, **31** ihingo cia itũũra rĩu inene igeetanio na mĩhĩrĩga ya Isiraeli. Ihingo icio ithatũ irĩ mwena wa gathigathini-rĩ, kĩmwe nĩ kĩa Rubeni, kĩu kĩngĩ nĩ kĩa Juda, na kĩu kĩngĩ nĩ kĩa Lawi. **32** “Naguo mwena wa irathĩro, ũrĩa ũrĩ na ũraihu wa mĩkono 4,500, ũgaakorwo ũrĩ na ihingo ithatũ: kĩmwe nĩ kĩa Jusufu, kĩu kĩngĩ nĩ kĩa Benjamini, na kĩu kĩngĩ nĩ kĩa Dani. **33** “Ningĩ mwena wa gũthini, ũrĩa ũrĩ na

gĩthimo kĩa mĩkono 4,500, ũgaakorwo ũrĩ na ihingo ithatũ: kĩmwe nĩ kĩa Simeoni, kĩu kĩngĩ nĩ kĩa Isakaru, na kĩu kĩngĩ nĩ kĩa Zebuluni. **34** "O na ningĩ mwena wa ithũĩro, ũrĩa ũrĩ na ũraihu wa mĩkono 4,500, ũgaakorwo ũrĩ na ihingo ithatũ: kĩmwe nĩ kĩa Gadi, kĩu kĩngĩ nĩ kĩa Asheri, na kĩu kĩngĩ nĩ kĩa Nafitali. **35** "Itĩĩna rĩa gũthiũrũrũkĩria itũũra rĩu rĩothe rĩgaakorwo na mĩkono 18,000. "Narĩo itũũra rĩu inene kuuma hĩndĩ ĩyo gũthiĩ na mbere rĩgeetagwo ũũ:

Danieli

1 Atĩrĩrĩ, mwaka-inĩ wa gatatũ wa ũthamaki wa Jehoiakimu, mũthamaki wa Juda-rĩ, Nebukadinezaru mũthamaki wa Babuloni nĩokire itũũra rĩa Jerusalemu, akĩrĩrigiicĩria nĩguo arĩtunyane. **2** Nake Mwathani akĩrekereria Jehoiakimu, mũthamaki wa Juda, guoko-inĩ gwake, hamwe na indo imwe kuuma hekarũ-inĩ ya Ngai. Nake Nebukadinezaru agĩkuua indo icio, agĩcitwara hekarũ-inĩ ya ngai yake kũu Babuloni, na agĩciiga nyũmba-inĩ ĩrĩa yaigagwo igĩĩna cia ngai yake. **3** Ningĩ mũthamaki ũcio agĩatha Ashipenazi, ũrĩa warĩ mũrori mũnene wa anene a nyũmba yake ya ũthamaki, amũrehere andũ amwe arĩa moimĩte Isiraeli a nyũmba ya ũthamaki na a rũciaro rwa andũ arĩa maarĩ igweta, **4** nao makorwo marĩ aanake matarĩ kaũũgũ o na karĩkũ, na athaka makĩonwo, na andũ mekuoneka marĩ na ũtaũku maũndũ-inĩ mothe ma kwĩrutwo, na andũ mooĩ maũndũ wega, na ahũthũ kũnyiita maũndũ, na magĩrĩire gũtungata thĩĩnĩ wa nyũmba ya ũthamaki. Ashipenazi aarĩ arute andũ acio rũthiomi na maandĩko ma Ababuloni. **5** Nake mũthamaki agĩtua maheagwo irio na ndibei mũthenya o mũthenya iria we mwene aarĩĩaga; maarĩ mathomithio maũndũ ihinda rĩa mĩaka ĩtatũ, na thuutha ũcio matoonye wĩra-inĩ wa gũtungatĩra mũthamaki. **6** Thĩĩnĩ wa acio maathuurirwo nĩ haarĩ na aanake amwe maarutĩtwo Juda: Na nĩo Danieli, na Hanania, na Mishaeli, na Azaria. **7** Nake mũrori ũcio wa anene arĩa angĩ nĩamaheire marĩĩtwa mangĩ: Danieli akĩmwĩta Beliteshazaru, nake Hanania agĩĩtwo Shadiraka, nake Mishaeli agĩĩtwo Meshaki, nake Azaria agĩĩtwo Abedinego. **8** No rĩrĩ, Danieli agĩtua na ngoro yake atĩ ndegwĩthaahia na irio na ndibei ĩyo ya mũthamaki, na akĩũria mũrori ũcio wa anene etĩkĩrio ndakae gwĩthaahia na ũndũ wa kũrĩa irio icio. **9** Nake Ngai nĩatũmĩte Danieli etĩkĩrĩke na aiguĩrwo tha nĩ mũnene ũcio, **10** no mũnene ũcio akĩĩra Danieli atĩrĩ, "Nĩndĩretigĩra mũthamaki mwathi wakwa, ũrĩa ũtuĩte kĩrĩa mũrĩheagwo gĩa kũrĩa na gĩa kũnyua. Aangĩmuona mũrĩ ahĩnju gũkĩra aanake arĩa angĩ a riika rĩanyu-rĩ, angiuga nĩ kĩĩ gĩtũmĩte? Hĩndĩ ĩyo mũthamaki no aanengithie mũtwe nĩ ũndũ wanyu." **11** Danieli agĩcooka akĩarĩria mũrangĩri ũrĩa waheetwo wĩra nĩ mũrori wa anene arĩa angĩ wa kũroraga Danieli, na Hanania, na Mishaeli, na Azaria, akĩmwĩra atĩrĩ, **12** "Ndagũthaitha, amba ũgerie ndungata ciaku handũ ha mĩthenya ikũmi: Ndũgaatũhe kĩndũ o nakĩ tiga o nyeni cia kũrĩa na maaĩ ma kũnyua. **13** Matukũ macio maathira ũcooke ũtũroranie na aanake acio angĩ marĩĩaga irio icio cia mũthamaki, na thuutha ũcio ũcooke gwĩka ndungata ciaku o ta ũrĩa ũkuona kwagĩrĩire." **14** Nĩ ũndũ ũcio agĩĩtĩkĩra ũhoro ũcio, nake akĩmageria matukũ macio ikũmi. **15** Matukũ macio ikũmi maathira-rĩ, mothiũ mao makĩoneka maagĩrĩte, nao magatunguha gũkĩra aanake acio angĩ maarĩĩaga irio cia mũthamaki. **16** Nĩ ũndũ ũcio mũmarangĩri akĩeheria irio ciao iria ciarĩ njega mũno na ndibei ĩrĩa maarĩ manyuuage na agĩcooka kũmaheaga o nyeni tu handũ ha irio icio. **17** Na rĩrĩ, Ngai nĩaheire aanake acio ana ũmenyo na ũtaũku wa maandĩko ma mĩthemba yothe, na wĩruti wa maũndũ. Nake Danieli nĩataũkagĩrwo nĩ cioneki na irooto cia mĩthemba yothe. **18** Ihinda rĩrĩa mũthamaki aatuĩte atĩ andũ acio magaatwarwo nyũmba yake thĩĩnĩ rĩathira-rĩ, mũrori wa anene arĩa angĩ agĩkĩmatwara harĩ Nebukadinezaru. **19** Mũthamaki akĩaria nao, na ndonire mũndũ ũngĩaigananirio na Danieli, na Hanania, na Mishaeli na Azaria; na nĩ ũndũ ũcio magĩtoonyio wĩra-inĩ wa gũtungatagĩra mũthamaki. **20** Ũndũ-inĩ o wothe ũkonĩĩ ũũgĩ na ũtaũku wa maũndũ marĩa mũthamaki aamoragia-rĩ, agĩkora makĩrĩte ago othe na aragũri a ũthamaki wake wothe maita ikũmi. **21** Nake Danieli agĩtũũra kũu nginya mwaka wa mbere wa wathani wa Mũthamaki Kurusu.

2 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa keerĩ wa ũthamaki wake-rĩ, Nebukadinezaru nĩarootire irooto; agĩtangĩka meciiria na akĩũrwo nĩ toro. **2** Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki agĩĩta ago na aragũri, na arogi na arori a njata nĩguo moke mamwĩre ũrĩa aarootete. Rĩrĩa mookire makĩrũgama mbere ya mũthamaki, **3** akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ harĩ kĩroto ndootete kĩrĩa kĩrathĩĩnia, na nĩngwenda kũmenya ũrĩa kiugĩte." **4** Hĩndĩ ĩyo arori a njata acio magĩcookeria mũthamaki na rũthiomi rwa Asuriata, makĩmwĩra atĩrĩ, "Wee mũthamaki, ũrotũũra tene na tene! Ta kĩĩre ndungata ciaku kĩroto kĩrĩa ũrotete, nacio itaũre kĩroto kĩu." **5** Nake mũthamaki agĩcookeria arori a njata acio, akĩmeera atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ nĩguo nduĩte ngwatĩirie mũno: Mũngĩaga kũnjĩĩra kĩroto kĩrĩa ndootete na mũgĩtaũre-rĩ, nguuga mũtemangwo mũkue, nacio nyũmba cianyu imomorwo ituĩke hĩba cia mahiga. **6** No mũngĩnjĩĩra kĩroto kĩu na mũgĩtaarĩrie-rĩ, nĩngũmũhe iheo, na marĩhi, o na ndũmũtĩithie mũno. Nĩ ũndũ ũcio njĩĩrai ũrĩa ndootete na mũndaũrĩre ũhoro wa kĩroto kĩu." **7** Makĩmũcookeria o rĩngĩ makĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthamaki nĩetĩkĩre kwĩra ndungata ciake ũrĩa arotete, na ithuĩ nĩtũkũmũtaũrĩra kĩroto kĩu." **8** Nake mũthamaki akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩndĩramenya kũna atĩ mũrenda o kũraiharaihia ihinda, tondũ nĩmũramenya atĩ ũndũ ũyũ nĩguo nduĩte ngwatĩirie mũno: **9** Mũngĩaga kũnjĩĩra kĩroto kĩu ndootete-rĩ, iherithia rĩanyu no rĩmwe. Mũciirĩire kũnjĩĩra maũndũ ma kũũhĩtithia na ma waganu, mũgĩĩciiria atĩ ũrĩa nduĩte nĩũkũgarũrũka. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, njĩĩrai kĩroto kĩu, na nĩngũmenya atĩ no mũhote gũgĩtaũra." **10** Nao arori a njata acio magĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe gũkũ thĩ ũngĩhota gwĩka ũguo mũthamaki aroiga! Gũtirĩ mũthamaki, o na arĩ mũnene na arĩ na hinya atĩa, ũrĩ wooria mũndũ-mũgo, kana mũragũri, kana mũrori wa njata eke ũndũ ta ũcio. **11** Ũndũ ũcio mũthamaki arooria ndũngĩhoteka. Gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kwĩra mũthamaki kĩroto kĩrĩa arootete, tiga o ngai ciiki, na itĩtũũranagia na andũ a gũkũ thĩ." **12** Mũthamaki aigua ũhoro ũcio akĩrakara na akĩng'ũrĩka mũno nginya agĩathana atĩ andũ arĩa othe oogĩ a Babuloni mooragwo. **13** Nĩ ũndũ ũcio gũkĩrutwo watho andũ acio oogĩ mooragwo, na andũ magĩtũmwo magacarie Danieli na arata ake nĩguo mooragwo. **14** Rĩrĩa Arioku, mũnene wa arangĩri a mũthamaki, aathiiaga kũũraga andũ acio oogĩ a Babuloni-rĩ, Danieli akĩmwarĩria na ũũgĩ,

o na eciirĩtie wega ũrĩa ekũmwĩra. **15** Akĩũria ũcio warĩ mũnene wa arangĩri a mũthamaki atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩatũma mũthamaki atue itua rĩũru ũguo?" Nake Arioku agĩtaarĩria Danieli ũrĩa ũhoro ũcio wothe watariĩ. **16** Danieli aigua ũguo agĩthiĩ harĩ mũthamaki, akĩmũũria amũhe ihinda, nĩgeetha ahote kũmũtaũrĩra kĩroto kĩu. **17** Nake Danieli akĩinũka gwake mũciĩ na akĩmenyithia arata ake ũhoro ũcio, nao nĩo Hanania, na Mishaeli, na Azaria. **18** Akĩmaringĩrĩria mathaithe Ngai wa igũrũ nĩguo amaiguĩre tha, amaguũrĩrie ũhoro ũcio warĩ mũhithe, nĩgeetha we hamwe na arata acio ake matikooraganĩrio hamwe na andũ acio angĩ oogĩ a Babuloni. **19** Na rĩrĩ, ũtukũ ũndũ ũcio warĩ mũhithe ũkĩguũrĩrio Danieli na kĩoneki. Nake Danieli akĩgooca Ngai wa igũrũ, **20** akiuga atĩrĩ: **21** Nĩwe ũgarũranagia mahinda na imera; **22** Nĩwe ũguũragia maũndũ marĩa marikĩru, o na marĩa marĩ hitho-inĩ; **23** Nĩndagũcookeria ngaatho na ndakũgooca, o Wee Ngai wa maithe makwa: **24** Hĩndĩ ĩyo Danieli agĩthiĩ kũrĩ Arioku, ũcio mũthamaki aamũrĩte athiĩ akooragithie andũ acio oogĩ a Babuloni, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũkooragithie andũ acio oogĩ a Babuloni. Ndwara kũrĩ mũthamaki, na nĩngũmũtaũrĩra kĩroto gĩake." **25** O hĩndĩ ĩyo Arioku agĩtwara Danieli kũrĩ mũthamaki, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩnyonete mũndũ ũmwe wa arĩa maatahĩtwo kuuma Juda ũngĩhota kwĩra mũthamaki ũrĩa kĩroto gĩake kiugĩte." **26** Nake mũthamaki akĩũria Danieli (na nowe Beliteshazaru) atĩrĩ, "No ũhote kũnjĩĩra kĩroto kĩrĩa ndootete na ũgĩtaũre?" **27** Nake Danieli akĩmũcookeria atĩrĩ, "Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa arĩa oogĩ, kana mũragũri, kana mũndũmũgo o na kana mũrathi ũngĩhota kwĩra mũthamaki ũhoro ũcio wa hitho, **28** no nĩ kũrĩ Ngai ũrĩ igũrũ ũguũranagĩria maũndũ marĩa marĩ hitho-inĩ. Nĩwe wonetie Mũthamaki Nebukadinezaru ũrĩa gũgaikara matukũ-inĩ ma thuutha. Kĩroto gĩaku na cioneki iria irahĩtũkĩire meciiria-inĩ maku ũkomete ũrĩrĩ iraarĩ ici: **29** "Hĩndĩ ĩyo wakomete ũrĩrĩ-inĩ, wee mũthamaki, meciiria maku nĩmecũũranirie ũhoro wa maũndũ marĩa magooka thuutha-inĩ, nake ũrĩa mũguũria wa maũndũ marĩa marĩ hitho-inĩ agĩkũguũrĩria ũrĩa gũkaahaana thuutha-inĩ. **30** Niĩ-rĩ, ndiguũrĩirio ũhoro ũcio ũrĩ hitho-inĩ atĩ tondũ ndĩ na ũũgĩ gũkĩra andũ arĩa angĩ matũũraga muoyo, no nĩgeetha wee mũthamaki ũmenye ũrĩa kĩroto kĩu kiugĩte, nĩguo ũtaũkĩrwo nĩ maũndũ macio ũrecũũranagia meciiria-inĩ maku. **31** "Wee mũthamaki, warora nĩwonire mũhianano mũnene warũngiĩ mbere yaku: mũhianano ũcio warĩ mũnene mũno na nĩwahenahenagia, na warĩ wa kũmakania ũkĩonwo. **32** Mũtwe wa mũhianano ũcio warĩ wa thahabu ĩrĩa therie, nakĩo gĩthũri kĩaguo na moko ciarĩ cia betha, nayo nda na ciero ciaguo ciarĩ cia gĩcango, **33** magũrũ maguo maarĩ ma kĩgera, namo makinya maarĩ ma kĩgera gĩtukanĩte na rĩũmba rĩcine. **34** Hĩndĩ o ĩyo wawĩroreire, ihiga inene rĩkĩenjwo, no rĩtienjirwo nĩ moko ma mũndũ. Rĩkĩgũtha makinya ma mũhianano ũcio marĩa maarĩ ma kĩgera gũtukanĩte na rĩũmba, rĩkĩmahehenja. **35** Nakĩo kĩgera kĩu, na rĩũmba, na gĩcango, na betha, na thahabu igĩthetherwo tũcunjĩ tũcunjĩ, igĩtuĩka ta mũũngũ ũrĩa ũmbũragwo kĩhuhĩro-inĩ hĩndĩ ya riũa. Ikĩhuhũkanio nĩ rũhuho, igĩthira biũ na itiacookire kuoneka rĩngĩ. No rĩrĩ, ihiga rĩu rĩagũthire mũhianano ũcio rĩkĩneneha, rĩgĩtuĩka kĩrĩma kĩnene, rĩkĩiyũra thĩ yothe. **36** "Kĩu nĩkĩo kĩroto kĩrĩa warootire, na rĩu nĩtũgũgĩtaũrĩra mũthamaki. **37** Wee mũthamaki-rĩ, nĩwe mũthamaki wa athamaki. Nake Ngai wa igũrũ nĩakũheete ũthamaki, na ũhoti, na hinya, na riiri; **38** nĩaigĩte andũ a ndũrĩrĩ ciothe moko-inĩ maku, na nyamũ cia gĩthaka, o na nyoni cia rĩera-inĩ. Kũrĩa guothe itũũraga-rĩ, nĩagũtuĩte mwathi wacio ciothe. Wee nĩwe mũtwe ũcio wa thahabu. **39** "Thuutha waku, nĩgũkarahũka ũthamaki ũngĩ ũtagaakorwo na hinya ta waku. Thuutha ũcio nĩgũkagĩa na ũthamaki ũngĩ wa gatatũ, nĩguo ũgerekanĩtio na gĩcango, naguo nĩũgaatha thĩ yothe. **40** Marigĩrĩrio-inĩ nĩgũkarahũka ũthamaki ũngĩ wa kana ũrĩ hinya ta kĩgera, nĩgũkorwo kĩgera kiunangaga na gĩkahehenja indo ciothe, na o ta ũrĩa kĩgera kiunangaga indo igatuĩka tũcunjĩ ũguo noguo ũkaahehenja na uunange mothamaki macio mangĩ mothe. **41** O ta ũguo wonire atĩ makinya na ciara ciarĩ cia rĩũmba rĩcine rĩtukanĩte na kĩgera-rĩ, noguo ũthamaki ũyũ ũgaakorwo ũrĩ mũgayũkanu; no rĩrĩ, nĩũgakorwo ũrĩ na hinya wa kĩgera thĩinĩ waguo, o ta ũguo wonire kĩgera kĩu gĩtukanĩte na rĩũmba. **42** O ũguo ciara ciarĩ cia kĩgera gĩtukanĩte na cia rĩũmba-rĩ, noguo ũthamaki ũcio ũgaakorwo kũmwe ũrĩ na hinya na kũrĩa kũngĩ ũgathuthĩkanga. **43** Na o ta ũguo wonire kĩgera gĩtukanĩte na rĩũmba rĩcine-rĩ, noguo andũ nao magaakorwo matukanĩte, na matigaatũũra marĩ rũmwe rĩngĩ, o ta ũrĩa kĩgera gĩtangĩtukana na rĩũmba. **44** "Na rĩrĩ, ihinda-inĩ rĩa athamaki acio, Ngai wa igũrũ nĩakahaanda ũthamaki ũtagacooka kwanangwo, kana ũtigĩrwo andũ angĩ. Nĩũkahehenja mothamaki macio mangĩ mothe ũmaniine, noguo mwene ũgaatũũra wĩhaandĩte tene na tene. **45** Ũcio nĩguo ũtaũri wa kĩoneki kĩa ihiga rĩu rĩenjetwo kuuma kĩrĩma-inĩ, no rĩtienjetwo na moko ma andũ, na nĩrĩo rĩathetherire kĩgera, na gĩcango, na rĩũmba, na betha na thahabu igĩtuĩka tũcunjĩ. "Ngai ũcio mũnene nĩamenyithĩtie mũthamaki ũrĩa gũkaahaana thuutha-inĩ. Kĩroto kĩu nĩ kĩa ma, naguo ũtaũri wakĩo nĩ wa kwĩhokeka." **46** Hĩndĩ ĩyo Mũthamaki Nebukadinezaru akĩĩgũithia, agĩturumithia ũthiũ thĩ mbere ya Danieli, na akĩmũhe gĩtĩĩo kĩnene, na agĩathana atĩ arutĩrwo igongona na ũbumba. **47** Mũthamaki akĩĩra Danieli atĩrĩ, "Ti-itherũ Ngai waku nĩwe Ngai wa ngai iria ingĩ, na Mwathani wa athamaki na mũguũria wa maũndũ marĩa marĩ hitho-inĩ, nĩgũkorwo nĩwahota kũguũria ũndũ ũyũ ũrĩ hitho-inĩ." **48** Nake mũthamaki agĩtũũgĩria Danieli, na akĩmũtuga na iheo nyingĩ mũno. Akĩmũtua mwathi wa bũrũri wothe wa Babuloni, na akĩmũtua mũrũgamĩrĩri wa andũ arĩa othe oogĩ a bũrũri ũcio. **49** Nake Danieli agĩthaitha mũthamaki atue Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego arori a mawĩra marĩa maarutagwo bũrũri-inĩ ũcio wa Babuloni, no Danieli we mwene agĩikara kũu mũciiĩ wa ũthamaki.

3 Na rĩrĩ, Mũthamaki Nebukadinezaru nĩathondekithirie mũhianano wa thahabu, wa mĩkono mĩrongo ĩtandatũ kũraiha na igũrũ, na mĩkono ĩtandatũ kwarama, na akĩũhaandithia werũ-inĩ wa Dura

kũu bũrũri wa Babuloni. **2** Nebukadinezaru agĩcooka agĩĩta anene, na anyabara, na abarũthi, na ataari a mũthamaki, na aigi kĩgĩĩna, na aciirithania, na mawakiri, na anene a mabũrũri make mothe moke kĩamũro-inĩ gĩa kwamũra mũhianano ũcio aahandithĩtie. **3** Nĩ ũndũ ũcio, anene, na anyabara, na abarũthi, na ataari a mũthamaki, na aigi kĩgĩĩna, na aciirithania, na mawakiri, na anene othe a mabũrũri makĩgomana nĩ ũndũ wa kwamũra mũhianano ũcio Mũthamaki Nebukadinezaru aahaandithĩtie, nao makĩrũgama mbere yaguo. **4** Nake mũhuhi coro akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, "Inyuĩ andũ a iruka ciothe na a ndũrĩrĩ ciothe, na a mĩario yothe ta thikĩrĩriai ũrĩa mũthamaki aathanĩte mwĩke. **5** Rĩrĩa mũrĩigua mũgambo wa coro, na mĩtũrirũ, na thethe, na kĩnanda gĩa kĩnũbi, na kĩnanda kĩa mũgeeto, na mĩtũrirũ ĩrĩa mĩarĩĩ, o hamwe na ũini wa mĩthemba yothe-rĩ, o rĩmwe mwĩgũithie thĩ mũhooe mũhianano ũcio wa thahabu ũrĩa Mũthamaki Nebukadinezaru aahaandithĩtie. **6** Mũndũ ũrĩa wothe ũtekwĩgũithia thĩ na ahooe, o hĩndĩ ĩyo nĩegũikio icua-inĩ rĩa mwaki ũgwakana mũno." **7** Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa andũ acio maiguire mũgambo wa coro, na mĩtũrirũ, na thethe, na kĩnanda gĩa kĩnũbi, na kĩnanda kĩa mũgeeto, na ũini wa mĩthemba yothe, andũ othe, na ndũrĩrĩ, na andũ a mĩario yothe makĩĩgũithia thĩ, makĩhooya mũhianano ũcio wa thahabu ũrĩa Mũthamaki Nebukadinezaru aahaandithĩtie. **8** Ihinda o rĩu arori a njata amwe makĩyumĩria, magĩcuuka Ayahudi, **9** makĩĩra Mũthamaki Nebukadinezaru atĩrĩ, "Wee mũthamaki ũrotũũra tene na tene! **10** Atĩrĩrĩ, wee mũthamaki nĩũrutĩte uuge waku, ũkoiga atĩ rĩrĩa mũndũ o wothe akaigua mũgambo wa coro, na mĩtũrirũ, na thethe, na kĩnanda gĩa kĩnũbi, na kĩnanda kĩa mũgeeto, na mĩtũrirũ ĩrĩa mĩarĩĩ, na ũini wa mĩthemba yothe no nginya egũithie thĩ, ahooe mũhianano ũcio wa thahabu, **11** na ũkoiga atĩ mũndũ ũrĩa wothe ũtekwĩgũithia thĩ aũhooe, nĩagaikio icua-inĩ rĩa mwaki ũgwakana mũno. **12** No rĩrĩ, nĩ harĩ Ayahudi amwe arĩa wee ũigĩte a kũrora maũndũ ma bũrũri wa Babuloni, na nĩo Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, arĩa matakũiguaga, wee mũthamaki. Matitungatagĩra ngai ciaku, kana makahooya mũhianano wa thahabu ũcio ũhandithĩtie." **13** Nĩ ũndũ ũcio Nebukadinezaru agĩcinwo nĩ marakara, nake agĩtũmanĩra Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego mareehwo harĩ we. Nĩ ũndũ ũcio andũ acio makĩreehwo mbere ya mũthamaki, **14** nake Nebukadinezaru akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ ũhoro wa ma wee Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, atĩ mũtitungatagĩra ngai ciakwa, o na kana mũkahooya mũhianano wa thahabu ũcio handithĩtie? **15** Rĩu-rĩ, mũngĩĩhaarĩria nĩgeetha rĩrĩa mũrĩigua mũgambo wa coro, na mĩtũrirũ, na thethe, na kĩnanda gĩa kĩnũbi, na kĩnanda kĩa mũgeeto, na mĩtũrirũ ĩrĩa mĩarĩĩ, na ũini wa mĩthemba yothe, mwĩgũithie thĩ, mũhooe mũhianano ũcio niĩ thondekithĩtie, nĩ wega mũno. No rĩrĩ, mũngĩrega kũhooya mũhianano ũcio-rĩ, nĩmũgũikio o ro rĩmwe icua-inĩ rĩa mwaki ũgwakana mũno. Na rĩrĩ, hihi nĩ ngai ĩrĩkũ ĩngĩhota kũmũhonokia kuuma guoko-inĩ gwakwa?" **16** Nao Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego magĩcookeria mũthamaki, makĩmwĩra atĩrĩ, "Wee Nebukadinezaru, ithuĩ tũtibataire kwĩyarĩrĩria tũrĩ mbere yaku igũrũ rĩa ũhoro ũyũ. **17** Tũngĩikio icua-inĩ rĩa mwaki ũgwakana mũno-rĩ, Ngai ũrĩa ithuĩ tũtungataga e na ũhoti wa gũtũruta thĩĩnĩ warĩo, na nĩwe ũgũtũhonokia kuuma guoko-inĩ gwaku, wee mũthamaki. **18** No rĩrĩ, o na angĩaga gũtũhonokia-rĩ, nĩtũkwenda ũmenye, wee mũthamaki, atĩ ithuĩ tũtingĩtungatĩra ngai ciaku, kana tũhooe mũhianano wa thahabu ũcio wee ũhandithĩtie." **19** Hĩndĩ ĩyo Nebukadinezaru akĩrakara mũno nĩ ũndũ wa Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, na agĩtukia gĩthiithi nĩ ũndũ wao. Agĩcooka agĩathana, akiuga icua rĩu rĩongererwo ngũ nĩguo rĩhiũhe maita mũgwanja ma ũrĩa rĩakoragwo rĩhiũhĩte. **20** Nebukadinezaru agĩatha thigari imwe iria ciarĩ na hinya mũno ita-inĩ rĩake ciohe Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, imaikie icua-inĩ rĩu rĩa mwaki wakanĩte mũno. **21** Nĩ ũndũ ũcio andũ acio, mehumbĩte kanjũ ciao, na thuruarĩ, na iremba, o na nguo icio ingĩ-rĩ, makĩohwo na magĩikio icua-inĩ rĩu rĩa mwaki wakanĩte mũno. **22** Watho ũcio wa mũthamaki warĩ wa ihenya mũno, narĩo icua rĩkahiũha mũno, ũũ atĩ nĩnĩmbĩ cia mwaki ũcio cioragire thigari iria cianyiitĩte Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, **23** nao andũ acio atatũ, moohetwo makarũmio, makĩgũa icua-inĩ rĩu rĩa mwaki wakanĩte mũno. **24** Hĩndĩ ĩyo Mũthamaki Nebukadinezaru akĩgega, akĩrũgama na igũrũ o rĩmwe, akĩũria andũ arĩa maamũheaga kĩrĩra atĩrĩ, "Githĩ ti andũ atatũ tuohire na twamaikia mwaki-inĩ?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩ ma ũguo nĩguo, mũthamaki." **25** Nake mũthamaki akiuga atĩrĩ, "Hĩ, ta rorai! Niĩ ndĩrona andũ ana magĩcangacanga mwaki-inĩ, matarĩ ohe kana makahutio nĩ mwaki, nake ũcio wa kana ahaana ta ũmwe wa ariũ a ngai." **26** Nebukadinezaru agĩkuhĩrĩria mũromo-inĩ wa icua rĩu rĩakanaga mwaki, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Inyuĩ Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego, inyuĩ ndungata cia Ngai-Ũrĩa-ũrĩ Igũrũ-Mũno, umĩrai, mũũke haha!" Nĩ ũndũ ũcio Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego makiumĩra mwaki-inĩ ũcio, **27** nao anene, na anyabara, na abarũthi, na arĩa maataaraga mũthamaki othe makĩmarigiicĩria, makĩĩonera atĩ mwaki ndwamekĩte ũũru mĩĩrĩ yao, kana rũcuĩrĩ rwa mĩtwe yao rũkahĩa, o na nguo iria mehumbĩte itiahĩte, na matianungaga mwaki o na atĩa. **28** Nake Nebukadinezaru akiuga atĩrĩ, "Ngai wa Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego arogoocwo, ũrĩa ũtũmĩte mũraika wake, ateithũre ndungata ciake! Mamwĩhokire, magĩkararia watho wa mũthamaki, na nĩmekwĩhaarĩirie kũruta mĩoyo yao handũ ha gũtungatĩra kana kũhooya ngai ingĩ, tiga Ngai ũcio wao. **29** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩndaruta watho atĩ andũ a rũrĩrĩ o ruothe kana rwario arĩa makaaria ũndũ o wothe wa gũũkĩrĩra Ngai wa Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego magatinangio icunjĩ, na nyũmba ciao imomorwo ituĩke hĩba ya mahiga, nĩgũkorwo gũtirĩ ngai ĩngĩ ĩngĩhonokania na njĩra ĩno." **30** Nake mũthamaki agĩtũũgĩria Shadiraka, na Meshaki, na Abedinego kũu bũrũri wa Babuloni.

4 Nĩ niĩ Mũthamaki Nebukadinezaru, Ndĩramwandĩkĩra marũa maya inyuĩ andũ a iruka ciothe, na ndũrĩrĩ,

na andũ a rwario o ruothe arĩa matũũraga thĩ yothe: Mũrogaacĩra makĩria! **2** Ndĩ na gĩkeno ngĩmũmenyithia morirũ na maũndũ ma kũgegania marĩa Ngai-ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ mũno anjĩkĩire. **3** Kaĩ morirũ make nĩ manenerĩ! **4** Atĩrĩrĩ, niĩ Nebukadinezaru ndarĩ gwakwa mũciĩ, njiganĩire na ngagaacĩra nyũmba-inĩ yakwa ya ũthamaki. **5** Na rĩrĩ, ũtukũ ũmwe ndarootire kĩroto kĩrĩa kĩamakirie mũno. Ngomete ũrĩrĩ-inĩ wakwa-rĩ, maũndũ marĩa mahĩtũkagĩra meciiria-inĩ makwa na cioneki ikĩndua nda. **6** Nĩ ũndũ ũcio ngĩathana ngiuga atĩ andũ arĩa othe oogĩ a Babuloni mareehwo mbere yakwa nĩguo mandaũrĩre kĩroto kĩu. **7** Rĩrĩa ago, na aragũri, na arori a njata na arathi mohoro mookire, ngĩmeera ũrĩa ndarooteete, no nĩmaremirwo nĩ kũndaũrĩra kĩroto kĩu. **8** No thuutha wao, Danieli agĩũka mbere yakwa, na niĩ ngĩmwĩra ũrĩa ndarooteete. (Nĩwe wĩtagwo Beliteshazaru tondũ etanĩtio na ngai yakwa, nake akoragwo na roho wa ngai iria theru thĩinĩ wake.) **9** Ngĩĩra Beliteshazaru, mũnene wa ago othe atĩrĩ, "Nĩnjũũĩ atĩ roho wa ngai iria theru ũrĩ thĩinĩ waku, na gũtirĩ ũndũ ũrĩ hitho-inĩ ũngĩkũrema. Gĩkĩ nĩkĩo kĩroto gĩakwa; nawe he ũtaũri wakĩo. **10** Ici nĩcio cioneki iria ndonire rĩrĩa ndaakomete ũrĩrĩ-inĩ wakwa: Ndarorire ngĩona hau mbere yakwa harũngiĩ mũtĩ ũrĩ bũrũri gatagatĩ. Naguo warĩ mũraihu mũno. **11** Mũtĩ ũcio ũkĩneneha ũkĩgĩa na hinya nako gacũmbĩrĩ kaguo gakahutia matu mairũ; naguo wonekaga nginya ituri ciothe cia thĩ. **12** Mathangũ maguo maarĩ mathaka, na maciaro maguo makaingĩha warĩ na irio cia kũhũũnia andũ othe. Nyamũ cia gĩthaka ciaikaraga kĩĩruru-inĩ kĩaguo, nacio nyoni cia rĩera-inĩ igaikaraga honge-inĩ ciaguo; indo ciothe iria irĩ muoyo ciarĩĩaga maciaro maguo. **13** "Ningĩ o ngomete ũrĩrĩ-inĩ wakwa ngĩrora ngĩona cioneki-inĩ icio, na hau mbere yakwa harĩ na mũrangĩri, mũndũ mũtheru, agĩikũrũka oimĩte igũrũ. **14** Akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ: Temai mũtĩ ũcio na mũhũrũre honge ciaguo; itithiai mathangũ maguo, na mũhurunje maciaro maguo. Nyamũ nacio ciũre ciehere rungu waguo, o na nyoni ciume honge-inĩ ciaguo. **15** No rĩrĩ, mũreke gĩthukĩ na mĩri yakĩo ciohwo na kĩgera na gĩcango, nacio itigwo tĩĩri-inĩ, kũu nyeki-inĩ ya gĩthaka. "Nĩaihũgagio nĩ ime rĩa igũrũ, na atũũranagie na nyamũ kũu nyeki-inĩ ĩrĩa nduru ya gĩthaka. **16** Meciiria make nĩmagarũrwo matige gũtuĩka ta ma mũndũ, nake agĩe na meciiria ta ma nyamũ, ihinda ta rĩa mĩaka mũgwanja. **17** "'Itua rĩu rĩanĩrĩirwo nĩ arangĩri, narĩo rĩgekĩrwo hinya nĩ arĩa atheru, nĩgeetha arĩa marĩ muoyo mamenye atĩ Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩwe wathaga mothamaki ma andũ, naguo ũthamaki aũheaga o ũrĩa angĩenda kũũhe, na agatũũgĩria mũndũ ũtarĩ igweta o na hanini nĩguo ũtuĩke wake.' **18** "Kĩu nĩkĩo kĩroto kĩrĩa niĩ, Mũthamaki Nebukadinezaru ndarootire. Atĩrĩrĩ, wee Beliteshazaru, ta njĩĩra ũrĩa kiugĩte kuona atĩ andũ arĩa angĩ othe oogĩ a ũthamaki wakwa nĩmaremetwo nĩkũndaũrĩra. No rĩrĩ, wee no ũhote tondũ roho wa ngai iria theru ũrĩ thĩinĩ waku." **19** Hĩndĩ ĩyo Danieli (na nowe wĩtagwo Beliteshazaru) akĩamba gũtangĩka mũno kwa ihinda, na akĩmaka mũno meciiria-inĩ make. Nĩ ũndũ ũcio mũthamaki akĩmwĩra atĩrĩ, "Beliteshazaru, tiga kũmakio nĩ kĩroto kĩu kana ũtaũri wakĩo." Beliteshazaru agĩcookia atĩrĩ, "Mwathi wakwa, naarĩ korwo kĩroto kĩu kĩerekererio thũ ciaku, o na ũtaũri wakĩo wathĩrĩrio andũ arĩa magũthũire! **20** Mũtĩ ũcio wonire, ũrĩa wanenehire na ũkĩgĩa na hinya, nako gacũmbĩrĩ kaguo gakahutia matu mairũ, na ũkoonekaga nĩ thĩ yothe, **21** ũrĩ na mathangũ mathaka na maciaro maingĩ, na ũkaheaga andũ othe irio, na nyamũ cia gĩthaka cikaarahaga kĩĩruru-inĩ kĩaguo, na ũkagĩa na itara honge-inĩ ciaguo cia nyoni cia rĩera-inĩ-rĩ, **22** wee mũthamaki, nĩwe mũtĩ ũcio! Nĩũnenehete na ũkagĩa na hinya; ũnene waku ũgakũra nginya ũkahutia matu mairũ, naguo wathani waku ũgatambũrũka ũgakinya kũndũ kũraya gũkũ thĩ. **23** "Wee, mũthamaki-rĩ, Nĩwonire mũrangĩri, mũndũ mũtheru, agĩikũrũka oimĩte matu-inĩ, akiugaga atĩrĩ, 'Temai mũtĩ ũcio na mũwanange, no mũtige gĩthukĩ kĩohetwo na kĩgera na gĩcango, kũu nyeki-inĩ ya gĩthaka nayo mĩri yakĩo ĩtigwo tĩĩri-inĩ. Nake nĩaihũgagio nĩ ime rĩa matu-inĩ; nĩaikarage ta nyamũ cia gĩthaka ihinda rĩa mĩaka mũgwanja.' **24** "Atĩrĩrĩ, wee mũthamaki, ũtaũri wa kĩroto kĩu nĩguo ũyũ, narĩo ituĩro rĩrĩa rĩtuĩtwo nĩ Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩguo rĩgũkore wee, mũthamaki, mwathi wakwa, nĩrĩo rĩĩrĩ: **25** Atĩrĩrĩ, nĩũkaingatwo weherio kuuma kũrĩ andũ, ũgatũũranagie na nyamũ cia gĩthaka; ũkaarĩĩaga nyeki ta ng'ombe, na ũihũgagio nĩ ime rĩa kuuma igũrũ. Mĩaka mũgwanja nĩĩgathira, o nginya ũmenye atĩ Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩwe ũthamakagĩra mothamaki mothe ma andũ, na akamaheana kũrĩ o ũrĩa angĩenda. **26** Watho ũrĩa woigire gĩthukĩ na mĩri yakĩo gĩtigwo, nĩ kuuga atĩ nĩũgacookerio ũthamaki waku rĩrĩa ũkaamenya atĩ wathani uumaga Igũrũ. **27** Nĩ ũndũ ũcio, wee mũthamaki, ĩtĩkĩra kũigua ũtaaro wakwa: Tigana na mehia maku, wĩkage maũndũ marĩa magĩrĩire, na ũtige waganu waku, na ũndũ wa kũiguĩra arĩa ahinyĩrĩrie tha. Hihi kwahoteka ũgaacĩru waku ũthiĩ na mbere." **28** Na rĩrĩ, maũndũ macio mothe nĩmakorire Mũthamaki Nebukadinezaru. **29** Thuutha wa mĩeri ikũmi na ĩirĩ, rĩrĩa mũthamaki aaceerangaga arĩ nyũmba igũrũ ya ũthamaki kũu Babuloni, **30** akiuga atĩrĩ, "Githĩ ĩno tiyo Babuloni, itũũra inene rĩrĩa njakĩte rĩrĩ gĩikaro kĩa mũthamaki, na ũndũ wa ũhoti wakwa mũingĩ, na nĩ ũndũ wa riiri wa ũnene wakwa?" **31** Kahinda o kau aaragia, mũgambo ũkiuma igũrũ, ũkiuga atĩrĩ, "Rĩĩrĩ nĩrĩo ituĩro rĩrĩa ũtuĩrĩirwo, Mũthamaki Nebukadinezaru: Atĩrĩrĩ, nĩwehererio ũhoti wa ũthamaki waku. **32** Nĩũkũingatwo weherio kuuma kũrĩ andũ, ũgatũũranagie na nyamũ cia gĩthaka; ũrĩrĩĩaga nyeki ta ng'ombe. Mĩaka mũgwanja nĩĩgũthira, o nginya ũmenye atĩ, Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩwe ũthamakagĩra mothamaki mothe ma andũ, na akamaheana kũrĩ o ũrĩa angĩenda." **33** O hĩndĩ ĩyo ituĩro rĩrĩa rĩatuĩrĩirwo Nebukadinezaru rĩkĩhinga. Akĩingatwo, akĩeherio kuuma kũrĩ andũ, na akĩrĩa nyeki ta ng'ombe. Mwĩrĩ wake waihũgagio nĩ ime rĩa igũrũ, o nginya njuĩrĩ yake ĩkĩraiha o ta njoya cia nderi, na ndwara ciake ikĩraiha o ta cia nyoni. **34** Na rĩrĩ, mĩaka ĩyo yathira-rĩ, niĩ, Nebukadinezaru, ngĩtiira maitho makwa na igũrũ, na ngĩcookererwo nĩ ũgima wa meciiria makwa. Ningĩ ngĩgooca Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno; ngĩmũtĩĩa na ngĩkumia ũcio ũtũũraga muoyo tene na tene. **35** Andũ othe

a gũkũ thĩ **36** O ihinda-inĩ o rĩu ndaacookereirwo nĩ ũgima wa meciiria makwa-rĩ, norĩo ndaacookeirio gĩtĩĩo gĩakwa na ũkaru wakwa nĩgeetha ũthamaki wakwa ũgĩe na riiri. Ningĩ ataari akwa na andũ arĩa maarĩ igweta makĩĩnyamũkĩra, ngĩcookio gĩtĩ-inĩ gĩakwa kĩa ũnene, na ngĩneneha gũkĩra mbere. **37** Na rĩrĩ, niĩ Nebukadinezaru-rĩ, nĩngũkumia, na ndũũgĩrie, na ngooce Mũthamaki wa igũrũ, nĩgũkorwo maũndũ marĩa mothe ekaga nĩmagĩrĩire, na mĩthiĩre yake yothe nĩ ya kĩhooto. Nao arĩa mathiiaga na mwĩgaatho nĩahotaga kũmanyiihia.

5 Atĩrĩrĩ, Mũthamaki Belishazaru nĩarugithĩirie andũ ake ngiri ĩmwe arĩa maarĩ igweta iruga inene, nake akĩnyuuanĩra ndibei nao. **2** Rĩrĩa Belishazaru aanyuuaga ndibei yake, agĩathana ikombe cia thahabu na cia betha, iria ithe Nebukadinezaru aatahĩte akaruta hekarũ-inĩ Jerusalemu, irehwo nĩgeetha mũthamaki, na andũ ake arĩa maarĩ igweta, na atumia ake na thuriya ciake manyue nacio. **3** Nĩ ũndũ ũcio makĩrehe ikombe icio cia thahabu iria ciatahĩtwo ikarutwo hekarũ-inĩ ya Ngai kũu Jerusalemu. Nake mũthamaki, na andũ ake acio maarĩ igweta, na atumia ake, na thuriya ciake makĩnyua nacio. **4** Nao maanyuuaga ndibei, makĩgoocaga ngai cia thahabu, na cia betha, na cia gĩcango, na cia kĩgera, na cia mĩtĩ, na cia mahiga. **5** Na rĩrĩ, o rĩmwe hakĩoneka ciara cia guoko kwa mũndũ ikĩandĩka rũthingo-inĩ rwa nyũmba ĩyo ya ũthamaki hakuhĩ na mũtĩ ũrĩa wa kũigĩrĩra tawa. Nake mũthamaki akĩona guoko kũu gũkĩandĩka. **6** Nake mũthamaki agĩthita gĩthiithi na akĩmaka mũno, nginya maru make makĩgũthana, na akĩremwo nĩkũrũgama na magũrũ make. **7** Mũthamaki akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga aragũri, na arori a njata, na arathi a mohoro mareehwo nake akĩĩra andũ acio oogĩ a Babuloni atĩrĩ, "Ũrĩa wothe ũngĩthoma maandĩko maya na anjĩĩre ũrĩa moigĩte, nĩekũhumbwo nguo cia rangi wa ndathi, na ekĩrwo kĩrengeeri gĩa thahabu ngingo, na nĩegũtuuo mwathani wa gatatũ ũthamaki-inĩ ũyũ." **8** Nao andũ a mũthamaki arĩa oogĩ othe magĩtoonya kuo, no matiahotire gũthoma maandĩko macio kana kwĩra mũthamaki ũrĩa moigĩte. **9** Nĩ ũndũ ũcio Mũthamaki Belishazaru agĩkĩrĩrĩria kũmaka, na gĩthiithi gĩake gĩgĩthita makĩria. Andũ ake acio maarĩ igweta makĩrigwo nĩ ũrĩa mangĩĩka. **10** Mũtumia wa mũthamaki rĩrĩa aiguire inegene rĩa mũthamaki na andũ acio ake maarĩ igweta agĩtoonya nyũmba ĩyo yarĩ na iruga. Akĩĩra mũthamaki atĩrĩ, "Wee mũthamaki, ũrotũũra nginya tene! Tiga kũmaka o na kana ũtukie gĩthiithi nĩ ũndũ wa ũhoro ũyũ! **11** Ũthamaki-inĩ waku nĩ kũrĩ mũndũ ũkoragwo na roho wa ngai iria theru thĩĩnĩ wake. Matukũ-inĩ ma thoguo-rĩ, nĩonekire arĩ na meciiria marĩ na ũtaũku na ũmenyi o ta wa ngai icio. Thoguo, Mũthamaki Nebukadinezaru, (ndĩrakwĩra ũhoro wa thoguo mũthamaki,) nĩamũtuire mũnene wa aragũri, na arori a njata, na arathi a mohoro. **12** Mũndũ ũcio Danieli, na nĩwe mũthamaki eetire Beliteshazaru, nĩonekire arĩ na meciiria makuũku, na ũmenyo, na ũtaũku, o na ningĩ ũhoti wa gũtaũra irooto, na gũtaarĩria ndaĩ, na gũtuithania maũndũ marĩa maritũ. Tũmana Danieli etwo na nĩegũkwĩra ũrĩa maandĩko macio moigĩte." **13** Nĩ ũndũ ũcio Danieli akĩrehwo mbere ya mũthamaki, nake mũthamaki akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe Danieli, ũmwe wa andũ arĩa baba, ũrĩa warĩ mũthamaki aarehire gũkũ matahĩtwo kuuma Juda? **14** Nĩnjiguĩte atĩ ũrĩ na roho wa ngai iria theru thĩĩnĩ waku na atĩ ũrĩ na ũtaũku, na ũhoti wa gwĩciiria na ũũgĩ wa mwanya. **15** Andũ arĩa oogĩ na aragũri nĩmekũrehetwo harĩ niĩ mathome maandĩko maya manjĩĩre ũrĩa moigĩte, no matinahota kũmataarĩria. **16** Rĩu nĩnjiguĩte atĩ wee no ũhote gũtaũra na kũhĩngĩcanũra maũndũ marĩa maritũ. Ũngĩhota gũthoma maandĩko maya na ũnjĩĩre ũrĩa moigĩte-rĩ, nĩũkũhumbwo nguo ya rangi wa ndathi, na wĩkĩrwo kĩrengeeri gĩa thahabu ngingo, na ũtuuo mwathani wa gatatũ ũthamaki-inĩ ũyũ." **17** Nake Danieli agĩcookeria mũthamaki atĩrĩ, "Iheo icio ciaku ikara nacio arĩ we, namo marĩhi maku ũmahe mũndũ ũngĩ. No o na gũkĩrĩ ũguo-rĩ, nĩngũthomera mũthamaki maandĩko macio, na ndĩmwĩre ũrĩa moigĩte. **18** "Atĩrĩrĩ, wee mũthamaki, Ngai-Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩaheire thoguo Nebukadinezaru wathani, na ũnene, na riiri, na ũkaru. **19** Nĩ ũndũ wa kũmũtũgĩria ũguo-rĩ, andũ othe, na ndũrĩrĩ ciothe, na andũ a mĩario yothe nĩmainainaga marĩ mbere yake na makamwĩtigĩra. Andũ arĩa mũthamaki angĩendire mooragwo nĩamooragithagia; arĩa angĩendire kũhonokia mĩoyo yao, nĩamahonokagia; arĩa angĩendire gũtũũgĩria, nĩamatũgagĩria; nao arĩa angĩendire kũnyiihia, nĩamanyiihagia. **20** No rĩrĩa ngoro yake yanyiitirwo nĩ mwĩgaatho na akĩũmio ngoro nĩ mwĩtĩĩo, nĩarutirwo gĩtĩ-inĩ gĩake kĩa ũnene na akĩaũrwo riiri wake. **21** Akĩingatwo akĩeherio kuuma kũrĩ andũ, na akĩgarũrwo akĩgĩa na meciiria ta ma nyamũ, agĩtũũrania na njagĩ cia werũ-inĩ, na akĩrĩa nyeki ta ng'ombe; naguo mwĩrĩ wake waihũgagio nĩ ime riumĩte igũrũ, nginya rĩrĩa aamenyire atĩ Ngai-Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩwe wathaga mothamaki ma andũ, na nĩwe ũmaheanaga kũrĩ o ũrĩa angĩenda kũhe. **22** "No wee nawe Belishazaru, mũrũ-we-rĩ, ndũigana kwĩnyiihia, o na gũkorwo nĩwooĩ maũndũ macio mothe. **23** Handũ ha ũguo-rĩ, wee nĩwĩnenehetie makĩria, ũgakararia Mwathani-wa-Igũrũ. Wetirie ikombe iria ciarutĩtwo hekarũ-inĩ yake, ũkĩreherwo, nawe na andũ aku arĩa marĩ igweta, na atumia aku na thuriya ciaku, mũkĩnyua ndibei nacio. Na inyuĩ mũkĩgooca ngai cia betha na cia thahabu, na cia gĩcango, na cia kĩgera, na cia mĩtĩ, o na cia mahiga, iria itoonaga, kana ikaigua, kana igakũũrana ũndũ. No rĩrĩ, wee ndũigana gũtĩĩa Ngai ũrĩa ũgwete muoyo waku guoko-inĩ gwake, na akamenya mĩthiĩre yaku yothe. **24** Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma guoko kũu gũũke kwandĩke maandĩko macio. **25** "Maandĩko macio mandĩkĩtwo maroiga ũũ: MENE, MENE, TEKEL, UPHARSIN **26** "Naguo ũtaũri wa ciugo ici nĩguo ũyũ: **27** TEKEL nĩ ta kuuga: Wee nĩũthimĩtwo na ratiri, ũkoneka nĩũtigairie. **28** PERES nĩ ta kuuga: Ũthamaki waku nĩ mũgayanie, ũkaheanwo kũrĩ Amedi na Aperisia." **29** Hĩndĩ ĩyo Belishazaru agĩatha andũ ake, nao makĩhumba Danieli nguo ya rangi wa ndathi, na agĩĩkĩrwo kĩrengeeri gĩa thahabu ngingo, naguo ũhoro wake ũkĩmenyithanio atĩ nĩwe mwathani wa gatatũ ũthamaki-inĩ ũcio. **30** Ũtukũ o ro ũcio, Belishazaru mũthamaki wa Babuloni akĩũragwo, **31** nake Dario ũrĩa

Mũmedia akĩoya ũthamaki ũcio, arĩ na ũkũrũ ta wa mĩaka mĩrongo ĩtandatũ na ĩĩrĩ.

6 Na rĩrĩ, Dario nĩonire athuure anene 120 nĩguo
matuĩke a gwathanaga ũthamaki-inĩ wake wothe. **2**
Ningĩ agĩcooka akĩiga atongoria atatũ matuĩke anene
a acio angĩ, na ũmwe wa acio atatũ aarĩ Danieli.
Anene acio atatũ maigirwo nĩgeetha marehagĩrwo
ũhoro nĩ anene acio angĩ a bũrũri, nĩgeetha indo
cia mũthamaki itikoore. **3** Nake Danieli akĩoneka
arĩ wa mwanya harĩ atongoria acio angĩ othe o na
anene nĩ ũndũ wa ũrĩa aarĩ kĩyo mũrutĩre-inĩ wake wa
wĩra, na nĩ ũndũ ũcio mũthamaki agĩtanya kũmũtua
mwathi wa ũthamaki ũcio wake wothe. **4** Nĩ ũndũ
ũcio atongoria na anene acio angĩ magĩcaria ũndũ
mangĩcuukĩra Danieli wĩra-inĩ wake wa gwathana, no
makĩaga ihĩtia. Nĩmagire ũndũ mangĩmũcuukĩra, tondũ
aarĩ mwĩhokeku, akaaga ũcuuke kana ihĩtia mĩthiĩre-inĩ
yake. **5** Marigĩrĩrio-inĩ andũ acio makĩĩrana atĩrĩ, "Gũtirĩ
hĩndĩ tũkoona ũndũ tũngĩcuukĩra Danieli, tiga ũkorirwo
nĩ ũndũ ũkoniĩ watho wa Ngai wake." **6** Nĩ ũndũ ũcio
atongoria na anene a bũrũri magĩthiĩ marĩ gĩkundi
kũrĩ mũthamaki, makĩmwĩra atĩrĩ: "Wee Mũthamaki
Dario, ũrotũũra nginya tene! **7** Ithuĩ tũrĩ atongoria
a ũthamaki ũyũ, na anyabara, na anene a bũrũri, na
andũ arĩa mataaraga mũthamaki o na abarũthi othe,
nĩtũciirĩte tũkoona arĩ wega we mũthamaki ũrute
watho naguo ũhinyĩrĩrio atĩ mũndũ o wothe ũrĩa
ũngĩhooya ngai o na ĩrĩkũ kana mũndũ o na ũrĩkũ,
tiga akũhooire wee mũthamaki, ihinda rĩa matukũ
mĩrongo ĩtatũ rĩtanathira, no nginya aikio irima-inĩ
rĩa mĩrũũthi. **8** Na rĩrĩ, wee mũthamaki, athana watho
ũcio ũgĩe ho na wandĩkwo, nawe ũwĩkĩre mũhũũri
nĩgeetha ndũkagarũrwo, kũringana na mawatho ma
Amedi na ma Aperisia marĩa matagarũragwo." **9** Nĩ
ũndũ ũcio Mũthamaki Dario akĩandĩka watho ũcio
na agĩĩkĩra mũhũũri. **10** Rĩrĩa Danieli aamenyire atĩ
watho ũcio nĩ wandĩkĩtwo-rĩ, akĩinũka gwake, akĩhaica
kanyũmba gake ka igũrũ harĩa ndirica cia nyũmba
yake ciahingũragwo irorete mwena wa Jerusalemu. O
mũthenya, nĩatuuragia ndu maita matatũ akahooya
Ngai, akĩmũcookagĩria ngaatho o ta ũrĩa aamenyerete
gwĩka hau kabere. **11** Nao andũ acio magĩthiĩ marĩ
hamwe, magĩkora Danieli akĩhooya agĩthaitha Ngai
amũteithie. **12** Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ harĩ mũthamaki
na makĩaria nake igũrũ rĩa uuge ũcio wa mũthamaki:
Makĩmũũria atĩrĩ, "Githĩ ndwandĩkithirie watho atĩ
handũ ha matukũ mĩrongo ĩtatũ, mũndũ ũngĩhooya
ngai o na ĩrĩkũ kana ahooe mũndũ o na ũrĩkũ tiga o we
mũthamaki, no nginya aikio irima-inĩ rĩa mĩrũũthi?"
Mũthamaki agĩcookia atĩrĩ, "Watho ũcio ũrĩ o ho,
kũringana na mawatho ma Amedi na Aperisia, marĩa
matagarũragwo." **13** Nao magĩcookeria mũthamaki atĩrĩ,
"Danieli, ũmwe wa andũ arĩa maatahĩtwo kuuma Juda,
ndagwathĩkagĩra wee mũthamaki, kana agaathĩkĩra
watho ũrĩa wee mwene wandĩkithĩtie. O na rĩu no
ahooyaga Ngai wake maita matatũ o mũthenya." **14**
Rĩrĩa mũthamaki aaiguire ũhoro ũcio, akĩigua kĩeha
mũno; agĩtua itua rĩa kũhonokia Danieli, na mũthenya
ũcio wothe aatindire akĩgeria ũrĩa angĩhonokia Danieli o
nginya riũa rĩgĩthũa. **15** Hĩndĩ ĩyo andũ acio makĩũngana
rĩngĩ magĩthiĩ harĩ mũthamaki na makĩmwĩra atĩrĩ,
"Ririkana, wee mũthamaki, atĩ kũringana na watho
wa Amedi na Aperisia, watho ũrĩa mũrute kana
mwandĩke nĩ mũthamaki ndũngĩgarũrwo." **16** Nĩ ũndũ
ũcio mũthamaki agĩathana, nao makĩrehe Danieli na
makĩmũikia irima-inĩ rĩa mĩrũũthi. Mũthamaki akĩĩra
Danieli atĩrĩ, "Ngai waku ũrĩa ũtungatagĩra hĩndĩ
ciothe-rĩ, arogũteithũra!" **17** Ihiga rĩkĩreehwo, rĩkĩigwo
mũromo-inĩ wa irima rĩu, nake mũthamaki agĩĩkĩra
mũhũũri na gĩcũhĩ gĩake mwene na icũhĩ cia andũ ake
arĩa marĩ igweta, nĩgeetha gũtikagĩe ũndũ ũngĩgarũrwo
ũkoniĩ Danieli. **18** Nake Mũthamaki agĩcooka nyũmba
yake ya ũthamaki, nake akĩraara ehingĩte kũrĩa irio
na atarĩ na maũndũ ma gwĩkenia. Na ũtukũ ũcio
wothe ndaigana kuona toro. **19** Na kwarooka gũkĩa-
rĩ, mũthamaki agĩũkĩra tene, agĩthiĩ ahiũhĩte erekeire
irima-inĩ rĩa mĩrũũthi. **20** Na aakuhĩrĩria irima rĩu, agĩĩta
Danieli na mũgambo ũrĩ na ruo rũnene, akĩmũũria atĩrĩ,
"Danieli, wee ndungata ya Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, Ngai
waku ũrĩa ũtungatagĩra hĩndĩ ciothe nĩakũhonoketie
kuuma kũrĩ mĩrũũthi?" **21** Nake Danieli agĩcookeria
mũthamaki atĩrĩ, "Wee mũthamaki, ũrotũũra nginya
tene! **22** Ngai wakwa nĩarandũmĩire mũraika wake, nake
arahinga mĩrũũthi tũnua. Ndĩrĩ ũndũ mũũru ĩnjĩkĩte,
tondũ nĩnyonetwo itarĩ na mahĩtia njĩkĩte maitho-inĩ
make. Ningĩ o na wee mũthamaki ndirĩ ndaakũhĩtĩria."
23 Nake mũthamaki agĩkena mũno na agĩathana Danieli
arutwo irima rĩu rĩa mĩrũũthi. Nake Danieli aarutwo
irima-inĩ rĩu rĩa mĩrũũthi, ndaarĩ na handũ aagurarĩtio,
tondũ we nĩehokete Ngai wake. **24** Nake Mũthamaki
agĩathana, akiuga atĩ andũ arĩa maathitangĩte Danieli
manyiitwo, macooke marehwo na maikio irima-inĩ rĩu
rĩa mĩrũũthi, hamwe na atumia ao, na ciana ciao. Na
rĩrĩ, o na matanakinya irima gĩtina-rĩ, mĩrũũthi ĩyo
ĩkĩmakĩria hinya, na ĩkĩhehenja mahĩndĩ mao mothe.
25 Mũthamaki Dario agĩcooka akĩandĩkĩra andũ othe,
na ndũrĩrĩ, na andũ a mĩario yothe bũrũri-inĩ guothe
marũa, akĩmeera atĩrĩ: "Mũrogaacĩra mũno makĩria!
26 "Nĩndahĩtũkia watho, atĩ kũrĩa guothe ũthamaki
ũyũ wakwa wakinya-rĩ, andũ no nginya metigagĩre na
matĩĩage Ngai wa Danieli. **27** Nĩwe ũteithũranaga na
akahonokania; **28** Nĩ ũndũ ũcio Danieli akĩgaacĩra hĩndĩ
ya wathani wa Dario, o na wathani-inĩ wa Kurusu ũrĩa
Mũperisia.

7 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mbere wa Belishazaru
mũthamaki wa bũrũri wa Babuloni, Danieli nĩarootire
kĩroto, na akĩona cioneki meciiria-inĩ make akomete
ũrĩrĩ-inĩ wake. Nake akĩandĩka ũhoro wa kĩroto kĩu. **2**
Danieli akiuga atĩrĩ: "Nĩĩ Danieli-rĩ, ũtukũ nĩndonire
kĩoneki, na hau mbere yakwa ngĩona huho inya cia
igũrũ ikĩhurutanĩra igũrũ wa iria rĩrĩa inene. **3** Naho hau
hakiumĩra nyamũ inya ciarĩ nene kuuma iria-inĩ rĩu, na
gũtirĩ yahanaga ĩrĩa ĩngĩ. **4** "Nyamũ ya mbere yahaanaga
ta mũrũũthi, na yarĩ na mathagu ta ma ndiiyũ. Ngĩikara
ndorete nginya rĩrĩa njoya ciayo ciamunyirwo, nayo
ĩgĩcooka ĩkĩoywo na igũrũ ĩkĩrũgamio na magũrũ mayo
meerĩ ta mũndũ, na ĩkĩheo ngoro ta ya mũndũ. **5** "Na
hau mbere yakwa nĩ haarĩ na nyamũ ĩngĩ ya keerĩ, nayo

yahaanaga ta nduba. Nayo nyamũ ĩyo nĩyambararĩtie mwena ũmwe wayo, na ĩkarũma mbaru ithatũ na kanua gatagatĩ ka magego mayo. Nayo ĩkĩĩrwo atĩrĩ, 'Ũkĩra ũrĩe nyama nginya ũiganie!' **6** "Thuutha ũcio ngĩrora na ngĩona hau mbere yakwa nyamũ ĩngĩ, nayo yahaanaga ta ngarĩ. Mũgongo-inĩ wayo yarĩ na mathagu mana maahaanaga ta ma nyoni. Nyamũ ĩyo yarĩ na mĩtwe ĩna, na nĩyahetwo ũhoti wa gwathana. **7** "Thuutha ũcio niĩ Danieli-rĩ, ũtukũ nĩndonire kĩoneki, na hau mbere yakwa ngĩona nyamũ ya kana, nayo yarĩ ya kũmakania na ya gũtua mũndũ nda, na nĩ yarĩ na hinya mũno. Nyamũ ĩyo yarĩ na magego manene ma kĩgera; na yahehenjaga na ĩgatambuura kĩrĩa yooraga, na kĩrĩa gĩatigara ĩkarangĩrĩria na magũrũ. Yarĩ na ngũũrani na nyamũ icio ingĩ cionekete mbere yayo, na yarĩ na hĩa ikũmi. **8** "Rĩrĩa ndeciiragia ũhoro wa hĩa icio-rĩ, ngĩona hau mbere yakwa harĩ na rũhĩa rũngĩ, na rwarĩ rũnini, rũkĩmera gatagatĩ ka icio ingĩ; nacio hĩa ithatũ cia iria ciarĩ cia mbere ikĩmunyũka biũ, ikĩrweherera. Naruo rũhĩa rũu rwarĩ na maitho ta ma mũndũ na kanua kaaragia ndeto cia mwĩtĩĩo. **9** "O ndorete ngĩona, "itĩ cia ũnene ikĩigwo handũ ha cio, nake Ũrĩa-Ũtũire-ho-kuuma-o-Tene agĩikarĩra gĩtĩ gĩake. Nacio nguo ciake cierũhĩte ta ira; na njuĩrĩ cia mũtwe wake ikerũha ta guoya wa ng'ondu. Gĩtĩ gĩake kĩa ũnene kĩarĩrĩmbũkaga nĩnĩmbĩ cia mwaki, namo magũrũ makĩo maarĩ ma mwaki ũgwakana. **10** Rũũĩ rwa mwaki nĩ rwathereraga ruumĩte hau mbere yake. Nake agatungatĩrwo nĩ ndungata ngiri maita ngiri; na andũ ngiri ikũmi maita ngiri ikũmi makarũgama mbere yake. Igooti rĩgĩikara thĩ rĩciirithanie, namo mabuku makĩhingũrwo. **11** "Ningĩ ngĩthĩĩ na mbere gũcũthĩrĩria nĩ ũndũ wa ciugo cia mwĩgaatho iria rũhĩa rũu rwaragia. Ngĩikara ndorete nginya nyamũ ĩyo ĩkĩũragwo, na mwĩrĩ wayo ũkĩanangwo na ũgĩikio thĩiinĩ wa mwaki ũcio wakanaga. **12** (Nyamũ icio ingĩ nĩciatuunyĩtwo ũhoti wacio wa gwathana, no nĩcietĩkĩrĩtio ciikarange muoyo kwa ihinda.) **13** "Ningĩ-rĩ, ũtukũ nĩndonire kĩoneki, ngĩona hau mbere yakwa harĩ na mũndũ wahaanaga ta mũrũ wa mũndũ, agĩũka arĩ igũrũ rĩa matu. Nake agĩkuhĩrĩria Ũcio-Ũtũire-ho-kuuma-o-Tene na agĩtwarwo harĩa aarĩ. **14** Nake akĩheo wathani, na riiri, na hinya wa gwathana; nacio iruka ciothe, na ndũrĩrĩ, na andũ a mĩario yothe makĩmũhooya. Wathani wake nĩ wathani wa gũtũũra tene na tene, na ndũgaathira, naguo ũthamaki wake ndũrĩ hĩndĩ ũkaanangwo. **15** "Niĩ Danieli nĩndatangĩkire roho-inĩ, nacio cioneki iria ciahĩtũkĩire meciiria-inĩ makwa igĩĩthĩĩnia mũno. **16** Ngĩkuhĩrĩria ũmwe wa acio maarũngiĩ hau, ngĩmũũria andaarĩrie ma ya ũhoro ũcio wothe. "Nĩ ũndũ ũcio akĩndaũrĩra maũndũ macio mothe, akĩnjĩĩra atĩrĩ: **17** 'Nyamũ icio inya nene nĩ mothamaki mana marĩa makaarahũka gũkũ thĩ. **18** No rĩrĩ, andũ arĩa atheru a Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩo makaamũkĩra ũthamaki na matũũre naguo nginya tene, ĩĩ, ti-itherũ, matũũre naguo nginya tene na tene.' **19** "Ningĩ ngĩenda kũmenya gĩtũmi kĩa nyamũ ĩyo ya kana ĩrĩa yarĩ na ngũũrani na icio ingĩ na yarĩ ya kũmakania mũno, ĩrĩ na magego mayo ma kĩgera na ndwara cia gĩcango, nyamũ ĩyo yahehenjaga na ĩgatambuuranga kĩrĩa yooraga, na ĩkarangĩrĩria na magũrũ kĩrĩa gĩatigara. **20** O na ningĩ ngĩenda kũmenya ũhoro wa hĩa icio ikũmi ciarĩ mũtwe wayo na wa rũhĩa rũu rũngĩ rwacookire kũmera, o na wa hĩa icio ithatũ ciamunyũkire rũu rũngĩ rwamera, menye ũhoro wa rũhĩa rũu ruonagwo ta rwarĩ rũnene gũkĩra icio ingĩ, na rwarĩ na maitho na kanua kaaragia ndeto cia mwĩgaatho. **21** O njũũthĩrĩirie-rĩ, rũhĩa rũu rũgĩtharĩkĩra andũ arĩa atheru, rũkĩrũa nao na rũkĩmahoota, **22** o nginya rĩrĩa Ũcio-Ũtũire-ho-kuuma-o-Tene ookire na agĩtuĩra andũ acio atheru a Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno ciira wa kĩhooto, narĩo ihinda rĩgĩkinya makĩĩgwatĩra ũthamaki. **23** "Ningĩ akĩndaarĩria akĩnjiguithia atĩrĩ: 'Nyamũ ĩyo ya kana nĩ ũthamaki wa kana ũrĩa ũkaagĩa gũkũ thĩ. Ũgaakorwo ũrĩ na ngũũrani na mothamaki marĩa mangĩ mothe, na nĩũkaniina thĩ yothe, ũmĩrangĩrĩrie na ũmĩhehenje. **24** Nacio hĩa icio ikũmi nĩ athamaki ikũmi arĩa makoima thĩiinĩ wa ũthamaki ũcio. Na thuutha wao mũthamaki ũngĩ nĩakarahũka, ũrĩ na ngũũrani na arĩa angĩ maarĩ mbere yake; na nĩagatooria athamaki acio atatũ. **25** Nĩakaaria ndeto cia gũcambia Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, na ahinyĩrĩrie andũ ake arĩa atheru, o na agerie kũgarũra mahinda na mawatho marĩa matue. Nao andũ arĩa atheru nĩmakaneanwo moko-inĩ make kwa ihinda rĩmwe, na mahinda meerĩ, na nuthu ya ihinda. **26** "'No igooti nĩrĩgaikara thĩ rĩciirithanie, na thuutha wa ũguo acooke atunywo wathani wake, na wanangwo biũ nginya tene. **27** Ningĩ wathani, na ũhoti, na ũnene wa mothamaki marĩa marĩ gũkũ thĩ guothe cinengerwo andũ arĩa atheru, andũ a Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno. Ũthamaki wake nĩ ũthamaki wa gũtũũra nginya tene na tene, nao aathani othe nĩmakamũhooyaga na mamwathĩkagĩre.' **28** "Ũhoro ũcio ũgĩthirĩra hau. Niĩ Danieli-rĩ, nĩndatangĩkire mũno meciiria-inĩ makwa, na ngĩtukia gĩthiithi, no ngĩikara ngĩĩcũũranagia ũhoro ũcio ngoro-inĩ yakwa."

8 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa gatatũ wa wathani wa Mũthamaki Belishazaru-rĩ, niĩ Danieli nĩndonire kĩoneki kĩngĩ, thuutha wa kĩrĩa ndoonete mbere. **2** Kĩoneki-inĩ kĩu gĩakwa ndeyonire ndĩ itũũra-inĩ igitĩre rĩa Shushani bũrũri-inĩ wa Elamu; kĩoneki-inĩ kĩu ndeyonire ndĩ hũgũrũrũ-inĩ cia Rũũĩ rwa Ulai. **3** Na rĩrĩ, ngĩcũthĩrĩria, na hau mbere yakwa ngĩona ndũrũme ĩrũngiĩ hũgũrũrũ-inĩ cia rũũĩ, na yarĩ na hĩa igĩrĩ, nacio ciarĩ ndaaya. Rũhĩa rũmwe rwarĩ rũraihu gũkĩra rũrĩa rũngĩ, o na gũtuĩka nĩruo rwamerete thuutha. **4** Ngĩcooka ngĩona ndũrũme ĩyo yaguthũka ĩrorete mwena wa ithũĩro na wa gathigathini na wa gũthini, no gũtirĩ nyamũ o na ĩmwe ĩngĩahotire kũmĩĩtiiria, na gũtirĩ ĩngĩahotire kwĩhonokia kuuma harĩ hinya wayo. Yekaga o ta ũrĩa ĩngĩendire gwĩka, nayo ĩkĩgĩa na hinya mũno. **5** Na rĩrĩa ndacũũranagia ũhoro ũcio, o rĩmwe hagĩũka thenge yumĩte mwena wa ithũĩro, ĩtuĩkanĩirie thĩ yothe ĩtekũhutia thĩ, nayo thenge ĩyo yarĩ na rũhĩa rũmwe rũnene thiithi-inĩ. **6** Ĩgĩũka yerekeire harĩ ndũrũme ĩrĩa yarĩ na hĩa igĩrĩ, ĩyo ndoonete ĩrũngiĩ hũgũrũrũ-inĩ cia rũũĩ, ĩkĩmĩguthũkĩra ĩrĩ na mang'ũrĩ manene. **7** Ngĩona yatharĩkĩra ndũrũme ĩyo ĩrakarĩte mũno, ĩkĩringa ndũrũme ĩyo na ĩkiunanga hĩa ciayo cierĩ. Nayo ndũrũme ĩyo ndĩarĩ na hinya wa kũmĩĩtiiria,

nĩ ũndũ ũcio thenge ĩyo ĩkĩmĩgũtha, ĩkĩmĩgũithia thĩ na ĩkĩmĩrangĩrĩria, na gũtirĩ mũndũ ũngĩahotire kũhonokia ndũrũme ĩyo kuuma harĩ hinya wa thenge ĩyo. **8** Thenge ĩyo ĩkĩgĩa na hinya mũno, no rĩrĩa hinya wayo waingĩhire mũno-rĩ, rũhĩa rũu rwayo rũnene rũkiunĩka, na ithenya rĩaruo hakĩmera hĩa ingĩ inya nene, irorete mĩena ĩna ĩrĩa huho iria cia igũrũ ihurutanaga. **9** Na rĩrĩ, rũmwe rwacio rũkĩmererereo nĩ rũhĩa rũngĩ, rũrĩa rwambĩrĩirie rũrĩ rũnini, no rũgĩkũra rũkĩgĩa na hinya rwerekeire mwena wa gũthini, na wa irathĩro, na wa Bũrũri ũrĩa Mũthaka. **10** Rũkĩraiha nginya rũgĩkinyĩra mbũtũ cia igũrũ, na rũkĩrutũrũra mbũtũ imwe rũgĩcigũithia thĩ na rũgĩcirangĩrĩria. **11** Rũgĩĩtũũgĩria rũnenehe rũiganane na Mũtongoria wa mbũtũ icio cia igũrũ; rũkĩeheria magongona marĩa maacinagwo o mũthenya kuuma harĩ we, nakĩo gĩikaro gĩake kĩrĩa kĩamũre gĩkĩng'aũranio. **12** Nĩ ũndũ wa ũremi, mbũtũ cia andũ arĩa atheru na magongona ma o mũthenya makĩneanwo harĩ ruo. Rũkĩgaacĩra maũndũ-inĩ mothe marĩa rwekire, naguo ũhoro wa ma ũgĩteanĩrio. **13** Ningĩ ngĩcooka ngĩigua ũmwe wa andũ arĩa atheru akĩaria, nake ũngĩ mũtheru akĩmũũria atĩrĩ, "Kĩoneki gĩkĩ-rĩ, gĩgũikara ihinda rĩigana atĩa gĩgĩkahingio: kĩoneki kĩu gĩkoniĩ magongona ma o mũthenya, na ũremi ũcio wa kũrehe ihooru, na kũneanwo gwa gĩikaro kĩrĩa gĩtheru, na kũrangĩrĩrio thĩ kwa mbũtũ?" **14** Nake akĩnjookeria atĩrĩ: "Ũhoro ũcio ũgũikara matukũ 2,300; na thuutha ũcio gĩikaro kĩu gĩtheru nĩgĩkaamũrwo rĩngĩ." **15** Rĩrĩa niĩ Danieli nderoragĩra kĩoneki kĩu o ngĩgeragia kũmenya gĩtũmi gĩakĩo-rĩ, hau mbere yakwa hakĩrũgama ũmwe wahaanaga ta mũndũ. **16** Na ngĩigua mũgambo wa mũndũ ũgĩĩtana kuuma Rũũĩ rwa Ulai, ũkiuga atĩrĩ, "Wee Gaburieli, ta taũrĩra mũndũ ũyũ gĩtũmi gĩa kĩoneki kĩu onete." **17** Na rĩrĩa aakuhĩrĩirie harĩa ndarũgamĩte, ngĩtuĩka nda, ngĩgwa ngĩturumithia ũthiũ thĩ. Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ: "Mũrũ wa mũndũ, nĩ wega ũmenye atĩ kĩoneki kĩu gĩkoniĩ mahinda ma ithirĩro." **18** Hĩndĩ ĩyo aanjaragĩria-rĩ, ndaarĩ toro mũnene, ngakoma ndurumithĩtie ũthiũ thĩ. Nake akĩĩhutia na akĩnjũkĩria, akĩndũgamia na igũrũ. **19** Akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Nĩngũkwĩra ũrĩa gũkaahaana thuutha-inĩ hĩndĩ ya mang'ũrĩ, tondũ rĩrĩ, kĩoneki gĩkĩ gĩkoniĩ mahinda marĩa maathĩrĩirio ma ithirĩro. **20** Ndũrũme ĩyo wonire ĩrĩ na hĩa igĩrĩ, hĩa icio irũgamĩrĩire athamaki a Media na Perisia. **21** Nayo thenge ĩyo ĩrĩ na maguoya maingĩ mwĩrĩ nĩo mũthamaki wa Ũyunani, na rũhĩa rũu rũnene rũrĩ thiithi nĩruo mũthamaki wakuo wa mbere. **22** Hĩa icio inya ciamerire ithenya rĩa rũhĩa rũu ruoinĩkire irũgamĩrĩire mothamaki mana marĩa makoima thĩinĩ wa bũrũri wake, no matigaakorwo marĩ na ũhoti ta wake. **23** "Ningĩ mahinda ma kũrigĩrĩria ma ũthamaki wao, rĩrĩa andũ aremi magaakorwo maaganĩte biũ, nĩgũkarahũka mũthamaki ũngĩ ũtarĩ tha, mũndũ mwara na mũũgĩ na maũndũ ma ungumania. **24** Nĩakagĩa na hinya mũno, no ti ũndũ wa ũhoti wake mwene. Nĩakarehithia mwanangĩko wa kũmakania, ningĩ nĩakagaacĩra ũndũ-inĩ wothe ageeka. Nĩakaniina andũ arĩa marĩ hinya na andũ arĩa a Ngai. **25** Nĩagatũma maũndũ ma maheeni magaacĩre, na nĩakeyona arĩ mũnene gũkĩra andũ arĩa angĩ. Rĩrĩa makaigua ta kũrĩ thayũ nĩguo nake akooragithia andũ aingĩ, o na okĩrĩre Mũnene wa anene. No rĩrĩ, nĩakanangwo, no ti hinya wa mũndũ ũkaamwanangania. **26** "Kĩoneki kĩu wonirio kĩa mahwaĩ-inĩ na ma rũciinĩ-rĩ, nĩ kĩa ma, no rĩrĩ, hingĩrĩria ũhoro wa kĩoneki kĩu tondũ gĩkoniĩ mahinda marĩ kũraya gĩgĩkahingio." **27** Nĩ ũndũ ũcio, niĩ Danieli ngĩthirwo nĩ hinya, na ngĩikara ndĩ mũrũaru mĩthenya mĩingĩ. Ngĩcooka ngĩũkĩra, na ngĩthiĩ na mbere kũruta wĩra wa mũthamaki. Nĩndainainirio nĩ kĩoneki kĩu, tondũ ndiahotire gũtaũkĩrwo nĩ ũhoro wakĩo.

9 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mbere wa Dario mũrũ wa Ahasuerusu (wa rũciaro rwa Amedi), ũrĩa watuĩtwo mũthamaki wa bũrũri wa Babuloni, **2** mwaka-inĩ wa mbere wa wathani wake-rĩ, niĩ Danieli nĩndataũkĩirwo kuuma maandĩko-inĩ matheru nĩ kiugo kĩrĩa Jehova eerĩte mũnabii Jeremia atĩ Jerusalemu nĩgũgakira ihooru mĩaka mĩrongo mũgwanja. **3** Nĩ ũndũ ũcio ngĩĩhũgũrĩra Jehova Ngai, ngĩmũhooya, ngĩmũthaithaga ndĩhingĩte kũrĩa irio, na ndĩhumbĩte nguo ya ikũnia, na ngehurĩria mũhu mũtwe. **4** Ngĩhooya Jehova Ngai wakwa, na ngiumbũra mehia, ngĩmwĩra atĩrĩ: "Wee Mwathani Ngai mũnene na wa gwĩtigĩrwo, o Wee ũhingagia kĩrĩkanĩro gĩake kĩa wendo kũrĩ andũ othe arĩa mamwendete na magaathĩkĩra maathani make, **5** nĩtwĩhĩtie na tũgeka ũũru. Nĩtũkoretwo tũrĩ aaganu na tũkarema, tũkahutatĩra maathani maku na mawatho maku. **6** Na tũkarega kũigua anabii acio ndungata ciaku, arĩa maaragia makĩgwetaga rĩĩtwa rĩaku makĩarĩria athamaki aitũ, na anene aitũ, o na maithe maitũ, o na andũ othe a bũrũri witũ. **7** "Wee Mwathani-rĩ, ũrĩ mũthingu, no ithuĩ-rĩ, ũmũthĩ ũyũ tũiyũirwo nĩ thoni, ithuĩ andũ a Juda, na andũ a Jerusalemu, na andũ othe a Isiraeli, arĩa marĩ gũkuhĩ na arĩa marĩ kũraya, mabũrũri-inĩ mothe kũrĩa ũtũhurunjĩire nĩ ũndũ wa kwaga kwĩhokeka harĩwe. **8** Atĩrĩrĩ Wee Jehova, ithuĩ na athamaki aitũ, na anene aitũ na maithe maitũ tũiyũrĩtwo nĩ thoni nĩ ũndũ wa mehia marĩa tũkwĩhĩirie. **9** Jehova Ngai witũ nĩ wa tha na nĩarekanagĩra, o na gũkorwo ithuĩ nĩtũmũremeire; **10** tũtiathĩkĩire Jehova Ngai witũ kana tũkarũmia mawatho make marĩa aatũheire na tũnua twa anabii, ndungata ciake. **11** Bũrũri wothe wa Isiraeli nĩwagararĩte watho waku na ũgakũhutatĩra, na ũkarega gũgwathĩkĩra. "Nĩ ũndũ ũcio nĩtũkinyĩrĩirwo nĩ irumi na tũgacookererwo nĩ mwĩhĩtwa ũrĩa wandĩkĩtwo watho-inĩ wa Musa, ndungata ya Ngai, tondũ nĩtũkwĩhĩirie. **12** Na rĩu nĩũhingĩtie ciugo iria waririe cia gũtũũkĩrĩra ithuĩ na anene aitũ na ũndũ wa gũtũrehithĩria mwanangĩko mũnene. Gũkũ thĩ guothe gũtirĩ gwekwo ũndũ mũnene ta ũrĩa wĩkĩtwo Jerusalemu. **13** O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo watho-inĩ wa Musa-rĩ, mwanangĩko ũyũ wothe nĩũtũkinyĩrĩire. No rĩrĩ, tũtirĩ tũramaatha gwĩtĩkĩrĩka nĩ Jehova Ngai witũ, nĩguo tũtigane na mehia maitũ na tũcũũranie ũhoro waku wa ma. **14** Jehova ndaatithirie gũtũrehere mwanangĩko ũcio, nĩgũkorwo Jehova Ngai witũ nĩ mũthingu maũndũ-inĩ mothe marĩa ekaga; no, ithuĩ tũtiigana kũmwathĩkĩra. **15** "Na rĩrĩ, Wee Mwathani Ngai witũ, o Wee warutire andũ aku bũrũri wa Misiri na guoko kwa hinya, na ũkĩĩgĩĩra igweta rĩrĩa rĩtũũraga

ho nginya ũmũthĩ, ithuĩ Nĩtwĩhĩtie, na tũgeka ũũru.
16 Atĩrĩrĩ Wee Mwathani, kũringana na cĩĩko ciaku cia
ũthingu, ehereria Jerusalemu, itũũra rĩu rĩaku inene, na
kĩrĩma gĩaku gĩtheru marakara na mang'ũrĩ maku. Mehia
maitũ na mawaganu ma maithe maitũ nĩmo matũmĩte
Jerusalemu hamwe na andũ aku matuĩke kĩndũ gĩa
gũconorithio harĩ andũ arĩa othe matũthiũrũrũkĩirie.
17 "Na rĩrĩ, Ngai witũ, ĩtĩkĩra kũigua mahooya na
mathaithana ma ndungata ĩno yaku. Nĩ ũndũ wa rĩĩtwa
rĩaku Wee Mwathani, iguĩra handũ haku hatheru tha, o
hau hakirĩte ihooru. **18** Atĩrĩrĩ, Wee Ngai thikĩrĩria, na
ũtũigue, ũhingũre maitho maku wone ihooru rĩa itũũra
inene rĩrĩa rĩĩtanĩtio na Rĩĩtwa rĩaku. Tũtiragũthaitha nĩ
ũndũ tũrĩ athingu, no nĩ ũndũ wa tha ciaku nyingĩ. **19**
Wee Mwathani, tũthikĩrĩrie! Wee Mwathani tũrekere!
Wee Mwathani, tũigue na ũtũteithie! Nĩ ũndũ waku,
Wee Ngai wakwa, ndũkagonderere nĩ ũndũ wa itũũra
rĩaku inene na andũ aku metanĩtio na Rĩĩtwa rĩaku." **20**
Na rĩrĩ, rĩrĩa nĩĩ ndaaragia ngĩhooyaga na ngiumbũraga
mehia makwa na ma andũ akwa a Isiraeli, na ngĩthaitha
Jehova Ngai wakwa nĩ ũndũ wa kĩrĩma gĩake gĩtheru, **21**
o ndĩ o mahooya-inĩ-rĩ, Gaburieli, mũndũ ũrĩa ndonire
kĩoneki-inĩ kĩa mbere, agĩũka harĩ nĩĩ ombũkĩte na
ihenya ihinda rĩrĩa igongona rĩa hwaĩ-inĩ rĩrutagwo. **22**
Nake akĩndaarĩria atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ Danieli, rĩu ndoka ngũhe
ũmenyo na ũtaũku. **23** O rĩrĩa wambĩrĩirie kũhooya-
rĩ, noguo icookio rĩheanirwo, na nĩĩ ndatũmwo njũke
ngwĩre, tondũ ũrĩ mũndũ mwende mũno. Nĩ ũndũ
ũcio, cũrania ũhoro wa ndũmĩrĩri ĩno ngũkwĩra, na
ũtaũkĩrwo nĩ kĩoneki kĩu: **24** "Atĩrĩrĩ, ihinda rĩa ciumia
mĩrongo mũgwanja nĩrĩo rĩtuĩrĩirwo andũ aku, na
rĩgatuĩrwo itũũra rĩaku itheru, nĩgeetha hagĩe na ihinda
rĩa kũniina ũmaramari, na rĩa gũtigana na mehia, na
rĩa kũhooroheria waganu, nĩguo ũhoro wa ũthingu
ũrĩa ũtathiraga ũgĩe, nakĩo kĩoneki na ũrathi ciĩkĩrwo
mũhũũri, nake ũrĩa mũtheru mũno aitĩrĩrio maguta.
25 "Atĩrĩrĩ, menya na ũtaũkĩrwo atĩrĩ, 'Kuuma rĩrĩa
gwatuirwo atĩ itũũra rĩa Jerusalemu rĩcookererio na
rĩakwo rĩngĩ, nginya rĩrĩa mũtongoria ũrĩa Mũitĩrĩrie
Maguta agooka-rĩ, nĩgũkagĩa na ciumia mũgwanja
na ciumia ingĩ mĩrongo ĩtandatũ na igĩrĩ. Itũũra rĩu
nĩrĩgaakwo rĩngĩ, hamwe na njĩra ciarĩo na mũtaro, no
gũgaakorwo kũrĩ mahinda ma thĩĩna. **26** Thuutha wa
ciumia mĩrongo ĩtandatũ na igĩrĩ, ũcio Mũitĩrĩrie Maguta
nĩakooragwo na atigwo atarĩ na kĩndũ. Ningĩ andũ a
mũtongoria ũrĩa ũgooka thuutha wake nĩmagathũkangia
itũũra rĩu inene o na handũ-harĩa-haamũre. Ithirĩro
rĩgooka ta mũiyũro wa maaĩ: Nayo mbaara ĩgaathiĩ na
mbere o nginya ithirĩro, na nĩgũtuĩtwo atĩ nĩgũgacooka
gũkire ihooru. **27** Nĩakagĩa na kĩrĩkanĩro kĩrũmu na
andũ aingĩ handũ ha kiumia kĩmwe. Gatagatĩ-inĩ ga
kiumia kĩu nĩagatũma magongona na maruta matige
kũrutwo. Na handũ ha mo, mwena ũmwe wa hekarũ-rĩ,
nĩakarũgamia kĩndũ kĩrĩ magigi na thaahu, o nginya
ithirĩro rĩrĩa rĩtuĩtwo rĩgaakinya, nake atũũre aitagĩrĩrio
mang'ũrĩ.'"

10 Atĩrĩrĩ, mwaka-inĩ wa ĩtatũ wa Kurusu
mũthamaki wa Perisia, Danieli (na nĩwe watuĩtwo
Beliteshazaru) nĩaguũrĩirio maũndũ. Ndũmĩrĩri ya
ũguũrio ũcio yarĩ ya ma, na yakoniĩ ũhoro wa mbaara
nene. Gũtaũkĩrwo kwa ndũmĩrĩri ĩyo guokire kũrĩ we
na njĩra ya kĩoneki. **2** Ihinda-inĩ rĩu-rĩ, niĩ Danieli
ndaakoretwo ngĩcakaya handũ ha ciumia ithatũ. **3**
Nĩndehingĩte kũrĩa irio njega; kanua gakwa gatiacamire
nyama kana ndibei; ningĩ ndiehakaga maguta o na
hanini, o nginya ciumia icio ithatũ igĩthira. **4** Mũthenya
wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩna wa mweri wa mbere, ndũgamĩte
hũgũrũrũ-inĩ cia, rũũĩ rũrĩa rũnene rwa Tigirisi, **5**
ngĩtiira maitho, na hau mbere yakwa ngĩona mũndũ
wehumbĩte nguo cia gatani, na akehotora mũcibi wa
thahabu ĩrĩa therie mũno. **6** Mwĩrĩ wake watariĩ ta inagĩ
rĩrĩa rĩĩtagwo thumarati, na ũthiũ wake wahenagia ta
rũheni, maitho make maahaanaga ta imũrĩ cia mwaki,
na moko make na magũrũ maahaanaga ta gĩcango
gĩkumuthe gĩkahenia, naguo mũgambo wake watariĩ
ta mũgambo wa andũ aingĩ. **7** Niĩ Danieli-rĩ, no niĩ
nyiki ndonire kĩoneki kĩu; nĩgũkorwo andũ arĩa twarĩ
nao matiakĩonire, no nĩmaiyũrirwo nĩ guoya, makĩũra
magĩthiĩ kwĩhitha. **8** Nĩ ũndũ ũcio ngĩtigwo ndĩ o nyiki
ndĩĩroreire kĩoneki kĩu kĩnene. Ngĩcooka ngĩthirwo nĩ
hinya, ngĩthitia gĩthiithi ta ngũkua, na gũtirĩ ũndũ
ingĩahotire gwĩka. **9** Ngĩcooka ngĩigua akĩaria, na rĩrĩa
ndamũthikagĩrĩria, ngĩnyiitwo nĩ toro mũnene, ngĩgwa
ndurumithĩtie ũthiũ wakwa thĩ. **10** Na rĩrĩ, ngĩhutio
na guoko, gũkĩnjoya na igũrũ, gũkĩnjiga ndũrĩtie ndu
ndĩnyiitĩrĩire thĩ na moko, ngĩinainaga. **11** Nake akĩnjĩĩra
atĩrĩ, "Danieli, wee mũtĩĩe mũno, cũrania wega ciugo ici
ngirie gũkwarĩria, na ũũkĩre na igũrũ, nĩgũkorwo rĩu
nĩgũtũmwo ndatũmwo kũrĩ we." Na aarĩkia kũnjĩĩra
ũguo, ngĩrũgama o ngĩinainaga. **12** Agĩcooka agĩthiĩ na
mbere akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Danieli, tiga gwĩtigĩra. Kuuma
mũthenya wa mbere rĩrĩa wambĩrĩirie gũtuĩria ũhoro
ũyũ na ũkĩĩnyiihia mbere ya Ngai waku-rĩ, ciugo ciaku
nĩciaiguirwo, na rĩu ndoka nĩgeetha ngũhe ũhoro wacio.
13 No rĩrĩ, mũnene wa ũthamaki wa Perisia nĩangirĩrĩirie
mĩthenya mĩrongo ĩĩrĩ na ũmwe. Hĩndĩ ĩyo nĩrĩo Mikaeli,
ũmwe wa araika arĩa anene, okire kũndeithia, tondũ
nĩndahingĩrĩirio kũu hamwe na mũthamaki wa Perisia.
14 Rĩu ndoka ngũtaarĩrie maũndũ marĩa magaakora
andũ anyu matukũ ma thuutha, tondũ kĩoneki kĩu
gĩkoniĩ ihinda rĩrĩa rĩgooka." **15** Na rĩrĩa aanjĩĩraga
ũhoro ũcio, ngĩinamia ũthiũ thĩ, ngĩremwo nĩ kwaria.
16 Ningĩ ũngĩ wahaanaga ta mũndũ akĩhutia iromo
ciakwa, ngĩtumũra kanua na ngĩambĩrĩria kwaria. Ngĩĩra
ũcio warũngiĩ mbere yakwa atĩrĩ, "Mwathi wakwa,
niĩ ndĩmũhoote nĩ ruo rũnene tondũ wa kĩoneki kĩu,
na ndirĩ na ũndũ ingĩhota gwĩka. **17** Niĩ ndungata
yaku-rĩ, ndaakĩhota atĩa kwaria nawe mwathi wakwa?
Nĩgũkorwo nĩthirĩtwo nĩ hinya o na mĩhũmũ yakwa."
18 Ningĩ ngĩcooka ngĩigua ndaahutio rĩngĩ nĩ ũcio
wahaanaga ta mũndũ, akĩnjĩkĩra hinya. **19** Akĩnjĩĩra
atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra, wee mũndũ ũyũ mũtĩĩe mũno,
ũrogĩa na thayũ! Wĩyũmĩrĩrie; wĩĩkĩre hinya." Na rĩrĩa
aanjarĩirie ũguo, ngĩcookwo nĩ hinya, na niĩ ngiuga
atĩrĩ, "Rĩu mwathi wakwa aria tondũ nĩwanjĩkĩra hinya."
20 Nake akĩnjũũria atĩrĩ, "Wee nĩũũĩ kĩrĩa gĩtũmĩte
njũke kũrĩ we? Nĩngũcooka o narua ngarũe na mũnene
wa Perisia, na ndathiĩ-rĩ, nake mũnene wa Ũyunani
nĩegũka; **21** no nĩngwamba gũkwĩra ũrĩa kwandĩkĩtwo

Ibuku-inĩ-rĩa-Ma. (Ndirĩ mũndũ ũndeithagia ngĩrũa nao tiga Mikaeli, mũnene wanyu.

11 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa mbere wa Dario, ũcio Mũmedia, nĩndarũgamire nake ndĩmũteithĩrĩrie na ndĩmwĩkĩre hinya.) **2** "Na rĩu, nĩngũkwĩra ũhoro wa ma: Athamaki angĩ atatũ nĩmakarahũka a kũu Perisia, na thuutha ũcio kwarahũke ũngĩ wa kana, ũrĩa ũgaatonga gũkĩra acio angĩ othe. Na rĩrĩa akaagĩa na hinya mũnene nĩ ũndũ wa ũtonga ũcio wake, nĩakarahũra andũ othe mokĩrĩre ũthamaki wa Ũyunani. **3** Ningĩ nĩgũkarahũka mũthamaki ũngĩ ũrĩ na hinya makĩria, ũrĩa ũgaathanaga na hinya mũingĩ na ekage o ũrĩa angĩenda gwĩka. **4** Aarĩkia kwarahũka-rĩ, ũthamaki wake nĩũgatũkana na ũgayanĩrio mĩena ĩna kũrĩa huho iria inya cia matuinĩ ihurutanagĩra. Naguo ũthamaki wake ndũkagaywo nĩ andũ a rũciaro rwake, kana ũgĩe na hinya ta ũrĩa aarĩ naguo, tondũ ũthamaki wake nĩũgathengio uume harĩo na ũheo andũ angĩ. **5** "Mũthamaki wa mwena wa gũthini nĩakagĩa na hinya, no ũmwe wa atongoria ake a ita nĩakagĩa na hinya kũmũkĩra, acooke gwathana ũthamaki-inĩ wake na hinya mũnene. **6** Na rĩrĩ, mĩaka yathirathira, nĩmagacooka kũiguana. Mwarĩ wa mũthamaki ũcio wa gũthini nĩagathiĩ kũrĩ mũthamaki wa gathigathini, nĩguo magĩe na kĩrĩko kĩa ũiguano, no mũtumia ũcio ndagatũũra arĩ na hinya, o na mũthamaki ũcio na hinya wake matigaatũũra. Matukũinĩ macio mũtumia ũcio nĩagakunyanĩrwo ooragwo hamwe na ndungata ciake cia ũthamaki, na ithe, o na mũndũ ũrĩa wamũteithagĩrĩria. **7** "Na rĩrĩ, mũndũ ũmwe wa rũciaro rwake nĩakarahũka ithenya rĩake. Nake nĩagatharĩkĩra ita rĩa mũthamaki wa gathigathini, na atoonye itũũra rĩake rĩrĩa rĩirigĩre; nĩakarũa nao na amatoorie. **8** Ningĩ nĩagataha ngai ciao cia mĩhianano, na mĩhianano yao ya kĩgera, na indo ciao cia goro cia betha na cia thahabu acikuue acitware bũrũri wa Misiri. Nĩagatigana na mũthamaki ũcio wa gathigathini ihinda rĩa mĩaka ĩigana ũna. **9** Nake mũthamaki wa gathigathini nĩagatharĩkĩra mũthamaki ũcio wa bũrũri wa gũthini, no nĩagacooka ahũndũke nginya bũrũri-inĩ wake. **10** No ariũ ake nĩmakehaarĩria kũrũa mbaara, macookanĩrĩrie mbũtũ nene ya ita hamwe ĩrĩa ĩkaahaata ta kĩguũ kĩa maaĩ kĩrĩa gĩtangĩhingĩrĩrio, na makinyie mbaara ĩyo nginya itũũra-inĩ rĩake rĩrĩa rĩirigĩre. **11** "Hĩndĩ ĩyo mũthamaki wa gũthini nĩakoimagara arĩ na marũrũ akahũũrane na mũthamaki ũcio wa gathigathini, ũrĩa ũkaarahũra ita inene, no nĩakahootwo. **12** Aarĩkia gũtaha mbũtũ ĩyo, mũthamaki ũcio wa gũthini nĩakaiyũrwo nĩ mwĩtĩĩo, na ooragithie andũ ngiri nyingĩ, no rĩrĩ, ũhootani wake ndũgatũũra. **13** Nĩgũkorwo mũthamaki wa gathigathini nĩagacookanĩrĩria mbũtũ ĩngĩ ya ita nene gũkĩra ya mbere; na thuutha wa mĩaka mĩingĩ nĩakoimagara erekeire kuo arĩ na mbũtũ nene mũno na ĩrĩ na indo ciothe cia mbaara. **14** "Mahinda-inĩ macio-rĩ, andũ aingĩ nĩmagookĩrĩra mũthamaki ũcio wa gũthini. Andũ a haaro gatagatĩ-inĩ ka andũ anyu nĩmakarema atĩ nĩgeetha kĩoneki gĩkĩ kĩhinge, no matikahootana. **15** Nake mũthamaki wa gathigathini nĩagooka aitithie ihumbu cia tĩĩri, irigiicĩrie itũũra inene nĩguo arĩtunyane. Mbũtũ icio cia ita cia kuuma gũthini itikahota kũmwĩtiiria; o na thigari ciao iria njega mũno itigaakorwo na hinya wa gwĩtiiria. **16** Nake ũcio ũkaamatharĩkĩra nĩageeka o ta ũrĩa ekwĩendera; gũtirĩ ũkaahota kũmwĩtiiria. Nĩakehaanda kũu Bũrũri-inĩ ũcio Mũthaka na akorwo arĩ na hinya wa kũwananga. **17** Nĩagatua itua kwerekeria hinya wa ũthamaki wake wothe bũrũri-inĩ ũcio, acooke athondeke kĩrĩkanĩro kĩa ũiguano na mũthamaki wa gũthini. Nake nĩakamũhe mũiritu wake amũhikie nĩguo ahote kũgũithia ũthamaki ũcio, no mĩbango ĩyo yake ndĩkahinga kana ĩmũteithie. **18** Hĩndĩ ĩyo nĩakerekeria meciiria make mabũrũri-inĩ marĩa marĩ ndwere-inĩ cia iria na atahe maingĩ mamo, no rĩrĩ, mũnene ũmwe wa ita rĩake nĩakaniina mwĩgaatho ũcio wake, na aũgarũre ũmũcookerere. **19** Thuutha wa ũguo, nĩagacooka erekere matũũra marĩa mairigĩre ma bũrũri wake mwene, no nĩakahĩngwo na agwe ũndũ atagacooka kuonwo rĩngĩ. **20** "Na rĩrĩ, ũrĩa ũgooka ithenya-inĩ rĩake nĩagatũma mwĩtia wa mbeeca cia igooti atuĩkanĩrie bũrũri ũcio wothe agĩĩtagia igooti, nĩguo atũũrie riiri wa ũthamaki wake. No thuutha wa mĩaka mĩnini nĩakaniinwo, no ndakooragwo na marakara kana ooragĩrwo mbaara-inĩ. **21** "Na rĩrĩ, mũndũ ũrĩa ũgooka ithenya rĩake agaakorwo arĩ mũndũ wa kũnyararwo mũndũ ũtangĩheo gĩtĩĩo kĩa mũthamaki. Nake nĩakahithũkĩra ũthamaki ũcio rĩrĩa andũ akuo mageciiria atĩ nĩ kũrĩ thayũ, aũtunyane na waara. **22** Hĩndĩ ĩyo ningĩ, ita rĩrĩ na hinya mũno nĩrĩkahaatwo rĩeherio mbere yake; ita rĩu hamwe na mũnene wa kĩrĩkanĩro nĩmakaniinwo biũ. **23** Thuutha wa kũgĩa na kĩrĩkanĩro kĩa ũiguano nake, nĩagacooka aheenanie, na arĩ na andũ o anini nĩakarahũka agĩe na hinya. **24** Rĩrĩa mabũrũri marĩa matongu mũno magakorwo marĩ na thayũ, nĩguo akaamatharĩkĩra na eke maũndũ marĩa maithe make o na kana maithe make ma tene matekire. Nĩakagaĩra arũmĩrĩri ake ũtonga wa ndaho, o na wa kũiya. Nĩagathugunda kũng'aũrania matũũra marĩa mairigĩre, no nĩ kwa ihinda. **25** "Nĩagacookanĩrĩria ita inene agĩe na hinya na ũcamba okĩrĩre mũthamaki wa gũthini. Mũthamaki wa gũthini nĩakarũa nake arĩ na ita inene na rĩa hinya, no ndagetiiria nĩ ũndũ wa mĩbango ĩrĩa agaakorwo aciirĩirwo. **26** Andũ arĩa marĩĩanagĩra na mũthamaki nĩo makaamũkunyanĩra; ita rĩake nĩrĩgathererio ta andũ megũtwarwo nĩ kĩguũ, na aingĩ ao mooragĩrwo mbaara-inĩ. **27** Athamaki acio eerĩ, marĩ na ngoro iciirĩire gwĩka ũũru-rĩ, nĩmagaikara metha-inĩ ĩmwe maaranĩrie ndeto cia maheeni, no ndeto icio ciao itigakinyanĩra, amu ithirĩro rĩa maũndũ macio rĩgaakinya o hĩndĩ ĩrĩa rĩtuĩtwo. **28** Mũthamaki wa gathigathini nĩagacooka bũrũri wake arĩ na ũtonga mũingĩ, no ngoro yake ĩgaakorwo ĩreganĩte na kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩtheru. Nĩagookĩrĩra kĩrĩkanĩro kĩu, na thuutha ũcio acooke ainũke bũrũri wake. **29** "Ihinda rĩrĩa rĩtuĩtwo rĩakinya, nĩagatharĩkĩra bũrũri wa gũthini riita rĩngĩ, no rĩrĩ, itharĩkĩra rĩa ihinda rĩĩrĩ nĩrĩgakorwo rĩrĩ na ũtiganu na rĩa ihinda rĩa mbere. **30** Andũ a kuuma Kitimu nĩmagooka na marikabu ciao mamũũkĩrĩre, nake nĩagaakua ngoro. Nake nĩakahũndũka arakarĩte mũno na okĩrĩre kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩtheru. Nĩagacooka eke maũndũ ma ũtugi kũrĩ andũ arĩa othe magaatirika kĩrĩkanĩro kĩu gĩtheru. **31** "Ita rĩake rĩrĩ na indo cia mbaara

nĩrĩkarahũka nĩguo rĩthaahie handũ harĩa hairigĩre na hinya ha hekarũ, rĩcooke rĩeherie magongona marĩa marutagwo o mũthenya nĩguo matikarutagĩrwo ho. Thuutha ũcio macooke marũgamie kĩndũ kĩrĩ thaahu ho, kĩrĩa kĩngĩtũma bũrũri ũkire ihooru. **32** Nĩakaheenereria na ndeto cia waara andũ arĩa mathũkĩtie kĩrĩkanĩro kĩu gĩtheru, no andũ arĩa mooĩ Ngai wao nĩmakeĩkĩra hinya na maregane nake magwatĩirie. **33** "Andũ arĩa oogĩ nĩmagathomithia andũ aingĩ, o na gũtuĩka kwa ihinda nĩmakooragwo na rũhiũ rwa njora, kana macinwo na mwaki, kana manyiitwo mĩgwate na matunywo indo ciao cia bata. **34** Maagũa-rĩ, nĩmakaheo ũteithio mũnini, na andũ aingĩ arĩa matarĩ a ma nĩmakegwatania nao. **35** Andũ amwe arĩa oogĩ nĩmakaagũa, nĩguo makumuthwo, na mathambio mage imeni nginya mahinda ma ithirĩro, amu ihinda rĩu rĩtuĩtwo no rĩgaakinya. **36** "Mũthamaki ũcio ageekaga o ũrĩa ekwenda. Nĩagetũũgĩria na enenehie gũkĩra ngai ciothe na nĩakaaragia ndeto itarĩ ciaiguuo cia gũũkĩrĩra Ngai wa ngai ciothe. Nake nĩakagaacĩra nginya rĩrĩa ihinda rĩa mang'ũrĩ rĩgaathira, nĩgũkorwo ũndũ ũrĩa ũtuĩtwo no nginya ũkaahinga. **37** Ningĩ ndakarũmbũiya ũhoro wa ngai cia maithe make, kana ngai ĩrĩa ĩĩriragĩrio nĩ andũ-a-nja, kana arũmbũiye ũhoro wa ngai o na ĩrĩkũ, no nĩ gwĩtũũgĩria ageetũũgĩria gũkĩra ngai icio ciothe. **38** Handũ ha cio, agaatĩĩa ngai ya kũndũ kũrĩa kũirigĩtwo na hinya; ngai ĩtoĩkaine nĩ maithe make, nĩyo agaatĩĩa na amĩrutagĩre thahabu na betha, hamwe na tũhiga twa goro na iheo cia thogora mũnene. **39** Nĩagatharĩkĩra kũndũ kũrĩa kũirigĩre na hinya mũno ateithĩrĩirio nĩ ngai ng'eni, na nĩagatĩĩithia mũno andũ arĩa othe makamwĩnyiihĩria. Acio nĩo agaatua aathani maathage andũ aingĩ, na agayanie ithaka cia bũrũri ũcio, aciheane na thogora. **40** "Ihinda rĩa ithirĩro rĩakinya-rĩ, mũthamaki ũcio wa gũthini nĩakamũtharĩkĩra mbaara-inĩ, no nake mũthamaki ũcio wa gathigathini amũũkĩrĩre na ngaari cia ita, na andũ arĩa mathiiaga mahaicĩte mbarathi, o na marikabu nyingĩ. Nĩagatharĩkĩra mabũrũri maingĩ, na atuĩkanĩrie kuo ta kĩguũ kĩa maaĩ. **41** Ningĩ nĩagatharĩkĩra Bũrũri ũrĩa Mũthaka. Mabũrũri maingĩ nĩmakaagũa, no bũrũri wa Edomu na wa Moabi, hamwe na atongoria a Amoni nĩmakahonokio kuuma guoko-inĩ gwake. **42** Nĩagatambũrũkia guoko gwake mabũrũri-inĩ maingĩ; o naguo bũrũri wa Misiri ndũkahonoka. **43** Nĩakenyiitĩra igĩĩna ciothe cia thahabu na cia betha, o na ũtonga wa bũrũri wa Misiri wothe na hinya, nao andũ a Libia na a Kushi mamwĩnyiihĩrie. **44** No rĩrĩ, ndũmĩrĩri iria ikaamũkinyĩra ciumĩte mwena wa irathĩro na wa gathigathini nĩikamũmakia, nake oimagare arĩ na marakara maingĩ athiĩ akaanange na aniine andũ aingĩ biũ. **45** Akaamba hema ciake cia ũthamaki gatagatĩ ka iria rĩrĩa inene kĩrĩma-inĩ kĩrĩa gĩtheru na gĩthaka mũno. No rĩrĩ, nĩagakinya mũthia wake, na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũkaamũteithia.

12 "Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo Mikaeli, mũnene ũrĩa ũgitagĩra andũ anyu, nĩakarahũka. Nĩgũkaagĩa ihinda rĩa mĩnyamaro mĩingĩ ĩtarĩ yoneka ĩngĩ tayo kuuma rĩrĩa andũ mambĩrĩrie gũtuĩka ndũrĩrĩ nginya hĩndĩ ĩyo. No rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo nĩguo andũ anyu makaahonokio, mũndũ o wothe ũrĩa ũgaakorwo aandĩkĩtwo ibukuinĩ. **2** Kĩrĩndĩ kĩingĩ kĩa arĩa makomete rũkũngũinĩ rwa thĩ nĩmakariũkio: amwe mariũkĩre muoyoinĩ ũrĩa ũtagaathira, nao arĩa angĩ mariũke nĩgeetha maconorithio na matũũre marĩ amene tene na tene. **3** Arĩa oogĩ magaacangarara ta ũtheri wa igũrũ, nao arĩa macookagia andũ njĩra-inĩ cia ũthingu magaakenga ta njata tene na tene. **4** No wee, Danieli, hinga ibuku na ũhũũre mũhũũri ciugo icio nyandĩke ibuku-inĩ rĩu rĩa gĩkũnjo, nginya rĩrĩa ithirĩro rĩgaakinya. Amu andũ aingĩ nĩmakorũũraga kũndũ na kũndũ nĩguo mongerere ũmenyo." **5** Thuutha wa maũndũ macio, nĩĩ Danieli ngĩrora, ngĩona hau mbere yakwa harũngiĩ andũ angĩ eerĩ, ũmwe wao arũngiĩ hũgũrũrũ-inĩ cia mũrĩmo ũyũ wa rũũĩ nake ũcio ũngĩ akarũgama hũgũrũrũ-inĩ cia mũrĩmo ũrĩa ũngĩ. **6** Ũmwe wao akĩarĩria mũndũ ũcio wehumbĩte nguo cia gatani, o ũcio warũgamĩte igũrũ rĩa maaĩ ma rũũĩ, akĩmũũria atĩrĩ, "Maũndũ macio ma kũgegania megũikara ihinda rĩigana atĩa magĩkahinga?" **7** Mũndũ ũcio wehumbĩte nguo cia gatani, o ũcio warũgamĩte igũrũ rĩa maaĩ ma rũũĩ, akĩambararia guoko gwake kwa ũrĩo o na ningĩ kwa ũmotho amerekeirie na igũrũ, ngĩcooka ngĩigua ehĩta na rĩĩtwa rĩa ũrĩa ũtũũraga tene na tene, akiuga atĩrĩ, "Maũndũ macio megũikara ihinda rĩmwe, na mahinda meerĩ, na nuthu ya ihinda. Rĩrĩa hinya wa andũ arĩa atheru ũgaakorwo ũrĩ mũniine biũ-rĩ, nĩguo maũndũ macio mothe makaahingio." **8** Niĩ ngĩĩiguĩra maũndũ macio, no ndiigana gũtaũkĩrwo nĩ mo. Nĩ ũndũ ũcio ngĩmũũria atĩrĩ, "Mwathi wakwa, kĩrĩkĩrĩro kĩa maũndũ macio mothe-rĩ, gĩgaakorwo kĩrĩ kĩĩ?" **9** Nake akĩnjookeria, akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Wee Danieli wĩthiĩre, tondũ ciugo icio nĩhingĩre na ikahũũrwo mũhũũri nginya ihinda rĩa ithirĩro. **10** Andũ aingĩ nĩmagatherio, mathirwo nĩ gĩko merũhio, taarĩ gũkumuthwo makumuthĩtwo magathera, no arĩa aaganu nĩmagakĩrĩrĩria kwagana, na gũtirĩ o na ũmwe wao ũkaamenya gĩtũmi kĩa maũndũ macio, no arĩa oogĩ nĩmakamamenya. **11** "Kuuma ihinda rĩrĩa magongona ma o mũthenya makaniinwo, na ithenya rĩamo harũgamio kĩndũ kĩrĩa kĩrĩ thaahu, kĩrĩa kĩngĩtũma bũrũri ũkire ihooru, gũgaakorwo kũrĩ mĩthenya 1,290. **12** Kũrathimwo-rĩ, nĩ ũrĩa ũgweterera na akinyĩrie mũthia wa mĩthenya 1,335. **13** "No wee-rĩ, wĩthiĩre nginya hĩndĩ ĩrĩa ithirĩro rĩgaakinya. Nĩũkahurũka, na ningĩ marigĩrĩrio ma mĩthenya ĩyo nĩũkariũka nĩgeetha wamũkĩre igai rĩaku."

Hosea

1 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩrĩa yakinyĩrĩire Hosea mũrũ wa Beeri hĩndĩ ya wathani wa Uzia, na wa Jothamu, na wa Ahazu, na wa Hezekia athamaki a Juda, na hĩndĩ ya wathani wa Jeroboamu mũrũ wa Joashu mũthamaki wa Isiraeli: **2** Rĩrĩa Jehova aambĩrĩirie kwaria na kanua ka Hosea, Jehova aamwĩrire atĩrĩ, "Thiĩ, ũkahikie mũtumia mũmaraya na ũgĩe na ciana cia ũmaraya, tondũ andũ a bũrũri nĩmehĩtie, na ũndũ wa ũtharia mũũru mũno wa gũtirika Jehova." **3** Nĩ ũndũ ũcio Hosea akĩhikia Gomeri mwarĩ wa Dibilaimu, nake akĩgĩa nda na akĩmũciarĩra mwana wa kahĩĩ. **4** Nake Jehova akĩĩra Hosea atĩrĩ, "Gatue Jezireeli, tondũ nĩngũherithia nyũmba ya Jehu o narua nĩ ũndũ wa ũragani mũnene ooraganire kũu Jezireeli, na niine ũthamaki wa Isiraeli. **5** Mũthenya ũcio-rĩ, nĩngoinanga ũta wa Isiraeli Gĩtuamba-inĩ kĩa Jezireeli." **6** Gomeri akĩgĩa nda rĩngĩ na agĩciara mwana wa kairĩtu. Nake Jehova akĩĩra Hosea atĩrĩ, "Gatue Lo-Ruhama, nĩgũkorwo ndigacooka kuonania wendo rĩngĩ kũrĩ nyũmba ya Isiraeli, atĩ ndĩmarekere o na atĩa. **7** No nĩngonania wendo kũrĩ nyũmba ya Juda; na nĩngamahonokia, na ti na ũndũ wa ũta, kana rũhiũ rwa njora kana mbaara, kana na mbarathi na ahaici acio, no nĩ ũndũ wa Jehova Ngai wao." **8** Thuutha wa gũtigithia Lo-Ruhama kuongarĩ, Gomeri agĩciara kahĩĩ kangĩ. **9** Nake Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Gatue Lo-Ammi, nĩ ũndũ inyuĩ mũtirĩ andũ akwa, na niĩ ndirĩ Ngai wanyu. **10** "No rĩrĩ, andũ a Isiraeli magaatuĩka ta mũthanga wa hũgũrũrũ-inĩ cia iria, ũrĩa ũtangĩthimĩka kana ũtarĩke. O handũ harĩa merĩirwo atĩrĩ, 'Inyuĩ mũtirĩ andũ akwa', no ho mageetwo 'ariũ a Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo'. **11** Nao andũ a Juda na andũ a Isiraeli nĩmagacookanĩrĩra rĩngĩ, na nĩmagathuura mũndũ ũmwe amatongorie, nao nĩmakoima bũrũri ũcio, nĩgũkorwo mũthenya wa Jezireeli nĩũgaatuĩka mũthenya mũnene.

2 "Ha ũhoro wa ariũ a thoguo, meere atĩrĩ, 'Inyuĩ mũrĩ andũ akwa', na ha ũhoro wa aarĩ a thoguo, ũmeere atĩrĩ, 'Inyuĩ mũrĩ endwa akwa'. **2** "Thaithai nyina wanyu, mũthaithei, nĩgũkorwo we ti mũtumia wakwa, na niĩ ndirĩ mũthuuriwe. Nĩeherie maũndũ ma ũtharia ũthiũ-inĩ wake, na athengie ũmaraya gatagatĩ-inĩ ka nyondo ciake. **3** Akorwo ti ũguo ndĩmũrute nguo aikare arĩ njaga, na ndũme aikare njaga o ta mũthenya ũrĩa aaciarirwo; ngaamũtua ta werũ, na ndĩmũgarũre atuĩke bũrũri mũng'aru, na ndĩmũũrage na nyoota. **4** Ndikaiguĩra ciana ciake tha, tondũ nĩ ciana cia ũtharia. **5** Nyina wao akoretwo akĩhũũra ũmaraya, na aagĩire nda ciao na njĩra cia ũũra-thoni. Nĩ ũndũ oigĩte atĩrĩ, 'Nĩngũrũmĩrĩra endwa akwa, arĩa maaheaga irio ciakwa na maaĩ makwa, na guoya wakwa wa ng'ondu o na gatani yakwa, maguta makwa o na kĩrĩa nyuuaga.' **6** Nĩ ũndũ wa ũguo nĩngũhinga njĩra yake na mĩigua, ndĩmũirigĩre thĩinĩ, aage njĩra ya kuumĩra. **7** Nĩagateng'eria endwa ake na ndakamakinyĩra. Akaamacaria na ndakamona. Hĩndĩ ĩyo nĩagacooka oige atĩrĩ, 'Nĩngũcooka kũrĩ mũthuuri wakwa wa mbere, nĩgũkorwo hĩndĩ ĩyo nĩndaikarĩte wega gũkĩra rĩu.' **8** Mũtumia ũcio nĩagire kũmenya atĩ nĩ niĩ ndaamũheaga ngano, na ndibei ya mũhihano, o na maguta, na ngamũingĩhĩria betha na thahabu, iria maahũthagĩra gũthondeka ngai ĩrĩa ĩĩtagwo Baali. **9** "Tondũ ũcio nĩngoya ngano yakwa yakũra, na ndibei yakwa ya mũhihano yagĩrĩra, na ndĩmũtunye guoya wakwa wa ng'ondu na gatani yakwa, o iria ciarĩ cia kũmũhumbĩra njaga yake. **10** Nĩ ũndũ ũcio, nĩngaguũria maũndũ make ma waganu endwa ake mamwĩroreire; gũtirĩ mũndũ ũkaamũteithũra moko-inĩ makwa. **11** Nĩnganiina ikeno ciake ciothe, arĩ cio: ciathĩ ciake cia mwaka o mwaka, na Tũrũgamo twake twa mweri, na mĩthenya yake ya Thabatũ, na ciathĩ ciake ciothe iria nyamũre. **12** Nĩngathũkangia mĩthabibũ yake na mĩkũyũ yake, ĩrĩa oigire nĩ irĩhi rĩake kuuma kũrĩ endwa ake; nĩngamĩtua ihinga, na nyamũ cia gĩthaka nĩikamĩrĩa." **13** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Nĩngamũherithia nĩ ũndũ wa mĩthenya ĩrĩa acinĩire Baali ũbumba; rĩrĩa eegemagia na icũhĩ, na mathaga ma goro, na akĩrũmĩrĩra endwa ake, no akĩriganĩrwo nĩ niĩ. **14** "Nĩ ũndũ wa ũguo nĩngũmũguucĩrĩria na waara; ngũmũtongoria nginya werũ-inĩ, na ndĩmwarĩrie na ciugo cia wendo. **15** Kũu nĩkuo ngaamũcookeria mĩgũnda yake ya mĩthabibũ, na ndue Kĩanda kĩa Akori mũrango wa mwĩhoko. Kũu nĩkuo akaina o ta ũrĩa ainaga matukũ-inĩ ma ũnini wake, aine ta ũrĩa ainire mũthenya ũrĩa aambatire kuuma bũrũri wa Misiri." **16** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Mũthenya ũcio-rĩ, nĩũkanjĩta 'Mũthuuri wakwa'; ndũkanjĩta rĩngĩ 'Mwathi wakwa'. **17** Nĩngeheria marĩĩtwa ma Baali kuuma mĩromo-inĩ yake; marĩĩtwa macio matikagwetwo rĩngĩ. **18** Mũthenya ũcio nĩngathondeka kĩrĩkanĩro na nyamũ cia gĩthaka, o na nyoni cia rĩera-inĩ, na ciũmbe iria ithiiagĩra gũkũ thĩ nĩ ũndũ wao. Ũta, na rũhiũ rwa njora, na mbaara nĩngaciniina bũrũri-inĩ, nĩgeetha othe makomage marĩ na thayũ. **19** Nĩngakũũria ũtuĩke mũtumia wakwa nginya tene; ngaakũũria ũtuĩke wakwa ũhoro-inĩ wa ũthingu na wa kĩhooto, ngũũrie ndĩ na wendo na tha. **20** Nĩngakũũria ũtuĩke wakwa na wĩhokeku, nawe nĩũgetĩkĩra Jehova." **21** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Mũthenya ũcio-rĩ, nĩngacookia ũhoro; nĩngacookeria matu ũhoro, namo matu macookerie thĩ ũhoro; **22** nayo thĩ ĩcookerie ngano, na ndibei ya mũhihano, na maguta ũhoro, nacio nĩigacookeria Jezireeli ũhoro. **23** Nĩngamũhaanda bũrũri-inĩ nĩ ũndũ wakwa mwene; nĩngonania wendo wakwa harĩ ũrĩa nderĩte atĩrĩ, 'Niĩ ndikwendete'. Arĩa nderĩte atĩrĩ, 'Inyuĩ mũtirĩ andũ akwa', nĩngameera atĩrĩ, 'Inyuĩ mũrĩ andũ akwa'; na mũndũ o mũndũ oige atĩrĩ, 'Wee nĩwe Ngai wakwa.'"

3 Ningĩ Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Thiĩ, wonie mũtumia waku wendo rĩngĩ, o na gũtuĩka nĩendetwo nĩ mũndũ ũngĩ na nĩ mũtharia. Mwende o ta ũrĩa Jehova endete andũ a Isiraeli, o na gũtuĩka nĩmagarũrũkagĩra ngai ingĩ na makenda keki iria nyamũre cia thabibũ nyũmũ." **2** Nĩ ũndũ ũcio ngĩmũgũra na thogora wa cekeri ikũmi na ithano cia betha, na ta homeri na letheku ĩmwe ya cairi. **3** Ngĩcooka ngĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩũgũtũũrania na niĩ matukũ maingĩ, na no nginya ũtige ũmaraya na ndũkendane na mũndũ ũngĩ, na niĩ nĩngũtũũrania

nawe." **4** Nĩgũkorwo andũ a Isiraeli nĩmegũtũũra matukũ maingĩ matarĩ na mũthamaki kana mũnene, na matarĩ na igongona kana mahiga maamũre, na matarĩ na ebodi kana mũhianano. **5** Thuutha ũcio andũ a Isiraeli nĩmagacooka na marongorie Jehova Ngai wao na Daudi mũthamaki wao. Nĩmagooka makĩinainaga kũrĩ Jehova na kũrĩ irathimo ciake matukũ-inĩ ma mũthia.

4 Iguai ũhoro wa Jehova, inyuĩ andũ a Isiraeli, tondũ Jehova nĩekũmũthitanga, inyuĩ mũtũũraga thĩinĩ wa bũrũri ũyũ: "Nĩ ũndũ-rĩ, gũtirĩ na wĩhokeku kana wendo, kana kũmenya Ngai thĩinĩ wa bũrũri ũyũ. **2** Kĩrĩa kũrĩ no kũrumana, na kũheenania, na ũragani, na ũici, na ũtharia; maũndũ macio makaingĩha mũno, na ũiti wa thakame ũkarũmĩrĩra ũiti wa thakame. **3** Nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu bũrũri nĩũracakaya, na arĩa othe matũũraga thĩinĩ waguo makahinyara; nyamũ cia gĩthaka, na nyoni cia rĩera-inĩ, na thamaki cia iria-inĩ nĩgũkua irakua. **4** "No rĩrĩ, ndũkareke mũndũ arehe thitango, mũndũ ndagathitange ũrĩa ũngĩ, nĩgũkorwo andũ anyu mahaana andũ arĩa mathitangaga mũthĩnjĩri-Ngai. **5** Mũhĩngagwo mũthenya na ũtukũ, na anabii makahĩngwo hamwe na inyuĩ. Nĩ ũndũ ũcio nĩnganiina maitũguo. **6** Andũ akwa maniinagwo nĩ ũndũ wa kwaga ũmenyo. "Tondũ nĩmũregete ũmenyo, o na niĩ nĩndĩmũregete mũtuĩke athĩnjĩri-Ngai akwa; tondũ nĩmũtiganĩirie watho wa Ngai wanyu, o na niĩ nĩngatiganĩria ciana cianyu. **7** O ũrĩa athĩnjĩri-Ngai maingĩhaga, noguo maakĩragĩrĩria kũnjĩhĩria; nao magĩkũũrania riiri wao na kĩndũ gĩa thoni. **8** Mehũũnagia na mehia ma andũ akwa, na magakenera waganu wao. **9** Na nĩgũgatuĩka atĩrĩ: O ta ũrĩa andũ makaahaana, no taguo athĩnjĩri-Ngai makaahaana. Nĩngamaherithia othe nĩ ũndũ wa mĩthiĩre yao, na ndĩmarĩhe kũringana na ciĩko ciao. **10** "Makaarĩĩaga no matikahũũna, makaahũũraga ũmaraya no matikaingĩha, tondũ nĩmatiganĩirie Jehova nĩguo meheane **11** kũrĩ ũmaraya, na kũnyua ndibei ĩrĩa ngũrũ na ya mũhihano, iria cieheragia ũmenyo **12** wa andũ akwa. Mahooyaga kĩrĩra kuuma kũrĩ mũhianano mũicũhie, naruo rũthanju rwa ũragũri rũkamacookeria ũhoro. Roho wa ũmaraya nĩũmahĩtithagia njĩra; makaaga kwĩhokeka kũrĩ Ngai wao. **13** Marutagĩra igongona irĩma igũrũ, na magacinĩra maruta ma njino tũrĩma-inĩ, na rungu rwa mũtĩ wa mũgandi, na wa mũribina, o na mũceceni, tondũ kĩĩruru kĩayo nĩ kĩega. Nĩkĩo airĩtu anyu mahũũraga ũmaraya, na atumia a ariũ anyu magatharia. **14** "Ndikaherithia airĩtu anyu maahũũra ũmaraya, kana herithie atumia a ariũ anyu maatharia, tondũ arũme o ene mathiiaga thiritũ na maraya, na makarutaga igongona hamwe na maraya ma mahooero-inĩ: nĩ ũndũ ũcio andũ matarĩ ũmenyo nĩmakanangĩka! **15** "Atĩrĩ wee Isiraeli, o na gũtuĩka nĩũtharagia-rĩ, Juda nĩagĩtige kwĩhia. "Ndũgathiĩ Giligali; o na ndũkambate Bethi-Aveni. Na ndũkehĩte uuge atĩrĩ, 'Ti-itherũ o ta ũrĩa Jehova atũũraga muoyo!' **16** Andũ a Isiraeli mang'athĩtie o ta moori ng'athia. Kũngĩhoteka atĩa Jehova amarĩithie ta tũgondu tũrĩ nyeki-inĩ nduru? **17** Efiraimu nĩegwatanĩtie na mĩhianano; tiganai nake! **18** O na rĩrĩa kĩndũ kĩao gĩa kũnyua gĩthirĩte-rĩ, no mathiiaga na mbere na ũmaraya wao; aathani ao nĩmendete mũno njĩra cia thoni. **19** Kĩhuhũkanio kĩnene gĩkaamahaata kĩmombũkie, na magongona mao nĩmakamaconorithia.

5 "Iguai ũhoro ũyũ, inyuĩ athĩnjĩri-Ngai! Tegai matũ, inyuĩ andũ a Isiraeli! Thikĩrĩria, wee nyũmba ya ũthamaki! Nĩ inyuĩ mũgũtuĩrwo ciira ũyũ: Mũkoretwo mũrĩ mũtego kũu Mizipa, na mũrĩ wabu ya gũtegana yarĩtwo kũu Taboru. **2** Aregi a watho nĩmarikĩire ũragani-inĩ. Niĩ nĩngamaherithia othe. **3** Niĩ nĩnjũũĩ maũndũ mothe ma Efiraimu; Isiraeli ndahithĩtwo kuuma kũrĩ niĩ. Wee Efiraimu, rĩu nĩũhũrĩte ũmaraya; Isiraeli nake nĩathũkĩte. **4** "Ciĩko ciao itingĩmetĩkĩria gũcookerera Ngai wao. Roho wa ũmaraya ũrĩ ngoro-inĩ ciao, nao makaaga kũmenya Jehova. **5** Mwĩtĩĩo wa Isiraeli nĩũrutaga ũira wa kũmookĩrĩra; andũ a Isiraeli na Efiraimu mahĩngagwo nĩ mehia mao; Juda o nake akahĩngwo hamwe nao. **6** Hĩndĩ ĩrĩa magaathiĩ na ndũũru ciao cia mbũri na cia ng'ombe kũrongooria Jehova-rĩ, matikamuona; we nĩamehereire. **7** Nĩmagĩte kwĩhokeka harĩ Jehova; nao magaciara ciana itarĩ na ũngai. Na rĩrĩ, ciathĩ ciao cia Karũgamo ka Mweri nĩikaamameria, o hamwe na mĩgũnda yao. **8** "Huhai karumbeta kũu Gibea, na mũhuhe coro kũu Rama. Muuge mbu ya gwĩtana mbaara kũu Bethi-Aveni; wee Benjamini, wĩhũũge. **9** Efiraimu nĩgũgakira ihooru mũthenya ũcio wa ituĩro. Gatagatĩ-inĩ ka mĩhĩrĩga ya Isiraeli-rĩ, niĩ ngwanĩrĩra ũrĩa kũrĩ. **10** Atongoria a Juda mahaana andũ arĩa meheragia mahiga ma mĩhaka. Nĩngamaitĩrĩria mang'ũrĩ makwa, taarĩ kĩguũ kĩa maaĩ. **11** Efiraimu nĩmũhinyĩrĩrie, akarangĩrĩrio ituĩro-inĩ rĩa ciira, nĩ ũndũ wa kwenda kũrũmĩrĩra mĩhianano. **12** Niĩ haana memenyi kũrĩ Efiraimu, na ngahaana ta ũbuthu kũrĩ andũ a Juda. **13** "Rĩrĩa Efiraimu oonire ndwari yake, nake Juda akĩona ironda ciake-rĩ, hĩndĩ ĩyo Efiraimu agĩthiĩ kũrĩ Ashuri, na agĩtũmana kũrĩ mũthamaki ũcio mũnene nĩguo amũteithie. Nowe ndangĩhota gũkũhonia, o na kana ahonie ironda ciaku. **14** Niĩ ngaatuĩka ta mũrũũthi kũrĩ Efiraimu, nduĩke ta mũrũũthi ũrĩ hinya kũrĩ Juda. Ngaamatambuuranga, njooke ndĩthiĩre; ngaamataha, na gũtirĩ mũndũ ũkaamahonokia. **15** Ningĩ niĩ nĩngacooka gwakwa, nginya rĩrĩa magetĩkĩra mahĩtia mao. Nao nĩmakarongooria ũthiũ wakwa; nao mona mathĩĩna nĩmakanongoria na kĩo."

6 "Ũkai, rekei tũcookerere Jehova. Nĩatũtambuurangĩte, no nĩegũtũhonia; nĩatũtihangĩtie, no nĩegũtuoha ironda ciitũ. **2** Thuutha wa matukũ meerĩ, nĩagatwarahũra; mũthenya wa ĩtatũ nĩagatũcookereria nĩguo tũtũũre muoyo mbere yake. **3** Nĩtũmenyei Jehova, na tũkĩrĩrĩrie kũmũmenya. Ti-itherũ o ta ũrĩa riũa rĩrathaga-rĩ, noguo o nake akooneka; agooka kũrĩ ithuĩ ta mbura ya hĩndĩ ya heho, kana ta mbura ya gũkũria irio ĩrĩa yuraga thĩ." **4** "Wee Efiraimu-rĩ, ingĩgwĩka atĩa? Na wee Juda-rĩ, ngũgwĩka atĩa? Wendo waku ũhaana ta kĩbii kĩa rũciinĩ, ũkahaana ta ime rĩa rũciinĩ rĩrĩa rĩcookaga rĩgathira. **5** Nĩkĩo ndaagũtinangirie icunjĩ na tũnua twa anabii akwa, ngĩkũũraga na ciugo cia kanua gakwa; matuĩro makwa magĩkĩhenũka ta rũheni igũrũ rĩaku. **6** Nĩgũkorwo

nyendaga tha no ti igongona, na kũmenya Ngai gũkĩra maruta ma njino. **7** O ta ũrĩa Adamu aathũkirie kĩrĩkanĩro gĩakwa, noguo maagire kwĩhokeka ũndũ-inĩ ũcio. **8** Gileadi nĩ itũũra inene rĩa andũ aaganu, rĩhakĩtwo imeni nĩ makinya marĩ na thakame. **9** O ta ũrĩa ikundi cia atunyani ciĩhithagĩra mũndũ, no taguo ikundi cia athĩnjĩri-Ngai ciĩkaga; moraganagĩra njĩra-inĩ ya gũthiĩ Shekemu, makagera ngero cia thoni. **10** Niĩ nĩnyonete ũndũ mũũru mũno nyũmba-inĩ ya Isiraeli. Kũu nĩkuo Efiraimu eheanĩte ahũũre ũmaraya, nake Isiraeli nĩakanyiitwo nĩ thaahu. **11** "O na kũrĩ we, wee Juda, nĩwathĩrĩirio ihinda rĩa magetha. "O hĩndĩ ĩrĩa ndaacookeria andũ akwa maũndũ ma kũmaguna,

7 o rĩrĩa ndenda kũhonia Isiraeli-rĩ, mehia ma Efiraimu makonanio, nacio ngero cia Samaria ikaguũrio. Maaragia maũndũ ma maheeni, na aici magatua nyũmba, magatoonya, nacio njangiri igatunyana indo njĩra-inĩ; **2** no rĩrĩ, matimenyaga atĩ nĩndirikanaga ciĩko icio ciao njũru ciothe. Mehia mao nĩmamarigiicĩirie; makoragwo mbere yakwa hĩndĩ ciothe. **3** "Makenagia mũthamaki na waganu wao, magakenia anene na maheeni mao. **4** Othe nĩ itharia, maakanaga ta riiko rĩa kũrugĩra mĩgate, rĩrĩa mũrugi wa mĩgate atabataragio nĩ gwakĩrĩria kuuma gũkanda mũtu nginya ũimbe. **5** Mũthenya wa gĩathĩ kĩa mũthamaki witũ-rĩ, we na anene ake manyuuaga ndibei makarĩĩo, nake akanyiitana moko na arĩa manyũrũranagia. **6** Ngoro ciao nĩ ta riiko rĩa kũrugĩra mĩgate; mathiiaga harĩ we marĩ na waara. Thuti ciao ciakanaga kahora ũtukũ wothe; nakuo gwakĩa rũciinĩ igaakana ta mwaki wa rũrĩrĩmbĩ. **7** Othe mahiũhĩte ta riiko rĩa kũrugĩra mĩgate; moragaga aathani ao. Athamaki ao othe maniinagwo, na gũtirĩ o na ũmwe wao ũngayagĩra. **8** "Efiraimu nĩetukanĩtie na ndũrĩrĩ; Efiraimu nĩ mũgate ũtarĩ mũgarũre. **9** Andũ a kũngĩ marĩĩaga hinya wake, nowe ndamenyaga ũguo. Njuĩrĩ ciake irĩ na mbuĩ, nowe ndoonaga ũguo. **10** Mwĩtĩĩo wa Isiraeli nĩũrutaga ũira wa kũmũũkĩrĩra, no o na kũrĩ ũguo-rĩ, we ndacookagĩrĩra Jehova Ngai wake, kana akamũrongooria. **11** "Efiraimu ahaana ta ndutura, ĩrĩa ĩheenekaga narua, ĩtarĩ ũmenyo; rĩmwe akayagĩra bũrũri wa Misiri na rĩrĩa rĩngĩ agathiĩ Ashuri. **12** Rĩrĩa magaathiĩ-rĩ, nĩngaikia wabu yakwa igũrũ rĩao; nĩngamaharũrũkia ta nyoni cia rĩera-inĩ. Rĩrĩa ngaigua nĩmaracookanĩrĩra-rĩ, nĩngamanyiita. **13** Kaĩ marĩ na haaro-ĩ, tondũ nĩmandiganĩirie! Maroniinwo, tondũ nĩmanemeire! Niĩ nĩnyendaga kũmahonokia, no-o no igenyo manjigagĩrĩra. **14** Matingayagĩra kuuma ngoro-inĩ ciao, no kũgirĩka magirĩkaga marĩ marĩrĩ-inĩ mao. Monganaga hamwe nĩ ũndũ wa ngano, na ndibei ya mũhihano, no niĩ makaahutatĩra. **15** Ndaamathomithirie na ngĩmekĩra hinya, no-o mathugundaga kũnjĩka ũũru. **16** Maticookagĩrĩra Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno; mahaana ta ũta ũrĩa ũhĩtagia wathi. Atongoria ao makooragwo na rũhiũ rwa njora, nĩ ũndũ wa ciugo ciao cia rũtũrĩko. Nĩ ũndũ wa ũguo nĩmakanyũrũrio kũu bũrũri wa Misiri.

8 "Huhai karumbeta mwĩhũge! Thũ ĩrerete igũrũ rĩa nyũmba ya Jehova ta nderi, tondũ andũ nĩmathũkĩtie kĩrĩkanĩro gĩakwa, na makarega watho wakwa. **2** Isiraeli nĩarangaĩra, akoiga atĩrĩ, 'Wee Ngai witũ, nĩtũkũmenyete!' **3** No Isiraeli nĩaregete ũndũ ũrĩa mwega; nĩ ũndũ ũcio thũ nĩĩkamũingatithia. **4** Marũgamagia athamaki matarĩ na rũtha rwakwa, magathuura anene itametĩkĩrĩtie. Methondekagĩra mĩhianano na betha na thahabu ciao, nayo ĩgatuĩka ya kũmaniina. **5** Wee Samaria-rĩ, te mũhianano wa ngai ĩyo ya njaũ! Marakara makwa nĩmakanĩte harĩ yo. Nĩ nginya-rĩ megũtũũra maremetwo nĩgũikara marĩ atheru? **6** Acio moimĩte Isiraeli! Njaũ ĩno nĩ mũturi ũmĩthondekete; yo ti Ngai. Njaũ ĩyo ya Samaria-rĩ, nĩĩkoinangwo icunjĩ. **7** "Mahaandaga rũhuho, makagetha kĩhuhũkanio; ngano ndĩrĩ na magira, ndĩngiumia mũtu; korwo no ĩciare ngano, andũ a kũngĩ nĩo mangĩmĩrĩa. **8** Isiraeli nĩameretio; rĩu arĩ gatagatĩ ka ndũrĩrĩ ahaana ta kĩndũ gĩtarĩ bata. **9** Nĩgũkorwo nĩmambatĩte, magathiĩ Ashuri, ta ndigiri ya gĩthaka ĩkĩũrũra ĩrĩ iiki. Efiraimu nĩeyendetie kũrĩ endwa ake. **10** O na gũtuĩka nĩmeyendetie gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ, rĩu nĩngũmacookanĩrĩria hamwe. Mekwambĩrĩria kũhinyara, mahinyĩrĩirio nĩ mũthamaki ũrĩa ũrĩ hinya. **11** "O na gũtuĩka Efiraimu nĩakĩte igongona nyingĩ cia kũrutagĩrwo maruta ma kũhoroherio mehia, icio ituĩkĩte igongona cia kwĩhagĩria. **12** Ndaamandĩkĩire maũndũ maingĩ watho-inĩ wakwa, no makĩmatua taarĩ maũndũ mageni. **13** Marutaga magongona marĩa ndeheirwo, magacooka makarĩa nyama icio, no Jehova ndakenagio nĩmo. Na rĩrĩ, nĩekũririkana waganu wao, na aherithie mehia mao. Nao nĩmagacooka bũrũri wa Misiri. **14** Isiraeli nĩariganĩirwo nĩ ũrĩa wamũmbire, na agaaka nyũmba cia ũnene; Juda nĩairigĩire matũũra maingĩ na thingo cia hinya. No nĩngarehere matũũra mao manene mwaki ũrĩa ũgaacina ciikaro ciao iria ciirigĩtwo na hinya."

9 Wee Isiraeli-rĩ, tiga gũkena; tiga gũkũngũĩra ta ndũrĩrĩ iria ingĩ. Nĩgũkorwo ũkoretwo ũtarĩ mwĩhokeku harĩ Ngai waku; wee nĩwendete mũcaara wa maraya, ũkaũcaragia kũrĩa guothe kũhuhagĩrwo ngano. **2** Ihuhĩro cia ngano na ihihĩro cia ndibei itikahũũnia andũ, o na gũtigakorwo na ndibei ya mũhihano. **3** Matigaatũũra bũrũri wa Jehova; Efiraimu agaacooka bũrũri wa Misiri, na arĩe irio irĩ thaahu kũu Ashuri. **4** Matigaitĩra Jehova maruta ma ndibei, kana magongona mao mamũkenie. Kũrĩo magongona ta macio makaahaana ta mũgate wa andũ megũcakaya; arĩa othe makaamarĩa nĩmakanyiitwo nĩ thaahu. Irio icio igaakorwo irĩ ciao o ene; itikareehwo hekarũ-inĩ ya Jehova. **5** Mũgeeka atĩa mũthenya ũrĩa mwamũre wa ciathĩ cianyu, mĩthenya ĩyo ya gĩathĩ kĩa Jehova? **6** O na mangĩkaahonoka kwanangwo, andũ a bũrũri wa Misiri nĩmakamacookereria, nao andũ a Memufisi mamathike. Cong'e nĩguo ũgaacooka handũ ha igĩĩna ciao cia betha, nayo mĩigua ĩhumbĩre hema ciao. **7** Matukũ ma kũherithio nĩmakinyu, ĩĩ, matukũ ma kũrĩhania nĩmakinyĩte. Isiraeli nĩamenye ũguo. Tondũ mehia manyu nĩ maingĩ mũno, na rũmena rwanyu rũkaneneha mũno, mũnabii akoonagwo arĩ mũndũ mũkĩĩgu, na mũndũ ũrĩa ũrĩ na ũrathi akonwo arĩ mũgũrũki. **8** Mũnabii nĩwe ũtuĩtwo mũrangĩri wa Efiraimu nĩ Ngai wakwa; no rĩrĩ, mĩtego ĩmwetereire njĩra-inĩ ciake

ciothe, na rũmena rũkamweterera nyũmba-inĩ ya Ngai wake. **9** Nĩmatoonyereire, makarikĩra mũno ũũru-inĩ, o ta ũrĩa meekire matukũ-inĩ ma Gibea. Nake Ngai nĩakaririkana waganu wao, na amaherithie nĩ ũndũ wa mehia mao. **10** "Rĩrĩa ndaamenyire Isiraeli, kwarĩ ta mũndũ onete thabibũ werũ-inĩ; rĩrĩa ndonire maithe manyu-rĩ, kwarĩ ta mũndũ onete matunda ma mũtĩ wa mũkũyũ marĩa maambaga kwĩrua. No rĩrĩa Isiraeli mookire Baali-Peoru, nĩmeyamũrĩire mũhianano ũcio wa gĩconoko, na magĩthũka, magĩtuĩka o ta kĩndũ kĩu mendete. **11** Riiri wa Efiraimu ũkoombũka ta nyoni ũũre: gũtigakorwo ũhoro wa gũciara, kana gũkuua nda, o na kana kũgĩa nda. **12** O na mangĩkaarera ciana-rĩ, nĩngaciũraga ciothe. Rĩrĩa ngaagarũrũka ndĩmatige, kaĩ nĩmagakorwo na haaro-ĩ! **13** Nĩnyonete Efiraimu, ahaandĩtwo handũ hega, o ta Turo. No rĩrĩ, Efiraimu akaaruta ciana ciake, acineane kũrĩ mũũragani." **14** Mahe, Wee Jehova; no nĩ kĩĩ ũkũmahe? Mahe nda iria ihunaga, na ũmahe nyondo iria itarĩ iria. **15** "Nĩ ũndũ wa waganu wao wothe marĩ kũu Giligali, nĩkĩo ndamamenire marĩ o kũu. Nĩ ũndũ wa ciiko ciao cia mehia-rĩ, nĩngamarutũrũra moime nyũmba yakwa, na ndigacooka kũmenda rĩngĩ; atongoria ao othe nĩ aremi. **16** Andũ a Efiraimu nĩacine nĩ mbaa, naguo mũri wao nĩũhoohete, maticiaraga maciaro. O na mangĩciara ciana-rĩ, nĩngooraga ciana icio ciao mendete." **17** Ngai wakwa nĩakamarega, nĩgũkorwo matiamwathĩkĩire; magaatuĩka andũ a kũũrũũraga ndũrĩrĩ-inĩ.

10 Isiraeli aarĩ ta mũthabibũ watheeremaga, nake agĩĩciarĩra maciaro. O ũrĩa maciaro make maingĩhaga-rĩ, noguo nake aakaga igongona nyingĩ; o ũrĩa bũrũri wake wagaacagĩra-rĩ, noguo aagemagia mahiga make marĩa maamũre ma kũhooyagwo. **2** Ngoro ciao nĩ cia maheeni, na rĩu no nginya marĩhio wĩhia wao. Jehova nĩakamomora igongona ciao, na athũkangie mahiga macio mao maamũre ma kũhooyagwo. **3** Ningĩ nĩmakoiga atĩrĩ, "Tũtirĩ na mũthamaki, tondũ tũtiigana gũtĩĩa Jehova. No o na korwo twarĩ na mũthamaki-rĩ, nĩ atĩa angĩahotire gũtwĩkĩra?" **4** Meranagĩra ciĩranĩro nyingĩ, na makehĩta mĩĩhĩtwa ya maheeni, na magathondeka irĩkanĩro; nĩ ũndũ ũcio maciira makunũkaga ta mahuti marĩ ũrogi marĩa mameraga hianyũ-inĩ. **5** Andũ arĩa matũũraga Samaria metangaga nĩ ũndũ wa mũhianano wa njaũ ĩrĩa ya Bethi-Aveni. Amu andũ akuo nĩmakamĩcakaĩra, na noguo athĩnjĩri-ngai a mĩhianano ĩyo mageeka arĩa makenagĩra riiri wayo, tondũ nĩyeheretio kuuma kũrĩ o, ĩgathaamĩrio kũndũ kũngĩ. **6** Nayo ĩgaatwarwo Ashuri, ĩtuĩke kĩheo kũrĩ mũthamaki ũcio mũnene. Efiraimu nĩagaconorithio; Isiraeli nake nĩagaconoka nĩ ũndũ wa mĩhianano ĩyo yake ya mĩtĩ. **7** Samaria na mũthamaki wakuo magaathererio ta karũhonge karĩ igũrũ wa maaĩ, maniinwo. **8** Kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru gwĩkagĩrwo waganu nĩgũkanangwo, na nĩkuo kwene wĩhia wa Isiraeli. Mĩigua na mahiũ ma nyeki-inĩ nĩcio igaakũra kuo, nacio ihumbĩre igongona ciao. Nao andũ nĩmakeera irĩma atĩrĩ, "Tũhumbĩrei!" na macooke meere tũrĩma atĩrĩ, "Tũgwĩrei!" **9** "Wee Isiraeli-rĩ, kuuma o matukũ-inĩ ma Gibea ũtũũrĩte wĩhagia, na ũguo noguo ũtũũraga. Githĩ mbaara ndĩakinyĩire eeki ũũru kũu Gibea? **10** Rĩrĩa niĩ ngenda, nĩngamaherithia; ndũrĩrĩ nĩigacookanĩrĩra, imokĩrĩre nĩguo imoohe imatahe nĩ ũndũ wa mehia mao kũingĩha. **11** Efiraimu nĩ moori menyerie wĩra ĩrĩa yendete gũkonyora ngano; nĩ ũndũ ũcio nĩngamĩoha icooki ngingo-inĩ yayo thaka. Nĩngatwarithia Efiraimu, Juda no nginya agaacimba na mũraũ, nake Jakubu no nginya agaacimba gĩtira. **12** Rĩu-rĩ, mwĩhaandĩrei ũhoro wa ũthingu, nĩguo mwĩgethere maciaro ma wendo ũtathiraga, na mũciimbe mĩgũnda yanyu ya ngamba; nĩgũkorwo ihinda nĩ ikinyu rĩa kũrongooria Jehova, nginya rĩrĩa agooka, oirie mbura ya ũthingu igũrũ rĩanyu. **13** No rĩrĩ, inyuĩ mũhaandĩte waganu, mũkagetha ũũru; inyuĩ mũrĩĩte maciaro ma maheeni. Tondũ mwĩhokaga hinya wanyu inyuĩ ene, o na wa njamba cianyu nyingĩ cia ita-rĩ, **14** mũrurumo wa mbaara nĩũgokĩrĩra andũ aku. Nĩ ũndũ ũcio ciikaro ciaku iria nũmu nĩikaanangwo, o ta ũrĩa Shalimani aanangire Bethi-Arabeli mũthenya ũrĩa wa mbaara, rĩrĩa manyina ma twana maatungumanirio thĩ hamwe na twana twao. **15** Ũguo noguo ũgeekwo wee Betheli, nĩ ũndũ wa waganu waku mũnene. Rĩrĩa mũthenya ũcio ũgaakĩa-rĩ, mũthamaki wa Isiraeli nĩakaniinwo biũ.

11 "Rĩrĩa Isiraeli aarĩ kaana-rĩ, nĩndamwendete, ngĩgĩĩta mũrũ ũcio wakwa oime bũrũri wa Misiri. **2** No o ũrĩa ndaakĩragĩrĩria gwĩta Isiraeli, noguo maakĩragĩrĩria kũnjũrĩra. Nao makĩrutĩra Baali magongona, na magĩcinĩra mĩhianano ũbumba. **3** Niĩ nĩ niĩ ndaarutire andũ a Efiraimu gwĩtwara na magũrũ, ndĩmanyiitĩte moko; no matiigana kũmenya atĩ nĩ niĩ ndamahonagia. **4** Nĩndamatongoragia na mĩkanda ya ũtugi wa ũmũndũ, ngamaguucĩrĩria na mĩhĩndo ya wendo; ngĩmaruta icooki ngingo, na ngĩinamĩrĩra kũmahe irio. **5** "Githĩ matigagĩcooka o kũu bũrũri wa Misiri, o na githĩ matigaathwo nĩ Ashuri, tondũ nĩmaregete kwĩrira, manjookerere? **6** Hiũ cia njora ikaahenũkaga matũũra-inĩ mao manene, ikaananga mĩgĩĩko ya ihingo ciao, na ikinyie mĩbango yao mũthia. **7** Andũ akwa nĩmatuĩte itua maahuutatĩre. O na mangĩgaakaĩra Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno-rĩ, ndakamatũgĩria o na atĩa. **8** "Ndahota atĩa gũgũtirika, wee Efiraimu? Ndahota atĩa gũkũrekereria, wee Isiraeli? Ndahota atĩa gũtũma ũtuĩke ta Adima? Ndahota atĩa gũgũtua ta Zeboimu? Ngoro yakwa nĩĩreganĩte na ũhoro ũcio, nacio tha ciakwa ciothe nĩciarahũkĩte. **9** Ndikamũkinyĩria marakara makwa mahiũ, o na kana hũgũkĩre Efiraimu ndĩmũniine. Nĩgũkorwo niĩ nĩ niĩ Ngai, ndirĩ mũndũ, Ngai Ũrĩa Mũtheru gatagatĩ-inĩ kanyu. Ndigooka kũrĩ we ndĩ na mang'ũrĩ. **10** Nĩmakarũmĩrĩra Jehova; nake nĩakararama ta mũrũũthi. Hĩndĩ ĩrĩa akaararama-rĩ, ciana ciake nĩigooka ikĩinainaga ciumĩte mwena wa ithũĩro. **11** Igooka ikĩinainaga ta nyoni ikiuma bũrũri wa Misiri, na ta ndutura ikiuma bũrũri wa Ashuri. Nĩngatũma matũũre mĩcĩĩ-inĩ yao ene," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **12** Efiraimu andigiicĩirie na maheeni, nyũmba ya Isiraeli ĩkandigiicĩria na kũheenania. Nake Juda akaremera Ngai, o na agookĩrĩra Ũrĩa Mũtheru mwĩhokeku.

12 Efiraimu arĩĩaga rũhuho; ahanyũkagia rũhuho rwa mwena wa irathĩro mũthenya wothe, na akaingĩhia maheeni na haaro. Agĩĩaga na kĩrĩkanĩro na Ashuri, na agatũmana maguta ma mĩtamaiyũ matwarwo bũrũri wa Misiri. **2** Jehova arĩ na thitango ekũrehe ya gũũkĩrĩra Juda; nĩakaherithia Jakubu kũringana na njĩra ciake, na amũrĩhe kũringana na ciĩko ciake. **3** Arĩ nda ya nyina nĩanyiitire ndiira ya mũrũ wa nyina; aatuĩka mũndũ mũgima-rĩ, nĩagianire na Ngai. **4** Nĩagianire na mũraika, na akĩmũtooria; akĩrĩra na akĩmũthaitha amũrathime. Aamũkorire Betheli na makĩaranĩria nake kũu: **5** Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe, Jehova nĩrĩo rĩĩtwa rĩake rĩrĩa rĩrĩ ngumo. **6** No rĩrĩ, wee no nginya ũcookerere Ngai waku, na ũtũũrie wendo na kĩhooto, na wetagĩrĩre Ngai waku hĩndĩ ciothe. **7** Mwonjorithia ahũthagĩra gĩthimi gĩtarĩ kĩa ma; endaga kũiya na wara. **8** Efiraimu eganaga, akoiga atĩrĩ, "Niĩ ndĩ mũtongu mũno; niĩ nĩnduĩkĩte gĩtonga. No o na ndĩ na ũtonga ũcio wothe, matingĩona waganu kana wĩhia o na ũrĩkũ thĩĩnĩ wakwa." **9** "Nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu, ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri; nĩngatũma mũtũũre hema-inĩ rĩngĩ, o ta ũrĩa mwatũũraga matukũ-inĩ ma ciathĩ cianyu iria nyamũre. **10** Nĩndarĩirie anabii, ngĩmahe cioneki nyingĩ, na ngĩheana ngerekano na tũnua twao." **11** Gileadi-rĩ, nĩ kũrĩ waganu? Andũ akuo nĩ a tũhũ! Nĩmarutagĩra igongona rĩa ndegwa kũu Giligali? Igongona ciao igaatuĩka ta hĩba cia mahiga irĩ mũgũnda-inĩ mũciimbe. **12** Jakubu nĩorĩire bũrũri wa Aramu; Isiraeli aatungatire nĩguo egĩĩre na mũtumia, na nĩgeetha amũgũre-rĩ, aarĩithirie ng'ondu. **13** Jehova aahũthĩrire mũnabii kũruta Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri, na akĩmũmenyerera na guoko kwa mũnabii. **14** No Efiraimu nĩatũmĩte Jehova arakare mũno. Mwathani wake nĩagatũma acookererwo nĩ ihĩtia rĩake rĩa ũiti wa thakame, na amũrĩhe nĩ ũndũ wa rũmena rwake.

13 Efiraimu-rĩ, aaragia andũ makainaina; aarĩ mũtũgĩrie thĩĩnĩ wa Isiraeli. No rĩrĩ, nĩehirie nĩ ũndũ wa kũhooya Baali, nake agĩkua. **2** Na rĩrĩ, rĩu no gũkĩrĩrĩria makĩragĩrĩria kwĩhia; methondekagĩra mĩhianano yao ene na betha ciao, mĩhianano ĩthondeketwo na ũũgĩ mũingĩ, yothe ĩrĩ wĩra wa mabundi. Kwĩragwo atĩrĩ, ũhoro wa andũ aya, "Marutaga andũ magongona, na makamumunya mĩhianano ya njaũ." **3** Nĩ ũndũ ũcio makahaana ta kĩbii kĩa rũciinĩ, na ta ime rĩa kĩrooko rĩrĩa rĩcookaga gũthira, na ta mũũngũ ũrĩa ũmbũragwo kuuma kĩhuhĩro-inĩ kĩa ngano, o na ta ndogo ĩgĩtoga yumĩire ndirica-inĩ. **4** "No rĩrĩ, niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu, ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri. Ndũkanetĩkie atĩ nĩ kũrĩ Ngai ũngĩ tiga niĩ, na gũtirĩ Mũhonokia ũngĩ tiga niĩ. **5** Nĩ niĩ ndaakũmenyagĩrĩra werũ-inĩ, kũu bũrũri-inĩ ũrĩ ũrugarĩ mũingĩ. **6** Rĩrĩa ndamaheire irio, nĩmahũũnire; na rĩrĩa maahũũnire, magĩtĩĩa; magĩcooka makĩriganĩrwo nĩ niĩ. **7** Nĩ ũndũ ũcio ngaamahithũkĩra ta mũrũũthi, na ndĩmehithĩre njĩra-inĩ ta ngarĩ. **8** O ta ũrĩa nduba ĩĩkaga rĩrĩa ĩtunyĩtwo twana twayo-rĩ, ngaamatharĩkĩra na ndĩmatarũrange. Ngaamarĩa ta mũrũũthi, ndĩmatambuure o ta ũrĩa nyamũ ya gĩthaka ĩĩkaga. **9** "Wee Isiraeli-rĩ, ũrĩ mwanange, nĩ ũndũ nĩũnjũkĩrĩire, ũgookĩrĩra mũteithia waku. **10** Mũthamaki waku akĩrĩ ha, atĩ nĩguo akũhonokie? Aathani aku a matũũra maku mothe marĩ ha, o arĩa woigire atĩrĩ, 'He mũthamaki, na ũhe anene'? **11** Nĩ ũndũ ũcio, ndaakũheire mũthamaki ndakarĩte, na ngĩcooka ngĩmweheria ndĩ na mang'ũrĩ. **12** Wĩhia wa Efiraimu nĩmũige, mehia make nĩmandĩkĩtwo makaigwo. **13** Ruo ta rwa mũtumia ũkũrũmwo nĩrũramũnyiita, nowe nĩ mwana ũtarĩ na ũũgĩ; ihinda rĩakinya-rĩ, akarega gũikũrũka nĩguo aciarwo. **14** "Nĩngamahonokia kuuma kũrĩ hinya wa mbĩrĩra; nĩngamakũũra kuuma kũrĩ gĩkuũ. Wee gĩkuũ-rĩ, mĩthiro yaku ĩrĩ ha? Wee mbĩrĩra-rĩ, kũniinana gwaku gũkĩrĩ ha? "Ndikaiguanĩra tha, **(Sheol h7585)** **15** o na angĩkaagaacĩra arĩ gatagatĩ-inĩ ka ariũ a ithe. Rũhuho rwa mwena wa irathĩro ruumĩte harĩ Jehova nĩrũgooka, rũhurutanĩte kuuma werũ-inĩ; narĩo itherũkĩro rĩake rĩa maaĩ rĩkooma, nakĩo gĩthima gĩake kĩhũe. Nyũmba yake ya mũthiithũ nĩĩgatahwo indo ciayo ciothe cia goro. **16** Andũ a Samaria no nginya marĩhio wĩhia wao, nĩ tondũ nĩmaremeire Ngai wao. Nao nĩmakooragwo na rũhiũ rwa njora; natuo tũkenge twao tũgaatungumanio thĩ, na atumia ao arĩa marĩ na nda itarũrwo."

14 Wee Isiraeli-rĩ, cookerera Jehova Ngai waku. Mehia maku nĩmo makũgũithĩtie! **2** Thiĩ na ciugo ũcookerere Jehova, ũmwĩre atĩrĩ, "Tũrekere mehia maitũ mothe, na ũtwamũkĩre na wega waku, nĩguo tũhote gũkũrutĩra igongona rĩa gũkũgooca na mĩromo iitũ. **3** Ashuri ndangĩhota gũtũhonokia; tũtikũhaica mbarathi cia ita. Tũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ tũgaacooka gwĩta kĩrĩa tũthondekete na moko maitũ 'ngai ciitũ,' nĩgũkorwo thĩĩnĩ waku ciana cia ngoriai nĩciiguagĩrwo tha." **4** "Nĩngamahonia kũrĩa maanoora njĩra, na ndĩmende ndĩyendeire; nĩgũkorwo marakara makwa nĩmamehereire. **5** Ngaatuĩka ta ime harĩ Isiraeli; nake akaarirũka ta gĩtoka. Agaikũrũkia mĩri yake ehaande o ta mĩtarakwa ya Lebanoni. **6** Thuuna ciake nĩigakũra. Ũthaka wake ũgaatuĩka ta wa mũtĩ wa mũtamaiyũ, naguo mũtararĩko wake ũtuĩke ta mũtarakwa wa Lebanoni. **7** Andũ nĩmagatũũra rĩngĩ kĩĩruru-inĩ gĩake. Nake akaarura ta ngano. Akaarirũka ta mũthabibũ, nayo ngumo yake ĩtuĩke ta ya ndibei ya kuuma Lebanoni. **8** Wee Efiraimu, ndĩ na ũhoro ũngĩ ũrĩkũ na mĩhianano ya kũhooywo? Nĩngamũcookeria ũhoro na ndĩmũmenyerere. Haana ta mũkarakaba mũruru; gũciara gwaku kuumaga harĩ niĩ." **9** Nũũ mũũgĩ? Ũcio nĩakamenya maũndũ macio. Nũũ ũkũũranaga maũndũ? Ũcio nĩakamamenya. Njĩra cia Jehova nĩ njagĩrĩru; arĩa athingu nĩcio mathiiagĩra, no arĩa aremi mahĩngagwo marĩ o njĩra-inĩ icio.

Joeli

1 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova, ĩrĩa yakinyĩrĩire Joeli mũrũ wa Pethueli. **2** Ta iguai ũhoro, inyuĩ athuuri; o na inyuĩ inyuothe arĩa mũtũũraga bũrũri ũyũ thikĩrĩriai. Kũrĩ gwekĩka ũndũ ta ũyũ matukũ-inĩ manyu, o na kana matukũ-inĩ ma maithe manyu ma tene? **3** Heei ciana cianyu ũhoro ũcio, na mũreke ciana cianyu ciĩre ciana ciacio, nacio ciana ciacio ikeera rũciaro rũrĩa rũkaarũmĩrĩra. **4** Kĩndũ kĩrĩa gĩtigĩtio nĩ mũrumbĩ wa ngigĩ-rĩ, nĩkĩrĩtwo nĩ ngigĩ iria nene; kĩrĩa gĩtigĩtio nĩ ngigĩ iria nene-rĩ, nĩkĩrĩtwo nĩ itono; kĩrĩa itono icio itigĩtie-rĩ, nĩkĩrĩtwo nĩ ngigĩ ingĩ. **5** Arahũkai, inyuĩ arĩĩu aya mũrĩre! Girĩkai, inyuothe anyui a ndibei; girĩkai nĩ ũndũ wa ndibei ya mũhihano, nĩgũkorwo nĩĩhurĩtio kuuma tũnua-inĩ twanyu. **6** Harĩ rũrĩrĩ rũtharĩkĩire bũrũri wakwa, rũrĩrĩ rũrĩ hinya na rũtangĩtarĩka; rũrĩ na magego mahaana ta ma mũrũũthi, magego manene ta ma mũrũũthi wa mũgoma. **7** Nĩ rwanangĩte mĩthabibũ yakwa, na rũgathũkia mĩkũyũ yakwa. Nĩrũmĩũnũrĩte makoni rũkamate, rũgatiga honge ciayo irĩ nyũnũre. **8** Cakayai ta mũirĩtu gathirange ehumbĩte nguo ya ikũnia, akĩrĩrĩra mũthuuriwe wa wĩthĩ wake. **9** Maruta ma ngano, o na maruta ma kũnyuuo nĩmatigĩte kũrehwo nyũmba-inĩ ya Jehova. Athĩnjĩri-Ngai nĩmaracakaya, o acio matungatagĩra Jehova. **10** Mĩgũnda nĩmĩthũkie, nayo thĩ ĩkooma; ngano nĩnyanange, ndibei ya mũhihano nĩĩniarĩte, o namo maguta magathira. **11** Ũrwoi nĩ hinya, inyuĩ arĩmi, na mũgirĩke, inyuĩ arĩa mũkũragia mĩthabibũ; mwĩthikĩrei nĩ ũndũ wa ngano na cairi, tondũ magetha ma mĩgũnda nĩmanangĩtwo. **12** Mĩthabibũ nĩyũmĩte, nayo mĩkũyũ ĩkahooha; mĩkomamanga, na mĩtende, na mĩcungwa: ĩĩ, mĩtĩ yothe ya mũgũnda nĩyũmĩte. Tiitherũ gĩkeno kĩa andũ a thĩ nĩgĩthirĩte. **13** Mwĩhumbei nguo cia makũnia, inyuĩ athĩnjĩri-Ngai, na mũcakae; girĩkai, inyuĩ mũtungataga kĩgongona-inĩ. Ũkai, mũraare mwĩhumbĩte nguo cia makũnia, inyuĩ mũtungatagĩra Ngai wakwa; nĩgũkorwo maruta ma ngano, na maruta ma kũnyuuo-rĩ, nĩmagĩte gũtwarwo nyũmba-inĩ ya Ngai wanyu. **14** Anĩrĩrai gĩathĩ kĩamũre gĩa kwĩhinga kũrĩa irio; ĩtanai kĩũngano gĩtheru. Tũmanĩrai athuuri na andũ arĩa othe matũũraga bũrũri ũyũ moke nyũmba ya Jehova Ngai wanyu, nĩguo mũkaĩre Jehova. **15** Wũi, kaĩ mũthenya ũcio ũrĩ na haaro-ĩ! Nĩgũkorwo mũthenya wa Jehova ũrĩ hakuhĩ; mũthenya ũcio ũgooka ta mwanangĩko uumĩte kũrĩ Mwene-Hinya-Wothe. **16** Githĩ irio itithirĩte o tũkĩĩonagĩra na maitho maitũ: gĩkeno na gũcanjamũka igathira kuuma kũu nyũmba ya Ngai witũ? **17** Mbeũ nĩkũbutha irabuthĩra tĩĩri-inĩ kũrĩa ihaandĩtwo. Nyũmba cia kũigwo indo nĩnyanange, namo makũmbĩ ma irio makamomorwo, nĩgũkorwo ngano nĩyũmĩte. **18** Kaĩ ng'ombe nĩicaaĩte-ĩ. Ndũũru cia ng'ombe iroorũũra o ũguo, tondũ itirĩ na gwa kũrĩithio; o nacio ndũũru cia ng'ondu nĩirathĩĩnĩka. **19** Wee Jehova, nĩwe ndĩrakaĩra, nĩgũkorwo mwaki nĩũniiniĩte ũrĩithio wa werũ-inĩ, nacio nĩnĩmbĩ igacina mĩtĩ yothe ya gĩthaka. **20** O na nyamũ cia gĩthaka nĩirakwanĩria; tũrũũĩ nĩtũhwĩte, naguo mwaki nĩũniiniĩte ũrĩithio wa werũ-inĩ.

2 Huhai karumbeta kũu Zayuni, na muuge mbu kũu kĩrĩma-inĩ gĩakwa gĩtheru! Andũ arĩa othe matũũraga bũrũri ũyũ nĩmainaine, nĩgũkorwo mũthenya wa Jehova nĩũrooka. Mũthenya ũcio nĩ ta mũkinyu: **2** nĩ mũthenya wa nduma na wa mairia, mũthenya wa matu na nduma ndumanu. Mbũtũ nene na ĩrĩ hinya ya ngigĩ nĩĩroka ta ruoro rũgĩtema irĩma-inĩ, na gũtirĩ kwagĩa ĩngĩ tayo kuuma tene, na gũtikagĩa ĩngĩ tayo matukũ marĩa magooka. **3** Mbere yacio nĩ mwaki wa kũniina, na thuutha wacio nĩ rũrĩrĩmbĩ rũracina bũrũri. Bũrũri ũrĩa ũrĩ mbere yacio ũhaana ta mũgũnda wa Edeni, no thuutha wacio ũgaatigwo ũhaana ta werũ mwanangĩku: gũtirĩ kĩndũ kĩngĩĩhonokia harĩ cio. **4** Mũhianĩre wacio nĩ ta wa mbarathi cia ita; ihanyũkaga ta thigari ihaicĩte mbarathi. **5** Irĩ na mũrurumo ta wa ngaari cia ita; irũgaga tũcũmbĩrĩ twa irĩma ta mwaki ũracarĩka ũgĩcina itira cia ngano, ihaana ta mbũtũ ya ita ĩrĩ hinya ĩthagathagĩtwo nĩ ũndũ wa mbaara. **6** Na rĩrĩa cionwo-rĩ, ndũrĩrĩ nĩinyiitagwo nĩ ruo rũnene; andũ othe magatukia ithiithi. **7** Itharĩkagĩra ta njamba cia ita; ihaicaga thingo ta thigari. Ithiiaga ciothe na mĩhari, itekũhĩtia kũrĩa cierekeire. **8** Itihatĩkanaga ĩmwe na ĩrĩa ĩngĩ; o ĩmwe ĩthiiaga yerekeire mbere. Itoonyaga kũrĩa kũgitĩre, gũtirĩ kĩndũ kĩngĩcigiria. **9** Iguthũkagĩra itũũra inene, igateng'erera rũthingo-inĩ. Ikahaica, igatoonya nyũmba, igatoonyera ndirica ta aici. **10** Thĩ ĩthingithaga mbere yacio, na igũrũ rĩkainaina, riũa na mweri ikagĩa nduma, na njata igatiga kwara. **11** Jehova araruruma ta ngwa atongoretie ita; thigari ciake itingĩtarĩka, arĩa maathĩkagĩra watho wake marĩ hinya. Mũthenya wa Jehova nĩ mũnene, na nĩ wa gwĩtigĩrwo. Nũũ ũngĩkĩhota kũwĩtiiria? **12** Jehova aroiga atĩrĩ, "O na rĩu-rĩ, njokererai na ngoro cianyu ciothe, mwĩhingĩte kũrĩa irio, mũkĩrĩraga na mũgĩcakayaga." **13** Tembũrangai ngoro cianyu no ti nguo cianyu. Cookererai Jehova Ngai wanyu, nĩgũkorwo nĩ mũtugi na nĩ mũigua-tha, ndahiũhaga kũrakara, na aiyũrĩtwo nĩ wendo, na nĩericũkagwo, akaaga gwĩka andũ ũũru. **14** Nũũ ũngĩmenya? Hihi no agarũrũke na aigue tha, atige atũrathima: atũhe indo iria irutagwo magongona ma mũtu, na iria irutagwo magongona ma kũnyuuo, cia kũrutĩrwo Jehova Ngai wanyu. **15** Huhai karumbeta kũu Zayuni, anĩrĩrai gĩathĩ kĩamũre gĩa kwĩhinga kũrĩa irio, ĩtanai kĩũngano gĩtheru. **16** Cookanĩrĩriai andũ, amũrai kĩũngano kĩu; rehei athuuri hamwe, na mũcookanĩrĩrie ciana, o na tũkenge tũrĩa tũronga. Mũhikania nĩoime kanyũmba gake, nake mũhiki nĩoime kĩrĩrĩ gĩake. **17** Athĩnjĩri-Ngai, arĩa matungataga mbere ya Jehova, nĩmarĩrĩre gatagatĩ ga gĩthaku kĩa Hekarũ na kĩgongona. Nĩmoige atĩrĩ, "Kĩhonokie andũ aku, Wee Jehova. Ndũkareke igai rĩaku rĩtuĩke kĩndũ gĩa kũnyũrũrio, kana tuunagwo thimo gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ. Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma ndũrĩrĩ ciũranagie atĩrĩ, 'Kaĩ Ngai wao akĩrĩ ha?'" **18** Ningĩ Jehova nĩakaigua ũiru nĩ ũndũ wa bũrũri wake, na aiguĩre andũ ake tha. **19** Jehova nĩakamacookeria atĩrĩ: "Nĩngũmũrehithĩria ngano, na ndibei ya mũhihano,

na maguta, indo cia kũmũigana biũ; na ndigacooka kũreka mũtuĩke kĩndũ gĩa kũnyũrũrio nĩ ndũrĩrĩ rĩngĩ. **20** "Nĩngaingata mbũtũ ĩyo ya ita ya kuuma gathigathini ĩthiĩ kũraya na inyuĩ, ndĩmĩtindĩkĩrĩrie bũrũri mũũmũ na mũhĩnju, ũtangĩgĩa irio. Mbũtũ yao ĩrĩa ĩtoongoretie ndĩmĩitĩrĩre iria-inĩ rĩa mwena wa irathĩro, na ĩrĩa ĩrĩ thuutha ndĩmĩitĩrĩre iria-inĩ rĩa mwena wa ithũĩro. Nakĩo kĩheera gĩa ciimba ciayo kĩambate na igũrũ; mũnungo wayo naguo ũiguĩke." Ti-itherũ nĩekĩte maũndũ manene. **21** Wee bũrũri, tiga gwĩtigĩra; kena na ũcanjamũke. Ti-itherũ Jehova nĩekĩte maũndũ manene. **22** Inyuĩ nyamũ cia gĩthaka, tigai gwĩtigĩra, nĩgũkorwo ũrũithio wa werũ-inĩ nĩũramera nyeki. Mĩtĩ nĩĩraciara maciaro mayo, nayo mĩkũyũ na mĩthabibũ ĩgaciara mũno. **23** Inyuĩ andũ a Zayuni, canjamũkai, mũkenere Jehova Ngai wanyu, nĩgũkorwo nĩamũheete mbura ya mbere nĩ ũndũ wa ũthingu wake. Nĩamuurĩirie mbura nyingĩ ya mbere na ya thuutha, o ta mbere. **24** Nacio ihuhĩro cia ngano nĩikaiyũra ngano; mĩtũngi nayo nĩĩkaiyũrĩrĩra ndibei ya mũhihano na maguta. **25** "Nĩngamũrĩha mĩaka ĩrĩa yothe irio cianyu ciarĩirwo nĩ ngigĩ: ngigĩ iria nene, na itono cia ngigĩ, na ngigĩ iria ingĩ, na mĩrumbĩ ya ngigĩ; icio nĩ mbũtũ ciakwa nene cia ita iria ndaatũmĩte thĩĩnĩ wanyu. **26** Nĩmũkagĩa na irio nyingĩ cia kũrĩa, o nginya mũhũũne, na inyuĩ nĩmũkagoocaga rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wanyu, ũrĩa ũmwĩkĩire maũndũ ma magegania; andũ akwa matigacooka gũconorithio rĩngĩ. **27** Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ niĩ ndĩ thĩĩnĩ wa Isiraeli, na atĩ niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wanyu, na atĩ gũtirĩ ũngĩ; andũ akwa matigacooka gũconorithio rĩngĩ. **28** "Na thuutha wa maũndũ macio-rĩ, nĩngaitĩrĩria andũ othe Roho wakwa. Ariũ anyu na airĩtu anyu nĩmakarathaga mohoro, nao athuuri anyu nĩmakarootaga irooto, nao aanake anyu monage cioneki. **29** O na ningĩ ndungata ciakwa cia arũme, na cia andũ-a-nja, nĩngaciitĩrĩria Roho wakwa matukũ-inĩ macio. **30** Nĩngonania morirũ kũu igũrũ, o na gũkũ thĩ, namo nĩ ma thakame, na ma mwaki, o na ma ndogo ĩkwambata na igũrũ. **31** Rĩũa nĩrĩkagarũrwo rĩtuĩke nduma, naguo mweri ũtuĩke ta thakame, mbere ya mũthenya ũcio mũnene na wa kũmakania wa Jehova ũtanakinya. **32** Na nĩgũgakinya atĩrĩ, atĩ mũndũ o wothe ũgaakaĩra rĩĩtwa rĩa Jehova nĩakahonoka; nĩgũkorwo kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni na Jerusalemu nĩgũgakorwo na ũhonokio, o ta ũrĩa Jehova oigĩte, atĩ gatagatĩ-inĩ ka matigari nĩgũgakorwo na arĩa Jehova eĩtĩire.

3 "Matukũ-inĩ macio, na ihinda rĩu, rĩrĩa ngaacookeria Juda na Jerusalemu ũgaacĩru wacio-rĩ, **2** nĩngacookanĩrĩria ndũrĩrĩ ciothe, na ndĩciikũrũkie nginya Gĩtuamba kĩa Jehoshafatu. Kũu nĩkuo ngaamatuĩra ciira ũkoniĩ igai rĩakwa, nĩo andũ akwa a Isiraeli, nĩgũkorwo nĩmahurunjire andũ akwa ndũrĩrĩ-inĩ, na makĩgayana bũrũri wakwa. **3** Nĩmacuukĩire andũ akwa mĩtĩ. Maaheanire tũmwana twao tũrĩ irĩhi kũrĩ maraya; na makĩendia airĩtu ndibei nĩguo mamĩnyue. **4** "Na rĩrĩ, nĩ kĩĩ mũranjũria, inyuĩ Turo na Sidoni o na inyuĩ ng'ongo ciothe cia Filistia? Anga nĩmũkwĩrĩhĩria ũndũ ndanamwĩka? Akorwo nĩmũkwĩrĩhĩria-rĩ, na niĩ nĩngatũma mũcookererwo nĩ kwĩrĩhĩria kũu kwanyu o narua na ihenya. **5** Nĩgũkorwo nĩmuoire betha na thahabu ciakwa, na mũgĩkuua mĩthiithũ ya indo ciakwa iria njega mũno mũgĩcitwara hekarũ-inĩ cianyu. **6** Nĩmwendirie andũ a Juda na a Jerusalemu kũrĩ Ayunani nĩguo mũmatware kũndũ kũraya na bũrũri wao. **7** "Atĩrĩrĩ, nĩngũmarahũra moime kũndũ kũrĩa guothe mwamendirie, na nĩngamũcookereria ũndũ ũcio mwĩkĩte. **8** Niĩ nĩngendia ariũ anyu na airĩtu anyu kũrĩ andũ a Juda, nao mamenderie andũ a Sheba, rũrĩrĩ rwa kũraya mũno." Nĩ Jehova warĩtie ũndũ ũcio. **9** Hunjanĩriai ũhoro ũyũ ndũrĩrĩ-inĩ: Mwĩhaarĩriei gũthiĩ mbaara-inĩ! Arahũrai njamba cia ita! Andũ othe a ita nĩmakuhĩrĩrie, matharĩkĩre. **10** Turai mĩraũ yanyu ĩtuĩke hiũ cia njora, o nacio hiũ cianyu cia gũceeha mĩtĩ ituĩke matimũ. Mũndũ ũrĩa ũtarĩ hinya nĩoige atĩrĩ, "Niĩ ndĩ na hinya!" **11** Ũkai na ihenya, inyuĩ ndũrĩrĩ cia kũndũ guothe, mũngane, mwĩcookanĩrĩrie hamwe. Wee Jehova, tũma njamba ciaku cia ita ciikũrũke kuo. **12** "Ndũrĩrĩ nĩciarahũrwo; nĩcithiĩ Gĩtuamba kĩa Jehoshafatu, nĩgũkorwo kũu nĩkuo ngaikarĩra gĩtĩ, nduĩre ndũrĩrĩ ciothe cia mĩena yothe ciira. **13** Hiũria-i rũhiũ rwa kũgetha, nĩgũkorwo magetha nĩ makinyu. Ũkai, rangĩrĩriai thabibũ, nĩgũkorwo kĩhihĩro kĩa ndibei nĩkĩiyũru, na mĩtũngi ĩkaiyũra, ĩgaitĩkĩrĩra thĩ: ũguo noguo waganu wao ũnenehete!" **14** Gũgaakorwo irĩndĩ na irĩndĩ, kũu gĩtuamba gĩa ituĩro! Nĩgũkorwo mũthenya wa Jehova wa gũkinya kũu gĩtuamba gĩa ituĩro ũrĩ hakuhĩ. **15** Riũa na mweri nĩikaagĩa nduma, nacio njata itigacooka kwara rĩngĩ. **16** Jehova nĩakararama arĩ kũu Zayuni na arurume ta ngwa arĩ Jerusalemu; thĩ na igũrũ nĩikainaina. No rĩrĩ, Jehova nĩwe ũgaatuĩka rĩũrĩro rĩa andũ ake, na atuĩke kĩĩhithio kĩrũmu kĩa andũ a Isiraeli. **17** "Hĩndĩ ĩyo nĩguo mũkaamenya atĩ niĩ, Jehova Ngai wanyu, ndũũraga Zayuni, kĩrĩma-inĩ gĩakwa kĩrĩa gĩtheru. Narĩo itũũra rĩa Jerusalemu rĩgaakorwo rĩrĩ rĩamũre; gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ andũ a kũngĩ magaacooka kũrĩtharĩkĩra. **18** "Mũthenya ũcio-rĩ, irĩma-inĩ nĩgũgatataga ndibei ya mũhihano, na tũrĩma-inĩ nĩgũgathereraga iria, natuo tũrũũĩ tuothe twa Juda nĩtũgathereraga maaĩ. Nakuo nyũmba ya Jehova nĩgũgakunũka gĩthima, na maaĩ makĩo maikũrũkage o kũu Gĩtuamba gĩa Shitimu. **19** No bũrũri wa Misiri nĩgũkira ũgaakira ihooru, nakuo Edomu gũtuĩke werũ ũtarĩ kĩndũ, nĩ ũndũ wa maũndũ ma ũhinya marĩa meekire andũ a Juda, ma gũitithia thakame ĩtarĩ na ũũru kũu bũrũri wao. **20** Juda gũgaatũũrwo tene na tene, nakuo Jerusalemu gũtũũrwo njiarwa na njiarwa. **21** Wĩhia wao wa ũiti wa thakame, ũcio itarĩ ndaamarekera-rĩ, nĩngamarekera." Jehova atũũraga Zayuni!

Amosi

1 Ũyũ nĩguo ũhoro wa Amosi, ũmwe wa arĩithi arĩa
maarĩithagia Tekoa, wa ũndũ ũrĩa onire ũkonii
Isiraeli mĩaka ĩĩrĩ mbere ya gĩthingithia, hĩndĩ ĩrĩa Uzia
aarĩ mũthamaki wa Juda nake Jeroboamu mũrũ wa
Joashu aarĩ mũthamaki wa Isiraeli. **2** Oigire atĩrĩ: "Jehova
araramaga arĩ Zayuni, na akaruruma arĩ Jerusalemu;
ũrĩithio wa arĩithi a mbũri nĩũkooma, nako gacũmbĩrĩ
ga Karimeli kahoohe." **3** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Nĩ
ũndũ wa mehia matatũ ma Dameski, o na mana-rĩ,
niĩ ndikahũndũra mang'ũrĩ makwa. Tondũ nĩahũũrire
Gileadi na ibũi irĩ na magego ma kĩgera, **4** nĩngaitĩrĩria
nyũmba ya Hazaeli mwaki ũrĩa ũgaacina cĩĩhitho
iria nũmu cia Beni-Hadadi. **5** Nĩngoinanga kĩhingo
kĩa Dameski; nĩngananga mũthamaki ũrĩa ũtũũraga
Gĩtuamba kĩa Aveni, na niine ũrĩa ũnyiitĩte njũgũma ya
wathani kũu Bethi-Edeni. Andũ a Suriata nĩmagatahwo
matwarwo Kiri," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **6** Jehova
ekuuga atĩrĩ: "Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Gaza, o
na mana-rĩ, niĩ ndikahũndũra mang'ũrĩ makwa. Tondũ
nĩanyiitire kĩrĩndĩ gĩothe mĩgwate, agĩkĩendia kũu
Edomu. **7** Nĩngaitĩrĩria thingo cia Gaza mwaki ũrĩa
ũgaacina cĩĩhitho iria nũmu ciakuo. **8** Nĩngananga
mũthamaki wa Ashidodi, na niine ũrĩa ũnyiitĩte njũgũma
ya wathani kũu Ashikeloni. Guoko gwakwa nĩgũgokĩrĩra
Ekironi, o nginya hĩndĩ ĩrĩa Mũfilisti wa mũthia agaakua,"
ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **9** Ningĩ Jehova
ekuuga atĩrĩ: "Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Turo,
o na mana-rĩ, niĩ ndikahũndũra mang'ũrĩ makwa.
Tondũ nĩendirie kĩrĩndĩ gĩothe kĩa mĩgwate kũu Edomu,
akĩaga gũtĩĩa kĩrĩkanĩro kĩa ũiguano kĩa ariũ a ithe.
10 Nĩngaitĩrĩria thingo cia Turo mwaki ũrĩa ũgaacina
cĩĩhitho iria nũmu ciakuo." **11** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Nĩ
ũndũ wa mehia matatũ ma Edomu, o na mana-rĩ, niĩ
ndikahũndũra mang'ũrĩ makwa. Tondũ nĩateng'eririe
mũrũ wa nyina na rũhiũ rwa njora, atarĩ na tha, tondũ
marakara make mahiũ matiathiraga, na mang'ũrĩ make
makĩrĩrĩmbũka matekũhoreka, **12** nĩĩngaitĩrĩria Temani
mwaki ũrĩa ũgaacina cĩĩhitho iria nũmu cia Bozara."
13 Jehova ekuuga atĩrĩ: "Nĩ ũndũ wa mehia matatũ
ma Amoni, o na mana-rĩ, niĩ ndikahũndũra mang'ũrĩ
makwa. Tondũ nĩatarũrire nda cia andũ-a-nja a Gileadi
arĩa maarĩ na nda, nĩgeetha aaramie mĩhaka ya gwake.
14 Nĩngaitĩrĩria thingo cia Raba mwaki ũrĩa ũgaacina
cĩĩhitho iria nũmu ciakuo, gatagatĩ-inĩ ka mbugĩrĩrio ya
mbaara mũthenya ũcio wa mbaara, ũhaana ta rũhuho
rũnene mũthenya wa kĩhuhũkanio. **15** Mũthamaki
wakuo nĩagatahwo, athaamio, we mwene, hamwe na
anene ake," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

2 Jehova ekuuga atĩrĩ: "Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma
Moabi, o na mana-rĩ, niĩ ndikahũndũra mang'ũrĩ
makwa. Tondũ nĩacinire mahĩndĩ ma mũthamaki wa
Edomu, magĩtuĩka ta coka, **2** nĩngaitĩrĩria Moabi mwaki
ũrĩa ũgaacina cĩĩhitho iria nũmu cia Keriothu. Moabi
nĩakagũa thĩ na mũrurumo mũnene, gatagatĩ-inĩ ka
mbugĩrĩrio ya mbaara, na kũhuhwo kwa mũgambo wa
karumbeta. **3** Nĩngananga mwathi wakuo, na njũrage
anene ake othe hamwe nake," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.
4 Jehova ekuuga atĩrĩ: "Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma
Juda, o na mana-rĩ, niĩ ndikahũndũra mang'ũrĩ makwa.
Tondũ nĩmaregete watho wa Jehova, na makaaga
kũrũmia irĩra ciake cia watho wa kũrũmĩrĩrwo, tondũ
nĩmahĩtithĩtio nĩ ngai cia maheeni, ngai iria maithe mao
ma tene maarũmagĩrĩra. **5** Nĩngaitĩrĩria Juda mwaki ũrĩa
ũgaacina cĩĩhitho iria nũmu cia Jerusalemu." **6** Jehova
ekuuga atĩrĩ; "Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Isiraeli,
o na mana-rĩ, niĩ ndikahũndũra mang'ũrĩ makwa.
Mendagia andũ arĩa athingu betha, na arĩa abatari-rĩ,
makamendia nyamũga igĩrĩ. **7** Marangagĩrĩria mĩtwe
ya arĩa athĩĩni taarĩ rũkũngũ rwa thĩ, na makaagithia
kĩhooto arĩa ahinyĩrĩrie. Mũndũ na ithe makomaga na
mũirĩtu ũmwe, nĩ ũndũ ũcio magathaahia rĩĩtwa rĩakwa
itheru. **8** Makomaga harĩa hothe harĩ na kĩgongona,
magakomera nguo iria irutĩtwo irũgamĩrĩre thiirĩ. Kũu
thĩinĩ wa nyũmba ya ngai yao, nĩkuo manyuuagĩra
ndibei ĩrĩa ĩrutĩtwo ya ndooco. **9** "Nĩndanangire Aamori
mehere mbere yao, o na gũtuĩka maarĩ araihu ta mĩtĩ
ya mĩtarakwa, na marĩ na hinya ta mĩtĩ ya mĩgandi.
Nĩndanangire matunda make kuuma na igũrũ, na
ngĩananga mĩri yake kuuma na thĩ. **10** "Ndakwambatirie
ngĩkũruta bũrũri wa Misiri, na ngĩgũtongoria mĩaka
mĩrongo ĩna kũu werũ-inĩ, nĩguo ngũhe bũrũri wa
Aamori. **11** Ningĩ nĩndarahũrire anabii kuuma kũrĩ ariũ
aku, na ngĩarahũra Anaziri kuuma kũrĩ aanake aku.
Githĩ ũcio ti ũhoro wa ma, inyuĩ andũ a Isiraeli?" ũguo
nĩguo Jehova ekuuga. **12** "No inyuĩ nĩmwaheire Anaziri
ndibei manyue, na mũgĩatha anabii matikanarathe
ũndũ. **13** "Na rĩrĩ, niĩ nĩngamũhehenja o ta ũrĩa ngaari
ĩiyũrĩte ngano ĩhehenjaga. **14** Mũndũ ũrĩa ũrĩ ihenya
ndakahota kwĩhonokia. Ũrĩa ũrĩ hinya ndagateithio
nĩ hinya ũcio wake, nayo njamba ya ita ndĩkahonokia
muoyo wayo. **15** Mũrathi na mĩguĩ ndakeyũmĩrĩria,
na mũthigari ũrĩa ũhiũkaga ndakahota kũũra, na ũrĩa
ũhaicĩte mbarathi ndakahonokia muoyo wake. **16** O
nacio njamba cia ita iria nyũmĩrĩru mũno, ikoora irĩ
njaga mũthenya ũcio," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

3 Ta iguai ũhoro ũyũ Jehova aarĩtie wa kũmũũkĩrĩra,
inyuĩ andũ a Isiraeli, ũira wa gũũkĩrĩra nyũmba
yothe ĩrĩa ndaarutire bũrũri wa Misiri: **2** "Inyuĩ no
inyuĩ ndĩthuurĩire kuuma harĩ nyũmba ciothe cia thĩ;
nĩ ũndũ ũcio nĩngamũherithia tondũ wa mehia manyu
mothe." **3** Andũ eerĩ maahota gũtwarana atĩa matarĩ
na karĩĩko? **4** Mũrũũthi-rĩ, nĩũraramaga kĩhinga-inĩ
ũtarĩ kĩndũ ũnyiitĩte? Nĩũraramaga ũrĩ kĩmamo-inĩ
ũtanyiitĩte kĩndũ? **5** Nyoni-rĩ, no ĩgwe thĩ mũtego-
inĩ hatarĩ kĩndũ gĩa kũmĩheenereria? Mũtego-rĩ, no
ũtegũke, uume thĩ ũtagwatĩtie kĩndũ? **6** Karumbeta no
kahuhwo itũũra-inĩ inene, na andũ mage gwĩtigĩra?
Mũtino no ũũke itũũra-inĩ inene, na gũtuĩke ti Jehova
ũũrehete? **7** Ti-itherũ Mwathani Jehova ndarĩ ũndũ
angĩĩka atamenyithĩtie anabii, ndungata ciake, ũrĩa
atuĩte gwĩka. **8** Mũrũũthi nĩũraramĩte, nũũ ũtangĩĩtigĩra?
Mwathani Jehova nĩarĩtie, nũũ ũtangĩratha maũndũ?
9 Anĩrĩrai mwĩre cĩĩhitho iria nũmu cia Ashidodi, na
cĩĩhitho iria nũmu cia bũrũri wa Misiri ũcĩĩre atĩrĩ:
"Ũnganai irĩma igũrũ cia Samaria, mwĩonere inegene

inene rĩrĩa rĩrĩ kuo, na ũhinyanĩrĩria ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa andũ.” **10** Jehova ekuuga atĩrĩ: “Andũ arĩa mahĩbaga indo cia gũtunyana na indo cia ndaho kũu ciĩhitho-inĩ nũmu ciao, matiũĩ gwĩka ũrĩa kwagĩrĩire.” **11** Nĩ ũndũ ũcio Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ, “Thũ nĩĩkaharagania bũrũri; nĩĩgatharia ciĩgitĩro cianyu cia hinya, na ciĩhitho cianyu nũmu nĩigatahwo.” **12** Jehova ekuuga atĩrĩ: “O ta ũrĩa mũrĩithi angĩteithũra magũrũ meerĩ kana gacunjĩ ga gũtũ kuuma kanua ka mũrũũthi, ũguo noguo andũ a Isiraeli makaahonokio, acio maikaraga Samaria maikarĩire mĩthia ya marĩrĩ mao, o na arĩa maikarĩire itanda ciao marĩ Dameski.” **13** Mwathani Jehova, Ngai Mwene-Hinya-Wothe, ekuuga atĩrĩ: “Ta iguai ũhoro ũyũ, na inyuĩ mũrute ũira wa gũũkĩrĩra nyũmba ya Jakubu. **14** “Mũthenya ũrĩa ngaaherithia Isiraeli nĩ ũndũ wa mehia make-rĩ, nĩngananga igongona cia Betheli; na ndinie hĩa cia kĩgongona kĩu igwe thĩ. **15** Nĩngatharia nyũmba ya hĩndĩ ya gathano, o hamwe na nyũmba ya hĩndĩ ya riũa; nyũmba iria ng’emie na mĩguongo nĩikaanangwo, nacio nyũmba iria nene mũno nĩikamomorwo,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

4 Ta iguai ũhoro ũyũ, inyuĩ ng’ombe cia Bashani mũrĩ kũu igũrũ rĩa Kĩrĩma gĩa Samaria, o inyuĩ andũ-a-nja arĩa mũhinyagĩrĩria athĩĩni na mũkahehenja arĩa abatari, na mũkeeraga athuuri anyu atĩrĩ: “Tũreherei ndibei tũnyue!” **2** Mwathani Jehova nĩehĩtĩte na ũtheru wake, akoiga atĩrĩ, “Ti-itherũ ihinda nĩrĩroka rĩrĩa mũkaguucũrũrio na mboorio, na ũrĩa wanyu ũgaatigara aguucũrũrio na ndwano. **3** Mũkoimio nja ũmwe kwa ũmwe, muumĩrio mĩanya-inĩ ya rũthingo, na mũikanio na kũu Harimoni,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **4** “Thĩĩi Betheli mũkeehie; o na thĩĩi Giligali mũgakĩrĩrĩrie kwĩhia. Rutagai magongona manyu o rũciinĩ, mũrutage gĩcunjĩ kĩanyu gĩa ikũmi o mĩaka ĩtatũ. **5** Cinagai mĩgate ĩĩkĩrĩtwo ndawa ya kũimbia, ĩtuĩke igongona rĩa gũcookia ngaatho, na mwĩrahage nĩ ũndũ wa maruta manyu ma kwĩyendera, na mwĩtĩĩage nĩ ũndũ wamo, inyuĩ andũ a Isiraeli, nĩgũkorwo ũguo nĩguo mwendaga gwĩka,” ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga. **6** “Ndaatũmire mũhũte mũrĩ matũũra-inĩ manyu manene, na ngĩtũma mwage irio matũũra-inĩ, no rĩrĩ, inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **7** “O na ningĩ ngĩmũiima mbura, hĩndĩ ĩrĩa magetha maatigĩtie o mĩeri ĩtatũ. Nĩndoiririe mbura itũũra rĩmwe, no ngĩaga kuuria itũũra rĩrĩa rĩngĩ. Mũgũnda ũmwe ũkiurĩrwo; ũrĩa ũngĩ ũkĩaga kuurĩrwo, ũkĩũma. **8** Andũ magĩtũgũũga kuuma itũũra rĩmwe nginya rĩrĩa rĩngĩ magĩcaria maaĩ, no mationire maaĩ maiganu ma kũnyua, no rĩrĩ, inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **9** “Mahinda maingĩ nĩndahũũrire mĩgũnda yanyu ya irio na ya mĩthabibũ, ngĩmĩhũũra na mbaa, na mbuu. Ngigĩ nĩciarĩire mĩtĩ yanyu ya mĩkũyũ na ya mĩtamaiyũ, no rĩrĩ, inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **10** “Nĩndamũrehithĩirie mĩthiro ta ũrĩa ndeekire bũrũri wa Misiri. Aanake anyu ngĩmoragithia na rũhiũ rwa njora, na ngĩmũtunya mbarathi cianyu. Ngĩtũma mũnungo wa ciimba kuuma kambĩ yanyu ũnungĩrĩre maniũrũ manyu, no rĩrĩ, inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **11** “Nĩndang’aũranirie amwe anyu ta ũrĩa ndang’aũranirie Sodomu na Gomora. Mwahaanaga ta gĩcinga kĩraakana kĩrutĩtwo mwaki-inĩ, no rĩrĩ, inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **12** “Nĩ ũndũ ũcio, ũũ nĩguo ngũgwĩka wee Isiraeli, na tondũ nĩngũgwĩka ũguo-rĩ, wĩhaarĩrie gũtũngana na Ngai waku, wee Isiraeli.” **13** Ũrĩa ũmbaga irĩma nowe ũmbaga rũhuho, na akaguũrĩria mũndũ meciiria make, o we ũtũmaga rũciinĩ kũgĩe nduma, na agathiĩra thĩ kũrĩa gũtũũgĩru, rĩĩtwa rĩake nĩ Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe.

5 Ta iguai ũhoro ũyũ, inyuĩ nyũmba ya Isiraeli, mũigue ngĩcakaya nĩ ũndũ wanyu: **2** “Mũirĩtu gathirange, nĩwe Isiraeli, nĩagwĩte, na ndagookĩra rĩngĩ, atiganĩirio bũrũri-nĩ wake mwene, hatarĩ na mũndũ wa kũmũũkĩria.” **3** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: “Itũũra inene rĩrĩa rĩatũmaga thigari ngiri cia Isiraeli-rĩ, no thigari igana igaatigara; narĩo itũũra rĩrĩa rĩatũmaga thigari igana-rĩ, no thigari ikũmi igaatigara.” **4** Jehova ekwĩra nyũmba ya Isiraeli atĩrĩ: “Njariai mũtũũre muoyo; **5** tigai kũrongooria Betheli, tigai gũthiĩ Giligali, na mũtikanyiite rũgendo rwa gũthiĩ Birishiba. Tondũ andũ a Giligali ti-itherũ nĩmagatahwo, na andũ a Betheli matuuo kĩndũ hatarĩ.” **6** Rongoriai Jehova, mũtũũre muoyo, ndakae gũtuthũkĩra nyũmba ya Jusufu ta mwaki; naguo mwaki ũcio nĩũkaniinana, nakuo Betheli kwage mũndũ ũngĩhota kũũhoria. **7** Inyuĩ arĩa mũgarũraga kĩhooto gĩgatuĩka ũrũrũ, na mũkarangĩrĩria ũthingu thĩ **8** (we ũrĩa wombire njata iria ciĩtagwo Kĩrĩmĩra na Karaũ, o we ũrĩa ũgarũraga nduma ndumanu ĩgatuĩka rũciinĩ, na agatumania mũthenya ũgatuĩka ũtukũ, ũrĩa wĩtaga maaĩ ma iria rĩrĩa inene akamaitũrũra gũkũ thĩ-rĩ: Jehova nĩrĩo rĩĩtwa rĩake; **9** areehagĩra kĩĩhitho kĩrũmu mwanangĩko o rĩmwe ta rũheni, narĩo itũũra inene rĩrĩa rĩirigĩre akarĩanangithia), **10** inyuĩ mũthũũraga ũrĩa ũkananagia maũndũ iciirĩro-inĩ, nake ũrĩa waragia ũhoro wa ma mũkamũmena. **11** Mũrangagĩrĩria mũthĩĩni, na mũkamũtunya ngano na hinya. Nĩ ũndũ ũcio, o na gũtuĩka nĩmwakĩte nyũmba nene cia mahiga-rĩ, mũtigacitũũra; o na gũtuĩka nĩmũhaandĩte mĩgũnda mĩega ya mĩthabibũ-rĩ, mũtikanyua ndibei yayo. **12** Tondũ niĩ nĩnjũũĩ ũrĩa mahĩtia manyu maigana, na ngamenya ũrĩa mehia manyu marĩ manene. Inyuĩ mũhinyagĩrĩria andũ arĩa athingu, na mũkaamũkĩra mahaki, na mũkaagithia athĩĩni kĩhooto maciirĩro-inĩ. **13** Tondũ ũcio mũndũ ũrĩa mũbacĩrĩri no gũkira akiraga ki mahinda ta macio, tondũ nĩ mahinda mooru. **14** Rongoriai maũndũ marĩa mega, no ti marĩa mooru, nĩguo mũtũũre muoyo. Nake Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe nĩarĩkoragwo hamwe na inyuĩ, o ta ũrĩa mũtũire muugaga. **15** Thũũrai maũndũ marĩa mooru, mwendage marĩa mega; tũũriai kĩhooto maciirĩro-inĩ. Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe ahota kũiguĩra matigari ma Jusufu tha. **16** Tondũ ũcio-rĩ, Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe, o we Mwathani, ekuuga atĩrĩ: “Nĩgũkaagĩa na mũcakayo njĩra-inĩ ciothe iria nene, na kĩrĩro kĩa ruo rwa ngoro ihaaro-inĩ ciothe. Arĩmi nĩmagatũmanĩrwo moke marĩre, nao arĩa macakayaga moke macakae. **17** Nĩgũkaagĩa mũcakayo mĩgũnda-inĩ yothe ya mĩthabibũ, nĩgũkorwo nĩngatuĩkanĩria

gatagatĩ-inĩ kanyu," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **18** Kaĩ inyuĩ mwĩriragĩria mũthenya wa Jehova mũrĩ na haaro-ĩ! Nĩ kĩĩ gĩtũmaga mwĩrirĩrie mũthenya ũcio wa Jehova? Mũthenya ũcio ũgaatuĩka nduma, no ti ũtheri. **19** Ũgaatuĩka ta mũndũ akĩũrĩra mũrũũthi, agatũngana na nduba, kana atoonye nyũmba yake, nake aigĩrĩra guoko gwake rũthingo-inĩ, arũmwo nĩ nyoka. **20** Githĩ mũthenya ũcio wa Jehova ndũgaagĩtuĩka nduma, no ti ũtheri; ĩĩ, nduma ndumanu, gũtarĩ na mũrũri wa ũtheri? **21** "Niĩ nĩthũire na nganyarara ciathĩ cianyu; ndingĩkirĩrĩria ciũngano cianyu. **22** O na mũngĩndehera maruta ma njino, na maruta ma ngano-rĩ, ndikametĩkĩra. O na mũngĩkarehe maruta marĩa mega ma ũiguano-rĩ, ndikamarũmbũiya. **23** Thengiai inegene rĩu rĩa nyĩmbo cianyu! Ndigathikĩrĩria mĩgambo ya inanda cianyu cia mũgeeto. **24** No kĩhooto nĩkĩrekwo gĩthererage ta rũũĩ, na ũthingu ũthererage ta karũũĩ gatahũũaga. **25** "Inyuĩ nyũmba ya Isiraeli-rĩ, nĩmwandutagĩra magongona na maruta mĩaka mĩrongo ĩna mũrĩ kũu werũ-inĩ? **26** Nĩmũtũũgĩrĩtie ihooero rĩa mũthamaki wanyu, o na njikarĩro ya mĩhianano yanyu, o njata ĩyo ya ngai yanyu, ĩrĩa mwethondekeire inyuĩ ene. **27** Tondũ ũcio-rĩ, nĩngatũma mũtahwo mũtwarwo mbere ya Dameski," ũguo nĩguo Jehova ekuuga, ũrĩa wĩtagwo Ngai Mwene-Hinya-Wothe.

6 Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! inyuĩ mũikaraga mwĩgangarĩte mũrĩ kũu Zayuni, na inyuĩ mũiguaga mũrĩ agitĩre mũrĩ kĩrĩma-igũrũ gĩa Samaria; o inyuĩ mũrĩ igweta thĩĩnĩ wa rũrĩrĩ rũrĩa rũrĩ mbere ya iria ingĩ, kũrĩa andũ a Isiraeli mathiiaga. **2** Thĩĩi Kaline mũkeyonere kuo, ningĩ muume kuo mũthiĩ nginya Hamathu, itũũra rĩu inene, mũcooke mũikũrũke mũkinye Gathu kwa Afilisti. Anga acio nĩega magakĩra mothamaki manyu meerĩ? Bũrũri wao-rĩ, nĩ mũnene gũkĩra wanyu? **3** Inyuĩ mũtĩĩragia mũthenya wa ũũru, na mũkareharehe wathani wa ũhinya ũkuhĩrĩrie. **4** Mũkomagĩra marĩrĩ magemetio na mĩguongo, na mũgetambũrũkia itanda-inĩ cianyu. Mũrĩĩaga tũgondu tũrĩa twega mũno, na tũcaũ tũrĩa tũnoru. **5** Mũtiindaga mũkĩhũũra inanda cianyu cia mũgeeto o ta Daudi, na mũgethondekera inanda ingĩ cia kũina nacio. **6** Mũnyuuaga ndibei mbakũri riita, na mũkehakaga maguta marĩa mega mũno, no mũtiiguaga kĩeha nĩ ũndũ wa mwanangĩko wa Jusufu. **7** Tondũ ũcio-rĩ, mũgaatuĩka a mbere gũtahwo; ndĩa cianyu na gũikara mwĩtambũrũkĩtie ithire. **8** Mwathani Jehova nĩehĩtĩte akĩĩgwetaga we mwene, o we Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe, akoiga atĩrĩ: "Nĩthũire mwĩtĩĩo wa Jakubu, na ngamena ciĩhitho ciake iria nũmu; nĩngarekereria itũũra rĩu inene na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩĩnĩ warĩo kũrĩ thũ." **9** Andũ ikũmi mangĩgatigara thĩĩnĩ wa nyũmba ĩmwe-rĩ, o nao no magaakua. **10** Nake mũndũ wao ũrĩa wa gũcina mĩĩrĩ ĩyo angĩũka kũmiumia nja ya nyũmba na orie mũndũ ũrĩa wĩhithĩte kuo thĩĩnĩ atĩrĩ, "Kũrĩ mũndũ ũngĩ ũtakuĩte mũrĩ nake?" Nake oige atĩrĩ, "Aca." Nake acookie oige atĩrĩ, "Kira ki! Tũtikagwete rĩĩtwa rĩa Jehova." **11** Nĩgũkorwo Jehova nĩathanĩte, nake nĩagathutha nyũmba ĩrĩa nene ĩtuĩke icunjĩ, na nyũmba ĩrĩa nini ituĩke tũcunjĩ. **12** Kaĩ mbarathi ingĩhota gũteng'era nyanjara-inĩ cia mahiga? Kũrĩ mũndũ ũngĩrĩma kuo na mũraũ wa ndegwa? No inyuĩ mũgarũrĩte kĩhooto gĩgatuĩka ũrogi, na matunda ma ũthingu magatuĩka ũrũrũ, **13** inyuĩ arĩa mũkenagĩra ũhootani ũrĩa ũtarĩ ho, na mũkoigaga atĩrĩ, "Githĩ tũtiatunyanire Karinaimu na hinya witũ ithuĩ ene?" **14** Nĩgũkorwo Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Nĩngarahũra rũrĩrĩ rũgũũkĩrĩre, wee nyũmba ya Isiraeli, rũrĩa rũgakũhinyĩrĩria kuuma itoonyero rĩa Hamathu, o nginya mũkuru wa Araba."

7 Mwathani Jehova aanyonirie ũũ: Nĩkũhaarĩria aharagĩria mĩrumbĩ ya ngigĩ thuutha wa magetha marĩa maagethagĩrwo mũthamaki, o ihinda rĩrĩa kĩmera gĩa keerĩ kĩambagĩrĩria. **2** Ciarĩkia kũrĩa tũhuti tuothe, bũrũri ũgĩthera biũ, ngĩkaya ngiuga atĩrĩ, "Mwathani Jehova, marekere! Jakubu-rĩ, angĩhonoka gĩkuũ atĩa? Nĩgũkorwo nĩ mũnini mũno!" **3** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩigua tha. Jehova akiuga atĩrĩ, "Ũndũ ũcio ndũgwĩkĩka." **4** Ningĩ Mwathani Jehova akĩnyonia ũũ: Mwathani Jehova nĩ gwĩtia eetagia mwaki amaciirithie naguo; mwaki ũcio ũkĩniaria maaĩ ma kũrĩa kũriku mũno, na ũkĩniina bũrũri. **5** Ningĩ ngĩkaya, ngiuga atĩrĩ, "Mwathani Jehova ndagũthaitha, tiga! Jakubu-rĩ, angĩhonoka gĩkuũ atĩa? Nĩgũkorwo nĩ mũnini mũno!" **6** Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩigua tha. Mwathani Jehova akiuga atĩrĩ, "Ũndũ ũcio o naguo ndũgwĩkĩka." **7** Ningĩ akĩnyonia ũũ: Mwathani aarũgamĩte rũthingo-inĩ rwakĩtwo na rũgathimwo wega na kabirũ nake anyiitĩte rũrigi rwa kabirũ na guoko. **8** Nake Jehova akĩnjũũria atĩrĩ, "Amosi, nĩ kĩĩ ũroona"? Na niĩ ngĩmũcookeria atĩrĩ: "Nĩ kabirũ ndĩrona." Ningĩ Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, nĩ kabirũ ndĩracuuria gatagatĩ ka andũ akwa a Isiraeli, ndigacooka kũmaiguĩra tha rĩngĩ. **9** "Kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kwa Isaaka nĩgũkaniinwo, na kũndũ kũrĩa kwamũre kwa Isiraeli nĩgũkanangwo; na nĩngokĩrĩra nyũmba ya Jeroboamu na rũhiũ rwakwa rwa njora." **10** Nake Amazia mũthĩnjĩri-ngai wa Betheli agĩtũmana kũrĩ Jeroboamu, mũthamaki wa Isiraeli, akĩmwĩra atĩrĩ, "Amosi nĩagũciirĩire agũũkĩrĩre arĩ o gũkũ thĩĩnĩ wa Isiraeli. Bũrũri ndũngĩhota gũkirĩrĩria ndeto ciake ciothe. **11** Nĩgũkorwo Amosi aroiga atĩrĩ: "'Jeroboamu akooragwo na rũhiũ rwa njora, na ti-itherũ andũ a Isiraeli nĩmagatahwo, matwarwo kũraya na bũrũri wao.'" **12** Ningĩ Amazia akĩĩra Amosi atĩrĩ, "Umagara wee muoni-maũndũ ũyũ! Cooka bũrũri wa Juda. Wĩcaragĩrie gĩa kũrĩa kuo, na ũrathage maũndũ ũrĩ kuo. **13** Ndũkaarathĩre ũhoro rĩngĩ gũkũ Betheli tondũ gũkũ nĩkuo kwamũrĩirwo gĩikaro kĩa mũthamaki na hekarũ ya ũthamaki." **14** Amosi agĩcookeria Amazia atĩrĩ, "Niĩ-rĩ, ndiarĩ mũnabii kana mũrũ wa mũnabii, no ndaarĩ mũrĩithi wa mahiũ na ningĩ mũmenyereri wa mĩkũyũ. **15** No Jehova akĩnduta rũũru-inĩ rwa mahiũ akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Thiĩ ũkarathĩre andũ akwa a Isiraeli ũhoro.' **16** Na rĩrĩ, kĩigue ũhoro wa Jehova. Wee ũroiga atĩrĩ, "'Ndũkarathĩre Isiraeli ũndũ mũũru, na ũtige kũhunjia maũndũ ma gũũkĩrĩra nyũmba ya Isaaka.' **17** "Nĩ ũndũ ũcio Jehova ekuuga ũũ: "'Mũtumia waku nĩagatuĩka mũmaraya itũũra-inĩ inene, nao aanake aku na airĩtu aku makooragwo na rũhiũ rwa njora. Bũrũri waku ũgaathimwo na ũgayanio, na wee mwene-rĩ, ũgaakuĩra

bũrũri wa andũ matooĩ Ngai. Na ti-itherũ andũ a Isiraeli no nginya magaatahwo, matwarwo kũraya na bũrũri wao.'"

8 Mwathani Jehova aanyonirie ũũ: aanyonirie gĩkabũ kĩrĩ na matunda meeru. **2** Nake akĩnjũũria atĩrĩ, "Amosi, nĩ kĩĩ kĩu ũroona?" Ngĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndĩrona gĩkabũ kĩrĩ na matunda meeru." Ningĩ Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ihinda rĩa mũthia nĩ ikinyu rĩa andũ akwa a Isiraeli; ndigacooka kũmaiguĩra tha rĩngĩ." **3** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ, "Mũthenya ũcio-rĩ, nyĩmbo iria ciinagwo kũu hekarũ-inĩ ikaagarũrũka ituĩke kĩrĩro. Ciimba nyingĩ mũno igaateagwo kũndũ guothe gũkirĩtwo ki!" **4** Iguai ũndũ ũyũ inyuĩ arĩa mũrangagĩrĩria abatari na mũkaniina athĩĩni a bũrũri, **5** mũkĩũragia atĩrĩ, "Karũgamo ka Mweri gagaathira-rĩ, nĩguo twendie irio, na Thabatũ ĩthire, nĩguo twendie ngano, tũkĩnyiihagia ithimi, tũkĩongagĩrĩra thogora, na tũkĩheenanagia na ratiri itarĩ cia ma; **6** tũgũrage athĩĩni na betha, nao arĩa abatari tũkamagũra na nyamũga igĩrĩ, o na twendagie magira hamwe na ngano." **7** Jehova o we ũrĩa Jakubu etĩĩagĩra, ehĩtĩte akoiga atĩrĩ, "Ndirĩ hĩndĩ ngariganĩrwo nĩ ciĩko ciothe iria maneeka. **8** "Githĩ bũrũri ndũkainaina nĩ ũndũ wa ũguo, na arĩa othe matũũraga kuo macakae? Bũrũri wothe nĩkũiyũra ũkaiyũra ta Rũũĩ rwa Nili, ũhũũrane, na ũcooke ũhũũcũke ta rũũĩ rwa Misiri." **9** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ, "Mũthenya ũcio-rĩ, "nĩngatũma riũa rĩthũe mĩaraho, na ndũme thĩ kũgĩe nduma mũthenya barigici. **10** Nĩngagarũra ciathĩ cianyu ituĩke macakaya, na kũina kwanyu guothe gũtuĩke kĩrĩro. Nĩngatũma inyuothe mwĩhumbe makũnia, na ndĩmwenje mĩtwe. Nĩngatũma ihinda rĩu rĩhaane ta hĩndĩ ya macakaya ma mwana wa mũmwe, naguo mũthia warĩo ũtuĩke ta mũthenya mũrũrũ." **11** Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ: "Matukũ nĩmarooka, rĩrĩa ngaatũma ng'aragu bũrũri-inĩ, na ti ng'aragu ya irio kana nyoota wa maaĩ, no nĩ ng'aragu ya kũigua ciugo cia Jehova. **12** Andũ magaatũgũũgaga kuuma iria-inĩ rĩmwe nginya rĩrĩa rĩngĩ, na morũũrage kuuma gathigathini nginya irathĩro, magĩcaria kiugo kĩa Jehova, no matigakĩona. **13** "Mũthenya ũcio-rĩ, "airĩtu arĩa ciĩrorerwa na aanake arĩa marĩ hinya nĩmakaringĩka nĩ nyoota. **14** Acio mehĩtaga na thoni cia Samaria, kana makoiga atĩrĩ, 'Ti-itherũ o ta ũrĩa ngai ĩyo yaku ĩtũũraga muoyo wee Dani', o na kana makoiga atĩrĩ, 'Ti-itherũ o ta ũrĩa ngai ĩyo ya Birishiba itũũraga muoyo': nĩmakaagũa, na maticooke gũũkĩra rĩngĩ."

9 Nĩndonire Mwathani arũgamĩte kĩgongona-inĩ, nake akiuga atĩrĩ: "Gũtha ciongo cia itugĩ, nĩgeetha hingĩro cia nyũmba cienyenye. Hingĩro icio nĩigwĩre mĩtwe ya andũ othe, na arĩa magatigara nĩngamooraga na rũhiũ rwa njora. Gũtirĩ o na ũmwe ũkoora; gũtirĩ ũkaahonoka. **2** O na mangĩkenja thĩ makinye kwa ngoma, guoko gwakwa no gũkaamaruta kuo. O na mangĩkaahaica igũrũ, nĩngamaharũrũkia kuuma kuo. **(Sheol h7585)** **3** O na mangĩkehitha igũrũ rĩa kĩrĩma gĩa Karimeli, nĩngamaguĩma kuo ndĩmanyiite. O na mangĩkehitha mathiĩ rungu rwa iria-rĩ, o nakuo nĩngatha nyoka ĩmarũme. **4** O na mangĩgaatwarwo ithaamĩrio nĩ thũ ciao, nĩngathana mooragĩrwo kuo na rũhiũ rwa njora. Ngamakũũrĩra maitho makwa, maitho ma ũũru, no ti ma wega." **5** Mwathani, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, ũrĩa ũhutagia thĩ, ĩgatweka, nao arĩa othe matũũraga kuo magacakaya, bũrũri wothe nĩkũiyũra ũiyũrĩte ta Rũũĩ rwa Nili, ningĩ ũkahũcũka ta rũũĩ rwa Misiri, **6** we ũrĩa wakaga gĩikaro gĩake kĩa ũthamaki kĩraihu kũu igũrũ, na akahaanda gĩtina gĩakĩo gũkũ thĩ, ũrĩa wĩtaga maaĩ ma iria rĩrĩa inene, na akamaitũrũra gũkũ thĩ-rĩ, Jehova nĩrĩo rĩĩtwa rĩake. **7** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Githĩ inyuĩ andũ a Isiraeli mũtihaana andũ a Kushi harĩ niĩ? Githĩ ti niĩ ndaarutire na ngĩambatia andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri, na Afilisti kuuma Kafitori, na Asuriata ngĩmaruta Kiri? **8** "Ti-itherũ, maitho ma Mwathani Jehova nĩmacũthagĩrĩria makona ũthamaki ũrĩa wĩhagia. Nĩngawananga, ũthire gũkũ thĩ, no ndikaananga nyũmba ya Jakubu biũ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **9** "Nĩgũkorwo nĩngathana, na nĩngainainia nyũmba ya Isiraeli gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ ciothe, o ta ũrĩa ngano ĩinainagio ĩrĩ gĩcungi-inĩ, na gũkaaga kahĩndĩ kangĩgũa thĩ. **10** Andũ arĩa othe ehia thĩinĩ wa andũ akwa makooragwo na rũhiũ rwa njora, o arĩa othe moigaga atĩrĩ, 'Tũtingĩkorererwo nĩ mũtino, kana ũtũtũnge.' **11** "Mũthenya ũcio nĩngacookereria hema ya Daudi ĩrĩa ĩgwĩte, thondeke kũrĩa yunĩkangĩte, na njookererie kũrĩa yanangĩtwo, na ndĩmĩake o ta ũrĩa yatariĩ mbere, **12** nĩgeetha makegwatĩra matigari ma Edomu, na ndũrĩrĩ ciothe iria ciĩtanagio na rĩĩtwa rĩakwa," ũguo nĩguo Jehova ekuuga, ũrĩa ũgeeka maũndũ macio. **13** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Matukũ nĩmarooka, "rĩrĩa mũgethi agaakorererwo nĩ mũciimbi, nake mũhaandi akorererwo nĩ mũndũ ũrĩa ũhihaga thabibũ. Ndibei ya mũhihano ĩgaatataga kuuma irĩma-inĩ, na ĩthererage kuuma tũrĩma-inĩ tuothe. **14** Nĩngacookia andũ akwa a Isiraeli arĩa maatahĩtwo, nao macookererie matũũra manene marĩa maanangĩtwo, matũũre kuo; ningĩ marĩme mĩgũnda ya mĩthabibũ na manyuuage ndibei yayo. Magathondeka mĩgũnda ya irio na marĩĩage maciaro mayo. **15** Niĩ ngaahaanda Isiraeli bũrũri wao ene, na matigacooka kũrutwo rĩngĩ bũrũri ũcio niĩ ndĩmaheete," ũguo nĩguo Jehova Ngai wanyu ekuuga.

Obadia

1 Kĩoneki kĩa Obadia. Mwathani Jehova ekuuga ũũ
ũhoro ũkoniĩ Edomu: Nĩtũiguĩte ũhoro uumĩte
kũrĩ Jehova. Mũtũmwo nĩatũmirwo kũrĩ ndũrĩrĩ oige
atĩrĩ, "Arahũkai, tũthiĩ tũmũũkĩrĩre, tũrũe nake":
2 "Atĩrĩrĩ, nĩngakũnyiihia maitho-inĩ ma ndũrĩrĩ;
nawe nĩũkameneka biũ. **3** Mwĩtĩĩo wa ngoro yaku
nĩũkũheenetie, wee ũtũũraga kũu ngurunga-inĩ cia
mahiga, na ũgathondeka gĩikaro gĩaku kũrĩa gũtũũgĩru, o
wee wĩĩraga na ngoro atĩrĩ, 'Nũũ ũngĩhota kũũharũrũkia
andehe nginya thĩ?' **4** O na ũngĩkorwo ũmbũkaga na
igũrũ ta nderi, na ũgaaka gĩtara gĩaku o kũu njata irĩ,
nĩngakũharũrũkia thĩ ngũrute kuo," ũguo nĩguo Jehova
ekuuga. **5** "Ũngĩkorwo nĩ aici, o na kana ũkorwo nĩ
atunyani ũtukũ-rĩ, kaĩ mwanangĩko nĩũgwetereire-ĩ!
Githĩ matingĩiya o nginya maiganie? Atui a thabibũ
mangĩũka gwaku-rĩ, githĩ to matigie tũthabibũ tũnini
tũngĩhaarwo? **6** No kaĩ Esaũ nĩakongũrũrio-ĩ, nakĩo
kĩgĩĩna gĩake kĩrĩa kĩhithe gĩgĩtahwo-ĩ! **7** Andũ othe arĩa
mũgwatanagĩra nao nĩmagakũingata nginya mũhaka-
inĩ; arata aku nĩmagakũheenia na magũtoorie; arĩa
marĩĩaga irio ciaku nĩmagakũigĩra mũtego, no wee
ndũkamenya." **8** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Githĩ mũthenya
ũcio ndikaananga andũ arĩa oogĩ a Edomu, na nyanange
andũ arĩa marĩ ũmenyo kũu irĩma-inĩ cia Esaũ? **9** Atĩrĩrĩ,
wee Temani, njamba ciaku cia ita nĩikaamaka, na andũ
othe arĩa matũũraga irĩma-inĩ cia Esaũ mooragwo,
maniinwo. **10** Nĩ ũndũ wa ngũĩ ya gũũkĩrĩra mũrũ wa
nyũkwa Jakubu, nĩũgaconorithio; nĩũkaniinwo nginya
tene. **11** Mũthenya ũrĩa wamũtiganĩirie, rĩrĩa andũ a
kũngĩ maatahire ũtonga wake, nao ageni magĩtoonyera
ihingo-inĩ ciake, na magĩcuukĩra Jerusalemu mĩtĩ-rĩ, we
watariĩ o ta ũmwe wao. **12** No wee ndũngĩanyararire
mũrũ wa nyũkwa mũthenya wake wa mũtino, kana
ũkenerere andũ a Juda mũthenya ũrĩa maaniinagwo, o na
kana wĩtĩĩe mũno mũthenya ũrĩa maarĩ na thĩĩna. **13** Wee
ndũngĩatuĩkanĩirie ihingo-inĩ cia andũ akwa mũthenya
wao wa mwanangĩko, kana ũmanyarare hĩndĩ ĩrĩa maarĩ
na mũnyarirĩko mũthenya wao wa kwanangwo, kana
ũtahe ũtonga wao mũthenya ũcio wa mwanangĩko.
14 Wee ndwagĩrĩirwo kũmooheria magomano-inĩ ma
njĩra nĩguo ũũrage arĩa mooraga, kana ũneane matigari
mao mũthenya ũcio maarĩ na thĩĩna. **15** "Mũthenya wa
Jehova ũrĩ hakuhĩ gũkinyĩra ndũrĩrĩ ciothe. O ũrĩa wĩkĩte,
noguo nawe ũgeekwo; ciĩko ciaku nĩigagũcookerera.
16 O ta ũrĩa inyuĩ mwanyuĩrĩire gĩkombe gĩakwa kĩa
iherithia kũu kĩrĩma-inĩ gĩakwa gĩtheru-rĩ, ũguo noguo
ndũrĩrĩ ciothe igaakĩnyuĩra itegũtigithĩria. Ikaanyua
ikĩhũhũte, ininũkio, nacio ihaane ta itarĩ ciakorwo kuo.
17 No rĩrĩ, kũu Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni nĩgũgakorwo na
ũhonokio; nakĩo kĩrĩma kĩu gĩgaakorwo kĩrĩ gĩtheru,
nayo nyũmba ya Jakubu nĩĩkegwatĩra igai rĩayo. **18**
Nyũmba ya Jakubu ĩgaatuĩka ta mwaki, nayo nyũmba
ya Jusufu ĩtuĩke ta rũrĩrĩmbĩ; nayo nyũmba ya Esaũ
ĩgaatuĩka ta maragara ma mahuti, na nĩmakamĩmundia
mwaki, ũmĩniine biũ. Gũtirĩ mũndũ ũgaatigara wa
kuuma nyũmba ya Esaũ." Jehova nĩwe uugĩte ũguo. **19**
Andũ a Negevu nĩmagaikara irĩma-inĩ cia Esaũ, nao
andũ arĩa maikaraga magũrũ-inĩ ma tũrĩma megwatĩre
bũrũri wa Afilisti. Nĩmagaikara mĩgũnda-inĩ ya Efiraimu,
na ya Samaria, nake Benjamini egwatĩre Gileadi. **20**
Gĩkundi kĩrĩa gĩatahĩtwo kĩa andũ a Isiraeli kĩrĩa kĩrĩ kũu
Kaanani, gĩkeegwatĩra bũrũri ũcio o nginya Zarefathu;
nao andũ arĩa maatahirwo kuuma Jerusalemu, acio marĩ
kũu Sefaradi, nĩo makegwatĩra matũũra ma Negevu.
21 Andũ a kũhonokania nĩmakambata Kĩrĩma-inĩ gĩa
Zayuni nĩguo maathanage kũu irĩma-inĩ cia Esaũ. Naguo
ũthamaki ũgaatuĩka wa Jehova.

Jona

1 Na rĩrĩ, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩire Jona mũrũ
wa Amitai, akĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Ũkĩra, ũthiĩ itũũra
rĩrĩa inene rĩa Nineve, na ũrĩhunjĩrie ũkĩrĩkaanagia,
nĩgũkorwo waganu warĩo nĩwambatĩte ũgakinya o harĩ
niĩ." **3** No Jona agĩũkĩra nĩguo orĩre Jehova, akĩerekera
Tarishishi. Agĩikũrũka nginya Jopa na agĩkorerera
marikabu yathiiaga Tarishishi. Aarĩkia kũrĩha thogora
wa rũgendo, akĩingĩra marikabu nĩguo athiĩ Tarishishi,
orĩre Jehova. **4** No rĩrĩ, Jehova akĩrehe rũhuho rũnene
kũu iria-inĩ, gũkĩgĩa kĩhuhũkanio kĩnene mũno, hakuhĩ
marikabu ĩyo yunĩkange. **5** Atwari ayo othe makĩmaka
na o mũndũ agĩkaĩra ngai yake; magĩcooka magĩikia
mĩrigo iria-inĩ, nĩgeetha marikabu ĩhũthe. No Jona
nĩaikũrũkĩte kũu marikabu thĩĩinĩ, na agakoma toro
mũnene. **6** Tondũ ũcio mũnene wa marikabu agĩthiĩ harĩ
we, akĩmũũria atĩrĩ, "Wee ũngĩhota gũkoma atĩa? Ũkĩra
ũkaĩre ngai yaku! No gũkorwo yahota gũtũigua twage
gũthira." **7** Ningĩ atwari a marikabu makĩĩrana atĩrĩ,
"Ũkai tũcuuke mĩtĩ nĩguo tũmenye nũũ ũrehete mũtino
ũyũ." Magĩcuuka mĩtĩ naguo mũtĩ ũkĩgwĩra Jona. **8** Nĩ
ũndũ ũcio, makĩmũũria atĩrĩ, "Ta twĩre, nũũ ũtũmĩte
thĩĩna ũyũ wothe ũtũkore? Wee-rĩ, ũrutaga wĩra ũrĩkũ?
Uumĩte kũ? Wĩ wa bũrũri ũrĩkũ? Wĩ wa rũrĩrĩ rũrĩkũ?"
9 Nake Jona akĩmacookeria atĩrĩ, "Niĩ ndĩ Mũhibirania
na ndĩ mũhooi Jehova, Ngai wa igũrũ, ũrĩa wombire
iria na thĩ nyũmũ." **10** Ũndũ ũcio ũkĩmeekĩra guoya,
makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ atĩa wĩkĩte?" (Nĩmamenyete atĩ nĩ
kũũra ooragĩra Jehova, tondũ nĩameerĩte ũguo.) **11** Narĩo
iria rĩgĩkĩrĩrĩria kũhuhũkania. Nĩ ũndũ ũcio makĩmũũria
atĩrĩ, "Ũkwenda tũgwĩke atĩa nĩgeetha tũhoorererwo nĩ
iria?" **12** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Njoyai mũnjikie iria-
inĩ na nĩrĩkũhoorera. Niĩ nĩnjũũĩ atĩ nĩ mahĩtia makwa
matũmĩte kĩhuhũkanio gĩkĩ kĩnene kĩmũkore." **13** No
andũ acio makĩĩrutanĩria mũno gũcookia marikabu yao
hũgũrũrũ-inĩ cia iria. No makĩremwo, nĩgũkorwo iria
nĩrĩakĩrĩrĩirie kũhuhũkania makĩria ma ũrĩa rĩarĩ mbere.
14 Nao magĩkaĩra Jehova makiuga atĩrĩ, "Twagũthaitha
Wee Jehova, ndũkareke tũkue nĩ ũndũ wa muoyo wa
mũndũ ũyũ. Ndũgatũcookererie mahĩtia ma kũũraga
mũndũ ũtehĩtie, nĩgũkorwo Wee Jehova, wĩkĩte ũrĩa
wonete arĩ wega." **15** Makĩoya Jona makĩmũikia iria-
inĩ, narĩo iria rĩu rĩahurutanaga rĩkĩhoorera. **16** Mona
ũguo andũ acio magĩĩtigĩra Jehova mũno; na makĩrutĩra
Jehova igongona, na makĩĩhĩta mĩĩhĩtwa mbere yake. **17**
Nake Jehova agĩathĩrĩria thamaki nene mũno ĩmerie
Jona, nake Jona agĩikara nda ya thamaki ĩyo matukũ
matatũ, mũthenya na ũtukũ.

2 Na rĩrĩ, Jona arĩ kũu nda ya thamaki ĩyo nene
mũno akĩhooya Jehova Ngai wake. **2** Akiuga atĩrĩ:
"Ndakaĩire Jehova ndĩ mĩnyamaro-inĩ, nake akĩnjĩtĩka.
Ngĩhooya ũteithio ndĩ o kũu mbĩrĩra-inĩ kũrĩa kũriku,
nawe ũkĩigua gũkaya gwakwa. **(Sheol h7585)** **3** Wee
wathinĩkanirie nginya kũrĩa kũriku, o gatagatĩ ka iria
rĩrĩa inene, naguo mũiyũro wa maaĩ ũgĩĩthiũrũrũkĩria;
makũmbĩ maku mothe na ndiihũ cia maaĩ ikĩĩhubanĩria.
4 Ngiuga atĩrĩ, 'Ndĩ mũingate, ngeherio maitho-inĩ
maku; no rĩrĩ, nĩngerorera hekarũ yaku theru hĩndĩ
ĩngĩ.' **5** Maaĩ macio maandigiicĩirie makenda kũnjũraga,
nakuo kũu kũriku gũgaathiũrũrũkĩria; riya rĩa iria-
inĩ rĩeohereire mũtwe wakwa. **6** Ngĩrikĩra o nginya
itina-inĩ cia irĩma; thĩ ya kũu rungu ĩkĩĩhingĩrĩria
nginya tene. No Wee Jehova, Ngai wakwa, nĩwarutire
muoyo wakwa kuuma irima rĩu. **7** "Hĩndĩ ĩrĩa muoyo
wakwa wathiraga, nĩndakũririkanire Wee Jehova, namo
mahooya makwa magĩkinya o harĩwe, o thĩinĩ wa hekarũ
yaku theru. **8** "Andũ arĩa mahooyaga mĩhianano ya
tũhũ, nĩmoragĩrwo nĩ ũtugi ũrĩa ũngĩkorwo ũrĩ wao. **9**
No niĩ-rĩ, ndĩrĩkũrutagĩra igongona ngĩinaga rwĩmbo
rwa gũcookia ngaatho. Nĩngahingia mĩĩhĩtwa yakwa ĩrĩa
niĩ ndanehĩta. Ũhonokio uumaga kũrĩ Jehova." **10** Nake
Jehova agĩatha thamaki ĩyo nene, nayo ĩgĩtahĩka Jona
thĩ nyũmũ.

3 Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova ĩgĩkinyĩra Jona hĩndĩ ya
keerĩ, akĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Ũkĩra, ũthiĩ itũũra rĩrĩa inene
rĩa Nineve, na ũrĩhunjĩrie ũhoro ũrĩa ngũkwĩra." **3** Nake
Jona agĩathĩkĩra ndũmĩrĩri ya Jehova, agĩthiĩ Nineve.
Na rĩrĩ, Nineve rĩarĩ itũũra inene na rĩa bata mũno.
Kũrĩthiũrũrũka rĩothe kũngĩaninire mĩthenya ĩtatũ.
4 Mũthenya wa mbere Jona akĩambĩrĩria gũtoonya
itũũra rĩu. Akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Gwatigia mĩthenya
mĩrongo ĩna Nineve kũharaganio." **5** Nao andũ a
Nineve magĩĩtĩkia Ngai. Makĩanĩrĩra kũgĩe na ihinda
rĩa kwĩhinga kũrĩa irio, nao othe makĩĩhumba nguo
cia makũnia, kuuma ũrĩa mũnene mũno o nginya ũrĩa
mũnini mũno. **6** Hĩndĩ ĩrĩa mũthamaki wa kũu Nineve
aakinyĩirwo nĩ ũhoro ũcio-rĩ, agĩũkĩra akiuma gĩtĩ-
inĩ gĩake kĩa ũnene, akĩruta nguo ciake cia ũthamaki,
akĩĩhumba nguo ya ikũnia, na agĩikara thĩ rũkũngũ-inĩ.
7 Ningĩ akĩanĩrĩrithia ũhoro ũyũ kũu Nineve: "Kuumana
na uuge wa mũthamaki na andũ ake arĩa marĩ igweta:
"Mũtikareke mũndũ o wothe, kana nyamũ cia rũũru
rwa ng'ombe kana rwa mbũri, irũme kĩndũ; itikarekwo
irĩe kana inyue. **8** No rĩrĩ, andũ nĩmehumbe nguo cia
makũnia o nacio nyamũ nĩihumbwo makũnia. O mũndũ
nĩakaĩre Ngai narua. Andũ nĩmatige mĩthiĩre yao mĩũru
na ngũĩ ciao. **9** Nũũ ũngĩmenya kana Ngai aahota
kwĩricũkwo, aigue tha atigane na marakara make mahiũ
nĩgeetha tũtikaniinwo." **10** Hĩndĩ ĩrĩa Ngai onire ũrĩa
meekire, na ũrĩa maagarũrũkĩte magatiga mĩthiĩre yao
mĩũru-rĩ, akĩmaiguĩra tha akĩaga kũmaniina ta ũrĩa
oigĩte nĩekũmaniina.

4 No rĩrĩ, Jona nĩaiguire ũũru mũno na akĩrakara. **2**
Akĩhooya Jehova, akiuga atĩrĩ, "Wee Jehova-rĩ, githĩ
ũũ toguo ndoigĩte itoimĩte mũcii? Nĩkĩo ndaahiũhaga
kũũrĩra Tarishishi. Nĩndoĩ atĩ wee wĩ Mũrungu mũtugi
na ũrĩ tha, na ndũhiũhaga kũrakara, na ũiyũrĩtwo nĩ
wendani, Ngai ũiguaga tha akericũkwo akaaga gwĩka
ũũru. **3** No rĩrĩ, Wee Jehova, ndagũthaitha ũndute
muoyo; nĩgũkorwo nĩ kwagĩrĩire ngue, gũkĩra ndũũre
muoyo." **4** No Jehova akĩmũũria atĩrĩ, "Ũrĩ na kĩhooto
o na kĩrĩkũ gĩa gũtũma ũrakare?" **5** Jona akiuma
kũu, agĩthiĩ agĩikara thĩ handũ mwena wa irathĩro
wa itũũra rĩu inene. Akĩĩakĩra gĩthũnũ hau, agĩikara
kĩĩruru-inĩ gĩakĩo, agĩeterera one ũrĩa itũũra rĩu inene

rĩgwĩkwo. **6** Nake Jehova Ngai akĩrehe rũũngũ na agĩtũma rũtambe igũrũ rĩa hau Jona aarĩ, nĩguo rũmũhe kĩĩruru, kĩmũhumbĩre atige gũthĩĩnĩka. Nake Jona agĩkenera rũũngũ rũu mũno. **7** No rĩrĩ, kwarooka gũkĩa mũthenya ũyũ ũngĩ, Ngai akĩrehe kĩgunyũ gĩkĩrĩa rũũngũ rũu, nĩ ũndũ ũcio rũkĩhooha. **8** Hĩndĩ ĩrĩa riũa rĩarathire, Ngai akĩrehithia rũhuho ruumĩte na irathĩro rũrĩ na ũrugarĩ mũnene, narĩo riũa rĩgĩcina Jona mũtwe, o nginya akĩringĩka. Akĩĩrirĩria gũkua, akiuga atĩrĩ, "Nĩ wega ngue gũkĩra ndũũre muoyo." **9** Nake Ngai akĩũria Jona atĩrĩ, "Ũrĩ na kĩhooto gĩa kũrakara nĩ ũndũ wa rũũngũ rũu?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, ndĩ nakĩo; ndakarĩte o ũndũ ingĩkua." **10** No Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee-rĩ, ũraiguĩra rũũngũ rũrũ tha, o na harĩa ũtarũrutĩire wĩra kana ũgatũma rũkũre. Rũrakũrire na ũtukũ ũmwe, na rũrathira na ũtukũ ũmwe. **11** No Nineve nĩ kũrĩ na andũ makĩria ma ngiri igana rĩa mĩrongo ĩĩrĩ arĩa matangĩkũũrana guoko kwa ũrĩo kana guoko kwa ũmotho, o na ningĩ rĩrĩ na mahiũ maingĩ. Githĩ o na niĩ ndiagĩrĩirwo nĩkũiguĩra tha itũũra rĩu inene?"

Mika

1 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩrĩa yakinyĩrĩire Mika ũrĩa warĩ wa itũũra rĩa Moreshethu, ĩkoniĩ Samaria na Jerusalemu, hĩndĩ ya ũthamaki wa Jothamu, na wa Ahazu, na wa Hezekia, athamaki a Juda. **2** Atĩrĩrĩ, ta thikĩrĩriai inyuĩ andũ aya inyuothe; o nawe thĩ ta igua, na arĩa othe matũũraga kuo, nĩgeetha Mwathani Jehova arute ũira wa kũmũũkĩrĩra, o we Mwathani arĩ thĩĩnĩ wa hekarũ yake theru. **3** Atĩrĩrĩ! Jehova nĩarooka oimĩte gĩikaro gĩake; araikũrũka arangĩrĩrie kũrĩa gũtũũgĩru gũkũ thĩ. **4** Irĩma itwekaga irĩ rungu rwake, nayo mĩkuru ĩgaatũkana; itwekaga ta mũhũra ũrĩ mwaki-inĩ, igaikũrũka ta maaĩ maikũrũkĩte na ihenya kĩgaragaro-inĩ. **5** Ũndũ ũyũ wonekete nĩ ũndũ wa ũremi wa Jakubu, na nĩ ũndũ wa mehia ma nyũmba ya Isiraeli. Ũremi wa Jakubu-rĩ, nĩ ũrĩkũ? Githĩ ti Samaria? Kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kwa Juda-rĩ, nĩ kũ? Githĩ ti Jerusalemu? **6** "Nĩ ũndũ ũcio, ngaatua Samaria hĩba ya mahiga, gũtuĩke kũndũ gwa kũhaandagwo mĩthabibũ. Nĩngaita mahiga marĩo mũkuru-inĩ na thikũrie mĩthingi yarĩo. **7** Mĩhianano yarĩo yothe nĩĩkoinangwo icunjĩ; nacio iheo ciothe cia hekarũ yarĩo icinwo na mwaki. Nĩngananga mĩhianano yothe yarĩo. Tondũ rĩonganirie iheo ciarĩo kuuma mũcaara wa ũmaraya, na igaatũmĩrwo rĩngĩ irĩ mũcaara wa kũrĩha maraya." **8** Tondũ ũcio-rĩ, ngũrĩra na ngirĩke, na thiĩ ndĩ magũrũ matheri na ndĩ njaga. Ngũgirĩka o ta mbwe, na ndĩre ta ndundu. **9** Nĩgũkorwo kĩronda kĩarĩo gĩtingĩhona; gĩũkĩte gĩgakinya Juda. Nĩgĩkinyĩte o kĩhingo-inĩ kĩa andũ akwa, gĩgakinya Jerusalemu kuo kwene. **10** Mũtikaheane ũhoro ũcio kũu Gathu, mũtikarĩre o na hanini. Ningĩ kũu Bethi-Ofara mwĩgaragariei rũkũngũ-inĩ. **11** Inyuĩ andũ arĩa mũtũũraga Shafiri, thiĩi mũrĩ njaga na mũconokete. Andũ arĩa matũũraga Zaanani matingiuma itũũra rĩao. Narĩo itũũra rĩa Bethi-Ezeli no gũcaaya rĩracaaya, itũũra rĩu rĩtingĩhota gũkũgitĩra. **12** Andũ arĩa matũũraga Marothu-rĩ, menyogondaga nĩ ruo, o metereire ũteithio, nĩ ũndũ mwanangĩko ũikũrũkĩte kuuma kũrĩ Jehova, ũgakinya o kĩhingo-inĩ kĩa Jerusalemu. **13** Inyuĩ mũtũũraga Lakishi, ngaari cianyu cia ita ciohererei mbarathi. Nĩ inyuĩ mwatoonyirie Mwarĩ wa Zayuni mehia-inĩ, nĩgũkorwo ũremi wa Isiraeli woimanire na inyuĩ. **14** Nĩ ũndũ ũcio nĩmũkahe Moreshethu-Gathu iheo cia kuuganĩra ũhoro. Itũũra rĩa Akizibu no rĩa kũheenereria athamaki a Isiraeli. **15** Inyuĩ mũtũũraga Maresha nĩngamũrehithĩria mũndũ wa kũmũũkĩrĩra, amũtoorie. Ũrĩa we ũrĩ Riiri wa Isiraeli nĩagooka Adulamu. **16** Enjwoi mĩtwe mũcakaĩre ciana cianyu iria mũkenagĩra; mwĩenjei kĩhara mũhaane ta nderi, nĩgũkorwo ciana icio cianyu nĩigatahwo.

2 Kaĩ andũ arĩa mathugundaga waganu, o acio meciiragia maũndũ mooru marĩ ũrĩrĩ, marĩ na haaro-ĩ! Rũciinĩ gwakĩa mekaga o ũguo, tondũ hinya wa gwĩka ũguo marĩ naguo. **2** Macumĩkagĩra mĩgũnda makamĩtunyana, na makeerirĩria nyũmba magacioya na hinya. Maheenagia mũndũ makamũtunya mũciĩ wake, makaheenia mũndũ wao, makamũtunya igai rĩake. **3** Nĩ ũndũ ũcio, Jehova ekuuga atĩrĩ: "Nĩndĩrathugunda mwanangĩko wa gũũkĩrĩra andũ aya, ũrĩa mũtakahota kwĩhonokia. Mũtigacooka gũthiiaga na mwĩtĩĩo, nĩgũkorwo ihinda rĩu nĩ rĩa mũtino. **4** Mũthenya ũcio andũ nĩmakamũthekerera; na mamũnyũrũrie na rwĩmbo rũrũ rwa kĩrĩro, maine atĩrĩ, 'Tũrĩ anange biũ; indo cia andũ akwa nĩngayane. Nĩacieheretie kuuma kũrĩ niĩ! Aragaya mĩgũnda iitũ kũrĩ andũ arĩa matũkunyanagĩra.'" **5** Nĩ ũndũ mũtigakorwo na mũndũ o na ũmwe kĩũngano-inĩ kĩa Jehova wa kũgaya ithaka na ũndũ wa gũcicuukĩra mĩtĩ. **6** Anabii ao moigaga atĩrĩ, "Mũtikarathe ũhoro. Tigagai kũratha ũhoro ũkoniĩ maũndũ maya; gĩconoko gĩtigatũkinyĩrĩra." **7** Ningĩ nĩ kwagĩrĩire kũũranagio atĩrĩ, wee nyũmba ya Jakubu: "Kaĩ Roho wa Jehova arĩ mũrakaru? We no eke maũndũ ta macio?" "Githĩ ciugo ciakwa itigunaga mũndũ ũrĩa ũthiiaga na mĩthiĩre mĩrũngĩrĩru? **8** Ica-ikuhĩ-rĩ, andũ akwa maarahũkĩte magatuĩka ta thũ. Mũtunyaga andũ arĩa mahooreire nguo ciao cia goro, mũgatunya ehĩtũkĩri arĩa marahĩtũka matekũmaka, o acio matakoragwo na meciiria ma mbaara na inyuĩ. **9** Mũingataga andũ-a-nja a andũ akwa kuuma mĩciĩ yao ĩrĩa mĩega. Mũgatunya ciana ciao kĩrathimo gĩakwa nginya tene. **10** Ũkĩrai mũthiĩ, mwehere! Nĩgũkorwo gĩikaro gĩkĩ ti kĩo kĩhurũko kĩanyu, tondũ nĩgĩthaahie, kĩanangĩtwo ũndũ gĩtangĩcookererio. **11** Mũndũ wa maheeni na ũtaaragia ma angĩũka oige atĩrĩ, 'Ndaamũrathĩra gũkorwo na ndibei na njoohi nyingĩ,' ũcio nĩwe ũngĩtĩkĩrĩka nĩ andũ aya! **12** "Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ a Jakubu, ti-itherũ nĩngamũcookanĩrĩria, inyuothe, o na inyuĩ matigari ma Isiraeli nĩngamũrehe hamwe. Ngamarehe hamwe ta ng'ondu irĩ kiugũ, matuĩke ta rũũru rwa mbũri rũrĩ ũrĩithio-inĩ waruo; nakĩo kĩrĩndĩ kĩa andũ kĩiyũre kuo. **13** Mũhingũri njĩra, nĩakambata arĩ mbere yao; nao nĩmakamomora kĩhingo moime nja. Mũthamaki wao nĩakoimagara arĩ mbere yao, Jehova amatongoretie."

3 Ningĩ ngiuga atĩrĩ, "Ta iguai, inyuĩ atongoria a Jakubu, o inyuĩ aathani a nyũmba ya Isiraeli. Githĩ mũtiagĩrĩirwo nĩkũmenya ũhoro wa gũtuanĩra ciira na kĩhooto. **2** No inyuĩ mũthũire maũndũ mega no mũkenda marĩa mooru; inyuĩ mũnũraga andũ akwa ikonde, na mũgathoora nyama mahĩndĩ-inĩ mao. **3** Inyuĩ mũrĩĩaga nyama cia mĩĩrĩ ya andũ akwa, mũkamonũra ikonde na mũkoinanga mahĩndĩ mao tũcunjĩ; O inyuĩ mũmatinangagia ta nyama cia gũkarangwo na rũgĩo, o na ta nyama cia gũtherũkio na nyũngũ." **4** Hĩndĩ ĩyo magaakaĩra Jehova, nowe ndakamacookeria. Hĩndĩ ĩyo nĩakahitha ũthiũ wake kuuma kũrĩ o, tondũ wa ũũru ũrĩa mekĩte. **5** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Ha ũhoro wa anabii acio mahĩtithagia andũ akwa, mũndũ aamahe irio, maanagĩrĩra makiugaga 'thayũ,' no angĩmaima irio, makahaarĩria mbaara ya kũmũũkĩrĩra. **6** Tondũ ũcio, ũtukũ nĩũkamũhubanĩria, mwage kuona cioneki, mũhubanĩrio nĩ nduma mwage ũguũrio. Riũa nĩrĩgathũĩra anabii, naguo mũthenya ũmatuĩkĩre nduma. **7** Ooni-maũndũ nĩmagaconoka, nao aragũri maconorithio. Othe nĩmakahumbĩra mothiũ mao, tondũ gũtirĩ ũhoro magaacookerio nĩ Ngai." **8** No hakwa-rĩ, niĩ njiyũrĩtwo nĩ hinya, na ngaiyũrwo nĩ

Roho wa Jehova, o na ngaiyũrwo nĩ kĩhooto na ũhoti, nĩguo nyumbũrĩre Jakubu ũremi wake, na nyumbũrĩre Isiraeli mehia make. **9** Ta thikĩrĩriai, inyuĩ atongoria a nyũmba ya Jakubu, o inyuĩ aathani a nyũmba ya Isiraeli, inyuĩ mũmenaga kĩhooto, na mũkoogomia maũndũ marĩa ma ma; **10** inyuĩ mwakaga Zayuni na ũiti wa thakame, na mũgaaka Jerusalemu na waganu. **11** Atongoria akuo matuaga ciira maahakwo, athĩnjĩri-Ngai akuo marutanaga maarĩhwo, na anabii akuo marathaga mohoro maheo mbeeca. No rĩrĩ, megiritanagia na Jehova makoiga atĩrĩ, "Githĩ Jehova ndakĩrĩ gatagatĩ-inĩ gaitũ? Gũtirĩ ũũru ũngĩtũkora." **12** Nĩ tondũ wanyu-rĩ, Zayuni gũgaaciimbwo ta mũgũnda, Jerusalemu gũtuĩke hĩba ya mahiga, nakĩo kĩrĩma kĩrĩa gĩakĩtwo hekarũ gĩtuĩke kĩhumbu kĩmereirwo nĩ ihinga.

4 Matukũ-inĩ ma kũrigĩrĩria, kĩrĩma kĩrĩa kĩa hekarũ ya Jehova nĩgĩkahaandwo kĩrĩ kĩo kĩnene gatagatĩ ka irĩma iria ingĩ; nĩgĩkambarario igũrũ rĩa tũrĩma tũrĩa tũngĩ, nao andũ a ndũrĩrĩ nĩkuo magaathiiaga. **2** Ndũrĩrĩ nyingĩ igaathiĩ kuo, ikiugaga atĩrĩ, "Ũkai twambate tũthiĩ kĩrĩma-inĩ kĩa Jehova, tũthiĩ nyũmba ya Ngai wa Jakubu. Nĩagatũruta ũhoro wa mĩthiĩre yake, nĩgeetha tũgeragĩre njĩra ciake." Nĩgũkorwo Zayuni nĩgũkoima ũtaarani, nakuo Jerusalemu kuume ndũmĩrĩri ya Jehova. **3** Nĩagatuithania ndũrĩrĩ nyingĩ ciira, nacio ndũrĩrĩ iria irĩ hinya cia kuuma kũraya aciiguithanie. Magaatura hiũ ciao cia njora ituĩke hiũ cia mĩraũ, namo matimũ mao maturwo hiũ cia gũceeha mĩtĩ. Gũtirĩ rũrĩrĩ rũgaacooka kũrũa na rũrĩa rũngĩ na hiũ cia njora, kana rũcooke kwĩruta ũhoro wa mbaara rĩngĩ. **4** O mũndũ agaikaraga gĩtina-inĩ kĩa mũthabibũ wake na aikarage gĩtina-inĩ kĩa mũkũyũ wake, na gũtirĩ mũndũ ũkaamamakia, nĩgũkorwo ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe oigĩte. **5** Andũ a ndũrĩrĩ ciothe no marũmĩrĩre kĩrĩra kĩa ngai ciao; no ithuĩ tũrĩrũmagĩrĩra kĩrĩra kĩa Jehova Ngai witũ nginya tene na tene. **6** Jehova ekuuga atĩrĩ: "Mũthenya ũcio-rĩ, nĩngacookanĩrĩria ithua; na nĩngacookanĩrĩria arĩa matahĩtwo, o na arĩa nyariirithĩtie. **7** Ithua nĩngacitua matigari, na arĩa maingatĩtwo ndĩmatue rũrĩrĩ rũrĩ hinya. Jehova nĩwe ũkamaathaga arĩ Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni, kuuma mũthenya ũcio nginya tene. **8** Ha ũhoro waku, wee mũthiringo ũyũ mũraihu na igũrũ wa kũrangĩra rũũru rwa mbũri, o wee kĩĩhitho kĩrũmu kĩa Mwarĩ wa Zayuni-rĩ, wathani ũrĩa warĩ naguo mbere nĩũgagũcookerera; naguo ũthamaki wa Mwarĩ wa Jerusalemu ũmũcookerere." **9** Atĩrĩrĩ, nĩkĩ kĩratũma ũrĩre wanĩrĩire, kaĩ ũtarĩ na mũthamaki? Kaĩ ũkuĩrĩirwo nĩ mũkũhei kĩrĩra, tondũ wanyiitwo nĩ ruo rũhaana ta rwa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo? **10** Wĩnyogonde nĩ ruo, wee Mwarĩ wa Zayuni, o ta mũndũ-wa-nja akĩrũmwo, nĩgũkorwo rĩu no nginya uume itũũra inene ũgaikare nja werũ-inĩ. Nĩũgathiĩ Babuloni; kũu nĩkuo ũkaahonokerio. Kũu nĩkuo Jehova agaagũkũũra kuuma guoko-inĩ gwa thũ ciaku. **11** No rĩrĩ, ndũrĩrĩ nyingĩ nĩicookanĩrĩire, igũũkĩrĩre. Iroiga atĩrĩ, "Rekei anyiitwo nĩ thaahu, rekei maitho maitũ mathekerere Zayuni!" **12** No cio itingĩmenya meciiria ma Jehova; o na itiũĩ mũbango wake, o we ũrĩa ũcicookanagĩrĩria ta itĩĩa cia ngano kĩhũrĩro-inĩ. **13** "Arahũka, wee Mwarĩ wa Zayuni, ũhũũre ngano ĩyo, nĩgũkorwo nĩngakũhe hĩa cia kĩgera; nĩngakũhe mahũngũ ma gĩcango nawe nĩũkahehenja ndũrĩrĩ nyingĩ." Uumithio ũcio meyoeire na njĩra ĩtarĩ ya kĩhooto nĩũkawamũrĩra Jehova, ũtonga wao ũwamũrĩre Mwathani wa thĩ yothe.

5 Thagathaga mbũtũ ciaku cia mbaara, wee itũũra inene rĩa mbũtũ cia mbaara, nĩgũkorwo matũrigiicĩirie matũũkĩrĩre. Nĩmakaringa mwathi wa Isiraeli rũthĩa-inĩ na rũthanju. **2** "No rĩrĩ, wee Bethilehemu Efiratha, o na harĩa arĩ we mũnini mũno mĩhĩrĩga-inĩ ya Juda, thĩinĩ waku nĩkuo gũkoima ũrĩa ũgaatuĩka mwathi wa Isiraeli, ũrĩa kĩhumo gĩake nĩ gĩa kuuma tene, kuuma mĩndĩ na mĩndĩ." **3** Tondũ ũcio, Isiraeli nĩagatiganĩrio nginya ihinda rĩkinye, rĩrĩa ũrĩa ũraarũmwo agaaciara, nao ariũ-a-ithe arĩa angĩ magaacookerera andũ a Isiraeli. **4** Nĩagookĩra arĩithie rũũru rwa mbũri ciake arĩ na hinya wa Jehova, na ũnene wa rĩĩtwa rĩa Jehova Ngai wake. Nao nĩmagatũũra marĩ agitĩre, nĩgũkorwo hĩndĩ ĩyo ũnene wake ũgaakinya o nginya ituri ciothe cia thĩ. **5** Nake nĩagatuĩka thayũ wao. Hĩndĩ ĩrĩa Ashuri makaahithũkĩra bũrũri witũ, na matuĩkanĩrie ciĩhitho ciitũ nũmu, nĩtũkamaarahũrĩra arĩithi mũgwanja, o na anene anana mamokĩrĩre. **6** Nĩmagaatha bũrũri wa Ashuri na rũhiũ rwa njora; maathe bũrũri wa Nimurodi na hiũ cia njora icomoretwo. Nĩagatũhonokia kuuma kũrĩ Aashuri hĩndĩ ĩrĩa magaatharĩkĩra bũrũri witũ na matuĩkanĩirie mĩhaka-inĩ iitũ. **7** Matigari ma Jakubu magaatuĩka ta ime riumĩte harĩ Jehova gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ nyingĩ, o na ta mbura ya rũthuthuũ yurĩte nyeki-inĩ, ĩrĩa ĩtarehagwo nĩ mũndũ kana ĩkoirio nĩ andũ. **8** Matigari ma Jakubu magaakoragwo gatagatĩ ka ndũrĩrĩ, o gatagatĩ ka ndũrĩrĩ nyingĩ, ta mũrũũthi ũrĩ thĩinĩ wa nyamũ cia mũtitũ, na ta kĩana kĩa mũrũũthi kĩrĩ thĩinĩ wa ndũũru cia ng'ondu, kĩrĩa gĩthiiaga gĩgĩcitihangagia na gĩgĩcitambuuraga na gũtirĩ mũndũ ũngĩcihonokia. **9** Guoko gwaku nĩgũkambarario na igũrũ kuonanie ũhootani harĩ thũ ciaku, na amuku aku othe nĩmakaniinwo. **10** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Mũthenya ũcio-rĩ, "nĩngananga mbarathi ciaku ikweherere biũ, nacio ngaari ciaku cia ita ndĩcitharie. **11** Nĩngananga matũũra marĩa manene ma bũrũri wanyu, na tharũrie ciĩhitho iria nũmu cianyu ciothe. **12** Nĩngananga ũgo wanyu, na mũtigacooka kũragũra rĩngĩ. **13** Nĩngananga mĩhianano yanyu ya gwacũhio, na nyanange mahiga manyu marĩa maamũre mũrĩ namo; mũtigacooka kũinamĩrĩra wĩra wa moko manyu rĩngĩ. **14** Itugĩ cia Ashera iria mũrĩ nacio nĩngacimunya na momore matũũra manyu manene. **15** Nĩngerĩhĩria ndĩ na marakara na mang'ũrĩ kũrĩ ndũrĩrĩ iria itanjathĩkagĩra."

6 Ta thikĩrĩriai ũrĩa Jehova ekuuga: "Ũkĩrai mwĩciirĩrĩre mbere ya irĩma; mũreke tũrĩma tũigue ũrĩa mũkuuga. **2** Inyuĩ irĩma ici, iguai thitango ya Jehova; thikĩrĩriai inyuĩ mĩthingi ya thĩ ĩrĩa ĩtũũraga tene na tene. Nĩgũkorwo Jehova arĩ na ciira na andũ ake, nĩarathitanga andũ a Isiraeli. **3** "Andũ akwa, kaĩ ndĩmwĩkĩte atĩa? Ndĩmũnogetie na kĩ? Njookeriai. **4** Ndaamũrutire bũrũri wa Misiri, ngĩmũkũũra kuuma bũrũri wa ũkombo.

Ngĩtũma Musa amũtongorie, marĩ na Harũni na Miriamu. **5** Andũ akwa, ririkanai ũrĩa Balaki mũthamaki wa Moabi aamũciirĩire, na ũrĩa Balamu mũrũ wa Beori aamũcookeirie. Ririkanai rũgendo rwanyu kuuma Shitimu nginya Giligali, nĩgeetha mũmenye ciĩko cia ũthingu iria Jehova aaneka." **6** Nĩ kĩĩ ingĩtwara mbere ya Jehova, ngĩinamĩrĩre mbere ya Ngai ũcio ũrĩ igũrũ mũno? Hihi no ngĩthiĩ mbere yake na maruta ma njino, kana thiĩ na tũcaũ twa ũkũrũ wa mwaka ũmwe? **7** Anga Jehova no akenio nĩ ndũrũme ngiri nyingĩ, kana akenio nĩ maguta maingĩ ta ma njũũĩ ngiri ikũmi? Hihi no ndute mwana wakwa wa irigithathi nĩ ũndũ wa ũremi wakwa, kana ndute maciaro ma mwĩrĩ wakwa nĩ ũndũ wa mehia ma ngoro yakwa? **8** Atĩrĩrĩ, wee mũndũ ũyũ, githĩ Jehova ndakuonetie maũndũ marĩa mega. Na nĩ ũndũ ũrĩkũ Jehova agwathaga wĩke? Githĩ to wĩkage maũndũ ma kĩhooto, na wendage ũhoro wa kũiguanĩra tha, na ũtwaranage na Ngai waku wĩnyiihĩtie. **9** Ta thikĩrĩrĩai! Jehova nĩaretana kũu itũũra inene, mũndũ ũrĩa mũũgĩ nĩetigĩre rĩĩtwa rĩaku. "Rũmbũiya rũthanju, o na ũrĩa ũrũnyitĩte. **10** Wee nyũmba ya waganu-rĩ, no ndiganĩrwo nĩ igĩĩna iria mwĩigĩire na njĩra ĩtarĩ ya kĩhooto, kana ndiganĩrwo nĩ eba ya gũthima ĩrĩa ĩtarĩ ya kĩhooto, ĩrĩa nume? **11** No njuge mũndũ ndehĩtie akĩhũthagĩra ratiri itarĩ cia ma, arĩ na mondo ya mahiga ma gũthima ma maheeni? **12** Itonga ciakuo nĩ cia ngũĩ; andũ akuo nĩ a maheeni, na nĩmĩ ciao nĩkũheenania iheenanagia. **13** Tondũ ũcio, nĩnyambĩrĩirie gũkũniina, na ngambĩrĩria gũkwananga nĩ ũndũ wa mehia manyu. **14** Mũrĩrĩaga irio na mũtihũũne, nda cianyu irĩkoragwo o ihũtiĩ. Mũrĩigaga mĩthiithũ, no mũtikahonokia kĩndũ, tondũ kĩrĩa gĩothe mwahonokia nĩngakĩniinithia na rũhiũ rwa njora. **15** Mũrĩhaandaga no mũtikaagetha; mũrĩĩhihaga ndamaiyũ no mũtikehaka maguta ma cio; mũrĩĩhihaga thabibũ no mũtikanyua ndibei yacio. **16** Nĩmũrũmĩrĩire irĩra cia watho wa Omuri na mĩtugo yothe ya nyũmba ya Ahabu, mũkarũmĩrĩra irĩra ciao cia ndũire. Tondũ ũcio nĩngamũrekereria mwanangwo, na ndekererie andũ anyu matuĩke a gũthekererwo; mũgaatũũra mũnyararĩtwo nĩ ndũrĩrĩ icio."

7 Hĩ, kaĩ ndĩ mũnyamarĩku-ĩ! Ndariĩ ta mũndũ ũrongania maciaro maarĩkia kũgethwo hĩndĩ ya riũa, o ta mũndũ ũrahaara thabibũ thuutha wa magetha; gũtirĩ kĩmanjĩka gĩa thabibũ kĩngĩrĩĩo, o na kana ngũyũ iria ciambaga kwĩrua iria ngoro yakwa ĩĩriragĩria. **2** Andũ arĩa eetigĩri Ngai nĩmathirĩte bũrũri-inĩ, gũtirĩ mũndũ o na ũmwe mũrũngĩrĩru ũtigarĩte. Andũ othe maikarĩte metereire gũita thakame; o mũndũ araguĩma mũrũ wa nyina na wabu. **3** Mahũthagĩra moko mao meerĩ gwĩka ũũru; mũtongoria etagia iheo na hinya, nake mũciirithania aamũkagĩra mahaki; arĩa marĩ hinya nĩo moigaga kĩrĩa mekwenda: othe makagĩa ndundu ya gwĩka ũũru. **4** Ũrĩa mwega mũno wao ahaana ta cong'e, ũrĩa mũrũngĩrĩru mũno nĩ mũũru gũkĩra rũgiri rwa mĩigua. Mũthenya ũrĩa arangĩri aku matũire makwĩraga ũhoro waguo nĩmũkinyu, mũthenya ũrĩa Ngai agaagũceerera. Rĩĩrĩ nĩrĩo ihinda rĩa kĩrigiicano kĩao. **5** Ndũkanehoke mũndũ wa itũũra; ndũkanehoke o na mũrataguo. Menyerera ciugo cia kanua gaku, ndũkaanahe mũtumia waku ũcio ũkomaga gĩthũri-inĩ gĩaku ũhoro. **6** Nĩgũkorwo mũriũ nĩagĩte gũtĩĩa ithe, nake mũirĩtu akaremera nyina, o nake mũtumia wa mũriũ akaremera nyaciarawe, thũ cia mũndũ igaatuĩka andũ a nyũmba yake mwene. **7** No rĩrĩ, niĩ hakwa-rĩ, ndĩcũthagĩrĩria Jehova ndĩ na kĩĩrĩgĩrĩro, njetereire Ngai Mũhonokia wakwa; Ngai wakwa-rĩ, nĩakanjigua. **8** Atĩrĩrĩ, wee thũ yakwa-rĩ, tiga kũngenerera! O na ingĩgũa gũtirĩ hĩndĩ itagookĩra! O na ingĩikara nduma-inĩ-rĩ, Jehova nĩwe ũrĩtuĩkaga ũtheri wakwa. **9** Tondũ nĩ niĩ ndĩmwĩhĩirie, nĩngũkirĩrĩrĩria mang'ũrĩ ma Jehova nginya rĩrĩa we akaanjiirĩrĩra, na onanie kĩhooto gĩakwa. Nĩakanduta nduma-inĩ, andehe ũtheri-inĩ, na niĩ nĩngeyonera ũthingu wake. **10** Hĩndĩ ĩyo thũ yakwa nĩĩkeyonera ũguo, na ĩhumbwo thoni, o ĩyo yanjũũragia atĩrĩ, "Jehova Ngai waku akĩrĩ ha?" Rĩu nĩ hĩndĩ maitho makwa mekwĩonera kũgũa kwayo, o na ĩkarangĩrĩrio thĩ ta ndooro ya njĩra-inĩ. **11** Mũthenya wa gwaka thingo ciaku nĩũgakinya, o guo mũthenya wa kwaramia mĩhaka yaku. **12** Mũthenya ũcio, andũ nĩmagooka kũrĩ we moimĩte Ashuri na matũũra manene ma Misiri, na bũrũri ũrĩa ũrĩ gatagatĩ ka bũrũri wa Misiri na Rũũĩ rwa Farati, na kuuma iria rĩmwe nginya rĩrĩa rĩngĩ, na kuuma kĩrĩma kĩmwe nginya kĩrĩa kĩngĩ. **13** Thĩ nĩĩkanangĩka ĩkire ihooru nĩ ũndũ wa andũ arĩa matũũraga kuo, marĩ maciaro ma ciĩko ciao. **14** Rĩithia andũ aku na mũthĩgi waku, nĩo rũũru rwa igai rĩaku, rũrĩa rwĩrĩithagia rũrĩ rwiki mũtitũ-inĩ, kũrĩa kũrĩ ũrĩithio mũnoru. Reke irĩe o kũu Bashani na Gileadi, o ta ũrĩa ciarĩĩaga matukũ ma tene. **15** "Ta ũrĩa gwatariĩ matukũ marĩa mwoimire bũrũri wa Misiri, nĩngamoonia morirũ makwa." **16** Ndũrĩrĩ nĩikoona na iconoke, itunyĩtwo hinya wacio wothe. Nĩikenyiita tũnua twacio, na ihingare matũ ciage kũigua. **17** Igaacũnaga rũkũngũ ta nyoka, ta ciũmbe iria ikurumaga thĩ. Nĩikoimĩra kuuma imamo-inĩ ciacio ikĩinainaga; nĩigacookerere Jehova Ngai witũ na guoya, na nĩigagwĩtigĩra. **18** Nĩ Ngai ũrĩkũ ũhaana tawe, ũrĩa ũrekagĩra matigari ma igai rĩake mehia na ũremi wao? Ndũtũũraga ũrakarĩte nginya tene, no nĩũkenagio nĩ kũiguanĩra tha. **19** Nĩũgatũiguĩra tha rĩngĩ, mehia maitũ nĩũkamarangĩrĩria na makinya, na waganu witũ wothe ũũnyugute iria-inĩ kũrĩa kũriku. **20** Nĩũgatũũria kĩrĩkanĩro gĩaku kũrĩ Jakubu, na ũiguĩre Iburahĩmu tha, o ta ũrĩa werĩire maithe maitũ na mwĩhĩtwa matukũ-inĩ macio ma tene.

Nahumu

1 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ ĩkoniĩ Nineve. Rĩĩrĩ nĩrĩo ibuku rĩa kĩoneki kĩa Nahumu, ũrĩa Mũelikoshi. **2** Jehova nĩ Mũrungu ũrĩ ũiru na mwĩrĩhĩria; Jehova nĩerĩhagĩria na akaiyũrwo nĩ mang'ũrĩ. Jehova nĩerĩhagĩria harĩ thũ ciake, na agatũũria mang'ũrĩ make harĩ amuku ake. **3** Jehova ndahiũhaga kũrakara na nĩarĩ hinya mũnene; Jehova ndakaaga kũherithia mũndũ mwaganu. Njĩra yake ĩrĩ thĩinĩ wa rũhuho rũnene na thĩinĩ wa kĩhuhũkanio, matu namo nĩ rũkũngũ rwa makinya make. **4** Akũũmaga iria, agatũma rĩhũe; ahũithagia njũũĩ ciothe. Bashani na Karimeli nĩkũhoohete, na kĩro kĩa Lebanoni gĩkaragatha. **5** Irĩma ithingithaga mbere yake, natuo tũrĩma tũgatweka. Thĩ ĩinainaga ĩrĩ mbere yake, o na mabũrũri mothe makainaina, na arĩa othe matũũraga kuo. **6** Nũũ ũngĩĩtiiria mathirĩ make? Nũũ ũngĩkĩũmĩrĩria marakara make mahiũ? Mang'ũrĩ make-rĩ, maitĩkaga ta mwaki; ndwaro cia mahiga igathethereka mbere yake. **7** Jehova nĩ mwega, nĩ kĩĩhitho hĩndĩ ya thĩĩna. Arĩa mamwĩhokete-rĩ, nĩamamenyagĩrĩra, **8** no rĩrĩ, nĩakaniina Nineve na kĩguũ kĩnene kĩa maaĩ; nĩakaingata thũ ciake nginya nduma-inĩ. **9** Ũrĩa wothe magaaciirĩra gwĩka Jehova-rĩ, we nĩakaũniina; o na thĩĩna ndũgooka hĩndĩ ya keerĩ. **10** Makaarigiicwo mĩigua-inĩ na marĩĩo nĩ ndibei yao; nao magaacinwo ta maragara momũ. **11** Nĩ harĩ ũmwe wĩyumĩrĩtie thĩinĩ waku wee Nineve, ũrĩa ũthugundaga ũũru wa gũũkĩrĩra Jehova, na akaheanaga irĩra cia waganu. **12** Jehova ekuuga atĩrĩ: "O na aakorwo marĩ na arata, na nĩ aingĩ mũno-rĩ, nĩmakaniinwo, meherio. O na aakorwo nĩngũnyariirĩte, wee Juda-rĩ, ndigacooka gũkũnyariira rĩngĩ. **13** Na rĩrĩ, nĩnguunanga icooki rĩao riume ngingo-inĩ yaku, na nduange mĩnyororo ĩrĩa woheetwo nayo." **14** Jehova nĩarutĩte watho ũgũkoniĩ, wee Nineve, akoiga atĩrĩ, "Ndũkagĩa na njiaro cia gũtũũria rĩĩtwa rĩaku. Nĩngananga mĩhianano ĩyo mĩicũhie o na ĩyo ya gũtwekio ĩrĩa ĩrĩ kũu hekarũ ya ngai ciaku. Nĩngũhaarĩria mbĩrĩra yaku, nĩgũkorwo ũrĩ kĩndũ kĩũru biũ." **15** Ta cũthĩrĩriai kũũrĩa irĩma-igũrũ, muone magũrũ ma mũndũ ũrĩa ũrarehe ũhoro mwega, ũrĩa wanagĩrĩra thayũ! Wee Juda-rĩ, kũngũũra ciathĩ ciaku, na ũhingie mĩĩhĩtwa yaku. Andũ aaganu matigagũtharĩkĩra rĩngĩ, nĩgũkorwo nĩmakaniinwo biũ.

2 Atĩrĩrĩ, wee Nineve, mũgũtharĩkĩri nĩokĩte gũgũtharĩkĩra. Rangĩra kĩigitĩro kĩa hinya, na ũgitĩre njĩra; wĩhotore, na wĩĩkĩre hinya mũno! **2** Jehova nĩagacookeria Jakubu riiri wake, ũhaane ta riiri wa Isiraeli, o na aakorwo aanangi nĩmamonũhĩte, na makaananga mĩthabibũ yao. **3** Ngo cia thigari ciake nĩ cia rangi mũtune, njamba cia ita ciĩhumbĩte nguo ndune ta gakarakũ. Igera cia ngaari cia ita irahenia mũthenya ũrĩa ciahaarĩrio; matimũ mahangĩrĩtwo mĩtĩ ya mĩkarakaba namo makahenũka maahiũrio. **4** Ngaari cia ita iraguthũka ituĩkanĩirie njĩra cia itũũra, irahanyũka na mbere, ningĩ na thuutha, ituĩkanĩirie ihaaro-inĩ cia itũũra. Ihaana ta imũrĩ irakana; irahiũka ta rũheni. **5** Acookanĩrĩirie mbũtũ cia thigari iria njamba, no ciũkaga ikĩhĩngagwo. Iguthũkaga nginya rũthingo-inĩ rwa itũũra inene; ituĩkaga ta ngo ya kũrĩgitĩra. **6** Hingĩrĩrio cia rũũĩ nĩ hingũre, naguo mũciĩ wa ũthamaki ũkamomoka. **7** Nĩ gwathanĩtwo itũũra rĩu inene rĩtahwo na rĩthaamio. Ngombo ciarĩo cia airĩtu iragirĩka na mĩgambo ta ya ndutura, na ikehũũra ithũri. **8** Nineve kũhaana ta ndia, na maaĩ makuo nĩkũhwa marahwa. Kũraanĩrĩrwo, gũkeerwo atĩrĩ, "Ta rũgamai! Ta rũgamai!" No gũtirĩ mũndũ ũngĩĩhũgũra. **9** Tahai betha! Tahai thahabu! Ũtonga ũrĩa ũrĩ igĩĩna-inĩ ciao ciothe ndũngĩthira! **10** Nineve nĩgũtahe, na indo igatunyanwo gũgatigwo ũtheri! Ngoro nĩikuĩte, na maru makaregera, na mĩĩrĩ ĩkainaina, o na andũ othe magathita ithiithi. **11** Atĩrĩrĩ, imamo cia mĩrũũthi irĩ ha, kũndũ kũrĩa yarereire ciana ciayo, kũrĩa mĩrũũthi ya njamba na ya nga yathiiaga na ciana ciayo ĩtegwĩtigĩra? **12** Mũrũũthi wa njamba nĩwatambuurĩire ciana ciaguo nyama cia gũciigana, na ũgĩitĩra mũgoma waguo gĩa kũrĩa, ũkĩiyũria imamo ciaguo na kĩrĩa woragĩte, na ũkĩiyũria ngurunga ciaguo na kĩrĩa waguĩmĩte. **13** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Niĩ nĩngũũkĩrĩire. Nĩngacina ngaari ciaku cia ita na mwaki, naruo rũhiũ rwa njora nĩrũkaniina mĩrũũthi yaku ĩrĩa mĩĩthĩ. Ndigagũtigĩria kĩndũ gĩa kũguĩma gũkũ thĩ. Nayo mĩgambo ya andũ arĩa ũtũmaga ndĩgaacooka kũiguuo rĩngĩ."

3 Kaĩ itũũra inene rĩa Nineve rĩrĩa rĩitaga thakame rĩrĩ na haaro-ĩ! Itũũra rĩu rĩiyũrĩtwo nĩ maheeni na indo cia ũtunyani, na rĩtiagaga andũ moragĩtwo. **2** Rĩ na mwanũko wa mĩcaarica, na mũrurumo wa magũrũ ma ngaari, na mbarathi iteng'erete, na ngaari cia ita ikũrũgarũga! **3** Thigari cia mbarathi irahithũka, ikahenũkia hiũ cia njora na matimũ marahenia! Andũ aingĩ nĩmooragĩtwo, gũkagĩa na hĩba cia arĩa makuĩte, na ciimba itangĩtarĩka, nao andũ makahĩngwo nĩ ciimba icio: **4** maũndũ maya mothe marekĩka nĩ ũndũ wa ũingĩ wa meririria ma mũmaraya, ũrĩa ũguucĩrĩirie mũndũ-wa-nja ũcio mũrogi, ũrĩa watuire ndũrĩrĩ ngombo na ũmaraya wake, na agĩtua kĩrĩndĩ ngombo na ũragũri wake. **5** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Niĩ nĩngũgũũkĩrĩra. Ngũkũheta nguo ikũhumbĩre ũthiũ. Nguonia ndũrĩrĩ njaga yaku, na ngũconorithie mbere ya mothamaki. **6** Ngũgũikĩria gĩko kĩrĩ magigi, ngũnyarare ũtuĩke kĩndũ gĩa kũmakania gĩkĩonwo nĩ andũ. **7** Arĩa othe magaakuona nĩmakoora makiugaga atĩrĩ, 'Hĩ, Nineve nĩrĩanange, nũũ ũkaarĩcakaĩra?' Mũndũ wa gũkũhooreria-rĩ, ingĩmũruta kũ?" **8** Wee-rĩ, ũkĩrĩ mwega gũkĩra Thebesi, itũũra rĩrĩa rĩakĩtwo Rũũĩ-inĩ rwa Nili, o rĩo rĩrigiicĩirio nĩ maaĩ? Rũũĩ rũu nĩruo rũrĩgitagĩra, naruo rũthingo rwarĩo nĩ maaĩ macio. **9** Kushi na Misiri nĩcio ciarĩ hinya warĩo ũtangĩathirire; Putu na Lubimu maarĩ amwe a thiritũ narĩo. **10** No rĩrĩ, nĩrĩatahirwo, na andũ aarĩo magĩthaamio. Tũkenge twarĩo twatungumanirio, tũgĩtuĩka icunjĩ magomano-inĩ mothe ma njĩra. Mĩtĩ nĩyacuukĩirwo andũ aarĩo arĩa maarĩ igweta, anene othe aarĩo makĩohwo na mĩnyororo. **11** Wee nawe nĩũkarĩĩo, na nĩũkoora, wĩhithe, wethe kĩĩhitho ũũrĩre thũ ciaku. **12** Ciĩhitho

ciaku nũmu ciothe ihaana ta mĩtĩ ya mĩkũyũ, ĩrĩ na ngũyũ iria ciambĩte kwĩrua, yainainio-rĩ, ngũyũ ikagũa kanua-inĩ ka mũrĩi. **13** Tarora, mbũtũ ciaku cia ita, hĩ, ciothe ihaana ta andũ-a-nja! Ihingo cia bũrũri waku nĩ hingũrĩre thũ ciaku biũ, mĩgĩĩko yacio ĩgacinwo na mwaki. **14** Taha maaĩ ũige, ũgaakorwo namo hĩndĩ ya kũrigiicĩrio, ciĩgitĩro ciaku cia hinya ũcirũmie wega! Haarĩria rĩũmba, kia ndoro, ũthondeke maturubarĩ. **15** Kũu nĩkuo mwaki ũgaakũniinĩra, na rũhiũ rwa njora rũgũtemenge ũthire biũ, rũkũrĩe o ta ũrĩa ũngĩrĩĩo nĩ itono. Ciaranai ta itono, mũciarane, mũingĩhe ta ngigĩ! **16** Onjoria aku ũmaingĩhĩtie, makaingĩha gũkĩra njata cia igũrũ, no mahaana ta ngigĩ iria cianangaga bũrũri, igacooka ikeyũmbũkĩra. **17** Arangĩri aku matariĩ ta ngigĩ, anene aku nao nĩ ta mĩrumbĩ ya ngigĩ, ĩrĩa yũmbaga thingo-inĩ ciaku mũthenya wa heho, no riũa rĩara, ĩkombũka ĩgathiĩ, na gũtirĩ mũndũ ũngĩmenya kũrĩa yathiĩ. **18** Atĩrĩrĩ, wee mũthamaki wa Ashuri, arĩithi aku nĩmakomete; andũ aku arĩa marĩ igweta nĩmahuurũkĩte. Andũ aku othe mahurunjũkĩire irĩma-inĩ, na gũtirĩ wa kũmacookanĩrĩria. **19** Kĩronda gĩaku gĩtingĩhona; nguraro yaku nĩ ya gũkũũraga. Mũndũ o wothe ũiguĩte ũhoro waku arahũũra hĩ tondũ nĩũgwĩte, nũũ ũtarĩ wahutio nĩ kĩnyariirano gĩaku gĩtarĩ mũthia?

Habakuku

1 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ ĩrĩa yakinyĩrĩire mũnabii Habakuku. **2** Wee Jehova-rĩ, nĩ nginya rĩ ngũtũũra ngũkayagĩra ũndeithie, no wee ũkaaga kũnjigua? Githĩ ndigũkayagĩra ngiugaga, "Haaro! Haaro!" no wee ũkaaga kũhonokania? **3** Ũtũmaga ndĩrorere wagi wa kĩhooto nĩkĩ? Ũkiragĩrĩria maũndũ mooru nĩkĩ? Mwanangĩko na haaro irĩ mbere yakwa; kũrĩ na njũgitano, nayo mbaara nĩ nyingĩ. **4** Nĩ ũndũ ũcio, watho nĩmwagithie hinya, na kĩhooto gĩtihootanaga. Andũ arĩa aaganu marigiicaga arĩa athingu, na nĩ ũndũ ũcio kĩhooto gĩkoogomio. **5** "Atĩrĩrĩ, ta rorai ndũrĩrĩ na mwĩrorere ũhoro wacio, na mũmake biũ. Nĩgũkorwo matukũ-inĩ maku nĩngwĩka ũndũ ũrĩa ũtangĩĩtĩkia o na ũngĩĩrwo. **6** Nĩngwarahũra andũ a Babuloni, andũ a haaro, na matarĩ tha, arĩa matuĩkanagia thĩ yothe, na makegwatĩra ciikaro itarĩ ciao. **7** Nĩ andũ a kũmakania, na a gwĩtigĩrwo; nĩo meyathaga, na magetũũgĩria. **8** Mbarathi ciao irĩ ihenya gũkĩra ngarĩ, na nĩ ooru mũno gũkĩra njũũi iria icangacangaga kĩhwaĩ-inĩ. Thigari ciao iria ithiiaga ihaicĩte mbarathi iteng'eraga ta ciũmbũkĩte; ahaici acio a mbarathi moimaga kũndũ kũraya. Mombũkaga ta nderi ĩgĩcuuhũkĩra gĩa kũrĩa; **9** othe mokaga mehaarĩirie kũruta haaro. Thigari icio ciao nyingĩ mũno ithiiaga ihaatĩte ta rũhuho rwa werũ-inĩ, igathiĩ itahĩte andũ aingĩ mũno ta mũthanga. **10** Manyararaga athamaki, na makanyũrũria andũ arĩa maathanaga. Mathekagĩrĩra matũũra mothe manene marĩa mairigĩre; maakaga ihumbu cia tĩĩri, magatunyana matũũra macio. **11** Ningĩ mahĩtũkagĩra kuo na ihenya o ta rũhuho mathiĩte na mbere: andũ maagararaga watho, magatuĩka ehia, magatua atĩ hinya wao nĩguo ngai yao." **12** Wee Jehova-rĩ, githĩ ndũtũũraga kuuma tene o na tene? O Wee Ngai wakwa, ũrĩa wakwa mũtheru, tondũ ũcio tũtigakua. Wee Jehova-rĩ, nĩwe ũthuurĩte andũ a Babuloni mahingie ituĩro rĩaku; wee Rwaro rwa Ihiga-rĩ, ũkamaamũra matũherithie. **13** Maitho maku nĩ matheru mũno, matingĩĩrorera ũmaramari; wee-rĩ, ndũngĩkirĩrĩria maũndũ mooru. Ũgĩkiragĩrĩria andũ arĩa oingumania nĩkĩ? Ũkiraga nĩkĩ rĩrĩa andũ arĩa aaganu mekũmeria andũ arĩa athingu kũmakĩra? **14** Ũtuĩte andũ ta thamaki cia iria, ũkamatua ta ciũmbe cia iria-inĩ, iria itarĩ mũciathi. **15** Thũ ĩyo njaganu ĩmaguucagia othe na ndwano, ĩkamagwatia na wabu wayo, ĩkamacookereria thĩĩinĩ wa mũtego wayo; nĩ ũndũ ũcio ĩgakena na ĩgacanjamũka. **16** Nĩ ũndũ ũcio, ĩrutagĩra wabu wayo igongona, na ĩgacinĩra mũtego wayo ũbumba, nĩgũkorwo wabu wayo nĩguo ũtũmaga ĩtũũre ĩĩkenagia, na ĩkarĩĩaga irio iria njega mũno. **17** Ĩlĩgũtũũra ĩtahaga na wabu wayo, ĩkaniinaga ndũrĩrĩ ingĩ ĩtegũciguĩra tha?

2 Nĩngũrũgama handũ hakwa ha kũrangĩra, na njikare o hau rũthingo igũrũ. Njetereire njigue ũrĩa ekũnjĩĩra, nĩguo menye ũrĩa ingĩcookia nĩ ũndũ wa iteta rĩĩrĩ. **2** Nake Jehova akĩnjookeria atĩrĩ, "Andĩka ũguũrio ũyũ, ũwandĩke wega ihengere-inĩ na ndemwa nene, nĩgeetha ũthomeke wega, o na mũndũ angĩkorwo ateng'erete. **3** Nĩgũkorwo ũguũrio ũyũ wetereire ihinda rĩrĩa rĩtuĩtwo; waragia ũhoro wa matukũ ma mũthia, na ndũngĩtuĩka wa maheeni. O na ũngĩikara mũno-rĩ, weterere. Ti-itherũ nĩũkahingio, na ndũgatĩĩrio. **4** "Atĩrĩrĩ, mũndũ mwĩtĩĩi-rĩ, merirĩria maake ti marũngĩrĩru; no mũndũ ũrĩa mũthingu agatũũra muoyo nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia gwake; **5** ti-itherũ, mũndũ ũcio mwĩtĩĩi nĩakunyanagĩrwo nĩ ndibei; nĩ mwĩtĩĩi na ndarĩ hĩndĩ ahurũkaga. Tondũ akorokete ta mbĩrĩra, na o ta ũrĩa gĩkuũ gĩtaiganagia, o nake ndaiganagia; acookanagĩrĩria ndũrĩrĩ ciothe harĩ we, na agataha andũ a ndũrĩrĩ ciothe. **(Sheol h7585)** **6** "Githĩ andũ othe matikamũthekerera makĩmũnyũrũragia, na mamũnyarare, makiugaga atĩrĩ, "'Kaĩ mũndũ ũrĩa wĩigagĩra indo cia ũici, na agetongia na indo cia ũtunyani arĩ na haaro-ĩ! Egũtũũra ekaga ũguo nginya-rĩ?' **7** Andũ arĩa ũrĩ na thiirĩ wao githĩ matigagũũkĩrĩra o rĩmwe? Githĩ matikaarahũka, na matũme ũinaine, macooke makũnyamarie? **8** Tondũ nĩũtahĩte ndũrĩrĩ nyingĩ indo ciao, matigari ma ndũrĩrĩ icio, nĩmagagũtaha indo o nawe. Nĩ ũndũ nĩũitĩte thakame ya andũ, na ũkaananga mabũrũri, na matũũra manene, o na arĩa othe marĩ kuo. **9** "Mũndũ ũrĩa wakaga wathani wake, na agetongia na uumithio ũtarĩ wa kĩhooto, nĩgeetha aake nyũmba yake handũ igũrũ nĩguo ehonokie ndakanyiitwo nĩ mwanangĩko, kaĩ arĩ na haaro-ĩ! **10** Wee wanaciirĩra kũniinwo kwa ndũrĩrĩ nyingĩ, ũgaconorithia nyũmba yaku mwene, na ũkoorwo nĩ muoyo waku. **11** Mahiga ma rũthingo nĩmakanĩrĩra, na mĩgamba ya mbaũ nĩĩkamũkĩria. **12** "Mũndũ ũrĩa wakithagia itũũra inene na ũiti wa thakame, na akahaanda itũũra na njĩra cia ũmaramari, kaĩ arĩ na haaro-ĩ! **13** Githĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe ndatuĩte atĩ wĩra wa andũ no ngũ cia gwakĩrĩria mwaki, na atĩ ndũrĩrĩ ciĩnogagia o tũhũ? **14** Nĩgũkorwo thĩ nĩĩkaiyũrwo nĩ ũmenyo wa riiri wa Jehova, o ta ũrĩa maaĩ maiyũrĩte iria-inĩ. **15** "Mũndũ ũrĩa ũheaga andũ a itũũra rĩake njoohi, akamatahĩria mondo-inĩ ya rũũa ya ndibei nginya makarĩĩo, nĩgeetha erorere njaga yao, kaĩ arĩ na haaro-ĩ! **16** Ũkaiyũrwo nĩ thoni, handũ ha kũgĩa na riiri. Rĩĩrĩ nĩrĩo ihinda rĩaku! Nyua, ũrĩĩo, nayo njaga yaku yoneke! Gĩkombe kuuma guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Jehova nĩkĩragũkora, na njono nĩĩkũhumbĩra riiri waku. **17** Haaro ĩrĩa ũrutĩire Lebanoni-rĩ, nĩĩgakũhubĩkania, na wanangi waku wa nyamũ-rĩ, nĩũgakũmakia mũno. Nĩ ũndũ nĩũitĩte thakame ya andũ, na ũkaananga mabũrũri, na matũũra manene, na arĩa othe marĩ kuo. **18** "Mũhianano mũicũhie nĩ wa bata ũrĩkũ mũndũ aarĩkia kũwacũhia? O naguo mũhianano wa gũtwekio ũrĩa ũtũmaga andũ maheeneke nĩ wa bata ũrĩkũ? Nĩgũkorwo ũrĩa ũũthondekaga ehokaga kĩrĩa ombĩte; athondekaga mĩhianano ĩtaaragia. **19** Mũndũ ũrĩa wĩraga rũbaũ atĩrĩ, 'Gĩa na muoyo!' Kana akeera ihiga rĩtarĩ muoyo atĩrĩ, 'Arahũka!' Kaĩ arĩ na haaro-ĩ! Indo ta icio ciakĩhota kuonia mũndũ njĩra? Ihumbĩtwo thahabu na betha; no itirĩ na mĩhũmũ thĩĩinĩ wacio. **20** No rĩrĩ, Jehova arĩ hekarũ-inĩ yake theru; thĩ yothe nĩĩkire ki ĩrĩ mbere yake."

3 Rĩrĩ nĩ ihooya rĩa mũnabii Habakuku, rĩa kũinwo ta rwĩmbo. **2** Atĩrĩrĩ Jehova, nĩnjiguĩte ũhoro wa

ngumo yaku, nganyiitwo nĩ guoya nĩ ũndũ wa ciĩko ciaku. Rurumũkia ciĩko ciaku matukũ-inĩ maya maitũ, ũtũme imenyeke matukũ-inĩ maitũ; o na hĩndĩ ĩrĩa ũrĩ mũrakaru, iguanagĩra tha. **3** Ngai ookire oimĩte Temani, ũcio Mũtheru agĩũka oimĩte Kĩrĩma kĩa Parani. Riiri wake ũkĩhumbĩra igũrũ, naguo ũgooci wake ũkĩiyũra thĩ. **4** Ũkengi wake wahaanaga ta riũa rĩkĩratha; mĩrũri yahenũkaga kuuma guoko-inĩ gwake, naho hau nĩho hinya wake wahithĩtwo. **5** Mũthiro nĩguo wamũtongoragia; mũrimũ wa mũthiro ũkamuuma thuutha. **6** Aarũgamire, agĩthingithia thĩ; agĩcũthĩrĩria agĩtũma ndũrĩrĩ ciinaine. Irĩma cia tene ikĩmumuthũka, natuo tũrĩma twa tene tũkĩmomoka. Mĩthiĩre yake-rĩ, nĩ ya tene na tene. **7** Nĩndonire andũ arĩa matũũraga hema cia Kushani marĩ na mĩnyamaro, nao arĩa matũũraga Midiani maiyũrĩtwo nĩ ruo rũnene. **8** Wee Jehova-rĩ, nĩ njũũĩ warakarĩire? Mang'ũrĩ maku-rĩ, nĩ tũrũũĩ mokĩrĩire? Wee-rĩ, wokĩrĩire iria na mang'ũrĩ maku rĩrĩa wahaicĩte mbarathi ciaku na ngaari ciaku cia ũhootani cia ita? **9** Nĩwarutire ũta waku, ũkĩwoya na igũrũ, na ũgĩĩtia mĩguĩ mĩingĩ. Nayo thĩ ũkĩmĩgayania na njũũĩ; **10** irĩma ciakuonire ikĩĩnyogonda. Kĩguũ kĩa maaĩ nakĩo gĩgĩtherera; maaĩ ma kũrĩa kũriku makĩhũũyũka, na makĩambararia makũmbĩ mamo na igũrũ taarĩ moko. **11** Riũa na mweri nĩciarũgamire o ro ũguo kũu igũrũ, ciona ũtheri wa mĩguĩ yaku ĩkĩrathũka, na ciona kũhenia gwa itimũ rĩaku rĩkĩmenũka. **12** Watuĩkanĩirie thĩ na mang'ũrĩ, na ũkĩhũũra ndũrĩrĩ ũrĩ na marakara. **13** Wokire kũhonokia andũ aku, na ũhonokie ũrĩa waku mũitĩrĩrie maguta. Wahehenjire kĩongo kĩa nyũmba ya waganu, ũkĩmĩtharia nginya itina-inĩ ciayo. **14** Wamũtheecire mũtwe na itimũ rĩake mwene, rĩrĩa njamba ciake cia ita ciatũtharĩkĩire itũharaganie; cigakenagĩrĩra ta igũtambuura athĩĩni arĩa mehithĩte. **15** Wee wakinyire iria igũrũ na mbarathi ciaku, ũgĩthuka maaĩ macio maingĩ, magĩtuĩka makũmbĩ manene. **16** Ndaiguire ũhoro ũcio, ngoro yakwa ĩgĩtumatuuma, nacio iromo ciakwa ikĩinaina nĩ mũgambo ũcio; mahĩndĩ makwa makĩonja, namo magũrũ makwa makĩinaina. No niĩ nĩngweterera ngirĩrĩirie, nginya mũthenya ũrĩa wa kũnyariirĩka ũgaakinya, ũkore rũrĩrĩ rũrĩa rũtũtharĩkagĩra. **17** Atĩrĩrĩ, o na mũkũyũ ũngĩaga kũruta kĩro, nayo mĩthabibũ yaage thabibũ, o naguo mũtamaiyũ wage maciaro, nayo mĩgũnda yaage irio; o na kũngĩaga ng'ondu gĩcegũ na kwage ng'ombe ciugũ-inĩ-rĩ, **18** niĩ no ndĩrĩkenagĩra Jehova, njanjamũkage nĩ ũndũ wa Ngai Mũhonokia wakwa. **19** Mwathani Jehova nĩwe hinya wakwa, atũmaga magũrũ makwa magĩe ihenya ta magũrũ ma thwariga, nake aahotithagia kũhaica kũrĩa gũtũũgĩru. Kũrĩ mũtongoria wa nyĩmbo. Rwĩmbo rũrũ nĩ rwa kũinwo na inanda cia mũgeeto.

Zefania

1 Atĩrĩrĩ, ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩrĩa yakinyĩrĩire Zefania mũrũ wa Kushi, mũrũ wa Gedalia, mũrũ wa Amaria, mũrũ wa Hezekia, rĩrĩa Mũthamaki Josia mũrũ wa Amoni aathamakaga Juda. **2** Atĩrĩrĩ, Jehova ekuuga ũũ: "Nĩnganiina indo ciothe ithire biũ, ithire kũndũ guothe gũkũ thĩ. **3** Nĩnganiina andũ o na nyamũ; njooke niine nyoni cia rĩera-inĩ, na thamaki cia iria-inĩ. Andũ arĩa aaganu magaatigĩrio o hĩba cia mahuti, hĩndĩ ĩrĩa ngaaniina andũ mathire kũndũ guothe gũkũ thĩ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **4** "Nĩngatambũrũkia guoko gwakwa njũkĩrĩre Juda, na njũkĩrĩre andũ othe arĩa matũũraga Jerusalemu. Nĩnganiina mĩhianano ya Baali ĩrĩa ĩtigarĩte gũkũ, na niine marĩĩtwa ma andũ arĩa matooĩ Ngai, na athĩnjĩri-ngai cia mĩhianano, **5** o acio mainamagĩrĩra, makahooya mbũtũ cia igũrũ marĩ nyũmba igũrũ, o na makainamĩrĩra, makehĩta na rĩĩtwa rĩa Jehova, na magacooka makehĩta na rĩĩtwa rĩa Milikomu, **6** o acio matigaga kũrũmĩrĩra Jehova magacooka na thuutha, na maticaragia Jehova, o na kana makamũrongooria. **7** Atĩrĩrĩ, kirai ki mũrĩ mbere ya Mwathani Jehova, nĩgũkorwo mũthenya wa Jehova ũrĩ hakuhĩ. Jehova nĩahaarĩirie igongona; ningĩ nĩamũrĩte andũ arĩa etĩte. **8** Mũthenya ũcio wa igongona rĩa Jehova-rĩ, nĩngaherithia anene, o na herithie ariũ a mũthamaki, hamwe na arĩa othe magaakorwo mehumbĩte nguo cia bũrũri ũngĩ. **9** Mũthenya ũcio-rĩ, nĩngaherithia ataagarari othe a hingĩro, o acio maiyũragia hekarũ ya ngai ciao na haaro na maheeni." **10** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Mũthenya ũcio nĩgũkaiguuo mũkayo uumĩte Kĩhingo-inĩ gĩa Thamaki, o na kũgirĩka kuumĩte Itũũra Rĩerũ, naguo mũrurumo mũnene wa mũmomoko uume tũrĩma-inĩ. **11** Girĩkai, inyuĩ mũtũũraga rũgongo rwa ndũnyũ; mũgirĩke tondũ onjorithia anyu othe nĩmekũniinwo, na arĩa othe monjorithanagia na betha manangwo. **12** Hĩndĩ ĩyo nĩngoya matawa njethe andũ Jerusalemu, na herithie arĩa meiganĩtie, arĩa mahaana ndibei ĩtiganĩirio na kĩnyita kĩayo, arĩa meciiragia atĩrĩ, 'Jehova ndarĩ ũndũ angĩĩka, mwega kana mũũru.' **13** Ũtonga wao nĩũgatahwo, na nyũmba ciao imomorwo. Nĩmagaka nyũmba, no matigacitũũra; nĩmakahaanda mĩgũnda ya mĩthabibũ, no matikanyua ndibei yayo. **14** "Mũthenya ũrĩa mũnene wa Jehova ũrĩ hakuhĩ, ũrĩ hakuhĩ na nĩũrooka narua. Ta thikĩrĩriai! Kĩrĩro kĩa mũthenya ũcio wa Jehova gĩgaakorwo kĩrĩ kĩnene, nacio njamba cia ita nĩikaarĩra mũno irĩ kũu. **15** Mũthenya ũcio-rĩ, ũgaakorwo ũrĩ wa mang'ũrĩ, mũthenya wa mĩnyamaro na ruo rũnene, mũthenya wa mathĩĩna na mwanangĩko, mũthenya wa nduma na mairia, mũthenya wa matu na nduma ndumanu, **16** mũthenya wa kũhuhwo karumbeta na mbugĩrĩrio ya mbaara ya gũũkĩrĩra matũũra marĩa mairigĩirwo na hinya, na gũũkĩrĩra mĩthiringo ĩrĩa mĩraihu na igũrũ. **17** Nĩngarehere andũ mĩnyamaro, nao magaathiiaga ta andũ atumumu, nĩ ũndũ nĩmehĩirie Jehova. Thakame yao nĩĩgaitwo ta rũkũngũ, nacio nyama cia nda ciao iteo ta irĩ rũrua. **18** Betha kana thahabu ciao itikahota kũmahonokia, mũthenya ũcio wa mang'ũrĩ ma Jehova. Thĩ yothe ĩkaaniinwo na mwaki wa ũiru wake, nĩgũkorwo arĩa othe matũũraga gũkũ thĩ nĩakamaniina o rĩmwe."

2 Mwĩcookanĩrĩrĩriei hamwe, mwĩcookanĩrĩrĩriei hamwe inyuĩ rũrĩrĩ rũrũ rũtarĩ thoni. **2** Mwĩcookanĩrĩrĩriei mbere ya ihinda rĩrĩa rĩtuĩtwo gũkinya, mũthenya ũcio ũmũkorerere ta ũrĩa mũũngũ ũmbũragwo nĩ rũhuho, mbere ya marakara mahiũ ma Jehova mamũkore, mbere ya mũthenya ũcio wa mang'ũrĩ ma Jehova kũmũkora. **3** Cariai Jehova, inyuĩ andũ othe arĩa enyiihia a bũrũri, inyuĩ arĩa mwĩkaga ũrĩa aathanĩte. Mwĩcarĩrĩriei ũthingu, mwĩcarĩrĩriei kwĩnyiihia; no gũkorwo nĩmũkagitĩrwo mũthenya ũcio wa marakara ma Jehova. **4** Itũũra rĩa Gaza nĩrĩgatiganĩrio, narĩo itũũra rĩa Ashikeloni rĩanangwo. Andũ a Ashidodi makaarutũrũrwo mũthenya barigici, narĩo itũũra rĩa Ekironi rĩthario ta mũtĩ ũkũmunywo. **5** Inyuĩ arĩa mũtũũraga ndwere-inĩ cia iria, o inyuĩ Akerethi, kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Ndũmĩrĩri ya Jehova nĩ ĩgũũkĩrĩire, wee Kaanani, bũrũri wa Afilisti. "Nĩngakũniina, na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũgaatigara." **6** Bũrũri ũcio ũrĩ ndwere-inĩ cia iria, o kũu Akerethi matũũraga, gũgaatuĩka kũndũ gwa gwakwo ithũnũ cia arĩithi, na ciugũ cia ng'ondu. **7** Bũrũri ũcio ũgaatuĩka wa matigari ma nyũmba ya Juda; kũu nĩkuo makoona ũrĩithio. Hwaĩ-inĩ magaakomaga nyũmba cia Ashikeloni. Nake Jehova Ngai wao nĩakamamenyerera, na atũme magaacĩre rĩngĩ. **8** "Nĩnjiguĩte irumi cia Moabi na inyũrũri cia Aamoni, acio maarumire andũ akwa na makĩĩhĩta gũũkĩrĩra bũrũri wao." **9** Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wa Isiraeli, ekuuga atĩrĩ, "Ti-itherũ o ta ũrĩa niĩ ndũũraga muoyo-rĩ, Moabi gũgaatuĩka o ta Sodomu, naguo bũrũri wa Aamoni ũtuĩke ta Gomora, kũndũ kwa riya, na marima ma cumbĩ, kũndũ gũtakũraga kĩndũ kuuma tene. Matigari ma andũ akwa nĩmakaamataha; nao andũ a rũrĩrĩ rwakwa arĩa makaahonoka nĩmakagaya bũrũri wao." **10** Maũndũ macio nĩmakamakora nĩ ũndũ wa mwĩtĩĩo wao, na nĩ ũndũ wa kũruma na kũnyũrũria andũ a Jehova Mwene-Hinya-Wothe. **11** Jehova nĩagetigĩrwo nĩo rĩrĩa akaananga ngai ciothe cia bũrũri ũcio. Ndũrĩrĩ iria irĩ hũgũrũrũ-inĩ ciothe cia iria nĩikamũhooya, o rũrĩrĩ rũrĩ bũrũri waruo kĩũmbe. **12** "O na inyuĩ, andũ a Kushi, nĩmũkooragwo na rũhiũ rwakwa rwa njora." **13** Nĩagatambũrũkia guoko gwake okĩrĩre andũ a gathigathini na aniine Ashuri, atige Nineve gũkirĩte ihooru, na kũũmagarĩte o ta werũ. **14** Ndũũru cia mbũri na ng'ombe igaakoma kuo, hamwe na ciũmbe cia mĩthemba yothe. Ndundu cia werũ na ndundu iria ng'ambi nĩikomba itugĩ-inĩ ciakuo. Kayũ ka mĩgambo yacio gakaiguuagwo ndirica-inĩ, hĩba cia mahiga igaakorwo mĩrango-inĩ, nayo mĩgamba ya mĩtarakwa ĩtigwo ũtheri. **15** Rĩĩrĩ nĩrĩo itũũra rĩrĩa rĩratũire na gĩkeno, o na rĩtarĩ na ũgwati. Rĩrĩa rĩeĩĩraga atĩrĩ, "Niĩ no niĩ, na gũtirĩ ũngĩ tiga niĩ." Kaĩ nĩrĩkĩanangĩtwo, rĩgatuĩka o kĩmamo kĩa nyamũ cia gĩthaka-ĩ! Arĩa othe mahĩtũkagĩra harĩ rĩo no kũrĩnyũrũria na kũrĩorota.

3 Kaĩ itũũra rĩĩrĩ inene rĩa andũ aremi, na rĩgwatĩtio thaahu, o na rĩiyũrĩte maũndũ ma kũhinyanĩrĩria

rĩrĩ na haaro-ĩ! **2** Rĩtirĩ mũndũ rĩathĩkagĩra, rĩtiĩtĩkagĩra gũtaarwo. Rĩtiĩhokaga Jehova, na rĩtikuhagĩrĩria Ngai warĩo. **3** Anene aarĩo mahaana ta mĩrũũthi ĩkũrarama, aathani aarĩo mahaana ta njũũi iria icangacangaga hwaĩinĩ, gũtirĩ kĩndũ matigagia gĩkinyie rũciinĩ. **4** Anabii aarĩo nĩ etĩĩi; nĩ andũ a ungumania. Athĩnjĩri-Ngai aarĩo mathaahĩtie handũ-harĩa-haamũre, na magathũkia watho. **5** Jehova ũrĩa ũrĩ thĩinĩ warĩo nĩ mũthingu; we ndeekaga ũũru. Rũciinĩ o rũciinĩ nĩatuanagĩra ciira na kĩhooto, mũthenya o mũthenya ndagaga gwĩka ũguo, no arĩa matarĩ athingu matirĩ thoni. **6** "Nĩniinĩte ndũrĩrĩ; ciĩgitĩro ciao cia hinya nĩ momore. Nacio barabara ciao ndũmĩte itiganĩrio, gũtirĩ mũndũ ũracigerera. Matũũra mao manene nĩmanange; gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũtigarĩte, gũtirĩ o na ũmwe. **7** Ndeerire itũũra rĩu inene atĩrĩ, 'Ti-itherũ nĩũkanjĩtigĩra, na wĩtĩkĩre gũtaarwo!' Hĩndĩ ĩyo itũũro ciake itikaniinwo, o na kana maherithia makwa mamũkore." No o meeriragĩria o gwĩka ũũru maũndũ-inĩ mao mothe. **8** Nĩ ũndũ ũcio Jehova ekuuga atĩrĩ, "Ikarai mũnjetereire, mweterere mũthenya ũrĩa ngaarũgama ndute ũira. Nĩnduĩte atĩ nĩngacookanĩrĩria ndũrĩrĩ hamwe, na nyũnganie mothamaki, nĩguo ndĩmaitĩrĩrie mang'ũrĩ makwa, nĩmo marakara makwa mahiũ. Thĩ yothe nĩĩkaniinwo nĩ mwaki wa marakara ma ũiru wakwa. **9** "Hĩndĩ ĩyo nĩngatheria mĩromo ya ndũrĩrĩ, nĩguo othe makayagĩre rĩĩtwa rĩa Jehova, na mamũtungatagĩre marĩ na ũrũmwe. **10** Andũ akwa arĩa mahurunjũkĩire mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa njũũĩ cia Kushi, o acio maahooyaga, nĩmakandehera maruta. **11** Mũthenya ũcio wee ndũgaconorithio nĩ ũndũ wa maũndũ mothe marĩa mooru wananjĩka, tondũ nĩngeheria arĩa othe makenagĩra mwĩtĩĩo wao, ndĩmarute kuuma itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene. Ndũgacooka gwĩtũũgĩria ũrĩ kĩrĩma-inĩ gĩakwa gĩtheru. **12** No rĩrĩ, nĩngatigia gatagatĩ-inĩ kanyu andũ arĩa ahooreri na enyiihia, arĩa mehokete rĩĩtwa rĩa Jehova. **13** Matigari ma Isiraeli matigekaga ũũru; matikaheenanagia, kana ũhinga woneke tũnua-inĩ twao. Makaarĩĩaga na magakoma, na gũtirĩ mũndũ ũkaamamakia." **14** Atĩrĩrĩ, wee Mwarĩ wa Zayuni, ina rwĩmbo; o nawe, Isiraeli anĩrĩra! Nawe Mwarĩ wa Jerusalemu kena na ũcanjamũke na ngoro yaku yothe! **15** Jehova nĩeheretie ihũũra rĩaku, nacio thũ ciaku nĩacingatĩte. Jehova mũthamaki wa Isiraeli arĩ hamwe nawe; ndũgacooka gwĩtigĩra mwanangĩko rĩngĩ. **16** Mũthenya ũcio nĩmakeera Jerusalemu atĩrĩ, "Wee Zayuni, ndũgacooke gwĩtigĩra na ndũkaregerie moko maku. **17** Jehova Ngai waku arĩ hamwe nawe, o we ũrĩa ũrĩ hinya wa kũhonokania. Nĩarĩgũkenagĩra mũno, na nĩarĩkũhooragĩria na wendo wake, agũkũngũĩre akĩĩnaga nyĩmbo." **18** "Kĩeha gĩa ciathĩ iria njathane nĩngamwehereria; icio ikoretwo irĩ mũrigo na cia thoni harĩ inyuĩ. **19** Hĩndĩ ĩyo nĩngaherithia arĩa othe maamũhinyagĩrĩria; nĩngahonokia arĩa ithua, na njookererie arĩa mahurunjĩtwo. Nĩngatũma magĩe igweta na ndĩmagoocithie mabũrũri-inĩ mothe kũrĩa manaconorithio. **20** Ihinda rĩu nĩngamũcookanĩrĩria; hĩndĩ ĩyo nĩngamũcookia mũciĩ. Nĩngatũma mũgĩe igweta na ndĩmũgoocithie gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ, hĩndĩ ĩrĩa ngaatũma mũgaacĩre rĩngĩ, o mũkĩĩonagĩra na maitho manyu," ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

Hagai

1 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa keerĩ wa gũthamaka kwa Dario, mũthenya wa mbere wa mweri wa gatandatũ, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩire Zerubabeli mũrũ wa Shealitieli, mwathi wa bũrũri wa Juda, na kũrĩ Joshua mũrũ wa Jehozadaki, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, na kanua ka mũnabii Hagai makĩĩrwo atĩrĩ, **2** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Andũ aya moigaga atĩrĩ, 'Ihinda ti ikinyu rĩa gwakĩra Jehova nyũmba.'" **3** Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova ĩgĩũka na kanua ka mũnabii Hagai ĩkĩũria atĩrĩ, **4** "Anga nĩ ihinda rĩanyu inyuĩ ene rĩa gũikara nyũmba iria ng'emie na mbaũ rĩrĩa nyũmba ĩno yakwa ĩikarĩte ĩrĩ nyanangĩku?" **5** Na rĩrĩ, Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Mwĩcũraniei wega ũrĩa mĩthiĩre yanyu ĩtariĩ. **6** Mũhaandĩte irio nyingĩ, no mũkagetha o tũnini. Mũrĩĩaga no mũtihũũnaga. Mũnyuuaga no mũtinyootokaga. Mwĩhumbaga nguo no mũtiiguaga ũrugarĩ. Ningĩ ũrĩa ũthũkũmaga, aanyiita mũcaara wake awĩkagĩra mũhuko ũrĩ na marima." **7** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Mwĩcũraniei wega ũrĩa mĩthiĩre yanyu ĩtariĩ. **8** Ambatai irĩma-inĩ mũgĩĩre mbaũ, mũũke mũnjakĩre nyũmba, nĩgeetha niĩ ndĩmĩkenagĩre na nduĩke wa gũtĩĩagwo," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **9** Mwerĩgagĩrĩra uumithio mũingĩ, no rĩrĩ, mũkĩona o kĩndũ kĩnini. Kĩrĩa mwainũkirie, ngĩkĩũmbũra na mĩhũmũ yakwa. Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekũũria atĩrĩ, "Ndeekire ũguo nĩkĩ? Ndeekire ũguo nĩ ũndũ wa nyũmba yakwa, ĩrĩa iĩkarĩte ĩrĩ nyanangĩku, rĩrĩa o ũmwe wanyu arahang'ĩra maũndũ ma nyũmba yake mwene. **10** Nĩ ũndũ wanyu, igũrũ nĩrĩregete gũita ime, nayo thĩ ĩkarega na maciaro mayo. **11** Nĩndatũmire bũrũri wage mbura mĩgũnda-inĩ na irĩma-inĩ, o na ngĩũmia ngano, na ngĩniina ndibei ya mũhihano na maguta na kĩrĩa gĩothe thĩ ĩciaraga, na ngĩnyiihia andũ na mahiũ, na ngĩthũkia wĩra wa moko manyu." **12** Ningĩ Zerubabeli mũrũ wa Shealitieli, na Joshua mũrũ wa Jehozadaki, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, na matigari mothe ma andũ, magĩathĩkĩra mũgambo wa Jehova Ngai wao, o na ndũmĩrĩri ya mũnabii Hagai, tondũ nĩ Jehova Ngai wao wamũtũmĩte. Nao andũ acio magĩĩtigĩra Jehova. **13** Ningĩ Hagai mũtũmwo wa Jehova akĩheana ndũmĩrĩri ĩno ya Jehova kũrĩ andũ, akĩmeera atĩrĩ: Jehova ekuuga atĩrĩ, "Niĩ ndĩ hamwe na inyuĩ." **14** Nake Jehova akĩarahũra roho wa Zerubabeli mũrũ wa Shealitieli, mwathi wa Juda, na roho wa Joshua mũrũ wa Jehozadaki, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, o na roho wa andũ othe arĩa maatigarĩte, nao magĩũka, makĩambĩrĩria kũruta wĩra wa nyũmba ya Jehova Mwene-Hinya-Wothe, Ngai wao. **15** Kwarĩ mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩna, mweri wa gatandatũ, mwaka-inĩ wa keerĩ wa gũthamaka kwa Dario.

2 Na rĩrĩ, mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ na ũmwe, mweri wa mũgwanja, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩire mũnabii Hagai, akĩĩrwo atĩrĩ, **2** "Arĩria Zerubabeli mũrũ wa Shealitieli, mwathi wa bũrũri wa Juda, na Joshua mũrũ wa Jehozadaki, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, na andũ othe arĩa matigaire, ũmoorie atĩrĩ, **3** 'Nũũ wanyu ũtigarĩte wonire nyũmba ĩno na riiri wayo wa mbere? Mũrona ĩhaana atĩa rĩu? Githĩ mũtiramĩona ĩhaana ta kĩndũ gĩa tũhũ?' **4** Jehova ekuuga atĩrĩ, 'Gĩa na hinya, wee Zerubabeli, na ũgĩe na hinya, wee Joshua mũrũ wa Jehozadaki, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, gĩai na hinya inyuĩ andũ othe a bũrũri, na mũrute wĩra, nĩgũkorwo ndĩ hamwe na inyuĩ.' Ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **5** 'Ũguo nĩguo ndaarĩkanĩire na inyuĩ, rĩrĩa mwoimire bũrũri wa Misiri, na Roho wakwa egũtũũra thĩinĩ wanyu. Tigai gwĩtigĩra.' **6** "Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ; 'Thuutha wa kahinda kanini nĩngathingithia igũrũ na thĩ rĩngĩ, na thingithie iria na thĩ nyũmũ. **7** Nĩngathingithia ndũrĩrĩ ciothe, nake ũrĩa wĩriragĩrio nĩ ndũrĩrĩ ciothe nĩagooka, na niĩ nĩngaiyũria nyũmba ĩno riiri,' ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **8** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, 'Betha nĩ yakwa, o na thahabu nĩ yakwa. **9** Riiri wa nyũmba ĩno ũgaakorwo ũrĩ mũnene gũkĩra riiri wa nyũmba ĩrĩa ya mbere,' ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. 'Na handũ haha nĩngaheana thayũ,' ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga." **10** Mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩna, mweri wa kenda, mwaka wa keerĩ wa gũthamaka kwa Dario, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩire mũnabii Hagai akĩĩrwo atĩrĩ, **11** "Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, 'Ũriai athĩnjĩri-Ngai ũrĩa watho ugĩte: **12** Mũndũ angĩkuua nyama nyamũre ruuno-inĩ rwa nguo yake, naruo ruuno rũhutie mũgate, kana thubu, kana ndibei, kana maguta, o na kana irio ingĩ-rĩ, irio icio ciatuĩka nyamũre?'" Nao athĩnjĩri-Ngai magĩcookia atĩrĩ, "Aca." **13** Ningĩ Hagai akĩmooria atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩ na thaahu nĩ ũndũ wa kũhutania na kĩimba, angĩhutia kĩndũ kĩmwe gĩa icio-rĩ, kĩndũ kĩu no kĩnyiitwo nĩ thaahu?" Nao athĩnjĩri-Ngai magĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, no kĩnyiitwo nĩ thaahu." **14** Ningĩ Hagai akĩmeera atĩrĩ, "Jehova ekuuga atĩrĩ, 'Ũguo noguo andũ aya na rũrĩrĩ rũrũ matariĩ maitho-inĩ makwa; ũrĩa wothe meekaga na kĩrĩa gĩothe marutaga kũu, kĩrĩ na thaahu. **15** "'Na rĩrĩ, mwĩcũraniei wega ũhoro ũyũ kuuma ũmũthĩ, mũtaranie ũrĩa maũndũ maatariĩ mbere ya rĩrĩa gũtaarĩ ihiga rĩaigĩrĩirwo igũrũ wa rĩngĩ mwako-inĩ wa hekarũ ĩno ya Jehova. **16** Mũndũ o wothe angĩathiire hĩba-inĩ ya ngano ya ithimi mĩrongo ĩĩrĩ, aakoraga no ithimi ikũmi. Mũndũ o wothe angĩathiire itangi-inĩ rĩa ndibei erĩgĩrĩire gũtahia ithimi mĩrongo ĩtano, aakoraga o mĩrongo ĩĩrĩ. **17** Ndathũkirie wĩra wothe wa moko manyu na mbaa, na mbuu na mbura ya mbembe, no inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,' ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **18** Kuuma ũmũthĩ na gũthiĩ na mbere, kuuma mũthenya ũyũ wa mweri mĩrongo ĩĩrĩ na inya, mweri wa kenda, mwĩcũraniei wega ũhoro wa mũthenya ũrĩa mũthingi wa hekarũ ya Jehova wakirwo. Ta mwĩcũraniei wega: **19** Nĩ hakĩrĩ o na mbeũ ĩtigarĩte ikũmbĩ-inĩ? Nginyagia rĩu, mĩthabibũ, na mĩkũyũ, na mĩkomamanga, o na mĩtamaiyũ ndĩrĩ ĩragĩa na maciaro. "'Kuuma ũmũthĩ nĩndĩrĩmũrathimaga.'" **20** Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩire Hagai hĩndĩ ya keerĩ, mweri mĩrongo ĩĩrĩ na inya wa mweri ũcio, akĩĩrwo atĩrĩ, **21** "Arĩria Zerubabeli mwathi wa Juda, ũmwĩre atĩ nĩngathingithia igũrũ na thĩ. **22** Nĩngang'aũrania itĩ cia ũnene, na hehenje

hinya wa mothamaki ma thĩ ng'eni. Nĩngakurumania
ngaari cia ita, na atwarithia a cio; na ndungumanie
mbarathi hamwe na ahaici a cio, o mũndũ arũndwo
na rũhiũ rwa njora rwa mũrũ wa nyina. **23** "Jehova
Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, 'Mũthenya ũcio-
rĩ, nĩngakwamũkĩra, wee ndungata yakwa Zerubabeli
mũrũ wa Shealitieli,' ũguo nĩguo Jehova ekuuga. 'Ningĩ
nĩngagũtua ta gĩcũhĩ gĩakwa gĩa kĩara, gĩkurure rũũri
rwakwa, nĩgũkorwo nĩngũthuurĩte,' ũguo nĩguo Jehova
Mwene-Hinya-Wothe ekuuga."

Zekaria

1 Na rĩrĩ, mweri wa ĩnana wa mwaka wa keerĩ wa ũthamaki wa Dario, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩire mũnabii Zekaria, mũrũ wa Berekia, mũrũ wa Ido, akĩĩrwo atĩrĩ: **2** "Jehova nĩarakaririo mũno nĩ maithe manyu ma tene. **3** Nĩ ũndũ ũcio ĩra andũ atĩrĩ, Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: 'Njookererai, nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga, na niĩ nĩngũmũcookerera,' ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **4** Mũtikahaane ta maithe manyu ma tene arĩa maahunjagĩrio nĩ anabii a tene, makeerwo atĩrĩ: Ũũ nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga: 'Garũrũkai mũtige mĩthiĩre yanyu mĩũru o na mĩtugo yanyu mĩũru.' No makĩaga kũnjigua kana kũrũmbũiya uuge wakwa, nĩguo Jehova ekuuga. **5** Maithe manyu ma tene makĩrĩ kũ rĩu? Nao anabii-rĩ, nĩmatũũraga nginya tene? **6** No rĩrĩ, githĩ ndũmĩrĩri yakwa na irĩra ciakwa cia kũrũmĩrĩrwo, iria ndaathĩte ndungata ciakwa cia anabii itiahingĩirio maithe manyu ma tene? "Hĩndĩ ĩyo makĩĩrira makiuga atĩrĩ, 'Jehova Mwene-Hinya-Wothe atwĩkĩte kũringana na ũrĩa mĩthiĩre na mĩtugo iitũ ĩtarĩĩ, o ta ũrĩa aatuĩte nĩegwĩka.'" **7** Mũthenya wa mĩrongo ĩĩrĩ na ĩna wa mweri wa ikũmi na ũmwe, mweri ũcio wa Shebati, mwaka-inĩ wa keerĩ wa ũthamaki wa Dario, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩire mũnabii Zekaria, mũrũ wa Berekia, mũrũ wa Ido. **8** Nĩndonire kĩoneki ũtukũ, na rĩrĩ, mbere yakwa ngĩona mũndũ wahaicĩte mbarathi ndune! Mũndũ ũcio aarũgamĩte mĩtĩ-inĩ ya mĩhandathi yarĩ handũ mũkuru-inĩ. Thuutha wake nĩ haarĩ mbarathi ĩmwe ndune, na ingĩ cia gĩĩtĩĩri na ingĩ njerũ. **9** Na niĩ ngĩũria atĩrĩ, "Mwathi wakwa, ici nacio nĩ cia kĩ?" Mũraika ũcio waaragia na niĩ akĩnjookeria atĩrĩ, "Nĩngũkwĩra nĩ cia kĩ." **10** Nake mũndũ ũcio warũngiĩ mĩtĩ-inĩ ya mĩhandathi akĩndaarĩria akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Aya nĩo Jehova atũmĩte mathiĩ thĩ yothe." **11** Nao magĩcookia ũhoro kũrĩ mũraika wa Jehova, ũrĩa warũngiĩ mĩtĩ-inĩ ya mĩhandathi, makĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩtũthiĩte thĩ yothe na tũkoona atĩ thĩ nĩĩhooreire na ĩrĩ na thayũ." **12** Ningĩ mũraika ũcio wa Jehova akĩũria atĩrĩ, "Nĩ nginya rĩ, Wee Jehova Mwene-Hinya-Wothe, ũkwaga kũiguĩra Jerusalemu na matũũra ma Juda tha, marĩa ũkoretwo ũrakarĩire mĩaka mĩrongo mũgwanja?" **13** Nĩ ũndũ ũcio Jehova agĩkĩarĩria mũraika ũcio twaragia nake na ciugo njega na cia kũhoorerania. **14** Nake mũraika ũcio wanjaragĩria akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Anĩrĩra ndũmĩrĩri ĩno: Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, 'Nĩnjiguaga ũiru nĩ ũndũ wa Jerusalemu na Zayuni, **15** no rĩrĩ, nĩndakarĩtio mũno nĩ ndũrĩrĩ iria ciĩiguaga irĩ ngitĩre. Ndaarakarĩire andũ akwa o hanini, no ndũrĩrĩ icio igĩkĩrĩrĩria kũmanyamaria.' **16** "Nĩ ũndũ ũcio, Jehova ekuuga ũũ: 'Nĩngacooka itũũra rĩa Jerusalemu ndĩrĩiguĩre tha, nayo nyũmba yakwa yakwo kuo rĩngĩ. Naruo rũrigi rũa gũthima nĩrũgatambũrũkio Jerusalemu,' ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **17** "Ningĩ ũthiĩ na mbere na kwanĩrĩra uuge atĩrĩ: Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ, 'Matũũra makwa nĩmakaiyũrĩrĩra ũgaacĩru rĩngĩ, nake Jehova nĩakahooreria Zayuni rĩngĩ na ethuurĩre Jerusalemu.'"

18 Ningĩ ngĩtiira maitho, na rĩrĩ, mbere yakwa ngĩona hĩa inya! **19** Ngĩũria mũraika ũcio wanjaragĩria atĩrĩ, "Ici nacio nĩ cia kĩ?" Nake akĩnjookeria atĩrĩ, "Ici nĩcio hĩa iria ciaharaganirie Juda, na Isiraeli, na Jerusalemu." **20** Nake Jehova agĩcooka akĩnyonia mabundi mana. **21** Na niĩ ngĩmũũria atĩrĩ, "Aya-rĩ, marooka gwĩka atĩa?" Nake akĩnjookeria atĩrĩ, "Ici nĩcio hĩa iria ciaharaganirie Juda nĩguo gũtigacooke kuoneka mũndũ ũkwĩhaanda, no mabundi maya, mokĩte kũmamakia na magũithie hĩa icio cia ndũrĩrĩ, iria ciambararirie hĩa ciao igĩũkĩrĩra bũrũri wa Juda, nĩguo andũ akuo maharaganio."

2 Ningĩ ngĩtiira maitho, na rĩrĩ, hau mbere yakwa ngĩona mũndũ wanyiitĩte rũrigi rũa gũthima na guoko gwake. **2** Ngĩmũũria atĩrĩ, "Wee-rĩ, wathiĩ kũ?" Nake akĩnjookeria atĩrĩ, "Ndathiĩ gũthima itũũra rĩa Jerusalemu, nĩguo menye wariĩ o na ũraihu warĩo." **3** Na rĩrĩ, mũraika ũcio wanjaragĩria agĩthiĩ, nake mũraika ũngĩ agĩũka kũmũtũnga, **4** akĩmwĩra atĩrĩ, "Teng'era wĩre mwanake ũcio atĩrĩ, 'Jerusalemu rĩgaatuĩka itũũra inene rĩtarĩ thingo, nĩ ũndũ wa ũingĩ wa andũ na mahiũ marĩa magaakorwo kuo.' **5** Jehova ekuuga ũũ, 'Niĩ mwene nĩ niĩ ngaatuĩka rũthingo rwa mwaki ndĩrĩthiũrũrũkĩrie, na nduĩke riiri thĩinĩ wa itũũra rĩu.'" **6** Jehova ekuuga ũũ, "Ũkai, ũkai! Ũrai muume bũrũri wa mwena wa gathigathini, nĩgũkorwo ndĩmũharaganĩirie mĩena yothe ĩna ĩrĩa yumaga huho cia igũrũ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **7** "Ũka, wee Zayuni! Wĩthare, o wee ũtũũraga kwa Mwarĩ wa Babuloni!" **8** Nĩgũkorwo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Thuutha wa kũũhe gĩtĩĩo, akĩndũma ngahũũrane na ndũrĩrĩ iria ciatahĩte indo cianyu. Nĩgũkorwo ũrĩa wothe ũmũhutagia inyuĩ nĩ kĩũma kĩa riitho rĩa Ngai ahutagia. **9** Ti-itherũ nĩngambararia guoko gwakwa ndĩmookĩrĩre, nacio ngombo ciao itahe indo ciao. Hĩndĩ ĩyo nĩguo mũkaamenya atĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩwe ũndũmĩte. **10** "Wee Mwarĩ wa Zayuni-rĩ, anĩrĩra na ũkene, nĩgũkorwo nĩndĩrooka gũtũũra gatagatĩ-inĩ kanyu," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **11** "Mũthenya ũcio-rĩ, ndũrĩrĩ nyingĩ nĩikanyiitithanio na Jehova, na nĩmagatuĩka andũ akwa. Ngaatũũra gatagatĩ-inĩ kanyu na nĩmũkamenya atĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩwe ũndũmĩte kũrĩ inyuĩ." **12** Jehova nĩakagaya Juda gũtuĩke igai rĩake bũrũri-inĩ ũrĩa mũtheru, na nĩagethuurĩra Jerusalemu o rĩngĩ. **13** Hoorerai harĩ Jehova inyuĩ kĩrĩndĩ gĩa thĩ tondũ nĩeyarahũrĩte kuuma gĩikaro-ini gĩake gĩtheru.

3 Ningĩ akĩnyonia Joshua, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, arũgamĩte mbere ya mũraika wa Jehova, nake Shaitani arũgamĩte mwena wake wa ũrĩo nĩguo amũcuuke. **2** Nake Jehova akĩĩra Shaitani atĩrĩ, "Jehova arogũkũũma, wee Shaitani! Jehova ũrĩa ũthuurĩte Jerusalemu arogũkũũma wee! Githĩ mũndũ ũyũ ti gĩcinga gĩtharĩtwo kuuma mwaki-inĩ?" **3** Na rĩrĩ, Joshua eehumbĩte nguo irĩ gĩko hĩndĩ ĩyo aarũgamĩte mbere ya mũraika. **4** Mũraika ũcio akĩĩra arĩa maarũngiĩ mbere yake atĩrĩ, "Mũrutei nguo icio ciake irĩ na gĩko." Agĩcooka akĩĩra Joshua atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ, nĩnjeheretie mehia maku, na nĩngũkũhumba nguo cia goro." **5** Ngĩcooka ngiuga

atĩrĩ, “Muohei kĩremba gĩtheru mũtwe.” Nĩ ũndũ ũcio
makĩmuoha kĩremba gĩtheru mũtwe, na makĩmũhumba
nguo, mũraika wa Jehova arũgamĩte o hau. **6** Mũraika wa
Jehova agĩatha Joshua, akĩmwĩra atĩrĩ, **7** “Jehova Mwene-
Hinya-Wothe ekuuga ũũ, ‘Ũngĩrũmĩrĩra mĩthiire yakwa
na ũmenyagĩrĩre maũndũ marĩa nyendaga mekwo,
nĩũgaathaga nyũmba yakwa, o na ũtuĩke mũrũgamĩrĩri
wa nja ciayo, na ngwĩtĩkĩrie ũtuĩke ũmwe wa andũ
aya marũngiĩ haha. **8** “‘Ta thikĩrĩria, wee Joshua,
mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, hamwe na athiritũ aku
aya maikarĩte thĩ mbere yaku, o acio kĩmenyithia kĩa
maũndũ marĩa magooka: Nĩngarehe ndungata yakwa, o
we Rũhonge.’ **9** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga
ũũ, ‘Atĩrĩrĩ, nĩnjigĩte ihiga mbere ya Joshua! Ihiga rĩu rĩrĩ
na maitho mũgwanja, na nĩngakururа maandĩko igũrũ
warĩo, na njeherie mehia ma bũrũri ũyũ na mũthenya
ũmwe. **10** “‘Mũthenya ũcio-rĩ, o mũndũ wanyu nĩageeta
mũndũ wa itũũra rĩake maikare rungu rwa mũtĩ wake
wa mũthabibũ na wa mũkũyũ,’” ũguo nĩguo Jehova
Mwene-Hinya-Wothe ekuuga.

4 Hĩndĩ ĩyo mũraika ũrĩa twaranagĩria nake
akĩhũndũka, akĩnjarahũra, ta ũrĩa mũndũ
aarahũragwo kuuma toro. **2** Nake akĩnjũũria atĩrĩ,
“Nĩ kĩĩ ũroona?” Na niĩ ngĩmũcookeria atĩrĩ, “Ndĩrona
mũtĩ wa thahabu theri wa kũigĩrĩrwo tawa, ũrĩ na
mbakũri igũrũ rĩaguo, na ũigĩrĩirwo matawa mũgwanja
na mĩberethi mũgwanja ya gũtwara maguta matawa-inĩ
macio. **3** Ningĩ harĩ na mĩtĩ ĩĩrĩ ya mĩtamaiyũ ĩriganĩtie
naguo, ũmwe ũrĩ mwena wa ũrĩo wa mbakũri, na ũrĩa
ũngĩ mwena wayo wa ũmotho.” **4** Ngĩũria mũraika ũrĩa
twaranagĩria atĩrĩ, “Mwathi wakwa, ici nacio nĩ ndũũ?”
5 Nake akĩnjũũria atĩrĩ, “Wee-rĩ, ndũũĩ ici nĩ ndũũ?” Na
niĩ ngĩmũcookeria atĩrĩ, “Aca, Mwathi wakwa, ndiũĩ.” **6**
Nĩ ũndũ ũcio akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya
Jehova kũrĩ Zerubabeli, nayo ĩkuuga ũũ: ‘Ti ũndũ wa
hinya kana wa ũhoti, no nĩ ũndũ wa Roho wakwa,’
ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **7**
“Wee kĩrĩma gĩkĩ kĩnene-rĩ, ũkĩrĩ ũ? Ũgaatuĩka kũndũ
kwaraganu mbere ya Zerubabeli. Ningĩ nĩwe ũkaarehe
ihiga rĩa kũrĩĩkia mwako o gũkĩanagĩrĩrwo atĩrĩ, ‘Ngai
rĩrathime! Ngai rĩrathime!’” **8** Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova
ĩkĩnginyĩrĩra ngĩĩrwo atĩrĩ: **9** “Moko ma Zerubabeli
nĩmo maakĩte mũthingi wa hekarũ ĩno, na moko
make no mo makaamĩrĩkia. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya
atĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩwe ũndũmĩte kũrĩ
inyuĩ. **10** “Nũũ ũmenaga mũthenya wa kĩambĩrĩria kĩa
maũndũ manini? Andũ nĩmagakena moona kabirũ
karĩ guoko-inĩ gwa Zerubabeli. (Maya nĩmo maitho
mũgwanja ma Jehova, marĩa moonaga thĩ yothe.)” **11**
Ningĩ ngĩũria mũraika ũcio atĩrĩ, “Mĩtamaiyũ ĩno ĩĩrĩ ĩrĩ
mwena wa ũrĩo na wa ũmotho wa mũtĩ wa kũigĩrĩra
tawa nĩ mĩtũũ?” **12** Ningĩ ngĩmũũria atĩrĩ, “Honge ici
igĩrĩ cia mĩtamaiyũ irũgamanĩte na mĩberethi ĩno ya
thahabu iraita maguta mahaana ta thahabu nĩ ndũũ?”
13 Nake agĩcookia atĩrĩ, “Wee-rĩ, ndũũĩ ici nĩ ndũũ?”
Na niĩ ngiuga atĩrĩ, “Aca, Mwathi wakwa, ndiũĩ.” **14**
Nĩ ũndũ ũcio akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Aya eerĩ nĩo maitĩrĩirio
maguta nĩguo matungatage Mwathani wa thĩ yothe.”

5 Ningĩ ngĩcooka ngĩtiira maitho, na rĩrĩ, hau mbere
yakwa ngĩona ibuku-rĩa-gĩkũnjo rĩombũkaga rĩera-
inĩ. **2** Nake akĩnjũũria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ ũroona?” Na
niĩ ngĩmũcookeria atĩrĩ, “Ndĩrona ibuku-rĩa-gĩkũnjo
rĩrombũka rĩera-inĩ, rĩrĩ na ũraihu wa mĩkono mĩrongo
ĩĩrĩ na warĩĩ wa mĩkono ikũmi.” **3** Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ,
“Gĩkĩ nĩ kĩrumi kĩrĩa gĩgũtambũrũka bũrũri wothe;
nĩgũkorwo kũringana na ũrĩa mwena ũmwe warĩo
wandĩkĩtwo, mũici o wothe no nginya agaathaamio,
naguo mwena ũcio ũngĩ warĩo ũkandĩkwo atĩrĩ, ũrĩa
wothe wĩhĩtaga na maheeni nĩagathaamio. **4** Jehova
Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, ‘Nĩngatũma kĩrumi
kĩu, nakĩo nĩgĩgatoonya nyũmba ya mũici na nyũmba
ya ũrĩa wĩhĩtaga na maheeni akĩgwetaga rĩĩtwa rĩakwa.
Gĩgaikara nyũmba yake na kĩmĩanange yothe, kĩanange
mbaũ ciayo na mahiga mayo.’” **5** Ningĩ mũraika ũrĩa
wanjaragĩria akiumĩra akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Tiira maitho
wone nĩ kĩĩ gĩkĩ kĩroimĩra.” **6** Ngĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ
gĩkĩ?” Nake akĩnjookeria atĩrĩ, “Nĩ gĩkabũ gĩa gũthima.”
Agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Ũyũ nĩguo waganu wa andũ,
ũrĩa ũrĩ bũrũri wothe.” **7** Nakĩo gĩkunĩko gĩa kĩgera
gĩgĩkunũrwo, na rĩrĩ, hau thĩiinĩ wa gĩkabũ ngĩona
mũndũ-wa-nja waikarĩte thĩ ho. **8** Nake akiuga atĩrĩ,
“Ũyũ nĩwe Nyawaganu,” nake akĩmũcookia thĩiinĩ wa
gĩkabũ na agĩgĩkunĩka na gĩkunĩko kĩu gĩa kĩgera. **9**
Ngĩcooka ngĩtiira maitho, na rĩrĩ, hau mbere yakwa
ngĩona andũ-a-nja eerĩ, mareretio nĩ rũhuho; tondũ
maarĩ na mathagu ta ma njũũ, makĩoya gĩkabũ
kĩu magĩgĩtwara rĩera-inĩ. **10** Ngĩũria mũraika ũcio
wanjaragĩria atĩrĩ, “Maratwara gĩkabũ kĩu kũ?” **11** Nake
akĩnjookeria atĩrĩ, “Maragĩtwara bũrũri wa Babuloni
magagĩakĩre nyũmba kuo. Yarĩka-rĩ, gĩkabũ kĩu makĩige
kuo handũ hakĩo.”

6 Ningĩ ngĩtiira maitho rĩngĩ, na rĩrĩ, ngĩona ngaari
inya cia ita igĩũka ciumĩte gatagatĩ ka irĩma igĩrĩ,
irĩma icio ciarĩ cia gĩcango! **2** Ngaari ya mbere yaguucĩtio
nĩ mbarathi ndune, na ya keerĩ ĩkaguucio nĩ mbarathi
njirũ, **3** na ya gatatũ ĩkaguucio nĩ mbarathi njerũ, nayo
ya kana ĩkaguucio nĩ mbarathi cia marooro; ciothe
ciarĩ mbarathi ciarĩ na hinya. **4** Ngĩũria mũraika ũcio
wanjaragĩria atĩrĩ, “Mwathi wakwa, ici nacio nĩ ndũũ?”
5 Nake mũraika ũcio akĩnjookeria atĩrĩ, “Maya nĩ maroho
marĩa mana ma igũrũ, maroima harĩa marũgamaga
mbere ya Mwathani wa thĩ yothe. **6** Ngaari ĩyo ĩguucĩtio
nĩ mbarathi njirũ yerekeire bũrũri wa gathigathini,
nayo ĩyo ĩguucĩtio nĩ mbarathi njerũ yerekeire bũrũri
wa ithũĩro, nayo ĩyo ĩguucĩtio nĩ mbarathi irĩ na
maroro yerekeire bũrũri wa gũthini.” **7** Rĩrĩa mbarathi
icio irĩ hinya cioimagarire-rĩ, nĩciageragia mũno ũrĩa
ingĩthiĩ thĩ yothe. Nake agĩciĩra atĩrĩ, “Thiĩi mũcange
thĩ yothe!” Nĩ ũndũ ũcio igĩthiĩ thĩ yothe. **8** Ningĩ
agĩcooka akĩnjĩta akĩnjĩĩra atĩrĩ, “Ta rora, icio cierekeire
bũrũri wa gathigathini nĩitũmĩte Roho wakwa ũgĩe na
ũhurũko kũu bũrũri wa gathigathini.” **9** Ndũmĩrĩri
ya Jehova nĩyanginyĩrire ngĩĩrwo atĩrĩ, **10** “Amũkĩra
betha na thahabu kuuma kũrĩ andũ arĩa maatahĩtwo,
na nĩo Helidai, na Tobija, na Jedaia, arĩa mokĩte kuuma
Babuloni. Thiĩ o ũmũthĩ mũciĩ kwa Josia mũrũ wa
Zefania. **11** Oya betha na thahabu icio ũthondeke

thũmbĩ, ũcooke ũmĩigĩrĩre mũtwe wa Joshua mũrũ wa Jehozadaki, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. **12** Mwĩre atĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: 'Ũyũ nĩwe mũndũ ũrĩa wĩtagwo Rũhonge, nake nĩakaruta honge arĩ handũ haake na ake hekarũ ya Jehova. **13** Ũcio nĩwe ũgaaka hekarũ ya Jehova, na nĩakahumbwo riiri, na nĩagaikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene aathane. O na nĩagatungata arĩ mũthĩnjĩri-Ngai aikarĩire gĩtĩ gĩake kĩa ũnene; na maũndũ macio meerĩ nĩmakaganĩrĩra wega.' **14** Nayo thũmbĩ ĩyo ĩigwo thĩĩnĩ wa hekarũ ya Jehova, ĩrĩ kĩrirĩkano kĩa Helidai, na Tobija, na Jedaia, na Heni mũrũ wa Zefania. **15** Arĩa marĩ kũraya nĩmagooka gũteithia gwaka hekarũ ya Jehova, na inyuĩ nĩmũkamenya atĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩwe ũndũmĩte kũrĩ inyuĩ. Ũndũ ũyũ nĩũgekĩka mũngĩgaathĩkĩra Jehova Ngai wanyu mũrĩ na kĩyo."

7 Na rĩrĩ, mwaka-inĩ wa ĩna wa ũthamaki wa Dario, ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩire Zekaria, mũthenya wa kana wa mweri wa kenda, na nĩguo mweri wa Kiselevu. **2** Andũ a Betheli nĩmatũmĩte Sharezeru na Regemu-Meleku hamwe na andũ ao magathaithe Jehova **3** na kũũria athĩnjĩri-Ngai a nyũmba ya Jehova Mwene-Hinya-Wothe na anabii atĩrĩ, "Nĩnjagĩrĩirwo nĩ gũcakaya na kwĩhinga kũrĩa irio mweri wa gatano, ta ũrĩa njĩkĩte mĩaka mĩingĩ?" **4** Ningĩ ndũmĩrĩri ya Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩyanginyĩrire akĩnjĩĩra atĩrĩ, **5** "Ũria andũ othe a bũrũri o na athĩnjĩri-Ngai atĩrĩ, 'Rĩrĩa mwehingaga kũrĩa irio mũgĩcakayaga mweri-inĩ wa gatano na wa mũgwanja ihinda rĩa mĩaka mĩrongo mũgwanja-rĩ, ti-itherũ mwehingaga kũrĩa irio nĩ ũndũ wakwa? **6** Na rĩrĩa mwarĩĩaga na mũkanyua-rĩ, githĩ mũtiarĩĩaga ndĩa ĩyo nĩ ũndũ wa inyuĩ ene? **7** Githĩ ici ticio ciugo cia Jehova iria cianĩrĩirwo igereire harĩ anabii a tene, rĩrĩa Jerusalemu na matũũra marĩa maarĩthiũrũrũkĩirie maarĩ na ũhurũko na makaagaacĩra, nakuo Negevu na hũgũrũrũ-inĩ cia irĩma cia mwena wa ithũĩro nĩ gwatũũragwo nĩ andũ?'" **8** Ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyakinyĩire Zekaria o rĩngĩ akĩĩrwo atĩrĩ: **9** "Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: 'Tuagai ciira na kĩhooto; iguanagĩrai tha na mũcaayanagĩre mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **10** Mũtikanahinyĩrĩrie mũtumia wa ndigwa kana mwana wa ngoriai, kana mũndũ wa kũngĩ, kana mũthĩĩni. Mũtikaneciiranĩrie ũũru ngoro-inĩ cianyu.' **11** "No nĩmaregire kũigua; makĩng'athia, na makĩhũgũka na magĩthinga matũ mao. **12** Nao makĩũmia ngoro ciao o ta ihiga rĩa nyaigĩ, na matingĩathikĩrĩirie watho kana ndũmĩrĩri ĩrĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe aamatũmĩire na Roho wake, aarĩtie na tũnua twa anabii a tene. Nĩ ũndũ ũcio, Jehova Mwene-Hinya-Wothe akĩrakara mũno. **13** "Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, 'Rĩrĩa ndeetanire, matiathikĩrĩirie; nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa nao maanjĩtire, ndiamathikĩrĩirie. **14** Nĩndamaharaganirie na kĩhuhũkanio kĩnene ndũrĩrĩ-inĩ ciothe, magĩtũũra kuo marĩ ageni. Bũrũri wao watigirwo ũkirĩte ihooru, na nĩ ũndũ ũcio gũkĩaga mũndũ ũngĩũtuĩkania kana acooke kuo. Ũguo nĩguo maatũmire bũrũri ũcio mwega ũkire ihooru.'"

8 O rĩngĩ ndũmĩrĩri ya Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩyanginyĩrire, ngĩĩrwo atĩrĩ: **2** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: "Nĩnjiguaga ũiru mũno nĩ ũndũ wa Zayuni; nĩndĩracinwo nĩ ũiru nĩ ũndũ wake." **3** Jehova ekuuga ũũ: "Nĩngacooka Zayuni, ndũũre Jerusalemu. Hĩndĩ ĩyo itũũra rĩa Jerusalemu rĩgeetagwo Itũũra Inene rĩa Ũhoro-wa-Ma, nakĩo kĩrĩma kĩa Jehova Mwene-Hinya-Wothe gĩgeetagwo Kĩrĩma Gĩtheru." **4** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: "Athuuri na atumia arĩa akũrũ mũno nĩmagaikara njĩra-inĩ cia Jerusalemu rĩngĩ, o mũndũ anyiitĩte mũtirima wake na guoko nĩ ũndũ wa gũkũra mũno. **5** Njĩra cia itũũra rĩu inene ikaiyũra tũhĩĩ na tũirĩtu tũgĩthaaka." **6** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: "Hĩndĩ ĩyo ũndũ ũcio no woneke ũrĩ wa magegania nĩ matigari ma andũ acio, no Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekũũria atĩrĩ, harĩ nĩĩ-rĩ, ũndũ ũcio no woneke ũrĩ wa magegania?" **7** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: "Nĩngahonokia andũ akwa kuuma mabũrũri ma mwena wa irathĩro na wa ithũĩro. **8** Nĩngamacookia matũũre Jerusalemu; nao magaatuĩka andũ akwa na nĩĩ nduĩke Ngai wao wa kwĩhokeka na mũthingu." **9** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: "Inyuĩ arĩa mũraigua ciugo ici ciarirĩo nĩ anabii arĩa maarĩ kuo rĩrĩa mũthingi wa nyũmba ya Jehova Mwene-Hinya-Wothe wahaandirwo-rĩ, gĩai na hinya nĩgeetha hekarũ yakwo. **10** Mbere ya hĩndĩ ĩyo gũtiarĩ irĩhi rĩa mũndũ kana rĩa nyamũ. Gũtirĩ mũndũ ũngĩarutire wĩra wake na thayũ nĩ ũndũ wa thũ ciake, tondũ nĩndatũmĩte o mũndũ o mũndũ okĩrĩre ũrĩa ũngĩ. **11** No rĩrĩ, rĩu ndigũcooka kũherithia matigari ma andũ aya ta ũrĩa ndeekaga tene." Ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **12** "Mbeũ nĩĩgakũra wega, naguo mũthabibũ nĩũgaciara matunda maguo, na tĩĩri nĩũkaruta magetha maguo, narĩo igũrũ nĩrĩgatatia ime. Ngaaheana maũndũ maya mothe matuĩke igai rĩa matigari ma andũ aya. **13** O ta ũrĩa mũkoretwo mũkĩonwo ta mũrĩ arume mũrĩ gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ, wee Juda na Isiraeli-rĩ, noguo ngaamũhonokia, na nĩmũgatuĩka kĩrathimo. Mũtigetigĩre, no gĩai na hinya." **14** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: "O ta ũrĩa ndaatuĩte atĩ nĩngũmũrehere mwanangĩko, na ndiigana kũigua tha rĩrĩa maithe manyu mandakaririe-rĩ," Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, **15** "nĩ ũndũ ũcio rĩu nĩnduĩte nĩngwĩka Jerusalemu na Juda maũndũ mega rĩngĩ. Nĩ ũndũ ũcio tigai gwĩtigĩra. **16** Maya nĩmo maũndũ marĩa mũgwĩka: aranagĩriai ũhoro wa ma mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na mũtuage ciira wa ma na wa kĩhooto maciirĩro-inĩ manyu; **17** mũtikanaciirĩre gwĩka mũndũ wa itũũra rĩanyu ũũru, na mũtikanende kwĩhĩta na maheeni. Niĩ nĩthũire maũndũ macio mothe," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. **18** Ndũmĩrĩri ya Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩyanginyĩrire rĩngĩ, ngĩĩrwo atĩrĩ: **19** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: "Mahinda ma kwĩhinga kũrĩa irio mweri wa kana, na wa gatano, na wa mũgwanja na wa ikũmi-rĩ, magaatuĩka mahinda ma gũcanjamũka na kũrũũhia, na ma maruga ma gĩkeno harĩ Juda. Nĩ ũndũ ũcio endagai ũhoro wa ma na wa thayũ." **20** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: "Andũ aingĩ na atũũri a matũũra maingĩ manene nĩ magooka, **21** nao atũũri a itũũra rĩmwe

inene magaathiĩ itũũra rĩngĩ inene moige atĩrĩ, ‘Rekei tũthiĩ o rĩu tũgathaithe Jehova na tũkarongoorie Jehova Mwene-Hinya-Wothe. Niĩ mwene nĩngũthiĩ.’ **22** Irĩndĩ na ndũrĩrĩ irĩ hinya nĩ igooka Jerusalemu kũrongooria Jehova Mwene-Hinya-Wothe na kũmũthaitha.” **23** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga ũũ: “Matukũ-inĩ macio andũ ikũmi kuuma thiomi-inĩ ciothe na ndũrĩrĩ-inĩ ciothe nĩmakanyiita Mũyahudi ũmwe, marũmie gĩcũrĩ gĩa kanjũ yake na mamwĩre atĩrĩ, ‘Reke tũthiĩ nawe, tondũ nĩtũiguĩte atĩ Ngai arĩ hamwe na inyuĩ.’”

9 Ndũmĩrĩri ya Jehova nĩyũkĩrĩire bũrũri wa Hadaraka, na ĩgakinyĩrĩra Dameski: nĩgũkorwo maitho ma andũ, na ma mĩhĩrĩga yothe ya Isiraeli macũthĩrĩirie Jehova, **2** na ĩgakinyĩrĩra Hamathu o nakuo, itũũra rĩrĩa rĩhakanĩte nakuo, o na ĩgakinyĩrĩra Turo na Sidoni, o na gũtuĩka andũ akuo maarĩ oogĩ mũno. **3** Andũ a Turo nĩmeyakĩire kĩĩgitĩro kĩrũmu, na makeigĩra hĩba cia betha nyingĩ ta rũkũngũ, na thahabu nyingĩ ta mahuti ma njĩra-inĩ. **4** No rĩrĩ, Mwathani nĩakarĩtunya ũtonga warĩo, na aanange ũhoti warĩo wa iria-inĩ, narĩo itũũra rĩu nĩrĩgacinwo na mwaki. **5** Ashikeloni nĩrĩkeyonera ũhoro ũcio na rĩĩtigĩre, Gaza nĩrĩkehũũrithania nĩ ruo rũnene, o na Ekironi o narĩo, nĩgũkorwo mwĩhoko warĩo nĩũkahooha. Gaza nĩrĩkoorwo nĩ mũthamaki warĩo, narĩo Ashikeloni nĩrĩgathaamwo. **6** Andũ a bũrũri ũngĩ nĩmagatũũra Ashidodi, na niĩ nĩnganiina mwĩtĩĩo wa Afilisti. **7** Nĩngaruta thakame tũnua-inĩ twao, na irio iria ngaananie ndĩcirute gatagatĩ ka magego mao. Andũ arĩa magaatigara magaatuĩka a Ngai witũ, na matuĩke atongoria a Juda, nao andũ a Ekironi makahaana ta andũ a Jebusi. **8** Na rĩrĩ, nĩngagitĩra nyũmba yakwa kuuma kũrĩ mbũtũ iria imarehagĩra mbaara. Gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ mũhinyanĩrĩria agaacooka gũtooria andũ akwa, nĩgũkorwo rĩu nĩndĩĩoneire ũrĩa maanahinyĩrĩrio. **9** Kena mũno, wee Mwarĩ wa Zayuni! Anĩrĩra, wee Mwarĩ wa Jerusalemu! Atĩrĩrĩ, mũthamaki waku nĩarooka kũrĩ we, nĩ mũthingu na arĩ na ũhonokio, nĩ mũhooreri na akuuĩtwo nĩ ndigiri, agaikarĩra njaũ ya ndigiri. **10** Nĩngeheria ngaari cia ita kuuma Efiraimu, na njeherie mbarathi cia mbaara kuuma Jerusalemu, naguo ũta wa mbaara-rĩ, nĩũkoinangwo. Nake aanĩrĩre thayũ ndũrĩrĩ-inĩ. Wathani wake-rĩ, ũgaatambũrũka kuuma iria rĩmwe nginya rĩrĩa rĩngĩ, na kuuma Rũũĩ rwa Farati o nginya ituri cia thĩ. **11** No ha ũhoro waku-rĩ, nĩ ũndũ wa thakame ya kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndarĩkanĩire nawe, nĩngoohorithia andũ aku arĩa mohetwo, moime irima rĩu rĩtarĩ maaĩ. **12** Cookai kĩĩhitho-inĩ kĩanyu kĩrĩa kĩrũmu, inyuĩ muohetwo mũrĩ na mwĩhoko; o na rĩu nguuga atĩrĩ, nĩngamũcookeria indo cianyu maita meerĩ. **13** Ngaagonya Juda o taarĩ ũta wakwa, nake Efiraimu atuĩke ta mĩguĩ ya ũta ũcio, ndĩmaiyũrie kuo. Nĩngarahũra ariũ aku, wee Zayuni, mokĩrĩre ariũ aku wee Mũyunani, na ngũtue ta rũhiũ rwa njora rwa njamba ĩrĩ hinya. **14** Hĩndĩ ĩyo Jehova nĩakoonwo arĩ igũrũ rĩao; mũguĩ wake ũkaarathũka ta rũheni. Mwathani Jehova nĩakahuha karumbeta; agaathiĩ arĩ ihuhũkanio-inĩ cia mwena wa gũthini, **15** nake Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩakamagitĩra. Nao makaamaniina biũ, na matooranie na kũmahũũra na mahiga ma kĩgũtha. Makaanyua na manegene ta marĩĩtwo nĩ ndibei; makaiyũrĩrĩrio ta mbakũri ĩrĩa ĩhũthagĩrwo kũminjaminjĩria koine cia kĩgongona. **16** Jehova Ngai wao nĩakamahonokia mũthenya ũcio, marĩ andũ a rũũru rwake. Nĩmagakengaga bũrũri-inĩ wake, ta mahiga ma goro marĩ thũmbĩ-inĩ ya mũthamaki. **17** Kaĩ nĩmagakorwo marĩ a kwendeka, na mathakarĩte-ĩ! Irio cia mĩgũnda nĩigatũma aanake magaacĩre, nayo ndibei ya mũhihano ĩtũme airĩtu o nao magaacĩre.

10 Hooyai Jehova oirie mbura hĩndĩ ya kĩmera kĩa mbere; Jehova nĩwe ũtũmaga kũgĩe matu ma mbura ya kĩhuhũkanio. Nĩoiragĩria andũ mbura, na akahe mũndũ o wothe irio cia mũgũnda. **2** Mĩhianano ya kũhooywo yaragia maheeni, ago moonaga cioneki itarĩ cia ma, maaragia ũhoro wa irooto itarĩ cia ma; kũhoorerania kwao no gwa tũhũ. Nĩ ũndũ ũcio andũ maturuuraga ta ng’ondu, makahinyĩrĩrĩka nĩ ũndũ wa kwaga mũrĩithi. **3** “Marakara makwa nĩmakanĩte nĩ ũndũ wa arĩithi, na niĩ nĩngaherithia atongoria acio; nĩgũkorwo Jehova Mwene-Hinya-Wothe nĩakamenyerera rũũru rwake, nĩruo andũ a nyũmba ya Juda, na atũme matuĩke ta mbarathi ĩgwĩtĩĩa ĩrĩ mbaara-inĩ. **4** Thĩinĩ wa Juda nĩgũkoima ũrĩa ũgaatuĩka ihiga rĩa koine, na kuuma kũrĩ we kuume higĩ cia kwamba hema, ningĩ kuume ũta wa mbaara, o na kuume mũndũ o wothe wa gwathana. **5** Marĩ hamwe magaatuĩka ta njamba cia ita irĩ hinya, marangĩrĩrie thũ ciao ndoro-inĩ ya njĩra hĩndĩ ya mbaara. Tondũ Jehova agaakorwo hamwe nao, makaarũa na mang’aũranie ahaici a mbarathi. **6** “Nĩngekĩra nyũmba ya Juda hinya, na honokie nyũmba ya Jusufu. Nĩngamacookia kwao, tondũ nĩndĩmaiguĩrĩire tha. Nao magaikara ta itarĩ ndaamarega, nĩgũkorwo niĩ nĩ niĩ Jehova Ngai wao, na nĩngamacookeria mahooya mao. **7** Andũ a Efiraimu magaatuĩka ta njamba cia ita, nacio ngoro ciao icanjamũke ta andũ manyuĩte ndibei. Ciana ciao nĩikoona ũndũ ũcio ikene; nacio ngoro ciao nĩigakenera Jehova. **8** Nĩngameta ndĩmacookanĩrĩrie. Ti-itherũ nĩngamakũũra; nao nĩmakaingĩha o ta ũrĩa maarĩ mbere. **9** O na ingĩkamaharaganĩria ndũrĩrĩ-inĩ, marĩ o kũu mabũrũri ma kũraya no makaandirikana. O, hamwe na ciana ciao nĩmakahonoka na macooke kwao. **10** Nĩngamacookia kuuma Misiri, na ndĩmacookanĩrĩrie kuuma Ashuri. Nĩngamarehe bũrũri wa Gileadi na wa Lebanoni, o nginya mage ũikaro ũngĩmaigana. **11** Magaatuĩkanĩria iria rĩa thĩĩna; makũmbĩ ma iria nĩmakahoorerio, nakuo kũrĩa Rũũĩ rwa Nili rũrikĩte nĩgũkahũa. Mwĩtĩĩo wa Ashuri nĩũkaharũrũkio, nayo thimbũ ya ũthamaki wa Misiri nĩĩkeherio. **12** Nĩngamekĩra hinya ndĩmomĩrĩrie thĩinĩ wa Jehova, na thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩake nĩmagetwara,” ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

11 Wee, Lebanoni-rĩ, hingũra mĩrango yaku, nĩgeetha mwaki ũcine mĩtarakwa yaku, ũmĩniine! **2** Rĩra, wee mũthithinda, nĩgũkorwo mũtarakwa nĩũgwĩte; mĩtĩ ĩrĩa mĩrũngarũ nĩmĩanange! Rĩrai inyuĩ mĩgandi ya Bashani; nĩgũkorwo mĩtĩ ya mũtitũ ũrĩa mũtumanu nĩĩtemetwo. **3** Ta thikĩrĩriai ũrĩa arĩithi maraarĩra, makĩgirĩkaga: ũrĩithio wao ũrĩa mũnoru nĩwanangĩtwo!

Ta thikĩrĩriai mũraramo wa mĩrũũthi; gĩthaka kĩrĩa kĩruru kĩa Jorodani nĩkĩanange! **4** Jehova Ngai wakwa ekuuga ũũ: "Rĩithia rũũru rũrĩa rũtuĩrĩirwo gũthĩnjwo. **5** Arĩa macigũraga nĩo macithĩnjaga na matione wa kũmaherithia. Arĩa maciendagia moigaga atĩrĩ, 'Jehova arogoocwo, niĩ ndĩ mũtongu!' Arĩithi ene cio maticiiguagĩra tha. **6** Nĩgũkorwo ndikaiguĩra andũ a bũrũri ũcio tha rĩngĩ," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Nĩnganeana mũndũ o kũrĩ mũndũ wa itũũra rĩake na kũrĩ mũthamaki wake. Nĩmakahinyĩrĩria bũrũri ũcio, na ndikamahonokia kuuma moko-inĩ mao." **7** Nĩ ũndũ ũcio ngĩrĩithia rũũru rũu rwatuĩrĩirwo gũthĩnjwo, na makĩria iria ciahinyĩrĩirio cia rũũru rũu. Ngĩcooka ngĩoya thanju igĩrĩ, rũmwe ngĩrwĩta Ũtugi na rũrĩa rũngĩ ngĩrwĩta Ũiguano, na niĩ ngĩrĩithia rũũru rũu. **8** Ihinda rĩa mweri ũmwe nĩndeheririe arĩithi acio atatũ. Naruo rũũru rũgĩĩthũũra mũno, na niĩ ngĩnogio nĩo, **9** ngiuga atĩrĩ, "Ndigũcooka gũtuĩka mũrĩithi wanyu. Iria cia gũkua nĩikue, na iria cia gũthira nĩithire. Iria igũtigara-rĩ, nĩirĩane cio nyene." **10** Ningĩ ngĩoya rũthanju rwakwa rũrĩa rwetagwo Ũtugi, ngĩruunania icunjĩ igĩrĩ, ngĩtharia kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndarĩkanĩire na ndũrĩrĩ ciothe. **11** Gĩatharirio o ro mũthenya ũcio, na nĩ ũndũ ũcio arĩa maahinyĩrĩirio a rũũru rũu, arĩa maanjũũthĩrĩirie, makĩmenya atĩ ĩyo yarĩ ndũmĩrĩri ya Jehova. **12** Ngĩcooka ngĩmeera atĩrĩ, "Mũngĩona nĩ kwagĩrĩire, Heei mũcaara wakwa, na aakorwo ti ũguo-rĩ, ikarai naguo." Nĩ ũndũ ũcio makĩndĩha mũcaara wa icunjĩ mĩrongo ĩtatũ cia betha. **13** Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ikĩria mũũmbi wa nyũngũ mbeeca icio": ĩ thogora ũcio mwega moonire nĩũnjiganĩte! Nĩ ũndũ ũcio ngĩoya icunjĩ icio mĩrongo ĩtatũ cia betha, ngĩciikĩria mũũmbi kũu nyũmba-inĩ ya Jehova. **14** Ningĩ ngiunania rũthanju rwakwa rwa keerĩ rũrĩa rwetagwo Ũiguano, ngĩthũkia ũrũmwe gatagatĩ ka Juda na Isiraeli. **15** Ningĩ Jehova akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Oya o rĩngĩ indo cia mũrĩithi mũkĩĩgu. **16** Nĩgũkorwo nĩngwarahũra mũrĩithi bũrũri-inĩ ũyũ, ũrĩa ũtakarũmbũiya ng'ondu iria ciũrĩte, kana acarie tũgondu, kana ohe iria ndiihie, o na kana arĩithie iria ng'ima, we no kũrĩa arĩrĩĩaga nyama cia ng'ondu iria noru, agĩcikũũraga mahũngũ. **17** "Kaĩ mũrĩithi ũcio wa tũhũ, ũrĩa ũtiganagĩria rũũru, arĩ na haaro-ĩ! Guoko gwake na riitho rĩake rĩa ũrĩo irotemwo na rũhiũ rwa njora! Guoko gwake nĩgũkonja biũ, na riitho rĩake rĩa ũrĩo rĩtuĩke itumumu biũ."

12 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ya Jehova ĩkoniĩ Isiraeli. Jehova, ũrĩa watambũrũkirie igũrũ, na akĩhaanda gĩtina gĩa thĩ ĩno, o na akĩũmba roho thĩĩnĩ wa mũndũ, ekuuga ũũ: **2** "Nĩngũtua Jerusalemu ta gĩkombe kĩa ndibei gĩa gũtũma arĩa othe magũthiũrũrũkĩirie matũgũũge. Juda o ũndũ ũmwe na Jerusalemu nĩgũkarigiicĩrio nĩ thũ. **3** Mũthenya ũcio, rĩrĩa ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ igaacookanĩrĩra irĩũkĩrĩre, nĩngatua Jerusalemu ihiga rĩtangĩenyenyeka kũrĩ ndũrĩrĩ ciothe. Arĩa othe makaageria kũrĩenyenyia nĩmakeguraria mũno. **4** Mũthenya ũcio-rĩ, nĩngamakia mbarathi o yothe ĩhahũke, nake mũmĩhaici ndũme agũrũke," ũguo nĩguo Jehova ekuuga. "Nĩngarangĩra nyũmba ya Juda, no mbarathi ciothe cia ndũrĩrĩ ndĩcitue ndumumu. **5** Hĩndĩ ĩyo atongoria a Juda makeĩĩra na ngoro atĩrĩ, 'Andũ a Jerusalemu nĩmagĩte na hinya nĩ ũndũ wa Jehova Mwene-Hinya-Wothe, o we Ngai wao.' **6** "Mũthenya ũcio nĩngatũma atongoria a Juda mahaane ta nyũngũ ĩiyũrĩte mwaki ĩrĩ riiko, na ndũme mahaane ta gĩcinga gĩgwakana kĩrĩ thĩĩnĩ wa itĩĩa cia ngano. Makaaniina andũ arĩa othe marĩthiũrũrũkĩirie mwena wa ũrĩo na mwena wa ũmotho, no rĩrĩ, andũ a Jerusalemu matigaakorwo na ũgwati o na hanini marĩ kũu Jerusalemu. **7** "Jehova akaamba kũhonokia andũ arĩa matũũraga Juda, nĩgeetha gĩtĩĩo kĩa nyũmba ya Daudi na kĩa aikari a Jerusalemu gĩtikananenehe gũkĩra kĩa andũ a Juda. **8** Mũthenya ũcio Jehova nĩakagitĩra andũ arĩa matũũraga Jerusalemu, nĩgeetha arĩa maagĩte hinya mũno gatagatĩ-inĩ kao makahaana ta Daudi, nayo nyũmba ya Daudi ĩkahaana o ta Ngai, ĩhaane ta mũraika wa Jehova amatongoretie. **9** Mũthenya ũcio nĩngoimagara nganiine ndũrĩrĩ ciothe iria igookĩrĩra itũũra rĩa Jerusalemu. **10** "Na nĩngaitĩrĩria nyũmba ya Daudi na arĩa othe matũũraga itũũra rĩa Jerusalemu roho wa gũtugana na wagũthaithana. Nao nĩmakererora ũrĩa maathecire, na nĩmakamũrĩrĩra marĩ na ruo o ta ũrĩa mũndũ arĩragĩra mwana wa mũmwe, na magĩe na kĩeha kĩnene o ta ũrĩa mũndũ ethikagĩra akuĩrĩirwo nĩ mwana wake wa irigithathi. **11** Mũthenya ũcio nĩgũgakorwo kĩrĩro kĩnene kũu Jerusalemu, o ta kĩrĩro kĩrĩa kĩarĩ Hadadi-Rimoni o kũu werũ-inĩ wa Megido. **12** Bũrũri ũcio nĩũkagĩa na kĩrĩro, o mbarĩ o mbarĩ ĩrĩre ĩrĩ iiki, na atumia ao marĩ oiki: mbarĩ ya nyũmba ya Daudi ĩrĩre ĩrĩ iiki na atumia ao marĩ oiki, mbarĩ ya nyũmba ya Nathani ĩrĩre ĩrĩ iiki, na atumia ao marĩ oiki, **13** na mbarĩ ya nyũmba ya Lawi ĩrĩre ĩrĩ iiki, na atumia ao marĩ oiki, mbarĩ ya Shimei ĩrĩre ĩrĩ iiki, na atumia ao marĩ oiki, **14** na mbarĩ icio ingĩ ciothe itigaire o mbarĩ o mbarĩ ĩrĩre ĩrĩ iiki, na atumia ao marĩ oiki.

13 "Mũthenya ũcio gĩthima nĩgĩgathikũrio nĩ ũndũ wa nyũmba ya Daudi o na nĩ ũndũ wa andũ arĩa matũũraga Jerusalemu, gĩthima gĩa kũmatheria mehia o na thaahu." **2** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Mũthenya ũcio nĩnganiina marĩĩtwa ma mĩhianano ya kũhooywo mathire bũrũri-inĩ, na matigacooka kũririkanwo rĩngĩ. Nĩngeheria anabii hamwe na roho ũcio wa thaahu, mathire bũrũri-inĩ. **3** Na rĩrĩ, kũngĩgaakorwo na mũndũ ũrathiĩ na mbere na kũratha mohoro-rĩ, ithe na nyina, arĩa mamũciarĩte, nĩ makaamwĩra atĩrĩ, 'No nginya ũkue, nĩ ũndũ nĩwarĩtie maheeni ũkĩgwetaga rĩĩtwa rĩa Jehova.' Rĩrĩa akaaratha mohoro-rĩ, aciari ake mwene nĩmakamũtheeca na rũhiũ. **4** "Mũthenya ũcio mũnabii o wothe nĩagaconoka nĩ ũndũ wa kĩoneki kĩa ũrathi wake. Ndakehumba nguo ya maguoya ya mũnabii nĩguo aheenie andũ. **5** Akoigaga atĩrĩ, 'Niĩ ndirĩ mũnabii, ndĩ mũrĩmi, ndũũragio nĩ mũgũnda kuuma ũnini-inĩ wakwa.' **6** Nake mũndũ angĩkamũũria atĩrĩ, 'Ironda ici irĩ mwĩrĩ waku nĩ cia kĩ?' we agaacookia atĩrĩ, 'Ironda ici ndagĩĩrĩire nyũmba-inĩ ya arata akwa.' **7** "Arahũka, wee rũhiũ rwa njora, ũũkĩrĩre mũrĩithi wakwa, ũkĩrĩra mũndũ ũcio wa hakuhĩ na niĩ!" ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. "Ringa mũrĩithi, nacio ng'ondu nĩikũhurunjũka, nakuo guoko gwakwa ndĩkwerekerie kũrĩ tũgondu, ndĩtũũkĩrĩre." **8**

Jehova ekuuga atĩrĩ, “Būrūri-inĩ guothe, andũ icunjĩ igĩrĩ thĩinĩ wa ithatũ nĩmakooragwo, mathire; no rĩrĩ, gĩcunjĩ kĩmwe gĩa ithatũ nĩgĩgatigara kuo. **9** Gĩcunjĩ kĩu gĩa ithatũ kĩa andũ nĩngakĩhĩtũkĩria mwaki-inĩ; ngaamatheria ta betha, na ndĩmagerie ta ũrĩa thahabu igeragio. Nĩmagakaĩra rĩĩtwa rĩakwa, na niĩ nĩngametĩka; Nĩngoiga atĩrĩ, ‘Aya nĩ andũ akwa,’ nao moige atĩrĩ, ‘Jehova nĩwe Ngai witũ.’”

14 Atĩrĩrĩ, mũthenya wa Jehova nĩũrooka, rĩrĩa indo cianyu igaatahwo na igayanĩrwo gatagatĩ-inĩ kanyu. **2** Nĩngongania ndũrĩrĩ ciothe ciũkĩrĩre itũũra rĩa Jerusalemu, ihũũrane narĩo; itũũra rĩu inene nĩrĩkanyiitwo nĩ thũ, na indo cia nyũmba ciũngũrũrio nao andũ-a-nja manyiitwo na hinya. Andũ nuthu ya itũũra nĩmagathaamio, no andũ acio angĩ matikeherio itũũra-inĩ rĩu. **3** Hĩndĩ ĩyo Jehova nĩakoimagara, okĩrĩre ndũrĩrĩ icio arũe nacio, o ta ũrĩa arũaga mũthenya wa mbaara. **4** Mũthenya ũcio-rĩ, Jehova nĩakarũgama Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ, mwena wa irathĩro wa Jerusalemu. Nakĩo Kĩrĩma kĩu kĩa Mĩtamaiyũ nĩgĩgatũkana maita meerĩ kuuma mwena wa irathĩro nginya mwena wa ithũĩro; naho hagĩe mũkuru mũnene, nuthu ĩmwe ya kĩrĩma ĩthiĩ mwena wa gathigathini, nayo nuthu ĩyo ĩngĩ ĩthiĩ mwena wa gũthini. **5** Mũkoorĩra mũkuru-inĩ ũcio wa kĩrĩma gĩakwa tondũ ũgaakinya o Azeli. Mũkoora o ta ũrĩa mworĩire gĩthingithia matukũ-inĩ ma Uzia, mũthamaki wa Juda. Nake Jehova Ngai wakwa nĩagooka, arĩ hamwe na andũ arĩa atheru othe. **6** Mũthenya ũcio gũtigakorwo na ũtheri kana heho o na kana mbaa. **7** Ũcio ũgaakorwo ũrĩ mũthenya wa mwanya, ũtarĩ mũthenya kana ũtukũ, mũthenya ũũĩo nĩ Jehova. Hwaĩ-inĩ wakinya, nĩgũkagĩa na ũtheri. **8** Mũthenya ũcio maaĩ ma muoyo nĩmagatherera moimĩte Jerusalemu; nuthu yamo yerekere iria-inĩ rĩa mwena wa irathĩro, nayo nuthu ĩyo ĩngĩ yerekere iria-inĩ rĩa mwena wa ithũĩro. Maaĩ macio magathereraga hĩndĩ ya ũrugarĩ na hĩndĩ ya heho. **9** Jehova nĩwe ũgaatuĩka mũthamaki wa thĩ yothe. Mũthenya ũcio gũgaakorwo Jehova arĩ o we wiki, narĩo rĩĩtwa rĩake rĩkorwo no rĩo riiki. **10** Būrūri wothe kuuma Geba nginya Rimoni, mwena wa gũthini wa Jerusalemu, ũkaahaana ta Araba. No rĩrĩ, itũũra rĩa Jerusalemu nĩrĩgatũũgĩrio na rĩtũũre o hau rĩrĩ, kuuma Kĩhingo-inĩ kĩa Benjamini nginya harĩa Kĩhingo kĩa Mbere kĩrĩ, o nginya Kĩhingo-inĩ gĩa Koine, na kuuma mũthiringo ũrĩa mũraaya na igũrũ wa Hananeli gũthiĩ nginya ihihĩro-inĩ cia ndibei cia mũthamaki. **11** Itũũra rĩu rĩgaatuĩka rĩa gũtũũrwo; rĩtikaanangwo hĩndĩ ĩngĩ. Itũũra rĩa Jerusalemu rĩgaatũũra rĩtarĩ na ũgwati. **12** Na rĩrĩ, ũyũ nĩguo mũthiro ũrĩa Jehova akaahũũra ndũrĩrĩ ciothe naguo, iria cianarũa na Jerusalemu: Mĩĩrĩ yao ĩkaabuthaga o marũgamĩte na magũrũ mao, maitho mao namo mabuthĩre marima-inĩ mamo, nacio nĩmĩ ciao ikaabutha irĩ tũnua-inĩ twao. **13** Mũthenya ũcio-rĩ, Jehova nĩakahũũra andũ na kĩmako kĩnene. O mũndũ nĩakaguthũkĩra guoko kwa mũndũ ũrĩa ũngĩ akũnyiite, nao matharĩkanĩre marũe. **14** Andũ a Juda o nao nĩmakarũĩra kũu Jerusalemu. Ũtonga wa ndũrĩrĩ iria irigiicĩirie kũu nĩũkonganio, naguo nĩ ũtonga mũingĩ wa thahabu, na wa betha na wa nguo. **15** Mũthiro o ta ũcio nĩũkaniina mbarathi na nyũmbũ, na ngamĩĩra na ndigiri, na nyamũ ciothe iria igaakorwo kambĩ-inĩ icio. **16** Ningĩ-rĩ, matigari ma ndũrĩrĩ icio ciothe iria cianatharĩkĩra Jerusalemu makaambataga mwaka o mwaka kũhooya Mũthamaki, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe, na gũkũngũĩra Gĩathĩ gĩa Ithũnũ. **17** Kũngĩkaagĩa andũ gũkũ thĩ matakaambata Jerusalemu kũhooya Mũthamaki, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe-rĩ, kwao gũtikoira mbura. **18** Andũ a Misiri mangĩkaaga gũthiĩ kũnyiitanĩra na arĩa angĩ-rĩ, kwao gũtikoira mbura. Jehova nĩakamarehera mũthiro ũrĩa ahũũraga ndũrĩrĩ naguo iria itaambataga gũkũngũĩra Gĩathĩ kĩu gĩa Ithũnũ. **19** Rĩĩrĩ nĩrĩo rĩgaakorwo rĩrĩ iherithia rĩa bũrũri wa Misiri, o na rĩa ndũrĩrĩ ciothe iria itaambataga igathiĩ gũkũngũĩra Gĩathĩ kĩu gĩa Ithũnũ. **20** Mũthenya ũcio-rĩ, mbugi cia mbarathi ikaandĩkwo, ICI CIAMŨRĨIRWO JEHOVA, nacio nyũngũ cia kũruga iria irĩ nyũmba ya Jehova thĩinĩ igaatuĩka ta mbakũri iria nyamũre irĩ mbere ya kĩgongona. **21** Nyũngũ o yothe ĩrĩ kũu Jerusalemu na Juda ĩkaamũrĩrwo Jehova Mwene-Hinya-Wothe, nao arĩa othe magookaga kũruta igongona-rĩ, makooyaga nyũngũ imwe cia cio makaruga nacio. Na mũthenya ũcio-rĩ, gũtigacooka kũgĩa na mwonjorithia thĩinĩ wa nyũmba ya Jehova Mwene-Hinya-Wothe.

Malaki

1 Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri nditũ ĩrĩa Jehova aarĩirie andũ a Isiraeli na kanua ka mũnabii Malaki. **2** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Niĩ nĩndĩmwendete. "No inyuĩ mũũragia atĩrĩ, 'Ũtwendete atĩa?'" Nake Jehova akamũũria atĩrĩ, "Githĩ Esaũ ndaarĩ mũrũ wa nyina na Jakubu? No niĩ ndendire Jakubu, **3** ngĩrega Esaũ, bũrũri wake wa irĩma ngĩwananga ũgĩtuĩka tũhũ, narĩo igai rĩake ngĩrĩtua werũ wa gũikaragwo nĩ mbwe." **4** Andũ a Edomu no moige atĩrĩ, "O na gũtuĩka tũrĩ ahehenjerĩ, no tũgaaka kũrĩa kwanangĩku rĩngĩ." No Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "No maake rĩngĩ, no nĩngakũmomora. Mageetagwo Bũrũri Mwaganu, andũ matũũraga marakarĩirwo nĩ Jehova hĩndĩ ciothe. **5** Nĩmũkeyonera ũhoro ũcio, muuge atĩrĩ, 'Jehova nĩwe mũnene, o na akaneneha na kũu mbere ya mĩhaka ya Isiraeli!'" **6** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekũũria atĩrĩ, "Mwanake atĩĩaga ithe, nayo ndungata ĩgatĩĩa mũmĩathi. Angĩkorwo ndĩ mũciari-rĩ, gĩtĩĩo kĩrĩa kĩnjagĩrĩire gĩkĩrĩ ha? Angĩkorwo ndĩ mwathani-rĩ, gwĩtigĩrwo kũrĩa kũnjagĩrĩire gũkĩrĩ ha? Inyuĩ, athĩnjĩri-Ngai, nĩinyuĩ mũmenagĩrĩria rĩĩtwa rĩakwa. "No mũũragia atĩrĩ, 'Tũmenagĩrĩria rĩĩtwa rĩaku atĩa?' **7** "Mũigagĩrĩra irio irĩ na thaahu kĩgongona-inĩ gĩakwa. "No mũũragia atĩrĩ, 'Tũgũthaahĩtie atĩa?' "Nĩ kuuga muugaga atĩ metha ya Jehova nĩ ya kũmeneka. **8** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekũũria atĩrĩ, 'Rĩrĩa mũkũrehe nyamũ ndumumu cia igongona-rĩ, gwĩka ũguo ti ũũru? Rĩrĩa mũkũruta igongona rĩa nyamũ nyonju kana ndwaru-rĩ, gwĩka ũguo ti ũũru? Ta geriai gũcirutĩra mwathi wanyu! No akenio nĩinyuĩ? No amwĩtĩkĩre?' **9** "Na rĩrĩ, ta thaithai Ngai nĩguo atũtuge. Rĩrĩa mũkũrehe maruta ta maciorĩ, no amwĩtĩkĩre?" Ũguo nĩguo Jehova Mwene Hinya Wothe ekũũria. **10** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ: "Naarĩ korwo ũmwe wanyu aahinga mĩrango ya hekarũ nĩguo mũtikanaakie mĩaki ya tũhũ kĩgongona-inĩ gĩakwa! Ndikenetio nĩ inyuĩ na ndingĩĩtĩkĩra iruta o na rĩrĩkũ kuuma kũrĩ inyuĩ. **11** Rĩĩtwa rĩakwa nĩrĩgatũũgĩrio ndũrĩrĩ-inĩ, kuuma riũa rĩkĩratha o nginya riũa rĩgĩthũa. Kũndũ guothe ũbumba nĩũgacinagwo na maruta matheru marutagĩrwo rĩĩtwa rĩakwa, tondũ rĩĩtwa rĩakwa nĩrĩgatũũgĩrio ndũrĩrĩ-inĩ," ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **12** "No inyuĩ mũrĩthaahagia na kwaria ũhoro wa metha ya Mwathani mũkoiga atĩrĩ, 'Nĩĩthaahie,' na ha ũhoro wa irio ciayo mũkoiga atĩrĩ, 'Nĩ cia kũmeneka.'" **13** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Muugaga atĩrĩ, 'Kaĩ ũhoro ũcio nĩ mũritũ-ĩ!' Na mũgatembania iromo." Jehova ekũũria atĩrĩ, "Rĩrĩa mũkũrehe nyamũ iria ndiihangie, na iria iigũthua, kana iria ndwaru mũgaaciruta irĩ magongona-rĩ, no ndĩgĩciiĩtĩkĩre kuuma harĩ inyuĩ?" **14** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Kũgwatwo nĩ kĩrumi nĩ mũheenania ũrĩa wĩranĩire kũruta nyamũ ya njamba ĩngĩĩtĩkĩrĩka kuuma rũũru-inĩ rwake rwa mbũri, no agacooka akarutĩra Mwathani igongona rĩa nyamũ ĩrĩ na ũũgũ. Nĩgũkorwo ndĩ Mũthamaki mũnene, narĩo rĩĩtwa rĩakwa nĩ rĩa gwĩtigĩrwo ndũrĩrĩ-inĩ.

2 "Na rĩrĩ, rĩathani rĩrĩ nĩ rĩanyu, inyuĩ athĩnjĩri-Ngai." **2** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Mũngĩaga gũũthikĩrĩria na mwage gũtua itua na ngoro cianyu gũtĩĩa rĩĩtwa rĩakwa-rĩ, niĩ nĩngamũtũmĩra kĩrumi o na irathimo iria ndĩmũrathimaga nacio ndĩcirume. Ĩĩ, o na rĩu nĩndĩcirumĩte, tondũ mũtituĩte itua na ngoro cianyu kũndĩĩa. **3** "Nĩngarũithia njiaro cianyu nĩ ũndũ wanyu; nĩngamũminjĩria taatha wa nyamũ cia magongona ma ciathĩ cianyu na mũgaatahwo mũrĩ o naguo. **4** Na nĩmũkamenya atĩ nĩ niĩ ndĩmũtũmĩire rĩathani rĩrĩ, nĩgeetha kĩrĩkanĩro gĩakwa na Lawi gĩtũũre kĩrũmĩte," ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **5** "Kĩrĩkanĩro gĩakwa kĩarĩ giitũ nake, nakĩo kĩarĩ kĩrĩkanĩro kĩa muoyo na gĩa thayũ, na niĩ ngĩmũhe cio; ũndũ ũcio warĩ wa gũtũma eĩndigĩre, nake akĩndĩĩa na agĩtũũra etigĩrĩte rĩĩtwa rĩakwa. **6** Ũrutani wa ma warĩ kanua-inĩ gake, na gũtirĩ maheeni moonirwo mĩromo-inĩ yake. Aatwaranire na niĩ na thayũ na mĩthiĩre mĩrũngĩrĩru, na akĩgarũra andũ aingĩ moime mehia-inĩ. **7** "Tondũ mĩromo ya mũthĩnjĩri-Ngai yagĩrĩirwo nĩgũtũũria ũũgĩ, nao andũ magĩrĩirwo nĩgũcaria ũrutani kuuma kanua gake tondũ nĩwe mũtũmwo wa Jehova Mwene-Hinya-Wothe. **8** No inyuĩ nĩmũgarũrũkĩte mũgatiga njĩra, naguo ũrutani wanyu ũgatũma andũ aingĩ mahĩngwo; nĩmũthũkĩtie kĩrĩkanĩro giitũ na Lawi," ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **9** "Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩndũmĩte mũmenwo na mũconorithio mbere ya andũ othe, tondũ mũtirũmagĩrĩra njĩra ciakwa no nĩmũthuuranagia andũ mũgĩtua ciira." **10** Githĩ ithuothe tũtirĩ a ithe ũmwe? Githĩ ti Ngai ũmwe watũũmbire? Nĩ kĩĩ gĩgũtũma tũthaahie kĩrĩkanĩro kĩa maithe maitũ na ũndũ wa kwaga kwĩhokana mũndũ na ũrĩa ũngĩ? **11** Andũ a Juda nĩmatigĩte gũtuĩka ehokeku. Ũndũ wa magigi nĩwĩkĩtwo Isiraeli na Jerusalemu: Andũ a Juda nĩmathaahĩtie handũ harĩa hatheru harĩa Jehova endete, nĩ ũndũ wa kũhikia airĩtu a andũ arĩa mahooyaga ngai ng'eni. **12** Mũndũ o wothe wĩkaga ũguo-rĩ, arĩ ũ kana ũ, Jehova aromweheria hema-inĩ cia Jakubu, o na angĩkorwo nĩarehage maruta make kũrĩ Jehova Mwene-Hinya-Wothe. **13** Kũrĩ ũndũ ũngĩ mwĩkaga. Mũiyũragia kĩgongona kĩa Jehova na maithori. Mũrĩraga na mũkagirĩka tondũ nĩatigire kũrũmbũiya maruta manyu, kana kũmaamũkĩra na gĩkeno kuuma harĩ inyuĩ. **14** Mũũragia atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmi?" Nĩ tondũ Jehova nĩwe mũira gatagatĩ gaku na mũtumia wa ũnini waku, tondũ ndũrĩ mwĩhokeku harĩ we, o na gũtuĩka nĩwe mũrata waku, o we mũtumia wa kĩrĩkanĩro kĩa ũhiki waku. **15** Githĩ Jehova ndamatuĩte ũmwe? Matuĩkĩte ake mwĩrĩ na roho. Amatuĩte ũmwe nĩkĩ? Tondũ nĩacaragia rũciaro rwa etigĩri Ngai. Nĩ ũndũ ũcio, gitagĩra roho waku, na ũtũũre ũrĩ mwĩhokeku kũrĩ mũtumia ũcio wa ũnini waku. **16** Jehova Ngai wa Isiraeli ekuuga atĩrĩ, "Nĩthũire ndigano ya mũthuuri na mũtumia wake, na nĩthũire mũndũ wĩhumbaga haaro ta nguo," ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. Nĩ ũndũ ũcio gitĩra roho waku, na ndũkaage kwĩhokeka. **17** Inyuĩ nĩmũnogetie Jehova na ciugo cianyu. No mũrooria atĩrĩ, "Tũmũnogetie atĩa?" Mũmũnogetie na kuuga atĩrĩ, "Othe arĩa mekaga ũũru nĩmagĩrĩire maitho-inĩ ma

Jehova, na nĩakenagio nĩo." Ningĩ mũkooria atĩrĩ, "Ngai wa kĩhooto-rĩ, akĩrĩ ha?"

3 Na rĩrĩ, Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Nĩngũtũma mũtũmwo wakwa, ũrĩa ũgaathondeka njĩra mbere yakwa. Hĩndĩ ĩyo Mwathani ũcio mũcaragia nĩagooka o rĩmwe thĩĩnĩ wa hekarũ yake; mũtũmwo ũcio wa kĩrĩkanĩro ũrĩa mwĩriragĩria nĩagooka." **2** No nũũ ũgetiiria mũthenya wa gũũka gwake? Nũũ ũkomĩrĩria rĩrĩa akooneka? Nĩgũkorwo akahaana ta mwaki wa mũturi ũrĩa ũtheragia cuuma, kana thabuni ũrĩa ũtheragia nguo. **3** Agaikara thĩ ta mũturi wa betha na mũtheria wacio; nĩagatheria Alawii, amatherie ta ũrĩa thahabu na betha itheragio. Hĩndĩ ĩyo Jehova nĩagakorwo na andũ arĩa makamũrehere maruta ma ũthingu; **4** namo maruta ma Juda na Jerusalemu nĩmagetĩkĩrĩka nĩ Jehova, o ta matukũ marĩa mathirĩte, o na ta mĩaka ĩrĩa ya mbere. **5** "Nĩ ũndũ ũcio nĩngamũkuhĩrĩria ndĩmũciirithie na ndĩmũtuĩre. Nĩngahiũha gũtuĩka mũira wa gũtuĩra ciira arogi, na itharia, na arĩa mehĩtaga na maheeni, na njũkĩrĩre arĩa matunyaga aruti wĩra mĩcaara yao, na arĩa mahinyagĩrĩria atumia a ndigwa na ciana iria itarĩ maithe, na arĩa maagithagia ageni kĩhooto na makaaga kwĩĩndigĩra," ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **6** "Niĩ Jehova ndigarũrũkaga. Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ njiaro cia Jakubu nĩkĩo mũtarĩ mwaniinwo. **7** O na kuuma hĩndĩ ya maithe manyu-rĩ, mũtũire mũtiganĩirie irĩra ciakwa cia kũrũmĩrĩrwo na mũkaaga gũcirũmia. Njookererai na niĩ nĩngũmũcookerera." Ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. "No mũũragia atĩrĩ, 'Tũgũgũcookerera atĩa?' **8** "Mũndũ-rĩ, aahota gũtunya Ngai indo ciake? No inyuĩ nĩmũndunyĩte indo ciakwa. "No mũũragia atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ tũgũtunyĩte?' "Mũnduunyĩte maruta na icunjĩ cia ikũmi. **9** Rũrĩrĩ rwanyu ruothe rũgwatĩtwo nĩ kĩrumi, tondũ nĩmũndunyaga indo ciakwa. **10** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, rehei gĩcunjĩ gĩa ikũmi gĩothe thĩĩnĩ wa ikũmbĩ, nĩgeetha nyũmba yakwa ĩkoragwo na irio. Ngeriai na njĩra ĩno muone kana ndikũmũhingũrĩra ndirica cia igũrũ, ndĩmuurĩrie irathimo nyingĩ mũno nginya mwage handũ ingĩiganĩra. **11** Ningĩ nĩngagiria cianangi ithũkie irio cia mĩgũnda yanyu, nayo mĩthabibũ ya mĩgũnda yanyu ndĩgaacooka gũita maciaro mayo matarĩ makũrũ." Ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **12** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Ndũrĩrĩ ciothe nĩikamwĩtaga andũ arathime, nĩgũkorwo bũrũri wanyu ũgaakorwo ũrĩ wa gĩkeno." **13** Jehova ekuuga atĩrĩ, "Nĩmwarĩtie maũndũ mooru ma kũnjambia. "No mũũragia atĩrĩ, 'Tũgũcambĩtie atĩa?' **14** "Inyuĩ muugĩte atĩrĩ, 'Gũtungatĩra Ngai nĩ ũndũ wa tũhũ. Nĩ uumithio ũrĩkũ tuonire nĩkũhingia kwenda gwake, na gũthiiaga mbere ya Jehova Mwene-Hinya-Wothe ta andũ maracakaya? **15** No rĩrĩ, andũ etĩĩi nĩo twĩtaga arathime. Ti-itherũ arĩa aaganu nĩo magaacagĩra, na arĩa makararagia Ngai matiherithagio.'" **16** Nao arĩa meetigĩrĩte Jehova nĩmaranĩirie o mũndũ na ũrĩa ũngĩ, nake Jehova agĩthikĩrĩria na akĩigua ũhoro ũcio. Ibuku rĩa kĩrirĩkano nĩrĩandĩkirwo ũhoro wa andũ acio metigĩrĩte Jehova na magatĩĩa rĩĩtwa rĩake, rĩkĩigwo hau mbere yake. **17** Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga atĩrĩ, "Acio nĩo magaatuĩka andũ akwa mũthenya ũrĩa ngaacookereria indo ciakwa cia bata. Nĩngamaiguĩra tha, o ta ũrĩa mũndũ aiguagĩra mũriũ tha ũrĩa ũmũtungatagĩra. **18** Na inyuĩ nĩmũkona rĩngĩ ngũũrani gatagatĩ ka arĩa athingu na arĩa aaganu, na gatagatĩ ka arĩa matungatagĩra Ngai na arĩa matamũtungatagĩra.

4 "Ti-itherũ mũthenya wa ituĩro nĩũrooka, naguo ũgaakana ta icua rĩa mwaki. Arĩa othe etĩĩi, na arĩa aaganu, magaatuĩka maragara ma mahuti, naguo mũthenya ũcio wakinya magaacinwo, maniinwo biũ. Gũtirĩ mũri kana rũhonge rwao rũgaatigara," ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **2** "No inyuĩ mwĩtigĩrĩte rĩĩtwa rĩakwa-rĩ, riũa-rĩa-ũthingu rĩkaamwarĩra rĩrĩ na ũhoro wa kũhonania mathaguinĩ marĩo. Na inyuĩ nĩmũkoima nja mũtũũhe ta tũcaũ tũhingũrĩirwo tũkoima kiugũ. **3** Na nĩmũkarangĩrĩria arĩa aaganu matuĩke mũhu rungu rwa makinya manyu mũthenya ũrĩa ngeeka maũndũ macio," ũguo nĩguo Jehova Mwene-Hinya-Wothe ekuuga. **4** "Ririkanai watho wa ndungata yakwa Musa, na irĩra ciakwa cia kũrũmĩrĩrwo, o na mawatho marĩa ndaamũheire kũu Horebu marĩ ma andũ a Isiraeli othe. **5** "Atĩrĩrĩ, nĩngamũtũmĩra mũnabii Elija mbere ya mũthenya ũcio mũnene na wa kũmakania wa Jehova ũtanakinya. **6** Nĩakagarũra ngoro cia maithe icookerere ciana ciao, na agarũre ngoro cia ciana icookerere maithe mao, nĩgeetha ndigooke hũũre bũrũri na kĩrumi."

NEW TESTAMENT

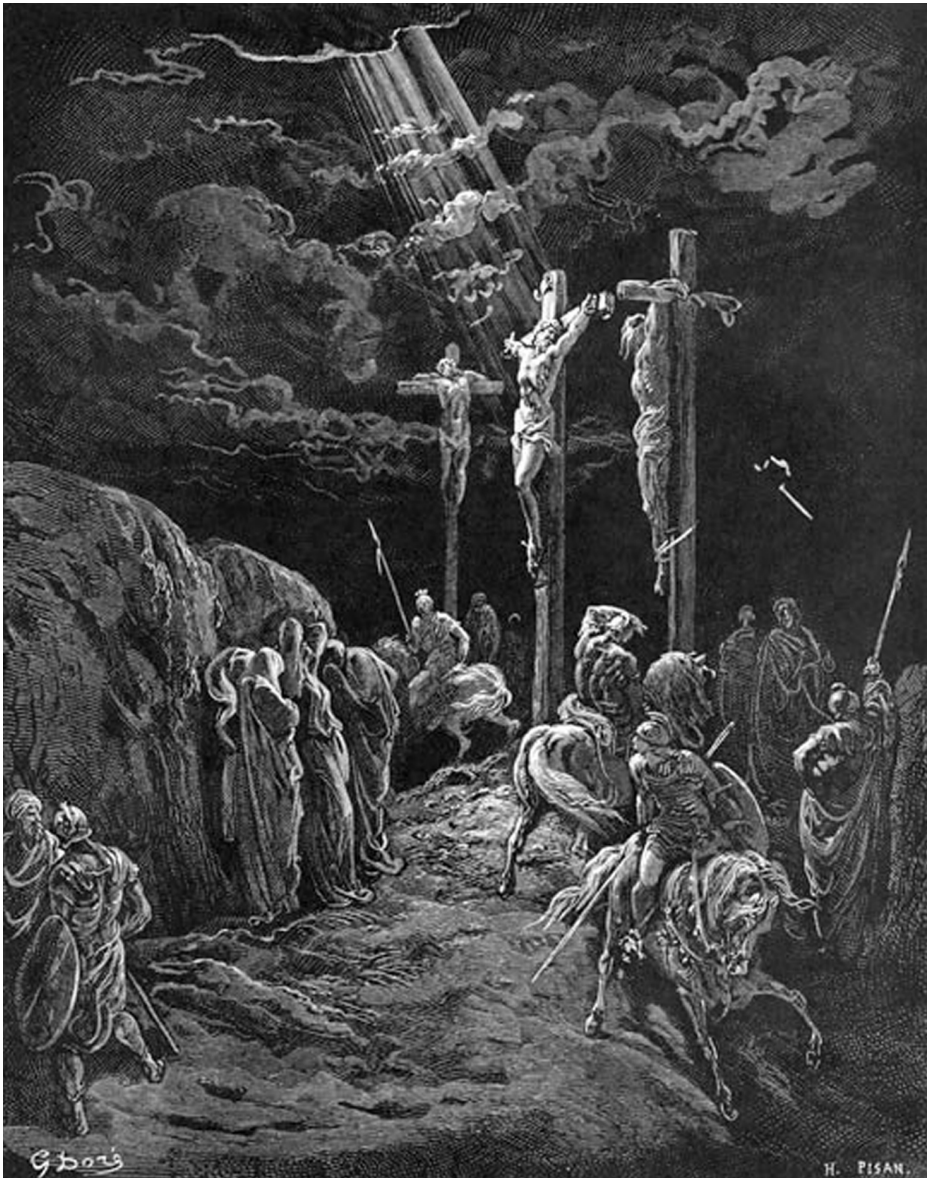

Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Baba mohere, nĩgũkorwo matiũĩ ũrĩa mareeka."
Nao magĩcuukĩra nguo ciake mĩtĩ, magĩcigayana.
Luka 23:34

Mathayo

1 Maya nĩ maandĩko makoniĩ rũciaro rũrĩa Jesũ Kristũ, mũrũ wa Daudi, mũrũ wa Iburahĩmu oimire: **2** Iburahĩmu aarĩ ithe wa Isaaka, nake Isaaka aarĩ ithe wa Jakubu, nake Jakubu aarĩ ithe wa Juda na ariũ a ithe, **3** nake Juda aarĩ ithe wa Perezu na Zera, arĩa nyina wao aarĩ Tamaru, nake Perezu aarĩ ithe wa Hezironi, nake Hezironi aarĩ ithe wa Ramu, **4** nake Ramu aarĩ ithe wa Aminadabu, nake Aminadabu aarĩ ithe wa Nahashoni, nake Nahashoni aarĩ ithe wa Salimoni, **5** nake Salimoni aarĩ ithe wa Boazu, ũrĩa nyina aarĩ Rahabu, nake Boazu aarĩ ithe wa Obedi, ũrĩa nyina aarĩ Ruthu, nake Obedi aarĩ ithe wa Jesii, **6** nake Jesii aarĩ ithe wa Mũthamaki Daudi. Daudi aarĩ ithe wa Solomoni, ũrĩa nyina aarĩ mũtumia wa Uria, **7** nake Solomoni aarĩ ithe wa Rehoboamu, nake Rehoboamu aarĩ ithe wa Abija, nake Abija aarĩ ithe wa Asa, **8** nake Asa aarĩ ithe wa Jehoshafatu, nake Jehoshafatu aarĩ ithe wa Joramu, nake Joramu aarĩ ithe wa Uzia, **9** nake Uzia aarĩ ithe wa Jothamu, nake Jothamu aarĩ ithe wa Ahazu, nake Ahazu aarĩ ithe wa Hezekia, **10** nake Hezekia aarĩ ithe wa Manase, nake Manase aarĩ ithe wa Amoni, nake Amoni aarĩ ithe wa Josia, **11** nake Josia aarĩ ithe wa Jekonia na ariũ a ithe, hĩndĩ ĩrĩa andũ maatahirwo, magĩtwarwo Babuloni. **12** Thuutha wa gũtahwo, magĩtwarwo kũu Babuloni: Jekonia aarĩ ithe wa Shealitieli, nake Shealitieli aarĩ ithe wa Zerubabeli, **13** nake Zerubabeli aarĩ ithe wa Abihudu, nake Abihudu aarĩ ithe wa Eliakimu, nake Eliakimu aarĩ ithe wa Azoro, **14** nake Azoro aarĩ ithe wa Zadoku, nake Zadoku aarĩ ithe wa Akimu, nake Akimu aarĩ ithe wa Eliudi, **15** nake Eliudi aarĩ ithe wa Eleazaru, nake Eleazaru aarĩ ithe wa Maathani, nake Maathani aarĩ ithe wa Jakubu, **16** nake Jakubu aarĩ ithe wa Jusufu, mũthuuri wa Mariamu, ũrĩa waciarire Jesũ, ũrĩa wĩtagwo Kristũ. **17** Ũguo nĩ kuuga njiaro ciothe ciarĩ ikũmi na inya kuuma Iburahĩmu nginya Daudi, na njiaro ikũmi na inya kuuma Daudi nginya hĩndĩ ĩrĩa andũ maatahirwo magĩtwarwo kũu Babuloni, na ningĩ njiaro ikũmi na inya kuuma hĩndĩ ĩrĩa andũ maatahirwo nginya hĩndĩ ya Kristũ. **18** Ũhoro wa gũciarwo kwa Jesũ Kristũ watariĩ ũũ: Nyina Mariamu nĩ oorĩtio nĩ Jusufu atuĩke mũtumia wake, no matanaikarania-rĩ, nĩamenyekire atĩ arĩ na nda ya Roho Mũtheru. **19** Nake Jusufu mũthuuri wake tondũ aarĩ mũndũ mũthingu na ndangĩendire kũmũconorithia kũrĩ andũ, agĩĩciiria amũtige na hitho. **20** No thuutha wa gwĩciiria ũndũ ũcio, mũraika wa Mwathani akĩmuumĩrĩra kĩroto-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Jusufu, mũrũ wa Daudi, ndũkae gwĩtigĩra kũhikia Mariamu atuĩke mũtumia waku, tondũ nda ĩyo arĩ nayo nĩ ya Roho Mũtheru. **21** Nĩagaciara kahĩĩ, nawe nĩũgagatua Jesũ, tondũ nĩwe ũkaahonokia andũ ake kuuma mehia-inĩ mao." **22** Na rĩrĩ, maũndũ macio mothe meekĩkire nĩguo ũrĩa Mwathani aarĩtie na kanua ka mũnabii ũhinge, rĩrĩa oigire atĩrĩ, **23** "Mũirĩtu gathirange nĩakagĩa nda na nĩagaciara kahĩĩ, nao magaagatua Imanueli" ũguo naguo ũgĩtaũrwo nĩ kuuga, "Ngai hamwe na ithuĩ." **24** Rĩrĩa Jusufu ookĩrire, agĩĩka o ta ũrĩa mũraika wa Mwathani aamwathĩte, nake akĩĩnũkia Mariamu gwake mũciĩ, agĩtuĩka mũtumia wake. **25** No matiigana kũmenyana nginya rĩrĩa aaciarire mwana ũcio wa kahĩĩ. Nake Jusufu agĩtua mwana ũcio Jesũ.

2 Na rĩrĩ, thuutha wa Jesũ gũciarwo kũu itũũra-inĩ rĩa Bethilehemu bũrũri wa Judea, hĩndĩ ya mũthamaki wetagwo Herode, andũ Oogĩ-a-Njata moimĩte irathĩro magĩũka Jerusalemu, **2** makĩũria atĩrĩ, "Ũrĩa ũciarĩtwo arĩ mũthamaki wa Ayahudi-rĩ, arĩ ha? Nĩtuonire njata yake mwena wa irathĩro, na nĩtũũkĩte kũmũhooya." **3** Rĩrĩa Mũthamaki Herode aiguire ũguo, agĩtangĩka ngoro, o hamwe na andũ Jerusalemu othe. **4** Na aarĩkia gwĩta athĩnjĩri-Ngai arĩa anene othe, na arutani a watho hamwe, akĩmooria kũrĩa Kristũ aarĩ aciarĩrwo. **5** Makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ Bethilehemu, bũrũri wa Judea, nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo nĩ mũnabii, akoiga atĩrĩ: **6** "'Nawe Bethilehemu, kũu bũrũri wa Juda, tiwe ũrĩa mũnini mũno wa aathani a Juda; tondũ thĩĩnĩ waku nĩgũkoima ũrĩa ũgaathanaga, ũrĩa ũgaatuĩka mũrĩithi wa andũ akwa a Isiraeli.'" **7** Nake Herode agĩĩta andũ acio Oogĩ-a-Njata na hitho, na agĩtuĩria kuuma kũrĩ o ihinda rĩrĩa njata ĩyo yoonekete. **8** Akĩmatũma Bethilehemu akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi mũgatuĩrie wega ũhoro wa kaana kau. Mwarĩkia gũkoona mũũke mũũmenyithie, nĩgeetha o na niĩ thiĩ ngagaturĩrie ndu ndĩkahooe." **9** Nao maarĩkia kũigua ciugo cia mũthamaki magĩthiĩ, nayo njata ĩrĩa moonete irathĩro ĩkĩmatongoria nginya ĩkĩrũgama igũrũ rĩa harĩa kaana kau kaarĩ. **10** Rĩrĩa moonire njata ĩyo, magĩkena gĩkeno kĩnene mũno. **11** Nao magĩtoonya nyũmba, na makĩona kaana karĩ na nyina Mariamu, magĩkainamĩrĩra, magĩkahooya. Magĩcooka makĩohora indo ciao cia goro, magĩkahe iheo cia thahabu, na ũbumba, na manemane. **12** Na nĩ ũndũ wa gũkaanio na kĩroto matigacookere kwa Herode, magĩcooka bũrũri wao magereire njĩra ĩngĩ. **13** Maarĩkia gũthiĩ-rĩ, mũraika wa Mwathani akiumĩrĩra Jusufu kĩroto-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũkĩra woe kaana gaka na nyina mũũrĩre Misiri. Ikarai kũu nginya rĩrĩa ngaakwĩra, nĩgũkorwo Herode nĩegũcaria kaana kau akoorage." **14** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, agĩũkĩra, akĩoya kaana na nyina ũtukũ, magĩthiĩ Misiri, **15** kũrĩa maikarire nginya rĩrĩa Herode aakuire. Na nĩ ũndũ ũcio, ũhoro ũrĩa Mwathani oigĩte na kanua ka mũnabii ũkĩhinga, rĩrĩa oigire atĩrĩ, "Ndeetire mũrũ wakwa oime bũrũri wa Misiri." **16** Hĩndĩ ĩrĩa Herode aamenyire atĩ nĩaheenirio nĩ Oogĩ-a-Njata, akĩrakara mũno, akĩruta watho wa kũũraga tũhĩĩ tuothe kũu Bethilehemu na kũrĩa gũkuhĩ nakuo, tũrĩa twarĩ na ũkũrũ wa mĩaka ĩĩrĩ gũcooka na thĩ, kũringana na ihinda rĩrĩa eerĩtwo nĩ Oogĩ-a-Njata. **17** Hĩndĩ ĩyo ũhoro ũrĩa waarĩtio na kanua ka mũnabii Jeremia ũkĩhinga, rĩrĩa oigire atĩrĩ: **18** "Mũgambo nĩwaiguirwo kũu Rama, kĩrĩro na gũcakaya kũnene, Rakeli akĩrĩrĩra ciana ciake, na akarega kũhoorerio, tondũ itirĩ ho." **19** Na rĩrĩ, Herode akua-rĩ, mũraika wa Mwathani akiumĩrĩra Jusufu kĩroto-inĩ kũu Misiri, **20** akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũkĩra, woe kaana gaka na nyina, mũthiĩ bũrũri wa Isiraeli, nĩgũkorwo arĩa maageragia gũkooraga nĩmakuĩte." **21** Nĩ ũndũ ũcio, agĩũkĩra, akĩoya kaana na nyina, magĩthiĩ bũrũri wa Isiraeli. **22** Rĩrĩa

aiguire atĩ Arikelau nĩwe wathamakaga Judea handũ ha ithe Herode, agĩĩtigĩra gũthiĩ kuo. Na aarĩkia gũkaanio kĩroto-inĩ-rĩ, agĩthiĩ bũrũri wa Galili, **23** agĩthiĩ gũtũũra itũũra rĩĩtagwo Nazarethi. Nĩ ũndũ ũcio ũhoro ũrĩa waarĩtio na tũnua twa anabii ũkĩhinga, rĩrĩa moigire atĩrĩ, "Nĩageetagwo Mũnazari."

3 Matukũ-inĩ macio Johana ũrĩa Mũbatithania nĩokire, akĩhunjagia kũu Werũ-inĩ wa Judea, **2** akiugaga atĩrĩ, "Mwĩrirei, nĩgũkorwo ũthamaki wa igũrũ nĩũkuhĩrĩirie." **3** Ũyũ nĩwe ũrĩa ũhoro wake waarĩtio nĩ mũnabii Isaia rĩrĩa oigire atĩrĩ: "Kũrĩ na mũgambo wa mũndũ ũkwanĩrĩra werũ-inĩ, akoiga atĩrĩ: 'Haarĩriai njĩra ya Mwathani, rũngariai njĩra ciake.'" **4** Johana eekagĩra Nguo ya guoya wa ngamĩĩra, na nĩeyohaga mũcibi wa rũũa njohero. Irio ciake ciarĩ ngigĩ na ũũkĩ wa gĩthaka. **5** Nao andũ nĩmathiiaga kũrĩ we moimĩte Jerusalemu, na mĩena yothe ya Judea, na bũrũri wothe ũrĩa wariganĩtie na Jorodani. **6** Moimbũraga mehia mao, nake akamabatithĩria Rũũĩ-inĩ rwa Jorodani. **7** Na rĩrĩa oonire Afarisai na Asadukai aingĩ magĩũka hau nĩgeetha amabatithie, akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ rũciaro rũrũ rwa nduĩra! Nũũ ũmũheete ũhoro atĩ mũũrĩre marakara marĩa makiriĩ gũũka? **8** Ciarai maciaro maringaine na kwĩrira. **9** Na mũtikeĩĩre na ngoro cianyu atĩrĩ, 'Ithe witũ nĩ Iburahĩmu.' Ngũmwĩra atĩrĩ, Ngai no atũme mahiga maya matuĩke ciana cia Iburahĩmu. **10** Ithanwa nĩrĩige itina-inĩ cia mĩtĩ, na mũtĩ o wothe ũtaciaraga maciaro mega nĩũgatemwo, ũkio mwaki-inĩ. **11** "Niĩ ndĩmũbatithagia na maaĩ mwerira. No thuutha wakwa nĩgũgũũka mũndũ ũngĩ ũrĩ na hinya kũrĩ niĩ, na ndiagĩrĩire o na kũmũkuuĩra iraatũ ciake. We akaamũbatithagia na Roho Mũtheru na mwaki. **12** Gĩtarũrũ gĩake akĩnyiitĩte na guoko, na nĩagatheria kĩhuhĩro gĩake, na acookanĩrĩrie ngano yake ikũmbĩ, acooke acine mahuti na mwaki ũtangĩhoreka." **13** Hĩndĩ ĩyo Jesũ akiuma Galili agĩthiĩ Rũũĩ-inĩ rwa Jorodani akabatithio nĩ Johana. **14** Nowe Johana akĩgeria kũmũgiria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Niĩ njagĩrĩirwo nĩkũbatithio nĩwe, nawe wagĩũka kũrĩ niĩ atĩa?" **15** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Reke gũtuĩke ũguo rĩu; tondũ nĩtwagĩrĩirwo twĩke ũndũ ũyũ nĩguo tũhingie maũndũ mothe ma ũthingu." Hĩndĩ ĩyo Johana agĩĩtĩkĩra. **16** Jesũ aarĩkia kũbatithio o ũguo-rĩ, akiumĩra maaĩ-inĩ. Kahinda o kau igũrũ rĩkĩhingũka, nake akĩona Roho wa Ngai agĩikũrũka ta ndutura, akĩũmba igũrũ rĩake. **17** Naguo mũgambo ũkiuma igũrũ, ũkiuga atĩrĩ, "Ũyũ nĩwe Mũrũ wakwa, ũrĩa nyendete; na nĩngenaga mũno nĩ we."

4 Hĩndĩ ĩyo Jesũ nĩatongoririo nĩ Roho agĩtwarwo werũ-inĩ akagerio nĩ mũcukani. **2** Na aniina mĩthenya mĩrongo ĩna, ũtukũ na mũthenya, ehingĩte kũrĩa irio-rĩ, akĩigua ahũtĩĩ. **3** Nake mũgerania akĩmũkora, akĩmwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo wee nĩwe Mũrũ wa Ngai-rĩ, ĩra mahiga maya matuĩke mĩgate." **4** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: 'To mũgate wiki ũngĩtũũria mũndũ muoyo, no nĩ kiugo gĩothe kĩrĩa kiumaga kanua ka Ngai.'" **5** Hĩndĩ ĩyo mũcukani akĩmũtwara itũũra rĩrĩa itheru, akĩmũrũgamia gathũrũmũndũ ka hekarũ, **6** akĩmwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo wee nĩwe Mũrũ wa Ngai-rĩ, wĩgũithie thĩ. Nĩgũkorwo kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "'Nĩagaatha araika ake nĩ ũndũ waku, nao nĩmagakwanĩrĩria na moko mao, nĩguo ndũkanahĩngwo kũgũrũ nĩ ihiga.'" **7** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ningĩ nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: 'Ndũkanagerie Mwathani Ngai waku.'" **8** Ningĩ mũcukani akĩmũtwara kĩrĩma-inĩ kĩraaya mũno, akĩmuonia mothamaki mothe ma thĩ na riiri wamo. **9** Akĩmwĩra atĩrĩ, "Maũndũ maya mothe nĩngũkũhe, ũngĩĩtĩkĩra kũnyinamĩrĩra ũũhooe." **10** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ Shaitani ndiga! Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: 'Hooyaga Mwathani Ngai waku, na ũmũtungatagĩre o we wiki.'" **11** Hĩndĩ ĩyo mũcukani akĩmũtiga, nao araika magĩũka makĩmũtungatĩra. **12** Na rĩrĩa Jesũ aiguire atĩ Johana nĩaikĩtio njeera-rĩ, agĩthiĩ Galili. **13** Akiuma Nazarethi, agĩthiĩ gũtũũra Kaperinaumu. Itũũra rĩu rĩarĩ hakuhĩ na iria, bũrũri-inĩ wa Zebuluni na Nafitali. **14** Ũndũ ũcio wekĩkire nĩguo ũhoro ũrĩa waarĩtio na kanua ka mũnabii Isaia ũhinge, rĩrĩa oigire atĩrĩ: **15** "Bũrũri wa Zebuluni, o na bũrũri wa Nafitali, njĩra ya gũthiĩ iria-inĩ, gũikũrũkania na Rũũĩ rwa Jorodani, kũu gwĩtagwo Galili-kwa-Ndũrĩrĩ: **16** andũ arĩa matũũraga nduma-inĩ nĩmonete ũtheri mũnene; nao arĩa matũũraga bũrũri ũrĩ kĩĩruru gĩa gĩkuũ-rĩ, nĩmarĩirwo nĩ ũtheri." **17** Kuuma hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩambĩrĩria kũhunjia ũhoro akiugaga atĩrĩ, "Mwĩrirei, nĩgũkorwo ũthamaki wa igũrũ nĩũkuhĩrĩirie." **18** Rĩrĩa Jesũ aaceeraga hũgũrũrũ-inĩ cia Iria rĩa Galili, nĩonire andũ eerĩ a nyina ũmwe, nao nĩ Simoni ũrĩa wetagwo Petero, na mũrũ wa nyina Anderea. Maikagia neti iria-inĩ, nĩgũkorwo maarĩ ategi a thamaki. **19** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ũkai, mũnũmĩrĩre, na nĩngũmũtua ategi a andũ." **20** Nao o rĩmwe magĩtiganĩria neti ciao, makĩmũrũmĩrĩra. **21** Na aathiathia akĩona andũ angĩ eerĩ a nyina ũmwe, Jakubu mũrũ wa Zebedi, na mũrũ wa nyina Johana. Maarĩ thĩinĩ wa gatarũ hamwe na ithe wao Zebedi makĩhaarĩria neti ciao. Nake Jesũ akĩmeeta, **22** na o rĩmwe magĩtiganĩria gatarũ na magĩtiga ithe wao, makĩmũrũmĩrĩra. **23** No rĩrĩ, Jesũ nĩathiire Galili guothe, akĩrutanaga thunagogi-inĩ ciao, akĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki wa Ngai, na akĩhonagia andũ mĩrimũ yothe na ndwari ciothe iria maarĩ nacio. **24** Nayo ngumo yake ĩkĩhunjio bũrũri wothe wa Suriata, nao andũ makĩmũrehera andũ arĩa othe maarĩ arũaru ndwari cia mĩthemba mĩingĩ, na arĩa maarĩ na ruo rũingĩ, na arĩa maarĩ na ndaimono, na arĩa maarĩ na mũrimũ wa kũgũũaga, o na arĩa maarĩ na mũrimũ wa gũkua ciĩga, nake akĩmahonia othe. **25** Nao andũ aingĩ mũno kuuma Galili, na Dekapoli, na Jerusalemu, na Judea, na mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa Rũũĩ rwa Jorodani makĩmũrũmĩrĩra.

5 Na rĩrĩa Jesũ oonire andũ aingĩ mũno-rĩ, akĩambata kĩrĩma-igũrũ, agĩikara thĩ. Arutwo ake magĩthiĩ harĩ we. **2** Nake akĩambĩrĩria kũmaruta ũhoro, akĩmeera atĩrĩ: **3** "Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa athĩĩni ngoro, nĩgũkorwo ũthamaki wa igũrũ nĩ wao. **4** Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa marĩ na kĩeha, nĩgũkorwo nĩmakaniinĩrwo kĩeha. **5** Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa ahooreri, nĩgũkorwo nĩmakagaya thĩ. **6** Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa mahũũtagĩra na makanyootera ũthingu, nĩgũkorwo nĩmakahũũnio. **7** Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa maiguanagĩra tha, nĩgũkorwo

nĩmakaiguĩrwo tha. **8** Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa atheru ngoro, nĩgũkorwo nĩmakona Ngai. **9** Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa macaragia thayũ, nĩgũkorwo nĩmagetwo ariũ a Ngai. **10** Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa manyariiragwo nĩ ũndũ wa ũthingu, nĩgũkorwo ũthamaki wa igũrũ nĩ wao. **11** "Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ hĩndĩ ĩrĩa andũ mekũmũruma, na makamũnyariira, na makamũigĩrĩra maũndũ mothe mooru nĩ ũndũ wakwa. **12** Kenai na mũcanjamũke, tondũ kĩheo kĩanyu nĩ kĩnene igũrũ, nĩgũkorwo ũguo noguo maanyariirire anabii arĩa maarĩ kuo mbere yanyu. **13** "Inyuĩ nĩ inyuĩ cumbĩ wa thĩ. No cumbĩ ũngĩkorwo nĩũthirĩte mũcamo waguo-rĩ, ũngĩcooka gũcamithio ta cumbĩ nĩ kĩĩ? Ndũngĩcooka kũgĩa kĩene rĩngĩ, tiga no ũteirwo ũrangwo nĩ andũ. **14** "Inyuĩ nĩ inyuĩ ũtheri wa thĩ. Itũũra inene rĩakĩtwo kĩrĩma igũrũ rĩtingĩhithĩka. **15** O na ningĩ andũ matiakagia tawa magacooka kũũkunĩkĩra na mbakũri; handũ ha ũguo, maũigagĩrĩra igũrũ handũ haguo, naguo ũkamũrĩkĩra andũ othe arĩa marĩ thĩinĩ wa nyũmba. **16** O ũguo naguo, na inyuĩ rekei ũtheri wanyu ũmũrĩkagĩre andũ, nĩguo mone ciĩko cianyu njega, nao magoocage Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ. **17** "Mũtikae gwĩciiria njũkĩte kweheria Watho kana Mohoro ma Anabii; ndiũkĩte kũmeeheria, no njũkĩte kũmahingia. **18** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nginya hĩndĩ ĩrĩa thĩ na igũrũ ikeehera, gũtirĩ kairia ka maandĩko, o na gũtirĩ gakururo kanini ga karamu gakeehera o na atĩa kuuma Watho-inĩ, nginya maũndũ mothe makaahingio. **19** Ũrĩa wothe ũkoina rĩathani o na rĩmwe rĩa marĩa manini, na arute arĩa angĩ gwĩka ũguo, nĩagatuuo mũnini makĩria thĩinĩ wa ũthamaki wa igũrũ, no ũrĩa wothe wĩkaga na akarutana maathani mayarĩ, nĩagatuuo mũnene ũthamaki-inĩ wa igũrũ. **20** Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, ũthingu wanyu waga gũkĩra ũrĩa wa Afarisai na wa arutani a watho, mũtigatoonya ũthamaki wa igũrũ o na atĩa. **21** "Nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene andũ nĩmerirwo atĩrĩ, 'Ndũkanoragane, na mũndũ o na ũrĩkũ ũkooragana no nginya agaatuĩka wa gũtuĩrwo ciira.' **22** No nĩĩ ngũmwĩra atĩrĩ, ũrĩa wothe ũkarakarĩra mũrũ wa ithe nĩagatuĩka wa gũtuĩrwo ciira. Na ningĩrĩ, mũndũ ũrĩa wothe wĩraga mũrũ wa ithe atĩrĩ, 'Wee ndũrĩ bata,' nĩagaciirithio nĩ Kĩama. No ũrĩa wothe ũngiuga atĩrĩ, 'Wee wĩ mũkĩĩgu!' Nĩagakorwo arĩ ũgwatiinĩ wa gũikio mwaki-inĩ wa Jehanamu. **(Geenna g1067)** **23** "Nĩ ũndũ ũcio, angĩkorwo nĩwĩhaarĩirie kũruta kĩheo gĩaku kĩgongona-inĩ, na hĩndĩ ĩyo ũrĩ hau ũririkane atĩ mũrũ wa thoguo arĩ na ũndũ nawe-rĩ, **24** tiga kĩheo gĩaku o hau mbere ya kĩgongona. Amba ũthiĩ ũkaiguane na mũrũ wa thoguo; ũcooke ũũke ũrutĩre Ngai kĩheo gĩaku. **25** "Hiũha kwĩiguithania na thũ yaku ĩrĩa ĩragũtwara igooti-inĩ. Ĩka ũguo mũrĩ o njĩra-inĩ, kwaga ũguo nĩĩgũgũtwara kũrĩ mũtuanĩri-ciira, nake mũtuanĩri-ciira akũneane kũrĩ mũnene wa thigari, ũikio njeera. **26** Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, ndũkoima kuo ũtarĩhĩte thiirĩ wothe hatarĩ gathendi ũgũtigia. **27** "Nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene nĩ kwerirwo atĩrĩ, 'Ndũkanatharanie.' **28** No nĩĩ ngũmwĩra atĩrĩ, ũrĩa wothe ũkaarora mũndũwa-nja na amwĩrirĩrie, nĩarĩkĩtie gũtharia nake ngoroinĩ yake. **29** Riitho rĩaku rĩa ũrĩo rĩngĩtũma wĩhie-rĩ, rĩkũũre, ũrĩte. Nĩ kaba kĩĩga kĩmwe kĩa mwĩrĩ waku kĩũre gũkĩra mwĩrĩ waku wothe ũikio Jehanamu. **(Geenna g1067)** **30** Na guoko gwaku kwa ũrĩo kũngĩtũma wĩhie-rĩ, gũtinie ũgũte. Nĩ kaba kĩĩga kĩmwe kĩa mwĩrĩ waku kĩũre gũkĩra mwĩrĩ waku wothe ũikio Jehanamu. **(Geenna g1067)** **31** "Ningĩ nĩ kwĩrĩtwo atĩrĩ, 'Ũrĩa wothe ũngĩtigana na mũtumia wake no nginya amũhe marũa ma kuonania nĩmatigana nake.' **32** No ngũmwĩra atĩ mũndũ ũrĩa wothe ũtiganaga na mũtumia wake, o tiga nĩ ũndũ wa ũtharia-rĩ, nĩatũmaga atuĩke mũtharia, na ũrĩa wothe ũhikagia mũtumia ũrĩa ũtiganĩte na mũthuuriwe, nĩ gũtharia atharagia. **33** "Ningĩ, nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene andũ nĩmerirwo atĩrĩ, 'Ndũkanehĩte tũhũ, no hingagĩria Mwathani mĩĩhĩtwa ĩrĩa wĩhĩtĩte.' **34** No ngũmwĩra atĩrĩ: Mũtikanehĩte o na atĩa; mũtikanehĩte na igũrũ tondũ nĩkuo gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Ngai; **35** kana mwĩhĩte na thĩ, nĩgũkorwo nĩkuo gĩturwa gĩa kũigĩrĩra magũrũ make; o na kana mwĩhĩte na Jerusalemu, nĩgũkorwo nĩrĩo itũũra inene rĩa Mũthamaki mũnene. **36** Na ndũkanehĩte na mũtwe waku, nĩgũkorwo ndũngĩhota gũtũma rũcuĩrĩ o na rũmwe rwerũhe kana rũire. **37** Reke 'Ĩĩ' yaku ĩtuĩke 'Ĩĩ', na 'Aca' yaku ĩtuĩke 'Aca'; ũndũ o wothe makĩria ma ũguo-rĩ, uumaga kũrĩ ũrĩa mũũru. **38** "Nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene nĩ kwerirwo atĩrĩ: 'Riitho rĩrĩhagwo na riitho, narĩo igego rĩrĩhagwo na igego.' **39** No niĩ ngũmwĩra atĩrĩ: Mũtikanagiane na mũndũ ũrĩa mũũru. No rĩrĩ, mũndũ angĩkũgũtha rũthĩa rwa ũrĩo-rĩ, mũhũgũkĩrie rũu rũngĩ o naruo. **40** Na mũndũ angĩenda gũgũthitanga oe kanjũ yaku-rĩ, mũnengere o na igooti rĩaku. **41** Mũndũ angĩkũhatĩrĩria ũthiĩ itĩĩna rĩmwe-rĩ, thiĩ nake matĩĩna meerĩ. **42** Mũndũ ũrĩa ũngĩkũhooya kĩndũ, mũhe, na mũndũ ũrĩa ũngĩenda ũmũkombere kĩndũ, ndũkarege kũmũkombera. **43** "Nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene nĩ kwerirwo atĩrĩ, 'Endaga mũndũ wa itũũra rĩaku, na ũthũũrage thũ yaku.' **44** No niĩ ngũmwĩra atĩrĩ: Endagai thũ cianyu, na mũhooyagĩre arĩa mamũnyariiraga, **45** nĩgeetha mũtuĩke ariũ a Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ. Atũmaga riũa rĩake rĩrathĩre arĩa ooru na arĩa ega, na akoiria mbura kũrĩ arĩa athingu na kũrĩ arĩa matarĩ athingu. **46** Angĩkorwo mwendete o arĩa mamwendete-rĩ, mũgaakĩrĩhwo kĩ? Githĩ o na etia mbeeca cia igooti matiĩkaga o ũguo? **47** Na ningĩ angĩkorwo mũgeithagia o ariũ na aarĩ a ithe wanyu-rĩ, mũgĩkĩrĩte arĩa angĩ na kĩ? Githĩ o na arĩa matetĩkĩtie Ngai matiĩkaga o ũguo? **48** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tuĩkai aagĩrĩru kũna, o ta ũrĩa Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ arĩ mwagĩrĩru kũna.

6 "Mwĩmenyererei mũtigekage ciĩko cianyu cia ũthingu mbere ya andũ nĩguo mamuone. Mũngĩĩka ũguo-rĩ, mũtirĩ kĩheo mũkaaheo nĩ Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ. **2** "Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa ũkũheana kĩndũ kũrĩ arĩa abatari, ndũkae kwanĩrĩra ũrĩa ũreka na tũrumbeta, ta ũrĩa hinga ciĩkaga thunagogi-inĩ na njĩra-inĩ, nĩguo itĩĩagwo nĩ andũ. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, acio nĩmarĩkĩtie kwamũkĩra kĩheo kĩao gĩothe. **3** No hĩndĩ ĩrĩa ũkũheana kĩndũ kũrĩ arĩa abatari-rĩ, ndũkareke guoko gwaku kwa ũmotho kũmenye ũrĩa guoko gwaku kwa ũrĩo kũreeka, **4** nĩgeetha ũheani ũcio waku ũtuĩke wa hitho-inĩ. Nake Ithe wanyu, ũrĩa wonaga maũndũ marĩa mekagĩrwo hitho-inĩ, nĩakamũhe kĩheo. **5** "Na rĩrĩa mũkũhooya-rĩ, mũtikanatuĩke ta hinga, nĩgũkorwo ciendaga kũhooya

irũgamĩte thĩinĩ wa thunagogi na macemanĩrio ma njĩra nĩguo cionwo nĩ andũ. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, icio nĩĩrĩkĩtie kwamũkĩra mũcaara wacio wothe. **6** No hĩndĩ ĩrĩa ũkũhooya, toonya nyũmba yaku, ũhinge mũrango na ũhooye Thoguo ũrĩa ũtoonekaga. Nake Thoguo ũrĩa wonaga maũndũ marĩa mekagĩrwo hitho-inĩ, nĩagakũhe mũcaara waku. **7** Na ningĩ hĩndĩ ĩrĩa mũkũhooyarĩ, tigagai kũhũhũtĩka ta andũ arĩa matetĩkĩtie Ngai, nĩgũkorwo meciiragia nĩ mekũiguuo nĩ ũndũ wa kũraihia mahooya. **8** Mũtigatuĩke tao, nĩgũkorwo Ithe wanyu nĩoĩ kĩrĩa kĩmũbatairie o na mũtanamũhooya. **9** "Nĩ ũndũ ũcio mwagĩrĩirwo nĩkũhooyaga atĩrĩ: "'Ithe witũ ũrĩ igũrũ, rĩĩtwa rĩaku nĩrĩamũrwo, **10** ũthamaki waku nĩũũke, ũrĩa wendete Wee nĩwĩkagwo gũkũ thĩ ta ũrĩa wĩkagwo kũu igũrũ. **11** Tũhe ũmũthĩ irio ciitũ cia gũtũigana. **12** Na ũtũrekere mahĩtia maitũ, ta ũrĩa o na ithuĩ tũrekagĩra arĩa matũhĩtagĩria. **13** Na ndũgatũtware magerio-inĩ, no ũtũhonokagie kuuma kũrĩ ũrĩa mũũru.' **14** Nĩgũkorwo mũngĩrekera andũ hĩndĩ ĩrĩa mamũhĩtĩria, o nake Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ nĩarĩmũrekagĩra. **15** No mũngĩaga kũrekera andũ mehia mao-rĩ, o nake Ithe wanyu ndarĩmũrekagĩra mehia manyu. **16** "Ningĩ rĩrĩa mũkwĩhinga kũrĩa irio-rĩ, tigagai gũtukia mothiũ manyu ta ũrĩa hinga ciĩkaga, nĩgũkorwo nĩitukagia mothiũ macio nĩguo cionie andũ atĩ nĩcĩĩhingĩte kũrĩa irio. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, icio nĩĩrĩkĩtie kwamũkĩra mũcaara wacio wothe. **17** No rĩrĩa wĩhingĩte kũrĩa, wĩhakage maguta mũtwe na wĩthambage ũthiũ, **18** nĩguo andũ matikamenye atĩ nĩwĩhingĩte kũrĩa, tiga o Thoguo ũrĩa ũtoonekaga amenye; nake Thoguo ũrĩa wonaga maũndũ marĩa mekagĩrwo hitho-inĩ, nĩagakũhe mũcaara. **19** "Tigagai kwĩigĩra mĩthiithũ gũkũ thĩ, kũrĩa indo irĩĩagwo nĩ memenyi na ikaroota, na kũrĩa aici mabunjaga makaiya. **20** No mwĩigagĩrei mĩthiithũ igũrũ, kũrĩa ĩtangĩrĩĩo nĩ memenyi kana ĩroote, na kũrĩa aici matangĩbunja maiye. **21** Nĩgũkorwo kũrĩa mĩthiithũ yanyu ĩrĩ, nokuo ngoro cianyu o nacio irĩĩkoragwo irĩ. **22** "Riitho nĩrĩo tawa wa mwĩrĩ. Maitho maku mangĩkorwo marĩ mega, mwĩrĩ waku wothe nĩũrĩiyũragwo nĩ ũtheri. **23** No rĩrĩ, maitho maku mangĩkorwo nĩ mathũku, mwĩrĩ waku wothe ũrĩiyũragwo nĩ nduma. Naguo ũtheri ũrĩa ũrĩ thĩinĩ waku ũngĩkorwo nĩ nduma-rĩ, nduma ĩyo kaĩ nĩ nene-ĩ! **24** "Gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũtungatĩra aathani eerĩ. Nĩ ũndũ no athũũrire ũmwe, na ende ũcio ũngĩ; kana eheane harĩ ũmwe, na anyarare ũcio ũngĩ. Mũtingĩtungatĩra Ngai na mũtungatĩre mbeeca. **25** "Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, tigagai gũtangĩkĩra mĩoyo yanyu, nĩ ũndũ wa kĩrĩa mũrĩrĩĩaga kana kĩrĩa mũrĩnyuuaga; kana kĩrĩa mũrĩĩhumbaga mĩĩrĩ yanyu. Githĩ muoyo ndũrĩ bata gũkĩra irio, naguo mwĩrĩ ũkagĩa bata gũkĩra nguo? **26** Ta rorai nyoni cia rĩera-inĩ; itihaandaga, kana ikagetha, kana ikaiga magetha ikũmbĩ, no Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ Igũrũ nĩaciheaga irio. Githĩ inyuĩ mũtikĩrĩ a bata mũno gũkĩra icio? **27** Nũũ wanyu ũngĩhota kuongerera muoyo wake ithaa o na rĩmwe nĩ ũndũ wa gwĩtanga? **28** "Na nĩ kĩĩ gĩtũmaga mwĩtange nĩ ũndũ wa nguo? Ta rorai itoka cia gĩthaka ũrĩa ikũraga. Itirutaga wĩra kana ikogotha ndigi, **29** no ngũmwĩra atĩrĩ, o na Solomoni arĩ na riiri wake wothe ndagemete ta kĩmwe gĩacio. **30** Angĩkorwo ũguo nĩguo Ngai ahumbaga nyeki ya gĩthaka ĩrĩa ĩrĩ ho ũmũthĩ na rũciũ ĩgaikio mwaki-inĩ-rĩ, githĩ inyuĩ ndarĩkĩmũhumbaga wega makĩria, inyuĩ mwĩtĩkĩtie o hanini? **31** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tigagai gwĩtanga, mũkĩũria atĩrĩ: 'Tũkũrĩa kĩĩ?' kana 'Tũkũnyua kĩĩ?' kana 'Tũkwĩhumba kĩĩ?' **32** Nĩgũkorwo maũndũ maya mothe nĩmo macaragio nĩ andũ arĩa matetĩkĩtie Ngai. No Ithe wanyu wa igũrũ nĩoĩ atĩ nĩmũbataragio nĩmo. **33** No ambai mũcarie ũthamaki wake na ũthingu wake, na maũndũ maya mangĩ mothe o namo nĩarĩmũheaga. **34** Nĩ ũndũ ũcio tigagai gwĩtanga nĩ ũndũ wa rũciũ, nĩgũkorwo rũciũ nĩrũgetangĩkĩra ruo rwene. O mũthenya ũrĩ na mathĩĩna maguo ma kũũigana.

7 "Mũtigaciirithanagie nĩgeetha na inyuĩ mũtikanaciirithio. **2** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa mũtuagĩra andũ arĩa angĩ ciira, noguo na inyuĩ mũgaatuĩrwo ciira, na gĩthimi kĩrĩa mũthimanagĩra nakĩo, no kĩo mũrĩthimagĩrwo nakĩo. **3** "Nĩ kĩĩ gĩtũmaga wone kĩhuti kĩrĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo, no ũkaaga kuona mũgogo ũrĩa ũrĩ riitho rĩaku wee mwene? **4** Wahota atĩa kwĩra mũrũ wa thoguo atĩrĩ, 'Reke ngũrute kĩhuti kĩu kĩrĩ riitho rĩaku,' o rĩrĩa wee mwene ũrĩ na mũgogo riitho rĩaku? **5** Wee hinga ĩno, amba ũrute mũgogo ũcio ũrĩ riitho rĩaku, nĩguo wone wega na ũhote kũruta kĩhuti kĩrĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo. **6** "Mũtikanahe magui kĩndũ kĩrĩa kĩamũre, na mũtikanaikĩrie ngũrwe ruru cianyu. Mũngĩĩka ũguo-rĩ, ingĩrangĩrĩria ruru na magũrũ ma cio, icooke imũgarũrũke, imũtiihangie. **7** "Hooyai na nĩmũkũheo; mathaai na nĩmũkuona; ringaringai mũrango na nĩmũkũhingũrĩrwo. **8** Nĩgũkorwo ũrĩa wothe ũhooyaga nĩaheagwo, na ũrĩa ũmaathaga nĩonaga, na ũrĩa ũringaringaga mũrango, nĩahingũragĩrwo. **9** "Na rĩrĩ, nũũ wanyu ũngĩĩtio mũgate nĩ mwana wake amũhe ihiga? **10** Kana amwĩtie thamaki nake amũhe nyoka? **11** Angĩkorwo inyuĩ, o na mũrĩ ooru, nĩmũũĩ kũhe ciana cianyu iheo njega-rĩ, githĩ Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ ndagakĩrĩrĩria kũhe iheo njega kũrĩ arĩa mamũhooyaga! **12** Nĩ ũndũ ũcio, maũndũ-inĩ mothe, ĩkagai andũ arĩa angĩ ũrĩa mũngĩenda mamwĩkage, nĩgũkorwo ũcio nĩguo Watho wa Musa na Ũrutani wa Anabii. **13** "Toonyerai mũromo ũrĩa mũceke. Nĩgũkorwo mũromo nĩ mwariĩ na njĩra nĩ njariĩ ĩrĩa yerekeire rĩũrĩro, na andũ arĩa matoonyagĩra ho nĩ aingĩ. **14** No mũromo nĩ mũkunderu na njĩra nĩ njeke ĩrĩa ĩkinyaga muoyo-inĩ, na andũ arĩa mamĩonaga nĩ anini. **15** "Mwĩhũgagei anabii a maheeni. Mokaga kũrĩ inyuĩ mehumbĩte njũa cia ng'ondu, no thĩinĩ wao nĩ njũũi ndĩani. **16** Nĩmũrĩmamenyaga na maciaro mao. Kaĩ thabibũ igĩtuuagwo mĩtĩ-inĩ ya mĩigua, kana ngũyũ igatuuo kuuma mahiũ-inĩ ma nyeki? **17** Ũguo noguo, mũtĩ wothe mwega ũciaraga maciaro mega, no mũtĩ mũũru ũciaraga maciaro mooru. **18** Mũtĩ mwega ndũngĩciara maciaro mooru, naguo mũtĩ mũũru ndũngĩciara maciaro mega. **19** Mũtĩ o wothe ũtaciaraga maciaro mega nĩgũtemwo ũtemagwo ũgaikio mwaki-inĩ. **20** Ũguo nĩguo mũrĩmamenyaga nĩ ũndũ wa maciaro mao. **21** "To mũndũ ũrĩa ũnjĩtaga, 'Mwathani, Mwathani,' ũgaatoonya ũthamaki wa igũrũ, no nĩ ũrĩa

wĩkaga ũrĩa Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ endaga. **22** Mũthenya ũcio aingĩ makanjĩĩra atĩrĩ, 'Mwathani, Mwathani, githĩ tũtiarathaga maũndũ na rĩĩtwa rĩaku, na thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩaku tũkaingata ndaimono na tũkaringa ciama nyingĩ?' **23** Hĩndĩ ĩyo nĩngameera wega atĩrĩ, 'Niĩ ndirĩ hĩndĩ ndaamũũĩ o na rĩ. Eherai harĩ niĩ, inyuĩ mwĩkaga ũũru!' **24** "Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũndũ o wothe ũiguaga ciugo ici ciakwa na ageeka ũrĩa ciugĩte, ahaana ta mũndũ mũũgĩ ũrĩa wakire nyũmba yake igũrũ rĩa rwaro rwa ihiga. **25** Nayo mbura ĩkiura, na njũũĩ ikĩiyũra, naruo rũhuho rũkĩhurutana nacio ikĩhũũra nyũmba ĩyo na nditi, no nyũmba ĩyo ndĩagũire, tondũ mũthingi wayo wakĩtwo igũrũ rĩa rwaro rwa ihiga. **26** No mũndũ o wothe ũiguaga ciugo ici ciakwa na ndekaga ũrĩa ciugĩte ahaana ta mũndũ mũkĩĩgu ũrĩa wakire nyũmba yake mũthanga igũrũ. **27** Nayo mbura ĩkiura, njũũĩ ikĩiyũra, naruo rũhuho rũkĩhurutana nacio ikĩhũũra nyũmba ĩyo na nditi, nayo nyũmba ĩyo ĩkĩmomoka na kũgũa kũnene." **28** Rĩrĩa Jesũ aarĩkirie kuuga maũndũ macio, kĩrĩndĩ kĩu gĩkĩgega nĩ ũndũ wa ũrutani wake, **29** tondũ aarutanaga ta mũndũ warĩ na ũhoti, na ti ta ũrĩa arutani ao a watho maarutanaga.

8 Hĩndĩ ĩrĩa aikũrũkire kuuma kĩrĩma-inĩ, ikundi nene cia andũ ikĩmuuma thuutha. **2** Na mũndũ warĩ na mangũ agĩthiĩ harĩ we, agĩturia maru mbere yake, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, ũngĩenda-rĩ, no ũũtherie." **3** Nake Jesũ agĩtambũrũkia guoko gwake, akĩhutia mũndũ ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩngwenda. Therio!" O hĩndĩ ĩyo akĩhonio mangũ make. **4** Jesũ agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Menya ndũkeere mũndũ o na ũrĩkũ. No thiĩ ũkeyonanie kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai, na ũrute kĩheo kĩrĩa Musa aathanire gĩtuĩke ũira kũrĩ o." **5** Na Jesũ aarĩkia gũtoonya Kaperinaumu, mũnene-wa-thigari-igana agĩũka kũrĩ we, akĩmũhooya ũteithio. **6** Akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, ndungata yakwa ĩkomete mũciĩ ĩrũarĩte mũrimũ wa gũkua ciĩga na ĩrĩ na ruo rũingĩ mũno." **7** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩngũthiĩ kũmĩhonia." **8** No mũnene ũcio wa thigari igana akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mwathani, niĩ ndiagĩrĩire atĩ wee ũũke gwakwa. No uga o kiugo, na ndungata yakwa nĩĩkũhona. **9** Nĩgũkorwo niĩ mwene ndĩ mũndũ wathagwo, na ndĩ na thigari njathaga. Ndeera ũmwe 'Thiĩ,' nĩathiiaga, na ndeera ũngĩ atĩrĩ, 'Ũka,' nĩokaga. Na ningĩ ndeera ndungata yakwa atĩrĩ, 'Ĩka ũna,' nĩĩkaga." **10** Rĩrĩa Jesũ aiguire ũguo-rĩ, akĩgega, akĩĩra arĩa maamumĩte thuutha atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ndionete mũndũ o na ũrĩkũ gũkũ Isiraeli ũrĩ na wĩtĩkio mũnene ũũ. **11** Ngũmwĩra atĩrĩ, aingĩ nĩmagooka kuuma mwena wa irathĩro na wa ithũĩro, na nĩmagaikara iruga-inĩ hamwe na Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu, ũthamaki-inĩ wa igũrũ. **12** No arĩa marĩ a ũthamaki ũcio nĩmagaikio nja, kũu nduma-inĩ, kũrĩa gũgaakorwo kĩrĩro na kũhagarania magego." **13** Nake Jesũ agĩcooka akĩĩra mũnene ũcio wa thigari igana atĩrĩ, "Thiĩ! Nĩũgwĩkĩrwo o ũguo wĩtĩkĩtie." Nayo ndungata yake ĩkĩhonio o ithaa rĩu. **14** Rĩrĩa Jesũ aatoonyire nyũmba ya Petero, akĩona atĩ nyina wa mũtumia wa Petero aarĩ mũrũaru mũrimũ wa kũhiũha mwĩrĩ, agakoma gĩtanda-inĩ. **15** Akĩmũhutia guoko, nake agĩtiga kũhiũha mwĩrĩ, akĩarahũka, akĩambĩrĩrĩria kũmũtungatĩra. **16** Hwaĩ-inĩ ũcio, andũ aingĩ arĩa maarĩ na ndaimono makĩrehwo kũrĩ we, nake akĩingata maroho macio na kuuga o kiugo, na akĩhonia arĩa othe maarĩ arũaru. **17** Ũhoro ũyũ warĩ wa kũhingia ũrĩa kwaarĩtio na kanua ka mũnabii Isaia, rĩrĩa oigire atĩrĩ: "We mwene nĩoire wonje witũ, na akĩeheria mĩrimũ iitũ." **18** Rĩrĩa Jesũ oonire gĩkundi kĩa andũ arĩa maamũthiũrũrũkĩirie, agĩathana maringe mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria. **19** Hĩndĩ ĩyo mũrutani ũmwe wa watho agĩũka harĩ we, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, nĩndĩkũrũmagĩrĩra kũrĩa guothe ũrĩthiiaga." **20** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mbwe nĩ irĩ marima, na nyoni cia rĩera-inĩ nĩ irĩ itara, no Mũrũ wa Mũndũ ndarĩ handũ angĩigĩrĩra mũtwe wake." **21** Nake mũrutwo ũngĩ akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, reke nyambe thiĩ ngathike baba." **22** Nowe Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Nũmĩrĩra, na ũreke arĩa akuũ mathike akuũ ao ene." **23** Hĩndĩ ĩyo agĩtoonya gatarũ, nao arutwo ake makĩmũrũmĩrĩra. **24** Na rĩrĩ, gũkĩgĩa kĩhuhũkanio kĩnene gĩteerĩgĩrĩirwo kũu iria-inĩ, gĩgĩtũma gatarũ kende kũhubwo nĩ makũmbĩ ma maaĩ. No Jesũ aarĩ toro. **25** Nao arutwo magĩthiĩ, makĩmũũkĩria, makĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, tũhonokie! Nĩtũkũũrĩra maaĩ-inĩ!" **26** Nake agĩcookia atĩrĩ, "Inyuĩ mũrĩ a wĩtĩkio mũnini, nĩ kĩĩ gĩgũtũma mwĩtigĩre ũguo?" Thuutha ũcio agĩũkĩra, agĩkũũma rũhuho na makũmbĩ macio, nakuo gũkĩhoorera biũ. **27** Andũ acio makĩgega, makĩũria atĩrĩ, "Kaĩ mũndũ ũyũ akĩrĩ ũ atĩ o na rũhuho na makũmbĩ ma maaĩ nĩimwathĩkagĩra?" **28** Rĩrĩa aakinyire rũgongo rwa bũrũri wa Agadari-rĩ, agĩtũngwo nĩ andũ eerĩ maarĩ na ndaimono, moimĩte mbĩrĩra-inĩ. Maarĩ na ũũru mũingĩ mũno, atĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩagerire njĩra ĩyo. **29** Nao makĩanĩrĩra, makĩũria atĩrĩ, "Ũrenda atĩa na ithuĩ, wee Mũrũ wa Ngai. Woka gũkũ gũtũnyariira ihinda rĩrĩa rĩamũre rĩtanakinya?" **30** Nĩ haarĩ na rũũru rũnene rwa ngũrwe rwarĩithagio handũ hataarĩ haraaya na hau maarĩ. **31** Nacio ndaimono igĩthaitha Jesũ, ikĩmwĩra atĩrĩ, "Akorwo nĩũgũtũingata-rĩ, tũtũme kũrĩ rũũru rũũrĩa rwa ngũrwe." **32** Nake agĩciĩra atĩrĩ, "Thiĩi!" Nĩ ũndũ ũcio ikiuma, igĩtoonya ngũrwe, naruo rũũru ruothe rũgĩikũrũka kĩharũrũka-inĩ na ihenya, rũkĩgũa iria thĩinĩ, rũgĩkuĩra maaĩ-inĩ. **33** Arĩa maarĩithagia ngũrwe icio makĩũra, magĩthiĩ itũũra-inĩ, makĩheana maũndũ macio mothe o na ũrĩa gwekĩkĩte kũrĩ andũ arĩa maarĩ na ndaimono. **34** Hĩndĩ ĩyo itũũra rĩothe rĩkiumagara rĩgatũnge Jesũ. Na hĩndĩ ĩrĩa maamuonire, makĩmũthaitha oime rũgongo rwao.

9 Nake agĩtoonya gatarũ, akĩringa iria, agĩkinya itũũra rĩa kwao. **2** Andũ amwe makĩmũrehera mũndũ warĩ na mũrimũ wa gũkua ciĩga, akuuĩtwo na kĩbarĩ. Rĩrĩa Jesũ oonire wĩtĩkio wao, akĩĩra mũndũ ũcio wakuĩte ciĩga atĩrĩ, "Mũriũ, wĩyũmĩrĩrie, nĩwarekerwo mehia maku." **3** Nĩ ũndũ wa ũguo, arutani amwe a watho makĩĩra na ngoro atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ nĩaruma Ngai!" **4** Jesũ aamenya ũrĩa meeciiragia, akĩmooria atĩrĩ, "Mũreciiria ũũru ngoro-inĩ cianyu nĩkĩ? **5** Nĩ ũndũ ũrĩkũ mũhũthũ: nĩ kwĩra mũndũ, 'Nĩwarekerwo mehia maku,' kana kũmwĩra, 'Ũkĩra wĩtware?' **6** No nĩgeetha mũmenye atĩ Mũrũ wa Mũndũ arĩ na ũhoti gũkũ thĩ wa kũrekanĩra mehia-rĩ ...." Na o hĩndĩ ĩyo akĩĩra mũndũ ũcio wakuĩte

ciĩga atĩrĩ, “Ũkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku ũinũke mũciĩ.” **7** Nake mũndũ ũcio agĩũkĩra, akĩinũka mũciĩ. **8** Rĩrĩa kĩrĩndĩ kĩu kĩonire ũguo, gĩkĩmaka na gĩkĩgooca Ngai, ũrĩa waheete andũ ũhoti ta ũcio. **9** Na rĩrĩa Jesũ oimaga kũu, akĩona mũndũ wetagwo Mathayo aikarĩte harĩa heetagĩrio mbeeca cia igooti. Akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrĩra,” nake Mathayo agĩũkĩra, akĩmũrũmĩrĩra. **10** Na rĩrĩa Jesũ aarĩ kwa Mathayo mũciĩ makĩrĩa irio cia hwaĩ-inĩ, etia mbeeca cia igooti aingĩ na andũ ehia magĩũka kũrĩanĩra hamwe nake na arutwo ake. **11** Rĩrĩa Afarisai moonire ũguo, makĩũria arutwo ake atĩrĩ, “Mũrutani wanyu arĩĩanagĩra na etia mbeeca cia igooti na andũ ehia nĩkĩ?” **12** Jesũ aigua ũguo, akĩmeera atĩrĩ, “Andũ arĩa agima mĩĩrĩ ti o mabataragio nĩ ndagĩtarĩ, no nĩ arĩa arũaru. **13** No rĩrĩ, thiĩi mũkeerute ũrĩa ciugo ici ciugĩte: ‘Kũiguanĩra tha nĩkuo nyendaga, no ti magongona.’ Nĩgũkorwo niĩ ndiokire gũcaria arĩa athingu, no ndokire nĩ ũndũ wa arĩa ehia.” **14** Hĩndĩ ĩyo arutwo a Johana magĩũka kũrĩ we makĩmũũria atĩrĩ, “Ithuĩ na Afarisai nĩtwĩhingaga kũrĩa, no nĩ kĩĩ gĩtũmaga arutwo aku mage kwĩhinga kũrĩa irio?” **15** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ageni a mũhikania mangĩhota atĩa kũigua kĩeha rĩrĩa mũhikania arĩ hamwe nao? Ihinda nĩrĩgakinya rĩrĩa mũhikania akeeherio kũrĩ o; hĩndĩ ĩyo nĩguo makeehinga kũrĩa irio. **16** “Gũtirĩ mũndũ ũtumagĩrĩra nguo ngũrũ kĩraka kĩa nguo njerũ, nĩgũkorwo kĩraka kĩu no kĩguucie nguo ĩyo gĩtũme ĩtarũke makĩria. **17** Ningĩ andũ matiĩkagĩra ndibei ya mũhihano mondo-inĩ ngũrũ. Mangĩĩka ũguo, mondo icio no itarũke, nayo ndibei ĩitĩke, na mondo icio cia ndibei cianangĩke o biũ. No andũ mekagĩra ndibei ya mũhihano mondo-inĩ njerũ, nacio cierĩ igaikara irĩ njega.” **18** Na rĩrĩa aaragia maũndũ macio, hagĩũka mũndũ warĩ mũnene, akĩmũturĩria ndu, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũirĩtu wakwa no hĩndĩ aakua; no ũka ũkamũigĩrĩre guoko, na nĩekũriũka.” **19** Nake Jesũ agĩũkĩra, agĩthiĩ nake, arĩ na arutwo ake. **20** O hĩndĩ ĩyo mũtumia watũire oiraga thakame mĩaka ikũmi na ĩĩrĩ agĩũka na thuutha wa Jesũ, akĩhutia gĩcũrĩ kĩa nguo yake. **21** Tondũ eĩĩraga atĩrĩ, “Ingĩhutia o nguo yake, no hone.” **22** Nake Jesũ akĩĩhũgũra, akĩmuona, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwarĩ ũyũ, wĩyũmĩrĩrie gwĩtĩkia gwaku nĩkuo gwatũma ũhone.” Nake mũtumia ũcio akĩhonio o hĩndĩ ĩyo. **23** Na rĩrĩa Jesũ aatoonyire nyũmba ya mũnene ũcio, akĩona ahuhi mĩtũrirũ na gĩkundi kĩa andũ kĩrĩa kĩanegenaga, **24** akĩmeera atĩrĩ, “Eherai. Mũirĩtũ ũyũ ti mũkuũ, nĩ gũkoma akomete.” Nao andũ acio makĩmũthekerera. **25** Thuutha wa andũ acio kuumio nja, agĩtoonya thĩinĩ, akĩnyiita mũirĩtu ũcio guoko, nake agĩũkĩra. **26** Ũhoro ũcio ũkĩhunja bũrũri ũcio wothe. **27** Na rĩrĩa Jesũ oimire kũu, aathianga-rĩ, andũ eerĩ atumumu makĩmũrũmĩrĩra, makĩanagĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, “Tũiguĩre tha, wee Mũrũ wa Daudi!” **28** Na hĩndĩ ĩrĩa aatoonyire nyũmba, atumumu acio magĩũka kũrĩ we, nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩmwĩtĩkĩtie atĩ no hote gwĩka ũguo?” Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩĩ-ni, Mwathani.” **29** Hĩndĩ ĩyo akĩmahutia maitho, akiuga atĩrĩ, “Mũroĩkwo o ũguo mwĩtĩkĩtie;” **30** namo maitho mao makĩhingũka magĩcooka kuona. Nake Jesũ akĩmakaania na hinya, akĩmeera atĩrĩ, “Mũtikareke mũndũ o na ũrĩkũ amenye ũhoro ũyũ.” **31** No-o makiumagara na makĩhunjia ũhoro wake bũrũri ũcio wothe. **32** Na hĩndĩ ĩrĩa moimaga hau, Jesũ akĩreherwo mũndũ warĩ na ndaimono, na ndaaragia. **33** Nayo ndaimono yaingatwo, mũndũ ũcio ũtaaragia, akĩaria. Kĩrĩndĩ gĩkĩgega, gĩkiuga atĩrĩ, “Ũndũ ta ũyũ ndũrĩ woneka Isiraeli.” **34** No Afarisai makiuga atĩrĩ, “Aingataga ndaimono na hinya wa mũnene wa ndaimono.” **35** Nake Jesũ agĩtuĩkania matũũra-inĩ mothe na mĩciĩ-inĩ yothe, akĩrutanaga thĩinĩ wa thunagogi ciao, akĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki, na akĩhonagia mĩrimũ na ndwari cia mĩthemba yothe. **36** Na rĩrĩa oonire ũrĩa kĩrĩndĩ kĩu kĩaiganaga, agĩkĩiguĩra tha tondũ kĩarĩ gĩthĩĩnĩku na gĩkaaga ũteithio, ta ng’ondu itarĩ na mũrĩithi. **37** Hĩndĩ ĩyo akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, “Magetha nĩ maingĩ, no aruti a wĩra nĩ anini. **38** Nĩ ũndũ ũcio, hooyai Mwathani wa magetha atũme aruti wĩra mathiĩ magetha-inĩ make.”

10 Nake Jesũ nĩetire arutwo ake ikũmi na eerĩ moke harĩ we, nake akĩmahe ũhoti wa kũingata ngoma thũku na kũhonia mĩrimũ yothe na ndwari ciothe. **2** Maya nĩmo marĩĩtwa ma arutwo acio ikũmi na eerĩ: Wa mbere nĩ Simoni (ũrĩa wĩtagwo Petero), na mũrũ wa nyina Anderea; na Jakubu mũrũ wa Zebedi, na mũrũ wa nyina Johana; **3** na Filipu, na Baritholomayo; na Toma, na Mathayo ũrĩa mwĩtia wa mbeeca cia igooti; na Jakubu mũrũ wa Alifayo, na Thadayo; **4** na Simoni ũrĩa Mũzelote, na Judasi Mũisikariota, ũrĩa wamũkunyanĩire. **5** Aya ikũmi na eerĩ nĩo Jesũ aatũmire na akĩmataara ũũ: “Mũtigathiĩ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ kana mũtoonye itũũra rĩa Asamaria. **6** Nĩ kaba mũthiĩ kũrĩ ng’ondu iria ciũrĩte cia Isiraeli. **7** Mwathiĩ-rĩ, hunjagiai ndũmĩrĩri ĩno: ‘Ũthamaki wa igũrũ nĩũkuhĩrĩirie.’ **8** Honagiai andũ arĩa arũaru, na mũriũkagie arĩa akuũ, na mũtheragie arĩa marĩ na mangũ, na mũingatage ndaimono. Mũheetwo tũhũ, heanagai tũhũ. **9** Mũtigekuuĩre thahabu, kana betha, kana gĩcango mĩcibi-inĩ yanyu; **10** O na ningĩ mũtigekuuĩre mũhuko rũgendo-inĩ, kana nguo igĩrĩ, kana iraatũ, kana mũtirima; nĩgũkorwo mũruti wa wĩra nĩabataire kũheo gĩa kũmũtũũria muoyo. **11** “Itũũra o rĩothe kana gatũũra karĩa mũngĩtoonya-rĩ, tuĩriai mũmenye mũndũ ũrĩa mwagĩrĩru kuo, mũikare gwake nginya rĩrĩa mũkoima kuo. **12** Mwatoonya mũciĩ ũcio-rĩ, geithagiai ene kuo. **13** Angĩkorwo mũciĩ ũcio nĩwagĩrĩire-rĩ, ũrathimei na thayũ wanyu; angĩkorwo ndwagĩrĩire-rĩ, rekei kĩrathimo kĩanyu kĩmũcookererere. **14** Mũndũ o wothe angĩrega kũmũnyiita ũgeni kana arege gũthikĩrĩria ciugo cianyu-rĩ, mũkiuma mũciĩ ũcio kana itũũra rĩu-rĩ, mũkaaribariba magũrũ manyu nĩguo rũkũngũ rũitĩke. **15** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma ituĩro rĩa itũũra rĩu rĩgaakorwo rĩrĩ inene gũkĩra rĩa Sodomu na Gomora mũthenya ũrĩa wa ciira. **16** Atĩrĩrĩ ndamũtũma o ta ng’ondu gatagatĩ ka njũũi. Nĩ ũndũ ũcio, gĩai na ũũgĩ ta nyoka, na mwage ũũru ta ndutura. **17** “Mwĩmenyererei andũ; tondũ nĩmakamũneana ciama-inĩ, na mamũhũũre na iboko thunagogi-inĩ ciao. **18** Nĩ ũndũ wa ũhoro wakwa-rĩ, nĩmũgatwarwo mbere ya aathani na athamaki nĩgeetha mũtuĩke aira kũrĩ o na kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. **19** No rĩrĩa makaamũnyiita-rĩ, mũtikanetange nĩ ũndũ wa ũrĩa mũkoiga kana ũrĩa mũgaacookia. Hĩndĩ ĩyo nĩmũkeerwo ũrĩa mũkoiga,

20 nĩgũkorwo ti inyuĩ mũgaakorwo mũkĩaria, no nĩ Roho wa Ithe wanyu ũkaaria arĩ thĩinĩ wanyu. **21** "Mũndũ nĩagakunyanĩra mũrũ wa nyina ooragwo, na ithe wa mũndũ akunyanĩre mwana wake; ciana nĩikaremera aciari a cio na imoragithie. **22** Andũ othe nĩmakamũmena nĩ ũndũ wakwa, no ũrĩa ũgaakirĩrĩria nginya hĩndĩ ya mũthia nĩakahonoka. **23** Hĩndĩ ĩrĩa mwanyariirwo itũũra-inĩ rĩmwe-rĩ, ũrĩrai rĩrĩa rĩngĩ. Ngũmwĩra na ma atĩ, mũtigaakorwo mũthiĩte matũũra mothe ma Isiraeli, Mũrũ wa Mũndũ atookĩte. **24** "Mũrutwo ti mũnene kũrĩ mũrutani wake, o na ndungata ti nene kũrĩ mũmĩathi. **25** Nĩkũiganĩire mũrutwo aiganane na mũrutani wake, o na ndungata ĩiganane na mũmĩathi. Angĩkorwo mwene nyũmba nĩetĩtwo Beelizebuli-rĩ, githĩ andũ a nyũmba yake matigetwo marĩĩtwa mooru gũkĩra rĩu! **26** "Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũtikametigĩre. Gũtirĩ ũndũ mũhithanie ũtakaguũrio, kana ũndũ mũhithe ũtakamenyeka. **27** Ũrĩa ngũmwĩra nduma-inĩ-rĩ, wariei mũthenya barigici, na ũrĩa warĩtio na mĩheehũ matũ-inĩ manyu-rĩ, wanĩrĩrei mũrĩ nyũmba-igũrũ. **28** Mũtigetigĩre arĩa moragaga o mwĩrĩ, no matingĩhota kũũraga ngoro. Nĩ kaba gwĩtigĩra Ũrĩa ũngĩananga ngoro na mwĩrĩ kũu Jehanamu. **(Geenna g1067)** **29** Githĩ tũnyoni twĩrĩ tũtiendagio thendi ĩmwe? No gũtirĩ o na kamwe gatuo kangĩgũa thĩ Ithe wanyu atetĩkĩrĩte. **30** O na njuĩrĩ cianyu cia mũtwe nĩndare. **31** Nĩ ũndũ ũcio mũtigetigĩre; mũrĩ a bata gũkĩra tũnyoni tũingĩ. **32** "Ũrĩa wothe ũkaanyumbũra mbere ya andũ, o na niĩ nĩngamumbũra mbere ya Baba ũrĩa ũrĩ kũu igũrũ. **33** No ũrĩa wothe ũkangaana mbere ya andũ, na niĩ nĩngamũkaana mbere ya Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ. **34** "Mũtigeciirie atĩ njũkĩte kũrehe thayũ gũkũ thĩ. Ndiokire kũrehe thayũ, no ndookire kũrehe rũhiũ rwa njora. **35** Nĩgũkorwo njũkĩte gũtũma "'mũndũ okanĩrĩre na ithe, na mũirĩtu okanĩrĩre na nyina, nake mũtumia okanĩrĩre na nyaciarawe; **36** thũ cia mũndũ igaakorwo irĩ andũ a nyũmba yake kĩũmbe.' **37** "Ũrĩa wothe wendete ithe kana nyina kũngĩra ndagĩrĩire gũtuĩka wakwa; na ũrĩa wothe wendete mũriũ kana mwarĩ kũngĩra ndagĩrĩire gũtuĩka wakwa; **38** nake ũrĩa wothe ũtagakuua mũtharaba wake wa kwambĩrwo aanũmĩrĩre ndagĩrĩire gũtuĩka wakwa. **39** Ũrĩa wothe ũgeragia gũtũũria muoyo wake nĩakoorwo nĩguo; no ũrĩa wothe ũkoorwo nĩ muoyo wake nĩ ũndũ wakwa nĩakaũtũũria. **40** "Mũndũ ũrĩa ũmwamũkagĩra, nĩ niĩ amũkagĩra. Nake ũrĩa ũnyamũkagĩra, amũkagĩra ũrĩa wandũmire. **41** Ũrĩa wothe ũkaamũkĩra mũnabii tondũ nĩ mũnabii, nĩakamũkĩra kĩheo kĩrĩa kĩheagwo mũnabii, nake ũrĩa wothe ũkaamũkĩra mũndũ mũthingu tondũ nĩ mũthingu-rĩ, nĩakamũkĩra kĩheo kĩrĩa kĩheagwo mũndũ mũthingu. **42** Nake ũrĩa wothe ũheaga ũmwe wa aya anini o na gĩkombe kĩa maaĩ mahehu tondũ nĩ mũrutwo wakwa-rĩ, ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ndakaaga kũheo kĩheo gĩake."

11 Na rĩrĩ, Jesũ aarĩkia gwatha arutwo acio ake ikũmi na eerĩ-rĩ, akiuma kũu agĩthiĩ kũrutana na kũhunjia matũũra-inĩ ma Galili. **2** Na rĩrĩa Johana aiguĩre arĩ njeera maũndũ marĩa Kristũ eekaga-rĩ, agĩtũma arutwo ake, **3** makamũũrie atĩrĩ, "Wee nĩwe warĩ ũũke, kana tweterere mũndũ ũngĩ?" **4** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Cookai mũkeere Johana maũndũ marĩa mwaigua na marĩa muona: **5** Atumumu nĩmaroona, na arĩa mathuaga nĩmaretwara, na arĩa marĩ na mangũ nĩmarahonio magathera, na arĩa mataiguaga nĩ maraigua, na arĩa akuũ nĩmarariũkio, na Ũhoro-ũrĩa-Mwega nĩũrahunjĩrio arĩa athĩĩni. **6** Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũtekũhĩngwo arakare nĩ ũndũ wakwa." **7** Rĩrĩa arutwo a Johana moimaga hau, Jesũ akĩambĩrĩrĩria kwarĩria kĩrĩndĩ ũhoro wa Johana, akĩmooria atĩrĩ: "Mwathiĩte werũ-inĩ kuona kĩ? Mwathiĩte kuona kamũrangi kainainagio nĩ rũhuho? **8** Akorwo ti ũguo-rĩ, mwathiĩte kuona kĩ? Hihi nĩ mũndũ wehumbĩte nguo njega? Aca, arĩa mehumbaga nguo njega makoragwo thĩinĩ wa nyũmba cia ũthamaki. **9** Mwagĩthiĩte kuona kĩ? Hihi mwathiĩte kuona mũnabii? Ĩĩ, ngũmwĩra atĩrĩ, muonire mũndũ ũkĩrĩte mũnabii. **10** Ũyũ nĩwe ũhoro wake waandĩkĩtwo atĩrĩ: "'Nĩngũtũma mũtũmwo wakwa athiĩ mbere yaku, agagũthondekere njĩra yaku.' **11** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma: Harĩ andũ arĩa manaciarwo nĩ andũ-a-nja, gũtirĩ kuoneka mũndũ mũnene gũkĩra Johana Mũbatithania; no rĩrĩ mũndũ ũrĩa mũnini mũno ũthamaki-inĩ wa igũrũ-rĩ, nĩ mũnene kũmũkĩra. **12** Kuuma matukũ ma Johana Mũbatithania gwata rĩu, ũthamaki wa igũrũ nĩũkoretwo ũkĩĩhatĩrĩria gũtheerema, nao andũ arĩa mehatagĩrĩria nĩo mawĩgwatagĩra na hinya. **13** Nĩgũkorwo Anabii othe, hamwe na Watho wa Musa, nĩmatũire marathaga ũhoro nginya hĩndĩ ya Johana. **14** Na angĩkorwo no mwende kwamũkĩra ũhoro ũcio-rĩ, ũcio nĩwe Elija ũrĩa werĩtwo nĩagooka. **15** Ũrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua nĩaigue. **16** "Rĩu-rĩ, ingĩgerekania rũciaro rũrũ na kĩ? Rũhaana ta ciana ciikarĩte ndũnyũ igĩĩtaga iria ingĩ, igaciĩra atĩrĩ: **17** "'Twamũhuhĩire mũtũrirũ, mũkĩaga kũina; o na twamũinĩire nyĩmbo cia macakaya, no mũtiacakaire.' **18** Nĩgũkorwo Johana ookire atekũrĩa na atekũnyua, nao andũ makiuga atĩrĩ, 'Arĩ na ndaimono.' **19** Mũrũ wa Mũndũ ookire akĩrĩĩaga na akĩnyuuaga, nao makiuga atĩrĩ, 'Onei mũndũ mũkoroku na mũrĩĩu, nĩ mũrata wa etia mbeeca cia igooti na "andũ ehia".' No ũũgĩ wonekaga nĩ wa ma nĩ ũndũ wa ciĩko ciaguo." **20** Hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩambĩrĩrĩria gũtetia matũũra manene marĩa maaringĩirwo ciama ciake iria nyingĩ, tondũ andũ akuo matiigana kwĩrira, akiuga atĩrĩ, **21** "Inyuĩ andũ a Korazini, kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! O na inyuĩ andũ a Bethisaida, kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Nĩ ũndũ korwo ciama iria mwaringĩirwo nĩcio ciaringĩirwo andũ a Turo na Sidoni, mangĩeririre tene, mehumbĩte nguo cia makũnia na mehurĩrie mũhu mĩtwe. **22** No ngũmwĩra atĩrĩ, andũ a Turo na Sidoni nĩmagakorwo marĩ murũ mũthenya ũcio wa ciira gũkĩra inyuĩ. **23** Na inyuĩ, andũ a Kaperinaumu, nĩmũkambarario nginya matu-inĩ? Aca, mũkaaharũrũkio mũkinye kũrĩa kũriku mũno. Ciama iria mwaringĩirwo ingĩaringĩirwo Sodomu, nĩkũngĩtũũraga nginya ũmũthĩ. **(Hadēs g86)** **24** No ngũmwĩra atĩrĩ na ma, Sodomu nĩgũgakorwo murũ mũthenya ũcio wa ciira kũmũkĩra." **25** Hĩndĩ ĩyo Jesũ akiuga atĩrĩ, "Baba, wee Mwathani wa igũrũ na thĩ, nĩngũkũgaatha tondũ nĩũhithĩte andũ arĩa oogĩ na marĩ na ũmenyo maũndũ maya, na ũkamaguũrĩria tũkenge. **26** Ĩĩ, Baba, nĩgũkorwo

ũyũ nĩ wendi waku. **27** "Nĩnengeretwo maũndũ mothe nĩ Baba. Gũtirĩ mũndũ ũũĩ Mũriũ tiga Ithe, na gũtirĩ mũndũ ũũĩ Ithe tiga Mũriũ, na arĩa Mũriũ, endaga kũguũrĩria. **28** "Ũkai kũrĩ niĩ, inyuothe anogu na mũkuuĩte mĩrigo mĩritũ, na nĩngũmũhurũkia. **29** Oyai icooki rĩakwa mwĩigĩrĩre na mwĩrute na niĩ, nĩgũkorwo ndĩ mũhooreri na mwĩnyiihia ngoro-inĩ, nacio ngoro cianyu nĩikũhurũkio. **30** Nĩgũkorwo icooki rĩakwa nĩ ihũthũ, na mũrigo wakwa nĩ mũhũthũ."

12 Ihinda rĩu Jesũ nĩatuĩkanĩirie mĩgũnda-inĩ ya ngano mũthenya wa Thabatũ, na arutwo ake maarĩ ahũtu, na makĩambĩrĩrĩria gũtua ngira cia ngano, magĩcirigitha, makĩrĩa ngano. **2** Rĩrĩa Afarisai moonire ũguo, makĩmwĩra atĩrĩ, "Ta rora! Arutwo aku nĩmareeka ũrĩa watho ũtetĩkĩrĩtie gwĩkwo mũthenya wa Thabatũ." **3** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Kaĩ mũtathomete ũrĩa Daudi eekire rĩrĩa we na arĩa maarĩ nake maarĩ ahũtu? **4** Aatoonyire nyũmba ya Ngai, na arĩ hamwe na arĩa maarĩ nake, makĩrĩa mĩgate ĩrĩa yamũrĩirwo Ngai ĩrĩa mateetĩkĩrĩtio kũrĩa nĩ watho, tiga no athĩnjĩri-Ngai meetĩkĩrĩtio kũmĩrĩa. **5** O na ningĩ kaĩ mũthomete Watho-inĩ atĩ mũthenya wa Thabatũ, athĩnjĩri-Ngai arĩa marĩ thĩĩnĩ wa hekarũ nĩmathaahagia mũthenya ũcio na matituagwo ahĩtia? **6** Ngũmwĩra atĩrĩ, ũmwe mũnene gũkĩra hekarũ arĩ haha. **7** Korwo nĩmwamenyete gĩtũmi gĩa ciugo ici, atĩrĩ, 'Kũiguanĩra tha nĩkuo nyendaga, no ti magongona,' mũtingĩatuĩrĩire andũ mateehĩtie mahĩtia. **8** Nĩgũkorwo Mũrũ wa Mũndũ nĩwe Mwathani wa mũthenya wa Thabatũ." **9** Oima kũu-rĩ, agĩthiĩ agĩtoonya thunagogi yao, **10** na nĩ haarĩ mũndũ wonjete guoko. Na tondũ nĩmacaragia gĩtũmi gĩa gũthitangĩra Jesũ-rĩ, makĩmũũria atĩrĩ, "Watho nĩwĩtĩkĩrĩtie kũhonania mũthenya wa Thabatũ?" **11** Nake akĩmooria atĩrĩ, "Nũũ wanyu ũngĩkorwo na ng'ondu, nayo ĩgwe irima mũthenya wa Thabatũ-rĩ, ũtangĩmĩruta irima? **12** Kaĩ mũndũ atakĩrĩ wa bata mũno gũkĩra ng'ondu! Nĩ ũndũ ũcio watho nĩwĩtĩkĩrĩtie gwĩka wega mũthenya wa Thabatũ." **13** Agĩcooka akĩĩra mũndũ ũcio atĩrĩ, "Tambũrũkia guoko gwaku." Nake agĩtambũrũkia guoko, nakuo gũgĩtuĩka kũgima, o ta kũu kũngĩ. **14** No Afarisai makiuma nja, magĩcookania ndundu ya ũrĩa mangĩũragithia Jesũ. **15** Nake Jesũ aamenya ũhoro ũcio, akĩehera kũu. Andũ aingĩ makĩmũrũmĩrĩra, nake akĩhonia arũaru ao othe, **16** agĩcooka akĩmakaania atĩ matikoige we nĩwe ũ. **17** Ũndũ ũyũ nĩguo wahingirie ũhoro ũrĩa waarĩtio na kanua ka mũnabii Isaia, rĩrĩa oigire atĩrĩ: **18** "Ĩno nĩyo ndungata yakwa ĩrĩa ndĩĩthuurĩire, ĩrĩa nyendete, na nĩyo ĩkenagia ngoro yakwa; nĩngamĩitĩrĩria Roho wakwa, nayo nĩĩkamenyithia ndũrĩrĩ ciira wa kĩhooto. **19** Ndĩgaatetania kana ĩgũũthũke; na gũtirĩ mũndũ ũkaigua mũgambo wayo njĩra-inĩ. **20** ndĩkoina kamũrangi kagondoku, kana ĩhorie rũtambĩ rũrĩa rũgũtooga, nginya rĩrĩa ĩgaatũma itua rĩakwa rĩhootane. **21** Thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩayo ndũrĩrĩ nĩikaagĩa na kĩĩrĩgĩrĩro." **22** Magĩcooka makĩmũrehera mũndũ warĩ na ndaimono, na aarĩ mũtumumu, na ndaaragia, nake Jesũ akĩmũhonia, akĩhota kwaria na kuona. **23** Andũ othe makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, "Ũyũ no akorwo arĩ we Mũrũ wa Daudi?" **24** No rĩrĩa Afarisai maaiguire ũguo, makiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ aingataga ndaimono na hinya wa Beelizebuli ũrĩa mũnene wa ndaimono." **25** Nake Jesũ aamenya ũrĩa meciiragia, akĩmeera atĩrĩ, "Ũthamaki o wothe ũngĩgayũkana ũũkanĩrĩre guo mwene no ũharagane, narĩo itũũra o rĩothe kana nyũmba ĩngĩgayũkana ndĩngĩĩhaanda. **26** Angĩkorwo Shaitani nĩwe ũingataga Shaitani-rĩ, nĩagayũkanĩte we mwene. Ũthamaki wake ũngĩkĩĩhaanda atĩa? **27** Na angĩkorwo niĩ nyiingataga ndaimono na hinya wa Beelizebuli-rĩ, nao andũ anyu maingataga ndaimono na hinya wa ũ? Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, acio nĩo makaamũtuĩra ciira. **28** No niĩ ingĩkorwo nyiingataga ndaimono na Roho wa Ngai-rĩ, ũthamaki wa Ngai nĩũkinyĩte kũrĩ inyuĩ. **29** "Ningĩ-rĩ, mũndũ aahota atĩa gũtoonya nyũmba ya mũndũ njamba na amũtunye indo ciake ataambĩte kuoha mũndũ ũcio njamba? Hĩndĩ ĩyo no rĩo angĩhota kũmũtunya indo cia nyũmba yake. **30** "Mũndũ ũrĩa ũtarĩ hamwe na niĩ, ũcio nĩ thũ yakwa, nake ũrĩa ũtacookanagĩrĩria hamwe na niĩ, ũcio nĩkũhurunja ahurunjaga. **31** Ningĩ ngũmwĩra atĩ, rĩĩhia o rĩothe o na kũruma Ngai, andũ no marekerwo, no mũndũ ũrĩa ũkaaruma Roho, ũcio ndakarekerwo. **32** Mũndũ o wothe ũrĩa ũgacaambia Mũrũ wa Mũndũ nĩakarekerwo, no ũrĩa wothe ũgaacambia Roho Mũtheru, ũcio ndakaarekerwo, ihinda rĩrĩ tũrĩ kana ihinda rĩrĩa rĩgooka. **(aiōn g165)** **33** "Agĩriai mũtĩ na maciaro maguo nĩmekwagĩra, kana mũthũkie mũtĩ na mũthũkie maciaro maguo mooru, nĩgũkorwo mũtĩ ũmenyekaga na maciaro maguo. **34** Inyuĩ rũciaro rũrũ rwa nduĩra, mwahota atĩa kwaria maũndũ mega, na mũrĩ ooru? Nĩgũkorwo kanua kaaragia maũndũ marĩa maiyũrĩte ngoro-inĩ. **35** Mũndũ mwega aaragia maũndũ mega moimĩte mũthiithũ-inĩ wake mwega, nake mũndũ mũũru aaragia maũndũ mooru moimĩte mũthiithũ-inĩ wake mũũru. **36** No ngũmwĩra atĩrĩ, mũthenya wa itua rĩa ciira, andũ nĩmakaheana ũhoro wa ciugo ciothe cia tũhũ iria manaaria. **37** Nĩgũkorwo ciugo ciaku nĩcio igaatũma ũtuuo ndũrĩ na mahĩtia, na ciugo ciaku no cio igaatũma ũtuuo mũhĩtia." **38** Hĩndĩ ĩyo Afarisai amwe na arutani a watho makĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, tũkwenda ũtũringĩre kĩama." **39** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Rũciaro rwaganu na rwa ũtharia rũrenda rũringĩrwo kĩama! No gũtirĩ kĩama rũkũringĩrwo tiga o kĩama kĩrĩa kĩa mũnabii Jona. **40** Nĩ gũkorwo o ta ũrĩa Jona aikarire matukũ matatũ, mũthenya na ũtukũ, arĩ nda ya thamaki ĩrĩa nene, ũguo noguo Mũrũ wa Mũndũ agaikara matukũ matatũ, mũthenya na ũtukũ, arĩ tĩĩri-inĩ. **41** Andũ a Nineve nĩmakarũgama hĩndĩ ya ciira hamwe na rũciaro rũrũ marũtuĩre ciira; nĩgũkorwo nĩmeririre rĩrĩa maahunjĩirio nĩ Jona, na rĩu ũmwe mũnene gũkĩra Jona arĩ haha. **42** Mũthamaki mũndũ-wa-nja wa mwena wa Gũthini nĩakarũgama hĩndĩ ya ciira hamwe na rũciaro rũrũ arũtuĩre ciira; nĩgũkorwo nĩoimire ituri cia thĩ oke athikĩrĩrie ũũgĩ wa Solomoni, na rĩu ũmwe mũnene gũkĩra Solomoni arĩ haha. **43** "Na rĩrĩ, roho mũũru woima thĩĩnĩ wa mũndũ, ũtuĩkanagĩria werũ-inĩ ũgĩcaria ũhurũko, na ũkaaga. **44** Hĩndĩ ĩyo ũkoiga atĩrĩ, 'Nĩngũcooka nyũmba ĩrĩa ndoimire.' Na wacooka-rĩ, ũgakora nyũmba ĩyo ĩrĩ theri, ĩrĩ haate,

ĩgathera na ĩgathondekwo wega. **45** Hĩndĩ ĩyo roho
ũcio ũkagĩĩra maroho mangĩ mũgwanja mooru makĩria
maguo mwene, magatoonya magaikara kũu. Naguo
mũikarĩre wa mũndũ ũcio ũgathũka gũkĩra wa mbere.
Ũguo nĩguo gũkahaana kũrĩ rũciaro rũrũ rwaganu." **46**
O hĩndĩ ĩyo Jesũ aaragĩria andũ-rĩ, nyina na ariũ a nyina
makĩrũgama nja makĩenda kwaria nake. **47** Nake mũndũ
ũmwe akĩmwĩra atĩrĩ, "Maitũguo na ariũ a maitũguo
marũngiĩ haha nja, makĩenda kwaria nawe." **48** Nake
Jesũ akĩmũcookeria akĩmũũria atĩrĩ, "Maitũ nũũ, na ariũ
a maitũ nĩ a?" **49** Agĩcooka akĩorota arutwo ake, akiuga
atĩrĩ, "Aya nĩo maitũ na ariũ a maitũ. **50** Nĩgũkorwo
mũndũ wothe wĩkaga ũrĩa Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ endaga,
ũcio nĩwe mũrũ na mwarĩ wa maitũ, na nĩ we maitũ."

13 Mũthenya o ro ũcio-rĩ, Jesũ nĩoimire nyũmba
agĩthiĩ agĩikara thĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria. **2** Ikundi
cia andũ aingĩ mũno ikĩũngana harĩa aarĩ nginya ĩgĩtũma
atoonye gatarũ na agĩikara thĩ thĩinĩ wayo, nao andũ
acio othe makĩrũgama hũgũrũrũ-inĩ cia iria. **3** Nake
akĩmaruta maũndũ maingĩ na ngerekano, akĩmeera
atĩrĩ: "Mũrĩmi nĩoimagarire akahure mbeũ ciake. **4**
Na rĩrĩa aahuraga mbeũ icio-rĩ, imwe ikĩgũa mũkĩra-
inĩ wa njĩra, nacio nyoni igĩũka ĩgĩciarĩa. **5** Ingĩ ikĩgũa
rũnyanjara-inĩ kũrĩa gũtaarĩ na tĩĩri mũingĩ. Nacio
ikĩmera o narua tondũ tĩĩri ndwarĩ mũriku. **6** Na hĩndĩ
ĩrĩa riũa rĩarire, rĩgĩcina mĩmera ĩyo, nayo ĩkĩũma
tondũ ndĩarĩ na mĩri. **7** Na mbeũ ingĩ ikĩgũa mĩiguа-
inĩ, nayo mĩigua ĩgĩkũra, ĩgĩthararia mbeũ icio rĩrĩa
ciamerire. **8** Ingĩ nacio ikĩgũa tĩĩri-inĩ ũrĩa mũnoru,
ikĩgĩa na maciaro imwe ĩgĩciara maita igana, iria ingĩ
igĩciara maita mĩrongo ĩtandatũ, na iria ingĩ igĩciara
maita mĩrongo ĩtatũ ma iria ciahaandirwo. **9** Ũrĩa
ũrĩ na matũ ma kũigua, nĩaigue." **10** Nao arutwo ake
magĩũka kũrĩ we, makĩmũũria atĩrĩ, "Waragĩria andũ na
ngerekano nĩkĩ?" **11** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Inyuĩ
nĩmũheetwo ũmenyo wa kũmenya hitho cia ũthamaki
wa igũrũ, no-o matiheetwo. **12** Ũrĩa wothe ũrĩ na indo
nĩakoongererwo nyingĩ aingĩhie makĩria. Nake ũrĩa
wothe ũtarĩ, nĩagatuunywo o na kĩrĩa arĩ nakĩo. **13** Gĩkĩ
nĩkĩo gĩtũmaga ndĩmaarĩrie na ngerekano: "Nĩ ũndũ o
na gũkorwo nĩmoonaga-rĩ, mationaga; o na gũkorwo
nĩmaiguaga-rĩ, matiiguaga kana makamenya. **14** Nĩo
makinyĩirwo nĩ ũhoro ũrĩa warathirwo nĩ mũnabii Isaia,
rĩrĩa oigire atĩrĩ: "'Kũigua mũgũtũũra mũiguaga, no
mũtikaamenya ũndũ; kuona mũgũtũũra muonaga, no
mũtigakuũkĩrwo. **15** "'Nĩgũkorwo ngoro cia andũ aya
nĩ ngingitaru; matũ mao matiiguaga, na nĩmahingĩte
maitho mao. Tondũ maahota kuona na maitho mao, na
maigue na matũ mao, o na ngoro ciao igĩe na ũmenyo,
manjookerere, na nĩĩ ndĩmahonie.' **16** No kũrathimwo nĩ
maitho manyu tondũ nĩmoonaga, na matũ manyu tondũ
nĩmaiguaga. **17** Tondũ ngũmwĩra atĩrĩ na ma, anabii
na andũ aingĩ athingu nĩmeriríirie kuona maũndũ
marĩa mũrona no-o matiamonire, na nĩmeriríirie kũigua
maũndũ marĩa mũraigua no matiamaiguire. **18** "Nĩ
ũndũ ũcio, ta iguai ngĩtaarĩria ũhoro wa ngerekano
ĩyo ya mũhuri wa mbeũ: **19** Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ o wothe
aigua ndũmĩrĩri ya ũthamaki na akaaga kũmĩmenya-rĩ,
hĩndĩ ĩyo ũrĩa mũũru okaga akamũtunya kĩrĩa kĩhaande
ngoro-inĩ yake. Ĩno nĩyo mbeũ ĩrĩa yahurirwo mũkĩra-
inĩ wa njĩra. **20** Ũrĩa wamũkĩrire mbeũ ĩrĩa yagũire
rũnyanjara-inĩ nĩ mũndũ ũrĩa ũiguaga kiugo, na o
rĩmwe agakĩamũkĩra arĩ na gĩkeno. **21** No tondũ ndarĩ
mĩri-rĩ, aikaraga o kahinda kanini. Hĩndĩ ĩrĩa thĩĩna
woka, kana kwagĩa na kĩnyariirano nĩ ũndũ wa kiugo-
rĩ, agagĩtiganĩria o narua. **22** Nake ũrĩa wamũkagĩra
mbeũ ĩrĩa yagũire mĩigua-inĩ-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũiguaga
kiugo, no mĩhang'o ya mũtũũrĩre ũyũ, na kũheenererio
nĩ ũtonga, igagĩthararia, ikagiria kĩgĩe na maciaro. **(aiōn g165)** **23** No ũrĩa wamũkĩrire mbeũ ĩrĩa yagũire tĩĩri-
inĩ ũrĩa mũnoru-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũiguaga kiugo, na
agakĩmenya. Nake agaciara maciaro, ũmwe akaruta
maita igana, ũngĩ maita mĩrongo ĩtandatũ, na ũngĩ maita
mĩrongo ĩtatũ ma mbeũ ĩrĩa yahaandĩtwo." **24** Ningĩ
Jesũ akĩmahe ngerekano ĩngĩ, akĩmeera atĩrĩ: "Ũthamaki
wa igũrũ ũhaana ta mũndũ ũrĩa wahaandire mbeũ njega
mũgũnda wake. **25** No rĩrĩa andũ othe maakomete-rĩ, thũ
yake ĩgĩũka, ĩkĩhura itindiĩ thĩinĩ wa ngano, na ĩgĩĩthiĩra.
26 Hĩndĩ ĩrĩa ngano yamerire na igĩciara-rĩ, hĩndĩ ĩyo
itindiĩ o narĩo rĩkĩonekana. **27** "Ndungata cia mwene
mũgũnda igĩũka kũrĩ we, ikĩmwĩra atĩrĩ, 'Mwathi witũ,
githĩ ndwahaandire mbeũ njega mũgũnda waku? Kaĩ
itindiĩ rĩkiumĩte kũ?' **28** "Agĩcookia atĩrĩ, 'Nĩ mũndũ ũrĩ
ũthũ na niĩ wekire ũguo.' "Ndungata icio ikĩmũũria atĩrĩ,
'Nĩũkwenda tũthiĩ, tũkarĩmunye?' **29** "Nake agĩcookia
atĩrĩ, 'Aca, tondũ mũkĩmunya itindiĩ rĩu, mwahota
kũrĩmunyanĩria na ngano. **30** Rekei ikũranĩre nginya
hĩndĩ ya magetha. Hĩndĩ ĩyo-rĩ, nĩngeera agethi atĩrĩ:
Ambai mũmunye itindiĩ na mũrĩohe itĩĩa, nĩguo rĩcinwo;
mũcooke mũcookanĩrĩrie ngano, mũmĩige ikũmbĩ
rĩakwa.'" **31** Nĩamaheire ngerekano ĩngĩ, akĩmeera
atĩrĩ: "Ũthamaki wa igũrũ ũtariĩ ta mbeũ ya karatarĩ,
ĩrĩa mũndũ oire akĩhaanda mũgũnda wake. **32** O na
akorwo mbeũ ĩyo nĩyo nini mũno kũrĩ mbeũ ciothe-
rĩ, rĩrĩa yakũra, nĩĩnenehaga kũrĩ mĩmera ĩrĩa ĩngĩ ya
mũgũnda na ĩgatuĩka mũtĩ, nacio nyoni cia rĩera-inĩ
igooka igaaka itara honge-inĩ ciaguo." **33** Agĩcooka
akĩmahe ngerekano o ĩngĩ, akĩmeera atĩrĩ: "Ũthamaki
wa igũrũ ũhaana ta ndawa ya kũimbia mĩgate ĩrĩa
mũndũ-wa-nja oire na akĩmĩtukania na mũtu mũingĩ
o nginya mũtu ũcio wothe ũkĩimbio nĩyo." **34** Jesũ
aaragĩria kĩrĩndĩ maũndũ macio mothe na ngerekano
na ndaamaragĩria ũndũ o na ũmwe atekũhũthĩra
ngerekano. **35** Nĩguo ũhoro ũrĩa waaririo na kanua ka
mũnabii ũhinge rĩrĩa oigire atĩrĩ: "Ngaatumũra kanua
gakwa njarie na ngerekano, nĩngaaria maũndũ marĩa
matũire marĩ mahithe kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo." **36**
Hĩndĩ ĩyo agĩtiga kĩrĩndĩ, agĩtoonya nyũmba. Arutwo
ake magĩũka kũrĩ we, makĩmwĩra atĩrĩ, "Tũtaarĩrie
ngerekano ya itindiĩ rĩrĩa rĩarĩ thĩinĩ wa mũgũnda."
37 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Ũrĩa wahaandire mbeũ
njega nĩ Mũrũ wa Mũndũ. **38** Mũgũnda nĩ thĩ, nayo
mbeũ njega nĩcio ciana cia ũthamaki. Itindiĩ nĩ ciana
cia ũrĩa mũũru, **39** nayo thũ ĩrĩa ĩrĩhaandaga nĩ ũrĩa
mũũru. Magetha nĩ ithirĩro rĩa mahinda maya, na
agethi nĩ araika. **(aiōn g165)** **40** "Nĩ ũndũ ũcio o ta
ũrĩa itindiĩ rĩmunyagwo rĩgacinwo na mwaki-rĩ, ũguo
noguo gũkahaana hĩndĩ ya ithirĩro rĩa mahinda maya.
(aiōn g165) **41** Mũrũ wa Mũndũ nĩagatũma araika

ake, na nĩmakeheria maũndũ mothe marĩa marehaga mehia na andũ arĩa othe mekaga ũũru ũthamaki-inĩ wake. **42** Nĩmakamaikia thĩinĩ wa icua rĩa mwaki, kũrĩa gũgaakorwo kĩrĩro na kũhagarania magego. **43** Hĩndĩ ĩyo arĩa athingu magaakenga ta riũa thĩinĩ wa Ũthamaki wa Ithe wao. Ũrĩa ũrĩ na matũ nĩ aigue. **44** "Ũthamaki wa igũrũ ũhaanaine na mũthiithũ wahithĩtwo mũgũnda. Na rĩrĩa mũndũ aawoonire, akĩũhitha rĩngĩ, na nĩ ũndũ wa ũrĩa akenete, agĩthiĩ akĩendia indo ciothe iria arĩ nacio akĩgũra mũgũnda ũcio. **45** "Ningĩ ũthamaki wa igũrũ ũhaanaine na mwonjorithia wacaragia ruru njega. **46** Hĩndĩ ĩrĩa oonire ĩmwe ya thogora mũnene-rĩ, agĩthiĩ akĩendia indo ciake ciothe iria aarĩ nacio, akĩmĩgũra. **47** "O rĩngĩ, ũthamaki wa igũrũ ũhaanaine na neti ĩrĩa yaikirio iria-inĩ, nayo ĩgĩtega thamaki cia mĩthemba yothe. **48** Hĩndĩ ĩrĩa yaiyũrire, ategi acio a thamaki makĩmĩguucia hũgũrũrũ-inĩ cia iria. Hĩndĩ ĩyo magĩikara thĩ, magĩthuura thamaki iria njega, magĩcĩĩkĩra ikabũ-inĩ, no iria njũru magĩcite. **49** Ũguo nĩguo gũgaakorwo hĩndĩ ya ithirĩro rĩa mahinda maya. Araika nĩmagooka maamũranie arĩa aaganu kuuma kũrĩ arĩa athingu, **(aiōn g165)** **50** na maikie arĩa aaganu icua-inĩ rĩa mwaki, kũrĩa gũgaakorwo na kĩrĩro na kũhagarania magego." **51** Jesũ akĩmooria atĩrĩ, "Nĩmwataũkĩrwo nĩ maũndũ macio mothe?" Magĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩtwataũkĩrwo." **52** Akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ ũndũ ũcio, mũrutani wa watho o wothe ũrĩa ũrutĩtwo ũhoro wa ũthamaki wa igũrũ-rĩ, ahaanaine na mwene nyũmba ũrĩa ũrutaga mũthiithũ-inĩ wake indo iria njerũ o na iria ngũrũ." **53** Nake Jesũ aarĩkia kũheana ngerekano icio-rĩ, akiuma kũu. **54** Aakinya itũũra rĩa kwao-rĩ, akĩambĩrĩrĩria kũrutana thunagogi-inĩ ciao, nao makĩgega. Makĩũrania atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ arutĩte kũ ũũgĩ ũyũ na ciĩko ici cia hinya? **55** Githĩ ũyũ ti we mũrũ wa mũtharamara? Githĩ rĩĩtwa rĩa nyina ti Mariamu, na githĩ ariũ a nyina ti Jakubu, na Jusufu, na Simoni, na Juda? **56** Na githĩ aarĩ a nyina othe tũtirĩ nao? Mũndũ ũyũ akĩrutĩte maũndũ maya mothe kũ?" **57** Nao makĩmũrega. No Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Kũndũ mũnabii ataheagwo gĩtĩĩo no itũũra-inĩ rĩake na gwake mũciĩ." **58** Nake ndaaringire ciama nyingĩ kũu, tondũ wa ũrĩa maagĩte gwĩtĩkia.

14 Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo, Mũthamaki Herode nĩaiguire ngumo ya Jesũ, **2** nake akĩĩra arĩa maamũtungataga atĩrĩ, "Ũcio nĩ Johana Mũbatithania; nĩ ariũkĩte kuuma kũrĩ arĩa akuũ! Nĩkĩo arĩ na hinya mũnene ũguo wa kũringa ciama." **3** Na rĩrĩ, Herode nĩanyiitĩte Johana akamuoha, na akamũikia njeera nĩ ũndũ wa Herodia, ũrĩa warĩ mũtumia wa mũrũ wa nyina Filipu, **4** tondũ Johana nĩamwĩrĩte atĩrĩ: "Watho ndũgwĩtĩkĩrĩtie ũmũhikie." **5** Herode nĩendaga kũũraga Johana, no nĩetigagĩra andũ, tondũ nĩmeetĩkĩtie atĩ Johana aarĩ mũnabii. **6** Mũthenya wa gũkũngũĩra gũciarwo kwa Herode-rĩ, mwarĩ wa Herodia nĩainĩire andũ, na agĩkenia Herode mũno. **7** Nĩ ũndũ ũcio Herode akĩĩhĩta na mwĩhĩtwa atĩ nĩekũmũhe kĩrĩa gĩothe angĩendire. **8** Nake mũirĩtu ũcio aarĩkia gũtaarwo nĩ nyina, akiuga atĩrĩ, "He mũtwe wa Johana Mũbatithania o rĩu ũrĩ thĩinĩ wa kiuga." **9** Mũthamaki nĩataangĩkire mũno, no nĩ ũndũ wa mwĩhĩtwa wake, na ageni arĩa maarĩ iruga-inĩ rĩake-rĩ, agĩathana atĩ mũirĩtu ũcio aheo kĩrĩa eetĩtie. **10** Nĩ ũndũ ũcio agĩtũmana kũu njeera na Johana akĩrengwo mũtwe. **11** Naguo mũtwe ũcio wake ũkĩrehwo na kiuga, ũkĩnengerwo mũirĩtu ũcio, nake akĩũtwarĩra nyina. **12** Nao arutwo a Johana magĩthiĩ makĩoya kĩimba gĩake, magĩgĩthika, magĩcooka magĩthiĩ makĩĩra Jesũ. **13** Na rĩrĩa Jesũ aiguire ũhoro ũcio, akiuma kũu ahaicĩte gatarũ andũ matekũmenya, agĩthiĩ handũ hataarĩ na andũ. Nakĩo kĩrĩndĩ kĩaigua ũguo-rĩ, gĩkiuma matũũra-inĩ gĩkĩmũrũmĩrĩra na magũrũ. **14** Rĩrĩa Jesũ oimire gatarũ na akĩona andũ aingĩ, akĩmaiguĩra tha, na akĩhonia arũaru ao. **15** Na gwakuhĩrĩria gũtuka-rĩ, arutwo ake magĩthiĩ harĩ we, makĩmwĩra atĩrĩ, "Gũkũ nĩ kũndũ gũtarĩ mĩciĩ, na nĩkũratuka. Ĩra andũ aya mathiĩ, nĩgeetha makegũrĩre irio tũtũũra-inĩ." **16** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Hatirĩ bata wa mathiĩ. Mahei gĩa kũrĩa inyuĩ ene." **17** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Haha tũrĩ na mĩgate ĩtano tu na thamaki igĩrĩ." **18** Akĩmeera atĩrĩ, "Ndeherai haha." **19** Nake agĩathana andũ maikare thĩ nyeki-inĩ. Akĩoya mĩgate ĩyo ĩtano na thamaki icio igĩrĩ, akĩrora igũrũ, agĩcookia ngaatho, akĩenyũranga mĩgate ĩyo. Agĩcooka akĩmĩnengera arutwo, nao arutwo makĩhe andũ. **20** Othe makĩrĩa makĩhũũna, nao arutwo makĩũngania cienyũ iria ciatigarĩte makĩiyũria ciondo ikũmi na igĩrĩ. **21** Mũigana wa andũ arĩa maarĩire maarĩ ta arũme ngiri ithano, andũ-a-nja na ciana matatarĩtwo. **22** O hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩĩra arutwo ake matoonye gatarũ, mathiĩ mbere yake mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria mũira wa oigĩre kĩrĩndĩ ũhoro. **23** Thuutha wa kũmoigĩra ũhoro-rĩ, akĩambata kĩrĩma-inĩ arĩ wiki nĩguo akahooe. Na gũgĩtuka aarĩ o ho wiki, **24** no gatarũ nĩkarĩkĩtie gũthiĩ itĩĩna iraiharaihu kuuma thĩ nyũmũ, gakĩhũũragwo nĩ makũmbĩ ma maaĩ tondũ kerekeire na kũrĩa rũhuho ruoimaga. **25** Na rĩrĩ, ta thaa kenda cia ũtukũ-rĩ, Jesũ agĩthiĩ kũrĩ o agereire maaĩ igũrũ. **26** Hĩndĩ ĩrĩa arutwo maamuonire agĩthiĩ agereire maaĩ igũrũ, makĩnyiitwo nĩ guoya, makiuga atĩrĩ, "Ĩrĩa nĩ ngoma," na magĩkaya nĩ gwĩtigĩra. **27** No hĩndĩ o ĩyo Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ũmĩrĩriai! Nĩ niĩ. Tigai gwĩtigĩra." **28** Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mwathani, akorwo nĩwe-rĩ, njĩĩra njũke kũrĩ we ngereire maaĩ igũrũ." **29** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka." Hĩndĩ ĩyo, Petero akiuma gatarũ, agĩthiĩ agereire maaĩ igũrũ erekeire harĩ Jesũ. **30** No rĩrĩa oonire rũhuho, agĩĩtigĩra, na akĩambĩrĩrĩria gũtoonyerera maaĩ-inĩ, agĩkaya, akiuga atĩrĩ, "Mwathani, honokia!" **31** O rĩmwe, Jesũ agĩtambũrũkia guoko, akĩmũnyiita, akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee kaĩ ũrĩ na wĩtĩkio mũnini-ĩ! Wagĩa na nganja nĩkĩ?" **32** Na hĩndĩ ĩrĩa maahaicire gatarũ-rĩ, rũhuho rũgĩtiga kũhurutana. **33** Hĩndĩ ĩyo arĩa maarĩ thĩinĩ wa gatarũ makĩmũgooca, makiuga atĩrĩ, "Nĩ ma wee nĩwe Mũrũ wa Ngai." **34** Na maarĩkia kũringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ, magĩkinya bũrũri wa Genesareti. **35** Na hĩndĩ ĩrĩa andũ a kũu maamenyire atĩ nĩ Jesũ, makĩhunjia ũhoro ng'ongo ciothe iria ciamarigiicĩirie. Nao makĩmũrehera andũ othe arĩa maarĩ arũaru, **36** na makĩmũthaitha areke arũaru mahutie gĩcũrĩ kĩa nguo yake, na arĩa othe maamũhutirie makĩhonio.

15 Na rĩrĩ, thuutha ũcio Afarisai amwe na arutani a watho magĩũka kũrĩ Jesũ moimĩte Jerusalemu,

makĩmũũria atĩrĩ, **2** "Nĩ kĩĩ gĩtũmaga arutwo aku mathũkie kĩrĩra gĩa athuuri? Matiĩthambaga moko rĩrĩa mekũrĩa irio!" **3** Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, "Na inyuĩ mũthũkagia watho wa Ngai nĩ ũndũ wa irĩra cianyu nĩkĩ? **4** Nĩgũkorwo Ngai oigire atĩrĩ, 'Tĩĩa thoguo na nyũkwa' na 'Mũndũ wa kũruma ithe kana nyina no nginya ooragwo.' **5** No inyuĩ muugaga atĩ mũndũ angĩĩra ithe kana nyina atĩrĩ, 'Ũteithio ũrĩa ingĩagũteithia naguo, nĩ kĩheo kĩamũrĩre Ngai,' **6** mũndũ ũcio ndarĩ bata wa 'gũtĩĩa ithe' naguo. Nĩ ũndũ ũcio mũgagĩtua kiugo kĩa Ngai gĩa tũhũ nĩ ũndũ wa kĩrĩra kĩanyu. **7** Inyuĩ hinga ici! Isaia nĩamenyete wega hĩndĩ ĩrĩa aarathire ũhoro wanyu, akiuga atĩrĩ: **8** "'Andũ aya maaheaga gĩtĩĩo na mĩromo, no ngoro ciao irĩ kũraya na nii. **9** Nao maahooyaga o tũhũ; morutani marĩa marutanaga no mawatho ma andũ.'" **10** Nake Jesũ agĩĩta kĩrĩndĩ kĩu gĩũke harĩ we, agĩkĩĩra atĩrĩ, "Thikĩrĩriai na mũtaũkĩrwo. **11** Kĩrĩa gĩtoonyaga na kanua ka mũndũ ti kĩo 'kĩmũthaahagia', no kĩrĩa kiumaga kanua gake nĩkĩo 'kĩmũthaahagia.'" **12** Na hĩndĩ ĩyo arutwo ake magĩthiĩ harĩ we, makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩũĩ atĩ Afarisai nĩmararakarire rĩrĩa maraiguire ũhoro ũcio?" **13** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Mũmera o wothe ũtaahandĩtwo nĩ Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ nĩũkamunywo na mĩri. **14** Tiganai nao; acio nĩ atongoria atumumu. Mũtumumu angĩtongoria mũtumumu ũngĩ, eerĩ no kũgũa mangĩgũa irima." **15** Nake Petero akiuga atĩrĩ, "Tũtaũrĩre ngerekano ĩyo." **16** Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, "O na inyuĩ mũtirĩ mũrataũkĩrwo o na rĩu? **17** Kaĩ mũtooĩ atĩ kĩndũ kĩrĩa gĩtoonyaga na kanua gĩthiiaga nda, gĩgacooka gĩkoima mwĩrĩ? **18** No maũndũ marĩa moimaga kanua moimaga ngoro-inĩ, na nĩmo 'mathaahagia' mũndũ. **19** Nĩ ũndũ ngoro-inĩ nĩkuo kuumaga meciiria mooru, na ũragani, na ũtharia, na ũhũũri maraya, na ũici, na kũiganĩrĩra igenyo, na njambanio. **20** Macio nĩmo maũndũ marĩa 'mathaahagia' mũndũ; no kũrĩa irio na moko matarĩ mathambie matingĩtũma mũndũ agĩe na 'thaahu'." **21** Ningĩ Jesũ akiuma kũu, agĩthiĩ ndeere-inĩ cia Turo na Sidoni. **22** Mũndũ-wa-nja Mũkaanani woimĩte gũkuhĩ na kũu agĩũka kũrĩ we, akĩmũkayagĩra, akiugaga atĩrĩ, "Mwathani, Mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha! Mũirĩtu wakwa nĩarathĩĩnio mũno nĩ ndaimono." **23** No Jesũ ndarĩ ũndũ o na ũmwe oigire. Nĩ ũndũ ũcio arutwo ake magĩthiĩ kũrĩ we makĩmũringĩrĩria, makĩmwĩra atĩrĩ, "Mwĩre athiĩ, tondũ nĩaratũrũmĩrĩra agĩkayaga." **24** Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, "Ndaatũmirwo o kũrĩ ng'ondu cia nyũmba ya Isiraeli iria ciũrĩte tu." **25** Nake mũndũ-wa-nja ũcio agĩũka, akĩmũturĩria ndu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, ndeithia!" **26** Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, "Gũtiagĩrĩire kuoya mũgate wa ciana ũikĩrie ngui." **27** Nake mũndũ-wa-nja ũcio akiuga atĩrĩ, "Ĩĩ nĩguo Mwathani; no o na ngui nĩirĩĩaga rũitĩki rũrĩa rũgũaga kuuma metha-inĩ ya mwene cio." **28** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũtumia ũyũ, wĩtĩkio waku nĩ mũnene! Ihooya rĩaku nĩrĩahingio." Nake mwarĩ akĩhonio ithaa o rĩu. **29** Jesũ akiuma kũu, agĩthiĩ agereire hũgũrũrũ-inĩ cia iria rĩa Galili, agĩcooka akĩambata kĩrĩma-inĩ, agĩikara thĩ. **30** Nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩgĩũka kũrĩ we, gĩkĩmũrehera andũ arĩa maathuaga, na atumumu, na arĩa maarĩ onju na arĩa mataaragia, na angĩ aingĩ, makĩmaiga magũrũ-inĩ make; nake akĩmahonia. **31** Nao andũ makĩgega rĩrĩa moonire arĩa mataaragia makĩaria, na arĩa onju mahonetio, na arĩa maathuaga magĩĩtwara, na atumumu makĩona. Nao makĩgooca Ngai wa Isiraeli. **32** Nake Jesũ agĩĩta arutwo ake moke harĩ we, akĩmeera atĩrĩ, "Nĩndĩraiguĩra andũ aya tha tondũ makoretwo hamwe na niĩ mĩthenya ĩtatũ, na matirĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa. Ndikwenda mathiĩ marĩ ahũtu, tondũ maahota kũringĩkĩra njĩra." **33** Nao arutwo ake magĩcookia atĩrĩ, "Tũngĩruta kũ mĩgate ya kũhũũnia kĩrĩndĩ ta gĩkĩ, gũkũ werũ-inĩ?" **34** Nake Jesũ akĩmooria, atĩrĩ, "Mũrĩ na mĩgate ĩigana?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Tũrĩ na mĩgate mũgwanja, na tũthamaki tũnini tũtarĩ tũingĩ." **35** Nake akĩĩra kĩrĩndĩ kĩu gĩikare thĩ. **36** Agĩcooka akĩoya mĩgate ĩyo mũgwanja na tũthamaki tũu, na aarĩkia gũcookia ngaatho-rĩ, akĩmĩenyũranga, akĩmĩnengera arutwo nao makĩhe andũ. **37** Othe makĩrĩa makĩhũũna. Thuutha ũcio arutwo makĩũngania cienyũ iria ciatigarĩte makĩiyũria ciondo mũgwanja. **38** Mũigana wa andũ arĩa maarĩire maarĩ andũ ngiri inya, andũ-a-nja na ciana matatarĩtwo. **39** Jesũ aarĩkia kuugĩra kĩrĩndĩ ũhoro, agĩtoonya gatarũ, agĩthiĩ mwena wa Magadani.

16 Na rĩrĩ, Afarisai na Asadukai magĩũka kũrĩ Jesũ, makĩmũgeria na kũmwĩra amaringĩre kĩama kiumĩte igũrũ makĩone. **2** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Hĩndĩ ĩrĩa gwatuka, muugaga atĩrĩ, 'Kaĩ nĩgũkaaraĩ, tondũ igũrũ nĩ gũtune'. **3** Ningĩ rũciiniĩ muugaga atĩrĩ, 'Ũmũthĩ nĩgũkũgĩa kĩhuhũkanio, tondũ igũrũ nĩ gũtune na gũgathimba.' Nĩmũũĩ gũtaũra ũrĩa igũrũ rĩtariĩ, no mũtingĩhota gũtaũra imenyithia cia mahinda maya tũrĩ. **4** Rũciaro rũrũ rwaganu na rwa ũtharia rũũragia rũringĩrwo kĩama, no gũtirĩ kĩama rũkũringĩrwo tiga kĩama kĩrĩa kĩa Jona." Nake Jesũ akĩmatiga, agĩithiĩra. **5** Rĩrĩa maaringire iria, arutwo ake magĩkorwo nĩmariganĩirwo nĩgũkuua mĩgate. **6** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Mwĩmenyererei, na mwĩhũgage ndawa ya kũimbia mĩgate ya Afarisai na Asadukai." **7** Nao makĩaranĩria, makiuga atĩrĩ, "Hihi nĩ tondũ tũtinoka na mĩgate." **8** Nake Jesũ aamenya ũrĩa meeranaga, akĩmooria atĩrĩ, "Inyuĩ a wĩtĩkio mũnini, nĩ kĩĩ kĩratũma mwaranĩrie ũhoro wa kwaga mĩgate? **9** Kaĩ mũtarĩ mwataũkĩrwo? Mũtingĩririkana mĩgate ĩtano ĩrĩa yarĩirwo nĩ andũ ngiri ithano, na nĩ ciondo ciigana muonganirie? **10** Kana mĩgate mũgwanja ĩrĩa yarĩirwo nĩ andũ ngiri inya, na nĩ ciondo ciigana muonganirie? **11** Nĩ kĩĩ kĩragiria mũmenye atĩ ndikwaragia ũhoro wa mĩgate? No mwĩhũgagei ndawa ĩyo ya kũimbia mĩgate ya Afarisai na Asadukai." **12** Hĩndĩ ĩyo makĩmenya atĩ ndaameeraga mehũũge nĩ ũndũ wa ndawa ya kũimbia mĩgate, no nĩ memenyagĩrĩre ũrutani wa Afarisai na Asadukai. **13** Na rĩrĩa Jesũ aakinyire rũgongo rwa Kaisarea-Filipi, nĩoririe arutwo ake atĩrĩ, "Andũ moigaga Mũrũ wa Mũndũ nũũ?" **14** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Amwe moigaga atĩ nĩwe Johana Mũbatithania; angĩ makoiga nĩwe Elija, o na angĩ makoiga nĩwe Jeremia, kana ũmwe wa anabii." **15** Nake akĩmooria atĩrĩ, "Inyuĩ na inyuĩ muugaga atĩa? Muugaga niĩ nĩ niĩ ũ?" **16** Simoni Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, "Wee nĩwe Kristũ,

Mũrũ wa Ngai ũrĩa wĩ muoyo." **17** Nake Jesũ akĩmwĩra
atĩrĩ, "Kũrathimwo-rĩ, nĩwe Simoni mũrũ wa Jona,
nĩgũkorwo ndũguũrĩirio ũndũ ũyũ nĩ mũndũ, no nĩ
Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ. **18** Na nĩĩ ngũkwĩra atĩrĩ, wee nĩwe
Petero, na igũrũ rĩa ihiga rĩrĩ nĩngaka kanitha wakwa,
nacio ihingo cia kwa ngoma itikaũtooria. **(Hadēs g86)** **19**
Nĩngakũnengera cabi cia ũthamaki wa igũrũ; na kĩrĩa
gĩothe ũkooha gũkũ thĩ nĩgĩkoohwo igũrũ, na kĩrĩa
gĩothe ũkoohora gũkũ thĩ, nĩgĩkoohorwo igũrũ." **20**
Agĩcooka agĩkaania arutwo ake matikeere mũndũ o
na ũrĩkũ atĩ we nĩwe Kristũ. **21** Kuuma hĩndĩ ĩyo Jesũ
akĩambĩrĩrĩria gũtaarĩria arutwo ake atĩ no nginya athĩĩ
Jerusalemu, na athĩĩnio mũno nĩ athuuri, na athĩnjĩrĩ-
Ngai arĩa anene, na arutani a watho, na atĩ no nginya
ooragwo, na thuutha wa mĩthenya ĩtatũ ariũke. **22** Nake
Petero akĩmũtwara keheri-inĩ, akĩmũkaania, akĩmwĩra
atĩrĩ, "Mwathani, kũroaga gũtuĩka ũguo! Ũndũ ũcio
ndũkanagũkore!" **23** Nake Jesũ akĩĩhũgũrĩra Petero,
akĩmwĩra atĩrĩ, "Cooka thuutha wakwa, Shaitani! Wee
wĩ mũhĩnga harĩ niĩ; wee ndwĩciiragia maũndũ moimĩte
kũrĩ Ngai, tiga maũndũ moimĩte kũrĩ andũ." **24** Hĩndĩ ĩyo
Jesũ akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, "Mũndũ o wothe ũngĩenda
kũnũmĩrĩra, no nginya eerege we mwene, oe mũtharaba
wake aanũmĩrĩre. **25** Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa wothe
wendaga kũhonokia muoyo wake nĩakoorwo nĩguo; no
ũrĩa wothe ũkoorwo nĩ muoyo wake nĩ ũndũ wakwa
nĩakaũhonokia. **26** Nĩ ũndũ-rĩ, mũndũ angĩĩguna nakĩ o
na angĩĩgwatĩra thĩ yothe, na orwo nĩ muoyo wake?
Kana nĩ kĩĩ mũndũ angĩkũũrania muoyo wake nakĩo? **27**
Nĩgũkorwo Mũrũ wa Mũndũ nĩagooka na riiri wa Ithe
hamwe na araika ake, na hĩndĩ ĩyo nĩakahe o mũndũ
kĩheo gĩake kũringana na ciĩko ciake. **28** Ngũmwĩra
atĩrĩ na ma, amwe marũngiĩ haha matigacama gĩkuũ
matonete Mũrũ wa Mũndũ agĩũka na ũthamaki wake."

17 Thuutha wa mĩthenya ĩtandatũ, Jesũ nĩathiire
na Petero, na Jakubu, na mũrũ wa nyina Johana,
akĩmatwara kĩrĩma-inĩ kĩraaya handũ hataarĩ na andũ.
2 Arĩ hau mbere yao akĩgarũrũka ũrĩa aahaanaga. Ũthiũ
wake ũkĩara ta riũa, na nguo ciake ikĩerũha cua, ta
ũtheri. **3** O hĩndĩ ĩyo hau mbere yao makiumĩrĩrwo
nĩ Musa na Elija makĩaranĩria na Jesũ. **4** Nake Petero
akĩĩra Jesũ atĩrĩ, "Mwathani, nĩ wega tũikare gũkũ;
ũngĩenda-rĩ, no njake ithũnũ ithatũ, kĩmwe gĩaku,
na kĩmwe kĩa Musa, na kĩrĩa kĩngĩ kĩa Elija." **5** O
akĩaragia-rĩ, itu ikengu rĩgĩũka rĩkĩmahumbĩra, na
mũgambo ũkiuma itu-inĩ rĩu ũkiuga atĩrĩ, "Ũyũ nĩwe
Mũrũ wakwa ũrĩa nyendete; na nĩngenagio mũno
nĩwe. Mũiguagei!" **6** Rĩrĩa arutwo maiguire ũguo-
rĩ, makĩinamĩrĩra, magĩturumithia mothiũ mao thĩ
mamakĩte mũno. **7** No Jesũ agĩũka, akĩmahutia na
akĩmeera atĩrĩ, "Arahũkai, tigai gwĩtigĩra." **8** Na rĩrĩa
maatiirire maitho-rĩ, mationire mũndũ ũngĩ tiga o
Jesũ wiki. **9** Rĩrĩa maikũrũkaga kuuma kĩrĩma-inĩ, Jesũ
akĩmaatha akĩmeera atĩrĩ, "Mũtikae kwĩra mũndũ o
na ũrĩkũ ũrĩa muona, nginya rĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ
akaariũkio oime kũrĩ arĩa akuũ." **10** Nao arutwo
makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩkĩ gĩtũmaga arutani a watho
moige atĩ Elija no nginya aambe ooke?" **11** Nake Jesũ
akĩmacookeria atĩrĩ, "Ti-itherũ, Elija no nginya aambe
ooke, ahaarĩrie maũndũ mothe. **12** No ngũmwĩra atĩrĩ,
Elija nĩarĩkĩtie gũũka, no andũ makĩaga kũmũmenya,
no nĩmamwĩkire ũrĩa wothe meendaga kũmwĩka. O
ũguo noguo nake Mũrũ wa Mũndũ akaanyariirwo
nĩo." **13** Hĩndĩ ĩyo arutwo makĩmenya atĩ aamaheaga
ũhoro wa Johana Mũbatithania. **14** Rĩrĩa maakinyire
harĩa kĩrĩndĩ kĩarĩ, mũndũ ũmwe agĩthiĩ harĩ Jesũ,
akĩmũturĩria ndu, **15** akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani
iguĩra mũrũ wakwa tha, arĩ na mũrimũ wa kĩbaba na
nĩũmũthĩĩnagia mũno. Kaingĩ nĩagũũaga mwaki-inĩ kana
akagũa maaĩ-inĩ. **16** Nĩndĩramũreheire arutwo aku, no
matinahota kũmũhonia." **17** Nake Jesũ akĩmũcookeria
atĩrĩ, "Rũciaro rũrũ rũtetĩkĩtie na rũremi, nĩ nginya rĩ
ngũikara na inyuĩ? Ngũmũkirĩrĩria nginya rĩ? Ndeherai
kamwana kau." **18** Jesũ agĩkũũma ndaimono ĩyo,
nayo ĩkiuma kamwana kau, na gakĩhonio o hĩndĩ
ĩyo. **19** Nao arutwo magĩthiĩ kũrĩ Jesũ keheri-inĩ,
makĩmũũria atĩrĩ, "Tũremirwo nĩkũingata ndaimono
ĩyo nĩkĩ?" **20** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩ tondũ
wĩtĩkio wanyu nĩ mũnini. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma,
mũngĩkorwo na wĩtĩkio mũnini ta mbeũ ya karatarĩ,
no mũhote kwĩra kĩrĩma gĩkĩ atĩrĩ, 'Ehera haha, ũthiĩ
haarĩa' na gĩthiĩ. Gũtirĩ ũndũ ũkaamũrema." (**21** No
ndaimono mũthemba ũcio ndĩngĩingatĩka na kĩndũ
kĩngĩ, tiga mahooya na kwĩhinga kũrĩa irio.") **22** Hĩndĩ
ĩrĩa macookanĩrĩire kũu Galili, akĩmeera atĩrĩ, "Mũrũ wa
Mũndũ nĩegũkunyanĩrwo aneanwo moko-inĩ ma andũ.
23 Nĩmakamũũraga, na mũthenya wa ĩtatũ nĩakariũkio."
Nao arutwo makĩiyũrwo nĩ kĩeha. **24** Na rĩrĩ, Jesũ
na arutwo ake maarĩkia gũkinya Kaperinaumu, arĩa
meetagia andũ daraki igĩrĩ cia igooti rĩa hekarũ magĩthiĩ
kũrĩ Petero, makĩmũũria atĩrĩ, "Kaĩ mũrutani wanyu
atarutaga igooti rĩa hekarũ?" **25** Nake akĩmacookeria
atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩarutaga." Rĩrĩa Petero aatoonyire nyũmba,
Jesũ akĩmũhĩta kwaria akĩmũũria atĩrĩ, "Ũgwĩciiria
atĩa, wee Simoni? Athamaki a thĩ-rĩ, metagia igooti
kuuma kũrĩ a? Metagia ariũ ao, kana metagia andũ
arĩa angĩ?" **26** Nake Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ
kuuma kũrĩ andũ arĩa angĩ." Nake Jesũ akĩmũcookeria
atĩrĩ, "Nĩ ũndũ ũcio ariũ ao matirĩhaga. **27** No nĩguo
tũtikamarakarie-rĩ, thiĩ iria-inĩ ũikie ndwano kuo, na
thamaki ĩrĩa ũkũnyiita mbere, ũmĩtumũre kanua kayo,
na nĩũkuona mbeeca, daraki inya; cioe ũthiĩ ũrĩhe igooti
rĩakwa na rĩaku."

18 Ihinda o rĩu arutwo magĩũka kũrĩ Jesũ,
makĩmũũria atĩrĩ, "Nũũ mũnene gũkĩra arĩa
angĩ ũthamaki-inĩ wa igũrũ?" **2** Nake agĩĩta kaana,
agĩkarũgamia gatagatĩ kao. **3** Agĩcooka akiuga atĩrĩ,
"Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, tiga mũgarũrũkire mũtuĩke
o ta twana, mũtigatoonya ũthamaki wa igũrũ. **4** Nĩ
ũndũ ũcio, ũrĩa wothe wĩnyiihagia ta kaana gaka nĩwe
mũnene gũkĩra arĩa angĩ ũthamaki-inĩ wa igũrũ. **5**
"Nake ũrĩa wothe wamũkagĩra kaana ta gaka thĩinĩ
wa rĩĩtwa rĩakwa, nĩ niĩ aamũkagĩra. **6** No ũrĩa wothe
ũngĩhĩtithia kamwe ga twana tũtũ tũnjĩtĩkĩtie keehie,
nĩ kaba mũndũ ũcio aharũkio ihiga rĩa gĩthĩi ngingo
aikio iria-inĩ kũrĩa kũriku. **7** "Kaĩ gũkũ thĩ kũrĩ na
haaro-ĩ, nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa matũmaga andũ
mehie! Maũndũ ta macio no nginya moke, no mũndũ

ũrĩa ũtũmaga moke kaĩ arĩ na haaro-ĩ! **8** Guoko gwaku kana kũgũrũ gwaku kũngĩtũma wĩhie-rĩ, gũtinie ũgũte. Nĩ kaba ũtoonye muoyo-inĩ wĩ gĩthua kana wĩ kĩonje, gũkĩra ũkorwo na moko meerĩ kana magũrũ meerĩ na ũikio mwaki-inĩ wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **9** Narĩo riitho rĩaku rĩngĩtũma wĩhie-rĩ, rĩkũũre, ũrĩte. Nĩ kaba ũtoonye muoyo-inĩ na riitho rĩmwe, gũkĩra ũkorwo na maitho meerĩ na ũikio mwaki-inĩ wa kwa ngoma. **(Geenna g1067)** **10** "Menyererai mũtikae kũnyarara o na kamwe ga twana tũtũ tũnini. Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩrĩ, araika a tuo nĩmonaga ũthiũ wa Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ, hĩndĩ ciothe." (**11** Nĩgũkorwo Mũrũ wa Mũndũ ookire kũhonokia kĩrĩa kĩorĩte.) **12** "Rĩu-rĩ, mũgwĩciiria atĩa? Mũndũ angĩkorwo arĩ na ng'ondu igana rĩmwe, na ĩmwe yacio yũre-rĩ, githĩ ndangĩtiga icio mĩrongo kenda na kenda kũu irĩma-inĩ, athiĩ agacarie ĩyo yũrĩte? **13** Na angĩmĩona-rĩ, ngũmwĩra atĩrĩ na ma, akenagĩra ng'ondu ĩyo ĩmwe ĩrorĩte kũrĩ ũrĩa akenagĩra icio mĩrongo kenda na kenda itaroorĩte. **14** Ũguo noguo Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ Igũrũ atangĩenda o na kamwe ga twana tũtũ tũnini koore. **15** "Mũrũ kana mwarĩ wa thoguo angĩkũhĩtĩria-rĩ, thiĩ ũmuonie ihĩtia rĩake mũrĩ o inyuĩ eerĩ. Angĩgũthikĩrĩria-rĩ, nĩmwacookanwo nake. **16** No angĩrega gũgũthikĩrĩria, oya mũndũ ũngĩ ũmwe kana eerĩ mũthiĩ nao, nĩguo ũndũ o wothe ũrũgamagĩrĩrwo nĩ ũira wa andũ eerĩ kana atatũ. **17** Angĩrega kũmathikĩrĩria-rĩ, ĩra kanitha ũndũ ũcio; na angĩkĩrega gũthikĩrĩria o na kanitha-rĩ, mũtue o ta mũndũ ũtetĩkĩtie kana ta mwĩtia wa mbeeca cia igooti. **18** "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũndũ o wothe mũkooha gũkũ thĩ, o na igũrũ nĩũkoohwo, na ũrĩa wothe mũkoohora gũkũ thĩ, o na igũrũ nĩũkohorwo. **19** "O rĩngĩ ngũmwĩra atĩrĩ, andũ eerĩ anyu mangĩiguanĩra gũkũ thĩ ũndũ o wothe ũrĩa marahooya, nĩmakahingĩrio nĩ Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ. **20** Nĩgũkorwo harĩa andũ eerĩ kana atatũ monganĩte thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa-rĩ, ngoragwo ndĩ ho gatagatĩ kao." **21** Ningĩ Petero agĩũka harĩ Jesũ, akĩmũũria atĩrĩ, "Mwathani, mũrũ kana mwarĩ wa baba angĩhĩtĩria maita maigana ngĩmũrekagĩra? Hihi nĩ maita mũgwanja?" **22** Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ngũkwĩra atĩrĩ, ti maita mũgwanja, no nĩ mĩrongo mũgwanja, maita mũgwanja. **23** "Nĩ ũndũ ũcio, ũthamaki wa igũrũ ũhaananĩtio na mũthamaki ũrĩa wendaga kuonio mathabu ma mbeeca ciake nĩ ndungata ciake. **24** Aambĩrĩria kũrora mathabu-rĩ, mũndũ warĩ na thiirĩ wake wa taranda ngiri ikũmi akĩrehwo kũrĩ we. **25** Na tondũ nĩaremetwo nĩ kũrĩha-rĩ, mwathi wake agĩathana atĩ mũndũ ũcio, endio hamwe na mũtumia wake, na ciana ciake, na kĩrĩa gĩothe aarĩ nakĩo nĩguo thiirĩ ũrĩhĩke. **26** "Ndungata ĩyo ĩkĩĩgũithia mbere yake, ĩkĩmũthaitha, ĩkĩmwĩra atĩrĩ, 'Ngirĩrĩria, na nĩndĩĩkũrĩha thiirĩ wothe.' **27** Nake mwathi ũcio wa ndungata ĩyo akĩmĩiguĩra tha, akĩmĩrekera thiirĩ ũcio akĩreka ĩthiĩ. **28** "No ndungata ĩyo yoima nja, ĩgĩcemania na ndungata ĩngĩ yarutaga wĩra nayo yarĩ na thiirĩ wayo wa dinari igana rĩmwe. Ĩkĩmĩnyiita mũmero ĩmĩite, ĩkĩmĩĩra na hinya atĩrĩ, 'Ndĩha thiirĩ wakwa ũrĩa ũrĩ naguo!' **29** "Ndungata ĩyo ĩkĩĩgũithia thĩ, ĩkĩmĩthaitha, ĩkĩmĩĩra atĩrĩ, 'Ngirĩrĩria, na nĩndĩĩkũrĩha.' **30** "Nowe akĩrega. Handũ ha ũguo, agĩthiĩ ĩkĩmĩikithia njeera nginya rĩrĩa ĩkaarĩha thiirĩ ũcio. **31** Rĩrĩa ndungata iria ingĩ cioonire ũrĩa gwekĩka-rĩ, ikĩigua ũũru mũno, igĩthiĩ ikĩĩra mwathi wacio ũrĩa wothe gwekĩkĩte. **32** "Nake mwathi wao agĩĩta ndungata ĩyo, akĩmĩĩra atĩrĩ, 'Wee ndungata ĩno njaganu, ngũrekeire thiirĩ waku wothe tondũ nĩũũthaithire. **33** Githĩ nawe ndũkwagĩrĩirwo ũiguĩre ndungata ĩrĩa ĩngĩ tha o ta ũrĩa niĩ ngũiguĩrĩire tha?' **34** Nĩ ũndũ wa kũrakara, mwathi wayo akĩmĩneana kũrĩ anene a njeera nĩguo ĩkaherithio o nginya rĩrĩa ĩkaarĩha thiirĩ wothe. **35** "Ũguo nĩguo Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ ageeka o ũmwe wanyu, mũngĩaga kũrekera mũrũ kana mwarĩ wa ithe wanyu na ma kuuma ngoro-inĩ cianyu."

19 Na rĩrĩ, Jesũ aarĩkia kũmeera maũndũ macio-rĩ, akiuma Galili, agĩthiĩ rũgongo rwa Judea mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa Rũũĩ rwa Jorodani. **2** Nao andũ aingĩ makĩmũrũmĩrĩra, nake akĩmahoneria kuo. **3** Na Afarisai amwe magĩthiĩ kũrĩ we nĩguo mamũgerie. Makĩmũũria atĩrĩ, "Watho nĩwĩtĩkĩrĩtie mũndũ atigane na mũtumia wake nĩ ũndũ wa gĩtũmi o na kĩrĩkũ?" **4** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Kaĩ mũtathomete, atĩ o kĩambĩrĩria Mũũmbi 'ombire mũndũ-mũrũme na mũndũ-wa-njа', **5** na akiuga atĩrĩ, 'Nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu mũndũ mũrũme nĩagatigana na ithe na nyina, na anyiitane na mũtumia wake, nao eerĩ matuĩke mwĩrĩ ũmwe'? **6** Na nĩ ũndũ ũcio, acio ti andũ eerĩ rĩngĩ, no nĩ mũndũ ũmwe. Nĩ ũndũ ũcio, arĩa Ngai anyiitithanĩtie, mũndũ ndakanamatigithanie." **7** Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩatũmire Musa aathane atĩ mũndũ no ahe mũtumia wake marũa ma gũtigana nake, amũte?" **8** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Musa aamwĩtĩkĩririe mũtiganage na atumia anyu tondũ wa ũmũ wa ngoro cianyu. No gũtiarĩ ũguo kuuma kĩambĩrĩria. **9** Ngũmwĩra atĩrĩ, mũndũ o wothe angĩtigana na mũtumia wake, tiga amũteire nĩ ũndũ wa ũtharia, nake ahikie mũtumia ũngĩ-rĩ, mũndũ ũcio nĩatharĩtie." **10** Nao arutwo makĩmwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo ũguo nĩguo kũrĩ gatagatĩ ka mũthuuri na mũtumia-rĩ, nĩ kaba kwaga kũhikania." **11** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ti mũndũ o wothe ũngĩhota gwĩtĩkĩra ũhoro ũyũ, tiga no arĩa maheetwo ũhoti ũcio. **12** Nĩgũkorwo andũ amwe maaciarirwo mahaana ta marĩ ahakũre; angĩ maahakũrirwo nĩ andũ; na angĩ makarega kũhikania nĩ ũndũ wa ũthamaki wa igũrũ. Mũndũ ũrĩa ũngĩhota gwĩtĩkĩra ũndũ ũyũ, nĩawĩtĩkĩre." **13** Hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩreherwo twana nĩguo atũigĩrĩre moko na atũhooere. No arutwo magĩkũũma arĩa maatũrehete. **14** Nowe Jesũ akiuga atĩrĩ, "Rekei twana tũũke kũrĩ niĩ, tigai gũtũgiria, nĩgũkorwo ũthamaki wa Igũrũ nĩ wa arĩa mahaana ta tuo." **15** Aarĩkia gũtũigĩrĩra moko, akiuma kũu. **16** Na rĩrĩ, mũndũ ũmwe nĩokire kũrĩ Jesũ, akĩmũũria atĩrĩ, "Mũrutani, nĩ ũndũ ũrĩkũ mwega ingĩĩka nĩgeetha ngĩe na muoyo wa tene na tene?" **(aiōnios g166)** **17** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ũkũnjũũria ũhoro wa ũndũ ũrĩa mwega nĩkĩ? Kũrĩ o Ũmwe mwega. Ũngĩenda gũtoonya muoyo-inĩ-rĩ, athĩkagĩra maathani." **18** Mũndũ ũcio akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ maathani marĩkũ?" Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "'Ndũkanoragane, na ndũkanatharanie, na ndũkanaiye, na ndũkanaigĩrĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ kĩgeenyo, **19** na tĩĩa

thoguo na nyũkwa,' o na 'endaga mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩyendete wee mwene.'" **20** Mwanake ũcio akiuga atĩrĩ, "Maũndũ macio mothe ndũire ndĩmarũmĩtie, nĩ kĩĩ kĩngĩ ndigairie?" **21** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ũngĩenda kwagĩrĩra kũna, thiĩ wendie indo ciaku ũhe athĩĩni mbeeca icio, na nĩũkagĩa na mũthiithũ igũrũ. Ũcooke ũũke ũnũmĩrĩre." **22** Rĩrĩa mwanake ũcio aiguire ũguo-rĩ, agĩthiĩ arĩ na kĩeha, tondũ aarĩ na ũtonga mũingĩ. **23** Nake Jesũ akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩ ũndũ ũrĩ hinya gĩtonga gũtoonya ũthamaki-inĩ wa igũrũ. **24** O rĩngĩ ngũmwĩra atĩrĩ, nĩ ũhũthũ ngamĩĩra ĩhungurĩre irima rĩa cindano, gũkĩra gĩtonga gũtoonya ũthamaki wa Ngai." **25** Rĩrĩa arutwo maiguire ũguo-rĩ, makĩmaka mũno, makĩũrania atĩrĩ, "Rĩu-rĩ, nũũ ũngĩkĩhonoka?" **26** Nake Jesũ akĩmarora akĩmeera atĩrĩ, "Ũndũ ũcio ndũngĩhoteka nĩ andũ, no maũndũ mothe nĩmahotekaga nĩ Ngai." **27** Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ithuĩ nĩtũtigĩte maũndũ mothe, tũgakũrũmĩrĩra! Ithuĩ-rĩ, nĩ kĩĩ tũkaaheo?" **28** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, hĩndĩ ĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ agaikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene kĩrĩ riiri, thĩĩnĩ wa thĩ njerũ, inyuĩ arĩa mũnũmagĩrĩra nĩ inyuĩ mũgaikarĩra itĩ ikũmi na igĩrĩ cia ũnene, na nĩmũgatuĩra mĩhĩrĩga ĩrĩa ikũmi na ĩĩrĩ ya Isiraeli ciira. **29** Na ũrĩa wothe ũtigĩte nyũmba, kana ariũ a nyina, kana aarĩ a nyina, kana ithe, kana nyina, kana ciana, kana mĩgũnda nĩ ũndũ wakwa nĩakamũkĩra maita igana ma iria atigĩte, na agae muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **30** No rĩrĩ, andũ aingĩ arĩa marĩ mbere nĩo makaarigia thuutha, na aingĩ arĩa marĩ thuutha nĩo magaatongoria.

20 "Nĩgũkorwo ũthamaki wa igũrũ ũhaana ta mũndũ warĩ na gĩthaka, ũrĩa woimagarire rũciinĩ tene akaandĩke andũ a kũruta wĩra mũgũnda wake wa mĩthabibũ. **2** Na aarĩkanĩra nao atĩ nĩekũmarĩha dinari mũthenya ũcio, akĩmatũma makarute wĩra mũgũnda-inĩ wake wa mĩthabibũ. **3** "Ta thaa ithatũ nĩoimagarire na akĩona andũ angĩ marũngiĩ thoko-inĩ matarĩ ũndũ meekaga. **4** Akĩmeera atĩrĩ, 'O na inyuĩ-rĩ, thiĩi mũkarute wĩra mũgũnda-inĩ wakwa wa mĩthabibũ, na nĩngũmũrĩha o kĩrĩa kĩagĩrĩire.' **5** Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ. "Ningĩ akiumagara rĩngĩ ta thaa thita, na thaa kenda agĩĩka o ũguo. **6** Na ta thaa ikũmi na ĩmwe, akiumagara na akĩona andũ angĩ marũngiĩ o hau. Akĩmooria atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũtinde mũrũngiĩ haha mũthenya mũgima mũtarĩ ũndũ mũreka?' **7** "Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, 'Tondũ gũtirĩ mũndũ ũtwandĩkire.' "Akĩmeera atĩrĩ, 'O na inyuĩ thiĩi mũkarute wĩra mũgũnda-inĩ wakwa wa mĩthabibũ.' **8** "Gwatuka-rĩ, mwene mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ akĩĩra mũrũgamĩrĩri wa wĩra wake atĩrĩ, 'Ĩta aruti a wĩra ũmarĩhe mũcaara, wambĩrĩirie na arĩa maandĩkirwo thuutha, ũrĩkie na arĩa maandĩkirwo mbere.' **9** "Aruti a wĩra arĩa maandĩkĩtwo thaa ikũmi na ĩmwe moka, makĩrĩhwo dinari ĩmwe o mũndũ. **10** Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa arĩa maandĩkĩtwo mbere mookire-rĩ, meeciirĩtie mekũrĩhwo makĩria. No rĩrĩ, o nao maarĩhirwo dinari ĩmwe o mũndũ. **11** Maarĩkia kũrĩhwo, makĩambĩrĩria kũnugunĩkĩra mwene mũgũnda. **12** Makiuga atĩrĩ, 'Andũ arĩa marigirie kwandĩkwo-rĩ, marutire wĩra o ithaa rĩmwe, na wamaiganania na ithuĩ arĩa twatinda wĩra na mĩnoga na kũhĩa nĩ riũa.' **13** "Nake agĩcookeria ũmwe wao atĩrĩ, 'Mũrata wakwa, ndinagwĩka ũũru. Githĩ tũtirĩkanĩire atĩ ngũrĩhe dinari ĩmwe? **14** Kĩoe mũcaara waku ũthiĩ. Nĩ niĩ ndenda kũrĩha mũndũ ũcio wandĩkirwo thuutha o ta ũguo ndakũrĩha. **15** Githĩ ndirĩ na kĩhooto gĩa gwĩka ũrĩa ngwenda na mbeeca ciakwa? Kana ũraigua ũiru tondũ ndĩ mũtaana?' **16** "Nĩ ũndũ ũcio arĩa marĩ thuutha, magaatuĩka a mbere, na arĩa marĩ mbere magaatuĩka a thuutha." **17** Na rĩrĩa Jesũ aambataga Jerusalemu-rĩ, nĩetire arutwo ake arĩa ikũmi na eerĩ keheri-inĩ akĩmeera atĩrĩ, **18** "Twerekeire kwambata Jerusalemu, na kũu Mũrũ wa Mũndũ nĩagakunyanĩrwo aneanwo kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho. Nao nĩmakamũtuĩra kũũragwo **19** na nĩmakamũneana kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ anyũrũrio na ahũũrwo na kĩboko na mamwambe mũtĩ igũrũ. Na mũthenya wa gatatũ nĩakariũkio!" **20** Thuutha ũcio, nyina wa ciana cia Zebedi nĩokire kũrĩ Jesũ arĩ na ariũ ake, agĩturia ndu, akĩmũthaitha amũhingĩrie ũndũ mũna. **21** Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ ũndũ ũrĩkũ ũkwenda?" Akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩtĩkĩra atĩ ũmwe wa aanake aya akwa eerĩ magaikara ũmwe mwena waku wa ũrĩo, na ũcio ũngĩ mwena waku wa ũmotho ũthamaki-inĩ waku." **22** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũtiũĩ ũrĩa mũrahooya. No mũhote kũnyuĩra gĩkombe kĩrĩa ngũnyuĩra?" Nao magĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, no tũhote." **23** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩ mũkaanyuĩra gĩkombe gĩakwa, no gũikara mwena wakwa wa ũrĩo kana wa ũmotho ti niĩ heanaga. Itĩ icio ikaaheo arĩa mathondekeirwo cio nĩ Baba." **24** Rĩrĩa arutwo acio angĩ ikũmi maiguire ũhoro ũcio, makĩrakarĩra arutwo acio eerĩ a nyina ũmwe. **25** Nake Jesũ akĩmeeta hamwe, akĩmeera atĩrĩ, "Nĩmũũĩ atĩ aathani a Ndũrĩrĩ nĩ metũũgagĩria igũrũ rĩa andũ ao, na anene ao nĩmamaathaga na hinya. **26** No rĩrĩ, gũtikanahaane ũguo gatagatĩ kanyu. Handũ ha ũguo, ũrĩa ũngĩenda gũtuĩka mũnene thĩĩnĩ wanyu-rĩ, nĩ atuĩke ndungata yanyu, **27** na ũrĩa ũngĩenda gũtuĩka wa mbere thĩĩnĩ wanyu nĩatuĩke ngombo yanyu, **28** o ta ũrĩa Mũrũ wa Mũndũ atookire gũtungatĩrwo, no ookire gũtungata, na arute muoyo wake ũtuĩke thogora wa gũkũũra andũ aingĩ." **29** Na rĩrĩa Jesũ na arutwo ake moimaga Jeriko-rĩ, andũ aingĩ makĩmũrũmĩrĩra. **30** Nao andũ eerĩ atumumu maikarĩte mũkĩra-inĩ wa njĩra, na rĩrĩa maiguire atĩ nĩ Jesũ wahĩtũkaga-rĩ, makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, "Mwathani, Mũrũ wa Daudi, tũiguĩre tha!" **31** Gĩkundi kĩu kĩa andũ gĩkĩmakaania, gĩkĩmeera makire, no-o magĩkĩrĩrĩrĩria kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, "Mwathani, Mũrũ wa Daudi, tũiguĩre tha!" **32** Nake Jesũ akĩrũgama, akĩmeeta. Akĩmooria atĩrĩ, "Mũrenda ndĩmwĩkĩre atĩa?" **33** Makĩmũcookeria atĩrĩ, "Mwathani, tũrakũhooya o tũcooke kuona." **34** Nake Jesũ akĩmaiguĩra tha, akĩmahutia maitho. Na kahinda o kau makĩambĩrĩria kuona, makĩmũrũmĩrĩra.

21 Na rĩrĩa maakuhĩrĩirie Jerusalemu, maakinya itũũra rĩa Bethifage kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ-rĩ, Jesũ agĩtũma arutwo ake eerĩ, **2** akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi itũũra rĩrĩa rĩrĩ mbere yanyu, na mwaingĩra o ũguo

nĩmũgũkora ndigiri yohetwo, ĩrĩ na njaũ yayo. Ciohorei mũndehere. **3** Na mũndũ o na ũrĩkũ angĩmũũria ũndũ-rĩ, mwĩrei atĩ Mwathani nĩabatarĩtio nĩcio, na nĩegũcicookia o narua." **4** Ũndũ ũyũ wekĩkire nĩgeetha ũrathi ũrĩa waarĩtio na kanua ka mũnabii ũhinge, rĩrĩa oigire atĩrĩ: **5** "Ĩrai Mwarĩ wa Zayuni atĩrĩ, 'Mũthamaki waku nĩarooka kũrĩwe, nĩ mũhooreri na akuuĩtwo nĩ ndigiri, o njaũ ya ndigiri.'" **6** Nao arutwo magĩthiĩ magĩĩka o ũrĩa Jesũ aamerĩte. **7** Makĩrehe ndigiri na njaũ yayo, na makĩara nguo ciao igũrũ rĩayo, nake Jesũ agĩkuuo nĩyo. **8** Na andũ gĩkundi kĩnene mũno makĩara nguo ciao njĩra-inĩ, nao arĩa angĩ magĩtua mathĩgĩ ma mĩtĩ makĩmaara njĩra-inĩ. **9** Nacio ikundi cia andũ arĩa maamũtongoretie na arĩa maamũrũmĩrĩire maanagĩrĩra makoiga atĩrĩ, "Hosana, Mũrũ wa Daudi!" "Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũgũũka na rĩĩtwa rĩa Mwathani!" "Hosana igũrũ, o igũrũ mũno!" **10** Rĩrĩa Jesũ aatoonyire Jerusalemu, andũ a itũũra rĩu inene rĩothe makĩambũrũrũka, makĩũrania atĩrĩ, "Ũyũ nake nũũ?" **11** Nakĩo kĩrĩndĩ kĩu gĩgĩcookia atĩrĩ, "Ũyũ nĩwe Jesũ ũrĩa mũnabii wa kuuma Nazarethi itũũra rĩa Galili." **12** Nake Jesũ agĩtoonya kũu hekarũ-inĩ akĩrutũrũra andũ othe arĩa maagũraga na meendagia indo kuo, akĩng'aũrania metha cia arĩa maakũũranagia mbeeca, na akĩng'aũrania itĩ cia arĩa meendagia ndutura. **13** Akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ, 'Nyũmba yakwa ĩgeetagwo nyũmba ya kũhooyagĩrwo,' no inyuĩ mũmĩtuĩte 'ngurunga ya atunyani.'" **14** Nao atumumu na cionje magĩthiĩ kũrĩ we kũu hekarũ-inĩ, nake akĩmahonia. **15** No rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho moonire maũndũ ma magegania marĩa eekaga, na maigua ũrĩa ciana cianagĩrĩra kũu hekarũ-inĩ ikiugaga atĩrĩ, "Hosana Mũrũ wa Daudi," makĩrakara. **16** Makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩũraigua ũrĩa ciana ici iroiga?" Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩndĩraigua. Kaĩ inyuĩ mũtathomete ciugo iria ciugĩte atĩrĩ, "'Kuuma tũnua-inĩ twa twana na twa ngenge nĩũtũmĩte hoime ũgooci'?" **17** Agĩcooka akĩmatiga, akiuma itũũra rĩu inene, agĩthiĩ Bethania, akĩraara kuo. **18** Na rũciinĩ tene, arĩ njĩra agĩcooka kũu itũũra inene, akĩigua arĩ mũhũũtu. **19** Nake akĩona mũkũyũ mũkĩra wa njĩra, agĩthiĩ harĩ guo, no ndaigana kuona kĩndũ thĩinĩ waguo tiga o mathangũ. Nake akĩwĩra atĩrĩ, "Ũroaga gũgaaciara maciaro rĩngĩ!" O hĩndĩ ĩyo mũtĩ ũcio ũkĩhoha. **(aiōn g165)** **20** Rĩrĩa arutwo ake moonire ũguo makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, "Kaĩ mũkũyũ ũyũ wahooha narua atĩa?" **21** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũngĩkorwo na wĩtĩkio na mũtigathanganie-rĩ, to ũguo mũkũyũ ũyũ wĩkĩtwo mũngĩhota gwĩka, no rĩrĩ, o na no mũhote kwĩra kĩrĩma gĩkĩ atĩrĩ, 'Ũrokũũrũka ũikio iria-inĩ,' na gwĩkĩke ũguo. **22** Maũndũ mothe marĩa mũrĩhooyaga mwĩtĩkĩtie nĩmũkaheo." **23** Na rĩrĩa Jesũ aatoonyire hekarũ-inĩ-rĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri a andũ makĩmũkora akĩrutana, makĩmũũria atĩrĩ, "Ũreka maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ? Na nũũ ũkũheete ũhoti ũcio?" **24** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "O na nĩĩ nĩngũmũũria kĩũria. Mwanjookeria-rĩ, nĩngũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ. **25** Ũbatithio wa Johana-rĩ, woimĩte kũ? Woimĩte igũrũ-ĩ, kana woimĩte kũrĩ andũ?" Makĩaranĩria o ene ũhoro ũcio, makĩĩrana atĩrĩ, "Tũngiuga atĩ, 'Woimĩte igũrũ', egũtũũria atĩrĩ, 'Mwakĩregire kũmwĩtĩkia nĩkĩ?' **26** No tũngiuga atĩ, 'Woimĩte kũrĩ andũ', nĩtũgwĩtigĩra andũ, nĩgũkorwo othe nĩmeetĩkĩtie atĩ Johana aarĩ mũnabii." **27** Nĩ ũndũ ũcio magĩcookeria Jesũ atĩrĩ, "Ithuĩ tũtiũĩ." Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "O na nĩĩ ndikũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ. **28** "Na rĩrĩ, mũgwĩciiria atĩa? Nĩ kwarĩ na mũndũ warĩ na ariũ eerĩ. Agĩthiĩ harĩ ũrĩa wa mbere, akĩmwĩra atĩrĩ, 'Mũriũ, thiĩ ũkarute wĩra ũmũthĩ mũgũnda-inĩ wa mĩthabibũ.' **29** "Nake agĩcookia, akiuga, 'Ndigũthiĩ,' no thuutha akĩĩricũkwo, agĩthiĩ. **30** "Ningĩ mũthuuri ũcio agĩthiĩ kũrĩ mũriũ ũcio ũngĩ akĩmwĩra o ũguo. Nake agĩcookia akiuga, 'Ĩĩ baba, nĩngũthiĩ,' no ndaathiire. **31** "Acio eerĩ-rĩ, nũũ wekire ũrĩa ithe eendaga?" Magĩcookia atĩrĩ, "Nĩ ũrĩa wa mbere." Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, etia mbeeca cia igooti na maraya nĩmaratoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai mbere yanyu. **32** Nĩgũkorwo Johana ookire kũrĩ inyuĩ amwonie njĩra ya ũthingu, no mũtiamwĩtĩkirie, no etia mbeeca cia igooti na maraya nĩmamwĩtĩkirie. Na inyuĩ o na muona ũguo, mũtiigana kwĩrira mũmwĩtĩkie. **33** "Ta thikĩrĩriai ngerekano ĩngĩ: Mũndũ warĩ mwene mũgũnda nĩahaandire mũgũnda ũcio wake mĩthabibũ. Agĩaka rũgiri rũgĩthiũrũrũkĩria mũgũnda ũcio, akĩenja kĩhihĩro gĩa thabibũ o kũu thĩinĩ, na agĩaka nyũmba ndaaya na igũrũ ya arangĩri. Agĩcooka agĩkomborithia mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ kũrĩ arĩmi na agĩthiĩ rũgendo. **34** Hĩndĩ ya kũgetha yakuhĩrĩria-rĩ, agĩtũma ndungata ciake kũrĩ akombori acio nĩguo ikanengerwo maciaro make. **35** "Akombori acio makĩnyiita ndungata ciake; makĩhũũra ĩmwe, na makĩũraga ĩrĩa ĩngĩ, na ya gatatũ makĩmĩhũũra na mahiga nyuguto. **36** Agĩcooka akĩmatũmĩra ndungata ingĩ nyingĩ kũrĩ iria aatũmĩte mbere, nao akombori acio magĩciika o ro ũguo. **37** Mũthia-inĩ akĩmatũmĩra mũrũwe, akiuga atĩrĩ, 'Nĩmagatĩĩa mũrũ wakwa.' **38** "No rĩrĩa akombori acio moonire mũriũ, makĩĩrana atĩrĩ, 'Ũyũ nĩwe ũkaagaya mũgũnda ũyũ. Ũkai tũmũũrage, twĩyoere igai rĩake.' **39** Nĩ ũndũ ũcio makĩmũnyiita, makĩmũikia nja ya mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ, na makĩmũũraga. **40** "Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa mwene mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ agooka-rĩ, ageeka akombori acio atĩa?" **41** Nao magĩcookia atĩrĩ, "Nĩakaniina andũ acio aaganu, na acooke akomborithie andũ angĩ mũgũnda ũcio, arĩa marĩmũgayagĩra maciaro hĩndĩ ya magetha yakinya." **42** Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, "Kaĩ mũtathomete thĩinĩ wa Maandĩko atĩ: "'Ihiga rĩrĩa aaki maaregire nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga inene rĩa koine; Mwathani nĩ we wĩkĩte ũndũ ũcio, na nĩ wa magegania tũkĩwona'? **43** "Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, ũthamaki wa Ngai nĩũkeeherio kũrĩ inyuĩ, ũheo andũ angĩ arĩa magaaciaraga maciaro maguo. **44** Mũndũ ũrĩa ũkaagwĩra ihiga rĩrĩ nĩagathuthĩka, no ũrĩa ũkaagwĩrwo nĩrĩo nĩrĩkamũthethera." **45** Rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai maaiguire ngerekano icio cia Jesũ, makĩmenya atĩ aaragia ũhoro wao. **46** Magĩcaria ũrĩa mangĩmũnyiita, no nĩmetigagĩra kĩrĩndĩ kĩu, tondũ andũ nĩmeetĩkĩtie atĩ aarĩ mũnabii.

22 Nake Jesũ akĩmaarĩria rĩngĩ na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ, **2** "Ũthamaki wa igũrũ ũhaanaine

na mũthamaki warugire iruga nĩ ũndũ wa ũhiki wa mũriũ. **3** Agĩcooka agĩtũma ndungata ciake kũrĩ andũ arĩa meetĩtwo iruga-inĩ, ikameere moke, nao makĩrega gũũka. **4** "Ningĩ agĩtũma ndungata ingĩ agĩciĩra atĩrĩ, 'Ĩrai acio metĩtwo atĩ nĩndĩkĩtie kũhaarĩria iruga: Ndegwa ciakwa na ng'ombe iria noru nĩirĩkĩtie gũthĩnjwo na maũndũ mothe nĩmahaarĩrie. Ũkai iruga-inĩ rĩa ũhiki.' **5** "No andũ acio matiarũmbũirie ũhoro ũcio magĩĩthiĩra, ũmwe agĩthiĩ mũgũnda wake, na ũrĩa ũngĩ agĩthiĩ wonjoria-inĩ wake. **6** Acio angĩ magĩtharĩkĩra ndungata ciake, magĩcinyariira na magĩciũraga. **7** Mũthamaki ũcio nĩarakarire mũno, agĩtũma mbũtũ yake ĩkaniine oragani acio, na ĩgĩcina itũũra rĩao inene. **8** "Hĩndĩ ĩyo akĩĩra ndungata ciake atĩrĩ, 'Iruga rĩa ũhiki nĩrĩhaarĩrie no rĩrĩ, arĩa ndĩretire-rĩ, matiraagĩrĩirwo nĩ gũũka. **9** Thiĩi magomano-inĩ ma njĩra mwĩre mũndũ o wothe mũkuona oke iruga-inĩ rĩa kĩhikanio.' **10** Nĩ ũndũ ũcio ndungata icio ikiumagara, igĩthiĩ njĩra-inĩ, igĩcookanĩrĩria andũ othe arĩa ciahotire kuona, igĩĩta arĩa ega o na arĩa ooru, nayo nyũmba ya kĩhikanĩrio ĩkĩiyũra ageni. **11** "No rĩrĩa mũthamaki aatoonyire nĩguo one ageni-rĩ, akĩona kuo mũndũ ũmwe ũtehumbĩte nguo cia ũhiki. **12** Akĩmũũria atĩrĩ, 'Mũrata wakwa, ũtoonyire atĩa gũkũ ũtarĩ na nguo cia kĩhikanio?' Mũndũ ũcio agĩkira ki. **13** "Hĩndĩ ĩyo mũthamaki ũcio akĩĩra ndungata ciake atĩrĩ, 'Muohei moko na magũrũ, mũmũikie nja kũu nduma-inĩ, kũu nĩkuo gũgaakorwo kĩrĩro na kũhagarania magego.' **14** "Nĩgũkorwo aingĩ nĩmetĩtwo, no arĩa athuure nĩ anini." **15** Hĩndĩ ĩyo Afarisai makiuma nja, magĩthugunda ũrĩa mangĩmũtega na ciugo ciake. **16** Magĩtũma arutwo ao hamwe na Aherodia kũrĩ we. Magĩthiĩ makĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, nĩtũũĩ atĩ wee wĩ mũndũ wa ma, na ũrutanaga ũhoro wa Ngai na ma. Wee ndwĩtigagĩra andũ, tondũ ndũrũmbũyagia ũrĩa mahaana. **17** Rĩurĩ, ta gĩtwĩre ũrĩa ũgwĩciiria. Nĩ kwagĩrĩire tũrutagĩre Kaisari igooti, kana aca?" **18** No Jesũ, nĩ ũndũ wa kũmenya meciiria mao mooru, akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ hinga ici, mũrenda kũngeria nĩkĩ? **19** Nyoniai mbeeca ĩrĩa ĩhũthagĩrwo ya kũrĩha igooti." Nao makĩmũtwarĩra dinari, **20** nake akĩmooria atĩrĩ, "Mbica ĩno na rĩĩtwa rĩĩrĩ nĩ cia ũ?" **21** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ cia Kaisari." Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Rutagĩrai Kaisari kĩrĩa kĩrĩ gĩake, na mũrutagĩre Ngai kĩrĩa kĩrĩ gĩake." **22** Rĩrĩa maiguire ũguo-rĩ, makĩgega. Nĩ ũndũ ũcio magĩtigana nake, magĩĩthiĩra. **23** Mũthenya o ro ũcio Asadukai, arĩa moigaga atĩ gũtirĩ ũhoro wa kũriũka, magĩũka kũrĩ Jesũ makĩmwĩra atĩrĩ, **24** "Mũrutani, Musa aatwĩrire atĩ mũndũ angĩkua atarĩ na ciana, mũrũ wa nyina no nginya ahikie mũtumia ũcio wa ndigwa, nĩguo aciarĩre mũrũ wa nyina ciana. **25** Na rĩrĩ, kwarĩ aanake mũgwanja a nyina ũmwe gatagatĩ-inĩ gaitũ. Nake ũrĩa mũkũrũ akĩhikania na agĩkua, na tondũ ndaarĩ na ciana, agĩtigĩra mũrũ wa nyina mũtumia. **26** Na gũkĩhaana o ũguo kũrĩ mũrũ wa nyina wa keerĩ, na wa gatatũ, makĩrũmanĩrĩra, magĩkua othe mũgwanja. **27** Marigĩrĩrio-rĩ, mũtumia ũcio nake agĩkua. **28** Rĩu-rĩ, hĩndĩ ya kũriũka-rĩ, mũtumia ũcio agaakorwo arĩ wa ũ harĩ acio mũgwanja, tondũ othe nĩmamũhikĩtie?" **29** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Inyuĩ mũhĩtĩtie tondũ mũtiũĩ Maandĩko o na kana hinya wa Ngai. **30** Hĩndĩ ya kũriũka andũ matikahikania kana mahike; magaatuĩka ta araika arĩa marĩ kũu igũrũ. **31** No ha ũhoro wa kũriũka kwa arĩa akuũ-rĩ, kaĩ mũtathomete ũrĩa Ngai oigire atĩrĩ, **32** 'Niĩ nĩ niĩ Ngai wa Iburahĩmu, na Ngai wa Isaaka, na Ngai wa Jakubu?' We ti Ngai wa arĩa akuũ, no nĩ Ngai wa arĩa marĩ muoyo." **33** Rĩrĩa kĩrĩndĩ kĩu kĩaiguire ũguo, gĩkĩgegio nĩ ũrutani wake. **34** Hĩndĩ ĩrĩa Afarisai maaiguire atĩ Jesũ nĩahootete Asadukai, magĩcookanĩrĩra hamwe. **35** Ũmwe wao, warĩ njorua ya watho, akĩmũgeria na kũmũũria kĩũria gĩkĩ: **36** "Mũrutani, nĩ rĩathani rĩrĩkũ inene thĩinĩ wa Watho?" **37** Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "'Endaga Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wothe, na meciiria maku mothe.' **38** Rĩĩrĩ nĩrĩo rĩathani rĩa mbere na rĩrĩa inene. **39** Narĩo rĩa keerĩ no ta rĩu: 'Endaga mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩyendete wee mwene.' **40** Watho wothe na ũrutani wa Anabii ũhingĩtio nĩ maathani macio meerĩ." **41** Na hĩndĩ ĩyo Afarisai monganĩte hamwe-rĩ, Jesũ akĩmooria atĩrĩ, **42** "Mwĩciiragia atĩa ũhoro wa Kristũ? Muugaga nĩ mũrũ wa ũ?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ mũrũ wa Daudi." **43** Nake akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩagĩtũmire Daudi akĩaria arĩ na Roho amwĩte 'Mwathani'? Nĩgũkorwo oigire atĩrĩ, **44** "'Mwathani eerire Mwathani wakwa atĩrĩ: "Ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo, nginya ngaiga thũ ciaku rungu rwa makinya maku."' **45** Angĩkorwo Daudi amwĩtaga 'Mwathani-rĩ', angĩgĩtuĩka mũriũ wake atĩa?" **46** Gũtirĩ mũndũ wahotire kũmũcookeria, na kuuma mũthenya ũcio gũtirĩ mũndũ wacookire kũgeria kũmũũria ciũria ingĩ.

23 Ningĩ Jesũ akĩĩra ikundi cia andũ o hamwe na arutwo ake atĩrĩ: **2** "Arutani a watho na Afarisai maikaragĩra gĩtĩ kĩa Musa. **3** Nĩ ũndũ ũcio, maathĩkagĩrei na mwĩkage ũrĩa wothe marĩmwĩraga. No mũtigekage ũrĩa mekaga, nĩgũkorwo matiĩkaga ũrĩa mahunjagia. **4** Mohaga mĩrigo mĩritũ mũno makamĩigĩrĩra ciande cia andũ, no-o ene matiendaga o na kũmĩhutia na kaara. **5** "Ũrĩa wothe mekaga, mekaga nĩguo monwo nĩ andũ: Maaraaramagia tũthandũkũ tũrĩa meyohaga thiithi tũrĩ na maandĩko thĩinĩ, na makaraihia ciohe cia ndigi cia nguo ciao, **6** na nĩmendete gũikara handũ ha gũtĩĩo maruga-inĩ, na gũikarĩra itĩ cia mbere thĩinĩ wa thunagogi; **7** na nĩmendete kũgeithio ndũnyũ-inĩ, na gwĩtwo nĩ andũ 'Rabii'. **8** "No inyuĩ mũtikanetwo 'Rabii', nĩgũkorwo Mũnene wanyu no ũmwe, na inyuothe mũrĩ a ithe ũmwe. **9** Na mũtikaneete mũndũ o na ũrĩkũ gũkũ thĩ 'baba', nĩgũkorwo mũrĩ na Ithe o ũmwe, nake arĩ igũrũ. **10** O na mũtikanetwo 'mũrutani', nĩgũkorwo mũrĩ na 'Mũrutani' o ũmwe, nake nĩwe Kristũ. **11** Ũrĩa mũnene thĩinĩ wanyu nĩatuĩkage ndungata yanyu. **12** Nĩgũkorwo ũrĩa wothe wĩtũgagĩria nĩakanyiihio, na ũrĩa wothe wĩnyiihagia nĩagatũũgĩrio. **13** "Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũhingagĩrĩria andũ gũtoonya ũthamaki wa igũrũ, na inyuĩ-ene mũtitoonyaga, o na mũtirekaga arĩa marenda gũtoonya matoonye. (**14** "Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũtoonyagĩrĩra nyũmba cia atumia a ndigwa, mũkamatunya indo ciao, na mũkahooyaga mahooya maraihu ma kwĩonania. Nĩ ũndũ ũcio nĩmũkaherithio makĩria ma andũ arĩa

angĩ.) **15** "Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai hinga ici! Mũtuĩkanagia bũrũri na mũkaringa iria mũgĩcaria mũndũ ũmwe mũmũgarũre amũrũmĩrĩre, na aamũrũmĩrĩra mũkamũtua mũrũ wa Jehanamu maita meerĩ manyu. **(Geenna g1067)** **16** "Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ atongoria atumumu! Muugaga atĩrĩ, 'Mũndũ o na ũrĩkũ angĩĩhĩta na hekarũ, ũcio ti ũndũ; no mũndũ angĩĩhĩta na thahabu ya hekarũ-rĩ, ũcio nĩekuohwo nĩ mwĩhĩtwa wake.' **17** Inyuĩ atumumu aya akĩĩgu! Nĩ kĩĩ kĩnene? Nĩ thahabu ĩyo, kana nĩ hekarũ ĩrĩa ĩtũmaga thahabu ĩtuĩke nyamũre? **18** Ningĩ muugaga atĩrĩ, 'Mũndũ o na ũrĩkũ angĩĩhĩta na kĩgongona-rĩ, ũcio ti ũndũ; no mũndũ angĩĩhĩta na kĩheo kĩrĩa kĩrĩ kĩgongona-igũrũ, ũcio nĩekuohwo nĩ mwĩhĩtwa wake.' **19** Inyuĩ andũ aya atumumu! Nĩ kĩĩ kĩnene? Nĩ kĩheo kĩu, kana nĩ kĩgongona kĩrĩa gĩtũmaga kĩheo kĩu gĩtuĩke kĩamũre? **20** Nĩ ũndũ ũcio, ũrĩa wĩhĩtaga na kĩgongona, ehĩtaga nakĩo na akehĩta na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ kĩgongona-igũrũ. **21** Nake ũrĩa wĩhĩtaga na hekarũ, ehĩtaga nayo na akehĩta na ũrĩa ũikaraga thĩinĩ wayo. **22** Nake ũrĩa wĩhĩtaga na igũrũ, ehĩtaga na gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Ngai, na akehĩta na ũrĩa ũgĩikaragĩra. **23** "Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũrutaga gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa nyeni; na nĩcio terere, na bitharĩ, na thuu. No nĩmũtiganĩirie maũndũ marĩa ma bata makĩria marĩa makoniĩ watho na nĩmo kĩhooto, na kũiguanĩra tha, na wĩhokeku. Maya-rĩ, nĩmo mwagĩrĩirwo nĩ gwĩka mũtegũtiganĩria macio mangĩ. **24** Inyuĩ atongoria aya atumumu! Inyuĩ mũcungaga rũmuru, no mũkameria ngamĩĩra. **25** "Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũthambagia gĩkombe na mbakũri mwena wa nja, no thĩinĩ-rĩ, kũiyũrĩte ũkoroku na kwenda kwĩhũũnia. **26** Wee Mũfarisai ũyũ mũtumumu! Amba ũthambie gĩkombe na mbakũri mwena wa thĩinĩ, naguo mwena wa nja o naguo nĩũgũthera. **27** "Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũhaana mbĩrĩra hake mũnyũ mwerũ, iria cionekaga irĩ thaka mwena wa nja, no thĩinĩ ciyũrĩte mahĩndĩ ma andũ akuũ, na gĩko kĩa mĩthemba yothe. **28** No taguo andũ mamuonaga mũrĩ athingu mwena wa nja, no mwena wa thĩinĩ mũiyũĩrwo nĩ ũhinga na waganu. **29** "Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mwakagĩra anabii mbĩrĩra na mũkagemia mbĩrĩra cia arĩa athingu. **30** Mũgacooka mũkoiga atĩrĩ, 'Tũngĩarĩ muoyo hĩndĩ ya maithe maitũ-rĩ, tũtingĩagwatanĩire nao gũita thakame ya anabii.' **31** Nĩ ũndũ ũcio mũkaruta ũira wa atĩ inyuĩ mũrĩ njiaro cia arĩa mooragire anabii. **32** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, kĩiyũrĩrĩriei kĩgeri kĩa mehia ma maithe manyu ma tene. **33** "Inyuĩ nyoka ici! Inyuĩ ciana cia nduĩra! Mũgaagĩtheema atĩa gũtuĩrwo ciira wa gũikio Jehanamu? **(Geenna g1067)** **34** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ngũmũtũmĩra anabii, na andũ arĩa oogĩ, o na arutani. Amwe ao nĩmũkamooraga na mwambe amwe ao mũtĩ-igũrũ, na arĩa angĩ mũmahũũre na iboko thĩinĩ wa thunagogi cianyu na mũmaingate kuuma itũũra rĩmwe nginya rĩrĩa rĩngĩ. **35** Na nĩmũgagĩcookererwo nĩ thakame yothe ya andũ arĩa athingu, ĩrĩa ĩrĩkĩtie gũitwo gũkũ thĩ, kuuma thakame ya Habili ũrĩa warĩ mũthingu, nginya thakame ya Zekaria mũrũ wa Barakia, ũrĩa mworagĩire gatagatĩ ka Handũ-harĩa-Hatheru na kĩgongona. **36** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, maũndũ maya mothe nĩmagakinyĩra rũciaro rũrũ. **37** "Wee Jerusalemu, Jerusalemu, wee ũragaga anabii, na ũkahũũra arĩa matũmĩtwo kũrĩ wee na mahiga nyuguto, nĩ maita maingĩ atĩa ndanenda gũcookanĩrĩria ciana ciaku hamwe, ta ũrĩa ngũkũ ĩcookanagĩrĩria tũcui twayo rungu rwa mathagu mayo, no ndũnjĩtĩkagĩria! **38** Atĩrĩrĩ, nyũmba yaku ĩtigĩtwo ĩkirĩte ihooru. **39** Ngũmwĩra atĩrĩ, kuuma rĩu mũtikanyona rĩngĩ nginya rĩrĩa mũkoiga atĩrĩ, 'Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũgũũka na rĩĩtwa rĩa Mwathani.'"

24 Nake Jesũ akiuma hekarũ, na rĩrĩa aathiiaga arutwo ake magĩũka kũrĩ we nĩguo mamuonie mĩako ya hekarũ. **2** Akĩmooria atĩrĩ, "Nĩmũkuona indo ici ciothe? Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ ihiga o na rĩmwe rĩa maya rĩgaakorwo rĩrĩ igũrũ wa rĩrĩa rĩngĩ; mothe nĩmakamomorwo." **3** Na rĩrĩa Jesũ aikarĩte thĩ Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ-rĩ, arutwo ake magĩũka harĩ we hatarĩ andũ angĩ, makĩmũũria atĩrĩ, "Ta twĩre, maũndũ macio mageekĩka rĩ, na kĩmenyithia gĩa gũcooka gwaku na kĩa mũthia wa mahinda maya nĩ kĩrĩkũ?" **(aiōn g165)** **4** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikanaheenio nĩ mũndũ o na ũrĩkũ. **5** Nĩgũkorwo andũ aingĩ nĩmagooka na rĩĩtwa rĩakwa, makiugaga atĩrĩ, 'Niĩ nĩ niĩ Kristũ,' na nĩ makaheenia andũ aingĩ. **6** Nĩmũkaigua ũhoro wa mbaara, na mũhuhu ũkoniĩ mbaara, no inyuĩ mũtikanamake. Maũndũ ta macio no nginya mageekĩka, no ithirĩro ti rĩkinyu. **7** Rũrĩrĩ nĩrũgookĩrĩra rũrĩa rũngĩ, na ũthamaki ũũkĩrĩre ũrĩa ũngĩ. Nĩgũkaagĩa ng'aragu na ithingithia kũndũ na kũndũ. **8** Maũndũ macio mothe nĩ kĩambĩrĩria kĩa ruo ta rwa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo agĩe mwana. **9** "Ningĩ nĩmũkaneanwo mũnyariirwo na mũũragwo, na mũmenwo nĩ ndũrĩrĩ ciothe nĩ ũndũ wakwa. **10** Hĩndĩ ĩyo-rĩ, andũ aingĩ nĩmagatiganĩria wĩtĩkio na makunyananĩre mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na mamenane. **11** Na anabii aingĩ a maheeni nĩmakoimĩra na nĩmakaheenia andũ aingĩ. **12** Na tondũ waganu nĩũkaingĩha mũno-rĩ, wendani wa andũ aingĩ nĩũkanyiiha, **13** no ũrĩa ũgaakirĩrĩria nginya hĩndĩ ya ithirĩro-rĩ, ũcio nĩakahonoka. **14** Naguo Ũhoro-ũyũ-Mwega wa ũthamaki nĩũkahunjio thĩ yothe ũtuĩke ũira kũrĩ ndũrĩrĩ ciothe, na thuutha ũcio ithirĩro rĩkinye. **15** "Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa mũkoona 'kĩndũ kĩrĩa kĩrĩ thaahu na gĩa kũrehe ihooru' kĩrũgamĩte Handũ-harĩa-Hatheru, o kĩrĩa kĩarĩtio na kanua ka mũnabii Danieli (ũrĩa ũrathoma nĩamenye ũhoro ũcio), **16** hĩndĩ ĩyo arĩa marĩ Judea nĩmorĩre irĩma-inĩ. **17** Mũndũ ũrĩa ũrĩ nyũmba yake igũrũ ndakaharũrũke atĩ akarute kĩndũ kuuma nyũmba yake. **18** Nake ũrĩa wĩ mũgũnda ndagacooke mũcĩĩ kũgĩĩra nguo ciake. **19** Kaĩ atumia arĩa magaakorwo na nda na arĩa magaakorwo makĩongithia hĩndĩ ĩyo nĩmagakorwo na thĩĩna-ĩ! **20** Hooyai nĩguo gwĩthara kwanyu gũtikanakorwo kũrĩ hĩndĩ ya heho kana mũthenya wa Thabatũ. **21** Nĩgũkorwo hĩndĩ ĩyo nĩgũkagĩa na mĩnyamaro mĩnene, ĩtarĩ yoneka kuuma kĩambĩrĩria gĩa thĩ nginya rĩu, na ĩtakooneka rĩngĩ. **22** Na tiga matukũ macio makuhĩhirio-rĩ, gũtirĩ mũndũ ũngĩkaahonoka, no nĩ tondũ wa andũ arĩa aamũre,

matukũ macio nĩmagakuhĩhio. **23** Hĩndĩ ĩyo mũndũ o na ũrĩkũ angĩkamwĩra atĩrĩ, 'Kristũ arĩ na haha!' kana, 'Arĩ harĩa!' Mũtikanetĩkie ũhoro ũcio. **24** Nĩgũkorwo Kristũ a maheeni na anabii a maheeni nĩmakeyumĩria monanie morirũ manene na maringe ciama, nĩguo maheenie o na arĩa aamũre, korwo no kũhoteke. **25** Na rĩrĩ, inyuĩ ndaamũmenyithia ũhoro ũcio mbere ya hĩndĩ ĩyo. **26** "Nĩ ũndũ ũcio mũndũ o na ũrĩkũ angĩkamwĩra atĩrĩ, 'Arĩ werũ-inĩ,' mũtikanathiĩ kuo; kana angĩmwĩra, 'Arĩ nyũmba thĩĩinĩ,' mũtikanetĩkie ũhoro ũcio. **27** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa rũheni ruumĩte irathĩro ruonekaga ithũĩro-rĩ, ũguo noguo gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ gũgaakorwo kũhaana. **28** Harĩa hothe harĩ kĩimba, hau nĩho nderi ciũnganaga. **29** "Na rĩrĩ, o rĩmwe thuutha wa mĩnyamaro ya matukũ macio, "'riũa nĩrĩkagĩa nduma, naguo mweri ũtige kwara; nacio njata nĩikaagũa kuuma igũrũ, namo maahinya ma igũrũ nĩmakenyenyio.' **30** "Hĩndĩ ĩyo kĩmenyithia kĩa Mũrũ wa Mũndũ nĩgĩkooneka kũu igũrũ, na ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ nĩigacakaya. Nĩikoona Mũrũ wa Mũndũ agĩũka arĩ igũrũ rĩa matu, na arĩ na hinya na riiri mũingĩ. **31** Nake nĩagatũma araika ake na mũgambo mũnene wa karumbeta, nao nĩmakoongania arĩa ake aamũre moimĩte mĩena ĩna ĩrĩa yumaga rũhuho, kuuma gĩturi kĩmwe kĩa igũrũ nginya kĩrĩa kĩngĩ. **32** "Na rĩrĩ, mwĩrutei na mũkũyũ: Rĩrĩa honge ciaguo ciarĩkia gũthundũka na ciaruta mathangũ-rĩ, nĩmũmenyaga atĩ hĩndĩ ya riũa ĩrĩ hakuhĩ. **33** Ũguo noguo rĩrĩa mũkoona maũndũ macio mothe, mũkaamenya atĩ ihinda rĩrĩ hakuhĩ, rĩrĩ o ta mũrango-inĩ. **34** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, rũciaro rũrũ rũtigaathira nginya maũndũ macio mothe mahinge. **35** Igũrũ na thĩ nĩigathira, no ciugo ciakwa itigathira. **36** "Gũtirĩ mũndũ ũũĩ ũhoro wa mũthenya ũcio kana ithaa rĩu, o na araika a igũrũ matiũĩ, o na Mũriũ ndooĩ, tiga no Ithe wiki. **37** O ta ũrĩa gwatarĩĩ matukũ-inĩ ma Nuhu, noguo gũkahaana hĩndĩ ya gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ. **38** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa gwatarĩĩ matukũ marĩa maarĩ mbere ya kĩguũ, andũ nĩmarĩĩaga na makanyua, na nĩmahikanagia na makahika, o nginya mũthenya ũrĩa Nuhu aatoonyire thabina; **39** nao matiamenyire nginya rĩrĩa kĩguũ gĩokire, gĩkĩmaniina othe. Ũguo noguo gũkahaana hĩndĩ ya gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ. **40** Hĩndĩ ĩyo arũme eerĩ magaakorwo marĩ mũgũnda; ũmwe nĩakoywo na ũrĩa ũngĩ atigwo. **41** Andũ-a-nja eerĩ magaakorwo magĩthĩa hamwe; ũmwe nĩakoywo na ũrĩa ũngĩ atigwo. **42** "Nĩ ũndũ ũcio, ikaragai mwĩiguĩte, tondũ mũtiũĩ mũthenya ũrĩa Mwathani wanyu agooka. **43** No menyai atĩrĩ, korwo mwene nyũmba nĩamenyete thaa cia ũtukũ iria mũici angĩũka, angĩaikarire eiguĩte, nyũmba yake ĩtuuo. **44** Nĩ ũndũ ũcio o na inyuĩ no nginya mũikarage mwĩhaarĩirie, tondũ Mũrũ wa Mũndũ agooka ithaa rĩrĩa mũtamwĩrĩgĩrĩire. **45** "Ningĩ-rĩ, ndungata ya kwĩhokeka na njũgĩ nĩĩrĩkũ, ĩrĩa mwathi wayo angĩĩhokera kũroraga ndungata iria ingĩ cia nyũmba yake, na ĩciheage irio ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire? **46** Kaĩ nĩũgaakorwo ũrĩ ũndũ mwega harĩ ndungata ĩyo, rĩrĩa mwathi wayo agooka akore ĩgĩĩka o ũguo-ĩ! **47** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩakamĩĩhokera indo ciake ciothe. **48** No rĩrĩ, ndungata ĩyo ĩngĩkorwo nĩ njaganu, na ĩĩre na ngoro atĩrĩ, 'Mwathi wakwa nĩegũikara ihinda iraaya atacookete,' **49** na ĩkĩambĩrĩrie kũhũũra ndungata iria ingĩ, na kũrĩa na kũnyua hamwe na arĩĩu. **50** Mwathi wa ndungata ĩyo agooka mũthenya ũrĩa ĩtamwĩrĩgĩrĩire, na ithaa rĩrĩa ĩtooĩ. **51** Nake nĩakamĩherithia mũno, na amĩikie hamwe na andũ arĩa hinga, kũrĩa gũgaakorwo na kĩrĩro na kũhagarania magego.

25 "Hĩndĩ ĩyo-rĩ, ũthamaki wa igũrũ ũkaahaananio na airĩtu ikũmi arĩa mooire matawa mao, makiumagara nĩguo magatũnge mũhikania. **2** Atano ao maarĩ akĩĩgu, na atano maarĩ oogĩ. **3** Acio akĩĩgu nĩmakuuire matawa mao, no matiakuuire maguta. **4** No rĩrĩ, acio oogĩ, nĩmakuuire maguta na cuba, o hamwe na matawa mao. **5** Na rĩrĩ, Mũhikania nĩaikarire angĩgooka, na othe magĩcũnga, magĩkoma. **6** "Na ũtukũ gatagatĩ gũkĩanĩrĩrwo atĩrĩ: 'Mũhikania nĩ mũũku! Umai mũkamũtũnge!' **7** "Hĩndĩ ĩyo airĩtu othe magĩũkĩra, magĩthondeka matawa mao. **8** Acio akĩĩgu makĩĩra acio oogĩ atĩrĩ, 'Tũgaĩrei maguta manyu tondũ; matawa maitũ nĩmarahora.' **9** "No acio oogĩ makĩmacookeria atĩrĩ, 'Aca, matingĩtũigana na mamũigane. Handũ ha ũguo-rĩ, thiĩi kũrĩ arĩa mendagia maguta mũkegũrĩre manyu.' **10** "No rĩrĩa maarĩ njĩra-inĩ magĩthiĩ kũgũra maguta-rĩ, mũhikania agĩkinya. Airĩtu arĩa mehaarĩirie magĩtoonya kĩhikanio-inĩ hamwe na mũhikania. Naguo mũrango ũkĩhingwo. **11** "Thuutha ũcio airĩtu acio angĩ o nao magĩũka. Makiuga atĩrĩ, 'Mwathani! Mwathani! Tũhingũrĩre mũrango!' **12** "Nowe agĩcookia atĩrĩ, 'Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, niĩ ndimũũĩ.' **13** "Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mwĩhũgagei, tondũ mũtiũĩ mũthenya kana thaa. **14** "Ningĩ, ũthamaki wa igũrũ ũkaahaananio na mũndũ wathiiaga rũgendo, nake agĩĩta ndungata ciake, agĩciĩhokera indo ciake. **15** Akĩnengera ĩmwe yacio taranda ithano cia mbeeca, na ĩngĩ taranda igĩrĩ, na ĩrĩa ĩngĩ taranda ĩmwe, o ndungata kũringana na ũhoti wayo. Agĩcooka agĩthiĩ rũgendo. **16** Ndungata ĩrĩa yaneetwo taranda ithano ĩgĩthiĩ o hĩndĩ ĩyo, ĩkĩonjorithia mbeeca ciayo, na ĩkĩona uumithio wa taranda ingĩ ithano. **17** O nayo ĩrĩa yaheetwo taranda igĩrĩ ĩkĩonjorithia ĩkĩona uumithio wa ingĩ igĩrĩ. **18** No ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda ĩmwe ĩgĩthiĩ, ĩkĩenja irima, ĩkĩhitha mbeeca cia mwathi wayo. **19** "Thuutha wa ihinda iraaya, mwathi wa ndungata icio nĩacookire na agĩciĩta nĩguo iheane ũhoro wa mathabu ma mbeeca ciake. **20** Ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda ithano ĩkĩrehe ingĩ ithano, ĩkiuga atĩrĩ, 'Mwathi wakwa, waheire taranda ithano. Atĩrĩrĩ, nĩĩthũkũmĩte ingĩ ithano.' **21** "Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, 'Nĩwĩkĩte wega, wee ndungata ĩno njega na ya kwĩhokeka! Nĩũtuĩkĩte mwĩhokeku harĩ indo nini; nĩngũgũtua mũrori wa indo nyingĩ. Ũka ũtoonye gĩkeno-inĩ kĩa mwathi waku!' **22** "Ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda igĩrĩ o nayo ĩgĩũka. Ĩkiuga atĩrĩ, 'Mwathi wakwa waheire taranda igĩrĩ! Atĩrĩrĩ, nĩthũkũmĩte ingĩ igĩrĩ.' **23** "Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, 'Nĩwĩkĩte wega, wee ndungata ĩno njega na ya kwĩhokeka! Nĩũtuĩkĩte mwĩhokeku harĩ indo nini; nĩ ngũgũtua mũrori wa indo nyingĩ. Ũka ũtoonye gĩkeno-inĩ kĩa Mwathi waku!' **24** "Nayo ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda ĩmwe o nayo ĩgĩũka. Ĩkiuga atĩrĩ, 'Mwathi wakwa, nĩ ndooĩ atĩ wee wĩ mũndũ

mwĩĩ, ũgethaga kũrĩa ũtahandĩte, na ũkongania kũrĩa ũtaahandire mbeũ. **25** Nĩ ũndũ ũcio nĩndetigĩrire, ngĩthiĩ ngĩhitha taranda yaku thĩ. Atĩrĩrĩ, ĩno no ĩrĩa yaku ndagũcookeria.' **26** "Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, 'Wee ndungata ĩno njaganu na ngũũtaru! Ũguo nĩ wooĩ atĩ ngethaga kũrĩa itahaandĩte, na ngongania kũrĩa itaahurĩte mbeũ? **27** Gũkĩrĩ ũguo-rĩ, wagĩrĩirwo nĩ kũiga mbeeca ciakwa bengi, na ndacooka-rĩ, nĩingĩacookerio mbeeca ciakwa irĩ hamwe na uumithio wacio. **28** "'Nĩ ũndũ ũcio, mĩtunyei taranda ĩyo, mũmĩnengere ũrĩa ũrĩ na taranda ikũmi. **29** Nĩgũkorwo mũndũ o wothe ũrĩ na indo nĩwe ũkoongererwo ingĩ nyingĩ na akĩrĩrĩrĩrio. Nake ũrĩa ũtarĩ, o na kĩrĩa arĩ nakĩo nĩagatuunywo. **30** Oyai ndungata ĩyo ĩtarĩ bata mũmĩĩkie nja kũu nduma-inĩ, kũrĩa gũgaakorwo kĩrĩro na kũhagarania magego.' **31** "Hĩndĩ ĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ agooka arĩ na riiri wake, na araika othe marĩ hamwe nake, nĩagaikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene na kĩrĩ riiri wa igũrũ. **32** Ndũrĩrĩ ciothe nĩigacookanĩrĩrio mbere yake, nake nĩakamũrania andũ kuuma kũrĩ arĩa angĩ, o ta ũrĩa mũrĩithi aamũranagia ng'ondu na mbũri. **33** Nĩakaiga ng'ondu mwena wake wa ũrĩo, na mbũri aciige mwena wake wa ũmotho. **34** "Ningĩ Mũthamaki nĩakeera arĩa marĩ mwena wake wa ũrĩo atĩrĩ, 'Ũkai, inyuĩ mũrathimĩtwo nĩ Baba; oyai igai rĩa ũthamaki ũrĩa mwathondekeirwo kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo. **35** Nĩgũkorwo ndaarĩ mũhũũtu mũkĩĩhe gĩa kũrĩa, na ndaarĩ mũnyootu mũkĩĩhe gĩa kũnyua, na ndaarĩ mũgeni mũkĩĩnyiita ũgeni, **36** na ndaarĩ njaga mũkĩĩhe nguo, na ndaarĩ mũrũaru na inyuĩ mũkĩĩmenyerera, o na ndaarĩ njeera na mũgĩũka kũndora.' **37** "Hĩndĩ ĩyo arĩa athingu nĩmakamũcookeria mamũũrie atĩrĩ, 'Mwathani, nĩ rĩ twakuonire ũrĩ mũhũũtu tũgĩkũhe gĩa kũrĩa, kana ũrĩ mũnyootu tũgĩkũhe gĩa kũnyua? **38** Na nĩ rĩ twakuonire ũrĩ mũgeni tũgĩkũnyiita ũgeni, kana ũrĩ njaga tũgĩkũhe nguo? **39** O na nĩ rĩ twakuonire ũrĩ mũrũaru kana ũrĩ njeera na tũgĩũka gũkũrora?' **40** "Nake Mũthamaki nĩagacookia, ameere atĩrĩ, 'Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũndũ wothe mwekĩire ariũ a Baba o na arĩa anini mũno, nĩ niĩ mwekĩire.' **41** "Ningĩ nĩakeera arĩa marĩ mwena wake wa ũmotho atĩrĩ, 'Njehererai, inyuĩ mũrumĩtwo, mũthiĩ mwaki-inĩ wa tene na tene ũrĩa ũthondekeirwo mũcukani na araika ake. **(aiōnios g166)** **42** Nĩgũkorwo ndaarĩ mũhũũtu na mũtiaheire gĩa kũrĩa, na ndaarĩ mũnyootu na mũtiaheire gĩa kũnyua, **43** na ndaarĩ mũgeni na mũtianyiitire ũgeni, ndaarĩ njaga na mũtiaheire nguo, ndaarĩ mũrũaru na ndaarĩ njeera na mũtiokire kũnyona.' **44** "Nao nĩmagacookia, mamũũrie atĩrĩ, 'Mwathani, nĩ rĩ twakuonire ũrĩ mũhũũtu, kana ũrĩ mũnyootu, kana ũrĩ mũgeni, kana ũrĩ njaga, kana ũrĩ mũrũaru, o na kana ũrĩ njeera na tũtiagũteithirie?' **45** "Nake nĩakamacookeria atĩrĩ, 'Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũndũ o wothe mũteekire ũmwe wa aya anini mũno, nĩ niĩ mũteekĩire.' **46** "Hĩndĩ ĩyo nĩmagathiĩ kũrĩa andũ maherithagio tene na tene, no arĩa athingu mathiĩ muoyo-inĩ wa tene na tene." **(aiōnios g166)**

26 Rĩrĩa Jesũ aarĩkirie kuuga maũndũ macio motherĩ, akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, **2** "O ta ũrĩa mũũĩ, Gĩathĩ kĩa Bathaka gĩtigairie matukũ meerĩ gĩkinye, nake Mũrũ wa Mũndũ nĩakaneanwo nĩgeetha aambwo mũtĩ-igũrũ." **3** Hĩndĩ ĩyo athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri a kĩrĩndĩ makĩgomana kwa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, wetagwo Kaiafa, **4** nĩguo maciire ũrĩa mangĩnyiitithia Jesũ na njĩra ya wara, na mamũũragithie. **5** No makiuga atĩrĩ, "Tũtingĩmũnyiita hĩndĩ ya Gĩathĩ, nĩguo andũ matikarute haaro." **6** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩmwe Jesũ aarĩ Bethania, mũciĩ wa mũndũ wetagwo Simoni ũrĩa warĩ na mũrimũ wa mangũ, **7** na mũndũ-wa-nja warĩ na cuba ya maguta ma goro mũno na manungi wega, agĩũka kũrĩ Jesũ, akĩmũitĩrĩrĩria maguta mũtwe arĩ metha-inĩ akĩrĩa. **8** Rĩrĩa arutwo moonire ũguo, makĩrakara, makĩũrania atĩrĩ, "Ũitangi ũyũ nĩ wakĩ? **9** Maguta macio manungi wega nĩmangĩendio goro na mbeeca icio iheo athĩĩni." **10** Nake Jesũ aamenya ũguo, akĩmooria atĩrĩ, "Mũrathĩĩnia mũndũ-wa-nja ũyũ nĩkĩ? We nĩanjĩka ũndũ mwega. **11** Arĩa athĩĩni mũrĩkoragwo nao hĩndĩ ciothe, no niĩ-rĩ, mũtirĩkoragwo na niĩ hĩndĩ ciothe. **12** Hĩndĩ ĩrĩa aitĩrĩirie mwĩrĩ wakwa maguta macio manungi wega, eekire ũguo nĩgeetha aathagathage ũrĩa ngaathikwo. **13** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, kũrĩa guothe Ũhoro-ũyũ-Mwega ũkaahunjio thĩĩnĩ wa thĩ yothe-rĩ, ũndũ ũcio eeka nĩũkeeragwo andũ nĩgeetha aririkanagwo." **14** Hĩndĩ ĩyo ũmwe wa acio ikũmi na eerĩ, ũrĩa wetagwo Judasi Mũisikariota, agĩthiĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, **15** akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ mũkũũhe ingĩmũneana kũrĩ inyuĩ?" Nao makĩmũtarĩra icunjĩ cia betha mĩrongo ĩtatũ, makĩmũnengera. **16** Kuuma hĩndĩ ĩyo Judasi akĩambĩrĩria gũcaria mweke wa kũmũneana. **17** Mũthenya wa mbere wa kwambĩrĩria kũrĩa Mĩgate ĩrĩa ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia-rĩ, arutwo magĩthiĩ kũrĩ Jesũ makĩmũũria atĩrĩ, "Ũkwenda tũkahaarĩrie irio cia Bathaka kũ?" **18** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Thĩĩi itũũra-inĩ kũrĩ mũndũ mũna mũmwĩre atĩrĩ, 'Mũrutani oiga atĩrĩ: Ihinda rĩakwa rĩrĩa rĩtuĩtwo rĩrĩ hakuhĩ. Ngũrĩĩra irio cia Bathaka nyũmba gwaku tũrĩ na arutwo akwa.'" **19** Nĩ ũndũ ũcio arutwo magĩĩka o ũrĩa Jesũ aamathĩte, na makĩhaarĩria irio cia Bathaka. **20** Gwakinya hwaĩ-inĩ-rĩ, Jesũ agĩikara metha-inĩ ya irio hamwe na arutwo ake acio ikũmi na eerĩ. **21** Na rĩrĩa maarĩĩaga, akiuga atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũmwe wanyu nĩekũngunyanĩra." **22** Nao makĩnyiitwo nĩ kĩeha mũno, makĩambĩrĩrĩria kũmũũria o mũndũ atĩrĩ, "Mwathani, ti-itherũ nĩ niĩ?" **23** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ũrĩa waikanĩria guoko na niĩ mbakũri-inĩ nĩwe ũrĩngunyanĩra. **24** Mũrũ wa Mũndũ nĩegũthiĩ o ta ũrĩa ũhoro wake wandĩkĩtwo. No mũndũ ũrĩa ũgũkunyanĩra Mũrũ wa Mũndũ kaĩ arĩ na haaro-ĩ! Nĩ kaba mũndũ ũcio atangĩaciarirwo." **25** Hĩndĩ ĩyo Judasi, ũrĩa mũmũkunyanĩri, akiuga atĩrĩ, "Rabii, ti-itherũ nĩ niĩ?" Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩwe." **26** Na rĩrĩa maarĩĩaga, Jesũ akĩoya mũgate, agĩcookia ngaatho, akĩwenyũranga, akĩhe arutwo ake, akĩmeera atĩrĩ, "Oyai mũrĩe; ũyũ nĩ mwĩrĩ wakwa." **27** Agĩcooka akĩoya gĩkombe, agĩcookia ngaatho, akĩmanengera, akĩmeera atĩrĩ, "Nyuanĩrai inyuothe. **28** Ĩno nĩyo thakame yakwa ya kĩrĩkanĩro, ĩrĩa ĩgũitwo nĩ ũndũ wa andũ aingĩ nĩ ũndũ wa kũrekanĩrwo kwa mehia. **29** Ngũmwĩra atĩrĩ, ndikũnyua rĩngĩ ndibei ya maciaro ma mũthabibũ kuuma rĩu nginya mũthenya ũrĩa ngaamĩnyuanĩra na inyuĩ ĩrĩ njerũ ũthamaki-inĩ wa Baba." **30** Na maarĩkia

kũina rwĩmbo-rĩ, makiumagara magĩthiĩ Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ. **31** Ningĩ Jesũ agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Ũtukũ wa ũmũthĩ inyuothe nĩmũrĩĩndirika nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "'Nĩngaringa mũrĩithi, nacio ng'ondu cia rũũru ihurunjũke.' **32** No ndariũkio-rĩ, nĩngamũtongoria gũthiĩ Galili." **33** No Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, "O na arĩa angĩ othe mangĩgũtirika, niĩ ndigagũtirika." **34** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, ũmũthĩ, ũtukũ o ũyũ ngũkũ ĩtanakũga, ũrĩkorwo ũngaanĩte maita matatũ." **35** No Petero akiuga atĩrĩ, "O na angĩkorwo nĩgũkua ndĩkuanĩra nawe, niĩ ndingĩgũkaana." Nao arutwo arĩa angĩ othe makiuga o ũguo. **36** Ningĩ Jesũ agĩcooka agĩthiĩ na arutwo ake handũ heetagwo Gethisemane, akĩmeera atĩrĩ, "Ikarai haha, na niĩ thiĩ haarĩa ngahooe." **37** Agĩthiĩ na Petero, na ariũ arĩa eerĩ a Zebedi, nake akĩambĩrĩrĩria kũigua kĩeha na gũthĩĩnĩka ngoro. **38** Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Ngoro yakwa ĩrĩ na kĩeha mũno, o hakuhĩ gũkua. Ikarai haha mwĩiguĩte hamwe na niĩ." **39** Agĩthiiathiia, agĩturumithia ũthiũ thĩ, akĩhooya, akiuga atĩrĩ, "Baba, kũngĩhoteka-rĩ, njehereria gĩkombe gĩkĩ. No ti ũrĩa niĩ ngwenda, no nĩ ũrĩa wee ũkwenda." **40** Hĩndĩ ĩyo agĩcooka kũrĩ arutwo ake, agĩkora makomete, akĩũria Petero atĩrĩ, "Mũtingĩhota gũikara ithaa rĩmwe mwĩiguĩte hamwe na niĩ? **41** Mwĩhũgei na mũhooe nĩguo mũtikagwe magerio-inĩ. Ngoro nĩyenda, no mwĩrĩ ndũrĩ na hinya." **42** Jesũ agĩthiĩ riita rĩa keerĩ, akĩhooya, akiuga atĩrĩ, "Baba, angĩkorwo gũtingĩhoteka njehererio gĩkombe gĩkĩ itakĩnyuĩrĩire-rĩ, wendi waku ũrohingio." **43** Aacooka rĩngĩ akĩmakora makomete, tondũ nĩmahĩtĩtwo nĩ toro. **44** Nĩ ũndũ ũcio akĩmatiga, agĩthiĩ, akĩhooya rĩngĩ riita rĩa gatatũ, akiuga ciugo o ro icio. **45** Ningĩ agĩcooka kũrĩ arutwo akĩmooria atĩrĩ, "O na rĩu mũrĩ o toro mũhurũkĩte? Atĩrĩrĩ, ihinda rĩ hakuhĩ, na Mũrũ wa Mũndũ nĩakunyanĩirwo mokoinĩ ma andũ ehia. **46** Ũkĩrai, tũthiĩ! Ũrĩa ũkũngunyanĩra nĩarooka!" **47** O akĩaragia-rĩ, Judasi, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, agĩkinya. Ookire na gĩkundi kĩnene kĩa andũ, marĩ na hiũ cia njora na njũgũma, matũmĩtwo nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri a kĩama. **48** Na rĩrĩ, ũcio wamũkunyanĩire nĩamaheete kĩmenyithia gĩkĩ: "Ũrĩa ndĩmumunya, ũcio nĩwe, mũnyiitei." **49** Nake Judasi agĩthiĩ harĩ Jesũ o rĩmwe, akĩmwĩra atĩrĩ, "Rabii, ũrĩ mũhoro!" na akĩmũmumunya. **50** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũrata wakwa, ĩka ũrĩa ũũkire gwĩka." Nao andũ acio makĩmũguthũkĩra, makĩmũnyiita. **51** Na rĩrĩ, mũndũ ũmwe wa arĩa maarĩ na Jesũ agĩcomora rũhiũ rwake rwa njora, agĩtinia gũtũ kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. **52** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Cookia rũhiũ rwaku njora nĩgũkorwo arĩa othe macomoraga rũhiũ makaaniinwo na rũhiũ. **53** Kana ũgwĩciiria ndingĩhota kũhooya Baba, na o rĩmwe andũmĩre araika makĩria ya mbũtũ ikũmi na igĩrĩ? **54** No rĩrĩ, Maandĩko mangĩkĩhinga atĩa marĩa moigĩte atĩ ũndũ ũyũ no nginya ũhinge na njĩra ĩno?" **55** Hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩũria kĩrĩndĩ kĩu atĩrĩ, "Kaĩ ndĩ mũtongoria wa akararia a watho, atĩ nĩkĩo muoka mũũnyiite mũrĩ na hiũ cia njora na njũgũma? O mũthenya ndĩrakoragwo hekarũ-inĩ ngĩrutana, na mũtingĩĩnyiita. **56** No ũndũ ũyũ wothe wĩkĩkĩĩte nĩguo ũhoro ũrĩa waandĩkĩtwo nĩ anabii ũhinge." Nao arutwo othe makĩmũtiganĩria, makĩũra. **57** Nao acio maanyiitire Jesũ makĩmũtwara gwa Kaiafa, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, kũrĩa arutani a watho na athuuri moonganĩte. **58** Nowe Petero akĩmũrũmĩrĩra arĩ haraaya, o nginya agĩkinya nja ya kwa mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene. Agĩtoonya agĩikarania na arangĩri nĩguo amenye ũrĩa ũhoro ũgũthiĩ. **59** Na rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Kĩama kĩrĩa Kĩnene gĩothe nĩmacarĩrĩirie ũira wa maheeni nĩguo mamũũragithie. **60** No makĩaga ũira ta ũcio, o na gũkorwo andũ aingĩ nĩmarutĩte ũira wa maheeni. Thuutha-inĩ andũ eerĩ makĩrũgama, **61** makiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ nĩoigire atĩrĩ, 'No hote gũtharia hekarũ ya Ngai, na ndĩmĩake rĩngĩ na mĩthenya ĩtatũ.'" **62** Ningĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akĩrũgama, akĩũria Jesũ atĩrĩ, "Kaĩ wee ũtarĩ na ũndũ ũgũtũcookeria? Nĩ ũhoro ũrĩkũ ũyũ ũrathitangĩrwo?" **63** No Jesũ agĩkira ki. Mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndakwĩhĩtithia na Ngai ũrĩa wĩ muoyo: Twĩre kana wee nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai." **64** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩĩ, wee nĩwoiga, no ngũmwĩra atĩrĩ, inyuĩ inyuothe nĩmũkona Mũrũ wa Mũndũ aikarĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ũrĩaũrĩ-Hinya, agĩũka arĩ igũrũ rĩa matu." **65** Hĩndĩ ĩyo mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene agĩtembũranga nguo ciake, akiuga atĩrĩ, "Nĩaruma Ngai! Tũgũkĩĩbatario nĩ aira angĩ aakĩ? Atĩrĩrĩ, inyuĩ nĩmweiguĩra akĩruma Ngai. **66** Mũgwĩciiria atĩa?" Magĩcookia atĩrĩ, "Aagĩrĩirwo nĩ kũũragwo." **67** Magĩcooka makĩmũtuĩra mata ũthiũ, na makĩmũhũũra na ngundi. Angĩ makĩmũhũũra na hĩ, **68** makĩmwĩra atĩrĩ, "Wee Kristũ, tũrathĩre ũhoro ũtwĩre, nũũ wakũgũtha!" **69** Na rĩrĩ, Petero aikarĩte nja, nake mũirĩtu warĩ ndungata akĩmũkora, akĩmwĩra atĩrĩ, "O nawe uuma hamwe na Jesũ ũcio wa Galili." **70** Nowe agĩkaana ũhoro ũcio mbere yao othe, akiuga atĩrĩ, "Niĩ ndiũĩ ũrĩa ũroiga." **71** Ningĩ akiumagara, agĩthiĩ kĩhingo-inĩ, harĩa mũirĩtu ũngĩ aamuonire, akĩĩra andũ arĩa maarĩ hau atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ moima na Jesũ wa Nazarethi." **72** Agĩkaana ũhoro ũcio o rĩngĩ, na akĩĩhĩta, akiuga atĩrĩ, "Niĩ ndiũĩ mũndũ ũcio!" **73** Thuutha wa kahinda kanini, arĩa maarũgamĩte hau magĩthiĩ harĩ Petero, makĩmwĩra atĩrĩ, "Ti-itherũ wee ũrĩ ũmwe wao, tondũ mwarĩrie waku nĩũrakumbũra." **74** Nake akĩambĩrĩria kwĩhĩta, akiuga atĩrĩ, "Niĩ mũndũ ũcio ndimũũĩ!" Kahinda o kau ngũkũ ĩgĩkũga. **75** Nake Petero akĩririkana ũhoro ũrĩa Jesũ aamwĩrĩte atĩrĩ, "Ngũkũ ĩtanakũga, ũrĩkorwo ũngaanĩte maita matatũ." Akiuma nja, akĩrĩra mũno.

27 Na rĩrĩ, rũciinĩ tene, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene othe na athuuri a andũ makĩiguithania atĩ matuĩre Jesũ kũũragwo. **2** Makĩmuoha na mĩnyororo; makĩmũruta kũu, makĩmũtwara kũrĩ Pilato, ũrĩa warĩ barũthi. **3** Rĩrĩa Judasi, ũcio wamũkunyanĩire oonire atĩ Jesũ nĩatuĩrwo gũkua-rĩ, akĩĩrira na agĩcookeria athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri mbeeca icio cia betha mĩrongo ĩtatũ. **4** Akiuga atĩrĩ, "Nĩnjĩhĩtie, nĩgũkorwo nĩngunyanĩire thakame ĩtarĩ na mahĩtia." Nao makĩmũcookeria makĩmũũria atĩrĩ, "Ũcio ũkĩrĩ ũhoro witũ? Ũcio nĩ ũhoro waku." **5** Nĩ ũndũ ũcio Judasi agĩikania mbeeca icio thĩinĩ wa hekarũ, agĩĩthiĩra. Agĩcooka agĩthiĩ

akĩĩita. **6** Athĩnjĩri-Ngai acio anene makĩoya mbeeca icio makiuga atĩrĩ, "Kũiga mbeeca ici kĩgĩĩna-inĩ nĩ kuuna watho, nĩgũkorwo nĩ mbeeca cia thakame." **7** Nĩ ũndũ ũcio makĩiguithania mahũthĩre mbeeca icio na kũgũra gĩthaka kĩrĩa kĩa mũũmbi nyũngũ gĩtuĩke gĩa gũthikagwo ageni. **8** Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga gĩthaka kĩu gĩĩtwo Gĩthaka gĩa Thakame nginya ũmũthĩ. **9** Hĩndĩ ĩyo nĩguo ũhoro ũrĩa waarĩtio nĩ Jeremia ũrĩa Mũnabii wahingire, rĩrĩa oigire atĩrĩ: "Nao nĩmoire icunjĩ icio mĩrongo ĩtatũ cia betha, thogora ũrĩa andũ a Isiraeli maatuĩte wa kũmũgũra, **10** nao magĩcihũthĩra na kũgũra gĩthaka kĩa mũũmbi nyũngũ, o ta ũrĩa Mwathani aanjathire gwĩkwo." **11** Na rĩrĩ, Jesũ akĩrũgama mbere ya barũthi, nake barũthi ũcio akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe Mũthamaki wa Ayahudi?" Jesũ agĩcookia atĩrĩ. "Ĩĩ, wee nĩwoiga." **12** No rĩrĩa aathitangirwo nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri, ndarĩ ũndũ aacookirie. **13** Nĩ ũndũ ũcio Pilato akĩmũũria atĩrĩ, "Kaĩ ũtaraigua ũira wa maũndũ marĩa maragũthitangĩra?" **14** Nowe Jesũ ndaigana gũcookia ũndũ o na ũmwe wa macio; nake barũthi akĩgega mũno. **15** Na rĩrĩ, hĩndĩ ya Gĩathĩ kĩa Bathaka, barũthi ũcio nĩamenyerete kuohora mũndũ ũmwe wa arĩa oohe, o ũrĩa kĩrĩndĩ kĩngĩathuurire. **16** Hĩndĩ ĩyo nĩ maarĩ na mũndũ kĩmaramari wohetwo na woĩkaine mũno, wetagwo Baraba. **17** Nĩ ũndũ ũcio, hĩndĩ ĩrĩa kĩrĩndĩ kĩagomanire, Pilato agĩkĩũria atĩrĩ, "Nũũ mũkwenda ndĩmuohorere; nĩ Baraba, kana nĩ Jesũ ũrĩa wĩtagwo Kristũ?" **18** Nĩgũkorwo we nĩamenyaga atĩ maatwarĩte Jesũ kũrĩ we nĩ ũndũ wa ũiru. **19** Na hĩndĩ ĩyo Pilato aikarĩire gĩtĩ gĩa ciira, mũtumia wake akĩmũtũmĩra mũndũ, akĩmwĩra atĩrĩ: "Ndũkae gwĩka mũndũ ũcio ũndũ tondũ ndarĩ na mahĩtia, nĩgũkorwo ũmũthĩ nĩthĩĩnĩtio nĩ kĩroto mũno nĩ ũndũ wake." **20** No rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri makĩringĩrĩria kĩrĩndĩ gĩĩtie Baraba, nake Jesũ ooragwo. **21** Barũthi ũcio akĩmooria atĩrĩ, "Andũ aya eerĩ nĩ ũrĩkũ mũkwenda ndĩmuohorere?" Nao makiuga atĩrĩ, "Tũkwenda Baraba." **22** Pilato akĩmooria atĩrĩ, "Ngũgĩĩka atĩa na Jesũ ũyũ wĩtagwo Kristũ?" Othe magĩcookia atĩrĩ, "Mwambe mũtĩ-igũrũ." **23** Nake Pilato akĩmooria atĩrĩ, "Nĩkĩ? Nĩ ngero ĩrĩkũ agerete?" Nao magĩkĩrĩrĩria kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, "Mwambe mũtĩ-igũrũ!" **24** Rĩrĩa Pilato oonire atĩ matiraiguithania, na akĩona atĩ nĩ ngũĩ yambagĩrĩria-rĩ, akĩoya maaĩ, agĩĩthamba moko hau mbere ya kĩrĩndĩ, akiuga atĩrĩ, "Nĩĩ ndikoorio thakame ya mũndũ ũyũ ũtarĩ na mahĩtia. Ũcio nĩ ũhoro wanyu!" **25** Nao andũ acio othe magĩcookia atĩrĩ, "Thakame yake ĩrotũcookerera hamwe na ciana ciitũ!" **26** Pilato akĩmohorera Baraba. No akĩhũũrithia Jesũ iboko, agĩcooka akĩmũneana akaambwo mũtĩ-igũrũ. **27** Ningĩ thigari cia barũthi cigĩtwara Jesũ thĩinĩ wa gĩikaro kĩa barũthi, nacio cigĩcookanĩrĩria mbũtũ yothe ya thigari, cikĩmũrigiicĩria. **28** Cikĩmũruta nguo ciake, cikĩmũhumba nguo ndune, **29** cigĩcooka cigĩtuma thũmbĩ ya mĩigua, cikĩmwĩkĩra mũtwe. Cikĩmũnengera kamũrangi guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo, cikĩmũturĩria ndu, na cikĩmũnyũrũria, cikiuga atĩrĩ, "Wĩ mũhoro, mũthamaki wa Ayahudi!" **30** Cikĩmũtuĩra mata, cikĩoya kamũrangi kau, na cikĩmũhũũra nako mũtwe. **31** Ciarĩkia kũmũnyũrũria, cikĩmũruta nguo ĩyo, na cikĩmũhumba nguo ciake mwene. Cigĩcooka cikĩmumagaria cikamwambe mũtĩ-igũrũ. **32** Na hĩndĩ ĩrĩa moimagaraga-rĩ, magĩcemania na mũndũ woimĩte Kurene, wetagwo Simoni, nacio thigari cikĩmũkuuithia mũtharaba ũcio na hinya. **33** Magĩthiĩ, magĩkinya handũ heetagwo Gologotha (ũguo nĩ kuuga Handũ hahaana ta Ihĩndĩ rĩa Mũtwe). **34** Nacio cikĩhe Jesũ ndibei anyue, ĩtukanĩtio na kĩndũ kĩrũrũ ta maaĩ ma nyongo; no aamĩcama akĩrega kũmĩnyua. **35** Ciarĩkia kũmwamba mũtĩ-igũrũ, cikĩgayana nguo ciake na njĩra ya gũcicuukĩra mĩtĩ. **36** Nacio cigĩikara thĩ hau, cikĩmũrangĩra. **37** Na hau igũrũ rĩa mũtwe wake, nĩhandĩkĩtwo maũndũ marĩa aathitangiirwo, atĩrĩ: ŨYŨ NĨWE JESŨ, MŨTHAMAKI WA AYAHUDI. **38** Na rĩrĩ, atunyani eerĩ nĩmambirwo mĩtĩ-igũrũ hamwe nake, ũmwe mwena wake wa ũrĩo, na ũcio ũngĩ mwena wake wa ũmotho. **39** Nao andũ arĩa maahĩtũkagĩra hau makamũrumaga, makĩinagia mĩtwe yao, **40** makiugaga atĩrĩ, "Wee ũngĩrathariire hekarũ na ũcooke ũmĩake na mĩthenya ĩtatũ-rĩ, kĩĩhonokie! Harũrũka uume mũtharaba-inĩ, aakorwo wee nĩwe Mũrũ wa Ngai!" **41** O ũndũ ũmwe athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, na athuuri o nao makĩmũnyũrũria. **42** Makiuga atĩrĩ, "Nĩarahonokagia andũ arĩa angĩ, no ndangĩhota kwĩhonokia we mwene! Nĩwe Mũthamaki wa Isiraeli! Nĩakiume rĩu mũtharaba-inĩ, na ithuĩ nĩtũkũmwĩtĩkia. **43** Nĩehokete Ngai, nĩakĩmũhonokie rĩu aakorwo nĩamwendete, nĩgũkorwo oigire atĩrĩ, 'Niĩ ndĩ Mũrũ wa Ngai.'" **44** O na atunyani arĩa maambanĩirio hamwe nake o nao makĩmũruma. **45** Na rĩrĩ, kuuma thaa thita cia mũthenya nginya thaa kenda bũrũri wothe ũkĩgĩa nduma. **46** Na ta thaa kenda Jesũ akĩgũthũka na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, "Eli, Eli, lama sabakithani?" (Ũguo nĩ kuuga, "Ngai wakwa, Ngai wakwa, ũndiganĩirie nĩkĩ?") **47** Nao andũ amwe a arĩa maarũngiĩ hau rĩrĩa maiguire ũguo, makiuga atĩrĩ, "Areeta Elija." **48** Na o rĩmwe, ũmwe wao agĩteng'era akĩoya thibũnji. Akĩmĩtobokia thiki-inĩ, akĩmĩthecerera kamũrangi-inĩ, akĩhe Jesũ anyue. **49** Arĩa angĩ nao makiuga atĩrĩ, "Tiganai nake. Nĩtũkuona kana Elija nĩegũũka kũmũhonokia." **50** Nake Jesũ akĩgũthũka rĩngĩ na mũgambo mũnene, agĩtuĩkana. **51** Na rĩrĩ, ihinda o rĩu gĩtambaya kĩa hekarũ gĩgĩatũkana icunjĩ igĩrĩ kuuma igũrũ nginya thĩ. Nayo thĩ ĩgĩthingitha, nacio ndwaro cia mahiga igĩatũkana. **52** Mbĩrĩra nacio ikĩhingũka, nao andũ aingĩ arĩa atheru arĩa maarĩkĩtie gũkua makĩriũka, **53** makiuma thĩinĩ wa mbĩrĩra. Na thuutha wa kũriũka kwa Jesũ, magĩthiĩ itũũra rĩu inene itheru, na makiumĩrĩra andũ aingĩ. **54** Rĩrĩa mũnene-wa-thigari-igana na arĩa maarĩ nake makĩrangĩra Jesũ moonire gĩthingithia na maũndũ mothe marĩa meekĩkire-rĩ, makĩnyiitwo nĩ guoya, makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ mũndũ ũyũ oima Mũrũ wa Ngai!" **55** Na nĩ haarĩ andũ-a-nja aingĩ meeroragĩra marĩ o haraaya. Maarũmĩrĩire Jesũ kuuma Galili nĩguo mamũtungatagĩre. **56** Thĩinĩ wao haarĩ Mariamu Mũmagidali, na Mariamu ũrĩa nyina wa Jakubu na Jose, na nyina wa ariũ a Zebedi. **57** Na hwaĩ-inĩ wakinya-rĩ, mũndũ warĩ gĩtonga wa kuuma Arimathea, wetagwo Jusufu, ũrĩa watuĩkĩte mũrutwo wa Jesũ agĩũka. **58** Nake agĩthiĩ kũrĩ Pilato, na akĩhooya

aheo mwĩrĩ wa Jesũ, nake Pilato agĩathana anengerwo mwĩrĩ ũcio. **59** Jusufu akĩoya mwĩrĩ ũcio, akĩwoha na taama mũtheru wa gatani, **60** akĩũiga thĩinĩ wa mbĩrĩra yake njerũ ĩrĩa eenjithĩtie rwaro-inĩ rwa ihiga. Akĩgaragaria ihiga inene mũromo-inĩ wa mbĩrĩra ĩyo, na agĩĩthiĩra. **61** Mariamu Mũmagidali na Mariamu ũcio ũngĩ maikarĩte hau mang'etheire mbĩrĩra. **62** Na mũthenya ũyũ ũngĩ ũrĩa ũrũmagĩrĩra Mũthenya wa Ihaarĩria, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai magĩthiĩ kwa Pilato. **63** Makĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathi witũ, nĩtũkũririkana atĩ rĩrĩa mũheenania ũcio aarĩ muoyo. nĩoigire atĩrĩ, 'Thuutha wa matukũ matatũ nĩngariũka.' **64** Nĩ ũndũ ũcio ruta watho nĩguo mbĩrĩra ĩyo ĩrangĩrwo nginya mũthenya wa gatatũ. Kwaga ũguo, arutwo ake maahota gũthiĩ maiye mwĩrĩ ũcio macooke meere andũ atĩ nĩariũkĩtio kuuma kũrĩ arĩa akuũ. Maheeni macio maahota gũtuĩka mooru gũkĩra marĩa ma mbere." **65** Nake Pilato akĩmacookeria atĩrĩ, "Oyai arangĩri, mũthiĩ mũrangĩre mbĩrĩra ĩyo wega o ta ũrĩa mũngĩhota." **66** Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ, makĩhinga ihiga rĩa mbĩrĩra ĩyo biũ, na makĩrĩĩkĩra rũũri rwa mũhũra, na makĩiga arangĩri ho.

28 Thuutha wa Thabatũ, gwatua gũkĩa mũthenya wa mbere wa kiumia, Mariamu Mũmagidali na Mariamu ũcio ũngĩ magĩthiĩ kũrora mbĩrĩra. **2** Na rĩrĩ, nĩ kwagĩire na gĩthingithia kĩnene, nĩgũkorwo mũraika wa Mwathani nĩaikũrũkire oimĩte igũrũ na agĩthiĩ mbĩrĩra-inĩ, akĩgaragaria ihiga akĩrĩeheria na akĩrĩikarĩra. **3** Oonekaga ahaana ta rũheni, na nguo ciake cierũhĩte o ta ira. **4** Nao arangĩri acio makĩmwĩtigĩra mũno nginya makĩinaina makĩhaana, ta andũ akuũ. **5** Nake mũraika ũcio akĩĩra andũ-a-nja acio atĩrĩ, "Inyuĩ-rĩ, tigai gwĩtigĩra, nĩgũkorwo nĩnjũũĩ atĩ nĩ Jesũ ũrĩa ũraambirwo mũtĩ-igũrũ mũracaria. **6** Ndarĩ haha, nĩariũkĩte, o ta ũrĩa oigire. Ũkai muone harĩa arakomete. **7** Na rĩrĩ, thĩĩi narua mũkeere arutwo ake atĩrĩ, 'Nĩariũkĩte akoima kũrĩ arĩa akuũ, na nĩegũthiĩ Galili mbere yanyu. Kũu nĩkuo mũrĩmuona.' Ririkanai ũguo ndaamwĩra." **8** Nĩ ũndũ ũcio, andũ-a-nja acio makiuma mbĩrĩra-inĩ mahiũhĩte marĩ na guoya, no ningĩ maiyũrĩtwo nĩ gĩkeno, makĩhanyũka makeere arutwo ake ũhoro ũcio. **9** Na o rĩmwe Jesũ agĩtũngana nao, akĩmeera atĩrĩ, "Nĩndamũgeithia." Nao magĩthiĩ harĩ we, makĩmũnyiita nyarĩrĩ, makĩmũhooya. **10** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Tigai gwĩtigĩra. Thiĩ mũkeere ariũ na aarĩ a Baba mathiĩ Galili; kũu nĩkuo marĩnyona." **11** Na rĩrĩa andũ-a-nja acio maathiiaga-rĩ, arangĩri amwe a arĩa maarangĩrĩte mbĩrĩra magĩtoonya itũũra inene na makĩĩra athĩnjĩri-Ngai arĩa anene maũndũ mothe marĩa mekĩkĩte. **12** Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene magĩcemania na athuuri, magĩthugunda ũrĩa megwĩka; makĩhe thigari icio mbeeca nyingĩ, **13** magĩciĩra atĩrĩ, "Inyuĩ mũkuuga atĩrĩ, 'Arutwo ake marookire ũtukũ maramũiya twĩ toro.' **14** Ũhoro ũyũ ũngĩkinyĩra barũthi, nĩtũkamũiguithia, na tũmũgitĩre mũtikone ũũru." **15** Nĩ ũndũ ũcio thigari ikĩoya mbeeca icio, igĩĩka o ta ũrĩa cierĩtwo. Naguo ũhoro ũcio ũkĩhunjio kũrĩ Ayahudi, na nĩũhunjagio o nginya ũmũthĩ. **16** Hĩndĩ ĩyo arutwo arĩa ikũmi na ũmwe magĩthiĩ Galili, kĩrĩma-inĩ kĩrĩa Jesũ aamerĩte mathiĩ. **17** Na rĩrĩa maamuonire-rĩ, makĩmũhooya, no amwe maarĩ na nganja. **18** Nake Jesũ agĩthiĩ kũrĩ o akĩmeera atĩrĩ, "Nĩheetwo ũhoti wothe igũrũ na gũkũ thĩ. **19** Nĩ ũndũ ũcio thiĩi mũgatũme andũ a ndũrĩrĩ ciothe matuĩke arutwo akwa, mũkĩmabatithagia thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Ithe na rĩa Mũriũ na rĩa Roho Mũtheru, **20** na mũkĩmarutaga gwathĩkĩra maũndũ marĩa mothe ndĩmwathĩte. Na ti-itherũ ndĩ hamwe na inyuĩ hĩndĩ ciothe, o nginya mũthia wa mahinda maya." **(aiõn g165)**

Mariko

1 Kĩambĩrĩria kĩa Ũhoro-ũrĩa-Mwega ũkonii Jesũ Kristũ Mũrũ wa Ngai. **2** O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa Isaia ũrĩa mũnabii atĩrĩ: "Nĩngũtũma mũtũmwo wakwa athiĩ mbere yaku, ũrĩa ũgũgũthondekera njĩra yaku." **3** "Kũrĩ mũgambo wa mũndũ ũkwanĩrĩra werũ-inĩ akoiga atĩrĩ, 'Haarĩriai njĩra ya Mwathani, rũngariai njĩra ciake.'" **4** Nĩ ũndũ ũcio Johana ookire akĩhunjagia, na akĩbatithanagĩria werũ-inĩ. Aahunjagia atĩ andũ merire, nĩguo marekerwo mehia mao, nĩgeetha mabatithio. **5** Nao andũ othe a bũrũri wa Judea na andũ othe a Jerusalemu magĩthiĩ kũrĩ we. Moimbũraga mehia mao, nake akamabatithĩria rũũĩ-inĩ rwa Jorodani. **6** Johana ehumbaga nguo ciathondeketwo na guoya wa ngamĩĩra, na nĩehotoraga mũcibi wa rũũa njohero, na aarĩĩaga ngigĩ na ũũkĩ wa gĩthaka. **7** Nayo ndũmĩrĩri yake yarĩ ĩno: "Thuutha wakwa nĩgũgũũka mũndũ ũngĩ ũrĩ na hinya kũngĩra, ũrĩa niĩ itagĩrĩire kũinamĩrĩra njohore ndigi cia iraatũ ciake. **8** Niĩ ndĩmũbatithagia na maaĩ, nowe arĩmũbatithagia na Roho Mũtheru." **9** Na rĩrĩ, ihinda o rĩu Jesũ agĩũka oimĩte Nazarethi kũu Galili, na akĩbatithio nĩ Johana rũũĩ-inĩ rwa Jorodani. **10** Na rĩrĩa Jesũ oimĩraga maaĩ-inĩ akĩona igũrũ rĩahingũka, nake Roho Mũtheru akĩmũikũrũkĩra ahaana ta ndutura. **11** Mũgambo ũkiuma igũrũ ũkiuga atĩrĩ, "We nĩwe Mũrũ wakwa ũrĩa nyendete, na nĩngenaga mũno nĩwe." **12** Na o rĩmwe Roho akĩmuoya akĩmũtwara werũ-inĩ, **13** na agĩikara kũu werũ-inĩ matukũ mĩrongo ĩna, akĩgeragio nĩ Shaitani. Nake aikaranagia na nyamũ cia gĩthaka, nao araika makamũtungatagĩra. **14** Thuutha wa Johana gũikio njeera, Jesũ agĩthiĩ Galili akĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Ngai, **15** akiuga atĩrĩ, "Ihinda nĩikinyu, naguo ũthamaki wa Ngai nĩũkuhĩrĩirie. Mwĩrirei mwĩtĩkie Ũhoro-ũrĩa-Mwega!" **16** Na rĩrĩa Jesũ aathiiagĩra hũgũrũrũ-inĩ cia iria rĩa Galili, nĩonire Simoni na mũrũ wa nyina Anderea magĩikia neti ciao iria-inĩ, nĩgũkorwo maarĩ ategi a thamaki. **17** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ũkai, mũnũmĩrĩre, na nĩngamũtua ategi a andũ." **18** O rĩmwe magĩtiganĩria neti ciao makĩmũrũmĩrĩra. **19** Na aathiathia hanini, akĩona Jakubu mũrũ wa Zebedi hamwe na mũrũ wa nyina Johana marĩ gatarũ-inĩ makĩhaarĩria neti ciao. **20** O rĩmwe akĩmeeta, nao magĩtiga ithe wao Zebedi gatarũ-inĩ hamwe na aruti ake a wĩra na makĩmũrũmĩrĩra. **21** Nao magĩthiĩ Kaperinaumu, na rĩrĩa mũthenya wa Thabatũ wakinyire, Jesũ agĩtoonya thunagogi na akĩambĩrĩria kũrutana. **22** Na andũ makĩgegio nĩ ũrutani wake, nĩgũkorwo aamarutaga ta mũndũ warĩ na ũhoti, no ti ta arutani a watho. **23** Na rĩrĩ, hĩndĩ o ĩyo kũu thunagogi yao, nĩ kwarĩ na mũndũ warĩ na ngoma thũku, nake akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, **24** "Ũrenda atĩa na ithuĩ, wee Jesũ wa Nazarethi? Ũũkĩte gũtũniina? Nĩnjũũĩ wee nĩwe ũ! Wee nĩwe Ũrĩa-Mũtheru-wa-Ngai." **25** Nake Jesũ akĩmĩkũma na hinya, akiuga atĩrĩ, "Kira na uume thĩinĩ wake!" **26** Ngoma ĩyo thũku ĩkĩmũthukathuka na hinya na ĩkiuma thĩinĩ wake ĩgĩkayaga. **27** Andũ acio othe makĩgega mũno nginya makĩũrania atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ nĩ ũrĩkũ? Ũyũ nĩ ũrutani mwerũ, wĩ na ũhoti! Nĩ araatha o na ngoma thũku na ikamwathĩkĩra." **28** Nayo ngumo yake ĩkĩhunja na ihenya bũrũri wothe wa Galili. **29** Na maarĩkia kuuma thunagogi, magĩthiĩ na Jakubu na Johana mũciĩ gwa Simoni na Anderea. **30** Na rĩrĩ, nyina wa mũtumia wa Simoni aarĩ gĩtanda-inĩ arĩ mũrũaru mũrimũ wa kũhiũha mwĩrĩ, nao makĩĩra Jesũ ũhoro wake. **31** Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthiĩ harĩa aarĩ, akĩmũnyiita guoko akĩmũũkĩria. Mũrimũ ũcio wa kũhiũha mwĩrĩ ũkĩmũtiga na akĩambĩrĩria kũmatungatĩra. **32** Hwaĩ-inĩ ũcio thuutha wa riũa gũthũa, andũ makĩrehera Jesũ andũ arĩa othe maarĩ arũaru na arĩa maarĩ na ndaimono. **33** Nao andũ a itũũra othe makĩũngana hau mũrango-inĩ wa nyũmba, **34** nake Jesũ akĩhonia andũ aingĩ arĩa maarĩ na mĩrimũ mĩthemba mĩingĩ. Ningĩ akĩingata ndaimono nyingĩ, no ndetĩkĩrirje ndaimono ciarie tondũ nĩciamũũĩ. **35** Rũciinĩ kĩroko tene kũrĩ o na nduma, Jesũ agĩũkĩra akiuma nyũmba agĩthiĩ handũ keheri-inĩ, akĩhoera ho. **36** Nake Simoni na arĩa maarĩ nao magĩthiĩ kũmwetha, **37** na rĩrĩa maamuonire, makĩanĩrĩra, makĩmwĩra atĩrĩ: "Andũ othe nĩwe maracaria!" **38** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Rekei tuume gũkũ tũthiĩ kũndũ kũngĩ, matũũra-inĩ marĩa me hakuhĩ, nĩguo hunjie o nakuo. Tondũ nĩkĩo ndokire." **39** Nĩ ũndũ ũcio agĩthiũrũrũka Galili guothe akĩhunjagia thunagogi-inĩ ciao na akĩingataga ndaimono. **40** Na mũndũ ũmwe warĩ na mangũ agĩũka kũrĩ we na akĩmũthaitha aturĩtie maru, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũngĩenda-rĩ, no ũũtherie." **41** Nake Jesũ akĩringwo nĩ tha nyingĩ, agĩtambũrũkia guoko gwake akĩhutia mũndũ ũcio. Akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ ngwenda. Therio." **42** Na o hĩndĩ ĩyo mũndũ ũcio agĩthirwo nĩ mangũ, akĩhonio. **43** Nake Jesũ akĩmũkaania na hinya na akĩmwĩra athiĩ, **44** ningĩ akĩmwĩra atĩrĩ, "Menya ndũkeere mũndũ o na ũrĩkũ ũhoro ũyũ. No thiĩ ũkeyonanie kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai, na ũrute magongona marĩa Musa aathanĩte nĩ ũndũ wa gũtherio gwaku, ũtuĩke ũira kũrĩ o." **45** No handũ ha ũguo agĩthiĩ, akĩambĩrĩria kwaria na kũmemerekia ũhoro ũcio. Nĩ ũndũ ũcio Jesũ ndacookire kũhota gũtoonya itũũra thĩinĩ akĩonagwo nĩ andũ, no aikaraga na nja kũndũ gũtaarĩ andũ. No andũ no mookaga kũrĩ we moimĩte kũndũ guothe.

2 Matukũ manini maathira, Jesũ agĩcooka Kaperinaumu rĩngĩ, nao andũ makĩigua atĩ nĩoka mũciĩ. **2** Nĩ ũndũ ũcio andũ aingĩ makĩũngana nginya hakĩaga handũ ha gũikarwo, o na nginya nja ya mũrango, nake akĩmahunjĩria ũhoro. **3** Nĩhookire andũ, makĩmũrehera mũndũ warũarĩte mũrimũ wa gũkua ciĩga, akuuĩtwo nĩ andũ ana. **4** Na tondũ matingĩahotire kũmũkinyia harĩa Jesũ aarĩ nĩ ũndũ wa ũingĩ wa andũ-rĩ, magĩtharũria nyũmba igũrũ wa hau Jesũ aarĩ na maarĩkia kũhatharia, makĩharũrũkia mũndũ ũcio wakuĩte ciĩga arĩ kĩbarĩ-inĩ kĩu aakomeire. **5** Rĩrĩa Jesũ oonire wĩtĩkio wao, akĩĩra mũndũ ũcio wakuĩte ciĩga atĩrĩ, "Mũriũ, nĩwarekerwo mehia maku." **6** Na rĩrĩ, arutani amwe a watho maarĩ ho, nao makĩĩyũria na ngoro atĩrĩ, **7** "Mũndũ ũyũ ekwaria ũguo nĩkĩ? Nĩ araruma Ngai! Nũũ ũngĩ ũngĩhota kũrekanĩra mehia tiga Ngai wiki?" **8** O rĩmwe Jesũ akĩmenya thĩinĩ wa roho wake atĩ ũguo nĩguo meciiragia ngoro-inĩ ciao, nake akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩgũtũma mwĩciirie

maũndũ macio ngoro-inĩ cianyu? **9** Nĩ ũndũ ũrĩkũ mũhũthũ: kwĩra mũndũ ũyũ ũkuĩte ciĩga atĩrĩ, 'Nĩ warekerwo mehia maku,' kana kũmwĩra atĩrĩ, 'Ũkĩra woe kĩbarĩ gĩaku wĩtware'? **10** No nĩgeetha mũmenye atĩ Mũrũ wa Mũndũ arĩ na ũhoti gũkũ thĩ wa kũrekanĩra mehia-rĩ ...." Akĩĩra mũndũ ũcio wakuĩte ciĩga atĩrĩ, **11** "Ndakwĩra atĩrĩ, ũkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku ũinũke mũciĩ." **12** Nake agĩũkĩra, akĩoya kĩbarĩ gĩake, agĩĩthiĩra andũ othe mamwĩroreire. Ũndũ ũcio ũgĩtũma andũ othe magege, nao makĩgooca Ngai, makiuga atĩrĩ, "Kaĩ tũtirĩ tuona ũndũ ta ũyũ-ĩ!" **13** O rĩngĩ Jesũ nĩoimagarire agĩthiĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria; nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩgĩũka kũrĩ we, nake akĩambĩrĩria gũkĩruta ũhoro. **14** Na hĩndĩ ĩrĩa aahĩtũkaga, akĩona Lawi mũrũ wa Alufayo aikarĩte harĩa heetagĩrio mbeeca cia igooti. Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Nũmĩrĩra," nake Lawi agĩũkĩra akĩmũrũmĩrĩra. **15** Na rĩrĩa Jesũ aarĩĩaga irio cia hwaĩ-inĩ nyũmba kwa Lawi, etia mbeeca cia igooti aingĩ na ehia nĩmarĩĩanĩire nake na arutwo ake, tondũ maarĩ aingĩ nĩmamũrũmĩrĩire. **16** Rĩrĩa arutani a watho arĩa maarĩ Afarisai moonire akĩrĩĩanĩra na andũ ehia na etia mbeeca cia igooti, makĩũria arutwo ake atĩrĩ, "Arĩĩanagĩra na etia mbeeca cia igooti na ehia nĩkĩ?" **17** Nake Jesũ aigua ũguo akĩmeera atĩrĩ, "Andũ arĩa agima mĩĩrĩ ti o mabataragio nĩ ndagĩtarĩ, no nĩ arĩa arũaru. Ndiokire gwĩta andũ arĩa athingu, no nĩ arĩa ehia." **18** Na rĩrĩ, arutwo a Johana na Afarisai nĩmehingĩte kũrĩa irio. Andũ amwe magĩũka makĩũria Jesũ atĩrĩ, "Nĩkĩ gĩtũmaga arutwo a Johana na arutwo a Afarisai mehinge kũrĩa irio, no arutwo aku matiĩhingaga?" **19** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ageni a mũhikania mangĩĩhinga kũrĩa irio atĩa rĩrĩa arĩ hamwe nao? Matingĩhinga rĩrĩa rĩothe marĩ hamwe nake. **20** No ihinda nĩrĩgakinya rĩrĩa mũhikania akeeherio kuuma kũrĩ o, na hĩndĩ ĩyo nĩmakehinga kũrĩa irio." **21** "Gũtirĩ mũndũ wĩkagĩra nguo ngũrũ kĩraka kĩerũ. Angĩĩka ũguo, kĩraka kĩu kĩerũ no kĩguucie nguo ĩyo ngũrũ, nakĩo gĩtũme hau hatarũku hatũrĩke makĩria. **22** Ningĩ gũtirĩ mũndũ wĩkĩraga ndibei ya mũhihano mondo-inĩ ngũrũ. Angĩĩka ũguo, ndibei ĩyo no ĩtarũre mondo icio, nayo ndibei ĩyo ĩitĩke, nacio mondo ithũke. No rĩrĩ, ndibei ya mũhihano ĩĩkĩragwo thĩĩinĩ wa mondo njerũ." **23** Na mũthenya ũmwe warĩ wa Thabatũ-rĩ, Jesũ nĩatuĩkanĩirie mĩgũnda-inĩ ya ngano. Na rĩrĩa aathiiaga arĩ hamwe na arutwo ake, arutwo makĩambĩrĩrĩria gũtua ngira cia ngano. **24** Nao Afarisai makĩmwĩra atĩrĩ, "Ta rora, nĩ kĩĩ kĩratũma arutwo aku meke ũrĩa watho ũtetĩkĩrĩtie mũthenya wa Thabatũ?" **25** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Kaĩ mũtarĩ mwathoma ũrĩa Daudi we mwene na arĩa maarĩ nake meekire rĩrĩa maarĩ ahũtu na makabatario nĩ gĩa kũrĩa? **26** Aatoonyire nyũmba ya Ngai rĩrĩa Abiatharu aarĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, akĩrĩa mĩgate ĩrĩa yamũrĩirwo Ngai, o ĩrĩa yetĩkĩrĩtio kũrĩĩagwo nĩ athĩnjĩri-Ngai oiki. Na agĩcooka akĩhe arĩa maarĩ nake ĩmwe yayo." **27** Ningĩ akĩmeera atĩrĩ, "Mũthenya wa Thabatũ wekĩrirwo ho nĩ ũndũ wa mũndũ, no mũndũ ndombirwo nĩ ũndũ wa Thabatũ. **28** Nĩ ũndũ ũcio, Mũrũ wa Mũndũ nĩ Mwathani o na wa mũthenya wa Thabatũ."

3 Ningĩ nĩatoonyire thunagogi rĩngĩ, na thĩĩinĩ nĩ kwarĩ na mũndũ wonjete guoko. **2** Andũ amwe ao nĩmacaragia ũndũ mangĩthitangĩra Jesũ, nĩ ũndũ ũcio makĩmũrora mũno mone kana nĩekũhonia mũndũ ũcio mũthenya wa Thabatũ. **3** Nake Jesũ akĩĩra mũndũ ũcio warĩ mwonju guoko atĩrĩ, "Rũgama haha mbere ya andũ othe." **4** Ningĩ Jesũ akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ ũndũ ũrĩkũ mwĩtĩkĩrie nĩ watho mũthenya wa Thabatũ; nĩ gwĩka wega kana nĩ gwĩka ũũru, nĩ kũhonokia muoyo kana nĩ kũũraga?" No-o magĩkira ki. **5** Akĩmarora arakaire, na aiguĩte ũũru nĩ ũndũ wa ũremi wa ngoro ciao, akĩĩra mũndũ ũcio atĩrĩ, "Tambũrũkia guoko gwaku." Nake agĩgũtambũrũkia, nakuo guoko gũkĩhona biũ. **6** Hĩndĩ ĩyo Afarisai makiumagara na makĩambĩrĩria gũthugunda me hamwe na Aherodia ũrĩa mangĩũraga Jesũ. **7** Nake Jesũ na arutwo ake makiuma kũu magĩthiĩ iria-inĩ, nakĩo gĩkundi kĩnene kĩa andũ kuuma Galili gĩkĩmũrũmĩrĩra. **8** Na rĩrĩa maiguire ũrĩa wothe eekaga, andũ aingĩ magĩũka kũrĩ we moimĩte Judea, na Jerusalemu na Idumea o na mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jorodani, o na kuuma kũrĩa gwakuhĩrĩirie Turo na Sidoni. **9** Na tondũ wa gĩkundi kĩu, akĩĩra arutwo ake mamũhaarĩrĩrie gatarũ nĩguo gĩkundi kĩu gĩtige kũmũhatĩka. **10** Nĩgũkorwo nĩahonetie andũ aingĩ, nĩ ũndũ ũcio arĩa maarĩ na mĩrimũ nĩmatindĩkanaga nĩguo mamũhutie. **11** Na rĩrĩa rĩothe ngoma thũku ciamuonaga, ciegũithagia thĩ mbere yake, igakaya ikiugaga atĩrĩ, "Wee nĩwe Mũrũ wa Ngai." **12** Nowe agĩcikaania na hinya mũno itikoige we nĩwe ũ. **13** Jesũ agĩcooka akĩambata kĩrĩma-inĩ na agĩĩta arĩa eyendeire, nao magĩũka harĩ we. **14** Akĩamũra ikũmi na eerĩ, akĩmatua atũmwo, nĩgeetha makoragwo nake, na nĩguo amatũmage makahunjie, **15** na magĩe na ũhoti wa kũingata ndaimono. **16** Andũ acio ikũmi na eerĩ aathuurire nĩ Simoni (ũrĩa aatuire Petero); **17** na Jakubu wa Zebedi na mũrũ wa nyina Johana (nao acio akĩmatua Boanerigesi, ũguo nĩ kuuga Ariũ a Marurumĩ); **18** na Anderea, na Filipu na Baritholomayo, na Mathayo, na Toma, na Jakubu wa Alufayo na Thadayo, na Simoni ũrĩa Mũzelote **19** na Judasi Mũisikariota, ũrĩa wamũkunyanĩire. **20** Ningĩ Jesũ agĩtoonya nyũmba, na o rĩngĩ kĩrĩndĩ gĩkĩũngana o nginya we na arutwo ake makĩremwo nĩ kũrĩa irio. **21** Rĩrĩa andũ ao maiguire ũhoro ũcio, magĩthiĩ kũmũnyiita, nĩgũkorwo moigire atĩrĩ, "Nĩagũrũkĩte." **22** Nao arutani a watho arĩa maikũrũkĩte kuuma Jerusalemu makiuga atĩrĩ, "Aiyũrĩtwo nĩ Beelizebuli! Araingata ndaimono na hinya wa mũnene wa ndaimono." **23** Nĩ ũndũ ũcio Jesũ akĩmeeta, na akĩmarĩria na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ: "Shaitani angĩhota atĩa kũingata Shaitani? **24** Ũthamaki ũngĩamũkana guo mwene, ũthamaki ũcio ndũngĩtũũra. **25** Nyũmba ĩngĩamũkana na andũ ayo mokanĩrĩre, nyũmba ĩyo ndĩngĩtũũra. **26** Nake Shaitani angĩĩyũkĩrĩra we mwene na aamũkane-rĩ, ndangĩtũũra; nĩ gũthira egũthira. **27** Na gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũtoonya nyũmba ya mũndũ njamba na amũtunye indo ciake, tiga ambire kuoha mũndũ ũcio njamba. Hĩndĩ ĩyo no rĩo angĩhota kũmũtunya indo cia nyũmba yake. **28** Ndamwĩra atĩrĩ na ma, andũ nĩmakarekerwo mehia mao mothe o na irumi ciao ciothe iria magaakorwo marumĩte Ngai nacio. **29** No ũrĩa wothe ũkaaruma

Roho Mũtheru ndarĩ hĩndĩ akarekerwo, nĩehĩtie rĩĩhia rĩa gũtũũra tene na tene." **(aiōn g165, aiōnios g166)** **30** Oigire ũguo tondũ moigaga atĩrĩ, "Arĩ na ngoma thũku." **31** Hĩndĩ ĩyo, nyina wa Jesũ na ariũ a nyina na Jesũ magĩũka. Makĩrũgama nja, magĩtũma mũndũ atoonye akamwĩte. **32** Nakĩo gĩkundi kĩa andũ nĩgĩaikarĩte thĩ hau kĩmũrigiicĩirie, nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Maitũguo na ariũ a maitũguo marĩ nja magĩgũcaria." **33** Nake akĩmooria atĩrĩ, "Maitũ na ariũ a maitũ nĩ a?" **34** Agĩcooka akĩrora arĩa maikarĩte mamũrigiicĩirie, akĩmeera atĩrĩ, "Maitũ na ariũ a maitũ nĩ aya! **35** Ũrĩa wothe wĩkaga maũndũ marĩa Ngai endaga, ũcio nĩwe mũrũ wa maitũ, na mwarĩ wa maitũ, o na maitũ."

4 Nake Jesũ akĩambĩrĩria kũrutana o rĩngĩ arĩ kũu hũgũrũrũ-inĩ cia iria. Na rĩrĩ, gĩkundi kĩa andũ kĩrĩa kĩonganĩte gĩkamũrigiicĩria kĩarĩ kĩnene nginya gĩgĩtũma atoonye gatarũ-inĩ, agĩikara thĩinĩ wako kũu iria-inĩ; nao andũ acio angĩ othe magĩikara hũgũrũrũ-inĩ cia iria. **2** Na akĩmaruta maũndũ maingĩ na ngerekano, na akĩrutana akĩmeera atĩrĩ, **3** "Ta thikĩrĩriai! Mũrĩmi ũmwe nĩoimagarire akahure mbeũ ciake. **4** Na rĩrĩa aahuraga mbeũ icio, imwe ikĩgũa mũkĩra-inĩ wa njĩra, nacio nyoni igĩũka igĩciirĩa. **5** Iria ingĩ ikĩgũa rũnyanjara-inĩ kũrĩa gũtaarĩ na tĩĩri mũingĩ. Nacio ikĩmera narua tondũ tĩĩri ndwarĩ mũriku. **6** No rĩrĩa riũa rĩaarire rĩgĩcina mĩmera ĩyo, nayo ĩkĩũma tondũ ndĩarĩ na mĩri. **7** Mbeũ iria ingĩ ikĩgũa mĩigua-inĩ, nayo mĩigua ĩgĩkũra, ĩgĩthararia mbeũ icio ikĩaga gũciara. **8** Ingĩ nacio ikĩgũa tĩĩri-inĩ mũnoru. Ikĩmera, igĩkũra na igĩciara maciaro, imwe ikiumia maita mĩrongo ĩtatũ, ingĩ maita mĩrongo ĩtandatũ, o na ingĩ maita igana." **9** Jesũ agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Ũrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩigue." **10** Na rĩrĩa aarĩ wiki, arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, o na arĩa angĩ maarĩ hamwe nake, makĩmũũria ũhoro wa ngerekano icio. **11** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ nĩmũheetwo ũmenyo wa kũmenya hitho cia ũthamaki wa Ngai. No arĩa marĩ na kũu nja maaragĩrio maũndũ mothe na ngerekano **12** nĩgeetha, "'matũũre maroraga no makaaga kuona, na matũũre maiguaga na matimenye ũndũ; nĩguo hihi matikae kũgarũrũka marekerwo mehia mao!'" **13** Ningĩ Jesũ akĩmooria atĩrĩ, "Kaĩ mũtanataaũkĩrwo nĩ ngerekano ĩyo? Mũngĩkĩmenya atĩa ngerekano iria ingĩ? **14** Mũrĩmi ahuraga kiugo kĩa Ngai. **15** Andũ amwe matariĩ ta mbeũ iria ciagũire njĩra-inĩ harĩa ũhoro ũhuragwo. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoro, na maarĩkia kũigua-rĩ, Shaitani agooka akeheria ũhoro ũcio wahaandwo thĩinĩ wao. **16** Angĩ nao matariĩ ta mbeũ iria ciagũire rũnyanjara-inĩ. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoro na o rĩmwe makawamũkĩra na gĩkeno. **17** No tondũ matirĩ na mĩri-rĩ, maikaraga o kahinda kanini. Hĩndĩ ĩrĩa thĩĩna woka kana maanyariirwo nĩ ũndũ wa ũhoro wa Ngai, magũũaga o narua. **18** Angĩ nao matariĩ ta mbeũ iria ciagũire mĩigua-inĩ. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoro, **19** no mĩhang'o ya maũndũ ma mũtũũrĩre ũyũ, na kũheenererio nĩ ũtonga, na meririria ma maũndũ mangĩ, magathararia ũhoro ũcio, magatũma wage maciaro. **(aiōn g165)** **20** Angĩ matariĩ ta mbeũ iria ciagũire tĩĩri-inĩ ũrĩa mũnoru. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoro, makawĩtĩkĩra, na magaciara maciaro, amwe maita mĩrongo ĩtatũ, na angĩ maita mĩrongo ĩtandatũ, o na angĩ maita igana ma kĩrĩa kĩahaandirwo." **21** Jesũ agĩcooka akĩmooria atĩrĩ, "No anga tawa wakagio ũgacooka ũgakunĩkĩrio na irebe, kana ũkaigwo rungu rwa ũrĩrĩ? Handũ ha ũguo githĩ ndũigagĩrĩrwo handũ igũrũ? **22** Nĩgũkorwo kĩrĩa gĩothe kĩrĩ hitho-inĩ nĩgĩkaguũrio, nakĩo kĩrĩa gĩothe kĩhithĩtwo nĩgĩkareehwo ũtherĩ-inĩ. **23** Akorwo mũndũ arĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩigue." **24** Agĩthiĩ na mbere, akĩmeera atĩrĩ, "Menyagĩrĩrai wega ũrĩa mũiguaga. Gĩthimi kĩrĩa mũthimanagĩra nakĩo, no kĩo mũrĩthimagĩrwo nakĩo, na nĩmũrĩkĩragĩrĩrio. **25** Ũrĩa wothe wĩ na indo nĩakongererwo nyingĩ; na ũrĩa wothe ũtarĩ nĩagatuunywo o na kĩrĩa arĩ nakĩo." **26** Jesũ agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Ũthamaki wa Ngai ũtariĩ ta mũndũ ũrĩa ũhaandaga mbeũ tĩĩri-inĩ. **27** Akomaga ũtukũ na agokĩra mũthenya, nacio mbeũ ikamera na igakũra, nowe ndamenyaga ũrĩa ikũraga. **28** Tĩĩri guo mwene nĩguo ũtũmaga iciare. Ciambaga kũruta nguha igacooka ikaruta igira, na thuutha ũcio igira thĩinĩ hakagĩa na hĩndĩ ĩrĩa njiganu. **29** Na maciaro macio maarĩkia kũũma, mũrĩmi ũcio akoya rũhiũ rwa igetha, akagetha tondũ hĩndĩ ya magetha nĩ yakinya." **30** Agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Tũngĩhaanania ũthamaki wa Ngai na kĩ? Kana nĩ ngerekano ĩrĩkũ tũngĩheana ũhoro waguo nayo? **31** Ũhaana ta mbeũ ya karatarĩ, arĩ yo mbeũ ĩrĩa nini mũno mũhaandaga tĩĩri-inĩ. **32** No yahaandwo-rĩ, ĩkũraga ĩgatuĩka mũmera mũnene gũkĩra mĩmera ĩrĩa ĩngĩ yothe ya mũgũnda, na ũkagĩa na honge nene nginya nyoni cia rĩera-inĩ igooka igaaka itara na ikahurũka kĩĩruru-inĩ kĩaguo." **33** Jesũ nĩamaheaga ũhoro na ngerekano ingĩ nyingĩ ta icio o ta ũrĩa mangĩahotire kũigua. **34** Gũtirĩ ũndũ aameeraga atekwaria na ngerekano. No rĩrĩa maarĩ na arutwo ake oiki, nĩamataragĩria maũndũ mothe. **35** Na mũthenya o ũcio gwakinya hwaĩ-inĩ-rĩ, akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, "Nĩtũringei tũthiĩ mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ." **36** Na maarĩkia gũtiga gĩkundi kĩa andũ na thuutha, makĩhaica gatarũ-inĩ o harĩa Jesũ aarĩ. Na nĩ kwarĩ na tũtarũ tũngĩ twatwaranire hamwe nake. **37** Na rĩrĩ, kũu iria-inĩ gũkĩgĩa na kĩhuhũkanio kĩnene, namo makũmbĩ ma maaĩ magĩtoonya gatarũ thĩinĩ, o nginya gakĩenda kũũrĩra. **38** Jesũ aarĩ toro akomeire muto mũthia-inĩ wa gatarũ. Nao arutwo makĩmũũkĩria makĩmũũria atĩrĩ, "Mũrutani, kaĩ wee ũtaramaka tũkĩũrĩra maaĩ-inĩ?" **39** Nake Jesũ agĩũkĩra, agĩkaania rũhuho na akĩĩra makũmbĩ macio ma iria atĩrĩ, "Kira! Na ũhoorere!" Naruo rũhuho rũgĩtiga kũhurutana, gũkĩhoorera biũ. **40** Jesũ akĩũria arutwo ake atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũmake ũguo? O na rĩu mũtirĩ mũretĩkia?" **41** Nao magĩĩtigĩra mũno na makĩũrania atĩrĩ, "Kaĩ mũndũ ũyũ akĩrĩ ũũ? Tondũ o na rũhuho na makũmbĩ ma iria nĩiramwathĩkĩra!"

5 Jesũ na arutwo ake magĩkinya mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa iria, magĩthiĩ bũrũri wa Agerasi. **2** Na Jesũ aarĩkia kuuma gatarũ-inĩ, agĩtũngwo nĩ mũndũ warĩ na ngoma thũku oimĩte mbĩrĩra-inĩ. **3** Mũndũ ũcio aatũũraga kũu mbĩrĩra-inĩ, na gũtirĩ mũndũ ũngĩahotire kũmuoha na kĩndũ, o na mũnyororo. **4** Nĩgũkorwo nĩohagwo kaingĩ na mĩnyororo moko na magũrũ, no akamĩtuanga icunjĩ na akoinanga igera iria ciamuohaga magũrũ.

Na gũtirĩ mũndũ warĩ na hinya wa kũmũhooreria. **5** Aatũũraga akayaga ũtukũ na mũthenya, kũu mbĩrĩra-inĩ na irĩma-inĩ agĩĩtemangaga na mahiga. **6** Rĩrĩa oonire Jesũ arĩ o haraaya akĩhanyũka, akĩĩgũithia thĩ mbere yake. **7** Akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, "Ũrenda atĩa na nĩĩ, wee Jesũ, Mũrũ wa Ngai-Ũrĩa-Ũrĩ-Igũrũ-Mũno? Ndagũthaitha na Ngai ndũkaanyariire!" **8** Nĩgũkorwo Jesũ aamwĩrĩte atĩrĩ, "Wee ngoma ĩno thũku uma thĩĩnĩ wa mũndũ ũyũ!" **9** Jesũ agĩcooka akĩmũũria atĩrĩ, "Wĩtagwo atĩa?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Njĩtagwo Legioni, nĩgũkorwo tũrĩ aingĩ." **10** Nake agĩkĩrĩrĩrĩria gũthaitha Jesũ mũno ndagacingate ciume bũrũri ũcio. **11** Na rĩrĩ, haarĩ na rũũru rũnene rwa ngũrwe rwarĩĩaga harũrũka-inĩ cia kĩrĩma kĩarĩ hakuhĩ na hau. **12** Ndaimono icio igĩthaitha Jesũ, ikĩmwĩra atĩrĩ, "Twĩtĩkĩrie tũthiĩ kũrĩ ngũrwe iria, tũtoonye thĩĩnĩ wacio." **13** Nake agĩciĩtĩkĩria. Nacio ndaimono icio ikiuma igĩthiĩ igĩtoonya thĩĩnĩ wa ngũrwe. Rũũru rũu ruothe rwa mũigana wa ngũrwe ngiri igĩrĩ, rũkĩharũrũka kĩhurũrũka-inĩ na ihenya rũgĩtoonya iria-inĩ, rũkĩũrĩra. **14** Arĩa maarĩithagia ngũrwe icio makĩũra, magĩthiĩ kũheana ũhoro ũcio itũũra-inĩ na mĩgũnda-inĩ, nao andũ magĩũka kuona ũrĩa gwekĩkĩte. **15** Na rĩrĩa mookire harĩ Jesũ, makĩona mũndũ ũrĩa warĩ na Legioni ya ndaimono aikarĩte thĩ hau, ehumbĩte nguo na arĩ na meciiria mega; nao magĩĩtigĩra. **16** Andũ arĩa moonete ũndũ ũcio ũgĩĩkwo makĩĩra andũ acio angĩ maũndũ marĩa mekĩkire kũrĩ mũndũ ũcio waiyũrĩtwo nĩ ndaimono, o na makĩmahe ũhoro wa ngũrwe. **17** Nao andũ acio makĩambĩrĩrĩria gũthaitha Jesũ oime bũrũri ũcio wao. **18** Rĩrĩa Jesũ aatoonyaga gatarũ, mũndũ ũcio warutĩtwo ndaimono agĩthaitha Jesũ etĩkĩre mathiĩ nake. **19** No Jesũ akĩmũgiria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Inũka mũciĩ kũrĩ andũ anyu, ũmeere ũrĩa wothe Mwathani agwĩkĩire, o na ũrĩa akũiguĩrĩire tha." **20** Nĩ ũndũ ũcio, mũndũ ũcio agĩthiĩ akĩambĩrĩrĩria kũheana ũhoro kũu Dekapoli wa maũndũ marĩa mothe Jesũ aamwĩkĩire. Nao andũ othe makĩgega. **21** Nake Jesũ aarĩkia kũringa rĩngĩ na gatarũ na aakinya mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria, kĩrĩndĩ kĩingĩ gĩkĩũngana harĩ we o hau aarĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria. **22** Na hĩndĩ o ĩyo mũnene ũmwe wa thunagogi wetagwo Jairũ agĩũka hau. Oona Jesũ, akĩĩgũithia thĩ magũrũ-inĩ make **23** akĩmũthaitha mũno, akĩmwĩra atĩrĩ, "Kairĩtu gakwa gakirie gũkua. Ndagũthaitha ũũke, ũgakaigĩrĩre moko nĩgeetha kahone, gatũũre muoyo." **24** Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthiĩ nake. Nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩkĩmũrũmĩrĩra, na gĩkamũhatĩkaga na mĩena yothe. **25** Na rĩrĩ, hau nĩ haarĩ na mũtumia watũire oiraga thakame mĩaka ikũmi na ĩĩrĩ. **26** Nĩathĩĩnĩkĩte mũno agĩthondekwo nĩ mandagĩtarĩ aingĩ, na akahũthĩra kĩrĩa gĩothe aakoretwo nakĩo, no handũ ha kũhona aakĩragĩrĩria o kwĩhĩrwo. **27** Rĩrĩa aiguire ũhoro wa Jesũ, agĩũka na thuutha wake gatagatĩ-inĩ ga kĩrĩndĩ, akĩhutia nguo yake, **28** tondũ eeciiririe atĩrĩ, "Ingĩhutia nguo ciake, no hone." **29** O rĩmwe agĩtiga kuura, na akĩigua nĩehererio thĩĩna mwĩrĩ-inĩ wake. **30** Nake Jesũ o rĩmwe akĩigua atĩ hinya nĩwoima harĩ we. Akĩĩhũgũrĩra kĩrĩndĩ kĩu akĩũria atĩrĩ, "Nũũ ũcio wahutia nguo ciakwa?" **31** Nao arutwo ake makĩmũcookeria atĩrĩ, "Woria 'Nũũ wahutia?' ũkĩonaga ũrĩa andũ aya marakũhatĩka?" **32** No Jesũ akĩroranga one nũũ wamũhutĩtie. **33** Nake mũtumia ũcio, aamenya ũrĩa eekĩtwo, agĩũka, akĩĩgũithia magũrũ-inĩ make akĩinainaga nĩ guoya, akĩmũhe ũhoro wothe ũrĩa watarĩĩ. **34** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwarĩ ũyũ, wĩtĩkio waku nĩguo watũma ũhone; thiĩ na thayũ na ũhone mũrimũ waku." **35** O hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩaragiarĩ, hagĩũka andũ moimĩte kwa Jairũ ũrĩa warĩ mũnene wa thunagogi, makĩmwĩra atĩrĩ, "Mwarĩguo nĩakua. Ũgũgĩthĩĩnia mũrutani rĩngĩ nĩkĩ?" **36** Nake Jesũ akĩaga gũthikĩrĩrĩria ũguo moigaga, akĩĩra mũnene ũcio wa thunagogi atĩrĩ, "Wee ĩtĩkia na ndũgetigĩre." **37** Jesũ ndetĩkĩririe mũndũ o na ũrĩkũ amũrũmĩrĩre, o tiga Petero na Jakubu na Johana mũrũ wa nyina na Jakubu. **38** Na maakinya mũciĩ kwa mũnene ũcio wa thunagogi, Jesũ akĩona andũ magagaĩte makĩrĩraga na makiugagĩrĩria. **39** Agĩtoonya thĩĩnĩ akĩmeera atĩrĩ, "Kĩagago gĩkĩ gĩothe na kĩrĩro nĩ cia kĩ? Mwana ti mũkuũ, no nĩ gũkoma akomete." **40** Nao makĩmũthekerera. Na thuutha wa kũmoimia nja othe, akĩoya ithe na nyina wa mwana na arutwo arĩa aarĩ nao magĩtoonya harĩa mwana ũcio aarĩ. **41** Akĩnyiita mwana guoko, akĩmwĩra atĩrĩ, "Talitha kumi!" (naguo wataũrwo nĩ ta kuuga, "Kairĩtu gaka, ndakwĩra atĩrĩ, ũkĩra!") **42** O rĩmwe kairĩtu kau gagĩũkĩra, gakĩambĩrĩrĩria gũthiĩ (nako kaarĩ na ũkũrũ wa mĩaka ikũmi na ĩĩrĩ). Nao mona ũguo makĩgega mũno. **43** Nake akĩmakaania mũno matikareke mũndũ o na ũrĩkũ amenye ũhoro ũcio, na akĩmeera makahe kĩndũ gĩa kũrĩa.

6 Thuutha ũcio Jesũ akiuma kũu agĩthiĩ itũũra rĩao, arĩ hamwe na arutwo ake. **2** Mũthenya wa Thabatũ wakinya, Jesũ akĩambĩrĩrĩria kũruta andũ ũhoro arĩ thĩĩnĩ wa thunagogi, na andũ aingĩ arĩa maamũiguire makĩgega. Nao makĩũrania atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ aarutire maũndũ maya kũ? Nĩ ũũgĩ wa mũthemba ũrĩkũ ũyũ aheetwo, atĩ o na nĩaringaga ciama! **3** Githĩ ũyũ ti ũrĩa bundi wa mbaũ? Githĩ ũyũ ti mũrũ wa Mariamu, o we mũrũ wa nyina na Jakubu na Jusufu na Judasi na Simoni. Na aarĩ a nyina githĩ matirĩ gũkũ hamwe na ithuĩ?" Nao makĩmũrakarĩra. **4** Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Kũndũ mũnabii ataheagwo gĩtĩĩo no itũũra-inĩ rĩake, na kwa andũ a nyũmba yao, na gwake mũciĩ." **5** Nake Jesũ ndaahotire kũringa ciama kũu, o tiga atĩ nĩaigĩrĩire andũ mataarĩ aingĩ moko arĩa maarĩ arũaru nao makĩhona. **6** Nake akĩgega nĩ ũndũ wa ũrĩa maagĩte wĩtĩkio. Jesũ agĩcooka agĩthiĩ akĩrutanaga itũũra gwa itũũra. **7** Agĩcooka agĩĩta arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, akĩmatũma mathiĩ eerĩ eerĩ na akĩmahe ũhoti wa kũingata ngoma thũku. **8** Na akĩmeera atĩrĩ, "Mũtigekuuĩre kĩndũ o nakĩ rũgendo-inĩ tiga o mũtirima; na mũtigakuue mũgate, kana mondo, kana mbeeca ibeeti-inĩ cianyu. **9** Ĩkĩrai iraatũ no mũtigakuue nguo cia kũgarũrĩra. **10** Rĩrĩa rĩothe mwatoonya nyũmba, ikarai kuo nginya rĩrĩa mũkoima itũũra rĩu. **11** Na kũrĩa andũ matakamũnyiita ũgeni kana marege kũmũthikĩrĩria-rĩ, mũkiuma kuo mũkaaribariba magũrũ manyu rũkũngũ rũitĩke, rũtuĩke ũira wa kũmatuĩra ciira." **12** Nao makiumagara magĩthiĩ makĩhunjagia atĩ andũ merire. **13** Ningĩ makĩingata ndaimono nyingĩ na magĩitĩrĩria andũ aingĩ arĩa maarĩ arũaru maguta nao makĩhona. **14** Mũthamaki Herode

nĩaiguire ũhoro ũcio, nĩgũkorwo rĩĩtwa rĩa Jesũ nĩrĩagĩte igweta mũno. Andũ amwe moigaga atĩrĩ, "Johana Mũbatithania nĩariũkĩte kuuma kũrĩ arĩa akuũ, na nĩkĩo arĩ na hinya mũnene ũguo wa kũringa ciama." **15** Angĩ nao makoiga atĩrĩ, "Ũyũ nĩ Elija." Angĩ nao makoiga atĩrĩ, "Ũyũ nĩ mũnabii ta ũmwe wa arĩa a tene." **16** Nowe Herode rĩrĩa aiguire ũhoro ũcio, akiuga atĩrĩ, "Johana, mũndũ ũrĩa ndaatinithirie mũtwe-rĩ, nĩariũkĩte kuuma kũrĩ arĩa akuũ!" **17** Nĩgũkorwo, Herode we mwene nĩanyiitithĩtie Johana na akamũikithia njeera. Eekĩte ũguo nĩ ũndũ wa Herodia, ũrĩa warĩ mũtumia wa mũrũ wa nyina Filipu, nĩgũkorwo Herode nĩamũhikĩtie. **18** Nake Johana nĩeraga Herode atĩrĩ, "Ndũrĩ na rũtha kũhikia mũtumia wa mũrũ wa maitũguo." **19** Nĩ ũndũ ũcio Herodia agĩtuma Johana ũthũ na akĩenda kũmũũragithia. No ndangĩahotire gwĩka ũguo, **20** nĩgũkorwo Herode nĩetigĩrĩte Johana na akamũgitagĩra, tondũ nĩoĩ atĩ aarĩ mũndũ mũthingu na mũtheru. Herode nĩathikagĩrĩria Johana, no nĩatangĩkaga mũno amũigua; no nĩendaga mũno kũmũthikĩrĩria. **21** Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe Herodia nĩagĩire na mweke. Herode nĩarugithirie iruga inene rĩa kũririkana mũthenya wa gũciarwo gwake, nake agĩĩta anene arĩa maamũteithagia na atongoria ake a mbũtũ cia ita, na andũ arĩa maarĩ igweta kũu Galili. **22** Na rĩrĩa mwarĩ wa Herodia aatoonyire kũu maarĩ na akĩina-rĩ, agĩkenia Herode na ageni ake arĩa meetĩtwo iruga rĩu. Mũthamaki akĩĩra mũirĩtu ũcio atĩrĩ, "Hooya o kĩrĩa gĩothe ũngĩenda na nĩngũkũhe." **23** Akĩĩhĩta, akĩmwĩra atĩrĩ, "Kĩrĩa gĩothe ũngĩhooya nĩngũkũhe, o na angĩkorwo nĩ nuthu ya ũthamaki wakwa." **24** Mũirĩtu ũcio agĩthiĩ akĩũria nyina atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ ngwĩtia?" Nyina akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩtia mũtwe wa Johana Mũbatithania." **25** O rĩmwe mũirĩtu ũcio akĩhiũha, agĩtoonya he mũthamaki, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ngwenda ũũhe o rĩu mũtwe wa Johana Mũbatithania ũrĩ thĩinĩ wa kiuga." **26** Mũthamaki akĩigua kĩeha mũno, no tondũ wa mwĩhĩtwa wake na nĩ ũndũ wa ageni ake, ndangĩaregire gwĩka ũguo orĩtio. **27** Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma mũthigari ũmwe wa arĩa maamũrangagĩra, o hĩndĩ ĩyo akĩmwatha athiĩ arehe mũtwe wa Johana. Mũndũ ũcio agĩthiĩ njeera agĩtinia Johana mũtwe **28** akĩũrehe na kiuga, akĩnengera mũirĩtu ũcio, nake akĩũnengera nyina. **29** Nao arutwo a Johana maigua ũhoro ũcio, magĩũka, makĩoya mwĩrĩ wake, magĩthiĩ, makĩũthika. **30** Atũmwo nĩmagomanire harĩ Jesũ, makĩmwĩra maũndũ marĩa mothe meekĩte, na marĩa maarutĩte andũ. **31** Na tondũ wa ũrĩa andũ aingĩ mookaga magĩthiiaga-rĩ, matingĩahotire kuona o na hĩndĩ ya kũrĩa irio, nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ũkai inyuĩ oiki, tũthiĩ handũ hatarĩ inegene, tũkahurũke." **32** Nĩ ũndũ ũcio makĩingĩra gatarũ marĩ oiki, magĩthiĩ handũ hataarĩ andũ. **33** Nao andũ aingĩ arĩa maamonire magĩthiĩ, makĩmamenya, magĩteng'era na magũrũ moimĩte matũũra-inĩ mothe, magĩkinya mbere yao. **34** Na rĩrĩa Jesũ oimire gatarũ, akĩona andũ aingĩ, akĩmaiguĩra tha, tondũ maatariĩ ta ng'ondu itarĩ na mũrĩithi. Nĩ ũndũ ũcio akĩambĩrĩria kũmaruta maũndũ maingĩ. **35** Na gwatua gũtuka, arutwo ake magĩthiĩ kũrĩ we, makĩmwĩra atĩrĩ, "Gũkũ nĩ werũ-inĩ na rĩu gũkirirĩ gũtuka. **36** Ĩra andũ aya mathiĩ nĩguo makinye mĩgũnda-inĩ na matũũra-inĩ marĩa me hakuhĩ makegũrĩre kĩndũ gĩa kũrĩa." **37** Nowe akĩmacookeria akĩmeera atĩrĩ, "Maheei kĩndũ gĩa kũrĩa arĩ inyuĩ." Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Ũrenda tũthiĩ tũkagũre mĩgate ya dinari magana meerĩ tũmahe marĩe?" **38** Nake akĩmooria atĩrĩ, "Mũrĩ na mĩgate ĩigana? Thiĩi mũrore." Hĩndĩ ĩrĩa maarorire makĩmwĩra atĩrĩ, "Harĩ na mĩgate ĩtano, na thamaki igĩrĩ." **39** Nake Jesũ agĩathana andũ othe maikare thĩ ikundi ikundi kũu nyeki-inĩ ĩrĩa yarĩ ho nduru. **40** Nĩ ũndũ ũcio magĩikara thĩ marĩ ikundi cia andũ igana na cia andũ mĩrongo ĩtano. **41** Nake akĩoya mĩgate ĩyo ĩtano na thamaki icio igĩrĩ, akĩrora na igũrũ, agĩcookia ngaatho na akĩenyũranga mĩgate ĩyo. Agĩcooka akĩmĩnengera arutwo ake mahe andũ. Ningĩ akĩoya thamaki icio igĩrĩ akĩmagayania othe. **42** Nao othe makĩrĩa makĩhũũna, **43** nao arutwo makĩũngania cienyũ cia mĩgate na cia thamaki iria ciatigarĩte makĩiyũria ciondo ikũmi na igĩrĩ. **44** Mũigana wa arũme arĩa othe maarĩire irio icio maarĩ ngiri ithano. **45** Na hĩndĩ o ĩyo Jesũ akĩĩra arutwo ake matoonye gatarũ mathiiage mbere yake makinye Bethisaida, mũira wa oigĩre kĩrĩndĩ ũhoro. **46** Thuutha wa kũmoigĩra ũhoro, akĩambata kĩrĩma-inĩ agĩthiĩ kũhooya. **47** Na gũgĩkinya hwaĩ-inĩ, gatarũ kaarĩ gatagatĩ ka iria, nake Jesũ aarĩ thĩ nyũmũ arĩ wiki. **48** Nake akĩona arutwo makĩĩgũmĩra gũtwara gatarũ, tondũ rũhuho rwerekeire na kũrĩa moimaga. Na rĩrĩ, ta thaa kenda cia ũtukũ, Jesũ agĩthiĩ kũrĩ o agereire maaĩ igũrũ. Nake aarĩ o hakuhĩ kũmahĩtũka, **49** no-o mamuona agereire maaĩ igũrũ magĩĩciiria nĩ ngoma moonaga. Magĩkaya **50** tondũ othe nĩmamuonire na magĩĩtigĩra mũno. O hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ũmĩrĩriai! Nĩ niĩ. Tigai gwĩtigĩra." **51** Agĩcooka agĩtoonya gatarũ kau maarĩ, naruo rũhuho rũgĩtuĩka. Nao makĩgega mũno, **52** tondũ matiataũkĩirwo nĩ ũhoro wa mĩgate ĩyo; ngoro ciao ciarĩ o nyũmũ. **53** Na maarĩkia kũringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ, magĩkinya Genesareti, makĩoha gatarũ kao hũgũrũrũ-inĩ cia iria. **54** Maarĩkia kuuma gatarũ-inĩ, o rĩmwe andũ makĩmenya Jesũ. **55** Magĩtuĩkania bũrũri-inĩ ũcio wothe magakuuaga andũ arĩa maarĩ arũaru na ibarĩ, makĩmatwaraga kũrĩa guothe maiguaga atĩ nĩkuo arĩ. **56** Na kũrĩa guothe aathiiaga, mĩcĩĩ-inĩ, na tũtũũra-inĩ o na kana mĩgũnda-inĩ, o maigaga arĩa arũaru ndũnyũ-inĩ, na makamũthaitha ametĩkĩrie naarĩ mahutie gĩcũrĩ kĩa nguo yake, na arĩa othe maamũhutirie makĩhona.

7 Na rĩrĩ, Afarisai na arutani amwe a watho arĩa moimĩte Jerusalemu makĩũngana harĩ Jesũ na **2** makĩona arutwo ake amwe makĩrĩa irio na moko maarĩ na thaahu, ũguo nĩ ta kuuga, matethambĩte moko. **3** (Afarisai na Ayahudi othe matirĩĩaga irio matethambĩte moko mao wega kũringana na kĩrĩra gĩa athuuri. **4** Rĩrĩa moima ndũnyũ matingĩrĩa matambĩte gwĩthamba. Na nĩ marũmagia irĩra ingĩ, ta gũthambia ikombe, na nyũngũ o na mbirika). **5** Nĩ ũndũ ũcio Afarisai na Arutani a watho makĩũria Jesũ atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmaga arutwo aku mage gũtũũra kũringana na irĩra cia athuuri, na makarĩĩaga irio na moko marĩ na thaahu?" **6** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Isaia aarirte ma rĩrĩa aarathire ũhoro wanyu, inyuĩ hinga ici; o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo

atĩrĩ: "'Andũ aya maaheaga gĩtĩĩo na mĩromo, no ngoro ciao ikoragwo irĩ kũraya na niĩ. **7** Nao maahooyaga o tũhũ; morutani marĩa marutanaga no mawatho ma andũ.' **8** Mũtiganĩirie maathani ma Ngai, mũkarũmia irĩra cia andũ." **9** Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩmũgĩĩte na njĩra njega ya gũtiganĩria maathani ma Ngai atĩ nĩguo mũrũmie irĩra cianyu ene! **10** Nĩgũkorwo Musa oigire atĩrĩ, 'Tĩĩa thoguo na nyũkwa,' na, 'Ũrĩa wothe ũkaaruma ithe kana nyina no nginya ooragwo.' **11** No inyuĩ muugaga atĩ mũndũ angĩĩra ithe kana nyina atĩrĩ, 'Kĩrĩa ingĩagũteithia nakĩo nĩ Korubani' (ũguo nĩ kuuga, nĩ kĩheo kĩamũrĩre Ngai), **12** na mũticookaga kũmwĩtĩkĩria ekĩre ithe kana nyina ũndũ. **13** Nĩ ũndũ ũcio mũkaagithia kiugo kĩa Ngai kĩene na ũndũ wa kĩrĩra kĩanyu kĩrĩa mũthiiaga mũgĩtiganagĩra. Na nĩmwĩkaga maũndũ maingĩ ta macio." **14** O rĩngĩ Jesũ agĩĩta kĩrĩndĩ harĩ we agĩkĩĩra atĩrĩ, "Inyuĩ andũ aya othe, thikĩrĩriai na mũigue. **15** Gũtirĩ kĩndũ kĩrĩ nja ya mũndũ kĩngĩmũgwatia 'thaahu' nĩ ũndũ wa gũtoonya thĩĩnĩ wake. No rĩrĩ, kĩrĩa kiumaga thĩĩnĩ wa mũndũ nĩkĩo kĩmũgwatagia 'thaahu'." **16** (Aakorwo mũndũ arĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩigue). **17** Thuutha wa gũtigana na kĩrĩndĩ na gũtoonya nyũmba, arutwo ake makĩmũũria ũhoro wa ngerekano ĩyo. **18** Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, "O na inyuĩ mũtirĩ mũrataũkĩrwo o na rĩu? Kaĩ mũtooĩ atĩ gũtirĩ kĩndũ gĩtoonyaga thĩĩnĩ wa mũndũ kuuma na nja kĩngĩmũgwatia thaahu? **19** Nĩgũkorwo gĩtitoonyaga ngoro-inĩ yake, no gĩtoonyaga nda yake gĩgacooka gĩkoima mwĩrĩ-inĩ wake." (Akiuga ũguo-rĩ, Jesũ nĩgũtua aatuaga atĩ irio ciothe itirĩ thaahu). **20** Agĩthiĩ na mbere na kwaria, akiuga atĩrĩ, "Kĩrĩa kiumaga thĩĩnĩ wa mũndũ nĩkĩo kĩmũgwatagia thaahu. **21** Nĩgũkorwo ngoro-inĩ cia andũ nĩkuo kuumaga meciiria mooru, ũhũũri maraya, na ũici, na ũragani, na ũtharia, **22** na ũkoroku, na rũmena, na maheeni, na ũũra-thoni, na ũiru, na njambanio, na mwĩtĩĩo, o na ũrimũ. **23** Maũru maya mothe moimaga thĩĩnĩ wa mũndũ na makamũgwatia thaahu." **24** Nake Jesũ akiuma kũu agĩthiĩ gũkuhĩ na Turo. Agĩtoonya nyũmba ĩmwe na ndeendaga mũndũ o na ũrĩkũ amenye atĩ arĩ kũu; no ndangĩahotire kwĩhitha. **25** Na rĩrĩ, mũtumia warĩ na kairĩtu kaarĩ na ngoma thũku rĩrĩa aiguire ũhoro wake, agĩũka akĩĩgũithia thĩ magũrũ-inĩ make. **26** Mũtumia ũcio aarĩ Mũyunani, waciarĩirwo Foinike ya Suriata. Nake agĩthaitha Jesũ aingate ngoma ĩyo thũku yume thĩĩnĩ wa kairĩtu gake. **27** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Reke ciana ciambe irĩe ihũũne, nĩgũkorwo ti wega kuoya mĩgate ya ciana na kũmĩikĩria ngui." **28** Nake mũtumia ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, "Noguo Mwathani, no o na ngui irĩ rungu rwa metha nĩ irĩĩaga rũitĩki rũrĩa rũitagwo nĩ ciana." **29** Jesũ agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ ũndũ wa ũguo wacookia-rĩ, wĩthiire; ndaimono nĩyoima thĩĩnĩ wa mwarĩguo." **30** Mũtumia ũcio akĩinũka mũciĩ agĩkora kaana gake gakomete ũrĩrĩ-inĩ na ndaimono ĩrĩkĩtie gũthiĩ. **31** Ningĩ Jesũ akiuma kũu gũkuhĩ na Turo agĩtuĩkanĩria Sidoni, agĩikũrũka nginya iria-inĩ rĩa Galili, agĩtoonya bũrũri wa Dekapoli. **32** Arĩ kũu andũ amwe makĩmũrehere mũndũ ũtaiguaga na ũtaaragia, makĩmũthaitha amũigĩrĩre guoko. **33** Na thuutha wa kũmũtwara handũ keheri-inĩ, haraaya na kĩrĩndĩ, Jesũ agĩtoonyia ciara ciake matũ ma mũndũ ũcio. Agĩcooka agĩtua mata na akĩhutia rũrĩmĩ rwa mũndũ ũcio namo. **34** Akĩrora na igũrũ, akĩhũmũka na hinya, akĩmwĩra atĩrĩ, "Efatha!" (ũguo nĩ kuuga, "Hingũka!"). **35** Aarĩkia kuuga ũguo matũ ma mũndũ ũcio makĩhingũka na rũrĩmĩ rwake rũkĩregera akĩambĩrĩria kwaria o wega. **36** Nake Jesũ akĩmaatha matikeere mũndũ o na ũrĩkũ. No ũrĩa akĩragĩrĩria kũmakaania, noguo makĩragĩrĩria kwaria mũno ũhoro ũcio. **37** Nao andũ makĩgega mũno makĩria, makiuga atĩrĩ, "Nĩekĩte maũndũ mothe wega. O na agatũmaga andũ arĩa mataiguaga maigue na arĩa mataaragia maarie."

8 Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio kĩrĩndĩ kĩingĩ gĩkĩũngana rĩngĩ. Na tondũ gĩtiarĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa-rĩ, Jesũ agĩĩta arutwo ake moke harĩ we, akĩmeera atĩrĩ, **2** "Nĩndĩraiguĩra andũ aya tha Nĩgũkorwo makoretwo hamwe na niĩ rĩu mĩthenya ĩtatũ na matirĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa. **3** Ingĩmeera mainũke mahũũtiĩ mekũringĩkĩra njĩra, tondũ amwe ao moimĩte kũraya." **4** Nao arutwo makĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũndũ angĩruta irio cia kũmahũũnia kũ gũkũ werũ-inĩ ũyũ?" **5** Jesũ akĩmooria atĩrĩ, "Mũrĩ na mĩgate ĩigana?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Tũrĩ na mĩgate mũgwanja." **6** Akĩĩra kĩrĩndĩ gĩikare thĩ. Nake akĩoya mĩgate ĩyo mũgwanja, na aarĩkia gũcookia ngaatho akĩenyũranga mĩgate ĩyo, akĩmĩnengera arutwo ake mahe andũ, nao magĩĩka o ũguo. **7** O na nĩ maarĩ na tũthamaki tũnini tũtarĩ tũingĩ; agĩcookia ngaatho nĩ ũndũ watuo, na akĩĩra arutwo magaĩre andũ. **8** Nao makĩrĩa makĩhũũna. Thuutha ũcio arutwo makĩũngania cienyũ iria ciatigarĩte, ikĩiyũra ciondo mũgwanja. **9** Andũ arũme arĩa maarĩire maarĩ ta ngiri inya. Na aarĩkia kũmeera mathiĩ, **10** agĩtoonya gatarũ me na arutwo ake, magĩthiĩ bũrũri wa Dalumanutha. **11** Nao Afarisai magĩũka na makĩambĩrĩria kũũria Jesũ ciũria. Makĩmwĩra aringe kĩama kuuma igũrũ no nĩkũmũgeria maamũgeragia. **12** Nake akĩhũmũka ihũmũka inene, akĩũria atĩrĩ, "Nĩkĩ gĩgũtũma rũciaro rũrũ rũũrie rũringĩrwo kĩama? Ngũmwĩra atĩrĩ na ma gũtirĩ kĩama rũkũringĩrwo." **13** Agĩcooka akĩmatiga, agĩtoonya gatarũ akĩringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ. **14** Na rĩrĩ, arutwo nĩmariganĩirwo nĩ gũkuua mĩgate, tiga o mũgate ũmwe marĩ naguo gatarũ-inĩ. **15** Nake Jesũ akĩmataara akĩmeera atĩrĩ, "Mwĩmenyererei. Mwĩhũgagei ndawa ya kũimbia mĩgate ya Afarisai na ya Herode." **16** Nao makĩaranĩria ũhoro ũcio mũndũ na ũrĩa ũngĩ, makĩĩrana atĩrĩ, "Aratwĩra ũguo tondũ tũtirĩ na mĩgate." **17** Jesũ aamenya ũrĩa meeranaga akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩratũma mwaranĩrie ũhoro wa kwaga mĩgate? Nginya rĩu mũtirĩ mũrataũkĩrwo o na kana mũkamenya? Nĩ kũũmia mũũmĩtie ngoro cianyu? **18** Anga mũrĩ na maitho na mũtionaga, na mũrĩ na matũ na mũtiiguaga? Kaĩ mũtararirĩkana? **19** Rĩrĩa ndenyũrangĩire andũ arĩa ngiri ithano mĩgate ĩrĩa ĩtano-rĩ, nĩ ciondo ciigana muonganirie ciiyũrĩte cienyũ cia mĩgate?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ciarĩ ciondo ikũmi na igĩrĩ." **20** "Na rĩrĩa ndenyũrangĩire andũ arĩa ngiri inya mĩgate ĩrĩa mũgwanja-rĩ, nĩ ciondo ciigana muonganirie ciiyũrĩte cienyũ cia mĩgate?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ciarĩ ciondo mũgwanja." **21**

Akĩmooria atĩrĩ, “Kaĩ mũtarĩ mũrataũkĩrwo nĩ ũhoro nginya rĩu?” **22** Na maakinya Bethisaida, andũ amwe makĩmũrehera mũndũ warĩ mũtumumu, na magĩthaitha Jesũ amũhutie. **23** Akĩnyiita mũndũ ũcio mũtumumu guoko, akĩmuumia na nja ya itũũra. Na aarĩkia kũmũtuĩra mata maitho na kũmũigĩrĩra moko, Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ kũrĩ kĩndũ ũroona?” **24** Nake agĩtiira maitho, akiuga atĩrĩ, “Nĩndĩrona andũ; no ngoona mahaana ta mĩtĩ magĩthiĩ.” **25** O rĩngĩ Jesũ akĩigĩrĩra mũndũ ũcio moko maitho. Hĩndĩ ĩyo maitho make makĩhingũka, agĩcooka kuona na akĩona indo ciothe wega. **26** Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Inũka, na ndũgatoonye itũũra-inĩ.” **27** Jesũ na arutwo ake magĩthiĩ na mbere o nginya tũtũũra-inĩ tũrĩa twarigiicĩirie Kaisarea-Filipi. Na me njĩra-inĩ akĩmooria atĩrĩ, “Andũ moigaga niĩ nĩ niĩ ũ?” **28** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Amwe moigaga wee nĩwe Johana Mũbatithania; angĩ makoiga wee nĩwe Elija; o na angĩ moigaga wee ũrĩ ũmwe wa anabii.” **29** Nake akĩmooria atĩrĩ, “Inyuĩ na inyuĩ muugaga atĩa? Muugaga niĩ nĩ niĩ ũ?” Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee nĩwe Kristũ.” **30** Nake Jesũ akĩmakaania matikeere mũndũ o na ũrĩkũ ũhoro wake. **31** Ningĩ Jesũ akĩambĩrĩria kũmaruta atĩ Mũrũ wa Mũndũ no nginya one mathĩĩna maingĩ na aregwo nĩ athuuri, na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene o na arutani a watho, na atĩ no nginya ooragwo, na thuutha wa mĩthenya ĩtatũ ariũke. **32** Aaririe ũhoro ũcio atekũhitha, nake Petero akĩmũtwara keheri-inĩ, akĩambĩrĩria kũmũkaania. **33** No Jesũ akĩĩhũgũra akĩrora arutwo ake, na agĩkũũma Petero, akiuga atĩrĩ, “Cooka thuutha wakwa, Shaitani! Wee ndwĩciiragia maũndũ moimĩte kũrĩ Ngai, tiga o maũndũ marĩa moimĩte kũrĩ andũ.” **34** Agĩcooka agĩĩta kĩrĩndĩ hamwe na arutwo ake moke harĩ we, akĩmeera atĩrĩ, “Mũndũ o wothe ũngĩenda kũnũmĩrĩra, no nginya eerege we mwene, na akuue mũtharaba wake anũmĩrĩre. **35** Nĩgũkorwo ũrĩa wothe wendaga kũhonokia muoyo wake nĩ kũũrwo akoorwo nĩguo, no ũrĩa wothe ũkoorwo nĩ muoyo wake nĩ ũndũ wakwa na nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega, nĩakaũhonokia. **36** Mũndũ angĩĩguna nakĩ angĩĩgwatĩra thĩ yothe, no orwo nĩ muoyo wake? **37** Kana nĩ kĩĩ mũndũ angĩkũũrania na muoyo wake? **38** Mũndũ o wothe ũngĩconoka nĩ ũndũ wakwa na aconoke nĩ ũndũ wa ciugo ciakwa hĩndĩ ĩno ya rũciaro rũrũ rwa ũtharia na rwa mehia, o nake Mũrũ wa Mũndũ nĩakamũconokera rĩrĩa agaacooka arĩ na riiri wa Ithe, arĩ na araika arĩa atheru.”

9 Jesũ agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, amwe marũngiĩ haha matigacama gĩkuũ matonete ũthamaki wa Ngai ũgĩũka wĩ na hinya!” **2** Thuutha wa mĩthenya ĩtandatũ, Jesũ nĩmathiire na Petero na Jakubu na Johana, akĩmatwara kĩrĩma-inĩ kĩraaya, marĩ oiki. Na rĩrĩ, arĩ hau mbere yao akĩgarũrũka ũrĩa aahaanaga. **3** Nguo ciake ikĩerũha cua; gũtirĩ mũndũ gũkũ thĩ ũngĩahotire gũcithambia cierũhe ũguo. **4** Na marĩ o hau makiumĩrĩrwo nĩ Elija na Musa, makĩaranĩria na Jesũ. **5** Nake Petero akĩĩra Jesũ atĩrĩ, “Rabii, nĩtwagĩrĩirwo nĩ gũikara gũkũ. Reke twake ithũnũ ithatũ, kĩmwe gĩaku, na kĩmwe kĩa Musa, na kĩmwe kĩa Elija.” **6** (Petero oigire ũguo tondũ nĩarigĩtwo nĩ ũrĩa ekuuga, nĩ tondũ wa ũrĩa maamakĩte.) **7** Ningĩ hagĩũka itu, rĩkĩmahumbĩra, na mũgambo ũkiuma itu-inĩ rĩu, ũkiuga atĩrĩ, “Ũyũ nĩwe Mũrũ wakwa, ũrĩa nyendete. Mũiguagei!” **8** Na kahinda o kau makĩĩhũgũra, no mationire mũndũ ũngĩ arĩ hamwe nao, tiga o Jesũ. **9** Na rĩrĩa maikũrũkaga kuuma kĩrĩma-inĩ, Jesũ akĩmaatha matikeere mũndũ o na ũrĩkũ ũrĩa monete, nginya rĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ agaakorwo ariũkĩte akoima kũrĩ arĩa akuũ. **10** Nao magĩkira na ũhoro ũcio, no makooranagia o ene atĩrĩ, “kũriũka kuuma kũrĩ akuũ nĩ kuuga atĩa.” **11** Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩtũmaga arutani a watho moige atĩ Elija no nginya ambe ooke?” **12** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ti-itherũ Elija no nginya ambe ooke ahaarĩrie maũndũ mothe. Ningĩ nĩ kĩĩ gĩgĩtũmĩte kwandĩkwo atĩ Mũrũ wa Mũndũ no nginya athĩĩnĩke mũno na aregwo nĩ andũ? **13** No ngũmwĩra atĩrĩ, Elija nĩarĩkĩtie gũũka na andũ makamwĩka o ũrĩa wothe meendaga kũmwĩka, o ta ũrĩa ũhoro wake wandĩkĩtwo.” **14** Na rĩrĩa maakinyire harĩ arutwo arĩa angĩ, makĩona kĩrĩndĩ kĩnene kĩmarigiicĩirie, na arutani a watho magĩkararania nao. **15** Na rĩrĩa andũ othe moonire Jesũ, makĩgega mũno magĩteng’era makamũgeithie. **16** Nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ mũrakararanĩria nao?” **17** Mũndũ ũmwe warĩ kĩrĩndĩ-inĩ kĩu akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũrutani, ngũkũreheire mũrũ wakwa, ũkoragwo arĩ na ngoma thũku na ndaaragia. **18** Hĩndĩ ĩrĩa yothe yamũnyiita, ĩmũtungumanagia thĩ na akarutaga mũhũyũ na kanua, akahagaranía magego na akomagara. Njũũririe arutwo aku maingate ngoma ĩyo thũku, no matinahota.” **19** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Inyuĩ rũciaro rũrũ rũtetĩkagia, nĩ nginya rĩ ngũikarania na inyuĩ? Ngũmũkirĩrĩria nginya rĩ? Ndeherai kamwana kau.” **20** Nĩ ũndũ ũcio magĩgatwarĩra Jesũ. Rĩrĩa ngoma ĩyo thũku yoonire Jesũ, ĩgĩgathiorania o rĩmwe. Gagĩtungumana thĩ, gakĩgaragara, gakĩrutaga mũhũyũ na kanua. **21** Nake Jesũ akĩũria ithe wa kamwana kau atĩrĩ, “Nĩ hĩndĩ ĩigana atĩa gakoretwo kahaana ũguo?” Nake agĩcookia atĩrĩ, “Nĩ kuuma arĩ o kaana. **22** Na maita maingĩ yanagaikia mwaki-inĩ o na maaĩ-inĩ ĩkoorage. No akorwo nĩ harĩ ũndũ ũngĩka, tũiguĩre tha ũtũteithie.” **23** Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Atĩ ‘korwo ndahota’? Maũndũ mothe nĩmahotekaga kũrĩ mũndũ ũrĩa wĩtĩkĩtie.” **24** O rĩmwe ithe wa kamwana kau akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Nĩndetĩkia, ndeithia harĩa njagĩte gwĩtĩkia.” **25** Rĩrĩa Jesũ oonire atĩ kĩrĩndĩ nĩgĩateng’erete gĩũke hau, agĩkũũma ngoma ĩyo thũku. Akĩmĩĩra atĩrĩ, “Wee ngoma ĩno thũku ũtaiguaga na ũtaaragia, nĩndagwatha uume thĩinĩ wa kamwana gaka, na ndũkanacooke gũtoonya thĩinĩ wako rĩngĩ.” **26** Ngoma ĩyo thũku ĩgĩkayũrũrũka, ĩgĩgathiorania na hinya, na ĩkiuma. Kamwana kau gakĩhaana ta karĩ gakuũ, o nginya andũ aingĩ makiuga atĩrĩ, “Nĩ gakuũ.” **27** No Jesũ agĩkanyiita guoko, agĩgokĩria, nako gakĩrũgama. **28** Thuutha wa Jesũ gũtoonya nyũmba, arutwo ake makĩmũũrĩria keheri-inĩ atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩtũmire ithuĩ tũremwo nĩ kũingata ngoma ĩyo?” **29** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngoma ya mũthemba ta ũcio ndĩngiuma na njĩra ĩngĩ tiga o ya mahooya (o na kwĩima irio).” (Nĩ harĩ maandĩko mangĩ matakoragwo na ũhoro ũyũ wa kwĩima irio). **30** Nao makiuma kũu magĩtuĩkanĩria bũrũri wa Galili, na Jesũ ndeendaga mũndũ o na ũrĩkũ amenye kũrĩa

marĩ, **31** tondũ nĩarutaga arutwo ake. Nake akĩmeera atĩrĩ, "Mũrũ wa Mũndũ nĩegũkunyanĩrwo aneanwo moko-inĩ ma andũ, nao nĩmakamũũraga, no thuutha wa mĩthenya ĩtatũ nĩakariũka." **32** No matiigana gũtaũkĩrwo nĩ ũrĩa oigaga, na magĩĩtigĩra kũmũũria ũhoro ũcio. **33** Nao magĩkinya Kaperinaumu. Na rĩrĩa aarĩ nyũmba thĩinĩ akĩmooria atĩrĩ, "Mũgũkararanagĩria kĩĩ tũrĩ njĩra-inĩ?" **34** No-o magĩkira tondũ marĩ njĩra-inĩ nĩmakararanagia makĩũranagia nũũ mũnene kũrĩ arĩa angĩ. **35** Na aikara thĩ, Jesũ agĩĩta arutwo arĩa ikũmi na eerĩ akĩmeera atĩrĩ, "Ũrĩa wothe ũngĩenda gũtuĩka wa mbere, no nginya akorwo arĩ wa thuutha wa arĩa angĩ na atuĩke ndungata ya andũ othe." **36** Nake akĩrehe kaana agĩkarũgamia gatagatĩ kao. Na aarĩkia gũkaiyũkia moko-inĩ make, akĩmeera atĩrĩ, **37** "Ũrĩa wothe ũngĩamũkĩra kaana kamwe ta gaka thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa, nĩ niĩ aamũkagĩra; na ũrĩa ũngĩnyamũkĩra niĩ to niĩ aamũkagĩra, no nĩamũkagĩra ũrĩa wandũmire." **38** Johana akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, nĩtũronire mũndũ akĩingata ndaimono thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa tũramwĩra atige, tondũ ti ũmwe witũ." **39** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Mũtikamũgirie! Gũtirĩ mũndũ ũngĩringa kĩama thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa na thuutha ũcio ahote gũcooka kwaria ũũru wakwa, **40** Nĩgũkorwo ũrĩa ũtarĩ ũthũ na ithuĩ nĩ ũmwe witũ. **41** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ o wothe ũrĩa ũkaamũhe gĩkombe kĩa maaĩ thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa nĩ ũndũ mũrĩ a Kristũ, ndarĩ hĩndĩ akoorwo nĩ igai rĩake." **42** "Na mũndũ ũrĩa wothe ũgaatũma kamwe ga twana tũtũ tũnjĩtĩkĩtie kehie, wega nĩ mũndũ ũcio ohererwo ihiga rĩa gĩthĩi ngingo na aikio thĩinĩ wa iria. **43** Guoko gwaku kũngĩtũma wĩhie, gũtinie. Nĩ kaba ũtoonye muoyo-inĩ wĩ kĩonje, **44** gũkĩra ũthiĩ Jehanamu kũrĩa kũrĩ mwaki ũtahoraga ũrĩ na moko meerĩ. **(Geenna g1067)** **45** Nakuo kũgũrũ gwaku kũngĩtũma wĩhie, gũtinie. Nĩ kaba ũtoonye muoyo-inĩ ũrĩ gĩthua, gũkĩra ũikio Jehanamu ũrĩ na magũrũ meerĩ. **(Geenna g1067)** **46** Kũu kĩgunyũ kĩrĩa kĩmarĩĩaga gĩtikuaga, naguo mwaki ũrĩa ũmacinaga ndũhoraga. **47** Na riitho rĩaku rĩngĩtũma wĩhie, rĩkũũre. Nĩ kaba ũtoonye ũthamaki-inĩ wa Ngai ũrĩ na riitho rĩmwe gũkĩra ũikio Jehanamu ũrĩ na maitho meerĩ, **(Geenna g1067)** **48** kũu "'kĩgunyũ kĩrĩa kĩmarĩĩaga gĩtikuaga, naguo mwaki ũrĩa ũmacinaga ndũhoraga.' **49** Mũndũ o wothe agekĩrwo mũcamo wa cumbĩ nĩ mwaki, (na igongona o rĩothe rĩĩkĩrwo mũcamo na cumbĩ). **50** "Cumbĩ nĩ mwega, no cumbĩ ũngĩkorwo nĩũthirĩte mũcamo waguo-rĩ, ũngĩcooka gũcamithio ta cumbĩ na kĩ? Tuĩkai cumbĩ, na mũikaranagie na thayũ."

10 Jesũ agĩcooka akiuma kũu agĩthiĩ bũrũri wa Judea na mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jorodani. O rĩngĩ andũ ikundi magĩũka kũrĩ we, nake akĩmaruta ũhoro o ta ũrĩa aamenyerete gwĩka. **2** Na Afarisai amwe magĩũka kũrĩ we makĩenda kũmũgeria, makĩmũũria atĩrĩ, "Watho nĩwĩtĩkĩrĩtie mũndũ atigane na mũtumia wake?" **3** Nake agĩcookia ũhoro, akĩmooria atĩrĩ, "Musa aamwathire mwĩkage atĩa?" **4** Nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Musa nĩetĩkagĩria mũndũ aandĩkĩre mũtumia wake marũa ma gũtigana nake, amũte." **5** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Musa aamwandĩkĩire watho ũcio tondũ wa ũrĩa muomĩtie ngoro cianyu. **6** No kuuma o kĩambĩrĩrĩria, Ngai 'ombire mũndũ mũrũme na mũndũ-wa-nja'. **7** 'Gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmaga mũndũ mũrũme atige ithe na nyina na anyiitane na mũtumia wake, **8** nao eerĩ magatuĩka mwĩrĩ ũmwe.' Nĩ ũndũ ũcio, acio ti andũ eerĩ rĩngĩ, no nĩ mũndũ ũmwe. **9** Nĩ ũndũ ũcio, arĩa Ngai anyiitithanĩtie, mũndũ ndakanamatigithanie." **10** Na maatoonya nyũmba thĩinĩ, arutwo makĩũria Jesũ ũhoro ũcio o rĩngĩ. **11** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Mũndũ o wothe angĩtigana na mũtumia wake acooke ahikie mũtumia ũngĩ, mũndũ ũcio nĩ atharĩtie. **12** Nake mũtumia angĩtigana na mũthuuriwe, ahikĩre mũndũ mũrũme ũngĩ, o nake nĩ atharĩtie." **13** Nao andũ makĩrehera Jesũ twana tũnini nĩguo atũhutie, no arutwo ake makĩmakaania. **14** Rĩrĩa Jesũ oonire ũguo, akĩrakara, akĩmeera atĩrĩ, "Rekei twana tũu tũũke kũrĩ niĩ, tigai gũtũgiria, nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai nĩ wa arĩa matariĩ ta tuo. **15** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wothe ũtakamũkĩra ũthamaki wa Ngai ta kaana ndakaũtoonya o na atĩa." **16** Nake akĩoya twana tũu, agĩtũigĩrĩra moko, agĩtũrathima. **17** Na rĩrĩa Jesũ oimagaraga, mũndũ ũmwe nĩateng'erire harĩ we, agĩturia ndu mbere yake, akĩmũũria atĩrĩ, "Mũrutani mwega, ingĩĩka atĩa nĩguo ngaagaya muoyo wa tene na tene?" **(aiōnios g166)** **18** Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "Ũkũnjĩta mwega nĩkĩ? Gũtirĩ o na ũmwe mwega, tiga o Ngai we wiki. **19** Wee nĩ ũũĩ ũrĩa maathani moigĩte: 'Ndũkanoragane, na ndũkanatharanie, na ndũkanaiye, na ndũkanaigĩrĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ kĩgeenyo, na ndũkanaheenanie, na tĩĩa thoguo na nyũkwa.'" **20** Nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, macio mothe ndũire ndĩmarũmĩtie kuuma ndĩ mũnini." **21** Nake Jesũ amũrora, akĩmwenda, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ kũrĩ ũndũ ũmwe ũtigairie: Thiĩ wendie indo ciaku ciothe iria ũrĩ nacio ũhe athĩĩni mbeeca icio, na nĩũkagĩa na mũthithũ igũrũ. Ũcooke ũũke, ũnũmĩrĩre." **22** Mwanake ũcio agĩtukia gĩthiithi. Agĩthiĩ arĩ na kĩeha, tondũ aarĩ na ũtonga mũingĩ. **23** Nake Jesũ akĩĩhũgũra, akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, "Kaĩ nĩ ũndũ wĩ hinya gĩtonga gũtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai-ĩ!" **24** Nao arutwo makĩgega maigua ciugo ciake. No Jesũ akiuga o rĩngĩ atĩrĩ, "Ciana, kaĩ nĩ ũndũ wĩ hinya gũtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai-ĩ! **25** Nĩ ũhũthũ ngamĩĩra kũhungura irima rĩa cindano gũkĩra gĩtonga gũtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai." **26** Arutwo ake magĩkĩrĩrĩria kũgega, makĩũrania atĩrĩ, "Nũũ ũngĩkĩhonoka?" **27** Nake Jesũ akĩmarora, akĩmeera atĩrĩ, "Harĩ mũndũ ũndũ ũyũ ndũngĩhoteka, no harĩ Ngai tiguo; maũndũ mothe nĩ mahotekaga nĩ Ngai." **28** Petero akĩmwĩra atĩrĩ, "Ithuĩ tũtigĩte maũndũ mothe tũgakũrũmĩrĩra!" **29** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ mũndũ ũtigĩte mũciĩ kana ariũ a nyina, kana aarĩ a nyina, kana nyina, kana ithe, kana ciana, o na kana ithaka nĩ ũndũ wakwa, na nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega, **30** ũtakaheo ũtonga maita igana matukũ maya tũrĩ, na aheo maita igana ma nyũmba, na ariũ a nyina, na aarĩ a nyina, na manyina, na ciana o na ithaka, na hamwe na macio, mĩnyamaro. Na ihinda rĩrĩa rĩgooka aheo muoyo wa tene na tene. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** No rĩrĩ, andũ aingĩ arĩa marĩ mbere nĩmagatuĩka a thuutha, na a thuutha matuĩke a mbere." **32** Na rĩrĩa maarĩ njĩra-inĩ makĩambata

merekeire Jerusalemu, Jesũ amatongoretie, arutwo ake nĩmagegire, nao arĩa maamarũmĩrĩire magĩĩtigĩra. O rĩngĩ Jesũ agĩtwara arutwo arĩa ikũmi na eerĩ keherinĩ, akĩambĩrĩrĩria kũmeera maũndũ marĩa maakirie kũmũkora. **33** Akĩmeera atĩrĩ, "Nĩtũkwambata tũthiĩ Jerusalemu, nake Mũrũ wa Mũndũ nĩegũkunyanĩrwo kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na kũrĩ arutani a watho. Nao mamũtuĩre kũũragwo na mamũneane kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, **34** nao mamũnyũrũrie na mamũtuĩre mata, na mamũhũũre iboko o na mamũũrage. No thuutha wa mĩthenya ĩtatũ nĩakariũka." **35** Na rĩrĩ, Jakubu na Johana, ariũ a Zebedi, magĩũka kũrĩ Jesũ. Makĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, tũkwenda ũtwĩkĩre o ũrĩa tũgũkũhooya." **36** Nake akĩmooria atĩrĩ, "Mũkwenda ndĩmwĩkĩre atĩa?" **37** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ũtwĩtĩkĩrie tũgaikara ũmwe guoko-inĩ gwaku kwa ũrĩo na ũrĩa ũngĩ guoko-inĩ gwaku kwa ũmotho riiri-inĩ waku." **38** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Mũtiũĩ kĩrĩa mũrahooya. Mwahota kũnyuĩra gĩkombe kĩrĩa nĩĩ ngũnyuĩra, kana mũbatithio na ũbatithio ũrĩa ngũbatithio naguo?" **39** Nao magĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ no tũhote." Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Gĩkombe kĩrĩa ngũnyuĩra nĩ mũkaanyuĩra, o na mũbatithio na ũbatithio ũrĩa ngũbatithio naguo. **40** No ha ũhoro wa gũikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo kana kwa ũmotho ti nĩĩ heanaga. Itĩ icio ikaaheo arĩa mathondekeirwo cio." **41** Rĩrĩa arutwo acio angĩ ikũmi maiguire ũhoro ũcio, makĩrakarĩra Jakubu na Johana. **42** Nake Jesũ akĩmeeta hamwe akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ mũũĩ atĩ andũ arĩa matuuagwo aathani a andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩmetũũgagĩria igũrũ rĩao, nao anene ao nĩmamaathaga. **43** No rĩrĩ, inyuĩ mũtitariĩ ũguo. Handũ ha ũguo, ũrĩa wothe ũngĩenda gũtuĩka mũnene thĩiinĩ wanyu no nginya atuĩke ndungata yanyu, **44** nake ũrĩa wothe ũkwenda gũtuĩka wa mbere thĩiinĩ wanyu, no nginya atuĩke ngombo ya andũ othe. **45** Nĩgũkorwo o na Mũrũ wa Mũndũ ndookire gũtungatĩrwo, no ookire gũtungata na arute muoyo wake nĩguo arĩhe thogora wa gũkũũra andũ aingĩ." **46** Nao magĩkinya Jeriko. Na rĩrĩa Jesũ na arutwo ake, hamwe na kĩrĩndĩ kĩnene moimaga itũũrainĩ rĩu, mũndũ warĩ mũtumumu wetagwo Baritimayo (ũguo nĩ kuuga mũrũ wa Timayo), aikarĩte thĩ mũkĩrainĩ wa njĩra akĩhooya thendi. **47** Na rĩrĩa aiguire atĩ nĩ Jesũ wa Nazarethi, akĩambĩrĩrĩria kwanĩrĩra akiugaga atĩrĩ, "Jesũ, Mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha!" **48** Andũ aingĩ makĩmũkaania, makĩmwĩra akire, nowe agĩkĩrĩrĩrĩria kwanĩrĩra, akiugaga atĩrĩ, "Mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha!" **49** Nake Jesũ akĩrũgama, akiuga atĩrĩ, "Mwĩtei." Nĩ ũndũ ũcio magĩĩta mũndũ ũcio warĩ mũtumumu, makĩmwĩra atĩrĩ, "Wĩyũmĩrĩrie! Rũgama! Nĩaragwĩta." **50** Agĩteania nguo yake ya igũrũ, agĩũkĩra na ihenya agĩthiĩ harĩ Jesũ. **51** Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "Ũkwenda ngwĩkĩre atĩa?" Nake mũndũ ũcio warĩ mũtumumu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũrutani, ngwenda o njooke kuona." **52** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Wĩthiĩre, wĩtĩkio waku nĩguo watũma ũhone." O rĩmwe akĩambĩrĩrĩria kuona, nake akĩrũmĩrĩra Jesũ.

11 Na rĩrĩ, maakuhĩrĩria itũũra rĩa Jerusalemu, maakinya matũũra ma Bethifage na Bethania hau Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ-rĩ, Jesũ agĩtũma arutwo ake eerĩ, **2** akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi itũũra rĩĩrĩa rĩrĩ mbere yanyu, na mwatoonya o ũguo, nĩmũkuona njaũ ya ndigiri yohetwo hau, nayo ndĩrĩ yakuua mũndũ. Mĩohorei mũmĩrehe. **3** Na mũngĩũrio nĩ mũndũ atĩrĩ, 'Mũreka ũguo nĩkĩ?' Mwĩrei atĩrĩ, 'Mwathani nĩabatarĩtio nĩyo na nĩekũmĩcookia haha o narua.'" **4** Nao magĩthiĩ magĩkora njaũ ya ndigiri yohetwo mũromo-inĩ handũ nja, hakuhĩ na njĩra. Na rĩrĩa maamĩohoraga-rĩ, **5** andũ arĩa maarũngiĩ ho makĩmooria atĩrĩ, "Mũrohora njaũ ĩyo nĩkĩ?" **6** Nao makĩmacookeria o ũrĩa Jesũ aamerĩte, nao andũ acio makĩmetĩkĩria mathiĩ nayo. **7** Rĩrĩa maatwarĩire Jesũ njaũ ĩyo, makĩmĩtandĩka nguo ciao nake Jesũ agĩkuuo nĩyo. **8** Andũ aingĩ makĩara nguo ciao njĩra-inĩ, nao arĩa angĩ makĩara mathĩgĩ marĩa maatuĩte mĩgũnda-inĩ. **9** Andũ arĩa maatongoretie na arĩa maamumĩte thuutha makĩanĩrĩra makiuga atĩrĩ, "Hosana!" "Kũrathimwo-rĩ, nĩ ũrĩa ũgũũka na rĩĩtwa rĩa Mwathani!" **10** "Kũrathimwo-rĩ, nĩ ũthamaki ũrĩa ũgũũka, ũrĩa wa ithe witũ Daudi!" "Hosana igũrũ o igũrũ!" **11** Nake Jesũ aatoonya Jerusalemu, agĩthiĩ hekarũ-inĩ. Na aarĩkia kwĩrorangĩra maũndũ mothe, akiumagara agĩthiĩ Bethania hamwe na arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, tondũ kwarĩ hwaĩ-inĩ. **12** Mũthenya ũyũ ũngĩ rĩrĩa moimaga Bethania, Jesũ akĩigua ahũtĩĩ. **13** Nake akĩona mũkũyũ warĩ haraaya ũrĩ na mathangũ maruru agĩthiĩ kũrora kana warĩ na ngũyũ. Aakinya harĩ guo, agĩkora ndwarĩ na ngũyũ tiga o mathangũ, tondũ ndĩarĩ hĩndĩ ya mĩkũyũ gũciara. **14** Nake akĩĩra mũkũyũ ũcio atĩrĩ, "Mũndũ ndakanarĩe maciaro maku nginya tene." Nao arutwo ake makĩigua akiuga ũguo.

(aiōn g165) **15** Na maakinya Jerusalemu, Jesũ agĩtoonya hekarũ thĩiinĩ, akĩambĩrĩrĩria kũrutũrũra arĩa maagũraga, na arĩa meendanagĩria kuo. Akĩng'aũrania metha cia arĩa maakũũranagia mbeeca, o na itĩ cia arĩa meendagia ndutura, **16** na ndangĩetĩkĩrirle mũndũ o na ũrĩkũ ahĩtũkĩrie kĩndũ gĩa kwendia kũu nja cia hekarũ. **17** Na rĩrĩa aamarutaga, akĩmooria atĩrĩ, "Githĩ ũhoro ndwandĩkĩtwo atĩrĩ, "'Nyũmba yakwa ĩgeetagwo nyũmba ya mahooya ya kũhooyagĩrwo nĩ ndũrĩrĩ ciothe'? No inyuĩ mũmĩtuĩte 'ngurunga ya atunyani'." **18** Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho maigua ũguo, makĩambĩrĩrĩria gũcaria ũrĩa mangĩmũũraga, nĩ ũndũ nĩmamwĩtigagĩra, tondũ kĩrĩndĩ gĩothe nĩkĩagegetio nĩ ũrutani wake. **19** Gwakinya hwaĩ-inĩ, Jesũ na arutwo ake makiuma itũũra rĩu. **20** Rũciinĩ, makĩhĩtũka makĩona mũkũyũ ũrĩa Jesũ aarumĩĩte ũũmĩte wothe nginya mĩri. **21** Petero akĩririkana ũhoro wa mũkũyũ ũcio, akĩĩra Jesũ atĩrĩ, "Rabii, ta rora! Mũkũyũ ũrĩa ũrarumire-rĩ, nĩũũmĩte!" **22** Nake Jesũ akĩmacookeria, akĩmeera atĩrĩ, "Ĩtĩkiai Ngai. **23** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ angĩkeera kĩrĩma gĩkĩ atĩrĩ, 'Thiĩ, wĩikie iria-inĩ,' na ndagathanganie ngoro-inĩ yake, no etĩkie atĩ ũrĩa oiga nĩũgwĩkĩka-rĩ, nĩagekĩrwo ũndũ ũcio. **24** Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, ũrĩa wothe mũrĩhooyaga mũheo, ĩtĩkagiai atĩ nĩ mũrĩkĩtie kũwamũkĩra, naguo nĩũrĩtuĩkaga wanyu. **25** Na rĩrĩa mwarũgama mũhooe, mũrekanagĩre angĩkorwo mũrĩ ũthũ na mũndũ, nĩgeetha Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ o nake amũrekagĩre mehia manyu." (**26** No mũngĩkorwo mũtirekanagĩra mehia, nake Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ

ndarĩmũrekagĩra mehia manyu.) **27** Magĩkinya o rĩngĩ Jerusalemu, na rĩrĩa Jesũ aaceeraga kũu nja cia hekarũ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, o na athuuri magĩũka kũrĩ we. **28** Makĩmũũria atĩrĩ, "Wĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ? Na nũũ wakũheire ũhoti wa gwĩka maũndũ maya?" **29** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩngũmũũria kĩũria kĩmwe. Mwanjookeria, na niĩ nĩngũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ. **30** Ũbatithio wa Johana-rĩ, woimire igũrũ kana kũrĩ andũ? Njookeriai!" **31** Makĩaranĩria o ene ũhoro ũcio, makĩĩrana atĩrĩ, "Tũngiuga atĩ, 'Woimire igũrũ', egũtũũria atĩrĩ, 'Mwakĩregire kũmwĩtĩkia nĩkĩ?' **32** No tũngiuga atĩrĩ, 'Woimire kũrĩ andũ' ...." (Nĩmetigagĩra andũ, tondũ andũ othe mooĩ kũna atĩ Johana aarĩ mũnabii.) **33** Nĩ ũndũ ũcio magĩcookeria Jesũ atĩrĩ, "Ithuĩ tũtiũĩ." Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "O na niĩ ndikũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ."

12 Nake akĩambĩrĩria kũmahe ũhoro na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ, "Mũndũ ũmwe nĩahaandire mũgũnda wake mĩthabibũ. Agĩaka rũgiri rũgĩthiũrũrũkĩria mũgũnda ũcio, na akĩenja irima rĩa kũhihĩra thabibũ, na agĩaka nyũmba ndaaya na igũrũ ya arangĩri. Agĩcooka agĩkomborithia mũgũnda ũcio kũrĩ arĩmi angĩ, na agĩthiĩ rũgendo. **2** Na rĩrĩ, hĩndĩ ya magetha yakinya-rĩ, agĩtũma ndungata yake kũrĩ akombori acio ĩgĩĩre maciaro mamwe ma mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ. **3** Nao makĩmĩnyiita makĩmĩhũũra, na makĩmĩingata ĩtarĩ na kĩndũ. **4** Agĩcooka akĩmatũmĩra ndungata ĩngĩ; nao magĩtiihia ndungata ĩyo mũtwe na makĩmĩĩka maũndũ ma thoni. **5** Na o rĩngĩ agĩtũma ndungata ĩngĩ, nayo makĩmĩũraga. Nĩatũmire ndungata ingĩ nyingĩ, imwe ciacio magĩcihũũra, na iria ingĩ magĩciũraga. **6** "Mũndũ ũcio ndaarĩ na mũndũ ũngĩ watigaire wa gũtũma, tiga o mũriũ wake ũrĩa eendete mũno. Akĩmũtũma thuutha wa acio angĩ othe, akiuga atĩrĩ, 'Nĩmegũtĩĩa mũrũ wakwa.' **7** "No akombori acio makĩĩrana atĩrĩ, 'Ũyũ nĩwe ũkaagaya mũgũnda ũyũ. Ũkai, rekei tũmũũrage, nĩguo igai rĩake rĩgaatuĩka riitũ.' **8** Nĩ ũndũ ũcio makĩmũnyiita, makĩmũũraga, makĩmũikia nja ya mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ. **9** "Rĩu-rĩ, mwene mũgũnda ũcio ageeka atĩa? Agooka oorage akombori acio, acooke ahe andũ angĩ mũgũnda ũcio. **10** Kaĩ mũtarĩ mwathoma maandĩko maya: "'Ihiga rĩrĩa aaki maaregire, nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga inene rĩa koine; **11** Mwathani nĩwe wĩkĩte ũndũ ũcio, naguo nĩ wa magegania tũkĩwona'?" **12** Magĩcaria ũrĩa mangĩmũnyiita tondũ nĩmamenyire aaragia ũhoro wao na ngerekano ĩyo, no nĩmetigagĩra kĩrĩndĩ; nĩ ũndũ ũcio magĩtigana nake, magĩthiĩ. **13** Thuutha ũcio magĩtũma Afarisai amwe na Aherodia kũrĩ Jesũ nĩguo mamũtege na mĩario yake. **14** Magĩũka kũrĩ we makĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, nĩtũũĩ atĩ ũrĩ mũndũ wa ma. Ndwĩtigagĩra andũ, tondũ ndũrũmbũyagia ũrĩa mahaana; no ũrutanaga ũhoro wa Ngai na ma. Rĩu-rĩ, nĩ kwagĩrĩire kũrutĩra Kaisari mbeeca cia igooti, kana aca? **15** Tũrutage kana tũtikarutage?" No tondũ Jesũ nĩamenyaga ũhinga wao, akĩmooria atĩrĩ, "Mũrenda kũngeria nĩkĩ? Ta ndeherai dinari ndĩmĩone." **16** Makĩmũrehera dinari ĩyo, nake akĩmooria atĩrĩ, "Mbica ĩno na rĩĩtwa rĩĩrĩ nĩ cia ũ?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ cia Kaisari." **17** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Rutagĩrai Kaisari kĩrĩa kĩrĩ gĩake, na mũrutagĩre Ngai kĩrĩa kĩrĩ gĩake." Nao makĩgegio nĩwe. **18** Ningĩ Asadukai, arĩa moigaga atĩ gũtirĩ ũhoro wa kũriũka magĩũka kũrĩ Jesũ na makĩmũũria atĩrĩ, **19** "Mũrutani, Musa aatwandĩkĩire atĩ mũrũ wa nyina na mũndũ angĩkua atige mũtumia atarĩ na ciana-rĩ, mũndũ ũcio no nginya ahikie mũtumia ũcio watigwo, aciarĩre mũrũ wa nyina ciana. **20** Na rĩrĩ, kwarĩ aanake mũgwanja a nyina ũmwe. Wa mbere akĩhikania na agĩkua, na ndatige ciana. **21** Nake wa keerĩ akĩhikia mũtumia ũcio wa ndigwa, no o nake agĩkua na ndatige ciana. O na wa gatatũ nake agĩĩka o ũguo. **22** Ũhoro wa ma nĩ atĩ, gũtirĩ o na ũmwe wa acio mũgwanja watigire ciana. Thuutha wao othe, mũtumia ũcio o nake agĩkua. **23** Rĩu-rĩ, hĩndĩ ya kũriũka mũtumia ũcio agaakorwo arĩ wa ũ, nĩgũkorwo othe mũgwanja nĩmamũhikĩtie?" **24** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩmũhĩtĩtie tondũ mũtiũĩ Maandĩko kana hinya wa Ngai? **25** Rĩrĩa akuũ makaariũka, matikahikania kana mahike; magaatuĩka ta araika arĩa marĩ kũu igũrũ. **26** Naguo ha ũhoro wa akuũ kũriũka-rĩ, kaĩ mũtathomete ibuku-inĩ rĩa Musa, ũhoro ũkoniĩ kĩhinga kĩrĩa kĩahĩaga, na ũrĩa Ngai aamwĩrire atĩrĩ, 'Niĩ nĩ niĩ Ngai wa Iburahĩmu na Ngai wa Isaaka, o na Ngai wa Jakubu?' **27** We ti Ngai wa arĩa akuũ, no nĩ wa arĩa marĩ muoyo. Inyuĩ mũhĩtĩtie mũno." **28** Na rĩrĩ, mũrutani ũmwe wa watho nĩokire akĩigua makĩaria. Aamenya atĩ Jesũ nĩamacookeirie icookio rĩega-rĩ, akĩmũũria atĩrĩ, "Harĩ maathani marĩa mangĩ mothe-rĩ, nĩ rĩrĩkũ rĩa bata mũno?" **29** Jesũ agĩcookia atĩrĩ, "Rĩathani rĩrĩa rĩa bata mũno nĩ rĩĩrĩ: 'Thikĩrĩria, inyuĩ Isiraeli, Mwathani Ngai witũ, Mwathani nĩ ũmwe. **30** Endaga Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wothe, na meciiria maku mothe, na hinya waku wothe.' **31** Narĩo rĩa keerĩ nĩ rĩrĩ: 'Endaga mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩendete wee mwene.' Gũtirĩ rĩathani rĩngĩ inene kũrĩ macio." **32** Nake mũndũ ũcio agĩcookia atĩrĩ, "Mũrutani, ti-itherũ nĩwoiga wega atĩ Ngai nĩ ũmwe na gũtirĩ ũngĩ tiga we! **33** Ningĩ ũmwende na ngoro yaku yothe, o na ũmenyo waku wothe, o na hinya waku wothe; o nakuo kwenda mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩendete wee mwene, ũcio nĩ ũndũ ũrĩ bata gũkĩra maruta mothe ma njino na magongona." **34** Rĩrĩa Jesũ oonire nĩacookia wega, akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee-rĩ, ndũrĩ haraaya na ũthamaki wa Ngai." Na kuuma hĩndĩ ĩyo gũtirĩ mũndũ wacookire kũũmĩrĩria kũmũũria ciũria ingĩ. **35** Na rĩrĩ, Jesũ akĩrutana nja-inĩ cia hekarũ akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmaga arutani a watho moige atĩ Kristũ nĩ mũrũ wa Daudi? **36** Daudi we mwene, akĩaria arĩ na Roho Mũtheru, oigire atĩrĩ: "'Mwathani eerire Mwathani wakwa atĩrĩ: "ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo nginya ngaiga thũ ciaku rungu rwa makinya maku."' **37** Daudi we mwene aramwĩta 'Mwathani.' Angĩgĩtuĩka mũrũwe atĩa?" Na nĩ haarĩ na gĩkundi kĩnene kĩa andũ kĩamũthikagĩrĩria gĩkenete. **38** Ningĩ Jesũ akĩrutana, akiuga atĩrĩ, "Mwĩmenyagĩrĩrei arutani a watho. Mendete gũthiĩ mehumbĩte nguo iria ndaaya na kũgeithagio nĩ andũ othe rĩrĩa mekũgera ndũnyũ-inĩ, **39** na makenda gũikaragĩra itĩ iria cia bata

thunagogi-inĩ, na gũikara handũ ha andũ arĩa atĩĩku maruga-inĩ. **40** Na no-o matoonyagĩrĩra nyũmba cia atumia a ndigwa makamatunya indo ciao, na nĩguo meyonanie, makahooya mahooya maraihu. Andũ ta acio nĩ makaaherithio mũno makĩria." **41** Jesũ agĩikara thĩ ang'etheire harĩa heekagĩrwo maruta, akĩĩrorera ũrĩa gĩkundi kĩu kĩahothaga. Andũ aingĩ itonga makĩhotha mbeeca nyingĩ. **42** No mũtumia ũmwe wa ndigwa warĩ mũthĩĩni agĩũka akĩhotha tũthendi twĩrĩ tũnini mũno twa gĩcango tũrĩa twarĩ mũigana wa mbeeca ĩmwe. **43** Jesũ agĩĩta arutwo ake harĩ we, akĩmeera atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũtumia ũyũ wa ndigwa mũthĩĩni nĩekĩra mbeeca nyingĩ kĩgĩĩna-inĩ gũkĩra andũ arĩa angĩ othe. **44** Acio angĩ othe maheana kũringana na ũingĩ wa ũtonga wao, no mũtumia ũyũ aheana kĩrĩa gĩothe oima nakĩo, o na arĩ mũthĩĩni-rĩ, aheana mũthithũ wake wothe."

13 Na rĩrĩa Jesũ oimaga hekarũ-inĩ, ũmwe wa arutwo ake akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, ta rora! Mahiga maya kaĩ nĩ manene-ĩ! Kaĩ nyũmba ici nĩ thaka-ĩ!" **2** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩũrona nyũmba ici nene ũũ? Gũtirĩ ihiga o na rĩmwe rĩa maya rĩgaakorwo rĩrĩ igũrũ wa rĩrĩa rĩngĩ; mothe nĩmakamomorwo." **3** Rĩrĩa Jesũ aikarĩte thĩ kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ ang'etheire hekarũ-rĩ, Petero na Jakubu na Johana na Anderea makĩmũũria marĩ keheri-inĩ atĩrĩ, **4** "Ta twĩre, maũndũ macio mageekĩka rĩ? Na kĩmenyithia atĩ maũndũ macio marĩ hakuhĩ gwĩkĩka nĩ kĩrĩkũ?" **5** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikanaheenio nĩ mũndũ o na ũrĩkũ. **6** Andũ aingĩ nĩ magooka na rĩĩtwa rĩakwa makiugaga atĩrĩ, 'Niĩ nĩ niĩ Kristũ,' na nĩmakaheenia andũ aingĩ. **7** Rĩrĩa mũkaigua mbaara na mũhuhu wa mbaara mũtikanamake. Maũndũ ta macio no nginya mekĩke, no rĩrĩ, ithirĩro ti rĩkinyu. **8** Rũrĩrĩ nĩrũgookĩrĩra rũrĩa rũngĩ, na ũthamaki ũũkĩrĩre ũthamaki ũrĩa ũngĩ. Nĩgũkaagĩa na ithingithia kũndũ na kũndũ, o na kũgĩe ng'aragu. Maũndũ maya nĩ kĩambĩrĩrĩria kĩa ruo ta rwa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo. **9** "No inyuĩ-rĩ, ikaragai mwĩiguĩte. Nĩmũkaneanwo kũrĩ ciama cia athuuri na mũhũũrwo iboko thĩinĩ wa thunagogi. Nĩmũkarũgama mbere ya aathani na athamaki nĩ ũndũ wakwa, mũtuĩke aira akwa kũrĩ o. **10** Naguo Ũhoro-ũrĩa-Mwega no nginya wambe ũhunjio kũrĩ ndũrĩrĩ ciothe. **11** Rĩrĩa rĩothe mũkaanyiitwo mũtwarwo mũgaciirithio, mũtikanetange mũgĩĩciiria ũrĩa mũkoiga. Inyuĩ mũkoiga o ũrĩa mũkaahotithio hĩndĩ ĩyo, nĩgũkorwo ti inyuĩ mũgaakorwo mũkĩaria, no nĩ Roho mũtheru. **12** "Mũndũ nĩagakunyanĩra mũrũ wa nyina ooragwo, na ithe wa mũndũ akunyanĩre mwana wake, o na ciana nĩikaremera aciari a cio na imoragithie. **13** Andũ othe nĩmakamũmena nĩ ũndũ wakwa, no ũrĩa ũgaakirĩrĩrĩria nginya hĩndĩ ya mũthia nĩakahonoka. **14** "Rĩrĩa mũkoona kĩrĩa kĩrĩ thaahu na gĩa kũrehe ihooru kĩarũgama harĩa gĩtagĩrĩirwo nĩ kũrũgama-rĩ, (ũrĩa ũrathoma nĩamenye ũhoro ũcio), hĩndĩ ĩyo arĩa marĩ Judea nĩmoorĩre irĩma-inĩ. **15** Mũndũ ũrĩa wothe ũgaakorwo arĩ nyũmba yake igũrũ ndakanaharũrũke kana atoonye kũruta kĩndũ nyũmba. **16** Nake mũndũ ũrĩa ũgaakorwo arĩ mũgũnda ndagacooke mũciĩ kũgĩĩra nguo ciake. **17** Kaĩ atumia arĩa magaakorwo marĩ na nda na arĩa magaakorwo makĩongithia hĩndĩ ĩyo nĩmagakorwo marĩ na haaro-ĩ! **18** Hooyagai Ngai atĩ maũndũ macio matikanakinye hĩndĩ ya heho, **19** nĩ ũndũ matukũ macio gũgaakorwo na mĩnyamaro ĩtarĩ yoneka ĩngĩ tayo kuuma kĩambĩrĩrĩria rĩrĩa Ngai ombire thĩ nginya rĩu, na gũtikoneka ĩngĩ tayo. **20** Tiga Mwathani anyihanyiihirie matukũ macio, gũtirĩ mũndũ ũngĩgatigara. No tondũ wa andũ ake arĩa aamũre, matukũ macio nĩmagakuhĩhio. **21** Hĩndĩ ĩyo mũndũ o na ũrĩkũ angĩkamwĩra atĩrĩ, 'Kristũ arĩ haha!' kana amwĩre atĩrĩ, 'Kristũ arĩ haarĩa!' mũtikanetĩkie ũhoro ũcio. **22** Nĩgũkorwo Kristũ a maheeni na anabii a maheeni nĩmakeyumĩria monanie morirũ na maringe ciama nĩguo mahĩtithie andũ arĩa aamũre, korwo no kũhoteke. **23** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ikaragai mwĩiguĩte tondũ nĩndamwĩra maũndũ mothe mbere ya ihinda rĩtanakinya. **24** "No ihinda-inĩ rĩu, thuutha wa maũndũ macio ma mĩnyamaro, "'riũa nĩrĩkagĩa nduma, naguo mweri ndũkaara; **25** njata nacio nĩikaagũa kuuma igũrũ, namo maahinya ma igũrũ nĩmakenyenyio.' **26** "Hĩndĩ ĩyo andũ nĩ makoona Mũrũ wa Mũndũ agĩũka arĩ thĩinĩ wa matu, arĩ na hinya mũingĩ mũno o na riiri. **27** Nake nĩagatũma araika ake macookanĩrĩrie andũ ake arĩa aamũre kuuma mĩena ĩna ĩrĩa yumaga rũhuho, o na kuuma ituri ciothe cia thĩ na cia igũrũ. **28** "Na rĩrĩ, mwĩrutei na mũkũyũ: Rĩrĩa honge ciaguo ciarĩkia gũthundũra na ciaruta mathangũ-rĩ, nĩmũmenyaga atĩ hĩndĩ ya riũa ĩrĩ hakuhĩ. **29** Ũguo noguo, rĩrĩa mũkoona maũndũ macio magĩĩkĩka mũkaamenya ihinda rĩrĩ hakuhĩ, rĩrĩ o mũromo-inĩ. **30** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, rũciaro rũrũ rũtigaathira nginya maũndũ macio mothe makaahingio. **31** Igũrũ na thĩ nĩigathira, no ciugo ciakwa itigathira. **32** "Gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũũĩ ũhoro wa mũthenya ũcio kana ithaa rĩu, o na araika a igũrũ matiũĩ, o na Mũriũ ndooĩ, tiga Ithe wiki! **33** Ikaragai mwĩiguĩte! Ikaragai mwĩhũgĩte! Mũtiũĩ rĩrĩa ihinda rĩu rĩgaakinya. **34** Gũkahaana ta mũndũ ũgũthiĩ rũgendo ũrĩa atigaga egaĩra ndungata ciake irorage mũciĩ, o ndungata akamĩhe wĩra wayo, na agatiga atha mũikaria wa mũrango o nake aikarage ehũũgĩte. **35** "Nĩ ũndũ ũcio, ikaragai mwĩiguĩte tondũ mũtiũĩ rĩrĩa mwene mũciĩ agacooka, kana agooka hwaĩ-inĩ, kana ũtukũ gatagatĩ, kana ngũkũ ĩkĩgamba, o na kana gũgĩthererũka. **36** O rĩrĩa angĩũka-rĩ, mũtikanareke amũkore mwĩrigĩtwo. **37** Ũguo ngũmwĩra, noguo ngwĩra andũ othe, atĩrĩ, 'Ikaragai mwĩiguĩte'."

14 Na rĩrĩ, gwatigaire o mĩthenya ĩĩrĩ nĩguo kũgĩe na Gĩathĩ kĩa Bathaka na kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia, nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho nĩmacaragia ũrĩa mangĩnyiitithia Jesũ na njĩra ya wara nĩguo mamũũrage. **2** Makiuga atĩrĩ, "No tũtingĩmũnyiita hĩndĩ ya Gĩathĩ, tondũ andũ mahota kũruta haaro." **3** Na rĩrĩa arĩ itũũra-inĩ rĩa Bethania kwa mũndũ wetagwo Simoni ũrĩa warĩ na mangũ, aikarĩte metha-inĩ akĩrĩa irio-rĩ, nĩhookire mũndũ-wa-nja arĩ na cuba ya maguta ma goro mũno na manungi wega. Akĩũraga cuba ĩyo na akĩmũitĩrĩria maguta macio mũtwe. **4** Andũ amwe arĩa maarĩ kuo makĩigua ũũru, makĩũrania

atĩrĩ, “Maguta maya maitangwo ũguo nĩkĩ? **5** Maguta macio nĩmangĩendio mbeeca ikĩrĩte mũcara wa mũndũ wa mwaka mũgima nacio mbeeca icio iheo athĩĩni.” Magĩkũũma mũndũ-wa-nja ũcio marĩ na ũũru. **6** Nowe Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Tiganai nake, mũramũtanga nĩkĩ? Nĩanjĩka ũndũ mwega mũno. **7** Athĩĩni marĩkoragwo na inyuĩ hĩndĩ ciothe na no mũmateithie hĩndĩ ĩrĩa yothe mũngĩenda. No nĩĩ mũtirĩkoragwo na nĩĩ hĩndĩ ciothe. **8** Anjĩka o ũrĩa angĩahota. Aitĩrĩria mwĩrĩ wakwa maguta o mbere nĩ ũndũ wa kũhaarĩria gũthikwo gwakwa. **9** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, kũrĩa guothe Ũhoro-ũyũ-Mwega ũkaahunjagio thĩinĩ wa thĩ, ũguo eka nĩũkeeragwo andũ nĩgeetha aririkanagwo.” **10** Hĩndĩ ĩyo Judasi Mũisikariota, ũmwe wa arĩa ikũmi na eerĩ, agĩthiĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene agakunyanĩre Jesũ kũrĩ o. **11** Nao magĩkena mũno maigua ũguo na makĩmwĩra nĩmekũmũhe mbeeca. Nĩ ũndũ ũcio Judasi agĩcaria mweke wa kũmũneana kũrĩ o. **12** Mũthenya wa mbere wa Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia, o ũrĩa wathĩnjagwo gatũrũme ka Bathakarĩ, arutwo a Jesũ makĩmũũria atĩrĩ, “Ũkwenda tũthiĩ kũ tũkahaarĩrie nĩguo ũkarĩĩre irio cia Bathaka kuo?” **13** Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma arutwo ake eerĩ akĩmeera atĩrĩ, “Thĩĩi mũtoonye itũũra, na nĩ mũgũcemania na mũndũ ũkuuĩte ndigithũ ya maaĩ. Mũrũmĩrĩrei. **14** Kũrĩa egũtoonya mwĩre mwene nyũmba ĩyo atĩrĩ, ‘Mũrutani arooria atĩrĩ, nyũmba yakwa ya ageni ĩrĩ ha, harĩa ingĩrĩĩra irio cia Bathaka na arutwo akwa?’ **15** Nake nĩekũmuonia nyũmba nene ya igũrũ ĩkĩrĩtwo indo na ĩgathondekwo wega. Haarĩriai irio cia Bathaka iitũ kuo.” **16** Arutwo acio makiumagara, magĩtoonya itũũra, magĩkora maũndũ mahaana o ta ũrĩa Jesũ aamerĩte. Nĩ ũndũ ũcio makĩhaarĩria irio cia Bathaka. **17** Na gwakinya hwaĩ-inĩ, Jesũ agĩkinya kuo marĩ na arutwo arĩa ikũmi na eerĩ. **18** Maikarĩte metha-inĩ makĩrĩa akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũmwe wanyu nĩekũngunyanĩra, ũmwe wa arĩa mararĩanĩra na nĩĩ.” **19** Makĩnyiitwo nĩ kĩeha mũno, na o ũmwe akamũũria atĩrĩ, “Ti-itherũ hihi nĩ nĩĩ?” **20** Jesũ akĩmacookeria akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ ũmwe wanyu inyuĩ ikũmi na eerĩ, ũrĩa ũgũtobokanĩria mũgate mbakũri-inĩ hamwe na nĩĩ. **21** Mũrũ wa Mũndũ egũthiĩ o ta ũrĩa ũhoro wake wandĩkĩtwo. No mũndũ ũrĩa ũgaakunyanĩra Mũrũ wa Mũndũ kaĩ arĩ na haaroĩ! Nĩ kaba mũndũ ũcio atangĩaciarirwo.” **22** Ningĩ o makĩrĩĩaga-rĩ, Jesũ akĩoya mũgate, agĩcookia ngaatho, agĩcooka akĩwenyũranga, akĩhe arutwo ake, akiuga atĩrĩ, “Oyai; ũyũ nĩguo mwĩrĩ wakwa.” **23** Agĩcooka akĩoya gĩkombe, agĩcookia ngaatho akĩmanengera, nao othe magĩkĩnyuĩra. **24** Akĩmeera atĩrĩ, “Ĩno nĩyo thakame yakwa ya kĩrĩkanĩro, ĩrĩa ĩitĩtwo nĩ ũndũ wa andũ aingĩ. **25** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ndikũnyua rĩngĩ ndibei ya maciaro ma mũthabibũ, nginya mũthenya ũrĩa ngaamĩnyua ĩrĩ njerũ ũthamaki-inĩ wa Ngai.” **26** Na maarĩkia kũina rwĩmbo, makiumagara magĩthiĩ kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ. **27** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ inyuothe nĩmũrĩndirika, nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: “‘Nĩngaringa mũrĩithi, nacio ng’ondu ihurunjũke.’ **28** No ndaariũka, nĩngamũtongoria gũthiĩ Galili.” **29** Petero akĩmwĩra atĩrĩ, “O na othe mangĩgũtirika, nĩĩ ndingĩgũtirika.” **30** Nake Jesũ akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, ũmũthĩ, o ũtukũ ũyũ, ngũkũ ĩtanakũga keerĩ, nĩũrĩngaana maita matatũ.” **31** No Petero akĩaria ahinyĩrĩirie, akiuga atĩrĩ, “O na angĩkorwo ndĩrĩkuanĩra nawe, niĩ ndingĩgũkaana!” O na acio angĩ othe makiuga o ũguo. **32** Nao magĩkinya handũ heetagwo Gethisemane, nake Jesũ akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, “Ikarai haha thiĩ ngahooe.” **33** Akĩoya Petero na Jakubu na Johana agĩthiĩ nao, na o hĩndĩ ĩyo akĩnyiitwo nĩ kĩeha kĩnene na agĩthĩĩnĩka mũno. **34** Akĩmeera atĩrĩ, “Ngoro yakwa nĩĩraigua kĩeha mũno o ta ingĩkua, ikarai haha na mwĩhũge.” **35** Na aathiathia hanini, akĩĩgũithia thĩ, akĩhooya atĩ korwo kwahoteka, ihinda rĩu rĩmweherere. **36** Akiuga atĩrĩ, “Abba, Baba, maũndũ mothe nĩmahotekaga nĩwe. Njehereria gĩkombe gĩkĩ. No ti ũrĩa ngwenda niĩ, no nĩ ũrĩa wee ũkwenda.” **37** Ningĩ agĩcooka harĩ arutwo ake akĩmakora makomete. Akĩũria Petero atĩrĩ, “Simoni, kaĩ ũkomete? Ndũngĩhota gũikara ithaa rĩmwe wĩiguĩte? **38** Mwĩhũgagei na mũhooyage nĩgeetha mũtikagwe magerio-inĩ. Ngoro nĩyenda, no mwĩrĩ ndũrĩ na hinya.” **39** O rĩngĩ agĩthiĩ akĩhooya o ũguo. **40** Na acooka rĩngĩ harĩo, agĩkora makomete tondũ nĩmahĩtĩtwo nĩ toro. Nao makĩrigwo nĩ ũrĩa mangĩmwĩra. **41** Ningĩ agĩũka ihinda rĩa gatatũ akĩmooria atĩrĩ, “O na rĩu mũrĩ o toro, o mũhurũkĩte? Kinyiai hau! Ithaa nĩrĩakinya. Atĩrĩrĩ, Mũrũ wa Mũndũ nĩakunyanĩirwo akaneanwo moko-inĩ ma andũ ehia. **42** Ũkĩrai, tũthiĩ! Ũrĩa ũkũngunyanĩra nĩarooka.” **43** O akĩaragia-rĩ, Judasi, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, agĩkinya. Ookire arĩ na gĩkundi kĩnene kĩa andũ marĩ na hiũ cia njora na njũgũma, matũmĩtwo nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho na athuuri. **44** Judasi ũcio wamũkunyanĩire nĩamaheete kĩmenyithia akameera atĩrĩ, “Ũrĩa ndĩmumunya nĩwe; mũmũnyiite na mũmũtware arangĩirwo.” **45** Judasi o rĩmwe agĩthiĩ harĩ Jesũ, akĩmwĩta atĩrĩ, “Rabii!” na akĩmũmumunya. **46** Nao andũ acio makĩguthũkĩra Jesũ makĩmũnyiita. **47** Na ũmwe wa arĩa maarũngiĩ hakuhĩ agĩcomora rũhiũ rwake rwa njora agĩtinia gũtũ kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. **48** Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Kaĩ ndĩ mũtongoria wa akararia a watho atĩ nĩkĩo muoka kũũnyiita mũrĩ na hiũ cia njora na njũgũma? **49** Ndĩratũũraga na inyuĩ hekarũ-inĩ ngĩrutanaga mũthenya o mũthenya na mũtingĩĩnyiita. No rĩrĩ, Maandĩko no nginya mahiinge.” **50** Hĩndĩ ĩyo arutwo ake othe makĩmũtiganĩria, makĩũra. **51** Na mwanake ũmwe ũteehumbĩte kĩndũ tiga taama wa gatani akĩrũmĩrĩra Jesũ. Na rĩrĩa maamũnyiitire, **52** agĩtiga taama wake nao, akĩũra e njaga. **53** Nao andũ acio magĩtwara Jesũ kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene othe, na athuuri na arutani a watho makĩgomana hamwe. **54** Petero akĩmũrũmĩrĩra arĩ haraaya o nginya agĩkinya nja ya mũciĩ wa mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene. Agĩikarania na thigari kũu agĩota mwaki. **55** Na rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, o na Kĩama kĩu gĩothe, magĩcaria ũira wa kũũragithia Jesũ, no mationire. **56** Na andũ aingĩ nĩmarutire ũira wa maheeni, no ũira wao ũkĩaga kũiguana. **57** Gũgĩcooka gũkĩrũgama andũ amwe, nao makĩruta ũira wa maheeni makiuga atĩrĩ, **58** “Nĩtwaiguire akiuga atĩrĩ, ‘Nĩngatharia hekarũ ĩno yakĩtwo nĩ andũ, na njake ĩngĩ ĩtakĩtwo

nĩ mũndũ na ihinda rĩa mĩthenya ĩtatũ.'" **59** No o na moiga ũguo, ũira wao ũkĩaga kũiguana. **60** Hĩndĩ ĩyo mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akĩrũgama gatagatĩ kao, akĩũria Jesũ atĩrĩ, "Kaĩ wee ũtarĩ na ũndũ ũngĩcookia? Nĩ ũhoro ũrĩkũ ũyũ ũrathitangwo naguo?" **61** No Jesũ agĩkira ki, na ndacookie ũndũ. O rĩngĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ũrĩa Mũrathime?" **62** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩĩ nĩ niĩ. Na nĩmũkona Mũrũ wa Mũndũ aikarĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ũrĩa-ũrĩ-Hinya, na agĩũka arĩ igũrũ rĩa matu." **63** Mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene agĩtembũranga nguo ciake. Akĩũria atĩrĩ, "Tũgũkĩbatario nĩ aira angĩ a kĩ? **64** Nĩmweiguĩra akĩruma Ngai. Mũgwĩciiria atĩa?" Nao othe makĩmũtuĩra atĩ aagĩrĩirwo nĩ kũũragwo. **65** Hĩndĩ ĩyo amwe makĩambĩrĩria kũmũtuĩra mata, na makĩmũhumbĩra ũthiũ, makĩmũringa na ngundi makĩmwĩraga atĩrĩ, "Ta kĩrathe ũhoro." Nacio thigari ikĩmuoya, ikĩmũhũũra. **66** Na hĩndĩ ĩyo Petero aikarĩte o hau nja-rĩ, ũmwe wa ndungata cia airĩtu cia mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akĩgerera ho. **67** Rĩrĩa oonire Petero agĩota mwaki, akĩmũrora wega. "Akĩmwĩra atĩrĩ, 'O nawe uuma hamwe na Jesũ ũcio wa Nazarethi'." **68** Nowe Petero agĩkaana ũhoro ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndiũĩ ũhoro ũcio, o na ndiramenya nĩ atĩa ũroiga," na akiumagara agĩthiĩ itoonyero-inĩ. **69** Na rĩrĩa ndungata ĩyo ya mũirĩtu yamuonire ho, o rĩngĩ ĩkĩĩra arĩa maarũngiĩ ho atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ nĩ ũmwe wao." **70** No Petero agĩkaana ũhoro ũcio rĩngĩ. Thuutha wa kahinda kanini, arĩa maarũgamĩte hakuhĩ makĩĩra Petero atĩrĩ, "Ti-itherũ ũrĩ ũmwe wao, nĩ ũndũ wĩ Mũgalili." **71** Nake akĩambĩrĩria kwĩhĩta akiugaga atĩrĩ, "Niĩ ndiũĩ mũndũ ũyũ mũraaria ũhoro wake." **72** O hĩndĩ ĩyo ngũkũ ĩgĩkũga hĩndĩ ya keerĩ. Nake Petero akĩririkana ũhoro ũrĩa Jesũ aamwĩrĩte atĩrĩ, "Ngũkũ ĩtanakũga keerĩ nĩũrĩngaana maita matatũ." Nake akĩambĩrĩria kũrĩra.

15 Na rĩrĩ, rũciinĩ tene, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri, na arutani a watho, na Kĩama gĩothe magĩtua ũrĩa megwĩka. Makĩoha Jesũ, makĩmũtwara, makĩmũneana kũrĩ Pilato. **2** Nake Pilato akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe Mũthamaki wa Ayahudi?" Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩĩ, ũguo woiga nĩguo." **3** Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene makĩmũthitangĩra maũndũ maingĩ. **4** Nĩ ũndũ ũcio Pilato akĩmũũria o rĩngĩ atĩrĩ, "Kaĩ wee ũtarĩ na ũndũ ũgũcookia? Ta rora maũndũ marĩa mothe maragũthitangĩra." **5** No Jesũ ndaigana gũcookia ũndũ, nake Pilato akĩgega. **6** Na rĩrĩ, kwarĩ mũtugo hĩndĩ ya Iruga rĩu rĩa Bathaka, Pilato nĩamohoragĩra mwohwo ũmwe, o ũrĩa andũ mangĩetirie. **7** Na nĩ kwarĩ mũndũ ũmwe wetagwo Baraba woohetwo hamwe na arĩa maambĩrĩirie ngũĩ ya gũũkĩrĩra thirikari na makooraga andũ thĩinĩ wa mbũkĩrĩra ĩyo. **8** Nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩgĩthiĩ harĩ Pilato, gĩkĩmũũria eeke o ũrĩa aamenyerete gwĩka. **9** Pilato akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ mũkwenda ndĩmuohorere mũthamaki wa Ayahudi?" **10** Nĩgũkorwo nĩamenyaga atĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene maaneanĩte Jesũ kũrĩ we nĩ ũndũ wa ũiru. **11** No rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene makĩringĩrĩria kĩrĩndĩ kĩu kĩĩre Pilato ohore Baraba handũ ha Jesũ. **12** Pilato akĩmooria atĩrĩ, "Mũgũkĩenda njĩke atĩa na mũndũ ũyũ mwĩtaga mũthamaki wa Ayahudi?" **13** Nao makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, "Mwambe mũtĩ igũrũ!" **14** Nake Pilato akĩmooria atĩrĩ, "Nĩkĩ? Nĩ ngero ĩrĩkũ agerete?" No-o magĩkĩrĩrĩria kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, "Mwambe mũtĩ igũrũ!" **15** Na tondũ nĩendaga gũkenia kĩrĩndĩ kĩu, Pilato akĩmohorera Baraba. Akĩhũũrithia Jesũ iboko, agĩcooka akĩmũneana akambwo mũtĩ igũrũ. **16** Nacio thigari igĩtwara Jesũ gĩikaro-inĩ kĩa barũthi (na nĩkĩo gĩetagwo Puratoria); igĩcookanĩrĩria mbũtũ yothe ya thigari. **17** Ikĩmũhumba nguo ndaaya ya rangi wa ndathi, igĩcooka igĩtuma thũmbĩ ya mĩigua, ikĩmwĩkĩra mũtwe. **18** Ikĩambĩrĩria kũmũnyũrũria, ikĩmwĩraga atĩrĩ, "Ũkĩrĩ mũhoro, wee mũthamaki wa Ayahudi?" **19** Ikĩmũhũũra na rũthanju mũtwe maita maingĩ ikĩmũtuagĩra mata. Ikĩĩgũithia thĩ mbere yake, ikĩmũturagĩria ndu ta ikũmũhooya. **20** Na ciarĩkia kũmũnyũrũria-rĩ, ikĩmũruta nguo ĩyo ndaaya ya rangi wa ndathi, ikĩmũhumba nguo ciake mwene. Igĩcooka ikĩmuumagaria ikamwambe mũtĩ igũrũ. **21** Na marĩ njĩra thigari ikĩnyiita mũndũ wahĩtũkaga akiuma mĩgũnda-inĩ, wetagwo Simoni wa kuuma Kurene, ithe wa Alekisandero na Rufusi, na ikĩmũkuuithia mũtharaba wa Jesũ na hinya. **22** Igĩgĩkinyia Jesũ handũ harĩa heetagwo Gologotha (ũguo nĩ kuuga Handũ hahaana ta Ihĩndĩ rĩa Mũtwe). **23** Ningĩ igĩcooka ikĩmũhe ndibei ĩtukanĩtio na manemane, nake Jesũ akĩrega kũmĩnyua. **24** Igĩkĩmwamba mũtĩ igũrũ. Ikĩgayana nguo ciake, na ũndũ wa gũcicuukĩra mĩtĩ nĩguo imenye o ĩrĩa mũndũ egũkuua. **25** Kwarĩ thaa ithatũ cia rũciinĩ rĩrĩa ciamwambire mũtĩ igũrũ. **26** Ũndũ ũrĩa aathitangĩirwo wandĩkĩtwo atĩrĩ, "Ũyũ nĩwe MŨTHAMAKI WA AYAHUDI." **27** Ningĩ ikĩamba atunyani eerĩ hamwe nake, ũmwe mwena wake wa ũrĩo, nake ũcio ũngĩ mwena wake wa ũmotho. **28** (Namo Maandĩko makĩhingio marĩa moigaga atĩrĩ, "Aataranĩirio na andũ arĩa aagarari watho.") **29** Andũ arĩa maahĩtũkagĩra hau nĩmamũrumaga makĩinagia mĩtwe yao, makoiga atĩrĩ, "Hĩ! Wee ũngĩrathariire hekarũ na ũmĩake na mĩthenya ĩtatũ-rĩ, **30** harũrũka uume mũtharaba-inĩ ũcio, wĩhonokie!" **31** O ũndũ ũmwe athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho nĩmamũnyũrũragia, makerana atĩrĩ, "Nĩarahonokagia arĩa angĩ, no ndangĩhota kwĩhonokia we mwene. **32** Kristũ ũyũ, Mũthamaki wa Isiraeli-rĩ, ta nĩakĩharũrũke rĩu oime mũtharaba-inĩ, nĩguo tuone twĩtĩkie." O nao arĩa maambanĩirio hamwe nake, makĩmũruma. **33** Na rĩrĩ, thaa thita cia mũthenya ciakinya, bũrũri wothe ũkĩgĩa nduma nginya thaa kenda. **34** Na thaa kenda Jesũ akĩgũthũka na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, "Eloi, Eloi, lama sabakithani?" naguo ũguo nĩ kuuga atĩrĩ, "Ngai wakwa, Ngai wakwa, wandiganĩria nĩkĩ?" **35** Rĩrĩa andũ amwe a arĩa marũngiĩ hau maiguire ũguo, makiuga atĩrĩ, "Ta thikĩrĩriai agĩĩta Elija." **36** Mũndũ ũmwe agĩteng'era, agĩtobokia thibũnji thiki-inĩ akĩmĩthecerera kamũrangi-inĩ akĩhe Jesũ anyue. Akiuga atĩrĩ, "Tiganai nake. Rekei tuone kana Elija nĩegũũka kũmũcuurũria mũtharaba-inĩ." **37** Nake Jesũ agĩkaya aanĩrĩire, agĩtuĩkana. **38** Nakĩo gĩtambaya kĩa hekarũ gĩgĩatũkana icunjĩ igĩrĩ kuuma igũrũ nginya thĩ. **39** Na rĩrĩa mũnene-wa-thigari-igana, ũrĩa warũngiĩ hau mang'ethanĩire, aiguire ũrĩa akaya na akĩona ũrĩa akua,

akiuga atĩrĩ, “Ti-itherũ mũndũ ũyũ oima Mũrũ wa Ngai!” **40** Nĩ haarĩ na atumia meeroragĩra marĩ haraaya. Ũmwe wao aarĩ Mariamu Mũmagidali, na Mariamu nyina wa Jakubu ũrĩa warĩ Mũnini na wa Jose, na Salome. **41** Rĩrĩa aarĩ Galili, atumia aya nĩo maamũrũmagĩrĩra na makamũtungatagĩra. Ningĩ hau nĩ haarĩ na atumia angĩ aingĩ arĩa mookĩte nake Jerusalemu. **42** Na tondũ kwarĩ Mũthenya wa Kwĩhaarĩria (nĩguo mũthenya ũrĩa wĩ mbere ya Thabatũ), gwakuhĩrĩria hwaĩ-inĩ-rĩ, **43** Jusufu wa Arimathea, mũndũ warĩ igweta mũno Kĩama-inĩ gĩa athuuri, na we mwene nĩeetagĩrĩra ũthamaki wa Ngai, agĩthiĩ kũrĩ Pilato na ũcamba, akĩhooya etĩkĩrio akuue mwĩrĩ wa Jesũ. **44** Nake Pilato akĩgega aigua atĩ Jesũ nĩarĩkĩtie gũkua. Agĩĩta mũthigari ũrĩa mũnene-wa-thigari-igana, akĩmũũria kana Jesũ nĩarĩkĩtie gũkua. **45** Rĩrĩa aamenyithirio nĩ mũnene ũcio wa thigari igana atĩ nĩguo kwarĩ, agĩĩtĩkĩria Jusufu akuue mwĩrĩ ũcio. **46** Nĩ ũndũ ũcio Jusufu akĩgũra taama wa gatani, agĩcuurũria mwĩrĩ ũcio. Akĩũkũnja na taama ũcio wa gatani, agĩthiĩ akĩũiga thĩinĩ wa mbĩrĩra yenjetwo rwaro-inĩ rwa ihiga. Agĩcooka akĩgaragaria ihiga rĩkĩhinga mũromo wa mbĩrĩra ĩyo. **47** Nake Mariamu Mũmagidali na Mariamu ũrĩa nyina wa Jose makĩona harĩa aigirwo.

16 Na rĩrĩ, Thabatũ yathira, Mariamu Mũmagidali, na Mariamu nyina wa Jakubu, na Salome makĩgũra indo nungi wega nĩgeetha mathiĩ makahake mwĩrĩ wa Jesũ. **2** Mũthenya wa mbere wa kiumia, rũciinĩ tene thuutha wa riũa kũratha, marĩ njĩra magĩthiĩ mbĩrĩra-inĩ, **3** nĩmoranagia atĩrĩ, “Nũũ ũgũtũgaragarĩria ihiga rĩehere mũromo-inĩ wa mbĩrĩra?” **4** No rĩrĩa maatiirire maitho, makĩona ihiga rĩu nĩrĩagaragarĩtio rĩkehera, nĩgũkorwo rĩarĩ inene mũno. **5** Na rĩrĩa maatoonyaga mbĩrĩra-thĩinĩ, makĩona mwanake wehumbĩte nguo njerũ ndaaya aikarĩte thĩ mwena wao wa ũrĩo, nao makĩmaka. **6** Nake akĩmeera atĩrĩ, “Tigai kũmaka. Mũracaria Jesũ ũrĩa wa Nazarethi, ũrĩa ũrambirwo mũtĩ igũrũ. Nĩariũkĩte! Ndarĩ haha. Onei harĩa maramũigĩte. **7** No thĩĩi mwĩre arutwo ake o na Petero atĩrĩ, ‘Nĩekũmũtongoria gũthiĩ Galili. Kũu nĩkuo mũkaamuona, o ta ũrĩa aamwĩrire’.” **8** Atumia acio makiuma hau mbĩrĩra-inĩ makĩinainaga na magegete. Matirĩ mũndũ meerire ũndũ, tondũ nĩmetigagĩra. **9** **(note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.)** Mũthenya wa mbere wa kiumia rũciinĩ tene Jesũ ariũka-rĩ, aambire kuumĩrĩra Mariamu Mũmagidali ũrĩa aarutĩte ndaimono mũgwanja. **10** Nake Mariamu agĩthiĩ akĩĩra arĩa maatũire na Jesũ, akĩmakora magĩcakaya na makĩrĩra. **11** Nao maigua atĩ Jesũ nĩariũkĩte, na atĩ Mariamu nĩamuonete, makĩrega gwĩtĩkia. **12** Thuutha ũcio Jesũ akiumĩrĩra andũ angĩ eerĩ ao, ahaana ũndũ ũngĩ, rĩrĩa maathiiaga mĩgũnda-inĩ. **13** Andũ acio makĩhũndũka, magĩthiĩ makĩĩra arutwo arĩa angĩ; no-o nao makĩrega kũmetĩkia. **14** Thuutha ũcio Jesũ akiumĩrĩra arutwo arĩa ikũmi na ũmwe makĩrĩa irio; akĩmatetia nĩ ũndũ wa kwaga gwĩtĩkia na nĩ ũndũ wa ũmũ wa ngoro ciao, nĩ ũndũ wa kũrega gwĩtĩkia arĩa maamuonete thuutha wa kũriũka gwake. **15** Akĩmeera atĩrĩ, “Thĩĩi thĩ yothe mũkahunjĩrie andũ othe Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **16** Na mũndũ o wothe ũgetĩkia na abatithio nĩakahonoka, no ũrĩa wothe ũtagetĩkia nĩagatuĩrwo ciira. **17** Nacio ciama ici nĩ igatwaranaga na arĩa metĩkĩtie: Nĩmakaingata ndaimono thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa; na nĩmakaaria na thiomi njerũ; **18** na nĩmakanyiita nyoka na moko mao; na rĩrĩa makaanyua thumu, ndũkamathũkia o na hanini; nĩmakaigagĩrĩra andũ arĩa arũaru moko, nao mahone.” **19** Mwathani Jesũ aarĩkia kũmaarĩria ũhoro ũcio, agĩtwarwo igũrũ na agĩikara thĩ guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai. **20** Nao arutwo magĩcooka makiumagara na makĩhunjia ũhoro kũndũ guothe, nake Mwathani akĩrutithania wĩra nao, na agekĩraga ũhoro wake hinya na ũndũ wa ciama iria ciatwaranaga na ũhoro ũcio.

Luka

1 Andũ aingĩ nĩmarĩkĩtie kwandĩka ũhoro wa maũndũ
marĩa mahingĩtio gatagatĩ-inĩ gaitũ, **2** o ta ũrĩa
twaheirwo ũhoro wamo nĩ arĩa meyoneire maũndũ
macio kuuma o kĩambĩrĩrĩria marĩ aira na ndungata cia
ũhoro ũcio. **3** Nĩ ũndũ ũcio, tondũ niĩ mwene nĩnduĩrĩtie
maũndũ macio mothe wega kuuma kĩambĩrĩrĩria-rĩ,
ngakĩona arĩ wega o na niĩ ngwandĩkĩre mũtaratara
mwega wa maũndũ macio, wee mũnene mũgaathe
Theofilo, **4** nĩgeetha ũmenye na ma maũndũ marĩa
warutirwo. **5** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa Herode aarĩ mũthamaki
wa Judea, nĩ kwarĩ mũthĩnjĩri-Ngai wetagwo Zakaria,
warĩ wa gĩkundi kĩa athĩnjĩri-Ngai kĩa Abija; mũtumia
wake eetagwo Elizabethi na aarĩ wa rũciaro rwa Harũni.
6 O eerĩ maarĩ arũngĩrĩru maitho-inĩ ma Ngai, na
nĩmathĩkagĩra maathani ma Mwathani na mawatho
mothe matarĩ na ũcuuke. **7** Nao matiarĩ na twana tondũ
Elizabethi aarĩ thaata; na eerĩ maarĩ akũrũ mũno. **8**
Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe Zakaria nĩarutaga wĩra wa
mũthĩnjĩri-Ngai arĩ mbere ya Ngai, tondũ rĩarĩ ihinda
rĩa gĩkundi gĩake gũtungata-rĩ, **9** nĩathuurirwo na
njĩra ya gũcuukĩrwo mĩtĩ, kũringana na mũtugo wa
ũthĩnjĩri-Ngai, athiĩ thĩinĩ wa hekarũ ya Mwathani
agacine ũbumba. **10** Na rĩrĩa ihinda rĩa gũcina ũbumba
rĩakinyire, kĩrĩndĩ gĩothe kĩrĩa kĩonganĩte nĩ ũndũ wa
kũhooya, nĩ kĩahooyagĩra na kũu nja. **11** Hĩndĩ ĩyo
mũraika wa Mwathani akiumĩrĩra Zakaria, na akĩrũgama
mwena wa ũrĩo wa kĩgongona kĩrĩa gĩa gũcinĩra ũbumba.
12 Rĩrĩa Zakaria aamuonire, akĩhahũka na akĩiyũrwo nĩ
guoya. **13** No mũraika ũcio akĩmwĩra atĩrĩ: "Zakaria,
tiga gwĩtigĩra; mahooya maku nĩmaiguĩtwo. Mũtumia
waku Elizabethi nĩagagũciarĩra mwana wa kahĩĩ, nawe
nĩũkamũtua Johana. **14** Nĩũgakena na ũcanjamũke,
nĩ ũndũ wake na andũ aingĩ nĩmagakenio nĩgũciarwo
gwake, **15** nĩgũkorwo nĩagatuĩka mũndũ mũnene
maitho-inĩ ma Mwathani. Ndarĩ hĩndĩ akaanyua ndibei o
na kana kĩndũ o kĩngĩ kĩgagatu kĩngĩtũma mũndũ arĩĩo,
na nĩakaiyũrwo nĩ Roho Mũtheru kuuma o gũciarwo
gwake. **16** Nake nĩakagarũra andũ aingĩ a Isiraeli
macookerere Mwathani Ngai wao. **17** Na nĩagathiĩ
mbere ya Mwathani arĩ na roho na hinya wa Elija,
nĩguo agarũre ngoro cia maithe mendane na ciana
ciao, nao arĩa aremi amagarũre magĩe na ũũgĩ wa
andũ arĩa athingu, nĩgeetha ahaarĩrie andũ mahote
gweterera Mwathani." **18** Zakaria akĩũria mũraika
ũcio atĩrĩ, "Ingĩmenya ma ya ũhoro ũcio atĩa? Niĩ ndĩ
mũthuuri mũkũrũ o na mũtumia wakwa arĩ na mĩaka
mĩingĩ." **19** Mũraika ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ nĩ
niĩ Gaburieli, ũrĩa ũrũgamaga mbere ya Ngai, na nĩ
gũtũmwo ndũmĩtwo ngwarĩrie na ngwĩre ũhoro ũyũ
mwega. **20** Na rĩu nĩũgũkira ũremwo nĩ kwaria nginya
mũthenya ũrĩa ũndũ ũcio ũkaahinga, tondũ ndũnetĩkia
ciugo ciakwa, o icio ikaahinga ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire
rĩakinya." **21** Hĩndĩ ĩyo yothe, andũ nĩmetereire Zakaria
na makarigagwo nĩ kĩrĩa gĩatũmĩte aikare mũno ũguo
thĩinĩ wa hekarũ. **22** Rĩrĩa oimire, ndaigana kũhota
kũmaarĩria; magĩkĩmenya atĩ nĩonete kĩoneki arĩ thĩinĩ
wa hekarũ, nĩgũkorwo no kũmaheneria aamahenagĩria
na guoko, agĩikara o ũguo atekũhota kwaria. **23** Rĩrĩa
ihinda rĩake rĩa gũtungata rĩathirire-rĩ, akĩinũka gwake
mũciĩ. **24** Thuutha ũcio Elizabethi mũtumia wake
akĩgĩa nda, na handũ ha mĩeri ĩtano agĩikara ehithĩte.
25 Akiuga atĩrĩ, "Nĩ Mwathani ũnjĩkĩire ũũ. Matukũ-
inĩ maya nĩanjĩkĩte wega na akanjehereria thoni cia
kũmenwo nĩ andũ." **26** Naguo mweri wa ĩtandatũ
wa Elizabethi gũkorwo arĩ na nda-rĩ, Ngai nĩatũmire
mũraika Gaburieli athiĩ Nazarethi itũũra rĩarĩ kũu
Galili, **27** akĩmũtũma kũrĩ mũirĩtu gathirange worĩtio nĩ
mũndũ wetagwo Jusufu, wa rũciaro rwa Daudi. Mũirĩtu
ũcio gathirange eetagwo Mariamu. **28** Mũraika ũcio
akĩmuumĩrĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩndakũgeithia, wee
ũrathimĩtwo mũno! Mwathani arĩ hamwe nawe." **29**
Nake Mariamu agĩthĩĩnĩka mũno nĩ ũndũ ũcio, na
akĩgega akĩrigwo nĩ ũhoro wa ngeithi icio. **30** Nowe
mũraika ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Mariamu tiga gwĩtigĩra,
nĩgũkorwo nĩũkinyĩirwo nĩ wega wa Ngai. **31** Nawe
nĩũkũgĩa nda na nĩũgaaciara mwana wa kahĩĩ, nawe
nĩũkamũtua Jesũ. **32** Nake nĩagatuĩka mũnene na
ageetagwo Mũrũ-wa-Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno. Mwathani
Ngai nĩakamũhe gĩtĩ kĩa ũnene kĩrĩa gĩa ithe Daudi,
33 nake nĩagathamakĩra nyũmba ya Jakubu nginya
tene; ũthamaki wake ndũgaathira o na rĩ." **(aiōn g165)**
34 Mariamu akĩũria mũraika ũcio atĩrĩ, "Ũndũ ũyũ
ũngĩhoteka atĩa, kuona atĩ ndĩ o mũirĩtu gathirange?"
35 Nake mũraika ũcio akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ,
"Roho Mũtheru nĩagooka igũrũ rĩaku naguo hinya wa
Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩũgakũhumbĩra, nĩ ũndũ ũcio
mwana ũrĩa ũgaaciarwo nĩ mũtheru na ageetagwo Mũrũ
wa Ngai. **36** O na Elizabethi, ũrĩa wa mbarĩ cianyu, o
nake nĩekũgĩa kaana arĩ mũkũrũ, o ũcio weragwo atĩ
nĩ thaata, nĩgũkorwo rĩu arĩ na nda ya mĩeri ĩtandatũ.
37 Nĩgũkorwo gũtirĩ ũndũ ũngĩrema Ngai." **38** Nake
Mariamu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ ndĩ ndungata ya
Mwathani. Ndĩrogĩikwo o ta ũguo woiga." Hĩndĩ ĩyo
mũraika akĩmũtiga agĩthiĩ. **39** Matukũ-inĩ o ro macio,
Mariamu akĩĩhaarĩria, agĩthiĩ ahiũhĩte nginya itũũra
rĩarĩ bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Judea, **40** agĩtoonya mũciĩ
gwa Zakaria, na akĩgeithia Elizabethi. **41** Rĩrĩa Elizabethi
aiguire ngeithi cia Mariamu-rĩ, kaana gake gakĩambarara
karĩ nda yake, nake Elizabethi akĩiyũrwo nĩ Roho
Mũtheru. **42** Akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga
atĩrĩ, "Wee wĩ mũrathime gatagatĩ ka atumia othe, nako
kaana karĩa ũgaaciara nĩkarathime! **43** No nĩ kĩĩ gĩtũmĩte
njĩkwo wega ũũ, atĩ nyina wa Mwathani wakwa no ooke
kũnjeerera? **44** Ndaigua mũgambo wa ngeithi ciaku
wakinya matũ-inĩ makwa, nako kaana karĩa karĩ nda
yakwa kambarara nĩ ũndũ wa gũkena. **45** Kũrathimwo-
rĩ, nĩ mũndũ ũcio wĩtĩkĩtie atĩ maũndũ marĩa Mwathani
amwĩrĩte nĩmakahingio!" **46** Nake Mariamu akiuga
atĩrĩ: "Ngoro yakwa nĩĩragooca Mwathani, **47** naguo
roho wakwa nĩũrakenera Ngai Mũhonokia wakwa, **48**
nĩgũkorwo nĩarirĩkanĩte kwĩnyiihia kwa ndungata yake.
Kuuma rĩu njiarwa ciothe irĩĩnjĩtaga mũrathime, **49**
nĩgũkorwo Ũcio ũrĩ Hinya nĩanjĩkĩire maũndũ manene,
narĩo rĩĩtwa rĩake nĩ rĩtheru. **50** Tha ciake nĩikinyagĩra
arĩa mamwĩtigagĩra, kuuma njiarwa nginya njiarwa. **51**
Nĩekĩte maũndũ ma hinya na guoko gwake; na arĩa etĩĩi
aharaganagia meciiria ma ngoro ciao. **52** Nĩaharũrũkĩtie

aathani kuuma itĩ-inĩ ciao cia ũnene, no agatũũgĩria arĩa menyiihagia. **53** Nĩahũũnĩtie arĩa ahũtu na maũndũ mega, no arĩa itonga akamaingata matarĩ na kĩndũ. **54** Nĩateithĩtie Isiraeli ndungata yake, akaririkana ũhoro wake wa kũiguanĩra tha, **55** o ta ũrĩa eerire maithe maitũ, atĩ nĩakaiguĩra Iburahĩmu hamwe na njiaro ciake tha, nginya tene." **(aiōn g165)** **56** Nake Mariamu agĩikara na Elizabethi ta mĩeri ĩtatũ, agĩcooka akĩinũka kwao. **57** Na rĩrĩ, ihinda rĩa Elizabethi rĩakinya rĩa gũciara, agĩciara kahĩĩ. **58** Andũ a itũũra rĩake na a mbarĩ ciao makĩigua atĩ Mwathani nĩakĩrĩrĩirie kũmũiguĩra tha, nao magĩkena hamwe nake. **59** Mũthenya wa ĩnana wakinya, magĩũka nĩguo maruithie kaana kau, nao meendaga gũgatua Zakaria o ta ũrĩa ithe eetagwo, **60** no nyina akĩaria, akiuga atĩrĩ, "Aca! Gegwĩtwo Johana." **61** Nao andũ makĩmwĩra atĩrĩ, "Gũtirĩ mũndũ wa mbarĩ cianyu wĩtagwo rĩĩtwa rĩu!" **62** Nao makĩũria ithe ũrĩa angĩenda gatuuo na ũndũ wa kũmũheneria na moko. **63** Akĩmeetia kahengere ga kwandĩkwo, nake akĩandĩka atĩrĩ, "Rĩĩtwa rĩako nĩ Johana." Naguo ũndũ ũcio ũkĩgegia andũ othe. **64** O hĩndĩ ĩyo akĩhingũka kanua, naruo rũrĩmĩ rwake rũkĩregera, akĩambĩrĩria kwaria, akĩgooca Ngai. **65** Nao andũ othe a itũũra makĩiyũrwo nĩ guoya, makaaragia ũhoro wa maũndũ macio mothe, namo makĩhunja bũrũri-inĩ ũcio wothe wa irĩma wa Judea. **66** Nao arĩa othe maiguire ũhoro ũcio makĩgegio nĩguo makĩũria atĩrĩ, "Kaĩ kaana gaka gagaatuĩka ũ? Nĩgũkorwo guoko kwa Mwathani kwarĩ hamwe nako." **67** Nake ithe Zakaria akĩiyũrwo nĩ Roho Mũtheru, akĩratha ũhoro, akiuga atĩrĩ, **68** "Mwathani Ngai wa Isiraeli arogoocwo, tondũ nĩokĩte na agakũũra andũ ake. **69** Nĩatwambararĩirie rũhĩa rwa ũhonokio thĩinĩ wa nyũmba ya Daudi, ndungata yake **70** (o ta ũrĩa aarĩtie matukũ ma tene na tũnua twa anabii ake atheru), **(aiōn g165)** **71** rwa gũtũhonokia kuuma kũrĩ thũ ciitũ, na kuuma kũrĩ guoko kwa arĩa othe matũmenaga, **72** nĩguo aiguĩre maithe maitũ tha, na aririkane kĩrĩkanĩro gĩake gĩtheru, **73** o mwĩhĩtwa ũrĩa eehĩtĩire ithe witũ Iburahĩmu: **74** atĩ nĩagatũhonokia kuuma guoko-inĩ gwa thũ ciitũ, na atũhotithie kũmũtungatagĩra tũtarĩ na guoya, **75** tũrĩ atheru na athingu mbere yake matukũ-inĩ maitũ mothe. **76** "O nawe, kaana gakwa, nĩũgetagwo mũnabii wa Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno; nĩgũkorwo nĩũgaathiiaga mbere ya Mwathani nĩguo ũmũthondekagĩre njĩra ciake, **77** na ũmenyithie andũ ake ũhoro wa ũhonokio nĩ ũndũ wa kũrekerwo mehia mao, **78** na tondũ wa tha nyingĩ cia Ngai witũ, tha icio nĩigatũma riũa rĩtũrathĩre kuuma igũrũ, **79** nĩgeetha rĩarĩre arĩa matũũraga nduma-inĩ, o na arĩa matũũraga kĩĩruru-inĩ gĩa gĩkuũ, nĩguo rĩtongorie magũrũ maitũ njĩra-inĩ ya thayũ." **80** Nako kaana kau gagĩkũra, na gakĩgĩa hinya roho-inĩ wako; nake agĩtũũra werũ-inĩ nginya hĩndĩ ĩrĩa eyumĩririe kũrĩ andũ a Isiraeli.

2 Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio, Kaisari Augusito nĩarutire watho atĩ andũ othe a mabũrũri mothe marĩa maathanagwo nĩ Aroma matarwo. **2** (Rĩĩrĩ nĩrĩo rĩarĩ itarana rĩa mbere rĩrĩa rĩataranirwo hĩndĩ ĩrĩa Kuirinio aarĩ barũthi wa Suriata.) **3** Nao andũ magĩthiĩ kwĩyandĩkithia o mũndũ itũũra-inĩ rĩake mwene. **4** Nĩ ũndũ ũcio Jusufu o nake akĩambata kuuma itũũra rĩa Nazarethi kũu Galili, agĩthiĩ Judea, agĩkinya Bethilehemu itũũra rĩa Daudi, tondũ we aarĩ wa nyũmba o na wa mbarĩ ya Daudi. **5** Nake aathiire kuo nĩgeetha makeyandĩkithie marĩ na Mariamu, mũirĩtu ũrĩa endaga kũhikia, nake aarĩ mũritũ. **6** Na hĩndĩ ĩrĩa maarĩ o kũu, ihinda rĩa mwana gũciarwo rĩgĩkinya, **7** Nake Mariamu akĩrigithatha kaana ga kahĩĩ. Agĩkooha na taama, agĩgakomia thĩinĩ wa mũharatĩ tondũ nĩmagĩte handũ ha kũraara thĩinĩ wa nyũmba ya ageni. **8** Na kũu bũrũri ũcio, nĩ kwarĩ arĩithi maikaraga mĩgũnda-inĩ, maikarĩtie mahiũ mao ũtukũ. **9** Mũraika wa Mwathani akĩmoimĩrĩra, naguo riiri wa Mwathani ũkĩmatherera hau maarĩ, nao makĩnyiitwo nĩ guoya. **10** No mũraika ũcio akĩmeera atĩrĩ, "Tigai gwĩtigĩra. Ndamũrehera ũhoro mwega na wa gĩkeno kĩnene, ũrĩa ũgaatuĩka wa andũ othe. **11** Ũmũthĩ itũũra-inĩ rĩa Daudi, nĩmũciarĩirwo mũhonokia; nake nĩwe Kristũ ũrĩa Mwathani. **12** Na rĩrĩ, kĩrĩa kĩrĩmũmenyithia ũhoro ũcio nĩ gĩkĩ: Nĩmũrĩona gakenge koheetwo na taama gakometio thĩinĩ wa mũharatĩ." **13** Na o rĩmwe hakiumĩra gĩkundi kĩnene kĩa araika a igũrũ hamwe na mũraika ũcio, makĩgooca Ngai, makiuga atĩrĩ, **14** "Ngai arokumio kũu igũrũ mũno, naguo thayũ ũrogĩa gũkũ thĩ kũrĩ andũ arĩa akenagĩra." **15** Na rĩrĩa araika acio maamatigire magĩcooka igũrũ-rĩ, arĩithi acio makĩirana atĩrĩ, "Nĩtũthiĩ Bethilehemu tũkoone ũndũ ũcio wĩkĩkĩte, ũcio Mwathani aatũhe ũhoro waguo." **16** Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ mahiũhĩte, magĩkora Mariamu na Jusufu o na gakenge kau gakometio thĩinĩ wa mũharatĩ. **17** Na maarĩkia gũkoona, makĩmemerekia ũhoro ũrĩa maaheetwo ũkoniĩ kaana kau, **18** nao arĩa othe maũiguire makĩgegio mũno nĩ maũndũ marĩa arĩithi acio maameeraga. **19** Nowe Mariamu akĩiga maũndũ macio mothe ngoro-inĩ yake, na agĩikara akĩmeciiragia. **20** Nao arĩithi acio makĩhũndũka, magĩkumagia na makĩgoocaga Ngai nĩ ũndũ wa maũndũ macio mothe maiguĩte na makoona, o ta ũrĩa meerĩĩtwo. **21** Mũthenya wa kanana wakinya, rĩrĩa ihinda rĩako rĩa kũrua rĩakinyire-rĩ, kaana kau gagĩtuuo Jesũ, rĩĩtwa rĩrĩa mũraika aakaheete mbere ya nyina kũgĩa nda yako. **22** Na rĩrĩ, rĩrĩa ihinda rĩao rĩa gũtherio rĩakinyire kũringana na Watho wa Musa-rĩ, Jusufu na Mariamu magĩgatwara Jerusalemu nĩguo magakaneane harĩ Mwathani **23** (o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo Watho-inĩ wa Mwathani atĩrĩ, "Irigithathi rĩothe rĩa kahĩĩ nĩ rĩrĩamũragĩrwo Mwathani"), **24** na marute igongona kũringana na ũrĩa Watho wa Mwathani uugĩte: "Nĩ ndirahũgĩ igĩrĩ kana tũtutuura twĩrĩ." **25** Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ mũndũ kũu Jerusalemu wetagwo Simeoni, warĩ mũthingu na mwĩtigĩri Ngai. Nake aatũire etereire kũhonokio kwa Isiraeli, nake Roho Mũtheru aarĩ hamwe nake. **26** Nĩaguũrĩirio nĩ Roho Mũtheru atĩ ndagakua atoneete Kristũ ũrĩa wa Mwathani. **27** Nake agĩtoonya thĩinĩ wa hekarũ atongoretio nĩ Roho. Na rĩrĩa aciari a kaana kau ti Jesũ, maagatwarire hekarũ thĩinĩ nĩguo mahingie ũrĩa mũtugo wa watho watuĩte-rĩ, **28** Simeoni agĩkaiyũkia moko-inĩ make na akĩgooca Ngai, akiuga atĩrĩ: **29** "Mwathani Mwene-Hinya, rĩu rekereria ndungata yaku ĩthĩĩ na thayũ, o ta ũrĩa wanjĩĩrĩire. **30** Nĩgũkorwo maitho makwa nĩmonete ũhonokio waku, **31** ũrĩa ũhaarĩirie mbere ya andũ

othe, **32** ũrĩ ũtheri wa kũguũrĩria andũ-a-Ndũrĩrĩ, o na
riiri kũrĩ andũ aku a Isiraeli." **33** Nake ithe na nyina
makĩgega mũno nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa maaririo
igũrũ rĩako. **34** Simeoni agĩcooka akĩmarathima akĩĩra
Mariamu, nyina wa kaana kau atĩrĩ, "Kaana gaka nĩ
gatuĩtwo ga kũgũithia na gũũkĩria andũ aingĩ thĩinĩ wa
Isiraeli, na gatuĩke kĩmenyithia kĩrĩa kĩrĩmenagĩrĩrio,
35 nĩgeetha meciiria ma ngoro nyingĩ maguũrio. O na
ngoro yaku o nayo nĩĩgatheecwo na rũhiũ rwa njora."
36 Ningĩ nĩ kwarĩ na mũtumia mũnabii, wetagwo Anna
mwarĩ wa Fanueli, wa mũhĩrĩga wa Asheri. Mũtumia
ũcio aarĩ mũkũrũ mũno; aikarire na mũthuuriwe mĩaka
mũgwanja kuuma ahika, **37** agĩcooka agĩikara arĩ wa
ndigwa na hĩndĩ ĩyo aarĩ na mĩaka mĩrongo ĩnana
na ĩna. Nake ndoimaga hekarũ-inĩ, no aatũire kuo
ahooyaga Ngai ũtukũ na mũthenya, na akehiingaga
kũrĩa irio na akahooyaga. **38** Hĩndĩ o ĩyo agĩũka harĩo,
agĩcookeria Ngai ngaatho, na akĩaria ũhoro wa kaana
kau kũrĩ arĩa othe meetagĩrĩra kuona gũkũũrwo kwa
Jerusalemu. **39** Rĩrĩa Jusufu na Mariamu maarĩkirie
gwĩka maũndũ marĩa mothe maathanĩtwo nĩ watho wa
Mwathani-rĩ, magĩcooka Galili, makĩinũka itũũra rĩao
kũu Nazarethi. **40** Nako kaana kau gagĩkũra, gakĩgĩa na
hinya; gakĩiyũrwo nĩ ũũgĩ, naguo wega wa Ngai warĩ
hamwe nako. **41** Mwaka o mwaka aciari ake nĩmathiiaga
Jerusalemu nĩ ũndũ wa Gĩathĩ kĩa Bathaka. **42** Jesũ
aakinyia mĩaka ikũmi na ĩĩrĩ, makĩambata nake magĩthiĩ
Gĩathĩ-inĩ kĩu kũringana na mũtugo. **43** Na Gĩathĩ
kĩu gĩathira, rĩrĩa aciari ake mainũkaga-rĩ, kamwana
kau ti Jesũ, gagĩtigwo na thuutha kũu Jerusalemu, no
matiamenyire. **44** Nao magĩthiĩ rũgendo rwa mũthenya
mũgima, magĩĩciiragia atĩ aarĩ gĩkundi-inĩ kĩao. Thuutha
ũcio makĩambĩrĩria kũmũcaria kũrĩ andũ a mbarĩ yao o
na kũrĩ arata. **45** Hĩndĩ ĩrĩa mamwaagire, magĩcooka
Jerusalemu makamũcarie. **46** Thuutha wa mĩthenya ĩtatũ
makĩmũkora hekarũ-inĩ aikarĩte gatagatĩ ka arutani,
amathikĩrĩirie na akĩmooragia ciũria. **47** Ũrĩa wothe
waiguaga akĩaria nĩagegagio nĩ ũmenyo wake na ũrĩa
aacookagia. **48** Rĩrĩa aciari ake maamuonire, makĩgega.
Nyina akĩmũũria atĩrĩ, "Mũriũ, ũgũtwĩka ũguo nĩkĩ?
Niĩ na thoguo nĩ tũgũcarĩtie tũrĩ na kĩeha mũno." **49**
Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũnjarie?
Kaĩ mũtooĩ atĩ njagĩrĩirwo gũkorwo ndĩ nyũmba-inĩ
ya Baba?" **50** No-o matiataũkĩirwo nĩ ũrĩa aameeraga.
51 Nake agĩcooka hamwe nao nginya Nazarethi, na
nĩamathĩkagĩra. No nyina nĩaigaga maũndũ macio
mothe ngoro-inĩ yake. **52** Nake Jesũ agĩkũra, akĩũhĩgaga,
na akĩnenehaga, akĩendagwo nĩ Ngai, o na andũ.

3 Na rĩrĩ, mwaka wa ikũmi na ĩtano wa ũthamaki wa
Tiberio Kaisari, hĩndĩ ĩrĩa Pontio Pilato aarĩ barũthi
wa Judea, nake Herode aathanaga Galili, na Filipu mũrũ
wa ithe aathanaga Iturea na Tarokoniti, nake Lusania
agaathana Abilene, **2** hĩndĩ ĩyo Anasi na Kaiafa maarĩ
athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, ũhoro wa Ngai nĩwakinyĩire
Johana mũrũ wa Zakaria arĩ werũ-inĩ. **3** Nake agĩthiĩ
bũrũri wothe ũrĩa warĩ hakuhĩ na Rũũĩ rwa Jorodani,
akĩhunjagia atĩ andũ merire nĩguo marekerwo mehia
mao nĩgeetha mabatithio. **4** O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo
ibuku-inĩ rĩa mũnabii Isaia atĩrĩ: "Nĩ mũgambo wa
mũndũ ũkwanĩrĩra werũ-inĩ, akoiga atĩrĩ, 'Haarĩriai njĩra
ya Mwathani, rũngariai tũcĩra twake. **5** Mĩkuru yothe
nĩĩgathikwo, nacio irĩma ciothe na tũrĩma nĩikaaraganio.
Njĩra iria njogomu nĩikarũngario, nacio njĩra iria itarĩ
njaraganu nĩikaaraganio. **6** Nao andũ othe nĩmakona
ũhonokio wa Ngai.'" **7** Andũ aingĩ nĩmathiire kũrĩ Johana
akamabatithie, nake akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ rũciaro rũrũ
rwa nduĩra! Nũũ ũmũtaarĩte mũũrĩre marakara marĩa
makiriĩ gũũka? **8** Ciarai maciaro maringaine na kwĩrira.
Na mũtikambĩrĩrie kwĩĩra na ngoro cianyu atĩrĩ, 'Ithe
witũ nĩ Iburahĩmu,' Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩrĩ, Ngai no
atũme mahiga maya matuĩke ciana cia Iburahĩmu. **9**
Ithanwa nĩrĩigĩtwo itina-inĩ cia mĩtĩ, na mũtĩ o wothe
ũtaciaraga maciaro mega ũrĩtemagwo ũgaikio mwaki-
inĩ." **10** Nao andũ acio makĩmũũria atĩrĩ, "Tũkĩagĩrĩirwo
nĩ gwĩka atĩa?" **11** Nake Johana akĩmacookeria atĩrĩ,
"Mũndũ ũrĩa ũrĩ na nguo igĩrĩ nĩagaĩre ũrĩa ũtarĩ, nake
ũrĩa ũrĩ na irio nĩeke o ta ũguo." **12** Nao etia mbeeca cia
igooti o nao magĩũka mabatithio, makĩmũũria atĩrĩ,
"Mũrutani, twagĩrĩirwo nĩ gwĩkaga atĩa?" **13** Nake
akĩmacookeria atĩrĩ, "Mũtigetagie mbeeca makĩria ya
ũrĩa mwathĩtwo mwĩtagie." **14** Nacio thigari ikĩmũũria
atĩrĩ, "Na ithuĩ-rĩ, twagĩrĩirwo nĩ gwĩkaga atĩa?" Nake
agĩcicookeria atĩrĩ, "Mũtigatunyage andũ mbeeca na
mũtikamaigagĩrĩre igenyo; na ningĩ iganagwoi nĩ
mũcaara wanyu." **15** Na rĩrĩ, andũ nĩmaikaraga metereire
marĩ na mwĩhoko, na othe magecũũranagia ngoro-inĩ
ciao kana hihi Johana ahota gũkorwo nĩwe Kristũ. **16**
Nowe Johana akĩmacookeria akĩmeera othe atĩrĩ, "Niĩ-
rĩ, ndĩmũbatithagia na maaĩ. No nĩ kũrĩ mũndũ ũgũũka
ũrĩ na hinya kũngĩra, ũrĩa niĩ itagĩrĩire kuohora ndigi
cia iraatũ ciake. We akaamũbatithagia na Roho Mũtheru
o na mwaki. **17** Gĩtarũrũ gĩake akĩnyiitĩte na guoko
nĩguo atherie kĩhuhĩro gĩake, na acookanĩrĩrie ngano
amĩĩkie ikũmbĩ rĩake, no nĩagacina mahuti na mwaki
ũtangĩhoreka." **18** Johana nĩataarire andũ na ciugo
nyingĩ na akamahunjagĩria Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **19** Na
rĩrĩ, rĩrĩa Johana aatetirie Herode ũrĩa warĩ mũthamaki
tondũ wa kũhikia Herodia, mũtumia wa mũrũ wa ithe na
nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa mangĩ mothe mooru eekĩte,
20 Herode nĩongereire ũndũ ũngĩ mũũru makĩria; naguo
nĩ wa kũnyiitithia Johana na kũmuohithia njeera. **21**
Hĩndĩ ĩrĩa andũ othe maarĩkirie kũbatithio, o nake Jesũ
nĩabatithirio. Na rĩrĩa aahooyaga, Igũrũ rĩkĩhingũka, **22**
nake Roho Mũtheru agĩikũrũka akĩũmba igũrũ rĩake arĩ
na mwĩrĩ wahaanaga ta wa ndutura. Naguo mũgambo
ũkiuma Igũrũ ũkiuga atĩrĩ, "Wee nĩwe mũrũ wakwa ũrĩa
nyendete; na nĩngenaga mũno nĩwe." **23** Na rĩrĩ, Jesũ
akĩambĩrĩria ũtungata wake aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka
ta mĩrongo ĩtatũ. Nao andũ meeciiragia atĩ aarĩ mũrũ
wa Jusufu, mũrũ wa Heli, **24** mũrũ wa Mathati, mũrũ
wa Lawi, mũrũ wa Meliki, mũrũ wa Janai, mũrũ wa
Jusufu, **25** mũrũ wa Matathia, mũrũ wa Amosi, mũrũ
wa Nahumu, mũrũ wa Esili, mũrũ wa Nagai, **26** mũrũ
wa Maathi, mũrũ wa Matathia, mũrũ wa Semeini, mũrũ
wa Joseki, mũrũ wa Joda, **27** mũrũ wa Joanani, mũrũ wa
Resa, mũrũ wa Zerubabeli, mũrũ wa Shelathieli, mũrũ
wa Neri, **28** mũrũ wa Meliki, mũrũ wa Adi, mũrũ wa
Kosamu, mũrũ wa Elimadami, mũrũ wa Eri, **29** mũrũ wa
Joshua, mũrũ wa Eliezeri, mũrũ wa Jorimu, mũrũ wa

Mathati, mũrũ wa Lawi, **30** mũrũ wa Simeoni, mũrũ wa Juda, mũrũ wa Jusufu, mũrũ wa Jonamu, mũrũ wa Eliakimu, **31** mũrũ wa Melea, mũrũ wa Mena, mũrũ wa Matatha, mũrũ wa Nathani, mũrũ wa Daudi, **32** mũrũ wa Jesii, mũrũ wa Obedi, mũrũ wa Boazu, mũrũ wa Salimoni, mũrũ wa Nahashoni, **33** mũrũ wa Aminadabu, mũrũ wa Aruni, mũrũ wa Hezironi, mũrũ wa Perezu, mũrũ wa Juda, **34** mũrũ wa Jakubu, mũrũ wa Isaaka, mũrũ wa Iburahĩmu, mũrũ wa Tera, mũrũ wa Nahoru, **35** mũrũ wa Serugu, mũrũ wa Reu, mũrũ wa Pelegu, mũrũ wa Eberi, mũrũ wa Shela, **36** mũrũ wa Kainani, mũrũ wa Arafakasadi, mũrũ wa Shemu, mũrũ wa Nuhu, mũrũ wa Lameku, **37** mũrũ wa Methusela, mũrũ wa Enoku, mũrũ wa Jaredi, mũrũ wa Mahalaleli, mũrũ wa Kenani, **38** mũrũ wa Enoshu, mũrũ wa Sethi, mũrũ wa Adamu, mũrũ wa Ngai.

4 Nake Jesũ akiuma kũu Jorodani aiyũrĩtwo nĩ Roho Mũtheru, agĩtwarwo nĩ Roho werũ-inĩ, **2** kũrĩa aagereirio nĩ mũcukani matukũ mĩrongo ĩna. Ndaarĩĩaga kĩndũ matukũ-inĩ macio, namo maathira agĩkorwo arĩ mũhũũtu. **3** Nake mũcukani akĩmwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo wee nĩwe Mũrũ wa Ngai, ĩra ihiga rĩrĩ rĩtuĩke mũgate." **4** Nake Jesũ akĩmĩcookeria atĩrĩ, "Nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: 'To mũgate wiki ũngĩtũũria mũndũ muoyo.'" **5** Ningĩ mũcukani akĩmũtwara handũ hatũũgĩru mũno, na gwa kahinda kanini mũno akĩmuonia mothamaki mothe ma gũkũ thĩ. **6** Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩngũkũhe wathani wa kũu guothe na riiri wakuo wothe, nĩgũkorwo nĩiheanĩtwo kũrĩ nii, na no ndĩciheane kũrĩ mũndũ o wothe ũrĩa ingĩenda kũhe. **7** Nĩ ũndũ ũcio ũngĩnyinamĩrĩra ũhooe, mothe megũtuĩka maku." **8** Jesũ akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: 'Hooyaga Mwathani Ngai waku na ũmũtungatagĩre o we wiki.'" **9** Nake mũcukani akĩmũtwara Jerusalemu, na akĩmũrũgamia gathũrũmũndũ-inĩ ka hekarũ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo wee nĩwe Mũrũ wa Ngai, wĩgũithie thĩ kuuma haha. **10** Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "'Nĩagaatha araika ake nĩ ũndũ waku makũmenyerere wega; **11** ningĩ nĩmagakwanĩrĩria na moko mao, nĩgeetha ndũkaringwo kũgũrũ nĩ ihiga.'" **12** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Maandĩko moigĩte atĩrĩ: 'Ndũkanagerie Mwathani Ngai waku.'" **13** Rĩrĩa mũcukani aarĩkirie kũmũgeria na njĩra ciothe-rĩ, akĩmũtiga nginya ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire rĩkoneka. **14** Nake Jesũ agĩcooka Galili arĩ na hinya wa Roho, nayo ngumo yake ĩkĩhunja kũu bũrũri ũcio wothe. **15** Nake nĩarutanaga thunagogi-inĩ ciao, nao andũ othe makĩmũkumia. **16** Na rĩrĩ, nĩathiire Nazarethi, kũrĩa aarereirwo, na agĩtoonya thunagogi mũthenya wa Thabatũ, o ta ũrĩa aamenyerete gwĩka. Nake akĩrũgama na igũrũ athome Maandĩko. **17** Akĩnengerwo ibuku rĩa gĩkũnjo rĩa mũnabii Isaia. Akĩrĩkũnjũra, akĩona harĩa handĩkĩtwo atĩrĩ: **18** "Roho wa Mwathani arĩ igũrũ rĩakwa, nĩ ũndũ nĩanjitĩrĩirie maguta nĩguo hunjagĩrie arĩa athĩĩni Ũhoro-ũrĩa-Mwega. Nĩandũmĩte thiĩ nyanĩrĩre kuohorwo kwa arĩa moheetwo, na atĩ arĩa atumumu nĩmegũcooka kuona, na njohorithie arĩa mahinyĩrĩirio, **19** ningĩ nyanĩrĩre mwaka wa gwĩtĩkĩrĩka wa Mwathani." **20** Agĩcooka agĩkũnja ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo, agĩcookeria mũmenyereri wa thunagogi, agĩikara thĩ. Nao andũ arĩa othe maarĩ thunagogi makĩmũrora. **21** Nake akĩambĩrĩria kwaria, akĩmeera atĩrĩ, "Ũmũthĩ maandĩko maya nĩ mahingio mũkĩĩiguagĩra." **22** Nao andũ othe makĩmũgaatha na makĩgegio mũno nĩ ciugo njega iria cioimaga kanua gake. Makĩũrania atĩrĩ, "Githĩ ũyũ ti mũrũ wa Jusufu?" **23** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩ mũkũnjĩĩra thimo ĩrĩa yugaga atĩrĩ, 'Ndagĩtarĩ, wĩĩhonie wee mwene! Maũndũ marĩa tũiguĩte atĩ nĩ wekire kũu Kaperinaumu meeke gũkũ itũũra-inĩ rĩaku.'" **24** Agĩthiĩ na mbere kuuga atĩrĩ, "Ngũmwĩra na ma, gũtirĩ mũnabii wĩtĩkagĩrwo itũũra-inĩ rĩake. **25** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩ kwarĩ atumia aingĩ a ndigwa Isiraeli matukũ-inĩ ma Elija, rĩrĩa igũrũ rĩarĩ ihinge mĩaka ĩtatũ na nuthu, na ng'aragu nene ĩkĩiyũra bũrũri wothe. **26** No Elija ndaigana gũtũmwo kũrĩ o na ũmwe wao, tiga kũrĩ mũtumia wa ndigwa ũrĩa watũire itũũra rĩa Zarefathu kũu bũrũri wa Sidoni. **27** Ningĩ nĩ kwarĩ andũ aingĩ maarĩ na mangũ thĩinĩ wa Isiraeli ihinda rĩa Elisha ũrĩa mũnabii, no gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wao wahonirio tiga Naamani ũrĩa Mũsuriata." **28** Andũ othe arĩa maarĩ thĩinĩ wa thunagogi nĩmarakarire mũno rĩrĩa maiguire ũguo. **29** Magĩũkĩra makĩmũrutũrũra kuuma itũũra-inĩ rĩu, makĩmũtwara rwere-inĩ rwa karĩma harĩa itũũra rĩu rĩakĩtwo, nĩguo mamũikie na kũu kĩharũrũka-inĩ. **30** Nowe Jesũ akĩgerera gatagatĩ-inĩ ka andũ, agĩĩthiĩra. **31** Agĩcooka agĩikũrũka, agĩthiĩ Kaperinaumu, itũũra rĩarĩ Galili, na mũthenya wa Thabatũ akĩambĩrĩria kũruta andũ. **32** Nao andũ makĩgega nĩ ũndũ wa ũrutani wake, tondũ ndũmĩrĩri yake yarĩ ya wathani. **33** Na rĩrĩ, kũu thĩinĩ wa thunagogi nĩ kwarĩ na mũndũ warĩ na ndaimono, nĩyo ngoma thũku. Nake akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, **34** "Hĩ! Ũrenda atĩa na ithuĩ, wee Jesũ wa Nazarethi? Ũũkĩte gũtũniina? Nĩngũũĩ, we nĩwe ũrĩa Mũtheru wa Ngai!" **35** Nake Jesũ akĩmĩkũma, akĩmĩĩra atĩrĩ, "Kira, na uume thĩinĩ wake!" Nayo ndaimono ĩyo ĩkĩgũithia mũndũ ũcio thĩ hau mbere yao othe, ĩkiuma na ndĩamũtihirie. **36** Nao andũ othe makĩgega makĩũrania atĩrĩ, "Kaĩ ũrutani ũyũ ũhaana atĩa? Araatha ngoma thũku arĩ na wathani na hinya, nacio ikoima!" **37** Nayo ngumo yake ĩkĩhunja kũrĩa guothe kwariganĩtie na kũu. **38** Nake Jesũ akiuma thunagogi, agĩthiĩ mũciĩ gwa Simoni. Na rĩrĩ, nyina wa mũtumia wa Simoni aarĩ mũrũaru mũrimũ wa kũhiũha mwĩrĩ mũno, nao magĩthaitha Jesũ nĩ ũndũ wake. **39** Nĩ ũndũ ũcio, akĩinamĩrĩra harĩ we, na agĩatha mũrimũ ũcio uume mwĩrĩ wake, naguo ũkiuma. Nake mũtumia ũcio agĩũkĩra o rĩmwe na akĩambĩrĩria kũmatungatĩra. **40** Na rĩrĩa riũa rĩathũaga, andũ makĩrehera Jesũ andũ arĩa othe maarĩ na mĩrimũ ngũrani, nake akĩmaigĩrĩra moko o mũndũ o mũndũ, akĩmahonia. **41** O na ningĩ ndaimono ikiuma andũ aingĩ, ikĩanagĩrĩra atĩrĩ, "Wee nĩwe Mũrũ wa Ngai!" Nowe agĩcikaania na agĩcigiria ciarie, tondũ nĩcioĩ atĩ nĩwe Kristũ. **42** Na gwakĩa-rĩ, Jesũ akiumagara agĩthiĩ kũndũ gũtaarĩ andũ. Nao andũ makĩmũcaria, na rĩrĩa maakinyire harĩa aarĩ, makĩgeria kũmũgirĩrĩrĩria ndakoime kũu amatige. **43** Nowe akĩmeera atĩrĩ, "No nginya hunjie Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki wa Ngai matũũra-inĩ marĩa mangĩ

o namo, nĩ ũndũ nĩkĩo ndaatũmirwo." **44** Nake agĩthiĩ
na mbere na kũhunjia thĩinĩ wa thunagogi cia Judea.

5 Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe Jesũ arũngiĩ hũgũrũrũ-inĩ
cia iria rĩa Genesareti, nakĩo kĩrĩndĩ kĩa andũ aingĩ
nĩkĩahatĩkanaga kĩmũkuhĩrĩrie nĩguo gĩthikĩrĩrie ũhoro
wa Ngai, **2** nake akĩona tũtarũ twĩrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria
rĩu, tũtigĩtwo ho nĩ ategi a thamaki, arĩa maathambagia
neti ciao cia gũtega. **3** Agĩtoonya gatarũ kamwe,
nako kaarĩ ga Simoni, akĩmũthaitha agatoonyatoonyie
maaĩ-inĩ, kehere hũgũrũrũ-inĩ. Agĩcooka agĩikara thĩ,
akĩambĩrĩria kũruta andũ ũhoro arĩ gatarũ-inĩ kau. **4** Na
aarĩkia kwaria, akĩĩra Simoni atĩrĩ, "Twara gatarũ haarĩa
hariku, mũikũrũkie neti maaĩ-inĩ, mũtege thamaki."
5 Nake Simoni akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mwathi witũ,
tũrutĩte wĩra mũritũ ũtukũ wothe, na tũtinanyiita kĩndũ
o na kĩ. No tondũ nĩwoiga ũguo-rĩ, nĩngũikũrũkia neti."
6 Maarĩkia gwĩka ũguo, makĩnyiita thamaki nyingĩ
mũno, nginya neti ciao ikĩambĩrĩria gũtuĩka. **7** Nĩ ũndũ
ũcio makĩheneria arĩa maarutithanagia wĩra nao, arĩa
maarĩ gatarũ kau kangĩ moke mamateithie, nao magĩũka
makĩiyũria tũtarũ twerĩ ki, o nginya tũkĩambĩrĩria
gũtoonyerera maaĩ-inĩ. **8** Hĩndĩ ĩrĩa Simoni Petero
onire ũguo, akĩĩgũithia maru-inĩ ma Jesũ, akĩmwĩra
atĩrĩ, "Njeherera Mwathani; niĩ ndĩ mũndũ mwĩhia!"
9 Nĩgũkorwo we na arĩa othe maarĩ nao nĩmagegire
mũno nĩ ũndũ wa thamaki iria maanyiitĩte, **10** o na
Jakubu na Johana, ariũ a Zebedi, arĩa maarutithanagia
wĩra na Simoni nĩmagegire. Nake Jesũ akĩĩra Simoni
atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra; kuuma rĩu ũrĩtegaga andũ." **11** Nĩ
ũndũ ũcio makiumĩria tũtarũ twao hũgũrũrũ-inĩ cia
iria, magĩtiga indo ciao ciothe, makĩmũrũmĩrĩra. **12**
Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩmwe rĩrĩa Jesũ aarĩ itũũra-inĩ rĩmwe-rĩ,
nĩguokire mũndũ waiyũrĩtwo nĩ mangũ mwĩrĩ wothe.
Na rĩrĩa onire Jesũ, akĩĩgũithia, agĩturumithia ũthiũ
wake thĩ, akĩmũthaitha, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani,
ũngĩenda-rĩ, no ũũtherie." **13** Jesũ agĩtambũrũkia
guoko gwake, akĩhutia mũndũ ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ĩĩ,
nĩngwenda. Therio!" Na o hĩndĩ ĩyo akĩhonio mangũ. **14**
Jesũ agĩcooka akĩmũkaania, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũkeere
mũndũ o na ũ, no thiĩ, ũkeyonanie kũrĩ mũthĩnjĩri-
Ngai, na ũrute magongona marĩa Musa aathanire nĩ
ũndũ wa gũtherio gwaku, arĩ ũira kũrĩ o." **15** Na rĩrĩ,
ngumo yake ĩgĩkĩrĩrĩria kũhunja makĩria, o nginya
kĩrĩndĩ kĩingĩ ma kĩa andũ gĩgĩũka kũmũthikĩrĩria na
kũhonio mĩrimũ yao. **16** No Jesũ nĩeheragĩra andũ,
agathiĩ kũndũ gũtarĩ andũ kũhoera Ngai kuo. **17**
Mũthenya ũmwe nĩ kũrutana aarutanaga, nao Afarisai
na arutani a watho arĩa mookĩte kuuma matũũra mothe
ma Galili, na Judea, na Jerusalemu, maikarĩte thĩ hau.
Naguo hinya wa Ngai wa kũhonania warĩ hamwe na
Jesũ. **18** Na rĩrĩ, nĩhookire andũ makuuĩte mũndũ na
kĩbarĩ, warũarĩte mũrimũ wa gũkua ciĩga, nao makĩgeria
kũmũtoonyia nyũmba mamũige harĩ Jesũ. **19** Na rĩrĩa
maagire njĩra ya gwĩka ũguo nĩ ũndũ wa ũingĩ wa
andũ, makĩhaica nyũmba-igũrũ magĩtharia maturubarĩ,
makĩmũikũrũkĩria mwanya-inĩ ũcio o arĩ kĩbarĩ-inĩ,
nginya gatagatĩ-inĩ ka andũ acio makĩmũiga o hau Jesũ
aarĩ. **20** Rĩrĩa Jesũ onire wĩtĩkio wao, akĩmwĩra atĩrĩ,
"Mũrata, nĩwarekerwo mehia maku." **21** Nao Afarisai
na arutani a watho makĩambĩrĩrĩria gwĩciiria ngoro-inĩ
ciao, makiuga atĩrĩ, "Kaĩ mũndũ ũyũ arĩ ũ, ũkũruma
Ngai? Nũũ ũngĩhota kũrekanĩra mehia, tiga Ngai we
wiki?" **22** Nowe Jesũ nĩamenyaga ũrĩa meeciiragia na
akĩmooria atĩrĩ, "Mũreciiria maũndũ macio ngoro-inĩ
cianyu nĩkĩ? **23** Nĩ ũndũ ũrĩkũ mũhũthũ; nĩ kwĩra
mũndũ, 'Nĩwarekerwo mehia maku,' kana nĩ kũmwĩra,
'Ũkĩra wĩtware'? **24** No nĩgeetha mũmenye atĩ Mũrũ wa
Mũndũ arĩ na ũhoti gũkũ thĩ wa kũrekanĩra mehia-rĩ ...."
Akĩĩra mũndũ ũcio wakuĩte ciĩga atĩrĩ, "Ndakwĩra atĩrĩ,
ũkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku, ũinũke." **25** O hau hau akĩrũgama
mbere yao, akĩoya kĩbarĩ kĩrĩa akomeire, na akĩinũka
mũciĩ akĩgoocaga Ngai. **26** Nao andũ othe nĩmagegire
na magĩkumia Ngai. Makĩiyũrwo nĩ guoya, makiuga
atĩrĩ, "Ũmũthĩ nĩtuonete maũndũ tũtarĩ tuona." **27**
Thuutha wa ũguo, Jesũ akiumagara na akĩona mũndũ
warĩ mwĩtia wa mbeeca cia igooti wetagwo Lawi aikarĩte
harĩa heetagĩrio mbeeca cia igooti. Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ,
"Nũmĩrĩra." **28** Nake Lawi agĩũkĩra, agĩtiga indo ciake
ciothe, akĩmũrũmĩrĩra. **29** Lawi agĩcooka akĩrugithĩria
Jesũ iruga inene gwake mũciĩ, na gĩkundi kĩnene kĩa etia
mbeeca cia igooti o na andũ angĩ nĩmarĩĩanagĩra nao. **30**
No Afarisai na arutani a watho arĩa maarĩ a gĩkundi kĩao
magĩtetia arutwo ake makĩmooria atĩrĩ, "Mũrĩĩanagĩra
na mũkanyuuanĩra na etia mbeeca cia igooti na andũ
ehia nĩkĩ?" **31** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Andũ
arĩa agima mĩĩrĩ tio mabataragio nĩ ndagĩtarĩ, no nĩ arĩa
arũaru. **32** Niĩ ndiokire gwĩta andũ arĩa athingu, no
nĩ arĩa ehia, nĩguo merire." **33** Nao makĩmwĩra atĩrĩ,
"Arutwo a Johana nĩ meehingaga kũrĩa irio kaingĩ kaingĩ
makahooya, o nao arutwo a Afarisai nĩmekaga o ũguo,
no aku marĩĩaga na makanyua hĩndĩ ciothe." **34** Nake
Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "No mwĩre ageni a mũhikania
mehinge kũrĩa rĩrĩa e hamwe nao? **35** No rĩrĩ, ihinda
nĩrĩgakinya rĩrĩa mũhikania akeeherio kuuma kũrĩ o;
matukũ-inĩ macio-rĩ, nĩ makeehinga kũrĩa irio." **36**
Ningĩ Jesũ akĩmahe ũhoro na ngerekano ĩno, akĩmeera
atĩrĩ, "Gũtirĩ mũndũ ũngĩtinia kĩraka kuuma harĩ nguo
njerũ, agĩĩkĩre nguo ngũrũ. Angĩĩka ũguo, angĩkorwo
atarũrĩte nguo njerũ, nakĩo kĩraka kĩu kĩa nguo ĩyo njerũ
kĩage kwagĩrĩra nguo ĩyo ngũrũ. **37** Ningĩ gũtirĩ mũndũ
wĩkagĩra ndibei ya mũhihano mondo-inĩ ngũrũ. Angĩka
ũguo, ndibei ĩyo ya mũhihano no ĩtarũre mondo icio,
ndibei ĩyo ĩitĩke, nacio mondo icio itarũkange. **38** Aca, ti
ta ũguo, ndibei ya mũhihano no nginya ĩĩkĩrwo mondo-
inĩ njerũ. **39** O na gũtirĩ mũndũ thuutha wa kũnyua
ndibei ngũrũ ũcookaga kwenda ndibei ĩyo ya mũhihano,
nĩ ũndũ oigaga atĩrĩ, 'Ĩrĩa ngũrũ nĩyo njega.'"

6 Mũthenya ũmwe wa Thabatũ, Jesũ akĩgerera
mĩgũnda-inĩ ya ngano, nao arutwo ake makĩambĩrĩria
gũtua ngira imwe cia ngano, magĩcirigitha na moko,
makĩrĩa ngano. **2** Afarisai amwe makĩmooria atĩrĩ,
"Nĩ kĩĩ kĩratũma mwĩke ũrĩa gũtetĩkĩrĩtio nĩ watho
mũthenya wa Thabatũ?" **3** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ,
"Kaĩ mũtathomete ũrĩa Daudi eekire, rĩrĩa we na arĩa
maarĩ nake maarĩ ahũtu? **4** Aatoonyire Nyũmba ya
Ngai, akĩoya na akĩrĩa mĩgate ĩrĩa yamũrĩirwo Ngai,
ĩrĩa ateetĩkĩrĩtio kũrĩa nĩ watho tiga no athĩnjĩri-Ngai
meetĩkĩrĩtio kũmĩrĩa, na agĩcooka akĩhe arĩa maarĩ nake

îmwe yayo." **5** Jesũ agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Mũrũ wa Mũndũ nĩwe Mwathani wa Thabatũ." **6** Na rĩrĩ, mũthenya ũngĩ wa Thabatũ nĩathiire thunagogi-inĩ, akĩrutana, nakuo nĩ kwarĩ na mũndũ warĩ mwonju guoko gwake kwa ũrĩo. **7** Nao Afarisai na arutani a watho nĩmacaragia ũndũ mangĩthitangĩra Jesũ, nĩ ũndũ ũcio makĩmũrora mũno, mone kana nĩekũhonania mũthenya wa Thabatũ. **8** Nowe Jesũ, tondũ nĩamenyaga ũrĩa meeciiragia, akĩĩra mũndũ ũcio wonjete guoko atĩrĩ, "Ũkĩra ũrũgame mbere ya andũ othe." Nĩ ũndũ ũcio agĩũkĩra akĩrũgama hau. **9** Jesũ agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Ngũmũũria atĩrĩ, nĩ ũndũ ũrĩkũ mwĩtĩkĩrie nĩ watho mũthenya wa Thabatũ: nĩ gwĩka wega kana nĩ gwĩka ũũru, nĩ kũhonokia muoyo kana nĩ kũũniina?" **10** Akĩĩhũgũra, akĩmarora othe, agĩcooka akĩĩra mũndũ ũcio atĩrĩ, "Tambũrũkia guoko gwaku." Nake agĩĩka o ro ũguo; nakuo guoko gwake gũkĩhonio biũ. **11** Nao makĩrakara mũno, makĩambĩrĩria kũũrania ũrĩa mangĩĩka Jesũ. **12** Mũthenya ũmwe Jesũ nĩoimagarire agĩthiĩ kĩrĩmainĩ akahooe, akĩraara akĩhooya Ngai ũtukũ wothe. **13** Gwakĩa-rĩ, agĩĩta arutwo ake moke harĩ we, agĩthuura andũ ikũmi na eerĩ ao, akĩmatua atũmwo, nao nĩ: **14** Simoni (ũrĩa aatuire Petero), na Anderea mũrũ wa nyina, na Jakubu, na Johana, na Filipu, na Baritholomayo, **15** na Mathayo, na Toma, na Jakubu wa Alufayo, na Simoni ũrĩa wetagwo Zelote, **16** na Judasi wa Jakubu, na Judasi Mũisikariota ũrĩa wamũkunyanĩire. **17** Nake Jesũ agĩikũrũka hamwe nao, makĩrũgama handũ haarĩ haraganu. Gĩkundi kĩnene kĩa arutwo ake kĩarĩ ho, o na andũ aingĩ mũno kuuma Judea guothe, na Jerusalemu, o na kuuma ndeere-inĩ cia Turo na Sidoni, **18** nao mookĩte nĩguo mamũigue na mahonio mĩrimũ yao. Nao arĩa maanyamaragio nĩ ngoma thũku makĩhonio, **19** nao andũ othe makĩgeria kũmũhutia, tondũ hinya nĩwoimaga thĩinĩ wake na ũkamahonia othe. **20** Nake akĩrora arutwo ake, akiuga atĩrĩ: "Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ athĩĩni, nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai nĩ wanyu. **21** Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ mũhũũtaga rĩu, nĩgũkorwo nĩmũkahũũnio. Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ mũrarĩra rĩu, nĩgũkorwo nĩmũgatheka. **22** Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ hĩndĩ ĩrĩa andũ mekũmũmena, na meyamũre kũrĩ inyuĩ, na mamũrume, na mathũkĩrĩrie rĩĩtwa rĩanyu, nĩ ũndũ wa Mũrũ wa Mũndũ. **23** "Mũthenya ũcio nĩmũgakena na mũrũgarũge, tondũ mũcaara wanyu nĩ mũingĩ Igũrũ. Nĩgũkorwo ũguo noguo maithe mao meekire anabii. **24** "No rĩrĩ, kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ itongaĩ, nĩgũkorwo nĩmũrĩkĩtie kwamũkĩra kũnyamarũrwo kwanyu. **25** Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ arĩa mũhũũniĩ rĩu-ĩ, nĩgũkorwo nĩmũkahũũta. Kaĩ mũrĩ na haaro arĩa mũratheka rĩu-ĩ, nĩgũkorwo nĩmũgacakaya na mũrĩre. **26** Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ hĩndĩ ĩrĩa andũ othe mekũmũgaathĩrĩria-ĩ, nĩgũkorwo ũguo noguo maithe mao meekaga anabii a maheeni. **27** "No ngũmwĩra atĩrĩ inyuĩ arĩa mũũthikĩrĩirie: endagai thũ cianyu, na mwĩkage wega arĩa mamũthũire, **28** na ningĩ mũrathimage arĩa mamũrumaga, na mũhooyagĩre arĩa mamwĩkaga ũũru. **29** Na rĩrĩ, mũndũ angĩkũgũtha rũthĩa rũmwe, mũhũgũkĩrie rũu rũngĩ o naruo. Na mũndũ angĩgũtunya igooti rĩaku, ndũkamũgirie kuoya o na kanjũ yaku. **30** Mũndũ o wothe angĩkũhooya kĩndũ mũhe, na mũndũ o wothe angĩoya kĩndũ gĩaku, ndũkamwĩtie. **31** Ĩkagai andũ arĩa angĩ o ũrĩa mũngĩenda mamwĩkage. **32** "Rĩu-rĩ, angĩkorwo mwendete o arĩa mamwendeterĩ, mwakĩĩguna na kĩ? O na 'ehia' nĩmendaga arĩa mamendete. **33** Na mũngĩkorwo mwĩkaga wega o arĩa mamwĩkaga wega-rĩ, mwakĩĩguna na kĩ? Nĩgũkorwo ehia o nao nĩmekaga o ũguo. **34** Na ningĩ mũngĩkorwo mũkombithagia o arĩa mwĩhokete nĩmakamũrĩha-rĩ, mwakĩĩguna na kĩ? O na ehia nĩmakombagĩra ehia arĩa angĩ, mehokete nĩmakarĩhwo ciothe. **35** No rĩrĩ, endagai thũ cianyu, na mũciĩkage wega, o na mũkombithagie mũtekwĩhoka gũcookerio kĩndũ. Hĩndĩ ĩyo irĩhi rĩanyu nĩrĩkaneneha, na inyuĩ nĩmũgatuĩka ariũ a Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, nĩgũkorwo we nĩaiguagĩra arĩa matarĩ ngaatho tha o na arĩa aaganu. **36** Iguanagĩrai tha, o ta ũrĩa Ithe wanyu aiguanagĩra tha. **37** "Mũtigaciirithanagie nĩgeetha na inyuĩ mũtikanaciirithio. Mũtigatuanagĩre, nĩgeetha na inyuĩ mũtikanatuĩrwo. Rekanagĩrai, na inyuĩ nĩmũkarekerwo. **38** Heanagai, na inyuĩ nĩmũrĩheagwo na gĩthimi kĩega, gĩkindĩrĩtwo, kĩinainĩtio na gĩgaitĩkĩrĩra, nĩkĩo mũgaitĩrĩrwo nakĩo nguo-inĩ. Nĩgũkorwo gĩthimi kĩrĩa mũthimanagĩra nakĩo, no kĩo mũrĩthimagĩrwo nakĩo." **39** Agĩcooka akĩmahe ngerekano ĩno, akĩmooria atĩrĩ, "Mũtumumu no atongorie mũtumumu ũrĩa ũngĩ? Githĩ eerĩ to magũe irima? **40** Mũrutwo ti mũnene kũrĩ mũmũruti, no ũrĩa wothe mũrute wega, no atuĩke ta mũmũruti. **41** "Nĩ kĩĩ gĩgũtũma wone kĩhuti kĩrĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo, no ũkaaga kũrũmbũiya mũgogo ũrĩa ũrĩ riitho rĩaku we mwene? **42** Wahota atĩa kwĩra mũrũ wa thoguo atĩrĩ, 'Mũrũ wa baba, reke ngũrute kĩhuti kĩu kĩrĩ riitho rĩaku,' o rĩrĩa wee wagĩte kuona mũgogo ũrĩa ũrĩ naguo riitho rĩaku? Wee hinga ĩno, amba ũrute mũgogo ũcio ũrĩ naguo riitho, nĩguo wone wega ũhote kũruta kĩhuti kĩrĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo. **43** "Gũtirĩ mũtĩ mwega ũciaraga maciaro mooru, kana mũtĩ mũũru ũgaciara maciaro mega. **44** O mũtĩ ũmenyekaga na maciaro maguo mwene. Andũ matituaga ngũyũ kuuma mĩtĩ-inĩ ya mĩigua, o na kana magatua thabibũ kuuma cong'e-inĩ. **45** Mũndũ ũrĩa mwega aragia maũndũ mega kuuma mũthiithũ-inĩ wa ngoro yake, nake mũndũ ũrĩa mũũru aragia maũndũ mooru kuuma mũthiithũ-inĩ wa ngoro yake. Nĩgũkorwo kanua gake kaaragia o maũndũ marĩa maiyũrĩte ngoro yake. **46** "Atĩrĩrĩ, mũnjĩtaga 'Mwathani, Mwathani,' nĩkĩ, na mũtĩĩkaga ũrĩa ndĩmwĩraga? **47** Nĩngũmuonia ũrĩa mũndũ ũrĩa ũũkaga kũrĩ niĩ, na akaigua ciugo ciakwa, na ageeka ũrĩa ciugĩte ahaana. **48** Ahaana ta mũndũ waakaga nyũmba, ũrĩa wenjire mũthingi, akĩũrikia na akĩwamba igũrũ rĩa ihiga. Hĩndĩ ĩrĩa kwagĩire mũiyũro wa maaĩ, kĩguũ gĩkĩgũtha nyũmba ĩyo na nditi, no gĩtiamĩenyenyirie, tondũ nĩyaakĩtwo wega. **49** No mũndũ ũrĩa ũiguaga ciugo ciakwa, na ndekaga ũrĩa ciugĩte, ahaana ta mũndũ ũrĩa waakire nyũmba ĩtarĩ na mũthingi. Na rĩrĩa kĩguũ kĩagũthire nyũmba ĩyo, ĩkĩmomoka, naguo mwanangĩko wayo warĩ mũnene."

7 Nake Jesũ aarĩkia kwaria maũndũ macio mothe andũ makĩmũiguaga, agĩtoonya Kaperinaumu. **2** No kũu nĩ kwarĩ na ndungata ya mũnene-wa-thigari-

igana, ĩrĩa mũmĩathi eendete mũno, nayo yarĩ ndwaru hakuhĩ gũkua. **3** Nake mũnene ũcio wa thigari igana aigua ũhoro wa Jesũ, agĩtũma athuuri a Ayahudi kũrĩ we makamũũrie oke ahonie ndungata yake. **4** Nao maakinya kũrĩ Jesũ, makĩmũthaitha magwatĩirie mũno, makĩmwĩra atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ nĩagĩrĩirwo gwĩkwo ũguo nĩwe, **5** tondũ nĩendete rũrĩrĩ rwitũ na nĩatwakĩire thunagogi." **6** Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthiĩ nao. Na marĩ hakuhĩ gũkinya mũciĩ, mũnene ũcio wa thigari igana akĩmũtũmĩra arata makamwĩre atĩrĩ, "Mwathani, tiga gwĩthĩĩnia tondũ ndiagĩrĩire wee ũũke gwakwa mũciĩ. **7** O na nokĩo itanona njagĩrĩire gũũka kũrĩ we. No uga o kiugo, na ndungata yakwa nĩĩkũhona. **8** Nĩgũkorwo niĩ mwene ndĩ mũndũ wathagwo, na ndĩ na thigari njathaga. Ndeera ũmwe 'Thiĩ,' nĩathiiaga, na ndeera ũngĩ atĩrĩ, 'Ũka,' nĩokaga. Na ningĩ ndeera ndungata yakwa atĩrĩ, 'Ĩka ũna,' nĩĩkaga." **9** Rĩrĩa Jesũ aiguire ũguo, akĩgega, akĩhũgũkĩra kĩrĩndĩ kĩrĩa kĩamũrũmĩrĩire, agĩkĩĩra atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ, ndionete mũndũ ũrĩ na wĩtĩkio mũnene ũũ Isiraeli guothe!" **10** Nao andũ arĩa maatũmĩtwo magĩcooka mũciĩ magĩkora ngombo ĩyo ĩrĩ honu. **11** Ihinda inini rĩathira, Jesũ agĩthiĩ itũũra rĩetagwo Naini, nao arutwo ake na andũ gĩkundi kĩnene magĩthiĩ nake. **12** Na rĩrĩa akuhĩrĩirie kĩhingo gĩa itũũra rĩu, mũndũ wakuĩte nĩarutagwo kuo na aarĩ mwana wa mũmwe, nake nyina aarĩ mũtumia wa ndigwa. Nao andũ aingĩ a itũũra rĩu maarĩ hamwe nake. **13** Rĩrĩa Mwathani onire mũtumia ũcio, akĩmũiguĩra tha, akĩmwĩra atĩrĩ, "Tiga kũrĩra." **14** Agĩcooka agĩthiĩ, akĩhutia ithandũkũ, nao arĩa maarĩkuuĩte makĩrũgama. Agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Mwanake, ndakwĩra atĩrĩ, ũkĩra!" **15** Mũndũ ũcio wakuĩte agĩũkĩra, akĩambĩrĩrĩria kwaria, nake Jesũ akĩmũnengerana kũrĩ nyina. **16** Andũ othe makĩiyũrwo nĩ guoya na makĩgooca Ngai, makiuga atĩrĩ, "Mũnabii mũnene nĩokĩte gatagatĩ gaitũ. Ngai nĩokĩte gũteithia andũ ake." **17** Nayo ngumo ya Jesũ ĩkĩhunja Judea guothe o na bũrũri ũrĩa wagũthiũrũrũkĩirie. **18** Nao arutwo a Johana nĩmamũheire ũhoro wa maũndũ macio mothe. Nake Johana agĩĩta arutwo ake eerĩ, **19** akĩmatũma kũrĩ Mwathani makamũũrie atĩrĩ, "Wee nĩwe ũrĩa werĩtwo nĩagooka kana tweterere mũndũ ũngĩ?" **20** Nao arutwo acio maakinya kũrĩ Jesũ makĩmwĩra atĩrĩ, "Johana Mũbatithania aatũtũma kũrĩ we tũkũũrie atĩrĩ, 'Wee nĩwe ũrĩa werĩtwo nĩagooka kana tweterere mũndũ ũngĩ?'" **21** Ihinda-inĩ o rĩu Jesũ akĩhonia andũ aingĩ arĩa maarĩ na mĩrimũ, na ndwari, na akĩingata ngoma thũku o na agĩtũma andũ aingĩ arĩa maarĩ atumumu macooke kuona. **22** Nĩ ũndũ ũcio agĩcookeria arĩa maatũmĩtwo atĩrĩ, "Cookai mũkeere Johana maũndũ marĩa muonete na mũkaigua: atĩ atumumu nĩ marona, na ithua nĩiretwara, na arĩa marĩ na mangũ nĩ marahonio, na andũ arĩa mataiguaga nĩmaraigua, na arĩa akuũ nĩmarariũkio, na Ũhoro-ũrĩa-Mwega nĩũrahunjĩrio arĩa athĩĩni. **23** Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũtarahĩngwo nĩ ũndũ wakwa." **24** Andũ acio maatũmĩtwo nĩ Johana moima harĩ Jesũ, Jesũ akĩambĩrĩrĩria kwarĩria andũ aingĩ ũhoro wa Johana, akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ mwathiĩte kuona werũ-inĩ? Hihi mwathiĩte kuona kamũrangi kainainagio nĩ rũhuho? **25** Angĩkorwo ti guo-rĩ, mwathiĩte kuona kĩ? Hihi nĩ mũndũ wĩhumbĩte nguo njega? Aca, arĩa mehumbaga nguo cia goro na magekenia na mĩago ya thĩ maikaraga nyũmba cia ũthamaki. **26** Mwagĩthiĩte kuona kĩ? Hihi mwathiĩte kuona mũnabii? Ĩĩ, ngũmwĩra atĩrĩ, muonire mũndũ ũkĩrĩte mũnabii. **27** Ũyũ nĩwe ũrĩa ũhoro wake wandĩkĩtwo atĩrĩ: "'Nĩngatũma mũtũmwo wakwa athiĩ mbere yaku, nake nĩagagũthondekera njĩra.' **28** Ngũmwĩra atĩrĩ, harĩ andũ arĩa manaciarwo nĩ atumia-rĩ, gũtirĩ o na ũmwe mũnene gũkĩra Johana; no mũndũ ũrĩa mũnini mũno ũthamaki-inĩ wa Ngai, nĩ mũnene kũmũkĩra." **29** (Andũ othe, o na etia mbeeca cia igooti, rĩrĩa maiguire ciugo cia Jesũ, magĩtĩkĩra atĩ njĩra ya Ngai nĩ ya ma, tondũ maabatithĩtio nĩ Johana. **30** No Afarisai na arutani a watho makĩregana na ũrĩa Ngai endaga meke, tondũ o matiabatithĩtio nĩ Johana.) **31** Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Andũ a rũciaro rũrũ ingĩmagerekania na kĩ? Matariĩ ta kĩ? **32** Matariĩ ta ciana ciikarĩte ndũnyũ igĩĩta iria ingĩ, igaciĩra atĩrĩ: "'Twamũhuhĩire mũtũrirũ, mũkĩaga kũina; twamũinĩire rwĩmbo rwa macakaya, no mũtiarĩrire.' **33** Nĩgũkorwo Johana Mũbatithania ookire atekũrĩa na atekũnyua ndibei, na inyuĩ mũkiuga atĩrĩ, 'Arĩ na ndaimono.' **34** Mũrũ wa Mũndũ ookire akĩrĩĩaga na akĩnyuuaga, na inyuĩ mũkiuga atĩrĩ, 'Onei mũndũ mũkoroku na mũrĩĩu, mũrata wa etia mbeeca cia igooti na "ehia".' **35** No ũũgĩ nĩũmenyekaga nĩ wa kĩhooto nĩ ciana ciaguo ciothe." **36** Na rĩrĩ, Mũfarisai ũmwe nĩetire Jesũ gwake makarĩanĩre irio cia hwaĩ-inĩ nake, nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthiĩ nyũmba ya Mũfarisai ũcio, agĩikara metha-inĩ. **37** Rĩrĩa mũndũ-wa-nja watũũrĩte mũtũũrĩre wa mehia itũũra-inĩ rĩu aamenyire atĩ Jesũ nĩararĩa irio nyũmba ya Mũfarisai ũcio-rĩ, agĩũka na cuba wa maguta manungi wega, **38** na akĩrũgama thuutha wake, o hau magũrũ-inĩ make, akĩrĩraga, na akĩambĩrĩrĩria kũmũihũgia nyarĩrĩ na maithori make. Agĩcooka akĩmũgiria nyarĩrĩ na njuĩrĩ yake, agĩcimumunya, na agĩciitĩrĩria maguta manungi wega. **39** Rĩrĩa Mũfarisai ũrĩa wamwĩtĩte onire ũndũ ũcio, akĩĩra na ngoro atĩrĩ, "Korwo mũndũ ũyũ nĩ mũnabii, nĩangĩamenya ũrĩa ũramũhutia nĩ mũndũ-wa-nja wa mũthemba ũrĩkũ, na atĩ nĩ mwĩhia." **40** Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Simoni, ndĩ na ũndũ wa gũkwĩra." Nake akiuga atĩrĩ, "Mũrutani, njĩĩra." **41** "Kũrĩ andũ eerĩ maarĩ na thiirĩ wa mũndũ wakombithanagia mbeeca. Ũmwe aarĩ na thiirĩ wa dinari magana matano, na ũrĩa ũngĩ dinari mĩrongo ĩtano. **42** Na rĩrĩ, gũtirĩ o na ũmwe wao warĩ na mbeeca cia kũmũrĩha, nĩ ũndũ ũcio marĩ o eerĩ akĩmarekera thiirĩ ũcio. Rĩu-rĩ, acio eerĩ nũũ ũngĩmwenda makĩria?" **43** Simoni akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ngwĩciiria nĩ ũrĩa warekeirwo thiirĩ ũrĩa mũnene." Jesũ akiuga atĩrĩ, "Nĩwatua wega." **44** Agĩcooka akĩĩhũgũrĩra mũndũ-wa-nja ũcio, akĩĩra Simoni atĩrĩ, "Nĩũkuona mũndũ-wa-nja ũyũ? Njũkire nyũmba gwaku, no ndũnaahe maaĩ ma gwĩthamba nyarĩrĩ, no nĩanjihũgia nyarĩrĩ na maithori make, na acigiria na njuĩrĩ yake. **45** Wee-rĩ, ndũnaamumunya, no mũndũ-wa-nja ũyũ, kuuma rĩrĩa ndonyire ndarĩ aratigithĩria kũmumunya nyarĩrĩ ciakwa. **46** Wee-rĩ, ndũnanjitĩrĩrĩria maguta mũtwe, no ũyũ nĩanjitĩrĩirie maguta manungi wega nyarĩrĩ. **47** Nĩ ũndũ ũcio ngũkwĩra atĩrĩ, nĩarekeirwo mehia make maingĩ. Nĩgũkorwo nĩendanĩte mũno. No ũrĩa ũrekeirwo mehia manini,

endanaga o hanini." **48** Jesũ agĩcooka akĩĩra mũndũ-wanja ũcio atĩrĩ, "Nĩwarekerwo mehia maku." **49** Ageni arĩa angĩ makĩambĩrĩria kwĩrana atĩrĩ, "Kaĩ ũyũ akĩrĩ ũ, ũrarekanĩra o na mehia?" **50** Jesũ akĩĩra mũndũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, "Gwĩtĩkia gwaku nĩ gwakũhonokia; thiĩ na thayũ."

8 Na rĩrĩ, thuutha wa ũguo, Jesũ agĩthiĩ matũũra-inĩ o na tũtũũra-inĩ akĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki wa Ngai. Arutwo ake arĩa ikũmi na eerĩ maarĩ hamwe nake, **2** o na atumia amwe a arĩa maarutĩtwo ngoma thũku na arĩa maahonetio mĩrimũ: nao nĩ Mariamu (ũrĩa wetagwo Mũmagidali), nĩwe warutĩtwo ndaimono mũgwanja; **3** na Joana mũtumia wa Husa, ũrĩa warĩ mũrori wa indo cia Herode; na Susana; na angĩ aingĩ. Atumia aya nĩmamũtungatagĩra na indo ciao ene. **4** Andũ aingĩ nĩmathiire na mbere kũngana harĩ Jesũ moimĩte matũũra-inĩ, na rĩrĩa andũ maingĩhire mũno akĩmahe ũhoro na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ, **5** Mũrĩmi nĩoimagarire akahure mbeũ ciake. Na rĩrĩa aahuraga mbeũ icio, imwe ikĩgũa mũkĩra-inĩ wa njĩra; ikĩrangĩrĩrio na magũrũ, nacio nyoni cia rĩera-inĩ igĩũka igĩcirĩa. **6** Ingĩ ikĩgũa rũnyanjara-inĩ, na rĩrĩa ciamerire, mĩmera ĩyo ĩkĩhooha tondũ wa kwaga ũigũ. **7** Nacio mbeũ ingĩ ikĩgũa mĩigua-inĩ, nayo mĩigua ĩgĩkũranĩra nacio na ĩgĩcithararia. **8** Mbeũ ingĩ nacio ikĩgũa tĩĩri-inĩ mũnoru. Igĩkũra, igĩciara maita igana ma iria ciahaandĩtwo. Aarĩkia kuuga ũguo, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Ũrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua, nĩaigue." **9** Nao arutwo ake makĩmũũria ũrĩa ngerekano ĩyo yoigaga. **10** Akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ nĩmũheetwo ũmenyo wa kũmenya hitho cia ũthamaki wa Ngai, no arĩa angĩ ndĩmaaragĩria na ngerekano, nĩgeetha, "'maarora, makaaga kuona; na maigua, makaaga gũtaũkĩrwo.' **11** "Ngerekano ĩyo yugĩte atĩrĩ: Mbeũ icio nĩ ũhoro wa Ngai. **12** Mbeũ iria ciagũire mũkĩra-inĩ wa njĩra nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoro wa Ngai, nake mũcukani agooka akeheria ũhoro ũcio ngoro-inĩ ciao, nĩguo matigetĩkie mahonoke. **13** Nacio iria ciagũire rũnyanjara-inĩ nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoro wa Ngai, na makawamũkĩra na gĩkeno, no makaaga mĩri. Metĩkagia o gwa kahinda kanini, no magerio moka makaũtiganĩria. **14** Mbeũ iria ciagũire mĩigua-inĩ nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoro, no o magĩthiiaga-rĩ, magatharario nĩ mĩhang'o, na ũtonga, na mĩago, nao makaaga gũkũra. **15** No rĩrĩ, mbeũ iria ciagũire tĩĩri-inĩ ũrĩa mũnoru nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoro marĩ na ngoro ya ma na njega, makaũtũũria, na nĩ ũndũ wa gũkirĩrĩria, magaciaraga maciaro. **16** "Na rĩrĩ, gũtirĩ mũndũ ũgwatagia tawa akaũkunĩkĩria na irebe, kana akaũiga rungu rwa ũrĩrĩ. No aũigaga handũ igũrũ, nĩguo andũ arĩa megũtoonya nyũmba mathererwo nĩ ũtheri. **17** Nĩgũkorwo gũtirĩ ũndũ mũhithe ũtakaguũrio, na gũtirĩ ũndũ ũrĩ hitho-inĩ ũtakamenyeka kana ũtakanĩkwo ũtheri-inĩ. **18** Nĩ ũndũ ũcio mwĩmenyagĩrĩrei ũrĩa mũthikagĩrĩria. Ũrĩa wothe ũrĩ na indo nĩakongererwo nyingĩ; na ũrĩa wothe ũtarĩ nĩagatuunywo o na kĩrĩa arĩ nakĩo." **19** Na rĩrĩ, nyina wa Jesũ na ariũ a nyina na Jesũ magĩũka kũmuona, no matingĩahotire gũthiĩ hakuhĩ nake nĩ ũndũ wa andũ kũingĩha. **20** Mũndũ ũmwe akĩmwĩra atĩrĩ, "Maitũguo na ariũ a maitũguo marũgamĩte nja makĩenda gũkuona." **21** Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Maitũ na ariũ a maitũ nĩ arĩa maiguaga ũhoro wa Ngai na makaũhingia." **22** Mũthenya ũmwe Jesũ nĩerire arutwo ake atĩrĩ, "Nĩtũringei tũthiĩ mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria." Nĩ ũndũ ũcio magĩtoonya gatarũ magĩthiĩ. **23** Na rĩrĩa maathiiaga Jesũ akĩhĩtwo nĩ toro. Na rĩrĩ, kũu iria-inĩ nĩ kwagĩire na kĩhuhũkanio kĩnene, nako gatarũ kau kaarĩ hakuhĩ kũũrĩra maaĩ-inĩ, na magĩkorwo marĩ ũgwati-inĩ mũnene. **24** Nao arutwo magĩthiĩ makĩmũũkĩria, makĩmwĩra atĩrĩ "Mwathani! Mwathani! Nĩtũkũũrĩra maaĩ-inĩ!" Nake Jesũ agĩũkĩra agĩkaania rũhuho na maaĩ macio maahũũranaga; namo makũmbĩ macio ma maaĩ makĩnyihanyiiha na gũkĩhoorera. **25** Akĩũria arutwo ake atĩrĩ, "Wĩtĩkio wanyu ũrĩ ha?" Nao makĩiyũrwo nĩ guoya na makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, "Kaĩ mũndũ ũyũ arĩ ũ? Aathaga huho o na maaĩ, nacio ikamwathĩkĩra." **26** Makĩringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria, magĩkinya rũgongo rwa Agerasi rũrĩa rũng'ethanĩire na Galili. **27** Jesũ aarĩkia kuuma gatarũ, aakinya thĩ agĩtũngwo nĩ mũndũ warĩ na ndaimono oimĩte itũũra-inĩ. Mũndũ ũcio nĩaikarĩte ihinda inene ategwĩkĩra nguo kana agatũũra nyũmba, no aatũũraga mbĩrĩra-inĩ. **28** Rĩrĩa mũndũ ũcio onire Jesũ, agĩkaya na akĩĩgũithia magũrũ-inĩ make, akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene akĩmũũria atĩrĩ, "Ũrenda atĩa na nĩĩ, wee Jesũ, Mũrũ wa Ngai-Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno? Ndagũthaitha, ndũkaanyariire!" **29** Nĩgũkorwo Jesũ nĩathĩte ngoma ĩyo thũku yume thĩinĩ wa mũndũ ũcio. Nĩyamũnyiitaga kaingĩ, na o na gũtuĩka nĩoohagwo moko na magũrũ na mĩnyororo, na akarangĩrwo-rĩ, nĩatuangaga mĩnyororo ĩyo yamuohaga, na ndaimono ĩyo ĩgatũma athiĩ kũndũ gũtarĩ andũ. **30** Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "Wĩtagwo atĩa?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Legioni," nĩgũkorwo aarĩ na ndaimono nyingĩ. **31** Nacio ndaimono igĩkĩrĩrĩria gũthaitha Jesũ ndagaciathe ithiĩ Irima-rĩrĩa-Rĩtarĩ-Gĩturi. **(Abyssos g12)** **32** Na rĩrĩ, nĩ haarĩ na rũũru rũnene rwa ngũrwe rwarĩithagio harũrũka-inĩ cia kĩrĩma kĩarĩ hakuhĩ na hau. Ndaimono icio igĩthaitha Jesũ aciĩtĩkĩrie itoonye thĩinĩ wacio, nake agĩciĩtĩkĩria. **33** Ndaimono cioima thĩinĩ wa mũndũ ũcio, igĩthiĩ igĩtoonya ngũrwe, naruo rũũru rũu rũkĩharũrũka kĩhurũrũka kĩu na ihenya, rũkĩgũa iria-inĩ, rũkĩũrĩra kuo. **34** Rĩrĩa andũ arĩa maarĩithagia ngũrwe icio moonire ũrĩa gwekĩka, makĩũra, magĩthiĩ kũheana ũhoro ũcio itũũra-inĩ na mĩgũnda-inĩ, **35** nao andũ makiumagara makone ũndũ ũcio wekĩkĩte. Rĩrĩa maakinyire harĩ Jesũ na makĩona mũndũ ũcio woimĩtwo nĩ ndaimono aikarĩte magũrũ-inĩ ma Jesũ, arĩ na nguo na arĩ na meciiria mega, magĩĩtigĩra mũno. **36** Andũ arĩa meyoneire ũndũ ũcio makĩĩra andũ acio angĩ ũrĩa mũndũ ũcio warĩ na ndaimono aahonetio. **37** Nao andũ othe a rũgongo rũu rwa Agerasi magĩthaitha Jesũ oime kũu kwao amatige, nĩgũkorwo nĩmanyiitĩtwo nĩ guoya. Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩtoonya gatarũ agĩthiĩ. **38** Nake mũndũ ũcio warutĩtwo ndaimono akĩmũthaitha mathiĩ nake, no Jesũ akĩmwatha athiĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, **39** "Cooka mũciĩ ũkoige ũrĩa wothe Ngai agwĩkĩire." Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ũcio agĩthiĩ akĩĩra andũ othe a itũũra ũrĩa Jesũ aamwĩkĩire. **40** Na rĩrĩ, Jesũ aacooka kuuma mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa iria, andũ aingĩ nĩmamwamũkĩrire tondũ nĩmamwetereire. **41** Hĩndĩ

ĩyo mũndũ wetagwo Jairũ warĩ mũnene wa thunagogi agĩũka, akĩĩgũithia magũrũ-inĩ ma Jesũ, akĩmũthaitha athiĩ gwake, **42** nĩ ũndũ mũirĩtu wake wa mũmwe warĩ wa ta mĩaka ikũmi na ĩrĩ aarĩ hakuhĩ gũkua. Na Jesũ arĩ njĩra-inĩ agĩthiĩ-rĩ, andũ nĩmamũhatĩkaga. **43** Gatagatĩ-inĩ ka andũ acio nĩ haarĩ na mũtumia ũmwe watũire oiraga thakame mĩaka ikũmi na ĩrĩ, na gũtirĩ mũndũ ũngĩamũhonirie. **44** Mũtumia ũcio agĩũka na thuutha wa Jesũ, akĩhutia gĩcũrĩ kĩa nguo yake, na o rĩmwe agĩtiga kuura. **45** Nake Jesũ akĩũria atĩrĩ, "Nũũ ũcio wahutia?" Rĩrĩa othe maakaanire, Petero akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, andũ nĩmagũthiũrũrũkĩirie na magakũhatĩka." **46** Nowe Jesũ akiuga atĩrĩ, "Nĩ harĩ mũndũ waahutia, tondũ nĩndaigua hinya woima thĩinĩ wakwa." **47** Nake mũtumia ũcio, ona atĩ ndangĩhota kwĩhitha, agĩũka akĩinainaga, akĩĩgũithia magũrũ-inĩ make. Arĩ hau mbere ya andũ othe akĩheana gĩtũmi kĩrĩa gĩatũmĩte amũhutie na ũrĩa aahonirio o ro rĩmwe. **48** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwarĩ ũyũ, gwĩtĩkia gwaku nĩkuo gwatũma ũhone. Thiĩ na thayũ." **49** Na o hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩaragia, hagĩkinya mũndũ woimĩte mũciĩ kwa Jairũ ũrĩa mũnene wa thunagogi, akiuga atĩrĩ, "Mwarĩguo nĩarĩkĩtie gũkua, tiga gũthĩĩnia Mũrutani." **50** Jesũ aigua ũguo, akĩĩra Jairũ atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra, wee ĩtĩkia tu, na nĩekũhona." **51** Rĩrĩa aakinyire kwa Jairũ, ndaarekire mũndũ o na ũmwe atoonye hamwe nake, tiga o Petero, na Jakubu, na Johana, na ithe na nyina a mwana ũcio. **52** Hĩndĩ ĩyo andũ othe no kũrĩra maarĩraga magĩcakayaga nĩ ũndũ wa mwana ũcio. Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Tigai kũrĩra, ti mũkuũ, nĩ gũkoma akomete." **53** Nao makĩmũthekerera, tondũ nĩmooĩ atĩ aarĩ mũkuũ. **54** Nowe Jesũ akĩnyiita mwana ũcio guoko, akiuga atĩrĩ, "Mwana wakwa, ũkĩra!" **55** Na hĩndĩ o ĩyo agĩcookererwo nĩ muoyo wake, na o rĩmwe akĩrũgama. Jesũ agĩcooka akĩmeera mahe mwana ũcio kĩndũ gĩa kũrĩa. **56** Nao aciari ake makĩgega mũno, nowe akĩmaatha matikeere mũndũ o na ũ ũndũ ũcio wekĩkĩte.

9 Na rĩrĩ, Jesũ aarĩkia gwĩta arutwo arĩa ikũmi na eerĩ hamwe, nĩamaheire hinya na ũhoti wa kũingata ndaimono ciothe na kũhonia mĩrimũ, **2** na akĩmatũma mathiĩ makahunjie ũhoro wa ũthamaki wa Ngai na mahonagie andũ arĩa arũaru. **3** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Mũtigakuue kĩndũ o nakĩ kĩa rũgendo; mũtigakuue mũtirima, kana mũhuko, kana irio, kana mbeeca o na kana nguo tiga o iria mwĩhumbĩte. **4** Nyũmba ĩrĩa yothe mũrĩtoonyaga ikaragai kuo nginya rĩrĩa mũkoima itũũra rĩu. **5** Andũ mangĩkaarega kũmũnyiita ũgenirĩ, mũkaaribariba magũrũ manyu rũkũngũ rũitĩke mũkiuma itũũra rĩao arĩ ũira wa kũmatuĩra ciira." **6** Nĩ ũndũ ũcio makiumagara magĩthiĩ kuuma gatũũra kamwe nginya karĩa kangĩ makĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega na makĩhonagia andũ kũrĩa guothe maathiiaga. **7** Na rĩrĩ, rĩrĩa Herode ũrĩa mũthamaki aiguire ũhoro wa maũndũ mothe marĩa maathiiaga na mbere, nĩataangĩkire ngoro mũno tondũ andũ amwe moigaga atĩ Johana nĩariũkĩte kuuma kũrĩ arĩa akuũ, **8** na angĩ makoiga atĩ Elija nĩonekanĩte, o na angĩ makoiga atĩ mũnabii ũmwe wa arĩa a tene nĩariũkĩte. **9** No Herode akiuga atĩrĩ, "Johana nĩndamũrengithirie mũtwe. Ũyũ ndĩraigua ũhoro wake-rĩ, nĩwe ũ?" Nake akĩĩrirĩria kũmuona. **10** Nao atũmwo maacooka, makĩĩra Jesũ maũndũ marĩa mekĩte. Nake akĩehera kuo, agĩthiĩ nao itũũra rĩetagwo Bethisaida, **11** no andũ aingĩ makĩmenya ũhoro ũcio na makĩmũrũmĩrĩra. Nake akĩmaamũkĩra na akĩmahe ũhoro wa ũthamaki wa Ngai, na akĩhonia arĩa maabatarĩtio nĩ kũhonio. **12** Hwaĩ-inĩ arutwo arĩa ikũmi na eerĩ magĩũka kũrĩ we makĩmwĩra atĩrĩ, "Ingata andũ aya nĩguo mathiĩ mĩciĩ ĩrĩa ĩrĩ hakuhĩ o na mĩgũnda-inĩ mageethe irio na gwa gũkoma, tondũ haha tũrĩ nĩ werũ ũtarĩ andũ." **13** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Maheei kĩndũ gĩa kũrĩa." Nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Tũrĩ o na mĩgate ĩtano na thamaki igĩrĩ, no tũthiire tũkagũrĩre andũ aya othe irio." **14** (Handũ hau haarĩ na arũme ta ngiri ithano.) Nowe akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, "Maikariei thĩ marĩ ikundi cia andũ mĩrongo ĩtano ĩtano." **15** Nao arutwo magĩĩka o ũguo, magĩikaria andũ othe thĩ. **16** Nake akĩoya mĩgate ĩyo ĩtano na thamaki icio igĩrĩ, akĩrora na igũrũ, agĩcookia ngaatho na agĩcienyũranga. Agĩcooka agĩcinengera arutwo ake magaĩre andũ. **17** Othe makĩrĩa makĩhũũna, nao arutwo makĩiyũria ciondo ikũmi na igĩrĩ cia cienyũ iria ciatigarire. **18** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩmwe Jesũ akĩhooya arĩ keheri-inĩ, arutwo ake magĩkorwo marĩ hamwe nake. Akĩmooria atĩrĩ, "Andũ moigaga niĩ nĩ niĩ ũ?" **19** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Amwe moigaga nĩwe Johana Mũbatithania; angĩ makoiga nĩwe Elija; angĩ nao makoiga atĩ mũnabii ũmwe wa arĩa a tene nĩariũkĩte." **20** Nake akĩmooria atĩrĩ, "Inyuĩ na inyuĩ-rĩ, mugaga atĩa? Mugaga niĩ nĩ niĩ ũ?" Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, "Wee nĩwe Kristũ ũrĩa wa Ngai." **21** Nake Jesũ akĩmakaania na hinya, akĩmeera matikeere mũndũ o na ũrĩkũ ũhoro ũcio. **22** Nake akiuga atĩrĩ, "Mũrũ wa Mũndũ no nginya one mathĩĩna maingĩ, na aregwo nĩ athuuri, na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, o na arutani a watho, na no nginya ooragwo na thuutha wa mĩthenya ĩtatũ ariũkio." **23** Agĩcooka akĩmeera othe atĩrĩ, "Mũndũ o wothe ũngĩenda kũnũmĩrĩra, no nginya eerege we mwene, na oyage mũtharaba wake o mũthenya, aanũmagĩrĩre. **24** Nĩgũkorwo ũrĩa wothe wendaga kũhonokia muoyo wake nĩakoorwo nĩguo, no ũrĩa wothe ũkoorwo nĩ muoyo wake nĩ ũndũ wakwa nĩakaũhonokia. **25** Mũndũ angĩĩguna nakĩ angĩĩgwatĩra thĩ yothe, no ate muoyo wake kana orwo nĩguo? **26** Mũndũ o wothe ũngĩconoka nĩ ũndũ wakwa na nĩ ũndũ wa ciugo ciakwa, o nake nĩagaconokerwo nĩ Mũrũ wa Mũndũ rĩrĩa agacooka arĩ na riiri wake, na riiri wa Ithe, o na wa araika arĩa atheru. **27** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, amwe a aya marũngiĩ haha matigacama gĩkuũ matonete ũthamaki wa Ngai." **28** Mĩthenya ta ĩnana thuutha wa Jesũ kwaria ũhoro ũyũ nĩathiire na Petero, na Johana na Jakubu akĩambata nao kĩrĩma igũrũ makahooe. **29** Na rĩrĩa ahooyaga, mũhaanĩre wa ũthiũ wake ũkĩgarũrũka, nacio nguo ciake ikĩerũha igĩkenga o ta rũheni. **30** Na rĩrĩ, andũ eerĩ, nĩo Musa na Elija, **31** makiumĩrĩra Jesũ marĩ na riiri mũnene makĩaria nake. Maaragia ũhoro wa gũkua gwake, kũrĩa aakirie kũhingia akinya Jerusalemu. **32** Petero hamwe na arĩa maarĩ nake nĩmahĩtĩtwo nĩ toro, na rĩrĩa mookĩrire, makĩona riiri wake na andũ acio eerĩ maarũngiĩ hamwe nake. **33** Na rĩrĩa andũ acio

maatiganaga na Jesũ, Petero akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, nĩ wega tũikare gũkũ. Reke twake ithũnũ ithatũ, kĩmwe gĩaku, na kĩmwe kĩa Musa, na kĩmwe kĩa Elija.” (Nowe ndaamenyaga ũrĩa oigaga.) **34** Na o akĩaragia-rĩ, itu rĩkiumĩra na rĩkĩmahumbĩra, nao magĩĩtigĩra mũno nĩ kũhumbĩrwo nĩ itu rĩu. **35** Mũgambo ũkiuma itu-inĩ rĩu, ũkiuga atĩrĩ, “Ũyũ nĩwe Mũrũ wakwa, ũrĩa ndĩĩthuurĩire; mũiguagei.” **36** Thuutha wa mũgambo ũcio kũiguĩka, makĩona atĩ Jesũ aarĩ wiki. Nao arutwo magĩkira ki na ũhoro ũcio, gũtirĩ mũndũ o na ũmwe meerire matukũ-inĩ macio maũndũ marĩa moonete. **37** Mũthenya ũyũ ũngĩ, maikũrũka kuuma kĩrĩma-inĩ, Jesũ agĩtũngwo nĩ andũ aingĩ. **38** Na rĩrĩ, mũndũ warĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ acio akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Mũrutani, ndagũthaitha ũrore mũriũ wakwa, nĩgũkorwo nĩ mwana wakwa wa mũmwe. **39** na ngoma thũku nĩĩmũnyiitaga na agakaya o rĩmwe; ningĩ ĩkamũrũnda na ĩkamũthiorania, ĩgatũma arute mũhũyũ na kanua. Ndĩmũrekagia o na hanini, na nĩĩramwananga. **40** Ndĩrathaithire arutwo aku maingate ngoma ĩyo, no mararemwo.” **41** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Rũciaro rũrũ rũtetĩkagia na rũremi, nĩ nginya rĩ ngũikara hamwe na inyuĩ, na ngũmũkirĩrĩrĩria nginya rĩ? Rehe mũrũguo haha.” **42** Rĩrĩa kamwana kau gaathiiaga harĩ Jesũ, ndaimono ĩyo ĩgĩgatungumania thĩ, na ĩgĩgathiorania. No Jesũ agĩkũũma roho ũcio mũũru, akĩhonia kamwana kau, agĩgacookeria ithe. **43** Nao othe makĩgegio nĩ ũnene wa Ngai. Hĩndĩ ĩrĩa andũ othe maagegetio nĩ ũrĩa wothe Jesũ eekĩte, akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, **44** “Thikĩrĩriai wega ũrĩa ngũmwĩra: Mũrũ wa Mũndũ nĩegũkunyanĩrwo aneanwo moko-inĩ ma andũ.” **45** No-o matiamenyire ũguo nĩ kuuga atĩa. Nĩmahithĩtwo ũhoro ũcio, nĩ ũndũ ũcio makĩaga kũũmenya, na magĩĩtigĩra kũmũũria ũhoro ũcio. **46** Na gũkĩgĩa na ngarari gatagatĩ ka arutwo makĩũrania nũũ wao ũngĩtuĩka mũnene kũrĩ arĩa angĩ. **47** Nake Jesũ, tondũ nĩamenyaga meciiria mao, akĩoya kaana kanini agĩkarũgamia hakuhĩ nake. **48** Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ũrĩa wothe wamũkagĩra kaana gaka thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa, nĩ niĩ aamũkagĩra; na ũrĩa ũnyamũkagĩra ti niĩ aamũkagĩra, no nĩ ũrĩa wandũmire. Nĩgũkorwo ũrĩa mũnini gatagatĩ-inĩ kanyu inyuothe, ũcio nĩwe mũnene kũmũkĩra.” **49** Nake Johana akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathi, nĩtũronire mũndũ akĩingata ndaimono na rĩĩtwa rĩaku, na ithuĩ tũrageria kũmũgiria tondũ ti ũmwe witũ.” **50** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mũtikamũgirie, nĩgũkorwo ũrĩa ũtarĩ ũthũ na inyuĩ, ũcio nĩ ũmwe wanyu.” **51** Na rĩrĩ, kahinda gake gaakuhĩrĩrĩria ga kwambata matu-inĩ, Jesũ nĩatuire itua rĩa gũthiĩ Jerusalemu. **52** Nake agĩtũma andũ mathiĩ mbere yake kũhaarĩria maũndũ nĩ ũndũ wake, magĩthiĩ magĩtoonya gatũũra kamwe ga Samaria; **53** no andũ a kũu matiamũnyiitire ũgeni, tondũ aathiiaga Jerusalemu. **54** Rĩrĩa arutwo ake, Jakubu na Johana monire ũguo makĩũria atĩrĩ, “Mwathani, nĩũkwenda twĩtie mwaki uume igũrũ ũmaniine?” **55** Nowe Jesũ akĩĩhũgũra akĩmakaania, **56** nao magĩthiĩ gatũũra kangĩ. **57** Rĩrĩa maathiiaga na njĩra, mũndũ ũmwe akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩndĩkũrũmagĩrĩra kũrĩa guothe ũrĩthiiaga.” **58** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mbwe nĩ irĩ marima na nyoni cia rĩera-inĩ nĩ irĩ itara, no rĩrĩ, Mũrũ wa Mũndũ ndarĩ handũ angĩigĩrĩra mũtwe wake.” **59** Akĩĩra mũndũ ũngĩ atĩrĩ, “Nũmĩrĩra.” No mũndũ ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, reke nyambe thiĩ ngathike baba.” **60** Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Reke arĩa akuũ mathikage akuũ ao ene, no wee thiĩ ũkahunjie ũhoro wa ũthamaki wa Ngai.” **61** Na mũndũ ũngĩ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, niĩ nĩngũkũrũmĩrĩra, no reke nyambe thiĩ ngoigĩre andũ aitũ ũhoro.” **62** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũnyiitaga mũraũ na guoko gwake na agacooka kũrora na thuutha wagĩrĩire gũtungata ũthamaki-inĩ wa Ngai.”

10 Thuutha wa ũguo Mwathani agĩthuura andũ angĩ mĩrongo mũgwanja na eerĩ, akĩmatũma eerĩ eerĩ, mathiĩ mbere yake matũũra-inĩ mothe na kũndũ kũrĩa we aakirie gũthiĩ. **2** Akĩmeera atĩrĩ, “Magetha nĩ maingĩ, no aruti a wĩra nĩ anini. Nĩ ũndũ ũcio, thaithai Mwathani wa magetha atũme aruti wĩra mathiĩ magetha-inĩ make. **3** Thiĩi! Ndamũtũma ta tũgondu gatagatĩ-inĩ ka njũũi. **4** Mũtigakuue kĩbeti, kana mũhuko, o na kana iraatũ; na mũtikageithie mũndũ o na ũrĩkũ njĩra-inĩ. **5** “Nyũmba o yothe ĩrĩa mũrĩtoonyaga-rĩ, ambagai kuuga atĩrĩ, ‘Thayũ ũrogĩa nyũmba ĩno.’ **6** Na kũngĩkorwo nĩ kũrĩ mũndũ mwendi thayũ kuo, thayũ ũcio wanyu nĩũrĩikaraga nake; na kũngĩkorwo gũtirĩ, thayũ ũcio wanyu nĩ ũrĩmũcookagĩrĩra. **7** Ikarai nyũmba ĩyo, mũrĩĩage na mũkanyua kĩrĩa gĩothe marĩmũheaga, nĩgũkorwo mũruti wĩra nĩagĩrĩirwo kũheagwo mũcaara wake. Mutikoimage nyũmba ĩmwe mũgathiĩ ĩrĩa ĩngĩ. **8** “Mũngĩgatoonya itũũra mũnyiitwo ũgeni-rĩ, rĩĩagai o kĩrĩa mũngĩheo. **9** Honagiai arĩa arũaru kuo, na mũmeerage atĩrĩ, ‘Ũthamaki wa Ngai nĩũmũkuhĩrĩirie.’ **10** No mũngĩgatoonya itũũra o rĩothe mwage kũnyiitwo ũgeni-rĩ, umagarai, mũthiĩ njĩra-inĩ ciarĩo muuge atĩrĩ, **11** ‘Nĩtwaribariba o na rũkũngũ rwa itũũra rĩanyu rũrĩa rwĩnyiitĩrĩire magũrũ maitũ, rũmũcookerere. No rĩrĩ, menyai wega ũũ: ũthamaki wa Ngai nĩũmũkuhĩrĩirie.’ **12** Ngũmwĩra atĩrĩ, Sodomu nĩgũgakirĩrĩrĩo mũthenya ũcio gũkĩra itũũra rĩu. **13** “Inyuĩ andũ a Korazini, kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! O na inyuĩ andũ a Bethisaida, kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Tondũ korwo ciama iria mwaringĩirwo nĩcio ciaringĩirwo andũ a Turo na Sidoni, mangĩeririre tene mehumbe nguo cia makũnia na mehurĩrie mũhu. **14** No andũ a Turo na Sidoni nĩmagakorwo marĩ murũ mũthenya ũcio wa ciira gũkĩra inyuĩ. **15** Na inyuĩ, andũ a Kaperinaumu, mũũĩ atĩ nĩmũgatũũgĩrio nginya matu-inĩ? Aca, mũkaaharũrũkio mũkinye kũrĩa kũriku mũno. **(Hadēs g86)** **16** “Mũndũ ũrĩa ũmũthikagĩrĩria inyuĩ nĩ niĩ athikagĩrĩria, na ũrĩa ũmũregaga nĩ niĩ aregaga, na ũrĩa ũrĩndegaga nĩ ũrĩa wandũmire arĩĩregaga.” **17** Nao andũ acio mĩrongo mũgwanja na eerĩ magĩcooka makenete, makiuga atĩrĩ, “Mwathani, o na ndaimono nĩĩratwathĩkagĩra thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩaku.” **18** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩndĩronire Shaitani akĩgũa kuuma igũrũ ta rũheni. **19** Inyuĩ nĩndĩmũheete ũhoti wa kũrangĩrĩria nyoka na tũng’aurũ, na wa gũtooria hinya wothe wa thũ; gũtirĩ kĩndũ gĩkamwĩka ũũru. **20** No rĩrĩ, mũtigakene tondũ ngoma nĩimwathĩkagĩra, no kenagai tondũ marĩĩtwa manyu nĩmandĩkĩtwo kũũrĩa Igũrũ.” **21** Na ihinda o rĩu,

Jesũ akĩiyũrwo nĩ gĩkeno kĩa Roho Mũtheru, akiuga atĩrĩ, “Baba, wee Mwathani wa igũrũ na thĩ, nĩngũkũgaatha tondũ nĩũhithĩte andũ arĩa oogĩ na marĩ na ũmenyo maũndũ maya, no ũkamaguũrĩria tũkenge. Baba, wĩkĩte ũguo tondũ nĩguo wendi waku. **22** “Nĩnengeretwo maũndũ mothe nĩ Baba. Gũtirĩ mũndũ ũũĩ Mũriũ nũũ, tiga Ithe witũ, na gũtirĩ mũndũ ũũĩ Ithe witũ nũũ o tiga Mũriũ na arĩa othe Mũriũ endaga kũguũrĩria.” **23** Agĩcooka akĩhũgũkĩra arutwo ake, akĩmeera marĩ oiki atĩrĩ, “Kũrathimwo nĩ maitho marĩa marona kĩrĩa mũrona. **24** Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩrĩ, anabii aingĩ na athamaki nĩmerirĩirie kuona maũndũ marĩa mũrona, no matiamonire na nĩmerirĩire kũigua maũndũ marĩa mũraigua, no matiamaiguire.” **25** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩmwe mũrutani ũmwe wa watho nĩarũgamire nĩguo agerie Jesũ, akĩmũũria atĩrĩ, “Mũrutani, njagĩrĩirwo nĩ gwĩka atĩa nĩguo ngaagaya muoyo wa tene na tene?” **(aiōnios g166)** **26** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Kwandĩkĩtwo atĩa Watho-inĩ? Wee-rĩ, kaĩ ũthomaga atĩa?” **27** Mũndũ ũcio akĩmũcookeria, akiuga atĩrĩ, “‘Endaga Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wothe, na hinya waku wothe, o na meciiria maku mothe’; na ‘Endaga mũndũ wa itũũra rĩanyu o ta ũrĩa wĩyendete wee mwene.’” **28** Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ wacookia wega; ĩkaga ũguo, na nĩũgatũũra muoyo.” **29** No mũndũ ũcio nĩeendaga gwĩtua mwega, nĩ ũndũ ũcio akĩũria Jesũ atĩrĩ, “Nake mũndũ wa itũũra nũũ?” **30** Nake Jesũ akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe waikũrũkaga oimĩte Jerusalemu arorete Jeriko, na akĩnyiitwo nĩ atunyani. Nao makĩmũruta nguo, makĩmũhũũra, magĩcooka magĩthiĩ, makĩmũtiga arĩ hakuhĩ gũkua. **31** Mũthĩnjĩri-Ngai ũmwe nĩagereire njĩra ĩyo, na rĩrĩa onire mũndũ ũcio, akĩhĩtũkĩra mũkĩra-inĩ ũrĩa ũngĩ wa njĩra. **32** Ũguo noguo Mũlawii eekire, hĩndĩ ĩrĩa aakinyire hau, o nake, amuona akĩhĩtũkĩra mũkĩra ũũrĩa ũngĩ wa njĩra. **33** No rĩrĩ, Mũsamaria ũmwe warĩ rũgendo-inĩ nĩakinyire harĩa mũndũ ũcio aarĩ, amuona akĩmũiguĩra tha. **34** Agĩthiĩ harĩ we, akĩmuoha ironda, na akĩmũitĩrĩria maguta na ndibei. Agĩcooka akĩmuoya, akĩmũhaicia igũrũ rĩa ndigiri yake, akĩmũtwara nyũmba ya ageni, akĩmũmenyerera. **35** Kwarooka gũkĩa Mũsamaria ũcio akĩruta dinari igĩrĩ, agĩcinengera mwene nyũmba ĩyo ya ageni, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mũmenyagĩrĩre, na ndacooka nĩngagũcookeria kĩrĩa kĩngĩ ũgaakorwo ũhũthĩrĩte.’ **36** “Ũgwĩciiria nĩ mũndũ ũrĩkũ wa acio atatũ watuĩkire mũndũ wa itũũra harĩ mũndũ ũcio wanyiitĩtwo nĩ atunyani?” **37** Nake mũrutani ũcio wa watho akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ ũrĩa wamũiguĩrĩire tha.” Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Thiĩ ũgeeke o ta ũguo.” **38** Na rĩrĩ, Jesũ na arutwo ake marĩ njĩra-inĩ magĩthiĩ, nĩatoonyire gatũũra kamwe kũrĩa aanyiitirwo ũgeni mũciĩ kwa mũtumia wetagwo Maritha. **39** Maritha aarĩ na mwarĩ wa nyina wetagwo Mariamu, nake aikarĩte magũrũ-inĩ ma Mwathani athikĩrĩirie ũrĩa oigaga. **40** Nowe Maritha nĩarĩ na mĩhang’o nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa mothe magĩrĩire kũhaarĩrio. Agĩũka harĩ Jesũ, akĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani, kaĩ ũtarona ũrĩa mwarĩ wa maitũ andekereirie wĩra? Mwĩre oke andeithie!” **41** Nake Mwathani akĩmũcookeria atĩrĩ, “Maritha, Maritha, nĩũtangĩkĩte, na ũgethĩĩnia na maũndũ maingĩ, **42** no nĩ harĩ ũndũ ũmwe tu ũbataranĩtie. Mariamu nĩethuurĩire ũndũ ũrĩa mwega makĩria, naguo ũndũ ũcio ndangĩtunywo.”

11 Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe Jesũ aarĩ handũ akĩhooya. Rĩrĩa aarĩkirie kũhooya, mũrutwo ũmwe wake akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, tũrute kũhooya o ta ũrĩa Johana aarutire arutwo ake.” **2** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Rĩrĩa mũkũhooya, ugagai atĩrĩ: “‘Ithe witũ (ũrĩ Igũrũ), rĩĩtwa rĩaku nĩrĩamũrwo, ũthamaki waku nĩũũke. (Ũrĩa wendete nĩwĩkagwo gũkũ thĩ, o ta ũrĩa gwĩkagwo kũu igũrũ.) **3** Tũheage o mũthenya irio ciitũ cia gũtũigana. **4** Na ũtũrekere mehia maitũ, o ta ũrĩa o na ithuĩ tũrekagĩra arĩa othe matwĩhagĩria. Na ndũgatũtware magerio-inĩ (no kũhonokia ũtũhonokagie ũũru-inĩ).’” **5** Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Mũndũ ũmwe wanyu angĩkorwo arĩ na mũrata nake athiĩ gwake ũtukũ gatagatĩ amwĩre atĩrĩ, ‘Mũrata wakwa, he mĩgate ĩtatũ, **6** nĩgũkorwo ndĩ na mũrata wakwa wanjeerera, na ndirĩ na kĩndũ gĩa kũmũhe arĩe.’ **7** “Nake mũndũ ũcio ũrĩ nyũmba thĩinĩ amũcookerie atĩrĩ, ‘Tiga gũũthĩĩnia. Nĩndĩkĩtie kũhinga mũrango na tũrĩ toro hamwe na ciana ciakwa. Ndingĩhota gũũkĩra ngũhe mĩgate.’ **8** Ngũmwĩra atĩrĩ, o na angĩkorwo ndangĩũkĩra amũhe mĩgate ĩyo nĩ ũndũ wa ũrata-rĩ, no nĩ ũndũ wa ũrĩa amũringĩrĩirie-rĩ, mũndũ ũcio nĩegũũkĩra amũhe kĩrĩa gĩothe abatairio nĩkĩo.” **9** “Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ: Hooyai na nĩmũkũheo; mathaai na nĩmũkuona; ringaringai mũrango na nĩmũkũhingũrĩrwo. **10** Nĩgũkorwo ũrĩa wothe ũhooyaga nĩaheagwo; na ũrĩa ũmaathaga nĩonaga; na ũrĩa ũringaringaga mũrango nĩahingũragĩrwo. **11** “Nĩ mũciari ũrĩkũ thĩinĩ wanyu ũngĩĩtio thamaki nĩ mwana wake, nake amũhe nyoka? **12** Kana eetio itumbĩ amũhe kang’aurũ? **13** Angĩkorwo inyuĩ, o na mũrĩ ooru, nĩmũũĩ kũhe ciana cianyu iheo njega-rĩ, Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ Igũrũ githĩ ndarĩkĩragĩrĩria kũhe Roho Mũtheru kũrĩ arĩa mamũhooyaga!” **14** Na rĩrĩ, Jesũ nĩaingataga ndaimono yume thĩinĩ wa mũndũ ũtaaragia. Rĩrĩa ndaimono ĩyo yoimire, mũndũ ũcio ũtaaragia akĩaria, nakĩo kĩrĩndĩ kĩa andũ gĩkĩgega. **15** No amwe ao makiuga atĩrĩ, “Aingataga ndaimono na hinya wa Beelizebuli ũrĩa mũnene wa ndaimono.” **16** Nao andũ angĩ makĩmũgeria, makĩmũũria amaringĩre kĩama kiumĩte igũrũ. **17** Jesũ nĩamenyire ũrĩa meciiragia, nake akĩmeera atĩrĩ: “Ũthamaki o wothe ũngĩgayũkana ũũkanĩrĩre guo mwene no ũharagane, nayo nyũmba ĩngĩgayũkana yũkanĩrĩre yo nyene no ĩgwe. **18** Angĩkorwo Shaitani nĩagayũkanĩte akeyũkĩrĩra we mwene-rĩ, ũthamaki wake ũngĩkĩĩhaanda atĩa? Ndoiga ũguo tondũ mũroiga atĩ niĩ nyingataga ndaimono na hinya wa Beelizebuli. **19** Ningĩ angĩkorwo niĩ nyingataga ndaimono na hinya wa Beelizebuli-rĩ, arũmĩrĩri anyu maingataga ndaimono na hinya wa ũ? Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, acio nĩo makaamũtuĩra ciira. **20** Na rĩrĩ, ingĩkorwo nyingataga ndaimono na hinya wa kĩara kĩa Ngai-rĩ, ũthamaki wa Ngai nĩũũkĩte kũrĩ inyuĩ. **21** “Rĩrĩa mũndũ njamba oya indo ciake ciothe cia mbaara, arangĩre nyũmba yake mwene, indo ciake ciikaraga irĩ ngitĩre. **22** No rĩrĩ, mũndũ ũngĩ ũrĩ na hinya kũmũkĩra angĩmũtharĩkĩra amũtoorie, nĩamũtunyaga indo ciake cia mbaara iria

ehokete, na akagaĩra andũ indo iria akoragwo atahĩte. **23** "Mũndũ ũrĩa ũtarĩ hamwe na niĩ, ũcio nĩ thũ yakwa, na ũrĩa ũtacookanagĩrĩria hamwe na niĩ, ũcio nĩ kũhurunja ahurunjaga. **24** "Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa ngoma thũku yoima thĩinĩ wa mũndũ, ĩtuĩkanagĩria werũ-inĩ ĩgĩcaria ũhurũko na ĩkawaga. Hĩndĩ ĩyo ĩkoiga atĩrĩ, 'Nĩngũcooka nyũmba ĩrĩa ndoimire.' **25** Na yacooka ĩgakora nyũmba ĩyo ĩrĩ haate, ĩgathondekwo wega. **26** Hĩndĩ ĩyo ngoma ĩyo thũku ĩkagĩĩra ngoma ingĩ mũgwanja thũku makĩria mayo, igatoonya, igaikara kuo. Naguo mũikarĩre wa mũndũ ũcio ũgathũka gũkĩra wa mbere." **27** Rĩrĩa Jesũ aaragia maũndũ maya-rĩ, mũndũ-wa-nja warĩ gatagatĩ-inĩ ga kĩrĩndĩ akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, "Kũrathimwo nĩ maitũguo ũrĩa wagũciarire na agĩkuongithia." **28** Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, "Kũrathimwo nĩ arĩa maiguaga kiugo kĩa Ngai na magagĩathĩkĩra." **29** Na rĩrĩa kĩrĩndĩ kĩa andũ kĩongererekire-rĩ, Jesũ akiuga atĩrĩ, "Rũrũ nĩ rũciaro rwaganu. Rũũragia rũringĩrwo kĩama, no gũtirĩ kĩama rũkaringĩrwo tiga o kĩrĩa kĩaringĩirwo Jona. **30** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa Jona aarĩ kĩmenyithia kũrĩ andũ a Nineve, ũguo noguo Mũrũ wa Mũndũ egũkorwo arĩ kĩmenyithia kũrĩ rũciaro rũrũ. **31** Mũtumia-mũthamaki ũrĩa wa mwena wa Gũthini nĩakarũgama hĩndĩ ya ciira hamwe na andũ a rũciaro rũrũ arũtuĩre ciira, nĩgũkorwo oimire ituri cia thĩ oke athikĩrĩrie ũũgĩ wa Solomoni, na rĩu ũmwe mũnene gũkĩra Solomoni arĩ haha. **32** Andũ a Nineve nĩmakarũgama hĩndĩ ya ciira hamwe na rũciaro rũrũ marũtuĩre ciira; nĩgũkorwo nĩmeririre maahunjĩirio nĩ Jona, na rĩu ũmwe mũnene gũkĩra Jona arĩ haha. **33** "Gũtirĩ mũndũ ũgwatagia tawa agacooka akaũiga handũ ũtangĩoneka kana akaũiga rungu rwa irebe, no aũigaga handũ igũrũ nĩguo arĩa megũtoonya nyũmba mathererwo nĩ ũtheri. **34** Riitho rĩaku nĩrĩo tawa wa mwĩrĩ waku. Rĩrĩa maitho maku marĩ mega, mwĩrĩ waku wothe o naguo ũkoragwo ũiyũrĩte ũtheri. No rĩrĩa matarĩ mega-rĩ, mwĩrĩ waku o naguo ũkoragwo ũiyũrĩte nduma. **35** Hakĩrĩ ũguo-rĩ, menyerera ũtheri ũrĩa ũrĩ thĩinĩ waku ndũgatuĩke nduma. **36** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mwĩrĩ waku wothe ũngĩiyũrwo nĩ ũtheri, na ndũrĩ handũ harĩ nduma, nĩũrĩtheragĩrwo nĩ ũtheri biũ, o ta ũrĩa ũtheri wa tawa ũkũmũrĩkagĩra." **37** Hĩndĩ ĩrĩa Jesũ aarĩkirie kwaria, Mũfarisai ũmwe akĩmũnyiita ũgeni gwake makarĩanĩre; nĩ ũndũ ũcio agĩthiĩ, agĩikara metha-inĩ. **38** No Mũfarisai ũcio ona ũguo akĩgega nĩ ũndũ Jesũ ndaambire gwĩthamba moko atanarĩa irio. **39** Nake Mwathani akĩmwĩra atĩrĩ, "Inyuĩ Afarisai mũthambagia gĩkombe na thaani mwena wa na igũrũ, no thĩinĩ wanyu mũiyũrĩtwo nĩ ũkoroku na waganu. **40** Inyuĩ irimũ ici! Githĩ ũrĩa wombire mwena wa na nja to we wombire mwena wa na thĩinĩ? **41** No rĩrĩ, heagai athĩĩni kĩrĩa kĩrĩ thĩinĩ wa thaani, na hĩndĩ ĩyo indo ciothe nĩigũtuĩka theru harĩ inyuĩ." **42** "Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ Afarisai-ĩ! Tondũ mũrutagĩra Ngai gĩcunjĩ gĩa ikũmi gĩa terere, na togotia na nyeni cia mĩthemba yothe no mũkaaga kũrũmbũiya kĩhooto na wendani wa Ngai. Mwaagĩrĩirwo nĩ gwĩkaga maũndũ macio mũtegũtiganĩria macio mangĩ ma mbere. **43** "Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ Afarisai-ĩ! Tondũ mwendaga gũikarĩra itĩ iria cia mbere thunagogi-inĩ na mũgeithagio mũrĩ ndũnyũ-inĩ. **44** "Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, tondũ mũtariĩ ta mbĩrĩra itarĩ rũũri iria andũ mageragĩra igũrũ rĩacio matekũmenya." **45** Mũrutani ũmwe wa Watho akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, rĩrĩa ũkwaria maũndũ macio-rĩ, nĩũratũruma o na ithuĩ." **46** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "O na inyuĩ arutani a Watho kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Tondũ mũkuuithagia andũ mĩrigo mĩritũ ĩrĩa matangĩhota gũkuua, na inyuĩ ene mũtingĩmĩhutia o na kaara kamwe mũmateithie. **47** "Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Tondũ mwakagĩra anabii mbĩrĩra, o arĩa mooragirwo nĩ maithe manyu ma tene. **48** Nĩ ũndũ ũcio mũgakĩruta ũira atĩ nĩmwĩtĩkanĩtie na ũrĩa maithe manyu meekire; atĩ nĩo mooragire anabii, na inyuĩ mũkamaakĩra mbĩrĩra. **49** Tondũ wa ũguo ũũgĩ wa Ngai uugĩte atĩrĩ, 'Nĩngamatũmĩra anabii na atũmwo, moorage amwe ao na manyariire arĩa angĩ.' **50** Nĩ ũndũ ũcio rũciaro rũrũ nĩrũgaciirithĩrio thakame ya anabii othe ĩrĩa yanaitwo kuuma o kĩambĩrĩria gĩa thĩ, **51** kuuma thakame ya Habili nginya thakame ya Zekaria ũrĩa woragĩirwo gatagatĩ-inĩ ga kĩgongona na handũ harĩa hatheru. Ĩĩ nĩguo, ngũmwĩra atĩrĩ, rũciaro rũrũ nĩrũkaherithĩrio thakame ĩyo. **52** "Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ arutani a watho-ĩ! Tondũ nĩmweheretie kĩhingũro kĩa ũmenyo. Inyuĩ ene mũtiigana gũtoonya, na arĩa marenda gũtoonya mũkamagiria." **53** Jesũ aarĩkia kuuma kũu, Afarisai na arutani a watho makĩambĩrĩria kũmũkararia marĩ na ũũru mũno na kũmũũgita na kũmũũria ciũria nĩguo aarie maũndũ maingĩ, **54** makĩgeria kũmũtega maigue kana nĩ harĩ ũndũ mũũrũ angĩaria.

12 O hĩndĩ ĩyo, rĩrĩa kĩrĩndĩ kĩa andũ ngiri nyingĩ kĩonganĩte hamwe, nginya makarangana-rĩ, Jesũ akĩamba kwarĩria arutwo ake, akĩmeera atĩrĩ, "Mwĩmenyererei ndawa ya kũimbia mĩgate ya Afarisai, na nĩyo ũhinga. **2** Gũtirĩ ũndũ mũhithanie ũtakaguũrio, o na kana ũndũ mũhithe ũtakamenyeka. **3** Maũndũ marĩa mwarĩirie nduma-inĩ, makaiguuo mũthenya barigici, na ũrĩa wothe mwanahehanĩrĩra matũ-inĩ mũrĩ tũnyũmba twa thĩinĩ, nĩũkanĩrĩrwo kuuma nyũmba igũrũ. **4** "Ngũmwĩra atĩrĩ arata akwa, tigagai gwĩtigĩra arĩa mooragaga mwĩrĩ na thuutha ũcio gũtirĩ ũndũ mangĩhota gwĩka. **5** No nĩ ngũmuonia ũrĩa inyuĩ mwagĩrĩirwo nĩ gwĩtigĩra: Mwĩtigagĩrei ũrĩa ũngĩũraga mwĩrĩ na thuutha wa ũguo arĩ na ũhoti wa gũikia mũndũ Jehanamu. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mwĩtigagĩrei ũcio. **(Geenna g1067)** **6** Githĩ tũnyoni tũtano tũtiendagio tũthendi twĩrĩ? No rĩrĩ, gũtirĩ o na kamwe gatuo Ngai ariganagĩrwo nĩko. **7** No ti-itherũ, o na njuĩrĩ cianyu cia mũtwe nĩ ndare. Tigagai gwĩtigĩra, inyuĩ mũrĩ a bata gũkĩra tũnyoni tũingĩ. **8** "Ngũmwĩra atĩrĩ, ũrĩa wothe ũkanyumbũra mbere ya andũ, o nake Mũrũ wa Mũndũ nĩakamumbũra mbere ya araika a Ngai. **9** No ũrĩa ũkangaana mbere ya andũ ũcio nĩagakaanwo mbere ya araika a Ngai. **10** Nake mũndũ o wothe ũrĩa ũgaacambia Mũrũ wa Mũndũ nĩakarekerwo, no ũrĩa wothe ũkaruma Roho Mũtheru ndakarekerwo. **11** "Rĩrĩa mũgaatwarwo mbere ya thunagogi, na mbere ya aathani na anene mũciirithio-rĩ, mũtikanetange na ũrĩa mũgacookia kana ũrĩa mũkoiga, **12** nĩgũkorwo hĩndĩ ĩyo Roho Mũtheru

nĩakamũruta ũrĩa mwagĩrĩirwo nĩ kuuga." **13** Mũndũ
ũmwe warĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ acio akĩmwĩra atĩrĩ,
"Mũrutani, ĩra mũrũ wa maitũ tũgayane nake igai
riitũ." **14** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũndũ
ũyũ, nũũ ũnduĩte wa kũmũtuithania ciira kana wa
kũmũgayania indo cianyu?" **15** Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ,
"Mwĩmenyererei! Mũtigakorokere maũndũ; nĩgũkorwo
muoyo wa mũndũ ndũthimagwo na mũigana wa indo iria
arĩ nacio." **16** Agĩcooka akĩmahe ũhoro na ngerekano,
akĩmeera atĩrĩ, "Mũgũnda wa mũndũ ũmwe gĩtonga
nĩwaciarire mũno. **17** Nake akĩĩyũria na ngoro yake atĩrĩ,
'Ngwĩka atĩa? Ndirĩ na handũ ha kũiga magetha makwa.'
18 "Agĩcooka akiuga atĩrĩ, 'Nĩndamenya ũrĩa ngwĩka.
Ngũtharia makũmbĩ makwa, njake mangĩ manene kũrĩ
mo, njige magetha makwa mothe na indo ciakwa
ciothe kuo. **19** Njooke njĩĩre ngoro yakwa atĩrĩ, "Ũrĩ na
indo nyingĩ njega wĩigĩire cia gũkũigana mĩaka mĩingĩ.
Wĩhuurũkĩre, ũrĩe na ũnyue, na ũcanjamũke."' **20** "No
Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, 'Wee kĩrimũ gĩkĩ! Ũtukũ ũyũ wa
ũmũthĩ nĩũgwĩtio muoyo waku. Indo icio wĩigĩire-rĩ,
igaatuĩka cia ũ?' **21** "Ũguo nĩguo gũgaatuĩka harĩ mũndũ
o wothe ũrĩa wĩigagĩra mĩthithũ, no akaaga gwĩtongia na
ũhoro wa Ngai." **22** Jesũ agĩcooka akĩĩra arutwo ake atĩrĩ,
"Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, mũtigetangage nĩ ũndũ
wa mĩoyo yanyu nĩ ũndũ wa kĩrĩa mũrĩrĩĩaga, kana kĩrĩa
mũrĩhumbaga mĩĩrĩ yanyu. **23** Muoyo-rĩ, ũrĩ bata gũkĩra
irio, naguo mwĩrĩ ũrĩ bata gũkĩra nguo. **24** Ta mwĩciiriei
ũhoro wa mahuru: Matihaandaga kana makagetha, o na
matirĩ kũndũ gwa kũiga irio kana makũmbĩ, no Ngai
nĩamaheaga irio. Inyuĩ githĩ mũtirĩ a bata mũno gũkĩra
nyoni! **25** Nũũ wanyu ũngĩhota kuongerera muoyo
wake ithaa o na rĩmwe nĩ ũndũ wa gwĩtanga? **26** Rĩu-
rĩ, angĩkorwo mũtingĩhota gwĩka ũndũ mũnini ũguo-
rĩ, mũgĩtangĩkaga na maũndũ macio mangĩ nĩkĩ?" **27**
Ta mwĩcũraniei ũrĩa itoka ikũraga. Itirutaga wĩra kana
ikogotha ndigi. No ngũmwĩra atĩrĩ, o na Solomoni arĩ
na riiri wake wothe, ndaagemete ta kĩmwe gĩacio. **28**
Angĩkorwo ũguo nĩguo Ngai ahumbaga nyeki ya gĩthaka,
ĩrĩa ĩrĩ ho ũmũthĩ na rũciũ igaikio mwaki-inĩ-rĩ, githĩ
inyuĩ ndarĩkĩmũhumbaga makĩria, inyuĩ mwĩtĩkĩtie o
hanini! **29** Tigagai gũthĩĩnĩka ngoro-inĩ cianyu nĩ ũndũ
wa kĩrĩa mũrĩrĩĩaga kana mũrĩnyuuaga; mũtigatangĩkage
nĩ ũndũ wa ũguo. **30** Nĩgũkorwo maũndũ maya mothe
nĩmo andũ a gũkũ thĩ arĩa matetĩkĩtie Ngai macaranagia
namo, no Ithe wanyu nĩoĩ atĩ nĩmũbatarĩtio nĩmo. **31** No
rĩrĩ, caragiai ũthamaki wake, na maũndũ maya mangĩ
mothe nĩmũrĩheagwo o namo. **32** "Tigagai gwĩtigĩra,
inyuĩ rũũru rũrũ rũnini, nĩgũkorwo Ithe wanyu nĩonete
arĩ wega kũmũhe ũthamaki ũcio. **33** Endiai indo iria
mũrĩ nacio mũcooke mũteithie athĩĩni. Mwĩthondekerei
ibeeti cia mbeeca iria itangĩtarũka, na mwĩgĩire na
kĩgĩĩna igũrũ kĩrĩa gĩtangĩthira, kũrĩa gũtarĩ mũici
ũngĩkuhĩrĩria na gũtirĩ memenyi cia gũkĩananga **34**
Nĩgũkorwo o kũrĩa mĩthiithũ wanyu ĩrĩ, nokuo ngoro
cianyu o nacio irĩkoragwo irĩ. **35** "Ikaragai mwĩhotorete,
mwĩhaarĩirie gũtungata, na mũige matawa manyu
magĩakanaga, **36** o ta andũ metereire mwathi wao acooke
kuuma iruga-inĩ rĩa kĩhikanio, nĩguo rĩrĩa agaacooka,
aaringaringa mũrango mamũhingũrĩre o narua. **37**
Nĩũgakorwo ũrĩ ũndũ mwega harĩ ndungata iria mwathi
wacio agaakora ciĩiguĩte rĩrĩa agacooka. Ngũmwĩra
atĩrĩ na ma, nĩakehotora acitungatĩre, aciikarie metha-
inĩ, na acooke acirehere irio irĩe. **38** Nĩũgakorwo
ũrĩ ũndũ mwega harĩ ndungata iria mwathi wacio
agaakora ciĩhaarĩirie, o na angĩgooka ũtukũ gatagatĩ
kana thaa kenda gũgĩkĩa. **39** No rĩrĩ, menyai ũũ: Korwo
mwene nyũmba nĩamenyete ithaa rĩrĩa mũici egũũka-
rĩ, ndangĩarekire nyũmba yake ĩtuuo. **40** O na inyuĩ
no nginya mũikarage mwĩhaarĩirie, tondũ Mũrũ wa
Mũndũ agooka ithaa rĩrĩa mũtamwĩrĩgĩrĩire." **41** Petero
akĩmũũria atĩrĩ, "Mwathani, nĩ ithuĩ ũrahe ũhoro na
ngerekano ĩno kana ũreera mũndũ o wothe?" **42** Nake
Mwathani agĩcookia akĩmũũria atĩrĩ, "Ndungata ya
kwĩhokwo na njũgĩ, o ĩrĩa mwathi wayo angĩĩhokera
kũroraga ndungata ciake, na ĩciheage irio hĩndĩ ĩrĩa
yagĩrĩire, nĩĩrĩkũ? **43** Nĩũgakorwo ũrĩ ũndũ mwega harĩ
ndungata ĩyo, ĩrĩa mwathi wayo agooka akore ĩgĩĩka
ũguo. **44** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩakamĩĩhokera indo
ciake ciothe. **45** No rĩrĩ, ĩ ndungata ĩyo ĩngĩĩra na ngoro
yayo atĩrĩ, 'Mwathi wakwa ndaracooka narua,' nayo
yambĩrĩrie kũhũũra ndungata cia arũme na cia andũ-a-
nja, na kũrĩa na kũnyua na kũrĩĩo-rĩ, **46** Mwathi wa
ndungata ĩyo agooka mũthenya ũrĩa ĩtamwĩrĩgĩrĩire
o na ithaa rĩrĩa ĩtooĩ, nake nĩakamĩherithia mũno, na
amĩtuĩre ciira ta wa andũ arĩa matarĩ ehokeku. **47**
"Ndungata ĩrĩa ĩmenyaga ũrĩa mwathi wayo endaga na
ndĩĩhaaragĩria kana ĩgeeka ũrĩa Mwathi wayo endaga,
ĩkaahũũrwo mahũũra maingĩ. **48** No ĩrĩa ĩtooĩ na nĩĩkaga
maũndũ marĩa magĩrĩire kũherithanĩrio, ĩkaahũũrwo
mahũũra matarĩ maingĩ. Ũrĩa wothe ũheetwo indo
nyingĩ, ageetio indo nyingĩ; nake ũrĩa wĩhokeirwo nyingĩ
makĩria nĩageetio nyingĩ makĩria. **49** "Njũkĩte kũrehe
mwaki gũkũ thĩ, naarĩ korwo mwaki ũcio nĩwambĩrĩirie
gwakana! **50** No ndĩ na ũbatithio ndĩrĩbatithio naguo, no
kaĩ nĩngũthĩĩnĩka mũno ũngĩgaakinya-ĩ! **51** Mũgwĩciiria
ndokire kũrehe thayũ gũkũ thĩ? Ngũmwĩra atĩrĩ,
ũguo tiguo, ndookire kũrehe nyamũkano. **52** Kuuma
rĩu gũthĩĩ na mbere, andũ atano a mũciĩ ũmwe
marĩkoragwo magayũkanĩte, atatũ magookĩrĩra eerĩ,
nao eerĩ magookĩrĩra atatũ. **53** Nao marĩkoragwo
magayũkanĩte ũũ, ithe agookĩrĩra mũriũ nake mũriũ
agookĩrĩra ithe, nyina agookĩrĩra mwarĩ nake mwarĩ
agookĩrĩra nyina, nyaciarawe agookĩrĩra mũtumia wa
mũriũ nake mũtumia wa mũriũ agookĩrĩra nyaciarawe."
54 Jesũ akĩĩra kĩrĩndĩ kĩu atĩrĩ, "Hĩndĩ ĩrĩa muona itu
rĩkĩambata riumĩte ithũũro, o rĩmwe muugaga atĩrĩ,
'Nĩgũkuura mbura,' na gũkoira. **55** Hĩndĩ ĩrĩa rũhuho
rwahurutana ruumĩte gũthini muugaga atĩrĩ, 'Nĩgũkũgĩa
na ũrugarĩ,' na gũkagĩa. **56** Inyuĩ hinga ici! Nĩmũũĩ wega
gũkũũrana ũrĩa igũrũ na thĩ gũtarĩĩ. Mũkĩremagwo
nĩgũkũũrana ũhoro wa mahinda maya tũrĩ nĩkĩ? **57**
"Mwagaga gwĩtuĩra inyuĩ ene ũrĩa kwagĩrĩire nĩkĩ? **58**
Na rĩrĩ, rĩrĩa mũrathiĩ na thũ yaku kũrĩ mũciirithania-
rĩ, geria mũno wĩiguithanie nayo mũrĩ o njĩra-inĩ,
ndĩgagũkururie ĩgũtware kũrĩ mũciirithania, nake
mũciirithania akũneane kũrĩ mũnene, nake mũnene
ũcio agũikie njeera. **59** Ngũkwĩra atĩrĩ, ndũkoima kuo
ũtarĩhĩte thiirĩ wothe, hatarĩ gathendi ũgũtigia."

13 Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ na andũ amwe maarĩ ho hĩndĩ
ĩyo, arĩa meerire Jesũ ũhoro wa andũ a Galili
arĩa mooragĩtwo nĩ Pilato makĩruta magongona, nayo
thakame yao igĩtukana na ya nyamũ cia magongona
mao. **2** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Anga mũgwĩciiria
atĩ andũ acio maanyariirirwo ũguo tondũ acio maarĩ
ehia gũkĩra andũ acio angĩ othe a Galili? **3** Ngũmwĩra
atĩrĩ, aca! No rĩrĩ, mwaga kwĩrira, o na inyuĩ inyuothe
mũkaniinwo o tao. **4** Kana andũ arĩa ikũmi na anana,
arĩa magwĩrĩirwo nĩ nyũmba ĩrĩa ndaaya kũu itũũra rĩa
Siloamu ĩkĩmooraga-rĩ, anga mũgwĩciiria atĩ maarĩ na
mahĩtia maingĩ gũkĩra andũ arĩa angĩ othe maatũũraga
kũu Jerusalemu? **5** Ngũmwĩra atĩrĩ, aca! No rĩrĩ, mwaga
kwĩrira, o na inyuĩ inyuothe mũkaaniinwo o tao."
6 Agĩcooka akĩmaarĩria na ngerekano, akiuga atĩrĩ,
"Mũndũ ũmwe aarĩ na mũkũyũ wahandĩtwo thĩinĩ wa
mũgũnda wake wa mĩthabibũ, nake agĩthiĩ gũcaria
maciaro mũtĩ-inĩ ũcio, no ndaigana kuona ngũyũ o
na ĩmwe. **7** Nĩ ũndũ ũcio, akĩĩra mũruti wa wĩra
wa mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ atĩrĩ, 'Rĩu nĩ mĩaka
ĩtatũ njũkaga gũcaria maciaro mũkũyũ-inĩ, ũyũ na
ndirĩ ndoona ngũyũ o na ĩmwe. Ũteme! Ũũthũkagĩria
mũgũnda nĩkĩ?' **8** "No mũndũ ũcio akĩmũcookeria,
akĩmwĩra atĩrĩ, 'Mwathi ũyũ, nĩtũreke ũikare mwaka
ũngĩ ũmwe, ndĩũrĩmĩre na ndĩwĩkĩre thumu. **9** Naguo
ũngĩciara hĩndĩ ĩyo, nĩ wega! No ũngĩaga gũciara, no
ũtemwo.'" **10** Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe wa Thabatũ,
Jesũ nĩkũrutana aarutanaga thĩinĩ wa thunagogi ĩmwe,
11 nakuo gũgĩkorwo nĩ kwarĩ na mũtumia wonjetio nĩ
ngoma thũku mĩaka ikũmi na ĩnana. Atũire ainamĩrĩire
atekũhota gwĩtiira o na hanini. **12** Hĩndĩ ĩrĩa Jesũ
aamuonire, akĩmwĩta, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũtumia ũyũ
nĩwohorwo kuuma kũrĩ wonje waku." **13** Agĩcooka
akĩmũigĩrĩra moko, na kahinda o kau agĩĩtiira, na
akĩgooca Ngai. **14** Nake mũnene wa thunagogi akĩrakara
mũno nĩ ũndũ wa Jesũ kũhonania mũthenya wa Thabatũ.
Nake akĩĩra andũ atĩrĩ, "He na mĩthenya ĩtandatũ ya
kũruta wĩra. Nĩ ũndũ ũcio, ũkagai kũhonio mĩthenya
ĩyo, no ti mũthenya wa Thabatũ." **15** Nowe Mwathani
akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Inyuĩ hinga ici! Githĩ o
mũndũ wanyu ndohoraga ndegwa yake kana ndigiri
yake yume kiugũ mũthenya wa Thabatũ, amĩtware
ĩthiĩ ĩkanyue maaĩ? **16** Nake mũtumia ũyũ mwarĩ
wa Iburahĩmu, ũrĩa ũtũire ohetwo nĩ Shaitani mĩaka
ikũmi na ĩnana; ndakĩagĩrĩrwo nĩ kuohorwo o na kũrĩ
mũthenya wa Thabatũ?" **17** Rĩrĩa oigire ũguo, thũ ciake
ciothe igĩconoka, no kĩrĩndĩ kĩu kĩa andũ gĩgĩkena nĩ
ũndũ wa maũndũ ma magegania marĩa eekaga. **18** Ningĩ
Jesũ akĩũria atĩrĩ, "Ũthamaki wa Ngai ũhaanaine na
kĩ? Na ngũũgerekania na kĩĩ? **19** Ũhaana ta mbeũ ya
karatarĩ ĩrĩa mũndũ oire akĩhaanda mũgũnda wake.
Igĩkũra ĩgĩtuĩka mũtĩ, nacio nyoni cia rĩera-inĩ igĩũka
igĩaka itara honge-inĩ ciaguo." **20** Ningĩ akĩũria atĩrĩ,
"Ingĩgerekania ũthamaki wa Ngai na kĩĩ? **21** Ũhaana
ta ndawa ya kũimbia mĩgate ĩrĩa mũndũ-wa-nja ooire
na akĩmĩtukania na mũtu mũingĩ, o nginya wothe
ũkĩimba." **22** Nake Jesũ agĩthiĩ ahĩtũkĩire matũũra-
inĩ na tũtũũra-inĩ akĩrutanaga erekeire Jerusalemu.
23 Nake mũndũ ũmwe akĩmũũria atĩrĩ, "Mwathani
anga no andũ anini tu makahonokio?" Nake akĩmeera
atĩrĩ, **24** "Geragiai na hinya gũtoonyera mũrango ũrĩa
mũceke; tondũ ngũmwĩra atĩrĩ, andũ aingĩ nĩ makaageria
gũtoonya, no matikahota. **25** Rĩrĩa mwene nyũmba
agaakorwo okĩrĩte na ahinge mũrango-rĩ, mũkaarũgama
hau nja mũkĩringaringaga mũrango mũkĩmũthaithaga,
mũkoiga atĩrĩ, 'Mwathi witũ, tũhingũrĩre mũrango.'
"Nake nĩakamũcookeria amwĩre atĩrĩ, 'Niĩ ndimũũĩ o
na ndiũĩ kũrĩa muumĩte.' **26** "Hĩndĩ ĩyo nĩmũkoiga
atĩrĩ, 'Nĩtwarĩĩanagĩra na tũkanyuuanĩra nawe, o na
nĩwarutanaga njĩra-inĩ cia matũũra maitũ.' **27** "Nowe
nĩakamacookeria atĩrĩ, 'Niĩ ndimũũĩ, o na ndiũĩ kũrĩa
muumĩte. Njehererai, inyuĩ inyuothe mwĩkaga ũũru!' **28**
"Kũu nĩgũkagĩa na kĩrĩro, na kũhagarania magego, rĩrĩa
mũkoona Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu, na anabii
othe marĩ ũthamaki-inĩ wa Ngai, no inyuĩ mũkorwo
mũikĩtio nja. **29** Nao andũ nĩmagooka kuuma mwena
wa irathĩro, na wa ithũĩro, na wa gathigathini, na wa
gũthini, maikare thĩ iruga-inĩ kũu ũthamaki-inĩ wa Ngai.
30 No ti-itherũ, nĩ kũrĩ andũ marĩ thuutha magaatuĩka a
mbere, na nĩ kũrĩ a mbere magaatuĩka a thuutha." **31** O
hĩndĩ ĩyo Afarisai amwe magĩũka kũrĩ Jesũ makĩmwĩra
atĩrĩ, "Uma gũkũ ũthiĩ kũndũ kũngĩ. Herode nĩarenda
gũkũũragithia." **32** Nake agĩcookia atĩrĩ, "Thiĩi mũkeere
mbwe ĩyo atĩrĩ, 'Ũmũthĩ na rũciũ ngũkorwo ngĩingata
ndaimono na ngĩhonia andũ, na mũthenya wa ĩtatũ
ndĩĩkie wĩra wakwa.' **33** O na kũrĩ ũguo, ũmũthĩ na
rũciũ o na oke no nginya ngorwo ngĩthiĩ o na mbere,
nĩgũkorwo ti-itherũ gũtirĩ mũnabii ũngĩkuĩra nja ya
Jerusalemu! **34** "Atĩrĩrĩ, wee Jerusalemu, Jerusalemu,
wee ũragaga anabii, na ũkahũũra na mahiga nyuguto
arĩa matũmĩtwo kũrĩ we, nĩ maita maingĩ atĩa ndanenda
gũcookanĩrĩria ciana ciaku hamwe o ta ũrĩa ngũkũ
ĩcookanagĩrĩria tũcui twayo mathagu-inĩ mayo, no
ndũnjĩtĩkagĩria! **35** Atĩrĩrĩ, nyũmba yaku ĩiyũrĩte ihooru.
Ngũmwĩra atĩrĩ, mũtikanyona rĩngĩ o nginya rĩrĩa
mũkoiga atĩrĩ, 'Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũgũũka na
rĩĩtwa rĩa Mwathani.'"

14 Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe wa Thabatũ, Jesũ
nĩathiire kũrĩa irio nyũmba ya mũnene ũmwe
wa Afarisai, nao andũ maikarĩte mamũrorete mũno.
2 Na hau mbere yake nĩ haarĩ na mũndũ warũarĩte
mũrimũ wa kũimba mwĩrĩ. **3** Jesũ akĩũria Afarisai na
arutani a watho atĩrĩ, "Watho nĩwĩtĩkĩrĩtie kũhonania
mũthenya wa Thabatũ, kana ndwĩtĩkĩrĩtie?" **4** No-o
magĩkira ki. Nake akĩnyiita mũndũ ũcio, akĩmũhonia
na akĩmwĩra athiĩ. **5** Agĩcooka akĩmooria atĩrĩ, "Nũũ
wanyu ũngĩaga kũruta mũriũ irima, kana ndegwa yake
ĩgwĩte irima rĩa maaĩ mũthenya wa Thabatũ?" **6** Nao
makĩaga ũndũ wa kũmũcookeria. **7** Rĩrĩa Jesũ oonire
ũrĩa ageni maathuuraga itĩ iria ciaikaragĩrwo nĩ ageni a
gũtĩĩo maikarĩre cio-rĩ, akĩmahe ngerekano ĩno, akiuga
atĩrĩ: **8** "Mũndũ angĩgwĩta iruga-inĩ rĩa kĩhikanio-rĩ,
ndũgaikarĩre itĩ iria ciigĩirwo ageni a gũtĩĩo, tondũ
no hakorwo mũndũ ũngĩ mũtĩĩe gũgũkĩra wĩtĩtwo nĩ
mwene iruga. **9** Kũngĩkĩhaana ũguo-rĩ, mwene iruga
ũrĩa ũmwĩtĩte inyuĩ eerĩ no ooke, akwĩre atĩrĩ, 'Eherera
mũndũ ũyũ gĩtĩ kĩu.' Hĩndĩ ĩyo, nĩũgaaikara thuutha biũ
ũconokete. **10** No hĩndĩ ĩrĩa ũngĩtwo-rĩ, ikaragĩra itĩ
cia thuutha, nĩgeetha ũrĩa ũgwĩtĩte ooka, akwĩre atĩrĩ,

‘Mũrata wakwa, thiĩ ũgaikare harĩa mbere.’ Hĩndĩ ĩyo nĩũkaheo gĩtĩĩo maitho-inĩ ma ageni arĩa angĩ othe. **11** Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa wothe wĩtũgagĩria nĩakanyiihio, na ũrĩa wothe wĩnyiihagia nĩagatũũgĩrio.” **12** Jesũ agĩcooka akĩĩra mũndũ ũcio wamwĩtĩte atĩrĩ, “Waruga iruga rĩa mũthenya kana rĩa hwaĩ-inĩ-rĩ, ndũgetage o arata aku kana ariũ a thoguo, kana andũ anyu, o na kana andũ arĩa atongu a itũũra rĩanyu; ũngĩka ũguo-rĩ, nao nĩmagagwĩta na nĩ ũndũ ũcio makũrĩhe ũguo ũmekĩte. **13** No hĩndĩ ĩrĩa waruga iruga ĩtaga athĩĩni, na cionje, na ithua, na atumumu, **14** nawe nĩũkarathimwo. O na gũtuĩka matingĩhota gũkũrĩha, nĩũkarĩhwo hĩndĩ ĩrĩa andũ arĩa athingu makaariũkio.” **15** Na rĩrĩa mũndũ ũmwe wa arĩa maikarĩte metha-inĩ hamwe nake aiguire ũguo, akĩĩra Jesũ atĩrĩ, “Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkaarĩa irio iruga-inĩ rĩa ũthamaki wa Ngai.” **16** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ ũmwe nĩahaarĩirie iruga inene na agĩĩta ageni aingĩ. **17** Nacio thaa cia kũrĩa ciakinya, agĩtũma ndungata yake ĩkeere andũ arĩa meetĩtwo atĩrĩ, ‘Ũkai, nĩgũkorwo maũndũ mothe nĩmahaarĩrie.’ **18** “Nao othe, o mũndũ akĩambĩrĩria kũheana ciĩgwatio. Wa mbere akiuga atĩrĩ, ‘No hĩndĩ ndĩragũrire mũgũnda na no nginya thiĩ ngawone. Thiĩ ũmwĩre andekere.’ **19** “Ũrĩa ũngĩ akiuga atĩrĩ, ‘No hĩndĩ ndĩragũrire ndegwa ikũmi cia kũrĩma, na nĩndĩrathiĩ gũcigeria. Thiĩ ũmwĩre andekere.’ **20** “Nake ũngĩ akiuga atĩrĩ, ‘No hĩndĩ ndĩrahikanirie, nĩ ũndũ ũcio ndiihota gũũka.’ **21** “Ndungata ĩyo ĩgĩthiĩ, ĩkĩmenyithia mwathi wayo ũhoro ũcio. Hĩndĩ ĩyo mwene mũciĩ akĩrakara na agĩatha ndungata ĩyo akĩmĩĩra atĩrĩ, ‘Umagara narua ũthiĩ njĩra-inĩ iria nene, o na tũcĩra-inĩ twa itũũra, ũrehe athĩĩni, na cionje, na arĩa atumumu, o na ithua.’ **22** “Nayo ndungata ĩyo ĩkiuga atĩrĩ, ‘Mwathi wakwa, ũrĩa wathanire nĩwĩkĩtwo, na no hatigaire handũ.’ **23** “Hĩndĩ ĩyo Mwathi wayo akĩĩra ndungata ĩyo atĩrĩ, ‘Umagara ũthiĩ rĩu njĩra-inĩ na ndeere-inĩ cia mĩgũnda, ũkaringĩrĩrie andũ moke nĩgeetha nyũmba yakwa ĩiyũre. **24** Ngũmwĩra atĩrĩ, gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa acio metĩtwo ũgaacama iruga rĩakwa.’” **25** Na rĩrĩ, andũ aingĩ nĩmatwaranire na Jesũ, nake akĩmahũgũkĩra, akĩmeera atĩrĩ, **26** “Mũndũ o wothe angĩũka kũrĩ niĩ na aage gũthũũra ithe na nyina, na mũtumia wake, na ciana ciake, na ariũ a nyina, na aarĩ a nyina, o na muoyo wake we mwene-rĩ, ndangĩhota gũtuĩka mũrutwo wakwa. **27** Nake mũndũ o wothe ũtegwĩkuuĩra mũtĩ wake wa kwambĩrwo anũmĩrĩre, ndangĩhota gũtuĩka mũrutwo wakwa. **28** “Atĩrĩrĩ, mũndũ ũmwe wanyu angĩenda gwaka nyũmba ndaaya na igũrũ-rĩ, githĩ ndangĩamba gũikara thĩ atare thogora nĩguo one kana wĩra na mbeeca cia kũmĩrĩkia? **29** Nĩgũkorwo angĩremwo nĩ kũmĩrĩkia thuutha wa gwaka mũthingi, andũ arĩa othe marĩmĩonaga nĩmarĩmũthekagĩrĩra, **30** makoiga atĩrĩ, ‘Mũndũ ũyũ aambĩrĩirie gwaka nyũmba akĩremwo nĩ kũmĩrĩkia.’ **31** “Kana mũthamaki angĩkorwo akiriĩ gũthiĩ kũrũa mbaara na mũthamaki ũngĩ-rĩ, githĩ ndangĩamba gũikara thĩ ecũũranie kana ahota kũrũa arĩ na andũ ngiri ikũmi na mũthamaki ũrĩa ũroka kũmũũkĩrĩra arĩ na andũ ngiri mĩrongo ĩĩrĩ? **32** Angĩona atĩ ndangĩhota kũmũtooria, angĩtũmĩra mũthamaki ũcio ũngĩ andũ arĩ o kũraya mathiĩ makamũũrie kũgĩe na thayũ. **33** Ũguo noguo, mũndũ o wothe wanyu angĩaga kũrekia indo ciothe iria arĩ nacio, ndangĩtuĩka mũrutwo wakwa. **34** “Na rĩrĩ, cumbĩ nĩ mwega, no cumbĩ ũngĩkorwo nĩũthirĩte mũcamo waguo-rĩ, ũngĩcooka gũcamithio ta cumbĩ na kĩ? **35** Cumbĩ ũcio ndũrĩ bata gũitwo kĩara-inĩ, nĩgũteeo ũteagwo. “Ũrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩigue.”

15 Na rĩrĩ, etia mbeeca cia igooti na “ehia” othe nĩmoonganaga harĩ we nĩguo mamũigue. **2** No Afarisai na arutani a watho magĩteta makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ nĩamũkagĩra ehia na akarĩĩanĩra nao.” **3** Nĩ ũndũ ũcio Jesũ akĩmahe ngerekano ĩno akĩmeera atĩrĩ: **4** “Mũndũ ũmwe wanyu angĩkorwo na ng’ondu igana rĩmwe, na ĩmwe yacio yũre-rĩ, githĩ ndatigaga icio mĩrongo kenda na kenda kũu werũ-inĩ, athiĩ agacarie ĩyo ĩmwe yũrĩte, nginya amĩone? **5** Na aarĩkia kũmĩona, akamĩigĩrĩra ciande ciake akenete, **6** akainũka mũciĩ. Agacooka ageeta arata ake na andũ a itũũra hamwe, akameera atĩrĩ, ‘Ũkai tũkenanĩre nĩ ũndũ nĩnyonete ng’ondu yakwa ĩrĩa ĩrorĩte.’ **7** Ngũmwĩra atĩrĩ, ũguo noguo kũgĩaga gĩkeno kĩnene igũrũ nĩ ũndũ wa mũndũ ũmwe mwĩhia wĩrirĩte, gũkĩra ũrĩa gũkenagwo nĩ ũndũ wa andũ mĩrongo kenda na kenda athingu arĩa matabatarĩtio nĩ kwĩrira. **8** “Kana mũtumia angĩkorwo arĩ na icunjĩ ikũmi cia betha, ĩmwe yacio yũre-rĩ, githĩ ndagwatagia tawa, akahaata nyũmba yothe, na akamĩcaria na kĩyo o nginya amĩone? **9** Na amĩona-rĩ, ageeta arata ake o na andũ a itũũra hamwe, akameera atĩrĩ, ‘Ũkai tũkenanĩre tondũ nĩnyonete mbeeca yakwa ĩrĩa ĩrorĩte.’ **10** Ngũmwĩra atĩrĩ, ũguo noguo gũkoragwo na gĩkeno harĩ araika a Ngai nĩ ũndũ wa mwĩhia ũmwe wĩrirĩte.” **11** Jesũ agĩthiĩ na mbere akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe warĩ na ariũ eerĩ. **12** Ũrĩa mũnini akĩĩra ithe atĩrĩ, ‘Baba ngaĩra igai rĩrĩa rĩngĩgatuĩka rĩakwa.’ Nĩ ũndũ ũcio ithe akĩmagayania indo ciake. **13** “Na matukũ manini mathira, mũriũ ũcio mũnini agĩcookanĩrĩria indo ciake ciothe, akiumagara agĩthiĩ bũrũri warĩ kũraya, na arĩ kũu agĩitanga indo ciake na mũtũũrĩre wa ũmaramari. **14** Nake aarĩkia kũhũthĩra indo ciake ciothe, gũkĩgĩa na ng’aragu nene kũu bũrũri ũcio wothe, nake akĩambĩrĩria gũthĩĩnĩka. **15** Nĩ ũndũ ũcio agĩthiĩ kũũria wĩra kũrĩ mũndũ ũmwe wa bũrũri ũcio, nake akĩmũtwara akarĩithagie ngũrwe gĩthaka-inĩ gĩake. **16** Nĩeriragĩria kwĩhũũnia na makoro marĩa maarĩĩagwo nĩ ngũrwe icio tondũ gũtirĩ mũndũ wamũheaga kĩndũ gĩa kũrĩa. **17** “Na rĩrĩa ecookerire, akiuga atĩrĩ, ‘Nĩ ndungata ciigana atĩa cia baba irĩ na irio cia gũciigana o na igatigara, na niĩ nguagĩre gũkũ nĩ ng’aragu! **18** Nĩngũũkĩra thiĩ kũrĩ baba ngamwĩre atĩrĩ: Baba, nĩnjĩhĩirie Ngai na ngakwĩhĩria. **19** Ndĩagĩrĩirwo nĩgũcooka gwĩtagwo mũrũguo rĩngĩ; ndua ta ndungata ĩmwe yaku.’ **20** Nĩ ũndũ ũcio agĩũkĩra, agĩthiĩ kũrĩ ithe. “No arĩ o haraaya, ithe akĩmuona, nake akĩringwo nĩ tha nĩ ũndũ wake; agĩteng’era kũrĩ mũrũwe, akĩmũhĩmbĩria na akĩmũmumunya. **21** “Nake mũriũ akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Baba, nĩnjĩhĩirie Ngai o na ngakwĩhĩria. Ndiagĩrĩirwo nĩgũcooka gwĩtagwo mũrũguo rĩngĩ.’ **22** “No ithe akĩĩra ndungata ciake atĩrĩ, ‘Thĩĩi narua mũrehe nguo ĩrĩa njega mũno mũmũhumbe, na mũmwĩkĩre gĩcũhĩ

kĩara, na iraatũ magũrũ. **23** Ningĩ mũrehe njaũ ya gĩcegũ ĩrĩa noru mũmĩthĩnje. Mũreke tũgĩe na iruga na tũkũngũĩre. **24** Nĩgũkorwo mũriũ ũyũ wakwa ararĩ mũkuũ na nĩariũkĩte; nĩarorĩte na rĩu nĩonekete.' Nĩ ũndũ ũcio makĩambĩrĩrĩria gũkũngũĩra. **25** "Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo mũriũ ũrĩa mũkũrũ aarĩ mũgũnda. Na rĩrĩa aakuhĩrĩirie mũciĩ akĩinũka-rĩ, akĩigua gũkĩinwo nyĩmbo na ndũhiũ. **26** Nĩ ũndũ ũcio mũriũ ũcio agĩĩta ndungata ĩmwe ya mũciĩ, akĩmĩũria gĩtũmi kĩa maũndũ macio. **27** Nayo ndungata ĩyo ĩkĩmwĩra atĩrĩ, 'Mũrũ wa maitũguo nĩokĩte, nake thoguo nĩamũthĩnjĩire njaũ ya gĩcegũ ĩrĩa noru, tondũ nĩamũcookereire arĩ mwega na arĩ mũgima.' **28** "Mũrũ wa nyina ũcio mũkũrũ akĩrakara na akĩrega gũtoonya nyũmba. Nĩ ũndũ ũcio ithe akiuma nja, akĩmũthaitha atoonye thĩinĩ. **29** No akĩĩra ithe atĩrĩ, 'Ta thikĩrĩria! Ndũire ngũrutagĩra wĩra mĩaka ĩyo yothe, na ndirĩ ndarega gũgwathĩkĩra. No rĩrĩ, ndũrĩ waahe o na koori nĩguo tũkũngũĩre na arata akwa. **30** No rĩrĩa mũrũguo ũyũ ũitangĩte indo ciaku na maraya ainũka, ũkamũthĩnjĩra njaũ ya gĩcegũ ĩrĩa noru!' **31** "Ithe akĩmwĩra atĩrĩ, 'Mũrũ wakwa, wee tũtũũraga nawe hĩndĩ ciothe, na indo ciothe iria ndĩ nacio nĩ ciaku. **32** No nĩtwagĩrĩirwo gũkũngũĩra na gũcanjamũka, tondũ mũrũ wa maitũguo ũyũ ararĩ mũkuũ na rĩu nĩariũkĩte; nĩarorĩte na rĩu nĩonekete.'"

16 Nake Jesũ akĩĩra arutwo ake atĩrĩ: "Nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe warĩ gĩtonga, nake nĩ aarĩ na mũrori wa indo ciake mũrori ũcio nĩathitangirwo kũrĩ gĩtonga kĩu atĩ nĩaitangaga indo ciake. **2** Nĩ ũndũ ũcio agĩĩta mũrori ũcio wa indo, akĩmwĩra atĩrĩ, 'Ũhoro ũcio ndĩraigua ũgũkonii nĩ ũrĩkũ? Heana ũhoro wa ithabu rĩa ũrũgamĩrĩri waku, tondũ ndũgũcooka kũndorera indo ciakwa rĩngĩ.' **3** "Nake mũrori wa indo icio akĩĩyũria na ngoro atĩrĩ, 'Ngwĩka atĩa rĩu? Mwathi wakwa nĩekũndigithia wĩra. Ndirĩ na hinya mũiganu wa kũrĩma, na nĩngũconoka kũhooya. **4** Rĩu nĩndamenya ũrĩa ngwĩka nĩgeetha rĩrĩa ngaatigithio wĩra gũkũ, andũ makaanyamũkagĩra kwao mĩciĩ.' **5** "Nĩ ũndũ ũcio agĩĩta mũndũ o wothe warĩ na thiirĩ wa mwathi wake. Akĩũria mũndũ wa mbere atĩrĩ, 'Wee ũrĩ na thiirĩ ũigana atĩa wa mwathi wakwa?' **6** "Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, 'Ndĩ na thiirĩ wa marebe magana meerĩ ma maguta ma mĩtamaiyũ.' "'Mũrori ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, 'Oya marũa maku ma thiirĩ ũikare thĩ narua wandĩke atĩ ũrĩ na thiirĩ wa marebe igana rĩmwe.' **7** "Agĩcooka akĩũria mũndũ wa keerĩ atĩrĩ, 'Na we ũrĩ na thiirĩ ũigana atĩa?' "Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, 'Ndĩ na thiirĩ wa makũnia igana rĩmwe ma ngano.' "'Mũrori ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, 'Oya marũa maku ma thiirĩ wandĩke ũrĩ na thiirĩ wa makũnia mĩrongo ĩnana.' **8** "Mwathi ũcio nĩagathĩrĩirie mũrũgamĩrĩri ũcio wa indo ciake ũtaarĩ mwĩhokeku nĩ ũndũ wa kũgĩa na ũũgĩ. Nĩgũkorwo andũ a gũkũ thĩ nĩ oogĩ na maũndũ mao gũkĩra andũ a ũtheri. **(aiōn g165)** **9** Ngũmwĩra atĩrĩ, hũthagĩrai ũtonga wa gũkũ thĩ na gũthondeka ũrata na andũ, nĩguo rĩrĩa ũtonga ũcio ũgaathira, mũkaamũkĩrwo ciikaro-inĩ iria cia tene na tene. **(aiōnios g166)** **10** "Mũndũ ũrĩa wothe ũngĩĩhokerwo indo nini no ehokerwo o na indo nyingĩ, na ũrĩa wothe ũtangĩĩhokeka na indo nini o na nyingĩ ndangĩĩhokerwo. **11** Nĩ ũndũ ũcio mũngĩkorwo mũtarĩ ehokeku na ũtonga wa gũkũ thĩ-rĩ, nũũ ũngĩmwĩhokera ũtonga ũrĩa wa ma? **12** Ningĩ mũngĩkorwo mũtarĩ ehokeku na indo cia andũ arĩa angĩ-rĩ, nũũ ũngĩmũhe indo cianyu ene? **13** "Gũtirĩ ndungata ĩngĩhota gũtungatĩra aathani eerĩ. Nĩ ũndũ no ĩthũũrire ũmwe yende ũcio ũngĩ, kana ĩĩheane harĩ ũmwe, ĩnyarare ũcio ũngĩ. Mũtingĩtungatĩra Ngai na mũtungatĩre mbeeca." **14** Nao Afarisai, arĩa meendete mbeeca, rĩrĩa maiguire maũndũ macio mothe, makĩambĩrĩrĩria gũtemba Jesũ. **15** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ mwĩtuuaga ega maitho-inĩ ma andũ, no Ngai nĩoĩ ngoro cianyu, nĩgũkorwo ũndũ ũrĩa ũtuagwo wa bata mũno harĩ andũ, nĩguo ũrĩ magigi maitho-inĩ ma Ngai. **16** "Ũhoro wa Watho na ũrutani wa Anabii watũire ũhunjagio nginya hĩndĩ ya Johana ũrĩa Mũbatithania. Kuuma hĩndĩ ĩyo, Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki-wa-Ngai nĩ ũhunjagio, na mũndũ o wothe nĩehatagĩrĩria aũtoonye. **17** Nĩ ũhũthũ igũrũ na thĩ gũthira, gũkĩra gaturumo karĩa kanini mũno ka Watho keherio watho-inĩ. **18** "Mũndũ ũrĩa wothe ũngĩtigana na mũtumia acooke ahikie mũtumia ũngĩ, ũcio nĩatharĩtie, nake mũndũ mũrũme ũrĩa ũngĩhikia mũtumia ũtiganĩte na mũthuuri-we, nĩatharĩtie." **19** "Nĩ kwarĩ mũndũ warĩ gĩtonga wehumbaga nguo cia rangi wa ndathi na cia mũthemba wa gatani ĩrĩa njega, nake nĩeekenagia o mũthenya. **20** Na rĩrĩ, kĩhingo-inĩ gĩake nĩhaigagwo mũndũ wahooyaga thendi wetagwo Lazaro, waiyũrĩtwo nĩ ironda mwĩrĩ, **21** nake nĩeeriragĩria kũrĩa rũitĩki rũrĩa rwagũũaga kuuma metha-inĩ ya gĩtonga kĩu. O na ngui nacio nĩciokaga na igacũna ironda ciake. **22** "Ihinda nĩrĩakinyire mũhooi thendi ũcio agĩkua, nao araika makĩmũkuua makĩmũtwara harĩ Iburahĩmu. Gĩtonga kĩu o nakĩo nĩgĩakuire na gĩgĩthikwo. **23** Kĩrĩ kũu icua-inĩ, kĩna ruo rũnene, gĩgĩtiira maitho, gĩkĩona Iburahĩmu arĩ haraaya, na Lazaro arĩ hau nake. **(Hadēs g86)** **24** Nĩ ũndũ ũcio gĩtonga gĩkĩmwĩta gĩkĩmwĩra atĩrĩ, 'Iburahĩmu, Baba, njiguĩra tha, ũtũme Lazaro atobokie mũthia wa kĩara gĩake maaĩ-inĩ ooke aahehie rũrĩmĩ, tondũ ndĩ na ruo rũnene gũkũ mwaki-inĩ ũyũ.' **25** "Nowe Iburahĩmu akĩmũcookeria atĩrĩ, 'Mũrũ wakwa, ririkana rĩrĩa watũire muoyo woonaga o maũndũ mega, hĩndĩ ĩyo Lazaro nake oonaga o maũndũ mooru, no rĩu we nĩmũnyamarũre, nawe ũrĩ ruo-inĩ. **26** Hamwe na ũguo-rĩ, gatagatĩ gaitũ nawe harĩ na mũkuru mũriku mũno wĩkĩrĩtwo, nĩguo arĩa mangĩenda kuuma gũkũ tũrĩ moke kũrĩ we matikaahote, o na gũtirĩ mũndũ ũngiuma kũu akĩre ooke gũkũ tũrĩ.' **27** "Nakĩo gĩtonga kĩu gĩgĩcookia atĩrĩ, 'Ndagĩgũthaitha, baba, ũtũme Lazaro kũrĩ andũ a nyũmba ya baba, **28** nĩgũkorwo ndĩ na ariũ a baba atano. Reke athiĩ akamahe ũhoro, nĩguo matikanooke gũkũ kũrĩ na ruo rũnene ũũ.' **29** "Iburahĩmu akĩmũcookeria atĩrĩ, 'Marĩ na Musa na Anabii; nĩmamathikĩrĩrie.' **30** "Nakĩo gĩtonga gĩkĩmwĩra atĩrĩ, 'Iburahĩmu, baba, acio ti aiganu; mũndũ angĩthiĩ kũrĩ o oimĩte kũrĩ arĩa akuũ, no merire.' **31** "Agĩkĩmũcookeria atĩrĩ, 'Angĩkorwo matingĩigua Musa na Anabii, o na mũndũ angĩriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ matingĩmũigua.'"

17 Nake Jesũ akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, "Maũndũ marĩa matũmaga andũ mehie no nginya moke, no mũndũ

ũrĩa ũtũmaga maũndũ macio moke kaĩ arĩ na haaro-ĩ! **2** Nĩ kaba mũndũ ta ũcio ohererwo ihiga rĩa gĩthĩi ngingo aikio iria-inĩ, gũkĩra atũme kamwe ga twana tũtũ tũnini keehie. **3** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ikaragai mwĩiguĩte. "Mũrũ wa thoguo kana mwarĩ wa thoguo angĩĩhia, mũkaanie, na angĩĩrira-rĩ, mũrekere. **4** Angĩkwĩhĩria maita mũgwanja o mũthenya ũmwe, na maita macio mothe mũgwanja agooka harĩ we agakwĩra atĩrĩ, 'Nĩndahera,' nĩ wega ũmũrekere." **5** Nao atũmwo makĩĩra Mwathani atĩrĩ, "Tuongerere wĩtĩkio!" **6** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Mũngĩkorwo na wĩtĩkio o mũnini ta kabegũ ga karatarĩ-rĩ, mwera mũkũyũ ũyũ atĩrĩ, 'Kũũrũka, ũkehaande iria-inĩ,' naguo no ũmwathĩkĩre. **7** "Nĩ mũndũ ũrĩkũ wanyu ũngĩkorwo arĩ na ndungata ya kũmũrĩmĩra na mũraũ kana ya kũmũrĩithĩria ng'ondu, na ndungata ĩyo yoimĩra mũgũnda amĩĩre atĩrĩ, 'Ũka ũikare thĩ ũrĩe?' **8** Githĩ to amĩĩrire atĩrĩ, 'Thondekera irio cia hwaĩ-inĩ, na wĩhaarĩrie ũnjikarie ngĩrĩa na ngĩnyua; na thuutha ũcio no ũrĩe na ũnyue'? **9** Ningĩ no agĩcookerie ndungata ĩyo ngaatho nĩ gwĩka ũrĩa ĩĩrĩtwo ĩĩke? **10** Ũguo noguo o na inyuĩ, rĩrĩa mweka ũrĩa wothe mwĩrĩtwo mwĩke, ugagai atĩrĩ, 'Tũrĩ o ndungata itarĩ kĩene; twaruta o wĩra witũ tu.'" **11** Na rĩrĩ, Jesũ arĩ rũgendo-inĩ rwa gũthiĩ Jerusalemu nĩagereire mũhaka-inĩ wa Samaria na Galili. **12** Na rĩrĩa aatoonyaga gatũũra kamwe, agĩtũngwo nĩ andũ ikũmi maarĩ na mũrimũ wa mangũ. Makĩrũgama o haraaya, **13** makĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, makiuga atĩrĩ, "Jesũ, Mwathi witũ, tũiguĩre tha!" **14** Hĩndĩ ĩrĩa aamoonire, akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi mũkeyonanie kũrĩ athĩnjĩri-Ngai." Na rĩrĩa maathiiaga-rĩ, magĩtherio. **15** Rĩrĩa ũmwe wao onire nĩahonio, akĩhũndũka akĩgooca Ngai na mũgambo mũnene, **16** Akĩgũithia thĩ magũrũ-inĩ ma Jesũ, akĩmũcookeria ngaatho. Mũndũ ũcio aarĩ Mũsamaria. **17** Jesũ akĩũria atĩrĩ, "Githĩ othe ikũmi matiatherio? Acio angĩ kenda marĩ ha? **18** Gũtirĩ o na ũmwe ũngĩcooka kũhe Ngai ũgooci tiga o mũgeni ũyũ?" **19** Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũkĩra wĩthiĩre; gwĩtĩkia gwaku nĩkuo gwatũma ũhone." **20** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩmwe Afarisai nĩmoririe Jesũ rĩrĩa ũthamaki wa Ngai ũgooka. Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Ũthamaki wa Ngai ndũũkaga na imenyithia iria mũngĩĩrorera, **21** kana andũ moige atĩrĩ, 'Ũrĩ haha,' kana 'Ũrĩ harĩa,' tondũ ũthamaki wa Ngai ũrĩ thĩinĩ wanyu." **22** Agĩcooka akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, "Ihinda nĩrĩroka rĩrĩa mũkeriragĩria kuona mũthenya ũmwe wa Mũrũ wa Mũndũ, no mũtikawona. **23** Andũ nĩmakamwĩra atĩrĩ, 'Arĩ harĩa!' kana 'Arĩ haha!' Mũtikanateng'ere mũmarũmĩrĩre. **24** O ta ũrĩa rũheni rũhenũkaga rũkamũrĩka matu kuuma mũthia ũmwe nginya ũrĩa ũngĩ, no taguo gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ gũkahaana mũthenya ũcio wake. **25** No rĩrĩ, no nginya ambe one mathĩĩna maingĩ na aregwo nĩ andũ a rũciaro rũrũ. **26** "O ta ũrĩa gwatarĩĩ matukũ-inĩ ma Nuhu, noguo gũkaahaana matukũ-inĩ ma Mũrũ wa Mũndũ. **27** Andũ acio maakorirwo makĩrĩa, na makĩnyua, na makĩhikania, na makĩhikio, o nginya mũthenya ũrĩa Nuhu aatoonyire thabina. Hĩndĩ ĩyo kĩguũ kĩnene gĩgĩũka gĩkĩmaniina othe. **28** "Ningĩ ũguo noguo gwatarĩĩ matukũ-inĩ ma Loti. Andũ acio maakorirwo makĩrĩa na makĩnyua, na makĩgũra na makĩendia, na makĩhaanda na magĩaka nyũmba. **29** No mũthenya ũrĩa Loti oimire Sodomu, mwaki na ũbiriti ikiura ta mbura kuuma igũrũ, ikĩmaniina othe. **30** "Ũguo noguo gũkahaana mũthenya ũrĩa Mũrũ wa Mũndũ akaaguũranĩrio. **31** Mũthenya ũcio, mũndũ o wothe ũgaakorwo arĩ nyũmba igũrũ, na indo ciake irĩ nyũmba thĩinĩ, ndakanaharũrũke gũcigĩĩra. Ningĩ o na mũndũ ũrĩa ũgaakorwo arĩ mũgũnda ndakanahũndũke agĩĩre kĩndũ. **32** Ta ririkanai mũtumia wa Loti! **33** Mũndũ ũrĩa wothe ũgeragia gũtũũria muoyo wake nĩakoorwo nĩguo, nake ũrĩa wothe ũũragwo nĩ muoyo wake nĩakaũtũũria. **34** Ngũmwĩra atĩrĩ, ũtukũ ũcio andũ eerĩ nĩmagakorwo makomete ũrĩrĩ ũmwe, nake ũmwe wao akuuo, na ũrĩa ũngĩ atigwo. **35** Atumia eerĩ nĩmagakorwo magĩthĩa hamwe; ũmwe wao akuuo, na ũrĩa ũngĩ atigwo. **36** (Ningĩ arũme eerĩ nĩmagakorwo makĩruta wĩra hamwe, ũmwe wao akuuo, ũrĩa ũngĩ atigwo.)" **37** Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Kũu nĩ kũ Mwathani?" Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Nderi ciũnganaga harĩa hothe harĩ kĩimba."

18 Nake Jesũ akĩhe arutwo ake ngerekano ya kũmaruta atĩ nĩmagĩrĩirwo nĩkũhooyaga hĩndĩ ciothe mategũkua ngoro. **2** Akĩmeera atĩrĩ: "Itũũra-inĩ rĩmwe nĩ kwarĩ na mũtuanĩri ciira ũteetigagĩra Ngai kana agatĩĩa andũ. **3** Na itũũra-inĩ rĩu nĩ kwarĩ mũtumia ũmwe wa ndigwa wathiiaga kũrĩ we kaingĩ akamwĩra atĩrĩ, 'Ndĩhĩria harĩ thũ ciakwa.' **4** "No mũtuanĩri ciira ũcio akĩrega kũmũteithia kwa ihinda. No marigĩrĩrio akĩĩra na ngoro atĩrĩ, 'O na gũtuĩka ndiĩtigĩrĩte Ngai kana ngatĩĩa andũ-rĩ, **5** no tondũ wa ũrĩa mũtumia ũyũ wa ndigwa atiindaga agĩĩthĩĩnia, nĩngũtigĩrĩra ciira wake nĩwatuuo na kĩhooto nĩguo atige kũũnogagia na gũtindaga agĩũka!'" **6** Nake Mwathani akiuga atĩrĩ, "Nĩmwaigua ũrĩa mũtuanĩri ciira ũcio ũtarĩ kĩhooto oigire? **7** Githĩ o nake Ngai ndagatua ciira na kĩhooto wa arĩa ake ethuurĩire, o arĩa mamũkayagĩra mũthenya na ũtukũ? No aage kũmateithia na ihenya? **8** Ngũmwĩra atĩrĩ, agaatigĩrĩra atĩ nĩmaciirĩrwo na kĩhooto, o na ningĩ na ihenya. O na kũrĩ ũguo-rĩ, rĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ agooka-rĩ, nĩagakora andũ metĩkĩtie gũkũ thĩ?" **9** Ningĩ Jesũ akĩarĩrĩria andũ amwe arĩa meĩhokaga o ene, magetuaga athingu na makahũthagia andũ arĩa angĩ othe, akĩmahe ngerekano, akĩmeera atĩrĩ: **10** "Andũ eerĩ nĩmambatire hekarũ-inĩ kũhooya. Ũmwe aarĩ Mũfarisai na ũcio ũngĩ aarĩ mwĩtia wa mbeeca cia igooti. **11** Mũfarisai ũcio akĩrũgama akĩĩhooera we mwene, akiuga atĩrĩ, 'Ngai, nĩndagũcookeria ngaatho nĩgũkorwo ndihaana ta andũ arĩa angĩ, arĩa atunyani, na arĩa mekaga ũũru, na itharia, o na kana ta mwĩtia ũyũ wa mbeeca cia igooti. **12** Nĩndĩĩhingaga kũrĩa irio maita meerĩ o kiumia, na ngaruta gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo ciothe iria nyonaga.' **13** "No rĩrĩ, mwĩtia wa mbeeca cia igooti ũcio akĩrũgama o haraaya; na ndaigana gũtiira maitho make na igũrũ, no nĩ kwĩgũtha eegũthaga gĩthũri enyiihĩtie, akoiga atĩrĩ, 'Ngai, njiguĩra tha, nĩĩ mũndũ mwĩhia.' **14** "Ngũmwĩra atĩrĩ, mwĩtia mbeeca cia igooti nĩainũkire atuĩtwo mũthingu mbere ya Ngai gũkĩra ũcio ũngĩ. Nĩgũkorwo ũrĩa wothe wĩtũgagĩria nĩakanyiihio nake ũrĩa wĩnyiihagia nĩagatũũgĩrio." **15** Na rĩrĩ, andũ nao nĩmarehagĩra Jesũ twana nĩguo atũhutie. Arutwo ake mona ũguo, makĩmakaania. **16** Nowe Jesũ agĩĩta

twana tũu harĩ we, akiuga atĩrĩ, “Rekei twana tũu tũũke kũrĩ niĩ, tigai gũtũgiria, nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai nĩ wa arĩa matariĩ ta tuo. **17** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wothe ũtakamũkĩra ũthamaki wa Ngai ta kaana ndakaũtoonya.” **18** Mũnene ũmwe akĩmũũria atĩrĩ, “Mũrutani mwega, ingĩĩka atĩa nĩguo ngaagaya muoyo wa tene na tene?” **(aiōnios g166)** **19** Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Ũkũnjĩta mwega nĩkĩ? Gũtirĩ o na ũmwe mwega tiga Ngai we wiki. **20** We nĩũĩ ũrĩa maathani moigĩte, ‘Ndũkanatharanie, na ndũkanoragane, na ndũkanaiye, na ndũkanaigĩrĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ kĩgeenyo, na tĩĩa thoguo na nyũkwa.’” **21** Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Maathani macio mothe ndũire ndĩmarũmĩtie kuuma ndĩ o mũnini.” **22** Jesũ aigua ũguo, akĩmwĩra atĩrĩ, “Harĩ ũndũ ũmwe ũtigarĩtie gwĩka. Thiĩ wendie kĩrĩa gĩothe ũrĩ nakĩo ũhe athĩĩni mbeeca icio, na nĩũkũgĩa na mũthiithũ igũrũ. Ũcooke ũũke ũnũmĩrĩre.” **23** Rĩrĩa mũnene ũcio aiguire ũguo, akĩigua kĩeha mũno, tondũ aarĩ mũtongu mũno. **24** Jesũ akĩmũrora, akiuga atĩrĩ, “Kaĩ nĩ hinya andũ arĩa atongu gũtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai-ĩ! **25** Nĩ ũhũthũ ngamĩĩra ĩhungurĩre irima rĩa cindano, gũkĩra gĩtonga gũtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai.” **26** Nao arĩa maiguire ũhoro ũcio makĩũria atĩrĩ, “Nũũ ũngĩkĩhota kũhonoka?” **27** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Maũndũ marĩa matahotekaga nĩ andũ nĩmahotekaga nĩ Ngai.” **28** Nake Petero akĩmwĩra atĩrĩ, “Ithuĩ tũtigĩte maũndũ maitũ mothe tũgakũrũmĩrĩra!” **29** Jesũ akĩmeera, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ mũndũ ũtigĩte mũciĩ wake, kana mũtumia wake, kana ariũ a nyina, kana aciari ake, o na kana ciana ciake, nĩ ũndũ wa ũthamaki wa Ngai, **30** ũtakaheo maita maingĩ ma kĩrĩa atigĩte ihinda-inĩ rĩĩrĩ tũrĩ, na ihinda rĩrĩa rĩgooka aheo muoyo wa tene na tene.” **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Na rĩrĩ, Jesũ agĩtwara arutwo ake arĩa ikũmi na eerĩ handũ keheri-inĩ akĩmeera atĩrĩ, “Nĩtũkwambata tũthiĩ Jerusalemu, na maũndũ mothe marĩa maandĩkirwo nĩ anabii makoniĩ Mũrũ wa Mũndũ no nginya mahingio. **32** Nake nĩakaneanwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. Nao nĩ makaamũnyũrũria, na mamũrume, na mamũtuĩre mata, na mamũhũũre iboko, o na mamũũrage. **33** Naguo mũthenya wa gatatũ nĩakariũka.” **34** Nao arutwo ake makĩaga kũmenya ũndũ o na ũmwe wa macio. Nĩmahithĩtwo ũhoro ũcio na matiamenyire ũrĩa aameeraga. **35** Nake Jesũ akuhĩrĩria Jeriko, mũndũ warĩ mũtumumu nĩaikarĩte mũkĩra-inĩ wa njĩra akĩhooya mbeeca. **36** Rĩrĩa aiguire andũ aingĩ makĩhĩtũka, akĩũria ũrĩa gwekĩkaga. **37** Andũ makĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ Jesũ wa Nazarethi ũrahĩtũka.” **38** Nake akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Jesũ, mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha.” **39** Arĩa maatongoretie makĩmũkaania makĩmwĩra akire, nowe agĩkĩrĩrĩria kwanĩrĩra akiugaga atĩrĩ, “Mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha!” **40** Nake Jesũ akĩrũgama, agĩathana, mũndũ ũcio atwarwo harĩ we. **41** Rĩrĩa aakuhĩrĩirie, Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Ũkwenda ngwĩkĩre atĩa?” Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, ngwenda njooke kuona.” **42** Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Cooka kuona, gwĩtĩkia gwaku nĩkuo gwatũma ũhone.” **43** O rĩmwe akĩambĩrĩrĩria kuona, nake akĩrũmĩrĩra Jesũ, akĩgoocaga Ngai. Rĩrĩa andũ othe moonire ũguo, o nao makĩgooca Ngai.

19 Na rĩrĩ, Jesũ nĩatoonyire Jeriko, akĩhĩtũkĩra kuo. **2** Nakuo kũu Jeriko nĩ kwarĩ mũndũ wetagwo Zakayo; warĩ mũnene wa etia mbeeca cia igooti na aarĩ gĩtonga. **3** Nĩendaga kuona Jesũ aarĩ ũ, no ndangĩahotire kũmuona nĩ ũndũ wa ũingĩ wa andũ, na tondũ aarĩ mũndũ mũkuhĩ. **4** Nĩ ũndũ ũcio akĩhanyũka mbere yao, akĩhaica mũkũyũ nĩguo amuone, nĩgũkorwo Jesũ aageragĩra njĩra ĩyo. **5** Nake Jesũ aakinya hau, agĩtiira maitho na igũrũ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Zakayo, harũrũka narua, tondũ ũmũthĩ no nginya thiĩ gwaku mũciĩ.” **6** Nĩ ũndũ ũcio akĩharũrũka narua, akĩmũnyiita ũgeni akenete. **7** Nao andũ moona ũguo makĩambĩrĩria kũnuguna, makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ aathiĩ gũceera kwa mũndũ mwĩhia.” **8** Nowe Zakayo akĩrũgama, akĩĩra Mwathani atĩrĩ, “Mwathani, rĩu nĩngũheana nuthu ya indo ciakwa kũrĩ athĩĩni, na hangĩkorwo harĩ mũndũ o na ũrĩkũ ndunyĩte kĩndũ, nĩngũmũrĩha kĩndũ kĩu maita mana.” **9** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũmũthĩ ũhonokio nĩũkinyĩte nyũmba ĩno, tondũ mũndũ ũyũ o nake nĩ mũrũ wa Iburahĩmu. **10** Nĩgũkorwo Mũrũ wa Mũndũ ookire gũcaria na kũhonokia kĩrĩa kĩũrĩte.” **11** Na o mathikĩrĩirie maũndũ macio, agĩthiĩ na mbere kũmahe ũhoro na ngerekano, tondũ nĩakuhĩrĩirie Jerusalemu, na andũ acio meciiragia atĩ ũthamaki wa Ngai warĩ o hakuhĩ gũkinya. **12** Akĩmeera atĩrĩ: “Mũndũ ũmwe warĩ igweta nĩathiire bũrũri wa kũraya agatuuo mũthamaki, na thuutha wa ũguo acooke. **13** Nĩ ũndũ ũcio agĩĩta ndungata ciake ikũmi, agĩcihe mina ikũmi, agĩciĩra atĩrĩ, ‘Onjorithagiai mbeeca ici nginya rĩrĩa ngacooka.’ **14** “No andũ a bũrũri wake nĩmamũthũire, nao magĩtũma andũ mamuume thuutha makoige atĩrĩ, ‘Tũtikwenda mũndũ ũyũ atuĩke mũthamaki witũ.’ **15** “Na rĩrĩ, rĩrĩa aacookire arĩkĩtie gũtuuo mũthamaki, agĩtũmanĩra ndungata iria aaneete mbeeca, nĩguo amenye uumithio ũrĩa cionete. **16** “Ndungata ya mbere ĩgĩũka, ĩkĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, mina yaku nĩyumithĩtie mina ingĩ ikũmi.’ **17** “Nake Mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, ‘Nĩwĩkĩte wega, wee ndungata yakwa njega! Na tondũ wa kwĩhokeka na ũndũ mũnini ũguo, tuĩka mũrori wa matũũra manene ikũmi.’ **18** “Nayo ndungata ya keerĩ ĩgĩũka, ĩkĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, mina yaku nĩyumithĩtie mina ingĩ ithano.’ **19** “Nake mwathi wayo akĩmĩĩra atĩrĩ, ‘Tuĩka mũrori wa matũũra manene matano.’ **20** “Nayo, ndungata ya gatatũ ĩgĩũka, ĩkĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, mina yaku nĩyo ĩno; ndaamĩohire na gĩtambaya ngĩmĩhitha. **21** Nĩndagwĩtigĩrire, tondũ ũrĩ mũndũ mũũru. Nĩwoyaga kĩrĩa ũtarutĩire wĩra, na ũkagetha kĩrĩa ũtahandĩte.’ **22** “Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, ‘Wee ndungata ĩno njaganu! Ngũgũtuĩra ciira kũringana na ciugo ciaku. Githĩ nĩwooĩ atĩ ndĩ mũũru, na atĩ njoyaga kĩrĩa itarutĩire wĩra na ngagetha kĩrĩa itahaandĩte? **23** Wakĩagire kũiga mbeeca ciakwa bengi nĩkĩ, nĩgeetha rĩrĩa ngaacooka ndĩcioye irĩ na uumithio?’ **24** “Agĩcooka akĩĩra arĩa maarũgamĩte hau atĩrĩ, ‘Mũtunyei mina ĩyo arĩ nayo, mũmĩnengere ũrĩa ũrĩ na mina ikũmi.’ **25** “Makĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, githĩ ndarĩ na mina ikũmi!’ **26** “Nake akĩmacookeria atĩrĩ, ‘Ngũmwĩra atĩrĩ, mũndũ ũrĩa wothe ũrĩ na kĩndũ, nĩakongererwo ingĩ nyingĩ, no ũrĩa ũtarĩ na kĩndũ, o na kĩrĩa arĩ nakĩo nĩagatuunywo. **27** No rĩrĩ, andũ acio marĩ ũthũ na niĩ, o acio mateendaga

nduĩke mũthamaki wao-rĩ, marehei, mũmooragĩre o haha ndĩ.'" **28** Nake Jesũ aarĩkia kuuga ũguo, agĩthiĩ na mbere kwambata erekeire Jerusalemu. **29** Aakuhĩrĩrĩria Bethifage na Bethania, o kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ, agĩtũma arutwo ake eerĩ, akĩmeera atĩrĩ, **30** "Thiĩi itũũra rĩrĩa rĩrĩ mbere yanyu, na mũgĩtoonya, nĩmũkuona njaũ ya ndigiri yohetwo hau, nayo ndĩrĩ yakuua mũndũ; mĩohorei mũmĩrehe. **31** Mũndũ angĩmũũria atĩrĩ, 'Nĩ kĩĩ kĩratũma mũmĩohore?' Mwĩrei atĩrĩ, 'Mwathani nĩabatarĩtio nĩyo.'" **32** Nao acio maatũmirwo magĩthiĩ, magĩkora maũndũ matariĩ o ta ũrĩa Jesũ aamerĩte. **33** Na rĩrĩa moohoraga njaũ ĩyo, eene yo makĩmooria atĩrĩ, "Mũroohora njaũ ĩyo nĩkĩ?" **34** Nao magĩcookia atĩrĩ, "Mwathani nĩabatarĩtio nĩyo." **35** Makĩmĩtwarĩra Jesũ, magĩcooka makĩigĩrĩra nguo ciao igũrũ rĩa njaũ ĩyo, na magĩikarĩria Jesũ igũrũ rĩayo. **36** Na rĩrĩa aathiiaga, andũ makĩara nguo ciao njĩra-inĩ. **37** Rĩrĩa aakinyire hakuhĩ na njĩra ĩrĩa ĩikũrũkagĩra Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ, gĩkundi gĩothe kĩa arutwo gĩkĩambĩrĩrĩria kũgooca Ngai, andũ makĩanĩrĩra makenete nĩ ũndũ wa ciama iria ciothe moonete makiuga atĩrĩ: **38** "Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũthamaki ũrĩa ũgũũka na rĩĩtwa rĩa Mwathani!" "Thayũ ũrogĩa kũu igũrũ, naguo riiri ũgĩe kũu igũrũ mũno!" **39** Afarisai amwe maarĩ gĩkundi-inĩ kĩu makĩĩra Jesũ atĩrĩ, "Mũrutani, kaania arutwo aku!" **40** Nowe akĩmacookeria atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ, aya maangĩkira, mahiga no maanĩrĩre." **41** Na rĩrĩa aakuhĩrĩirie itũũra rĩu inene rĩa Jerusalemu, aarĩona akĩrĩra nĩ ũndũ warĩo, **42** akiuga atĩrĩ, "Naarĩ korwo ũmũthĩ wee mwene nĩũkũmenyete kĩrĩa kĩngĩkũrehere thayũ! No rĩu, ũhoro ũcio nĩũhithĩtwo maitho maku. **43** Hĩndĩ nĩĩgakinya rĩrĩa thũ ciaku igaaka ihumbu cia tĩĩri ikũrigiicĩrie, na ikũhingĩrĩrie na mĩena yothe. **44** Nĩigagũtungumania thĩ, wee hamwe na ciana ciaku iria irĩ kũu thĩinĩ waku. Matigatiga ihiga o na rĩmwe rĩrĩ igũrũ wa rĩrĩa rĩngĩ, tondũ ndũigana gũkũũrana ihinda rĩrĩa Ngai ookire gũgũceerera." **45** Agĩcooka agĩtoonya hekarũ thĩinĩ, na akĩambĩrĩria kũrutũrũra andũ arĩa meendagĩria indo kuo. **46** Akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ, 'Nyũmba yakwa ĩgeetagwo nyũmba ya kũhooyagĩrwo' no inyuĩ mũmĩtuĩte 'ngurunga ya atunyani.'" **47** Na o mũthenya, nĩarutanaga kũu thĩinĩ wa hekarũ. No athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, na atongoria arĩa maarĩ gatagatĩ ka andũ nĩmageragia kũmũũraga. **48** No matingĩonire njĩra ya kũmũũraga, tondũ andũ othe nĩmaikaraga mathikĩrĩirie ciugo ciake.

20 Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe akĩruta andũ kũu hekarũ-inĩ na akĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega-rĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, hamwe na athuuri magĩũka kũrĩ we. **2** Makĩmũũria atĩrĩ, "Twĩre wĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ. Nũũ wakũheire ũhoti ũcio?" **3** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "O na niĩ nĩngũmũũria kĩũria. **4** Ta njĩĩrai, ũbatithio wa Johana-rĩ, woimĩte igũrũ kana woimire kũrĩ andũ?" **5** Makĩaranĩria o ene ũhoro ũcio, makĩĩrana atĩrĩ, "Tũngiuga atĩ 'Woimĩte igũrũ' egũtũũria atĩrĩ, 'Mwakĩregire kũmwĩtĩkia nĩkĩ?' **6** Ningĩ tuoiga atĩ 'Woimĩte kũrĩ andũ', andũ othe nĩmegũtũhũũra na mahiga nyuguto, nĩ ũndũ nĩmetĩkĩtie atĩ Johana aarĩ mũnabii." **7** Nĩ ũndũ ũcio magĩcookeria Jesũ atĩrĩ, "Ithuĩ tũtiũĩ woimĩte kũ." **8** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "O na niĩ ndikũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ." **9** Agĩcooka akĩhe andũ ũhoro na ngerekano akĩmeera atĩrĩ, "Mũndũ ũmwe nĩahaandire mũgũnda wake mĩthabibũ, na akĩũkomborithia arĩmi angĩ, agĩcooka agĩthiĩ kũndũ kũraya na agĩikara kuo ihinda iraaya. **10** Na rĩrĩ, hĩndĩ ya magetha yakinya-rĩ, agĩtũma ndungata yake kũrĩ akombori acio nĩgeetha mamĩnengere maciaro mamwe ma mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ. No akombori acio makĩmĩhũũra na makĩmĩingata ĩtarĩ na kĩndũ. **11** Agĩcooka agĩtũma ndungata ĩngĩ, ĩyo o nayo makĩmĩhũũra makĩmĩconorithia na makĩmĩingata ĩtarĩ na kĩndũ. **12** O rĩngĩ agĩtũma ndungata ya gatatũ, nao makĩmĩtiihangia na makĩmĩingata. **13** "Nake mwene mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ akĩĩyũria atĩrĩ, 'Ngwĩka atĩa? Ngũtũma mũrũ wakwa, ũrĩa nyendete; hihi mahota kũmũhe gĩtĩĩo'. **14** "No rĩrĩa akombori acio maamuonire, makĩarĩrĩria ũhoro ũcio. Makĩĩrana atĩrĩ, 'Ũyũ nĩwe ũkaagaya mũgũnda ũyũ. Nĩtũmũũragei nĩguo igai rĩake rĩtuĩke riitũ.' **15** Nĩ ũndũ ũcio makĩmũruta nja ya mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ, makĩmũũraga. "Rĩu-rĩ, mwene mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ-rĩ, akaameka atĩa? **16** Agooka oorage akombori acio, acooke ahe andũ angĩ mũgũnda ũcio." Rĩrĩa andũ maiguire ũguo, makiuga atĩrĩ, "Kũroaga gũtuĩka ũguo!" **17** Jesũ akĩmarora, akĩmooria atĩrĩ, "Maandĩko marĩa mandĩkĩtwo atĩrĩ: "'Ihiga rĩrĩa aaki maaregire, nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga inene rĩa koine', ũguo nĩ kuuga atĩa? **18** Mũndũ ũrĩa wothe ũkaagwĩra ihiga rĩu, nĩrĩkamuunanga, no ũrĩa rĩkaagwĩra nĩrĩkamũhehenja." **19** Arutani a watho na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene magĩcaria ũrĩa mangĩmũnyiitithia o na ihenya tondũ nĩmamenyire aaheanire ngerekano ĩyo akĩaria ũhoro wao. No nĩmetigagĩra andũ. **20** O makĩmũtuĩragia-rĩ, makĩmũtũmĩra andũ a kũmũthigaana metuĩte andũ ega. Nao magĩthiĩ nĩgeetha mamũnyiite akiuga ũndũ mũũru, nĩguo mamũneane moko-inĩ ma wathani wa barũthi. **21** Nĩ ũndũ ũcio athigaani acio makĩmũũria atĩrĩ, "Mũrutani, nĩtũũĩ wee waragia na ũkarutana maũndũ marĩa magĩrĩire, na atĩ ndũtĩagĩra andũ maũthĩ, no wee ũrutanaga ũhoro wa Ngai na ma, ũrĩa kwagĩrĩire. **22** Atĩrĩrĩ, nĩtwagĩrĩirwo nĩ kũrutĩra Kaisari igooti kana ca?" **23** Nowe Jesũ akĩona ũhinga ũrĩa maarĩ naguo akĩmeera atĩrĩ, **24** "Ta nyoniai mbeeca cianyu. Mbica ĩno na rĩĩtwa rĩrĩ nĩ cia ũ?" **25** Makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ cia Kaisari." Akĩmeera atĩrĩ, "Kĩrutagĩrei Kaisari kĩrĩa kĩrĩ gĩake, na mũrutagĩre Ngai kĩrĩa kĩrĩ gĩake." **26** Nao makĩaga ũndũ wa kũmũnyiita naguo harĩ maũndũ marĩa aaririe arĩ mbere ya andũ. Na tondũ wa ũrĩa maagegirio nĩ ũrĩa aamacookeirie ũhoro-rĩ, magĩkira ki. **27** Na rĩrĩ, andũ amwe a Asadukai, arĩa moigaga atĩ gũtirĩ ũhoro wa kũriũka, magĩũka kũrĩ Jesũ, makĩmũũria atĩrĩ, **28** "Mũrutani, Musa aatwandĩkĩire atĩ mũrũ wa nyina na mũndũ angĩkua atige mũtumia atarĩ na ciana-rĩ, mũndũ ũcio no nginya ahikie mũtumia ũcio watigwo nĩguo aciarĩre mũrũ wa nyina ciana. **29** Na rĩrĩ, kwarĩ aanake mũgwanja a nyina ũmwe. Wa mbere akĩhikania na agĩkua, agĩtiga mũtumia atarĩ na ciana. **30** Nake wa keerĩ, **31** na wa gatatũ makĩmũhikia, na makĩrũmanĩrĩra ũguo nginya wa mũgwanja; othe magĩkua, makĩmũtiga

atarĩ na ciana. **32** Marigĩrĩrio-inĩ, mũtumia ũcio o nake agĩkua. **33** Rĩu-rĩ, hĩndĩ ya kũriũka agaakorwo arĩ mũtumia wa ũ harĩ acio mũgwanja, nĩgũkorwo othe nĩmamũhikĩtie?" **34** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Andũ a ihinda rĩĩrĩ nĩo mahikaga na makahikania. **(aiōn g165)** **35** No rĩrĩ, arĩa magaatuuo aagĩrĩru a gũkinya ihinda rĩu o na gũkinyanĩrio ihinda rĩa kũriũka kwa arĩa akuũrĩ, acio matikahikanagia o na kana mahikanagie. **(aiōn g165)** **36** Andũ acio matigacooka gũkua; nĩgũkorwo makahaana ta araika. Andũ acio magakorwo marĩ ciana cia Ngai, nĩgũkorwo nĩ ciana cia ũhoro ũcio wa kũriũka. **37** Naguo ũhoro wa atĩ andũ arĩa akuũ nĩmariũkagiorĩ, Musa o nake nĩawonanirie harĩa haarĩ kĩhinga kĩrĩa gĩakanaga mwaki na gĩtihĩe, rĩrĩa eetire Mwathani 'Ngai wa Iburahĩmu, na Ngai wa Isaaka, na Ngai wa Jakubu.' **38** We ti Ngai wa arĩa akuũ, no nĩ wa arĩa marĩ muoyo, nĩgũkorwo harĩ we andũ othe arĩa marĩ muoyo matũũragio nĩwe." **39** Nao andũ amwe a arutani a watho makĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, nĩwoiga wega!" **40** Na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wageririe kũmũũria ciũria ingĩ. **41** Jesũ agĩcooka akĩmooria atĩrĩ, "Andũ moigaga Kristũ nĩ mũriũ wa Daudi nĩ ũndũ wa kĩĩ? **42** Daudi we mwene nĩoigĩte ibuku-inĩ rĩa Thaburi atĩrĩ: "'Mwathani nĩerire Mwathani wakwa atĩrĩ: "Ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo, **43** nginya ngaatũma thũ ciaku ituĩke gaturwa ka makinya maku."' **44** Atĩrĩrĩ, Daudi aamwĩtire 'Mwathani'. Angĩgĩcooka gũtuĩka mũriũ wake atĩa?" **45** O andũ acio othe mathikĩrĩirie, Jesũ akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, **46** "Mwĩmenyererei arutani a watho. O mendaga gũthiĩ mehumbĩte nguo ndaaya, na makenda kũgeithagio ndũnyũ-inĩ, na gũikaragĩra itĩ iria cia bata thunagogi-inĩ, o na gũikara handũ ha andũ arĩa atĩĩku maruga-inĩ. **47** No nĩo matoonyagĩrĩra atumia a ndigwa makamatunya nyũmba ciao, na nĩguo meyonanie, makahooya mahooya maraihu. Andũ ta acio nĩmakaherithio mũno makĩria."

21 Na rĩrĩ, aatiira maitho, Jesũ akĩona itonga igĩĩkĩra mĩhothi yao harĩa heekagĩrwo kĩgĩĩna kĩa hekarũ. **2** Agĩcooka akĩona mũtumia mũthĩĩni, warĩ wa ndigwa, agĩĩkĩra tũthendi twĩrĩ o ho thĩinĩ. **3** Akiuga atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũtumia ũyũ mũthĩĩni wa ndigwa nĩahothа mbeeca nyingĩ gũkĩra andũ arĩa angĩ othe. **4** Andũ acio angĩ othe maaheana kũringana na ũtonga wao; no mũtumia ũyũ o na arĩ mũthĩĩni, ahotha kĩrĩa gĩothe oima nakĩo gĩa kũmũtũũria." **5** Na rĩrĩ, arutwo amwe ake nĩmaragia ũhoro wa hekarũ, ũrĩa yagemetio na mahiga mathaka na iheo iria ciarutĩirwo Ngai. No Jesũ akiuga atĩrĩ, **6** "Ha ũhoro wa mĩako ĩno mũrona-rĩ, hĩndĩ nĩĩroka rĩrĩa gũtagakorwo ihiga rĩrĩ igũrũ wa rĩrĩa rĩngĩ; mothe nĩmakamomorwo." **7** Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Mũrutani, nĩ rĩ maũndũ macio magekĩka? Na kĩmenyithia kĩa atĩ marĩ hakuhĩ gwĩkĩka nĩ kĩrĩkũ?" **8** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikanaheenio. Nĩgũkorwo andũ aingĩ nĩmagooka na rĩĩtwa rĩakwa makiugaga atĩrĩ, 'Nĩ niĩ We,' na ningĩ mamwĩre atĩrĩ, 'Ihinda nĩrĩkuhĩrĩirie.' Mũtikanamarũmĩrĩre. **9** Rĩrĩa mũkaigua ũhoro wa mbaara na wa ngũĩ, mũtikanetigĩre. Maũndũ macio no nginya mekĩke mbere, no ũguo ti kuuga ithirĩro nĩikinyu." **10** Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Rũrĩrĩ nĩrũgookĩrĩra rũrĩa rũngĩ, na ũthamaki ũũkĩrĩre ũrĩa ũngĩ. **11** Nĩgũkaagĩa na ithingithia nene mũno, na ng'aragu, na mĩrimũ mĩũru kũndũ na kũndũ, na maũndũ ma kũmakania na imenyithia nene kuuma igũrũ. **12** "No maũndũ macio mothe matanakinya-rĩ, nĩmũkanyiitwo, na mũnyariirwo na mũneanwo thunagogi-inĩ na njeera o na mũtwarwo mbere ya athamaki na aathani. Maũndũ macio mothe mũgeekwo nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa. **13** Ũndũ ũyũ ũgaakorwo ũrĩ mweke wanyu wa kũmarutĩra ũira. **14** No rĩrĩ, mũtikanatangĩke mũgĩciiria o mbere, ũrĩa mũgeeciirĩrĩra. **15** Nĩgũkorwo nĩngamũhe ciugo na ũũgĩ iria thũ cianyu itakahota gwĩtiiria kana gũkararia. **16** Nĩmũgakunyanĩrwo o na nĩ aciari anyu, na arĩa mũciaranĩirwo nao, na andũ a mbarĩ cianyu, o na arata, na nĩmakooragithia amwe anyu. **17** Andũ othe nĩmakamũmena nĩ ũndũ wakwa. **18** No rĩrĩ, gũtirĩ rũcuĩrĩ o na rũmwe rwa mũtwe wanyu rũkoora. **19** Kũũmĩrĩria kwanyu nĩkuo gũgaatũma mũhonokie mĩoyo yanyu. **20** "Rĩrĩa mũkoona Jerusalemu kũrigiicĩirio nĩ thigari cia mbaara, hĩndĩ ĩyo mũkaamenya atĩ kũniinwo kwarĩo kũrĩ hakuhĩ. **21** Hĩndĩ ĩyo arĩa marĩ Judea nĩmorĩre irĩma-inĩ, na arĩa marĩ thĩinĩ wa itũũra rĩu inene nĩmoime kuo, nao arĩa marĩ ng'ongo-inĩ matikarĩtoonye. **22** Nĩgũkorwo ihinda rĩu nĩrĩo rĩgaakorwo rĩrĩ rĩa kũherithanio, nĩguo maũndũ marĩa mothe mandĩkĩtwo mahingio. **23** Kaĩ atumia arĩa magaakorwo marĩ na nda, na arĩa magaakorwo makĩongithia twana matukũ macio nĩmagathĩĩnĩka-ĩ! Nĩgũkorwo bũrũri ũyũ nĩũkagĩa na kĩnyariirĩko kĩnene na mang'ũrĩ ma gũũkĩrĩra andũ aya. **24** Nĩmakooragwo na rũhiũ rwa njora, o na matahwo matwarwo mabũrũri mothe ma thĩ. Itũũra rĩa Jerusalemu nĩrĩkarangĩrĩrio nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ o nginya mahinda ma andũ-a-Ndũrĩrĩ mahingio. **25** "Na nĩgũkagĩa imenyithia thĩĩinĩ wa riũa na mweri-inĩ na njata-inĩ. Nakuo gũkũ thĩ, ndũrĩrĩ nĩikaigua ruo na igegio nĩ mũrurumo wa iria na makũmbĩ ma maaĩ makĩhũũrana. **26** Andũ nĩmakaringĩka nĩ ũndũ wa kũmaka, na guoya wa maũndũ marĩa magooka thĩ, nĩgũkorwo maahinya ma igũrũ nĩmakenyenyio. **27** Hĩndĩ ĩyo nĩmakona Mũrũ wa Mũndũ agĩũka arĩ thĩiinĩ wa itu arĩ na hinya na riiri mũingĩ. **28** Hĩndĩ ĩrĩa maũndũ macio makaambĩrĩria gwĩkĩka-rĩ, mũkaarũgama mũtiire mĩtwe yanyu na igũrũ, nĩgũkorwo hĩndĩ yanyu ya gũkũũrwo nĩĩkuhĩrĩirie." **29** Ningĩ akĩmahe ngerekano ĩno: "Ta rorai mũtĩ wa mũkũyũ na mĩtĩ ĩyo ĩngĩ yothe. **30** Rĩrĩa yathundũra mathangũ, mũmĩonaga na mũkamenya atĩ ihinda rĩa riũa rĩrĩ hakuhĩ. **31** Ũguo noguo hĩndĩ ĩrĩa mũkoona maũndũ macio mothe magĩkĩka, mũkaamenya o wega atĩ ũthamaki wa Ngai nĩũkuhĩrĩirie. **32** "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, rũciaro rũrũ rũtigathira maũndũ macio mothe matahingĩtio. **33** Igũrũ na thĩ nĩigathira, no ciugo ciakwa itigathira. **34** "Mwĩmenyererei, ngoro cianyu itikanakorwo itahĩtwo nĩ ndĩa, na ũrĩĩu na metanga ma muoyo ũyũ, naguo mũthenya ũcio ũmũkorerere ta mũtego o rĩrĩa mũtangĩĩgereria. **35** Nĩgũkorwo ũndũ ũyũ ũgaakorerera andũ arĩa othe matũũraga thĩ-ĩno. **36** Ikaragai mwĩiguĩte hĩndĩ ciothe, na mũhooyage nĩguo mũkaahota kũũrĩra maũndũ marĩa makirĩĩ gwĩkĩka, na nĩguo mũkaahota kũrũgama mbere ya Mũrũ wa

Mũndũ.” **37** Na o mũthenya Jesũ nĩarutanaga hekarũ-inĩ, na hwaĩ-inĩ agathiĩ gũkoma kĩrĩma-inĩ kĩrĩa gĩĩtagwo Kĩrĩma kĩa Mĩtamaiyũ. **38** Nao andũ othe nĩmathiiaga hekarũ-inĩ rũciinĩ tene kũmũthikĩrĩria.

22 Na rĩrĩ, Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩrĩa Ĩtekĩrĩtwo Ndawa ya Kũimbia, kĩrĩa gĩĩtagwo Bathaka, nĩgĩakuhĩrĩirie, **2** nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho nĩmacaragia ũrĩa mangĩũragithia Jesũ, nĩgũkorwo nĩmetigagĩra mũingĩ wa andũ. **3** Hĩndĩ ĩyo Shaitani agĩtoonya thĩinĩ wa Judasi ũrĩa Mũisikariota, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ. **4** Nake Judasi agĩthiĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na kũrĩ anene a arangĩri a hekarũ makarĩkanĩre ũrĩa angĩkunyanĩra Jesũ. **5** Nao magĩkena na magĩtĩkĩra kũmũhe mbeeca. **6** Nake agĩĩtĩkĩra, na akĩambĩrĩria gũcaria mweke wa kũneana Jesũ kũrĩ o rĩrĩa hatarĩ na andũ. **7** Naguo mũthenya wa kũrĩa Mĩgate ĩrĩa Ĩtekĩrĩtwo Ndawa ya Kũimbia ũgĩkinya, rĩrĩa gatũrũme ka Bathaka kaarutagwo igongona. **8** Jesũ agĩtũma Petero na Johana, akĩmeera atĩrĩ, “Thiĩi mũgatũhaarĩrie irio cia Bathaka, tũrĩe.” **9** Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Ũkwenda tũgacihaarĩrie kũ?” **10** Akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũgĩtoonya itũũra-inĩ inenerĩ, nĩmũgũcemania na mũndũ ũkuuĩte ndigithũ ĩrĩ na maaĩ. Mũmũrũmĩrĩre o nginya nyũmba ĩrĩa egũtoonya. **11** Mwatoonya mwĩre mũndũ ũrĩa mwene nyũmba ĩyo atĩrĩ, ‘Mũrutani aroria atĩrĩ: Nyũmba ya ageni ĩrĩ ha, harĩa ingĩrĩĩra Bathaka na arutwo akwa?’ **12** Nake nĩekũmuonia nyũmba nene ya igũrũ ĩrĩ na indo kuo. Haarĩriai irio cia Bathaka kuo.” **13** Nao magĩthiĩ, magĩkora maũndũ matariĩ o ta ũrĩa Jesũ aamerĩte. Nĩ ũndũ ũcio makĩhaarĩria irio cia Bathaka. **14** Rĩrĩa ihinda rĩakinyire, Jesũ na atũmwo ake magĩikara metha-inĩ. **15** Nake akĩmeera atĩrĩ, “Nĩngoretwo ndĩĩrĩrĩirie mũno kũrĩanĩra Bathaka ĩno na inyuĩ itananyariirwo. **16** Nĩ ũndũ ngũmwĩra atĩrĩ, ndikamĩrĩa rĩngĩ nginya rĩrĩa ĩgaakinyanĩrio ũthamaki-inĩ wa Ngai.” **17** Jesũ agĩcooka akĩoya gĩkombe, agĩcookeria Ngai ngaatho, akĩmeera atĩrĩ, “Oyai, mũnyuanĩre. **18** Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩ kuuma rĩu ndikanyua rĩngĩ ndibei ya maciaro ma mĩthabibũ, o nginya rĩrĩa ũthamaki wa Ngai ũgooka.” **19** Agĩcooka akĩoya mũgate, na aarĩkia gũcookeria Ngai ngaatho, akĩwenyũranga akĩmahe akĩmeera atĩrĩ, “Ũyũ nĩguo mwĩrĩ wakwa ũrĩa ũheanĩtwo nĩ ũndũ wanyu, ĩkagai ũũ nĩguo mũndirikanage.” **20** Maarĩkia kũrĩa agĩĩka o ũguo, akĩoya gĩkombe, akĩmeera atĩrĩ, “Gĩkombe gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩerũ thĩinĩ wa thakame yakwa ĩrĩa ĩgũitwo nĩ ũndũ wanyu. **21** No rĩrĩ, guoko kwa ũrĩa ũrĩngunyanĩra kũrĩ hamwe na niĩ metha-inĩ ĩno. **22** Mũrũ wa Mũndũ nĩegwĩkwo o ta ũrĩa gũtuĩtwo, no mũndũ ũrĩa ũkũmũkunyanĩra kaĩ arĩ na haaroĩ!” **23** Nao makĩambĩrĩria kũũrania gatagatĩ-inĩ kao nĩ ũrĩkũ wao ũngĩka ũguo. **24** Ningĩ nĩmagĩire na ngarari makĩũrania nũũ gatagatĩ-inĩ kao ũngĩtuuo mũnene. **25** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Athamaki a andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩmenenehagia igũrũ rĩa andũ ao; nao acio maathanaga nĩo meĩĩtaga Ateithania. **26** No inyuĩ mũtiagĩrĩirwo nĩkũhaana ũguo. Handũ ha ũguo, ũrĩa mũnene gatagatĩ-inĩ kanyu agĩrĩirwo kũhaana ta ũrĩa mũnini mũno, nake ũrĩa wathanaga atuĩke ta ũrĩa ũtungataga. **27** Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ mũnene, nĩ ũrĩa ũikaraga metha-inĩ kũrĩa kana nĩ ũrĩa ũramũtungata? Githĩ ti ũrĩa ũikaraga metha-inĩ? No niĩ ndũire na inyuĩ, haana ta ũrĩa ũmũtungatagĩra. **28** Inyuĩ nĩ inyuĩ mũkoretwo mũrĩ hamwe na niĩ hĩndĩ ya magerio makwa. **29** Na o ta ũrĩa Baba aheete ũthamaki, o na niĩ nĩndamũhe ũthamaki, **30** nĩguo mũkarĩĩagĩra na mũkanyuuagĩra metha-inĩ yakwa ũthamaki-inĩ wakwa, na ningĩ mũikarĩire itĩ-cia-ũnene, mũtuagĩre mĩhĩrĩga ĩrĩa ikũmi na ĩĩrĩ ya Isiraeli ciira. **31** “Simoni, Simoni, atĩrĩ, Shaitani nĩahooete rũtha nĩguo agũthũngũthie o ta ũrĩa ngano ĩthũngũthagio. **32** No wee, Simoni nĩngũhooeire nĩgeetha wĩtĩkio waku ndũgathire. Na warĩkia kũnjookerera, ũũmagĩrĩrie ariũ na aarĩ a thoguo.” **33** Nowe agĩcookia atĩrĩ, “Mwathani, nĩndĩhaarĩirie gũikio njeera o na gũkuanĩra hamwe nawe.” **34** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Petero, ngũkwĩra atĩrĩ, ũmũthĩ ngũkũ ĩtanakũga, nĩũrĩngaana maita matatũ uuge atĩ ndũnjũũĩ.” **35** Jesũ agĩcooka akĩmooria atĩrĩ, “Rĩrĩa ndamũtũmire mũtarĩ na kabeti, kana mũhuko, o na kana iraatũ-rĩ, nĩ harĩ kĩndũ mwagire?” Nao magĩcookia atĩrĩ, “Gũtirĩ kĩndũ twagire.” **36** Nake akĩmeera atĩrĩ, “Rĩu akorwo ũrĩ na kabeti kana mũhuko-rĩ, kuua; na akorwo ndũrĩ na rũhiũ rwa njora-rĩ, endia nguo yaku ya igũrũ, ũrũgũre. **37** Na ngũmwĩra atĩrĩ, ũhoro ũrĩa wandĩkĩtwo atĩ, ‘Nĩataranĩirio hamwe na arĩa aagarari watho’ no nginya ũhinge harĩ niĩ. Nĩgũkorwo maũndũ marĩa maandĩkĩtwo igũrũ rĩakwa nĩ hĩndĩ marahinga.” **38** Nao arutwo makĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ta rora haha tũrĩ na hiũ cia njora igĩrĩ.” Nake akĩmeera atĩrĩ, “Icio nĩ njiganu.” **39** Nake Jesũ akiumagara agĩthiĩ Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ o ta ũrĩa amenyerete gwĩkaga, nao arutwo ake makĩmũrũmĩrĩra. **40** Na aakinya ho akĩmeera atĩrĩ, “Hooyai mũtikagwe magerio-inĩ.” **41** Akĩehera ho, agĩthĩi ta itĩĩna rĩa harĩa mũndũ angĩhota gũikia ihiga, agĩturia ndu akĩhooya, **42** akiuga atĩrĩ, “Baba, ũngĩenda-rĩ, njehereria gĩkombe gĩkĩ; no ti ũrĩa niĩ ngwenda, no nĩ ũrĩa wee ũkwenda.” **43** Na mũraika akĩmuumĩrĩra oimĩte igũrũ, akĩmuongerera hinya. **44** Nake agĩkĩrĩrĩria kũhooya, arĩ na ruo rũnene ngoro-inĩ, nayo thithino yake yahaanaga ta matata manene ma thakame magĩtaata thĩ. **45** Aatiga kũhooya agĩcooka harĩ arutwo, akĩmakora makomete, moorĩtwo nĩ hinya nĩ kĩeha. **46** Akĩmooria atĩrĩ, “Mũkomete nĩkĩ? Ũkĩrai mũhooe nĩgeetha mũtikagwe magerio-inĩ.” **47** O hĩndĩ ĩyo aragia, hagĩũka gĩkundi kĩa andũ, nake mũndũ ũrĩa wetagwo Judasi, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, nĩwe wamatongoretie. Agĩkuhĩrĩria Jesũ amũmumunye, **48** nowe Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Judasi, ũgũkunyanĩra Mũrũ wa Mũndũ na kũmũmumunya?” **49** Hĩndĩ ĩrĩa arũmĩrĩri a Jesũ monire ũrĩa kwerekeire gwĩkĩka, makĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani, tũmahũũre na hiũ ciitũ cia njora?” **50** Nake ũmwe wao agĩtinia gũtũ kwa ũrĩo kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. **51** Nowe Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ũhoro ũcio nĩũkinye hau!” Agĩcooka akĩhutia gũtũ kwa mũndũ ũcio, akĩmũhonia. **52** Ningĩ Jesũ akĩũria athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na anene a arangĩri a hekarũ, o na athuuri, arĩa mookĩte kũmũnyiita atĩrĩ, “Kaĩ ndĩ mũtongoria wa akararia a watho, atĩ nĩkĩo muoka kũũnyiita mũrĩ na hiũ cia njora na njũgũma? **53** Ndĩratũũraga na inyuĩ

hekarũ-inĩ o mũthenya, na mũtirĩ mwageria kũnyiita. No rĩrĩ, rĩĩrĩ nĩrĩo ithaa rĩanyu, ithaa rĩrĩa wathani wa nduma ũraathana." **54** Hĩndĩ ĩyo makĩmũnyiita, makĩmũruta hau makĩmũtwara kwa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, nake Petero akĩmũrũmĩrĩra arĩ o haraaya. **55** Nao maarĩkia gwakia mwaki o nja gatagatĩ na gũikara thĩ hamwe, Petero nake agĩikara thĩ hamwe nao. **56** Ndungata ĩmwe ya mũirĩtu ĩkĩmuona na ũtheri wa mwaki aikarĩte hau, ĩkĩmũrora wega, ĩkiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ oima hamwe nake." **57** Nowe agĩkaana ũhoro ũcio, akiuga atĩrĩ, "Mũirĩtu ũyũ, nĩĩ ndimũũĩ." **58** Thuutha wa kahinda kanini mũndũ ũngĩ akĩmuona, akiuga atĩrĩ, "O nawe ũrĩ ũmwe wao." Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ, nĩĩ ndirĩ wao!" **59** Thuutha wa ithaa rĩmwe, mũndũ ũngĩ akiuga agwatĩirie atĩrĩ, "Hatirĩ nganja mũndũ ũyũ moima hamwe nake, nĩgũkorwo o nake nĩ Mũgalili." **60** Petero agĩcookia atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ, nĩĩ ndiũĩ ũrĩa ũroiga!" Na hĩndĩ o ĩyo oigaga ũguo, ngũkũ ĩgĩkũga. **61** Mwathani akĩĩhũgũra akĩrora Petero. Nake Petero akĩrirĩkana ũrĩa Mwathani aamwĩrĩte atĩ, "Ũmũthĩ ngũkũ ĩtanakũga nĩũrĩngaana maita matatũ." **62** Nake agĩthiĩ nja, akĩrĩra arĩ na ruo rũingĩ. **63** Andũ arĩa maarangĩrĩte Jesũ makĩambĩrĩria kũmũnyũrũria makĩmũhũũraga. **64** Makĩmuoha maitho na gĩtambaya makĩmwĩra atĩrĩ, "Toiga nũũ wakũgũtha." **65** Na nĩmamwĩrire maũndũ mangĩ maingĩ ma kũmũruma. **66** Rũciinĩ gwakĩa, kĩama gĩa athuuri arĩa atongoria a andũ, hamwe na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, gĩgĩcemania, nake Jesũ akĩrehwo mbere yao. **67** Makĩmwĩra atĩrĩ, "Akorwo nĩwe Kristũ, twĩre." Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ingĩmwĩra, mũtingĩnjĩtĩkia, **68** na ingĩmũũria kĩũria, mũtingĩnjokeria. **69** No kuuma rĩu, Mũrũ wa Mũndũ arĩkoragwo aikarĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai ũrĩa Mwene-Hinya." **70** Othe makĩmũũria atĩrĩ, "Wee ũkĩrĩ Mũrũ wa Ngai?" Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩmwamenya nĩ kuuga atĩ nĩ niĩ we." **71** Makĩũria atĩrĩ, "Tũgũkĩenda ũira ũngĩ wakĩ? Nĩtweiguĩra ũhoro kuuma kanua gake mwene."

23 Hĩndĩ ĩyo kĩũngano kĩu gĩothe gĩgĩũkĩra, gĩkĩmũtwara kũrĩ Pilato. **2** Nakĩo gĩkĩambĩrĩria kũmũthitanga gĩkiuga atĩrĩ, "Nĩtuonete mũndũ ũyũ akĩhĩtithia rũrĩrĩ rwitũ. Nĩakararagia ũhoro wa kũrutĩra Kaisari igooti na agetuaga atĩ nĩwe Kristũ, na nĩ mũthamaki." **3** Nĩ ũndũ ũcio Pilato akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe mũthamaki wa Ayahudi?" Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩĩ, ũguo woiga nĩguo." **4** Nake Pilato akĩĩra athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na andũ acio angĩ atĩrĩ, "Ndikuona ũndũ ingĩthitangĩra mũndũ ũyũ." **5** Nao magĩthiĩ na mbere kuuga magwatĩirie atĩrĩ, "Nĩatũmĩte andũ mookanĩrĩre Judea guothe nĩ ũndũ wa ũrutani wake. Aambĩrĩirie Galili na nĩokĩte nginya o gũkũ." **6** Pilato aigua ũguo, akĩũria kana mũndũ ũcio nĩ wa kuuma Galili. **7** Rĩrĩa aamenyire atĩ Jesũ aarĩ wa bũrũri ũrĩa wathanagwo nĩ Herode, akiuga atwarwo kũrĩ Herode, ũrĩa wakoretwo arĩ Jerusalemu ihinda-inĩ rĩu. **8** Rĩrĩa Herode oonire Jesũ, nĩakenire mũno, tondũ kwa ihinda iraaya nĩakoretwo akĩenda kũmuona. Kũringana na ũrĩa aiguĩte ũhoro wake, aarĩ na mwĩhoko wa kũmuona akĩringa ciama. **9** Akĩũria Jesũ ciũria nyingĩ, nowe Jesũ ndaigana kũmũcookeria o na kĩmwe. **10** Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho maarũgamĩte hau, makĩmũthitanga magwatĩirie mũno. **11** Nake Herode na thigari ciake makĩmũthekerera na makĩmũnyũrũria. Makĩmũhumba nguo yarĩ thaka, na makĩmũcookia kũrĩ Pilato. **12** Nao Herode na Pilato magĩtuma ũrata mũthenya ũcio, tondũ mbere ĩyo maatũũrĩte marĩ ũthũ. **13** Pilato agĩĩta athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na aathani, na andũ hamwe, **14** akĩmeera atĩrĩ, "Mũndeheire mũndũ ũyũ atĩ nĩ mũndũ ũhĩtithagia andũ. Na nĩĩ ndatuĩria ũhoro wake mũrĩ ho, no ndirĩ ũndũ mũũru ndoona wa maũndũ marĩa mũmũthitangĩire. **15** O nake Herode ndanamuona arĩ na mahĩtia, nĩgũkorwo nĩamũcookia kũrĩ ithuĩ; nĩ ũndũ ũcio, ndarĩ ũndũ ekĩte wa gũtũma ooragwo. **16** Nĩ ũndũ ũcio ngũmũhũũrithia, njooke ndĩmũrekererie." (**17** Nĩgũkorwo, kwarĩ mũtugo amohorere mũndũ ũmwe hĩndĩ ĩyo ya Iruga.) **18** No andũ acio makĩanĩrĩra na mũgambo ũmwe, makiuga atĩrĩ, "Twehererie mũndũ ũyũ! Tuohorere Baraba!" (**19** Baraba aikĩtio njeera nĩ ũndũ wa kũrutithia ngũĩ itũũra-inĩ rĩu inene, na nĩ ũndũ wa kũũragana.) **20** Nake Pilato, tondũ nĩeendaga kũrekereria Jesũ, akĩmaarĩria o rĩngĩ. **21** No-o magĩthiĩ na mbere kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, "Mwambe mũtĩ-igũrũ! Mwambe mũtĩ-igũrũ!" **22** Nake akĩmooria riita rĩa gatatũ atĩrĩ, "Nĩkĩ? Nĩ ũũru ũrĩkũ mũndũ ũyũ eekĩte? Ndionete gĩtũmi gĩa gũtũma ooragwo. Nĩ ũndũ ũcio ngũmũhũũrithia, njooke ndĩmuohore." **23** No-o makĩanĩrĩra mategũtigithĩria makiugaga aambwo mũtĩ-igũrũ, nayo mĩgambo ĩyo yao ĩkĩhootana. **24** Nĩ ũndũ ũcio Pilato agĩtua nĩekũmahingĩria o ũguo moorĩtie. **25** Akĩohora mũndũ ũcio waikĩtio njeera nĩ ũndũ wa kũrutithia ngũĩ na kũũragana, o ũcio moigĩte mohorerwo, nake Pilato akĩneana Jesũ ekwo kũringana na ũrĩa mendaga. **26** Na rĩrĩa thigari cioimagaragia Jesũ, ikĩnyiita mũndũ woimaga mĩgũnda-inĩ wetagwo Simoni wa kuuma Kurene. Nacio ikĩmũigĩrĩra mũtharaba wa Jesũ aũkuue na amuume thuutha. **27** Andũ gĩkundi kĩnene makĩmũrũmĩrĩra, hamwe na atumia maagirĩkaga na makarĩra mũno. **28** Nake Jesũ akĩĩhũgũra na kũrĩ o, akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ aarĩ a Jerusalemu, tigai kũndĩrĩra; mwĩrĩrĩrei inyuĩ ene na ciana cianyu. **29** Nĩgũkorwo kũrĩ hĩndĩ ĩgooka rĩrĩa mũkoigaga atĩrĩ, 'Kũrathimwo-rĩ, nĩ atumia arĩa thaata, na nda iria itarĩ ciaciara, o na nyondo iria itarĩ ciongwo!' **30** Hĩndĩ ĩyo "'nĩmakeera irĩma atĩrĩ, "Tũgwĩrei!" o na macooke meere tũrĩma atĩrĩ, "Tũhumbĩrei!"' **31** Nĩ ũndũ-rĩ, andũ mangĩkorwo nĩmareeka maũndũ maya rĩrĩa mũtĩ ũrĩ mũigũ-rĩ, gũgakĩhaana atĩa woma?" **32** Na rĩrĩ, andũ angĩ eerĩ ageri ngero, o nao nĩmatwarirwo hamwe nake makooragwo. **33** Rĩrĩa maakinyire karĩma-inĩ handũ heetagwo Ihĩndĩ-rĩa-Mũtwe, makĩmwamba ho hamwe na ageri ngero acio, ũmwe mwena wake wa ũrĩo, na ũrĩa ũngĩ mwena wake wa ũmotho. **34** Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Baba mohere, nĩgũkorwo matiũĩ ũrĩa mareeka." Nao magĩcuukĩra nguo ciake mĩtĩ, magĩcigayana. **35** Nao andũ nĩmarũgamĩte hau makĩmwĩrorera: Nao anene nĩmamũnyũrũragia makoiga atĩrĩ, "Nĩarahonokagia andũ arĩa angĩ, nĩehonokie aakorwo nĩwe Kristũ wa

Ngai, Ũrĩa wake Mũthuure." **36** Thigari o nacio igĩũka,
ikĩmũnyũrũria. Ikĩmũkundia thiki, **37** ikĩmwĩra atĩrĩ,
"Akorwo nĩwe Mũthamaki wa Ayahudi, wĩhonokie."
38 Na nĩ haarĩ maandĩko maandĩkĩtwo igũrũ rĩake
atĩrĩ: ŨYŨ NĨWE MŨTHAMAKI WA AYAHUDI. **39** Ũmwe
wa ageri ngero acio maambanĩirio nake akĩmũruma,
akĩmwĩra atĩrĩ, "Githĩ wee tiwe Kristũ? Wĩhonokie,
na ũtũhonokie!" **40** No mũgeri ngero ũcio ũngĩ
akĩmũkaania, akĩmũũria atĩrĩ, "Ndũngĩĩtigĩra Ngai,
kuona atĩ ũtuĩrĩirwo o ũrĩa atuĩrĩirwo? **41** Ithuĩ
tũherithĩtio na kĩhooto, nĩgũkorwo tũraherithĩrio ũrĩa
twĩkĩte. No rĩrĩ, mũndũ ũyũ ndarĩ ũndũ mũũru ekĩte."
42 Agĩcooka akĩĩra Jesũ atĩrĩ, "Ĩtĩkĩra gũkandirikana rĩrĩa
ũgooka ũthamaki-inĩ waku." **43** Nake Jesũ akĩmũcookeria
atĩrĩ, "Ngũkwĩra na ma, ũmũthĩ nĩũrĩkorwo hamwe
na niĩ ikenero." **44** Na rĩrĩ, kwarĩ ta thaa thita cia
mũthenya, naguo bũrũri wothe ũkĩgĩa nduma nginya
thaa kenda, **45** tondũ riũa nĩrĩatigire kwara. Nakĩo
gĩtambaya kĩa hekarũ gĩgĩatũkana maita meerĩ. **46**
Nake Jesũ akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ,
"Baba, roho wakwa ndaũiga moko-inĩ maku." Aarĩkia
kuuga ũguo, agĩtuĩkana. **47** Rĩrĩa mũnene wa gĩkundi gĩa
thigari igana oonire ũrĩa gwekĩka, akĩgooca Ngai, akiuga
atĩrĩ, "Ti-itheru ũyũ oima mũndũ mũthingu." **48** Rĩrĩa
andũ arĩa othe maarũgamĩte hau kwĩrorera moonire
ũrĩa gwekĩka, makĩinũka methikĩire, na makĩĩhũũraga
ithũri nĩ kĩeha. **49** No arĩa othe maamũũĩ, o hamwe na
atumia arĩa maamũrũmĩrĩire kuuma Galili, makĩrũgama
o haraaya, meroreire maũndũ macio. **50** Na rĩrĩ, nĩ haarĩ
na mũndũ wetagwo Jusufu, mũthuuri wa Kĩama, na aarĩ
mũndũ mwega na mũrũngĩrĩru, **51** nake ndetĩkanĩtie na
ũguo maatuĩte na mageeka. Oimĩte itũũra rĩa Arimathea,
bũrũri wa Judea, na nĩetagĩrĩra ũthamaki wa Ngai. **52**
Nake agĩthiĩ kũrĩ Pilato, akĩhooya etĩkĩrio akuue mwĩrĩ
wa Jesũ. **53** Nake agĩcuurũria mwĩrĩ wa Jesũ mũtharaba-
inĩ, akĩũkũnja na taama wa gatani, agĩcooka akĩũiga
thĩinĩ wa mbĩrĩra yenjetwo rwaro-inĩ rwa ihiga, nayo
ndĩakoretwo ĩigĩtwo mũndũ. **54** Na mũthenya ũcio warĩ
wa Ihaarĩria, nayo Thabatũ yarĩ hakuhĩ kwambĩrĩria. **55**
Nao atumia arĩa moimĩte na Jesũ Galili makĩrũmĩrĩra
Jusufu, makĩona mbĩrĩra na makĩona ũrĩa mwĩrĩ wake
waigirwo ho. **56** Magĩcooka makĩinũka, makĩhaarĩria
mahuti manungi wega na maguta manungi wega. No
rĩrĩ, mũthenya wa Thabatũ makĩhurũka kũringana na
ũrĩa gwathanĩtwo.

24 Na rĩrĩ, mũthenya wa kwambĩrĩria kiumia, rũciinĩ
tene, atumia magĩthiĩ mbĩrĩra-inĩ makuuĩte indo
nungi wega iria maathondekete. **2** Nao magĩkora
ihiga rĩgaragarĩtio rĩkeherio mũromo-inĩ wa mbĩrĩra,
3 no rĩrĩa maatoonyire, matiigana gũkora mwĩrĩ wa
Mwathani Jesũ. **4** Na rĩrĩa maagegete nĩ ũhoro ũcio,
makiumĩrĩrwo o rĩmwe nĩ arũme eerĩ mehumbĩte
nguo njerũ ciakengaga mũno, makĩrũgama hakuhĩ nao.
5 Nao atumia acio metigĩrĩte mũno, makĩinamĩrĩra,
magĩturumithia mothiũ mao thĩ, no arũme acio
makĩmooria atĩrĩ, "Mũracaria ũrĩa ũrĩ muoyo kũrĩ arĩa
akuũ nĩkĩ? **6** Ndarĩ haha; nĩariũkĩte! Ririkanai ũrĩa
aamwĩrire hĩndĩ ĩrĩa aarĩ na inyuĩ Galili atĩ: **7** 'Mũrũ
wa Mũndũ no nginya aneanwo moko-inĩ ma andũ
ehia, aambwo mũtĩ-igũrũ, na mũthenya wa gatatũ
ariũke.'" **8** Hĩndĩ ĩyo makĩrirakana ciugo ciake. **9** Na rĩrĩ,
maacooka kuuma mbĩrĩra-inĩ, makĩhe arutwo arĩa ikũmi
na ũmwe na arĩa angĩ othe ũhoro ũcio. **10** Mariamu
Mũmagidali, na Joana, na Mariamu nyina wa Jakubu, na
atumia arĩa angĩ maarĩ nao, nĩo meerire atũmwo ũhoro
ũcio. **11** No-o matiigana gwĩtĩkia atumia acio, tondũ
ũhoro ũcio wahaanaga ta ũrimũ kũrĩ o. **12** No rĩrĩ,
Petero agĩũkĩra, agĩteng'era mbĩrĩra-inĩ. Na ainamĩrĩra
akĩona mataama ma gatani maigĩtwo thĩ marĩ moiki,
agĩĩthiĩra agegearĩte nĩ ũndũ wa ũguo gwekĩkĩte. **13**
Na rĩrĩ, mũthenya o ro ũcio arutwo eerĩ a Jesũ maarĩ
rũgendo-inĩ magĩthiĩ itũũra rĩetagwo Emau, rĩarĩ ta
kilomita ikũmi kuuma Jerusalemu. **14** Nao nĩmaragia
ũhoro wa maũndũ marĩa mothe meekĩkĩte. **15** Na rĩrĩa
maathiiaga makĩaragia ũhoro ũcio, Jesũ akĩmoimĩrĩra,
agĩtwarana nao; **16** no matiigana kũrekwo mamũmenye.
17 Nake akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ ũhoro ũrĩkũ ũcio mũrathiĩ
mũkĩaragia?" Nao makĩrũgama matukĩte mothiũ. **18**
Ũmwe wao, wetagwo Kileopa akĩmũũria atĩrĩ, "Wee
kaĩ ũrĩ mũgeni Jerusalemu ũtamenyete maũndũ marĩa
mekĩkĩte kuo matukũ-inĩ maya?" **19** Nake akĩmooria
atĩrĩ, "Nĩ maũndũ marĩkũ?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ,
"Nĩ ũhoro wa Jesũ wa Nazarethi, ũrĩa ũraarĩ mũnabii ũrĩ
na ũhoti wa ciugo iria araaragia na ciĩko iria areekaga
arĩ mbere ya Ngai o na mbere ya andũ othe. **20** Athĩnjĩri-
Ngai arĩa anene na aathani aitũ maramũneanire atuĩrwo
kũũragwo, na maramwambithia mũtĩ-igũrũ. **21** No
ithuĩ-rĩ, tũrehokaga atĩ ũcio nĩwe ũgũkũũra andũ
Isiraeli. Makĩria ma ũguo, rĩu nĩ mũthenya wa ĩtatũ
kuuma maũndũ maya mothe mekĩka. **22** Hamwe na
ũguo atumia amwe aitũ nĩmatũmakirie mũno tondũ
megũthiĩte mbĩrĩra-inĩ rũciinĩ tene, **23** no matinona
mwĩrĩ wake. Mokire matwĩra atĩ nĩmonire kĩoneki
kĩa araika, arĩa mameerire atĩ arĩ muoyo. **24** Nao
amwe a thiritũ iitũ nĩmathiire mbĩrĩra-inĩ, na makora
o ũguo atumia acio mekuugĩte, no rĩrĩ, we mwene
matinamuona." **25** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ andũ
aya mwagĩte ũũgĩ na mũtihiũhaga gwĩtĩkia maũndũ
mothe marĩa anabii moigĩte! **26** Githĩ to mũhaka
Kristũ ambe anyariirwo na acooke atoonye riiri-inĩ
wake?" **27** Jesũ akĩmataarĩria ũhoro wothe ũrĩa waarĩtio
Maandĩko-inĩ ũmũkoniĩ, ambĩrĩirie na maandĩko ma
Musa na ma Anabii othe. **28** Na maakuhĩrĩria itũũra
rĩrĩa maathiiaga, Jesũ agĩtua taarĩ kũhĩtũka arahĩtũka.
29 No makĩmũringĩrĩria na hinya, makĩmwĩra atĩrĩ,
"Raarĩrĩra gũkũ na ithuĩ, nĩkũratuka na gũkirĩĩ kũgĩa
nduma." Nĩ ũndũ ũcio agĩtoonya aikaranie nao. **30**
Rĩrĩa aikarire metha-inĩ hamwe nao, akĩoya mũgate,
agĩcookia ngaatho, akĩwenyũranga, akĩmahe. **31** Hĩndĩ
ĩyo makĩhingũka maitho, makĩmũmenya, nake akĩbuĩria,
makĩaga kũmuona rĩngĩ. **32** Nao makĩũrania atĩrĩ, "Githĩ
ngoro ciitũ itiikũhĩahĩaga hĩndĩ ĩrĩa ekwaragia na ithuĩ
njĩra-inĩ, na agĩtũtaarĩria ũrĩa Maandĩko moigĩte?" **33**
Nao magĩũkĩra o hĩndĩ ĩyo magĩcooka Jerusalemu. Kũu
magĩkora arutwo arĩa ikũmi na ũmwe, hamwe na arĩa
maarĩ nao monganĩte, **34** makiugaga atĩrĩ, "Nĩ ma!
Mwathani nĩariũkĩte na nĩoimĩrĩire Simoni." **35** Hĩndĩ
ĩyo acio eerĩ makĩmeera maũndũ marĩa meekĩkĩte marĩ
njĩra-inĩ, na ũrĩa maamenyire Jesũ hĩndĩ ĩrĩa eenyũrire

mũgate. **36** O makĩaragia ũhoro ũcio, Jesũ akĩrũgama
gatagatĩ kao akĩmeera atĩrĩ, "Thayũ ũrogĩa na inyuĩ."
37 Nao makĩhahũka na makĩmaka, magĩĩciiria atĩ nĩ
ngoma moonaga. **38** Nake akĩmooria atĩrĩ, "Mũratangĩka
nĩkĩ, na nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũgĩe na nganja meciiria-inĩ
manyu? **39** Ta rorai moko makwa na nyarĩrĩ ciakwa.
Nĩ niĩ mwene! Huutiai muone; roho ndũrĩ nyama na
mahĩndĩ, ta ũrĩa mũrona ndĩ nacio." **40** Aarĩkia kuuga
ũguo, akĩmoonia moko make na nyarĩrĩ ciake. **41** Nao
magĩkorwo matarĩ maretĩkia nĩ ũndũ wa ũrĩa makenete
na makagega. Nake akĩmooria atĩrĩ, "Mũrĩ na kĩndũ gĩa
kũrĩa?" **42** Nao makĩmũnengera gĩcunjĩ gĩa thamaki hĩu.
43 Nake agĩkĩoya, akĩrĩa makĩĩonagĩra. **44** Akĩmeera atĩrĩ,
"Ũũ nĩguo ndamwĩrire hĩndĩ ĩrĩa ndaarĩ na inyuĩ atĩ:
Maũndũ mothe marĩa mandĩkĩtwo ũhoro wakwa Watho-
inĩ wa Musa, na Maandĩko-inĩ ma Anabii, na Thaburi, no
nginya mahingio." **45** Hĩndĩ ĩyo akĩhingũra meciiria mao
nĩguo mamenye Maandĩko. **46** Akĩmeera atĩrĩ, "Ũũ nĩguo
kwandĩkĩtwo: Kristũ nĩakanyariirwo na ariũkio kuuma
kũrĩ arĩa akuũ mũthenya wa gatatũ, **47** naguo ũhoro wa
kwĩrira na kũrekerwo kwa mehia ũkaahunjĩrio ndũrĩrĩ
ciothe thĩĩinĩ wa rĩĩtwa rĩake, wambĩrĩirie Jerusalemu.
48 Inyuĩ mũrĩ aira a maũndũ macio. **49** Na rĩrĩ,
nĩngũmũtũmĩra kĩrĩa Baba eranĩire; no ikarai thĩĩinĩ wa
itũũra rĩĩrĩ inene nginya rĩrĩa mũkaaheo hinya kuuma
Igũrũ." **50** Agĩcooka akĩmatongoria kuuma kũu magĩthiĩ
magĩkinya hakuhĩ na Bethania; akĩoya moko na igũrũ,
akĩmarathima. **51** Na o akĩmarathimaga, akĩmatiga,
akĩiyũkio akĩambata igũrũ. **52** Nao makĩmũgooca
na magĩcooka Jerusalemu makenete mũno. **53** Nao
nĩmaikaraga hekarũ-inĩ mahinda mothe makĩgoocaga
Ngai.

Johana

1 Kĩambĩrĩria-inĩ Ũhoro aarĩ o kuo, nake Ũhoro aatũũrĩte na Ngai, na Ũhoro aarĩ Ngai. **2** We aatũũrĩte na Ngai kuuma o kĩambĩrĩria. **3** Indo ciothe ciombirwo na ũndũ wake; gũtirĩ kĩndũ kĩa iria ciombirwo kĩagĩire atarĩ ho. **4** Thĩinĩ wake kwarĩ muoyo, naguo muoyo ũcio nĩguo warĩ ũtheri wa andũ. **5** Ũtheri ũcio nĩũtheraga nduma-inĩ, nayo nduma ndĩigana kũũhoota. **6** Nĩguokire mũndũ watũmĩtwo nĩ Ngai; eetagwo Johana. **7** We okire arĩ mũira oimbũre ũhoro ũkoniĩ ũtheri ũcio, nĩgeetha andũ othe metĩkie nĩ ũndũ wake. **8** We mwene tiwe warĩ ũtheri ũcio, no okire arĩ o ta mũira tu nĩgeetha oimbũre ũhoro wa ũtheri ũcio. **9** Ũtheri ũcio wa ma, ũrĩa ũtheragĩra o mũndũ o wothe, nĩwokaga thĩ. **10** We Ũhoro aarĩ gũkũ thĩ, no o na gũtuĩka thĩ yombirwo na ũndũ wake-rĩ, andũ a thĩ matiigana kũmũmenya. **11** Okire gwake mwene, no andũ ake mwene matiigana kũmwĩtĩkĩra. **12** No andũ arĩa othe maamwĩtĩkĩrire, o acio metĩkirie rĩĩtwa rĩake, nĩamahotithirie gũtuĩka ciana cia Ngai **13** ciana itaciarĩtwo nĩ thakame, kana igaciarwo nĩ kwenda kwa mwĩrĩ kana kwenda kwa mũndũ, no iciarĩtwo nĩ kwenda kwa Ngai. **14** We Kiugo agĩtuĩka mũndũ na agĩtũũrania na ithuĩ. Nĩtuonete riiri wake, riiri wa Mũrũ wake wa Mũmwe, ũrĩa woimire kũrĩ Ithe aiyũrĩtwo nĩ ũtugi na ũhoro wa ma. **15** Johana nĩoimbũraga ũhoro wake. Aanagĩrĩra akoiga atĩrĩ, "Ũyũ nĩwe ũrĩa ndaaragia ũhoro wake ngiuga atĩrĩ, 'Ũrĩa ũgũũka thuutha wakwa nĩ mũnene kũngĩra, tondũ aarĩ mbere yakwa.'" **16** Na kuuma ũiyũrĩrĩru wa ũtugi wake-rĩ, ithuothe nĩtwamũkĩrĩte irathimo nyingĩ mũno. **17** Tondũ watho wokire na Musa, no ũtugi na ũhoro ũrĩa wa ma ciokire na Jesũ Kristũ. **18** Gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũrĩ ona Ngai, o tiga Mũrũ wake wa Mũmwe ũrĩa ũikarĩte hamwe na Ithe, na nĩwe ũtũmĩte amenyeke. **19** Na rĩrĩ, ũyũ nĩguo ũira wa Johana hĩndĩ ĩrĩa Ayahudi a Jerusalemu maamũtũmĩire athĩnjĩri-Ngai na Alawii makamũũrie we aarĩ ũ. **20** We ndaagire kuumbũra, no oimbũrire atekũhitha, akiuga atĩrĩ, "Niĩ ti niĩ Kristũ." **21** Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Wee ũkĩrĩ ũ? Wee nĩwe Elija?" Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Aca, ti niĩ." Ningĩ makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩwe Mũnabii ũrĩa?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Aca." **22** Mũthia-inĩ makĩmũũria atĩrĩ, "Wee ũkĩrĩ ũ? Tũhe macookio nĩguo tũcookerie arĩa matũtũmire. Ũkuuga atĩa ha ũhoro waku mwene?" **23** Johana akĩmacookeria na ciugo iria ciarĩtio nĩ mũnabii Isaia, akĩmeera atĩrĩ, "Niĩ ndĩ mũgambo wa mũndũ ũranĩrĩra werũ-inĩ akoiga atĩrĩ, 'Rũngariai njĩra ya Mwathani.'" **24** Na rĩrĩ, Afarisai amwe arĩa maatũmĩtwo **25** makĩmũũria atĩrĩ, "Angĩkorwo we tiwe Kristũ, na tiwe Elija, o na kana Mũnabii ũrĩa-rĩ, ũkĩbatithanagia nĩkĩ?" **26** Nake Johana akĩmacookeria atĩrĩ, "Niĩ ndĩmũbatithagia na maaĩ. No gatagatĩ-inĩ kanyu nĩ harĩ na ũmwe mũtooĩ. **27** Ũcio nĩwe ũgũũka thuutha wakwa, o we ũrĩa itaagĩrĩire kuohora ndigi cia iraatũ ciake." **28** Maũndũ maya mothe mekĩkire itũũra-inĩ rĩa Bethania, mũrĩmo wa Rũũĩ rwa Jorodani, kũrĩa Johana aabatithanagĩria. **29** Mũthenya ũyũ ũngĩ, Johana akĩona Jesũ agĩũka na kũrĩ we, akiuga atĩrĩ, "Onei! Gatũrũme ka Ngai karĩa keheragia mehia ma kĩrĩndĩ! **30** Ũyũ nĩwe ndaaragia ũhoro wake rĩrĩa ndoigire atĩrĩ, 'Mũndũ ũrĩa ũgũũka thuutha wakwa nĩ mũnene kũrĩ niĩ tondũ we aarĩ kuo mbere yakwa.' **31** Niĩ mwene ndiamũũĩ, no ndokire ngĩbatithanagia na maaĩ nĩgeetha aguũrĩrio andũ a Isiraeli." **32** Ningĩ Johana akĩheana ũira ũyũ: "Nĩndonire Roho agĩikũrũka kuuma igũrũ atarĩĩ ta ndutura, agĩikara igũrũ rĩake. **33** Niĩ ndingĩamũmenyire, tiga ũrĩa wandũmire mbatithanagie na maaĩ aanjĩĩrire atĩrĩ, 'Mũndũ ũrĩa ũkoona Roho agĩikũrũkĩra na aikare igũrũ rĩake-rĩ, ũcio nĩwe ũkaabatithanagia na Roho Mũtheru.' **34** Niĩ nĩnyonete ũguo na ngoimbũra atĩ ũyũ nĩwe Mũrũ wa Ngai." **35** Ningĩ mũthenya ũyũ ũngĩ, Johana agĩkorwo arĩ kũu o rĩngĩ marĩ na arutwo ake eerĩ. **36** Na rĩrĩa onire Jesũ akĩhĩtũka, akiuga atĩrĩ, "Onei Gatũrũme ka Ngai!" **37** Hĩndĩ ĩrĩa arutwo acio eerĩ maiguire oiga ũguo, makĩrũmĩrĩra Jesũ. **38** Jesũ ehũgũra akĩmoona mamumĩte thuutha, akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ atĩa mũrenda?" Nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Rabii" (ũguo nĩ kuuga Mũrutani), "ũikaraga kũ?" **39** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Ũkai na nĩmũkuona." Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ makĩona kũrĩa aikaraga, na magĩikara nake mũthenya ũcio. Na kwarĩ ta thaa ikũmi. **40** Na rĩrĩ, ũmwe wa arutwo acio eerĩ arĩa maiguĩte ũrĩa Johana oigĩte na makĩrũmĩrĩra Jesũ aarĩ Anderea, mũrũ wa nyina na Simoni Petero. **41** Ũndũ wa mbere ũrĩa Anderea eekire nĩgũcaria mũrũ wa nyina Simoni, na kũmwĩra atĩrĩ, "Nĩtuonete Mesia" (nĩwe Kristũ). **42** Nake akĩmũtwara kũrĩ Jesũ. Nake Jesũ akĩmũrora, akiuga atĩrĩ, "Wee nĩwe Simoni mũrũ wa Johana. Ũgũcooka gwĩtwo Kefa" (na rĩo rĩgĩtaũrwo nĩ kuuga Petero). **43** Mũthenya ũyũ ũngĩ Jesũ agĩtua itua rĩa gũthiĩ Galili. Agĩkora Filipu, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nũmĩrĩra." **44** Filipu, o ta Petero na Anderea, aarĩ wa itũũra rĩa Bethisaida. **45** Filipu agĩkora Nathanieli, akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩtuonete mũndũ ũrĩa Musa aandĩkire ũhoro wake Ibuku-inĩ rĩa Watho, na nowe anabii maandĩkire ũhoro wake, nake nĩwe Jesũ wa Nazarethi, mũrũ wa Jusufu." **46** Nake Nathanieli akĩmũũria atĩrĩ, "Kũrĩ kĩndũ kĩega kĩngiuma Nazarethi?" Nake Filipu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ũka ũkoone." **47** Hĩndĩ ĩrĩa Jesũ onire Nathanieli agĩũka kũrĩ we, akĩaria ũhoro wake, akiuga atĩrĩ, "Onei Mũisiraeli kũna ũtarĩ ũhinga." **48** Nake Nathanieli akĩmũũria atĩrĩ, "Ũnjũũĩ atĩa?" Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩngũkuonete o na rĩrĩa uuma rungu rwa mũkũyũ, Filipu atanagwĩta." **49** Hĩndĩ ĩyo Nathanieli akiuga atĩrĩ, "Rabii, wee nĩwe Mũrũ wa Ngai; wee nĩwe Mũthamaki wa Isiraeli." **50** Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Wetĩkia tondũ nĩndakwĩra atĩ nĩnguonire ũrĩ rungu rwa mũkũyũ. Nĩũkuona maũndũ manene kũrĩ macio." **51** Ningĩ akĩmeera atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩmũkona igũrũ rĩhingũkĩte na araika a Ngai makĩambata na magĩikũrũka, harĩ Mũrũ wa Mũndũ."

2 Na rĩrĩ, mũthenya wa gatatũ nĩ kwagĩire na kihikanio kũu Kana ya Galili. Nyina wa Jesũ aarĩ kuo, **2** nake Jesũ na arutwo ake o nao nĩmetĩtwo kĩhikanio-inĩ kĩu. **3** Rĩrĩa ndibei yathirire, nyina wa Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Matirĩ na ndibei ĩngĩ." **4** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũtumia ũyũ, ndĩ na ũhoro ũrĩkũ nawe? Ihinda rĩakwa rĩtirĩ rĩrakinya." **5** Nake nyina akĩĩra ndungata atĩrĩ,

“Îkai ũrĩa wothe ekũmwĩra.” **6** Hau hakuhĩ nao nĩ haarĩ
na ndigithũ ithathatũ cia maaĩ ciathondeketwo na ihiga,
mũthemba ũrĩa wahũthagĩrwo nĩ Ayahudi magongona-
inĩ mao ma gwĩtheria, na o îmwe yaiyũragio nĩ ngeereni
kuuma mĩrongo îĩrĩ nginya mĩrongo îtatũ. **7** Nake Jesũ
akĩĩra ndungata icio atĩrĩ, “Iyũriai ndigithũ maaĩ”; nacio
ikĩiyũria riita. **8** Agĩcooka agĩciĩra atĩrĩ, “Rĩu tahiai
îmwe mũtwarĩre mũtabania wa iruga.” Nacio igĩĩka
o ũguo, **9** nake mũtabania wa iruga agĩcama maaĩ
macio maagarũrĩtwo magatuĩka ndibei. Ndaamenyaga
kũrĩa yoimĩte, o na gũtuĩka ndungata iria ciatahĩte
maaĩ nĩciamenyaga. Hĩndĩ îyo agĩĩta mũhikania keheri-
inĩ **10** akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũndũ aambaga kũruta ndibei
ĩrĩa njega, na ageni maarĩkia kũnyua mũno, agacooka
akaruta ĩrĩa îtarĩ njega; no wee ũkũigĩte ĩrĩa njega
nginya rĩu.” **11** Kĩu nĩkĩo kĩama kĩa mbere kĩrĩa Jesũ
aaringire, na aakĩringĩire kũu Kana ya Galili. Akĩonania
riiri wake, nao arutwo ake makĩmwĩtĩkia. **12** Thuutha
ũcio agĩikũrũka Kaperinaumu, marĩ na nyina, na ariũ
a nyina, o na arutwo ake. Magĩikara kuo matukũ
manini. **13** Rĩrĩa Bathaka ya Ayahudi yakuhĩrĩirie-rĩ,
Jesũ akĩambata, agĩthiĩ Jerusalemu. **14** Kũu hekarũ-inĩ
nĩakorire andũ makĩendia ng’ombe, na ng’ondu, na
ndutura, o na angĩ maikarĩte metha-inĩ magĩceenjia
mbeeca. **15** Nĩ ũndũ ũcio agĩthondeka mũcarica wa
mĩkanda, na akĩmarutũrũra othe kuuma hekarũ-inĩ,
hamwe na ng’ondu, na ng’ombe; akĩhurunja mbeeca
cia arĩa maacenjagia mbeeca na akĩng’aũrania metha
ciao. **16** Nao arĩa meendagia ndutura akĩmeera atĩrĩ,
“Eheriai ici gũkũ! Mwahota atĩa gũtua nyũmba ya
Baba ndũnyũ!” **17** Nao arutwo ake makĩrirĩkana nĩ
kwandĩkĩtwo atĩrĩ, “Kĩyo kĩrĩa ndĩ nakĩo kĩa nyũmba
yaku nĩkĩo gĩkaandĩa.” **18** Hĩndĩ îyo Ayahudi makĩmũũria
atĩrĩ, “Nĩ kĩama kĩrĩkũ ũngĩtũringĩra gĩa gũtuonia ũhoti
ũrĩa ũrĩ naguo wa gwĩka maũndũ macio mothe?” **19**
Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Thariai hekarũ ĩno,
na nĩngũmĩaka rĩngĩ na mĩthenya îtatũ.” **20** Nao
Ayahudi magĩcookia atĩrĩ, “Hekarũ ĩno yakirwo na
mĩaka mĩrongo ĩna na îtandatũ, nawe ũkũmĩaka na
mĩthenya îtatũ?” **21** No rĩrĩ, hekarũ ĩrĩa aaragia ũhoro
wayo nĩ mwĩrĩ wake. **22** Na thuutha wake kũriũkio
kuuma kũrĩ arĩa akuũ-rĩ, arutwo ake makĩrirĩkana ũrĩa
oigĩte. Nao magĩĩtĩkia Maandĩko, o na ciugo icio Jesũ
aarĩtie. **23** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa aarĩ Jerusalemu hĩndĩ
ya Gĩathĩ kĩa Bathaka, andũ aingĩ makĩona ciama iria
aaringaga, nao magĩĩtĩkia rĩĩtwa rĩake. **24** No Jesũ
ndaigana kũmeĩhokera, nĩgũkorwo nĩooĩ andũ othe.
25 Ndaabataragio nĩ ũira wa mũndũ, ũkoniĩ mũndũ
ũrĩa ũngĩ, nĩgũkorwo nĩamenyaga kĩrĩa kĩrĩ thĩinĩ wa
mũndũ.

3 Na rĩrĩ, kwarĩ na mũndũ wa Afarisai wetagwo
Nikodemo, warĩ wa kĩama kĩrĩa gĩathanaga kĩa
Ayahudi. **2** Nĩokire kũrĩ Jesũ ũtukũ, akĩmwĩra atĩrĩ,
“Rabii, nĩtũũĩ we ũrĩ mũrutani uumĩte kũrĩ Ngai.
Nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kũringa ciama
iria ũringaga Ngai atarĩ hamwe nake.” **3** Nake Jesũ
akĩmwĩra atĩrĩ, “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ mũndũ
ũngĩona ũthamaki wa Ngai atangĩciarwo rĩngĩ.” **4** Nake
Nikodemo akĩmũũria atĩrĩ, “Mũndũ angĩciarwo atĩa arĩ
mũkũrũ? Ti-itherũ ndangĩhota gũtoonya nda ya nyina
hĩndĩ ya keerĩ nĩguo aciarwo!” **5** Jesũ akĩmũcookeria
atĩrĩ, “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ mũndũ ũngĩtoonya
ũthamaki-inĩ wa Ngai atangĩciarwo na maaĩ na Roho.
6 Mwĩrĩ ũciaraga mwĩrĩ, no Roho aciaraga roho. **7**
Ndũkagegio nĩ ũguo ndoiga atĩ, ‘No nginya ũciarwo
rĩngĩ.’ **8** Rũhuho rũhurutanaga na kũrĩa rũngĩenda.
Ũiguaga rũkĩhurutana, no ndũmenyaga kũrĩa rumĩte
kana kũrĩa rũrorete. Ũguo noguo gũtarĩĩ harĩ mũndũ
ũrĩa wothe ũciarĩtwo nĩ Roho.” **9** Nake Nikodemo
akĩmũũria atĩrĩ, “Ũndũ ũcio ũngĩhoteka atĩa?” **10** Nake
Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Wee ũrĩ mũrutani wa Isiraeli
na ndũrataũkĩrwo nĩ maũndũ maya? **11** Ngũkwĩra
atĩrĩ na ma, twaragia ũrĩa tũũĩ, na tũkoimbũra ũrĩa
tuonete, no inyuĩ, mũtiĩtĩkagĩra ũira witũ. **12** Ndakwĩra
maũndũ ma gũkũ thĩ, waga gwĩtĩkia; ũngĩtĩkia atĩa
ingĩkwĩra maũndũ ma na igũrũ? **13** Gũtirĩ mũndũ ũrĩ
wathiĩ igũrũ tiga ũrĩa woimire igũrũ, na nĩwe Mũrũ
wa Mũndũ.” **14** Na o ta ũrĩa Musa aambararire nyoka
ya gĩcango werũ-inĩ, ũguo no taguo Mũrũ wa Mũndũ
akaambarario, **15** nĩguo ũrĩa wothe ũmwĩhokete agĩe
na muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **16** “Nĩgũkorwo
Ngai nĩendire kĩrĩndĩ, akĩruta Mũrũ wake wa mũmwe,
nĩgeetha mũndũ o wothe ũmwĩtĩkĩtie ndakoore, no agĩe
na muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **17** Nĩgũkorwo
Ngai ndaatũmire Mũrũwe gũkũ thĩ aciirithie kĩrĩndĩ,
no nĩguo kĩrĩndĩ kĩhonoke nĩ ũndũ wake. **18** Ũrĩa
wothe ũmwĩtĩkĩtie ti wa gũciirithio, no ũrĩa wothe
ũtamwĩtĩkĩtie ũcio nĩarĩkĩtie gũtuĩrwo ciira, nĩgũkorwo
ndehokete rĩĩtwa rĩa Mũrũ wa Ngai wa mũmwe. **19**
Rĩĩrĩ nĩrĩo ituĩro: Ũtheri nĩwokire gũkũ thĩ, no andũ
makĩenda nduma gũkĩra ũtheri, nĩ ũndũ ciĩko ciao ciarĩ
njũru. **20** Mũndũ o wothe wĩkaga ũũru nĩathũire ũtheri,
na ndangiumĩra ũtheri-inĩ nĩ gwĩtigĩra ciĩko ciake
itikoimbũke. **21** No mũndũ ũrĩa wothe wĩkaga maũndũ
ma ma nĩoimagĩra ũtheri-inĩ, nĩguo kuonekane kũna atĩ
ũguo ekĩte nĩ Ngai ũmũhotithĩtie.” **22** Thuutha wa ũguo,
Jesũ na arutwo ake nĩmoimagarire magĩthiĩ bũrũri
wa Judea, kũrĩa aikarangire nao, na akabatithanagia.
23 O nake Johana nĩabatithanagĩria Ainoni gũkuhĩ na
Salimu, nĩgũkorwo kũu nĩ kwarĩ maaĩ maingĩ, nao andũ
nĩmookaga kuo kaingĩ kaingĩ mabatithio. **24** (Hĩndĩ
îyo Johana ndaakoretwo aikĩtio njeera.) **25** Nĩ kwagĩire
na ngarari gatagatĩ-inĩ ka arutwo amwe a Johana na
Mũyahudi ũmwe ũhoro-inĩ wa mĩtugo yao ya gwĩtheria.
26 Magĩũka kũrĩ Johana makĩmwĩra atĩrĩ, “Rabii, mũndũ
ũrĩa mũraarĩ nake mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jorodani, ũrĩa
wee warutire ũira ũmũkoniĩ-rĩ, nĩarabatithania, nao
andũ othe nĩmarathiĩ kũrĩ we.” **27** Ũhoro-inĩ ũcio
Johana agĩcookia atĩrĩ, “Mũndũ ndarĩ ũndũ angĩamũkĩra
o tiga ũrĩa aheetwo kuuma igũrũ. **28** Inyuĩ ene no
mũheane ũira muuge atĩ nĩndoigire atĩrĩ, ‘Niĩ ti niĩ
Kristũ, no ndũmĩtwo njũke mbere yake.’ **29** Mũhiki
nĩ wa mũhikania. No rĩrĩ, mũrata wa mũhikania ũrĩa
ũmũrũgamĩrĩire nĩamũthikagĩrĩria, na akaiyũrwo nĩ
gĩkeno rĩrĩa aigua mũgambo wa mũhikania. Gĩkeno ta
kĩu nĩkĩo ndĩ na kĩo, na rĩu nĩgĩkinyanĩru. **30** We no
nginya akĩrĩrĩrie kũneneha, na niĩ ngĩrĩrĩrie kũnyiiha.
31 “Ũrĩa uumĩte igũrũ nĩ mũnene kũrĩ andũ othe; nake
ũrĩa uumĩte thĩ nĩ wa gũkũ thĩ, na maũndũ marĩa aragia

no ma gũkũ thĩ. Ũrĩa uumĩte igũrũ arĩ igũrũ rĩa andũ arĩa angĩ othe. **32** We oimbũraga maũndũ marĩa onete na akaigua no gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wĩtĩkagĩra ũiri wake. **33** Mũndũ ũrĩa wĩtĩkĩrĩte ũira ũcio nĩahũũrĩte mũhũũri atĩ Ngai nĩ wa ma. **34** Nĩgũkorwo ũrĩa Ngai atũmĩte aragia ciugo cia Ngai nĩ ũndũ Ngai aheanaga Roho hatarĩ gĩthimi. **35** Ithe nĩendete Mũriũ na nĩ aigĩte indo ciothe moko-inĩ make. **36** Ũrĩa wothe wĩtĩkĩtie Mũriũ, arĩ na muoyo wa tene na tene, no ũrĩa wothe ũregete Mũriũ ndakona muoyo, nĩgũkorwo egũtũũra arakarĩirwo nĩ Ngai." **(aiōnios g166)**

4 Afarisai nĩmaiguire atĩ Jesũ nĩagĩĩaga na arutwo aingĩ gũkĩra Johana na akamabatithia, **2** o na gũtuĩka, ti Jesũ wabatithanagia, no nĩ arutwo ake. **3** Hĩndĩ ĩrĩa Mwathani aamenyire ũhoro ũcio, akiuma Judea na agĩcooka Galili o rĩngĩ. **4** Na rĩrĩ, no nginya angĩatuĩkanĩirie bũrũri wa Samaria. **5** Nĩ ũndũ ũcio, agĩkinya itũũra rĩarĩ Samaria rĩetagwo Sukaru, hakuhĩ na gĩthaka kĩrĩa Jakubu aaheete mũriũ Jusufu. **6** Nakĩo gĩthima kĩa Jakubu nĩkuo kĩarĩ, nake Jesũ, tondũ wa kũnoga nĩ rũgendo, agĩikara thĩ hau gĩthima-inĩ. Na kwarĩ ta thaa thita. **7** Na rĩrĩa mũtumia ũmwe Mũsamaria okire gũtaha maaĩ-rĩ, Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "No ũũhe maaĩ ma kũnyua?" **8** (Hĩndĩ ĩyo arutwo ake nĩmathiĩte kũgũra irio itũũra-inĩ.) **9** Nake mũtumia ũcio Mũsamaria akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee ũrĩ Mũyahudi na niĩ ndĩ mũtumia Mũsamaria. Ũngĩkĩĩhooya gĩa kũnyua atĩa?" (Nĩgũkorwo Ayahudi matirĩ ngwatanĩro na Asamaria.) **10** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Korwo nĩũũĩ kĩheo kĩa Ngai na ũkamenya nũũ ũrakũhooya maaĩ ma kũnyua, wee nĩwe ũngĩamũhooya nake nĩangĩakũhe maaĩ ma muoyo." **11** Nake mũtumia ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthuuri ũyũ, ndũrĩ na kĩndũ gĩa gũtaha maaĩ nakĩo, na gĩthima gĩkĩ nĩ kĩriku. Ũngĩkĩruta kũ maaĩ macio ma muoyo? **12** Anga ũkĩrĩ mũnene gũkĩra ithe witũ Jakubu ũrĩa watũheire gĩthima gĩkĩ, na we mwene aatũũrĩte anyuuaga maaĩ kuuma kĩo o hamwe na ariũ ake na ndũũru ciake cia mbũri na cia ng'ombe?" **13** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũndũ o wothe ũnyuuaga maaĩ maya nĩanyootaga rĩngĩ, **14** no ũrĩa wothe ũkũnyua maaĩ marĩa ngaamũhe ndarĩ hĩndĩ akaanyoota. Ti-itherũ, maaĩ marĩa ngũmũhe megũtuĩka gĩthima kĩa maaĩ thĩinĩ wake, gĩtherũkage muoyo wa tene na tene." **(aiōn g165, aiōnios g166)** **15** Nake mũtumia ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthuuri ũyũ, he maaĩ macio nĩguo ndikananyoote rĩngĩ, na ndige gũũkaga haha gũtaha maaĩ." **16** Nake akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ wĩte mũthuuriguo mũũke nake." **17** Nake mũtumia ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ ndirĩ na mũthuuri." Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ waria ma rĩrĩa woiga atĩ ndũrĩ na mũthuuri. **18** Ũhoro wa ma nĩ atĩ ũkoretwo ũrĩ na athuuri atano, na mũndũ mũrũme ũrĩa ũrĩ nake rĩu ti mũthuuriguo. Ũguo woiga nĩ ũhoro wa ma." **19** Nake mũtumia ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthuuri ũyũ, nĩndĩrona atĩ wee ũrĩ mũnabii. **20** Maithe maitũ maahooyagĩra Ngai kĩrĩma-inĩ gĩkĩ, no inyuĩ Ayahudi muugaga atĩ Jerusalemu nokuo kũndũ kũrĩa twagĩrĩirwo nĩkũhooyagĩra Ngai." **21** Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Mũtumia ũyũ, njĩtĩkia, kũrĩ ihinda rĩroka rĩrĩa mũtakaahooyagĩra Baba kĩrĩma-inĩ gĩkĩ o na kana Jerusalemu. **22** Inyuĩ Asamaria mũhooyaga kĩrĩa mũtooĩ; no ithuĩ tũhooyaga kĩrĩa tũũĩ, nĩgũkorwo ũhonokio uumĩte kũrĩ Ayahudi. **23** No ihinda nĩrĩroka na rĩu nĩrĩkinyu, rĩrĩa arĩa mahooyaga na ma makaahooyaga Baba na roho, na mamũhooyage na ma, nĩgũkorwo nĩ andũ ta acio Baba acaragia a kũmũhooyaga. **24** Ngai nĩ roho, nao arĩa mamũhooyaga no nginya mamũhooyage na roho, na mamũhooyage na ma." **25** Nake mũtumia ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩnjũũĩ atĩ Mesia" (ũrĩa wĩtagwo Kristũ) "nĩarooka. Hĩndĩ ĩrĩa agooka nĩagatũtaarĩria maũndũ mothe." **26** Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Niĩ ndĩrakwarĩria nĩ niĩ we." **27** O ihinda-inĩ rĩu arutwo ake magĩũka, na makĩgega maakora akĩaranĩria na mũtumia. No gũtirĩ o na ũmwe woririe atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ ũrenda?" kana akĩũria, "Ũraaranĩria nake nĩkĩ?" **28** O hĩndĩ ĩyo mũtumia ũcio agĩtiga ndigithũ yake ya maaĩ, agĩcooka itũũra-inĩ, akĩĩra andũ atĩrĩ, **29** "Ũkai, mũkone mũndũ wanjĩĩra maũndũ marĩa mothe ndaaneka. Ũcio no akorwo nĩwe Kristũ?" **30** Nao makiuma kũu itũũra-inĩ, magĩthiĩ harĩa Jesũ aarĩ. **31** Mũira wa makinye, arutwo ake makĩmũringĩrĩria makĩmwĩra atĩrĩ, "Rabii, rĩa irio." **32** Nowe akĩmeera atĩrĩ, "Ndĩ na irio cia kũrĩa, iria mũtarĩ ũndũ wacio mũũĩ." **33** Nao arutwo ake makĩũrania atĩrĩ, "Kaĩ hihi harĩ mũndũ ũmũreheire irio?" **34** Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Irio ciakwa nĩ gwĩka wendi wa ũrĩa wandũmire na kũrĩĩkia wĩra wake. **35** Githĩ mũtiugaga atĩ, 'Nĩ mĩeri ĩna ĩtigarĩte magetha makinye'? Ngũmwĩra atĩrĩ, hingũrai maitho manyu muone mĩgũnda! Magetha nĩmakinyu. **36** O na rĩu mũgethi nĩagĩĩaga na mũcaara wake, o na nĩagethaga magetha ma muoyo wa tene na tene, nĩgeetha mũhaandi na mũgethi makenanĩre hamwe. **(aiōnios g166)** **37** Amu nĩ ũhoro wa ma ũrĩa uugaga atĩ, 'Ũmwe ahaandaga, nake ũngĩ akagetha.' **38** Niĩ ndaamũtũmire mũkagethe kĩrĩa mũtarutĩire wĩra. Angĩ nĩo marutĩte wĩra mũritũ, na inyuĩ mũkagetha uumithio wa wĩra wao." **39** Nao Asamaria aingĩ kuuma itũũra rĩu makĩmwĩtĩkia nĩ ũndũ wa ũira wa mũtumia ũcio, tondũ nĩameerire atĩrĩ, "Nĩanjĩĩrire maũndũ marĩa mothe ndaneeka." **40** Nĩ ũndũ ũcio, hĩndĩ ĩrĩa Asamaria mokire kũrĩ Jesũ, makĩmũringĩrĩria aikaranie nao, nake agĩikara mĩthenya ĩĩrĩ. **41** Na tondũ wa ciugo ciake, andũ angĩ aingĩ magĩĩtĩkia. **42** Magĩkĩĩra mũtumia ũcio atĩrĩ, "Ithuĩ tũtiretĩkia no ũndũ wa ũrĩa ũratwĩrire; rĩu nĩtwĩiguĩrĩire ithuĩ ene na tũkamenya atĩ mũndũ ũyũ ti-itherũ nĩwe Mũhonokia wa kĩrĩndĩ." **43** Thuutha wa mĩthenya ĩyo ĩĩrĩ, akiumagara agĩthiĩ Galili. **44** (Amu Jesũ we mwene nĩoigĩte atĩ mũnabii ndatĩĩagwo bũrũri-inĩ wake mwene.) **45** Rĩrĩa aakinyire Galili, andũ a Galili makĩmũnyiita ũgeni. Nĩmonete ũrĩa wothe ekĩte Jerusalemu hĩndĩ ya Gĩathĩ gĩa Bathaka, nĩgũkorwo o nao maarĩ kuo. **46** O rĩngĩ agĩceera Kana ya Galili, kũrĩa aagarũrĩte maaĩ magatuĩka ndibei. Na kũu Kaperinaumu nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe mũnene warĩ na mũriũ mũrũaru. **47** Rĩrĩa mũndũ ũcio aaiguire atĩ Jesũ nĩoimĩte Judea agooka Galili, agĩthiĩ kũrĩ we, akĩmũthaitha athiĩ akahonie mũriũ, ũrĩa warĩ hakuhĩ gũkua. **48** Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Inyuĩ mũtangĩona ciama na morirũ, mũtingĩtĩkia." **49** Nake mũnene ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthuuri ũyũ, nĩtũikũrũke mwana wakwa atanakua."

50 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Inũka. Mũrũguo
nĩekũhona." Mũndũ ũcio agĩĩtĩkia ũguo Jesũ aamwĩrire,
na akĩinũka. **51** Naarĩ njĩra akĩinũka, ndungata ciake
ikĩmũtũnga na ndũmĩrĩri atĩ mũrũwe arĩ o muoyo. **52**
Rĩrĩa aamooririe nĩ ta thaa ciigana mũriũ aambĩrĩirie
kũigua wega, makĩmwĩra atĩrĩ, "Ira thaa mũgwanja
nĩguo araahonire." **53** Nake ithe akĩmenya atĩ thaa icio
nocio Jesũ aramwĩrĩte atĩrĩ, "Mũrũguo nĩekũhona." Nĩ
ũndũ ũcio we na nyũmba yake yothe magĩĩtĩkia. **54**
Gĩkĩ nĩkĩo kĩarĩ kĩama gĩa keerĩ kĩrĩa Jesũ aaringire kũu
Galili, oimĩte Judea.

5 Thuutha wa maũndũ macio Jesũ nĩambatire
Jerusalemu tondũ nĩ kwarĩ na gĩathĩ kĩa Ayahudi. **2**
Na rĩrĩ, kũu Jerusalemu hakuhĩ na Kĩhingo-kĩa-Ng'ondu
nĩ kwarĩ na karia geetagwo na Kĩhibirania Bethesida,
nako gaathiũrũrũkĩirio nĩ ithaku ithano ciarĩ ngite. **3**
Kũu nĩkuo gwakomagwo nĩ ikundi nene cia andũ arĩa
maarĩ arũaru, ta atumumu, na cionje, na arĩa maakuĩte
cĩĩga (meetereire maaĩ moinjugwo. **4** Nĩgũkorwo nĩ
kũrĩ hĩndĩ mũraika wa Mwathani aikũrũkaga akoinjuga
maaĩ karia-inĩ kau; na mũndũ wa mbere kũrika kuo
maaĩ moinjugwo, nĩahonagio mũrimũ o wothe ũrĩa aarĩ
naguo.) **5** Na hau nĩ haarĩ mũndũ ũmwe watũũrĩte arĩ
mũrũaru mĩaka mĩrongo ĩtatũ na ĩnana. **6** Hĩndĩ ĩrĩa Jesũ
aamuonire akomete hau, na akĩmenya atĩ atũũrĩte ũguo
ihinda iraaya, akĩmũũria atĩrĩ, "Nĩũkwenda kũhonio?" **7**
Nake mũndũ ũcio warũarĩte akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthuuri
ũyũ, ndirĩ na mũndũ wa kũndikia thĩinĩ wa karia
rĩrĩa maaĩ moinjugwo. Ngĩgeria gũtoboka thĩinĩ-rĩ,
mũndũ ũngĩ agatoboka mbere yakwa." **8** Nake Jesũ
akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku, wĩtware!" **9**
Na o rĩmwe mũndũ ũcio akĩhona, akĩoya kĩbarĩ gĩake,
na agĩĩtwara. Na rĩrĩ, mũthenya ũcio gwekĩkire ũguo
warĩ wa Thabatũ, **10** na nĩ ũndũ ũcio Ayahudi makĩĩra
mũndũ ũcio wahonetio atĩrĩ, "Ũmũthĩ nĩ mũthenya wa
Thabatũ; watho ndũgwĩtĩkĩrĩtie ũkuue kĩbarĩ gĩaku."
11 Nowe akĩmacookeria atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa ũũhonirie
anjĩĩrire atĩrĩ, 'Oya kĩbarĩ gĩaku, wĩtware.'" **12** Nĩ
ũndũ ũcio makĩmũũria atĩrĩ, "Mũndũ ũcio ũkwĩrire
woe kĩbarĩ wĩtware nũũ?" **13** Mũndũ ũcio wahonetio
ndaamenyaga nũũ wamũhonetie, tondũ Jesũ aakoretwo
orĩire kĩrĩndĩ-inĩ kĩrĩa kĩarĩ hau. **14** Thuutha ũcio
Jesũ akĩmũkora hekarũ-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, "One, rĩu
nĩũhonete. Ndũgacooke kwĩhia ndũkae gũkorwo nĩ
ũndũ mũũru kũrĩ ũcio." **15** Nake mũndũ ũcio agĩthiĩ na
akĩĩra Ayahudi atĩ Jesũ nĩwe wamũhonetie. **16** Nĩ ũndũ
ũcio, Ayahudi makĩnyariira Jesũ, tondũ ekĩte maũndũ
macio mũthenya wa Thabatũ. **17** Nake Jesũ akĩmeera
atĩrĩ, "Baba atũũrĩte o arĩ wĩra-inĩ wake nginya rĩu, na o
na niĩ no ndĩraruta wĩra." **18** Nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu,
Ayahudi magĩkĩrĩrĩria kũgeria kũmũũraga; nĩgũkorwo
to mũthenya wa Thabatũ aathũkagia, no o na nginya
nĩetaga Ngai ithe wake mwene, na ũguo akeiganania
na Ngai. **19** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ngũmwĩra
atĩrĩ na ma, Mũriũ ndarĩ ũndũ angĩĩka we mwene, tiga
o ũrĩa onaga Ithe agĩĩka, nĩgũkorwo maũndũ marĩa
Ithe ekaga no mo Mũriũ o nake ekaga. **20** Nĩgũkorwo
Ithe nĩendete Mũriũ, na nĩamuonagia maũndũ mothe
marĩa ekaga, Ĩĩ, na nĩakamuonia maũndũ manene o
na gũkĩra maya, nĩgeetha o na inyuĩ mũgege. **21** O ta
ũrĩa Ithe ariũkagia andũ arĩa akuũ akamahe muoyo,
noguo o nake Mũriũ aheaga muoyo o ũrĩa angĩenda
kũhe. **22** Na ningĩ-rĩ, ithe ndarĩ mũndũ atuagĩra ciira,
no ehokeire Mũriũ ũtuanĩri wothe wa ciira, **23** nĩgeetha
andũ othe matĩĩage Mũriũ o ta ũrĩa matĩĩaga Ithe.
Ũrĩa ũtatĩĩaga Mũriũ ndatĩĩaga Ithe ũrĩa wamũtũmire.
24 "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wothe ũiguaga kiugo
gĩakwa na agetĩkia ũrĩa wandũmire, arĩ na muoyo wa
tene na tene; na ti wa gũciirithio nĩarĩkĩtie kuuma gĩkuũ-
inĩ agatoonya muoyo-inĩ. **(aiōnios g166)** **25** Ngũmwĩra
atĩrĩ na ma, kũrĩ ihinda rĩrooka, na rĩu nĩĩkinyu rĩrĩa
akuũ makaigua mũgambo wa Mũrũ wa Ngai, nao arĩa
makaũigua nĩ magaatũũra muoyo. **26** Nĩgũkorwo o ta
ũrĩa Ithe arĩ na muoyo thĩinĩ wake mwene, no taguo
ahotithĩtie Mũriũ kũgĩa na muoyo thĩinĩ wake mwene.
27 Na nĩamũheete ũhoti wa gũtuanĩra ciira nĩ tondũ
nĩ Mũrũ wa Mũndũ. **28** "Mũtikagegio nĩ ũhoro ũcio,
nĩgũkorwo ihinda nĩrĩroka rĩrĩa andũ arĩa othe marĩ
mbĩrĩra-inĩ makaigua mũgambo wake **29** na moime
kuo, arĩa mekĩte wega mariũke nĩguo matũũre muoyo,
nao arĩa mekĩte ũũru mariũke nĩguo matuĩrwo ciira.
30 Ndirĩ ũndũ ingĩhota gwĩka niĩ mwene; nduanagĩra
ciira kũringana na ũrĩa njiguaga, na itua rĩakwa nĩ rĩa
kĩhooto, nĩgũkorwo ndicaragia gwĩkenia niĩ mwene, tiga
gũkenia ũrĩa wandũmire. **31** "Ingĩheana ũira ũngoniĩ
niĩ mwene-rĩ, ũira ũcio wakwa ndũngĩtuĩka wa ma.
32 Nĩ kũrĩ na ũngĩ ũrĩa uumbũraga ũhoro wakwa,
na nĩnjũũĩ atĩ ũira wake igũrũ rĩakwa nĩ wa ma. **33**
"Inyuĩ nĩmwatũmanire kũrĩ Johana, nake nĩaheanire
ũira wa ma. **34** Ti atĩ nĩnjĩtĩkagĩra ũira wa mũndũ; no
nĩndĩũgwetaga nĩgeetha mũhonokio. **35** Johana aarĩ
tawa ũrĩa wakanire na ũkĩmũrĩka, na inyuĩ mũgĩthuura
gũkenera ũtheri wake kwa ihinda. **36** "Niĩ ndĩ na
ũira mũnene gũkĩra ũcio wa Johana. Nĩgũkorwo wĩra
ũrĩa Baba aaheete ndĩĩkie, na noguo ndĩraruta, nĩguo
uumbũraga atĩ Baba nĩwe ũndũmĩte. **37** Nake Baba
ũrĩa wandũmire nĩaheanĩte ũira ũngoniĩ we mwene.
Inyuĩ mũtirĩ mwaigua mũgambo wake kana mũkona
ũrĩa atariĩ, **38** o na kiugo gĩake gĩtitũũraga thĩinĩ
wanyu, tondũ mũtiĩtĩkĩtie ũrĩa aatũmire. **39** Inyuĩ
mũtuĩragia Maandĩko tondũ mwĩciiragia atĩ na ũndũ
wamo nĩmwĩgwatĩire muoyo wa tene na tene. Maandĩko
macio nĩmo moimbũraga ũhoro ũrĩa ũngoniĩ, **(aiōnios
g166)** **40** no nĩmũregaga gũũka kũrĩ niĩ mũgĩe na muoyo.
41 "Niĩ ndiĩtĩkagĩra ũgooci kuuma kũrĩ andũ, **42** no
inyuĩ nĩndĩmũũĩ. Ngamenya atĩ inyuĩ mũtirĩ na wendo
wa Ngai ngoro-inĩ cianyu. **43** Njũkĩte thĩinĩ wa rĩĩtwa
rĩa Baba na mũtinjĩtĩkagĩra; no mũndũ ũngĩ angĩũka na
rĩĩtwa rĩake mwene, nĩmũkũmwĩtĩkĩra. **44** Mũngĩtĩkia
atĩa angĩkorwo mwĩtĩkagĩra ũgooci kuuma kũrĩ andũ
arĩa angĩ, no mũticaragia ũgooci ũrĩa uumaga kũrĩ Ngai
o ũcio ũmwe? **45** "No mũtigeciirie atĩ nĩngamũthitanga
mbere ya Baba. Musa ũrĩa inyuĩ mwĩhokeete nĩwe
mũmũthitangi. **46** Korwo nĩmwĩtĩkĩtie Musa-rĩ, no
mũnjĩtĩkie, nĩgũkorwo nĩ ũhoro wakwa aandĩkire. **47**
No kuona atĩ mũtiĩtĩkĩtie ũrĩa aandĩkire-rĩ, mũngĩgĩtĩkia
atĩa ũrĩa njugaga?"

6 Thuutha wa maũndũ macio, Jesũ akĩringa mũrĩmo
ũrĩa ũngĩ wa Iria rĩa Galili (na norĩo rĩĩtagwo Iria rĩa
Tiberia), **2** nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene kĩa andũ gĩkĩmũrũmĩrĩra
tondũ nĩkĩoneete ciama iria aaringĩire andũ arĩa maarĩ
arũaru. **3** Nake Jesũ akĩambata kĩrĩma-inĩ, agĩikara
thĩ marĩ hamwe na arutwo ake. **4** Nakĩo Gĩathĩ gĩa
Bathaka ya Ayahudi nĩgĩakuhĩrĩirie. **5** Rĩrĩa Jesũ aarorire
akĩona kĩrĩndĩ kĩnene gĩgĩũka kũrĩ we, akĩũria Filipu
atĩrĩ, "Tũkũgũra mĩgate kũ andũ aya marĩe?" **6** Oririe
ũguo nĩguo amũgerie, nĩgũkorwo we nĩooĩ ũrĩa egwĩka.
7 Nake Filipu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũcara wa mĩeri
ĩnana ndũngĩgũra mĩgate ya kũigana nĩguo o mũndũ
arũme kenyũ!" **8** Nake mũrutwo ũngĩ wake wetagwo
Anderea, mũrũ wa nyina na Simoni Petero, akiuga atĩrĩ,
9 "Haha harĩ kahĩĩ karĩ na mĩgate ĩtano ya mũtu wa
cairi na thamaki igĩrĩ nini, no ingĩkĩigana atĩa andũ
marĩ aingĩ ũũ?" **10** Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Ĩraai andũ
maikare thĩ." Hau maarĩ haarĩ na nyeki nyingĩ, nao
arũme magĩikara thĩ, na maarĩ ta arũme ngiri ithano. **11**
Jesũ agĩcooka akĩoya mĩgate ĩyo, agĩcookia ngaatho na
akĩgaĩra arĩa maikarĩte thĩ kũringana na mũigana ũrĩa o
mũndũ angĩendire. Agĩcooka agĩĩka o ũguo na thamaki.
12 Rĩrĩa othe maarĩire na makĩhũũna, akĩĩra arutwo ake
atĩrĩ, "Ũnganiai cienyũ iria ciatigara. Mũtikareke kĩndũ
o na kĩrĩkũ kĩũrĩre." **13** Nĩ ũndũ ũcio magĩciũngania,
makĩiyũria ikabũ ikũmi na igĩrĩ na icunjĩ cia mĩgate ĩrĩa
ĩtano ya cairi, iria ciatigirio nĩ andũ acio maarĩkia kũrĩa.
14 Thuutha wa andũ kuona ciama iria Jesũ aaringĩte,
makĩambĩrĩria kuuga atĩrĩ, "Ti-itherũ ũyũ nĩwe mũnabii
ũrĩa ũgooka gũkũ thĩ." **15** Nake Jesũ akĩmenya atĩ
nĩmendaga mamũtue mũthamaki wao na hinya, nĩ ũndũ
ũcio akĩmeherera o rĩngĩ, akĩambata kĩrĩma-inĩ arĩ wiki.
16 Rĩrĩa gwakinyire hwaĩ-inĩ arutwo ake magĩikũrũka
nginya iria-inĩ, **17** magĩtoonya marikabu, makĩringa iria
marorete Kaperinaumu. Hĩndĩ ĩyo kwarĩ nduma, na Jesũ
ndaathiĩte kũrĩ o. **18** Nĩ kwarĩ na makũmbĩ ma maaĩ
tondũ wa rũhuho rũnene rũrĩa rwahurutanaga. **19** Na
hĩndĩ ĩrĩa maatwarithĩtie marikabu ta kilomita ithano
kana ithathatũ, makĩona Jesũ agĩũka kũrĩ marikabu-inĩ
agereire maaĩ igũrũ; nao makĩmaka. **20** Nowe akĩmeera
atĩrĩ, "Nĩ niĩ; tigai gwĩtigĩra." **21** Magĩtĩkĩra atoonye
thĩinĩ wa marikabu, na kahinda o kau marikabu ĩgĩkinya
hũgũrũrũ-inĩ cia kũrĩa maathiiaga. **22** Mũthenya ũcio
ũngĩ, kĩrĩndĩ kĩrĩa kĩarĩ mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa iria
gĩkĩmenya atĩ no marikabu ĩmwe yarĩ ho, na atĩ Jesũ
ndaamĩingĩrĩte hamwe na arutwo ake no maathiĩte marĩ
oiki. **23** No ningĩ gũgĩũka marikabu ingĩ ciumĩte Tiberia
ikĩrũgama hakuhĩ na harĩa andũ maarĩĩrĩire mĩgate
thuutha wa Mwathani gũcookeria Ngai ngaatho. **24** Na
rĩrĩa kĩrĩndĩ kĩamenyire atĩ Jesũ kana arutwo ake gũtirĩ
warĩ ho, gĩkĩingĩra marikabu icio, gĩgĩthiĩ Kaperinaumu
gũcaria Jesũ. **25** Rĩrĩa maamũkorire mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ
wa iria makĩmũũria atĩrĩ, "Rabii, ũkinyire gũkũ rĩ?" **26**
Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma,
inyuĩ mũtiranjaria nĩ ũndũ wa ciama iria mũronire, no
nĩ ũndũ nĩmũrarĩire mĩgate mũrahũũna. **27** Tigagai
gũtangĩkĩra irio iria ithũkaga, no mwĩtangagei nĩ ũndũ
wa irio iria cia gũtũũra nginya muoyo-inĩ wa tene na
tene, iria Mũrũ wa Mũndũ akaamũhe. Ũcio nĩwe Ngai
Ithe ahũũrĩte mũhũũri wa gwĩtĩkĩrĩka." **(aiōnios g166)** **28**
Magĩcooka makĩmũũria atĩrĩ, "Twagĩrĩirwo nĩ gwĩka
atĩa nĩgeetha tũrutage mawĩra marĩa Ngai endaga?"
29 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Wĩra wa Ngai nĩ
ũyũ: nĩ mwĩtĩkie ũrĩa we atũmĩte." **30** Nĩ ũndũ ũcio
makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ ciama irĩkũ ũgũtũringĩra tuone
nĩguo tũgwĩtĩkie? Ũgwĩka atĩa? **31** Maithe maitũ ma tene
maarĩĩaga mana kũu werũ-inĩ; o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo
atĩrĩ: 'Aamaheire mĩgate kuuma igũrũ marĩe.'" **32** Nake
Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ti Musa
wamũheire mũgate kuuma igũrũ, no nĩ Baba ũmũheaga
mũgate ũrĩa wa ma kuuma igũrũ. **33** Nĩgũkorwo mũgate
wa Ngai nĩ ũrĩa ũikũrũkaga kuuma igũrũ akahe kĩrĩndĩ
gĩa thĩ muoyo wa tene na tene." **34** Nao makĩmwĩra
atĩrĩ, "Mũthuuri ũyũ, kuuma rĩu tũheage mũgate ũcio."
35 Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ mũgate wa muoyo.
Mũndũ ũrĩa ũũkaga kũrĩ niĩ ndakahũũta o na rĩ, na ũrĩa
ũnjĩtĩkĩtie ndakanyoota o na rĩ. **36** No rĩrĩ, o ta ũrĩa
ndĩmwĩrĩte, nĩmũnyonete, no mũtirĩ mũretĩkia. **37** Arĩa
othe Baba ahee nĩmarĩũkaga kũrĩ niĩ, na ũrĩa wothe
ũgooka kũrĩ niĩ ndikamũingata o na rĩ. **38** Nĩgũkorwo
ndiikũrũkĩte kuuma igũrũ njũke gwĩka wendi wakwa niĩ
mwene, no njũkĩte gwĩka wendi wa ũrĩa wandũmire. **39**
Naguo ũyũ nĩguo wendi wa ũrĩa wandũmire, atĩ ndigaate
o na ũmwe wa arĩa othe aaheete, no ngaamariũkia
mũthenya wa kũrigĩrĩria. **40** Nĩgũkorwo wendi wa
Baba nĩ atĩ ũrĩa wothe wonete Mũriũ na akamwĩtĩkia
nĩakagĩa na muoyo wa tene na tene, na nĩngamũriũkia
mũthenya wa kũrigĩrĩria." **(aiōnios g166)** **41** Ayahudi
maigua ũguo makĩambĩrĩria kũng'ong'ora nĩ ũndũ wake
tondũ nĩoigĩte atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ mũgate ũrĩa waikũrũkire
kuuma igũrũ." **42** Makiuga atĩrĩ, "Githĩ ũyũ ti Jesũ mũrũ
wa Jusufu, ũrĩa ithe na nyina tũũĩ? Rĩu angĩhota atĩa
kuuga atĩ, 'Niĩ ndaikũrũkire kuuma igũrũ'?" **43** Nake Jesũ
akĩmeera atĩrĩ, "Tigai kũng'ong'ora gatagatĩ-inĩ kanyu.
44 Gũtirĩ mũndũ ũngĩũka kũrĩ niĩ ataguucĩrĩirio nĩ Baba
ũrĩa wandũmire, na niĩ nĩngamũriũkia mũthenya wa
kũrigĩrĩria. **45** Nĩ kwandĩkĩtwo maandĩko-inĩ ma Anabii
atĩrĩ, 'Nao othe makaarutwo ũhoro nĩ Ngai.' Nake ũrĩa
wothe ũthikagĩrĩria Baba na akeeruta ũhoro kuuma
kũrĩ we, nĩokaga kũrĩ niĩ. **46** Gũtirĩ mũndũ ũrĩ ona Baba,
tiga o ũrĩa uumĩte kũrĩ Ngai; we wiki nowe wonete
Baba. **47** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ ũrĩa wĩtĩkĩtie
arĩ na muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **48** Niĩ
nĩ niĩ mũgate wa muoyo. **49** Maithe manyu ma tene
maarĩĩaga mana marĩ werũ-inĩ, na no maakuire. **50** No
ũyũ nĩguo mũgate ũrĩa ũikũrũkĩte kuuma igũrũ, ũrĩa
mũndũ angĩrĩa na ndakue. **51** Niĩ nĩ niĩ mũgate ũrĩa
ũrĩ muoyo ũrĩa waikũrũkire kuuma igũrũ. Mũndũ o
wothe ũngĩrĩa mũgate ũyũ, nĩagatũũra tene na tene.
Mũgate ũyũ nĩ mwĩrĩ wakwa ũrĩa ngũheana nĩ ũndũ
wa muoyo wa andũ a gũkũ thĩ." **(aiōn g165)** **52** Hĩndĩ
ĩyo nao Ayahudi makĩambĩrĩria gũkararania mũno
o ene, makoorania atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ angĩhota atĩa
gũtũhe mwĩrĩ wake tũrĩe?" **53** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ,
"Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũtangĩrĩa mwĩrĩ wa Mũrũ wa
Mũndũ na mũnyue thakame yake, mũtirĩ na muoyo
thĩinĩ wanyu. **54** Ũrĩa wothe ũrĩĩaga mwĩrĩ wakwa
na akanyua thakame yakwa arĩ na muoyo wa tene
na tene, na nĩngamũriũkia mũthenya wa kũrigĩrĩria.
(aiōnios g166) **55** Nĩgũkorwo mwĩrĩ wakwa nĩ irio kũna,

nayo thakame yakwa nĩ kĩndũ gĩa kũnyua kũna. **56** Ũrĩa wothe ũrĩĩaga mwĩrĩ wakwa na akanyua thakame yakwa aikaraga thĩĩinĩ wakwa na niĩ ngaikara thĩĩinĩ wake. **57** O ta ũrĩa Baba mũtũũra muoyo aandũmire na o ta ũrĩa na niĩ ndũũraga muoyo nĩ ũndũ wa Baba, noguo mũndũ ũrĩa ũndĩĩaga agaatũũra muoyo nĩ ũndũ wakwa. **58** Ũyũ nĩguo mũgate ũrĩa waikũrũkire kuuma igũrũ. Maithe manyu maarĩire mana na nĩmakuire, no ũrĩa ũrĩĩaga mũgate ũyũ egũtũũra tene na tene." **(aiōn g165)** **59** Maũndũ macio aamaaririe rĩrĩa aarutanaga thunagogi-inĩ kũu Kaperinaumu. **60** Arutwo ake aingĩ maigua ũguo makiuga atĩrĩ, "Ũyũ nĩ ũrutani mũritũ mũno, nũũ ũngĩhota kũwĩtĩkĩra?" **61** Jesũ amenya atĩ arutwo ake nĩmang'ong'oraga nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio akĩmeera atĩrĩ, "Kaĩ ũhoro ũcio wamũrakaria? **62** Ĩ mũngĩkĩona Mũrũ wa Mũndũ akĩambata igũrũ kũrĩa aarĩ mbere! **63** Roho aheanaga muoyo; mwĩrĩ ndũrĩ kĩene. Ciugo iria ndamwarĩria nĩ roho na nĩcio muoyo. **64** No nĩ kũrĩ amwe anyu matarĩ maretĩkia." Nĩgũkorwo kuuma o kĩambĩrĩria Jesũ nĩooĩ arĩa matetĩkĩtie, na ũrĩa ũkaamũkunyanĩra. **65** Agĩthiĩ na mbere, akiuga atĩrĩ, "Nĩkĩo ndamwĩrire atĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũũka kũrĩ niĩ atahotithĩtio nĩ Baba." **66** Kuuma hĩndĩ ĩyo, arutwo ake aingĩ makĩhũndũka, na matiacookire kũmũrũmĩrĩra. **67** Jesũ akĩũria arĩa ikũmi na eerĩ atĩrĩ, "O na inyuĩ kaĩ mũrenda gũthiĩ?" **68** Nake Simoni Petero akĩmũcookeria, atĩrĩ, "Mwathani, tũngĩthiĩ kũrĩ ũ? Wee nĩwe ũrĩ na ciugo cia muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **69** Nĩtwĩtĩkĩtie na tũkamenya atĩ wee nĩwe ũrĩa Mũtheru wa Ngai." **70** Hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩmacookeria akĩmeera atĩrĩ, "Githĩ ti niĩ ndĩmũthuurĩte mũrĩ ikũmi na eerĩ? No ũmwe wanyu nĩ ndaimono!" **71** (Aaragia ũhoro wa Judasi mũrũ wa Simoni Isikariota, tondũ o na aakorwo aarĩ ũmwe wa acio ikũmi na eerĩ, nĩwe warĩ amũkunyanĩre thuutha ũcio.)

7 Thuutha ũcio, Jesũ nĩaceerangire Galili, nĩ ũndũ ndendaga gũthiĩ Judea tondũ Ayahudi akuo nĩmamũcaragia mamũũrage. **2** No hĩndĩ ĩrĩa Gĩathĩ gĩa Ithũnũ kĩa Ayahudi gĩakuhĩrĩirie-rĩ, **3** ariũ a nyina na Jesũ makĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩwagĩrĩirwo uume gũkũ ũthiĩ Judea, nĩguo arutwo aku mone ciama iria ũringaga. **4** Gũtirĩ mũndũ wendaga kũmenyeka nĩ andũ ũhithaga ũrĩa areeka. Na tondũ nĩũreeka maũndũ maya-rĩ, wĩonanie kũrĩ kĩrĩndĩ." **5** Nĩgũkorwo o na ariũ a nyina matiamwĩtĩkĩtie. **6** Nĩ ũndũ ũcio, Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ihinda rĩakwa rĩrĩa rĩagĩrĩire rĩtirĩ rĩrakinya; no harĩ inyuĩ ihinda o rĩothe nĩrĩagĩrĩire. **7** Andũ a gũkũ thĩ matingĩmũthũũra, no niĩ nĩmathũire tondũ nĩnyumbũraga atĩ ũrĩa mekaga nĩ ũũru. **8** Inyuĩ thiĩi Gĩathĩ-inĩ. Niĩ ndikwamba kwambata Gĩathĩ-inĩ kĩu, nĩgũkorwo ihinda rĩakwa rĩrĩa rĩagĩrĩru rĩtirĩ rĩrakinya." **9** Na aarĩkia kuuga ũguo, agĩikara kũu Galili. **10** No rĩrĩ, thuutha wa ariũ a nyina gũthiĩ Gĩathĩ-inĩ kĩu, o nake agĩcooka agĩthiĩ, no ndaathiire akĩmenyekaga, no aathiire na hitho. **11** Na rĩrĩ, kũu Gĩathĩ-inĩ-rĩ, Ayahudi nĩmamũcaragia, makĩũranagia atĩrĩ, "Mũndũ ũcio arĩ ha?" **12** Kũu mũingĩ-inĩ guothe andũ nĩmaragia na mĩheehũ ũhoro wake. Amwe makoiga atĩrĩ, "Mũndũ ũcio nĩ mũndũ mwega." Nao arĩa angĩ makoiga atĩrĩ, "Aca, mũndũ ũcio nĩaheenagia andũ." **13** No gũtirĩ mũndũ ũngĩaririe ũhoro wake akĩiguagwo nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Ayahudi. **14** Gĩathĩ gĩakinya gatagatĩ-rĩ, Jesũ akĩambata agĩthiĩ nja-inĩ cia hekarũ, akĩambĩrĩria kũrutana. **15** Nao Ayahudi makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ aamenyeire maũndũ maya kũ, na ndathomete?" **16** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ũrutani ũrĩa ndutanaga ti wakwa niĩ mwene. Uumaga kũrĩ ũrĩa wandũmire. **17** Mũndũ o wothe angĩenda gwĩka wendi wa Ngai, ũcio nĩarĩĩmenyaga kana ũrutani wakwa uumaga kũrĩ Ngai, kana njaragia ũhoro wakwa mwene. **18** Mũndũ ũrĩa waragia ũhoro wake we mwene eekaga ũguo nĩgeetha egoocithie we mwene, no ũrĩa ũrutaga wĩra nĩgeetha agoocithie ũrĩa ũmũtũmĩte nĩ mũndũ wa ma; gũtirĩ ũndũ wa maheeni ũmũkoniĩ. **19** Githĩ Musa ndaamũheire watho? No gũtirĩ o na ũmwe wanyu ũmenyagĩrĩra watho. Mũrageria kũnjũraga nĩkĩ?" **20** Naguo mũingĩ wa andũ ũkĩmũcookeria atĩrĩ, "Wee ũrĩ na ndaimono. Nũũ ũrageria gũkũũraga?" **21** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ndaaringire kĩama kĩmwe, na inyuĩ inyuothe mũkĩgega. **22** No rĩrĩ, tondũ Musa nĩamũheire ũhoro wa kũrua (o na gũtuĩka ũhoro ũcio ndwoimire kũrĩ Musa, no woimĩte kũrĩ maithe manyu ma tene-rĩ), inyuĩ nĩ mũruithagia mwana mũthenya wa Thabatũ. **23** Rĩu angĩkorwo mwana no aruithio mũthenya wa Thabatũ nĩgeetha watho wa Musa ndũgathaahio-rĩ, mũrakĩndakarĩra nĩkĩ nĩkũhonia mũndũ mũthenya wa Thabatũ? **24** Tigai gũtuanagĩra ciira na ũrĩa mũndũ atariĩ, tuanagĩrai ciira na kĩhooto." **25** Tondũ ũcio andũ amwe a kũu Jerusalemu makĩambĩrĩria kũũrania atĩrĩ, "Githĩ ũyũ tiwe mũndũ ũrĩa marageria kũũraga? **26** Na rĩu araaria atekwĩhitha, na matirĩ ũndũ maramwĩra. Kaĩ anene mamenyete kũna atĩ ũyũ nĩwe Kristũ? **27** No ithuĩ nĩtũũĩ kũrĩa mũndũ ũyũ oimĩte; rĩrĩa Kristũ agooka, gũtirĩ mũndũ ũkaamenya kũrĩa agaakorwo oimĩte." **28** Tondũ ũcio Jesũ, o akĩrutanaga kũu hekarũ-inĩ, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ; "Ĩĩ nĩguo, nĩmũnjũũĩ, na mũkamenya kũrĩa nyumĩte. Ndiũkĩte gũkũ nĩ ũndũ wakwa niĩ mwene, no ũrĩa wandũmire nĩ wa ma. Inyuĩ mũtimũũĩ, **29** no niĩ nĩndĩmũũĩ, tondũ nyumĩte kũrĩ we, na nĩwe wandũmire." **30** Maigua ũguo makĩgeria kũmũnyiita, no gũtirĩ o na ũmwe wamũhutirie, tondũ ihinda rĩake rĩtiarĩ ikinyu. **31** O na kũrĩ o ũguo, andũ aingĩ makĩmwĩtĩkia. Makiuga atĩrĩ, "Hĩndĩ ĩrĩa Kristũ agooka-rĩ, nĩakaringa ciama nyingĩ gũkĩra mũndũ ũyũ?" **32** Afarisai makĩigua andũ makĩheehana maũndũ ta macio mamũkoniĩ. Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai magĩtũma thigari cia hekarũ ikamũnyiite. **33** Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Niĩ ngũkorwo na inyuĩ o ihinda inini, njooke thiĩ kũrĩ ũrĩa wandũmire. **34** Inyuĩ mũkaanjaria, no mũtikanyona; na kũrĩa ngaakorwo, mũtikahota gũkinya." **35** Ayahudi makĩĩrana atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ nĩ kũ arenda gũthiĩ, kũu tũtangĩhota kũmuona? Hihi egũthiĩ kũrĩa andũ aitũ matũũraga mahurunjũkĩte gatagatĩ ka Ayunani, akarute Ayunani ũhoro? **36** Nĩ atĩa ekwendaga kuuga, rĩrĩa oigire atĩ, 'Mũkaanjaria no mũtikanyona' na 'kũrĩa ngaakorwo mũtikahota gũkinya'?" **37** Mũthenya wa mũthia, na ũrĩa warĩ mũnene wa Gĩathĩ kĩu-rĩ, Jesũ akĩrũgama, akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa ũnyootiĩ-

rĩ, nĩoke harĩ niĩ anyue. **38** Ũrĩa wothe ũnjĩtĩkĩtie, thĩĩnĩ wake nĩkũriumaga njũũĩ cia maaĩ marĩ muoyo, o ta ũrĩa Maandĩko moigĩte." **39** Akĩaria ũguo aaragia ũhoro wa Roho, ũrĩa arĩa maamwĩtĩkĩtie makaheo thuutha-inĩ. Amu hĩndĩ ĩyo Roho ndaaheanĩtwo, nĩgũkorwo Jesũ ndaagoocithĩtio. **40** Hĩndĩ ĩrĩa andũ maiguire ciugo ciake, amwe makiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ mũndũ ũyũ nĩ we Mũnabii ũrĩa." **41** Arĩa angĩ makiuga atĩrĩ, "Ũyũ nĩwe Kristũ." Nao angĩ makĩũria atĩrĩ, "Kwahoteka atĩa Kristũ oime Galili? **42** Githĩ Maandĩko matiugĩte atĩ Kristũ akoima rũciaro-inĩ rwa Daudi, na oime Bethilehemu itũũra rĩrĩa Daudi aatũũraga?" **43** Nĩ ũndũ ũcio gũkĩgĩa na nyamũkano gatagatĩ-inĩ ka andũ acio nĩ ũndũ wa Jesũ. **44** Amwe nĩmendaga kũmũnyiita, no gũtirĩ o na ũmwe wamũhutirie. **45** Marigĩrĩrio-inĩ arangĩri a hekarũ magĩcooka kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai, nao makĩmooria atĩrĩ, "Mwaga kũmũrehe nĩkĩ?" **46** Arangĩri acio magĩcookia atĩrĩ, "Gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũrĩ waria ta ũrĩa mũndũ ũcio aragia." **47** Nao Afarisai makĩmooria atĩrĩ, "Mũroiga atĩ o na inyuĩ nĩamũheenetie? **48** Nĩ kũrĩ mũnene o na ũmwe kana Mũfarisai ũmwĩtĩkĩtie? **49** Aca! No gĩkundi gĩkĩ kĩa andũ matooĩ watho-rĩ, nĩkĩnyiite nĩ kĩrumi." **50** Nikodemo, ũrĩa wathiĩte kũrĩ Jesũ mbere ĩyo na aarĩ ũmwe wa gĩkundi kĩao, akĩũria atĩrĩ, **51** "Watho witũ nĩũtuagĩra mũndũ ciira ataambĩte gũthikĩrĩrio nĩguo akamenyeka ũrĩa ekĩte?" **52** Nao makĩmũũria atĩrĩ, "O nawe kaĩ uumĩte Galili? Tuĩria ũhoro, na nĩũkũmenya atĩ mũnabii ndangiuma Galili." **53** (O mũndũ akĩinũka gwake mũciĩ.

8 No rĩrĩ, Jesũ agĩthiĩ Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ. **2** Na rũciinĩ tene akĩroka o rĩngĩ kũu nja cia hekarũ, kũrĩa andũ othe maamũrigiicĩirie. Nake agĩikara thĩ kũmaruta. **3** Arutani a watho hamwe na Afarisai makĩrehe mũtumia wanyiitĩtwo agĩtharia. Makĩmũrũgamia hau mbere ya gĩkundi, **4** na makĩĩra Jesũ atĩrĩ, "Mũrutani, mũtumia ũyũ aanyiitwo agĩtharia. **5** Thĩĩnĩ wa watho-rĩ, Musa aatwathire tũhũũrage atumia ta aya na mahiga nyuguto. Rĩu we ũkuuga atĩa?" **6** Maahũthagĩra kĩũria gĩkĩ kĩrĩ ta mũtego, nĩgeetha magĩe na ũndũ wa kũmũthitangĩra. No Jesũ akĩinamĩrĩra, na akĩambĩrĩria kwandĩka thĩ na kĩara gĩake. **7** Na rĩrĩa maathiire na mbere kũmũũria ũhoro ũcio, akĩinamũka, akĩmeera atĩrĩ, "Angĩkorwo harĩ na ũmwe wanyu ũtarĩ ehia-rĩ, nĩatuĩke wa mbere kũmũikĩria ihiga." **8** Agĩcooka akĩinamĩrĩra rĩngĩ, akĩandĩka thĩ na kĩara. **9** Rĩrĩa maiguire ũguo, makĩambĩrĩria kwehera hau ũmwe kwa ũmwe, maambĩrĩirie na arĩa akũrũ, nginya hagĩtigara o Jesũ na mũtumia ũcio arũngĩĩ o hau. **10** Jesũ akĩinamũka, akĩmũũria atĩrĩ, "Mũtumia ũyũ, agũthitangi marĩ ha? Hatirĩ o na ũmwe wao wagũtuĩra?" **11** Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũthuuri ũyũ, gũtirĩ o na ũmwe." Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "O na niĩ ndigũgũtuĩra. Thiĩ, na ndũkanacooke kwĩhia.") **12** Rĩrĩa Jesũ aarĩirie andũ rĩngĩ, akiuga atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ ũtheri wa thĩ. Ũrĩa wothe ũnũmagĩrĩra ndarĩ hĩndĩ arĩthiiaga na nduma, no arĩgĩaga na ũtheri wa muoyo." **13** Nao Afarisai makĩmũkararia, makĩmwĩra atĩrĩ, "We ũraheana ũira waku wee mwene; ũira waku ti wa ma." **14** Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, "O na ingĩruta ũira wakwa niĩ mwene-rĩ, ũira wakwa nĩ wa ma, nĩgũkorwo nĩnjũũĩ kũrĩa ndoimire o na kũrĩa ndĩrathiĩ. No inyuĩ mũtiũĩ kũrĩa nyumĩte kana kũrĩa ndĩrathiĩ. **15** Inyuĩ mũtuanagĩra ciira na ũmũndũ; niĩ ndirĩ mũndũ nduagĩra ciira. **16** No o na ingĩtuanĩra ciira-rĩ, itua rĩakwa nĩrĩagĩrĩire, nĩgũkorwo ndituanagĩra ndĩ nyiki. No niĩ ndĩ na Baba, ũrĩa wandũmire. **17** Thĩĩnĩ wa watho wanyu nĩ kwandĩkĩtwo atĩ ũira wa andũ eerĩ nĩ wa ma. **18** Niĩ ndĩraruta ũira wakwa mwene; nake mũira wakwa ũcio ũngĩ nĩ Baba ũrĩa wandũmire." **19** Ningĩ makĩmũũria atĩrĩ, "Thoguo arĩ kũ?" Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Inyuĩ mũtinjũũĩ, o na Baba mũtimũũĩ. Korwo nĩmũnjũũĩ, o na Baba nĩmũngĩmũũĩ." **20** Nake aaragia ciugo icio akĩrutana hekarũ-inĩ hakuhĩ na harĩa mũhothi warutagĩrwo. No gũtirĩ mũndũ wamũnyiitire nĩ tondũ ihinda rĩake rĩtiarĩ ikinyu. **21** O rĩngĩ Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Nĩngwĩthiĩra, na inyuĩ nĩmũkanjaria no mũgaakua mũrĩ o mehia-inĩ manyu. Kũrĩa ngũthiĩ inyuĩ mũtingĩhota gũũka." **22** Ũhoro ũcio ũgĩtũma Ayahudi morie atĩrĩ, "Kaĩ ekwĩyũraga? Hihi nĩkĩo aroiga atĩ, 'Kũrĩa ngũthiĩ mũtingĩhota gũũka'?" **23** Nowe akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ mũrĩ a gũkũ thĩ, niĩ nyumĩte Igũrũ. **24** Inyuĩ mũrĩ a thĩ-ĩno; no niĩ ndirĩ wa thĩ-ĩno. Ndamwĩrire atĩ mũgaakua mũrĩ o mehia-inĩ manyu; mũngĩrega gwĩtĩkia ũrĩa njugaga atĩ niĩ nĩ niĩ we, ti-itherũ mũgaakua mũrĩ o mehia-inĩ manyu." **25** Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe ũ." Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ o ũrĩa ndũũrĩte ndĩmwĩraga kuuma o kĩambĩrĩria. **26** Ndĩ na maũndũ maingĩ ingiuga ma kũmũciirithia namo. No ũrĩa wandũmire nĩ mwĩhokeku, naguo ũrĩa njiguĩte kuuma kũrĩ we nĩguo njĩĩraga kĩrĩndĩ." **27** Nao matiigana kũmenya atĩ aameeraga ũhoro wa Ithe. **28** Nĩ ũndũ ũcio Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Mwarĩkia kwambarariа Mũrũ wa Mũndũ-rĩ, nĩguo mũkamenya ũrĩa njugaga atĩ niĩ nĩ niĩ we, na atĩ gũtirĩ ũndũ njĩkaga ndĩĩrĩte, no njaragia o ũrĩa Baba andutĩte. **29** Nake ũrĩa wandũmire arĩ hamwe na niĩ; ndandigĩte ndĩ nyiki, nĩgũkorwo hĩndĩ ciothe njĩkaga maũndũ o marĩa mamũkenagia." **30** O akĩaragia-rĩ, andũ aingĩ makĩmwĩtĩkia. **31** Nake Jesũ akĩĩra Ayahudi arĩa maamwĩtĩkĩtie atĩrĩ, "Mũngĩrũmia ũrutani wakwa-rĩ, mũrĩ arutwo akwa kũna. **32** Nĩ mũkaamenya ũhoro wa ma, naguo ũhoro ũcio wa ma nĩ ũkaamũkũũra." **33** Nao makĩmũcookeria makĩmwĩra atĩrĩ, "Ithuĩ tũrĩ a rũciaro rwa Iburahĩmu, na tũtirĩ twatuĩka ngombo cia mũndũ o na ũ. Ũngĩkiuga atĩa atĩ nĩtũgakũũrwo?" **34** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ o ma, mũndũ o wothe wĩhagia nĩ ngombo ya mehia. **35** No rĩrĩ, ngombo ti ya gũtũũra mũciĩ nginya tene no mũriũ wa mwene mũciĩ nĩ wa gũtũũra mũciĩ nginya tene. **(aiōn g165)** **36** Nĩ ũndũ ũcio Mũrũ wa Ngai angĩkamũkũũra-rĩ, nĩmũgakũũrwo kũna. **37** Nĩnjũũĩ mũrĩ a rũciaro rwa Iburahĩmu, no nĩmwĩharĩirie kũnjũraga, tondũ ũhoro wakwa ndũrĩ na ũikaro thĩĩnĩ wanyu. **38** Niĩ ndĩramwĩra maũndũ marĩa nyonete harĩ Baba, na inyuĩ mwĩkaga maũndũ marĩa mũiguĩte kuuma kũrĩ ithe wanyu." **39** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Iburahĩmu nĩwe ithe witũ." Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Mũngĩrĩ ciana cia Iburahĩmu-rĩ, nĩ mũngĩĩkaga maũndũ marĩa Iburahĩmu eekaga. **40** Ũrĩa kũrĩ nĩ atĩ, inyuĩ nĩmũtuĩte itua rĩa kũnjũraga, o niĩ mũndũ ũrĩa ũmũheete ũhoro ũrĩa wa ma, o ũrĩa ndaiguire kuuma kũrĩ Ngai. Ũguo tiguo Iburahĩmu

eekaga. **41** Inyuĩ mũreka maũndũ marĩa ithe wanyu ekaga." Nao makĩmũkararia makĩmwĩra atĩrĩ, "Ithuĩ tũtirĩ ciana ciumanĩte na ũtharia. Ithuĩ tũrĩ na Baba ũmwe tu, na nĩwe Ngai." **42** Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ngai angĩrĩ Ithe wanyu-rĩ, no mũnyende, nĩgũkorwo ndoimire kũrĩ Ngai, na rĩu ndĩ gũkũ. Ti niĩ mwene ndĩĩtũmĩte, no nĩwe wandũmire. **43** Mũraga gũtaũkĩrwo nĩ ũrĩa ndĩroiga nĩkĩ? Tondũ mũtirahota kũmenya ũhoro ũrĩa ndĩraria. **44** Inyuĩ mũrĩ ciana cia ithe wanyu, Mũcukani, na mwendaga kũhingia merirĩria ma ithe wanyu. We aarĩ mũũragani kuuma o kĩambĩrĩria. Ndathingataga ũhoro wa ma, nĩgũkorwo gũtirĩ ũhoro wa ma thĩinĩ wake. Rĩrĩa ekũheenania, aaragia rũthiomi rwake, tondũ we nĩ mũheenania, na nĩwe ithe wa maheeni. **45** No tondũ njaragia ũhoro wa ma-rĩ, mũtinjĩtĩkagia. **46** Nĩ kũrĩ mũndũ ũmwe wanyu ũngĩonania atĩ ndĩ mwĩhia? Angĩkorwo ndĩraria ũhoro wa ma-rĩ, mũregaga kũnjĩtĩkia nĩkĩ? **47** Ũrĩa ũrĩ wa Ngai nĩaiguaga ũrĩa Ngai oigaga. Kĩrĩa kĩgiragia mũmũigue nĩ tondũ mũtirĩ a Ngai." **48** Nao Ayahudi makĩmũcookeria atĩrĩ, "Githĩ tũtirĩ na kĩhooto gĩa kuuga atĩ wee ũrĩ Mũsamaria na ũrĩ na ndaimono?" **49** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Niĩ ndirĩ na ndaimono, no nĩndĩĩte Baba, no inyuĩ mũtindĩĩte. **50** Ndirecarĩria ũgooci wakwa niĩ mwene, no nĩ harĩ na ũmwe ũrĩa ũũcaragia, na nĩwe mũtuanĩri ciira. **51** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ o wothe angĩrũmia kiugo gĩakwa, ndarĩ hĩndĩ akona gĩkuũ." **(aiōn g165)** **52** Ayahudi maigua ũguo, makĩgũthũka makĩmwĩra atĩrĩ, "Rĩu nĩtwamenya atĩ ũrĩ na ndaimono. Iburahĩmu nĩakuire o na anabii magĩkua, no wee ũroiga atĩ mũndũ o wothe angĩrũmia kiugo gĩaku, ndagacama gĩkuũ. **(aiōn g165)** **53** Wee ũkĩrĩ mũnene gũkĩra ithe witũ Iburahĩmu? We nĩakuire o na anabii magĩkua. Kaĩ ũreciiria we ũrĩ ũ?" **54** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ingĩĩgooca-rĩ, kwĩgooca gwakwa nĩ gwa tũhũ. Baba, ũrĩa muugaga atĩ nĩwe Ngai wanyu nĩwe ũngoocithagia. **55** O na gũtuĩka mũtimũũĩ, niĩ nĩndĩmũũĩ. Ingiuga atĩ ndimũũĩ, ingĩtuĩka wa maheeni ta inyuĩ, no nĩndĩmũũĩ na nĩnũmĩtie kiugo gĩake. **56** Ithe wanyu Iburahĩmu nĩakenaga atĩ nĩakona mũthenya wakwa; na nĩawonire na agĩcanjamũka." **57** Nao Ayahudi makĩmwĩra atĩrĩ, "Wee o na ndũkinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩtano, na ũkoiga atĩ nĩwonete Iburahĩmu!" **58** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, Iburahĩmu atanaciarwo, Niĩ ndũire!" **59** Maigua ũguo makĩoya mahiga mamũhũũre namo nyuguto, no Jesũ akĩĩhitha, akiuma kũu hekarũinĩ.

9 Na rĩrĩa aathiiaga na njĩra-rĩ, akĩona mũndũ waciarĩtwo arĩ mũtumumu. **2** Nao arutwo ake makĩmũũria atĩrĩ, "Rabii, nũũ wehirie, nĩ mũndũ ũyũ kana nĩ aciari ake, nĩgeetha aciarwo arĩ mũtumumu?" **3** Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Ti mũndũ ũyũ kana aciari ake mehirie. No ũndũ ũyũ wekĩkire nĩgeetha wĩra wa Ngai wonanio mũtũũrĩre-inĩ wake. **4** Rĩrĩa rĩothe arĩ mũthenya-rĩ, no nginya tũrute wĩra wa ũrĩa wandũmire. Ũtukũ nĩũrooka rĩrĩa gũtarĩ mũndũ ũngĩhota kũruta wĩra. **5** Rĩrĩa ndĩ gũkũ thĩ, nĩ niĩ ũtheri wa thĩ." **6** Na aarĩkia kuuga ũguo, agĩtua mata thĩ, akĩringia ndoro na mata macio, na akĩmĩhaka mũndũ ũcio maitho. **7** Akĩmwĩra atĩrĩ, "Thiĩ ũgethambe Karia-inĩ ga Siloamu" (narĩo rĩĩtwa Siloamu nĩ kuuga Gũtũmwo.) Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ũcio agĩthiĩ na agĩĩthamba, na agĩũka mũciĩ akĩonaga. **8** Nao andũ a itũũra rĩake na arĩa maamuonete mbere ĩyo akĩhooya ũteithio makĩũrania atĩrĩ, "Githĩ mũndũ ũyũ ti ũrĩa ũraikaraga thĩ ahooyage ũteithio?" **9** Andũ amwe makiuga atĩ aarĩ we. Nao arĩa angĩ makiuga atĩrĩ, "Aca, no kũhaana amũhaana." Nowe agĩkĩrĩrĩria kuuga atĩrĩ, "Nĩ niĩ mũndũ ũcio." **10** Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Maitho maku makĩhingũkire atĩa?" **11** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa metaga Jesũ nĩwe ũringirie ndoro aahaka maitho, anjĩĩra thiĩ ngeethambe Karia-inĩ ga Siloamu. Nĩ ũndũ ũcio ndathiĩ na ndeethamba, na ndahota kuona." **12** Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Mũndũ ũcio arĩ ha?" Nake akĩmeera atĩrĩ, "Niĩ ndiũũĩ." **13** Nao magĩtwara mũndũ ũcio warĩ mũtumumu kũrĩ Afarisai. **14** Na rĩrĩ, mũthenya ũcio Jesũ aaringirie ndoro na akĩhingũra maitho ma mũndũ ũcio warĩ wa Thabatũ. **15** Nĩ ũndũ ũcio Afarisai o nao makĩmũũria ũrĩa aahotete kuona. Nake mũndũ ũcio akĩmacookeria atĩrĩ, "Aahakire ndoro maitho, na niĩ ndeethamba na rĩu nĩndĩrona." **16** Nao Afarisai amwe makiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ ndoimĩte kũrĩ Ngai, nĩgũkorwo ndamenyagĩrĩra Thabatũ." No arĩa angĩ makĩũria atĩrĩ, "Mũndũ mwĩhia ahota atĩa kũringa ciama ta ici?" Nĩ ũndũ ũcio makĩamũkana. **17** Mũthia-inĩ Afarisai acio makĩhũgũkĩra mũndũ ũcio warĩ mũtumumu, makĩmũũria atĩrĩ, "Wee ũkuuga atĩa ha ũhoro wake? Nĩwe araahingũrire maitho." Nake mũndũ ũcio agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ mũnabii." **18** O na kũrĩ ũguo Ayahudi matiigana gwĩtĩkia ũhoro wa mũndũ ũcio atĩ aarĩ mũtumumu na atĩ nĩacookete kuona, nginya rĩrĩa maatũmanĩire aciari ake. **19** Makĩmooria atĩrĩ, "Ũyũ nĩ mwana wanyu? Ũyũ nĩwe mũroiga aaciarirwo arĩ mũtumumu? Rĩu ahotete atĩa kuona?" **20** Nao aciari ake magĩcookia atĩrĩ, "Ithuĩ tũũĩ nĩ mwana witũ na tũũĩ aaciarirwo arĩ mũtumumu. **21** No ũrĩa ahotete kuona, kana ũrĩa ũmũhingũrire maitho make, ithuĩ tũtiũĩ. Mũũriei nĩ mũgima, nĩekwĩyarĩrĩria." **22** Aciari ake moigire ũguo nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Ayahudi, nĩgũkorwo Ayahudi nĩmarĩkĩtie gũtua atĩ mũndũ o wothe ũngiuga atĩ Jesũ nĩwe Kristũ nĩegũikio nja ya thunagogi. **23** Nĩkĩo aciari ake moigire atĩrĩ, "Nĩ mũgima; mũũriei." **24** Magĩĩta mũndũ ũcio warĩ mũtumumu hĩndĩ ya keerĩ. Makĩmwĩra atĩrĩ, "Goocithia Ngai. Nĩtũũĩ mũndũ ũyũ nĩ mwĩhia." **25** Nake agĩcookia atĩrĩ, "Niĩ ndiũĩ kana nĩ mwĩhia kana ti mwĩhia. No njũũĩ ũndũ ũyũ ũmwe; ndĩraarĩ mũtumumu na rĩu nĩndĩrona!" **26** Ningĩ makĩmũũria atĩrĩ, "Agwĩkire atĩa? Akũhingũrire maitho atĩa?" **27** Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩndamwĩra ũhoro o rĩu na inyuĩ mũtinathikĩrĩria. Mũrenda kũigua rĩngĩ nĩkĩ? O na inyuĩ nĩmũkwenda gũtuĩka arutwo ake?" **28** Nao makĩmũruma, makĩmwĩra atĩrĩ, "Wee ũrĩ mũrutwo wa mũndũ ũyũ! Ithuĩ tũrĩ arutwo a Musa! **29** Ithuĩ nĩtũũĩ atĩ Ngai nĩarĩirie Musa, no ha ũhoro wa mũndũ ũyũ-rĩ, tũtiũĩ o na kũrĩa oimĩte." **30** Nake mũndũ ũcio akĩmacookeria atĩrĩ, "Kaĩ ũcio nĩ ũrirũ-ĩ! Inyuĩ mũtiũĩ kũrĩa oimĩte, na nĩwe ũũhingũrire maitho. **31** Nĩtũũĩ atĩ Ngai ndathikagĩrĩria andũ ehia. Athikagĩrĩria mũndũ ũrĩa ũrĩ na ũngai na ũrĩa wĩkaga wendi wake. **32**

Gũtirĩ mũndũ ũrĩ waigua ũhoro wa mũndũ ũhingũrĩtwo maitho aciarĩtwo arĩ mũtumumu. **(aiõn g165)** **33** Korwo mũndũ ũyũ ndoimĩte kũrĩ Ngai ndarĩ ũndũ angĩhota gwĩka." **34** Igũrũ rĩa ũhoro ũcio magĩcookia atĩrĩ, "Wee waciarirwo ũrĩ na mehia. Ũngĩkĩgeria atĩa gũtũruta!" Nao makĩmũikania na kũu nja. **35** Jesũ nĩaiguire atĩ nĩmaikĩtie mũndũ ũcio nja, na rĩrĩa aamuonire akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwĩtĩkĩtie Mũrũ wa Mũndũ?" **36** Nake mũndũ ũcio akĩmũũria atĩrĩ, "Mũthuuri ũyũ, ũcio nĩwe ũ? Njĩĩra, nĩgeetha ndĩmwĩtĩkie." **37** Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Rĩu nĩũmuonete; nĩwe ũyũ ũraaria nawe." **38** Nake mũndũ ũcio akiuga atĩrĩ, "Mwathani, nĩndetĩkia," na akĩmũthathaiya. **39** Ningĩ Jesũ akiuga atĩrĩ, "Njũkĩte gũkũ thĩ nĩ ũndũ wa gũtuanĩra ciira, nĩgeetha arĩa atumumu mahote kuona, nao arĩa monaga matuĩke atumumu." **40** Afarisai amwe arĩa maarĩ nake makĩigua akiuga ũguo, nao makĩmũũria atĩrĩ, "Atĩ atĩa? O na ithuĩ tũrĩ atumumu?" **41** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Mũngĩrĩ atumumu-rĩ, mũtingĩrĩ na mehia; no rĩu tondũ muugaga atĩ nĩmuonaga-rĩ, mũgũikara o na wĩhia wanyu."

10 "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ ũrĩa ũtatoonyaga gĩcegũ kĩa ng'ondu agereire kĩhingo-inĩ, no akahaicĩra handũ hangĩ-rĩ, ũcio nĩ mũici na nĩ mũtunyani. **2** Mũndũ ũrĩa ũtoonyaga na kĩhingo nĩwe mũrĩithi wa ng'ondu ciake. **3** Mũrangĩri nĩamũhingũragĩra kĩhingo, nacio ng'ondu nĩithikagĩrĩria mũgambo wake. Eetaga ng'ondu ciake na marĩĩtwa, na agaciumagaria. **4** Aarĩkia kuumia iria irĩ ciake ciothe-rĩ, acitongoragia, nacio ng'ondu ciake ikamũrũmĩrĩra, tondũ nĩciũĩ mũgambo wake. **5** No itirĩ hĩndĩ ingĩrũmĩrĩra mũgeni; ũrĩa kũrĩ nĩ atĩ nĩikũmũũrĩra, tondũ itiũĩ mũgambo wa mũgeni." **6** Jesũ aahũthĩrire ngerekano ĩyo, no matiigana gũtaũkĩrwo nĩ ũrĩa aameeraga. **7** Nĩ ũndũ ũcio Jesũ akiuga o rĩngĩ atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, Niĩ nĩ niĩ kĩhingo kĩa ng'ondu. **8** Arĩa othe mookire mbere yakwa maarĩ aici na atunyani, no ng'ondu itiigana kũmathikĩrĩria. **9** Niĩ nĩ niĩ kĩhingo; ũrĩa wothe ũtoonyagĩra harĩ niĩ nĩakahonoka. Agaatoonyaga na akoima, na onage gĩa kũrĩa. **10** Mũici okaga tu nĩgeetha aiye, na orage, na anange; niĩ njũkĩte nĩguo magĩe na muoyo, na magĩe naguo kũna. **11** "Niĩ nĩ niĩ mũrĩithi ũrĩa mwega. Mũrĩithi ũrĩa mwega arutaga muoyo wake nĩ ũndũ wa ng'ondu. **12** Mũrĩithi wa mũcaara tiwe mũrĩithi ũrĩa mwene ng'ondu. Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa ona njũũi ĩgĩũka, atiganagĩria ng'ondu, akoora. Hĩndĩ ĩyo nayo njũũi ĩgatharĩkĩra rũũru, ĩkarũhurunja. **13** Mũndũ ũcio oraga tondũ we nĩ wa kwandĩkwo, na ndarũmbũyanagia na ũhoro wa ng'ondu. **14** "Niĩ nĩ niĩ mũrĩithi ũrĩa mwega; nĩnjũũĩ ng'ondu ciakwa, nacio ng'ondu ciakwa nĩcinjũũĩ, **15** o ta ũrĩa Baba anjũũĩ, na niĩ ngamenya Baba, na nĩndutĩte muoyo wakwa nĩ ũndũ wa ng'ondu. **16** Ndĩ na ng'ondu ingĩ iria itarĩ cia gĩcegũ gĩkĩ. No nginya o nacio ndĩcirehe. O nacio nĩigathikĩrĩria mũgambo wakwa, na gũgaakorwo na rũũru rũmwe, na mũrĩithi ũmwe. **17** Gĩtũmi kĩa Baba kũnyenda nĩ ũndũ nĩndutĩte muoyo wakwa nĩgeetha njooke ndĩwoe rĩngĩ. **18** Gũtirĩ mũndũ ũngĩndunya guo, no niĩ ngũũruta na kwĩyendera. Ndĩ na ũhoti wa kũũruta, o na ũhoti wa kũwoya rĩngĩ. Watho ũyũ ndaamũkĩrire kuuma kũrĩ Baba." **19** Maigua ciugo icio, Ayahudi makĩamũkana o rĩngĩ. **20** Aingĩ ao makiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ arĩ na ndaimono na akagũrũka. Mũkũmũthikĩrĩria nĩkĩ?" **21** No angĩ makiuga atĩrĩ, "Ĩno ti mĩario ya mũndũ ũrĩ na ndaimono. Ndaimono no ĩhingũre maitho ma mũtumumu?" **22** Ningĩ gũkĩgĩa na Gĩathĩ gĩa Kwamũrwo kũu Jerusalemu. Kwarĩ kĩmera kĩa heho, **23** nake Jesũ aarĩ hekarũ-inĩ agĩceraceera gĩthaku-inĩ gĩa Solomoni. **24** Nao Ayahudi makĩmũrigiicĩria makĩmwĩra atĩrĩ, "Ũgũtũũra ũtũigĩte na nganja nginya rĩ? Angĩkorwo nĩwe Kristũ-rĩ, twĩre ũtekũhithia." **25** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩndĩmwĩrĩte, no mũtiĩtĩkagia. Ciama iria ningaga na rĩĩtwa rĩa Baba nĩcinjaragĩrĩria, **26** no inyuĩ mũtiĩtĩkagia tondũ mũtirĩ ng'ondu ciakwa. **27** Ng'ondu ciakwa nĩithikagĩrĩria mũgambo wakwa; nĩndĩciũĩ, nacio nĩcinũmagĩrĩra. **28** Nĩndĩciheaga muoyo wa tene na tene, na gũtirĩ hĩndĩ ikoora; gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũngĩcigutha kuuma moko-inĩ makwa. **(aiõn g165, aiõnios g166)** **29** Baba ũrĩa waheire cio, nĩ mũnene kũrĩ othe; gũtirĩ mũndũ ũngĩcigutha kuuma moko-inĩ ma Baba. **30** Niĩ na Baba tũrĩ ũmwe." **31** O rĩngĩ Ayahudi makĩoya mahiga nĩguo mamũhũũre namo nyuguto, **32** nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Nĩndĩmuonetie ciama nyingĩ nene kuuma kũrĩ Baba. Nĩ kĩama kĩrĩkũ gĩacio mũrenda kũũhũrĩra na mahiga nyuguto?" **33** Nao Ayahudi makĩmũcookeria atĩrĩ, "Tũtirakũhũũra na mahiga nyuguto nĩ ũndũ wa o na kĩmwe gĩacio, no nĩ ũndũ wa kũruma Ngai, tondũ wĩtuĩte Ngai na wee ũrĩ o mũndũ." **34** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Githĩ gũtiandĩkĩtwo Watho-inĩ wanyu atĩrĩ, 'Ndoigire inyuĩ mũrĩ ngai'? **35** Angĩkorwo aametire 'ngai', o acio kiugo kĩa Ngai gĩokire kũrĩ o, (na Maandĩko matheru matingĩaga kũhingio) **36** ĩ mũndũ ũrĩa Baba aamũrire arĩ wake kũna na akĩmũtũma gũkũ thĩ, ũhoro wake nĩ atĩa? Mũragĩĩthitanga nĩkĩ atĩ nĩndaruma Ngai tondũ nĩndoiga, 'Ndĩ Mũrũ wa Ngai'? **37** Ingĩaga gwĩka ũrĩa Baba ekaga mũtikanjĩtĩkie. **38** No o na ingĩĩka ũrĩa ekaga-rĩ, o na gũtuĩka mũtinjĩtĩkĩtie, ĩtĩkiai ciama icio, nĩguo mũmenye na mũtaũkĩrwo atĩ Baba arĩ thĩĩinĩ wakwa, na niĩ ndĩ thĩĩinĩ wa Baba." **39** Na o rĩngĩ makĩgeria kũmũnyiita, nowe akĩĩhonokia kuuma moko-inĩ mao. **40** Ningĩ Jesũ agĩcooka mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa Jorodani, harĩa Johana aabatithanagĩria matukũ-inĩ ma mbere. Agiikara kũu, **41** nao andũ aingĩ magĩũka kũrĩ we. Nao makiuga atĩrĩ, "O na gũtuĩka Johana ndarĩ kĩama aaringire, ũhoro ũrĩa wothe Johana oigire ũkoniĩ mũndũ ũyũ warĩ wa ma." **42** Na andũ aingĩ a kũu magĩĩtĩkia Jesũ.

11 Na rĩrĩ, kwarĩ na mũndũ wetagwo Lazaro, nake aarĩ mũrũaru. Aarĩ wa Bethania, itũũra rĩa Mariamu na mwarĩ wa nyina Maritha. **2** Mariamu ũyũ nowe waitĩrĩirie Mwathani maguta manungi wega na akĩmũgiria nyarĩrĩ na njuĩrĩ yake, na aarĩ mwarĩ wa nyina na Lazaro ũcio warĩ mũrũaru. **3** Nĩ ũndũ ũcio aarĩ acio a nyina magĩtũmanĩra Jesũ akeerwo atĩrĩ, "Mwathani, ũrĩa wendete nĩmũrũaru." **4** Rĩrĩa Jesũ aiguire ũhoro ũcio, akiuga atĩrĩ, "Ndwari ĩno ndĩkũrĩĩkĩrĩra na gĩkuũ. Aca, nĩ ya kũgoocithia Ngai,

nĩgeetha Mũrũ wa Ngai agoocithio nĩyo." **5** Jesũ nĩendete Maritha na mwarĩ wa nyina, o na Lazaro. **6** No o na thuutha wa kũigua atĩ Lazaro aarĩ mũrũarurĩ, aikarire kũu aarĩ mĩthenya ĩngĩ ĩĩrĩ. **7** Agĩcooka akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, "Nĩtũcookei Judea." **8** Nao makĩmwĩra atĩrĩ, "No rĩrĩ Rabii, o rĩu ica ikuhĩ Ayahudi marageragia gũkũhũũra na mahiga nyuguto, na rĩu ũrenda gũcooka kuo?" **9** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Githĩ mũthenya ti wa mathaa ikũmi na meerĩ? Mũndũ ũrĩa ũthiiaga mũthenya ndangĩhĩngwo, nĩgũkorwo onaga na ũtheri wa gũkũ thĩ. **10** Ahĩngagwo rĩrĩa egũthiĩ ũtukũ, nĩ ũndũ ndarĩ na ũtheri." **11** Aarĩkia kuuga ũguo, agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Mũrata witũ Lazaro nĩakomete; no nĩngũthiĩ kũu ngamũũkĩrie." **12** Arutwo ake makĩmũcookeria atĩrĩ, "Mwathani, akorwo nĩ gũkoma akomete-rĩ, nĩekũhona." **13** Jesũ aaragia ũhoro wa gĩkuũ gĩake, no arutwo ake meciiragia aaragia ũhoro wa toro wa ndũire. **14** Nĩ ũndũ ũcio akĩmeera na njĩra ĩgũtaũka, atĩrĩ, "Lazaro nĩmũkuũ, **15** no nĩ ũndũ wanyu nĩngenete nĩgũkorwo ndiraarĩ kuo, nĩgeetha mwĩtĩkie. No rĩrĩ, nĩtũthiĩi kũrĩ we." **16** Nake Toma (ũrĩa wetagwo Wa-mahatha) akĩĩra arutwo arĩa angĩ atĩrĩ, "Nĩtũthiĩi o na ithuĩ, tũgakuanĩre nake." **17** Jesũ aakinya-rĩ, agĩkora Lazaro nĩaniinĩte mĩthenya ĩna thĩinĩ wa mbĩrĩra. **18** Na rĩrĩ, itũũra rĩa Bethania rĩtiakinyĩtie kilomita ithatũ kuuma Jerusalemu, **19** nao Ayahudi aingĩ nĩmokĩte kũu kwa Maritha na Mariamu kũmomĩrĩria nĩ ũndũ wa gũkuĩrwo nĩ mũrũ wa nyina wao. **20** Rĩrĩa Maritha aiguire atĩ Jesũ nĩarooka, akiuma, agĩthiĩ kũmũtũnga, no Mariamu agĩikara kũu mũciĩ. **21** Maritha akĩĩra Jesũ atĩrĩ, "Mwathani ũngĩraarĩ gũkũ-rĩ, mũrũ wa maitũ ndangĩrakuire. **22** No rĩrĩ, nĩnjũũĩ atĩ o na rĩu Ngai nĩegũkũhe o kĩrĩa gĩothe ũngĩhooya." **23** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrũ wa maitũguo nĩekũriũka." Nake Maritha akĩmũcookeria atĩrĩ, **24** "Nĩnjũũĩ nĩakariũka hĩndĩ ya iriũkĩro mũthenya wa mũthia." **25** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ kũriũka na nĩ niĩ muoyo. Nake ũrĩa wothe ũnjĩtĩkĩtie, o na aakua, nĩagatũũra muoyo; **26** nake ũrĩa wothe ũtũũraga muoyo na nĩanjĩtĩkĩtie, ndarĩ hĩndĩ agaakua. Wee nĩwĩtĩkĩtie ũguo?" **(aiõn g165)** **27** Nake Maritha akĩmwĩra atĩrĩ, "Ĩĩ Mwathani, nĩnjĩtĩkĩtie atĩ wee nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai, ũrĩa wĩrĩtwo nĩagooka gũkũ thĩ." **28** Nake aarĩkia kuuga ũguo, agĩcooka agĩthiĩ agĩĩta mwarĩ wa nyina Mariamu keeheri-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani arĩ gũkũ na nĩarakũũria." **29** Rĩrĩa Mariamu aiguire ũguo, akĩrũgama na ihenya agĩthiĩ kũrĩ we. **30** Na hĩndĩ ĩyo Jesũ ndaakoretwo atoonyete itũũra, no aarĩ o harĩa Maritha aamũtũngĩte. **31** Rĩrĩa Ayahudi acio maarĩ na Mariamu kũu nyũmba makĩmũũmĩrĩria monire ũrĩa okĩra na ihenya oimĩte nja, makĩmũrũmĩrĩra, magĩĩciiria atĩ aathiiaga mbĩrĩra-inĩ akarĩrĩre ho. **32** Hĩndĩ ĩrĩa Mariamu aakinyire harĩa Jesũ aarĩ na akĩmuona, akĩgũa thĩ magũrũ-inĩ make, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, ũngĩraarĩ gũkũ, mũrũ wa maitũ ndangĩrakuire." **33** Hĩndĩ ĩrĩa Jesũ aamuonire akĩrĩra, na Ayahudi arĩa mokĩte hamwe nake o nao makĩrĩra-rĩ, agĩcaaya mũno roho-inĩ thĩinĩ na agĩtangĩka ngoro. **34** Akĩmooria atĩrĩ, "Mũmũigĩte ha?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Mwathani, ũka wone." **35** Jesũ akĩrĩra. **36** Nao Ayahudi makiuga atĩrĩ, "Onei ũrĩa aramwendete!" **37** No amwe ao makĩũrania atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ ũrahingũrire mũtumumu maitho-rĩ, ndangĩrahotire kũgiria akue?" **38** Nake Jesũ, o rĩngĩ acaaĩte mũno, agĩthiĩ mbĩrĩra-inĩ. Mbĩrĩra ĩyo yarĩ ngurunga na yahingĩtwo na ihiga. **39** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Eheriai ihiga." No Maritha, mwarĩ wa nyina na mũndũ ũcio wakuĩte, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, rĩu nĩmũnungu nĩ ũndũ nĩaniinĩte mĩthenya ĩna ho." **40** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Githĩ ndikwĩrire atĩ wetĩkia nĩũkuona riiri wa Ngai?" **41** Nĩ ũndũ ũcio makĩeheria ihiga. Jesũ agĩcooka agĩtiira maitho, akiuga atĩrĩ, "Baba, nĩndagũcookeria ngaatho nĩ ũndũ nĩũnjiguaga. **42** Nĩnjũũĩ atĩ nĩũnjiguaga hĩndĩ ciothe, no ndoiga ũguo nĩ ũndũ wa andũ aya marũgamĩte haha, nĩguo metĩkie atĩ nĩwe wandũmire." **43** Jesũ aarĩkia kuuga ũguo, akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, "Lazaro, uma!" **44** Nake mũndũ ũcio warĩ mũkuũ akiuma, ohetwo na ndaamĩ cia gatani moko na magũrũ, na akarigiicĩrio taama ũthiũ. Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Muohorei mataama macio ma mbĩrĩra, mũreke athiĩ." **45** Nĩ ũndũ ũcio Ayahudi aingĩ arĩa mokĩte gũceerera Mariamu, moona ũrĩa Jesũ eekire, makĩmwĩtĩkia. **46** No amwe ao magĩthiĩ kũrĩ Afarisai, makĩmeera ũrĩa Jesũ ekĩte. **47** Hĩndĩ ĩyo athĩnjĩri-Ngai arĩa anene hamwe na Afarisai magĩĩta Kĩama. Makĩũrania atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ tũreka? Onei ũrĩa mũndũ ũyũ araringa ciama nyingĩ. **48** Twareka athiĩ na mbere ũguo, andũ othe nĩmekũmwĩtĩkia, nao Aroma moke meyoere hekarũ iitũ, o na rũrĩrĩ rwitũ." **49** Hĩndĩ ĩyo ũmwe wao wetagwo Kaiafa, ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri-Ngai mũnene mwaka ũcio, akiuga atĩrĩ, "Inyuĩ mũtirĩ ũndũ mũũĩ o na atĩa! **50** Inyuĩ mũtiũĩ atĩ nĩ kaba mũndũ ũmwe akue nĩ ũndũ wa kĩrĩndĩ, handũ ha rũrĩrĩ ruothe rũthire." **51** Ũndũ ũcio ndaaririe etaarĩte we mwene, no aarathire ũguo arĩ ta mũthĩnjĩri-Ngai mũnene wa mwaka ũcio, atĩ Jesũ nĩagakuĩra rũrĩrĩ rwa Ayahudi, **52** na to rũrĩrĩ rũu rwiki, no o na ningĩ akue nĩ ũndũ wa ciana cia Ngai iria ciahurunjũkĩte, nĩgeetha acicookanĩrĩrie atũme ituĩke kĩndũ kĩmwe. **53** nĩ ũndũ ũcio kuuma mũthenya ũcio magĩciirĩra kũmũũraga. **54** Nĩ ũndũ ũcio Jesũ ndaacookire gũthiĩ akĩĩonithanagia kũrĩ Ayahudi. Handũ ha ũguo, akĩehera agĩthiĩ kũndũ kwarĩ hakuhĩ na werũ, gatũũra geetagwo Efiraimu, agĩikara kuo na arutwo ake. **55** Na rĩrĩa Bathaka ya Ayahudi yakuhĩrĩirie, andũ aingĩ makĩambata kuuma matũũra-inĩ, magĩthiĩ Jerusalemu nĩ ũndũ wa igongona rĩa gwĩtheria Bathaka ĩtanakinya. **56** Andũ acio magĩikara magĩcaragia Jesũ, na rĩrĩa maarũngiĩ nja ya hekarũ, makĩũrania atĩrĩ, "Mũgwĩciiria atĩa? Kaĩ hihi ategũũka Gĩathĩ-inĩ?" **57** No athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai nĩmarutĩte watho atĩ mũndũ o wothe ũngĩamenyire harĩa Jesũ aarĩ, amarehere ũhoro nĩgeetha mamũnyiite.

12 Mĩthenya ĩtandatũ mbere ya Gĩathĩ kĩa Bathaka gũkinya, Jesũ agĩthiĩ Bethania, kũrĩa Lazaro ũrĩa aariũkĩtie aatũũraga. **2** Nĩ kwarugirwo irio cia hwaĩ-inĩ nĩ ũndũ wa Jesũ. Maritha nĩwe watungataga, nake Lazaro aarĩ ũmwe wa arĩa maikarĩte metha-inĩ na Jesũ. **3** Nake Mariamu akĩoya cuba ya maguta manungi wega na ma goro mũno, akĩhaka Jesũ magũrũ, agĩcooka akĩmũgiria na njuĩrĩ yake. Nayo nyũmba ĩkĩiyũra

mũtararĩko mwega wa maguta macio. **4** No mũrutwo
ũmwe wa Jesũ wetagwo Judasi Isikariota, ũrĩa wacookire
kũmũkunyanĩra, akĩregana na ũndũ ũcio, akiuga atĩrĩ,
5 "Nĩkĩ kĩragiririe maguta macio mendio na mbeeca
icio iheo athĩĩni? Nĩmaraiganĩte mũcaara wa mwaka
mũgima." **6** Ndoigire ũguo nĩ ũndũ wa gũcaĩra athĩĩni,
no oigire ũguo nĩ ũndũ aarĩ mũici, tondũ nĩwe wakuuaga
mũhuko wa mbeeca, na nĩaiyaga imwe akahũthĩra we
mwene. **7** Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, "Tiganai nake,
araigĩte maguta macio nĩ ũndũ wa mũthenya ũrĩa
ngaathikwo. **8** Athĩĩni mũrĩ nao hĩndĩ ciothe, no niĩ
mũtirĩkoragwo na niĩ hĩndĩ ciothe." **9** Ihinda-inĩ o
rĩu gĩkundi kĩnene kĩa Ayahudi gĩkĩmenya atĩ Jesũ
aarĩ kũu na gĩgĩũka, na gĩtiokire nĩ ũndũ wa Jesũ tu,
no ningĩ nĩgeetha kĩone o na Lazaro ũcio aariũkĩtie
kuuma kũrĩ arĩa akuũ. **10** Nĩ ũndũ ũcio athĩnjĩri-Ngai
arĩa anene magĩthugunda kũũraga Lazaro o nake, **11**
nĩgũkorwo nĩ ũndũ wake Ayahudi aingĩ nĩmathiiaga
kũrĩ Jesũ na makamwĩtĩkia. **12** Mũthenya ũcio ũngĩ
andũ aingĩ arĩa mokĩte nĩ ũndũ wa Gĩathĩ kĩu makĩigua
atĩ Jesũ aarĩ njĩra-inĩ agĩthiĩ Jerusalemu. **13** Magĩkuua
mĩkĩndũ, magĩthiĩ namo kũmũtũnga, makĩanagĩrĩra
atĩrĩ, "Hosana!" "Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũgũũka
na rĩĩtwa rĩa Mwathani!" "Kũrathimwo-rĩ, nĩ Mũthamaki
wa Isiraeli!" **14** Nake Jesũ akĩona njaũ ya ndigiri,
akĩmĩikarĩra, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ, **15** "Tiga
gwĩtigĩra, wee Mwarĩ wa Zayuni; ta rora, mũthamaki
waku nĩarooka, aikarĩire njaũ ya ndigiri." **16** Arutwo ake
matiambĩte gũtaũkĩrwo nĩ gĩtũmi kĩa maũndũ macio.
No Jesũ aarĩkia kũgoocithio nĩguo maataũkĩirwo atĩ
maũndũ macio maandĩkĩtwo nĩ ũndũ wake, na atĩ ũguo
noguo maamwĩkĩte. **17** Nakĩo gĩkundi kĩa andũ kĩrĩa kĩarĩ
nake rĩrĩa eetire Lazaro oime mbĩrĩra-inĩ na akĩmũriũkia
kuuma kũrĩ arĩa akuũ gĩgĩthiĩ na mbere kũmemerekia
ũhoro ũcio. **18** Andũ aingĩ magĩũka gũtũnga Jesũ nĩ
ũndũ nĩmaiguĩte atĩ nĩaringĩte kĩama kĩu. **19** Nĩ ũndũ
ũcio Afarisai makĩĩrana atĩrĩ, "Ta kĩonei tũtirĩ ũndũ
tũreeka. Onei ũrĩa andũ othe mamũrũmĩrĩire!" **20** Na
rĩrĩ, nĩ kwarĩ na Ayunani gatagatĩ-inĩ ka arĩa maathiĩte
gũthathaiya Ngai Gĩathĩ-inĩ kĩu. **21** Nao magĩũka kũrĩ
Filipu, ũrĩa woimĩte itũũra rĩa Bethisaida kũu Galili,
marĩ na ihooya, makĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthuuri ũyũ, no
twende kuona Jesũ." **22** Nake Filipu agĩthiĩ akĩĩra
Anderea ũhoro ũcio, nao eerĩ magĩthiĩ makĩĩra Jesũ.
23 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ihinda nĩrĩkinyu
Mũrũ wa Mũndũ agoocithio. **24** Ngũmwĩra atĩrĩ na
ma, tiga hĩndĩ ya ngano yambire kũgũa tĩĩri-inĩ ĩkue-
rĩ, ĩtũũraga ĩrĩ iiki. No ĩngĩkua, nĩĩciaraga maciaro
maingĩ. **25** Mũndũ ũrĩa wendete muoyo wake nĩakoorwo
nĩguo, na mũndũ ũrĩa ũthũire muoyo wake arĩ gũkũ thĩ,
nĩakaũtũũria nginya muoyo wa tene na tene. **(aiōnios
g166)** **26** Ũrĩa wothe ũndungatagĩra no nginya anũmĩrĩre,
nĩgeetha harĩa ndĩ o nayo ndungata yakwa ĩgaakorwo
ho. Ũrĩa ũndungatagĩra-rĩ, nake Baba nĩarĩmũtĩĩaga.
27 "Rĩu ngoro yakwa nĩĩratangĩka, na niĩ ngũkiuga
atĩa? Njuge, 'Baba honokia harĩ ihinda rĩĩrĩ'? Aca,
gĩtũmi gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmĩte nginyie ihinda rĩĩrĩ. **28**
Baba, goocithia rĩĩtwa rĩaku!" Hĩndĩ ĩyo mũgambo
ũkiuma igũrũ ũkiuga atĩrĩ, "Nĩndĩrĩgoocithĩtie na no
ngũrĩgoocithia o rĩngĩ." **29** Nakĩo gĩkundi kĩa andũ
kĩrĩa kĩarĩ ho na gĩkĩigua ũguo, gĩkiuga atĩ mũgambo
ũcio nĩwarurumaga; nao arĩa angĩ makiuga atĩ nĩ
mũraika wamwarĩria. **30** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ,
"Mũgambo ũcio ndũnaaria nĩ ũndũ wakwa, no waria
nĩ ũndũ wanyu. **31** Hĩndĩ nĩ nginyu thĩ ĩno ĩtuĩrwo
ciira; nake mũnene wa thĩ ĩno nĩekũingatwo. **32** No niĩ
ndaarĩkia kũhaicio igũrũ kuuma thĩ, nĩngaguucĩrĩria
andũ othe harĩ niĩ." **33** Oigire ũguo nĩgeetha onanie
gĩkuũ kĩrĩa agaakua. **34** Gĩkundi kĩu gĩkiuga atĩrĩ,
"Nĩtũiguĩte kuuma Watho-inĩ atĩ Kristũ egũtũũra tene
na tene, nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩ atĩa ũguo woiga atĩ 'Mũrũ
wa Mũndũ no nginya ahaicio igũrũ'? Ũcio 'Mũrũ wa
Mũndũ' nũũ?" **(aiōn g165)** **35** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ,
"Nĩmũgũkorwo na ũtheri ihinda rĩngĩ inini. Thiiagai
rĩrĩa mũrĩ na ũtheri, nduma ĩtanamũtumanĩra. Mũndũ
ũrĩa ũthiiaga na nduma ndamenyaga kũrĩa arathiĩ. **36**
Mwĩhokagei ũtheri hĩndĩ ĩrĩa mũrĩ naguo, nĩgeetha
mũtuĩke ciana cia ũtheri." Nake Jesũ aarĩkia kwaria,
akĩmehitha, agĩĩthiĩra. **37** O na thuutha wa Jesũ kũringa
ciama icio ciothe makĩonaga-rĩ, matiigana kũmwĩtĩkia.
38 Ũndũ ũcio warĩ wa kũhingia kiugo kĩa Isaia ũrĩa
mũnabii kĩrĩa kĩũragia atĩrĩ: "Mwathani, nũũ wĩtĩkĩtie
ũhoro witũ, nakuo guoko kwa Mwathani kũguũrĩirio
ũ?" **39** Nĩ ũndũ ũcio matingĩetĩkirie, nĩ tondũ Isaia
nĩoigĩte handũ hangĩ atĩrĩ: **40** "Nĩamatuĩte atumumu,
na akoomia ngoro ciao, nĩgeetha matikoone na maitho
mao, kana mataũkĩrwo ngoro-inĩ ciao, o na kana
magarũrũke, na niĩ ndĩmahonie." **41** Isaia oigire ũguo
nĩ ũndũ nĩooneete riiri wa Jesũ, na akĩaria ũhoro wake.
42 No o na gũtariĩ o ũguo, aingĩ o na gatagatĩ ka
atongoria a Ayahudi nĩmamwĩtĩkirie. No nĩ ũndũ wa
Afarisai, matingĩoimbũrire wĩtĩkio wao nĩ gwĩtigĩra
matikaingatwo thunagogi; **43** nĩgũkorwo nĩmendete
kũgoocwo nĩ andũ gũkĩra kũgoocwo nĩ Ngai. **44** Jesũ
agĩcooka akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga
atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa ũnjĩtĩkĩtie, to niĩ nyiki etĩkĩtie, no
etĩkĩtie o na ũrĩa wandũmire. **45** Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ
ũcio andora, onaga ũrĩa wandũmire. **46** Niĩ njũkĩte
gũkũ thĩ ndĩ ũtheri, nĩgeetha gũtikagĩe o na ũmwe
ũnjĩtĩkĩtie ũngĩikara nduma-inĩ. **47** "Ha ũhoro wa
mũndũ ũrĩa ũiguaga ũhoro wakwa no akaaga kũũhingia,
ndikũmũtuĩra ciira; nĩgũkorwo ndiokire gũtuĩra andũ a
thĩ ciira, no ndokire kũmahonokia. **48** Mũtuanĩri ciira
arĩ ho, harĩ mũndũ ũrĩa ũndegaga na akaaga gwĩtĩkĩra
ciugo ciakwa; kiugo kĩu ndaaririe nĩkĩo gĩkaamũtuĩra
ciira mũthenya wa mũthia. **49** Nĩgũkorwo ndiaririe
ndĩĩrĩte niĩ mwene, no Baba ũrĩa wandũmire nĩwe
wanjathire ũrĩa ingiuga, na ũrĩa ingĩaria. **50** Nĩnjũũĩ atĩ
rĩathani rĩake rĩkinyagia mũndũ muoyo-inĩ wa tene na
tene. Nĩ ũndũ ũcio ũhoro ũrĩa wothe njaragia no ũrĩa
Baba anjĩĩrĩte njarie." **(aiōnios g166)**

13 Na rĩrĩ, gwatigĩtie o hanini Gĩathĩ kĩa Bathaka
gĩkinye. Jesũ nĩamenyete atĩ ihinda rĩake rĩa
kuuma gũkũ thĩ athiĩ kũrĩ Ithe nĩrĩakinyĩte. Na tondũ
nĩendete arĩa maarĩ ake gũkũ thĩ, akĩmoonia ũrĩa
aamendete nginya kĩrĩkĩrĩro. **2** Na rĩrĩa maarĩĩaga irio cia
hwaĩ-inĩ, Mũcukani nĩarĩkĩtie gwĩkĩra ngoro-inĩ ya Judasi
Isikariota, mũrũ wa Simoni, meciiria ma gũkunyanĩra
Jesũ, **3** Jesũ nĩamenyete atĩ Ithe nĩamũheete ũhoti wa

maũndũ mothe, na atĩ oimĩte kũrĩ Ngai, na acookaga kũrĩ o Ngai; **4** nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩũkĩra, akiuma hau maarĩĩagĩra, akĩruta nguo yake ya igũrũ, akĩoya taurũ, akĩĩoha njohero. **5** Thuutha wa ũguo, agĩitĩrĩra maaĩ kĩraĩ-inĩ na akĩambĩrĩria gũthambia arutwo ake nyarĩrĩ, akĩmagiragia na taurũ ĩyo eyohete njohero. **6** Na aakinya harĩ Simoni Petero, Petero akĩmũũria atĩrĩ, "Hĩ, Mwathani, wee nĩwe ũgũũthambia nyarĩrĩ?" **7** Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ndũngĩmenya ũrĩa ndĩreka rĩu, no thuutha-inĩ nĩũrĩmenya." **8** Petero akĩmwĩra atĩrĩ, "Aca, wee ndũrĩ hĩndĩ ũngĩthambia nyarĩrĩ ciakwa." Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Itangĩgũthambia, ndũngĩgĩa ngwatanĩro na nĩĩ." **(aiōn g165)** **9** Simoni Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mwathani, ndũgaathambie o nyarĩrĩ ciiki, no gĩĩthambie moko o na mũtwe!" **10** Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũndũ wĩthambĩte mwĩrĩ abatairio nĩ gwĩthamba o nyarĩrĩ ciiki; mwĩrĩ wake wothe nĩ mũtheru. Na inyuĩ mũrĩ atheru, o na gũtuĩka ti inyuothe." **11** Nĩgũkorwo nĩamenyete ũrĩa ũkaamũkunyanĩra, na nĩkĩo oigire atĩ ti othe maarĩ atheru. **12** Aarĩkia kũmathambia nyarĩrĩ, akĩĩhumba nguo yake ya igũrũ, na agĩcooka harĩa aikarĩte. Akĩmooria atĩrĩ, "Nĩmwataũkĩrwo nĩ ũguo ndamwĩka? **13** Mũnjĩtaga 'Mũrutani' na 'Mwathani', na ũguo nĩguo kũrĩ, nĩgũkorwo ũguo nĩguo ndĩ. **14** Na rĩrĩ, kuona atĩ Nĩĩ, Mwathani na Mũrutani wanyu, nĩndamũthambia nyarĩrĩ-rĩ, o na inyuĩ nĩmwagĩrĩirwo mũthambanagie nyarĩrĩ mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **15** Nĩndamuonia kĩonereria nĩguo mwĩkage o ta ũguo ndamwĩka. **16** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ ndungata nene gũkĩra mwathi wayo, kana mũtũmwo agakĩra ũrĩa ũmũtũmĩte. **17** Kuona atĩ rĩu nĩmũmenyete maũndũ maya, nĩmũrĩrathimagwo mwameka. **18** "Ndiraaria ũhoro wanyu inyuothe; nĩnjũũĩ arĩa thuurĩte. No ũhoro ũyũ nĩ wa kũhingia maandĩko marĩa moigĩte atĩrĩ, 'Ọ ũrĩa tũrĩĩanagĩra irio nake nĩangarũrũkĩte.' **19** "Ndĩramwĩra maũndũ maya rĩu matanekĩka, nĩgeetha hĩndĩ ĩrĩa marĩĩkĩka mũrĩnjĩtĩkia atĩ nĩĩ nĩ nĩĩ we. **20** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wothe wamũkagĩra mũndũ ũrĩa ndũmĩte nĩ nĩĩ mwene aamũkagĩra; na ũrĩa wothe ũnyamũkagĩra, aamũkagĩra ũrĩa wandũmire." **21** Jesũ aarĩkia kuuga ũguo, agĩtangĩka ngoro na akiumbũra atĩrĩ, "Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũmwe wanyu nĩekũngunyanĩra." **22** Nao arutwo ake makĩambĩrĩria kũrorana marigĩtwo nũũ gatagatĩ-inĩ kao aaragia ũhoro wake. **23** Ũmwe wao, mũrutwo ũrĩa Jesũ endete, aikarĩte thĩ etiiranĩtie na Jesũ. **24** Nake Simoni Petero akĩheneria mũrutwo ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ta mũũrie araaria ũhoro wa ũ." **25** Nake mũrutwo ũcio, agĩĩtiirania na Jesũ na akĩmũũria atĩrĩ, "Mwathani, ũcio nũũ ũraaria ũhoro wake?" **26** Jesũ agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ ũrĩa ngũhe kĩenyũ gĩkĩ kĩa mũgate ndaarĩkia gũgĩtobokia thubu-inĩ." Na aarĩkia gũtobokia kĩenyũ kĩa mũgate thubu-inĩ, agĩkĩhe Judasi Isikariota mũrũ wa Simoni. **27** Judasi aarĩkia kũrĩa mũgate ũcio, Mũcukani akĩmũingĩra. Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũrĩa ũkiriĩ gwĩka-rĩ, ĩka narua." **28** No gũtirĩ o na ũmwe warĩ metha-inĩ wataũkĩirwo nĩ gĩtũmi kĩa Jesũ kũmwĩra ũguo. **29** Na tondũ Judasi nĩwe waigaga mbeeca-rĩ, amwe magĩĩciiria Jesũ aamwĩraga agũre kĩrĩa kĩabataranĩtie nĩ ũndũ wa Gĩathĩ, kana aheane kĩndũ nĩ ũndũ wa arĩa athĩĩni. **30** Nake Judasi aarĩkia kwamũkĩra mũgate ũcio, akiuma nja. Na kwarĩ ũtukũ. **31** Na Judasi aarĩkia gũthiĩ, Jesũ akiuga atĩrĩ, "Rĩu Mũrũ wa Mũndũ nĩagoocithĩtio, nake Ngai nĩagoocithĩtio arĩ thĩĩinĩ wake. **32** Angĩkorwo Ngai nĩagoocithĩtio thĩĩinĩ wake, Ngai nĩekũgoocithia Mũriũ arĩ thĩĩinĩ wake mwene, na amũgoocithie o narua. **33** "Ciana ciakwa, ngũkorwo na inyuĩ o gwa kahinda kanini. Nĩmũkanjaria, na o ta ũrĩa ndeerire Ayahudi, no taguo ngũmwĩra: Kũrĩa ndĩrathiĩ, inyuĩ mũtingĩhota gũũka. **34** "Ngũmũhe rĩathani rĩerũ: Endanagai mũndũ na ũrĩa ũngĩ. O ta ũrĩa ndĩmwendete, o na inyuĩ no nginya mwendanage mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **35** Ũndũ ũyũ nĩguo ũrĩmenyithagia andũ othe atĩ mũrĩ arutwo akwa, mũngĩendana mũndũ na ũrĩa ũngĩ." **36** Simoni Petero akĩmũũria atĩrĩ, "Mwathani nĩ kũ ũgũthiĩ?" Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Kũrĩa ngũthiĩ, mũtingĩhota kũnũmĩrĩra rĩu, no nĩmũrĩnũmĩrĩra thuutha-inĩ." **37** Petero akĩmũũria atĩrĩ, "Mwathani nĩ kĩĩ kĩngĩgiria ngũrũmĩrĩre rĩu? Niĩ nĩngũruta muoyo wakwa nĩ ũndũ waku." **38** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Atĩ no ũrute muoyo waku nĩ ũndũ wakwa? Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, ngũkũ ĩtanakũga, nĩũrĩngaana maita matatũ!

14 "Mũtigatangĩke ngoro, mwĩhokei Ngai; o na niĩ mũnjĩhoke. **2** Thĩĩinĩ wa nyũmba ya Baba kũrĩ na ciikaro nyingĩ; gũtangĩrĩ ũguo ingĩrĩ kũmwĩra. Nĩngũthiĩ kuo kũmũthondekera handũ. **3** Na ndathiĩ na ndamũthondekera handũ-rĩ, nĩngacooka ndĩmũgĩĩre nĩgeetha o na inyuĩ mũkoragwo harĩa ndĩ. **4** Njĩra ya kũrĩa ndĩrathiĩ inyuĩ nĩmũmĩũĩ." **5** Nake Toma akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, ithuĩ tũtiũĩ kũrĩa ũgũthiĩ, nĩ ũndũ ũcio-rĩ, njĩra tũngĩkĩmĩmenya atĩa?" **6** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ njĩra, na nĩ niĩ ũhoro ũrĩa wa ma, na nĩ niĩ muoyo. Gũtirĩ mũndũ ũkinyaga kũrĩ Baba atagereire harĩ niĩ. **7** Korwo nĩmũũmenyete kũna, no mũmenye Baba o nake. Kuuma rĩu, nĩmũmũĩ na nĩ mũmuonete!" **8** Filipu akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, tuonie Baba na ithuĩ nĩtũkũiganĩra." **9** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Filipu, ndũrĩ wamenya o na thuutha wa gũkorwo na inyuĩ ihinda iraihu ũguo? Mũndũ ũrĩa wothe ũnyonete nĩonete Baba. Ũngĩkiuga atĩa atĩ, 'Tuonie Baba'? **10** Kaĩ ũtetĩkĩtie atĩ niĩ ndĩ thĩĩinĩ wa Baba, na atĩ Baba arĩ thĩĩinĩ wakwa? Ciugo iria ndĩmwĩraga ti ciakwa niĩ mwene; no Baba ũrĩa ũtũũraga thĩĩinĩ wakwa, nĩwe ũraruta wĩra wake. **11** Njĩtĩkiai rĩrĩa nguuga atĩ ndĩ thĩĩinĩ wa Baba, nake Baba arĩ thĩĩinĩ wakwa; kana mũgĩĩtĩkie nĩ ũndũ wa ũira wa ciama iria ningaga. **12** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ ũrĩa wothe ũnjĩtĩkĩtie, nĩarĩĩkaga maũndũ marĩa njĩkaga. Na nĩageeka o na maũndũ manene kũrĩ macio, tondũ ndĩrathiĩ kũrĩ Baba. **13** Na ũrĩa wothe mũkahooya, nĩngawĩka thĩĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa, nĩgeetha Mũriũ arehere Baba riiri. **14** Mwahooya ũndũ o wothe thĩĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa, nĩndĩrĩwĩkaga. **15** "Angĩkorwo nĩmũnyendete, nĩmũrĩathĩkagĩra ũrĩa ndĩmwathĩte. **16** Na niĩ nĩngahooya Baba, nake nĩakamũhe Mũteithia ũngĩ aikarage na inyuĩ nginya tene, **(aiōn g165)** **17** nake nĩwe Roho ũrĩa wa ma. Nao andũ a gũkũ thĩ matingĩmwĩtĩkĩra tondũ matimuonaga na matimũũĩ. No inyuĩ nĩmũmũĩ nĩgũkorwo atũũranagia na inyuĩ, na aikaraga thĩĩinĩ

wanyu. **18** Ndikũmũtiga ta ciana cia ngoriai, nĩngũũka
kũrĩ inyuĩ. **19** Thuutha wa ihinda inyinyi, thĩ ndĩgũcooka
kũnyona, no inyuĩ nĩmũrĩnyonaga. Tondũ nĩndũũraga
muoyo, o na inyuĩ nĩmũgũtũũra muoyo. **20** Mũthenya
ũcio nĩmũkamenya atĩ niĩ ndĩ thĩĩnĩ wa Baba, na inyuĩ
mũrĩ thĩĩnĩ wakwa, na niĩ ndĩ thĩĩnĩ wanyu. **21** Ũrĩa
wothe ũiguaga maathani makwa na akamaathĩkĩra, ũcio
nĩwe ũnyendete. Nake ũcio ũnyendete nĩarĩendagwo nĩ
Baba, o na niĩ nĩndĩmwendaga na ndĩĩonithanagie kũrĩ
we." **22** Nake Judasi (no ti Isikariota) akiuga atĩrĩ, "No
rĩrĩ Mwathani, nĩ kĩĩ gĩgũtũma wĩonithanie kũrĩ ithuĩ na
ti kũrĩ andũ a gũkũ thĩ?" **23** Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ,
"Mũndũ o wothe ũnyendete nĩarĩathĩkagĩra ũrutani
wakwa. Baba nake nĩarĩmwendaga, na nĩtũrĩũkaga kũrĩ
we tũtũũranagie nake. **24** Ũrĩa ũtanyendete ndathĩkagĩra
ũrutani wakwa. Ciugo icio mũiguaga ti ciakwa niĩ
mwene; nĩ cia Baba ũrĩa wandũmire. **25** "Maũndũ maya
mothe ndamwarĩria tũrĩ o na inyuĩ. **26** No rĩrĩ, we
Mũteithia, na nĩwe Roho Mũtheru, ũrĩa Baba agaatũma
thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩakwa, nĩakamũruta maũndũ mothe
na amũririkanie ũrĩa wothe ndĩmwĩrĩte. **27** Thayũ
nĩguo ngũmũtigĩra; thayũ wakwa nĩguo ndaamũhe.
Ndikũmũhe thayũ ta ũrĩa ũheanagwo nĩ andũ a gũkũ
thĩ. Mũtigatangĩke ngoro kana mwĩtigĩre. **28** "Inyuĩ
nĩmwaiguire ngiuga atĩrĩ, 'Nĩngũthiĩ na nĩngacooka
njũke kũrĩ inyuĩ rĩngĩ.' Angĩkorwo nĩmũnyendete-rĩ, no
mũkene tondũ ndĩrathiĩ kũrĩ Baba, nĩgũkorwo Baba nĩ
mũnene kũrĩ niĩ. **29** Ndamwĩra maũndũ macio o rĩu
matanekĩka nĩgeetha rĩrĩa magekĩka mũgeetĩkia. **30**
Ndikũmwarĩria ũhoro ũyũ ihinda iraaya, nĩgũkorwo
mũnene wa gũkũ thĩ nĩarooka. We ndarĩ na hinya wa
kũnjatha, **31** no andũ a gũkũ thĩ no nginya mamenye atĩ
nĩnyendete Baba, na atĩ njĩkaga o ũrĩa Baba anjathĩte.
"Ũkai rĩu; nĩtũthiĩi.

15 "Niĩ nĩ niĩ mũthabibũ ũrĩa wa ma nake Baba
nĩwe mũrĩmĩri. **2** Rũhonge o ruothe rũrĩ thĩĩnĩ
wakwa rũtaciaraga nĩarũtemaga akarweheria. Naruo
rũhonge o ruothe rũrĩa rũciaraga nĩarũceehaga nĩguo
rũciare maciaro maingĩ makĩria. **3** Inyuĩ o na rĩu
mũrĩ atheru nĩ ũndũ wa ũhoro ũrĩa ndĩmũheete.
4 Ikaragai thĩĩnĩ wakwa na niĩ nĩndĩrĩikaraga thĩĩnĩ
wanyu. Gũtirĩ rũhonge rũngĩciara maciaro rũrĩ rwiki;
no nginya rũikare thĩĩnĩ wa mũthabibũ. O na inyuĩ
mũtingĩciara maciaro mũtangĩikara thĩĩnĩ wakwa. **5** "Nĩ
niĩ mũthabibũ, na inyuĩ mũrĩ honge. Mũndũ angĩikara
thĩĩnĩ wakwa na niĩ njikare thĩĩnĩ wake, nĩarĩciaraga
maciaro maingĩ; tondũ mũtarĩ hamwe na niĩ mũtirĩ
ũndũ mũngĩhota gwĩka. **6** Mũndũ o wothe angĩaga
gũikara thĩĩnĩ wakwa-rĩ, atariĩ o ta rũhonge rũrĩa
rũteagwo rũkooma; honge icio nĩkũnganio ciũnganagio,
igaikio mwaki-inĩ ikahĩa. **7** Mũngĩikara thĩĩnĩ wakwa,
nacio ciugo ciakwa ciikare thĩĩnĩ wanyu, hooyai o kĩrĩa
gĩothe mũngĩenda, na nĩmũkũheo kĩo. **8** Ũndũ ũrĩa
ũngĩgoocithia Baba nĩ atĩ, mũciarage maciaro maingĩ
nĩguo mwĩonanie mũrĩ arutwo akwa. **9** "O ta ũrĩa
Baba anyendete, ũguo noguo na niĩ ndĩmwendete.
Rĩu-rĩ, ikaragai o wendo-inĩ wakwa. **10** Mũngĩathĩkĩra
maathani makwa-rĩ, nĩmũrĩikaraga wendo-inĩ wakwa o
ta ũrĩa niĩ njathĩkĩire maathani ma Baba na ngaikara
wendo-inĩ wake. **11** Ndamwĩra maũndũ macio nĩguo
gĩkeno gĩakwa kĩgĩe thĩĩnĩ wanyu, nakĩo gĩkeno kĩanyu
gĩkinyanĩre. **12** Rĩathani rĩakwa nĩ rĩĩrĩ: Endanagai
inyuĩ ene, o ta ũrĩa niĩ ndĩmwendete. **13** Gũtirĩ mũndũ
ũrĩ wendo mũnene kũrĩ ũyũ, atĩ mũndũ no arute
muoyo wake nĩ ũndũ wa arata ake. **14** Inyuĩ mũrĩ
arata akwa, mũngĩĩka ũrĩa ndĩmwathĩte. **15** Ndigũcooka
kũmwĩta ndungata, tondũ ndungata ndĩmenyaga ũrĩa
mũmĩathi areeka; no inyuĩ ndĩmwĩtĩte arata nĩgũkorwo
maũndũ marĩa mothe ndĩĩrutĩte kuuma kũrĩ Baba
nĩndĩmũmenyithĩtie. **16** Ti inyuĩ mwathuurire, no nĩ
niĩ ndamũthuurire, na ngĩmwamũra mũthiĩ mũgaciare
maciaro, namo maciaro macio matũũre. Nake Baba
nĩakamũhe kĩrĩa gĩothe mũkahooya thĩĩnĩ wa rĩĩtwa
rĩakwa. **17** Rĩĩrĩ nĩrĩo rĩathani rĩakwa: Endanagai.
18 "Andũ a thĩ mangĩmũthũũra, menyai atĩ nĩ niĩ
maambire gũthũũra. **19** Korwo mũrĩ a gũkũ thĩ, andũ
a thĩ no mamwende ta mũrĩ ao. No rĩrĩ, inyuĩ mũtirĩ
a gũkũ thĩ, no nĩndĩmũthuurĩte kuuma kũrĩ andũ
a thĩ. Nĩkĩo andũ a thĩ mamũthũire. **20** Ririkanai
ũhoro ũrĩa ndamwĩrire atĩrĩ, 'Gũtirĩ ndungata nene
gũkĩra mũmĩathi.' Angĩkorwo niĩ nĩmanyariirire, o
na inyuĩ nĩmakamũnyarira. Angĩkorwo nĩmathĩkĩire
ũrutani wakwa o na wanyu nĩmakawathĩkĩra. **21** Nao
makaamwĩka ũguo nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa, nĩgũkorwo
matiũĩ ũrĩa wandũmire. **22** "Korwo ndiokire ngĩmahe
ũhoro, matingĩamenyire nĩ ehia. No rĩu matirĩ na
kĩĩgwatio nĩ ũndũ wa mehia mao. **23** Mũndũ ũrĩa
ũũthũũrĩte, nĩathũũire Baba o nake. **24** Korwo ndiĩkĩte
gatagatĩ-inĩ kao maũndũ marĩa matarĩ mekwo nĩ mũndũ
ũngĩ matingĩamenyire nĩ ehia. No rĩu nĩmonete ciama
ici, no no maathũire na magathũũra Baba. **25** No
nĩgeetha kũhingio ũrĩa kwandĩkĩtwo Watho-inĩ wao
atĩrĩ, 'Nĩmathũũrire hatarĩ gĩtũmi.' **26** "Hĩndĩ ĩrĩa
Mũteithia agooka, ũrĩa ngaamũtũmĩra kuuma kũrĩ
Baba, na nĩwe Roho wa ma ũrĩa uumaga kũrĩ Baba, we
nĩakaheana ũira wakwa. **27** Na o na inyuĩ no nginya
mũkaaruta ũira, tondũ mũtũũrĩte na niĩ kuuma o
kĩambĩrĩria.

16 "Ndamwĩra maũndũ macio mothe nĩgeetha
mũtikanae gũtiganĩria wĩtĩkio. **2** Nĩmakamũingata
thunagogi-inĩ; na ũhoro wa ma nĩ atĩ, kũrĩ hĩndĩ ĩgũũka
rĩrĩa mũndũ o wothe ũkaamũũraga ageciiragia atĩ nĩ
Ngai aratungatĩra. **3** Mageekaga maũndũ macio nĩ
ũndũ matimenyete Baba o na kana makaamenya. **4**
Ndamwĩra maũndũ macio nĩgeetha hĩndĩ ĩyo yakinya
mũkaarirĩkana atĩ nĩndamwĩrĩte. Ndiamwĩrire maũndũ
macio kĩambĩrĩria-inĩ tondũ ndaarĩ hamwe na inyuĩ. **5**
"Rĩu nĩngũthiĩ kũrĩ ũrĩa wandũmire. No gũtirĩ o na ũmwe
wanyu ũranjũũria atĩrĩ, 'Ũrathiĩ kũ?' **6** Mwaiyũrwo
nĩ kĩeha nĩ tondũ nĩndamwĩra maũndũ macio. **7** No
ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩ kwagĩrĩire niĩ thiĩ nĩ ũndũ
wanyu. Tondũ ndaaga gũthiĩ, Mũteithia ndagooka kũrĩ
inyuĩ. No ndaathiĩ, nĩngamũtũma oke kũrĩ inyuĩ. **8**
Nake oka, nĩakaiguithia andũ a gũkũ thĩ ũrĩa mahĩtĩtie
ũhoro-inĩ wa mehia, na ũhoro-inĩ wa ũthingu, o na
ũhoro-inĩ wa ciira: **9** Nĩmahĩtĩtie ũhoro-inĩ wa mehia,
nĩgũkorwo andũ matinjĩtĩkĩtie; **10** nĩmahĩtĩtie ũhoro-
inĩ wa ũthingu, nĩgũkorwo ndĩrathiĩ kũrĩ Baba kũrĩa

mũtangĩcooka kũnyona; **11** na nĩmahĩtĩtie ũhoro-inĩ wa ciira tondũ mũnene wa gũkũ thĩ nĩarĩkĩtie gũtuĩrwo ciira. **12** "Ndĩ na maũndũ mangĩ maingĩ ma kũmwĩra, makĩria ya marĩa mũngĩhota kũũmĩrĩria rĩu. **13** No rĩrĩ, Roho Mũtheru ũcio wa ma oka, nĩakamũtongoria ũhoro-inĩ ũrĩa wa ma wothe. Ndakaaragia ũhoro wake mwene; akaaragia ũhoro wa maũndũ marĩa aiguĩte, ningĩ nĩakamwĩra ũhoro wa maũndũ marĩa magooka thuutha. **14** Nĩakangoocithia nĩgũkorwo nĩakamũmenyithia ũhoro wakwa ũrĩa arutĩte kuuma kũrĩ niĩ. **15** Maũndũ mothe ma Baba nĩ makwa. Nĩkĩo ndamwĩra atĩ Roho nĩakamũmenyithia ũhoro wakwa ũrĩa arutĩte kuuma kũrĩ niĩ, mũũmenye. **16** "Thuutha wa kahinda kanini mũtikũnyona rĩngĩ na ningĩ thuutha wa kahinda kanini nĩmũkũnyona." **17** Amwe a arutwo ake makĩũrania atĩrĩ, "Arenda kuuga atĩa rĩrĩa aroiga atĩ, 'Thuutha wa kahinda kanini mũtikũnyona rĩngĩ na ningĩ atĩ thuutha wa kahinda kanini nĩmũkũnyona', ningĩ atĩ 'Tondũ ndĩrathiĩ kũrĩ Baba?'" **18** Magĩthiĩ na mbere kũũrania atĩrĩ, "Arenda kuuga atĩa rĩrĩa aroiga atĩ, 'Kahinda kanini'? Ithuĩ tũtiramenya ũrĩa aroiga." **19** Nake Jesũ akĩona atĩ nĩmendaga kũmũũria ũhoro ũcio, nĩ ũndũ ũcio akĩmeera atĩrĩ, "Nĩ kũũrania mũrorania ũrĩa ngwendaga kuuga rĩrĩa njugire atĩ 'Thuutha wa kahinda kanini mũtikũnyona rĩngĩ, na ningĩ thuutha wa kahinda kanini nĩmũkũnyona'? **20** Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũkaarĩra na mũcakae rĩrĩa andũ a thĩ marakena. Inyuĩ mũkanyiitwo nĩ kĩeha, no kĩeha, kĩanyu nĩgĩkagarũrũka gĩtuĩke gĩkeno. **21** Mũndũ-wa-nja agĩciara nĩakoragwo na ruo tondũ hĩndĩ yake nĩ nginyu; no aarĩkia gũciara kaana, akariganĩrwo nĩ ruo nĩ ũndũ wa gũkena nĩgũkorwo kaana nĩ gaaciarwo gũkũ thĩ. **22** O na inyuĩ noguo: Rĩu nĩ ihinda rĩanyu rĩa kĩeha, no nĩngamuona rĩngĩ na nĩmũgakena, na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũkaamũtunya gĩkeno kĩu. **23** Mũthenya ũcio wakinya mũtigacooka kũnjũũria ũndũ o na ũrĩkũ. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, Baba nĩakamũhe kĩrĩa gĩothe mũkaahooya thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa. **24** Nginyagia rĩu mũtirĩ mwahooya ũndũ thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa. Hooyai na nĩmũkũheo, nĩguo gĩkeno kĩanyu gĩkinyanĩre. **25** "O na gũtuĩka ngoretwo ngĩaria na ngerekano-rĩ, hĩndĩ nĩĩroka rĩrĩa itagacooka kũmwarĩria na njĩra ĩyo, no ngaamwĩraga ũhoro wa Baba itekũhithĩrĩra. **26** Mũthenya ũcio nĩmũkahooyaga thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa. Ndiroiga atĩ nĩngahooyaga Baba ithenya rĩanyu. **27** No rĩrĩ, Baba we mwene nĩamwendete, nĩgũkorwo inyuĩ nĩmũnyendete, na nĩmwĩtĩkĩtie atĩ ndoimire kũrĩ Ngai. **28** Niĩ ndoimire kũrĩ Baba, ngĩũka gũkũ thĩ; na rĩu nĩnguuma gũkũ thĩ, njooke kũrĩ Baba." **29** Hĩndĩ ĩyo arutwo a Jesũ makiuga atĩrĩ, "Rĩu nĩũratũhe ũhoro wega, ũtekwaria na ngerekano. **30** Rĩu nĩtwamenya atĩ wee nĩũũĩ maũndũ mothe, na atĩ o na ndũbataire mũndũ o na ũrĩkũ akũũrie ciũria. Ũhoro ũcio nĩwatũma twĩtĩkie atĩ woimĩte kũrĩ Ngai." **31** Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Rĩu nĩmwetĩkia! **32** No hĩndĩ nĩĩroka, na nĩnginyu, rĩrĩa mũkahurunjũka, o mũndũ athiĩ gwake mũciĩ. Mũkaandiga ndĩ nyiki, no ndirĩ nyiki, nĩgũkorwo Baba arĩ hamwe na niĩ. **33** "Ndamwĩra maũndũ macio nĩgeetha mũgĩe na thayũ thĩinĩ wakwa. Gũkũ thĩ nĩmũrĩonaga thĩĩna. No ũmĩrĩriai! Niĩ nĩndooretie thĩ."

17 Jesũ aarĩkia kuuga maũndũ macio, agĩtiira maitho akĩrora na igũrũ, akĩhooya, akiuga atĩrĩ: "Baba hĩndĩ nĩ nginyu. Goocithia Mũrũguo, nĩguo nake Mũrũguo akũgoocithie. **2** Nĩgũkorwo nĩũmũheete ũhoti wa gwatha andũ othe, nĩguo arĩa othe ũmũheete amahe muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **3** Na rĩu ũyũ nĩguo muoyo wa tene na tene: Atĩ makũmenye, o Wee Ngai ũrĩa wa ma, na mamenye Jesũ Kristũ, ũrĩa ũtũmĩte. **(aiōnios g166)** **4** Nĩngũgoocithĩtie gũkũ thĩ na ũndũ wa kũrĩĩkia wĩra ũrĩa waheire ndute. **5** Na rĩu Baba, ngoocithia ndĩ mbere yaku na riiri ũrĩa ndaarĩ naguo hamwe nawe o mbere thĩ ĩtaanagĩa. **6** "Nĩnguũrĩirie andũ arĩa waheire gũkũ thĩ rĩĩtwa rĩaku. Acio maarĩ aku; nawe ũkĩĩhe o, nao nĩmathĩkĩire kiugo gĩaku. **7** Na rĩu nĩmamenyete atĩ indo iria ciothe ũheete ciumĩte kũrĩ wee. **8** Nĩgũkorwo nĩndamaheire ciugo iria waheire, nao magĩciiĩtĩkĩra. Nĩmamenyire hatarĩ nganja atĩ ndoimire kũrĩ wee, na magĩĩtĩkia atĩ wee nĩwe wandũmire. **9** Acio nĩo ndĩrahoera. Ndirahoera andũ a gũkũ thĩ, no ndĩrahoera arĩa ũũheete, nĩgũkorwo nĩ aku. **10** Kĩrĩa gĩothe ndĩ nakĩo nĩ gĩaku, na kĩrĩa gĩothe ũrĩ nakĩo nĩ gĩakwa. Naguo ũgooci nĩũũkĩte kũrĩ niĩ nĩ ũndũ wao. **11** Ndigũikara gũkũ thĩ rĩngĩ, no-o marĩ o gũkũ thĩ, na niĩ ndĩroka kũrĩ wee. Baba Mũtheru, magitĩre na ũhoti wa rĩĩtwa rĩaku, rĩĩtwa rĩrĩa waheire, nĩgeetha matuĩke ũmwe o ta ũrĩa ithuĩ tũrĩ ũmwe. **12** Rĩrĩa ndĩraarĩ nao, nĩndĩramagitagĩra na ngamamenyerera na rĩĩtwa rĩu waheire. Gũtirĩ o na ũmwe ũũrĩte o tiga ũrĩa wathĩrĩirwo kwanangwo nĩguo Maandĩko mahingio. **13** "Rĩu ndĩroka kũrĩ wee, no maũndũ maya ndĩroiga ndĩ o gũkũ thĩ, nĩguo maiyũrwo nĩ gĩkeno gĩakwa kĩrĩ gĩkinyanĩru kũna thĩinĩ wao. **14** Nĩndĩmaheete kiugo gĩaku, nao andũ a gũkũ thĩ makamathũũra, nĩgũkorwo o ti a gũkũ thĩ rĩngĩ, o ta ũrĩa niĩ itarĩ wa gũkũ thĩ. **15** Ihooya rĩakwa ti ũmarute gũkũ thĩ, no nĩ atĩ ũmagitagĩre kuuma kũrĩ ũrĩa mũũru. **16** O ti a gũkũ thĩ, o ta ũrĩa o na niĩ itarĩ wakuo. **17** Maamũre, ũmatherie na ũhoro ũrĩa wa ma; ũhoro waku nĩguo ũhoro wa ma. **18** O ta ũrĩa wandũmire gũkũ thĩ, na niĩ noguo ndamatũma kũrĩ andũ a gũkũ thĩ. **19** Ndĩĩtheretie nĩ ũndũ wao, nĩguo o nao matherio kũna nĩ ũhoro ũrĩa wa ma. **20** "Ningĩ to aya oiki ndĩrahoera. Ndĩrahoera o na arĩa angĩ makaanjĩtĩkia nĩ ũndũ wa ndũmĩrĩri ya aya, **21** nĩguo othe matuĩke ũmwe Baba, o ta ũrĩa we ũrĩ thĩinĩ wakwa na niĩ ndĩ thĩinĩ waku. O nao marogĩa thĩinĩ witũ nĩgeetha andũ a gũkũ thĩ metĩkie atĩ nĩwe ũndũmĩte. **22** Nĩndĩmaheete riiri ũrĩa waheire, nĩguo matuĩke ũmwe o ta ũrĩa ithuĩ tũrĩ ũmwe, **23** niĩ ndĩ thĩinĩ wao, nawe ũrĩ thĩinĩ wakwa. Marotuĩka ũmwe kũna, nĩgeetha andũ a gũkũ thĩ mamenye atĩ nĩwe wandũmire, na atĩ nĩũmendete o ta ũrĩa ũnyendete. **24** "Baba, ngwenda arĩa ũũheete makorwo na niĩ harĩa ndĩ na mone riiri wakwa, riiri ũrĩa ũũheete nĩ ũndũ nĩwanyendete thĩ ĩtanombwo. **25** "Baba Mũthingu, o na gũtuĩka andũ a gũkũ thĩ matikũũĩ-rĩ, niĩ nĩngũũĩ, nao nĩ moĩ atĩ nĩwe ũndũmĩte. **26** Nĩngũmenyithanĩtie kũrĩ o, na nĩngũkĩrĩrĩria gũkũmenyithania, nĩgeetha wendani ũrĩa ũnyendete naguo ũikarage thĩinĩ wao na nĩguo o na niĩ mwene ngoragwo thĩinĩ wao."

18 Jesũ aarĩkia kũhooya, agĩthiĩ arĩ na arutwo ake, makĩringa mũkuru wa Karũũĩ ga Kidironi. Mũrĩmo ũcio ũngĩ nĩ haarĩ na mũgũnda wa mĩtamaiyũ, agĩtoonya ho na arutwo ake. **2** Na rĩrĩ, Judasi, ũrĩa wamũkunyanĩire, nĩooĩ handũ hau, nĩ ũndũ Jesũ nĩacemanagĩria ho kaingĩ na arutwo ake. **3** Nĩ ũndũ ũcio Judasi agĩthiĩ hau mũgũnda-inĩ ũcio, atongoretie mbũtũ ya thigari na anene amwe kuuma kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai. Nao nĩmakuuĩte icinga, na matawa, na indo cia mbaara. **4** Nake Jesũ nĩ ũndũ nĩamenyaga maũndũ marĩa mothe maakirie kũmũkora-rĩ, akiumĩra akĩmooria atĩrĩ, "Nũũ mũracaria?" **5** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ Jesũ wa Nazarethi." Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ we." (Nake Judasi ũcio wamũkunyanĩire aarũngiĩ hau hamwe nao.) **6** Rĩrĩa Jesũ aameerire atĩrĩ, "Niĩ nĩ niĩ we," magĩcooka na thuutha makĩgũa thĩ. **7** O rĩngĩ Jesũ akĩmooria atĩrĩ, "Nũũ mũracaria?" Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ Jesũ wa Nazarethi." **8** Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ndamwĩra atĩ nĩ niĩ we. Akorwo nĩ niĩ mũracaria-rĩ, rekei andũ aya mathiĩ." **9** Gwekĩkire ũguo nĩgeetha ũhoro ũrĩa aarĩtie ũhinge, rĩrĩa oigire atĩrĩ, "Andũ arĩa waheire gũtirĩ o na ũmwe wao ndeete." **10** Hĩndĩ ĩyo Simoni Petero, tondũ aarĩ na rũhiũ rwa njora, akĩrũcomora na agĩtinia gũtũ kwa ũrĩo kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. (Ndungata ĩyo yetagwo Maliku.) **11** Nake Jesũ agĩatha Petero atĩrĩ, "Cookia rũhiũ rwaku rwa njora! Gĩkombe kĩrĩa Baba aaheete-rĩ, nĩngwaga gũkĩnyuĩra?" **12** Nayo mbũtũ ĩyo ya thigari na mũnene wayo, hamwe na anene acio a Ayahudi makĩnyiita Jesũ. Makĩmuoha na **13** makĩamba kũmũtwara kwa Anasi, ũrĩa warĩ mũthoniwe wa Kaiafa, ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene mwaka ũcio. **14** Kaiafa nĩwe wataarĩte Ayahudi atĩ no gũkorwo arĩ wega mũndũ ũmwe akuĩre andũ othe. **15** Simoni Petero marĩ na mũrutwo ũngĩ makĩrũmĩrĩra Jesũ. Na tondũ mũrutwo ũcio nĩoĩo nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, agĩtwarana na Jesũ kũu nja ya mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene. **16** No Petero agĩtigwo etereire hau nja ya kĩhingo. Nake mũrutwo ũcio ũngĩ, woĩo nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, agĩcooka, akĩaria na mũirĩtu ũrĩa warĩ kĩhingo-inĩ agĩtoonyia Petero. **17** Nake mũirĩtu ũcio warĩ kĩhingo-inĩ akĩũria Petero atĩrĩ, "Kaĩ wee ũrĩ ũmwe wa arutwo a mũndũ ũyũ?" Nake agĩcookia agĩkiuga atĩrĩ, "Aca, ndirĩ ũmwe wao." **18** Na rĩrĩ, ndungata na thigari ciarũgamĩte irigiicĩirie mwaki ũrĩa ciakĩtie ikĩwota, tondũ kwarĩ na heho. Petero o nake aarũgamĩte hamwe nao agĩota mwaki. **19** Ihinda-inĩ o rĩu, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene oragia Jesũ ũhoro wa arutwo ake na ũhoro wa ũrutani wake. **20** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ njarĩirie andũ othe a thĩ itarĩ ũndũ ngũhitha, na ngarutana hĩndĩ ciothe thunagogi-inĩ o na hekarũ-inĩ, kũrĩa Ayahudi othe macemanagia. Ndirĩ ũndũ njaragia na hitho. **21** Ũranjũria ũguo nĩkĩ? Ũria arĩa mananjigua ngĩaria. Ti-itherũ nĩmoĩ ũrĩa ndanoiga." **22** Rĩrĩa Jesũ oigire ũguo, ũmwe wa thigari iria ciarĩ hau akĩmũgũtha rũhĩ, akĩmũũria atĩrĩ, "Ũguo nĩguo ũgũcookeria mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene?" **23** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo nĩndoiga ũũru-rĩ, heana ũira wa ũũru ũcio. No angĩkorwo ndaaria ũhoro wa ma-rĩ, wangũthĩra kĩ?" **24** Nake Anasi akĩmũneana atwarwo arĩ o muohe kũrĩ Kaiafa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. **25** O hĩndĩ ĩyo Simoni Petero arũgamĩte agĩota mwaki, akĩũrio atĩrĩ, "Kaĩ wee ũrĩ ũmwe wa arutwo a mũndũ ũyũ?" Nake agĩkaana, akiuga atĩrĩ, "Aca, ndirĩ ũmwe wao!" **26** Ndungata ĩmwe ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, na yarĩ ya mbarĩ ya mũndũ ũrĩa Petero aatinĩtie gũtũ, ĩkĩmũũria atĩrĩ, "Na githĩ niĩ ndirakuonire mũrĩ nake hau mũgũnda-inĩ wa mĩtamaiyũ?" **27** O rĩngĩ Petero agĩkaana, na o hĩndĩ ĩyo ngũkũ ĩgĩkũga. **28** Ningĩ Ayahudi makĩruta Jesũ gwa Kaiafa makĩmũtwara gĩikaro-inĩ kĩa Barũthi wa Kĩroma. Hĩndĩ ĩyo kwarĩ rũciinĩ tene, na nĩgeetha matikagwatwo nĩ thaahu, Ayahudi matiatoonyire gĩikaro kĩu; nĩ ũndũ nĩmendaga mahote kũrĩa gĩathĩ kĩa Bathaka. **29** Nĩ ũndũ ũcio Pilato akiuma akĩmakora kũu nja akĩmooria atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ mũramũthitangĩra kĩ?" **30** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Atangĩrĩ muuni watho-rĩ, tũtingĩmũrehe kũrĩ we." **31** Nake Pilato akĩmeera atĩrĩ, "Kĩmuoei inyuĩ ene mũkamũciirithie kũringana na watho wanyu." Nao Ayahudi makĩregana na ũhoro ũcio, makiuga atĩrĩ, "Ithuĩ tũtirĩ na rũũtha rwa kũũraga mũndũ o na ũ." **32** Maũndũ maya mekĩkire nĩgeetha ciugo iria Jesũ aarĩtie akĩonania mũthemba wa gĩkuũ kĩrĩa agaakua ihingio. **33** Pilato agĩcooka agĩtoonya gĩikaro kĩu kĩa Barũthi, agĩĩta Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe mũthamaki wa Ayahudi?" **34** Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "Ũcio nĩ woni waku, kana nĩ andũ makwĩrĩte ũhoro wakwa?" **35** Nake Pilato akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ ndĩkĩrĩ Mũyahudi? Andũ anyu na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene nĩo makũneanĩte kũrĩ niĩ. Nĩ atĩa wĩkĩte?" **36** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ũthamaki wakwa ti wa gũkũ thĩ. Korwo nĩ ũguo-rĩ, ndungata ciakwa nicingĩndũĩrĩire ndikanyiitwo nĩ Ayahudi. No ũthamaki wakwa nĩ wa kuuma kũndũ kũngĩ." **37** Nake Pilato akĩmũcookeria atĩrĩ, "nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, wee ũkĩrĩ Mũthamaki!" Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩwaria ma kuuga atĩ niĩ ndĩ Mũthamaki. Ma nĩ atĩrĩ, gĩtũmi gĩkĩ nĩkĩo gĩatũmire njiarwo, na nĩkĩo ndokire gũkũ thĩ atĩ nyumbũrage ũhoro ũrĩa wa ma. Mũndũ o wothe ũrĩ mwena wa ũhoro wa ma nĩathikagĩrĩria." **38** Nake Pilato akĩmũũria atĩrĩ, "Ũhoro wa ma nĩ ũrĩkũ?" Aarĩkia kũũria ũguo akiuma nja o rĩngĩ agĩthiĩ kũrĩ Ayahudi akĩmeera atĩrĩ, "Ndirona gĩtũmi gĩa kũmũthitangĩra. **39** No ningĩ nĩ mũtugo wanyu hĩndĩ ya Bathaka ndĩmuohorere mũndũ ũmwe. Nĩmũkwenda ndĩmuohorere 'mũthamaki wa Ayahudi'?" **40** Nao makĩanĩrĩra, magĩcookia atĩrĩ, "Aca, tũtikwenda ũcio! Tuohorere Baraba!" Na rĩrĩ, Baraba ũcio aarĩ mũtunyani.

19 Hĩndĩ ĩyo Pilato akĩoya Jesũ, akĩmũhũũrithia iboko. **2** Nacio thigari igĩtuma thũmbĩ ya mĩigua, ikĩmwĩkĩra mũtwe, na ikĩmũhumba kanjũ ya rangi wa ndathi, **3** igathiiaga harĩ we o ihinda kwa ihinda, ikamũnyũrũragia ikiugaga atĩrĩ, "Ngeithi, mũthamaki wa Ayahudi!" Nacio ikamũgũthaga ũthiũ na hĩ. **4** O rĩngĩ Pilato akiuma nja, akĩĩra Ayahudi atĩrĩ, "Ta onei ngũmũruta nja ndĩmũrehe kũrĩ inyuĩ, nĩguo mũmenye atĩ niĩ ndionete ũndũ o na ũrĩkũ angĩthitangĩrwo." **5** Rĩrĩa Jesũ oimire nja ekĩrĩte thũmbĩ ĩyo ya mĩigua na ehumbĩte kanjũ ĩyo ya rangi wa ndathi-rĩ, Pilato

akĩmeera atĩrĩ, "Mũndũ nĩ ũyũ!" **6** Rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa anene o na atongoria a Ayahudi maamuonire, makĩanĩrĩra makiuga atĩrĩ, "Mwambithie mũtĩ-igũrũ! Mwambithie mũtĩ-igũrũ!" No Pilato akĩmacookeria atĩrĩ, "Muoei mũmwambe mũtĩ igũrũ arĩ inyuĩ. Ha ũhoro wakwa, ndirona ũndũ o na ũrĩkũ angĩthitangĩrwo." **7** Nao Ayahudi makiuga magwatĩirie atĩrĩ, "Ithuĩ nĩtũrĩ watho; na kũringana na watho ũcio no nginya akue, tondũ nĩetuĩte Mũrũ wa Ngai." **8** Rĩrĩa Pilato aiguire ũguo, agĩĩtigĩra mũno makĩria, **9** agĩcooka thĩinĩ wa nyũmba ĩyo ya ũthamaki. Ningĩ akĩũria Jesũ atĩrĩ, "Weerĩ, uumĩte kũ?" Nowe Jesũ ndaigana kũmũcookeria. **10** Pilato akĩmũũria atĩrĩ, "Kaĩ ũkũrega kũnjarĩria? Kaĩ ũtooĩ ndĩ na ũhoti wa gũkuohorithia, kana wa gũkwambithia mũtĩ igũrũ?" **11** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Wee ndũngĩrĩ na ũhoti igũrũ rĩakwa korwo ndũheetwo guo kuuma igũrũ. Nĩ ũndũ ũcio ũrĩa ũũneanire kũrĩwe nĩwe ũrĩ na mehia marĩa manene." **12** Kuuma hĩndĩ ĩyo, Pilato akĩgeria kuohora Jesũ, no Ayahudi magĩthiĩ na mbere kwanĩrĩra atĩrĩ, "Ũngĩrekereria mũndũ ũyũ, wee ndũrĩ mũrata wa Kaisari. Mũndũ o wothe wĩtuaga mũthamaki nĩamenete Kaisari." **13** Rĩrĩa Pilato aiguire ũguorĩ, akiumia Jesũ nja, na agĩikarĩra gĩtĩ kĩa mũtuanĩri ciira handũ hoĩkaine ta "Harĩa-haare-Mahiga" (na heetagwo na Kĩhibirania Gabatha). **14** Kwarĩ mũthenya wa Ihaarĩria rĩa Kiumia gĩa Gĩathĩ kĩa Bathaka; na kwarĩ ta thaa thita. Nake Pilato akĩĩra Ayahudi atĩrĩ, "Ũyũ mũthamaki wanyu." **15** No-o makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, "Mweherie! Mweherie! Mwambithie mũtĩ-igũrũ!" Nake Pilato akĩmooria atĩrĩ, "Nyambithie Mũthamaki wanyu?" Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene magĩcookia atĩrĩ, "Ithuĩ tũtirĩ mũthamaki ũngĩ tiga Kaisari." **16** Mũthia-inĩ Pilato akĩmũneana kũrĩ o nĩguo akambwo mũtĩ-igũrũ. Nacio thigari ikĩnyiita Jesũ. **17** Na ekuuĩire mũtharaba wake agĩthiĩ nginya harĩa heetagwo "Ha Ihĩndĩ rĩa Mũtwe" (na no ho hetagwo na Kĩhibirania, Gologotha.) **18** Hau nĩho maamwambire, na hamwe nake makĩamba andũ angĩ eerĩ, ũmwe mwena ũmwe na ũcio ũngĩ mwena ũcio ũngĩ; nake Jesũ arĩ gatagatĩ. **19** Nake Pilato akĩandĩkithia kĩbaũ na gĩkĩhũũrĩrwo mũtharabainĩ. Nakĩo kĩandĩkĩtwo atĩrĩ, JESŨ WA NAZARETHI, MŨTHAMAKI WA AYAHUDI. **20** Nao Ayahudi aingĩ magĩthoma maandĩko macio, nĩgũkorwo handũ harĩa Jesũ aambĩirwo haarĩ hakuhĩ na itũũra rĩu inene, nakĩo kĩbaũ kĩu kĩandĩkĩtwo na Kĩhibirania, na Kĩlatini, na Kĩyunani. **21** Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene a Ayahudi makĩĩra Pilato atĩrĩ, "Tiga kwandĩka 'Mũthamaki wa Ayahudi', no andĩka atĩ mũndũ ũyũ nĩ kuuga oigire atĩ nĩwe mũthamaki wa Ayahudi." **22** Nake Pilato akĩmacookeria atĩrĩ, "Ũguo ndandĩka nĩndandĩka." **23** Rĩrĩa thigari ciarĩkirie kwamba Jesũ, ikĩoya nguo ciake, igĩcigayania maita mana, o mũndũ yake, no kanjũ yatigarire. Nguo ĩyo ndĩarĩ na rũtumo, yatumĩtwo kuuma igũrũ nginya thĩ ĩrĩ o taama ũmwe. **24** Nacio ikĩĩrana atĩrĩ, "Nĩtũtigei kũmĩtarũra; rekei tũmĩcuukĩre mĩtĩ nĩguo tũmenye ũrĩa ũgũthiĩ nayo." Gwekĩkire ũguo nĩguo Maandĩko mahinge marĩa moigĩte atĩrĩ, "Maagayanire nguo ciakwa, na magĩcuukĩra kanjũ yakwa mĩtĩ." Ũguo nĩguo thigari ciekire. **25** Hakuhĩ na mũtharaba wa Jesũ nĩho nyina aarũgamĩte, na mwarĩ wa nyina na nyina, na Mariamu mũtumia wa Kiliopa, na Mariamu Mũmagidali. **26** Rĩrĩa Jesũ onire nyina na mũrutwo ũrĩa endete marũngiĩ hakuhĩ nake, akĩĩra nyina atĩrĩ, "Mũtumia ũyũ, ũcio mũrũguo," **27** agĩcooka akĩĩra mũrutwo ũcio atĩrĩ, "Ũcio maitũguo." Kuuma hĩndĩ ĩyo mũrutwo ũcio akĩoya nyina wa Jesũ, agĩthiĩ gũtũũra mũciĩ kwa mũrutwo ũcio. **28** Thuutha ũcio, Jesũ amenya atĩ maũndũ mothe nĩmathira, na nĩguo Maandĩko mahinge, akiuga atĩrĩ, "Nĩnyootiĩ." **29** Hau nĩ haarĩ na cuba yarĩ na thiki, nĩ ũndũ ũcio thigari igĩtobokia thibũnji ho, igĩcooka igĩthecerera thibũnji ĩyo rũthanju-inĩ rwa mũthobi, ikĩmĩtwarĩrĩria kanua-inĩ ka Jesũ. **30** Hĩndĩ ĩrĩa Jesũ aamĩkundire, akiuga atĩrĩ, "Ũhoro nĩwathira." Na oiga ũguo, akĩinamia mũtwe, agĩtuĩkana. **31** Na rĩrĩ, kwarĩ mũthenya wa Ihaarĩria wa Ayahudi, nĩguo marokere Thabatũ ya mwanya. Na tondũ Ayahudi matiendaga mĩĩrĩ ĩyo ĩtigwo mĩtharaba-inĩ hĩndĩ ya Thabatũ, makĩũria Pilato aathane atĩ andũ acio maambĩtwo moinwo magũrũ, na mĩĩrĩ yao ĩcuurũrio. **32** Nĩ ũndũ ũcio thigari igĩthiĩ ikiuna magũrũ ma mũndũ wa mbere ũrĩa mambanĩirio na Jesũ na igĩcooka ikiuna ma ũcio ũngĩ. **33** No rĩrĩa maakinyire harĩ Jesũ na makĩona atĩ nĩarĩkĩtie gũkua, makĩaga kuuna magũrũ make. **34** Handũ ha ũguo-rĩ, mũthigari ũmwe agĩtheeca Jesũ mbaru na itimũ, na o rĩmwe hakiura thakame na maaĩ. **35** Nake mũndũ ũrĩa wonire maũndũ macio nĩarutĩte ũira, naguo ũira wake nĩ wa ma. We nĩooĩ atĩ aaragia ũhoro wa ma, na oimbũraga nĩgeetha o na inyuĩ mwĩtĩkie. **36** Namo maũndũ macio meekĩkire nĩgeetha Maandĩko mahinge marĩa moigĩte atĩrĩ, "Gũtirĩ ihĩndĩ o na rĩmwe rĩake rĩkoinwo." **37** O na ningĩ no harĩ Maandĩko mangĩ moigĩte atĩrĩ, "Makeerorera mũndũ ũrĩa maathecire." **38** Thuutha ũcio, Jusufu wa Arimathea akĩhooya Pilato mwĩrĩ wa Jesũ. Na rĩrĩ, Jusufu aarĩ mũrutwo wa Jesũ, no amũrũmagĩrĩra na hitho tondũ wa gwĩtigĩra Ayahudi. Nake Pilato akĩmũhe rũtha, nake agĩthiĩ agĩkuua mwĩrĩ ũcio. **39** Maathiire na Nikodemo, ũrĩa wathiĩte kũrĩ Jesũ ũtukũ. Nikodemo agĩtwara mũtukanio wa manemane na thubiri ingĩkinya o ta ratiri mĩrongo mũgwanja na ithano. **40** Nao eerĩ makĩoya mwĩrĩ wa Jesũ, makĩwoha na mataama ma gatani hamwe na mĩtukanio ĩyo mĩnungi wega, kũringana na mĩtugo ya Ayahudi ya gũthikana. **41** Hau Jesũ aambĩirwo nĩ haarĩ na mũgũnda, na thĩinĩ wa mũgũnda ũcio nĩ kwarĩ na mbĩrĩra njerũ, ĩrĩa ĩtakoretwo ĩigĩtwo mwĩrĩ wa mũndũ o na ũmwe. **42** Tondũ kwarĩ mũthenya wa Ihaarĩria wa Ayahudi nĩguo marokere Thabatũ, na ningĩ nĩ ũndũ mbĩrĩra ĩyo yarĩ o hakuhĩ-rĩ, makĩiga Jesũ ho.

20 Na rĩrĩ, mũthenya wa mbere wa kwambĩrĩrĩria kiumia rũciinĩ tene, kũrĩ o na nduma, Mariamu Mũmagidali nĩathiire mbĩrĩra-inĩ na akĩona ihiga rĩrĩa rĩarĩ mũromo-inĩ rĩrĩ rĩeherie. **2** Nĩ ũndũ ũcio agĩthiĩ ateng'erete kũrĩ Simoni Petero na mũrutwo ũrĩa ũngĩ, ũrĩa Jesũ endete, akĩmeera atĩrĩ, "Nĩmarutĩte Mwathani mbĩrĩra-inĩ, na tũtiũĩ harĩa mamũigĩte!" **3** Nĩ ũndũ ũcio Petero na mũrutwo ũcio ũngĩ makiumagara marorete mbĩrĩra-inĩ. **4** Marĩ o eerĩ magĩteng'era, no mũrutwo ũcio ũngĩ agĩkĩria Petero ihenya, agĩkinya mbĩrĩra-

inĩ mbere. **5** Akĩinamĩrĩra, na akĩrora thĩĩnĩ, akĩona mataama ma gatani marĩ maige thĩ, no ndaatoonyire. **6** Nake Simoni Petero, ũrĩa warĩ thuutha wake, agĩkinya na agĩtoonya mbĩrĩra thĩĩnĩ. Akĩona mataama ma gatani maigĩtwo hau, **7** o hamwe na gĩtambaya kĩrĩa Jesũ ohetwo mũtwe agĩthikwo. Nakĩo gĩakũnjĩtwo gĩkaigwo kĩrĩ giiki, gĩtarĩ hamwe na mataama macio ma gatani. **8** Thuutha ũcio mũrutwo ũcio ũngĩ, ũrĩa wakinyĩte mbĩrĩra-inĩ mbere, o nake agĩtoonya thĩĩnĩ. Akĩona na agĩĩtĩkia. **9** (Nĩgũkorwo nginyagia hĩndĩ ĩyo matiakoretwo mataũkĩirwo nĩ Maandĩko atĩ Jesũ nĩarĩ ariũke kuuma kũrĩ arĩa akuũ.) **10** Arutwo acio magĩcooka makĩinũka kwao, **11** no Mariamu akĩrũgama hau nja ya mbĩrĩra akĩrĩraga. O akĩrĩraga-rĩ, akĩinamĩrĩra, akĩrora mbĩrĩra thĩĩnĩ, **12** akĩona araika eerĩ marĩ na nguo njerũ, maikarĩte thĩ harĩa mwĩrĩ wa Jesũ waigĩtwo, ũmwe agaikara mũtwe-inĩ nake ũcio ũngĩ agaikara magũrũ-inĩ. **13** Nao makĩmũũria atĩrĩ, "Mũtumia ũyũ, nĩ kĩĩ kĩrakũrĩria?" Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩ ũndũ nĩmeheretie Mwathani wakwa mbĩrĩra-inĩ, na ndiũĩ harĩa mamũigĩte." **14** O hĩndĩ ĩyo akĩĩhũgũra, akĩona Jesũ arũgamĩte hau, no ndaigana kũmenya atĩ aarĩ Jesũ. **15** Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "Mũtumia ũyũ, nĩ kĩĩ kĩrakũrĩria? Nũũ ũracaria?" Mariamu agĩĩciiria atĩ ũcio aarĩ mũrĩmi wa mũgũnda, akĩmwĩra atĩrĩ, "Mũthuuri ũyũ, akorwo nĩwe ũmweheretie njĩĩra harĩa ũmũigĩte nĩguo thiĩ ngamuoe." **16** Nake Jesũ akĩmwĩta, "Mariamu!" Nake akĩĩhũgũra akĩmwĩtĩka na Kĩhibirania atĩrĩ, "Raboni!" (naguo nĩ kuuga Mũrutani). **17** Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũkae kũnyiita, nĩ ũndũ ndirĩ ndĩrambata thiĩ kũrĩ Baba! No rĩrĩ, thiĩ kũrĩ arutwo akwa, ũmeere atĩrĩ, 'Nĩndĩracooka thiĩ kũrĩ Baba, na nowe Ithe wanyu, njooke kũrĩ Ngai wakwa, na nowe Ngai wanyu.'" **18** Mariamu Mũmagidali agĩthiĩ kũrĩ arutwo, akĩmatwarĩra ũhoro, akĩmeera atĩrĩ, "Nĩnyonete Mwathani!" Na akĩmeera atĩ nĩwe wamwĩrĩte maũndũ macio. **19** Hwaĩ-inĩ wa mũthenya o ũcio wa mbere wa kwambĩrĩria kiumia, rĩrĩa arutwo maarĩ hamwe, na mĩrango ĩrĩ mĩhinge nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Ayahudi, Jesũ agĩũka akĩrũgama gatagatĩ-inĩ kao, akĩmeera atĩrĩ, "Gĩai na thayũ!" **20** Aarĩkia kuuga ũguo akĩmoonia moko make na mbaru ciake. Nao arutwo makĩiyũrwo nĩ gĩkeno nĩ ũndũ wa kuona Mwathani. **21** Na o rĩngĩ Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Gĩai na thayũ! O ta ũrĩa Baba aandũmire, noguo o na niĩ ndamũtũma." **22** Na oiga ũguo, akĩmahuhĩrĩria mĩhũmũ yake, akĩmeera atĩrĩ, "Amũkĩrai Roho Mũtheru. **23** Arĩa othe mwarekera mehia mao, nĩmarĩrekagĩrwo, na arĩa othe mũtarĩrekagĩra, matirĩrekagĩrwo." **24** Na rĩrĩ, Toma (ũrĩa wetagwo Wa-mahatha), ũmwe wa arĩa ikũmi na eerĩ, ndaarĩ hamwe na arutwo rĩrĩa Jesũ okire. **25** Tondũ ũcio arutwo arĩa angĩ makĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩtuonete Mwathani." Nowe akĩmeera atĩrĩ, "Itoonete irema cia mĩcumarĩ moko-inĩ make, na ndoonyie kĩara gĩakwa hau irema-inĩ cia mĩcumarĩ, na njooke ndoonyie guoko mbaru-inĩ ciake, ndingĩĩtĩkia ũhoro ũcio." **26** Thuutha wa kiumia kĩmwe, arutwo ake maarĩ kũu nyũmba rĩngĩ, na Toma aarĩ hamwe nao. O na gũtuĩka mĩrango yarĩ mĩhinge-rĩ, Jesũ agĩũka, akĩrũgama gatagatĩ-inĩ kao, akiuga atĩrĩ, "Gĩai na thayũ!" **27** Agĩcooka akĩĩra Toma atĩrĩ, "Toonyia kĩara gĩaku haha; rora moko makwa. Tambũrũkia guoko gwaku ũgũikie mbaru-inĩ ciakwa. Tiga kũgĩa na nganja, ĩtĩkia." **28** Nake Toma akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani wakwa na Ngai wakwa!" **29** Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Wetĩkia tondũ nĩwanyona. Kũrathimwo nĩ arĩa metĩkagia matonete." **30** Jesũ nĩaringire ciama ingĩ nyingĩ akĩonagwo nĩ arutwo ake, iria itaandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩĩrĩ. **31** No rĩrĩ, ici ciandĩkĩtwo nĩgeetha mwĩtĩkie atĩ Jesũ nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai, na atĩ na ũndũ wa gwĩtĩkia mũgĩe na muoyo thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩake.

21 Thuutha ũcio Jesũ nĩacookire akiumĩrĩra arutwo ake iria-inĩ rĩa Tiberia. Ũũ nĩguo kwahaanire: **2** Simoni Petero, na Toma (ũrĩa wetagwo Wa-mahatha), na Nathanieli wa kuuma Kana ya Galili, na ariũ a Zebedi, o na arutwo angĩ eerĩ maarĩ hamwe. **3** Simoni Petero akĩmeera atĩrĩ, "Niĩ ndathiĩ gũtega thamaki." Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Tũgũthiĩ nawe." Nĩ ũndũ ũcio makiumagara, magĩtoonya marikabu, no ũtukũ ũcio matirĩ kĩndũ maagwatirie. **4** Rũciinĩ tene, Jesũ akĩrũgama hũgũrũrũ-inĩ cia iria, no arutwo matiamenyaga atĩ nĩ Jesũ. **5** Nake akĩmeeta akĩmooria atĩrĩ, "Arata akwa, nĩmũgwatĩtie thamaki?" Nao magĩcookia makiuga atĩrĩ, "Aca." **6** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Ikiai wabu mwena wa ũrĩo wa marikabu na nĩmũkũgwatia." Rĩrĩa meekire ũguo, makĩremwo nĩ kũguucia wabu ũcio nĩ ũrĩa thamaki icio ciarĩ nyingĩ. **7** Nake mũrutwo ũrĩa Jesũ eendete akĩĩra Petero atĩrĩ, "Nĩ Mwathani!" Na rĩrĩa Simoni Petero aiguire mũrutwo ũcio aamwĩra atĩ, "Nĩ Mwathani", akĩĩoha nguo yake ya igũrũ (tondũ nĩamĩrutĩte), na akĩrũga maaĩ-inĩ. **8** Nao arutwo acio angĩ makĩmũrũmĩrĩra na marikabu maguucĩtie wabu ũiyũrĩte thamaki tondũ matiarĩ haraaya, maarĩ ta itĩĩna rĩa makinya igana rĩmwe kuuma hũgũrũrũ-inĩ. **9** Maarĩkia kuumĩria marikabu, makĩona mwaki wa makara wakĩtio hau, na thamaki irĩ njĩkĩre riiko, na mũgate. **10** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Rehei thamaki imwe cia iria mwagwatia." **11** Nake Simoni Petero akĩhaica marikabu akĩguucia wabu ũcio nginya hũgũrũrũ-inĩ. Naguo waiyũrĩte thamaki iria nene, 153, no o na irĩ nyingĩ ũguo, wabu ũcio ndwatuĩkire. **12** Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Ũkai mwĩgagũre." Hatirĩ o na ũmwe wa arutwo acio wamũũririe atĩrĩ, "Nĩwe ũ?" Nĩmamenyire atĩ nĩ Mwathani. **13** Nake Jesũ agĩthiĩ, akĩoya mũgate akĩmahe, agĩcooka akĩmahe thamaki o nacio. **14** Rĩĩrĩ nĩrĩo rĩarĩ ihinda rĩa gatatũ rĩa Jesũ kuumĩrĩra arutwo ake thuutha wa kũriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ. **15** Nao maarĩkia kũrĩa, Jesũ akĩũria Simoni Petero atĩrĩ, "Simoni mũrũ wa Jona, na ma ti-itherũ nĩũnyendete gũkĩra aya?" Nake agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ Mwathani, wee nĩũũĩ atĩ nĩngwendete." Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Heaga tũgondu twakwa gĩa kũrĩa." **16** Ningĩ Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "Simoni mũrũ wa Jona, ti-itherũ nĩũnyendete?" Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩĩ Mwathani, wee nĩũũĩ atĩ nĩngwendete." Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, "Rĩithagia ng'ondu ciakwa." **17** Agĩcooka akĩmũũria hĩndĩ ya gatatũ atĩrĩ, "Simoni mũrũ wa Jona, nĩũnyendete?" Nake Petero akĩigua ũũru ngoro nĩ ũndũ wa ũrĩa Jesũ aamũũririe hĩndĩ ya gatatũ atĩrĩ, "Nĩũnyendete?" Nake

akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, wee nĩũũĩ maũndũ mothe; wee nĩũũĩ atĩ nĩngwendete.” Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Heaga ng’ondu ciakwa gĩa kũrĩa.” **18** “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, rĩrĩa warĩ mwĩthĩ nĩwehumbaga nguo, ũgathiĩ kũrĩa ũkwenda; no rĩrĩa ũgaakũra, nĩũgatambũrũkia moko, nake mũndũ ũngĩ nĩagakũhumba nguo, acooke agũtware kũrĩa ũtekwenda gũthiĩ.” **19** Jesũ oigire ũguo nĩgeetha onanie gĩkuũ kĩrĩa Petero agaakua, agoocithie Ngai. Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrĩra!” **20** Nake Petero eehũgũra akĩona mũrutwo ũrĩa Jesũ endete amarũmĩrĩire. (Ũcio nĩ ũrĩa wetiranĩtie na Jesũ rĩrĩa marĩĩaga irio cia hwaĩ-inĩ, na nowe wamũũrĩtie atĩrĩ, “Mwathani, nũũ ũcio ũgũgũkunyanĩra?”) **21** Na rĩrĩa Petero aamuonire-rĩ, akĩũria atĩrĩ, “Mwathani, nake mũndũ ũyũ ũhoro wake nĩ atĩa?” **22** Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ingĩenda atũũre muoyo nginya rĩrĩa ngacooka-rĩ, ũcio ũkĩrĩ ũhoro waku? Wee no nginya ũnũmĩrĩre.” **23** Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, mũhuhu ũkĩhunja thĩĩnĩ wa ariũ na aarĩ a Ithe witũ gũkĩĩrwo atĩ mũrutwo ũcio ndagakua. No Jesũ ndoigĩte atĩ ndagakua; ũrĩa oigĩte no atĩ, “Ingĩenda atũũre muoyo nginya rĩrĩa ngacooka-rĩ, ũcio ũkĩrĩ ũhoro waku?” **24** Mũrutwo ũcio nĩwe ũrĩ na ũira wa maũndũ maya mothe, na nowe ũmaandĩkĩte. Na ithuĩ nĩtũũĩ atĩ ũira wake nĩ wa ma. **25** Jesũ nĩekire maũndũ mangĩ maingĩ. Korwo mothe nĩmandĩkirwo-rĩ, ngwĩgereria atĩ o na thĩ yothe ndĩngĩĩganĩra mabuku marĩa mangĩandĩkwo.

Atũmwo

1 Thĩinĩ wa ibuku rĩakwa rĩa mbere, wee Theofilorĩ, nĩndakwandĩkĩire maũndũ mothe marĩa Jesũ aambĩrĩirie gwĩka na kũrutana **2** nginya mũthenya ũrĩa oirwo agĩtwarwo igũrũ thuutha wa kũhe atũmwo arĩa aathuurĩte mawatho na ũndũ wa Roho Mũtheru. **3** Thuutha wa kũnyariirĩka gwake, akĩĩonania kũrĩ andũ acio na akĩheana imenyithia nyingĩ cia kuonania atĩ aarĩ muoyo. Nĩamoimĩrĩire ihinda rĩa mĩthenya mĩrongo ĩna, na akĩaria ũhoro ũkoniĩ ũthamaki wa Ngai. **4** Hĩndĩ ĩmwe, rĩrĩa aarĩĩanagĩra nao, nĩamathire, akĩmeera atĩrĩ: "Mũtikoime Jerusalemu, no etererai kĩheo kĩrĩa Ithe witũ eeranĩire, o kĩrĩa inyuĩ mwanaigua ngĩaria ũhoro wakĩo. **5** Nĩgũkorwo Johana aabatithanagia na maaĩ, no inyuĩ mũrĩbatithio na Roho Mũtheru mĩthenya mĩingĩ ĩtaanathira." **6** Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa maagomanire hamwe makĩmũũria atĩrĩ, "Mwathani, ihinda rĩĩrĩ nĩrĩo ũgũcookeria andũ a Isiraeli ũthamaki wao?" **7** Nake akĩmeera atĩrĩ: "Ti ũhoro wanyu kũmenya ciathĩ o na kana mahinda marĩa Ithe witũ atuĩte na ũhoti wake mwene. **8** No nĩmũrĩheo hinya rĩrĩa Roho Mũtheru arĩũka igũrũ rĩanyu; na inyuĩ nĩmũgatuĩka aira akwa thĩinĩ wa Jerusalemu, na Judea guothe, na Samaria, na nginya ituri ciothe cia thĩ." **9** Aarĩkia kuuga ũguo, akĩoywo na igũrũ o meroreire, narĩo itu rĩkĩmũhumbĩra magĩtiga kũmuona rĩngĩ. **10** O hĩndĩ ĩyo maikarĩte macũthĩrĩirie mũno akĩambata matu-inĩ-rĩ, o rĩmwe andũ eerĩ mehumbĩte nguo njerũ makĩrũgama o hau maarĩ. **11** Makĩmooria atĩrĩ, "Andũ aya a Galili, mũrũgamĩte haha mũcũthĩrĩirie igũrũ nĩkĩ? Jesũ o ro ũcio, ũrĩa weherio harĩ inyuĩ aatwarwo igũrũ-rĩ, agaacooka o ro ũguo mwamuona agĩthiĩ." **12** Hĩndĩ ĩyo magĩcooka Jerusalemu moimĩte Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ, mũigana wa rũgendo rũrĩa rũngĩathiirwo mũthenya wa Thabatũ kuuma itũũra inene. **13** Rĩrĩa maakinyire, makĩambata nyũmba ya igũrũ ĩrĩa maikaraga. Nao andũ arĩa maarĩ ho maarĩ Petero, na Johana, na Jakubu na Anderea; Filipu na Toma, na Baritholomayo na Mathayo; Jakubu mũrũ wa Alufayo, na Simoni Mũzelote, na Judasi mũrũ wa Jakubu. **14** Othe makĩnyiitanĩra hamwe, makĩrũmanĩrĩria kũhooya, hamwe na atumia, na Mariamu nyina wa Jesũ, o na ariũ a nyina na Jesũ. **15** Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio Petero akĩrũgama gatagatĩ-inĩ ka andũ arĩa meetĩkĩtie (gĩkundi kĩa andũ ta igana rĩa mĩrongo ĩĩrĩ), **16** akiuga atĩrĩ, "Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, Maandĩko no nginya mangĩahingire marĩa Roho Mũtheru aaririe tene na kanua ka Daudi ũhoro ũkoniĩ Judasi, ũrĩa watongoririe andũ arĩa maanyiitire Jesũ. **17** Aarĩ ũmwe witũ na nĩagwatanagĩra na ithuĩ ũtungata-inĩ ũyũ." **18** (Judasi nĩagũrire gĩthaka na kĩheo kĩrĩa aamũkĩrire nĩ ũndũ wa waganu wake. Nake akĩgũa gĩthaka-inĩ kĩu na mũnduru, nayo nda yake ĩgĩtathũka, namo mara mothe makiuma. **19** Andũ othe a kũu Jerusalemu makĩigua ũhoro ũcio, na nĩ ũndũ ũcio magĩĩta gĩthaka kĩu na rũthiomi rwao Ekiladama, ũguo nĩ kuuga, Gĩthaka kĩa Thakame.) **20** "Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩa Thaburi atĩrĩ, "'Mũciĩ wake ũrokira ihooru; kũroaga mũndũ wa gũtũũra kuo,' ningĩ gũkaandĩkwo atĩrĩ, "'Ũtongoria wake ũrooywo nĩ mũndũ ũngĩ.' **21** Nĩ ũndũ ũcio nĩ kwagĩrĩire gũthuurwo mũndũ ũmwe kuuma kũrĩ andũ arĩa makoretwo marĩ hamwe na ithuĩ ihinda rĩothe rĩrĩa Mwathani Jesũ aaceeraga na ithuĩ, **22** kwambĩrĩria hĩndĩ ya ũbatithio wa Johana nginya hĩndĩ ĩrĩa Jesũ oirwo akĩambata akĩehera harĩ ithuĩ. Nĩgũkorwo mũndũ ũmwe wa aya no nginya atuĩke mũira hamwe na ithuĩ ũhoroinĩ wa kũriũka gwake." **23** Nĩ ũndũ ũcio makĩrũgamia andũ eerĩ, Jusufu ũrĩa wetagwo Barasaba (na no oĩkaine ta Jusito), na Mathia. **24** Magĩcooka makĩhooya makiuga atĩrĩ, "Mwathani, wee nĩũũĩ ngoro ya mũndũ wothe. Tuonie nũũ wa aya eerĩ ũthuurĩte **25** nĩguo oe ũtungata ũyũ wa gũtuĩka mũtũmwo, ũrĩa Judasi aatigire nĩguo athiĩ kũrĩa kũrĩ gwake." **26** Magĩcooka magĩcuuka mĩtĩ, naguo mũtĩ ũkĩgwĩra Mathia; nĩ ũndũ ũcio akĩongererwo harĩ atũmwo acio ikũmi na ũmwe.

2 Hĩndĩ ĩrĩa mũthenya wa Bendegothito wakinyire-rĩ, acio othe magĩkorwo maarĩ handũ hamwe. **2** Na o rĩmwe mũgambo ta wa rũhuho rũnene rũkũhurutana na hinya ũgĩũka kuuma igũrũ, ũkĩiyũra nyũmba yothe ĩrĩa maaikarĩte. **3** Makĩona kĩndũ gĩatarĩĩ ta nĩnĩmbĩ cia mwaki iria ciagayũkanĩte igĩikara igũrũ rĩa mũndũ o mũndũ. **4** Othe makĩiyũrio Roho Mũtheru na makĩambĩrĩrĩria kwaria na thiomi ingĩ o ta ũrĩa Roho aamahotithirie. **5** Na rĩrĩ, kũu Jerusalemu nĩ gwaikaraga Ayahudi etigĩri Ngai kuuma ndũrĩrĩ-inĩ ciothe cia thĩ. **6** Rĩrĩa maiguire mũgambo ũcio, gĩkundi kĩa andũ gĩgĩcookanĩrĩra kĩgegete, tondũ o mũndũ aamaiguaga makĩaria na rũthiomi rwake kĩũmbe. **7** Nao makĩgega mũno, makĩũrania atĩrĩ, "Githĩ andũ aya othe maraaria ti andũ a Galili? **8** Nĩ kĩĩ kĩratũma mũndũ o mũndũ witũ amaigue makĩaria na rũthiomi rwa kũrĩa aaciarĩirwo? **9** Andũ a Parithi, na a Media, na a Elamu; o na andũ arĩa matũũraga Mesopotamia, na Judea, na Kapadokia, na Ponto, na Asia, **10** na Firigia, na Pamufilia, na Misiri, na mĩena ya Libia ĩrĩa ĩrĩ gũkuhĩ na Kurene, na ageni a kuuma Roma, **11** (Ayahudi hamwe na andũ arĩa meegarũrĩte magatuĩka Ayahudi); na andũ a Kirete, na a Arabia, tũramaigua makĩaria na thiomi ciitũ ũhoro wa magegania ma Ngai!" **12** Mamakĩte na makagega makĩũrania atĩrĩ, "Ũũ nĩ kuuga atĩa?" **13** Amwe ao, o na kũrĩ ũguo, nĩmamathirĩkirie, makiuga atĩrĩ, "Aya nĩkũrĩĩo marĩĩtwo nĩ ndibei." **14** Hĩndĩ ĩyo Petero akĩrũgama hamwe na arĩa ikũmi na ũmwe, akĩanĩrĩra na akĩarĩria gĩkundi kĩu kĩa andũ akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ andũ aitũ Ayahudi o na inyuĩ inyuothe mũtũũraga Jerusalemu, rekei ndĩmũtaarĩrie ũhoro ũyũ; thikĩrĩriai wega ũrĩa nguuga. **15** Andũ aya ti arĩĩu, ta ũrĩa mũreciiria. Rĩu nĩ thaa ithatũ tu cia rũciinĩ! **16** Aca gũtitarĩĩ ta ũguo, ũhoro ũyũ nĩguo warĩtio nĩ mũnabii Joeli, akiuga atĩrĩ: **17** "'Ngai ekuuga atĩrĩ, matukũ-inĩ ma kũrigĩrĩria nĩngaitĩrĩria andũ othe Roho wakwa. Ariũ na aarĩ anyu nĩmakarathaga mohoro, Aanake anyu nĩmakonaga cioneki, nao athuuri anyu marootage irooto. **18** O na ningĩ nĩngaitĩrĩria ndungata ciakwa cia arũme na cia andũ-a-nja Roho wakwa matukũ-inĩ macio, nacio nĩikarathaga mohoro. **19** Nĩngonania morirũ kũu igũrũ matu-inĩ, na nyonanie

ciama gũkũ thĩ, cia thakame, na cia mwaki, na cia ndogo
ĩkwambata. **20** Riũa nĩrĩkagarũrwo rĩtuĩke nduma,
naguo mweri ũtuĩke ta thakame, mbere ya mũthenya
ũcio mũnene wa Mwathani ũrĩa ũrĩ riiri gũkinya. **21** Na
nĩgũgakinya atĩrĩ, atĩ mũndũ wothe ũgaakaĩra rĩĩtwa
rĩa Mwathani nĩakahonokio.' **22** "Inyuĩ andũ aya a
Isiraeli, thikĩrĩriai ũhoro ũyũ: Jesũ wa Nazarethi aarĩ
mũndũ waheanĩtwo nĩ Ngai kũrĩ inyuĩ na ũndũ wa
ciama, na morirũ, na cionereria, iria Ngai aaringire
gatagatĩ-inĩ kanyu agereire harĩ we, o ta ũrĩa inyuĩ ene
mũũĩ. **23** Mũndũ ũyũ aaneanirwo moko-inĩ manyu,
kũringana na ũrĩa Ngai aatuĩte na ũrĩa aamenyete o
mbere; na inyuĩ, mũteithĩrĩirio nĩ andũ arĩa aaganu,
mũkĩmũũraga na njĩra ya kũmwambithia mũtharaba-
inĩ. **24** No Ngai akĩmũriũkia kuuma kũrĩ arĩa akuũ,
akĩmuohora ruo-inĩ rwa gĩkuũ, tondũ gũtingĩahotekire
atũũre anyiitĩtwo nĩkĩo. **25** Tondũ Daudi oigire atĩrĩ
ũhoro wake: "'Nĩndonaga Mwathani arĩ mbere yakwa
hĩndĩ ciothe. Tondũ arĩ guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo-
rĩ, ndingĩenyenyeka. **26** Nĩ ũndũ ũcio ngoro yakwa
nĩnjanjamũku, naruo rũrĩmĩ rwakwa rũgakena; o naguo
mwĩrĩ wakwa nĩũgũtũũra ũrĩ na mwĩhoko, **27** tondũ
ndũkandiganĩria mbĩrĩra-inĩ, o na kana ũreke ũrĩa waku
Mũtheru abuthe. **(Hadēs g86)** **28** Nĩũũmenyithĩtie njĩra
cia muoyo; nĩũkanjiyũria gĩkeno ndĩ harĩa ũrĩ.' **29** "Ariũ
na aarĩ a Ithe witũ, no ndĩmwĩre ndĩ na ũũmĩrĩru atĩ
ithe witũ Daudi nĩakuire na agĩthikwo, na mbĩrĩra yake
ĩrĩ o gũkũ nginya ũmũthĩ ũyũ. **30** Nowe aarĩ mũnabii
na nĩamenyete atĩ Ngai nĩamwĩrire na mwĩhĩtwa atĩ
nĩagaikarĩria ũmwe wa rũciaro rwake gĩtĩ gĩake kĩa
ũnene. **31** Nĩ ũndũ nĩamenyete ũhoro ũcio mbere,
nĩaririe ũhoro wa kũriũka gwa Kristũ, atĩ ndaatiganĩirio
mbĩrĩra-inĩ, o na kana mwĩrĩ wake ũkĩbutha. **(Hadēs
g86)** **32** Ngai nĩariũkĩtie Jesũ ũcio, na ithuĩ ithuothe tũrĩ
aira a ũhoro ũcio. **33** Kuona atĩ nĩatũũgĩrĩtio guoko-
inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai, na nĩamũkĩrire kĩĩranĩro kĩa
Roho Mũtheru kuuma kũrĩ Ithe, nake nĩatũitĩrĩirie
Roho ta ũrĩa mũrona rĩu na mũkaigua. **34** Nĩgũkorwo
Daudi ndaambatire agĩthiĩ igũrũ, no nĩoigire atĩrĩ,
"'Mwathani nĩeerire Mwathani wakwa atĩrĩ: "Ikara
guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo, **35** o nginya rĩrĩa ngaatua
thũ ciaku gaturwa ka makinya maku."' **36** "Nĩ ũndũ
ũcio andũ othe a Isiraeli nĩmamenye atĩrĩ: Ngai nĩ
atuĩte Jesũ, o ũcio mwambire, Mwathani na Kristũ." **37**
Rĩrĩa andũ maiguire ũhoro ũcio, ũkĩmatheeca ngoro,
makĩũria Petero na atũmwo acio angĩ atĩrĩ, "Ariũ a
Baba, twagĩrĩirwo nĩ gwĩka atĩa?" **38** Nake Petero
akĩmacookeria atĩrĩ, "Mwĩrirei na mũbatithio mũndũ o
mũndũ thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Jesũ Kristũ, nĩguo mũrekerwo
mehia manyu. Na inyuĩ nĩ mũkwamũkĩra kĩheo kĩa Roho
Mũtheru. **39** Kĩĩranĩro gĩkĩ nĩ kĩanyu na ciana cianyu, na
andũ arĩa othe marĩ kũraya, na andũ arĩa othe Mwathani
Ngai witũ ageeta moke harĩ we." **40** Akĩmataara na
ciugo ingĩ nyingĩ, akĩmakaanagia; na akĩmathaitha,
akĩmeera atĩrĩ, "Mwĩhonokiei kuuma kũrĩ rũciaro
rũrũ ruogomu." **41** Andũ arĩa meetĩkĩrire ndũmĩrĩri
yake makĩbatithio, na mũthenya ũcio makĩongerereka
andũ ta ngiri ithatũ. **42** Nao nĩmerutĩire kũgwatĩria
ũrutani wa atũmwo, na ngwatanĩro-inĩ, na ũhoro-
inĩ wa kwenyũrana mũgate, na kũhooya. **43** Andũ
othe makĩiyũrwo nĩ guoya, nao atũmwo magĩĩka
morirũ maingĩ, na makĩringa ciama. **44** Andũ arĩa
othe meetĩkĩtie maarĩ hamwe, na nĩmagwatanagĩra
indo ciothe. **45** Makĩendia ithaka ciao na indo ciao,
makaheaga mũndũ o wothe kũringana na bata wake. **46**
O mũthenya nĩmagomanaga hekarũ-inĩ. Nĩmenyũraga
mũgate marĩ mĩciĩ-inĩ yao, na makarĩĩanĩra marĩ na
gĩkeno, na marĩ na ngoro theru, **47** makagoocaga
Ngai, na magetĩkĩrĩka kũrĩ andũ othe. Nake Mwathani
nĩongagĩrĩra thiritũ-inĩ yao andũ arĩa maahonokaga o
mũthenya.

3 Mũthenya ũmwe Petero na Johana nĩmambatire
magĩthiĩ hekarũ-inĩ ihinda rĩa mahooya, na kwarĩ
thaa kenda cia mũthenya. **2** Na rĩrĩ, mũndũ waciarĩtwo
arĩ mwonju nĩakuuagwo agatwarwo kĩhingo-inĩ kĩa
hekarũ kĩrĩa gĩetagwo Gĩthaka, akaigwo ho o mũthenya
nĩguo ahooe mbeeca kũrĩ andũ arĩa maatoonyaga
hekarũ. **3** Na rĩrĩa onire Petero na Johana marĩ
hakuhĩ gũtoonya-rĩ, akĩmahooya mbeeca. **4** Nao Petero
na Johana makĩmũkũũrĩra maitho. Hĩndĩ ĩyo Petero
akĩmwĩra atĩrĩ, "Ta tũrore!" **5** Nĩ ũndũ ũcio mũndũ
ũcio akĩmarora, erĩgĩrĩire atĩ nĩmekũmũhe kĩndũ. **6**
Petero agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Betha na thahabu
ndirĩ nacio, no kĩrĩa ndĩ nakĩo nĩkĩo ngũkũhe. Thĩinĩ
wa rĩĩtwa rĩa Jesũ Kristũ wa Nazarethi, ũkĩra wĩtware."
7 Akĩmũnyiita guoko gwake kwa ũrĩo, akĩmũrũgamia
na igũrũ, na o hĩndĩ ĩyo magũrũ na thũng'wa cia
mũndũ ũcio ikĩgĩa na hinya. **8** Nake akĩrũga na igũrũ,
akĩambĩrĩria gwĩtwara. Agĩcooka agĩthiĩ nao hekarũ-
inĩ, etwarĩte na magũrũ, akĩrũgarũgaga na akĩgoocaga
Ngai. **9** Rĩrĩa andũ othe monire agĩĩtwara na magũrũ
akĩgoocaga Ngai, **10** makĩmenya atĩ nĩ mũndũ ũrĩa
watũũraga aikarĩte kĩhingo-inĩ kĩa hekarũ kĩrĩa gĩetagwo
Gĩthaka akĩhooya mbeeca. Nao makĩgega mamakĩte
nĩkuona ũrĩa kwahanĩkĩte harĩ mũndũ ũcio. **11** Mũndũ
ũcio watũũrĩte ahooyaga mbeeca-rĩ, o enyiitĩrĩire
Petero na Johana, andũ othe makĩgega na magĩũka
mateng'erete nginya hau maarĩ, naho heetagwo Gĩthaku
gĩa Solomoni. **12** Rĩrĩa Petero onire ũguo, akĩmeera
atĩrĩ, "Andũ aya a Isiraeli, ũndũ ũyũ ũramũgegia nĩkĩ?
Mũratũrora atĩa taarĩ hinya witũ kana ũthingu witũ
watũma mũndũ ũyũ etware na magũrũ? **13** Ngai
wa Iburahĩmu, na Isaaka na Jakubu, o we Ngai wa
maithe maitũ, nĩagoocithĩtie ndungata yake Jesũ. Inyuĩ
nĩmwamũneanire ooragwo, na mũkĩmũkaana mbere ya
Pilato, o na gũtuĩka nĩatuĩte itua rĩa kũmũrekereria.
14 Mwakaanire Ũrĩa Mũtheru na Mũthingu mũkiuga
muohorerwo mũũragani. **15** Mworagire ũrĩa mũheani
wa muoyo, no Ngai nĩamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ.
Ithuĩ tũrĩ aira a ũhoro ũcio. **16** Nĩ ũndũ wa wĩtĩkio
thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Jesũ, mũndũ ũyũ mũrona na mũũĩ,
nĩagĩĩte na hinya. Nĩ rĩĩtwa rĩa Jesũ na wĩtĩkio ũrĩa
uumanaga nake watũma mũndũ ũyũ ahone o ta ũrĩa
inyuothe mũreyonera. **17** "Na rĩrĩ, ariũ a Ithe witũ,
nĩnjũũĩ atĩ mwekire ũguo nĩ ũndũ wa kũrigwo, o ta
ũrĩa atongoria anyu o nao meekire. **18** No rĩrĩ, ũguo
nĩguo Ngai aahingirie ũrĩa aarĩtie o mbere na tũnua
twa anabii othe, akiuga atĩ Kristũ wake nĩakanyariirĩka.
19 Nĩ ũndũ ũcio mwĩrirei na mũgarũrũke kũrĩ Ngai,

nĩgeetha mehia manyu meherio, nĩguo mũgĩe na mahinda ma kũrurumũkio moimĩte kũrĩ Mwathani, na **20** nĩguo atũme Kristũ, o we ũrĩa wamũrĩtwo nĩ ũndũ wanyu, nake nĩwe Jesũ. **21** We no nginya aikare igũrũ o nginya ihinda rĩkinye rĩa Ngai rĩa gũcookereria maũndũ mothe, o ta ũrĩa eranĩire o tene na tũnua twa anabii aake atheru. **(aiõn g165)** **22** Nĩgũkorwo Musa oigire atĩrĩ, 'Mwathani Ngai wanyu nĩakamwarahũrĩra mũnabii o ta niĩ kuuma kũrĩ andũ anyu. Na no nginya mũgaathikĩrĩrĩria ũrĩa wothe akaamwĩra. **23** Na rĩrĩ, mũndũ o wothe ũrĩa ũtakamũthikĩrĩrĩria, nĩakeherio biũ kuuma kũrĩ andũ ao.' **24** "Ti-itherũ, anabii othe kuuma hĩndĩ ya Samũeli, arĩa manaaria, nĩ maaririe ũhoro wa matukũ maya. **25** Na inyuĩ mũrĩ ariũ a anabii, na a kĩrĩkanĩro kĩrĩa Ngai aarĩkanĩire na maithe manyu. Eerire Iburahĩmu atĩrĩ, 'Na nĩ ũndũ wa rũciaro rwaku, andũ othe a thĩ nĩmakarathimwo.' **26** Rĩrĩa Ngai aariũkirie ndungata yake, aambire kũmĩtũma kũrĩ inyuĩ nĩgeetha amũrathime na ũndũ wa kũgarũra o ũmwe wanyu kuuma kũrĩ mĩtũũrĩre yanyu ya waganu."

4 Nao athĩnjĩri-Ngai, na mũnene wa arangĩri a hekarũ, o na Asadukai magĩthiĩ harĩ Petero na Johana rĩrĩa maaragĩria andũ. **2** Nĩmaiguĩte ũũru mũno tondũ atũmwo nĩmarutaga andũ na makahunjia ũhoro wa kũriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ thĩinĩ wa Jesũ. **3** Makĩnyiita Petero na Johana, na tondũ kwarĩ hwaĩ-inĩ, makĩmaikia njeera nginya mũthenya ũyũ ũngĩ warũmĩrĩire. **4** No rĩrĩ, andũ aingĩ arĩa maiguire ndũmĩrĩri ĩyo nĩmetĩkirie, naguo mũigana wa arũme ũkĩongerereka magĩkinya ta 5,000. **5** Mũthenya ũyũ ũngĩ, aathani ao na athuuri, na arutani a watho makĩgomana kũu Jerusalemu. **6** Nake Anasi, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, aarĩ ho, marĩ na Kaiafa, na Johana, na Alekisandero, na andũ arĩa angĩ maarĩ a nyũmba ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. **7** Magĩathana atĩ Petero na Johana mareehwo mbere yao, na makĩambĩrĩria kũmooria ciũria. Makĩmooria atĩrĩ, "Mũrahotire gwĩka ũndũ ũcio na hinya ũrĩkũ, kana na rĩĩtwa rĩrĩkũ?" **8** Nake Petero, aiyũrĩtwo nĩ Roho Mũtheru, akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ aathani na athuuri a andũ! **9** Angĩkorwo twĩtĩtwo ũmũthĩ nĩgeetha tũtaarĩrie ũhoro wa gĩĩko kĩega kĩrĩa gĩĩkĩirwo mũndũ ũcio ũratũũrĩte arĩ mwonju, na tũũrio ũrĩa arahonirio-rĩ, **10** kĩmenyei inyuĩ, o na andũ othe a Isiraeli atĩrĩ: Mũndũ ũyũ arũngiĩ mbere yanyu arĩ mũhonu nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩa Jesũ Kristũ wa Nazarethi, ũrĩa mwambithirie, nake Ngai akĩmũriũkia kuuma kũrĩ arĩa akuũ. **11** We nĩwe "'ihiga rĩrĩa inyuĩ aaki mwaregire, na nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga rĩrĩa inene rĩa koine.' **12** Naguo ũhonokio ndũngĩoneka harĩ mũndũ ũngĩ o wothe, nĩ ũndũ gũtirĩ rĩĩtwa rĩngĩ gũkũ thĩ rĩheanĩtwo kũrĩ andũ rĩngĩtũhonokia." **13** Rĩrĩa monire ũũmĩrĩru wa Petero na Johana, na makĩmenya atĩ matiarĩ athomu, na atĩ maarĩ andũ o ũguo-rĩ, makĩgega na makĩmenya atĩ andũ acio maakoreetwo marĩ na Jesũ. **14** No rĩrĩ, mona mũndũ ũcio wahonetio arũgamĩte hamwe nao-rĩ, matingĩahotire kuuga ũndũ. **15** Nĩ ũndũ ũcio makĩmaatha mehere Kĩama-inĩ, nao athuuri magĩciira marĩ oiki. **16** Makĩũrania atĩrĩ, "Andũ aya tũkũmeeka atĩa? Andũ othe arĩa matũũraga Jerusalemu nĩmooĩ atĩ nĩmaringĩte kĩama kĩnene na tũtingĩhota gũkaana ũhoro wakĩo. **17** No nĩguo tũgirie ũndũ ũyũ gũthiĩ na mbere makĩria gatagatĩ-inĩ ka andũ-rĩ, no nginya tũkaanie andũ aya kwarĩria mũndũ o na ũrĩkũ na rĩĩtwa rĩu." **18** Magĩcooka makĩmeeta thĩĩnĩ rĩngĩ na makĩmaatha atĩ matikaarie kana marutane o na atĩa na rĩĩtwa rĩa Jesũ. **19** No Petero na Johana makĩmacookeria atĩrĩ, "Tuai ciira inyuĩ ene kana nĩ kwagĩrĩire maitho-inĩ ma Ngai tũmwathĩkĩre inyuĩ gũkĩra gwathĩkĩra Ngai. **20** Nĩgũkorwo tũtingĩhota gũtiga kwaria ũrĩa tuonete na tũkaigua." **21** Na thuutha wa kũmakaania, maamehĩire mũno, makĩmarekereria mathiĩ. Matingĩahotire gũtua ũrĩa mangĩamaherithirie, tondũ andũ othe nĩmagoocaga Ngai nĩ ũndũ wa ũrĩa gwekĩkĩte. **22** Nĩgũkorwo mũndũ ũcio wahonetio na njĩra ya kĩama aarĩ na ũkũrũ wa makĩria ma mĩaka mĩrongo ĩna. **23** Na rĩrĩa Petero na Johana maarekereirio, magĩthiĩ kũrĩ andũ a thiritũ yao, na makĩmeera ũrĩa wothe athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri maameerĩte. **24** Rĩrĩa maiguire ũhoro ũcio, makĩanĩrĩra marĩ ngoro ĩmwe makĩhooya Ngai, makiuga atĩrĩ, "Mwathani Jehova, nĩwe wombire igũrũ na thĩ na iria, o na indo ciothe iria irĩ kuo. **25** Nawe nĩwaririe na ũndũ wa Roho Mũtheru na kanua ka ndungata yaku, o we ithe witũ Daudi, ũkiuga atĩrĩ: "'Nĩ kĩĩ gĩtũmaga ndũrĩrĩ irakare mũno, na andũ mathugunde mĩbango ya tũhũ? **26** Athamaki a thĩ nĩmatuĩte itua, na aathani magacookania ndundu, nĩguo mokĩrĩre Mwathani, na mokĩrĩre Ũrĩa wake Mũitĩrĩrie Maguta.' **27** Ti-itherũ, Herode na Pontio Pilato nĩmoonganire hamwe na andũ-a-Ndũrĩrĩ, na andũ a Isiraeli, itũũra-inĩ rĩĩrĩ inene nĩguo mathugunde ũrĩa megũũkĩrĩra Jesũ ndungata yaku theru, o ĩrĩa wee waitĩrĩirie maguta. **28** O mekire ũrĩa hinya waku na wendi waku watuĩte o mbere atĩ nĩguo gũgaatuĩka. **29** Na rĩrĩ, Mwathani, kĩone ũrĩa matwĩhĩire, na ũkĩhotithie ndungata ciaku kwaria kiugo gĩaku irĩ na ũũmĩrĩru mũingĩ. **30** Tambũrũkia guoko gwaku ũhonanie, na ũringe ciama na morirũ na ũndũ wa rĩĩtwa rĩa Jesũ, ndungata yaku theru." **31** Nao maarĩkia kũhooya, handũ hau moonganĩte hagĩthingitha. Nao othe makĩiyũrwo nĩ Roho Mũtheru, makĩaria kiugo kĩa Ngai marĩ na ũcamba. **32** Nao andũ arĩa othe meetĩkĩtie maarĩ na ngoro ĩmwe na meciiria o mamwe. Gũtiarĩ mũndũ woigaga atĩ kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩa indo ciake nĩ gĩake we mwene, no maahũthagĩra indo ciothe iria maarĩ nacio hamwe. **33** Nao atũmwo, marĩ na hinya mũingĩ, magĩthiĩ na mbere kũheana ũira wa kũriũka kwa Mwathani Jesũ, na wega mũingĩ wa Ngai warĩ igũrũ rĩao. **34** Gũtiarĩ andũ maagaga kĩndũ gatagatĩ-inĩ kao. Nĩgũkorwo ihinda kwa ihinda andũ arĩa maarĩ na ithaka kana nyũmba nĩmaciendagia, makarehe mbeeca icio mendetie, **35** magaciiga magũrũ-inĩ ma atũmwo, nacio ikagaĩrwo mũndũ o mũndũ kũringana na bata wake. **36** Jusufu, Mũlawii wa kuuma Kuporo, ũrĩa atũmwo meetaga Baranaba (ũguo nĩ kuuga Mũrũ wa Ũũmanĩrĩria), **37** nĩendirie gĩthaka gĩake na akĩrehe mbeeca icio, agĩciiga magũrũ-inĩ ma atũmwo.

5 Na rĩrĩ, mũndũ wetagwo Anania, marĩ hamwe na mũtumia wake Safira o nao nĩmendirie gĩcunjĩ gĩa gĩthaka kĩao. **2** Anania agĩĩtigĩria mbeeca imwe, no icio

ingĩ agĩcirehe na agĩciiga magũrũ-inĩ ma atũmwo, nake mũtumia wake Safira agĩkorwo nĩooĩ ũhoro ũcio wega. **3** Nowe Petero akĩmũũria atĩrĩ, "Anania, nĩ kĩĩ ngoro yaku ĩiyũrĩtwo nĩ Shaitani ũguo, agatũma ũheenie Roho Mũtheru, na ũgetigĩria mbeeca imwe cia iria wendetie gĩthaka? **4** Rĩrĩa ũtarakĩendetie-rĩ, githĩ gĩtirarĩ gĩaku? Na thuutha wa gũkĩendia-rĩ, githĩ mbeeca itirakĩrĩ o ciaku wĩke nacio o ũrĩa ũkwenda? Ũreciiririe gwĩka ũguo nĩkĩ? Ti andũ ũheenetie, no nĩ Ngai." **5** Rĩrĩa Anania aiguire ũguo-rĩ, akĩgũa thĩ na agĩkua. Nao andũ arĩa othe maiguire ũrĩa kwahaana makĩiyũrwo nĩ guoya. **6** Nao aanake magĩũka, makĩoha mwĩrĩ wake na cuka, makĩuumia nja na makĩũthika. **7** Thuutha wa ta mathaa matatũ-rĩ, mũtumia wake agĩtoonya atekũmenya ũrĩa gwekĩkĩte. **8** Petero akĩmũũria atĩrĩ, "Ta njĩĩra atĩrĩ, ici nĩcio mbeeca iria wee na Anania mũrendirie gĩthaka?" Nake mũtumia ũcio agĩcookia atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩcio tũrendirie." **9** Petero akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ gĩtũmĩte mũrĩĩkanĩre mũgerie Roho wa Mwathani? Atĩrĩrĩ, magũrũ ma andũ arĩa maathika mũthuuriguo marĩ mũromo-inĩ, nĩmegũkuumia nja o nawe." **10** O kahinda kau akĩgũa thĩ magũrũ-inĩ make, agĩkua. Nao aanake magĩtoonya, makĩmũkora akuĩte, makĩmuoya, magĩthiĩ, makĩmũthika hakuhĩ na mũthuuriwe. **11** Naguo kanitha wothe, hamwe na andũ arĩa othe maiguire maũndũ macio makĩnyiitwo nĩ guoya mũnene. **12** Na rĩrĩ, atũmwo nĩmaringire ciama nyingĩ, na makĩonania morirũ gatagatĩ-inĩ ka andũ. Nao andũ arĩa othe metĩkĩtie nĩmagomanaga hamwe Gĩthaku-inĩ gĩa Solomoni. **13** Gũtirĩ mũndũ wacookire kũgeria gwĩturanĩra nao, o na gũtuĩka andũ nĩmamaheete gĩtĩĩo mũno. **14** O na kũrĩ ũguo-rĩ, arũme na andũ-a-nja aingĩ nĩmetĩkirie Mwathani, naguo mũigana wao ũkĩongerereka. **15** Nĩ ũndũ wa ũguo, andũ nĩmareehaga andũ arĩa arũaru njĩra-inĩ, makamakomeria itanda na ibarĩ, nĩguo naarĩ amwe ao mahutio nĩ kĩĩruru gĩa Petero. **16** Ningĩ andũ aingĩ nĩmonganaga hamwe moimĩte matũũra-inĩ marĩa maathiũrũrũkĩirie Jerusalemu, makareehaga andũ ao arĩa arũaru, na arĩa maanyariiragwo nĩ ngoma thũku, nao othe makahonio. **17** Na rĩrĩ, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene na andũ arĩa othe maakoragwo nake, arĩa maarĩ a thiritũ ya Asadukai, makĩiyũrwo nĩ ũiru. **18** Makĩnyiita atũmwo, makĩmaikia njeera ĩrĩa ya mũingĩ. **19** No ũtukũ-rĩ, mũraika wa Mwathani akĩhingũra mĩrango ya njeera, na akĩmoimia nja. **20** Akĩmeera atĩrĩ, "Thiĩi mũrũgame hekarũ-inĩ, mwĩre andũ ũhoro wothe wa muoyo ũyũ mwerũ." **21** Na rĩrĩ, ruoro rũgĩtema magĩtoonya hekarũ-inĩ, na makĩambĩrĩria kũruta andũ o ta ũrĩa meerĩĩtwo. Rĩrĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene na andũ arĩa maakoragwo nake maakinyire-rĩ, magĩcookanĩrĩria Kĩama, kĩũngano gĩa athuuri othe a Isiraeli, na magĩtũmana njeera atũmwo magĩĩrwo. **22** No rĩrĩa thigari ciakinyire njeera-rĩ, itiamakorire kuo. Nĩ ũndũ ũcio, magĩcookia ũhoro makĩmeera atĩrĩ, **23** "Twakora mĩrango ya njeera ĩrĩ mĩhinge wega, nao arangĩri marũgamĩte mĩrango-inĩ; no twamĩhingũra, tũtinakora mũndũ kũu thĩinĩ." **24** Rĩrĩa mũnene wa arangĩri a hekarũ na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene maiguire ũhoro ũcio makĩmaka na makĩrigwo nĩ ũrĩa gũgũikara. **25** Hĩndĩ ĩyo hagĩũka mũndũ, akiuga atĩrĩ, "Ta rorai! Andũ arĩa mũraikirie njeera marũgamĩte hekarũ-inĩ makĩruta andũ." **26** Maigua ũguo, mũnene wa arangĩri a hekarũ agĩthiĩ na anene a thigari ciake na makĩrehe atũmwo. Matiigana kũhũthĩra hinya, tondũ nĩmetigagĩra andũ matikamahũũre na mahiga nyuguto. **27** Maarĩkia kũrehe atũmwo-rĩ, makĩmarũgamia mbere ya Kĩama nĩguo morio ciũria nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. **28** Nake akĩmeera atĩrĩ, "Githĩ tũtiramũkaanirie biũ mũtikarutane na rĩĩtwa rĩĩrĩ, no rĩu mũiyũrĩtie Jerusalemu ũrutani wanyu, na nĩmwĩrutanĩirie gũtũma tũcookererwo nĩ thakame ya mũndũ ũcio." **29** Petero na atũmwo acio angĩ magĩcookia atĩrĩ, "Ithuĩ no nginya twathĩkĩre Ngai gũkĩra gwathĩkĩra andũ! **30** Ngai wa maithe maitũ nĩariũkirie Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ, ũrĩa mworagire na ũndũ wa kũmwamba mũtĩ-igũrũ. **31** Ngai nĩamũtũgĩrirrie akĩmũiga guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo arĩ Mũthamaki na Mũhonokia nĩguo Isiraeli merire na marekerwo mehia. **32** Ithuĩ tũrĩ aira a maũndũ macio, nake Roho Mũtheru, ũrĩa Ngai aheete andũ arĩa mamwathĩkagĩra-rĩ, o nake nĩ mũira." **33** Rĩrĩa maiguire ũguo makĩrakara mũno makĩenda kũmooraga. **34** No rĩrĩ, Mũfarisai wetagwo Gamalieli, mũrutani wa watho na watĩĩtwo nĩ andũ othe akĩrũgama Kĩama-inĩ, agĩathana atĩ andũ acio mambe moimio nja gwa kahinda kanini. **35** Nake akĩĩra Kĩama atĩrĩ, "Andũ aya a Isiraeli, cũraniai wega ũrĩa mũratanya gwĩka andũ aya. **36** Ihinda rĩhĩtũku mũndũ wetagwo Theuda nĩeyumĩririe agĩĩtuuaga atĩ we nĩ mũndũ ma, na akĩgĩa na arũmĩrĩri ta magana mana. Nĩooragirwo, nao arũmĩrĩri aake othe makĩhurunjwo na ũhoro ũcio wothe ũgĩtuĩka wa tũhũ. **37** Thuutha wake, Judasi ũrĩa woimĩte Galili akĩĩyumĩria mutukũ-inĩ ma kwĩyandĩkithia na agĩtongoria mbũtũ ya andũ nĩguo makararie watho. O nake akĩũragwo, nao arũmĩrĩri aake othe makĩhurunjwo. **38** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, igũrũ rĩkoniĩ ũhoro ũyũ ngũmũtaara atĩrĩ, tiganai na andũ aya! Marekeei mathiĩ! Nĩ ũndũ angĩkorwo muoroto kana ciĩko ciao ciumanĩte na ũmũndũ-rĩ, ũndũ ũcio nĩũgũthira. **39** No angĩkorwo ũndũ ũyũ uumanĩte na Ngai, mũtingĩhota kũgirĩrĩria andũ aya; mũgwĩkora mũkĩhũũrana na Ngai." **40** Nao magĩĩtĩkania na mĩario yake. Nao magĩĩta atũmwo matoonye makĩmahũũrithia iboko. Magĩcooka makĩmaatha matikaarie thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jesũ, magĩcooka makĩmarekereria mathiĩ. **41** Nao atũmwo makiuma Kĩama-inĩ makenete tondũ wa ũrĩa maatuĩtwo aagĩrĩru a gũconorithio nĩ ũndũ wa Rĩĩtwa rĩu. **42** Mũthenya o mũthenya, marĩ hekarũ-inĩ o na marĩ mĩciĩ-inĩ, matiigana gũtiga kũrutana na kũhunjia ũhoro ũcio mwega atĩ Jesũ nĩwe Kristũ.

6 Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio rĩrĩa mũigana wa arutwo wongererekaga-rĩ, Ayahudi amwe arĩa maaciarĩirwo kwa Ayunani nĩmatetirie Ayahudi a Kĩhibirania tondũ atumia ao a ndigwa matiagayagĩrwo irio rĩrĩa ikũgayanwo o mũthenya. **2** Nĩ ũndũ ũcio, atũmwo acio ikũmi na eerĩ magĩcookanĩrĩria arutwo othe hamwe na makĩmeera atĩrĩ, "Gũtiagĩrĩire tũtiganĩrie ũtungata wa kiugo kĩa Ngai nĩguo tũtungatage metha-inĩ. **3** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, thuurai andũ mũgwanja kuuma gatagatĩ-inĩ kanyu, andũ arĩa moĩkaine atĩ nĩ maiyũrĩtwo nĩ Roho, o na ũũgĩ, na nĩtũkũmehokera wĩra ũcio, **4** na

ithuĩ tũrũmbũiye ũhoro wa mahooya na ũtungata wa kiugo.” **5** Ũndũ ũcio moigire nĩwakenirie gĩkundi kĩu gĩothe. Nao magĩthuura Stefano, mũndũ waiyũrĩtwo nĩ wĩtĩkio na Roho Mũtheru, na Filipu, na Porokoro, na Nikanora, na Timoni, na Paramena, na Nikola, mũndũ wa kuuma Antiokia ũrĩa wagarũrũkĩte agatuĩka Mũyahudi. **6** Makĩneana andũ acio kũrĩ atũmwo, nao atũmwo makĩmahoera na makĩmaigĩrĩra moko. **7** Nĩ ũndũ ũcio kiugo kĩa Ngai gĩkĩhunja. Mũigana wa arutwo kũu Jerusalemu ũkĩongerereka mũno, nakĩo gĩkundi kĩnene kĩa athĩnjĩri-Ngai gĩgĩathĩkĩra ũhoro wa wĩtĩkio. **8** Na rĩrĩ, Stefano, mũndũ waiyũrĩtwo nĩ wega wa Ngai na ũhoti, nĩekire morirũ manene na akĩringa ciama gatagatĩ-inĩ ka andũ. **9** No rĩrĩ, nĩ kuoimĩrire ngarari kuuma kũrĩ andũ a Thunagogi ya Andũ arĩa Oohore (ta ũrĩa yetagwo), nao nĩ Ayahudi a kuuma Kurene na Alekisanderia o hamwe na mabũrũri ma Kilikia na Asia. Andũ aya makĩambĩrĩrĩria gũkararania na Stefano, **10** no matingĩetiirire ũũgĩ wake kana Roho ũrĩa aaragia naguo. **11** Hĩndĩ ĩyo makĩringĩrĩria andũ amwe na hitho moige atĩrĩ, “Nĩtũiguĩte Stefano akĩaria ciugo cia kũruma Musa, o na Ngai.” **12** Nĩ ũndũ ũcio magĩtũma okĩrĩrwo nĩ andũ, na athuuri, na arutani a watho. Makĩnyiita Stefano makĩmũrehe mbere ya Kĩama. **13** Magĩcooka makĩrehe aira a maheeni, arĩa maarutire ũira makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ ndatigithagĩria kwaria agĩũkagĩrĩra handũ haha hatheru, o na gũũkĩrĩra watho. **14** Nĩgũkorwo nĩtũiguĩte akiuga atĩ Jesũ ũyũ wa Nazarethi nĩagatharia handũ haha, na agarũre mĩtugo ĩrĩa Musa aatũtigĩire.” **15** Andũ arĩa othe maarĩ Kĩama-inĩ magĩkũũrĩra Stefano maitho, nao makĩona ũthiũ wake ũtarĩi ta ũthiũ wa mũraika.

7 Nake mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akĩmũũria atĩrĩ, “Thitango ici nĩ cia ma?” **2** Nake Stefano agĩcookia atĩrĩ, “Ariũ a Baba na maithe maitũ, ta thikĩrĩriai! Ngai mwene riiri nĩoimĩrĩire ithe witũ Iburahĩmu hĩndĩ ĩrĩa aatũũraga bũrũri wa Mesopotamia, atanathiĩ gũtũũra bũrũri wa Harani. **3** Akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Thaama uume bũrũri wanyu na ũtige andũ anyu, ũthiĩ bũrũri ũrĩa ngaakuonia.’ **4** “Nĩ ũndũ ũcio Iburahĩmu akiuma bũrũri wa Akalidei agĩthiĩ gũtũũra Harani. Thuutha wa gĩkuũ gĩa ithe, Ngai akĩmũruta kuo na agĩũka bũrũri ũyũ mũtũũraga. **5** Ndaamũheire igai gũkũ, o na ikinya rĩmwe. No Ngai nĩamwĩrire atĩ we hamwe na njiaro ciake nĩmakegwatĩra bũrũri ũyũ, o na gũtuĩka hĩndĩ ĩyo Iburahĩmu ndaarĩ na mwana. **6** Ngai eerire Iburahĩmu atĩrĩ: ‘Njiaro ciaku igaatũũra irĩ ng’eni bũrũri ũtarĩ wacio, kũrĩa igaatuuo ngombo na inyariirwo ihinda rĩa mĩaka magana mana.’ **7** Ningĩ Ngai akiuga atĩrĩ, ‘No nĩngaherithia rũrĩrĩ rũu igaatungata irĩ ngombo; na thuutha ũcio-rĩ, nĩĩkoima bũrũri ũcio, nacio nĩĩkaahooya irĩ kũndũ gũkũ.’ **8** Hĩndĩ ĩyo nĩarĩkanĩire na Iburahĩmu kĩrĩkanĩro kĩa ũhoro wa kũrua. Nake Iburahĩmu agĩtuĩka ithe wa Isaaka na akĩmũruithia thikũ ya kanana thuutha wa gũciarwo gwake. Thuutha-inĩ Isaaka agĩtuĩka ithe wa Jakubu, nake Jakubu agĩtuĩka ithe wa athuuri arĩa ikũmi na eerĩ. **9** “Na tondũ wa maguuka maitũ kũiguĩra Jusufu ũiru, nĩmamwendirie bũrũri wa Misiri agatuĩke ngombo kuo. No Ngai aarĩ hamwe nake **10** na akĩmũhonokia mathĩĩna-inĩ make mothe. Nĩaheire Jusufu ũũgĩ na akĩmũhotithia atuĩke wa kwendeka nĩ Firaũni mũthamaki wa Misiri; nĩ ũndũ ũcio akĩmũtua wa gwathaga Misiri o na nyũmba yake yothe ya ũthamaki. **11** “Thuutha ũcio gũkĩgĩa ng’aragu bũrũri-inĩ wothe wa Misiri, na Kaanani, na ĩkĩrehe gũthĩĩnĩka kũingĩ mũno, namo maithe maitũ makĩaga irio. **12** Rĩrĩa Jakubu aiguire atĩ Misiri nĩ kwarĩ na ngano, agĩtũma maithe maitũ kuo hĩndĩ ya mbere. **13** Na rĩrĩa maathiire riita rĩa keerĩ-rĩ, Jusufu akĩĩmenyithania kũrĩ ariũ a ithe, nake Firaũni akĩmenya ũhoro wa nyũmba ya Jusufu. **14** Thuutha wa ũguo-rĩ, Jusufu agĩtũmanĩra ithe Jakubu na nyũmba yake yothe moke, nao othe maarĩ andũ mĩrongo mũgwanja na atano. **15** Nake Jakubu agĩikũrũka, agĩthiĩ Misiri, kũrĩa we na maithe maitũ maakuĩrĩire. **16** Mĩĩrĩ yao nĩyacookirio Shekemu na ĩgĩthikwo mbĩrĩra-inĩ ĩrĩa Iburahĩmu aagũrĩte na mbeeca kuuma kũrĩ ariũ a Hamori kũu Shekemu. **17** “Rĩrĩa ihinda rĩakuhĩrĩirie rĩa Ngai kũhingia kĩĩranĩro gĩake kũrĩ Iburahĩmu-rĩ, mũigana wa andũ aitũ kũu Misiri nĩwongererekete mũno. **18** Hĩndĩ ĩyo mũthamaki ũngĩ ũtooĩ ũhoro wa Jusufu agĩtuĩka wa gũthamaka Misiri. **19** Agĩĩka andũ aitũ ũũru mũno na akĩhinyĩrĩrĩria maithe maitũ na ũndũ wa kũmaringĩrĩria na hinya mate tũkenge twao nĩgeetha tũkue. **20** “Ihinda-inĩ rĩu Musa nĩaciarirwo, nake aarĩ mwana mũthaka mũno. Akĩrererwo mũciĩ gwa ithe ihinda rĩa mĩeri ĩtatũ. **21** Rĩrĩa aigirwo njarĩ, mwarĩ wa Firaũni akĩmuoya akĩmũrera ta mwana wake. **22** Musa agĩthomithio na ũũgĩ wothe wa andũ a Misiri na aarĩ na hinya wa mĩario na ciĩko. **23** “Rĩrĩa Musa aakinyirie mĩaka mĩrongo ĩna-rĩ, agĩtua itua rĩa gũceerera andũ ao a Isiraeli. **24** Nĩonire mũndũ ũmwe wao akĩnyariirwo nĩ mũndũ wa Misiri. Nĩ ũndũ ũcio agĩthiĩ kũmũũrĩria na akĩmũrĩhĩria na ũndũ wa kũũraga mũndũ ũcio Mũmisiri. **25** Musa eeciirĩtie atĩ andũ ao nĩmangĩonire atĩ Ngai nĩamũhũthagĩra nĩgeetha amahonokie, no-o matiamenyire ũguo. **26** Mũthenya ũyũ ũngĩ Musa agĩthiĩ agĩkora andũ eerĩ a Isiraeli makĩrũa. Akĩgeria kũmaiguithania akĩmeeraga atĩrĩ, ‘Andũ aya, inyuĩ mũrĩ a ithe ũmwe; nĩ kĩĩ kĩratũma mwende gwĩkana ũũru?’ **27** “No mũndũ ũrĩa wekĩte ũcio ũngĩ ũũru agĩikania Musa, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Nũũ wagũtuire mwathi na mũtuithania wa maciira maitũ? **28** Ũrenda kũnjũraga o ta ũrĩa ũrooragire Mũmisiri ira?’ **29** Rĩrĩa Musa aiguire ũguo akĩũra agĩthiĩ bũrũri wa Midiani, kũrĩa aatũũrire arĩ ta mũgeni na akĩgĩa na ariũ eerĩ. **30** “Na rĩrĩ, mĩaka mĩrongo ĩna yarĩkia gũthira-rĩ, mũraika akiumĩrĩra Musa arĩ nĩnĩmbĩ-inĩ cia mwaki iria ciakanaga kĩhinga-inĩ kũu werũ-inĩ hakuhĩ na Kĩrĩma gĩa Sinai. **31** Rĩrĩa onire ũguo, akĩgega nĩ kĩrĩa onire. Na rĩrĩa aakuhagĩrĩria nĩguo one wega-rĩ, akĩigua mũgambo wa Mwathani ũkiuga atĩrĩ: **32** ‘Nĩĩ nĩ niĩ Ngai wa maithe manyu, Ngai wa Iburahĩmu, na Isaaka, o na Jakubu.’ Musa akĩinaina nĩ gwĩtigĩra na ndaigana kũrora. **33** “Nake Mwathani akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Ruta iraatũ ciaku, nĩgũkorwo hau ũrũgamĩte nĩ handũ hatheru. **34** Ti-itherũ nĩnyonete kũhinyĩrĩrio kwa andũ akwa kũu bũrũri wa Misiri. Nĩnjiguĩte gũcaaya kwao, na nĩnjikũrũkĩte thĩ nĩguo ndĩmohorithie. Rĩu ũka nĩngũgũtũma ũcooke Misiri.’ **35** “Ũyũ nowe Musa ũrĩa

maaregete makiuga atĩrĩ, 'Nũũ ũgũtuĩte mwathi witũ na mũtũciirithia?' Ngai we mwene nĩamũtũmire atuĩke mũnene na mũkũũri wao, na ũndũ wa mũraika ũrĩa wamuumĩrĩire kĩhinga-inĩ. **36** Akĩmatongoria makiuma Misiri na agĩĩka morirũ na akĩringa ciama arĩ kũu Misiri, o na Iria-inĩ Itune, na ihinda rĩa mĩaka mĩrongo ĩna kũu werũ-inĩ. **37** "Ũyũ nowe Musa ũrĩa werire andũ a Isiraeli atĩrĩ, 'Ngai nĩakamũtũmĩra mũnabii ta niĩ kuuma kũrĩ andũ anyu kĩũmbe.' **38** We aarĩ kĩũngano-inĩ kũu werũ-inĩ, arĩ hamwe na mũraika ũrĩa wamwarĩirie Kĩrĩma-inĩ gĩa Sinai, na aarĩ hamwe na maithe maitũ; nake nĩamũkĩrire ciugo irĩ muoyo nĩgeetha atũkinyĩrie. **39** "No rĩrĩ, maithe maitũ nĩmaregire kũmwathĩkĩra. Handũ ha ũguo-rĩ, o makĩmũrega, na thĩinĩ wa ngoro ciao makĩĩrirĩria gũcooka Misiri. **40** Nao makĩĩra Harũni atĩrĩ, 'Tũthondekere ngai iria irĩtũtongoragia. Nĩgũkorwo mũndũ ũyũ ũgwĩtwo Musa, ũrĩa watũtongoririe tũkiuma bũrũri wa Misiri, tũtiũĩ ũrĩa onete!' **41** Hĩndĩ ĩyo nĩguo maathondekire mũhianano watarĩĩ ta njaũ. Makĩũrutĩra magongona, na makĩgĩa na hĩndĩ ya gũkũngũĩra kĩrĩa maathondekete na moko mao. **42** No Ngai akĩmahutatĩra, na akĩmarekereria mahooyage ciũmbe cia igũrũ. Ũhoro ũyũ ũtwaranĩte na ũrĩa kwandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa anabii, atĩrĩ: "'Nĩmwandutĩire magongona na maruta mĩaka mĩrongo ĩna kũu werũ-inĩ, inyuĩ nyũmba ya Isiraeli? **43** Nĩmũtũũgĩrĩtie ihooero rĩa Moleku, na njata ya ngai yanyu ĩrĩa ĩĩtagwo Refani, mĩhianano ĩrĩa mwathondekire ya kũhooyaga. Tondũ ũcio, nĩngatũma mũtahwo mũtwarwo' kũhĩtũka Babuloni. **44** "Maithe maitũ maarĩ na hema ĩrĩa yetagwo gĩikaro kĩa Ũira kũu werũ-inĩ. Nayo yathondeketwo o ta ũrĩa Ngai eerĩte Musa, kũringana na mũhianĩre ũrĩa onete. **45** Maarĩkia kwamũkĩra hema-rĩ, maithe maitũ, matongoretio nĩ Joshua magĩũka nayo rĩrĩa menyiitĩire bũrũri kuuma kũrĩ ndũrĩrĩ iria Ngai aarutũrũrire ciehere mbere yao. Nayo ĩgĩtũũra kũu bũrũri ũcio o nginya hĩndĩ ya Daudi, **46** ũrĩa wakenire nĩ gwĩtĩkĩrĩka nĩ Ngai, na akĩhooya etĩkĩrio aakĩre Ngai wa Jakubu gĩikaro. **47** No Solomoni nĩwe wamwakĩire nyũmba. **48** "No rĩrĩ, Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno ndaikaraga nyũmba ciakĩtwo nĩ andũ. O ta ũrĩa mũnabii oigĩte atĩrĩ: **49** "'Igũrũ nĩkuo gĩtĩ gĩakwa kĩa ũnene, nayo thĩ nĩ gaturwa ka makinya makwa. Ũngĩkĩnjakĩra nyũmba ya mũthemba ũrĩkũ? Ũguo nĩguo Mwathani ekũũria. Kana kĩhurũko gĩakwa kĩngĩkorwo kũ? **50** Githĩ ti guoko gwakwa gwathondekire indo ici ciothe?' **51** "Inyuĩ andũ aya aremi, o inyuĩ mũtarĩ aruu ngoro na matũ! Inyuĩ mũtarĩĩ o ta maithe manyu: Inyuĩ mũtũũraga mũreganĩte na Roho Mũtheru! **52** Nĩ kũrĩ mũnabii ũtaanyariirirwo nĩ maithe manyu? Mooragire o na andũ arĩa maarathire ũhoro wa gũũka kwa Ũrĩa Mũthingu. Na rĩu nĩmũmũkunyanĩire na mũkamũũraga; **53** o inyuĩ mwamũkĩrire watho ũrĩa waathanirwo kũgerera araika no mũkĩaga kũwathĩkĩra." **54** Rĩrĩa maiguire maũndũ macio-rĩ, makĩrakara mũno, na makĩmũhagaranĩria magego. **55** No Stefano, aiyũrĩtwo nĩ Roho Mũtheru, Agĩcũthĩrĩrĩria igũrũ akĩona riiri wa Ngai, na Jesũ arũgamĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai. **56** Akiuga atĩrĩ, "Onei, nĩndĩrona igũrũ rĩhingũkĩte nake Mũrũ wa Mũndũ arũgamĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai." **57** Maigua ũguo makĩhumbĩra matũ mao, makĩhanyũka harĩ we makiugagĩrĩria na mũgambo mũnene. **58** makĩmũkururia, makĩmumia nja ya itũũra, na makĩambĩrĩria kũmũhũũra na mahiga nyuguto. Nao, aira makĩiga nguo ciao magũrũ-inĩ ma mwanake wetagwo Saũlũ. **59** Rĩrĩa maamũhũũraga na mahiga nyuguto, Stefano nĩahooire Ngai, akiuga atĩrĩ, "Mwathani Jesũ, amũkĩra roho wakwa." **60** Agĩcooka agĩturia ndu, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Mwathani, ndũkamoorie rĩĩhia rĩĩrĩ." Na aarĩkia kuuga ũguo, agĩkoma.

8 Nake Saũlũ aarĩ ho, na agĩĩtĩkĩra atĩ ooragwo. Mũthenya ũcio kanitha ũkĩnyariirwo mũno kũu Jerusalemu, nao andũ othe o tiga atũmwo makĩhurunjũkĩra Judea na Samaria. **2** Andũ etigĩri Ngai magĩthika Stefano na makĩmũcakaĩra mũno. **3** No Saũlũ akĩambĩrĩria kwananga kanitha. Aathiiaga nyũmba o nyũmba, akĩrutũrũraga arũme na andũ-a-nja, akĩmaikagia njeera. **4** Nao andũ arĩa maahurunjĩtwo nĩmahunjirie kiugo kĩa Ngai o kũrĩa guothe maathiiaga. **5** Filipu agĩikũrũka agĩthiĩ itũũra rĩarĩ Samaria, akĩhunjia ũhoro wa Kristũ kuo. **6** Rĩrĩa ikundi cia andũ ciaiguire Filipu na ikĩona ciama iria aaringaga, othe magĩthikĩrĩria ũrĩa oigaga. **7** Ngoma thũku nĩcioimaga andũ aingĩ igĩkayũrũrũkaga, na andũ aingĩ maarũarĩte mũrimũ wa gũkua ciĩga, na andũ arĩa maarĩ onju makĩhonio. **8** Nĩ ũndũ ũcio gũkĩgĩa na gĩkeno kĩnene itũũra-inĩ rĩu. **9** Na rĩrĩ, itũũra-inĩ rĩu nĩ kwarĩ na mũndũ wetagwo Simoni, nake nĩaragũrĩte kwa ihinda na akagegia andũ othe a Samaria. Nake nĩetĩĩaga na ageetua atĩ aarĩ mũndũ mũnene mũno, **10** nao andũ othe, arĩa anini na arĩa anene, makamũthikagĩrĩria na makoiga na mũgambo mũnene atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ nĩwe hinya wa ũngai ũrĩa ũĩkaine ta Hinya Mũnene." **11** Maatũũrĩte mamuumaga thuutha tondũ nĩamagegetie hĩndĩ ndaaya na ũragũri wake. **12** No rĩrĩa meetĩkirie Filipu akĩhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki wa Ngai na wa rĩĩtwa rĩa Jesũ Kristũ-rĩ, makĩbatithio, arũme o hamwe na andũ-a-nja. **13** Simoni we mwene agĩĩtĩkia na akĩbatithio. Nake akĩrũmĩrĩra Filipu kũrĩa guothe aathiiaga, agegetio nĩ imenyithia cia hinya na ciama iria onaga. **14** Rĩrĩa atũmwo arĩa maarĩ kũu Jerusalemu maiguire atĩ andũ a Samaria nĩmetĩkĩrĩte kiugo kĩa Ngai-rĩ, makĩmatũmĩra Petero na Johana. **15** Nao maakinya kuo, makĩmahoera nĩguo maamũkĩre Roho Mũtheru, **16** tondũ nginya hĩndĩ ĩyo Roho Mũtheru ndaakoretwo aikũrũkĩire mũndũ o na ũmwe wao; tiga o kũbatithio maabatithĩtio thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Mwathani Jesũ. **17** Hĩndĩ ĩyo Petero na Johana makĩmaigĩrĩra moko, nao makĩamũkĩra Roho Mũtheru. **18** Rĩrĩa Simoni onire atĩ Roho aaheanagwo na ũndũ wa kũigĩrĩrwo moko nĩ atũmwo-rĩ, akĩenda amahe mbeeca, **19** akiuga atĩrĩ, "Heei ũhoti ũyũ o na niĩ nĩgeetha ũrĩa wothe ndaigĩrĩra moko makwa akaamũkĩra Roho Mũtheru." **20** Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mbeeca ciaku irothiranĩra hamwe nawe, nĩgũkorwo wĩciirĩtie no ũgũre kĩheo kĩa Ngai na mbeeca. **21** Wee ndũrĩ na handũ, o na ndũrĩ na igai ũtungata-inĩ ũyũ, tondũ ngoro yaku ti njagĩrĩru mbere ya Ngai. **22** Wĩrire waganu ũyũ na ũhooe Mwathani. Hihi nĩegũkũrekera nĩ ũndũ wa gũkorwo na rĩciiria ta rĩu ngoro-inĩ yaku. **23** Nĩgũkorwo nguona

ũiyũrĩtwo nĩ marũrũ na ũgatuĩka ngombo ya mehia.” **24** Hĩndĩ ĩyo Simoni akĩmũcookeria atĩrĩ, “Hooerai harĩ Mwathani nĩgeetha ndikae gũkorwo nĩ ũndũ o na ũmwe wa macio mwagweta.” **25** Rĩrĩa maarĩkirie kũheana ũira na kũhunjia kiugo kĩa Mwathani-rĩ, Petero na Johana magĩcooka Jerusalemu, o makĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega tũtũũra-inĩ tũingĩ twa Samaria. **26** Na rĩrĩ, mũraika wa Mwathani akĩĩra Filipu atĩrĩ, “Thiĩ werekeire gũthini, ũkinye njĩra-inĩ, njĩra ĩrĩa ya werũ-inĩ, ĩrĩa ĩikũrũkĩte kuuma Jerusalemu ĩgathiĩ nginya Gaza.” **27** Nĩ ũndũ ũcio akiumagara, na arĩ njĩra-inĩ agĩcemania na Mũhabashi warĩ mũhakũre, mũndũ mũnene warĩ igweta ũrĩa warũgamĩrĩire kĩgĩĩna gĩa Kandake, mũthamaki-mũndũ-wa-nja wa Ahabashi. Mũndũ ũyũ aathiĩte Jerusalemu kũhooya Ngai; **28** na arĩ njĩra-inĩ akĩinũka, aaikarĩte ngaari-inĩ yake ya mbarathi agĩthoma ibuku rĩa Isaia ũrĩa mũnabii. **29** Roho akĩĩra Filipu atĩrĩ, “Thiĩ ngaari-inĩ ĩĩrĩa ya mbarathi ũikare hakuhĩ nayo.” **30** Hĩndĩ ĩyo Filipu akĩhanyũka nginya ngaari-inĩ ĩyo ya mbarathi, akĩigua mũndũ ũcio agĩthoma ibuku rĩa Isaia ũrĩa mũnabii, akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩũrataũkĩrwo nĩ ũhoro ũcio ũrathoma?” **31** Nake agĩcookia atĩrĩ, “Ingĩtaũkĩrwo atĩa, tiga hagĩire mũndũ wa kũndaarĩria?” Nĩ ũndũ ũcio akĩĩra Filipu ahaice ngaari ĩyo ya mbarathi, aikaranie nake. **32** Mũndũ ũcio warĩ mũhakũre aathomaga gacunjĩ gaka ka Maandĩko: “Aatwarirwo o ta ng’ondu gĩthĩnjĩro-inĩ, na o ta ũrĩa gatũrũme gakiraga ki karĩ mbere ya mũndũ ũrĩa ũrakenja guoya, noguo o nake ataatumũrire kanua gake. **33** Nĩaconorithirio na ndaigana gũtuĩrwo ciira na kĩhooto. Nũũ ũngĩaria ũhoro wa njiaro ciake? Nĩgũkorwo muoyo wake nĩwehererio ũkiuma gũkũ thĩ.” **34** Mũndũ ũcio mũhakũre akĩũria Filipu atĩrĩ, “Ndagũthaitha, ta njĩĩra atĩrĩ, mũnabii araaria ũhoro wa ũ, nĩ ũhoro wake we mwene kana nĩ ũhoro wa mũndũ ũngĩ?” **35** Hĩndĩ ĩyo Filipu akĩrutia ũhoro hau, akĩmũhe Ũhoro-ũrĩa-Mwega ũkoniĩ Jesũ. **36** Na marĩ njĩra-inĩ magĩthiĩ-rĩ, magĩkinya handũ haarĩ na maaĩ, nake mũndũ ũcio warĩ mũhakũre akĩmwĩra atĩrĩ, “Ta rora, maaĩ nĩmo maya. Nĩ kĩĩ kĩngĩgiria mbatithio?” **37** (Nake Filipu akiuga atĩrĩ, “Ũngĩĩtĩkia na ngoro yaku yothe, no ũbatithio.” Nake agĩcookia atĩrĩ, “Nĩnjĩtĩkĩtie atĩ Jesũ Kristũ nĩwe Mũrũ wa Ngai.)” **38** Nake agĩathana ngaari ĩyo ya mbarathi ĩrũgame. Hĩndĩ ĩyo Filipu na mũndũ ũcio mũhakũre magĩikũrũka, magĩtoonya maaĩ-inĩ, nake Filipu akĩmũbatithia. **39** Na rĩrĩa moimĩrire maaĩ-inĩ, Roho wa Mwathani o rĩmwe akĩoya Filipu, akĩmweheria, nake mũndũ ũcio mũhakũre akĩaga kũmuona rĩngĩ, no agĩthiĩ na mbere na rũgendo akenete. **40** No Filipu nĩonekanire Azota, na agĩthiĩ akĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega matũũra-inĩ mothe nginya agĩkinya Kaisarea.

9 Ihinda-inĩ o rĩu Saũlũ no eehĩtagĩra kũũraga arutwo a Mwathani. Agĩthiĩ kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, **2** na akĩmũhooya marũa athiĩ namo thunagogi-inĩ iria ciarĩ Dameski, nĩgeetha angĩkora andũ a Njĩra ĩyo kuo, marĩ arũme kana andũ-a-nja, amanyiite amatware Jerusalemu marĩ ohe. **3** Naarĩ rũgendo-inĩ aakuhĩrĩria Dameski-rĩ, o rĩmwe ũtheri ũkiuma na igũrũ, ũkĩmwarĩra mĩena yothe. **4** Akĩgũa thĩ, na akĩigua mũgambo ũkĩmwĩra atĩrĩ, “Saũlũ, Saũlũ, ũũnyariiraga nĩkĩ?” **5** Saũlũ akĩũria atĩrĩ, “Nĩwe ũ, Mwathani?” Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ niĩ Jesũ ũrĩa ũnyariiraga. **6** No rĩrĩ, rĩu ũkĩra ũtoonye itũũra rĩĩrĩ inene, na nĩũkwĩrwo ũrĩa wagĩrĩirwo nĩ gwĩka.” **7** Nao andũ arĩa maatwaranaga hamwe na Saũlũ makĩrũgama hau maagĩte ũrĩa mangiuga; o nĩmaiguire mũgambo no matiigana kuona mũndũ o na ũrĩkũ. **8** Nake Saũlũ agĩũkĩra, akĩrũgama, no rĩrĩa aahingũririe maitho ndoonaga o na hanini. Nĩ ũndũ ũcio makĩmũnyiita guoko makĩmũtwara Dameski. **9** Ihinda rĩa matukũ matatũ aarĩ mũtumumu, na ndarĩ kĩndũ aarĩĩaga kana akanyua. **10** Na rĩrĩ, kũu Dameski nĩ kwarĩ na mũrutwo wetagwo Anania. Mwathani akĩmwarĩria na kĩoneki, akĩmwĩra atĩrĩ, “Anania!” Nake agĩcookia atĩrĩ, “Niĩ ũyũ Mwathani.” **11** Nake Mwathani akĩmwĩra atĩrĩ, “Thiĩ kwa Judasi o kũu njĩra ĩrĩa ĩtagwo Nũngarũ, ũrie mũndũ uumĩte Tariso wĩtagwo Saũlũ, nĩ ũndũ nĩkũhooya arahooya. **12** Nĩonete mũndũ kĩoneki-inĩ wĩtagwo Anania agĩũka kũmũigĩrĩra moko, nĩguo acooke kuona.” **13** Anania akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, nĩnjiguĩte ũhoro mũingĩ ũkoniĩ mũndũ ũcio, na maũndũ maingĩ mooru marĩa aaneka andũ aku arĩa aamũre kũũrĩa Jerusalemu. **14** Na okĩte gũkũ arĩ na wathani kuuma kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, nĩgeetha anyiite andũ arĩa othe makayagĩra rĩĩtwa rĩaku.” **15** No Mwathani akĩĩra Anania atĩrĩ, “Thiĩ, tondũ ũndũ ũcio nĩ kĩndũ gĩakwa kĩrĩa ndĩithuurĩire gĩa gũtwara ũhoro wa rĩĩtwa rĩakwa kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, na athamaki, o na kũrĩ andũ a Isiraeli. **16** Nĩngũmuonia ũrĩa arĩ o nginya anyamaarĩke nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa.” **17** Hĩndĩ ĩyo Anania agĩthiĩ na agĩtoonya nyũmba ĩyo. Akĩigĩrĩra Saũlũ moko, akĩmwĩra atĩrĩ, “Saũlũ, mũrũ wa Ithe witũ, Mwathani, o we Jesũ ũrĩa ũrakuumĩrĩire ũrĩ njĩra-inĩ ũgĩũka gũkũ, nĩandũmĩte nĩguo ũcooke kuona, na ũiyũrio na Roho Mũtheru.” **18** O hĩndĩ ĩyo, tũnyamũ twahaanaga ta ngaracũ tũkiuma maitho-inĩ ma Saũlũ, tũkĩgũa thĩ, nake akĩhota kuona rĩngĩ. Agĩũkĩra na akĩbatithio, **19** na aarĩkia kũrĩa irio, akĩgĩa na hinya. Saũlũ agĩikara mĩthenya ĩigana ũna marĩ hamwe na arutwo kũu Dameski. **20** Na hĩndĩ ĩyo akĩambĩrĩria kũhunjia thunagogi-inĩ atĩ Jesũ nĩ Mũrũ wa Ngai. **21** Andũ othe arĩa maamũiguire makĩgega makĩũria atĩrĩ, “Githĩ mũndũ ũyũ tiwe ũraagithĩtie andũ thayũ kũu Jerusalemu gatagatĩ-inĩ ka arĩa makayagĩra rĩĩtwa rĩu? Na githĩ ndokĩte gũkũ nĩgeetha amanyiite amatware marĩ ohe kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene?” **22** Nowe Saũlũ agĩkĩrĩrĩria kũgĩa na hinya, na akĩgegia Ayahudi arĩa maatũũrĩte kũu Dameski na ũndũ wa kũmaiguithia na ma atĩ Jesũ nĩwe Kristũ. **23** Thuutha wa mĩthenya mĩingĩ gũthira, Ayahudi magĩcookania ndundu mamũũrage, **24** no Saũlũ akĩmenya mũbango ũrĩa maarĩ naguo. Mũthenya na ũtukũ maaikaraga mamuoheirie ihingo-inĩ cia itũũra inene nĩguo mamũũrage. **25** No arũmĩrĩri aake makĩmuoya ũtukũ, makĩmũharũrũkia arĩ gĩkabũ-inĩ mamũgereirie mwanya warĩ rũthingo-inĩ. **26** Hĩndĩ ĩrĩa aakinyire Jerusalemu, akĩgeria kwĩgwatania na arutwo, no othe nĩmamwĩtigagĩra, tondũ matietĩkagia atĩ kũna aarĩ mũrutwo. **27** No Baranaba akĩmuoya akĩmũtwara kũrĩ atũmwo. Akĩmeera ũrĩa Saũlũ oonire Mwathani

arĩ rũgendo-inĩ rwake, na ũrĩa Mwathani aamwarĩirie, na ũrĩa aahunjirie kũu Dameski thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jesũ ategwĩtigĩra. **28** Nĩ ũndũ ũcio Saũlũ agĩikara na atũmwo, na agaceeraga kũu Jerusalemu, akĩaragia na ũcamba thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Mwathani, ategwĩtigĩra. **29** Ningĩ nĩaaragia na agakararanagia na Ayahudi arĩa maaciarĩirwo kwa Ayunani, no nao makageria ũrĩa mangĩmũũraga. **30** Rĩrĩa ariũ na aarĩ a Ithe witũ maamenyire ũguo, makĩmuoya, makĩmũikũrũkia nginya Kaisarea, makĩmũtũma Tariso. **31** Hĩndĩ ĩyo kanitha wa Judea guothe, na Galili, na Samaria ũgĩkenera ihinda rĩa thayũ. Nĩwongereirwo hinya; na ũkĩũmĩrĩrio nĩ Roho Mũtheru, na ũkĩongererwo andũ, nao magĩtũũra metigĩrĩte Mwathani. **32** Na rĩrĩ, rĩrĩa Petero aaceeraga kũndũ na kũndũ bũrũri-inĩ, nĩathiire gũceerera andũ arĩa aamũre a kũu Lida. **33** Arĩ kũu agĩkora mũndũ wetagwo Ainea warĩ na mũrimũ wa gũkua ciĩga, na aatũũrĩte akomete gĩtanda-inĩ ihinda rĩa mĩaka ĩnana. **34** Petero akĩmwĩra atĩrĩ, "Ainea, Jesũ Kristũ nĩakũhonia. Ũkĩra ũkũnje kĩbarĩ gĩaku." O hĩndĩ ĩyo Ainea akĩrũgama. **35** Andũ othe arĩa maatũũraga Lida na Sharoni makĩmuona na makĩgarũrũkĩra Mwathani. **36** Kũu Jopa nĩ kwarĩ mũrutwo wetagwo Tabitha (narĩo rĩĩtwa rĩu rĩgĩtaũrwo nĩ kuuga Dorokasi), nake aatũũrĩte ekaga maũndũ mega, na agateithagia athĩĩni. **37** O ihinda-inĩ rĩu nĩarũarire na agĩkua, naguo mwĩrĩ wake ũgĩthambio, ũkĩigwo nyũmba ya igũrũ. **38** Lida kwarĩ hakuhĩ na Jopa; nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa arutwo maaiguire atĩ Petero aarĩ kũu Lida, magĩtũma andũ eerĩ makamũringĩrĩrie mamwĩre atĩrĩ, "Twagũthaitha ũka narua!" **39** Nake Petero agĩthiĩ hamwe nao, na aakinya agĩtwarwo nyũmba ya igũrũ. Atumia othe a ndigwa makĩrũgama, makĩmũthiũrũrũkĩria makĩrĩraga, na makĩmuonagia kanjũ na nguo ingĩ iria Dorokasi aatumĩte rĩrĩa aarĩ nao. **40** Nake Petero akĩmeera othe moime nja ya nyũmba; agĩcooka agĩturia maru akĩhooya Ngai. Agĩcooka akĩgarũrũkĩra mũtumia ũcio wakuĩte, akĩmwĩra atĩrĩ, "Tabitha, ũkĩra," nake Tabitha akĩhingũra maitho, na oona Petero, agĩĩtiira. **41** Nake Petero akĩmũnyiita guoko, akĩmũrũgamia. Agĩcooka agĩĩta andũ arĩa meetĩkĩtie, na atumia acio a ndigwa, akĩmũneana kũrĩ o arĩ muoyo. **42** Naguo ũhoro ũcio ũkĩmenyeka Jopa guothe, nao andũ aingĩ magĩĩtĩkia Mwathani. **43** Nake Petero agĩikara Jopa mĩthenya mĩingĩ kwa mũndũ wetagwo Simoni, ũrĩa warĩ mũtanduki wa njũũa.

10 Na rĩrĩ, kũu Kaisarea nĩ kwarĩ mũndũ wetagwo Korinelio, ũrĩa warĩ mũnene-wa-thigari-igana rĩmwe cia mbũtũ ĩrĩa yoĩkaine ta Mbũtũ ya Italia. **2** Mũndũ ũcio na andũ othe a nyũmba yake nĩmeyamũrĩire Ngai na makamwĩtigagĩra; nake nĩaheanaga indo ciake na ũtaana kũrĩ andũ arĩa maarĩ abatari na nĩahooyaga Ngai kaingĩ. **3** Mũthenya ũmwe ta thaa kenda cia mĩaraho-rĩ, akĩona kĩoneki. Akĩona mũraika wa Ngai wega, ũrĩa wokire harĩ we na akĩmwĩra atĩrĩ, "Korinelio!" **4** Korinelio akĩmũrora aiyũrĩtwo nĩ guoya, akĩũria atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ Mwathani?" Nake mũraika akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mahooya maku na indo iria ũheete andũ arĩa athĩĩni nĩikinyĩte igũrũ kũrĩ Ngai rĩrĩ iruta rĩa kũrirakanwo. **5** Na rĩrĩ, tũma andũ mathiĩ Jopa magĩĩre mũndũ wĩtagwo Simoni, na nowe wĩtagwo Petero. **6** Araikara gwa Simoni ũria mũtanduki wa njũũa, o ũrĩa nyũmba yake ĩrĩ rũtereinĩ rwa iria." **7** Rĩrĩa mũraika ũcio wamwarĩirie aathiire, Korinelio agĩĩta ndungata ciake igĩrĩ na mũthigari ũmwe weamũrĩire Ngai, na aarĩ ũmwe wa andũ arĩa maamũtungatagĩra. **8** Akĩmeera ũrĩa wothe kwahanĩte agĩcooka akĩmatũma Jopa. **9** Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire ta thaa thita cia mũthenya marĩ njĩra-inĩ makuhĩrĩirie itũũra rĩu-rĩ, Petero akĩhaica nyũmba-igũrũ nĩgeetha akahooe Ngai. **10** Nake akĩigua aahũũta na akĩbatario nĩ kĩndũ gĩa kũrĩa, na rĩrĩa irio ciarugagworĩ, akĩgocerera. **11** Nake akĩona igũrũ rĩhingũrĩtwo na kĩndũ gĩatariĩ ta gĩtama kĩnene gĩkĩharũrũkio thĩ kĩnyiitĩtwo mĩthia ĩna. **12** Nakĩo kĩarĩ na nyamũ cia mĩthemba yothe ya iria irĩ magũrũ mana, o na nyamũ iria itaambaga thĩ, o na nyoni cia rĩera-inĩ. **13** Hĩndĩ ĩyo mũgambo ũkĩmwĩra atĩrĩ, "Petero, ũkĩra. Thĩnja na ũrĩe." **14** Petero agĩcookia atĩrĩ, "Aca, Mwathani! Ndirĩ ndarĩa kĩndũ gĩtarĩ kĩamũre, kana kĩndũ kĩrĩ thaahu." **15** Mũgambo ũkĩmwarĩria riita rĩa keerĩ ũkĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũkanoige kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩrĩa Ngai atheretie atĩ ti kĩamũre." **16** Ũndũ ũyũ wekĩkire maita matatũ, na o rĩmwe gĩtama kĩu gĩgĩcookio na igũrũ. **17** Na rĩrĩa Petero eeyũragia gĩtũmi gĩa kĩoneki kĩu ooneterĩ, andũ arĩa maatũmĩtwo nĩ Korinelio makĩona harĩa nyũmba ya Simoni yarĩ, na makĩrũgama hau kĩhingoinĩ. **18** Magĩĩtana, makĩũria kana Simoni ũrĩa wĩtagwo Petero aaikaraga kũu. **19** Na rĩrĩa Petero eeciiragia ũhoro wa kĩoneki kĩu, Roho akĩmwĩra atĩrĩ, "Simoni, harĩ na andũ atatũ maragũcaria. **20** Nĩ ũndũ ũcio, ũkĩra ũikũrũke, ũthiĩ nao na ndũkagĩe na nganja nĩgũkorwo nĩ niĩ ndĩmatũmĩte." **21** Petero agĩikũrũka, akĩĩra andũ acio atĩrĩ, "Nĩ niĩ mũndũ ũcio mũracaria. Mũũkĩte nĩkĩ?" **22** Nao andũ acio magĩcookia atĩrĩ, "Tuumĩte gwa Korinelio, ũrĩa mũnene-wa-thigari-igana rĩmwe. Nĩ mũndũ mũthingu na mwĩtigĩri-Ngai, na nĩatĩĩtwo nĩ Ayahudi othe. Mũraika mũtheru aramwĩrire atũmane ũthiĩ gwake mũciĩ nĩgeetha aigue ũrĩa ũrenda kuuga." **23** Hĩndĩ ĩyo Petero akĩĩra andũ acio matoonye nyũmba matuĩke ageni aake. Mũthenya ũyũ ũngĩ warũmĩrĩire Petero agĩthiĩ nao, na ariũ a Ithe witũ amwe kuuma Jopa magĩthiĩ nake. **24** Naguo mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire magĩkinya Kaisarea. Korinelio agĩkorwo ametereire na eetĩte andũ a nyũmba yake na arata a hakuhĩ. **25** Na rĩrĩa Petero aatoonyaga nyũmba, Korinelio akĩmũtũnga na akĩĩgũithia magũrũ-inĩ make amwĩnyiihĩrie. **26** No Petero akĩmũũkĩria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Rũgama, niĩ ndĩ o mũndũ o na niĩ." **27** O makĩaragiarĩ, Petero agĩtoonya thĩinĩ na agĩkora gĩkundi kĩnene kĩa andũ. **28** Akĩmeera atĩrĩ: "Inyuĩ nĩmũũĩ wega atĩ Mũyahudi ndetĩkĩrĩtio nĩ watho kũgwatanĩra na mũndũ wa Ndũrĩrĩ o na kana kũmũceerera. No Ngai nĩanyonetie atĩ ndiagĩrĩirwo nĩ kuuga atĩ mũndũ o na ũrĩkũ ti mwamũre kana atĩ arĩ na thaahu. **29** Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa ndĩratũmanĩirwo, ndĩrokire itegũkararia. Njĩtĩkĩria ngũũrie kĩrĩa kĩratũmire ũndũmanĩre?" **30** Nake Korinelio akĩmũcookeria atĩrĩ: "Matukũ mana mahĩtũku, ndaarĩ thĩinĩ wa nyũmba yakwa ngĩhooya ithaa-inĩ ta rĩĩrĩ rĩa thaa kenda cia mĩaraho. Mũndũ warĩ

na nguo ciahenagia akĩrũgama o rĩmwe mbere yakwa, **31** akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Korinelio, Ngai nĩaiguĩte mahooya maku, na nĩaririkanĩte iheo ciaku iria wanahe athĩĩni. **32** Nĩ ũndũ ũcio tũmana Jopa wĩtĩrwo Simoni ũrĩa wĩtagwo Petero, nake nĩ mũgeni gwa Simoni ũrĩa mũtanduki wa njũũa, ũrĩa ũikaraga rũtere-inĩ rwa iria.' **33** Nĩ ũndũ ũcio nĩndagũtũmanĩire o hĩndĩ ĩyo, na nĩ weka wega nĩ ũndũ wa gũũka. Rĩu ithuĩ ithuothe tũrĩ haha mbere ya Ngai nĩgeetha tũthikĩrĩrie ũrĩa wothe Mwathani agwathĩte ũtwĩre." **34** Nake Petero akĩambĩrĩrĩria kwaria, akiuga atĩrĩ: "Rĩu nĩndamenya kũna ũrĩa arĩ ma atĩ Ngai ndarĩ mũthutũkanio. **35** no atĩ nĩetĩkagĩra andũ kuuma ndũrĩrĩ-inĩ ciothe arĩa mamwĩtigagĩra na mageeka ũrĩa kwagĩrĩire. **36** Inyuĩ nĩmũũĩ ndũmĩrĩri ĩrĩa Ngai aatũmĩire andũ a Isiraeli, akĩaria ũhoro mwega wa thayũ na ũndũ wa Jesũ Kristũ, ũrĩa arĩ we Mwathani wa andũ othe. **37** Inyuĩ nĩmũũĩ ũrĩa gwekĩkire kũu Judea guothe, kwambĩrĩrĩria Galili thuutha wa ũbatithio ũrĩa Johana aahunjagia, **38** ũrĩa Ngai aaitĩrĩire Jesũ wa Nazarethi Roho Mũtheru o na hinya, na ũrĩa aathiiaga agĩĩkaga wega na akĩhonagia andũ arĩa maahatĩrĩirio nĩ hinya wa mũcukani, tondũ Ngai aarĩ hamwe nake. **39** "Ithuĩ tũrĩ aira a maũndũ marĩa mothe eekire thĩinĩ wa bũrũri wa Ayahudi o na Jerusalemu. Nĩmamũũragire na njĩra ya kũmwamba mũtĩ-igũrũ. **40** No mũthenya wa gatatũ Ngai akĩmũriũkia kuuma kũrĩ arĩa akuũ na agĩtũma onekane kũrĩ andũ. **41** We ndonirwo nĩ andũ othe, o tiga aira arĩa Ngai aathuurĩte: akĩonwo nĩ ithuĩ, o ithuĩ twarĩĩanĩire na tũkĩnyuuanĩra nake aarĩkia kũriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ. **42** Nĩatwathire tũhunjĩrie andũ na tũrute ũira atĩ we nĩ we Ngai aamũrire atuĩke mũtuanĩri-ciira wa andũ arĩa marĩ muoyo na arĩa makuĩte. **43** Anabii othe nĩmaheanaga ũira wa ũhoro wake atĩ mũndũ ũrĩa wothe ũkaamwĩtĩkia nĩakamũkĩra ũrekeri wa mehia na ũndũ wa rĩĩtwa rĩake." **44** Na Petero o akĩaragia ciugo icio-rĩ, Roho Mũtheru agĩikũrũkĩra andũ arĩa othe maiguire ndũmĩrĩri ĩyo. **45** Nao andũ arĩa meetĩkĩtie, a thiritũ ya arĩa maruaga, arĩa mokĩte na Petero makĩgega mona atĩ kĩheo kĩa Roho Mũtheru nĩgĩaitĩrĩirio andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao. **46** Nĩgũkorwo nĩmamaiguire makĩaria na thiomi makĩgoocaga Ngai. Hĩndĩ ĩyo Petero akĩũria atĩrĩ, **47** "Harĩ mũndũ ũngĩgiria andũ aya mabatithio na maaĩ? Andũ aya nĩmamũkĩra Roho Mũtheru o ta ithuĩ." **48** Nĩ ũndũ ũcio agĩathana mabatithio thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jesũ Kristũ. Magĩcooka makĩũria Petero aikaranie nao ihinda rĩa mĩthenya mĩnini.

11 Na rĩrĩ, atũmwo, na ariũ na aarĩ a Ithe witũ arĩa maarĩ Judea guothe makĩigua atĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao nĩmarĩkĩtie kwamũkĩra kiugo kĩa Ngai. **2** Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa Petero aambatire agĩthiĩ Jerusalemu, andũ arĩa meetĩkĩtie a thiritũ ya arĩa maruaga makĩmũrũithia **3** makĩmwĩra atĩrĩ, "Wee nĩwatoonyire nyũmba ya andũ arĩa mataruaga, na ũkĩrĩĩanĩra nao." **4** Nowe Petero akĩambĩrĩrĩria kũmataarĩria maũndũ mothe wega o ta ũrĩa meekĩkĩte, akĩmeera atĩrĩ: **5** "Ndaarĩ itũũra-inĩ rĩa Jopa ngĩhooya Ngai, na rĩrĩa ndaagoocereire-rĩ, ngĩona kĩoneki. Ngĩona kĩndũ gĩtariĩ ta gĩtama kĩnene gĩkĩharũrũkio kuuma igũrũ na mĩthia yakĩo ĩna, na gĩgĩikũrũka o harĩa ndaarĩ. **6** Ndaacũthĩrĩria thĩinĩ wakĩo ngĩona nyamũ cia thĩ iria irĩ magũrũ mana, na nyamũ cia gĩthaka, na nyamũ iria itambaga thĩ na nyoni cia rĩera-inĩ. **7** Ngĩcooka ngĩigua mũgambo ũkĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Petero, ũkĩra. Thĩnja, na ũrĩe!' **8** "Na niĩ ngĩcookia atĩrĩ, 'Aca, Mwathani! Gũtirĩ kĩndũ gĩtarĩ kĩamũre kana kĩrĩ thaahu kĩrĩ gĩatoonya kanua gakwa.' **9** "Naguo mũgambo ũcio ũkĩaria riita rĩa keerĩ kuuma igũrũ ũkĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Ndũkanoige kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩrĩa Ngai atheretie atĩ ti kĩamũre.' **10** Ũndũ ũyũ wekĩkire maita matatũ, nakĩo gĩtama kĩu gĩkĩguucio na igũrũ. **11** "O hĩndĩ ĩyo andũ atatũ arĩa maatũmĩtwo kũrĩ niĩ kuuma Kaisarea magĩkinya nyũmba-inĩ ĩrĩa ndaikaraga. **12** Nake Roho akĩnjĩĩra thiĩ nao na ndikagĩe na ngaanja. Nao ariũ a Ithe witũ aya atandatũ tũgĩthiĩ nao na tũgĩtoonya nyũmba ya mũndũ ũcio. **13** Nake agĩtwĩra ũrĩa oimĩrĩirwo nĩ mũraika arĩ gwake nyũmba, akĩmwĩra atĩrĩ, 'Tũmana Jopa wĩtĩrwo Simoni ũrĩa wĩtagwo Petero. **14** Nĩegũkũrehera ndũmĩrĩri ĩrĩa ĩgũtũma wee na nyũmba yaku yothe mũhonoke.' **15** "Na rĩrĩa ndaambĩrĩirie kwaria-rĩ, Roho Mũtheru akĩmaikũrũkĩra o ta ũrĩa aatũikũrũkĩire hĩndĩ ya mbere. **16** Hĩndĩ ĩyo ngĩririkana ũrĩa Mwathani oigĩte atĩrĩ, 'Johana aabatithanagia na maaĩ, no inyuĩ mũkaabatithio na Roho Mũtheru.' **17** Angĩkorwo Ngai nĩamaheire kĩheo o kĩrĩa aatũheire ithuĩ andũ arĩa twetĩkirie Mwathani Jesũ Kristũ-rĩ, niĩ ndaarĩ ũũ nĩguo ndĩciirie atĩ no ngararie Ngai?" **18** Rĩrĩa maaiguire ũguo, magĩtiga ngarari na makĩgooca Ngai, makiuga atĩrĩ, "Gwakorwo nĩ ũguo-rĩ, Ngai nĩakinyĩirie andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao ũhoro wa kwĩrira nĩguo magĩe na muoyo." **19** Na rĩrĩ, andũ arĩa maahurunjũkire nĩ ũndũ wa kũnyariirwo thuutha wa kũũragwo gwa Stefano magĩthiĩ o nginya Foinike, na Kuporo, na Antiokia, no matiahunjagĩria andũ angĩ ũhoro tiga o Ayahudi oiki. **20** O na kũrĩ o ũguo, andũ amwe ao, arĩa moimĩte Kuporo, na Kurene, magĩthiĩ Antiokia na makĩambĩrĩrĩria kwarĩria Ayunani o nao, makĩmahunjĩria ũhoro mwega ũkoniĩ Mwathani Jesũ. **21** Guoko kwa Mwathani kwarĩ hamwe nao; na andũ aingĩ magĩĩtĩkia makĩgarũrũkĩra Mwathani. **22** Nayo ngumo ya maũndũ macio igĩkinyĩra andũ a kanitha ũrĩa warĩ kũu Jerusalemu; nao magĩtũma Baranaba athiĩ Antiokia. **23** Rĩrĩa aakinyire na akĩona ũira wa wega wa Ngai, agĩkena na akĩmomĩrĩria marĩ othe, atĩ maikarage maathĩkĩire Mwathani na ngoro ciao ciothe. **24** Baranaba aarĩ mũndũ mwega waiyũrĩtwo nĩ Roho Mũtheru na warĩ na wĩtĩkio, nao andũ aingĩ magĩĩtĩkia Mwathani. **25** Nake Baranaba agĩthiĩ Tariso gũcaria Saũlũ, **26** na rĩrĩa aamuonire akĩmũrehe Antiokia. Nĩ ũndũ ũcio kwa ihinda rĩa mwaka ũmwe Baranaba na Saũlũ makĩgomana na kanitha na makĩruta andũ aingĩ. Kũu Antiokia nĩkuo arutwo meetirwo Akristiano riita rĩa mbere. **27** Ihinda-inĩ rĩu anabii amwe magĩikũrũka kuuma Jerusalemu nginya Antiokia. **28** Ũmwe wao wetagwo Agabo akĩrũgama, na nĩ ũndũ wa kũmenyithio nĩ Roho Mũtheru, akĩratha atĩ nĩ gũkũgĩa ng'aragu nene Roma guothe. (Ũndũ ũcio wekĩkire hĩndĩ ya wathani wa Kilaudio.) **29** Nao arutwo, magĩĩciiria kũheana ũteithio nĩ ũndũ wa ariũ a Ithe witũ arĩa maatũũraga kũu Judea, o ta ũrĩa mũndũ aahotithĩtio. **30** Nĩmekire ũndũ ũcio,

makĩnengera Baranaba na Saũlũ iheo ciao matwarĩre athuuri a kanitha.

12 Na rĩrĩ, ihinda-inĩ rĩu nĩguo Mũthamaki Herode aanyiitire andũ amwe a kanitha, arĩ na muoroto wa kũmanyariira. **2** Akĩũragithia Jakubu, mũrũ wa nyina na Johana na rũhiũ rwa njora. **3** Na rĩrĩa oonire ũhoro ũcio nĩwakenia Ayahudi-rĩ, akĩnyiitithia Petero o nake. Ũndũ ũcio wekĩkire hĩndĩ ya Gĩathĩ kĩa Mĩgate Ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia. **4** Aarĩkia kũmũnyiitithia, akĩmũikia njeera akĩmũneana arangĩrwo nĩ ikundi inya cia thigari, o gĩkundi kĩrĩ gĩa thigari inya. Herode eendaga amũrehe mbere ya mũingĩ thuutha wa Gĩathĩ gĩa Bathaka. **5** Nĩ ũndũ ũcio Petero akĩhingĩrwo njeera, no kanitha nĩwahooyaga Ngai ũtegũtigithĩria nĩ ũndũ wake. **6** Na ũtukũ ũrĩa Herode aarokaga kũmũtwara agaciirithio, Petero aakomete gatagatĩ ga thigari igĩrĩ, ohetwo na mĩnyororo ĩĩrĩ, nacio thigari igĩrĩ ikarũgama kĩhingo-inĩ irangĩrĩte. **7** Na rĩrĩ, o rĩmwe mũraika wa Mwathani akĩmuumĩrĩra naguo ũtheri ũkĩara kanyũmba kau aarĩ. Mũraika ũcio akĩringaringa Petero mwena na akĩmũũkĩria, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũkĩra narua!" Nayo mĩnyororo ĩrĩa oohetwo nayo moko ikĩgũa thĩ. **8** Mũraika ũcio agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Wĩhumbe nguo ciaku na wĩkĩre iraatũ." Nake Petero agĩĩka o ũguo. Mũraika ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, "Wĩhotore nguo yaku na ũnũmĩrĩre." **9** Petero akĩmũrũmĩrĩra, makiuma nja ya njeera, no ndaamenyaga atĩ ũndũ ũcio mũraika eekaga warĩ ũndũ wa ma; eeciiragia atĩ nĩ kĩoneki oonaga. **10** Makĩhĩtũka arangĩri a mbere na a keerĩ na magĩkinya kĩhingo-inĩ gĩa kĩgera kĩrĩa gĩa gũtoonya itũũra inene. Nakĩo kĩhingo kĩu gĩkĩĩhingũra nĩ ũndũ wao, nao makĩgerera ho. Rĩrĩa maathiire ũraihu wa gacĩra kamwe-rĩ, o rĩmwe mũraika ũcio akĩmũtiga. **11** Nake Petero akĩĩigua, na akiuga atĩrĩ, "Rĩu nĩndamenya hatarĩ nganja atĩ Mwathani nĩegũtũmĩte mũraika wake aahonokie kuuma moko-inĩ ma Herode na kuuma kũrĩ maũndũ marĩa mothe andũ a Ayahudi matanyĩte kuona." **12** Na rĩrĩa aguũkĩirwo nĩ ũhoro ũcio, agĩthiĩ kwa Mariamu ũrĩa warĩ nyina wa Johana, na nowe wetagwo Mariko, na nĩkuo andũ aingĩ monganĩte makĩhooya Ngai. **13** Petero akĩringaringa mũrango wa nja, nake mũirĩtu warutaga wĩra kuo wetagwo Roda agĩũka kũhingũra. **14** Rĩrĩa aaiguire mũgambo wa Petero, akĩiyũrwo nĩ gĩkeno kĩnene akĩaga kũhingũra mũrango akĩhũndũka ateng'erete, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, "Petero arĩ mũrango-inĩ!" **15** Nao makĩmwĩra atĩrĩ, "Wee nĩ kũgũrũka ũgũrũkĩte." Rĩrĩa aakĩrĩrĩirie agwatĩirie kuuga atĩ ũguo nĩguo kwarĩ, makiuga atĩrĩ, "No nginya akorwo nĩ mũraika wake." **16** Nowe Petero agĩthiĩ na mbere kũringaringa mũrango, na rĩrĩa maahingũrire makĩona nĩwe, makĩgega. **17** Petero akĩmakiria na guoko na akĩmataarĩria ũrĩa Mwathani aamũrutĩte njeera. Akĩmeera atĩrĩ, "Ĩrai Jakubu na ariũ na aarĩ a Ithe witũ ũhoro ũcio," agĩcooka agĩthiĩ kũndũ kũngĩ. **18** Rũciinĩ gwakĩa, nĩ kwagĩire na ngũĩ nene gatagatĩ-inĩ ga thigari nĩ kũrigwo nĩ ũrĩa gwekĩkĩte ũhoro ũkoniĩ Petero. **19** Thuutha wa Herode gũcaria Petero na kũmwaga-rĩ, agĩciirithia thigari, na agĩathana atĩ ciũragwo. Herode agĩcooka akiuma Judea agĩthiĩ Kaisarea, agĩikara kuo kwa ihinda inini. **20** Na rĩrĩ, nĩatũũrĩte ahaaranĩte na andũ a Turo na a Sidoni, no o magĩcookanĩrĩra hamwe magĩetha ũrĩa mangĩaranĩirie nake. Na maarĩkia kũnyiitwo mbaru nĩ Bulasito, ũrĩa warĩ ndungata njĩhokeku ya mũthamaki-rĩ, makĩhooya kũgĩe na thayũ, tondũ bũrũri wa mũthamaki ũcio nĩguo wamaheaga irio. **21** Na mũthenya ũrĩa waraarĩirio wakinya-rĩ, Herode akĩĩhumba nguo ciake cia ũthamaki, na agĩikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene, akĩarĩria andũ acio. **22** Nao makĩanĩrĩra makiuga atĩrĩ, "Ũcio nĩ mũgambo wa ngai, ti mũgambo wa mũndũ." **23** O rĩmwe mũraika wa Mwathani akĩringa Herode nĩ ũndũ wa kwaga kũgoocithia Ngai, nake akĩrĩĩo nĩ igunyũ, agĩkua. **24** No kiugo kĩa Ngai gĩgĩkĩrĩrĩria kuongerereka na gũtheerema. **25** Rĩrĩa Baranaba na Saũlũ maarĩkirie ũtungata wao-rĩ, magĩcooka kuuma Jerusalemu, na magĩcooka na Johana, na nowe wetagwo Mariko.

13 Na rĩrĩ, kanitha-inĩ wa Antiokia nĩ kwarĩ na anabii na arutani: nao nĩo Baranaba, na Simeoni ũrĩa wetagwo na rĩĩtwa rĩngĩ Nigeri, na Lukio ũrĩa woimĩte Kurene, na Manaeni (ũrĩa wareranĩirio na Herode ũrĩa mũthamaki), o na Saũlũ. **2** Rĩrĩa mahooyaga Mwathani mehingĩte kũrĩa irio, Roho Mũtheru akiuga atĩrĩ, "Nyamũrĩrai Baranaba na Saũlũ nĩ ũndũ wa wĩra ũrĩa ndĩmetĩire." **3** Nĩ ũndũ ũcio thuutha wa kwĩhinga kũrĩa irio na kũhooya Ngai, makĩmaigĩrĩra moko, na makĩmatũma mathiĩ. **4** Andũ acio eerĩ, matũmĩtwo nĩ Roho Mũtheru, magĩthiĩ nginya Seleukia na makĩhaica marikabu makiuma kũu magĩthiĩ nginya Kuporo. **5** Rĩrĩa maakinyire Salamisi, makĩhunjia kiugo kĩa Ngai thunagogi-inĩ cia Ayahudi. Nake Johana aarĩ hamwe nao arĩ ta mũteithia wao. **6** Magĩthiĩ matuĩkanĩirie gĩcigĩrĩra kĩu gĩothe nginya magĩkinya Pafo. Kũu magĩkora Mũyahudi warĩ mũragũri na mũnabii wa maheeni wetagwo Bari-Jesũ, **7** nake aatungatagĩra barũthi ũrĩa wetagwo Serigio Paũlũ. Barũthi ũcio warĩ mũndũ mũũgĩ, agĩtũmanĩra Baranaba na Saũlũ tondũ nĩendaga kũigua kiugo kĩa Ngai. **8** No rĩrĩ, Elumo ũcio mũragũri (amu ũguo nĩguo rĩĩtwa rĩake riugĩte) akĩmakararia na akĩgeria kũgarũra barũthi ũcio nĩgeetha ndagetĩkie. **9** Hĩndĩ ĩyo Saũlũ, ũrĩa wetagwo na rĩĩtwa rĩngĩ Paũlũ aiyũrĩtwo nĩ Roho Mũtheru, agĩkũũrĩra Elumo maitho, akĩmwĩra atĩrĩ, **10** "Wee ũrĩ mwana wa mũcukani na ũrĩ thũ ya maũndũ marĩa mothe mega! Ũiyũrĩtwo nĩ mĩthemba yothe ya maheeni na waara. Ndũrĩ hĩndĩ ũgaatiga kuogomia njĩra iria ciagĩrĩire cia Mwathani? **11** Na rĩrĩ, guoko kwa Mwathani nĩgũgũũkĩrĩire. Nĩũgũtuĩka mũtumumu na kwa ihinda ndũgũkorwo ũkĩona ũtheri wa riũa." O hĩndĩ ĩyo akĩona marundurundu, na akĩgĩĩo nĩ nduma, akĩambĩrĩria kũhambahambata, agĩcaragia mũndũ wa kũmũnyiita guoko amũtongorie. **12** Nake barũthi oona ũrĩa gwekĩka, agĩĩtĩkia, nĩgũkorwo nĩagegirio nĩ ũrutani ũcio ũkoniĩ Mwathani. **13** Paũlũ na andũ arĩa maarĩ nao, moima Pafo makĩhaica marikabu magĩthiĩ Periga kũu bũrũri wa Pamufilia, kũrĩa Johana aamatigire agĩcooka Jerusalemu. **14** Moima Periga, magĩthiĩ na mbere magĩkinya Antiokia ya bũrũri wa Pisidia. Na mũthenya wa Thabatũ magĩtoonya thunagogi magĩikara thĩ. **15** Thuutha wa gũthomwo kwa Maandĩko ma Watho na ma Anabii, anene a thunagogi makĩmatũmanĩra makĩmeera

atĩrĩ; “Ariũ a Ithe witũ, angĩkorwo mũrĩ na ũhoro wa kũũmĩrĩria andũ-rĩ, maarĩriei.” **16** Paũlũ akĩrũgama, na aarĩkia kũmakiria na guoko akĩmeera atĩrĩ: “Andũ aya a Isiraeli o na inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa mũhooyaga Ngai, ta thikĩrĩriai! **17** Ngai wa andũ a Isiraeli nĩathuurire maithe maitũ; agĩtũma andũ acio matheereme hĩndĩ ĩrĩa maatũũraga Misiri, na akĩmaruta bũrũri ũcio na hinya mũnene, **18** nĩakirĩrĩirie mĩtugo yao ihinda rĩa ta mĩaka mĩrongo ĩna marĩ werũ-inĩ, **19** akĩniina ndũrĩrĩ mũgwanja kũu Kaanani naguo bũrũri wacio akĩũhe andũ aake ũtuĩke igai rĩao. **20** Ũhoro ũcio wothe wekĩkire ihinda-inĩ rĩa ta mĩaka magana mana ma mĩrongo ĩtano. “Thuutha wa ũguo, Ngai akĩmahe atiirĩrĩri bũrũri o nginya hĩndĩ ya Samũeli ũrĩa warĩ mũnabii. **21** Hĩndĩ ĩyo andũ makiuga maheo mũthamaki, nake Ngai akĩmahe Saũlũ mũrũ wa Kishu, wa mũhĩrĩga wa Benjamini, nake agĩathana mĩaka mĩrongo ĩna. **22** Thuutha wa kweheria Saũlũ, agĩtua Daudi mũthamaki wao. Akĩruta ũira ũmũkoniĩ, akiuga atĩrĩ, ‘Nĩnyonete Daudi mũrũ wa Jesii arĩ mũndũ ũkenagia ngoro yakwa; we nĩarĩĩkaga ũrĩa wothe ngwenda eke.’ **23** “Kuuma rũciaro-inĩ rwa mũndũ ũyũ, Ngai nĩareheire andũ a Isiraeli Mũhonokia, na nĩwe Jesũ, o ta ũrĩa eeranĩire. **24** Jesũ atanooka, Johana nĩahunjagĩria andũ othe a Isiraeli ũhoro wa kwĩrira mehia na ũhoro wa kũbatithio. **25** Na rĩrĩa Johana aarĩkagia wĩra wake nĩoririe atĩrĩ: ‘Mwĩciiragia niĩ nĩ niĩ ũũ? Niĩ ti niĩ we. Aca niĩ ti niĩ, nowe nĩegũũka thuutha wakwa, o we ũrĩa niĩ itagĩrĩirwo kuohora ndigi cia iraatũ ciake.’ **26** “Ariũ a Ithe witũ, o inyuĩ ciana cia Iburahĩmu, o na inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa mwĩtigĩrĩte Ngai, ũhoro ũyũ wa ũhonokio nĩ ithuĩ tũtũmĩirwo. **27** Andũ a Jerusalemu na anene ao matiakũũranire Jesũ, no nĩ ũndũ wa ũrĩa maamũtuĩrĩire ciira, makĩhingia ciugo cia anabii iria ithomagwo o mũthenya wa Thabatũ. **28** O na gũtuĩka mationire gĩtũmi kĩiganu gĩa gũtũma ooragwo, nĩmathaithire Pilato aathane ooragwo. **29** Na maarĩkia kũhingia maũndũ mothe marĩa maandĩkĩtwo ũhoro wake, makĩmũcurũria kuuma mũtĩ-igũrũ, makĩmũiga mbĩrĩra. **30** No rĩrĩ, Ngai nĩamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ, **31** na kwa ihinda rĩa mĩthenya mĩingĩ nĩonirwo nĩ andũ arĩa moimĩte nao Galili, magathiĩ Jerusalemu. Na rĩu acio nĩo aira aake kũrĩ andũ aitũ. **32** “Tũramwĩra ũhoro mwega: Ũhoro ũrĩa Ngai eerĩire maithe maitũ, **33** nĩatũhingĩirie ithuĩ ciana ciao, na ũndũ wa kũriũkia Jesũ. O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo thĩinĩ wa Thaburi ya keerĩ atĩrĩ: “‘Wee ũrĩ Mũrũ wakwa; ũmũthĩ nĩndatuĩka Thoguo.’ **34** Naguo ũhoro wa ma wa atĩ Ngai nĩamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩguo ndakabutherĩ, nĩ warĩtio na ciugo ici: “‘Nĩngakũhe irathimo iria theru na iria itarĩ hĩndĩ ingĩaga iria cierĩirwo Daudi.’ **35** Ũndũ ũcio nĩwarĩtio handũ hangĩ atĩrĩ: “‘Wee ndũkareka ũrĩa waku Mũtheru abuthe.’ **36** “Nĩgũkorwo rĩrĩa Daudi aarĩkirie gũtungatĩra Ngai rũciaro-inĩ rwake, nĩakuire; agĩthikwo hamwe na maithe make naguo mwĩrĩ wake ũkĩbutha. **37** No ũrĩa Ngai aariũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ ndaabuthire. **38** “Nĩ ũndũ ũcio, ariũ a Ithe witũ, ngwenda mũmenye atĩ ũhoro wa kũrekerwo kwa mehia nĩũhunjĩtio kũrĩ inyuĩ na ũndũ wa Jesũ. **39** Na mũndũ wothe ũmwĩtĩkĩtie nĩatuuagwo mũthingu maũndũ-inĩ mothe marĩa watho wa Musa ũtangĩamũtuire mũthingu. **40** Mwĩmenyererei, nĩgeetha ũhoro ũrĩa anabii maaririe ndũkanamũkore, rĩrĩa moigire atĩrĩ: **41** “‘Ta rorai, inyuĩ anyũrũrania, gegaai na mũthire, nĩgũkorwo nĩngwĩka ũndũ matukũ-inĩ manyu, ũrĩa mũtangĩtĩkia, o na mũngĩĩrwo nĩ mũndũ.’” **42** Rĩrĩa Paũlũ na Baranaba moimaga thunagogi, andũ makĩmeera moke mũthenya ũrĩa warũmĩrĩire wa Thabatũ nĩguo mathiĩ na mbere kwaria ũhoro ũcio. **43** Hĩndĩ ĩrĩa mũcemanio wathirire, Ayahudi aingĩ na andũ arĩa meegarũrĩte magatuĩka Ayahudi makĩrũmĩrĩra Paũlũ na Baranaba, nao makĩmaarĩria na makĩmaringĩrĩria mathiĩ na mbere gũikara wega-inĩ wa Ngai. **44** Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire wa Thabatũ, hakuhĩ andũ othe a itũũra rĩu inene magĩũka kũigua kiugo kĩa Mwathani. **45** Hĩndĩ ĩrĩa Ayahudi moonire kĩrĩndĩ kĩu, makĩnyiitwo nĩ ũiru na makĩaria ciugo njũru cia gũũkĩrĩra ũrĩa Paũlũ oigaga. **46** Nao Paũlũ na Baranaba makĩmacookeria marĩ na ũcamba makĩmeera atĩrĩ, “No nginya tũngĩrambire kũheana kiugo kĩa Ngai kũrĩ inyuĩ. No rĩrĩ, kuona nĩmũraũrega na mũgetuĩra atĩ mũtiagĩrĩirwo nĩ muoyo wa tene na tene-rĩ, rĩu nĩtũkũgarũrũka tũthiĩ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. **(aiōnios g166)** **47** Nĩgũkorwo Mwathani atwathĩte agatwĩra atĩrĩ: “‘Nĩndĩmũtuĩte ũtheri wa gũtherera andũ-a-Ndũrĩrĩ, nĩguo mũtware ũhoro wa ũhonokio nginya ituri-inĩ cia thĩ.’” **48** Hĩndĩ ĩrĩa andũ-a-Ndũrĩrĩ maaiguire ũguo magĩkena na magĩtĩĩa kiugo kĩa Mwathani, nao andũ arĩa othe maathĩrĩirio muoyo-inĩ wa tene na tene magĩĩtĩkia. **(aiōnios g166)** **49** Nakĩo kiugo kĩa Mwathani gĩkĩhunja kũndũ guothe kũu bũrũri-inĩ. **50** No Ayahudi magĩakĩrĩria atumia arĩa meyamũrĩire Ngai na maarĩ igweta, o na anene a itũũra inene. Makĩrutithia ngũĩ ya gũũkĩrĩra Paũlũ na Baranaba nĩguo manyariirwo, na makĩmaingata moime bũrũri-inĩ wao. **51** Nĩ ũndũ ũcio makĩribariba rũkũngũ kuuma magũrũ mao kuonania, atĩ nĩmatigana nao na magĩthiĩ Ikonia. **52** Nao arutwo makĩiyũrwo ni gĩkeno, na makĩiyũrwo nĩ Roho Mũtheru.

14 Na rĩrĩ, Paũlũ na Baranaba marĩ kũu Ikonia, magĩtoonya thunagogi ya Ayahudi o ta mũtugo. Marĩ kũu makĩaria na ũhoti mũingĩ mũno o nginya Ayahudi aingĩ na andũ-a-Ndũrĩrĩ magĩĩtĩkia. **2** No Ayahudi arĩa maaregire gwĩtĩkia nĩmathogothire andũ-a-Ndũrĩrĩ, makĩmathũkia meciiria nĩgeetha mookĩrĩre ariũ na aarĩ a Ithe witũ. **3** Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ na Baranaba magĩikara kũu ihinda iraaya, makĩaria marĩ na ũcamba nĩ ũndũ wa Mwathani, o we wekĩrire ndũmĩrĩri ya wega wake hinya na ũndũ wa kũmahotithia kũringa ciama na morirũ. **4** Andũ a itũũra rĩu inene makĩgayũkana; amwe magĩĩtĩkania na Ayahudi, nao arĩa angĩ magĩĩtĩkania na atũmwo. **5** Nĩ kwarĩ na ndundu yathugundĩtwo nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ na Ayahudi, hamwe na atongoria ao, nĩguo mameeke ũũru, na mamahũũre na mahiga nyuguto. **6** No nao makĩmenya ũhoro ũcio, na makĩũrĩra matũũra manene ma bũrũri wa Likaonia, na nĩmo Lisitera, na Deribe, o na bũrũri ũrĩa wagũthiũrũrũkĩirie, **7** kũrĩa maathiire na mbere kũhunjia ũhoro mwega. **8** Nakuo kũu Lisitera nĩ kwarĩ mũndũ warĩ mwonju magũrũ, na aatũũrĩte arĩ mwonju kuuma gũciarwo na ndetwarĩte na magũrũ o narĩ. **9**

Nake agĩthikĩrĩria Paũlũ akĩaria. Paũlũ aamũrora, akĩona
atĩ aarĩ na wĩtĩkio wa kũhonio, **10** akĩmwĩta na mũgambo
mũnene, akĩmwĩra atĩrĩ, "Rũgama na magũrũ maku!" Na
o hĩndĩ ĩyo, mũndũ ũcio akĩrũga na igũrũ, akĩambĩrĩria
gwĩtwara. **11** Rĩrĩa gĩkundi kĩu kĩa andũ kĩonire ũrĩa
Paũlũ eekĩte, gĩkĩanĩrĩra na rũthiomi rwa Likaonia
gĩkiuga atĩrĩ, "Ngai nĩciikũrũkĩte kũrĩ ithuĩ itariĩ ta
andũ!" **12** Magĩĩta Baranaba Zeu, nake Paũlũ makĩmwĩta
Herime tondũ nĩwe warĩ mwaria ũrĩa mũnene. **13**
Mũthĩnjĩri-ngai ya Zeu, ũrĩa hekarũ yake yarĩ o hau
nja ya itũũra, akĩrehe ndegwa na mahũa maatumĩtwo
ta thũmbĩ hau kĩhingo-inĩ gĩa itũũra inene, tondũ
we na gĩkundi kĩu kĩa andũ nĩmendaga kũmarutĩra
magongona. **14** No rĩrĩa atũmwo acio Baranaba na
Paũlũ maaiguire ũguo, magĩtembũranga nguo ciao,
makĩhanyũka, magĩtoonya kũrĩ kĩrĩndĩ, makĩanagĩrĩra
atĩrĩ, **15** "Andũ aya, mũreka ũguo nĩkĩ? Ithuĩ tũrĩ o
andũ ta inyuĩ. Tũmũreheire ũhoro mwega, wa kũmwĩra
mũgarũrũke mũtigane na maũndũ marĩa matarĩ kĩene,
mũcookerere Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo, o we ũrĩa
wombire igũrũ na thĩ na iria na indo ciothe iria irĩ
kuo. **16** Tene, nĩarekereirie ndũrĩrĩ ciothe ithiiage na
mĩthiĩre yacio nyene, **17** no ndaigana gwĩtiga atarĩ na
ũira wa kuonania atĩ arĩ kuo: nĩamuonetie ũtugi na
ũndũ wa kũmuurĩria mbura yumĩte igũrũ na kũmũhe
magetha hĩndĩ ya kĩmera; nĩamũheaga irio nyingĩ
na akaiyũria ngoro cianyu na gĩkeno." **18** No o na
maarĩtie ciugo icio, nĩ maarĩ na wĩra mũritũ wa kũgiria
gĩkundi kĩu kĩa andũ kĩmarutĩre igongona. **19** Na rĩrĩ,
hĩndĩ ĩyo Ayahudi angĩ magĩũka moimĩte Antiokia
na Ikonia, nao makĩguucĩrĩria gĩkundi kĩu kĩa andũ,
gĩgĩcooka mwena wao. Gĩkundi kĩu gĩkĩhũũra Paũlũ na
mahiga nyuguto, na gĩkĩmũkururia, gĩkĩmũruta nja ya
itũũra, gĩĩciirĩtie nĩ mũkuũ. **20** No arutwo maarĩkia
kũmũrigiicĩria, agĩũkĩra agĩcooka itũũra-inĩ. Mũthenya
ũcio ũngĩ warũmĩrĩire, we na Baranaba makiuma kũu
magĩthiĩ Deribe. **21** Paũlũ wa Baranaba makĩhunjia
ũhoro mwega itũũra-inĩ rĩu na magĩtũma andũ aingĩ
matuĩke arutwo. Magĩcooka makĩhũndũka magĩthiĩ
Lisitera, na Ikonia, na Antiokia, **22** magĩĩkagĩra arutwo
hinya na kũmomĩrĩria nĩgeetha matũũre marũmĩtie
wĩtĩkio. Makameeraga atĩrĩ, "No nginya ithuĩ tũgerere
mathĩĩna-inĩ maingĩ nĩguo tũtoonye ũthamaki-inĩ wa
Ngai." **23** Paũlũ na Baranaba makĩmaamũrĩra athuuri
a kanitha na makĩhooya Ngai mehingĩte kũrĩa irio,
makĩmaneana kũrĩ Mwathani, o we ũrĩa meehokete. **24**
Thuutha wa gũtuĩkanĩria Pisidia, magĩkinya Pamufilia,
25 na maarĩkia kũhunjia kiugo kũu Periga, magĩikũrũka
magĩthiĩ Atalia. **26** Moima Atalia makĩhaica marikabu,
magĩcooka Antiokia, o kũrĩa maahoeirwo wega wa Ngai
mbere nĩ ũndũ wa wĩra ũrĩa maarĩkĩtie kũruta. **27**
Maakinya kũu magĩcookanĩrĩria andũ a kanitha hamwe,
makĩmeera ũrĩa wothe Ngai ekĩte agereire harĩo na ũrĩa
aahingũrĩire andũ-a-Ndũrĩrĩ mũrango wa gwĩtĩkia. **28**
Nao magĩikara na arutwo kũu ihinda iraaya.

15 Na rĩrĩ, andũ amwe magĩikũrũka kuuma Judea
magĩthiĩ Antiokia, na nĩmarutaga ariũ a Ithe
witũ makameera atĩrĩ: "Mũngĩaga kũrua kũringana na
mũtugo ũrĩa warutanirwo nĩ Musa, mũtingĩhonoka." **2**
Ũndũ ũyũ ũgĩtũma Paũlũ na Baranaba macookanĩrie
na makararanie mũno nao. Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ na
Baranaba makĩamũrwo, marĩ na etĩkia angĩ, maambate
mathiĩ Jerusalemu makone atũmwo na athuuri nĩ ũndũ
wa ũhoro ũcio. **3** Naguo kanitha ũkĩmoimagaria, na
rĩrĩa maatuĩkanagĩria Foinike na Samaria, nĩmaheanaga
ũhoro wa ũrĩa andũ-a-Ndũrĩrĩ maagarũrũkire kũrĩ Ngai.
Ũhoro ũcio ũgĩkenia ariũ a Ithe witũ mũno. **4** Na
maakinya Jerusalemu, makĩamũkĩrwo nĩ kanitha, na
atũmwo, na athuuri, nao makĩmeera maũndũ mothe
marĩa Ngai eekĩte agereire harĩo. **5** Hĩndĩ ĩyo andũ
amwe a arĩa meetĩkĩtie a thiritũ ya Afarisai makĩrũgama,
makiuga atĩrĩ, "Andũ a Ndũrĩrĩ no nginya marue na
maathwo atĩ marũmagie watho wa Musa." **6** Nao
atũmwo na athuuri magĩcemania nĩgeetha maarĩrĩrie
ũhoro ũcio. **7** Thuutha wa mĩario mĩingĩ, Petero
akĩrũgama, akĩmarĩria, akĩmeera atĩrĩ, "Ariũ na aarĩ a
Ithe witũ, nĩmũũĩ atĩ ihinda rĩhĩtũku, Ngai nĩathuurire
kuuma gatagatĩ kanyu nĩguo andũ-a-Ndũrĩrĩ maigue
ndũmĩrĩri ya Ũhoro-ũrĩa-Mwega kuuma kũrĩ nĩĩ na
nĩguo metĩkie. **8** Nake Ngai, ũrĩa ũũĩ ngoro, akĩonania
atĩ nĩametĩkĩrĩte na ũndũ wa kũmahe Roho Mũtheru, o
ta ũrĩa aatũhete. **9** Ndeekĩrire ngũũrani gatagatĩ gaitũ
nao, nĩgũkorwo maatheririe ngoro ciao na ũndũ wa
wĩtĩkio. **10** Hakĩrĩ ũguo-rĩ, nĩ kĩĩ kĩratũma mwende
kũgeria Ngai na ũndũ wa gwĩkĩra arutwo icooki ngingo
rĩrĩa ithuĩ o na kana maithe maitũ tũtarĩ twahota
gũkuua? **11** Aca! Twĩtĩkĩtie atĩ tũhonokete nĩ ũndũ
wa wega wa Mwathani witũ Jesũ, o ta ũrĩa o nao
mahonokete." **12** Nakĩo kĩũngano gĩothe gĩgĩkira ki
gĩgĩthikĩrĩria Baranaba na Paũlũ makĩheana ũhoro wa
ciama na morirũ iria Ngai eekĩte kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ
agereire harĩo. **13** Rĩrĩa maarĩkirie kwaria, Jakubu
akĩaria akĩmeera atĩrĩ, "Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ta
thikĩrĩriai. **14** Simoni nĩatũtaarĩria ũrĩa Ngai oonanirie
wendo wake hĩndĩ ya mbere na ũndũ wa gwĩthuurĩra
andũ kuuma kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩguo matuĩke aake.
15 Nacio ciugo cia anabii ikaringana na ũhoro ũcio,
o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: **16** "'Thuutha wa ũguo
nĩngacooka, na njake rĩngĩ hema ya Daudi ĩrĩa ĩgwĩte.
Nĩngaka iganjo rĩayo rĩngĩ, na ndĩmĩcookie harĩa yarĩ,
17 nĩgeetha matigari marongoragie Mwathani, o na
andũ othe a Ndũrĩrĩ arĩa metanagio na rĩĩtwa rĩakwa,
ũguo nĩguo Mwathani ũrĩa wĩkaga maũndũ macio
ekuuga' **18** marĩa moĩkaine kuuma o tene. **(aiōn g165)** **19**
"Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, niĩ ngũtua atĩrĩ, tũtige kũritũhĩria
ũhoro andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa maragarũrũka kũrĩ Ngai. **20**
Handũ ha ũguo-rĩ, twagĩrĩirwo tũmaandĩkĩre marũa,
tũmeere metheemage kuumana na irio iria ithaahĩtio nĩ
mĩhianano, ningĩ metheemage kuumana na ũmaraya,
na kuumana na nyama cia nyamũ cia gũitwo, o na
kuumana na thakame. **21** Nĩgũkorwo ũhoro wa Musa
nĩwahunjagio matũũra-inĩ mothe o kuuma mahinda ma
tene mũno, na nĩũthomagwo thunagogi-inĩ mĩthenya
yothe ya Thabatũ." **22** Hĩndĩ ĩyo atũmwo na athuuri,
hamwe na kanitha wothe, magĩtua itua mathuure
andũ amwe ao mamatũme Antiokia marĩ na Paũlũ na
Baranaba. Magĩthuura Judasi (ũrĩa wetagwo Barasaba)
na Sila, nao andũ aya eerĩ maarĩ atongoria thĩinĩ wa
ariũ a Ithe witũ. **23** Makĩmatũma na marũa maya: Nĩ

ithuĩ atũmwo na athuuri, o ithuĩ ariũ a Ithe wanyu, Kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa metĩkĩtie kũu Antiokia, na Suriata, na Kilikia: Amũkĩrai ngeithi. **24** Nĩtũiguĩte atĩ andũ amwe nĩmooimire kũrĩ ithuĩ matarĩ na rũũtha rwitũ, na makĩmũthĩĩnia, na makĩnyariira meciiria manyu nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa maaririe. **25** Nĩ ũndũ ũcio, ithuothe nĩtũiguanĩire tũthuure andũ amwe tũmatũme kũrĩ inyuĩ marĩ na arata aitũ endwa, Baranaba na Paũlũ, **26** andũ arĩa matwarĩrĩirie mĩoyo yao ũgwatiinĩ nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. **27** Nĩ ũndũ ũcio nĩtwatũma Judasi na Sila nĩgeetha makindĩre ũhoro ũyũ tũramwandĩkĩra na ciugo cia tũnua twao. **28** Nĩkuonekete arĩ wega kũrĩ Roho Mũtheru o na kũrĩ ithuĩ twage kũmũkuuithia mũrigo ũkĩrĩte maũndũ maya: **29** Na rĩrĩ, mũtikarĩĩage irio iria irutĩirwo mĩhianano, na mũtikanyuuage thakame, na mũtikarĩĩage nyama cia nyamũ cia gũitwo, na mũtigane na ũmaraya. Mwetheema maũndũ maciorĩ, nĩmũgwĩka wega. Tigwoi ũhoro. **30** Nao andũ acio makiugĩrwo ũhoro, na makĩharũrũka magĩthiĩ Antiokia, kũrĩa maacookanĩrĩirie kanitha hamwe, na makĩneana marũa macio. **31** Rĩrĩa andũ maathomire marũa macio, magĩkena nĩ ũndũ wa ndũmĩrĩri ya kũmoomĩrĩria ĩrĩa yaandĩkĩtwo marũa-inĩ macio. **32** Nao Judasi na Sila, arĩa o ene maarĩ anabii, makĩaria maũndũ maingĩ ma kũũmĩrĩria na kuongerera ariũ a Ithe witũ hinya. **33** Thuutha wa gũikara kũu kwa ihinda-rĩ, makiugĩrwo ũhoro na irathimo cia thayũ nĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩguo macooke kũrĩ andũ arĩa maamatũmĩte. **34** (Nowe Sila akĩona arĩ wega aikare kũu.) **35** No Paũlũ na Baranaba magĩtigwo kũu Antiokia, kũrĩa o, na andũ angĩ aingĩ maarutanaga na makahunjia kiugo kĩa Mwathani. **36** Thuutha wa mĩthenya ĩigana ũna, Paũlũ akĩĩra Baranaba atĩrĩ, "Reke tũcooke tũgaceerere ariũ na aarĩ a Ithe witũ matũũra-inĩ mothe marĩa tũhunjĩtie kiugo kĩa Mwathani, tũkamenye ũrĩa matarĩĩ." **37** Baranaba nĩeendaga kuoya Johana, ũrĩa wetagwo Mariko mathiĩ nake, **38** no Paũlũ ndonaga arĩ wega mathiĩ nake, tondũ nĩamatiganĩirie rĩrĩa maarĩ Pamufilia na akĩaga gũthiĩ kũruta wĩra nao. **39** Makĩgĩa na gũkararania kũnene o nginya makĩamũkana. Baranaba akĩoya Mariko, makĩhaica marikabu, magĩthiĩ Kuporo, **40** no Paũlũ agĩthuura Sila, na maarĩkia kũhooerwo wega wa Mwathani nĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, magĩthiĩ. **41** Agĩtuĩkanĩria Suriata na Kilikia, agĩĩkagĩra makanitha hinya.

16 Na rĩrĩ, Paũlũ agĩkinya Deribe agĩcooka akiuma kuo agĩthiĩ Lisitera, kũrĩa mũrutwo wetagwo Timotheo aatũũraga, ũrĩa nyina aarĩ Mũyahudi mũtumia wetĩkĩtie Ngai, no ithe aarĩ Mũyunani. **2** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ a kũu Lisitera na Ikonia nĩmaragia wega igũrũ rĩake. **3** Paũlũ nĩendaga mathiĩ nake rũgendo, no nĩ tondũ wa Ayahudi arĩa maatũũraga kũu, akĩmũruithia nĩgũkorwo nĩmooĩ atĩ ithe aarĩ Mũyunani. **4** Na rĩrĩa maathiiaga kuuma itũũra nginya rĩrĩa rĩngĩ, nĩmeeraga andũ matua marĩa maatuĩtwo nĩ atũmwo na athuuri kũu Jerusalemu nĩguo andũ mamaathĩkagĩre. **5** Nĩ ũndũ ũcio makanitha makĩgĩa na hinya ũhoro-inĩ wa gwĩtĩkia na makongererekaga mũigana o mũthenya. **6** Paũlũ na andũ arĩa maarĩ nao magĩtuĩkanĩria bũrũri wothe wa Firigia na Galatia, nĩgũkorwo nĩmagirĩtio nĩ Roho Mũtheru kũhunjia kiugo kũu bũrũri wa Asia. **7** Rĩrĩa maakinyire mũhaka-inĩ wa Misia, makĩgeria gũtoonya Bithinia, no Roho wa Jesũ ndaigana kũmetĩkĩria gũtoonya. **8** Nĩ ũndũ ũcio makĩhĩtũka Misia, magĩikũrũka magĩkinya Teroa. **9** Ũtukũ ũcio-rĩ, Paũlũ akĩona kĩoneki kĩa mũndũ wa Makedonia arũgamĩte akĩmũthaitha, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũka gũkũ Makedonia ũtũteithie." **10** Paũlũ aarĩkia kuona kĩoneki kĩu, tũkĩĩhaarĩria o hĩndĩ ĩyo nĩgeetha tũthiĩ Makedonia, tũgĩtua atĩ Ngai nĩatwĩtĩte tũkamahunjĩrie Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **11** Twaarĩkia kuuma Teroa, tũgĩthiĩ na marikabu twerekeire Samotherake, na mũthenya ũyũ ũngĩ tũgĩthiĩ Neapoli. **12** Kuuma kũu tũgĩthiĩ Filipi, kũrĩa gwathagwo nĩ andũ a Roma, na nĩrĩo rĩarĩ itũũra rĩrĩa inene rĩa bũrũri ũcio wa Makedonia. Na tũgĩikara kũu mĩthenya ĩtaarĩ mĩingĩ. **13** Mũthenya wa Thabatũ wakinya tũkiuma nja ya kĩhingo gĩa itũũra, tũgĩthiĩ rũũĩ-inĩ, tũtaanyĩte kuona handũ ha kũhooerwo Ngai. Tũgĩikara thĩ na tũkĩambĩrĩria kwarĩria andũ-a-nja arĩa monganĩte hau. **14** Na rĩrĩ, ũmwe wa andũ-a-nja acio maathikĩrĩirie eetagwo Lidia, ũrĩa warĩ mwonjoria wa nguo cia rangi wa ndathi, na oimĩte itũũra rĩa Thuatira, na aarĩ mũhooi Ngai. Nake Mwathani akĩhingũra ngoro yake, akĩamũkĩra ndũmĩrĩri ya Paũlũ. **15** Rĩrĩa we na andũ a nyũmba yake maabatithirio-rĩ, nĩatũnyiitire ũgeni gwake mũciĩ agĩtwĩra atĩrĩ, "Angĩkorwo nĩmuonete atĩ nĩnjĩtĩkĩtie Mwathani-rĩ, ũkai mũgaikare nyũmba gwakwa." Nake agĩtũringĩrĩria tũthiĩ. **16** Hĩndĩ ĩmwe tũgĩthiĩ harĩa haahooyagĩrwo Ngai, nĩtwatũngirwo nĩ mũirĩtu warĩ ngombo na nĩarĩ na roho wa kũragũra. Nake nĩatũmaga ene we meonere mbeeca nyingĩ mũno nĩ ũndũ wa ũragũri wake **17** Mũirĩtu ũcio akĩrũmĩrĩra Paũlũ hamwe na ithuĩ, akĩanagĩrĩra atĩrĩ, "Andũ aya nĩ ndungata cia Ngai-Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, na maramũhe ũhoro wa njĩra ya ũrĩa mũngĩhonokio." **18** Mũirĩtu ũcio agĩthiĩ na mbere na gwĩka ũguo mĩthenya mĩingĩ. Marigĩrĩrio-inĩ Paũlũ agĩthirĩka mũno nginya akĩhũgũkĩra roho ũcio akĩwĩĩra atĩrĩ, "Ndagwatha thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Jesũ Kristũ uume thĩĩnĩ wake!" O hĩndĩ ĩyo roho ũcio ũkĩmuuma. **19** Rĩrĩa ene mũirĩtu ũcio ngombo maamenyire atĩ mwĩhoko wao wa kuona mbeeca nĩwathira, makĩnyiita Paũlũ na Sila makĩmaguucũrũria makĩmatoonyia ndũnyũ mbere ya aathani. **20** Makĩmarehe mbere ya aciirithania, makiuga atĩrĩ, "Andũ aya nĩ Ayahudi, na nĩmararehe ngũĩ itũũra-inĩ riitũ **21** nĩ ũndũ wa kũrutana mĩtugo ĩrĩa ithuĩ andũ a Roma tũtagĩrĩirwo nĩ gwĩtĩkĩra o na kana kũmĩĩka." **22** Nakĩo kĩrĩndĩ gĩgĩũkĩrĩra Paũlũ na Sila kĩmeeke ũũru no aciirithania makĩruta watho atĩ marutwo nguo na mahũũrwo iboko. **23** Thuutha wa kũhũũrwo mũno magĩikio njeera, na mũrangĩri wa njeera agĩathwo amarangĩre wega. **24** Aarĩkia kwamũkĩra watho ũcio, akĩmaikia kanyũmba ka na thĩĩnĩ na akĩohithania magũrũ mao na ndungu. **25** Na rĩrĩ, ta ũtukũ gatagatĩ, Paũlũ na Sila nĩkũhooya maahooyaga makĩinagĩra Ngai nyĩmbo, nao andũ arĩa angĩ mohetwo makamathikĩrĩria. **26** Na o rĩmwe gũkĩgĩa gĩthingithia kĩnene o nginya mĩthingi ya njeera ĩgĩthingitha. Nayo mĩrango yothe ya njeera ikĩhingũka o rĩmwe, na mĩnyororo ya mũndũ o

mũndũ îkĩregera. **27** Mũrangĩri wa njeera akĩarahũka, na rĩrĩa aarorire akĩona mĩrango ya njeera îrĩ mĩhingũku, akĩruta rũhiũ rwake rwa njora akĩenda kwĩyũraga tondũ eeciiririe atĩ andũ arĩa moohetwo nĩmoorĩte. **28** No Paũlũ akĩanĩrĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ndũkeegere ngero! Ithuothe tũrĩ ho!" **29** Nake mũrangĩri ũcio wa njeera agĩĩtia matawa, agĩcooka akĩhanyũka thĩinĩ akĩinainaga, akĩĩgũithia mbere ya Paũlũ na Sila. **30** Agĩcooka akĩmoimia na nja, akĩũria atĩrĩ, "Athuuri aya, njagĩrĩirwo nĩ gwĩka atĩa nĩguo honoke?" **31** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ĩtĩkia Mwathani Jesũ, na nĩũkũhonoka, wee, o hamwe na andũ a nyũmba yaku." **32** Magĩcooka makĩmwarĩria ũhoro wa kiugo kĩa Mwathani, hamwe na andũ arĩa angĩ othe maarĩ gwake nyũmba. **33** O ihinda rĩu rĩa ũtukũ, mũrangĩri ũcio wa njeera akĩmooya, akĩmathambia ironda, na o hĩndĩ îyo we na andũ othe a nyũmba yake makĩbatithio. **34** Mũrangĩri ũcio wa njeera akĩmatwara gwake nyũmba, na akĩmahe irio. Akĩiyũrwo nĩ gĩkeno tondũ nĩeetĩkirie Ngai, we o hamwe na andũ a nyũmba yake yothe. **35** Na rĩrĩ, gwakĩa aciirithania magĩtũma thigari ikeere mũrangĩri ũcio wa njeera atĩrĩ, "Rekereria andũ acio mathiĩ." **36** Nake mũrangĩri ũcio wa njeera akĩĩra Paũlũ atĩrĩ, "Aciirithania maathana, moiga atĩ wee na Sila mũrekererio. Rĩu no mũthiĩ. Thiĩi na thayũ." **37** No Paũlũ akĩĩra thigari icio atĩrĩ, "Maratũhũũrire mbere ya mũingĩ tũtaciirithĩtio, o na gũtuĩka ithuĩ tũrĩ raiya a Roma, na maratũikia njeera. Rĩu marakĩenda gũtũruta na hitho? Aca! Reke mooke o ene matũrute nja, matuumagarie." **38** Nacio thigari igĩcookeria aciirithania ũhoro ũcio, na rĩrĩa maaiguire atĩ Paũlũ na Sila maarĩ raiya a Roma, makĩmaka. **39** Nao magĩũka kũmahooreria, na makĩmoimagaria kuuma njeera, makĩmathaitha moime itũũra rĩu mathiĩ. **40** Paũlũ na Sila maarĩkia kuuma njeera, magĩthiĩ mũciĩ kwa Lidia, kũrĩa maakorire ariũ na aarĩ a Ithe witũ, na makĩmoomĩrĩria. Magĩcooka magĩĩthiĩra.

17 Na rĩrĩ, maarĩkia gũtuĩkanĩria Amufipoli na Apolonia, magĩkinya Thesalonike, kũrĩa kwarĩ na thunagogi ya Ayahudi. **2** Paũlũ agĩtoonya thunagogi, o ta ũrĩa aamenyerete, na mĩthenya ĩtatũ ya Thabatũ akĩaranĩria nao kuuma Maandĩko-inĩ, **3** akĩmataarĩria na akĩmaiguithia atĩ kwarĩ o nginya Kristũ anyariirĩke na ariũke kuuma kũrĩ arĩa akuũ. Akĩmeera atĩrĩ, "Jesũ ũyũ ndĩramũhe ũhoro wake-rĩ, nĩwe Kristũ." **4** Ayahudi amwe magĩtĩkĩra ũhoro ũcio na magĩtuĩka a thiritũ ya Paũlũ na Sila, o ũndũ ũmwe na gĩkundi kĩnene kĩa Ayunani etigĩri-Ngai, o na atumia aingĩ arĩa maarĩ igweta. **5** No Ayahudi makĩigua ũiru; nĩ ũndũ ũcio magĩcaria andũ arĩa maarĩ mĩtugo mĩũru kuuma ndũnyũ, makĩmacookanĩrĩria gĩkundi, na makĩambĩrĩria kũruta ngũĩ kũu itũũra-inĩ. Nao makĩhanyũka kwa Jasoni gwetha Paũlũ na Sila nĩgeetha mamoimie nja kũrĩ kĩrĩndĩ. **6** No rĩrĩa maamaagire, magĩkururia Jasoni na ariũ a Ithe witũ amwe, makĩmarehe kũrĩ anene a itũũra, makĩanagĩrĩra atĩrĩ: "Andũ aya nĩo marehete thĩĩna thĩ yothe, na rĩu nĩmookĩte gũkũ, **7** na Jasoni nĩamanyiitĩte ũgeni thĩiinĩ wa nyũmba yake. Othe nĩmarakararia watho wa Kaisari, makoiga atĩ nĩ kũrĩ na mũthamaki ũngĩ wĩtagwo Jesũ." **8** Rĩrĩa maaiguire ũguo, kĩrĩndĩ kĩu na anene a itũũra magĩtangĩka mũno. **9** Hĩndĩ îyo magĩĩtia Jasoni na andũ arĩa angĩ maarĩ nao irĩhi rĩa kũmarũgamĩrĩra, magĩcooka makĩmarekereria mathiĩ. **10** Na kwarĩĩkia gũtuka-rĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ magĩtũma Paũlũ na Sila mathiĩ Berea. Nao maakinya kuo, magĩtoonya thunagogi ya Ayahudi. **11** Na rĩrĩ, Ayahudi a Berea maarĩ a ngoro njega gũkĩra Ayahudi a Thesalonike, nĩgũkorwo nĩmamũkĩrirre ndũmĩrĩri marĩ na wendo mũingĩ, na magathuthuuragia Maandĩko o mũthenya, nĩgeetha moone kana ũrĩa Paũlũ aameeraga warĩ ũhoro wa ma. **12** Ayahudi aingĩ nĩmetĩkirie, o ũndũ ũmwe na atumia aingĩ a Ayunani arĩa maarĩ igweta, o na andũ arũme aingĩ Ayunani. **13** Rĩrĩa Ayahudi a Thesalonike maamenyire atĩ Paũlũ nĩahunjagia kiugo kĩa Ngai kũu Berea-rĩ, magĩthiĩ kũu o nakuo, magĩthogotha kĩrĩndĩ na magĩgĩthũkia ngoro. **14** Hĩndĩ o îyo ariũ na aarĩ a Ithe witũ magĩtũma Paũlũ athiĩ ndwere-inĩ cia iria, no Sila na Timotheo magĩtigwo kũu Berea. **15** Nao andũ arĩa moimagaririe Paũlũ, makĩmũkinyia Athene, na magĩcooka marĩ na ndũmĩrĩri ya Sila na Timotheo atĩ mathiĩ kũrĩ Paũlũ narua o ta ũrĩa kũngĩhoteka. **16** Paũlũ o ametereire kũu Athene-rĩ, nĩatangĩkire ngoro mũno nĩkuona ũrĩa itũũra rĩu rĩaiyũrĩte mĩhianano. **17** Nĩ ũndũ ũcio nĩaranagĩria na Ayahudi o na Ayunani arĩa meeyamũrĩire Ngai kũu thunagogi-inĩ, o na ningĩ akaaragia ndũnyũ-inĩ o mũthenya na andũ arĩa maakoragwo ho. **18** Nakĩo gĩkundi kĩa Aepikurio na Asitoiko, arutani a ũũgĩ, makĩambĩrĩrĩria gũkararania nake. Amwe ao makĩũria atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ wa mũhuhu arageria kuuga atĩa?" Nao andũ arĩa angĩ makiuga atĩrĩ, "Nĩ ta mũndũ ũrahunjia ũhoro wa ngai ng'eni." Moigaga ũguo tondũ Paũlũ aahunjagia Ũhoro Mwega wa Jesũ o na wa kũriũka gwake. **19** Hĩndĩ îyo makĩmuoya na makĩmũtwara mbere ya mũcemanio wa Areopago, makĩmwĩra atĩrĩ, "No twende kũmenya atĩrĩ, ũrutani ũyũ mwerũ ũrarutana nĩ ũrĩkũ? **20** Tũraigua ũgĩtwarĩria maũndũ mageni, na nĩtũkwenda kũmenya ũrĩa moigĩte." **21** (Andũ othe a Athene na andũ a kũngĩ arĩa maatũũraga kuo matirĩ ũndũ ũngĩ meekaga tiga kwaria na gũthikĩrĩria ũhoro wa maũndũ marĩa mageni). **22** Hĩndĩ îyo Paũlũ akĩrũgama mũcemanio-inĩ wa kĩama kĩu gĩetagwo Areopago akĩmeera atĩrĩ: "Andũ aya a Athene, nĩnguona atĩ maũndũ-inĩ mothe mũrĩ andũ a ndini mũno. **23** Nĩgũkorwo o na nĩnyonete kĩgongona kĩandĩkĩtwo maandĩko maya: KŨRĨ NGAI ĨRĨA ĨTOĨO, rĩrĩa ngoretwo ngĩceera na ngarora wega indo cianyu iria nyamũre cia kũhooywo. Na rĩrĩ, kĩrĩa mũhooyaga mũtooĩ nĩkĩo ngũmũhe ũhoro wakĩo. **24** "Ngai ũrĩa wombire thĩ na indo ciothe iria irĩ kuo nĩwe Mwathani wa igũrũ na thĩ, na ndatũũraga hekarũ ciakĩtwo na moko. **25** Na ndatungatagwo na moko ma andũ, ta abataire kĩndũ, tondũ we mwene nĩwe ũheaga andũ muoyo na mĩhũmũ o na indo iria ingĩ ciothe. **26** Kuuma harĩ mũndũ ũmwe, nĩathondekire ndũrĩrĩ ciothe cia andũ nĩguo matũũre kũndũ guothe thĩ; na agĩtua mahinda mao o na kũndũ kũrĩa megũtũũra. **27** Ngai eekire ũguo nĩgeetha andũ mamũmaathe na hihi mamũhambatĩrie mamuone, o na gũtuĩka ndarĩ haraaya na o ũmwe witũ. **28** 'Nĩgũkorwo nĩ thĩiinĩ wake tũtũũraga na tũgetwara, na tũgakorwo tũrĩ muoyo.' O ta ũrĩa aandĩki amwe a nyĩmbo cianyu

moigĩte atĩrĩ, ‘Ithuĩ tũrĩ a rũciaro rwake.’ **29** “Nĩ ũndũ
ũcio, kuona atĩ tũrĩ a rũciaro rwa Ngai, tũtiagĩrĩirwo nĩ
gwĩciiria atĩ Ngai ahaana ta mũhianano wa thahabu
kana wa betha, o na kana wa ihiga, ũrĩa ũthondeketwo
na mũthugundĩre na ũũgĩ wa mũndũ. **30** Mahinda ma
tene Ngai ndaigana kũrũmbũiya ũhoro ũcio wa kwaga
ũmenyo, no rĩu nĩathĩte andũ othe a kũndũ guothe
merire. **31** Nĩgũkorwo nĩatuĩte mũthenya ũrĩa agaatuĩra
thĩ ciira na kĩhooto na ũndũ wa mũndũ ũrĩa athuurĩte.
Nĩamenyithanĩtie ũndũ ũyũ kũrĩ andũ othe na ũndũ
wa kũriũkia Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ.” **32** Hĩndĩ
ĩrĩa maiguire ũhoro wa kũriũka kwa arĩa akuũ, amwe
ao magĩtheka, no angĩ makiuga atĩrĩ, “Nĩtũkwenda
gũkũigua ũkĩaria ũhoro ũcio hĩndĩ ĩngĩ.” **33** Maarĩkia
kuuga ũguo, Paũlũ akĩehera Kĩama-inĩ kĩu. **34** Andũ
mataarĩ aingĩ magĩtuĩka arũmĩrĩri a Paũlũ na magĩĩtĩkia.
Ũmwe wao aarĩ Dionisio, mũndũ warĩ wa thiritũ ya
Areopago, o na mũtumia wetagwo Damari, na angĩ
maigana ũna.

18 Thuutha ũcio, Paũlũ akiuma Athene agĩthiĩ
Korinitho. **2** Aakinya kũu agĩkora Mũyahudi
wetagwo Akula, mũndũ waciarĩirwo Ponto, na aakoretwo
oka kuuma Italia marĩ na mũtumia wake Pirisila, tondũ
Kilaudio nĩathanĩte Ayahudi othe moime Roma. Nake
Paũlũ agĩthiĩ kũmona, **3** na tondũ Paũlũ aarĩ mũtumi
wa hema o tao-rĩ, agĩikarania na akĩrutithania wĩra
nao. **4** O mũthenya wa Thabatũ nĩaheanaga ũhoro
thunagogi-inĩ, akĩgeria kũiguithia Ayahudi na Ayunani.
5 Rĩrĩa Sila na Timotheo mookire kuuma Makedonia,
Paũlũ akĩĩrutĩra gũkorwo akĩhunjia mahinda mothe,
na akoimbũragĩra Ayahudi atĩ Jesũ nĩwe Kristũ. **6** No
rĩrĩa Ayahudi maakararirie Paũlũ na makĩmũruma,
akĩribariba nguo ciake nĩ ũndũ wa kũng’ũrĩka na
akĩmeera atĩrĩ, “Thakame yanyu ĩromũcookerera!
Niĩ ndirĩ ũndũ ingĩũrio nĩ ũndũ wanyu. Kuuma rĩu
ngũcooka gũthiĩ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ.” **7** Hĩndĩ ĩyo Paũlũ
akiuma kũu thunagogi-inĩ, agĩthiĩ kwa mũndũ wetagwo
Titio Jusito, warĩ mũhooi Ngai, nayo nyũmba yake
yariganĩtie na thunagogi. **8** Nake Kirisipo, ũrĩa warĩ
mũtongoria wa thunagogi, agĩĩtĩkia Mwathani hamwe
na nyũmba yake yothe; na andũ aingĩ a Korinitho arĩa
maamũiguire akĩaria magĩĩtĩkia na makĩbatithio. **9**
Ũtukũ ũmwe Mwathani akĩĩra Paũlũ na kĩoneki atĩrĩ,
“Ndũkae gwĩtigĩra; thiĩ na mbere na kũheana ũhoro,
na ndũgaakire. **10** Nĩgũkorwo ndĩ hamwe nawe, na
gũtirĩ mũndũ ũgũgũtharĩkĩra agwĩke ũũru, tondũ ndĩ na
andũ aingĩ gũkũ itũũra-inĩ rĩĩrĩ.” **11** Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ
agĩikara kũu mwaka ũmwe na nuthu, akĩmarutaga kiugo
kĩa Ngai. **12** Rĩrĩa Galio aarĩ barũthi wa Akaia, Ayahudi
makĩnyiitana magĩtharĩkĩra Paũlũ na makĩmũtwara
igooti-inĩ. **13** Makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ araringĩrĩria
andũ kũhooya Ngai na njĩra ĩrĩa ĩreganĩte na watho.”
14 Na rĩrĩa Paũlũ endaga kwaria, Galio akĩĩra Ayahudi
atĩrĩ, “Korwo inyuĩ Ayahudi mũrateta nĩ ũndũ wa ũndũ
mũũru kana ngero njũru-rĩ, nĩ hangĩrĩ na gĩtũmi gĩa
kũmũthikĩrĩria inyuĩ. **15** No kuona atĩ nĩ ũhoro wa
ciũria ikoniĩ ciugo na marĩĩtwa na watho wanyu inyuĩ
ene-rĩ, menyai ũrĩa mũgwĩka. Niĩ ndigũtuĩka mũtui
ciira wa maũndũ ta macio.” **16** Nĩ ũndũ ũcio akiuga
marutũrũrwo kuuma igooti-inĩ. **17** Hĩndĩ ĩyo Ayahudi
acio othe makĩgarũrũkĩra Sosithene mũtongoria wa
thunagogi, na makĩmũhũũrĩra hau mbere ya igooti.
No Galio ndaigana kũrũmbũyania na ũhoro ũcio o na
atĩa. **18** Paũlũ nĩaikarire kũu Korinitho kwa ihinda.
Agĩcooka agĩtiga ariũ na aarĩ a Ithe witũ kuo, akĩhaica
marikabu agĩthiĩ Suriata, marĩ hamwe na Pirisila na
Akula. Atanahaica marikabu, aambire akĩenjwo njuĩrĩ
yake arĩ kũu Kenikirea, tondũ wa mwĩhĩtwa eehĩtĩte.
19 Nao maakinya Efeso, Paũlũ agĩtiga Pirisila na Akula
kuo. We mwene agĩtoonya thunagogi na akĩaranĩria
na Ayahudi. **20** Nao makĩmũũria aikaranganie nao
kuo, nowe akĩrega. **21** No rĩrĩa oimaga kuo, akĩmeera
atĩrĩ, “Aakorwo nĩ wendi wa Ngai, nĩndĩrĩcooka.” Nake
akĩhaica marikabu akiuma Efeso. **22** Rĩrĩa aakinyire
Kaisarea, akĩambata agĩthiĩ kũgeithia Kanitha, agĩcooka
agĩikũrũka agĩthiĩ nginya Antiokia. **23** Na thuutha
wa Paũlũ gũikaranga kũu Antiokia, akiuma kuo, na
agĩthiĩ kũndũ na kũndũ bũrũri wothe wa Galatia na
Firigia, akĩũmagĩrĩria arutwo othe. **24** O ihinda-inĩ rĩu,
Mũyahudi wetagwo Apolo, waciarĩirwo Alekisanderia,
agĩũka Efeso. Aarĩ mũndũ mũthomu, na aarĩ na ũũgĩ
mũingĩ mũno wa Maandĩko. **25** Nĩarutĩtwo na njĩra
ĩrĩa ya Mwathani, na akaaragia na kĩyo kĩnene, na
akarutanaga ũhoro wa Jesũ atekũhĩtia, o na gũtuĩka
ũbatithio ũrĩa ooĩ warĩ o wa Johana. **26** Nake akĩambĩrĩria
kwaria na ũcamba kũu thunagogi-inĩ. Rĩrĩa Pirisila na
Akula maamũiguire akĩaria, makĩmũnyiita ũgeni kwao
mũciĩ na makĩmũtaarĩria ũhoro wa njĩra ya Ngai wega
makĩria. **27** Na rĩrĩa Apolo eendaga gũthiĩ Akaia, ariũ
na aarĩ a Ithe witũ makĩmũũmĩrĩria na makĩandĩkĩra
arutwo akuo marũa makĩmeera mamwamũkĩre. Na
aakinya kuo agĩtuĩka ũteithio mũnene kũrĩ andũ arĩa
meetĩkĩtie nĩ ũndũ wa wega wa Ngai. **28** Nĩgũkorwo arĩ
na ũhoti mũingĩ, nĩahootire Ayahudi biũ mbere ya andũ
othe, akĩonanagia kuuma kũrĩ Maandĩko atĩ Jesũ nĩwe
Kristũ.

19 Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo Apolo arĩ kũu Korinitho,
Paũlũ akĩgerera njĩra ĩrĩa yatuĩkanĩirie mwena
wa rũgongo agĩthiĩ nginya Efeso. Aakinya kũu
agĩkora arutwo amwe kuo. **2** Akĩmooria atĩrĩ,
“Nĩmwamũkĩrire Roho Mũtheru rĩrĩa mwetĩkirie?” Nao
makĩmũcookeria atĩrĩ, “Aca, ithuĩ o na tũtirĩ twaigua
atĩ nĩ kũrĩ Roho Mũtheru.” **3** Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ
akĩmooria atĩrĩ, “Mwakĩbatithirio ũbatithio ũrĩkũ?”
Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Twabatithirio ũbatithio
wa Johana.” **4** Paũlũ akĩmeera atĩrĩ, “Ũbatithio wa
Johana warĩ ũbatithio wa kwĩrira kwa mehia. Eeraga
andũ metĩkie ũrĩa ũgũũka thuutha wake, nake nĩwe
Jesũ.” **5** Rĩrĩa maaiguire ũguo, makĩbatithio thĩinĩ wa
rĩĩtwa rĩa Mwathani Jesũ. **6** Hĩndĩ ĩrĩa Paũlũ aamaigĩrĩire
moko, Roho Mũtheru akĩmaikũrũkĩra, nao makĩaria na
thiomi ingĩ na makĩratha mohoro. **7** Nao othe maarĩ ta
andũ ikũmi na eerĩ. **8** Paũlũ agĩtoonya thunagogi, na
ihinda rĩa mĩeri ĩtatũ akĩaria na ũcamba kuo, akĩgeragia
kũringĩrĩrĩria andũ ũhoro wa ũthamaki wa Ngai. **9**
No amwe ao makĩũmia ngoro; makĩaga gwĩtĩkia na
magĩcambia Njĩra ĩyo mbere ya kĩrĩndĩ. Nĩ ũndũ ũcio
Paũlũ akĩmeherera. Akĩoya arutwo agĩthiĩ nao nyũmba

ĩrĩa yathomithagĩrio andũ ya Turano, akaaranagĩria na andũ o mũthenya arĩ kuo. **10** Ũndũ ũyũ nĩwathiire na mbere ihinda ta rĩa mĩaka ĩĩrĩ, o nginya Ayahudi na Ayunani othe arĩa maatũũraga bũrũri wa Asia makĩigua kiugo kĩa Mwathani. **11** Ngai nĩaringire ciama cia mwanya agereire harĩ Paũlũ, **12** o nginya itambaya na nguo iria ciahutagia mwĩrĩ wake igatwarĩrwo andũ arĩa maarĩ arũaru, nao makahona mĩrimũ yao na ngoma thũku ikamatiga. **13** Na rĩrĩ, Ayahudi amwe arĩa maathiiaga makĩingataga ngoma thũku makĩgeria kũhũthĩra rĩĩtwa rĩa Mwathani Jesũ harĩ andũ arĩa maarĩ na ndaimono. Moigaga atĩrĩ, "Thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jesũ, ũrĩa ũhunjagio nĩ Paũlũ, ndagwatha uume." **14** Ariũ mũgwanja a Mũyahudi wetagwo Sikeva, warĩ mũthĩnjĩri-Ngai mũnene, nĩmekaga ũguo. **15** Mũthenya ũmwe, ngoma thũku ĩkĩmacookeria ĩkĩmeera atĩrĩ, "Jesũ nĩndĩmũũĩ na nĩnjũũĩ ũhoro wa Paũlũ, no inyuĩ mũrĩ a?" **16** Hĩndĩ ĩyo mũndũ ũcio warĩ na ngoma thũku akĩmarũgĩrĩra akĩmatooria othe. Akĩmahũũra mũno nginya makiuma nyũmba ĩyo makĩũra marĩ njaga makiuraga thakame. **17** Rĩrĩa Ayahudi na Ayunani arĩa maatũũraga Efeso maamenyire ũhoro ũcio, othe makĩiyũrwo nĩ guoya, narĩo rĩĩtwa rĩa Mwathani Jesũ rĩgĩtũũgĩrio. **18** Andũ aingĩ a arĩa meetĩkirie makĩyumĩria na makiumbũra waganu wao matekũhitha. **19** Andũ aingĩ arĩa maaragũraga, magĩcookanĩrĩria mabuku mao na makĩmacinĩra mbere ya andũ othe. Rĩrĩa maatarire thogora wa mabuku macio, magĩkinyia durakima ngiri mĩrongo ĩtano. **20** Kiugo kĩa Mwathani gĩkĩhunja mũno na njĩra ĩyo na gĩkĩgĩa na hinya. **21** Thuutha wa maũndũ macio mothe gwĩkĩka, Paũlũ agĩtua itua rĩa gũthiĩ Jerusalemu, atuĩkanĩirie Makedonia na Akaia. Akiuga atĩrĩ, "Ndaarĩkia gũkinya kũu, no nginya ngaacooka thiĩ Roma." **22** Agĩtũma andũ eerĩ a arĩa maamũteithagĩrĩria, na nĩo Timotheo na Erasito, mathiĩ Makedonia, nake agĩikaranga kũu bũrũri wa Asia gwa kahinda kanini. **23** Ihinda-inĩ rĩu nĩ kwagĩire na thogothogo nene ĩkonĩĩ ũhoro wa Njĩra ĩyo. **24** Mũturi wa indo cia betha wetagwo Demeterio, ũrĩa wathondekaga tũmĩhianano twa betha twa Aritemi, nĩatũmaga andũ arĩa maaturaga indo icio magĩe na wonjoria mũnene. **25** Nake agĩcookanĩrĩria andũ acio maaturaga indo icio, hamwe na aruti a wĩra arĩa maarutaga wĩra ũhaanaine na wao, akĩmeera atĩrĩ, "Andũ aya, inyuĩ nĩmũũĩ nĩtuonaga uumithio mũnene kuuma kũrĩ wonjoria ũyũ. **26** Na nĩmũrona na mũkaigua ũrĩa mũndũ ũyũ ũretwo Paũlũ aiguithĩtie na akahĩtithia andũ aingĩ gũkũ Efeso, na makĩria bũrũri wothe wa Asia akiugaga atĩ ngai iria ithondeketwo nĩ mũndũ ti ngai o na hanini. **27** Ũgwati ũrĩa ũrĩ ho nĩ atĩ to wonjoria witũ wiki ũkũmenererio, no o na hekarũ ya ngai ya mũndũ-wa-nja ĩrĩa nene ĩĩtagwo Aritemi nĩĩkwagithio kĩene, na ngai ĩyo ya mũndũ-wa-nja yo nyene, ĩrĩa ĩhooyagwo bũrũri-inĩ wothe wa Asia, na thĩ yothe, nĩĩkũimwo ũkaru wayo." **28** Rĩrĩa maaiguire ũguo, makĩng'ũrĩka mũno na makĩanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ: "Aritemi wa Aefeso nĩ mũnene!" **29** Na thuutha wa kahinda kanini itũũra rĩu rĩkĩiyũra inegene. Andũ acio othe makĩnyiita Gayo na Arisitariko arĩa moimĩte Makedonia na Paũlũ, nao makĩhanyũka marĩ ngoro ĩmwe magĩtoonya nyũmba ĩrĩa yagomanagwo nĩ ũndũ wa kuona mĩago. **30** Paũlũ nĩendaga kwĩyumĩria mbere ya kĩrĩndĩ kĩu, no arutwo makĩmũgiria. **31** O na anene amwe a bũrũri wa Asia arĩa maarĩ arata a Paũlũ makĩmũtũmanĩra, makĩmũthaitha ndakagerie gũtoonya nyũmba ĩyo yagomanagwo nĩ ũndũ wa kuona mĩago. **32** Kĩũngano kĩu gĩkĩaga ũiguano: Amwe maanagĩrĩra makoiga ũũ, na arĩa angĩ makoiga ũũ. Andũ arĩa aingĩ o na matiamenyaga gĩtũmi gĩa gũkorwo hau. **33** Ayahudi makiumĩria Alekisanda mbere ya kĩrĩndĩ, na andũ amwe a kĩrĩndĩ kĩu makĩanĩrĩra makĩmwĩra ũrĩa egwĩka. Nake akĩmakiria na moko nĩgeetha eyarĩrĩrie mbere yao. **34** No rĩrĩa maamenyire atĩ aarĩ Mũyahudi, othe makĩanĩrĩra na mũgambo ũmwe ihinda ta rĩa mathaa meerĩ makiugaga atĩrĩ, "Aritemi wa Aefeso nĩ mũnene!" **35** Karani wa kĩama gĩa itũũra rĩu agĩkiria kĩrĩndĩ kĩu, agĩcooka akĩmeera atĩrĩ: "Andũ aya a Efeso, githĩ thĩ yothe ndĩũĩ atĩ itũũra rĩa Efeso nĩrĩo rĩene hekarũ ĩrĩa ĩtũũragwo nĩ Aritemi ũrĩa mũnene, na mũhianano wake ũrĩa waharũrũkire kuuma igũrũ? **36** Nĩ ũndũ ũcio, kuona atĩ maũndũ macio matingĩkaanĩka-rĩ, mwagĩrĩirwo nĩ gũkira, na mũtikae gwĩka ũndũ wa ihenya. **37** Inyuĩ mwarehe andũ aya haha, o na gũtuĩka ti kũiya maiyĩte indo cia hekarũ, kana makaruma ngai iitũ ya mũndũ-wa-nja. **38** Hakĩrĩ ũguo-rĩ, angĩkorwo Demeterio na andũ acio angĩ marutaga wĩra nake marĩ na mateta igũrũ rĩa mũndũ o wothe, maciirĩro nĩmahingũre na aciirithania marĩ ho. No mamathitange. **39** Angĩkorwo harĩ na ũndũ ũngĩ mũngĩenda kuuga makĩria ma ũguo, ũcio no ũciirĩirwo kĩama-inĩ kĩa watho. **40** Ũrĩa kũrĩ rĩu nĩ atĩ, tũrĩ ũgwati-inĩ wa gũthitangĩrwo ngũĩ ĩno ya ũmũthĩ. Na kũrĩ ũguo tũtingĩhota kũheana ũhoro wa thogothogo ĩno, tondũ hatirĩ na gĩtũmi kĩa yo." **41** Aarĩkia kuuga ũguo, akĩĩra kĩũngano kĩu gĩthiĩ, akĩniina mũcemanio.

20 Na rĩrĩ, ngũĩ ĩyo yarĩkia gũthira, Paũlũ agĩtũmanĩra arutwo, na aarĩkia kũmomĩrĩria, akĩmoigĩra ũhoro agĩthiĩ Makedonia. **2** Agĩtuĩkanĩria mĩena ya kuo, akĩaragia ciugo nyingĩ cia kũũmĩrĩria andũ, na marigĩrĩrio agĩkinya bũrũri wa Ũyunani, **3** kũrĩa aaikarire mĩeri ĩtatũ. Hĩndĩ ĩrĩa Paũlũ eeharagĩria kũhaica marikabu athiĩ Suriata, agĩtua itua gũcookera Makedonia, tondũ Ayahudi nĩmaciirĩire kũmwĩka ũũru. **4** Paũlũ aathiire marĩ hamwe na Sopatiro mũrũ wa Puro, mũndũ wa kuuma Berea, na Arisitariko, na Sekundo, andũ a kuuma Thesalonike, na Gayo wa kuuma Deribe, o hamwe na Timotheo, ningĩ na Tikiko, na Tirofimo, andũ a kuuma bũrũri wa Asia. **5** Andũ acio magĩthiĩ mbere magĩtweterera kũu Teroa. **6** No ithuĩ tũkĩhaica marikabu, tũkiuma Filipi thuutha wa Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia, na thuutha wa mĩthenya ĩtano, tũgĩkora andũ arĩa angĩ kũu Teroa, nakuo tũgĩikara mĩthenya mũgwanja. **7** Mũthenya wa mbere wa kiumia nĩtwagomanire hamwe nĩguo twenyũre mũgate. Paũlũ akĩarĩria andũ, na tondũ nĩatanyĩte gũthiĩ mũthenya ũcio warũmĩrĩire-rĩ, agĩthiĩ na mbere kwaria nginya ũtukũ gatagatĩ. **8** Nĩ kwarĩ na matawa maingĩ maakanaga kũu nyũmba ya igũrũ kũrĩa twagomanĩte. **9** Nake mwanake wetagwo Eutiko aikarĩte ndirica-inĩ, na o ũrĩa Paũlũ aathiaga na mbere na kwaria-rĩ, noguo mwanake ũcio akĩragĩrĩria gũtoorio

nĩ toro. Rĩrĩa aakomire, akĩgũa thĩ kuuma ngoroba ya gatatũ nao mamuoya magĩkora nĩ mũkuũ. **10** Paũlũ agĩikũrũka, agĩkomera mwanake ũcio akĩmũkumbatĩria akĩmeera atĩrĩ, "Tigai kũmaka, arĩ muoyo!" **11** Agĩcooka akĩambata nyũmba ya igũrũ, akĩenyũra mũgate na akĩrĩa. Na thuutha wa kũmaarĩria nginya gũgĩkĩa-rĩ, akiuma kũu, agĩthiĩ. **12** Nao andũ makĩinũkia mwanake ũcio arĩ muoyo, na mahooreire ngoro mũno. **13** No ithuĩ tũgĩthiĩ mbere tũgĩtoonya marikabu tũgĩthiĩ nginya Aso, kũrĩa twathiire tũkĩoyaga Paũlũ. Aathondekete mũbango ũyũ mbere tondũ we athiĩte kũu magũrũ. **14** Hĩndĩ ĩrĩa aatũtũngire kũu Aso, tũkĩmũkuua na marikabu, tũgĩthiĩ nginya Mitilene. **15** Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire tũkĩhaica marikabu, tũgĩthiĩ tũgĩkinya harĩa haaringaine na Kio, na thuutha wa mũthenya ũcio tũgĩkinya Samo, naguo mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire, tũgĩkinya Mileto. **16** Paũlũ nĩatuĩte itua rĩa gũthiĩ ahĩtũkĩte Efeso na marikabu nĩguo ndagate mahinda kũu bũrũri wa Asia, nĩ ũndũ nĩehĩkaga nĩguo kwahoteka akinye Jerusalemu, mũthenya wa Bendegothito. **17** Paũlũ arĩ kũu Mileto, agĩtũmana Efeso, agĩĩta athuuri a kanitha moke harĩ we. **18** Nao maakinya, akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ nĩ mũũĩ ũrĩa ndaatũũraga ihinda rĩrĩa rĩothe ndaaikarire na inyuĩ, kuuma o mũthenya wa mbere ũrĩa ndookire bũrũri wa Asia. **19** Nĩndatungatĩire Mwathani ndĩnyiihĩtie mũno na ndĩ na maithori, o na gũtuĩka nĩndageririo mũno nĩ ũndũ Ayahudi nĩmaathugundaga kũnjĩka ũũru. **20** Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ ndirĩ ndatithia kũhunjia ũndũ o wothe ũngĩmũguna no ndĩmũrutagĩra mbere ya andũ othe na ngathiiaga o nyũmba o nyũmba. **21** Na ngoimbũrĩra Ayahudi o hamwe na Ayunani atĩ no nginya magarũrũke kũrĩ Ngai na ũndũ wa kwĩrira na magĩe na wĩtĩkio thĩinĩ wa Mwathani witũ Jesũ. **22** "Na rĩrĩ, nĩ ũndũ wa kũringĩrĩrio nĩ Roho Mũtheru, ndĩrathiĩ Jerusalemu itekũmenya maũndũ marĩa makaangora ndĩ kũu. **23** Ũndũ ũrĩa njũũĩ tu nĩ atĩ, Roho Mũtheru nĩandaaraga atĩ matũũra-inĩ mothe, njeera na mathĩĩna nĩcio injetereire. **24** No rĩrĩ, ndirona gũtũũra muoyo kũrĩ na bata harĩ niĩ, korwo no ndĩĩkie ihenya na ndĩĩkie wĩra ũrĩa Mwathani Jesũ aaheete, na nĩguo wĩra wa kuumbũra Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa wega wa Ngai. **25** "Na rĩu nĩnjũũĩ gũtirĩ o na ũmwe thĩinĩ wanyu wa andũ arĩa ndanathiĩ ngĩhunjagĩria ũhoro wa ũthamaki ũgacooka kũnyona rĩngĩ. **26** Nĩ ũndũ ũcio, ngũmwĩra ũmũthĩ atĩ gũtirĩ thakame ya mũndũ o na ũmwe ngoorio. **27** Nĩ ũndũ niĩ ndirĩ ndatithia kũmũhunjĩria wendi wa Ngai ũrĩ wothe. **28** Mwĩmenyererei inyuĩ ene, na mũmenyerere rũũru ruothe rũrĩa Roho Mũtheru amũtuĩte arori aruo. Tuĩkai arĩithi a kanitha wa Ngai, ũrĩa aagũrire na thakame yake mwene. **29** Nĩnjũũĩ atĩ ndaarĩkia gũthiĩ, njũũi ndĩĩani nĩigooka gatagatĩ-inĩ kanyu na itigacaaĩra rũũru rũrũ. **30** O na ningĩ kuuma harĩ inyuĩ nĩgũkoimĩra andũ, na mogomie ũhoro-wa-ma nĩgeetha maguucĩrĩrie arutwo mamarũmĩrĩre. **31** Nĩ ũndũ ũcio ikaragai mwĩhũgĩte! Ririkanai atĩ ihinda rĩa mĩaka ĩtatũ ndirĩ ndatigithĩria gutaara o ũmwe wanyu ũtukũ na mũthenya ngĩitaga maithori. **32** "Na rĩu ngũmũneana kũrĩ Ngai o na kũrĩ ũhoro wa wega wake, ũrĩa ũngĩhota kũmwaka wega mũrũme na mũgĩe na igai hamwe na andũ arĩa othe matheretio. **33** Niĩ ndirĩ ndacuumĩkĩra betha kana thahabu, o na kana nguo ya mũndũ o wothe. **34** Inyuĩ ene nĩmũũĩ atĩ ndaarutaga wĩra na moko makwa nĩ ũndũ wa mabata makwa niĩ mwene, na mabata ma andũ arĩa ndakoragwo nao. **35** Maũndũ-inĩ marĩa mothe ndeekire, nĩndamuonirie atĩ no nginya tũteithagie andũ arĩa matarĩ hinya, na ũndũ wa kũruta wĩra mũritũ ta ũcio, tũkĩririkanaga ciugo iria ciarirĩo nĩ Mwathani Jesũ we mwene rĩrĩa oigire atĩrĩ, 'Kũheana nĩ kũrĩ irathimo nyingĩ gũkĩra kũheo.'" **36** Aarĩkia kuuga ũguo, agĩturia ndu hamwe nao othe makĩhooya. **37** Nao othe makĩrĩra makĩmũhĩmbagĩria na makĩmũmumunya. **38** Ũndũ ũrĩa wamekĩrire kĩeha mũno makĩria, nĩ ũrĩa aameerire atĩ matigacooka kũmuona ũthiũ rĩngĩ. Magĩcooka makĩmumagaria nginya marikabu-inĩ.

21 Na rĩrĩ, thuutha wa gwĩtigithũkania nao, tũkĩhaica marikabu tũgĩthiĩ tũrũngĩrĩirie tũgĩkinya Kosi. Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire tũgĩkinya Rodo, na twoima kũu tũgĩthiĩ nginya Patara. **2** Tũgĩkora marikabu yaringaga ĩthiĩ Foinike, na ithuĩ tũkĩmĩhaica tũgĩthiĩ. **3** Na rĩrĩa tuonire Kuporo, tũkĩhĩtũkĩra mwena wa gũthini wakuo, tũgĩthiĩ nginya Suriata. Tũgĩkinya Turo, kũrĩa marikabu iitũ yarutagĩrwo mĩrigo ĩrĩa yarĩ nayo. **4** Tũgĩkora arutwo kuo, na tũgĩikara nao mĩthenya mũgwanja. Nao arutwo acio na ũndũ wa kũmenyithio nĩ Roho Mũtheru magĩthaitha Paũlũ ndagathiĩ Jerusalemu. **5** No ihinda riitũ rĩathira, tũkiuma kũu, tũgĩthiĩ na mbere na rũgendo rwitũ. Arutwo othe, hamwe na atumia ao na ciana ciao, magĩtuumagaria, magĩtũkinyia nja ya itũũra, na tũrĩ hau hũgũrũrũ-inĩ cia iria, tũgĩturia ndu, tũkĩhooya Ngai. **6** Twaarĩkia kuganĩra ũhoro, tũkĩhaica marikabu, nao makĩinũka. **7** Twoima Turo, tũgĩthiĩ na mbere na rũgendo rwitũ, tũgĩkinya Putolemai, tũkĩgeithia ariũ na aarĩ a Ithe witũ kuo na tũgĩikarania nao mũthenya ũmwe. **8** Mũthenya ũyũ ũngĩ tũkiuma kuo, tũgĩthiĩ, tũgĩkinya Kaisarea, na tũgĩikara mũciĩ kwa Filipu ũrĩa warĩ mũhunjia ũmwe wa arĩa Mũgwanja. **9** Nake nĩarĩ na airĩtu aake ana matarĩ ahiku, nao nĩmarathaga mohoro. **10** Na thuutha wa gũkorwo kuo matukũ maingĩ-rĩ, gũgĩũka mũnabii wetagwo Agabo oimĩte Judea. **11** Rĩrĩa aakinyire harĩ ithuĩ, akĩoya mũcibi wa Paũlũ, akĩwĩĩoha moko na magũrũ, akiuga atĩrĩ, "Roho Mũtheru aroiga atĩrĩ, 'Ũũ nĩguo Ayahudi a Jerusalemu marĩoha mwene mũcibi ũyũ, na macooke mamũneane kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ.'" **12** Hĩndĩ ĩrĩa twaiguire ũguo, ithuĩ na andũ arĩa angĩ maarĩ ho tũgĩthaitha Paũlũ ndakae kwambata Jerusalemu. **13** Hĩndĩ ĩyo Paũlũ agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ kĩĩ kĩratũma mũrĩre, na mũkanjũraga ngoro? To kuohwo gwiki ndĩihaarĩirie, no nĩndĩhaarĩirie o na gũkua ndĩ kũu Jerusalemu nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩa Mwathani Jesũ." **14** Hĩndĩ ĩrĩa aaregire kũigua ũrĩa twamwĩraga-rĩ, tũgĩtigana nake tũkiuga atĩrĩ, "Wendo wa Mwathani ũrohinga." **15** Thuutha wa ũguo, tũkĩĩhaarĩria tũkĩambata Jerusalemu. **16** Arutwo amwe a kuuma Kaisarea magĩthiĩ hamwe na ithuĩ, na magĩtũtwara kwa mũndũ wetagwo Mũnasoni, tũgaikare kuo. Aarĩ mũndũ woimĩte Kuporo, na aarĩ ũmwe wa arutwo arĩa a mbere. **17** Hĩndĩ ĩrĩa twakinyire Jerusalemu, ariũ na aarĩ a Ithe witũ magĩtwamũkĩra na gĩkeno. **18** Mũthenya ũyũ ũngĩ Paũlũ, na andũ arĩa twarĩ

nao tũgĩthiĩ kuona Jakubu, nao athuuri othe maarĩ ho. **19** Nake Paũlũ akĩmageithia na akĩmeera ũrĩa wothe Ngai eekĩire andũ-a-Ndũrĩrĩ agereire ũtungata-inĩ wake. **20** Rĩrĩa maaiguire ũguo, makĩgooca Ngai. Magĩcooka makĩĩra Paũlũ atĩrĩ, "Mũrũ wa ithe witũ, nĩwonete ũrĩa Ayahudi ngiri nyingĩ metĩkĩtie, na othe marĩ na kĩyo gĩa kũhingia watho. **21** Nao nĩmamenyithĩtio atĩ nĩ ũrutaga Ayahudi othe arĩa matũũranagia na andũ-a-Ndũrĩrĩ atĩ magarũrũke matigane na watho wa Musa, ũkĩmeeraga matikaruithie ciana ciao na matigaikare kũringana na mĩtugo iitũ. **22** Tũgwĩka atĩa? Hatirĩ ngaanja nĩmekũigua atĩ nĩũũkĩte. **23** Nĩ ũndũ ũcio ĩka ũrĩa tũgũkwĩra. Tũrĩ na andũ ana mehĩtĩte mwĩhĩtwa. **24** Thiĩ na andũ aya, ũgwatanĩre nao igongona-inĩ rĩao rĩa gwĩtheria, na ũmarĩhĩre mahũthĩro mao, nĩgeetha menjwo mĩtwe. Hĩndĩ ĩyo andũ othe nĩmekũmenya atĩ ũhoro ũrĩa maiguĩte ũgũkoniĩ ti wa ma, no atĩ wee mwene nĩwathĩkĩire watho. **25** Ha ũhoro wa andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa metĩkĩtie-rĩ, nĩtwamandĩkĩire, tũkĩmamenyithia itua riitũ, atĩ o metheeme kũrĩa irio iria irutĩirwo mĩhianano, na thakame, na nyama cia nyamũ cia gũitwo, o na ũmaraya." **26** Mũthenya ũyũ ũngĩ Paũlũ agĩthiĩ na andũ acio, na agĩĩtheria hamwe nao. Agĩcooka agĩthiĩ hekarũ-inĩ akamenyithanie rĩrĩa mĩthenya ya gwĩtheria ĩkaarĩka, na o ũmwe wao arutĩrwo igongona. **27** Rĩrĩa matukũ macio mũgwanja maakuhĩrĩirie gũthira-rĩ, Ayahudi amwe moimĩte bũrũri wa Asia makĩona Paũlũ hekarũ-inĩ. Magĩthogotha kĩrĩndĩ gĩothe na makĩmũnyiita, **28** makĩanagĩrĩra atĩrĩ, "Andũ a Isiraeli, tũteithiei! Mũndũ ũyũ nĩ we ũrutaga andũ kũndũ guothe ũhoro wa gũũkĩrĩra andũ aitũ, na watho witũ, na handũ haha. Na hamwe na ũguo-rĩ, nĩarehete Ayunani hekarũ-inĩ, agathaahia handũ haha hatheru." **29** (Nĩmonete Tirofimo ũrĩa Mũefeso marĩ na Paũlũ kũu itũũra-inĩ, no magĩĩciiria atĩ Paũlũ nĩamũtoonyetie hekarũ-inĩ.) **30** Narĩo itũũra rĩothe rĩkĩambũrũrũka nao andũ magĩũka mahanyũkĩte moimĩte mĩena yothe. Makĩnyiita Paũlũ, makĩmũguucũrũria makĩmũruta hekarũ, na o hĩndĩ ĩyo ihingo ikĩhingwo. **31** Na rĩrĩ, rĩrĩa maageragia kũmũũraga ũhoro ũgĩkinya harĩ mũnene wa mbũtũ ya thigari cia Roma atĩ itũũra rĩothe rĩa Jerusalemu rĩarĩ na ngũĩ. **32** Nake o rĩmwe akĩoya anene na thigari magĩikũrũka harĩ kĩrĩndĩ mateng'erete. Rĩrĩa andũ acio maarutaga ngũĩ moonire mũnene ũcio na thigari ciake magĩtiga kũhũũra Paũlũ. **33** Mũnene ũcio wa thigari agĩũka akĩmũnyiita na agĩathana ohwo na mĩnyororo ĩĩrĩ. Agĩcooka akĩũria aarĩ ũ na nĩ atĩa ekĩte. **34** Andũ amwe thĩinĩ wa kĩrĩndĩ maanagĩrĩra makoiga ũũ na arĩa angĩ makoiga ũũ; na tondũ mũnene ũcio wa thigari ndangĩamenyire ma ya ũhoro nĩ ũndũ wa mbugĩrĩrio, agĩathana Paũlũ ahingĩrwo nyũmba ya thigari. **35** Hĩndĩ ĩrĩa Paũlũ aakinyire ngathĩ-inĩ kĩrĩndĩ kĩu gĩgĩthũka mũno o nginya Paũlũ agĩkuuo nĩ thigari. **36** Kĩrĩndĩ kĩrĩa kĩamuumĩte thuutha kĩanagĩrĩra gĩkoiga atĩrĩ, "Mweheriei!" **37** Rĩrĩa thigari ciarĩ o hakuhĩ gũtoonyia Paũlũ nyũmba ya thigari-rĩ, akĩũria mũnene wacio atĩrĩ, "Nĩũkũnjĩtĩkĩria ngwĩre ũndũ?" Nake mũnene ũcio akĩmũũria atĩrĩ, "Wee anga nĩwaragia Kĩyunani? **38** Githĩ we tiwe Mũmisiri ũrĩa wambĩrĩirie ngũĩ hĩndĩ ĩmwe, na ũgĩtongoria itoi ngiri inya, mũkiumagara nacio mũgĩthiĩ werũ-inĩ?" **39** Paũlũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Niĩ ndĩ Mũyahudi wa kuuma Tariso, bũrũri wa Kilikia, na itũũra rĩrĩa ndaciarĩirwo rĩrĩ igweta. Ndagũthaitha, reke njarĩrie andũ aya." **40** Paũlũ aarĩkia kũheo rũũtha nĩ mũnene ũcio wa thigari, akĩrũgama ngathĩ-inĩ agĩkiria kĩrĩndĩ kĩu na moko. Rĩrĩa kĩrĩndĩ gĩakirire, agĩkĩarĩria na rũthiomi rwa Kĩhibirania. Agĩkĩĩra atĩrĩ:

22 "Ariũ a Baba, o na inyuĩ maithe makwa, thikĩrĩriai ngĩĩyarĩrĩria." **2** Rĩrĩa maaiguire akĩmaarĩria na rũthiomi rwa Kĩhibirania-rĩ, magĩkira ki. Hĩndĩ ĩyo Paũlũ akiuga atĩrĩ, **3** "Niĩ ndĩ Mũyahudi, wa gũciarĩrwo Tariso itũũra rĩa bũrũri wa Kilikia, no ndaarereirwo itũũra-inĩ rĩĩrĩ. Nĩndathomithirio wega nĩ Gamalieli ũhoro wa watho wa maithe maitũ, na ndaarĩ na kĩyo kĩa maũndũ ma Ngai o ta ũrĩa inyuĩ inyuothe mũtarĩĩ ũmũthĩ. **4** Nĩndanyariiraga arũmĩrĩri a Njĩra ĩno o nginya magakua na nganyiita arũme na andũ-a-nja ngamaikia njeera, **5** o ta ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene na Kĩama gĩothe gĩa athuuri o nao mangĩheana ũira ũcio. O na nĩmaheire marũa ndwarĩre andũ ao kũu Dameski, na niĩ ngĩthiĩ kuo nganyiite andũ acio ndĩmarehe Jerusalemu nĩguo maherithio. **6** "Ta thaa thita ndĩ hakuhĩ gũkinya Dameski-rĩ, o rĩmwe gũkĩgĩa ũtheri mũnene woimire igũrũ, naguo ũkĩnjarĩra mĩena yothe. **7** Ngĩgwa thĩ, na ngĩigua mũgambo mũnene ũkĩnjarĩria, ũkĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Saũlũ! Saũlũ! Ũũnyariiraga nĩkĩ?' **8** "Na niĩ ngĩũria atĩrĩ, 'Wee nĩ we ũ, Mwathani?' "Nake akĩnjookeria atĩrĩ, 'Nĩ niĩ Jesũ wa Nazarethi, ũrĩa ũranyariira.' **9** Nao andũ arĩa twarĩ nao nĩmoonire ũtheri ũcio, no matiataũkĩirwo nĩ mũgambo wa ũcio wanjaragĩria. **10** "Na niĩ ngĩũria atĩrĩ, 'Mwathani ngwĩka atĩa?' "Nake Mwathani akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Ũkĩra ũtoonye Dameski. Kũu nĩkuo ũrĩĩrĩrwo maũndũ marĩa mothe wathĩrĩirwo gwĩka.' **11** Na rĩrĩ, andũ arĩa twarĩ nao makĩĩnyiita guoko makĩndwara Dameski, tondũ ũkengu wa ũtheri ũcio nĩwanduĩte mũtumumu. **12** "Mũndũ wetagwo Anania nĩookire kũnyona, na aarĩ mũndũ weamũrĩire Ngai na ũndũ wa kũrũmia watho, na nĩaheetwo gĩtĩĩo nĩ Ayahudi othe arĩa maatũũraga kũu. **13** Agĩũka na akĩrũgama hakuhĩ na niĩ akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Mũrũ wa ithe witũ Saũlũ, cooka kuona!' Na hĩndĩ o ro ĩyo ngĩhota kũmuona. **14** "Agĩcooka akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Ngai wa maithe maitũ nĩagũthuurĩte nĩguo ũmenye wendi wake na wone Ũrĩa Mũthingu, o na ũigue ciugo kuuma kanua gake. **15** Nĩũgũtuĩka mũira wake kũrĩ andũ othe wa kũmoimbũrĩra ũrĩa wonete na ũrĩa ũiguĩte. **16** Rĩu nĩ kĩĩ wetereire? Ũkĩra, ũbatithio na ũthambio mehia maku, ũgĩkayagĩra rĩĩtwa rĩake.' **17** "Hĩndĩ ĩrĩa ndaacookire Jerusalemu, ndĩ hekarũ-inĩ ngĩhooya nĩndagĩire na iringi, **18** ngĩkĩona Mwathani akĩaria, nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Ũkĩra narua uume Jerusalemu, tondũ matiigwĩtĩkĩra kumbũrĩrwo ũhoro wakwa nĩwe.' **19** "Na niĩ ngĩcookia atĩrĩ, 'Mwathani, andũ aya nĩmooĩ atĩ ndoimaga thunagogi ĩmwe ngathiĩ ĩrĩa ĩngĩ nĩguo nyiitithie na hũũre andũ arĩa magwĩtĩkĩtie. **20** Na rĩrĩa Stefano mũira waku aaitirwo thakame, ndaarũngiĩ ho ngĩĩtĩkĩra ũndũ ũcio wĩkwo, na ngaikaria nguo cia andũ arĩa maamũũragire.' **21** "Nake Mwathani akĩnjĩĩra atĩrĩ, 'Thiĩ, tondũ nĩngũgũtũma kũndũ kũraya kwa andũ-a-Ndũrĩrĩ.'" **22** Kĩrĩndĩ kĩu gĩgĩthikĩrĩria Paũlũ o

nginya rĩrĩa oigire ũguo. Hĩndĩ ĩyo gĩkĩaria na mũgambo mũnene kĩanĩrĩire, atĩrĩ, “Mweheriei thĩ! Ndagĩrĩirwo nĩgũtũũra muoyo!” **23** Na rĩrĩa kĩanagĩrĩra gĩgĩteaga nguo ciakĩo na gĩkĩũmbũraga rũkũngũ, **24** mũnene ũcio wa mbũtũ agĩathana Paũlũ aingĩrio nyũmba ya thigari. Ningĩ agĩathana atĩ Paũlũ ahũũrwo iboko na orio ciũria nĩguo kũmenyeke kĩrĩa gĩatũmaga andũ mamugĩrĩirie ũguo. **25** Na rĩrĩa maamũkomagia mamũhũũre-rĩ, Paũlũ akĩũria mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe warũngiĩ hau atĩrĩ, “Watho nĩwĩtĩkĩrĩtie mũhũũre raiya wa Roma na kĩboko atanyiitĩkanĩte na ihĩtia?” **26** Rĩrĩa mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe aaiguire ũguo, agĩthiĩ kũrĩ mũnene wa mbũtũ, akĩmũhe ũhoro ũcio. Nake akĩmũũria atĩrĩ, “Rĩu ũgwĩka atĩa? Mũndũ ũyũ nĩ raiya wa Roma.” **27** Mũnene ũcio wa mbũtũ agĩthiĩ kũrĩ Paũlũ, akĩmũũria atĩrĩ, “Ta njĩĩra atĩrĩ, wee ũrĩ raiya wa Roma?” Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩĩ, ndĩ raiya wa Roma.” **28** Nake mũnene ũcio wa mbũtũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndarĩhire thogora mũnene nĩgeetha nduĩke raiya wa Roma.” Nake Paũlũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “No niĩ ndaaciarirwo ndĩ raiya wa Roma.” **29** Nao andũ arĩa meendaga kũmũũria ciũria magĩtigana nake o rĩmwe. Mũnene ũcio wa mbũtũ we mwene akĩmaka aamenya atĩ nĩoheete Paũlũ na mĩnyororo, na aarĩ raiya wa Roma. **30** Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire, nĩgũkorwo mũnene ũcio wa mbũtũ nĩeendaga kũmenya wega kĩrĩa Ayahudi maathitangagĩra Paũlũ, akĩmuohora na agĩathana athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri othe a Kĩama magomane. Agĩcooka akĩrehe Paũlũ, na akĩmũrũgamia mbere yao.

23 Nake Paũlũ agĩkũũrĩra athuuri a Kĩama kĩu maitho akĩmeera atĩrĩ, “Ariũ a Baba, nĩndungatĩire Ngai ndĩ na thamiri ĩtarĩ ũcuuke nginya mũthenya wa ũmũthĩ.” **2** Nake Anania mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, agĩatha andũ arĩa maarũgamĩte hakuhĩ na Paũlũ mamũringe kanua. **3** Hĩndĩ ĩyo Paũlũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee rũthingo rũrũ rũhakĩtwo mũnyũ mwerũ, we nĩwe ũkũringwo nĩ Ngai! Ũikarĩte hau ũnduĩre ciira kũringana na watho, no wee ũkaregana na watho, ũgaathana atĩ ningwo!” **4** Nao andũ arĩa maarũgamĩte hakuhĩ na Paũlũ makĩmũũria atĩrĩ, “Anga nĩũkũũmĩrĩria kũruma mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene?” **5** Nake Paũlũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ariũ a Baba, ndikũmenyete atĩ ũcio nĩwe mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene; nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: ‘Ndũkanaarie ũũru igũrũ rĩa mũnene wa andũ anyu.’” **6** Na rĩrĩ, Paũlũ aamenya atĩ amwe ao maarĩ Asadukai, na arĩa angĩ Afarisai, akĩanĩrĩra Kĩama-inĩ kĩu, akiuga atĩrĩ, “Ariũ a Baba, niĩ ndĩ Mũfarisai, na njiarĩtwo nĩ Mũfarisai. Ndĩraciirithio nĩ ũndũ wa kĩĩrĩgĩrĩro gĩakwa gĩa kũriũkio kwa arĩa akuũ.” **7** Rĩrĩa oigire ũguo, gũkĩgĩa na ngarari gatagatĩ ka Afarisai na Asadukai, nakĩo kĩũngano kĩu gĩkĩamũkana. **8** (Asadukai moigaga gũtirĩ ũriũkio, na gũtirĩ araika, o na kana maroho, no Afarisai nĩmetĩkĩtie maũndũ macio mothe.) **9** Gũkĩgĩa na ngũĩ nene, nao arutani a watho amwe arĩa maarĩ Afarisai makĩrũgama na makĩaria megũmĩire mũno, makiuga atĩrĩ, “Ithuĩ tũtirona ũũru wa mũndũ ũyũ. Ĩ kũngĩkorwo nĩ roho kana mũraika ũmwarĩirie?” **10** Nacio ngarari ikĩneneha mũno, o nginya mũnene wa mbũtũ akĩigua guoya nĩkuona ta Paũlũ angĩtarũrangwo tũcunjĩ nĩo. Agĩatha mbũtũ cia thigari ciikũrũke, imweherie harĩo na hinya, na imũtware nyũmba ya thigari. **11** Ũtukũ ũrĩa warũmĩrĩire, Mwathani akĩrũgama hakuhĩ na Paũlũ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Wĩyũmĩrĩrie! O ũguo ũheanĩte ũhoro wakwa gũkũ Jerusalemu, noguo ũkaũheana kũu Roma.” **12** Rũciinĩ rũrũ rũngĩ, Ayahudi makĩgĩa na ndundu na makĩhĩta mwĩhĩtwa matikaarĩe kana manyue matooragĩte Paũlũ. **13** Andũ arĩa maathugundĩte ndundu ĩyo maarĩ makĩria ya mĩrongo ĩna. **14** Magĩthiĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri makĩmeera atĩrĩ, “Ithuĩ nĩtwĩhĩtĩte mwĩhĩtwa wa kwaga kũrĩa kĩndũ kana kũnyua nginya tũũrage Paũlũ. **15** Na rĩrĩ, inyuĩ mũrĩ hamwe na Kĩama gĩa Athuuri ũriai mũnene wa mbũtũ amũrehe mbere yanyu, mwĩtuĩte ta mũrenda gũtuĩria wega ũhoro wa ciira wake. Ithuĩ nĩtwĩhaarĩirie kũmũũraga atanakinya haha.” **16** No rĩrĩa mwanake wa mwarĩ wa nyina na Paũlũ aaiguire ũhoro wa ithugunda rĩu, agĩthiĩ nyũmba ya thigari akĩĩra Paũlũ. **17** Hĩndĩ ĩyo Paũlũ agĩĩta ũmwe wa anene a thigari igana rĩmwe, akĩmwĩra atĩrĩ, “Twara mwanake ũyũ kũrĩ mũnene wa mbũtũ; arĩ na ũndũ arenda kũmwĩra.” **18** Nĩ ũndũ ũcio mũnene ũcio akĩmuoya, akĩmũtwara kũrĩ mũnene wa mbũtũ. Mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe akĩmwĩra atĩrĩ, “Paũlũ, ũrĩa muohe nĩandũmanĩire anjĩĩra ndeehe mwanake ũyũ kũrĩ we tondũ arĩ na ũndũ arenda gũkwĩra.” **19** Mũnene ũcio wa mbũtũ akĩnyiita mwanake ũcio guoko, akĩmũtwara keeheri-inĩ, akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ atĩa ũrenda kũnjĩĩra?” **20** Nake mwanake ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ayahudi nĩmaiguanĩire makũũrie ũmarehere Paũlũ nĩguo arũgame mbere ya kĩama rũciũ, metuĩte ta marenda gũtuĩria ũhoro wake wega. **21** Ndũgetĩkĩre ũguo marenda, tondũ andũ makĩria ya mĩrongo ĩna ao mamuoheirie njĩra-inĩ. Nĩmehĩtĩte mwĩhĩtwa wa kwaga kũrĩa kana kũnyua nginya mamũũrage. Na rĩrĩ, nĩmehaarĩirie, metereire wĩtĩkĩre ihooya rĩao.” **22** Nake mũnene ũcio wa mbũtũ akĩĩra mwanake ũcio athĩĩ, na akĩmũkaania, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndũkeere mũndũ o na ũrĩkũ atĩ nĩũnginyĩirie ũhoro ũcio.” **23** Mũnene ũcio wa mbũtũ agĩcooka agĩĩta anene aake eerĩ a thigari igana rĩmwe akĩmaatha atĩrĩ, “Haarĩriai gĩkundi gĩa thigari magana meerĩ, na thigari mĩrongo mũgwanja iria ithiiaga ihaicĩte mbarathi, na thigari magana meerĩ iria ithiiaga ikuuĩte matimũ, nĩguo mathĩĩ Kaisarea thaa ithatũ cia ũtukũ. **24** Na ningĩ mũhaarĩirie mbarathi cia gũkuua Paũlũ atwarwo kũrĩ Felike ũrĩa barũthi hatarĩ na ũgwati.” **25** Agĩcooka akĩandĩka marũa ũũ: **26** Nĩ niĩ Kilaudio Lisia, Kũrĩ mũgaathe Barũthi Felike: Nĩndakũgeithia. **27** Mũndũ ũyũ aranyiitĩtwo nĩ Ayahudi na mararĩ hakuhĩ kũmũũraga, no ndĩrathiĩ na thigari ciakwa ndĩramũthara, nĩgũkorwo nĩndĩramenyete atĩ nĩ raiya wa Roma. **28** Nĩndĩrendaga kũmenya kĩrĩa maramũthitangagĩra, na nĩ ũndũ ũcio ndĩramũtwara Kĩama-inĩ kĩao. **29** Ndĩrakora atĩ athitangĩirwo maũndũ makoniĩ watho wao, no hatirarĩ ũndũ acuukĩirwo ũngĩratũmire atuĩrwo kũũragwo kana kuohwo. **30** Rĩrĩa ndĩramenyithirio atĩ kũraarĩ na ithugunda rĩa kũũraga mũndũ ũcio, ndĩramũtũma kũrĩ we o hĩndĩ ĩyo. Ndĩracooka ndĩraatha andũ acio mamũthitangĩte

makũrehere thitango ĩrĩa mamũthitangĩire. **31** Nĩ ũndũ ũcio thigari ikĩoya Paũlũ ũtukũ o ta ũrĩa ciaathĩtwo, ikĩmũtwara o nginya Antipatiri. **32** Naguo mũthenya ũyũ ũngĩ igĩtiga thigari iria ciathiiaga ihaicĩte mbarathi ithiĩ nake, nacio igĩcooka nyũmba ciao. **33** Thigari icio cia mbarathi ciakinya Kaisarea, ikĩnengera barũthi marũa na ikĩneana Paũlũ kũrĩ we. **34** Nake barũthi aathoma marũa, akĩũria kũrĩa Paũlũ oimĩte. Rĩrĩa aamenyire atĩ oimĩte Kilikia, **35** akĩmwĩra atĩrĩ, "Ngaathikĩrĩria ciira waku andũ arĩa magũthitangĩte mooka." Agĩcooka agĩathana Paũlũ aikare arangĩrĩtwo kũu nyũmba-inĩ ya ũthamaki ya Herode.

24 Na rĩrĩ, thuutha wa mĩthenya ĩtano, Anania, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, agĩikũrũka agĩthiĩ Kaisarea marĩ na athuuri amwe na wakiri wetagwo Teritulo, na makĩrehe thitango ciao cia gũũkĩrĩra Paũlũ kũrĩ barũthi. **2** Rĩrĩa Paũlũ eetirwo thĩinĩ, Teritulo akĩambĩrĩria kũmũthitanga mbere ya Felike, akiuga atĩrĩ: "Nĩtũkeneire ihinda iraaya rĩa thayũ tũrĩ rungu rwaku, na ũũgĩ waku wa kuona na kabere nĩũgarũrĩte maũndũ marĩa mooru magatuĩka mega bũrũri-inĩ ũyũ. **3** Kũndũ guothe na maũndũ-inĩ mothe, wee mũgaathe Felike, nĩtwamũkĩrĩte ũndũ ũyũ tũrĩ na ngaatho nene. **4** No nĩgeetha ndigakũnogie makĩria, nĩngũkũũria na gĩtĩĩo ũtũthikĩrĩrie hanini. **5** "Nĩtuonete mũndũ ũyũ arĩ mũndũ wa kũrehe thĩĩna, na nĩarehete ngũĩ gatagatĩ-inĩ ka Ayahudi kũndũ guothe thĩinĩ wa thĩ. We nĩ mũtongoria wa gĩkundi kĩrĩa gĩĩtagwo Anazari, **6** na ningĩ nĩageragia gũthaahia hekarũ; nĩ ũndũ ũcio tũkĩmũnyiita. (Na nĩtũngĩamũtuĩrĩire kũringana na watho witũ. **7** No Lisia, mũnene ũcio wa mbũtũ agĩũka akĩmũruta moko-inĩ maitũ na hinya akĩmweheria, na agĩathana athitangi aake moke kũrĩ wee.) **8** Wee mwene wamũũrangia nĩũkũmenya ma ya ũhoro ũyũ wothe tũmũthitangĩire." **9** Nao Ayahudi makĩnyiitanĩra na thitango ĩyo, makiuga atĩ maũndũ macio maarĩ ma ma. **10** Rĩrĩa barũthi aaheneirie Paũlũ na moko aarie-rĩ, Paũlũ oigire atĩrĩ, "Nĩnjũũĩ atĩ nĩũkoretwo ũrĩ mũtui ciira wa rũrĩrĩ rũrũ ihinda rĩa mĩaka mĩingĩ, nĩ ũndũ ũcio nĩngwĩyarĩrĩria ngenete. **11** Nĩ ũndũ mũhũthũ harĩwe kũmenya atĩ ti makĩria ma mĩthenya ikũmi na ĩĩrĩ ithirĩte kuuma ndambata Jerusalemu kũhooya Ngai. **12** Andũ arĩa maathitangĩte matianyonire ngĩkararania na mũndũ o na ũrĩkũ hekarũ-inĩ, kana ngĩtũma kĩrĩndĩ kĩgĩe na ngũĩ thunagogi-inĩ, o na kana handũ hangĩ o hothe itũũra-inĩ. **13** Na matingĩhota kuonania ihooto harĩwe cia thitango icio maathitangĩire. **14** No rĩrĩ, nĩngwĩtĩkĩra atĩ nĩhooyaga Ngai wa maithe maitũ ndĩ mũrũmĩrĩri wa Njĩra ĩyo, o ĩyo metaga ya gĩkundi kĩa nyamũkano. Niĩ nĩnjĩtĩkĩtie maũndũ mothe marĩa megĩĩ Watho na marĩa mandĩkĩtwo mabuku-inĩ ma Anabii, **15** na ndĩ na kĩĩrĩgĩrĩro thĩinĩ wa Ngai o ta kĩrĩa andũ aya marĩ nakĩo, atĩ nĩgũgakorwo na kũriũka kwa andũ arĩa athingu na arĩa aaganu. **16** Nĩ ũndũ ũcio nĩndĩĩrutanagĩria hĩndĩ ciothe kũiga thamiri yakwa ĩtarĩ na ũcuuke mbere ya Ngai na mbere ya andũ. **17** "Thuutha wa gũkorwo itarĩ kuo mĩaka mĩingĩ, nĩndokire Jerusalemu nĩgeetha ndeehere andũ akwa iheo nĩ ũndũ wa athĩĩni na ndute maruta nĩ ũndũ wa Ngai. **18** Na rĩrĩa ndarũmbũyanagia na maũndũ macio nĩmangorire kũu hekarũ-inĩ ndĩtheretie. Gũtiarĩ na gĩkundi kĩa andũ ndaarĩ na kĩo, o na kana ngĩkorwo ngĩruta thĩĩna. **19** No nĩ kũrĩ Ayahudi a kuuma bũrũri wa Asia arĩa magĩrĩirwo nĩgũkorwo marĩ haha mbere yaku na maathitange angĩkorwo nĩ marĩ ũndũ mangĩnjuukĩra. **20** Akorwo ti ũguo, aya marĩ haha nĩmagĩrĩirwo moige ihĩtia rĩrĩa maanyonire narĩo rĩrĩa ndaarũgamire mbere ya Kĩama, **21** tiga ũkorirwo nĩ ũndũ ũyũ ũmwe ndanĩrĩire rĩrĩa ndaarũngiĩ mbere yao ngiuga atĩrĩ: 'Ũmũthĩ ndũgamĩte mbere yanyu njiirithio nĩ ũndũ nĩnjĩrĩgĩrĩire ũhoro wa kũriũka kwa arĩa akuũ.'" **22** Nake Felike, nĩ ũndũ nĩamenyete wega ũhoro wa Njĩra ĩyo, agĩtĩĩria ciira. Akiuga atĩrĩ, "Hĩndĩ ĩrĩa Lisia, ũcio mũnene wa mbũtũ agooka-rĩ, nĩguo ngaatua ciira waku." **23** Agĩatha mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe aige Paũlũ arĩ mũrangĩre, no amũhe wĩyathi mũnini na etĩkĩrie arata aake marũmbũiye mabata make. **24** Na rĩrĩ, thuutha wa mĩthenya mĩnini, Felike agĩũka marĩ na mũtumia wake Dirusila, ũrĩa warĩ Mũyahudi mũtumia. Agĩtũmanĩra Paũlũ, na akĩmũthikĩrĩria akĩaria ũhoro wa wĩtĩkio thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. **25** Rĩrĩa Paũlũ aaragia ũhoro wa ũthingu, na wa kwĩgirĩrĩria meririria ma mwĩrĩ, o na wa ciira ũrĩa ũgooka, Felike akĩigua etigĩra, akiuga atĩrĩ, "Nĩ ũguo! Rĩu no ũthiĩ. Rĩrĩa ndĩrĩgĩa na ihinda rĩagĩrĩire, nĩndĩgũtũmanĩra ũũke." **26** Ihinda-inĩ o rĩu no ehokaga atĩ Paũlũ nĩangĩamũheire ihaki, na nĩ ũndũ ũcio nĩaikaraga akĩmũtũmanagĩra, akaaria nake. **27** Hĩndĩ ĩrĩa mĩaka ĩĩrĩ yathirire-rĩ, Porikio Fesito agĩcooka ithenya rĩa Felike, no tondũ Felike nĩendaga gũkenia Ayahudi, agĩtiga Paũlũ njeera.

25 Na rĩrĩ, mĩthenya ĩtatũ yathira thuutha wa Fesito gũkinya kũu bũrũri-inĩ, akiuma Kaisarea akĩambata agĩthiĩ Jerusalemu. **2** Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na atongoria a Ayahudi magĩũka harĩ we, makĩmwĩra maũndũ marĩa Paũlũ aathitangĩirwo. **3** Nĩmahĩkire gũthaitha Fesito atĩ nĩ ũndũ wa wega wake kũrĩ o etĩkĩre Paũlũ atwarwo Jerusalemu, nĩgũkorwo nĩmahaaragĩria kũmuohoria njĩra-inĩ mamũũrage. **4** Nake Fesito akĩmacookeria atĩrĩ, "Paũlũ ahingĩirwo Kaisarea, na niĩ nĩngũcooka kuo o narua. **5** Tondũ ũcio no tũthiĩ na atongoria amwe anyu nĩgeetha mathiĩ magathitangĩre mũndũ ũcio kuo, angĩkorwo nĩ harĩ ũndũ mũũru ekĩte." **6** Thuutha wa gũikarania nao kũu ihinda ta rĩa mĩthenya ĩnana kana ikũmi, agĩikũrũka, agĩthiĩ Kaisarea, na mũthenya ũyũ ũngĩ akĩgomithania igooti, na agĩathana Paũlũ areehwo mbere yake. **7** Rĩrĩa Paũlũ aakinyire, Ayahudi arĩa maikũrũkĩte kuuma Jerusalemu makĩmũrigiicĩria, na makĩmũthitangĩra maũndũ maingĩ mooru, marĩa matangĩahotire kuonania atĩ nĩ ma ma. **8** Nake Paũlũ akĩiyarĩrĩria, akiuga atĩrĩ: "Niĩ ndirĩ ũndũ njĩkĩte ũreganĩte na watho wa Ayahudi, o na kana wa hekarũ o na kana wa Kaisari." **9** Nake Fesito, akĩenda gũkenia Ayahudi akĩũria Paũlũ atĩrĩ, "Wee nĩ ũkwenda kwambata ũthiĩ Jerusalemu ngagũciirithĩrie kuo nĩ ũndũ wa maũndũ maya ũthitangĩirwo?" **10** Nake Paũlũ agĩcookia atĩrĩ, "Rĩu ndũgamĩte igooti-inĩ rĩa Kaisari, harĩa njagĩrĩirwo nĩ gũciirithĩrio. Niĩ ndihĩtĩirie Ayahudi, o ta ũrĩa wee mwene ũmenyete o

wega. **11** No rĩrĩ, angĩkorwo ndĩ na ihĩtia rĩa gwĩka ũndũ o wothe wa gũtũma njũragwo-rĩ, ndingĩrega gũkua. No angĩkorwo maũndũ marĩa thitangĩirwo nĩ Ayahudi aya ti ma ma-rĩ, gũtikĩrĩ mũndũ ũrĩ na gĩtũmi gĩa kũũneana kũrĩ o. Ndacookia ciira riiko kũrĩ Kaisari!" **12** Thuutha wa Fesito gũcookania ndundu na kĩama gĩake, akiuga atĩrĩ, "Wacookia ciira riiko kũrĩ Kaisari na kũrĩ Kaisari nĩkuo ũgũthiil!" **13** Mĩthenya mĩnini yathira Mũthamaki Agiripa na Berinike magĩũka kũu Kaisarea kũnyiita Fesito ũgeni. **14** Na tondũ nĩmaikaraga kũu mĩthenya mĩingĩ-rĩ, Fesito akĩhe mũthamaki ũcio ũhoro wa ciira wa Paũlũ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Gũkũ kũrĩ na mũndũ watigirwo nĩ Felike arĩ muohe. **15** Rĩrĩa ndaathiire Jerusalemu-rĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri a Ayahudi nĩmamũthitangire, na makĩnjũũria ndĩmũtuĩre. **16** "Na niĩ ngĩmeera atĩ ti mũtugo wa andũ a Roma kũneana mũndũ o wothe ataambĩte kũng'ethanĩra na andũ arĩa mamũthitangĩte na kũheo mweke wa kwĩyarĩrĩria ũhoro-inĩ ũrĩa athitangĩirwo. **17** Rĩrĩa tuokire nao gũkũ, ndiaikaririe ciira ũcio, no ndaarookire kũgomithania igooti na ngĩathana mũndũ ũcio areehwo. **18** Rĩrĩa andũ arĩa maamũthitangĩte maarũgamire kwaria, matiamũthitangĩire ũndũ o na ũmwe mũũru ta ũrĩa nderĩgĩrĩire. **19** No handũ ha ũguo, o maarĩ na maũndũ mamwe maakarararanagia nake makoniĩ ũhoro wa ndini yao na makoniĩ ũhoro wa mũndũ wakuĩte wetagwo Jesũ ũrĩa Paũlũ oigaga atĩ arĩ muoyo. **20** Nĩndarigirwo nĩ ũrĩa ingĩtuĩria maũndũ ta macio; nĩ ũndũ ũcio ngĩmũũria kana no eende gũthiĩ Jerusalemu agaciirithĩrio maũndũ macio aathitangĩirwo kuo. **21** Rĩrĩa Paũlũ aacookirie ciira riiko etererio itua rĩa Mũthamaki-rĩ, ngĩathana ahingĩrwo nginya rĩrĩa ingĩahotire kũmũtwarithia kũrĩ Kaisari." **22** Hĩndĩ ĩyo Agiripa akĩĩra Fesito atĩrĩ, "No nyende kwĩiguĩra mũndũ ũcio akĩaria." Nake Fesito agĩcookia atĩrĩ, "Nĩũkamũigua rũciũ." **23** Mũthenya ũyũ ũngĩ, Agiripa na Berinike magĩũka marĩ na mwago mũnene na magĩtoonya nyũmba ya gũciirĩrwo marĩ hamwe na anene a thigari o na athuuri a itũũra arĩa maarĩ igweta. Nake Fesito agĩathana Paũlũ areehwo. **24** Fesito akiuga atĩrĩ, "Mũthamaki Agiripa na andũ arĩa othe mũrĩ na ithuĩ haha, nĩmũkuona mũndũ ũyũ! Nĩwe mũingĩ wothe wa Ayahudi wanjũũririe, ndĩ kũu Jerusalemu na ndĩ gũkũ Kaisarea, ngaciire ũhoro wake, ũkĩanĩrĩra ũkiugaga atĩ ndagĩrĩirwo nĩgũtũũra muoyo rĩngĩ. **25** No niĩ nĩndonire atĩ ndarĩ ũndũ eekĩte wa gũtũma ooragwo, no tondũ nĩacookirie ciira riiko kũrĩ Mũthamaki, ngĩtua itua rĩa kũmũtũma Roma. **26** No ndirĩ na ũndũ mũna ingĩandĩkĩra Mũthamaki Mũgaathe igũrũ rĩake. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ndamũrehe mbere yanyu inyuothe, na makĩria mbere yaku wee Mũthamaki Agiripa, nĩgeetha ũhoro ũyũ warĩkia gũtuĩrio, ngĩe na ũndũ ingĩandĩka. **27** Nĩgũkorwo ndikuona kwagĩrĩire gũtũma mũndũ muohe itekuonania maũndũ marĩa athitangĩirwo."

26 Nake Agiripa akĩĩra Paũlũ atĩrĩ, "Ũrĩ na rũũtha rwa kwĩyarĩrĩria." Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ agĩtambũrũkia guoko, akĩambĩrĩria kwĩyarĩrĩria, akiuga atĩrĩ, **2** "Mũthamaki Agiripa, nĩngũigua ndĩ mũtĩĩku kũrũgama mbere yaku ũmũthĩ ndĩyarĩrĩrie igũrũ rĩa maũndũ mothe marĩa thitangĩirwo nĩ Ayahudi, **3** na makĩria nĩ tondũ wee nĩũũĩ mĩtugo yothe ya Ayahudi na maũndũ marĩa makararanagĩria. Nĩ ũndũ ũcio nĩndakũhooya ũũthikĩrĩrie ũtegũthethũka. **4** "Ayahudi othe nĩmooĩ ũrĩa ndũũrĩte kuuma ndĩ mwana, kuuma kĩambĩrĩria kĩa mũtũũrĩre wakwa ndĩ bũrũri-inĩ wakwa kĩũmbe, o na ndĩ Jerusalemu. **5** Nĩmanjũũĩ hĩndĩ ndaaya, na mangĩenda, no maheane ũira wakwa, atĩ kũringana na watho ndaatũũrĩte ndĩ Mũfarisai, ndĩĩrutanĩirie na kĩyo kũrũmia maũndũ mothe ma ndini iitũ. **6** Na rĩrĩ, ndũgamĩte haha ũmũthĩ njiirithio nĩ ũndũ wa kwĩrĩgĩrĩra kĩĩranĩro kĩrĩa Ngai eerĩire maithe maitũ. **7** Kĩĩranĩro kĩu no kĩo mĩhĩrĩga ĩrĩa iitũ ikũmi na ĩĩrĩ ĩĩrĩgagĩrĩra kuona gĩkĩhingio, rĩrĩa ĩtungatagĩra Ngai na kĩyo ũtukũ na mũthenya. Na rĩrĩ, wee Mũthamaki, Ayahudi maathitangĩte nĩ ũndũ wa kĩĩrĩgĩrĩro kĩu. **8** Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma mũndũ o na ũrĩkũ wanyu atue atĩ nĩ ũndũ ũtangĩĩtĩkio, atĩ Ngai nĩariũkagia arĩa akuũ? **9** "O na niĩ nĩndaiguithĩtio atĩ nĩndagĩrĩirwo nĩ gwĩka ũrĩa wothe ingĩahotire ndegane na rĩĩtwa rĩa Jesũ wa Nazarethi. **10** Na ũguo nĩguo ndeekire kũu Jerusalemu. Ngĩikia andũ aingĩ a arĩa aamũre njeera, heetwo rũũtha nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na rĩrĩa andũ acio mooragagwo, nĩndetĩkanagia na ituĩro rĩu. **11** Mahinda maingĩ nĩndathiiaga kuuma thunagogi-inĩ ĩmwe nginya ĩrĩa ĩngĩ nĩgeetha ndĩmaneane maherithio, na ngageria kũmahatĩrĩria marume Ngai. Na tondũ wa ũrĩa ndaamarakarĩire mũno nĩndathiiaga kũmanyariira o na matũũra-inĩ marĩa manene ma kũngĩ. **12** "Hĩndĩ ĩmwe ndĩ rũgendo-inĩ ta rũu-rĩ, ndaathiiaga Dameski heetwo ũhoti na ngatũmwo nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene. **13** Kũrĩ thaa thita cia mũthenya, wee Mũthamaki, ndĩ njĩra-inĩ ngĩona ũtheri mũnene woimĩte igũrũ ũkengete gũkĩra riũa, ũkĩnjarĩra mĩena yothe, niĩ na andũ arĩa twarĩ nao. **14** Ithuothe tũkĩgũa thĩ, na niĩ ngĩigua mũgambo ũkĩnjĩĩra atĩrĩ na rwario rwa Kĩhibirania, 'Saũlũ, Saũlũ, ũũnyariiraga nĩkĩ? Nĩ ũndũ ũrĩ hinya harĩwe kũhũũra mĩcengi na haati.' **15** "Na niĩ hĩndĩ ĩyo ngĩũria atĩrĩ, 'Wee nĩwe ũ, Mwathani?' "Nake Mwathani akĩnjookeria atĩrĩ, 'Nĩ niĩ Jesũ ũrĩa ũnyariiraga. **16** Rĩu ũkĩra ũrũgame na magũrũ maku. Ndaakuumĩrĩra ngwamũre ũtuĩke ndungata na ũtuĩke mũira wa maũndũ marĩa wonete mangoniĩ na marĩa ngũkuonia. **17** Nĩngũkũhonokia kuuma kũrĩ andũ anyu na kuuma kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa ndĩragũtũma kũrĩ o, **18** ũkamahingũre maitho, na ũmagarũre moime nduma-inĩ mathiĩ ũtheri-inĩ, na ũmarute hinya-inĩ wa Shaitani ũmatware kũrĩ Ngai, nĩgeetha maamũkĩre ũrekanĩri wa mehia, na magĩe na handũ gatagatĩ-inĩ ka andũ arĩa matheretio na ũndũ wa kũnjĩtĩkia.' **19** "Nĩ ũndũ ũcio, Mũthamaki Agiripa, ndiigana kwaga gwathĩkĩra kĩoneki kĩu kĩoimĩte igũrũ. **20** Ngĩambĩrĩria kũhunjĩria andũ arĩa maarĩ Dameski, ngĩcooka ngĩhunjĩria andũ a kũu Jerusalemu o na a Judea guothe, na andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao. Ndaahunjagia atĩ nĩmagĩrĩirwo nĩ kwĩrira na magarũrũke kũrĩ Ngai, na moonanie kwĩrira kwao na ũndũ wa cĩiko ciao. **21** Kĩu nĩkĩo gĩatũmire Ayahudi maanyiitĩre hekarũ-inĩ, na magerie kũnjũraga. **22** No nĩngoretwo ndĩ na ũteithio wa Ngai nginya ũmũthĩ ũyũ, na nĩkĩo nũngiĩ haha nĩguo heane ũira kũrĩ andũ

arĩa anini na arĩa anene o ũndũ ũmwe. Ndirĩ ũndũ njugaga makĩria ma ũrĩa anabii na Musa moigĩte atĩ nĩũgekĩka, **23** atĩ Kristũ nĩakanyariirwo, na atuĩke wa mbere kũriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ, nĩguo ahunjie ũhoro wa ũtheri kũrĩ andũ aake kĩũmbe o na kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ." **24** Fesito aigua ũguo, akĩmũgũthũkĩra akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee Paũlũ nĩkũgũrũka ũgũrũkĩte! Gĩthomo kĩu gĩaku kĩingĩ nĩgĩtũmĩte ũgũrũke." **25** Nake Paũlũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ mũgaathe Fesito, niĩ ndigũrũkĩte. Ũndũ ũrĩa ndĩroiga nĩ wa ma na ti ũgũrũki. **26** Mũthamaki nĩoĩ maũndũ maya, na no ndĩmwarĩrie itegwĩtigĩra. Nĩ njũũĩ atĩ gũtirĩ ũndũ o na ũmwe wa maũndũ maya aagĩte kũmenya, tondũ matiekĩirwo hitho-inĩ. **27** Mũthamaki Agiripa, wee nĩwĩtĩkĩtie anabii? Nĩnjũũĩ atĩ nĩũmetĩkĩtie." **28** Hĩndĩ ĩyo Agiripa akĩũria Paũlũ atĩrĩ, "Nĩũgwĩciiria atĩ kahinda-inĩ kanini ũguo no ũnjiguithie nduĩke Mũkristiano?" **29** Nake Paũlũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "kahinda kanyiihe kana karaihe, ndĩrahooya Ngai atĩ to wee wiki, no o na andũ aya angĩ othe maraathikĩrĩria ũmũthĩ, ndenda matuĩke ta niĩ, tiga o mĩnyororo ĩno." **30** Mũthamaki ũcio agĩũkĩra marĩ hamwe na barũthi, na Berinike, na andũ arĩa maikarĩte hamwe nao. **31** Makiuma nyũmba ĩyo, na rĩrĩa maaranagĩria, makiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ ndarĩ ũndũ ekĩte wa gũtũma ooragwo kana ohwo." **32** Agiripa akĩĩra Fesito atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ nĩangĩarekererio korwo ndaracooketie ciira riiko kũrĩ Kaisari."

27 Na rĩrĩa gwatuirwo atĩ nĩtũkũhaica marikabu tũthiĩ Italia, Paũlũ na andũ arĩa angĩ mooheetwo makĩneanwo kũrĩ mũnene-wa-thigari-igana rĩmwe, warĩ wa mbũtũ ya Agusito, wetagwo Juliasi. **2** Tũkĩhaica marikabu yoimĩte Aduramutio ĩrĩa yakirie gũthiĩ icukĩro-inĩ cia marikabu iria ciarĩ ndwere-inĩ cia iria rĩrĩa inene bũrũri-inĩ wa Asia, na ithuĩ tũkĩambĩrĩrĩria rũgendo tũgĩthiĩ. Nake Arisitariko, Mũmakedonia woimĩte Thesalonike, aarĩ hamwe na ithuĩ. **3** Mũthenya ũyũ ũngĩ tũgĩkinya Sidoni; nake Juliasi, nĩ ũndũ wa kũiguĩra Paũlũ tha, akĩmwĩtĩkĩria athiĩ kũrĩ arata aake nĩguo mamũhe kĩrĩa angĩabatarire. **4** Twoima kũu tũkĩambĩrĩrĩria rũgendo rĩngĩ, tũgereire mwena ũrĩa ũtaarĩ rũhuho wa Kuporo, tondũ huho cioimaga na mwena ũrĩa twathiiaga. **5** Twaarĩkia gũtuĩkania iria rĩrĩa inene rĩrĩa rĩarĩ gũkuhĩ na mabũrũri ma Kilikia na Pamufilia tũgĩkinya itũũra rĩa Mira, bũrũri-inĩ wa Likia. **6** Tũrĩ kũu mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe akĩona marikabu ya Alekisanderia yathiiaga Italia, nake agĩtũhaicia yo. **7** Tũgĩthiĩ kahora ihinda rĩa mĩthenya mĩingĩ na tũrĩ na thĩĩna mũingĩ nginya tũgĩkinya gũkuhĩ na Kinido. Na rĩrĩa rũhuho rwagiririe tũthiĩ ũrĩa twendaga-rĩ, tũgĩthiĩ tũgereire mwena ũrĩa ũtaarĩ rũhuho wa Kirete, kũng'ethera Salimone. **8** Nĩtwathiire na thĩĩna mũingĩ tũgereire ndwere-inĩ cia iria rĩrĩa inene na tũgĩkinya handũ heetagwo Gĩcukĩro Kĩega, hakuhĩ na itũũra rĩa Lasea. **9** Mahinda maingĩ nĩmathirĩte, na gũthiĩ na marikabu kwarĩ na ũgwati tondũ ihinda rĩa Gĩathĩ gĩa Kwĩhinga kũrĩa Irio nĩrĩahĩtũkĩte. Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ akĩmataara akĩmeera atĩrĩ, **10** "Athuuri aya, nĩnguona atĩ rũgendo rwitũ nĩ rũgũkorwo na mũtino na rũrehe hathara nene kũrĩ marikabu na mĩrigo o na nginya kũrĩ mĩoyo iitũ yo mĩene." **11** No mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe, handũ ha gũthikĩrĩria ũrĩa Paũlũ oigaga, aarũmĩrĩire ũtaari wa mũtwarithia wa marikabu o na wa mwene marikabu ĩyo. **12** Tondũ gĩcukĩro kĩu gĩtiarĩ kĩega gĩa gũikarwo hĩndĩ ya heho-rĩ, andũ aingĩ magĩtua itua tũthiĩ na mbere, twĩhokete gũkinya Foinike, tũikare kuo hĩndĩ ĩyo ya heho. Gĩkĩ kĩarĩ gĩcukĩro kĩa meeri gĩa Kirete, nakĩo kĩang'etheire mwena wa gũthini wa ithũĩro, o ũndũ ũmwe na mwena wa gathigathini wa ithũĩro. **13** Rĩrĩa rũhuho rumĩte mwena wa gũthini rwambĩrĩirie kũhurutana kahora-rĩ, magĩĩciiria nĩmona kĩrĩa mendaga, na nĩ ũndũ ũcio makĩohora marikabu magĩthiĩ magereire hũgũrũrũ-inĩ cia Kirete. **14** Na ihinda rĩtanathiĩ mũno, rũhuho rwa hinya wa kĩhuhũkanio kĩnene rwetagwo "Eurakilo," rũkĩhurutana ruumĩte gĩcigĩrĩra-inĩ kĩu. **15** Nayo marikabu ĩkĩnyiitwo nĩ kĩhuhũkanio kĩu ĩkĩremwo nĩgũthiĩ na kũrĩa rũhuho rwoimaga, nĩ ũndũ ũcio tũkĩmĩrekereria ĩtwarwo nĩ rũhuho. **16** Na rĩrĩa twahĩtũkagĩra gacigĩrĩra-inĩ kanini geetagwo Kauda, nĩtwarĩ na thĩĩna wa kũhaicia gatarũ ga kũhonokia andũ igũrũ wa marikabu. **17** Hĩndĩ ĩrĩa andũ acio maakahaicirie marikabu-inĩ, makĩhĩtũkĩria mĩkanda rungu rwa marikabu yo nyene nĩgeetha mamĩohe wega. Nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra kũhata mũthanga-inĩ wa handũ heetagwo Siriti-rĩ, makĩharũrũkia matanga na makĩrekereria marikabu ĩyo ĩtwarwo o kũrĩa ĩngĩatwarirwo nĩ rũhuho. **18** Nĩtwanyariirĩkire mũno nĩ ũndũ wa kĩhuhũkanio kĩu o nginya mũthenya ũyũ ũngĩ makĩambĩrĩrĩria gũikia mĩrigo iria-inĩ. **19** Naguo mũthenya wa gatatũ makĩambĩrĩrĩria gũikia indo cia wĩra cia marikabu iria-inĩ na moko mao ene. **20** Na rĩrĩa kwaagire kuoneka riũa kana njata ihinda rĩa mĩthenya mĩingĩ, nakĩo kĩhuhũkanio gĩgĩthiĩ na mbere kũhuhũkania-rĩ, tũkĩrigĩrĩria na kwaga mwĩhoko o wothe wa kũhonoka. **21** Thuutha wa andũ gũikara ihinda iraaya matekũrĩa, Paũlũ akĩrũgama mbere yao akĩmeera atĩrĩ: "Andũ aya, nĩ kaba mũngĩetĩkĩrire ũtaaro wakwa mwage kuuma Kirete, hĩndĩ ĩyo nĩmũngĩehonokirie kuumana na ũgwati ũyũ o na hathara ĩno. **22** No rĩrĩ, nĩngũmũthaitha mũthiĩ na mbere kũũmĩrĩria, tondũ gũtirĩ o na ũmwe wanyu ũkũũra; tiga marikabu iiki ĩkwanangĩka. **23** Ũtukũ ũyũ, mũraika wa Ngai ũrĩa niĩ ndĩ wake na ũrĩa ndungataga nĩarũgamire hakuhĩ na niĩ na **24** aanjĩĩra atĩrĩ, 'Paũlũ ndũkae gwĩtigĩra. No nginya ũrũgame mbere ya Kaisari ũciirithio; na rĩrĩ, Ngai tondũ wa wega wake, nĩekũhonokia mĩoyo ya andũ arĩa othe ũrĩ nao.' **25** Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ andũ aya, thiĩi na mbere kũũmĩrĩria, nĩgũkorwo ndĩ na wĩtĩkio thĩinĩ wa Ngai atĩ nĩgũkũhaana o ta ũguo aanjĩĩrĩte. **26** No o na kũrĩ ũguo no nginya tũhate gĩcigĩrĩra-inĩ kĩna."

27 Na rĩrĩ, ũtukũ wa mũthenya wa ikũmi na ĩna wakinya, o tũgĩtwarithagio ũũ na ũũ nĩ rũhuho tũtuĩkanĩirie iria rĩrĩa rĩĩtagwo Adiria-rĩ, ũtukũ gatagatĩ atwarithia a marikabu makĩgereria nĩmakuhĩrĩirie thĩ nyũmũ. **28** Nao makĩoya kĩgeri kĩa ũriku wa maaĩ makĩona atĩ maaĩ maarĩ na ũriku wa buti igana rĩa mĩrongo ĩĩrĩ. Thuutha wa kahinda kanini magĩthima rĩngĩ makĩona atĩ maaĩ maarĩ na ũriku wa buti mĩrongo kenda. **29** Nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra tũtikaagũthithio rwaro rwa ihiga,

makĩrekia nanga inya kuuma mwena wa na thuutha wa marikabu, na makĩhooya gũkĩe. **30** Na rĩĩrĩa maageragia kũũra moime marikabu-inĩ, atwarithia a marikabu makĩharũrũkia gatarũ ga kũhonokia andũ iria-inĩ, metuĩte atĩ marenda kũharũrũkia nanga imwe kuuma mũthia wa na mbere wa marikabu. **31** Hĩndĩ ĩyo Paũlũ akĩĩra mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe hamwe na thigari atĩrĩ, "Andũ aya maga gũikara marikabu-inĩ, inyuĩ mũtingĩhonoka." **32** Nĩ ũndũ ũcio thigari igĩtinia mĩkanda ĩrĩa yanyiitĩte gatarũ ga kũhonokia andũ, makĩreka koore. **33** Gwakuhĩrĩria gũkĩa, Paũlũ akĩmathaitha othe marĩe irio, akĩmeera atĩrĩ, "Kwa ihinda rĩa mĩthenya ikũmi na ĩna mĩthiru, mũkoretwo mũikarĩte o ũguo mwĩimĩte irio, mũteekũrĩa kĩndũ. **34** Rĩu ndamũthaitha mũrĩe irio. Nĩmũbatarĩte kũrĩa irio nĩguo imũige muoyo. Gũtirĩ rũcuĩrĩ rwa mũtwe wa mũndũ o na ũmwe wanyu rũkũũra." **35** Aarĩkia kuuga ũguo, akĩoya mũgate, agĩcookeria Ngai ngaatho mbere yao othe. Agĩcooka akĩwenyũranga, akĩambĩrĩria kũrĩa. **36** Nao othe makĩigua momĩrĩrĩria, makĩoya irio makĩrĩa. **37** Ithuothe twarĩ andũ 276 arĩa twarĩ marikabu-inĩ. **38** Rĩrĩa maarĩire makĩhũũna, maacookire magĩikia ngano iria-inĩ nĩgeetha marikabu ĩhũthe. **39** Kwarooka gũkĩa-rĩ, atwarithia matiigana kũmenya bũrũri ũcio, no makĩona gĩcongoco kĩarĩ na mũthanga hũgũrũrũ-inĩ, magĩĩciiria magerie kũhatithia marikabu ho. **40** Nao makĩrenga nanga, igĩtigwo iria-inĩ, na o hau makĩohora mĩkanda ĩrĩa yohete thukani. Magĩcooka makĩhaicia taama ũrĩa wĩkagĩrwo mbere ya marikabu nĩguo ũnyiite rũhuho, magĩthiĩ meerekeire hũgũrũrũ-inĩ. **41** No rĩrĩ, marikabu ĩkĩgũtha mũthanga na ĩkĩhata. Mũthia wa na mbere wayo ũkĩhata na ũkĩrũma biũ, naguo mũthia wa na thuutha ũkiunĩkanga nĩ ũndũ wa kũhũũrwo nĩ makũmbĩ ma maaĩ. **42** Thigari ikĩbanga ciũrage ohwo nĩgeetha gũtikagĩe o na ũmwe wao ũngĩthambĩra oore. **43** No tondũ mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe nĩendaga kũhonokia muoyo wa Paũlũ, agĩcigiria ciĩke ũguo ciabangĩte. Agĩathana atĩ andũ arĩa mangĩahotire gũthambĩra mambe marũũge maaĩ-inĩ mathiĩ thĩ nyũmũ. **44** Nao andũ acio angĩ makinye kuo menyiitĩrĩire mbaũ kana icunjĩ cia marikabu. Ũguo nĩguo andũ othe maakinyire thĩ nyũmũ matarĩ na ũũru.

28 Twaarĩkia gũkinya hũgũrũrũ-inĩ tũtarĩ na ũũru, nĩguo twamenyire atĩ gĩcigĩrĩra kĩu gĩetagwo Malita. **2** Nao atũũri a gĩcigĩrĩra kĩu magĩtuonia ũtugi wa mwanya. Magĩtwakĩria mwaki tondũ nĩ kuoiraga na kwarĩ na heho na magĩtũnyiita ũgeni ithuothe. **3** Nake Paũlũ akĩoya gĩkundi gĩa tũkũ, na rĩrĩa aatũĩkagĩra riiko-rĩ, nduĩra ĩkiumĩra nĩ ũndũ wa ũrugarĩ wa mwaki, ĩkĩĩoherera guoko-inĩ gwake. **4** Rĩrĩa andũ a gĩcigĩrĩra kĩu moonire nduĩra ĩcuuhĩte guoko-inĩ gwake makĩĩrana atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ no nginya akorwo nĩ mũũragani, nĩgũkorwo o na gũtuĩka nĩahonokire kuuma iria-inĩ, kĩhooto gĩtimwĩtikĩrĩtie atũũre muoyo." **5** Nowe Paũlũ akĩribaribĩra nyoka ĩyo mwaki-inĩ na ndaigana kuona ũndũ mũũru. **6** Andũ maataanyaga kuona akĩimba kana agwe o rĩmwe akue, no thuutha wa gweterera hĩndĩ ndaaya, makĩona gũtirĩ ũndũ ũtarĩ wa ndũire ũrekĩka harĩ we, makĩiricũkwo makiuga atĩ aarĩ ngai. **7** Na rĩrĩ, hakuhĩ na hau maarĩ, nĩ kwarĩ na gĩthaka kĩarĩ kĩa mũndũ wetagwo Pabulio, ũrĩa warĩ mũnene wa gĩcigĩrĩra kĩu. Nake nĩatũnyiitire ũgeni gwake, na kwa ihinda rĩa mĩthenya ĩtatũ agĩtũtuga wega arĩ na ũtaana. **8** Nake ithe aarĩ ũrĩrĩ arĩ mũrũaru mũrimũ wa kũhiũha mwĩrĩ na kũharwo thakame. Paũlũ agĩtoonya nyũmba kũmuona, na thuutha wa kũmũhoera akĩmũigĩrĩra moko akĩmũhonia. **9** Rĩrĩa gwekĩkire ũguo, andũ arĩa angĩ maarĩ arũaru gĩcigĩrĩra-inĩ kĩu magĩũka, makĩhonio. **10** Nĩmatuonirie gĩtĩĩo na njĩra nyingĩ, na rĩrĩa twehaarĩirie gũthiĩ magĩtũhe kĩrĩa gĩothe twabataire. **11** Thuutha wa mĩeri ĩtatũ tũkĩhaica marikabu yaikarĩte kũu gĩcigĩrĩra-inĩ hĩndĩ ya heho. Nayo yarĩ marikabu ya kuuma Alekisanderia na yarĩ na rũũri rwa ngai cia mahatha iria cietagwo Kasitori na Poluke. **12** Twakinya Sirakusi tũgĩikara kuo ihinda rĩa thikũ ithatũ. **13** Twoima kũu tũgĩthiĩ tũgĩkinya Regio. Mũthenya ũyũ ũngĩ gũkĩgĩa na rũhuho rwa kuuma mwena wa gũthini, naguo mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire tũgĩkinya Puteoli. **14** Kũu tũgĩkora ariũ na aarĩ a Ithe witũ amwe, arĩa maatũnyiitire ũgeni, na magĩtũũria tũikaranie nao ihinda rĩa kiumia kĩgima. Ũguo noguo twacookire tũgĩkinya Roma. **15** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ arĩa maarĩ kũu nĩmaiguĩte atĩ nĩtuokaga, nao magĩũka o nginya ndũnyũ ya Apio, na handũ hetagwo Nyũmba Ithatũ cia Ageni gũtũthaagaana. Nake Paũlũ ona andũ acio, agĩcookeria Ngai ngaatho na akĩigua omĩrĩrĩria. **16** Rĩrĩa twakinyire Roma, Paũlũ nĩetĩkĩrirĩo aikare arĩ wiki, arĩ na mũthigari wa kũmũrangĩra. **17** Thuutha wa thikũ ithatũ, Paũlũ agĩĩta atongoria a Ayahudi mongane hamwe. Rĩrĩa maagomanire, Paũlũ akĩmeera atĩrĩ, "Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, o na gũtuĩka ndirĩ ũndũ mũũru njĩkĩte andũ aitũ kana ngathũkia mĩtugo ya maithe maitũ-rĩ, nĩndanyiitĩirwo Jerusalemu na ngĩneanwo kũrĩ andũ a Roma. **18** Nao magĩĩthuthuuria na makĩenda kũndekia tondũ ndiarĩ na ihĩtia rĩa ũgeri wa ngero rĩa gũtũma njũragwo. **19** No rĩrĩa Ayahudi maareganire na itua rĩu, ndirĩ ũndũ ũngĩ ingĩekire tiga gũcookia ciira riiko gwa Kaisari, no ti atĩ ndaarĩ na ũndũ wagũthitangĩra andũ akwa. **20** Kĩu nĩkĩo gĩtũmĩte njũũrie tuonane na inyuĩ na twaranĩrie. Njohetwo na mũnyororo ũyũ nĩ ũndũ wa kĩĩrĩgĩrĩro kĩa andũ a Isiraeli." **21** Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Ithuĩ tũtirĩ twanyiita marũa magũkoniĩ kuuma Judea, na gũtirĩ mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ ũũkĩte kuuma kuo agatũkinyĩria ũhoro kana akaaria ũndũ mũũru waku. **22** No nĩtũkwenda kũigua woni waku nĩ ũrĩkũ, nĩgũkorwo nĩtũũĩ atĩ kũndũ guothe andũ nĩmararia magokĩrĩra gĩkundi gĩkĩ." **23** Nao makĩbanga gũcemania na Paũlũ mũthenya mũna, na magĩũka kũrĩa aaikaraga marĩ gĩkundi kĩnene gũkĩra mbere. Kuuma rũciinĩ nginya hwaĩ-inĩ akĩmataara na akĩmoimbũrĩra ũhoro wa ũthamaki wa Ngai, na akĩgeria kũmaiguithia ũhoro wa Jesũ kuuma Watho-inĩ wa Musa na kuuma Maandĩko-inĩ ma Anabii. **24** Amwe magĩĩtĩkia ũrĩa aameerire, no angĩ makĩaga gwĩtĩkia. **25** Nao makĩaga kũiguithania o ene, na makĩambĩrĩrĩria gũthiĩ rĩrĩa maaiguire mũthia-inĩ Paũlũ oiga atĩrĩ, "Roho Mũtheru nĩeerire maithe manyu ũhoro wa ma rĩrĩa aarirĩe na kanua ka Isaia ũrĩa mũnabii, akiuga atĩrĩ: **26** "'Thiĩ kũrĩ andũ aya, ũmeere

atĩrĩ, “Inyuĩ mũgũtũũra mũiguaga, no mũtikamenya ũndũ; mũgũtũũra muonaga, no mũtigakuũkĩrwo.” **27** Nĩgũkorwo ngoro cia andũ aya itirĩ tha; matũ mao matingĩhota kũigua, na nĩmahingĩte maitho mao. Tondũ maahota kuona na maitho mao, na maigue na matũ mao, nacio ngoro ciao igĩe na ũmenyo, nao manjookerere, na niĩ ndĩmahonie.’ **28** “Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩngwenda mũmenye atĩ ũhonokio wa Ngai nĩũtũmĩtwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, nao nĩmegũthikĩrĩria!” **29** (Na aarĩkia kuuga ũguo-rĩ, Ayahudi magĩthiĩ magĩkararanagia mũno o ene.) **30** Na kwa ihinda rĩa mĩaka ĩĩrĩ mĩgima, Paũlũ agĩikara kũu, arĩ nyũmba yake ya gũkombora, na akanyiitaga ũgeni andũ arĩa othe mokaga kũmuona. **31** Nĩahunjagia ũhoro wa ũthamaki wa Ngai, na akarutana ũhoro ũkoniĩ Mwathani Jesũ Kristũ arĩ na ũcamba, na hatarĩ na ũndũ ũngĩmũrigĩrĩria.

Aroma

1 Nĩ niĩ Paũlũ, ndungata ya Kristũ Jesũ, o niĩ njĩtĩĩtwo nduĩke mũtũmwo, na ngaamũrwo hunjagie Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Ngai, **2** o Ũhoro-ũrĩa-Mwega eeranĩire o mbere na tũnua twa anabii ake thĩĩinĩ wa Maandĩko marĩa Matheru, **3** ũrĩa ũkonĩĩ Mũrũwe, ũrĩa ta mũndũ warĩ wa rũciaro rwa Daudi. **4** Na rĩrĩ, Roho wa ũtheru nĩonanirie na ũhoti atĩ Jesũ Kristũ nĩ Mũrũ wa Ngai tondũ wa ũrĩa aariũkire akiuma kũrĩ arĩa akuũ: o we Jesũ Kristũ Mwathani witũ. **5** kũgerera we Ngai nĩatũheete wega wake, na agatũhe ũhoti ta atũmwo nĩguo twĩre andũ-a-Ndũrĩrĩ ciothe kũndũ guothe ũrĩa Ngai amekĩire, nĩguo mamwĩtĩkie na mamwathĩkĩre, nĩguo matũme rĩĩtwa rĩake rĩgoocagwo. **6** O na inyuĩ mũrĩ amwe a acio metĩtwo matuĩke a Jesũ Kristũ. **7** Ndĩramwandĩkĩra marũa maya inyuothe arĩa mũrĩ kũu Roma, o inyuĩ mwendetwo nĩ Ngai, na mũgetwo mũtuĩke andũ aamũre: Wega na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe witũ, na kuuma kũrĩ Mwathani Jesũ Kristũ, iroikara na inyuĩ. **8** O mbere nĩngũcookeria Ngai wakwa ngaatho thĩĩinĩ wa Jesũ Kristũ nĩ ũndũ wanyu inyuothe, tondũ ũhoro wa wĩtĩkio wanyu nĩũmenyithanĩtio thĩ yothe. **9** Ngai, ũrĩa niĩ ndungatagĩra na ngoro yakwa yothe na ũndũ wa kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Mũrũwe-rĩ, nĩwe mũira wakwa wa ũrĩa ndũũraga ndĩmũririkanaga **10** mahooya-inĩ makwa hĩndĩ ciothe; na nĩndĩrahooya atĩ rĩu nĩ ũndũ wa kwenda kwa Ngai no hingũrĩrwo njĩra nĩguo njũke kũrĩ inyuĩ. **11** Nĩndĩrerirĩria mũno tuonane na inyuĩ nĩgeetha ndĩmũgaĩre iheo cia kĩĩroho nĩguo muongererwo hinya, **12** ũguo nĩ kuuga atĩ inyuĩ na niĩ tũgĩe na ũhoro wa kũũmanĩrĩria, o mũndũ omĩrĩrie mũndũ ũrĩa ũngĩ na wĩtĩkio wake. **13** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndikwenda mwage kũmenya atĩ nĩ mahinda maingĩ ndanabanga kũmũceerera (no ndanagirĩrĩrio gwĩka ũguo nginya rĩu) nĩgeetha ngĩe na maciaro thĩĩinĩ wanyu, o ta ũrĩa ngĩĩte na maciaro thĩĩinĩ wa andũ-a-Ndũrĩrĩ iria ingĩ. **14** Niĩ haana ta ndĩ na thiirĩ na Ayunani o na arĩa matarĩ Ayunani, ningĩ ngagĩa na thiirĩ wa andũ arĩa oogĩ o na arĩa matarĩ oogĩ. **15** Nĩ ũndũ ũcio nĩkĩo ndĩriragĩria mũno kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega o na kũrĩ inyuĩ arĩa mũtũũraga Roma. **16** Niĩ ndingĩconokera Ũhoro-ũrĩa-Mwega, tondũ nĩguo hinya wa Ngai wa gũtũma mũndũ o wothe ũrĩa ũwĩtĩkĩtie ahonoke: O mbere Ayahudi, na thuutha wao nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. **17** Nĩgũkorwo thĩĩinĩ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega, ũthingu ũrĩa uumĩte kũrĩ Ngai nĩũguũrĩtio, na nĩguo ũthingu ũrĩa wonekaga na ũndũ wa gwĩtĩkia kuuma o kĩambĩrĩria nginya kĩrĩkĩro, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Mũndũ ũrĩa mũthingu arĩtũũraga muoyo nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia." **18** Mang'ũrĩ ma Ngai nĩmaguũrĩtio kuuma igũrũ mokĩrĩre ũhoro wothe wa andũ kũregana na Ngai, na waganu wa andũ arĩa magiragĩrĩria ũhoro-ũrĩa-wa-ma na ũndũ wa waganu wao, **19** nĩgũkorwo maũndũ ma Ngai marĩa mangĩmenyeka nĩo matiagĩte kũmenyeka nĩo, tondũ Ngai nĩwe wamamenyithirie. **20** Nĩgũkorwo kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo, maũndũ ma Ngai marĩa matonekaga, na nĩmo hinya wake wa tene na tene, o na ũngai wake, nĩmarĩkĩtie kuoneka o wega, na makamenyeka nĩ ũndũ wa indo iria ciombirwo, nĩgeetha andũ matikagĩe na kĩĩgwatio. **(aïdios g126)** **21** Tondũ o na harĩa maamenyete Ngai, matiigana kũmũgooca taarĩ Ngai, kana makĩmũcookeria ngaatho, no meciiria mao maatuĩkire ma tũhũ, nacio ngoro ciao ngĩĩgu ikĩgĩa nduma. **22** Na o rĩrĩa moigaga atĩ o nĩ oogĩ-rĩ, noguo maatuĩkire irimũ, **23** nao magĩkũũrania riiri wa Ngai ũrĩa mũtũũra muoyo na mĩhianano ĩthondeketwo ĩkahaana ta andũ arĩa makuuaga, na nyoni, na nyamũ cia magũrũ mana, o na nyamũ iria itaambaga thĩ. **24** Nĩ ũndũ ũcio Ngai akĩmarekereria marũmagĩrĩre meriirĩria mao mooru marĩa ngoro ciao cieriragĩria, o na mekage maũndũ ma ũmaraya ma kwagithia mĩĩrĩ yao gĩtĩĩo, mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **25** Nĩmakũũranirie ũhoro-ũrĩa-wa-ma wa Ngai na maheeni, makĩhooya na magĩtungatĩra indo iria ciombirwo handũ ha gũtungatĩra Mũciũmbi, o ũcio wa kũgoocagwo nginya tene. Ameni. **(aiōn g165)** **26** Tondũ wa ũguo-rĩ, Ngai nĩamarekereirie marũmagĩrĩre meriirĩria mao mooru ma maũndũ ma thoni. O na andũ-a-nja ao nĩmakũũranirie mũtugo wao ũrĩa wa ndũire na ũrĩa ũtarĩ wa ndũire. **27** O nao arũme o ũndũ ũmwe nĩmatiganĩirie mũtugo wao ũrĩa wa ndũire na andũ-a-nja, magaakanagwo nĩ meriirĩria mooru ma kwĩriranĩria o ene. Arũme magĩĩka ciĩko cia ũra-thoni na arũme arĩa angĩ, nao nĩmegwatiire thĩĩinĩ wa mĩĩrĩ yao ene iherithia rĩrĩa rĩmagĩrĩire nĩ ũndũ wa waganu ũcio wao. **28** Na makĩria ma ũguo-rĩ, tondũ mationire bata wa gũtũũra mamenyete Ngai, nake akĩmarekereria magĩe na meciiria ma ũmaramari, mekage maũndũ marĩa mataagĩrĩirwo nĩ gwĩkwo. **29** Nao makĩiyũrwo nĩ waganu wa mĩthemba yothe, ũũru, na ũkoroku, na meciiria ma ũmaramari. Makaiyũrwo nĩ ũiru, na ũragani, na ngũĩ, na maheeni, na rũmena. Magatuĩka andũ a mũhuhu, **30** na acambania, na athũũri Ngai, na aciinũrani, na egaathi, na etĩĩi, mathugundaga njĩra cia gwĩka ũũru, na andũ matangĩathĩkĩra aciari ao; **31** nao ti akuũku wega, na matitĩĩaga ũhoro ũrĩa mũrĩĩkanĩre, na nĩ ooru mũno, na matirĩ tha. **32** Na o na gwatuĩka nĩmooĩ watho wa ũthingu wa Ngai atĩ andũ arĩa mekaga maũndũ ta macio maagĩrĩirwo nĩ gũkua, to gũthiĩ mathiiaga na mbere na gwĩka maũndũ macio tu, no nĩmetĩkanagia na andũ arĩa mekaga maũndũ macio.

2 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, wee mũndũ ũyũ ndũrĩ na kĩĩgwatio, wee ũtuagĩra mũndũ ũrĩa ũngĩ ciira, nĩgũkorwo rĩrĩa ũgũtuĩra mũndũ ũngĩ ciira, nĩwe mwene ũretuĩra ciira, tondũ wee ũratuanĩra ciira wĩkaga maũndũ o macio ekaga. **2** Na nĩtũũĩ atĩ Ngai agaatuĩra andũ arĩa mekaga maũndũ ta macio ciira na kĩhooto. **3** Tondũ rĩrĩa wee mũndũ ũyũ, ũtuagĩra arĩa angĩ ciira na ũgacooka ũgeeka maũndũ o macio mekagarĩ, wee ũgwĩciiria nĩũkahonoka ciira wa Ngai? **4** Kana nĩkũnyarara ũnyararĩte ũtugi wake mũnene, na ũkirĩrĩria, na wetereri wake, ũkaaga kũmenya atĩ ũtugi wa Ngai nĩguo ũkũguucagĩrĩria nĩguo wĩrire? **5** No rĩrĩ, nĩ ũndũ wa ũrĩa ũmĩtie ngoro yaku, na ũkarega kwĩrira-rĩ, nĩ mang'ũrĩ ũreigĩra marĩa magagũũkĩrĩra. Nĩgũkorwo mũthenya wa mang'ũrĩ nĩũrooka, rĩrĩa matuĩro ma Ngai ma kĩhooto makaaguũranĩrio. **6** Nĩ ũndũ Ngai akaarĩha o mũndũ kũringana na maũndũ

marĩa aaneka. **7** Arĩa macaragia kũheo riiri, na gĩtĩĩo, na ũhoro wa kwaga kũbutha, nĩ ũndũ wa gwĩka wega matekũnoga-rĩ, acio nĩakamahe muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **8** No arĩa eyendi, na nĩmaregaga ũhoro-wa-ma na makarũmagĩrĩra maũndũ mooru-rĩ, acio nĩmagakinyĩrwo nĩ mang'ũrĩ na marakara. **9** Nĩgũkaagĩa na thĩĩna na mĩnyamaro kũrĩ andũ othe arĩa mekaga ũũru; mbere kũrĩ Ayahudi, na thuutha kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ; **10** no riiri, na gĩtĩĩo, na thayũ ikaaheo mũndũ o wothe ũrĩa wĩkaga wega: mbere kũrĩ Ayahudi, na thuutha kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. **11** Nĩgũkorwo Ngai ndatĩĩagĩra andũ maũthĩ. **12** Andũ arĩa othe mehagia matarĩ watho-inĩ makaaniinwo matarĩ watho-inĩ, nao arĩa othe mehagia marĩ rungu rwa watho magaatuĩrwo ciira kũringana na watho ũcio. **13** Nĩgũkorwo ti arĩa maiguaga watho matuagwo athingu maitho-inĩ ma Ngai, no arĩa maathĩkagĩra watho nĩo magaatuuo athingu. **14** (Ti-itherũ, rĩrĩa andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa matarĩ na watho mekaga maũndũ marĩa watho uugĩte nĩ ũndũ wa ũhoro wao wa mũciarĩre-rĩ, o ene nĩmonanagia nĩmooĩ watho ũcio, o na gũtuĩka matirĩ maũigua **15** tondũ nĩmonanagia atĩ maũndũ marĩa mabataranagia thĩĩnĩ wa watho nĩmandĩke ngoro-inĩ ciao, nacio thamiri ciao o nacio ikaruta ũira, namo meciiria mao rĩmwe makamaciirithagia na rĩrĩa rĩngĩ makamaciirĩrĩra.) **16** Ũndũ ũyũ ũkooneka mũthenya ũrĩa Ngai, na ũndũ wa Jesũ Kristũ agaatuĩra ciira meciiria ma hitho marĩa marĩ ngoro-inĩ cia andũ, o ta ũrĩa Ũhoro-ũrĩa-Mwega uugĩte, ũrĩa niĩ hunjagia. **17** Atĩrĩrĩ, angĩkorwo wee wĩĩtaga Mũyahudi; na ũngĩkorwo wĩhocagia ũhoro-inĩ wa watho na nĩwĩĩrahagĩra ngwatanĩro yaku na Ngai; **18** angĩkorwo nĩũmenyete ũrĩa endaga, na ũgakũũrana maũndũ marĩa marĩ bata gũkĩra marĩa mangĩ tondũ wa ũrĩa ũrutĩtwo maũndũ ma watho; **19** angĩkorwo nĩwĩtĩkĩtie atĩ wee ũrĩ mũtongoria wa andũ arĩa atumumu, o na ũtheri wa gũtherera arĩa marĩ nduma-inĩ, **20** o na mũtaari wa andũ arĩa akĩgu, na mũrutani wa tũkenge, tondũ thĩĩnĩ wa watho ũrĩ na mũhianĩre wa ũrĩa ũmenyo wa ũhoro-wa-ma ũtarĩĩ; **21** hakĩrĩ ũguo-rĩ, wee ũrutaga andũ arĩa angĩ-rĩ, ndũngĩkĩĩruta wee mwene? Wee ũhunjagia atĩ andũ matikaiye-rĩ, wee nĩũiyaga? **22** Wee uugaga atĩ andũ matikanatharanie-rĩ, wee nĩũtharanagia? Wee ũthũire mĩhianano-rĩ, wee nĩũiyaga indo cia hekarũ cia andũ arĩa matooĩ Ngai? **23** Wee wĩrahagĩra watho-rĩ, nĩũconorithagia Ngai na ũndũ wa kwagarara watho ũcio? **24** O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ, "Rĩĩtwa rĩa Ngai nĩrĩcambagio thĩĩnĩ wa andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩ ũndũ wanyu." **25** Ũhoro wa kũrua nĩ ũrĩ kĩguni ũngĩrũmia ũrĩa watho uugĩte, no ũngĩagarara watho ũcio-rĩ, ũhoro ũcio waku wa kũrua ũtuĩkĩte ta ũtaruĩte. **26** Angĩkorwo arĩa matarĩ aruu nĩmahingagia maũndũ marĩa mabataranagia thĩĩnĩ wa watho-rĩ, githĩ acio matiagĩrĩire gũtuuo ta maruĩte? **27** Mũndũ ũrĩa ũtarĩ mũruu mwĩrĩ na nĩahingagia ũrĩa watho uugĩte-rĩ, nĩakamũtuĩra ciira, inyuĩ mwagararaga watho ũcio o na mwakorwo nĩmũruĩte na mũrĩ na watho ũrĩa mwandĩke. **28** Tondũ-rĩ, Mũyahudi ti ũrĩa wonanagia atĩ nĩ Mũyahudi na igũrũ, nakuo kũrua to kũrĩa gwa kuoneka mwĩrĩ-inĩ. **29** Aca, Mũyahudi kũna nĩ ũrĩa Mũyahudi ngoro; nakuo kũrua nĩ kũrua kwa ngoro, ũguo nĩ kuuga atĩ nĩ ũhoro wa Roho, no ti wa watho ũrĩa mwandĩke. Kũganwo kwa mũndũ ta ũcio-rĩ, gũtiumaga kũrĩ andũ, no kuumaga kũrĩ Ngai.

3 Gwatuĩka ũguo-rĩ, Mũyahudi agĩkĩrĩte andũ arĩa angĩ na kĩ? Kana bata wa kũrua ũkĩrĩ ũrĩkũ? **2** Hĩ! Ũguni no mũnene na njĩra ciothe! Mbere ya maũndũ mothe, Ayahudi nĩo mehokeirwo ũramati wa ciugo cia Ngai. **3** Ĩ kũngĩkorwo amwe ao nĩmagire kwĩhokeka, kwaga kwĩhokeka kwao, nĩkũngĩatũmire Ngai aage gũtuĩka mwĩhokeku? **4** Kũroaga gũtuĩka ũguo! Ngai arotuĩka wa ma, na mũndũ o wothe atuĩke wa maheeni, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Nĩguo kuonekage atĩ rĩrĩa ũkwaria, wee waragia maũndũ ma kĩhooto, na ũhootanage rĩrĩa ũgũciirithania." **5** No rĩrĩ, angĩkorwo wagi witũ wa ũthingu nĩũtũmaga ũthingu wa Ngai ũguũrio mũno makĩria-rĩ, tũkiuge atĩa? No tuuge atĩ Ngai ti wa kĩhooto rĩrĩa egũtũkinyĩria mang'ũrĩ make? (Ndĩraaria o ta ũrĩa mũndũ wa gũkũ thĩ angĩaria.) **6** Aca, kũroaga gũtuĩka ũguo! Angĩkorwo ũguo nĩguo kũrĩ-rĩ, Ngai angĩgĩtuĩra thĩ ciira atĩa? **7** No mũndũ ahota kuuga atĩrĩ, "Angĩkorwo kũheenania gwakwa no kũingĩhie ũhoro-wa-ma wa Ngai, na nĩ ũndũ ũcio gũtũme riiri wake wongererekerĩ, niĩ ngĩtuagĩrwo ciira ta ndĩ mwĩhia nĩkĩ?" **8** Nĩ kĩĩ kĩgiragia tuuge, ta ũrĩa tũcambagio atĩ nĩguo tuugaga, o na ta ũrĩa andũ amwe moigaga atĩ nĩguo tuugaga, "Nĩtũtũũre twĩkaga ũũru nĩguo wega woneke"? Acio-rĩ, gũtuĩrwo ciira kwao nĩ gwa kĩhooto. **9** Tũkiuge atĩa? Ithuĩ Ayahudi tũkĩrĩ ega gũkĩra andũ arĩa angĩ? Aca, tiguo! Nĩtũrĩkĩtie kuonania hau mbere atĩ Ayahudi o hamwe na andũ-a-Ndũrĩrĩ othe nĩmagwĩte hinya-inĩ wa mehia. **10** O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Gũtirĩ mũndũ mũthingu, gũtirĩ o na ũmwe; **11** gũtirĩ mũndũ ũmenyaga ũndũ, gũtirĩ mũndũ ũrongoragia Ngai. **12** Othe nĩmagarũrũkĩte, makoora, othe hamwe magatuĩka kĩndũ gĩtarĩ bata; gũtirĩ mũndũ wĩkaga wega, gũtirĩ o na ũmwe." **13** "Mĩmero yao ĩhaana ta mbĩrĩra hingũre; nĩmĩ ciao ciaragia o maheeni." "Mĩromo yao yaragia maũndũ marũrũ ta thumu wa nduĩra." **14** "Tũnua twao tũiyũrĩte irumi na ũrũrũ." **15** "Mahanyũkaga na magũrũ magaite thakame; **16** mwanangĩko na kĩeha nĩcio cionanagia kũrĩa magereire, **17** nayo njĩra ya thayũ matimĩũĩ." **18** "Hatirĩ wĩtigĩri Ngai maitho-inĩ mao." **19** Na rĩu-rĩ, nĩtũũĩ atĩ maũndũ marĩa mothe watho uugĩte, merĩtwo andũ arĩa marĩ rungu rwa watho, nĩgeetha kanua o gothe gakirio, nao andũ a thĩ othe matuĩke a gũciirithio nĩ Ngai. **20** Tondũ wa ũguo-rĩ, gũtirĩ mũndũ o na ũ ũngĩtuuo mũthingu maitho-inĩ ma Ngai nĩ ũndũ wa kũrũmia watho; no rĩrĩ, watho nĩguo ũtũmaga andũ mamenye atĩ nĩmehĩtie. **21** No rĩrĩ, rĩu ũthingu uumĩte kũrĩ Ngai nĩũmenyithanĩtio na njĩra ĩngĩ ĩtahutanĩtie na Watho wa Musa, o na gũtuĩka nĩyoimbũrĩtwo o tene nĩ Watho na Anabii. **22** Naguo ũthingu ũyũ nĩ ũrĩa uumaga kũrĩ Ngai, na ũheagwo arĩa othe metĩkĩtie na ũndũ wa gwĩtĩkia Jesũ Kristũ. Gũtirĩ ũhoro wa gũthuurania andũ, **23** nĩgũkorwo andũ othe nĩmehĩtie na makanyiihĩrwo nĩ riiri wa Ngai, **24** na nĩ ũndũ wa wega wa Ngai magatuuo athingu o ũguo tũhũ, nĩ ũndũ wa ũrĩa maakũũrirwo nĩ Kristũ Jesũ. **25** Ngai aamũrutire arĩ igongona rĩa kũhoroheria mehia na ũndũ wa wĩtĩkio thĩĩnĩ wa thakame yake. Ngai eekire ũguo

nĩgeetha onanie ũthingu wake, tondũ wa ũrĩa mehia ma mbere ĩyo maarekeirwo andũ matekũherithio, nĩ ũndũ wa gũkirĩrĩria kwa Ngai, **26** nake eekire ũguo nĩgeetha onanie ũthingu wake mahinda-inĩ maya, na kũmenyeke atĩ we nĩ mũthingu, na nĩwe ũtuaga andũ arĩa metĩkĩtie Jesũ athingu. **27** Gwagĩtuĩka ũguo-rĩ, kwĩraha gũkĩrĩ ha? Nĩ kweherie biũ. Kweheretio nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩrĩkũ? Hihi nĩ ũndũ wa kũrũmia watho? Aca, no nĩ ũndũ wa watho ũrĩa wa wĩtĩkio. **28** Nĩgũkorwo nĩtũrũmĩtie atĩ mũndũ atuagwo mũthingu na ũndũ wa gwĩtĩkia no ti ũndũ wa gwathĩkĩra watho. **29** Ngai-rĩ, akĩrĩ o Ngai wa Ayahudi oiki? Githĩ Ngai ti wa andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao? Ĩĩ, nĩ Ngai wa andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao, **30** nĩgũkorwo Ngai no ũmwe, na nĩwe ũrĩĩtuaga andũ arĩa maruaga athingu, na ũndũ wa gwĩtĩkia, na arĩa mataruaga nao amatuuage athingu na ũndũ wa gwĩtĩkia o ro ũguo. **31** Rĩu-rĩ, no twagithie ũhoro wa watho kĩene nĩ ũndũ wa ũhoro wa wĩtĩkio ũcio? Aca, kũroaga gũtuĩka ũguo! Handũ ha ũguo-rĩ, nĩ watho tũgũkĩongerera hinya.

4 Iburahĩmu, o ũcio ithe witũ ũhoro-inĩ wa gũciarwo na mwĩrĩ-rĩ, aamenyire atĩa ũhoro ũcio? **2** Angĩkorwo, ti-itherũ, Iburahĩmu aatuirwo mũthingu na ũndũ wa ciĩko iria ekaga-rĩ, nĩarĩ na ũndũ wa kwĩrahĩra, no ti mbere ya Ngai. **3** Nĩgũkorwo Maandĩko marĩa matheru moigĩte atĩa? "Iburahĩmu nĩetĩkirie Ngai, naguo ũndũ ũcio ũgĩtũma atuuo mũthingu." **4** Atĩrĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa mũndũ aruta wĩra-rĩ, mũcaara wake ũrĩa aheagwo ndũkoragwo ũrĩ ta kĩheo, no nĩ ta thiirĩ ararĩhwo. **5** No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa ũtehokaga maũndũ marĩa ekaga, tiga o gwĩtĩkia Ngai ũrĩa ũtuaga andũ arĩa aaganu athingu-rĩ, wĩtĩkio wa mũndũ ũcio nĩguo atuagĩrwo taarĩ ũthingu. **6** Ũguo noguo Daudi oigaga rĩrĩa aaragia ũhoro wa kĩrathimo kĩa mũndũ ũrĩa Ngai atuĩte mũthingu hatarĩ ũhoro wa ciĩko, akoiga atĩrĩ: **7** "Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa marekeirwo mahĩtia mao, namo mehia mao makahumbĩrwo. **8** Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa Mwathani atatuaga mwĩhia." **9** Hihi kĩrathimo gĩkĩ no kĩa andũ arĩa maruaga oiki, kana nĩ kĩa o na arĩa mataruaga? Nĩtũkoretwo tũkiuga atĩ wĩtĩkio wa Iburahĩmu nĩguo watũmire atuuo mũthingu. **10** No aatuirwo mũthingu arĩ na ũhoro ũrĩkũ? Hihi nĩ thuutha wa kũrua, kana nĩ mbere ĩyo? Ti thuutha wa kũrua, no nĩ mbere ĩyo, hĩndĩ ĩrĩa ataaruĩte! **11** Nake agĩcooka akĩamũkĩra rũũri rwa kũrua, rũrĩ mũhũri wa ũthingu ũrĩa aarĩ naguo nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia o na hĩndĩ ĩrĩa ataarĩ mũruu. Nĩ ũndũ ũcio agĩtuĩka ithe wa arĩa othe metĩkagia o na matarĩ aruu, nĩgeetha o nao matuuagwo athingu. **12** Na ningĩ nowe ithe wa andũ arĩa maruaga, arĩa matarĩ atĩ no kũrua maruĩte, no nĩmathiiaga na mũthiĩre wa wĩtĩkio ũrĩa ithe witũ Iburahĩmu aarĩ naguo mbere ya kũrua. **13** Iburahĩmu ndeerĩirwo kĩĩranĩro atĩ nĩagatuĩka mũgai wa thĩ hamwe na njiaro ciake nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra watho, no nĩ ũndũ wa ũthingu ũrĩa uumanaga na wĩtĩkio. **14** Nĩgũkorwo kũngĩtuĩka atĩ arĩa matũũragio nĩ watho nĩ agai-rĩ, wĩtĩkio ndũkĩrĩ kĩene, nakĩo kĩĩranĩro nĩ gĩa tũhũ, **15** tondũ watho ũrehaga mang'ũrĩ. Naho harĩa hatarĩ watho hatirĩ ũhoro wa kwagarara watho. **16** Tondũ wa ũguo-rĩ, kĩĩranĩro kiumanaga na wĩtĩkio, nĩgeetha wonekage na ũndũ wa wega wa Ngai, na ũtuĩke wa kũheo kũna njiaro ciothe cia Iburahĩmu, na to arĩa maaheirwo ũhoro wa watho oiki, no nĩ kũrĩ arĩa othe metĩkĩtie ta ũrĩa Iburahĩmu eetĩkĩtie. Nĩgũkorwo Iburahĩmu nĩwe ithe wa arĩa othe metĩkĩtie. **17** Ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Nĩngũtuĩte ithe wa ndũrĩrĩ nyingĩ." We nĩwe ithe witũ maitho-inĩ ma Ngai, o ũcio Iburahĩmu eetĩkĩtie, o we Ngai ũrĩa ũriũkagia arĩa makuĩte, na waragia ũhoro wa maũndũ marĩa matarĩ ho ta marĩ ho. **18** Iburahĩmu nĩagĩire na kĩĩrĩgĩrĩro o na harĩa hataarĩ kĩndũ gĩa kwĩrĩgĩrĩra na agĩĩtĩkia, na nĩ ũndũ ũcio agĩtuĩka ithe wa ndũrĩrĩ nyingĩ, o ta ũrĩa erĩtwo atĩrĩ, "Ũguo nĩguo rũciaro rwaku rũkaigana." **19** Nake o na akĩmenyaga atĩ mwĩrĩ wake watariĩ ta ũrĩ mũkuũ nĩgũkorwo ũkũrũ wake warĩ ta mĩaka igana rĩmwe, na aamenya atĩ nda ya Sara nĩyathirĩte hinya wa gũciara-rĩ, ndaigana kũnyihanyiihĩrwo nĩ wĩtĩkio. **20** Nowe ndaigana kũgĩa na nganja ũhoro-inĩ wa wĩtĩkio ũkoniĩ kĩĩranĩro kĩu kĩa Ngai, no wĩtĩkio wake nĩ hinya wongereirwo, nake akĩgooca Ngai, **21** tondũ nĩetĩkĩtie biũ atĩ Ngai arĩ na hinya wa kũhingia ũrĩa eranĩire. **22** Ũndũ ũcio ũgĩtũma atuuo mũthingu. **23** Na rĩrĩ, ciugo icio ciandĩkĩtwo atĩrĩ "Nĩatuirwo mũthingu" itiandĩkirwo nĩ ũndũ wake wiki, **24** no ciandĩkirwo nĩ ũndũ witũ, ithuĩ arĩa Ngai agaatua athingu, o ithuĩ arĩa twĩtĩkĩtie Ngai ũrĩa wariũkirie Jesũ Mwathani witũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ. **25** We aaneanirwo oragwo nĩ ũndũ wa mehia maitũ, na agĩcooka akĩriũkio nĩgeetha tũtuuo athingu.

5 Nĩ ũndũ ũcio, kuona atĩ nĩtũtuĩtwo andũ athingu nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, tũrĩ na thayũ na Ngai nĩ ũndũ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, **2** we ũrĩa ũtũmĩte tũgĩe na mweke wa gũkinya wega-inĩ wa Ngai, harĩa tũrũngiĩ rĩu nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia. Na ithuĩ nĩtũkenaga nĩ ũndũ wa kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩa tũrĩ nakĩo gĩa gũgaakinyĩra riiri wa Ngai. **3** Na to ũguo wiki, no rĩrĩa tũrĩ mathĩĩna-inĩ nĩtũkenaga tondũ nĩtũũĩ atĩ gũthĩĩnĩka gũtũmaga tũũmĩrĩrie; **4** nakuo kũũmĩrĩria gũtũmaga tũgĩe na gwĩkindĩra; nakuo gwĩkindĩra gũtũmaga tũgĩe na kĩĩrĩgĩrĩro. **5** Nakĩo kĩĩrĩgĩrĩro kĩu gĩtingĩtũũraga ngoro, tondũ Ngai nĩaitĩrĩirie wendani wake ngoro-inĩ ciitũ na ũndũ wa Roho Mũtheru, ũrĩa we aatũheire. **6** Nĩ ũndũ-rĩ, o ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire rĩakinya, o hĩndĩ ĩrĩa tũtaarĩ na hinya, Kristũ nĩakuire nĩ ũndũ wa andũ arĩa matatĩĩaga Ngai. **7** Nĩ hinya mũno mũndũ akue nĩ ũndũ wa mũndũ mũthingu, no hihi kwahoteka kuoneka mũndũ ũngĩkua nĩ ũndũ wa mũndũ mwega. **8** No Ngai nĩonanĩtie wendo wake kũrĩ ithuĩ na njĩra ĩno: Atĩ hĩndĩ ĩrĩa twatũire tũrĩ ehia-rĩ, Kristũ nĩatũkuĩrĩire. **9** Kuona atĩ rĩu nĩtũtuĩtwo athingu na ũndũ wa thakame yake-rĩ, githĩ tũtigakĩhonokio makĩria kuuma harĩ mang'ũrĩ ma Ngai nĩ ũndũ wake! **10** Tondũ-rĩ, angĩkorwo hĩndĩ ĩrĩa twarĩ thũ cia Ngai nĩtwaiguithanirio nake na ũndũ wa gĩkuũ kĩa Mũriũ, na tondũ rĩu tũrĩ aiguithanie na Ngai-rĩ, nĩtũrĩkĩragĩrĩria kũhonokio nĩ ũndũ Kristũ arĩ muoyo. **11** Na to ũguo wiki, no o na nĩtũkenagĩra Ngai thĩinĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, o ũcio ũtũmĩte tũiguithanio na Ngai. **12** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, o ta ũrĩa kwĩhia kwa mũndũ ũmwe gwatũmire mehia matoonye gũkũ thĩ, nakĩo gĩkuũ gĩgĩtoonya nĩ ũndũ wa mehia, nao

andũ othe magĩtuĩka a gũkuaga tondũ nĩmehirie, **13** nĩgũkorwo o na watho ũtanaheanwo, mehia maarĩ kuo gũkũ thĩ. No gũtarĩ watho mũndũ ndangĩtuuo mwĩhia. **14** O na kũrĩ ũguo-rĩ, kuuma hĩndĩ ya Adamu o nginya hĩndĩ ya Musa, gĩkuũ nĩkĩo gĩatũire gĩthamakagĩra andũ, o na arĩa matehĩtie na ũndũ wa kwagarara watho ta ũrĩa Adamu eekĩte, arĩ we mũhano wa Ũrĩa warĩ wa gũũka thuutha. **15** No kĩheo kĩu gĩtihaanaine na ihĩtia rĩa kwagarara watho. Tondũ angĩkorwo andũ aingĩ nĩmakuire nĩ ũndũ wa ihĩtia rĩa mũndũ ũmwe-rĩ, wega wa Ngai o na kĩheo kĩrĩa kĩarehirwo nĩ wega wa mũndũ ũcio ũmwe, na nĩwe Jesũ Kristũ-rĩ, nĩcio ciiyũrĩrĩire andũ aingĩ mũno makĩria! **16** O na ningĩ, kĩheo kĩu kĩa Ngai gĩtiringaine na maciaro ma mehia ma mũndũ ũcio ũmwe: Tondũ gũtuĩrwo kwa rĩĩhia rĩu rĩmwe nĩkuo gwatũmire andũ matuĩrwo ciira, no kĩheo kĩu kĩaheanirwo nĩ Ngai o ũguo tũhũ kĩarutirwo nĩ ũndũ wa mehia maingĩ, nakĩo gĩgĩtũma matuuo athingu. **17** Tondũ-rĩ, angĩkorwo kwĩhia kwa mũndũ ũmwe gwatũmire gĩkuũ gĩthamake nĩ ũndũ wa mũndũ ũcio ũmwe-rĩ, githĩ arĩa maamũkagĩra wega mũingĩ wa Ngai na kĩheo kĩu kĩa ũthingu matigũtũũra mathamakaga makĩria marĩ muoyo-inĩ nĩ ũndũ wa mũndũ ũmwe, o we Jesũ Kristũ! **18** Nĩ ũndũ ũcio, o ta ũrĩa kwĩhia riita o rĩmwe gwatũmire andũ othe matuĩrwo ciira-rĩ, ũguo noguo gĩĩko kĩmwe kĩa ũthingu gĩatũmire andũ othe matuuo athingu nĩguo magĩe na muoyo. **19** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa ũremi wa mũndũ ũmwe watũmire andũ aingĩ matuuo ehia-rĩ, ũguo noguo gwathĩka kwa mũndũ ũcio ũmwe gũgũtũma andũ aingĩ matuuo athingu. **20** Ũhoro wa watho wongereirwo nĩguo mehia mongerereke. No harĩa mehia mongererekire-rĩ, naguo wega wa Ngai ũkĩongerereka makĩria, **21** nĩgeetha o ta ũrĩa mehia maathamakire thĩĩnĩ wa gĩkuũ-rĩ, o naguo wega wa Ngai ũthamakage nĩ ũndũ wa ũthingu, nĩguo ũtũkinyie muoyo-inĩ wa tene na tene nĩ ũndũ wa Jesũ Kristũ Mwathani witũ. **(aiōnios g166)**

6 Hakĩrĩ ũguo-rĩ, tũkiuge atĩa? Nĩ tũtũũre o twĩhagia nĩgeetha wega wa Ngai ũingĩhage? **2** Hĩ! Kũroaga gũtuĩka ũguo! Ithuĩ-rĩ, nĩtwakuire ũhoro-inĩ wa wĩhia; twakĩhota atĩa gũcooka gũtũũra thĩĩnĩ waguo? **3** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ ithuĩ othe arĩa twabatithirio thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ twabatithirio thĩĩnĩ wa gĩkuũ gĩake? **4** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, twabatithio nĩgũthikwo twathikirwo hamwe nake gĩkuũ-inĩ gĩake, nĩgeetha o ta ũrĩa Kristũ aariũkirio kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩ hinya wa riiri wa Ithe, o na ithuĩ tũtũũre na mũtũũrĩre mwerũ. **5** Angĩkorwo nĩtũnyiitithanĩtio nake ũguo thĩĩnĩ wa gĩkuũ gĩake-rĩ, hatirĩ nganja nĩtũkanyiitithanio nake thĩĩnĩ wa kũriũka gwake. **6** Nĩgũkorwo nĩtũũĩ atĩ mũndũ witũ wa tene nĩambirwo hamwe nake nĩgeetha mwĩrĩ ũyũ wa mehia weherio, nĩguo tũtikanacooke gũtuĩka ngombo cia mehia, **7** tondũ mũndũ o wothe ũrĩa ũrĩkĩtie gũkua nĩatigithanĩtio na mehia. **8** Na rĩrĩ, angĩkorwo nĩtwakuire hamwe na Kristũ-rĩ, nĩtwĩtĩkĩtie atĩ nĩtũgatũũra muoyo hamwe nake. **9** Nĩgũkorwo nĩtũũĩ atĩ tondũ Kristũ nĩariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ-rĩ, ndarĩ hĩndĩ agaacooka gũkua; gĩkuũ gĩtirĩ na hinya wa kũmwatha rĩngĩ. **10** Gĩkuũ kĩrĩa aakuire, aakuĩrĩire ũhoro wa mehia o riita rĩmwe rĩa kũigana; no muoyo ũrĩa atũũraga-rĩ, atũũraga nĩ ũndũ wa riiri wa Ngai. **11** O na inyuĩ, o ũndũ ũmwe mwĩonagei atĩ nĩmũkuĩte ũhoro-inĩ wa mehia, na atĩ mũtũũraga muoyo mũrĩ ngwatanĩro na Ngai thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ. **12** Tondũ ũcio, mũtikanareke mehia mathamakage thĩĩnĩ wa mĩĩrĩ yanyu ĩyo ĩkuaga, atĩ nĩguo mwathĩkagĩre meriĩrĩria mooru mayo. **13** Ningĩ mũtikananeane ciĩga cia mĩĩrĩ yanyu mehia-inĩ, atĩ nĩguo ituĩke ta indo cia kũhũthĩrwo cia kwagana nacio, no nĩ kaba mwĩheanage kũrĩ Ngai, mũhaana ta andũ marutĩtwo gĩkuũ-inĩ makarehwo muoyo-inĩ na mũneanage ciĩga icio cia mĩĩrĩ yanyu kũrĩ we nĩguo ituĩke ta indo cia kũhũthĩrwo na gwĩka maũndũ ma ũthingu. **14** Mũtigatuĩke a gwathagwo nĩ mehia, tondũ inyuĩ mũtirĩ agũthamakagĩrwo nĩ watho, no mũrĩ agũthamakagĩrwo nĩ wega wa Ngai. **15** Tũkiuge atĩa? Kuona atĩ tũtirĩ rungu rwa watho no tũrĩ rungu rwa wega wa Ngai-rĩ, nĩtũtũũre twĩhagia? Kũroaga gũtuĩka ũguo! **16** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ rĩrĩa mweheana kũrĩ mũndũ nĩguo mũtuĩke ngombo mũmwathĩkagĩre-rĩ, inyuĩ mũkĩrĩ o ngombo cia ũcio mwathĩkagĩra: mũrĩ ngombo cia mehia marĩa merekagĩria mũndũ gĩkuũ-inĩ, kana mũrĩ ngombo cia wathĩki ũrĩa ũrehaga ũthingu? **17** No Ngai arocookerio ngaatho, tondũ o na gũtuĩka inyuĩ mwarĩ ngombo cia mehia-rĩ, rĩu nĩmwathĩkĩire na ngoro yothe ũrutani ũrĩa mwehokeirwo. **18** Inyuĩ nĩmũrĩkĩtie kuohorwo mũkoima mehia-inĩ, mũgacooka gũtuĩka ngombo cia ũthingu. **19** Ndĩraaria ũhoro ũyũ ngĩũgerekanagia na maũndũ ma andũ tondũ inyuĩ nĩmwagĩte hinya mũtũũrĩre-inĩ wanyu wa ndũire. O ta ũrĩa mwatũire mũneanaga ciĩga cianyu cia mĩĩrĩ ituĩke ngombo kũrĩ maũndũ marĩa matarĩ ma ũtheru o na ma waganu ũrĩa ũtũire wongererekaga-rĩ, rĩu kĩneanei ciĩga cianyu ituĩke ngombo cia ũthingu nĩguo mũgaatuĩka andũ atheru. **20** Rĩrĩa mwarĩ ngombo cia mehia-rĩ, mũtiathagwo nĩ ũthingu. **21** Hĩndĩ ĩyo muonaga uumithio ũrĩkũ kuuma kũrĩ maũndũ marĩa matũmaga rĩu mũconoke? Maũndũ macio marigĩrĩrio-inĩ marehaga gĩkuũ! **22** No rĩu tondũ nĩmwohoretwo mũkoima mehia-inĩ na mũgatuĩka ngombo cia Ngai-rĩ, uumithio ũrĩa muonaga ũmwerekagĩria ũtheru-inĩ, na maciaro maguo nĩ muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **23** Nĩgũkorwo mũcaara wa mehia nĩ gĩkuũ, no kĩheo kĩrĩa Ngai aheanaga nĩ muoyo wa tene na tene thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ Mwathani witũ. **(aiōnios g166)**

7 Atĩrĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ (nĩgũkorwo ndĩraaria na inyuĩ mũrĩ andũ arĩa mooĩ watho), kaĩ mũtooĩ atĩ watho wathaga mũndũ o rĩrĩa arĩ muoyo? **2** Nĩ ũndũ mũtũmia ũrĩ na mũthuuri aikaraga ohanĩtio na mũthuuriwe nĩ watho ihinda rĩrĩa rĩothe mũthuuriwe arĩ muoyo; no mũthuuriwe angĩkua-rĩ, mũtumia ũcio ti muohe nĩ watho ũcio wa ũhiki. **3** Tondũ mũtumia ũcio angĩhikĩra mũndũ ũngĩ rĩrĩa mũthuuriwe arĩ muoyo, atuĩkaga mũtharia. No mũthuuriwe angĩkua, mũtumia ũcio ti muohe nĩ watho ũcio, na ndangĩtuĩka gĩtharia o na angĩhikio nĩ mũndũ ũngĩ. **4** Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, o na inyuĩ nĩmwakuire ũhoro-inĩ wa watho nĩ ũndũ wa mwĩrĩ wa Kristũ, nĩguo mũtuĩke a mũndũ ũngĩ, o we ũrĩa wariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ,

nĩgeetha tũciaragĩre Ngai maciaro. **5** Nĩgũkorwo hĩndĩ
ĩrĩa twathagwo nĩ mwĩrĩ ũyũ wa mehia-rĩ, merirĩria ma
mehia marĩa maarahũragwo nĩ watho nĩmarutaga wĩra
thĩĩnĩ wa mĩĩrĩ iitũ, magaciaragĩra gĩkuũ maciaro. **6** No
rĩu, nĩtuohoretwo tũkoima watho-inĩ, tondũ nĩtũkuĩte
ũhoro-inĩ ũrĩa watuohete nĩgeetha tũtungatage na
mũtungatĩre mwerũ wa Roho, no ti mũtungatĩre ũrĩa
mũkũrũ wa watho ũrĩa mwandĩke. **7** Rĩu rĩ, tũkiuge
atĩa? Watho ũkĩrĩ wĩhia? Aca ti ũguo! Ti-itherũ tiga nĩ
ũndũ wa watho ndingĩamenyire wĩhia nĩ kĩĩ. Nĩgũkorwo
ndingĩamenyire ũhoro wa gũcumĩkĩra korwo watho
ndwoigĩte, "Ndũkanacumĩkĩre kĩndũ kĩene." **8** No
wĩhia, tondũ wa kuona kamweke karĩa kaaheanĩtwo nĩ
rĩathani rĩu, ũgĩtũma ngĩe na merirĩria ma mĩthemba
yothe thĩĩnĩ wakwa. Nĩgũkorwo hatarĩ watho, wĩhia
nĩ mũkuũ. **9** Kũrĩ hĩndĩ niĩ ndaarĩ muoyo itanamenya
watho; no hĩndĩ ĩrĩa rĩathani rĩokire, wĩhia ũkĩgĩa muoyo
na niĩ ngĩkua. **10** Ngĩmenya atĩ rĩathani o rĩu rĩarĩ
rĩa gũtũma mũndũ atũũre muoyo-rĩ, norĩo rĩarehire
gĩkuũ. **11** Nĩgũkorwo rĩrĩa wĩhia wonire kamweke
karĩa kaaheanĩtwo nĩ rĩathani rĩu-rĩ, nĩ kũũheenia
waheenirie, na ũkĩnjũraga narĩo. **12** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ,
watho nĩ mũtheru, o na rĩathani no rĩtheru, na nĩ rĩa
kĩhooto na nĩ rĩega. **13** Kaĩ ũndũ ũcio mwega ũgĩcookete
gũtuĩka gĩkuũ harĩ niĩ? Gũtikanatuĩke ũguo! No nĩgeetha
wĩhia ũkũũrĩkane atĩ nĩ wĩhia, nĩwarehire gĩkuũ thĩĩnĩ
wakwa na ũndũ wa kũhũthĩra ũndũ ũcio mwega, nĩguo
wĩhia ũtuĩke wĩhia kũna. **14** Nĩtũũĩ atĩ watho uumanĩte
na Roho; no niĩ ndĩ mũndũ ũrĩ na mwĩrĩ wendetio
agatuĩka ngombo ya wĩhia. **15** Ndimenyaga maũndũ
marĩa njĩkaga. Nĩgũkorwo ũrĩa nyendaga gwĩka tiguo
njĩkaga, no ũndũ ũrĩa thũire nĩguo njĩkaga. **16** O na
ingĩtuĩka njĩkaga ũrĩa itekwenda gwĩka-rĩ, nĩnjĩtĩkĩrĩte
atĩ watho nĩ mwega. **17** Tondũ ũcio nĩngũũranĩte atĩ
ti niĩ mwene njĩkaga maũndũ macio, no nĩ wĩhia ũrĩa
ũtũũraga thĩĩnĩ wakwa wĩkaga ũguo. **18** Nĩnjũũĩ atĩ
gũtirĩ ũndũ mwega ũtũũraga thĩĩnĩ wakwa, ũguo nĩ
kuuga thĩĩnĩ wa mwĩrĩ ũyũ wakwa wĩhagia. Nĩgũkorwo
nĩndĩriragĩria gwĩka wega, no hinya wa gwĩka ũguo
nĩguo itarĩ. **19** Nĩgũkorwo wega ũrĩa nyendaga gwĩka
tiguo njĩkaga, no ũũru ũrĩa itendaga gwĩka nĩguo thiiaga
na mbere gwĩka. **20** Na rĩrĩ, ingĩkorwo nĩnjĩkaga ũrĩa
itekwenda gwĩka-rĩ, ti niĩ mwene njĩkaga maũndũ
macio, no nĩ wĩhia ũrĩa ũtũũraga thĩĩnĩ wakwa wĩkaga
ũguo. **21** Ũndũ ũyũ nĩũtũmaga nyone atĩ watho ũyũ
nĩguo ũrutaga wĩra thĩĩnĩ wakwa: Rĩrĩa ngwenda gwĩka
wega-rĩ, ũũru ũkoragwo o hamwe na niĩ. **22** Nĩgũkorwo
ngoro-inĩ yakwa thĩĩnĩ, nĩngenagĩra watho wa Ngai;
23 no nĩnyonaga watho ũngĩ ũkĩruta wĩra thĩĩnĩ wa
ciĩga cia mwĩrĩ wakwa, ũkarehaga mbaara, na ũkarũaga
na watho wa meciiria makwa, na ũkandua mũndũ
muohe nĩ watho wa wĩhia ũrĩa ũrutaga wĩra thĩĩnĩ wa
ciĩga ciakwa. **24** Kaĩ niĩ ndĩkĩrĩ mũndũ mũthĩĩnĩkuĩ!
Nũũ ũkũũhonokia harĩ mwĩrĩ ũyũ wa gĩkuũ? **25**
Nĩndacookeria Ngai ngaatho nĩ ũndũ wa Jesũ Kristũ
Mwathani witũ! Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, niĩ mwene thĩĩnĩ wa
meciiria makwa ndĩ ngombo ya watho wa Ngai, no ha
ũhoro wa mwĩrĩ ũyũ wa wĩhia, niĩ ndĩ ngombo ya watho
wa wĩhia.

8 Nĩ ũndũ wa maũndũ macio-rĩ, andũ arĩa marĩ thĩĩnĩ
wa Kristũ Jesũ o ti a kũherithio, **2** tondũ nĩ kũgerera
harĩ Jesũ Kristũ watho wa Roho ũrĩa ũheaga muoyo
wanjohorire kuuma kũrĩ wĩhia na gĩkuũ. **3** Nĩgũkorwo
ũndũ ũrĩa watho wa Musa ũtangĩahotire gwĩka nĩ
ũndũ wa kwagithio hinya nĩ mwĩrĩ ũyũ wĩhagia-rĩ,
Ngai nĩekire ũndũ ũcio na ũndũ wa gũtũma Mũriũ
wake mwene arĩ na mwĩrĩ ũhaanaine na mwĩrĩ ũyũ
wĩhagia, nĩgeetha atuĩke igongona rĩa kũhoroheria
mehia. Na nĩ ũndũ ũcio agĩtuĩra wĩhia ũrĩa warĩ thĩĩnĩ
wa mũndũ ũrĩa wĩhagia ciira, **4** nĩgeetha maũndũ
ma ũthingu marĩa mathanĩtwo nĩ watho mahingio
thĩĩnĩ witũ, ithuĩ arĩa tũtatũũraga kũringana na mwĩrĩ
ũyũ wĩhagia, no tũtũũraga kũringana na Roho. **5**
Andũ arĩa matũũraga kũringana na mwĩrĩ ũyũ wĩhagia
meciiragia o maũndũ marĩa mwĩrĩ ũcio wendaga; no arĩa
matũũraga kũringana na Roho meciiragia o maũndũ
marĩa mendagwo nĩ Roho. **6** Meciiria ma mũndũ mwĩhia
marehaga gĩkuũ, no meciiria marĩa maathagwo nĩ Roho
marehaga muoyo na thayũ; **7** meciiria marĩa mehagia
marĩ ũthũ na Ngai. Meciiria macio matiathĩkagĩra
watho wa Ngai, o na matingĩhota gwĩka ũguo. **8** Andũ
arĩa maathagwo nĩ mwĩrĩ ũyũ wĩhagia matingĩhota
gũkenia Ngai. **9** No rĩrĩ, inyuĩ mũtiathagwo nĩ mwĩrĩ
ũyũ wĩhagia, no mwathagwo nĩ Roho, angĩkorwo Roho
wa Ngai atũũraga thĩĩnĩ wanyu. No rĩrĩ, mũndũ o
wothe ũtarĩ na Roho wa Kristũ-rĩ, ũcio ti wa Kristũ. **10**
No angĩkorwo Kristũ arĩ thĩĩnĩ wanyu-rĩ, mĩĩrĩ yanyu
nĩmĩkuũ nĩ ũndũ wa mehia, no maroho manyu marĩ
muoyo nĩ ũndũ wa ũthingu. **11** Na ningĩ angĩkorwo
Roho wa Ngai ũrĩa wariũkirie Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ
atũũraga thĩĩnĩ wanyu-rĩ, o we ũcio wariũkirie Kristũ
kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩagatũma mĩĩrĩ ĩyo yanyu ĩkuaga
ĩgĩe na muoyo nĩ ũndũ wa Roho wake, ũcio ũtũũraga
thĩĩnĩ wanyu. **12** Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ,
ithuĩ tũrĩ na thiirĩ, no ti thiirĩ kũrĩ mwĩrĩ ũyũ wĩhagia,
atĩ nĩguo tũtũũrage kũringana na ũrĩa wendaga. **13**
Nĩgũkorwo mũngĩtũũra kũringana na ũrĩa mwĩrĩ ũyũ
wĩhagia wendaga-rĩ, nĩmũgakua, no mũngĩũraga ciiko
icio njũru cia mwĩrĩ na hinya wa Roho-rĩ, nĩmũgatũũra
muoyo, **14** tondũ andũ arĩa othe matongoragio nĩ
Roho wa Ngai acio nĩo ciana cia Ngai. **15** Nĩgũkorwo
mũtiaheirwo roho wa kũmũtua ngombo rĩngĩ nĩguo
mwĩtigagĩre, no mwaheirwo Roho wa kũmũtua ciana
ciake cia kwĩrererwo. Na nĩguo ũtũmaga twanĩrĩre
tũkoiga atĩrĩ, "Abba, Baba." **16** Roho Mũtheru we mwene
nĩwe mũira hamwe na maroho maitũ atĩ ithuĩ tũrĩ ciana
cia Ngai. **17** Rĩu-rĩ, angĩkorwo tũrĩ ciana ciake-rĩ, tũkĩrĩ
agai, tũgatuĩka o agai a kũgaya Ngai, na agai hamwe
na Kristũ, angĩkorwo ti-itherũ nĩtũgwatanagĩra nake
mĩnyamaro yake nĩguo tũkaahota kũgwatanĩra riiri
wake o naguo. **18** Nguona atĩ mĩnyamaro ĩrĩa tũrĩ nayo
rĩu ndĩngĩringithanio na riiri ũrĩa tũkaaguũrĩrio. **19**
Indo iria ciombirwo itũũraga cietereire kũguũranĩrio
gwa ciana cia Ngai irĩ na gũthethũka kũnene. **20**
Nĩgũkorwo ciũmbe icio ciathĩrĩirio itũũre itarĩ kĩene
na ti ũndũ wa gwĩthuurĩra cio nyene, no nĩ ũndũ wa
kwenda kwa ũrĩa waciathĩrĩirie itũũre irĩ na kĩrĩgĩrĩro,
21 atĩ ciũmbe cio nyene nĩigakũũrwo kuuma ũkombo-
inĩ wa kũbutha, ikinye wĩyathi-inĩ wa riiri wa ciana cia

Ngai. **22** Nĩtũũĩ atĩ nginyagia rĩu ciũmbe icio ciothe itũire icaayaga irĩ na ruo ta rwa mũndũ-wa-nja akĩheo mwana. **23** Na to indo icio icaayaga, no o na ithuĩ arĩa tũrĩ na maciaro ma mbere ma Roho, nĩtũcaayaga ngoro-inĩ ciitũ thĩĩnĩ, twetereire hĩndĩ ĩkinye ya gũtuuo ciana cia Ngai, na nĩkuo gũkũũrwo kwa mĩĩrĩ iitũ kuuma ũkombo-inĩ. **24** Nĩgũkorwo twahonokirio nĩ ũndũ wa kĩĩrĩgĩrĩro kĩu. No rĩrĩ, kwĩrĩgĩrĩra kĩndũ kĩoneku-rĩ, kĩu ti kĩĩrĩgĩrĩro kũrĩ. Nũũ wĩrĩgagĩrĩra kĩrĩa arĩ nakĩo? **25** No rĩrĩ, tũngĩkorwo twĩrĩgĩrĩire kĩrĩa tũtarĩ nakĩo-rĩ, tũgĩetagĩrĩra o tũkirĩrĩirie. **26** O ũndũ ũmwe, Roho nake nĩatũteithagia nĩ ũndũ wa ũrĩa tũtarĩ hinya. Ithuĩ tũtiũĩ kĩrĩa twagĩrĩirwo nĩkũhooya, no Roho we mwene nĩatũthaithanagĩrĩra arĩ na mũcaayo ũtangĩgweteka na ciugo. **27** Nake Ngai ũrĩa ũthuthuuragia ngoro ciitũ nĩoĩ meciiria ma Roho, tondũ Roho nĩwe ũthaithanagĩrĩra andũ arĩa aamũre kũringana na ũrĩa Ngai endete. **28** Ningĩ nĩtũũĩ atĩ harĩ andũ arĩa mendete Ngai, o arĩa metĩtwo nĩwe kũringana na ũrĩa aathugundĩte-rĩ, maũndũ mothe mateithanagia hamwe mamarehere kĩrathimo. **29** Nĩgũkorwo acio Ngai aamenyete o tene-rĩ, nĩo aathĩrĩirie matuĩke a kũhaananio na mũhianĩre wa Mũrũwe, nĩguo atuĩke irigithathi harĩ andũ aingĩ a Ithe ũmwe. **30** Nao acio aathĩrĩirie o mbere, nĩo eetire; nao acio eetire, nĩo aatuire athingu; nao acio aatuire athingu, nĩo aahumbire riiri. **31** Tũkiuge atĩa ũhoro ũkonii maũndũ macio? Angĩkorwo Ngai arĩ mwena witũ-rĩ, nũũ ũngĩkĩhota gũtũtuma ũthũ? **32** Ũcio ũtaigana gũcaĩra Mũriũ wake mwene, no akĩmũneana nĩ ũndũ witũ ithuothe, na rĩrĩ, agĩtũheete ũcio-rĩ, angĩkĩrega atĩa gũtũtaanahĩra na indo iria ingĩ ciothe? **33** Nũũ ũngĩona ũndũ wa gũthitangĩra andũ arĩa Ngai ethuurĩire? Nĩ Ngai ũmatuĩte atĩ matirĩ na mahĩtia. **34** Nũũ ũngĩhota kũmatua ehia? Gũtirĩ! Kristũ Jesũ, o we ũrĩa wakuire, na akĩriũka akiuma kũrĩ arĩa akuũ, nĩwe ũikarĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai agĩtũthaithanĩrĩra. **35** Nũũ ũngĩtũtigithania na wendani wa Kristũ? Anga nĩ kuona thĩĩna, kana kwĩhĩrwo nĩ ruo, kana nĩkũnyariirwo, kana ng'aragu, kana kwaga nguo, kana ũgwati, o na kana rũhiũ rwa njora? **36** O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Tũtindaga tũkĩũragwo o mũthenya wothe nĩ ũndũ waku; tũtuuagwo ta ng'ondu cia gũthĩnjwo." **37** No rĩrĩ, o na tũkĩonaga maũndũ macio mothe-rĩ, ithuĩ tũrĩ makĩria ma atooria nĩ ũndũ wa ũcio watwendire. **38** Nĩgũkorwo nĩndĩkĩtie kũmenya kũna atĩ o na kũngĩtuĩka nĩ ũhoro wa gũkua kana gũtũũra muoyo, o na kana araika kana ndaimono, o na kana ũhoro wa mahinda maya kana marĩa magooka, o na kana maahinya o na marĩkũ, **39** o na kana ũraihu wa na igũrũ kana ũriku, o na kana kĩndũ kĩngĩ o gĩothe kĩa iria ciombirwo: gũtirĩ o na kĩmwe kĩngĩhota gũtũtigithania na wendani wa Ngai, ũcio ũrĩ thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ, Mwathani witũ.

9 Niĩ ngwaria ũhoro-wa-ma ndĩ thĩĩnĩ wa Kristũ, ti maheeni ndĩraaria, o nayo thamiri yakwa nĩyo mũira wakwa thĩĩnĩ wa Roho Mũtheru, **2** atĩ ndĩ na kĩeha kĩnene na ruo rwa ngoro rũtarathira. **3** Nĩgũkorwo ingĩendire niĩ mwene nyiitwo nĩ kĩrũmi na nyingatwo ndigithanio na Kristũ handũ-inĩ ha ariũ na aarĩ a Ithe witũ acio a rũrĩrĩ rwitũ kĩũmbe, **4** nĩo andũ a Isiraeli. O nĩo Ngai aatuire ciana ciake; na nĩo maikaraga na riiri wake, na no-o matuĩtwo andũ a kĩrĩkanĩro, na a kwamũkĩra watho, na a kũhooyaga hekarũ-inĩ, o na ningĩ nĩo merĩirwo ciiranĩro. **5** Ningĩ maithe maitũ marĩa ma tene maarĩ a kĩruka kĩu, nake Kristũ aarĩ wa rũciaro rwao ha ũhoro wa mwĩrĩ, o we Ngai ũrĩa wathaga maũndũ mothe, ũrĩa ũgoocagwo nginya tene! Ameni. **(aiōn g165)** **6** Ũguo ti kuuga atĩ kiugo kĩa Ngai nĩkĩagĩte kũhinga. Nĩgũkorwo ti andũ othe arĩa maciarĩirwo Isiraeli marĩ andũ a Ngai a ma. **7** O na ningĩ ti othe ciana cia Iburahĩmu, o na gũtuĩka nĩ a rũciaro rwake. No rĩrĩ, eerirwo atĩrĩ, "Rũciaro rũrĩa rũgeetanio nawe rũkoima harĩ Isaaka." **8** Ũguo nĩ ta kuuga atĩrĩ, ti ciana iria iciarĩtwo na njĩra ya ndũire ingĩtuĩka ciana cia Ngai, no nĩ ciana cia kĩĩranĩro ituuagwo cia mbeũ ya Iburahĩmu. **9** Nĩgũkorwo kĩĩranĩro kĩoigĩte atĩrĩ: "Ihinda rĩrĩa rĩamũre rĩakinya nĩngacooka, nake Sara nĩakagĩa kaana ga kahĩĩ." **10** Na to ũguo wiki, o nacio ciana cia Rebeka ciarĩ cia ithe o ũmwe, na nĩwe ithe witũ Isaaka. **11** No rĩrĩ, ciana icio cia mahatha itanaciarwo, o na itekĩte ũndũ o na ũrĩkũ mwega kana mũũru, nĩguo mũbango ũrĩa Ngai aathugundĩte wa gwĩthuurĩra andũ ũhinge: **12** ti na ũndũ wa ciĩko iria mekĩte, no nĩ ũndũ wa wendi wa ũcio wĩtanaga, nĩerire Rebeka atĩrĩ, "Ũrĩa mũkũrũ nĩagatungatĩra ũrĩa mũnini." **13** O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Nĩndendire Jakubu, no ngĩrega Esaũ." **14** Tũkiuge atĩa nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio? Ngai no atuanĩre ũndũ ũtarĩ wa kĩhooto? Kũroaga gũtuĩka ũguo! **15** Nĩgũkorwo erire Musa atĩrĩ, "Nĩndĩiguagĩra tha ũrĩa ndenda kũiguĩra tha, na ngacaĩra ũrĩa ndenda gũcaĩra." **16** Tondũ ũcio-rĩ, ũndũ ũcio nduonekaga nĩ ũndũ wa wendi wa mũndũ, kana nĩ ũndũ wa kĩyo gĩake, no nĩ ũndũ wa tha cia Ngai. **17** Nĩgũkorwo Maandĩko-inĩ Firaũni erĩtwo atĩrĩ: "Ndagũtũũgĩririe nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ kĩũmbe, nĩguo nyonanie hinya wakwa thĩĩnĩ waku, na nĩguo rĩĩtwa rĩakwa rĩhunjio thĩ yothe." **18** Nĩ ũndũ ũcio Ngai aiguagĩra tha mũndũ ũrĩa enda kũiguĩra tha, na akoomia ngoro ya ũrĩa enda kũũmia. **19** Ũmwe wanyu ahota kũnjũũria atĩrĩ: "Ngai atũire atũtuagĩra mahĩtia nĩkĩ? Tondũ nũũ ũngĩkĩhota kũregana na ũrĩa Ngai ekwenda?" **20** No wee-rĩ, ũkĩrĩ ũ mũndũ ũyũ nĩguo ũcookanĩrie na Ngai? "Kĩndũ kĩrĩa kĩombirwo-rĩ, no kĩũrie ũcio wakĩũmbire, 'Wanyũmbire ũũ nĩkĩ?'" **21** Githĩ mũũmbi wa nyũngũ ndarĩ na kĩhooto gĩa kũhũthĩra rĩũmba o ũrĩa angĩenda; kĩenyũ kĩmwe kĩa rĩũmba rĩu athondeke indo imwe cia kũhũthĩrwo na njĩra ya gũtĩĩka na ingĩ nĩ ũndũ wa mahũthĩro ma ndũire? **22** Ĩ kũngĩkorwo Ngai, tondũ nĩathuurĩte kuonania mang'ũrĩ make na kũmenyithania hinya wake, nĩakirĩrĩirie mũno arĩ na wetereri mũnene andũ arĩa mahaana to indo icio cia kũrakarĩrwo, o icio ciahaarĩirio kwanangwo? **23** Ĩ kũngĩkorwo ekaga ũguo nĩgeetha atũme ũingĩ wa riiri wake ũmenyeke nĩ arĩa mahaana ta indo iria akaiguĩra tha, arĩa aahaarĩirie o mbere matuĩke a kũgaya riiri ũcio, **24** na nĩo ithuĩ, ithuĩ arĩa eetire, na to arĩa moimĩte kũrĩ Ayahudi, no nĩ kuuma o na kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ? **25** O ta ũrĩa oigĩte Ibuku-inĩ rĩa Hosea, atĩrĩ: "Andũ arĩa matarĩ akwa nĩo ngeeta 'andũ akwa'; nake mũndũ-wa-nja ũcio ũtarĩ mwende nĩwe ngeeta 'mwendwa wakwa.'" **26** na ningĩ, "Nĩgũgatuĩka atĩ, o handũ harĩa meerĩirwo atĩrĩ,

‘Inyuĩ mũtirĩ andũ akwa,’ no ho mageetĩrwo ‘ariũ a Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo’.” **27** Naguo ũhoro ũkoniĩ Isiraeli, Isaia nĩanĩrĩire, akiuga atĩrĩ: “O na gũtuĩka andũ a Isiraeli maigana ta mũthanga wa iria-inĩ-rĩ, no matigari mao makaahonoka. **28** Nĩgũkorwo Mwathani nĩagatuĩra andũ a gũkũ thĩ ciira o narua, na aũkinyie mũthia.” **29** Na o ta ũrĩa Isaia oigĩte o mbere ũndũ ũcio ũtanakinya, atĩrĩ: “Tiga Mwathani Mwene-Hinya-Wothe aatũtigĩirie njiaro-rĩ, ithuĩ tũngĩatuĩkire ta Sodomu, na tũhaane o ta Gomora.” **30** Tũkiuge atĩa ha ũhoro ũcio? Atĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, arĩa mataathingatire ũthingu, nĩmagĩire naguo, ũthingu ũrĩa ũgĩĩagwo naguo na ũndũ wa gwĩtĩkia; **31** no atĩ andũ a Isiraeli, arĩa maathingatire watho wa ũthingu-rĩ, matiigana kũgĩa na watho ũcio. **32** Maagire kũgĩa naguo nĩkĩ? Tondũ matiaũthiingatire na njĩra ya wĩtĩkio, no maũcaririe na njĩra ya gwĩka maũndũ. O nao nĩmahĩngirwo nĩ “ihiga rĩrĩa rĩhĩnganaga”. **33** O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo: “Atĩrĩrĩ, kũu Zayuni nĩnjigĩte ihiga rĩrĩa rĩtũmaga andũ mahĩngwo, na ngaiga rwaro rwa ihiga rũrĩa rũtũmaga magũe, nake mũndũ ũrĩa ũmwĩhokete ndarĩ hĩndĩ agaaconorithio.”

10 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ũndũ ũrĩa ngoro yakwa yendete mũno na ũrĩa hooyaga Ngai nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli nĩ atĩ mahonokio. **2** Nĩgũkorwo niĩ ndĩ mũira wao atĩ nĩ marĩ kĩyo ũhoro-inĩ wa Ngai, no kĩyo kĩu kĩao gĩkaaga ũmenyi. **3** Na tondũ matiigana kũmenya ũthingu ũrĩa uumaga kũrĩ Ngai no nĩ kũgeria maageririe kwĩhaandĩra ũthingu wao ene-rĩ, matiigana kwĩnyiihĩria ũthingu wa Ngai. **4** Nake Kristũ nĩwe wakinyirie ũhoro wa watho mũthia nĩgeetha kũgĩe na ũthingu kũrĩ mũndũ o wothe ũrĩa wĩtĩkĩtie. **5** Musa aataarĩirie ũhoro wa ũthingu ũrĩa uumanaga na watho na njĩra ĩno: “Mũndũ ũrĩa wĩkaga maũndũ macio arĩtũũragio muoyo nĩmo.” **6** No rĩrĩ, ũthingu ũrĩa uumanaga na gwĩtĩkia uugaga atĩrĩ: “Ndũkaneyũrie na ngoro atĩrĩ, ‘Nũũ ũkwambata akinye igũrũ?’” (ũguo nĩ kuuga, agĩĩre Kristũ amũrehe gũkũ thĩ) **7** “o na ndũkeyũrie, ‘Nũũ ũkaaharũrũka irima rĩrĩa rĩtarĩ gĩturi?’” (ũguo nĩ kuuga, ambatie Kristũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ). **(Abyssos g12)** **8** No ũhoro ũcio uugaga atĩa? Uugaga atĩrĩ, “Ũhoro ũrĩ o hakuhĩ nawe; ũrĩ o kanua-inĩ gaku, na ngoro-inĩ yaku,” naguo ũhoro ũcio nĩguo ũhoro wa wĩtĩkio ũrĩa tumbũraga: **9** Atĩ ũngiumbũra na kanua gaku atĩ, “Jesũ nĩ Mwathani,” o na gwĩtĩkia wĩtĩkie na ngoro yaku atĩ Ngai nĩamũriũkirie oime kũrĩ arĩa akuũ-rĩ, no ũhonoke. **10** Nĩgũkorwo mũndũ etĩkagia na ngoro yake, agatuuo mũthingu, na akoimbũra na kanua gake, agakĩhonokio. **11** Tondũ Maandĩko moigĩte atĩrĩ, “Ũrĩa wothe ũmwĩhokaga ndarĩ hĩndĩ agaaconorithio.” **12** Nĩgũkorwo gũtirĩ ngũũrani gatagatĩ ka Mũyahudi na mũndũ-wa-Ndũrĩrĩ: tondũ Mwathani o ũcio nĩwe Mwathani wa andũ othe, na nĩarathimaga mũno arĩa othe mamũkayagĩra; **13** nĩgũkorwo nĩ kwandĩke atĩrĩ, “Mũndũ wothe ũrĩa ũgaakaĩra rĩĩtwa rĩa Mwathani nĩakahonoka.” **14** No rĩrĩ, mangĩmũkaĩra atĩa matamwĩtĩkĩtie? Na mangĩmwĩtĩkia atĩa matarĩ maigua ũhoro wake? Na mangĩkĩigua atĩa matarĩ na mũndũ wa kũmahunjĩria? **15** Ningĩ andũ mangĩhota atĩa kũhunjia ũhoro matarĩ atũme? O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ, “Kaĩ magũrũ ma andũ arĩa mahunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega nĩmagĩrĩire-ĩ!” **16** No rĩrĩ, ti andũ othe Isiraeli meetĩkĩrire Ũhoro-ũrĩa-Mwega. Nĩgũkorwo Isaia oririe atĩrĩ, “Mwathani, nũũ wĩtĩkĩtie ũhoro witũ?” **17** Nĩ ũndũ ũcio, gwĩtĩkia kuumanaga na kũigua ũhoro, naguo ũhoro ũiguagwo na ũndũ wa kiugo gĩa Kristũ. **18** No ngũũria atĩrĩ: Matirĩ maigua Ũhoro? Hatirĩ nganja nĩmaiguĩte, tondũ Maandĩko mekuuga atĩrĩ: “Mũgambo wao nĩwahunjire thĩ yothe, nacio ciugo ciao igĩkinya ituri-inĩ ciothe cia thĩ.” **19** Na ningĩ ngũũria atĩrĩ: Andũ a Isiraeli matiigana kũmenya ũguo? Atĩrĩ, Musa o mbere oigire atĩrĩ, “Nĩngatũma mũigue ũiru nĩ ũndũ wa rũrĩrĩ hatarĩ; nĩngatũma mũrakare nĩ ũndũ wa rũrĩrĩ rũtarĩ na ũmenyo!” **20** Nake Isaia akiuga omĩrĩirie mũno atĩrĩ, “Andũ arĩa mataanjaragia nĩo maanyonire; ndeeguũrĩirie arĩa mataanjũũragĩrĩria.” **21** No ha ũhoro ũkoniĩ Isiraeli akoiga atĩrĩ, “Mũthenya wothe ndindaga ndambũrũkĩtie moko makwa kũrĩ andũ aremi, na a ngarari.”

11 Ningĩ ngũũria atĩrĩ: Ngai nĩkũrega aaregire andũ ake? Kũroaga gũtuĩka ũguo! Niĩ mwene ndĩ Mũisiraeli, wa rũciaro rwa Iburahĩmu, na wa mũhĩrĩga wa Benjamini. **2** Ngai ndaigana kũrega andũ ake arĩa aamenyete o mbere. Kaĩ mũtooĩ ũrĩa Maandĩko moigĩte harĩa handĩkĩtwo ũhoro wa Elija, ũrĩa aathaithire Ngai nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli, akiuga atĩrĩ: **3** “Mwathani, nĩmoragĩte anabii aku na nĩmatharĩtie igongona ciaku; no niĩ nyiki ndigarĩte, nao nĩkũnjaria maranjaria manjũrage”? **4** Ngai aamũcookeirie atĩrĩ, “Nĩndĩĩtigĩirie andũ ngiri mũgwanja arĩa matarĩ maaturĩria Baali ndu.” **5** Nĩ ũndũ ũcio, o na hĩndĩ ĩno tũrĩ, nĩ kũrĩ na matigari marĩa Ngai ethuurĩire nĩ ũndũ wa wega wake. **6** Na angĩkorwo Ngai aamathuurire nĩ ũndũ wa wega wake-rĩ, gũtingĩgĩtuĩka atĩ maathuurirwo nĩ ũndũ wa ciĩko ciao; korwo nĩ ũguo-rĩ, wega wa Ngai ndũngĩgĩtuĩka nĩ wega rĩngĩ. **7** Rĩu tũkiuge atĩa? Nĩ atĩrĩ, ũndũ ũrĩa andũ a Isiraeli maatũire macaragia na kĩyo kĩnene matiawonire, no andũ arĩa athuure-rĩ, nĩmawonire. Acio angĩ nao nĩmoomirio ngoro, **8** o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: “Ngai nĩamaheire roho ta wa andũ magonetio nĩ toro, akĩmahe maitho matekuona, na matũ matekũigua, o nginya ũmũthĩ ũyũ.” **9** Nake Daudi ekuuga atĩrĩ: “Metha yao ya kũrĩĩra ĩrotuĩka mũtego, na kĩndũ gĩa kũmagwatia, o na ĩtuĩke ya kũmahĩnga, na irĩhi rĩa ũũru wao. **10** Maitho mao marogĩa nduma, matige gũcooka kuona, na mathiiage mainamĩrĩire nginya tene.” **11** Ningĩ ngũũria atĩrĩ: Ayahudi nĩkũhĩngwo maahĩngirwo makĩgũa ũndũ matangĩũkĩra? Kũroaga gũtuĩka ũguo! Aca ti guo o na atĩa! Ũrĩa kũrĩ nĩ atĩ, tondũ wa mehia mao, ũhonokio nĩũkinyĩire andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩgeetha andũ a Isiraeli maigue ũiru. **12** No angĩkorwo ũremi wao nĩũtuĩkĩte ũtonga kũrĩ kĩrĩndĩ gĩa thĩ, nayo hathara yao ĩgatuĩka ũtonga kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ-rĩ, githĩ kũiyũrĩrĩrwo kwao gũtingĩkĩrehe ũtonga mũingĩ makĩria! **13** Rĩu-rĩ, nĩ inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ ndĩraarĩria. Tondũ ndĩ mũtũmwo ũtũmĩtwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ-rĩ, ũtungata ũcio wakwa nĩndĩwĩkĩrĩire mũno, **14** ngĩĩgeragĩria kana hihi ndahota kwarahũra andũ a rũruka rwakwa kĩũmbe maigue ũiru, na ndũme amwe ao mahonokio. **15** Tondũ angĩkorwo kũregwo kwao nĩkuo gwa gũtũma kĩrĩndĩ gĩa thĩ

kĩiguithanio na Ngai-rĩ, ĩ gwĩtĩkĩrwo kwao kũngĩkĩrehe kĩĩ, tiga o kũriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ? **16** Angĩkorwo kĩenyũ gĩa kĩmere kĩrĩa kĩrutĩirwo Ngai kĩrĩ maciaro ma mbere nĩ gĩtheru-rĩ, o nakĩo kĩmere gĩothe no gĩtheru; angĩkorwo mũri nĩ mũtheru-rĩ, o nacio honge no theru. **17** Angĩkorwo honge imwe cia mũtamaiyũ wa mũgũnda nĩciakahũrirwo, nawe, o na watuĩka ũrĩ rũhonge rwa mũtamaiyũ wa gĩthaka-rĩ, ũgĩciarithanio na honge icio ingĩ, na rĩu nĩũgayanaga ũnoru na icio ingĩ kuuma mũri wa mũtamaiyũ ũcio-rĩ, **18** menya ndũkae kwĩganĩra honge icio ingĩ. Ũngĩka ũguo-rĩ, ririkana ũndũ ũyũ: Wee tiwe ũnyiitĩrĩire mũri ũcio, no nĩ mũri ũcio ũkũnyiitĩrĩire. **19** No wee no ũkiuge atĩrĩ, "Honge icio ciakahũrirwo nĩgeetha njiarithanio na mũtĩ." **20** Ũguo noguo. No rĩrĩ, honge icio ciakahũrirwo tondũ wa kwaga gwĩtĩkia, nawe wĩhaandĩte nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia. Ndũkae gwĩtĩĩa, no wĩtigagĩre. **21** Tondũ angĩkorwo Ngai ndaacaĩire honge icio cia ndũire-rĩ, o nawe ndangĩgũcaĩra. **22** Nĩ ũndũ ũcio, mwĩcũraniei ũhoro wa ũtugi wa Ngai na kwaga tha gwake: harĩ andũ acio maagũire, nĩagire kũmaiguĩra tha, no inyuĩ, nĩkũmũtuga amũtugaga, angĩkorwo nĩmũgũtũũra thĩinĩ wa ũtugi wake. Kwaga ũguo-rĩ, o na inyuĩ no mũtinio mweherio. **23** Andũ acio nao mangĩtiga kũrũmia ũhoro ũcio wa kwaga gwĩtĩkia-rĩ, nĩmagaciarithanio na mũtĩ, nĩgũkorwo Ngai arĩ na ũhoti wa kũmaciarithania naguo rĩngĩ. **24** Nĩ ũndũ-rĩ, angĩkorwo mwatinirio kuuma mũtamaiyũ-inĩ wa kĩrĩti, na mũgĩcooka mũgĩciarithanio na mũtamaiyũ wa mũgũnda, na ũcio nĩ ũhoro ũtarĩ wa ndũire-rĩ, githĩ ti ũhũthũ makĩria honge ici, o ici ciarĩ ciaguo, gũciarithanio na mũtamaiyũ wa mũgũnda o ũcio warĩ wao kĩũmbe! **25** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndikwenda mũikare mũrigĩtwo nĩ ũhoro ũyũ wa hitho, nĩgeetha mũtikae kwĩona ta mũrĩ oogĩ: Hitho nĩ atĩ, andũ amwe a Isiraeli nĩanyiite nĩ kũũmia ngoro, o nginya rĩrĩa mũigana wa andũ-a-Ndũrĩrĩ ũkaahinga gũtoonya. **26** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, andũ a Isiraeli othe nĩmakahonokio, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Mũhonokia nĩakoima Zayuni; naguo ũhoro wa kũregana na Ngai nĩakaweheria kuuma kũrĩ Jakubu. **27** Nakĩo gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa ngaarĩkanĩra nao, rĩrĩa ngaamehereria mehia mao." **28** Ha Ũhoro-ũrĩa-Mwega-rĩ, andũ a Isiraeli nĩmatuirwo thũ nĩ ũndũ wanyu, no ha ũhoro wa gũthuurwo-rĩ, nĩmendetwo nĩ ũndũ wa maithe mao ma tene, **29** nĩgũkorwo iheo iria Ngai aheanaga na gwĩtana kũrĩa etanaga nakuo ndacookaga kwĩricũkwo. **30** O ta ũrĩa inyuĩ hĩndĩ ĩmwe mwaremeire Ngai, no rĩu nĩamũiguĩrĩire tha nĩ ũndũ wa ũremi wao-rĩ, **31** rĩu no taguo o nao matuĩkĩte aremi, nĩgeetha o nao rĩu maiguĩrwo tha nĩ ũndũ wa ũrĩa Ngai amũiguĩrĩire tha. **32** Nĩgũkorwo Ngai nĩatuĩte andũ othe aremi nĩgeetha acooke amaiguĩre tha othe. **(eleēsē g1653)** **33** Hĩ! Ĩ ũũgĩ wa Ngai, o naguo ũmenyo wake, itikĩrĩ nyingĩ na ndiku mũno! Matuĩro make gũtirĩ ũngĩhota kũmatuĩria, na mĩthiĩre yake kaĩ ndĩngĩmenyeka-ĩ! **34** "Nũũ ũmenyete meciiria ma Mwathani? Kana nũũ ũkoretwo akĩmũtaara?" **35** "Nũũ wanahe Ngai kĩndũ, atĩ nĩguo Ngai acooke amũrĩhe kĩndũ kĩu?" **36** Nĩgũkorwo indo ciothe cioimire harĩ we, na nĩwe ũcitũũragia ciothe, na ciothe-rĩ, no ciake. Nake arogoocagwo nginya tene na tene! Ameni. **(aiōn g165)**

12 Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndamũthaitha tondũ wa ũrĩa Ngai anamũiguĩra tha, mwĩrute mĩĩrĩ yanyu ĩtuĩke magongona marĩ muoyo, na matheru mangĩkenia Ngai, arĩ guo ũtungata ũrĩa wagĩrĩire na wa ma wa kũgoocithia Ngai. **2** Mũtikanahaananie ũhoro wanyu na maũndũ marĩa mekagwo nĩ andũ a thĩ ĩno; no garũrũkai na ũndũ wa kwerũhio meciiria manyu. Hĩndĩ ĩyo nĩmũrĩhotaga kũmenya na gwĩtĩkĩra wendi ũcio wa Ngai, o wendi ũcio wake mwega ũrĩa wa kũmũkenagia, na mũkinyanĩru kũna. **(aiōn g165)** **3** Nĩ ũndũ wa wega ũrĩa ndaaheirwo nĩ Ngai-rĩ, ngwĩra o mũndũ wothe wanyu atĩrĩ: Mũndũ ndakae gwĩtua mũnene gũkĩra ũrĩa aagĩrĩirwo nĩ gwĩtua, no nĩ kaba mũndũ eciiragie ũhoro wake we mwene na atue itua rĩagĩrĩru, kũringana na wĩtĩkio ũrĩa Ngai amũheete. **4** O ta ũrĩa tũrĩ na ciĩga nyingĩ thĩinĩ wa mwĩrĩ ũmwe, nacio ciĩga ici ciothe itirutaga wĩra mũthemba ũmwe-rĩ, **5** no taguo o na ithuĩ, o na twatuĩka tũrĩ aingĩ, tũrĩ mwĩrĩ ũmwe thĩinĩ wa Kristũ, na o kĩĩga nĩkĩohanĩtio na iria ingĩ ciothe. **6** Ningĩ nĩtũheetwo iheo itiganĩte, kũringana na wega ũrĩa tũheetwo. Angĩkorwo kĩheo kĩa mũndũ nĩ kũratha mohoro-rĩ, nĩahũthĩre kĩheo kĩu kũringana na ũrĩa wĩtĩkio wake ũigana. **7** Angĩkorwo nĩ gũtungata, nĩatungatage; na angĩkorwo nĩ kũrutana, nĩarutanage; **8** ningĩ angĩkorwo nĩ kũũmĩrĩria andũ, nĩakĩũmanagĩrĩrie; na angĩkorwo nĩ wa kũrũmbũiya mabata ma andũ arĩa angĩ, nĩakĩheanage na ũtaana; angĩkorwo nĩ wa gũtongoria, nĩatongoragie na kĩyo; ningĩ ũrĩa wa kũiguanĩra tha, nĩekage ũguo akenete. **9** Wendani wanyu nĩũkoragwo nĩ ũrĩa ũtarĩ ũhinga. Thũũragai ũndũ ũrĩa mũũru; naguo ũndũ ũrĩa mwega mũkĩũrũmagie. **10** Endanagai mũndũ na ũrĩa ũngĩ, mũrĩ na wendani ta wa ciana cia ithe ũmwe. Na mũndũ nĩatĩĩage ũrĩa ũngĩ gũkĩra we mwene. **11** Rutagai wĩra na kĩyo, na mũreke ngoro cianyu ihĩahĩage, mũgĩtungatagĩra Mwathani. **12** Ikaragai mũkenete nĩ ũndũ mũrĩ na kĩĩrĩgĩrĩro, na mũkiragĩrĩrie hĩndĩ ya mathĩĩna, na mũikarage mũkĩhooyaga hĩndĩ ciothe. **13** Teithagiai andũ a Ngai mabataro-inĩ mao. Tũũrai mũnyiitaga andũ ũgeni. **14** Rathimagai andũ arĩa mamũnyariiraga; marathimagei na mũtikanamarume. **15** Kenagai hamwe na arĩa marakena; na mũcakae na arĩa maracakaya. **16** Tũũrai mũiguanĩte mũndũ na ũrĩa ũngĩ. Tigagai gwĩtĩĩa, no mwĩtĩkagĩre kũgĩa ngwatanĩro na andũ arĩa matarĩ igweta. Tigagai kwĩona ta mũrĩ oogĩ. **17** Mũtikaneke mũndũ ũũru nĩ ũndũ wa ũũru ũrĩa amwĩkĩte. Menyagĩrĩrai nĩguo mwĩkage maũndũ marĩa mangĩonwo magĩrĩire nĩ andũ othe. **18** Inyuĩ-rĩ, geragiai gũikarania na mũndũ o wothe na thayũ kũngĩhoteka. **19** Arata akwa, mũtikanerĩhĩrie, no tigagĩriai mang'ũrĩ ma Ngai handũ, nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Kũrĩhanĩria nĩ gwakwa; nĩ niĩ ngaarĩhanĩria," ũguo nĩguo Mwathani ekuuga. **20** Handũ ha ũguo-rĩ: "Thũ yaku ĩngĩkorwo ĩhũtiĩ-rĩ, mĩhe irio; ĩngĩkorwo nĩĩnyootiĩ-rĩ, mĩhe gĩa kũnyua. Gwĩka ũguo-rĩ, nĩkũmĩigĩrĩra makara ma mwaki mũtwe." **21** Mũtikanatoorio nĩ ũũru, no tooragiai ũũru na wega.

13 O mũndũ no nginya athĩkagĩre arĩa maathanaga, nĩgũkorwo gũtirĩ hinya wa gwathana tiga ũrĩa Ngai ahaandĩte. Aathani arĩa marĩ ho nĩ Ngai ũmatuĩte a gwathana. **2** Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, mũndũ ũrĩa ũremagĩra arĩa maathanaga, nĩkũrega aregaga ũndũ ũrĩa Ngai atuĩte, nao arĩa mekaga ũguo nĩmagatuĩka a gũtuĩrwo ciira. **3** Nĩgũkorwo aathani ti a kũmakia arĩa mekaga ũrĩa kwagĩrĩire, no nĩ a kũmakia arĩa mekaga ũũru. Nĩũkwenda wagage gwĩtigagĩra ũrĩa wathanaga? Gĩĩkage ũrĩa kwagĩrĩire, nake nĩarĩkũgathagĩrĩria. **4** Nĩgũkorwo we nĩ ndungata ya Ngai ya gũtũma wonage maũndũ mega. No ũngĩka ũũru-rĩ, wĩtigĩre, nĩgũkorwo ndakuuaga rũhiũ rwa njora tũhũ. We nĩ ndungata ya Ngai, na mũrĩhania wake wa kũherithania na wa gũkinyĩria mũndũ ũrĩa wĩkaga ũũru mang'ũrĩ ma Ngai. **5** Nĩ ũndũ ũcio, nĩ kwagĩrĩire mwathĩkagĩre arĩa maathanaga, ti tondũ wa gwĩtigĩra mang'ũrĩ macio, no nĩ tondũ wa ũrĩa mwĩmenyeire na thamiri cianyu ũrĩa arĩ wega gwĩka. **6** Ũndũ ũcio noguo ũtũmaga mũrutage magooti, nĩgũkorwo arĩa maathanaga nĩ ndungata cia Ngai, na maheanaga mahinda mao mothe nĩ ũndũ wa wĩra ũcio kĩũmbe. **7** Rutagĩrai andũ othe kĩrĩa mwagĩrĩirwo nĩ kũmarutĩra: Angĩkorwo mũtirutĩte magooti, rutai magooti; na angĩkorwo nĩ kũruta mbeeca cia kũrutithia wĩra wa bũrũri, rutai; nao andũ arĩa a kũheo gĩtĩĩo, maheagei; na arĩa a gwĩkĩrĩrwo, mekagĩrĩrei. **8** Mũtigaikare mũrĩ na thiirĩ na mũndũ o na ũrĩkũ, tiga o mwendanage hĩndĩ ciothe mũndũ na ũrĩa ũngĩ, nĩgũkorwo mũndũ wendaga mũndũ ũrĩa ũngĩ nĩahingĩtie watho. **9** Nĩ ũndũ maathani maya, atĩ "Ndũkanatharanie," na "Ndũkanoragane," na "Ndũkanaiye", na "Ndũkanacumĩkĩre kĩndũ kĩene," o na rĩathani rĩngĩ o rĩothe rĩngĩkorwo ho, mohanĩtio mothe maturanĩirwo thĩinĩ wa rĩathani rĩĩrĩ: "Enda mũndũ ũrĩa ũngĩ ta ũrĩa wĩyendete wee mwene." **10** Wendani-rĩ, ndũngĩĩka mũndũ ũrĩa ũngĩ ũũru. Nĩ ũndũ ũcio kwendana nĩkuo kũhingia watho. **11** Na mwĩkage ũguo nĩ ũndũ wa kũmenya mahinda maya tũrĩ ũrĩa matarĩĩ. Ihinda nĩikinyu nĩgeetha mwarahũke mũtige gũkoma, tondũ ũhonokio witũ rĩu ũrĩ hakuhĩ kũrĩ rĩrĩa twambĩrĩirie gwĩtĩkia. **12** Ũtukũ ũrĩ hakuhĩ gũthira; naguo mũthenya ũkiriĩ gũkinya. Nĩ ũndũ ũcio nĩtũtigane na maũndũ ma nduma na twĩohe indo cia mbaara, o iria cia ũtheri. **13** Nĩtũthiiage na mĩthiĩre mĩagĩrĩru, o ĩrĩa yagĩrĩire gũikarwo nayo mũthenya, tũtigatoonye maruga-inĩ mooru marĩ na nyĩmbo njũru na ũrĩĩu, na tũtigatoonye ũtharia-inĩ kana maũndũ ma ũũra-thoni, na tũtikagĩage na njũgitano na kũiguanĩra ũiru. **14** No rĩrĩ, mwĩhumbei Mwathani Jesũ Kristũ, na mũtigatũũre mwĩciiragia o ũrĩa mũngĩhingia merirĩria ma mĩĩrĩ ĩno ya mehia.

14 Na rĩrĩ, mũndũ ũrĩa ũkoragwo arĩ na wĩtĩkio mũhũthũ mwamũkĩrei, mũtekũmũtuĩra ciira nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa mataiguanĩirwo. **2** Wĩtĩkio wa mũndũ ũmwe-rĩ, nĩũmwĩtĩkĩrĩtie kũrĩa irio cia mĩthemba yothe, no mũndũ ũngĩ, ũrĩa ũrĩ wĩtĩkio mũhũthũ, arĩĩaga o mĩthemba ya nyeni. **3** Mũndũ ũrĩa ũrĩĩaga mĩthemba yothe ya irio ndakae kũmena mũndũ ũrĩa ũtekaga ũguo, nake mũndũ ũrĩa ũtarĩĩaga indo imwe-rĩ, ndakae gũtuĩra ciira mũndũ ũrĩa ũrĩĩaga ciothe tondũ Ngai nĩamwĩtĩkĩrĩtie. **4** Wee ũkĩrĩ ũ nĩguo ũtuĩre ndungata ya mũndũ ũngĩ ciira? Mwathi wayo nĩwe ũmenyaga ĩrũngiĩ wega kana ĩgwĩte. Nayo nĩĩrĩrũgamaga, tondũ Mwathani nĩwe ũrĩ na ũhoti wa gũtũma ĩrũgame. **5** Mũndũ ũmwe-rĩ, onaga ta kũrĩ mũthenya ũmwe mũtheru kũrĩ ĩrĩa ĩngĩ; nake mũndũ ũngĩ akoona mĩthenya yothe no ũndũ ũmwe. O mũndũ nĩemenyere wega na ngoro yake. **6** Mũndũ ũrĩa wonaga mũthenya ũmwe ũrĩ wa mwanya-rĩ, ekaga ũguo nĩ ũndũ wa Mwathani. Nake ũrĩa ũrĩĩaga nyama-rĩ, arĩĩaga nĩ ũndũ wa Mwathani, nĩgũkorwo nĩ Ngai acookagĩria ngaatho; nake ũrĩa ũtacirĩĩaga-rĩ, ekaga ũguo nĩ ũndũ wa Mwathani, na nĩ Ngai acookagĩria ngaatho. **7** Nĩgũkorwo gũtirĩ o na ũmwe witũ ũtũũraga nĩ ũndũ wake mwene, na gũtirĩ o na ũmwe witũ ũkuaga nĩ ũndũ wake mwene. **8** Nĩ ũndũ tũngĩtũũra muoyo-rĩ, tũtũũraga nĩ ũndũ wa Mwathani; na tũngĩkua-rĩ, twakua nĩ ũndũ wa Mwathani. Nĩ ũndũ ũcio tũngĩkorwo tũrĩ muoyo kana tũkuĩte-rĩ, tũrĩ o a Mwathani. **9** Ũhoro ũyũ nĩguo watũmire Kristũ akue na acooke ariũke, nĩguo atuĩke Mwathani wa arĩa akuũ na arĩa marĩ muoyo. **10** Wee-rĩ, ũgũtuĩra mũrũ kana mwarĩ wa Ithe wanyu ciira nĩkĩ? Kana ũkũmena mũrũ kana mwarĩ wa ithe wanyu nĩkĩ? Nĩgũkorwo ithuothe nĩtũkarũgama mbere ya gĩtĩ gĩa ciira kĩa Ngai. **11** O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "'Ti-itherũ, o ta ũrĩa nĩĩ ndũũraga muoyo, iru o rĩothe nĩrĩgaturio mbere yakwa; naruo rũrĩmĩ o ruothe nĩrũkoimbũrĩra Ngai,' ũguo nĩguo Mwathani ekuuga." **12** Hakĩrĩ ũguo-rĩ, o ũmwe witũ nĩakaheana ũhoro wake mwene mbere ya Ngai. **13** Nĩ ũndũ ũcio nĩtũgĩtige gũtuanĩra ciira ithuĩ ene. Handũ ha ũguo-rĩ, kaba mũtue na meciiria manyu atĩ mũtigatũma mũrũ kana mwarĩ wa ithe wanyu ahĩngwo kana agwe njĩra-inĩ. **14** Niĩ nĩmenyete wega biũ ndĩ thĩiinĩ wa Mwathani Jesũ, atĩ gũtirĩ irio irĩ thaahu cio nyene. No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa wonaga kĩndũ ta kĩrĩ thaahu-rĩ, ũcio harĩ we kĩndũ kĩu nĩ kĩrĩ thaahu. **15** Angĩkorwo mũrũ kana mwarĩ wa thoguo nĩekũigua ũũru tondũ wa kĩrĩa ũrĩĩaga-rĩ, wee nĩũtigĩte gũthiĩ na mĩthiĩre ya wendani. Tiga gũtũma mũrũ kana mwarĩ wa Ithe wanyu ũcio Kristũ aakuĩrĩire oore nĩ ũndũ wa kĩrĩa ũrarĩa. **16** Mũtikanareke ũndũ ũrĩa muonaga ũrĩ mwega ũtuĩke wa gũcambio. **17** Nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai ti ũhoro wa kũrĩa na kũnyua, no nĩ wa ũthingu, na thayũ o na gĩkeno iria ciumaga kũrĩ Roho Mũtheru, **18** tondũ mũndũ o wothe ũrĩa ũtungatagĩra Kristũ na njĩra icio nĩakenagia Ngai, o na akoonagwo arĩ mwega nĩ andũ. **19** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtwĩkĩragei kĩyo gĩa gwĩkaga maũndũ marĩa marehaga ũhoro wa thayũ na magatũma tuonganĩrĩre hinya. **20** Mũtikanathũkie wĩra wa Ngai nĩ ũndũ wa irio. Irio ciothe nĩ theru, no rĩrĩ, nĩ ũũru mũndũ kũrĩa kĩndũ o gĩothe kĩrĩa kĩngĩhĩtithia mũndũ ũrĩa ũngĩ. **21** Nĩ kaba kwaga kũrĩa nyama, kana kũnyua ndibei o na kana gwĩka ũndũ ũngĩ o na ũrĩkũ ũrĩa ũngĩtũma mũrũ kana mwarĩ wa Ithe wanyu ahĩtithio. **22** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ũndũ ũrĩa wĩtĩkĩtie ũkoniĩ maũndũ macio-rĩ, nĩũmenyeke gatagatĩ gaku na Ngai. Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũtarĩ ũndũ angĩĩcuukĩra nĩ ũndũ wa kĩndũ kĩrĩa onaga kĩrĩ kĩega agĩĩka. **23** No rĩrĩ, mũndũ

angĩkorwo arĩ na nganja, acooke arĩe irio iria arĩ na nganja nacio, mũndũ ũcio nĩetuĩrĩire ciira, tondũ kũrĩa gwake gũtiumanĩte na wĩtĩkio; naguo ũndũ o wothe ũtoimanĩte na wĩtĩkio nĩ mehia.

15 Na rĩrĩ, ithuĩ arĩa tũrĩ na hinya-rĩ, twagĩrĩirwo nĩgũkuuanagĩra na arĩa matarĩ na hinya maũndũ mao ma ũhinyaru na to gwĩkenagia ithuĩ ene. **2** O ũmwe witũ nĩagĩrĩirwo nĩgũkenia mũndũ ũrĩa ũngĩ nĩ ũndũ wa maũndũ make mega, nĩgeetha ongererwo hinya. **3** Nĩgũkorwo o na Kristũ ndekenirie we mwene, no o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Irumi cia arĩa makũrumaga nĩ niĩ ciagwĩrĩire." **4** Nĩgũkorwo maũndũ mothe marĩa maandĩkirwo tene maandĩkirwo marĩ ma gũtũruta, nĩgeetha tũgĩage na kĩĩrĩgĩrĩro nĩ ũndũ wa gũkirĩrĩria na kũũmĩrĩrio nĩ Maandĩko macio. **5** Ngai ũrĩa ũheanaga ũkirĩrĩria na ũũmanĩrĩria aromũhe roho wa ũiguano o mũndũ na ũrĩa ũngĩ rĩrĩa mũkũrũmĩrĩra Kristũ Jesũ, **6** nĩgeetha mũgoocithagie Ngai o we Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ mũrĩ na ngoro ĩmwe na mũgambo ũmwe. **7** Nĩ ũndũ ũcio, o mũndũ nĩagĩĩtĩkagĩre ũrĩa ũngĩ, o ta ũrĩa mwetĩkĩrirwo nĩ Kristũ, nĩgeetha Ngai agoocagwo. **8** Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩrĩ, Kristũ okire arĩ ndungata ya Ayahudi nĩ ũndũ wa ũhoro wa ma wa Ngai, nĩguo ahingie ciĩranĩro iria cierĩirwo maithe maitũ ma tene, **9** nĩgeetha andũ-a-Ndũrĩrĩ magoocithagie Ngai nĩ ũndũ wa tha ciake, ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Nĩ ũndũ ũcio nĩngũkũgooca ndĩ gatagatĩ ka ndũrĩrĩ; nĩndĩrĩĩnaga nyĩmbo cia kũgooca rĩĩtwa rĩaku." **10** Ningĩ nĩ kwĩrĩtwo atĩrĩ: "Kenai, inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, mũrĩ hamwe na andũ ake." **11** Na ningĩ nĩ kwĩrĩtwo atĩrĩ, "Goocai Mwathani, inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ othe, na mũmũiinĩre nyĩmbo cia kũmũgooca, inyuĩ andũ othe." **12** O na ningĩ, Isaia nĩoigĩte atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa wĩtagwo Mũri wa Jesii nĩagooka, o we ũrĩa ũkaarahũka atuĩke wa gwatha ndũrĩrĩ, nao andũ-acio-a-Ndũrĩrĩ nĩmakaagĩa na kĩĩrĩgĩrĩro thĩinĩ wake." **13** Na rĩrĩ, Ngai ũrĩa arĩ we mwĩhoko witũ aromũiyũria na gĩkeno gĩothe na thayũ tondũ wa ũrĩa mũmwĩhokete, nĩgeetha mũkĩrĩrĩrĩrie kũgĩa na kĩĩrĩgĩrĩro nĩ ũndũ wa hinya wa Roho Mũtheru. **14** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, niĩ mwene nĩnjĩtĩkĩrĩte atĩ inyuĩ ene nĩmũiyũrĩtwo nĩ wega, na nĩ mũrĩ na ũmenyo mũiganu, o na mũkahota gũtaarana inyuĩ ene. **15** Ndĩmwandĩkĩire ũndũ ũyũ ndĩ na ũũmĩrĩru mũingĩ ngĩmwĩra maũndũ mamwe, taarĩ kũmũririkania maũndũ macio rĩngĩ, nĩ ũndũ wa wega ũrĩa Ngai aaheire, **16** nĩguo nduĩke mũtungatĩri wa Kristũ Jesũ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, ndutage wĩra wa mũthĩnjĩri-Ngai wa kũhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Ngai, nĩgeetha andũ-a-Ndũrĩrĩ magaatuĩka igongona rĩĩtĩkĩrĩku nĩ Ngai, o rĩrĩa rĩtherie nĩ Roho Mũtheru. **17** Nĩ ũndũ ũcio nĩngwĩraha thĩinĩ wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa ũtungata wakwa ngĩtungatĩra Ngai. **18** Ndikũgeria kwaria ũndũ o na ũrĩkũ tiga o ũrĩa Kristũ ahingĩtie na ũndũ wakwa harĩ ũhoro wa gũtongoria andũ-a-Ndũrĩrĩ ũhoro-inĩ wa gwathĩkĩra Ngai, nĩ ũndũ wakwa kũheana ũhoro na maũndũ marĩa mekirwo, **19** na ũndũ wa hinya ũrĩa watũmaga kũringwo ciama na kuonwo morirũ, tondũ wa hinya wa Roho Mũtheru. Na nĩ ũndũ wa ũguo kuuma Jerusalemu kũrigiicũka nginya Iluriko, nĩhunjĩtie biũ Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Kristũ. **20** Na rĩrĩ, ndũire ndĩĩrirĩirie kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega kũrĩa Kristũ atamenyekete, nĩgeetha ndikanatuĩke wa gwaka igũrũ rĩa mũthingi wakĩtwo nĩ mũndũ ũngĩ. **21** No rĩrĩ, nĩgũtuĩke o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo, atĩrĩ: "Arĩa matarĩ meerwo ũhoro wake nĩo makaawona, na arĩa matarĩ maigua nĩo magaataũkĩrwo nĩguo." **22** Kĩu nĩkĩo gĩtũmi kĩrĩa kĩanagiria mahinda maingĩ njũke kũu kwanyu. **23** No rĩu, tondũ hatirĩ handũ hangĩ ingĩruta wĩra ng'ongo-inĩ ici, na tondũ mĩaka mĩingĩ nĩngoretwo ngĩĩrirĩria kũmuona-rĩ, **24** nĩndĩrabanga gwĩka ũguo ngĩthiĩ Sipania. Nĩndĩrehoka gũkaamũceerera ngĩhĩtũkĩra kũu kwanyu, na atĩ nĩmũkandeithĩrĩria gũthiĩ rũgendo rũu, thuutha wa gũkenanĩra na inyuĩ ihinda inini. **25** No rĩu ndĩ rũgendo-inĩ ngĩthiĩ Jerusalemu ngatungatĩre andũ arĩa aamũre marĩ kũu. **26** Nĩgũkorwo andũ a Makedonia na a Akaia nĩmoonire arĩ wega kũhotha nĩguo mateithie andũ arĩa athĩĩni a thiritũ ya andũ arĩa aamũre kũu Jerusalemu. **27** Ũguo nĩguo moonire kwagĩrĩire, na ti-itherũ nĩ marĩ na thiirĩ wa andũ acio. Tondũ wa rĩĩrĩ, angĩkorwo andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩmagwatanĩire na Ayahudi irathimo cia kĩĩroho-rĩ, o nao marĩ na thiirĩ kũrĩ Ayahudi wa kũmatungatĩra na indo iria marathimĩtwo nacio. **28** Nĩ ũndũ ũcio ndaarĩkia kũruta wĩra ũcio, na menye wega atĩ maciaro macio nĩ marĩkia kwamũkĩrwo-rĩ, hĩndĩ ĩyo nĩngamũceerera ngĩthiĩ Sipania. **29** Nĩnjũũĩ atĩ ngĩũkĩra kũu kwanyu, ngaakorwo njiyũrĩrĩirwo nĩ irathimo cia Kristũ. **30** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩndamũthaitha nĩ ũndũ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ na nĩ ũndũ wa wendani ũrĩa tũheetwo nĩ Roho, atĩ mũnyiitanĩre na niĩ kĩgiano-inĩ gĩakwa na ũndũ wa kũhooya Ngai nĩ ũndũ wakwa. **31** Hooyai nĩgeetha ngaahonokio kuuma kũrĩ andũ arĩa matetĩkĩtie a kũu Judea, na ningĩ atĩ ũtungata wakwa kũu Jerusalemu ũgetĩkĩrĩka nĩ andũ arĩa aamũre akuo, **32** nĩgeetha ngooka kũrĩ inyuĩ ngenete, Ngai enda, na tũcanjamũke tũrĩ hamwe. **33** Ngai mwene thayũ aroikara hamwe na inyuĩ inyuothe. Ameni.

16 Nĩngũgaathĩrĩria mwarĩ wa Ithe witũ Fibi kũrĩ inyuĩ, ũrĩa ũtungataga thĩinĩ wa kanitha wa Kenikirea. **2** Nĩngũmũhooya mũmwamũkĩre thĩinĩ wa Mwathani o ta ũrĩa mũngĩamũkĩra andũ arĩa aamũre, na mũmũhe ũteithio o wothe angĩbatario nĩguo kuuma kũrĩ inyuĩ, nĩgũkorwo o nake anakorwo arĩ ũteithio mũnene kũrĩ andũ aingĩ, o hamwe na niĩ mwene. **3** Geithiai Pirisila na Akula, arĩa tũrutaga wĩra nao tũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. **4** O nĩmendire kũũragwo nĩ ũndũ wakwa. Na to niĩ nyiki ndĩramacookeria ngaatho, no nĩmacookeirio ngaatho nĩ makanitha mothe ma andũ-a-Ndũrĩrĩ. **5** Geithiai o na kanitha ũrĩa ũcemanagia kwao mũciĩ. Geithiai mũrata wakwa Epeneto, ũrĩa warĩ mwĩtĩkia wa Kristũ wa mbere kũu bũrũri wa Asia. **6** Geithiai Mariamu, ũrĩa warutire wĩra na kĩyo kĩnene mũno nĩ ũndũ wanyu. **7** Geithiai Anderoniko na Juniasi, andũ a mũhĩrĩga witũ arĩa tuohetwo hamwe. Nao nĩ marĩ igweta gatagatĩ-inĩ ka atũmwo, o na ningĩ nĩmatuĩkire a Kristũ mbere yakwa. **8** Geithiai Ampiliato, ũrĩa nyendete mũno thĩinĩ wa Mwathani. **9** Na mũgeithie Urubano, ũrĩa tũrutithanagia wĩra wa Kristũ nake, o na mũgeithie mũrata wakwa nyendete Sitakusi. **10** Geithiai

Apele, ũrĩa wageririo na akĩmenyeka atĩ nĩ wa Kristũ kũna. Na mũgeithie andũ a nyũmba ya Arisitobulo. **11** Ningĩ mũgeithie Herodioni, ũrĩa wa mũhĩrĩga witũ. Geithiai andũ a nyũmba ya Narikiso arĩa marĩ thĩĩnĩ wa Mwathani. **12** Geithiai Turufena na Turufosa, andũ-a-nja acio marutaga wĩra na hinya thĩĩnĩ wa Mwathani. Na mũgeithie mũrata wakwa Perisi, mũndũ-wa-nja ũngĩ o nake ũrutĩte wĩra na hinya mũno thĩĩnĩ wa Mwathani. **13** Geithiai Rufusi, ũrĩa mũthuure thĩĩnĩ wa Mwathani, o na mũgeithie nyina, ũrĩa ũkoretwo arĩ o ta maitũ. **14** Ningĩ mũgeithie Asunikirito, na Felegoni, na Herime, na Pateroba, na Herima, o na ariũ na aarĩ a Ithe witũ arĩa marĩ hamwe nao. **15** O na ningĩ mũgeithie Filologo, na Julia, na Nerea na mwarĩ wa nyina, na Olumpa, na arĩa othe aamũre makoragwo hamwe nao. **16** Geithaniai mũndũ na ũrĩa ũngĩ na ngeithi theru cia kĩmumunyano. Makanitha mothe ma Kristũ nĩmamũgeithia. **17** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩngũmũthaitha mwĩmenyagĩrĩre andũ arĩa marehaga nyamũkano na maũndũ ma kũmũhĩngithia, marĩa mareganĩte na ũhoro ũrĩa mũrutĩtwo. Eheragĩrai andũ ta acio. **18** Nĩgũkorwo andũ ta acio ti Mwathani witũ Kristũ matungataga, no nĩ nda ciao ene matungataga. Nĩmaheenagia ngoro cia andũ arĩa matooĩ ũũru na ũndũ wa mĩario yao mĩnyoroku na ndeto ciao cia kwĩyendithĩrĩria. **19** Andũ othe nĩmaiguĩte ngumo ya wathĩki wanyu, nĩ ũndũ ũcio nĩnjiyũrĩtwo nĩ gĩkeno nĩ ũndũ wanyu; no nĩngwenda mũgĩe na ũũgĩ harĩ maũndũ marĩa mega, na mwage ũcuuke harĩ maũndũ marĩa mooru. **20** Ngai mwene thayũ nĩarĩhehenja Shaitani o narua, na inyuĩ mũmũrangĩrĩrie rungu rwa magũrũ manyu. Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũroikara na inyuĩ. **21** Nĩmwageithio nĩ Timotheo, ũrĩa tũrutaga wĩra nake, o na Lukio, na Jasoni na Sosipatero, arĩa a mũhĩrĩga witũ. **22** Niĩ Teritio, mwandĩki wa marũa maya, nĩndamũgeithia thĩĩnĩ wa Mwathani. **23** Nake Gayo, ũrĩa ũnyiitĩte ũgeni na ũrĩa ũtugaga andũ a kanitha othe, nĩamũgeithia. Nĩmwageithio nĩ Erasito, ũrĩa mũigi kĩgĩĩna gĩa itũũra, na mũrũ wa ithe witũ Kwarito. (**24** Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na inyuĩ inyuothe. Ameni.) **25** Na rĩu kũrĩ ũrĩa ũngĩhota kũmũrũgamia wega nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega ũrĩa hunjagia, na kwanĩrĩra ũhoro wa Jesũ Kristũ kũringana na ũguũrio wa maũndũ marĩa ma hitho marĩa matũire mahithĩtwo kuuma tene, **(aiōnios g166)** **26** no rĩu nĩmaguũrie na makamenyithanio thĩĩnĩ wa Maandĩko marĩa ma ũnabii, nĩ ũndũ wa watho wa Ngai, o we ũrĩa ũtũũraga tene na tene, nĩgeetha ndũrĩrĩ ciothe imwĩtĩkie na imwathĩkagĩre: **(aiōnios g166)** **27** nake Ngai, o we wiki mũũgĩ-rĩ, arotũũra agoocagwo nginya tene na ũndũ wa Jesũ Kristũ! Ameni. **(aiōn g165)**

1 Akorinitho

1 Nĩ niĩ Paũlũ, o niĩ ndeetirwo nduĩke mũtũmwo wa
Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa kwenda kwa Ngai, ndĩratũma
ngeithi ici tũrĩ hamwe na mũrũ wa Ithe witũ Sosithene,
2 Twandĩkĩra kanitha wa Ngai ũrĩa ũrĩ Korinitho,
kũrĩ arĩa othe maamũrĩtwo thĩinĩ wa Kristũ Jesũ na
magetwo matuĩke andũ atheru, o hamwe na arĩa othe
marĩ kũndũ guothe makayagĩra rĩĩtwa rĩa Mwathani
witũ Jesũ Kristũ, o we Mwathani wao na witũ: **3**
Wega na thayũ irogĩa kũrĩ inyuĩ ciumĩte kũrĩ Ngai
Ithe witũ na Mwathani Jesũ Kristũ. **4** Nĩnjookagĩria
Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ũndũ wanyu, nĩ ũndũ
wa wega wake ũrĩa mũheetwo thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.
5 Nĩgũkorwo thĩinĩ wake nĩmũtongetio maũndũ-inĩ
mothe, mũgatongio ũhoro-inĩ wa mĩario yanyu yothe o
na ũhoro-inĩ wothe wa kũmenya maũndũ, **6** tondũ-rĩ,
ũira witũ ũkonĩĩ Kristũ nĩwekĩrirwo hinya thĩinĩ wanyu.
7 Nĩ ũndũ ũcio gũtirĩ kĩheo gĩa kĩĩroho o na kĩmwe
mũtarĩ nakĩo, o mũgĩetagĩrĩra na kĩyo kũguũranĩrio kwa
Mwathani witũ Jesũ Kristũ. **8** Nake nĩarĩmũikaragia
mũrĩ na hinya nginya mũthia, nĩguo mũtikanakorwo
mũrĩ na ũcuuke mũthenya ũrĩa wa Mwathani witũ Jesũ
Kristũ. **9** Ngai nĩ mwĩhokeku, o we ũrĩa wamwĩtire
nĩguo mũkorwo na ngwatanĩro na Mũriũ Jesũ Kristũ,
Mwathani witũ. **10** Atĩrĩrĩ, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ,
ndamũthaitha thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Mwathani witũ Jesũ
Kristũ, atĩ inyuothe mũiguane o mũndũ na ũrĩa ũngĩ,
nĩguo mũtikagĩe na nyamũkano gatagatĩ-inĩ kanyu, no
mũikare mũiguanĩte, na mũrĩ na meciiria o mamwe,
na ngoro o ĩmwe. **11** Tondũ rĩĩrĩ ariũ na aarĩ a Ithe
witũ, nĩmenyithĩtio nĩ andũ amwe a kuuma nyũmba
ya Kiloe atĩ nĩ kũrĩ na ngũĩ gatagatĩ-inĩ kanyu. **12**
Ũrĩa ndĩroiga nĩ atĩrĩ: Ũmwe wanyu oigaga atĩ, "Niĩ
nũmagĩrĩra Paũlũ"; ũngĩ akoiga atĩ, "Niĩ nũmagĩrĩra
Apolo"; nake ũngĩ akoiga atĩ, "Niĩ nũmagĩrĩra Kefa";
o na ningĩ ũngĩ akoiga atĩ, "Niĩ nũmagĩrĩra Kristũ."
13 Kaĩ Kristũ agayanĩtio? Paũlũ-rĩ, nĩwe waambirwo
mũtĩ igũrũ nĩ ũndũ wanyu? Mwabatithirio thĩinĩ wa
rĩĩtwa rĩa Paũlũ? **14** Nĩngũcookia ngaatho nĩ ũndũ gũtirĩ
o na ũmwe wanyu niĩ ndaabatithirie, o tiga Kirisipo
na Gayo. **15** Nĩ ũndũ ũcio gũtirĩ mũndũ o na ũmwe
ũngiuga atĩ mwabatithirio thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩakwa. **16** Ĩĩ,
o na ningĩ nĩndabatithirie andũ a nyũmba ya Stefana;
no tiga acio, ndingĩrirakana kana nĩ kũrĩ mũndũ ũngĩ
ndaabatithirie. **17** Nĩ gũkorwo Kristũ ndaandũmire
ngabatithanie, no aandũmire ngahunjie Ũhoro-ũrĩa-
Mwega, no ti ndĩũheane na ũũgĩ wa mũndũ, nĩgeetha
mũtharaba wa Kristũ ndũkae kwagithio kĩene. **18**
Nĩgũkorwo ndũmĩrĩri ya mũtharaba nĩ ũrimũ kũrĩ arĩa
maroora, no kũrĩ ithuĩ arĩa tũrahonokio-rĩ, ũndũ ũcio
nĩ hinya wa Ngai. **19** Nĩgũkorwo kwandĩkĩtwo atĩrĩ:
"Ũũgĩ wa andũ arĩa oogĩ nĩkũniina ngaaũniina; naguo
ũmenyo wa andũ arĩa imenyi ndĩkĩũtue wa tũhũ." **20**
Mũndũ ũrĩa mũũgĩ-rĩ, akĩrĩ kũ? Mũndũ ũrĩa mũthomu-
rĩ, akĩrĩ kũ? Arĩ ha mũciiri ũrĩa ũũĩ gũciira maũndũ
ma mahinda maya tũrĩ? Githĩ Ngai ndatuĩte ũũgĩ wa
thĩ ĩno ũrimũ? **(aiōn g165)** **21** Nĩgũkorwo Ngai na ũndũ
wa ũũgĩ wake nĩonire atĩ andũ a thĩ ĩno na ũũgĩ wao
matikaamũmenya, akĩona kwagĩrĩire ahũthĩre maũndũ
ma ũrimũ marĩa tũhunjagia nĩgeetha ahonokie arĩa
mamwĩtĩkagia. **22** Ayahudi metagia ciama, nao Ayunani
macaragia ũũgĩ, **23** no ithuĩ tũhunjagia ũhoro wa Kristũ
arĩ mwambe mũtĩ igũrũ: maũndũ macio nĩ mũhĩnga
kũrĩ Ayahudi na ũrimũ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, **24** no kũrĩ
arĩa Ngai etĩte, Ayahudi o na Ayunani, Kristũ nĩwe hinya
wa Ngai na ũũgĩ wa Ngai. **25** Nĩgũkorwo ũrimũ wa Ngai
nĩ mũũgĩ gũkĩra ũũgĩ wa mũndũ, naguo ũhũthũ wa
Ngai nĩ mũritũ gũkĩra hinya wa mũndũ. **26** Ariũ na aarĩ
a Ithe witũ, ta gĩciiriei ũrĩa mwatariĩ rĩrĩa mwetirwo.
Ti aingĩ anyu oogĩ na ũũgĩ wa andũ a gũkũ thĩ; na ti
aingĩ mangĩaguucĩrĩirie andũ; o na ti aingĩ maciarĩirwo
mĩcii ĩrĩa ĩrĩ igweta. **27** No Ngai aathuurire maũndũ
marĩa ma ũrimũ ma thĩ ĩno nĩguo aconorithie andũ
arĩa oogĩ; ningĩ Ngai aathuurire maũndũ marĩa matarĩ
hinya ma thĩ ĩno nĩguo aconorithie arĩa marĩ hinya. **28**
Agĩthuura maũndũ marĩa mahũthũ ma thĩ ĩno, na marĩa
matarĩ ma gũtĩĩka, o gwata marĩa matarĩ maũndũ kũrĩ,
nĩgeetha amaagithie bata, **29** nĩgeetha mũndũ o na ũ
ndakanetĩĩe mbere ya Ngai. **30** No rĩrĩ, nĩwe ũtũmĩte
mũkorwo mũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, ũrĩa ũtuĩkĩte ũũgĩ
uumĩte kũrĩ Ngai nĩ ũndũ witũ, ũguo nĩ kuuga, ũthingu
witũ, na ũtheru, na gũkũũrwo. **31** Nĩ ũndũ ũcio, o ta ũrĩa
kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Mũndũ ũrĩa ũkwĩraha, nĩerahage nĩ
ũndũ wa Mwathani."

2 Hĩndĩ ĩrĩa ndookire kũrĩ inyuĩ, ngĩmũhunjĩria ũira
wa hitho ya ũhoro wa Ngai, ariũ na aarĩ a Ithe
witũ, ndiamwarĩirie na mĩario ya kanua kega kana ũũgĩ
mũnene. **2** Nĩgũkorwo nĩndatuĩte itua ndirĩ ũndũ ũngĩ
ngwenda kũmenya, rĩrĩa rĩothe ndaarĩ na inyuĩ, o tiga
ũhoro wa Jesũ Kristũ na kwambwo gwake mũtĩ-igũrũ. **3**
Ndookire kũrĩ inyuĩ itarĩ na hinya, na ndĩ na guoya, o
na ngĩinainaga mũno. **4** Ndũmĩrĩri yakwa na kũhunjia
gwakwa itiarĩ na ciugo cia kũguucanĩrĩria na ũũgĩ, no
nĩcionanagia hinya wa Roho, **5** nĩguo wĩtĩkio wanyu
ndũgakorwo ũtiirĩrĩirwo nĩ ũũgĩ wa andũ, o tiga hinya
wa Ngai. **6** No ningĩ ithuĩ-rĩ, tũrĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ
arĩa agima twaragia ũhoro wa ndũmĩrĩri ya ũũgĩ, no
tũtiaragia ũhoro wa ũũgĩ wa mahinda maya, kana wa
aathani a mahinda maya arĩa matarĩ kũrĩa merekeire.
(aiōn g165) **7** No ithuĩ-rĩ, twaragia ũhoro wa ũũgĩ wa Ngai
ũrĩa wa hitho, ũũgĩ ũrĩa watũire ũrĩ mũhithe, o ũrĩa Ngai
aathĩrĩire o mbere ya kũũmba thĩ nĩ ũndũ wa riiri witũ.
(aiōn g165) **8** Gũtirĩ o na ũmwe wa anene a mahinda maya
wamenyire ũhoro ũcio, nĩgũkorwo mangĩaũmenyete-
rĩ, matingĩaambire Mwathani wa riiri. **(aiōn g165)** **9**
Nĩgũkorwo no ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Maũndũ
marĩa matarĩ monwo na maitho, na matarĩ maiguuo
na matũ, o na matarĩ maatoonya ngoro ya mũndũ,
nĩmo Ngai athondekeire andũ arĩa mamwendete": **10**
no Ngai nĩatũguũrĩirie maũndũ macio na ũndũ wa
Roho wake. Roho nĩathuthuuragia maũndũ mothe, o na
maũndũ ma Ngai marĩa marikĩru mũno. **11** Tondũ-rĩ,
nũũ ũũĩ meciiria ma mũndũ, tiga o roho wa mũndũ
ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wake? O ta ũguo-rĩ, gũtirĩ mũndũ ũũĩ
meciiria ma Ngai, o tiga Roho wa Ngai. **12** Tũtiamũkĩrĩte
roho wa thĩ ĩno, no tũheetwo Roho ũrĩa uumĩte kũrĩ
Ngai, nĩguo tũmenyage iheo iria Ngai atũheete o ũguo

tũhũ. **13** Maũndũ macio nĩmo twaragia, no tũtimaaragia na ciugo iria tũrutĩtwo na ũũgĩ wa mũndũ, no nĩ na ciugo iria tũrutagwo nĩ Roho, tũgataarĩria ũhoro wa ma wa kĩĩroho na ciugo cia kĩĩroho. **14** Mũndũ ũtarĩ na Roho ndetĩkagĩra maũndũ marĩa moimaga kũrĩ Roho wa Ngai, tondũ maũndũ macio nĩ ũrimũ kũrĩ we, na ndangĩmamenya, tondũ makũũrĩkanaga na njĩra ya kĩĩroho. **15** Mũndũ wa kĩĩroho nĩakũũranaga maũndũ mothe, nowe mwene gũtirĩ mũndũ ũngĩmũtuĩra: **16** "Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ ũngĩmenya meciiria ma Mwathani, nĩguo akĩmũtaare?" No ithuĩ tũrĩ na meciiria ma Kristũ.

3 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndingĩahotire kũmwarĩria ta mũrĩ andũ a kĩĩroho, no ndaamwarĩirie ta mũrĩ andũ a thĩ, o ta twana tũnini thĩĩnĩ wa Kristũ. **2** Ndaamũheire iria, no ti irio nyũmũ ndaamũheire, nĩgũkorwo mũtiakinyĩte a gũcirĩa. Ti-itherũ o na rĩu mũtikinyĩte a gũcirĩa. **3** O na rĩu mũrĩ andũ a thĩ. Kuona atĩ kũrĩ na ũiru na ngũĩ thĩĩnĩ wanyu-rĩ, githĩ mũtikĩrĩ andũ a thĩ? Githĩ mũtiragĩĩka o ta ũrĩa andũ a ndũire mekaga? **4** Nĩ ũndũ-rĩ, rĩrĩa mũndũ ũmwe ekuuga atĩrĩ, "Niĩ nũmagĩrĩra Paũlũ," nake ũrĩa ũngĩ akoiga atĩrĩ, "Niĩ nũmagĩrĩra Apolo," githĩ mũtikĩrĩ o andũ a ndũire? **5** Kaĩ Apolo akĩrĩ ũ? Nake Paũlũ akĩrĩ ũ? Acio maarĩ o ndungata, iria ciatũmire mwĩtĩkie, o ta ũrĩa Mwathani aagaĩire o mũndũ wĩra wake. **6** Niĩ nĩ mbeũ ndahaandire, nake Apolo agĩciitĩrĩria maaĩ, no nĩ Ngai watũmire ikũre. **7** Nĩ ũndũ ũcio ti mũndũ ũrĩa ũhaandaga kana ũrĩa ũitagĩrĩria maaĩ ũrĩ bata, no ũrĩa ũrĩ bata nĩ Ngai, ũrĩa ũtũmaga ikũre. **8** Mũndũ ũrĩa ũhaandaga na mũndũ ũrĩa ũitagĩrĩria maaĩ makoragwo na muoroto ũmwe, na o mũndũ akaarĩhwo kũringana na wĩra wake we mwene. **9** Nĩgũkorwo tũrutithanagia wĩra hamwe na Ngai; na inyuĩ mũrĩ mũgũnda wa Ngai, na mwako wa Ngai. **10** Nĩ ũndũ wa wega ũrĩa Ngai aaheete, niĩ nĩ gwaka ndaakire mũthingi haana ta mwakithia ũrĩa mũũgĩ nake mũndũ ũngĩ nĩ gwaka araaka igũrũ rĩa mũthingi ũcio. No o mũndũ nĩamenyagĩrĩre ũrĩa egwaka igũrũ rĩaguo. **11** Nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũngĩaka mũthingi ũngĩ tiga ũrĩa ũrĩkĩtie gwakwo, na nĩguo Jesũ Kristũ. **12** Angĩkorwo mũndũ o na ũ egwaka igũrũ rĩa mũthingi ũyũ akĩhũthagĩra thahabu, kana betha, kana mahiga ma goro, kana mbaũ, kana nyeki, o na kana rũũa-rĩ, **13** wĩra wake nĩũkoneka ũrĩa ũtariĩ, tondũ Mũthenya ũcio nĩũgaatũma woneke ũtheri-inĩ. Wĩra ũcio ũkaaguũrio na mwaki, nĩgũkorwo wĩra wa o mũndũ nĩũkagerio na mwaki ũcio. **14** Angĩkorwo kĩrĩa mũndũ aakĩte mũthingi-igũrũ nĩgĩgetiiria mwaki ũcio-rĩ, nĩakarĩhwo mũcaara wake. **15** Angĩkorwo nĩũkahĩa-rĩ, nĩakoorwo nĩguo; nowe mwene nĩakahonoka, no akaahonoka ta mũndũ ũgereire mwaki-inĩ. **16** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ inyuĩ ene mũrĩ hekarũ ya Ngai, na atĩ Roho wa Ngai atũũraga thĩĩnĩ wanyu? **17** Mũndũ o wothe angĩananga hekarũ ya Ngai-rĩ, Ngai nĩakamwananga; nĩgũkorwo hekarũ ya Ngai nĩ theru, na nĩ inyuĩ hekarũ ĩyo. **18** Mũtikae kwĩheenia. Mũndũ o na ũrĩkũ thĩĩnĩ wanyu angĩkorwo nĩeciiragia nĩ mũũgĩ na ũũgĩ wa mahinda maya tũrĩ-rĩ, nĩagĩtuĩke "kĩrimũ" nĩguo atuĩke mũũgĩ. **(aiōn g165)** **19** Nĩgũkorwo ũũgĩ wa thĩ ĩno nĩ ũrimũ maitho-inĩ ma Ngai. O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ, "Nĩanyiitaga arĩa oogĩ waara-inĩ wao"; **20** o na ningĩ nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ, "Mwathani nĩoĩ atĩ meciiria ma arĩa oogĩ nĩ ma tũhũ." **21** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũndũ o na ũrĩkũ ndakae kwĩraha na ũhoro wa andũ! Maũndũ mothe nĩ manyu, **22** kana nĩ Paũlũ, kana nĩ Apolo, kana nĩ Kefa, kana nĩ thĩ ĩno, kana nĩ muoyo, kana nĩ gĩkuũ, kana nĩ maũndũ marĩa marĩ ho rĩu, kana nĩ maũndũ marĩa magooka, mothe nĩ manyu, **23** na inyuĩ mũrĩ a Kristũ, nake Kristũ nĩ wa Ngai.

4 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, andũ magĩrĩirwo nĩgũtuonaga ta ndungata cia Kristũ, na ta tũrĩ andũ arĩa mehokeirwo maũndũ ma hitho ma Ngai. **2** Rĩu nĩkũbataranĩtie atĩ andũ arĩa mehokeirwo maũndũ no nginya monanie atĩ nĩ ehokeku. **3** Ndingĩmaka o na hanini ingĩtuĩrwo ciira nĩ inyuĩ, kana nduĩrwo nĩ igooti rĩa andũ o na rĩrĩkũ; ti-itherũ o na niĩ mwene ndingĩĩtuĩra ciira. **4** Niĩ mwene ndirĩ na ũndũ ingĩĩcuukĩra, no ũndũ ũcio ndũngĩtũma nduĩke atĩ ndirĩ na mahĩtia. Mwathani nĩwe ũnduagĩra ciira. **5** Nĩ ũndũ ũcio ndũkae gũtua ciira ihinda rĩrĩa rĩamũre rĩtakinyĩte; eterera nginya Mwathani ooke. Maũndũ marĩa mahithe nduma-inĩ nĩakamoimĩria ũtheri-inĩ, na nĩakaguũria meciiria ma ngoro cia andũ. Ihinda rĩu o mũndũ nĩakamũkĩra ngaatho ciake kuuma kũrĩ Ngai. **6** Rĩu-rĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, maũndũ macio ndĩramaringithania na ũhoro wakwa mwene na wa Apolo nĩguo mũgunĩke, nĩguo mwĩrute na ithuĩ gĩtũmi kĩa ũrĩa kwĩragwo atĩrĩ, "Mũtikae kwagarara ũrĩa kwandĩkĩtwo." Nĩgeetha mũtikae gwĩtĩĩa mũndũ ũmwe makĩria ya ũrĩa ũngĩ. **7** Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ ũtũmĩte wĩone ũrĩ na ngũũrani na mũndũ ũngĩ o wothe? Nĩ kĩĩ ũrĩ nakĩo ũtaaheirwo? Na angĩkorwo nĩwaheirwo-rĩ, ũragĩĩtĩĩa nĩkĩ ta atarĩ kũheo waheirwo? **8** Nĩmũrĩkĩtie kũgĩa na kĩrĩa gĩothe mwendaga! Nĩmũrĩkĩtie gũtonga! Nĩmũtuĩkĩte athamaki, ithuĩ tũtarĩ ho! Naarĩ korwo ti-itherũ nĩmwatuĩkire athamaki kũna nĩguo tũtuĩke a gũthamaka hamwe na inyuĩ! **9** Nĩgũkorwo ndĩrona atĩ ithuĩ atũmwo Ngai atũigĩte handũ tũrĩonekaga tũrĩ thuutha wa andũ arĩa angĩ othe, na ta andũ matuĩrĩirwo kũũragĩrwo thĩĩnĩ wa kĩhaaro kĩa mathako. Nĩtũtuĩtwo kĩndũ gĩa kwĩrorerwo nĩ thĩ yothe, kũrĩ araika o na kũrĩ andũ. **10** Ithuĩ tũrĩ irimũ nĩ ũndũ wa Kristũ, no inyuĩ mũrĩ andũ oogĩ mũno thĩĩnĩ wa Kristũ! Ithuĩ nĩ kwaga twagĩte hinya, no inyuĩ mũrĩ na hinya! Inyuĩ nĩmũheetwo gĩtĩĩo, no ithuĩ nĩtũimĩtwo gĩtĩĩo! **11** Nginya ihinda rĩĩrĩ ithuĩ tũrĩ tũtũũrĩte tũhũũtaga na tũkanyoota, na tũgatarũkĩrwo nĩ nguo, ningĩ nĩtũhũũrĩtwo mũno, o na tũgaikara tũtarĩ na mĩciĩ. **12** Ningĩ nĩtũrutaga wĩra na moko maitũ tũrĩ na kĩyo. Rĩrĩa twarumwo-rĩ, ithuĩ tũkarathima; na rĩrĩa twanyariirwo, tũkomĩrĩria; **13** o na rĩrĩa twacambio, tũcookagia ũhoro na ũhooreri. Nginya ihinda rĩĩrĩ tũtuĩkĩte gĩko gĩa thĩ, tũgatuĩka mahuti ma gũkũ thĩ. **14** Ndiraandĩka marũa maya nĩguo ndĩmũconore, no nĩguo ndĩmũtaare mũrĩ ta ciana ciakwa nyendete mũno. **15** O na mũngĩkorwo mũrĩ na areri ngiri ikũmi thĩĩnĩ wa Kristũ, mũtirĩ na maithe maingĩ, nĩgũkorwo thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ ndaatuĩkire ithe wanyu ũndũ-inĩ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **16** Nĩ ũndũ ũcio ndamũthaitha mwĩgerekanie na niĩ. **17** Nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ nĩngũmũtũmĩra Timotheo, mũrũ wakwa

ũrĩa nyendete, na ũrĩa mwĩhokeku thĩĩnĩ wa Mwathani. Nĩekũmũririkania mũtũũrĩre wakwa thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ, ũrĩa ũringaine na ũrĩa ndutanaga makanitha-inĩ kũndũ guothe. **18** Amwe anyu nĩmatuĩkĩte etĩĩi, makona ta itarooka kũu kũrĩ inyuĩ. **19** No nĩngũũka kũrĩ inyuĩ narua, akorwo nĩ kwenda kwa Mwathani, na hĩndĩ ĩyo nĩngatuĩria ũrĩa andũ aya etĩĩi maaragia, o hamwe na ũhoti ũrĩa marĩ naguo. **20** Nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai ti ũhoro wa kwaria, no nĩ wa kũgĩa na ũhoti. **21** Mũkwenda atĩa? Ngĩũke kũrĩ inyuĩ na kĩboko, kana njũke na wendo hamwe na roho wa ũhooreri?

5 Nĩ ma ndeto nĩĩraario atĩ thĩĩnĩ wanyu kũrĩ na ũtharia, na nĩ ũtharia mũthemba ũrĩa ũtangĩoneka o na kũrĩ andũ arĩa matetĩkĩtie Ngai: Naguo nĩ atĩ ũmwe wanyu nĩakomete na mũtumia wa ithe. **2** Na inyuĩ mũgakenera ũndũ ũcio! Githĩ mũtiagĩrĩirwo nĩgũkorwo mũiyũrĩtwo nĩ kĩeha, nĩguo mũndũ ũcio wĩkĩte ũguo mũmũingate, ehere ngwatanĩro-inĩ yanyu? **3** O na ndakorwo ndirĩ hamwe na inyuĩ kũu, ndĩ hamwe na inyuĩ thĩĩnĩ wa roho, na nĩndĩkĩtie gũtuĩra mũndũ ũcio wĩkĩte ũguo ciira, o ta ndĩ hamwe na inyuĩ. **4** Hĩndĩ ĩrĩa mũrĩkorwo mũnganĩte thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Mwathani witũ Jesũ, na nii ndĩ hamwe na inyuĩ thĩĩnĩ wa roho, o na hinya wa Mwathani witũ Jesũ ũrĩ ho-rĩ, **5** mũndũ ũcio mũneanei kũrĩ Shaitani, nĩgeetha mehia make ma kĩĩmwĩrĩ maniinwo, naguo roho wake ũkaahonokio mũthenya ũrĩa wa Mwathani. **6** Mwĩgaatho ũcio wanyu ti mwega. Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ ndawa nini ya kũimbia mĩgate nĩĩtũmaga kĩmere gĩothe kĩimbe? **7** Eheriai ndawa ĩyo ya kũimbia mĩgate ĩrĩa ya tene biũ nĩguo mũtuĩke kĩmere kĩerũ gĩtarĩ na ndawa ya kũimbia, tondũ ũguo nĩguo mũtarĩĩ. Nĩgũkorwo Kristũ, o we gatũrũme gaitũ ka Bathaka, nĩarĩkĩtie kũrutwo igongona. **8** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtũkũngũĩre Gĩathĩ, ti na ndawa ĩyo ya tene ya kũimbia mĩgate, ĩyo ya rũmena na ya waganu, no tũkũngũĩre na mũgate ũtarĩ na ndawa ya kũimbia, o guo mũgate wa wĩhokeku na wa ũhoro wa ma. **9** Nĩndĩmwandĩkĩire marũa-inĩ makwa ngamwĩra mũtigage kũgĩaga thiritũ na andũ arĩa ahũũri maraya, **10** ũguo ti kuuga mweheranĩre na andũ a thĩ ĩno, arĩa ahũũri maraya, kana arĩa akoroku, kana arĩa atunyani, o na kana arĩa ahooi mĩhianano. Mũngĩĩka ũguo-rĩ, no mũkiumire gũkũ thĩ. **11** No rĩu, ndĩramwandĩkĩra nĩguo mũtikagĩe thiritũ na mũndũ o na ũrĩkũ ũrĩa wĩĩtaga mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ, no nĩ mũhũũri maraya, kana nĩ mũkoroku, kana nĩ mũhooi mĩhianano kana nĩ mũndũ wa gũcambania, o na kana nĩ mũrĩĩu wa njoohi kana nĩ mũtunyani. Mũndũ ta ũcio mũtikarĩĩanĩre nake. **12** Ũkĩrĩ wĩra wakwa gũciirithia arĩa matarĩ a kanitha? Githĩ inyuĩ mũtikĩagĩrĩirwo nĩgũciirithia arĩa marĩ a kanitha? **13** Ngai nĩwe ũgaaciirithia arĩa marĩ nja. "Ingatai mũndũ ũcio mwaganu oime thĩĩnĩ wanyu."

6 Kũngĩkorwo kũrĩ mũndũ ũmwe wanyu ũhĩtĩirie ũrĩa ũngĩ-rĩ, no akĩgerie gũthiĩ kũrĩ andũ arĩa matetigĩrĩte Ngai nĩguo mamatuithanie ciira, handũ ha gũthiĩ mbere ya andũ arĩa aamũre? **2** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ andũ arĩa aamũre nĩo magaatuĩra andũ a gũkũ thĩ ciira? Na angĩkorwo nĩ inyuĩ mũgaaciirithia andũ a gũkũ thĩ-rĩ, githĩ mũtikĩrĩ na ũhoti wa gũtua maciira marĩa manini? **3** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ nĩ ithuĩ tũgaatuĩra araika ciira? Ĩ maũndũ ma mũtũũrĩre ũyũ-rĩ, githĩ tũtiagĩrĩirwo nĩkũmaciira makĩria! **4** Nĩ ũndũ ũcio kũngĩkorwo na mũndũ wanyu ũhĩtĩirio maũndũ-inĩ ta macio-rĩ, no mũthuure o na andũ matangĩtĩĩka kanitha-inĩ matuĩke a kũmũciirithia! **5** Ndoiga ũguo nĩguo ndĩmũconore. Kwahoteka atĩa atĩ thĩĩnĩ wanyu gũtirĩ mũndũ mũũgĩ ũngĩhota gũtuithania etĩkia eerĩ ciira mangĩhĩtania? **6** No handũ ha ũguo-rĩ, mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ atwaraga ũrĩa ũngĩ igooti-inĩ, na nĩ igooti-inĩ rĩa arĩa matetĩkĩtie! **7** Gũkorwo mũrĩ na maciira gatagatĩ-inĩ kanyu nĩkuonania atĩ nĩmũhootetwo biũ. Githĩ ti kaba mwĩtĩkagĩre gwĩkwo ũũru? Githĩ ti kaba mwĩtĩkagĩre kũheenio? **8** Handũ ha ũguo-rĩ, nĩmũheenanagia na mũgekana ũũru, na acio mwĩkaga ũguo-rĩ, nĩ ariũ na aarĩ a Ithe wanyu. **9** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ andũ arĩa aaganu matikagaya ũthamaki wa Ngai? Mũtikanaheeneke: Gũtirĩ ahũũri maraya, kana ahooi mĩhianano, kana itharia, kana arũme arĩa metuaga ta aka, kana arũme arĩa makomaga na arũme arĩa angĩ, **10** kana aici, kana andũ arĩa akoroku, kana arĩĩu, kana acambania, o na kana atunyani makaagaya ũthamaki wa Ngai. **11** Na ũguo nĩguo amwe anyu mwatarĩĩ. No nĩmwathambirio, na mũgĩtherio, na mũgĩtuuo athingu thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Mwathani Jesũ Kristũ o na nĩ ũndũ wa Roho wa Ngai witũ. **12** "Niĩ ndirigĩrĩirio gwĩka ũndũ o wothe," no ti ũndũ o wothe ũrĩ kĩguni. "Niĩ ndirigĩrĩirio gwĩka ũndũ o wothe," no ndingĩathwo nĩ ũndũ o na ũrĩkũ. **13** "Irio nĩ cia nda na nda nĩ ya irio," no Ngai nĩagaciniina cierĩ. Mwĩrĩ ti wa kũhũthĩrwo na ũmaraya, no nĩ wa gũtungata Mwathani, nake Mwathani aathage mwĩrĩ ũcio. **14** Ngai nĩariũkirie Mwathani kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩ ũndũ wa hinya wake, na o na ithuĩ nĩagatũriũkia na hinya o ro ũcio. **15** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ mĩĩrĩ yanyu nĩ ciĩga cia Kristũ we mwene? Nĩ ũndũ ũcio, no ngĩoye ciĩga icio cia Kristũ nĩguo ndĩcinyiitithanie na mũmaraya? Kũroaga gũtuĩka ũguo! **16** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ mũndũ ũrĩa wĩnyiitithanagia na mũmaraya, matuĩkaga mwĩrĩ ũmwe nake? Nĩgũkorwo nĩ kwĩrĩtwo atĩrĩ, "Acio eerĩ magaatuĩka mwĩrĩ ũmwe." **17** No mũndũ ũrĩa wĩnyiitithanagia na Mwathani atuĩkaga ũmwe nake thĩĩnĩ wa roho. **18** Ũragĩrai mehia ma ũmaraya. Mehia marĩa mangĩ mothe mekagwo nĩ mũndũ marĩ nja ya mwĩrĩ wake, no mũndũ ũrĩa ũhũũraga ũmaraya-rĩ, nĩ mwĩrĩ wake mwene ehagĩria. **19** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ mĩĩrĩ yanyu nĩ hekarũ ya Roho Mũtheru ũrĩa ũrĩ thĩĩnĩ wanyu, ũrĩa mwaheirwo nĩ Ngai? Inyuĩ mũtirĩ anyu inyuĩ ene; **20** inyuĩ mwagũrirwo na thogora. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tĩĩithagiai Ngai na mĩĩrĩ yanyu.

7 Na rĩrĩ, ha ũhoro wa maũndũ marĩa mwanyandĩkĩire marũa nĩ ũndũ wamo, ngũmwĩra atĩrĩ: Nĩ wega mũndũ mũrũme kwaga kũhikania. **2** No tondũ wa ũrĩa ũmaraya ũingĩhĩte-rĩ, o mũndũ mũrũme nĩagĩrĩirwo nĩ kũgĩa na mũtumia wake mwene, na mũndũ-wa-nja agĩe na mũthuuri wake mwene. **3** Mũthuuri nĩagĩrĩirwo nĩ kũhingagĩria mũtumia wake bata wake wa kĩhiko, o nake mũtumia ahingagĩrie mũthuuriwe bata wake. **4** Mũtumia ndangĩĩathĩra mwĩrĩ wake

mwene, tondũ nĩ wake na mũthuuriwe. Ũguo no taguo mũthuuri atangĩĩathĩra mwĩrĩ wake mwene, tondũ nĩ wake na mũtumia wake. **5** Tigagai kũimana, o tiga rĩrĩa mũngĩkorwo mũiguanĩire, naguo gũkorwo nĩ kwa ihinda, nĩgeetha mũgĩĩage na ihinda rĩa kũhooya. Thuutha ũcio no mũcooke hamwe rĩngĩ, nĩguo Shaitani ndakamũgerie tondũ wanyu kũremwo kwĩgirĩrĩrĩria. **6** Ũhoro ũcio ndawaaria taarĩ rũũtha ngũheana, no ti gwathana ngwathana. **7** No nyende andũ othe mahaane ta ũrĩa niĩ ndariĩ. No o mũndũ aheetwo kĩheo gĩake mwene kuuma kũrĩ Ngai; mũndũ ũmwe aheetwo kĩheo gĩkĩ, na ũrĩa ũngĩ akaheo kĩrĩa kĩngĩ. **8** Na rĩrĩ, nĩ ũndũ wa andũ arĩa matahikanĩtie na atumia a ndigwa, nguuga ũũ: Nĩ wega maikare o ũguo matahikanĩtie, o ta ũrĩa niĩ ndariĩ. **9** No angĩkorwo matingĩhota kwĩgirĩrĩrĩria-rĩ, nĩmahike na mahikanie, tondũ nĩ kaba kũhikania gũkĩra gũikara makĩhĩĩahĩaga. **10** Kũrĩ andũ arĩa mahikĩte na makahikania-rĩ, ngwathana ũũ, no ti niĩ, nĩ Mwathani ũgwathana: Mũtumia ndakanatigane na mũthuuriwe. **11** No aangĩka ũguo-rĩ, nĩagĩikare atarĩ mũhiku, kana akorwo ti ũguo, acookerere mũthuuriwe. Ningĩ mũthuuri ndakanaingate mũtumia wake. **12** Nĩ ũndũ wa acio angĩ nguuga ũũ, no nĩ niĩ ndĩroiga, ti Mwathani: Angĩkorwo mũrũ wa Ithe witũ arĩ na mũtumia ũtetĩkĩtie, na mũtumia ũcio etĩkĩre matũũranie-rĩ, nĩatige kũmũingata. **13** Nake mũtumia angĩkorwo arĩ na mũthuuri ũtetĩkĩtie, na mũthuuri ũcio etĩkĩre matũũranie-rĩ, nĩatige kũmũingata. **14** Nĩgũkorwo mũthuuri ũrĩa ũtetĩkĩtie nĩatheretio nĩ ũndũ wa mũtumia wake, nake mũtumia ũrĩa ũtarĩ mwĩtĩkia nĩatheretio nĩ ũndũ wa mũthuuri wake mwĩtĩkia. Kũngĩaga gũtuĩka ũguo-rĩ, ciana cianyu no ituĩke ti theru, no ũrĩa kũrĩ rĩu nĩ atĩ nĩ theru. **15** No rĩrĩ, mũndũ ũcio ũtetĩkĩtie angĩthiĩ-rĩ, nĩarekwo athiĩ. Nĩgũkorwo mũndũ mũrũme, kana mũndũ-wa-nja ũrĩa wĩtĩkĩtie ti muohe nĩ ũhoro ta ũcio; Ngai atwĩtĩte tũtũũranagie na thayũ. **16** Wee mũtumia-rĩ, ũũĩ atĩa kana nĩwe ũkaahonokia mũthuuri waku? O na wee mũthuuri-rĩ, ũũĩ atĩa kana nĩwe ũkaahonokia mũtumia waku? **17** No rĩrĩ, mũndũ o mũndũ nĩaikare mũtũũrĩre ũrĩa Mwathani aamũgaĩire, o ũrĩa Ngai aamwĩtĩire. Ũyũ nĩguo watho ũrĩa ngwatha makanitha mothe. **18** Mũndũ angĩkorwo eetirwo arĩ mũruu-rĩ, nĩatige gũikara ta atarĩ mũruu. Mũndũ ũrĩa ũtaarĩ mũruu rĩrĩa eetirwo nĩatige kũrua. **19** Kũrua gũtirĩ bata; o na kwaga kũrua gũtirĩ bata. Ũndũ ũrĩa ũrĩ bata nĩ kũmenyerera maathani ma Ngai. **20** O mũndũ nĩaikarage o ũrĩa aatariĩ rĩrĩa Ngai aamwĩtire. **21** Wee warĩ ngombo rĩrĩa wetirwo? Ũndũ ũcio ndũgagũtange, no korwo wahota kuona njĩra ya kuuma ũkombo-inĩ-rĩ, gerera yo. **22** Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa warĩ ngombo rĩrĩa Mwathani aamwĩtire-rĩ, ũcio nĩ mũndũ wa Mwathani ũtarĩ ngombo; ningĩ no taguo, ũrĩa warĩ mũndũ muohore rĩrĩa Mwathani aamwĩtire-rĩ, ũcio nĩ ngombo ya Kristũ. **23** Inyuĩ mwagũrirwo goro; mũtigatuĩke ngombo cia andũ. **24** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, o ũndũ ũrĩa mũndũ eehokeirwo nĩ Ngai-rĩ, nĩaikarage o ũguo ũndũ ũcio Ngai aamwĩtiire. **25** Rĩu-rĩ, ũhoro wĩgiĩ airĩtu nĩ ũyũ: Ndirĩ na watho uumĩte kũrĩ Mwathani, no nĩngũheana itua rĩakwa ta mũndũ mwĩhokeku nĩ ũndũ wa kũiguĩrwo tha nĩ Mwathani. **26** Nĩ ũndũ wa mathĩĩna ma mahinda maya-rĩ, nguona arĩ wega mũikarage o ũrĩa mũndũ atariĩ. **27** Wee nĩũhikanĩtie? Ndũkaingate mũtumia waku. Wee nawe hihi ndũhikanĩtie? Tiga kũhikania. **28** No ũngĩhikania-rĩ, wee ndwĩhĩtie; o na mũirĩtu angĩhika-rĩ, o nake ndehĩtie. No andũ arĩa marahika kana makahikania-rĩ, nĩmarĩonaga mathĩĩna maingĩ mũtũũrĩre-inĩ ũyũ, na nĩmo ndĩrenda kũmũrigĩrĩria. **29** Ũndũ ũrĩa ndĩrenda kuuga, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩ atĩ ihinda nĩ inini. Kuuma rĩu andũ arĩa marĩ na atumia nĩ kwagĩrĩire maikarage ta matarĩ nao; **30** arĩa maracakaya nĩmaikarage ta mataracakaya; nao arĩa makenete nĩmaikarage ta matakenete; o na arĩa mekũgũra indo, nĩmaikarage ta matarĩ kĩndũ marĩ. **31** nao arĩa mahũthagĩra indo cia thĩ ĩno, nĩmaikarage ta matohanĩtio nacio. Nĩgũkorwo ũrĩa thĩ ĩno ĩhaana rĩu-rĩ, nĩgũthira ĩrathira. **32** Niĩ ingĩenda inyuĩ mũikarage mũtegwĩtanga. Mũndũ ũrĩa ũtahikanĩtie etangaga na maũndũ ma Mwathani, na eciiragia o ũrĩa angĩkenia Mwathani. **33** No mũndũ ũrĩa ũhikanĩtie etangaga na maũndũ ma gũkũ thĩ, na eciiragia o ũrĩa angĩkenia mũtumia wake, **34** naguo wendi wa ngoro yake nĩmũgayũkanu. Mũndũ-wa-nja ũtarĩ mũhiku kana mũirĩtu etangaga na maũndũ ma Mwathani: Muoroto wake nĩ kwĩheana harĩ Mwathani mwĩrĩ na roho. No mũtumia mũhiku etangaga na maũndũ ma thĩ ĩno, na eciiragia o ũrĩa angĩkenia mũthuuriwe. **35** Ndĩramwarĩria maũndũ maya nĩgeetha mũgunĩke, ti atĩ nĩguo ndĩmũrigĩrĩrie, no nĩgeetha mũikarage na mĩthiire ĩrĩa yagĩrĩire, mwĩheanĩte biũ harĩ Mwathani mũtekũguucĩrĩrio nĩ maũndũ mangĩ. **36** Mũndũ o wothe angĩona atĩ nĩarahĩtĩria mũirĩtu ũrĩa orĩtie, nake mũirĩtu ũcio akorwo matukũ make ma ũirĩtu wake nĩmarahĩtũka-rĩ, mũndũ ũcio angĩigua nĩagĩrĩirwo nĩ kũhikania-rĩ, nĩeke o ũguo ekwenda. Ti kwĩhia ekwĩhia. Nĩmagĩrĩirwo mahikanie. **37** No rĩrĩ, ũrĩa ũtuĩte na ngoro yake atekũringĩrĩrio, no nĩwe mwene wĩyendeire, na agatua itua atĩ ndekũhikia mũirĩtu ũcio-rĩ, mũndũ ũcio o nake nĩekĩte ũrĩa kwagĩrĩire. **38** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũndũ ũrĩa ũhikagia mũirĩtu ũrĩa orĩtie nĩekaga ũrĩa kwagĩrĩire, no ũrĩa ũngĩaga kũmũhikia nĩekaga wega makĩria. **39** Mũtumia nĩohanĩtio na mũthuuriwe rĩrĩa rĩothe mũthuuriwe arĩ muoyo. No mũthuuriwe angĩkua, nĩmuohore na no ahikĩre mũndũ o ũrĩa angĩenda, no mũndũ ũcio no nginya akorwo nĩetĩkĩtie Mwathani. **40** No itua rĩakwa nĩ atĩrĩ, mũtumia ũcio angĩaga kũhika rĩngĩ, no akorwo arĩ na gĩkeno makĩria. Na ngwĩciiria atĩ niĩ o na niĩ ndĩ na Roho wa Ngai.

8 Na rĩrĩ, ũhoro wa irio iria ikoragwo irutĩirwo mĩhianano-rĩ, nĩtũũĩ atĩ ithuothe tũrĩ na ũmenyo ũhoro-inĩ ũcio. Ũmenyo nĩũtũmaga mũndũ etũũgĩrie, no wendo nĩ gwaka wakaga. **2** Mũndũ ũrĩa wĩciiragia atĩ nĩoĩ ũndũ-rĩ, ndooĩ ũndũ ũcio wega ta ũrĩa aagĩrĩirwo nĩ kũũmenya. **3** No mũndũ ũrĩa wendete Ngai, ũcio nĩwe ũũĩo nĩ Ngai. **4** Nĩ ũndũ ũcio, ha ũhoro ũkoniĩ kũrĩa irio iria irutĩirwo mĩhianano-rĩ, nĩtũũĩ atĩ gũkũ thĩ mũhianano nĩ kĩndũ gĩa tũhũ, na atĩ gũtirĩ Ngai ũngĩ tiga o ũrĩa ũmwe. **5** Tondũ o na kũngĩkorwo nĩ kũrĩ indo ciĩtagwo ngai, irĩ kũũrĩa igũrũ kana irĩ gũkũ thĩ-rĩ, amu

ti-itherũ nĩ kũrĩ na “ngai” nyingĩ na “aathani” aingĩ, **6** no harĩ ithuĩ-rĩ, Ngai no ũmwe, na nĩwe Ithe witũ, na indo ciothe cioimire kũrĩ we na tũtũũraga muoyo nĩ ũndũ wake; na kũrĩ na Mwathani o ũmwe, nake nĩwe Jesũ Kristũ, o we ũrĩa indo ciothe ciagĩire nĩ ũndũ wake, na nowe ũtũtũũragia muoyo. **7** No ti andũ othe mooĩ ũguo. Andũ amwe nĩ ũndũ wa ũrĩa matũũrĩte mamenyerete mĩhianano, o na hĩndĩ ĩrĩa mekũrĩa irio ta icio meciiragia atĩ nĩirutĩirwo mũhianano, na tondũ thamiri ciao itirĩ hinya-rĩ, makanyiitwo nĩ thaahu. **8** No irio iria tũrĩĩaga itingĩtũma tũkuhĩrĩrie Ngai; tũtingĩthũkio nĩ kwaga gũcirĩa, na tũtingĩagĩrio nĩgũcirĩa. **9** O na kũrĩ ũguo-rĩ, menyererai atĩ wĩyathi ũcio wanyu ndũgatuĩke mũhĩnga kũrĩ arĩa matarĩ na hinya. **10** Nĩgũkorwo mũndũ o wothe ũrĩ na thamiri ĩtarĩ na hinya, angĩmuona inyuĩ mũrĩ na ũmenyo ũyũ mũkĩrĩĩra irio thĩĩnĩ wa hekarũ ya mũhianano-rĩ, githĩ ndangĩũmĩrĩria arĩe kĩrĩa kĩrutĩirwo mĩhianano? **11** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ ũcio thamiri yake ĩtarĩ na hinya, o ũcio Kristũ aakuĩrĩire-rĩ, agathũkio nĩ ũmenyo wanyu. **12** Hĩndĩ ĩrĩa mwehĩria ariũ na aarĩ a Ithe witũ na njĩra ĩyo, na mũgatiihia thamiri ciao icio itarĩ hinya-rĩ, nĩ Kristũ mwehĩria. **13** Nĩ ũndũ ũcio, angĩkorwo kĩrĩa ndĩraarĩa no gĩtũme mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ agwe mehia-inĩ-rĩ, ndikĩagĩrĩirwo nĩ kũrĩa nyama rĩngĩ, nĩguo ndigatũme agwe. **(aiōn g165)**

9 Githĩ niĩ ndirĩ na wĩyathi? Githĩ niĩ ndirĩ mũtũmwo? Githĩ niĩ ndionire Jesũ Mwathani witũ? Anga inyuĩ mũtirĩ maciaro ma wĩra wakwa thĩĩnĩ wa Mwathani? **2** O na angĩkorwo andũ arĩa angĩ mationaga ta ndĩ mũtũmwo-rĩ, ti-itherũ niĩ harĩ inyuĩ ndĩ mũtũmwo! Nĩgũkorwo nĩ inyuĩ kĩmenyithia kĩa ũtũmwo wakwa thĩĩnĩ wa Mwathani. **3** Gwĩtetera gwakwa harĩ arĩa manjiirithagia nĩ gũkũ: **4** Githĩ ithuĩ tũtirĩ na kĩhooto gĩa kũrĩa na kũnyua? **5** Githĩ ithuĩ tũtirĩ na kĩhooto kĩa mũndũ gũtwarana rũgendo-inĩ na mũtumia wake mwĩtĩkia, o ta ũrĩa atũmwo arĩa angĩ, na ariũ a nyina na Mwathani, o na Kefa mekaga? **6** Kana no niĩ tũrĩ na Baranaba arĩ o nginya tũrutage wĩra nĩguo tuone ũteithio witũ? **7** Nũũ ũtungataga ta mũthigari na akeerĩha na indo ciake we mwene? Nĩ mũndũ ũrĩkũ ũhaandaga mũgũnda wa mĩthabibũ na ndarĩe thabibũ cia mũgũnda ũcio? Ningĩ-rĩ, nĩ kũrĩ mũndũ ũrĩithagia rũũru na ndanyue iria rĩa rũũru rũu? **8** Ndĩraaria ũhoro ũyũ ndĩ na meciiria ma ũ-mũndũ tu? Githĩ Watho o naguo nduugĩte o ũguo? **9** Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo watho-inĩ wa Musa atĩrĩ, “Ndũkanohe ndegwa kanua hĩndĩ ĩrĩa ĩkũranga ngano ĩkĩmĩhũũra.” Ngai akiuga ũguo-rĩ, nĩ ndegwa aracaaĩra? **10** Ti-itherũ oigaga ũguo nĩ ũndũ witũ, githĩ tiguo? Ĩĩ-ni, ũndũ ũyũ waandĩkirũo nĩ ũndũ witũ, tondũ rĩrĩa mũrĩmi ekũrĩma, nake mũhũũri ngano amĩhũũrage-rĩ, nĩ kwagĩrĩire mekage ũguo marĩ na kĩĩrĩgĩrĩro atĩ nĩmakagayana magetha. **11** Tũngĩkorwo ithuĩ nĩtũhaandĩte mbeũ ya kĩĩroho thĩĩnĩ wanyu-rĩ, kaĩ akĩrĩ ũndũ mũnene ithuĩ tũngĩgetha indo cia gũtũũria mwĩrĩ kuuma kũrĩ inyuĩ? **12** Angĩkorwo andũ angĩ marĩ na kĩhooto gĩa gũteithio nĩ inyuĩ-rĩ, ithuĩ githĩ tũtikĩagĩrĩirwo nĩgũteithio makĩria? No ithuĩ tũtiahũthĩrire kĩhooto kĩu. Handũ ha ũguo-rĩ, nĩ gũkirĩrĩria tũkiragĩrĩria ũndũ o wothe nĩguo tũtikae kũhĩngĩca Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Kristũ. **13** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ andũ arĩa marutaga wĩra thĩĩnĩ wa hekarũ marutaga irio ciao kuuma kũu hekarũ, nao arĩa matungataga kĩgongona-inĩ magayanaga kĩrĩa kĩrutĩtwo kĩgongona-inĩ? **14** O ta ũguo-rĩ, Mwathani nĩathanĩte atĩ arĩa mahunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega nĩmagĩrĩirwo kuonaga gĩa kũmatũũria kuuma kũrĩ Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **15** No niĩ ndirĩ ndaahũthĩra kĩhooto o na kĩmwe gĩa cio. Ningĩ ndiraandĩka ũhoro ũyũ ndĩ na kĩĩrĩgĩrĩro atĩ nĩmũkũnjĩka maũndũ ta macio. Nĩ kaba ngue gũkĩra mũndũ o naũ agirie ndĩĩrahĩre ũndũ ũcio. **16** No rĩrĩ, ndingĩhota kwĩraha rĩrĩa ngũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega, nĩgũkorwo nĩhatagĩrĩrio mũno ndĩũhunjie. Na niĩ ingĩaga kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega kaĩ ndagĩa na haaro-ĩ! **17** Ingĩhunjia nĩ ũndũ wa kwĩyendera-rĩ, ndaheo mũcaara; no angĩkorwo ti na ũndũ wa kwĩyendera-rĩ, niĩ no kũhingia ndĩrahingia ũndũ ũrĩa ndĩhokeirwo. **18** Hakĩrĩ ũguo-rĩ, mũcaara wakwa ũkĩrĩ kĩ? Nĩ atĩrĩ: Atĩ harĩ ũhoro wa kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega-rĩ, hunjagie tũhũ itekũrĩhwo, na nĩ ũndũ ũcio njage gwĩtagia kĩhooto gĩakwa rĩrĩa ngũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **19** O na gũtuĩka ndĩ muohore na ndirĩ ngombo ya mũndũ-rĩ, niĩ ndĩĩtuaga ngombo ya o mũndũ wothe, nĩguo nguucĩrĩrie andũ aingĩ o ta ũrĩa kwahoteka. **20** Kũrĩ Ayahudi ndaatuĩkire ta Mũyahudi nĩguo nguucagĩrĩrie Ayahudi. Na kũrĩ arĩa marĩ rungu rwa watho-rĩ, ndaatuĩkire ta mũndũ ũrĩ rungu rwa watho, o na gũtuĩka niĩ mwene ndirĩ rungu rwa watho, nĩguo nguucagĩrĩrie arĩa marĩ rungu rwa watho. **21** Kũrĩ arĩa matarĩ watho-inĩ-rĩ, ndaatuĩkire ta mũndũ ũtarĩ watho-inĩ ũcio, o na gũtuĩka ndirĩ muohore kuuma kũrĩ watho wa Ngai, no ndĩ watho-inĩ wa Kristũ, nĩguo nguucagĩrĩrie arĩa matarĩ watho-inĩ ũcio. **22** Kũrĩ arĩa matarĩ hinya-rĩ, ndaatuĩkire ta itarĩ hinya nĩguo nguucagĩrĩrie arĩa matarĩ hinya. Nduĩkĩte maũndũ mothe kũrĩ andũ othe nĩgeetha kũngĩhoteka na njĩra ciothe ngerie kũhonokia amwe ao. **23** Njĩkaga maũndũ maya mothe nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega, nĩgeetha ngaagaĩrwo irathimo ciaguo. **24** Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ andũ arĩa mahĩtahĩtanaga ihenya-inĩ mahanyũkaga othe, no rĩrĩ, no ũmwe wao ũheagwo kĩheo? Kĩhanyũkei na njĩra ĩrĩa ĩngĩtũma mũkaaheo kĩheo. **25** Mũndũ o wothe ũrĩa ũhĩtahĩtanaga thĩĩnĩ wa mathako-rĩ, ehataga na akemenyeria maũndũ-inĩ mothe hatarĩ itherũ. Mekaga ũguo nĩguo maheo thũmbĩ ĩtarĩ ya gũtũũra; no ithuĩ twĩkaga ũguo nĩguo tũkaaheo thũmbĩ ya gũtũũra nginya tene. **26** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, niĩ ndihanyũkaga ta mũndũ ũtooĩ gĩtũmi gĩa kũhanyũka; na ndirũaga ta mũndũ ũgũikia ngundi ciake o ũguo tũhũ. **27** Aca, nĩ mwĩrĩ wakwa hũũraga ngaũtua ngombo yakwa, nĩgeetha ndaarĩkia kũhunjĩria andũ arĩa angĩ-rĩ, niĩ mwene ndikanatuĩke wa kũregwo nyimwo kĩheo.

10 Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndikwenda mũkorwo mũtooĩ ũndũ ũyũ, atĩ maithe maitũ ma tene othe maatongoragio nĩ itu, na atĩ othe nĩmaringire iria. **2** Othe nĩmabatithirio matuĩke andũ a Musa marĩ rungu rwa itu rĩu, o na marĩ iria-inĩ rĩu. **3** Na othe maarĩĩaga irio o imwe cia kĩĩroho, **4** na maanyuuaga maaĩ o mamwe ma kĩĩroho; nĩgũkorwo

maanyuire kuuma rwaro-inĩ rwa ihiga rwa kĩĩroho rũrĩa rwatwaranaga nao, naruo rwaro rũu rwarĩ Kristũ. **5** O na kũrĩ ũguo-rĩ, aingĩ ao matiigana gũkenia Ngai; nacio ciimba ciao ikĩhurunjwo werũ-inĩ. **6** Na rĩrĩ, maũndũ macio meekĩkire marĩ ta cionereria, nĩgeetha ngoro ciitũ itikerirĩrie gwĩka maũndũ mooru ta macio meekire. **7** Mũtigatuĩke ahooi mĩhianano, ta ũrĩa amwe ao maatarĩĩ; o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Andũ acio magĩikara thĩ kũrĩa na kũnyua, magĩcooka magĩũkĩra kũina na gwĩkenia." **8** Ningĩ tũtikahũũre ũmaraya, ta ũrĩa amwe ao meekire, nao magĩkua andũ ngiri mĩrongo ĩĩrĩ na ithatũ mũthenya ũmwe. **9** O na ningĩ tũtikanagerie Mwathani, ta ũrĩa amwe ao meekire, nao makĩniinwo nĩ nyoka. **10** Na mũtikae gũteta, ta ũrĩa amwe ao meekire, nao makĩũragwo nĩ mũraika ũrĩa mũniinani. **11** Maũndũ macio meekĩkire kũrĩ o marĩ cionereria, na makĩandĩkwo marĩ ma gũtũkaania, ithuĩ tũkinyĩrĩirwo nĩ kũhingio kwa mahinda. **(aiōn g165)** **12** Nĩ ũndũ ũcio, ũngĩĩra nĩũrũgamĩte wega-rĩ, menyerera ndũkae kũgũa! **13** Mũtirĩ mwagerio na magerio mangĩ tiga o marĩa makoraga andũ. Nake Ngai nĩmwĩhokeku; ndangĩtĩkĩra mũgerio na magerio marĩa mũtangĩhota gwĩtiiria. No rĩrĩa mũkũgerio-rĩ, nĩarĩmuonagĩrĩria njĩra ya kũũrĩra nĩguo mũhotage gwĩtiiria magerio macio. **14** Nĩ ũndũ ũcio, arata akwa endwa, ũragĩrai ũhoro wa kũhooya mĩhianano. **15** Ndĩraarĩria andũ oogĩ; mwĩkũũranĩrei ũrĩa ndĩroiga. **16** Gĩkombe gĩa gũcookia ngaatho kĩrĩa tũcookagia ngaatho nĩ ũndũ wakĩo-rĩ, githĩ ti kũgwatanĩra thakame ya Kristũ? Na githĩ mũgate ũrĩa twenyũraga ti kũgwatanĩra mwĩrĩ wa Kristũ? **17** Na tondũ mũgate ũcio nĩ ũmwe-rĩ, ithuĩ, o na tũrĩ aingĩ, tũrĩ o mwĩrĩ ũmwe, nĩgũkorwo ithuĩ othe tũrĩĩaga mũgate o ũcio ũmwe. **18** Ta mwĩcũraniei ũhoro wa andũ a Isiraeli: Arĩa marĩĩaga irio cia igongona-rĩ, githĩ matigwatanagĩra kĩgongona kĩu? **19** Ndĩrenda kuuga atĩa? Atĩ kĩrĩa kĩrutĩirwo mũhianano nĩ kĩndũ kũrĩ, kana atĩ mũhianano guo mwene nĩ kĩndũ kũrĩ? **20** Aca! Ũrĩa ndĩroiga nĩ atĩ magongona ma andũ arĩa matarĩ na ũngai marutagĩrwo ndaimono, na ti Ngai, na ndikwenda mũgĩe ngwatanĩro na ndaimono. **21** Mũtingĩhota kũnyuĩra gĩkombe kĩa Mwathani, na mũnyuĩre gĩkombe kĩa ndaimono o nakĩo; mũtingĩhota kũgwatanĩra metha-inĩ ya Mwathani, na mũgwatanĩre metha-inĩ ya ndaimono. **22** Kaĩ tũrageria kwarahũra ũiru wa Mwathani? Kaĩ tũrĩ na hinya kũmũkĩra? **23** "Nĩĩ ndirigĩrĩirio gwĩka ũndũ," no ti ũndũ o wothe ũrĩ na kĩguni. "Nĩĩ ndirigĩrĩirio gwĩka ũndũ," no ti ũndũ o wothe ũrĩ na uumithio. **24** Gũtirĩ mũndũ wagĩrĩirwo nĩgũcaragia maũndũ ma kwĩguna we mwene, no nĩacaragie maũndũ ma kũguna andũ arĩa angĩ. **25** Rĩĩagai kĩrĩa gĩothe kĩendagio thoko-inĩ ya nyama mũtekwĩyũria ciũria nĩ ũndũ wa mwĩcuuko wa thamiri, **26** nĩgũkorwo, "Thĩ nĩ ya Mwathani, na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩinĩ wayo." **27** Mũndũ ũtarĩ mwĩtĩkia angĩmwĩta mũkarĩe irio gwake, na inyuĩ mũkorwo nĩ mũkwenda gũthiĩ-rĩ, rĩa irio ciothe iria mũngĩheo mũtekwĩyũria ciũria cia mwĩcuuko wa thamiri. **28** No mũndũ angĩmwĩra atĩrĩ, "Irio ici irutĩtwo irĩ igongona," mũtigacirĩe, nĩ ũndũ wa mũndũ ũcio wamwĩra ũguo, o na nĩ ũndũ wa mwĩcuuko wa thamiri; **29** ngiuga ũguo ti thamiri yaku ndagweta, no nĩ thamiri ya mũndũ ũcio ũngĩ. Nĩ ũndũ-rĩ, wĩyathi wakwa ũgũciirithio nĩkĩ nĩ ũndũ wa thamiri ya mũndũ ũngĩ? **30** Ingĩrĩanĩra irio na andũ angĩ ndĩ na ngaatho-rĩ, nĩ kĩĩ gĩgũtũma njambio nĩ ũndũ wa kĩndũ kĩu njokeirie Ngai ngaatho nĩ ũndũ wakĩo? **31** Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa mũkũrĩa kana rĩrĩa mũkũnyua, o na kana mũgĩĩka ũndũ o wothe-rĩ, wĩkagei nĩ ũndũ wa kwenda kũgoocithia Ngai. **32** Tigai gwĩka ũndũ ũngĩhĩngithia mũndũ, arĩ Mũyahudi, kana arĩ Mũyunani, o na kana ũhĩngithie kanitha wa Ngai, **33** o ta ũrĩa niĩ ngeragia gũkenia andũ othe na njĩra o yothe. Nĩgũkorwo ndicaragia ũndũ wa kwĩguna niĩ mwene, no njaragia ũrĩa ingĩguna andũ aingĩ, nĩguo mahonoke.

11 Mwĩgerekaniei na niĩ, ta ũrĩa ndĩgerekanagia na Kristũ. **2** Nĩngũmũgaathĩrĩria nĩ ũndũ wa kũndirikana maũndũ-inĩ mothe, na nĩ ũndũ wa gũtũũra mũrũmĩtie morutani macio, o ta ũrĩa ndaamũrutire. **3** Rĩu-rĩ, nĩngwenda mũmenye atĩ mũtwe wa mũndũ mũrũme o wothe nĩ Kristũ, na mũtwe wa mũndũ-wa-nja nĩ mũndũ mũrũme, na mũtwe wa Kristũ nĩ Ngai. **4** Mũndũ mũrũme o wothe ũrĩa ũhooyaga kana akaratha ehumbĩrĩte mũtwe-rĩ, nĩ mũtwe wake aconorithagia. **5** Nake mũndũ-wa-nja o wothe ũrĩa ũhooyaga kana akaratha atahumbĩrĩte mũtwe wake-rĩ, nĩ mũtwe wake aconorithagia, tondũ ũguo no ũndũ ũmwe na kwenjwo. **6** Angĩkorwo mũndũ-wa-nja ndekũhumbĩra mũtwe wake-rĩ, nĩakĩenje njuĩrĩ yake; na angĩkorwo kũrengarenga njuĩrĩ kana kwenjwo nĩ ũndũ wa gũconora mũndũ-wa-nja-rĩ, nĩakĩĩhumbĩre mũtwe. **7** Mũndũ mũrũme ndaagĩrĩirwo nĩkũhumbĩra mũtwe wake, kuona atĩ nĩwe mũhianĩre wa Ngai, na nĩ riiri wa Ngai; no mũndũ-wa-nja nĩwe riiri wa mũndũ mũrũme. **8** Nĩgũkorwo mũndũ mũrũme ndoimire harĩ mũndũ-wa-nja, no nĩ mũndũ-wa-nja woimire harĩ mũndũ mũrũme. **9** Mũndũ mũrũme-rĩ, tiwe wombirwo nĩ ũndũ wa mũndũ-wa-nja, no nĩ mũndũ-wa-nja wombirwo nĩ ũndũ wa mũndũ mũrũme. **10** Nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ-rĩ, mũndũ-wa-nja agĩrĩirwo nĩgũkorwo na rũũri mũtwe rwa kuonania atĩ nĩ wa gwathwo nĩ ũndũ wa araika. **11** No ningĩ-rĩ, thĩinĩ wa Mwathani, mũndũ-wa-nja ndeiganĩtie mũndũ mũrũme atarĩ ho, nake mũndũ-mũrũme ndeiganĩtie mũndũ-wa-nja atarĩ ho. **12** O ta ũrĩa mũndũ-wa-nja oimire harĩ mũndũ mũrũme-rĩ, no taguo mũndũ-mũrũme aciaragwo nĩ mũndũ-wa-nja. No rĩrĩ, indo ciothe ciumaga kũrĩ Ngai. **13** Ta tuai arĩ inyuĩ: Nĩ kwagĩrĩire mũndũ-wa-nja kũhooya Ngai atehumbĩrĩte mũtwe? **14** Kaĩ maũndũ ma ndũire matamũrutaga atĩ mũndũ-mũrũme gũkorwo arĩ na njuĩrĩ ndaaya nĩ ũndũ wa kũmũconorithia, **15** no mũndũ-wa-nja gũkorwo na njuĩrĩ ndaaya, ũcio nĩ riiri wake? Nĩgũkorwo aheetwo njuĩrĩ ndaaya arĩ kĩndũ gĩa kũmũhumbĩra. **16** Angĩkorwo kũrĩ na mũndũ ũrĩ na ngarari na ũhoro ũyũ-rĩ, nĩamenye atĩ ithuĩ tũtirĩ mũtugo ũngĩ, o na makanitha ma Ngai matirĩ mũtugo ũngĩ. **17** Ũhoro-inĩ ũrĩa ngũmũtaarĩria rĩu-rĩ, ndirĩ na ũndũ wa kũmũgaathĩra, nĩgũkorwo kũngana kwanyu ti gwa kũmũguna no nĩ gwa kũmũthũkia. **18** Ũndũ wa mbere, njiguaga atĩ rĩrĩa muongana ta kanitha, nĩkũgĩaga na nyamũkano gatagatĩ kanyu, na ũhoro ũcio ndingĩaga gwĩtĩkia ũmwe waguo. **19** Hatarĩ nganja gũtingĩaga kũgĩa na ngarari gatagatĩ-inĩ

kanyu cia kuonania arĩa anyu metĩkĩrĩkĩte nĩ Ngai. **20** Rĩrĩa muongana hamwe, ti Irio cia Mwathani mũrĩĩaga, **21** nĩgũkorwo rĩrĩa mũkũrĩa, o mũndũ athiiaga na mbere kũrĩa ategweterera ũrĩa ũngĩ. Ũmwe aikaraga ahũtiĩ, nake ũrĩa ũngĩ agaikara arĩĩtwo. **22** Kaĩ mũtarĩ mĩciĩ mũngĩrĩĩra na mũnyuĩre kuo? Kana nĩ kanitha wa Ngai mũnyararĩte na mũkenda gũconoraga arĩa matarĩ kĩndũ? Ngũkĩmwĩra atĩa? No ndĩkĩmũgaathĩrĩrie nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio? Aca, ndingĩmũgaathĩrĩria! **23** Nĩgũkorwo ũhoro ũrĩa ndaamũkĩrire kuuma kũrĩ Mwathani noguo ndaamũkinyĩirie: Mwathani Jesũ, ũtukũ ũrĩa aakunyanĩirwo, nĩooire mũgate, **24** na aarĩkia gũcookia ngaatho, akĩwenyũranga, akiuga atĩrĩ, "Ũyũ nĩ mwĩrĩ wakwa, ũrĩa ũheanĩtwo nĩ ũndũ wanyu; ĩkagai ũũ nĩguo mũndirikanage." **25** Ningĩ o ũndũ ũmwe, thuutha wa kũrĩa irio, akĩoya gĩkombe, akiuga atĩrĩ, "Gĩkombe gĩkĩ nĩ kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩerũ thĩinĩ wa thakame yakwa; ĩkagai ũũ, rĩrĩa rĩothe mũrĩkĩnyuuagĩra, nĩguo mũndirikanage." **26** Nĩgũkorwo rĩrĩa rĩothe mũkũrĩa mũgate ũyũ na mũkanyuĩra gĩkombe gĩkĩ-rĩ, nĩkuumbũra mũkuumbũra gũkua kwa Mwathani o nginya hĩndĩ ĩrĩa agooka. **27** Nĩ ũndũ ũcio, mũndũ o wothe ũkũrĩa mũgate ũcio kana akanyuĩra gĩkombe kĩu kĩa Mwathani ũrĩa gũtaagĩrĩire-rĩ, nĩ kwĩhia ehĩirie mwĩrĩ na thakame ya Mwathani. **28** Mũndũ nĩambage gwĩtuĩria mbere ya kũrĩa mũgate ũcio na kũnyuĩra gĩkombe kĩu. **29** Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa wothe ũrĩĩaga na akanyua ategũkũũrana mwĩrĩ wa Mwathani, nĩ ituĩro rĩake we mwene etuagĩra. **30** Kĩu nĩkĩo gĩtũmĩte aingĩ anyu moorwo nĩ hinya, na marũare, na amwe anyu nĩmarĩkĩtie gũkua. **31** No tũngĩĩtuĩra ciira ithuĩ ene, tũtingĩtuĩka a gũciirithio. **32** Hĩndĩ ĩrĩa tũgũtuĩrwo ciira nĩ Mwathani-rĩ, nĩkũherithio tũherithagio nĩgeetha tũtikae gũtuĩrwo ciira hamwe na thĩ. **33** Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, rĩrĩa mũnganĩte mũrĩĩanĩre-rĩ, etanagĩrĩrai. **34** Angĩkorwo mũndũ nĩahũũtiĩ-rĩ, agĩrĩirwo nĩ kũrĩa irio gwake mũciĩ, nĩgeetha rĩrĩa muongana gũtikagĩe ũhoro wa gũtuĩrwo ciira. Nĩngaheana ũhoro wa maũndũ macio mangĩ rĩrĩa ngooka.

12 Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ha ũhoro wa iheo cia kĩĩroho-rĩ, ndikwenda mũikare mũrigĩtwo nĩguo. **2** Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ hĩndĩ ĩrĩa mũteetĩkĩtie Ngai, nĩmwaguucagĩrĩrio na mũkerekerio kũrĩ mĩhianano ĩtangĩaria. **3** Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩ, gũtirĩ mũndũ waragia ahotithĩtio nĩ Roho wa Ngai ũngiuga atĩrĩ, "Jesũ aronyiitwo nĩ kĩrumi," na gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kuuga atĩrĩ, "Jesũ nĩ Mwathani," atatongoretio nĩ Roho Mũtheru. **4** Na rĩrĩ, iheo iria iheanagwo nĩ mĩthemba mĩthemba, no Roho ũrĩa ũciheanaga no ũmwe. **5** O na njĩra cia gũtungata nĩ mĩthemba mĩthemba, no Mwathani ũrĩa ũtungatagwo no ũmwe. **6** Ningĩ kũrĩ mĩrutĩre ya wĩra mĩthemba mĩthemba, no Ngai no ũmwe ũrĩa ũhotithagia maũndũ mothe gwĩkĩka thĩinĩ wa andũ othe. **7** Na rĩrĩ, o mũndũ nĩaheagwo ũndũ wa kuonania atĩ arĩ na Roho, naguo ũndũ ũcio nĩ wa kũguna andũ othe. **8** Roho ũcio nĩwe ũheaga mũndũ ũmwe ndũmĩrĩri ya ũũgĩ, na ũngĩ akaheo ũmenyo nĩ Roho o ro ũcio, **9** nake ũngĩ akaheo wĩtĩkio nĩ Roho o ro ũcio, na ũngĩ akaheo iheo cia kũhonania nĩ Roho o ro ũcio, **10** nake ũngĩ akaheo hinya wa kũringa ciama, na ũngĩ akaheo ũrathi, na ũngĩ akaheo gũkũũrana maroho, na ũngĩ akaheo kwaria na thiomi mĩthemba mĩthemba, ningĩ ũngĩ akaheo ũhoti wa gũtaũra thiomi icio. **11** Maũndũ macio mothe nĩ wĩra wa Roho o ro ũcio ũmwe, nake agayagĩra o mũndũ o ũrĩa ekwenda. **12** Mwĩrĩ wa mũndũ nĩ ũmwe, o na gwatuĩka ũrĩ ciĩga nyingĩ; ningĩ o na gwatuĩka ciĩga ciaguo ciothe nĩ nyingĩ-rĩ, ciothe no mwĩrĩ o ũmwe. Ũguo noguo Kristũ atariĩ. **13** Nĩgũkorwo ithuothe twabatithirio na Roho ũmwe tũgĩtuĩka a mwĩrĩ ũmwe, o na tũrĩ Ayahudi kana tũrĩ Ayunani, tũrĩ ngombo o na kana tũtarĩ ngombo, na ithuothe tũkĩnyuithio Roho o ro ũcio ũmwe. **14** Na rĩrĩ, mwĩrĩ ndũkoragwo na kĩĩga kĩmwe, no nĩ wa ciĩga nyingĩ. **15** Kũgũrũ kũngiuga atĩ, "Tondũ ti niĩ guoko-rĩ, ndirĩ wa mwĩrĩ ũyũ," Ũndũ ũcio ndũngĩtũma gũtige gũtuĩka kĩĩga kĩa mwĩrĩ ũcio. **16** Nakuo gũtũ kũngiuga atĩ, "Tondũ ti niĩ riitho-rĩ, ndirĩ wa mwĩrĩ ũcio," nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu gũtingĩtiga gũtuĩka kĩĩga kĩa mwĩrĩ ũcio. **17** Mwĩrĩ wothe ũngĩkorwo no riitho-rĩ, kũigua tũngĩiguaga na kĩ? Mwĩrĩ wothe ũngĩkorwo no gũtũ-rĩ, kũnungĩra tũngĩnungagĩra na kĩ? **18** No ũrĩa kũrĩ, nĩ atĩ Ngai nĩ eekĩrire ciĩga ciothe thĩinĩ wa mwĩrĩ, agĩciikĩra o ta ũrĩa eendaga ciikare. **19** Ciĩga ciothe ingĩtuĩka nĩ kĩĩga kĩmwe-rĩ, mwĩrĩ naguo ũngĩkorwo ha? **20** Ũrĩa kũrĩ nĩ atĩ ciĩga nĩ nyingĩ, no mwĩrĩ nĩ ũmwe. **21** Riitho rĩtingĩhota kwĩra guoko atĩrĩ, "Niĩ ndirĩ na bata nawe!" Naguo mũtwe wĩre magũrũ atĩrĩ, "Niĩ ndirĩ na bata na inyuĩ!" **22** Handũ ha ũguo-rĩ, ciĩga cia mwĩrĩ iria cionekaga itarĩ hinya, nĩcio irĩ bata makĩria, **23** nacio ciĩga iria tuonaga ta itarĩ cia gũtĩĩo mũno-rĩ, nĩcio tũheaga gĩtĩĩo kĩa mwanya. Nacio ciĩga iria tuonaga ta itagĩrĩire kuoneka nĩimenyagĩrĩrwo mũno, **24** o rĩrĩa ciĩga ciitũ iria itarĩ cia kũhithwo itabataragio nĩkũmenyererwo mũno. No Ngai nĩanyiitithanĩtie ciĩga cia mwĩrĩ na agatĩĩithia makĩria ciĩga iria ciagĩte gĩtĩĩo, **25** nĩgeetha gũtikae kũgĩa na nyamũkano thĩinĩ wa mwĩrĩ, no nĩgeetha ciĩga ciaguo imenyanagĩrĩre o kĩĩga na kĩrĩa kĩngĩ. **26** Kĩĩga kĩmwe kĩngĩnyariirĩka, ciĩga iria ingĩ inyariirĩkaga hamwe nakĩo; nakĩo kĩĩga kĩmwe kĩngĩheo gĩtĩĩo-rĩ, o nacio ciĩga iria ingĩ nĩikenaga hamwe nakĩo. **27** Na rĩrĩ, inyuĩ mũrĩ mwĩrĩ wa Kristũ, na o mũndũ wanyu nĩ kĩĩga kĩaguo. **28** Nakuo thĩinĩ wa kanitha, Ngai nĩathuurĩte mbere andũ amwe matuĩke atũmwo, a keerĩ anabii, a gatatũ arutani, o na ningĩ kũgĩe na aringi a ciama, o na arĩa marĩ na iheo cia kũhonania mĩrimũ, na arĩa marĩ na ũhoti wa gũteithia arĩa angĩ, na arĩa marĩ na iheo cia ũtabarĩri, na arĩa maaragia na thiomi mĩthemba mĩthemba. **29** Andũ othe nĩ atũmwo? Andũ othe nĩ anabii? Andũ othe nĩ arutani? Andũ othe nĩ aringi a ciama? **30** Andũ othe nĩmaheetwo iheo cia kũhonania? Andũ othe nĩmakĩaragia na thiomi? Andũ othe nĩmagĩtaũraga thiomi? **31** No rĩrĩ, mwĩriragĩriei iheo iria irĩ bata mũno. Na rĩu nĩngũmuonia njĩra ĩrĩa njega makĩria.

13 Atĩrĩrĩ, o na ingĩaria na thiomi cia andũ o na cia araika, no ngorwo itarĩ na wendani-rĩ, ingĩkorwo ndĩ o ta kĩndũ kĩa rũthuku kĩrĩa kĩgambaga kĩaringwo, kana o ta thaani ĩrĩa ĩhũũrithanagio ĩkagamba. **2**

Ingĩkorwo ndĩ na kĩheo gĩa kũratha ũhoro, na ngorwo no hote kũmenya maũndũ mothe ma hitho na ngagĩa na ũmenyo wothe, na ingĩkorwo ndĩ na wĩtĩkio ũrĩa ũngĩhota gũthaamia irĩma, no ndirĩ na wendani-rĩ, ndirĩ bata o na hanini. **3** Ingĩheana indo ciakwa ciothe kũrĩ andũ arĩa athĩĩni, o na heane mwĩrĩ wakwa ũcinwo, no ngorwo ndirĩ na wendani-rĩ, ndingĩgunĩka. **4** Wendani nĩũkiranagĩrĩria, na wendani nĩũtuganaga. Ndũiguanagĩra ũiru, na ndwĩgaathaga, o na ndũrĩ mwĩtĩĩo. **5** Wendani ndũrĩ rũtũrĩko, na ndũcaragia ũrĩa ũngĩĩguna, o na ndũhiũhaga kũrakara, na ndũtaraga maita marĩa ũhĩtĩirio. **6** Ningĩ wendani ndũkenagĩra ũũru, no nĩũkenagĩra ũhoro wa ma. **7** Wendani nĩũgitanagĩra hĩndĩ ciothe, na ũgetĩkia maũndũ mothe, na nĩwĩrĩgagĩrĩra hĩndĩ ciothe, o na ũkomĩrĩria hĩndĩ ciothe. **8** Wendani ndũthiraga. No akorwo nĩ morathi, nĩmagathira; o na thiomi nĩigathira; na kũmenya maũndũ o nakuo nĩgũgathira. **9** Nĩgũkorwo tũmenyaga maũndũ o gĩcunjĩ, na tũrathaga maũndũ o gĩcunjĩ, **10** no hĩndĩ ĩrĩa ũndũ ũrĩa mũkinyanĩru ũgooka-rĩ, ũndũ ũrĩa ũtarĩ mũkinyanĩru nĩũgaathira. **11** Hĩndĩ ĩrĩa ndaarĩ kaana-rĩ, ndaaragia o ta kaana, na ndeeciiragia o ta kaana, na ndaataranagia maũndũ o ta kaana. No hĩndĩ ĩrĩa ndaatuĩkire mũndũ mũgima-rĩ, ngĩtigana na maũndũ ma wana. **12** Rĩu tuonaga maũndũ na mairia, ta kuona na gĩcicio; no hĩndĩ ĩyo tũkoonaga ta andũ makĩonana ũthiũ kwa ũthiũ. Rĩu njũũĩ maũndũ o gĩcunjĩ; hĩndĩ ĩyo nĩngamenya maũndũ wega, o ta ũrĩa niĩ njũũĩo wega. **13** Na rĩu, maũndũ maya matatũ nĩ ma gũtũũra: wĩtĩkio, na kĩĩrĩgĩrĩro, o na wendani. No ũrĩa mũnene wamo nĩ wendani.

14 Rũmagĩrĩrai mĩthiĩre ya wendani, na mwĩrirĩrie mũno iheo cia kĩĩroho, na makĩria mwĩriragĩrie kĩheo kĩa ũheani ũhoro wa Ngai. **2** Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa wothe waragia na rũthiomi-rĩ, ti andũ aaragĩria no nĩ Ngai aaragĩria. Ti-itherũ, gũtirĩ mũndũ ũtaũkagĩrwo nĩ ũrĩa aroiga; no nĩ maũndũ ma hitho aaragia na roho wake. **3** No mũndũ ũrĩa ũheanaga ũhoro wa Ngai aaragĩria andũ akamekĩra hinya, na akamomĩrĩria, na akamahooreria. **4** Mũndũ ũrĩa waragia na rũthiomi nĩ we mwene wĩongagĩrĩra hinya, no ũrĩa ũheanaga ũhoro wa Ngai nĩ kanitha ongagĩrĩra hinya. **5** No nyende inyuothe mwaragie na thiomi, no makĩria ingĩenda inyuothe mũrathage mohoro. Mũndũ ũrĩa ũrathaga ũhoro nĩakĩrĩte ũrĩa waragia na thiomi, tiga no akorirwo nĩegũtaũra thiomi icio, nĩguo kanitha wongererwo hinya. **6** No rĩu, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ingĩũka kũrĩ inyuĩ na njarie na thiomi-rĩ, ingĩmũguna nakĩ, tiga no ndĩmũreheire ũguũrio, kana ũmenyo, kana ũrathi, o na kana kiugo kĩa ũrutani? **7** O na ha ũhoro ũkoniĩ indo iria itarĩ muoyo iria igambaga, indo ta mũtũrirũ kana kĩnanda kĩa mũgeeto-rĩ, mũndũ angĩgĩkũũrana atĩa rwĩmbo rũrĩa rũrenda kũinwo, tiga hakorirwo na ngũũrani njega ya mĩgambo? **8** Ningĩ-rĩ, angĩkorwo karumbeta gatikũruta mũgambo ũgũkũũrĩkana ũrĩa ũkuuga-rĩ, nũũ ũngĩkĩhaarĩria gũthiĩ mbaara-inĩ? **9** Ũguo noguo ũhoro wanyu ũtarĩĩ. Tiga mwarirrie na ciugo ikũmenyeka na rũthiomi rwanyu-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩkũ ũngĩmenya ũrĩa mũroiga? Mũngĩkorwo o mũkĩarĩria rĩera. **10** Ti-itherũ nĩ kũrĩ mĩthemba mĩingĩ ya thiomi gũkũ thĩ, no gũtirĩ rũthiomi o na rũmwe rũtarĩ ũrĩa ruugaga. **11** No angĩkorwo ndingĩmenya ũrĩa mũndũ aroiga-rĩ, niĩ ngĩrĩ mũrũrĩrĩ harĩ mũndũ ũcio ũraaria, nake nĩ mũrũrĩrĩ harĩ niĩ. **12** Ũguo noguo o na inyuĩ mũtarĩĩ. Kuona atĩ nĩmwĩrirĩirie mũno iheo cia kĩĩroho-rĩ, kĩgeragiei kuongerera iheo iria ciakaga kanitha ũkagĩa na hinya. **13** Na tondũ ũcio-rĩ, mũndũ ũrĩa waragia na rũthiomi rũgeni nĩahooyage nĩguo ahote gũtaũra ũrĩa aroiga. **14** Nĩ ũndũ-rĩ, ingĩkorwo ndĩrahooya ngĩthiomaga-rĩ, roho wakwa nĩguo ũrahooya, no meciiria makwa matirĩ na maciaro. **15** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ngũgĩĩka atĩa? Niĩ ndĩrĩhooyaga Ngai na roho wakwa, na ningĩ hooyage na meciiria makwa; o na kũina ndĩrĩinaga na roho wakwa, na ningĩ nyinage na meciiria makwa o namo. **16** Ningĩ-rĩ, ũngĩkorwo ũkĩgooca Ngai na roho waku tu-rĩ, mũndũ wa arĩa marĩ gatagatĩ kanyu ũtarataũkĩrwo, angĩkiuga "Ameni" atĩa mahooya-inĩ maku ma gũcookia ngaatho, kuona atĩ ndaramenya ũrĩa ũroiga? **17** No ũkorwo ũgĩcookia ngaatho wega mũno, no mũndũ ũcio ũngĩ ndanongererwo hinya nĩ ũhoro ũcio. **18** Nĩngũcookeria Ngai ngaatho nĩgũkorwo niĩ nĩnjaragia na thiomi makĩria manyu inyuothe. **19** No kanitha-inĩ-rĩ, nĩ kaba njarie ciugo ithano ndĩramenya wega nĩguo ngĩrute andũ arĩa angĩ ũhoro nacio, gũkĩra njarie ciugo ngiri ikũmi cia gũthioma. **20** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tigagai gwĩciiragia ta ciana. Harĩ ũhoro wa maũndũ marĩa mooru-rĩ, tuĩkai tũkenge, no mwĩciirĩrie-inĩ wanyu mũtuĩke andũ agima. **21** Thĩinĩ wa Watho nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Nĩngaarĩria andũ aya na tũnua twa andũ maaragia na thiomi ng'eni, ndĩmaarĩrie na tũnua twa andũ maaragia na mwarĩrie wa kũngĩ, no o na ndeeka ũguo matikanjigua," **22** Nĩ ũndũ ũcio, kwaria na thiomi nĩ kĩmenyithia kũrĩ andũ arĩa matetĩkĩtie no ti kĩmenyithia kũrĩ arĩa metĩkĩtie; no kũratha ũhoro nĩ kwa arĩa metĩkĩtie, ti kwa arĩa matetĩkĩtie. **23** Tondũ ũcio kanitha wothe ũngĩũngana na andũ othe maarie na thiomi-rĩ, na hacooke hatoonye andũ matooĩ ũhoro wa thiomi, kana andũ matetĩkĩtie-rĩ, githĩ matingiuga atĩ mũrĩ agũrũki? **24** No mũndũ ũtarĩ mwĩtĩkia kana mũndũ ũtarĩ mũtaũkĩre nĩ ũhoro ũcio angĩtoonya rĩrĩa andũ othe mararatha mohoro-rĩ, mũndũ ũcio nĩekũiguithio nĩ andũ othe atĩ nĩ mwĩhia na aciirithio nĩo othe, **25** na maũndũ marĩa atũire ahithĩte ngoro-inĩ nĩmakoimbũka. Nĩ ũndũ ũcio egũithie thĩ ahooe Ngai, akiugaga atĩrĩ, "Ti-itherũ Ngai arĩ gatagatĩ-inĩ kanyu!" **26** Tũgũkiuga atĩa, ariũ na aarĩ a Ithe witũ? Rĩrĩa muongana hamwe-rĩ, o mũndũ ahota gũkorwo arĩ na rwĩmbo, kana arĩ na ũndũ arenda kũrutana, kana arĩ na ũndũ aguũrĩirio, kana arĩ na thiomi, kana arĩ na ũtaũri wa thiomi. Maũndũ macio mothe no nginya mekagwo nĩ ũndũ wa gwĩkĩra kanitha hinya. **27** Angĩkorwo nĩ gũkwario na rũthiomi-rĩ, nĩ kwario nĩ andũ eerĩ, na makĩingĩha atatũ, na o mũndũ aarie riita rĩake, na no nginya hagĩe na mũndũ ũngĩ wa gũtaũra. **28** Angĩkorwo gũtirĩ mũtaũri-rĩ, mwaria ũcio nĩagĩkire arĩ kũu kanitha-inĩ, na akĩiarĩrie we mwene, na aarĩrie Ngai. **29** Aheani ũhoro eerĩ kana atatũ magĩrĩirwo maarie, nao andũ arĩa angĩ makũũrane wega ũrĩa kũreerwo. **30** Na mũndũ ũikarĩte thĩ ho

angĩgĩa na ũguũrio-rĩ, mwaria ũcio wa mbere nĩakire. **31** Nĩgũkorwo inyuothe no mũrathe ũhoro o mũndũ riita rĩake nĩguo andũ othe marutwo maũndũ na momĩrĩrio. **32** Namo maroho ma anabii nĩmathĩkagĩra anabii o ene. **33** Nĩgũkorwo Ngai ti Ngai wa kĩrigiicano no nĩ wa thayũ. Ta ũrĩa kũrĩ thĩĩinĩ wa ciũngano ciothe cia andũ arĩa aamũre, **34** atumia magĩrĩirwo nĩgũikaraga makirĩte ki marĩ thĩĩinĩ wa kanitha. Matiĩtĩkĩrĩtio kwaria, no nĩmaikarage menyiihĩtie, o ta ũrĩa Watho uugĩte. **35** Angĩkorwo marĩ na ũndũ mangĩenda kũmenya-rĩ, nĩmoragie athuuri ao ene kwao mũciĩ; nĩgũkorwo nĩ ũndũ ũrĩ thoni atumia kwaragia thĩĩinĩ wa kanitha. **36** Hĩ! Anga kiugo kĩa Ngai kĩambĩrĩirie na inyuĩ? Kana hihi no inyuĩ inyuiki gĩakinyĩire? **37** Mũndũ o na ũ angĩĩciiria atĩ nĩ mũnabii, kana arĩ na iheo cia kĩĩroho-rĩ, nĩagĩtĩkĩre atĩ maũndũ maya ndĩramwandĩkĩra nĩ maũndũ marĩa maathanĩtwo nĩ Mwathani. **38** No angĩagĩra ũndũ ũcio kĩene-rĩ, o nake we mwene nĩakagĩrwo kĩene. **39** Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwĩrirĩriei kũrathaga mohoro, na mũtikagiragie ũhoro wa kwaria na thiomi. **40** No maũndũ mothe nĩmekagwo na mũtaratara ũrĩa wagĩrĩire, na mekagwo na kĩhaarĩro.

15 Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩngwenda kũmũririkania Ũhoro-ũrĩa-mwega ũrĩa ndaamũhunjĩirie, na mũkĩwamũkĩra, na noguo mũtũũrĩte mũrũmĩtie. **2** Ũhoro ũcio mwega nĩguo ũtũmaga mũhonoke, mwaikara mũrũmĩtie wega ũhoro ũrĩa ndaamũhunjĩirie. Angĩkorwo ti ũguo-rĩ, ũhoro ũcio mwawĩtĩkirie o tũhũ. **3** Nĩgũkorwo ũhoro ũrĩa niĩ ndaamũkĩrire nĩguo ndaamũheire, ũrĩ wa mbere na wa bata mũno: atĩ Kristũ nĩakuire nĩ ũndũ wa mehia maitũ o ta ũrĩa Maandĩko moigĩte, **4** na atĩ nĩathikirwo, na atĩ mũthenya wa gatatũ akĩrũkio kũringana na ũrĩa Maandĩko macio moigĩte, **5** na atĩ akiumĩrĩra Petero, na agĩcooka akiumĩrĩra arĩa Ikũmi na Eerĩ. **6** Thuutha ũcio, nĩoimĩrĩire makĩria ma ariũ na aarĩ a Ithe witũ magana matano ihinda o rĩmwe, na aingĩ ao marĩ muoyo o na rĩu, o na gũtuĩka amwe ao nĩmarĩkĩtie gũkua. **7** Ningĩ agĩcooka akiumĩrĩra Jakubu na thuutha wa ũguo agĩcooka akiumĩrĩra atũmwo othe, **8** na thuutha wa acio angĩ othe akĩnyumĩrĩra o na niĩ, haana ta mũndũ waciarĩtwo atarĩ mũkinyu. **9** Nĩgũkorwo niĩ nĩ niĩ mũnini mũno harĩ atũmwo arĩa angĩ, o na ndiagĩrĩirwo nĩ gwĩtwo mũtũmwo, tondũ nĩndanyariirire kanitha wa Ngai. **10** No wega wa Ngai nĩguo ũtũmĩte nduĩke ũguo ndariĩ, naguo wega wake kũrĩ niĩ ndwarĩ wa tũhũ. No nĩndarutire wĩra na kĩyo gũkĩra acio angĩ othe, no ti niĩ ndaarutaga wĩra ũcio, no nĩ wega wa Ngai ũrĩa warĩ hamwe na niĩ warutaga wĩra ũcio. **11** Tondũ ũcio, o na kũngĩtuĩka nĩ niĩ kana nĩ o-rĩ, ũhoro ũyũ noguo tũhunjagia, na noguo inyuĩ mwetĩkirie. **12** Na rĩrĩ, kũngĩkorwo kũhunjagio atĩ Kristũ nĩariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ-rĩ, nĩ kĩĩ gĩtũmaga amwe anyu moige atĩ gũtirĩ kũriũkio kwa arĩa akuũ? **13** Kũngĩkorwo gũtirĩ kũriũkio kwa arĩa akuũ-rĩ, o nake Kristũ ndaakĩriũkirio. **14** Na angĩkorwo Kristũ ndaakĩriũkirio-rĩ, kũhunjia gwitũ no gwa tũhũ, nakuo gwĩtĩkia kwanyu no gwa tũhũ. **15** Makĩria ma ũguo-rĩ, ithuĩ no tũgĩkorwo tũrĩ aira a Ngai a maheeni, tondũ nĩtuumbũrĩte atĩ Ngai nĩariũkirie Kristũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ. No rĩrĩ, ndaakĩmũriũkirie angĩkorwo nĩ ma atĩ arĩa akuũ matiriũkagio. **16** Nĩgũkorwo kũngĩtuĩka atĩ arĩa akuũ matiriũkagio, o nake Kristũ ndaakĩriũkirio. **17** Na angĩkorwo Kristũ ndaariũkirio-rĩ, gwĩtĩkia kwanyu nĩ gwa tũhũ; mũgĩtũũraga o mehia-inĩ manyu. **18** Ningĩ andũ arĩa marĩkĩtie gũkoma marĩ thĩĩinĩ wa Kristũ-rĩ, o nao nĩ kũũra morĩte. **19** Na kũngĩkorwo kĩĩrĩgĩrĩro giitũ thĩĩinĩ wa Kristũ no kĩa muoyo-inĩ ũyũ tũrĩ-rĩ, twagĩrĩirwo nĩkũiguĩrwo tha gũkĩra andũ othe. **20** No rĩrĩ, ti-itherũ Kristũ nĩariũkĩtio akoima kũrĩ arĩa akuũ, agatuĩka maciaro ma mbere ma arĩa makuĩte. **21** Tondũ-rĩ, o ũrĩa arĩ mũndũ watũmire gĩkuũ gĩũke thĩ, o nakuo kũriũkio kwa arĩa akuũ nĩ mũndũ watũmire gũũke. **22** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa andũ othe makuaga nĩ ũndũ wa Adamu-rĩ, no taguo andũ othe magaacookio muoyo thĩĩinĩ wa Kristũ. **23** No o mũndũ akaariũka ihinda rĩake mwene: Kristũ arĩ we wariũkire mbere; na thuutha andũ arĩa marĩ ake hĩndĩ ĩrĩa agooka. **24** Thuutha ũcio nĩguo ihinda rĩa kũrigĩrĩria rĩgaakinya, hĩndĩ ĩrĩa akaaneana ũthamaki kũrĩ Ngai Ithe arĩkĩtie kũniina mothamaki mothe, na wathani, o na hinya wothe. **25** Nĩgũkorwo no nginya athamake nginya rĩrĩa agaakorwo aigĩte thũ ciake ciothe rungu rwa makinya make. **26** Na rĩrĩ, thũ ya mũthia kũniinwo nĩ gĩkuũ. **27** Nĩgũkorwo "nĩ aigĩte indo ciothe rungu rwa makinya make." Na rĩrĩa gũkwĩrwo atĩ "indo ciothe" nĩciigĩtwo rungu rwake, nĩgũkũmenyeka wega atĩ Ngai we mwene ti wa itari rĩu tondũ nĩ we waigire indo ciothe rungu rwa Kristũ. **28** Aarĩkia gwĩka ũguo-rĩ, Mũriũ we mwene nĩagatuĩka wa gwathagwo nĩ ũcio waigire indo ciothe rungu rwake, nĩguo Ngai akorwo nĩ we maũndũ mothe thĩĩinĩ wa maũndũ mothe. **29** Na rĩrĩ, kũngĩkorwo gũtirĩ ũriũkio-rĩ, arĩa mabatithĩtio handũ-inĩ ha arĩa akuũ mageeka atĩa? Angĩkorwo arĩa akuũ matikaariũkio o na atĩa-rĩ, andũ makĩbatithagio handũ-inĩ hao nĩkĩ? **30** Na ithuĩ-rĩ, twĩtoonyagia ũgwati-inĩ o ithaa o ithaa nĩkĩ? **31** Ngũmwĩra na ma, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ti-itherũ, o ta ũrĩa ndĩĩrahaga nĩ ũndũ wanyu thĩĩinĩ wa Kristũ Jesũ Mwathani witũ, atĩ niĩ nguaga o mũthenya. **32** Angĩkorwo ndaahũũranire na nyamũ cia gĩthaka kũu Efeso nĩ ũndũ wa itũmi cia ũ-mũndũ-rĩ, ndaagunĩkire na kĩ? Angĩkorwo andũ arĩa akuũ matikaariũkio-rĩ, "Nĩtũrĩe na tũnyue, nĩgũkorwo rũciũ nĩgũkua tũgaakua." **33** Mũtikaheeneke: "Thiritũ njũru nĩĩthũkagia mĩtugo mĩega." **34** Arahũkai mwĩigue ta ũrĩa mwagĩrĩirwo, na mũtigage kwĩhia; nĩgũkorwo andũ amwe matiũĩ Ngai: ndoiga ũguo nĩgeetha ndĩmũconore. **35** No mũndũ ahota kũũria atĩrĩ, "Andũ arĩa akuũ mariũkagio atĩa? Magooka marĩ na mwĩrĩ ũhaana atĩa?" **36** Nĩ ũrimũ ũrĩkũ ũyũ! Kĩrĩa wahaanda-rĩ, gĩtimeraga gĩtambĩte gũkua. **37** Hĩndĩ ĩrĩa wahaanda-rĩ, ndũhaandaga mwĩrĩ ũrĩa ũgũcooka ũkorwo ho, no gũkorwo ũhaandaga mbeũ ya ngano kana ya kĩndũ kĩngĩ. **38** No Ngai amĩheaga mwĩrĩ o ũrĩa endaga ĩgĩe naguo, na o mũthemba wa mbegũ akaũhe mwĩrĩ waguo. **39** Mĩĩrĩ yothe ndĩhaanaine: Andũ marĩ mũthemba ũmwe wa mwĩrĩ, nacio nyamũ mũthemba ũngĩ, na nyoni mũthemba ũngĩ, o nacio thamaki irĩ mwĩrĩ wa mũthemba ũngĩ. **40** Ningĩ nĩ kũrĩ mĩĩrĩ ya igũrũ na

nĩ kũrĩ mĩĩrĩ ya gũkũ thĩ; no riiri wa mĩĩrĩ ya igũrũ nĩ mũthemba ũmwe, na riiri wa mĩĩrĩ ya gũkũ thĩ nĩ mũthemba ũngĩ. **41** Riũa rĩrĩ na riiri warĩo mwanya, na mweri ũrĩ riiri waguo mwanya, na njata irĩ na riiri wacio mwanya; na njata ĩmwe ĩrĩ riiri ũrĩ ngũũrani na njata ĩrĩa ĩngĩ. **42** Ũguo nĩguo gũgaatuĩka hĩndĩ ya kũriũkio kwa andũ arĩa akuũ. Mwĩrĩ ũrĩa ũhaandagwo nĩ wa kũbutha, no ũriũkagio ũtarĩ wa kũbutha; **43** mwĩrĩ ũhaandagwo ũrĩ mũmene, ũgacooka ũkariũkio ũrĩ na riiri; ũhaandagwo ũtarĩ na hinya, ũgacooka ũkariũkio ũrĩ na hinya; **44** ũhaandagwo ũrĩ mwĩrĩ wa ndũire, ũgacooka ũkariũkio ũrĩ mwĩrĩ wa kĩĩroho. Angĩkorwo nĩ kũrĩ mwĩrĩ wa ndũire-rĩ, o na mwĩrĩ wa kĩĩroho ũrĩ kuo. **45** Nĩ ũndũ ũcio kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Adamu ũrĩa warĩ mũndũ wa mbere-rĩ, aatuĩkire kĩũmbe kĩrĩ muoyo"; nake Adamu ũrĩa wa kũrigĩrĩria-rĩ, agĩtuĩka roho wa kũheana muoyo. **46** Mwĩrĩ wa kĩĩroho tiguo waambire gũũka, no nĩ ũrĩa wa ndũire, na thuutha wa ũguo ũgĩũka ũrĩa wa kĩĩroho. **47** Mũndũ wa mbere aarĩ wa rũkũngũ rwa thĩ, no mũndũ wa keerĩ oimĩte igũrũ. **48** O ta ũrĩa mũndũ ũcio wa gũkũ thĩ aatarĩĩ, noguo arĩa marĩ a tĩĩri matarĩĩ; na ta ũrĩa mũndũ wa kuuma igũrũ aatarĩĩ, noguo o na arĩa a igũrũ matarĩĩ. **49** Na ta ũrĩa twagĩire na mũhianĩre wa mũndũ ũcio wa tĩĩri-rĩ, noguo tũkaagĩa na mũhianĩre wa mũndũ ũcio wa kuuma igũrũ. **50** Ngũmwĩra atĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwĩrĩ na thakame itingĩhota kũgaya ũthamaki wa Ngai, kana kĩrĩa kĩbuthaga kĩgae kĩrĩa gĩtabuthaga. **51** Thikĩrĩriai, ndĩmwĩre ũndũ wa hitho: Tũtigaakua ithuothe, no nĩkũgarũrwo tũkaagarũrwo ithuothe, **52** o kahinda kanini, o ta ibucia rĩa riitho, rĩrĩa karumbeta ka mũthia gakaagamba. Nĩgũkorwo karumbeta nĩgakaahuhwo, nao arĩa akuũ mariũkio matarĩ a kũbutha, na ithuĩ tũgarũrwo mĩĩrĩ. **53** Nĩgũkorwo mwĩrĩ ũyũ ũbuthaga no nginya wĩhumbe mwĩrĩ ũtarĩ wa kũbutha, naguo mwĩrĩ ũyũ wa gũkua wĩhumbe mwĩrĩ ũtarĩ wa gũkua. **54** Hĩndĩ ĩrĩa kũbutha gũkeehumba kwaga kũbutha, na gũkua kwĩhumbe kwaga gũkua-rĩ, hĩndĩ ĩyo ũhoro nĩũkahinga ũrĩa wandĩkĩtwo atĩrĩ, "Gĩkuũ nĩkĩniinĩtwo gĩgatoorio biũ." **55** "Wee gĩkuũ-rĩ, gũtoorania gwaku gũkĩrĩ ha? Wee gĩkuũ-rĩ, rũboora rwaku rũkĩrĩ ha?" **(Hadēs g86)** **56** Rũboora rwa gĩkuũ nĩ mehia, naguo hinya wa mehia uumanaga na watho. **57** No rĩrĩ, Ngai arogaathwo nĩgũkorwo nĩwe ũtũheaga ũtooria thĩĩnĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. **58** Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ arĩa nyenda, ikaragai mwĩhaandĩte wega. Mũtikanenyenyio nĩ ũndũ o na ũrĩkũ. Tũũrai mwĩheanĩte kũna wĩra-inĩ wa Mwathani, tondũ nĩmũũĩ atĩ wĩra wanyu thĩĩnĩ wa Mwathani ti wa tũhũ.

16 Na rĩrĩ, ha ũhoro wa mũhothi nĩ ũndũ wa andũ a Ngai ũtariĩ ũũ: Ĩkagai ũrĩa ndeerire makanitha ma Galatia mekage. **2** Mũthenya wa mbere wa kiumia-rĩ, o mũndũ wanyu nĩagĩrĩirwo nĩkũigaga mbeeca ta ũrĩa ũthũkũmi wake ũigana, agaciigaga, nĩguo hĩndĩ ĩrĩa ngooka kũu gũtikanagĩe na mũhothi. **3** Na ndaakinya-rĩ, andũ arĩa mũgaakorwo mũgathĩrĩirie nĩngamahe marũa ma kũmamenyithania na ndĩmatũme Jerusalemu na iheo cianyu. **4** Na kũngĩkoneka kwagĩrĩire o na niĩ thiĩ-rĩ, nĩngatwarana nao. **5** Ndaarĩkia gũtuĩkanĩria Makedonia-rĩ, nĩgũkorwo nĩngatuĩkanĩria kuo, nĩngooka kũrĩ inyuĩ. **6** Hihi ngaikara na inyuĩ gwa kahinda, o na kana njikare kũu hĩndĩ ya heho yothe, nĩguo mũkaahota kũndeithĩrĩria gũthiĩ rũgendo-inĩ rwakwa kũrĩa guothe ngaathiĩ. **7** Ndikwenda kuonana na inyuĩ hĩndĩ ĩno ndĩrahĩtũkĩra kũu, tondũ ngwĩhoka atĩ nĩtũgaikarania na inyuĩ kwa ihinda, Mwathani etĩkĩra. **8** No nĩngũikara gũkũ Efeso nginya hĩndĩ ya Bendegothito, **9** tondũ ndĩmũhingũrĩre mweke mũnene wa kũruta wĩra mwega ũrĩ na uumithio, no nacio thũ nĩ nyingĩ. **10** Timotheo angĩũka-rĩ, menyererai nĩguo aikare kũu na inyuĩ atarĩ na guoya, nĩgũkorwo nĩ wĩra wa Mwathani araruta, o ta ũrĩa ndĩraruta. **11** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, gũtirĩ mũndũ wagĩrĩirwo nĩ kwaga kũmwamũkĩra. Mumagariei na thayũ nĩgeetha akinye kũrĩ niĩ. Nĩndĩmwetereire marĩ hamwe na ariũ na aarĩ a Ithe witũ. **12** Na rĩrĩ, ha ũhoro ũkoniĩ mũrũ wa Ithe witũ Apolo-rĩ: nĩndamũringĩrĩirie mũno ooke kũrĩ inyuĩ arĩ hamwe na ariũ na aarĩ a Ithe witũ. Nowe ndeendaga gũũka ihinda rĩu, no nĩarĩũka aagĩa na mweke. **13** Ikaragai mwĩhũgĩte, na mwĩhaande mũrũmĩte wega thĩiinĩ wa wĩtĩkio; ningĩ mũtuĩke andũ omĩrĩru; na mũgĩe na hinya. **14** Ĩkagai maũndũ mothe mũrĩ na wendani. **15** Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ andũ a nyũmba ya Stefana nĩo maarĩ a mbere gwĩtĩkia kũu bũrũri wa Akaia, na nĩmerutĩire gũtungatagĩra andũ arĩa aamũre. Nĩngũkĩmũringĩrĩria, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, **16** mwathĩkagĩre andũ ta acio, na mũndũ o wothe ũrĩa ũrutithanagia wĩra na ithuĩ, akĩũnogagĩra. **17** Nĩndakenire rĩrĩa Stefana, marĩ na Fotunato, na Akaiko maakinyire, nĩ ũndũ nĩo maahingĩirie ũndũ ũrĩa itaarĩ naguo kuuma kũrĩ inyuĩ. **18** Nĩgũkorwo nĩmacanjamũrire roho wakwa o na wanyu. Andũ ta acio nĩmagĩrĩirwo kũheagwo gĩtĩĩo. **19** Makanitha ma bũrũri wa Asia nĩmamũgeithia. Akula na Pirisila nĩmamũgeithia mũno thĩiinĩ wa Mwathani, o na kanitha ũrĩa ũcemanagia kwao nyũmba nĩwamũgeithia. **20** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe arĩa marĩ gũkũ nĩmamũgeithia. O mũndũ nĩageithie ũrĩa ũngĩ na ngeithi theru cia kĩmumunyano. **21** Niĩ, Paũlũ, nĩ niĩ ndandĩka ngeithi ici na guoko gwakwa. **22** Angĩkorwo he mũndũ o na ũ ũtendete Mwathani-rĩ, arogwatwo nĩ kĩrumi. Ũka, Mwathani! **23** Wega wa Mwathani Jesũ ũroikara na inyuĩ. **24** Wendani wakwa ũromũkinyĩra inyuĩ inyuothe mũrĩ thĩiinĩ wa Kristũ Jesũ. Ameni.

2 Akorinitho

1 Nĩ niĩ Paũlũ, mũtũmwo wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa kwenda kwa Ngai, tũrĩ na Timotheo mũrũ wa Ithe witũ, Twatũma marũa maya kũrĩ kanitha wa Ngai ũrĩa ũrĩ Korinitho, o hamwe na andũ othe aamũre arĩa marĩ Akaia guothe: **2** Wega na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe witũ o na Mwathani Jesũ Kristũ iroikara na inyuĩ. **3** Ngai na Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ arogoocwo, o we Ithe witũ wa tha, na Ngai mwene ũhoro wothe wa kũũmanĩrĩria, **4** ũrĩa ũtũũmagĩrĩria mathĩĩna-inĩ maitũ mothe, nĩguo na ithuĩ tũhotage kũhooreragia arĩa marĩ na thĩĩna o wothe na ũndũ wa kũũmĩrĩrio kũrĩa ithuĩ ene tũũmĩrĩirio nakuo nĩ Ngai. **5** Nĩgũkorwo o ta ũrĩa kũnyariirwo gwa Kristũ kũingĩhĩte thĩĩnĩ witũ-rĩ, ũguo noguo kũũmanĩrĩria gwitũ kũingĩhĩte nĩ ũndũ wa Kristũ. **6** Tũngĩthĩĩnio-rĩ, tũthĩĩnagio nĩguo mũũmĩrĩrio na mũhonokio; tũngĩũmĩrĩrio-rĩ, tũũmagĩrĩrio nĩguo na inyuĩ mũgĩe na ũũmĩrĩru, ũrĩa ũciaraga gũkirĩrĩria mũkĩnyariirwo na mathĩĩna o ta marĩa tũthĩĩnagio namo. **7** Nakĩo kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩa tũrĩ nakĩo nĩ ũndũ wanyu nĩ kĩrũmu, tondũ nĩtũũĩ atĩ o ta ũrĩa mũgwatanagĩra na ithuĩ maũndũ-inĩ marĩa tũnyariiragwo namo-rĩ, no taguo mũgwatanagĩra na ithuĩ ũhoro-inĩ wa kũũmanĩrĩria o naguo. **8** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tũtikwenda mũkorwo mũtooĩ mathĩĩna marĩa twarĩ namo bũrũri wa Asia. Twarĩ hatĩka-inĩ nene mũno makĩria ma ũrĩa tũngĩahotire gũkirĩrĩrĩria, nginya ha ũhoro witũ wa gũtũũra muoyo tũkĩyũũmĩra tha. **9** Ti-itherũ, ngoro-inĩ ciitũ twaiguaga tũtuĩrĩirwo gũkua. No kwahanĩkire ũguo nĩguo tũtikae kwĩĩhoka ithuĩ ene, no twĩhoke Ngai, ũrĩa ũriũkagia arĩa akuũ. **10** Nĩwe watũhonokirie ũgwati-inĩ ũcio wahaanaga wa gĩkuũ, na nowe ũgaatũhonokia. We nĩwe twĩrĩgĩrĩire atĩ no egũthiĩ na mbere gũtũhonokia, **11** inyuĩ na inyuĩ mũgĩtũteithagia na gũtũhoera. Nao andũ aingĩ nĩmarĩcookagia ngaatho nĩ ũndũ witũ, tondũ wa wega ũcio tũtugĩĩtwo naguo arĩ macookio ma mahooya ma andũ aingĩ. **12** Na rĩrĩ, ũndũ ũyũ nĩguo twĩrahagĩra: Thamiri ciitũ nĩcio itũmenyithagia atĩ mĩthiĩre iitũ ĩrĩa tũikaraga nayo gũkũ thĩ, na makĩria ũrĩa tũikaranagia na inyuĩ, nĩ ya ũtheru na ya ũhoro wa ma kuuma kũrĩ Ngai. Tũtiĩkaga ũguo kũringana na ũũgĩ wa thĩ, no nĩ kũringana na wega wa Ngai. **13** Nĩgũkorwo tũtiramwandĩkĩra ũndũ o na ũrĩkũ mũtangĩhota gũthoma kana gũtaũkĩrwo nĩguo. Na ngwĩhoka atĩ, **14** o ta ũrĩa mũtũmenyete hanini, nĩmũrĩtaũkĩrwo biũ atĩ no mũhote kwĩraha nĩ ũndũ witũ, o ta ũrĩa tũkeeraha nĩ ũndũ wanyu mũthenya ũrĩa wa Mwathani Jesũ. **15** Na tondũ wa ũrĩa ndaarĩ na mwĩhoko wa ũndũ ũcio-rĩ, nĩndabangĩte njũke kwanyu mbere nĩguo mũgunĩke maita meerĩ. **16** Ndabangĩte ndĩmũceerere ngĩthiĩ Makedonia, na njokere kũu kwanyu ngiuma Makedonia, na inyuĩ nĩguo mũcooke mũndũme Judea. **17** Hĩndĩ ĩrĩa ndaabangaga ũndũ ũcio-rĩ, kaĩ ndeekaga ũguo na itherũ? Kana hihi haaragĩria mĩbango yakwa na njĩra ya kĩ-mwĩrĩ nĩguo rĩmwe njugage, "Ĩĩ, ĩĩ," na rĩrĩa rĩngĩ ngoiga "Aca, aca"? **18** No ti-itherũ, o ta ũrĩa Ngai arĩ mwĩhokeku-rĩ, ndũmĩrĩrĩri iitũ kũrĩ inyuĩ ti "Ĩĩ" na rĩngĩ "Aca." **19** Nĩgũkorwo Mũrũ wa Ngai, Jesũ Kristũ, ũrĩa mwahunjĩirio ũhoro wake nĩ niĩ, na Sila, na Timotheo, ũhoro wake ndwarĩ wa kuuga, "Ĩĩ" ũgacooka ũkoiga "Aca," no thĩĩnĩ wake gũtũũraga o "Ĩĩ." **20** Nĩgũkorwo ciĩranĩro cia Ngai, o na cingĩhĩte atĩa-rĩ, ciothe nĩ "Ĩĩ" thĩĩnĩ wa Kristũ. Na nĩ ũndũ ũcio thĩĩnĩ wake, ithuĩ tũkoigaga "Ameni" nĩgeetha Ngai agoocagwo. **21** Na rĩrĩ, Ngai nĩwe ũtũmaga ithuĩ hamwe na inyuĩ twĩhaande wega thĩĩnĩ wa Kristũ. Nĩwe watũitĩrĩirie maguta, **22** na agĩtwĩkĩra rũũri rwa kuonania atĩ tũrĩ ake, na agĩtũhe Roho wake thĩĩnĩ wa ngoro ciitũ arĩ ta mwĩhoko wa kũrũgamĩrĩra maũndũ marĩa magooka. **23** Ngai nĩwe mũira wakwa, na nĩoĩ atĩ niĩ ndaagire gũcooka Korinitho nĩ ũndũ wa kũmũcaaĩra. **24** Ũguo ti kuuga atĩ nĩtũramwatha ũhoro-inĩ wa wĩtĩkio wanyu, no nĩ atĩ tũrutithanagia wĩra na inyuĩ nĩgeetha mũkenage, tondũ mũtũũrĩte mwĩhaandĩte wega nĩ ũndũ wa wĩtĩkio wanyu.

2 Nĩ ũndũ ũcio nĩgũtua ndaatuire itua atĩ ndikũmũceerera rĩngĩ ndĩmũiguithie kĩeha. **2** Tondũ-rĩ, ingĩkĩmũiguithia kĩeha-rĩ, nũũ ũngĩgĩtigara wa kũngenia, o tiga inyuĩ arĩa njiguithĩtie kĩeha? **3** Ndamwandĩkĩire ũguo nĩgeetha rĩrĩa ngooka ndikanaiguithio kĩeha nĩ acio njagĩrĩirwo nĩgũkenio nĩo. Nĩ ndaarĩ na ũũmĩrĩru harĩ inyuĩ inyuothe atĩ nĩmũngĩagwatanĩire na niĩ gĩkeno-inĩ gĩakwa, nakĩo gĩtuĩke kĩanyu. **4** Nĩgũkorwo ndamwandĩkĩire ndĩ mũthĩĩnĩku mũno, na ndĩ na ruo rwa ngoro na maithori maingĩ, ti atĩ nĩguo ndĩmũiguithie kĩeha, no nĩguo ndĩmũmenyithie wendo ũrĩa ndĩmwendete naguo. **5** Angĩkorwo nĩ kũrĩ mũndũ ũiguithĩtie amwe anyu kĩeha-rĩ, ti niĩ aiguithĩtie, no nĩ inyuothe aiguithĩtie kĩeha. Ndiroiga ũguo ngĩhatĩrĩria ũrĩa wĩkĩte ũguo. **6** Iherithia rĩrĩa aherithĩtio nĩ andũ arĩa aingĩ anyu, nĩrĩmũiganĩte. **7** Rĩu inyuĩ-rĩ, nĩmwagĩrĩirwo nĩkũmũrekera na kũmũũmĩrĩria, nĩguo ndakae gũtoorio nĩ kĩeha gĩkĩrĩte. **8** Nĩ ũndũ ũcio, ndamũthaitha mũmuonie atĩ no mũmwendete. **9** Gĩtũmi kĩrĩa gĩatũmire ndĩmwandĩkĩre marũa macio nĩndĩmũgerie, na menye kana no mwĩtiirie magerio na mwathĩkage maũndũ-inĩ mothe. **10** Mũndũ ũrĩa mũngĩrekera, o na niĩ nĩndamũrekera. Naguo ũndũ ũrĩa ndekanĩire-rĩ (hangĩkorwo nĩ haarĩ ũndũ o na ũrĩkũ wa kũrekanĩra), ũndũ ũcio ndaũrekanĩra nĩ ũndũ wanyu ndĩ mbere ya Kristũ, **11** nĩguo Shaitani ndakae gũtũhoota. Nĩgũkorwo tũtirigĩtwo nĩ mawara make. **12** Na rĩrĩ, rĩrĩa ndaathiire Teroa kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Kristũ, na ngĩkora Mwathani ahingũrĩte mũrango-rĩ, **13** ndiigana kũgĩa na thayũ ngoro-inĩ yakwa, tondũ ndiakorire mũrũ-wa-Ithe witũ Tito kuo. Nĩ ũndũ ũcio ngiugĩra andũ akuo ũhoro, ngĩcooka ngĩthiĩ nginya Makedonia. **14** No rĩrĩ, Ngai arogoocwo, o we ũrĩa ũtũtongoragia hĩndĩ ciothe na ũhootani thĩĩnĩ wa Kristũ, nake agatũhũthagĩra ta tũrĩ mũtararĩko mwega wa kũmemerekia ũhoro wa kũmenya Kristũ kũndũ guothe. **15** Tondũ ithuĩ tũrĩ mũtararĩko wa Kristũ ũrĩa ũkinyaga harĩ Ngai, kũrĩ arĩa marahonokio o na arĩa maroora. **16** Kũrĩ arĩa maroora-rĩ, tũrĩ mũnungo mũũru wa gĩkuũ; no kũrĩ arĩa marahonokio-rĩ, tũrĩ mũtararĩko wa muoyo. Nũũ

ũngĩhota wĩra ta ũcio? **17** Ithuĩ tũtiĩkaga ta ũrĩa andũ aingĩ mekaga; tũtionjorithagia kiugo kĩa Ngai nĩguo tuone uumithio. Handũ ha gwĩka ũguo-rĩ, ithuĩ twaragia tũrĩ na wĩhokeku thĩinĩ wa Kristũ mbere ya Ngai, ta andũ matũmĩtwo nĩ Ngai.

3 Anga nĩtũraambĩrĩria gũcooka kwĩgaathĩrĩria? Kana hihi nĩtũbataire kũheo marũa ma gũtũgaathĩrĩria kũrĩ inyuĩ kana moimĩte kũrĩ inyuĩ ta andũ arĩa angĩ? **2** Inyuĩ ene nĩ inyuĩ marũa maitũ, maandĩkĩtwo ngoro-inĩ ciitũ, mamenyekete na magathomagwo nĩ andũ othe. **3** Inyuĩ nĩmuonanagia atĩ mũrĩ marũa moimĩte kũrĩ Kristũ, inyuĩ mũrĩ maciaro ma ũtungata witũ, marũa mataandĩkĩtwo na rangi, no maandĩkĩtwo na Roho wa Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo. Matiandĩkĩtwo ihengere-inĩ cia mahiga, no maandĩkĩtwo ihengere-inĩ cia ngoro cia andũ. **4** Ũcio nĩguo ũũmĩrĩru witũ harĩ Ngai nĩ ũndũ wa Kristũ. **5** Na ti atĩ tũrĩ na ũhoti ithuĩ ene tũngĩĩgaathĩra, no ũhoti witũ uumaga kũrĩ Ngai. **6** Nĩwe ũtũhotithĩtie tũtuĩke ndungata cia kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩerũ, nakĩo ti kĩa ũhoro ũrĩa mwandĩke, no nĩ kĩa Roho; nĩgũkorwo ũhoro ũrĩa mwandĩke nĩ kũũraga ũragaga, no Roho aheanaga muoyo. **7** Na rĩrĩ, angĩkorwo ũtungata ũrĩa wa tene, ũrĩa wandĩkĩtwo na ndemwa ihengere-inĩ cia mahiga, wokire ũrĩ na riiri, o nginya andũ a Isiraeli makĩremwo nĩgũikara marorete ũthiũ wa Musa tondũ wa ũrĩa warĩ na riiri, o na gũtuĩka riiri ũcio nĩwathiraga-rĩ, **8** githĩ ũtungata wa Roho to ũgĩkorwo ũkĩrĩ na riiri makĩria? **9** Angĩkorwo ũtungata ũrĩa ũtuaga andũ ehia nĩ ũrĩ riiri-rĩ, githĩ ũtungata ũrĩa ũrehaga ũthingu ndũngĩgĩkorwo ũrĩ na riiri makĩria! **10** Nĩgũkorwo ũhoro ũrĩa warĩ na riiri mbere, rĩu ndũrĩ na riiri ũkĩringithanio na riiri ũcio ũngĩ ũũkĩrĩte. **11** Na angĩkorwo ũhoro ũcio wathiraga wokire na riiri-rĩ, ũcio ũngĩ wa gũtũũra ndũngĩgĩkorwo na riiri makĩria! **12** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, twaragia ũhoro tũũmĩrĩirie mũno, nĩ ũndũ wa kĩĩrĩgĩrĩro kĩu. **13** Ithuĩ tũtitarĩĩ ta Musa, ũrĩa wehumbagĩra ũthiũ na gĩtambaya nĩguo agirĩrĩrie andũ a Isiraeli gũcũthĩrĩria ũthiũ wake rĩrĩa ũkengi ũcio wathiraga. **14** No rĩrĩ, meciiria mao nĩmaritirio, nĩgũkorwo nginya ũmũthĩ gĩtambaya o kĩu gĩkoragwo o ho hĩndĩ ĩrĩa kĩrĩkanĩro kĩu gĩkũrũ kĩao gĩgũthomwo. Gĩtambaya kĩu gĩtirĩ kĩeheregio, tondũ kĩeheragio nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia Kristũ. **15** O na nginya ũmũthĩ rĩrĩa watho wa Musa ũgũthomwo-rĩ, gĩtambaya kĩu no kĩhumbagĩra ngoro ciao. **16** No rĩrĩa rĩothe mũndũ o na ũ agarũrũkĩra Mwathani-rĩ, gĩtambaya kĩu nĩkĩeheragio. **17** Na rĩrĩ, Mwathani nĩwe Roho, na harĩa Roho wa Mwathani arĩ, hau nĩ harĩ na wĩyathi. **18** Na ithuĩ ithuothe arĩa tũtahumbĩrĩte mothiũ maitũ, nĩtũhenahenagia riiri wa Mwathani ta tũrĩ icicio, na nĩtũgarũragwo nĩguo tũhaanane nake tũrĩ na riiri wa gũtũũra ũrĩa ũthiiaga o ũkĩongererekaga, o uumĩte kũrĩ Mwathani, ũrĩa arĩ we Roho.

4 Tondũ ũcio, kuona atĩ nĩ tũrĩ na ũtungata ũcio nĩ ũndũ wa tha cia Ngai-rĩ, tũtiũragwo nĩ hinya. **2** No ithuĩ nĩtũreganĩte na mĩthiĩre ya hitho na ya thoni; ithuĩ tũtithiiaga na mĩthiĩre ya wara na tũtitukanagia kiugo kĩa Ngai na maheeni. Handũ ha ũguo-rĩ, nĩ ũhoro wa ma tũheanaga hatarĩ ũndũ tũkuongerera, na tũrĩ mbere ya Ngai, nĩtũgeragia gũtũma thamiri cia o mũndũ itwĩtĩkĩre. **3** O na angĩkorwo ũhoro witũ ũrĩa tũhunjagia nĩmũhumbĩre-rĩ, ũhumbĩrĩtwo kũrĩ arĩa maroora. **4** Nayo ngai ya mahinda maya, nĩtũmĩte meciiria ma andũ arĩa matetĩkĩtie matumane, nĩgeetha matigathererwo nĩ ũtheri wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa riiri wa Kristũ, o we ũrĩa arĩ we mũhaanĩre wa Ngai. **(aiōn g165)** **5** Nĩgũkorwo ti ũhoro witũ ithuĩ ene tũhunjagia, no tũhunjagia Jesũ Kristũ arĩ we Mwathani, na ithuĩ tũrĩ ndungata cianyu nĩ ũndũ wa Jesũ. **6** Tondũ Ngai ũrĩa woigire, "Ũtheri nĩware nduma-inĩ," nĩwe watũmire ũtheri wake ware ngoro-inĩ ciitũ nĩguo tũheo ũtheri wa kũmenyithagia andũ riiri wa Ngai ũcio wonekaga ũthiũ-inĩ wa Kristũ. **7** No rĩrĩ, ithuĩ tũkuuĩte kĩgĩĩna kĩu tũhaana ta tũrĩ na nyũngũ cia rĩũmba nĩgeetha kũmenyeke atĩ ũhoti ũyũ mũnene uumĩte kũrĩ Ngai no nduumaga kũrĩ ithuĩ. **8** Ithuĩ tũhatĩkĩtwo mũno na mĩena yothe, no tũtihehenjetwo; nĩtũrigĩtwo nĩ wa gwĩka, no tũtikuĩte ngoro; **9** na nĩtũnyariirĩtwo, no tũtitiganĩirio; nĩtũrũndĩtwo, no tũtiniinĩtwo. **10** Hĩndĩ ciothe tũkoragwo tũkuuĩte gĩkuũ kĩa Jesũ na mĩĩrĩ iitũ, nĩguo muoyo wa Jesũ o naguo ũguũranagĩrio thĩinĩ wa mĩĩrĩ iitũ. **11** Nĩgũkorwo ithuĩ arĩa tũrĩ muoyo tũtũire tũneanagwo gĩkuũ-inĩ nĩ ũndũ wa Jesũ, nĩgeetha muoyo wake ũguũranagĩrio thĩinĩ wa mĩĩrĩ ĩno iitũ ĩkuuaga. **12** Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, gĩkuũ kĩrutaga wĩra thĩinĩ witũ, no muoyo ũkaruta wĩra thĩinĩ wanyu. **13** Nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Tondũ nĩndetĩkirie; nĩkĩo ndaaririe." Nĩ ũndũ wa roho o ro ũcio wa wĩtĩkio-rĩ, o na ithuĩ nĩtwĩtĩkĩtie na nĩ ũndũ ũcio tũkaaria, **14** tondũ nĩtũũĩ atĩ ũrĩa wariũkirie Mwathani Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ, o na ithuĩ nĩagatũriũkia hamwe na Jesũ, na atũrũgamie mbere yake hamwe na inyuĩ. **15** Maũndũ maya mothe nĩmakũmũguna, nĩgeetha wega ũrĩa ũrakinyĩrĩra andũ aingĩ makĩria ũtũme ngaatho ciyũrĩrĩre nĩgeetha Ngai agoocagwo. **16** Tondũ ũcio tũtiũragwo nĩ hinya. O na gũtuĩka mwena wa nja nĩtũrathirĩrĩkĩra, no mũndũ wa thĩinĩ nĩ kwerũhio erũhagio o mũthenya. **17** Nĩgũkorwo mathĩĩna maitũ mahũthũ na ma ihinda inini maratũma tũreherwo riiri ũmakĩrĩte wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **18** Nĩ ũndũ ũcio, tũticũthagĩrĩria kĩrĩa kĩroneka, no tũcũthagĩrĩria kĩrĩa gĩtonekaga. Nĩgũkorwo kĩrĩa kĩonekaga nĩ gĩa kahinda, no kĩrĩa gĩtonekaga nĩ gĩa gũtũũra tene na tene. **(aiōnios g166)**

5 Na rĩrĩ, nĩtũũĩ atĩ hema ĩno ya gũkũ thĩ, ĩno tũtũũraga thĩinĩ wayo, ĩngĩtharũrio-rĩ, nĩ tũrĩ na nyũmba ĩngĩ yumĩte kũrĩ Ngai, nyũmba ĩtaakĩtwo na moko ma andũ, ya gũtũũra tene na tene ĩrĩ kũu igũrũ. **(aiōnios g166)** **2** Rĩu nĩtũcaayaga, tũkĩĩriragĩria kũhumbwo na nyũmba ĩyo ĩngĩ iitũ ya kuuma igũrũ, **3** tondũ twahumbwo ũguo tũtigakorwo tũrĩ njaga. **4** Nĩgũkorwo rĩrĩa rĩothe tũrĩ thĩinĩ wa hema ĩno-rĩ, nĩtũcaayaga na tũkaritũhĩrwo, tondũ tũtiendaga kwaũrwo, no twendaga tũhumbwo na mwĩrĩ ũcio witũ wa kuuma igũrũ, nĩgeetha mwĩrĩ ũyũ wa gũkua ũmerio nĩ muoyo. **5** Na rĩrĩ, Ngai nĩwe ũtũmbĩte nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu kĩũmbe, na nĩatũheete Roho arĩ ta mwĩhoko wa kũrũgamĩrĩra maũndũ marĩa magooka. **6** Tondũ ũcio tũikaraga hĩndĩ ciothe tũrĩ na ũũmĩrĩru, tũkĩmenyaga atĩ rĩrĩa rĩothe tũikaraga thĩinĩ

wa mwĩrĩ taarĩ guo mũciĩ witũ, tũikaraga tũraihanĩrĩirie na Mwathani. **7** Tũtũũragio nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia, no tũtitũũragio nĩ ũndũ wa kuona na maitho. **8** Nguuga atĩrĩ, nĩ tũrĩ na ũũmĩrĩru atĩ ũndũ ũrĩa tũngĩenda nĩ tũkorwo tũtarĩ mwĩrĩ-inĩ ũyũ, no tũkorwo tũrĩ mũciĩ hamwe na Mwathani. **9** Nĩ ũndũ ũcio, nĩtũgeragia na kĩyo muoroto witũ ũtuĩke wa kũmũkenia, twakorwo tũrĩ mwĩrĩ-inĩ ũyũ witũ o na kana twakorwo tuumĩte thĩĩnĩ waguo. **10** Nĩgũkorwo no nginya ithuothe tũkaarũgama mbere ya gĩtĩ gĩa ciira gĩa Kristũ, nĩguo o mũndũ akaaheo kĩrĩa kĩmwagĩrĩire kũringana na maũndũ marĩa aaneka arĩ thĩĩnĩ wa mwĩrĩ, marĩ mega kana marĩ mooru. **11** Kuona atĩ nĩtũmenyete ũrĩa Mwathani aagĩrĩirwo nĩ gwĩtigĩrwo-rĩ, nĩkĩo tũgeragia kũringĩrĩria andũ. Ũrĩa tũtariĩ nĩ ũndũ ũĩkaine wega nĩ Ngai, na nĩngwĩhoka atĩ o na nĩũĩkaine wega ngoro-inĩ cianyu. **12** Tikũgeria tũrageria kwĩgaathĩrĩrĩria harĩ inyuĩ rĩngĩ, no nĩ mweke tũramũhe wa kwĩraha nĩ ũndũ witũ, nĩguo mũhotage gũcookeria arĩa merahaga na maũndũ marĩa monagwo na maitho gũkĩra marĩa marĩ ngoro-inĩ. **13** Tũngĩkorwo nĩkũgũrũka tũgũrũkĩte-rĩ, tũgũrũkĩte nĩ ũndũ wa Ngai; na tũngĩkorwo meciiria maitũ nĩ mega-rĩ, tũhaana ũguo nĩ ũndũ wanyu. **14** Nĩgũkorwo wendo wa Kristũ nĩguo ũtũringagĩrĩria, tondũ nĩtũmenyete wega atĩ mũndũ ũmwe nĩwe wakuire nĩ ũndũ wa andũ othe, na nĩ ũndũ ũcio-rĩ, andũ othe nĩmakuire. **15** Nake aakuire nĩ ũndũ wa andũ othe, nĩgeetha arĩa matũũraga muoyo matigacooke gũtũũra muoyo nĩ ũndũ wao ene, no matũũre nĩ ũndũ wa ũcio wakuire nĩ ũndũ wao na agĩcooka akĩriũka. **16** Nĩ ũndũ ũcio, kuuma rĩu tũtigũcooka gũtua ũhoro wa mũndũ na njĩra ya kĩ-mwĩrĩ. O na gwatuĩka kũrĩ hĩndĩ tuonaga Kristũ na njĩra ĩyo-rĩ, rĩu tũtiĩkaga ũguo. **17** Nĩ ũndũ ũcio, mũndũ o wothe angĩkorwo arĩ thĩĩnĩ wa Kristũ-rĩ, nĩatuĩkĩte kĩũmbe kĩerũ; maũndũ ma tene nĩmathirĩte, nĩmookĩte mangĩ merũ! **18** Maũndũ maya mothe moimaga kũrĩ Ngai, ũrĩa watũiguithanirie nake we mwene thĩĩnĩ wa Kristũ, na agĩtũhe ũtungata ũcio wa ũiguithanio: **19** atĩrĩ, Ngai arĩ thĩĩnĩ wa Kristũ nĩwe wĩĩguithanagĩria thĩ kũrĩ we mwene, ategũtarĩra andũ mehia mao. Nake nĩatwĩhokeire ndũmĩrĩri ĩyo ya ũiguithanio. **20** Nĩ ũndũ ũcio ithuĩ tũrĩ abarũthi matũmĩtwo a kwarĩrĩria Kristũ, o taarĩ Ngai ũrathaithana na tũnua twitũ. Twamũthaitha handũ-inĩ ha Kristũ atĩrĩ: Ĩtĩkĩrai kũiguithanio na Ngai. **21** Ngai nĩatũmire ũcio ũtaarĩ na wĩhia atuĩke mwĩhia nĩ ũndũ witũ, nĩgeetha thĩĩnĩ wake tũtuĩke ũthingu wa Ngai.

6 Tondũ tũrĩ aruti a wĩra hamwe na Ngai-rĩ, nĩtũkũmũringĩrĩria mũtikae kwamũkĩra wega wa Ngai o ũguo tũhũ. **2** Nĩgũkorwo ekuuga atĩrĩ, "Hĩndĩ ya gwĩtĩkĩrĩka-rĩ, nĩndagũthikĩrĩirie, naguo mũthenya wa kũhonokanio-rĩ, nĩndagũteithirie." Atĩrĩrĩ-i, rĩĩrĩ nĩrĩo ihinda rĩa gwĩtĩkĩrĩka nĩ Ngai, naguo ũyũ nĩguo mũthenya wa kũhonokanio. **3** Ithuĩ-rĩ, tũtitũmaga hagĩe na ũndũ ũngĩhĩnga mũndũ nĩguo ũtungata witũ ndũkonerwo mahĩtia. **4** Aca, ithuĩ tũrĩ ta ndungata cia Ngai nĩtwĩgathagĩrĩrĩria maũndũ-inĩ mothe: nĩ ũndũ wa kũũmĩrĩrĩria maũndũ maingĩ; na gũkirĩrĩria mathĩĩna na moritũ, na mĩtangĩko; **5** na ũndũ wa kũhũũrwo, na kuohwo njeera, na kũreherwo ngũĩ; na kũruta wĩra mũritũ, na kũũrwo nĩ toro ũtukũ, na ng'aragu; **6** ningĩ nĩ ũndũ wa gũtũũra na ũthingu, na ũtaũku, na gũkirĩrĩria, na gũtugana thĩĩnĩ wa Roho Mũtheru, na kũgĩa na wendani ũtarĩ na ũhinga; **7** o na kwaria ũhoro wa ma, na gũkorwo tũrĩ na hinya wa Ngai; nĩgũkorwo tũnyiitĩte indo cia mbaara cia ũthingu guoko-inĩ kwa ũrĩo na kwa ũmotho; **8** rĩmwe tũheagwo gĩtĩĩo, na rĩrĩa rĩngĩ tũgaconorwo, rĩmwe tũgacuukĩrwo maũndũ mooru na rĩngĩ mega; ningĩ o na tũrĩ andũ a ma, tũgatuuo a maheeni; **9** rĩmwe tũgatuuo nĩtũũĩkaine, no rĩrĩa rĩngĩ tũgatuuo ta tũtoĩkaine; ningĩ tũkahaana ta tũraakua, no tũrĩ o muoyo; tũhũũragwo, no tũtiũragagwo; **10** o na tũngĩonwo ta tũrĩ na kĩeha, ithuĩ tũkoragwo tũkenete hĩndĩ ciothe; tuonekaga tũrĩ athĩĩni, no nĩtũtuaga andũ aingĩ itonga; tũtuagwo ta tũtarĩ kĩndũ, no indo ciothe nĩ ciitũ. **11** Akorinitho aya, tũramwarĩria hatarĩ ũndũ tũkũmũhitha, na tũkamũhingũrĩra ngoro ciitũ biũ. **12** Ithuĩ nĩtũmuonetie wendo witũ kũna no inyuĩ mũtiratuonia wendo wanyu. **13** O ta ũguo tũmwĩkĩte-rĩ, ndĩramwarĩria ta ciana ciakwa, o na inyuĩ hingũrai ngoro cianyu biũ. **14** Mũtikae kuohanio na arĩa matetĩkĩtie ta mwĩkĩrĩtwo icooki rĩmwe nao. Tondũ-rĩ, ũthingu na waganu ingĩgwatanĩra atĩa? Kana ũtheri na nduma-rĩ, ingĩgĩa na ngwatanĩro ĩrĩkũ? **15** Kristũ na Beliali-rĩ, marĩ na ũiguano ũrĩkũ? Nake mũndũ ũrĩa wĩtĩkĩtie na ũrĩa ũtetĩkĩtie-rĩ, marĩ na ngwatanĩro ĩrĩkũ? **16** Hekarũ ya Ngai yakĩhota atĩa kũiguana na mĩhianano? Nĩgũkorwo ithuĩ nĩ ithuĩ hekarũ ya Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo. O ta ũrĩa Ngai oigĩte atĩrĩ: "Nĩndĩrĩtũũranagia nao, na njeerage gatagatĩ-inĩ kao, nduĩke Ngai wao, nao matuĩke andũ akwa." **17** "Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, umai kũrĩ o na mwĩyamũranie nao, ũguo nĩguo Mwathani ekuuga. Mũtikahutie kĩndũ kĩrĩ thaahu, na niĩ nĩngũmwamũkĩra." **18** "Nĩngũtuĩka Ithe wanyu, na inyuĩ mũtuĩke ariũ akwa na aarĩ akwa, ũguo nĩguo Mwathani-Mwene-Hinya-Wothe ekuuga."

7 Arata akwa endwa, kuona atĩ nĩtwĩrĩirwo maũndũ macio-rĩ, nĩtwĩtheriei, tũtigane na ũndũ o wothe ũrĩa ũthũkagia mũndũ mwĩrĩ na roho, na tũhingagie ũhoro wa ũtheru nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Ngai. **2** Atĩrĩrĩ, tũhei handũ ngoro-inĩ cianyu. Tũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ tũhĩtĩirie, na tũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ tũthũkĩtie, na gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ tũhinyĩrĩirie. **3** Ndiroiga ũguo nĩguo ndĩmũtuĩre; nĩnjugĩte rĩngĩ atĩ mũrĩ na handũ thĩĩnĩ wa ngoro ciitũ, kuona atĩ tũgũtũũra muoyo kana tũkuanĩre na inyuĩ. **4** Ndĩ na ũũmĩrĩru mũnene ngĩmwarĩria; nĩndĩĩrahaga mũno nĩ ũndũ wanyu. Mathĩĩna-inĩ maitũ mothe, nĩngoragwo nyũmĩrĩirie mũno, na gĩkeno gĩakwa gĩgakĩrĩrĩria. **5** Nĩgũkorwo rĩrĩa twakinyire Makedonia, mwĩrĩ ũyũ witũ ndwagĩire na kĩhurũko, no gũthĩĩnio twathĩĩnagio o harĩa hothe twathiiaga; kũu nja kwarĩ na ngũĩ, na ngoro-inĩ ciitũ twarĩ na guoya. **6** No Ngai ũrĩa ũhooragĩria arĩa makuĩte ngoro, nĩatũhoororirie nĩ ũndũ wa gũũka gwa Tito, **7** na to ũndũ wa gũũka gwake gwiki, no ningĩ nĩ ũndũ wa ũhoorerania ũrĩa mwamũheete. Nĩatũheire ũhoro wa ũrĩa mwendaga kũnyona, na kĩeha kĩnene kĩrĩa mũrĩ nakĩo, o na ũrĩa mwĩtangaga mũno nĩ ũndũ

wakwa; nĩ ũndũ ũcio gĩkeno gĩakwa gĩkĩongerereka gũkĩra mbere. **8** O na ingĩkorwo nĩndatũmire mũgĩe na kĩeha nĩ ũndũ wa marũa makwa-rĩ, ndikwĩrira. O na gũkorwo kũrĩ hĩndĩ nderirire nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nguona atĩ marũa makwa nĩmamũiguithirie kĩeha, no nĩ gwa kahinda o kanini, **9** no rĩu ndĩ na gĩkeno, ti tondũ nĩmwaiguithirio kĩeha, no nĩ tondũ kĩeha kĩanyu nĩgĩatũmire mũhere. Nĩgũkorwo mwagĩire na kĩeha o ta ũrĩa Ngai endaga, na nĩ ũndũ ũcio ithuĩ tũtirĩ ũndũ mũũru o na ũmwe twamwĩkire. **10** Kĩeha kĩrĩa kiumanĩte kũrĩ Ngai kĩrehaga ũhoro wa kũhera kũrĩa gũtũmaga andũ mahonoke, na gũtirĩ wĩriraga gwĩka ũguo, no kĩeha kĩa maũndũ ma thĩ kĩrehaga gĩkuũ. **11** Atĩrĩrĩ, ta kĩonei kĩeha kĩu kiumanĩte na Ngai kĩrĩa gĩciarĩte thĩĩnĩ wanyu: nĩgĩtũmĩte mũgĩe na kĩyo kĩnene, o na wendo mũnene wa gwĩkũũra, na gwakanwo nĩ ngoro, na kĩmako, na kwĩrirĩria kũnene, na kwĩrũmbũiya, o na wetereri wa kuona atĩ kĩhooto nĩkĩahingio. Maũndũinĩ mothe-rĩ, nĩmwĩonanĩtie inyuĩ ene atĩ mũtirĩ na ũcuuke ũndũ-inĩ ũyũ. **12** Nĩ ũndũ ũcio, o na gwatuĩka nĩndamwandĩkĩire marũa-rĩ, ndiamaandĩkire nĩ ũndũ wa mũndũ ũrĩa wehĩtie, kana nĩ ũndũ wa ũrĩa wahĩtĩirio, no nĩgeetha mũhote kũmenya inyuĩ ene mũrĩ mbere ya Ngai ũrĩa mwĩheanĩte nĩ ũndũ witũ. **13** Maũndũ maya mothe-rĩ, nĩmo matũmĩte tũũmĩrĩrio. O ũndũ ũmwe na kũũmĩrĩrio gwitũ-rĩ, makĩria nĩtwakenire nĩ ũndũ wa kuona ũrĩa Tito aakenete, tondũ roho wake nĩwekĩrĩtwo hinya nĩ inyuĩ inyuothe. **14** Nĩnderahĩire Tito nĩ ũndũ wanyu, na inyuĩ mũtianjonorire. No o ta ũrĩa maũndũ mothe marĩa twamwĩrire maarĩ ma marĩ, noguo kwĩraha gwitũ nĩ ũndũ wanyu harĩ Tito o nakuo gũtuĩkĩte ũhoro wa ma. **15** Naguo wendo ũrĩa amwendete naguo nĩũkĩrĩrĩrĩirie kũneneha aaririkana ũrĩa inyuothe mwaathĩkire, na ũrĩa mwamwamũkĩrire mũrĩ na gwĩtigĩra na kũinaina. **16** Ndĩ na gĩkeno tondũ rĩu ndĩ na mwĩhoko mũkinyanĩru thĩĩnĩ wanyu.

8 Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩtũkwenda mũmenye ũhoro wa Wega wa Ngai ũrĩa aheanĩte makanithainĩ ma Makedonia. **2** Hĩndĩ ĩrĩa andũ acio maagerirrio na magerio manene-rĩ, gĩkeno kĩao kĩnene na ũthĩĩni wao mũkĩru nĩciatũmire maingĩhĩrwo nĩ ũtaana mũnene. **3** Nĩgũkorwo niĩ ndĩ mũira atĩ maaheanire indo o ta ũrĩa maahotire, o na makĩruta makĩria ma ũrĩa mangĩahotire, nĩ ũndũ wa kwĩyendera kwao. **4** Nao magĩtũthaitha na hinya mũno metĩkĩrio kũgwatanĩra ũhoro-inĩ wa gũteithia andũ arĩa aamũre. **5** Magĩĩka ũndũ ũcio matiawĩkire ta ũrĩa twerĩgĩrĩire, no maambire kwĩheana o ene kũrĩ Mwathani o na kũrĩ ithuĩ, kũringana na ũrĩa Ngai endete. **6** Nĩ ũndũ ũcio nĩtwaringĩrĩirie Tito, kuona atĩ nĩwe wambĩrĩirie ũndũ ũcio, atuĩke wa kũrĩĩkia ũndũ ũcio wa ũtugi wanyu. **7** O ta ũrĩa mũgaacagĩra harĩ maũndũ mothe, nĩmo gwĩtĩkia, na ũhoro wa kwaria, na wa ũmenyo, na thĩĩnĩ wa kĩyo gĩkinyanĩru, o na wa wendo wanyu harĩ ithuĩ-rĩ, kĩingĩhiei wega ũyũ wa gũtugana o naguo. **8** Ti kũmwatha ndĩramwatha, no ndĩrenda kũgeria wendani wanyu, nyone ũrĩa ũrĩ wa ma ngĩũgerekania na kĩyo kĩa andũ arĩa angĩ. **9** Nĩgũkorwo nĩmũũĩ ũhoro wa wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ atĩ, o na gũtuĩka aarĩ gĩtonga, nĩatuĩkire mũthĩĩni nĩ ũndũ wanyu, nĩgeetha inyuĩ mũtuĩke itonga na ũndũ wa ũrĩa aathĩĩnĩkĩte. **10** Ha ũhoro ũyũ-rĩ, mataaro makwa ma ũndũ ũrĩa ũmwagĩrĩire makĩria nĩ atĩrĩ: Mwaka ũcio ũrathirire nĩ inyuĩ mwarĩ a mbere, na to ũndũ wa kũheana gwiki, no o na nĩ ũndũ wa kwĩrirĩria gwĩka ũguo. **11** Rĩu-rĩ, kĩrĩĩkiei wĩra ũcio, nĩgeetha kĩyo kĩanyu kĩa wendo wa gwĩka ũguo kĩiganane na kũrĩĩkia kwanyu kwa ũndũ ũcio, kũringana na kĩrĩa mũrĩ nakĩo. **12** Mũndũ angĩkorwo arĩ na wendo, kĩheo kĩu nĩgĩtĩkĩrĩku kũringana na ũrĩa mũndũ arĩ na indo, ti kũringana na ũrĩa aciagĩte. **13** Kwĩrirĩria gwitũ ti amwe mahũthĩrio mũrigo na inyuĩ mũhinyĩrĩrio, no nĩgeetha andũ othe maigananio. **14** Ihinda rĩrĩ mũingĩhĩtie indo-rĩ, nĩigũteithia wagi wao, nĩgeetha rĩrĩa magaakorwo na indo o nao magaateithia wagi wanyu. Hĩndĩ ĩyo andũ othe nĩmakaigananio, **15** o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Mũndũ ũrĩa wonganĩtie nyingĩ, ndarĩ kĩndũ aatigĩirio; nake ũrĩa wonganirie nini, ndarĩ kĩndũ aagire." **16** Nĩngũcookeria Ngai ngaatho, ũrĩa wekĩrire ngoro-inĩ ya Tito ũhoro wa kũmũrũmbũiya o ta ũrĩa niĩ ndĩ na ũhoro ũcio. **17** Nĩgũkorwo Tito to mathaithana maitũ aamũkĩrire, no nĩegũũka kũrĩ inyuĩ arĩ na kĩyo kĩnene nĩ ũndũ wa kwĩyendera gwake. **18** O na nĩtũgũtũma Tito marĩ hamwe na mũrũ wa Ithe witũ ũrĩa ũrĩ na ngumo njega makanitha-inĩ mothe nĩ ũndũ wa ũrĩa atungatagĩra Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **19** Makĩria ma ũguo, nĩwe wathuurirwo nĩ makanitha nĩguo atwarane na ithuĩ ũhoro-inĩ wa mũhothi ũcio wa ũtaana, o ũcio tũrutagĩra wĩra nĩguo tũgoocithie Mwathani we mwene, na tuonanie kĩyo kĩrĩa tũrĩ nakĩo gĩa kwenda gũteithia. **20** Nĩtũrageria mũno kweherera ũndũ o wothe ũngĩtũma tũrutwo mahĩtia rĩrĩa tũkũramata kĩheo gĩkĩ kĩheanĩtwo na ũtaana. **21** Nĩgũkorwo nĩtũrerutanĩria gwĩka maũndũ marĩa mangĩonwo magĩrĩire mbere ya Mwathani, na to harĩ we wiki, no o na ningĩ monwo marĩ magĩrĩru nĩ andũ o nao. **22** Ningĩ hamwe nao, nĩtũgũtũma mũrũ wa Ithe witũ ũngĩ, ũrĩa tuonete maita maingĩ na njĩra nyingĩ atĩ arĩ na kĩyo, o na arĩ nakĩo makĩria nĩ ũndũ wa mwĩhoko wake mũnene harĩ inyuĩ. **23** Naguo ũhoro wa Tito-rĩ, nĩ mũthiritũ wakwa ũrĩa tũrutithanagia wĩra nake nĩ ũndũ wanyu; na ha ũhoro ũkoniĩ ariũ a Ithe witũ-rĩ, o nĩ atũmwo a makanitha na monanagia ũgooci wa Kristũ. **24** Tondũ ũcio oniai andũ acio ũira wa wendani wanyu, na gĩtũmi kĩrĩa gĩtũmaga twĩrahe nĩ ũndũ wanyu nĩguo makanitha mone ũndũ ũcio.

9 Na rĩrĩ, ndikuona harĩ bata ndĩmwandĩkĩre ũhoro wa ũteithio ũrĩa wagĩrĩire kũheo andũ arĩa aamũre. **2** Nĩgũkorwo nĩnjũũĩ kĩyo kĩanyu gĩa kwenda gũteithia, na nĩngoretwo ngĩĩrahĩra ũndũ ũcio kũrĩ andũ a Makedonia, ngameera atĩ kuuma mwaka ũcio ũrathirire, inyuĩ andũ a Akaia mũtũire mwĩhaarĩirie kũheana; na kĩyo kĩu kĩanyu nĩkĩo kĩarahũrĩte aingĩ ao. **3** No nĩngũtũma ariũ a Ithe witũ nĩguo kwĩraha gwitũ nĩ ũndũ wanyu ũhoro-inĩ ũyũ wa mũhothi gũtigatuĩke gwa tũhũ, no mũgaakorwo mwĩhaarĩirie, o ta ũrĩa ndoigire atĩ nĩmwĩharĩirie. **4** Nĩgũkorwo andũ amwe a Makedonia mangĩrehane na niĩ makore mũtehaarĩirie-rĩ, ithuĩ, o na tũtekũmũgwetarĩ, nĩtũgaaconoka nĩ ũndũ wa ũguo tũmwĩhokeete. **5** Nĩ ũndũ ũcio, nĩndĩronire arĩ wega gũthaitha ariũ a

Ithe witũ maambe mamũceerere ihinda rĩu rĩtanakinya, nĩguo marĩkĩrĩrie mĩbango ya kĩheo kĩa ũtaana kĩrĩa mweranĩire. Hĩndĩ ĩyo kĩheo kĩu nĩgĩgakorwo kĩrĩ ho, na kĩheanĩtwo na kwĩyendera, no ti na kũringĩrĩrio. **6** Ririkanai ũũ: Mũndũ ũrĩa ũhaandaga tũnini akaagetha o tũnini, nake ũrĩa ũhaandaga nyingĩ akaagetha nyingĩ. **7** O mũndũ aagĩrĩirwo nĩkũheana kĩrĩa atuĩte na ngoro yake nĩekũheana, na ndakaheane atekwenda kana taarĩ kũringĩrĩrio, nĩgũkorwo Ngai endaga mũndũ ũrĩa ũheanaga akenete. **8** Nake Ngai arĩ na ũhoti wa gũtũma mũingĩhĩrwo nĩ maũndũ mothe ma wega wake, nĩguo maũndũ-inĩ mothe na mahinda-inĩ mothe, mũkoragwo na kĩrĩa gĩothe mũbatarĩtio nĩkĩo, nĩguo mũkoragwo mũingĩhĩtie indo cia kũruta wĩra o wothe mwega. **9** O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Nĩahurunjĩte iheo ciake akahe andũ arĩa athĩĩni; ũthingu wake ũtũũraga nginya tene na tene." **(aiōn g165)** **10** Na rĩrĩ, ũrĩa ũheaga mũhandi mbeũ na akamũhe irio cia kũrĩa, nĩarĩmũheaga mbeũ cia kũhaanda, na atũme cingĩhe, na ongerere magetha ma ũthingu wanyu. **11** Na inyuĩ nĩmũrĩtongagio na njĩra ciothe nĩguo mũheanage na ũtaana hĩndĩ ciothe, naguo ũtaana wanyu, nĩ ũndũ wa wĩra witũ, ũtũmage Ngai acookagĩrio ngaatho. **12** Ũteithio ũyũ mũraruta ti kuuga atĩ no andũ a Ngai mũrahingĩria mabata mao, no nĩũtũmaga Ngai acookagĩrio ngaatho na njĩra nyingĩ. **13** Na tondũ wa ũtungata ũcio mwĩonanĩtie naguo ũrĩa mũhaana-rĩ, andũ nĩmarĩgoocaga Ngai nĩ ũndũ wa ũrĩa mwathĩkĩire Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Kristũ ũrĩa muumbũraga atĩ nĩmũwĩtĩkĩtie-rĩ, na nĩ ũndũ wa ũtaana wanyu wakũgwatanĩra nao o na wakũgwatanĩra na andũ arĩa angĩ othe. **14** Na rĩrĩa mekũmũhoera, ngoro ciao nĩimwĩciiragia, tondũ wa ũrĩa wega wa Ngai ũrĩa inyuĩ mũheetwo ũkĩrĩrĩirie kũingĩha. **15** Ngai arocookerio ngaatho nĩ ũndũ wa kĩheo gĩake kĩrĩa gĩtangiugĩka na ciugo ũrĩa gĩtariĩ!

10 Niĩ Paũlũ nĩndamũthaitha nĩ ũndũ wa ũrĩa Kristũ arĩ mũhooreri na mũcaayanĩri, o niĩ ngoragwo na guoya rĩrĩa ndĩ na inyuĩ, no ngakorwo na ũcamba rĩrĩa itarĩ na inyuĩ! **2** Nĩndamũthaitha mũtikanatũme rĩrĩa ngooka ngaakorwo na ũcamba ta ũrĩa njĩrĩgĩrĩire gũkorwo naguo nĩ ũndũ wa andũ amwe arĩa meciiragia atĩ mũtũũrĩre ũrĩa tũtũũraga naguo nĩ wa gũkũ thĩ. **3** Nĩgũkorwo o na gũtuĩka tũtũũraga thĩ ĩno, tũtirũaga mbaara ta ũrĩa andũ a thĩ marũaga. **4** Matharaita marĩa tũrũaga namo ti ma thĩ ĩno, no nĩ marĩa marĩ na hinya wa Ngai wa kũmomora ciĩgitĩro cia hinya. **5** Nĩtũmomoraga ngarari, na ũndũ o wothe wa mwĩtũũgĩrio wa ngoro ũrĩa ũngĩgirĩrĩria ũhoro wa kũmenya Ngai, na tũgataha meciiria o mothe nĩguo matuĩke mĩgwate ya gwathĩkagĩra Kristũ. **6** Na nĩtwĩhaarĩirie kũherithia gĩĩko o gĩothe kĩa ũremi, rĩrĩa mũgaakorwo mũtuĩkĩte a gwathĩka biũ. **7** Inyuĩ mũrarora maũndũ o igũrũ. Mũndũ o wothe angĩkorwo arĩ na ma atĩ nĩ wa Kristũ-rĩ, aagĩrĩire eciirie o rĩngĩ atĩ o na ithuĩ tũrĩ a Kristũ o ta ũrĩa o nake arĩ wake. **8** No kuoneke ta ndĩreraha mũno nĩ ũndũ wa ũhoti ũrĩa Mwathani aatũheire. No rĩrĩ, ũhoti witũ nĩ wa kũmuongerera hinya na ti wa kũmũhinyĩrĩria. Nĩ ũndũ ũcio ndingĩconoka nĩ ũndũ wa gwĩka ũguo. **9** Ndikwenda kuonwo ta ndĩrenda kũmũmakia na marũa makwa. **10** Nĩgũkorwo andũ amwe moigaga atĩrĩ, "Marũa make marĩ na ũritũ mũingĩ, na marĩ na hinya, no rĩrĩa arĩ hamwe na ithuĩ-rĩ, ti mũndũ ũngĩtĩĩka, nayo mĩario yake nĩ ya tũhũ." **11** Andũ ta acio magĩrĩirwo nĩkũmenya atĩ o ũrĩa ũhoro witũ ũkoragwo ũrĩ marũa-inĩ maitũ rĩrĩa tũtarĩ ho-rĩ, ũguo noguo tũkoragwo tũhaana tũgĩĩka maũndũ rĩrĩa tũrĩ ho. **12** Tũtigeragia kwĩiganania kana kwĩgerekania na amwe arĩa megathagĩrĩria. Rĩrĩa megwĩthima na arĩa mahaana tao, na makegerekania na arĩa matariĩ tao-rĩ, matirĩ ũndũ mooĩ. **13** No ithuĩ-rĩ, tũtingĩĩraha makĩria ma ũrĩa kwagĩrĩire, no tũkwĩraha kũringana na gĩcunjĩ kĩa wĩra ũrĩa Ngai atũheete, o na inyuĩ mũrĩ gĩcunjĩ kĩa wĩra ũcio witũ. **14** Tũtireraha gũkĩra ũrĩa kwagĩrĩire, ta ũrĩa kũngĩrĩ korwo tũtiokire kũrĩ inyuĩ, nĩgũkorwo nĩ ithuĩ twamũkinyĩire na Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Kristũ. **15** O na tũtiĩrahaga gũkĩra ũrĩa kwagĩrĩire nĩ ũndũ wa wĩra mũrute nĩ andũ angĩ. Ũndũ ũrĩa twĩrĩgĩrĩire nĩ atĩ, o ũrĩa wĩtĩkio nawo ũrathiĩ na mbere gũkũra, nakĩo gĩcunjĩ kĩrĩa tũrĩ nakĩo thĩĩnĩ wanyu nĩgĩkwarama mũno, **16** nĩgeetha tũhote kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega ng'ongo iria irĩ mbere ya kwanyu. Nĩgũkorwo tũtikwenda kwĩraha nĩ ũndũ wa wĩra ũrutĩtwo rũgongo rũngĩ nĩ mũndũ ũngĩ. **17** No rĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa ũkwĩraha, nĩerahage thĩĩnĩ wa Mwathani." **18** Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa wĩgaathagĩrĩria tiwe wonagwo arĩ mwega, no nĩ ũrĩa Mwathani agathagĩrĩria.

11 Nĩngwĩhoka nĩmũgũkirĩrĩria ũrimũ ũrĩa mũnini ndĩ naguo; ndamũthaitha mũngirĩrĩrie. **2** Nĩndĩraigua ũiru nĩ ũndũ wanyu, ũiru uumanĩte na ũngai. Ndamwĩrĩire o mũthuuri ũmwe, na nĩwe Kristũ, nĩgeetha ngaamũneana kũrĩ we mũrĩ ta mũirĩtu gathirange. **3** No ndĩ na guoya gũtigatuĩke atĩ meciiria manyu no maturuurio mũtiganĩrie ũgima na ũtheru wa kwĩrutĩra Kristũ, o ta ũrĩa Hawa aaheenekire nĩ nyoka na wara wayo. **4** Inyuĩ nĩmwamũkagĩra ũhoro ũngĩ mũkenete, mũndũ o wothe angĩmũhunjĩria ũhoro wa Jesũ ũngĩ tiga Jesũ ũrĩa twamũhunjĩirie, kana mũngĩamũkĩra roho ũngĩ tiga Roho ũrĩa mwamũkĩrire, o na kana mũgetĩkia ũhoro-mwega ũngĩ tiga ũrĩa mwetĩkirie. **5** No ndigwĩciiria atĩ ndĩ mũnini o na hanini kũrĩ "atũmwo acio anene." **6** No ngorwo itarĩ mũrute ũhoro-inĩ wa kwaria, no ndĩ na ũmenyo. Nĩtũmũmenyithĩtie maũndũ maya wega na njĩra ciothe. **7** Hihi nĩ kwĩhia ndeehirie nĩ kwĩnyiihia nĩguo ndĩmũtũũgĩrie inyuĩ na ũndũ wa kũmũhunjĩria Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Ngai hatarĩ irĩhi? **8** Nĩgũtunya ndaatunyaga makanitha mangĩ ngĩamũkĩra ũteithio kuuma kũrĩ o nĩguo hote kũmũtungata. **9** Na hĩndĩ ĩrĩa ndaarĩ na inyuĩ, ndabatario nĩ kĩndũ-rĩ, ndiatuĩkaga mũrigo harĩ mũndũ o na ũrĩkũ, nĩgũkorwo ariũ na aarĩ a Ithe witũ moka kuuma Makedonia nĩmaheire indo cia kũigana mabataro makwa. Nĩndĩgirĩrĩirie ndigatuĩke mũrigo kũrĩ inyuĩ na njĩra o yothe, na nĩngũthiĩ na mbere gwĩka ũguo. **10** Ti-itherũ o ta ũrĩa ũhoro wa ma wa Kristũ ũrĩ thĩĩnĩ wakwa, gũtirĩ mũndũ o na ũ thĩĩnĩ wa ng'ongo cia Akaia ũngĩngiria ndĩrahe ũguo. **11** Nĩ kĩĩ gĩtatũma njuge ũguo? Nĩ tondũ ndimwendete? Ngai nĩoĩ atĩ nĩndĩmwendete! **12** Na nĩngũthiĩ na mbere na

gwĩka ũrĩa ndĩreka, nĩguo njagithie kĩene andũ arĩa macaragia mweke wa kuoneka atĩ nĩmaiganaine na ithuĩ, thĩĩnĩ wa maũndũ marĩa merahaga namo. **13** Nĩgũkorwo andũ ta acio nĩ atũmwo a maheeni, aruti wĩra a kũhĩtithia andũ, na metuaga atũmwo a Kristũ. **14** Naguo ũndũ ũcio ti wa kũmakania, nĩgũkorwo o na Shaitani o nake nĩetuaga mũraika wa ũtheri. **15** Ndũkĩrĩ ũndũ wa kũgegania ndungata ciake cingĩĩtua ndungata cia ũthingu. Marigĩrĩrio-inĩ makaagĩa na kĩrĩa kĩringaine na ciĩko ciao. **16** Nĩnguuga o rĩngĩ atĩrĩ: Mũndũ ndakae kuona ta ndĩ kĩrimũ. No angĩkorwo nĩguo mũkuona-rĩ, kĩnyamũkĩrei o ta ũrĩa mũngĩamũkĩra kĩrimũ, nĩguo ndĩĩrahe o hanini. **17** Ũhoro-inĩ wa mwĩraho ũyũ ndĩ naguo-rĩ, ndiraaria ta ũrĩa Mwathani angĩaria, no ndĩraaria o ta ũrĩa kĩrimũ kĩngĩaria. **18** Kuona atĩ andũ aingĩ nĩmareraha ta ũrĩa thĩ ĩĩrahaga-rĩ, o na niĩ ngwĩraha o tao. **19** Tondũ inyuĩ mũkĩrĩ oogĩ-rĩ, nĩmũkiragĩrĩria arĩa irimũ mũkenete! **20** Ti-itherũ, nĩmũkiragĩrĩria mũndũ o wothe o na angĩmũtua ngombo ciake, kana ũrĩa ũkũmũhatĩrĩria, kana ũrĩa ũkũrĩa indo cianyu, kana ũrĩa ũgwĩtũũgĩria mbere yanyu, o na kana ũrĩa ũkũmũhũũra hĩ. **21** Nĩngũconoka ngiuga atĩ ithuĩ nĩtwaremirwo nĩ gwĩka maũndũ ta macio! Ũndũ ũrĩa mũndũ ũngĩ angĩhota kwĩraha nĩ ũndũ waguo-rĩ, ndĩkĩarie ta ndĩ kĩrimũ-rĩ, o na niĩ no ngĩgerie kwĩraha nĩ ũndũ waguo. **22** Andũ acio nĩ Ahibirania? O na niĩ ndĩ Mũhibirania. Andũ acio nĩ Aisiraeli? O na niĩ ndĩ Mũisiraeli. Andũ acio nĩ njiaro cia Iburahĩmu? O na niĩ ndĩ wa rũciaro rwa Iburahĩmu. **23** Andũ acio nĩ ndungata cia Kristũ? (Ngwaria ũguo ta ndĩ mũgũrũku.) Niĩ nĩndĩmakĩrĩte. Nĩndutĩte wĩra na kĩyo kũmakĩra, na ngaikio njeera mahinda maingĩ makĩria yao, na ngahũũrwo na kĩboko makĩria, o na mahinda maingĩ ndanakuhĩrĩria gũkua. **24** Ayahudi nĩmahũũrire na kĩboko maita matano, o ihinda iboko mĩrongo ĩtatũ na kenda. **25** Nĩndahũũrirwo na thanju maita matatũ, na riita rĩmwe ngĩhũũrwo na mahiga nyuguto, na maita matatũ ndanathũkĩrwo nĩ marikabu ndĩ thĩĩnĩ, na ngĩraara o na ngĩtinda iria-inĩ ũtukũ ũmwe na mũthenya mũgima. **26** Ngoretwo ngĩthiĩ ng'endo nyingĩ. Ngagĩkorwo ndĩ ũgwati-inĩ wa gũtwarwo nĩ njũũĩ, na ũgwati-inĩ wa atunyani, na ũgwati-inĩ wa gũũkĩrĩrwo nĩ andũ a rũrĩrĩ rwitũ, na ũgwati-inĩ wa gũũkĩrĩrwo nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ; na ngoona ũgwati ndĩ matũũra-inĩ manene, na ndĩ thĩĩnĩ wa bũrũri, na ndĩ iria-inĩ; o na ũgwati wa andũ arĩa maheenanagia atĩ nĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ. **27** Ndaanaruta wĩra mũritũ na wa mĩnoga, na maita maingĩ ngaagaga toro; ndaanakorwo na ng'aragu na nyoota, na maita maingĩ ngaaga kĩndũ gĩa kũrĩa; ndaanakorwo heho-inĩ na ndĩ njaga. **28** Hamwe na macio mothe-rĩ, o mũthenya ngoragwo na mũrigo, ngĩĩtanga nĩ ũndũ wa makanitha mothe. **29** Nũũ ũngĩkorwo aagĩte hinya, na niĩ njage gũkorwo njũrĩtwo nĩ hinya? Nũũ ũngĩhĩngithio, na niĩ njage gũkorwo ngĩcinwo nĩ marakara? **30** Angĩkorwo no nginya ndĩĩrahe, ngwĩrahĩra maũndũ marĩa monanagia ũrĩa itarĩ na hinya. **31** Ngai, na nowe Ithe wa Mwathani Jesũ, ũrĩa ũgoocagwo nginya tene-rĩ, nĩoĩ atĩ ndiraheenania. **(aiōn g165)** **32** Kũu Dameski, barũthi ũrĩa waathanaga arĩ rungu rwa Mũthamaki Areta-rĩ, nĩathanire itũũra inene rĩa andũ a Dameski rĩrangĩrwo nĩgeetha aanyiitithie. **33** No nĩndoimĩirio ndirica, ngĩikũrũkĩrio rũthingo-inĩ ndĩ thĩĩnĩ wa gĩkabũ, ngĩhonoka kũnyiitwo nĩwe.

12 No nginya thiĩ na mbere na kwĩraha. O na gũtuĩka gwĩka ũguo gũtirĩ uumithio-rĩ, rĩu nĩngwaria ũhoro wa maũndũ marĩa ndanonio nĩ Mwathani, na marĩa ndanaguũrĩrio nĩwe. **2** Nĩnjũũĩ mũndũ thĩĩnĩ wa Kristũ, ũrĩa woirwo mĩaka ikũmi na ĩna mĩthiru, agĩtwarwo igũrũ rĩa gatatũ. Kana oirwo arĩ na mwĩrĩ kana atarĩ naguo, niĩ ndiũĩ, Ngai nĩwe ũũĩ. **3** Na nĩnjũũĩ atĩ mũndũ ũcio, kana aarĩ mwĩrĩ-inĩ kana ndaarĩ mwĩrĩ-inĩ-rĩ, niĩ ndiũĩ, no Ngai nĩwe ũũĩ, **4** nĩoirwo agĩtwarwo kũrĩa andũ arĩa metĩkĩtie mathiiaga, akĩigua maũndũ matangĩĩranĩka nĩ mũndũ, na maũndũ marĩa mũndũ atangĩtĩkĩrio kwaria. **5** Nĩngwĩraha nĩ ũndũ wa mũndũ ta ũcio, no ndikwĩraha nĩ ũndũ wakwa niĩ mwene, tiga no ndĩĩrahire nĩ ũndũ wa ũrĩa njagĩte hinya. **6** O na ingĩenda kwĩraha-rĩ, ndingĩtuĩka kĩrimũ, nĩ ũndũ ingĩkorwo ngĩaria ũhoro wa ma. No ndigwĩka ũguo, nĩguo gũtikagĩe mũndũ ũgwĩciiria ũhoro wakwa makĩria ma ũrĩa kwagĩrĩire nĩ ũndũ wa ũrĩa njĩkaga kana ũrĩa njugaga. **7** Nĩguo ndikanae gwĩtũũgĩria nĩ ũndũ wa ũguũrio mũnene ũguo-rĩ, nĩndekĩrirwo mũigua thĩĩnĩ wa mwĩrĩ wakwa, ũrĩ mũtũmwo wa Shaitani, nĩguo ũũnyariirage. **8** Nĩndathaithire Mwathani mahinda matatũ anjehererie mũigua ũcio. **9** Nowe akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Wega wakwa nĩũkũiganĩte, nĩgũkorwo hinya wakwa nĩũtuĩkaga mũkinyanĩru harĩa hatarĩ na hinya." Nĩ ũndũ ũcio nĩngwĩraha o na makĩria ngenete mũno nĩ ũndũ wa kwaga hinya gwakwa, nĩgeetha hinya wa Kristũ ũikarage igũrũ rĩakwa. **10** Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga ngenagĩre kwaga hinya, na irumi, na ũritũ wa mũtũũrĩre, na kũnyariirwo, o na mathĩĩna nĩ ũndũ wa Kristũ. Nĩgũkorwo hĩndĩ ĩrĩa njagĩte hinya, nĩguo ngoragwo na hinya. **11** Nĩndĩĩtuĩte kĩrimũ, no nĩ inyuĩ mwatũmire njĩke ũguo. Nĩ inyuĩ mwagĩrĩirwo nĩkũngaathĩrĩria, nĩgũkorwo niĩ ti niĩ mũnini mũno kũrĩ "atũmwo acio anene," o na gũtuĩka niĩ ndĩkĩrĩ kĩndũ gĩtarĩ kĩene. **12** Maũndũ marĩa matũmaga mũndũ amenywo atĩ nĩ mũtũmwo-rĩ, nĩmekirwo gatagatĩ-inĩ kanyu na gũkirĩrĩrĩria kũnene: gũkĩringwo ciama, na gũgĩĩkwo morirũ, na maũndũ ma kuonania hinya. **13** Inyuĩ mwakĩrĩ anini gũkĩra makanitha marĩa mangĩ nakĩ, tiga o gũtuĩka atĩ niĩ ndiigana gũtuĩka mũrigo harĩ inyuĩ? Ndekerai ihĩtia rĩu! **14** Rĩu nĩndĩhaarĩirie kũmũceerera ihinda rĩa gatatũ, na ndigũkorwo ndĩ mũrigo harĩ inyuĩ, tondũ ti indo cianyu ndĩrenda, no nĩ inyuĩ ndĩrenda. Tondũ-rĩ, ciana itiagĩrĩirwo nĩ kũigĩra aciari a cio mũthithũ, no aciari nĩo magĩrĩirwo nĩ kũigĩra ciana ciao mũthithũ. **15** Nĩ ũndũ ũcio no ngene kũhũthĩra kĩrĩa gĩothe ndĩ nakĩo nĩ ũndũ wanyu, o na niĩ mwene ndĩĩhũthĩre. Ingĩmwenda makĩria-rĩ, inyuĩ no mũkĩnyende o hanini? **16** No o na gũtarĩĩ o ũguo-rĩ, niĩ ndiatuĩkire mũrigo harĩ inyuĩ. No njĩĩrwo atĩ hihi ndaarĩ mwara, na atĩ nĩndamũheenirie! **17** Hihi nĩndamũhatĩrĩirie na ũndũ wa mũndũ o na ũmwe wa arĩa ndamũtũmĩire? **18** Nĩndaringĩrĩirie Tito oke kũrĩ inyuĩ, na ngĩtũma mũrũ wa Ithe witũ moke nake. Tito ndaigana kũmũhatĩrĩria, kana nĩamũhatĩrĩirie? Githĩ tũtiarutire wĩra thĩĩnĩ wa roho o ro ũmwe, na

tũkĩrũmĩrĩra njĩra o ro ĩmwe? **19** Hihi ihinda rĩĩrĩ rĩothe mũkoretwo mũgĩĩciiria atĩ nĩ gwĩciirĩrĩra tũkoretwo tũgĩciirĩrĩra harĩ inyuĩ? Tũkoretwo tũkĩaria mbere ya Ngai ta andũ marĩ thĩĩnĩ wa Kristũ; na rĩrĩ, arata akwa nyenda, maũndũ marĩa mothe twĩkaga nĩ ma gũtũma inyuĩ muongererwo hinya. **20** Nĩgũkorwo nĩndĩretigĩra, atĩ rĩrĩa ndĩrĩũka, ndahota gũkora mũtahaana ũrĩa ingĩenda mũkorwo mũhaana, na inyuĩ mwahota gũkora itahaana ũrĩa mũngĩenda ngorwo haana. Ngetigĩra kwahota gũgaakorwo kũrĩ na ngũĩ, na ũiru, na marakara, na njatũkano, na njambanio, na njuukũ, na mwĩtĩĩo, o na kwaga kĩhaarĩro. **21** Ngwĩtigĩra atĩ rĩrĩa ngooka kũu rĩngĩ, Ngai wakwa ahota gũkanjonorithia mbere yanyu, na nĩĩ njigue kĩeha nĩ ũndũ wa andũ aingĩ arĩa meehirie o mbere, na matiĩrirĩrĩte waganu wa maũndũ marĩa mooru, na ma ũmaraya, na maũndũ ma ũũrathoni marĩa matũũrĩte meekaga.

13 Rĩrĩ nĩ riita rĩa gatatũ gũũka kwanyu. Ũhoro o wothe no nginya ũrũgamĩrĩrwo nĩ ũira wa andũ eerĩ kana atatũ. **2** Nĩndamũkaanirie hĩndĩ ĩrĩa ndaarĩ na inyuĩ riita rĩa keerĩ. O na rĩu nĩngũmũkaania o rĩngĩ, o na itarĩ hamwe na inyuĩ: Rĩrĩa ndĩrĩũka rĩngĩ, andũ arĩa matũũrĩte mehagia kuuma tene, kana mũndũ ũngĩ o wothe, ndirĩ ngacaaĩra, **3** tondũ nĩmũrenda kũmenya kĩhooto kĩa atĩ nĩ Kristũ waragia na kanua gakwa. We ndamwĩkagĩra maũndũ ta atarĩ na hinya, no nĩonanagia atĩ arĩ na hinya gatagatĩ-inĩ kanyu. **4** Nĩgũkorwo nĩ ma nĩambirwo mũtharaba-inĩ atarĩ na hinya, no nĩatũũraga muoyo nĩ ũndũ wa hinya wa Ngai. O ta ũguo-rĩ, o na ithuĩ tũtirĩ hinya tũrĩ thĩĩnĩ wake, no nĩ ũndũ wa hinya wa Ngai nĩtũtũũraga muoyo thĩĩnĩ wake nĩguo tũmũtungatage. **5** Mwĩgeriei, muone kana inyuĩ ene nĩ mwĩtĩkĩtie ũhoro wa ma; mwĩtuĩriei inyuĩ ene. Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ Kristũ Jesũ arĩ thĩĩnĩ wanyu, tiga no mũgĩkorirwo mũgwĩte kĩgeranio kĩu? **6** Na nĩngwĩhoka atĩ nĩmũrĩona atĩ ithuĩ tũtigwĩte kĩgeranio. **7** Na rĩu tũkũhooya Ngai atĩ mũtikae gwĩka ũndũ o na ũmwe mũũru. Ti atĩ nĩguo andũ monage atĩ nĩtwĩtĩkĩrĩtwo nĩwe, na nĩtũtooranĩtie, no nĩgeetha inyuĩ mwĩkage maũndũ marĩa magĩrĩire, o na tũngĩoneka ta tũtatooranĩtie. **8** Nĩgũkorwo tũtingĩhota gwĩka ũndũ ũreganĩte na ũhoro wa ma, tiga o ũrĩa ũrĩ wa ũhoro wa ma wiki. **9** Tũkoragwo na gĩkeno rĩrĩa rĩothe tũtarĩ na hinya, no inyuĩ mũrĩ na hinya; na nĩtũmũhooyagĩra mũtuĩke andũ aagĩrĩru kũna. **10** Gĩtũmi kĩrĩa kĩratũma nyandĩke maũndũ maya o na itarĩ hamwe na inyuĩrĩ, nĩgeetha hĩndĩ ĩrĩa ngooka ndikaanahũthĩre ũhoti wakwa ũũru, ũhoti ũrĩa Mwathani aaheire ũrĩ wa kũmũkũria, no ti wa kũmũthũkia. **11** Na rĩu ngĩrĩkia-rĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tigwoi na wega. Thiiagai na mĩthiĩre ĩrĩa yagĩrĩire, thikagĩrĩriai ithaithana rĩakwa, gĩagai na meciiria o mamwe, na mũtũũranagie na thayũ. Nake Ngai wa wendo na thayũ nĩarĩkoragwo hamwe na inyuĩ. **12** O mũndũ nĩageithie ũrĩa ũngĩ na ngeithi theru cia kĩmumunyano. **13** Andũ arĩa othe aamũre nĩmamũgeithia. **14** Wega wa Mwathani Jesũ Kristũ, na wendani wa Ngai, na ngwatanĩro ya Roho Mũtheru, ĩroikaraga na inyuĩ inyuothe.

Agalatia

1 Nĩ niĩ mũtũmwo Paũlũ, na rĩrĩ, ndirĩ mũtũmwo ũtũmĩtwo nĩ andũ o na kana ngatũmwo na njĩra ya mũndũ, no ndũmĩtwo nĩ Jesũ Kristũ na Ngai Ithe witũ, ũrĩa wamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ. **2** Niĩ hamwe na ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe arĩa tũrĩ nao, nĩ ithuĩ tũramũtũmĩra marũa maya, Kũrĩ inyuĩ andũ a makanitha ma Galatia: **3** Mũrogĩa na wega na thayũ iria ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ, o na kũrĩ Mwathani Jesũ Kristũ, **4** ũrĩa werutire nĩ ũndũ wa mehia maitũ nĩguo atũhonokie kuuma kũrĩ mahinda maya tũrĩ, marĩa maiyũrĩtwo nĩ maũndũ mooru, kũringana na wendi wa Ngai Ithe witũ, **(aiōn g165)** **5** nake arotũũra akumagio nginya tene na tene. Ameni. **(aiōn g165)** **6** Niĩ nĩkũgega ndĩragega nĩ ũndũ wa ũrĩa mũrahiũha gũtigana na ũrĩa wamwĩtire na ũndũ wa wega wa Kristũ, mũkagarũrũkĩra ũhoro mwega wa mũthemba ũngĩ, **7** naguo ti Ũhoro-ũrĩa-Mwega o na atĩa. No nĩ kũrĩ andũ maramũhĩngĩĩca makĩenda gũthũkia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Kristũ. **8** No rĩrĩ, o na kũngĩkorwo nĩ ithuĩ o na kana mũraika uumĩte igũrũ, ũngĩmũhunjĩria ũhoro mwega ũngĩ tiga ũrĩa twamũhunjĩirie-rĩ, mũndũ ũcio aronyiitwo nĩ kĩrumi nginya tene! **9** O ta ũrĩa tũmwĩrĩte, o na rĩu nĩ nguuga o rĩngĩ atĩrĩ, mũndũ o wothe angĩmũhunjĩria ũhoro mwega ũngĩ tiga ũrĩa mwetĩkirie-rĩ, aronyiitwo nĩ kĩrumi nginya tene! **10** Atĩrĩrĩ, ngiuga ũguo-rĩ, kaĩ arĩ andũ ndĩrenda kwĩyendithia kũrĩ o, kana nĩ kũrĩ Ngai? Kana hihi nĩ andũ ndĩrenda gũkenia? Korwo nĩ andũ ngeragia gũkenia-rĩ, ndingĩkorwo ndĩ ndungata ya Kristũ. **11** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ngwenda mũmenye atĩ Ũhoro-ũrĩa-Mwega ndamũhunjĩirie ti ũhoro woimanĩte na mũndũ. **12** Ũhoro ũcio ndiaheirwo nĩ mũndũ, o na kana ngĩthomithio nĩ mũndũ; no nĩ kũguũrĩrio ndaguũrĩirio Ũhoro ũcio nĩ Jesũ Kristũ. **13** Nĩgũkorwo nĩmũiguĩte ũhoro wa mĩthiĩre yakwa ya tene, ũrĩa ndaatũire njĩkaga ndĩ thĩinĩ wa ndini ya Ayahudi, na ũrĩa ndanyariiraga kanitha wa Ngai na hinya ngĩgeria kũũniina. **14** Niĩ ha ũhoro wa maũndũ makoniĩ ndini ya Ayahudi, nĩ ndaathiĩte mbere o na gũkĩra Ayahudi aingĩ a riika rĩakwa na ndaarĩ na kĩyo kĩnene gĩa kũrũmia mĩtugo ya maithe maitũ. **15** No rĩrĩ, Ngai ũrĩa wanyamũrire kuuma ndaciarwo, na akĩnjĩta nĩ ũndũ wa wega wake-rĩ, nĩ oonire arĩ wega, **16** anguũrĩrie Mũriũ nĩgeetha hunjagĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ ũhoro wake; gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ndaahoire kĩrĩra, **17** o na ndiambatire Jerusalemu kuonana na arĩa maarĩ atũmwo mbere yakwa, no ndathiire bũrũri wa Arabia na ihenya, na thuutha ũcio ngĩcooka Dameski. **18** Na rĩrĩ, thuutha wa mĩaka ĩtatũ, nĩndambatire Jerusalemu nĩguo tũkamenyane na Petero, na ngĩikara nake matukũ ikũmi na matano. **19** Tũtionanire na atũmwo acio angĩ, tiga o Jakubu, mũrũ wa nyina na Mwathani. **20** Ũhoro ũyũ ndĩramwandĩkĩra, ndĩramwĩra ndĩ mbere ya Ngai atĩ nĩ wa ma na ndiraheenania. **21** Thuutha ũcio nĩndacookire ngĩthiĩ Suriata na Kilikia. **22** Niĩ mwene ndiamenyekete nĩ makanitha ma Judea marĩa marĩ thĩinĩ wa Kristũ. **23** No kũigua maiguaga atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa ũratũire atũnyariiraga rĩu nĩwe ũrahunjia wĩtĩkio ũrĩa aageragia kũniina mbere ĩyo." **24** Nao makĩgooca Ngai nĩ ũndũ wakwa.

2 Mĩaka ikũmi na ĩna yathira nĩndambatire rĩngĩ Jerusalemu, na ihinda rĩĩrĩ tũgĩthiĩ hamwe na Baranaba o na tũgĩthiĩ na Tito. **2** Ndathiire tondũ Ngai nĩanguũrĩirie thiĩ kuo, na nĩguo ngataarĩrie atũmwo Ũhoro-ũrĩa-Mwega ũrĩa hunjagĩria andũ-a-Ndũrĩrĩ. No ndataarĩirie o arĩa monekaga marĩ atongoria hatarĩ andũ angĩ, nĩgeetha gũtigatuĩke atĩ ihenya rĩrĩa ndateng'eraga, o na kana rĩrĩa ndateng'erete, rĩarĩ rĩa tũhũ. **3** No o na Tito, ũrĩa warĩ hamwe na niĩ, ndaringĩrĩirio kũrua, o na gũtuĩka aarĩ Mũyunani. **4** Ũhoro ũyũ wa kũrua wagĩire ho tondũ nĩ kwarĩ na ariũ na aarĩ a Ithe witũ a maheeni arĩa maatoonyete gatagatĩ gaitũ na hitho marĩ athigaani nĩguo matuĩrie ũhoro wa wĩyathi ũrĩa tũkoragwo naguo tũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, makĩenda gũtũtua ngombo. **5** Tũtietĩkĩrire ũhoro wao o na hanini, nĩgeetha ma ya Ũhoro-ũrĩa-Mwega ĩtũũre na inyuĩ. **6** Nao andũ arĩa moonekaga taarĩ o anene-rĩ, (harĩ niĩ hatiarĩ na ũtiganu o ũrĩa mangĩakorirwo marĩ, nĩgũkorwo Ngai ndaroraga mũndũ ũrĩa ahaana) andũ acio gũtirĩ ũndũ moongereire harĩ ndũmĩrĩri yakwa. **7** O na rĩrĩ, o nĩmoonire atĩ niĩ nĩndehokeirwo wĩra wa kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, o ta ũrĩa Petero eehokeirwo wĩra wa kũhunjĩria Ayahudi. **8** Nĩgũkorwo Ngai ũrĩa warutaga wĩra thĩinĩ wa ũtungata wa Petero arĩ mũtũmwo kũrĩ Ayahudi, nowe warutaga wĩra ũtungata-inĩ wakwa ndĩ mũtũmwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. **9** Ningĩ Jakubu, na Petero, na Johana, arĩa moonagwo marĩ itugĩ cia gũtiira kanitha-rĩ, nĩmatwamũkĩrire tũrĩ hamwe na Baranaba na guoko kwa ũrĩo kwa ngwatanĩro, rĩrĩa maamenyire wega wa Ngai ũrĩa ndaaheetwo. Nĩmetĩkĩrire atĩ ithuĩ tũthiĩ tũkahunjĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ, nao mathiĩ kũrĩ Ayahudi. **10** Ũndũ ũrĩa maatwĩrire twĩkage nĩ atĩ tũririkanage athĩĩni na noguo ũndũ ũrĩa niĩ mwene ndaarĩ na kĩyo gĩa gwĩka. **11** Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa Petero ookire Antiokia, nĩndamũkarariria mbere ya andũ tondũ nĩaahĩtĩtie mũno. **12** Andũ amwe moimĩte kũrĩ Jakubu matanakinya-rĩ, Petero nĩarĩĩanagĩra na andũ-a-Ndũrĩrĩ, no rĩrĩa maakinyire, akĩmeherera, na akĩĩamũrania na andũ-a-Ndũrĩrĩ tondũ nĩetigagĩra andũ arĩa maarĩ a gĩkundi kĩa andũ arĩa maruaga. **13** O na Ayahudi arĩa angĩ makĩnyiitanĩra na Petero ũhinga-inĩ wake, o nginya o na Baranaba akĩhĩtithio nĩ ũhinga ũcio wao. **14** Rĩrĩa ndonire atĩ matiekaga kũringana na ma ya Ũhoro-ũrĩa-Mwega, ngĩĩra Petero atĩrĩ, andũ othe makĩiguaga, "Angĩkorwo wee ũrĩ Mũyahudi, ũtũũraga na mĩtugo ya andũ-a-Ndũrĩrĩ na ti ta Mũyahudi-rĩ, ũngĩkĩhota atĩa kũhatĩrĩria andũ-a-Ndũrĩrĩ atĩ nĩguo marũmĩrĩre mĩtugo ya Ayahudi? **15** "Ithuĩ arĩa tũciarĩtwo tũrĩ Ayahudi na tũtarĩ ehia ta andũ-a-Ndũrĩrĩ-rĩ, **16** nĩtũũĩ atĩ mũndũ ndatuĩkaga mũthingu nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra watho, no atuĩkaga mũthingu nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia Jesũ Kristũ. Nĩ ũndũ ũcio o na ithuĩ twĩtĩkĩtie Kristũ Jesũ nĩguo tũtuuo athingu nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia Kristũ, no ti ũndũ wa gwathĩkĩra watho, tondũ gũtirĩ mũndũ ũgaatuuo mũthingu nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra watho. **17** "Angĩgĩkorwo rĩrĩa tũgũcaria gũtuuo athingu nĩ Kristũ

kuonanagia atĩ ithuĩ ene tũrĩ ehia-rĩ, ũguo nĩ kuuga atĩ Kristũ atungatagĩra mehia? Hĩ! Kũroaga gũtuĩka ũguo! **18** Angĩkorwo nĩ ngwaka rĩngĩ kĩrĩa ndaanangire-rĩ, nĩkuonania atĩ niĩ nĩnyunĩte watho. **19** Nĩgũkorwo na ũndũ wa watho nĩndakuĩrĩire watho ũcio nĩguo ndũũre muoyo ndĩ wa Ngai. **20** Niĩ nĩndĩkĩtie kwambanĩrio hamwe na Kristũ, na rĩu ti niĩ ndũũraga muoyo, no Kristũ nĩwe ũtũũraga muoyo thĩinĩ wakwa. Muoyo ũrĩa ndũũraga mwĩrĩ-inĩ ũyũ ndũũraga na ũndũ wa gwĩtĩkia Mũrũ wa Ngai, ũrĩa wanyendire na akĩĩruta nĩ ũndũ wakwa. **21** Ndingĩĩtĩkĩra gũtua wega wa Ngai kĩndũ gĩa tũhũ, tondũ kũngĩtuĩka atĩ ũthingu wonekaga nĩ ũndũ wa watho-rĩ, Kristũ aakuire tũhũ!"

3 Atĩrĩrĩ inyuĩ Agalatia aya akĩĩgu! Mũrogetwo nũũ? O inyuĩ muonirio wega Jesũ Kristũ arĩ mwambe mũtĩ igũrũ. **2** No nyende kũmenya ũndũ ũmwe tu kuuma kũrĩ inyuĩ: Mwaheirwo Roho nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra watho, kana nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia ũhoro ũrĩa mwaiguire? **3** Kaĩ mũrĩ akĩĩgu atĩa? Mwambĩrĩirie na Roho wa Ngai, na rĩu mũrenda kũrĩkĩrĩria na hinya wa mwĩrĩ? **4** Anga mwathĩĩnirio na maũndũ maingĩ ũguo o tũhũ, angĩkorwo ũhoro ũcio wothe warĩ wa tũhũ? **5** Wee Ngai amũheaga Roho wake na akaringaga ciama gatagatĩ kanyu nĩ ũndũ wanyu gwathĩkĩra watho, kana nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia ũhoro ũrĩa mwaiguire? **6** Ta ririkanai ũhoro wa Iburahĩmu, Maandĩko moigĩte atĩrĩ: "Etĩkirie Ngai, nake Ngai akĩmũtua mũthingu." **7** Nĩ ũndũ ũcio kĩmenyei atĩ andũ arĩa metĩkĩtie nĩo ciana cia Iburahĩmu. **8** Na tondũ Maandĩko marĩa matheru nĩmooigĩte o mbere atĩ Ngai nĩagatua andũ-a-Ndũrĩrĩ athingu na ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, na Maandĩko macio nĩmahunjĩirie Iburahĩmu Ũhoro-ũrĩa-Mwega o kabere, makiuga atĩrĩ: "Ndũrĩrĩ ciothe nĩikaarathimwo nĩ ũndũ waku." **9** Nĩ ũndũ ũcio andũ arĩa metĩkĩtie nĩmarathimanagĩrio hamwe na Iburahĩmu, mũndũ ũcio warĩ mwĩtĩkia. **10** Andũ arĩa othe mehokaga ũhoro wa gwathĩkĩra watho-rĩ, marĩ na kĩrumi, nĩgũkorwo Maandĩko moigaga atĩrĩ, "Kũgwatwo nĩ kĩrumi nĩ mũndũ o wothe ũtahingagia maũndũ marĩa mothe mandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩa Watho." **11** Nĩtũũĩ wega atĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩtuuo mũthingu mbere ya Ngai nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra watho, tondũ Maandĩko moigĩte atĩrĩ: "Mũndũ ũrĩa mũthingu agaatũũra muoyo nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia." **12** No watho-rĩ, nduumanĩte na ũhoro wa gwĩtĩkia; handũ ha ũguo Maandĩko moigaga atĩrĩ, "Mũndũ ũrĩa wathĩkagĩra maũndũ ma watho agaatũũrio muoyo nĩ mo." **13** Nake Kristũ nĩatũkũũrire agĩtũruta kĩrumi-inĩ kĩa watho na ũndũ wake mwene gũtuĩka kĩrumi ithenya riitũ, nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ, "Kũgwatwo nĩ kĩrumi nĩ mũndũ o wothe wambĩtwo mũtĩ-igũrũ." **14** Aatũkũũrire nĩguo kĩrathimo kĩrĩa Iburahĩmu aarathimĩtwo nakĩo gĩkinyĩre andũ-a-Ndũrĩrĩ na ũndũ wa Kristũ Jesũ, nĩguo atĩ na ũndũ wa gwĩtĩkia twamũkĩre Roho ũrĩa weranĩirwo. **15** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, rekei ndĩmuonie na ngerekano yumanĩte na maũndũ marĩa mũũĩ. O ta ũrĩa gũtarĩ mũndũ ũngĩhota kweheria ũndũ kana kuongerera ũndũ harĩ kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩthondeketwo nĩ mũndũ-rĩ, no taguo ũhoro ũyũ ũtariĩ. **16** Maũndũ marĩa meranĩirwo, meerĩirwo Iburahĩmu na mbeũ yake. Maandĩko matiugĩte "mbeũ ciake", taarĩ ũhoro wa andũ aingĩ, no moigĩte "na mbeũ yake", ũguo nĩ kuuga mũndũ ũmwe, na nĩwe Kristũ. **17** Ũrĩa ndĩrenda kuuga nĩ atĩrĩ: Watho, ũcio wokire thuutha wa mĩaka 430, ndũngĩeheria kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩekĩrĩtwo ho nĩ Ngai mbere ĩyo, na ndũngĩtũma kĩĩranĩro kĩu gĩtuĩke gĩa tũhũ. **18** Nĩ ũndũ-rĩ, angĩkorwo igai rĩngĩoneka nĩ ũndũ wa watho-rĩ, rĩtikiumanĩte na kĩĩranĩro; no Ngai, nĩ ũndũ wa wega wake, nĩaheire Iburahĩmu igai na ũndũ wa kĩĩranĩro. **19** Watho-rĩ, wakĩrĩ wa bata ũrĩkũ? Wongereirwo kũrĩ kĩĩranĩro nĩguo wonanagie mahĩtia o nginya rĩrĩa mbeũ ĩrĩa kĩrĩkanĩro kĩeranĩire ĩgooka. Watho ũcio wathanirwo nĩ araika ũkĩnengererio andũ na guoko kwa mũiguithania. **20** No rĩrĩ, mũiguithania ndakoragwo arũgamĩrĩire o mwena ũmwe; no Ngai nĩ ũmwe. **21** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, kaĩ watho ũreganĩte na ciĩranĩro cia Ngai? Aca ti ũguo! Tondũ korwo kwarĩ na watho waheanirwo nĩguo andũ magĩe na muoyo-rĩ, ti-itherũ o naguo ũthingu nĩ ũngĩakĩrehirwo nĩ watho. **22** No Maandĩko moigaga atĩ andũ a thĩ nĩ mohetwo nĩ mehia, nĩgeetha kĩĩranĩro kĩrĩa kĩheanagwo nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia Jesũ Kristũ kĩheagwo o arĩa metĩkĩtie. **23** Ũhoro wa gwĩtĩkia ũtanooka-rĩ, twarĩ ohe nĩ watho, tũkahingĩrĩrio o nginya wĩtĩkio ũkaaguũranĩrio. **24** Nĩ ũndũ ũcio watho nĩguo waheirwo ũhoti wa gũtũtwara kũrĩ Kristũ, nĩguo tũtuuo athingu na ũndũ wa gwĩtĩkia. **25** Na rĩrĩ, kuona atĩ rĩu ũhoro wa gwĩtĩkia nĩmũkinyu, tũtingĩcooka kũrũgamĩrĩrwo nĩ watho. **26** Inyuothe mũrĩ ciana cia Ngai nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia Kristũ Jesũ, **27** nĩgũkorwo inyuothe arĩa mwabatithirio thĩinĩ wa Kristũ nĩmwĩhumbĩte Kristũ. **28** Nĩ ũndũ ũcio gũtingĩcooka gũthuuranio Mũyahudi kana Mũyunani, na gũtirĩ ngombo kana mũndũ ũtarĩ ngombo, na gũtirĩ mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja, nĩgũkorwo inyuothe mũrĩ ũmwe ki thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. **29** Angĩkorwo mũrĩ a Kristũ-rĩ, mũkĩrĩ a mbeũ ya Iburahĩmu, na mũrĩ agai a kũgaya kũringana na kĩĩranĩro kĩu kĩĩranĩirwo.

4 Ũrĩa ndĩroiga nĩ atĩrĩ, ihinda rĩothe rĩrĩa mũgai arĩ o mwana-rĩ, ndarĩ ũtiganu na ngombo, o na atuĩka nĩwe mwene indo icio ciothe. **2** Nĩ gwathwo athagwo nĩ amũrori hamwe na aramati a indo ciake, nginya ihinda rĩrĩa ithe atuĩte rĩgaakinya. **3** Ũguo noguo o na ithuĩ, hĩndĩ ĩrĩa twarĩ ciana, twatũire ũkombo-inĩ wa maũndũ marĩa ma ndũire ma thĩ ĩno. **4** No hĩndĩ ĩrĩa ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩru kũna rĩakinyire, Ngai nĩatũmire Mũriũ, nake agĩciarwo nĩ mũndũ-wa-nja, na agĩciarwo arĩ wa gwathagwo nĩ watho, **5** nĩguo akũũre andũ arĩa matũire mathagwo nĩ watho, nĩgeetha tũgĩe na kĩhooto gĩa gũtuĩka ciana ciake, **6** Tondũ inyuĩ mũrĩ ciana ciake-rĩ, Ngai nĩatũmire Roho wa Mũriũ ngoro-inĩ ciitũ, o we Roho ũrĩa wĩtanaga ũkiugaga atĩrĩ, "Abba, Baba." **7** Nĩ ũndũ ũcio, we ndũrĩ ngombo rĩngĩ, no ũrĩ mwana wake; na tondũ rĩu ũrĩ mwana wake, Ngai nĩagũtuĩte mũgai wa indo ciake. **8** Tene rĩrĩa mũtooĩ Ngai-rĩ, mwarĩ ngombo cia ciũmbe iria itarĩ ngai. **9** No rĩrĩ, tondũ rĩu nĩmũmenyete Ngai, kana njuge nĩmũrĩkĩtie kũmenywo nĩ Ngai-rĩ, mũrakĩenda gũcookerera maũndũ macio maagĩte hinya na matarĩ

kĩene nĩkĩ? Kaĩ mũrenda gũcooka ũkombo-inĩ wamo o rĩngĩ? **10** Nĩmũrũmĩtie ũhoro wa mĩthenya mĩamũre, na mĩeri mĩamũre, na imera, o na mĩaka! **11** Ndĩ na kĩeha mũno tondũ gũkuoneka atĩ wĩra ũrĩa wothe ndanenogia naguo nĩ ũndũ wanyu nĩ wa tũhũ! **12** Ndamũthaitha, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tuĩkai ta nĩĩ, nĩgũkorwo niĩ nduĩkĩte ta inyuĩ. Mũtirĩ mwanjĩka ũũru. **13** O ta ũrĩa mũũĩ, ndamũhunjĩirie Ũhoro-ũrĩa-Mwega ihinda rĩa mbere tondũ ndaarĩ mũrũaru. **14** O na gũtuĩka ndwari yakwa yarĩ magerio kũrĩ inyuĩ, mũtianyararire kana mũkĩĩmena, no mwanyiitire ũgeni ta ndaarĩ mũraika wa Ngai, o na ta ndaarĩ Jesũ Kristũ we mwene. **15** Kaĩ ũndũ ũcio watũmaga mũkene ũthiĩte kũ? Niĩ ndĩ mũira atĩ, korwo nĩmũngĩahotire, nĩmũngĩakũũrire maitho manyu mũũhe. **16** Kaĩ rĩu nduĩkĩte thũ yanyu nĩ ũndũ wa kũmũhe ũhoro ũrĩa wa ma? **17** Andũ acio me na kĩyo magĩcaria ũrĩa mũngĩtuĩka a thiritũ yao, no ti ũndũ wa gĩtũmi kĩega. Ũrĩa mendaga nĩ kũmũtigithania na ithuĩ mũtuĩke ao, nĩgeetha mũgĩe na kĩyo gĩa kũmarũmĩrĩra. **18** Nĩ wega kũgĩa na kĩyo, angĩkorwo muoroto nĩ mwega, na mwĩkage ũguo hĩndĩ ciothe to hĩndĩ ĩrĩa ndĩ hamwe na inyuĩ. **19** Ciana ciakwa nyendete mũno, o inyuĩ arĩa njiguagĩra ruo ta rwa mũtumia akĩheo mwana, nginya hĩndĩ ĩrĩa Kristũ agaakorwo eyũmbĩte thĩĩnĩ wanyu, **20** naarĩ korwo ndakorwo hamwe na inyuĩ ta rĩu, nĩguo ngarũrĩre mwarĩrie wakwa tondũ nĩndigĩtwo nĩ ũhoro wanyu! **21** Ta njĩĩrai, inyuĩ arĩa mũrenda gũkorwo mũgĩathwo nĩ watho-rĩ, kaĩ mũtooĩ ũrĩa watho uugaga? **22** Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩ, Iburahĩmu aarĩ na ariũ eerĩ, ũmwe aaciarĩtwo nĩ mũtumia ũrĩa warĩ ngombo, nake ũcio ũngĩ agaciarwo nĩ mũtumia ũrĩa ũtaarĩ ngombo. **23** Mũriũ wake wa mũtumia ũrĩa warĩ ngombo aaciarĩtwo na njĩra ya ũndũire; no mũriũ ũrĩa waciarĩtwo nĩ mũtumia ũcio ũtaarĩ ngombo aaciarĩtwo na ũndũ wa kũhingia kĩĩranĩro. **24** Namo maũndũ macio nĩ ma ngerekano, nĩ ũndũ atumia acio marũgamĩrĩire irĩkanĩro igĩrĩ. Kĩrĩkanĩro kĩmwe nĩ gĩa Kĩrĩma gĩa Sinai nakĩo gĩciaraga ciana cia ũkombo: Nakĩo kĩgerekanĩtio na Hagari. **25** Na rĩrĩ, Hagari arũgamĩrĩire Kĩrĩma gĩa Sinai kĩrĩa kĩrĩ kũu bũrũri wa Arabia, nake nĩwe ũgerekanĩtio na itũũra rĩa Jerusalemu ũrĩa rĩhaana ũmũthĩ, tondũ nĩatũire ũkombo-inĩ hamwe na ciana ciake. **26** No Jerusalemu, itũũra rĩrĩa rĩa kũũrĩa igũrũ, rĩtirĩ ũkombo-inĩ, na nĩrĩo nyina witũ, **27** nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Kena wee mũndũ-wa-nja thata, wee ũtaciaraga ciana, tumũra kanua na wanĩrĩre, wee ũtarĩ waigua ruo rwa kũgĩa mwana; tondũ ciana cia mũndũ-wa-nja ũrĩa ũtiganĩirio nĩ nyingĩ gũkĩra cia ũrĩa ũrĩ na mũthuuri." **28** Na rĩrĩ, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũrĩ ciana cia kĩĩranĩro, o ta ũrĩa Isaaka aarĩ. **29** Hĩndĩ ĩyo, mũriũ ũrĩa waciarĩtwo na njĩra ya ndũire-rĩ, nĩanyariiraga mũriũ ũcio waciarĩtwo na ũndũ wa hinya wa Roho. Ũguo noguo kũhaana o na rĩu. **30** No rĩrĩ, Maandĩko moigĩte atĩa? Moigĩte atĩrĩ, "Ingata ngombo ĩyo ya mũndũ-wa-nja na mũriũ wake, tondũ mũriũ ũcio wa mũtumia ngombo ndarĩ hĩndĩ akagayana igai hamwe na mũriũ wa mũtumia ũcio ũtarĩ ngombo." **31** Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ithuĩ tũtirĩ ciana cia mũtumia ũcio ngombo, no tũrĩ ciana cia mũtumia ũcio ũtarĩ ngombo.

5 Kristũ nĩgũtuohora aatuohorire nĩguo tũgĩe na wĩyathi. Nĩ ũndũ ũcio, mwĩhaandei wega na mũtigetĩkĩre kuohwo icooki rĩa ũkombo rĩngĩ. **2** Ta thikĩrĩriai ciugo ciakwa! Niĩ Paũlũ ngũmwĩra atĩrĩ, mũngĩtĩkĩra kũrua-rĩ, Kristũ ndangĩgĩa bata na inyuĩ o na hanini. **3** Ningĩ nĩngũmwĩra o rĩngĩ atĩ mũndũ o wothe ũngĩtĩkĩra kũrua, ũcio amenye atĩ nĩagĩrĩirwo nĩ gwathĩkĩra watho ũrĩ wothe. **4** Inyuĩ arĩa mũrageria gũtuĩka athingu nĩ ũndũ wa watho-rĩ, nĩmũtigithanĩtio na Kristũ; inyuĩ nĩmũgwĩte mũgatigana na wega wa Ngai. **5** No ithuĩ-rĩ, tũkoragwo twĩhokete atĩ nĩtũgatuuo athingu. Ũndũ ũcio nĩguo tũkoragwo twĩrĩgĩrĩire tũrĩ na wĩtĩkio, tũhotithĩtio nĩ Roho. **6** Nĩgũkorwo thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ, kũrua kana kwaga kũrua gũtirĩ bata. Ũndũ ũrĩa ũrĩ bata nĩ wĩtĩkio ũrĩa ũrutaga wĩra na njĩra ya wendani. **7** Nĩmũrateng'agĩra ihenya rĩega. Nũũ wamũgiririe mũgĩtiga gũcooka gwathĩkĩra ũhoro-ũrĩa-wa-ma? **8** Kũringĩrĩrio kwa mũthemba ũcio gũtiumĩte kũrĩ ũrĩa wamwĩtire. **9** "Ndawa nini tu ya kũimbia mĩgate nĩĩtũmaga mũtu ũrĩa mũkande nayo wothe ũimbe." **10** Nĩndĩhokete thĩĩnĩ wa Mwathani atĩ inyuĩ mũtikũgarũrũka mũgĩe na meciiria mangĩ. Ũrĩa ũramũtururia nĩwe ũkaaherithio o na angĩkorwo arĩ ũ. **11** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, angĩkorwo no ndĩrahunjia ũhoro wa kũrua-rĩ, ndĩrakĩnyariirwo nĩkĩ? Angĩkorwo ũguo nĩguo-rĩ, ũndũ ũrĩa ũtũmaga andũ mahĩngwo, na nĩguo ũhoro wa mũtharaba-rĩ, nĩmweherie. **12** No nyende andũ acio mamũthĩĩnagia mathiĩ na mbere o nginya mehakũre. **13** Inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwetirwo nĩguo mũgĩe na wĩyathi. No rĩrĩ, mũtikahũthĩre wĩyathi wanyu kũrũmagĩrĩra merirĩria ma mwĩrĩ, no handũ ha ũguo-rĩ, tungatanagĩrai inyuĩ-ene mũrĩ na wendani. **14** Tondũ-rĩ, ũhoro wothe wa watho ũhingagio nĩ rĩathani rĩĩrĩ rĩmwe: "Enda mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩendete wee mwene." **15** No rĩrĩ, mũngĩrũmana mũkĩrĩĩanaga-rĩ, mwĩmenyererei mũtikaniinane inyuĩ ene. **16** Nĩ ũndũ ũcio nguuga atĩrĩ, thiiagai mũtongoretio nĩ Roho, na mũtirĩhingagia merirĩria ma mwĩrĩ. **17** Nĩgũkorwo mwĩrĩ nĩwĩriragĩria maũndũ marĩa matangĩendwo nĩ Roho, nake Roho nĩareganaga na maũndũ marĩa meriragĩrio nĩ mwĩrĩ. Nĩ ũndũ ũcio Roho na mwĩrĩ itũũraga irũaga, na nĩkĩo mũtahotaga gwĩka ũrĩa mwendaga gwĩka. **18** No rĩrĩ, mũngĩtongorio nĩ Roho, inyuĩ mũtingĩkorwo mũgĩathwo nĩ watho. **19** Na rĩrĩ, maũndũ marĩa mekagwo nĩ mwĩrĩ nĩmoĩo, namo nĩ: ũmaraya, na meciiria mooru, na ũmaramari, **20** na kũhooya mĩhianano, na kũrogana, na ũthũ, na kũũgitana, na ũiru, na mang'ũrĩ, na kwĩyenda, na nyamũkano, na ngarari, **21** gũcumĩkĩra na kũrĩĩo nĩ njoohi, na maruga marĩa mainagwo nyĩmbo iria itaagĩrĩire, o na maũndũ mangĩ ta macio. Nĩndamũkaanirie, o ta ũrĩa ndamũkaanirie hĩndĩ ya mbere, atĩ andũ arĩa mekaga maũndũ ta macio matikagaya ũthamaki wa Ngai. **22** No rĩrĩ, maciaro ma Roho nĩ wendani, na gĩkeno, na thayũ, na gũkirĩrĩria, na kũiguanĩra tha, na gũtugana, na kwĩhokeka, **23** na ũhooreri, na kwĩgirĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ. Macio-rĩ, gũtirĩ watho wa kũgiria mekagwo. **24** Nao andũ arĩa marĩ thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ nĩmambithĩtie mĩĩrĩ yao mũtĩ-igũrũ hamwe na thuti ciayo na merirĩria mayo. **25** Angĩkorwo tũtũire muoyo nĩ ũndũ wa Roho-

rĩ, kĩrekei tũtongoragio nĩ Roho. **26** Rekei tũtige gwĩtĩĩa, na kũũgitana, o na kũiguanagĩra ũiru.

6 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũndũ angĩkorwo ahĩtĩtie-rĩ, inyuĩ arĩa mũrĩ na roho mũcookagĩrĩriei mũhooreire. No mwĩmenyererei, o na inyuĩ mũtikae kũgerio. **2** Teithanagiai mũndũ na ũrĩa ũngĩ maũndũ marĩa mamũritũhagĩra, na mweka ũguo-rĩ, nĩmũrĩhingagia watho wa Kristũ. **3** Mũndũ angĩĩciiria atĩ we nĩ wa bata hĩndĩ ĩrĩa atarĩ kĩene-rĩ, nĩ kwĩheenia areheenia. **4** O mũndũ nĩarorage wĩra wake mwene. Hĩndĩ ĩyo no ahote kwĩraha, atekwĩiganania na mũndũ ũngĩ, **5** nĩgũkorwo o mũndũ no nginya akuue mũrigo wake. **6** Mũndũ o wothe ũrĩa ũrutagwo ũhoro wa Ngai nĩagayanage indo ciothe iria njega na mũmũruti. **7** Mũtikanaheenio: Ngai ndangĩnyũrũrio. Kĩrĩa mũndũ ahaandaga no kĩo agethaga. **8** Mũndũ ũrĩa ũhaandaga maũndũ ma gũkenia merirĩria ma mwĩrĩ-rĩ, ũcio akaagetha kwanangĩka kũrĩa kuumanaga na maũndũ macio. No ũrĩa ũhaandaga maũndũ ma gũkenia Roho-rĩ, ũcio akaagetha muoyo wa tene na tene ũrĩa uumanaga na Roho. **(aiōnios g166)** **9** Ningĩ tũtikanogio nĩ gwĩka wega, nĩgũkorwo ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩru rĩakinya nĩtũkaagetha magetha twaga gũkua ngoro. **10** Na nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa rĩothe twagĩa na ihinda rĩagĩrĩru, nĩtwĩkage andũ othe maũndũ mega, na makĩria twĩkage wega andũ arĩa marĩ a nyũmba ya arĩa metĩkĩtie. **11** Onei ũrĩa ndĩramwandĩkĩra marũa maya na ndemwa nene na guoko gwakwa mwene! **12** Andũ acio mendaga kwĩonania atĩ nĩagĩrĩru makĩonwo-rĩ, nĩo maramũringĩrĩria atĩ mũrue. Mekaga ũguo no geetha matikanyariirwo nĩ ũndũ wa mũtharaba wa Kristũ. **13** O na acio maruaga matiathĩkagĩra watho, no nĩmendaga inyuĩ mũrue nĩguo metĩĩage nĩ ũndũ wa mĩĩrĩ yanyu. **14** No niĩ-rĩ, ndĩroaga gwĩtĩĩa, tiga o ndĩtĩĩire nĩ ũndũ wa mũtharaba wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, na nĩ ũndũ waguo-rĩ, maũndũ ma thĩ nĩmambĩtwo mũtĩ-igũrũ nĩguo mehere harĩ niĩ, na niĩ ngaambwo harĩ maũndũ ma thĩ nĩguo njehere harĩ mo. **15** Kũrua kana kwaga kũrua gũtirĩ bata; kĩrĩa kĩrĩ bata nĩ mũndũ agarũrũke atuĩke kĩũmbe kĩerũ. **16** Thayũ na kũiguĩrwo tha kũrogĩa na andũ arĩa marũmagĩrĩra wathani ũyũ, o hamwe na andũ a Isiraeli arĩa a Ngai. **17** Ngĩrĩkĩrĩria nguuga atĩrĩ, gũtikagĩe mũndũ o na ũrĩkũ ũkũndehere thĩĩna, nĩgũkorwo nĩnjoretwo njoro cia Jesũ mwĩrĩ-inĩ wakwa. **18** Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na maroho manyu, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ. Ameni.

Aefeso

1 Nĩ niĩ Paũlũ, mũtũmwo wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa kwenda kwa Ngai, Ndĩrandĩkĩra andũ arĩa aamũre kũu Efeso, arĩa ehokeku thĩinĩ wa Kristũ Jesũ: **2** Wega na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe witũ, na Mwathani Jesũ Kristũ, irogĩa na inyuĩ. **3** Atĩrĩrĩ, Ngai, o we Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, arogoocwo, o we ũtũrathimĩte na irathimo ciothe cia kĩĩroho thĩinĩ wa Kristũ, iria ciumaga kũu igũrũ. **4** Nĩgũkorwo o na thĩ ĩtanombwo, Ngai nĩatũthuurire nĩguo tũtuĩke ake thĩinĩ wa Kristũ, nĩguo tũtuĩke atheru na twage ũcuuke maitho-inĩ make. Nĩ ũndũ wa wendo wake-rĩ, **5** Ngai nĩatuĩte o mbere atĩ nĩtũgaatuĩka ciana ciake nĩ ũndũ wa Jesũ Kristũ, kũringana na ũrĩa eendete na ũrĩa oonire arĩ wega, **6** nĩguo wega wake ũrĩa ũrĩ riiri ũkumagio, wega ũcio atũheete o ũguo tũhũ thĩinĩ wa Mũriũ wake ũrĩa endete mũno. **7** Na twakũũrirwo na ũndũ wa thakame ya Kristũ, na tũkĩrekerwo mehia maitũ, kũringana na ũrĩa wega wa Ngai ũingĩhĩte, **8** wega ũcio aatũingĩhĩirie arĩ na ũũgĩ na ũmenyo wothe. **9** Nake agĩtũmenyithia hitho ya wendi wake, kũringana na ũrĩa oonire arĩ wega, o ũrĩa aatanyĩte gwĩka thĩinĩ wa Kristũ, **10** nĩguo ũkaahingio rĩrĩa mahinda marĩa magĩrĩire magaakinya, nĩguo acookanĩrĩrie indo ciothe iria irĩ igũrũ na iria irĩ gũkũ thĩ harĩ mũtongoria ũmwe, na nĩwe Kristũ. **11** Ningĩ nĩ thĩinĩ wa Kristũ o na ithuĩ twamũkĩrire igai kuuma kũrĩ Ngai, kũringana na ũrĩa aatuĩte o mbere, o we wĩkaga maũndũ mothe kũringana na muoroto wa wendi wake, **12** nĩguo o na ithuĩ arĩa twarĩ a mbere kwĩhoka Kristũ, tũtuĩke a kũgoocithia riiri wa Ngai. **13** Inyuĩ o na inyuĩ nĩmwataranĩirio na Kristũ mwarĩkia kũigua ũhoro-ũrĩa-wa-ma, naguo nĩguo Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa ũhonokio wanyu. Mwarĩkia gwĩtĩkia, nĩmwekĩrirwo rũũri thĩinĩ wake, na ũndũ wa kũheo Roho Mũtheru ũrĩa mwerĩirwo, **14** Nake Roho nĩwe mũrũgamĩrĩri wa kuonania atĩ nĩtũkagaĩrwo igai riitũ nginya rĩrĩa andũ arĩa marĩ a Ngai magaatuĩka a gũkũũrwo, nĩgeetha riiri wake ũgoocagwo. **15** Na nĩ ũndũ ũcio, kuuma rĩrĩa ndaiguire ũhoro wa wĩtĩkio wanyu thĩinĩ wa Mwathani Jesũ, o na wendani wanyu ũrĩa mwendaga arĩa othe aamũre naguo-rĩ, **16** ndirĩ ndatigithĩria gũcookeria Ngai ngaatho nĩ ũndũ wanyu, ngĩmũririkanaga mahooya-inĩ makwa. **17** Hooyaga atĩ Ngai wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, o we ithe witũ mwene riiri, amũhe Roho, ũrĩa ũkamũhe ũũgĩ na ũguũrio nĩguo mũmenye Ngai wega. **18** Ningĩ nĩhooyaga atĩ maitho manyu ma ngoro mathererwo nĩ ũtheri, nĩguo mũmenye ũhoro wa kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩa amwĩtĩire, na mũmenye ũtonga wa igai rĩake rĩrĩ na riiri, rĩrĩa akaagaĩra andũ ake aamũre, **19** o na ũhoti wake mũnene ũtangĩgereka nĩ ũndũ witũ, ithuĩ arĩa twĩtĩkĩtie. Ũhoti ũcio no ta hinya wake mũnene ũkĩruta wĩra, **20** ũrĩa eekĩrire thĩinĩ wa Kristũ rĩrĩa aamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ, na akĩmũiga guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo kũu igũrũ, **21** na agatũũgĩrio mũno igũrũ rĩa wathani o wothe na ũhoti wothe, na hinya na ũthamaki wothe, na marĩĩtwa mothe ma ũnene marĩa mangĩheanwo, na to mahinda maya moiki, no nĩ o na mahinda marĩa magooka. **(aiōn g165)** **22** Nake Ngai akĩiga maũndũ mothe rungu rwa magũrũ make, na akĩmũtua mwathi wa gwathaga maũndũ mothe nĩ ũndũ wa kanitha. **23** Kanitha nĩguo mwĩrĩ wake, na noguo ũiyũru wake, o we ũiyũrĩte maũndũ mothe o na kũndũ guothe.

2 O na inyuĩ-rĩ, mwarĩ akuũ nĩ ũndũ wa ũremi wanyu na mehia manyu, **2** marĩa mwatũũraga thĩinĩ wamo rĩrĩa mwarũmagĩrĩra mĩthiire ya thĩ ĩno na mĩthiire ya mwathi wa ũthamaki wa rĩera-inĩ, o roho ũrĩa ũraruta wĩra rĩu thĩinĩ wa arĩa mataathĩkagĩra Ngai. **(aiōn g165)** **3** O na ithuĩ ithuothe-rĩ, kũrĩ hĩndĩ twatũũranagia nao, twaathagwo nĩ thuti cia mĩĩrĩ iitũ, na tũkarũmagĩrĩra merirĩria na maũndũ marĩa meciiragio nĩ ngoro. O ta acio angĩ-rĩ, ha ũhoro wa kĩĩmerera-rĩ, twatũũire tũrĩ a kũrakarĩrwo. **4** No tondũ wa wendo wake mũnene harĩ ithuĩ, Ngai, o we ũiyũrĩtwo nĩ tha nyingĩ, **5** nĩatũmire tũgĩe na muoyo hamwe na Kristũ o rĩrĩa twarĩ akuũ nĩ ũndũ wa mehia maitũ tondũ nĩ wega wa Ngai watũmire mũhonokio. **6** Nake Ngai agĩtũriũkanĩria hamwe na Kristũ na agĩtũikaria thĩ hamwe nake kũu igũrũ tũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. **7** Eekire ũguo nĩgeetha matukũ marĩa magooka onanie kũrĩ ithuĩ wega wake mũingĩ ũrĩa ũtangĩgereka kũrĩ ithuĩ, nĩ ũrĩa atũire atũtugaga thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. **(aiōn g165)** **8** Nĩ ũndũ nĩ wega wa Ngai watũmire mũhonokio nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia, naguo ũndũ ũcio nduoimanire na inyuĩ ene, no nĩ kĩheo kĩa Ngai, **9** na ti ũndũ wa mawĩra marĩa mwanaruta, nĩgeetha gũtikagĩe na mũndũ o na ũmwe ũkwĩgooca. **10** Nĩgũkorwo ithuĩ tũrĩ wĩra wa moko ma Ngai, tũmbĩĩtwo thĩinĩ wa Kristũ Jesũ nĩguo twĩkage ciĩko njega iria irutaga wĩra mwega, ũrĩa Ngai aahaarĩirie o mbere nĩ ũndũ witũ nĩguo tũtũũre tũciĩkaga. **11** Hakĩrĩ ũguo-rĩ, ririkanai atĩ tene inyuĩ arĩa mũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ na ũndũ wa gũciarwo, o inyuĩ mwĩtagwo "andũ arĩa mataruaga" nĩ arĩa meĩĩtaga "andũ arĩa maruaga" (kũrua kũu no ũndũ wĩkĩtwo mwĩrĩ na moko ma andũ), **12** ririkanai atĩ hĩndĩ ĩyo mwatũũrĩte mwamũranĩtio na Kristũ, mwarĩ ageni na mũtiarĩ a gĩkundi kĩa andũ a Isiraeli na ha ũhoro wa irĩkanĩro iria Ngai eeranĩire, inyuĩ mũtiarĩ a ho. Mwatũũrĩte gũkũ thĩ mũtarĩ na kĩĩrĩgĩrĩro na mũtarĩ na Ngai. **13** No rĩu, thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, inyuĩ arĩa hĩndĩ ĩmwe mwarĩ kũraya, rĩu nĩmũreharehetwo hakuhĩ nĩ ũndũ wa thakame ya Kristũ. **14** Nĩgũkorwo we mwene nĩwe thayũ witũ, o we watũmire ithuĩ twarĩ eerĩ tũtuĩke ũmwe, na agĩtharia rũirigo rwa rũmena rũrĩa rwatũgayanĩtie, **15** nĩ ũndũ nĩanĩinire watho hamwe na maathani maguo, o na irĩra ciaguo, na ũndũ wa kũruta mwĩrĩ wake. Agĩgĩĩka ũguo nĩgeetha ombe thĩinĩ wake mwene mũndũ ũmwe mwerũ kuuma harĩ acio eerĩ, naguo ũndũ ũcio ũtũme kũgĩe thayũ, **16** na nĩgeetha thĩinĩ wa mwĩrĩ ũcio ũmwe, amaiguithanie na Ngai na ũndũ wa mũtharaba, ũrĩa aahũthĩrire kũniina rũmena rwao. **17** Kristũ ookire akĩmũhunjĩria thayũ inyuĩ arĩa mwarĩ kũraya, o na thayũ kũrĩ arĩa maarĩ hakuhĩ. **18** Na thĩinĩ wake ithuĩ a iruka icio cierĩ nĩtũkinyaga kũrĩ Ithe witũ na ũndũ wa Roho o ro ũmwe. **19** Nĩ ũndũ wa ũguo, rĩu inyuĩ mũtirĩ ageni na agendi rĩngĩ, no nĩmũtuĩkĩte ene bũrũri hamwe na andũ a Ngai, na mũgatuĩka andũ a nyũmba

ya Ngai, **20** mũgagĩakwo igũrũ rĩa mũthingi wa atũmwo na anabii, nake Kristũ Jesũ we mwene agakorwo nĩwe ihiga rĩrĩa inene rĩa koine. **21** Thĩĩnĩ wake mwako wothe nĩũnyiitanĩte, na ũgakĩneneha o nginya ũgatuĩka hekarũ theru thĩĩnĩ wa Mwathani. **22** Na nĩ thĩĩnĩ wake o na inyuĩ mũraakwo hamwe nĩguo mũtuĩke gĩikaro gĩa gũikarwo nĩ Ngai na ũndũ wa Roho wake.

3 Nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ, niĩ Paũlũ, njohetwo nĩ ũndũ wa kũhunjia ũhoro wa Kristũ Jesũ kũrĩ inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ: **2** Ti-itherũ nĩmũiguĩte ũhoro wa ũrĩa ndaheirwo ũtungata wa wega wa Ngai nĩ ũndũ wanyu, **3** na nĩguo ũhoro wa hitho ũrĩa ndaamenyithirio na ũndũ wa kũguũrĩrio nĩ Ngai, o ta ũrĩa nyandĩkĩte na njĩra nguhĩ. **4** Mwathoma ũhoro ũyũ, nĩmũkũhota kũmenya ũrĩa ndaakuũkĩirwo nĩ ũhoro ũcio wa hitho wa Kristũ, **5** ũrĩa ũtaamenyithirio andũ a njiarwa ingĩ, ta ũrĩa rĩu ũguũrĩirio atũmwo a Ngai atheru o na anabii nĩ Roho. **6** Naguo mũbango wa Ngai nĩ atĩ, andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩmatuĩkĩte agai hamwe na andũ a Isiraeli, na nĩmatuĩkĩte ciĩga cia mwĩrĩ ũmwe, na makagwatanĩra thĩĩnĩ wa kĩĩranĩro gĩa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa kũhunjĩrio Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **7** Ndaatuĩkire ndungata ya Ũhoro-ũcio-Mwega nĩ ũndũ wa kĩheo kĩrĩa ndaaheirwo kĩa wega wa Ngai hotithĩtio nĩ hinya wake. **8** O na gũtuĩka nĩ niĩ mũnini mũno harĩ andũ a Ngai othe, nĩndaheirwo wega ũcio: nĩguo hunjagĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ ũtonga wa Kristũ ũrĩa ũtangĩmenyeka ũrĩa ũigana, **9** na ndaũragĩre andũ othe ũhoro wa hitho ĩno, ĩrĩa ĩtũire ĩhithĩtwo kuuma o tene, thĩĩnĩ wa Ngai o we wombire indo ciothe. **(aiōn g165)** **10** Itua rĩake rĩarĩ atĩ, na ũndũ wa kanitha, ũũgĩ wa Ngai ũrĩa wa mĩthemba mĩingĩ ũmenyithanio kũrĩ aathani, na kũrĩ arĩa marĩ na ũhoti kũu igũrũ, **11** kũringana na ũrĩa aatũire atanyĩte gwĩka kuuma o tene, na ũrĩa aahingirie arĩ thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ, Mwathani witũ. **(aiōn g165)** **12** Na ithuĩ nĩ ũndũ wa gũkorwo tũrĩ thĩĩnĩ wake, na nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia, no tũthengerere Ngai tũrĩ na ũmĩrĩru, na tũtarĩ na guoya. **13** Nĩ ũndũ ũcio nĩngũmũthaitha mũtikoorwo nĩ hinya tondũ wa mĩnyamaro ĩrĩa ndĩranyariirwo nayo nĩ ũndũ wanyu, tondũ nĩyo riiri wanyu. **14** Ũndũ ũcio nĩguo ũtũmaga ndurie ndu ndĩ mbere ya Ithe witũ, **15** o we ũrĩa andũ othe a nyũmba yake, arĩa marĩ igũrũ na arĩa marĩ gũkũ thĩ metanagio nake. **16** Nĩhooyaga Ngai, atĩ kuuma ũtonga-inĩ wa riiri wake, amũheage hinya, nĩgeetha mũhotithĩtio nĩ Roho wake-rĩ, mũgĩe na ũhoti thĩĩnĩ wanyu, **17** nĩgeetha Kristũ atũũrage ngoro-inĩ cianyu na ũndũ wa gwĩtĩkia. Na ningĩ nĩhooyaga atĩ inyuĩ mũhaandwo nĩguo mũgĩe na mĩri na mwĩkindĩre thĩĩnĩ wa wendani, **18** nĩguo mũgĩe na hinya, mũrĩ hamwe na andũ arĩa angĩ othe aamũre, na mũhotage kũmenya ũrĩa wendani wa Kristũ waramĩte, na ũrĩa ũraihĩte na igũrũ, na ũrĩa ũrikĩte na thĩ, **19** o na mũmenye wendani ũcio ũkĩrĩte ũmenyo wothe, nĩguo mũiyũrĩrĩrio na ũiyũru wothe wa Ngai. **20** Na rĩrĩ, kũrĩ Ngai ũrĩa ũhotaga gwĩka maũndũ marĩa mothe tũmũũragia kana tũgeciiria, na agakĩrĩrĩrĩria mũno kũringana na ũhoti wake ũrĩa ũrutaga wĩra thĩĩnĩ witũ-rĩ, **21** arogoocwo thĩĩnĩ wa kanitha na thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ, o nginya njiarwa-inĩ ciothe, tene na tene! Ameni. **(aiōn g165)**

4 Nĩ ũndũ ũcio, niĩ Paũlũ njohetwo nĩ ũndũ wa Mwathani, nĩndamũthaitha mũtũũre na mũtũũrĩre ũringaine na gwĩtwo kũrĩa mwetirwo. **2** Mwĩnyiihĩtie biũ na mũhooreire na mũkirĩrĩirie, na ningĩ mũkiranagĩrĩrie mũndũ na ũrĩa ũngĩ mũrĩ na wendani. **3** Geriai na kĩyo nĩguo mũtũũrie ũrũmwe wa Roho, muohanĩtio na thayũ. **4** Nĩgũkorwo kũrĩ mwĩrĩ o ũmwe na Roho o ũmwe, o ta ũrĩa mwetĩirwo kĩĩrĩgĩrĩro o kĩmwe rĩrĩa mwetirwo, **5** nake Mwathani no ũmwe, na wĩtĩkio ũmwe, na ũbatithio o ũmwe; **6** nake Ngai no ũmwe na nowe Ithe wa andũ othe, ũrĩa ũrĩ igũrũ rĩa andũ othe, na arĩ kũndũ guothe, na thĩĩnĩ wa andũ othe. **7** No rĩrĩ, mũndũ o mũndũ witũ nĩaheetwo wega wa Ngai, kũringana na ũrĩa Kristũ aheanaga. **8** Nĩkĩo Maandĩko moigaga atĩrĩ: "Rĩrĩa aambatire igũrũ, nĩatongoririe arĩa maatahĩtwo mũtongoro-inĩ wake, na akĩhe andũ iheo." **9** (Rĩu-rĩ, ciugo icio atĩ "nĩambatire igũrũ" nĩ kuuga atĩa, angĩkorwo ti kuuga atĩ o na nĩaikũrũkire thĩ kũrĩa kũriku mũno? **10** Ũcio waikũrũkire nowe ũrĩa wambatire igũrũ o igũrũ mũno, nĩgeetha aiyũre kũndũ guothe.) **11** Ũcio nĩwe ũrĩa wathuurire andũ amwe matuĩke atũmwo, na angĩ matuĩke anabii, na angĩ matuĩke ahunjia, na arĩa angĩ matuĩke arĩithi a ngoro cia andũ o na arutani, **12** nĩguo ahaarĩrie andũ a Ngai nĩ ũndũ wa wĩra wa gũtungata, nĩgeetha mwĩrĩ wa Kristũ wongererwo hinya, **13** o nginya rĩrĩa ithuothe tũkaagĩa na ũrũmwe ũhoro-inĩ wa gwĩtĩkia o na wa kũmenya Mũrũ wa Ngai, na tũtuĩke agima o nginya tũgĩe na ũgima mũkinyanĩru kũna o ta ũrĩa Kristũ ahaana. **14** Hĩndĩ ĩyo tũgĩtige gũtuĩka tũkenge, tũrĩa tũikanagio mwena na mwena, o na tũkĩhurutagwo haha na harĩa nĩ rũhuho o ruothe rwa ũrutani, na tũgĩtwaragĩrĩrio nĩ wara na ũhinga wa andũ ũrĩa maheenagĩrĩria andũ naguo makamahĩtithia. **15** Handũ ha ũguo-rĩ, tũngĩaria ũhoro-wa-ma tũrĩ na wendani, nĩtũrĩkũraga maũndũ-inĩ mothe thĩĩnĩ wake ũrĩa arĩ we mũtwe, na nĩwe Kristũ. **16** Kuuma kũrĩ we mwĩrĩ wothe ũnyiitithanagio na ũkohanio hamwe nĩ nga iria iũnyiitithanagia, naguo ũgakũraga na ũkeyakaga guo mwene thĩĩnĩ wa wendani, o kĩĩga gĩkĩrutaga wĩra wakĩo. **17** Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, na ngamũringĩrĩria thĩĩnĩ wa Mwathani, atĩ no nginya mũtige gũtũũraga ta ũrĩa andũ-a-Ndũrĩrĩ matũũraga, marĩ na meciiria ma tũhũ. **18** Ũmenyo wao ũiyũrĩtwo nĩ nduma, na makaamũranio na mũtũũrĩre wa wendi wa Ngai nĩ ũndũ wa ũrimũ ũrĩa ũrĩ thĩĩnĩ wao uumanĩte na ũmũ wa ngoro ciao. **19** Nĩ ũndũ wa kwaga thoni ciothe-rĩ, nĩmeheanĩte kũrĩ thuti cia ũũra-thoni magekaga mawaganu ma mĩthemba yothe, na magathiĩ na mbere kwĩrirĩria mangĩ maingĩ. **20** No inyuĩ mũtiamenyire Kristũ na njĩra ĩyo. **21** Ti-itherũ nĩmwaiguire ũhoro wake, na mũkĩrutwo mũrĩ thĩĩnĩ wake kũringana na ũhoro wa ma ũrĩa ũrĩ thĩĩnĩ wa Jesũ. **22** Nĩmwarutirwo, ũhoro ũkoniĩ mũtũũrĩre wanyu wa mbere, nĩgeetha mwĩaũre mũndũ wanyu ũrĩa wa tene, ũrĩa rĩu ũthũkĩtio nĩ merirĩria maguo ma maheeni; **23** nĩgeetha mwerũhĩrio mwĩciirĩrie wanyu; **24** na mwĩhumbe mũndũ ũrĩa mwerũ, ũrĩa wombirwo ahaanaine na Ngai, arĩ na ũthingu na ũtheru ũrĩa wa ma. **25** Nĩ ũndũ ũcio, o ũmwe wanyu no nginya atigane na ũhoro wa maheeni, na mwaranagĩrie ũhoro wa ma

mũndũ na ũrĩa ũngĩ, nĩgũkorwo ithuothe tũrĩ ciĩga cia
mwĩrĩ ũmwe. **26** "Mwarakara mũtikehie": Mũtikareke
riũa rĩthũe mũrĩ o na marakara, **27** o na mũtikanahe
mũcukani kamweke. **28** Mũndũ ũrĩa ũiyaga, nĩatige
gũcooka kũiya, nĩ kaba arute wĩra, akenogagia, na
ekage maũndũ mega na moko make, nĩgeetha agĩe na
kĩndũ angĩgayana na arĩa mabataire. **29** Mũtikanareke
ndeto njũru ciume tũnua-inĩ twanyu, tiga o iria cia
gwaka andũ arĩa angĩ kũringana na mabata mao, nĩguo
igunage arĩa marĩciiguaga. **30** Ningĩ mũtikanaiguithie
Roho Mũtheru wa Ngai ũũru, ũrĩa wamwĩkĩrire rũũri o
nginya rĩrĩa mũthenya ũrĩa wa gũkũũrwo ũgaakinya. **31**
Eheriai gatagatĩ-inĩ kanyu ũũru wa ngoro, na mang'ũrĩ
na marakara, na njũgitano na njambanio, o hamwe na
rũmena rwa mũthemba o na ũrĩkũ. **32** Tuganagai na
mũiguanagĩre tha, na mũkarekanagĩra mũndũ na ũrĩa
ũngĩ, o ta ũrĩa Ngai aamũrekeire mehia manyu thĩĩnĩ
wa Kristũ.

5 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tuĩkai a kwĩgerekania na Ngai, ta
ciana ciendetwo mũno, **2** na mũtũũre mwendaine o
ta ũrĩa Kristũ aatwendire na akĩĩruta nĩ ũndũ witũ arĩ
iruta rĩrĩ na mũtararĩko mwega na igongona rĩrutĩirwo
Ngai. **3** No rĩrĩ, thĩĩnĩ wa thiritũ yanyu gũtikanaiguĩke
gũkĩgwetwo ũmaraya, kana ũndũ o na ũrĩkũ wa waganu,
kana ũkoroku, tondũ maũndũ macio matiagĩrĩire harĩ
andũ a Ngai arĩa aamũre. **4** O na gũtikanagĩe mĩario
ya ũũra-thoni, o na kana mĩario ya ũrimũ, o na kana
mĩario ya itherũ rĩtarĩ rĩega. Mĩario ta ĩyo ndĩagĩrĩire
kũgwetagwo; nĩ kaba gũcookagĩria Ngai ngaatho. **5**
Tondũ nĩmũũĩ wega na ma atĩ: gũtirĩ mũhũũri-maraya,
kana mũndũ mwaganu, o na kana mũndũ mũkoroku;
mũndũ ũrĩa wĩkaga ũguo nĩ mũhooi mĩhianano, andũ
ta acio gũtirĩ ũrĩ na igai thĩĩnĩ wa ũthamaki wa Kristũ
na wa Ngai. **6** Mũtikareke mũndũ o na ũ amũheenie
na ciugo cia tũhũ, nĩgũkorwo maũndũ ta macio nĩmo
matũmaga mang'ũrĩ ma Ngai makinyĩre andũ arĩa
matamwathĩkagĩra. **7** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũtikagĩe
ngwatanĩro nao. **8** Nĩgũkorwo hĩndĩ ĩmwe mwarĩ nduma,
no rĩu mũrĩ ũtheri thĩĩnĩ wa Mwathani. Tũũrai ta ciana
cia ũtheri **9** (nĩ ũndũ maciaro ma ũtheri monekaga
thĩĩnĩ wa ũhoro wothe wa gwĩkana wega, na wa ũthingu,
o na ũhoro wa ma), **10** na mũtuĩrie muone maũndũ
marĩa makenagia Mwathani. **11** Mũtikananyiitanĩre na
andũ arĩa mekagĩra maũndũ nduma-inĩ marĩa matarĩ
maciaro, nĩ kaba mũmoimbũrage. **12** Nĩgũkorwo o na
nĩ thoni kũgweta maũndũ marĩa mekagĩrwo hitho-
inĩ nĩ andũ acio aremi. **13** No ũndũ o wothe ũrĩa
ũrehetwo ũtheri-inĩ nĩwonekaga, **14** nĩgũkorwo ũtheri
ũcio nĩguo ũtũmaga kĩndũ o gĩothe kĩoneke. Kĩu nĩkĩo
gĩtũmaga kwĩrwo atĩrĩ: "Arahũka, wee ũkomete, ũriũke
uume kũrĩ arĩa akuũ, nake Kristũ nĩegũkwarĩra." **15** Nĩ
ũndũ ũcio-rĩ, mwĩmenyererei wega ũrĩa mũrĩtũũraga,
mũtigatũũrage ta andũ matarĩ ogĩ, no tũũrai ta andũ ogĩ,
16 mũkĩhũthagĩra mweke o wothe mũrĩ naguo tondũ
matukũ maya nĩ mooru. **17** Nĩ ũndũ ũcio mũtigaikare
ta andũ akĩĩgu, no ikaragai mũmenyete wega ũrĩa
Mwathani endaga. **18** Ningĩ-rĩ, mũtikarĩĩo nĩ ndibei,
nĩ ũndũ ũrĩĩu nĩguo ũtwaragĩrĩria mũndũ ũmaramari-
inĩ. Handũ ha ũguo-rĩ, iyũrwoi nĩ Roho. **19** Aranagĩriai
mũndũ na ũrĩa ũngĩ na ciugo cia thaburi, na nyĩmbo
cia kũinĩra Ngai, o na nyĩmbo cia kũguna maroho.
Inagai na mũtungage na nyĩmbo ngoro-inĩ cianyu nĩ
ũndũ wa Mwathani, **20** na mũcookagĩrie Ngai o we
Ithe witũ ngaatho maũndũ-inĩ mothe, thĩĩnĩ wa rĩĩtwa
rĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. **21** Mwĩnyiihanagĩriei
mũndũ na ũrĩa ũngĩ nĩ ũndũ wa ũrĩa mũtĩĩte Kristũ. **22**
Inyuĩ atumia-rĩ, mwĩnyiihagĩriei athuuri anyu o taarĩ
Mwathani mũrenyiihĩria. **23** Nĩgũkorwo mũthuuri nĩwe
mũtwe wa mũtumia o ta ũrĩa Kristũ nake arĩ we mũtwe
wa kanitha, o guo mwĩrĩ wake, na nowe Mũhonokia
waguo. **24** Na rĩrĩ, o ta ũrĩa kanitha wĩnyiihagĩria Kristũ,
ũguo no taguo nao atumia magĩrĩirwo nĩ kwĩnyiihĩria
athuuri ao maũndũ-inĩ mothe. **25** Inyuĩ athuuri-rĩ,
endagai atumia anyu, o ta ũrĩa Kristũ eendire kanitha
na akĩĩruta nĩ ũndũ waguo **26** nĩguo awamũre aũtue
mũtheru-rĩ, nĩ kũũthambia aũthambirie na maaĩ na
ũndũ wa kiugo, **27** nĩguo ahote kwĩrehere we mwene
kanitha ũrĩ na riiri, ũtarĩ irooro kana handũ hagũtharu,
o na kana kaũũgũ kangĩ o gothe, no ũtuĩke kanitha
mũtheru na ũtarĩ na ũcuuke. **28** O ũguo, noguo athuuri
magĩrĩirwo nĩ kwenda atumia ao o taarĩ mĩĩrĩ yao
ene. Mũndũ ũrĩa wendete mũtumia wake nĩwe mwene
wĩyendete. **29** Nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũthũire mwĩrĩ
wake mwene, no nĩkũhe aũheaga irio na akaũmenyerera,
o ta ũrĩa Kristũ ekaga kanitha, **30** Tondũ tũrĩ ciĩga cia
mwĩrĩ wake. **31** "Gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmaga mũndũ mũrũme
atige ithe na nyina, na anyiitane na mũtumia wake,
nao eerĩ magatuĩka mwĩrĩ ũmwe." **32** Ũyũ nĩ ũhoro
wa hitho nene, na nĩ wa bata mũno, na ngiuga ũguo
nĩ ũhoro wa Kristũ na kanitha ndĩraria. **33** No rĩrĩ, o
mũndũ nĩendage mũtumia wake o ta ũrĩa eendete we
mwene, nake mũtumia nĩaheage mũthuuri wake gĩtĩĩo.

6 Inyuĩ ciana-rĩ, athĩkagĩrai aciari anyu thĩĩnĩ wa
Mwathani, nĩgũkorwo gwĩka ũguo nĩguo kwagĩrĩire.
2 "Tĩĩa thoguo na nyũkwa," rĩu nĩrĩo rĩathani rĩa mbere
rĩrĩa rĩrĩ na kĩĩranĩro, **3** "nĩguo maũndũ maku mothe
magaacĩre, na ũkenere gũtũũra muoyo hĩndĩ ndaaya
gũkũ thĩ." **4** Na inyuĩ maithe-rĩ, mũtikarakaragie ciana
cianyu; handũ ha ũguo-rĩ, cireragei mũgĩcirutaga na
mũgĩcitaaraga thĩĩnĩ wa Mwathani. **5** Inyuĩ ngombo-rĩ,
athĩkagĩrai aathani anyu a gũkũ thĩ, mũkĩmatĩĩaga na
mũkĩmetigĩraga, mũtarĩ na ũhinga ngoro-inĩ, o taarĩ
Kristũ mũrathĩkĩra. **6** Mũtikamaathĩkagĩre o hĩndĩ ĩrĩa
maramuona atĩ nĩguo mamwendage; no ĩkagai ũguo
ta mũrĩ ngombo cia Kristũ, mũgĩĩkaga maũndũ marĩa
Ngai endaga mekwo mwĩendeire na ngoro cianyu. **7**
Tungatagai na ngoro yothe mũtarĩ na kĩnyiria, taarĩ
Mwathani mũratungatĩra, no ti andũ, **8** nĩ ũndũ nĩ
mũũĩ atĩ Mwathani nĩakarĩha o mũndũ ũndũ o wothe
mwega ekaga arĩ ngombo kana atarĩ ngombo. **9** Na
inyuĩ aathani-rĩ, ĩkagai ngombo cianyu o ro ũguo.
Mũtigaciĩhĩtagĩre, tondũ nĩ mũũĩ atĩ Mwathani wacio,
na nowe Mwathani wanyu, arĩ o kũu igũrũ, nake ndarĩ
mũthutũkanio. **10** Ũhoro wa kũrigĩrĩria ngũmwĩra atĩrĩ,
gĩagai na hinya thĩĩnĩ wa Mwathani mũkĩhotithagio
nĩ ũhoti wake mũnene. **11** Mwĩohei indo ciothe cia
Ngai cia mbaara nĩguo mũhote gwĩtiiria mawara ma
mũcukani. **12** Nĩgũkorwo kũgiana gwitũ ti gwa kũgiana

na arĩa marĩ na mwĩrĩ na thakame, no tũgianaga na aathani, na mothamaki, na maahinya ma gũkũ thĩ ĩno ĩrĩ nduma, o na mbũtũ cia maroho mooru marĩ kũrĩa igũrũ. **(aiōn g165)** **13** Nĩ ũndũ ũcio, mwĩohei indo ciothe cia Ngai cia mbaara, nĩguo mũkaahota gwĩtiiria mũthenya ũrĩa mũũru wakinya, na mwarĩkia gwĩka maũndũ macio mothe, no mwĩhaande. **14** Nĩ ũndũ ũcio mwĩhaandei wega, mwĩhotorete mũcibi wa ũhoro ũrĩa wa ma njohero, na mwĩohete gako ga kũgitĩra gĩthũri karĩa ka ũthingu, **15** namo magũrũ manyu mũmahaarĩrie gũthiĩ kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa thayũ. **16** Hamwe na indo icio ciothe, oyai ngo ya wĩtĩkio, ĩrĩa mũrĩhotaga kũhoria nayo mĩguĩ yothe ĩrĩa yakanaga mwaki ya ũrĩa mũũru. **17** Ningĩ ĩkĩrai ngũbia ya kĩgera ya ũhonokio, na mwĩohe rũhiũ rwa njora rwa Roho, naruo nĩruo kiugo kĩa Ngai. **18** Na mũhooyage hĩndĩ ciothe na mahooya ma mĩthemba yothe, mũgĩthaithanaga mũrĩ na Roho. Mwarĩkia gwĩka ũguo-rĩ, ikaragai mwĩhũgĩte, na mũhooyagĩre andũ arĩa aamũre hĩndĩ ciothe. **19** O na niĩ mwene-rĩ, hooyagĩrai, nĩguo rĩrĩa rĩothe ngũtumũra kanua, heagwo ciugo na ngaaria itegwĩtigĩra ngĩmenyithania hitho ya Ũhoro-ũrĩa-Mwega, **20** o ũrĩa niĩ ndĩ mwarĩrĩria waguo, na noguo ũtũmĩte njohwo! Hooyagĩrai nĩguo ndĩũheanage itegwĩtigĩra, o ta ũrĩa njagĩrĩirwo nĩ gwĩka. **21** Tukiko, mũrũ wa Ithe witũ ũrĩa mwende na ndungata ĩihokekete wĩra-inĩ wa Mwathani, nĩwe ũkũmwĩra maũndũ mothe, nĩgeetha o na inyuĩ mũmenye ũrĩa ndarĩĩ na ũrĩa njĩkaga. **22** Ndĩramũtũma kũrĩ inyuĩ nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ kĩũmbe, nĩguo mũmenye ũhoro witũ ũrĩa tũtarĩĩ, na nĩguo amũũmĩrĩrie ngoro. **23** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũrogĩa na thayũ, na wendani hamwe na wĩtĩkio ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ o na kuuma kũrĩ Mwathani witũ Jesũ Kristũ. **24** Wega wa Ngai ũrogĩa na arĩa othe mendete Mwathani witũ Jesũ Kristũ na wendo ũrĩa ũtathiraga.

Afilipi

1 Nĩ ithuĩ Paũlũ na Timotheo, ngombo cia Kristũ Jesũ,
Marũa maya tũrandĩkĩra andũ othe arĩa aamũre
thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ arĩa mũrĩ kũu Filipi, hamwe na
arori a kanitha, o na atungati aguo. **2** Mũrogĩa na wega
na thayũ ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ, na Mwathani
Jesũ Kristũ. **3** Nĩnjookagĩria Ngai wakwa ngaatho rĩrĩa
rĩothe ndaamũririkana. **4** Rĩrĩa rĩothe ngũmũhoera
inyuothe-rĩ, ndĩmũhooyagĩra hĩndĩ ciothe ngenete. **5**
Tondũ wa ngwatanĩro iitũ na inyuĩ harĩ Ũhoro-ũrĩa-
Mwega, kuuma o mũthenya wa mbere nginya rĩu. **6**
Niĩ nĩnjũũĩ ũndũ ũyũ na ma, atĩ Ngai ũrĩa waambĩrĩirie
wĩra mwega thĩĩnĩ wanyu nĩegũthiĩ na mbere kũũruta,
na ndekũũtigithĩria ataũrĩkĩtie nginya mũthenya ũrĩa
Kristũ Jesũ agaacooka. **7** Kuona atĩ mũkoragwo mũrĩ
ngoro-inĩ yakwa, nĩ njagĩrĩirwo nĩkũigua ũguo nĩ ũndũ
wanyu inyuothe; tondũ-rĩ, kana nĩ kuohwo njohetwo na
mĩnyororo, kana nĩ kũrũĩrĩra na gwĩkĩra hinya Ũhoro-
ũrĩa-Mwega, inyuĩ inyuothe nĩmũgwatanagĩra na niĩ
thĩĩnĩ wa wega wa Ngai. **8** Ngai nĩ mũira wakwa atĩ
nĩndĩmwĩriragĩria inyuothe ndĩ na wendo wa Kristũ Jesũ.
9 Na ũrĩa hooyaga nĩ atĩrĩ: atĩ wendani wanyu ũingĩhe
mũno makĩria, mũkĩongagĩrĩrwo ũmenyo na ũkuũku
wothe, **10** nĩgeetha mũhotage gũkũũrana maũndũ marĩa
magĩrĩire makĩria ya marĩa mangĩ, na mũkoragwo mũrĩ
atheru na mũtarĩ na ũcuuke o nginya mũthenya ũrĩa
wa Kristũ, **11** na mũtũũre mũiyũrĩtwo nĩ maciaro ma
ũthingu marĩa monekaga na ũndũ wa Jesũ Kristũ, nĩguo
Ngai akumagio na agoocagwo. **12** Na rĩu ariũ na aarĩ
a Ithe witũ, nĩngwenda mũmenye atĩ maũndũ marĩa
mangorete ti-itherũ nĩmatũmĩte Ũhoro-ũrĩa-Mwega
ũthiĩ na mbere. **13** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩkũmenyekete
wega nĩ arangĩri a nyũmba ya mũthamaki, o na kũrĩ
andũ arĩa angĩ othe atĩ niĩ njohetwo na mĩnyororo nĩ
ũndũ wa Kristũ. **14** Nĩ ũndũ wa ũrĩa njohetwo, ariũ na
aarĩ a Ithe witũ aingĩ nĩmomĩrĩirio kwaria kiugo kĩa Ngai
marĩ na ũũmĩrĩru mũnene na matarĩ na guoya. **15** Nĩ
ũhoro wa ma atĩ amwe mahunjagia Kristũ marĩ na ũiru
na ngarari, no angĩ mahunjagia marĩ na ngoro njega.
16 Acio mahunjagia marĩ na ngoro njega-rĩ, mekaga
ũguo marĩ na wendani, makĩmenyaga atĩ njigĩĩtwo
gũkũ nĩ ũndũ wa kũrũĩrĩra Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **17** Acio
angĩ mahunjagia ũhoro wa Kristũ makĩenda kwĩguna,
matarĩ na ngoro theru, mageciiragia atĩ meka ũguo
nĩmekũnyongererithia thĩĩna rĩu ndĩ muohe. **18** No rĩrĩ,
ũcio ti ũndũ wa bata kũrĩ niĩ. Ũndũ ũrĩa wa bata nĩ
atĩ Kristũ nĩahunjagio na njĩra o yothe, o na ĩngĩtuĩka
nĩ njĩra ya ũhinga, kana nĩ njĩra ya ũhoro wa ma. Na
nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, nĩngenaga. Ĩĩ, o na no ngũthiĩ na
mbere na gũkena, **19** nĩgũkorwo nĩnjũũĩ atĩ nĩ ũndũ wa
mahooya manyu na ũteithio ũrĩa ũheanĩtwo nĩ Roho wa
Jesũ Kristũ, maũndũ marĩa mangorete nĩmakagarũrũka
matuĩke ma kũhonokia. **20** Nĩnjĩrĩgĩrĩire ngĩhĩahĩaga na
ngehoka atĩ ndigaconoka o na atĩa, no atĩ ngorwo na
ũũmĩrĩru mũiganu nĩgeetha rĩu, na o ta ũrĩa ndũire,
Kristũ atũũgagĩrio thĩĩnĩ wa mwĩrĩ wakwa, ingĩkorwo
ndĩ muoyo o na kana nguĩte. **21** Nĩgũkorwo harĩ niĩ-rĩ,
gũtũũra muoyo nĩ Kristũ, nakuo gũkua-rĩ, nĩ uumithio.
22 No rĩrĩ, kũngĩkorwo gũtũũra muoyo ndĩ na mwĩrĩ
nĩkuo kũngĩtũma wĩra wakwa ũgĩe na maciaro-rĩ, nĩ
kĩĩ ingĩgĩthuura? Niĩ ndiũũĩ! **23** Niĩ nĩnguucanĩirio nĩ
maũndũ maya meerĩ: Ndĩriragĩria gũthiĩ ngatũũranie
na Kristũ, na ũguo nĩguo wega makĩria; **24** no gũtũũra
muoyo ndĩ na mwĩrĩ ũyũ nĩ ũndũ wanyu nĩ kwagĩrĩire
mũno makĩria. **25** Na tondũ nĩmenyete ũguo kũna-rĩ,
nĩnjũũĩ atĩ nĩngũtũũra muoyo, na nĩngũtũũrania na
inyuĩ inyuothe nĩguo ndũme mũthiiage na mbere, na
mũgĩe na gĩkeno nĩ ũndũ wa ũrĩa mwĩtĩkĩtie, **26** nĩgeetha
ndakorwo na inyuĩ rĩngĩ, gĩkeno kĩanyu kĩiyũrĩrĩre
thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wakwa. **27** Na rĩrĩ, ũndũ
ũrĩa ũrĩ bata nĩ atĩ mũthiiage na mĩthiire ĩrĩa yaganĩrĩire
na Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Kristũ, nĩgeetha ingĩũka
kũmũrora kana njage gũũka, njiguage ũhoro wanyu
o na itarĩ hamwe na inyuĩ menyage atĩ nĩmũikarĩte
mwĩhaandĩte wega mũrĩ na roho o ro ũmwe, mũkĩrũĩrĩra
wĩtĩkio wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega mũrĩ na ngoro ĩmwe,
28 mũtekũmakio o na atĩa nĩ arĩa mamũthũire. Naguo
ũndũ ũcio ũtuĩke kĩmenyithia kũrĩ o atĩ nĩmakanangwo,
no atĩ inyuĩ nĩmũkahonokio, na Ngai we mwene nĩwe
ũkaamũhonokia. **29** Nĩgũkorwo ha ũhoro wa Kristũ-rĩ,
nĩmwĩtĩkĩrĩtio kũmwĩtĩkia, na to kũmwĩtĩkia kuo gwiki,
o na kũnyariirwo nĩ ũndũ wake, **30** kuona atĩ nĩmũrarũa
mbaara ĩrĩa muonete ngĩrũa, na noyo mũraigua atĩ nĩ
ndĩrarũa o na rĩu.

2 Mũngĩkorwo mũrĩ na ũndũ o wothe wa kũũmanĩrĩria
uumanĩte na ũrĩa mũnyiitithanĩtio na Kristũ, kana
ũndũ o wothe wa kũhoorerania uumanĩte na wendani
wake, o na kana wa kũgĩa na ngwatanĩro o yothe
yumanĩte na Roho, o na kana ũhoro o wothe wa
gũcaayanĩra na wa kũiguanĩra tha uumanĩte na Kristũ-
rĩ, **2** gĩtũmagei gĩkeno gĩakwa kĩiganĩre kũna nĩ ũndũ wa
gũtũũra mũrĩ a mwĩciirĩrie o ro ũmwe, na mwendaine
na wendani o ũmwe, na mũrĩ kĩndũ kĩmwe thĩĩnĩ wa
roho o na meciiria. **3** Mũtikaneke ũndũ mũkĩenda
kwĩguna inyuĩ ene, o na kana nĩ ũndũ wa kwĩgaatha,
no ikaragai mwĩnyiihĩtie, o mũndũ agatuaga mũndũ
ũrĩa ũngĩ nĩ mwega makĩria yake mwene. **4** O mũndũ
wanyu ndakarũmbũyagie maũndũ o marĩa mamũkonĩĩ,
no nĩarũmbũyagie maũndũ ma andũ arĩa angĩ o namo.
5 Mwĩciirĩrie wanyu wagĩrĩirwo ũtuĩke o ta ũrĩa warĩ na
Kristũ Jesũ: **6** We-rĩ, o na gũtuĩka aarĩ Ngai, ndonire
kũiganana na Ngai taarĩ ũndũ wa gũkumbatĩrio, **7** nowe
nĩgũtiganĩria aatiganĩirie ũnene wake wothe, agĩtuĩka ta
ngombo, agĩciarwo ta andũ a gũkũ thĩ. **8** Nake ahaana ta
mũndũ-rĩ, akĩĩnyiihia, na agĩathĩka o nginya akĩũragwo,
o kũũragwo kũrĩa kwa mũtharaba! **9** Nĩ ũndũ ũcio,
Ngai nĩamũtũũgĩririe o nginya igũrũ mũno, na akĩmũhe
rĩĩtwa rĩrĩa rĩkĩrĩte marĩa mangĩ mothe, **10** nĩguo atĩ
thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Jesũ maru mothe magaturio, kũu
igũrũ, na gũkũ thĩ, o na rungu rwa thĩ, **11** na ningĩ atĩ
nĩmĩ ciothe ciumbũrage atĩ Jesũ Kristũ nĩ Mwathani,
nĩguo Ngai Ithe witũ agoocagwo. **12** Nĩ ũndũ ũcio,
arata akwa endwa-rĩ, o ta ũrĩa mũtũire mwathĩkaga, na to
rĩrĩa ndaarĩ hamwe na inyuĩ, no makĩria rĩu itarĩ hamwe
na inyuĩ-rĩ, thĩĩi na mbere kũrutĩra ũhonokio wanyu
wĩra, mũgĩĩtigagĩra na mũkĩinainaga, **13** nĩgũkorwo
nĩ Ngai ũrutaga wĩra thĩĩnĩ wanyu agatũma mwende

gwĩkaga maũndũ make kũringana na wendi wake mwega. **14** Ĩkagai maũndũ mothe mũtekũnuguna na mũtegũkararania, **15** nĩgeetha mwage ũcuuke na mũtuĩke atheru, mũtuĩke ciana cia Ngai itarĩ na kaũũgũ mũrĩ thĩĩnĩ wa rũciaro rũrũ ruogomu na rwaganu, na rĩrĩa mũrĩ hamwe nao inyuĩ mũkengage ta njata thĩ yothe, **16** o mũrũmĩtie kiugo kĩa muoyo, nĩguo ngaagĩa na ũndũ wa kwĩrahĩra mũthenya ũrĩa wa Kristũ atĩ ndiahanyũkire tũhũ kana ngĩruta wĩra ngĩnoga tũhũ. **17** No rĩrĩ, o na ingĩtuĩka ndĩraitwo thakame igũrũ rĩa igongona ta ndĩ iruta rĩa kũnyuuo, nĩ ũndũ wa ũtungata ũrĩa mũtungatagĩra Ngai uumanĩte na wĩtĩkio wanyu-rĩ, nĩ ngenaga na ngacanjamũka hamwe na inyuĩ inyuothe. **18** Nĩ ũndũ ũcio, o na inyuĩ nĩmwagĩrĩirwo nĩgũkena na mũcanjamũke hamwe na niĩ. **19** Nĩngwĩhoka ndĩ thĩĩnĩ wa Mwathani Jesũ atĩ nĩngũmũtũmĩra Timotheo o narua, nĩgeetha o na niĩ ngaakena hĩndĩ ĩrĩa ngaaheo ũhoro wanyu. **20** Nĩgũkorwo ndirĩ mũndũ ũngĩ ũhaana take, ũrĩa ũngĩrũmbũiya maũndũ manyu na ma. **21** Nĩgũkorwo andũ arĩa angĩ othe marũmbũyagia maũndũ mao ene, no ti maũndũ ma Jesũ Kristũ. **22** No inyuĩ nĩmũũĩ atĩ Timotheo nĩeyonanĩtie atĩ nĩ mũndũ mwega, tondũ o ta ũrĩa mwana atungataga hamwe na itherĩ, noguo akoretwo agĩtungata hamwe na niĩ wĩrainĩ wa kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **23** Nĩ ũndũ ũcio, nĩndĩrehoka kũmũtũma kũrĩ inyuĩ o ndaarĩkia kũmenya ũrĩa maũndũ makwa megũikara. **24** Ningĩ ndĩ na mwĩhoko thĩĩnĩ wa Mwathani atĩ niĩ mwene nĩngũũka o narua. **25** No rĩrĩ, nĩnguona kwagĩrĩire ndĩmũtũmĩre mũrũ wa Ithe witũ Epafarodito, ũrĩa tũrutaga wĩra na tũkarũĩrĩra ũhoro wa Ngai nake, na nĩwe mũtũmwo wanyu ũrĩa mwandũmĩire nĩguo arũmbũyagie mabata makwa. **26** Nĩgũkorwo nĩamwĩriragĩria inyuothe, na nĩaratangĩka tondũ nĩmwaiguĩte atĩ aarĩ mũrũaru. **27** Ti-itherũ aarĩ mũrũaru, o na aarĩ hakuhĩ gũkua. No Ngai nĩamũiguĩrĩire tha, na to we wiki waiguĩrĩirwo tha, no o na niĩ nĩanjiguĩrĩire tha nĩguo ndikae kũingĩhĩrwo nĩ kĩeha mũno. **28** Nĩ ũndũ ũcio, kĩu nĩkĩo kĩratũma ndĩmũtũme na kwĩyendera kũnene, nĩgeetha mwamuona rĩngĩ mũkene, na niĩ nyihanyiihĩrwo nĩ gũtangĩka. **29** Mwamũkĩrei wega thĩĩnĩ wa Mwathani mũrĩ na gĩkeno kĩnene, na mũtĩĩage andũ arĩa mahaana take, **30** tondũ aarĩ hakuhĩ gũkua nĩ ũndũ wa wĩra wa Kristũ, ategũcaaĩra muoyo wake, nĩgeetha andeithĩrĩrie na ũteithio ũrĩa inyuĩ mũtangĩahotire kũũhe.

3 Ũhoro wa kũrĩkĩrĩria ariũ na aarĩ a Ithe witũ nĩ atĩrĩ, kenagai thĩĩnĩ wa Mwathani! Ha ũhoro wa gũcookera rĩngĩ maũndũ o marĩa ndanamwandĩkĩrarĩ, ũcio ti ũhoro wa kũũnogia, tondũ harĩ inyuĩ nĩ ũhoro wa kũmũtiirĩrĩra. **2** Mwĩmenyagĩrĩirei andũ acio mahaana ta magui, o acio mekaga maũndũ mooru, na arĩa metemengaga mĩĩrĩ. **3** Nĩgũkorwo ithuĩ nĩ ithuĩ tũruĩte kũna, ithuĩ arĩa tũhooyaga na Roho wa Ngai, o ithuĩ arĩa twĩrahaga thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ, naguo mwĩhoko witũ tũtiũigaga thĩĩnĩ wa mwĩrĩ, **4** o na gũtuĩka o na niĩ mwene ingĩenda-rĩ, ndĩ na itũmi cia gũtũma ndĩĩhokage ũhoro wa mwĩrĩ. Kũngĩkorwo kũrĩ mũndũ ũngĩ o wothe wĩciiragia atĩ arĩ na itũmi cia kũgĩa na mwĩhoko thĩĩnĩ wa mwĩrĩ, niĩ nĩndĩmũkĩrĩtie. **5** Nĩgũkorwo niĩ ndaruithirio ndĩ na ũkũrũ wa thikũ inyanya, na ndĩ wa rũciaro rwa andũ a Isiraeli, na wa mũhĩrĩga wa Benjamini, na ndĩ Mũhibirania waciarĩtwo nĩ Ahibirania. Ha ũhoro ũkoniĩ watho-rĩ, ndĩ Mũfarisai; **6** na ha ũhoro ũkoniĩ kĩyo-rĩ, ndaatũire nyariiraga kanitha; na ha ũhoro wa ũthingu ũrĩa uumanaga na watho-rĩ, ndiarĩ na ũcuuke. **7** No rĩrĩ, maũndũ mothe marĩa ndaatuaga atĩ maarĩ na uumithio kũrĩ niĩ-rĩ, rĩu ndĩmonaga marĩ ma tũhũ nĩ ũndũ wa kũgĩa na Kristũ. **8** Makĩria ma ũguo-rĩ, maũndũ mothe ndĩmatuaga nĩ ma tũhũ ndamagerekania na ũmenyo ũrĩa ũkĩrĩte maũndũ mothe ũrĩa uumanĩte na kũmenya Kristũ Jesũ Mwathani wakwa. Nĩ ũndũ wake-rĩ, niĩ ndoorirwo nĩ indo ciothe, na niĩ ngĩcitua o ta mahuti ma gũteo, nĩgeetha ndĩgĩĩre na Kristũ, **9** na ngoragwo ndĩ thĩĩnĩ wake, itarĩ na ũthingu wakwa mwene ũrĩa uumanaga na watho, no ũkorwo arĩ ũthingu ũrĩa uumanaga na gwĩtĩkia Kristũ; ũguo nĩ kuuga, ũthingu ũrĩa uumaga kũrĩ Ngai, na wonekaga na ũndũ wa gwĩtĩkia. **10** Ũndũ ũrĩa niĩ ngwenda-rĩ, nĩ kũmenya Kristũ, na menye hinya wa kũriũka gwake, na ngwatanĩre nake mĩnyamaro-inĩ yake, na haanane nake ũhoro-inĩ wake wa gũkua, **11** nĩguo kũngĩhoteka, ngaariũkio nyume kũrĩ arĩa akuũ. **12** Ndiroiga atĩ nĩndĩkĩtie kwamũkĩra maũndũ macio mothe, o na kana ngarĩkia gũtuĩka mwagĩrĩru kũna, no nĩndĩĩrutanagĩria na kĩyo nĩgeetha ndĩnyiitĩre o ũndũ ũrĩa ndanyiitĩirwo nĩ Kristũ Jesũ. **13** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndigũtua atĩ niĩ mwene nĩndĩkĩtie kwĩnyiitĩra ũndũ ũcio. No rĩrĩ, ũndũ ũrĩa njĩkaga no ũmwe: Nĩkũriganĩrwo ndiganagĩrwo nĩ maũndũ marĩa mahĩtũku, na ngerutanĩria mũno gũkinyĩra maũndũ marĩa marĩ mbere, **14** ngerutanagĩria gũthiĩ ndorete na mbere nĩguo hootane heo kĩheo kĩrĩa Ngai aheanaga, na nĩkĩo aanjĩtĩire thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ atĩ nĩguo thiĩ igũrũ. **15** Ithuothe arĩa tũrĩ andũ agima-rĩ, twagĩrĩirwo nĩtũtũũre twĩciiragia o ũguo. Na hangĩkorwo nĩ harĩ andũ marĩ na meciiria mangĩ-rĩ, o na hau Ngai nĩarĩmũguũrĩria. **16** No rĩrĩ, rekei tũtũũre kũringana na maũndũ marĩa tũrĩkĩtie kũgĩa namo. **17** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nyiitanĩrai na arĩa angĩ ũhoro-inĩ wa kwĩgerekania na niĩ, na ningĩ mũbaarage wega andũ arĩa matũũraga na mũtũũrĩre o ũrĩa twamuonereirie. **18** Nĩgũkorwo, o ta ũrĩa ndanamwĩra kaingĩ mbere ĩyo, na o na rĩu no ngũcookera rĩngĩ ũhoro ũcio ndĩ na maithori, andũ aingĩ matũũraga marĩ thũ cia mũtharaba wa Kristũ. **19** Andũ acio-rĩ, kũrigĩrĩria kwao nĩ mwanangĩko, ngai yao nĩ nda ciao, namo maũndũ ma kũmaconora nĩmo riiri wao. Ningĩ meciiragia o maũndũ ma gũkũ thĩ. **20** No rĩrĩ, bũrũri ũrĩa tũrĩ aguo kĩũmbe nĩ kũũrĩa igũrũ. Na ithuĩ nĩtwetagĩrĩra Mũhonokia ũrĩa ũkoima kũu, na nĩwe Mwathani Jesũ Kristũ, **21** ũrĩa ũkaagarũra mĩĩrĩ ĩno iitũ mĩhinyaru nĩgeetha ĩhaananio na mwĩrĩ wake ũcio ũrĩ riiri, nĩ ũndũ wa hinya ũrĩa ũmũhotithagia gwatha maũndũ mothe.

4 Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, o inyuĩ nyendete na ngeriragĩria kũmuona, nĩ inyuĩ gĩkeno gĩakwa na thũmbĩ yakwa. Endwa akwa, ũguo nĩguo mũbatiĩ kwĩhaanda mũrũmĩte thĩĩnĩ wa Mwathani. **2** Nĩngũthaitha Euodia o na thaithe Sunutuke nĩgeetha maiguane thĩĩnĩ wa Mwathani. **3** Ĩĩ-ni, o na nĩngũkũũria,

wee mũrata wakwa wa ma, wee tũrutithanagia wĩra ta tuohetwo icooki rĩmwe, teithagia atumia acio, arĩa maarũĩrĩire Ũhoro-ũrĩa-Mwega marĩ hamwe na niĩ, o na Klementi na andũ arĩa angĩ marutithanagia wĩra hamwe na niĩ, arĩa marĩĩtwa mao mandĩkĩtwo ibukuinĩ rĩa muoyo. **4** Ikaragai mũkenete hĩndĩ ciothe mũrĩ thĩĩinĩ wa Mwathani. O na nĩ nguuga o rĩngĩ: Ikaragai mũkenete! **5** Rekei gũkirĩrĩria kwanyu kũmenyeke nĩ andũ othe. Mwathani arĩ hakuhĩ gũũka. **6** Mũtigatangĩke ngoro nĩ ũndũ o na ũrĩkũ, no rĩrĩ, menyithagiai Ngai maũndũ marĩa mothe mwendaga, mũkĩmũhooyaga, na mũkĩmũthaithaga, o na mũkĩmũcookagĩria ngaatho. **7** Naguo thayũ wa Ngai, ũrĩa ũtangĩmenyeka ũrĩa ũtarĩĩ, nĩũrĩmenyagĩrĩra ngoro cianyu o na meciiria manyu thĩĩinĩ wa Kristũ Jesũ. **8** Ũhoro wa kũrĩkĩrĩria, ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, nĩ atĩ maũndũ marĩa ma ma, na marĩa ma gũtĩĩka, na marĩa ma kĩhooto, na marĩa matheru, na marĩa ma kwendeka, na marĩa ma kwĩrirĩrio, angĩkorwo kũrĩ maũndũ mega kũna na ma kũgaathĩrĩrio-rĩ, mwĩciiragiei ũhoro wa maũndũ ta macio. **9** Namo maũndũ marĩa mwerutire, kana mũkĩamũkĩra kana mũkĩigua kuuma kũrĩ niĩ, o na kana mũkĩona thĩĩinĩ wakwa, mekagei arĩ mo. Nake Ngai wa thayũ nĩarĩkoragwo hamwe na inyuĩ. **10** Nĩngũkena mũno thĩĩinĩ wa Mwathani nĩkuona atĩ marigĩrĩrio-inĩ nĩmũrurumũkĩtie ũhoro wanyu wa kwĩĩnjiiria. Ti-itherũ nĩmũreĩnjiiragia, no mũtirarĩ na mweke wa kuonania ũguo. **11** Ndiroiga ũguo nĩ ũndũ nĩmbataire, nĩgũkorwo nĩndĩrutĩte kũiganĩra o ũrĩa kũngĩkorwo kũhaana. **12** Nĩmenyete ũhoro wa gũikara ndĩ mũkĩaru, na ngamenya ũhoro wa gũikara ndĩ mũtongu. Nĩndĩrutĩte hitho ya gũikara njiganĩire ũndũinĩ o wothe na maũndũ-inĩ mothe, kana nĩ kũhũũna, kana nĩ kũhũũta, kana nĩ kũingĩhĩrwo, o na kana nĩ kwaga. **13** Nĩhotaga gwĩka maũndũ mothe na ũndũ wa Kristũ ũrĩa ũheaga hinya. **14** No, nĩmwekire wega nĩkũnyiitanĩra na niĩ mathĩĩna-inĩ makwa. **15** Makĩria ma ũguo, o ta ũrĩa inyuĩ andũ Afilipi mũkũmenyarĩ, matukũ-inĩ ma mbere rĩrĩa mwahunjĩirio Ũhoro-ũrĩa-Mwega, hĩndĩ ĩrĩa ndoimire Makedonia, gũtirĩ kanitha o na ũmwe wanyiitanĩire na niĩ harĩ ũhoro wa kũheana kana kwamũkĩra, tiga o inyuĩ; **16** nĩgũkorwo o na rĩrĩa ndaarĩ Thesalonike, nĩmwandũmagĩra ũteithio kaingĩ hĩndĩ ĩrĩa ndaakoragwo mbataire. **17** Ti atĩ nĩ kĩheo ndĩracaria kuuma kũrĩ inyuĩ, no ndĩracaria kĩrĩa kĩngĩigwo mũthiithũ-inĩ wanyu. **18** Nĩnyamũkĩrĩte indo nyingĩ mũno makĩria; nĩndeheirwo indo cia kũnjigana, nĩgũkorwo rĩu nĩnyamũkĩrĩte iheo iria mwanengerire Epafarodito andehere. Indo icio nĩ ta maruta marĩ na mũtararĩko mwega, marĩ igongona rĩĩtĩkĩrĩku rĩa gũkenia Ngai. **19** Nake Ngai wakwa nĩarĩkĩragĩrĩria kũmũhe kĩrĩa gĩothe mũngĩkorwo mũbataire, akĩmũtanahagĩra na ũtonga wake ũrĩa wĩ riiri thĩĩinĩ wa Kristũ Jesũ. **20** Nake Ngai, o we Ithe witũ, arogoocwo nginya tene na tene. Ameni. **(aiōn g165)** **21** Geithiai andũ othe arĩa aamũre thĩĩinĩ wa Kristũ Jesũ. Ariũ na aarĩ a Ithe witũ arĩa tũrĩ nao nĩmamũgeithia. **22** Andũ othe arĩa aamũre nĩmamũgeithia, na makĩria arĩa a mũciĩ wa Kaisari. **23** Wega wa Mwathani Jesũ Kristũ ũrogĩa na maroho manyu. Ameni.

Akolosai

1 Nĩ niĩ Paũlũ, mũtũmwo wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa wendo wa Ngai, tũrĩ hamwe na Timotheo mũrũ wa Ithe witũ, **2** Tũramũtũmĩra marũa maya inyuĩ andũ arĩa aamũre, o inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ mũtũire mũrĩ ehokeku thĩinĩ wa Kristũ kũu Kolosai: Mũrogĩa na wega na thayũ ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ. **3** Hĩndĩ ciothe rĩrĩa tũkũmũhoera, nĩtũcookagĩria Ngai ngaatho, o we Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, **4** tondũ nĩtũiguĩte ũhoro wa ũrĩa mwĩtĩkĩtie Kristũ Jesũ, o na ũrĩa mwendete andũ arĩa othe aamũre, **5** naguo nĩ wĩtĩkio na wendani iria ciumanaga na kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩa mũigĩirwo kũu igũrũ na kĩrĩa mũrĩkĩtie kũigua ũhoro wakĩo thĩinĩ wa ũhoro ũrĩa wa ma, na nĩguo Ũhoro-ũrĩa-Mwega **6** ũrĩa ũmũkinyiire. Kũndũ guothe gũkũ thĩ Ũhoro-ũyũ-Mwega nĩũraciara maciaro na nĩũratheerema, o ta ũrĩa ũkoretwo ũgĩĩka gatagatĩ-inĩ kanyu kuuma mũthenya ũrĩa mwaũiguire na mũkĩmenya wega wa Ngai na ma. **7** Mwamenyire ũhoro ũcio kuuma kũrĩ Epafara, ũrĩa twendete, na mũruti wĩra hamwe na ithuĩ o we mũtungatĩri wa Kristũ wa kwĩhokeka ithenya riitũ, **8** na nowe ũtũheete ũhoro wa ũrĩa mwendaine mũrĩ thĩinĩ wa Roho. **9** Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, kuuma mũthenya ũrĩa twaiguire ũhoro ũcio wanyu, tũtirĩ twatigithĩria kũmũhoera, tũgĩthaithaga Ngai amũiyũrie ũmenyo wa wendi wake, na amũheage ũũgĩ na ũtaũku wothe maũndũ-inĩ mothe ma kĩĩroho. **10** Na tũhooyaga ũguo nĩguo mũhote gũtũũra mũtũũrĩre ũringaine na ũrĩa Mwathani endaga na mũmũkenagie maũndũ-inĩ mothe: mũciarage maciaro mawĩra-inĩ mothe mega marĩa mũrutaga, na mũkũrage thĩinĩ wa ũmenyi wa kũmenyana na Ngai, **11** mũgĩĩkagĩrwo hinya na ũhoti wothe kũringana na hinya wake ũrĩ na riiri nĩgeetha mũhote gũkiragĩrĩria mũno mũtegũthethũka na mũrĩ na gĩkeno, **12** na mũgĩcookagĩria Ithe witũ ngaatho, ũrĩa ũmũtuĩte aagĩrĩru a kũgaya igai rĩa arĩa aamũre ũthamaki-inĩ wa ũtheri. **13** Nĩgũkorwo Ngai nĩatũhonoketie, agatũruta ũthamaki-inĩ wa nduma, na agatũthaamĩria ũthamaki-inĩ wa Mũriũ ũrĩa endete mũno, **14** thĩinĩ wake-rĩ, nĩtũkũũrĩtwo na tũkarekerwo mehia maitũ. **15** Ũcio nĩwe mũhianĩre wa Ngai ũrĩa ũtonekaga, na nĩwe irigithathi harĩ indo ciothe iria ciombirwo. **16** Nĩgũkorwo nĩwe wombire indo ciothe: indo iria irĩ igũrũ na iria irĩ thĩ, iria cionekaga na iria itonekaga, o na angĩkorwo nĩ itĩ cia ũnene kana maahinya, kana aathani o na kana arĩa marĩ ũhoti; indo ciothe ciombirwo nĩwe na nĩguo ituĩke ciake. **17** Kristũ nĩwe warĩ kuo mbere ya indo ciothe, nacio indo ciothe itũũraga inyiitithanĩtio nĩwe. **18** Ningĩ nĩwe mũtwe wa mwĩrĩ, arĩ guo kanitha; na nĩwe kĩambĩrĩria na irigithathi harĩ andũ arĩa manariũka, nĩgeetha thĩinĩ wa maũndũ mothe atuĩke nĩwe mũtũũgĩrie kũrĩ indo ciothe. **19** Nĩgũkorwo Ngai nĩoonire arĩ wega atĩ ũiyũru wa Ngai wothe ũikare thĩinĩ wake, **20** na nĩ ũndũ wa Kristũ indo ciothe ituĩke cia kũiguithanio na Ngai, iria irĩ thĩ o na kana iria irĩ igũrũ, nĩ ũndũ wa ũrĩa aarehire thayũ na ũndũ wa thakame yake, ĩrĩa yaitirwo mũtharaba-inĩ. **21** Hĩndĩ ĩmwe inyuĩ mwatũire mwamũranĩtio na Ngai na mwarĩ thũ ciake meciiria-inĩ manyu nĩ ũndũ wa mĩtugo yanyu mĩũru. **22** No rĩu nĩamũiguithanĩtie na Kristũ na ũndũ wa ũrĩa aakuire arĩ na mwĩrĩ nĩgeetha amũrũgamie mbere yake mũrĩ atheru, na mũtarĩ na ũũgũ, o na mũtarĩ na ũcuuke, **23** mũngĩthiĩ na mbere na gwĩtĩkia mwĩhaandĩte na mũrĩ arũmu, na mũtekwenyenyeka kuuma kũrĩ kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩa kĩnyiitĩrĩirwo nĩ Ũhoro-ũrĩa-Mwega. Ũhoro ũcio nĩguo Ũhoro-ũrĩa-Mwega ũrĩa mwaiguire, na ũrĩa ũhunjĩtio kũrĩ ciũmbe ciothe cia gũkũ thĩ, na nĩguo niĩ Paũlũ ndũĩkĩte ndungata yaguo. **24** Na rĩu nĩngenete nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa thĩĩnĩtio namo nĩ ũndũ wanyu, na ngaiyũrĩrĩria thĩinĩ wa mwĩrĩ wakwa kĩrĩa gĩtigaire ũhoro-inĩ wa kũnyamario gwa Kristũ, ngamaiyũrĩrĩria nĩ ũndũ wa mwĩrĩ wake, na nĩguo kanitha. **25** Na niĩ ndaatuirwo ndungata yaguo na ũndũ wa gũtũmwo nĩ Ngai ndĩmũrehere ũhoro wa Ngai mũũmenye kũna, **26** na nĩ guo hitho ĩrĩa ĩtũire ĩrĩ hithe kuuma o tene, njiarwa na njiarwa, no rĩu nĩũguũrĩirio arĩa aamũre. **(aiōn g165)** **27** O acio nĩo Ngai oonire arĩ wega kũmenyithia hitho ya ũtonga ũrĩa ũrĩ riiri kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, nayo hitho ĩyo nĩ atĩ Kristũ arĩ thĩinĩ wanyu, o we kĩĩrĩgĩrĩro gĩa gũkaagĩa na riiri. **28** Ũcio nĩwe tũhunjagia, tũgĩtaaranaga na tũkĩrutaga o mũndũ wothe tũrĩ na ũũgĩ wothe, nĩgeetha tũkarũgamia o mũndũ wothe aagĩrĩire kũna thĩinĩ wa Kristũ. **29** Nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu nĩndĩĩnogagia, ngĩĩgiaga kũringana na hinya wake wothe, ũrĩa ũrutaga wĩra na hinya thĩinĩ wakwa.

2 Nĩngwenda mũmenye ũrĩa ndĩĩgiaga nĩ ũndũ wanyu, na nĩ ũndũ wa andũ arĩa marĩ Laodikia, o na nĩ ũndũ wa arĩa matarĩ maanyona niĩ mwene. **2** Ndĩĩgiaga ũguo nĩgeetha magĩe na ũmĩrĩru wa ngoro na magĩe na ũrũmwe mohanĩtio nĩ wendani, na nĩgeetha maingĩhĩrwo nĩ ũtonga wa kũmenya wega ũhoro wa hitho ya Ngai, na nĩyo Kristũ, **3** ũrĩa thĩinĩ wake kũhithĩtwo mĩthiithũ yothe ya ũũgĩ na ũmenyo. **4** Ndĩramwĩra ũguo nĩgeetha mũndũ o na ũrĩkũ ndakanamũheenie na ngarari cia mawara. **5** Nĩgũkorwo o na ndatuĩka ndirĩ hamwe na inyuĩ thĩinĩ wa mwĩrĩ, ndĩ hamwe na inyuĩ thĩinĩ wa roho, na ngakena nĩkuona ũrĩa mũrĩ mĩbango mĩega, na ũrĩa wĩtĩkio wanyu thĩinĩ wa Kristũ ũrĩ mũrũmu. **6** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, o ta ũrĩa mwamũkĩrire Kristũ Jesũ arĩ Mwathani, thiĩi na mbere gũtũũra thĩinĩ wake, **7** mũhaandĩtwo na mũgaakwo thĩinĩ wake, na mũkĩongagĩrĩrwo hinya thĩinĩ wa wĩtĩkio o ta ũrĩa mwarutirwo, na mũkĩrĩrĩrie gũcookia ngaatho. **8** Mwĩmenyererei mũndũ o na ũrĩkũ ndakanamũtahe meciiria na maũũgĩ ma maheeni ma tũhũ, marĩa moimanaga na mĩtugo ya andũ na irĩra iria cia ndũire cia thĩ ĩno, no ti kuuma kũrĩ Kristũ. **9** Nĩgũkorwo ũiyũru wothe wa Ũngai ũtũũraga thĩinĩ wa Kristũ arĩ na mwĩrĩ, **10** na inyuĩ nĩmũiyũrĩtwo nĩ muoyo thĩinĩ wa Kristũ, ũrĩa arĩ we Mũnene igũrũ rĩa hinya o wothe na ũhoti o wothe. **11** O na inyuĩ nĩmwaruire thĩinĩ wake, na ti na ũndũ wa moko ma andũ, no nĩ ũndũ wa kwehererio mũtũũrĩre wa mehia, kũringana na irua rĩrĩa rĩruithanagio nĩ Kristũ. **12** Nĩgũkorwo nĩgũthikwo mwathikirwo hamwe nake rĩrĩa mwabatithirio, na mũkĩriũkio hamwe nake nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia hinya wa Ngai, ũrĩa wamũriũkirie akiuma kũrĩ arĩa akuũ.

13 Hĩndĩ ĩrĩa mwakuĩte nĩ ũndũ wa mehia manyu na mũgaikara ta mũtaruĩte nĩ ũndũ wa mũtũũrĩre wanyu wa mehia-rĩ, Ngai nĩatũmire mũgĩe na muoyo hamwe na Kristũ. Ngai nĩatũrekeire mehia maitũ mothe, **14** na aarĩkia gũtharia watho ũrĩa warĩ mwandĩke hamwe na mũtabarĩre waguo, o ũcio watũthitangaga na watũire ũreganĩte na ithuĩ-rĩ; akĩweheria na ũndũ wa kũũhũrĩra mĩcumarĩ mũtharaba-inĩ. **15** Thuutha wa gũtooria maahinya na monene macio-rĩ, nĩamonanirie mbere ya mũingĩ, akĩrũũhagia nĩ ũndũ wa ũrĩa aamatooretie mũtharaba-inĩ. **16** Nĩ ũndũ ũcio mũtikanareke mũndũ o na ũrĩkũ amũtuĩre ciira nĩ ũndũ wa irio iria mũrĩĩaga, kana kĩrĩa mũnyuuaga, kana ũhoro-inĩ wa mĩthenya ĩrĩa mĩamũre, kana gũkũngũĩra Karũgamo ka Mweri, o na kana mũthenya wa Thabatũ. **17** Maũndũ macio no kĩĩruru kĩa maũndũ marĩa magooka; no rĩrĩ, ma yamo-rĩ, nĩ Kristũ we mwene. **18** Mũtikanareke mũndũ o na ũrĩkũ, ũrĩa wendete gwĩtua mũhooreri, na akahooyaga araika, atũme mũtunywo kĩheo kĩrĩa mũtanyĩte kuona. Mũndũ ta ũcio nĩataaragĩria na njĩra nene maũndũ marĩa onete, na mwĩciirĩrie wake ũtarĩ wa kĩĩroho ũgatũma etĩĩe nĩ ũndũ wa meciiria make ma tũhũ. **19** Mũndũ ta ũcio ndegwatanĩtie na Mũtwe, ũrĩa arĩ we ũnyiitagĩrĩra mwĩrĩ wothe, akaũnyiitithania hamwe na nyunĩro ciohanĩtio na mĩkiha, naguo ũgakũra o ta ũrĩa Ngai atũmaga ũkũre. **20** Atĩrĩrĩ, angĩkorwo inyuĩ nĩmwakuire hamwe na Kristũ, na mũgĩtigana na irĩra iria cia ndũire cia thĩ ĩno-rĩ, nĩ kĩĩ gĩtũmaga mwathĩkĩre mawatho mayo, ta mũtũire mũrĩ a thĩ? **21** Namo nĩ ta maya: "Ndũkanyiite! Ndũgacame! Ndũkahutie!" **22** Maũndũ macio mothe maraaria ũhoro wa indo iria ithiraga bata ciarĩkia kũhũthĩrwo, tondũ icio no irĩra na wathani na ũrutani wa andũ. **23** Ti-itherũ, mĩtabarĩre ta ĩyo yonekaga ta ĩrĩ na ũũgĩ, nĩ ũndũ wa mĩhoere yao ĩrĩa methuurĩire, na ũhooreri wa gwĩtua, na kwĩnyerekia, no makaaga kuona bata wa kwĩgirĩrĩrĩria meirĩrĩria ma mwĩrĩ.

3 Na rĩrĩ, kuona atĩ rĩu nĩmũriũkĩtio hamwe na Kristũ-rĩ, ngoro cianyu nĩikĩrũmbũyagie maũndũ marĩa ma igũrũ, o kũrĩa Kristũ aikarĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai. **2** Meciiria manyu nĩmeciiragie maũndũ marĩa ma igũrũ, no ti maũndũ marĩa ma thĩ ĩno. **3** Nĩgũkorwo nĩmwakuire, naguo muoyo wanyu rĩu nĩmũhithe hamwe na Kristũ thĩinĩ wa Ngai. **4** Na rĩrĩa Kristũ, ũrĩa arĩ we muoyo witũ, akoonekana-rĩ, hĩndĩ ĩyo o na inyuĩ nĩmũkonekana hamwe nake mũrĩ na riiri. **5** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tuagai maũndũ mothe ma mwĩrĩ ũyũ wa ndũire ta makuĩte namo nĩ ta: ũhũũri-maraya, na meciiria mathũku, na thuti cia mwĩrĩ, na merirĩria mooru, na ũkoroku, naguo no ũndũ ũmwe na kũhooya mĩhianano. **6** Tondũ wa maũndũ macio, mang'ũrĩ ma Ngai nĩmarooka. **7** O na inyuĩ mwatũire mũthiiaga na mĩthiĩre ĩyo mũtũũrĩre-inĩ ũrĩa mwatũũraga mbere ĩyo. **8** No rĩu no nginya mwĩaũre maũndũ maya mothe, namo nĩ, marakara, na mang'ũrĩ, na rũmena, na njambanio, na kwaria maũndũ ma thoni na kanua. **9** Tigagai kũheenania mũndũ na ũrĩa ũngĩ, kuona atĩ nĩmwĩyaũrĩte mũndũ ũrĩa wa tene na ciĩko ciake, **10** na mũkehumba mũndũ ũngĩ mwerũ, ũrĩa werũhagio nginya agĩe na ũmenyo na agĩe na mũhianĩre wa ũrĩa wamũũmbire. **11** Na ũhoro-inĩ ũcio hatirĩ Mũyunani kana Mũyahudi, mũndũ mũruu kana mũndũ ũtarĩ mũruu, kana mũndũ mũcenji, kana Mũsikuthi, kana mũndũ ngombo kana ũtarĩ ngombo, no Kristũ nĩwe maũndũ mothe, na arĩ thĩinĩ wa maũndũ mothe. **12** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tondũ mũrĩ andũ athuure nĩ Ngai, andũ atheru na mendetwo mũno nĩwe, mwĩhumbei ũiguanĩri wa tha, na gũtugana, na kwĩnyiihia, na kũhoorera na gũkirĩrĩrĩria. **13** Kiranagĩrĩriai mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na mũrekanagĩre rĩrĩa mũndũ angĩkorwo ekĩtwo ũũru nĩ ũrĩa ũngĩ. Rekanagĩrai o ta ũrĩa Mwathani aamũrekeire inyuĩ. **14** Ningĩ gũkĩra maũndũ macio mothe mega-rĩ, gĩai na wendani, tondũ nĩguo wohanagia maũndũ mothe hamwe nĩguo magĩrĩre kũna. **15** Rekei thayũ wa Kristũ wathanage ngoro-inĩ cianyu, tondũ inyuĩ mũrĩ ta ciĩga cia mwĩrĩ ũmwe-rĩ, mwetĩirwo thayũ. Na ningĩ mũcookagie ngaatho. **16** Rekei ũhoro wa Kristũ ũtũũrage ũingĩhĩte mũno thĩinĩ wanyu, mũkĩrutanaga na mũgĩtaaranaga mũndũ na ũrĩa ũngĩ mũrĩ na ũũgĩ mũingĩ, o mũkĩinaga thaburi, na nyĩmbo cia Ngai, o na nyĩmbo cia kĩĩroho, mũrĩ na ngaatho harĩ Ngai ngoro-inĩ cianyu. **17** Na ũndũ ũrĩa wothe mũrĩĩkaga, mũkĩaria kana mũgĩĩka ũndũ, wĩkagei wothe rĩĩtwa-inĩ rĩa Mwathani Jesũ, mũgĩcookagĩria Ngai Ithe witũ ngaatho thĩinĩ wake. **18** Inyuĩ atumia-rĩ, mwĩnyiihagĩriei athuuri anyu, o ta ũrĩa kwagĩrĩire thĩinĩ wa Mwathani. **19** Na inyuĩ athuuri-rĩ, endagai atumia anyu na mũtikamakũũmage. **20** O na inyuĩ ciana-rĩ, athĩkagĩrai aciari anyu maũndũ-inĩ mothe, nĩgũkorwo gwĩka ũguo nĩgũkenagia Mwathani. **21** Na inyuĩ maithe-rĩ, mũtikarakaragie ciana cianyu, itikae gũkua ngoro. **22** Na inyuĩ ngombo-rĩ, athĩkagĩrai aathani anyu a gũkũ thĩ maũndũ-inĩ mothe, na to hĩndĩ ĩrĩa maramuona atĩ nĩgeetha mamwende, no maathĩkagĩrei mũrĩ na ngoro itarĩ na ũhinga na nĩ ũndũ wa gũtĩĩa Mwathani. **23** Na rĩrĩ, ũndũ o wothe ũrĩa mũrĩĩkaga, wĩkagei na ngoro yanyu yothe, taarĩ Mwathani mũrarutĩra wĩra, no ti andũ, **24** mũkĩmenyaga atĩ nĩmũkaamũkĩra igai kuuma kũrĩ Mwathani rĩrĩ kĩheo kĩanyu. Nĩ Mwathani Kristũ mũtungatagĩra. **25** Mũndũ o wothe ũrĩa wĩkaga ũũru nĩakarĩhwo kũringana na ũũru wake, na gũtirĩ gũtĩĩra mũndũ maũthĩ.

4 Inyuĩ aathani-rĩ, ĩkagai ngombo cianyu maũndũ marĩa magĩrĩire na marĩa marĩ kĩhooto, tondũ nĩmũũĩ o na inyuĩ mũrĩ na Mwathi wanyu kũrĩa igũrũ. **2** Mwĩheanagei na kĩyo ũhoro-inĩ wa kũhooya, mwĩiguĩte na mũgĩcookagĩria Ngai ngaatho. **3** Na mũtũhooyagĩre o na ithuĩ, nĩgeetha Ngai ahingũrĩre ndũmĩrĩri iitũ mũrango, nĩgeetha tũhunjagie ũhoro wa hitho ya Kristũ, ũhoro ũrĩa niĩ njohetwo nĩ ũndũ waguo. **4** Hooyagai nĩgeetha ndĩũhunjagie na andũ magataũkĩrwo wega, o ta ũrĩa njagĩrĩirwo nĩ gwĩka. **5** Tuĩkagai oogĩ harĩ maũndũ marĩa mũrĩĩkaga andũ arĩa matarĩ a thiritũ yanyu; mũtegũte mweke ũrĩa mũrĩ naguo wa gwĩka wega. **6** Na mũkĩaria, aragiai hĩndĩ ciothe mũiyũrĩtwo nĩ wega wa Ngai, nayo mĩario yanyu ĩtuĩke ta ĩkĩrĩtwo cumbĩ, nĩgeetha mũmenyage ũrĩa mũrĩcookagĩria o mũndũ. **7** Tukiko nĩakamũhe ũhoro wakwa wothe. Ũcio nĩ mũrũ wa Ithe witũ twendete mũno, nĩ ndungata ya

kwĩhokeka na tũtungataga nake thĩĩnĩ wa Mwathani. **8** Ndamũtũma kũrĩ inyuĩ nĩ ũndũ wa ũhoro ũyũ kĩũmbe, atĩ mũmenyithio wega ũrĩa ithuĩ tũhaana, na ningĩ atĩ amũũmĩrĩrie ngoro. **9** Megũũka na Onesimo, mũrũ wa Ithe witũ mwĩhokeku na ũrĩa twendete mũno, nake nĩ ũmwe wanyu. Acio nĩmekũmũhe ũhoro wa ũrĩa maũndũ mothe marekĩka gũkũ. **10** Nĩmwageithio nĩ Arisitariko ũrĩa tuohetwo nake, o na Mariko nĩamũgeithia, ũrĩa mũihwa wa Baranaba. (Nĩmwĩrĩtwo ũhoro wake; angĩũka kũrĩ inyuĩ-rĩ, mwamũkĩrei.) **11** Jesũ ũrĩa wĩtagwo Jusito o nake nĩamũgeithia. Acio no-o Ayahudi thĩĩnĩ wa arĩa tũrutithanagia wĩra wa ũthamaki wa Ngai nao, na nĩmatuĩkĩte a kũnyũmĩrĩria. **12** Epafara, ũrĩa arĩ ũmwe wanyu na ndungata ya Kristũ Jesũ, nĩamũgeithia. We nĩamũhooyagĩra mũno hĩndĩ ciothe, nĩguo mũhote kwĩhaanda wega ũhoro-inĩ wothe wa kũhingia wendi wa Ngai, mũrĩ agima na mũrĩ na kĩĩrĩgĩrĩro gĩkinyanĩru. **13** Niĩ ndĩ na ũira wake atĩ nĩarutaga wĩra na hinya, akenogia nĩ ũndũ wanyu, na nĩ ũndũ wa arĩa marĩ Laodikia na Hierapoli. **14** Nĩmwageithio nĩ Luka ũrĩa ndagĩtarĩ, mũrata witũ twendete mũno, o na Dema. **15** Geithiai ariũ na aarĩ a Ithe witũ kũu Laodikia, na mũgeithie Numifa na andũ a kanitha ũrĩa ũrĩ gwake mũciĩ. **16** Na rĩrĩ, mwarĩkia gũthomerwo marũa maya, matũmei magathomerwo andũ a kanitha wa Laodikia, na inyuĩ no nginya muone atĩ nĩmwathoma marũa ma kuuma kanitha wa Laodikia. **17** Na mwĩre Arikipo atĩrĩ: "No nginya wone atĩ nĩwarĩĩkia wĩra ũrĩa wamũkĩrire thĩĩnĩ wa Mwathani." **18** Niĩ Paũlũ nĩ niĩ ndaandĩka ngeithi ici na guoko gwakwa. Ririkanai atĩ ndĩ muohe na mĩnyororo. Wega wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ.

1 Athesalonike

1 Nĩ ithuĩ Paũlũ na Sila, na Timotheo, Twandĩkĩra kanitha wa Athesalonike marũa maya ũrĩa ũrĩ thĩĩnĩ wa Ngai Ithe witũ o na Mwathani Jesũ Kristũ. Wega na thayũ wa Ngai irogĩa na inyuĩ. **2** Nĩtũcookagĩria Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ũndũ wanyu inyuothe, tũkĩmũgwetaga mahooya-inĩ maitũ. **3** Rĩrĩa tũkũmũhoera tũrĩ mbere ya Ngai o we Ithe witũ-rĩ, nĩtũririkanaga tũtegũtigithĩria wĩra wanyu ũrĩa uumanĩte na gwĩtĩkia, na kwĩnogia kwanyu kũrĩa kũrehagwo nĩ wendani, o na gũkirĩrĩria kwanyu, kũrĩa kuumanĩte na kĩĩrĩgĩrĩro thĩĩnĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. **4** Nĩgũkorwo, ariũ na aarĩ a Ithe witũ inyuĩ mwendetwo nĩ Ngai, ithuĩ nĩtũũĩ atĩ nĩmwathuurirwo nĩwe, **5** tondũ Ũhoro-ũrĩa-Mwega tũhunjagia, tũtiamũreheire ũrĩ o ciugo theri, no twamũreheire ũrĩ na hinya, na ũrĩ na Roho Mũtheru, o na ũrĩ na ihooto itangĩthanganio. Ningĩ inyuĩ nĩmũũĩ ũrĩa twaikaraga na inyuĩ nĩ ũndũ wa kũmũguna. **6** Inyuĩ mwatuĩkire a kwĩgerekania na ithuĩ, o na mũgĩtuĩka a kwĩgerekania na Mwathani, o na gũtuĩka mwarĩ na mĩnyamaro mĩingĩ, nĩmwamũkĩrire ũhoro wake mũrĩ na gĩkeno kĩrĩa kĩheanagwo nĩ Roho Mũtheru. **7** Na nĩ ũndũ ũcio mũgĩtuĩka kĩonereria kũrĩ andũ arĩa othe metĩkĩtie kũu Makedonia, o na Akaia. **8** Naguo ũhoro wa Mwathani nĩwahunjire uumĩte kũrĩ inyuĩ, na to Makedonia na Akaia gwiki, no rĩrĩ, o na wĩtĩkio wanyu thĩĩnĩ wa Ngai nĩũmenyekete kũndũ guothe. Nĩ ũndũ ũcio tũtibataire kuuga ũndũ ũhoro-inĩ ũcio, **9** nĩgũkorwo andũ o ene nĩo maheanaga ũhoro wa ũrĩa mwatũnyiitire ũgeni. Nĩmaheanaga ũhoro wa ũrĩa mwagarũrũkĩire Ngai, mũgĩtigana na mĩhianano nĩguo mũtungatagĩre Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo na ũrĩa wa ma, **10** na mwetagĩrĩre Mũriũ oime igũrũ, ũrĩa aariũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ, nake nĩwe Jesũ, ũrĩa ũtũhonokagia kuuma kũrĩ mang'ũrĩ marĩa magooka.

2 Inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩmũũĩ atĩ gũũka gwitũ kũrĩ inyuĩ gũtiarĩ gwa tũhũ. **2** Mbere ĩyo nĩtwathĩĩnirio na tũkĩrumwo rĩrĩa twarĩ kũu Filipi, o ta ũrĩa inyuĩ mũũĩ, no nĩ ũndũ wa gũteithio nĩ Ngai witũ, nĩtuomĩrĩirie na tũkĩmũhe Ũhoro-ũrĩa-Mwega, o na akorwo nĩtwakararirio mũno. **3** Nĩgũkorwo gũthaithana gwitũ gũtiumanĩte na ihĩtia, kana matanya ma maũndũ ma waganu, o na kana ma wara. **4** No rĩrĩ, ithuĩ nĩ kwaria twaragia ta andũ maamũrĩtwo nĩ Ngai a kwĩhokerwo Ũhoro-ũrĩa-Mwega. Ithuĩ ti andũ tũrageria gũkenia, no nĩ Ngai, o we ũgeragia ngoro ciitũ. **5** Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ ithuĩ ti ndeto cia kwĩyendereria twaragia, o na kana tũkahithĩrĩra ũhoro wa gũkorokera indo; Ngai nĩwe mũira witũ. **6** Ithuĩ tũtiacaragia kũganwo nĩ andũ, arĩ inyuĩ kana mũndũ ũngĩ o wothe. Tondũ tũrĩ atũmwo a Kristũ-rĩ, nĩtũngĩatuĩkire mũrigo kũrĩ inyuĩ, **7** no nĩtwaikarire na inyuĩ tũhooreire, o ta ũrĩa nyina wa ciana nini amenyagĩrĩra ciana ciake mwene. **8** Nĩ tondũ wa ũrĩa twamwendete mũno, nĩtwakenagio nĩkũgwatanĩra na inyuĩ, na to Ũhoro-inĩ-ũrĩa-Mwega wa Ngai wiki, no nĩtwagwatanĩire mĩtũũrĩre-inĩ iitũ o nayo, tondũ nĩmwatuĩkĩte andũ twendete mũno. **9** Ti-itherũ nĩmũkũririkana, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, wĩra witũ wa hinya na kwĩnogia gwitũ; twarutaga wĩra ũtukũ na mũthenya nĩguo tũtigatuĩke mũrigo harĩ mũndũ o na ũrĩkũ hĩndĩ ĩrĩa twamũhunjagĩria Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Ngai. **10** Inyuĩ mũrĩ aira, o na Ngai no mũira, ũrĩa twatũire na inyuĩ arĩa mwĩtĩkĩtie tũrĩ atheru, na tũrĩ athingu, na tũtarĩ na ũcuuke. **11** Ningĩ nĩmũũĩ atĩ twekaga mũndũ o mũndũ wanyu o ta ũrĩa ithe wa ciana ekaga ciana ciake mwene, **12** tũkamũmagĩrĩria, na tũkamũhooreragia, o na tũkamũringagĩrĩria mũtũũre mĩtũũrĩre yaganĩrĩire na ũrĩa Ngai endaga, o we ũmwĩtaga mũtoonye thĩĩnĩ wa ũthamaki wake, na mũgĩe na riiri wake. **13** O na ningĩ nĩtũcookagĩria Ngai ngaatho tũtegũtigithĩria tondũ rĩrĩa mwamũkĩrire kiugo kĩa Ngai, kĩrĩa mwaiguire kuuma kũrĩ ithuĩ, mũtiakĩamũkĩrire taarĩ kiugo kĩa andũ, no mwakĩamũkĩrire ta kiugo kĩa Ngai, na nĩ ma, ũguo nĩguo kĩrĩ, na nĩkĩo kĩrutaga wĩra thĩĩnĩ wanyu inyuĩ mwĩtĩkĩtie. **14** Nĩgũkorwo inyuĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩmwatuĩkire a kwĩgerekania na makanitha ma Ngai marĩa marĩ thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ kũrĩa Judea: Nĩmwanyamaririo nĩ andũ a bũrũri wanyu na mĩnyamaro o ĩrĩa andũ a makanitha macio maanyamaragio nayo nĩ Ayahudi, **15** o arĩa mooragire Mwathani Jesũ, na makĩũraga anabii, o na ithuĩ magĩtũingata. Nĩmarakaragia Ngai, na nĩ marĩ ũthũ na andũ othe **16** nĩ ũndũ wa kũgeria gũtũgiria tũtikahunjĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ ũhoro nĩgeetha mahonoke. Ũguo nĩguo meyongagĩrĩra mehia makamaiyũrĩrĩra. Namo mang'ũrĩ ma Ngai nĩmamakinyiire. **17** No rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, hĩndĩ ĩrĩa twatigithanirio na inyuĩ gwa kahinda kanini-rĩ, (ha ũhoro wa mwĩrĩ, no ti wa ngoro), nĩtwerutanĩirie na kĩyo kĩnene nĩgeetha tuonane na inyuĩ tondũ nĩtwamwĩriragĩria mũno. **18** Nĩgũkorwo nĩtwendete mũno gũũka kũrĩ inyuĩ, na makĩria niĩ Paũlũ, nĩndageririe maita maingĩ no Shaitani nĩatũgiririe. **19** Nĩ ũndũ-rĩ, kĩĩrĩgĩrĩro giitũ gĩkĩrĩ kĩrĩkũ, kana gĩkeno giitũ, kana thũmbĩ ĩrĩa tũngĩĩraha nayo mbere ya Mwathani witũ Jesũ rĩrĩa agooka? Githĩ ti inyuĩ? **20** Ti-itherũ, inyuĩ nĩ inyuĩ riiri witũ na gĩkeno giitũ.

3 Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa twaremirwo nĩgũkirĩrĩrĩria-rĩ, nĩtuonire arĩ wega tũtigwo tũrĩ ithuiki kũu Athene. **2** Tũgĩgĩtũma Timotheo ũrĩa mũrũ wa Ithe witũ, na ndungata ya Ngai hamwe na ithuĩ ya kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Kristũ, nĩguo amwĩkĩre hinya, na amũũmĩrĩrie wĩtĩkio-inĩ wanyu, **3** nĩguo gũtikagĩe mũndũ ũngĩagagio nĩ magerio macio. Inyuĩ nĩmũũĩ wega atĩ nĩmo twathĩrĩirio. **4** Ti-itherũ o na hĩndĩ ĩrĩa twarĩ na inyuĩ nĩtwamwĩraga kaingĩ atĩ no nginya tũnyariirwo. O ta ũrĩa mũũĩ atĩ ũguo noguo gwacookire gũgĩtuĩka. **5** Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa ndaremirwo nĩgũkirĩrĩrĩria rĩngĩ-rĩ, ngĩtũmana nĩguo menye ũhoro wa wĩtĩkio wanyu. Nĩgũkorwo nĩndetigagĩra gũtigakorwo atĩ hihi mũgerania nĩamũgeretie, naguo wĩra witũ ũtuĩke wa tũhũ. **6** No rĩrĩ, rĩu Timotheo nĩ okĩte kũrĩ ithuĩ oimĩte kũrĩ inyuĩ, na agatũrehere ũhoro mwega ũkoniĩ wĩtĩkio na wendani wanyu. Nĩatwĩrĩte atĩ nĩmũtũririkanaga hĩndĩ ciothe mũkenete, na atĩ nĩmwĩriragĩria gũtuona, o ta ũrĩa o na ithuĩ twĩriragĩria kũmuona. **7** Nĩ ũndũ ũcio,

ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, o na tũrĩ na mĩnyamaro na mathĩĩna nĩtuomĩrĩirio twaigua ũhoro wanyu nĩ tondũ wa gwĩtĩkia kũu kwanyu. **8** Nĩgũkorwo rĩu tũgũtũũra muoyo kũna, kuona atĩ nĩmwĩhaandĩte wega thĩinĩ wa Mwathani. **9** Tũngĩhota atĩa gũcookeria Ngai ngaatho cia kũigana nĩ ũndũ wanyu, tondũ wa gĩkeno kĩrĩa gĩothe tũrĩ nakĩo mbere ya Ngai witũ nĩ ũndũ wanyu? **10** Nĩtũhooyaga ũtukũ na mũthenya na kĩyo kĩingĩ nĩgeetha tũkoonana na inyuĩ rĩngĩ na tũmũrehere kĩrĩa mũtarĩ nakĩo ũhoro-inĩ wa gwĩtĩkia kwanyu. **11** Rĩurĩ, Ngai mwene, o Ithe witũ, na Mwathani witũ Jesũ, marotũhingũrĩra njĩra tũhote gũũka kũrĩ inyuĩ. **12** Mwathani arotũma wendani wanyu wongerereke na ũiyũrĩrĩre harĩ o mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na harĩ andũ arĩa angĩ othe, o ta ũrĩa o na ithuĩ tũmwendete. **13** Ningĩ aroĩkĩra ngoro cianyu hinya nĩgeetha mũgaakorwo mũtarĩ na ũcuuke, na mũrĩ atheru mbere ya Ngai, o we Ithe witũ, hĩndĩ ĩrĩa Mwathani witũ Jesũ agooka hamwe na andũ ake arĩa atheru othe.

4 Naguo ũhoro wa kũrigĩrĩria, ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, nĩ atĩ nĩtwamũrutire ũhoro wa mũtũũrĩre, ũrĩa ũkenagia Ngai, na noguo mũtũũraga mwĩkaga. Rĩu tũkũmũũria na tũkamũringĩrĩria thĩinĩ wa Mwathani Jesũ atĩ mũkĩragĩrĩrie gwĩkaga o ũguo. **2** Nĩgũkorwo nĩmũũĩ maũndũ marĩa twamũtaarire namo, tũrĩ na ũhoti wa Mwathani Jesũ. **3** Tondũ rĩĩrĩ, ũndũ ũrĩa Ngai endete nĩ atĩ mũtuĩke andũ aamũre: atĩ mwĩtheemage ũmaraya; **4** na atĩ o ũmwe wanyu amenye gwatha mwĩrĩ wake mwene ũikarage ũrĩ mũtheru na akĩũtĩĩaga, **5** atarĩ na merirĩria ma mwĩrĩ ta andũ a ndũrĩrĩ arĩa matooĩ Ngai; **6** na atĩ ha ũhoro wa maũndũ macio, gũtigakorwo mũndũ o na ũrĩkũ ũngĩhĩtĩria mũrũ na mwarĩ wa ithe, kana amwĩke ũũru. Mwathani nĩakaherithia andũ nĩ ũndũ wa mehia mothe ta macio, o ta ũrĩa tũrĩkĩtie kũmwĩra na tũkamũkaania. **7** Tondũ Ngai ndatwĩtĩire maũndũ ma waganu, no aatwĩtire nĩguo tũtũũre mũtũũrĩre wa ũtheru. **8** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũndũ ũrĩa ũkũregana na ũrutani ũyũ ti mũndũ araregana nake no nĩ Ngai, ũrĩa ũmũheaga inyuĩ Roho wake Mũtheru. **9** Na rĩurĩ, harĩ ũhoro wa kwendana na ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, tũtibataire kũmwandĩkĩra nĩ ũndũ inyuĩ ene nĩmũrutĩtwo kwendanaga nĩ Ngai. **10** Na ti-itherũ, nĩmwendete ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe arĩa marĩ Makedonia guothe. No nĩtũkũmũringĩrĩria inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, atĩ mũkĩragĩrĩrie gwĩka ũguo makĩria. **11** Atĩrĩrĩ, mwĩrirĩriei gũtũũra mũtũũrĩre wa ũhooreri, na mũhang'agĩre o maũndũ marĩa mamũkoniĩ, na mũrutage wĩra na moko manyu, o ta ũrĩa twamwĩrire, **12** nĩgeetha mũtũũrĩre wanyu wa o mũthenya, ũtũme mũheagwo gĩtĩĩo nĩ andũ arĩa matarĩ a thiritũ yanyu, na nĩgeetha mũtigatuĩke mũrigo kũrĩ mũndũ o na ũrĩkũ. **13** No rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tũtikwenda mũikarage mũtooĩ ũhoro wa andũ arĩa makomete, kana mũigue kĩeha ta andũ arĩa angĩ matarĩ na kĩĩrĩgĩrĩro. **14** Nĩtwĩtĩkĩtie atĩ Jesũ nĩakuire na akĩriũka, na nĩ ũndũ ũcio nĩtwĩtĩkĩtie atĩ Ngai nĩakarehanĩria Jesũ hamwe na andũ arĩa makomete marĩ thĩinĩ wake. **15** Kũringana na kiugo kĩa Mwathani we mwene, tũkũmwĩra atĩ ithuĩ arĩa tũrĩ muoyo, arĩa tũtigĩtwo nginya rĩrĩa agacooka tũtigatongoria arĩa marĩkĩtie gũkoma. **16** Thuutha wa ũguo, ithuĩ arĩa tũgaakorwo tũrĩ muoyo na tũtigaire-rĩ, nĩtũkoyanĩrio hamwe nao tũtwarwo matu-inĩ nĩguo tũgacemanie na Mwathani rĩera-inĩ. Na nĩ ũndũ ũcio tũgaatũũrania na Mwathani nginya tene. **18** Nĩ ũndũ ũcio, ũmanagĩrĩriai mũndũ na ũrĩa ũngĩ na ciugo icio.

5 Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ũhoro wa mahinda na mĩthenya-rĩ, tũtirĩ na bata wa kũmwandĩkĩra, **2** nĩgũkorwo nĩmũũĩ wega atĩ mũthenya wa Mwathani ũgooka o ta ũrĩa mũici okaga ũtukũ. **3** O rĩrĩa andũ maroiga atĩrĩ, "Kũrĩ thayũ na ũgitĩri," hĩndĩ ĩyo nĩguo magaakorererwo nĩ mwanangĩko o rĩmwe, o ta ũrĩa mũtumia ũrĩ nda akoragĩrĩrwo nĩ ruo rwa kũheo mwana, nao matikahonoka. **4** No inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũtirĩ nduma-inĩ atĩ nĩguo mũthenya ũcio ũmũkorerere ta mũici. **5** Inyuĩ inyuothe mũrĩ ciana cia ũtheri na ciana cia mũthenya. Ithuĩ tũtirĩ a ũtukũ kana a nduma. **6** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtũtigei gũkoma ta acio angĩ, no nĩtũikarage twĩiguĩte na tũkerigagĩrĩrĩria maũndũ. **7** Nĩgũkorwo arĩa makomaga-rĩ, makomaga ũtukũ, na arĩa marĩĩagwo nĩ njoohi-rĩ, marĩĩagwo ũtukũ. **8** No kuona atĩ ithuĩ tũrĩ a mũthenya-rĩ, nĩtũtuĩke a kwĩgirĩrĩria maũndũ, twĩhumbĩte gako ga kũgitĩra gĩthũri karĩa ka wĩtĩkio na ka wendani, na tũgekĩra ũhoro wa kwĩrĩgĩrĩra ũhonokio taarĩ ngũbia ya kĩgera ya kũgitĩra mũtwe. **9** Nĩgũkorwo Ngai ndaatwamũrire nĩguo tũtuĩke a kũrakarĩrwo, no nĩtũtuĩke a kwamũkĩra ũhonokio thĩinĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. **10** We nĩatũkuĩrĩire nĩgeetha, twakorwo twĩiguĩte kana tũkomete-rĩ, tũgaatũũrania hamwe nake. **11** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ũmanagĩrĩriai mũndũ na ũrĩa ũngĩ na mwĩkĩranage hinya o ta ũrĩa mũreka rĩu. **12** Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, twamũthaitha mũtĩĩage andũ arĩa marutaga wĩra na kĩyo thĩinĩ wanyu, arĩa matuĩtwo arori anyu na makamũtaaraga thĩinĩ wa Mwathani. **13** Mekagĩrĩrei mũno makĩria na mũmendage nĩ ũndũ wa wĩra ũcio marutaga. Tũũranagiai na thayũ mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **14** Na ningĩ nĩtũkũmũringĩrĩria, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũkaanagie andũ arĩa igũũta, na mũũmagĩrĩrie arĩa marĩ guoya, na mũteithagie arĩa matarĩ hinya, na mũkiragĩrĩrie andũ othe. **15** Menyagĩrĩrai gũtikagĩe mũndũ ũkũrĩhĩria ũũru na ũũru, no hĩndĩ ciothe geragiai gũtugana inyuĩ-ene, na mũtugage andũ arĩa angĩ othe. **16** Kenagai hĩndĩ ciothe; **17** hooyagai mũtegũtigithĩria; **18** cookagĩriai Ngai ngaatho maũndũ-inĩ mothe, nĩgũkorwo ũguo nĩguo Ngai endaga harĩ inyuĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. **19** Mũtikanahorie mwaki wa Roho; **20** mũtikanaire ũhoro ũrĩa ũrathagwo. **21** Roranagiai maũndũ mothe. Rũmagiai maũndũ marĩa mega. **22** Theemagai ũndũ o wothe mũũru. **23** Ngai we mwene, o we Ngai wa thayũ, aromũtheria o kũna. Namo maroho manyu, na ngoro cianyu, o na mĩĩrĩ yanyu, iroikaragio itarĩ na ũcuuke hĩndĩ ĩrĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ agaacooka. **24** Ũrĩa ũmwĩtaga inyuĩ nĩ mwĩhokeku, na nĩakahingia ũhoro ũcio. **25** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tũhooyagĩrei. **26** Geithiai ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe na ngeithi theru cia kĩmumunyano. **27** Nĩndamwatha ndĩ mbere ya Mwathani atĩ marũa maya mathomerwo ariũ na

aarĩ a Ithe witũ othe. **28** Wega wa Mwathani witũ Jesũ
Kristũ ũrogĩa na inyuĩ.

2 Athesalonike

1 Nĩ ithuĩ Paũlũ, na Sila, na Timotheo, Twandĩkĩra kanitha wa Athesalonike marũa maya ũrĩa ũrĩ thĩĩnĩ wa Ngai Ithe witũ, o na thĩĩnĩ wa Mwathani Jesũ Kristũ: **2** Wega na thayũ irogĩa na inyuĩ ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ, o na Mwathani Jesũ Kristũ. **3** Nĩtwagĩrĩirwo nĩgũcookagĩria Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ũndũ wanyu, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tondũ ũguo nĩguo kwagĩrĩire, tondũ wĩtĩkio wanyu nĩũrakũra mũno makĩria, o naguo wendani ũrĩa o mũndũ arĩ naguo harĩ mũndũ ũrĩa ũngĩ ũkaingĩha. **4** Nĩ ũndũ ũcio, nĩtwĩrahaga tũrĩ thĩĩnĩ wa makanitha ma Ngai nĩ ũndũ wa gũkirĩrĩria kwanyu, na gwĩtĩkia kwanyu mĩnyamaro-inĩ yothe na magerio marĩa mũkiragĩrĩria. **5** Maũndũ macio mothe nĩmonanagia atĩ itua rĩa Ngai rĩa ciira nĩ rĩa kĩhooto, na nĩ ũndũ ũcio mũtuuo aagĩrĩru a gũtoonya ũthamakiinĩ wa Ngai, o ũcio mũnyariiragwo nĩ ũndũ waguo. **6** Ngai nĩ wa kĩhooto: We nĩakarĩha arĩa mamũthĩĩnagia na thĩĩna, **7** no inyuĩ arĩa mũtũire mũthĩĩnagio amũhe kĩhurũko, o hamwe na ithuĩ. Ũndũ ũcio nĩũkahinga hĩndĩ ĩrĩa Mwathani Jesũ akaaguũranĩrio oimĩte igũrũ arĩ thĩĩnĩ wa mwaki ũgwakana, hamwe na araika ake arĩa marĩ hinya. **8** Nake nĩakaherithia andũ arĩa matooĩ Ngai na matathĩkagĩra Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Mwathani witũ Jesũ. **9** Nao nĩmakaherithio na kwanangwo kũrĩa gũtagathira, na mahingĩrĩrio nja matikoone ũthiũ wa Mwathani, o na ũnene wa hinya wake, **(aiōnios g166)** **10** mũthenya ũrĩa agooka nĩguo atũũgĩrio thĩĩnĩ wa andũ ake arĩa atheru, o na andũ othe arĩa mamwĩtĩkĩtie magege nĩ ũndũ wake. O na inyuĩ mũgaakorwo mũrĩ amwe ao tondũ nĩmwetĩkirie ũira witũ ũrĩa twamũheire. **11** Ũndũ ũcio nĩguo ũtũmaga tũmũhooyagĩre tũtegũtigithĩria, atĩ Ngai witũ amũtue andũ maaganĩrĩire na gwĩtwo kwanyu, ningĩ nĩ ũndũ wa hinya wake amũhingagĩrie matanya manyu mothe marĩa mega, o na wĩra o wothe ũrĩa uumanĩte na wĩtĩkio wanyu. **12** Tũhooyaga ũguo nĩgeetha rĩĩtwa rĩa Mwathani witũ Jesũ rĩtũũgagĩrio thĩĩnĩ wanyu, o na inyuĩ mũtũũgagĩrio thĩĩnĩ wake, kũringana na wega wa Ngai witũ na wa Mwathani Jesũ Kristũ.

2 Atĩrĩrĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ha ũhoro wa gũcooka kwa Mwathani witũ Jesũ Kristũ na gũcookanĩrĩrio gwitũ harĩ we, nĩtũkũmũthaitha, **2** atĩ mũtikahiũhe kwenyenyio kana mũhahũrwo nĩ ũrathi mũna, kana ndũmĩrĩrĩri, o na kana marũa merĩtwo atĩ moimĩte kũrĩ ithuĩ, makoiga atĩ mũthenya wa Mwathani nĩũrĩkĩtie gũkinya. **3** Mũtikareke mũndũ o na ũrĩkũ amũheenie o na atĩa, nĩgũkorwo mũthenya ũcio ndũgaakinya, ũhoro wa kũregana na watho ũtakinyĩte, o nake mũndũ ũrĩa mũregi watho ataguũranĩirio, o ũcio ũtuĩrĩirwo ciira wa kwanangwo. **4** Nĩagokĩrĩra na etũũgĩrie igũrũ rĩa kĩrĩa gĩothe gĩĩtanĩtio na Ngai na kĩrĩa gĩothe kĩhooyagwo, nĩgeetha aikare thĩ kũu thĩĩnĩ wa hekarũ ya Ngai, agĩĩtuuaga atĩ we mwene nĩ Ngai. **5** Kaĩ mũtararirikana atĩ rĩrĩa ndarĩ hamwe na inyuĩ nĩndamwĩraga maũndũ macio? **6** Na rĩu nĩmũũĩ kĩrĩa kĩgirĩtie mũndũ ũcio ooke na nĩgeetha akaaguũranĩrio ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire. **7** Nĩgũkorwo ũhoro wa hitho wa kũregana na watho nĩũraruta wĩra; no nĩ kũrĩ ũrĩa ũgirĩrĩirie ũhoro ũcio woneke rĩu, na egũthiĩ na mbere gwĩka ũguo nginya rĩrĩa akeeherio. **8** Na hĩndĩ iyo nĩguo mũndũ ũcio mũregi watho akaaguũranĩrio. Mũndũ ũcio nĩwe Mwathani Jesũ akooraga na mĩhũmũ ya kanua gake, na amwanange na riiri wake ũrĩa ũkoonanio nĩ gũcooka gwake. **9** Mũndũ ũcio mũregi watho nĩagooka kũringana na wĩra wa Shaitani ũrĩa wonekaga thĩĩnĩ wa mĩthemba yothe ya ciama cia maheeni, na marũũri, na morirũ, **10** o na ooke na mĩthemba yothe ya ũmaramari nĩguo aheenie andũ arĩa marĩ njĩra ya kũũra. Moraga tondũ nĩmaregire kwenda ũhoro-ũrĩa-wa-ma nĩguo mahonokio. **11** Na tondũ ũcio Ngai nĩamarehagĩra ũndũ wa hinya wa kũmahĩtithia, nĩgeetha metĩkie maheeni macio, **12** na nĩgeetha andũ othe matuĩrwo ciira arĩa matetĩkĩtie ũhoro-ũrĩa-wa-ma na makenagĩra maũndũ ma waganu. **13** No rĩrĩ, twagĩrĩirwo nĩgũcookagĩria Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ũndũ wanyu, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ mwendetwo nĩ Mwathani, tondũ kuuma o kĩambĩrĩrĩria Ngai nĩamũthuurire mũhonokio nĩ ũndũ wa gũtherio nĩ Roho o na gwĩtĩkia ũhoro-ũrĩa-wa-ma. **14** Aamwĩtĩire ũhoro ũyũ nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega ũrĩa twamũhunjĩirie nĩguo mũgĩe na riiri wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ. **15** Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwĩhaandei wega na mũrũmie ũrutani ũrĩa twamũrutire, o na akorwo twaririe na kanua kana tũkĩmwandĩkĩra marũa. **16** Mwathani witũ Jesũ Kristũ we mwene, o na Ngai Ithe witũ ũrĩa watwendire na agĩtũhe ũũmĩrĩru wa nginya tene na kĩĩrĩgĩrĩro kĩega na ũndũ wa Wega wake-rĩ, **(aiōnios g166)** **17** maroomĩrĩria ngoro cianyu, na mamwĩkĩre hinya thĩĩnĩ wa ciĩko o na ciugo ciothe njega.

3 Naguo Ũhoro wa kũrigĩrĩria-rĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩ atĩrĩ, tũhooyagĩrei nĩgeetha ũhoro wa Mwathani ũtheereme na ihenya, na ũkumagio, o ta ũrĩa ũkumagio nĩ inyuĩ. **2** Na ningĩ mũhooyage nĩgeetha tũhonokio kuuma kũrĩ andũ arĩa aaganu o na ooru, tondũ ti andũ othe metĩkĩtie. **3** No Mwathani nĩmwĩhokeku, na nĩekũmwĩkĩra hinya na amũgitĩre kuuma kũrĩ ũrĩa mũũru. **4** Tũrĩ na mwĩhoko thĩĩnĩ wa Mwathani atĩ nĩmũreeka na nĩmũgũthiĩ na mbere gwĩka maũndũ marĩa twathanĩte. **5** Mwathani arotongoria ngoro cianyu nĩguo mũgĩe na wendani wa Ngai na ũkirĩrĩria wa Kristũ. **6** Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩtũkũmwatha thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Mwathani Jesũ Kristũ, atĩ mũtigane na mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ o wothe kĩgũũta, ũrĩa ũtaikaraga kũringana na ũrutani ũrĩa twamũrutire. **7** Nĩgũkorwo inyuĩ nĩmũũĩ ũrĩa mwagĩrĩirwo nĩ kwĩgerekania na ithuĩ. Ithuĩ tũtiarĩ igũũta rĩrĩa twatũire na inyuĩ, **8** o na tũtiigana kũrĩa irio cia mũndũ o na ũrĩkũ tũhũ. Handũ ha ũguo, twarutaga wĩra ũtukũ na mũthenya, tũkĩrutaga wĩra mũritũ na tũkenogagia nĩgeetha tũtigatuĩke mũrigo kũrĩ mũndũ o na ũrĩkũ wanyu. **9** Twekaga ũguo, ti tondũ tũtiarĩ na kĩhooto gĩa kũheo ũteithio ta ũcio, no nĩgeetha tũtuĩke kĩonereria kĩanyu gĩa kwĩgerekania nakĩo. **10** Nĩgũkorwo o na rĩrĩa twatũire hamwe na inyuĩ nĩtwamũheire watho ũyũ: “Mũndũ angĩaga kũruta wĩra, o na kũrĩa ndakarĩe.” **11** Nĩtũiguaga amwe thĩĩnĩ wanyu nĩ igũũta,

na matirĩ wĩra marutaga, no nĩmetoonyagĩrĩria maũndũ-inĩ ma andũ arĩa angĩ. **12** Andũ acio nĩo tũgwatha na tũkamaringĩrĩria thĩĩnĩ wa Mwathani Jesũ Kristũ atĩ makindĩrie, na marĩĩage irio iria marutĩire wĩra. **13** Naho ha ũhoro wanyu, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, mũtikanoge nĩ gwĩkaga wega. **14** Mũndũ o na ũrĩkũ angĩaga gwathĩkĩra ũrutani witũ ũrĩa ũrĩ thĩĩnĩ wa marũa maya-rĩ, mwĩhũgagei. Mũtikanagĩe ngwatanĩro nake, nĩgeetha aigue aconokete. **15** No mũtikamũtue taarĩ thũ, no mũkaaniei ta mũrũ kana mwarĩ wa Ithe wanyu. **16** Na rĩu-rĩ, Mwathani mwene thayũ aromũhe thayũ mahinda mothe na ikĩro-inĩ ciothe. Mwathani aroikara na inyuĩ inyuothe. **17** Niĩ Paũlũ nĩ niĩ ndandĩka ngeithi ici na guoko gwakwa mwene, na kĩu nĩkĩo kĩmenyithia gĩa gũkũũrana marũa makwa mothe. Ũguo nĩguo nyandĩkaga. **18** Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na inyuĩ inyuothe.

1 Timotheo

1 Nĩ niĩ Paũlũ mũtũmwo wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa gwathwo nĩ Ngai Mũhonokia witũ o na nĩ Kristũ Jesũ ũrĩa arĩ we mwĩhoko witũ, **2** Ndĩrakwandĩkĩra marũa maya wee Timotheo, mũrũ wakwa kũna thĩĩnĩ wa wĩtĩkio: Wega, na tha, na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe witũ o na kũrĩ Kristũ Jesũ Mwathani witũ irogĩa nawe. **3** O ta ũrĩa ndakũringĩrĩirie ngĩthiĩ Makedonia, atĩ ũikare kũu Efeso o na rĩu ndĩrenda ũikare kuo nĩgeetha ũgiragie andũ amwe kũu matigacooke kũrutana ũrutani wa maheeni, **4** na ningĩ matigathikagĩrĩrie ng'ano cia tũhũ, kana ũhoro wa njiarwa ũrĩa ũtathiraga. Maũndũ ta macio makagĩrĩria ngarari handũ ha gũkũria wĩra wa Ngai, ũrĩa ũrutagwo na njĩra ya wĩtĩkio. **5** Muoroto wa watho ũyũ nĩ wendo, ũrĩa uumaga thĩĩnĩ wa ngoro theru, na thamiri njega, o na wĩtĩkio ũtarĩ na ũhinga. **6** Andũ amwe nĩmatiganĩte na ũhoro ũcio na makerekera mĩario-inĩ ya tũhũ. **7** Mendaga gũtuĩka arutani a watho, o na gũtuĩka matiũĩ gĩtũmi kĩa ũhoro ũrĩa maheanaga o na kana gĩtũmi kĩa maũndũ marĩa maaragia magwatĩirie. **8** Nĩtũũĩ atĩ watho nĩ mwega mũndũ angĩũhũthĩra kũringana na ũrĩa kwagĩrĩire. **9** O na ningĩ nĩtũũĩ atĩ watho ndũthondekeirwo andũ arĩa athingu no ũthondekeirwo arĩa moinaga watho na arĩa aremi, na arĩa matetigĩrĩte Ngai na arĩa ehia, na arĩa matarĩ atheru na arĩa matarĩ etĩkia; o na arĩa moragaga maithe na manyina mao, na arĩa oragani, **10** o na nĩ ũndũ wa itharia na arĩa mogomagia mĩtugo, na onjoria a ngombo, na arĩa maheenanagia, na arĩa mehĩtaga na maheeni, o na ũndũ ũngĩ o wothe ũtaringaine na ũrutani ũrĩa mwagĩrĩru, **11** ũrĩa ũringaine na Ũhoro-ũrĩa-Mwega ũrĩ riiri wa Ngai ũrĩa mũrathime, o ũhoro ũcio ndehokeirwo ndĩũrutage. **12** Nĩngũcookeria Kristũ Jesũ Mwathani witũ ngaatho, ũrĩa ũheete hinya, tondũ nĩanduire wa kwĩhokeka, na akĩnyamũra nduĩke wa kũmũtungatagĩra. **13** O na gũtuĩka rĩmwe ndaarĩ mũrumi Ngai, na mũnyariirani, na mũndũ wa ngũĩ, nĩndaiguĩrĩirwo tha tondũ ndekaga ũguo itekũmenya na itarĩ mwĩtĩkia. **14** Naguo wega mũingĩ wa Mwathani witũ ũkĩnjiyũrĩrĩra, hamwe na wĩtĩkio o na wendani ũrĩa uumaga thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ. **15** Atĩrĩrĩ, ũhoro ũyũ nĩguo wa kwĩhokeka na nĩguo wagĩrĩire gwĩtĩkĩrwo kũna: Atĩ Kristũ Jesũ ookire thĩ kũhonokia ehia, na harĩ acio-rĩ, nĩ niĩ wa mbere. **16** No nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu, niĩ nĩndaiguĩrĩirwo tha nĩ Ngai nĩgeetha thĩĩnĩ wakwa, Kristũ Jesũ onanie ũkirĩrĩria wake ũtarĩ mũthia, nĩguo niĩ ndaarĩ mwĩhia makĩria, nduĩke kĩonereria harĩ arĩa marĩmwĩtĩkagia na makegĩĩra na muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **17** Na rĩu, kũrĩ Mũthamaki ũrĩa ũtũũraga tene na tene, ũrĩa ũtathiraga, na ũrĩa ũtonekaga-rĩ, o we Ngai wiki, arotĩĩagwo na agoocagwo tene na tene. Ameni. **(aiōn g165)** **18** Wee Timotheo, mũrũ wakwa, ndĩrakũhe ũtaaro ũyũ kũringana na mohoro marĩa maarathĩtwo hĩndĩ ĩmwe ũhoro-inĩ waku, nĩgeetha wamarũmĩrĩra ũhotage kũrũa mbaara wega, **19** na ũtũũre ũrũmĩtie wĩtĩkio, na ũrĩ na thamiri ĩtarĩ na ũcuuke. Andũ angĩ nĩmareganĩte na kũrũmĩrĩra thamiri ciao, na nĩ ũndũ ũcio magathũkia wĩtĩkio wao. **20** Amwe ao nĩ Humenayo, na Alekisandero, arĩa neanĩte kũrĩ Shaitani nĩgeetha marutwo, matige kũruma Ngai.

2 Ningĩ, nĩngũkũringĩrĩria atĩ mbere ya maũndũ mothe kũhooyagwo mahooya ma kũhoera mabata ma andũ na makũhooyanĩra, na ma gũthaithanĩrĩra, na ma gũcookia ngaatho, nĩ ũndũ wa andũ othe: **2** Ningĩ mũhooyagĩre athamaki na arĩa othe mathanaga. Hooyagai nĩgeetha tũtũũrage na mũtũũrĩre wa thayũ na tũhooreire tũgĩtĩĩaga Ngai maũndũ-inĩ mothe na tũrĩ na ũtheru. **3** Ũndũ ũcio nĩ mwega, na nĩũkenagia Ngai Mũhonokia witũ, **4** o we wendete andũ othe mahonokio na mamenye ũhoro-ũrĩa-wa-ma. **5** Nĩgũkorwo kũrĩ Ngai o ũmwe, na mũiguithania o ũmwe wa kũiguithania Ngai na andũ, nake nĩwe mũndũ, o we Kristũ Jesũ, **6** ũrĩa werutire atuĩke wa gũkũũra andũ othe. Naguo ũira wa ũhoro ũcio nĩwaheanirwo ihinda rĩaguo rĩrĩa rĩagĩrĩire rĩakinya. **7** Na ũhoro ũcio nĩguo watũmire nduĩke mũhunjia o na mũtũmwo waguo na niĩ ndĩraaria ũhoro wa ma, ndiraheenania. Ndatuĩkire mũrutani wakũrutaga andũ-a-Ndũrĩrĩ ũhoro wa gwĩtĩkia o na ũhoro wa ma. **8** Ngwenda atĩ arũme mahoithagie kũndũ guothe moete moko matheru na igũrũ, matarĩ na marakara kana ngarari. **9** O na ningĩ ngwenda atĩ andũ-a-nja mehumbage wega na nguo itarĩ cia kwĩonania marĩ na mĩthiĩre yagĩrĩire, na marĩ na ũũgĩ wa ngoro, na matikegemagie na kũrama njuĩrĩ, kana na thahabu, kana ruru, o na kana nguo iria cia goro mũno, **10** no makoragwo marĩ na ciĩko njega, iria ciagĩrĩire andũ-a-nja arĩa moimbũraga atĩ nĩ ahooi Ngai. **11** Mũndũ-wa-nja aagĩrĩirwo erutage maũndũ akindĩirie na enyiihĩtie biũ. **12** Ndingĩĩtĩkĩria mũndũ-wa-nja arutanage kana aathage mũndũ mũrũme; no nĩaikarage akindĩirie. **13** Nĩgũkorwo Adamu nĩwe wombirwo mbere, Hawa agĩcookerera. **14** Ningĩ Adamu tiwe waheenirio; nĩ mũndũ-wa-nja waheenirio agĩtuĩka mwĩhia. **15** No rĩrĩ, andũ-a-nja nĩ makaahonoka nĩ ũndũ wa gũciara ciana, mangĩtũũra metĩkĩtie marĩ na wendani na andũ atheru, o na marĩ na ũũgĩ wa ngoro.

3 Ũhoro ũyũ nĩguo wa kwĩhokeka: Atĩ mũndũ o wothe angĩĩrirĩria gũtuĩka mũrori wa maũndũ ma kanitha, mũndũ ũcio nĩerirĩirie wĩra wa bata. **2** Rĩu-rĩ, mũrori wa maũndũ ma kanitha no nginya akorwo atarĩ na ũcuuke, na akorwo nĩ mũthuuri wa mũtumia ũmwe. No nginya akorwo arĩ mũhooreri, na ũũĩ kwĩgirĩrĩrĩria meririria ma mwĩrĩ, na mũndũ mũtĩĩku, na mũndũ ũnyiitaga andũ ũgeni, na ũngĩhota kũrutana maũndũ. **3** No ndagakorwo arĩ mũrĩĩu, kana arĩ wa ngũĩ, no akorwo arĩ mũhooreri, na mũndũ ũtarĩ wa mbaara, na ũtarĩ thuti ya mbeeca. **4** No nginya akorwo ahotete gwatha mũciĩ wake wega, na one atĩ ciana ciake nĩimwathĩkagĩra na gĩtĩĩo kĩrĩa kĩagĩrĩire. **5** (Mũndũ angĩkorwo ndangĩhota gwatha mũciĩ wake mwene-rĩ, angĩhota atĩa kũmenyerera kanitha wa Ngai?) **6** Ningĩ ndagakorwo arĩ mũndũ mwerũ wĩtĩkio-inĩ ndakae kũgĩa na mwĩtĩĩo, nake atuĩrwo ciira ta ũrĩa mũcukani aatuĩrĩirwo. **7** Ningĩ no nginya akorwo arĩ na ngumo njega kũrĩ andũ arĩa matarĩ a thiritũ iitũ, nĩgeetha ndagatuĩke wa gũconorithio kana agwe mũtego-inĩ wa mũcukani. **8** Nao ateithĩrĩria

a kanitha, nĩmagĩrĩirwo makoragwo marĩ andũ a gũtĩĩka na ehokeku, matigatuĩke anyui a ndibei mũno, na makorwo matarĩ a gũkorokera indo na njĩra ĩtagĩrĩire. **9** No nginya marũmie ũhoro-ũrĩa-wa-ma wa wĩtĩkio ũrĩa mũrikĩru marĩ na thamiri itarĩ na mwĩcuuko. **10** Nao mambe magerio; na thuutha ũcio marekwo matuĩke ateithĩrĩria a maũndũ ma kanitha maakorwo matarĩ na ũcuuke. **11** O ũndũ ũmwe, nao atumia ao nĩmakorwo marĩ atumia a gũtĩĩka, matigakorwo marĩ andũ a gũcambania, no makorwo matarĩ arĩĩu na matuĩke a kwĩhokeka maũndũ-inĩ mothe. **12** Mũteithĩrĩria wa kanitha no nginya akorwo arĩ mũthuuri wa mũtumia ũmwe, na no nginya akorwo ahotete gwatha ciana ciake na mũciĩ wake wega. **13** Arĩa matungatĩte wega nĩmegĩagĩra na ngumo njega, na makomĩrĩria mũno ũhoro-inĩ wa wĩtĩkio wao ũrĩa wa gwĩtĩkia Kristũ Jesũ. **14** O na gũkorwo ndĩ na mwĩhoko atĩ nĩndĩrĩũka kũrĩ we narua-rĩ, ndĩrakwandĩkĩra maũndũ maya nĩgeetha, **15** ingĩaga gũũka narua, ũmenye ũrĩa andũ magĩrĩirwo nĩgũikaraga marĩ thĩinĩ wa nyũmba ya Ngai, na nĩyo kanitha wa Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, naguo nĩguo gĩtugĩ na mũthingi mũrũmu wa kũnyiitĩrĩra ũhoro-ũrĩa-wa-ma. **16** Na hatarĩ nganja, ũhoro wa kwĩyamũrĩra Ngai nĩ hitho nene ma, atĩ: We oonanirio arĩ na mwĩrĩ, agĩtuuo mũthingu nĩ Roho, akĩonwo nĩ araika, na ũhoro wake ũkĩhunjio kũrĩ ndũrĩrĩ ciothe, agĩĩtĩkio nĩ andũ a gũkũ thĩ, na akĩamũkĩrwo riiri-inĩ kũrĩa igũrũ.

4 Na rĩrĩ, Roho nĩoigaga atekũhithĩrĩra atĩ matukũ ma thuutha andũ amwe nĩmagatiganĩria wĩtĩkio na marũmĩrĩre maaroho marĩa maheenanagia o na maũndũ marĩa marutanagwo nĩ ndaimono. **2** Morutani ta macio mahunjagio nĩ andũ arĩa marĩ ũhinga, arĩa maaragia maheeni, na arĩa thamiri ciao ihaana ta icinĩtwo na ruoro. **3** Acio nĩo makaanagia andũ kũhikania na makameera megirĩrĩrie kũrĩĩaga irio cia mĩthemba ĩmwe, iria Ngai oombire nĩguo ciamũkagĩrwo na ngaatho nĩ arĩa metĩkĩtie na arĩa moĩ ũhoro-ũrĩa-wa-ma. **4** Tondũ-rĩ, kĩrĩa gĩothe Ngai oombire nĩ kĩega, na gũtirĩ kĩndũ kĩagĩrĩirwo nĩkũregwo angĩkorwo kĩamũkĩrĩtwo na ngaatho, **5** tondũ nĩkĩrĩkĩtie gũtherio nĩ kiugo kĩa Ngai na mahooya. **6** Ũngĩruta ariũ na aarĩ a Ithe witũ maũndũ maya-rĩ, nĩũgũtuĩka ndungata njega ya Kristũ Jesũ, ĩrĩa ĩreretwo na ciugo cia ũhoro-ũrĩa-wa-ma wa wĩtĩkio o na cia ũrutani mwega ũrĩa wee ũtũire ũrũmĩrĩire. **7** Reganaga na ng'ano cia tũhũ iria itarĩ cia gũtĩĩithia Ngai, o na ng'ano ta iria iganagwo nĩ iheti; nĩ kaba wĩmenyerie gũikara wĩyamũrĩire Ngai. **8** Nĩgũkorwo gwĩka maũndũ ma gwĩkĩra mwĩrĩ hinya nĩ ũrĩ bata waguo, no kwĩyamũrĩra Ngai kũrĩ bata harĩ maũndũ mothe, nĩ ũndũ kũrehaga kĩĩrĩgĩrĩro muoyo-inĩ ũyũ tũrĩ o na muoyo-inĩ ũrĩa ũgooka. **9** Ũhoro ũyũ nĩguo wa kwĩhokeka na nĩwagĩrĩire gwĩtĩkĩrĩka o biũ **10** (na ũhoro ũcio nĩguo ũtũmaga twĩrutanagĩrie na twĩnogagie), na tũkaiga mwĩhoko witũ harĩ Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, ũrĩa arĩ we Mũhonokia wa andũ othe, na makĩria arĩa metĩkĩtie. **11** Athanaga atĩ maũndũ macio mekagwo. **12** Ndũkanareke mũndũ o na ũrĩkũ akũire tondũ atĩ wĩ mũndũ mwĩthĩ, no tuĩka kĩonereria kũrĩ andũ arĩa metĩkĩtie rĩrĩa ũkwaria, na ha ũhoro wa mũtũũrĩre, na wa wendani, o na ha wĩtĩkio, na ha ũhoro wa mĩtugo mĩtheru. **13** Wĩheane gũthomagĩra andũ Maandĩko marĩa matheru, na kũhunjia, na kũrutana, o nginya rĩrĩa ngooka. **14** Ndũkanaage kũhũthĩra kĩheo gĩaku kĩrĩa waheirwo na ũndũ wa mohoro marĩa maarathirwo, rĩrĩa athuuri maakũigĩrĩire moko. **15** Ĩkagĩra kĩyo harĩ maũndũ macio; wĩheane kũna kũrĩ mo, nĩgeetha andũ othe monage ũrĩa ũrathiĩ na mbere. **16** Menyagĩrĩra wega mũtũũrĩre waku na ũrutani waku. Kiragĩrĩria thĩinĩ wa maũndũ macio, tondũ weka ũguo, nĩũkwĩhonokia wee mwene na ũhonokie o na arĩa magũthikagĩrĩria.

5 Atĩrĩrĩ, ndũkanakũũme mũndũ mũkũrũ, kaba ũmũthaithage taarĩ thoguo, nao andũ arĩa ethĩ ta marĩ ariũ a thoguo, **2** Atumia arĩa akũrũ, ũmatuage ta marĩ aa maitũguo, nao arĩa anini matuage ta airĩtu a thoguo, na wĩkage ũguo na mĩthiĩre yothe ya ũthingu. **3** Rũmbũyagia atumia arĩa a ndigwa kũna, na ũmatĩĩage. **4** No mũtumia wa ndigwa angĩkorwo arĩ na ciana, kana ciana cia ciana ciake-rĩ, ciana icio nĩ ciambe ciĩrute kũrutithia wĩtĩkio wacio wĩra na ũndũ wa kũmenyagĩrĩra andũ arĩa marĩ a nyũmba ciao kĩũmbe; tondũ gwĩka ũguo nĩ gũcookeria aciari a cio na aciari a aciari a cio ngaatho nĩgũkorwo ũndũ ũcio nĩũkenagia Ngai. **5** Mũtumia wa ndigwa ũrĩa ũbataire kũna, na ũtigĩtwo arĩ wiki-rĩ, ũcio aigaga mwĩhoko wake harĩ Ngai, na akahooyaga ũtukũ na mũthenya, akĩũria Ngai ũteithio ategũtigithĩria. **6** No mũtumia wa ndigwa ũrĩa ũikaraga agĩĩkenagia, ũcio nĩ mũkuũ o na arĩ muoyo. **7** Rutaga andũ maũndũ macio o namo, nĩgeetha gũtikagĩe mũndũ ũgũikara arĩ na ũcuuke. **8** Mũndũ wothe angĩaga gũteithia andũ ao, na makĩria arĩa marĩ a gwake mũciĩ-rĩ, mũndũ ũcio nĩakaanĩte wĩtĩkio na nĩ mũũru gũkĩra ũrĩa ũtetĩkĩtie. **9** Gũtirĩ mũtumia wa ndigwa wagĩrĩire kwandĩkwo mũtaratara-inĩ wa atumia a ndigwa atakinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩtandatũ, na akorwo aarĩ mwĩhokeku kũrĩ mũthuuri-we, **10** na akorwo nĩoĩkaine wega nĩ ũndũ wa gwĩkaga ciĩko njega, ta kũrera ciana, na gũtugaga ageni, na gũthambia nyarĩrĩ cia andũ arĩa aamũre, na gũteithagia andũ arĩa marĩ thĩĩna-inĩ, na kwĩrutagĩra we mwene gwĩkaga maũndũ marĩa mothe mega. **11** Ha ũhoro wa atumia a ndigwa arĩa ethĩ-rĩ, ndũkamekĩre mũtaratara-inĩ ta ũcio, tondũ rĩrĩa makaguucĩrĩrio nĩ meriirĩria mao ma mwĩrĩ, nĩmagatigana na Kristũ na macooke kwenda kũhika. **12** Nĩ ũndũ wa ũguo magatuĩka a gũtuĩrwo ciira, tondũ nĩmathũkĩtie kĩĩranĩro kĩao kĩa mbere. **13** Ningĩ, nĩmemenyagĩria ũgũũta, magatuĩka a kũũrũũra kuuma nyũmba ĩmwe nginya ĩrĩa ĩngĩ. Na to ũgũũta wiki, o na nĩmatuĩkaga a kwaria ndeto cia mũhuhu na magetoonyereria maũndũ-inĩ ma andũ angĩ, makaaragia maũndũ marĩa mataagĩrĩirwo nĩ kwaria. **14** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, niĩ ngũtaara atumia a ndigwa arĩa ethĩ mahike, na magĩe ciana, na marũgamagĩrĩre mĩciĩ yao, nĩguo matikae kũhe thũ iitũ mweke wa gũcambania. **15** Ti-itherũ o na rĩu amwe ao nĩmarĩkĩtie kũgarũrũka na makarũmĩrĩra Shaitani. **16** Mũndũ-wa-nja o wothe mwĩtĩkia angĩkorwo arĩ na atumia a ndigwa a nyũmba yake-rĩ, nĩamateithagie arĩ we na ndagakuuithie kanitha mũrigo wao, nĩgeetha kanitha ũhote gũteithia atumia arĩa a ndigwa kũna, arĩa

mabataire. **17** Athuuri a kanitha arĩa matongoragia maũndũ ma kanitha wega nĩmagĩrĩirwo nĩ kũheo gĩtĩĩo mũno, na makĩria arĩa marutaga wĩra wa kũhunjia na kũrutana. **18** Nĩgũkorwo Maandĩko marĩa matheru moigĩte atĩrĩ, "Ndũkanohe ndegwa kanua rĩrĩa ĩkũranga ngano ĩkĩmĩhũũra," na ningĩ nĩmoigĩte atĩrĩ, "Mũruti wĩra nĩagĩrĩirwo nĩkũheo mũcaara wake." **19** Ndũkanetĩkĩrie mũthuuri wa kanitha athitangwo, tiga hakorirwo na ũira wa andũ eerĩ kana atatũ. **20** Andũ arĩa maikaraga makĩĩhagia-rĩ, makaanagie mbere ya andũ othe, nĩguo arĩa angĩ maikarage metigĩrĩte. **21** Ndakwĩra atĩrĩ na ma ndĩ mbere ya Ngai, na Kristũ Jesũ o na araika arĩa athuure, ũmenyagĩrĩre morutani maya ũtegũthutũkania, na ndũkaneeke ũndũ o na ũmwe na kĩmenyano. **22** Ndũkahiũhage kũigĩrĩra mũndũ moko, na ndũkanagwatanĩre na mehia ma andũ arĩa angĩ. Ikaraga ũrĩ mũthingu. **23** Tiga kũnyuuaga o maaĩ matheri, nyuuaga ndibei nini tondũ wa nda yaku, na nĩ ũndũ wa ũrĩa ũrũaraga kaingĩ. **24** Mehia ma andũ amwe nĩmeyonanĩtie, makamatongoragia ciira-inĩ no mehia ma andũ angĩ mamoimaga thuutha. **25** O ũndũ ũmwe, noguo ciĩko njega ciĩyonanagia, nacio iria itarĩ njega itingĩhithĩka.

6 Nĩ kwagĩrĩire andũ arĩa ngombo, o acio maikaraga ta mekĩrĩtwo icooki rĩa ũkombo ngingo matuage atĩ aathani ao nĩ a kũheagwo gĩtĩĩo gĩothe, nĩgeetha rĩĩtwa rĩa Ngai na ũrutani witũ itikanacambio. **2** Arĩa marĩ na aathani metĩkĩtie matikamaime gĩtĩĩo nĩ ũndũ wa gũkorwo atĩ nĩ ariũ na aarĩ a Ithe wao. Handũ ha ũguo, nĩmamatungatagĩre wega makĩria, tondũ arĩa maragunĩka nĩ ũndũ wa ũtungata wao nĩ andũ metĩkĩtie, na nĩ andũ mendetwo. Rutanaga maũndũ macio na ũmaringagĩrĩrie andũ. **3** Mũndũ o na ũrĩkũ angĩrutana ũrutani wa maheeni na akorwo ndetĩkanĩtie na ũrutani ũrĩa mwega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ na ũrutani ũrĩa wa kwĩyamũrĩra Ngai-rĩ, **4** mũndũ ũcio nĩ mwĩtĩĩi na ndarĩ ũndũ oĩ. Ũcio endete o ngarari itarĩ kĩguni na njũgitano ikoniĩ ciugo iria irehaga ũiru, na ngũĩ, na mĩario mĩũru, na gwĩkũũa maũndũ mooru, **5** na kũgiana gũtathiraga gatagatĩ ka andũ arĩa marĩ meciiria mooru, arĩa mathirĩirwo nĩ ũhoro-ũrĩa-wa-ma, na arĩa meciiragia atĩ ũhoro wa kwĩyamũrĩra Ngai nĩ njĩra ya gũtũma mũndũ atonge. **6** No rĩrĩ, kwĩyamũrĩra Ngai na kũiganwo nĩ kĩrĩa ũrĩ na kĩo, ũcio nĩ ũtonga mũnene. **7** Nĩgũkorwo gũtirĩ kĩndũ twarehire gũkũ thĩ, na gũtirĩ kĩndũ tũngĩhota kũruta kuo. **8** No tũngĩgĩa na irio, na tũgĩe na nguo-rĩ, no tũiganwo nĩcio. **9** Andũ arĩa mendaga gũtonga-rĩ, nĩmagũũaga magerio-inĩ o na mũtego-inĩ wa merirĩria maingĩ ma ũrimũ ma kũmathũkia, marĩa mamagũithagia mwanangĩko-inĩ, makamaniina. **10** Tondũ kwenda mbeeca nĩkĩo kĩhumo kĩa mĩthemba yothe ya ũũru. Andũ amwe nĩ ũndũ wa kwenda mbeeca mũno-rĩ, nĩmatigĩte wĩtĩkio, na magetheeca ngoro na kĩeha kĩingĩ. **11** No wee mũndũ wa Ngai-rĩ, ũrĩra maũndũ macio mothe, na ũthingatage ũthingu, na kwĩyamũrĩra Ngai, na wĩtĩkio, na wendani, na gũkirĩrĩria, na ũhooreri. **12** Rũaga mbaara ĩrĩa njega ya wĩtĩkio. Rũmia ũhoro wa muoyo wa tene na tene o ũrĩa wetĩirwo rĩrĩa woimbũrire wega wĩtĩkio waku mbere ya aira aingĩ. **(aiōnios g166)** **13** Ningĩ ndĩ mbere ya Ngai, ũrĩa ũheaga indo ciothe muoyo, na mbere ya Kristũ Jesũ, ũrĩa warutire ũira mwega rĩrĩa aarutaga ũira mbere ya Pontio Pilato, nĩ ngũgwatha atĩ **14** ũrũmagie rĩathani rĩu wathĩtwo narĩo ũtarĩ na kĩmeni kana ũcuuke nginya hĩndĩ ĩrĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ akoonanio, **15** ũrĩa Ngai akoonania ihinda rĩake rĩakinya. Ngai ũcio-rĩ, nĩwe mwene hinya ũrĩa wa kũgoocagwo, na nowe Mũthamaki wa athamaki, na Mwathani wa aathani. **16** Ningĩ nowe wiki ũtũũraga muoyo ũrĩa ũtathiraga, na agatũũra ũtheri-inĩ ũrĩa gũtarĩ mũndũ ũngĩhota kũũkuhĩrĩria. Gũtirĩ mũndũ ũrĩ wamuona kana ũngĩhota kũmuona. Nake arotĩĩagwo, na arogĩa na wathani ũrĩa ũtathiraga nginya tene. Ameni. **(aiōnios g166)** **17** Athaga andũ arĩa itonga gũkũ thĩ ĩno tũrĩ matigage kwĩgaatha kana kũiga mwĩhoko wao harĩ thĩĩinĩ wa ũtonga ũcio ũtamenyagĩrwo, no maigage mwĩhoko wao harĩ Ngai ũrĩa ũtũheaga indo ciothe na ũtaana, nĩguo itũkenagie. **(aiōn g165)** **18** Maathe mekage wega, na maingĩhĩrwo nĩ gwĩkaga ciĩko njega, na matuĩke andũ a gũtugana na kũgayagĩra andũ indo ciao na ũtaana. **19** Meka ũguo nĩmarĩĩigagĩra kĩgĩĩna kĩao ene kĩrĩ mũthingi mũrũmu nĩ ũndũ wa mahinda marĩa magooka, na nĩgeetha mahote kwĩgwatĩra muoyo, na nĩguo muoyo ũrĩa wa ma kũna. **20** Atĩrĩrĩ, Timotheo, gitagĩra kĩrĩa wĩhokeirwo. Wĩthemage inegene rĩa arĩa matetigĩrĩte Ngai, na ngarari cia mathugunda ma maheeni marĩa matuagwo atĩ nĩmo ũmenyo na ti ũmenyo kũrĩ. **21** Andũ amwe metĩkĩtie atĩ marĩ na ũmenyo ũcio nĩmatũgũũgĩte na makoima wĩtĩkio-inĩ. Wega wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ.

2 Timotheo

1 Nĩ niĩ Paũlũ, mũtũmwo wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa kwenda kwa Ngai. Ndatũmirwo nĩ Ngai kũringana na kĩĩranĩro kĩa muoyo ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, **2** Ndakwandĩkĩra wee Timotheo, o we mũrũ wakwa nyendete mũno: Wega, na tha, na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe witũ, na Kristũ Jesũ Mwathani witũ, irogĩa nawe. **3** Nĩnjookagĩria Ngai ngaatho, ũrĩa niĩ ndungatagĩra ndĩ na thamiri ĩtarĩ na ũcuuke, o ta ũrĩa maithe makwa ma tene meekaga, o ngĩkũririkanaga hĩndĩ ciothe ũtukũ na mũthenya, mahooya-inĩ makwa itegũtigithĩria. **4** Nĩndĩĩriragĩria mũno gũkuona, ndaririkana maithori maku, nĩgeetha njiyũrwo nĩ gĩkeno. **5** Nĩndirikanĩtio ũhoro wa wĩtĩkio waku ũrĩa ũtarĩ ũhinga, o ta ũrĩa watũire na cũguo Loisi, na nyũkwa Eunike, na rĩu nĩnjĩtĩkĩtie atĩ wĩtĩkio ũcio ũrĩ o thĩinĩ waku. **6** Nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ nĩngũkũririkania atĩ ũhuhagĩrĩrie kĩheo kĩrĩa ũheetwo nĩ Ngai, kĩrĩa wagĩire nakĩo rĩrĩa ndakũigĩrĩire moko. **7** Nĩgũkorwo Ngai ndaatũheire roho wa gũtwĩkagĩra guoya, no aatũheire roho wa gũtwĩkĩra hinya, na wa wendani, na wa ũũgĩ wa kwĩnyiita maũndũ-inĩ mothe. **8** Nĩ ũndũ ũcio ndũkanaconoke ũkiumbũra ũira wa Mwathani witũ, kana ũconoke nĩ ũndũ wakwa niĩ njohetwo nĩ ũndũ wake. No nyiitanĩra na niĩ kũnyariirwo nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega, nĩ ũndũ nĩũrĩheagwo hinya nĩ Ngai. **9** Ngai nĩwe watũhonokirie na agĩtwĩtĩra mũtũũrĩre mũtheru, ti tondũ wa ũndũ twĩkĩte, no nĩ ũndũ wa ũrĩa aatanyĩte gwĩka na nĩ ũndũ wa wega wake. Twaheirwo wega ũyũ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ mbere ya kĩambĩrĩria gĩa thĩ, **(aiōnios g166)** **10** no wega ũcio rĩu nĩũguũranĩirio nĩ ũndũ wa kuonekana kwa Mũhonokia witũ, Kristũ Jesũ, ũrĩa waniinire gĩkuũ, na akĩrehe muoyo o na ũhoro wa kwaga kũbutha akĩũiga ũtheri-inĩ nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **11** Na nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũcio-Mwega-rĩ, nĩndamũrirwo nduĩke mũhunjia, na mũtũmwo, na mũrutani waguo. **12** Ũhoro ũcio nĩguo ũtũmĩte nyamarĩke ũguo. No ndiconokaga, tondũ ũrĩa niĩ njĩtĩkĩtie nĩndĩmũũĩ, na ndĩ na ma atĩ arĩ na ũhoti wa kũgitĩra kĩrĩa ndĩmwĩhokeire o nginya rĩrĩa mũthenya ũcio ũgaakinya. **13** Rũmia ũhoro ũrĩa waiguire kuuma kũrĩ niĩ, ũrĩ kĩonereria kĩa ũrutani mwega, ũrĩ na wĩtĩkio na wendani thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. **14** Menyerera ũndũ ũrĩa mwega ũrĩa wehokeirwo, na ũũmenyerere ũteithĩtio nĩ Roho Mũtheru ũrĩa ũikaraga thĩinĩ witũ. **15** Wee nĩũĩ atĩ andũ othe thĩinĩ wa bũrũri wa Asia nĩmandiganĩirie, o hamwe na Fugelo, na Herimogene. **16** Mwathani aroiguĩra andũ a nyũmba ya Onesiforo tha tondũ aananyamarũra kaingĩ na ndaconokire nĩ ũndũ wakwa kuohwo na mĩnyororo. **17** Nowe, hĩndĩ ĩrĩa ookire Roma, nĩanjaririe na kĩyo o nginya akĩnyona. **18** Mwathani aroĩtĩkĩra atĩ akaaiguĩrwo tha nĩ Mwathani mũthenya ũcio wakinya! Wee nĩũĩ wega mũno ũrĩa aandeithirie na njĩra nyingĩ rĩrĩa ndaarĩ Efeso.

2 Nĩ ũndũ wa ũguo, wee mũrũ wakwa-rĩ, gĩa na hinya thĩinĩ wa wega wa Ngai ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. **2** Namo maũndũ marĩa waiguire ngĩaria mbere ya aira aingĩ-rĩ, mehokere andũ ehokeku arĩa ũũĩ atĩ no mahote kũruta andũ angĩ. **3** Ũmĩrĩria gũthĩĩnĩka hamwe na ithuĩ ta ũrĩ mũthigari mwega wa Kristũ Jesũ. **4** Gũtirĩ mũndũ ũrutaga wĩra wa mũthigari ũngĩĩohania na maũndũ matarĩ ma ũũthigari: we endaga o gũkenia mũnene wake ũrĩa ũmwathaga. **5** Ũguo no taguo, mũndũ ũrĩa ũhanyũkaga mathako-inĩ ma mahenya ndangĩheo thũmbĩ ya ũhootani atathaakĩte kũringana na ũrĩa gwathanĩtwo. **6** Ningĩ-rĩ, mũrĩmi ũrĩa wĩnogagia akĩrĩma mũgũnda nĩ we wagĩrĩirwo gũtuĩka wa mbere kwamũkĩra maciaro maguo. **7** Cũranagia maũndũ marĩa ndĩroiga, nĩgũkorwo Mwathani nĩarĩkũũhĩgagia maũndũ-inĩ macio mothe. **8** Atĩrĩrĩ, ririkanaga Jesũ Kristũ, ũrĩa wariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ, na aarĩ wa rũciaro rwa Daudi, kũringana na Ũhoro-ũrĩa-Mwega, ũrĩa niĩ hunjagia. **9** Ũhoro ũcio nĩguo niĩ nyariiragĩrwo o nginya ngohwo na mĩnyororo ta ndĩ mũgeri ngero. No kiugo kĩa Ngai ti kĩohe. **10** Nĩ ũndũ ũcio, niĩ nĩnyũmagĩrĩria maũndũ mothe nĩ ũndũ wa arĩa aamũre, nĩgeetha o nao megĩĩre na ũhonokio ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, na magĩe na riiri wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **11** Ũhoro ũyũ nĩ wa kwĩhokeka, atĩrĩ: Angĩkorwo nĩtwakuire hamwe nake-rĩ, o na gũtũũra nĩtũgaatũũra muoyo hamwe nake; **12** na tũngĩkirĩrĩrĩria-rĩ, o na gũthamaka nĩtũgaathamaka hamwe nake. No tũngĩmũkaana-rĩ, o nake nĩagatũkaana; **13** na tũngĩaga kwĩhokeka, we egũtũũra arĩ o mwĩhokeku, nĩgũkorwo we ndangĩhota gwĩkaana. **14** Ririkanagia andũ maũndũ macio. Makaanagie ũrĩ mbere ya Ngai nĩguo matige gũkararanĩria ndeto itarĩ kĩene; ndeto icio itirĩ kĩguni, no gũthũkia ithũkagia arĩa maciiguaga. **15** Geria mũno wĩonanagie harĩ Ngai wĩ mwĩtĩkĩrĩku, na wĩ mũrutiwĩra ũtarĩ ũndũ ũngĩmũconora, na ũrutanage ũhoro ũrĩa wa ma ũrũngĩrĩirie. **16** Ehagĩrĩra mĩario ĩtarĩ ya gwĩtigĩra Ngai, tondũ arĩa mekenagia na ndeto icio makĩragĩrĩria kwaga gwĩtigĩra Ngai. **17** Ũrutani wao ũtheaga ta kĩronda kĩa ndĩĩra. Amwe ao nĩ Humenayo, na Fileto, **18** arĩa maturuurĩte na magatiga ũhoro wa ma. Moigaga atĩ ũhoro wa kũriũka nĩũrĩkĩtie kũhĩtũka, na nĩ mathũkĩtie wĩtĩkio wa andũ amwe. **19** No rĩrĩ, mũthingi ũrĩa mũrũmu wa Ngai nĩwĩhaandĩte wega naguo wĩkĩrĩtwo rũũri na ciugo ici: "Mwathani nĩoĩ andũ arĩa marĩ ake," na ningĩ atĩrĩ, "Ũrĩa wothe uumbũraga rĩĩtwa rĩa Mwathani no nginya agarũrũke atigane na waganu." **20** Thĩinĩ wa nyũmba yothe nene-rĩ, to indo cia thahabu na betha ikoragwo kuo ciiki, no nĩ kũrĩ indo cia mĩtĩ na cia rĩũmba; imwe nĩ cia wĩra ũrĩa mũtĩĩe, na imwe nĩ cia wĩra ũrĩa ũtangĩtĩĩka. **21** Mũndũ angĩĩtheria kuuma kũrĩ maũndũ macio matangĩtĩĩka, no atuĩke ta kĩndũ gĩa kũruta wĩra wa gĩtĩĩo, kĩndũ gĩtherie, kĩrĩa kĩagĩrĩire Mwathi wa nyũmba ĩyo na kĩhaarĩirio gĩa kũrutaga wĩra o wothe mwega. **22** Na rĩrĩ, ũragĩra meririria mooru ma wĩthĩ, na ũthingatage ũthingu, na wĩtĩkio, na wendani, na thayũ, mũrĩ hamwe na arĩa makayagĩra Mwathani marĩ na ngoro theru. **23** Reganaga na ngarari cia ũrimũ na cia ũkĩĩgu, tondũ nĩũĩ irehage ngũĩ. **24** Nayo ndungata ya Ngai ndĩagĩrĩirwo nĩ gũtuĩka ya ngũĩ; handũ ha ũguo, yagĩrĩirwo nĩgũtuĩka ya gũtuga mũndũ o wothe, na ĩrĩ mũndũ wĩ na ũhoti wa kũrutana, na ĩrĩ mũndũ mũkirĩrĩria. **25** Ningĩ arutage arĩa mamũkararagia ahooreire, arĩ na mwĩhoko atĩ Ngai no atũme merire, nĩguo mamenye ũhoro wa ma, **26** na

atĩ matuĩke a gwĩcookera, na meteithũkie mũtego-inĩ wa mũcukani ũrĩa ũmanyiitĩte mĩgwate nĩguo mekage ũrĩa ekwenda.

3 No rĩrĩ, menya atĩ matukũ ma kũrigĩrĩria nĩgũkagĩa na mahinda ma ũgwati. **2** Andũ magaatuĩka eyendi, na endi mbeeca, na egani, na egaathi, na arumani, na andũ mataiguaga aciari ao, na matarĩ ngaatho, na matarĩ atheru. **3** Ningĩ makorwo matarĩ na wendani, na matarekanagĩra, na a gũcambania, na matangĩhota kwĩgirĩrĩria meririria ma mwĩrĩ, na matarĩ tha, na matendaga maũndũ mega, **4** na andũ mendaga gũkunyanĩra andũ arĩa angĩ, na arũgĩrĩri, na eĩkĩrĩri, na endi gwĩkenia gũkĩra ũrĩa mendete Ngai. **5** Andũ acio metuaga ta meyamũrĩire Ngai no nĩmakaanaga hinya wake. Wĩthemage andũ ta acio. **6** Acio nĩo arĩa matoonyagĩrĩra nyũmba ciene na makaguucagĩrĩria andũ-a-nja arĩa ahũthũ ngoro, arĩa maiyũrĩtwo nĩ mehia, na arĩa matwaragĩrĩrio nĩ meririria mooru ma mĩthemba yothe. **7** Andũ-a-nja acio nĩmerutaga ũndũ mwerũ hĩndĩ ciothe, no matirĩ hĩndĩ mamenyaga ũhoro ũrĩa wa ma. **8** O ta ũrĩa Janne na Jambare maakararirie Musa-rĩ, no taguo andũ acio mehotoraga makararie ũhoro ũrĩa wa ma. Meciiria mao nĩ mooru, nao ha ũhoro ũkoniĩ wĩtĩkio nĩakũregwo biũ. **9** No rĩrĩ, matingĩthiĩ haraaya, tondũ ũrimũ wao nĩũkamenyeka nĩ andũ othe, o ta ũrĩa ũhoro wa andũ acio wamenyekire. **10** No wee-rĩ, nĩũĩ ũhoro wothe wa ũrutani wakwa, na mũtũũrĩre wakwa, na matanya makwa, na wĩtĩkio wakwa, na ũkirĩrĩria wakwa, na wendani wakwa, na kũũmĩrĩria gwakwa, **11** na kũnyariirwo gwakwa, na mathĩĩna makwa, o na mĩthemba ya maũndũ marĩa maangorire kũu Antiokia, na Ikonia, o na Lusitera, mĩnyamaro ĩrĩa niĩ ndomĩrĩirie. No Mwathani nĩahonokirie kuuma kũrĩ mathĩĩna macio mothe. **12** Ti-itherũ, mũndũ o wothe ũrĩa ũkwenda gũtũũra mũtũũrĩre wa gũkenia Ngai arĩ thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ nĩarĩnyariiragwo, **13** No andũ arĩa aaganu na arĩa aheenania nĩmarĩkĩragĩrĩria kwagana, makaheenanagia na makaheenagio. **14** No wee-rĩ, tũũra wĩkaga maũndũ marĩa wĩrutĩte na ũkametĩkia wega atĩ nĩ ma ma, tondũ nĩũĩ arĩa maakũrutire, **15** na ũrĩa wamenyire Maandĩko marĩa matheru kuuma rĩrĩa warĩ kaana, marĩa mangĩhota gũkũũhĩgia nĩguo ũkaahonokio nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ. **16** Ũhoro wothe ũrĩa wandĩkĩtwo Maandĩko-inĩ wekĩrirwo thĩĩnĩ wa mũwandĩki nĩ Ngai, na nĩwagĩrĩire harĩ ũhoro wa kũrutana, na wa gũkaanania, na wa kũrũnga mahĩtia, o na wa kũrutana mĩikarĩre ya ũthingu, **17** nĩgeetha mũndũ wa Ngai akoragwo arĩ mũkinyanĩru, na athagathagĩtwo biũ kũruta wĩra o wothe mwega.

4 Atĩrĩrĩ, niĩ ndĩ mbere ya Ngai na ya Kristũ Jesũ, ũrĩa ũgaatuĩra ciira andũ arĩa marĩ muoyo na arĩa makuĩte, na nĩ ũndũ wa gũũka gwake na ũthamaki wake-rĩ, ngũgũtaara atĩrĩ: **2** Hunjagia Ũhoro wa Ngai; ikaraga wĩhaarĩirie hĩndĩ ĩrĩa yagĩrĩire na ĩrĩa ĩtagĩrĩire; ningĩ rũithagĩria andũ mahĩtia mao, na ũmakaanagie, na ũmomagĩrĩrie, wĩ na ũkirĩrĩria mũnene na ũrutani mũbarĩrĩre. **3** Nĩgũkorwo ihinda nĩrĩgooka rĩrĩa andũ makaaregana na ũrutani ũrĩa wagĩrĩire. No nĩguo mahingie meririria mao-rĩ, nĩmakeyũnganĩria arutani aingĩ nĩguo mameerage maũndũ marĩa matũ mao mekwenda kũigua. **4** Nĩmakahũgũra matũ mao matige kũigua ũhoro wa ma, na magarũrũkĩre ng'ano cia tũhũ. **5** No wee-rĩ, ikaraga wĩiguĩte maũndũ-inĩ mothe, na ũmĩrĩrie kũnyariirwo, ningĩ rutaga wĩra wa kũhunjia ũhoro wa Ngai, na ũhingagie mawĩra mothe ma ũtungata waku. **6** Nĩgũkorwo nĩnyambĩrĩirie gũitwo thĩ ta iruta rĩa kũnyuuo, narĩo ihinda rĩakwa rĩa kuuma gũkũ nĩrĩkinyu. **7** Nĩndũĩte mbaara ĩrĩa njega, narĩo ihenya rĩakwa rĩgakinya mũthia, o na nĩndũũrĩte menyereire wĩtĩkio wakwa. **8** Rĩu nĩnjigĩirwo thũmbĩ ĩrĩa ya ũthingu, ĩrĩa Mwathani, ũrĩa ũtuaga ciira na kĩhooto, akaahe mũthenya ũcio, na to niĩ nyiki akaahe, no ningĩ nĩ andũ othe arĩa makoretwo merirĩirie kũguũranĩrio gwake. **9** Geria mũno o ũrĩa wahota ũũke kũrĩ niĩ na ihenya, **10** nĩgũkorwo Dema, tondũ wa kwenda maũndũ ma thĩ ĩno, nĩandiganĩirie na agathiĩ Thesalonike. Nake Keresike nĩathiĩte Galatia, na Tito agathiĩ Dalamatia. **(aiōn g165)** **11** Luka nowe tũrĩ nake gũkũ. Oya Mariko mũũke nake, tondũ nĩ ũteithio harĩ niĩ ũtungata-inĩ wakwa. **12** Nĩndatũmire Tukiko kũu Efeso. **13** Ũgĩũka-rĩ, ndehera kabuti karĩa ndatigire gwa Karipo kũrĩa Teroa, na ũndehere mabuku makwa ma gĩkũnjo, na makĩria njũa iria cia kwandĩkwo. **14** Alekisandero ũrĩa mũturi wa indo cia rũthuku nĩanjĩkire ũũru mũno. Mwathani nĩwe ũkaamũrĩha kũringana na ciĩko ciake. **15** O nawe mwĩmenyerere, tondũ nĩakararirie ndũmĩrĩri iitũ na hinya. **16** Hĩndĩ ĩrĩa ndaciirithirio rĩa mbere-rĩ, gũtirĩ mũndũ wokire kũndeithia, andũ othe nĩmandiganĩirie. Maroaga gũtuĩrwo ũũru. **17** No Mwathani nĩarũgamire na niĩ na akĩnjĩkĩra hinya, nĩgeetha ndũmĩrĩri ĩhunjio biũ nĩ ũndũ wakwa na andũ-a-Ndũrĩrĩ othe mamĩigue. Na niĩ ngĩhonokio kuuma kanua ka mũrũũthi. **18** Mwathani nĩakahonokia ũũru-inĩ o wothe, na andware ũthamaki-inĩ wake wa igũrũ, nake arogoocagwo tene na tene. Ameni. **(aiōn g165)** **19** Geithia Pirisila na Akula, na andũ a nyũmba ya Onesiforo. **20** Erasito aatigirwo Korinitho, na niĩ ngĩtiga Terefimo kũu Mileto arĩ mũrũaru. **21** Geria ũkinye gũkũ mbere ya ihinda rĩa heho. Nĩwageithio nĩ Eubulu, o na Pudene, na Lino, na Kilaudia, na ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe. **22** Mwathani aroikaria roho waku. Wega wa Ngai ũroikara hamwe nawe.

Tito

1 Nĩ niĩ Paũlũ, ndungata ya Ngai na mũtũmwo wa Jesũ
Kristũ. Ndũmĩtwo nĩguo andũ arĩa athuure nĩ Ngai
mongererwo wĩtĩkio na ũmenyo wa kũmenya ũhoro-
ũrĩa-wa-ma ũrĩa ũtwaranĩte na ũhoro wa kwĩyamũrĩra
Ngai, **2** na nĩguo wĩtĩkio na ũmenyo iria irĩ na kĩĩrĩgĩrĩro
kĩa muoyo wa tene na tene, iria Ngai ũrĩa ũtaheenanagia
eeranĩire o kuuma kĩambĩrĩrĩa. **(aiōnios g166)** **3** Narĩo
ihinda rĩake rĩrĩa rĩagĩrĩire rĩakinya, nĩaguũranĩirie kiugo
gĩake kĩrĩa ndehokeirwo ndĩkĩhunjagie kũringana na ũrĩa
njathĩtwo nĩ Ngai Mũhonokia witũ, **4** Ndĩrakwandĩkĩra
marũa maya wee Tito, o wee mũriũ wakwa kũna thĩĩnĩ
wa wĩtĩkio ũrĩa tũgwatanĩire nawe: Wega na thayũ
kuuma kũrĩ Ngai Ithe na kũrĩ Kristũ Jesũ Mũhonokia
witũ, irogĩa nawe. **5** Atĩrĩrĩ Tito, gĩtũmi kĩrĩa gĩatũmire
ngũtige kũu Kirete nĩ atĩ ũthondeke maũndũ marĩa
mataarĩkĩte na ũthuure athuuri thĩĩnĩ wa o itũũra, o
ta ũrĩa ndakwĩrire. **6** Mũthuuri wa kanitha aagĩrĩirwo
akorwo atarĩ na ũcuuke, na akorwo arĩ mũthuuri wa
mũtumia o ũmwe tu, na arĩ mũndũ ũrĩ na ciana ciĩtĩkĩtie
na itarĩ kaũndũ ingĩcuukĩrwo nĩ ũndũ wa ũmaramari
kana kwaga gwathĩka. **7** Kuona atĩ mũrori wa maũndũ
ma kanitha nĩmwĩhokere wĩra wa Ngai, no nginya
akorwo atarĩ na ũcuuke, na ndagakorwo arĩ mũndũ
wa kwĩĩgũmĩra, kana wa kũhiũha kũrakara, kana arĩ
mũnyui wa njoohi, kana wa kũhũthĩra hinya o na
mbaara, kana mũndũ wa gũkorokera indo na njĩra ĩrĩa
ĩtagĩrĩire. **8** Nĩ kaba akorwo arĩ mũndũ ũũĩ gũtugana, na
wendete maũndũ marĩa mega, na ũhotete kwĩgirĩrĩrĩria
merirĩria ma mwĩrĩ, na arĩ mũrũngĩrĩru ngoro, na arĩ
mũthingu, o na mũndũ ũmenyagĩrĩra mĩtugo yake. **9**
Ningĩ no nginya arũmagie ũhoro ũrĩa wa kwĩhokeka,
o ta ũrĩa ũrutanĩtwo, nĩguo ahotage kũũmĩrĩrĩria arĩa
angĩ na ũrutani ũrĩa mwagĩrĩru, na ahotage kũregana
na arĩa maũkararagia. **10** Nĩgũkorwo nĩ kũrĩ andũ
aingĩ aremi, andũ a mĩario ya tũhũ na aheenania, na
makĩria arĩa a thiritũ ya arĩa maruaga. **11** Andũ acio
no nginya makirio, tondũ nĩmarathũkia mĩciĩ mĩingĩ
nĩkũrutanaga maũndũ marĩa mataagĩrĩire kũrutana, na
mekaga ũguo nĩgeetha monage mbeeca iria itamagĩrĩire.
12 O na mũnabii ũmwe wao nĩoigĩte atĩrĩ, "Andũ a Kirete
matũũraga maheenanagia hĩndĩ ciothe, na mahaana
ta nyamũ njũru, na nĩ igũũta ngoroku." **13** Ũira ũcio
nĩ wa ma. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, makaanagie ũgwatĩirie,
nĩgeetha mehaande wega ũhoro-inĩ wa gwĩtĩkia, **14**
na nĩguo matikarũmbũyagie ng'ano cia Ayahudi kana
mawatho ma andũ arĩa mareganaga na ũhoro-ũrĩa-wa-
ma. **15** Kũrĩ andũ arĩa marĩ meciiria matheru, maũndũ
mothe nĩ matheru, no kũrĩ andũ arĩa marĩ na meciiria
mathũku na matetĩkĩtie-rĩ, gũtirĩ ũndũ mũtheru. Ti-
itherũ, meciiria mao na thamiri ciao nĩ thũku. **16** Kuuga
nĩmoigaga atĩ nĩmooĩ Ngai, no nĩmamũkaanaga na ciĩko
ciao. Nĩ andũ imaramari, na matiathĩkaga, na gũtirĩ
ũndũ o na ũmwe mwega mangĩĩka.

2 No wee-rĩ, no nginya ũrutanage maũndũ marĩa
maringaine na ũrutani ũrĩa mwagĩrĩru. **2** Rutaga
athuuri arĩa akũrũ maikarage matarĩ arĩĩu, na marĩ
a gũtĩĩka, na a kwĩgirĩrĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ, na
marĩ arũmu ũhoro-inĩ wa gwĩtĩkia, na makoragwo
marĩ na wendani o na ũkirĩrĩrĩria. **3** O nao atumia arĩa
akũrũ marutage gũikaraga na mĩikarĩre ya ũtheru,
na matigatuĩke a gũcambania o na kana mamenyere
kũnyuuaga ndibei nyingĩ matuĩke ta ngombo ciayo, no nĩ
matuĩke a kũrutanaga maũndũ marĩa mega, **4** nĩgeetha
mahote kũruta atumia arĩa ethĩ kwenda athuuri ao
na ciana ciao, **5** na matuĩke a kwĩgirĩrĩrĩria merirĩria
ma mwĩrĩ, na atheru, na mehang'agie na wĩra o wa
kwao mũciĩ, na matuĩke atugi, na maathĩkagĩre athuuri
ao, nĩgeetha gũtikanagĩe mũndũ ũngĩcambia kiugo kĩa
Ngai. **6** O ta ũguo-rĩ, ũmagĩrĩria aanake, na ũmataarage
matuĩke a kwĩgirĩrĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ. **7** Maũndũ-inĩ
mothe, tuĩka kĩonereria gĩa gwĩkaga wega maũndũ-inĩ
mothe. Rĩrĩa ũkũrutana onanagia ũrũngĩrĩru, na ũtarĩ na
itherũ, **8** o na waragie ciugo iria ciagĩrĩire, itangĩrutĩka
mahĩtia, nĩgeetha arĩa matũkararagia maconorithio
tondũ wa kwaga ũndũ mũũru mangĩaria igũrũ riitũ. **9**
Taaraga ngombo atĩ ciathĩkagĩre aathani a cio maũndũ-
inĩ mothe, na igeragie kũmakenia, no itigacookanagĩrie
nao, **10** na itikamaiyage indo ciao, no cionanagie atĩ no
ciĩhokwo kũna, nĩguo itũmage ũrutani wa ũhoro wa
Ngai Mũhonokia witũ wendekage maũndũ-inĩ mothe.
11 Nĩ ũndũ wega wa Ngai ũrĩa ũrehaga ũhonokio
nĩũguũranĩirio kũrĩ andũ othe. **12** Wega ũcio wa Ngai
nĩguo ũtũrutaga kũregana na maũndũ marĩa matarĩ
ma kwĩyamũrĩra Ngai, na merirĩria mooru ma gũkũ
thĩ, na gũtũũra twĩgirĩrĩrĩire merirĩria ma mwĩrĩ, na
gũtũũra na mĩtũũrĩre ya ũngai na mĩrũngĩrĩru na ya
kwĩyamũrĩra Ngai mahinda-inĩ maya tũrĩ, **(aiōn g165)** **13**
o tũgĩetagĩrĩra kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩa kĩrĩ na kĩrathimo, hĩndĩ
ĩrĩa gũkaaguũranĩrio riiri wa Jesũ Kristũ, ũrĩa arĩ Ngai
witũ mũnene na Mũhonokia. **14** Nake nĩwe werutire
nĩ ũndũ witũ, nĩguo atũkũũre waganu-inĩ wothe, na
atherie andũ matuĩke ake kĩũmbe, arĩa marĩ na kĩyo gĩa
gwĩkaga maũndũ mega. **15** Rĩu-rĩ, maũndũ macio nĩmo
wagĩrĩirwo nĩkũrutanaga. Ũmanagĩrĩria na ũkaananagie
wĩ na wathani wothe. Ndũkanareke mũndũ o na ũrĩkũ
akũire.

3 Ririkanagia andũ acio atĩ maathĩkagĩre anene na
arĩa maathanaga, na matuĩke aathĩki, na makoragwo
mehaarĩirie kũruta wĩra wothe mwega, **2** ningĩ matikae
gũcambia mũndũ o na ũrĩkũ, no makorwo marĩ a thayũ
na acaayanĩri, na monanagie mĩtugo ya ũhooreri harĩ
andũ othe. **3** Nĩ ũndũ hĩndĩ ĩmwe-rĩ, o na ithuĩ twarĩ
akĩĩgu, na tũtiathĩkaga, na tũkaheenekaga; twarĩ ngombo
cia merirĩria ma mĩthemba yothe o na ikeno ciothe.
Twatũũraga tũrĩ na rũmena na ũiru, tũgathũũragwo o
na tũgathũũranaga mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **4** No hĩndĩ ĩrĩa
ũtugi wa Ngai Mũhonokia witũ na wendo ũrĩa atwendete
naguo ciaguũranĩirio-rĩ, **5** nĩatũhonokirie, na ti ũndũ
wa maũndũ ma ũthingu marĩa twekĩte, no nĩ ũndũ
wa tha ciake. Agĩtũhonokia na ũndũ wa gũtũtheria,
agĩtũciara rĩngĩ na agĩtwerũhia na ũndũ wa Roho
Mũtheru, **6** ũrĩa aatũitĩrĩirie na ũtaana nĩ ũndũ wa Jesũ
Kristũ Mũhonokia witũ, **7** nĩgeetha twatuuo athingu
nĩ ũndũ wa wega wake, tũtuĩke agai a muoyo wa tene
na tene kũringana na ũrĩa tũtũire twĩrĩgĩrĩire. **(aiōnios**

g166) **8** Ũhoro ũcio nĩ wa kwĩhokeka. Na ngũkĩenda waragie maũndũ maya ũgwatĩirie, nĩgeetha andũ arĩa mehokete Ngai memenyerie kwĩrutĩra na kĩyo gwĩkaga maũndũ mega. Maũndũ maya nĩ magĩrĩru kũna, na nĩ marĩ uumithio harĩ mũndũ o wothe. **9** No rĩrĩ, eheragĩra ngarari cia ũrimũ, na ũhoro wa gũkinyĩra njiarwa, na gũkararania, na mbaara cia ũhoro wa watho, tondũ maũndũ macio matirĩ uumithio, na nĩ ma tũhũ. **10** Mũndũ ũrĩa ũtũmaga kũgĩe na nyamũkano-rĩ, mũkaanagie riita rĩa mbere, na rĩa keerĩ. Thuutha wa ũguo, regana nake. **11** Wagĩrĩirwo nĩkũmenya atĩ mũndũ ta ũcio nĩ mwaganu na nĩ mwĩhia; nake we mwene nĩetuĩrĩire ciira. **12** Ndaarĩkia gũtũma Aritema kana Tukiko kũrĩwe, geria ũrĩa ũngĩhota ũũke kũrĩ niĩ gũkũ Nikopoli, tondũ nĩkuo nduĩte gũikara ihinda rĩa heho. **13** Ĩka ũrĩa wothe ũngĩhota ũteithie Zena ũrĩa wakiri, na Apolo rĩrĩa marĩkorwo marĩ rũgendo-inĩ, na wone atĩ marĩ na indo ciothe iria mabatarĩtio nĩcio. **14** Nao andũ aitũ nĩmemenyerie kũrutaga mawĩra marĩa mega, nĩguo mateithagĩrĩrie mabataro-inĩ ma o mũthenya nĩguo matigatũũre mũtũũrĩre ũtarĩ na uumithio. **15** Andũ arĩa othe tũrĩ nao nĩmamũgeithia. Geithia andũ arĩa othe matwendete thĩinĩ wa wĩtĩkio. Wega wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ inyuothe.

Filemona

1 Nĩ niĩ Paũlũ, njohetwo nĩ ũndũ wa Kristũ Jesũ, na Timotheo mũrũ wa Ithe witũ, Tũratũma marũa maya kũrĩ Filemona mũrata witũ ũrĩa twendete na mũruti wĩra hamwe na ithuĩ, **2** na kũrĩ mwarĩ wa Ithe witũ Apufia, o na kũrĩ Arikipo, ũrĩa ũrũagĩrĩra Ũhoro wa Ngai hamwe na ithuĩ, o na kũrĩ kanitha ũrĩa ũcemanagia gwaku mũciĩ. **3** Mũrogĩa na wega na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe witũ, na kuuma kũrĩ Mwathani Jesũ Kristũ. **4** Atĩrĩrĩ, rĩrĩa ngũkũririkana mahooya-inĩ makwa-rĩ, nĩnjookagĩria Ngai wakwa ngaatho hĩndĩ ciothe, **5** tondũ nĩnjiguaga ũhoro wa wĩtĩkio waku thĩĩnĩ wa Mwathani Jesũ, na ũrĩa wendete andũ arĩa othe aamũre. **6** Nĩhooyaga atĩ ũgĩe na kĩyo rĩrĩa ũkũgwatanĩra nao ũhoro wa wĩtĩkio waku, nĩgeetha magĩe na ũmenyo wa maũndũ mothe mega marĩa tũrĩ namo thĩĩnĩ wa Kristũ. **7** Wendani waku nĩũheete gĩkeno kĩnene mũno na ũkanyũmĩrĩria, nĩ tondũ wee, mũrũ wa Ithe witũ, nĩũcanjamũrĩte ngoro cia andũ arĩa aamũre. **8** Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, o na gũtuĩka no ngwathe ndĩ thĩĩnĩ wa Jesũ Kristũ, atĩ wĩke ũrĩa wagĩrĩire-rĩ, **9** nĩ kaba ngũthaithe ũwĩke nĩ ũndũ wa wendo. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, niĩ Paũlũ o na ndĩ mũthuuri mũkũrũ, na ningĩ ndĩ muohe nĩ ũndũ wa Kristũ Jesũ-rĩ, **10** ngũgĩgũthaitha nĩ ũndũ wa mũrũ wakwa Onesimo, ũrĩa watuĩkire mũrũ wakwa ndĩ gũkũ kĩoho-inĩ. **11** Mbere ĩyo ndaarĩ kĩene kũrĩwe, no rĩu nĩatuĩkĩte mũndũ wa bata harĩwe o na harĩ niĩ. **12** Nake nĩngũmũcookia kũrĩwe, na ngĩmũtũma no taarĩ ngoro yakwa mwene ndĩragũtũmĩra. **13** Nĩingĩrendire gũikara nake, nĩgeetha andeithagie handũ-inĩ haku, rĩu njohetwo nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega. **14** No ndiendire gwĩka ũndũ o na ũrĩkũ wee ũtetĩkĩrĩte, nĩgeetha ũndũ o wothe mwega wee ũngĩka ũkorwo ũrĩ wa kwĩyendera no ti wa kũringĩrĩrio. **15** No gũkorwo gĩtũmi gĩa akweherere kahinda kanini-rĩ, nĩgeetha agũcookerera mũtũũranie nake nginya tene, **(aiōnios g166)** **16** no ndagacooke arĩ o ngombo, no akorwo akĩrĩte ngombo, acooke arĩ mũrũ wa Ithe witũ mwende mũno. Nĩ wa bata mũno harĩ niĩ, no harĩwe nĩ wa bata makĩria, arĩ ta mũndũ o na ta mũrũ wa Ithe witũ thĩĩnĩ wa Mwathani. **17** Nĩ ũndũ ũcio angĩkorwo nĩũtuaga tũrĩ rũmwe nawe-rĩ, mwamũkĩre o ta ũrĩa ũngĩnyamũkĩra niĩ mwene. **18** Nake angĩkorwo nĩagwĩkĩte ũũru o na ũrĩkũ, kana hihi arĩ na thiirĩ waku-rĩ, andĩka atĩ thiirĩ ũcio nĩ wakwa. **19** Nĩ niĩ Paũlũ ndĩrakwandĩkĩra na guoko gwakwa mwene. Nĩngakũrĩha thiirĩ ũcio, o na gũtuĩka ndikwenda kũgweta atĩ o na wee mwene ũrĩ thiirĩ wakwa. **20** Atĩrĩrĩ, mũrũ wa Ithe witũ, niĩ ingĩenda ngĩe na uumithio uumĩte kũrĩwe thĩĩnĩ wa Mwathani; canjamũra ngoro yakwa thĩĩnĩ wa Kristũ. **21** Ndakwandĩkĩra marũa maya ndĩhokete atĩ ndũngĩaga kũnjathĩkĩra, na ngĩmenyaga atĩ nĩũgwĩka o na makĩria ya ũrĩa ngũrĩĩtie wĩke. **22** Hamwe na ũguo-rĩ, thondekera handũ ha gũikara, tondũ ndĩ na mwĩhoko atĩ nĩndĩtĩkĩrio njũke kũrĩ inyuĩ nĩ ũndũ wa mahooya marĩa mũhooyagĩra. **23** Epafara, ũrĩa tuohetwo nake nĩ ũndũ wa Kristũ Jesũ, nĩakũgeithia. **24** O na Mariko, na Arisitariko, na Dema, na Luka, arĩa tũrutithanagia wĩra nao, nĩmakũgeithia. **25** Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na roho waku.

Ahibirania

1 Matukũ-inĩ ma tene Ngai nĩarĩirie maithe maitũ na tũnua twa anabii maita maingĩ, na njĩra mwanya mwanya, **2** no matukũ-inĩ maya ma kũrigĩrĩria-rĩ, ithuĩ nĩatwarĩirie na njĩra ya Mũriũ, ũrĩa aatuire mũgai wa indo ciothe, o we ũrĩa thĩ yothe yombirwo na ũndũ wake. **(aiōn g165)** **3** Mũrũwe-rĩ, nĩwe wonanagia ũkengi wa riiri wake, na nĩwe mũhianĩre mũkinyanĩru kũna wa ũrĩa Ngai atarĩĩ, ningĩ nĩwe ũnyiitĩrĩire indo ciothe na kiugo gĩake kĩrĩ hinya. Nake aarĩkia gũtheria andũ mehia-rĩ, nĩaikarire thĩ guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ũnene kũu igũrũ. **4** Nĩ ũndũ ũcio agĩtuĩka mũnene gũkĩra araika, o ta ũrĩa rĩĩtwa rĩrĩa aagaĩirwo rĩrĩ inene gũkĩra rĩao. **5** Nĩ ũndũ-rĩ, nĩ mũraika ũrĩkũ Ngai arĩ eera atĩrĩ, "Wee nĩwe Mũrũ wakwa; ũmũthĩ nĩndatuĩka Thoguo"? O na kana akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ niĩ ngũtuĩka Ithe, nake atuĩke Mũrũ wakwa"? **6** Na ningĩ-rĩ, Ngai aarehe irigithathi rĩake gũkũ thĩ, oigire atĩrĩ, "Araika othe a Ngai nĩmamũinamĩrĩre, mamũhooe." **7** Akĩaria ũhoro wa araika oigire atĩrĩ, "Atũmaga araika ake matuĩke huho, nacio ndungata ciake agacitua nĩnĩmbĩ cia mwaki." **8** No ha ũhoro ũkoniĩ Mũriũ ekuuga atĩrĩ, "Wee Ngai, gĩtĩ gĩaku kĩa ũnene nĩgĩgatũũra tene na tene, nakĩo kĩhooto nĩkĩo gĩgaatuĩka mũthĩgi wa ũthamaki waku. **(aiōn g165)** **9** Wee wendete ũthingu no ũgathũũra waganu; nĩ ũndũ ũcio, Ngai, o we Ngai waku, nĩakwambararĩtie gũkĩra athiritũ aku othe na ũndũ wa gũgũitĩrĩria maguta ma gĩkeno." **10** Ningĩ akoiga atĩrĩ, "Wee Mwathani, o kĩambĩrĩria-inĩ, nĩwaarire mĩthingi ya thĩ, o narĩo igũrũ nĩ wĩra wa moko maku. **11** Icio nĩgũthira igaathira, no wee nĩgũtũũra ũgaatũũra; igaathira o ta nguo. **12** Ũgaacikũnja o ta ũrĩa nguo ndaaya ikũnjagwo; ikaagarũrũka o ta ũrĩa nguo igarũrũkaga. No wee ndũgarũrũkaga, na mĩaka yaku ndĩrĩ hĩndĩ ĩgaathira." **13** Nĩ ũndũ-rĩ, nĩ mũraika ũrĩkũ Ngai arĩ eera atĩrĩ, "Ikara thĩ guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo, nginya rĩrĩa ngaatũma thũ ciaku ituĩke gaturwa ka makinya maku"? **14** Githĩ araika othe ti maroho ma gũtungata, matũmĩtwo matungatagĩre arĩa makaagaya ũhonokio?

2 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtwagĩrĩirwo kũrũmbũiya mũno ũhoro ũrĩa twanaigua, nĩguo tũtikae gũtũgũgio tweherio kuuma harĩ guo. **2** Tondũ-rĩ, angĩkorwo ũhoro ũrĩa waririo nĩ araika warĩ mũrũmu-rĩ, na mũndũ o wothe wareganaga na ũhoro ũcio na akaũremera nĩaherithagio o ũrĩa kwagĩrĩire-rĩ, **3** tũngĩkĩaga atĩa kũherithio tũngĩnyarara ũhonokio mũnene ũũ? Ũhonokio ũyũ, ũrĩa waambire kũhunjio nĩ Mwathani, nĩwacookire gwĩkĩrwo hinya kũrĩ ithuĩ nĩ andũ arĩa maamũiguire. **4** Ningĩ Ngai agĩĩkĩra ũhoro ũyũ ũira atĩ nĩ wa ma na ũndũ wa kuonania marũũri na morirũ, o na kũringa ciama cia mĩthemba mĩingĩ, na akĩheana iheo cia Roho Mũtheru kũrĩ andũ kũringana na wendi wake. **5** Thĩ ĩrĩa tũkwaria ũhoro wayo, araika tio maaheetwo wathani wayo. **6** No nĩ harĩ mũndũ mũna ũheanĩte ũira handũ hamwe akoiga atĩrĩ: "Mũndũ akĩrĩ kĩ tondũ ũikaraga ũkĩmwĩciiragia, nake mũrũ wa mũndũ akĩrĩ kĩ atĩ nĩkĩo ũmũmenyagĩrĩra? **7** Watũmire atigie o hanini aiganane na araika, na ũkĩmũhumba thũmbĩ ya riiri o na gĩtĩĩo, **8** na ũkĩiga indo ciothe rungu rwa magũrũ make aciathage." Nake akĩiga indo ciothe rungu rwa mũndũ-rĩ, hatirĩ kĩndũ o na kĩrĩkũ Ngai aatigire gĩtarĩ watho-inĩ wa mũndũ. No rĩu tũtionaga indo ciothe irĩ watho-inĩ wa mũndũ. **9** No tuonaga Jesũ, ũrĩa gwa kahinda kanini watuĩtwo mũnini gũkĩra araika, no rĩu ekĩrĩtwo thũmbĩ ya riiri na ya gĩtĩĩo nĩ tondũ nĩanyariirĩkire na agĩkua, nĩgeetha, nĩ ũndũ wa Wega wa Ngai atuĩke wa gũcama gĩkuũ handũ ha andũ othe. **10** Nĩgũkorwo nĩ kwagĩrĩire atĩ Ngai, ũrĩa wombire indo ciothe na itũũraga nĩ ũndũ wake-rĩ, atũme mwambĩrĩria wa ũhonokio wao aagĩrĩre kũna kũna na ũndũ wa kũnyamario nĩguo arehe ciana nyingĩ riiri-inĩ wake. **11** Jesũ ũrĩa ũtũmaga andũ matuĩke atheru, o hamwe na acio matuĩtwo atheru, othe matuĩkaga andũ a nyũmba ĩmwe. Nĩ ũndũ ũcio Jesũ ndaconokaga akĩmeeta ariũ na aarĩ a Ithe. **12** Akoiga atĩrĩ, "Nĩngoimbũra rĩĩtwa rĩaku kũrĩ ariũ na aarĩ a Baba; nĩngainaga nyĩmbo cia gũkũgooca ndĩ kĩũngano-inĩ." **13** Ningĩ akoiga atĩrĩ, "Niĩ ngũiga mwĩhoko wakwa harĩ Ngai." O na ningĩ akoiga atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha, na ciana iria Ngai aaheete." **14** Kuona atĩ ciana icio irĩ na mwĩrĩ na thakame-rĩ, we o nake aatuĩkire o tao mwĩrĩ-inĩ, nĩgeetha na ũndũ wa gĩkuũ gĩake ahote kwananga ũrĩa ũrĩ na hinya wa gĩkuũ, nake nĩwe mũcukani, **15** na ohore arĩa matũire mohetwo ũkombo-inĩ matukũ mao mothe nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra gĩkuũ. **16** Nĩgũkorwo ti-itherũ ti araika ateithagia, no ateithagia rũciaro rwa Iburahĩmu. **17** Na nĩ ũndũ ũcio no nginya angĩahaananirio na ariũ na aarĩ a Ithe maũndũ-inĩ mothe, nĩguo atuĩke mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene ũiyũrĩtwo nĩ tha na mwĩhokeku agĩtungatĩra Ngai, na nĩguo arute horohio nĩ ũndũ wa mehia ma kĩrĩndĩ. **18** Nĩgũkorwo we mwene nĩathĩĩnĩkire rĩrĩa aageragio-rĩ, nĩahotaga gũteithia andũ arĩa mageragio.

3 Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ atheru, o inyuĩ mũgwataniire ũhoro wa gwĩtwo kũrĩa kuumĩte na igũrũ, mwĩcũranagiei ũhoro wa Jesũ, o we mũtũmwo na mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene ũrĩa tuumbũraga ũhoro wake. **2** We aarĩ mwĩhokeku kũrĩ ũrĩa wamwamũrire, o ta ũrĩa Musa aarĩ mwĩhokeku maũndũ-inĩ mothe ma nyũmba ya Ngai. **3** Jesũ nĩonekanĩte aagĩrĩire kũheo gĩtĩĩo kĩnene gũkĩra Musa, o ta ũrĩa mwaki wa nyũmba aagĩrĩirwo nĩ gũtĩĩo gũkĩra nyũmba yo nyene. **4** Nĩgũkorwo nyũmba o yothe nĩĩrĩ mũndũ ũrĩa wamĩakire, no Ngai nĩwe mwaki wa indo ciothe. **5** Nake Musa, aarĩ mwĩhokeku maũndũ-inĩ mothe ma nyũmba ya Ngai arĩ o ndungata, agakĩrutaga ũira wa maũndũ marĩa makaaheanwo thuutha-inĩ. **6** No Kristũ arĩ Mũriũ aarĩ mwĩhokeku na akarũgamĩrĩra nyũmba ya Ngai. Na ithuĩ tũrĩ nyũmba ĩyo yake, tũngĩikara tũrũmĩtie ũmĩrĩru witũ na kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩa twĩrahagĩra. **7** Nĩ ũndũ-rĩ, o ta ũrĩa Roho Mũtheru oigaga, atĩrĩ: "Ũmũthĩ, mũngĩigua mũgambo wake, **8** mũtikoomie ngoro cianyu ta hĩndĩ ĩrĩa mwanemeire, andũ makĩĩngeria marĩ kũu werũ-inĩ, **9** kũrĩa maithe manyu maangerirrie na makĩndoria, na makĩona ciĩko ciakwa, ihinda rĩa mĩaka mĩrongo ĩna. **10** Nĩkĩo ndaarakarĩire rũciaro rũu, ngĩkiuga atĩrĩ, 'Ngoro cia andũ aya itururaga hĩndĩ ciothe, na matirĩ maamenya njĩra ciakwa.' **11** Nĩ ũndũ ũcio ngĩĩhĩta na mwĩhĩtwa

ndakarîte, ngiuga atîrî, ‘Matirî hîndî magaatoonya kîhurûko-inî gîakwa.’” **12** Ariũ na aarî a Ithe witũ, mwîmenyererei hatikagîe o na ũmwe wanyu ũrî na ngoro îihagia na îtetîkagia, îrîa îgarûrûkaga, îgatigana na Ngai ũrîa ũrî muoyo. **13** No ũmanagîrîriai mũndũ na ũrîa ũngî o mũthenya, o rîrîa rîothe mũthenya ũrîîtagwo Ũmũthî, nîgeetha gũtikagîe o na ũmwe wanyu ũkũũmio ngoro nî ũndũ wa kũheenererio nî mehia. **14** Tondũ ũcio, tũngîrũmia wega mwîhoko ũrîa twarî naguo kuuma o kîambîrîria nginya ithirîro-rî, nîtũgaatuîka a kũgwatanîra hamwe na Kristũ. **15** O ta ũrîa kwîrîtwo, atîrî: “Ũmũthî, mũngîigua mũgambo wake, mũtikoomie ngoro cianyu ta hîndî îrîa mwanemeire.” **16** Nî andũ arîkũ acio maaiguire na makîmũkararia? Githî ti arîa othe moimîte Misiri matongoretio nî Musa? **17** Ningî-rî, nî andũ arîkũ aarakarîire mîaka îyo mîrongo îna? Githî ti arîa meehirie, na magîkua, o arîa ciimba ciao ciagũire kũu werũ-inî? **18** Ningî-rî, nî andũ arîkũ Ngai ehîtire na mwîhîtwa atî gũtirî hîndî magaatoonya ũhurûko-inî wake, tiga o andũ acio maaregire kũmwathîkîra? **19** Tũgakîona atîrî, matiahotire gũtoonya kuo nî ũndũ wa kwaga gwîtîkia kwao.

4 Nî ũndũ ũcio-rî, kuona atî kîîranîro gîa gũtoonya ũhurûko-inî wake kîrî o ho-rî, nîtwîmenyererei gũtikagîe o na ũmwe wanyu ũtagagîkinyîra. **2** Nîgũkorwo o na ithuî nîtũhunjîirio Ũhoro-ũyũ-Mwega o tao; no ũhoro ũrîa maaiguire ndũigana kũmaguna, tondũ arîa maũiguire matiawamũkîrire na wîtîkio. **3** Na rîrî, ithuî arîa twîtîkîtie nî ithuî tũtoonyaga kîhurûko-inî kîu, o ta ũrîa Ngai oigire atîrî, “Nî ũndũ ũcio ngîîhîta na mwîhîtwa ndakarîte, ngiuga atîrî, ‘Matirî hîndî magaatoonya kîhurûko-inî gîakwa.’” O na gũtuîka wîra wake nîwathirîte kuuma o rîrîa thî yombirwo. **4** Nîgũkorwo nî harî handũ hana aarîtie ũhoro wa mũthenya wa mũgwanja, akoiga atîrî: “Nake Ngai akîhurũka mũthenya wa mũgwanja, agîtigana na wîra wake wothe.” **5** O na ningî hau mbere nîoigîte atîrî, “Matirî hîndî magaatoonya ũhurûko-inî wakwa.” **6** Nîtũkuona atî nî kũrî amwe matigaire gũtoonya kîhurûko-inî kîu kîeranîirwo, nîgũkorwo arîa maahunjîirio Ũhoro-ûrîa-Mwega mbere matiatoonyire tondũ nîmagire gwathîka. **7** Nî ũndũ ũcio, o rîngî Ngai akîamũra mũthenya mũna, akîwîîta Ũmũthî, thuutha wa matukũ maingî gũthira rîrîa aarirje na kanua ka Daudi, ta ũrîa oigîte hau mbere atîrî: “Ũmũthî, mũngîigua mũgambo wake, mũtikoomie ngoro cianyu.” **8** Tondũ korwo Joshua nîamaheete ũhurûko-rî, Ngai ndangîacookire kwaria ũhoro wa mũthenya ũngî thuutha ũcio. **9** Tondũ ũcio nîgũtigaire Thabatũ ya kũhurũka ya andũ a Ngai; **10** nîgũkorwo mũndũ o wothe ũrîa ũtoonyaga kîhurûko-inî kîa Ngai o nake nîahurũkaga agatigana na wîra wake, o ta ũrîa Ngai aahurũkire agîtigana na wîra wake. **11** Nî ũndũ ũcio, nîtwîrutanîrie na kîyo gũtoonya ũhurûko-inî ũcio, nîgeetha gũtikanagîe mũndũ o na ũrîkũ ũkaagũa nî ũndũ wa kũrũmîrîra kîonereria kîa ũremi wao. **12** Nîgũkorwo ũhoro wa Ngai ũrî muoyo na ũrî hinya. Nî mũũgî gũkîra rũhiũ rwa njora rũnooretwo mîena yeerî, ũgatheeca ũkagayũkania muoyo na roho, o na ũkagayania marũngo na maguta marîa makoragwo mahîndî-inî, na ningî ũgatuîra meciiria na matua ma ngoro. **13** Gũtirî kîndũ o na kîmwe kîa iria ciombirwo kîhithîtwo kuuma maitho-inî ma Ngai. Indo ciothe nîhumbũrie na ikaguũrio mbere ya maitho ma ũrîa tũkaahe ũhoro witũ. **14** Nî ũndũ ũcio, kuona atî tũrî na mũthîinjîri-Ngai mũnene mũno ũrîa ũhungurîte agakinya o igũrũ, na nîwe Jesũ mũrũ wa Ngai-rî, nîtũrũmiei na hinya wîtîkio ũrîa tuumbũraga. **15** Nîgũkorwo tũtirî na mũthîinjîri-Ngai mũnene ũtangîhota gũtũiguîra tha ũhũthũ-inî witũ, no nî tũrî na ũmwe wanagerio ikîro-inî ciothe o ta ithuî, no ndaigana kwîhia. **16** Hakîrî ũguo-rî, nîtũkuhîrîriei gîtî kîa Ũnene kîrîa kîa Wega wake tũrî na ũũmîrîru, nîgeetha tũkaiguîrwo tha, na tuone Wega wake wa gũtũteithagia hîndî îrîa tũbatarîte.

5 Rîu-rî, mũthîinjîri-Ngai ũrîa mũnene o wothe athuuragwo kuuma gatagatî ka andũ na agatuuo wa kũmarũgamîrîra maũndũ-inî marîa makoniî Ngai, nîguo arutage maruta na magongona nî ũndũ wa kũhoroheria mehia. **2** Nake nîahotaga gũkirîrîria arîa matarî na ũmenyo o na arîa maturuurîte, kuona atî o nake nîarî ũhũthũ wake. **3** Ũndũ ũyũ nîguo ũtũmaga arute magongona ma kũhoroheria mehia make mwene, o ta ũrîa amarutaga nî ũndũ wa mehia ma kîrîndî. **4** Gũtirî mũndũ wîheaga gîtîîo kîu we mwene; no nginya akorwo etîtwo nî Ngai, o ta ũrîa Harũni eetirwo. **5** Nî ũndũ ũcio, o nake Kristũ ndaigana kwîyoera ũgooci wa gũtuîka mũthîinjîri-Ngai ũrîa mũnene. No nî Ngai wamwîrire atîrî, “Wee nîwe Mũrũ wakwa; ũmũthî nîndatuîka Thoguo.” **6** Na handũ hangî oigîte atîrî, “Wee ũrî mũthîinjîri-Ngai nginya tene, o ta ũrîa Melikisedeki aatarîî.” **(aiōn g165)** **7** Matukũ-inî marîa Jesũ aatũũraga gũkũ thî-rî, nîahooyaga na agathaitha Ngai, agîkayaga mũno agîitaga maithori kũrî ũcio ũngîahotire kũmũhonokia kuuma gîkuũ-inî, na nîaiguagwo nî ũndũ wa kwînyiihia gwake. **8** O na gũtuîka aarî mũriũ, nîerutire gwathîka nî ũndũ wa ũrîa aanyariirîkire, **9** na aarîkia gũtuuo mwagîrîru kũna, agîtuîka kîhumo kîa ũhonokio ũrîa ũtagaathira harî arîa othe mamwathîkagîra, **(aiōnios g166)** **10** nake Ngai akîmũtua mũthîinjîri-Ngai mũnene o ta ũrîa Melikisedeki aatarîî. **11** Nîtũrî na maũndũ maingî tũngîmwîra makoniî ũhoro ũyũ, no nî hinya kũmũtaarîria tondũ mũtinyiitaga maũndũ narua. **12** Nî ũndũ-rî, o na gũtuîka rîu mwagîrîirwo nîgũkorwo mũrî arutani-rî, nîmũbatarîte mũndũ wa kũmũruta maũndũ marîa mwarutîtwo kîambîrîria ma kiugo kîa Ngai o rîngî. Inyuî mũbataire kũheo iria, no ti irio nyũmũ! **13** Mũndũ o wothe ũnyuuaga iria, tondũ no gakenge-rî, ndangîmenya wega ũhoro wa ũrutani wa ũthingu. **14** No irio iria nyũmũ nî cia andũ arîa agima, arîa nî ũndũ wa kũmenyera gũcihũthîra kaingî, nîmerutîte gũkũũrana wega na ũũru.

6 Nî ũndũ ũcio nîtũtiganei na morutani marîa ma kîambîrîria ma ũhoro wa Kristũ, na tũthiî na mbere na gũkũra, na tũtige kwambîrîria gwaka mũthingi rîngî wa kũrutana ũhoro wa kwîrira nî ũndũ wa ciîko iria cierekagîria mũndũ gîkuũ-inî, na ũrutani wa gwîtîkia thîinî wa Ngai, **2** na morutani ma ũbatithio, na ma

kũigĩrĩrwo moko, o na ma kũriũka kwa arĩa akuũ, o na ma gũtuĩrwo ciira wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **3** Na noguo tũrĩĩkaga, Ngai angĩĩtĩkĩrĩria. **4** Na rĩrĩ, nĩ ũndũ ũrĩ hinya mũno kũrĩ andũ arĩa maanathererwo nĩ ũtheri, na magacama kĩheo kĩrĩa kiumĩte igũrũ, na magakorwo matuĩtwo a ngwatanĩro ya Roho Mũtheru, **5** o acio macamĩte wega wa kiugo kĩa Ngai na maahinya ma ihinda rĩrĩa rĩgooka, **(aiōn g165)** **6** andũ acio mangĩgũa na matigane na maũndũ macio-rĩ, gũtingĩhoteka kũmacookia rĩngĩ merire, nĩ tondũ nĩ kwambithia marambithia Mũrũ wa Ngai mũtĩ igũrũ o rĩngĩ, na makamũnyararithia kũrĩ kĩrĩndĩ. **7** Mũgũnda ũrĩa uragĩrwo nĩ mbura kaingĩ na ũgacooka ũgaciara maciaro mega ma kũguna arĩa marĩmĩĩrwo-rĩ, nĩũrathimagwo nĩ Ngai. **8** No mũgũnda ũrĩa ũkũraga mĩigua na mahiũ ma nyeki-inĩ nĩ wa tũhũ, na ũrĩ ũgwati-inĩ wa kwĩrehithĩria kĩrumi. Marigĩrĩrio-inĩ nĩgũcinwo ũgaacinwo. **9** Arata akwa nyendete mũno, o na tũkĩaragia ũguo, ha ũhoro wanyu-rĩ, nĩtwĩrĩgĩrĩire maũndũ mega kũrĩ macio, o marĩa marehanaga na ũhonokio. **10** Tondũ Ngai ndaagĩte kĩhooto; ndakaaraiganĩrwo nĩ wĩra wanyu o na wendo ũrĩa muonanĩtie nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩake rĩrĩa mwateithagia andũ arĩa aamũre, o na rĩu no mũrathiĩ na mbere na kũmateithia. **11** Tũngĩenda mũndũ o mũndũ wanyu onanie kĩyo o ta kĩu o nginya mũthia, nĩguo mũkaahingĩrio maũndũ marĩa mũtũire mwĩrĩgĩrĩire. **12** Tũtikwenda mũtuĩke igũũta, no tũkwenda mwĩgerekanagie na andũ, arĩa nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia na gũkirĩrĩria kwao nĩkuo gũtũmaga magaĩrwo maũndũ marĩa meranĩirwo. **13** Rĩrĩa Ngai eerĩire Iburahĩmu kĩĩranĩro gĩake, eehĩtire akĩgwetaga we mwene, nĩgũkorwo gũtiarĩ na ũngĩ mũnene kũrĩ we wa kwĩhĩta nake, **14** akiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ nĩngũkũrathima na ngũhe njiaro nyingĩ." **15** Na nĩ ũndũ ũcio, thuutha wa Iburahĩmu gweterera akirĩrĩirie-rĩ, nĩaheirwo kĩrĩa eerĩirwo. **16** Tondũ rĩĩrĩ, andũ mehĩtaga na mũndũ ũrĩa mũnene kũmakĩra, naguo mwĩhĩtwa ũgakindĩra ũrĩa kwĩrĩtwo, na ũgakĩniina ngarari ciothe. **17** Na tondũ Ngai nĩendaga kuonania hatarĩ nganja kũrĩ agai a maũndũ marĩa meranĩirwo atĩ itua rĩake rĩrĩa aatuĩte rĩtingĩgarũrũka-rĩ, nĩakindĩrire ũhoro ũcio na mwĩhĩtwa. **18** Ngai eekire ũguo na ũndũ wa maũndũ meerĩ matangĩgarũrĩka, o marĩa gũtangĩhoteka Ngai aheenanie namo, nĩgeetha ithuĩ arĩa tuonete handũ ha kũũrĩra twĩgwatĩre kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩa tũheetwo, tũhote kũũmĩrĩria mũno. **19** Kĩĩrĩgĩrĩro gĩkĩ tũrĩ nakĩo kĩhaana ta nanga ya ngoro, nakĩo nĩ kĩrũmu, na nĩ kĩa ma. Nakĩo gĩtoonyaga handũ-harĩa-haamũre thuutha wa gĩtama kĩrĩa kĩnene, **20** o harĩa Jesũ, ũrĩa wathiire mbere iitũ, aatoonyire ithenya riitũ. Nake nĩatuĩkĩte mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene o nginya tene, o ta ũrĩa Melikisedeki aatariĩ. **(aiōn g165)**

7 Atĩrĩrĩ, Melikisedeki ũcio aarĩ mũthamaki wa Salemu na mũthĩnjĩri-Ngai, o Ngai-Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno. Nĩwe watũngire Iburahĩmu akĩinũka aarĩkia kũhoota athamaki, na akĩmũrathima, **2** nake Iburahĩmu akĩmũhe gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo ciothe. Rĩĩtwa rĩake rĩgĩtaũrwo mbere nĩ kuuga "mũthamaki wa ũthingu"; ningĩ "mũthamaki wa Salemu" nĩ kuuga "mũthamaki wa thayũ". **3** Ndaarĩ na ithe kana nyina, kana kĩruka gĩake, na ndaarĩ na kĩambĩrĩria kĩa matukũ kana mũthia wa muoyo wake, nĩ ũndũ ũcio, we ahaana ta Mũrũ wa Ngai, egũtũũra arĩ mũthĩnjĩri-Ngai nginya tene. **4** Ta mwĩciirie ũrĩa aarĩ mũnene: Atĩ o na ithe witũ Iburahĩmu nĩamũgaĩire gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo iria aatahĩte! **5** Na rĩrĩ, watho uugĩte atĩ andũ a rũciaro rwa Lawi arĩa matuĩkaga athĩnjĩri-Ngai metagie gĩcunjĩ gĩa ikũmi kuuma kũrĩ andũ, ũguo nĩ kuuga ariũ a ithe wao, o na gwatuĩka ariũ a ithe wao nĩ a rũciaro rwa Iburahĩmu. **6** No mũndũ ũcio ndaarĩ wa rũciaro rwa Lawi, no nĩamũkĩrire gĩcunjĩ gĩa ikũmi kuuma kũrĩ Iburahĩmu, na akĩrathima ũcio werĩirwo ciĩranĩro. **7** Na hatirĩ nganja atĩ mũndũ ũrĩa mũnini nĩwe ũrathimagwo nĩ ũrĩa mũnene. **8** Tũgakĩona atĩ, mwena ũmwe gĩcunjĩ kĩu gĩa ikũmi kĩũnganagio nĩ andũ arĩa macookaga gũkua, na nĩo Alawii; naguo mwena ũcio ũngĩ, kĩrutagĩrwo mũndũ ũrĩa uumbũrĩtwo ũhoro wake atĩ atũũraga o muoyo. **9** O na mũndũ no oige atĩ Lawi, ũcio ũrutagĩrwo gĩcunjĩ kĩu gĩa ikũmi, we mwene nĩarutire gĩcunjĩ kĩu na njĩra ya Iburahĩmu, **10** tondũ hĩndĩ ĩrĩa Melikisedeki aacemanirie na Iburahĩmu, Lawi aarĩ mũthiimo-inĩ wa ithe ũcio wa tene. **11** Korwo ũkinyanĩru kũna nĩũngĩonekanire na njĩra ya ũthĩnjĩri Ngai wa Alawii-rĩ, (nĩ ũndũ kĩrĩndĩ kĩaheirwo watho na njĩra ĩyo), gwakĩrĩ bata ũngĩ ũrĩkũ gũũke mũthĩnjĩri-Ngai ũngĩ, ũtariĩ ta Melikisedeki, na ndatuĩke ta wa nyũmba ya Harũni? **12** Nĩgũkorwo ũhoro wa ũthĩnjĩri-Ngai ũngĩgarũrĩrwo-rĩ, o naguo watho no nginya ũgarũrĩrwo. **13** Nake mũndũ ũrĩa maũndũ maya maarĩtio nĩ ũndũ wake oimĩte mũhĩrĩga-inĩ ũngĩ, ũrĩa gũtarĩ mũndũ waguo ũrĩ watungatĩra Ngai kĩgongona-inĩ. **14** Nĩgũkorwo nĩkũĩkaine wega atĩ Mwathani witũ oimire mũhĩrĩga-inĩ wa Juda, na ha ũhoro wa mũhĩrĩga ũcio-rĩ, Musa ndaigana kuuga ũndũ o na ũrĩkũ ũkoniĩ athĩnjĩri-Ngai. **15** Na rĩrĩ, ũhoro ũrĩa twarĩtie no ũmenyeke wega makĩria angĩkorwo mũthĩnjĩri-Ngai ũngĩ ũtariĩ ta Melikisedeki nĩonekanĩte, **16** ũrĩa ũtuĩkĩte mũthĩnjĩri-Ngai, na ti kũringana na mũtugo wa rũciaro rwake, no nĩ tondũ wa ũhoti wa muoyo ũrĩa ũtathiraga. **17** Nĩgũkorwo nĩkuumbũrĩtwo atĩrĩ: "Wee ũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai nginya tene, o ta ũrĩa Melikisedeki aatariĩ." **(aiōn g165)** **18** Watho wa mbere nĩũtiganĩtwo naguo tondũ ndwarĩ na hinya na ũkaaga bata **19** (nĩgũkorwo watho ndũrĩ ũndũ watũmire wagĩrĩre kũna), no nĩtũheetwo kĩĩrĩgĩrĩro kĩega makĩria kĩrĩa gĩtũhotithagia gũkuhĩrĩria Ngai. **20** Na ũndũ ũyũ ndwekirwo hatarĩ mwĩhĩtwa! Andũ acio angĩ nĩmatuĩkaga athĩnjĩri-Ngai hatarĩ mwĩhĩtwa, **21** nowe aatuĩkire mũthĩnjĩri-Ngai na mwĩhĩtwa, rĩrĩa Ngai aamwĩrire atĩrĩ: "Jehova nĩehĩtĩte, na ndangĩĩricũkwo, akoiga atĩrĩ: 'Wee ũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai nginya tene.'" **(aiōn g165)** **22** Nĩ ũndũ wa mwĩhĩtwa ũyũ, Jesũ nĩatuĩkĩte mũrũgamĩrĩri wa kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩega makĩria. **23** Ningĩ-rĩ, nĩgũkoretwo na athĩnjĩri-Ngai aingĩ ta acio hau mbere, nĩgũkorwo nĩmakuaga magakĩgirio gũthiĩ na mbere na ũtungata ũcio. **24** No tondũ Jesũ atũũraga muoyo nginya tene-rĩ, ũthĩnjĩri-Ngai wake nĩ wa gũtũũra nginya tene. **(aiōn g165)** **25** Nĩ ũndũ ũcio nĩahotaga kũhonokia kũna arĩa othe mokaga kũrĩ Ngai magereire harĩ we, nĩgũkorwo egũtũũra amathaithanagĩrĩra. **26**

Tondũ nĩ kwagĩrĩire tũgĩe na mũthĩnjĩri-Ngai mũnene ta ũcio, atũhingagĩrie bata witũ, na akorwo arĩ mũtheru, na atarĩ ũcuuke, kana rĩhia, na aamũranĩtio na ehia, o na agatũũgĩrio igũrũ rĩa igũrũ. **27** We ndekũbatara kũruta magongona mũthenya o mũthenya ta ũrĩa athĩnjĩri-Ngai anene acio angĩ meekaga, mbere nĩ ũndũ wa mehia make mwene, na thuutha ũcio nĩ ũndũ wa mehia ma kĩrĩndĩ. We nĩarutire igongona nĩ ũndũ wa mehia mao ihinda o rĩmwe rĩa kũigana hĩndĩ ĩrĩa eerutire we mwene. **28** Nĩgũkorwo watho ũtuaga andũ matarĩ hinya athĩnjĩri Ngai anene; no mwĩhĩtwa, ũrĩa wokire thuutha wa watho, nĩwaamũrire Mũriũ, ũrĩa ũtuĩkĩte mwagĩrĩru kũna nginya tene. **(aiōn g165)**

8 Atĩrĩrĩ, ũhoro ũrĩa tũraaria nĩ atĩ: Nĩ tũrĩ na mũthĩnjĩri-Ngai-mũnene, ũrĩa ũikarĩte thĩ guoko-inĩ kwa ũrĩo gwa gĩtĩ kĩa Ũnene kĩa ũthamaki wa igũrũ, **2** nake nĩ mũtungatĩri wa handũ-harĩa-haamũre, o kũu hema-inĩ ya gũtũnganwo ĩrĩa ya ma ĩrĩa yaakirwo nĩ Mwathani, no ti mũndũ. **3** Na rĩrĩ, mũthĩnjĩri-Ngai mũnene o wothe aathuuragwo nĩguo arutage iheo na magongona, na nĩ ũndũ ũcio o nake no nginya akorwo arĩ na kĩndũ gĩa kũruta. **4** Korwo arĩ o gũkũ thĩ-rĩ, ndangĩrĩ mũthĩnjĩri-Ngai, nĩgũkorwo nĩ kũrĩ andũ arĩa marutaga iheo iria ciathanĩtwo nĩ watho. **5** Nao matungataga mũhianĩre wa handũ-harĩa-haamũre na kĩĩruru kĩa maũndũ marĩa marĩ igũrũ. Ũndũ ũcio nĩguo watũmire Musa ataarwo hĩndĩ ĩrĩa eeharagĩria gwaka Hema-ya-Gũtũnganwo, akĩĩrwo atĩrĩ: "Menyerera wone nĩwathondeka indo icio ciothe kũringana na mũhianĩre ũrĩa wonirio ũrĩ kĩrĩma-inĩ." **6** No rĩrĩ, ũtungata ũrĩa Jesũ aheetwo nĩũkĩrĩte wao, o ta ũrĩa kĩrĩkanĩro kĩrĩa arĩ we mũiguithania wakĩo gĩkĩrĩte kĩrĩa gĩkũrũ, na ningĩ kĩhaandĩtwo na ciĩranĩro njega makĩria. **7** Nĩgũkorwo kĩrĩkanĩro kĩa mbere gĩtangĩarĩ na mahĩtia, gũtingĩagĩire bata wa gwetha kĩngĩ gĩa keerĩ. **8** No Ngai nĩoonire andũ marĩ na mahĩtia, akiuga atĩrĩ: "Matukũ nĩmarooka, rĩrĩa ngaarĩkanĩra kĩrĩkanĩro kĩerũ na nyũmba ya Isiraeli, o hamwe na nyũmba ya Juda, nĩguo Mwathani ekuuga. **9** Nakĩo kĩrĩkanĩro kĩu gĩtikahaana ta kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndaarĩkanĩire na maithe mao ma tene rĩrĩa ndaamanyiitire na guoko, ngĩmatongoria, ngĩmaruta bũrũri wa Misiri, na tondũ matiigana gũikara marĩ ehokeku harĩ kĩrĩkanĩro gĩakwa, na nĩĩ ngĩmahutatĩra, ũguo nĩguo Mwathani ekuuga. **10** Gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa ngaarĩkanĩra na nyũmba ya Isiraeli ihinda rĩu rĩathira, nĩguo Mwathani ekuuga. Nĩngekĩra watho wakwa meciiria-inĩ mao, na ningĩ ndĩwaandĩke ngoro-inĩ ciao. Na nĩĩ ngaatuĩka Ngai wao, nao matuĩke andũ akwa. **11** Gũtigacooka gũkorwo na mũndũ ũkũruta ũrĩa ũngĩ, kana mũndũ arute mũrũ wa ithe amwĩre atĩrĩ, 'Menyana na Mwathani,' tondũ andũ othe nĩmagakorwo maamenyete, kuuma ũrĩa mũnini mũno wao nginya ũrĩa mũnene. **12** Nĩgũkorwo nĩngamarekera waganu wao, na ndigacooka kũririkana mehia mao." **13** Na rĩrĩ, rĩrĩa ekwaria ũhoro wa kĩrĩkanĩro kĩerũ-rĩ, nĩgũtua aatuire kĩrĩa kĩa mbere gĩkũrũ; na kĩndũ o gĩothe kĩrakũra-rĩ, gĩtuĩkaga gĩa gũthira, gĩkabuĩria o biũ.

9 Rĩu-rĩ, kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩa mbere nĩ kĩarĩ na mawatho maakoniĩ ũhoro wa kũhooya Ngai, o na ningĩ nĩ kwarĩ na handũ-harĩa-haamũre gũkũ thĩ. **2** Nĩ kwarĩ na hema yathondeketwo, na kanyũmba kayo ka mbere nĩ haarĩ na mũtĩ ũrĩa wa gũcuuria matawa, na metha, na mĩgate ĩrĩa mĩamũre; hau nĩho heetagwo "Handũ-harĩa-Hatheru." **3** Thuutha wa gĩtama gĩa keerĩ haarĩ na kanyũmba geetagwo, "Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno," **4** na hau nĩho haarĩ kĩgongona gĩa thahabu gĩa gũcinĩrwo ũbumba, na nĩho haarĩ ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro rĩrĩa rĩahumbĩrĩtwo na thahabu kũndũ guothe. Thĩinĩ wa ithandũkũ rĩu nĩ haarĩ na nyũngũ ya thahabu yarĩ na mana, na rũthanju rwa Harũni rũrĩa rwathundũkĩte, na ihengere cia mahiga iria ciandĩkĩtwo. **5** Igũrũ wa ithandũkũ rĩu nĩ haarĩ na akerubi a Riiri, mahumbĩrĩte gĩtĩ-gĩa-tha. No rĩu tũtingĩhota gũtaarĩria wega rĩu ũhoro wa kĩndũ o kĩndũ. **6** Nacio indo ciothe ciarĩkia kũbangwo ũguo-rĩ, athĩnjĩri-Ngai nao maatoonyaga kanyũmba kau ka mbere hĩndĩ ciothe nĩguo marute wĩra wao wa ũtungata. **7** No rĩrĩ, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene nowe wiki watoonyaga kanyũmba karĩa ga thĩinĩ, na aatoonyaga o ihinda o rĩmwe mwaka, na ndangĩatoonyire atakuuĩte thakame ya kũruta igongona nĩ ũndũ wake mwene na nĩ ũndũ wa mehia ma andũ marĩa meekĩte matekũmenya. **8** Ũndũ ũyũ nĩguo Roho Mũtheru oonanagia naguo atĩ njĩra ya gũtoonya Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno ndĩakoretwo ĩguũranĩirio ihinda rĩrĩa rĩothe hema ya mbere yarĩ ho. **9** Gĩkĩ gĩkĩrĩ o kĩonereria kĩa matukũ maya tũrĩ, atĩ maruta na magongona marĩa maarutagwo matingĩahotire gũtheria thamiri ya mũndũ ũrĩa mũhooi Ngai. **10** Maũndũ macio makoniĩ o ũhoro wa kũrĩa na kũnyua, na magongona ma mĩthemba mĩingĩ ya gwĩtheria na mawatho ma na igũrũ tu, marĩa maathanĩtwo mekagwo nginya ihinda rĩrĩa maũndũ makeerũhio rĩgaakinya. **11** Rĩrĩa Kristũ ookire arĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene wa maũndũ mega marĩa marĩ kuo-rĩ, nĩagereire hema-inĩ ĩrĩa nene na nginyanĩru ĩrĩa ĩtathondeketwo na moko ma andũ, naguo ũguo nĩ kuuga ti ya mũmbĩre wa thĩ ĩno. **12** Ndaatoonyire na ũndũ wa thakame ya mbũri na njaũ; nowe aatoonyire Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno riita o rĩmwe rĩa kũigana na ũndũ wa thakame yake we mwene, arĩkĩtie gũkũũra andũ na ũkũũri ũrĩa ũtagaathira. **(aiōnios g166)** **13** Thakame ya mbũri na ndegwa, na mũhu wa moori ĩcinĩtwo, ciaminjaminjĩrio arĩa marĩ na thaahu, nĩciamatheragia na ikaniina thaahu mĩĩrĩ yao. **14** Githĩ thakame ya Kristũ, ũrĩa werutire arĩ igongona rĩtarĩ kaũũgũ harĩ Ngai nĩ ũndũ wa Roho wa tene na tene, ndĩngĩgĩtheria thamiri ciitũ makĩria nĩguo itigane na ciiko iria cierekagĩria mũndũ gĩkuũ-inĩ, nĩguo tũtungatagĩre Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo! **(aiōnios g166)** **15** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, Kristũ nĩwe mũiguithania wa kĩrĩkanĩro kĩerũ, nĩguo arĩa metĩtwo mahote kũgaĩrwo igai rĩrĩa rĩĩranĩirwo rĩtagaathira, kuona atĩ rĩu nĩakuĩte arĩ mũkũũri wa kũmakũũra kuuma mehia-inĩ marĩa meekĩtwo kĩrĩkanĩro-inĩ kĩrĩa kĩa mbere. **(aiōnios g166)** **16** Tondũ ha ũhoro ũkoniĩ kwĩgaya-rĩ, nĩ kwagĩrĩire kũmenyeke wega atĩ ũcio wĩgaĩte nĩakuĩte, **17** nĩ ũndũ kwĩgaya kũgĩaga na hinya rĩrĩa mũndũ ũrĩa wĩgaĩte aarĩkia gũkua; kwĩgaya gũtirĩ hinya rĩrĩa rĩothe ũrĩa

wĩgaĩte arĩ muoyo. **18** Ũguo noguo o nakĩo kĩrĩkanĩro kĩa mbere gĩtingĩagĩire na hinya hatarĩ thakame. **19** Hĩndĩ ĩrĩa Musa aarĩkirie kũhe andũ othe maathani mothe marĩa maandĩkĩtwo watho-inĩ-rĩ, nĩoire thakame ya njaũ, o hamwe na maaĩ, na guoya mũtune, na mathĩgĩ ma mũthobi akĩminjaminjĩria ibuku rĩa gĩkũnjo o na andũ othe. **20** Akĩmeera atĩrĩ, "Ĩno nĩyo thakame ya kĩrĩkanĩro, kĩrĩa Ngai amwathĩte mwathĩkagĩre." **21** Ningĩ o ũndũ ũmwe, akĩminjaminjĩria Hema-ya-Gũtũnganwo thakame o hamwe na indo iria ciothe ciahũthagĩrwo gũtungatĩra Ngai nacio. **22** Na ti-itherũ, kũringana na watho hakuhĩ indo ciothe itheragio na thakame, na hatarĩ gũitwo gwa thakame-rĩ, gũtirĩ kũrekerwo kwa mehia. **23** Nĩ ũndũ ũcio, nĩ kwagĩrĩire mĩhaano ya indo iria irĩ igũrũ ĩtheragio na magongona macio, no indo cia igũrũ cio nyene itheragio na magongona mega kũrĩ macio. **24** Nĩgũkorwo Kristũ ndaatoonyire handũ-harĩa-haamũre haakĩtwo na moko ma andũ hahaanaine na handũ harĩa ha ma; nowe aatoonyire igũrũ kuo kwene, kũrĩa rĩu arũgamĩte mbere ya Ngai nĩ ũndũ witũ. **25** O na ndaatoonyire igũrũ nĩguo erutage igongona kaingĩ kaingĩ ta ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai mũnene aatoonyaga Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno o mwaka arĩ na thakame ĩtarĩ yake mwene. **26** Kũngĩrĩ ũguo-rĩ, Kristũ angĩtũũraga anyariiragwo kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo. No rĩu, matukũ-inĩ maya ma kũrigĩrĩria, nĩaguũranĩirio riita rĩmwe rĩa kũigana nĩguo eherie wĩhia na ũndũ wa kwĩruta atuĩke igongona we mwene. **(aiõn g165)** **27** Na o ta ũrĩa gũtuĩtwo atĩ andũ makuage o riita rĩmwe, na thuutha wa ũguo magatuĩrwo ciira-rĩ, **28** ũguo no taguo Kristũ aarutirwo igongona riita o rĩmwe nĩguo eherie mehia ma andũ aingĩ; nake nĩakaguũranĩirio riita rĩa keerĩ, no tigeetha akuue mehia, no nĩgeetha arehere arĩa mamwetagĩrĩra ũhonokio.

10 Rĩu-rĩ, watho no kĩĩruru kĩa maũndũ mega marĩa magooka, no ti mũhianĩre wa maũndũ marĩa mo mene. Nĩ ũndũ ũcio watho ndũngĩhota gũtũma magongona marĩa marutagwo o mwaka o mwaka mategũtigithĩrio matũme andũ arĩa mookaga kũhooya Ngai magĩrĩre kũna. **2** Tondũ korwo nĩ kwahotekire-rĩ, githĩ magongona macio matingĩagĩtigire kũrutagwo? Nĩgũkorwo arĩa maahooyaga nĩmangĩatheretio rĩmwe rĩa kũigana, na matingĩacookire gwĩcuukĩra mehia mao. **3** No rĩrĩ, magongona macio maarĩ ma kũrirĩkanania mehia mwaka o mwaka, **4** tondũ gũtingĩhoteka thakame ya ndegwa na ya mbũri yeherie mehia. **5** Nĩ ũndũ ũcio, hĩndĩ ĩrĩa Kristũ ookire gũkũ thĩ, oigire atĩrĩ: "Wee ti magongona na maruta weriagĩria, no nĩ mwĩrĩ wahaarĩrĩirie; **6** ndwakenirio nĩ maruta ma njino, o na kana maruta ma kũhoroheria mehia. **7** Hĩndĩ ĩyo ngiuga atĩrĩ, 'Niĩ ũyũ haha, o ta ũrĩa ũhoro wakwa wandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo, atĩrĩ: njũkĩte gwĩka wendi waku, Wee Ngai.'" **8** Mbere oigire atĩrĩ, "Magongona na maruta, na maruta ma njino, o na maruta ma kũhoroherio mehia, ti mo weriragĩria, o na kana ũgakenio nĩmo" (o na gũtuĩka watho nĩwaathanĩte marutagwo). **9** Ningĩ akiuga atĩrĩ, "Niĩ ũyũ haha, njũkĩte gwĩka wendi waku." Eeheragia ũhoro wa mbere nĩguo ahaande ũcio wa keerĩ. **10** Na nĩ ũndũ wa kwenda kũu-rĩ, nĩtũtuĩtwo atheru nĩ ũndũ wa igongona rĩa mwĩrĩ wa Jesũ Kristũ rĩrĩa aarutire ihinda rĩmwe rĩa kũigana. **11** Mũthenya o mũthenya mũthĩnjĩri-Ngai o wothe arũgamaga na akaruta mawĩra make makoniĩ kĩrĩra kĩa Ngai, agakĩruta magongona o ro macio kaingĩ kaingĩ, no nĩ magongona matangĩhota kweheria mehia. **12** No rĩrĩ, mũthĩnjĩri Ngai ũyũ aarĩkia kũruta igongona rĩmwe rĩa kũigana rĩa kweheria mehia, nĩaikarire thĩ guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai. **13** Kuuma hĩndĩ ĩyo nĩatũũraga etereire o nginya rĩrĩa thũ ciake igaatuuo gaturwa ka makinya make, **14** nĩ tondũ na ũndũ wa igongona rĩu rĩmwe, nĩatũmĩte arĩa maratuuo atheru magĩrĩre kũna nginya tene. **15** O nake Roho Mũtheru nĩatumbũragĩra ũhoro ũyũ. O mbere akoiga atĩrĩ: **16** "Gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa ngaarĩkanĩra nao thuutha wa matukũ macio, ũguo nĩguo Mwathani ekuuga. Nĩngekĩra mawatho makwa ngoro-inĩ ciao, na ndĩmaandĩke meciiria-inĩ mao." **17** Ningĩ agacooka akoiga atĩrĩ: "Ndigacooka kũrirĩkana mehia mao na ciĩko ciao cia ũremi o rĩ o rĩ." **18** Na rĩrĩ, mehia marĩkia kũrekanĩrwo-rĩ, gũtingĩcooka kũrutwo igongona rĩngĩ rĩa kweheria mehia. **19** Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, kuona atĩ tũrĩ na mwĩhoko wa gũtoonya Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, na ũndũ wa thakame ya Jesũ, **20** tondũ nĩatũhingũrĩire njĩra njerũ na ĩrĩ muoyo ya kũhĩtũkĩra gĩtambaya-inĩ, nakĩo nĩkĩo mwĩrĩ wake, **21** na kuona atĩ nĩ tũrĩ na mũthĩnjĩri-Ngai mũnene mũno ũrĩa ũrũgamĩrĩire nyũmba ya Ngai-rĩ, **22** nĩtũkuhĩrĩrie Ngai tũrĩ na ngoro itarĩ na ũhinga, na tũiyũrĩtwo nĩ wĩtĩkio kũna, nacio ngoro ciitũ iminjaminjĩirio nĩguo tũtherio thamiri ciitũ ciage ũcuuke nayo mĩĩrĩ iitũ ĩthambĩtio na maaĩ matheru. **23** Ningĩ nĩtũrũmiei ũhoro wa kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩa tuumbũraga tũtegũthangania, nĩgũkorwo ũrĩa wĩranĩire kĩĩranĩro kĩu nĩ mwĩhokeku. **24** Hamwe na ũguo, nĩtwĩcũũranie ũrĩa tũngĩarahũrana o mũndũ na ũrĩa ũngĩ ũhoro-inĩ wa kwendana na gwĩka ciĩko njega. **25** Na ningĩ tũtigatige kũnganaga hamwe, ta ũrĩa andũ amwe mamenyerete gwĩkaga, no nĩtũmanagĩrĩriei mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na makĩria mũno tondũ wa ũrĩa mũkuona atĩ Mũthenya ũcio nĩũrakuhĩrĩria. **26** Tondũ tũngĩthiĩ na mbere na kwĩhia na ũtũrĩka thuutha wa kũmenya ũhoro-ũrĩa-wa-ma-rĩ, gũtirĩ na igongona rĩngĩ rĩa kweheria mehia rĩtigaire, **27** tiga o gweterera tũrĩ na guoya ciira o na mwaki ũrĩrĩmbũkaga ũrĩa ũkaaniina thũ cia Ngai. **28** Mũndũ ũrĩa wothe wareganaga na watho wa Musa ooragagwo atekũiguĩrwo tha na ũndũ wa ũira wa andũ eerĩ kana atatũ. **29** Mũgwĩciiria mũndũ aagĩrĩirwo nĩkũherithio mũno makĩria atĩa, ũrĩa ũrangĩrĩirie Mũrũ wa Ngai thĩ, na agatua atĩ thakame ya kĩrĩkanĩro ĩrĩa aatheretio nayo ti theru, na agacooka akaruma Roho ũrĩa ũheanaga wega wa Ngai? **30** Nĩgũkorwo nĩtũũĩ ũrĩa woigire atĩrĩ, "Kũrĩhanĩria nĩ gwakwa, na nĩ niĩ ngaarĩhanĩria," na ningĩ akiuga atĩrĩ, "Mwathani nĩwe ũgaatuĩra andũ ake ciira." **31** Nĩ ũndũ wa kũguoyohia mũno mũndũ gũkumbatwo nĩ Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo. **32** Ririkanai matukũ ma tene thuutha wanyu kwarĩrwo nĩ ũtheri, ũrĩa mweyũmĩrĩirie mbaara nene rĩrĩa mwanyariiragwo. **33** Mahinda mamwe mwathĩĩnagio mbere ya kĩrĩndĩ mũkĩrumagwo; na mahinda mangĩ nĩmwanyiitanagĩra na arĩa meekagwo ũguo. **34** Ningĩ nĩmwaiguagĩra arĩa

mohetwo njeera tha, na mũgetĩkagĩra gũtunywo indo cianyu mũkenete, tondũ nĩmwamenyete atĩ inyuĩ mwarĩ na ũtonga ũngĩ mwega makĩria na wa gũtũũra. **35** Nĩ ũndũ ũcio, mũtigate ũũmĩrĩru ũcio wanyu; nĩgũkorwo nĩũkamũrehere uumithio mũnene. **36** Mwagĩrĩirwo nĩgũkĩrĩrĩria, nĩguo mwarĩkia gwĩka ũrĩa Ngai endaga, mũkaamũkĩra kĩrĩa eeranĩire. **37** Nĩgũkorwo kahinda kanini gaathira-rĩ, "Ũrĩa ũroka nĩegũka, na ndegũtĩĩra. **38** No mũndũ wakwa ũrĩa mũthingu agaatũũra muoyo nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia. Na angĩgacooka na thuutha, ngoro yakwa ndĩgakenio nĩwe." **39** No ithuĩ tũtirĩ a thiritũ ya arĩa macookaga na thuutha makora, no tũrĩ a thiritũ ya arĩa metĩkagia, makahonokio.

11 Rĩu-rĩ, gwĩtĩkia nĩkũgĩa na ma ya maũndũ marĩa twĩrĩgĩrĩire, na kũmenya na ma atĩ maũndũ marĩa tũtonaga marĩ ho. **2** Ũndũ ũcio nĩguo watũmire andũ arĩa maarĩ kuo tene magaathĩrĩrio. **3** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, nĩtũmenyaga atĩ thĩ yothe yombirwo na kiugo kĩa Ngai, na nĩ ũndũ ũcio indo iria cionagwo itiathondekirwo kuuma kũrĩ indo iria cionekanaga. **(aiōn g165)** **4** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Habili nĩarutĩire Ngai igongona rĩega gũkĩra rĩa Kaini. Na nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia nĩagathĩrĩirio ta mũndũ mũthingu rĩrĩa Ngai aaheanire ũira mwega nĩ gwĩtĩkĩra maruta make. Na nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia o na rĩu no aaragia o na gũtuĩka nĩakuire. **5** Na ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Enoku nĩeheririo mũtũũrĩre-inĩ ũyũ, nĩguo ndagacame gĩkuũ; na ndacookire kuonwo tondũ Ngai nĩamweheririe. Nĩgũkorwo ataneherio, nĩagathĩrĩirio atĩ aarĩ mũndũ wakenagia Ngai. **6** Na rĩrĩ, gũtarĩ na wĩtĩkio gũtingĩhoteka gũkenia Ngai, tondũ mũndũ ũrĩa wothe ũũkaga harĩ we no nginya etĩkie atĩ nĩ kũrĩ Ngai, na atĩ nĩwe ũheaga arĩa othe mamũcaragia na kĩyo iheo ciao. **7** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, hĩndĩ ĩrĩa Nuhu aamenyithirio ũhoro wa maũndũ marĩa matoonekete-rĩ, nĩaakire thabina arĩ na wĩtigiri wa ngoro nĩguo ahonokie andũ a nyũmba yake. Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia gwake nĩatuĩrĩire thĩ ciira, na agĩtuĩka mũgai wa ũthingu ũrĩa uumanaga na gwĩtĩkia. **8** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Iburahĩmu rĩrĩa eetirwo athiĩ bũrũri ũrĩa aaheagwo ũtuĩke igai rĩake, nĩathĩkire na agĩthiĩ, o na akorwo ndaamenyaga kũrĩa aathiiaga. **9** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, agĩtuĩka mũtũũri bũrũri-inĩ wa kĩĩranĩro ahaana ta mũgeni bũrũri-inĩ wene; aatũũraga hema-inĩ, o ũndũ ũmwe na Isaaka na Jakubu, arĩa maarĩ agai a kĩĩranĩro kĩu hamwe nake. **10** Nĩgũkorwo nĩataanyaga kuona itũũra rĩrĩ na mĩthingi mĩrũmu, rĩrĩa mũthondeki na mwaki warĩo nĩ Ngai. **11** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Iburahĩmu, o na gũtuĩka nĩatindĩkĩte matukũ, nake Sara aarĩ thaata, nĩahotithirio gũtuĩka ithe wa mwana tondũ nĩatuĩte atĩ Ũrĩa weranĩire kĩĩranĩro kĩu aarĩ mwĩhokeku. **12** Na nĩ ũndũ ũcio kuuma harĩ mũndũ ũyũ ũmwe, o na aarĩ ta mũndũ mũkuũ-rĩ, gũgĩciarwo njiaro nyingĩ o ta njata cia igũrũ, o na ta mũthanga ũrĩa ũtangĩtarĩka ũrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria. **13** Andũ aya othe maatũũrire marũmĩtie wĩtĩkio nginya rĩrĩa maakuire. Matiigana kũhingĩrio maũndũ marĩa meerĩirwo; no nĩmamonaga marĩ o kũraya na makamakenera. Nao nĩmoimbũraga atĩ o nĩ ageni na agendi gũkũ thĩ. **14** Andũ arĩa moigaga maũndũ ta macio monanagia atĩ nĩ gwetha methaga bũrũri ũrĩa ũrĩ wao kĩũmbe. **15** Korwo nĩmeeciiragia ũhoro wa bũrũri ũrĩa moimĩte-rĩ, nĩ mangĩagĩte na mweke wa gũcooka kuo. **16** Handũ ha ũguo, o meeriragĩria bũrũri mwega kũrĩ ũcio, naguo nĩ bũrũri wa igũrũ. Nĩ ũndũ ũcio Ngai ndaconokaga gwĩtwo Ngai wao, nĩgũkorwo nĩahaarĩirie itũũra inene nĩ ũndũ wao. **17** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Iburahĩmu, rĩrĩa aageririo nĩ Ngai, nĩarutire Isaaka atuĩke igongona. Ũcio werĩirwo ciĩranĩro nĩehaarĩirie kũruta mũrũ wake wa mũmwe igongona, **18** o na gũtuĩka Ngai nĩamwĩrĩte atĩrĩ, "Rũciaro rũrĩa rũgeetanio nawe rũkoima harĩ Isaaka." **19** Iburahĩmu nĩatuĩte na ngoro atĩ Ngai no ariũkie mũndũ mũkuũ, na nĩ ũndũ ũcio no kwĩrwo na ngerekano atĩ nĩacookeirio Isaaka ta oimĩte kũrĩ arĩa akuũ. **20** Na ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Isaaka nĩarathimire Jakubu na Esaũ akĩratha ũhoro wa matukũ mao ma thuutha. **21** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Jakubu, rĩrĩa aarĩ hakuhĩ gũkua, nĩarathimire ariũ a Jusufu, o mũndũ riita rĩake, na akĩhooya Ngai enyiitĩrĩire mũthĩgi wake. **22** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Jusufu, nake, ihinda rĩake rĩa mũthia rĩakuhĩrĩria, nĩaririe ũhoro wa gũthaama kwa andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri, na agĩathana ũhoro ũkoniĩ mahĩndĩ make. **23** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, aciari a Musa nĩmamũhithire ihinda rĩa mĩeri ĩtatũ kuuma aaciarwo tondũ nĩmoonire aarĩ mwana mwega, na matietigĩrire watho wa mũthamaki. **24** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Musa rĩrĩa aatuĩkire mũndũ mũgima nĩaregire gwĩtwo mũrũ wa mwarĩ wa Firaũni. **25** Nĩathuurire kũnyariiranĩrio hamwe na andũ a Ngai, handũ ha gwĩkenia na mĩago ya wĩhia ya ihinda inini. **26** We nĩatuire atĩ kũmenwo nĩ ũndũ wa Kristũ nĩ uumithio mũnene gũkĩra ũtonga wa Misiri, nĩ tondũ nĩacũthagĩrĩria gũkaaheo kĩheo. **27** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, nĩoimire Misiri ategwĩtigĩra marakara ma mũthamaki; nĩakirĩrĩirie tondũ nĩoonire Ũrĩa ũtonekaga. **28** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, nĩarũmirie gĩathĩ kĩa Bathaka na ũhoro wa kũminjaminjanĩrio gwa thakame, nĩguo mwanangi wa marigithathi ndakae kũhutia marigithathi ma andũ a Isiraeli. **29** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, andũ nĩmatuĩkanĩirie Iria Itune taarĩ thĩ nyũmũ maagereire; no rĩrĩa andũ a Misiri maageririe gwĩka ũguo, makĩrindanio nĩ maaĩ. **30** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, thingo cia Jeriko nĩciagũire andũ maarĩkia gũcithiũrũrũka matukũ mũgwanja. **31** Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, mũmaraya ũrĩa wetagwo Rahabu, tondũ wa kũnyiita athigaani ũgeni, ndoraganĩirio na andũ arĩa maarĩ aremi. **32** Ingiuga atĩa ũngĩ? Ndirĩ na ihinda rĩa kũheana ũhoro wa Gideoni, na wa Baraka, na wa Samusoni, na wa Jefitha, na wa Daudi, na wa Samũeli, o na wa anabii, **33** acio othe nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, nĩmatooririe mothamaki, na magĩĩka maũndũ ma kĩhooto, na makĩĩgwatĩra kĩrĩa kĩeranĩirwo; nao makĩhinga mĩrũũthi tũnua, **34** na makĩhoria mwaki warĩrĩmbũkaga, na makĩhonokio matikaniinwo na rũhiũ rwa njora; ũhinyaru wao wagarũrirwo ũgĩtuĩka hinya; ningĩ maarũire na ũcamba mbaara-inĩ na magĩtooria mbũtũ cia ita cia ndũrĩrĩ ingĩ. **35** Nao andũ-a-nja makĩriũkĩrio andũ ao arĩa maakuĩte, magĩcooka muoyo. Andũ angĩ nao nĩmaregire kũrekererio, makĩnyariirwo nĩgeetha makaariũkio magĩe na muoyo mwega makĩria. **36** Andũ angĩ nĩmanyũrũrirĩo na makĩhũũrwo na iboko,

o na angĩ makĩohwo na mĩnyororo na magĩikio njeera. **37** Nĩmahũũrirwo na mahiga; o na magĩatũranio na thoo maita meerĩ; ningĩ makĩũragwo na hiũ cia njora. Maathiiaga mehumbĩte njũa cia ng'ondu na cia mbũri, na marĩ ngĩa, na makanyariirwo, o na magekagwo ũũru; **38** thĩ ndĩamaagĩrĩire. Moorũũraga werũ-inĩ na irĩma-inĩ, o na ngurunga-inĩ na miungu-inĩ ya thĩ. **39** Andũ aya othe nĩmagathĩrĩirio nĩ ũndũ wa wĩtĩkio wao, no gũtirĩ o na ũmwe wao wahingĩirio kĩĩranĩro kĩrĩa kĩeranĩirwo. **40** Ngai nĩatũhaarĩirie ũndũ mwega makĩria nĩgeetha andũ acio matigatuuo aagĩrĩru ithuĩ tũtarĩ hamwe nao.

12 Nĩ ũndũ ũcio, kuona atĩ nĩtũrigiicĩirio nĩ aira aingĩ ũguo mahaana ta itu inene-rĩ, nĩtwĩyaũrei kĩrĩa gĩothe gĩtũritũhĩire, o na wĩhia ũrĩa ũtũrigiicaga mũno, na tũgĩteng'ere ihenya rĩrĩa tũigĩirwo mbere iitũ tũkirĩrĩirie. **2** Nĩtũcũthĩrĩrie Jesũ, ũrĩa mwambĩrĩria na mũkinyanĩria wa gwĩtĩkia gwitũ, ũrĩa nĩ ũndũ wa gĩkeno kĩrĩa aigĩirwo mbere yake-rĩ, nĩoomĩrĩirie kwambwo mũtharaba-inĩ, atekũũria gũconorwo, na rĩu aikarĩte thĩ guoko-inĩ kwa ũrĩo gwa gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Ngai. **3** Rĩu-rĩ, cũraniai ũhoro wa ũcio wakirĩrĩirie ngarari nyingĩ ũguo kuuma kũrĩ andũ ehia, nĩgeetha mũtikananoge kana mũũrwo nĩ hinya. **4** Inyuĩ mũkĩgiana na mehia-rĩ, mũtirĩ mũrarũa o nginya mũgaita thakame. **5** Na nĩmũriganĩirwo nĩ kiugo gĩa kũmũũmĩrĩria kĩrĩa kĩmwaragĩria ta ciana ciake, atĩrĩ: "Mũrũ wakwa, ndũkahũthie irũithia rĩa Mwathani, o na ndũkoorwo nĩ hinya hĩndĩ ĩrĩa egũgũkũũma, **6** nĩgũkorwo Mwathani nĩarũithagia arĩa endete, na akaherithia ũrĩa wothe etĩkĩrĩte atuĩke mwana wake." **7** Inyuĩ kiragĩrĩriai mathĩĩna marĩ taarĩ irũithia; nĩgũkorwo Ngai aramwĩka ũguo ta mũrĩ ciana ciake. Nĩ ũndũ-rĩ, nĩ mwana ũrĩkũ ũtarũithagio nĩ ithe? **8** Mũngĩkĩaga kũrũithio (na gũtirĩ mũndũ ũtarũithagio), inyuĩ mũkĩrĩ ciana cia mũtumia wa njĩra, no ti ciana ciake. **9** Ningĩ-rĩ, ithuothe twanakorwo na maithe maitũ marĩa maatũciarire na mũciarĩre wa mwĩrĩ, arĩa maatũrũithagia na ithuĩ tũkamatĩĩa nĩ ũndũ wa ũguo. Tũkĩagĩrĩire kwĩnyiihĩria atĩa Ithe wa maroho maitũ nĩguo tũtũũre muoyo! **10** Maithe maitũ nĩmatũrũithithirie gwa kahinda kanini o ta ũrĩa moonaga kwagĩrĩire; no Ngai atũrũithagia tũteithĩke, nĩguo tũgwatanĩre nake ũtheru wake. **11** Gũtirĩ irũithia rĩonekaga rĩ rĩega ihinda-inĩ ta rĩu, tiga rĩrĩ rĩa o ruo. No thuutha-inĩ-rĩ, nĩrĩciaraga magetha ma ũthingu na thayũ harĩ andũ arĩa merutaga narĩo. **12** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tambũrũkiai moko manyu marĩa macunjurĩte, na maru manyu marĩa maregeru nĩguo magĩe hinya. **13** "Rũngariai njĩra cia magũrũ manyu," nĩgeetha ũrĩa ũthuaga ndakae kuonja, no nĩ kaba ahonio. **14** Mwĩrutanĩriei mũno gũikarania na andũ othe na thayũ, na gũtuĩka atheru; tondũ hatarĩ ũtherurĩ, gũtirĩ mũndũ ũkoona Mwathani. **15** Menyererai gũtikagĩe mũndũ o na ũmwe wanyu ũkwaga gũkinyĩrwo nĩ Wega wa Ngai, na mũtigetĩkĩrie ũndũ mũũru ũhaana ta mũri wa mũtĩ mũrũrũ ũkũre thĩĩnĩ wanyu, ũcooke kũrehe thĩĩna na ũthaahie andũ aingĩ. **16** Tigĩrĩrai nĩmuona atĩ gũtirĩ o na ũmwe wanyu mũhũũri maraya, kana mũndũ ũtetigĩrĩte Ngai ta Esaũ, ũrĩa wendirie igai rĩa ũrigithathi wake nĩ ũndũ wa irio cia irĩa rĩmwe. **17** Thuutha-inĩ, ta ũrĩa mũũĩ, hĩndĩ ĩrĩa eendire kũgaya kĩrathimo gĩake, nĩaregirwo. Ndaahotire kuona kamweke ga kwĩrira, o na gwatuĩka nĩacaririe kĩrathimo kĩu na maithori. **18** Mũtiũkĩte kĩrĩma-inĩ kĩrĩa kĩngĩhutio, na kĩrĩa kĩraakana mwaki; o kĩu kĩrĩ na nduma, na gĩgathimba, o na kĩrĩ na kĩhuhũkanio; **19** ningĩ kũrĩa kũrĩ mũgambo wa coro, o na kana mũgambo waragia na ciugo iria arĩa maaciguire maathaithanire matikaheo ũhoro ũngĩ o na ũmwe, **20** tondũ matingĩomĩrĩirie ũrĩa gwathanĩtwo, atĩrĩ; "O na nyamũ ĩngĩhutia kĩrĩma kĩu, no nginya ĩhũũrwo na mahiga ĩkue." **21** Handũ hau haarĩ na ũndũ wa kũguoyohia mũno, ũũ atĩ Musa nĩoigire atĩrĩ, "Nĩndĩrainaina mũno nĩ guoya." **22** No inyuĩ mũũkĩte Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni, itũũra inene rĩa Ngai ũrĩa mũtũũra muoyo, na nĩrĩo Jerusalemu ya Igũrũ. Nĩmũũkĩte kĩũngano-inĩ gĩa gĩkeno kĩrĩ araika ngiri na ngiri, **23** kũrĩ kanitha wa marigithathi, arĩa marĩĩtwa mao maandĩkĩtwo kũũrĩa Igũrũ. Mũũkĩte kũrĩ Ngai, ũrĩa mũtuĩri andũ othe ciira, na kũrĩ maroho ma andũ arĩa athingu matuĩkĩte akinyanĩru kũna, **24** na kũrĩ Jesũ ũrĩa mũiguithania wa kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩerũ, o na kũrĩ thakame ĩrĩa yakũminjaminjanĩrio ĩrĩa yaragia kiugo kĩega gũkĩra thakame ya Habili. **25** Menyererai mũtikarege ũrĩa ũkwaria. Angĩkorwo matiigana gwĩthara hĩndĩ ĩrĩa maaregire ũrĩa wamakaanagia arĩ gũkũ thĩ-rĩ, githĩ ithuĩ tũtingĩkĩaga o makĩria gwĩthara, tũngĩkĩhutatĩra ũrĩa ũtũkaanagia arĩ igũrũ? **26** Hĩndĩ ĩyo-rĩ, mũgambo wake nĩwainainirie thĩ, no rĩu nĩeranĩire akoiga atĩrĩ, "Ihinda rĩngĩ to thĩ iiki ngainainia, no nĩngainainia igũrũ o narĩo." **27** Ciugo ici, "ihinda rĩngĩ," ironania kweherio gwa kĩrĩa kĩngĩenyenyeka, nacio nĩ indo iria ciũmbĩtwo, nĩgeetha kĩrĩa gĩtangĩenyenyeka gĩtũũre. **28** Nĩ ũndũ ũcio tondũ tũramũkĩra ũthamaki ũtangĩenyenyeka-rĩ, nĩtũcookiei ngaatho na tũhooyage Ngai na njĩra ĩrĩa yagĩrĩire, tũkĩmũtĩĩaga na tũkĩmwĩtigagĩra, **29** nĩgũkorwo "Ngai witũ nĩ mwaki ũniinanaga."

13 Ikaragai mwendaine ta ariũ na aarĩ a Ithe witũ. **2** Mũtikanariganĩrwo nĩgũtuga ageni, nĩ ũndũ andũ amwe tondũ wa gwĩka ũguo maananyiita araika ũgeni matekũmenya. **3** Ririkanagai andũ arĩa mohetwo o ta muohetwo hamwe nao, o na mũririkanage arĩa marathĩĩnio taarĩ inyuĩ ene mũranyamario. **4** Ũhoro wa kũhikania nĩwagĩrĩirwo nĩgũtĩĩo nĩ andũ othe, naguo ũrĩrĩ wa arĩa mahikanĩtie ndũgathaahio; nĩgũkorwo Ngai nĩagaciirithia arĩa othe matharagia, na ahũũri-maraya othe. **5** Ikaragai mũtegũkorokera mbeeca, na mũiganagwo nĩ kĩrĩa mũrĩ nakĩo, tondũ Ngai oigĩte atĩrĩ, "Ndirĩ hĩndĩ ngaagũtiganĩria; na ndigagũtirika o narĩ." **6** Nĩ ũndũ ũcio no tuuge tũũmĩrĩirie atĩrĩ, "Mwathani nĩwe mũndeithia; ndingĩĩtigĩra. Mũndũ-rĩ, nĩ atĩa angĩhota kũnjĩka?" **7** Ririkanagai atongoria anyu arĩa maamũheire ũhoro wa Ngai. Cũranagiai ũhoro wa maciaro ma mĩikarĩre yao, na mwĩgerekanagie nao ũhoro-inĩ wa gwĩtĩkia kwao. **8** Jesũ Kristũ atũũraga atekũgarũrũka, ira, na ũmũthĩ, o na nginya tene. **(aiōn g165)** **9** Mũtikaheenagĩrĩrio nĩ mĩthemba yothe ya morutani mageni. Nĩ wega ngoro ciitũ ciĩkĩragwo hinya nĩ Wega wa Ngai, na ti na ũndũ wa kũrĩa irio cia

magongona iria itagunaga arĩa macirĩĩaga. **10** Ithuĩ nĩ tũrĩ na kĩgongona kĩrĩa andũ arĩa matungataga kũu hema-inĩ ĩyo matarĩ na rũtha rwa kũrĩĩaga magongona marĩa marutagĩrwo ho. **11** Mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akuuaga thakame ya nyamũ akamĩtwara Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno ĩtuĩke ya kũhoroheria mehia, no mĩĩrĩ ya nyamũ icio ĩcinagĩrwo nja ya itũũra. **12** Ũguo no taguo Jesũ aanyariirĩirwo nja ya kĩhingo gĩa itũũra inene, nĩgeetha andũ matheragio nĩ thakame yake. **13** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtumagarei tũthiĩ kũrĩ we kũu nja ya itũũra, tũkuuanĩire nake gĩconoko kĩrĩa we aakuuire. **14** Nĩgũkorwo gũkũ tũtirĩ na itũũra inene rĩtagaathira, no tũcaragia itũũra inene rĩrĩa rĩgooka thuutha-inĩ. **15** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtũthiĩ na mbere kũrutĩra Ngai igongona rĩa kũmũgooca nĩ ũndũ wa Jesũ tũtegũtigithĩria, na nĩrĩo itunda rĩa tũnua tũrĩa tuumbũraga rĩĩtwa rĩake. **16** Na mũtikanariganĩrwo nĩ gwĩkaga wega, o na kũgayanaga kĩrĩa mũndũ arĩ nakĩo na andũ arĩa angĩ, nĩgũkorwo magongona ta macio nĩmo makenagia Ngai. **17** Athĩkagĩrai atongoria anyu, na mwĩnyiihagĩrie wathani wao. Maikaraga meiguĩte nĩ ũndũ wa mĩoyo yanyu taarĩ o makoorio ũhoro wanyu. Maathĩkagĩrei nĩgeetha wĩra wao ũgatuĩka gĩkeno, no ti mũrigo, nĩgũkorwo ũndũ ũcio ndũngĩtuĩka wa kũmũguna. **18** Tũhooyagĩrei. Tũrĩ na ma atĩ thamiri ciitũ itirĩ na ũcuuke, na nĩtũkwenda gũtũũra na mĩikarĩre mĩega maũndũ-inĩ mothe. **19** Nĩngũmũthaitha mũno mũhooyage nĩgeetha hotithio gũcooka kũrĩ inyuĩ o narua. **20** Nake Ngai mwene thayũ, ũrĩa wariũkirie Mwathani witũ Jesũ, ũrĩa Mũrĩithi ũrĩa mũnene wa ng'ondu, akĩmũruta kũrĩ arĩa akuũ na ũndũ wa thakame ya kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩa tene na tene-rĩ, **(aiōnios g166)** **21** aromũhe kĩndũ o gĩothe kĩega gĩa kũmũhotithia gwĩka ũrĩa endaga, na aroeka thĩinĩ witũ maũndũ marĩa mamũkenagia thĩinĩ wa Jesũ Kristũ, nake arogoocagwo tene na tene. Ameni. **(aiōn g165)** **22** Ndamũthaitha ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũkirĩrĩrie ciugo ciakwa cia kũmũtaara nĩgũkorwo ndamwandĩkĩra o marũa makuhĩ. **23** Nĩngwenda mũmenye atĩ mũrũ wa Ithe witũ Timotheo nĩarekereirio. Nake angĩũka narua, nĩtũrĩũka nake kũmuona. **24** Geithiai atongoria anyu othe na andũ othe, a Ngai. Andũ a kuuma Italia nĩmamũgeithia. **25** Wega wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ inyuothe.

Jakubu

1 Nĩ niĩ Jakubu, ndungata ya Ngai na ya Mwathani Jesũ Kristũ, Ndĩramwandĩkĩra inyuĩ a mĩhĩrĩga ĩrĩa ikũmi na ĩĩrĩ mũhurunjĩtwo thĩ yothe: Nĩndamũgeithia. **2** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, rĩrĩa rĩothe mwakorwo nĩ magerio ma mĩthemba mĩingĩ-rĩ, tuagai atĩ ũguo nĩ gĩkeno gĩtheri. **3** tondũ nĩmũũĩ atĩ kũgerio kwa wĩtĩkio wanyu kũrehaga gũkirĩrĩrĩria. **4** Rekei gũkirĩrĩrĩria kwanyu kũrute wĩra wakuo, nĩgeetha mũtuĩke andũ aagĩrĩru kũna na agima, mũtarĩ na ũndũ mwagĩte. **5** Na rĩrĩ, mũndũ wanyu angĩkorwo aagĩte ũũgĩ-rĩ, nĩahooe Ngai, ũrĩa ũheaga andũ othe na ũtaana, na atarĩ na ũũru ngoro, nake nĩekũheo ũũgĩ ũcio. **6** No rĩrĩa ekũhooya-rĩ, nĩahooe etĩkĩtie, na ndagathanganie, tondũ mũndũ ũrĩa ũthanganagia ahaana ta ikũmbĩ rĩa iria inene, rĩrĩa rĩhurutagwo nĩ rũhuho na rĩkarũgarũũgio. **7** Mũndũ ũcio ndageciirie atĩ nĩakaheo kĩndũ o nakĩ nĩ Mwathani; **8** ũcio nĩ mũndũ wa ngoro igĩrĩ, ũtarĩ hĩndĩ akindagĩria maũndũ-inĩ mothe marĩa ekaga. **9** Mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ ũrĩa wĩnyiihagia aagĩrĩirwo nĩ kwĩraha nĩ ũndũ nĩatũũgĩrĩtio. **10** No ũrĩa mũtongu nĩerahage nĩ ũndũ wa kũnyiihio gwake, tondũ agaathira ta ihũa rĩa gĩthaka. **11** Nĩgũkorwo riũa rĩrathaga rĩrĩ na ũrugarĩ mũhiũ wa gũcina narĩo rĩkahoohia mũmera; nakĩo kĩro kĩaguo gĩgaitĩka na ũthaka waguo ũkanangwo. Ũguo no taguo mũndũ ũrĩa mũtongu akaahwererekera o akĩrutaga wĩra wake. **12** Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũũmagĩrĩrĩria rĩrĩa ekũgerio, tondũ aatooria magerio, nĩakaheo thũmbĩ ya muoyo ĩrĩa Ngai erĩire arĩa mamwendete. **13** Hĩndĩ ĩrĩa mwagerio, mũndũ o naũ ndakanoige atĩrĩ, "Ngai nĩarangeria." Nĩgũkorwo Ngai ndangĩhota kũgerio nĩ ũũru, o nake mwene ndageragia mũndũ o na ũrĩkũ; **14** no rĩrĩ, mũndũ nĩkũgerio ageragio hĩndĩ ĩrĩa ekũguucĩrĩrio na akaheenererio nĩ meriríria make mooru. **15** Namo meriríria marĩkia kũgĩa nda, maciaraga mehia; namo mehia hĩndĩ ĩrĩa maakũra biũ, magaciara gĩkuũ. **16** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ inyuĩ nyenda mũno-rĩ, mũtikanaheenio. **17** Kĩheo gĩothe kĩega na gĩkinyanĩru kiumaga igũrũ, gĩikũrũkĩte kuuma kũrĩ Ithe wa motheri ma igũrũ, ũrĩa ũtagarũrũkaga ta ciĩruru iria igarũrũkaga. **18** Nĩwe watũciarire nĩ kwenda na ũndũ wa ũhoro-ũrĩa-wa-ma, nĩguo tũtuĩke ta maciaro ma mbere ma indo ciothe iria ombire. **19** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ inyuĩ nyenda mũno, menyai ũũ: O mũndũ nĩahiũhage gũthikĩrĩria, no ndakahiũhage kwaria o na kana kũrakara, **20** nĩgũkorwo marakara ma mũndũ matirehaga mũtũũrĩre wa ũthingu ũrĩa Ngai endaga. **21** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, eheriai maũndũ mothe marĩ magigi, na ũũru ũrĩa ũkĩrĩrĩrĩirie kũingĩha, na mwĩnyiihĩtie, mwĩtĩkĩre kiugo kĩrĩa kĩhaandĩtwo thĩinĩ wanyu, o kĩrĩa kĩngĩmũhonokia. **22** Mũtigatuĩke o a gũthikagĩrĩria kiugo tu, no tuĩkai a gwĩka ũrĩa kiugĩte, nĩguo mũtikeheenie inyuĩ ene. **23** Mũndũ o wothe ũthikagĩrĩria kiugo no ndekaga ũrĩa kiugĩte-rĩ, ahaana ta mũndũ ũrĩa wĩroraga ũthiũ na gĩcicio, **24** na thuutha wa kwĩrora, agethiĩra na akariganĩrwo o narua nĩ ũrĩa ahaana. **25** No mũndũ ũrĩa ũroraga wega watho ũrĩa mũkinyanĩru kũna ũrĩa ũheanaga wĩyathi, na agathiĩ na mbere gwĩka ũguo, atekũriganĩrwo nĩ ũrĩa aiguĩte no akawĩkaga-rĩ, ũcio nĩarĩrathimagĩrwo maũndũ marĩa ekaga. **26** Mũndũ o wothe angĩĩtua mũndũ wa ndini no aremwo nĩ gwatha rũrĩmĩ rwake-rĩ, mũndũ ũcio nĩ kwĩheenia eheenagia, na ũndini wake nĩ wa tũhũ. **27** Ũndini ũrĩa Ngai Ithe witũ etĩkagĩra atĩ nĩ mũtheru na ndũrĩ na mahĩtia nĩ ũyũ: nĩ kũroraga ciana cia ngoriai na atumia a ndigwa hĩndĩ ĩrĩa marĩ mathĩĩna-inĩ mao, na ningĩ mũndũ etheemage ndagathũkio nĩ maũndũ ma gũkũ thĩ.

2 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ta etĩkia thĩinĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, o we ũrĩa ũrĩ riiri-rĩ, tigagai gũthutũkanagia andũ nĩ ũndũ wa maũthĩ mao. **2** Tondũ-rĩ, ĩ hihi kũngĩũka mũndũ kĩũngano-inĩ kĩanyu ekĩrĩte gĩcũhĩ gĩa thahabu na nguo njega, na gũũke mũndũ mũthĩĩni ũtehumbĩte nguo njega-rĩ, **3** na inyuĩ mũhe ũcio wĩhumbĩte nguo njega gĩtĩĩo, mũmwĩre atĩrĩ, "Haha harĩ na gĩtĩ kĩega gĩa gũikarĩra," no mwĩre mũndũ ũcio mũthĩĩni atĩrĩ, "Wee rũgama harĩa," kana, "Ikara haha magũrũ-inĩ makwa," **4** githĩ mũtiagĩthutũkania inyuĩ ene, na mwatuĩka atuanĩri ciira marĩ na meciiria mooru? **5** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ inyuĩ nyenda mũno, ta thikĩrĩriai: Githĩ Ngai ndathuurĩte arĩa monagwo marĩ athĩĩni gũkũ thĩ nĩguo matuĩke itonga ũhoro-inĩ wa wĩtĩkio na magaĩrwo ũthamaki ũrĩa erĩire arĩa mamwendete? **6** No inyuĩ nĩ mũnyararaga arĩa athĩĩni. Githĩ ti itonga imũhinyagĩrĩria? Githĩ ti o mamũtwaraga igooti-inĩ na hinya? **7** Ningĩ githĩ ti o macambagia rĩĩtwa rĩrĩa rĩrĩ gĩtĩĩo, o rĩu rĩa ũrĩa mũrĩ ake? **8** Angĩkorwo nĩmũhingagia watho ũrĩa mũtue nĩ mũthamaki ũrĩa wandĩkĩtwo Maandĩko-inĩ atĩrĩ, "Enda mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩyendete wee mwene," nĩmwĩkaga wega. **9** No angĩkorwo mũtĩĩagĩra andũ maũthĩ-rĩ, nĩ kwĩhia mwĩhagia na mũrĩ atuĩre nĩ watho atĩ mũrĩ aagarari watho. **10** Nĩgũkorwo ũrĩa wothe ũhingagia watho wothe, no akahĩngwo nĩ kaũndũ o kamwe ka guo, mũndũ ũcio nĩagararĩte watho wothe. **11** Tondũ ũrĩa woigire atĩ, "Ndũkanatharanie," nowe woigire atĩ, "Ndũkanoragane." Rĩu-rĩ, ũngĩaga gũtharania no ũragane-rĩ, wee nĩũtuĩkĩte mwagarari wa watho. **12** Aragiai na mwĩkage maũndũ manyu o ta mũrĩ arĩa magaatuĩrwo ciira nĩ watho ũrĩa ũheanaga wĩyathi, **13** tondũ mũndũ ũrĩa ũtuanĩire ciira atekũiguanĩra tharĩ, ũcio nake agaatuĩrwo ciira atekũiguĩrwo tha. Nacio tha nĩitooragia ũtuanĩri wa ciira! **14** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, gũkĩrĩ na uumithio ũrĩkũ mũndũ angiuga atĩ arĩ na wĩtĩkio, no ndarĩ na ciĩko? Wĩtĩkio ũcio wakĩmũhonokia? **15** Mũrũ wa Ithe witũ kana mwarĩ wa Ithe witũ angĩkorwo ndarĩ na nguo cia kwĩhumba, kana irio cia kũrĩa o mũthenya, **16** nake ũmwe wanyu amwĩre atĩrĩ, "Thiĩ na wega; gĩa na ũrugarĩ na ũrĩe wega," no ndarĩ ũndũ aamũteithia naguo mabataro-inĩ make ma mwĩrĩ-rĩ, ũndũ ũcio ũkĩrĩ na uumithio ũrĩkũ? **17** Ũguo no taguo wĩtĩkio mũtheri ũtarĩ na ciĩko ũhaana, nĩ mũkuũ guo mwene. **18** No mũndũ no oige atĩrĩ, "Wee-rĩ, ũrĩ na wĩtĩkio; na niĩ ndĩ na ciĩko." Nyonia wĩtĩkio waku ũrĩa ũtarĩ na ciĩko, na niĩ nĩngũkuonia wĩtĩkio wakwa na ũndũ wa ũrĩa njĩkaga. **19** Wee nĩwĩtĩkĩtie atĩ Ngai no ũmwe. Ũguo nĩ wega! O nacio ndaimono

nĩciĩtĩkĩtie ũguo, na ikainaina. **20** Wee kĩrimũ gĩkĩ, nĩ ũira ũrakĩenda wa kuonania atĩ wĩtĩkio ũtarĩ na ciĩko nĩ wa tũhũ? **21** Githĩ Iburahĩmu, ithe witũ wa tene, ndaatuirwo mũthingu nĩ ũndũ wa ũrĩa eekire rĩrĩa aarutire mũriũ Isaaka kĩgongona-inĩ? **22** Mũtigũkĩona atĩ wĩtĩkio wake nĩ warutire wĩra hamwe na ciĩko ciake, naguo wĩtĩkio wake ũgĩtuuo mũiganĩru kũna nĩ ũndũ wa ciĩko icio ciake. **23** Namo Maandĩko makĩhingio marĩa moigĩte atĩrĩ, "Iburahĩmu agĩĩtĩkia Ngai, nakuo gwĩtĩkia kũu gũgĩtũma atuuo mũthingu," nake agĩĩtwo mũrata wa Ngai. **24** Nĩmũkuona atĩ mũndũ atuagwo mũthingu nĩ ũndũ wa ũrĩa ekaga, no ti ũndũ wa wĩtĩkio wiki. **25** O nake Rahabu ũrĩa warĩ mũmaraya-rĩ, githĩ ndaatuirwo mũthingu nĩ ũndũ wa ũrĩa eekire hĩndĩ ĩrĩa aanyiitire athigaani arĩa ũgeni na akĩmoonereria njĩra ĩngĩ ya kũũrĩra? **26** O ta ũrĩa mwĩrĩ ũtarĩ na roho ũrĩ mũkuũ-rĩ, ũguo noguo wĩtĩkio ũtarĩ ciĩko ũrĩ mũkuũ.

3 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ti aingĩ anyu magĩrĩirwo nĩ gũtuĩka arutani, tondũ nĩ mũũĩ atĩ ithuĩ arĩa tũrutanaga nĩtũgaatuĩrwo ituĩro rĩa hinya gũkĩra andũ arĩa angĩ. **2** Ithuothe nĩtũhĩngĩcagwo nĩ maũndũ maingĩ. Mũndũ angĩkorwo ndarĩ na mahĩtia thĩĩnĩ wa maũndũ marĩa aragia-rĩ, ũcio nĩ mũkinyanĩru kũna, na nĩahotete kũriĩra mwĩrĩ wake wothe. **3** Hĩndĩ ĩrĩa twekĩra mbarathi mĩkwa tũnua nĩguo itwathĩkĩre-rĩ, nĩtũhotaga kũgarũra nyamũ ĩyo ĩrĩ yothe. **4** Ningĩ ta rorai ũhoro wa marikabu ũrĩ ta kĩonereria. O na gũtuĩka nĩ nene na itwaragwo nĩ rũhuho rũrĩ na hinya-rĩ, nĩigarũragwo na gathukani kanini, ikarorio o kũrĩa mũtwarithia wacio ekwenda gũciroria. **5** Ũguo no taguo rũrĩmĩ rũhaana. Nĩ kĩĩga kĩnini kĩa mwĩrĩ, no nĩ rwĩĩkagĩrĩra mũno. Ta mwĩciiriei ũrĩa mũtitũ mũnene ũgwatagio mwaki nĩ gathandĩ o kanini. **6** Ningĩ rũrĩmĩ nĩ mwaki, tondũ rũiyũrĩte mĩthemba yothe ya maũndũ ma waganu thĩĩnĩ wa ciĩga cia mwĩrĩ. Rũthũkagia mwĩrĩ wothe, rũkagwatia mwaki mũtũũrĩre wothe wa mũndũ, naruo rwene rũkoragwo rũmundĩtio mwaki nĩ Jehanamu. **(Geenna g1067)** **7** Nyamũ cia mĩthemba yothe, na nyoni, na nyamũ iria itambaga thĩ, na nyamũ cia iria-inĩ rĩrĩa inene ciothe nĩihooreragio na cianahoorerio nĩ mũndũ, **8** no gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũngĩhota kũhooreria rũrĩmĩ. Nĩruo kĩndũ kĩũru gĩtangĩkindĩria na rũiyũrĩtwo nĩ thumu wa kũũragana. **9** Tũgoocaga Mwathani, o we Ithe witũ, na rũrĩmĩ, na tũkaruma andũ naruo, o acio mombĩtwo marĩ na mũhianĩre wa Ngai. **10** Kanua o kau-rĩ, no ko koimaga ũgooci na gakoima irumi. Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ũguo tiguo kwagĩrĩire gũtuĩka. **11** Kaĩ maaĩ mega na maaĩ ma cumbĩ mangĩtherũka kuuma gĩthima kĩmwe? **12** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũkũyũ no ũhote gũciara ndamaiyũ, kana mũthabibũ ũciare ngũyũ? O nakĩo gĩthima kĩa maaĩ ma cumbĩ gĩtingĩtherũka maaĩ mega. **13** Thĩĩnĩ wanyu-rĩ, nũũ ũrĩ na ũũgĩ na agataũkĩrwo nĩ maũndũ? Mũndũ ũcio nĩakĩonanie maũndũ macio na ũndũ wa mũtũũrĩre wake mwega, na ciĩko ciĩkĩĩtwo na njĩra ya kwĩnyiihia kũrĩa kuumanaga na ũũgĩ. **14** No mũngĩkorwo ngoroinĩ cianyu nĩ mũtũũragia ũiru na ũhoro wa kwenda kwĩyambatĩria-rĩ, mũtikae kwĩrahĩra ũndũ ũcio kana mũtuĩke a gũkaana ũhoro wa ma. **15** "Ũũgĩ" ta ũcio tiguo ũikũrũkaga uumĩte igũrũ, no nĩ wa thĩ ĩno, na ti wa kĩĩroho, ũcio nĩ ũũgĩ wa mũcukani. **16** Nĩgũkorwo harĩa harĩ na ũiru na ũhoro wa kwenda kwĩyambatĩria-rĩ, hau nĩho hakoragwo na ngũĩ na ciĩko ciothe cia waganu. **17** No ũũgĩ ũrĩa uumaga igũrũ o mbere nĩ mũtheru; ningĩ nĩwendete thayũ, na nĩũcaayanagĩra, na nĩwĩnyiihagia, na nĩ ũiyũrĩtwo nĩ tha na maciaro mega, ningĩ ndũthutũkanagia, na ndũrĩ ũhinga. **18** Nao ateithũrani arĩa mahaandaga thayũ-rĩ, magethaga maciaro ma ũthingu.

4 Atĩrĩrĩ, nĩ kĩĩ gĩtũmaga kũgĩe na mbaara na ngũĩ thĩĩnĩ wanyu? Githĩ itiumaga merirĩria-inĩ manyu marĩa marũaga thĩĩnĩ wanyu? **2** Mwĩriragĩria kĩndũ no mũkaaga kũgĩa nakĩo. Ningĩ mũũraganaga na mũgacumĩkĩra, no mũtingĩhota kũgĩa na kĩrĩa mũkwenda. Mũtetanagia na mũkarũa. Mũgakĩaga kuona kĩndũ tondũ wa kwaga kũhooya Ngai. **3** Hĩndĩ ĩrĩa mwahooya-rĩ, nĩmwagaga kũheo, tondũ mũhooyaga mũrĩ na muoroto mũũru, tondũ mwendaga mũitangage kĩrĩa mwaheo na maũndũ ma gwĩkenia. **4** Inyuĩ atharania aya, kaĩ mũtooĩ atĩ kũgĩa ũrata na thĩ nĩ kũgĩa ũthũ na Ngai? Nĩ ũndũ ũcio mũndũ o wothe ũthuuraga kũgĩa ũrata na thĩ nĩkũgĩa ũthũ ya Ngai. **5** Kana mũgwĩciiria Maandĩko maaragia ũhoro ũtarĩ na gĩtũmi, atĩ roho ũrĩa Ngai aatũmire ũtũũrage thĩĩnĩ witũ nĩ ũiguaga ũiru mũno? **6** No nĩatũheaga wega wake makĩria. Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga Maandĩko moige atĩrĩ: "Ngai nĩareganaga na arĩa etĩĩi no arĩa menyiihagia nĩo aheaga wega wake." **7** Nĩ ũndũ ũcio mwĩnyiihagĩriei Ngai. Reganagai na mũcukani, nake nĩekũmũũrĩra. **8** Kuhĩrĩriai Ngai, nake nĩekũmũkuhĩrĩria. Mwĩthambei moko manyu inyuĩ ehia, na mũtherie ngoro cianyu inyuĩ andũ a ngoro igĩrĩ. **9** Iguai kĩeha, mũcakae, na mũgirĩke. Garũrai mĩtheko yanyu ĩtuĩke macakaya, nakĩo gĩkeno kĩanyu kĩgarũrũke gĩtuĩke kĩeha. **10** Mwĩnyiihĩriei Mwathani, nake nĩekũmũtũũgĩria. **11** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tigai gũcambania mũndũ na ũrĩa ũngĩ. Ũrĩa wothe waragia ũhoro wa gũcambia mũrũ kana mwarĩ wa ithe kana akamũtuĩra ciira-rĩ, nĩ watho acambagia na akaũtuĩra ciira. Hĩndĩ ĩrĩa ũgũtuĩra watho ciira-rĩ, ndũkoragwo ũkĩhingia watho, no ũkoragwo ũrĩ mũtuanĩri ciira. **12** Kũrĩ Mũheani wa watho, na Mũtuanĩri ciira o ũmwe, o we ũrĩa ũrĩ na ũhoti wa kũhonokia na kũniinana. No wee-rĩ, ũkĩrĩ ũ nĩguo ũtuĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ ciira? **13** Rĩu ta thikĩrĩriai, inyuĩ mugaga atĩrĩ: "Ũmũthĩ kana rũciũ nĩtũgũthiĩ itũũra rĩna tũikare kuo mwaka ũmwe, tũrute wĩra wa wonjoria kuo, tũgĩe na mbeeca." **14** No rĩrĩ, inyuĩ mũtiũĩ ũrĩa gũgaatuĩka rũciũ. Muoyo wanyu ũkĩrĩ kĩ? Inyuĩ mũrĩ o kĩbii kĩrĩa kĩonekaga o kahinda kanini, gĩgacooka gĩgathira biũ. **15** Handũ ha ũguo-rĩ, mwagĩrĩirwo nĩ kugaga atĩrĩ, "Mwathani angĩenda-rĩ, nĩ tũgũtũũra muoyo na twĩkage ũndũ ũyũ na ũyũ." **16** No rĩu inyuĩ nĩ kwĩraha mwĩrahaga mũrĩ na nguthi. Mwĩraho ta ũcio wothe nĩ mũũru. **17** Nĩ ũndũ wa ũguo, mũndũ wothe ũũĩ gwĩka wega na ndekaga-rĩ, ũcio nĩ kwĩhia ehagia.

5 Rĩu ta thikĩrĩriai, inyuĩ itonga ici, rĩrai na mũgirĩke tondũ wa mathĩĩna marĩa maramũkora. **2** Ũtonga

wanyu nĩ ũbuthĩte, nacio nguo cianyu nĩ ndĩe nĩ memenyi. **3** Thahabu na betha cianyu nĩ irootete. Kũroota gwacio nĩ ũira wa atĩ nĩireganĩte na inyuĩ, na nĩikũrĩa mĩĩrĩ yanyu imũniine o ta mwaki. Inyuĩ mwĩigĩire mũthithũ mũingĩ wa matukũ ma kũrigĩrĩria. **4** Atĩrĩrĩ! Mĩcaara ĩrĩa mwaregire kũrĩha aruti a wĩra arĩa maamũrĩmĩire mĩgũnda nĩĩramũkaĩra. Gũkaya kwa arĩa maamũgetheire irio nĩgũkinyĩire matũ ma Mwathani Mwene hinya wothe. **5** Mũtũũrĩte gũkũ thĩ na mĩago na mũgĩĩkenagia. Inyuĩ mwĩnoretie nĩ ũndũ wa mũthenya wa gũthĩnjwo. **6** Inyuĩ nĩ mũtuĩrĩire andũ ciira na mũkamooraga matarĩ na mahĩtia, o acio matarĩ ũũru na inyuĩ. **7** Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, kiragĩrĩriai, o nginya rĩrĩa Mwathani agooka. Ta rorai ũrĩa mũrĩmi etagĩrĩra mũgũnda wake ũrute irio iria irĩ bata, na agakirĩrĩria nginya ciurĩrwo nĩ mbura ya mbere o na ya keerĩ ategũthethũka. **8** O na inyuĩ-rĩ, kirĩrĩriai na mwĩhaande wega, tondũ Mwathani arĩ hakuhĩ gũũka. **9** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tigagai gũtetania, nĩgeetha mũtikanatuĩrwo ciira. Mũtuanĩri ciira arũngiĩ o mũrango-inĩ! **10** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwĩrutei na maũndũ marĩa mooru anabii meekirwo, o acio maaragia thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Mwathani, naguo ũhoro ũcio ũtuĩke kĩonereria kĩanyu gĩa gũkirĩrĩria rĩrĩa mũkũnyamario. **11** O ta ũrĩa mũũĩ, acio maakirĩrĩirie-rĩ, tũmatuaga arathime. Nĩmũiguĩte ũhoro wa gũkirĩrĩria kwa Ayubu, na nĩmuonete ũrĩa Mwathani eekire marigĩrĩrio-inĩ. Mwathani aiyũrĩtwo nĩ ũtugi na tha. **12** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, igũrũ rĩa maũndũ mothe-rĩ, tigagai kwĩhĩta. Mũtikanehĩte na igũrũ kana na thĩ, o na kana na kĩndũ kĩngĩ o na kĩ. Inyuĩ-rĩ, mwoiga "Ĩĩ" nĩĩtuĩke ĩĩ, na mwoiga "Aca" nĩĩtuĩke aca, nĩguo mũtikae gũtuĩrwo ciira. **13** Nĩ harĩ mũndũ thĩĩnĩ wanyu wonete ũũru? Ũcio nĩahooe. Nĩ harĩ mũndũ ũkenete? Ũcio nĩaine nyĩmbo cia kũgooca. **14** Nĩ harĩ mũndũ thĩĩnĩ wanyu mũrũaru? Ũcio nĩete athuuri a kanitha mamũhooere na mamũhake maguta thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Mwathani. **15** Namo mahooya mangĩhooywo na wĩtĩkio nĩ megũtũma mũndũ ũcio mũrũaru ahone; Mwathani nĩekũmwarahũra. Angĩkorwo ehĩtie-rĩ, nĩekũrekerwo mehia make. **16** Nĩ ũndũ ũcio umbũranagĩrai mehia manyu o mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na mũhooyanagĩre nĩgeetha mũhonagio. Ihooya rĩa mũndũ mũthingu nĩ rĩrĩ hinya na nĩ rĩtũmaga maũndũ manene mekĩke. **17** Elija aarĩ mũndũ o ta ithuĩ. Nake nĩahooire Ngai na kĩyo atĩ mbura ndĩkoire, nayo mbura ndĩoirire bũrũri-inĩ ũcio ihinda rĩa mĩaka ĩtatũ na nuthu. **18** Ningĩ agĩcooka akĩhooya, nakuo matu-inĩ gũkiuma mbura, nayo thĩ ĩgĩciara maciaro mayo. **19** Atĩrĩrĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũndũ ũmwe wanyu angĩagaga oime ũhoro-inĩ wa ma nake mũndũ ũngĩ amũgarũre-rĩ, **20** ririkanai ũũ: Mũndũ ũrĩa wothe ũgarũraga mwĩhia kuuma njĩra-inĩ yake njũru-rĩ, nĩkũmũhonokia akaamũhonokia kuuma harĩ gĩkuũ na ahumbĩre mehia maingĩ.

1 Petero

1 Nĩ niĩ Petero, mũtũmwo wa Jesũ Kristũ,
Ngũmwandĩkĩra marũa maya, inyuĩ arĩa Ngai
eyamũrĩire, na mũtũũrĩte mũrĩ ageni gũkũ thĩ, na
mũkahurunjũkĩra mabũrũri ma Ponto, na Galatia, na
Kapadokia, na Asia, na Bithinia, **2** o inyuĩ mwathuurirwo
kũringana na ũrĩa Ngai Ithe aamũmenyete o mbere, na
akamũtheria nĩ ũndũ wa Roho, nĩguo mwathĩkagĩre
Jesũ Kristũ, na mũminjaminjĩrio thakame yake: Wega
na thayũ iromũingĩhĩra. **3** Ngai, o we Ithe wa Mwathani
witũ Jesũ Kristũ, arogoocwo! Ngai nĩatũciarĩte rĩngĩ
nĩ ũndũ wa tha ciake nyingĩ nĩguo tũgĩe na kĩĩrĩgĩrĩro
kĩrĩ muoyo, nĩ ũndũ wa ũrĩa Jesũ Kristũ aariũkire
akiuma kũrĩ arĩa akuũ. **4** Aatũciarire nĩguo tũgĩe na
igai rĩrĩa rĩtangĩbutha, kana rĩthũke, kana rĩhwerereke,
rĩrĩa mũigĩirwo kũu igũrũ, **5** o inyuĩ mũgitĩirwo nĩ
hinya wa Ngai nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia, o nginya hĩndĩ
ĩrĩa ũhonokio ũgooka ũrĩa ũhaarĩirio gũkaaguũranĩrio
ihinda rĩa mũthia. **6** Ũhoro ũcio nĩguo mũkenagĩra
mũno, o na gwatuĩka rĩu nĩmũiguithĩtio kĩeha kahinda
kanini nĩkũgerio na magerio ma mĩthemba yothe. **7**
Maũndũ maya mokĩte nĩgeetha wĩtĩkio wanyu woneke
nĩ wa goro mũno gũkĩra thahabu, ĩrĩa ĩthiraga o na
yakorwo ĩtheragio na mwaki, ningĩ ũmenyeke atĩ nĩ wa
ma, na atĩ nĩũkarehe ũgooci, na riiri, na gĩtĩĩo hĩndĩ
ĩrĩa Jesũ Kristũ akaaguũranĩrio. **8** Nĩmũmwendete o
na gũtuĩka mũtirĩ mwamuona; ningĩ mũkamwĩtĩkia
o na gũtuĩka rĩu mũtiramuona, na mũkaiyũrwo nĩ
gĩkeno gĩtangĩheanĩka ũhoro wakĩo, o kĩrĩa kĩrĩ riiri, **9**
nĩgũkorwo nĩmũramũkĩra ũndũ ũrĩa mũtanyaga kuona
nĩ ũndũ wa wĩtĩkio wanyu, na nĩguo ũhonokio wa ngoro
cianyu. **10** Ũhoro ũcio wa ũhonokio-rĩ, nĩguo anabii,
arĩa maarathaga ũhoro wa wega wa Ngai ũrĩa warĩ
ũũke kũrĩ inyuĩ, maacaragia na kĩyo, na makaũtuĩria na
ũmenyereri mũnene, **11** makĩgeria kũmenya nĩ hĩndĩ
ĩrĩkũ Roho wa Kristũ ũrĩa warĩ thĩĩnĩ wao orotaga rĩrĩa
aarathaga ũhoro wa kũnyariirĩka gwa Kristũ na riiri
ũrĩa ũkaarũmĩrĩra. **12** Nao nĩmaguũrĩirio atĩ to o ene
meetungatagĩra, no nĩ inyuĩ maatungatagĩra, hĩndĩ ĩrĩa
maaragia ũhoro wa maũndũ marĩa mwĩrĩtwo rĩu nĩ arĩa
maamũhunjĩirie Ũhoro-ũrĩa-Mwega na ũndũ wa Roho
Mũtheru ũrĩa watũmirwo kuuma igũrũ. Maũndũ macio
nĩmo araika meriragĩria mũno kuona. **13** Nĩ ũndũ ũcio,
ikaragai mwĩhaarĩirie meciiria-inĩ manyu; tuĩkai andũ a
kwĩrigagĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ; na mũige kĩĩrĩgĩrĩro
kĩanyu biũ harĩ wega ũrĩa mũkaaheo hĩndĩ ĩrĩa Jesũ
Kristũ akaaguũranĩrio. **14** Tuĩkai ciana cia gwathĩka, na
mũtigatongoragio nĩ merirĩria mooru marĩa mwatũire
namo mbere hĩndĩ ĩrĩa mũtaamenyete Ngai. **15** No tondũ
ũrĩa wamwĩtire nĩ mũtheru-rĩ, o na inyuĩ tuĩkai atheru
maũndũ-inĩ mothe marĩa mũrĩĩkaga; **16** nĩgũkorwo nĩ
kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Tuĩkai atheru, tondũ o na niĩ ndĩ
mũtheru." **17** Na rĩrĩ, tondũ inyuĩ mũkayagĩra Ngai
mũkĩmwĩtaga Ithe wanyu, o we ũrĩa ũtuagĩra o mũndũ
o mũndũ kũringana na wĩra wake ategũthutũkania-rĩ,
gĩikaragei mũmwĩtigĩrĩte na mũikarage ta mũrĩ agendi
gũkũ thĩ. **18** Nĩgũkorwo nĩmũũĩ atĩ rĩrĩa mwakũũrirwo
mũtigane na mũtũũrĩre wa tũhũ ũrĩa mwatigĩirwo nĩ
maithe manyu-rĩ, ti indo iria ibuthaga ta betha kana
thahabu mwakũũrirwo nacio, **19** no mwakũũrirwo na
thakame ya goro mũno ya Kristũ, ũrĩa wahaanaga ta
gatũrũme gatarĩ na kĩmeni kana kaũũgũ. **20** Nake nĩwe
wathuurĩtwo thĩ ĩtanombwo, no nĩaguũranĩrio mahinda
maya ma kũrigĩrĩria nĩ ũndũ wanyu. **21** Na inyuĩ
nĩmwĩtĩkĩtie Ngai nĩ ũndũ wake, Ngai ũrĩa wamũriũkirie
kuuma kũrĩ arĩa akuũ na akĩmũhe riiri, nĩgeetha wĩtĩkio
wanyu na mwĩhoko ikorwo irĩ o harĩ Ngai. **22** Na tondũ
rĩu nĩmwĩtheretie nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra ũhoro ũrĩa wa
ma, na mũgatuĩka a kwendana kũna na ariũ na aarĩ a
Ithe wanyu hatarĩ ũhinga-rĩ, inyuĩ ene endanagai biũ
na ngoro cianyu. **23** Nĩgũkorwo nĩmũciarĩtwo rĩngĩ, no
mũticiarĩtwo kuuma kũrĩ mbeũ ĩrĩa ĩbuthaga, no nĩ ĩrĩa
ĩtarĩ ya kũbutha, na ũndũ wa kiugo kĩa Ngai kĩrĩa kĩrĩ
muoyo na gĩtũũraga tene na tene. **(aiōn g165)** **24** Tondũ
rĩrĩ, "Andũ othe mahaana ta nyeki, na ũthaka wao wothe
ũhaana ta mahũa ma mũgũnda; nyeki nĩĩhoohaga, namo
mahũa magaitĩka, **25** no kiugo kĩa Mwathani gĩtũũraga
nginya tene." Na kiugo kĩu nĩkĩo mwahunjĩirio. **(aiōn
g165)**

2 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, eheriai rũmena ruothe na maheeni
mothe, na ũhinga, na ũiru, na gũcambania o guothe.
2 Na mũtuĩke ta tũkenge mwĩriragĩrie iria rĩrĩa rĩega
rĩa kĩĩroho, nĩgeetha rĩmũkũragie ũhonokio-inĩ wanyu,
3 tondũ rĩu nĩmũcamĩte, mũkaigua atĩ Mwathani nĩ
mwega. **4** Ũkai kũrĩ we, o ũcio Ihiga rĩrĩ muoyo, o
rĩu rĩaregirwo nĩ andũ, no Ngai akĩrĩthuura, na nĩ rĩa
goro harĩ we, **5** o na inyuĩ, ta mahiga marĩ muoyo-
rĩ, nĩ gwakwo mũraakwo mũtuĩke nyũmba ya kĩĩroho,
na mũtuĩke gĩkundi gĩtheru kĩa athĩnjĩri-Ngai gĩa
kũrutaga magongona ma kĩĩroho marĩa mangĩtĩkĩrĩka
nĩ Ngai nĩ ũndũ wa Jesũ Kristũ. **6** Nĩgũkorwo Maandĩko
moigĩte atĩrĩ: "Nĩnjigĩte ihiga Zayuni, ihiga ithuure
rĩa koine na rĩa goro, na mũndũ ũrĩa ũmwĩhokete
ndagaaconorithio." **7** Na rĩu kũrĩ inyuĩ arĩa mwĩtĩkĩtie,
ihiga rĩĩrĩ nĩ rĩa goro. No kũrĩ arĩa matetĩkĩtie, "Ihiga
rĩrĩa aaki maaregire nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga inene rĩa
koine," **8** na ningĩ atĩrĩ, "Nĩrĩo ihiga rĩrĩa rĩtũmaga
andũ mahĩngwo, na rwaro rwa ihiga rũrĩa rũtũmaga
magũe." Mahĩngagwo tondũ wa kũrega gwathĩkĩra
ũhoro, na noguo maathĩrĩirio. **9** No inyuĩ-rĩ, mũrĩ
rũruka rũthuurĩtwo, na thiritũ ya athĩnjĩri-Ngai ya
nyũmba ya ũthamaki, ningĩ mũrĩ rũrĩrĩ rwamũre, o
na andũ a Ngai kĩũmbe, nĩguo mwanagĩrĩre ũgooci wa
ũcio wamwĩtire muume nduma-inĩ mũtoonye ũtheri-inĩ
wake wa magegania. **10** Kũrĩ hĩndĩ mwarĩ andũ mataarĩ
kĩene, no rĩu mũrĩ andũ a Ngai; kũrĩ hĩndĩ mwaagĩte
kũiguĩrwo tha, no rĩu nĩmũiguĩrĩirwo tha. **11** Arata akwa
nyenda mũno, ndamũthaitha mũrĩ ta ageni na agendi
gũkũ thĩ, mwĩrigagĩrĩrie merirĩria marĩa mooru ma
mwĩrĩ, o marĩa marũaga na roho wanyu. **12** Tũũragai
na mĩtũũrĩre mĩega mũrĩ gatagatĩ ka andũ arĩa matooĩ
Ngai, nĩgeetha o na mangĩmũigĩrĩra atĩ nĩmwĩkĩte ũũru,
meonagĩre ciiko cianyu njega na magakumia Ngai
mũthenya ũrĩa agooka. **13** Nĩ ũndũ wa Mwathani-rĩ,
athĩkagĩrai wathani o wothe ũrĩa ũheanĩtwo thĩĩnĩ wa
andũ: o na wakorwo nĩ wa mũthamaki, arĩ we mũnene
igũrũ rĩa anene arĩa angĩ othe, **14** o na kana nĩ wa

abarũthi arĩa matũmagwo nĩwe nĩguo maherithagie
arĩa mekaga ũũru na makagaathĩrĩria arĩa mekaga wega.
15 Nĩgũkorwo ũrĩa Ngai endaga nĩ atĩ mwĩkage wega
nĩguo mũkiragie mĩario ya ũrimũ ya andũ arĩa matarĩ
ũndũ mooĩ. **16** Tũũrai ta andũ matarĩ ngombo, no
mũtikanareke wĩyathi wanyu ũtuĩke wa kũhithĩrĩra
waganu; tũũragai mũrĩ ndungata cia Ngai. **17** Heagai
mũndũ o wothe gĩtĩĩo kĩrĩa kĩmwagĩrĩire: Endagai
ngwatanĩro ya andũ arĩa etĩkia, na mwĩtigagĩre Ngai, o
na mũtĩĩage mũthamaki. **18** Inyuĩ ngombo-rĩ, athĩkagĩrai
anene anyu na mũmatĩĩage mũno, na to arĩa ega na
maiguanagĩra tha, no nĩ o na arĩa mataiguanagĩra tha.
19 Nĩgũkorwo nĩ ũndũ mwega mũndũ angĩkirĩrĩrĩria ruo
o na akĩnyariiragwo hatarĩ kĩhooto tondũ wa kũmenya
ũrĩa Ngai endaga. **20** No ũngĩhũũrwo nĩ ũndũ wa
gwĩka ũũru o na ũkirĩrĩrie-rĩ, ũngĩkĩgaathĩrwo kĩ? No
ũngĩnyariirwo nĩ ũndũ wa gwĩka wega na ũkirĩrĩrie-
rĩ, ũcio nĩ ũndũ mwega maitho-inĩ ma Ngai. **21** Ũndũ
ũyũ nĩguo mwetĩirwo, tondũ Kristũ aanyariirirwo nĩ
ũndũ wanyu, akĩmũtigĩra kĩonereria nĩguo mũgeragĩre
o makinya-inĩ make. **22** "We ndaigana kwĩhia, o na
kanua gake gatiigana kwaria maheeni." **23** Hĩndĩ ĩrĩa
andũ maamũrumaga, we ndaigana kwĩrumĩra; rĩrĩa
aanyariiragwo, we ndaigana kũmehĩtĩra. Handũ ha
ũguo-rĩ, we nĩ kweneana eneanaga kũrĩ ũrĩa ũtuaga
ciira na kĩhooto. **24** We mwene nĩakuuire mehia maitũ
na mwĩrĩ wake mũtĩ-igũrũ, nĩgeetha na ithuĩ tũkue
ũhoro-inĩ wa mehia, na tũtũũre muoyo nĩ ũndũ wa
ũthingu; mĩtũnda ĩrĩa aahũũrirwo nĩyo ĩtũmĩte mũhone.
25 Nĩgũkorwo mwatariĩ ta ng'ondu iturarĩte, no rĩu
nĩmũcookereire Mũrĩithi na Mũrori wa mĩoyo yanyu.

3 O ũguo noguo o na inyuĩ atumia, mwagĩrĩirwo
nĩ gwathĩkagĩra athuuri anyu, nĩguo hangĩkorwo
harĩ amwe ao matetĩkĩtie kiugo kĩa Ngai, mahote
kũgarũrwo ngoro o na hatarĩ ciugo nĩ ũndũ wa mĩtugo
ya atumia ao, **2** nĩ ũndũ wa kuonaga mĩtũũrĩre yanyu
ya ũthingu na ya gĩtĩĩo. **3** Kwĩgemia kwanyu gũtigatuĩke
o kwa mwĩrĩ, ta kũrama njuĩrĩ, na kwĩhumba mathaga
ma thahabu na nguo thaka, **4** no handũ ha ũguo-
rĩ, gemagiai mũndũ ũrĩa wa hitho wa ngoro thĩinĩ,
na ũgemu ũrĩa ũtatheũkaga wa roho wa ũhooreri na
wa gũkindĩria. Kwĩgemia kũu nĩkuo kũrĩ bata mũno
maitho-inĩ ma Ngai. **5** Nĩgũkorwo ũguo nĩguo atumia
arĩa atheru a tene arĩa mehokete Ngai meegemagia,
na ũndũ wa gwathĩkagĩra athuuri ao ene, **6** o ta Sara,
ũrĩa waathĩkagĩra Iburahĩmu na akamwĩtaga mwathi
wake. Inyuĩ mũrĩ ciana ciake mũngĩĩka ũrĩa kwagĩrĩire
mũtegwĩtigĩra. **7** O ũguo noguo o na inyuĩ athuuri
mwagĩrĩirwo nĩgũtũũrania na atumia anyu na njĩra ya
ũũgĩ, mũkĩmatĩĩaga tondũ nĩ aruti a wĩra hamwe na
inyuĩ, na tondũ matirĩ hinya mũingĩ wa mwĩrĩ ta inyuĩ,
ningĩ tondũ mũrĩ agai hamwe na atumia anyu a kĩheo
kĩa ũtugi wa muoyo. Ĩkagai ũguo nĩguo gũtikagĩe ũndũ
ũngĩgirĩrĩria mahooya manyu. **8** Ngĩrĩkĩrĩria, ngũmwĩra
inyuothe atĩrĩ, mũtũũranagie mũiguanĩte mũndũ na
ũrĩa ũngĩ; mũiguanagĩre tha, ningĩ mwendanage ta
ciana cia nyina ũmwe, na mũtuĩke ataana, na mũikarage
mwĩnyiihĩtie. **9** Tigagai kwĩrĩhĩria ũũru na ũũru, kana
kwĩrumĩra mwarumwo, no nĩ kaba mũrathimanage,
tondũ ũguo nĩguo mwetĩirwo, nĩgeetha mũkaagaĩrwo
kĩrathimo. **10** Nĩgũkorwo, "Mũndũ ũrĩa wothe ũngĩenda
gũtũũra muoyo na one matukũ mega, no nginya
arigĩrĩrie rũrĩmĩ rwake kwaria ũũru, na mĩromo yake
kwaragia maheeni. **11** No nginya agarũrũke atige
gwĩka ũũru, na ekage o wega; no nginya acaragie
thayũ na aũthingatage. **12** Nĩgũkorwo maitho ma
Mwathani maikaraga macũthĩrĩirie andũ arĩa athingu,
na matũ make magathikagĩrĩria mahooya mao, no andũ
arĩa mekaga ũũru, ũthiũ wa Mwathani nĩkũmookĩrĩra
ũmookagĩrĩra." **13** Atĩrĩrĩ, nũũ ũngĩmwĩka ũũru
mũngĩkorwo mũrĩ na kĩyo gĩa gwĩka wega? **14** No rĩrĩ, o
na mũngĩnyariirwo nĩ ũndũ wa gwĩka ũrĩa kwagĩrĩire-rĩ,
inyuĩ mũrĩ arathime. "Tigagai gwĩtigĩra maũndũ marĩa
metigagĩra; mũtikanamake." **15** No ngoro-inĩ cianyu-
rĩ, mwĩyamũrĩrei Kristũ atuĩke Mwathani. Ikaragai
mwĩhaarĩirie hĩndĩ ciothe gũcookeria mũndũ wothe
ũrĩa ũngĩmũũria gĩtũmi gĩa kĩĩrĩgĩrĩro kĩrĩa mũrĩ nakĩo.
No ĩkagai ũguo mũrĩ na ũhooreri na gĩtĩĩo, **16** mũrĩ na
thamiri ĩtegwĩcuuka, nĩgeetha arĩa macambagia mĩtugo
yanyu mĩega tondũ mũrĩ thĩinĩ wa Kristũ, maconokage
nĩ ũndũ wa gĩcambanio kĩu kĩao. **17** Nĩ kaba kũnyariirwo
nĩ ũndũ wa gwĩka wega, angĩkorwo nĩ kwenda kwa
Ngai, handũ ha kũnyariirwo nĩ gwĩka ũũru. **18** Tondũ
Kristũ aakuire nĩ ũndũ wa mehia ihinda o rĩmwe rĩa
kũigana, ũrĩa mũthingu agĩkua nĩ ũndũ wa arĩa matarĩ
athingu, nĩguo atũtware kũrĩ Ngai. Ooragirwo arĩ thĩinĩ
wa mwĩrĩ, no ha ũhoro wa Roho, agĩcookio muoyo, **19**
agĩthiĩ arĩ na muoyo ũcio wa Roho akĩhunjĩria maroho
marĩa maarĩ njeera, **20** marĩa maaremete kuuma o tene
rĩrĩa Ngai aatũire etereire akirĩrĩirie matukũ-inĩ ma
Nuhu, rĩrĩa thabina yaakagwo. Thĩinĩ wayo haarĩ o andũ
anini, nao othe maarĩ andũ anana tu, arĩa maahonokirio
maaĩ-inĩ, **21** namo maaĩ macio nĩmo ngerekano ya
ũbatithio ũrĩa o na inyuĩ ũmũhonokagia, na ti ũhoro
wa kweheria o gĩko kĩa mwĩrĩ, no nĩ mwĩhĩtwa wa
thamiri ĩtarĩ na ũcuuke kũrĩ Ngai. Kũbatithio kũu nĩkuo
kũmũhonokagia nĩ ũndũ wa kũriũkio kwa Jesũ Kristũ,
22 ũrĩa wathiire igũrũ na rĩu aikaraga guoko-inĩ kwa
ũrĩo kwa Ngai, nao araika, na aathani, o na maahinya
magatuĩka ma gwathagwo nĩwe.

4 Nĩ ũndũ ũcio, tondũ Kristũ nĩanyariirirwo mwĩrĩ-inĩ-
rĩ, o na inyuĩ kĩĩhotorei mũrĩ na meciiria o ta macio
aarĩ namo, tondũ mũndũ ũrĩa ũrĩkĩtie kũnyariirwo
mwĩrĩ nĩatiganĩte na mehia. **2** Nĩ ũndũ wa ũguo,
mũtũũrĩre wake ũrĩa ũtigarĩte wa gũtũũra gũkũ thĩ
ndarĩtũũraga nĩguo ahingagie meriirĩria mooru ma
mwĩrĩ, no arĩtũũraga nĩguo ekage ũrĩa Ngai endaga.
3 Tondũ nĩmũtũũrĩte ihinda rĩa kũigana mũgĩkaga
maũndũ marĩa andũ arĩa matetĩkĩtie Ngai mendaga
gwĩka, namo nĩ ta mĩtũũrĩre ya ũũra-thoni, na meriirĩria
mooru ma mwĩrĩ, na ũrĩĩu, na gũthiiaga maruga-inĩ
ma waganu, o na ciathĩ-inĩ cia kũnyua njoohi, o na
mũhooere ũrĩ thaahu wa kũhooya mĩhianano. **4** Nao
andũ acio nĩmagegaga mona atĩ mũtiranyiitanĩra nao
hĩndĩ ĩrĩa marakĩrĩrĩria ũmaramari-inĩ ũcio wao, nao
magakĩmũcambagia. **5** Nao no nginya makaaheana
ũhoro wa maũndũ mao kũrĩ ũrĩa wĩhaarĩirie gũtuĩra
ciira arĩa marĩ muoyo na arĩa makuĩte. **6** Nĩgũkorwo

gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmi kĩrĩa gĩatũmire Ũhoro-ũrĩa-Mwega ũhunjĩrio o na andũ arĩa makuĩte, nĩgeetha ha ũhoro wa mwĩrĩ magaatuĩrwo ciira o ta ũrĩa andũ arĩa angĩ magaatuĩrwo, no ha ũhoro wa roho matũũre muoyo o ta ũrĩa Ngai atũũraga. **7** Ithirĩro rĩa maũndũ mothe nĩrĩkuhĩrĩirie. Nĩ ũndũ ũcio ikaragai mũrĩ na ũũgĩ wa ngoro, na mũikarage mũterigĩtwo nĩguo mũhotage kũhooya. **8** Ningĩ gũkĩra maũndũ mothe, ikaragai mwendaine mũno mũndũ na ũrĩa ũngĩ, tondũ wendani nĩũhumbagĩra mehia maingĩ. **9** Ningĩ mũtuganage mũtekũnuguna. **10** O mũndũ nĩ ahũthĩre kĩheo o gĩothe kĩrĩa amũkĩrĩte nĩguo atungatagĩre andũ arĩa angĩ, arĩ ta mũramati mwĩhokeku wa wega wa Ngai wa mĩthemba mĩingĩ. **11** Mũndũ o wothe angĩkorwo akĩaria-rĩ, nĩarie taarĩ mũndũ ũkũheana ciugo cia Ngai. Nake mũndũ o wothe angĩkorwo agĩtungata-rĩ, nĩatungate na hinya ũrĩa ũheanagwo nĩ Ngai, nĩgeetha Ngai agoocagwo maũndũ-inĩ mothe thĩĩnĩ wa Jesũ Kristũ. Nake nĩwe ũgũtũũra arĩ na riiri na hinya nginya tene na tene. Ameni. **(aiōn g165)** **12** Arata akwa nyenda mũno, mũtikagegio nĩ magerio marĩa mũranyariirwo namo, taarĩ ũndũ mũgeni ũrekĩka thĩĩnĩ wanyu. **13** No kenagai nĩgũkorwo nĩ mũgwatanĩire thĩĩnĩ wa kũnyariirĩka gwa Kristũ, nĩgeetha mũkaiyũrĩrĩrwo nĩ gĩkeno hĩndĩ ĩrĩa riiri wake ũkaaguũranĩrio. **14** Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ mũngĩrumwo nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩa Kristũ, nĩ ũndũ Roho ũrĩa ũrĩ na riiri, o we Roho wa Ngai, arĩ igũrũ rĩanyu. **15** Mũndũ wanyu ndakananyariirwo ta mũũragani, kana mũici, kana mũgeri ngero ĩngĩ o yothe, o na kana ta mũndũ ũrĩa wĩtoonyagĩrĩria maũndũ-inĩ ma andũ angĩ. **16** No rĩrĩ, mũndũ angĩnyariirwo tondũ wa gũtuĩka Mũkristiano-rĩ, ndakanaconoke, no nĩagooce Ngai tondũ nĩaheetwo rĩĩtwa rĩu. **17** Nĩgũkorwo ihinda nĩ ikinyu ciira wambĩrĩrie gũtuĩrwo andũ a nyũmba ya Ngai; na angĩkorwo ũkwambĩrĩria na ithuĩ-rĩ, gũgaagĩtuĩka atĩa harĩ arĩa mataathĩkagĩra Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Ngai? **18** Na rĩrĩ, "Angĩkorwo nĩ ũndũ ũrĩ hinya mũndũ ũrĩa mũthingu kũhonoka-rĩ, naguo ũhoro wa mũndũ ũrĩa ũtetĩkĩtie Ngai na ũrĩa mwĩhia ũgaakĩhaana atĩa?" **19** Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, andũ arĩa manyariirĩkaga kũringana na ũrĩa Ngai endete, nĩmaheane mĩoyo yao kũrĩ Mũũmbi wao ũrĩa wa kwĩhokeka, na mathiĩ na mbere gwĩkaga maũndũ mega.

5 Ndĩ na ũhoro ngwenda gũthaitha athuuri a Kanitha arĩa marĩ hamwe na inyuĩ, ndĩ mũthuuri wa Kanitha o tao, na ndĩ mũira wa kũnyariirwo gwa Kristũ, o na ndĩ ũmwe wa gũkaagaĩrwo riiri ũrĩa ũkaaguũranĩrio: **2** Atĩrĩrĩ, tuĩkai arĩithi a rũũru rwa Ngai rũrĩa mwĩhokeirwo, mũgĩtungataga mũrĩ arori, na ti tondũ wa kũringĩrĩrio, no nĩ ũndũ wa kwĩyendera, o ta ũrĩa Ngai endaga mũtuĩke; mũtegũkorokera mbeeca, no mũtungatage mũrĩ na kĩyo mũno; **3** mũtigetue anene a andũ arĩa mwĩhokeirwo, no mũtuĩke cionereria njega kũrĩ rũũru rũu. **4** Na hĩndĩ ĩrĩa Mũrĩithi Ũrĩa Mũnene akaaguũranĩrio-rĩ, nĩmũkaheo thũmbĩ ya riiri ĩrĩa ĩtagatheũka o na rĩ. **5** O ũguo no taguo o na inyuĩ aanake mwagĩrĩirwo nĩ gwathĩkĩra andũ arĩa akũrũ. Inyuĩ othe-rĩ, ikaragai mwĩnyiihanĩirie mũndũ na ũrĩa ũngĩ, tondũ-rĩ, "Ngai nĩareganaga na arĩa etĩĩi no arĩa menyiihagia nĩamaheaga wega wake." **6** Nĩ ũndũ ũcio mwĩnyiihagiei, mũrĩ guoko-inĩ kwa Ngai kũrĩa kũrĩ hinya, nĩguo akaamũtũũgĩria hĩndĩ ĩrĩa njagĩrĩru yakinya. **7** Na mũmũrekagĩrĩrie maũndũ manyu mothe marĩa mamũtangaga, tondũ nĩwe ũmũrũmbũyagia. **8** Ikaragai mwĩiguĩte na mwĩhũgage. Tondũ-rĩ, thũ yanyu mũcukani ĩcangacangaga ta mũrũũthi ũkũrarama ũgĩcaria mũndũ wa gũtambuura. **9** No rĩrĩ, mũmwĩtiirie, mwĩhaandĩte wega thĩĩnĩ wa wĩtĩkio, tondũ nĩmũmenyete atĩ ariũ na aarĩ a Ithe wanyu gũkũ thĩ guothe maranyariirĩka o ta inyuĩ. **10** Nake Ngai mwene wega wothe, o we ũrĩa wamwĩtire riiri-inĩ wake wa tene na tene thĩĩnĩ wa Kristũ, we mwene nĩakamũcookereria, na amwĩkĩre hinya, na amũtue arũmu na mũtangĩenyenyeka, thuutha wa kũnyariirĩka kahinda kanini. **(aiōnios g166)** **11** Naguo hinya ũrotuĩka wake tene na tene. Ameni. **(aiōn g165)** **12** Ndamwandĩkĩra marũa maya makuhĩ ndeithĩtio nĩ Silivano, ũrĩa nduaga mũrũ wa Ithe witũ mwĩhokeku, nĩguo ndĩmũmĩrĩrie, na heane ũira na ma atĩ ũhoro ũyũ nĩguo wega wa Ngai ũrĩa wa ma. Mwĩhaandei wega thĩĩnĩ waguo. **13** Kanitha ũrĩa ũrĩ gũkũ Babuloni, ũrĩa ũthuurĩtwo hamwe na inyuĩ, nĩwamũgeithia, o nake mũrũ wakwa Mariko nĩamũgeithia. **14** Geithaniai mũndũ na ũrĩa ũngĩ na ngeithi cia kĩmumunyano iria cia wendo. Thayũ ũrogĩa na inyuĩ inyuothe arĩa mũrĩ thĩĩnĩ wa Kristũ.

2 Petero

1 Nĩ niĩ Simoni Petero, ndungata na mũtũmwo wa
Jesũ Kristũ, Ngũmwandĩkĩra marũa maya inyuĩ arĩa
mũrĩkĩtie kwamũkĩra wĩtĩkio wa goro o ta ũrĩa tũrĩ
naguo nĩ ũndũ wa ũthingu wa Jesũ Kristũ, ũrĩa arĩ
we Ngai witũ na Mũtũhonokia: **2** Wega na thayũ
iromũingĩhĩra nĩ ũndũ wa kũmenyana na Ngai, o
na Jesũ Mwathani witũ. **3** Rĩu-rĩ, hinya wake wa
ũngai nĩũtũheete kĩrĩa gĩothe gĩtũbataragia nĩguo
tũhote gũtũũra muoyo na twĩamũrĩire Ngai, nĩ ũndũ
wa kũmenyana nake ũcio watwĩtire tũgĩe na riiri
wake mwene o na wagĩrĩru wake. **4** Nĩ ũndũ wa
maũndũ macio-rĩ, nĩatũheete maũndũ manene mũno
ma ciĩranĩro ciake cia goro, nĩgeetha nĩ ũndũ wacio
mũgwatanagĩre nake mũtũũrĩre-inĩ wa ũngai wake na
mwĩtheemage kuuma kũrĩ ũbuthu wa gũkũ thĩ ũrĩa
ũrehagwo nĩ merirĩria mooru. **5** Na nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu
kĩũmbe, kĩĩrutanĩriei mũno nĩguo muonganĩrĩrie wĩtĩkio
wanyu na wagĩrĩru; naguo wagĩrĩru mũwonganĩrĩrie
na ũmenyo; **6** naguo ũmenyo mũwonganĩrĩrie na
kwĩgirĩrĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ; nakuo kwĩgirĩrĩrĩria
merirĩria macio-rĩ, mũkuonganĩrĩrie na gũkirĩrĩrĩria;
nakuo gũkirĩrĩrĩria mũkuonganĩrĩrie na kwĩyamũrĩra
Ngai; **7** nakuo kwĩyamũrĩra Ngai mũkuonganĩrĩrie na
gũtuga ariũ na aarĩ a Ithe witũ; nakuo gũtuga ariũ na aarĩ
a Ithe witũ mũkuonganĩrĩrie na wendani. **8** Nĩgũkorwo
mũngĩgĩa na mawega macio na mamũingĩhĩre mũno-
rĩ, nĩmarĩgiragia mũgũtare kana mwage maciaro harĩ
ũhoro wa kũmenya Mwathani witũ Jesũ Kristũ. **9** No
mũndũ angĩaga maũndũ macio-rĩ, mũndũ ũcio ndarona
wega na nĩ mũtumumu, na nĩariganĩirwo atĩ aatheririo
nĩguo atigane na mehia make ma tene. **10** Nĩ ũndũ
ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, ĩkagĩrai kĩyo makĩria
nĩguo mũtũme gwĩtwo kwanyu na gũthuurwo kwanyu
kũrũme biũ. Nĩgũkorwo mũngĩĩka maũndũ macio-rĩ,
gũtirĩ hĩndĩ mũkaagũa, **11** na nĩmũgetĩkĩrio na ũtugi
mũtoonye thĩĩnĩ wa ũthamaki wa tene na tene wa
Mwathani na Mũhonokia witũ Jesũ Kristũ. **(aiōnios g166)** **12** Nĩ ũndũ ũcio ngũtũũra ndĩmũririkanagia
maũndũ macio, o na mwakorwo nĩmũmamenyete, na
nĩmũhaandĩtwo wega thĩĩnĩ wa ũhoro wa ma ũrĩa mũrĩ
naguo. **13** Na ngwĩciiria nĩ kwagĩrĩire ndĩmũririkanagie
maũndũ maya hĩndĩ ĩrĩa yothe ngũtũũra thĩĩnĩ wa
hema ĩno ya mwĩrĩ ũyũ, **14** tondũ nĩnjũũĩ atĩ ica ikuhĩ
nĩngũmĩĩaũra, o ta ũrĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ
aanyonirie. **15** Na nĩngwĩrutanĩria mũno nyone atĩ
ndaarĩkia gũkua nĩmũrĩhotaga kũrirĩkana maũndũ maya
hĩndĩ ciothe. **16** Hĩndĩ ĩrĩa twamũmenyithirie ũhoro wa
hinya na wa gũũka kwa Mwathani witũ Jesũ Kristũ-rĩ,
tũtiahũthĩrire ng'ano cia gwĩtungĩra na wara, no ithuĩ
nĩ kwĩonera tweyoneire ũkaru wake na maitho maitũ.
17 Nĩgũkorwo nĩaheirwo gĩtĩĩo na riiri kuuma kũrĩ Ngai
Ithe, hĩndĩ ĩrĩa mũgambo wamũkorire uumĩte kũrĩ
Ũrĩa Mwene Riiri ũrĩa Mũnene ũkiuga atĩrĩ, "Ũyũ nĩwe
Mũrũ wakwa ũrĩa nyendete mũno; nĩ ngenaga mũno
nĩ ũndũ wake." **18** Ithuĩ ene nĩtweiguĩrĩire mũgambo
ũcio ũkiuma igũrũ hĩndĩ ĩrĩa twarĩ nake kĩrĩma-inĩ
kĩrĩa gĩtheru. **19** Na ningĩ ũhoro ũrĩa warathirwo nĩ
anabii ũrĩa twĩ naguo nĩwĩkĩrĩtwo hinya makĩria, na
no mwĩke wega mũngĩũthikĩrĩria, ũhaana ta ũtheri
ũkwara handũ harĩ nduma, o nginya gũkĩe nayo njata
ya rũciinĩ ĩkenge ngoro-inĩ cianyu. **20** No mbere ya
maũndũ mothe-rĩ, no nginya mũmenye atĩ gũtirĩ ũhoro
wanarathwo Maandĩko-inĩ Matheru ũngĩtaũrwo nĩ
mũnabii na ũtaũri wake mwene. **21** Nĩgũkorwo kĩhumo
kĩa ũnabii gĩtioimanire na kwenda kwa mũndũ, no
andũ nĩmaririe ũhoro uumĩte kũrĩ Ngai, o ta ũrĩa Roho
Mũtheru aamatongoririe.

2 No rĩrĩ, nĩ kwarĩ anabii a maheeni thĩinĩ wa andũ,
o ta ũrĩa gũgaakorwo na arutani a maheeni thĩinĩ
wanyu. Nao nĩmagatoonyia ũrutani wa maheeni wa
gũthũkia andũ na waara, o na makaane Mwathani ũrĩa
wamagũrire, na nĩ ũndũ ũcio, merehere kwanangwo
kwa narua. **2** Andũ aingĩ nĩmakarũmĩrĩra mĩthiĩre yao ya
ũũra-thoni na matũme njĩra ĩrĩa ya ma ĩcambio. **3** Ningĩ
nĩ ũndũ wa ũkoroku wao, arutani acio nĩmagetongagia
na inyuĩ na kũmwĩraga ng'ano cia maheeni. Ituĩro
rĩao rĩa ciira rĩtũire rĩmetereire, o na kwanangwo
kwao gũtiikaraga ta gũkomete. **4** Nĩ ũndũ-rĩ, kuona
atĩ Ngai ndaigana kũiguĩra araika arĩa mehirie tha, no
nĩkũmaikia aamaikirie Jehanamu, akĩmohithia marima-
inĩ ma nduma maikarage kuo metereire ituĩro-rĩ,
(Tartaroō g5020) **5** ningĩ kuona atĩ ndaiguĩrĩire thĩ ya tene
tha hĩndĩ ĩrĩa aarehire kĩguũ kĩa maaĩ kũrĩ andũ arĩa
maatũũraga kuo matetĩkĩtie Ngai, no akĩgitĩra Nuhu,
ũrĩa warĩ mũhunjia wa ũthingu na andũ angĩ mũgwanja;
6 na angĩkorwo nĩatuĩrĩire matũũra ma Sodomu na
Gomora ciira na ũndũ wa kũmacina magĩtuĩka mũhu,
na akĩmatua kĩonereria kĩa ũrĩa gũgaatuĩka kũrĩ andũ
arĩa matetĩkĩtie Ngai; **7** na angĩkorwo nĩahonokirie
Loti, mũndũ warĩ mũthingu, na waiguithagio kĩeha
nĩ mĩtũũrĩre ya ũũra-thoni ya andũ acio aaganu, **8**
(nĩgũkorwo mũndũ ũcio mũthingu, ũrĩa waikaranagia
nao o mũthenya, nĩaiguithagio ruo ngoro-inĩ yake
thingu nĩ ciiko cia waganu iria oonaga na akaigua); **9**
angĩkorwo ũguo nĩguo kũrĩ-rĩ, Mwathani nĩoĩ kũhonokia
andũ arĩa meamũriire Ngai kuuma magerio-inĩ, na kũiga
andũ arĩa matarĩ athingu nginya mũthenya wa ciira
ũkinye, o akĩmaherithagia. **10** Na makĩria harĩ andũ arĩa
marũmagĩrĩra merirĩria mooru ma mwĩrĩ marĩa marĩ
magigi na makanyarara wathani o wothe. Andũ acio
nĩ ndũrĩka na nĩ etĩĩi na matiĩtigagĩra kũruma ciũmbe
cia igũrũ iria irĩ riiri; **11** no rĩrĩ, o na gũtuĩka araika
nĩ marĩ hinya na ũhoti makĩria, matirumaga ciũmbe
icio magĩcithitangaga kũrĩ Mwathani. **12** No andũ acio
nĩmarumanaga maũndũ-inĩ marĩa matooĩ. Mahaana
ta nyamũ itarĩ na meciiria, iria ciũmbĩtwo itarĩ na
ũmenyo, na iciarĩtwo irĩ cia kũgwatio na kũniinwo,
na o ta nyamũ-rĩ, o nao nĩ kũniinwo makaaniinwo.
13 Nao nĩmakarĩhwo ũũru na ũũru kũringana na
ũrĩa matũire mekaga. O monaga atĩ kũrĩĩo mũthenya
barigici nĩkuo gwĩkenia. Andũ acio nĩ imeni na ũũgũ,
rĩrĩa megwĩkenia maruga-inĩ mao ma ikeno hĩndĩ ĩrĩa
mekũrĩanĩra na inyuĩ. **14** Marĩ na maitho maiyũrĩte
ũtharia, na matitigaga kwĩhia; o maguucagĩrĩria andũ
arĩa marĩ ngoro hũthũ; o nĩ njorua cia ũkoroku, na
nĩ rũciaro rũrume! **15** Nĩmatigĩte njĩra ĩrĩa nũngarũ

makoora makarũmĩrĩra njĩra ya Balamu wa Beori, ũrĩa wendaga mũno mũcaara wa gwĩka ũũru. **16** No nĩakũũmirwo nĩ ndigiri, nyamũ ĩtaaragia, nĩ ũndũ wa gwĩka ũũru, ĩkĩaria na mũgambo wa mũndũ, na ĩkĩrĩĩra ũgũrũki wa mũnabii ũcio. **17** Andũ acio nĩ ithima itarĩ maaĩ, na nĩ ibii iria itwaragwo nĩ kĩhuhũkanio. Nao no nduma nene makĩria metereirio. **(questioned)** **18** Nĩgũkorwo maaragia ndeto cia tũhũ na cia mwĩtĩĩo, makaguucagĩrĩria na meriĩrĩria mao mooru ma mwĩrĩ o na ũũra-thoni andũ arĩa marethara moime thĩinĩ wa arĩa matũũraga mahĩtagia. **19** Mameeragĩra gũkũũrwo ũkombo-inĩ, o rĩrĩa o ene marĩ ngombo cia ũhoro wa kũbutha, nĩgũkorwo mũndũ nĩ ngombo ya ũndũ ũrĩa wothe ũmwathaga. **20** Mangĩkorwo nĩmetharĩte kuuma thĩinĩ wa maũndũ marĩa marĩ magigi ma gũkũ thĩ nĩ ũndũ wa kũmenyana na Mwathani na Mũhonokia witũ, Jesũ Kristũ na ningĩ macooke kuohanio na maũndũ na magatoorio nĩmo-rĩ, mũtũũrĩre wao wa marigĩrĩrio-inĩ ũgaakorwo ũrĩ mũũru gũkĩra wa kĩambĩrĩria. **21** Nĩ kaba matangĩamenyete njĩra ya ũthingu, gũkĩra kũmĩmenya na magacooka kũhutatĩra watho ũrĩa mũtheru maatigĩirwo. **22** Ũhoro ũcio wao, nĩwonanĩtio nĩ wa ma nĩ thimo iria ciugaga atĩrĩ: "Ngui ĩcookagĩrĩra matahĩko mayo," na, "Ngũrwe ya mũgoma yathambio ĩcookaga ĩgathiĩ kwĩgaragaria mũtondo-inĩ."

3 Arata akwa nyendete mũno, maya nĩ marũa makwa ma keerĩ kũrĩ inyuĩ. Na thĩinĩ wamo meerĩ ndĩmaandĩkĩte marĩ ma kũmũririkania mwarahũke mũgĩe na meciiria marĩa magĩrĩru. **2** Nĩngwenda mũririkane ciugo iria ciaririo tene nĩ anabii arĩa atheru na watho ũrĩa waheanirwo nĩ Mwathani na Mũhonokia witũ na mũgĩkinyĩrio nĩ atũmwo anyu. **3** Mbere ya maũndũ mothe, no nginya mũmenye atĩ matukũ ma kũrigĩrĩria nĩgũgooka anyũrũrania, manyũrũranagie na marũmagĩrĩre meriĩrĩria mao mooru. **4** Nĩmakooranagia atĩrĩ, "Gũũka gwake kũrĩa eeranĩire gũgaakinya-rĩ? Kuuma rĩrĩa maithe maitũ maakuire, maũndũ mothe mathiiaga na mbere o ta ũrĩa maatarĩĩ kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo." **5** No nĩmeriganĩirie o na makĩmenyaga atĩ o tene, nĩ ũndũ wa kiugo kĩa Ngai, kũũrĩa igũrũ nĩ kwagĩire, nayo thĩ ĩkĩũmbwo na maaĩ kuuma kũrĩ maaĩ. **6** Ningĩ maaĩ o macio no mo maarindanirie thĩ ya ihinda rĩu, na makĩmĩananga. **7** Ningĩ nĩ ũndũ wa kiugo o ro kĩu, igũrũ na thĩ iria irĩ ho rĩu nĩciigĩirwo mwaki, igetererio mũthenya wa ciira, o na wa kwanangwo kwa andũ arĩa matetĩkĩtie Ngai. **8** No rĩrĩ, arata akwa nyendete mũno, mũtikariganĩrwo nĩ ũndũ ũyũ ũmwe, atĩ kũrĩ Mwathani mũthenya ũmwe no ta mĩaka ngiri, na mĩaka ngiri no ta mũthenya ũmwe. **9** Mwathani ndagondagĩrĩra kũhingia ciĩranĩro ciake, ta ũrĩa andũ amwe meciiragia atĩ nĩagondagĩrĩra. We nĩamũkiragĩrĩria, tondũ ndendaga mũndũ o na ũmwe oore, no endaga andũ othe merire. **10** No rĩrĩ, mũthenya wa Mwathani ũgooka o ta mũici. Mũthenya ũcio-rĩ, igũrũ nĩrĩkabuĩria na mũrurumo mũnene; nacio ciũmbe iria itũire kũu igũrũ nĩikaahĩa nĩ mwaki ithire, nayo thĩ na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ kuo nĩigacinwo ithire biũ. **11** Kuona atĩ indo ciothe nĩikaanangwo na njĩra ĩyo-rĩ, inyuĩ mũkĩagĩrĩirwo gũkorwo mũrĩ andũ a mũthemba ũrĩkũ? Inyuĩ mwagĩrĩirwo nĩgũtũũraga mũtũũrĩre mũtheru na wa kwĩyamũrĩra Ngai, **12** mũgĩtanyaga na mũkĩĩriragĩria mũthenya ũcio ũkinye narua. Mũthenya ũcio wakinya-rĩ, igũrũ nĩrĩkaanangwo na mwaki, na indo ciothe iria irĩ kuo ihĩe nĩ mwaki, itweke. **13** No kũringana na ũrĩa eeranĩire-rĩ, nĩtwĩrĩgĩrĩire igũrũ rĩerũ na thĩ njerũ, o kuo kũrĩa gũtũũraga ũthingu. **14** Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ arata akwa nyendete mũno, kuona atĩ nĩmwĩrĩgĩrĩire ũndũ ũyũ-rĩ, kĩĩrutanĩriei mũkoragwo mũtarĩ na kĩmeni, na mũtarĩ na ũcuuke, na mũrĩ na thayũ nake. **15** Menyai atĩ gũkirĩrĩria kwa Mwathani witũ nĩkuo gũtũmaga mũhonokio, o ta ũrĩa mũrũ wa Ithe witũ Paũlũ, ũrĩa twendete aamwandĩkĩire arĩ na ũũgĩ ũrĩa Ngai aamũhete. **16** Marũa-inĩ make mothe aandĩkĩte o ũhoro wa maũndũ macio. Marũa-inĩ make nĩ kũrĩ maũndũ mamwe maritũ mũno kũmenya, marĩa andũ arĩa matooĩ na arĩa matakindagĩria mogomagia, o ta ũrĩa mogomagia Maandĩko marĩa mangĩ, nao makereherere mwanangĩko. **17** Nĩ ũndũ ũcio, arata akwa nyendete mũno, kuona nĩmũrĩkĩtie kũmenya maũndũ macio-rĩ, mwĩmenyererei nĩguo mũtikaheenererio mũgũe muume ũhoro-inĩ wanyu wa gwĩkindĩra wega nĩ kũhĩtithio nĩ mahĩtia ma andũ arĩa matamenyagĩrĩra watho. **18** No rĩrĩ, thĩĩi na mbere gũkũra thĩinĩ wa wega na ũmenyo wa Mwathani na Mũhonokia witũ Jesũ Kristũ. Nake arotũũra arĩ na riiri rĩu na nginya tene! Ameni. **(aiōn g165)**

1 Johana

1 Ũhoro ũrĩa warĩ kuo kuuma o kĩambĩrĩrĩria, ũrĩa tũiguĩte, na ũrĩa tuonete na maitho maitũ, na tũkawĩrorera, namo moko maitũ makaũhutia, o ũhoro ũcio wa Kiugo kĩa muoyo, nĩguo tũhunjagia. **2** Muoyo ũcio nĩwonithanirio; na ithuĩ nĩtũwonete na tũkaheana ũira waguo, na ithuĩ tũkamũhunjagĩria ũhoro wa muoyo wa tene na tene, ũrĩa watũire na Ithe witũ, na ũkĩonithanio kũrĩ ithuĩ. **(aiōnios g166)** **3** Ithuĩ tũmũhunjagĩria kĩrĩa tuonete na tũkaigua, nĩgeetha o na inyuĩ mũgĩe ngwatanĩro na ithuĩ. Nayo ngwatanĩro iitũ nĩ ngwatanĩro na Ithe witũ, o na Mũriũ Jesũ Kristũ. **4** Tũramwandĩkĩra maũndũ maya nĩguo gĩkeno giitũ kĩiganĩre. **5** Ĩno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa tũiguĩte kuuma kũrĩ we, na nĩyo tũramũmenyithia, atĩ: Ngai nĩ ũtheri; thĩĩnĩ wake gũtirĩ nduma o na hanini. **6** Tũngiuga atĩ tũrĩ ngwatanĩro nake, tũgĩthiiaga na mĩthiĩre ya nduma-rĩ, ũguo nĩkũheenania, naguo ũhoro wa ma ndũtũũraga thĩĩnĩ witũ. **7** No tũngĩthiĩ na ũtheri, o ta ũrĩa we arĩ ũtheri-inĩ, tũrĩ na ngwatanĩro mũndũ na ũrĩa ũngĩ, nayo thakame ya Jesũ, Mũrũ wake, nĩĩtũtheragia, tũgathirwo nĩ mehia mothe. **8** Tũngiuga tũtirĩ na mehia, nĩ kwĩheenia tũkwĩheenia, naguo ũhoro wa ma ndũrĩ thĩĩnĩ witũ. **9** Tũngiumbũra mehia maitũ-rĩ, we nĩ mwĩhokeku na nĩ wa kĩhooto, na nĩegũtũrekera mehia maitũ na atũtherie tũthirwo nĩ maũndũ mothe marĩa matarĩ ma ũthingu. **10** Tũngiuga tũtiĩhĩtie-rĩ, tũkũmũtua wa maheeni, naguo ũhoro wake ndũrĩ na handũ thĩĩnĩ witũ.

2 Twana twakwa nyendete, ngũmwandĩkĩra maũndũ maya nĩgeetha mũtikehagie. No mũndũ o na ũ angĩĩhia-rĩ, nĩ tũrĩ na mũtũciirĩrĩri harĩ Ithe witũ, na nĩwe Jesũ Kristũ, Ũrĩa Mũthingu. **2** We nĩwe igongona rĩa kũhoroheria mehia maitũ, na to mehia maitũ moiki, no nĩ mehia ma andũ othe a thĩ. **3** Na ithuĩ nĩtũmenyaga atĩ nĩtũmũũĩ, angĩkorwo nĩtwathĩkagĩra maathani make. **4** Mũndũ ũrĩa uugaga atĩrĩ, "Nĩndĩmũũĩ," no ndekaga ũrĩa aathanaga-rĩ, ũcio nĩ wa maheeni, na ũhoro wa ma ndũrĩ thĩĩnĩ wake. **5** No mũndũ o wothe angĩathĩkĩra kiugo gĩake-rĩ, ti-itherũ wendo wa Ngai nĩmũkinyanĩru kũna thĩĩnĩ wake. Ũndũ ũyũ nĩguo ũtũmaga tũmenye atĩ tũrĩ thĩĩnĩ wake: **6** Ũrĩa wothe uugaga atĩ nĩatũire thĩĩnĩ wake-rĩ, no nginya athĩĩ na mĩthiĩre ta ĩrĩa Jesũ aarĩ nayo. **7** Arata akwa endwa, ti rĩathani rĩerũ ndĩramwandĩkĩra, no nĩ rĩathani rĩrĩa rĩa tene, o rĩrĩa mũtũire narĩo kuuma o kĩambĩrĩria. Rĩathani rĩĩrĩ rĩa tene nĩrĩo ndũmĩrĩri ĩrĩa mũiguĩte. **8** No rĩu nĩ rĩathani rĩerũ ndĩramwandĩkĩra; naguo ũhoro wa ma warĩo wonekaga thĩĩnĩ wake na thĩĩnĩ wanyu, tondũ nduma no ĩrathira, naguo ũtheri ũrĩa wa ma nĩũrĩkĩtie kwara. **9** Mũndũ ũrĩa uugaga atĩ arĩ ũtheri-inĩ no nĩathũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe-rĩ, ũcio arĩ o nduma-inĩ. **10** Ũrĩa wothe wendete mũrũ na mwarĩ wa ithe atũũraga ũtheri-inĩ, na thĩĩnĩ wake gũtirĩ ũndũ ũngĩtũma ahĩngwo. **11** No ũrĩa wothe ũthũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe, arĩ nduma-inĩ na athiiaga na nduma; ndamenyaga kũrĩa arathiĩ, tondũ nduma nĩĩmũtuĩte mũtumumu. **12** Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ twana twakwa nyendete, tondũ nĩmũrekeirwo mehia manyu nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩake. **13** Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ maithe, tondũ nĩmũmenyete ũrĩa warĩ kuo kuuma o kĩambĩrĩria. Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ andũ ethĩ, tondũ nĩmũtooretie ũrĩa mũũru. Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ twana twakwa nyendete, tondũ nĩmũmenyete Ithe witũ. **14** Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ maithe, tondũ nĩmũmenyete ũrĩa warĩ kuo kuuma o kĩambĩrĩria. Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ andũ ethĩ, tondũ mũrĩ na hinya, nakĩo kiugo kĩa Ngai nĩgĩtũũraga thĩĩnĩ wanyu, na nĩmũtooretie ũrĩa mũũru. **15** Mũtikende thĩ kana kĩndũ o gĩothe kĩrĩ thĩĩnĩ wa thĩ. Mũndũ o na ũ angĩkorwo nĩendete thĩ-rĩ, wendo wa Ithe witũ ndũrĩ thĩĩnĩ wake. **16** Nĩgũkorwo ũndũ o wothe ũrĩ gũkũ thĩ, na nĩmo merirĩria ma mwĩrĩ, na merirĩria ma maitho make, na mwĩraho wa kĩrĩa arĩ nakĩo na ũrĩa ekaga: maũndũ macio matiumanĩte na Ithe witũ, no moimanĩte na thĩ. **17** Thĩ na merirĩria mayo nĩithiraga, no mũndũ ũrĩa wĩkaga ũrĩa Ngai endaga atũũraga nginya tene. **(aiōn g165)** **18** Twana twakwa nyendete, rĩĩrĩ nĩ ithaa rĩa kũrigĩrĩria; na o ta ũrĩa mũiguĩte atĩ mũmena-Kristũ nĩarooka, o na rĩu amena-Kristũ aingĩ nĩmokĩte. Na nĩ ũndũ ũcio nĩtũmenyete atĩ rĩĩrĩ nĩrĩo ithaa rĩa kũrigĩrĩria. **19** Kuuma nĩmoimire kũrĩ ithuĩ, no matiarĩ aitũ. Nĩgũkorwo mangĩarĩ aitũ-rĩ, nĩmangĩaikarire hamwe na ithuĩ; no gũthiĩ kwao kuonanirie atĩ gũtiarĩ o na ũmwe wao warĩ witũ. **20** No rĩrĩ, inyuĩ mũrĩ ahake maguta nĩ Ũrĩa Mũtheru, na inyuĩ inyuothe nĩmũũĩ ũhoro wa ma. **21** Ndĩramwandĩkĩra tondũ mũtiũĩ ũhoro wa ma, no ngũmwandĩkĩra tondũ nĩmũũĩ ũhoro wa ma, na tondũ gũtirĩ ũhoro wa maheeni uumanaga na ũhoro wa ma. **22** Nũũ ũkĩrĩ mũheenania? Nĩ mũndũ ũrĩa ũkaanaga atĩ Jesũ nĩwe Kristũ. Mũndũ ta ũcio nĩwe mũmena-Kristũ: mũndũ ũcio nĩakaanaga Ithe o na Mũriũ. **23** Gũtirĩ mũndũ ũkaanaga Mũriũ ũkĩrĩ na Ithe witũ; ũrĩa wothe uumbũraga Mũriũ arĩ na Ithe o nake. **24** Mwĩmenyererei nĩguo ũndũ ũrĩa mũrĩkĩtie kũigua kuuma o kĩambĩrĩria ũikarage thĩĩnĩ wanyu. Ũndũ ũcio ũngĩikara thĩĩnĩ wanyu-rĩ, o na inyuĩ mũrĩikaraga thĩĩnĩ wa Mũriũ, o na mũrĩ thĩĩnĩ wa Ithe. **25** Na ũndũ ũyũ nĩguo atwĩrĩire: o muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **26** Ndĩramwandĩkĩra maũndũ maya makoniĩ ũhoro wa andũ arĩa marageria kũmũhĩtithia. **27** Na inyuĩ-rĩ, maguta marĩa mwahakirwo nĩwe-rĩ, megũtũũra thĩĩnĩ wanyu, na mũtibatairio nĩ mũndũ o na ũ wa kũmũruta ũhoro. No rĩrĩ, o ta ũrĩa ihaka rĩake rĩa maguta rĩmũrutaga ũhoro wa maũndũ mothe, na o ta ũrĩa rĩrĩ rĩa ma, na ti rĩa maheeni: o ta ũrĩa rĩmũrutĩite-rĩ, tũũrai thĩĩnĩ wake. **28** Na rĩu, inyuĩ twana twakwa nyendete, kĩrĩrĩriai gũikara thĩĩnĩ wake nĩgeetha rĩrĩa akoonithanio tũgaakorwo tũrĩ na ũũmĩrĩru na tũtegũconoka mbere yake hĩndĩ ĩrĩa agooka. **29** Angĩkorwo nĩmũũĩ atĩ we nĩ mũthingu, kĩmenyei atĩ mũndũ ũrĩa wĩkaga maũndũ marĩa magĩrĩire nĩaciarĩtwo nĩwe.

3 Onei ũrĩa wendo ũnenehete, ũrĩa Ithe witũ atwendete naguo, atĩ twĩtagwo ciana cia Ngai! Na ũguo nĩguo tũrĩ! Gĩtũmi kĩa andũ a thĩ mage gũtũmenya nĩ ũndũ o nake matiamũmenyire. **2** Arata akwa endwa, rĩu ithuĩ tũrĩ ciana cia Ngai, no gũtirĩ kũramenyithanio

ũrĩa tũgaatuĩka thuutha-inĩ. No nĩtũũĩ atĩ hĩndĩ ĩrĩa akoonithanio nĩtũkahaanana nake, nĩgũkorwo tũkaamuona o ũrĩa atarĩĩ. **3** Mũndũ o wothe ũrĩ na kĩĩrĩgĩrĩro gĩkĩ thĩinĩ wake nĩetheragia, o ta ũrĩa Kristũ nake arĩ mũtheru. **4** Mũndũ o wothe wĩhagia nĩ watho oinaga; kwĩhia-rĩ, nĩkuo kuuna watho. **5** No inyuĩ nĩmũũĩ atĩ nĩonithanirio nĩgeetha eherie mehia maitũ. Na thĩinĩ wake gũtirĩ mehia. **6** Mũndũ o wothe ũtũũraga thĩinĩ wa Kristũ ndehagia. Mũndũ o wothe wĩhagia ndarĩ amuona o na kana akamũmenya. **7** Twana twakwa nyendete, mũtikanareke mũndũ o na ũ amũhĩtithie. Ũrĩa wĩkaga ũrĩa kwagĩrĩire nĩ mũthingu, o ta ũrĩa Kristũ arĩ mũthingu. **8** Mũndũ ũrĩa wĩhagia nĩ wa mũcukani, tondũ mũcukani atũire ehagia kuuma o kĩambĩrĩria. Gĩtũmi kĩa Mũrũ wa Ngai onithanio-rĩ, nĩgeetha athũkie wĩra wa mũcukani. **9** Gũtirĩ mũndũ ũciarĩtwo nĩ Ngai ũthiiaga na mbere na kwĩhia, tondũ mbeũ ya Ngai ĩikaraga thĩinĩ wake; we ndangĩthiĩ na mbere na kwĩhia, tondũ nĩmũciare nĩ Ngai. **10** Ũndũ ũyũ ũmenyithanagia ũtiganu wa ciana cia Ngai na cia mũcukani: Mũndũ o wothe ũtekaga ũrĩa kwagĩrĩire ti mwana wa Ngai; o hamwe na ũrĩa ũtendete mũrũ kana mwarĩ wa ithe. **11** Ĩno nĩyo ndũmĩrĩrĩri ĩrĩa mwaiguire kuuma o kĩambĩrĩria: No nginya twendanage mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **12** Mũtikahaane ta Kaini, ũrĩa warĩ wa ũrĩa mũũru, na akĩũraga mũrũ wa nyina. Nĩ kĩĩ gĩatũmire amũũrage? Aamũũragire tondũ ciĩko ciake mwene ciarĩ njũru, nacio cia mũrũ wa nyina ciarĩ cia ũthingu. **13** Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, andũ a thĩ mangĩmũmena-rĩ, mũtikagege. **14** Nĩtũũĩ atĩ nĩtuumĩte gĩkuũ-inĩ tũgathiĩ muoyo-inĩ, tondũ nĩtwendete ariũ na aarĩ a Ithe witũ. Mũndũ o wothe ũrĩa ũtendanaga atũũraga gĩkuũ-inĩ. **15** Mũndũ o wothe ũrĩa ũthũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe-rĩ, ũcio nĩ mũũragani, na inyuĩ nĩmũũĩ atĩ gũtirĩ mũũragani ũrĩ na muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **16** Ũndũ ũrĩa ũtũmaga tũmenye ũrĩa wendo ũhaana nĩ ũyũ: Jesũ Kristũ nĩarutire muoyo wake nĩ ũndũ witũ. Na ithuĩ nĩtwagĩrĩirwo tũrute mĩoyo iitũ nĩ ũndũ wa ariũ na aarĩ a Ithe witũ. **17** Mũndũ angĩkorwo arĩ na indo cia gũkũ thĩ, na one mũrũ kana mwarĩ wa ithe wao ũbataire nĩ ũteithio no aage kũmũiguĩra tha-rĩ, wendo wa Ngai ũngĩgĩkorwo ũrĩ thĩinĩ wake atĩa? **18** Twana twakwa nyendete, nĩtũtige kwendanaga na ciugo kana na kanua tu, no nĩtwendanage na ciĩko na twendane na ma. **19** Ũũ nĩguo tũmenyaga atĩ tũrĩ a ũhoro ũrĩa wa ma, na ũrĩa tũrĩigaga ngoro ciitũ itarĩ na nganja tũrĩ mbere yake, **20** rĩrĩa rĩothe ngoro ciitũ itaratũtuĩra ciira. Nĩgũkorwo Ngai nĩ mũnene gũkĩra ngoro ciitũ, na nĩoĩ maũndũ mothe. **21** Arata akwa endwa, ngoro ciitũ ingĩaga gũtũtuĩra ciira-rĩ, nĩtũrĩkoragwo tũrĩ na ũũmĩrĩru mbere ya Ngai, **22** na nĩarĩtũheaga kĩrĩa gĩothe tũrĩmũhooyaga, tondũ nĩtwathĩkagĩra maathani make na tũgeeka maũndũ marĩa mamũkenagia. **23** Narĩo rĩĩrĩ nĩrĩo rĩathani rĩake: Nĩ gwĩtĩkia rĩĩtwa rĩa Mũriũ, Jesũ Kristũ, na twendanage o ta ũrĩa aatwathire. **24** Arĩa maathĩkagĩra maathani make nĩmatũũraga thĩinĩ wake, nake nĩatũũraga thĩinĩ wao. Naguo ũndũ ũrĩa tũmenyaga naguo atĩ nĩatũũraga thĩinĩ witũ nĩ ũyũ: Nĩ ũndũ wa Roho ũrĩa aatũheire.

4 Arata akwa endwa, mũtigetĩkagie roho o wothe, no mũroragie maroho muone kana moimĩte kũrĩ Ngai, tondũ anabii aingĩ a maheeni nĩmoimagarĩte magathiĩ thĩ yothe. **2** Ũũ nĩguo mũngĩhota gũkũũrana Roho wa Ngai: Roho o wothe ũrĩa uumbũraga atĩ Jesũ Kristũ nĩokĩte arĩ na mwĩrĩ, ũcio uumĩte kũrĩ Ngai, **3** no roho o wothe ũrĩa ũtoimbũraga Jesũ, ũcio nduumĩte kũrĩ Ngai. Ũcio nĩ roho wa mũmena-Kristũ, ũrĩa mũiguĩte atĩ nĩũgooka na o na rĩu nĩũrĩkĩtie gũũka gũkũ thĩ. **4** Inyuĩ twana twakwa nyendete, inyuĩ mũrĩ a Ngai na nĩmũmatooretie, tondũ ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wanyu nĩ mũnene gũkĩra ũrĩa ũrĩ gũkũ thĩ. **5** Acio moimĩte gũkũ thĩ, na nĩ ũndũ ũcio maaragia ũhoro wa maũndũ ma gũkũ thĩ, na thĩ na andũ a gũkũ thĩ makamathikĩrĩria. **6** Ithuĩ tuumĩte kũrĩ Ngai, nake mũndũ o wothe ũrĩa ũũĩ Ngai nĩatũthikagĩrĩria; no ũrĩa wothe ũtoimĩte kũrĩ Ngai ndatũthikagĩrĩria. Ũguo nĩguo tũkũũranaga Roho ũrĩa wa ma, na roho ũrĩa wa maheeni. **7** Arata akwa endwa, nĩtwendanagei mũndũ na ũrĩa ũngĩ, nĩgũkorwo wendo uumaga kũrĩ Ngai. Mũndũ o wothe ũrĩa wendanaga, aciarĩtwo nĩ Ngai o na nĩoĩ Ngai. **8** Mũndũ o wothe ũrĩa ũtendanaga ũcio ndooĩ Ngai, tondũ Ngai nĩ wendo. **9** Ũũ nĩguo Ngai oonanirie wendo wake harĩ ithuĩ: Nĩatũmire Mũriũ wake, o we wa mũmwe, gũkũ thĩ nĩgeetha tũtũũre muoyo nĩ ũndũ wake. **10** Ũyũ nĩguo wendo: ti atĩ nĩ ithuĩ twendire Ngai, nowe nĩwe watwendire, na agĩtũma Mũriũ wake atuĩke igongona rĩa kũhoroheria mehia maitũ. **11** Arata akwa endwa, kuona atĩ Ngai nĩguo atwendete-rĩ, o na ithuĩ nĩtũkĩagĩrĩirwo twendanage. **12** Gũtirĩ mũndũ ũrĩ ona Ngai; no tũngĩendana mũndũ na ũrĩa ũngĩ-rĩ, Ngai nĩatũũraga thĩinĩ witũ, naguo wendo wake ũgakinyanĩra thĩinĩ witũ. **13** Ũndũ ũrĩa ũtũmaga tũmenye atĩ tũtũũraga thĩinĩ wake nake agatũũra thĩinĩ witũ, nĩ atĩ nĩatũheete Roho wake. **14** Na nĩtuonete na tũkoimbũra atĩ Ithe witũ nĩatũmĩte Mũriũ atuĩke Mũhonokia wa thĩ yothe. **15** Mũndũ o wothe angiumbũra atĩ Jesũ nĩ Mũrũ wa Ngai-rĩ, Ngai atũũraga thĩinĩ wake, nake agatũũra thĩinĩ wa Ngai. **16** Na nĩ ũndũ ũcio nĩtũmenyete na tũkehoka wendo ũrĩa Ngai atwendete naguo. Ngai nĩ wendo. Mũndũ o wothe ũtũũraga endanĩte atũũraga thĩinĩ wa Ngai, nake Ngai atũũraga thĩinĩ wake. **17** Ũguo nĩguo wendani ũkinyanagĩra thĩinĩ witũ nĩgeetha tũkaagĩa na ũũmĩrĩru mũthenya ũrĩa gũgaatuanĩrwo ciira, tondũ tũrĩ gũkũ thĩ nĩ tũhaanaine nake. **18** Wendo ndũrĩ guoya. No wendo ũrĩa mũkinyanĩru nĩũingataga guoya, tondũ guoya ũkonainie na iherithia. Mũndũ ũrĩa wĩtigagĩra, ndatuagwo mũkinyanĩru thĩinĩ wa wendo. **19** Ithuĩ twendanaga tondũ we nĩwe waambire gũtwenda. **20** Mũndũ angiuga atĩrĩ, "Nĩnyendete Ngai," na nĩathũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe-rĩ, ũcio nĩ wa maheeni. Nĩgũkorwo mũndũ o wothe ũtendete mũrũ wa ithe, ũrĩa atũire onaga, ndangĩhota kwenda Ngai, ũrĩa atarĩ oona. **21** Nake nĩatũheete rĩathani rĩĩrĩ: Mũndũ o wothe wendete Ngai, no nginya ende mũrũ kana mwarĩ wa ithe o nake.

5 Mũndũ o wothe wĩtĩkĩtie atĩ Jesũ nĩwe Kristũ aciarĩtwo nĩ Ngai, nake mũndũ o wothe wendete mũciari nĩendete o na mwana wake. **2** Ũũ nĩguo

tũmenyaga atĩ nĩtwendete ciana cia Ngai: nĩ kwenda Ngai na kũhingia maathani make. **3** Ũũ nĩguo kwenda Ngai: nĩ gwathĩkĩra maathani make. Namo maathani make ti maritũ, **4** Nĩgũkorwo mũndũ o wothe mũciare nĩ Ngai nĩatooragia maũndũ ma thĩ. Naguo ũhootani ũrĩa ũtooretie maũndũ ma thĩ, nĩ gwĩtĩkia gwitũ. **5** Nũũ ũcio ũtooragia maũndũ ma thĩ? Nĩ mũndũ ũrĩa wĩtĩkĩtie atĩ Jesũ nĩwe Mũrũ wa Ngai. **6** We nĩwe wokire na ũndũ wa maaĩ na thakame, o Jesũ Kristũ. We ndokire na ũndũ wa maaĩ moiki, no nĩwe wokire na ũndũ wa maaĩ na thakame. Nake Roho nĩwe mũira, tondũ Roho nĩwe ũhoro ũrĩa wa ma. **7** Nĩgũkorwo aira nĩ atatũ (kũu igũrũ: nao nĩ Ithe witũ, na Ũhoro, na Roho Mũtheru; nao aya atatũ nĩ ũmwe. Gũkũ thĩ nakuo aira nĩ atatũ): **8** nao nĩ Roho, na maaĩ, na thakame; nao acio atatũ nĩmaiguanĩte. **9** Angĩkorwo nĩtwĩtĩkagĩra ũira wa mũndũ, ũira wa Ngai nĩ mũnene makĩria, tondũ nĩ ũira wa Ngai ũrĩa aheanĩte ũkoniĩ Mũriũ. **10** Mũndũ wothe wĩtĩkĩtie Mũrũ wa Ngai arĩ na ũira ũcio ngoro-inĩ yake. Mũndũ wothe ũtetĩkĩtie Ngai nĩamũtuĩte wa maheeni, tondũ ndetĩkĩtie ũira ũrĩa mũheane nĩ Ngai ũkoniĩ Mũriũ. **11** Naguo ũyũ nĩguo ũira atĩ Ngai nĩatũheete muoyo wa tene na tene, naguo muoyo ũcio wĩ thĩĩnĩ wa Mũriũ. **(aiōnios g166)** **12** Ũrĩa ũrĩ na Mũriũ arĩ na muoyo; nake ũrĩa ũtarĩ na Mũrũ wa Ngai ndarĩ na muoyo. **13** Ndĩramwandĩkĩra maũndũ maya inyuĩ arĩa mwĩtĩkĩtie rĩĩtwa rĩa Mũrũ wa Ngai, nĩgeetha mũmenye atĩ mũrĩ na muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **14** Ũũmĩrĩru ũrĩa tũkoragwo naguo tũgĩkuhĩrĩria Ngai nĩ atĩ tũngĩhooya ũndũ o wothe kũringana na wendo wake-rĩ, we nĩatũiguaga. **15** Na tũngĩmenya atĩ nĩatũiguaga, ũndũ-inĩ o wothe ũrĩa tũhooyaga-rĩ, nĩtũũĩ atĩ nĩatũheete ũndũ ũrĩa tũmũhooete. **16** Mũndũ o wothe angĩona mũrũ kana mwarĩ wa ithe agĩĩka rĩĩhia rĩrĩa rĩtangĩmũtwara gĩkuũ-inĩ, nĩahoe, nake Ngai nĩakamũhe muoyo. Ndĩraaria ũhoro wa andũ arĩa rĩĩhia rĩao rĩtarĩ rĩa kũmatwara gĩkuũ-inĩ. No nĩ kũrĩ rĩĩhia rĩngĩtwara mũndũ gĩkuũ-inĩ. Niĩ ndiroiga atĩ mũndũ ahooe nĩ ũndũ wa rĩhia ta rĩu. **17** Ciĩko ciothe njũru nĩ mehia, no nĩ kũrĩ rĩĩhia rĩtangĩtwara mũndũ gĩkuũ-inĩ. **18** Nĩtũũĩ atĩ mũndũ o wothe ũciarĩtwo nĩ Ngai ndatũũraga ehagia; mũndũ ũrĩa ũciarĩtwo nĩ Ngai, ũcio nĩamenyagĩrĩrwo nĩ Ngai, nake ũrĩa mũũru ndangĩhota kũmwĩka ũũru. **19** Ithuĩ nĩtũũĩ atĩ tũrĩ ciana cia Ngai, na tũkamenya atĩ thĩ yothe yathagwo na wathani wa ũrĩa mũũru. **20** Ningĩ nĩtũũĩ atĩ Mũrũ wa Ngai nĩokĩte na nĩatũheete ũtaũku, nĩgeetha tũmũmenye ũrĩa arĩ we ũhoro wa ma. Na ithuĩ tũrĩ thĩĩnĩ wake ũcio ũrĩa arĩ we ũhoro wa ma, tũrĩ thĩĩnĩ wa Mũrũwe Jesũ Kristũ. We nĩwe Ngai ũrĩa wa ma, na nowe muoyo wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **21** Twana twakwa nyendete, mwĩmenyagĩrĩrei ngai cia mĩhianano.

2 Johana

1 Kuuma kũrĩ niĩ Mũthuuri wa Kanitha, Ndaandĩka
marũa maya kũrĩ mũtumia ũrĩa mũthuure, o hamwe
na ciana ciake, arĩa nyendete kũna kũna, na to niĩ nyiki,
no nĩ hamwe na arĩa othe mamenyete ũhoro ũrĩa wa
ma: **2** makamwenda tondũ wa ũhoro ũrĩa wa ma, ũrĩa
ũtũũraga thĩinĩ witũ, o na ũgũtũũra na ithuĩ nginya
tene: **(aiōn g165)** **3** Wega, na tha, na thayũ kuuma kũrĩ
Ngai Ithe, na kuuma kũrĩ Jesũ Kristũ, o we Mũriũ wa
Ithe witũ, irĩikaraga na ithuĩ thĩinĩ wa ũhoro wa ma,
na wa wendo. **4** Nĩngenete mũno nĩkuona ciana imwe
ciaku igĩthiĩ na njĩra ya ũhoro ũrĩa wa ma, o ta ũrĩa
Ithe witũ aatwathire. **5** Na rĩu, mũtumia ũyũ mwende,
ti rĩathani rĩerũ ndĩrakwandĩkĩra, no nĩ rĩrĩa tũtũire
narĩo kuuma o kĩambĩrĩria. Ngũũria atĩ twendanage
mũndũ na ũrĩa ũngĩ. **6** Naguo wendani nĩ atĩrĩ: Atĩ
tũthiiage na njĩra ya gwathĩkĩra maathani make. O ta
ũrĩa mũiguĩte kuuma o kĩambĩrĩria, rĩathani rĩake nĩ atĩ
mũthiiage mũrĩ o na wendani ũcio. **7** Aheenania, aingĩ
arĩa matetĩkĩtie atĩ Jesũ Kristũ ookire arĩ na mwĩrĩ,
nĩmarorũũra gũkũ thĩ. Mũndũ ta ũcio nĩ mũheenania na
nĩ mũmena-Kristũ. **8** Mwĩhũgagei nĩguo mũtigate kĩrĩa
mũrutĩire wĩra, no mũtuĩke a gũkaaheo mũcaara wanyu
ũrĩ wothe. **9** Mũndũ o wothe ũkĩraga njano akarega
kũrũmĩrĩra ũrutani wa Kristũ, ũcio ndakoragwo na Ngai;
no ũrĩa ũikaraga ũrutani-inĩ ũcio, we arĩ na Ithe witũ o
na Mũriũ. **10** Mũndũ o wothe angĩũka kũrĩ inyuĩ arĩ
na ũrutani ũngĩ tiga ũcio-rĩ, mũtikanamũnyiite ũgeni
o na kana mũmwamũkĩre kwanyu mũciĩ. **11** Mũndũ
wothe ũngĩmwamũkĩra, nĩkũgwatanĩra magwatanĩire
nake ciĩko ciake cia waganu. **12** Ndĩ na maũndũ maingĩ
ma kũmwandĩkĩra, no ndikwenda kũhũthĩra karatathi
na rangi. Handũ ha ũguo-rĩ, ndĩrehoka kũmũceerera
njaranĩrie na inyuĩ tũkĩonanaga, nĩgeetha gĩkeno giitũ
kĩiganĩre. **13** Nĩmwageithio nĩ ciana cia mwarĩ wa
maitũguo ũrĩa mũthuure.

3 Johana

1 Kuuma kũrĩ niĩ Mũthuuri wa Kanitha,
Ndakwandĩkĩra, wee mũrata wakwa mwendwa Gayo,
ũrĩa nyendete kũna kũna. **2** Mũrata wakwa mwendwa,
mahooya makwa nĩ atĩ ũkenagĩre ũgima wa mwĩrĩ, na
atĩ maũndũ mothe magaacĩre, o ta ũrĩa ngoro yaku
ĩikarĩte ĩgaacĩire. **3** Nĩndĩrakenire mũno nĩ ũndũ wa
ariũ na aarĩ a Ithe witũ amwe gũũka kũnjĩĩra ũhoro
wa wĩhokeku waku ũhoro-inĩ ũrĩa wa ma, na ũrĩa
ũkĩrĩrĩirie gũthiĩ na njĩra ya ũhoro ũrĩa wa ma. **4**
Gũtirĩ ũndũ ũngĩ ũngenagia gũkĩra kũigua atĩ ciana
ciakwa no ithiiaga irũmĩrĩire njĩra ĩrĩa ya ũhoro ũrĩa wa
ma. **5** Mũrata wakwa mwendwa, wee nĩũkoragwo ũrĩ
mwĩhokeku thĩĩnĩ wa maũndũ marĩa wĩkagĩra ariũ na
aarĩ a Ithe witũ, o na gũtuĩka ndũmooĩ. **6** Nĩmerĩĩte
kanitha ũhoro wa wendani waku. Nĩ wega ũmoimagarie
o ta ũrĩa kwagĩrĩire harĩ Ngai. **7** Moimagarire nĩ ũndũ
wa Rĩĩtwa rĩake na makĩrega ũteithio kuuma kũrĩ
andũ arĩa matetĩkĩtie Ngai. **8** Nĩ ũndũ ũcio ithuĩ-
rĩ, twagĩrĩirwo gũtaanahagĩra andũ ta acio nĩgeetha
tũrutithanagie wĩra wa ũhoro ũrĩa wa ma tũrĩ hamwe.
9 Nĩndandĩkĩire kanitha, no Diotirefe, ũrĩa wendaga
gũtuĩka ta mũnene, nĩareganire na ithuĩ. **10** Nĩ ũndũ
ũcio ndooka, nĩngoiga maũndũ marĩa ekaga, kwaria
ndeto cia mũhuhu na cia gũtũcambia. Ningĩ akaaga
kũiganwo nĩ ũguo, akarega kũnyiita ariũ na aarĩ a
Ithe witũ ũgeni. Agacooka akagirĩrĩria arĩa mekwenda
gwĩka ũguo o na akamaingata kanitha-inĩ. **11** Mũrata
wakwa mwendwa, ndũkanae kwĩgerekania na ũhoro
ũrĩa mũũru, no wĩgerekanagie na ũhoro ũrĩa mwega.
Mũndũ o wothe ũrĩa wĩkaga wega nĩ wa Ngai. Nake ũrĩa
wothe wĩkaga ũũru ũcio ndarĩ ona Ngai. **12** Demeterio
nĩagathagĩrĩrio nĩ andũ othe, o na ũhoro ũrĩa wa ma
guo mwene. O na ithuĩ nĩtũmũgaathagĩrĩria, na inyuĩ
nĩmũũĩ atĩ ũira witũ nĩ wa ma. **13** Ndĩ na maũndũ
maingĩ ma gũkwandĩkĩra, no ndikwenda gũkwandĩkĩra
na karamu na rangi. **14** Ndĩ na mwĩhoko wa gũkuona ica
ikuhĩ, twaranĩrie tũkĩonanaga. Thayũ ũroogĩa kũrĩwe.
Arata arĩa me gũkũ nĩmakũgeithia. Geithia arata arĩa
marĩ kũu na marĩĩtwa mao.

Judasi

1 Nĩ niĩ Judasi, ndungata ya Jesũ Kristũ, na mũrũ
wa nyina na Jakubu, Ndĩraandĩkĩra arĩa metĩtwo,
o arĩa mendetwo nĩ Ngai Ithe, na makamenyagĩrĩrwo
nĩ Jesũ Kristũ: **2** Mũroingĩhĩrwo nĩ tha, na thayũ,
o na wendani. **3** Arata akwa endwa, o na gũtuĩka
nĩndĩrendete mũno kũmwandĩkĩra ũhoro wa ũhonokio
ũrĩa tũgwatanĩire na inyuĩ-rĩ, nĩndĩronire kwagĩrĩire
ndĩmwandĩkĩre nĩguo ndĩmũringĩrĩrie mũrũagĩrĩre
wĩtĩkio ũrĩa wehokeirwo andũ arĩa aamũre ihinda rĩmwe
rĩa kũigana. **4** Nĩgũkorwo andũ amwe arĩa ũhoro wao
wagũtuĩrwo ciira waandĩkĩtwo o tene nĩmetoonyereirie
na hitho thĩĩnĩ wanyu. Acio nĩ andũ matetigagĩra
Ngai, na nĩmagarũraga Wega wa Ngai witũ ũtuĩke
wa kũmetĩkĩria kũhũũra ũmaraya, na magakaanaga
Jesũ Kristũ, o we wiki Mũnene na Mwathani witũ. **5**
O na mwakorwo nĩmũmenyete ũhoro ũyũ wothe-rĩ,
nĩngwenda kũmũririkania atĩ Mwathani nĩakũũrire
andũ ake akĩmaruta bũrũri wa Misiri, no thuutha-inĩ
akĩniina arĩa matetĩkĩtie. **6** Nao araika arĩa maaregire
gũkindĩria wathani-inĩ wao na magĩtiganĩria kũndũ
kwao gwa gũtũũra-rĩ, acio nĩamahingĩire nduma-
inĩ, nao moheetwo na mĩnyororo ya tene na tene
metereirio ituĩro rĩa ciira wa Mũthenya ũrĩa mũnene.
(aïdios g126) **7** Ningĩ o ũndũ ũmwe nao, Sodomu, na
Gomora, na matũũra marĩa maariganĩtie nĩmeneanire
harĩ ũmaraya na waganu wa mwĩrĩ ũtarĩ wa ndũire.
Acio nĩo maatuĩkire kĩonereria kĩa arĩa maherithagio
na mwaki wa tene na tene. **(aiōnios g166)** **8** O na
ningĩ noguo, arooti acio mathũkagia mĩĩrĩ yao ene, na
makaregana na wathani, na magacambagia ciũmbe
cia kũu igũrũ. **9** No rĩrĩ, o na Mikaeli, mũraika
ũrĩa mũnene, hĩndĩ ĩrĩa maakararanagĩria mwĩrĩ wa
Musa na ngoma-rĩ, ndaigana kũgeria kũmũcambia,
no oigire atĩrĩ, "Mwathani arogũkaania!" **10** No andũ
acio-rĩ, marumaga maũndũ mothe marĩa matahotaga
kũmenya; namo maũndũ marĩa mamenyete na ũndũ
wa mũciarĩre, ta nyamũ iria iteciiragia-rĩ, maũndũ
macio nĩmo meniinaga namo. **11** Kaĩ makĩrĩ na haaro-
ĩ! Marũmĩrĩire njĩra ya Kaini; ningĩ magetoonyia na
ihenya ihĩtia-inĩ rĩa Balamu nĩguo mone uumithio; o na
makĩniinwo ũremi-inĩ wa gũũkĩrĩra wathani ta Kora. **12**
Andũ acio nĩ imeni rĩrĩa megũũka maruga-inĩ manyu
ma wendani, makarĩanĩra na inyuĩ mategwĩtigĩra o
na atĩa. Nĩ arĩithi arĩa merĩithagia o ene. Mahaana ta
matu matarĩ na mbura, makĩhurutwo nĩ rũhuho; o
na ningĩ mahaana ta mĩtĩ ĩtarĩ na matunda hĩndĩ ya
kĩmera, ĩmunyĩĩtwo na mĩri ĩkooma biũ. **13** Mahaana ta
makũmbĩ ma iria marĩa matangĩgirĩrĩka, makĩhũyũkaga
ciĩko ciao cia thoni ta mũhũũyũ; ningĩ matariĩ ta
njata ciũrũũraga, iria ciigĩirwo nduma ĩrĩa ndumanu
mũno nginya tene. **(aiōn g165)** **14** Enoku, ũrĩa wa
rũciaro rwa mũgwanja kuuma harĩ Adamu, nĩarathire
ũhoro ũkoniĩ andũ acio akiuga ũũ: "Atĩrĩrĩ, Mwathani
nĩarooka arĩ na andũ ake arĩa atheru ngiri na ngiri
15 nĩguo atuĩre o mũndũ ciira, na aiguithie kĩhooto
andũ othe arĩa matetigĩrĩĩte Ngai, nĩ ũndũ wa ciiko
ciothe cia kũremera Ngai, iria maaneka mategwĩtigĩra
Ngai, o na nĩ ũndũ wa ciugo ciothe njũru iria ehia arĩa
matamwĩtigĩrĩte manaaria cia gũũkĩrĩra Ngai." **16** Andũ
aya nĩang'ong'ori, na a gũcarĩria andũ arĩa angĩ mahĩtia;
marũmagĩrĩra meriríria mao mooru; nĩmegaathaga o
ene, na makaheenagĩrĩria andũ arĩa angĩ, nĩguo megune
o ene. **17** No rĩrĩ, inyuĩ arata akwa endwa, ririkanai ũrĩa
atũmwo a Mwathani witũ Jesũ Kristũ maamwĩrire o
mbere. **18** Maamwĩrire atĩrĩ, "Mahinda ma kũrigĩrĩria-
rĩ, nĩgũkagĩa na anyũrũrania arĩa makarũmagĩrĩra
meriríria mao ene matarĩ ma gwĩtigĩra Ngai." **19** Acio
nĩo andũ arĩa mamwamũranagia, arĩa marũmagĩrĩra
meriríria ma mwĩrĩ, no matirĩ na Roho. **20** No inyuĩ arata
akwa endwa, ikaragai mũkĩongererekaga hinya thĩĩnĩ
wa wĩtĩkio wanyu ũrĩa mũtheru mũno na mũhooyage
mũrĩ thĩĩnĩ wa Roho Mũtheru. **21** Ikaragai thĩĩnĩ wa
wendo wa Ngai mũgĩetagĩrĩra tha cia Mwathani witũ
Jesũ Kristũ nĩguo ikaamũkinyia muoyo-inĩ wa tene
na tene. **(aiōnios g166)** **22** Iguagĩrai tha andũ arĩa marĩ
na mathangania, **23** tharai arĩa angĩ kuuma mwaki-
inĩ mũmahonokie; arĩa angĩ-rĩ, maiguĩrei tha, mũrĩ na
guoya, na mũgĩthũũraga o na nguo ciao iria ciĩkĩrĩtwo
maroro nĩ mwĩrĩ mũthaahie. **24** Na rĩu, kũrĩ ũrĩa
ũngĩhota kũmũgitĩra mũtikagwe, na kũmũrũgamia
mbere ya ũthiũ wake ũrĩa wĩ riiri mũtarĩ na ũũgũ, na
mũrĩ na gĩkeno kĩnene: **25** Ngai we wiki Mũhonokia witũ
arogĩa na riiri, na ũkaru, na hinya, o na wathani, thĩĩnĩ
wa Jesũ Kristũ Mwathani witũ, o kuuma kĩambĩrĩria, o
na rĩu, na nginya tene na tene! Ameni. **(aiōn g165)**

Kũguũrĩrio

1 Ũyũ nĩguo ũguũrio wa Jesũ Kristũ, ũrĩa Ngai aamũguũrĩirie nĩguo onie ndungata ciake maũndũ marĩa makirĩĩ gwĩkĩka o ica ikuhĩ. Aamenyithanirie ũhoro ũcio na ũndũ wa gũtũma mũraika wake kũrĩ ndungata yake Johana, **2** ũrĩa nake wacookire kumbũra ũhoro ũrĩa wothe oonire, naguo nĩ ũhoro wa kiugo kĩa Ngai na ũira wa Jesũ Kristũ. **3** Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũthomaga ciugo cia ũrathi ũyũ, na kũrathimwo nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoro ũyũ na makaiga ngoro-inĩ ciao ũhoro ũrĩa wandĩkĩtwo ũrathi-inĩ ũyũ, tondũ ihinda nĩrĩkuhĩrĩirie. **4** Nĩ niĩ Johana, Ndĩratũmĩra makanitha marĩa mũgwanja marĩ kũu bũrũri wa Asia ũhoro ũyũ: Atĩrĩrĩrĩ, wega na thayũ irogĩa na inyuĩ kuuma kũrĩ ũrĩa ũrĩ ho, na nowe warĩ ho, na nowe ũgooka, na kuuma kũrĩ maroho mũgwanja marĩa maikaraga mbere ya gĩtĩ gĩake kĩa ũnene, **5** o na kuuma kũrĩ Jesũ Kristũ, mũira ũrĩa mwĩhokeku, o we irigithathi rĩa arĩa akuũ, na mwathi wa athamaki a thĩ. Kũrĩ ũcio ũtwendete, na agatuohorithia kuuma mehia-inĩ maitũ na ũndũ wa thakame yake, **6** na agatũtua andũ a ũthamaki na athĩnjĩri-Ngai, nĩguo tũtungatage Ngai na Ithe wake: ũgooci na wathani irogĩa kũrĩ we tene na tene! Ameni. **(aiōn g165)** **7** Atĩrĩrĩ, nĩ gũũka arooka na matu, na gũtirĩ riitho rĩtakamuona, o na andũ arĩa maamũtheecire nĩmakamuona; nao andũ othe a thĩ nĩmagacakaya nĩ ũndũ wake. Ũguo nĩguo gũgaatuĩka! Ameni. **8** Mwathani Ngai ekuuga atĩrĩ, "Nĩ niĩ Alifa o na Omega, ũrĩa ũrĩ ho, na nowe warĩ ho, na nowe ũgooka, o we Mwene-Hinya-Wothe." **9** Niĩ, Johana, mũrũ wa ithe wanyu, na mũgwatanĩri na inyuĩ thĩĩinĩ wa mĩnyamaro, na ũthamaki, na gũkirĩrĩrĩria tũũmĩrĩirie, o iria irĩ ciitũ thĩĩinĩ wa Jesũ, ndaarĩ gĩcigĩrĩra-inĩ kĩa iria kĩrĩa gĩĩtagwo Patimo tondũ wa Ũhoro wa Ngai na ũira wa Jesũ. **10** Na rĩrĩ, ndaarĩ thĩĩinĩ wa Roho Mũthenya wa Mwathani, na niĩ ngĩigua mũgambo mũnene thuutha wakwa warĩ ta wa karumbeta, **11** ũkiuga atĩrĩ, "Andĩka ũrĩa ũkuona ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo, na ũcooke ũũtũmĩre makanitha marĩa mũgwanja: nĩmo kanitha wa Efeso, na wa Simurina, na wa Perigamo, na wa Thuatira, na wa Saride, na wa Filadelifia, na wa Laodikia." **12** Na niĩ ngĩĩhũgũra nĩguo nyone mũgambo ũcio wanjaragĩria. Na hĩndĩ ĩrĩa ndehũgũrire, ngĩona mĩtĩ mũgwanja ya thahabu ya kũigĩrĩra matawa, **13** na gatagatĩ ka mĩtĩ ĩyo nĩ haarĩ na mũndũ "wahaanaga ta mũrũ wa mũndũ," wehumbĩte nguo yamũkinyĩte o nyarĩrĩ, na akeoha mũcibi wa thahabu gĩthũri. **14** Naguo mũtwe wake na njuĩrĩ yake ciarĩ njerũ cua ta guoya wa ng'ondu, cierũhĩte o ta ira, namo maitho make maahaanaga ta nĩnĩmbĩ cia mwaki. **15** Namo magũrũ make maahaanaga ta gĩcango gĩgũkenga kĩrĩ mwaki-inĩ wa aturi, naguo mũgambo wake watariĩ ta mũrurumo wa maaĩ maingĩ. **16** Guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo aanyiitĩte njata mũgwanja, na kuuma kanua-inĩ gake hakoima rũhiũ rwa njora rũũgĩ mĩena yeerĩ. Naguo ũthiũ wake watariĩ ta riũa rĩrĩa rĩarĩte mũno. **17** Rĩrĩa ndaamuonire ngĩgwa magũrũ-inĩ make ta mũndũ mũkuũ. Nake akĩnjigĩrĩra guoko gwake kwa ũrĩo, akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Tiga gwĩtigĩra. Nĩ niĩ wa Mbere, na ni niĩ wa Kũrigĩrĩria. **18** Nĩ niĩ Ũrĩa-ũrĩ-Muoyo; nĩndakuĩte, na rĩu ngũtũũra muoyo nginya tene na tene! Na nĩ niĩ ndĩ na cabi cia gĩkuũ na Kwa Ngoma. **(aiōn g165, Hadēs g86)** **19** "Nĩ ũndũ ũcio, andĩka maũndũ marĩa wona, marĩa marĩ kuo rĩu na marĩa magooka thuutha-inĩ. **20** Nayo hitho ya njata icio mũgwanja wonire guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo, na ya mĩtĩ ĩyo mũgwanja ya thahabu ya kũigĩrĩra matawa nĩ ĩno: Njata icio mũgwanja nĩ araika a makanitha marĩa mũgwanja, nayo mĩtĩ ĩyo mũgwanja ya kũigĩrĩra matawa nĩ makanitha macio mũgwanja.

2 "Kũrĩ mũraika wa Kanitha wa Efeso, mwandĩkĩre atĩrĩ: Ici nĩcio ciugo cia ũrĩa ũnyiitĩte njata icio mũgwanja na guoko gwake kwa ũrĩo, ũrĩa ũthiiagĩra mĩtĩ-inĩ ĩyo mũgwanja ya thahabu ya kũigĩrĩra matawa. **2** Nĩnjũũĩ ciĩko ciaku, o na wĩra waku mũritũ, o na ũkirĩrĩrĩria waku. Nĩnjũũĩ atĩ ndũngĩkirĩrĩrĩria andũ arĩa aaganu, na atĩ andũ arĩa moigaga nĩ atũmwo no ti atũmwo nĩwamageririe, na ũkĩmenya atĩ nĩ a maheeni. **3** Nĩũkirĩrĩirie na ũkomĩrĩria mathĩĩna nĩ ũndũ wa rĩĩtwa rĩakwa, na ndũrĩ wanoga. **4** No rĩrĩ, ũndũ ũrĩa ngũgũcuukĩra nĩ atĩrĩ: Nĩwatigire gũkara na wendani ũrĩa warĩ naguo mbere. **5** Ririkana kũrĩa uumĩte ũkagũa! Wĩrire ũcooke wĩke maũndũ marĩa wekaga mbere. Waga kwĩrira, nĩngũũka kũrĩ we na njeherie mũtĩ waku wa kũigĩrĩra tawa kuuma handũ haguo. **6** No rĩrĩ, ũrĩ na ũndũ ũmwe mwega: Wee nĩũthũire ciĩko cia andũ arĩa metagwo Anikolai, iria o na niĩ thũire. **7** Ũrĩa ũrĩ gũtũ-rĩ, nĩakĩigue ũrĩa Roho areera makanitha. Ũrĩa wa gũtoorania-rĩ, nĩngamwĩtĩkĩria kũrĩa maciaro ma mũtĩ wa muoyo, ũrĩa ũrĩ mũgũnda-inĩ wa Ngai wa gĩkeno. **8** "Kũrĩ mũraika wa kanitha wa Simurina, mwandĩkĩre atĩrĩ: Ici nĩcio ciugo cia ũrĩa wa Mbere na nowe wa Kũrĩkĩrĩria, ũrĩa wakuire na agĩcooka akĩriũka. **9** Nĩnjũũĩ mĩnyamaro yaku na ũthĩĩni waku, no ũrĩ gĩtonga! Nĩnjũũĩ ũrĩa ũrumagwo nĩ arĩa moigaga atĩ nĩ Ayahudi no ti Ayahudi, no nĩ thunagogi ya Shaitani. **10** Ndũkae gwĩtigĩra maũndũ marĩa ũkirĩĩ gũthĩĩnio namo. Ngũmwĩra atĩrĩ, mũcukani nĩarĩikia amwe anyu njeera nĩguo amũgerie, na mũnyamario handũ ha mĩthenya ikũmi. Wee ikaraga ũrĩ mwĩhokeku, o nginya gũkua, na nĩngũkũhe thũmbĩ ya muoyo. **11** Ũrĩa ũrĩ gũtũ-rĩ, nĩakĩigue ũrĩa Roho areera makanitha. Ũrĩa wa gũtoorania-rĩ, ndakahutio o na hanini nĩ gĩkuũ kĩrĩa gĩa keerĩ. **12** "Kũrĩ mũraika wa kanitha wa Perigamo mwandĩkĩre atĩrĩ: Ici nĩcio ciugo cia ũrĩa ũrĩ na rũhiũ rũũgĩ mĩena yeerĩ. **13** Atĩrĩrĩ, nĩnjũũĩ kũrĩa ũtũũraga, o kũu Shaitani arĩ na gĩtĩ kĩa ũnene. No ũtũũrĩte ũrĩ o mwĩhokeku harĩ niĩ. Wee ndũigana gũkaana wĩtĩkio ũrĩa warĩ naguo thĩĩinĩ wakwa, o na matukũ-inĩ ma Antipa, mũira wakwa mwĩhokeku, ũrĩa woragĩirwo itũũra-inĩ rĩanyu inene, o kũu Shaitani atũũraga. **14** No rĩrĩ, ndĩ na maũndũ matarĩ maingĩ ngũgũcuukĩra: atĩrĩ, ũrĩ na andũ kũu marũmĩtie ũrutani wa Balamu, ũrĩa warutire Balaki kũheenereria andũ a Isiraeli mehie na ũndũ wa kũrĩa irio irutĩirwo mĩhianano, o na mahũũrage ũmaraya. **15** O na ningĩ no ũrĩ na andũ amwe marũmĩtie ũrutani wa andũ arĩa metagwo Anikolai. **16** Nĩ ũndũ ũcio, kĩĩrire! Waga gwĩka ũguo, nĩngũũka kũrĩ we ica

ikuhĩ, hũũrane nao na rũhiũ rũrũ rũrĩ kanua gakwa. **17** Ũrĩa ũrĩ gũtũ-rĩ, nĩakĩigue ũrĩa Roho areera makanitha. Ũrĩa ũgaatoorania-rĩ, nĩngamũhe mana mamwe marĩa mahithe. O na ningĩ nĩngamũhe ihiga rĩerũ rĩandĩkĩtwo rĩĩtwa rĩerũ, na gũtarĩ ũngĩ ũrĩũĩ o tiga ũcio ũkaamũkĩra ihiga rĩu. **18** "Kũrĩ mũraika wa kanitha wa Thuatira, mwandĩkĩre atĩrĩ: Ici nĩcio ciugo cia Mũrũ wa Ngai, ũrĩa ũrĩ na maitho matariĩ ta rũrĩrĩmbĩ rwa mwaki, na magũrũ make matariĩ ta gĩcango kĩrĩa gĩkumuthe gĩgathera. **19** Nĩnjũũĩ ciĩko ciaku, na ngamenya wendani waku, na wĩtĩkio waku, na ũtungata waku, na ũkirĩrĩria waku, o na ngamenya atĩ ciĩko ciaku cia kũrigĩrĩria nĩikĩrĩte iria cia mbere. **20** No rĩrĩ, ũndũ ngũgũcuukĩra no atĩrĩ, atĩ nĩũkirĩrĩirie mũndũ-wa-nja ũcio wĩtagwo Jezebeli, ũcio wĩtuaga mũnabii. Nĩ ũndũ wa ũrutani wake, nĩahĩtithagia ndungata ciakwa ihũũrage ũmaraya, na irĩĩage irio iria irutĩirwo mĩhianano. **21** Nĩndĩmũheete ihinda rĩa kwĩrira ũmaraya ũcio wake, no nĩaregete. **22** Nĩ ũndũ ũcio ngũmũikia gĩtanda-inĩ kĩa mĩnyamaro, na ndũme arĩa matharagia nake manyamare mũno, tiga no meririre matigane na mĩthiĩre yake. **23** Nĩngooraga ciana ciake. Namo makanitha mothe nĩmakamenya atĩ nĩ niĩ thuthuuragia ngoro na meciiria, na nĩngarĩha o mũndũ wanyu kũringana na ciĩko ciake. **24** Na rĩu inyuĩ arĩa mũrĩ kũu Thuatira, o inyuĩ mũtarũmĩtie ũrutani wake, na mũtarĩ mwamenya maũndũ marĩa marikĩru ma hitho cia Shaitani, ta ũguo andũ acio moigaga, inyuĩ ngũmwĩra atĩrĩ (no ndirĩ na mũrigo ũngĩ ngũmũigĩrĩra): **25** Ikaragai mũrũmĩtie O maũndũ marĩa mũrĩ namo o nginya rĩrĩa ngooka. **26** Nake ũrĩa ũgaatoorania na ahingagie wendi wakwa nginya mũthia-rĩ, nĩngamũhe wathani aathage ndũrĩrĩ: **27** 'Nake nĩagaciathaga na rũthanju rwa kĩgera; agaacimemenda o ta ũrĩa nyũngũ ya rĩũmba ĩmemendagwo,' o ta ũrĩa niĩ heetwo wathani uumĩte kũrĩ Baba. **28** Na ningĩ nĩngamũhe njata ĩrĩa ya rũciinĩ. **29** Ũrĩa ũrĩ gũtũ-rĩ, nĩakĩigue ũrĩa Roho areera makanitha.

3 "Kũrĩ mũraika wa kanitha wa Saride, mwandĩkĩre atĩrĩ: Ici nĩcio ciugo cia ũrĩa ũrĩ na maroho mũgwanja ma Ngai, o na njata mũgwanja. Atĩrĩrĩ, nĩnjũũĩ ciĩko ciaku; nĩmenyete atĩ nĩũrĩ ngumo ya gũkorwo ũrĩ muoyo, no ũrĩ mũkuũ. **2** Arahũka! Ĩkĩra hinya maũndũ marĩa matigaire na marenda gũkua, nĩgũkorwo ndionete ciĩko ciaku irĩ nginyanĩru maitho-inĩ ma Ngai wakwa. **3** Nĩ ũndũ ũcio, ririkana maũndũ marĩa wamũkĩrĩte na ũkamaigua; maathĩkĩre na wĩrire. No ũngĩrega kwarahũka-rĩ, nĩngooka ta mũici, na ndũkamenya ihinda rĩrĩa ngaagũkorerera. **4** No rĩrĩ, nĩ ũrĩ andũ matarĩ aingĩ kũu Saride arĩa matekĩrĩte nguo ciao gĩko. Nĩmagatwaranaga na niĩ mehumbĩte nguo njerũ, nĩgũkorwo nĩmagĩrĩire. **5** Mũndũ ũrĩa ũgatoorania-rĩ, nĩakahumbwo nguo njerũ tao. Ndirĩ hĩndĩ ngaatharia rĩĩtwa rĩake kuuma ibuku-inĩ rĩa muoyo, no nĩngoimbũra rĩĩtwa rĩake mbere ya Baba, na araika aake. **6** Ũrĩa ũrĩ gũtũ-rĩ, nĩakĩigue ũrĩa Roho areera makanitha. **7** "Kũrĩ mũraika wa kanitha wa Filadelifia, mwandĩkĩre atĩrĩ: Ici nĩcio ciugo cia ũrĩa mũtheru na wa ma, ũrĩa ũnyiitĩte cabi ya Daudi. Kũrĩa ahingũra gũtirĩ mũndũ ũngĩhinga, na kũrĩa ahinga gũtirĩ mũndũ ũngĩhingũra. **8** Nĩnjũũĩ ciĩko ciaku. Atĩrĩrĩ, nĩnjĩkĩrĩte mũrango mũhingũre mbere yaku, ũrĩa ũtarĩ mũndũ ũngĩhota kũũhinga. Nĩnjũũĩ atĩ hinya ũrĩa ũrĩ naguo nĩ mũnini, no nĩũrũmĩtie kiugo gĩakwa, na ndũigana gũkaana rĩĩtwa rĩakwa. **9** Nĩngatũma andũ arĩa a thunagogi ya Shaitani, arĩa moigaga atĩ nĩ Ayahudi o na gũtuĩka tio, no nĩkũheenania maheenanagia, ndũme moke mainamĩrĩre mbere ya magũrũ maku, na moimbũre atĩ nĩngwendete. **10** Na tondũ nawe nĩũtũũrĩte ũrũmĩtie rĩathani rĩakwa rĩa gũikara ũmĩrĩirie-rĩ, o na niĩ nĩngagũikaria ihinda rĩa kũgerio rĩrĩa rĩgooka mabũrũri mothe kũgeria arĩa matũũraga gũkũ thĩ. **11** Ngũũka o narua. Rũmia kĩrĩa ũrĩ nakĩo, nĩgeetha gũtikagĩe mũndũ ũkuoya thũmbĩ yaku. **12** Ũrĩa ũgaatoorania-rĩ, nĩngamũtua gĩtugĩ thĩinĩ wa hekarũ ya Ngai wakwa. Ndarĩ hĩndĩ ĩngĩ agacooka kuuma kuo. Nĩngamwandĩka rĩĩtwa rĩa Ngai wakwa o na rĩĩtwa rĩa itũũra inene rĩa Ngai wakwa, nĩrĩo Jerusalemu ĩrĩa njerũ, rĩrĩa rĩraikũrũka kuuma igũrũ kũrĩ Ngai wakwa; o na ningĩ ndĩmwandĩke rĩĩtwa rĩakwa rĩerũ. **13** Ũrĩa ũrĩ gũtũ-rĩ, nĩakĩigue ũrĩa Roho areera makanitha. **14** "Kũrĩ mũraika wa kanitha wa Laodikia, mwandĩkĩre atĩrĩ: Ici nĩcio ciugo cia ũcio Ameni, mũira ũrĩa mwĩhokeku na wa ma, o we mwathi wa ciũmbe cia Ngai. **15** Nĩnjũũĩ ciĩko ciaku, ngamenya atĩ wee ndũrĩ mũhoro na ndũrĩ mũhiũ. Kũngĩrĩ wega korwo waheha kana ũhiũhe! **16** No tondũ ũrĩ mũraru, ũkaaga kũhiũha na ũkaaga kũhora-rĩ, ngirie gũgũtua thĩ uume kanua gakwa. **17** Wee ugaga atĩrĩ, 'Niĩ ndĩ gĩtonga, ngagĩa na indo nyingĩ, na ndirĩ kĩndũ njagĩte.' No wee ndũũĩ atĩ ũrĩ mũnyamarĩki, na ũrĩ wa kũiguĩrwo tha, na ũrĩ mũthĩĩni, na ũrĩ mũtumumu, o na ũrĩ njaga. **18** Ngũgũtaara atĩ ũgũre thahabu ĩrĩa therie na mwaki kuuma kũrĩ niĩ, nĩgeetha ũtonge, na ningĩ ũgũre nguo cia rangi mwerũ cia kwĩhumba, nĩguo ũhumbĩre thoni cia njaga yaku, na ũgũre ndawa wĩhake maitho maku, nĩguo ũhote kuona. **19** Arĩa nyendete nĩndĩmarũithagia na ngamaherithia. Nĩ ũndũ ũcio gĩa na kĩyo, na wĩrire. **20** Atĩrĩrĩ, ndũgamĩte mũrango-inĩ ngĩũringaringa. Mũndũ o wothe angĩigua mũgambo wakwa, na ahingũre mũrango, nĩngũtoonya thĩinĩ ndĩĩanĩre irio nake, nake arĩĩanĩre na niĩ. **21** Ũrĩa ũgaatoorania-rĩ, nĩngamwĩtĩkĩria aikare hamwe na niĩ gĩtĩ-inĩ gĩakwa kĩa ũnene, o ta ũrĩa niĩ ndatooranirie na ngĩikaranĩra hamwe na Baba gĩtĩ-inĩ gĩake kĩa ũnene. **22** Ũrĩa ũrĩ gũtũ-rĩ, nĩakĩigue ũrĩa Roho areera makanitha."

4 Thuutha wa maũndũ macio ngĩrora, na rĩrĩ, hau mbere yakwa haarĩ na mũrango warĩ mũhingũre kũu igũrũ. Naguo mũgambo ũrĩa ndaiguĩte mbere ĩyo ũkĩnjarĩria, ũrĩa wagambaga ta coro, ũkiuga atĩrĩ, "Ambata, ũũke haha, na nĩngũkuonia maũndũ marĩa arĩ o nginya mageekĩka thuutha wa maũndũ maya." **2** O rĩmwe ngĩkorwo ndĩ thĩinĩ wa Roho, na rĩrĩ, hau mbere yakwa harĩ na gĩtĩ kĩa ũnene kũu igũrũ, na nĩ harĩ na mũndũ wagĩikarĩire. **3** Nake ũcio wagĩikarĩire onekaga atariĩ ta ihiga rĩa mũthemba wa njathibi na wakiki. Naguo mũkũnga-mbura ũrĩa wonekaga ũhaana ta kahiga karĩa getagwo thumarati, nĩguo warigiicĩirie gĩtĩ kĩu kĩa ũnene. **4** Nakĩo gĩtĩ kĩu kĩa ũnene nĩkĩarigiicĩirio nĩ itĩ ingĩ cia ũnene mĩrongo ĩĩrĩ na inya, nacio ciaikarĩirwo nĩ athuuri mĩrongo ĩĩrĩ na ana. Athuuri acio meehumbĩte

nguo njerũ na magekĩra thũmbĩ cia thahabu mĩtwe. **5** Hau gĩtĩ-inĩ kĩu kĩa ũnene nĩhoimaga heni, na ngwa, na marurumĩ. Mbere ya gĩtĩ kĩu kĩa ũnene haarĩ matawa mũgwanja maakanaga. Matawa macio nĩmo maroho marĩa mũgwanja ma Ngai. **6** Ningĩ hau mbere ya gĩtĩ kĩu kĩa ũnene nĩ haarĩ kĩndũ kĩahaanaga ta iria rĩa gĩcicio, narĩo rĩarĩ ikembu mũno, rĩkahaana o ta gĩcicio. Ningĩ hau gatagatĩ, gũthiũrũrũkĩria gĩtĩ kĩu kĩa ũnene, haarĩ na ciũmbe inya irĩ muoyo, nacio ciaiyũrĩtwo nĩ maitho mwena wa mbere, na wa na thuutha. **7** Nakĩo kĩũmbe kĩa mbere kĩahaanaga ta mũrũũthi, na gĩa keerĩ kĩahaanaga ta ndegwa, na gĩa gatatũ kĩarĩ na ũthiũ watariĩ ta wa mũndũ, nakĩo gĩa kana gĩatariĩ ta nderi ĩkĩrera. **8** O kĩũmbe kĩmwe gĩa ciũmbe icio inya irĩ muoyo kĩarĩ na mathagu matandatũ, nakĩo kĩaiyũrĩtwo nĩ maitho mwĩrĩ wothe o nginya rungu rwa mathagu ma kĩo. Mũthenya na ũtukũ itiatigithagĩria kuuga atĩrĩ: **9** Rĩrĩa rĩothe ciũmbe icio irĩ muoyo ikũgooca, na igekĩrĩra, na igacookeria ngaatho ũcio ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene, o ũcio ũtũũraga tene na tene-rĩ, **(aiōn g165)** **10** nao athuuri acio mĩrongo ĩĩrĩ na ana megũithagia thĩ mbere ya ũcio ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene, na makahooya ũcio ũtũũraga muoyo tene na tene. Maigaga thũmbĩ ciao mbere ya gĩtĩ kĩu kĩa ũnene, makoiga atĩrĩ: **(aiōn g165)** **11** "Wee Mwathani na Ngai witũ-rĩ, nĩwagĩrĩire kũgoocagwo, na gũtĩĩo, na kũgĩa na ũhoti, nĩgũkorwo nĩwe wombire indo ciothe, nacio ciombirwo na ũndũ wa kwenda gwaku, na ikĩgĩa na muoyo."

5 Ningĩ ngĩona ibuku rĩa gĩkũnjo rĩrĩ guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa ũrĩa waikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene rĩandĩkĩtwo mĩena yeerĩ, na rĩahingĩtwo na gũcinĩrĩrwo na tũtembe mũgwanja twa mũhũra. **2** Ngĩcooka ngĩona mũraika warĩ na hinya mũno akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene akooria atĩrĩ, "Nũũ mwagĩrĩru kũmethũra tũtembe tũtũ twa mũhũra, na ahingũre ibuku rĩĩrĩ rĩa gĩkũnjo?" **3** No gũtiarĩ mũndũ o na ũmwe kũu igũrũ, kana gũkũ thĩ, o na kana rungu rwa thĩ ũngĩahotire kũhingũra ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo o na kana arĩrore thĩinĩ. **4** Na nĩĩ ngĩrĩra mũno tondũ gũtionekire mũndũ o na ũmwe mwagĩrĩru wa kũhingũra ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo kana arĩrore thĩinĩ. **5** Hĩndĩ ĩyo ũmwe wa athuuri acio akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Tiga kũrĩra! Atĩrĩrĩ, Mũrũũthi ũrĩa wa mũhĩrĩga wa Juda, Thuuna ĩrĩa ya Daudi-rĩ, nĩatooranĩtie. We arĩ na ũhoti wa kũhingũra ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo, na amethũre tũtembe tũu mũgwanja twarĩo." **6** Ningĩ ngĩona Gatũrũme arũgamĩte gatagatĩ ga gĩtĩ kĩa ũnene, nako kahaanaga ta gathĩnjĩtwo, gathiũrũrũkĩirio nĩ ciũmbe iria inya irĩ muoyo, na athuuri acio. Kaarĩ na hĩa mũgwanja na maitho mũgwanja, na nĩmo maroho mũgwanja ma Ngai marĩa matũmĩtwo mathiiage thĩ yothe. **7** Nake ũcio Gatũrũme agĩthiĩ akĩoya ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo kuuma guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa ũcio waikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene. **8** Na aarĩkia kũrĩoya-rĩ, ciũmbe iria inya irĩ muoyo, na athuuri arĩa mĩrongo ĩĩrĩ na ana makĩĩgũithia thĩ mbere ya Gatũrũme. O ũmwe aarĩ na kĩnanda kĩa mũgeeto na maanyiitĩte mbakũri cia thahabu ciyũrĩte ũbumba, na nĩguo mahooya ma andũ arĩa aamũre. **9** Nao nĩmainire rwĩmbo rwerũ, makiuga atĩrĩ: "Wee nĩwe mwagĩrĩru wa kuoya ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo, na kũmethũra tũtembe tũu twarĩo, tondũ wee nĩworagirwo, ũkĩgũrĩra Ngai andũ na thakame yaku kuuma mĩhĩrĩga yothe, na thiomi ciothe, na andũ othe, o na ndũrĩrĩ ciothe. **10** Wee nĩũmatuĩte andũ a ũthamaki na athĩnjĩri-Ngai a gũtungatagĩra Ngai witũ, nao magaathamaka gũkũ thĩ." **11** Ningĩ ngĩrora, na nĩĩ ngĩigua mũgambo wa araika aingĩ, mũigana wao warĩ ngiri na ngiri, na ngiri ikũmi maita ngiri ikũmi. Nao maathiũrũrũkĩirie gĩtĩ kĩa ũnene, na ciũmbe iria irĩ muoyo, na athuuri acio. **12** Nao mainaga na mũgambo mũnene, makoiga atĩrĩ: "Kwagĩrĩra nĩ Gatũrũme, karĩa kooragirwo, nĩguo kagĩe na ũhoti, na ũtonga, na ũũgĩ, na hinya, na gĩtĩĩo, na riiri, o na ũgooci!" **13** Ngĩcooka ngĩigua ciũmbe ciothe irĩ kũu igũrũ, na iria irĩ thĩ, na iria irĩ rungu rwa thĩ, na iria irĩ iria-inĩ, o na indo ciothe iria irĩ thĩiinĩ wacio, ikĩina atĩrĩ: "Ũgooci, na gĩtĩĩo, na riiri, na ũhoti, irogĩa kũrĩ ũrĩa ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene, na kũrĩ Gatũrũme, nginya tene na tene!" **(aiōn g165)** **14** Nacio ciũmbe iria inya irĩ muoyo ikiuga atĩrĩ, "Ameni", nao athuuri acio makĩĩgũithia thĩ, makĩhooya.

6 Ningĩ nĩndonire ũcio Gatũrũme akĩmethũra gatembe ka mbere ga tũtembe tũrĩa mũgwanja twa mũhũra. Ngĩcooka ngĩigua kĩũmbe kĩmwe gĩa ciũmbe iria inya irĩ muoyo gĩkiuga na mũgambo wagambaga ta marurumĩ atĩrĩ, "Ũka!" **2** Na nĩĩ ngĩrora, ngĩona mbarathi njerũ hau mbere yakwa! Ũrĩa wamĩhaicĩte aanyiitĩte ũta, nake akĩheo thũmbĩ, akiumĩra atariĩ ta mũtoorania werekeire o gũtoorania. **3** Rĩrĩa Gatũrũme aamethũrire gatembe ga keerĩ, ngĩigua kĩũmbe kĩrĩa kĩrĩ muoyo gĩa keerĩ kĩoiga atĩrĩ, "Ũka!" **4** Ningĩ gũkiumĩra mbarathi ĩngĩ, nayo yarĩ ndune mũno. Ũrĩa wamĩhaicĩte nĩaheetwo ũhoti wa kũniina thayũ kuuma thĩ, na atũme andũ mooragane. Nake akĩheo rũhiũ rwa njora rũnene. **5** Ningĩ rĩrĩa Gatũrũme aamethũrire gatembe ga gatatũ, ngĩigua kĩũmbe kĩrĩa kĩrĩ muoyo gĩa gatatũ kĩoiga atĩrĩ, "Ũka!" Na nĩĩ ngĩrora, ngĩona mbarathi njirũ hau mbere yakwa! Ũrĩa wamĩhaicĩte aanyiitĩte ratiri na guoko gwake. **6** Ningĩ ngĩigua kĩndũ kĩarurumire ta mũgambo ũkuuma gatagatĩ-inĩ ga ciũmbe icio inya irĩ muoyo, ũkiuga atĩrĩ, "Kĩbaba kĩa ngano kiumage mũcaara wa mũthenya ũmwe, na ibaba ithatũ cia ngano ya cairi ciumage mũcara wa mũthenya ũmwe, no ndũgathũkie maguta kana ũthũkie ndibei!" **7** Ningĩ rĩrĩa Gatũrũme aamethũrire gatembe ga kana-rĩ, ngĩigua mũgambo wa kĩũmbe kĩrĩa kĩrĩ muoyo gĩa kana woiga atĩrĩ, "Ũka!" **8** Na nĩĩ ngĩrora, ngĩona mbarathi theũku hau mbere yakwa! Ũrĩa wamĩhaicĩte-rĩ, eetagwo Gĩkuũ, nake Jehanamu aamumĩte thuutha, amũkuhĩrĩirie. Nao makĩheo ũhoti wa gwatha gĩcunjĩ kĩa inya gĩa thĩ, nĩguo mooragane na rũhiũ rwa njora, na ng'aragu, na mũthiro, o na ningĩ nyamũ iria ndĩani cia gĩthaka. **(Hadēs g86)** **9** Ningĩ aamethũra gatembe ga gatano-rĩ, ngĩona hau rungu rwa kĩgongona maroho ma andũ arĩa mooragĩtwo nĩ ũndũ wa kiugo kĩa Ngai, na nĩ ũndũ wa ũira ũrĩa maagwatĩirie. **10** Nao magĩkaya na mũgambo mũnene, makĩũria atĩrĩ, "Mwathani Jehova, Wee mũtheru na wa ma, ũgũikara nginya rĩ ũtatuĩrĩire atũũri a thĩ ciira nĩguo ũrĩhĩrie thakame iitũ?" **11** Nao makĩheo o mũndũ nguo ndaaya ya rangi mwerũ,

na makĩĩrwo meterere hanini, nginya mũigana wa ndungata iria maarutithanagia wĩra nacio ũhinge, na nĩo ariũ na aarĩ a Ithe witũ arĩa maarĩ mooragwo o ta ũrĩa o mooragirwo. **12** Ningĩ ngĩrora na ngĩona aamethũra gatembe ga gatandatũ. Nakuo gũkĩgĩa na gĩthingithia kĩnene. Narĩo riũa rĩkĩgarũrũka, rĩkiĩra ta nguo ya ikũnia ĩtumĩtwo na guoya wa mbũri, naguo mweri wothe ũkĩgarũrũka, ũgĩtunĩha ta thakame, **13** nacio njata cia igũrũ ikĩgũa thĩ, o ta ũrĩa ngũyũ iria thaatu ciitĩkaga kuuma mũkũyũ-inĩ rĩrĩa wainainio nĩ rũhuho rũnene. **14** Narĩo igũrũ rĩkĩeherio o ta ũrĩa ibuku rĩa gĩkũnjo rĩkũnjagwo, nacio irĩma ciothe na icigĩrĩra ikĩeherio ikiuma kũndũ gwacio. **15** Nao athamaki a thĩ, na anene, na anene a thigari, na itonga, na andũ arĩa marĩ hinya, na ngombo ciothe, na andũ arĩa othe eyathi, makĩĩhitha ngurunga-inĩ, na gatagatĩ ka ndwaro cia mahiga ma irĩma. **16** Nao nĩmeeraga irĩma na ndwaro cia mahiga atĩrĩ, "Tũgwĩrei, mũtũhithe twehere ũthiũ-inĩ wa ũcio ũrĩa ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene, na kuuma kũrĩ mang'ũrĩ ma Gatũrũme! **17** Nĩgũkorwo mũthenya ũrĩa mũnene wa mang'ũrĩ mao nĩmũkinyu, nake nũũ ũngĩhota kũwĩtiiria?"

7 Thuutha wa ũguo ngĩona araika ana marũgamĩte ituri-inĩ iria inya cia thĩ, marigĩrĩirie huho iria inya cia thĩ nĩgeetha rũhuho o ruothe rũtikahurutane gũkũ thĩ, kana iria-inĩ rĩrĩa inene, o na kana mũtĩ-inĩ o wothe. **2** Ngĩcooka ngĩona mũraika ũngĩ akĩambata oimĩte mwena wa irathĩro, arĩ na mũhũri wa Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo. Nake agĩĩta araika acio ana na mũgambo mũnene, acio maaheetwo ũhoti mathũkie thĩ na iria rĩrĩa inene, akĩmeera atĩrĩ: **3** "Mũtigathũkie thĩ, kana iria, o na kana mĩtĩ, nginya tũkorwo tũrĩkĩtie gwĩkĩra ndungata cia Ngai witũ rũũri ithiithi-inĩ ciao." **4** Ningĩ ngĩigua mũigana wa arĩa meekĩrirwo rũũri, nao maarĩ: 144,000 kuuma mĩhĩrĩga yothe ya Isiraeli. **5** A mũhĩrĩga wa Juda arĩa meekĩrirwo rũũri maarĩ 12,000, na a mũhĩrĩga wa Rubeni maarĩ 12,000, na a mũhĩrĩga wa Gadi maarĩ 12,000, **6** na a mũhĩrĩga wa Asheri maarĩ 12,000, na a mũhĩrĩga wa Nafitali maarĩ 12,000, na a mũhĩrĩga wa Manase maarĩ 12,000, **7** na a mũhĩrĩga wa Simeoni maarĩ 12,000, na a mũhĩrĩga wa Lawi maarĩ 12,000, na a mũhĩrĩga wa Isakaru maarĩ 12,000, **8** na a mũhĩrĩga wa Zebuluni maarĩ 12,000, na a mũhĩrĩga wa Jusufu maarĩ 12,000, na a mũhĩrĩga wa Benjamini maarĩ 12,000. **9** Thuutha wa maũndũ macio ngĩcooka ngĩrora, na hau mbere yakwa-rĩ, ngĩona kĩrĩndĩ kĩnene gĩtangĩtarĩka nĩ mũndũ, kĩa andũ moimĩte ndũrĩrĩ-inĩ ciothe, na maarĩ a mĩhĩrĩga yothe, na iruka ciothe, na thiomi ciothe, marũgamĩte mbere ya gĩtĩ kĩa ũnene, na mbere ya Gatũrũme. Nao meehumbĩte nguo ndaaya cia rangi mwerũ, na makanyiita makĩndũ na moko. **10** Nao maanagĩrĩra na mũgambo mũnene makoiga atĩrĩ: "Kũhonokania nĩ kwa Ngai witũ, ũrĩa ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene, na gwa Gatũrũme." **11** Nao araika acio othe maarũgamĩte mathiũrũrũkĩirie gĩtĩ kĩu kĩa ũnene, na magathiũrũrũkĩria athuuri acio na ciũmbe icio inya irĩ muoyo. Nao magĩturumithia mothiũ mao thĩ hau mbere ya gĩtĩ kĩa ũnene, makĩhooya Ngai, **12** Makiugaga atĩrĩ: "Ameni! Ũgooci, na riiri, na ũũgĩ, na ngaatho, na gĩtĩĩo na ũhoti, na hinya, irotũũra na Ngai witũ tene na tene. Ameni!" **(aiōn g165)** **13** Na rĩrĩ, ũmwe wa athuuri acio akĩnjũũria atĩrĩ, "Andũ aya mehumbĩte nguo ndaaya cia rangi mwerũ nĩ a, na moimĩte kũ?" **14** Na niĩ ngĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũthuuri ũyũ, nĩwe ũũĩ." Nake akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Aya nĩ arĩa moimĩte mĩnyamaro-inĩ ĩrĩa mĩnene; nao nĩmathambĩtie nguo ciao na magacierũhia na thakame ya Gatũrũme. **15** Nĩ ũndũ ũcio, "rĩu maikaraga mbere ya gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Ngai, na mamũtungatagĩra mũthenya na ũtukũ thĩĩnĩ wa hekarũ yake; nake ũrĩa ũikaragĩra gĩtĩ kĩa ũnene egũtũũra atambũrũkĩtie hema yake igũrũ rĩao. **16** Gũtirĩ hĩndĩ magaacooka kũhũũta; na matigacooka kũnyoota. Matigacinwo rĩngĩ nĩ riũa, o na kana nĩ ũrugarĩ mũhiũ o na ũrĩkũ. **17** Nĩgũkorwo Gatũrũme ũrĩa ũrĩ gatagatĩ ga gĩtĩ kĩa ũnene nĩwe ũgaatuĩka mũrĩithi wao; nĩakamatongoria, amakinyie ithima-inĩ cia maaĩ ma muoyo. Nake Ngai nĩakamagiria maithori mothe mathire maitho-inĩ mao."

8 Ningĩ rĩrĩa Gatũrũme aamethũrire gatembe ka mũgwanja-rĩ, kũu igũrũ gũgĩkirwo ki ihinda ta rĩa nuthu ithaa. **2** Na niĩ ngĩona araika mũgwanja arĩa marũgamaga mbere ya Ngai, nao makĩheo tũrumbeta mũgwanja. **3** Nake mũraika ũngĩ, ũrĩa warĩ na rũgĩo rwa thahabu, agĩũka akĩrũgama kĩgongona-inĩ. Nake akĩheo ũbumba mũingĩ nĩgeetha aũrute igongona hamwe na mahooya ma arĩa othe aamũre hau igũrũ rĩa kĩgongona gĩa thahabu kĩrĩa kĩrĩ mbere ya gĩtĩ kĩa ũnene. **4** Nayo ndogo ya ũbumba ũcio, hamwe na mahooya ma andũ arĩa aamũre, ĩkĩambata mbere ya Ngai yumĩte guoko-inĩ kwa mũraika ũcio. **5** Nake mũraika ũcio akĩoya rũgĩo rũu rwa thahabu, akĩrũiyũria mwaki kuuma kĩgongona-inĩ, akĩũikia thĩ; nakuo gũkĩgĩa ngwa, na marurumĩ, na heni, na gĩthingithia. **6** Hĩndĩ ĩyo araika arĩa mũgwanja maarĩ na tũrumbeta mũgwanja makĩĩhaarĩria gũtũhuha. **7** Mũraika wa mbere akĩhuha karumbeta gake, nakuo gũkĩgĩa mbura ya mbembe na mwaki itukanĩte na thakame, nacio igĩikio thĩ. Nakĩo gĩcunjĩ gĩa ithatũ gĩa thĩ gĩkĩhĩa, na gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa mĩtĩ ĩkĩhĩa, o na nyeki yothe nduru ĩkĩhĩa. **8** Mũraika wa keerĩ nake akĩhuha karumbeta gake, nakĩo kĩndũ kĩahaanaga ta kĩrĩma kĩnene gĩakanaga mwaki-rĩ, gĩgĩikio thĩĩnĩ wa iria rĩrĩa inene. Nakĩo gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa iria rĩu gĩgĩtuĩka thakame, **9** na gĩcunjĩ gĩa ithatũ gĩa ciũmbe iria irĩ muoyo thĩĩnĩ wa iria rĩu igĩkua, na gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa marikabu ikĩanangwo. **10** Nake mũraika wa gatatũ akĩhuha karumbeta gake, nayo njata nene mũno ĩkiuma igũrũ yakanĩte ta gĩcinga, ĩkĩgwĩra gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa njũũĩ na ithima cia maaĩ, **11** narĩo rĩĩtwa rĩa njata ĩyo nĩ Kũrũra. Gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa maaĩ macio gĩkĩrũra, na andũ aingĩ magĩkua nĩ kũnyua maaĩ macio marũrũ. **12** Nake mũraika wa kana akĩhuha karumbeta gake, narĩo riũa rĩkĩringwo gĩcunjĩ gĩa ithatũ, o naguo mweri gĩcunjĩ gĩa ithatũ, o na njata nacio gĩcunjĩ gĩa ithatũ, tondũ ũcio gĩcunjĩ gĩa ithatũ gĩacio gĩgĩtuĩka nduma. Nakĩo gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa mũthenya gĩkĩaga ũtheri, o na gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa ũtukũ o taguo. **13** O ndorete-rĩ, ngĩigua nderi yombũkaga rĩera-inĩ ĩkĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, ĩkoiga atĩrĩ: "Kaĩ kũrĩ na haaro-ĩ!

Kaĩ kũrĩ na haaro-ĩ! Kaĩ inyuĩ arĩa mũtũũraga thĩ mũrĩ na haaro-ĩ, tondũ wa tũrumbeta tũrĩa tũkirie kũhuhwo nĩ araika acio angĩ atatũ-ĩ!"

9 Nake mũraika wa gatano akĩhuha karumbeta gake, na
niĩ ngĩona njata yumĩte igũrũ ĩkagũa thĩ. Nayo njata
ĩyo ĩkĩnengerwo cabi ya Irima-rĩtarĩ-Gĩturi. **(Abyssos g12)**
2 Hĩndĩ ĩrĩa aahingũrire Irima-rĩtarĩ-Gĩturi-rĩ, rĩkiuma
ndogo yahaanaga ta ndogo ya icua inene. Narĩo riũa
na matu igĩĩkĩrwo nduma nĩ ndogo ĩyo yoimaga Irima-
rĩu-rĩtarĩ-Gĩturi. **(Abyssos g12)** **3** Na thĩinĩ wa ndogo ĩyo
gũkiuma ngigĩ, igĩũka thĩ, nacio ikĩheo ũhoti ũtarĩĩ ta wa
tũng'aurũ twa thĩ. **4** Nacio ikĩĩrwo itikeehie nyeki ya thĩ,
kana mũmera o wothe o na kana mũtĩ, o tiga andũ arĩa
matarĩ na rũũri rwa Ngai ithiithi ciao. **5** Nacio ikĩaga
kũheo ũhoti wa kũmooraga, o tiga wa kũmaherithia
mĩeri ĩtano. Naruo ruo rũrĩa maiguire rwarĩ o ta ruo rwa
kang'aurũ karathĩte mũndũ. **6** Matukũ-inĩ macio andũ
nĩmagacaragia gĩkuũ, no matigakĩona; nĩmakeriragĩria
gũkua, nakĩo gĩkuũ gĩkamoorĩra. **7** Ngigĩ icio ciahaanaga
ta mbarathi ihaarĩirio nĩ ũndũ wa mbaara. Mĩtwe-inĩ
yacio ciarĩ na kĩndũ kĩahaanaga ta thũmbĩ cia thahabu,
namo mothiũ maacio maahaanaga ta mothiũ ma andũ.
8 Njuĩrĩ yacio yahaanaga ta njuĩrĩ cia andũ-a-nja, namo
magego maacio maatarĩĩ ta magego ma mũrũũthi. **9**
Nacio ciarĩ na ngo cia kũgitĩra gĩthũri ciahaanaga ta
ngo cia kĩgera, naguo mũgambo wa mathagu maacio
warĩ ta mũrurumo wa mbarathi nyingĩ na ngaari cia ita
iteng'erete irorete mbaara-inĩ **10** Ciarĩ na mĩting'oe, o
na mboora ta cia tũng'aurũ, na mĩting'oe-inĩ yacio ciarĩ
na ũhoti wa kũnyariira andũ ihinda rĩa mĩeri ĩtano. **11**
Na nĩ ciarĩ na mũthamaki waciathaga, na nĩwe mũraika
wa Irima-rĩtarĩ-Gĩturi, narĩo rĩĩtwa rĩake na rũthiomi
rwa Kĩhibirania nĩ Abadoni, ningĩ na Kĩyunani agetwo
Apolioni. **(Abyssos g12)** **12** Haaro ya mbere nĩyathira;
haatigara ingĩ igĩrĩ iria igũũka thuutha. **13** Mũraika wa
gatandatũ nake akĩhuha karumbeta gake, na niĩ ngĩigua
mũgambo ũkiuma hĩa-inĩ cia kĩgongona gĩa thahabu
kĩrĩa kĩrĩ mbere ya Ngai. **14** Ũkĩĩra mũraika ũcio wa
gatandatũ warĩ na karumbeta atĩrĩ, "Ohora araika arĩa
ana arĩa moheirwo rũũĩ-inĩ rũrĩa rũnene rwa Farati."
15 Nao araika acio ana, arĩa maathagathagĩtwo nĩ ũndũ
wa ihinda rĩu, na nĩ ũndũ wa mũthenya ũcio o na nĩ
ũndũ wa mweri ũcio, o na mwaka ũcio makĩohorwo
nĩguo moorage andũ gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa andũ gũkũ
thĩ. **16** Nacio mbũtũ cia mbaara iria ciahaicĩte mbarathi
mũigana wacio warĩ milioni magana meerĩ. Nĩndaiguire
mũigana wacio. **17** Mbarathi icio ndonire na kĩoneki
hamwe na arĩa macihaicĩte-rĩ, ciahaanaga atĩrĩ: Ngo
ciacio cia kũgitĩra gĩthũri ciarĩ cia rangi mũtune ta
mwaki, na rangi wa bururu, na rangi wa ngoikoni
ũhaana ta ũbiriti. Ciongo cia mbarathi icio ciahaanaga
ta ciongo cia mĩrũũthi, natuo tũnua twacio twoimaga
mwaki, na ndogo, o na ũbiriti. **18** Gĩcunjĩ gĩa ithatũ
kĩa andũ a gũkũ thĩ nĩkĩoragirwo nĩ mĩthiro ĩyo ĩtatũ
ya mwaki, na ndogo, na ũbiriti iria cioimaga tũnua-
inĩ twacio. **19** Hinya wa mbarathi icio warĩ tũnua-inĩ
twacio na mĩting'oe-inĩ yacio, nĩgũkorwo mĩting'oe
yacio yahaanaga ta nyoka ĩrĩ na ciongo iria itihagia
andũ nacio. **20** Andũ a thĩ acio angĩ, arĩa matooragirwo
nĩ mĩthiro ĩyo, matiigana kwĩrira mehia ma wĩra wa
moko mao; matiigana gũtiga kũhooya ndaimono, na
mĩhianano ya thahabu, na ya betha, na ya gĩcango,
na ya mahiga, na ya mĩtĩ, o mĩhianano ĩrĩa ĩtangĩhota
kuona, kana ĩigue, kana ĩĩtware. **21** O na ningĩ matiigana
kwĩrira nĩ ũndũ wa mehia ma ũragani wao, kana ũrogi
wao, kana ũmaraya wao, o na kana ũici wao.

10 Ningĩ ngĩcooka ngĩona mũraika ũngĩ warĩ na hinya
mũno agĩikũrũka oimĩte igũrũ. Nake ehumbĩte itu
ta nguo, na igũrũ rĩa mũtwe wake haarĩ na mũkũnga-
mbura; naguo ũthiũ wake wahaanaga ta rĩũa, namo
magũrũ make maahaanaga ta itugĩ cia mwaki. **2**
Nake aanyiitĩte na guoko gwake kabuku kanini ga
gĩkũnjo karĩ kahingũre. Aakinyithĩtie kũgũrũ gwake
kwa ũrĩo iria-inĩ, nakuo kwa ũmotho agagũkinyithia
thĩ nyũmũ, **3** akĩgũthũka na mũgambo mũnene ta
wa mũrũũthi ũkĩrarama. Hĩndĩ ĩrĩa aagũthũkire-rĩ,
mĩgambo ya ngwa iria mũgwanja ĩkĩgamba. **4** Na
rĩrĩa ngwa icio mũgwanja ciagambire, ndaarĩ hakuhĩ
kwandĩka; no ngĩigua mũgambo kuuma igũrũ ũkiuga
atĩrĩ, "Mohoro macio maario nĩ ngwa icio mũgwanja-rĩ,
maige marĩ hitho, ndũkamaandĩke." **5** Nake mũraika
ũcio ndonete arũgamĩte iria-inĩ na akarũgama thĩ
nyũmũ agĩtambũrũkia guoko gwake kwa ũrĩo na igũrũ.
6 Nake akĩĩhĩta na ũrĩa ũtũũraga muoyo nginya tene
na tene, o we ũrĩa wombire igũrũ na indo ciothe iria
irĩ kuo, na akĩũmba thĩ na indo ciothe iria irĩ kuo, o
na akĩũmba iria na indo ciothe iria irĩ thĩinĩ warĩo,
akiuga atĩrĩ, "Hatirĩ na ihinda rĩngĩ rĩa gweterera!" **(aiōn**
g165) **7** No matukũ-inĩ marĩa mũraika wa mũgwanja
agaakorwo akiriĩ kũhuha karumbeta gake-rĩ, hitho ya
Ngai nĩĩkahingio, o ta ũrĩa eerire anabii arĩa ndungata
ciake. **8** Ningĩ mũgambo ũrĩa ndaiguĩte uumĩte igũrũ
ũkĩnjarĩria rĩngĩ, ũkĩnjĩĩra atĩrĩ: "Thiĩ, woe kabuku
kau ga gĩkũnjo karĩa kahingũre kuuma guoko-inĩ kwa
mũraika ũcio ũrũgamĩte akinyĩte iria, na agakinya thĩ
nyũmũ." **9** Nĩ ũndũ ũcio, ngĩthiĩ kũrĩ mũraika, na
ngĩmũũria aahe kabuku kau ga gĩkũnjo. Nake akĩnjĩĩra
atĩrĩ, "Koe, ũkarĩe. Gaakinya nda nĩgegũkũrũrĩra, no karĩ
kanua gegũkorwo karĩ na mũrĩo ta ũũkĩ!" **10** Ngĩkĩoya
kabuku kau ga gĩkũnjo kuuma guoko-inĩ kwa mũraika
ũcio, na niĩ ngĩkarĩa. Karĩ kanua kaarĩ na mũrĩo ta ũũkĩ,
no ndarĩĩkia gũkarĩa, gakĩndũrĩra. **11** Ngĩcooka ngĩĩrwo
atĩrĩ, "No nginya ũrathe ũhoro rĩngĩ ũkoniĩ andũ aingĩ,
na ndũrĩrĩ nyingĩ, na thiomi nyingĩ, o na athamaki
aingĩ."

11 Ningĩ ngĩnengerwo mũrangi wa gũthima
wahaanaga ta rũthanju, ngĩĩrwo atĩrĩ, "Thiĩ ũthime
hekarũ ya Ngai na kĩgongona, na ũtare andũ arĩa
marahooya Ngai kuo. **2** No nja ya hekarũ ũtigane nayo,
ndũkamĩthime tondũ nĩĩhetwo andũ-a-Ndũrĩrĩ. Nao
nĩmakarangĩrĩria itũũra rĩu itheru ihinda rĩa mĩeri
mĩrongo ĩna na ĩĩrĩ. **3** Na niĩ nĩngaahe aira akwa eerĩ
hinya, nao nĩmakaratha ũhoro handũ ha matukũ 1,260
mehumbĩte nguo cia makũnia." **4** Acio nĩo mĩtamaiyũ
ĩrĩa ĩĩrĩ, na nĩo mĩtĩ ĩrĩa ĩĩrĩ ya kũigĩrĩrwo matawa ĩrĩa
ĩrũgamĩte mbere ya Mwathani wa thĩ. **5** Mũndũ o wothe
angĩkaageria kũmeka ũũru, mwaki ũkoimaga tũnua twao
ũkaniina thũ icio ciao. Na mũndũ o wothe ũngĩkenda

kũmeka ũũru no nginya akue o ũguo. **6** Andũ aya marĩ na hinya wa kũhinga igũrũ nĩgeetha gũtikae kuura mbura ihinda rĩrĩa makaaratha ũhoro; ningĩ marĩ na hinya wa kũgarũra maaĩ matuĩke thakame. O na ningĩ marĩ na hinya wa kũhũũra thĩ na mĩthemba yothe ya mĩthiro maita maingĩ o ta ũrĩa mangĩenda. **7** Rĩrĩa makaarĩkia kũheana ũira wao-rĩ, nyamũ ĩrĩa yambataga yumĩte Irima-rĩrĩa-Rĩtarĩ-Gĩturi nĩĩkamatharĩkĩra ĩmatoorie, na ĩmoorage. **(Abyssos g12)** **8** Nacio ciimba ciao igaatigwo ciaraganĩte njĩra-inĩ cia itũũra rĩrĩa inene, rĩrĩa rĩgerekanagio rĩgetwo Sodomu kana Misiri, na nĩkuo Mwathani wao aambĩirwo mũtĩ igũrũ. **9** Na ihinda rĩa mĩthenya ĩtatũ na nuthu, andũ a kuuma iruka ciothe, na mĩhĩrĩga yothe, na thiomi ciothe na ndũrĩrĩ ciothe, nĩmakererora ciimba ciao, na magirie ithikwo. **10** Nao andũ arĩa matũũraga thĩ nĩmagakenerera aira acio, na makũngũĩre magĩtũmanagĩra iheo, tondũ anabii acio eerĩ nĩmanyariiraga andũ a gũkũ thĩ. **11** No thuutha wa mĩthenya ĩtatũ na nuthu, mĩhũmũ ya muoyo ĩkĩmatoonya yumĩte kũrĩ Ngai, nao makĩrũgama na magũrũ mao, na arĩa maamonire makĩnyiitwo nĩ kĩmako kĩnene mũno. **12** Ningĩ makĩigua mũgambo mũnene uumĩte igũrũ ũkĩmeera atĩrĩ, "Ambatai na gũkũ." Nao makĩambata igũrũ marĩ itu-inĩ, thũ ciao imeroreire. **13** Ithaa o rĩu-rĩ, gũkĩgĩa na gĩthingithia kĩnene, nakĩo gĩcunjĩ gĩa ikũmi gĩa itũũra rĩu gĩkĩmomoka. Andũ ngiri mũgwanja makĩũragwo nĩ gĩthingithia kĩu, nao arĩa maatigarire makĩmaka na makĩgooca Ngai wa igũrũ. **14** Haaro ya keerĩ nĩyathira, haaro ya gatatũ-rĩ, ĩgũũka o narua. **15** Nake mũraika wa mũgwanja akĩhuha karumbeta gake, nakuo gũkĩgĩa na mĩgambo mĩnene kũu igũrũ, nayo ĩkiuga atĩrĩ: "Ũthamaki wa thĩ nĩũtuĩkĩte ũthamaki wa Mwathani witũ, o na Kristũ wake, nake egũtũũra athamakaga nginya tene na tene." **(aiōn g165)** **16** Nao athuuri arĩa mĩrongo ĩĩrĩ na ana, arĩa maaikarĩire itĩ ciao cia ũnene mbere ya Ngai, magĩturumithia mothiũ mao thĩ makĩhooya Ngai, **17** makiuga atĩrĩ: "Nĩtwagũcookeria ngaatho, Mwathani Ngai, Wee Mwene-Hinya-Wothe, o Wee ũrĩ ho, na nowe warĩ ho, tondũ nĩwoete hinya waku mũnene, ũkambĩrĩria gũthamaka. **18** Ndũrĩrĩ nacio nĩciarakarire; namo mang'ũrĩ maku nĩmakinyĩte. Hĩndĩ nĩnginyu ya andũ arĩa akuũ gũtuĩrwo ciira, o na ya kũhe anabii, ndungata ciaku, iheo, hamwe na arĩa aamũre, na arĩa metigĩrĩte rĩĩtwa rĩaku, arĩa anini na anene, o na ya kwananga arĩa manangaga thĩ." **19** Ningĩ hekarũ ya Ngai kũu igũrũ ĩkĩhingũrwo, na thĩinĩ wa hekarũ yake gũkĩoneka ithandũkũ rĩrĩa rĩa kĩrĩkanĩro gĩake. Nakuo gũkĩgĩa na heni, na marurumĩ, na ngwa, na gĩthingithia, na mbura nene ya mbembe.

12 Ningĩ kũu igũrũ gũkĩoneka ũrirũ mũnene wa kũgegania: gũkĩoneka mũndũ-wa-nja wehumbĩte riũa, agacooka agakinya mweri na magũrũ, na agekĩra thũmbĩ ya njata ikũmi na igĩrĩ mũtwe. **2** Aarĩ na nda, na nĩakayaga nĩ ruo tondũ aarĩ hakuhĩ kũheo mwana. **3** Ningĩ gũkĩoneka ũrirũ ũngĩ kũu igũrũ na atĩrĩ: nĩ ndamathia nene yarĩ ndune, na yarĩ na ciongo mũgwanja, na hĩa ikũmi, na thũmbĩ mũgwanja ciongo-inĩ ciayo. **4** Naguo mũting'oe wayo ũkĩhaata gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa njata cia igũrũ na ĩgĩcirekania thĩ. Ndamathia ĩyo ĩkĩrũgama mbere ya mũndũ-wa-nja ũcio warĩ hakuhĩ kũheo mwana, nĩguo ĩtambuure mwana ũcio aaciarwo o ũguo. **5** Nake mũndũ-wa-nja ũcio akĩgĩa mwana wa kahĩĩ, ũrĩa ũgaathaga ndũrĩrĩ ciothe na rũthanju rwa kĩgera. Nake mwana ũcio akĩhurio, agĩtwarwo igũrũ gĩtĩ-inĩ kĩa ũnene kĩa Ngai. **6** Mũndũ-wa-nja ũcio akĩũrĩra werũ-inĩ, handũ harĩa aathondekeirwo nĩ Ngai, harĩa aarĩ amenyererwo handũ ha ihinda rĩa matukũ 1,260. **7** Na rĩrĩ, kũu igũrũ gũkĩgĩa mbaara. Mikaeli na araika ake makĩrũa na ndamathia ĩyo, nayo ndamathia na araika ayo makĩrũa nao. **8** No ndamathia ndĩarĩ na hinya wa kũigana, nayo hamwe na araika ayo makĩaga ũikaro kũu igũrũ. **9** Nayo ndamathia ĩyo nene ĩkĩnyugutwo thĩ, na nĩyo nyoka ĩrĩa ya tene, o ĩrĩa ĩĩtagwo mũcukani, na ĩgeetwo Shaitani, ĩrĩa ĩhĩtithagia andũ a thĩ yothe. Nayo ĩkĩnyugutwo thĩ hamwe na araika ayo. **10** Ningĩ ngĩcooka ngĩigua mũgambo mũnene kũu igũrũ, ũkiuga atĩrĩ: "Rĩu ũhonokio nĩ mũkinyu, na ũhoti, na ũthamaki wa Ngai witũ, o na wathani wa Kristũ wake. Nĩgũkorwo ũrĩa ũcuukaga ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ũrĩa ũmacuukaga mbere ya Ngai mũthenya na ũtukũ, nĩaharũrũkĩtio thĩ. **11** Nao nĩmamũtooririe na ũndũ wa thakame ya Gatũrũme, o na nĩ ũndũ wa kiugo kĩa ũira wao; na matiigana kwenda kũhonokia mĩoyo yao, o na maatuĩka a gũkua. **12** Nĩ ũndũ ũcio, kenai inyuĩ igũrũ, o na inyuĩ arĩa mũtũũraga kuo! No kaĩ thĩ na iria rĩrĩa inene irĩ na haaro-ĩ, tondũ mũcukani nĩaikũrũkĩte kũrĩ inyuĩ! Nake aiyũrĩtwo nĩ marũrũ manene, tondũ nĩoĩ atĩ ihinda rĩake rĩrĩa rĩtigaire nĩ inyinyi." **13** Rĩrĩa ndamathia ĩyo yoonire atĩ nĩyanyugutwo thĩ, ikĩambĩrĩria kũnyariira mũndũ-wa-nja ũcio waagĩite mwana wa kahĩĩ. **14** Nake mũndũ-wa-nja ũcio akĩheo mathagu meerĩ ma nderi ĩrĩa nene nĩgeetha ombũke athiĩ werũ-inĩ handũ harĩa aathondekeirwo, harĩa aarĩ amenyererwo kwa ihinda, na kwa mahinda na nuthu ya ihinda, harĩa atangĩakinyĩrirwo nĩ nyoka ĩyo. **15** Nayo nyoka ĩyo ĩkĩhorora maaĩ kuuma kanua kayo o ta rũũĩ, nĩgeetha ĩkinyĩrie mũndũ-wa-nja ũcio, ĩtũme atwarwo nĩ kĩguũ kĩu. **16** No thĩ nayo ĩgĩteithĩrĩria mũndũ-wa-nja ũcio na ũndũ wa gwathamia kanua kayo, nayo ĩkĩmeria rũũĩ rũu rwahororetwo nĩ ndamathia ĩyo kuuma kanua kayo. **17** Hĩndĩ ĩyo ndamathia ĩyo ĩkĩrakarĩra mũndũ-wa-nja ũcio mũno, nayo ĩgĩthiĩ kũrũa na ciana iria ingĩ ciake, na nĩo andũ arĩa maathĩkagĩra maathani ma Ngai, na makagwatĩria ũira wa Jesũ.

13 Nayo ndamathia ĩyo ĩkĩrũgama hũgũrũrũ-inĩ cia iria. Ningĩ ngĩcooka ngĩona nyamũ ĩkiuma iria thĩinĩ. Nyamũ ĩyo yarĩ na hĩa ikũmi, na mĩtwe mũgwanja, na hĩa-inĩ ciayo yarĩ na thũmbĩ ikũmi, na o mũtwe wayo warĩ na rĩĩtwa rĩa kũruma Ngai. **2** Nyamũ ĩyo ndonire yahaanaga ta ngarĩ, no magũrũ mayo maatarĩĩ ta ma nduba, nako kanua kayo kahaanaga ta ka mũrũũthi. Nayo ndamathia ĩyo ĩkĩhe nyamũ ĩyo hinya wayo na gĩtĩ kĩayo kĩa ũnene o na wathani mũnene. **3** Mũtwe ũmwe wa nyamũ ĩyo wonekaga ta waringĩtwo iringa rĩa kĩũrago, no iringa rĩu rĩa kĩũrago nĩrĩahonete. Nayo thĩ yothe nĩyagegete na ĩkĩrũmĩrĩra nyamũ ĩyo. **4** Nao andũ magĩkĩhooya ndamathia ĩyo tondũ nĩyaheete

nyamũ ĩyo ũhoti wayo, o na makĩhooya nyamũ ĩyo, na makooragia atĩrĩ, "Nũũ ũtarĩĩ ta nyamũ ĩno? Nũũ ũngĩmĩũkĩrĩra, arũe nayo?" **5** Nayo nyamũ ĩyo ĩkĩheo kanua ga kwaria ciugo cia mwĩtĩĩo na cia kũruma Ngai, na ĩkĩheo ihinda rĩa gwathana rĩa mĩeri mĩrongo ĩna na ĩĩrĩ. **6** Nyamũ ĩyo ĩgĩtumũra kanua ĩrume Ngai, na ĩcambie rĩĩtwa rĩake, na gĩikaro gĩake, o na arĩa matũũraga kũu igũrũ. **7** Nĩyaheirwo hinya nĩguo ĩrũe na arĩa aamũre na ĩmatoorie. Na ĩkĩheo wathani igũrũ rĩa mĩhĩrĩga yothe, na andũ a iruka ciothe, na thiomi ciothe, o na ndũrĩrĩ ciothe. **8** Nao andũ othe arĩa matũũraga gũkũ thĩ kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo, arĩa othe marĩĩtwa mao matarĩ maandĩke ibuku-inĩ rĩa muoyo rĩa Gatũrũme karĩa gaathĩnjirwo, makĩinamĩrĩra nyamũ ĩyo mamĩhooe. **9** Mũndũ ũrĩa ũrĩ na gũtũ nĩakĩigue. **10** Mũndũ o wothe angĩkorwo nĩ wa gũtahwo, nĩegũtahwo athiĩ. Mũndũ o wothe angĩkorwo nĩ wa kũũragwo na rũhiũ rwa njora-rĩ, ndarĩ hĩndĩ atakooragwo na rũhiũ. Ũguo nĩkuonania atĩ andũ arĩa aamũre nĩmabataire gũkirĩrĩrĩria, na marĩ na wĩtĩkio. **11** Ngĩcooka ngĩona nyamũ ĩngĩ, ĩkiuma na thĩ. Nyamũ ĩyo yarĩ na hĩa igĩrĩ ta cia gatũrũme, no yaaragia ta ndamathia. **12** Nyamũ ĩyo ĩgĩathana na ũhoti wothe wa nyamũ ĩrĩa ya mbere ithenya rĩayo, ĩgĩtũma thĩ na arĩa othe matũũraga kuo mahooyage nyamũ ĩyo ya mbere, o ĩyo yahonete iringa rĩayo rĩa kĩũrago. **13** Nayo ĩkĩringa ciama nene na morirũ, o na ĩgĩtũma mwaki ũikũrũke uume igũrũ ũũke thĩ andũ makĩonaga. **14** Tondũ wa morirũ macio nĩyaheirwo hinya wa kũringa ciama ithenya rĩa nyamũ ĩyo ya mbere, ĩkĩheenia andũ arĩa matũire thĩ. Ningĩ ĩgĩatha andũ mathondeke mũhianano nĩ ũndũ wa gũtĩĩa nyamũ ĩyo, yagurarĩtio na rũhiũ rwa njora no yarĩ o muoyo. **15** Nĩyaheirwo hinya wa kũhe mũhianano ũcio wa nyamũ ĩyo ya mbere mĩhũmũ, nĩguo ũhote kwaria, na ũtũme arĩa othe maaregete kũhooya mũhianano ũcio wa nyamũ ĩyo mooragwo. **16** Ningĩ nĩyaathire andũ othe na hinya, arĩa anini na arĩa anene, arĩa itonga na arĩa athĩĩni, arĩa meyathĩte na arĩa ngombo, o mũndũ ekĩrwo rũũri guoko gwake kwa ũrĩo kana thiithi-inĩ wake, **17** nĩgeetha gũtikagĩe mũndũ ũngĩendia kana agũre, atarĩ na rũũri rũu, na nĩruo rĩĩtwa rĩa nyamũ ĩyo, kana namba ya rĩĩtwa rĩayo. **18** Ũndũ ũyũ nĩũbataire ũũgĩ. Mũndũ o wothe angĩkorwo arĩ na ũmenyo-rĩ, nĩeke ithabu rĩa namba ya nyamũ ĩyo, nĩgũkorwo nĩ namba ya mũndũ. Nayo namba yake nĩ 666.

14 Ngĩcooka ngĩrora, na niĩ ngĩona Gatũrũme arũgamĩte Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni, arĩ na andũ 144,000 arĩa maandĩkĩtwo rĩĩtwa rĩake na rĩĩtwa rĩa Ithe mothiũ-inĩ mao. **2** Ningĩ ngĩigua mũgambo uumĩte igũrũ ũtarĩĩ ta mũhũyũko wa maaĩ maratherera na ningĩ ta mũrurumo wa ngwa. Mũgambo ũcio ndaiguire watarĩĩ ta wa aini a inanda cia mũgeeto makĩina na inanda ciao. **3** Nao makĩina rwĩmbo rwerũ marĩ mbere ya gĩtĩ kĩa ũnene, na marĩ mbere ya ciũmbe iria inya irĩ muoyo, na athuuri. Gũtiarĩ mũndũ ũngĩahotire kwĩruta rwĩmbo rũu tiga o acio 144,000 arĩa maakũũrĩtwo kuuma thĩ. **4** Acio nĩ arĩa mateethũkĩtie na andũ-a-nja, nĩgũkorwo nĩmeigĩte marĩ atheru. Nao maarũmagĩrĩra Gatũrũme o kũrĩa guothe aathiiaga. Nĩo maagũrirwo kuuma kũrĩ andũ, na makĩrutwo marĩ maciaro ma mbere kũrĩ Ngai o na kũrĩ Gatũrũme. **5** Matirĩ hĩndĩ marĩ maheenania; o na matirĩ ũcuuke. **6** Ningĩ ngĩona mũraika ũngĩ oombũkĩte rĩera-inĩ, nake aarĩ na Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa tene na tene wa kũhunjĩria andũ arĩa matũũraga thĩ, ũguo nĩ kuuga ndũrĩrĩ ciothe, na mĩhĩrĩga yothe, na thiomi ciothe, na andũ othe. **(aiōnios g166)** **7** Nake akiuga na mũgambo mũnene atĩrĩ, "Mwĩtigĩrei Ngai na mũmũgooce we, tondũ ihinda rĩake rĩa gũtua ciira nĩikinyu. Mũhooei ũrĩa wombire igũrũ, na thĩ, na iria rĩrĩa inene, na ithima cia maaĩ." **8** Nake mũraika wa keerĩ akiuga atĩrĩ, "Nĩrĩgũu! Itũũra rĩrĩa inene rĩa Babuloni nĩrĩgũu, rĩrĩa rĩanyuithirie ndũrĩrĩ ciothe ndibei ĩrĩa ya maũndũ mooru ma ũtharia warĩo." **9** Ningĩ mũraika wa gatatũ akĩmarũmĩrĩra, nake akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, "Mũndũ o wothe angĩhooya nyamũ ĩyo na mũhiano wayo, na ekĩrwo rũũri rwayo thiithi kana guoko-rĩ, **10** o nake nĩakanyua ndibei ĩyo ya marakara ma Ngai, ĩrĩa ĩitĩrĩirwo gĩkombe-inĩ kĩa mang'ũrĩ make ĩtatukanĩtio na kĩndũ. Nake nĩakanyariirwo na mwaki wa ũbiriti mbere ya araika arĩa atheru na mbere ya Gatũrũme. **11** Nayo ndogo ya kĩnyariirĩko kĩao ĩgũtũũra yambataga nginya tene na tene. Gũtirĩ kĩhurũko mũthenya kana ũtukũ kũrĩ arĩa mahooyaga nyamũ ĩyo na mũhiano wayo, kana kũrĩ mũndũ o wothe ũrĩa wĩkĩrĩtwo rũũri rwa rĩĩtwa rĩayo." **(aiōn g165)** **12** Haha nĩhabataire ũkirĩrĩrĩria harĩ andũ arĩa aamũre, o arĩa maathĩkagĩra Maathani ma Ngai, na magatũũra marĩ ehokeku harĩ Jesũ. **13** Ngĩcooka ngĩigua mũgambo woima igũrũ ũkiuga atĩrĩ, "Andĩka atĩrĩ: Kũrathimwo-rĩ, nĩ andũ arĩa akuũ, arĩa makuĩte marĩ thĩĩnĩ wa Mwathani kuuma rĩu." Nake Roho ekuuga atĩrĩ, "Ĩĩ, nĩguo makĩhurũke mawĩra mao maritũ, nĩgũkorwo ciĩko ciao iria maneeka nĩikamoima thuutha." **14** Ningĩ ngĩrora, ngĩona hau mbere yakwa haarĩ na itu rĩerũ, na itu rĩu nĩrĩaikarĩirwo nĩ mũndũ "wahaanaga ta mũrũ wa mũndũ" arĩ na thũmbĩ ya thahabu mũtwe, na arĩ na rũhiũ rũũgĩ rwa kũgetha guoko-inĩ gwake. **15** Nake mũraika ũngĩ akiuma thĩĩnĩ wa hekarũ, agĩĩta mũndũ ũcio waikarĩire itu na mũgambo mũnene, akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya rũhiũ rũu rwa kũgetha, ũgethe, tondũ ihinda rĩa kũgetha nĩikinyu, nĩgũkorwo magetha ma thĩ nĩ makũrũ." **16** Nĩ ũndũ ũcio, mũndũ ũcio waikarĩire itu akĩhiũrĩria rũhiũ rwake thĩ, nayo thĩ ĩkĩgethwo. **17** Nake mũraika ũngĩ akiuma thĩĩnĩ wa hekarũ kũu igũrũ, o nake aarĩ na rũhiũ rũũgĩ rwa kũgetha. **18** Na mũraika ũngĩ, ũrĩa wathaga mwaki, akiuma kĩgongona-inĩ, agĩĩta ũcio warĩ na rũhiũ rũũgĩ rwa kũgetha na mũgambo mũnene, akĩmwĩra atĩrĩ, "Oya rũhiũ rũu rwaku rũũgĩ rwa kũgetha, na ũcookanĩrĩrie imanjĩka cia thabibũ kuuma harĩ mũthabibũ ũrĩa wa thĩ tondũ thabibũ ciayo nĩ njĩru." **19** Nake mũraika ũcio akĩhiũrĩria rũhiũ rwake thĩ, agĩcookereria thabibũ ciayo, na agĩcooka agĩciikia kĩhihĩro-inĩ kĩrĩa kĩnene kĩa mang'ũrĩ ma Ngai. **20** Nacio ikĩrangĩrĩrio kĩhihĩro-inĩ kĩrĩa kĩarĩ nja ya itũũra inene, nayo thakame ĩgĩtherera yumĩte kĩhihĩro-inĩ, ĩgĩkinya handũ ha itĩĩna rĩa mairũ ta igana rĩa mĩrongo ĩnana, na ĩkĩambata o nginya ĩgĩkinya mĩkwa-inĩ ĩrĩa yohaga mbarathi tũnua.

15 Ngĩcooka ngĩona ũrirũ ũngĩ mũnene na wa kũgegania kũu igũrũ: ndonire araika mũgwanja makuuĩte mĩthiro mũgwanja ya mũthia. Mĩthiro ĩyo nĩyo yarĩ ya kũrĩkĩrĩria mang'ũrĩ ma Ngai. **2** Ngĩcooka ngĩona kĩndũ kĩahaanaga ta iria rĩa gĩcicio gĩtukanĩtio na mwaki, na ngĩcooka ngĩona arĩa maatooretie nyamũ ĩrĩa na mũhiano wayo, na namba ya rĩĩtwa rĩayo, marũgamĩte rũtere-inĩ rwa iria rĩu. Nao maanyiitĩte inanda cia mũgeeto iria maaheetwo nĩ Ngai, **3** nao maainaga rwĩmbo rwa Musa ũrĩa ndungata ya Ngai, na rwĩmbo rwa Gatũrũme, makoiga atĩrĩ: "Maũndũ maku marĩa wĩkĩte nĩ manene na ma kũgegania, Wee Mwathani Ngai Mwene-Hinya-Wothe. Njĩra ciaku nĩ cia kĩhooto na nĩ cia ma, Wee Mũthamaki wa mĩndĩ na mĩndĩ. **4** Nũũ ũtangĩgwĩtigĩra, na agoocithie rĩĩtwa rĩaku, wee Mwathani? Nĩgũkorwo Wee wiki nĩwe Mũtheru. Ndũrĩrĩ ciothe nĩigooka ihooe irĩ mbere yaku, nĩgũkorwo ciĩko ciaku cia ũthingu nĩiguũrĩtio." **5** Thuutha wa maũndũ macio nĩndarorire, na ngĩona hekarũ kũu igũrũ, ĩrĩa arĩ hema nyamũre ya Ũira, nayo ikĩhingũrwo. **6** Nao araika mũgwanja arĩa maarĩ na mĩthiro ĩrĩa mũgwanja makiuma kũu thĩinĩ wa hekarũ ĩyo. Nao meehumbĩte nguo cia gatani ĩrĩa theru yahenagia, na makeyoha mĩcibi ya thahabu ithũri-inĩ ciao. **7** Hĩndĩ ĩyo kĩũmbe kĩmwe gĩa ciũmbe iria inya irĩ muoyo-rĩ, gĩkĩnengera araika acio mũgwanja mbakũri mũgwanja cia thahabu, ciyũrĩtio mang'ũrĩ ma Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo tene na tene. **(aiōn g165)** **8** Nayo hekarũ ĩkĩiyũra ndogo yumĩte riiri-inĩ wa Ngai na thĩinĩ wa hinya wake, na gũtirĩ mũndũ ũngĩahotire gũtoonya hekarũ ĩyo nginya mĩthiro ĩyo mũgwanja ya araika acio mũgwanja ĩrĩkĩrĩre.

16 Ningĩ ngĩigua mũgambo mũnene ũkiuma thĩinĩ wa hekarũ, naguo ũkĩĩra araika acio mũgwanja atĩrĩ, "Thiĩi, mũkonorerie thĩ mbakũri icio mũgwanja cia mang'ũrĩ ma Ngai." **2** Nake mũraika wa mbere agĩthiĩ akĩonoreria mbakũri yake thĩ, nacio ironda njũru mũno irĩ ruo ikĩgĩa andũ arĩa maarĩ na rũũri rwa nyamũ ĩyo, na arĩa maahooyaga mũhiano wayo. **3** Nake mũraika wa keerĩ akĩonoreria mbakũri yake iria-inĩ rĩrĩa inene, narĩo iria rĩu rĩkĩgarũrũka rĩgĩtuĩka ta thakame ya mũndũ mũkuũ, nakĩo kĩndũ o gĩothe kĩarĩ muoyo iria-inĩ rĩu gĩgĩkua. **4** Ningĩ mũraika wa gatatũ akĩonoreria mbakũri yake njũũĩ-inĩ na ithima-inĩ cia maaĩ, nacio igĩtuĩka thakame. **5** Ngĩcooka ngĩigua mũraika ũrĩa wathaga maaĩ akiuga atĩrĩ: "Wee ũrĩ na kĩhooto ũgĩtua matuĩro maya, Wee ũrĩa ũrĩ ho, na nowe warĩ ho, o Wee Mũtheru, tondũ wa gũtua ciira ũguo; **6** nĩgũkorwo nĩmaitĩte thakame ya andũ aku aamũre, na ya anabii, nawe nĩũmaheete thakame manyue ta ũrĩa magĩrĩirwo." **7** Na ngĩigua kĩgongona gĩacookia atĩrĩ: "Ĩĩ nĩguo, Mwathani Ngai Mwene-Hinya-Wothe, matuĩro maku nĩ ma ma, na nĩ ma kĩhooto." **8** Nake mũraika wa kana akĩonoreria mbakũri yake riũa-inĩ, narĩo riũa rĩkĩheo hinya wa gũcina andũ na mwaki. **9** Andũ magĩcinwo nĩ ũrugarĩ ũcio mũnene, nao magakĩrumaga rĩĩtwa rĩa Ngai ũcio warĩ na hinya wa gwatha mĩthiro ĩyo, no matiigana kwĩrira mamũgooce. **10** Mũraika wa gatano akĩonoreria mbakũri yake gĩtĩ-inĩ kĩa ũnene kĩa nyamũ ĩrĩa, naguo ũthamaki wayo ũkĩiyũra nduma. Nao andũ makĩĩrũma nĩmĩ nĩ ũndũ wa ruo, **11** na makĩruma Ngai wa igũrũ nĩ ũndũ wa ruo rũrĩa maiguaga na nĩ ũndũ wa ironda iria maarĩ nacio, no matiigana kwĩrira nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa meekĩte. **12** Nake mũraika wa gatandatũ akĩonoreria mbakũri yake rũũĩ-inĩ rũrĩa rũnene rwa Farati, namo maaĩ maruo makĩhwa nĩguo athamaki a kuuma mwena wa Irathĩro mathondekerwo njĩra. **13** Ngĩcooka ngĩona maroho matatũ mooru maahaanaga ta ciũra; namo moimire kanua ka ndamathia, na makiuma kanua ka nyamũ ĩrĩa, na kanua-inĩ ka mũnabii ũrĩa wa maheeni. **14** Namo nĩmo maarĩ maroho ma ndaimono marĩa maringaga ciama, namo mathiiaga kũrĩ athamaki a thĩ yothe, nĩguo mamacookanĩrĩrie nĩ ũndũ wa mbaara ĩrĩa ĩkaarũo mũthenya ũcio mũnene wa Ngai Mwene-Hinya-Wothe. **15** "Na rĩrĩ, ngũũka o ta mũici! Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũikaraga eiguĩte na agaikara ahaarĩirie nguo ciake, nĩgeetha ndakanae gũthiĩ njaga, nake aconorithio." **16** Namo maroho macio magĩcookanĩrĩria athamaki handũ harĩa hetagwo na Kĩhibirania, Arimagedoni. **17** Nake mũraika wa mũgwanja akĩonoreria mbakũri yake rĩera-inĩ, na rĩrĩ, hekarũ thĩinĩ gũkiuma mũgambo mũnene uumĩte gĩtĩ-inĩ kĩa ũnene, ũkiuga atĩrĩ, "Ũhoro ũcio nĩwarĩĩka!" **18** Gũgĩcooka gũkĩgĩa heni, na marurumĩ, na ngwa o na gĩthingithia kĩnene. Gũtirĩ kwagĩa gĩthingithia kĩngĩ kĩnene ta kĩu kuuma rĩrĩa thĩ kwagĩire andũ, nĩ ũrĩa gĩthingithia kĩu kĩarĩ kĩnene mũno. **19** Narĩo itũũra rĩrĩa inene rĩgĩatũkana njatũ ithatũ, namo matũũra ma ndũrĩrĩ makĩmomoka. Nake Ngai akĩririkana Babuloni itũũra rĩrĩa inene, na akĩrĩhe gĩkombe kĩaiyũrĩtio ndibei ya ũrũrũ wa mang'ũrĩ make. **20** Nacio icigĩrĩra ikĩũra ciothe, nacio irĩma ikĩaga gũcooka kuoneka. **21** Namo mahiga manene ma mbura ya mbembe, ma ũritũ wa ta kilo mĩrongo ĩtano o ihiga, makĩgwĩra andũ. Nao makĩruma Ngai nĩ ũndũ wa mũthiro ũcio wa mahiga ma mbura ya mbembe, tondũ mũthiro ũcio warĩ wa kũmakania mũno.

17 Nake mũraika ũmwe wa araika acio mũgwanja, maarĩ na mbakũri mũgwanja agĩũka, akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ũka, nguonie iherithia rĩa mũmaraya ũrĩa mũnene, ũrĩa ũikarĩte igũrũ rĩa maaĩ maingĩ. **2** Na nĩwe athamaki a thĩ maathariire nake, na andũ arĩa matũũraga thĩ makarĩĩo nĩ ndibei ya ũtharia wake." **3** Ningĩ mũraika ũcio akĩnjoya ndĩ thĩinĩ wa Roho, akĩndwara werũ-inĩ. Ndĩ kũu werũ-inĩ ngĩona mũndũ-wa-nja aikarĩire nyamũ yarĩ ndune ta gakarakũ, na yaiyũrĩtwo nĩ marĩĩtwa ma kũruma Ngai mwĩrĩ wayo, na yarĩ na ciongo mũgwanja na hĩa ikũmi. **4** Mũndũ-wa-nja ũcio ehumbĩte nguo cia rangi wa ndathi na mũtune, na akegemia na thahabu, na tũhiga twa goro, o na ruru. Guoko-inĩ gwake nĩanyiitĩte gĩkombe gĩa thahabu kĩiyũrĩtio maũndũ marĩ magigi, na ciĩko cia ũtharia wake. **5** Thiithi-inĩ wake aandĩkwo rĩĩtwa atĩrĩ: KĨRIGA BABULONI ŨRĨA MŨNENE, NYINA WA MARAYA, NA WA MAŨNDŨ MOTHE MARĨA MARĨ MAGIGI MA THĨ. **6** Nĩndonire atĩ mũndũ-wa-nja ũcio aarĩ mũrĩĩu, akarĩĩo nĩ thakame ya andũ arĩa aamũre, o na thakame ya andũ arĩa maarĩ aira a Jesũ. Na rĩrĩa ndaamuonire, ngĩgega mũno. **7** Nake mũraika ũcio akĩnjũũria atĩrĩ: "Wagegio nĩ kĩĩ? Nĩngũgũtaarĩria hitho

ya mũndũ-wa-nja ũcio na ya nyamũ ĩyo ahaicĩte, ĩyo ĩrĩ na ciongo mũgwanja na hĩa ikũmi. **8** Nyamũ ĩyo wonire yarĩ ho, na rĩu ndĩrĩ ho, na ĩrĩ hakuhĩ kuuma Irima-rĩrĩa-Rĩtarĩ-Gĩturi ĩthiĩ ĩkaanangwo. Nao andũ arĩa matũũraga thĩ, arĩa marĩĩtwa mao mataandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa muoyo kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo nĩmakagega mona nyamũ ĩyo, tondũ hĩndĩ ĩmwe yarĩ ho, na rĩu ndĩrĩ ho, no nĩĩrĩũka. **(Abyssos g12)** **9** "Ũndũ ũyũ ũkwenda gwĩciirio na ũũgĩ. Ciongo icio mũgwanja nĩ irĩma mũgwanja iria ciikarĩirwo nĩ mũndũ-wa-nja ũcio. **10** Ningĩ nĩ athamaki mũgwanja. Atano nĩmeherete, ũmwe arĩ ho, na ũrĩa ũngĩ ndarĩ arooka; no ooka-rĩ, no nginya aikare o kahinda kanini. **11** Nyamũ ĩrĩa yarĩ kuo, na rĩu ndĩrĩ ho, nĩyo mũthamaki wa kanana. We nĩ ũmwe wa acio mũgwanja, na rĩu erekeire kwanangwo. **12** "Hĩa icio ikũmi wonire nĩ athamaki ikũmi arĩa mataahetwo ũthamaki, no nĩmakaheo wathani ta athamaki maathane ithaa rĩmwe hamwe na nyamũ ĩyo. **13** Marĩ na muoroto ũmwe, na nĩmakaheana ũhoti na wathani wao kũrĩ nyamũ ĩyo. **14** Nao nĩmakarũa na Gatũrũme, no Gatũrũme nĩakamatooria tondũ nĩwe Mwathani wa aathani, na Mũthamaki wa athamaki, na andũ arĩa agaakorwo hamwe nao nĩ arũmĩrĩri ake arĩa metĩtwo, na magathuurwo, na nĩ ehokeku." **15** Ningĩ mũraika ũcio akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Maaĩ macio wonire hau mũmaraya ũcio aikarĩte nĩ iruka cia andũ, na irĩndĩ, na ndũrĩrĩ, na thiomi. **16** Nayo nyamũ ĩyo wonire, na hĩa icio ikũmi nĩgũthũũra ĩgaathũũra mũmaraya ũcio. Nacio nĩikamwananga na ĩmũtige arĩ njaga; nĩikaarĩa nyama ciake, na imũcine na mwaki. **17** Nĩgũkorwo Ngai nĩekĩrĩte ngoro-inĩ ciao rĩciiria rĩa kũhingia muoroto wake na ũndũ wa kũiguanĩra mahe nyamũ ĩyo hinya wao wa gwathana, nginya ciugo cia Ngai ihinge. **18** Mũndũ-wa-nja ũcio wonire nĩwe itũũra rĩrĩa inene rĩrĩa rĩathaga athamaki a thĩ."

18 Thuutha wa maũndũ macio nĩndonire mũraika ũngĩ agĩikũrũka oimĩte igũrũ arĩ na ũhoti mũnene mũno, nayo thĩ ĩkĩarĩrwo nĩ ũkengi wake. **2** Nake akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ: "Nĩrĩgũu! Babuloni itũũra rĩrĩa inene-rĩ, nĩrĩgwĩte! Nĩrĩtuĩkĩte gĩikaro kĩa ndaimono, na rĩgatuĩka gĩtũũro gĩa gũthaakĩrwo nĩ ngoma o yothe thũku, rĩgatuĩka gĩtũũro kĩa nyoni ciothe iria irĩ thaahu na thũũre. **3** Nĩgũkorwo ndũrĩrĩ ciothe nĩinyuĩte ndibei ĩrĩa ya maũndũ mooru ya ũtharia wake. Nao athamaki a thĩ nĩmathariire nake, nao onjorithia a thĩ magĩtongio nĩ mũtũũrĩre wake wa mĩago mĩkĩru." **4** Ningĩ ngĩigua mũgambo ũngĩ uumĩte igũrũ ũkiuga atĩrĩ: "Inyuĩ andũ akwa, umai kũrĩ we, nĩgeetha mũtikagwatanĩre na mehia make, na nĩguo mũtikae kwamũkĩra mĩthiro yake; **5** nĩgũkorwo mehia make nĩmeiganĩrĩire magakinya o igũrũ, nake Ngai nĩaririkanĩte mawaganu make. **6** Mũheei o ta ũrĩa araheanaga; mũrĩhei maita meerĩ ma ũrĩa ekĩte. Gĩkombe kĩrĩa aramũringagĩria-rĩ, mũringĩriei kĩo maita meerĩ. **7** Mũnyamariei, na mũmũhe kĩeha kĩiganaine na mwĩgaatho na mwĩĩkĩrĩro wake. Ngoro-inĩ yake erahaga, akoiga atĩrĩ, 'Niĩ njikaraga ta mũthamaki-mũndũ-wa-nja; ndirĩ mũtumia wa ndigwa, na ndirĩ hĩndĩ ngaacakaya.' **8** Nĩ ũndũ ũcio, mĩthiro yake nĩĩkamũkinyĩrĩra mũthenya o ro ũmwe: nayo nĩ gĩkuũ, na macakaya, o na ng'aragu. Agaacinwo na mwaki, nĩgũkorwo Mwathani Ngai ũrĩa ũmũtuĩrĩire ciira arĩ hinya. **9** "Rĩrĩa athamaki a thĩ arĩa maatharagia nake na makagwatanĩra nake mĩago-inĩ yake makoona ndogo yake akĩhĩa-rĩ, nĩmakamũrĩrĩra na mamũcakaĩre. **10** Nao makaarũgama haraaya nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra kĩnyariirĩko gĩake, nao marĩre, makiugaga atĩrĩ: "'Ĩiya-ĩ! Ĩiya-ĩ, wee itũũra inene, wee Babuloni, itũũra rĩa hinya! Ituĩro rĩaku rĩrĩ gũkinya ithaa-inĩ o rĩmwe!' **11** "Onjoria a thĩ nĩmakamũrĩrĩra na mamũcakaĩre, tondũ gũtirĩ mũndũ ũgaacooka kũgũra indo ciao rĩngĩ: **12** indo cia thahabu, na betha, na mahiga ma goro, na ruru; ningĩ mataama ma gatani ĩrĩa njega, na marĩa ma rangi wa ndathi, na marĩa ma hariri, na mataama marĩa matune ta gakarakũ; ningĩ mĩthemba yothe ya mĩtĩ ĩrĩa mĩnungi wega, na indo cia mĩthemba yothe iria ithondeketwo na mĩguongo, na mbaũ cia goro, na gĩcango, na kĩgera, na mahiga mathaka ma nyaigĩ; **13** ningĩ mĩrigo ya ndarathini na iriki, na ya ũbumba, na maguta marĩa manungi wega, na ũbani, na ya ndibei na maguta ma ndamaiyũ, na ya mũtu ũrĩa mũhinyu mũno, o na ngano; ningĩ ng'ombe na ng'ondu; o na mbarathi na makaari; nginya ngombo o na mĩoyo ya andũ o nayo. **14** "Nao nĩmakoiga atĩrĩ, 'Itunda rĩrĩa weriragĩria nĩrĩkwehereire. Ũtonga waku wothe o na ũkengi waku nĩithirĩte, na gũtirĩ hĩndĩ igaacooka kuoneka o na rĩ.' **15** Onjoria arĩa meendagia indo icio na magĩtonga kuuma kũrĩ we-rĩ, makaarũgama o haraaya nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra kĩnyariirĩko gĩake. Nĩmakarĩra, na macakae, **16** na maanĩrĩre, moige atĩrĩ: "'Ĩiya-ĩ! Ĩiya-ĩ! Wee itũũra inene, wee wĩhumbĩte nguo cia taama wa gatani ĩrĩa njega, na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta gakarakũ, na ũkegemia na thahabu, na tũhiga twa goro, o na ruru! **17** Ũtonga ũcio mũnene ũguo nĩwanangwo ithaa-inĩ o rĩmwe!' "Anene othe a marikabu cia iria-inĩ, na arĩa othe mathiiaga na marikabu, atwarithia a marikabu, na arĩa othe marutaga wĩra kũu iria-inĩ rĩrĩa inene, makaarũgama o haraaya. **18** Rĩrĩa makoona ndogo ya itũũra rĩu rĩkĩhĩa-rĩ, nĩmakanĩrĩra moige atĩrĩ, 'Kũrĩ kwagĩa itũũra rĩngĩ inene ta itũũra rĩĩrĩ?' **19** Nao nĩmakehurĩria rũkũngũ mĩtwe o makĩrĩraga na magĩcakayaga, na makae, makiugaga atĩrĩ: "'Ĩiya-ĩ! Ĩiya-ĩ, Wee itũũra inene, kũrĩa arĩa othe ene marikabu cia iria-inĩ inene maatongeire nĩ ũndũ wa ũtonga warĩo! Nĩrĩanangwo ithaa-inĩ o rĩmwe! **20** Rĩkenerere, wee igũrũ! Kenai inyuĩ andũ arĩa aamũre, na inyuĩ atũmwo, o na inyuĩ anabii! Ngai nĩarĩtuĩrĩire ciira nĩ ũndũ wa ũrĩa rĩamwĩkire.'" **21** Ningĩ mũraika ũrĩ hinya akĩoya ihiga rĩaiganaga ta ihiga inene rĩa gĩthĩi, akĩrĩikia thĩinĩ wa iria rĩrĩa inene, akiuga atĩrĩ: "Ũguo nĩguo itũũra rĩu inene rĩa Babuloni rĩgaatengemanio thĩ na hinya, narĩo rĩage gũcooka kuoneka o na rĩ. **22** Nacio nyĩmbo cia ahũũri inanda cia mũgeeto na aini, na ahuhi a mĩtũrirũ, na ahuhi a coro, matigacooka kũiguuo thĩinĩ waku o na rĩ. Gũtirĩ mũruti wa wĩra wa mũthemba o wothe ũgacooka kuoneka thĩinĩ waku o rĩ. Mũgambo wa ihiga rĩa gĩthĩi ndũrĩ hĩndĩ ũgaacooka kũiguuo thĩinĩ waku. **23** Gũtirĩ hĩndĩ ũtheri wa tawa ũgacooka kwara thĩinĩ waku o na rĩ. O naguo mũgambo wa mũhikania na wa

mũhiki ndũrĩ hĩndĩ ũgaacooka kũiguuo thĩinĩ waku o na rĩ. Onjoria aku nĩo maarĩ andũ marĩ igweta gũkũ thĩ. Nacio ndũrĩrĩ ciothe ciahĩtithirio nĩ ũragũri waku. **24** Thĩinĩ wake nĩkuo gwakorirwo thakame ya anabii, na ya andũ arĩa aamũre, o na ya arĩa othe manooragĩrwo gũkũ thĩ."

19 Thuutha wa maũndũ macio ngĩigua kĩndũ kĩagambaga ta mũrurumo wa kĩrĩndĩ kĩnene kĩa andũ makĩanĩrĩra kũu igũrũ, makoiga atĩrĩ: "Haleluya! Ũhonokio, na riiri, na hinya nĩ cia Ngai witũ, **2** nĩgũkorwo matuĩro make ma ciira nĩ ma ma, na nĩ ma kĩhooto. Tondũ nĩatuĩrĩire mũmaraya ũcio mũnene ciira, ũcio wathũkirie thĩ na ũtharia wake. Na nĩamũrĩhĩtie thakame ya ndungata ciake." **3** Na makĩanĩrĩra o rĩngĩ, makiuga atĩrĩ: "Haleluya! Ndogo yake ĩgũtũũra yambataga nginya tene na tene." **(aiōn g165)** **4** Nao athuuri arĩa mĩrongo ĩĩrĩ na ana, na ciũmbe iria inya irĩ muoyo, makĩĩgũithia thĩ makĩhooya Ngai, ũrĩa waikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene. Nao makĩanĩrĩra atĩrĩ: "Ameni, Haleluya!" **5** Ningĩ mũgambo ũkiuma gĩtĩ-inĩ kĩu kĩa ũnene, ũkiuga atĩrĩ: "Goocai Ngai witũ, inyuĩ ndungata ciake inyuothe, o inyuĩ mũmwĩtigĩrĩte, arĩa anini na arĩa anene!" **6** Ngĩcooka ngĩigua mũgambo warĩ ta wa kĩrĩndĩ kĩnene mũno, wahaanaga ta mũrurumo wa maaĩ megũtherera na ta mũrurumo mũnene wa ngwa, naguo ũkĩanĩrĩra, ũkiuga atĩrĩ: "Haleluya! Nĩgũkorwo Mwathani Ngai witũ, o we Mwene-Hinya-Wothe, nĩarathamaka. **7** Nĩtũkenei, na tũcanjamũke, na tũmũgooce! Nĩgũkorwo ũhiki wa Gatũrũme nĩmũkinyu, nake mũhiki wake nĩehaarĩirie. **8** Nake mũhiki ũcio akĩheo nguo cia taama ya gatani ĩrĩa njega, ĩ gũkenga na theru, nĩguo ehumbe." (Taama wa gatani ĩrĩa njega nĩguo ciĩko cia ũthingu cia andũ arĩa aamũre.) **9** Ningĩ mũraika ũcio akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Andĩka atĩrĩ: 'Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa metĩtwo iruga-inĩ rĩa ũhiki wa Gatũrũme!'" Agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Icio nĩ ciugo cia ma cia Ngai." **10** Rĩrĩa ndaiguire ũguo, ngĩgwa magũrũ-inĩ make ndĩmũhooe. No akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Tiga gwĩka ũguo! O na niĩ ndĩ ndungata hamwe nawe, na hamwe na ariũ na aarĩ a thoguo, arĩa magwatĩirie ũira wa Jesũ. Hooya Ngai arĩ we! Nĩgũkorwo ũira wa Jesũ nĩguo roho wa ũrathi." **11** Ningĩ nĩndonire igũrũ rĩhingũkĩte na hau mbere yakwa haarĩ na mbarathi njerũ, nake ũrĩa wamĩhaicĩte etagwo Mwĩhokeku na Wa-ma. Nake atuuaga ciira, na akarũa mbaara arũmĩtie kĩhooto. **12** Namo maitho make mahaana ta mwaki ũgwakana, na arĩ na thũmbĩ nyingĩ mũtwe. Nĩandĩkĩtwo rĩĩtwa, rĩtarĩ mũndũ ũngĩ ũrĩũĩ tiga we wiki. **13** Ehumbĩte nguo ĩrindĩtwo thakame-inĩ, narĩo rĩĩtwa rĩake etagwo Kiugo-kĩa-Ngai. **14** Nacio mbũtũ cia ita cia igũrũ ciamuumĩte thuutha, ihaicĩte mbarathi njerũ na ikehumba nguo cia taama wa gatani ĩrĩa njega, njerũ cua na theru. **15** Ningĩ kanua-inĩ gake koimĩte rũhiũ rwa njora rũũgĩ rwa kũũraga ndũrĩrĩ naruo. Nake agaaciathaga na rũthanju rwa kĩgera na arangĩrĩrie ihihĩro rĩa ndibei rĩa mang'ũrĩ marũrũ ma Ngai Mwene-Hinya-Wothe. **16** Nguo-inĩ yake na kĩero-inĩ gĩake nĩandĩkĩtwo rĩĩtwa rĩĩrĩ: "MŨTHAMAKI WA ATHAMAKI, NA MWATHANI WA AATHANI." **17** Ngĩcooka ngĩona mũraika ũmwe arũgamĩte thĩinĩ wa riũa, nake akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, agĩĩta nyoni iria ciarerete rĩera-inĩ, agĩciĩra atĩrĩ, "Ũkai, mũngane hamwe iruga-inĩ rĩrĩa inene rĩa Ngai, **18** nĩgeetha mũrĩe nyama cia mĩĩrĩ ya athamaki, na ya anene a mbaara, na ya andũ arĩa marĩ hinya, o na nyama cia mbarathi na cia ahaici a cio, na nyama cia mĩĩrĩ ya andũ othe arĩa eyathi na arĩa ngombo, o na arĩa anini na arĩa anene." **19** Ningĩ ngĩona nyamũ ĩrĩa, na athamaki a thĩ, na mbũtũ ciao cia ita mecookanĩrĩirie hamwe nĩgeetha marũe na ũcio wahaicĩte mbarathi na mbũtũ yake ya ita. **20** No rĩrĩ, nyamũ ĩyo ĩkĩnyiitwo, o hamwe na mũnabii ũrĩa wa maheeni ũrĩa waringaga ciama ithenya rĩayo. Na ũndũ wa ciama icio nĩahĩtithĩtie andũ arĩa mekĩrĩtwo rũũri rwa nyamũ ĩyo na makahooya mũhianano wayo. Nao eerĩ magĩikio icua-inĩ rĩa mwaki wa ũbiriti ũgwakana. **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **21** Arĩa maatigaire makĩũragwo na rũhiũ rwa njora ruoimĩte kanua ka ũcio wahaicĩte mbarathi, nacio nyoni ciothe ikĩhũũnĩrĩria nyama cia mĩĩrĩ yao.

20 Ningĩ ngĩona mũraika agĩikũrũka oimĩte igũrũ, arĩ na kĩhingũro kĩa Irima-rĩrĩa-Rĩtarĩ-Gĩturi, na anyiitĩte mũnyororo mũnene guoko-inĩ gwake. **(Abyssos g12)** **2** Nake akĩnyiita ndamathia ĩrĩa, na nĩyo nyoka ĩrĩa ya tene, na noyo mũcukani kana Shaitani, akĩmĩoha mĩaka ngiri ĩmwe. **3** Akĩmĩikia Irima rĩu-Rĩtarĩ-Gĩturi, akĩmĩhingĩrĩrĩria kuo, na akĩrĩcinĩrĩra mũhũri, nĩguo amĩgirĩrĩrie ndĩkanacooke kũheenia andũ a ndũrĩrĩ rĩngĩ nginya mĩaka ĩyo ngiri ĩmwe ĩthire. Thuutha wa ũguo nĩĩkarekererio ihinda inini. **(Abyssos g12)** **4** Ngĩcooka ngĩona itĩ cia ũnene iria ciaikarĩirwo nĩ arĩa maaheetwo hinya wa gũtuĩra andũ ciira. Na ngĩona mĩoyo ya andũ arĩa manatinio mĩtwe nĩ ũndũ wa ũira wa Jesũ o na nĩ ũndũ wa kiugo kĩa Ngai. Acio matiahooete nyamũ ĩrĩa o na kana mũhiano wayo, na matiekĩrĩtwo rũũri rwayo ithiithi-inĩ ciao kana moko-inĩ mao. Nao magĩcooka muoyo na magĩathana hamwe na Kristũ mĩaka ngiri ĩmwe. **5** (Andũ arĩa angĩ othe maakuĩte matiigana gũcooka muoyo, nginya rĩrĩa mĩaka ĩyo ngiri ĩmwe yathirire.) Kũu nĩkuo kũriũka kũrĩa kwa mbere. **6** Kũrathimwo na gũthera nĩ arĩa magwatanĩire na kũriũka kũu kwa mbere. Gĩkuũ gĩa keerĩ gĩtirĩ na hinya igũrũ rĩao, no magaatuĩka athĩnjĩri-Ngai o na Kristũ, na magaathamaka hamwe nake mĩaka ngiri ĩmwe. **7** Rĩrĩa mĩaka ĩyo ngiri ĩgaathira, Shaitani nĩkuohorwo akoohorwo oime njeera ĩyo yake, **8** nake nĩagathiĩ kũheenia ndũrĩrĩ ituri-inĩ iria inya cia thĩ, nĩcio Gogu na Magogu, nĩguo acicookanĩrĩrie hamwe nĩ ũndũ wa mbaara. Mũigana wao nĩ ta mũthanga wa hũgũrũrũ cia iria rĩrĩa inene. **9** Nao magĩtuĩkanĩria wariĩ wa thĩ, makĩrigiicĩria kambĩ ya andũ a Ngai, o na itũũra rĩu inene endete. No mwaki nĩwoimire igũrũ, ũkĩmaniina. **10** Nake mũcukani, ũrĩa wamaheenirie, agĩikio iria rĩa mwaki wa ũbiriti, o kũrĩa nyamũ ĩrĩa na mũnabii ũrĩa wa maheeni maikĩtio. Nao magaatũũra manyariiragwo mũthenya na ũtukũ tene na tene. **(aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442)** **11** Ningĩ ngĩona gĩtĩ kĩnene mũno kĩa ũnene kĩa rangi mwerũ, na ngĩona ũrĩa wagĩikarĩire. Nayo thĩ na igũrũ ikĩũra, ikĩehera ũthiũ-inĩ wake, ikĩaga handũ ingĩikara. **12** Na ningĩ ngĩona arĩa akuũ, anene na arĩa anini, marũgamĩte mbere ya gĩtĩ kĩu kĩa

ũnene, namo mabuku makĩhingũrwo. Narĩo ibuku rĩngĩ rĩkĩhingũrwo, na nĩrĩo ibuku rĩa muoyo. Nao andũ arĩa akuũ magĩtuĩrwo ciira kũringana na ciĩko iria meekĩte, o ta ũrĩa kwaandĩkĩtwo mabuku-inĩ macio. **13** Narĩo iria rĩrĩa inene rĩkĩruta arĩa akuũ maarĩ thĩinĩ warĩo, nakĩo gĩkuũ na Kwa-ngoma ikĩruta arĩa maarĩ thĩinĩ wacio, na o mũndũ agĩtuĩrwo kũringana na ciĩko iria eekĩte. **(Hadēs g86)** **14** Thuutha ũcio gĩkuũ na Kwa-ngoma igĩikio iria-inĩ rĩa mwaki. Icua rĩu rĩa mwaki nĩrĩo gĩkuũ gĩa keerĩ. **(Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442)** **15** Na rĩrĩ, mũndũ o wothe akorwo rĩĩtwa rĩake rĩtionekire rĩandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa muoyo-rĩ, agĩikio iria-inĩ rĩu rĩa mwaki. **(Limnē Pyr g3041 g4442)**

21 Ngĩcooka ngĩona igũrũ rĩerũ na thĩ njerũ, tondũ igũrũ rĩrĩa rĩa mbere na thĩ ĩrĩa ya mbere nĩcieherete igathira, narĩo iria rĩrĩa inene rĩtiarĩ ho. **2** Ngĩona Itũũra rĩrĩa Itheru, Jerusalemu ĩrĩa njerũ, rĩgĩikũrũka riumĩte igũrũ kwa Ngai, rĩhaarĩirio ta mũhiki agemeirio mũthuuriwe. **3** Ningĩ ngĩigua mũgambo mũnene uumĩte gĩtĩ-inĩ-kĩa-ũnene, ũkiuga atĩrĩ, "Rĩu gĩikaro kĩa Ngai kĩrĩ hamwe na andũ, nake nĩegũtũũrania nao. Megũtuĩka andũ ake, nake Ngai we Mwene arĩkoragwo hamwe nao, na atuĩke Ngai wao. **4** Nake nĩakamagiria maithori mothe mathire maitho-inĩ mao. Gũtirĩ hĩndĩ ĩngĩ gũgaakorwo na gĩkuũ, o na kana gũcakaya, kana kĩrĩro, kana ruo, nĩgũkorwo maũndũ marĩa ma mbere nĩmeherete magathira." **5** Nake ũrĩa waikarĩire gĩtĩ-kĩa-ũnene akiuga atĩrĩ, "Nĩ kwerũhia ndĩrerũhia maũndũ mothe!" Agĩcooka akiuga atĩrĩ, "Andĩka ũndũ ũyũ, nĩgũkorwo ciugo ici nĩ cia kwĩhokwo, na nĩ cia ma." **6** Agĩcooka akĩnjĩĩra atĩrĩ: "Maũndũ nĩmahingu. Niĩ nĩ niĩ Alifa o na Omega, Kĩambĩrĩria o na Kĩrĩkĩro. Ũrĩa mũnyootu nĩngamũhe maaĩ anyue kuuma gĩthima kĩa maaĩ ma muoyo, anyue o ũguo tũhũ atekũgũra. **7** Mũndũ ũrĩa ũgũtoorania nĩwe ũkaagaya maũndũ macio mothe, na niĩ nĩngatuĩka Ngai wake, nake atuĩke mũrũ wakwa. **8** No andũ arĩa iguoya, na arĩa matetĩkĩtie, na arĩa imaramari, na arĩa oragani, na ahũũri maraya, na arogi, na ahooi mĩhianano, na aheenania-rĩ, othe ũtũũro wao no iria-inĩ rĩa mwaki wa ũbiriti. Gĩkĩ nĩkĩo gĩkuũ gĩa keerĩ." **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **9** Ũmwe wa araika acio mũgwanja arĩa maarĩ na mbakũri mũgwanja iria ciaiyũrĩte mĩthiro ĩrĩa mũgwanja ya kũrigĩrĩria agĩũka, akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ũka, nĩngũkuonia mũhiki, na nĩwe mũtumia wa Gatũrũme." **10** Nake akĩnguua ndĩ thĩinĩ wa Roho, akĩndwara kĩrĩma-inĩ kĩarĩ kĩnene kĩraaya na igũrũ, akĩnyonia Jerusalemu, Itũũra rĩu inene Itheru rĩgĩikũrũka riumĩte igũrũ kwa Ngai. **11** Itũũra rĩu rĩarĩ na riiri wa Ngai, naguo ũkengi warĩo wahaanaga ta wa kahiga ka goro mũno, o ta kahiga karĩa getagwo njathibi, gakengu o ta gĩcicio. **12** Narĩo rĩarĩ na rũthingo rũnene, rũraihu na igũrũ, rwarĩ na ihingo ikũmi na igĩrĩ, na araika ikũmi na eerĩ ihingo-inĩ icio. Nacio ihingo icio nĩciandĩkĩtwo marĩĩtwa ma mĩhĩrĩga ĩrĩa ikũmi na ĩĩrĩ ya ciana cia Isiraeli. **13** Mwena wa irathĩro warĩ na ihingo ithatũ, na mwena wa gathigathini ihingo ithatũ, na mwena wa gũthini ihingo ithatũ, na mwena wa ithũĩro ihingo ithatũ. **14** Naruo rũthingo rwa itũũra rĩu inene rwarĩ na mĩthingi ikũmi na ĩĩrĩ, na igũrũ rĩayo ĩkaandĩkwo marĩĩtwa ma atũmwo arĩa ikũmi na eerĩ a Gatũrũme. **15** Nake mũraika ũcio wanjarĩirie aarĩ na rũthanju rwa thahabu rwa gũthima itũũra rĩu inene, o na ihingo ciarĩo, na thingo ciarĩo. **16** Narĩo itũũra rĩu inene rĩakĩtwo rĩiganaine mĩena yothe, ũraihu warĩo ũkaiganana na warĩĩ warĩo. Nĩathimire itũũra rĩu inene na rũthanju rũu, na akĩona atĩ rĩarĩ na ũraihu wa kilomita ta 2,200, ũkaiganana na warĩĩ warĩo, na kwambata na igũrũ kwarĩo. **17** Ningĩ agĩthima rũthingo rwarĩo, na ũtungu waruo ũgĩkorwo warĩ mĩkono igana rĩmwe na mĩrongo ĩna na ĩna, rũthimĩtwo na gĩthimi kĩa mũndũ, na no kĩo mũraika aahũthagĩra. **18** Rũthingo rũu rwakĩtwo na njathibi, narĩo itũũra rĩu inene rĩakĩĩtwo na thahabu ĩrĩa therie, ĩgathera o ta gĩcicio. **19** Nayo mĩthingi ĩyo ya thingo cia itũũra rĩu inene yagemetio na mĩthemba yothe ya mahiga ma goro. Mũthingi wa mbere warĩ wa njathibi, na wa keerĩ warĩ wa yakuti ĩrĩa ya bururu, na wa gatatũ warĩ wa yacimu, na wa kana warĩ wa thumarati, **20** na wa gatano warĩ wa onigithi, na wa gatandatũ warĩ wa wakiki ũrĩa mũtune, na wa mũgwanja warĩ wa yakuti ĩrĩa ĩhaana thahabu, na wa kanana warĩ wa thabaricandi, na wa kenda warĩ wa yakuti ĩrĩa ĩhaana ngoikoni, na wa ikũmi warĩ wa wakiki ũrĩa ũhaana nyeki nduru, na wa ikũmi na ĩmwe warĩ wa wakiki ũrĩa wa bururu, na wa ikũmi na igĩrĩ warĩ wa amethuthito. **21** Nacio ihingo iria ikũmi na igĩrĩ nĩ ruru ikũmi na igĩrĩ, o kĩhingo gĩathondeketwo na ruru ĩmwe. Nayo njĩra ĩrĩa nene ya itũũra rĩu inene yarĩ ya thahabu therie, yonithanagia mwena ũrĩa ũngĩ ta gĩcicio. **22** Na gũtirĩ hekarũ ndonire kũu itũũra-inĩ rĩu inene, tondũ Mwathani Ngai Mwene-Hinya-Wothe na Gatũrũme nĩo hekarũ yakuo. **23** Itũũra rĩu inene rĩtibataire nĩ kwarĩrwo nĩ riũa kana mweri, nĩgũkorwo riiri wa Ngai nĩũrĩheaga ũtheri, nake Gatũrũme nĩwe tawa warĩo. **24** Nacio ndũrĩrĩ igaathiiaga na ũtheri warĩo, nao athamaki a thĩ marehe riiri wao thĩinĩ warĩo. **25** Gũtirĩ mũthenya o na ũmwe ihingo ciarĩo ikaahingwo, nĩgũkorwo kũu gũtigakorwo na ũtukũ. **26** Na nĩkuo makaarehe riiri na gĩtĩĩo cia ndũrĩrĩ. **27** Gũtirĩ kĩndũ gĩtarĩ gĩtheru gĩgaatoonya itũũra rĩu o narĩ, o na kana mũndũ o wothe ũrĩa wĩkaga maũndũ ma njono kana ma maheeni. O tiga arĩa marĩĩtwa mao mandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩrĩa rĩa Gatũrũme rĩa muoyo.

22 Ningĩ mũraika ũcio akĩnyonia rũũĩ rwa maaĩ ma muoyo, makembu na makahenia o ta gĩcicio, rũgĩtherera ruumĩte gĩtĩ-inĩ kĩa ũnene kĩa Ngai na gĩa Gatũrũme **2** rũikũrũkĩire gatagatĩ ka njĩra ĩrĩa nene ya itũũra inene. Mĩena yeerĩ ya rũũĩ rũu, o mwena warĩ na mũtĩ wa muoyo, naguo waciaraga matunda mĩthemba ikũmi na ĩĩrĩ, ũgaciaraga maciaro maguo o mweri. Namo mathangũ ma mũtĩ ũcio maarĩ ma kũhonia andũ a ndũrĩrĩ. **3** Gũtigacooka kũgĩa na kĩrumi o na kĩrĩkũ. Gĩtĩ-kĩa-ũnene kĩa Ngai na gĩa Gatũrũme gĩgaakorwo kũu thĩinĩ wa itũũra inene, nacio ndungata ciake nĩikamũtungatagĩra. **4** Nacio nĩikoonaga ũthiũ wake, narĩo rĩĩtwa rĩake rĩkandĩkwo ithiithi-inĩ ciao. **5** Gũtigacooka kũgĩa ũtukũ. Nao matikabatario nĩ ũtheri wa tawa o na kana ũtheri wa riũa, nĩgũkorwo Mwathani Ngai nĩwe ũgaatuĩka ũtheri wao. Nao magaathamaka

tene na tene. **(aiōn g165)** **6** Nake mũraika ũcio akĩnjĩĩra
atĩrĩ, "Ciugo icio nĩ cia kwĩhokwo, na nĩ cia ma. Nake
Mwathani, o we Ngai wa maroho ma anabii, nĩatũmire
mũraika wake nĩguo onie ndungata ciake maũndũ marĩa
arĩ o nginya mekĩke ica ikuhĩ." **7** "Na rĩrĩ, nĩngũũka
o narua! Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũrũmĩtie ciugo
cia ũrathi ũrĩa ũrĩ ibuku-inĩ rĩĩrĩ." **8** Niĩ, Johana-rĩ,
nĩ niĩ ndaiguire na ngĩona maũndũ macio. Na rĩrĩa
ndaarĩkirie kũmaigua o na kũmona-rĩ, ngĩgwa thĩ
magũrũ-inĩ ma mũraika ũcio wanyonagia maũndũ
macio ndĩmũhooe. **9** No akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Tiga gwĩka
ũguo! O na niĩ ndĩ ndungata hamwe nawe, na hamwe na
ariũ na aarĩ a thoguo arĩa anabii, na arĩa othe marũmĩtie
ciugo cia ibuku rĩĩrĩ. Hooya Ngai arĩ we!" **10** Agĩcooka
akĩnjĩĩra atĩrĩ, "Ndũkahingĩrĩrie ciugo cia ũrathi wa
ibuku rĩĩrĩ, nĩgũkorwo ihinda nĩrĩkuhĩrĩirie. **11** Mũndũ
ũrĩa wĩkaga ũũru nĩathiĩ na mbere gwĩka ũũru, nake
ũrĩa kĩmaramari athiĩ na mbere na kũmaramara; na
ũrĩa wĩkaga ũrĩa kwagĩrĩire athiĩ na mbere gwĩka ũrĩa
kwagĩrĩire; ningĩ ũrĩa mũtheru agĩthiĩ na mbere gũtuĩka
mũtheru." **12** "Na rĩrĩ, ngũũka o narua! Nakĩo kĩheo
gĩakwa ndĩ nakĩo, na ngaahe o mũndũ kũringana na
ũrĩa aneeka. **13** Niĩ nĩ niĩ Alifa na Omega, wa Mbere
na wa Kũrigĩrĩria, ningĩ Kĩambĩrĩria o na Kĩrĩkĩro. **14**
"Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa mathambĩtie nguo ciao, nĩguo
magĩe na rũtha rwa gũkinya mũtĩ-inĩ wa muoyo na
matoonyere ihingo-inĩ makinye thĩinĩ wa itũũra rĩu.
15 Nakuo kũu nja gũgaikarwo nĩ magui, na arogi, na
ahũũri ũmaraya, na oragani, na ahooi mĩhianano, na
mũndũ ũrĩa wothe wendete maũndũ ma maheeni na
akamekaga. **16** "Niĩ, Jesũ, nĩndũmĩte mũraika wakwa
agũkinyĩrie ũira ũyũ nĩ ũndũ wa makanitha. Niĩ nĩ
niĩ Thuuna na Rũciaro rwa Daudi, na nĩ niĩ Njata ĩrĩa
ngengu ya Rũciinĩ tene." **17** Nake Roho o na mũhiki
mekuuga atĩrĩ, "Ũka!" Nake ũrĩa ũkũigua nĩoige atĩrĩ,
"Ũka!" Mũndũ o wothe mũnyootu, nĩoke; na ũrĩa wothe
ũkwenda, nĩamũkĩre kĩheo kĩrĩa kĩa maaĩ ma muoyo,
atekũgũra. **18** Ngũkaania mũndũ o wothe ũrĩa ũkũigua
ciugo cia ũrathi wa ibuku rĩĩrĩ atĩrĩ: Mũndũ o wothe
angĩciongerera ũndũ, Ngai nĩakamuongerera mĩthiro
ĩrĩa ĩtaarĩirio thĩinĩ wa ibuku rĩĩrĩ. **19** Na mũndũ o na
ũrĩkũ angĩkeeheria ciugo thĩinĩ wa ibuku rĩĩrĩ rĩa ũrathi,
Ngai nĩakamwehereria igai rĩake kuuma mũtĩ-inĩ wa
muoyo, o na kuuma itũũra-inĩ rĩu itheru, iria itaarĩirio
thĩinĩ wa ibuku rĩĩrĩ. **20** Ũrĩa ũroimbũra maũndũ macio
ekuuga atĩrĩ, "Ĩĩ nĩguo, ngũũka o narua." Ameni. Ũka,
Mwathani Jesũ! **21** Wega wa Mwathani Jesũ ũrogĩa na
andũ a Ngai. Ameni.

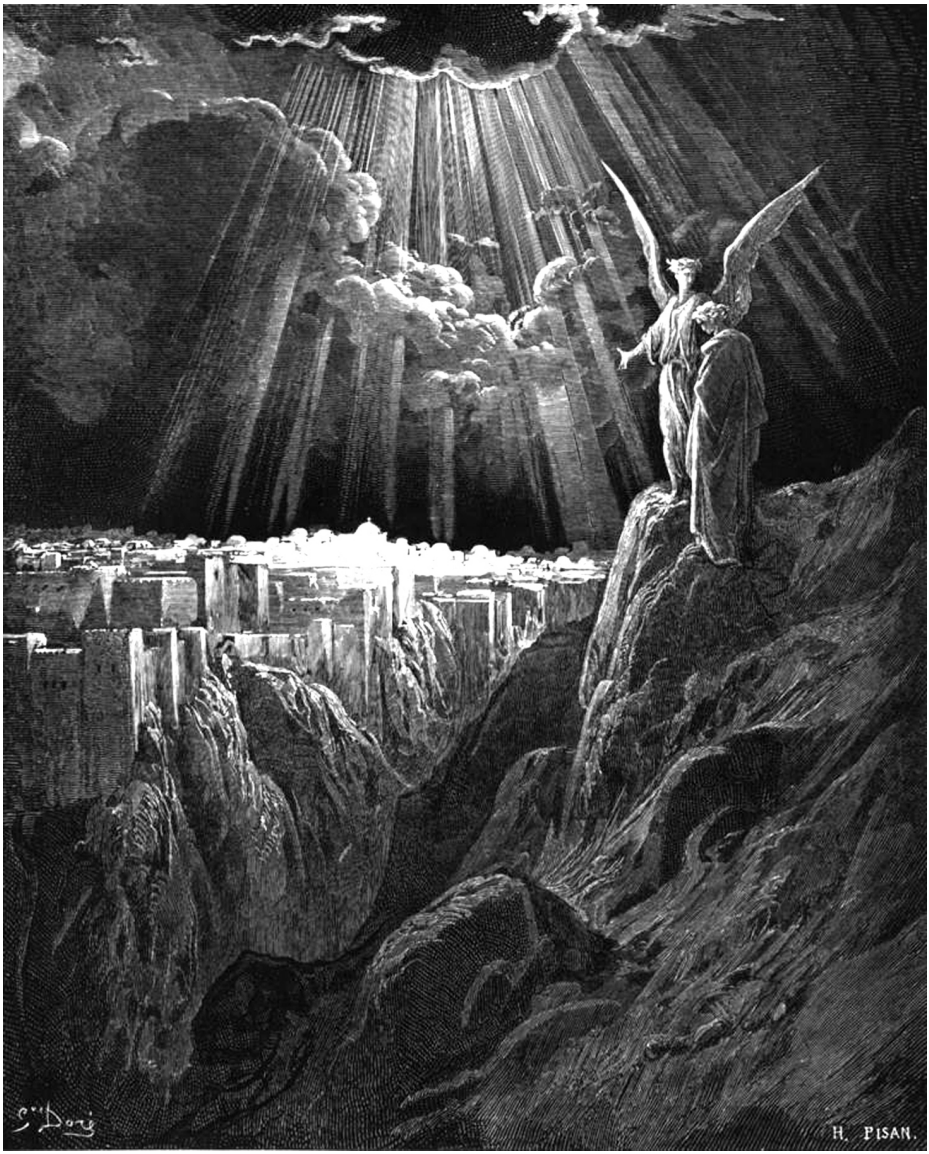

Ngĩona Itũũra rĩrĩa Itheru, Jerusalemu ĩrĩa njerũ, rĩgĩikũrũka riumĩte igũrũ kwa Ngai, rĩhaarĩirio ta mũhiki agemeirio mũthuuriwe. Ningĩ ngĩigua mũgambo mũnene uumĩte gĩtĩ-inĩ-kĩa-ũnene, ũkiuga atĩrĩ, "Rĩu gĩikaro kĩa Ngai kĩrĩ hamwe na andũ, nake nĩegũtũũrania nao. Megũtuĩka andũ ake, nake Ngai we Mwene arĩkoragwo hamwe nao, na atuĩke Ngai wao.

Kũguũrĩrio 21:2-3

Reader's Guide

Kikuyu at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Kikuyu at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Gikuyu---Kikuyu/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luka 8:31
Aroma 10:7
Kũguũrĩrio 9:1
Kũguũrĩrio 9:2
Kũguũrĩrio 9:11
Kũguũrĩrio 11:7
Kũguũrĩrio 17:8
Kũguũrĩrio 20:1
Kũguũrĩrio 20:3

aïdios

Aroma 1:20
Judasi 1:6

aiōn

Mathayo 12:32
Mathayo 13:22
Mathayo 13:39
Mathayo 13:40
Mathayo 13:49
Mathayo 21:19
Mathayo 24:3
Mathayo 28:20
Mariko 3:29
Mariko 4:19
Mariko 10:30
Mariko 11:14
Luka 1:33
Luka 1:55
Luka 1:70
Luka 16:8
Luka 18:30
Luka 20:34
Luka 20:35
Johana 4:14
Johana 6:51
Johana 6:58
Johana 8:35
Johana 8:51
Johana 8:52
Johana 9:32
Johana 10:28
Johana 11:26
Johana 12:34
Johana 13:8
Johana 14:16
Atũmwo 3:21
Atũmwo 15:18
Aroma 1:25
Aroma 9:5
Aroma 11:36
Aroma 12:2
Aroma 16:27
1 Akorinitho 1:20
1 Akorinitho 2:6
1 Akorinitho 2:7
1 Akorinitho 2:8
1 Akorinitho 3:18
1 Akorinitho 8:13
1 Akorinitho 10:11
2 Akorinitho 4:4
2 Akorinitho 9:9
2 Akorinitho 11:31
Agalatia 1:4
Agalatia 1:5
Aefeso 1:21
Aefeso 2:2
Aefeso 2:7
Aefeso 3:9
Aefeso 3:11
Aefeso 3:21
Aefeso 6:12
Afilipi 4:20
Akolosai 1:26
1 Timotheo 1:17
1 Timotheo 6:17
2 Timotheo 4:10
2 Timotheo 4:18
Tito 2:12
Ahibirania 1:2
Ahibirania 1:8
Ahibirania 5:6
Ahibirania 6:5
Ahibirania 6:20
Ahibirania 7:17
Ahibirania 7:21
Ahibirania 7:24
Ahibirania 7:28
Ahibirania 9:26
Ahibirania 11:3
Ahibirania 13:8
Ahibirania 13:21
1 Petero 1:23
1 Petero 1:25
1 Petero 4:11
1 Petero 5:11
2 Petero 3:18
1 Johana 2:17
2 Johana 1:2
Judasi 1:13
Judasi 1:25
Kũguũrĩrio 1:6
Kũguũrĩrio 1:18
Kũguũrĩrio 4:9
Kũguũrĩrio 4:10
Kũguũrĩrio 5:13
Kũguũrĩrio 7:12
Kũguũrĩrio 10:6
Kũguũrĩrio 11:15
Kũguũrĩrio 14:11
Kũguũrĩrio 15:7
Kũguũrĩrio 19:3
Kũguũrĩrio 20:10
Kũguũrĩrio 22:5

aiōnios

Mathayo 18:8
Mathayo 19:16
Mathayo 19:29
Mathayo 25:41
Mathayo 25:46
Mariko 3:29
Mariko 10:17
Mariko 10:30
Luka 10:25
Luka 16:9
Luka 18:18
Luka 18:30
Johana 3:15
Johana 3:16
Johana 3:36
Johana 4:14
Johana 4:36
Johana 5:24
Johana 5:39
Johana 6:27
Johana 6:40
Johana 6:47
Johana 6:54
Johana 6:68

Johana 10:28
Johana 12:25
Johana 12:50
Johana 17:2
Johana 17:3
Atũmwo 13:46
Atũmwo 13:48
Aroma 2:7
Aroma 5:21
Aroma 6:22
Aroma 6:23
Aroma 16:25
Aroma 16:26
2 Akorinitho 4:17
2 Akorinitho 4:18
2 Akorinitho 5:1
Agalatia 6:8
2 Athesalonike 1:9
2 Athesalonike 2:16
1 Timotheo 1:16
1 Timotheo 6:12
1 Timotheo 6:16
2 Timotheo 1:9
2 Timotheo 2:10
Tito 1:2
Tito 3:7
Filemona 1:15
Ahibirania 5:9
Ahibirania 6:2
Ahibirania 9:12
Ahibirania 9:14
Ahibirania 9:15
Ahibirania 13:20
1 Petero 5:10
2 Petero 1:11
1 Johana 1:2
1 Johana 2:25
1 Johana 3:15
1 Johana 5:11
1 Johana 5:13
1 Johana 5:20
Judasi 1:7
Judasi 1:21
Kũguũrĩrio 14:6

eleēsē

Aroma 11:32

Geenna

Mathayo 5:22
Mathayo 5:29
Mathayo 5:30
Mathayo 10:28
Mathayo 18:9
Mathayo 23:15
Mathayo 23:33
Mariko 9:43*
Mariko 9:45
Mariko 9:47
Luka 12:5
Jakubu 3:6

Hadēs

Mathayo 11:23
Mathayo 16:18
Luka 10:15
Luka 16:23
Atũmwo 2:27
Atũmwo 2:31
1 Akorinitho 15:55
Kũguũrĩrio 1:18
Kũguũrĩrio 6:8
Kũguũrĩrio 20:13
Kũguũrĩrio 20:14

Limnē Pyr

Kũguũrĩrio 19:20
Kũguũrĩrio 20:10
Kũguũrĩrio 20:14
Kũguũrĩrio 20:15
Kũguũrĩrio 21:8

Sheol

Kĩambĩrĩria 37:35
Kĩambĩrĩria 42:38
Kĩambĩrĩria 44:29
Kĩambĩrĩria 44:31
Ndari 16:30
Ndari 16:33
Gũcookerithia 32:22
1 Samũeli 2:6
2 Samũeli 22:6
1 Athamaki 2:6
1 Athamaki 2:9
Ayubu 7:9
Ayubu 11:8
Ayubu 14:13
Ayubu 17:13
Ayubu 17:16
Ayubu 21:13
Ayubu 24:19
Ayubu 26:6
Thaburi 6:5
Thaburi 9:17
Thaburi 16:10
Thaburi 18:5
Thaburi 30:3
Thaburi 31:17
Thaburi 49:14
Thaburi 49:15
Thaburi 55:15
Thaburi 86:13
Thaburi 88:3
Thaburi 89:48
Thaburi 116:3
Thaburi 139:8
Thaburi 141:7
Thimo 1:12
Thimo 5:5
Thimo 7:27
Thimo 9:18
Thimo 15:11
Thimo 15:24
Thimo 23:14
Thimo 27:20
Thimo 30:16
Kohelethu 9:10
Rwĩmbo 8:6
Isaia 5:14
Isaia 7:11
Isaia 14:9
Isaia 14:11
Isaia 14:15
Isaia 28:15
Isaia 28:18
Isaia 38:10
Isaia 38:18
Isaia 57:9
Ezekieli 31:15
Ezekieli 31:16
Ezekieli 31:17
Ezekieli 32:21
Ezekieli 32:27
Hosea 13:14
Amosi 9:2
Jona 2:2
Habakuku 2:5

Tartaroō

2 Petero 2:4

Questioned

2 Petero 2:17

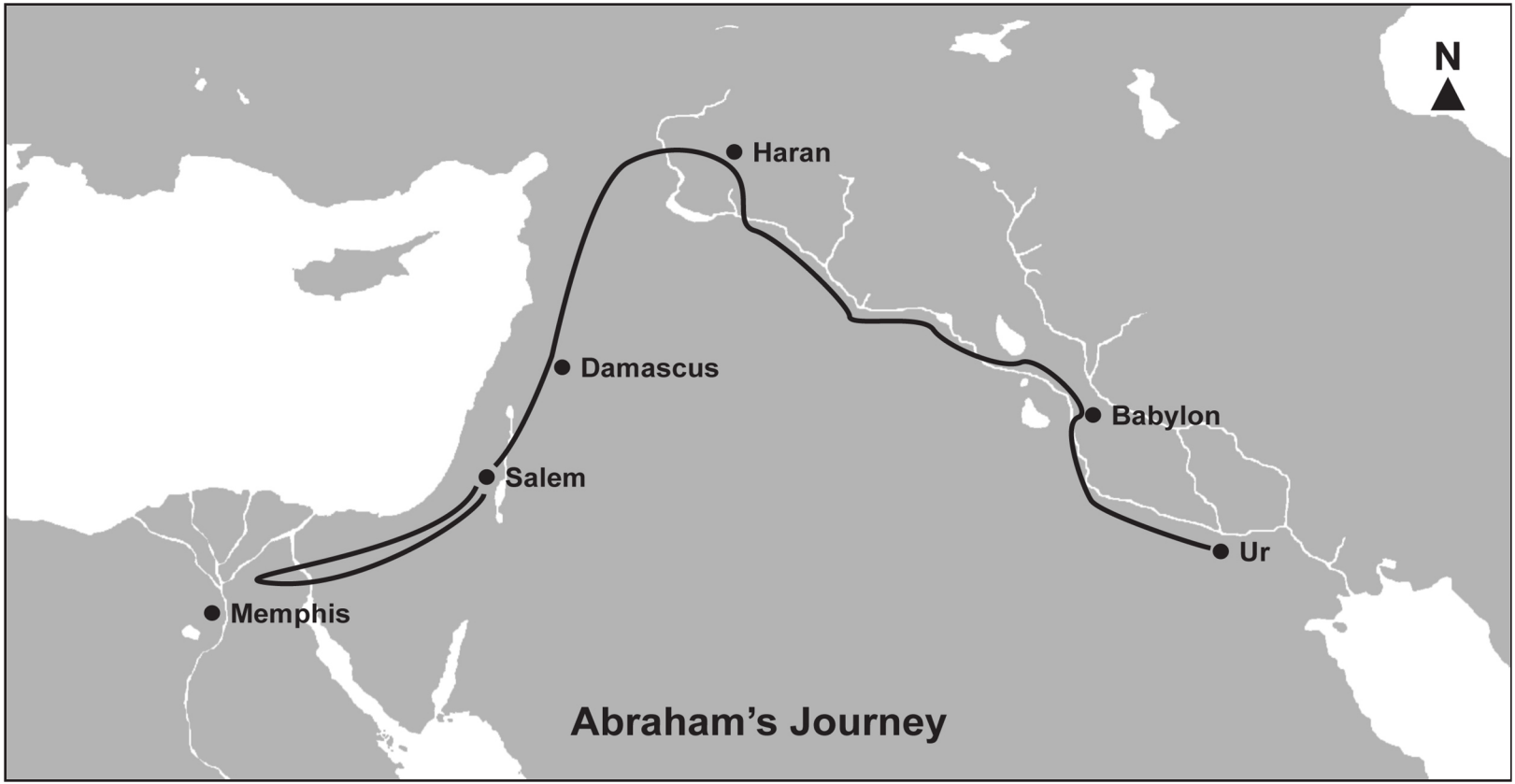

Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Iburahĩmu rĩrĩa eetirwo athĩ bũrũri ũrĩa aaheagwo ũtuĩke igai rĩake, nĩathĩkire na agĩthiĩ, o na akorwo ndaamenyaga kũrĩa aathiiaga. - Ahibirania 11:8

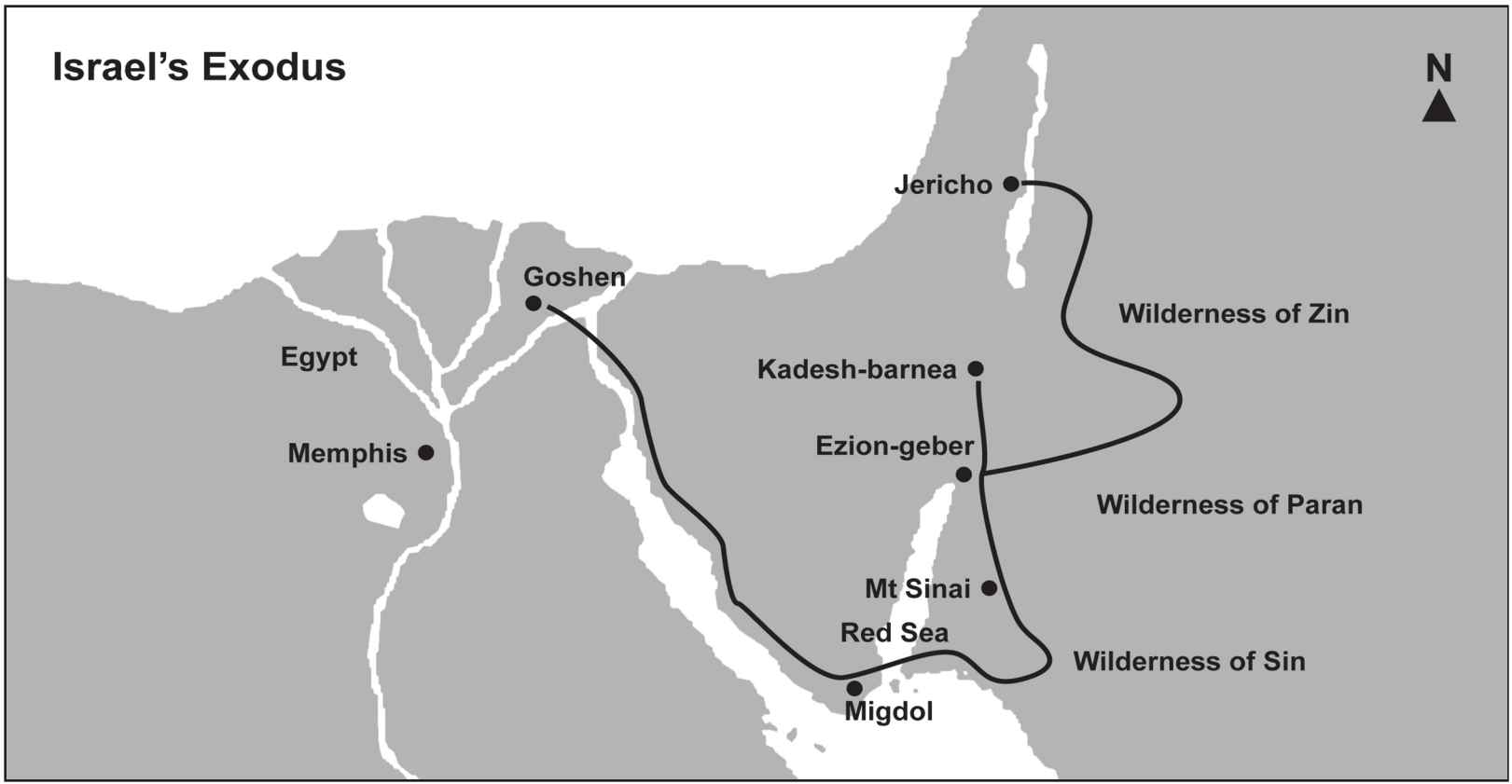

Rĩrĩa Firaũni aarekereirie andũ a Isiraeli mathiĩ-rĩ, Ngai ndaamatongoreirie njĩra-inĩ ya kũhĩtũkĩra bũrũri wa Afilisti, o na gũtuĩka ĩyo nĩyo yarĩ njĩra ĩrĩa nguhĩ. Nĩgũkorwo Ngai oigire atĩrĩ, "Mangĩcemania na mbaara-rĩ, maahota kwĩricũkwo, macooke bũrũri wa Misiri." - Thaama 13:17

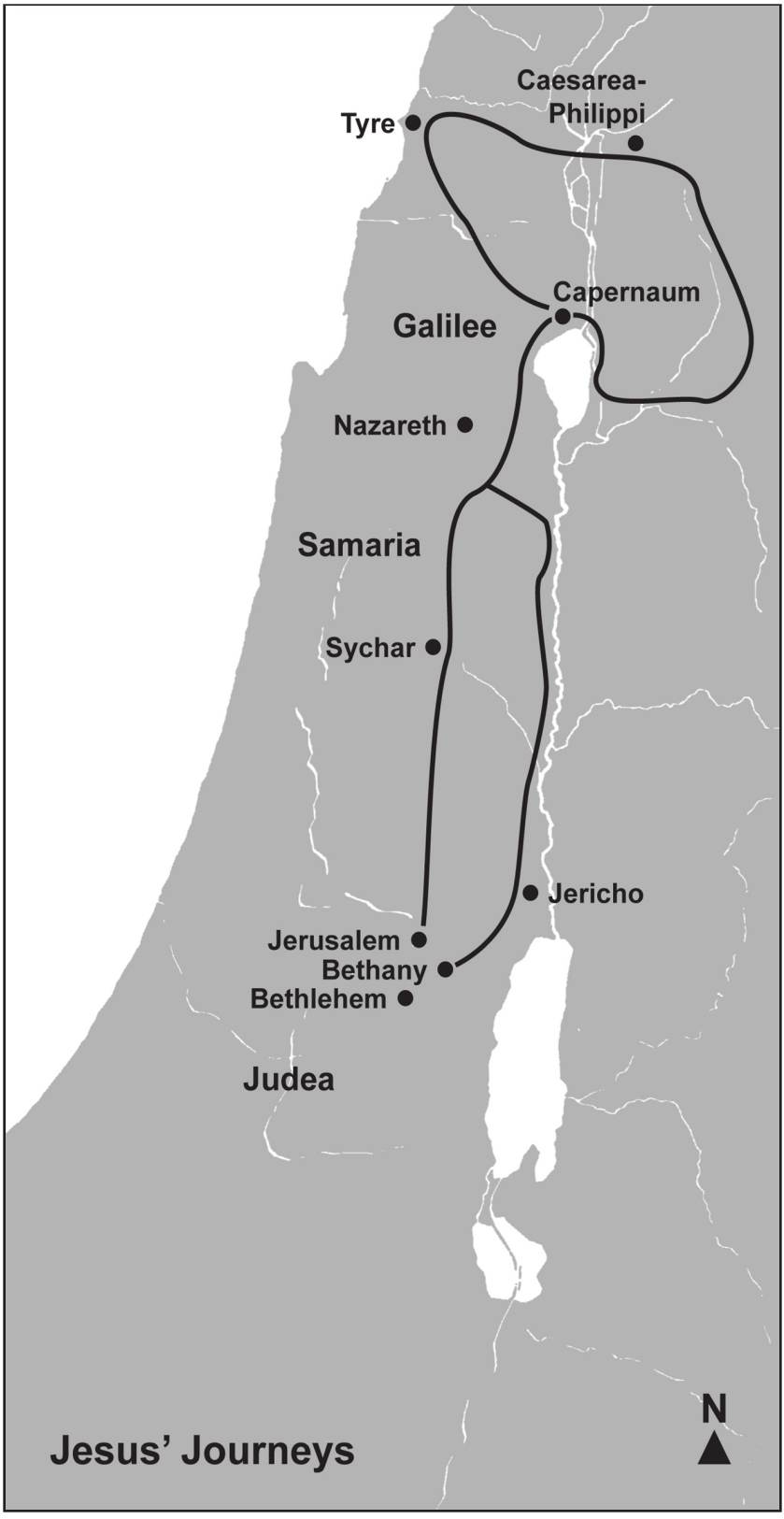

Nĩgũkorwo o na Mũrũ wa Mũndũ ndookire gũtungatĩrwo, no ookire gũtungata na arute muoyo wake nĩguo arĩhe thogora wa gũkũũra andũ aingĩ. - Mariko 10:45

Nĩ niĩ Paũlũ, ndungata ya Kristũ Jesũ, o niĩ njĩtĩĩtwo nduĩke mũtũmwo, na ngaamũrwo hunjagie Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Ngai, - Aroma 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we?			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

<table>
<tr><td colspan="4">Fallen</td><td>Glory</td></tr>
<tr><td>Fall to sin
No Law</td><td>Moses' Law
1500 B.C.</td><td>Christ
33 A.D.</td><td>Church Age
Kingdom Age</td><td>New Heavens
and Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">1 Timothy 6:16
Living in unapproachable light</td><td rowspan="7">Acts 3:21
Philippians 2:11
Revelation 20:3

God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City</td></tr>
<tr><td colspan="2">John 8:58
Pre-incarnate</td><td>John 1:14
Incarnate</td><td>Luke 23:43
Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="2">Psalm 139:7
Everywhere</td><td colspan="2">John 14:17
Living in believers</td></tr>
<tr><td colspan="4">Ephesians 2:1-5
Serving the Savior or Satan on Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:22
Blessed in Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:23, Revelation 20:5,13
Punished in Hades until the final judgment</td></tr>
<tr><td colspan="4">Hebrews 1:14
Serving mankind at God's command</td></tr>
<tr><td colspan="4">2 Peter 2:4, Jude 6
Imprisoned in Tartarus</td><td rowspan="4">Matthew 25:41
Revelation 20:10

Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels</td></tr>
<tr><td colspan="3" rowspan="3">1 Peter 5:8, Revelation 12:10

Rebelling against Christ
Accusing mankind</td><td>Revelation 20:13
Thalaasa</td></tr>
<tr><td>Revelation 19:20
Lake of Fire</td></tr>
<tr><td>Revelation 20:2
Abyss</td></tr>
</table>

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Kikuyu at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, *"You did not choose me, but I chose you," John 15:16*. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Nĩ ũndũ ũcio thĩĩi mũgatũme andũ a ndũrĩrĩ ciothe matuĩke arutwo akwa, mũkĩmabatithagia thĩĩnĩ wa rĩĩtwa rĩa Ithe na rĩa Mũriũ na rĩa Roho Mũtheru, - Mathayo 28:19